6
36-d
18

6
5 K
11

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

14 6-5-K 11

ADAGIA QVAECVMQVE AD hanc diem exierunt,

PAVLLI MANVTII STVDIO, ATQVE induſtria, doctiſſimorum Theologorum conſilio, atque ope, ab omnibus mendis vindicata, quae pium, & veritatis Catholicae ſtudioſum lectorem poterant offendere:

Sublatis etiam falſis interpretationibus, & nonnullis, quae nihil ad propoſitam rem pertinebant, longis inanibusq; digreſſionibus.

Quem laborem, a Sacroſancti CONCILII TRIDENTINI Patribus Manutio mandatum,

Nunc vero ſumma induſtria iterum impreſſa, incredibiliq; labore emendata à F. ANGELO Rocch. Eremita Auguſtiniano S. Theol. Doctore, Qui exemplum Florentiae editum ab innumeris erroribus expurgauit.

Cum plurimis, ac locupletiſſimis Indicibus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Bernardini Labanti

Venetijs, Apud Hieronymum Polum. 1578.

lem.Ad.R.P.Mag.Mauridj de Pinarolo.

GREGORIO XIII. PONT. MAX.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

NIHIL in rerum natura ſtabile, nihil firmum, omnia fluxa, omnia fallacia reperiri, & omnes iampridem affirmarunt, & ego nuperrime, domeſtico exemplo doctus, nimis grauiter ſenſi. Cum enim Paullus Manutius, pater meus, Romam veniſſet, tuaque benignitate fretus, ea aggredi in animo haberet, quae ſtudioſis omnibus ſummam vtilitatem parerent: cum inquam in eo totus eſſet, ecce tibi mors eum rapuit, rapuit mihi patrem, rapuit (liceat mihi, quod ſentio, libere proloqui) praeclarum, ac prope ſingulare veteris eloquentiae exemplum. Quis enim, eius ſcripta legendo, & ſententiarum pondere, & verborum nitore referta, valde non commouetur? aut quis in eis natiuum quendam antiquitatis characterem non agnoſcit? Sentiemus poſteri, quantum difficultatis inſit in eloquentia comparanda: cuique viuo maleuoli quidam obtrectatores inuidebant, eum nunc e medio ſublatum vel inuiti admirabuntur. Verum quid ago?

Patris ne mei laudes perſcribere propoſui? Minime: & ſi, ſi id etiam facerem, pietatem debitam praeſtarem. Sed in hoc non me affectus aliquis mouet, verum iudicium, quod tametſi in me ſit exiguum, cum id tamen videam tot amicorum non inſulſorum hominum iudicio comprobari, non poſſum de meo peſſime exiſtimare. Hoc aſſequor certe, vt, patrem meum dum laudo, ſummas Tibi deberi gratias confitear, qui litteratos homines tua benignitate ſubleuandos, liberales diſciplinas, iamdiu prope exſules, ad patriam ſedem reuocandas cures. Tu inter alia, quae ad ſummi Apoſtolatus curam pertinent, cum videas plurimum referre, vt S. Concilij Tridentini Decreta obſeruentur, omne ſtudium, omnemque auctoritatem tuam eo confers, vt ne quid praetermittatur eorum, quae Sanctiſſimi illi Patres ad Chriſtianae Reipub. vtilitatem pertinere cenſuerunt. Cumq. ab eodem Concilio eidem Patri meo demandatum fuiſſet munus perpurgandi librũ de veteribus vtriuſque linguae Prouerbijs, ne, qui eorum ſtudio tenerentur, vllam partem combiberent eius impietatis, quam eius libri ſcriptor ſcriptis ſuis plurimam adſperſerat: feciſti, vt Pater meus

emen-

emendationem ſuſciperet: quam cum doctiſſimorum Theologorum ope, tuo iuſſu abſoluiſſet, paullo poſt ipſe moritur. Hic liber cum edendus in publicum eſſet, Tibi debitus, a Te proficiſcens, quippe quem communicari omnibus iuſſeris, iure optimo a me S. T. inſcribitur: A me, tamquã ab eius filio, cui Tu id mandaueras: S. Tuae, tamquam ei, quae bonum hoc omnibus impertierit. Laetentur igitur homines, talem nobis contigiſſe Paſtorem, qui inter alias, quas multas habet, curas, praecipuam quoque illam habet, vt haereticorum libri, detractis omnibus, quae incautos lectores errore aliquo inuoluere poterant, publicentur. Quae Tibi debentur gratiae? quae habebuntur in omni tempore a ſtudioſis hominibus, dum hoc volumen tractabunt? Verum Tu id non ſpectas: qui ipſum recte agere, non propter laudem, quae apud mortales conſequitur, laudabile iudicas; ſed quod in omni tua vita vnum illud Tibi propoſitum fuit, vt recte agendo aetatem ageres. Quod cum ſemper feceris, ea es aſſecutus a Summo DEO, quae ſumma in terris ſunt. Quod vt beneficium nobis idem DEVS diuturnum quoque concedat, (qui ex vita tua tot commoda,

tot

tot ornamenta ſentimus) ſummis precibus obſecrare neque deſinimus, neque vnquam deſinemus. Venetijs, Kal. Maij. CIↃ D L X X V.

SANCTITATIS TVAE

Humillimus ſeruus,

Aldus Manutius, Paulli F. Aldi N.

IOAN. GVADAGNI
MONTERCHII
Carmen ad Lectorem.

B. BLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

NESCIA mortalis mens, quæ fortuna ſecundet,
Quæve aduerſa premat, cur vno frangeris ictu?
Suſtulit iſta prior, terrarum compita plantis
Quæ omnia luſtrarunt prouerbia; reddidit iſta.
His igitur doctus nullo diſcrimine pectus
Præſcia quod munus fati, fortiſq. futuræ
Obiectat, comple; atq. humeris cape grande trophæum
Ipſe volaturus puer inter numina Diuum.
Hæc noua Pieridum, inquam, munera candida pubes
Combibat, & præſens; quæ & conſectabitur Aeuum?
Nam quod apud veteres complexa eſt attica Mirus
Quidquid & in libris ſcalpſit ſaturnia Clio,
Inſtar apum hinc liceat liquentia ſugere mella,
Nectareos ſuccos, queis laus, & gloria ſurgit
Non ceſſit certe cuiquam, Duce, cautius ire
Vel Phœbo, quem Cinthos amat, vel clarior illa
Delos: Necq. fauet cuiquam, tam Pallas, ad artes,
Aeuo. Relliquias veterum, monumenta diſerta
Prælucens monſtrat codex: & dulcia vitæ.
Vertentes huic opta annos: nam vulnere ſecto;
Totum collucet, prorſuſq. tibi omnia lector
Portat opus Phœbo, Aoniis, Aeuoq. dicatum.

[library stamp]

AVCTORES, QVORVM LOCI PASSIM, AVT emendantur, aut explicantur.

Æmilius Probus
Æſchines
D Ambroſius
Ammianus
Angelus Politianus
Apuleius
Arati eſpoſitor
Argyropilus
Ariſtophanes
Ariſtoteles
Athenæus
D. Auguſtinus
Auſonius
Boethius
Cælius Rhodiginus
Catullus
M. Cicero
Q. Cicero
Cornarius
Demetrius Phalereus
Demoſthenes
Diogenes Laertius
Diogenianus
Diomedes
Dion Chryſoſtomus
Dion Pruſiæus
Dioſcorides
Donatus
Empedocles
Epicharmus
Etymologici auctor
Eubulus
Euſtathius
Feſtus Pompeius
Galenus
A. Gellius
Gratianus
Gregorius Nazianzenus
Helius Lampridius
Herodotus
Heſiodi interpres
Heſychius
Horatius
Iulius Pollux
Iuuenalis
Laurentius Valla
Leonardus Aretinus
T. Liuius
Lucianus
Marſilius Ficinus
Martialis
Nicolaus Perottus
Nonius
Origenes
Ouidius
Perſius
Philoſtratus
Philoſtratus Iunior
Pindarus
Plato
Plautus
Plinius
Plutarchus
Polibius
Porphyrion
Quintilianus
Seneca
Silius Italicus
Sophocles
Statius
Stephanus
Stobæus
Strabo
Suetonius
Suidas
Syneſius
Terentius
Theodorus Gaza
Theocritus
Theognis
Theophraſtus
Valerius Maximus
Vergilius
Vitruuius
Vulpianus in Pandectis
Zenodotus

INDEX PROVERBIORVM SECVNDVM ORDINEM ALPHABETI, CORRECTVS, Digeſtus, & locupletatus.

ROMA

Eorum verò, quæ in appendice continentur, prouerbiorum indicem, ſeriatim hunc ſubiecimus.

Ab amicorum conuiuiis nō diu abſtinendum 642
Ab Aboriginibus 1448
ab aſino delapſus 425
ab aſino lanam 262
ab aſinis ad boues tranſcendere 424
abderitica meus 1608
ab epulo hoc qui poſsū abeſse 646
ab equis ad aſinos 424
ab Etcobutadis ducit genus 1211
abhorrentis, ac deteſtantis 1413
ab Hymetto profectū 148
abiecit haſtam 745
abiicere ſcutum ibid.
abiiciendum procul 1456
abdia grammate 1538
ab impiis egreſsa eſt iniquitas 538
ab incunabulis 441
abiit & taurus in ſyluā 67
ab ipſa meſse 1594
ab ipſo lare 393
a bis ſeptem uudis 1175
abominād⁹ ſcarabeus 1065
a bonis bona diſce 1680
ab ouo uſq; ad mala 851
abronis uita 863
abſque baculo non ingreditor 1235
abſit clamor in colloquio aut luſu 1398
abſtinenda uis a regib⁹ 1415
ab irauſenna cibum petere 1587
ab vnguibus incipere 1644
ab vno diagrammate 1538
abydena illatio 865
abydum ne temere 469
abydus, abydenus 1604
a calanthis 708
a canthia cicada 279
a lineis excidere 1919
a canthida vincit corn. 516
a capite vſq; ad calcem 134
a carnifici equi 1488
ac mox 1592
a carcere 897
a carceribus 381
a carnanius procellus 785
accepta candella 1630
accerſitum malum 1469
acciſsare 747
accipit & glebam etro. 768
accipere moisū culpas 1954
aceruus bonorum 187
a ceſci & Heliconis op. 928
a cerſias medicatus eſt ibid.
a ceſsæi luna 328
aceiū habet in pectore 782
achiuos a turre iudic. 1176
achilles 433
achilles iecit duas teſs. 1708
achilleum argumētum 434
a chrytropode cibum 356
in acie nouaculę 48
a cœlo ad terram 898
a colo non fico 1623
actii & Titii idem 608
actum agere 258
actum eſt 194
a culeo infixo fugere 40
acum inueniſses 1347
acu rem tetigiſti 855
adactum iuſiurandum 1173
ad ambas vſque aures 762
adamantinus 434
adamuſſim 332.870
ad aquam malus 378
ad aras 1370
ad aſylum confugere 1706
ad bonam frugem 1573
ad calculos reuocare & ſimilia 309
ad clepſydram dicere 378
ad coronidem vſque 1604
ad conſiliū ne acceſseris 163
ad coruos 688
ad cribrum dicta 1485
ad Cynoſarges 1125
addere manum 305
ad deorū aures peruenit 927
ad digituli crepitum 988
a deo ficti 1778
a deo felicitas 1494
ad ephebum properare 649
aderit Temeſsæus genius 95
Quid ad farinas? 1196
ad felicem inflectere parietem 179
ad felicius latus inflectere ibidem
ad finem vbi perueneris, ne velis reuerti 29
ad fractam canis 369

ad græcas calendas 328
ad Herculis columnas 1260
ad oculos magis quàm ad veſicam 2017
adhuc aliquis Deus reſpicit nos 1399
adhuc cœlum voluitur 1524
ad id quod erat opus 1173
ad inertas 1653
ad libellam debere 1704
ad menſuram aquam bibūt citra menſuram offam comedentes 867
admeti nænia 909
admoto capite 1456
ad nouercæ tumulum flete 528
adonidis horti 39
adoraro circumactus 35
adoraturi ſedeant 36
a Dorio ad Phrygium 895
ad pedem 1034
ad pedes ad caput 1599
ad pila vbi ventum 1766
ad porcellum da mihi mutuo tres drachmas 1302
ad priſtina præſepia 526
ad pugnam peractare 1046
adraſtea Nemeſis 917
ad reſtim funiculum 1258
ad reſtim res rediit 284
adſciſſe ad extremum ſcientiam 1299
ad Scolon nec proficiſceris ipſe, nec alterum comitaberis 838
adſint dii beati 1172
ad iuum, quemque quæſtum æquum eſt eſſe callidum 1347
aduerſus ſolem ne loquitor 32
aduerſus ſolem ne meiito. ibidem
ad vinum diſerti 1715
ad viuum reſecare 816
adulatore & amico non potes eodem vti 775
adulterinus 1218
ad vmbilicum ducere 131
ad vnguem 332
ad vtrumuis paratus 1381
æacidæ naz mena 1746
ædibus in noſtris quæ praua aut recta geruntur 394
ædilitatem gerit ſine populi ſuffragio 1103
ægæum nauigat 1118
ægæum ſcaphula tranſmittere 661
ægis venit 1304
ægina primum pueros optimos alit 881
ægrotanti animo medicus eſt oratio 1141
ægroto dum anima eſt, ſpes eſt 815
ægyptii centum non tollerent 1270
ægyptii machinarum artifices 927
ægyptii 1706
ægypti nuptiæ 1102
ægyptius laterifer 1271
ægre quidem, ſed facimus tamen 1386
ægroto dum anima eſt, ſpes eſt 744
æoliſare 1862
æqua concertatio 1380
æqua lance 281. 890
æqualem tibi vxorem quære 472
æquales calculi 1309
æqualis ęqualē delectat 124
æqualitas haud parit bellū 1494
æra lupinis quid diſtent 216
In aere piſcari, venari in mari 260
æs alienum cepe mulcta allium 1105
æſopicum nouus 1968
æſopicus graculus 1312
æſopicus ſanguis 929
æſopum terere 912
æſtate penulam deteris 618
ætate prudentiores reddimur 1402
æthiopem dealbas lauas 252
æthiopem ex vultu iudico 544
æthiops non albeſcit 1425
ætna, athon 1534
ætnęus cantharus 930
ætoli 1787
a fabis abſtineto 27
afra auis 1342
africa ſemper aliquid noui apportat 1342
a fronte pręcipitium, à tergo lupi 1243
a fronte ſimul & occipitio 1387
a furtis oriundus 1470
a gallo candido abſtineas 35
agamemnonii putei 928
agamemnonis hoſtia 882
agas aſellum 1371
agathonia cantio 843
agones 1748
agninis lactibus alligare canem 1723
agnos canib⁹ obiicere 1054
agri padex 1973
agricola ſemper in nouum annum diues 132
agrippo ſterilior 890
agrum imbecilliorem eſſe oportet 1594
agrum optime colere 1341
agros alienos irrigas tuis ſitientibus 1116
aheneus 436
aiacis riſus 437
a ianua aberrare 364
alabanda fortunatiſſ. 690
alabaſtrus vnguenti putet 248
àlare ordiri 393
alas addere 1694
a laſſo rixa quæritur 372
alba auis 716
albę gallinæ filius 90
alba faba 307
alba felicia ibid.
alba linea 1863
albo rete aliena captant bona 1346
album & nigrū nouit 405
album calculum addere 307
album panē pinſo tibi 1171
albus an ater ſis neſcio 405
alcinoi apologus 1769. 827
alcinoi menſa 726
alea extrema 244
aleam omnem iacere 243
ale luporum catulos 681
aliam ætatē alia decēt 1397

alia

alia committenda, alia cælanda 1412
alia æſtate, alia hyeme 451
alia dātur alia negātur 1391
aliæ aliorū inuētiones 806
alia Lacon, alia aſinus portat 739
aliam quercum excute 293
alia Menecles, alia porcellus loquitur 1107
alia res ſceptrū, alia res plectrum 1451
alia vita, alia diæta 527
alia voce pſitacus, alia coturnix loquitur 880
aliena iacis 293
aliena incipere 380
aliena inſania frui optimū 293
alienam metis meſſem 248
alieno choro pedem inſerre 716
alieno auxilio potētes 1381
alieno ferox præſidio 1380
alieno periculo cautus 770
alienis vti ſoleis 1696
alienos rigas agros tuis ſitiētibus 1117
alienum arare fundū 1116
alii ſementem faciunt, alii metent 292
aliis lingua, aliis dētes 1170
aliis proſpiciēs, nō ſibi 1387
a limine ſalutare 566
a linea incipere 380
a lineis excidere 919
alio relinquēte fluctu, alius excepit 362
aliorum medicus, ipſe hulceribus ſcates 1532
alios tragœdos prouocat 1714
aliquid mali propter vicinum malum 59
aliquo numero eſſe 674
aliter catuli longe olent, aliter ſues 911
aliter cum aliis agēdū 1384
aliud cura 1409
aliud genus remi 955
aliud noctua ſonat, aliud cornix 1170
aliud quidquā exorna 1963
aliud homini, aliud humanitate 2004
aliud ſeptrum, aliud plectrū 1451
aliud ſtans aliud ſedēs 1100
alius aliis in rebus præſtantior 1393
allia & fabas ne edas 1438
allium in retibus 1634
allii caput 1363
allium olfacere 864
aloes pluſquam mellis habet 507
alpha penulatorum 819
altera manu fert aquam, altera ignem 1549
altera caduceum, haſtam altera 1801
altera manu fert lapidem, altera panem oſtētat 484
altera ſcabit caput, altera ferit malam 485
alter Hercules 432
alter Ianus 1493
alterum pedem in cymba Charontis habere 658
altius Oromedonte 1759
a lupi venatu 1174
alybantis hoſpitis munera 1444
amæa azeſiam reperit 977
amaures ſibi ſomnia fingūt 802
amantium iræ 1135
amare & ſapere vix deo conceditur 735
amas teipſum, ideo nullus tibi amicus 790
ama tanquam oſurus, oderis tanquā amaturus 667
amaris pharmacis in amara bilis proluitur 1984
amazonum cantilena 652
ambabus manibus aurire 531
ambobus pedib. fugere 363
ambrones 1667
ambroſia alendus 1136
amere fruſtra 2002
ameles angulus 1017
ambulatio iuxta mare 163
amens conſultor 1108
amens longus 1234
amici mores noueris non oderis 898
amici procul agentes, non ſunt amici 800
amicitia æqualitas 24
amicitia quæ deſiit, nunquam vera fuit 796
amicitia ſtabilium, felicitas temperantium 796
amicitias immortales eſſe oportet 1573
amicitiæ perſonam 1341
amicorum communia omnia 22
amicorū eſt admonere mutuum 1383
amico amicus 181
amico Hercule 88
amico oportuno homini nihil amicus 1459
amicos multos habet felicitas 1254
amicos ne cito pares 25
amicos tragœdos æmulatur 1312
amicus nemo cogēdus 1382
amicus neque nullis neque multis 1298
amicus ſalute tenus 1201
amicus vſque ad aras 1147
amicus alter ipſe 24
amicus certus in re incerta cernitur 1565
amicus magis neceſſarius, quàm ignis & aqua 732
amicus cum vitiis ferendus 2002
amictu euitare 740
amor fit ira iucūdior 2020
amnis curſum cogere 1934
amiſit vrbem & pugionem recepit 1822
amor Caunius 1159
amor ex aſpectu naſcit̃ 159
a mortuo tributum exigere 528
amphictyonū conſeſſus 665
amphidromiam agis 1478
ampullas loqui 1804
ampullacea 1734
amuſſi applica lapidem non contra 870
amuſſis alba 331

amyclas perdidit ſilentium 524
amyris inſanit 763
anagyrim commoues 80
a Nannaco 1448
anaxyrida oſtentare 1223
ancilla ſemel, nunquam hera 1584
ancipitis animi 1390
ancora domus 197
ancora non vulgari nitendum 1578
ancora rupta 1446
ancorę iactum prę currit Deus 1499
ancoris duabus niti bonum 1690
ancoras tollere 907
ancoris duabus fultus 47
andramachon ex anguibus concinare 1890
androclides in ſeditione dux 742
angeronia Volupię comes 1134
angina vinaria 1667
anguilla in ſtrigmẽto 1921
anguillam capraie 1310
anguillam cauda tenes 268
anguſtior ſcytala laconica 692
anguſtum & latum 1696
angularis bobix 1812
anicularũ deliramenta 1345
anima ſicca ſapientiſſima 1835
anima & vita 801
animam debet 584
animo quicquid ſtatueris non eueniet 1109
animum abiicit 1047
animus bonus in re mala 1237
animus eſt in corii 1350
animus hepiabœus 1437
animus in auribus 1581
animus ĩ pedes decidit 5087
animus mulieris 1302
annacum plorare 997
annas clibanum 1425
a Ninnaco 1448
annoſa vulpes haud capitur laqueo 582
annoſam arborem tranſplã tare 250
anno ſenior fio 1355
annum in menſem contrahit 1828
annus olibanum 607
annus producit, nõ ager 70
annus ſuperior ſemper melior 1285
annulus Acorcus 2031
anſam quęrere, & conſimiles metaphorę 229
ante bardã doces ſenes 1186
antehac putabam te habere cornua 1187
antelẽtem augere ollã 1139
ante miſteria diſcedere 653
ante pedes 1346
ante pilos ſapit venit 1211
antequam incipias conſulto 793
ante tubam trepidas 1017
ante victoriam encomium canis 442
anthericum metere 261
anticyras nauiget 498
antica excluſum poſtica recipe 1870
antidotum ante venenum 1520
antiopę luctus 1235
antiquior Codro 1500
antiquiora chao 1006
antiquiora diphthera loqueris 286
antiquis debetur veneratio 1411
antronius aſinus 883
anulus aureus in narib. ſuis 422
Medium annulum traharis oportet 527
a nuptiis pura 1037
annus bacchatur 527
anus cothoniſſat 1236
anus criphus 994
annus hirciſſans 527
anus ſaltat 995
anus ſimia ſero quidem 862
anus ſubſultans multum excitat pulueris 995
anus velut equus profundã habebis foſſam ibid.
anus vnguento ne vtare ib.
anus clibanum 607
apage hoſpitem in tempeſtare 913
a patella rapere 356
ad apaturia profectus 1227
aperire ianuam 228
aperte, ſimpliciterq́. loqui 1404
apertis tibiis 235
aperte loqui 1377
apes apum ſimiles 279
aphia in ignem 698
aphyarum honos ibi. & 995
apicem ponere 775
Ne inter apia quidem ſunt 612
apinę, Tricę 138
apio mollior, aut mitior 430
apio opus eſt 1093
a piſcibus abſtineto 36
apis hoſpitem, Siren amicũ nunciat 993
apollo quid tibi cecinit 996
apologus alcinoi 827. 1769
apros immittere fontibus 1473
apta prouincia 1392
apud aram conſultare 1225
apud campanos plus vnguẽti, quàm cęteros olei 712
apud equũ & virginẽ 1715
apud fimum odorum vaporem ſpargis 255
apud matrem manere 1691
apud menſam verecundari non decet 1750
apud nouercam queri 1581
a puro pura defluit aqua 1174
aqua hęret. 270
aqua & terra redamini 1645
aquã plorat cum lauat fundere 1942
aquam bibens, nihil boni parias 902
aquam è pumice poſtul 262
aquam igni miſcere 1519
aquã inaniter cõſumis 259
aquam in mare ferre 443
aquam in mortario tudere 661

aqua optima 1709
aqua præterfluit 1167
aqua ſtrangulat fauces 633
aquę furtiuę dulciores 2027
aquilę columbam non gignunt 805
aquila in nubibus 533
aquilã cornix ꝓuocat 1189
aqla muſcas nõ captat 1167
aquilam volare doces 269
aquilam teſtudo vincit 450
aquila thripas aſpiciens 561
aquilã Scarabeus q̃rit 1316
aquilæ ſenecta 555
aquilę ſenecta, Corydi iuuenta 556
aquilã noctuæ cõparas 532
a quinque ſcopulis deſilire influctus 1167
arabius tibicen 427
arabum gazæ 390
arã neq; nec fidẽ hẽt 1351
a radicibus 851
aranearum telas texere 251
aranearum plenus 1960
araneas eiicere 1517
araneis abũdat propter inopiam 1918
arare litus 253
Citra arationem citraque ſementem 325
arator niſi incuruus præuaricatur 1593
aratro iacularis 965
arbelas profectus ſies 996
arbore deiecta quiuis ligna colligit 1132
arbores cadũt poſt folia 1016
arbor è fructu cognoſc. 544
arcadas imitans 1166
arcadiam me poſtulas ibid.
arcadicum germen 1191
arcanum celat 1419
arcem ex cloaca facere 1596
archidamicum bellum 1192
archigeni indiget 1816
archilochia edicta 720
archilochi vulpes 1988
archilochi melos 1768
archilochi patria 721
archilochum calcas 1810
archilochum teris 1415
archimedeũ problema 1806
archimedes non poſſet melius deſcribere 1596
architę crepitaculum 964
actum annulũ ne geſtato 25
arcus tẽſus rumpitur 1588
ardens veſtis 1098
a remo ad tribunal 1242
arenæ copia 464
arena cedere 565
arenæ mandas ſemina 253
arenam metiris 250
arena ſine calce 784
areopagita 545
areopagita taciturnior 1727
argas 346
argentanginam patitur 4'8
argenteis haſtis pugnare 964
argenteus puteus 1634
argẽtea fama cõuiuari 1959
argentum accepi, imperiũ vendidi 1754
argenti fontes 755
argi tumulus 1837
argi collis 965
argiua calumnia 1221
argiui fures 1431
argiuo clypeo dignus 479
argiuos exarmat oraculum 1923
argiuos vides 1430
argiuũ clypeũ detraxit 1007
argum fallere 323
aries cornib. laſciuiẽs 1313
aries nutricationis mercedẽ perſoluit 894
arietem emittit 755
arietis miniſterium 1627
ariſtarchus ſcriptorum 312
ariſtylli more 1682
ariſtophanis veſpis 666
ariſtophanis & Cleanthis lucerna 454
arrepta candela 1630
arripe negotii curam 1380
arripienda q̃ offerunt 1405
arma auluiea 1930
arrogantia non ferẽda 1414
arundinea crura 1971
ars amat fortuna 2001
ars, portus miſeriæ 418
aſciam cruris illidere 1804
artem quã quis alit terra 427
artem quam quiſque norit in hac ſe ex. 737
artibus ſuis capi 75
artifex propus probæ materiæ 1190
a ſacris abſtinẽdæ manꝰ 1400
a ſartagine rapere 356
aſciſce ad extremum ſcientiam 1299
a ſexaginta viris venio 1630
aſini caput ne laues nitro 1196
aſini cauda 1484
aſini lana 263
aſini mandibula 1196
aſini mortes 1165
aſino grãcẽ & baculus 1975
aſino fabulam 1642
aſinos non curo 1506
aſino oſſa das, cãi paleas 1256
aſinũ ĩ rupes ꝓtrudere 1459
aſinum rondes 263
aſinum ſub fræno currere doces 248
aſinus ad liram 245
aſinus ad tibiam 1448
aſinus apud Cumanos 412
aſinus aſino pulcher 1739
aſinus auis 1348
aſinus auriculas mouẽs 146
aſinus balneatoris 1539
Si vel aſinus canem mordeat, litem mouebit 523
aſinus compluitur 1166
aſinus eſuriens faſtem negligit 966
aſinus in vnguento 301
aſinus in paleas 880
aſinus in pelle leonis 209
aſinus inter apes 301
aſinus inter ſimias ibid.
aſinus in rupem 880
aſinus myſteria portãs 694
aſinus ſedet 1166
aſinus de Aeſopi puteo amicus Plato 2002
aſinus ſtram. mauult quam aurum 1680
a ſitiente camelo 1175
aſparagi 1340
aſpendius citharœdus 643
aſpera vita, ſed ſalubris 1419
aſperſiſti aquam 1166
aſpidis morſus 1131

aſpis

alpis à vipera 1576
aſtutior coccyce 1499
aſſam farinam concupiuit 684
a ſubeunte portũ naui 1175
a teneris vnguibus 441
athenienſem athenis laudare haud difficile 663
athenienſium inconſulta temeritas 493
athenienſis probus, egregie probus 1450
athon 1534
athos celat latera Lemniæ bouis 1175
atlas cælum 81
atlanticum mare cotyla exorbere 1886
atraphaxis mendax 1509
atrei oculi 982
atridæ non ſoli amant vxores 1610
attabas & Numenius conueneruut 1145
attagen 1431
attagenę nouilunium 1513
attica bellaria 809
attica eloquentia 148
attica fides 483
attica muſa 514
attici Eleuſinia 882
atticus aduena 669
atticus aſpectus 545
atticus miles 1939
atticus in portum 582
atticus lepos 148
atticus moriẽs porrigit manum 965
atticum mel 148
atticus teſtis 481
atramentum ſutoriũ 1278
auarus niſi quum moritur nil recte facit 1565
auctoritas diuinitus 1414
audi chelidonem 1483
audiens non audit 1397
audi quæ ex animo dicuntur 594
aues quæris 1197
aufidus adriam retroſugis 2029
augiæ ſtabulum repurgare 811
a vicinis exemplum habent 1485
anis alba 715
auis è cantu dignoſc. 1474
auis ex auibus 1688
auis vidit 705
aulœdus fit, qui citharœdus eſſe non poſſit 773
aurea barba dignus 479
aurea æris permutare 108
aurea verba 1097
aurea pro egregiis ibidem
aureæ compedes 823
aureo piſcari hamo 721
aureos mõtes polliceri 531
aure' in Olympia ſtato 479
aurem vellere 431
aureum ſubæratum 1506
aures nec habeo, nec tango 1287
auribus lupum teneo 287
auribus ſcalpendis deeſt ocium 777
auricula infima mollior 430
aurificem te futurum credebas 1127
auris Batauа 1610
auris dextra tinniit 827
auris ſupina 317
auro loquente nihil pollet quæuis oratio 1188
auro habet ſuppactum ſolũ 1370
aurum habet Toloſanũ 617
aurum eſteriore 2027
aurum igni probatũ 1452
aurum Colophoniũ 1165
aurum index homini 837
aurum indice exploratum 1452
aurum ſubæratnm 1507
auſculta & perpende 1381
auſcultandum bene loquenti 1773
auſtrum perculi 565
auſtrum floribus 1309
aut abi aut exuere 661
aut bibat aut abeat 595
aut cucurbitæ florem, aut cucurbitam 966
aut ipſe fuiſti, aut tui ſimillimus 1397
aut manenti vincendum, aut moriendum 1254
aut minus animi, aut plus potentiæ 1492
aut morere aut occide 937
aut mortuus eſt, aut docet lit. 599
aut piſcem olet, aut florem 1572
aut regem aut fatuum naſci oportere 167
aut quinque bibe, aut tres, aut ne quatuor 748
aut terra aut mari 1731
aut ter ſex, aut tres teſſeræ 790
auxilium poſt bellum 1291
aranea mala 903

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

A Balno ſpectat 1880
abaridis ſagitta 1929
ab aula receſſit 2034
ab Ilio nunquam recedens imitaris Hectorem 1951
abſens hæres non erit 2032
a cauda ad os trãsferre 1948
acceſſoriũ operis loco 1854
achaicum telum 1853
achillea arma 1930
acum & filum ſumẽs rupturam conſue. 2003
adamante notare 2005
addere gangrenam 1951
ad oculos magis quàm ad veſicam pertinet 2017
ad ſcamma producere 2008
ad Seirrhonem tẽdere 1979
ad Sirenum ſcopulos conſeneſcere 2005
ad ſolatium verſari 2014
adulter ad adulterum trahit 1935
ægiptus nec illũ quem eos non nutrit 1844
æqualia reddere capita in pugna 1861
aere & cera nobilis 2012
aere & rore paſtus 1809
affricani lex 234
agamemnoniũ epulũ 1910
agamemnonem ſimulat, Mithæus

ihæus cum ſit 1935
agaſonem vincit 1354
ager quam multos habuiſti dominos 2017
agnum demetere 1948
agreſtib. olerib. victitar 1861
agreſtis apis 1881
agri podex 1975
alabandicum opus 1941
alaudæ in nido later gramẽ 1848
alba præcordia 1845
alcinoi horti 1877
alcinoo poma dare 2041
alauda non ſine criſta 1849
alexandrinæ deliciæ 1915. 1999
alienis excidere 1919

B

Bubulus antea, nunc capratius 1862
bacchæ more 372
bacchi ſimilis 345
balbus balbum rectius intelligit 563
ballio 1711
balneator 372
balneum ingreſſus depone odium 2003
barbam vellere 846
barbam abulnis puerorum vellere. 1987
barbarus ex triuio 641
barbę tenus ſapientes 165
batalus 345
bathyclis poculum 1655
baſilica facinora 1751
bauæ egent oleo 1688
bene plauſtrũ perculit 346
benefacta benefactis aliis præterito ne perpluant 2038
benefactis penſare delicta 17.8
bene natis turpe eſt male viuere 1785
beneuolis trucidator 1146
bene contulit ſed male facit 2009
bęon malus piſus 1645
bęotica ęnigmata 754
bęotis vaticinare 755
bęotica auris 1161
bęotica cantilena 753
bęoticum ingenium 753
bęotiſſare 1767
bellicum canere 1283
bello porta 1543
bellorophõtes litteras 9136
bellum cũ protogene mortuo gerere 1998
bellum haud quaquam 910
bellum conont curæ fuerit 1186
bellum omniũ pater 1.64
beſtia beſtiam nouit 16;0
bęta tum hyeme, tum æſtate bona 1345
bętica ſus 576
beta ſapientum 2011
betizare, lachanizare 847
bibe helleborum 498
bibliotheca animata 19:6
bifrons mercurius 1852
bipedum nequis 434
bilis in naribus 2031
binis tondere forficibꝰ 1881
bis per omnia 152
bis pueri ſenes 295
bis dat qui cito dat 519
bis ſeptem 899
bis interimitur qui ſuis arma petit 1466
bitus contra Bacchiũ 898
byſſina verba 1838
byſſina verba 1993
bizeni libertas 1471
bocchyris 933
boliti pęnam 699
bolus ereptus è faucibꝰ 1516
bona nemini honeſta 1565
bona etiam offa poſt panem 842
bona terræ 1110
bona ſpes oſtenſa 1414
bona Porſenæ 465
bonæ leges ex malis morib. procreantur 600
bonæ fortunæ: ſiue boni genii 376
bonas pharetra dies 996
boni vini lachrymabiles 973
boni ad bonorum conuiuia 589
bonis auibus, malis auibus 89
bonorum myrmecia 188
bonorum glome 854
bonum eſt duabus dicti amoris 1690
bonus cantor, bonus cupidiarius 869
bonus Dux bonum reddit comitem 523
borea ceſſante 1224
bos ad ceroma 257
bos ad lyram 245
bos alienus ſubinde foras proſpec. 600
bos ad pręſepe 648
bos aduerſus ſeipſum puluerem 888
bos apud aceruum 1364
bos conſeneſcit 1224
bos cyprius 616
bos expecta aliquando herbam 1163
bos ephippia optat 388
bos Homolotiorum 1163
bos in ciuitate 122
bos in lingua 2017
bos in quadra argẽtea 1629
bos in ſtabulo 1629
bos in ſtabulo ſenex 1627
bos in uincula 974
bos laſſus fortius figit pedẽ 72
bos lente aut placide 630
bos marinus 1628
bos porrecto vltra Taygetõ caprte 1484
bos ſenex non lugetur 1033
bos ſeptimus 601
bos ſub iugum 933
botrus oppoſitus bot. matureſc. 1163
bouẽ in faucibus portat 754
bouem ſi nequeas, aſinum agas 1002
bouem volentẽ ducito 1441
boues meos nunquam abegerunt nec equos 985
boues ſolidi è clibano 1104
boues è clibano 1570
boue toto deuorato in cauda 1206
bouis in tergore deſedit 1245
boues meſſis tempus expectantes 1163

boue

boue venari & ſimilia 1537
boui clitellas 1058
biachas oſtendere 1233
braſidas quidem vir bonus 1223
braſicam intrare 914
briarei manus iniicere 1017
briareus, alias Lepus 1874
britannica menſa 724
bubo canir luſciniç 1525
bubulum obtueri 1936
In Buccam quicquid venerit 310
buccas inflate 1277
budoro more 1160
bulbos quçrit 1131
bulbus nihil profuerit 1481
bullatç nugç 1316
bnnas index eſt 933
bupalia odium 1889
bupalia pugna ibid.
butubata 477
buthus obambnlat 932

C

CAball° arare optat 388
cadauer viuum 310
cadere cauſa formula 1778
cadere in curſu 1786
cadmea viſtoria 1002
cçca dies, & oculata 486
cçcç diuitiç 463
cçca ſpeculatio 491
cçcias nubes attrahens 315
cçcior Leberide 203
cçcias ſpirat 1695
cçci prçſcriptio 1650
cçco cū ſpeculo nihil 1357
cçcum inſomnium 1506
cçcus auribus & mēte 1506
cçcus cçco dux 490
cçcus dux 1208
cçnare me doce 1272
cçnç deorum 1137
cçneus inuulnerabilis 1225
cçnei haſta 1460
Inter cçſa & porrecta 205
cçſim ac punctim 241
caius caia 152
calabri hoſpitis xenia 1313
calauriam pro Delo 1499
calcar addere currenti 142
calcar tollere 705
cçna popularis 1750
calceum eundem omni pedi inducere 1542
calceus maior ped 874
calciamenta portare 334
calculo mordere 1353
calculis omnium 311
calculis vtrinq; ponere 309
calculum reducere ibid.
calceum remiges 1644
calidam veruti partem 939
calidis balneis teneri 1123
calidum & frigidum ex eodem ore ef. 485
calidum mendacium 1586
calidum plus ſatis 875
calidum prandium comediſti 77
caliga Maximini 50
caligare in ſole 887
calliç defluunt pennç 1656
callidum eſſe çquum eſt ad ſuū quenq. quçſtū 1347
callicyriis plures 1155
callipides 370
callipygos 1636
calliphanes 1442
callum ducere 1114
calumnia Argiua 1221
caluum vellis 1005
caluus comatus 880
caluus quum ſis 1633
camerine loqui 1557
camelus deſiderans cornua, etiā aures perdidit 1254
camelus ſaltat 974
camelus vel ſcabioſa complurium aſinorum geſtat onera 556
campana ſuperbia 1670
canalicolæ 1356
cancellis circūſcribere 1301
cancer leporem capit 849
cancri nūquam recte ingredientur 1352
cācros lepori comparas 517
cācrum ingredi doces 1374
candidorum virorum nulla vtilitas 1296
candidum linum lucri cauſa ducis 1172
canem alens externum præter linum nil hēt 1197
canem agninis lactibus alligare 1723
canem excoriatam excoriare 783
canens vitæ palmum 1478
cane peius & angue odre 1051
canere ad mirtum 908
canere intus 643
canere ſibi 1181
cane Tellenis 903
canere bellicum 1283
canere de Telamone 1221
canere receptui ibidem
canes veteres non temere latrant 175
canes timidi vehementius latrant 1375
canes venatici 1711
canib. agnos obiicere 1054
canidas paleas, aſino oſſa 1256
canina facundia 827
caninam pellem rodere 849
caninum prandium 591
canis 1425
canis ad cibum 1629
canis circum inteſtina 822
canis digna pabulo 901
canis digna ſede 902
Vt canis è Nilo 564
canis feſtinans cæcos parit catulos 707
canis in præſepi 580
canis in vincula 974
canē inteſtina guſtaſſe 822
canis lapidem mordēs 591
canis maſculi infinita cubilia 1070
canis mendico auxiliās 1492
canis panes ſomnians 1424
canis peccatum ſus dependit 1216
canis per Phratores 1313
canis podicē inſpicere 708. 1473
canis reuerſus ad vomitum 1256
canis ſæuiēs in lapidē 1474
canis tanquam Delum nauigans 1159
caniſtrum caniſtrum vocat 751
canis vindictam 438

canis

canis viuẽs è Magdalia 438
cannacæ res ſiue more 997
cantharo aſtutior 1159
cantherium in foſſa 352
cantherius in porta 324
cantilenam eandem canis 887
cãtionem Lityerſam canis 1139
cantionem Telamonis canit 1221
cãtoris hęſitãtia tuſſis 1044
cape nihil, & ſerua bñ 1638
capere deſertam 173
capere ciuitatem 1576
capere crines 1733
capillis trahere 1719
capillus quoque vmbram ſuam habet 1263
capite admoto 1546
capite ne quid ſuas 1121
capite geſtare 1631
capitis & ĩguinis diſcrimẽ neſcie 947
cappa duplex 1312
cappa tria peſſima 1312
capra ad feſtum 1421
capræ liberę ab aratro 1076
capram cœleſtem orientem conſpexerunt 1420
capra cœleſtis 340
capra contra ſeſe cornua 81
capra gladium 77
caprã portare non poſſum, & imponitis bouem 985
vel capra mordeat nocẽtem 522
capra nondum peperit hœdus autem ludit in tectis 904
caprarius in æſtu 942
capra Scyria 582
caprea contra leonem 849
captantes capti ſumus 581
caput artis decere quod facias 1563
caput ſine lingua 608
caput ſcabere, & conſimilia 1315
caput tertium 1372
caput vacuum cerebro 1229
carbone notare 308
carcini poemata 1154
carcini ſtrobili ibidem
carcinus quoque in rebus deſperatis 742
cardo rei 48
cares 347
in care periculum 346
cares ite foras 154
carizare cum care 130
carico more 1624
carica muſa 513
carica ſaltatio ibidem
caricum ſepulchrum 1496
carica victima 1154
caricum vinum 1612
caricus hircus 1316
carne ipſe Delphis immolata veſcitur 1083
carpathius leporem 677
carpet citius aliquis quam imitabitur 758
caſeus caſeum ducit 151
caſeum habens non eget obſonio 1242
caſſa nuce non emam 477
caſſa glande 1753
caſſes rodere 1265
caſſioticus nodus 869
cataſtrophe fabulæ 133
catella Melitæa 1206
Catone hoc cõtenti ſumus 1725
catinus malorum 894
catena negotiorum 319
catenati labores 1073
catone hoc contenti ſumus 1725
catulæ dominas imitantes 906
Catulus Leonem adlatrans 510
cauam Arabiam ferere 659
cauda blandiri 1443
cauda de vulpe teſtatur 543
caudæ pilos equinæ paulatim, vellere 521
cauda tenes anguillam 268
cauendum ab eo, qui ſemel impoſuit 1383
cauendũ à potentiore 1381
cauenda pœna mali in tempore 1403
cauentis clancularias inſidias 1377
caue thoracem 858
caunius amor 1100
cauſa cadere 1775
caute loquacior 1303
cautus enim metuit, &c. 1465
cecidis & Buphoniorum 1530
cedro digna 1450
cedendũ multitudini 1402
celei ſuppellex 1734
cœlum digito attingere. 1511
celeritas in deſiderio mora eſt 1014
celeritas in malis optima. 1770
celerius quam Butes 941
celmis in ferro 1156
cænare me doce 1271
cenſoria virgula 1665
cenum barbaricum 1665
cenſura dat veniam coruis, vexat columbas 1278
centauris mens non ineſt 1066
centones farcire 841
centro & ſpacio circunſcripta 1654
cẽrum plauſtri trabes 1517
cępas edere aut olfac 1158
cępe tãtum ſumpſeris, iam vixeris 128
cępis iiſdem veſci 1104
cępis putridi nulluſus 1177
cepphus parturit 707
ceram auribus obdis 1497
ceris rubris notare 312
cera tractabilior 1155
cercopiſſare 961
cercopum cœtus 960
cercytæa ſcutica 706
cerealis cœna 1157
cerebro vacuum caput 1230
cereri ſacrificant 1457
cerite cera dignus 609
certamen non accipit excuſationes 1204
certiſſima paupertas 1589
ceruinus vir 961
cerulæ miniatulæ 312
ceruus canes trahit 1524
ceſcon habitas 938

ceſtreus iciunat 184
ceſtum habet Veneris 1156
chalcenterus 1618
chalcidica vxor 1085
chalcidiſſare 1159
chamæleon de ſuo corio lu-
dit 740
chamæleonte mutab. 1217
chao antiquiora 1006
charadrium imitans 1662
charetis pollicitationes 938
charybdin vitans in Scyllã-
incidit 273
charybdis 1553
charmione & Naærca 1297
charmatis ianua 998
chimęra 1757
chitonium vulnus 997
chius 1479
chius ad coum 975
chius dominum emit 801
chius riſus 320
chnaumata omnia 1046
chœnici ne inſideas 24
chordæ vice 1209
choreæ Ioniceæ 319
choro alieno pedem 716
chorus maior & concinen-
tior 359
a chytropode cibum 355
cibo opus duraturis in labo
re 1395
cibum in matellam ne im-
mittas 29
cibum è flãma petere 1449
cicada Acanthia 279
cicada cicadæ chara, formi-
ca formicæ 128
cicadę apem comparas 511
cicadam ala corripuiſti 559
cicada ſtridet 573
cicada vocalior ibidem
cicadis pleni 1214
cicade ſibi canet 1766
cicetis emptor 1261
cicernus Bacchus 291
cilicii imperatores 1153
cilicium exitium 1152
cilicum bona 860
calix haud facile verum di-
cit 1111
cimbitum 631
cimmeriæ tenebræ 915
cinædo molliot 430
cinclus 734
cinerem vitans in prunas
incidit 1207
cinnari bonorum direptio
1037
cinyræ opes 1127
circa clepſidram aĩns 701
circeo poculo 1710
circes virga 486
circulum abſoluere 939
circulus res moralium 447
circum tondere comam 306
citeria 1682
ciſſamis cous 1154
cithara incitat ad bellũ 1655
ciris quadrigis 239
citius vſura currit 940
citius quam formicæ papa-
uer 1749
citius quam aſparagi coquũ
tur 1340
citius Teleg. donatim 1566
cito ſapientes non tuto ſa-
piunt 630
citra arationem, citra ſemen
tem 325
citra puluerem 324
citra vinum temulentia 17
ciuitas non ciuitas 1775
ciuitate ludimus 1153
clamoſior lauro ardẽte 956
clancularias inſidias cauen-
tis 1377
claſſicum canere 1283
clauam extorquere Herculi
1465
claudiana tonitrua 1150
claudicare vtroque 1200
claudi more tenere pilam
1151
claudo vicinus diſces claudi
care 604
claudus optime virum agit
1045
claudus ſutor 1151
clane findere ligna, & ſecuri
fores aperire 936
clauo purior 855
clauus Trabalis 549
clauum clauo pellere 110
clauum rectum tenere 1111
cleanthis lucerna 454
clematis Aegyptia 50
cleomenes ſuperat cubile
1507
cleon Prometheus 226
climacides 1533
cliſthene imperantior 1151
cliſthenem video 1152
cnips in loco 1149
coalemo liba 1695
cocleare creſcet 702
cocleæ vita 1545
cocta numerab. exta 281
codali chœnix 1148
codro generoſior 1002
codro pauperior 390
cœlo ac terræ loqui 323
cœlo delapſus 518
cęlum capite perumpere 72
cœlum terræ miſcere 21
cœlum territat 812
cœna populatis 1351
cœnare me doce 1271
cœno puram aquam turbãs
nunquam inuenies po-
tum 937
cœnum barbaticum 1665
cœnum è triuio 641
cœpas edere, aut olfacere
1158
cogi ad bibendum inhuma-
num 778
cognati multi feliciũ 1134
cognatio mouet inuidiam
1687
cognomina plura expedit
habere 1358
colophonem addidit 774
colophonia ferocitas 637
colophonium calciamen-
tum 1676
colophonium aurum 1673
colophonium ſuffragium
1423
colubrũ in ſinu fouere 1480
columba ſedens 1280
columnas rumpere 1513
comam geris cum ſis ſeruus
1035
commeatus trium dierum
1022
comitia de tuo capite agun
tur 1457
cominus atq; eminus 241

comis mens non ineſt 1066
comœdia ac tragœdia iiſ. dem è litteris componitur 1243
comœdiæ veteris licẽtia 455
comędiæ 1056
commouere ſacra 1712
communis Mercurius 678
commune naufragiũ 1497
communis tanquam Siſapo 1668
compedes aureę 823
compendiaria res improbitas 1178
complura maſculi cauis cubilia 1070
compreſſis manibus 641
concha dignus 1148
cõciliãt homines mala 667
concordia fulciuntur opes etiam exiguæ 1385
connæ calculus 702
conon curabit prælia 1186
conos artoxya 1455
conſcientia mille teſtes 614
conſilium improbi, in extremum incidit malũ 1167
cõſilia inania inaniũ 1262
conſilii & curſus non idem exitus 711
conſiliis ſimul & facto valens 1413
conſilium in melius commutatum 1391
conſilium ne adeas inuocatus 163
conſputare 1044
conſultor amens 1262
conſilium res ſacra 653
conſulendum, & conſiliis parendum 1378
contentionis filium 1208
cõtigit & malis venatio 858
conto nauigare 1148
contorquet piger funiculum 263
contra bouem ne opta 1057
contra duo contraria pugnare difficile 298
contrahere ſuperciliũ 1277
contrahere vela 1755
contra oſtium 1533
contra retiarium ferula 888
contra ſtimulum calces 197
contra torrentem niti 1147
contribulis factus ſerua ordinem 1488
conuicio locum dare 228
conuiua non conuiua 1406
copiæ cornu 338
copiis noſtris 350
coquinariis verbis 1695
corchorus inter olera 419
corne edito 26
cor calidũ in re frigida 1774
corcyra libera, caca vbi libet 438
coriaceum auxilium 1637
coryceus auſcultauit 139
corinthiari 1511
corinthia videris 1372
corinthiis non indignatur Ilium 1447
Inter corinthum & Sycionem 336
corinthum ire non eſt cuiuſlibet 226
corinthus & collibus ſurgit & vallibus deprimit̃ 830
coronam ne carpito 34
coronã quidem geſtans 698
corpore effugere 340
corpus ſine pectore 608
cornea fibra 436
cornicũ oculos cõfigere 213
cornicari 414
cornicibus viuacior 384
cornix ſcorpium 77
cornutam beſtiam petis 92
corui luſciniis honoratiores 1497
corrumpunt bonos mores colloquia mala 606
coruum deluſit hiantẽ 414
coruus albus 1642
coruus ſerpentem 1460
coruus æquat 1144
coſſi 1710
corem alis 258
cothoniſare 1621
coturnix Herculem 86
cothurno verſatilior 101
coturniſſare 1151
corytheo deformior 1147
crambe bis poſita mors 297
cradophagus 1626
creta notare. carb. not. 308
cræſo, Craſſo ditior 389
craſſa minerua, craſſiore muſa 63
crator litium 1443
crepitu probabis 1482
cretenſis cretenſem 129
cretenſis cum Aegineta ibi.
cretenſis mare 131
cretenſes ſacrum 1130
cretiza cum cretenſi 130
cribro aquam haurire 255
cribro crebius 1735
cribro diuinare 577
criſonem Himæream præcurrere 1661
criſtas detrahere 509
crobyli ingum 967
crocodili lachrymæ 842
crœſo ditior 389
creſi pecuniæ teruntium addere 1735
crono & Titanib. antiquiores 1006
crotone ſalubrius 830
crotoniatarum poſtremus reliquorum Græcorum primus 832
crudelis Bacchus 1229
crumena nobilis 1000
crumena te generoſum facit ibid.
cubito emungere 813
cubito eodem 593
cuculus 1591
cucurbitæ flor. aut cucurbitam 966
cucurbita ſanior 1128
cucurbitas lippis 671
cucurrit quiſpiam ne pluuia madeſceret, & in foueam pręfocatus eſt 1213
cui iſta arrident, meis ne gaudeat 1360
cuique ſua patria iucundiſſima 1411
cui multum eſt piperis, etiam oleribus immiſcet 1194
cui nullum negocium erat Harmene męnia addidit 1613
cui placet obliuiſcitur, cui

ſolet meminit 412
cuiuſmodi portento me inuoluit fortuna 1043
culicem elephanti conferre 1111
culleo dignus 1702
cumani ſero ſapiunt 314
cum amico non certandum æmulatione 1412
cum adſit via, ſemitam quæris 1469
cũ adſit vrſus, veſtigia quæris 589
cũ aqua fauces ſtrãgulet 633
cum cate carizas 130
cum caue ſimul & lorum 1502
cum ceſſat boreas 1224
cum coryto luctari 1230
cum Deo quiſque & gaudet & flet 1129
cum delphis ſacrificauerit, ipſe carnes abſumit 1083
cum diis non pugnandum 1396
cum diis pugnare 873
cum erugine 1021
cum exoſſis ſuum rodit pedem 1516
cum ini ſector, cum aliis ſimilibus aliquot 631
cuminum conuiciis ſeritur 631
cum haſta, cum ſcuto 1016
cum lacte nutricis 441
cum ſis nanus, cede 1503
cum laruis luctari 146
cum licet fugere, ne quære litem 1248
cum minerua manum quoque moue 350
cum mula pepererit 327
cum muſis 1312
cum Nibas coccyſſauerit 1197
cum paruula eſt, bona videtur ſpina 1207
cum plurimum laborauerimus, eodem in ſtatu ſumus 663
cum principe non pugnandum 1404
cum puluiſculo 1021
cum ramento 1764
cum ſacco addire 1600
cum ſarcitis enatare 1595
cumulus meritorum 1869
cunctatio noxia 1783
cuniculis oppugnare 1651
cupreſſum ſimulare 283
cupidinum crumena porri folio vincta eſt 164
cura eſſe quod audis 1464
cura hoſpitis habenda 148
cura aliud 1409
curatore opus eſt 500
cur ceſſatum eſt 1456
curetum os 1130
cur non ſuſpendis te 996
curre denuo 1764
currenti calcar adderre 1143
currentem incitare 141
currus bouem trahit 424
curſu lampada trado 135
e curſu reuocare &c. 143
cutem vſque radir 1193
curru vtere, de aſinis nihil laborans 1341
cyatho non eman 1734
cyclaminon infodias Halen (ti 772
cyclobori vox 1149
cyclopica vita 602
cyclopis donum 230
cyclopum more 1681
cydi pœnam debet 1149
cydonis in domo ſemper aliquis 696
cygnea cantio 147
cymbalum mundi 1744
cynire opes 1127
cynoſarges 1125
cypariſſi fructus 1497
cyprio boui merendam 616
cyprius bos ibidem
cyrbes malorum 894
cyrnia iactura 1373
cyrnia noxa 1127
cyrnia terra ibidem
cythnicæ calamitates 1126
cythonymi probrum ibid.
cyziceni ſtateres ibidem

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

CAdaueris inſtar venuſtus 1812
caduceum alter, alter haſtã 1993
calathum Sycaminorũ in malis habere 2007
calcei Sicyonii 1992
calẽdas tibi ipſi edicito 1969
camelus pyrrhichicam didicerit 1904
campas dictis abigi 2024
canibus oſſa prodo 1982
canina victitans, cynocephalum oppugnas 1820
canis clanculum mordens 1924
canis in eadem dormitat tegula 2035
canis quam facile exta edit 1977
canis talis qualis hera 1900
canit formice ſemitã 1984
cantilena ex ſcholis 1989
capita quatuor habens 1987
cappari victitas, qui potes Anthia 1912
capia cinnamomum 1907
capraium nomina 1833
capræ anniculæ peras 1969
caprarius nunc, ante bubulcus 1362
caracallæ nummi 2025
caricum ſchema 1916
charitate ſeptum eſſe oportet 2002
caro vbi adeſt, nemo veſcitur thimo 1820
carpathius teſtem 1875
carum quod rarum 1978
cauum pedis oſtẽdere 1999
cedrus cecidit 1927
celocem qui regere nequit potit onerariam 1960
cena ſine ſanguine 2020
cena terreſtris 2022
cenſorium ſupercilium 1873
centum viri vnum pauperem ſpoliare non poſſunt 2014
cera & ære nobilis 2012
certa præmia pro incerta ſpe 2022
cerua virginis loco 1903
cerylus euadam 1850
charadrii vitam viuir 1839

charadrii vita 1994
charixene nō ſunt iſta 1803
chilonius modus 1815
chius coum loqui non ſinit 1847
choros tragicos moleſte ferr 1981
cicadę humi canunt 1937
cinerem quærere 2037
circa montis radices verſari 1929
circulator cybelius 1980
citius quam gradatim 1847
citius terra ætherem conſcendet 1947
clamidem demens qualem diſperſit 1997
clauis in lingua 1868
clauſis oculis agete 2012
clauſis theſauris incubare 1991
clypeum poſt vulnera ſumere 2038
cœlaturam olet 1864
collaria cadauera 1911
colloſſi fragmenta 1937
coloſſo Pigmeum ponere 1993
computatorum digiti 1994
conando Græci Troia potiti ſunt 2030
conchas legere 1989
conclamare vaſa 2006
condere ſub pallio 2013
conſcientia crimen prodit 2018
conſeneſcere ad Sirenum ſcopulos 2005
corinthia verba Ethionica 1795
cornus abſente graculo pulcher 1973
coſe, conſilium 1841
cothurni tragici ſtrepitus 1897
cothurnus cum claua quid conueniunt 1935
coturnicis naturam induere 1797
coturniculæ animus 1854
crania bina gerit 1813
cras cerdo, hodie nihil 1973
crateri Lagenam nunquam impone 2033
crateris poetica 2036
criſpiores apio 2025
crocum in ciliciam 1925
crura arundinea, & tabis prophetis 1971
cubitale 1797
cubitis adoleſcere 1865
cum aquila eſſe queas 2013
cum Euandri matre loqui 1862
cum gladio volſellis pugnare 2009
cuminum ſerere 1840
cum muſis certare 1853
cum Protogene mortuo bellum gerere 1857
cum vulpe habens commercium 1898
curſus Fluuii non detorquē dus 1898
cycni canent quando graculi tacuerunt 1997
cycno fulicam cōparas 1997
cynadræ aqua libera 1916
cyreneus videris 1896

D

Daedaleum remigium 1754
dædali alæ 1124
dædali execratio 1091
dedali opera 786
da lapidi volam 1688
da mihi mutuum teſtimonium 469
danace 1374
danaidum dolium 255
danda venia lapſo 1417
dares Entellum prouo. 1124
dare verba 305
da ſimul & accipe 993
daſypus carnes deſyderat 343
date mihi peluim 1124
datilis cantilena 1056
datiſmus ibidem
dathus bonorum 289
datyli dies 855
dat veniam coruis, vexat cēſura columbas 1278
datum nollē, quod dedi 841
daulia cornix 1312
dauus ſum nō Oedipus 191
dea excogitauit 1705
de alieno liberalis 1416
de alieno ludis corio 740
de allis loquenti reſpondes de cepis 1127
de aſinis nihil laborās 1341
de aſini proſpectu 207
de aſini vmbra 100
de calcaria in carbonariam 855
decempes vmbra 1237
decernetur equa Theſſalica 1438
decipula murē cepit 1243
de curru delapſus 760
dedi malum & accepi 738
de fece haurires 575
de fera comediſti 928
de filo pendet 561
de fructu arborem cognoſco 544
de fumo ad flāmam 1643
de fumo diſceptare 202
de gradu deiicere 225
de guſtu cognoſco 544
de lana caprina 202
delius natator 360
delphica vmbra 200
delphicus gladius 792
delphinum cauda ligas 268
delphinū natare doces 269
delphinum ſyluis appingit fluctibus aprum 848
de manu in manum 175
demittere ſeſe ad aliorum mediocritatem 1409
demorſos vngues ſapere 1315
dentale non ineſt illi 1426
dentata charta 1322
dentem dente rodere 914
dente Theonino rodi 719
deo fortunæq; comit. 1391
deo nemo pōt nocere 1377
deo volente, quiſque ridet atque flet 1129
deorum cibus 519
deorum concio 1597
deorum manus 172
de pilo pendet 561
de plauſtro loqui 454
de pulchro ligno vel ſtrangulare 696

de pul-

de pulmone reuellere 1270
de puſillis magna procemia 1215
de redunia quęritur 1704
deterra cauſſa 315
deſertam vincere, capere, ac cuſare ibidem
deſertum obtueri 1491
de ſportula cœnare 1645
deſpuere malum 1754
deſtitutus ventis, remos adhibe 189
deteriorum victoria 358
deteſtantis ac abhorrentis 1413
de toga ad pallium 1579
de tribus capellis dic 1107
de tripode 466
de tuo capite aguntur comitia 1457
deturbare gradu & ſimilia 225
deum eſſe, deum facere 336
deum fallere volenti multa ſciends 1071
deum ſequere 708
deuotionis templum 160
deus ex improuiſo apparẽs 81
deus nullius indigens 1054
deus ollaris 1309
deus nos reſpicit 1399
deus vlciſcetur 1403
de⁹ vltro ſubiicit bona 765
deus vn⁹, amici plures 1242
deus vndecūq; iuuat, ſi modo propitius 1401
dextera non cuiuis iniicienda 25
dextero aut amico Herculẽ 88
dextrum pedem in calceo, ſiniſtrum in pelui 1124
diagoras Melius 1237
diametro diſtare 594
dicendo dicere diſcunt 360
dictum ac factum 1057
diem noctibus æquare 594
dies antiquus 1274
dies datyli 855
dies nouerca & parens 509
dies poſterior prioris diſcipulus eſt 505
difficilia quæ pulchra 635
digiti crepantis ſignū 996
digitū nō porrexerim 183
digitum qua proſerat 1745
digitū mediū oſtēdere 845
digitū ſtultione ꝑmit. 1254
digitum tolle 1222
digitum tranſuerſum 276
digna, indigna, & ſimilia 642
digna cedro 1450
digna canis pabulo 901
dignum propter quod vadimonium deſeratur 480
dignus pilo 478
dignus qui cū in tenebris mices 482
dii à morte ne quidem liberant 1401
dii beati adſint 1172
dii facientes adiuuant 349
dii laneos habent pedes 609
dii omnia poſſunt 1601
diis hominibusq; plaudentibus 88
dii tibi dent tuam mentem 1464
dii vinctis pedibus 609
dimidio vitæ nihil differūt felices ab īfelicibus 634
dimidium plus toto 568
diolygium malum 935
diomedis & Glauci permutatio 107
diomedea neceſſitas 526
Dionyſium Thraſibulo dicitis eſſe ſimilem 1023
Dionyſius corinthi 93
diouis gty 490
diphthera antiquiora 287
diphtheram ſero inſpexit Iupiter 599
directi 1756
diris agere 447
diſcordia fit carior concordia 1135
diſpendio æquale malum lucrum 1198
dithyramborum poetis inſanior 705
dithyrambus non eſt, aquā ſi bibat 1508
diu delibera 1489
diu diſſimulatum aperientis 1379
diues aut iniqu⁹ eſt, aut iniqui hęres 548
diues factus faſtidit lentem 1005
diuinator ſapiens 1626
diuinitus 1130
diuinum excipio ſermonē 1576
diuite vena. 934
diuitiæ nō ſemper optimis con. 1408
diana Pergea. 1808
dicere ſupra clepſydram. 1942
dies digitus 1982
digiti computatorū 1993
dictidii pomum 1970
dignus qui ranis miniſtres 2024
dionyſiaca ſcommata 1852
dii paruis dant parua 1975
ditrephes doliares habens alas 1940
diues factus iam deſiit gaudere lente 1005
doceat qui didicit 1770
doce me cenare 1271
docti eodem ludo 1010
doctū doces & ſimilia 114
docui te vrinandi artē 1241
dodonæum æs 41
doliaris vita 505
in dolio figularem artem diſcere 348
dolium inexplebile 587
dolium pertuſum 587
dolium voluitur 1496
domeſticum diſſidiū 1415
domeſticum malum 1403
domeſticum theſaurum calumniari 374
domeſticus teſtis 752
domi hēt, domi naſcit̄ 596
dominus domino, ſeruus ſeruo præſtat 786
domi leones 1589
domi manendum 1400
domi manere oportet belle fortunatum 1106
domi pugnans more galli 1690

domũ cum facias, ne relinquas impolitam 354
domum imperfectam ne relinquito 354
domum redire 841
domus amica, domus optima 1294
domus optima 1414
domus recta 1565
donum quodcunq; dat aliquis proba 1436
doribus dorice loqui fas eſt 1714
dorica Muſa 873
dorice concinere 1718
dorice loqui 1714
dormiẽs nullius rei eſt 634
dormiens ſomnias 1209
dormienti dii cõficient 326
dormientis rete trahit 326
doſones 1595
doryphorematis ritu 1568
drachma cauit, quatuor definit 427
drachmæ grando 1205
drachmas tres da mihi mutuo ad porcellum 1302
draco non fiet ſerpens ni edat ſerpentem 1203
duab. ancoris fultus 47
duabus ſedere ſellis 408
ductus per phratores canis 1313
dulce & amarum 1732
dulce bellũ inexperti 1429
dulce pomum quum abeſt cuſtos 1555
dulcis cubitus 647
dum clauum rectum teneã 1111
dum virent genua 1527
duobus clauis figere 363
duobus digitis primoribus 1717
duobus malis reſiſtere difficile 1388
duob. pariter euntib. 1120
duobus pedibus fugere 363
duodecima artium 1105
duos fures non alit vnus ſaltus 799
duos inſequens lepores, vẽtrum capit 1194
duos apros vno ſaltu capere 1306
duos parietes de eadem dealbare fidelia 408
duplex cappa 1311
duplices viros 1105
durus alloquiis 1227
dures & implacabilis 1539
dux cęcus 1268
dux bonus bonũ reddit comitem 523

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

DA panem & pugnum 1847
daphnis inter paſtores primus 1950
dardaniæ artes 2028
darii opes 1884
decumani malorum fluctus 1920
de fumo ad flammam 2032
de limine offendere 1845
delphinis in terra vites. 1792
delphinum patina non capit 1829
deo præeunte nullus officit obex 1949
deorum dona ſæpe non dona 2012
deorũ liberi ſunt in vulnerabiles 1997
deos abſentes teſtes facit. 1990
de paxillo ſuſpendere 1961
de ſcammate egredi 2000
determinare foſſam 2012
deus ſi faueat, quorſum amicis opus 2001
docti in tabula 1994
domi militiæque 2015
domi ſuæ quilibet rex. 2036
dorice incedere 1802
dormienti loquor 1818
dormire in portu 2017
diaconis leges 1793
dium vides 1814
dum vitat humũ nubes captat. 2037
durei equi ſpeciem præfert 1854
duro flagello mens docetur rectius 1926

E

EAdẽ ancora nixus 47
Eadem cera 1013
eadem menſura 62
eadem oberrare chorda 278
eadem penſari trutina 278
eadem per eadem 331
eadem queri 1727
eamus Athenas 1607
ea tela texitur 642
ebrietas abſque vino 170
ebur atramento candefacere 212
e canis podice 1473
e cãtu dignoſcitur auis ibi.
echini duo prius amicitiã ineant 850
echino aſperior 849
echinus aſper totus 1049
echinus partum differt 850
e circulo 1778
e clibano boues 1569
e crumena nobilis 1000
e creta raptus 1556
e culmo ſpicam coniicere. 1469
edax currus 843
edax triremis 1726
edentulus ſeptenuis 695
edenaſturtium 500
edentulus veſcentium dentibus inuidet 1103
e dolio hauris, 682
e duobus tria vides 1103
effeminatorum etiam oratio effeminata 1032
efficimus pro noſtris opib⁹ mœnia 448
e fontibus haurire 682
effugi malum, inueni bonũ 1102
e fimbria de texto iudico. 543
e flamma cibũ petere 1449
egẽs in turba verſetur 1415.
e iure manum conſertum. 1778
electro lucidior 1548
elephãti celeri⁹ pariũt. 528

elephanti culicem conferre 1111
elephanti ſimilis 1060
elephantum ex muſca facit 561
elephantum ſubalis citius eeles 879
elephantus Indus haud curat culicem 601
elephantus non captat murem 561
eloquentia Attica 148
elleborum bibe 498
e Maſſilia veniſti 1429
embarus ſum 1422
emendus cui imperes 1752
emere malo quam rogare. 1828
emori riſu 1462
empedoclis ſimultas 925
emptor difficilis haud bonum edit obſoniũ 1198
e mulctro bibere 683
e multis paleis paululum fructus collegi 157
e naſſa eſcam petere 1554
encomium ante victoriam 442
endymionis ſomnum dormis 558
eodem collyrio mederi omnibus 1673
eodem cubito 593
eodem in ludo docti 1009
e Patroclis domo veni 1544
e paucis verbis ingẽs bonũ aut malum 1783
e pelle apparet 1243
ephelleo 1730
epeo timidior 1008
ephesiæ litteræ 1009
ephemeri vita 1492
epimenidum corium 1489
epimenidis ſomnus 519
epiphyllides 1476
episcythizare 777
e poculo perforato bibere. 1218
epops cũ cignis certat. 510
equi dentes inſpicere donati 1572
equis albis præcedere 239
equi generoſi ſenect⁹ 1782
equi ſenecta 644
equitandi peritus ne cantet 1707
equo ſeneſcenti minora ciecla admone 1010
equum in planiciem 315
equus ex aſino 414
equus in quadrigis, in aratro bos 738
equus me portat, alit rex. 419
equus Seianus 616
eraſinades 1070
erecti 1569
eretrienſium rho 1011
ergini cani 1211
erinnys ex tragœdia 1493
eriſichthonis inerra mutabilior 1206
e ſchola cantilena 1777
e ſcopulis enauigare 1118
e ſcurra diues 815
eſernius cũ Pacidiano 895
e ſquilla non naſcitur roſa. 804
eſt pylus ante pylum 1008
eſto promus 1491
e ſublimi me derides 159
eſurienti ne occurras 1736
eſurienti leoni prædam exculpere 1761
eſurienti viro neceſſe eſt furari 276
et fama fuit & eras 1053
e tantali horto fructus colligis 1504
e targigradis aſinis equus prodiit 1009
e terra ſpectare naufragiũ. 1756
etiam betylum deuorares. 1494
etiam in deorũ cœtu 1442
etiã capillus vnus habet vmbram 1263
etiam chorcor⁹ inter olera. 419
etiam quercus bacchatur. 1494
etiam ſi cato dicat 1584
etiã ſi lupi meminiſſes 993
et me mater, &c. 1525
et meam telum cuſpidem habet acuminatam 169
et operam, & tetiam prodire 1735
et poſt malam ſegetem ſerẽdum 1544
et prædam & præmiũ 1725
et puero perſpicuũ eſt 650
et Scellii filium abominor. 1691
e tribus malis vnum 1276
euenit malo male 1383
euitata charybdi in Scyllã incidi 273
eum auſculta, cui quatuor ſunt aures 174
eundem calceum omni pedi inducere 1542
euparyphus ex comœdia. 1556
euripus homo 557
eurybatizare 161
eurycles 1445
eurymnis 1470
exacta via, viaticum quærere 1132
ex academia venis 1223
ex agro, ſiue è rure 1297
ex æquo partire 1490
ex amphitheto bibiſti 1472
examen virturum 189
ex animo loqui 594
ex arena funiculum nectis 261
ex aſino equus 1009
ex aſpectu naſcit͛ amor 159
ex aſtris delapſus 372
ex bono in bonum 1310
excorias priuſquam mactatis 1187
excubiatum gratia cauęus 461
excubias agere aut ditari. 1086
excubias agere ĩ Naupacto. 160
excuſationes nõ accipit certamen 1204
ex diametro oppoſita 594
execrationes ſerere 1646
ex eodem ore calidũ & frigidum eſflare 485
exercitatio domeſtica & vmbratilis 1777

exet-

exercitatio poteſt omnia. 718
ex fronte perſpicere 811
ex habitu bonum virũ præ ſe fert 1398
ex hara 605
ex arena funiculum nectis 924
exigit & a ſtatuis farinas. 1175
exiguum malum ingẽs bo. 882
exiguũ oboli preciũ 1273
ex inanibus paleis 982
ex Iouis tabulis teſtis 482
ex ipſo boue lora ſumere. 158
eximere è manu manubriũ 1444
exitii nulla ratio 1652
exitium honeſtum 689
exitus flagitiorum turpis. 1411
ex iure manu conſertum. 1778
ex lib. gubernatores 1641
ex minimis initiis maxima 1379
ex natali emortualem facere 1725
exotica auis 777
exordiri telam 931
ex ore lupi 972
ex ouo prodiit 225
ex paleis inanibus trituram facis 983
ex patre malo nũquam bonus filius 221
expecta anus 1140
expecta bos aliquando herbam 1240
expedit habere plura coguomina 1356
ex perpendiculo 1621
expertes inuidentiæ muſarum fores 161
ex Phelleo 1750
ex præſcripto 215
expuis in cœlum 1242
ex pylo captiui 1470
ex quercubus & ſaxis nati 518
ex reliquiis conſicere 593
ex ſe fingit velut araneus. 1536
ex ſtipula cognoſcere 595
ex ſyngrapha agere 1659
ex tempore dicere 806
ex tempore viuere 506
extra pluit 1170
extra calcem 1623
extra chorum ſaltare 931
extra cantionem 715
extra fumum & vndam. 1668
extra lutum pedes habes. 159
extra oleas. 698
extra organum 1114
extra periculum ferox 1585
extra publicam viam ne deflexeris 30
extra quærere ſeſe 870
extra telorum iactum 222
extra viam currere 75
extrema extremorum mala 1212
extrema manu 568
extremis digitis attingere. 568
extremum occupet ſcabies 1523
extremus actus fabulæ 137
ex tripode 466
extritum ingenium 1044
ex vitibus nõ amputatis ne libaris diis 35
ex vmbra in ſolem 159
ex vno multa facere 654
ex vno omnia ſpecta 158
exurere mare 1583

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

EBurneis raſtris ſolum vertere 2001
echinus parturiens cunctatur 1999
edentulæ maxillę 1947
eleuxina ſeruat quod oſteudit 1905
elige vitam optimam 2013
eloquentia male ſine moribus diſcitur 2008
embarus es 1826
eodem ingo vrgeri 2015
equum Scytha 1913
equus ſeſſorem rapit 1929
equus Troianus 1991
eſca malorũ voluptas 2010
eſt modus matulæ 1829. 2033
etiam euite rubus naſcitur 1817
etiam inter vepres roſæ naſcuntur 1995
etiam mater & ſorores 1866
etiam vetus abuſtum transferri poteſt 1991
e tragico comicum drama 1819
euclionis gallinaceus 1990
ex cubitis cenare 2008
ex eodem Lare 1885
ex eodem præſepi 1821
ex Ilio me ducis 1939
expiatis bona obtingunt 1971
expumicare 2014
extra callem 2842

F

FAba cudetur in me 93
faba alba 307
fabam, & ſalem. 1258
fabarum arroſor 1611
faber cõpedes quas fecit ipſe geſtet 94
faber fabro inuidet 124
faber quum ſis 1519
fabis abſtineto 27
fabri fabrilia tractant 1519
fabulæ ſupremum actum addere 137
faciem perfricare 496
facies tua computat annos 949
faciles partus 1759
faciunt & ſphaceli immunitatem 162
facile cum valemus recta cõſilia ægrotis damus 386
facta iuuenum, conſilia mediocrium vota ſenum 1152
factum infectum fieri non poteſt 794
factum tranſactum 1737
factum ſtultus cognoſcit 57

falces poſtulabam 715
fallacia alia aliã trudit 723
falſum probrum 1719
fama prodit omnia 1767
famelicus non interpellandus 1378
fame mori miſerum 1300
fames perit interuallo, & optime perditur 1234
fames & mora bilem in naſum conciunt 1013
fames magiſtra 285
fames multa docet 1482
fames Melia 560
fames optimum condimentum 975
fames ſaguntina 560
famelicus non interpellandus 1378
familia decem dierum 1025
famis campus 561
farcire centones 841
farinę noſtræ 1269
farinam fugit quicunque molam deuitat 1202
farinas exigit à ſtatuis 1175
fasces ſubmittere 509
faſtigium imponere 132
faſtuoſus Maximus 157
fatale vitæ tempus exactum 1359
fatis imputandum 1379
fato non repugnandũ 1771
fatum immutabile 1401
fatuos non inuenit 456
fauete linguis 1257
fecem bibat qui vinum bibit 389
fele rapacior 157
feles Tarteſſia 156
felices quo differant ab infelicibus 634
felicia alba 405
felicibus ſunt & trimeſtres filii 431
felicitas à deo 1493
felicitas multos habet amicos 1253
feliciter ſapit qui periculo alieno ſapit 1054
felicium multi cognati 1134
feli crocoton 157
felix Corinthus, at ego ſim Teneates 879
felix qui nihil debet 987
feneſtram aperire & ſimiles metaphoræ 228
feram præturbare 1256
feras, non culpes quod mutari non poteſt 177
feri puer 1571
ferociam ſacietas parit 1357
ferox alieno præſidio 1380
ferreus, aheneus 416
ferro diuidere 369
ferrum & flamma 1728
ferrum natare doces 255
ferrum tuum nunc in igni eſt 1556
fertilior ſeges eſt alieno in aruo 389
feruet olla, viuit amicitia 286
ferulę manũ ſubducere 930
feſtina lentè 619
feſtinantem vltro incitare 142
feſto die ſi quid prodegeris 156
feſtucam ne mone 1208
feſtucam ex alterius oculo eiicere 397
feſtum multas habens 1424
ve ficus oculis incumbunt 1015
ficos diuidere 632
fictilis homo 1095
ficu ſimilior 993
ficulna machæra 463
ficulna mens ibidem
ficulnum auxilium ibidem
ficulnus 468
ficulnus gladius 1015
ficum cupit 750
ficum Mercurio 1015
ficus auibus gratæ 1441
ficus ficus, ligonem ligonẽ vocat 751
ficus poſt piſcem 1341
fides rara 1201
fiducia pecunias amiſi 1200
figuli opes 558
figulus figulo inuidet, faber fabro 128
filix innaſcitur agris neglectis 1062
filo craſſo, tenui, & ſimil. 933
filum contentionis tunc erat 1207
filum neuiſti & acu opus eſt 1633
fimo ſuffitum facis 255
finire minore pomœrio. 1301
finem vitæ ſpecta 292
fingere cauſſas 664
fixis oculis intueri 1043
flagitiorum turpis exitus 1401
flamma fumo eſt proxima 284
flammam citius ore preſſeris 879
flere ad nouercæ tumulum 528
flet victus, victor interiit 911
flocci non facio, aut floci facio 476
flos ciuis 1635
fluctus fluctum excipit 362
flumina quæque altiſſima minimo ſono labuntur 1375
fluctus mutus 1612
fluuio riuolum inducere 1117
fluuius cũ mari certas 563
fluuius non ſemper fert ſecures 1508
fluuius quæ procul abſunt irrigat 1117
focus luculentus in ædibus 1419
fodere non didici 703
fœdum eſt & manſiſſe diu, vacuumq́. rediiſſe 1021
fœmina nihil peſtilentius 1412
fęnum eſſe 1136
fęnum habet in cornu 92
folia cadunt, poſt cadent arbores 1016
folio ficulno tenes anguillam 268
folium Sibyllæ 467
fons Dodoneus 485
fontes ipſi ſitiunt 446

ſontibus apros, floribus au-
ſtrum 1308
ſontibus omiſſis ſectari ri-
uulos 1776
foras Cares, non amplius an
thiſteria 154
foras famem 561
foras proſpectare 600
fores habet tritas ut paſtorū
caſæ 1093
foris habere pedem 903
formica camelus 304
formica formicæ chara 124
formicæ quoque ſua bilis
268
formoſus in oſtio 1314
formoſus Pithon. 1284
fors domina campi 1729
fortes fortuna adiuuat 141
fortis in alium fortiorem
incidit 1427
fortiorem te vita 1235
fortuna cui por. me inuol-
uit 1043
fortunę nouacula 1773
fortunam pręſentem boni
conſule 1039
fortuna ęſtuaria 1307
fortuna Euripus 557
fortunam ſui cuiq. mores
fingunt 8.6
fortuna quem nigrum pin-
xit 165
fortunę committere 1391
fortunatior Strobilis Caici
ni 156
fortunatum domi manere
oportet 1106
foſſa & vallum 43
in foueam incidit quam fe-
cit 75
fractis auribus 1641
frater viro adſit 467
fratrum irę acerbiſſimę 144
fręno egere 143
frenum mordere 236
fricantem refrica 471
frigidam aquam ſuffunde-
re 596
frons occipitio prior 123
frons periit 496
frontem exporrigere, fron-
tem contrahere 497
frugi homines omnia recte
faciunt 722
fruſto panis 215
fruſtra canis 266
fruſtra habet qui non vtitur
1395
fruſtra Herculi 916
fruſtra niti, dementię eſt
1775
fucum facere 506
fuga tutior 1411
fuge procul a viro maiore
1235
fugientem quid inſequeris
pręſentem mulgo 1176
fugit amantem, inſequitur
fugientem 867
fugitiuus 1395
fuimus Troes 551
fuit & Mandroni ficulna na
uis 1579
fulgur expelui 982
fulmēt lectū ſcandūt 1729
fumantem naſum vrſi ne tē
taueris 1276
fumi vmbra 810
fumos vendere 195
fumum fugiens in ignem
incidi 276
fumus 1693
funditus, radicitus 1673
fundum alienū arare 1116
funem abrumpere nimium
tendendo 318
funem reducere 556
fungus 1445
fungus putidus 1748
funiculum ad lapidē 1697
funiculum ad reſtim 1258
funiculum muniatum fu-
giunt 155
funiculus curarum 319
funis nihil attraxit 548
furari littoris harenas 1480
furati neceſſe viro eſurien-
ti 1276
furemque fur cognoſcit, &
lupus lupum 788
fures clamorem 255
furor fit lęſa ſępius patien-
tia 319
fuſtem facile inuenerit, qui
cupit cedere canem 664

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

FAber cadit cum ferias
fullonem 1922
fabilibus victitat 182
fabula Mileſia 2016
facilius quam urcum deui-
cerint Bęoti 1840
fac nidum vna in arbore
2031
Fame argentea conuiuari
1959
familiaris dominus fatuū
nutrit ſeruum 2006
farinam ſubis priuſquam
pinſueris 1859
felix & fauſtum ſit lumen
2013
ferrum virū attrahit 2008
feſtū pigris ſemper eſt 2006
figura & triobolus 1954
filii Neptumni, ſiue maris
2028
flamma ſine Vulcano 1947
flamma perſequeris quem
genueras 1796
fluctibus obloqui 1968
fluctus quot inſulę 2014
fulumina in terram cōmu-
tat 1882
fluuii curſus non detorquē
dus 2017
folia quot ilicis 2014
forficibus binis tōderi 1881
formicarum nidos inſpira-
uit 1846
formicę ſemitā cauit 1984
formoſus ſine pulchritudi-
ne 2007
fortes in tabula 1995
fortuna artem amat, ars for
tunam 2001
foſſam determinare 2012
frondium crepitus leporem
terret 1861
fronte tabernariam exercet
2008
fronti ocream, tibię galeam
applicat 1827
fructibus non ſtadiis certa-
re 1872

fructus literarum dulces, radices amarę 2010
frumentum in populum. 1958
fulicam cygno comparas 1917
fulmenta lectum ſcandunt 1903
fumus e ficubus 1877
fumus pulchriorem perſe quitur 2024
fundo carens calix 1879
fures ipſi accuſant 1951
furor arma miniſtrat 2019
furtiuæ aquæ ſunt dulciores 2027

G

GAlateam & Thetidē ſimul amare non pores 1198
galerus aut nauis 1063
galeritis omnibus oportet criſtam ineſſe 1205
gallam bibere 1733
gallinacei in morem trepidas 704
gallonius 1702
gallorum incuſare ventres 1097
gallos quid execas 1121
gallus inſilit 2190
gallus in ſuo ſterquilinio plurimum poteſt 1529
gallus ſubmiſſis alis 704
gallus antequam iterum cantet 1361
gamma Betam perſequitur 1699
gangamon 1614
gargara bonorum 1606
garrire optimus &c. 964
gaudium dolori inuctum 1418
gaudium pyrauſtę gaudes 1186
gello puerorum amantior 1000
generoſioris arboris ſtatim planta cū fructu eſt 213
generoſior ſparta 1015
generoſior Codro 1002
generoſus es exerumena. 1000
genius Oetæus 1309
genius malus 86
genu ſura propius 220
ne genu quidem flexo 649
genua quum virent 1527
genuino mordere 721
genuinum frangere ibidē
gerræ 814
gigantum arrogantia 1426
gigantum fraterculus 317
gladiator in arena cōſilium capit 375
gladiatorio animo 214
glaciem ſcindere 1256
gladio plumbeo iugulare 860
gladius Delphicus 792
gladius plumbeus in eburnea vagina 413
gladium acutum aueitas 32
gladium dediſti qui ſe occideret 1116
gladium ne mulier 877
glandes mihi eo quam 43
glande caſſa 1755
glandibus victitantes 1191
glauci ars 1001
glaucus alter 1488
glaucus comeſa herba habitat in mari 1454
glaucus poto melle reſurrexit 1001
gleba aruum 1001
glebam quoque acciperet ro 768
glomi pro bonis 1282
glomi bonorum 854
gloſſogaſtores 1597
gnomon & regula 662
gordius nodus 549
gorgonem Perſeus aggreditur 1488
graculo cum fidibus nihil 247
graculus Aeſopicus 1312
graculus graculo aſſidet 127
graculus inter muſas 419
græca fide 483
græco more 1455
gralatorius aut teſtudineus gradus 1754
grata nouitas 1399
gratiæ nudæ 967
gratia gratiam parit 61
graue nihil paſſus 1297
grauiora Sambico pati 91
grues lapidem deglutientes 1306
gry 475
guſtu dignoſcere 544
guſtum dare ibidem
gutta vini 1484
gygis anulus 102
gypſus lacte maceratus 504
gyrina rana ſapientior 645
gradum figere 2006

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

GAllinaceus Euclionis 1990
gangrena addere 1951
gauia in ſtagnis 1814
geminas cordas ferit 1913
geometriam exercere in cilio 2000
gorgone conſpectu 1943
graculi quando tacuerunt, tunc cygni canunt 1995
graculo abſente coruus pulcher 1973
gręci Troia conando potiti ſunt 2030
gratia bina gerit & in numeros oculos 1822
gradum figere 2008
gratia non ducitur pęnitentia 1965
gratis lira 2040
gratiarum horti immortales 1899
gratias muſis commiſcere 1807
groſſus maturus eſui ineptus 1869
gubernatori ſomnolēto ne benefacito 1927
gutta cauat lapidem 2021
gutta fortunæ prę dolio ſapientiæ 1809
gyaro dignum 1901

H

HAbet 1441
habet & muſca ſplenem

nem 1254
habitus virum bonũ indicat 1398
habuiſſe miſerum 551
hac non egreditur verbum 107
hac nos deus ducit 709
hęc Helena 212
hæc potior 357
hęreditas ſine ſacris 204
hæſitantia cantoris tuſſis. 1044
halcedonia ſunt apud forũ 914
halopanta 1761
hamaxiza 1169
hamaxobii 506
hamum vorare 721
hamus ſemper pẽdeat 548
hanc technam in te ipſum 75
harmodii cantilena 1096
harpocratem reddidit 1450
haſta caduceum 1097
haſtæ & ſcuto 1016
haſtam abiicere 564
haſtas primas iactare 1775
haud annuncias bellũ 1108
haud canit paternas cantiones 1097
haud contra oſtium 1533
haud vnquam arcet oſtium 700
hecatæ cæna 1566
hecatæ ſacrificant 545
hedera laſciuior 1721
hedera poſt anthiſteria 1223
helenæ cibus 382
heraclius lapis 320
herbam dare 564
herculana balnea 789
herculana ſcabies 823
herculani lecti 1637
herculanus nodus 549
herculanus morbus 823
hercule dextro 88
herculei labores 1100
hercules contra duos 298
hercules κροκωτοφόρος 157
hercules & ſimia 1254
herculis columnæ 1260
herculis cothurnos aptare infanti 1306
hercules hoſpitatur 1442
hercules malorum 1073
herculis quæſtus 147
heri & nudiuſtertius 872
hermionis vice 883
hermonium officium 913
hernioſi in campum 1652
hernioſus vſque ad gulam. 1475
hetoum filii noxæ 361
heſiodi ſenecta 971
heſperidum mala 1499
heterognathus 1213
heteromolia cauſſa 1096
heiꝰ omnis ſermo monoſyllabus 1214
herum nemo bene gerit, niſi ſeruierit bene 38
hiberę neniæ 813
hic bonorum virorum eſt morbus 1367
hic depone 1257
hic Rhodus, hic ſaltus 1191
hic telam texuit, ille diduxit 1614
hinc belli initium 1262
hinc illę lachrymæ 211
hinnulus leonem 1844
hipparchi murus 1463
hipparchorum tabula 1096
hippoclides non curat 580
hippolytũ imitabor 1305
hippomene magis impius. 1073
hippaucarum tabula 1096
hipponactęum præconium 720
hircus Caricus 1315
hirudo niſi plena non omittit cutem 850
hirũdines ſub eodem tecto ne habeas 33
hirundinum muſea 693
hirundo totos ſchœnos anteibit 1500
hirſuto corde homines 765
hoc calciamentum conſuit Hiſtięus, Ariſtagoras induit 1229
hoc iam & vates ſciũt 1684
hoc municeps aut vicinus nunciauit 1704
hoc nouerã priuſquã 1521
hodie nihil ſuccedit 1683
hodie nullus, cras maximus 1463
holerũ appoſitiones 1095
holitor opportuna loquẽs. 337
holmus erit mihi cubile. 1013
homerici verſus aliquot ꝓuerbiales 1375
homionis vice 883
hominũ vniuerſa proluit pelagus mala 1220
homo Bombylius 932
homo bulla 776
homo fictilis 1095
homo homini deus 83
homo homini lupus 86
homo nouus 507
homo ſemper contradicens 1635
homo Thales 1349
homo treſſis 477
homo trioboli 477
homo trium literarum. 1022
honos alit artes 510
horis omnibus nemo ſapit 855
horna meſſis 1453
Hoſpes indignam 1245
hoſpes in tẽpeſtate aut hyeme moleſtus 913
hoſpes quiſquis ꝓfuturus eſt veniat 963
hoſpitibus aliqd relinquito 172
hoſpitem non ſemper hoſpitem 1701
hoſpitis habenda cura. 1408
hoſtimentum eſt opera pro pecunia 816
hoſtes ſemper tales me inſequantur 994
hoſtibus eueniat 1143
hoſtis domeſticus 1576
hoſtium munera non munera 189
huius non facio 476
humeris ſuſtinere 1595
humi hauris 1094
humida nox 1296

humi ſapere 1094
hybernum ſomnilum 1094
hydram ſecas 578
hydra magis varius 102
hydrus in dolio 1428
hymettia nulla 148
hymetia noua falerna vetera 729
hypera omiſſa pedem inſequeris 1232
hyperberetæa 1084
hyperbolo peior 1509
hyperi vertigo 992
hypſea cæcior 204
hyſtricis ſeta 1493

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

HAbenas ignarus non tractet 1888
habitus & inceſſus 1976
hadriam Aufidus retro fugit 2029
hęres abſens non erit 2032
harena Lydia 2027
harmonia ſuilla 1909
haſtam altera, altera caduceum 1801
hecales cena 1955
Hectorem imitaris ab Ilio numquam recedis 1951
hecuba intus, foris Helena. 1946
helenæ crater 1908
hercules in Lydia 1974
Hercules animo Tyde^9 corpore 1882
Herculis ædem mulier non intrat 1932
Herculis clypeus 2034
Herculis cornu 1854
Herculis ira 1949
hinnulus ne cũ Leone partiatur 1844
Hippocratis liberis cedit. 1883
Hippocratis vinculis adligare 2007
hippodramica bona 2013
hircos mulgẽs ſanguinem ducit 1924
hircus Thammitarum 1859
hirundo æſtatem loquitur. 1934
holeribus agreſtibus victitat 1871
homini aliud, aliud humanitatis ſatis 2004
honorat ſeipſum qui honorat 2014
horti Gratiarum immortales 1899
hortus altera ſuccidia 2013
humeros licet perdas aquã in cernendo 1852
hydrargiro furacior 1912
hydropico nihil ſicci^9 1871
hylam vocare 2025

I

IAcere in fermento 1090
Iactantiæ comes inuidia 1416
iactantia turpis 1401
iactare iugum 1369
iaculari ſine ſcopo 1270
iaculo immiſſo fugere 40
ialemo frigidior 1094
ialemo miſerior ibid.
a ianua aberrare 362
ianuam aperire 1738
ibyci equus 1650
ibyci grues 534
idem actii quod Titii 608
idem puluis 424
iecit achilles duas teſſeras & quatuor 1008
ignarium dare 1616
ignauis ſemper feriæ ſunt. 905
ignaui vertitur color 762
ignem diffeꝛare 254
ignem igni ne addas 112
ignem ne gladio fodito 25
ignem palma 1093
ne igniſer quidẽ reliquus eſt factus 585
ignis ad Naphtam 1306
ignis ad torrem 1305
ignis, mare, mulier, tria mala 715
ignis non extinguitur igni 1197
iiſdem litteris comœdia ac tragœdia componitur. 1243
iiſdem numeris 593
iiſdem veſcentes cepis 116
iliade prolixius 1580
ilias bonorum 185
ilias malorum 185
ilico hyems erit 1542
iliẽſis tragœdos conduxit 828
ilio ſemper mala 1438
illaudatus 1042
illotis manibus 554
illotis pedibus ingredis 553
illo reſpiciẽs, ſed hic remitte bona 1290
imbre terra gaudet 788
imiſceris cradere 1516
imitabor Nepam 1466
i modo, venare leporẽ, nũc itym tenes 1300
immunem venire 1535
impari numero ſuperis ſacrificato 30
Imperator bonus & idẽ robuſtus miles 1420
Imperatorum multitudo Cariam perdit 948
impere perituum artis 957
impetere lingua 784
improbi cõſilium in extremum incidit malũ 1120
improbitas muſcæ 1350
improbitas compendiaria res 1178
inabſurde locutum 1378
in acie nouaculæ 48
in ære meo eſt 440
in aere piſcari 260
in agro ſurculario capras. 1594
in albo eſſe 428
in alia regione eſſe 1784
in alieno foro litigare 741
in angulo 1586
inania multa in bellis 1070
inaniter aquam conſumis. 259
inani ſpe flagrat 1496
inanium inania conſilia. 1292
inuentio Trophonii vaticinatus eſt 457
in antrum haud legitimũ, ſtimulũ impingis 1243

in anulo dei figuram ne geſtato 34
in apes irruiſti 1087
in aphannis 1173
in apio uondum eſt 612
in aqua hæret 269
in aqua ſemētem facis 253
in aqua ſcribis 254
in arduis cunctater agendum. 1783
in area latiras 1244
in arena ædificas 254
in arenam dedendere 565
in armis aeciſſat 1490
in aurem dicere 198
in beatam 689
in beato omnia beata 1745
in bello peccare bis 1112
in caducum parietem inclinare 931
incantatione quauis efficacius 1672
in capras ſylueſtres 1172
in caprificatus es. 1167
in caput præcipitari 1109
in Care periculum 346
in cedis per ignem 1427
incidit in foueam quam fecit 75
incita equū iuxta nyſſam. 1552
incitare currentem 1350
in cœlum expuis 1242
in cœlum iacularis 268
in cotiis eſt animus 1350
in cotyla geſtaris 1087
in craſtinum ſeria 1651
in eudem eandem tundere. 572
in eudi reddere 333
in culmo arare 1112
incus maxima non metuit ſtrepitus 1112
in dextram aurem 480
in diem viuere 506
indignus qui me vel aſpicias 1383
indignus qui illi matellam porrigat 334
in directum 1755
in diſcrimine apparet qui vir 1389
indoctor Philonide 913
in dolio figularem artē diſcere 348
in dominum adſerre dēces 682
induitis me Leonis exuuiū 209
in durum & implacabilem. 1539
induſtriam adiuuat deus. 1402
in eadem es naui 634
in eandem naſſam 646
in eaſdem anſas veniſti 646
in eburna vagina plūbeus gladius 421
in eodem hæſitas luto 269
in eo ipſo ſtas lapide, ī quo præco prædicat 1090
inelegantior Libethriis. 374
in exitium 689
inexplebile dolium 587
in fermento iacere 1090
infixo aculeo fugere 40
in flammam manum mitto prudens 1290
inflate buccas 1277
infige plagam ab arat 1510
influit qd exhauritur 766
in folle offerre 1709
in foribus adeſſe 739
in foribus vrceum 661
in foro noſtro rés vertitur. 1257
in foro veritas 1730
in frigidum furnum panes immittere 1631
in fugitiuum 1395
in genibus deorum 1013
ingens diſcrimē 1404.1388
in gradum reponere 225
ingredi Iunonium 144
in re mala animo ſi bona vtare adiuuat 1136
inguinis & capitis diſcrimen neſcit 947
in arena ędificas. 254
in herba eſſe 741
in herba luxuries 1781
in herbis 1724
in hoc calciamento pedem habet 1690
in Hollmo cubabo 1013
in horas 506
iniecta aqua more balneatoris abire 41
in integrū teſtituere 1778
iniquum petendū, vt ęquū feras 762
initio confidens, in facto timidus 1221
iniuria ſoluit amorē 1659
in ſyluam ligna ferre 445
iniurato credere 482
in laqueo lupus 582
in laqueum inducere 576
in leute vnguentum 420
in leporinis 1681
in limine deficere 323
in Lipſydrio pugnas 1491
in magnis & voluiſſe ſat eſt 1013
in malis celeritas optima. 1770
in manibus eſſe 1346
in mari aquam quæris 563
in matellam immeiere 319
in mentem, quicquid venerit 311
in mucronem incurrere 75
in morbo conſumat 1616
in narebilis 1014
in nauibus enutritus 1664
in neruum ire 891
in nihil ſapiēdo iucundiſs. vita 1092
in nocte conſilium 711
innocuus alium aſpiciam, meū habētem malū 1053
in numerato 1515
in occipitio oculos gerit. 1196
in omni fabula & Dædali execratio 1091
inopi nullus amicus 1135
in orci culum incidas 1086
in oſtio formoſus 1514
in pace Leones 1589
in Panticapæum 1210
in parte vel ignem prædetur aliquis 1091
in pedes retrocedit 1490
in periculoſo negocio non eſt dormitandum 1393
in planiciem equum 515
in portu nauigare 72

in portu Impingere 323
in pulicis morſu deum inuocat 1218
in puteo couſtrictus 646
in puteo cum canibus pugnare 590
in pythii templo cacare 1486
in quadrum redigere 575. 1786
in quinque iudicum genibus ſitum eſt 1013
in ſaltu vno, duos apros capere 1305
inſana laurus adeſt 826
inſania aliena frui opt. 769
inſania non omnibus eadē 1427
inſanire cum inſaniētibus. 1635
in ſaxis ſeminas 254
inſcitia confidentiam parit 1582
in ſenē ne quod collocaris beneficium 597
in ſimpulo 729
in ſinu manū habere 1074
in ſola Sparta expedit ſeneſcere 1487
inſomnis quæcunque vidētur 463
intempeſtiua beneuolentia nihil a ſimultate differt. 450
in tempore cauenda pœna mali 1403
in tenebris ſaltare 544
inter calicem & os 272
inter cæſa & porrecta 205
inter cæcos regnat ſtrabus. 1244
interpecta muſica 1216
in tergore bouis deſedit. 1245
In tergoribus mens eſt 701
inter Corinthum & Sycionem 336
inter indoctos etiam Corydus ſonat 742
inter lapides pugnabāt 166
inter manum & mentum 1676
inter malleum & incudē 48
inter os & offam 272
inter pueros puer, inter viros vir, 803
inter pueros ſenex 1486
in terra pauperem 1486
inter ſacrum & ſaxum 48
interſecta muſica 1216
interuallo perit fames & optime perditur 1234
in toga ſaliantis perſonam inducere 867
intra labia riſit 1738
intra pelliculam tuam te cōtinet 398
in trāſennā inducere 1587
intra ſeptimam 1087
intra ſuas præſepes 440
intra teli iactum 222
intriſti, exedendum 94
in triuio ſum 143
in tua ipſius arena 1305
in tuo luco & fano eſt ſitū 440
in regno tuo 440
intus canere 643
intus & in cute 566
in tuum ipſius caput 1627
in tuū ipſius caput inſpue 399
inuado 72
in venatu periit 582
in ventrem inſilire 1652
inueni, non quod pueri in faba 1059
in via ne ſeces ligna 35
inuidus vicini oculus 1110 1672
in vino veritas 415
inuita Minerua 66
inuitis canibus venari 448
inuitos boues plauſt. inducere 449
inuito non confertur beneficium 1413
inuitus Iupiter nouit 1086
in voti compotem 1384
inutilior Blace 1457
in vtramuis dormire aurē 480
inus dolores 1090
in vtrumuis dormire oculum 1447
inuulnerabilis vt Cæneus 1225
ioca ſeriaque 641
iocandū vt ſeria agas 1880
ionice, pro laſciue 319
io pæan, io triumphe 824
iouem eſſe credere ſtultitia eſt 1052
iouem lapidem iurare 914
iouis auribus ſeruate 927
iouis Corinthus 654
iouis germen 1745
iouis lac 1649
iouis & regis cerebrum 382
iouis quadrigis 239
iouis ſandalium 978
iouis ſuffragium 890
iouis taxilli ſemper feliciter cadunt 175
iouis tergus 1485
ipes mali 1075
ipſa olera olla legit 446
ipſa pelle præ te fers 949
ipſe dixit 891
ipſe ſemet canit 891
ipſe ſibi mali fontem reperit 76
ipſe ſibi perniciem accerſiuit 1389
ipſi teſtudines edite, qui cepiſtis 94
ipſis & Chiis 1693
ipſo cratere 1434
iracundior Adria 2628
ira omnium tardiſſime ſeneſcit 412
ire per extentum funē 858
iratus deus 88
irritare crabrones 78
iro pauperior 390
irriſibilis lapis 881
iſauricus 1153
iſſa 1305
iſthmum perfodere 1529
ita fugias, ne præter caſam 272
iter infortunatum lepus apparens facit 1078
iterum ad eundem lapidē offendere 277
iterum atque iterum ad pythum uia 1083
iterum tranquillitatem uideo 695

ithorus

i chorus 1436
itidem vt Acheronti 1749
ithym nunc tenes, i modo venare leporem 1300
iubentis aperte loqui 1377
iucunda malorum præteritorum memoria 1705
iucundiſſima nauigatio iuxta terram 165
iucunda viciſſitudo rerum 448
iugulare mortuos 146
iugum iactare 1369
iunco ſicco 1716
iungere vulpes 199
iunonium ingredi 1441
iuppiter aliquãdo pluit, aliquando ſerenus eſt 509
iuppiter inuitus nouit 1528
iuppiter non omnibus placet 969
iuppiter orbus 567
iuppiter aquilam delegit 1432
iuppiter quomodo duxerit iunonem nouit 1527
iuſiurandum adactum 1174
iuſtitiæ oculus 1434
ius in manibus 359
iuſtitia iuſtior 1435
iuſtitia ipſa exigua res eſt 664
iuſtitia Prienenſis 1189
iuuenta viribus pollet. 1386
iuuenum facta virorum conſilia 1252
iuuenari 1461
iuuenum lanceæ 1253
iuxta cubitum profecit 1456
iuxta fluuium puteum fodit 1206
iuxta melam 1183
iuxta nauem 1456
iynge trahor 1601

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

IEci cena 1957
iciens ictus eſt 1958
idem furnus idem duxit trocus 1868
ieiunium olee 1894
ignauia ignauiam generat &c. 2024
ignem factum inſtare illi nefas 1871
ignem ſtipulæ, admouere non tutum 1854
ignis & mare ventis ſeruiunt 1965
ignis in ſinu 2035
ignis in vepribus 1837
ilio indigna verba 1853
imbrii & Lemnii 1914
immortales Gratiarum horti 1899
in aceruum metere 1941
in Aetolis manum, meus autem in Clopidis. 1986
in Aetolis manus habet 1918
in agrum ſeruus 1881
inania captat, dum vitat humum 2037
in aſini aures canere 1848
in aſtralagis nobilitas. 1843
in cauea minus bene canit luſcinia 1952. 1993
in eco quis dies 1954
in cinere ſcribere 1958
in communi piſce non inſunt ſpinæ 2010
in cubiculo nola 1941
indigentia mater ſanitatis 2015
indigno dignitas ornamentum in luto 2001
indirectum 1755
in eandem lancem imponere 1796
in eodem valetudinario iacere 1990
inferorum triacadas 1842
in talemos adſcribendus. 1872
in meridie vitæ philoſophari 1799
in naribus bilis 2031
innumeros oculos, & crania bina 1823
in ollis venari 1987
in paguro ſapientia 1954
in Paro frigida aqua, ſed mulieres pulchrę 1997
in Piſa animum confirma 1865
in portu dormire 2017
in prato ſpinoſum aliquid 2036
inſaniam Oreſtis inſanire 1966
inſanus appenſis pellibus non curatur 1876
inſuere in ſaccum vel culeum 2004
in tabula fortes 1994
inter lugentes iocari 1983
inter Orci cancros adhæſit 1810
inter Socias, & Tybios referre 1961
inteſtina adorens ipſe carnes deuorat 1964
intra quatuor eſſe 2016
in triclinio Choa 1940
introite nã, & hic Dii ſunt 2010
intus Hecuba, foris Helena 1046
iolaum implorat 1799
ionica verba, & Corinthia 1770
ioui paria intonat 1910
io Saturnalia 1977
ira fit iucundius amor. 2020
ira telum facit 2019
iſtic vellus non carpitur. 1882
iſthmou ſinapi bibit. 1957
italicæ menſæ 1028
iuppiter incuruum ceruicẽ nondum habet 1859
iuppiter plue mel 1985
iyngem habet 2016
iynges 1878

L

LAbore laborioſus. 1081
laborem ſerere 1082

labrax Mileſius ibidem
labores acti iucundi 772
labor ſenectuti optimũ obſonium 1205
labrum mordere 1363
labyrinthus 1081
lac gallinaceum 340
lachanizare 847
laciadæ 1082
lac lacti ſimile 279
laconicæ lunæ 866
lacryma nil citius areſcit. 1701
lampada tradere 135
lampon iurat per anſerem. 1443
de lana caprina, 202
lanam in officinam fullonis 1643
lanei pedes deorum 608
lapide empti 1090
lapidem decoquere 1283
lapidem elixas 252
lapides flere 1780
lapidi loquetis 266
lapis lydius ſiue heraclius. 330
lapſana viuere 1532
laqueo ſuo captus eſt. 75
laqueum effugere 1576
laqueum mandare 845
laqueus auxiliati videtur. 1477
laqueus laqueum cepit. 1189
a lare ordiri 393
largitio nõ habet fundum. 587
lari ſacrificani 545
larinum verbum 1692
laryngizein 1723
cum laruis luctari 146
larus 206
larus hians 1082
larus in paludibus 1304
larus parturit 529
laterem lauas 252
late viuens 1082
latine loqui 64
Latini tibicinis more. 1785
latum & auguſtum 1696
latum vnguem & ſimilia. 276
latronum beneficium 230
lanares Peliam 1082
laudant vt pueri pauonem 1462
laudare ęquum, capere plus 1344
laudas teipſum 670
laudiceni 764
lauetniones 1431
laureolã in muſtaciis quærere 1720
lanto clamoſior ardente. 956
laureum baculum geſto. 91
laurioticæ noctuæ 113
leæna non ſtatuat iu machęra 1057
leberide cæcior 203
leberide nudior 54
leberide ſcabroſior 1174
lecytho pinguior 867
lecythum habet in malis. 1687
legatus non cæditur, neque violatur 1637
lemnia manu 1078
lemniæ bouis latera athos celat 1175
lemnium malum 539
lens dens 1640
lente bos 72
lente gaudere deſii 1102
lenticulam angulo tenes. 1272
leti vnguentum infundere 420
lentiſcum mandere 487
leo chordula vinctus 1587
leonem ex vnguibus æſtimare 452
leonem radere 861
leonem larua territas 369
leonem ſtimulas 79
leonem videre, hoſtium prelia portendit 1304
leonibus vulpes iungere. 533
leonina ſocietas 465
leonis catulum ne alas. 796
leonis exuuium induitis. 209
leonis exuuium ſuper crocoton 1186
leonis loco murem oſtendis 1110
leonis ſenecta 1099
leonis veſtigia quæris 1453
leontini ſemper circa pocula 183
leparge ſuper te omnia. 1477
leporem non edit 639
lepores duos inſequẽs, neutrum capit 1194
lepori eſurienti etiam placentæ fici 1303
leporis vita 1514
lepos Atticus 148
lepus apparens infortunatum facit iter 1078
lepus dormiens 599
lepus marinus 639
lepus pro carnibus 675
lepus pulpamentum quærit 343
lerna malorum 186
leri mali 835
lesbia regula 333
lesbiati 1364
lesbiis digna 1078
lesbius prylis 1371
letale mulſum 503
leucæus & ſcriptura non idem 1283
leni bracchio 240
leuidenſę munus 1259
leua mens 1394
leuiſſima res oratio 1109
lex & regio 1303
lex in manibus 1647
liba coalemo 1695
libera Corcyra, caca vbi libet 1438
liberæ captæ ab aratro. 1077
liber non eſt, qui non aliqñ nihil agit 1781
liberorum amantior quam gello 1000
libetriis inelegantior. 374
libya ſemper adfert mali quip-

quippiam 1342
lybica fera 1341
ligna in ſyluam 443
lignum ligno adglutinare 364
lignum tortum, haud vnquam rectum 1077
ligula non dignus 1456
limam addere 313
limen oſtii tetigiſti 1190
lindii ſacium 863
lineam ducere 235
lingere ſalem 1520
lingua amicus 1201
lingua bellare 1078
lingua his, at illis dentes. 1170
lingua iurauit 872
lingua lapſa verum dicit. 417
lingua non redarguta. 1660
lingua impetere 784
in linguam quicquid venerit 321
lingua præconi 1354
lingua quo vadis 709
lingua ſeorſum inciditur. 1354
linum cādidum lucri cauſſa ducis 1171
linum lino nectis 504
lippis ac tōſoribus notum. 387
lippo oculo ſimilis 1749
lis itero ferit 1077
lis mea eſt 851
litæ 412
litem parit lis, noxa item noxam 523
litem mouebit, ſi vel aſinus 523
litem incipere 1381
litem ne quære quum licet fugere 1244
littoris arenas furari 1048
littore loquacior 1039
littori loqueris 265
littus arare 253
lityerſam cautionem canis 1239
liuor quoque laudaret faciem 322
locrenſæ pactum 868
locrenſis bos 1015
loculi mēdicorum ſemper inanes 1067
locuſta bouem prius pariet 683
lolio victitant 643
longę manus 1235
longæ regum manus 109
longis tibiis canere 335
longum prooemium audiē di cupido 1797
longum valere iuſſit 750
loquax talpa 1622
loqui neſcit, tacere non poteſt 865
loripedem rectus derideat. 1151
lorum ex ipſo boue ſumere 158
lorum vna cum cane 1502
lorum guſtauit 972
lucernam accendere poſſis. 1743
lucernam in meridie adhibes 859
lucernam olet 454
lucerna pinguior, & lecytho pinguior 867
lucerna ſublata, nihil diſcriminis inter mulieres, 1240
lucri bonus odor ex re qualibet 1343
lucrum pudori præſtat. 1344
lucrum cape à ſubeunte nauí 1175
lucrum malum æquali diſpendio 1198
lucrum vndecunq; captant 1406
lucta Phyrnichi 1290
lumen ſolē mutuas 445
lunæ radiis non matureſcit botrus 1656
lunam in tuum malum deducis 1144
lunam detrahere 1453
lupi alas quęris 163
lupi decas 943
lupi etiam ſi meminiſſes. 993
lupi illum priores viderūt. 463
lupi a tergo, præcipitium à fronte 1143
lupi venatus 1174
lupinum potum 943
lupis parcere 724
lupus ante clamorem feſtinat 979
lupo agnum eripere poſtulans 979
luporum catulos alere 681
lupus aquilam fugit 978
lupus circum puteum chorum agit 732
lupus hiat 784
lupus lupum, fur furem cognoſcit 788
lupus mileſius 1082
lupus non curat numerum 836
lupus in fabula 1384
lupus ouē prius ducat vxorem 1353
lupus pilum mutat non mē tem 1189
luſciniæ deeſt cantio 1309
luſciniæ nugis inſidentes. 693
luſcinię ſomnus 1043
lutea, pro vilibus 1097
luteus ibidem
luto lutulentior 1717
lutum luto purgare 601
lutum niſi tundatur, nō fit vrceus 1196
lutum ſanguine maceratū 1076
lux affulſit 978
lybica fera 1341
lychnobii 1534
lydi mali, poſt hos Aegyptii 1076
lydio more ibid.
lydius currus 733
lydius lapis 330
lydo non erat negocium. 976
lydorum caricæ 943
lydum in placinime prouocat 1140
lydus in meridie 942
lydus cauponatur ibid.

lydus oſtium clauſit 941
lynceo perſpicacior 659
lyſiſtratri diuitias habes. 1240

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

LAbra non palatum rigat 1825
lacinia obtinere 1991
laconice cenat 1821
lacrimæ Simonidis 1893
lamiam vti nutrices 1898
lamiæ turris 1996
lapidem nitidum adorātes. 1851
lapides ad filum 2019
lapis ad funiculum 1969
lapis molaris 1920
lapitha 1846
lari vita 1875
lecytho nihil cum ſtrophio 1882
legatus ſine mandatis 1988
legem patere quam ipſe tuleris 2018
lemnii & Imbrii 1914
lemnius obtutus 1856
leonem ſubula excipere. 1989
leo prius, nunc leporem agit 1922
leporem frōdium crepitus terret 1861
lepus leonem trahit aureo laqueo 1832
leuato velo de cauſſa cognoſcere 2034
lex Afrinani 2034
libera in Cynadra aqua. 1916
liberi Deorum innulnerabiles 2997
libertas Romana & Latina 2010
licynii, & licynium fulmen 1846
ligonibus aureis terram fodere 2001
lineam mittere 1994
lippus oculus ſolis radios non fert 1917
literarum radices amaræ fructus dulces 2010
locuſta rureſtris 1883
lucernas fraudare oleo. 2033
ludere inter lugentes 1983
lumbos fractus vt Myſius aſinus 1917
lumen felix & fauſtum ſit 1800
luſcinia in canea non canit 1952
luſcinia muſarum 1794
lutea progenies 1963
lydia arena 2013. 2027

M

MAchæra tibi eſt, & nobis vrbina 1033
machinamentum megaricum 785
machinas poſt bellum adferre 1108
macilenta manu pinguem pedem 1516
macilentior leotrephide, 1638
mactata hoſtia lenior 882
macte virtute 824
macula, labes 1733
maduſa 1717
mæandri 1537
mæſonica dicteria 1649
mænia ſemper amidis 1504
magdari 1618
magarenſium lacrymæ 664
magdalia canem alens. 1438
magis gaudet eo, qui ſenectam exuit 1367
magis ipſe Phryx 999
magis impius Hippomene 1073
magis mutus quam piſces 290
magis quam ſol Heracliti 1644
magis ſibi placet, quam Peleus in machæra 2000
magis varius quam hydra 102
magiſtratum gerens, audi & iuſte & iniuſte 981
magiſtratus virum indicat 607
magna ciuitas, magna ſolitudo 838
magna loqui 716
magnetis more attrahere. 442
magnetum mala 1069
magnorum fluminum nauigabiles fontes 213
magno flumini riuulū inducis 1117
magnum os anni 954
magnus verſator in re puſilla 1240
mala attrahens vt Cæcias nubes 314
mala extrema extremorum 1212
mala auis 995
mala bona 288
mala mallis 1784
mala ſenium accelerant. 1418
mala vltro adſunt 1485
maleam legens, quę ſunt domi obliuiſcere 833
male parta, male dilabuntur 463
mali bibunt improbitatis fecem 1075
malicia varia eſt 723
mali commatis 1145
mali corui malum ouum 536
mali fontem ſibi reperit 76
mali principii malus finis 1720
malis auibus 89
malis ferire 846
malis mala ſuccedunt. 1408
malis non cedendum 1389
malis ter mala 1216
mali thripes, mali ipes 1075
malo accepto ſtultus ſapit 57
malo aſino vehitur 1634
malo male euenit 1383
malo nodo malus quærendus cuneus 111

malorum meminiſſe 686
malorum oblinio 1179
malorum panegyris 1672
malorum theſaurus 186
malo vni obnoxium. 1479
malua mollior 430
malum bene conditum ne mouerit 79
malum bono penſatum. 1410
malum conſilium 115
manere apud matrem. 1691
mālum eſt bonum 1495
mālum hercules 1073
malum lucro coniunctum, non eſt malum 1345
malum lucrum, æquale diſpendio 1198
malum malo medicari. 111
malum munus 1496
malum vas non frangitur 1494
malus cum malo colliqueſcit voluptate 795
malus ianitor 1483
malus choraules bon⁹ ſymphoniacus 1709
malus nullus hoc ſciet. 1219
mamacuthæ 1548
manendum domi 1400
manenti vincendum, aut moriendum 1254
mancipi pera 1612
mandare laqueum 845
mandiabuli more res ſuccedit 148
mandragoram bibere 1585
mandroni fuit ficulna nauis 1579
manduces 1677
manere apud matrem 1691
mannii Ariciæ multi. 1072
manibus nihil non fit. 1350
manibus pedibus 237
manica 1533
manivoro vinculo 1073
manſiſſe diu & vacuum rediiſſe, fœdum eſt 1021
manſum ex ore dare 1762
mantica in tergo 397
manticulari 1369
manubrium e manu eximere 1444
manuari 1604
manu longa & manu breui tradere 1600
manum admouenti fortuna eſt imploranda 736
manum admouere 1504
manum de tabula 182
manum prudens immitto in flammam 1290
manum habere ſub pallio. 1074
manus conſerere 1778
manus in ſinu habere. 1070
manus longæ 109
multæ manus onus leuius reddunt 1807
manu ſerendum, non thylaco 1121
manum habere ſub pallio 1074
manum non verterimi. 183
manu ſerendum, non thylaco 1121
manu vtraque adeſſe 532
manus manum fricat 60
maras 1448
mare aureum 531
mare cœlo miſcere 216
mare exhauris 1375
mare inexpugnabile 714
mare prius vitem tulerit. 847
mare proluit omnia mortalium mala 1220
mare ſalſum eſſe è paucis guttis cognoſcitur 544
margites 794
mari è foſſa aquam 1168
marinam auditionem fluuiali abluit ſermone. 1190
maritimi mores 1608
maritimus quum ſis, ne velis fieri terreſtris 1255
mars communis 1647
mars haud concutit ſua ipſius arma 1226
mars initio laudatus obſilios 1289
mars rex 1431
martem tueri 1222
marte noſtro 350
martis campus 963
martis pullus 1226
maſchalam tollere 998
maſculum 1738
maſſiliam nauiges 808
matellæ immeiere 319
materiæ probæ probus artifex 1290
matiolechus 1498
matrem ſequimini porci. 1682
matris vt capra dicitur. 1068
matulam porrigere 334
matura ſatio ſæpe decipit, ſera ſemper mala eſt 59
mature fias ſenex 149
maturior moro 1635
maza eſurienti 843
mazam pinſuit à me piſtam 1064
mazam ſcarabeo 1065
maza poſt panem bona. 843
mazonomum cautio 652
mea eſt pila 851
medicus multorum inſtar 478
medicus oratio 1141
medis aliquid relinque. 172
medium oſtendere digitum 845
medius teneris 268
medullitus 1763
medus his uō inſidiabitur 1086
megarenſes neque tertii, neque quarti 672
megarenſibus nunquam 1196
megarenſium lacrymæ 804
megaricæ ſphinges 954
megaricum machinamentum 785

Megari-

Megaricus riſus 320
Meis telis vulneror 74
Melāpygum ne incidas 650
Melanione caſtior 1068
Meliacum nauigium 1067
Meliaza fames 560
Meliores nanciſci anes 955
Melitæus catulus 1541
Melitide ſtultior 1548
Melius nobis eſt quam heri 1130
Mella poetica 138
Melea præfocatio 504
Melle poto Glaucus reſurre xit 1001
Melle litus gladius 503
Melle temetipſum perungis 1067
Mellis medulla 955
Memorem cōpotorem odi 286
Memorem mones & ſimilia 114
Memoria iucunda præteritorum malorum 1705
Me mortuo terra miſceatur incendio 216
Mendacem memorem eſſe oportet 795
Mendacium vtile 1178
Mendax Attraphaxis 1510
Mendici pera non impletur 866
Mendico ne parentes quidē amici ſunt 1483
Mendici loculi ſemper inanes 1067
Mēdicus etiam plurimum in loco poteſt 742
Menecles alia, porcellus alia loquitur 1107
Menſa communis 344
Mens cœli terræq. regina 1775
Mens cuiq. dens 709
Menſe maio nubunt malæ 233
Mens eſt in tergoribus 701
mens læua 1394
mens non ineſt centauris 1066
mens peregrina 1301
mens videt, mēs audit 1567
mētam belli tempore neq. ſerito, neque edito 687
in mentem quicquid venerit 320
mentis bonæ bona opera 377
mentiuntur multa cantores 746
meos corymbos necto 1578
mercator eſt 1435
mercator naulga & expone 1590
mercenarium præconium 1712
merces amico conſtituatur 1679
mercuriale 1632
mercurio dextro 1633
mercurius infans 1067
mercurius non è quouis ligno fingitur 874
mercurius ſuperuenit 1555
mercurius vtriceps 1374
merrhæ ac Siloam flumina ſeiuncta ſunt 1229
merx vltronea putet 533
meſſem miſerā metere 1358
meſſenia ſeruilior 1035
meſſe tenus propria viuere 396
meſſis in herba 741
meſſis tempus boues expectantes 1163
metam præſtituere 1301
metiri digitis 1593
metum inanē metuiſti 798
metus infamię 1396
metus & pudor 1392
micare in tenebris 482
midæ diuitiæ 553
midas auriculas aſini 210
midas in teſtaris conſultor optimus 1059
mihi curæ erit hoc negocium 1409
mihi iſta curæ futura ſunt 1423
mihi iſtic nec ſeruitur nec minitur 393
mileſia ſtragula 550
mileſia ſtromata ibidem
mileſij quondā ſtrenui 550
mileſius lupus 1082
miles ſiculis 1282
militat cū Eraſinade 1070
milium terebrare 1643
miliū torno ſculpere 1069
milium adorat 1289
miluus quantum non oberret 1288
mineruæ felem 583
mineruæ ſuffragium 1234
cum Minerua manum quoque moue 350
miniatula cera notare 312
miniſtrabo mihi balneum 590
minimo prouocare 1300
minis trib. inſumptis duodecim imputat 828
minore finire pomœrio 1301
minus de iſtis laboro quam de ranis paluſtribus 1128
minus habet mētis quā Dithyramborū poetæ 706
minus animi, aut plus potētiæ 1492
minutula pluuia imbrem parit 169
mirmillo 626
mira de lente 1575
miſcebis ſacra ꝓphanis 217
miſerior monomachis 1639
miſerrimū fame mori 1299
mithragyrtes nō daduchus 1685
mitior malua 430
mitior columba 1302
mitte in aquam 689
mittere manum in flamma 1290
modio pleno 1722
modio demetiar 1066
modius ſalis abſumendus priuſquam fidas 637
modo palliatus, modo togatus 1669
mœnia ferrea 1219
mœnia ferrea, non terrea 1220
mœnia pro opibus 448
mœnia Semiramidis 1504
molam qui vitat, vitat & farinam 1202
moleſta neceſſitas 1705

moleſtus

moleſtus eſt, ſediam aſſue- uimus 1039
moleſtum ſapientem apud ſtultos loqui 1066
moleſtus iurerpellator ven ter 1410
molli bracchio, leui brac- chio 240
mollior cinædo, pepone, malua 430
molon 1273
momo ſatisfacere & ſimilia 321
muuiior adiunat 347
monoſyllabus 1214
mons cum monte non mi- ſcetur 1197
mouſtrum alere 858
monſtro cui me fortuna im plicauit 1043
montes frumenti 1728
mõtes aureos polliceri 531
mopſo Niſa darur 899
morbũ morbo addere 112
mordere frænum 236
mordere labrum 1363
mordicus tenere 240
more Carico 1624
more Romano 1701
more Ariſtylli 1682
more cyclopum 1681
more galli domi pugnas 1690
mores gemmei 1095
mores regioni reſpondent 1502
mors omnibus communis 1393
mors optima rapit, deterri- ma relinquit 1399
mortalis deus 337
mortui non dolent 1785
mortui non mordent 1299
mortuis non cõuiciandum 1419
mortuo mederi, ſenem ad- monere 149
mortuo verba facit 265
mortuo leoni & lepores in- ſultant 1660
mortuos rurſus occidere 1772
mortuo vilior 1765
mortuos videns 1299
mortuum flagellas 257
mortuum vnguento perun gis 1192
mortuus iacet pedens ibidẽ
mortuus per ſomnum vaca bis curis 1437
moticho ſtultior 1026
moſcus cauens Bœoticum 1208
mothonem a remo aufer 1165
mouere calculos 309
mouere Camarinam 79
mouebo talum a ſacra linea 53
mox ſciemus melius vate 1421
mula vbi pepererit 327
mulcta allium, æs alienum cepe 1025
mulctro bibere 682
mulgere hircum 199
muli aſinis quantum præ- ſtant 1122
muli Mariani 1550
mulierem ornat ſilentium 1466
mulier imperator, & mu- lier miles 889
mulieri deſunt verba 1311
muli Mariani 1550
mulieri ne credas, ne mor- tuę quidem 1071
mulieris animus 1302
mulieris oculis 1237
mulieris iuſiurandum 407
mulieris podex 1302
mulier mala 714
mulier pudica ne ſola ſit vſ- quam 1399
mulierum exitia 1071
multa cadunt inter calicem ſupremaq. labra 270
multa dicere, & opportuna non eſt eiuſdem 167
multa docet fames 1482
multa in bellis inania 1070
multa in medio 1758
multę manus onus leuius reddunt 806
multę regum aures, atque oculi 109
multę rotę voluentur 1524
multam ſyluam geſtas 1304
multa noris oportet, quib. deum fallas 1071
multa nouit vulpes verum echinus vnum magnum 281
multas amicitias ſilentium diremit 642
multi diſcipuli pręſtantio- res magiſtris 1260
multiq. boniq. 361
multi boum ſtimul 410
multi manii Aricię 1072
multis irundinibus opus eſt 469
multis ictib. deiicitur quer- cus 521
multis paraſangis pręcur- rere 798
multi te oderint, ſi teipſum amas 1072
multitudo imperatorũ Ca- riam perdidit 948
multitudini cedendũ 1402
multorum feſtorum Iouis glandes comediati 482
mundus vnus nõ capit duos ſoles 702
muneribus res agitur 1381
muneribus vel dii capiun- tur 181
munerum animus optimus 947
munerum corruptela 1406
munus leuideuſę 1259
munus exiguum, ſed oppor tunum 1408
murę cepit decipula 1243
mure obſtrepente etiam ti- met 862
murem pro leone oſtendit 1110
muris circum currentibus 1518
muris interitus 1138
murus aheneus 1072
muſa nunc floret 842
muſarum apertę ianuę 963
muſarum aues 1599
muſę eiuſdem ęmulus 643
mus albus 948
mus apud Piſam 791

mus non ingrediens antrum cucurbitam ferebat 1208
mus non vni fidit antro 1750
muſcę 1644
muſcæ improbitas 1390
muſcæ quoque ſplen eſt 1254
muſcas depellere 1359
muſcas prætervolantes metuere 3018
muſco lapis volutus haud obducitur 1279
muſcum demettere 1169
muſicam docet amor 1569
muſicam neſcio 492
muſicam ne vities 1498
muſices occultæ nullus reſpectus 463
muſice viuere 767
muſis iratis 62
muſis ſociis 1312
vel mus mordeat virum improbum 522
muſopatagos 1741
mus piceam guſtans 791
muſtelæ ſeuum 235
muſtelam habes 157
mutabilior metra Eriſichthonis 1206
muti citius loquentur 1587
muti magiſtri 121
mutuas operas tradunt 470
mutua defenſio tutiſſima 1386
mutus Hipparchion 983
mutus magis quam piſces 290
mutus magis quam ſcapha 1007
mutuum fricant ſenes 471
mutuum muli ſcabunt 470
mutuum teſtimonium 469
myconius criſpus 632
myconius caluus 632
myconius vicinus 1298
myconiorum more 1674
myconius conuiua 632
myconius vna om ii 834
my facere 474
mylus omnia audiens 96
my ſortitus es 1486
myſorum ac Phrygum termini diſereti ſunt 837
myſorum poſtremus 391
myſorum præda 614
myſorum vltimus nauig. 391

INDEX APPENDIC. PROVERBIORVM.

Magni piſces patuulos comedunt 2041
male diſcitur ſine moribus eloquentia 2009
malorum eſca voluptas 2010
mandibulis alienis ridere 1913
mauſum male reiicias 1831
mantiſſa abſonia vincit 1804
mannarium æs 2017
manubrium eripere 2000
manu ignauus, mente pię ſens 1849
manum pręteritis,& pedem porrigis 1880
manus Briarei iniicere 2017
manus in Aetolis, mens in Clopidis 1918. 1986
mappam mittere 2003
mare amnium non indiget 1943
mare & ignis ventis ſeruiũt 1965
mariandinus tibicen. 1890
mariandinis calamis Ionicos n o los ſonare 1347
maris filii 1345
marſyæ mors 1843
maſſilienſes mores 2023
matrex beluam alit 1889
matulæ modus eſt 2033
matutinum oderũt, veſpertinum amant 1838
maxillę edentulæ 1947
medica menſa 1956
mediocritas omnis virtus 1431
medium ſequere 1873
megabyzi ſermones 1830
melanurum perca ſequitur 1850
mel ſummis digitis deliban dum 1901
menſa Alcinoi 1878
menſa Ciceronis ibidem
menſę Siculę, Aſianæ &c. 2018
menſura aquam bibens 1925
mercurii catena 1858
mercurii typus 1815
mercurius bifrons 1811
mercurius ipſe ne cum muſis ſanarit 2010
metere in aceruum 1941
mileſia fabula 2026
mineruæ calculus 1343
minuit pręſentia famam 2003
mitheus cum ſit, Agamemnonem ſimulat 1985
mithrii pœnas ſuſtinere 2016
mittere lineam 1994
molaris lapis 1920
mouetę veteris 1907
monitor capras age. 1910
morimi verſus quis deſcripſerit 1925
mugilis vitam ducere 187
mulctore reipublicę peſtis 1959
mulgens hircos ſanguinem ducit 1924
mulieres pulchrę, ſed in Paro aqua frigida 1998
mulieri & gremio non credendum 2049
mulier Herculis ędem non intrat 1932
mulia bene comparata &c. 2018
multa noiis oportet quibus Deum fallatur 1071
multa te oderint,ſi te ipſum amans 1072
multis brachiis ęqualis 1805
multum nauigauit aquę 2006
mulum de aſino pingere 2015

mutus

murus Semiramidis 1822
muſarum fauus 1828
muſarum Luſcinia 1794
muſas hortari, vt canant 1991
muſicus apparatus 1802
mus in pera &c. 1035
myricę citius poma ferent 2001
miſii Pythię talenta 2013
myſorū more clamat 1892

N

NAxra & Charmione 1297
nam illi iam non ſunt, at qui ſunt, mali 1042
naunacus 1448
nanus quum ſis cede 1503
nare ſine cortice 491
naſo ſuſpendere 481
naſturcium edere 501
naſturtium obtueri ibidem
naſus 392
naſum fumantem vrſi ne tē taucris 1276
natare non didici 704
naium non nouit 406
naturam expellas furca, tamen vſque recurrit 953
nauci non facio 476
naues onuſtę conuiciis 510
naufragium commune 1497
nauibus atq. quadrigis 238
nauigare cum deo. 661
nauigare cum felicibus 179
nauigatio ad menſam 227
nauigatio iuxta terram 153
nauigationis ſocius 1774
nauis annoſa haud qua quā nauigabit per mare 953
nauem in portu mergis 324
nauis aut galerus 106
nauis vna non vehit. 1453
naulum perdere 1279
nauphracton tueri 1062
nauſon naucrati 1064
nauticę vſurę 1713
naxia cos 304
ne Aeſopum quid triuiſti 912
ne à chytropode cibum mū dum 355
ne alii quidem caput 1363
ne altero quidem pede 594
ne Apollo quidem intelligat 1588
ne beſtię quidem ferre poſſent 1710
ne obolus quidem relictus 1267
ne bos quidem pereat 1558
nebulę in pariete 829
nebulas diuerberare 1298
nec animans, nec inanime 1614
nec apud homines nec in mari 1689
nec caput nec pedes 1752
nec aures habeo, nec tango 1287
nec ara nec fides 1351
nec Catonem quidem crederem 1584
nec catulus quidem relinquendus ex genere malo 598
nec cum bonis nec cum malis amicis certandum 784
nec currimus nec remigamus 1683
nec deus nec homo 1690
nec dignus qui me intueatur 1383
nec elephātus ebiberet 1619
neceſſarium malum 288
neceſſitas feriis caret 770
neceſſitas ingens telum 770
neceſſitas moleſta 1705
neceſſitas magiſtra 1649
neceſſitati ne dii quidem reſiſtunt 771
nec fidei credere 227
nec in funerali cœna laudandus 665
nec mulieri, nec gremio credendum 1554
nec muſicam ſcio 491
ne cōtra bouem opta 1057
ne cuiuis dextram inieceris 25
nec obolum habet, 198
nec omnia, nec paſſim, nec ab omnibus 817
nec propius ferire 934
nec crepitu quidem digiti dignum 1635
ne nimium calidum hoc ſit modo 876
ne reſpiciens quidem a tergo 167
nec ſeritur, nec metitur mihi 393
nec ſibi nec aliis vtilis 877
nec ſi quercus loqueretur 1118
nectaris flos 269
nec vno dignus 478
nec vtilis, nec inutilis 1198
ne decima quidem Syracuſanorum pars 833
ne de lite pronuncies 1119
ne depugnes in alieno negotio 1387
ne dii quidem a morte liberant 1401
ne pudeat artem 1786
ne Execeſtides quidem viam inuenerit 922
ne faſines 1526
ne genu quidem flexo 649
negocium ex ocio 1063
negocium meum non eſt, multum valeat 1065
negocium nō aptum 1405
negocium ruminare 1364
negry quidem 475
ne guſtaris quibus nigra eſt cauda 24
ne Hercules quidem aduerſus duos 298
ne incedis per ignem 1609
ne incalciatus in montes 1609
ne in nernum erumpat 917
ne inſciens quidem verum dicit 1719
ne inter apia quidē ſunt 612
ne alia comedas & fabas 1437
ne in tōſtrinis quidem 662
ne intra veſtibulū quidem 1060
ne Iuppiter quidem omnibus placet 969
ne libariis diis, &c. 35
ne ligula quidē dignus 1456
ne maior thylaco acceſſio 1487

ne mercurio quidem crederem 1632
nemeſis adeſt 919
nemeſis in dorſo 1156
nemini fidas, niſi eum quo prius modium ſalis abſumpſeris 637
nemo bene merito bouem immolauit, præter Pyrrhiam 810
nemo bene ĩperat, niſi &c. 38
nemo cogẽdus amicus 1382
nemo cogẽdus officii cauſſa 1410
nemo læditur niſi à ſeipſo 1297
nemo malus hoc ſciet 1219
nemo natus 1725
nemo nos inſequitur 1220
nemo omnibus horis ſapit 825
nemo quẽquam prohibet ire publica via 1262
nemo ſibi naſcitur 1625
nemo ſine crimine 826
ne moue feſtucam 1207
ne moueto lineam 572
ne muſca quidem 678
ne my quidem 474
ne nimium calidum hoc ſit modo 876
ne nomen quidem 1524
neoptolemi vindicta 97
nepam imitabor 1466
ne paſpalam quidem 579
ne patris quidem nomẽ dicere poſſit 1117
ne per ſomnium quidẽ 205
nephalia ligna 1061
nephalium ſacrum 1062
ne pictum quidem vidit. 1586
ne pudeat artem 1786
ne puero gladium 862
ne præceps fueris ad iurandum 1658
ne propius ferire 934
ne quæras deus eſſe 1689
ne quære mollia, ne tibi cõtingant dura 922
neque cœlum neque terrã attingit 301
neq; compluitur, neque ſole aduritur 878
neque cum malis, neque ſine malis 1061
neque dicta, neque facta. 1684
neque enim ignari ſumus. 1417
neque intus, neque foris. 1576
neque Lydorum caricas. 1557
neque mel neque apes 383
neque natare, neque literas 236
neque nullis ſis amicus, ne que multis 1298
neque peſſimus neque primus 1528
neque quantum luſciniæ dormiunt 1043
neq; terræmotus timet neque fluctus 1669
ne quicquam ſapit, qui ſibi non ſapit 351
ne quid moueare verborũ ſtrepitu 1394
ne quid nimis 402
ne qd ſuo ſunt capiti 1122
ne quis vnquam Megarẽſibus 1296
ne ramenta quidem, ne feſtura quidem 578
ne ſciens quidem verum dicit 1719
ne rebus proſperis mihi venias 180
neruis omnibus 237
neruos incidere 1282
ne ſacrificato ſine farina. 35
neſcis quid ſeruus veſper vehat 408
neſcit cap. & inguinis diſcrimen 947
ne ſi ad Iouis quidẽ aulam 1743
ne ſi bos quidem vocẽ ædat 1117
ne ſpina quidem vulnerabit bon 1197
ne ſutor vltra crepidam. 349
neſtorea eloquentia 147
neſtorea ſenecta 385
ne temere Abydum 468
ne tempeſtas quidem nocere poteſt 1711
ne terra quidem iuuit. 1198
ne teruncium quidem, &c. 477
ne tria quidẽ Steſichori noſti 1061
ne via quidem eadem cum illo vult ingredi 713
ne vidit quidem oleum. 1525
ne vities muſicam 1498
ne vni naui facultates. 1523
ne vnquam viri ſeuis. 977
niba coccyſſante 1197
nicoſtrati more 1311
niger infamis 309
nihil ab elephante differs 1060
nihil ad Bacchum 839
nihil ad fides 303
nihil ad Parmenonis ſuem 44
nihil ad verſum 302
nihil agere 1306
nihil aliæ ciuitates ad Crotonem 1424
nihil cum amaracino ſui 247
nihili cocio eſt 1500
nihil eſt ab omni parte Beatum 1132
nihil eſt, aut nil curæ eſt 1756
nihil de vitello 1507
nihil deſperandum 900
nihil differs a Chæriphonte 1060
nihil dulcius quam omnia ſcire 1757
nihil eſt ab omni parte beatum 1132
nihil eſt miſeri' quam animus conſcius 1734
nihil ex agro dicis 1297
nihil graculo cum fidibus 147

nihil

nihil graue paſſ. es, niſi 1297
nihil homini amico eſt opportuno amicius 1459
nihil inanius, quam multa ſcire 1648
nihil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri. 562
nihil minus expedit, quam agrum optime colere. 1340
nihil poteſt nec addi nec adimi 1667
nihil profuerit bulbus. 1481
nihil recuſandum quod donatur 1417
nihil ſacri es 488
nihil ſanum 489
nihil ſale vtilius 1715
nihil ſine ope diuina 1402
nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri. 562
niobes mala 1193
ni pater eſſes 954
ni purges & molas, non comedes 1059
niſi crura ei fracta fuiſſent 1590
niſi ſi qua vidit auis 705
niti contra torrentem. 1147
nitor 1776
nitro caput aſini ne laues. 1196
nix alba non eſt 563
noctelucidus, interdiu inutilis 1503
noctua aliud ſonat, aliud cornix 1170
noctua volat 90
noctuæ Laureoticæ 1001
noctuinum ouum 651
noctu nauigare 1501
nocuit & nocebit 1388
nodum in ſcyrpo quæris 848
nominis proprii obliuio. ibidem
non ab Hymetto 1744
non abiicit animum 1407
non abſque Theſeo 289
nō admodum miſces 1484
non bene imperat, niſi qui paruerit Imperio 38
nō capit ſomnum, niſi hoc aut illud fecerit 1354
non cedendum malis 1389
non certatur de oleaſtro 1097
non Chius, ſed Cius 697
non contis aut ramulis &c. 1622
non curat numerum lupus 856
non decet principem ſolidā dormire noctem 983
nondum ſacrificata deuorat 355
non e quercu aut ſaxo 1665
nō e quouis ligno fingitur Mercurius 874
non eras in hoc albo 428
non eſt amicus qui deſiit 796
nō eſt beatus, eſſe qui ſe neſciat 1564
non eſt cuiuſlibet Corinthum appellere 226
non eſt curæ Hippoclidi 579
non eſt Dithyrambus, ſi bibat aquam 1508
non eſt eiuſdem, multa & opportuna dic 167
non eſt laudandus ne in cena quidem 950
non eſt dormitādum in periculoſo negotio 1394
non eſt meum negotium, multum valeat 1005
non eſt oleum in lecytho. 1367
nō ferenda arrogantia 1414
non filius Achillis 1538
non habet cui indormiat 1739
non huc nauigatur a bonis viris 1227
nō incruenta victoria 1391
non idem ſunt ſcriptura & Leucæus 1183
nō incedis per ignem 1609
non ineſt illis dentale 1420
non interpellandus fameli cus 1378
non liberat podagra calceus 1549
non licet bis in bello peccare 1112
nō luctu, ſed remedio opus 1399
non magis quam cauem. 1753
non magis quam lupis parcemus 704
non mouenda loqui 1772
non mouenda moues 382
non nauigamus ad Hippolaitas 1476
non nauigas noctu 1501
non noſtrum onus, bos clitellas 1058
non nouit natos 406
non omnes qui habent citharam, ſunt citharœdi 410
non omnia eueniunt, quæ in animo ſtatueris 1109
non omnia poſſumus omnes 805
non omnibus contingit. 1414
non omnibus dormio 141
non omnibus ſeruio ibid.
nō omnino temere eſt quod vulgo dictitant 354
non omnis fert omnia tellus 1527
non oportet hoſpitem ſemper hoſpitem eſſe 1301
non perſuadebis, ne ſi perſuaſeris quidem 969
non pluit, &c. 873. 1548
non pluris quā ſimias 1576
non probantis 1376
non pugnandum cum principe 1404
non omnibus eadem inſania 1428
non quiduis contigit quod optaris 1413
non quiuis ſus hoc ſciet. 1219
non ſemper erit æſtas 1516
non ſine diis 1129
non ſoli Atridæ amant vxores

tes 1610
non ſtatim decernendum. 1382
nõ ſtatim finis apparet 1582
non ſtatuat leæna in machę ra 1057
non ſum diuinus 191
non ſum ex iſtis Heroibus, 875
non ſuſcipiendum negotiũ temere 1407
non tam ouum ouo ſimile 278
non tam lac lacti ſimul 279
non tam aqua ſimili aquæ ibidem.
nõ videmus manticæ, quod in tergo eſt. 397
non vna manu capere 1575
non vna vehit nauis 1453
non vulgari ancora nititur 1576
noſce ipſum 400
noſce tempus 451
nos decem Rhodienſes, decem naues 968
noſtro marte 350
noſtræ rinæ 1270
noſtris ipſorũ alis capimur 376
notæ eiuſdem 1268
notare vngui & ſimilia 312
nota res mala, optima 1058
notum lippis, ac tõſoribus 387
nouacula in cotem 49
noua hirundo 381
noua Hymettia, ſalerna vetera 729
noui nummi 1684
nouercale odium 744
noui Simonem & Simon me 875
nouitas grata 1398
nouit hæc Pylea & Tytygias 969
nouit mala & bona 1417
nouit quid album, quid nigrum 404
nouos parans amicos ne obliuiſcere veterum 1208
nouum cribrum nouo paxillo 1763
nox humida 1296
nuce caſſa non emam 477
nucem frangit qui è nuce nucleum eſſe vult 1041
nuces relinquere 294
nuces abiicere & ſimilia 294
nucleum amiſi, reliquit pignori putamina 1054
nudæ gratiæ 967
nudior paxillo 1900
nudior leberide 54
nudo capire 1236
nudo mãdas excubias 1055
nudo veſtimenta detrahere 261
nudus nec a centum viris ſpoliari poteſt ibid.
nudus tam quam ex marre 1007
nugæ ſiculæ, Perſolæ 814
nugæ theatri 1722
nugas agere 267
nulla cãdidorum virorum vrilitas 1296
nullam corporis partem. 1732
nullam hodie lineam duxi 235
nullius coloris 1724
nullius indigens deus 1054
nullo in numero eſſe 673
nullo ſcopo iaculari 1270
nullum animal, quod animal 677
nullum ocium ſeruis 775
nullus dies omnino malus 1746
nullus emptor difficilis bonũ edit opſonium 1198
nullus malus magnus piſcis 803
numerus Platonicis obſcurius 1297
numerus 761
numinis ira ĩeuitabil. 1784
nummo addicere 1698
nummum plumbeum non credam 1357
nummus plumbeus 1751
nunc bene nauigaui, quum naufragium feci 1056
nunc cõtingat ſeruari 1055
nunc dii beati 956
nuntio nihil imputandum 1774
nuntius bonus honore dignus 1108
nũc in regionem veni 1056
nunc ipſa floret muſa 1190
nunc ipſa bibit ſapientia ibidem
nunc leguminum meſſis. 956
nunc ruum ferrum in igni eſt 1558
nunquam efficies vt recte ingrediãtur cancri 1352
nũquam ex malo patre bonus filius 362
nunquam expugnabit vrbem 1576
nunquam enim meos boues abegerunt, nec equos 986
nutricis pallium 1764
nutricum more male 1262
nymphæ Baccho conueniunt 749

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

Nauis Salaminia 2034
nauplius, quaſi Caphareo rediens 1824
nauſichlidis ſolitudo nec ver nec amicos 1825
ne ad Adonia quidẽ 1933
neadas ſuperas vna clamore 1976
ne bæon piſcis moleſtus ſit 1897
nec mulieri, nec gremio credendum 2029
nectar ſpirat 1940
nec corticem quidem dederit 1897
nec vola, nec veſtigiũ 1953
ne hoc quidem male 2015
ne Mercurius ipſe cum muſis ſanarit 2010
nemo comatus, qui nõ præcidirur 1906
neptumni filii 2028
neque defraudat, neq; marginem

ginem excedit 1934
neq; Phaſis mala eluat 1871
neronianas thermas refrigerat 1818
ne ſalem quidem dederit 1952
ne Samnione domi relicto 1996
neſcit aranea ſobolem 1818
neſcit ſe ipſum 1002
ne ſol quidem ſciet 1935
ne vicini quidem ſentiunt 1978
nidum vnum in arbore vna 2031
nihil ad Perſium 1977
nihil deſperandum, & nulli rei fidendum 2015
nihil hydropico ſiccius 1871
nil boni cogitat vir arrigens 1948
niliacis cataractis 1918
niobes archetypum 1808
nobilitas in aſtragalis 1843
nodorum vincula texentes 1972
nola in cubiculo 1941
nondum incuruam ceruicem iuppiter habet 1859
nondum omnium dierum ſol occidit 1995
non eſt cuiuis recte condire 1866
non hodie, aut heri inſtitutum 2005
non omnia per bouem obtinebis 1888
non propter pedi cum lira diſcidium 1834
non radi debet, ſed tonderi pecus 2018
nō ſoli Atride vxores amāt 2036
norma Polycleti 1901
non tractet ignarus habenas 1888
nouus iſte Palephatus 1962
noxa caput ſequitur 2034
nox gubernatorem prudentem terret 1813
nubes captat, dum vitat humum 2037
nummis ſparſis criminare demerunt 2005
nummum quærit peſtilentia.&c. ibid.
nunquam crateri legenam imponas 2033
nutrit ſeruum fatuum dominus familiaris 2006

O

Obedientia felicitatis mater 1584
obelo notare 310
obeliſco dignus 478
obliquus curſus 968
obliuionis campus 1048
obliuio malorum 1379
obolis quatuor non emam 1028
oboli exiguum pretium 1273
obulum non habet vnde reſtim emat 198
obolo dignus 1726
obolū reperit Parmēres 963
obſequium amicos, veritas odium parit 1047
obtrudere palpum 1195
obturbas fruſtra velut vnda 1104
obuiis vlnis 1048
occaſio dea 452
occaſio præmenda 1404
occaſio mali tollenda 1415
occaſione duntaxat opus improbitati 664
ocioſus eſto 1402
occipitium oculos habet 1196
occiſionis ala 1155
ocium ſeruis nullum 775
ocnos funem torquet 263
octipedem excitas 79
oculata dies 486
oculatæ manus 486
oculatus teſtis, & auritus teſtis 916
oculis ac manibus 1723
oculis fixis intueri 1043
oculo vtroq; dormire 1447
oculis offundere puluerem 1044
oculis magis habenda fides quam auribus 106
oculitus 1763
oculum excludere 1731
oculus iuſtitiæ 1435
oculus vicinorum inuidus 1110
ocul⁹ dexter mihi ſalit 818
ocyor accipitre 1390
oderint dum metuant. 1050
odi memorem compotorem 406
odi puerulos præcoci ſapientia 1467
odit cane peius, & angue 1051
odium agreſte 672
odium nouercale 744
odium vatinianum 743
odor lucri bonus ex qualibet re 1343
odorari 392
oedipi imprecatio 446
oenoe charadram 839
oeſtro percitus 1011
oeteus genius 1308
offa etiam boue poſt panem 842
officium humilius 1415
officium ne collocaueris in inuitum 1413
officii cauſſa cogendus nemo 1410
ogygia mala 1046
olearii velabrum 1369
oleo baccæ egent 1688
oleo incendium reſtinguere 113
oleo viridius 1747
oleo tranquillior 429
oleum & operā perdidi 255
oleum in auricula ferre 316
oleum non eſt in lecytho. 1367
oleum non vidit 1525
oleū & ſalem oportet emere 1295
oleum camino addere 112
olitor opportuna loquēs 337
olitorem odi qui radit 1343
oliuam ne comedas 1639
ollæ amicitia 286
ollæ fabariæ toryna aurea 617
ollæ veſtigium in cinere turbato 31

olla ipſa legit holera 446
olla lenticulam attigit 1634
ollam aleie 1294
ollam exornas 357
ollaris deus 1308
ollas lippire 672
ollas oſtentare 709
ominabitur aliquis te conſpecto 1484
omiſſa hypera, pedem inſequeris 1232
omiſſis fontib. ſectari riuulos 1776
omiſſis nugis rem experiamur 1396
omitte vatem 1050
omnem iacere aleam 243
omnem mouere lapidem 241
omnem rudentem mouere 242
omnem vocē mittere 1617
omne læs alienum cepe & multa allium 1203
omne tulit punctum 313
omnes adhibere machinas 1587
omnes attrahens vt magnes lapis 442
omnes intus 1736
omnes laqueos effuge 1575
omnes ſibi melius eſſe malunt quam alteri 220
omnia bonos viros decent 1049
omnia chnaumata 1046
omnia eſculenta obſeſſis 1040
omnia ex ſententia cedunt 1390
omnia idem puluis 424
omnia non poſſunt omnes 163
omnia octo 423
omnia præter animā 1704
omnia potentes 1144
omnia ſecunda ſaltat ſenex 1215
omnia ſimilia 109
omnia ſapientibus facilia 1049
omnibus armis præſidiiſq; deſtitutus 1395
omnibus oris nemo mortalium ſapit 825
omnibus communis mors 1393
omnibus neruis 237
omnibus veſtigiis inquirere 1474
omni certaminis genere 1411
omni deuorato boue, in cauda defecit 1208
omni pede ſtandum 1114
omni telorum genere oppugnare 241
omnium calculis 313
omnium horarum homo 217
omnium rerum viciſſitudo 448
omnium mores 1137
onobatis 1607
onus nauis 1190
onus tollenti auxiliare 31
operam & etiam perdidit 1735
operarii 1777
operi incipienti fauendum 1689
oportet omnibus corydalis 1205
oportet agrum in becilliorē eſſe 1594
oportet remum ducere qui didicit 158
oppedere, & oppedere contra tonitrua 457
opes concordia fulciuntur 1386
opitulandum re, non verbis 1392
optat ephippia bos piger, optat arare caballus 388
opta vicino vt habeat magis aurem ollæ 1254
optimum obſonium labor ſenectuti 1205
optima quidem aqua 1700
optima mors rapit 1399
optima domus 1414
optimis diuitię non contingunt 1408
opus ad opus 1736
oraculum 467
oracula loqui 1744
oram ſoluere 908
oratio effeminatorum etiā effeminata 1032
oratio leuiſſima res 1109
oratio pharmacum optimū 1141
oratio medicus 1141
orationis ſculptura 221
oratio vitę ſpeculum 106
orci culus 1086
orci galea 1088
oreſti pallium texere 1449
origanum tueri 1619
ornatus ex tuis virtutibus 231
orphica vita 1666
oſce loqui 1551
oſculana pugna 1551
oſcitante vno deinde oſcitat & alter 1243
os cureum 1131
os ineſt orationi 1508
oſſa dea 354
os ſublinere 304
oſtii limen teigiſti 1189
oſtium mouet Lydus 941
oſtium obdite prophani 1257
oſtrei in morem 1682
ouem lupo commiſiſti 234
Ouis χρυσόμαλλος 1138
ouis cultrum reperit 545
ouium mores 1138
ouium nullus vſus 956
ouo prognatus eodem 760
ouum adglutinas 257
ouum ouo ſimile 279

INDEX APPENDICIS PROVERBIORVM.

OBoli duo quātum vbique poſſunt 1998
ocream capiti, tibię galeam adaptare 1988
oculis clauſis agere 2012
ocyma cantare 2039
odium depone balneum ingreſſus 2003
ornamaus ruſticanus 1833
oleo fraudare lucernas 2033
olim pelaſgi, Danaidæ poſtea

poſtea 1908
omnem lapidem nitidum adorantes 1851
omnia omnibus annuit 2028
omni fune remiſſo 2008
omnis virtus eſt mediocritas 2011
onerariam petit, qui celocē nequid regere 1960
oreſtis inſaniam inſanire 1966
oreſtis ſomnium 1961
oreſtis ſomnium narrare 2008
orimalides eum Aeylis ne contuleris 2031
ornamentum in luto digni tas indigno 2001
os duodecim ſalientū 1823
oſſa canibus prodo 1982
orus, & othus 1864
oues meridiantes 1979

P

PActoli opes 390
pactum trāſactum 1737
paginam vtranque facere 817
paleſtra 1776
palinodiam canere 516
pallio manum tegunt 1074
pallium oreſti texere 1449
palmam ferre & ſimilia 170
palmarium facinus 1712
palpum obtruderet 1295
palpari in tenebris 1359
palpo percutere 1444
palumbem pro columba 1110
pamphili furtum 1482
panagæa Diana 1045
panaria ebrietas 170
pancratice valere 1021
pandeletias ſententias 1449
panegyris malorum 1072
panem albū pinſo tibi 829
panem ne frangito 35
panicus caſus 1339
panidis ſuffragium 1113
panis bene confectus 829
panis fractio 345
panis lapidoſus 1544
pannus lacer 797
papę Myxus 1272
papyri fructus non poſtulat magnam ſpicam 1160
paraſangis multis pręcurre te 558
parcarum mater 771
parentem laudabunt infelices filii 1041
pardi mortē adſimulat 144
pares cum paribus facillime congregantur 127
parendum conſiliis 1378
paratus ad vtrunque 1378
parat ſibi malum qui alteri parat 1686
paries dealbatus 1294
parieti loqueris 267
pari lance & ſimil. 593
pariter remum ducere 1693
parit puellam, etiamſi male adſit viro 957
parmula relicta 745
parui ſcaphula 862
pernetes obolū reperit 963
paropſis malorum 894
par pari referre 61
parthi quo plus biberint 1730
partitio non pſocatio 1293
partire ex æquo 1490
parturiunt mōtes, naſcetur ridiculus mus 530
parturit Larus ibidem
parturit Cepphus ibidem
paruo emptas carnes 1505
paſetis ſemiobolus 958
paſpalam non habet 579
paſſim coruos inſequitur 534
paſtillos R uffillus olet, Gorgonius hircum 1045
paſtoris boni eſt tōdere pecus non glubere 1343
patella dignum operculum 603
paternas cantiones non canit 1097
patria ſua cuique incūdiſſima 1411
patriæ fumus igni alieno luculentior 120
patria ibi eſt, vbi bene 743
patris nomē nō nouit 1117
patrem ſuum nemo nouit 1069
patris eſt filius 1505
patris mali nūquam bonus filius 805
patrocli occaſio 1272
patroclo ſordidior 1213
patrua lingua 819
patruum eſſe, patruos ſape. 829
pattæiione calumnioſior 1114
pauciloquus, ſed eruditus 1387
pauone picturatior 102
pauper diuiti dās, petit 133
pauper, ſed ingenioſus 1416
paupertas ſapientiam ſortita eſt 284
pauſone mendicior 1509
paxillo nudior 1100
paxillū paxillo pellere 110
pax redimenda 1103
peccare bis in belle non licet 1112
pectines per ſe texunt 787
peculium re non verbis augendum eſt 907
pecunia abſq; peculio 1600
pecunia anima 802
pecuniæ pedibus compenſantur 1609
pecuniæ vir 1004
pecuniarum cupiditas Spartam capiet, pręterea nihil 983
pecunioſus damnari nō poteſt 1676
pedaria ſententia 608
pedem alterum in ſepulcro habere 461
pedem vbi ponat, non habet 277
pedere thus 1351
pede ſummo 1713
pede tacito 631
pedentim ibidem
pede tuo te metire 396
pedem dextrum in calceo, ſiniſtrum in peluı 1124
pedens mortuus iacet 1193
pede vtroque ſtandum 1114

pedibus ſedecim ſuperauit 1238
pedibus vtriuſque claudicās 850
pedibus ingredior, natare enim non didici 703
pedibus in ſententiam diſcedere 951
pediculi platonis 1739
pegaſo velocior 1482
petus Babys tibia canit 959
peleus in machæra 1000
pelle præ te fers,& non dicas 1243
pellem caninam rodere 849
pelopis talenta 353
pellis Leonina 1181
pellis vulpina ibidem
pellenæa tunica 1188
penelopes telam retexere 249
peniciſſare 1214
pennas decidere 1282
pennas nido maiores extendere 399
penulam æſtate deteris 616
penſum perſoluere 205
pepone mellior 430
pepones 1461
per antiquum diem 1274
per anulum medium trahi 527
perca ſequitur ſepiam 1570
per crambem 297
perdere naulum 1279
perdicis crura 705
perdidiſti vinum, infuſa aqua 744
pereant amici &c. 1597
perendinum ventum prædicere 1302
per enſes, per ignē oportet irrumpere 547
per extētum funem ire 858
per fluuium traducere 1614
perfricare faciem 456
perfricare os ibidem
perfrictæ frontis ibidem
pergræcari 1455
per haſtæ cuſpidem 1106
per harma aliquid facere 329
periculi ſubitum remedium 1381
peribis ſi non feceris 1536
periculo alieno cautus 769
periculo alieno ſapiens 769
periculoſum eſt cauem inteſtina guſtaſſe 822
periculū ne temere ſubeas 1407
periculum prorę ſellis 957
perierunt bona 1274
per ignem incedis 1427
periit ſus 1471
periſtromata Campanica 1729
per manus tradere 1574
per medium anuulum trahari oportet 527
per nebulam per caliginem per ſomnium 207
per parietem loqui 1234
perplexus, animique cōſternati 1382
per publicam viam ne ambules 30
perq; enſes, perq; ignem oportet irrumpere 783
per ſatyram 1657
perſici apparatus 274
perſolæ nugæ 570
perſonam mauult quam faciem 288
perſpicere ex fronte 811
perſuadebis minime, ne ſi perſuaſeris quidem 678
per tenebras quæ apud quercum 683
peruicacia ſtultitiæ dat pœnas 1773
per tranſennam inſpicere 1119
pertuſum dolium 411
phalaridis imperium 611
phallus deo 1204
phæra per præcipitiū 290
phaniæ ianua 1264
phani oſtium 976
phaſelitarum ſacrificiū 958
phaſim vſq; nauigauit 836
phicidiſſare 1159
philippi gallus 957
philippe teneins 1583
philonide indoctior 639
philotheſius crater 1655
philoxeni non 1177
phocēſium deſperatio 1522
phocenſium execratio 378
phoci conuiuium 1006
phœnicia commutatio 994
phœnice rarior 949
phœnicum more 994
phœnicum pacta 1173
phœnice viuacior 661
phormionis thori 1052
phrynichi lucta 1290
phrynondas alter 1348
phryges ſero ſapiunt 40
phrygium mancipium 488
phryx ipſe magis 488
phryx plagis emēdatur 488
pica cū luſcinia certat 508
picem mus guſtat 791
picifer 1515
pictores liberi 1118
pictura poeſis tacita 86
pietas vultu ſæpe læditur 1702
pilam tenere more claudi 1151
pila mea eſt 851
pileū donat, vt pallium recipiat 828
pilum iniicere 1023
pili non facio 475
pilo dignus 478
pilos pro lana 508
pilus in medio 1740
pingui menſura 1738
pingui Minerua 63
pinguis venter non gignit ſenſum tenuem 1292
pinus in morem 981
pipere abundans, etiam oleribus immiſcet 1194
pireus non fert vaſa inania 1626
piſcari in aere 260
piſcator ictus ſapiet 56
piſce ſanior 1555
piſcem aut florem olet 1572
piſcis magnus nullus malus 562
piſcem natare doces 1293
piſcibus abſtineto 36
piſcis eget ſale 1688
piſcis mutus 290
piſcis nequam eſt, niſi recens

tens 1459
piſcis primum a capite fœtet 1494
piſcis repoſitus 166
piſtilli circunuolutio 655
piſtillo caluior 1506
piſtillo nudior 1506
piſtillo retuſius 1293
pitana ſum 1293
pithon formoſus 1284
placiadę 1434
placide bos 630
planta quæ ſępius transfertur non condeſcit 1239
platonis numeris obſcurius 918
platonis magnus annus 1286
plauſtia bonorum 189
plauſtra conuiciorum 455
plauſtri centum ligna 1517
de plauſtro loqui 454
plauſtrum percellere 346
plectra cythara canunt 787
plena manu 640
plenilunio fiet 329
plenis velis 1598
pleno gradu 1765
pleno modio 1722
plumbeo iugulare gladio 860
plumbeum nummum non credam 1357
plures adorant ſolem orientem 1188
plures thryobolos 410
pluriũ calculus vincit 1506
plus aloes, quàm mellis habet 509
plus potentię, aut minus animi 1492
pluteum cædere 1315
plutus timidus 1340
nunc pluit, & claro nũc luppiter 507
poculo eodem bibere 315
poculo perforato bibere 862
podex lorionem vincit 613
podex mulieris 1302
poetę & pictores liberi 1118
poeta malus pro eleganti medico 876
poeta ne tibi feceris inimicum 540
pollicem premere, aut vertere 495
pollicetis ſe promiſſa re præſtiturum 1377
polycrates matrem paſcit 969
polypi 802
polypi caput 618
polypi mentem obtine 98
pomarius Hercules 944
pomœrio minore finire 1301
pontificalis cœna 1157
porcellus Acarnanius 785
porcum immola 500
porcus obeſus 1292
porcus Troianus 1740
porrectis dormire pedibus 481
porro a Ioue atque fulmine 223
porſenæ bona 465
portus miſeriæ ars 427
porta itineri longiſſima eſt 1596
poſt acerba prudẽtior 1509
poſt bellum auxilium 1291
poſteriores curæ meliores 193
poſterioribus melioribus 193
poſterius dictum 1747
poſt feſtum veniſti 553
poſt fluuium 1615
poſt folia cadunt arbores 1016
poſt Lesbyum caſtorẽ 370
poſt piſcem ficus 1441
poſtica ſanna 1460
poſtico diſcedere 1615
poſt mala prudentior 225
poſt Marathonem pugna 1498
poſt Panathenæa 553
poſt principia 222
poſt pythia 553
poſt rem deuoratam ratio 1750
præconium mercenarium 1712
præficatum more 1759
prælio victus, nõ bello 1765
pręmanſum in os inſerere 753
pręmonere venatum 1256
pręſentibus rebus conſulendum 1718
præſens abeſt 980
præſentem fortunam bonı conſule 227
pręſentem mulge, quid fugientem inſequeris 1176
pręſtat habere acerbos 1513
pręſtat inuidioſum eſſe quã miſerabilem 1553
pręſtat vni malo obnoxium eſſe, quam duobus 1479
pręſtat canem irritare quã anum 1675
pręſtituere metam 1301
pręſtantior alius aliis 1995
pręter caſam ne fugias 272
pręter Sibyllam leget nemo 1480
pręuertit ancoræ iactũ deus 1499
præxillę Adonide ſtupidior 1032
preces armatæ 1758
præmenda occaſio 1404
pręmere pollicem 495
prienenſis iuſtitia 1289
prima facie, prima fronte 566
prima felicitatis pars ſapere 1770
primas ferre 822
primas iactare haſtas 1776
primoribus labiis deguſtare 567
primum apes abigẽdæ 1700
primum aut vltimum quid 719
primum experienti venia 557
primũ Mars in filiis laudatus eſt 1289
primum recte valere, proxima forma 1135
primus & vltimus 43
princeps & æqua iniqua audit 382
primus veniens primus molet 1060

princeps ſapit congreſſu ſapientum 1286
princeps indiligens 1416
principatus Scyrius 369
principes iter ſe noti 1407
principium dimidium totius 136
principium medium, finis 1666
principi obtemperandum in omnibus 1775
principũ fauor neceſſarius 1405
prior occupat 1401
priſcis credendum 1735
prius antidotum quam venenum 1520
prius duo echini amicitiã ineant 850
prius lupus ouẽ ducat vxorem 1552
priuſquã aſſa ſit farina 1187
priuſquam gallus iterũ cecinerit 1362
priuſquam mactaris, excorias 1187
priuſquam ſortiaris, communia deuoras 1287
probæ materiæ probus artifex 1190
pro beneficentia Agamemnonem vlti ſunt Achiui 902
pro bouis glomi 1282
probrum honeſtum 946
pro cæco exoculatus eſt. 1352
procridis telum 981
procul ab auribus nuntius veniat 1174
procul a Ioue 225
procul a pedibus equinis. 223
pro Delo Calauriam 1499
prodeſſe poteſt qui nocere 1405
prodico doctior 1483
pro eleganti medico malus poeta 1241
proœmium longum audiẽ dicupido 1697
profani fores occludite. 1257
profectus ad apaturia 1217
profundum ſulcum 1474
prolixius Iliade 1580
pro malo cane ſuem repoſcis 1290
promeri canes 981
promiſſa pręſtiturum 1399
promus magis quam condus 848
promus eſto 1207
pronomi barba 1472
proœmia magna de parua re 1215
properans nimium, ſerius abſoluit 1274
pro perca ſcorpium 902
propria vineta cædere 394
prora & puppis 42
prorei more 1217
proteo mutabilior 730
proteruiam fecit 546
protinus apparet, quæ planta frugiferæ futuræ. 1471
prouinciam capere aut tradere 830
prouoluitur ad miluos. 1289
prudentia coniuncta cum viribus 1387
prudentia ſenum 1404
prudens inflamma mitto manum 1290
prudentiores etate 1402
pruriunt dentes & ſimil. 828
pſallium iniicere 1665
pſaphonis aues 167
pſectas ant tos 1044
quam apes apum ſimiles. 279
pſydracia 1600
pſyra Bacchum 1129
pſyrice facta 615
ptolemaica lis 1289
publica via ingredi 1257
publica via ne ambules 31
pudebat recuſare, & non audebant ſuſcipere 1139
pudor & metus 1392
pudor in oculis 665
pudori lucrum præſtari. 1345
puer glaciem 710
pueris puer, in conſilio ſenex 803
pueros odi præcoci ſapientia 1467
puero gladium 32
vel puero perſpicuum 650
pugna peracta venire 1046
pugna verbis non re 1394
pugno tenere 1661
pulchra noxa 702
pulchre fallit vulpem 1571
pulchrorum etiam autumnus pulcher eſt 213
pulchrum ſepulchri elogio 1700
pullati de pace conſultant 56
pullus tuus ſemper paruus 958
pulmo prius veniſſet 1577
pulmonis vitam viuere. 1790
puluerem excutere 1021
puluerem oculis offundere 1043
punica fides 484
punicis malis omnibus ineſt granum aliquod putre 1106
punctis omnibus 313
punctis ſingulis ibid.
puncto non diſcedam 276
pura a nuptiis 1037
purgatis auribus 855
purior clauo ibi.
purpura iuxta purpuram diiudicanda 669
purpura voracior 799
purus puram defluit aquã 1173
puſillum puſillo addere. 522
puſillus quantus Molon. 1273
puteum fodit iuxta fluuiũ 1206
puteus argenteus 1634
putre ſalſamentum amat origanum 798
pygmæorum acrotinia coloſſo adaptare 1463
pylea & Tyttygias hæc nouit

nit 969
pylus ante pylum 1008
pyrauſtæ gaudes gaudium 1186
pyrauſtæ interitus 552
pyrrhandri commentum. 1184
pyrrichen oculis præ te ferens 1364
pyrrhias bouem immola uir benemerenti 810
pythagoreis taciturnior. 1513
pythagoræ ſymbola 23
pythia & Delia eadem 935
pythum verſus via iterum atque iterum 1803

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

PAcis tempore de bello cogitandum 2016
pacuuii teuerum ediſcere. 1991
paguri ſapientia 1954
palatum non rigat 1825
palephatus nouus 1962
pallenicum iueri 1840
paludem, & ſalinas emere oportet 2034
panem, & pugnum 1847
panis prior prora 2016
pardalis exuuium induere 1887
pardus maculas non depo. nit 1942
paruis parua dant Dii 1975
paſcitur rore 2031
patere legem quam tu ipſe tuleris 2018
patroclum ſub ſpecie 1915
pauca male parta multa be ne cōparata pdunt. 2017
pauo ſeeircumſpectās 1911
pauperi vitulum eſt caſtrū 2035
pedem porrigis, & manum petetis 1880
pelaſgi olim, poſtea Danai dæ 1905
perca melanurum ſequitur 1850
per eādem lineam recipro care 2008
pergæa Diana 1808
perſicæ menſę &c. 2028
perſium legere nolo 1977
perſonam, nō faciem gerit 2007
phœnicis inſtat reuiuiſcere 1899
phœnicium mēdaciū 1811
pharmacis amaris amara bilis 1914
pharus 2006
phaſis neq; mala eluat 1871
philoxeni codicillus 1954
phryx non minus, quā ſpintharus 1818
pica Sirenem imitās 1876. 2001
pigmei, vel Thiodamas cū Hercule 2019
pigmeum imponere coloſſo 1993
pigris ſemper eſt feſtū 2015
pilum vulpes mutat nō mores 2038
piſandri galeam & ſupercilium 1916
piſces magni paruulos comedunt 2021
piſcis vulgatis ſpinas non habet 1971
piſtillum exornatum 1983
pituitam à naribus deterge re 2008
planus ſemel erutā ſregit 2032
plato amicus, magis amica veritas 2001
plauſtrum perculit 2029
plus verrere q̄ detere 2002
pœnas Mithrii ſuſtinere. 2016
poetica Crateris 2026
poculum Helenæ 1909
polycleti norma 1901
polypus ſcopulo affix° 1885
poma agreſtia cum Acylis 2031
poma Alcinoo dare 2040
poma citius myricæ ferent 2001
poſtes tranſcendere 1851
poſtica recipere, antica exclusum 1870
poſtico diſcedere 1615
poſt vulnera clypeum ſumere 2038
præ Nili cataractis 1918
præſente arbore ligna omnes colligunt 1964
præſentia famam minuit 2003
præmanſum in os inſerere 1075
primus iter paſtores Daphnis 1950
primus, medi°, noui ſſimus 1004
primus, ſecundus, terti° ibi.
prius quā ignitus lapis enatarit 1866
priuſquam pinſueris farinam ſubigis 1858
pro amphora vrceus 2036
pro aris, & focis 2006
problema Archidemicum. 1993
prodit crimen conſcientia 2018
producere ad ſcamma 2009
pro incerta ſpe certa pmia 2021
proletarius ſcriptor 2003
pro pede renjum 1898
proteruia ignominiam pręcedit 1832
pro virgine ſerua 1903
puerorum ab vlnis barbam vellere 1987
pugna cōſilia ſcindit 1830
pulchra apud pueros ſimia 2004
pulchriorem perſequitur 2025
pulegium apud indos pipere precioſius 1978
pulmonis vitā viuere 1790
puteus ſi hauriatur 1863
pura à nuptiis 1037
puluere extrito decertat. 1974
pythiæ Myſii talenta 2013. 2030
pyrrhicham camelus didicerit 1904

pyrrhonia hęſitatio 1915
pygmæū imponere coloſſo 1992

Q

QVadra propria 1762
quadratus hō 1678
quam Clinia ex Demetrio 1765
quæ apud inferos 263
quæ apud Sagram 535
quæ circa ſalē & fabam 45
quæcunque mentiuntur ſomnia 464
quæ dantur 1481
quę deciderūt, ne tollito 34
quę dolent, ea moleſtum eſt contingere 1451
quæ ex antiqua 1373
quæ non poſuiſti, ne tollas 1231
quæ quis ipſe facit 1686
quære hoſpitem 456
quærens obſonium, veſtem perdidi 879
quæ ſemel ancilla, nunquā hera 1583
quæ ſero cōtingunt, ſed magnifica 1378
quæ ſub alis fiant 743
quæ ſupra nos, nihil ad nos 387
quæuis terra patria 743
quę vncis ſunt vnguibus ne nutrias 30
qualis hera, tales pediſſeq; 1585
qualis vir, talis oratio 374
quā apes apum ſimiles 279
quam curat teſtudo muſcā 1026
quam in tragœdia comici 1753
quam facile vulpes pirum comedit 1277
quam quiſque norit artem in hac ſe exerceat 373
quando id fieri non poteſt 1288
quantum habet 1515
quātum ex Bacchanalibus 1435
quantum non miluus oberret 1288
quantū pedibus potes 1663
quarta luna nati 90
quaſi dies dicta ſit 1753
quaſi locū in balneis 1069
quaſi millus cani 1549
quaſi ſutrium cant 1540
quatuor aures habenti auſculta 174
quatuor obolis non ęſtimo 1028
quauis re dignus 479
quem mater amictū dedit obſeruare 215
quem fortuna pinxerit 165
ex quercubus ac ſaxis nati 318
quercum aliam excute 293
quercus bacchatur 1494
quercus multis ictibus deiicitur 521
queruli in amicitia 1507
qui amant ſibi ſomnia fingunt 802
qui arat oliuetum 635
qui bene coniiciet, hunc vatem 797
quib⁹ nec ara nec fides 1351
qui canē alii exterum 1197
qui circa ſalem & fabam 45
qui cōtinet arcanum 1459
quicquid in buccam venerit 320
quicquid in linguam ibid.
qui cum contemptu vitæ inuadunt 1386
quid ad farinas 1296
quid ad mercurium 1176
quid cæco cū ſpeculo 1357
quid diſtētæra ſupinis 216
qui domi compluitur 1505
quid niſi victis dolor 899
quid non fies profectus Arbelas 996
quid opus erat longis cancre tibiis 335
quid ſi cœlum ruat 317
quid tandem non efficiant manus 1350
quid tibi Apol. cecinit 996
qui eget, in turba verſetur 1415
qui apud inferos ſunt ternariones 1042
qui è nuce nucleū eſſe vult frangit nucem 1041
qui inſpuerit in cauernam formicarum 1625
qui lucerna egent infundunt oleum 1652
qui iure peierunt 1419
qui modus equitum 997
qui mori nolit ante tempus 165
qui multa rapuerit, pauca ſuffragatoribus dederit ſaluus erit 729
qui multum obfuit 1577
qui nimiū properat, ſerius abſoluit 1274
qui nocere poteſt, idē prodeſſe 1405
qui non litigat cœlebs eſt 1479
qui non zelat 1640
quintæ claſſis, pro poſtremo 675
qui obtiſceſcit 1393
qui omni in re, & in omni tempore 1040
qui paratus ad reſiſtendum 1389
quis parentem laudabit, niſi infelices filii 1041
qui primus venit primus molet 1069
qui prior læſit 1756
qui probus Atheniēſis 1450
qui quæ vult dicit 55
quis aberret à ianua 364
qui ſeſe non habet, Samum habere poſtulat 463
quiſquis is fuerit 1385
quiſque ſuam rem meminit 1446
quiſquis tarde venit ad cœnam 1606
quis vſus cępis putridi 1174
quod adeſt, boni conſule 1413
quod alibi diminutū, exæquatur alibi 1386
quod aliis vitio vertas, ipſe ne feceris 1397
quod alius cōdiuit coquus, aliter condiam 1467
quodcunque in ſolum venit

nit 1288
quod datur accipe 1757
quod dedi, datum nollem 842
quod fieri nequit, ne inci-
piendum quidem 1774
quod in animo ſobrii, id in lingua ebrii 660
quod in corde ſobrii, in lingua ebrii 660
quod index auro, id aurum homini 837
quod non opus eſt, aſſe charum eſt 1558
quod pulchrum, idem amicum 1660
quod recte datum eſt 1697
quod volumus ſanctum eſt 1636
quo properas, nũ ad Ephebum 650
quo ſemel eſt imbuta 821
quos non tollerent centum Aegyptii 1270
quo terrarum rapetis 1784
quot homines tot ſentẽtiæ 173
quot ſeruos habemus, totidem habemus hoſtes 764

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

Quadrãre dignũ 1793
quadricubitus homo 1797
quærere cinerem 2037
qua in re clarus quiſque, ad eam properat 2011
qualis hera, talis canis 1900
quam facile canis exta edit 1977
quãtum vbiq; poſſunt duo oboli 1998
quaſi locum in balneis occupare 2004
quaſi Nauplius Caphareo rediens 1824
quatuor habens capita. 1987
quem Cos non nutrit, illũ nec Aegyptus 1841
qui celocem regere nequit, onerariam perit 1960
quid barbiton Crocoto loquitur 1939
quid cothurnus cum clauaſ 1935
quid delphino, & boni commune 1845
qui honorat ſeipſum honorat 2014
quid Lecyrho cum ſtrophio 1882
quid Lyra Cantalicę 1939
quidquid licet, minus deſideratur 2010
qui ſitiunt ſilentio bibunt 1936
quo curris potius quã ad Ephebum 1831
quod dubitas, ne feceris 2015
quod ſal carni 1946
quorſum opus amicis ſi faueat Deus 2001
quot fluctus inſulæ 2011
quot Ilicis folia 2011

R.

Radit vſque ad cutem 1193
ne ramenta quidem ne feſtuca quidem 578
ramenta melior ibi.
rana cum locuſta 1599
ranæ aquam 1291
rana Gyrina ſapiẽtior 645
ranarum more 1291
ranarum paluſtriũ maior eſt mihi cura, quam rerũ iſtarum 1128
rana Seriphia 292
ranis vinũ p̃miniſtras 760
rapere a veru 355
rapina Corytiis 1373
rapina rerũ Cinnari 1037
rara auis 641
rara fides 1200
ratio quidem apparat, argẽtum 1703
ratio ſapienti pro neceſſitate 2015
rebus tribatis, & peſſimus in honore eſt 742
receptui canere 1253
recoquere 333
rectam inſtans viam 1746
rectam ingredi viam 1256
recurrere ſatius quam currere male 452
recuſare pudebat, & non audebant ſuſcipere 1140
reddidit Harpocratem 1450
refingere 333
refutantis laudem immodicam 1376
regia vacula 1037
regis cerebrum 382
regulus bipedum nequiſſimus 668
regum offenſæ vitãdę 1416
regum aures atq; oculi multi 109
regum manus longæ ibid.
relicta parmula 745
relinque quippiam & Medis 172
rem ſuam quiſque meminit 1446
rem acu tetigiſti 855
rem factam habere 1410
rem factam ſtultus intelligit 57
remis velisq́ue 238
remũ ducat qui didicit 158
remum ducere 1693
re opitulandum, non verbis 1392
repagula aperire 228
repariazare 1168
reperire riuiam 1170
reperit deus nocentem 904
rerum omnium viciſſitudo 1404
res ad Triarios rediit 51
res Cannacæ 997
res eſt in cardine 49
res indicabit 282
res vbi abeſt, optima eſt opinio 664
reſecare ad viuum 816
reſiſtere paratus. 1388
res in noſtro foro vertitur 1287
res paleſtræ & olei 1776
reſpiciens illo ſed hic remit te bona 1250
reſpu-

reſpublica virū docet 1518
reſpublica nihil ad muſieum 1694
res ſalua eſt, ſaltat ſenex 1116
res ſacra conſultor 653
res tuas tibi habeto 1699
rete albo aliena captas bona 1346
rete hoc nihil attraxit 548
reti vento venaris 257
rex aut aſinus 1167
rex ſum 1755
rex tragicus Chartaceus 888
rhadamantheum iudicium 1038
rhadamanti iuſiurandum 1037
rhamnuſia Nemeſes 917
rhamnuſius 1272
rheginis timidior 1037
rhinocerotis naſus 481
rhodienſes decem, naues decem 948
rhodiorum oraculum 921
rhodii ſacrificium 920
rhodus hic, hic ſaltus 1191
riptaſis 745
rimam reperire 1170
riſu emori 1462
riſus Chius 320
riſus de hoſte iucundiſſim' 769
riſus equinus 1247
riſus Ionicus 319
riſus Megarieus 310
riſum cui iſta pariūt in me is ne gaudeat 1360
riſus Sardonius 1245
riſus ſyneruſius 919
riuulum inducere 1117
romanus ſedēdo vincit 586
romano more 170
rore paſcitur 1526
roſam quæ præterierit, ne quæras iterum 910
roſam cum anemona confers ibidem
roſa non naſcitur e ſquilla 805
ros aut preces 1044
roſcius 1654
roræ multæ voluentur 1524
rudibus ſemel, ac decies pallidus 1284
rubo areſacto præfactior 691
rubo neglecto vitis imperitur 464
rude donare 375
rudem accipere 536
rudentem omnem mouere 168
rudentes & remos enim armis mutauit 1193
rudius ac planius 64
ruſilus paſtillos olet, Gorgonius hircum 1045
ruminare negotium 1363
rumor publicus non omnino fruſtra eſt 1678
rupta ancora 1446
ruris fons 928
rurſus iterum tranquillitatem video 695
rus ciuitas 921
ruſticanum oratorem ne cōtempſeris 921
ruta cæſa 1534
ruta opus eſt 1527

INDEX APPENDICIS PROVERBIORVM.

Radices literarū amaræ fructus dulces 2010
rarum carum 1978
raſtris eburneis ſolum vertere 2001
ratio ſapienti pro neceſſitate 2015
receſſit ab aula 2034
recte condire cuiuis non eſt 1866
repente tamquam procella 2015
reperit patella operculum 1962
reſpōſa numinis, vt æditiuus prædicas 2012
rete inflas 1932
retibus confert, nihil tamē capit 1976
romana libertas 2010
rore paſcitur 2030
roſæ inter vepres naſcuntur 1996
rubus etiam ē vite naſcitur 1827
rudēte omne remiſſo 2008
rudens omnis diſruptus eſt 1943
rupturam conſue acum & filum ſumens 2003
ruſeſtris locuſta 1883
ruſticanus Oenomaus 1838

S

Saburratus 1318
ſacer manipulus 1615
ſacer piſcis 1620
ſacra hæc non aliter conſtāt 852
a ſacra linea mouere talum 534
ſacram ancoram ſoluere 58
ſacra nihil ſunt 1285
ſacra haud ſacrificata deuorare 808
ſacra prophanis miſcere 217
ſacrum ſine fumo 579
ſæpe etiam eſt holitor valde opportuna locutus 337
ſaguntina fames 400
ſalacones 1768
ſalaminia nauis 1183
ſale emptum mancipium 462
ſale & aceto 1752
ſale defricare 547
ſalem apponito 35
ſal & faba 45
ſalem & fabam 1258
ſalem & caſeum edere 1595
ſalem & menſam ne prætereas 344
ſal & menſa 1718
ſalem & oleum oportet emere 1195
ſalem lingere 1351
ſale nihil vtilius 1715
ſalem vehens dormis 462
ſale perunctus, hic adiuuabitur 1225
ſaliares cenæ 1739
ſalillum animæ 1751
ſalis modius abſumendus priuſquam fidas 434

ſaliſonus vnde venerat, illuc abit 462
ſaliares dapes 1719
ſaliua Mercurialis 574
ſaliuam imbibere 820
ſaliua prima ibidem
ſalmoneus alter 1789
ſalſamētum putre amat origanum 799
ſalſitudo non ineſt illi 780
ſalſuginoſa vicina 368
ſalutetenus amici 1101
ſaluete æquorum filiæ 1684
ſambico grauiora patiē 91
ſambucā citius caloni 1269
ſamii literati 1602
ſamii mores. 1603
ſamiorum flores 1036
ſamiorum laura 1370
ſamiorū mala metnis 1463
ſamium comatum 1371
ſanguine flere 844
ſanior piſce 1555
ſapiens ſua bona ſecum fert 1565
ſapiens non eget 1687
ſapiens diuinat 1616
ſapientia gubernatur nauis 1763
ſapientia nunc viuit 1190
ſapientia vino obumbratur 722
ſapientem apud ſtultos loqui moleſtum 1066
ſapientibus omnia facilia 734
ſapientes tyranni, ſapiētum congreſſu 1286
ſapientium octauus 519
ſarcinator ſummum centonem 1763
ſardanapalus 1349
ſardi venales 342
ſardonica tinctura 1025
ſardonius riſus 1245
ſarone magis nauticus 1182
ſarpedonium litus 1035
ſatanas ſatanam. 111
ſat cito, ſi ſat bene 445
ſacietas ferociam parit 1357
ſatis querens 228
ſatius eſt initiis mederi quā fini 137
ſatur impera 1529
ſaturnalia non ſemper erūt 108
ſaturnia olet 670
ſaturnia tempora 1006
ſaturniæ lemæ 670
ſaturni lacrymæ ibidem
ſaturni podex 1201
ſaxum voluere 829
ſaxum volutum non obducitur muſco 1239
ſcapha magis mutus 1007
ſcaphula Virgultea Aegeū tranſmittere 661
ſcabroſior leberide 1174
ſcabere caput 1315
ſcarabeo citius perſuaſeris 1696
ſcarabeus citius faciet mel 1671
ſcarabeus abominandus 1065
ſcarabei vmbræ 1160
ſcarabeo nigrior 1159
ſcarabeo vnguentum inuiſum 171
ſcarabeus aquilam quærit 1316
ſcellii filiū abominor 1691
ſcenæ ſeruire 97
ſcientiam ad extremum adceiſe 1299
ſchœnicolæ 1727
ſcindere glaciem 1286
ſcipioni arundineo inniti 932
ſcit quomodo Iuppiter duxerit Iunonem 1527
ſcolon nec proficiſceris ipſe nec alterum comit. 838
ſcopę diſſolutæ ſcopas diſſoluere 334
ſcopo aberrare 586
ſcopum attingere 586
ſcopo nullo propoſito iaculari. ibidem
ſcorpium pro perca 902
ſcorpius ſub omni lapide 245
ſcraptæ 1730
ſcriptura & Leucæus non idem ſunt 1283
ſcropha alba fęcūdior 1037
ſcrupulum abeunti 29
ſcurra ſemel, nunquam pater fam. 815
ſcutica vna omnes impellit 1085
ſcuto pacem petere 1097
ſcutum abiicere 745
ſcyrius principatus 379
ſcytala Laconica anguſtior 692
ſcyta acciſſans aſinum 747
ſcytala triſtis 692
ſcythamalus 1720
ſcytharum oratio 767
ſcytharum ſolitudo 1285
ſcythica potatio 778
ſecum viuere 259
ſecurim iniicere 1715
ſedecim pedibus ſuperauit 1238
ſedens aliud quā ſtans 1201
ſedens columba 1280
ſeianus equus 616
ſeipſum vincere 149
ſeiuncta ſunt Merthæ ac Siloam fluenta 1228
ſellā oleo ne abſterſeris 34
ſelliſſare 1529
ſemel rudibus, ac decies pallid. 1284
ſementem vt feceris, ita metes 512
ſeminare in ſaxis 254
ſemitam quęris quum adſit via 1469
ſemper affert Libya mali quippiam 1342
ſemper agricola in nouum annum diues 1033
ſemper aliquem virum magnum 1743
ſemper aliquis in Cydonis domo 700
ſemper graculus adſidet graculo 127
ſemper Ilio mala 1438
ſemper faciliter cadunt Iouis taxilli 125
ſemper leontini circa pocula 184
ſemper me tale hoſtes inſequan. 994
ſemper ſimilem ducit deus ad ſimilem

ad ſimilem 127
ſemper ſuperioris anni meliora 1285
ſemper virgines furiæ 1033
ſemper ſeni iuuenculam ſubiice 1284
ſemiramidis muri 1504
ſenecta leonis præſtantior hinnulorum iuuēta 1099
ſenectuti labor obſonium optimum 1205
ſenectus non ſola venit ibi.
ſenem erigere 1223
ſenem admonere 150
in ſenem ne quod collocaris beneficium 597
ſeneſcere in ſola ſparta expedit 1487
ſeneſcit bos 1224
ſeneſco ſemper multa addiſcens 504
ſenes mutuum fricant 47
ſenex bos non lugetur 1034
ſenex pſittacus negligit ferulam 151
ſenex ſecundò ſaltat 1115
ſenior anno fio 1357
ſeni baculus maxillæ 907
ſeni puellam ſubiice 1284
ſenis doctor 150
ſenis mutare linguam 150
ſenſum tenuem non gignit venter pinguis 1292
ſenium mala accelerant 1418
ſenum conſilia 1253
ſenum prudētia 1403. 1420
ſententia vtroque mutans 1313
ſententia Pandeletia 1449
ſepta tranſilire 614
ſeptem conuiuium, nouem conuicium 224
ſeptennis edentulus 695
ſepulchrum viuum 810
ſepulchri pulchrum elogio 1700
ſeptimus bos 601
ſequitur perca ſepiam 1570
ſera in fundo parſimonia 723
ſerendum & poſt malam ſegetem 1544
ſerere ne dubites 137
ſerenitati nubem inducit 1531
ſeriphia rana 292
nec ſeritus nec meritum mihi 393
ſermonem diuinum excipio 1576
ſero veniſti 1520
ſero molunt deorum molæ 1551
ſero veniſti, ſed in colonum ito 1034
ſero ſapiunt Phryges 56
ſero vidit iuſtitiam 1770
ſerpes ni edat ſerpentem, draco non fiet 1203
ſerpentem coruus 146
ſerpentis oculus 572
ſeruabis bouem 1422
ſeruatori tertium 988
ſerui dimidio mentis carēt 764
ſeruilis capillus 762
ſeruire ſcenę & ſimil. 97
ſeruire tempori ibidem
ſeruorum ciuitas 1035
ſeruum haud veho 1372
ſeruum pecus 151
ſeruus Car 346
ſeruus cum ſis, comam geris 1035
ſeruus ſeruo præſtat, dominus domino 786
ſeſquipedalia verba 718
ſeuum vnde excoquat 1369
ſexagenarios de pōte deiicere 296
ſibi canere 1281
ſibi malum reperit 1418
ſibi parat malum, qui alteri parat 1686
ſibi placet 119
ſibi pulcher 120
ſibi quiſque amicus eſt 221
ſibi ſapere qui neſcit, fruſtra ſap. 351
ſi bouem non poſſis, aſinum agas 992
ſibyllæ folium 327
ſibylla viuacior 1449
ſi caſeum haberem, non deſiderarem obſonium 1241
ſicco iunco 1716
ſi coruus poſſit tacitus paſci 1465
ſi crebro iacias, &c. 114
ſiculæ nugæ, Gerræ, perſolę nugę 814
ſiculiſſare 1280
ſiculus omphacizat 861
ſiculus coquus 728
ſiculus mare 749
ſiculus miles 1282
ſicion arrodens vxor lacernam texe 1569
ſi deus voluerit 1407
ſi dixeris quę vis, audies quę non vis 55
ſignum bonum aut malum 1194
ſileni Alcibiadis 1179
ſilētii tutum præmiū 1253
ſilentium multas amicitias diremit 642
ſilentium mulierem ornat 1467
ſi leonina pellis non ſatis eſt, vulpina addenda 1281
ſilurus putris in quadra argentea 422
ſimia barbata ſeu caudata 1280
ſimia fucata 1359
ſimia in pelle leonis 209
ſimia in purpura 411
ſimia non capitur laqueo 587
ſimiarum pulcherrima deformis eſt 878
ſimia ſimia eſt etiā ſi aurea geſtet inſignia 411
ſimile gaudet ſimili 126
ſimilem ſimili adducit deus 126
ſimiles captiuis ex pylo 1470
ſimiles habent labra lactucas 602
ſimilior ficu 993
ſimonidis cantilenę 103
ſimpularię 730
in ſimpulo 730
ſimul & da & accipe 993
ſimul & dictum & factum 1053

ſimpliciter loqui 1404
ſimul & miſertum eſt,& interiit gratia 1131
ſimulare cupreſſum 284
ſinapi victitare 1588
ſine canibus & retibus 1691
ſine capite fabula 47
ſine Cerere & Baccho friget Venus 807
ſine cortice nabis 491
ſine farina ne ſacrificato 35
ſine ope diuina nihil valemus 1402
ſine pennis volare haud facile 1282
ſine riuali diligere 640
ſine ſanguine vincere 911
ſine ſacri. hęreditas 204
ſine ve incolumis redeat 1605
ſi non ad ſunt carnes, taricho contentos eſſe oportet 843
ſinopiſſas 1179
ſinui inſpuere 399
ſiphniaſſare 1283
ſi quid mali,in pyrrhā 1143
ſi quis iuxta ciuitatem clypeus 1446
ſiren amicum nunciat, apis hoſpitem 993
ſiſyphi artes 1349
ſi tanti vitrum, quanti margaritum 1512
ſi tibi amicum, nec mihi inimicum 645
ſi tibi machęra eſt, & nobis vrbina eſt domi 1033
ſi tu proreta 1721
ſi vel aſinus canem momorderit,litem mouebit 513
ſi uinum poſtulet,pugnos illi dato 902
ſi vultus es,cadauer expecta. 413
ſmaragdus in luce obſcurus 1226
ſocratis callus aut Gallus 1760
ſoleis alieni vti 1696
ſolem orientem plures adorant, quam occidentem 1188
ſolę lacęnę viros pariunt 1499
ſolem adiuuare facib. 1674
ſolitudo ſcytharum 1285
ſolidos è clibano boues 1104
ſoli lumen inferre 859
ſol omnium dierum nondū occidit 409
ſolum vertere 778
ſolus amas 641
ſolus currens vicit 452
ſolus ſapit 782
ſolus venter ſupereſt 1357
ſomnio beatus 463
ſomnium hybernum 1714
ſomnium tuum tibi narro 1052
ſomnus abſit ab oculis 1005
ſomnus domat famem 927
ſontica cauſa 1733
ſomnum non capit 1556
ſophocles 764
ſorbere & flare ſimul 735
ſorex ſuo indicio periit 209
ſortitione nondum facta cōmunia deuorat 1287
ſortem & vſuram perſoluere 1653
ſoterichi lecti 1536
ſpartana diſciplina 809
ſparte ſerui maxime ſerui 1707
ſparta generoſior 1015
ſpartam nact. es hanc orna 856
ſpem precio emere 811
ſpe inani flagrat 1496
ſpes tenuis 1029
ſpes alunt exules 1137
ſpes bona oſtenſa 1414
ſpes ſeruat afflictos 1544
ſphaceli faciunt immunitatem 162
ſphęram inter ſeſe reddere 1140
ſphęra per præcipitium 290
ſphondyla fugiens peſſime pedit 1352
ſpicam e culmo coniicere 1467
ſpicam ma[illegible]am non poſtulat papyri fructus 1160
ſpina cum parua eſt bona vident 1207
ſpine 888
ſpirat cæcias 1695
ſpithama vitæ 729
ſponde,noxa præſto eſt 404
ſpongia corrigere 313
ſpongia mollior 430
ſolum vertere 378
ſponſi vita 1053
ſpillas a ſepulchro vellas 771
E ſquilla non naſcitur roſa 805
ſtadiis centum præcedere 1238
ſtans aliud quam ſedens 1200
ſtateram ne tranſgrediaris 24
ſtatua taciturnior 152
ſtatuā faucibus colas 1234
ſtellis ſignare 310.1268
ſtentore clamoſior 769
ſterilior agrippo 890
ſterilem fundum ne colas 1671
ſteſichori ne tria quidem noſti 1061
ſtilla aſſidua cauat lapidem 1182
ſtillo appetere 313
ſtilum vertere 313.
ſtimulatores boum multi, oratores pauci 410
ſtimulis fodere 143
ſtimulum in foramen non licitum trudere 1245
ex ſtipula cognoſcere 593
ſtrabus inter cæcus regnat 1244
ſtragula ſemper conuoluta habeto 34
ſtrobilis carcini fortunatior 1154
ſtrumā dibapho tege. 1757
ſtrychnum bibit 499
ſtultior praxillæ Adonide 1032
ſtultior Melitide 1547
ſtulto ne permittas digitū 1254

ſtultus malo acce,ſapit 57
ſtultus opportuna loquens 337
ſtultus qui patre cæſo liberis pepercit 598
ſtultus ſtulta loquitur 105
ſtupa ſeniculus 1051
ſuadæ medulla 955
ſuadeo quod ipſe facturus eſſem 1407
ſuade lupis vt inſaniant 1526
ſuam quiſque homo rem meminit 1446
ſub aliena arb. fructũ 1642
ſub alis quæ fiunt 734
ſub cultro liquit 1093
ſubere leuior 812
ſuber 1295
ſuber immerſibile 812
ſubitum remedium periculi 1381
ſubligaculum ſeu brachas oſtentare 1233
ſub manu naſci 98
ſubmiſſis alis gallus 704
ſub omni lapide ſcorpius dormit 245
ſub pallio habere manum 1074
ſub pollice ducere 1155
ſubuentanea parit 1347
ſub vnam Myconum omnia 834
ſuccedunt mala malis 1408
ſucco ſuo viuere 1019
ſuem irritat 988
ſuem Veneri immolauit 1112
ſuem repoſcis pro malo cane 1290
ſuere capiti malum 1122
ſuſtenus aut Menius tibi ne ſis 861
ſuffragium optimum 1706
ſui cum amaricino nihil 247
ſui tibicen 891
ſulcum profundum 1474
ſummam manum addere 32
ſummaria indicatura 1037
ſummis ingredi pedibus 1511
ſummis labiis 567
ſummis velis vti 761
ſummis vnguibus ingredi 700
ſummo an imo inhærere, id eſt deniter 585
ſummo digito 569
ſummo digito caput ſcalpere 488
ſummo pede 1713
ſummum cape & medium habebis 761
ſummum faſtigium imponere 132
ſummum ius, ſumma iniuria 584
ſuo gladio iugulari 74
ſuo iumento ſibi malum accerſere 74
ſuo ipſius laqueo capi 75
ſuo ipſius iudicio perit ſorex 208
ſuo quiſque ſtudio gaudet, 1409
ſuorum obliuiſci 833
ſuper a pio certamus 1093
ſuperauit dolum Troianũ 1723
ſuperatus es a gallo quopiã 1489
ſupercilium attollere 497
ſupercilium ponere ibidem
ſupercilium contrahere 1277
ſupercilium ſalit 1716
ſuperis impari numero 30
ſuper te hæc omnia Leparge 1477
ſupinus 480
ſupremum fabulę actum addere 132
ſurculus ſurculum ferens 1767
ſurculum deſringere 1782
ſurdaſter cum ſurdaſtro litigat 1241
ſurda teſtimonia 1279
ſurdo canis, fabulam narras 265
ſurdo oppedere 251
ſurgens è lecto, veſtigium corporis confundito 36
ſurſum verſus ſacrorum flũminum feruntur fontes 178
ſus acina dependens 1224
ſus agreſtis vbi peperit, non pluet 873
ſus commeſſatur aut ſaltauit 1277
ſus cum minerua certamen ſuſcepit 66
ſus in volutabro cœni; 1510
ſus Mineruam 65
ſuſpendio deligenda arbor, 583
ſuſpende te 996
ſuſpicax vulgus 1410
ſus quiuis non hoc ſciet 864
ſus petiit 1471
ſus ſui pulcher, aſinus aſino 1739
ſus per roſas 1348
ſus ſub ſuſtem 992
ſuſtine & abſtine 952
ſus tubam audiuit 246
ſutorium atramẽtum 1278
ne ſutor vltra crepidem 349
ſutrium ire 1540
ſuum cuique pulchrum 118
ſuus cuique crepitus bene olet 1217
ſuus rex reginæ placet 83
ſybariſſare 725
ſybaritæ periplateas 727
ſybaritica calamitas 726
ſybaritica menſa 724
ſybaritica oratio 380
ſybaritici ſermones 1634
ſybari qui mori nolit ante tempus 163
ſycophante morſus immedicabilis 913
ſydera addere cœlo 1481
ſyloſontis chlamys 610
ſyloſontis opera ampla regio 611
ſyluam multã portas 1304
ſyluæ ligna inferre 443
ſymphoniacus bonus malus choraules 1709
ſyncerum vas incruſtare 212
ſyncretiſmus 44

ſyracuſa-

ſyracuſana menſa 727
ſyracuſanorum ne decima quidem pars 833
ſyrbenç chorus 971
ſyrorum olera 500
ſyrus quum non ſis, ne ſyriſſa 1207

INDEX APPENDICIS PROVERBIORVM.

SAcrum ignem inflare ne fas 1871
ſalaminia nauis 2034
ſalem nequidem dederit 1952
ſal fatuus 1946
ſabula leonem excipere 1989
ſaliuas & paludem emere oporter 2034
ſalmoneus alter 1789
ſal patriç pluris faciundus, quam hoſpitis menſa 2014
ſal quemadmodum carni 1946
ſanguis & anima 1851
ſannione domi non telicto 1996
ſaniiaris mater indigentia 2015
ſapientes ſunt qui veteri vino vtuntur 1990
ſapientia in exitu canitur 2006
ſapienti ratio pro neceſſitate 2015
ſępede videmur 1813
ſexeus homo 1277
ſcaperdam trahere 1876
ſchema & gradùs 1976
ſcommata Diouyſiaca 1852
ſcribere in cinere 1958
ſcriptor proletarius 2003
ſcripturæ & ventis in aqua credere 1834
ſcytha equum 1913
ſemel in laqueum vulpes 1830
ſenator abſque prouocatione, legatus ſine mandatus 1988
ſenis ira 1935
ſenex tripuet 1972
ſerpeus in gremio 2035
ſerram per eandem lineam reciprocare 2005
ſex congios capit 194
ſicula aula 2040
ſiculę menſę 2028
ſicyonei calcei 1991
ſimia pulchra apud pueros 2004
ſimię, ſanguinem profudiſſe 2000
ſimonidis lacrymę 1348
ſimulacrum pictum 1842
ſinapi Iſthmum bibit 1957
ſine perſona laſciuire 2008
ſine pulchritudine formoſus 2007
ſine ſanguine cæna 2020
ſine vino vinalia expediri non poſſunt 2006
ſiphnia arra 1871
ſirenas pręter nauigares 1984
ſirenem pica imitans 1876
ſiticuloſi ſilentio bibunt 1936
ſmyrnei mores 1906
ſolis radios lippus oculus non fert 1917
ſolitudo Naucliſidis 1825
ſol ne quidem ſciet 1936
ſol non inuidet veſpere 1829
ſol omnium dierum nondum occidit 1995
ſomnium Oreſtis narrare 2010
ſoracus malorum 2009
ſociarum & Tybiorum in numerum referre 1968
ſparſis redemerunt crimina nummis 2005
ſphyngis ęnigmata diſſoluit 1895
ſpice legium relinquere 2004
ſpina colligens 1909
ſpinę non in ſunt in communi piſce 2011
ſpinoſum aliquid in prato 2035
ſpintharus non minus quã Phryx 1818
ſpongia medebitur 1953
ſtatua viatores omnes intuens 1921
ſternutauerunt amores 2031
ſtipulæ ignem admouere 1812
ſtudium generat ſtudium &c. 2014
ſtupidior praxille Adonide 1032
ſtultior coræ bo. 1051
ſtupa ſeniculus 1051
ſua fronte 2010
ſua cuique rei tempeſtiuitas 2032
ſuaue me ſuffocet 2214
ſub pallio condere 2013
ſub tunica & ſinu 2013
ſubula Leonem excipere 1989
ſuccidia altera hortus ibid.
ſuæ domi quilibet rex 2036
ſufflaminare 2016
ſuilla abſumpta bouem nõ expectes 1796
ſuilla harmonia 1909
ſuilla in nare annulus aureus 2032
ſummaria indicatura 1036
ſummis aurib. inſidet 1942
ſupra cleſpydram dicere 1933
ſupra fumum clauus 1967
ſycaminorum calathum in malis habere 2010
ſyri aduerſus pœnices 1805

T

TAcito pede 631
taciturnior Areopagita 1726
Taciturnior Pythagoreis 1512
tenarium malum 1370
talaria induere 137
talia gignit bellum 1740
tales reddimur, qualia ſunt noſtra colloquia 606
talum reponere 1717
talpa cæcior 203
talpa Goronea 1292

tam in procliui quam imber 1544
tam multa quam ſapiens 1685
tam perit quam extra ſaba 1548
tanagræus cetus 1637
tangere vlcus 392
tanquam ad aram 1706
tanquam cōchylium diſcerpere 1007
tanquam de narthecio 1557
tamquam heros in clypeo excipere 977
tanquam in phiditiis 1009
tanquam in ſpeculo, tanquam in tabula 779
tanquam meum nomen, tāquam digitos 853
tanquam ſuber 1295
tantalicæ opes 352
tantali horti 653
tantali lapis 1031
tantali pœnæ 906
tantali talenta 352
tarditas conſilio adiuta 449
tarichus aſſus eſt, ſimulatq. viderit ignem 799
tarichus boni conſulitur vbi deſunt carnes 843
tarichus non feret ſe digna 799
tauricum tueri 1355
taurum toller, qui vitulum ſuſtulerit 145
taurus in ſyluam 67
technam hanc in te ſtruxiſti 75
tecum habita 396
teipſum inſpice 1502
teipſam laudas 970
teipſum non alens, canes talis 893
telam hic texuit, ille diduxit 1614
telamonis canit cantionem 1221
telegoræ citius donatim 804
telemachi olla 1451
telluris onus 426
telenicia echo 1504
telenico pauperior 1504
tellenis cantilenas cane 903
telum ingens neceſſitas 770
telum & meum cuſpidē habet acuminatam 162
temeſſeus genius 95
tempori parere 708
tempus longum vitiat lapidem 1179
tempus arguit amicum 638
tempus index morum 638
tempus noſſe 451
tempus omnia reuelat 817
tempus omnium pater ibi.
tempus omnium ſapientiſſimum ibidem
temulentus dormiens non excitandus 1312
tenebræ apud quercum 683
tenedia bipennis 540
tenedius homo 1431
tenedius patronus 1432
tenedius tibicem 894
tenens teneris 407
teneri calidis balneis 113
tenuem nectis 1028
tenuem ſenſum venter pinguis non gignit 1292
tenui filo 933
tenui vena, tenui canale 934
tentantes ad Troiam peruenerunt Græci 708
ter 1029
ter abſtergere 400
ter abſterſis dii dant meliora 497
terebintho ſtultior 1504
tergora tueri 701
termeria mala 96
terniones apud inferos 1042
terra amat imbrem 788
terra defoſſum habes 1223
terræ filius 517
terræ inteſtina 894
terræ onus 426
terra, marique 240
terram pro terra 756
terra non profuit 1198
terram video 1672
terra volat 185
terreſtria balnea 1029
tertium caput 1372
tertius Cato 519
teruntium non inſumpſit 477
teſſeram hoſpitalem cōfringere 596
teſta colliſa teſtæ 1350
teſtaceum flagellum 1627
teſta non fit lutum niſi tundatur 1196
teſta tenax odoris quo primum imbuta 574
teſtimonia ſurda 1279
teſtis domeſticus 752
teſtudinē equus inſequitur 1547
teſtudinem Pegaſo comparas 511
teſtudines edendæ aut non edendæ 599
teſtudines ipſi edite, qui cepiſtis 94
teſtudines vincunt ſapientiam & virtutem 851
teſtudo intra tegumen tuta 1195
teſtudo non curat muſcam 1026
teſtudo leporem citius 516
teſtulæ tranſmutatio 656
thetidem & Galateā ſimul amare non potes 1198
tetigit lapidem a cane morſum 1569
te tua, me mea delectant 119
theutidum more 1602
tales pro ſapiente 1349
thaſium infundis 1150
thaſſus bonorum 189
theagenis hecathęum 1200
theagenis pecuniæ 1030
theocrines tragicus 1505
theonina dente rodi 719
thericlei amicus 1199
therſitæ facies 1514
theſaurus carbones erant 541
theſaurus cinis ibidem
theſaurus malorum 186
theſſala mulier 177
theſſalorum alæ 176
theſſalica bucca 1791
theſſalicus ſaltus 1791
theſſalica equa decernetur 1438

theſſalorum commentum 176
θ præfigere 310
traces fœdera neſciunt 940
thracium commentum 585
thraſybulo Dionyſium dicitis eſſe ſimilem 1023
thrioboli multi, vates pauci 410
thriorum complurium ſtrepitum audiui 612
thripes mali 1075
thunicum enthymema 940
thuniſſare 940
thurium lemma 1619
thus aulicum 197
thus pedere 1351
thylaco non ferendum, ſed manu 1121
thymbra victitans 1567
thmuitarum hircus 1861
theſſalus miſſus 1987
theuthidum more 1602
thinni more 1255
thyrſigeri multi, Bacchi pauci 409
tibiam tubæ comparas 511
tibicem vapulat 1645
tibicines mente capti 1429
tibicinis vitam viuis 767
tibus apertis 335
tibiis magnis ſpirat ibidem
tibiis longis canere ibidem
timidi mater non flet 1601
timidi nunquam ſtatuerũt trophæum 912
timidior es proſpiciẽte 525
timidior piſandro ibidem
vbi timor, ibi pudor 154
timidus Plutus 1338
tinctura Cyzicena 1421
tinctura Sardonica 1025
tineas paſcere 1024
tireſia cæcior 204
titanicus aſpectus 933
titanib. & Crono antiquiores 1007
titanas implotas 775
tithymallus Laconicus 1025
tithoni ſenecta 385
titiuillitium 1667
titio ad ignem 1024
tollat te qui non nouit 456
tolle calcar 705
tolle digitum 122
tolle tolle mazam ſcarabeo 1065
tollenda mali occaſio 1415
tollenti onus auxiliare 30
tollere criſtas 507
tollere cornua ibidem
toloſanum autum 617
tonſoribus omnibus notũ 387
tondere pecus non deglubere 1343
tonſore egere 397
toronæo potu ſudior 1032
tota erras via 73
tota bulcus eſt 174
tota manu 1107
toto cœlo errare 73
toto organo 1115
trabem baiulans 1686
trabs in omnibus 1634
tragicæ execrationes 446
thriorum ego ſtrepitum cõplurium audiui 612
tragica ſimia 1024
tragice loqui 871
tragicum malum 1306
tragicum ſpirare 718
tragicum tueri 871
tragicus rex 888
tragœdias agere aut inſanire 1164
tragœdias excitare 1023
tragœdias in nuge agere 1023
tragœdos amicos æmulatur 1314
tragœdos alios prouocare 1715
tragulam iniicere 1022
tranquillo mari quilibet gubernator eſt 1557
tranquillum æthera remigas 257
tranſuerſum agere 1013
traſybulo Dionyſium eſſe dicitis 1023
trahor lyngue 1601
tranſuerſo calamo 312
tredecim cubitorum 1737
trepidas ante tubam 1017
trepidat in morem galli 704
treſſis homo 477
tria cappa peſſima 1311
tria mala 714
ad Triarios res rediit 51
tria ex curia 1185
tria ſaluberrima 1546
tria vides è duobus 1103
tribulis factus ſerua ordinem 1488
tribus bolis 1356
tribus minis inſumptis duodecim imputãt 828
tribus verbis 1551
tributis potiora 1024
tributum vel a mortuo auferre 665
tricæ, apinæ 138
triceps Mercurius 1374
tricinus quæſtus 138
trimeſtres filii 431
triobolares 476
trioboli homo 477
ex tripode 455
triſtis nota 309
triſtis ſcytale 692
trium dierum commeatũ 1022
triũ literarum homo 1022
trœzenem nauiges 809
trochi in morem 1675
troianos vereor 149
troianum dolum ſuperauit 1723
tropheum incruentum 611
trophonii antrum 458
trutina eadem penſari 280
trutina luſtrus 890
tuam ipſius terram calca 1526
tua res agitur, quum proximus ardet paries 1307
tuas res tibi habeto 1699
tu in legione, ego in culina 1749
tuis coloribus te pingam 254
tuis veſtigiis 1473
tumultus dormiens non eſt excitando. 1311

tumul.

tumultus poſt bellum 1498
tunicati 1556
tunica pallio propior eſt 219
turbas me vt vnda inaniter 1105
tuo te pede metire 396
turdo ſurdior 1032
turdus malum cacat ſibi 76
turpe ſilere. 946
turpis iactantia 1401
turture loquacior 291
tuſſis pro crepitu 384
tutorem eſſe alicui 830
tute hoc intriſti, omne tibi exedendum erit 94
tute lepus es 343
tuum tibi narro ſomnium 481
tyro antiqua 1373
tyrotarichus 1752
tyria maria 1548

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

Tabernatiam exercet fronte 2007
tabis propheta 1971
talenta Pythię Myſii 2030
talis quiſque es, qualequibus cum familiaris 2003
tamquam Gorgone conſpecta 1943
tamquam ouis meridianus 1979
tamquam pauo ſe circunſpectans 1911
tamquam ſuper ſpinas incedere 2008
tantali menſa 1904
tantali philoteſia 1842
tela araneæ 1824
telephus e perula 1818
telum ira facit 2019
tempeſtiuitas: ſua cuique rei 2031
tempore pacis de bello cogitandum 2016
temporibus ſeruire decet 2019
tenedia regula 1860
terra citius ætherem conſcendet 1947
terram eburneis raſtris vertere 2001
terram & aquam poſcere 2005
terram ligonibus aureis fodere 2001
terram ne legas nauigando 1869
terricolæ lamiæ 1997
ter ſex iacit 1892
teſtes facit Deos abſentes 1990
teſtudo volat 2001
teucrum Pacuuii ediſcere 1991
theagenis munificentia. 1798
theatrum ſimul & aperit, & claudit 1893
thermas Heronianas refrigerat 1828
theſauris clauſis incubare 1991
theſſalica buccea 1791
theſſalicum numiſma 1792
theſſalicus ſaltus 1791
theſſalus miſſus 1987
thiodamas, vel pygmei cũ Hercule 2019
thmuitarum hircus 1859
threicia hirundo labiis inſtrepit 1836
thyeſtea cena 1886
thymo nemo veſcitur, vbi adeſt caro 1810
tibiam vtranque inflare. 2038
tibiæ galeam, fronti ocream 1988
tibi ipſe calendas edicito 1969
tonderi pecus, non radi debet 2018
totam ſpirare Arabiam. 2007
tonitrus imbrem antecedit 2024
tragici cothurni ſtrepitus 1870
tragicos choros moleſte fert 1981
triacadas inferorum 1842
tria theramenſis cauenda 1966
triobolus & figura 1954
tripuer ſenex 1972
troia conando Gręci potiti ſunt 2030
troia non producit Thracem 2036
troianus equus 1991
tuber ibi, vbi vber 2033
tudiculam expoliuit 1798
tunc cauunt cygni quando tacuerunt graculi 1996
turbinem felix proſpecta 1923
turtur cantat 1919
tydeus corpore animo Hercules 1882

V

Vacuam abſtergere. 1502
vel muſcas metuit præter volitantes 318
vacuam inhabitare 1630
vale charum lumen 961
valeat amicus cum inimico 1533
væ victis 901
valentes recte conſuluut ægrotis 386
vallus vitem decepit 703
valere pancratice 1021
vapula papyria 1549
vaſis inſtar 1663
vas malum non frangitur 1494
vatem dixiſſe puta 467
vates optimus qui bene coniicit 797
vates ſecum auferat omen 1740
vatem omitte 1050
vatinianum odium 743
vati non conuitiandum. 1771
vatum genus auarum 1772
vbi amici, ibi opes 184
vbi bene es, ibi patria eſt. 743
vbi cerui abiiciunt cornua 885
vbi cognitum eſt quod erat occultum 1415

vbi

vbi ꝑ harma fulgurarit 329
vbi timor, ibi pudor 154
vbi tu Caius ego Caia 1677
vbi non ſis qui fueris, non eſt cur velis viuere 494
vbi paneris impera 1519
vbi quis dolet, ibidem & manum habet 712
vela ventis permittere 244
vela vertere, funem reducere 556
valatis manibus orare 1766
vel acum inueniſſes 1347
vel puero perſpicuũ ibid.
vel capra mordeat nocentem 522
velitari 1776
velle ſuum cuique 173
vel Megaram vſque 1617
velis equiſque 237
velocem tardus aſſequitur 449
vel muſcas meruit perturbationes 318
vel mus mordeat improbum 522
velut e ſpecula 1520
velut in cratere ibidem
venari in mari 266
venatio datur & malis 858
venatum præmouere 1256
ven erario debetur antiquis 1411
veneris ceſtum habent 1156
veneri ſuem immolauit. 1212
venereum iuſiurandum. 853
veniat hoſpes quiſquis profuturus eſt 963
venia primum experienti 557
veni in regionem 1056
venimus ad ſummam lineã 1358
venter auribus caret 1021
venter pinguis non gignit ſenſum tenuem 1292
venti campus 884
vento loqueris 265
ventorum ſtationes 884
ventos colis 255
vento viuere 1698
ventum perendinũ prædicere 1302
ventus neque manere ſinit, neque nauigare 864
ventrem mihi obiicit 946
venter pleno melior conſultario 1355
ventus neque manere ſinit, neque nauigare 864
venus friget ſine Cerere & Baccho 807
vera fronte 811
verba importat Hermodorus 944
verba pro farinis 907
verberare lapidem 886
verbigerari 1079
verbis pugnas, non re 1394
verbis coquinariis 1695
verborum ſtrepitu ne quid moueare 1394
verbotenus amicus 1416
verecũdia inutilis viro egẽti 945
ver ex anno tollere 1584
ver hyemem ſequitur 852
veriora iis, quæ apud Sagrã acciderunt 535
veriſimiliter mentiens. 1418
veritas odium, obſequium amicos parit 1047
veritatem aperit dies 819
veritatis ſimplex oratio. 218
vero verius 1698
verrucis offendi qui tubera habet 397
verſatilis Artemon 1433
verſator magnus in negocio leui 1240
verſus Homeri prouerbiales 1385
verſis gladiis pugnare 1283
vertumno inconſtantior. 731
veruecea ſtatua 1755
veru ſignare 312
veruti calidam partem 939
veſpa cicadæ obſtrepens 508
veſpero quid vehat neſcis 409
veſpertilio 1078
veſte circũferens ignẽ 1492
veſtigiis omnibus inquirere 1473
veſtis virum facit 1113
veterata vaticinari 1727
vetulo cane latrante 151
via depellere, reducere, mõſtrare, facere, ſternere, aperire, &c. 73
via cũ adſit ſemitam quæris 1469
viã qui neſcit ad mare, fluuium ſequatur 979
vias nouit quibus effugit Eucrates 1020
viam rectam ingredi 1257
via publica nemo &c. 1262
vicino opta vt habeat 1254
vicinia ſalſugineſa 368
vicinus malus aut bonus 59
vicinus vocandus 800
viciſſitudo rerum iucũdiſſima 445
viciſſitudo rerum omniũ. 446
victi non audent hiſcere. 1514
victitant ſucco ſuo 1019
victoria ἑτεραλκὴς 447
victoria meliorum 358
victoria non incruẽta 1392
victis dolor 899
videris mihi Lada 1460
videberis, me videns, plane martem videre 1222
vilis cœna non gignit debacchationem 1568
vincere ſine ſanguine 911
vinaria angina 1667
vineula Tyrrhena 1488
vinculo maniuoro 1072
vinculum Herculanum. 549
vindemiam impune facere 700
vindicta tarda, ſed grauis. 1396
vindicta velox 1771
vineta propria cædere 594
vinaria angina 1667
vini gutta 1484
vino inſcribere mulieris iuſiurandum 244

vino

vino ſapiẽtia obumbratur 722
vino ſubſidere, ſupernatant verba 660
viuo vendibili ſuſpenſa hedera nihil opus 908
in vino veritas 415
vinum animi ſpeculũ 416
vinum caret clauo 778
vinum dementat ſapientes ibidem.
vinum equus poetæ 901
vinum noueris 1748
vinnm, & veritas 415
vinum quum adſit, acetum bibit 1102
vinnm, ſenem etiam vel nolentem, ſaltare compellit 759
vir fugiens haud moratur lyræ ſtrepitum 591
vir fugiens denuo pugnabit 592
virgiferos ſequi 979
virgines ſemper furiæ 1033
virgula cenſoria 312
virgula diuina 104
virgultea ſcaphula Aegeum tranſmittero 661
viri aurei 463
viri boni lachrymabiles. 973
vir in diſcrimine apparet 1380
viri infortunati procul amici 1019
viri iureiurando, pueri talis fallendi 1196
viri ſenis aſtaphis caluaria 1016
virorum candidorum nulla vtilitas 1296
viro eſurienti neceſſe furari 1276
viro Lydo negocium non erat 976
viro malo ne comes viæ fuetis 524
viro ornat magiſtratũ 607
viros bonos omnia decent 1049
viro ſeni maxillæ baculus 907
virum improbum vel mus mordeat 522
virtus gloriam parit 1659
virtus ſimplex 1668
virtutem & ſapientiam vincunt teſtudines 851
vir videbatur nauis ſupplicans ſcopulo 1276
vita doliaris 505
vita & anima 801
vita macerata 506
vita molita 1494
vite contemptum inuadũt 1387
vita iucundiſſima in nihil ſapiendo 1091
vita mortalium breuis. 1418
vitandæ potentum offenſæ. 1416
vita ſpinoſa 506
vita ſponſi 1053
viteliana cicatrice ſtigmoſus 12"9
vitiat lapidem longum tempus 1179
vitioſa nuce non emã 476
viua vox 121
viuere in diem, ex tempore 506
viuerram tenes 1300
viuit aut mortuus eſt 966
viuit, incende iguem 1020
viuorum meminiſſe oportet 145.1748
viuum cadauer 810
viuum noueris 1748
viuum ſepulchrum 810
viuus, an mortuꝰ ſit neſcio. 405
viuus fueris, vel cepe ſolum accipiens 1286
viuus, videnſq́, 1513
vixit dum vixit bene 1276
vlciſcetur Deus 1403
vltra catalogum 1275
vltra Eurybatum 161
vltra fuſum, vel pẽſum 386
vltra Gades 1265
vltra Hyperbolum 1509
vltra linum 1115
vltra malleum 349
vltra peram ſapere 1275
vltra res Callicratis 1017
vltra vires nihil aggrediendum 1389
vltro deus ſuppeditat bona 1018
vlulas Athenas 113
vlyſſes pannos exuit 1018
vlyſſeum commentum ibi.
vlyſſis remigium 1084
vmbra amici, panis &c. 565
vmbra fumi 810
vmbræ in morẽ ſequi 1357
vmbræ volitant 782
ne vmbram quidem eius nouit 565
vmbram ſuam metuere 317
vmbra pro corpore 1178
vmbra territas 369
vna cum ipſo caniſtro 683
vna cum ipſis manipulis 912
vna cum templis, & aris. 1554
vna domus non alit duos canes 703
vna hirundo non facit ver. 469
vna lauabor 980
vna myconus omnia 834
vna nauis non vehit 1453
vna pertica 1577
vna ſcutica omnes impellit 1085
vncis unguibus quæ ſunt ne nutrias 35
vnctius 1777
vndarum in vlnis 1612
undas numeras 251
vndecunque lucrum captãt 1406
vnde excoquat ſenum 1368
vnguem medium oſtendere 855
vnguento mortuum perungis 1192
vngues arrodere 1315
vnges demorſos ſapit ibi.
vngui notare 312
vnguium, criniumq́ue præſegmina ne commingito 30
vnico digitulo ſcalpit caput 487

vnica filia duos parare gene
ros 408
vnicum arbuſtum haud alit
duos erit hacos 702
vnicum duobus non eſt pu-
gandum 1783
vni naui ne commit. omnia
1523
vni malo quam duobus
1479
vnione ſignare 309
vnius manus infirma pu-
gna 807
vnius peccatum tota ciuitas
luit 60
vno collyrio 1543
vno die conſeneſcere 1211
vno digitulo 1550
vno dignus 478
vno faſce complecti 344
vnum ad vnum 710
vnus contra multos 298
vnum e tribus malis 1276
vnus deus, & plures amici
1242
vnus homo non facit ciuita
tem 469
vnus multorum 761
vnus multorum inſtar 1384
vnus vir haud cernit omnia
807
vnus vir, nullus vir 300
vocales 1777
vocatus atque non vocatus
deus aderit 765
vocem omnem mittere 1617
volam pedis oſtendere 1737
volam da lapidi 1688
volare ſine pennis haud faci
le 1282
volantia ſectari 534
volaticum iuſiurãdum 1489
volens nolente animo 979
volentem bouem ducito
1441
voluitur dolium 1496
voracior purpura 799
vorare hamum 887
vota ſenum, conſilia medio
crium, facta iuuenum
1252
voti compos 1384
vrbanus nihil æqui cogi
1213
vrinãdi artem docui te 1241
vrceum in foribus 662
vri ç literæ 936
vrit abſque torre 1524
viſus quũ adſit veſtigia quę
ris 589
vrſi naſum fumantem ne
tentaueris 1276
vſque ad aras amicus 1147
vſque ad rauim 1457
vſura ante vſuram 1008
vſura currit citius quam
Heraclitus 940
vſuræ nauticæ 1713
uſus. ẽſt altera natura 1705
vt Bagas conſtitiſti 1374
vtere curru, de aſinis nihil
laborans 1341
vterque ambo 1507
vt canis è Nilo 564
vt ex bulga matris 1761
vt fici oculis incumbunt
1015
vt herba ſolſtitialis 1723
vtilis nec ſibi nec aliis 877
vti foro 98
vtinam domi ſim 1018
vtinam male, quemadmo-
dum inueniſti, eiicias
ibidem
vtinam mihi contingant
ea, quę ſunt inter Corin-
thum & Sicyonem 336
vt in velabro olearii 1369
vt lupus ouem 1664
vt luti baiuli 1683
vt Phrygius amauit Pieriã
1741
vt poſſumus quando vt vo-
lumus non licet 492
vtranque paginam facit 817
vtraque manu adeſſe 239
vtrem cædis 257
vtrem excorias 257
vtrem mergis vẽto plenum
1127 369
vtrem vellis 258
vtres Thylaci 1615
vire teritas 369
vtroque claudicare 1200
vtroque nutans ſententia
1311
vtroque pollice laudare 495
vulcani tripodes 787
vulcanus tibi vaticinatus eſt
887
vulcanium vinculum 1017
vulgus ſuſpicax 1410
vulpe pellace benigni 495
vulpes annoſa haud capitur
laqueo 582
vulpes bouem agit 912
vulpes cum leonibus con-
gregare 533
vulpes multa, echinus vnũ
nouit 281
vulp haud corrumpitur mu
neribus 582
vulp. non iterum capitur la
queo 865
vulpes quam facile pyrum
comeſt 1277
vulpi eſurienti ſomnus ob-
repit 927
vulpina pellis aſſuenda, ſi
leonina non ſufficit 1281
vulpinari cum vulpe 129
vultui ſi es, cadauer expecta
413
vultu ſæpe læditur pietas
1702
vulturis vmbra 980
vxor ſeni ſponſo regina eſt
474

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

Valetudinario in eo-
dem iacere 1990
vbi Atridarum ſcapha 1956
vbi vber, ibi tuber 2006.
2033
velo leuato de cauſſa cogno
ſcere 2034
veluti Mineruæ calculus
1893
venari in ollis 1987
ventis, & mare, & ignis ſer-
uiunt 1965
ventis, & ſcripturæ, in aqua
credere 1834
ventos paſcere 1860
ventura per dioptram pro-
ſpicit 1832
verba ſine penu, & pecu-
nii-

nia 1869
veriora Baeidis dictis 1912
verſari circa radices mouris 1919
veſpere ſol non inuidet 1829
veſpertinum amaut, matutinum oderunt 1838
veteris monetæ 1907
vicini ne quidem ſentiunt 1978
vicinum ſemper inueuies 2003
vinalia ſine viuo expediri non poſſunt 2008
vincat ruus tripes 1943
vinculis Hippocratis adligare 2007
vino ueteri qui utuntur, ſapientes ſunt 1990
virum ferrum trahit 2006
vita Charadrii 1994
vita ſuilla 1967
vitex floret, & botrus maturescit 1962
virulus pauperi caſtrum eſt 2035
vltra pedem 2016
vlyxis vinculum 1970
vmbræ, me prohibent 1887
vna clamore Neadas ſuperat 1976
vnum alueare 1904
vuum nidum vna in arbore 2031
vola, nec veſtigium 1953
volſellis puguare, nou gladiis 1995. 2008
voluptas malorum eſca 2010
vomētum in numero 1930
vomer humo teritur 2021
vrbe amiſſa, recipit pugionem 1825
vrceus pro amphora 2037
vt Aediruus reſponſa numinis prędicat 2011
vt egeni eruum 1858
vti nutrices Lamiam 1898
vtramque inflare tibiam 2038
vter 2002
vrer faſtu plenus 1884
vt ſporrum ſuruuculus captare 2007
vulgari piſci non in ſunt ſpinæ 1971
vulpes archilocheę 1988
vuæ paſſę ſimilis 1914
vulpes pilum murat non mores 2039
vulpis reliquię 1815
vulpes ſemel in laqueum 1830

X

Xenocratis caſeolus 1264

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

Xenocraris teſtimonium 1970

Z

Zaleuci lex 2084
zenone moderatior 610
zenonium eſt & lentem coquere 1639
zoili 859
zonam perdidit 280
zopyri talenta 2085

FINIS.

INDEX GRAECORVM

PROVERBIORVM.

Αβίωτος βίος 1005
Αγεωμέτρητος οὐδεὶς εἰσίτω 1202
Αδαμαντοπέδιλος κίων 1822
Αιγὸς οὐρὰν ἔχεις 2026
Αἰγυπτιάζειν 1266
Αἰδέομαι Τρῶας 212
Αικάλλειν 1443
Αἰξωνεύεσθαι 1732
Ακάπνα θύειν 579
Ακήρυκτος πόλεμος 1210
Ακροθώρακας 1621
Ακροχειρίζεσθαι 568
Αλκεσσκοπική 491
Αλιτήριος 1458
Αλλοπρόσαλλος 102
Αλλοτριοφάγοι 1541
Αμας ἀπήτουν 715
Αμνησία 687
Αμουσολογίας 841
Αμπιλυεργεῖν 2012
Αμφαξονεῖν 1870
Αμφιθαλὴς ἔρως 1471
Αμυστὶ πίνειν 1478
Ανάγκη Parcarum mater 771
Αναιμωτὶ 325
Αναπιμπλάξειν 1363
Ανδράποδα 1467
Ανημοφόρευτα 1348
Ανεμωλία ibidem
Ανιδρωτὶ 325
Αντιπελαργεῖν 573
Ανω ποταμῶν 178
Αοινα συμπόσια 388
Αοινος μέθη 170
Απ' ἀκροφυσίων 1477
Αποσκυθίσαι 1638
Απύθμενα 537
Ασκαλαφίνος 1182
Ασκληπιῷ δεῖσθαι 1816
Ασπιδαποβλὴς 565
Ασπονδος πόλεμος 1210
Ατρύγετος βίος 70
Ατιμαγελεῖν 68
Αὖθις αὖ 655
Αυτοβοεί 1054
Αὐτοβυεῖ 1671
Αὐτόθεν κατάβαλλε 1257
Αὐτοληκύθοι 1540
Αὐτόχθονες 517
Αχνη 579
Αχοντὶ 324
Αχερδίου γέλως 1471

B

Βαλανοφάγοι 1191
Βαλλ' οὕτως 824
Βασιλικῶς pro magnificè 1021
Βατταλίζεσθαι 346
Βατακάρας 1489
Βατταρίζειν 1367
Βεργαΐζειν 1713. 1986
Βλὰξ 847
Βλίτιον 699
Βομβύλιος 932
Βουλιμιᾶν 560
Βουφάγος 707
Βυσσοδομεύειν 1469
Βωμολοχεύεσθαι 1361
Βωμολοχὸς ibidem

Γ

Γηγενὴς 517
Γηροβοσκεῖν 575
Γοργὸν βλέπειν 1221
Γρύζειν 677
Γύης 1426

Δ

Δαμοπιθῆκοι 1280
Διακαδμίζειν 1728
Διονυσιοκόλακες 728
Δὶς διὰ πασῶν 152
Δουλόπολις 1036
Δούρειος ἵππος 1468
Δωριάζειν 1787
Δωροδοκηστὶ 873
Δωροδοκεῖν 965

E

Εγκεῶτις ἡμέρα 1433
Εἶα αὖ 1133
Ελισσος ὁ φέρηγη 1823
Εκλινίσαι 1265
Εκπερδικίσαι 1258
Εκπίνακος καὶ πιλαίας 2016

Ἑλλάδος ἑλλάς 854
Ἐλλεβορίζειν 499
Ἐν πλάτει 1657
Ἐν τετράδι γεννηθῆναι 2027
Ἐξονυχίζειν 333
Ἐξορχεῖσθαι 1729
Ἐξωκανεῖν 2013
Ἐπαύλια δῶρα 1490
Ἐπιθυμοδειπνος 1360
Ἐπικωθωνίζεσθαι 1623
Ἐπιμηθεύς 59
Ἑπταβόειος 1437
Ἑπτάφωνος 42
Ἐρυμοδίκια 325
Ἐσκιμαλίχθαι 1212
Εασέτι καὶ μαὶ 1755
Εὖ κακῶς 2011
Ἐχεμυθία 291
Ἐχινοκλώπυξ 904

Z

Ζάθεος 337
Ζοφοροδορπίδες 1360
Ζωροποτεῖν 779

H

Η ψιλλὴ ὀπισθεν 375
Ημερίκοιτος 1523
Ἡ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς 1255

Θ

Θ Præfigere 510
Θαλλόφορος 1872
Θεῖος ἀνήρ 337
Θράττειν 1684
Θυμβροφάγοι 875
Θωπεύειν 1443

I

Ἰαλεμίζειν 1094
Ἰαμβίζειν 1626
Ἰὴ παιών 1571
Ἰλλέσθαι 291
Ἱππομανεῖν 1137
Ἰσθμιάζειν 1083
Ἰσόθεος 337
Ἶσοι ἴσῳ 1620

K

Καιρὸς Deus 452
Καθημερόβιοι 506
Καπνός 1200
Καρβάζειν 514
Καρδαμίζειν 502
Καρδαμογλύφοι 632
Καρδοπεῖον 1164
Καρυβαρεῦντες 1490
Κατακπιεῖν 1098
Κατὰ χειρῶν ὕδωρ 1541
Κερασβόλος 1518
Κίβδηλος 1218
Κιβδηλεύειν ibidem
Κιγκλίζειν 942
Κιλλιτὴρ 1371
Κιλλίζειν 942
Κιχλισμός 1152
Κλειτοριάζειν 1150
Κορυβαντιᾶν 1253
Κορυβαντιῶς 599
Κριόμιξοι 2009
Κρονόληροι 658
Κρυοχυτρολύραιον 1611
Κρώζειν 355
Κύαμος 27
Κύειν ibidem
Κύκλῳ περιέλκειν 1648
Κυναλώπηξ 1694
Κυνώπης 545
Κώθων 1236
Κωθωνίζειν, καὶ κωθωνίζεσθαι ibidem
Κωθωνισμός ibidem
Κωμῳδοτραγῳδία 2017

Λ

Λακόπλουτοι 1604
Λαρυγγίζειν 1723
Λέπεσθαι λεπίζεσθαι, λεπίζω 1498
Λῆραι pro nugis 388
Λευκοπέτιας 1462
Λευκόπυγοι 650
Λῆρος 815
Λιμοδωριεῖς 1356
Λογοδαίδαλος 2786
Λυδίζειν 942

M

Μαγαδίζειν 486
Ματτύαζειν 1497
Μέγα ποιεῖν 718
Μέγα φρονεῖν ibidem
Μελλονικιᾶν 1692
Μητρόπολιν 1203
Μισαυθάδιοι 1139
Μικρολογεῖν 1705
Μνησικακῆσαι 686
Μονόγραμμοι 1531
Μυκτηρίζειν 481
Μυοσόβαι 1638
Μυστικαρφὴ 1624
Μύτης ibidem
Μυρονλίπται 942

N

Νικιασνεύειν 1613

Νικηρ

Νεκρὸς ζῶν 1451

O

Ὀβελισκολύχνιον 793
Ὀβελίζειν 312
Οἴκοθεν οἴκαδε 1984
Οἰκότριβες 1165
Οἰκουρία 1195
Οἰμώζειν 845
Οἰνόπται 596
Οἰόλυκος 1613
Οἰστροπλῆγος 1012
Ὀλοίχαιος 1768
Ὅλμος ἀπολμὸς 1013
Ὁμοτέχνοι 643
Ὀστράκισμος 656
Ὁ τρώσας καὶ ἰάσεται 2023
Ὀτακοῦσται 109
Οὐδὲν πρὸς τἄλφιτα 1296
Ὀψίνος 59
Ὀψοδαίδαλος 786

Π

Παιπάλημα 960
Παλεύτρια 1280
Παλίμβολον 960
Παλίμπαιδες 295
Παρακλῦσθαι 381
Παυσικάπη 1064
Παχοσομία 514
Πενταπλόα 1624
Περίτριμμα 1434
Περιφόρητος ibidem
Πιθηκίζειν 1360
Πλύνον μὴ ποιῇς 597
Πολυκοιρανίη 948
Πολυφιλία 1298
Πομπεύειν 1714
Πόνος πόνῳ πόνον φέρει 766
Προσειλω αἰκάλοι 1191
Πρατεύεσθαι 819
Πτερυγίζειν 1186
Πτωχαλάζων 396
Πτωχομοῦσος 2009
Πύγαργοι 650
Πυῤῥιχίζειν 1366

P

Ρυποκόνδυλος 1461

Σ

Σαπροὶ cum ſimus 1814
Σκοροδίζειν 1158
Σκύτη βλέπει 701
Σοροδαίμονες 658
Στηνιῶσαι 1630
Συλλήβδην 344
Συρακουσιῶν δεκάτη 833
Σύφαρ 54
Σχινοτρῶγες 487

T

Τελχῖνας 876
Τρέχιτεπιος 1360
Τρικυμία 362
Τρίμμα 431
Τρυγόβιοι 1622
Τυμβογέροντας 659
Τύπος 1815

Y

Ὑθλεῖς 267
Ὑπερμαζᾶν 934

Φ

Φαινοπροσωπεῖν 1759
Φαλάρισμος 612
Φελλέας 1620
Φειδίτια 1011
Φίλαυτοι 221
Φρεαρᾶς ἄδων 460
Φυσήματα 1804

X

Χαριγλωττεῖν 1284
Χαρωνῖται 1788
Χειροδίκαι 963
Χειροτονεῖν 952
Χηναλώπηξ 1694
Χρυσολόγος 598

Ψ

Ψελλὴ οὐ πυτίζειν 375
Ψευδύπυρα 1229

Ω

Ὠκύμοροι 552
Ὠτακουσταὶ 109

T E Λ Ω Σ.

INDEX PROVERBIORVM IVXTA LOCOS, AC IVXTA numeros primi indicis,

Cuius quidem numeri huic indici reſpondent.

ABERRANDI.

Extra calcem quis aberret
toto cælo erras
tota erras via
pugna conſilia ſcindit
a lineis excidere

Ab initio ad finem.

Ab ipſo lare
a capite ad calcem
prora & puppis
venimus ad ſummum
a carcere
a carceribus
ab ouo vſque ad mala
a linea incipere
ab incunabulis
a tener s vnguiculis
principium dimidium
quodcumque in ſolum
exordiri telam
ſcindere glaciem
ea tela texitur
toto organo
a cœlo ad terram
ne inter appia quidem
ſaliua prima
ianuam, feneſtram aperi re
ſchema & gradus

Abſurda indecora ſeu præpoſtera.

Fluuius quæ procul &c.
fruſtra habet
aſinus auis
herculis cothurnos
lumen ſoli mutas
ranç aquam
ſoli lumen
ſus Mineruam
mercurius infans
ſus cum Minerua
pica cum luſcinia certat
veſpa cicadæ obſtrepens
currus bouem trahit
cancer leporem capit
velocem tardus
virgultea ſcapha
ſilurus putris in quadra argentea
mali viri honeſta oratio
archilochi melos
agninis lactibus alligare canem
eodem collyrio mederi omnibus
ante pilos ſapere
odi pueros præcoci ſapientia
calceus pede maior
aratro iaculari
ſus ſaltauit
mulgere hircum
iungere vulpes
nocte lucidus
cum aqua fauces ſtrangulet
primas iactare haſtas
operarii
omiſſis fontibus inſectare riuulos
in herba luxuries
tuum tibi narro ſomnium
nil intra eſt oleam
iuppiter orbus
iugulare mortuos
mortuum vnguento perungis
ad conſilium ne acceſſeris antequam voceris
aduerſus ſolem ne loquitur
more carico
accepta candela
lauam in officinam fullonis
nec aures habeo, nec tango
ſyncerum vas incruſtare
iuxta fluuium puteum fodit
per parietem loqui
priuſquam aſſa ſit farina
priuſquam mactaris
prius antidotum antequam venenum
capra nondum peperit, hędus autem &c.
anulus aureus in narib⁹ſuis
in mari aquam quæris
vmbram ſuam metuere
furari littoris arenas
canem excoriatam excoriare
nudo veſtimenta detrahere
nudo mandas
caput artis
gallos quid execas
in aere piſcari
piſcem natare doces
lupi alas
boue venari leporem
ſerenitati nubem inducit
dum virent genua
ceruus canes trahit
aquam igni miſcere
faber cum ſis
elephantum ex muſca
ebur atramento candefacere
exacta via viaticum
qui ſeſe non habet, famum petit
leonis exuuium ſuper crocoton
cantherium in foſſa
ex natali emortualem facere
ocandum vt ſeria agas

poſt

poſt rem deuoratam ratio
trabem baiulans
ſolem adiuuare facibus
tarditas conſilio adiuta
caligare in ſole
teipſum nō alens, canes alis
mari aquā e foſſa infundis
mus non ingrediens
ad menſuram aquam
aliorum medicus ipſe vulneribus ſcatet
anus eriphus
anus ſaltat
anus corthoniſat
in toga ſaltantis perſonam inducere
camelus ſaltat
lucernam adhibes
claue findere ligna, & ſecuri fores aperire
canidas paleas
vulpes bouem agit
ante barbam doces
daſypus carnes deſiderat
tute lepus es, & pulpamentum quęris
ſydera addere cœlo
in pace leones
ſmaragdus in luce
nec vola, nec veſtigium
delphinis in terra vires
manum peteris & pedē porrigis
eburneis raſtris ſolū vertere
lingonibus aureis terram fodere
fronti ocream, tibię galeam applicat
oreſtis ſomnium narrare
piſtillum exornatum
flumina in terram cōmutat
priuſquam pinſueris, farinam ſubigis
fulmenta lectum ſcandunt
nouus iſtæ palæphatus
a cauda ad os transferre
inter Soſias & tybios referre
fluuii curſus nō detorquendus
crocum in ciliciam
tanquam ſuper ſpinas incedere
aufidus Adriam retrofugit
calcei Sicyonii
vinalia ſine vino expediri non poſſunt
alcinoo poma dare
de ſcammate egredi
teſtudo volat

Acceſſio puſilla aut nimia.

Cræſi pecunię teruncio
piſcis ſale eget
holerum additamenta
gleba aruum
gutta vini
ne maior thylaco
cubitale
mantiſſa obſonia vincit

Ad rem pertinatia.

Nunc in regionem
ipſum oſtii limen
rem acu tetigiſti
aedibus in noſtris
omiſſis nugis rem
ab vnguibus incipe

Adulatio.

Mercenarium pręconium
ſaluete equorum filię
verbis coquinariis
in hoſtio formoſus
refutantis laudem
haud quaquam difficile Athenienſem
cura eſſe quod audis
herculna ſcabies
ficum cupit
de fera comediſti
cauda blandiri
præſtat habere
benignior pellace
letale mulſum
io pęam
polycrates matrem
ipſe ſemet canit
magis ipſe Phryx
climacides
gloſſogaſtores
gallonius

Aequalitas.

Aequa concertatio
in eadem lancea imponere

Aequanimitas.

In re mala
magiſtratum geteas
iactare iugum
ad finem vbi perueneris

Alijs alia placent.

Felix Corinthus
quot homines, tot ſententię
ſuum cuique pulchrum.
balbinum Polypus aguæ delectat
ſuus rex reginę placet
te tua, me mea delectant
velle ſuum cuique eſt
aſin° aſino, & ſus ſui pulcher
ad Syrenum ſcopulos conſeneſcere

Alibi diminutum, alibi redditum.

Clandus optime
nō omnia poſſumus omnes
facta iuuenum, conſilia ſenum
marinam auditionem fluuiali abluit
quod alibi diminutum
ſubiice ſeni iuuenculam
nō omnis fert omnia tellus
ſenum conſilia, iuuenum
fructibus nō ſtadiis certare
ſpicilegium relinquere
paludem & ſalinas emere oportet

Aliena curantis.

Bellum cononi curæ fuerit
in alieno choro
ne depugnes in alieno negotio
quæ ſupra nos nihil ad nos
aedibus in noſtris, quę prana, aut recta gerantur
vtere curru, de aſinis nihil laborans
ſtultior Morycho

Alieno periculo.

Coctum de alio edere
de alieno ludis corio
non eſt meum negocium
alienam metis meſſem
innocuus alium aſpiciam, meum &c.
faber cadit cum ferias fullonem

Aliena a re.

Nihil ad verſum
nihil ad fides
nihil ad Bacchum

mira

mira de lente
quid ad farinas
alia menecles
neque cęlum neque terram
quid ad Mercurium
ego tibi de aliis
falces poſtulabam
extra chorum ſaltare
vltra ſepta tranſilire
extra oleas ferrur
incita equum juxta nyſſam
haud contra oſtium
meos corymbos
omiſſa hypera
de curru delapſus
me mortuo terra
mihi iſtic nec ſeritur, nec
metitur
non luctu, ſed remedio op
in malis
re publica nihil ad muſicū
quam in tragœdia comici
equus ſeſſorem rapit

Aliis ſapere.

Aliis proſpiciens
facile cum valemus recta cō
ſilia ægrotis damus
quarta Luna nati

Amicitia.

Amicus non cogendus
amicitia ſtabilium
ama tanquam oſurus
amantium iræ, amoris te
dintegratio
amici mores noueris, non
oderis
nouos parans amicos
non potes Theſidem
vnus deus, & plures amici
neque nulli ſis amicus
ne cuiuis dextram iniice
nemo ſibi naſcitur
amicorum communia om
nia
de manu in manum
amicitia æqualitas
amicus amico
amicus magis neceſſarium
quam &c.
naæra & charmione
qui circa ſalem ac fabam
ſalem & menſam ne prete
reas
intempeſtiua beneuolen-
tia
præſtat habere acerbos
non ſunt amici, qui degūt
procul
multas amicitias
abiit & taurus in ſyluam
vbi amici, ibi opes
vſque ad aras amicus
amicorum eſt admonere
mutuum
animo ęgrotanti medicus
eſt &c.
in ære meo eſt
ſyncretiſmus
conciliant homines
cum amico non certādum
æmulatione
queruli in amicitia
amicus lingua
felicitas multo habet ami
cos
felicium multi cognati
menſa communis
panis fractio
ad felicitas latus inflectere
nauigare cum felicibus
tempus arguit amicum
ne rebus proſperis mihi
venias
feruet olla, viuit amicitia
ipſis & chiis
vultu ſæpe læditur
ſal & menſa
philoteſius crater
ſalutetenus amici
amicus certus in re incerta
cernitur
olla amicitiæ
viri infortunati procul ami
plures adorant ſolem Oriē
tem, quam &c.
ad felicem parietem
nudæ gratiæ
ſapientes Tyranni
amicitias immortales eſſe
oportet
amicus cum vitiis ferendus
amare fruſtra, odio he ſis
fruſtra
fac nidum in vna arbore
tantali philoteſia

Amor.

Cannius amor
liberorum amantior
iniuria ſoluit amorem
manſum ex ore
medulliens
omnes intus
vt lupus ouem
vt phrygius amauit
ceſtum habet veneris
ex aſpectu naſcitur
paruus ſemper tuus
aureę compedes
muſicam, docet amor
capite geſtare
qui non zelat
e creta raptus
lyge trahor
nō ſoli Atridæ vxores amāt
ſanguis & anima
ſternuraneı unt amores
amor fit ira iucundior
capra cinnamomum

Anceps & dubius.

Neceſſarium malum
neque cum malis
polypi caput
gaudium dolori fultum
plus alos
quid primum, aut vlti-
mum
etiam capillus vnus vmbrā
habet
ad vtrumuis paratus
vtroque nutans ſententia
volens nolente animo
mala bona
vnica filia duos parere gene
ros
inter pueros ſenex
aut cucurbitæ florē, aut cu-
curbita
oportet teſtudinis carnes
aut edere, aut &c.
aut mortuus eſt, aut docet
literas
aut quinque bibat, aut tres,
aut ne quatuor
excubias agere, aut ditari
in triuio ſum
ancipitis animē
haſta caduceum

Delphicus gladius
iiſdem e literis
qui nocere potes.
nauis aut galerus
tertium caput
triceps Mercurius
pſecas aut ros
altera caduceum, haſtam altera
gemina cordas ferit

Apertæ & craſſæ.

Præmanſum in os inſerere
craſſa Minerua
craſſiore tuus
canibus oſſa proda
vomentum in numero
ſua fronte

Approbandi.

Præmere pollicem
album calculum addere
creta notare
pedibus in ſententiam diſcedere
momo ſatisfacere
omne tulit punctum
punctis ſingulis
calculis omuium
vnione ſignare
alba felicia
alba faba
rectam inſtans viam
ne Iuppiter quidem
Seruum haud veho
Si tibi amicum

Arrogantia, iactantia.

Mira de lente
ſine incolumis redeat
arcem e cloaca facere
gallus in ſuo ſterquilinio
tollere criſtas
attollere ſupercilium
nauphracton tueri
tollere cornua
arrogantia non ferenda
ſybaritici ſermones
tuo pede te metire
vltra peram
hamixæa
ſophocles Laudicæni
altius Oromedonte
ampullacea
baſilica facinora
campana ſuperbia
dea excogitauit
laureolā in muſtaciis quærere
palmarium facinus
periſtomara campanica
pulchrum ſepulcri elogio
phaniæ ianua
ſybaritæ per plateas
cicadis pleni
ex academia
ingredi Iunonium
ſummis vngui bus
cœlum territat armis
ex vno multa facere
cœlum digito attingere
iouis ſandalium
imperitus ſubligaculum indutus
faſtuoſus maximus
tamquam argiuum clypeū
homo bambylius
de pulmone reuellere
ipſe dixit
auro loquente
ne mihi ſuffenus eſſem
pennas nido maiores extendere
ne ſutor vltra crepidam
cęnei haſta
gigantum arrogantia
magis ſibi placet
hic Rhodus, hic ſaltus
atticus in portum
calliphanes
bullatæ nugæ
vino vendibili ſuſpenſa hedera non opus
relliſſare
diuinum excipio ſermonē
ampullas loqui
annum in menſem contrahit
ne ſamnione domi relicto
ſalmoneus alter
briareus, alias lepus
io ſaturnalia
coturnicis naturā induere
vtur faſtu plenus
delphinum patina non capit
mithecut cum ſit agamennonem ſimulat
antronios aſinos
fortes in tabula
orus, & Othus
ruſticanus Oenomanus
groſſus maturus æſui ineptus
ocyma cantate
neſcit ſe ipſum
telephus e perula
piſandri galea, & ſuperciliū
ioui patria intonat
tragici cothurni ſtrepitus
lapitha

Aſſiduitas.

Minutula pluuia
aſſidua ſtilla ſaxum excauat
bis ſeptem plagis polypus contuſus
dicendo dicere diſcunt
latum vnguem
taurum tollit, qui vitulum ſuſtulerit
velut umbra ſequi
ne altero quidem pede
ſaxum volutum non obducitur muſco
multis ictibus deiicitur quercus
exercitatio poteſt omnia
ne genu quidem flectere
ſtudium generat ſtudium &c.
gutta cauat lapidem
polypus ſcopulo affixus

Aſperitas, moroſitas.

Ferreus, ahæneus
verſatilis Artemon
cornea fibra
ſcytharum oratio
pandelitias ſententias
thymbra victitan
ſcabroſior leberide
totus echinus aſper
durus alloquiis
echino aſperior
corinthus, & collibus ſurgit & vallibus deprimitur
etiam quercus bacchatur
agamemnonis hoſtia
matiolęchus
ne more feſtucam
alaſſo rixa quæritur
in durum, & implacabilem
ſcyta malus

gratiis

gratiis lita
reperit patella operculum

Aſſenſio, & contra.

Purgaris auribus
mens peregrina
præſens abeſt
erecti
auſculta,& perpende
conſulendum, & conſiliis parendum
ceram auribus obdis
ſummis auribus inſidet
fluctibus obloqui

Audacia.

Neque terræ motus timet, neque fluctus
fortes fortuna adiuuat
animus hepraboeus
aqua præter fluit
martis pullus
alter Hercules
achilles
achilleum argumentum
non abiicit animum
ne quid moueare
in diſcrimine apparet qui vis
non cedendum malis
qui cum cõtemptu vitæ inuadunt
improbitas muſcę
megabyri ſermones
vbi vber,ibi tuber,
gyaro dignum
qui cœlo cẽ regere nequit, onerariam petit
cum muſis certare

Auxilium infirmum.

Lunæ radiis nõ matureſcit bottus
per fluuium traducere
ſacer manipulus
coriaceum auxilium
ficulnum auxilium
ſubula Leonem excipere
iolaum implorat
iſtic vellus non carpitur

Beneficium corruptum.

Perdiſti vinum
capra Scyria
panis lapidoſus

canina victitans,cynocephalum oppugnas

Bibacitas.

Angina vinaria
maduſa
parthi quo plus biberint, plus ſitiunt
ranarum more
nec elephantus ebiberet
cothoniſſare
calicum remiges
argenteus puteus
colaria cadanera
in ollis venari
menſura aquam bibens
hectorem imitaris, ab Ilio nunquam recedis
quatuor habens capita

Bonæ fortunæ, copiæ, felicitatis aut ominis.

Aſinus in paleas
in voti compotem
nunc illa adueuit Datidis cantilena
procridis telum
albæ gallinæ filius
aut piſcem olet, aut florem
virgula diuina
gygis anulus
orci galea
bonis auibus
omnia ex ſententia cedunt
datyli dies
diis hominibusq́ue plaudẽtibus
ſemper feliciter cadunt Iouis taxilli
ſapiẽs iſta bona ſecum fert
contingit, & malis venatio
iecit Achilles duas teſſeras, & quatuor
ex aſtris delapſus
mortalis Deus
ilias bonorum
cumulus meritorum
plauſtra bonorum
rex ſum
ſale,& aceto
ſale nihil vtilius
ſupercilium ſalit
tranquillo quilibet gubernator eſt

effugi malum, inueni bonum
inueni non quod pueri in faba
ſardi venales
thaſſus bonorum
bonorum aceruus
borna meſſis
bonorum myrmecia
daihus bonorum
gargara bonorum
bona terræ
bonorum glomi
copiæ cornu
lac gallinaceum
extis pluit
capram celeſtem orientem conſpexerunt
bonæ fortunæ, ſiue boni genii
oculus dexter mihi ſalit
bona ſpes oſtenſa
deus vndecunque
lux affulſit
noctua volat
laureum baculum geſto
midas in teſſeris
boues meſſis tempus expectantes
bos apud aceruum
bos ad præſepe
felicitas à Deo
primum rectè valere
deum eſſe
lacinia obtinere
quæuis terra patria
mare animum non indiget
achaicum telum
ter ſex iacit
italicæ menſæ

Breuiloquia.

Tribus bolis
pauci loquus, ſed eruditus
minore finire pomęrio, & his ſimilia
vno faſce complecti
tribus verbis
chilonius modus

Cæcutientia.

Lolio victitant
ſaturniæ lemæ

cucurbitas lippis
ollas lippire
hypſea cæcior
talpa cæcior
cæcior leberide
tireſia cæcior
in canis podicem inſpicere
cimmeriæ tenebræ
cæca ſpeculatio
cæcus cæco dux
neque cæcum ducem, neque amentem conſultorem
palpari in tenebris
e duobus tria vides
puluerem oculis offundere
nox humida
lippus oculus ſolis radios non fert

Calumnia.

Theocrines tragicus
abo rete aliena captant bona
ſycophantæ morſus
argiua calumnia
boliti pœnem
cydi pœnam debet
chius
patæcione calumnioſior
crater litium
fruſtra Herculi
ſamii mores
abydeni
falſum probrum
hoc municeps, aut vicinus nunciauit
ſumus e ficubus

Carpentis ſe ipſum.

Domeſticum theſaurum
propria vineta cædere
aſciam cruribus illidere
carpathius reſtem
aranea neſcit ſobolem

Cauſſa indefenſa.

Heteromolie cauſſa
deſerta cauſſa
ne de lite pronuncies
haud impune vindemiam
facies
deſertum vincere, capere, accuſare

Cedendum multitudini.

Ne Hercules quidem
cedendum multitudini
extra publicam viam ne deflectas
plurium calculus
contra duo cōtraria pugna
re difficile
vnus contra multos
vnus vir, nullus vir
vni cum duobus nō eſt pugnandum
tria Theramenis cauenda

Citra laborem.

Citra ſementem
dormienti Dii conficient
citra puluerem
ſub aliena arbore fructum
citra arationem
vltro deus ſubiicit bona

Clamoſus.

Septem conuiuium
clamoſior lauro
vſque ad rauim
claudiana tonitrua
apertis tibiis
cycloborii vox
ſarpedonium littus
ſtentore clamoſior
abydena illatio
columnas rumpere
abſit clamor in colloquio, aurluſu
iube factu procliuia
vna clamorē Neadas ſuperat
ſuilla harmonia

Commodum interuerſum.

Alii ſementem faciunt, alii metent
mazam pinſuit a me
palmam præripere
abſen. hæres non erit

Commodo magno emptum.

Vale charum lumen
ſalamina nauis
mo

Conatus.

Omnibus
aut terra, aut mari
commouere ſacra
cominus & eminus
manibus pedibusq; & neruis omnibus
omnem vocem mittere.
omni telorum genere
remis veliſque
ancoras tollere
omni pede ſtandum
cum haſta, cum ſcuto
omni certaminis genere
ſummis viribus
in magnis, & voluiſſe ſat eſt
miſcebis ſacra prophanis
mare cœlo miſcere
terra mariq́ue

Concordia.

Velut in cratere
concinere
dorice concinnere
eadem queri
pariter remum ducere
concordia fulciuntur, opes etiam exiguæ
mutua defenſio
tradunt operas mutuas
vt in uelabio olearii
acum & filum ſumens rupturam conſue
balneum ingreſſus depone odium

Coniecturæ.

Leonem ex unguibus æſtimare
e fimbria de texto iudico
de guſtu cognoſco
de fructu arborē cognoſco
aethiopem ex uultu diiudicare
cauda de uulpe teſtatur
ex fronte perſpicuum
ex ſtipula cognoſcitur
e culmo ſpicam
e cantu dignoſcitur auis
effœminatorum etiam oratio effæminata
ſtellis ſignare

obelo

obelo notare
vnus homo non facit ciuitatem
multis iuuudinibus opus
vnus nummus non facit diuitem
ex vno omnia
domi coniecturam facio
prima facie
cribro diuinare
ſignum bonum, aut malum
vna hirundo non facit ver.
omnibus vestigiis inquirere
qui bene coniiciet
rem acu tetigiſti
ſcopum attingere
crepitu probabis
qualis vir talis oratio
e pelle apparet
protinus apparet
leonem videre, hoſtium prælia portendit
mortuos videns
mortuus per ſomnium vacabis curis
mittere liticam
hirundo æſtatem loquitur
conſcientia crimen prodit

Conſilium.

nihil eſt miſerius quã animus conſcius.
res facta conſultior
ſuadeo quod ipſe facturus eſſem
coſ conſilium
nox gubernatorem prudentem terret
ratio ſapienti pro neceſſitate.
numquam crateri lagenam impone
quod dubites ne feceris
vt egeni eruum
archilochi vulpes
cum aquila eſſe queas &c.

Contagio morum.

Ne guſtaris quibus nigra eſt cauda
a bonis bona diſce
oſcitante vno
corrumpunt mores
ſi iuxta claudum

talis eſt qualis cum familiaris
ignẽ ſtipulę admouere non tutum
ſtudium generat ſtudium &c.
cum vulpe habens commercium
elige vitam optimam

Contemptus & vilitatis.

tineas paſcere
homo treſſis
ne crepitu quidem digiti dignum
cougha dignus
ne ligula quidem
tithymallus laconicus
ſemper me tales hoſtes &c.
incus maxima
aquila non capit muſcas
elephantus non capit murem
cœnum barbaricum
caſſa glande
fumus
fungus putidus
mitſtiagyrtes non Daducus
nummo addicere
nummus plumbeus
non magis quam canem
nihil eſt, aut nihil curę eſt
aquila thripas aſpiciens
aquilam cornix prouocat
aſinus compluitur
manum non verterim
quod non eſt opus, aſſe carum eſt
vapula papyria
aſinus eſuriens negligit fuſtem
pili non facio
quam curat teſtudo muſcã
nauci non facio
ne turuncium quidem
ne nummus quidem plumbeus
ne vmbram quidem
ne aſti quidem caput
ne teria quidem innuit
ne ramenta quidem
nihil ſacri es
nihil ſanum
homo triobuli

exiguum oboli precium
holerum appoſitio
ſyrorum multa holera
huius non facio
quatuor obolis
thrycę, apinę
nebulę in pariete
trium litteratum homo
vitioſa nuce
etiam chorchorus
inter indoctos
mandare laqueum
medium oſtendere digitum
minimo prouocare
antehac putabam te habere cornua
non pluris quam ſim
plumbeo iugulare gladio
hoc nouerim priuſquam theognis natus eſt
locrenſis bos
ſcarabei vmbram
bos homolorum
ſeptimus bos
generoſus ex crumena es
indignus qui illi calceos detrahat
obolo dignus
vt luti baiuli
titiuillitium
ſeraptę
ficulna mens
dupondii
tobolates
caſſa nuce
ne teruncium quidem inſumpſit
attagen
ſale emptum mancipium
ficulus miles
ſeruorum ciuitas
de fece haurire
garica muſa
aſinos non curo
pomarius Hercules
malum Hercules
leuidenſe munus
cicernos Bacchus
ollaris deus
ſoterichi lecti
cecidis & buphoniorum
ficulnus

ficul

ſi culmus gladius
in foribus viceum
ſi cum Mercurio
merx vltronea putet
numerus
telluris onus
abominandus Scarabeus
minus de iſtis laboro
indus elephantus
cocleare creſcit
cornæ calculus
megarenſes neque tertii, neque quarti
ruſticanum oratorem
e flamma cibum petis
myſorum poſtremus
caricus hircus
indoctior Philonide
calabri hoſpitis xenia
principatus Scyrius
ciceris emptor
cubito emungere
canis viuens e magdalia
non eſt curæ hippoclidi
non admodum miſces
indignus qui illi marulam porrigat
tanquam conchylium
tragicus rex
vterque ambo
pannus lacer
quis vſus cepis
inutilior blace
nec vtilis, nec inutilis
indignus quem aſpiciat

Carmina Homeri.

Extritum ingenium
barbam vellere
nihili corio eſt
non pluris quam ſimias
fumi vmbra
fulgur ex pelui
oppedere contra to dionis gry.

Appendicis.

Lutea progenies
arundinea crura, & tabis prophetia
ager quam multos habuiſti dominos &c.
annulus aureus in mare ſuilla
cinerem querere
proletarius ſcriptor
quadrante dignum
quidquid licet minus deſideratur

Contra.

Cantherium in foſſa
in puteo conſtrictus
inuita Minerua

Contra tatiõn philautiæ.

Non eſt beatus eſſe, qui ſe neſciat

Crudelitas & contra.

Opera ſyloſontis
phalaridis imperium
omnis herus ſeruo monoſyllabus
budoro more
lemnia manu
crudelis Bacchus
non magis parcemus
lurum ſanguine
non eſt oleum in lecytho
boni viri lachrymabiles
bupali odium
bupalia pugna
agreſtis apis
licynii & licynium fulmen
marſyę mors
thyeſtea cena
ſicula aula
neptunni filii

Cum auxilio citra auxilium.

Frater viro adſit
ſine ope diuina
ne gladium tollat
non abſque Theſeo
duobus pariter
nihil profuerit bulbus
tradunt operas
alieno auxilio potentes
alieno ferox præſidio
titanas imploras
ancora domus
columen familiæ
noſtro Marte
ſine cortice
vnus vir nullus vir
multæ manus onus leuius reddunt
re opitulandum
chordæ vice
viuus fueris
papyri fructus
copiis noſtris
ſine canibus, & retibus
ſi Deus voluerit
pecunia abſque peculio
tamquam heros in clypeo
in piſa animum confirma
deo precunte nullus obicit obex
deus ſi modo faueat, quorſum amicis opus

Curioſitas.

Canes venatici
ſcit quomodo Iunonem duxerit Iuppiter
nihil dulcius quam omnia ſcire
mylus omnia audiens
nihil inanius quam ſcire multa
Zenonium eſt, & lentem coquere
corycæus
multę regum aures
nodum in ſcyrpo
aliud homini, aliud humanitatis ſatis
inferorum triacadas
vbi Atridarum ſcapha
tudicam expoliuit
ſpinas colligens

Damnandi.

Notari vngue
carbone notare
contra retiarium ferula
ni parer eſſes
calculo mordere
aequales calculi
non probantis
ne vomen quidem
Θ prefigere
in abſurde locutum
abiiciendum procul
niger infamis
ſpongia corrigere
limam addere
veru ſignare
ariſtarchus ſcriptorum ibi, cerulæ miniatulæ

Decretum.

Murus aheneus
domeſticus teſtis
nullus dies omnino
ventis & mare & ignis ſeruiunt

uiunt
xenocraris teſtimonium

Degenerantium in peius.

Se ipſum vincere
ab equis ad aſinos
mandrabuli more
heroum filii noxe
haud canit paternas
quis parentem laudat
a ceſias medicatus
taurum tollet, qui vitulum ſuſtulerit
eamus Athenas
tripuer ſenex
troia non producit Thracem

Deprecantis, abominantis.

Deſpuere malum
vates ſecum auferat omen
in captas ſylueſtres
bœon malus piſcis
ſi quid mali in pyrrham
procul ab auribus nuncius veniat
abhorrentis ac deteſtantis
dulcis cubitus
felix & fauſtum ſit lumen
iuppiter plue mel

Deriſio.

Rhinocerotis naſus
e ſublimi me derides
naſo ſuſpendere
poſtica ſanna
in eo ipſo ſtas lapide
loripedem rectus

Deſperatio.

Actum eſt
pinus in morem
perierunt bona
ad reſtim res rediit
ſuſpendio deligenda
ad porcellum
a quinque ſcopulis
omnibus armis prçſidiiſq. deſtitutus.

Difficultatis.

Non eſt cuiuslibet corinthum adire
nauigatio ad menſam
non huc nauigatur ab honeſtis viris
non ſus quiuis hoc ſciet
difficilia quæ pulchra
cum principe non pugnandum
ire per extentum funem
clauam extorquere
nemo malus hoc ſciet
non omnibus contingit
ægre quidem, ſed facimus tamen
prçter ſybillam leget nemo
centum plaustri trabes
azanea mala
capere prouinciam
capere ciuitatem
omnes laqueos effugere
trabs in omnibus
archimedicum problema
inter orci canctos adhçſit
non eſt cuiuſuis recte condire
ſcaperdam trahere
amoris pharmacis, amara bilis prouoluitur.
nox gubernatorem prudentem terret
vbi vber ibi tuber
camelus pyrrhicam didicerit
teucrum Pacuuii ediſcere
argitumulus
litterarum radices amare fructus dulces

Differentiæ.

Pilus in medio
quiſquis is fuerit
myſorum, ac phrygum termini
ſeiuncta ſunt Merthæ
quid diſtant æra lupinis
valeat amicus cum inimico
paſtillos rufillus
fulicam cigno comparas
coruus abſente graculo pulcher

Differentia.

Pauper diuiti dans poſcit
mali viri munera inutilia
ne fidei credendum
rara fides
ſimul & da & accipe
nemini fidas
fiducia pecunias.
confringe teſſeram
non perſuaſeris, etiam ſi perſuaſeris
ne mercurio quidem crederem
cæca dies, oculata dies
oculatç manus
pluries oculatus teſtis vnus, quam auriti decem
quot ſeruos habet &c.
hoſtium munera, non munera
homo homini lupus
etiam ſi cato dicat
lydus oſtium mouet
tuam ipſius terram
ſyri aduerſus phœnices
nox gubernatorem prudentem terret
veſpertinum amant, matutinum oderunt

Dignitatis.

Canis digna ſede
digna canis pabulo
dignus obeliſco
digna cedro
dignus Argiuo
dignum propter quod
dignus qui eum
quauis te dignus
regia vacula
batti ſilphium.
decernetur equa
bos in ciuitate
ſapientum octauus
vtramque paginam facit
eſto promus
iuppiter aquilam
glaucus comeſa
antiquior codro
myrteam coronam
roſcius
medicus multorum inſtar
aurea barba dignus
iniurato credere
nectar ſpirat
daphnis inter paſtores primus
certa & ære nobilis
dignus qui ranis miniſtres

Diligentiæ.

Adamuſſim
thynni more
iuxta melam
ad vnguem

reſtin-

refringere
recoquere
ad libellam debere
fenicuſum ad lapidem
factum tranſactum
pleno gradu
pluteum cædere
demorſos vngues ſapit
in quadrum redigere
in nocte conſilium
ruminare negocium
fixis oculis intueri
in occipitio oculos gerere
vnum ad vnum
incudi reddere
turis fons
ithorus
capni ſcabere
ariſtophanis, & cleantis lucerna
olet lucernam
non vna manu capere
metiri digitis
arator niſi incuruus præuaricatur
non nauiges noctu
ſomnus abſit ab oculis
neque quantu luſciniæ dormiunt
vel acum inueniſſes
grues lapidem deglutientes
frons occipitio
arripe negotii curam
mihi curæ erit hoc negotium
mihi iſta curæ
ex perpendiculo
folia cadunt poſt cadent arbores
tranſuerſum vnguem
digitum tranſuerſum
puncto non diſcedere
non omnia per bouem obtinebis
omni fune remiſſo
gallinaceus Euclionis
conando Græci Troia potiti ſunt

Diſcordia.

Beta gammam perſequitur
res tuas tibi habeto
bellum omnium pater
domeſticum diſſidium
diſcidit pomum
mappam mittere

Diſcriminis.

Apio opus eſt
ſub cultro liquit
ſus ſub ſuſtem
in Pithii templo
vtinam domi ſim
fuge procul a viro
fuga tutior
poſt folia cadunt arbores
nunc contingat
de tuo capite
e canis podice
aſcice ad extremum ſcientiã
in eadem es naui
de pilo pendet
periculum proræ
inter ſacrum & ſaxum
a fronte præcipitium, a tergo lupi
flamma fumo ex proxima
tua res agitur tunc
per ignem incendis
in neruum ire
nocuit, & nocebit
inter malleum, & incudem
in acie nouaculæ
res eſt in cardine
e natis eſcam petere
ruta opus eſt
longæ regum manus
fortiorem ne irrita
ne vni naui
vndarum in vlnis
filum contentionis
caluum quum ſis
ouem lupum committis
obiicere canibus
ne in melampygum
ne temere Abydum
adſcolon nec proſiſceris ipſe
caue thoracem
ægæum nauigat
ne in neruum erumpat
a bis ſeptem vndis
ne puero gladium
gladium acutum auertas
perque enſes, perque ignem oportet irrumpere
non certatur de olea
maleam legens
per haſtę cuſpidem
lepus pro carnibus
ex ore lupi
certamen non accipit excuſationem
corpore effugere
in periculoſo negocio
ingens diſcrimen
pyrrhonia hæſitatio
nihil ad perſium
imbrii, & lemnii

Diſſimilitudinis, & incongruentiæ.

nihil graculo cum fidibus
nihil cum amaracino ſui
nihil aduerſum
nihil ad fides
nihil ad Bacchum
aſinus ad Lyram
quid cæco cum ſpeculo
aſinus ad tibiam
aliud noctua ſonat
aliter catuli longe
alia voce pſittacus
graculus inter muſas
ſyrus cum ſis
aſinus in vnguento
aſinus portans myſteria
feli crocoton
cibum in matulam
ex diametro oppoſitus
alia res ſceptrum
caluus comatus
ſimia in purpura
leonis exuuium induere
ne puero gladium
in eburnea vagina plumbeus gladius
in lente vnguentum
congregare cum Leone
aufer Mothonem
canis in præſepi
ſeruus cum ſis
extra oleas
extra camionem
extra organum
quæ ſemel ancilla
in agro ſurculario
aſinus in pelle Leonis
ſimia in pelle Leonis
aſinus auriculas mouens
bos ad lyram
ſcarabeo vnguentũ inuiſum alabaſtrus

alabaſtrus putet huic
tu in legione, ego in culina
charixene non ſunt iſta
tunc canunt cycni quando tacuerunt graculi
orimalides cum Acylis ne contuleris
pica Sirenem imitans
quid delphino, & boui commune
quid lecytho cum ſtrophio
quid coturnus cum claua
quid barbiton crocoto loquitur
quid lyra cantalicę
pigmeum imponere coloſſo
hercules κεκωτοφόρος

Diuitiæ.

Cręſo, Craſſo ditior
midę diuitię
lyſiſtrati diuitias
pactoli opes
cynirę opes
pelopis talenta
ad ambas vſque aures
ne decima quidem
vltra res Callicratis
zopyri talenta
diues aut iniquus
ſacietas ferociam parit
quantum non miluus
tentali Talenta
noctuæ laureoticę
dextro Hercule
quantum habet quiſque
pecuniæ vir
vnde excoquat
diuitię non ſemper
veſtis virum facit
magnum os anni
nullius indigens
euparyphus ex comędia
attagine nouilunium
arabum gazę
perſici apparatus
tantalicę opes
herculis quęſtus
ad pedes ad caput
pythiæ Myſi talenta
pauperi vitulus caſtrum
alcinoi horti
lydia arena
darii opes
herculis cornu
mare amnium non indiget

Diuitum prærogatiua.

Felicibus ſunt, & trimeſtres liberi
multitudo imperatorum
citius Telegore donatim
nemo bene imperat, qui non &c.
bonus dux bonum reddit comitem
arbore deiecta
viua vox
annus producit
aliis lingua, aliis dentes
dii trephes doliares habens alas

Diuturnum.

Lapis ad funiculum

Docilitas.

Aperte muſarum ianuæ
bos alienus ſubinde
vtinam domi ſim
duro flagello mens docetur rectius

Domi viuere.

Teſtudo intra tegumen
domi manendum
domus amica
domus optima

Elabendi.

Caſſes rodere
omnes laqueos effugere
reperire rimam
extra callem
plauſtrum perculit
formicæ ſemitam canit

Error in initio.

In limine deficere
in portu impingere
cantherius in porta
de limine offendere

Excellentia, inæqualitas.

Aquilam noctuæ comparas
cicadæ apem comparas
rana cum locuſta
roſam cum anemone
acanthida vincit coruix
cancros lepori comparas
teſtudo pegaſo
ſenecta leonis præſtat
victoria meliorum
deteriorum victoria
chorus maior & concinnentior
ius in manibus
græſi pecuniæ terunctium
optima quidem aqua
bipedalis
camelus vel ſcabioſa
crotoniatarum poſtremus
plus apud campanos
aquilæ ſenecta, Corydi iuuenta
equis albis pręcedere
culicem elephāti comparas
mulris paraſangis
teſtudinem equus inſequitur
pica certat cum luſcinia
bubo canit luſcinia
ſi tanti vitrum
ſedecim pedibus
tibiam tubę comparas
quanto aſinis pręſtat
fluuius cum mari
hirundo totos ſchęnos
hinnulus leonem
mineruę felem
nihil ad Parmenonis ſuem
poſt lesbium cantorem
nihil alię ciuitates
indignus qui illi porrigat &c.
nec dignus qui me intueatur
celmis in ferro
aquila in nubibus
manica
multi diſcipuli
ſolus ſapit
formica camelus
hercules cum ſimia
nanus cum ſis cede
hæc potior
corui luſciniis
ſeruus ſeruo præſtat
antiquis debetur
a carnici equi
inter cæcos regnat
qui probus Athenienſis
vnus multorum inſtar
alabanda fortunatiſſima
alpha penulatorum
acceſſei, & Heliconis opera

ambroſia alendus
gorgouem aggreditur
lydius currus
ne caprea contra leonem
prodico doctior
quo properas
alius aliis in rebus
non omnia poſſumus omnes
diuinum ſermonẽ excipio
friuolæ ciuitates relique ad crotenem
dii omuia poſſunt
nec ad Adonia quidem
dum vitat humum, nubes & inania captat
gratia muſis commiſcere

Execrandi.

Tragicæ execrationes
diris agere
deuotionis templum
oedipi imprecatio
phocentium excrationes
in omni fabula Dedali execratio

Execratio.

Res paleſtræ & olei
vmbratilis, & domeſtica exercitatio
nitor ac paleſtra
e ſchola cantileuam
puteus ſi auriatur

Ex euentu iudicium.

Mali principii malus finis
mox ſciemus melius
cocta numerabimus exſta
res iudicabit
magiſtratus virum indicat
rem factã ſtultus cognoſcit
piſcator ictus ſapiet
poſt acerba prudentior

Exitium honeſtum.

De pulchro ligno vel ſtrangulare
ſapientia in exitu cauitur

Exilium.

Seruabis bouem
teſtaceum flagellum
terram pro terra

Experientiæ, ſeu periclitationis.

Iu care periculum
in dolio figulariam
in arenam deſcendere
primas iactare haſtas
velitari
quanta mus apud piſam
omnem mouere lapidem
omuem rudentem mouere
reſpublica virum docet
omuem iacere aleam
aut ter ſex, aut tres teſſere
rex aut aſinus
vela ventis permittere
deo, fortunę quę committo
res ad triarios rediit
ſacram ancoram ſoluere
mouebo talum a ſacra linea
ſemper tibi pendeat hamus
fabri fabrilia tractant
aſinus ſedet
rex ſum
tentantes ad Troiam peruenerunt Græci
& poſt malam ſegetem ſerendum eſt
multum nauigauit aquæ

Ex ſeſe.

Domi habet, domi naſcitur
domeſticum malum
nihil paſſus graue
emere malo, quam rogare

Facundia.

Attica muſa
lepos Atticus
cygnea cantio
tunc canent cygni, cum tacebunt graculi
neſtorea eloquentia
nihil ex agro ducis
nunc ipſa viuit ſapientia
nunc ipſa floret
muſarum aues
mella poetica
incantatione quauis efficatius
corinthia verba & Ionica
byſsina verba
luſcinia muſarum
mercurii typus
muſarum fauus
mercurii catena
os duodecim ſalientum
præ nili cataractis

Fames.

Fames, & mora
miſerrimum fame mori
moleſtus interpellator venter
ceſtreus ieiunat
non interpellandus famelicus
ventre pleno melius
etiam bætylum deuorates
manduces
ære & rore paſtus
choros tragicos moleſte fert
theſſalica buccea

Feſtinationis.

Nauibus atque quadrigis
citis quadrigis
iouis quadrigis
equis albis præcedere
talaria induere
citius quam aſparagi coquãtur
celerius quam butes
ſimul & dictum, & factum
duobus pedibus
in foribus adeſſe
velis equiſque
vir fugiens aut moratur lyræ ſtrepitum
ocyor accipitre
pegaſo velocior
ſalaminia nauis
parit puella etiam ſi male abſit viro
ignem palma
aphya ad ignem
ne nimium calidum
intra ſeptimam
prius quam gallus iterum cecinerit
viuit, incende ignem
a ſubeunte portum naui
matura ſatio
prior occupat
ſacra celerius abſoluere
lupinum potum
vt canis e Nilo
duobus clauis figere
alienis vti ſoleis
criſonem Imeræum præcurrere
quantum pedibus potes

Feſtinatio præpropera.

Qui nimium properat
canis feſtinans cæcos parit catulos

catulos
ante victoriam encomium canis
antelenem augere ollam
æſtate penulam deteris
muſcum demetere
ficulos om phacilſat
præmouere venatum
odi puerulos præcoci ſapientia
non ſtatim finis
feſtina lente
citius quam formiez papauer
dedalæum remigium
ante pilos ſapis
imberbis ſenes doces
ergini cani
vno die conſeneſcere
facilius quam morbum de uicerint Bæoti
quam facile canis exta edit
citius quam gradatim

Fides, & grauitas.

Folium ſibyllæ
ex tripode
bonus magnuſque
priſcis credendum
ſuffragium optimum
ſemper aliquem virum magnum
oraculum
ex adyto
iniurato eredere
legatus non cæditur, neque violatur
eo Iouis tabulis
atticus teſtis
attica fides
iouis lapidem iurare
rhadamanti iuſiurandum
viri iu reiurando
iouis ſuffragium
amphictionum conſeſſus
pollicetis ſe promiſſa re præſtiturum
dictum ac factum
minernæ ſuffragium
veriora his quæ apud ſagrã
oculis magis habenda fides
domeſticus teſtis
venereum iuſiurandum
dignus qui cum in tenebris
mices
de manu in manum
manu longa ſeu breui
cenſorium ſupercilium

Feminæ.

Femina nihil peſtilentius
ignis, mare, mulier
ſublata lucerna
mulieri ne credas
nec mulieri, nec gremio credendum
mulierem exitia
mulieris oculus
mulier pudica ne ſola ſit vſquam
qui non litigat, cælebs eſt
tamquam Chalcidica
theſſala mulier
in triclinio choa
in cubiculo nola
intus Hecuba, foris Helena
nec mulieri, nec gremio credendum

Focus.

Focus luculentus

Forma deformitas.

Ominabitur aliquis
a furiis oriundus
leporem non edit
myconius caluus
piſtillo caluior
multam ſyluam geſtas
pronomi barba
tizzenem muiges
quod pulchrum, idem amicum
callipygos
perdicis crura
ex ouo prodiit
pulchrorum etiam autũnus pulcher eſt
ſimia eſt ſimia
therſitæ facies
coryiheo deformior
ſimiarum pulcherrima deformis eſt
fumus pulchriorem perſequitur
herculis clypeus
tãquam pauo ſe circumſpectans
cadaueris inſtar venuſtus

Fortitudo.

Maſculum
achilles
achilleum argumentum
naxia cos
adamantinus
aut manenti vincendũ, aut moriendum
thurium lema
mœnia ferrea
infige plagam
in lypſidrio pugnas
ſolæ, Lacenæ viros pariunt
achillea arma
deorum liberi ſunt in vulnerabiles
tydeus corpora, animo Hercules
murus ſemiramidis
pallenicum tueri
atticus miles

Fortunæ commutatio.

Teſtulę tranſmutatio
alia vita, alia dięta
nunc pluit, & claro nũc Iuppiter ęthere fulget
cum deo quiſque & gaudet, & flet
ipſa dies quandoque parẽs quandoque nouerca
omnium rerum viciſſitudo
multę rotę voluentur
fortuna ęſtuaria
res in foro noſtro
flos cinis
cataſtrophe fabulę
bene natis turpe eſt male viuere
vbi non ſis qui fueris, nõ eſt cur velis viuere
ad priſtina pręſepia
a remo ad tribunal
dionyſius corinthi
nemo mortalium omnibus horis ſapit
pitana ſum
fors domina campi
inter manum & mentum
multa in medio
mars communis
circulus res mortalis
quod aliter cõdiuit coquus aliter condiam

bona nemini hora eſt
oſculana pugna
per manus tradere
de manu in manum
cedrus cecidit
cras cerdo, hodie nihil
computatorum digiti
nauſiclidis ſolitudo, nec ver, nec amicos
victoria ἐπιρραλής

Fortunata ſtultitia.

Athenienſium incõſulta temeritas
dormientis rete trahit
in nihil ſapiendo iucundiſſima vita
malum vas non frangitur

Fraus ab amico.

Vallus vitem decipit
canis mendico auxilians
aſcoliſſare
agamemnonium epulum
vulpis reliquiæ
nodorum vincula texentes

Frugalitas.

Phormionis thori
a colo non fico
allium in retibus
oliuam ne comedas
cilicii imperatores
vita doliaris
ſycion arrodens vxor lacernam texe
tanquam in phiditiis
hecatæ cœna
thymbra victitans
ſalem lingere
ſi caſeum haberem
xenocratis caſeus
aſpera vita ſed ſalubris
ſalem & caſeum edo
anima ſicca ſapientiſſima
hecales cœna
in agrum ſeruus
cappari victitas, qui potes Anthia
eſt modus matulæ
hortus altera ſuccidia
indigentia mater ſanitatis

Fruſtrata ſpes.

coruum deluſit hiantem
theſaurus carbones erant
bolus ereptus e faucibus
murem oſtendit pro leone
concupiuit aſſam
ne per ſomnium quidem
aliena iacis
larus parturit
cepphus parturit
parturiunt montes
lupus circumputeum
lupus hiat
aurificem te futurum
quærens obſonium
ne quære mollia
duos inſequens lepores
hic funis nihil attraxit
inani ſpe flagrat
fluuius non ſemper fert ſecures
ſpem precio emere
ſemper agricola in nouum annum diues
cretenſes ſacrum
nucleum amiſi, reliquit pignori putamina
præuertit ancoræ iactum deus
in caducum parietem inclinare
fœdum eſt manſiſſe diu vacuumque rediſſe
non omnia eueniunt, quæ in animo
ſcipioni arundineo
ab alno ſpectat
argiuos armat oraculum
minuunt præſentia famam
ſuilla abſumpta, bouem nõ expectes
da panem & pugnum

Fuerunt non ſunt.

Stultus opportuna loquut'
iam illi iam nõ ſunt, at qui ſunt mali
fuere quondam ſtrenui
fuimus Troes
omnia bonos viros decent
ſæpe etiam eſt holitor valde opportuna locutus
ſummaria indicatura
bubulcus antea, nunc caprarius
leo prius, nũc leporem agit
olim Pelaſgi, Danaidę poſtea

Fucus.

Lecitum habet in malis
oleo nitidius
ſchenicolæ
theſſalicum numiſma
alind quidpiam exorna
cathatum ſicaminorum in malis habere
formoſus ſine pulcritudine
caracalle nummi
geometriam exercere in cilio

Garrulitas.

Archytæ crepitaculum
arabius tibicen
turture loquacior
prolixius Iliade
cornicari
daulia cornix
hirundinum muſea
luſciniæ nugis inſidentes
in mentem quidquid venerit
ad viuum diſerti
cicadæ ſine canent
citeria
muſarum aues
tam multa quam ſapiens
dodonęum ęs
eaute loquacior
littore loquacior
cicada vocalior
non eſt eiuſdem & multa & opportuna dicere
homo ſemper contradicens
tanquam ſuber
telenitia echo
balneator
moſcus canens Bœoticum
ſi coruus poſſet tacitus paſci
quicquid in buccam venerit
quicquid in linguam venerit
citra vinum temulentia
meliacum nauigium
interſecta muſica
lingua quo vadis
leuiſſima res oratio
ſaburratus
cane Tellenis
farcire centones
ſine capite fabula
citus coum loqui non finit cicade

cicadę humi canunt
treicia hirundo labiis inſtrepit
ſupra clepſydram dicere
turtur cantat

Gratitudo.

Merces amico conſtituatur
qui lucerna eget, infundunt oleum
lingua præconi præciditur
pro bonis glomi
ſyloſontis chlamys
lingua ſeorſum inciditur
gauia in ſtagnis
immortales gratiarum horti

Hæredipetæ.

Si vultur es, cadauer expecta

Honos indigno habitus.

Bos in quadriga argentea
bos ſeptimus
aſinus in pelle leonis
ſimia purpurata
malus choraules, bon⁹ ſymphoniacus
ſtrumam dibapho tegere
ornamentum in luto, dignitas indigno

Hoſpitalitas.

Haud vnquam arcer oſtiũ
ſemper aliquis in cydonis domo
hoſpitis habenda cura
fores haber ti itas

Ignauia, & inſcitia.

Neque compluitur, neque ſole aduritur
neque larare, neq; literas
neq; tria quidem Steſichori noſti
libethriis inelegantior
barbarus e triuio
nec ſibi, nec aliis vtilis
claudi more tenere pilam
equi ſenecta
anus velut equus
ab aſino delapſus
liberæ capræ
ne æſopum quidem triuiſti
nullam hodie lineam duxi
neglectis vrenda filix innaſcitur agris

domi pugnas more galli
ſupinus
ameles angulus
ignauis ſemper feriæ
mulieris podex
qui domi compluitur
ne vidit quidem oleum
pigris ſemper eſt feſtum
ignarus habenas non tractet
circa montis radices verſari

Ignoratio.

Nullius coloris
in alieno foro litigare
in tua ipſius arena
albus an ater ſis neſcio
non nouit naios
ne pictum quidem nouit
lare viuens

Illecebra mali.

Lotum guſtauit
periculoſum eſt canem inteſtiua guſtaſſe

Impoſſibilia.

Prius lupus ouem ducat vxorem
prius duo echini amicitiã ineant
prius locuſta bouem pariet
mare prius vitem tulerit
prius teſtudo leporem præuerterit
ſurſum verſus ſacrorum fluminum feruntur fontes
fontes ipſi ſitiunt
citius in naui cadens a ligno exciderit
aquilam teſtudo vincit
terra volat
citius elephantum ſub ala celes
capram portare nõ poſſum & imponitis bouem
ab aſino lanam
ſimul ſorbere, & flare
ſine pennis volare
ſtatuam faucibus colas
nunquam efficies, vt recte ingrediantur cancri
lambucam citius
lenticulam angulo tenes
ex arena funiculum nectis
aſini cauda non facit cribrũ

augiæ ſtabulum
veſte circumferes ignem
lupo agnum eripere
luſciniæ deeſt cantio
quid ſi cœlum ruat?
bos porrecto vltra Taygeton capite
nec Deus, nec homo
vento viuere
ſcarabeus citius faciet mel
mulieri deſunt verba
tantali menſa
atlanticum mare cotyla exſorbere
priuſquam ignitus lapis enatarit
andromachen ex anguibus concinnare
rete inflas
amnis curſum cogere
citius terra æthera conſcendet
in aceruum metere
myricæ citius poma ferent

Imperitia.

Dulce bellum inexpertis
operarii
vocales

Impoſtura.

Dare verba
addere manum
os ſublinere
obtrudere palum
fucum facere
circum tondere comam
noua hirundo
perſonam mauult, quam faciem
in laqueum inducere
obolum reperit parnætes
epheſiæ literæ
embarus es
planus ſemel crura fregit

Improbi.

Lydi mali
lerii mali
ætoli
mali commatis
bipedum nequiſſimus
tenedius tibicen
phrynondas alter
noui Simonẽ, & Simon me
beſtia beſtiam nouit

ambrones

ambrones
ballio
eurybariſſare
vltra Eurybatum
tria cappa peſſima
duplex cappa
diagoras melius
non capit ſomnum
lupi decas
cum ſacco adire
onobatis
cercopum cœtus
cercopiſſare
magis impius Hippomene
mare proluit omnia
qui omni in re, & in omni tempore
ſeruilis capillus
vlyſſis remigium
dii dent tibi tuam mentem
non es laudandus
compendiaria res eſt improbitas
inſania non omnibus
ſacrum ignem inflari nefas
ſiphnia arra
annulus aureus in nare ſuilla
duret equi ſpeciem præferr

Impudicitia.

Oſce loqui
o nobatis

Impudentia.

Manci pera
faciem præficare
nudo capite
atticus aſpectus
lingua non redarguta
perſonam non faciem gerit
ſine perſona laſciuire
tabernariam exercet fronte
ilio indigna verba
lynges

Inanis metus.

vmbra territas
vtre territas
da lapidi volam
mure obſtrepente, etiam timet
panicus caſeus
metum inanem metui
multa in bellis inania
theagenis hecatæum
canes timidi vehementius latrant
aſpetſiſti aquam
leporem frondium crepitus terret
lamiæ turris
vti nutrices lamiam

Inanis opera.

aſinum tondes
ab aſino lanam
vtrem vellis
caluum vellis
æthiopem lauas
mortuum flagellas
aquam e pumice poſtulas
mortuo verba facis
littori loqueris
bulbos quæris
aquilam volare doces
delphinum natare
delphinum cauda ligas
nebulas diuerberare
aſini caput ne laues nitro
de aſini proſpectu
ad fractam canis
de fumo diſceptate
de aſini vmbra
arenam metiris
arenæ mandas ſemina
de lana caprina
in aqua ſcribis
reti ventos venaris
ignem diſſecare
iſthmum perfodere
in arena ædificas
parieti loqueris
cribro aquam haurire
in aqua ſementem facis
danaidum dolium
fimo ſuffitum facere
bos ad ceroma mittis
ocnos funem
nudus nec à centum viris ſpoliari poteſt
operam & retiam perdere
ſterilem fundum ne colas
eundem calceum omni pedi
in ſaxis ſeminas
vtrem mergis
in aqua ſitire
inter lapides pugnabant, nec lapidem tollere poterant
cauam Arabiam ſerere
aranearum telas texere
arare littus
e multis paleis parum fructus colligi
ouum adglutinas
penelopes telam retexere
oleum & operam perdidi
periit ſus
ollam exornas
ollas oſtentare
quid opus erat longis canere tibiis
nihil agere
cum diis non pugnandum
aſinum ſub fræno currere doces
apud nouercam queri
ferrum natare doces
cauda tenes anguillam
auſtrum perculi
cui nullum negotium erat Hermeneum muro cinxit
milium terebrare
vacuam inhabitare
in frigidum furnum panem immittere
coruus albus
lapidi loqueris
linum lino nectis
ſurdo oppedere
laterem lauas
anthericum metere
lapidem elixas
ſurdo canis
vtrem cędis
verberare lapidem
impete perirum artis
laborem ſerere
a lupi venatu
alienum arare fundum
hylam inclamas
hic funis nihil attraxit
hydram ſecas
cotem alis
cum coryco luctari
cum diis pugnare
cum plurimum laborauerimus, eodẽ in ſtatu ſumus
cum laruis luctari
canis

vtre

vtre territas
ſenex pſitacus negligit feru lam
mortuo mederi
ſenem admonete
vmbra territas
mari aquam addere
inaniter aquam couſumis
vudas numetas
incœlum iacularis
in eodem hæſiras luto
voluitur luto dolium
vlulas Athenas
in ſyluam ligna ferre
contorquet piger funiculū
tranquillum etheta remigas
ventos colis
veuto loqueris
nugas agere
actum agere
aquam in mortario
volantia ſectari
ſaxum voluete
ex inanibus paleis
fruſtra cauis
milium torno ſculpere
obtuibas fruſtra
memorem mones
canerum ingredi doces
apud fimum odorum vaporem ſpargis
inuitis canibus venaris
inuitos boues plauſtro inducere
contra torreutem niti
contra ſtimulum calces
leonem larua terres
ſenis mutare linguam
ſenis doctor
hereulei labores
quaſi ſutrium eant
aſinus balneatoris
mare exhauris
exurere mare
phrynichi lucta
muſcas depellere
aues quæris
humi auris
excubiarum cauſſa canens
influit, quod exhauritur
e tantali hortis
dentem dente rodere
oreſti pallium texere
ver ex anno tollete
barbam ab vlnis puerorum vellere
caprarum nomina
dormienti loquor
ventos paſcere
in cinere ſcribere
araneæ tela
acceſſorium operis loco

Inæqualis penſatio.

Ne verba pro farina
pro perca ſcorpium
vmbra pro corpore
palumbem pro columba
pilos pro lana
pro malo cane ſuen
malo bono penſare
diomedis, & glaudi
ad fractam cauis
conos artoxya
ſi vinum poſtule, pugnos illi dato
in parte vel ignem prædetur aliquis
amiſit vrbem, & pugionem recepit

Incertus euentus.

Mars communis
inter os & offam
multa eaduni inter calicem & ſuprema labra
in herba eſſe
neſcis quid ſerus veſper vehat
nullo ſcopo iaculari
ſi crebro iacias, aliud alias ieceris
ſol omnium dierum, noudum occidit

Incitare.

Alas addere
cithara incitat ad bellum
claſſicum cauere
ſtimulus fodete
cubito ſtantem tangere
fodere latus
aurem vellere
eur ceſſatum eſt?
frigidam aquā ſuffundere
feri puer
ignarium dare
ad ſcamma producere
hinnulus ne cum leoue par tiatur

Inconſtantiæ, perfidiæ verſutiæ.

Ventorum ſtatio
panagæa Diana
cothurnus
vnica filia duos parare generos
chimæra
lachryma nil citius areſcit
modo palliatus, modo togatus
pedibus vtriſque claudicare
vtroque uutans ſententia
venti campus
mutabilior Metra eriſichthonis
chamæleonte mutabilior
polypi mentem obtiue
mulieris animus
euripus homo
cnips in loco
cothurno verſatilior
aliud ſtans, aliud ſedens
duabus ſedere ſellis
duos parietes de eadem dealbare fidelia
duplices viros
de toga ad pallium
duodecim artium
theſſalorum commentum
phœnicum pacta
locrenſe pactum
thracium commentum
hoc calciamentum conſuit Hiſtiæus, Ariſtagoras induit
thraces fœdera neſciunt
quibus nec ara, neque fides
altera manu fert lapidem, altera panem obſtentat
repariazare
maritimi mores
lingua iurauit
punica fides
græca fide
non idem ſunt ſcri ptuta, & leucæus
dædali opera
admirabiles in nectendis machinis ægyptii
multa nouit vulpes

magnus

magnus verſator in re puſilla
ſimia non capitur laqueo
volaticum iuſiurandum
ſemper adfert lydia mali quippiam
ſemper africa noui aliquid apportat
veriſimiliter mentiens
lampon iurat per anſerem
magis varius quam hydra
ſiſyphi artes
pyrrhandri commentum
megaricum machinamẽtũ
vlyſſeum commentum
vias nouit, quibus effugit Eucrates
libyca fera
e poculo perforato bibere
expedit habere plura cognomina
ſi leonina pellis non ſatis eſt, vulpina addenda
non chius, ſed cius
veſpertilio
trochi in morem
fons Dodoneus
vtroque claudicare
protei more
dextrum pedem in calceo, ſiniſtrum in pelui
multa noris oportet, quibus Deum fallas
ex eodem ore calidum, & frigidum efflare
ex ſe fingit velut araneus
obliquus curſus
cantharo aſtutior
caſſioticus nodus
pardi mortem adſimulat
ſphondyla fugiens
vulpis reliquiæ
pergea Diana
pardalis exuuium induere
deos abſentes teſtes facit
ſenis ita

Inculpatus.

Ratia quidem apparet &c.
aurum indice exploratum
purior clauo
a puro pura defluit aqua
aurum igni probatur
aurum colophonium
ne momus quidem ipſe poſſet carpere
ſol non inuidet veſpere
maſſilienſes mores
amicus Plato, magis amica veritas

In delitijs.

Porcellus acarnanius
mus albus
melitæus catulus
alexandrinæ delitiæ
agri podex
ex cubitis cenare
expumicare
criſpiores apio
totam ſpirare Arabiam
ſiculæ menſæ
pigris ſemper eſt feſtum
quem eos non nutrit, illum nec Aegiptus
byſſina verba

In deprehenſos.

Folio ficulno tenes anguillam
medius teneris
decipula murem cæpit
in laqueos lupus
in area laritas
in eaſdem anſas veniſti
laqueus laqueum cæpit
laciadæ
hinc illæ lacrymæ
vbi cognitum eſt, quod erat occultum
hæc Helena
culleo dignus
hydrus in dolio
tempus omnia reuelat
cuculus
anguilla in ſtrigmento
determinare foſſam

Indiligentiæ.

Princeps indiligens
ſi quis iuxta ciuitatem clipeus
malus ianitor
phani oſtium
a limine ſalutare
vt canis e Nilo
per tranſennam inſpicere
per ſatyram
ſummo pede
ſummis labiis deguſtare
extremis digitis
primoribus labiis
molli brachio, leni brachio
compreſſis manibus
pulmo prius veniſſet
oculis clauſis agere, vel perſtringere
de paxillo ſuſpendere

Induſtria.

Dii facientes adiuuant
cum Minerua manum moue
manu admouenti fortuna imploranda
ni purges & malas, non comedes
neque mei, neque apes
qui vitat molam, vitat farinam
manum admouere
optimum obſonium labor ſenecturi
lutum niſi tundatur, non fit vrceus
ſerere ne dubites
qui arat oliuetum
quid tandem non efficiant manus?
probæ materia eſt, ſi probũ adhibeas artificem
artem quæuis alit terra
ex vmbra in ſolem
muli Mariani
ais porticus miſeriæ
multis brachiis æqualis
aurum e ſtercore colligendum

In facundia.

Canere ad myrtum
ialemo frigidior
peius Babys canit

Infortunij ſiue exitij.

Aſinus inter ſimias
nouacula in cotem
vita ſpinoſa
aqua & terra reddamini
aſinus inter apes
in apes induxiſti, irruiſti
tria e curia dicas
ad aquam malus
canis in vincula
mitte in aquam

adcy-

adcynoſarges
ad cotuos
in puteo cum canibus pugnare
in bearam
in orci culum
charontis ianua
terreſtria balnea
aurum habet Toloſanum
equam habet Seianum
tragicum malum
moſtelam habes
cadmea victoria
fortunatior Strobolis
iſſa
nens læua
genius malus
mala vltro adſunt
per medium anulum trahaˉris oportet
e tribus malis vnum
extrema extremorum mala
ogygia mala
diolygium malum
labore laborioſius
lemnium malum
magnetum male
malis mala ſuccedunt
tenarium malum
tam perit, quam extrema faba
viuus videnſque
ilias malorum
lerna malorem
ſemper Ilio mala
ſybaritica calamitas
alio relinquente fluctu, alius excipit
cyrbes malorum
noctua inter cornices
hodie nihil ſuccedit
malorum theſaurus
malorum panegyri
per tenebras quę apud quercum
grauiora Sambyco
malo aſino vehitur
miſerior monomaris
quæ ex antiqua
cuiuſmodi portento me inuoluit fortuna
my ſorritus es
ſeruabis bouem
inus dolores
niobes mala
antiopæ luctus
cythnicę calamitates
cyrnea iactura
argyeollis
ardadamieum bellum
ardens veſtis
aegyptii nuptiæ
militauit cum Braſiuade
qui multum obfuit
excubias agere in Naupacto
lepus apparens
inpta ancora
commune naufragium
obediētia felicitatis mater
mariandinus tibicem
ſinuæ ſanguinē profudiſſe
tenedia regula
oreſtis inſaniam inſanire

Ingenij malitia & inſtitutio.

Lupus pilum mutat, non mores
naturam expellas furca tamen ipſa recurrit
lignum tortum, haud vnquam rectum
aethiops non albeſcit
qui ſemel ſcurra nunquam paterfamilias
podex lotionem vincit
occaſione dūtaxat opus improbitati
ſaliuam imbibere
quo ſemel eſt imbuta recēs ſeruabit &c.
pardus maculas nō deponit
coloſſi fragmenta
eloquentia male ſiue moribus diſcitur
inteſtina adolens, ipſe carnes deuorat
figura & triobolus
vulpes pilum mutat non mores

Ingratitudo.

Viuum noueris
ale luporum catulos
aries nutricationis mercedem perſoluit
qui canem alit externum
hirūdines ſub eodem tecto ne habeas
pro beneficentia Agamemnonem vlti ſunt Achiui
pro perca ſcorpium
nemo bene merito bouem immolauit &c.
ſimul & miſertum eſt, & interiit gratia
in ſenecta ne quid beneficiū collocaris
acieris miniſterium
humeros licet perdas aquam in contendo

Ingrata ob vetuſt.

Piſcis nequam
piſcis repoſitus
quantum ex Bacchanalib.
antiquiora Diphthera loqueris
ab aborigenum ſeculo
a nannaco
res cannacæ
antiquior quam elaos
per antiquum diem
pellenæa tunica

Initium laudatum.

In hoc calciamento pedem habet
operi incipienti fauendum
cum paruula eſt, bona videtur ſpina
primum aegina pueros optimos alit
primum Mars in filiis laudatus eſt

Iniuſtitia.

Stateram ne tranſgrediaris
malum lucrum, ęquale diſpendio
fabarum arroſor

Inſalubritas.

Qui mori nolit ſybari ante tempus
herculanus morbus
herculana ſcabies
cadaueris inſtar venuſtus

Inſidiæ.

Canis ad cibum
caueutis elāculariαs inſidias
oportet omnibus corydalis cragnlam iniicere
ab tranſenna cibum
in tranſennam inducere

L pul-

pulchre fallit vulpem
cuniculis oppugnare
punicis malis omnibus gra
num aliquod putre
equus Troianus

Inſtans.

Ante pedes
in manibus eſſe
conclamate vaſa

In ſtupidos.

Ede naſturtium
nihil ab elephante differs
porcus obeſus
ſacer piſcis
tanagræus cetus
mamacuthæ
loquax talpa
bos marinus
nihil differs à cherephonte
mens non ineſt centauris
beccеſelenus
ſaturni podex
caput vacuum cerebro
margites
rana gyrina ſapientior
ouium nullus vſus
ouium mores
fœnum eſſe
tibicines mente capti
ne quis vnquam Megarenſi
bus
midas auriculas aſini
fungus
aut regem, aut fatuũ naſci
oportet
ſtultior Melitide
neſcit capitis, & inguinis di
ſcrimen
vir videbatur nauis
terræ inteſtina
latus hians
lucerna pinguior
bœotica ſus
bœticum ingenium
bœotica auris
aſinus ſtramenta mauult,
quam aurum
colophonium calciamẽtum
in nauibus educatus
vaſis inſtar
veruecia ſtatua
tredecim cubitorum
antiquiores crono & Tita-
nibus fuiſtis
ſalſitudo nihil ineſt illi
bibe elleborum
ſtrychnum bibit
porcum immola
ſquillas e ſepulchro
minus habet mentis, quam
Dithyramborum &c.
piſtilio retuſius
embarus ſum
phryx plagis emendatur
ſeruilior Meſſana
ſtultior corœbo
ſtultior Morycho
ſtupidior praxillæ
corpus ſine pectore
antronius aſinus
archadicum germen
arcadas imitans
aſinum in rupes
feles Tarteſſia
ſtulto ne permittas
non ineſt illi dentale
ſeptennis cum ſit, nondum
edidit dentes
ſtultitia eſt Iouem putare
eſſe
vt Bagas ſtas
deſertum obtueri
terebintho ſtultior
cæcus auribus
bis pueri ſenes
ſaturniæ lemæ
auris Batauа
abderitica mens
neronianas thermas refrige
rat
archigenis indiget
pulmonis vitam viuit
phryx non minus, quam
ſpintharus
ne Mercurius ipſe quidem
ſanarit
alba præcordia

Intemperantia, libido

Myconius vicinus
vnico digitulo ſcalpit caput
baceli ſimilis es
hermioſus vſq; ad gulam
batalus
tibicinis vitam viuis
ſamiorum flores
ſponſi vita
melle te ipſum perungis
ſamiorum larua
ſamium comatum
ſardanapalus
vale charum lumen
lesbiis digna
lesbiari
corinthiari
lydus in meridie
lydus cauponatur
pepones
lydo more
videre mihi labda
adonidis horti
vt corinthia videris
agathonia cantio
ſummo digito ſcabere
chalcidiſſare
phicidiſſare
ſiphniaſſare
cliſthenem video
ſinopiſſas
ſus per roſas
aries cornibus laſciuiẽs
caprarius in æſtu
quæ ſub alis fiunt
e maſſilia veniſti
complura maſculi canis cu-
bilia
lentiſcum mandare
perniciſſare
nil boni cogitat vir arrigẽs
vita charadrii
circulator cybelius
voluptas malorum eſca
lumbos fractus, vt Myſius
aſinus
vtramq. inflare tibiam
caticum ſchema

Intempeſtiua, inepta.

Saturnalia non ſemper
ibyci equus
in craſtinum ſeria
ſimulare cupreſſum
intempeſtina beneuolentia
in lente vnguentum
aeſtate penulam deteris
menſe maio nubunt malæ
mentam belli tempore ne-
que ſerito, &c.
roſam, quæ præterierit, ne
quæres iterum

foras

foras cares, non amplius au thiſteria
anns hirei ſtans
anus bacchatur
feli crocoton
apage hoſpitem
quid de puſillis magna proç mia
tragędias in nugis agere
annoſam arborem tranſplã tare
ne vnquam viris ſenis
moleſtum ſapientem apud ſtultos loqui
malum eſt bonnm
in pace leones
mira de lente
cum Euandri matre loqui
alabandicum opus
inter lugentes iocari
monitor capras age
morſimi verſus quis deſcri pſerit
clypenm poſt vulnera ſume re

Internicio.

Funditus, radicitus
ne igni ſer quidem reliquus eſt factus
ne bolus quidem relictus
pinus in morem
perdere naulum
cum caue ſimnl & lorum
fuimus Troes
qui iure perierunt
omitte vatem
rudens omnis diſruptus eſt
multores reipublicæ peſtis
hippodromica bona

Inuidia, æmulatio.

Cognatio monet inuidiam
eſurienti ne occurras
inuidus, vicini oculus
figulus figulo inuidet
inimicus & inuidus vicino rum oculus
vnicum arbuſtum non alit duos erithacos
vna domus non alit duos ca nes
zoili
edentulus veſcentium den tibus inuidet
expertes inuidentiæ
iactantiæ comes inuidia
turpeſilere
optat ephippia bos piger, optat arare &c.
fertilior ſeges eſt in alieno aruo
præſtat inuidioſum eſſe quam miſerabilem
alauda non eſt ſine criſta
matteæ bellnam alit
a vipera morſum calpas

Ira.

Lucernam accendere poſſis
in fermento iacere
fluctus motus
iracundior Adria
mordere frenum
mordere labrum
telum ira facit
bilis in naribus
herculis ira

Iteratio citra tedium.

Bis terq; quod pulchrum
honeſti nulli ſacietas
vnedones

Iteratus error.

Eadem oberrare
iterum ad lapidem eundem offendere
nõ licet bis in bello peccare
vulpes non iterum capitur laqueo
cauendum ab eo, qui ſemel impoſuit
venia primum expetienti
ſus in volutabrum
canis reuerſus ad vomitum

Iudicandi.

In quinque iudicium geni bus ſitum eſt
panidis ſuffragium
ſus tubam audiuit
auris Bataua
coruus albus
cæci pręſcriptio
quod index auro, id aurum homini
lydius lapis
gnomon, & regula
tenedius homo
tenedius patronus
manum ferulę ſubduximus
nouit quid albũ, quid nigrũ
nouit mala & bona
purpura iuxta purpuram di iudicanda
amuſſis alba
lesbia regula
naſus
cenſoria virgula
veteris mouetç
pulchra apud pueros ſimia
poſtes tranſcendere
omnem lapidem nitidum adorantes

Iuuenta.

Iuuenta viribus pollet
iuuenari

Iuſtitia.

Aequa lance
rhadamanthi iudicium
orphica vita
rectam inſtans viam
virtus ſimplex
partitio non pręfocatio
homines frugi
exigua res ipſa inſtitia
trutina iuſtius
iuſtitiæ oculus
iuſtitia iuſtior
mars rex
bachyris
eadem penſare trutina
rhamnuſius
prieneuſis iuſtitia
rectam ingredi viam
dum clauum rectum teneã
ad amuſſim
ne moueto lineam
ex ęquo partire
æqualitas haud parit bellũ
quæ non poſuiſti, ne tollas
a ſacris abſtinendæ manus
nemo quemquam ire prohi bet publica via
zaleuci lex
dat veniam coruis
quod alii vitio vertas, ipſe ne feceris
vrbanus nihil æqui cogitat
draconis leges

Laceſſentis.

Arietem emittit
cominus atque eminus

non vt prior lædam
nunquam enim meos abegerunt, nec equos
tangere bulcus
temulentus dormiens non eſt excitandus
thuniſſare
irritare crabtones
vt lupus ouem
inſuete in ſaccum, vel culeũ

Lætitia, vide triſtitia.

Languor, vide vehementia.

Laudata.

Clauis in lingua
ſilentii tutum premium
mulierem ornat ſilentium
alia committenda, alia celãda
qui obticeſcit
qui continet archanum
muti citius loquentur
areopagita taciturnior
veluti Minetuæ calculus
ſapientes ſunt, qui veteri vino vtuntur
mare amnium non indiget
primus, ſecundus, tertius
primus, medius, nouiſſimus
ne ſol quidem ſciet
ne vicini quidem ſentiunt
qui ſitiunt ſilentio bibunt

Lautitiæ.

Iouis cetebrum
iouis lac
deorum cibus
attica bellaria
herculana balnea
in cotyla geſtaris
mellis medulla
optimum condimentum fames
afra auis
anima, & vita
cotuniſſare
Lydorum caricæ
qui poſſum ab hoc epulo abeſſe
thaſium infundis
nectaris flos
veneris lac
cęna popularis
in leporinis
non ab Hymetto
laconice cænat
theſſalus miſſus

Libenter.

Accipit & glebam erro
obuiis vlnis

Liberalitas.

Quod recte datum eſt
pingui menſura
pleno modio
bis dat, qui cito dat
ambabus manibus
promus magis, quam condus
larus in paludibus
coladi chœnix
bona porſenæ
de alieno liberalis
plena manu
communis Mercurius
theagenis munificentia
charitate ſeptum eſſe oportet

Libertas, veritas.

In vino veritas
quod in corde ſobrii, in lingua ebrii
vinum animi ſpeculum
lingua lapſa verum dicit
emendus cui impenes
oracula loqui
vera fronte
vero verius
de plauſtro loqui
iubentis aperte loqui
obſequium amicos, veritas odium parit
byzeni libertas
& fama fuit, & eras
aperte ſimpliciterque loqui
veritas ſimplex oratio
ad cribrum dicta
curetum os
in vino veritas
ficus ficus, ligonem ligonẽ vocat
audi quæ ex animo dicuntur
profundum ſulcum
os ineſt orationi
libera corcyra
liberi poetę
ter
alba linea
veriora Bacidis dictis
libera in cynadra aqua
ad Scitrhonem tendere
amicus plato, magis amica veritas
in cauea non canit luſcinia
libertas Romana
latina libertas
domi ſuæ, quilibet rex
leuato velo de cauſſa cognoſcere
quod ſal carni

Longeuitas.

Neſtorea ſenecta
vltra penſum viuere
vltra catalogum
vltra linum
cornicibus viuacior
heſiodi ſenecta
tithoni ſenecta
phęnice viuacior
ſibylla viuacior
facies tua computat annos
alterum pedem in cymba charontis habere
viri ſenis aſtaphis caluaria
maturæ fias ſenex
mala ſenium accelerant
ſexagenarios de ponte deiicere
viriat lapidem longum tempus
mors optima rapit
in ſola ſparta expedit ſeneſcere
fatale vitę tempus
ſenex bos non lugetur
viuum cadauer
danace
epimenidum corium
idem Accii, quod Titii
vito ſeni maxillæ baculus

ſeneſcit bos
phenicis inſtar reuiuiſcere

Lucrum ex ſcelere.

Vſuta nautiæ
tributis potiora
lari vita
aquæ ſurtiuæ dulciores ſunt
briarei manus iniicere

Luxus & mollicies.

Vita maecerata
pontificalis cæna
pergræcari
ſemper leontini iuxta pocula
thericlei amicus
ſale perunctus hic adiuuabitur
e clibano bones
theſſalorum alæ
ſapientia vi no adumbratur
ſine Cerere & Baccho friget Venus
heterognathus
ſiculiſſare
ficus auibus gratæ
aſini mandibula
choreæ Ioniceæ
matrem ſequimini porci
ionice
porcus Troianus
græco more bibere
decempes vmbra
venter auribus caret
ventrem mihi obiicit
vtres Thylaci
piteus non fert vaſa inania
bos in ſtabulo
herculani lecti
abronis vita
epiſcythiſſate
ſybaritica menſa
ſyracuſana menſa
vixit dum vixit
nauiges in Maſſiliam
teneri calidis balneis
amazonum cantilena
amphidromiam agere
ex amphitheto bibere
maſchalam tollere
vinum ſenem etiam vel nolentem ſaltare &c.
vinum caret clauo
coronam quidem geſtans, cæterum ſiti proditus
cerylus euadam
binis tonderi forficibus
ne Dæon piſcis moleſtus ſit
dorice incedere
alexandrinæ delitiæ
nemo comatus, qui non p̄ciditur
hercules in Lydia
in communi piſce non inſunt ſpinę
theſſalicus ſaltus
ſuaue me ſuffocet
thmuitarum hircus
ad oculos magis, quàm ad veſicam pertinet
volſellis pugnare, non gladiis
nectat ſpirat

Magnifica promiſſa.

Aureus in olympia ſtato
aureos montes polliceri
ſolidos e clibano
charetis pollicitationes
album panem pinſo
modio demetiar
verba importat Hermod.
alybantis hoſpitis munera
heſperidum mala
cillicon bona
nicoſtrati more
ſponde, noxa præſto eſt
montes frumenti
theagenis hecateum
theatrum ſimul & aperit, & claudit

Magni momenti.

Vel Megaram vſque
dignum propter quod vadimonium deſeratur
ſal patriæ pluris faciendus, quàm hoſpitis menſa

Maledicentia.

Execrationes ſerere
meſonica dicteria
vltra hyperbolum
archilocum calcas
cuminum ſerere

Mali retaliatio.

Neoptolemi vindicta
termeria mala
dedi malum, & accepi
qui quæ vult dicit, quæ non vult audit
eodem bibere poculo
pro pede xenium

Malum conduplicatum, aut renouatum.

Ignem igni ne addas
ignis non extinguitur
oleum camino addere
oleo incendium reſtinguere
hydram ſecas
malum malo medicari
morbum morbo addere
lutum luto purgare
pro cęco exoculatus
pręſtat vni malo obnoxium eſſe quam duobus
poſt Marathonem pugna
lis litem ſerit
de fumo ad flammam
litem parit lis
eſt Pylus ante Pylum
fallacia alia aliam trudit fallaciam
illico hyems erit
tumultus poſt bellum
addere gangrenam
neque phaſis mala eluat
ſoraeus malorum
in eodem valetudinario iacere

Malum vertens bene.

Nunc bene nauigaui cum naufragium feci
laqueus auxiliari videtur
bellum haud quaquam lachrymoſum
e tragico comicum drama

Malum aſſuetum.

Callum ducere
neque enim ignarus ſum
nota rés mala

vſus

vſus eſt altera natura
ſcarabeo citius faciet mel
Malum accerſitum, aut retortum.
Ilienſis tragędum conduxit
ſuo iumento ſibi malum accerſere
qui inſpuerit in cauernam formicarum
ſuo ſibi hunc iugulo gladio
ſuo telo
ſuo ipſius laqueo captus eſt
ſuo ipſius iudicio periit ſorex
incidit in foueam quam fecit
captantes capti ſunt
in venatu periit
hanc techinam in te ipſum ſtruxiſti
ex ipſo boue lora ſumere
talia gignit bellum
ſecurim iniicere
ſibi parat malum qui alteri parat
nemo leditur niſi a ſeipſo
chius dominum emit
viro Lydo negocium non erat
mala attrahēs, vt cæcias nubes
nequid ſuo ſunt capiti
arcadiam me poſtulas
in cęlum expuis
in tuum ipſius malum lunā deduces
lunam detrahere
eutycles
dares entellum
ipſe ſibi perniciem accerſiuit
accerſitum malum
atlas cęlum
coruus ſerpentem
omnes attrahēs, vt magnes lapis
bis interimitur qui ſuis armis perit
colubrum in ſinu fouere
hoſtis domeſticus
pyrauſte gaudes gaudium
capra gladium
prudens in flammam mitto manum
calidum prandium comediſti
malum conſilium conſultori peſſimum
bœotis vaticinare
camelus deſiderans cornua etiam aures &c.
ſibi malum reperit
cœno puram aquam turbans, nunquam &c.
bellorophontes literas
ale lupotum catulos
phoci conuiuium
puer glaciem tractat
turdus ipſe ſibi malum cacat
tute hoc intriſti, omne tibi exedundum
faber compedes quas fecit, ipſe geſtet
ipſe ſibi mali fontem reperit
ipſi teſtudines edite
bos aduerſum ſe ipſum puluerem mouet
echinus partum differt
noſtris ipſorum alis capimur
cenoe charadram
capra contra ſe cornua
carpathius leporem
calidam veruti partem
cornix ſcorpium
cornutam beſtiam petis
cicadam ala corripuiſti
iritare crabrones
octipedem excitas
anagyrum commoues
ſuem irritat
leonem ſtimulas
fontibus apros immittere
leonem radere
malum bene conditum
mouere camarinam
pyrauſtæ interitus
ipſa olera olla legit
ipſo cratere
docui te vrinandi
fecem bibat, qui vinum bibit
de fumo ad flammam
iſthmum ſi napi bibit
aſciam cruribus illidere
iecicus ictus eſt
ſemel in laqueum vulpes
formicarum nidos inſpirauit
proteruia ignominiam p̄cedit
pauca male parta, multa bene comparata perdunt
Malum male vitatum.
Fumum fugiens ignem incidi
de fumo ad flammam
euitata charybdi in ſcillam incidi
ne cinerem vitans, in prunas incidas
cucurret quiſpiam ne pluuie. &c.
Malum immedicabile.
Chironium vulnus
podex lotionem vincit
aceſias medicatus eſt
nō liberat podagra calceus
inſanus appenſis pellibus non curatur
decumani malorum fluct⁹
Malus vicinus.
Salſuginoſa vicinia
aliquid mali propter vicinum malum
ſi iuxta claudum habites, diſces &c.
Manſuetudo.
Mactata veniet lenior hoſtia
auricula infima
ſedens columba
ſpongia mollior
appio mollior
oleo tranquillior
mitior columba
cera tractabilior
pepone mollior
mitior malua
cinædo mollior
Memoria.
Iucunda malorum præteritorum memoria
ſtimulis fodere
fodere latus
cubito tangere
ignarium dare
iucundi acti labores

quæ dolent, ea moleſtum eſt contingere
vbi quis dolet, ibi & manũ habet
aurem vellere
tanquam meum nomen
ex Ilio me ducis
adamante notare

Metus ex conſcientia.

Fures clamorem
lupus aquilam fugit
lupus ante clamorem feſtinat
conſcientia mille teſtes
fures ipſi accuſant

Metus pœnæ.

Funiculũ fugiunt miniatũ
metus infamiæ
manum de tabula
absque baculo ne ingredior
cautus enim metuit &c.
in tempore cauenda pœna mali
ſamiorum mala metuis
volam pedis oſtende

Minantis.

Aeacidinæ minæ
ferrum & flamma
et meum telum
ſi tibi machæra eſt
complurium thriorum
ollam alere
calcar tollere
qui paratus ad reſiſtendum
ne mihi vacuam abſtergas

Mira noua.

Agamemnonii putei
annus elibanum
cyziceni ſtateres
carnici poemata
cornicum oculos
glauci ars
cercyrea ſeutica
tenui filo
agas aſellum
ad id, quod erat opus
magna ciuitas, magna ſolitudo
vt Aedituus reſponſa numinis prædicat
ab aula receſſit

Mixta.

Copiæ cornu
centones
aurum e ſtercore colligendum

Modeſtia, modusq;.

Noſce te ipſum
in ſe deſcendere
intra tuã pellem te contine
ter abſtergere
ſecum viuere
emungens aerius elicit ſanguinem
furor fit læſa ſępe patientia
bonus animus læſus grauiꝰ multo iraſcitur
contrahere vela
in tuum ipſius ſinum inſpue
tecum habita
efficimus pro noſtris opibꝰ mœnia
manu ferendum, non thylaco
ita fugias ne præter Caſam
demittere ſeſe
arabius tibicen
ne vicies muſicam
nihil minus expedit
ne quid nimis
dimidium plus toto
vbi paueris impera
domus recta
neque Lydorum carycas
neque peſſimus, neque primus
funem abrumpere
ne ſupra pedem calceus
meſſe tenus propria viue
iucundiſſima nauigatio
iucunda viciſſitudo rerum
iniquum petendum
ſummum cape, & medium habebis
paſtillos Rufillus
arcus tenſus rumpitur
oportet agrum imbecilliorem eſſe quam agricolã
lapides ad filum
mel ſummis digitis delibãdum
eſt modus matulæ
muſicus apparatus

Moleſti, intolerabiles.

Lippo oculo ſimilis
ne beſtiæ quidem ferre poſſent
tota hulcus eſt
muſcę improbitas
onus nauis
quos non tollerent
aegyptius laterifex
in culmo arare
anno ſenior
vt fici in oculis
athos celat latera
maniuoro vinculo
æthna Athon

Multi.

Non vna vehit nauis
quot ilicis folia
quod fluctus inſulæ

Munerum corruptela.

argentaginam patitur
bos in lingua
bouem in faucibus
lupi illum videre priores
malis ferire
muneribus vel dii capiũtur
virtutem & ſapientiam vincunt, &c.
dorica muſa
munerum corruptela
muneribus res agitur
argenteis haſtis pugnare
qui multa rapuerit, pauca ſuffragatoribus, &c.
vulpes haud corrumpitur muneribus
ſaluete equorum filiæ
pecunioſus dominari non poteſt
frumentum in populum
lepus leonem trahit aureo laqueo
manus in Aetolis habet

Munus, non munus.

Mali viri munera inutilia
pauper diuiti dans, petit
cyclopis donum
hoſtium munera, non munera
malum munus
cum Delphis ſacrificauerit, ipſe carnes abſumit

Munus aptum, aut ineptum.

Ranis vinum
non noſtrum onus

negocium

negocium non aptum
non quo uis ligno Mercurius fiat
officium humilius
apta prouincia
nauis annoſa non nauigabit per mare
putre ſalſamentum
ad pedem
iuxta nauem
pigmeorum acrothinia coloſſo adaptare
veneri ſuem
bos ſub iugum
a Deo facti
ad hoc nati, ſculpti, facti
labra non palatum rigat

Munus boni conſulendum.

Munerum animus
nihil recuſandum
donum quodcunque
arripienda quæ offeruntur
equi dentes inſpicere
thymo nemo veſcitur, vbi adeſt caro
gubernatori ſomnolēto ne benefacito

Mutandæ ſententiæ.

Palynodiam canere
calculum reducere
vertere vela
funem reuertere
conſilium in melius commutandum
imitabor nepam
talum reponere
antica excluſum, poſtica recipere
capræ anniculæ pera
ſpongia medebitur
æqualia reddere capita in pugna
duro flagello meus docetur rectius
flamma perſequeris, quem genueras

Mutati inſtituti.

Nuces relinquere
Longum valere iuſſit
rudentes & remos cum armis commutauit
pro eleganti medico malus poeta
de calcaria in carbonariam
de roga ad pallium
a Dorio ad phrygium
maritimus cum ſis ne velis fieri terreſtris
vlyſſes pannos exuit
ad bonam frugem
qui multum obfuit
circeo poculo

Neceſſitas.

Neceſſitas magiſtra
nemo cogendus amicus
fatum immutabile
fatis imputandum
diomedes neceſſitas
ingens telum neceſſitas
feras non culpes, quod vitari non poſſis
quod factum eſt, infectum reddi non poteſt
tranſuerſum agere
vocatus atque non vocatus
nec dii quidem a morte liberant
mors omnibus communis
omnia eſculenta
lepori eſurienti etiam placente fici
viro eſurienti neceſſe eſt furari
adactum iuſiurandum
volentem bouem ducito
nemo cogendus amicus
officium ne collocaris in inuitum
neceſſitas moleſta
ſontica cauſſa
panis prior prora
eodem iugo vrgeri

Nobilitas obſcuritas.

Virtus gloriam parit
auis ex auibus
cymbalum mundi
iouis germen
generoſior Codro
generoſior Sparta
ne patris quidem nomen dicere poſſit
terræ filius
matris vt capra
lychnobii
in aſtragalis nobilitas
cera & ære nobilis

Non ſolus ille.

Braſidas quidem
multi Manii Ariciæ
multiq. boniq.

Notus.

Hoc iam & vates ſciunt
rumor publicus
intus & in cute
principes inter ſe, noti

Nouitas.

In folle oſtendere
nouitas grata

Homericus verſus.

Aliud genus temi
grata nouitas
quis modus equitum
pulchra apud pueros ſimia
cælaturam olet
aſinus de Aeſopi puteo

Nugalia.

Nugæ theatri
cantilena ex ſcholis

Nunquam.

Cum Nibas occyſauerit
ad Græcas calendas
cum mula pepererit
plenilunio fiet
per harma

Nupera.

Heri nudiuſtertius
da mihi hodiernum, tu ſume craſtinum

Nuſquam.

Nec apud homines, nec in mari
vbi cerui abiiciunt cornua
in Aphannis

Nuncius lætus.

Haud annuncias bellum
prouoluitur ad miluum
quid tibi Apollo cecinit?
vulcanus tibi vaticinatus eſt
ſirenem amicum nunciat, apis hoſpitem
heleuæ crater

Obliuio.

Hac nō egredietur verbum
vino inſcribere mulieris iuſiurandum
obliuionis campus

malorum

malorum obliuio
ne malorum memineris
odi memorem compotorē
ex libro gubernat
viuorū oportet meminiſſe
olle veſtigium in cinere turbato
imis ceris eradere
bibere mandragoram

Obſcuritas.

Per nebulam
delius natator
numeris platonicis
dauus ſum, non Oedipus
bœoticum enigma
in canis podice inſpicere
ne Apollo quidē intelligat
non ſum diuinus
lex Africani
problema Archimedicum

Obſecundantis.

Ad digituli crepitum
lex & regio
Deum ſequere
non ſtaruar leænam
obedientia felicitatis mater
inſanire cum inſanientibus
bubulum obtueri

Obtrectatio, & maledicentia.

Mortui non mordent
mortuus non conuitiandū
cum laruis luctari
iugulare mortuos
non imperiam lingua
tuis te pingam coloribus
ſphæram inter ſe ſe reddere
infixo aculeo
vulgus ſuſpicax
pellem caninam rodere
zoili
archilochum teris
dente Theonino
carper citius
genuino mordere
dentata charta
hipponactum præconium
archilochi patria
etiam in deorum cætu
archilochia edicta
plauſtra conuiciis
naues onuſtæ conuiciis
morſus aſpidis.

nyſtricis ſeta
cum protogne mortuo bellum gerere

Occaſio.

Repagula aperire
ianuam aperite
capere crines
occaſio premenda
anſam quærere
eximere e manu
feneſtram aperite, & ſimilia
gladium dediſti
tollenda mali occaſio
nunc ruum ferrum in igne eſt
non ſemper erit æſtas

Ocium.

Liber non eſt, qui non aliquando nihil agit
nihil agere
rureſtris locuſta
tanquam ouis meridians
pigris ſemper eſſe feſtum

Occulta.

Fauere linguis
terra defoſſum
occultæ muſices
qui apud inferos
niſi ſi quia vidit auis
attici Eleuſinia
in tenebris ſaltare
monſtrum alere
maris circumcurrentibus
ſummis ingredi pedibus
in aurem dicere
oſtium obdite prophani
in ſimpulo
in angulo
admoto capite
vrit abſque torre
ſphyngis enigmata diſſoluit
ſub tunica & ſinu
ſub pallio condere

Occupatio ocium.

Ne ad aures quidem ſcalpendas ocium eſt
nullum ocium ſeruis
feſtum multas habens
vincula tyrihena
cum licet fugere
pigris ſemper eſt feſtum
æſopicum onus

Odium.

Odium agreſte
odium vatinianum
odium nouercale
oderint dum metuant
odit canē peius
empedoclis ſimultas
archidamicum bellum
cui iſta arrident
ne via quidem eadem
fratrum inter ſe iræ
ita omnium tardiſſimē ſeneſcit
cui placet obliniſcitur, cui dolet meminit
a te, liiæ
& Scellii filium abominor
non magis quam canem
vt lupus ouem
principum fauor

Ominandi.

Si tu proreta
cum muſis
adſint dii beati
mercurio dextro
in morbo conſumat
in tuum ipſius malum lunam deduces
introite, nam & hic dii ſunt

Omnia.

Anguſtum & latum
dulce, & amarum
nec animans, nec inanime
ioca, ſeriaque
etiam mater, & ſorores
eleuſina ſeruat, quod oſtendat

Originis.

Ex tardi gradis aſinis equus prodiit
ex quercubus nati
nunquam ex male patre bonus filius
e ſquilla non naſcitur roſa
ex minimis initiis maxima
exiguum malum, ingens bonum
bonæ leges ex malis moribus procreantur
hinc belli initium
piſcis primum a capite fœtet

ab impiis egreſſa eſt iniqui
tas
male corui malum ouum
e circulo
generoſioris arboris ſtatim
planta cum fructu eſt
magnorum fluminum na-
uigabiles fontes
hinc illæ lachrymæ
etiam e vite rubus naſcitur
ex eodem lare
etiam roſæ inter vepres na-
ſcuntur
troia non producit Thracẽ
Paraſiti.
Muſcæ
olla feruet
myconiorum more
quadra propria
ad ſolarium verſari
Paupertas.
Obolum non habet
leberide nudior
iro, codro pauperior
nudior paxillo
telenico pauperior
nudus tanquam ex matre
araneas eiicere
cum exoſſis ſuum rodit pe-
dem
macilenta manu pinguem
pedem
pedem vbi ponat
cinclus
piſtillo nudior
paupertas ſapientiam ſor-
tita eſt
pauper ſed ingenioſus
multa docet fames
zonam perdidi
animam debet
ſaguntina fames
meliæa fame
famis campus
aquam bibens
non eſt dithyrambus
pauſone mendicior
qui eget, in turba verſetur
hæcala pauperior
fames magiſtra
ad incitas
centro & ſpatio circumſcri-
pta
ne tempeſtas quidem
non habet cui indormiat
omnia præter animam
tunicati
mendico ne parentes qui-
dem amici ſunt
bipedalis
canalicolæ
theagenis pecuniæ
cleomenes ſuperat
certiſſima paupertas
cæna ſine ſanguine
mugilis vitam degere
cæna terreſtris
agreſtibus oleribus victitat
araneis abundat
crateris poetica
aranearum plenus aluus
in prato ſpinoſum aliquid
centum viri vnum ſpoliare
non poſſunt
*Penſatio beneficij, vel
officij.*
Manus manum fricat
botrus oppoſitus
da mihi mutuum teſtimo-
nium
ſenes mutuum fricant
pro Delo calauriam
fricantem refrica
eodem cubito
eadem menſura
par pari referre
hoſtimentum eſt opera pro
pecunia
pro bonis glomi
vt ſementem feceris
benefactis penſare delicta
gratia non ducitur pœni-
tentia
qui honorat, ſe ipſum ho-
norat
in pato frigida quidem a-
qua, ſed pulchrę mulieres
benefacta benefactis aliis
pertegito &c.
*Perficiendi, ſiue abſol-
uendi.*
Tenedia bipennis
colophonem addidit
colophonium ſuffragium
ſummum faſtigium im-
ponere
circulum abſoluere
ſummam manum
ſupremum fabulæ
ad vmbilicum ducit
ad coronidem vſque
ſeruatori tertium
domum imperfectam ne re
liquas
domum cum facias, ne re-
linquas impolitam
omnia octo
ad Herculis columnas
ad phaſim vſque
omni deuorato boue, incau
da defecit
bellicum canere
receptui canere
hic telã texuit, ille diduxit
filum neuiſti; & acu opus
eſt
ſummum ſuere centonem
lunæ radiis non matureſcit
botrus
nihil poteſt nec adi, nec a-
dimi
quadratus homo
vltra gades
claſſicum canere
rudem accipere
rude donare
finem vitæ ſpecta
prouinciam capere
curſu lampada tradere
polycleti norma
Perfidia.
Superauit dolum Troianũ
græca fide
punica fides
altera ſcabit, altera ferit
ex eodem ore calidum, &
frigidum efflare
magadari
altera manu fert aquam, al-
tera ignem
altera manu fert lapidem,
altera panem oſtentat
ventis & ſcripturæ in aqua
credere
Perplexus.
Ventus neque manere ſinit
neque nauigare
auribus lupum teneo
gangamon

in aqua hæret
in puteo conſtrictus
perplexus, animiq́ue conſternatus
ne Execeſtides quidem
labyrinthus
de gradu deiicere
peribis, ſi non feceris
nec currimus, nec remigamus
nec caput, nec pedes
edentulæ maxillæ
mithrii pœnas ſuſtinere
tanquam Gorgone conſpecta
ſtatua viatores omnes intuens

Perſpicacitas.

Lynceo perſpicacior
ſerpentis oculus
odorari, & ſimiles
manubrium eripere
abaridis ſagitta
ventura per dioptram proſpicit
pharus

Perſpicuitas.

Et puero perſpicuum
notum lippis ac tonſoribus
tanquam in ſpeculo
rudius ac planius
electro lucidio
velut e ſpecula
archimedes nō poterat melius deſcribere
mens vidit, mens audit

Pertinacia.

Alios tragœdos prouocat
oſtrei in morem
mordicus tenere
toto corpore, omnibus vnguiculis
gladiatorio animo
niſi crura fracta fuerint
vincat tuus tripes
gradum figere

Philautia.

Non videmus manticæ, quod in tergo eſt
quod volumus ſanctum eſt
papę Myxus
amicus tragœdos ęmulatur
tragice loqui
turpis iactantia
ne magna loquaris
argenti fontes loquuntur
fœnum habet in cornu
colophonia ferocia
oleum in auricula
ab Eteobutadis
ne intra veſtibulum quidē
aut minus animi, aut plus potentiæ
mendax atraphaxis
verrucis offendi, qui tubera habet
auris ſupina
quæ, quis ipſe facit
ſuum cuique pulchrum
ſuo quiſque ſtudio gaudet
feſtucam ex alieno oculo eiicere
ſuus cuique crepitus
pedere thus
in armis aceiſſat
& me mater &c.
te ipſum laudas
te ipſum inſpice
patriæ, fumus
multi te oderint
ſine riuali diligere
ſapere videmur cum ſimus

Potentes.

Preces armatę
piſces magni paruulos comedunt
deorum liberi ſunt inuulnerabiles

Prælongi.

Porcus obeſus
caliga Maximini
clematis Aegyptia
amens longus
nullus malus magnus piſcis
pinguis venter
puſillus quantus Molo

Præter ſpem bonum, aut malum.

coturnix Herculem
omnia ſecunda
homo homini Deus
Deus ex improuiſo apparēs
mercuriale
deorum manus
negocium ex ocio
faciunt ſphaceli īmunitatē
mopſo niſi datur
glaucus poto melle reſurrexit
lanares peliam
ſubitum remedium
ne hoc quidem male
pro virgine cerua
matulæ modus eſt
manſum male reiicias
non propter pedis eum lyra diſcidium
deorum dona ſæpe non dona

Probrum gloriam.

Fractis auribus
non omnino temere
ſutorium atramentum
ſcarabeo nigrior
cythonymi probrum
cetite cera dignus
hic bonorum virorum eſt morbus
quem fortuna pinxit
vitelliana cicatrice ſtigmoſum
probrum honeſtum
cur non ſuſpendis te
ſmyrnei mores
verba ſine penu, & pecunia

Procliuitas.

Currentem incitare
bene planſtrum perculit
a vicinis exemplum
in planiciem equum
muſtellæ ſeuum
calcar addere currenti
vna ſcutica omnes impellit
lydum in planiciem
ſphera per præcipitium
vno digitulo
ſuade lupis vt inſaniant
in numerato habere
tarichus aſſus eſt
titio ad ignem
maturior moro
olla lenticulam attigit
ignis ad torrem
incitare currentem
quam facile vulpes pyrum comeſt
tam in procliui quam imber
tanquam de narthe

mereator nauiga
vna pertica
monitor adiuuas
ignem ne gladio fodito
muſas hortari, vt canant [1]
præſente arbore ligna omnes colligunt

Proficientium in melius.

Ab aſinis ad boues
diues factus deſiit
ſatis quereus
effugi malum, inueni bonum
iuxta cubitum profecit
meliores nanciſci
melius nobis eſt quam heri
ex bono in bonum
fuit & Mandroni ficulna nauis
hodie nullus, cras maximus
i modo venare
etiam inter vepres toſæ naſeuntur
etiam vetus arbuſtum tranſferri poteſt
benefacta benefactis aliis perregito &c.
cubitis adoleſcete

Profuſio.

Calliæ defluunt pennæ
opus ad opus
gallorum tueuſare ventres
protetuiam fecit
relinque quippiam
e dolio hauris
vna eum ipſo caniſtro
largitio non habet fundum
plena manu
cupidinum crumena
feſto die ſi quid prodegeris
bello parra
glaucus alter
carichum ſepulchrum
cui multum eſt piperis etiã oleribus immiſcit
non nauigamus
drachmæ grando
qualem demens ille clamydem diſperſit?
fundo carens calix
nunquam crateri lagenam impone

Proprij commodi ſtudium.

Tunica pallio propior eſt
intus canere
aſpendrus citharædus
ne quicquam ſapit, qui ſibi non ſapit
ad ſuum quenque quęſtum ęquum eſt eſſe calidum
anguillam captare
vna lauabor
manum admouere
vndecunque lucrum
genu ſura propius
omnes ſibi melius eſſe malum quam alteri
ſibi quiſque amieus
ſimonidis cantilena
mihi ipſi balneum
ſibi canere
aſtutior eoecyee
opta vieino vt habeat
veniat hoſpes
ſuam quiſque homo rem meminit
mercator eſt
ciuitates ludimus
qua in re clarus quiſque eſt ad eam properat

Proximis vtendum.

Viam qui neſcit ad mare, & extera
vt poſſumus, quando vt volumus non licet
bona eſt etiam offa, poſt panem
ſi nõ adſunt carnes, taricho contentos eſſe oportet
auledus ſit, qui citharœdus eſſe non poteſt
ſi bouem non poſſis, aſinum agas
præſentem fortunam boni conſule
quæ dantur
præſentem mulge
quod datur aecipe
quod adeſt, boni conſule
pro incerta ſpe, certa præmia

Prudentia.

Mus non vni fidit antro
alter ianus
ſapiens diuinat
non oportet hoſpitem ſemper hoſpitem eſſe
homo Thales
acetum habet in pectore
ſapiens non eget
in holmo eubabo
perendinum ventum
amyris inſanit
non pluit poſt noctem, qua ſus agreſtis pepererit
lesbius prylis
timidi mater non flet
qui bene coniiciet
omnis virtus eſt mediocritas
familiaris dominus fatuũ nutrit ſeruum
bibliotheca animata
in paguro ſapientia
anima ſicca ſapientiſſima
erania bina gerit
manu ignauus, mente præſens
melanurum perca ſequitur
ſirenas præter nauigare
turbinem felix proſpecta
vulpes ſemel in laqueum
tempore pacis de bello cogitandum

Prudentia ſenilis.

Vetulo cane latrante
multorum Iouis feſtorum glandes comedit
annoſa vulpes
eum auſculta
anus ſubſultans
prudentia ſenum

Homerici verſus.

A etate prudentior
ſine cortice nabis
ſeneſco ſemper multa addiſcens

Prudentia coniuncta viribus.

Conſiliis ſimul & facto valens
prudentia coniuncta virib.
imperator bonus, & idem robuſtus miles

Pudicitia.

Hippolytum imitabor
melanione caſtior

Pudor

Pudor.

Ad menſam verecundari nominem oportet
pudor in oculis
pudebat recuſare
pudor & metus
verecundia inutilis, viro egenti
tinctura Sardonica
tinctura Cyzicena
vbi timor, ibi pudor

Puniri pro alio.

Tibicem vapulat
canis peccatum ſus dependit

Rapacitas & Auaritia.

Amoriuo tributum exigere
laudare æquum, capere plus
olitorem odi, qui radicitus herbas excidat
malum lucro coniunctum, non eſt malum
lucrum vndecunque captat

Homerici verſus.

Exigit a ſtatuis
nec omnia nec paſſim, nec ab omnibus
lucri bonus odor ex re qualibet
fabarum arroſor
mendici pera
mendicorum loculi
larus
feles Tarteſia
fele rapacior
nondum ſacrificatum cibū a chytropode rapias
a patella
a vero rapere
a ſartagine
communis tanquam Siſapo
nullam corporis partem
veterata vaticinari
laterniones
vna cum ipſis manipulis
cum puluiſculo
lucrum pudori præſtat
manticulari
charybdis barathrum
megaricæ ſphinges
boni paſtoris eſt tondere pecus non deglubere
canis circum inteſtina
rapina coniicis
ne a chytropode
per ſæpe ſacra non ſacrificata deuorat
vulturis vmbra
voracior purpura
nouit hæc Pylea
edax currus
laudant vt pueri
atticus moriens porrigit manum
pamphili furtum
non curat numerum lupus
argiui fures
vorare hamum
polypi
candidum linum
nutricum more
pecuniarum cupidi
dolium inexplebile
larus hians
labrax Mileſius
buthus obambulat
ſerpens ni edat
priuſquam ſortiaris communia deuotas
bona porſenæ
partitio non præfocatio
aquam plorat, cum lauat fundere
cyrenaeus videris
vicinum ſemper inuenies
vt ſportum furunculus captare
ſparſis redemerunt crimina nummis
gutta fortunæ præ dolio ſapientiæ
tonderi pecus, non radi debet
hydrargyro furacior
nihil hydropico ſiccius
quantum vbique poſſunt duo oboli
corticem ne quidem dederit
mulgēs hircos ſanguinem ducit
plus verrere quam ſerere
manus in Aetolis, mens in clopidis

Raritas.

Phœnice rarior
vbi per armas fulgurarit
lac gallinaceum
rara auis
alba auis
noctuinum ouum
rarum carum
pulegium apud Indos pipere precioſius

Refugium.

Quo curris potius quā ad Ephebum?

Repellentis.

Aliam quercum excute
tollat te qui non nouit
quære hoſpitem
fatuos non inuenit
philoxeni codicillus

Rigor.

Summum ius ſumma iniuria
ex ſyngrapha agere
ad libellam debere
cenſoria virgula
olitorem odi, qui radicitus herbas excidat
ad viuum reſecare
radit vſque ad cutem
duro flagello mens docetur rectius

Riſus.

Ionice choreæ
ionice
intra labia riſit
riſus Ionicus
riſus Megaricus
riſus Chius
riſus Sardonius
aiacis riſus
riſus ſyncruſius
ſtultior Melitide
emori riſu
mandibulis alienis ridere

Rixoſus.

Rhodii ſacrificium
ſpirat cæcias
inſana laurus adeſt
lindii ſacrum
hiem mouebit
eretricuſium Rho.
cauna facundia
litem incipere

ne allia comedas
ptolemaica lis
ſyrbenæ chorus
vltra hyperboreum
tetigit lapidem à cane morſum
ignis in vepribus
Salubritas.
Crotone ſalubrior
cucurbita ſanior
valere pancratice
ſaniores piſce
tria ſalubettima
Scurrilitas.
Equitandi peritus ne cãtet
a ſexaginta viris venio
ſcommata Dionyſiaca
Secundæ experientiæ.
Poſterioribus meliora
poſterioribus cogitationes meliores
danda venia lapſo
deſtitutus ventis remos adhibe
nummum quærit peſtilentia &c.
multum nauigauit aquæ
Securitatis & tutæ rei.
Ad aſylum confugere
ara
bonum eſt duabus niti ancoris
extra fumum, & vndam
e terra ſpectare naufragium
mortuo leoni & lepores inſultant
ne ſi ad Iouis quidem aulã
primus apes abigendæ
pugno tenere
tanquam ad aram
teſtudo intra tegumen tuta
in vado
duabus ancoris
in portu nauigare
medus his nõ inſidiabitur
ocioſus eſto
charniei ne inſideas
thymbra victitans
hermionis viee
in terra pauperem
mœnia Semiramidis
in tuo regno
in tuo luco & fano
in tuas præſepes
aliud cura
in diem viuere
canis tanquam delum
porrectis dormire pedibus
in vtramuis dormire aurẽ
in dextram aurem
in vtrumuis dormire
halcedonia
vita molita
equus me portat
extra lutum pedes habere
extra periculum
procul a pedibus equinis
extra telorum iactum
porro a Ioue atque fulmine
poſt principia
non vulgari ancora
quid Achiuos ex turre iudicatis
quaſi millus caui
mater timidi non flet
legatus non ceditur, neque violatur
clauſis Theſauris incubare
dormire in portu
intra quattuor eſſe
vliſſis vinculum
vinculis Hippocratis alligare
a laudæ in nido laret gramẽ
quorſum opus amicis, ſi modo faueat Deus.
ſupra fumum clauus
pro aris & focis
Semper.
Non hodie, aut heri inſtitutum
noxa capit ſequitur
tonitrus imbrem antecedit
domi militiæque
Senium præmaturum, aut mors.
Præſtat canem irritare quã anum
vno die conſeneſcere
ſenium accelerant mala
erigni cani
vuæ paſſæ ſimilis
omnia omnibus annuit
Sera pœnitentia.
Sero ſapiunt phryges
cumani ſero ſapiunt
malo accepto ſtultus ſapit
piſcator ictus ſapiet
factum ſtultus agnoſcit
mus picem guſtans
poſt acerba prudentia
ſera in fundo parſimonia
quod dedi, datum nollem
ſatius eſt recurrere, quã male currere
optimum frui aliena inſania
hedera poſt anthiſteria
poſt bellum auxilium
atqui non eſt apud aram cõſultandum
mortuis mederi
in meridiæ vitæ philoſophantes
Serum remedium, aut tempeſtiuum.
Satius eſt initiis mederi, quam fini.
ſero veniſti.
poſt bellum auxilium
ſenem erigere
mortuis mederi
aquam infundere cineri
in meridie vitæ philoſophãtes
Seruire tempori.
Seruire ſcenæ
vti foro
aut bibat, aut abeat
gladiator in arena
polypi mentem obtine
ſpartam nactus
omnium horarum homo
ſub manu naſci
aut abi, aut exuere
temporibus ſeruire decet
gutta cauat lapidem &c.
ſua cuique rei tempeſtiuitas
Seruitus.
Argentũ accepi, imperium vendidi
ſpartæ ſerui maxime ſerui
leo eborcula vinctus
famis literati
cum farcinis enatare
artibus confert, nihil tamẽ capiti

capiti
aſino gramen, & baculus

Similitudinis, & congruentiæ.

Noſtræ farinæ
uos eras in hoc albo
non ſum ex iſtis heroibus
patris eſt filius
aphyarum honos
terra amat imbrem
ſcopæ diſſolutæ
boni ad bonorum cõuiuia vltro accedunt
ſimile gaudet ſimili
malus cum malo colliquescit voluptate
aequalis æqualem
aequalem tibi vxorem quære
cicada cicadæ charta
ouum ouo ſimile
quam apum apes ſimiles
non tam aqua ſimilis aquæ
gregis noſtri
eiuſdem notæ
vxor ſeu ſponſo regina eſt
vno collyrio mederi omnibus
non tam lac lacti ſimilis
furemque fur cognoſcit
ſemper ſimilem ducit deus ad ſimilem
ſemper graculos aſſidet graculo
ſimilior ficu
aut ipſe fuiſti
omnia ſimilia
crobyli iugum
eadem cera
ficum poſt piſces
ouo prognatus eodem
catulæ dominas imitantes
ſimiles habent labra latucas
qualis hera, talis pediſſequa
aſpis a vipera
aut piſcem olet, aut florem
ſequitur perca ſepiam
arator niſi incuruus præuaricatur
patella coperculum dignũ reperit
matellæ immittere
conto nauigare
ſurdaſter cum ſurdaſtro litigat
caſeus caſeam ducit
omnia idem puluis
omnia ſub vnam Myconũ
idem Accii quod Titii
attabas conuenerunt
eundem calceum omni pede adaptare & inducere
nauſon Naucrati
noui Simonem, & Simon me
cretenſis cum Aegineta
cretenſis cum cretenſe
ver hyemen ſequitur
cretenſis Cretenſem
chius ad Coum
vulpinari cum vulpe
clauum clauo pellere
cum care cariſſas
thtypes mali
balbus balbum rectius intelligit
e ſeruius cum Pacidiano
bithus contra Bacchum
non filius Achillis
ab vno diagammate
eodem in ludo docti
muſę eiuſdem æmuli
iiſdem veſcentes cepis
bonus cantor, bonus cupediarius
mars haud concutit ſua ipſius arma
ſtultus ſtulta loquitur
inanium inania conſilia
malo nodo, malus cuneus quærendus
pares cum paribus facile cõgregantur
formica formicæ chara
vbi tu caius, ego caia
aſinus aſino, & ſus ſui pulcher
aut abi, aut exuere
doribus Dorice loqui fas eſt
nouum cribrum nouo paxillo
mons cum monte
mores hominum regioni reſpondent
vinalia ſine vino expediri
non poſſunt
adulter ad adulterum trahit
fertum virum attrahit
mulum de aſino pingere.
ars amat fortunam, fortuna artem
beta ſapientum
ex eodem præſepi
idem furnus idem duxit trochus
qualis hera talis, & canis
paruis parua dant Dii
vuum alueare
canis in eadem dormitat regula

Simulatio, diſſimulatio.

Salem & fabam
plures triobolos
thyrſigeri multi
multi qui boues
non omnes qui habent citharam
aſinus apud cumanos
Flere ad nouercæ tumulũ
megarenſium Lachrymæ
acciſſare
hæſitantia canteris
ruſſis pro crepitu
cretenſis mare
ſimia fucata
ſimia barbata
ſileni Alcibiadis
vulpi eſurienti ſomnus obrepit
audiens non audit
illo reſpiciens ſed hic remit te bona
patrocli occaſio
melle litus gladius
altera manu fert aquã, altera ignem
barbatenus ſapiens
alia Lacon, alia aſinus illius portat
paries dealbatus
demens felix.
charadrium imitans
de reduuia queritur
non omnibus ſeruio
non omnibus dormio
lepus dormiens
mortuus iacet pendens
croco-

crocodili lacrymæ
beneuolus trucidator
extra quærere
aeſopicus graculus
aurum ſubætarum
diu diſſimularum
ſimia in purpura
ſcytha aſinum accuſans
poſtico diſcedere
biifrons Mercurius
equum ſcytha
canis clanculum mordens
parroclum ſub ſpecie

Solitudo.

Ne muſca quidem
nullum animal
ſcytharum ſolitudo
Solicitudo.
Tentali lapis
meus eſt in tergoribus
animus eſt in coriis
ſimiles videntur captiuis ex Pilo
arctum anulum ne geſtato
cor ne ediro
in via ne ſeces

Somnolentia.

Endymionis ſomnus
vltra epimenidem
ſalem vehens dormis
non decet principem ſolidam dormire noctem

Sordes, & parſimonia.

Tribus minis inſumptis duodecim imputat
cumini ſector
ficos diuidere
nullus emptor vilis bonum edit obſonium e Patroclis domo
coclea vita
philippide gracilior
cradophagus
macilentior Leotrophide
immunem
lapſana viuere
nihil de vitello
chœnici ne inſideas
ephelleo
in ventrem
luto lutulentius
pediculi Platonis
lingere ſalem
rore paſcitur
victitant ſucco ſuo
patroclo ſordidior
nephalium ſacrum
caninum prandium
cereri ſacrificant
cyprio boui merendam
tolle tolle mazam
pſyrice facta
paruo emptas carnes
pſyra Bacchum
ſacrum ſine fumo
nephalia ligna
carica victima
phaſelitarum ſacrificium
in ſinu manum habere
lari ſacrificant
canens vitæ palmum
tantali pœnæ
conuiua non conuiua
ſacra nihil ſunt
ne ſalem quidem dederit
ſabilibus victitat
oleo fraudare lucernas
ieiunium olet
icci cœna
vita ſuilla

Spes pertinax.

Aegroto dum anima eſt ſpes eſt
ſpes alunt exules
adhuc cœlum voluitur
adhuc aliquis Deus reſpicit nos
ſpes ſeruat
ab ipſa meſſe diſcedam
in herbis
nondum omnium dierum ſol occidit
nihil deſperandum, & nulli rei fidendum

Stupidi.

Simulacrum pictum
agaſonem vincit
hippocratis liberis cedit
niobes archetypum
vitam pulmonis viuit
rore paſcitur
ne Mercurius quidem ſanarit
pituitam a naribus detergere
ſex congios capit
lapis molaris

Reliqua vide In ſtupidos.

Subitum exitium.

Occaſionis ala
muris interitus
eadem tibi & Pythia & Delia

Subitus interuentus.

Mercurius ſuperuenit
lupus in fabula
etiam ſi lupi meminiſſes
repente tanquam procella

Sumptuoſa.

Hipparchi murus
cœna popularis
edax triremis
in beato omnia beata
ſaliares cœnæ
italicæ menſæ
vltra pedem
argentea fame conuiuari
medica menſa
Surditas.
Surdior Toroneo
ſurdior turdo
in aſini aures canere
hylam vocare
campas dictis abigi
fluctibus obloqui

Taciturnitas laudata vide laudata.

Taciturnitas illaudata.

Bacchæ more
magis mutus quam piſcis
rana Seriphia
caput ſine lingua
muti magiſtri
ne gry quidem
mutus magis, quam ſcafa
mutus Hypparchion
acanthia cicada
reddidit Harpocratem
ſtatua taciturnior

taciturnior Pythagoreis
amydas perdidit ſilentium
doryphorematis ritu
iunco ſicco

Tedium ex iteratione.

Longum proœmium audiẽ
di cupido
terram video
iterum atque iterum
iterum tranquillitatem
lens deus
iouis corinthus
cambre bis poſita
eandem tundere incudem
cantilenam eandem ca-
nis
eadem per eadem
hyperi vertigo
date mihi peluim
parui ſcaphula
ſardi venales
callicyriis plures
nõ miſſura cutem, niſi &c.
linum lino nectis
ad reſtim funiculum
rhodiorum oraculum
mel ſacietatem gignit
per eandem lineam ſerram
reciprocare

*Tarditatis, & cun-
ctationis.*

Nemo nos inſequitur
pleniluniofiet
per arma
agones
gralatorius aut teſtudineus
gradus
romanus ſedendo vin-
cit
feſtina lente
pedetentim
manu ſerendum
placide bos
caudæ pilos equinæ velle-
re
tacito pede
non ſtatim decernitur
celerius elephanti pariunt
bunas iudex eſt
acceſſei luna
laconica luna

machinas poſt bellum affer-
re
ſero veniſti
cuculus
quiſquis tarde venit ad cæ-
nam
coruus aquat
proiectus ad apaturia
poſt feſtum veniſti
callipides
diu delibera
ſic eſt ad pugnam
ad aras
a mça Azeſiam
hercules hoſpitatur
expecta bos
expecta anus filium meum
te oſculaturum
hyperberetæa
inter cæſa & porrecta
quæ ſero contingunt
myſorum vltimus
interuallo perit fames, &
optime perditur
ſummis ingredi pedibus
pulmo prius veniſſet
agnum demettere
terram ne legas nauigando
ſufflaminare
in meridie vitæ philoſophã
tes

Temeritas.

Exitii nulla ratio
ne præceps ſueris ad iuran-
dum
oportet remum impellere,
quid didicit
quam quiſque norit artem
in ea ſe exerceat
cænare me doce
illotis manibus
adilitatem gerit
inſcitia confidentiam pa-
rit
ne incalceatus in montes
aſciam erutibus illidere
herculis ædem mulier non
intrat
pro amphora vrceus
ſenator abſque prouocatio
ne Legatus ſine manda-
tis

Tenacitas.

Auarus niſi cum moritur,
nihil recte facit
itidem vt Acheronti

Temperantia.

Zenone moderatior
neque defraudat, neque
marginem excedit

Tempeſtiua.

Heruioſi in campum
alia æſtate, alia hyeme
nunc leguminum meſſis
bæta tum hyeme, tum æſta-
te bona
cum ceſſat boreas
noſce tempus
aliam ætatem alia decent
capta ad feſtum
munus exiguum ſed oppor-
tunum
audi chelidonem
oleum & ſalem
iouis tergus
nihil homini amico
domi Mileſia
phallus Deo
ſacra hęc non aliter conſtãt
vitex floret, & botrus matu
reſcit
ſua cuique rei tempeſtiui-
tas

Timiditas.

Vmbram ſuam metuit
timidior es proſpiciente
timidior piſandro
epeo timidior
plutus timidus
timidi nunquam ſtatuetũt
trophæum
abiecit haſtam
vel muſcas metuit
rheginis timidior
ante tubam trepidas
ignaui vertitur color
in pulicis morſu deum in-
uocat
mulier Imperator
ceruinus vir
gallus inſilit
vir fugiens denuo
leonis veſtigia

N initio

iuitio confidens
lingua bellare
cum adſit vrſus veſtigia quę ris
cum adſit via
numquam expnguabit vr. bem
in fugitiuum
ne my quidem facere
corinthiis non indiguatur Ilium
verbis pugnas
in pedes retrocedere
myſorum præda
animus in pedes
trepidat in morem
quem mater amictum dedit obſeruare
nulla candidorum virorum vtilitas
teuthidum more
non incedis per ignem
domi leones
coturnicnlæ animus
abenas ignatus non tractet
in Ialemos adſcribendus
nondum incuruam ceruicē Iuppiter habet
cauum pedis oſtendere

Tolerantia.

Socratis callus
chaleenterus
adamantinus
patere legem quam tu ipſe tuleris
pigmei vel Thiodamas cū Hercule

Toruitas.

Non e qnereu,ant ſaxo
origanum rueri
martem tneri
titanicum tueri
areopagita
pallenicum tneri
quaſi Nuplius Capharco re. diens
lemnius obtutus
vter

Totum vt nibil reliqui.

Omnia chnanmata
cum puluiſculo

vna cum ipſis manipulis
vna cum templis
rnta cæſa
enm ramento
& prædam,& præmium
mæandri
principium medicum finis
tibi ipſi calendas edicito

Triſtitia,letitia.

Irriſibilis lapis
ſinapi victitat
animns haber in auribns
iu antro Trophonii
harmodii cautilena
argiuos vides
admeti nænia
arctum anulum ne geſtato
cor ne edito
ne ſi ad Iouis quidem aulā
canere de Telamone
lityerſam cantionem
tragicum tueri
tanricnm tueri
atrei oculi
titanicus aſpectus
cepas edere
ſuperatns es a gallo quopiā
triſtis Scytale
areopagita
erinnys ex tragœdia
ne ſis patruus mihi
frontem exporrige
magis gaudet
contrahere ſupercilium
ſanguine flere
ſarone magis nauticus
lachrymæ Simonidis

Tuta, vide ſecuritatis, & tu. tæ rei tumultus.

Tyria maria

Vanitas.

Quæ apud inferos
cilix haud facile verum di. cit
ereriſſa cum Cretenſe
mendacem memorem eſſe oportet
mentiuntur multa canto. res
ſumos vendere

ne ſi bos quidem vocem e. dat
hiberæ neuiæ
epiphyllides
tantali horti
thus aulicum
in foro veritas
ne inſciens quidem verum dicit
neque dicta,neque facta
ſomnium hybernum
alcinoi apologi
anicularum deliramenta
aſini mortes
ſubuentanea parit
cypariſſi fructus
cæcum inſomninm
calidum mendacinm
doſones
angularis bombyx
fabula Mileſia
oreſtis ſomnium
phænicium mendacium

Vehementia, languor.

Oeſtro percitns
non contis,aut ramulis
martem rneri
pyrrhichen ocnlis
manum habere ſub pallio
vulgari piſce non inſunt ſpinæ
myſornm more in elama
flamma ſine vulcano

Veneficia.

Manci pera
theſſala mulier
iyngem habet
dardaniæ artes
vmbræ me prohibent

Vices officij.

Penſum perſoluere
contribulis factus

Victoria vtrinq. triſtis.

Fiet victor
teſta colliſa teſtæ
victoria non incruenta

Vincere,vt vinci.

Palmam ferre
ſolus currens

extremum

extremum occupet ſcabies
inuulnerabilis vt Gæneus
herbam dare
arena cedere
haſtam abiicere
mea eſt pila
quid niſi victis dolor
victi non audent hiſcere
tolle digitum
quaſi locum in balneis occupare
manuarium æs
puluere extrito decertat

Vltio malefacti.

Canis vindictam
ornatus ex ſuis virtutibus
reperit deus nocentem
ſero Iuppiter diphtheram inſpexit
ſemper virgines furiæ
mali bibunt improbitatis fecem
ſus acina dependens
placiadæ
hipparchorum tabulæ
habet
longæ regum manus
ſcarabeus aquilam quærit
promeri canes
ciſſamus cous
improbi conſilium
ibyci grues
dii laneos habent pedes
oetæus genius
aderit Temeſſæus genius
adraſtæa Nemeſis
ad deorum aures peruenit
bos læſus fortius figit pedem
euenit malo male
ſalis onus vnde venerat illuc abiit
habet & Muſca ſplenem
ductus per fratoras
innitus Iuppiter nouit
in tergore bouis deſedit
ineſt & formicæ & ſerphobilis
ſtultus qui patre cæſo liberis peperit
nunc dii beati
ſuper te hæc omnia
anus ſimia ſero quidem capitur
boliti pœnam
vel capra mordet
in me hæc cudetur faba
qui prior læſit
ſortem & vſuram perſoluere
eſopicus ſanguis
deus vlciſcetur
flagitiorum turpis exitus
virum improbum vel mus mordeat
male parta, male dilabūtur
malis tet mala
miſeram meſſem metere
canis ſæuiens in lapidem
canis peccatum
fortis in alium fortiorem incidit
ne ſpina quidē vulnerabit bonos
ſui cuique mores
fumantem naſum
vindicta tarda
vitandæ potentum offenſæ
atatro iaculariſ
dulce pomum
ſero molunt deorum molæ
dum vides

Vinculum inſolubile.

Vulcanium vinculum
herculanus nodus

Vis iniuſta.

In rupes
ne quis malus ingreditor
chordas non mouendas mouere
ferro diuidere
ius in manibus
capillis trahere
cyclopum more
oculum excludere
ptophaui fores
leonis catulum ne alas
lex in manibus
leonina ſocietas
atticus aduena
mars rex
rus ciuitas
hoſpes indigenam
priuſquam ſortiaris. communia deuoras
non mouenda moues
in antrum haud legitimum
ſtimulum impingis
abſtinenda nis
ceſcon habitas
cyclopica vita
cyrnia terra
martis campus
in caput præcipitare

Vita hominis miſera, & breuis.

Homo bulla
ſpitama vitæ
dimidio vitæ
fictilis homo
ſtupa ſenieulus
vita mortalis breuis
ephemeri vita
vt herba ſolſtitialis
ſalillum animæ
dies digitus

Votum.

Vtinam contingat mihi
omnes ę alienum cepæ
alia dantur, alia negantur
canis panes ſomnians
etiam dormiens ſomniat
ne contra bouem opta
adoraturi ſedeant
non quoduis contingit qđ optaneris
quæcunque in ſomnio videntur
qui amant, ipſi ſibi ſomnia

nia fingunt
quid non ſies, profectus arbelas
ſemper ſuperioris anni prouentus melior
quæcumque mentiuntur ſomnia
arenæ copia
voti compos
expiatis bona obtingunt

Vſura.

Citius vſura currit
eſt Pylus ante Pylum
felix qui nihil debet
animam debet
ſemel rubidus, ac decies pallidus
echinus parturiens cunctatur

F I N I S.

LOCI SECVM CONGRVENTIVM ET Pugnantium materiarum.

Quæ in hoc Indice continentur.

Diuitæ
paupertas
munerum corruptela
fotma. deformitas
tædium ex iteratione
iteratio citra tædium
moleſti intollerabiles
ingrata ob vetuſtatem
nupera
iteratus error
error in initio
garrulitas
breuiloquentia
clamoſus
rixoſus
taciturnitas illaudata
laudata
infaeundia
faeundia
munus, non munus
exitium honeſtum
malum immedicabile
induſtria
ignauia, inſcitia
ingratitudo
gratitudo
ſimulatio, diſſimul.
libertas, veritas
ſeruitus
vanitas
curioſitas
crudelitas & contra
timiditas, igaauia
inanis metus
andacia
fortitudo
cedendum multitudini
liberalitas
tenacitas
hoſpitalitas, & contra
profuſio
rapacitas, auaritia
ſordes & parſimonia
perficiendi, abſoluendi
ab initio ad finem
ſimilitudinis, & congr.
diſſimilitudinis, & incongruentiæ
munus aptum aut inept.
infortunii, exitii
bonæ fortunæ copiæ felicitatis, aut ominis
malum accerſitum
ſera pœnitentia
ſerum remedium
damnandi
approbandi
iudicandi recte
alia aliis placent
aberrandi
cæcutientia
perſpicacitas
perſpicuitas
obſcuritas
ſurditas
attentio, & contra
obſecundantis
correctio dicti
commodum interuerſum
impoſſibilia
abſurda, indecora, præpoſtera
inanis opera
difficultatis
procliuitas & contra
nunquam
ſemper
nuſquam
penſatio beneficii, vel officii
malum conduplicatum, aut nouatum
malum male vitatum
malum aſſuetum
mali retaliatio
inæqualis penſatio
alibi diminutum, alibi redditum
fruſtrata ſpes
deſperatio
prǽter ſpem bonũ aut malũ
malum vertens bene
ſubiti interuentus
magnifica promiſſa
votum
ſpes pertinax
excellentia. inæqualitas
differentiæ
æqualitas
vincere & vinci
victoria vtrinque
non ſolus ille
ſecuritas, & tutæ rei
contemptus & vilitatis
dignitatis
proximis vtendum
incõſtãtiæ, perfidiæ, verſutiǽ
mutandæ ſententiæ
mutari inſtituti
fortunæ commutatio
temperantia
intemperantia, libido
modeſtia modusque
arrogantia, iactantia
philautia
contrarium philautiæ
manſuetudo
aſperitas, moroſitas
occaſio
ſumptuoſa
frugalitas
luxus & mollities
lauticiæ
fames
feſtinationis
feſtinatio præpropera

tarditatis

tarditatis & cunctat.
ſalubritas
inſalubritas
diuturnum
hæredipetæ
ſenium præmaturum, aut mors
longæuitas
iuuenta
vita hoīs & miſera, & breuis
prudentia ſenilis
prudentia
alii ſapere
prudentia coniuncta vir.
inſtans
anceps, & dubius
perplexus
decretum
iu deprehenſos
metus & conſcientia
vinculum inſolubile
vltio malefacti
metus pœnæ
aliena a te
aliena curantis
ad rem pertinentia
laceſſentis
inſidiæ
coniecturæ
calumnia
obtrectatio & maled.
cauſa indifenſa
carpentis ſeipſum
neceſſitas
triſtitia, lætitia
ſollicitudo
nuncius lætus
minantis
vehementia, languor
amor
amicitia
adulatio
iu delitiis
odium
ira
inuidia, æmulatio
diffidentia
fraus ab amico
diligentiæ
aſſiduitas
indiligentiæ
ſomnolentia
occupatio, ocium
iuſtitia
iniuſtitia
rigor
vis iniuſta
inculpatus
temeritas
pudor
impudentia
pudicitia
impudicitia
originis
nobilitas, obſcuritas
degenerantium in peius
interitum laudatum
proficientium in melius
proprii commodi ſtud.
lucrum ex ſcelere
internitio
ſubitum exitium
totum vt nihil reliqui
obliuio
memoria
elabendi
ex ſeſe
domi viuere
fœminæ
æquanimitas
ſolitudo
ignoratio
nouitas
notus
occulta
vices officii
fides & grauitas
perfidia
conſilium
cum auxilio, citra auxil.
intempeſtiua, & inepta
tempeſtiua
ſeruire tempori
deprecandi, abomin.
execrandi
ominandi
beneficium corruptum
riſus
deriſio
impoſturę
fortunata ſtultitia
citra laborem
incitare
diſcriminis
alieno periculo
experientię, ſeu pericl.
ſecundę experientię
imperitia
conatus
pertinacia
incertus euentus
ex euentu iudicium
multi
in ſtupidos
pręlongi
improbi
ingenii malitia & inſtit.
malus vicinus
aperte & craſſe
raritas
concordia
diſcordia
fuerunt, non ſunt
exilium
acceſſio puſilla, aut nim.
focus
vſura
probrum, gloria
munus boni conſul
libenter
refugium
docilitas
diuitum prærogatiua
repellentis
mira noua
omnia
illecebra mali
exercitatio
contagio morum
commodo magno
tumultus
potentes
magni momenti
ſcurrilitas
auxilium
bibacitas
honos indigno
maledicentia
nugalia
mixta
paraſiti
puniri pro alio
veneficia
tolerantia
toruitas
fucus
ocium

FINIS.

POSTERIOR HIC
INDEX RES, ET VERBA
ſcitu digniora toto opere con-
tenta, demonſtrat.

A

ABarmentari 68
abdera a quo condita 1608
abdera vnde dicta ibidem
aborigenum ſcribendi mos 1863
academia diſputationum locus 1126
acanthis auis affinos habet inuiſos 516
acarnanes & Aetoli quomodo euerſi 60
achilles appellati iſigni fortitudine duces 434
aciei Romanę ordo 52
acopi fructex 80
acrea Iuno 78
acyla 2032
adagia vnde ſumantur 3
adagium vnde dictum ibid.
adeſſe gaudet, ſed laboranti Deus 736
adoleſcenturire 1462
adoleſcentia & vinum duplex voluptatis incendium 113
adorans vacuus, & rei diuinæ intentus 36
adulterii pœna apud cumanos 1607
adulterii pœna apud varias gentes ibidem
ægypti oppida peculiaria numina habuerunt animalium 1860
ægyptiorum ſimulacrum 168
ægyptii muſici dictū 1848
æmilii Paulli dictum 1035
æmulatio honeſta qualis 129
æqualitas amicitiæ mater 571
aer momenti multum habet 71
æſculapius medicinam excoluit 1817
æſchyli dictum 1938
æſchyli mors 1321
agaſo 1372
agaſonis fabula 350
ageſilai dictum 530
agreſte, quod non purgatum 35
agri fecundi imitandi 63
alabando, Cariæ vrbs vnde dicta 1941
alabandeorum vecordia ibidem
albutii ſententiæ 91
alceſtis mors 910
alcibiades tibias abiecit deſpecta oris deformitate 428
alcibiadis ingenii dexteritas 100.1434
alcibiadis mores ibid.
alexādria πόλις dicta per excellentiam 1999
alexandri dictum 982
alicuis malis prudētior 60
aliterii 1458
alegoria metaphoræ ſpecies 4
amaltheæ capræ fabula 339
amaltheæ cornu 1854
amaracinus 247
amazonum mos 1045
ambroſia deorū cibus 1940
ambroſia ſecundum quoſdam mel nouies dulcedine ſuperat ibidem
amerinę ſalicis natura 1962
amicitia non dirimenda 35
amicorum abſentium, non minus, quam præſentium memores eſſe oportet 146
amoris mater ſimilitudo 126
amphicratis ad Seleucianos dictum 1829
amphictryones vnde 1263
amuſſis 1623
anacharſidis dictum 416. 1730
anagyraſionis locus 81
anaxogoræ opinio 82
anaxagoræ ſententia de infinito 41
ancæi ſabula 270
angeronia 1134
angeronię ſimulacrum ibid.
anima quid ſecundum Empedoclem 125
anima quid ſecundum Platonem ibid.
anima quid ſecundum Zenonem ibidem
animam Dei iniuſſu e corporis præſidio decedere nefas 1786
animalia quæ apud quoſq; ſint ſacra 1323
animalium inter ſe inimicitiæ ibidem
animalium inter ſe amicitiæ ibid.
animum vnumquodq; minatur his armis quibus a natura eſt inſtructū 1766
animus fortis & conſtans 226

animus

animus principis 167
animi ſedes quę 1581
animi peculiaris ſedes in oculis 159
annus magnus 328
anſer Romanis ſacer 1324
anticyre 1817
antigeridas tibicem 1656
antimachus poeta ψακὰς dictus 1044
antinoi caſus 271
antigoni de alexandro dictum 2004
antiopę fabula 1235
antron cauernis, & ſpecub. abundat 883
anthiſterion 154
anuli ſuperſtitioſi 102
a paturia 1227
apellis dictum 182
apellis & Protogenis factū (236
aphe 324
aphia veneri ſacra 699
applauda 1622
apologus de ſimiis 411
apologus de fele ibid.
apologatio αἶνος gręce 6
apollo Lucius 943
apollo ἔνολμος cur dictus 1013
apollinis ſimulacrum 174
appianus & Plutarchus eadē ętate floruerunt 1801
aprilis veneri ſacer 234
aqua ſi hauriatur dulceſcit 1864
aquila auium regina 1318
aquila cur Ioui fulmina miniſtrare fingatur 1492
aquilarum natura 1318
aquilarum & vulpium inimicitię 1323
aquilę in Romano exercitu vexillum 1325
arati Theſſali votum 178
archidami dictum 1493
archimedes ἑκατέγερος cur dictus 1806
archytas in mecanicis excellens 964
archytę dictum 1971
areopagum cauſarum capitalium iudicium 1726
ariſtagorę hiſtoria 1229
ariſtotelis dictum 456
ariſtidee adagiorum ſcriptor 7
ariſtippi dictum 1687
ariſtomenis Meſſenii miraculis 765
ariſtomanis hiſtoria ibid.
ariſtoteles prouerbia ſcripſit 7
arrogātia ſacrum morbum 824
ars citharædica 428
ars inopię portus ibid.
artemon 1433
artemon cur περιφόρητος ibidem
artes liberales vnde dicantur 775
arthemeſius ποσείχθων, & περιπιδέξιμος cur dictus 1790
artifex quiſque ſuo delectatur opere 118
arulator 1501
aſeię inuentor Dedalus 1805
aſinus cnidius Piſander cur dictus 1926
aſpidis venenum venenorum peſſimum 1132
aſpis 1578
aſparagi 1342
aſphodelus 569
aſſiduitatis vis 1132
aſſis 477
aſtyagis crudelitas, 1956
atalantę fabula 846
athenienſes rei nauticę ſtudioſi 753
athenienſes lucri cupidiſſimi 965
athenienſium numiſma 90.113
athonis montis altitudo 1535
atlantes 1596
atlantis fabula 82
atriplex 15.0
attaginum fabula 1216
attagen 1513
attica regio Oggygia olim dicta 1046
attici Mothones cur dicti 1165
auaritia in ſenibus inſanabile vitium 824
aures Memorię Deę ſacrę 443
auri vires 983
auſcultationis peculiaria, commoda 122

B

Baccho ferula, & obliuio conſecrata 407
bachus e Iouis femore genitus 563
bacchus ἀσταλαμίνος dictus 1183
bacchus quare dictus Morychus 1026
bacchus obliuionis filius. 407
bacchus fici & vitis arborū inuentor 1026
bacchus διθύραμβος dictus 1509
bacch’ cur dictus ἐρεβίνθινος 1026
bacchi ſimulachrum ibid.
bacchanalia celebrantium mos 78
bętylus 1494
balnea apud veteres habita ſacra 789
banda 691.
barbam auream quibuſdā ſignis antiqui addere cōſueuerunt 479.
barba Trezenis portus 809
barbatū vnde dicatur 1665
barbiton quid 1939.
barbiton vnde dicatur ibid.
baſſiani imperatoris lacrymę 842
bataui qui nunc ollandi 1610
bellum cur κυδιάνειρα 1689
beneficium ingratū, quod diu inter manus dantis hęſit 519
beneficia quomodo multi collocant 60
beneuolentia ciuium ad res gerendas

gerendas non mediocre relum 770
betylus 1404
blitei 847
bocchitis inſtituta 973
bęoti corporum exercitamentis valent 753
bœoti ὕαντες cur dicti 1968
bóna quæ vere bona noſtra induſtria parantur 858
bonæ Deæ templum uiris ingredi nefas 1932
bonorum conſuetudo 62
bos ad ceroma 257
bos Appollini ſacer 418
botrizi 1608
brabãtes agricolę induſtrii 258
brenni dictum 900
briareus vnde dictus 1875
bruti ſpectrum 87
bucolicum carmen vnde dictum 1951
bulga 1761
bulla 776
buthus ſolidos boues vorare ſolitus 931
buphonia 1215
buxus materies maxime æterna 875
byontini & Carthaginenſes inimici 62
byſſina veſtis principatus inſigne 1848
byſſum quid ibid.

C

CAduceus Mercurii mõſtrifica virga 104
cæca teſtimonia 487
cæcum 1185
cænci hiſtoria 1225
cænci fabula 1460
calauria 1499
calendæ diis ſuperis dicatæ 30
calidum 876
calones 1169
calippi hiſtoria 1825
callinous elegiaci carminis inventor 1893
callirhoes Athenienſium fons 1823
caliſtenis ad Alexandrum dictum 1816
calumniæ morſus pernicioſiſſimus 914
camelus vnde dictus 1905
campæ 2024
canalicolæ 1358
cãcer exuit ſæpius anno 44
canes a Lygurgo prolati 72
cauendi artem ingenui nõ diſcebant 441
canes eos amant, quorum ſaliua guſtarint 821
canes veruli temere non latrant 175
canis ſabula 439
canis habens oculos, cor cerui 497
cannacus, ſeu Annacus ſupra annos trecentos vixit 997
cantherius 323
canum genera 1541
capræ cerebrum contra infantium morbos 527
capro deo ſalſamentis rem diuinam faciunt Phaſelitæ 959
capparo cani de publico paſtus decretus 439
cappari canis cura ſacerdotibus mandata ibid.
capua de principatu cum Roma contendit 1670
caracis ſabula 537
cares tibiis in luctu vtuntur 114
carius nihil emirur quam quod rogauit datur 182
carmenta Euãdri mater cur ſic dicta 1863
carmenta Nicoſtrata appellata ibidem
carmenta Themis dicta ibi.
carneadis academici factũ 499
carpathus inſula a leporib. deuaſtata 1875
carum mores 346
caſtor & Pollux 226
cataracte Nili 1928
catenæ Homeri quid 775
catonis dictum 1021
cælio ceres monſtrauit agri culturæ rationem 1734
cęlum 74
celox nauigii genus vnde dictum 1960
ceraſtę 1149
ceres amæa dicta 977
ceres etiam ἀλιτήρια dicta 1459
ceroma 257
ceſcus ciuitas mentis inops 938
ceſtreus 184
ceſtrei piſcis natura 1265
chabriæ dictum 1923
calcis vnde dicta 1087
charadrii auis proprietas 1994
chamaleon acre victitat 1699
chareris dictum 938
charybdis 274
cherophon cur noctua dictus 1060
chirographus quomodo diffeiat a ſingrapha 1660
choenix quid 24
choenice ſeruis cibus diſtribuit 25
chriſippus prouerbia ſcripſit 7
cicadæ mutæ in Rhegino agro 280
cicadæ rore paſcuntur 2030
ciceronis menſa 1878
ciceronis ad Hortenſium dictum 1895
ciconia pietatis ſymbolum 574
ciconię Aegyptiis ſacrę 84. 1323
cii nec meretrices, nec tibicinas in ciuitate recipiebant 697
cilicia croco abundantiſſima 1925
cilicium 1152
cineſias cur φιλύριος dictus 1972
cincſię gracilitas 1638
cinnamomum 1908
cipreſſi deſcriptio 1498

citeria 966
citharœdi præmium 62
claudi cur cæteris ſalaciores 146
clauium vſus à Laconibus iuuentus 1971
cleantes prouerbia ſcripſit 7
clearchus adagiorum ſcriptor 7
cleon Athenienſis capta Pylo ſuam ipſius ciuitatem furto ſpoliauit &c. 398
coarmentari 68
cocio 1500
coccyx 1591
cœli conditio 71
collionymus piſcis qui, & cur ita dictus 1913
colonenæ 1034
colophon 774
colores naturales duo tantū apud priſcos 405
coloſſica pro ingentibus 1938
coloſſus vnde dicatur ibid.
columnæ Herculis 1161
columnæ Dodoneæ 41
combes fœcunditas 1086
comędice pro ſuauiter 1506
commoditas incommoditati coniuncta 384
cōmutatio Phœnicum 994
comus temulentorum deus 1696
concordiæ ſymbolum 214
concupiſcentiæ ſedes iecur 65
confugium in egeſtate eſt ars 428
conſilium ſacra res 117
conticinium 1363
conuiuarum numerus 224
conuiuii ſpecies 1006
coqui dicaces 1650
coqui dictum Dionyſio ius nigrum comedenti 976. 1012
corbitæ 1064
corinthiorum ſacrificium 77
corinthii χοινικομέτρα cur dictū ab oraculo 25
coronas geſtare mos erat in compotationibus 698
coronis 1605
corſica 1127
corui ſalutatoris fabula 256
corycei 139
corycum 142
coryceus ciciliæ vrbs 1926
cos inſula vnde dicta 1844
coturnicum pugna 1798
crabro 78
crabronum ictus ibidem
cras 1130
cramben ante omnia ſumere apud Aegyptios, & Sybaritas ſolenne 297
M. Craſſi ad Deiotarum Regem dictum 1800
crateris dictum 875
cratinus Epeus dictus 1010
cretenſes quales 130
criſon Himeræus 1662
crocodili natura 842
crocoton matronæ diuites vtebantur 157
croton 832
cteſiphontis Pancratiaſtæ factum 198
cuculus Aegyptiorum rex 1692
cumani leonem ignorant 209
cunila 1568. 1619
curſus ſecundarius 1684
cyclaminon 772
cyma 1533
cynadra cur dicatur 1917
cynocephalus 1810
cyno ſarges Græcatum gymnaſium 1126
cypſelide dicuntur reges corinthi 480
cyrenei curribus valent 753
cyri dictum 1502
cyrnus 1373
cyzicenorum nummi 1127

D

DAnaes fabula 1088
danaidum puellarum fabula 255
daduchiæ in honorem Mineruæ 137
demon adagiorū ſcriptor 8
danunt pro dant 1756
daphnidis hiſtoria 1951
daphnis cur βȣκόλος dictus ibi.
dardanus magus 2028
darii dictum 975
dearmentari 68
decumanus fluctus 363
dedalus aſciæ inuentor 1806
defunctorū laudes in cęna 950
deglubere 1343
delphinus in natando velox 269
delphines antiquis ſacri 1313
demetrius cur Polioretes dictus 1797
deiotari dictum in M. Craſſum 1801
dei vice fungitur, qui graui periculo ſuccurrit 84
demetrii dictum 711
democritus ſibi oculos ademit 159
democriti dictum 788
demonactes feſtiuiter dictum 199
democharis dictum 875
demonibus corpora aerea tribuunt Platonici 1000
demoſthenis cognomē 345
demoſthenis dictū 57. 227
demoſthenis factum 418
demonacis dictum 402
dentale 1426
dentes lentiſci ſucco figuntur 487
dentium cura probro olim delicatis data ibidem
depontani ſenes 297
deſiſtendum a luxo cum adhuc eſt iucundum 850
deum inuocandi in initiū operis apud antiquos mos 1950
deum antiquitas quem exiſtimabat 84
diana Munychia 1422
diana Neleida 1744

dianæ

dianæ Epheſiæ de collo cur ſagurum ſuſpenderetur 1956
dibaphum 1758
dictum in Cleonem 146. in Pompeium & Cæſarem 338. in Cęſarem, & Ciceronem 408. in ſtratonicũ citharœdũ 426. Ariſtotelis in mendaces 456. in Lampen Eginetam 562 Coqui Dionyſio ius nigrum commedẽti 1011. 986. Alexandri 982. Philippi Macedonum regis 984. Plaionis 1661
didimus Chalcenterus qua re dictus 1619
didymus grammaticus cur adamantinus dictus 435
dies albus 308
digitare 1604
digiti Mineruæ ſacri 431
dignitatis ſplendor hominum calumnias detegit 1757
dii ſupinis manibus fingebantur 1406
dii trephes 1694
diluculum 1363. Dioclis dictum 421
dinonis Tarentini ſententia 357
diobolare 1028. Diogenis dictum 711 847
diogenianus adagiorũ ſcriptor 8
dionyſius Siracuſanorum tyrannus Corinthi pueros docuit 93
dionyſius Siculus Aeſculapio auream barbam detraxit 846
diphthera 287
diſcendum quandiu viuas 505
diuinatio prudentium tantum eſt 797
diuinatio & auguria a metu & ſpe reperta 802
diuitiæ cæcæ 285
diuortium quibus verbis perageretur 751. 1700
dodonea ſylua 250
dolii duo in limine Iouis 508
draco piſcis 57
dubium 1565

E

Ecclesia 1665
echini terreſtris, & marini hiſtoria 282
educatio ad virtutem 71
elarotæ 1155
elegantis eſt ſcire quid cui conueniat 422
elegiæ ad ſepulturam canebantur 1893
elegiæ inuentor Simonides ibidem
ellebori vſus 408
elleborum pro inſania 1817
elephanti partus 528
eleuſina ſacra 455
elogium ſtatuæ Neronis appoſitum 1704
empedoclis mores 925
empuſa 731
ephemerus 1492
ephialtis proceritas 1864
ephorum magiſtratus de cõtractibus cognoſcebat 33
epicuri imago in tabulis, & anulis 146
epichyſis 730
epimenidis cretenſis ſomnus 559
epimonidis vaticiniũ 1684
erebinthus 29
erebus vnde dictus ibidem
eruditio nemini contigit, niſi labore parta 858
eſurienti offa carior auro 843
eteoclis fabula. 918
euander ſcripſit deos ſocto rerum ſummæ imperare 423
euentus ſtultorum magiſter 57. 1421
euphorbi fabula 904
euripidis mors 434
europæ fabula 1161
exarmare 1923
execrationis templum 160
exilium Apollinis 909
exorbitare 73
ex præſcripto viuere 1876
extemporanea dictio vitanda 1931
extremum 97

F

Fabarum apud Aegyptios religio 28
fabarum vſus in ſuffragiis 27. 28
fabas tangere, aut nominare Flamen dialis prohibitus 28
fabæ apud Romanos Funeſtæ ibidem
fabæ crudæ etiam eſurienti ſaecarum ſapiunt 975
fabis Pythagoras veſci ſolitus 28
fabii pictoris ſententia 349
fabula proſpicientis Herculem 526
facium vſus in certaminibus 135
facies truculentæ & horrendæ depingi in clipeis ſolent 701
facta rectæ, ſunt prædicanda 521
fama a factis velut e fonte naſcitur 1784
fames iracundiam exaſperat 1736
famem eiicere 560
fata numinum toleranda 177
fauentia 1258
ferocia ex ſacietate 92
ferula Baccho, & Sileno ſacra 930
ferula cedebantur & pueri, & milites 819
ficulnum 1579
ficulnus deus 464
ficus Mercurio ſuſpendi ſolita 1016
ficus oculorum vitium ibi.
fidem facientia apud Ciceronem 417

figura corporis relucet in oratione 106
fimi vſus apud diuerſos homines 1328
flaccus, flacidus, flacceſcere 1458
flamen Dialis quid geſtare vetitus 1722
flamini Diali anulum ſolidum geſtare non erat conceſſum ibid.
flamini Diali hederam tãgere nefas. ibidem
floces 1622
fœnus 519
foliis olim ſuffragia ſcribebantur 1734
fons Azaneæ 903
fontes pernicioſi 77
formicæ prægrandes 188
formicæ ſerpentum carne veſcuntur 1847
fortes viros ob robur leoni, ob prudentiam vulpi Plutarchus comparat 866
fortuna mediocris patet inuidiæ 1759
fortuna rectæ inſtitutionis, perſuaſionis & prouidentiæ ſoror 526
fortuna omnis in ſenſu ſapientis habitat ibid.
fortuna nemini dat bonam mentem 815
fortuna ſecunda nocentior aduerſa 451
fortunati dies 308
fortunæ tribuitur, quod accidit præter animi deſtinationem 1720
fraces 1622
frequens quod affixit vſus, perpetuum quod indidit natura 1705
frigere 808
frons animi ianua 811
frons genio ſacra 432
frons pudori ſacra 496
frons triſtitię, hilaritatis, clementiæ, ſeueritatis index 497
frugalis 1574
frugi ibidem
fumum acerrimum ex ficulno ligno 463
fundamentum prima, faſtigium ſuprema operis pars 1817

G

Galbæ cuiuſdam fabula 341
gallicinium 1363
galli gallinacei poſt pugnã ſuam decantant victoriã 892
gallorum auiũ natura 1362
gallus ſacer 35
gargara mons 1606
generis claritas quaſi fax addita 1786
genua Miſericordiæ ſacra 431
genus hominum quale in conuiuiis coniungi, aut non coniungi debeat 129
geradæ dictum 1485
gladiatoris ſors 215
glande veſcebantur antiqui 1494
glans apud Hiſpanos in delitiis habita 228
glauci hiſtoria 1510
glauci fabula 1455
gorgon animal Lybicum 1944
gorgonum fabula 1944
graculus 247
gralæ 1754
græci abſque ſoleis accumbebant 1698
gręcia nequaquam nouit fidem 483
græcorũ compotationes 62
gygis fabula 103

H

Habitus Lacedemoniorum in bello 1422
halcyon 925
harmarii modi 1656
harmoniarum quinque ſpecies 153
harmoniæ genera 1803
harpocrates 1450
hæreditas quinque modis ſacris aſtringitur 204
hebræi 1155
hecatæ ſacra vrtica marina 56
hecatæ triglantina 1566
hecalus, Iuppiter cur dictus 1955
hederam tangere Flamini Diali nefas 1722
hecuba in canem conuerſa 1946
hegeſias ἀγρία μέλιττα cur dictus 1881
helotæ 1707
heraclitus aqua inter cute laborauit 1872
heracliti opinio de ſole 1665
hercules adonidis imaginẽ contempſit 1489
hercules quarta luna natus 90
hercules idem cum Mercurio 1858
hercules quo ornatu deſcendit ad inferos 210
hercules quadraginta tres varro enumerat &c. 433
herculis cum Hydra pugna quid 1800
herculis templa feminis ingredi nefas 1932
herculis columnæ 1261
herculis fabula 86
herculi lucri partem decimam vouere plerique ſolebant 1747
herculi malum ſacrificatur 945
hermæum 1633
hermione templum Cereri, & Proſerpinę ſacrum 883
herodicus 1617
herodis Attici dictum 409
heſychius Adagia ſcripſit 7
hippola 1476
hippurus piſcis nulli prætiũ 419
hiſtæi hiſtoria 1230
hiſtoria vnde dicta 106
hominis menſura 397
homo ſomniũ, vmbræ 778
hone-

honeſtarum rerum nulla ſatietas 144
horarum nūcius gallus 35
horatii Coclitis ſtatuę hiſtoria 115
honor virtutis præmiū 521
hoſtimentum 816
hoſtis ibid.
humor marinus 253
hyberni hominis non illepida fabula 1674
hydra Herculis 186
hydragiri natura 1933
hylæ fabula 259
hymettus mons mellificio nobilis 148
hypanis flumen 1492
hyperę 1232

I

Ialemus q & Linus 1873
iābi pedis proprietas 1627
iannæ Muſarum cādidę 161
ibyci poetæ mors 534
ictis 1300
ichnuſia 1252
idea 1203
idus diis ſuperis dicati 30
iecur anſeris in ſummis delitiis erat 1694
ignis cœleſtis ferula a Prometheo exceptus 930
imbrus 1914
impium abnegare virtutis diuinitatem 217
improborum ciuitas 1036
inæqualitas diſcordię belliq́ue mater 571
inducię bellū nō finiūt 1763
infelicitas ſtultitię comes 825
ingenia ſumma ſępe in occulto latent 338
ingenui caneudi artem non diſcebant 427
ingenui tribus nominibus, quę tribus literis notabant, vſi ſunt 1012
inſania antiquitus ſquillis expiabatur 771
inſanus pro magno 1534
inſomniorum portę 9-6
intereeſſio 951
inus fabula 1091
inus a Megarenſibus Leucothoe dicta ibidem
ionica conſuetudo 319
iouis in cuculum verſi fabula 1528
iouis ſumma mens omnia complecties 1001
iſter Germaniæ fluuius 1872
iſthmii ludi in Palemonis honorem inſtituti 1890
itis auis quæ & phaſianus 1300
ityphallus 1204
itys 1300
iudices cur ſententiam laturi ſedant 1948
iudicum imago apud Thebanos 1319
Iulius Cæſar maluit in frigidulo oppido primus eſſe, quam Romę ſecundus 773
iumentum 74
iunius menſis iunoni dicatus 234
iuno Acræa 77
iunonis Teliæ ſimulacrum 1528
iuppiter cur Hecalus dictus 1955
iuppiter ἀλιτήριος 1460
iuramentum 914
iuuenum affectus immoderati 402
iyngis vſus in veneficiis 1579
iyngis fabula ibi.
iynx quæ & motacilla ibi.
iynx 1601

L

Labyrinthus vnde dicatur 1081
lacedemones circa leges diligentes 753
lacedemoniorū reſponſum 93
laconis cuiuſdam dictū 715
lacte & mola ſalſa ruſticidiis ſacra faciunt 947
lactes 1723
lęna 619
lagena 1235
lactuca marina 1026
lagophthalmi qui 1832
lais Corinthia 227
lamachi dictum 1113
lapithę vnde dicti 1878
lapſana 1532
lapſus primus caſui, iteratus ſtultitiæ tribuitur 278
laribus primitiæ immolabantur 394
lathyrus 29
latomiæ 1945
laudare vita defunctum 950
laudes fortium virorum tibicines olim decantabant 892
laura Sami angiportū 1371
laurios auri uenis frequens 1001
laurus aduerſa venenis 93
laurus fulmine non tangitur ibi.
laurus in amatoriis maleficiis incendebatur 956
lauretum liuiæ quando exaruit 91
lectionis peculiaria commoda 121
leges ſumptuarię 547
legumina venerem irritant 40
lemnii cur Sintieus dicti 1857
lemuria 233
lentiſci ſuccus 487
leotrophides 1812
leporarię aquilę 1320
lesbii & Cumani ſtolidi 210
lethe unde dictus 29
lethum 145
leuidenſa ueſtis 1260
libertas ſeruis in Saturnalibus 154
libes Pſaphoni rem diuinā faciunt 167
lina 1265
lindonium 920
linguam a maledictis temperare 784
linus qui & ialemus 1873
literę apud Samios inuentæ 1603

literæ muti præceptores 122
liuiæ Augusti Veientanum reuiſcenti quid accidit 91
londinum 920
londini ciuitas origo ibid.
longinus Caſſius Porphyrii preceptor 1917
longurio 1737
loquacitas in mulieribus inſanabile morbum 824
lucas 1683.1693
lucernæ ſymbolo vita repręſentata 978
lucius Apollo 943
lucius Sicinius Dentatus qua de cauſſa Achilles appellatus 434
luporum interfectoribus Attici pręmia dabant 704
luſciniç non niſi libero aere cantant 1952
lyceum grecorum gimnaſium 1126
lydi primi omnium caupones & iuſtitores extiterunt 943
lygurgi lex 328
lygurgi inſtitutio in conuiuiis 407
lyſimachus Ariſtidis filius a virtute paterna degenerauit 1009
lyte 1233

M

MActus virtute 882
mæander lydiæ fluuius vnde dictus 1081
magicæ voces quæ 1019
magiſtratus officium 393
mala amoris ſymbolum 847
mala veneri ſacra ibidem
mancipia laudatiſſima 488
mandragora 1585
mane 928 1363
marcus Tullius M Tullii filius plurimum a paternis virtutibus degenerauit 1009
margeiis dictum 794
margitus matrimoniũ 794
mare ſalſum eſſe vt diſcas nihil opus eſt totum ebibere 544
manes aſphodelo victitant 570
manſuetudo par pietatis 35
manticulari 1369
manuum geſtus velut altera lingua 183
manumittendi Athenis ſerui capitis pilos deradebant 762
marii interitus 76
maritima vſura 1714
mars ἐνυάλιος 1647
matullus mimograph⁹ quo tempore floruerit 1952
marſyæ interitus 1844
mariandinæ tibię 1891
maſſilia vnde dicta 809
mathematicæ diſciplinæ 229
matrimonii ceremonię 1678
mauſolei deſcriptio 1496
melancholicorum inſomnia diuinatione carent 115
melanurus piſcis latine oculata 24
meleſias Thucydidis filius a virtute paterna degenerauit 1009
melia arboris genus 1067
melicerta à Corinthiis Palemon dictus 1090
mellis infima laudatur pars 724
mendaces quid lucri faciãt 456
mẽdicitas inexplebilis 866
menedemi dictum 149
menſa apud antiquos ſacra 801
menſam inanem tolli apud Romanos nefas erat 546
mercurii plura cognomina 1356
mercurii ſigillum buxi ligno ſcalpendum 875
mercurius & Hercules idem 1858
mercurius ꝙ̃ cur dict⁹ 1933
menſon perſonæ inuentor 1649
metius & Polymneſtor 179
metragyrtæ 1980
metus & ſpes diuinationem, & auguria repercunt 802
micare 482
midas vermiculus 1059
midæ fabula 211
mileſiorum luxus 232
milo adagiorum ſcriptor 7
milonis Crotoniatę factum 345
miluus apud Britannos ſacer 1313
minerua ingenii nutrix 65
minerua diſciplinarum preſes 66
mithecus rei coquinariæ ſcriptor 1985
mithras Perſis ſol. 1685, 1981
miſericordiæ ara 919
modiperator 596
moly herba 384
momus 318
mores principis 334
mores hominis deus, fine fortuna 826
moſimus tragicus poeta ineptiſſimus 1916
mortales Deum imitantur cum ſunt benefici 84
moſycus poeta tragicus 1018
mos in funeribus 145. in iudiciis 259. Thiacum in ſacrificiis 4.8. Atheniẽ. in Leneo feſto 455. gentis Thraciæ 461. Apud Argiuos 479. Phœnicum in Luctu 513. Romanorum 546. apud Grecos 567. Sybaritarum 724. in ſacrificiis 801. in victoria 846. in ſolutionibus ęris alieni 898 gallorum gallinaceorum 891. Romanorũ in epulis 908. Atticorum 950 Phaſelitarum in ſacrificiis 959. Regis Perſarum 985

m

in conuiuiis 1001. 1002 Scytharum 996 Athenienſium 1727. Heliogabali 425. Eudionis 424 antiquorum 411
motacilla quæ & Iynx 1879
motacillę vſus in veneficiis ibidem
mothon 1166
mothones cur Attici dicti ibidem
motus vitæ argumentum 121
mulæ partus 327
mulieri irata 78
mulier mala malorum theſaurus 187
muli perpetuarii 1551
mundus ſuis cultoribus dat verba 305
munus exiguum à tenui amico miſſum vt maximum accipiendum 947
munichia Diana cur dicta 1826
mus aerius audit 211
mugilis inter piſces velociſſimus 450
muſica 1695
muſices nomine omnem liberalem eruditionem deſignabant veteres ibid.
muſtella in venatione infelix omen 157
myrtea corona vtebantur reges 1499
myſus Dianę ſacerdos 1272 in ſacris 335. Romanorũ in ludis 342. Macedonum 344. in compotationibus 378. Athenienſiũ & Bœotorum ibid. Phocenſium in fœderibus ibidem in ſacris 394. mulieris abominantis inuidiã 408

N

NAres iudicium iracundię 1014
nari hecium 1556
naſuti 481
natrix 1429
nauium varia inſignia 1063
naupactus 160
naxia cos duriſſima 435
neadas 1513
neceſſarii 772
neceſſe eſſe 1556
neceſſitas dea parcarum mater 771
natura moleſta 1705
neceſſitas feris caret 771
nectar deorum potus, vel cibus ſecundum alios 1940
nefas guſtare Heroum reliquias 34
neida in auem ſui nominis mutata 1976
neleidam Diana 1742
nemeſis dea iactantię vltrix 717. 917
nemini mortalium datum eſt vt cuncta noſcat 806
nemini ſua fortuna ſatisfacit 492
nemo ſapiẽs niſi ſanus 500
nepa 1466
neptumni filii truces 1745
neptumni fabula 493
nequam 1574
neſſi centauri fabula 1098
neronis ſtatuę elogiũ 1703
nicoſtrata Euandri mater 1863
niuem non eſſe albam dixit Anaxagoras 562
noctis diuiſio apud Romanos 1362
noctu cur acrius quã interdiu ſoni audiantur 1567
noctua Mineruæ ſacra 90
noctuę volatus 90. 113
non omnibus idem pulchrum 173
nonæ diis ſuperis dicatę 30
nox pudore vacat 962
nubere menſe Maio Romanis inauſpicatum 233
nulla ętas ad diſcendum ſera 151
numerare prętęritas vndas 1750
numeri impares efficatiores 749
numidica auis 1345
numiſma Athenienſium 419. 1001
numiſma Peloponeſiorum 852
numiſma Tenedi regis 540
nuptiarũ ceremonię apud Athenienſes 294
nuptiarum pompa qualis 1490

O

OBeliſci & pyramides ſummis viris erigebantur 478
obſcena 1551
occaſiones mali vitandę 137
occultare natiuos mores difficile 953
ocni fabula 264
octo certaminum ſpecies olympiis 424
octo deos eſſe Euander ſcripſit ibidem.
oculi in amore duces 159
oculum appellant amantes, quod charum vnice eſt 1763
oculus domini ſaginat equum 123
oeneus Meleagri pater 289
oenomaus hiſtrio 1833
oenomaus Piſę rex ibid.
oſtrum 1012
officium officio prouocatur 61
offucię 306
ogygia Thebanorum regio dicta 1046
olere probitatem ſenes decet 1680
olei ſumma pars laudatur 724
oleum mare tranquillat 429
oleum nitorem addit 1747
ollę 1611
olympias Marſyę diſcipulus 1727
olympius quidam cur ψεκάς dictus 1044
omnes cupimus, at non licet

cet diteſcere 492
omnium dulciſſimum eſt accipere 182
onager 718
opes magnę ſunt bonam habere mentem 1687
opiniones de anima ſecundum Platonem, Empedoclem, & zenonem &c. 125
oppido 1728
opportunitatis vis 452
opus eſſe 1556
optima a teneris eligenda 1706
oracula Delphis quomodo reddi ſolita 1967
oratio animi ſpeculum 375
origenes Theologus adamãtinus dictus 1619. 435
oreſtis iudicium 1894
orimalides 2031
oryges contrario ſunt pilo 1998
oſiris mors 37
oſiris ſol dictus apud Aſſyrios 1981
oſſifragę aquilę 1318
othis & Ephialtis proceritas 1864
oues laudatæ 139
ouum aceto maceratum 527

P

PAguri natura 1954
pagurus cur de collo Dianæ Epheſiæ ſuſpendatur ibidem
palæſta 729
palma 171
palme corona 170
palcinum qui & Melicerta 1090
pallas e Iouis cerebro genita 561
pallas Athenienſium protetrix 1705
pallas Poliades 928
pallas ὀνίγγας 1624
pallamedes belli Troiani ſcriptor 1794
palamedis poema ab Homero abolitum ibidem
pallium Grçcorum ueſtimẽtum 1669
pallium 1579
palpare 1295
palpones ibidem
panderę nomen vnde 58
pandorę pyxis 189
panegyris 1073
panionium cõcilium 1423
paralus Periclis filius ſtupidus 1009
paraſiti conuiuę fabula 225
parœmia a ſententia quomodo differat 5
parœmię quę optimę 2
parœmię quid proprium 3
parœmiarum genus antiquiſſimum 9
parricidium 1704
parricidii pœna ibidem
paſetes magus 958
paſſiphes fabula 192
pauper numquam probus 1004
pax finit bellum 1764
pecunia vt pecuniam pariat præter naturam eſt 529
pecunia velut altera hominis natura 803
pecunia amiſſa exanimis eſt homo 1748
pecunia traiectitia 1714
pecunię vires 964
pectis 513
pelaſga gens errabunda 1908
peneſtæ 1155
pentheus ſero Bacchum reuereri cępit 57
perſona 1341
perſonę iuuentor quis 1650
perdicia 509
perdicis aſtutia 1219
pericli concionanti noctua aduolauit 90
perpetuarii muli 1550
perpetuũm quod indidit natura 1705
perſarum mores 1303
perſarum immanitas 1843
perſæ per Mithram iurare ſoliti 1981
perrica 1577
pes 1232
pharus 2016
phaſiani ab Aegyptiis oriundi 836
phaſis Colchidis fluuio 1871
phegra ciuitas, quæ & pallene 1840
phidię venus 1195
phileta 1638
philetæ gracilitas ibidem
philippi Macedonum regis dictum 984
phocenſium factum 379
phoci hiſtoria 1005
phęnices & Cares tibiis in luctu vtuntur 513
phœnices Herculi coturnicem ſacrificant 86
phœnicum commutatio 994
phœnix Achillis formator 1955
phœnix cur πόγγρος dictus ibidem
phœnix auis mors & ortus 1910
phorci filiarum fabula 1088
phrygis fabula 962
phrynes dictum 1688
phrynes cur κλαυσίγελως dicta 1983
phrynes altera cur σαπέρδας cognomen fuerit ibidem
pica auis Baccho ſacra 1515
pictura muta poeſis 122
pierię hiſtoria 1742
pietas ſecundum plutarchũ 403
prioris dictum 1853
pipolo 1667
pireus vnde dictus 1422
piſander aſinus Cnidius dictus 1926
piſces vocales 291
piſtores Romę quando eſſe cęperunt 1171
pittheus Theſei auus 1679
platonis nobilis ſententia 149. 218
platonis dictum 1662

platonis philoſophia numeris obſcurata 64
plutarchus prouerbiorum collectanea ſcripſit 7
plutarchi opera adagiis ſcatent 8
plutarchus & Appianus eadē ætate floruerunt 1801
pluto diuitiarum deus 286
poeſis muta pictura 122
poeſis philoſophiæ admixta 164
poeſis non abſque fabula & mendacio 852
poetarum verſus in conuiuiis cani ſoliti 4
polire ſacellum 95
polignoti Thaſſii pictura 264
polypi natura 98
polypus mirum nariū 119
poſterior dies prioris eſt diſcipulus 505
præficæ 950
primitiæ diis antiquitus cōſecratæ 356
princeps dei imago 168
princeps ſolidam noctē dormire non debet 983
principis animus 167
principis officium 857
priſci hominibus, locis, ædibus binos attribuebant genios 87
priſci philoſophi a vero aberrauerunt 73
promethei, & Epimethei fabula 58
proſerpina Azeſia dicta 977
protagoræ ſophiſtæ fabula 537
protogenis, & Apellis factū 236
prouerbia qui olim ſcripſerunt 7
prouerbia vnde ſumantur 3.18
prouerbia mutilata 12
prouerbia ad quę conducāt 9
prouerbiorum vſus antiquiſſimus 8
prudentia vitæ vſu, multaqꝫ experientia paratur 506
prudētia ſua vnicuiq. deus 826
pſeudarbata regis oculus dictus 109
pſitachus quando diſcat 151
pudicitia theſaurus incomparabilis 1664
pueri Athenis, & Romæ q̄d diſcebant 236
pueris qualis honos apud Argiuos 479
pumicis proprietas 261
puſtulę in naſo mēdacibus adnaſcuntur 1600
pygmei 1464
pygmei vnde dicti 1797
pylus 1008
pyramides, & obeliſci ſummis viris erigebātur 478
pyrrichia ſaltationis genus apud ſpartanos 1905
pyrrhichia vnde dicta ibidē
pyrrhi dictum 90
pyrrhonis ſecta 1916
pyrrhonii cur Ἐφεκτικοὶ & ἀπορηματικοὶ ſiue ἀπορητικοὶ nuncupati & Σκεπτικοὶ ibidem
pythagoras fabis veſci ſolitus 28
pythagoræ auctoritas 892
pythagoricorum iuſiurādū 1039

Q

Quare homines dii dicti ſint 337
quadrangulus fui ſimilis 1679
quadrantalis 790
quercus ioui ſacra 250
querna Dodonea ſylua ibid.
quæ ocyſſime conſeneſcunt 412
quę conſeneſcunt tardiſſime ibidem
qui Herculi decimam conſecrat &c. 88
quiritari 375
quod bonum idem ſimplex 723
quod malum id varium eſt ibidem
quo ornatu Hercules deſcēdit ad inferos 209

R

Ratio non omnium paris habenda 210
raiæ piſcis natura 449
ranunculi herbæ proprietas 1247
recipere 1534
regulus qui & trochilus 1322
remuria 233
res mortaliū circulus 447
reſponſa Delphici oraculi 401. 423
rhadamanthi conſilium Luciano datum 26
rhamnuſia 919
riſus interdum improbum demonſtrat 202
robur in neruis 237
roma per excellentiam vrbs dicta 1999
romanorum iuſiurandum 914
roſa priſcis in prætio 920
roſæ ſumus habitus olim honos ibidem
rubicon flumen 243

S

Sacra Eleuſina 456
ſacra in honorem cereris 883
ſacra in honorem Bonę deę ibidem
ſacra facere pro ſalute laborantis vel in parētalibus 204
ſacra res conſilium 116
ſacrificia in honorem Hylę 259
ſacrificia ſine vino quibus deis fierent 1062
ſacrificium Fecialis 48
ſacrorum mos 56

P ſala-

ſalacitas murium mira 948
ſalaconia paupertas 1768
ſalmoneus mechanicarum artifex 1790
ſalpæ torpor 399
ſal ſeruat 35
ſalſum 781
ſalſitudo vitibus inimiciſſima 847
ſalluginoſa vicinia 253
ſambici pœna 92
ſambuca 1269
ſamæna 1603
ſamos inſula cur ἀνθέμυσα, & παρθενία dicta 1036
ſanctus Romanorum Deus 1678
ſanſucum 247
ſapientes ſeptem apud Græcos 519
ſapientiæ myſteria obtecta 64
ſapiens in eodem bis non labitur 280
ſapientum filii vt plurimũ ſtupidiſſimi 1009
ſarcinator vnde dictus 1763
ſardanapali ſepulchrum 1636
ſardanapali epitafium 1349
ſardo, ſiue Sardon inſula 1025
ſaronicum mare vnde 1182
ſaturno quomodo ſacrificabatur 819
ſaturno quare antiquitus ſacrificia fiebant ibid.
ſatyrii herbæ proprietas 2078
ſcarabei natura 1325
ſcarabei omnes mares 1329
ſcarabei in Aetna mõte prægrandes gignuntur 1331
ſcipio foſſa & vallum aduerſus vim carthaginenſium 44
ſciron 1979
ſcopeliani dictum 1952
ſcorpio piſcis 57
ſcytharum de vitæ ſelicitate iudicium 996
ſcythę ſupramodum iracundi 768
ſcythæ equino ſanguine ꝓ cibo, & potu vtuntur 1913
ſcythia cur feris abundet 1285
ſcyllæ Niſi regis filiæ ſabula 273
ſcylle Phorci, & Crateidis filiæ fabula ibid.
ſecundarius curſus 1684
ſenectę vitium 74
ſenectuti ſors, ocium, & quies 150
ſenes probitatem olere debent 1680
ſenes depontani 297
ſenſuum iudicium fallax 1663
ſententia manuum porrectione antiquitus comprobata 952
ſæpia corde caret 1602
ſepulturæ agua apud veteres religio 529
ſepulcbra, & ſacella mouere nefas 382
ſertorii factum 315
ſeneritas lacedemoniorum 232
ſermo hominis indicium 106
ſeruis dimidium ingenii aufert Iuppiter 1952
ſeruorum nomina diſyllaba e monoſyllaba 1214
ſibillæ Erithrææ vaticinium 911
ſibillæ tres, & earum nomina 1912
ſicophantæ vnde dicti 1819
ſiculi natura dicances 721
ſilicernium 658
ſilphium 685
ſilurus piſcis qui, & ſturio 1457
ſilurus piſcis aura victitat 1698
ſimia 1024
ſimiæ natura ridiculæ 1281
ſimiarum copia in Maurufia 844
ſimiarum honos apud Pithecuſios 2000
ſimilitudo amoris mater 126
ſimilitudo morum, & inſtituti beneuolentiam conciliat 1739
ſimonides elegiæ inuentor 1893
ſimulacrum Aegyptiorum 168
ſimulacrum Apollinis 174
ſimulatio diuturna eſſe nõ poteſt 544
ſinope meretrix Abidus dicta 1604
ſinties Lemnii cur dicti 1857
ſiphnus inſula 1873
ſiſapo 1668
ſocrates ſubtilium nugarũ antiſtes 267
ſocrati peculiaris genius 87
ſocratis effigies, mores, & encomium 1180
ſocratis iuramentum 914. 1038
ſocratis dictum 387. 926. 976
ſocratis dictum de proprio amore 118
ſophocles μέλιττα, & νέαν σειρῆνα dictus 1828
ſophocles vnde dicatur 764
ſophon mimographus adagiis ſcatet 1799
ſolem deorum ſummum per ſe iudicant 1685
ſol mundi oculus a philoſophis appellatur 1936
ſol ἡμερόδρομος 1662
ſolis apud varias gentes variæ appellationes 1981
ſolonis ſententia 192
ſolonis lex 408
ſolonis apophtegma 24
ſolonis dictum 798
ſomni dei regia 916
ſomniare 207
ſomniare ſperandi genus ibidem
ſomnia amantum ſpes ibi.
ſomnia turbulenta 420
ſomnus primus &c. 481
ſomnus famem, & ſitim extinguit

extinguit 927
ſordes 1461
ſordidi ibidem
ſors ingenium probi nou vitiat 71
ſortes 310
ſpartanorum mores 1015
ſpartanorum habitus 1801
ſparti genera 1769
ſpeculi quomodo imagines reddant 780
ſphyngis ſimulachra pro templis ab Aegyptiis dedicata cur 1895
ſphyngis ſabula ibid.
ſphyngis ſymbolum 1849
ſpiſſigradiſſimus 1754
ſplendor 1531
ſpurius 1118
ſtaphilius viuum oſtendit aqua diluere 744
ſtater 1127
ſtatera Aequitanis ſymbolum 24
ſtephanus Thucydidis filius ſtultus 1009
ſterculeus Saturni cognomen 1318
ſtercutns Fauni filius ibi.
ſtudio ſuo quiſque ducitur 119
ſtultitiæ comes infelicitas 825
ſtylus graphiarius 313
ſuaſum 1735
ſubuleos Aegyptii nec in templa reſpiciunt. nec ad matrimouium admittunt 248
ſuffragia foliis olim ferebãtur 734
ſuffragia ferebantur fabis 27
ſuidas prouerbia ſcripſit 8
ſupercilia ſuperbiæ ſedes 2000
ſupplicaudi mos apud perſas 1519
ſutns 1767
ſus abominandus apud Aegyptios 248
ſybaritæ gallum gallinaceũ non alunt 725
ſybillæ cumeæ ſabula 1439
ſycophantæ ficulnei gladii dicti 1015
ſyllæ dictum de Mario 1960
ſymbolum pietatis ciconia 573
ſymbolum 1194
ſympuuium 730
ſinanche 418
ſingrapha quomodo differat a chirographo, tabulis, & codicillis 1659

T

TAlentum Atticum minus, ſexaginta, magnum octoginta libras valebat 353
tali ſabula 1247
talis ſuffragia olim ferebantur 990
talorum luſus 975
talus 1247
tanaquil, quæ & Caia 1678
tantali fabula 906
tarcotellæ vis 1247
tauri in Epiro quando non appareant 69
telehines 876
telegoræ fabula 804
temperantiam ſectari, in tempeiantiam fugere 1663
templum execrationis 160
temporis & opportunitatis obſeruatio 451
tempus omnium ſapientiſſimum 818
tenedi lex 1432
tenedi regis numiſma 540
tenæ fabula ibid.
teſſera 596
teſtudines in Carnania 95
tetragonum ex omni parte ſui ſimilis 1785
thaletis ad Solonem dictum 1825
thaletis dictum 386
thalia vna gratiarum vnde dicta 1899
tharion pictor 1975
theætetus adagiorum ſcriptor 8
themis Euãdri mater 1863
themiſtocles fuit nothus 1126
themiſtocles cur habitus indoctior 908
themiſtoclis dictum 60. 714
theophraſt⁹ adagia ſcripſit, quæ Zenobii nomine circumferuntur 7
theonidis mulierculæ fabula 974
theotimi fabula 962
therameues cur κόθορνος dictus 101
theramenis pęnę 1966
thericles 1199
theſſali equeſtris rei ſtudioſi 753
theſſali magi & venefici 177
thiodamantis fabula 2019
thracia Martis domicilium 2036
threſilai dulcis inſania 1092
thurini Verconii ſupplicium 196
thieſtes filiorũ nomina 1886
thymbra 875. 1568
thynnus 940
tibiarum in luctu vſus 513
timallus 1572
timocreõtis epitaphiũ 416
timotheus Athenienſium imperator mars rex dictus 1431
timotheus cantor 142
titam Achemouiis ſol dictus 1981
tithonis fabula 385
titiuillitium 1667
tmolus Siciliæ mons croco abundantiſſimus 1925
toga Romanorum, pallium Græcorum veſtes pacis, ſaga autẽ belli 1579. 1669
torpedinis natura 1265. 1450
tradere 1575
traiectitia pecunia 1714
triarii ſextus ordo 52
tria aurea præcepta 404
tricari 38
tricones ibidem
tricterica 1435

triglantina

triglantina Hecate 1556
trioobolus muniſma 114
trochea 1454
trochilus qui & regulus 1322
troiani quando de redden da Helena conſultare cæperunt 56
tuciæ veſtalis virginis factū 255
tibiis populi qui 1961
tyrannus portentum 109
tyrotarichus 1752
tyrrhenorum ſuperſtitio 24

V

VAdum 72
M. Varro argumenta fabularum a prouerbiis ſumpſit 8
vatum genus irritabile 540. 1766
vectii valentis dictum 1923
velabrum 1369
velitari 1776
venationi infelix omen muſtellæ nomen 157
veneris iactus in talorum luſu feliciſſimus 115
venus Phidiæ 1195
verecundia in lecto, & in conuiuio 1751
veritas temporis filia 818
veritate nihil robuſtius 11
veritatis conſideratio 366
vermis e vetuſtiore niue naſcitur 552
verum a pueris, ebriis, & inſanis auditur 416
veſica 2017
veſtæ fabula 394
veſtigia domini agris ſtercus optimum 123
vexilla Romanorum quib⁹ animalib⁹ inſignita 1125
viatieum honeſtiſſimum honeſta ars 428
victoriæ ſymbolum 90
victimas fas non erat contingere, niſi peractis myſteriis 801
vigilantia Epaminōdæ 984
vindiciarum forma 1781
vini in cibis appoſitis infuſio 1001
vini temperatura 748
vinum pueris a Platone prohibitum 112
vinū & adoleſcentia duplex incendiū voluptatis 113
vinum in medio ſaluberrimum 724
vinum lac ſenum 556
vinum lac veneris 808
virgis famem ex ędibus Gręci eiiciebant 560
viri boni deorum ſunt amici 21
virtutis aliquid ſimile in beſtiis ineſt 65
virtus ad beate viuendum ſe ipſa contenta eſt 1744
virtute nihil pulchrius ibi.
vipera 1578
vipera bis exuit 54
vita cuius non abbreuianda 35
vita infelix vbi 260
vita quid ſignificet 1005
vitæ indicium motus 1616
viticis proprietas 1962
vitis carica 1613
vitiis ſeruire grauiſſimū 775
vitium ſenectæ 75
viuere 1276
viuerra quæ 1300
viuerra quæ & ictis cui ſic dicta ibid.
vlixis & Diomedis factum 526
vmbilici 131
vnda decumana 363
vnguenta amaracina 247
vnus non eſt numerus ſecūdum Philoſophos 478
voca 291
volupia 1134
voluptati męror comes 507
voluptas quare ſummum bonum a philoſopho dicta 1678. 1695
vox nulla piſcib⁹ quare 291
vſuræ maritimæ 1714
vitiligatores 1972
vtres ſale peruncti meliores 1225
vtris 1236
vulcani, Martis, Veneris fabula 449
vulgus diligentior index 349
vulpinarii 130. 1368
vultures ex Aegyptiorum opinione omnes feminę 414
vultures ex euro concipere putant Aegyptii ibid.
vultus animi indiciū 1383
vultus habitusque interdū inſanum demonſtrat 487
vxores formoſæ aureæ compedes dictæ 823
vxores in alterius inuidiam mortuum maritum laudant 1760

X

XEnia munera 107
xenophanis ſomniū de ſole 1665
xenophon ἀττικὴ μέλιττα dictus 1881
xenophon ἀττικὴ Μοῦσα 514
xerſes aquam manibus hauſtam a ruſtico libenter accepit 947

Z

ZEnodorus adagiorum ſcriptor, qui & zenobius 7
zenonis iuſiurandum 914
zenonis dictum 358
zephyro flante canunt cygni 147
zoilus Homeri ſimulachrū verberare ſolitus 1789
zythum 832
Ζεφοροδόπιδες 1369

FINIS.

ADAGIA, QVAECVNQVE AD HANC DIEM EXIERVNT, ACCVRATE NVPER EMENDATA.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

QVID SIT PAROEMIA.

PAROEMIA, definitore Donato, eſt accommodatũ rebus temporibuſq; prouerbium. Diomedes autem finit hunc ad modum: Parœmia eſt prouerbii vulgaris vſurpatio, rebus temporibuſque accommodata, quum aliud ſignificatur quàm dicitur. Apud Græcos ſcriptores variæ feruntur finitiones. A nonnullis deſcribitur hoc pacto, παροιμία ἐστὶ λόγος ὠφέλιμος ἐν τῷ βίῳ, ἐπικρύψει μετρίᾳ πολὺ τὸ χρήσιμον ἔχων ἐν ἑαυτῷ. id eſt, Prouerbium eſt ſermo ad vitæ rationẽ conducibilis, moderata quadam obſcuritate multam in ſeſe continens vtilitatem. Ab aliis hoc finitur modo, Παροιμία ἐστὶ λόγος ἐπικαλύπτων τὸ σαφὲς ἀσαφείᾳ. id eſt, Prouerbium eſt ſermo rem manifeſtam obſcuritate tegens. Neque clam eſt, complureis alias, & apud Latinos & apud Græcos parœmiæ finitiones extare: verum eas omneis hic referre non arbitratus ſum operæpretium fore, cum quòd in hoc opere præcipue propoſitum ſit, breuitatem illam, quam à docente requirit Horatius, vbique quo ad licebit ſequi: tum quòd eandem ſerè cantilenam canunt, eodemq; recidunt. maxime quod inter tam multas nulla reperitur quæ vim naturamque prouerbii ſic complectatur vt non aliquid vel redundet, vel diminutum ſit. Siquidem Donatus ac Diomedes (vt interim alia non excutiamus) in omni parœmia requirere videntur inuolucrum aliquod: vt qui eam allegoriæ ſpeciem fecerint. Deinde γνωμικόν, id eſt ſententiale quiddam, expectant, quum adduunt, Rebus temporibuſque accommodatum. Græcorum item quotquot ſunt finitiones, aut ſententiam ad vitam inſtituendam conducibilem, aut metaphoræ tectorium admiſcent: quędam vtrunque cum altero coniungunt. Atqui permulta reperies apud ἀκινήτους (id eſt neutiquam violandæ auctoritatis) ſcriptores, prouerbii nomine citata, quæ nulla metaphora tegantur. Rurſum non pauca quæ nihil omnino pertineãt ad inſtitutionem vitæ, & à ſententiæ ratione prorſus ἐκ διαμέτρου, quod aiunt, diſſideant. Exempla pro multis duo ſuffecerint. μηδὲν ἄγαν, ne quid nimis, nemo non ponit inter adagia, nihil tamen habet integumenti. Et, τίς ἂν ἀπὸ θύρας ἁμάρτοι, hoc eſt, Quis aberret à foribus? ab Ariſtotele parœmiæ titulo refertur: at id non video quid conferat ad vitæ rationem. Iam vero non omne prouerbium allegoria quapiam tegi, vel ex Fabio liquet cuius hæc verba ſunt, libro Inſtit. 5. Cui confine eſt παροιμίας genus illud, quod eſt velut fabella breuior. Videlicet palam indicat & alia parœmiarũ eſſe genera quæ non ſint allegoriæ confines. Quanquam haud inficias iuerimus, maximam adagiorum partem aliqua metaphoræ ſpecie fucatam eſſe, Tum optimas fatemur eas, quæ pariter & tranſlationis pigmento delectẽt, & ſententiæ proſint vtilitate. Verum multo aliud eſt, commendare parœmiã, & quęnam ſit optima demonſtrare: aliud, quid ea ſit in genere, definire. Nobis (quod grãmaticorũ pace fiat) abſoluta & ad noſtrum hoc inſtitutum accommodata parœmiæ finitio tradi poſſe videtur ad hunc modum, Parœmia eſt celebre dictum, ſcita quapiam nouitate inſigne. Vt dictum generis: celebre, differentiæ: ſcita quapiam nouitate inſigne, proprii vicem obtineat. quandoquidẽ his tribus partibus perfectam conſtare definitionem, dialecticorũ conſenſus eſt.

Quid Parœmiæ proprium, & quatenus.

ITAQVE peculiariter ad prouerbii rationẽ

pertinent duo, τὸ θρυλλούμενον καὶ καινότης, hoc eſt, vti celebratum ſit, vulgoq́; iactatum. Nam hinc etiam Parœmiæ Græcis vocabulum, videlicet ἀπὸ τοῦ οἴμου τὸ ὁδὸς, ὡσανεὶ τρίμμα καὶ περοδικόν, quod paſſim per ora hominum obambulet: & adagii Latinis, quaſi dicas circumagium; auctore Varrone. Deinde ſcitum, vt aliqua ceu nota diſcernatur à ſermone communi. Neque enim protinus, quod populari ſermone tritum ſit, aut figura nouatum, in huiuſ catalogum adlegimus: ſed quod antiquitate pariter & eruditione commẽdetur. id enim ſcitum appellamus. Quibus ex rebus accedat nouitas adagiis, mox oſtendemus: nunc quot modis celebritas cõtingat, paucis indicabimus. Veniunt igitur in vulgi ſermonem vel ex oraculis numinum: quod genus illud, οὔτε τρίτοι, οὔτε τέταρτοι, id eſt, neque tertii, neque quarti. Vel à ſapientum dictis, quæ quidẽ antiquitas oraculorum inſtar celebrauit. quale eſt illud: δύσκολα τὰ καλά, hoc eſt, ardua quæ pulchra. Vel è Poeta quopiam maximè vetuſto: vt Homericum illud:

ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω. id eſt,
Rem factam etiam ſtultus intelligit.

Item illud Pindaricum,

ποτὶ κέντρον λακτιζέμεν. id eſt,
Cõtra ſtimulũ calcitrare. Et illud Sapphus,
Μήτε μοὶ μέλι, μήτε μέλισσα. id eſt,
Neque mel mihi, neque apis.

Siquidem dum linguæ adhuc incorruptæ manerent, Poetarum verſus in conuiuiis etiam canebantur. Vel è ſcena, hoc eſt, tragicorum, & comicorum actis fabulis: quod genus illud ex Euripide, ἄνω ποταμῶν. rurſum illud ex Ariſtophane βάλλ' ἐς κόρακας. Præcipue vero comœdia mutuo quodam commercio & vſurpat pleraque iactata vulgo, & gignit, traditque vulgo iactanda. Nonnulla ducuntur ex fabularum argumentis, vt ἄπληστος πίθος, ex Danaidum fabula. ἄϊδος κυνῆ, Orci galea, ex fabula Perſei. Quædam trahuntur ex apologis: è quibus illud: At non videmus manticæ quod in tergo eſt. Aliquot ex euentu naſcuntur: ſicut hoc, ἄλλα μὲν Λεύκων, ἄλλα δὲ Λεύκωνος ὄνος φέρει. id eſt, Alia Leucon, alia Leuconis aſinus portat. Ex hiſtoriis aliquot mutuo ſumpta ſunt: quorum eſt illud: Romanus ſedendo vincit. Quædam profecta ſunt ex apophthegmatis, hoc eſt, ſcitè breuiterque reſponſis: ſicut illud:

Ὁ ρᾳ αὐτὸς αὑτὸν οὐκ ἔχει, σάμου θέλει.
Qui ſemet ipſe nõ habet, Samum petit.

Sunt quæ ex verbo temerè dicto ſunt arrepta: velut, οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ. id eſt, non eſt curæ Hippoclidi. Denique mores, ingenium ſeu gentis, ſiue hominis alicuius, ſiue etiam animantis: poſtremo rei quoque vis quæpiam inſignis, ac vulgo nota, locum fecerũt adagio: cuiuſmodi ſunt, σύροι πρὸς φοίνικας, id eſt, Syri contra Phœnices. ἀκκίζειν, pro eo quod eſt, fictè recuſare quod accipere cupias; & ἀλώπηξ οὐ δωροδοκεῖται, id eſt, vulpes non capitur muneribus, & δὶς κράμβη θάνατος, Bis crambe, mors: & κληματὶς αἰγυπτία, Clematis AEgyptia.

Quibus ex rebus accedat nouitas Parœmiæ.

IAM quod de nouitate diximus, id neutiquam ſimplex eſt. Nam hãc nonnunquam ipſa res ſecum adfert, vt κροκοδείλου δάκρυα. Crocodili lachrymæ. Nonnunquam eam figura conciliat: quum per omneis fermè ſchematum ſpecies adagiũ varietur, quas ſingulatim perſequi non eſt neceſſe. eas duntaxat attingamus, quas frequẽtiſſimè recipit. Metaphora penè ſemper adeſt: multas autem partes ea complectitur. Allegoria non minus crebra: quanquam & hæc quibuſdam metaphoræ ſpecies eſt. Exemplum prioris: Res omnis in vado eſt. Poſterioris: λύκος ἔχανεν. Lupus hiat. Nec infrequens hyperbole, velut γυμνότερος λεβηρίδος, id eſt, Nudior exuuio ſerpentis. Nonnunquam vſque ad ænigma peruenit: quod, auctore Quintiliano, nihil aliud eſt quàm obſcurior allegoria, quod genus, πλέον ἥμισυ παντός, id eſt, dimidium plus toto. Nonnunquam alluſio venerẽ adiungit parœmiæ, veluti, βάλλ' οὕτως, id eſt, Sic ferito: &, σύν τε δύ' ἐρχομένω, id eſt, Duobus ſimul euntibus. &

O, πολλὰ ἐν μεγάροισι κακῶν τ' ἀγαθῶν τε τέτυκται. id eſt,
AEdib' in propriis quæ rectave, prauave fiãt.

Aliquoties αὐτὴ ἡ διάλεκτος καὶ ἰδίωμα, id eſt verbi proprietas, prouerbii ſimulachrum addit, vt ἀγύγιον κακόν, id eſt, ingens malum. Fit interdum vt ipſum ἀμφίβολον, hoc eſt ambiguitas, decus apponat prouerbio. Cuius generis eſt, βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ, id eſt, Bos in lingua. & ὅσα μῦς ἐν πίσσῃ, id eſt. Quæcun-

Quæcunque Mus in Piſa. Si quidem bos & animal ſignificat, & numiſma. Mus item animantis eſt nomen, & item athletę cuiuſdã vocabulum. Et Piſa nomen Vrbis, acceſſione litterulæ auctũ, picẽ ſignificat, πίσσα. Nonnunquam ipſa eloquendi nouitas parœmiam efficit, vt ἐν οἴνῳ ἀλήθεια, id eſt, In vino veritas. Nam ſi dicas ebrios vera loqui, non videbitur adagium. Item ſi dicas: Sine cibo & potu languet libido, non habebit adagii faciem. Contrà: Sine Cerere & Baccho friget Venus, nemo non agnoſcit adagii ſpeciem. Quanquam hęc ipſa nouitas, vt omnis alia, proficiſcitur à figura. Decorat interim & antiquitas, vt ἐγγύα, πάρα δ' ἄτη, Sponde, ſed prę ſto eſt iactura. Denique in parœmiis omneis, τοῦ γελοίου, id eſt, ridiculi, formas inuenies. Sed hęc minutim perſequi, moleſtę cuiuſdam diligentię fortè videatur. Tametſi de figuris prouerbialibus paulo poſt aliquãto copioſius dicturi ſumus.

Quomodo parœmia differat ab iis, quæ videntur illi confinia.

SVNT autem quędam affinia parœmiis, puta γνῶμαι, quas noſtri ſententias appellant: ad hęc αἶνοι qui à noſtris apologi vocantur: tum ἀποφθέγματα, quę Latine, breuiter ac ſcite dicta, vertere licebit: pręterea σκώμματα, id eſt, ſalſe dicta. Denique quicquid allegoriam aut aliam quampiam figuram prouerbialem, seu perſonam, pręſe gerit. Ea tametſi difficile non ſit ab adagiorum genere ſecernere, ſi quis ad finitionem, tanquam ad gnomonem, & regulam, vnumquodque norit applicare: tamen quo faciamus ſatis etiam imperitioribus, haud grauabimur rudius & pinguiore, quod aiunt: Minerua rem explicare. vt planè conſtet quid in hoc opere ſimus ſecuti. Primum inter ſententiam & parœmiam eiuſmodi ratio eſt, vt vtraque cũ altera coniungi, vtraque rurſus ab altera queat ſeiungi, non aliter quàm album ab homine. Vt enim non ſtatim album quod homo, neq; protinus homo quod album: nihil tamen vetat id album eſſe quod ſit homo: Ita non raro fit vt ſententia parœmiã complectatur: at nõ ſtatim qđ parœmia fuerit, idẽ erit & ſententia, neq; contra. velut,

Auaro tam deeſt quod habet, quàm quod non habet, &,

Paſcitur in viuis liuor, poſt fata quieſcit, non vt ſententię ſunt, ita ſunt & adagia. E diuerſo: Ego in portu nauigo, vt eſt prouerbium, ita ſententia non eſt. Rurſum, μὴ παιδὶ τὴν μάχαιραν, id eſt, ne puero gladium, pariter & parœmię ſententięq; rationem complectitur, denique & allegorię. Neque defuere tamen, potiſſimum apud Gręcos, qui grauati nõ ſunt operam in hoc genere ſumere, γνωμολογικὰ, id eſt ſententiarum collectionem, conſcribentes. αἶνον Aphthonius in Progymnaſmatis, ſimpliciter μῦθον, id eſt fabulam. vocat, huic ſunt, vt ait, varia ex inuentoribus cognomina, συβαρίτης, κίλιξ, κύπριος, αἰσώπειος. Quintilianus αἶνον ait à Gręcis appellatum λόγον μυθικὸν, αἰσωποποίητον, à Latinorum nonnullis apologationẽ, non ſatis in vſum recepto nomine. Neque negat αἶνον, parœmię confinem eſſe, verum ita diſtinguit, vt αἶνος, totus ſit apologus, parœmia, veluti fabella breuior. Exempli loco poſuit: Non noſtrum onus, bos clitellas? Ad hunc quidem modum vſurpauit Heſiodus:

Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω, φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.
Ὧδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον. i.
Aenon principib' referã, norint licet ipſi.
Vocalẽ accipiter ſic affatus philomelã eſt.

Vtitur eundẽ ad modum & Archilochus, & Callimachus. Etiam ſi Theocritus ἐν κυνίσκας, αἶνον pro parœmia videt' vſurpaſſe,

Αἶνός θην λέγεται τίς, ἔβα καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν.

Iam verò apophthegmata non alio diſcrimine diſſident à parœmiis, quàm ſententię. Quemadmodum enim illud, ὃς αὑτὸς αὑτὸν οὐκ ἔχει, σάμον θέλει, ſimul & adagium eſt & apophthegma, ita illud Simonidis ad quendam in conuiuio tacentem, εἰ μὲν ἠλίθιος εἶ, σοφὸν πρᾶγμα ποιεῖς. εἰ δὲ σοφὸς, ἠλίθιον. id eſt, Si quidem ſtultus es, ſapiẽtem rem facis, ſi verò ſapiens, ſtultam. Item illud: Decet Cęſaris vxorem non ſolum crimine, verumetiam criminis ſuſpicione vacare, apophthegma quidem eſt, at nõ item parœmia. Item: Soles duabus ſedere ſellis, ſimul & prouerbium & λοίδορον eſt. Contrà: Mater nunquam, pater perſępe. Item illud Turonii: Ad molas ſunt, σκῶμμα quidem eſt, at non item adagium. Quanquam ſunt in hoc genere quędam adeo commode dicta, vt facile poſſint in adagiorum ordinẽ adſciſci, velut illud, μέχρι βωμῶν φίλος εἰμί, id eſt, Vſq; ad aras ſum amicus, Adeſt

enim ſimul & breuitas & ſententia & figura. Hęc paulo verboſius inculcauimus, ne quid à nobis in hoc expectetur opere, niſi quod ſub parœmiæ cadit appellationem, neve quis per negligentiam præteritum exiſtimet, quod prudẽter, cõſultoq́; tanquã ab argumento alienum, prætermiſimus.

Commendatio Prouerb. à dignitate.

PORRO autem ne quis hanc doctrinæ partem, tanquam nimium humilem, & impẽdio facilem, peneq́ue puerilem, faſtidiat, atque aſpernetur, paucis exponamus quantum hæc, ſicuti videtur, minutula, apud antiquos illos obtinuerint dignitatis, deinde quantum adferant commoditatis, ſi quis in loco ſciteq́ue vtatur, poſtremò non vſq; adeo cuiuſlibet eſſe, recte prouerbiis vti. Principio, cognitionẽ adagiorum non in poſtremis habitam apud ſummos viros, vel illud ſat argumenti eſt, quòd primi nominis auctores non indigna duxerint de quibus diligenter voluminibus aliquot conſcriberent. Quorum primus eſt Ariſtoteles, nimirũ tantus Philoſophus, vt vnus hic pro multis ſuffecerit, reliquit is, teſte Laertio, de parœmiis volumen vnũ. Chryſippus item ad Zenodotum duos de prouerbiis libros cõſcripſit. Scripſit eadem de re Cleantes. Quorũ virorum ſi labores extarent, nobis nõ fuiſſet neceſſe tãto ſudore quędam ex minutis iſtis ſcriptoribus, & iiſdem, vt indiligentibus, ita deprauatiſſimis etiam, expiſcari. Reperiuntur nonnulla prouerbiorum collectanea Plutarchi nomine, ſed paucula, eaque ferme nuda. Inter parœmiographos ſubinde citatur tũ ab aliis, tum ab Athenæo in Dipnologia, Clearchus Solenſis, Ariſtotelis auditor, & Ariſtides, deinde Zenodotus, qui Didymi Tarrhæique parœmias in compendium redegit. Citantur & Theophraſti prouerbia in commentariolis Demoſthenis. Vnde liquet & illos hiſce de rebus commentarios reliquiſſe. Neque nos fugit, id operis Zenobii nomine circunferri, verũ quoniam inueniuntur quędam apud Ariſtophanis interpretem, Zenodoti eius, qui Didymum ac Tarrhæum in compendium redegerit, nomine relata, quæ ad verbum in huius commentariis leguntur, circa fraudem eſſe quòd is, quocunque fuerit nomine (quid enim refert?) in hoc opere, Zenodoti titulò adducetur. Hic præter alios Milonem quendam parœmiographum allegat. Citatur & Dæmon quiſpiam, cum ab aliis compluribus, tum ab eo qui dictiones aliquot ex orationibus Demoſthenis eſt interpretatus, qui multos de prouerbiis libros videtur compoſuiſſe. nam citatur liber 40. Extant & Diogeniani collectanea. Heſychii præfatio teſtatur ab ipſo copioſius explicata prouerbia, quæ nudius recenſuiſſet Diogenianus. etiamſi opus ipſum pugnat cum ſuo prologo, quum is nomenclaturam auctorũ profiteatur, & prouerbiorum argumẽta, hic ita nudus ſit vt nihil eſſe poſſit magis. vnde in coniecturã adducimur, opus hoc copioſius ab auctore deſcriptum, poſt ab alio quopiam in cõpendium contractum. Suidas, qui & ipſe in hoc numero ponendus eſt, Theætetum quemdam adducit, qui de prouerbiis conſcripſerit. Nec illud argumentum leue, quòd inter bonos auctores vt quiſque fuit eruditiſſimus eloquentiſſimusq́ue, ita quamplurimum adagiorũ ſuis libris aſperſit. Et vt à Græcis exordiar, quid de magno illo Platone, ne dicã diuino, παροιμιωδέστερον, vt ſic dixerim? Ariſtoteles, ſerius alioqui philoſophus, haudquaquam grauatur ſuis illis diſputationibus parœmias crebras, ceu gemmulas, intertexere. Quem quidem ſicut in cæteris, ita hac quoque in parte Theophraſtus eſt æmulatus. Plutarchus grauis ac penè tetricus auctor, præmultis vndique ſcatet adagiis? quem nec piguit inter problemata quaſdam parœmias & proponere & excutere, idque Ariſtotelis exemplo. Iam vt ad Latinos veniamus, omiſſis vtroque in genere grammaticis ac poetis (niſi ſi quis in his M. Varronem exiſtimat annumerandum qui Menippeis illis ſuis prouerbiales indidit titulos, vt planè conſentaneum ſit illum argumenta fabulatum nõ aliunde, quàm à prouerbiis ſumpſiſſe mutuo) Romani Principes non exiſtimarunt inferius eſſe maieſtate Imperiali, vt magnis de rebus conſulti, prouerbio reſponderent, quod ẽt nunc extat in Digeſtis, οὔτε πάντα, οὔτε πάντη, οὔτε παρὰ πάντων. id eſt, Nec omnia, nec paſſim, nec ab omnibus. Apud Græcos hoc adagium fertur, ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. id eſt, E fructu arborem indico. Pittacus philoſophus conſultorẽ ſuum

ad pueros

ad pueros turbine ludentes mittit, à quibus deducenda vxore prouerbio doceat, audiatque, τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα Theognides aũt.

οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεὺς

Οὔθ' ὕων πάντας ἁνδάνει, οὔτ' ἀνέχων, id eſt.

Nõ etenim cũctis placeat vel Iuppiter ipſe,
Seu mittens pluuiam, ſeu cohibẽs pluuiã.

Quòd ſi quẽ mouet antiquitatis auctoritas nullum doctrinæ genus antiquius fuiſſe videtur quàm parœmiarum, In his ceu ſymbolis tota ferme priſcorum philoſophia cõtinebatur. Quid aliud veterum illorum ſapientum oracula quàm prouerbia? quibus tantum honoris habitum eſt olim, vt non ab homine profecta, ſed cœlitus delapſa viderentur. Et cœlo, inquit Iuuenalis, deſcendit, γνῶθι σεαυτόν. id eſt, noſce te ipſum. Proinde pro foribus templorum veluti digna diis inſcribebantur: paſſimque columnis, ac marmoribus inſculpta viſebantur, tanquam immortali digna memoria. Quòd ſi minutula quæpiã res videtur adagium, meminerimus iſta non mole, ſed pretio æſtimari oportere. Quis enim ſanus non pluris faciat gemmulas, quanuis perpuſillas, q̃ ſaxa quędã ingentia? & vt, auctore Plinio, in minutiſſimis animãtibus, velut araneolo, culiceq́;, maius eſt naturę miraculum, q̃ in elephanto, ſi quis modo proprius contẽpletur: itidẽ in re litteraria nonnũquã plurimum habent ingenii quę minima ſunt.

Ad quot res vtilis Parœmiarum cognitio.

RELIQVVM eſt, vt paucis oſtendamus, non minus vtilitatis ineſſe prouerbiis, quã olim adfuerit dignitatis. Conducit autem parœmiarum cognitio, cũ ad alia permulta, tum potiſſimum ad quatuor: ad philoſophiam, ad perſuadendum, ad decus & gratiam orationis, ad intelligendos optimos quoſq; auctores. Principio ne cui mirum videatur ꝙ prouerbia dixerimus ad philoſophię ſcientiã pertinere, Ariſtoteles apud Syneſium exiſtimat nihil aliud eſſe parœmias, q̃ reliquias priſcę illius philoſophię, maximis rerum humanarũ cladibus extinctæ, eaſq; ſeruatas eſſe, partim ob compendium, breuitatemq́;, partim ob feſtiuitatẽ ac leporem: ideoq; non ſegniter nec oſcitanter, ſed preſſius ac penitius inſpiciẽdas. ſubeſſe enim velut igniculos quoſdã vetuſtæ ſapientiæ, quę in peruestiganda veritate multo fuerit perſpicacior, quàm poſteriores philoſophi fuerint. Plutarchus item (in commentario cui titulum fecit: Quo pacto ſint audiendi poetæ) veterum adagia ſimillima putat ſacrorũ myſteriis, in quibus maximę quępiam res ac diuinæ minutulis & in ſpecie penè ridiculis cęremoniis ſignificari ſolent. His enim tam breuibus dictis per inuolucrum quoddã eadem innuimus, quę philoſophię principes tot voluminibus tradiderũt. Neq; enim aliud ſibi velle parœmiam illam Heſiodiam, πλέον ἥμισυ παντός, quàm quod Plato tum in Gorgia, tum in libris Politicis, tam multis argumentis conatur oſtendere, βέλτιον εἶναι τὸ ἀδικεῖσθαι τοῦ ἀδικεῖν. i. Satius eſſe iniuriã admittere, quàm iniuriam inferre.

Ad perſuadendum conducere Prouerbia.

QVOD ſi cui ſatis non ſit ipſum ſapere, verum etiã aliis perſuadere capiat quàm non inutilis ſit hęc prouerbiorũ ſuppellex, vel Ariſtoteles ipſe ſatis declarat, qui non ſemel in rhetorices præceptis, parœmias inter teſtimonia connumerat. Quemadmodum, inquiens, ſi quis ſuadere velit ne cum homine ſene copulet aliquis neceſſitudinẽ, vtitur huius prouerbii teſtimonio, μήποτ' εὖ ἔρδειν γέροντα, id eſt, Ne vnquam beneſacias ſeni. Rurſum, ſi quis pſuadeat, vt liberos item interficiat, qui parẽtem occiderit, huic vſui futurum eſt hoc prouerbium.

Νήπιος ὃς πατέρα κτείνας, παῖδας καταλείποι. id eſt,

Stultus qui natos occiſo patre relinquat.

Quantum autem adferant ad perſuadendi facultatem momenti teſtimonia, cui non cognitum eſt? Neque mediocriter conducunt ſententię. At inter hæc quoque idem prouerbia collocat. Quintilianus in Inſtitutionum libris, compluribus locis prouerbiorum mentionẽ facit, tanquam non vna ratione ad benedicendum conducentium. Nam quinto libro parœmias exemplis coniungit, vt parem cum illis vim obtinentes, quorum eſt vel præcipua. Rurſum eaſdem eodem in libro in argumentorum genere collocat, quas Græcè χρείας appellãt. Quorum & frequentiſſimus vſus, & ad perſuadendum mouendumq́; non mediocris vtilitas. Quin magis ipſa Fabii verba libet adſcribere. Nec hæc quidem, inquit, vulgo dicta & recepta perſuaſione populari, ſine vſu fuerunt teſtimonia. Sunt enim quodam-

modo, vel potentiora etiam, quòd non cauſis accommodata, ſed liberis odio & gratia mentibus, ideo tantum dicta, factaq́;, quia aut honeſtiſſima, aut veriſſima videbãtur. Paulloq́ue inſerius: Ea quoque, quæ vulgo recepta ſunt, hoc ipſo quòd incertum auctorem habent, velut omnium fiunt. Quale eſt: Vbi amici, ibi opes: Et: Conſcientia mille teſtes. Et apud Ciceronem: Pares cum paribus, vt eſt in veteri prouerbio, facillimè congregantur. Neque enim duraſſent hæc in æternum, niſi vera omnibus viderentur. Hactenus Fabii verba retulimus. Idem autem paullo poſt deorum oracula parœmiis ſubnectit, velut his adfinia, cognataq́;. Iam quid M. Tullius, nonne in actione pro L. Flacco, prouerbio fidem teſtibus abrogat? id eſt huiuſmodi, ἐν Καρὶ τὸν κίνδυνον, id eſt, In Care periculum. Annon in eadem totius gentis Græcorum in ferendis teſtimoniis fidem eleuauit hoc prouerbio? Da mihi teſtimonium mutuum. Quid quòd ipſi etiam philoſophi paſſim ſuas rationes prouerbiis fulciunt? Quo minus mirandum ſi frequenter hiſtoriographi narrationis fidem ex adagio quopiã petunt. Adeo quod in literis interciderit, quod titulis, quod coloſſis, quod marmoribus ſeruari non potuit, prouerbio ſeruatur incolume: vt & hanc obiter adagiorum laudem indicem quod τὸ πιθανὸν, id eſt, probabilitas, ad perſuadẽdum vel primas obtinet partes, quid, quæſo probabilius, quàm quod nemo non dicit? Quid veriſimilius, quàm id, quod tot ætatum, tot nationum conſenſus, & velut idem ſuffragium comprobauit? Ineſt nimirum, ineſt in his parœmiis natiua quædam & genuina vis veritatis. Alioquin qui fieri potuit, vt eandem plerunque ſententiam in centum dimanaſſe populos, in centum videamus transfuſam linguas, quę ne tot quidem ſeculis, quibus nec pyramides obſtiterunt, vel interierit, conſenuerit? vt meritò dictum illud videatur: Veritate nihil eſſe robuſtius. Deinde fit, neſcimus quo pacto, vt ſententia prouerbio quaſi vibrata, feriat acrius auditoris animum, & aculeos quoſdam cogitationum relinquat infixos. Nam longè minus tanges animum, ſi dixeris: Caduca, & breuis eſt hominis vita: quàm ſi prouerbium cites: Homo bulla: Poſtremò quod de riſu ſcribit Fabius, maximas difficultates cauſarum, quę nullis argumentis diſſolui queant ioco eludi: id vel maximè pręſtat parœmia.

Ad ornatum conducere Parœmiam.

PORRO quantum vel dignitatis, vel veneris adiungat orationi tempeſtiuus prouerbiorum vſus, non pluribus explicandum. Primum enim quis nõ videt quantum maieſtatis vel ex ipſa antiquitate cõcilient orationi? Tum ſi quod ſchema, quod amplitudinem ac ſublimitatem apponat ſermoni, rurſum ſi quod ad gratiam dictionis facit: denique ſi qua ratio feſtiuitatis (quum parœmia plerunq; per omneis figurarum ſpecies, per omneis facetiarum formas varietur) nimirum quicquid illa ſolent adferre, cõferet, ac genuinam quandam, peculiaremq́; gratiã de ſuo inſuper adiunget. Proinde ſi ſcitè & in loco intertexãtur adagia, futurum eſt, vt ſermo totus & antiquitatis ceu ſtellulis quibuſdam luceat, & figurarũ adrideat coloribus, & ſententiarum niteat gemmulis, & feſtiuitatis cupediis blandiatur: denique nouitate excitet, breuitate delectet, auctoritate perſuadeat.

Ad intelligẽdos auctores conducere Parœmiam.

IAM vt non ſit alius parœmiarum vſus, certe ad intelligendos optimos quoſque (hoc eſt vetuſtiſſimos) auctores, non vtiles modò ſunt, verumetiam neceſſarię. In quibus cùm pleraque ſunt deprauata, tum hę vel deprauatiſſimę ſunt: propterea ꝙ ferè ęnigmaticum quiddam habeant, vt etiam à mediocriter eruditis non intelligantur: tum ꝙ plerunque velut ex abrupto interſeruntur nonnunquam etiam mutilatim vt ἄνω ποταμῶν, id eſt ſurſum fluminum. Aliquoties vnico verbo notantur, vt apud Ciceronem in Epiſtolis ad Atticũ: Subueni quęſo, dum eſt ἀρχή. id eſt principium. Indicat autem illud prouerbium:

Ἀρχὴν ἰᾶσθαι πολὺ λῷον ἢ τελευτήν, id eſt,
Principio pręſtat, q̃ fini adhibere medelã.

Hęc itaque multum offundunt tenebrarũ, ſi ignorentur. At rurſum lucis plurimum adferunt, ſi fuerint intellecta. Denique fit nonnunquam, vt ſcriptor tacitè ad prouerbiũ adludat: quod ſi nos fugerit, etiãſi videbitur intellecta ſententia, tamẽ magna voluptatis pars aberit, ignorata parœmia. Quod genus eſt Horatianum illud:

- equus vt me portet, alat rex.

Et

Et apud Vergilium:

- fatis nunquam conceſſa moueri,
Apparet Camarina procul.

Subeſt enim in illo prouerbium, ἵππος με φέρει, βασιλεὺς με τρέφει, in hoc, μὴ τὴν καμαρίναν.

Commendatio à difficultate.

QVOD ſi iuxta prouerbium, δύσκολα τὰ καλά, eaque vulgo ceu faſtidiuntur, quæcunque facilia videntur: ne quiſquam arbitretur vſque adeo procliue, vel intelligere vel ſermoni parœmiam intexere. Siquidem vt non mediocris eſt artificii, gemmulam ſcitè includere anulo, & aurum purpuræ intexere: ita non eſt cuiuis parœmiam aptè, decenterque orationi inſerere. Quodque Fabius ſcribit de riſu; nihil affectari periculoſius, idem de prouerbio non iniuria dixeris. Etenim in huiuſmodi, quemadmodum & in muſica, niſi ſummum præſtes artificem, ridiculus ſis: & aut laudem eximiam, aut riſum auferas oportet.

Quatenus vtendum adagijs.

PROINDE quatenus quibusque modis vti conueniat adagiis, indicabimus. Ac primo loco meminiſſe oportebit, vt quod eleganter Ariſtoteles in commentariis rhetoricis admonuit de adhibendis epithetis, id nos in vſurpandis adagiis obſeruemus: nempe vt illis vtamur non tanquam cibis, ſed veluti condimentis, i. non ad ſatietatem, ſed ad gratiam. Præterea ne quouis inſeramus loco, quemadmodum enim ridiculum ſit, ſi quibuſdam locis gemmam alligaris: itidem abſurdum ſi non ſuo loco adhibueris adagium. Quod verò Fabius libro Inſtitutionum 8. de ſententiis vſurpandis præcepit, id totidem fermè verbis de parœmiis præcipi queat. Primum, ne, quemadmodum dictum eſt, nimis crebriter vtamur. Denſitas. n. earum obſtat inuicem, quominus eluceant, quemadmodum nec pictura, in qua nihil circumlitum eſt, eminet, ideoque artifices etiam, quum plura in vnam tabulam opera conferunt, ſpatiis diſtinguunt, ne vmbræ in corpora cadant. Subſiſtit. n. omnis parœmia, ideoque poſt eam vtique aliud eſt initium. Vnde ſoluta ferè oratio eſt, & è ſingulis non membris ſed fruſtis collata, ſtructura caret. Porrò vt adfert lumen clauus purpuræ in loco inſertus, ita certè neminem deceat intertexta pluribus notis veſtis. Accedit hoc quoque incommodi, quod crebras captanti parœmias, nonnullas neceſſe eſt admiſcere vel frigidas, vel coactas. Non. n. poteſt eſſe delectus, vbi de numero laboratur. Poſtremò gratiam amittit quicquid aut immodicum eſt, aut intempeſtiuum. In epiſtolis tamen familiaribus licebit paullò liberius hoc genere ludere: in oratione ſeria, ſicuti parcius, ita etiam accuratius adhibendæ.

Variorum prouerbiorum vſus.

HOC in loco non abre futurum arbitramur, ſi paucis indicabimus quibus rationibus variari queat parœmiarum vſus, vt poſſis idem adagium alia, atque alia forma producere. Principio, nihil vetat interdum quominus idem dictum ad complures ſenſus accommodes: vt illud τετρημένος πίθος, i. pertuſum dolium, vel ad obliuioſum, vel ad profuſum, vel ad auarum, vel ad futilem, vel ad ingratum traduci poteſt. Effluit. n. quicquid infuderis in animum immemoris: apud prodigum nihil durat: auari cupiditas nunquam expletur: futilis & garrulus nihil continet: perit quicquid contuleris in hominem ingratum. Nonnunquam per ironiam ad contrarias etiam ſententias deflectitur: quod genus, ſi de mendaciſſimo quopiam loquens, dicas: ἄκουε τὰ ἐκ τρίποδος, id eſt, Audi è tripode dicta. Fit interim vt vnius voculæ commutatione diuerſis conueniat, vt ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, i. Hoſtium munera non munera: & πενήτων ἄδωρα δῶρα, κολάκων ἄδωρα δῶρα, ποιητῶν ἄδωρα δῶρα. vt idem adagium ad hoſtes, ad pauperes, ad aſſentatores, ad poetas deflectatur. Nam hoſtium munera perniciem adferre creduntur. &, ſi quid donant pauperes, aut adulatores, aut poetæ, captationes ſunt verius, quam munera. Breuiter ad omnia, in quæ quocunque modo hæc ſimilitudo competit, accommodes licebit. Illa ratio fermè communis omnibus, quoties à perſona ad rem, aut contra, fit deflectio. Ad perſonam, hoc pacto: Prouerbium eſt, μηδ' Ἡρακλῆς πρὸς δύο, id eſt, ne Hercules quidem aduerſus duos: ego verò Therſites magis, quam Hercules, qui poſſim vtrique reſpondere? Ad rem torquebitur hoc modo, prouerbio dictum eſt, μηδ' Ἡρακλῆς πρὸς δύο. ego qui poſſim pariter & morbo & inopiæ tolerandæ par eſſe? Variatur & inuerſione prouerbium, vt dictum eſt, μηδ' Ἡρακλῆς πρὸς δύο, & tu vnus contra duos Hercules audes congredi? Item hoc pacto:

Contra tritum Gręcis prouerbium: Expectatis carbonibus theſaurũ reperi. Et: Commutauimus, non χρύσεια χαλκείων, id eſt aurea æreis: ſed planè χάλκεια χρυσείων, id eſt ærea aureis. Præterea nonnunquam explicatur adagium & confertur: nonnunquam ſimplex allegoria refertur. Aliquoties etiã mutilum proponitur, vt ſiquo reſpondente quod nihil ad rem pertineat, dicas: ἄμας ἀπῄτουν, id eſt falces poſtulabam. Et apud Ciceronũ, τὰ μὲν διδόμενα, id eſt, quæ dantur. Interim ſatis eſt vnico verbo adluſiſſe, vt apud Ariſtotelẽ, omnes eiuſmodi inter ipſos κεραμεῖς, id eſt, figuli.

De Figuris prouerbialibus.

RELIQVVM eſt, vt ad parœmiarum catalogum accingamur, ſed prius figuras aliquot prouerbiales oſtenderimus. Quædam enim dicta ſunt ſpecie non magnopere ꝓuerbiali, quædam autem παροιμιῶδει (id eſt eſt prouerbiali) figura, vt facile poſſint in parœmiarum ordinem coaptari. Igitur in totum, prouerbiorũ generi confinis eſt omnis ſententia, præterea metaphora, peculiariter allegoria: & in his præcipue quæ ſumũtur à rebus inſignibus, & vulgo celebratis: vt à nauigatione, à bello. Quod genus ſunt illa: Secundis nauigare ventis, naufragium facere, vertere vela, tenere clauum, & exhaurire ſentinam, &, tradere ventis vela, cõtrahere vela. Item illa: Bellicum canere, &, verſis gladiis pugnare, receptui canere, cominus atq; eminus pugnare, conferre pedem, conferre manus, atque id genus alia ſexcenta. Quę ſi paullò longius traducãtur, abeunt in parœmiarũ formá. Itẽ quę ducũtur à rebus notis, ac vehemẽter quotidiano ſenſui familiaribus: vt quoties corporis geſtus ad animi rem transferuntur, cuiuſmodi ſunt: Premere pollicem, pro fauere: corrugare frõtem, pro moleſte ferre iniugi, pro indignari: exporrigere frontem, pro hilare fiere. Pręterea quę trahuntur à ſenſibus corporis, velut: Olfacere, pro reſciſcire: deguſtare, pro experiri. Prouerbii ferè faciẽ habent quoties quę ſunt artibus peculiaria vocabula, aliò detorquentur, vt δὶς διὰ πασῶν, id eſt, Bis ꝑ omnia, à muſicis: ἐκ διαμέτρου, id eſt, ex dimeriente, à mathematicis. Item, ſeſquipedalia verba. incudi reddere, à fabris ęrariis: Ad ammuſſim, à fabris lapidariis: Nullam lineam duxi, à pictoribus: Extremũ actum adiungere, à ſcenis. Interdum citra figurã tacita adluſio prouerbiale quiddam adfert. Ea tum erit optima quoties ad auctorẽ, aut rem ſpectat magnopere celebrem, nullique incognitam, qualis eſt apud Gręcos Homerus, apud Latinos Vergilius. Quod genus eſt illud apud Plutarchum, ἐπεὶ μάρτυρές γε τῷ Πλάτωνι πολλοί τ' ἀγαθοί τε πάρεισιν. id eſt, Quando quidem teſtes ſanè Platoni multique bonique adſunt. Adluſum eſt enim ad morem ſacrorum, in quibus ſacerdos dicere cõſueuit, Τίς τῇδε, id eſt, quis hic? Deinde qui aderant reſpondebant, πολλοί τ' ἀγαθοί τε πάρεισιν, id eſt, multiq; boniq; adſunt. Item illud apud Ciceronem ad Atticũ: Σύν τε δύ' ἐρχομένω, id eſt, Simul duobus euntibus. Et apud Lucianum: ἰατρῶν παῖδες, id eſt, medicorum filii, pro medicis ipſis. Accedunt ad prouerbii ſpeciem & illa, bucolico carmini familiaria, ἀδύνατα, ἀναγκαῖα, ἄτοπα, ὅμοια, ἐναντία, id eſt, impoſſibilia, neceſſaria, abſurda, contraria, ſimilia.

Α'δύνατα ſunt eiuſmodi:

Ἀλλ' ἴσος γὰρ μόχθος ἐπ' ᾐόνι κύματα μετρεῖν. id eſt,

Sed labor adſimilis metiri in littore fluct⁹.

Et apud Virgilium:

Ante leues ergo paſcentur in ęthere cerui,

Et freta deſtituent nudos ĩ littore piſces.

Ἀναγκαῖα ſunt huiuſmodi:

Dum iuga montis aper, fluuios dum piſcis amabit.

Et apud Senecam:

Lucida dum current annoſi ſidera mundi.

Ἄτοπον exemplum hoc erit:

Atq; idẽ iungat vulpes, & mulceat hircos.

Contrarium hoc:

Nũc virides etiã occultant ſpineta lacertos:

Me tamen vrit amor. Itẽ apud Theocritũ:

Ἠνίδε σιγῇ μὲν πόντος, σιγῶντι δ' ἀῆται.

Ἁ δ' ἐμὰ οὐ σιγῇ στέρνων ἔντοσθεν ἀνία. id eſt,

Ecce ſilet maris vnda, ſilẽt & flamina vẽti: &

Similium:

Torua leęna lupũ ſeq̃, lupus ipſe capellã.

Et apud Theocritum:

Haud tamen intra noſtra ſilent pręcordia curæ.

Ἁ αἲξ τὸν κύτισον, ὁ λύκος τὰν αἶγα διώκει. i.

Capra petit cytiſum, ſequitur lupus ipſe capellam.

Sunt & aliæ duæ figuræ maximè confines parœmiarum generi, quæ conſtat vel eiuſdem aut ſimilis iteratione vocis, vel contraria-

trariarũ contextu. Quod genus ſunt, ἀπὸ σ᾽ὀλῶ κακὸν κακῶς. κακοῦ κόρακος κακὸν ὠόν. id eſt, Perdam te malum male. Mali corui malum ouum. Et, θρέμμα σοφοῦ σοφόν, id eſt, Alumnus ſapientis ſapiens. Id quod eſt apud Græcos amicos pariter ac tragicos pene ſolenne. Et: Eueniũt digna dignis. Amico amicus. Malis malus. Bonis bonus. Vterque vtrique cordi. Suus rex reginę placet. Et Manus manum fricat. Graculus ad graculum. Contrariorum genus ſic habet, καὶ δίκαια κἄδικα, οὐ καὶ μιαρῶς, id eſt, Et iuſta & iniuſta. Probe & improbe, apud Ariſtophanem, ἑκοῦσί τε καὶ ἄκουσι, id eſt, Volentibusq́; & nolẽtibus, apud Platonem. Item, οὐδὲν ἔπος οὐδὲν ἔργον, id eſt, Nullum dictum, neque factum. Apud noſtros itẽ, Verum vbi fas verſum atque nefas. Facta atque infecta canebat. Quo tropo ſic vſus eſt Valerius Maximus, vt ad verum ſenſum non cohæreat, tantum exaggerat: Obteſtantem, inquit, ſe, aduerſus omne fas & nefas, quũ in ſummo eſſet Imperio, à te equite Romano fuiſſe trucidatum. Nam qui cõſtitit vt facinus nefarium dicatur eſſe factum aduerſus omne nefas? Quo iure, quaque iniuria. Quiduis & facere & pati. Digna atque indigna. Quid dixit, aut quid tacuit? Domi, bellique. Publicè, priuatim. Quod ſcis, neſcis. Clamque, palamque. Iocaque, & ſeria. Manibus pedibusque. Noctesque, diesq́;. Quæ prima aut vltima ponas. Neque magnum, neque paruum. Iuuenesque, ſenesque. Diis hominibusque plaudentibus. Ad hanc formam pertinent etiam hęc paſſim apud poetas obuia, παρθένος ἀπάρθενος. ἄνυμφος νύμφη. ἄγαμος γάμος. ἄπολις πόλις. δύσπαρις πάρις. δυσδαίμων. δυσδαιμονία. ἄδωρα δῶρα. ἄθεος θεός. ἀπόλεμος πόλεμος. ἄκοσμος κόσμος. ἄχαρις. ἄπλουτος πλοῦτος. id eſt, Virgo non virgo. Sponſa non ſponſa. Nuptiæ non nuptiæ. Ciuitas, non ciuitas. Malus Paris Paris. Infelix felicitas. Non dona dona. Non metuendus metus. Non bellum bellum. Ornatus inornatus. Ingrata gratia. Inopes opes. Hæc ἐναντίωσις nonnunquã accidit & in dictione compoſita, vt μωρόσοφος, id eſt, ſtulte ſapiens, & γλυκύπικρος, id eſt dulciter amarus. Sic etiam, Plutarcho teſte, ſuum affectum vocant amantes ex voluptate & dolore mixtum, ita vt libenter cõtabeſcant. Huc pertinet & illa ἐναντίωσις αἰνιγματώδης, id eſt, contrarietas ænigmatica, vt φέρων οὐ φέρω, ἔχων οὐκ ἔχω. & Ἀνήρ τε κοὐκ ἀνήρ, ὄρνιθα κοὐκ ὄρνιθα, ἰδών τε κοὐκ ἰδών, ἐπὶ ξύλου καὶ οὐ ξύλου καθημένην, λίθῳ καὶ οὐ λίθῳ βάλλει τε καὶ οὐ βάλλει. id eſt, Portans non porto, habens non habeo. Vir & non vir, auem, & non auem, Videnſque & non videns, in ligno & nõ ligno, ſedentem & non ſedentem, lapide & non lapide, iaculatur & non iaculatur. Quod ænigma refertur & apud Athenæũ ex Clearcho, & apud Tryphonem: cuius meminit Plato quoque. Huius formę ſunt & illa: ἄγλωσσος λάλος, id eſt, elinguis loquax. τρωτὸς, ἄτρωτος, id eſt, vulnerabilis inuulnerabilis. δασὺς λεῖος, id eſt, hirſutus læuis, ἄγονος γόνος, id eſt, fœtus non fœtus. Cuiuſmodi permulta proponit, ac ſoluit Athenæus libro 10. Neque reſpuit adagiorum ratio ænigmaticam obſcuritatem, quanquam alias improbatam; imò veluti familiarẽ libẽter amplectitur. Quod genus fuerit ſi quis parum ſanè loquutum iubeat, Anticyram nauigare, aut porcum cædere, aut ſquillam è ſepulchris vellere, quorum primum eſt apud Horatium, alterum apud Plautum, tertium apud Theocritum. Proinde & oracula pleraque in ius prouerbiorum abierunt, & Pythagorę ſymbola ad parœmiarum naturam videntur pertinere. Præcipue peculiaris eſt adagiorum generi hyperbole. vt, Cœlum territat armis, & Saxa clamore rumpit. & Riſu diffluo. maximè ſi qua metaphorę ſpecies admiſceatur. Effertur variis modis, vel per denominationem, vel per comparationem, vel per ſimilitudinem, vel per epitheton. Exẽpla ſunt: Alter Ariſtarchus. Et: Noſter hic Phalaris. Et: Stentore clamoſior. Velut leæna in machæra. Stentorea vox. Neſtorea facundia. Neque verò pigebit ceu fontes aliquot indicare à quibus genus hoc figurarum duci poſſit.

Sumitur enim interdum ab ipſa re, quoties hominẽ ſceleſtũ, ſcelus appellamus: dedecoroſum, dedecus: peſtilentẽ, peſtem: lurconem, barathrum. tenebrionem, tenebras: contaminatum, labem: ſpurcum, cœnum: contemptum, quiſquilias: impurũ, ſterquiliniũ: portentoſum, portentũ: moleſtum, ulcus: carcere dignum, carcerem. Quorũ vnumquodque ferè poteſt & comparatione efferri, vt χρυσοῦ χρυσοτέρα, id eſt, auro magis aurea, &, ipſa nequitia nequior,

quior, cæcitate cæcior, loquacitate loquacior, deformitate deformior, ipſa ſiti ſiticuloſior, paupertate pauperior, infortunio infortunatior, ipſa inſantior inſantia. Ad hãc claſſem pertinẽt & illa: Pater eſuritionum. Et: omnis eloquentiæ ſons: Et plus quàm inſantiſſimus. Et: plus quàm perditus.

Huic proxima ſunt quæ à rebus ſimillibus trahuntur. vt, Melle dulcior. Pice nigrior. Niue candidior. Oleo tranquillior. Infima auricula mollior. Auro purior. Plũbo ſtupidior. Stipite tardior. Littore ſurdior. Iracundior Adria. Aequore ſurdior. Spongia bibacior: Arenis ſitientior. Pumice ſiccior. Aere Dodonæo loquacior. Vitro fragilior. Pila volubilior. Cothurno inſtabilior. Clematide Aegyptia gracilior. Alno procerior. Core durior. Sole clarior. Sydere pulchrior. Buxo pallidior. Sardois herbis amarior. Alga vilior. Aetna æſtuantior. Beta inſulſior. Trutina iuſtior. Spina diſtortior. Ampulla vanior. Pluma leuior. Vẽto inſtabilior. Morte odioſior. Barathro capacior. Labyrintho inuolutior. Coreboro vilior. Subere leuior. Dolio pertuſo incontinentior. Laterna per lucentior. Clepſydra peſtilẽtior, Fonte purior. Euripo mobilior. Oculis charior. Luce lucidior. Vita antiquior. Rubo areſacto præfractior. Crãbe recocta moleſtior. Clauo purior. Floralibus licentioſior.

Item ab animantibus: vt, Mulier loquacior. Paſſere ſalacior. Hirco libidinoſior. Ceruo viuacior, Cornice annoſior. Graculo magis obſtreperus. Luſcinia vocalior. Dipſade nocentior. Vipera virulẽtior. Vulpe fraudulentior. Echino aſperior. Procello Acarnanio lenior. Anguilla magis lubricus. Lepore timidior. Limace tardior. Piſce ſanior. Piſce magis mutus. Delphino laſciuior. Phœnice rarior. Seropha ſœcundior. alba. Nigro cygno rarior. Hydra magis verſipellis. Albo coruo rarior. vulture edacior. Scorpiis improbior. Teſtudine tardior. Glire ſomniculoſior. Sue indoctior. Aſello ſtolidior. Hydris immitior. Dama pauidior. Hirudine bibacior. Cane rixoſior. Vrſo hiſpidior. Tipula leuior. Cuiuſmodi quædam congerit & Lucianus, ὀργιλότεροι μὲν τοῦ κυνιδίων ὄντες, δειλότεροι δὲ τοῦ λαγωοῦ, κολακευτικώτεροι δὲ τοῦ πιθήκων, ἀσελγέστεροι δὲ τῶν ὄνων, ἁρπακτικώτεροι δὲ τῶν γαλῶν φιλονεικότεροι δὲ τῶν ἀλεκτρυόνων. i. Quũ ſint iracũdiores catellis, timidiores leporibus, adulantiores ſimiis, libidinoſiores aſinis, rapaciores felibus, contentiores gallis gallanaceis. Itẽ Plutarchus aduerſus vſuram, ἀπιστότερος ὢν κολοιοῦ, ἀφωνότερος πέρδικος, καὶ κυνὸς ἀγεννέστερος. i. Quum minus fidei tibi habeatur, quàm graculo, magis mutus ſis, quàm perdix, abiectior, Seruiliorq; cane.

Ducuntur à pſonis deorum: Diana intactior. Ipſis Charitibus humanior. Priapo Salacior. Venere formoſior. Mercurio facũdior. Momo mordacior. Vertumno inconſtantior. Proteo mutabilior. Empuſa magis varius.

A perſonis fabuloſis: Tantalo ſitientior, Atreo crudelior. Cyclope immanior. Oreſte inſanior. Vlyſſe doloſior. Neſtore facundior. Glauco ſtupidior. Iro pauperior. Penelope caſtior. Nireo formoſior. Tithono viuacior. Eriſichthone eſurientior. Niobe fœcundior. Stẽtore clamoſior. Tireſia cæcior. Buſiride illaudatior. Sphinge inuolutior. Labyrintho intricatior. Dædalo ingenioſior. Icaro audacior. Gigãtibus elatior. Gryllo ſtultior. Lynceo perſpicacior. Execetra pertinacior.

A perſonis comœdiarum: Thraſone Terentiano glorioſior. Demea iurgioſior. Mitione facilior. Gnathone adulantior. Phormione confidentior. Dauo verſutior. Thaide blandior. Euclione parcior.

A perſonis hiſtoriarum: Zoilo inuidentior. Catone ſeuerior. Timone inhumanior. Phalaride crudelior. Timotheo felicior. Sardanapalo nequior. Numa religioſior. Phocione iuſtior. Ariſtide incorruptior. Cræſo ditior. Craſſo nũmatior. Codro pauperior. Aeſopo luxurioſior. Heroſtrato ambitioſior. Fabio cũctantior. Socrate patiẽtior. Milone robuſtior. Chryſippo acutior. Trachalo vocalior. Curione obliuioſior. Noſtri tpis Ariſtarcus, Chriſtianorum Epicurus. Item, Præpoſterus Cato.

A gentibus: Pœno perfidior. Scytha aſperior. Scythotauris inhoſpitalior. Cretẽſimẽdacior. Parthis vanior. Thracibus bibacior. Theſſalo perfidior. Care vilior. Sybarita faſtuoſior. Mileſiis effœminatior. Arabis ditior. Pygmæo breuior. Arcade ſtolidior.

Ab officiis: Lenone magis periurus. Cinædo mollior. Milite glorioſior. Areopagita triſtior. Tyranno violentior. Carnifice immanior.

De

De Præmolliunda Parœmia.

IAM illud, tametſi minutulũ humiliuſq; videatur, tñ, poſteaquam docendi munus ſuſcepimus, non grauabimur pp imperitiores admonere, videlicet, vt in vſurpandis adagiis meminerimus quod in verbis nouatis, aut durius trãſlatis fieri Fabius iubet, id qđ ait à Græcis elegãtiſſimè præceptum eſſe, videlicet, προεπιπλήττειν τῇ ὑπερβολῇ, ita nos oportebit προεπιπλήττειν τῇ παροιμίᾳ, hoc eſt, præcaſtigare, & velut occurrere parœmiæ, ſi quã vel obſcurior vel alioqui durior videbitur. Recipit enim hoc genus, ſicuti paulo ſuperius oſtenſum eſt, & metaphoras quantũlibet duras, & nouationes vocum licẽtioſas, & hyperbolas parum pudentes, & allegorias ad ænigma vſq; obſcuras. Græci προεπιπλήττουσιν his ferme modis, κατὰ τὴν παροιμίαν. ὥς φασι. φησι. τὸ λεγόμενον. τὸ τοῦ λόγου. ὡς παλαιὸς φησὶ λόγος. ὥσπερ λέγουσιν. ὡς λέγεται. ὡς λέγομεν παροιμιαζόμενοι ὡς λέγουσιν οἱ παροιμιάζοντες, καλῶς εἴρηται. id eſt, Iuxta prouerbium, vt aiunt, aiunt, quod dicitur, quod dici ſolet, vt antiquum ait dictum, vt dicunt, quod dici ſolet, vt antiqum ait dictum, vt dicunt, vt dicitur, vt dicimus prouerbio, vt dicunt iocãtes, rectè dictum eſt. Iiſdem fermè orationibus vtuntur Latini, Aiunt, vt aiunt, vt eſt in veteri prouerbio, iuxta vulgo tritum ſermonem, quemadmodum vulgo dici conſueuit, vt vetus verbum vſurpem, vt adagio dictum eſt, verè hoc dicunt.

PROVERBIVM.
Amicorum communia omnia.

TA τῶν φίλων, κοινὰ, id eſt, Amicorũ communia ſunt omnia. Ex hoc prouerbio Socrates colligebat, omnia bonorũ eſſe virorum nõ ſecus, quàm deorum. Deorum, inquit, ſunt omnia. Boni viri deorũ ſunt amici. Et amicorum inter ſe cõmunia ſunt omnia. Bonorum igitur virorum ſunt omnia. Refertur apud Euripidem in Oreſte,

κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων. id eſt,
Inter enim amicos cuncta ſunt cõmunia.
Idem in Phœniſſis,
κοινὰ γὰρ φίλων ἄχη. id eſt,
Communis omnis eſt amicorum dolor.
Idem in Andromacha,
Φίλων γὰρ οὐδὲν ἴδιον, οἵτινες φίλοι
Ὀρθῶς πεφύκασ᾽, ἀλλὰ κοινὰ χρήματα. id eſt,
Nam verè amicis propriũ prorſus nihil,
Sed inter ipſos cuncta ſunt communia.

Terentius in Adelphis: Nam vetus quidem hoc verbum: Amicorum inter ſe communia eſſe omnia. Teſtatur & apud Menandrum fuiſſe in eadẽ fabula. M. Tullius lib. offi. 1. Vt in Græcorum, inquit, prouerbio eſt, Amicorum eſſe omnia communia. Citatur & ab Ariſtotele lib. Moralium 8. & à Platone de Legib. 5. Quo loco conatur demonſtrare, feliciſſimum reipub. ſtatum, rerum omnium communitate conſtare, πρώτη μὲν τοίνυν πόλις τέ ἐστι καὶ πολιτεία καὶ νόμοι ἄριστοι. ὅπου τὸ πάλαι λεγόμενον ἂν γίγνηται κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν ὅτι μάλιστα. λέγεται δὲ ὡς ὄντως ἐστὶ κοινὰ τὰ φίλων. i. Prima quidẽ igitur ciuitas eſt & rei publicę ſtatus, ac leges optimæ, vbi quod iã olim dicitur, per oẽm ciuitatẽ q̃ maximè fieri põt obſeruabitur. Dictũ eſt aũt vere, res amicorum cões eſſe. Idẽ ait, felicem ac beatam fore ciuitatem, in qua non auditẽtur hæc verba: Meũ, & non meũ. Ariſtoteles lib. Polit. 3. temperat Platonis ſententiam, volens poſſeſſionem ac proprietatem eſſe penes certos, cæterùm ob vſum, virtutem, & ſocietatem ciuilem, omnia communia, iuxta prouerbium. Martialis lib. 2. iocatur in quendam Candidum, cui ſemper in ore fuerit hoc adagium, quum alioqui nihil impertiret amicis.

Candide κοινὰ φίλων, ſunt hæc tua Candide πάντα.
Quæ tu magniloquus nocte dieq; ſonas.

Atque ita concludit epigramma:

Das nihil, & dicis Candide κοινὰ φίλων.

Eleganter Theophraſtus apud Plutarchũ in commẽtariolo, cui titulus: περὶ φιλαδελφίας, Εἰ κοινὰ τὰ φίλων ἐστὶ, μάλιστα δεῖ κοινοὺς τῶν φίλων εἶναι τοὺς φίλους. i. Si res amicorum communes, maxime conuenit, vt amicorũ item amici ſint communes. M. Tullius lib. de legibus primo videtur hoc adagium Pythagorę tribuere, quum ait: Vnde enim illa Pythagoryca vox, τὰ φίλων κοινὰ, καὶ φιλίαν ἰσότητα. id eſt, Res amicorum communes & amicitiam æqualitatem. Præterea Timęus apud Diogenem Laertium, tradit hoc dictum primùm à Pythagora profectum fuiſſe. A. Gellius Noctium Atticarum lib. 1. cap. 9. teſtatur Pythagoram non ſolùm huius ſententiæ parentem fuiſſe, verum etiam huiuſmodi quandam vitæ, ac facultatum cõmunionem induxiſſe.

Amici-

ſalacitas murium mira 948
ſalaconia paupertas 1768
ſalmoneus mechanicarum artifex 1790
ſalpæ torpor 399
ſal ſeruat 35
ſalſum 781
ſalſitudo vitibus inimiciſſima 847
ſalluginoſa vicinia 253
ſambici pœna 92
ſambuca 1269
ſamæna 1603
ſamos inſula cur ἀνθέμουσα, & παρθένια dicta 1036
ſanctus Romanorum Deus 1678
ſanſucum 247
ſapientes ſeptem apud Græcos 519
ſapientiæ myſteria obtecta 64
ſapiens in eodem bis non labitur 280
ſapientum filii vt plurimũ ſtupidiſſimi 1009
ſarcinator vnde dictus 1763
ſardanapali ſepulchrum 1636
ſardanapali epitafium 1349
ſardo, ſiue Sardon inſula 1015
ſaronicum mare vnde 1182
ſaturno quomodo ſacrificabatur 819
ſaturno quare antiquitus ſacrificia fiebant ibid.
ſatyrii herbæ proprietas 2078
ſcarabei natura 1325
ſcarabei omnes mares 1329
ſcarabei in Aetna mõte præ grandes gignuntur 1331
ſcipio foſſa & vallum aduerſus vim carthaginenſium 44
ſciton 1979
ſcopeliani dictum 1952
ſcorpio piſcis 57
ſcytharum de vitæ fœlicitate iudicium 996
ſcythę ſupramodum iracundi 768
ſcythæ equino ſanguine pro cibo, & potu vtuntur 1913
ſcythia cur feris abundet 1285
ſcyllæ Niſi regis filiæ fabula 273
ſcylle Phorci, & Crateidis filiæ fabula ibid.
ſecundarius curſus 1684
ſenectę vitium 74
ſenectuti ſors, ocium, & quies 150
ſenes probitatem olere debent 1680
ſenes depontani 297
ſenſuum iudicium fallax 1663
ſententia manuum porrectione antiquitus comprobata 952
ſæpia corde caret 1602
ſepulturæ aqua apud veteres religio 529
ſepulchra, & ſacella mouere nefas 382
ſertorii factum 315
ſeueritas lacedemoniorum 232
ſermo hominis indicium 106
ſeruis dimidium ingenii aufert Iuppiter 1952
ſeruorum nomina diſyllaba e monoſyllaba 1214
ſibillæ Erithræę vaticinium 911
ſibillæ tres, & earum nomina 1912
ſicophantæ vnde dicti 1819
ſiculi natura dicaces 721
ſilicernium 658
ſilphium 685
ſilurus piſcis qui, & ſturio 1457
ſilurus piſcis aura victitat 1698
ſimia 1024
ſimiæ natura ridiculæ 1281
ſimiarum copia in Mauruſia 844
ſimiarum honos apud Pithecuſios 2000
ſimilitudo amoris mater 126
ſimilitudo morum, & inſtituti beneuolentiam conciliat 1739
ſimonides elegiæ inuentor 1893
ſimulacrum Aegyptiorum 168
ſimulacrum Apollinis 174
ſimulatio diuturna eſſe nõ poteſt 544
ſinope meretrix Abidus dicta 1604
ſinties Lemnii cur dicti 1857
ſiphnus inſula 1873
ſiſapo 1668
ſocrates ſubtilium nugarũ antiſtes 267
ſocrati peculiaris genius 87
ſocratis effigies, mores, & encomium 1180
ſocratis iuramentum 914. 1038
ſocratis dictum 387. 926. 976
ſocratis dictum de proprio amore 118
ſophocles μέλιτταν, & νέαν σειρῆνα dictus 1828
ſophocles vnde dicatur 764
ſophon mimographus adagiis ſcatet 1799
ſolem deorum ſummum per ſe iudicant 1685
ſol mundi oculus a philoſophis appellatur 1936
ſol ἡμιεροδρόμος 1662
ſolis apud varias gentes variæ appellationes 1981
ſolonis ſententia 192
ſolonis lex 408
ſolonis apophtegma 24
ſolonis dictum 798
ſomni dei regia 916
ſomniare 207
ſomniare ſperandi genus ibidem
ſomnia amantum ſpes ibi.
ſomnia turbulenta 420
ſomnus primus &c. 481
ſomnus famem, & ſitum extinguit

extinguit 917
ſordes 1461
ſordidi ibidem
ſors ingenium probi non vitiat 71
ſortes 310
ſpartanorum mores 1015
ſpartanorum habitus 1801
ſparti genera 1769
ſpeculi quomodo imagines reddant 780
ſphyngis ſimulachra pro templis ab Aegyptiis dedicata cur 1895
ſphyngis fabula ibid.
ſphyngis ſymbolum 1849
ſpiſſigradiſſimus 1754
ſplendor 1531
ſpurius 1118
ſtaphilius vinum oſtendit aqua diluere 744
ſtater 1127
ſtatera Aequitanis ſymbolum 24
ſtephanus Thucydidis filius ſtultus 1009
ſterculeus Saturni cognomen 1328
ſtercutus Fauni filius ibi.
ſtudio ſuo quiſque ducitur 119
ſtultitiæ comes infelicitas 825
ſtylus graphiarius 313
ſuaſum 1735
ſubulcos Aegyptii nec in templa reſpiciunt, nec ad matrimonium admittunt 248
ſuffragia foliis olim ferebãtur 734
ſuffragia ferebantur fabis 27
ſuidas prouerbia ſcripſit 8
ſupercilia ſuperbiæ ſedes 2000
ſupplicandi mos apud perſas 1519
ſutus 1767
ſus abominandus apud Aegyptios 248
ſybaritæ gallum gallinaceũ non alunt 725
ſybillæ cumeæ fabula 1439
ſycophantæ ficulnei gladii dicti 1015
ſyllæ dictum de Mario 1960
ſymbolum pietatis ciconia 573
ſymbolum 1194
ſympuuium 730
ſinanche 418
ſingrapha quomodo differat a chirographo, tabulis, & codicillis 1659

T

Talentum Atticum minus, ſexaginta, magnum octoginta libras valebat 353
tali fabula 1247
talis ſuffragia olim ferebantur 990
talorum luſus 975
talus 1247
tanaquil, quæ & Caia 1678
tantali fabula 906
tarcotellæ vis 1247
tauri in Epiro quando non appareant 69
telchines 876
telegoræ fabula 804
temperantiam ſectari, in temperantiam fugere 1663
templum execrationis 160
temporis & opportunitatis obſeruatio 451
tempus omnium ſapientiſſimum 818
tenedi lex 1432
tenedi regis numiſma 540
tenæ fabula ibid.
teſſera 596
teſtudines in Carnania 95
tetragonum ex omni parte ſui ſimilis 1785
thaletis ad Solonem dictum 1825
thaletis dictum 386
thalia vna gratiarum vnde dicta 1899
tharion pictor 1975
theætetus adagiorum ſcriptor 8
themis Euãdri mater 1863
themiſtocles fuit nothus 1126
themiſtocles cur habitus indoctior 908
themiſtoclis dictum 60.714
theophraſt⁹ adagia ſcripſit, quæ Zenobii nomine circumferuntur 7
theonidis mulierculæ fabula 974
theotimi fabula 962
theramenes cur κόθορνος dictus 101
theramenis pęnę 1966
thericles 1199
theſſali equeſtris rei ſtudioſi 753
theſſali magi & venefici 177
thiodamantis fabula 2019
thracia Martis domicilium 2036
thręſilai dulcis inſania 1092
thurini Verconii ſuppliciũ 196
thieſtes filiorũ nomina 1886
thymbra 875. 1568
thynnus 940
tibiarum in luctu vſus 513
timallus 1572
timocreõtis epitaphiũ 416
timotheus Athenienſium imperator mars rex dictus 1431
timotheus cantor 142
titam Achemoniis ſol dictus 1981
tithonis fabula 385
titiuillitium 1667
tmolus Siciliæ mons croco abundantiſſimus 1925
toga Romanorum, pallium Græcorum veſtes pacis, ſaga autẽ belli 1579. 1669
torpedinis natura 1265. 1450
tradere 1575
traiectitia pecunia 1714
triarii ſextus ordo 52
tria autea præcepta 404
tricari 38
tricoues ibidem
tricterica 1435

triglantina

triglantina Hecate 1556
trioboli munifma 114
trochea 1454
trochilus qui & regulus 1322
troiani quando de redden da Helena conſultare cæperunt 56
tutiæ veſtalis virginis factū 255
tibii populi qui 1961
tyrannus portentum 109
tyrotarichus 1752
tyrrhenorum ſuperſtitio 24

V

Vadum 72
M. Varro argumenta fabularum a prouerbiis ſumpſit 8
vatum genus irritabile 540. 1766
vecti valentis dictum 1923
velabrum 1369
veliati 1776
venationi infelix omen mu ſtellæ nomen 157
veneris iactus in talorum luſu feliciſſimus 115
venus Phidiæ 1195
verecundia in lecto, & in conuiuio 1751
veritas temporis filia 818
veritate nihil robuſtius 11
veritatis conſideratio 366
vermis e vetuſtiore niue naſcitur 552
verum a pueris, ebriis, & inſanis auditur 416
veſica 2017
veſtæ fabula 394
veſtigia domini agris ſtercus optimum 123
vexilla Romanorum quib' animalib' inſignita 1325
viaticum honeſtiſſimum honeſta ars 428
victoriæ ſymbolum 90
victimas fas non erat contingere, niſi peractis myſteriis 801
vigilantia Epaminōdæ 984
vindiciarum forma 1781
vini in cibis appoſitis infuſio 1001
vini temperatura 748
vinum pueris a Platone prohibitum 112
vinū & adoleſcentia duplex incendiū voluptatis 113
vinum in medio ſaluberrimum 724
vinum lac ſenum 556
vinum lac veneris 808
virgis famem ex ędibus Gręci eiiciebant 560
viri boni deorum ſunt amici 21
virtutis aliquid ſimile in beſtiis ineſt 65
virtus ad beate viuendum ſe ipſa contenta eſt 1744
virtute nihil pulchrius ibi.
vipera 1578
vipera bis exuit 54
vita cuius non abbreuianda 35
vita infelix vbi 260
vita quid ſignificet 1005
vitæ indicium motus 1636
viticis proprietas 1962
vitis carica 1613
vitiis ſeruire grauiſſimū 775
vitium ſenectæ 75
viuere 1276
viuerra quæ 1300
viuerra quæ & ictis cur ſic dicta ibid.
vlixis & Diomedis factum 526
vmbilici 131
vnda decumana 363
vnguenta amaracina 247
vnus non eſt numerus ſecūdum Philoſophos 478
voca 291
volupia 1134
voluptati męror comes 507
voluptas quare ſummum bonum a philoſopho dicta 1678. 1695
vox nulla piſcib' quare 291
vſuræ mariumæ 1714
vitiligatores 1972
vtres ſale peruncti meliores 1225
vtris 1136
vulcani, Martis, Veneris fabula 449
vulgus diligentior iudex 349
vulpinarii 130. 1368
vultures ex Aegyptiorum opinione omnes feminæ 414
vultures ex euro concipere putant Aegyptii ibid.
vultus animi indiciū 1383
vultus habituſq; ne interdū inſanum demonſtrat 487
vxores formoſæ aureæ compedes dictæ 823
vxores in alterius inuidiam mortuum maritum laudant 1760

X

Xenia munera 107
xenophanis ſomniū de ſole 1665
xenophon ἄπαν μίνῃσι dictus 1881
xenophon ἀττικὴ Μοῦσα 514
xerſes aquam manibus hauſtam a ruſtico libenter accepit 947

Z

Zenodotus adagiorum ſcriptor, qui & zenobius 7
zenonis iuſiurandum 914
zenonis dictum 358
zephyro flante canunt cygni 147
zoilus Homeri ſimulachrū verberare ſolitus 1789
zythum 832
Ζωφοροδόπιδες 1369

FINIS.

ADAGIA, QVAECVNQVE AD HANC DIEM EXIERVNT, ACCVRATE NVPER EMENDATA.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

QVID SIT PAROEMIA.

PAROEMIA, definitore Donato, eſt accommodatũ rebus temporibuſq; prouerbium. Diomedes autem finit hunc ad modum: Paroemia eſt prouerbii vulgaris vſurpatio, rebus temporibuſque accommodata, quum aliud ſignificatur quàm dicitur. Apud Graecos ſcriptores variæ feruntur finitiones. A nonnullis deſcribitur hoc pacto, παροιμία ἐστὶ λόγος ὠφέλιμος ἐν τῷ βίῳ, ἐπικρύψει μετρίᾳ πολὺ τὸ χρήσιμον ἔχων ἐν ἑαυτῷ. id eſt, Prouerbium eſt ſermo ad vitæ rationẽ conducibilis, moderata quadam obſcuritate multam in ſeſe continens vtilitatem. Ab aliis hoc finitur modo, Παροιμία ἐστὶ λόγος ἐπικαλύπτων τὸ σαφὲς ἀσαφείᾳ. id eſt, Prouerbium eſt ſermo rem manifeſtam obſcuritate tegens. Neque clam eſt, complureis alias, & apud Latinos & apud Græcos paroemiæ finitiones extare: verum eas omneis hic referre non arbitratus ſum operepretium fore, cum quòd in hoc opere præcipue propoſitum ſit, breuitatem illam, quam à docente requirit Horatius, vbique quo ad licebit ſequi: tum quòd eandem ferè cantilenam canunt, eodemq; recidunt. maxime quod inter tam multas nulla reperitur quæ vim naturamque prouerbii ſic complectatur vt non aliquid vel redundet, vel diminutum ſit. Si quidem Donatus ac Diomedes (vt interim alia non excutiamus) in omni paroemia requirere videntur inuolucrum aliquod: vt qui eam allegoriæ ſpeciem fecerint. Deinde γνωμικὸν, id eſt ſententiale quiddam, expectant, quum addunt, Rebus temporibuſque accommodatum. Græcorum item quotquot ſunt finitiones, aut ſententiam ad vitam inſtituendam conducibilem, aut metaphoræ tectorium admiſcent: quædam vtrunque cum altero coniungunt. Atqui permulta reperies apud ἀκινήτους (id eſt neutiquam violandæ auctoritatis) ſcriptores, prouerbii nomine citata, quæ nulla metaphora tegantur. Rurſum non pauca quæ nihil omnino pertineãt ad inſtitutionem vitæ, & à ſententiæ ratione prorſus ἐκ διαμέτρου, quod aiunt, diſſideant. Exempla pro multis duo ſuffecerint. μηδὲν ἄγαν, ne quid nimis, nemo non ponit inter adagia, nihil tamen habet integumenti. Et, τίς ἂν ἀπὸ θύρας ἁμάρτοι, hoc eſt, Quis aberret à foribus? ab Ariſtotele paroemiæ titulo refertur: at id non video quid conferat ad vitæ rationem. Iam vero non omne prouerbium allegoria quapiam tegi, vel ex Fabio liquet cuius hæc verba ſunt, libro Inſtit. 5. Cui confine eſt παροιμίας genus illud, quod eſt velut fabella breuior. Videlicet palam indicat & alia paroemiarũ eſſe genera quæ non ſint allegoriæ confines. Quanquam haud inficias iuerimus, maximam adagiorum partem aliqua metaphoræ ſpecie fucatam eſſe, Tum optimas fatemur eas, quæ pariter & tranſlationis pigmento delectẽt, & ſententiæ proſint vtilitate. Verum multo aliud eſt, commendare paroemiã, & quænam ſit optima demonſtrare: aliud, quid ea ſit in genere, definire. Nobis (quod grãmaticorũ pace fiat) abſoluta & ad noſtrum hoc inſtitutum accommodata paroemiæ finitio tradi poſſe videtur ad hunc modum, Paroemia eſt celebre dictum, ſcita quapiam nouitate inſigne. Vt dictum generis: celebre, differentiæ: ſcita quapiam nouitate inſigne, proprii vicem obtineat. quandoquidẽ his tribus partibus perfectam conſtare definitionem, dialecticorũ conſenſus eſt.

Quid Paroemiæ proprium, & quatenus.

ITAQVE peculiariter ad prouerbii rationẽ

pertinent duo, τὸ θρυλλούμενον καὶ καινότης, hoc eſt, vti celebratum ſit, vulgoq; iactatum. Nam hinc etiam Parœmiæ Græcis vocabulum, videlicet ἀπὸ τοῦ οἴμου τὸ ὁδὸς, ὥσπερ τρίμμα καὶ περιφορητὸν, quod paſſim per ora hominum obambulet: & adagii Latinis, quaſi dicas circumagium; auctore Varrone. Deinde ſcitum, vt aliqua ceu nota diſcernatur à ſermone communi. Neque enim protinus, quod populari ſermone tritum ſit, aut figura nouatum, in hunc catalogum adlegimus: ſed quod antiquitate pariter & eruditione commẽdetur. id enim ſcitum appellamus. Quibus ex rebus accedat nouitas adagiis, mox oſtendemus: nunc quot modis celebritas cõtingat, paucis indicabimus. Veniunt igitur in vulgi ſermonem vel ex oraculis numinum: quod genus illud, οὔτε τρίτοι, οὔτε τέταρτοι, id eſt, neque tertii, neque quarti. Vel à ſapientum dictis, quæ quidẽ antiquitas oraculorum inſtar celebrauit. quale eſt illud: δύσκολα τὰ καλὰ, hoc eſt, ardua quæ pulchra. Vel è Poeta quopiam maximè vetuſto: vt Homericum illud:

ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω. id eſt,
Rem factam etiam ſtultus intelligit.
Item illud Pindaricum,
ποτὶ κέντρον λακτίζέμεν. id eſt,
Cõtra ſtimulũ calcitrare. Et illud Sapph.
Μήτε μοὶ μέλι, μήτε μέλιττα. id eſt,
Neque mel mihi, neque apis.

Siquidem dum linguæ adhuc incorruptæ manerent, Poetarum verſus in conuiuiis etiam canebantur. Vel è ſcena, hoc eſt, tragicorum, & comicorum actis fabulis: quod genus illud ex Euripide, ἄνω ποταμῶν. rurſum illud ex Ariſtophane βάλλ' ἐς κόρακας. Præcipue vero comœdia mutuo quodam commercio & vſurpat pleraque iactata vulgo, & gignit, traditq; vulgo iactanda. Nonnulla ducuntur ex fabularum argumentis, vt ἄπληστος πίθος, ex Danaidum fabula. ἄϊδος κυνῆ, Orci galea, ex fabula Perſei. Quædam trahuntur ex apologis: è quibus illud: At non videmus manticæ quod in tergo eſt. Aliquot ex euentu naſcuntur: ſicut hoc, ἄλλα μὲν Λεύκων, ἄλλα δὲ Λεύκωνος ὄνος φέρει. id eſt, Alia Leucon, alia Leuconis aſinus portat. Ex hiſtoriis aliquot mutuo ſumpta ſunt: quorum eſt illud: Romanus ſedendo vincit. Quædam profecta ſunt ex apophthegmatis, hoc eſt, ſcitè breuiterq; reſponſis: ſicut illud:

Ὁ σαυτὸν αὐτὸν οὐκ ἔχων, Σάμον θέλει.
Qui ſemet ipſe nõ habet, Samum petit.

Sunt quę ex verbo temerè dicto ſunt arrepta: velut, οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ. id eſt, non eſt curæ Hippoclidi. Denique mores, ingenium ſeu gentis, ſiue hominis alicuius, ſiue etiam animantis: poſtremo rei quoque vis quępiam inſignis, ac vulgo nota, locum fecerũt adagio: cuiuſmodi ſunt, σύροι πρὸς φοίνικας, id eſt, Syri contra Phœnices. ἀκκίζειν, pro eo quod eſt, fictè recuſare quod accipere cupias, & ἀλώπηξ οὐ δωροδοκεῖται, id eſt, vulpes non capitur muneribus, & δὶς κράμβη θάνατος, Bis crambe, mors: & κληματὶς αἰγυπτία, Clematis AEgyptia.

Quibus ex rebus accedat nouitas Parœmiæ.

IAM quod de nouitate diximus, id neutiquam ſimplex eſt. Nam hãc nonnunquam ipſa res ſecum adfert, vt κροκοδείλου δάκρυα. Crocodili lachrymæ. Nonnunquam eam figura conciliat: quum per omneis fermè ſchematum ſpecies adagii varietur, quas ſingulatim perſequi non eſt neceſſe. eas duntaxat attingamus, quas frequẽtiſſimè recipit. Metaphora penè ſemper adeſt: multas autem partes ea complectitur. Allegoria non minus crebra: quanquam & hęc quibuſdam metaphorę ſpecies eſt. Exemplum prioris: Res omnis in vado eſt. Poſterioris: λύκος ἔχανεν. Lupus hiat. Nec infrequens hyperbole, velut γυμνότερος λεβηρίδος, id eſt, Nudior exuuio ſerpentis. Nonnunquam vſque ad ęnigma peruenit: quod, auctore Quintiliano, nihil aliud eſt quàm obſcurior allegoria, quod genus, πλέον ἥμισυ παντὸς, id eſt, dimidium plus toto. Nonnunquam alluſio venerẽ adiungit parœmię, veluti, βάλλ' οὕτως, id eſt, Sic ferito: &, σύν τε δύ' ἐρχομένω, id eſt, Duobus ſimul euntibus. &

O, πτωχ' ἐν μεγάροισι κακῶν τ' ἀγκῶνα τρίψαντα. id eſt,
AEdib' i proprijs q̃ rectave, prauave fiat.

Aliquoties αὐτὸ εἴδωλον καὶ ἰδίωμα, id eſt verbi proprietas, prouerbii ſimulachrum addit, vt ἀγύγιον κακόν, id eſt, ingens malum. Fit interdum vt ipſum ἀμφίβολον, hoc eſt ambiguitas, decus apponat prouerbio. Cuius generis eſt, βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ, id eſt, Bos in lingua. & ὡς μῦς ἐν πίσσῃ, id eſt,

Quęcun-

Quæcunque Mus in Piſa. Si quidem bos & animal ſignificat, & numiſma. Mus item animantis eſt nomen, & item athletę cuiuſdā vocabulum. Et Piſa nomen Vrbis, acceſſione litterulæ auctū, picē ſignificat, πίσσα. Nonnunquam ipſa eloquendi nouitas parœmiam efficit, vt ἐν οἴνῳ ἀλήθεια, id eſt, In vino veritas. Nam ſi dicas ebrios vera loqui, non videbitur adagium. Item ſi dicas: Sine cibo & potu languet libido, non habebit adagii faciem. Contrà: Sine Cerere & Baccho friget Venus, nemo non agnoſcit adagii ſpeciem. Quanquam hęc ipſa nouitas, vt omnis alia, proficiſcitur à figura. Decorat interim & antiquitas, vt ἐγγύα, πάρα δ' ἄτη, Sponde, ſed pręſto eſt iactura. Denique in parœmiis omneis, τοῦ γελοίου, id eſt, ridiculi, formas inuenies. Sed hęc minutim perſequi, moleſtę cuiuſdam diligentię fortè videatur. Tametſi de figuris prouerbialibus paulo poſt aliquāto copioſius dicturi ſumus.

Quomodo parœmia differat ab iis, quæ videntur illi confinia.

SVNT autem quędam affinia parœmiis, puta γνῶμαι, quas noſtri ſententias appellant: ad hęc αἶνοι qui à noſtris apologi vocantur: tum ἀποφθέγματα, quę Latine, breuiter ac ſcite dicta, vertere licebit: pręterea σκώμματα, id eſt, ſalſe dicta. Denique quicquid allegoriam aut aliam quampiam figuram prouerbialem, ceu perſonam, pręſe gerit. Ea tametſi difficile non ſit ab adagiorum genere ſecernere, ſi quis ad finitionem, tanquam ad gnomonem, & regulam, vnumquodque norit applicare: tamen quo faciamus ſatis etiam imperitioribus, haud grauabimur rudius & pinguiore, quòd aiunt: Minerua rem explicare: vt planè conſtet quid in hoc opere ſimus ſequuti. Primum inter ſententiam & parœmiam eiuſmodi ratio eſt: vt vtraque cū altera coniungi, vtraque rurſus ab altera queat ſeiungi, non aliter quàm album ab homine. Vt enim non ſtatim album quod homo, neq; protinus homo quod album: nihil tamen vetat id album eſſe quod ſit homo: Ita non raro fit vt ſententia parœmiā complectatur: at nō ſtatim qđ parœmia fuerit, idē erit & ſententia, neq; contra. velut,

Auaro tam deeſt quod habet, quàm quod non habet, &,

Paſcitur in viuis liuor, poſt fata quieſcit,

non vt ſententię ſunt, ita ſunt & adagia. E diuerſo: Ego in portu nauigo, vt eſt prouerbium, ita ſententia non eſt. Rurſum, μὴ παιδὶ τὴν μάχαιραν, id eſt, ne puero gladium, pariter & parœmię ſententięq; rationem complectitur, denique & allegorię. Neque defuere tamen, potiſſimum apud Gręcos, qui grauati nō ſunt operam in hoc genere ſumere, γνωμολογικὸν, id eſt ſententiarum collectionem, conſcribentes. αἶνον Aphthonius in Progymnaſmatis, ſimpliciter μῦθον, id eſt fabulam, vocat, huic ſunt, vt ait, varia ex inuentoribus cognomina, συβαρίτης, κίλιξ, κύπριος, αἰσώπειος. Quintilianus αἶνον ait à Gręcis appellatum λόγον μυθικὸν, αἰσωποποίητον, à Latinorum nonnullis apologationē, non ſatis in vſum recepto nomine. Neque negat αἶνον, parœmię confinem eſſe, verum ita diſtinguit, vt αἶνος, totus ſit apologus, parœmia, veluti fabella breuior. Exempli loco poſuit: Non noſtrum onus, bos clitellas? Ad hunc quidem modum vſurpauit Heſiodus:

Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω, φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.
Ὧδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον. i.
Aenon principib⁹ referā, norint licet ipſi.
Vocalē accipiter ſic affatus philomelā eſt.

Vtitur eundē ad modum & Archilochus, & Callimachus. Etiam ſi Theocritus ἐν κυνίσκαις, αἶνον pro parœmia videt vſurpaſſe,

Αἶνος ὠνὴρ λέγεταί τις, ἔβα καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν.

Iam verò apophthegmata non alio diſcrimine diſſident à parœmiis, quàm ſententię. Quemadmodum enim illud, ὃς αὐτὸς αὑτὸν οὐκ ἔχει, σάμον θέλει, ſimul & adagium eſt & apophthegma, ita illud Simonidis ad quendam in conuiuio tacentem, εἰ μὲν ἠλίθιος εἶ, σοφὸν πρᾶγμα ποιεῖς. εἰ δὲ σοφὸς, ἠλίθιον. id eſt, Si quidem ſtultus es, ſapiētem rem facis, ſi verò ſapiens, ſtultam. Item illud: Decet Cęſaris vxorem non ſolum crimine, verumetiam criminis ſuſpicione vacare, apophthegma quidem eſt, at nō item parœmia. Item Soles duabus ſedere ſellis, ſimul & prouerbium & λοιδόρειον eſt. Contrà: Mater nunquam, pater perſępe. Item illud Turonii: Ad molas ſunt, σκῶμμα quidem eſt, at non item adagium. Quanquam ſunt in hoc genere quędam adeo commode dicta, vt facile poſſint in adagiorum ordinē adſciſci, velut illud, μέχρι βωμῶν φίλος εἰμί, id eſt, Vſq; ad aras ſum amicus, Adeſt

enim ſimul & breuitas & ſententia & figu-
ra. Hęc paulo verboſius inculcauimus, ne
quid à nobis in hoc expectetur opere, niſi
quod ſub parœmiæ cadit appellationem,
neve quis per negligentiam prætermitum
exiſtimet, quod prudẽter, cõſultoq́;, tanquã
ab argumento alienum, prætermiſimus.

Commendatio Prouerb. à dignitate.

Porro autem ne quis hanc doctrinæ par
tem, tanquam nimium humilem, & impẽ-
dio facilem, peneq́ue puerilem, faſtidiat, at
que aſpernetur, paucis exponamus quan-
tum hæc, ſicuti videtur, minutula, apud an
tiquos illos obtinuerint dignitatis, deinde
quantum adferant commoditatis, ſi quis
in loco ſciteq́ue vtatur, poſtremò non vſq;
adeo cuiuſlibet eſſe, recte prouerbiis vti.
Principio, cognitionẽ adagiorum non in
poſtremis habitam apud ſummos viros,
vel illud ſat argumenti eſt, quòd primi no
minis auctores non indigna duxerint de
quibus diligenter voluminibus aliquot
conſcriberent. Quorum primus eſt Ariſto
teles, nimirũ tantus Philoſophus, vt vnus
hic pro multis ſuffecerit. reliquit is, teſte
Laertio, de parœmiis volumen vnũ. Chry-
ſippus item ad Zenodotum duos de pro-
uerbiis libros cõſcripſit. Scripſit eadem de
re Cleantes. Quorũ virorum ſi labores ex-
tarent, nobis nõ fuiſſet neceſſe tãto ſudore
quędam ex minutis iſtis ſcriptoribus, &
iiſdem, vt indiligentibus, ita deprauatiſſi-
mis etiam, expiſcari. Reperiuntur non-
nulla prouerbiorum collectanea Plutarchi
nomine, ſed paucula, eaq́ue ferme nuda.
Inter parœmiographos ſubinde citatur tũ
ab aliis, tum ab Athenæo in Dipnologia,
Clearchus Solenſis, Ariſtotelis auditor, &
Ariſtides, deinde Zenodotus, qui Didymi
Tarrhæique parœmias in compendium
redegit. Citantur & Theophraſti prouer-
bia in commentatiolis Demoſthenis. Vn-
de liquet & illos hiſce de rebus commen-
tarios reliquiſſe. Neque nos fugit, id ope-
ris Zenobii nomine circunferri, verũ quo-
niam inueniuntur quędam apud Ariſto-
phanis interpretem, Zenodoti eius, qui Di
dymum ac Tarrhæum in compendium re
degerit, nomine relata, quæ ad verbum in
huius commentariis leguntur, circa frau-
dem eſſe quòd is, quocunque fuerit nomi-
ne (quid enim refert?) in hoc opere, Ze-
nodoti titulò adducetur. Hic præter alios
Milonem quendam parœmiographum al
legat. Citatur & Dæmon quiſpiam, cum
ab aliis compluribus, tum ab eo qui di-
ctiones aliquot ex orationibus Demoſthe-
nis eſt interpretatus, qui multos de prouer
biis libros videtur compoſuiſſe. nam cita-
tur liber 40. Extant & Diogeniani collecta
nea. Heſychii præfatio teſtatur ab ipſo co
pioſius explicata prouerbia, quæ nudius
recenſuiſſet Diogenianus. etiamſi opus ip
ſum pugnat cum ſuo prologo, quum is no
menclaturam auctorũ profiteatur, & pro-
uerbiorum argumẽta, hic ita nudus ſit vt
nihil eſſe poſſit magis. vnde in coniecturã
adducimur, opus hoc copioſius ab aucto-
re deſcriptum, poſt ab alio quopiam in cõ
pendium contractum. Suidas, qui & ip-
ſe in hoc numero ponendus eſt, Theæte-
tum quemdam adducit, qui de prouerbiis
conſcripſerit. Nec illud argumentum le-
ue, quòd inter bonos auctores vt quiſque
fuit eruditiſſimus eloquentiſſimusq́ue, ita
quamplurimum adagiorũ ſuis libris aſper
ſit. Et vt à Græcis exordiar, quid de magno
illo Platone, ne dicã diuino, παροιμιωδέστ-
ερον, vt ſic dixerim? Ariſtoteles, ſerius alio
qui philoſophus, haudquaquam grauatur
ſuis illis diſputationibus parœmias cre-
bras, ceu gemmulas, intertexere. Quem
quidem ſicut in cæteris, ita hac quoque in
parte Theophraſtus eſt æmulatus. Plutar-
chus grauis ac penè tetricus auctor, præ-
multis vndique ſcatet adagiis? quem nec
piguit inter problemata quaſdam parœ-
mias & proponere & excutere, idq́ue Ari-
ſtotelis exemplo. Iam vt ad Latinos venia-
mus, omiſſis vtroque in genere gramma-
ticis ac poetis (niſi ſi quis in his M. Var-
ronem exiſtimat annumerandum qui Me
nippeis illis ſuis prouerbiales indidit titu
los, vt planè conſentaneum ſit illum argu-
menta fabularum nõ aliunde, quàm à pro-
uerbiis ſumpſiſſe mutuo) Romani Prin-
cipes non exiſtimarunt inferius eſſe maie-
ſtate Imperiali, vt magnis de rebus conſul-
ti, prouerbio reſponderent, quod & nunc
extat in Digeſtis, οὔτε πάντα, οὔτε πάντη,
οὔτε παρὰ πάντων. id eſt, Nec omnia, nec
paſſim, nec ab omnibus. Apud Græcos
hoc adagium fertur, ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δέν-
δρον γινώσκεται. id eſt, E fructu arborem indi-
co. Pittacus philoſophus conſultorẽ ſuum
ad pueros

ad pueros turbine ludentes mittit, à quibus deducenda vxore prouerbio doceat, audiatque, τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα Theognides aũt. τοῦ δὲ χάρ᾽ ὁ ζεύς

Οὐδ᾽ ὕων πάντας ἁνδάνει, οὔτ᾽ ἀνέχων, id eſt.
Nõ etenim cũctis placeat vel Iuppiter ipſe,
Seu mittens pluuiam, ſeu cohibẽs pluuiã.

Quòd ſi quẽ mouet antiquitatis auctoritas nullum doctrinæ genus antiquius fuiſſe videtur quàm parœmiarum, In his ceu ſymbolis tota ferme priſcorum philoſophia cõtinebatur. Quid aliud veterum illorum ſapientum oracula quàm prouerbia? quibus tantum honoris habitum eſt olim, vt non ab homine profecta, ſed cœlitus delapſa viderentur. Et cœlo, inquit Iuuenalis, deſcendit, γνῶθι σεαυτὸν. id eſt, noſce te ipſum. Proinde pro foribus templorum veluti digna diis inſcribebantur: paſſimque columnis, ac marmoribus inſculpta viſebantur, tanquam immortali digna memoria. Quòd ſi minutula quæpiã res videtur adagium, meminerimus iſta non mole, ſed pretio ęſtimari oportere. Quis enim ſanus non pluris faciat gemmulas, quantuis perpuſillas, q̄ ſaxa quędã ingentia? & vt, auctore Plinio, in minutiſſimis animãtibus, velut araneolo, culiceq́; maius eſt naturę miraculum, q̄ in elephanto, ſi quis modo proprius contẽpletur: itidẽ in re litteraria nonnũquã plurimum habent ingenii quę minima ſunt.

Ad quot res vtilis Parœmiarum cognitio.

RELIQVVM eſt, vt paucis oſtendamus, non minus vtilitatis ineſſe prouerbiis, quã olim adfuerit dignitatis. Conducit autem parœmiarum cognitio, cũ ad alia permulta, tum potiſſimum ad quatuor: ad philoſophiam, ad perſuadendum, ad decus & gratiam orationis, ad intelligendos optimos quoſq; auctores, Principio ne cui mirum videatur ꝙ prouerbia dixerimus ad philoſophię ſcientiã pertinere, Ariſtoteles apud Syneſium exiſtimat nihil aliud eſſe parœmias, q̄ reliquias priſcę illius philoſophię, maximis rerum humanarũ cladibus extinctæ, eaſq́; ſeruatas eſſe, partim ob compendium, breuitatemq́;, partim ob feſtiuitatẽ ac leporem: ideoq́; non ſegniter nec oſcitanter, ſed preſſius ac penitius inſpiciẽdas. ſubeſſe enim velut igniculos quoſdã vetuſtæ ſapientiæ, quę in peruestiganda veritate multo fuerit perſpicacior, quàm poſteriores philoſophi fuerint. Plutarchus item (in commentario cui titulum fecit: Quo pacto ſint audiendi poetæ) veterum adagia ſimillima putat ſacrorũ myſteriis, in quibus maximę quępiam res ac diuinæ minutulis & in ſpecie penè ridiculis cęremoniis ſignificari ſolent. His enim tam breuibus dictis per inuolucrum quoddã eadem innuimus, quę philoſophię principes tot voluminibus tradiderũt. Neq; enim aliud ſibi velle parœmiam illam Heſiodiam, πλέον ἥμισυ παντὸς, quàm quod Plato tum in Gorgia, tum in libris Politicis, tam multis argumentis conatur oſtendere, βέλτιον εἶν τὸ ἀδικεῖσθαι τοῦ ἀδικεῖν. i. Satius eſſe iniuriã admittere, quàm iniuriam inferre.

Ad perſuadendum conducere Prouerbia.

QVOD ſi cui ſatis non ſit ipſum ſapere, verum etiã aliis perſuadere capiat quàm non inutilis ſit hęc prouerbiorũ ſuppellex, vel Ariſtoteles ipſe ſatis declarat, qui non ſemel in rhetorices præceptis, parœmias inter teſtimonia connumerat. Quemadmodum, inquiens, ſi quis ſuadere velit ne cum homine ſene copulet aliquis neceſſitudinẽ, vtitur huius prouerbii teſtimonio, μήποτ᾽ εὖ ἔρδειν γέροντα, id eſt, Ne vnquam beneſacias ſeni. Rurſum, ſi quis pſuadeat, vt liberos item interficiat, qui parẽtem occiderit, huic vſui fururum eſt hoc prouerbium.

Νήπιος ὃς πατέρα κτείνας, παῖδας καταλείποι. id eſt,
Stultus qui natos occiſo patre relinquat.

Quantum autem adferant ad perſuadendi facultatem momenti teſtimonia, cui non cognitum eſt? Neque mediocriter conducunt ſententię. At inter hæc quoque idem prouerbia collocat. Quintilianus in Inſtitutionum libris, compluribus locis prouerbiorum mentionẽ facit, tanquam non vna ratione ad benedicendum conducentium. Nam quinto libro parœmias exemplis coniungit, vt parem cum illis vim obtinentes, quorum eſt vel præcipua. Rurſum eaſdem eodem in libro in argumentorum genere collocat, quas Græcè κρίσεις appellãt. Quorum & frequentiſſimus vſus, & ad perſuadendum mouendumq́; non mediocris vtilitas. Quin magis ipſa Fabii verba libet adſcribere. Nec hæc quidem, inquit, vulgo dicta & recepta perſuaſione populari, ſine vſu fuerunt teſtimonia. Sunt enim quodam

modo, vel potentiora etiam, quòd non cauſis accommodata, ſed liberis odio & gratia mentibus, ideo tantum dicta, factaq́;, quia aut honeſtiſſima, aut veriſſima videbãtur. Paulloq́ue inferius: Ea quoque, quæ vulgo recepta ſunt, hoc ipſo quòd incertum auctorem habent, velut omnium fiunt. Quale eſt: Vbi amici, ibi opes: Et: Conſcientia mille teſtes. Et apud Ciceronem: Pares cum paribus, vt eſt in veteri prouerbio, facillimè congregantur. Neque enim duraſſent hæc in æternum, niſi vera omnibus viderentur. Hactenus Fabii verba retulimus. Idem autem paullo poſt deorum oracula parœmiis ſubnectit, velut his adſinia, cognataq́;. Iam quid M. Tullius, nonne in actione pro L. Flacco, prouerbio fidem teſtibus abrogat? id eſt huiuſmodi, ἐν καρὶ τὸν κίνδυνον, id eſt, In Care periculum. Annon in eadem totius gentis Græcorum in ferendis teſtimoniis fidem eleuauit hoc prouerbio? Da mi hi teſtimonium mutuum. Quid quòd ipſi etiam philoſophi paſſim ſuas rationes prouerbiis fulciunt? Quo minus mirandum ſi frequenter hiſtoriographi narrationis fidem ex adagio quopiã petunt. Adeo quod in literis intercidit, quod titulis, quod coloſſis, quod marmoribus ſeruari non potuit, prouerbio ſeruatur incolume: vt & hanc obiter adagiorum laudem indicem quod τὸ πιθανὸν, id eſt, probabilitas, ad perſuadẽdum vel primas obtinet partes, quid, quæſo probabilius, quàm quod nemo non dicit? Quid veriſimilius, quàm id, quod tot ætatum, tot nationum conſenſus, & velut idem ſuffragium comprobauit? Ineſt nimirum, ineſt in his parœmiis natiua quædam & genuina vis veritatis. Alioquin quí fieri potuit, vt eandem plerunque ſententiam in centum dimanaſſe populos, in centum videamus transfuſam linguas, quę ne tot quidem ſeculis, quibus nec pyramides obſtiterunt, vel interierit, conſenuerit? vt meritò dictum illud videatur: Veritate nihil eſſe robuſtius. Deinde fit, neſcimus quo pacto, vt ſententia prouerbio quaſi vibrata, feriat acrius auditoris animum, & aculeos quoſdam cogitationum relinquat infixos. Nam longè minus tanges animum, ſi dixeris: Caduca, & breuis eſt hominis vita: quàm ſi prouerbium cites: Homo bulla: Poſtremò quod de riſu ſcribit Fabius, maximas difficultates cauſarum, quę uulgo lis argumentis diſſolui queant ioco eludi: id vel maximè pręſtat parœmia.

Ad ornatum conducere Parœmiam.

PORRO quantum vel dignitatis, vel veneris adiungat orationi tempeſtiuus prouerbiorum vſus, non pluribus explicandum. Primum enim quis nõ videt quantum maieſtatis vel ex ipſa antiquitate cõcilient orationi? Tum ſi quod ſchema, quod amplitudinem ac ſublimitatem apponat ſermoni, rurſum ſi quod ad gratiam dictionis facit: denique ſi qua ratio feſtiuitatis (quum parœmia plerunq; per omneis figurarum ſpecies, per omneis facetiarum formas varietur) nimirum quicquid illa ſolent adferre, cõferet, ac genuinam quandam, peculiaremq́; gratiã de ſuo inſuper adiunget. Proinde ſi ſcitè & in loco intertexãtur adagia, futurum eſt, vt ſermo totus & antiquitatis ceu ſtellulis quibuſdam luceat, & figurarũ adrideat coloribus, & ſententiarum niteat gemmulis, & feſtiuitatis cupediis blandiatur: denique nouitate excitet, breuitate delectet, auctoritate perſuadeat.

Ad intellegẽdos auctores conducere Parœmiam.

IAM vt non ſit alius parœmiarum vſus, certe ad intelligendos optimos quoſque (hoc eſt vetuſtiſſimos) auctores, non vtiles modò ſunt, verumetiam neceſſarię. In quibus eũm pleraque ſunt deprauata, tum hę vel deprauatiſſimę ſunt: propterea ꝙ ferè ęnigmaticum quiddam habeant, vt etiam à mediocriter eruditis non intelligantur: tum ꝙ plerunque velut ex abrupto interſeruntur nonnunquam etiam mutilatim vt ἀνω ποταμῶν, id eſt ſurſum fluminum. Aliquoties vnico verbo notantur, vt apud Ciceronem in Epiſtolis ad Atticũ: Subueni quęſo, dum eſt ἀρχή. id eſt principium. Indicat autem illud prouerbium:

Ἀρχὴν ἰᾶσθαι πολὺ λῷον ἢ τελευτήν, id eſt,
Principio pręſtat, q̃ fini adhibere medelã.

Hęc itaque multum offundunt tenebrarũ, ſi ignorentur. At rurſum lucis plurimum adferunt, ſi fuerint intellecta. Denique fit nonnunquam, vt ſcriptor tacitè ad prouerbiũ adludat: quod ſi nos fugerit, etiãſi videbitur intellecta ſententia, tamẽ magna voluptatis pars aberit, ignorata parœmia. Quod genus eſt Horatianum illud:

equus vt me portet, alat rex.

Et

Et apud Vergilium :

fatis nunquam conceſſa moueri,
Apparet Camarina procul.

Subeſt enim in illo prouerbium, ἵππος με φέρει, βασιλεύς με τρέφει, in hoc, μὴ τὴν καμάριναν.

Commendatio à difficultate.

QVOD ſi iuxta prouerbium, δύσκολα τὰ καλά, eaque vulgo ceu faſtidiuntur, quæcunque facilia videntur: ne quiſquam arbitretur vſque adeo procliue, vel intelligere vel ſermoni parœmiam intexere. Siquidē vt non mediocris eſt artificii, gemmulā ſcitè includere anulo, & aurū purpurę intexere: ita non eſt cuiuis parœmiam aptè, decenterq; orationi inſerere. Quodq; Fabius ſcribit de riſu, nihil affectari periculoſius, idem de prouerbio nō iniuria dixeris. Etenim in huiuſmodi, quemadmodum & in muſica, niſi ſummum præſtes artificem, ridiculus ſis: & aut laudem eximiam, aut riſum auferas oportet.

Quatenus vtendum adagiis.

PROINDE quatenus quibusq; modis vti conueniat adagiis, indicabimus. Ac primo loco meminiſſe oportebit, vt quod eleganter Ariſtoteles in cōmentariis rhetoricis admonuit de adhibendis epithetis, id nos in vſurpādis adagiis obſeruemus: nēpe vt illis vtamur non tanquā cibis, ſed veluti condimentis, i. non ad ſatietatē, ſed ad gratiā. Prętetea ne quouis inſeramus loco, quēadmodū enim ridiculum ſit, ſi quibuſdā locis gēmam alligaris: itidem abſurdum ſi non ſuo loco adhibueris adagiū. Quod verò Fabius libro Inſtitutionum 8. de ſententiis vſurpādis præcepit, id totidem fermè verbis de parœmiis præcipi queat. Primum, ne, quemadmodum dictum eſt, nimis crebriter vtamur. Denſitas. n. earum obſtat inuicē, quominus eluceant, quemadmodū nec pictura, in qua nihil circumlitū eſt, eminet, ideoq; artifices ēt, quum plura in vnā tabulam opera conferunt, ſpatiis diſtinguunt, ne vmbræ in corpora cadant. Subſiſtit. n. omnis parœmia, ideoq; poſt eam vtiq; aliud eſt initiū. Vnde ſoluta ferè oratio eſt, & è ſingulis nō membris ſed fruſtis collata, ſtructura caret. Porrò vt adfert lumen clauus purpurę in loco inſertus, ita certè neminem deceat intertexta pluribus notis veſtis. Accedit hoc quoq; incōmodi, φ crebras captanti parœmias, nonnullas neceſſe eſt admiſcere vel frigidas, vel coactas. Non. n. pōt eſſe delectus, vbi de numero laboratur. Poſtremò gratiā amittit quicquid aut immodicū eſt, aut intempeſtiuum. In epiſtolis tñ familiaribus licebit paullò liberius hoc genere ludere: in oratione ſeria, ſicuti parcius, ita etiam accuratius adhibendæ.

Variorum prouerbiorum vſus.

HOC in loco non ab re futurum arbitramur, ſi paucis indicabimus quibus rationibus variari queat parœmiarum vſus, vt poſſis idē adagium alia, atq; alia forma ꝓducere. Principio, nihil vetat interdū quominus idem dictū ad cōplures ſenſus accōmodes: vt illud τετρημένος πίθος, i. pertuſum dolium, vel ad obliuioſum, vel ad profuſum, vel ad auarū, vel ad futilem, vel ad ingratū traduci poteſt. Effluit. n. quicquid infuderis in animū immemoris: apud prodigum nihil durat: auari cupiditas nunq̄ expletur: futilis & garrulus nihil continet: perit quicquid contuleris in hominem ingratum. Nonnunquā per ironiam ad contrarias etiam ſnīas deflectitur: quod genus, ſi de mendaciſſimo quopiā loquens, dicas: ἄκουε τὰ ἐκ τρίποδος, id eſt, Audi è tripode dicta. Fit interim vt vnius voculæ commutatione diuerſis conueniat, vt ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, i. Hoſtium munera non munera: & πτωχῶν ἄδωρα δῶρα, κολάκων ἄδωρα δῶρα. ποιητῶν ἄδωρα δῶρα. vt idem adagiū ad hoſtes, ad pauperes, ad aſſentatores, ad poetas deflectatur. Nam hoſtium munera perniciē adferre creduntur. &, ſiquid donant pauperes, aut adulatores, aut poetæ, captationes ſunt verius, q̄ munera. Breuiter ad omnia, in q̄ quocunq; modo hæc ſimilitudo cōpetit, accommodes licebit. Illa ratio fermè cōmunis omnibus, quoties à perſona ad rem, aut contra, fit deflectio. Ad perſonā, hoc pacto: Prouerbium eſt, μηδ' Ἡρακλῆς πρὸς δύο, id eſt, ne Hercules quidem aduerſus duos: ego verò Therſites magis, q̄ Hercules, qui poſſim vtriq; reſpondere? Ad rem torquebitur hoc modo, prouerbio dictum eſt, μηδ' Ἡρακλῆς πρὸς δύο. ego qui poſſim pariter & morbo & inopiæ tolerandę par eſſe? Variatur & inuerſione prouerbiū, vt dictum eſt, μηδ' Ἡρακλῆς πρὸς δύο, & tu vnꝰ cōtra duos Hercules audes congredi? Item hoc pacto:

Contra tritum Grecis prouerbium: Expectatis carbonibus theſaurū reperi. Et: Commutauimus, non χρύσεια χαλκείων, id eſt aurea æreis: ſed planè χάλκεια χρυσείων, id eſt ærea aureis. Præterea noununquam explicatur adagium & conſertur: nonunquam ſimplex allegoria reſertur. Aliquoties etiã mutilum proponitur, vt ſiquo reſpondente quod nihil ad rem pertineat, dicas: ἄμας ἀπῄτουν, id eſt falces poſtulabam. Et apud Ciceronē, τὰ μὲν διδόμενα, id eſt, quæ dantur. Interim ſatis eſt vnico verbo adluſiſſe, vt apud Ariſtotelē, omnes eiuſmodi inter ipſos κεραμεῖς, id eſt, figuli.

De Figuris prouerbialibus.

RELIQVVM eſt, vt ad parœmiarum catalogum accingamur, ſed prius figuras aliquot prouerbiales oſtenderimus. Quædam enim dicta ſunt ſpecie non magnopere ꝓuerbiali, quædam autem παροιμιώδει (id eſt eſt prouerbiali) figura, vt facile poſſint in parœmiarum ordinem coaptari. Igitur in totum, prouerbiorū generi confinis eſt omnis ſententia, præterea metaphora, peculiariter allegoria: & in his præcipue quæ ſumūtur à rebus inſignibus, & vulgo celebratis: vt à nauigatione, à bello. Quod genus ſunt illa: Secundis nauigare ventis, naufragium facere, vertere vela, tenere clauum, & exhaurire ſentinam, &, tradere ventis vela, cōtrahere vela. Item illa: Bellicum canere, &, verſis gladiis pugnare, receptui canere, cominus atq; eminus pugnare, conferre pedem, conſerre manus, atque id genus alia ſexcenta. Quę ſi paullò longius traducātur, abeunt in parœmiarū formã. Itē quę ducūtur à rebus notis, ac vehemēter quotidiano ſenſui familiaribus: vt quoties corporis geſtus ad animi rem transferuntur, cuiuſmodi ſunt: Premere pollicem, pro fauere: corrugare frōtem, pro moleſte ferre: ringi, pro indignari: exporrigere frontem, pro hilareſcere. Pręterea quę trahuntur à ſenſibus corporis, velut: Olfacere, pro reſciſcire: deguſtare, pro experiri. Prouerbii ferè faciē habent quoties quę ſunt artibus peculiaria vocabula, aliò detorquentur, vt δὶς διὰ πασῶν, id eſt, Bis ꝑ omnia, à muſicis: ἐκ διαμέτρου, id eſt, ex dimetiente, à mathematicis. Item, ſeſquipedalia verba. incudi reddere, à fabris ęrariis: Ad ammuſſim, à fabris lapidariis: Nullam lineam duxi, à pictoribus: Extremū actum adiungere, à ſcenis. Interdum citra figurã tacita adluſio prouerbiale quiddam adfert. Ea tum erit optima quoties ad auctorē, aut rem ſpectat magnopere celebrem, nullique incognitam, qualis eſt apud Gręcos Homerus, apud Latinos Vergilius. Quod genus eſt illud apud Plutarchum, ἐπεὶ μάρτυρές γε τῷ Πλάτωνι πολλοί τ' ἀγαθοί τε πάρεισιν. id eſt, Quando quidem teſtes ſanè Platoni multique bonique adſunt. Adluſum eſt enim ad morem ſacrorum, in quibus ſacerdos dicere cōſueuit, Τίς τῇδε, id eſt, quis hic? Deinde qui aderant reſpondebant, πολλοί τ' ἀγαθοί τε πάρεισιν, id eſt, multiq; boniq; adſunt. Item illud apud Ciceronem ad Atticū: Σύν τε δύ' ἐρχομένω, id eſt, Simul duobus euntibus. Et apud Lucianum: ἰατρῶν παῖδες, id eſt, medicorum filii, pro medicis ipſis. Accedunt ad prouerbii ſpeciem & illa, bucolico carmini familiaria, ἀδύνατα, ἀναγκαῖα, ἄτοπα, ὅμοια, ἐναντία, id eſt, impoſſibilia, neceſſaria, abſurda, contraria, ſimilia.

Ἀδύνατα ſunt eiuſmodi:

Ἀλλ' ἶσος γὰρ ὁ μόχθος ἐπ' ᾐόνι κύματα με-
τρεῖν. id eſt,
Sed labor adſimilis metiri in littore fluctꝰ.

Et apud Virgilium:

Ante leues ergo paſcentur in ęthere cerui,
Et freta deſtituent nudos ĩ littore piſces.

Ἀναγκαῖα ſunt huiuſmodi:

Dum iuga montis aper, fluuios dum piſcis
amabit.

Et apud Senecam:

Lucida dum current annoſi ſidera mundi.

Ἄτοπον exemplum hoc erit:

Atq; idē iungat vulpes, & mulceat hircos.

Contrarium hoc:

Nūc virides etiã occultant ſpineta lacertos:
Me tamen vrit amor. Itē apud Theocritū:
Ἠνίδε σιγῇ μὲν πόντος, σιγῶντι δ' ἀῆται.
Ἁ δ' ἐμὰ οὐ σιγῇ στέρνων ἔντοσθεν ἀνία. id eſt,
Ecce ſilet maris vnda, ſilēt & flamina vēti: &

Similium:

Torua leęna lupū ſeq̃, lupus ipſe capellã.

Et apud Theocritum:

Haud tamen intra noſtra ſilent pręcordia
curæ.
Ἁ αἶξ τὸν κύτισον, ὁ λύκος τὰν αἶγα διώκει. i.
Capra petit cytiſum, ſequitur lupus ip-
ſe capellam.

Sunt & aliæ duæ figuræ maximè confines parœmiarum generi, quæ conſtat vel eiuſdem aut ſimilis iteratione vocis, vel contraria-

trariarũ contextu. Quod genus ſunt, ἀπό σ᾽ ὀλῶ κακὸν κακῶς. κακοῦ κόρακος κακὸν ὠόν. id eſt, Perdam te malum male. Mali corui malum ouum. Et, θρέμμα σοφοῦ σοφόν, id eſt, Alumnus ſapientis ſapiens. Id quod eſt apud Græcos amicos pariter ac tragicos pene ſolenne. Et: Eueniũt digna dignis. Amico amicus. Malis malus. Bonis bonus. Vterque vtrique cordi. Suus rex reginę placet. Et: Manus manum fricat. Graculus ad graculum. Contrariorum genus ſic habet, καὶ δίκαια κἄδικα, εὖ καὶ μιαρῶς, id eſt, Et iuſta & iniuſta. Probe & improbe, apud Ariſtophanem, ἑκοῦσί τε καὶ ἄκουσι, id eſt, Volentibusq; & nolẽtibus, apud Platonem. Item, οὐδὲν ἔπος οὐδὲν ἔργον, id eſt, Nullum dictum, neque factum. Apud noſtros itẽ, Verum vbi fas verſum atque nefas. Facta atque infecta canebat. Quo tropo ſic vſus eſt Valeri' Maximus, vt ad verum ſenſum non cohæreat, tantum exaggerat: Obteſtantem, inquit, ſe, aduerſus omne fas & nefas, quũ in ſummo eſſet Imperioq; à te equite Romano fuiſſe trucidatum. Nam qui cõſtitit vt facinus nefarium dicatur eſſe factum aduerſus omne nefas? Quo iure, quaque iniuria. Quiduis & facere & pati. Digna atque indigna. Quid dixit, aut quid tacuit? Domi, bellique. Publicè, priuatim. Quod ſcis, neſcis. Clamque, palamque. Iocaque, & ſeria. Manibus pedibusque. Noctesque, diesq;. Quæ prima aut vltima ponas. Neque magnum, neque paruum. Iuuenesque, ſenesque. Diis hominibusque plaudentibus. Ad hanc formam pertinent etiam hęc paſſim apud poetas obuia, παρθένος ἀπάρθενος. ἄνυμφος νύμφη. ἄγαμος γάμος. ἄπολις πόλις. δύσπαρις πάρις. δυσδαίμων. εὐδαιμονία. ἄδωρα δῶρα. ἀδεὲς δέος. ἀπόλεμος πόλεμος. ἄκοσμος κόσμος. ἄχαρις. ἄπλουτος πλοῦτος. id eſt, Virgo non virgo. Sponſa non ſponſa. Nuptiæ non nuptiæ. Ciuitas, non ciuitas. Malus Paris Paris. Infelix felicitas. Non dona dona. Non metuendus metus. Non bellum bellum. Ornatus inornatus. Ingrata gratia. Inopes opes. Hæc. ἐναντίωσις nonnunquã accidit & in dictione compoſita, vt μωρόσοφος, id eſt, ſtulte ſapiens. & γλυκύπικρος, id eſt dulciter amarus. Sic etiam, Plutarcho teſte, ſuum affectum vocant amantes ex voluptate & dolore mixtum, ita vt libenter cõtabeſcant. Huc pertinet & illa ἐναντίωσις αἰνιγματώδης, id eſt, contrarietas ęnigmatica, vt φέρων οὐ φέρω, ἔχων οὐκ ἔχω. & Ἀνήρ τε οὐκ ἀνήρ. ὄρνιθα καὶ οὐκ ὄρνιθα, ἰδών τε καὶ οὐκ ἰδών, ἐπὶ ξύλου καὶ οὐ ξύλου καθημένην, καὶ οὐ καθημένην, λίθῳ καὶ οὐ λίθῳ βάλλει τε καὶ οὐ βάλλει. id eſt, Portans non porto, habens non habeo. Vir & non vir, auem, & non auem, Videnſque & non videns, in ligno & nõ ligno, ſedentem & non ſedentem, lapide & non lapide, iaculatur & non iaculatur. Quod ænigma refertur & apud Athenæũ ex Clearcho, & apud Tryphonem: cuius meminit Plato quoque. Huius formę ſunt & illa: ἄγλωσσος λάλος, id eſt, elinguis loquax. τρωτὸς, ἄτρωτος, id eſt, vulnerabilis inuulnerabilis. δασὺς λεῖος, id eſt, hirſutus læuis, ἄγονος γόνος, id eſt, fœtus non fœtus. Cuiuſmodi permulta proponit, ac ſoluit Athenæus libro 10. Neque reſpuit adagiorum ratio ænigmaticam obſcuritatem, quanquam alias improbatam; imò veluti familiarẽ libẽter amplectitur. Quod genus fuerit ſi quis parum ſanè loquutum iubeat, Anticyram nauigare, aut porcum cædere, aut ſquillam è ſepulchris vellere, quorum primum eſt apud Horatium, alterum apud Plautum, tertium apud Theocritum. Proinde & oracula pleraque in ius prouerbiorum abierunt, & Pythagorę ſymbola ad parœmiarum naturam videntur pertinere. Præcipue peculiaris eſt adagiorum generi hyperbole. vt, Cœlum territat armis, & Saxa clamore rumpit. & Riſu diffluo. maximè ſi qua metaphorę ſpecies admiſceatur. Effertur variis modis, vel per denominationem, vel per comparationem, vel per ſimilitudinem, vel per epitheton. Exẽpla ſunt: Alter Ariſtarchus. Et: Noſter hic Phalaris. Et: Stentore clamoſior. Velut leæna in machæra. Stentorea vox. Neſtorea facundia. Neque verò pigebit ceu fontes aliquot indicare à quibus genus hoc figurarum duci poſſit.

Sumitur enim interdum ab ipſa re, quoties hominẽ ſceleſtũ, ſcelus appellamus: dedecoroſum, dedecus: peſtilentẽ, peſtem: lurconem, barathrum. tenebrionem, tenebras: contaminatum, labem: ſpurcum, cœnum: contemptum, quiſquilias: impurũ, ſterquiliniũ: portentoſum, portentũ: moleſtum, ulcus: carcere dignum, carcerem. Quorũ vnumquodque ferè poteſt & comparationem efferri, vt χρυσοῦ χρυσοτέρα, id eſt, auro magis aurea, &, ipſa nequitia nequior,

De Præmolliunda Parœmia.

IAM illud, tametſi minutulū humiliuſq; videatur, tñ, poſteaquam docendi munus ſuſcepimus, non grauabimur pp imperitiores admonere, videlicet, vt in vſurpandis adagiis meminerimus quod in verbis nouatis, aut durius trāſlatis fieri Fabius iubet, id qđ ait à Græcis elegātiſſimè præceptum eſſe, videlicet, προσεπιπλήττειν τῇ ὑπερβολῇ, ita nos oportebit προεπιπλήττειν τῇ παροιμίᾳ, hoc eſt, præcaſtigare, & velut occurrere parœmiæ, ſi qñ vel obſcurior vel alioqui durior videbitur. Recipit enim hoc genus, ſicuti paulo ſuperius oſtenſum eſt, & metaphoras quantūlibet duras, & nouationes vocum licētioſas, & hyperbolas parum pudentes, & allegorias ad ęnigma vſq; obſcuras. Græci προεπιπλήττουσιν his fermè modis, κατὰ τὴν παροιμίαν. ὥς φασι. φησί. τὸ λεγόμενον. τὸ τοῦ λόγου. ὡς παλαιός φησι λόγος. ὥσπερ λέγουσιν. ὡς λέγεται. ὡς λέγομεν παροιμιαζόμενοι ὡς λέγουσιν οἱ παίζοντες, καλῶς εἴρηται. id eſt, Iuxta prouerbium, vt aiunt, aiunt, quod dicitur, quod dici ſolet, vt antiquum ait dictum, vt dicunt, quod dici ſolet, vt antiquum ait dictum, vt dicunt, vt dicitur, vt dicimus prouerbio, vt dicunt iocātes, rectè dictum eſt. Iiſdem fermè orationibus vtuntur Latini, Aiunt, vt aiunt, vt eſt in veteri prouerbio, iuxta vulgo tritum ſermonem, quemadmodum vulgo dici conſueuit, vt verus verbum vſurpem, vt adagio dictum eſt, verè hoc dicunt.

PROVERBIVM.

Amicorum communia omnia.

TA τῶν φίλων, κοινά, ideſt, Amicorū communia ſunt omnia. Ex hoc prouerbio Socrates colligebat, omnia bonorū eſſe virorum nō ſecus, quàm deorum. Deorum, inquit, ſunt omnia. Boni viri deorū ſunt amici. Et amicorum inter ſe cōmunia ſunt omnia. Bonorum igitur virorum ſunt omnia. Refertur apud Euripidem in Oreſte,

κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων. id eſt,
Inter enim amicos cuncta ſunt cōmunia.

Idem in Phœniſſis,

κοινὰ γὰρ φίλων ἄχη. id eſt,
Communis omnis eſt amicorum dolor.

Idem in Andromacha,

Φίλων γὰρ οὐδὲν ἴδιον, οἵτινες φίλοι
Ὀρθῶς πεφύκασ᾽, ἀλλὰ κοινὰ χρήματα. id,
Nam verè amicis propriū prorſus nihil,
Sed inter ipſos cuncta ſunt communia.

Terentius in Adelphis: Nam vetus quidem hoc verbum: Amicorum inter ſe communia eſſe omnia. Teſtatur & apud Menandrum fuiſſe in eadē fabula. M. Tullius lib. offi. 1. Vt in Græcorum, inquit, prouerbio eſt, Amicorum eſſe omnia communia. Citatur & ab Ariſtotele lib. Moralium 8. & à Platone de Legib. 5. Quo loco conatur demonſtrare, feliciſſimum reipub. ſtatum, rerum omnium communitate conſtare, πρώτη μὲν τοίνυν πόλις τέ ἐστι καὶ πολιτεία καὶ νόμοι ἄριστοι, ὅπου τὸ πάλαι λεγόμενον ἂν γίγνηται κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν ὅτι μάλιστα. λέγεται δὲ ὡς ὄντως ἐστὶ κοινὰ τὰ φίλων. i. Prima quidē igitur ciuitas eſt & reipublicę ſtatus, ac leges optimæ, vbi quod iā olim dicitur, per oēm ciuitatē q̄ maximè fieri pōt obſeruabitur. Dictū eſt aūt vere, res amicorum cōes eſſe. Idē ait, felicem ac beatam fore ciuitatem, in qua non audirētur hæc verba: Meū, & non meū. Ariſtoteles lib. Polit. 3. temperat Platonis ſententiam, volens poſſeſſionem ac proprietatem eſſe penes certos, cæterùm ob vſum, virtutem, & ſocietatem ciuilem, omnia communia, iuxta prouerbium. Martialis lib. 2. iocatur in quendam Candidum, cui ſemper in ore fuerit hoc adagium, quum alioqui nihil impertiret amicis.

Candide κοινὰ φίλων, ſunt hæc tua Candide πάντα.
Quæ tu magniloquus noctedieq; ſonas.

Atque ita concludit epigramma:

Das nihil, & dicis Candide κοινὰ φίλων.

Eleganter Theophraſtus apud Plutarchū in commētariolo, cui titulus: περὶ φιλαδελφίας, Εἰ κοινὰ τὰ φίλων ἐστὶ, μάλιστα δεῖ κοινοὺς τῶν φίλων εἶναι καὶ τοὺς φίλους. i. Si res amicorum communes, maxime conuenit, vt amicorū item amici ſint communes. M. Tullius lib. de legibus primo videtur hoc adagium Pythagorę tribuere, quum ait: Vnde enim illa Pythagoryca vox, τὰ φίλων κοινὰ, καὶ φιλίαν ἰσότητα. id eſt, Res amicorum communes & amicitiam æqualitatem. Præterea Timęus apud Diogenem Laertium, tradit hoc dictum primùm à Pythagora profectum fuiſſe. A. Gellius Noctium Atticarum lib. 1. cap. 9. teſtatur Pythagoram non ſolùm huius ſententiæ parentem fuiſſe, verum etiam huiuſmodi quandam vitæ, ac facultatum cōmunionem induxiſſe.

Amici-

Amicitia æqualitas. Amicus alter ipſe.

HAEC quoq; ad Pythagoram auctorem referunt, quòd eandem complectantur ſententiam, τὴν φιλίαν ἰσότητα εἶναι, καὶ μίαν ψυχὴν. τὸν φίλον, ἕτερον αὐτόν. i. Amicitiam æqualitatem eſſe. & eandem animam. Et: Amicum, alterum ipſum. Neque enim quicquã non commune, vbi fortunarum æqualitas, neque diſſenſio, vbi idem animus, neque diuortium, vbi coagmentatio duorum in vnum. Ariſtoteles magnorum Moralium lib. 2. ὅταν βουλώμεθα σφόδρα φίλον εἰπεῖν, μία φαμὲν ψυχὴ ἡ ἐμὴ καὶ ἡ τούτου. id eſt, Quoties volumus vehementer amicum dicere vna, inquimus, anima mea & huius. Idem eodem libro, ἔστι γὰρ ὥς φαμεν, ὁ φίλος, ἕτερος ἐγώ. Id eſt, Eſt enim, vt dicere ſolemus, amicus, alter ego. Plato libro De legibus ſexto, citat tanquam vetus dictum, & ceu prouerbio iactatum. παλαιὸς γὰρ ὁ λόγος ἀληθὴς, ὢν ἰσότης φιλότητα ἀπεργάζεται, μάλα μὲν ὀρθῶς εἴρηται καὶ ἐμμελῶς. id eſt, Nam vetus illud verbum & verè & eleganter dictũ eſt, æqualitatem amicitię auctorem eſſe. Neque tamen id ſentit Plato, iuuenibus ac ſenibus, doctis atque indoctis, ſtultis ac ſapientibus, robuſtis ac debilibus omnia æqualia exhibenda eſſe, ſed cuique pro ſua dignitate diſtribui oportere. Alioqui quemadmodum ait ibi Plato: τοῖς ἀνίσοις τὰ ἴσα ἄνισα γίγνοιτ' ἄν. id eſt, Inæqualibus æqualia, erunt inæqualia. Et vt ſummum ius in ſummam iniuriam vertitur, ita ſumma æqualitas ſumma fit inæqualitas. Quemadmodum feſtiuiter dixit Plinius, æqualitate in ferendis ſententiis nihil inueniri poſſe inæqualius. Quanquam hoc quoque quidam ex Homero ſumptum exiſtimant, apud quem illud aliquoties, ἴσον ἐμῇ κεφαλῇ. i. Aeque atque meum ipſius caput. Atque hæc omnia Ariſtoteles lib. Moralium 9. prouerbii titulo citat.

Pythagoræ Symbola.

SED quãdoquidem in Pythagoræ mentionem incidimus, nõ grauabimur & reliqua illius ſymbola, priſcis illis oraculorum inſtar celebrata, adſcribere, quæ quidem in præſentia licuit apud Græcos inuenire ſcriptores. Nam ea, tametſi prima (quod aiũt) fronte ſuperſtitioſa quępiam ac deridicula videantur, tamẽ ſi quis allegoriam eruat, videbit nihil aliud eſſe, quàm quędam rectè viuendi præcepta. Nihil enim opus eſt Tyrrhenorum imitari ſuperſtitionem, qui hæc etiam citra vllam allegoriam obſeruant, vt teſtatur in Sympoſiacis Plutarchus. Idem in vita Numæ tradit quædam huius generis ſymbola Numę conueniſſe cum Pythagoricis.

Ne guſtaris, quibus nigra eſt cauda.

Μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων, i. Ne guſtes ex iis, quibus eſt nigra cauda. Interpretatur Plutarchus in commentariis De liberis inſtituendis, ne cõmercium habeas cum improbis, & iis qui ſunt nigris, ac infamibus moribus. Tryphon grãmaticus inter ænigmatis exempla hoc quoque commemorans interpretatur hoc modo, ψευδῆ λόγον μὴ προΐεσθαι. τὸ γὰρ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι μελαίνεται, καὶ ἀμαυροῦται. id eſt, Ne mendacem ſermonem protuleris. Mendacium enim in extremis partibus nigreſcit, & obſcuratur. Quidam ad ſeipſam piſcem referunt, qui atramento quod in cauda geſtat, ſemet occulit. Quanquam Plinius lib. 32. capite vltimo, Melanurum inter piſces recenſet. quum de ſepiis multa prioribus libris diſſeruerit, vt videatur nõ idem eſſe Piſcis Melanurus & Sepia. Theodorus Gaza Melanurum occultatam vertit, quem piſcem nominat tñ eo loco, quem modo indicauimus.

Stateram ne tranſgrediaris.

Μὴ ζυγὸν ὑπερβαίνειν, id eſt, Stateram ne tranſilias, hoc eſt, ne quid facias præter ius & æquum. Nam ſtateram olim æquitatis ſymbolum habuiſſe vulgo, vel Doricum illud prouerbium indicat. σταθμῶ δικαιότερος. id eſt, trutina iuſtior. Ad eũm modum interpretatur Demetrius Byzantius apud Athęnæum libro Dipnoſophiſtarum decimo.

Chœnici ne inſideas.

Χοίνικι μὴ ἐπικαθίσαι, ideſt, Chęnici ne ĩſideas. Interpretatur diuus Hieronymus, de victu ne fueris ſollicitus in diem craſtinum. Eſt enim Chęnix demenſum, & cibus diurnus, vt apud Homerum Odyſſeas τ.

Οὐ γὰρ ἀεργὸν ἀνέξομαι, ὅς κεν ἐμῆς γε
Χοίνικος ἅπτηται.
Namq; operæ immunẽ haud patiar quicunque meam vnquam
Chœnica contigerit.

Eodem

Eodem pacto Laertius & Suidas exponũt. Porrò ſeruis olim cib° diurnus chœnice diſtribuebatur, vt illi vicisſim operis penſum perſoluerent, quam ob cauſam Apollo Pythyius Corinthios χοινικομέτρας appellauit, quòd ſeruos posſiderent quadragies ſexies mille. Auctor Athenæus libro ſexto. Plutarchus autẽ longe diuerſius, puta, non indulgẽdum ocio, ſed induſtria proſpiciendum victum, ne deſit in poſterum. Idem in Sympoſiacis huius ſymboli meminit, his quidem verbis: μετὰ τῆς πυθαγορικῆς χοίνικος, ἐφ᾽ ἧς ἀπηγόρευε καθῆσθαι, διδάσκων ἡμᾶς, ἀεί τι τοῦ παρόντος εἰς τὸ μέλλον ἀπολείπειν, καὶ τῆς αὔριον ἐν τῇ σήμερον μεμνῆσθαι hoc eſt, Vnà cum Pythagorica chœnice, in qua vetuit deſidere, docẽs nos, vt ex eo quod præſens eſt, ſemper aliquid in futurum relinquamus, & craſtini diei in hodierno meminerimus. Exiſtimat autem idem maiores ſignificare voluiſſe, quibus religioſum habitum eſt, mẽſas inanes tollere. Demetrius Byzantius apud Athenæum interpretatur, non oportere ſpectare tñ q̃ præſentis diei ſunt, quin craſtinũ ſemper eſſe expectandũ propemodum cum Plutarcho cõſentiens.

Ne cuiuis dexteram inieceris.

Μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν. i. Ne cuiuis porrigas dexteram, hoc eſt, Ne temere quemlibet in familiaritatem admittas, ſed deligas quẽ diligas. Idem citatur atque exponitur à Plutarcho, ἐν τῷ περὶ τῆς πολυφιλίας. Conuenit cum illo Solonis apophthegmate, quod ex Apollodoro refert Diogenes Laertius, φίλους μὴ ταχὺ κτῶ, οὓς δ᾽ ἂν κτήσῃ μὴ ἀποδοκίμαζε, id eſt, Amicos ne cito pares, quos autem paraueris, ne reiice.

Arctum anulum ne geſtato.

Μὴ φορεῖν στενὸν δακτύλιον, id eſt, Arctum anulũ ne geſtato, hoc eſt, interprete diuo Hieronymo, Ne vixeris anxiè. Et nè temer in ſeruitutem coniicias, aut in eiuſmodi vitæ inſtitutum, vnde te nõ queas extricare. Siquidem quiſquis anulum anguſtum geſtat, is ſibi quodammodo vincula iniicit.

Ignem ne gladio fodito.

Πῦρ σιδήρῳ μὴ σκαλεύειν, id eſt, Ignem gladio ne fodito, hoc eſt, Ira percitum ne laceſſas, quin magis concedere conuenit, & blandis verbis tumidum animũ placare. Ita diuus Hieronymus, & apud Athenæum Demetrius Byzantius. Diogenes Laertius exponit, potentium & ferocium iracundiam nõ eſſe conuitiis exagitãdam, propterea quòd flamma quo magis exagitatur, hoc magis atque magis inualeſcit. Neque diſſentit ab hoc interpretamẽto Plutarchus. Quanquã Plato libro De legibus ſexto ſic vſurpauit, vt de iis dici ſolitum videatur, qui fruſtra moliuntur, quod effici nullo pacto queat, oſtẽdens id luſus genus quoddam fuiſſe, vt ignem gladio diſſecarent. Ad eundem ferme ſenſum retulit diuus Baſilius in epiſtola ad nepotes, vt idem ſibi velint, Ignem gladio diſſecare, & Cribro haurire aquã. Huc nimirum adluſit Lucianus in ſecundo Verarum narrationum libro, cum ex inſulis fortunatis dimitteretur, fingens ſe à Rhadamantho admonitum, vt ſi quando rediret in hunc noſtrum orbẽ tria quædam obſeruaret, μήτε πῦρ μαχαίρᾳ σκαλεύειν, μήτε θέρμους ἐσθίειν, μήτε παιδὶ ὑπὲρ τὰ ὀκτωκαίδεκα ἔτη πλησιάζειν. id eſt, Ne gladio ignem diuerberaret, ne lupinis veſceretur, ne ſe puero decimumoctauum annum egreſſo adiungeret. Si quidem horum meminiſſet, rurſũ vt aliquãdo ad eam inſulam reuerteretur. Horatius hoc dicto videtur indicare crudelitatem cum inſania cõiunctam. Amor. n. per ſe furor eſt, qui ſi erumpat in pugnas ac cędes, ignis gladio perfoditur. Libro Sermonum, ſecundo, ſatyra 3.

his adde cruorem,
Atque ignem gladio ſcrutare.

Cor ne edito.

Μὴ ἐσθίειν τὴν καρδίαν, id eſt, Cor ne edito, hoc eſt, ne curis tuum ipſius animũ excrucies. Ad hunc modum enarrat Demetrius Byzãtius apud Athenæum. Aut ne ſollicitudinibus vitam reddas breuiorem. Ariſtot. enim libro De partibus animaliũ tertio narrat, cor eſſe fontem omnium ſenſuum, vitęque ac ſanguinis. Ariſtophanes in Nebulis.

Ὅμως δὲ θυμὸν ἔφην. id eſt,
Animum tamen mordens meũ, ſic inquã.

Item Theognis.

Καὶ δάκνομαι ψυχήν, καὶ δίχα θυμὸν ἔχω. i.
Et rodor mentẽ, ſumq; animi ambiguus.
Videtur ex Homero ſumptũ, apud quẽ ẽſt Iliados ζ.

Ἤτοι ὁ καππεδίον τὸ ἀλήϊον οἶος ἀλᾶτο,
Ὃν θυμὸν κατέδων, πάτον ἀνθρώπων ἀλεείνων.

Solus

Solus at ille quidē vacuis errabat in agris
Cor adedens curis, hominum veſtigia vitans. Et Ω.

Σὴν ἔδ᾽ ἔαι κραδίην. id eſt, tuum edis cor.

Item Odyſſeæ ι.

Ἔνθα δύω νύκτας, δύω τ᾽ ἤματα συνεχὲς αἰεὶ
Κείμεθ᾽ ὁμοῦ, καμάτῳ τε καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἔδοντες. id eſt,

Hic ſoles, noctesque duas cōſedimus, vſq;
Rodentes animū curis ſimul atq; labore.

Item Iliados α.

Σὺ δ᾽ ἔνδοθι θυμὸν ἀμύξεις. id eſt,
Tu intus præcordia rodes.

A fabis abſtineto.

Κυάμων ἀπέχεσθαι, id eſt, A fabis abſtineto. Huius ænigmatis varia reperitur interpretatio. Plutarchus in commentario De liberis educandis, ad hunc enarrat modum: Abſtinendū à tractandis reipublicæ muneribus, propterea ꝙ antiquitus in creandis magiſtratibus ſuffragia per fabas vice calculorū ferebantur. Quanquam idem in Problematis diuerſam adfert cauſam: nempe ꝙ omnia legumina ventum & humorem impurum adferant corporibus, atq; hanc ob cauſam ad Venerem incitent. In eadem ſententia M. Tullius item fuiſſe videtur, qui in libro De diuinatione primo, ſcribit ad hunc modum: Iubet igitur Plato ſic ad ſomnum proficiſci corporibus affectis, vt nihil ſit qđ errorem animis perturbationemque adferat. Ex quo etiam Pythagoreis interdictū putatur, ne faba veſcerentur, quæ res habet inflationem magnam. Is cibus tranquillitatem mentis quærentibus conſtat eſſe contrarius. Ariſtoxenus tamen apud A. Gelliū libro quarto, capite vndecimo refellit hanc opinionem, affirmans Pythagoram nullo legumine ſępius vſum, quàm fabis, quòd is cibus & aluum ſenſim ſubduceret & leuigaret. Porrò Gellius de cyamo nō eſitato, cauſam erroris fuiſſe putat, quòd in Empedoclis carmine, qui diſciplinas Pythagoricas ſectatus eſt, verſus hic inuenitur:

Δειλοὶ πάνδειλοι κυάμων ἄπο χεῖρας ἔχεσθαι. id eſt,
Ah miſeri à cyamo, miſeri ſubducite dextras.

Opinati enim ſunt pleríque, κυάμον legumentum vulgo dici. Sed qui diligentius ſcitiusq; carmina Empedoclis arbitrati ſunt, κυάμους, hoc in loco teſticulos ſignificare dicunt i eosq; more Pythagoræ aperte atque ſymbolicę, κυάμους appellatos, quaſi ſint αἴτιοι τοῦ κυεῖν δυνατοὶ καὶ αἴτιοι τοῦ κυεῖν. id eſt, ad ferendum vterum efficaces, cauſæq; ferendi vteri, & geniturę humanæ vim præbeant. Idcirco Empedoclem verſu iſto non à fabulo edendo, ſed à rei Venereæ proluuio voluiſſe homines deducere. De cauſis interdictæ fabæ hæc ex Ariſtotele refert Laertius, φησὶ δὲ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ τῶν κυάμων, παραγγέλλειν αὐτὸν ἀπέχεσθαι τῶν κυάμων, ἤτοι ὅτι αἰδοίοις εἰσὶν ὅμοιοι, ἢ ὅτι ᾅδου πύλαις. ἀγόνατον γὰρ μόνον. ἢ ὅτι φθείρει, ἢ ὅτι τῇ τοῦ ὅλου φύσει ὅμοιον, ἢ ὅτι ὀλιγαρχικόν. κληροῦνται γοῦν αὐτοῖς. id eſt, Ait autem Ariſtoteles in lib. De fabis, illum iuſſiſſe à fabis abſtineri, vel quod pudendis eſſent ſimiles, vel quòd inferorum portis, vnum enim hoc legumē expers geniturę. vel quòd corrumpat, vel ꝙ vniuerſi naturæ ſimile, vel ꝙ ad oligarchiā pertineat. Nam fabis ſortiuntur. Cum eo, quod poſtremo loco attigit Ariſtoteles, cōuenit quorundam ſententia, qui putāt Pythagorā hoc ænigmate deterruiſſe à capeſſenda republica, nobis magis etiā arridet, quod addit is, q hiſtorias quas Gregorius Nazianzenus attigit, collegit, Edere fabas, qui lucro corrupti ferunt ſuffragia. Plutarchus apud eundem Gellium teſtatur, Ariſtotelem ſcriptum reliquiſſe, ꝙ Pythagoras μήτρας καὶ καρδίας, καὶ ἀκαλήφης, καὶ τοιούτων τινῶν ἄλλων ἀπέχετο, id eſt, vulua, corde, & marina vrtica, atq; id genus quibuſdā aliis abſtinuerit. Theon grammaticus apud Plutarchū in Sympoſiacis narrat, apud Aegyptios tantam eſſe fabarum religionem, vt eas neque ſerant neque comedant, imò nec nec aſpicere fas ſit, Herodoto teſte. Quin & apud Romanos inter funeſta habebantur fabæ, quippe quas nec tangere, nec nominare Diali Flamini liceret, quòd ad mortuos pertinere putarentur. Nam & lemuribus iaciebantur laruis, & parentalibus adhibebantur ſacrificiis: & in flore earum litteræ luctus apparere videntur, vt teſtatur Feſtus Pompeius. Plinius exiſtimat ob id à Pythagora damnatam fabam, quòd hebetet ſenſus, & pariat inſomnia, vel ꝙ animæ mortuorum ſint in ea. Qua de cauſa & in parentalibus aſſumitur. Vnde & Plutarchus teſtatur, legumina potiſſimum valere ad euocandos manes. Varro ob hoc Flaminem ea nō veſci tradit, quoniam & in flore eius litteræ

teræ lugubres inueniuntur. Cæterum quod Plutarchus in problematibus rerum priſcarum inter cętera refert, ob id damnatas fabas, quod Lethés, & Erebi ſint cognomines, quid ſibi velit, non ſatis intelligebamus, niſi quod conſultis Græcis codicibus comperimus tandem vel librarii vel interpretis errorem. Siquidem & Græca habent: πότερον ὅτι οἱ πυθαγορικοὶ τοὺς μὲν κυάμους ἀφωσιοῦντο διὰ τὰς λεγομένας αἰτίας, τὸν δὲ λάθυρον καὶ τὸν ἐρέβινθον, ὡς παρωνύμους τοῦ ἐρέβους καὶ τῆς λήθης, id eſt, An quod Pythagorici fabas quidem abominabantur ob cauſas, quæ feruntur, Lathyrum autem & Erebinthum, quod nomen à Lethe & Erebo deductum habeant? Hactenus Plutarchi verba retulimus. Lathytus autē & Erebinthus ciceris genera ſūt. Lethe Græcis obliuionem ſonat. Erebus à caligine nomen habet, inauſpicatæ voces ſapientię ſtudioſis. Hic lapſus in hoc profuit, vt Latini codicis mendum oſtenderimus, ne quis ad eundem impingat lapidem.

Cibum in matellam ne immittas.

Σιτίον εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν, ideſt, Cibum in matellam ne immittas. Interpretatur Plutarchus, ne ſermonem vrbanū immittas in animū hominis improbi. Nam oratio cibus eſt animi: Is corrumpitur & putreſcit, ſi in animum inſyncerum inciderit. Hoc eſt, quod apud Gelliū admonet Epictetus, etiam atque etiam videndum, in cuiuſmodi animum immittamus ſermonē. Etenim ſi in vas inſyncerum immiſerimus, in acetū, aut lotium verti. Huc adluſit Horatius:

Syncerum eſt niſi vas, quocunque infundis, aceſcit.

Ad finem vbi perueneris, ne velis reuerti.

Μὴ ἐπιστρέφεσθαι ἐπὶ τοῖς ὅρους ἐλθόντα, id eſt, Ne reflectas, vbi ad terminos perueneris. hoc eſt, interprete Plutarcho, Quum aderit fatalis dies, viderisque vitæ finem adeſſe, ęquo animo feras, neque turpi vitę cupiditate exanimeris. In vita Numæ paulo ſecus refert, βαδίζοντας εἰς ἀποδημίας, μὴ μεταστρέφεσθαι. hoc eſt, qui peregrinationem ingreſſi ſunt, ne reuertantur. Hieronymus aliter: Poſt mortem hanc, ne deſideres vitam. Quemadmodum vulgo quoſdam dicentes audimus Virgilianum illud:

O mihi præteritos referat ſi Iuppiter annos.

Superis impari numero, inferis pari ſacrificandum.

Τοῖς μὲν οὐρανίοις περιττὰ θύειν, ἄρτια δὲ τοῖς χθονίοις, id eſt, Superis quidem, imparibus ſacrificandum, inferis verò paribus. Sed refert tantum vt ænigma Pythagoricum nō interpretatur. Cæterum in problematibus Romanarum antiquitatum, docet apud veteres primum menſem diis cœleſtibus habitum ſacrum, ſecundum vero diis inferis, in quo & luſtrationibus quibuſdā vti mos erat, & mortuis parentabant. Quin etiam totius menſis tres dies principes & auctores eſſe voluerūt, Calendarum, Nonarum, & Iduum, quos feſtos, ac ſacros habebant veluti diis ſuperis dicatos: qui hos ſequerentur, hoc eſt, poſtridie Calendas, Nonas & Idus, diis manibus attribuebant, ac proinde nefaſtos ac religioſos iudicabant. Sic & apud Græcos tertius crater ſoſpitatori Ioni, ſecūdus ſemideis ac dęmonibus tribuebatur. Principiū autem omnis numeri eſt τριὰς, cui aduerſatur δυὰς, inter pares numeros primus, nec finem habēs, nec perfectus, cum ternio ſit abſolutus. Ac de numerorū quidem myſteriis multa reperias apud Platonem & Pythagoricos, nonnulla ētapud priſcos Theologos. Quod ad explicandum huius ſymboli ſenſum attinet, arbitror illud ſignificatum, Deum, quoniam mens eſt ſimpliciſſima & in ſeipſo perfecta, dotibus animi potiſſimum delectari. Nam quæ corporis ſunt, compoſita ſunt, ac propagatione in immenſum multiplicantur, cum animus ſit ſimplex, immortalis, & ſeipſo contentus.

Per publicam viam ne ambules.

Λεωφόρους μὴ βαδίζειν, Per publicam viam ne ambules. Dinus Hieronymus exponit: Ne vulgi ſequaris errores. Nūquam enim tam bene cum rebus humanis actum eſt, vt optima plurimis placuerint. Vnde quidā hoc ſic efferunt: Viam regiam declinato, per ſemitas ingreditor.

Tollenti onus auxiliare, deponenti nequaquam.

Φορτίον συγκαθαιρεῖν, μὴ δὲ συνεπιτιθέναι. Diuus Hieronymus hoc ita refert: Oneratis ſuperimponendum opus, deponētibus nō connitendum. Putatque hunc eſſe ſenſum, Ad virtutem incedentibus augenda præcepta,

pta, tradentes ſe ocio relinquendos. Vnde proferendum hoc pacto, φορτίον συγκαθαιρεῖν, μὴ δ' ἰσσυναποτιθέναι, id eſt, Tollēti onus auxiliandum, haud adiuuandus tamē qui deponat. Hoc admonendum putauimus, quòd in quibuſdā impreſſis codicibus deprauatum eſt hoc ſymbolum.

Ollæ veſtigium in cinere turbato.

Χύτρας ἴχνος συγχεῖν ἐν τῇ τέφρᾳ, id eſt, Ollæ veſtigium in cinere turbato. Plutarchus in Sympoſiacis interpretatur, nullum euidēs iracundię veſtigium oportere relinqui: ſed ſimulatque deferbuerit, atque reſederit an animi tumor, omnem præteritorum malorum memoriam penitus tollendam eſſe.

Vnguium, criniumq́; præſegmina ne cōmingito.

Ἀπονυχίσμασι καὶ κουραῖς μὴ ἐπουρεῖν, μηδὲ ἐφίστασθαι, id eſt, Vnguium, criniumq́; pręſegmina ne cōmingito, neq; inſiſtito. Huius nullum adhuc interpretamentum reperimus. Verū coniicimus ſenſum hunc eſſe, ſi quos habeamus affines, aut cognatos humiles & viles, eos tamen nō eſſe vſquequaque ſpernendos, & contumeliis inſectandos.

Extra publicam viam ne deflectas.

Ἐκτὸς λεωφόρου μὴ βαδίζειν, id eſt, Extra viam publicam ne ingrediaris. Hoc quoque refertur inter Pythagorica ſymbola à Diogene Laertio, tametſi ſuperiori diuerſum. Neque eſt, quòd hanc miremur pugnantiam: quandoquidem, vt recte pręceptum eſt, Loquendum vt plures, ſapiendum vt pauci: ita ſunt quędam, in quibus cum vulgo conuenire, dexteritatis eſt: ſunt rurſum, in q. bus à vulgo quàm maxime diſſidere virum bonum oportet. Recte Flaccus:

Interdū & vulg⁹ rectū videt, eſt vbi peccet.

Quæ vncis ſunt vnguibus, ne nutrias.

Γαμψώνυχα μὴ τρέφειν, id eſt, Quę ſunt vnguibus vncis, ne nutrias. Rapacitatem fugito, interprete Tryphone. Equidē arbitramur conuenire cum illo Aeſchyli dicto, qđ ſuo reddemus loco, Catulū leonis non eſſe alendum in rep. hoc eſt, non admittendos δημοβόρους, vt ait Homerus, βασιλῆας, reges populi deuoratores, aut factioſos, & prępotentes, qui opes ciuium ad paucos contrahunt.

Aduerſus ſolem ne loquitor.

Πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον μὴ λαλεῖν, id eſt, Aduerſus ſolem ne loquitor, hoc eſt, Manifeſtis ne repugnes. Nā quod maximè conſtat maximeq́; in cōfeſſo eſt, id ſole clarius dicimus. Ergo cōtra ſolē loquit̄, qui dicit: Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.

Gladium acutum auertas.

Ὀξεῖαν μάχαιραν ἀποστρέφειν, id eſt, Enſem acutum auertas.

Opinamur innui, à periculoſis negociis abſtinendum.

Nam fertur & aliud prouerbium, μὴ παιδὶ μάχαιραν,

Ne puero gladium, ſubaudiendum, committas.

Aduerſus ſolem ne meïto.

Πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον μὴ ὀμιχεῖν, id eſt, Aduerſus ſolem ne meiito. Commendatur verecūdia, Tametſi Plinius ſuperſtitioſam huius rei cauſam reddit lib. 28. cap. 6. verba ipſius ſunt: Auguria valetudinis ex vrina traduntur. Si mane candida, deinde rufa ſit, illo modo cōcoquere, hoc concoxiſſe ſignificatur. Mala ſigna rubrę, peſſima nigræ. Mala bullantis & craſſæ: in qua quod ſubſidit, ſi album eſt, ſignificat circa articulos aut viſcera dolorem imminere. Eadem viridis, morbum viſcerum. Pallida, bilis. Rubēs, ſanguinis. Mala & in qua veluti fur, fures atq; nubeculæ apparēt. Diluta quoq; alba, vitioſa eſt. Mortifera vero craſſa, graui odore. Et in pueris tenuis ac diluta. Magi vetant eius rei cauſa contra ſolem lunamq; nudari, aut vmbram cuiuſquam ab ipſa aſpergi. Heſiodus iuxta obſtātia reddi ſuadet, ne Deum nudatio aliquem offendat. Locus hic, quē Plinius citat, & ex quo ſymbolum Pythagoræ ſumptum apparet, eſt in opere, cui titulus: Ἔργα καὶ ἡμέραι,

Μηδ' ἄντ' ἠελίοιο τετραμμένος ὀρθὸς ὀμιχεῖν,
Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ, μεμνημένος ἔς τ' ἀνιόντα.
Μήτ' ἐν ὁδῷ, μήτ' ἐκτὸς ὁδοῦ προβάδην οὐρήσῃς.
Μηδ' ἀπογυμνωθείς· μακάρων τοι νύκτες ἔασιν.
Ἑζόμενος δ' ὅ γε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδώς,
Ἤ γε πρὸς τοῖχον πελάσας εὐερκέος αὐλῆς. i.
Aduerſus ſolem rectus ne meiito, verum vt
Occiderit, donec redeat facere iſta memēto,
Sed neq; progrediēs, lotiū deſperſeris vnq̄,

In ve

In ve viis, extra ve vias, neq; mẽbra renudes
Micturus, ſiquidem diuis nox ſacra beatis.
Atqui vir fuerit prudẽsq; piusq;, recũbẽs,
Siue domus muris admot⁹ corpore, meiet.

Hirundinem ſub eodem tecto ne habeas.

Ὁμωροφίους χελιδόνας μὴ ἔχειν, hoc eſt, Hirundines ne habeas ſub eodem tecto. Diuus Hieronymus Ariſtotelis auctoritatem ſequutus, interpretatur abſtinendum à commercio garrulorum, & ſuſurronum. Verũ hoc interpretamẽtum refertur apud Plutarchum Sympoſiacõn decade octaua. Nam haud æquum videri, vt auem domeſticam, & humani conuictus citra noxam amantẽ, perinde vt ſanguinariam, & rapacem propellamus. Quod enim de garrulitate cauſatur, id eſſe friuolum: quum gallos, graculos, perdices, picas, eumq; his alias compluris multo magis obſtreperas nõ arceamus à domeſtico contubernio: imò nihil penè minus hirundini conuenire, quàm garrulitatem. Ne id quidem accipiẽdum videtur, quòd quidam Pythagoricum ſymbolum ad tragœdiam, quæ de hirundine fertur, referunt, quaſi triſte omen ſecum adferat. Nã hac ratione philomelam item eiici oportere, vt quę ad eandem pertineat tragœdiam. Itaque vero propius videtur, ob id improbatam hirundinem, quòd eodem malo videatur obnoxia, quo infames habẽtur aues aduncis vnguibus. Siquidem carnibus victitat, & cicadas, animal maxime vocale, ac muſis ſacrum, venatur: præterea humi volans minutis animantibus inſidiatur, deinde ſola auium in teſtis verſatur, nullam adferens vtilitatem. Nam ciconia quum ne tecto quidem vtatur noſtro, tamen haudquaquam mediocrem contubernii gratiã refert, buſones, ſerpentes, hoſtes hominum è medio tollens. Contra hirundo, poſteaquàm ſub noſtro tecto ſuos educauit pullos, abit, nulla relata gratia communicati hoſpitii. Denique quod eſt omnium grauiſſimum, duo duntaxat animalia domeſtica ſunt, quæ nunquam humano conuictu manſueſcunt, neque tactum admittunt, neque cõſuetudinem, neque vllius rei, aut diſciplinæ communionẽ. Muſca ſemper pauitat ne quid mali patiatur, ob hanc cauſam indocilis, ac ſemifera. Hirundo item natura videtur hominem exoſum habere, proinde nec cicuratur, vtpote diffidens ſemper, ſemperque ſuſpicans mali quippiam. His de rebus recte Pythagoras conuictorẽ ingratum, parumque firmum, hirundinis ſymbolo monuit ablegandum. Huiuſmodi fermè Plutarchus eo, quẽ oſtendimus, loco. Quibus illud vnũ videtur addendũ, Ciceronem, ſeu quiſquis is fuit, in rhetoricis ad Herennium, infidæ amicitiæ ſimilitudinẽ ab hirundinibus mutuari, quæ vere ineunte præſto ſint, hyeme inſtante deuolent.

Stragula ſemper conuoluta habeto.

Τὰ ςρώματα ἀεὶ συνδεδεμένα ἔχειν, id eſt, Stragula ſemper conuoluta habeto. Id his quoque temporibus inelegans & inurbanum habetur, ſi quis ſtragula lecti non cõponat. Quid autem ſibi velit hoc ſymbolum, aliis diuinandum relinquimus. Tametſi ſuſpicamur commendatam verecundiam, etiam his in rebus, quibus cogimur naturæ neceſſitati ſatisfacere.

In anulo Dei figuram ne geſtato.

Ἐνδακτυλίῳ θεοῦ εἰκόνα μὴ περιφέρειν, id eſt, In anulo Dei imaginem ne circum feras. Fortaſſis admonet, non paſſim admiſcendam Dei mentionem.

Sellam oleo ne abſterſeris.

Ἐλαδίῳ εἰς θάκον μὴ ὀμόργνυσθαι, id eſt, Ne ſedem abſterſeris oleo. Nec huius interpretamentum occurrit. Forſan innuitur, nõ eſſe abutendum rebus optimis ad ea, quibus neque dignæ videntur, neque vtiles.

Coronam ne carpito.

Στέφανον μὴ δρέπεσθαι, id eſt, Coronã ne carpſeris. Diuus Hieronymus aduerſus Rufinum interpretatur, vrbium leges obſeruandas eſſe, non violandas, neque reprehendendas, quòd vrbium turrita mœnia coronarum ſpeciem præbeant.

Quæ deciderint ne tollito.

Τὰ πεσόντα μὴ ἀναιρεῖσθαι, id eſt, Quæ deciderint ne tollas. Admonet, vt aſſueſcamus moderatius cibum ſumere. Ariſtophanes in Heroibus, teſte Laertio, ſuperſtitioſam huius ſymboli cauſam adfert. Heroum .n. eſſe quę ceciderint è menſa, eoq; nefas guſtare. Alii ſic efferunt: μὴ δὲ γεύεσθαι ἅττ᾽ ἂν ἐντὸς τῆς τραπέζης καταπίπτῃ, id eſt, ne guſtate, quęcunque in menſa deciderint.

A gallo candido abſtineas.

Ἀλεκτρυόνος μὴ ἅπτεσθαι λευκοῦ, id eſt, Albo gallo ne manum admoliatis, quòd Menſi ſacer ſit, vt pote horarum nuncius.

Panem ne frangito.

Ἄρτον μὴ καταγνύειν, id eſt, Panem ne frāgito. Admonet non eſſe dirimendam amicitiā.

Salem apponito.

Τὸν ἅλα παρατίθεσθαι, id eſt, Salē apponito: Admonet iuſtitiam, & æquitatē omni adhibendam negocio. Sal enim quicquid occupauerit ſeruat, & ex rebus puriſſimis cōſtat, aqua, & mari.

In via ne ſeces ligna.

Ἐν ὁδῷ μὴ σχίζειν ξύλα, id eſt, In via ne ſeces ligna. Quidā exponunt, non eſſe diſcruciandam & abbreuiandam vitam curis, & anxiis cogitationibus.

Ne libaris dijs ex vitibus non amputatis.

Μὴ σπένδειν θεοῖς ἐξ ἀμπέλων ἀτμήτων, id eſt, Ne libatis diis ex vitibus non amputatis. Hoc ænigma Plutarchus tribuit Numæ in ipſius vita, diuinans eo manſuetudinem cōmendari, quæ pars ſit pietatis. Quod enim purgatū non eſt, agreſte eſt: & farina conducit leniendis iis, quæ dura ſunt.

Ne ſacrificato ſine farina.

Μὴ θύειν ἄτερ ἀλφίτων, id eſt, Abſque farina ne ſacrificato. Hoc ænigma morum manſuetudinem commendat, vt dictum eſt.

Adorato circumactus.

Προσκυνεῖν περιφερόμενος, id eſt, Adorandum circumactu corporis. Nimirum ad imitationem cœli perpetua vertigine circumacti. Cœlum autem Deum antiquitas credidit. Plutarchus & hoc tribuit Numę, ceu peculiare. Ac meminit quidē de cœli circumactu, cęterū addit & alias interpretationes: videlicet cum ſacra ſpectent exortum ſolis, qui adorat vertens ſe circumacto corpore ad orientem, videtur ſemet ad Deum conuertere, factoq́ue circulo per vtranq; mundi partem vota facere. Subiicit & tertiam, quam videtur maxime probare, Corporis vertigine ſignificari rotas Aegyptias ſentit de hieroglyphicis, quibus illi ſignificabāt, nihil in rebus humanis eſſe ſtabile, aut perpetuum.

Adoraturi ſedeant.

Καθῆσθαι προσκυνήσαντας, id eſt, Adoraturi ſedeant, ſignificat vota certa cōcipere oportere, & in his, quę ſunt optima, perſeuerare. Et hoc Plutarchus adſcribit Numę, addens id fuiſſe velut augurium vota rata, firmaq́; fore. Addit quibuſdam hanc quietē videri diſtinctionem actionum, tanquam qui priori actioni finem impoſuerint, ſedentes apud Deos, initium alterius actionis ab iiſdem auſpicentur. Quidam arbitrātur aliū ſubeſſe ſenſum, ꝙ oporteat eos, qui ſacris operantur, non obiter, ac velut aliud agentes hoc facere, ſed vacuos, ac totos rei diuinæ intentos. Vnde Plutarchus idē tradit, quoties pontifex auguria, ſeu ſacra aggrediebatur, pręcones clamabāt: hoc age. Ea vox hortabatur, vt qui ſacra adirēt, reuerenter, & attente id facerent. Idem in Problematibus rerum priſcarum refert, qui diis vota feciſſent, in tēplis manere, & quietem agere ſolitos, ꝙ actiones huius vitę frequenter inuoluant hominem moleſtiis.

Surgens è lecto, veſtigium corporis confundito.

Ἀναστὰς ἐξ εὐνῆς συνταράττειν τὰ στρώματα, id eſt, Cum ſurrexeris, ſtragulas confundito. Videtur idem cum ſuperiore de ſtragulis complicandis.

A piſcibus abſtineto.

Ἰχθύων μὴ γεύεσθαι, id eſt, Piſces ne guſtato. Quamobrē Pythagoras ab vrtica marina iuſſerit abſtinere, fortaſſis illud ī cauſa fuit, ꝙ is piſcis Hecatæ ſit ſacer, propter myſterium ternionis, quem aiunt huic deæ dicatum. Sed qua gratia reliquorum item piſcium eſum interdixerit, non æquè promptum fuerit expedire. Quamquā apud Plutarchum in Quęſtionibus conuiuialibus, quiſpiam huiuſmodi cauſam adfert, Piſces quodāmodo Pythagoricę diſciplinę contubernales videri, propter ἰχεμυθίαν, i. ſilētiū. ita vt etiā in prouerbium abierit, ἀφωνότερος ἰχθύος, id eſt, Magis mutus, quā piſcis. Theon grammaticus apud eundem Plutarchum diuerſam rationem allegat. Nam piſcem maris indigenam, & alumnum eſſe, elementi videlicet non ſolum alieniſſimi,

verumetiam

verumetiam inimiciſſimi naturę hominis. Neque enim Deos hinc ali, quemadmodū de ſtellis opinantur Stoici, quin parentem & ſeruatorem regionis Aegyptiorum Oſiridem in hoc deiectum periſſe. Proinde nec aqua maris ad potum vtuntur, nec quicquā eorum, quæ in eo gignuntur, alunturq́ue, purum, & ad hominis vſum accommodatum exiſtimant, vt cum quibus nec aerem communem, neque regionem habeamus communem. Quinimo aer hic, per quem reliqua omnia viuunt, aluntuŕque, illis perniciē adfert, tanquam præter naturam, citráque vſum & genitis, & viuentibus. Neq; mirū, inquit, ſi ab animantibus abſtinent, propter elementum maris ab humana natura alienis, nec ob id idoneis, quæ enim noſtro ſpiritu ac ſanguine miſceantur, quando neque nautas alloqui dignantur Aegyptii, ſi quando fiant obuii, quippe qui ex mari victum ſibi parent. Rurſum Sylla eodem in loco cauſam aliam adducit: nempe Pythagoram ferè veſci ſolitum iis, quæ fuiſſent Diis immolata, primitiis illis dicatis. Atqui nullus piſcis idoneus ad ſacrificium. Plutarchus ipſe rationes ſuperiores ita refellit, vt dicat hoc ipſo nomine magis oportere veſci piſcibus, quòd peregrini generis eſſe videantur, Immane enim, planeq́; Cyclopicum eſſe, ſi, quæ ſunt einſdem generis, mutuo laniatu paſcantur. Nam quod narrant, aliquando Pythagoram emptoretium iactu, piſces captos emiſiſſe, non eos contempſit velut hoſtes, & alienigenas, ſed tāquam amicis iam factis, & captiuis pepercit, perſoluto illorum nomine precio. Reddit autem duplicem cauſam, quare Pythagoræ nō probaretur piſcium eſus, partim quòd res cum iniuſtitia cōiuncta videretur, perſequi, occidere, vorare animal, quod ipſa natura nullo pacto lædat hominem, aut lædere poſſit. Deinde quòd non ad neceſſitatem, ſed ad luxum, ſuperuacaneamq́; gulæ voluptatem pertineat piſcium eſus. Hinc eſſe quòd Homerus fecerit, non Græcos ſolum, cum circa Helleſpontum militarent, à piſcibus abſtinentes, verumetiam Phæachas ipſos, alioqui helluones. Ne procis quidem luxconibus marinum obſoniū appoſuit, cum vtrique inſulares eſſent. Nam apud hos maiorem ferè videmus tum immanitatem, tum luxum. Neque ſocij Vlyſſis vnquam aut hamo, aut retibus vſi ſunt, donec farina ſuppeteret. Verum omni commeatu abſumpto paullo prius quàm ſacros Soli boues deuorarent, piſcari cœperunt: non obſonii cauſa, ſed ob famem depellendam. Commemorantur hoc loco apud Plutarchū & alia nōnulla de piſcium abſtinētia, ſed hęc ad ſymboli interpretationem ſatis eſſe viſa ſunt. Tribuitur Pythagoræ & illa nobilis ſententia, teſte Plutarcho, in commentario De exilio, ἑλοῦ βίον τ' ἄριστον, ἡδὺν δὲ αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει. id eſt, Optimam vitæ rationem elige, eam iucundam reddet conſuetudo. Diuus Hieronymus hoc etiam dogma Pythagoricum refert, quo vir ille totius moralis philoſophiæ ſummam complexus videtur. Δεῖ φυγαδεύειν πάντα τρόπον καὶ ἐκκόπτειν τὴν νόσον ἀπὸ τοῦ σώματος, τὴν ἀπαιδευσίαν ἀπὸ τῆς ψυχῆς, τὴν ἀσέλγειαν ἀπὸ γαστρός, τὴν στάσιν ἀπὸ πόλεως, τὴν διαφωνίαν ἀπὸ τοῦ οἴκου, καὶ κοινῇ ἀπὸ πάντων τὸ ἀκρατές. id eſt, Fugare conuenit, ac modis omnibus reſecare morbum à corpore, inſcitiam ab animo, luxuriem à ventre, ſeditionem à ciuitate, diſcordiam à familia, in ſumma ab omni negocio intemperantiam.

Non bene imperat, niſi qui paruerit imperio.

Οὐκ ἔστιν εὖ ἄρξαι μὴ ἀρχθέντα, id eſt, Fieri nō poteſt, vt bene gerat imperium, qui nō tulerit imperium. Manet hoc adagiū, hodieq́; vulgo celebre, neminem recte dominū agere, qui non antè miniſtrum geſſerit. Citat autem Ariſtoteles Politicorum li. 3. διὸ λέγεται καὶ τοῦτο καλῶς, ὡς οὐκ ἔστιν εὖ ἄρξαι μὴ ἀρχθέντα. i. Qua propter illud etiam recte dicitur, Neminem bene imperium gerere, qui non ipſe prius ſub imperio fuerit. Rurſum eodem lib. τόν τε γὰρ μέλλοντα ἄρχειν καλῶς, ἀρχθῆναί φασι δεῖν πρῶτον, id eſt, Eum enim qui bene ſit adminiſtraturus imperium, aiūt imperium ferre prius oportere. Magis prouerbialiter extulit Plato, libro de Legibus 6. δεῖ δὴ πάντ' ἄνδρα διανοεῖσθαι περὶ ἁπάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὴ δουλεύσας οὐδ' ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου. i. Iam illud oportet vnumquemque de mortalibus vniuerſis cogitare, qui non ſeruierit, eum haud quaquam dominū fore laude dignū. Plutarchus in Ducem imperitum, οὔτε γὰρ πίπτοντας ὀρθοῦν, οὔτε διδάσκειν ἀγνοοῦντας, οὔτε κοσμεῖν ἀκοσμοῦντας, ἢ τάττειν ἀτακτοῦντας, ἢ ἄρχειν μὴ ἀρχόμενος. id eſt, Neque enim lapſi partes ſunt alios erigere, neque

inſcii docere, neque incompoſiti componere, neque ordinare inordinati, neque imperare, qui imperium non ſit paſſus. Idem hoc laudis peculiariter tribuit Ageſilao, ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ ἄρχειν μὴ ἀπαίδευτον τοῦ ἄρχεσθαι. id eſt Veniſſe ad imperium non indoctum parere imperio, Seneca libro de ira, 2. Nemo regere poteſt, niſi qui & regi. Natū adagium a nobili illo Solonis apophthegmate, quod in eius vita refert Diogenes Laertius ἄρχε πρῶτον μαθὼν ἄρχεσθαι. id eſt, Imperium gere, ſed vbi prius imperium ferre didiceris. Itaque referri poteſt vel ad eos, qui prius alieno parendo imperio diſcunt imperium in alios gerere: vel qui prius cupiditatibus imperant ſuis, quàm in alios exerceant imperium.

Adonidis horti.

Ἀδώνιδος κῆποι, id eſt, Adonidis horti, de rebus leuiculis dicebatur, parumq; frugiferis, & ad breuem præſentemq; modo voluptatem idoneis. Pauſanias teſtatur, Adonidis hortos olim in deliciis fuiſſe, lactucis potiſſimum ac fœniculis frequentes, in quibus ſemina haud aliter atque in teſta deponi cōſueuerint: eoq; rem in prouerbiū abiiſſe, contra futiles, ac nugones homines, & voluptatibus ineptis natos: cuiuſmodi ſunt cantores, ſophiſtę, poetæ laſciui, cupediarii, atque id genus alii. Erant autem ii horti veneri ſacri, propter Adonidem eius amaſiū, primo ætatis flore præreptum, atque in florem conuerſum. Horum mentionem facit Plato in Phædro: ὁ νοῦν ἔχων γεωργὸς, ὧν σπερμάτων κήδοιτο, καὶ ἔγκαρπα βούλοιτο γενέσθαι, πότερα σπουδῇ ἂν θέρους εἰς Ἀδώνιδος κήπους ἀρῶν χαίροι θεωρῶν καλοὺς ἐν ἡμέραισιν ὀκτὼ γιγνομένους, ἢ ταῦτα μὲν δὴ παιδιᾶς τε καὶ ἑορτῆς χάριν δρῴη ἄν, ὅτε καὶ ποιοῖ. id eſt, Nū agricola, qui ſapiat, ſemina quæ curæ haberet, quæque cuperet aliquando fructum adferre, æſtatis tempore, ſummo ſtudio in Adonidis hortos mitteret, gauderetq; ſpectare eos intra dies octo iā pulchros effectos: an ea quidem per luſum, ac feſti gratia faciat, ſi quando tamen fecerit? Item Plutarchus in commentario, cui titul⁹, περὶ τῶν βραδέως ὑπὸ τοῦ θείου τιμωρουμένων, id eſt, de eo qui à numine ſero punitur: ἀλλὰ μικρός τις, καὶ κενόσπουδος ὁ θεός ἐστιν, ὥστε μηδὲν ἡμῶν ἐχόντων θεῖον ἐν αὐτοῖς, μηδὲ προσόμοιον ἁμωσγέπως ἐκείνῳ, καὶ διαρκὲς καὶ βέβαιον, ἀλλὰ φύλλοις, ὡς Ὅμηρος ἔφη, παραπλησίως ἀπομαραινομένων πάντα τρόπον καὶ φθινόντων ἐν ὀλίγῳ, ποιεῖσθαι λόγον τοσοῦτον, ὥσπερ αἱ τοὺς Ἀδώνιδος κήπους, ἐπ' ὀστράκοις τισὶ τιθηνούμεναι καὶ θεραπεύουσαι γυναῖκες ἐφημέρους ψυχὰς ἐν σαρκὶ τρυφερᾷ, καὶ βίου ῥίζαν ἰσχυρὰν οὐ δεχομένῃ βλαστανούσας, εἶτα ἀποσβεννυμένας εὐθὺς ὑπὸ τῆς τυχούσης προφάσεως. i. Imò moroſior quiſpiam, & leuicularū rerum curioſus eſt Deus, qui quum nihil habeamus diuinum in nobis, neque quod vllo modo ad illius ſimilitudinem accedat, quodq; conſtet, ac ſtabile perpetuumq; ſit, quin magis foliorum ritu, quemadmodum ait Homerus, vndequaque marceſcamus, intereamusq; breui tantam noſtri curam habeat: non aliter, quàm mulieres, quæ Adonidis hortos, ad dies pauculos vernantes, in teſtulis quibuſdam nutriunt, fouentq; aīas breui duraturas, in carne tenera, & ſolidā vitæ radicem nō recipiente ſuppullulantes, ac mox ad quamuis occaſionem interituras. Meminit & Theocritus Idyllo Θ.

Πὰρ δ' ἁπαλοὶ κᾶποι πεφυλαγμένοι ἐν ταλαρίσκοις
Ἀργυρέοις.
Adſunt & teneri calathis cādētibus horti,
Seruati.

Effertur parœmia etiam hoc modo ἀκαρπότερος τῶν Ἀδώνιδος κήπων. i. Infructuoſior Adonidis hortis. Non diſſimili figura Iſæus apud Philoſtratum iuueniles voluptates appellat, Ταντάλου κήπους, quòd vmbris ac ſomniis perſimiles ſint, nec expleant hominis animum, ſed irritent potius. Similiter Pollux ſophiſtæ Athenodori dictionem appellabat Tantali hortos, quòd iuuenilis eſſet ac leuis, ſpeciem præ ſe ferens, quaſi eſſet aliquid, quum nihil eſſet.

Infixo aculeo fugere.

Βαλὼν φεύξεσθαι οἴει, id eſt, Iaculo immiſſo fugiturum te putas? Metaphora prouerbialis, vbi quis dicto conuitio, ſeu maleficio quopiam peracto, ſtatim ſubducit ſeſe, ne vel tueri cogatur quod dixerit, aut ne mutuum recipiat. Eryximachus medicus in cōuiuio Platonis, Ariſtophani diſcedere paranti, ne cogeretur & ipſe laudare Cupidinem, ac iocis quibuſdam poeticis eludenti; Βαλών γε φάναι ὦ Ἀριστόφανες οἴει ἐκφεύξεσθαι, ἀλλὰ πρόσεχε τὸν νοῦν, καὶ οὕτως λέγε ὡς δώσων λόγον. ἴσως μέντοι, ἂν δόξῃ μοι, ἀφήσω σε. i. Vt vē inquit, Ariſtophanes, imiſſo in nos iaculo

fugitu-

fugiturum te credis? Quintu animum aduerte, atq; ita loquere, tanquã rationẽ redditurus. Sanè ſi mihi videbitur, fortaſſis te dimittam. Vtitur item in Phædone, & iu primo De rep. libro, quanquam hoc loco mutet metaphoram, & ad balneatorem iniecta aqua deſcendẽtem refert, ταῦτα εἰπὼν ὁ θρασύμαχος ἐν νῷ εἶχεν ἀπιέναι, ὥσπερ βαλανεὺς ἡμῶν καταντλήσας κατὰ τῶν ὤτων ἀθρόον καὶ πολὺν τὸν λόγον. id eſt, Hæc locutus Traſymachus, in animo habebat diſcedere, ceu balneator quiſpiam, offuſis in autes copioſis ac multis verbis. Ac mox eodem in loco, οἷον ἐμβαλὼν λόγον, ἐν νῷ ἔχεις ἀπιέναι. i. velut iniecto dicto paras diſcedere. Reſpexit ad prouerbium Plutarchus in commentario De iis, qui tarde puniuntur à numine: ἀλλ' οὐδ' εἰ βαλὼν εἶπεν ἀπελλάγη καλῶς ἔχει περιορᾶν τὸ βέλος ἐγκείμενον. i. Quinetiam ſi diſceſſit, inquit, immiſſo iaculo, non cõuenit telum inhęrens negligere. Alluſit ad hanc parœmiam Ariſtoteles in tertio Naturalium auditionum libro. Refellens enim Anaxagorę ſententiam, qui dixiſſet, infinitum immotum eſſe, & in ſeipſo conquieſcere, negat ſatis eſſe dixiſſe tantum, & aufugere, quum cauſam etiam reddere debuerit, quamobrem infinitum moueri non poſſet, οὐ γὰρ, inquit, ἱκανὸν, τὸ οὕτως εἰπόντα ἀπαλλάχθαι. Quadrabit igitur in eos, qui velut oracula quædam pronunciant, aliis coniectandi materiam miniſtrantes, vt qui non interpretentur quamobrem ita ſenſerint. Tranſlatum videtur ab apibus, aut veſpis, quæ infixo aculeo, ſtatim aufugiunt. Id.n. innuit Plato in Phędone. Poteſt & ad Parthos referri, qui iaculo coniecto in hoſtem, mox equis verſis ſe fuga proripiunt, nec audent cominus congredi. Similimũ eſt huic, quod eſt apud Ciceronẽ libro de finibus bonorum quarto: Scrupulum, inquit, abeũti, ſed videbimus. Solet enim ſcrupulus eſſe moleſtus ambulantibus. Idem apertius in oratione pro L. Flacco: Flacco vero quid profuit? qui valuit tamdiu, dum huc proditet. Mortuus eſt aculeo iam dimiſſo, ac dicto teſtimonio.

Dodonæum æs.

Δωδωναῖον χαλκεῖον. id eſt, Dodonæum cymbalum, aut tintinabulũ. In hominem dici conſueuit improbæ atque importunæ loquacitatis. Zenodotus citat ex Ariphoro Menãdari, Tradit autem in Dodona duas fuiſſe ſublimes columnas, in altera poſitam peluim æream, in altera penſile pueri ſimulachrum, flagellum ęreum manu tollentis: quoties autem ventus vehementius flauerit, fieri vt ſcutica impulſa crebrius lebetem feriat, iſq; percuſſus tinnitum reddat, ad multum etiam temporis reſonantem. Alii referunt ad æra Corinthia, quæ prę cæteris clarius tinniãt. Meminit huius adagii Stephanus in dictione Dodone. Iuuenalis ad adagium alluſiſſe videtur, cum ait:

> Tot pariter pelues, tot tintinnabula credas
> Pulſari.

muliebrem garrulitatem taxans. Suidas diuerſam adagii adfert interpretationem ex Dęmone. Ait enim oraculũ Iouis, quod olim erat in Dodona, lebetibus æris vndiq; cinctum fuiſſe, ita vt inuicem ſeſe contingerent. Itaque neceſſum erat fieri, vt vno quopiam pulſato, viciſſim & omnes reſonarent, ſonitu per contactum ab aliis ad alios ſuccedente. Durabatq; in longum tempus tinnitus ille, videlicet in orbem redeũte ſono. Putatq; parœmiam dictam in ſordidos, & quantumuis puſilla de re querulos. Verum Ariſtoteles hoc commentum vt fictitium refellit, adferens aliud interpretamentum, quod modo retulimus, de columis duabus, & ſimulachro pueri. Plutarchus in commẽtario περὶ τῆς ἀδολεσχίας indicat, in Olympia porticum quandam fuiſſe, ratione mathematica ita compoſitam, vt pro vna voce multas redderet, atque ob id ἑπτάφωνον appellaram. Cumq; hac confert homines impendiò loquaces, quos ſi verbulo tangas, cõtinuo reſerunt tantum verborum, vt nullus omnino ſit garriendi finis. Meminit huius adagionis & Iulius Pollux libro ſexto, capite de loquacibus, his verbis. τὸ ἐκ Δωδώνης χαλκεῖον.

Prora, & Puppis.

Πρῷρα καὶ πρύμνα. i. Prora & puppis. M. Tullius libro Familiarium epiſtolarum vltimo, ſcribens ad Tyronem ſuum, parœmiã hanc refert his verbis: Mihi prora, & puppis, vt Gręcorum prouerbium eſt, fuit à me tui dimittendi, vt rationes meas explicares. Prora itaque, & puppi, ſummam conſilii noſtri ſignificamus: propterea q à prora, & puppi, tanquam à capite, & calce, pendeat tota nauis. Apud Græcos inuenio pronunciatum hoc pacto,

τὰ ἐκ πρώρας, καὶ τὰ ἐκ πρύμνης ἀπόλλυται. id eſt, A prora pariter, atq; à puppi pereũt: ſiue, prora pariter ac puppis perit, hoc eſt, ad internecionem. Philoſtratus in Heroicis: Ἀλλὰ δεῖ προσδεδέσθαι τῇ νηί, καθάπερ τὸν ὀδυσσέα, εἰ δὲ μή, καὶ τὰ ἐκ πρώρας φασὶ καὶ ἐκ πρύμνης ἀπολεῖται. id eſt, Sed oportet Vlyſsis in morem naui alligatum eſſe, alioqui & prora, quod dici ſolet, & puppis perit. Neque diſſidet hinc illud Theocriticũ in Encomio Ptolemæi:

Ἀνδρῶν δ' αὖ πτολεμαῖος, ἐνὶ πρώτοισι λεγέσθω,
Καὶ πύματος καὶ μέσσος. id eſt,
Aſt hominum in numero decantetur Ptolemæus,
Primus, & vltimus, ac medius.

Item Vergilianum illud:

A te principium, tibi deſinet.

Huc pertinet, quod Demoſthenes pronunciationem, τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον, καὶ τὸ τρίτον eſſe dixit, vniuerſam eloquẽtiam intelligens. Plato De legibus libro 4. ὁ μὲν δὴ θεός, ὥσπερ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων: id eſt, Iam Deus quidem ipſe, quemadmodum vetuſto verbo dicitur, tum initium, tum finem, tum medium rerum omnium complectens. Plutarchus in commentario De liberis educandis: ὅτι ἓν πρῶτον καὶ μέσον καὶ τελευταῖον ἐν τούτοις κεφάλαιον ἀγωγὴ σπουδαία καὶ παιδεία νόμιμός ἐστι. id eſt, Quod vna res, primum & medium, ac poſtremum hic caput eſt, proba inſtitutio, legitimaq; eruditio. Ariſtoteles libro Rhetoricorũ tertio refert ex Alcidamante quodam, qui philoſophiam, legum vallum, ac foſſam appellarit, omne legum præſidiũ in philoſophia ſitum innuens. At philoſophos eam metaphoram tãquam duram ac frigidam damnat: quaſi vero non durior ſit illa ſuperior, πρώρα καὶ πρύμνη. Verum in oratione ſeria, fortaſſis vitioſæ fuerint: in adagiis non itẽ offendit duricies, vt q̃ ſæpenumero vel ænigmatum ſimillima ſint, eaq; ferme laudatiſſima videantur, quæ paullo longius detorta fuerint. Proinde quoties ſummam totius negotii, & omne momentũ præſidiũq; ſignificabimus, proram & puppim, aut foſſam & vallum dicemus. Quibuſdam oĩum rationum prora & puppis eſt pecunia. Aduerſus Carthaginienſium vim Scipio foſſa pariter, & vallum erat, id eſt, præcipuum munimentum.

Nihil ad Parmenonis ſuem.

Οὐδὲν πρὸς τὴν παρμένοντος ὗν, id eſt, Nihil ad Parmenonis ſuem. De æmulatione dictum, quæ longo interuallo abeſſet ab eo, quod imitaretur. Plutarchus in Sympoſiacis, quintæ Decadis ſecundo problemate, quo pacto natũ ſit adagium narrat ad hãc ferme ſententiam: Parmeno quiſpiam fuit ex hominum eorum genere, qui noſtris ẽt temporibus varias animantium & hominum voces ita ſcitè imitantur, ac repræſentant, vt audientibus tantum, non etiam videntibus, veræ, non imitatæ voces videantur. Neque deſunt, quos hoc artificium maiorem in modum delectet. Parmenon igitur hac arte vulgo vt iucundiſſimus, ita ẽt celeberrimus fuiſſe perhibetur: quem cum reliqui conarentur æmulari, ac protinus ab omnibus diceretur illud: εὖ μέν, ἀλλ' οὐδὲν πρὸς τὴν παρμένοντος ὗν, hoc eſt, Rectè quidẽ, verũ nihil ad Parmenonis ſuem, quidã prodiit, veram ſuculam ſub alis occultam geſtans. Huius vocem cum populus imitatitiam eſſe crederet, ſtatimque, ſicut ſolent, reclamarent, τί οὖν, οὐδέν πρὸς τὴν παρμένοντος. id eſt. Quid hæc ad Parmenonis ſuẽ? vera ſuæ deprompta, ac propalam oſtenſa, refellit illorum iudicium: vt pore non ex vero, ſed ex imaginatione profectum. Meminit idem Parmenonis ac ſuis adumbratæ, in commentariis De audiendis poetis. Nec intempeſtiuiter vtemur hoc adagio, quoties aliquis opinione deceptus, de re perperam iudicat. Veluti ſi quis epigramma parum eruditum, ac neotericum, ſupra modum admiraretur, perſuaſus antiquum eſſe. Rurſum, ſi quod antiquum eſſet & eruditum, ceu nuperum damnaret. Tantum enim valet hæc imaginatio, vt eruditiſſimis etiam viris in iudicando imponat.

Syncretiſmus.

Συγκρητισμὸς Cretico prouerbio dicebatur, quoties fieret, vt qui modo videbantur hoſtes acerrimi, repente in ſummam concordiam redigerentur. Id quod frequẽter euenire ſolet, maximè ſi quando malum aliquod inciderit vtriſque commune. Plutarchus in commentario, Περὶ φιλαδελφίας, id eſt, de fraterna charitate, recenſet, ſimulque explicat parœmiã his verbis: Ἔτι τῶν

τῶν

ναι ἐκεῖνο δεῖ μνημονεύειν ἐν ταῖς πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς διαφοραῖς, καὶ φυλάττειν τὸ τοῖς φίλοις αὐτῶν ὁμιλεῖν καὶ πλησιάζειν τότε μάλιστα, φεύγειν δὲ τοὺς ἐχθροὺς καὶ μὴ προσδέχεσθαι, μιμούμενον αὐτὸ τοῦτο τὸ Κρητῶν, οἳ πολλάκις στασιάζοντες ἀλλήλοις καὶ πολεμοῦντες, ἔξωθεν ἐπιόντων πολεμίων διελύοντο καὶ συνίσταντο. καὶ τοῦτο ἦν ὁ καλούμενος ὑπ' αὐτῶν συγκρητισμός. i. Præterea oportebit & illud meminiſſe, fratribus inter ſe diſſidentibus, obſeruareque vt potiſſimum eo tempore conſuetudinem habeas & conuictum cum illorum amicis. Rurſum: Inimicos fugias, neque admittas ad familiaritatem, illud videlicet Cretenſiũ exemplum ſequutus, qui frequenter cum factionibus, & bellis inteſtinis inter ſeſe pugnarent; inuadentibus aliunde hoſtibus, omiſſa contentione coniuncti ſunt: atque is erat, quem illi ſyncretiſmum appellabãt. Hactenus Plutarchus. Simile quiddam refert de Sudracis & Mallis Quintus Curtius libro 9. quos alias bella re inter ſe ſolitos, periculi ſocietas iunxerat, imminente Alexandro. Pertinet huc, quod alias ex Ariſtotele referemus: συνάγει τοὺς ἀνθρώπους τὰ κακά. id eſt, Conciliant homines mala. Adagium recte accõmodabitur & in illos, qui amicitiam ineunt: non quòd ſeſe ex animo diligãt, ſed quòd alter alterius opis egeat: aut quo veluti coniunctis copiis communem inimicum peſſundent. Refertur & ab Apoſtolio quodam Byzantino, recentiſſimo apud Græcos prouerbiorum coacervatore.

Qui circa ſalem, & fabam.

Περὶ ἅλα καὶ κύαμον. id eſt. Iuxta ſalem, & fabam. In eos dicebatur, qui ſe ſimularent ſcire quod neſcirent. Siquidem diuini reſponſuri, fabam, & ſalem apponebãt. Vnde qui inter ſeſe de rebus arcanis communicarẽt, τοὺς περὶ ἅλα καὶ κύαμον appellabant. Ad hunc quidem modum ſcriptum legitur in Diogeniano, reliquisq́ue Græcarum parœmiarum collectoribus. Verum Plutarchus in Sympoſiacorum problematum decade quarta, nõ fabam, ſed cuminum ſcribit, niſi fortè deprauatus eſt codex: Ἐκεῖνο δέ πως ὑμᾶς λέληθε τοὺς περὶ ἅλα καὶ κύμινον, ὅτι τὸ μὲν ποικίλον ἐστί, τὸ καὶ ἥδιον. id eſt. At illud fortaſſe vos fugit, quod aiunt, qui iuxta ſalem, ac cuminum, quòd illud quidem lautius, hoc ſuauius. Rurſum eiuſdem operis decade quinta: Ἐζήτει Φλῶρος ἑστιωμένων ἡμῶν παρ' αὐτῷ, τίνες ἂν εἶεν οἱ περὶ ἅλα καὶ κύμινον ἐν παροιμίᾳ λεγόμενοι. id eſt. Quærebat Florus, cũ apud ipſum cœnaremus, quinam eſſent, qui in prouerbio iuxta ſalem & cuminum dicerentur. Apollophanes autem grãmaticus ſic eam quæſtionem diſſoluit, vt dicat adagium ſummam familiaritatem ſignificare. Siquidem qui magnopere inter ſe familiares ſunt, hi vel ſaltem vel cuminũ vnà cœnant, neque requirunt apparatum vllum ciborum. Vnde & ille iocus eſt Octauii Cæſaris ad quendam, à quo fuerat conuiuio perparco, frugaliq; ue acceptus: Neſciebam me tibi eſſe tam familiarem. Huc pertinet etiam illud, quod ſuo loco referemus: ἅλα καὶ τράπεζαν μὴ παραβαίνειν. id eſt; Non oportet tranſgredi ſalem, & menſam, hoc eſt, amicitiæ ius, quod his rebus conciliatur, non eſt violandum. Porrò ſalis nomine frugalem victum innui, paſſim ex poetis licet cognoſcere. Horatius in Odis:

Viuitur paruo bene, cui paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum.

Idem in Sermon.

Modò ſit mihi menſa tripes, &
Concha ſalis puri.

Verũ in diuinationibus videtur magis religionis cauſa ſolitus apponi. Cur autem hic honos ſali potiſſimum ſit habitus, quæritur apud Plutarchum in eo, quem modò citaui, loco. Nam & Homerus ſalem diuinũ appellat, & Plato ſcripſit ſalem rebus diuinis amiciſſimũ, familiariſſimumq́;. Proinde Aegyptii honoris cauſa prorſum à ſale abſtinent, adeo vt ne panibus quidẽ veſcantur ſale conditis. Tametſi Plutarchus arbitratur Aegyptios hac gratia potius abſtinuiſſe, ſi quando purè viuere vellent, quòd præcipue libidinem irritare putetur, idq́ue propter calorem. Præterea non eſt veri diſſimile, illos abdicaſſe ſibi ſalem, tanquam condimentum omnium ſuauiſſimum, ita vt non immeritò, opſoniorum opſonium appellari poſſit. Nam ſunt qui hac de cauſa ſalem gratiam nominarint, quòd circa hunc omnia videantur inſipida, ingrataq;. Quanquàm illud maxime diuinum in ſe ſal habere videtur, quòd à corporibus vita deſtitutis putrefactionem ac tabem arcet, neque ſinit prorſum interire, diu morti velut reſiſtens, animæq́; quoad licet, vice fungens. Huius vt eſt officium animantia tue-

ri, continereq́ue, neque ſinere compaginē dilabi: itidem ſal, animæ exemplo, cohibet corporum harmoniam ad tabem tendentium, & membrorum inter ſeſe amicitiam conſeruat. Hac eadē ratione fulguris ignē ſacrum, ac diuinum arbitramur, ꝙ ictorum corpora multo tempore perdurent, neq; putreſcant. Habet & illud quaſi diuinum ſal, quòd vim quandam gignendi genuinam habere credatur, vel hoc argumento, ꝙ, ſicuti paullo ſuperius dictum eſt, ſeminalem vigorem expergefacit, acuitq́ue. Proinde qui canibus alendis dant operam, ſalſis carnibus ac ſalſamentis eos paſcunt, quo ad gignendum reddantur alacriores. Accedit huc, quòd è nauibus marinis immenſa murium vis ſoleat enaſci. Neque deſunt qui dicant, mulieres etiam citra virilem operam fieri grauidas, ſi ſalem lingant. Præterea putant huc adluſiſſe poetas, qui non ſine cauſa finxerūt Venerem genituræ principem, è ſalo natam fuiſſe, quam etiam ἁλιγενῆ, id eſt, ſaligenam cognominant. Quin iidem deos omneis marinos fœcundos, & plurimorum liberorum progenitores faciunt. Denique nullum eſt animal, neque terreſtre, neque volatile, perinde fœcundum, vt ſunt oīa marina. Huiuſmodi fermè multa de ſale diſſeruntur apud Plutarchum.

Duabus ancoris fultus.

Ἐπὶ δυοῖν ὁρμεῖ, id eſt, Duab' nixus in portu ſedet, ſubaudiendum ancoris. De firmis & immotis, & qui rem ſuam probe conſtabilierunt. Ductum à nauibus intra portum tutò manentibus, à prora ſimul, & à puppi proiectis ancoris. Meminit Ariſtides in Panath. Ab eadem metaphora ductum eſt, qđ aduerſus Cteſiphontem dixit Demoſthenes: Οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς, ſubaudiendum ἀγκύρας, id eſt, Haud eadem ancora nixus eſt, qua vulgus hominum.

Sine capite fabula.

Ἀκέφαλος μῦθος, id eſt, Sine capite ſermo, dicitur imperfectus, ac mutilus. Plato lib. de Legibus ſexto: Οὔκουν δή που λέγων γε ἂν, μῦθον ἀκέφαλον ἑκὼν καταλίποιμι, πλανώμενος γὰρ ἂν ἁπανταχῇ τοιοῦτος ὢν, ἄμορφος φαίνοιτο. id eſt, Nequaquam profecto, poſtea quàm dicendi parteis ſuſcepi, ſermonem abſque capite libens reliquerim. Etenim ſi oberrans talis occurrat alicui, fœdus videretur, Rurſus in Gorgia: Ἀλλ᾽ οὐ δὲ τοὺς μύθους φασὶ μεταξὺ θέμις εἶναι καταλείπειν, ἀλλ᾽ ἐπιθέντας κεφαλὴν ἵνα μὴ ἄνευ κεφαλῆς περιίῃ. id eſt, At ne ſermones quidem interim aiunt fas eſſe deſerere, quin potius imponēdum illis caput, ne ſine capite obambulent. Fortaſſis adluſit ad id, quod refert Plutarchus in dialogo De defectis oraculis. Apud Cretenſes feſtum quoddam nouis, & abſurdis cæremoniis agebatur, oſtēſo hominis ſimulacro ſine capite. Hunc aiebant Homerioni patrem fuiſſe, qui conſtuprata per vim Nympha, ſine capite fuerit repertus. Prouerbium refertur à Zenodotto.

Inter ſacrum, & ſaxum.

Tyndarus apud Plautū, alter è captiuis, cum iam proditis dolis eſſet deprehēſus, nec haberet, quanam arte poſſet elabi: Nunc ego, inquit, omnino occidi. Nunc ego inter ſacrum, ſaxumq́ue ſto, nec quid faciam ſcio. Apuleus Aſini ſuo libro vndecimo: Plurimum ergo duritia paupertatis intercedente, quod ait vetus prouerbium, inter ſacrum, & ſaxum poſitus cruciabar. Explicat autem Apuleius allegoriā adagii, videlicet adludens ad ſacerdotium, cui erat initiandus, & paupertatem ſaxo duriorē, per quam nō ſuppetebant ſumptus. Sumptum apparet ex priſcis fœderis feriendi cæremoniis, in quibus Fecialis porcum ſaxo feriebat, hæc interim pronuncians: Qui prior populus fœdus rumpet, Iupiter ita eum feriat, quemadmodum ego porcum hoc lapide ferio. Sed vndecunque fluxit adagium, ſatis liquet dici ſolitum in eos, qui perplexi, ad extremum periculum rediguntur.

Inter malleum, & incudem.

Μεταξὺ τοῦ ἄκμονος καὶ σφύρας, id eſt, Inter incudem, & malleum. Huic non diſſimile refertur ab Origene, his quidem verbis: nam Græca deſideramus: Iam quoddam eſt apud nationes tritū vulgi ſermone prouerbium, vt de his, qui anxietatibus, & ingentibus malis premuntur, dicant: Inter malleum ſunt, & incudem.

In acie nouaculæ.

Nec abhorret à ſuperioribus illud, quod ab Homero ſumptum, maximiſq́ue celebratum auctoribus, in adagionem abiit: ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς, id eſt, In nouaculæ cuſpide, ſiue

ſiue acie, pro eo quod in ſummo diſcrimine. Sic.n.I Iliadis decimo loquitur Neſtor.

Νῦν γὰρ δὴ πάντεσσιν ἐπὶ ξυροῦ ἵςαται ἀκμῆς
Ἠ μάλα λοιγρὸς ὄλεθρος ἀχαιοῖς ἠὲ βιῶναι. i.
Nũc etenim cũctis ſita res ĩ cuſpide ferri ẽ,
Viuãt ne, an triſti exitio abſumant Achiui.

Sophocles in Antigone:

φρόνει βεβὼς ἂν νῦν ἐπὶ ξυροῦ τύχης

Sunt autem Tireſiæ vatis verba, Creontem admonentis, vt ſapiat in tanto conſtitutus periculo. Rurſum in epigrammatibus.

Εὐρώπης ἀσίης τε δορυσθενέες βασιλῆες,
Ὑμῖν ἀμφοτέροισιν ἐπὶ ξυροῦ ἵςαται ἀκμή. i.
Europæ, atq; Aſiæ reges Mauorte potẽtes
Nũc vobis vtriſq; nouaclę ĩ acumine res ẽ.

De Menelao, ac Paride, ſingulari certamine decernẽtibus, vter Helena potiretur. Theocritus in Dioſcuris:

Ἀνθρώπων σωτῆρες ἐπὶ ξυροῦ ἤδη ἐόντων. i.
Certa ſalus hominum iam ferri in cuſpide ſtantum.

Sumptum videtur à circulatoribus, qui in cuſpide gladiorum ingrediuntur:, aut ab iis, qui ferrum manu cõtrectant: vt admonent in hunc auctorem edita ſcholia.

Res in cardine.

Hvic non omnino diuerſum eſt illud: Res eſt in cardine. quod Seruius prouerbiũ eſſe admonuit, enarrãs illud Maronis:

Haud tanto ceſſabit cardine rerum.

Putatq́ue perinde valere, quaſi dicas: Res eſt in articulo. M. Tullius: In eo cardo rei vertitur, dixit, pro eo, quod eſt, ex hoc tota res pendet. Quintilianus libro duodecimo: Nam, vt taceam de negligentibus, quorum nihil refert, vbi litiũ cardo vertatur. Idem libro quinto: Nam ſi fatetur, multis ex cauſis potuit cruenta eſſe veſtis: ſi negat, hic cauſæ cardinem ponit, in quo ſi victus fuerit, etiam in ſequentibus ruit. Sumptũ ab oſtiis, quæ cardinibus ſuſtinentur, voluunturq́ue.

Nouacula in cotem.

Ξυρὸς εἰς ἀκόνην, id eſt Nouacula in cotem. Dici ſolitum in hos, qui fortè in eas res inciderunt, in quas minime volebant. Neq; nouacula poteſt incõmodius cadere, quam ſi in cotem incurrat. Ab hoc non ita multum abhorret illud Horatianum.

Et fragili quærens illidere dentem,
Infringet ſolido.

Rectè accommodabitur & in eum, qui lædendi cupidus, tandem hominem nactus eſt, à quo viciſſim lædatur, cum illi nocere non poſſit. Siquidem nouacula, ſi in molle quippiam inciderit, diſſecat: ſi in cotem, retunditur. Huc reſpexit Tarquinius, qui dixit ſibi in animo eſſe, vt Actius Nauius augur nouacula cotem diſcinderet, ſignificãs in cotem nihil poſſe nouaculam, quanquam ab augure factum, quod ille fieri poſſe non credebat, refert Liuius libro primo.

Caliga Maximini.

Caliga Maximini, vulgò dictitatũ eſt, in homines inſulſos, & immodicæ proceritatis. Id adagii refert Iulius Capitolinus, in vita Maximini Imperatoris. Nam cum eſſet, inquit, Maximinus pedũ, vt diximus, octo propè ſemis, calciamẽtum eius, id eſt, campaginum reginni, quidam in luco, qui eſt inter Aquileiam & Arziam poſuerunt, quod conſtat pede maius fuiſſe hominis veſtigio, atque mẽſura. Vnde etiam vulgo tractum eſt, cum de longis, atq; ineptis hominibus diceretur: Caliga Maximini. Hactenus Iulius. Ergo prouerbium rectius vſurpabitur, ſi cum odio contemptuve dicatur, propterea quòd is Maximinus, vnde natũ eſſe conſtat, inuiſiſſimus eſſet pariter & populo Romano, & Senatui: quippe Thrax natione, deinde ſordido genere, poſtremo moribus barbaris, ac feris. Quinetiam nũc homines inſignitę proceritatis vulgo malè audiunt, tanquam ſocordes, atque inertes.

Clematis Aegyptia.

Hvic confine eſt, quod à Phalereo Demetrio refertur, κλημάτις αἰγυπτία, id eſt, Clematis Aegyptia: Id ait ioco dici ſolitum in eos; qui corpore præter modum procero, atque atro colore eſſent: natum haud dubie ab eius herbæ ſpecie, de qua meminit Dioſcorides libro quarto. Plinius libro 24. cap. 15. Itali, inquit, centunculum vocant, roſtratis foliis, ad ſimilitudinem capitis penulatum iacens in aruis. Græci autem clematidem appellant. Sed cum clematidis multæ ſint ſpecies, quas inibi recenſet Plinius, vna duntaxat prouerbio locum feciſſe videtur, ea nimirũ, quæ clematis Aegyptia cognomine dicitur. Dicitur autem, quòd hanc maximè gignat Aegiptus, folio lauri longo tenuiq;, aduerſus ſerpentes & priua-

tim

tim aſpides, ex aceto pota efficax, quæ eadẽ ab aliis daphnoides, ab aliis polygonoidẽs vocatur. Laertius in vita Zenonis, ex aucto- ritate Appollonii ſcribit, Zenonem gracili fuiſſe corpore, ſtatu procero, atra cute. De- inde auctorem citat Chryſippum, qui in ſe- cundo prouerbiorum ſuorum libro ſcrip- ſerit, ob eam cauſam, à quodam clematidẽ Aegyptiam fuiſſe dictum.

Res ad triarios rediјt.

ROMANVM extat adagium, elegans cum primis, & annotandum. Res ad triarios re- diit. Eo licebit vti cum ſignificabimus rem eo periculi redactam eſſe, vt extremo cona- tu, ſummiſq; viribus ſit enitendum, & ad ſuprema confugiendum conſilia, quibus ſi nihil proficiatur, iam nihil reliquum eſſe videatur, vnde ſubſidium ſperare poſſis. Ve- luti ſi in diſceptatione quapiam litteraria, mediocribus ambigentibus, ad vnum ali- quem ſummæ doctrinæ virum rem deferre cogeremur. Aut in ancipiti negocio, poten tiſſimorum amicorum opem implorare cõ pelleremur, quos non niſi maxima quadã ducti neceſſitate ſoleamus interpellare. De- nique ſi cum vulgaribus illis conſiliis res explicari nequit, ad nouum aliquod & egre gie callidum confugitur. Quemadmodum Terentianus ille Phormio in ſui nominis fabula, cum ſignificaret neque in Antipho- ne, neque in Phædria, neque in Geta ſatis eſſe præſidii ad retundendam ſenis ſæuitiã: Ad te, inquit, Phormio ſumma redit. Na- tum eſt adagium à ratione, modoque com- ponendi Romani exercitus. Refertur au- tem pariter, & explicatur à T. Liuio, primæ decadis lib. 8. cuius verba libuit ſubſcribe- re: Poſtremo in plureis ordines acies diſtri buebatur. Ordo enim ſexagenos, ſiue vt alii legunt, ſexcenos milites, duos centuriones, vexillarium vnum habebat. Prima acies ha- ſtati erant, manipuli quindecim diſtantes inter ſe modicum ſpatium. Manipulus le- uis vicenos milites, aliam turbam ſcutato- rum habebat. Leues autem, qui haſtam tan tum, gæſaque gererent, vocabãtur. Hæc pri- ma frons in acie, florem iuuenum pubeſcen tium ad militiam habebat. Robuſtior inde ætas totidem manipulorum, quibus princi pibus eſt nomen. Hos ſequebantur ſcutati omnes, inſignibus maxime armis. Hoc tri- ginta manipulorum agmen, antepilanos appellabant, quia ſub ſignis iam alii quin- decim ordines locabantur: ex quibus ordo vnuſquiſque tres partes habebat. Earum vnam quanque primum pilum vocabant. Tribus ex vexillis conſtabat. Vexillum cen- tũ octoginta tres, vt alii, ſex homines erant. Primũ vexillum triarios ducebat, veteranũ militem ſpectatæ virtutis. Secundum rora- rios minoris roboris ætate factiſq;. Tertiũ accenſos, minimæ fiduciæ manum. Eò & in poſtremam aciem reiiciebantur. Vbi his or dinibus exercitus inſtructus eſſet, haſtati omnium primi pugnam inibant. Si haſta- ti profligare hoſtem non poſſent, pede preſ- ſo eos retrocedentes, in interualla ordinum principes recipiebant. Tum principum pu gna erat, haſtati ſequebãtur. Triarii ſub ve- xillis cõſidebant, ſiniſtro crure porrecto, ſcu ta innixa humeris, haſtas ſubrecta cuſpi- de in terram fixas, vt haud ſecus quàm val- lo ſepta inhorreret acies, tenentes. Si apud principes quoque haud ſatis proſpere eſſet pugnatum, à prima acie ad triarios ſenſim referebantur: inde rem ad triarios rediſſe, cum laboratur, prouerbio increbuit. Tria- rii conſurgẽtes, vbi in interualla ordinum ſuorum principes & haſtatos recepiſſent, extemplò cõpreſſis ordinibus velut claudē- bant vias, vnoq; continente agmine, iam nulla ſpe poſt relicta, in hoſtem incidebant. Id erat formidoloſiſſimum hoſti, cum ve- lut victos inſecuti nouam repente aciem exurgentem auctã numero cernebant. Ha- ctenus T. Liuius, cuius ex verbis ſatis lique re prouerbium, vt noſtra interpretatione iam non ſit opus. Item Vegetius de re mi- litari lib. 2. declarat poſt omnes acies ſolere collocari triarios, omni armorum genere inſtructos, qui genu poſito ſubſidebant: vt ſi primam aciem vinci contigiſſet, ab iis in- tegrato prælio victoria repararetur. Mode- ſtus in libello de vocabulis rei militaris: Sextus, inquit, ordo poſt omneis à firmiſſi- mis & ſcutatis, & omni genere armorũ mu- nitis, bellatores tenebat, quos antiqui tria- rios appellabant. Hi vt requieti & integri acrius inuaderent hoſtes, poſt vltimas acies ſedere conſueuerunt, & ſi quid in primis or dinibus accidiſſet, de eorum viribus repa- raturis ſpes tota pendebat. Flauius Vopi- ſcus in vita Firmi imperatoris, indicat ro- buſtiſſimum quenque militem in triarios allegi ſolitum, docens eum neruis robuſtiſ- ſimis

ſimis fuiſſe, hoc argumento, quòd triarium quoque vinceret.

Sacram ancoram ſoluere.

HVIC finitimum eſt illud, quod apud Græcos celebratur: ἱερὰν ἄγκυραν χαλάζειν, id eſt, Sacram ſoluere ancoram, quoties ad extrema præſidia confugitur. Tranſlatum à nautis, qui maximam, ac validiſſimam ancorã ſacram vocant, eamq; tum demum mittũt cum extremo laborant diſcrimine. Lucianus in Ioue tragœdo: Ἄκουσον δὴ ἱερὰν φασὶν ἄγκυραν, καὶ ἣν οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἀποῤῥήξεις. id eſt, Audi iam ſacram, vt aiunt, ancoram quamque nulla vi queas abrumpere. Sic enim appellat argumentũ inſolubile. Rurſum Drapetis: Ἔδοξεν οὖν σκοπουμένοις τὴν ὑστάτην ἄγκυραν, ἣν ἱεράν, οἱ ναυτιλλόμενοί φασι, καθεῖναι. id eſt, Viſum eſt igitur re perpenſa, extremam ancoram, quam nautę ſacram nominant, demittere. Rurſum in Apologia: Μία μοι ἴσως ἐκείνη ἄγκυρα ἔτι ἄβροχος. id eſt, Mihi fortaſſis vna illa ancora adhuc ſupereſt integra: id eſt, Illud mihi adhuc ſupereſt, quò poſſim confugere. Euripides in Helena:

Ἄγκυρα δή μου τὰς τύχας ὀχεῖ μόνη. id eſt,
Mihi ab vnica fortuna pẽdet ancora, hoc eſt, Vna dũtaxat ſpes mihi ſupereſt. Ariſtides in Themiſtocle: Καὶ ὥσπερ τῆς ἱερᾶς ἀγκύρας τῆς ἐκείνου φωνῆς ἐχόμενοι. i. Ac velut à ſacra ancora de illius voce pendentes.

Mouebo talum à ſacra linea.

IDEM pollere putat Diogenianus, κινῶ τὸν ἀφ᾽ ἱερᾶς: id eſt, Sacræ lineæ talum moueo. De iis, qui extrema parant experiri. Id Iulius Pollux libro nono exponens, ait à ludo quopiam teſſerarum natum eſſe adagium. Luſum autem fuiſſe huiuſmodi, vt vtrique ludentium eſſent calculi quinque, totidem impoſiti lineis: vnde & Sophocles dixerit: πέσσα πεντέγραμμα, id eſt, teſſeræ quinque linearum. Inter eas lineas, vtrinq; quinas, vnam fuiſſe mediam, quam ſacrã vocabant: vnde qui talum mouiſſet, is ſacræ lineæ calculum mouere dicebatur. Id vero non fiebat, niſi cum res poſceret, vt ludens ad extrema confugeret auxilia. Vſurpat hoc adagium Plato lib. de Legibus quinto: καθάπερ πεττῶν ἀφ᾽ ἱεροῦ. id eſt, Tanquam à ſacra teſſera. Plutarchus in libro, qui inſcribitur: An ſeni ſit gerẽda Reſp. Τελευταῖαν ὥσπερ τὴν ἀφ᾽ ἱερᾶς ἐπάγουσιν ἡμῖν τὸ γῆρας. id eſt, Poſtremam nobis, tanquam à ſacra linea ſenectam allegant, hoc eſt, veluti cauſam grauiſſimam. Idem commentario de comparatione terreſtrium ac marinorum: Φέρε κινήσαντες τὴν ἀφ᾽ ἱερᾶς, βραχέα περὶ θειότητος αὐτῶν καὶ μαντικῆς εἴπωμεν. id eſt, Age moto talo à ſacra linea, paucis de diuinitate eorum, & diuinatione dicamus. Rurſum idem aduerſus Colotam Epicureum: Εὐθὺς οὖν τὸν ἀφ᾽ ἱερᾶς κεκίνηκεν ὁ Κολώτης. id eſt Protinus igitur talum à ſacra mouit Colotes, hoc eſt, ſtatim id quod eſt grauiſſimum, aggreſſus eſt, vt impugnaret Apollinis de Socrate iudicium. Idem in vita Martii Coriolani de ciuitate Romana ob Coriolani minas perturbata: ἄρα τὴν ἀφ᾽ ἱερᾶς ἀφῆκεν. id eſt, Sublatam à ſacra linea teſſeram miſit. Deſperatis enim rebus ad Deorum religionem confugiebat, ſupplicatum miſſis ſacrificiis, æditituis, initiatoribus, auguribus, &c. Huc adluſit & Theocritus in Bucoliaſtis.

Καὶ τὸν ἀπὸ γραμμᾶς κινεῖ λίθον. id eſt,
Atque à lineola lapidem mouet, de quo nobis & alias facta mentio.

Nudior Leberide.

Γυμνότερος λεβηρίδος, id eſt, Nudior leberide, de vehementer tenuibus. Leberis enim ſerpentis exuuium ſignificat, quo nihil eſſe poteſt inanius. Accidit autẽ hoc omnibus fere, quæ cortice integuntur, ſed molliore: velut ſtellioni, lacertę, pręcipue ſerpentib9, atque hæc fermè bis exuunt, vere, & autumno, præſertim vipera. Serpenti primum ab oculis incipit decedere pellis, ita vt obcæcari videatur iis, qui rem nõ intelligunt: atque vna nocte & die, ſenectus tota exuitur à capite vſque ad caudam. Ex inſectis reiuueneſcunt ſilpha, & culex, eaq́ue quorum pennæ vaginis obteguntur, vt ſcarabei, itẽ locuſtę & cicadę. In genere marinorũ exuit & cancer, idq; ſępius anno. Atque hoc exuuium Græcis etiam γῆρας dicitur, cuius mira ſentitur tum leuitas, tum ſiccitas, vniuerſo humore in nouum fœtum conſumpto, auctor Ariſtoteles lib. de natura animãtium octauo. Ait Suidas Liberidem hominem fuiſſe ſupra modum pauperem: ita vt vulgari ſermoni locũ fecerit. Athenęus in Dipnoſophiſtis: σαυτὸν ἀποφαίνεις κενότερον λεβηρίδος. id eſt: Oſtendis teipſum inaniorem leberide.

Qui quæ vult dicit, quæ non vult audiet.

SI dixeris quæ vis, quæ non vis audies. Diuus Hieronymus in Rufiuum nominatim prouerbii loco citat: Nihilq́ue ſuper hoc audies, inquit, niſi illud è triuio, cum dixeris quę vis, audies quę non vis. Terentius in Andria.

Si mihi pergit quæ vult dicere, quę non vult audiet.

Rurſum in prologo Phormionis:

Benedictis ſi certaſſet, audiſſet bene.

Eòdem adluſit in prologo Andriæ:

Deſinant maledicere, male facta ne noſcant ſua.

Obſcurius etiam in prologo Eunnchi: Tum ſi quis eſt, qui dictum in ſe inclementius exiſtimet eſſe, ſic exiſtimet, ſciat reſponſum non dictum eſſe. Reſponſum enim vocat, conuicium conuicio redditum. Primus huius adagii pater Homerus fuiſſe videtur apud quem hic verſus eſt in Iliadis Υ.

Ὁπποῖον δ᾽ εἴπῃσθα ἔπος, τοῖον δ᾽ ἐπακούσαις. id eſt,

Talia dicentur tibi, qualia dixeris ipſe.

Item Heſiodus lib. cui titul⁹, Opera & dies,

Εἰ δέ κε κακὸν εἴπῃς τάχα κ᾽ αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις. id eſt,

Fors maledicenti, dicentur plura viciſſim.

Rurſus in eodem:

Εἰ δέ κεν ἄρχῃ,
Ἤτι ἔπος εἰπὼν ἀποθύμιον, ἠὲ καὶ ἔρξας
Δὶς τόσα τίνυσθαι μεμνημένος. id eſt,

Si quod prior ipſe,
Aut verbum, aut factum, dicas ve geras ve moleſtum.
Ad te cum duplici rediturū fœnore noris,

Euripides in Alceſtide:

Εἰ δ᾽ ἡμᾶς κακῶς
Ἐρεῖς, ἀκούσῃ πολλὰ κοὐ ψευδῆ κακά. id eſt,

Si dixeris nobis male.
Mala inuicem per multa, nec falſa audies.

Longe venuſtius idem extulit Sophocles citante Plutarcho:

Φιλεῖ γὰρ γλῶτταν ἐκχέας μάτην,
Ἄκων ἀκούειν οὓς ἑκὼν εἴπῃ λόγους. id eſt,

Etenim ſolet qui dicta temere iecerit,
Audire nolens verba, quæ dixit volens.

Refertur ex Sophocle:

Φιλεῖ δέ τι πολλὴν γλῶσσαν ἐκχέας μάτην,
Ἄκων ἀκούειν οὓς ἑκὼν εἴπῃ κακῶς. id eſt,

Qui multa temere verba fudit, is ſolet
Audire nolens quę volens dixit male,

Quinetiam his noſtris temporibus eiuſdi quiddam vulgo dictitant: Vt ſalutabis, ita & reſalutaberis: hoc eſt, vt tua fuerit oratio, ita tibi reſpondebitur. Plautus Contumeliam ſi dices, audies. Cęcilius in Chryſio apud Gellium: Audibis male, ſi male dicis mihi. Eodem pertinet Euripideum illud apud auctores paſſim obuium: Ἀχαλίνων στομάτων, ἀνόμου τ᾽ ἀφροσύνης τὸ τέλος δυστυχία. id eſt, In fręnis oris, & iniquę vecordię finis ſeu vectigal calamitas. Celebratur & hoc inter Chilonis apophthegmata: Μὴ κακολογεῖν τοὺς πλησίον, εἰ δὲ μή, ἀκούσεσθαι ἐφ᾽ οἷς λυπήσεσθαι. id eſt, non eſſe maledicendū iis quibus cum agimus; alioquin audituros, quę moleſtiam adſerant. Huc arbitramur aſſcribēdum verſiculum, quem Quintilianus vt vulgo iactatum citat:

Nec male reſpondit, male enim prior ille rogarat.

Serò ſapiunt Phryges.

HOC prouerbium ex vetuſtiſſima tragędia Liuii Andronici mutuo ſumptum eſt, quę inſcribitur: Equus Troianus: Serò ſapiūt Phryges. Vſurpatur à Cicerone in epiſtolis familiaribus, in equo, inquit, Troiano ſcis eſſe: ſero ſapiūt Phryges. Conuenit in eos, quos ſtulte factorum ſerò pęnitet. Si quidē Troiani tot iā acceptis cladibus, vix decimo demum anno reſtituenda Helena conſultare cœperunt: quam ſi ſtatim initio repoſcēti Menelao reddidiſſent, innumerabilibus ſeſe calamitatibus ſubduxiſſent, Euripid. in Oreſte:

Ὀψέ γε φρονεῖς εὖ, τότε λιποῦσ᾽ αἰσχρῶς δόμους. id eſt.

At nunc profecto ſerius ſapis bene,
Cum tunc penates turpiter reliqueris.

Nam verba ſunt ad Helenam Electrę. Refertur & à Feſto Pompeio prouerbii titulo. Demades auctore Plutarcho dicere ſolebat, Athenienſes nunquàm decernere pacem, niſi pullis veſtibus indutos, innuens eos bellandi cupidiores, quàm ſat eſſet nec niſi cladę ſuorum admonitos de pace cogitare.

Piſcator ictus ſapiet.

EANDEM habet ſententiam illud apud Gręcos celebratiſſimū: ἁλιεὺς πληγεὶς νόον οἴσει. id eſt, Piſcator percuſſus ſapiet. Idq́ ferūt ab huiuſmodi quodā euentu natum: Cum piſcator quiſpiā piſcibus, quos intra retene-

rete tenebat, manum admouiſſet, atque à ſcorpio piſce feriretur, ictus, inquit, ſapiã. Itaq; ſuo malo doctus, cauit in poſterum. Plinius libro trigeſimoſecundo demoſtrat id eſſe peculiare draconi, & ſcorpio piſci, vt lædant aculeis, ſi manu tollatur. Zenodotus ait parœmiã extare apud Sophoclem.

Factum ſtultus cognoſcit.

IDEM aliter effertur ab aliis, ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω, id eſt, Rem peractam ſtultus intellexit. Sumptum eſt autem ex Homero, qui pluribus locis hanc vſurpauit ſententiam. Vt in Iliados Ρ, & Υ.

Μήτε ἀντίος ἵστασ' ἐμοῖο,
Πρίν τι κακὸν παθέειν ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω. i.
Mihi obuius ire caueto, prius quàm
Noxæ aliquid capias: nam factum nouit & excors.

Huc adluſit Euripides in Bacchis:

Κακοῦ γὰρ ἔγγυς ὢν ἐμάνθανεν. id eſt,
Nam didicit affinis malo.

De Pentheo, qui ſero, nec niſi ſua pernicie doctus, cœpit venereri Bacchũ. Neque huic diuerſum eſt, quod admonet ſenarius ille, inter Græcanicas ſententias celebris:

Ἥδ' ἔτι μετάνοια γίγνετ' ἀνθρώποις κρίσις. id eſt,
Tum iudicant homines, vbi iã pœnitet.

Eodem pertinet Vergilianum illud,

Diſcidite iuſtitiam moniti, & non temnere diuos.

Item illud Demoſthenicum: Non enim tanti pœnitere. Vnde perquàm eleganter Fabius apud Titum Liuium, euentum, ſtultorum magiſtrum appellat: Nec euẽtus docet hoc, inquiens, qui ſtultorum magiſter eſt, ſed ratio. Plinius in Panegyrico, quem Traiano dixit, huiuſmodi ſeram & infrugiferam prudentiam, miſeram vocat: Terror, inqt, & metus & miſera illa ex periculis facta prudẽtia, monebat vt à rep. (erat autem omnino nulla reſpub.) oculos, aures, animos auerteremus.

Malo accepto ſtultus ſapit.

PAVLO diuerſius extulit Heſiodus, eandem tamen ſentẽtiam, cum ait in libro, cui titulus: Opera, & dies:

Δίκη ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει,
Εἰς τέλος ἐξελθοῦσα, παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω. id eſt.
Tandem ſua pœna nocentem.
Cõſeqtur, paſſuſq; ſapit tũ deniq; ſtult⁹.

Ad quam ſententiam videtur adludere, & Homerus in Iliados Υ. ἵνα γνοίης ἀποτίνων, id eſt, Vti tuo damno cognoſcas. Plato in Sympoſio: ἃ δὴ καὶ σοὶ λέγω, ὦ ἀγάθων μὴ ἐξαπατᾶσθαι· ἀπὸ τῶν ἡμετέρων τραυμάτων γνόντα εὐλαβεῖσθαι, καὶ μὴ κατὰ τὴν παροιμίαν ὥσπερ νήπιον παθόντα γνῶναι. id eſt, Quæ ſane tibi quoque dico Agathon, ne ab hoc fallaris, ſed excogitatis his, quæ nobis acciderunt, caueas: nec iuxta prouerbium veluti ſtultus poſt acceptum malum ſapias. Huc referendum & Plautinum illud in Mercatore: Feliciter is ſapit, qui alieno periculo ſapit. In eandem ſententiam Tibullus Elegiarum lib. tertio:

Felix quicunque dolore
Alterius, diſces poſſe carere tuo.

Huc adludunt & illæ ſero ſapientium voces: Nunc ſcio quid ſit amor. Nunc ego & illam ſceleſtam, & me miſerum eſſe ſentio. Ah, vix tandem ſenſi ſtolidus. Videtur adagiũ ex illa vetuſtiſs. fabula manaſſe, de duobus fratrib⁹, Prometheo, atq; Epimetheo, quæ quidem refertur apud Heſiodum, ad hanc fermè ſententiam: Iupiter iratus Prometheo propter ignem furto ſublatũ è cœlo, ac mortalibus redditum: cupienſq; illum ſimili retaliare dolo, Vulcano negociũ dat, vt è luto puellæ ſimulacrum quãto maximo poſſet artificio fingat. Id ſimulatq; factum eſt, ſingulos Deos, deaſque monet, vt ei ſimulachro ſuas quiſque dotes adiungerent. Vnde & virgini Pandoræ nomen affictum apparet. Hanc igitur omnibus formæ, cultus, ingenii, linguæque dotibus cumulatam, Iupiter cũ pyxide pulcherrima quidem illa, ſed intus omne calamitatum genus occulente, ad Prometheum mittit. Is recuſato munere, fratrem admonet, vt ſi quid muneris ſeſe abſente mitteretur, ne reciperet. Redit Pandora, perſuaſoq; Epimetheo, pyxidem donat. Eam ſimul ac aperuiſſet, euolantibuſque morbis ſenſiſſet Iouis ἄδωρα δῶρα, ſero nimirum ſapere cœpit. Vbi Heſiodus palam ad adagionem alludens ait:

Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος ὅτε δὴ κακὸν εἶχ' ἐνόησεν. id eſt,
Accepit: tactuſq; malo, tum deniq; ſenſit.

Idẽ ſignificat in Theogonia: Hæc, inquit, peperit Προμηθέα
Ποικίλον αἰολομήτιν, ἁμαρτίνοόν τ' ἐπιμηθέα.
Prometheum vafrum nominans, ac variis

inſtructum conſiliis, Epimetheum poſt erratum ſapientem. Vnde & Pindarus in Pythiis, appellat illum ὀψίνοον, quaſi ſerò ſapientem. Quod ipſa etiam indicant vocabula. Nam προμηθεὺς Græcis eum ſignificat, cui prius quàm rem aggrediatur, ſuppetit conſilium: ἐπιμηθεὺς, cui re peracta, tum demum conſilium in mentem venit. προμηθεύεσθαι, eſt conſilio malis imminentibus occurrere. Lucianus in dialogo quodam, ex comico quopiam citat hunc verſiculum dictum in Cleonem, quòd ſero, nec niſi confecto negocio ſaperet.

Κλέων προμηθεύς ἐστι μετὰ τὰ πράγματα. i.
Rebus peractis eſt Cleon Prometheus.

Idem in calce eiuſdem dialogi: ἐπὶ τό γε μεταβουλεύεσθαι, ἐπιμηθέως ἔργον, οὐ προμηθέως ἐστίν. id eſt, Nam illud quidem poſt rem conſulere. Epimethei eſt, non Promethei. Effertur etiam ad hunc modum parœmia: παρὰ τὰ δεινὰ φρονιμώτερος. id eſt, Poſt mala prudentior. Rurſum hoc pacto: ἐξ ὧν ἔπαθες, ἔμαθες. id eſt, vt ſententiam magis, quàm verba reddam, Quæ nocent, docēt. At multo conſultius eſt alienis malis prudentiorē reddi, iuxta Græcam ſententiam:

Βλέπων πεπαίδευμ᾽ εἰς τὰ τῶν ἄλλων κακά. i.
Aliena ſpectans, doctus euaſi, mala.

Circumfertur & illud noſtrati vulgo iactatum: Mortaleis pudore, & iactura doctiores euadere.

Aliquid mali, propter vicinum malum.

LYSIMACHVS apud Plautum in Mercatore. Nunc ego verum eſſe illud verbum experior, aliquid mali eſſe propter vicinū malum. Quibus ex Plauti verbis ſatis liquet, hanc ſententiā vulgari ſermone fuiſſe celebratam. Eam Heſiodus eleganter expreſſit in opere, cui titulus: Opera & dies:

Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ᾽ ἐγχώριον ἄλλο γένηται,
Γείτονες ἄζωστοι ἔκιον, ζώσαντο δὲ πηοί.
Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ᾽ ἀγαθὸς μέγ᾽ ὄνειαρ.
Ἔμμορέ τοι τιμῆς, ὅστ᾽ ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ.
Οὐδ᾽ ἂν βοῦς ἀπόλοιτ᾽ εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. id eſt,
Si qua domi inciderit tibi res, tunc illico omiſſis
Adſunt vicini zonis, cinguntur at ipſi
Affines. noxa eſt, vicin⁹ vt improb⁹ ingēs,
Contrà ita maxima commoditas, ſi commodus adſit.
Deeſt honor huic, bona quem vicinia deficit, at nec
Intereat bos, ni vicinus vbi improb⁹ adſit.

Neque tantum inter priuatos vicinos hæc ſententia locum habet, verumetiam experimentis obſeruatum eſt, populos à vicinis ſubuerſos. Quemadmodū Aetolis & Acarnanibus euenit, qui ſe mutuis cladib⁹ euerterunt, inter ſe finitimi. Itē Carthaginiēſibus & Byontinis, quarum hiſtoriaū meminerūt Heſiodi interpretes: Huc videt leuiter adluſiſſe Vergilius in Eclogis, cum ait,

Nec mala vicini pecoris cōtagia lędēt. Et
Mātua vę miserę nimiū vicina Cremonę.

Admonet autem parœmia, vti bonorū conuictum, & conſuetudinem expetamus, à malis nos, quàm maxime poſſumus, abducamus: Proinde ſcitum eſt illud Themiſtoclis apud Plutarchum: qui cum prædium quoddam vēderet, hoc quoque præconem addere iuſſit, ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας. id eſt, quòd vicinos etiam haberet bonos, quaſi vicini commendatione futurum eſſet longe vendibilius. Neque multum abhorret hinc illud eiuſdem Heſiodi carmē:

Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ. id eſt,
Sępe mali maleſacta viri populus luit oīs.

Manus manum fricat.

SOCRATES in Axiocho Platonis ait Prodico ſophiſtæ hunc Epicharmi comici verſiculum ſemper in ore fuiſſe:

Ἡ δὲ χεὶρ τὴν χεῖρα κνίζει, δός τι καὶ λάβοις τι. id eſt,

Affricat manū manus, da quiddam, & aliquid accipe: videlicet hominis quæſtum facete taxans, qui neminem gratis doceret, & à quo ſe quoq; quæ tum dicturus eſſet, didiciſſe affirmabat, at ne id quidem gratuito, imò numerata mercede. Sententia digna tum homine Siculo, tum vafro poeta. Sic enim illū appellat Cicero. Monet autē, neminem fermè mortalium inueniri, qui velit in quēpiā beneficiū collocare, à quo non ſperet aliquid emolumēti viciſſim ad ſe rediturū, ſed officium inuitari officio, beneficium beneficio prouocari. Idē adagiū effertur & hoc pacto: χεὶρ χεῖρα νίπτει, i. Manū manus lauat. Idem pollet vtraque metaphora. Nam mutua commoditas eſt, quoties vel fricat, vel abluit manus manum. Circumfertur inter Græcanicas ſententias huiuſmodi

huiuſmodi diſtichon:

Ἀνὴρ μὲν ἄνδρα καὶ πόλις σώζει πόλιν.
Χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλος τε δάκτυλον. i.

Vrbs ſeruat vrbem, ſeruat itidē vir virū.
Manus manū, digitumq; digitus abluit.

Vtitur eo & Seneca in ludrico libello de morte Cl. Cæſ.

Gratia gratiam parit.

EANDEM ſententiam Sophocles ſimpliciter extulit in Oedipo Coloneo:

Ἡ χάρις χάριν φέρει. id eſt, Gratiam adfert gratia.

Rurſum apud eundem in Aiace Maſtigophoro:

Χάρις χάριν γάρ ἐστιν ἡ τίκτουσ᾽ ἀεί. id eſt,
Beneficium ſemper beneficium parit.

Quod Heſiodus velut enarrans in primo Georgi.

Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τῷ προσίοντι προσεῖναι.
Καὶ δόμεν ὅς κεν δῷ, καὶ μὴ δόμεν ὅς κεν μὴ δῷ.
Δώτῃ μέν τις ἔδωκεν, ἀδώτῃ δ᾽ οὔτις ἔδωκεν. id eſt,

Aequum vt ametur amans: qui accedit iungitor illi.
Da tibi, q dederit, q nō dederit tibi, ne da.
Danti aliquis dedit, at non danti, non dedit vllus.

Quibus ſignificatur beneficiū inuitari beneficio, & officium officio prouocari. Euripides in Helena:

Χάρις γὰρ ἀντὶ χάριτος ἐλθέτω. id eſt,
Beneficium beneficio reſpondeat.

Pari pari referre. Ἴσον ἴσῳ ἐπιφέρειν.

TERENTIVS in Eunucho parœmiā vſurpat, ſuperiori non admodum diſſimilem: Par pari referto. Qua monemur, Vt tales ſimus in alios, quales in nos illos experimur. Ac iuxta Medeam Euripideā, amiciſſimus amici, inimicis infeſti, in perfidos perfidi parcos parci, clamoſos clamoſi, impudentes improbi, denique vt cunque meritum merito ſimili retaliemus. Idem in prologo Phormionis: Quod ab ipſo allatum eſt ſibi id eſſe relatum putet. Non in cōcinnè tum quoq; vſurpauerimus, ſi quando Verba verbis, blandicias blandiciis, promiſſa promiſſis penſamus. Huc pertinet illud non illepidum: quod refert Ariſtoteles libro moraliū nono: Dionyſius citharœdū accerſiuerat, vt ſibi caneret in nuptiis: atque cum eo his pactus eſt legibus, vt quo doctius meliusq; caneret, hoc copioſiorem ferret mercedem. Annixus eſt omni artificio citharœdus, vt quàm ſcitiſſimè caneret, ſperans ampliſſimum præmium. At poſtridie pactam mercedem repoſcenti muſico, qui conduxerat, ait iā perſoluiſſe ſeſe, quod eſſet pollicitus, nempe par pari retuliſſe, proque voluptate repoſuiſſe voluptatem, ſpem lucri ſignificans: quę quidē hoc maior fuerat, quō magis ex arte cantaſſet. Verum hoc loco negat philoſophus par pari relatum: propterea, q alter id, quod volebat, accepit: alter eo, q expetebat, fruſtratus eſt. Huc videtur reſpexiſſe Euripides, cū ait in Andromache:

Σώφρων καθ᾽ ἡμᾶς, σώφρων ἀντιλήψεται,
Θυμούμενος δ᾽ οὖ τοῦ ἔχεται θυμουμένων. id eſt,

Modeſtus in nos ſentiet modeſtum item.
Commotus autem nos reperiet concitos.

Porrò prouerbium natum videri poteſt à compotationibus veterum Græcoū, apud quos ęqualibus cyathis libere mos erat. Archippus in Amphitryone ſecunda apud Athenæum libro decimo:

Τίς ἐκέρασε σφῷν ὧ κακοδαίμον ἴσον ἴσῳ. i.
Quis par ſcelefte miſcuit vobis pari?

Item Cratinus in Pytine.

Τὸν δ᾽ ἴσον ἴσῳ φέροντ᾽ ἐγὼ ἐκπίομαι. id eſt,
At par pari reddenti, ego reſpondero.

Item libro ſexto, Οὐ ὅτι τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἴσον ἴσῳ τὸν ἰχθὺν πωλούντων. id eſt, Non per eos, qui Romę piſcem vendunt, parem pari: ſentiens ſingulos precio eſtimatos vendi. Erat hæc vox ἴσον ἴσῳ, ſolennis inter propinandum, vt ex eodem auctore facile liquet. Ea ſignificabant, aut pares eſſe cyathos, aut tantundem additum aquæ, quantum ineſſet vini. Huius formæ ſunt illa: paria facere, pro penſare ex æquo: & parem calculum ponere. Plinius ad Flaccum: Accepi pulcherrimos turdos, cum quibus parem calculum ponere, nec vrbis copiis ex Laurentino, nec maris iam turbidi tempeſtatibus poſſum. M. Tullius lib. de Oratore ad Brutum: Par pari retulit ad ſchema rhetoricū, quo membra orationis pari ſyllabarum numero ſibi reſpondent. Nam, inquit, Quum aut par pari refertur, aut contrarium contrario opponitur, aut quæ ſimiliter cadunt verba, verbis comparātur, quicquid ita cōcluditur, plerunq; fit vt numeroſè cadat.

Eadem menſura.

QVOD modo retulimus, videtur pariter

&

& ad officii, & ad iniuria relationem pertinere; verum ad beneficii penſationem magis referendum, quod ait Heſiodus.

Ἀυτῷ τῷ μέτρῳ καὶ λώϊον, αἴ κε δύνηαι. id eſt. Aut menſura eadem, aut melius quoque ſi qua facultas.

Quo docet officium remetiendum eſſe eadem menſura, aut etiam copioſiore, ſi ſuppetat facultas: prorſumque hac parte imitandos eſſe fœcundos agros, qui ſementem depoſitam multo cum fœnore reddere con ſueuerunt. Citatur à Luciano prouerbii vice in Imaginibus: αὐτῷ μέτρῳ φασὶ καὶ λώϊον, id eſt, Eadem menſura, quod aiunt, aut melius. M. Tullius Epiſtolarum ad Atticū libro 13. Ego autem me parabam ad id, qđ ille mihi miſiſſet; vt αὐτῷ τῷ μέτρῳ καὶ λώϊον, ſi modo potuiſſem. Nam hoc etiam Heſiodus aſſcribit, αἴ κε δύνηαι.

Craſſa Minerua: Pingui Minerua: Craſſiore Muſa.

MINERVA, iuxta poetarum fabulas, artibus, atque ingeniis præſidet. Vnde & illud fluxit: Inuita Minerua. Præterea illud: Pingui, ſeu craſſa Minerua, quod quidem iam olim prouerbii vice celebratur. Columella lib. De re ruſtica duodecimo capit. 1. In hac autem, inquit ruris diſciplina non cōſideratur eiuſmodi ſcrupuloſitas, ſed qđ dicitur, pingui Minerua, quantumuis vtile continget villico tempeſtatis futuræ præſagium. Idem in primi libri præfatione: Poteſt enim nec ſubtiliſſima, nec rurſum, qđ aiunt, pingui Minerua res agreſtis adminiſtrari. Idem libro 10. Nec tamē Hipparchi ſubtilitas, pinguioribus, vt aiunt ruſticorū litteris neceſſaria eſt. Dicit pinguiore Minerua fieri, quod inconditius ſimpliciusq́; quaſiq́; indoctius fit, non autem exquiſita arte, nec exactiſſima cura. Vnde & Priapus ille, cum rem obſcœnam, quam poterat vrbanius per inuolucra verborum petere, nudis verbis rogat:

Craſſa, inquit, Minerua mea eſt.

Et Horatius Philoſophum deſcribens, non exactis illis Stoicorū rationibus, atq; argutiis inſtructum, ſed veluti citra artem, philoſophiam moribus exprimentem, neq; tā diſertum, quàm ſimplicem, ac ſyncerum.

Ruſticus, inquit, abnormis, ſapiens, craſſaque Minerua.

Aulus Gellius lib. 14. cap. 1. Nequaquam tamen id cenſebat in tam breui, exiguoq́ue vitæ ſpatio, quantouis hominis ingenio comprehendi poſſe, & percipi, ſed coniectaſſi pauca quædam, & vt verbo ipſius vtar, παχύτερον, id eſt, craſſius, & pingui Minerua.

Craſſiore Muſa.

Παχυτέρᾳ μούσῃ, id eſt, Craſſiore Muſa. Eandem parœmiam ſic extulit Quintilianus, Inſtitutionum oratoriarum lib. 1. Libet propter quoſdam imperitiores etiam craſſiore, vt vocant, Muſa, dubitationem huius vtilitatis eximere. Inuenitur aliquoties apud ſcriptores non inidoneos, Pinguiore formula, pro eo quod eſt, planius atque intelligibilius. Dictum eſt, & Latinè loqui, pro eo quod eſt. Apertè, & ſimpliciter. M. Tullius in Verrem: Latinè me ſcitote, non accuſatorie, loqui. Idem in Philip. Sed vt ſolent ii, qui planè, & Latinè loquuntur. In Priapeis.

Simplicius multo eſt, da pædicare, Latinè Dicere.

Rudius, ac planius.

INELEGANTIVS quidē eſt illud apud Græcos, ſed idem tamen pollet: ἀμαθέστερον καὶ σαφέστερον εἰπέ. quod apud eundem refertur Gellium: Noſti enim, inquit, credo verbum illud vetus, & peruulgatum, ἀμαθέστερον εἰπὲ καὶ σαφέστερον. id eſt, Indoctius, rudiusque quodammodo loquere, & apertius, ac clarius fare. Sumptum apparet ex Ariſtophanis comœdia, cui titulus: βάτραχοι id eſt, Ranæ.

Ἀμαθέστερόν πως εἰπὲ καὶ σαφέστερον. id eſt, Indoctius proloquitor, atque clarius.

Quo carmine Bacchus Euripidis obſcuritatem taxat. Suidas & interpres admonent ſubeſſe prouerbium, quod hūc admodum feratur:

Σαφέστερόν μοι κ᾽ ἀμαθέστερον φράσον id eſt, Apertius mihi loquere, atq; indoctius.

Inde ſumptum, quòd antiquitus illi σοφοὶ, quos vocant, ſolebant myſteria ſapientię quibuſdam ænigmatum inuolucris data opera obtegere, Videlicet ne prophana turba, ac nondum philoſophię ſacris initiata poſſet aſſequi. Sic Plato numeris ſuis obſcurauit ſuā philoſophiam. Sic Ariſtoteles multa mathematicis collationibus reddidit obſcuriora.

Sus

Sus Mineruam.

TRISTISSIMVM apud Latinos auctores adagium, ὗς τὴν ἀθηνᾶν, id eſt, Sus Mineruam, ſubaudiendum docet, aut monet, dici ſolitum, quoties indoctus quiſpiam atq; inſulſus eum docere conatur, a quo ſit ipſe magis docendus: aut, vt Feſti Pompeii verbis vtamur, cum quis id docet alterum, cuius ipſe eſt inſcius. Propterea quòd Mineruæ artiũ, & ingeniorũ, vt diximus, tutela tribuitur à poetis. Porrò ſue nullũ aliud animal magis brutum, magisq; ſordidum, vt quod ſtercoribus impenſe gaudeat, vel ob iecoris magnitudinem, quæ ſedes eſt cõcupiſcentiæ ac libidinis: vel ob narium craſſitudinem, & olfactum hebetem, vnde fit, vt nõ offendatur fœtore: tum adeo pronum, ciboq; deditum, vt ſi fortè ſurſum aſpicere cogatur, protinus ſtupore ſileat ob inſolentiam, vt tradit Alexãder Aphrodiſeus. Nec eſt aliud magis indocile, proinde non ad vſum aliquem, quemadmodũ pecudes nõnullæ, ſed ad epulas dumtaxat à natura donatũ videtur. Cui rei teſtis eſt Plinius lib. 8. cap. 51. Animalium, inquit, hoc maxime brutum, animamq; ei pro ſale datam, non illepide exiſtimabatur. Idem affirmat Varro lib. De re ruſtica ſecundo: Suillũ, inquit, pecus donatum à natura dicunt ad epulandum. Itaq; his animã datam pro ſale, quæ ſeruaret carnẽ. Atq; hæc quidẽ verba quid ſibi velint explicat M. Tullius lib. De finibus bonorum quinto: Et enim omnium rerum, inquit, quas & creat natura, & tuetur, quæ aut ſine animo ſunt, aut non multo ſecus, eorum ſummũ bonum in corpore eſt, vt non inſcite illud dictũ videatur in ſuẽ, animum illi pecudi datum pro ſale, ne putreſceret. Sunt autem beſtię, in quibus ineſt aliquid ſimile virtutis, vt in leonibus, vt in canibus, vt in equis, in quibus, etiam animorum aliqua ex parte motus aliquos videmus. Vulgo inſipidos iſtos, & quaſi ventri, atq; abdomini natos, ſues appellare conſueuimus. Quin & Suetonius in catalogo illuſtrium grammaticorũ, refert Palæmonem arrogantia tanta fuiſſe, vt M. Varronẽ porcum appellare, ſecum & natas & morituras litteras. Præterea ſi quid indoctum atq; illiteratum ſignificare volumus, id ex hara profectum dicimus. Quemadmodũ M. Tullius in Piſonem: Ex hara productę, nõ ſchola. Hinc igitur natum adagium ſus Mineruam. L. Cæſar apud Ciceronem lib. de Oratore ſecũdo: Sic ego, inquit, Craſſo audiente, primũ loquar de facetiis, & docebo ſus, vt aiunt, oratorem eum, quẽ eum Catulus nuper audiſſet, fœnũ alios aiebat eſſe oportere. Idem Cicero lib. de Academicis quæſtionibus primo: Nam et ſi non ſus Mineruam, Vt aiunt, tamen inepte quiſquis Mineruam docet. Hieronymus in Rufinum: Pretermitto Grecos, quorum tu iactas ſciẽtiam, & dum peregrina ſectaris, penè tui ſermonis oblitus es, ne vetere prouerbio, Sus Mineruam docere videatur. Vſurpat idem verbis commutatis in epiſtola ad Marcellã, cuius initium: Menſuram charitas nõ habet. M. Varro, & Euemerus adagium ad fabulas retulerũt, id quod ex Pompeii verbis licet coniicere. Quã rem, inquit, in medio, quod aiunt, poſitam, ineptis μύθοις innoluere maluerunt, quàm ſimpliciter referre. Celebratur à multis Demoſthenis ſcõma, qui cum Demades vociferaretur in eum: δημοσθένης ἐμὲ βούλεται διορθοῦν ἡ ὗς τὴν ἀθηνᾶν, id eſt, Demoſthenes vult corrigere ſus Mineruam: reſpõdit: ἀλλ᾽ ἡ μέντοι ἀθηνᾶ πρώην ἐν μοιχείᾳ ἑάλω [illegible] id eſt, At qui nuper hęc Minerua in adulterio fuit deprehenſa. Dictum alluſit ad Mineruam virginem.

Sus cum Minerua certamen ſuſcepit.

CVM hoc, aut idem, aut certe quàm maxime finitimum, quod apud Theocritum legitur in Hodœporis:

ὗς ποτ᾽ ἀθηναίαν ἔριν ἤρισε. id eſt,

Cũ diua eſt auſus ſus decertare Minerua. Quoties indocti, ſtolidiq;, et depugnare parati, nõ verẽtur ſummos in omni doctrina viros in certamen litterarium prouocare. Theocriti enarrator ſic efferri vulgo παροιμίαν ſcribit, ὗς τὴν πρὸς ἀθηνᾶν ἐρίζεις. id eſt, Sus cum ſis, cum Minerua cõtendis. Scholiaſtes aliquis addit, eos ἐρίζειν dici, qui verbis certant, ἐρίδειν, qui factis: quo magis ridiculum eſt, ſi ſus indocilis certet cum Minerua diſciplinarum præſide.

Inuita Minerua.

LATINIS & illud eſt celebratiſſimum: Inuitã Minerua, pro eo quod eſt, refragante ingenio, repugnante natura, non fauente cœlo. Cicero in officiis: Inuita, vt aiunt, Minerua. Idẽ libro epiſtolarum familiarium duodecimo: Quinquatribus, frequenti ſenatu,

natu, cauſam tuam egi, non inuita Minerua. Ruſum eiuſdem operis, lib. 3. Idque quoniam tu ita vis, puto me non in vita Minerua facturum. Horatius.

Tu nihil inuita dices, facies ve Minerua.

Huc adluſit Seneca, cum dixit: Male reſpondere coacta ingenia.

Abiit & taurus in ſyluam.

Ἔβα καὶ ταῦρος ἀν᾽ ὕλαν, id eſt, Abiit & taurus in ſyluam. Paſtorale prouerbium, allegoria ſubturpicula, ſignificans diuortium, ac neglectum veteris amicæ. Tametſi licebit in vſum verecundiorem trahere hoc modo, ſi per iocum accommodabitur ad eos, qui priſtinos amicos negligere videntur, & à familiarium, congerronumque grege deſueſcere. Aut in illos etiam, qui à ſolitis deſciſcunt ſtudiis, diuerſumque vitæ ſequuntur inſtitutum. Theocritus in Idyllio, cuius titulus eſt Theonycho, nominatim etiam prouerbii vice refert:

Αἶνός θην λέγεταί τις, ἔβα καὶ ταῦρος ἀν᾽ ὕλαν.

Fertur & hoc olim, in ſyluam ſe cedere taurum.

Quæritur autem amans, ſe iam pridem ab amica relictum, plurimumque iam eſſe temporis oſtendit, quòd Cyniſca, id eſt, Catella (nam id erat nomẽ puellæ) ſe Lyco quodam oblectet, neque omnino curet ad priſtinam redire conſuetudinem: non magis quàm tauri, qui & ipſi nonnunquam à vaccarum armentis ſecedunt, & aut reliquis aggregantur tauris, aut ſolitarii per nemora vagantur, nullo fœminarum deſiderio tacti. Eum ſeceſſum, eumque vaccarum neglectum, quaſique diuortium paſtores peculiari verbo vocant ἀτιμαγελεῖν voce nimirum cõpoſita ἐκ τοῦ ἀτιμεῖν, τὸ ἀτιμάζειν καὶ καταφρονεῖν, quod eſt deſpicere, negligereque, ac pro nihilo ducere: & ἐκ τοῦ ἀγέλη, quod armentum ſonat. Ac tum ἀτιμαγελεῖν dicuntur tauri, cum ſegregati à vaccarum cõmercio, adeo non curant illas, vt non modo coitum non appetant, ſed ne paſcuis quidem iiſdem vti velint. Hunc animantis morem, ſimulque vocem ipſam ei tributam rei demonſtrat Ariſtoteles lib. De natura animalium ſexto, his verbis: Ὁ δὲ ταῦρος ὅταν ὡρα τῆς ὀχείας ᾖ, τότε γίνεται σύννομος, καὶ μάχεται τοῖς ἄλλοις, τὸν δὲ πρότερον χρόνον μετ᾽ ἀλλήλων εἰσὶν, ὃ καλεῖται ἀτιμαγελεῖν. πολλάκις γὰρ οἵ γε ἐν τῇ Ἠπείρῳ, οὐ φαίνονται τριῶν μηνῶν, ὅλως δ᾽ ἐπὶ τὰ ἄγρια πάντα ἢ τὰ πλεῖστα, οὐ συννέμονται ταῖς θηλείαις πρὸ τῆς ὥρας τοῦ ὀχεύειν. Ea verba nos appendemus magis, quàm annumerabimus, hoc modo: At taurus, cum tempus coitus adfuerit, tum demum incipit communibus cum vaccis paſcuis vti, cumque reliquis tauris dimicat. Nam ante id temporis inter ſeſe paſcuntur, quod quidem appellãt, ἀτιμαγελεῖν. Sanè qui ſunt in Epiro prouincia tauri, ſępenumero trium menſium ſpatio non apparent. Porro fera animantia, aut omnia, aut certe pleraque ante tempus coeundi nõ aggregantur ad communes cum fœminis paſcuas. Illud admonitu dignum viſum eſt, in verſione Theodori Gazæ, pro Græca voce ἀτιμαγελεῖν quam Romana lingua nullo pacto reddere poteſt, ſcriptum eſſe coarmentari. Idque verbi doctis etiam viris non parum caliginis offudit, ita vt deprauatum apud Ariſtotelem locum exiſtiment, commutataque lectione, longe diuerſum ſenſum inducant, putentque Theodorum in transferendo non mediocriter hallucinatum. At nos tota re diligentius penſiculata, videre videmur Ariſtotelicorum verborum ſententiam citra vllius vocis commutationem adamuſſim quadrare: videlicet taurum aggregari cum vaccis: & in iiſdem verſari paſcuis, appetente coitus tempore, eique nũ conuenire cum reliquis taurorũ armentis, ſed bellicum cũ aliis gerere, reliquis aũt tẽporibus tauros cum tauris ſocialiter iiſdem vti paſcuis, neque fœminarum conuictũ ſequi ſed inter ſeſe agere, qđ idem accidat in feris fermè omnibus. Hanc autem taurorum cum tauris ſocietatem, neglectis vaccarum armentis, vocari ἀτιμαγελεῖν. Quæſo quid hic ſcrupuli, cur Ariſtotelicam lectionem mutandam exiſtimemus: niſi ſi quid offendit mutatus numerus in ταῦρος & εἰσὶν, id quod Ariſtoteli pręſertim eo in opere penè familiare deprehenditur? Dictionem autem illam coarmentari, non germanam, ſed ſuppoſititiam eſſe dubiũ nõ eſt, & aut librariorũ incuria, aut alicuius parum eruditi temeritate inductam. legendum eſſet vel armẽtari, vel dearmẽtari. Neque enim adduci poſſumus, vt credamus Theodorum hominem tam in omni doctrinæ genere abſolutum, fuiſſe lapſum, præſertim in voce, neque magnopere prodigioſa, nec inuſitata Græcis auctoribus,

ribus, vtpotè cuius vim vel ipſa ſtatim indicat etymologia: præterea quæ apud Theocritum auctorem vſque adeo notum, vulgatumq; legatur: ἐν νομεῦσιν ἢ βουκόλοις, id eſt, in paſtore, ſiue bubulcis.

Χ' οἱ μὲν ἅμα βόσκοντο καὶ ἐν φύλλοισι πλανῶντο
Οὐδὲν ἀτιμαγελεῦντες. id eſt
Atque hi paſcuntur ſimul, inque comantibus herbis
Errant, & non vlla gregis diuortia quęrũt.

Ad hęc Suidas oſtendit: Ταῦρον ἀτιμάγελον appellatum τὸν τῆς ἀγέλης καταφρονοῦντα, id eſt, qui negligeret armentum. Huc videtur nonnihil adluſiſſe Vergilius in Sileno:

Ah virgo infelix, tu nũc in montibus erras.
Ille latus niueum molli fultus hyacintho
Ilice ſub nigra pallentes ruminat herbas,
Aut aliquam in magno ſequitur grege.
claudite nymphæ
Dictææ, nymphæ nemorum iam claudite ſaltus:
Si qua forte ferãt oculis ſeſe obuîa noſtris
Errabunda bouis veſtigia: forſitan illum,
Aut herba captum viridi, aut armenta ſecutum
Perducant aliquę ſtabula ad Gortynia vaccę. Cum enim ait:
Ille latus niueum molli fultus hyacintho
Ilice ſub nigra pallentes ruminat herbas:

taurum innuit ἀτιμάγελον. Item cum ait: Errabunda bouis veſtigia. Significat autem poeta taurum, quem adamabat Paſiphae, aut prorſus ἀτιμαγελεῖν, aut eatenus ἀτιμαγελεῖν, vt ſuo armento neglecto, vaccas alias ſequeretur. Porrò de pugna taurorum inter ipſos coitus tempore meminit idem Maro libro Georg. tertio:

Nec mos bellantes vnà ſtabulare, ſed alter
Victus abit, longéque ignotis exulat oris,
Multa gemens ignominiam, plagaſque ſuperbi
Victoris, tũ quos amiſit inultus amores.
Et ſtabula aſpectans regnis exceſſit auitis.

Nos quidem arbitramur hanc ipſam vocẽ, ſi deflectatur aliò, prouerbialem eſſe, quemadmodum ſunt & illæ κατηροῦν, & ἱππομανεῖν, ad eamque potiſſimũ reſpexiſſe Theocritum, quum ait prouerbio dici: Ἔβα καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν. Scholia quæ feruntur in Theocritum, habent ἔβαινεν ταῦρος pro καὶ coniunctione copulatiua, mutata κεν expletiua: addunt eſſe prouerbium de his dici ſolitum, qui abeſſent non reuerſuri. Taurus enim ſi ſemel aufugerit in ſyluam, capi non poteſt. Vnde non inconcinnè quis dixerit maritum diutius ab vxore ſecubantem, ἀτιμαγελεῖν: & eum, qui familiares deſierit inuiſere, ἀτιμαγελεῖν: & qui diutius à Muſis, ac librorum abſtinuerit contubernio ἀτιμαγελεῖν. Item qui à conuictu hominum abhorreat, ſecumque viuat, ἀτιμάγελον licebit appellare. Et qui à legitimo contubernio aberrarit, ſeceſſeritq; non ineptè dicetur ἀτιμαγελεῖν. Nec prorſus abhorret ab hac forma, quod eſt apud Ariſtophanem in Lyſiſtrata:

Οἴκοι δὲ ἀταυρώτη διάξω τὸν βίον. id eſt,
Domi abſque tauro cœlibem vitã exigam:

Sic enim ſignificauit vitam cœlibem fęminæ negligentis taurum, id eſt, maritum. Sic & Horatius:

Pereat male quæ te
Lesbia quęrenti taurũ, monſtrauit inertẽ.

Annus producit, non ager.

Ἔτος φέρει οὐχὶ ἄρουρα, id eſt, Annus producit ſegetem, nõ aruum. Hemiſtichion prouerbiale, quod refertur à Theophraſto, lib. de Plantis octauo: Πρὸς αὔξησιν δὲ καὶ τροφὴν μέγιστα μὲν ἡ τοῦ ἀέρος κρᾶσις συμβάλλεται, καὶ ὅλως ἡ τοῦ ἔτους κατάστασις, ὅταν ἐπομβρίαι καὶ εὐδίαι καὶ χειμῶνες γίνωνται, ἅπαντα εὔφορα καὶ πολύκαρπα, κἂν ἐν ἁλμώδεσι καὶ λεπτογείοις ᾖ, διὸ καὶ παροιμιαζόμενοι λέγουσιν, οὐκ ἄλλως, ὅτι ἔτος φέρει οὐχὶ ἄρουρα, μέγα δὲ καὶ αἱ χῶραι διαφέρουσιν id eſt, Ad incrementum autem alimentumq; plurimum quidem cœli temperies, & in totum anni conditio iuuat. Etenim ſi imbres, ſerenitates, & hyemes accidant opportunæ, cuncta feliciùs atque vberius proueniunt, etiam in ſalſuginoſis, ac parum pinguibus agris. Vnde non ab re eſt, quod prouerbio dicunt, Annum producere fructum, non aruum. Veruntamen non parui refert, quæ ſit regionum ratio. Hic illud obiter admonendum duximus, in impreſſis exemplaribus legi, οὐ καλῶς, id eſt, non rectè: atque hoc ipſum, vt noſtra quidem eſt opinio, οὐ καλῶς, partim, quòd Theodorus Gaza verterit hoc loco non peperam: partim quòd non perinde quadret ad Theophraſti ſententiam. Nam is fatetur verum eſſe, plurimum habere momenti cœli con-

 ditionem,

ditionem, id quod etiam prouerbio teſtatum ſit, quo non ſine cauſa tota prouentus ratio tribuitur aeri, tamen nonnihil etiam diſcriminis ſitum eſſe in ipſo ſoli ingenio. Proinde legendum ſuſpiciamur pro οὐ καλῶς, οὐκ ἄλλως, id eſt, non temere. Quanquam videmus & illud οὐ καλῶς, vtcunque poſſe defendi. Nimirum vt Theophraſtus improbet vulgate dictum, quod cœlo momentum omne tribuatur, cum & à ſoli ratione magna pars pendeat. Nobis tamen ſuperior lectio magis adridet, atque huic noſtræ ſententiæ doctos calculum ſuũ addituros exiſtimamus. Repetit idem adagium libro de cauſis plantarum tertio, rationem reddens, cur in frigidis pariter & calidis regionibus triticũ proueniat, haud negans agri naturam nonnihil conferre ad fertilitatem: ſed multò maximum momentum habere aerem circumfuſum, & cuiuſmodi cœli ventorumque temperies contingat, tum ad quos flatus oppoſitus ſit ager. Meminit & Plutarchus in Sympoſiacis, decade ſeptima, problemate ſecundo. Porrò ſi libebit vſum prouerbii dilatare, non inſtempeſtiuiter accõmodabitur in hanc ſententiam, ſi quis dicat, ad virtutem educationem longe plus adferre momenti quàm genus: ac planè perparui referre, quibus maioribus ſit natus, ſed multo maxime quibus rationibus educatus, quibusque moribus ſis inſtitutus. Nam cœlum velut educat, quod progignit terra. Ad hoc adagii videtur alluſiſſe Euripides in Hecuba, quam ita loquentem facit.

Οὔκουν δ' εινόν, εἰ γῆ μὲν κακὴ
Τυχοῦσα καιροῦ θεόθεν, εὖ στάχυν φέρει.
Χρηστὴ δ' ἁμαρτοῦσ' ὧν χρεὼν αὐτὴν τυχεῖν,
Κακὸν δίδωσι καρπόν, ἀνθρώποις δ' ἀεὶ.
Ο μὲν πονηρὸς, οὐδὲν ἄλλο, πλὴν κακὸς,
Ο δ' ἐσθλὸς, ἐσθλὸς, οὐδὲ συμφορᾶς ὕπο
Φύσιν διέφθειρ', ἀλλὰ χρηστὸς ἐς ἀεί.
Ἆρ' οἱ τεκόντες διαφέρουσιν, ἢ τροφαί,
Ἔχει γέ τοι τι καὶ τὸ τραφῆναι καλῶς
Δίδαξιν ἐσθλοῦ. id eſt,

Non nouum ergo, ſi mala
Fauente cœlo terra fert ſegetem bonam:
Bona, deſtituta quibus opus fuerat, malũ
Fructũ edit. At mortaliũ quiſquis malus
Nil poſſit aliud eſſe, quàm ſemper malus,
Frugi vſq; frugi. Sors nec ingenium viri
Aduerſa vitiat, ſed probus ſemper manet.
Verum id parentum, an educantiũ magis?
Rectè educari ſcilicet nonnullam hebet
Doctrinam honeſti.

Videtur Hecuba pluſculum tribuere genituræ, quàm inſtitutioni, miraturque proinde non idem euenire in mortalium moribus, quod in prouentu ſegetum accidat. Porrò quantò plus valeat inſtitutio, quàm genus, Lycurgus eleganter oſtendit, prolatis apud multitudinem duobus canibus, quorum alter ingeneroſa matre natus, propter inſtitutionem gnauiter feram eſt inſecutus: alter generoſis ortus parentibus, quòd inſtitutus non eſſet, turpiter relicta fera, ad odorem panis, ac cibi reſtitit.

In vado.

METAPHORA prouerbialis, In vado eſſe, pro eo quod eſt: In tuto, citraque diſcrimen, ſumpta à natantibus, aut nauigantibus. Terentius: Omnis res in vado eſt. Plautus in Aulularia: Hæc propemodũ iam eſſe in vado ſalutis res videtur. Vadum autem eſt aquæ fundus, in quo quiſquis conſtiterit, is iam effugit periculum ne mergatur.

In portu nauigare.

AFFINIS eſt huic allegoria, ἐν λιμένι πλεῖν, id eſt, In portu nauigare, qua ſignificamus nos iam à periculo abeſſe. Propterea quòd qui mediis adhuc in fluctibus nauigant, ventorum, & æſtus arbitrio nauigant. Contrà qui iam intra portum ſunt, nihil habent negotii cum vndis, ac ventis. Vnde vulgatiſſima metaphora, hominem in cuius præſidio conquieſcimus, portum appellamus. Et qui ſeſe ad tranquillam tutamque aliquam vitę rationem traducunt, in portum ſe recipere dicuntur. Terentius in Andria: Nunc Nunc huius periculo fit: Ego in portu nauigo. Maro paullo diuerſius in Aeneidos libro ſeptimo.

Nunc mihi parta quies, omniſque in limine portus.

Bos laſſus fortius figit pedem.

DIVVS Hieronymus oppidò quàm elegans adagium vſurpauit ad beatum Aurelium Auguſtinum ſcribens, eumque deterrere cupiẽs ne iuuenis ſenem prouocet. Propterea ꝙ tardius quidẽ ad pugnã excitãtur hi, qui iã ſunt ætate quaſi feſſi: verũ iidẽ grauius ſæuiũt atq; vrgent, ſi qñ ſenilis illa virtus irritata recaluit. Memento, inquit,

Daretis

Daretis & Entelli, & vulgaris prouerbii, quòd bos laſſus fortius figat pedem. A veteri tritnræ moræ ductum apparet eum circumactis à bubus ſuper manipulos plauſtris, grana excutiebantur: partim à totis in hoc armatis, partim à taurorum vngu: lis. Poteſt adluſum videri & ad hoc, quòd iuuenes corporis agilitate præpollent. Senes inſtataria pugna, ac viribus ſuperiores ſunt, id quòd & Verg. in Daretis & Entelli congreſſu declarat. Nec admodū hinc abludit illud, quod in Græcorum collectaneis poſitum reperitur, ἀτρέμας βοῦς, id eſt, Lentè bos, ſubaudiendum, mouet pedem. Nam ſenſim quidem mouet, at grauius premit.

Tota erras via.

Τῇ πάσῃ ὁδῷ ἀφαμαρτάνεσθαι, id eſt, Tota aberrare via. Prouerbium eſt in eos, qui vehementer aberrant. Terentius in Eunucho: Tota erras via, Tranſlatum à viatoribus, qui nonnunquam ita ſolent aberrare à via, vt non ſine diſpendio quidem, tamen quò tendebant, perueniant: nonnunquam ſic aberrant, vt longè diuertant, & in diuerſum tendant. Vnde & exorbitare dicuntur, qui à vero aberrant. Ariſtoteles in Ethicis: Haud tota aberrant via. Idem Naturalium lib. 1. ſcribit priſcos illos philoſophos naturalium cauſarum ſcrutatores, exorbitaſſe, ac velut è via depulſos, prorſus aberraſſe à vero. Sumptum eſt ex Ariſtophanis Pluto.

Ἦ τῆς ὁδοῦ τὸ παράπαν ἡμαρτήκαμεν:
Via ne tota prorſus exerrauimus?

Quinetiam hodie dictitant, eos in via eſſe, qui recto conſilio quippiam inſtituunt. extra viam, qui qua non oportet ratione rem aggrediuntur. Sunt fermè prouerbiales, & illæ metaphoræ doctis vſitatiſſimæ: Depellere à via, seducere in viam, moſtrare viam, facere viā, ſternere viā, aperire viā, præcludere viam, intercludere viam: Cicero in prima Philippica: Quod ſi putas, totam ignoras viam gloriæ. Celebre habetur & illud apophthegma: Bene currunt, ſed extra viam: Καλῶς μὲν τρέχουσιν, ἀλλ᾽ ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ.

Toto cœlo errare.

HVIC confine eſt, quod viſurpat Macrobius Saturnal. libro 3. Nunquam ne, inquit, Prætextate tibi venit in mentem toto, vt aiunt, cœlo erraſſe Virgilium? Sumptum videtur ex Ariſtophanis Ranis:

Εὐθὺς γὰρ ἡμάρτηκεν οὐρανίου γ᾽ ὅσον.

Ab Euripide dicitur in Aeſchylum, qui plurimum erraſſet in his, quæ dixerat. Metaphora ducta, vel à Phaetontis, aut Cereris fabula: vel à nauigantibus, qui cœli ſyderumque obſeruatione curſum moderantur: proinde naucleri, cum vehementer aberrant, in cœli parte longe diuerſa Cynoſuram imaginantur nonnunquam, totóque aberrant curſu. Niſi malumus cœlum pro regione accipere velut Horatius:
Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt.

Suo iumento ſibi malum accerſere.

QVI ipſe ſibi malorum eſt auctor, ſuo iumento ſibi malum accerſcere dicitur, tanquam suo ſumptu, ſuaque opera, quaſi ſuopte plauſtro, malorum ſarcinam adportet ſibi. Plautus in Amphitryone: Ipſe homo ſibi à me malam rem arceſſit iumento ſuo. Sumpta metaphora à plauſtris onerariis. Nam id quoque ſignificat iumentum, auctore Gellio libro 20. cap. 1, aut certe ab animalibus tergo vectantibus onera.

Suo ſibi hunc iugulo gladio ſuo telo.

SVO Gladio, ſuo ve telo iugulari dicitur, qui ſuis ipſius dictis reuincitur, aut qui ſuopte inuento, dolo ve capitur: denique in quem quocunque modo, ſeu dictum, ſeu factum retorquetur, quod ab ipſo profectum ſit: veluti ſi quis exemplo Protagoræ antiſtrephon dilemma in eum, qui propoſuerit, retorqueat: aut ſi quēadmodum Phalaris, Perillum mali repertorem, ſuo inuēto conficiat. Itaq; in Adelph. Terentii, Mitio ſenex fratris Demeæ ſæuitiam increpans, huiuſmodi vtitur ſententia; Hoc vnum affert vitii ſenecta, attentiores ad rem ſumus, quàm oportet, Eandem Demea paulo poſt in fratrem retorquens: Poſtremo, inquit, non meum illud verbum facio, quod tu Mitio bene & ſapienter dixti dudum. Vitium commune omnium eſt, quòd nimium ad rem in ſenecta attenti ſumus, Hanc maculam nos decet effugere. Hac ratione cum Mitio conſtringeretur, adigereturque, vt agrum, quem rogabatur, daret: tum Demea, Suo,

inquit, ſibi hunc iugulo gladio, Tranſlata metaphora ab his, qui in pugna ſuis ipſorum telis aliquoties confodiuntur. Plautus in Amphitryone: Atque hunc telo ſuo ſibi, malitia ſua, a foribus pellere. Cicero pro Cecinna: Aut tuo, quemadmodum dicitur, gladio, aut noſtro defenſio tua cõficiatur neceſſe eſt. Huic adluſit Ouidius in epiſtolis Heroidum:

Remigiumq́ue dedi, quo me fugiturus abires:

Heu patior telis vulnera facta meis.

Eodem pertinent & illa Ciceronis: In tuum ipſe mucronem incurras, neceſſe eſt. Rurſum: Hic eſt defenſionis tuæ mucro, in eum incurrat oratio tua, neceſſe eſt. Neque vehementer hinc abludit Liuianum illud lib. 2. de ſecundo bello Punico: Sentiebat Annibal ſuis ſe artibus peti. Lucianus in Piſcatoribus, ὡς παρ᾽ ἡμῶν τὰ τοξεύματα, οἷς φὴς, λαβὼν καθ᾽ ἡμῶν ἐτόξευες. id eſt, Quæ quidem tela à nobis, vt fateris, ſumpta, aduerſus nos iaculatus es. Tradit Plutarchus, Braſidam ducem educto è corpore telo, eodem confodiſſe eum, qui miſerat. Marius vnus è triginta tyrannis, à milite quodam interemptus narratur à Trebellio Pollione, qui adoriens dixerit: Hic eſt gladius, quem ipſe feciſti: nam Marius ante imperium faber ferrarius fuerat, & eius militis opera in fabrili officina vſus. Hunc igitur vere ſuo gladio dixeris iugulatum.

Incidit in foueam, quam fecit.

TRANSLATVM vel ab his, qui foueis effoſſis, aut reliquis id genus decipulis, inſidiantur feris: vel à bellis, in quibus aliquoties ſuffoſſis cuniculis hoſtis hoſtem captat.

Suo ipſius laqueo captus eſt.

NOTA metaphora, nempe mutuo ſumpta ab his, qui inſtructi, pedicis, auibus, aut feris inſidias tendunt.

Hanc techinam in teipſum ſtruxiſti.

EANDEM ſententiam aliter expreſſit Lucianus: ὥστε σόφισμα κατὰ σαυτοῦ συνέθηκας. id eſt, Itaque commentum in tuum ipſius exitium reperiſti. De hæredipeta, qui quum diuitem ex aſſe hæredem ſcripſiſſet, ac teſtamentum protuliſſet, quo diuitem ad idem faciendum pronocaret, tecti ruina ſubito oppreſſus eſt, ac ſua reliquit illi, cuius facultatibus inhiarat. Vtendum erit cum dolus in alterum excogitatus, in caput auctoris recidit, ita vt non rarò conſueuit accidere.

Turdus ipſe ſibi malum cacat.

HIS ſimilimum eſt illud Græcorum adagium: Κίχλα χέζει αὐτῇ κακόν. id eſt, Turdus ipſe ſibi malum cacat. In eos dici ſolitum, qui ſibiipſis miniſtrarent exitii cauſam. Siquidem viſcum, auctore Plinio, non prouenit, niſi maturatum in ventre, ac redditum per auium aluum, maxime palumbium, ac turdorum. Cuius rei meminit & Seruius in ſextum Aeneidos. Ariſtoteles item lib. De natura animantium nono, tria turdorum genera facit, quorum primo ἰξοβόρον vocatum ait: aut, vt Athenæus, ἰξοφάγον, nimirum, quòd viſco veſcatur. Quoniam autem viſco capiuntur aues, ipſæ ſibi malum cacant videlicet. Plautus paulo diuerſius extulit: Ipſa, inquiens, ſibi auis mortem creat. Quanquam non dubitemus affirmare, à Plauto cacat, non creat fuiſſe ſcriptum: deinde locum à quopiam ſemidocto, & Græcanici prouerbii ignaro deprauatum, ſuppoſita voce adulterina creat. Sophocles in Antigone:

Ὅστις δ᾽ ἀνωφέλητα φιτύει τέκνα,
Τί τόνδ᾽ ἂν εἴποις ἄλλο, πλὴν αὑτῷ πόνους
Φῦσαι, πολὺν δὲ τοῖσιν ἐχθροῖσιν γέλων, i.
Inutiles quicunque liberos ſerit,
Quid aliud hunc, quàm ſibi creare dixeris
Ipſi dolores, atque riſum maleuolis?

In hos igitur quadrabit parœmia, aut in eos, qui potentes ſibi generos adſciſcunt, à quibus poſtea per vim opprimantur.

Ipſe ſibi mali fontem reperit.

Extat item apud eoſdem ſenarius prouerbio celebratus, Αὐτὸς γὰρ εὗρε τοῦ κακοῦ τὴν πυτίαν. id eſt, Ipſus mali ſibi reperit coagulum. Aut, Αὐτὸς εὗρε τοῦ κακοῦ πηγήν. id eſt, Ipſe reperit mali fontem. Sic Aeſchylus in Perſis.

Νῦν κακῶν ἔοικε πηγὴ πᾶσιν εὑρῆσθαι φίλοις. id eſt.
Nunc mali fons eſt repertus, vt videtur omnibus.

Verſus eſt Trochaicus. Sunt enim & pernicioſi fontes, quorum aqua guſtata mortem,

tem, aut inſaniam adferat, quos præſtiterat non reperiſſe.

Capra gladium.

Eodem ferme pertinet, αἲξ μάχαιραν, id eſt, Capra gladium, ſubaudi, reperit. In eos dicitur, qui ipſi reperiunt, quo pereant. Ortum eſt autem adagium ab huiuſmodi quodam euentu. Olim cum Corinthii Iunoni Acrææ (nam id illi cognomen) rem diuinam facere pararent: huius Iunonis ſtatuam aiunt à Medea poſitam fuiſſe: atque, hi, qui ad præbendam hoſtiam erant conducti, defoſſo ſub terra cultro, oblitos ſeſe aſſimularent, capra pedibus excalpens eum eruit, prodiditque, itaque mactata eſt. Quidam ſic efferunt parœmiam: αἲξ δοῦσα τὴν μάχαιραν: id eſt, Capra cultrum præbens. Quidam hoc pacto: οἶς τὴν μάχαιραν. id eſt, Ouis cultrum.

Cornix ſcorpium.

Hic confine eſt & illud, Κορώνη τὸν σκορπίον, id eſt, Cornix ſcorpium, ſubaudi, rapuit. Quadrat in hos, qui parant eos lędere, vnde tantundem mali ſint viciſſim accepturi. Quemadmodum cornix correpto ſcorpio, arcuata illius cauda, vulnus accepit letale, periitque. Extat ſuper hac re Græcum epigramma Archię, quod non grauabor adſcribere.

Ἔν ποτε πεμφαίνοντι μελάντερος αἰθέρι ταίων,
Σκορπίον ἐκ γαίης εἶδε θορόντα κόραξ,
Ον μάρψας ὥρουσεν. ὁ δ' αἰθέρι ὤρτο ἐπ' οὐδας
Οὐ βραδὺς, ὁ κέντρῳ πίξαν ἔτυψε βέλει
Καὶ ζωῆς μιν ἄμερσεν. ἰδ' ὅσσον ἔτευχεν ἐπ' ἄλλῳ.
Ἐκ κείνου γλῶμαν αὐτὸς ἔδεκτο μόρον. id eſt,
Scorpius è terra prorepſerat, idque vidête
Coruo, qui cœlo victitat in liquido.
Corripuit viſum, fugitque: ſed hic vt humum ales
Contigerat, telo mox ferit atque necat.
Ecce tibi, quod in hunc auis inſidioſa parabat,
Iude ſibi acciuit ipſa necem miſera.

Atque id in rebus humanis frequenter vſu venire ſolet, vt qui cæpiſſe videatur, ipſe captus ſit. Quemadmodum & Horatius:
Græcia capta ferum victorem cepit,

Calidum prandium Comediſti.

Hunc adludere videtur & Plautinum illud: Calidum hodie prandium prandidiſti, id eſt, Feciſti quod tibi magno malo ſit futurum. Ab his ſumptum, qui ſe noxiis, ac letiferis ingurgitant cibis, poſtea ventris tormina ſenſuri.

Irritare crabrones.

Τὰς σφηκιὰς ἐρεθίζειν, i. Irritare crabrones. Ad hanc ſententiam referendum eſt & illud, quod eſt apud Plautum in Amphitryone: Irritabis crabrones. Id dictum eſt à poeta in mulierum ingenium, quibus iratis ſi repugnes, magis prouoces, neq; ſi ue tuo malo diſcedas. Eſt autem crabro inſecti genus affine veſpis pertinaciſſimum, aculeoque peſtelentiſſimo. Siquidem refert Plinius Naturalis hiſtoriæ libro 11. cap. 21. crabronum ictus haud temere ſine febri eſſe. Additque, traditum à quibuſdam, ter nouenis huius animantis punctis interfici hominem. Ariſtoteles lib. De partibus animalium nono, præter alia, quæ de crabronibus commemorat, illud quoque tradit, cum in apum genere quædam aculeis careant, vt fuci, & reges, veſpæ quoque nonnullæ ſine aculeis inueniantur, nulli crabrones reperiuntur non armati aculeo. Quanquàm de duce, num aculeatus ſit, nõnihil addubitat. Vtitur hoc adagio diuus Hieronymus in quadam epiſt. Eandem ſententiam ſic idem extulit Plautus, mutata allegoria:
Bacchæ bacchanti ſi velis aduerſarier,
Ex inſana inſaniorem facies. feriet ſæpius.
Sin obſequaris, vna te ſoluas plaga.

Nam mos erat, vti Bacchanalia celebrantes obuios thyrſis ferirent. Ariſtophanes in Lyſiſtrata, nam hoc titulo inſcriptam comperi:
Ην μή τις, ὥσπερ σφηκιὰν βλίττῃ με κἀρεθίζῃ.
Niſi ſi quis vti veſparium, fraudet me, ſtimuletque.

Adluſit huc, qui ſcripſit epitaphium Archilochi poetę maledici:
Ἠρέμα' δὴ παράμειψον ὁδοιπόρε, μήποτε τοῦδε
Κινήσῃς τύμβῳ σφῆκας ἐφεζομένους. id eſt,
Ne fors crabrones, qui huic inſedere ſepulchro,
Irrites, tacitum carpe viator iter.

Xenophon lib. 4. indicat vnde natū ſit: nimirum

nimirũ ab his, qui ſtudent eximere veſpas ab antris ſuis. ὁρῶ δ' ἔγωγ' ἔφη, καὶ ὁπόσοι σφῆκας ἐξαιρεῖν βούλονται, ἐὰν μὴ ἐκθέοντας τοὺς σφῆκας πειρῶνται θηρᾶν, ὑπὸ πολλῶν τυπτομένους. id eſt, Et ego, inquit, video etiã eos quicunque crabrones excipere volunt, ſiquidẽ euolantes conentur venari, à multis feriri crabronibus.

Leonem ſtimulas.

CONSIMILEM vim habet, quod à Diogeniano refertur, τὸν λέοντα κνίζεις, i. Leonem pungis, ſeu vellicas. De his, qui potentem, ac ferocem in ſuum ipſius exitiũ prouocant, atque extimulant. Notior eſt metaphora, quàm vt ſit explicanda.

Malum bene conditum ne moueris.

IDEM pollet & illud: μὴ κινεῖν κακὸν εὖ κείμενον, id eſt, Ne moueris malum bene conditum, ſiue quieſcens. In eos, qui ſua ſtultitia ſibi turbas excitant: aut qui mala iam tempore ſepulta reſuſcitant, renouantq́; Prouerbium retuliſſe videtur Theognis hoc verſu:

Πολλάκι γὰρ τὸ κακὸν κατακείμενον ἔνδον ἄμεινον. id eſt.

Nam perſæpe malum præſtat domi habere repoſtum.

Huic ſimillimum eſt illud:

Sopitos ſuſcitat ignes.

Octipedem excitas.

CRATINVS in Thrattis apud Suidam, ὀκτώπουν ἀνεγείρεις. id eſt Octipedem excitas, nimirum ſcorpium: cui pedes ſunt octo, ac plerunque ſub ſaxis abditus cubat, quem non niſi tuo periculo ſuſcites propter venenum, quod in cauda geſtat.

Mouere Camarinam.

Κινεῖν τὴν καμαρίναν, id eſt, Mouere Camarinam, eſt ſibiipſi malum accerſere. Lucianus de Apophrade. ὁρᾷς ὡς ἄμεινον ἦν σοι ἀκίνητον τὴν καμαρίναν ἐᾶν. id eſt, Vides quanto ſatius tibi fuerit, Camarinam immotam ſinere. Vnde natum ſit adagium Seruius grãmaticus explicat, Vergilianum illum locũ enarrans in tertio Aeneidos:

Et fatis nunquam conceſſa moueri
Apparet Camarina procul.

Camarina, inquit, palus eſt iuxta oppidũ eiuſdem nominis, quæ cum olim ſiccata, peſtilentiam creaſſet, cõſuluerunt oraculum, an penitus eam deſiccare præſtaret. Vetuit Deus Camarinam moueri. At illi exiccarunt, non obtemperantes oraculo, & ceſſauit quidem peſtilentia, ſed per eam ingreſſis hoſtibus pœnas dederunt neglecti oraculi. Eadem ferme commemorat & Suidas, illud inſuper addens, quibuſdam Camarinã eſſe fruticem, cuius ramos ſi quis commoueat quatiatq́ue, tetrum quandam odorem edere. Verum nobis ſuperior ſententia magis videtur ad veriſimilitudinem accedere. Meminit huius adagii Stephanus quoque verſu heroico, efferentq; ad hunc modum:

Μὴ κινεῖν καμαρίναν. ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων.
Ne moueas Camarinam. etenim non tangere præſtat.

Ait autem Camarinam oppidum, & eiuſdem nominis paludem eſſe in Sicilia. Meminit & Silius libro 14. Maronẽ imitatus,

Et cui non licitũ fatis Camarina moueri.

Anagyrim commoues.

SVPERIORI neutiquam diſſimile videtur illud apud Græcos celebratum, ἀνάγυρον κινεῖς, id eſt, Anagyrum commoues. In eos, qui ſibiipſis malorum auctores eſſent: quique in ſuam ipſorum perniciem quempiã irritarent. Vnde ducta ſit parœmia, varie narratur ab auctoribus. Alii ad fruticis naturam referunt, cuius meminit in tertio libro Dioſcorides, quem quidam anagyrum, quidam anagyrum appellent: nõnulli acopon, medicamentis quidem efficacem, verum odore maiorem in modum graui, maxime ſi manu teratur: cuius fructus guſtatus vehementem vomitum promouent. Vnde vel ab odoris moleſtia, quæ carpentem cõſequitur, adagium ductum videri poteſt, quandoquidem & acopi vocabulum indidem apparet repertum: vel à concitandi vomitus efficacia. Meminit huius & Plinius libro viceſimoſeptimo, cap. quarto. Sunt qui dicant Anagyrum locum eſſe in Attica, qui ad tribum pertineat Erectheidem, auctore Stephano, vbi frutex quidam grauiſſimi odoris plurimus proueniat, vt Anagyrum pro frutice non ſecus accipiamus, quã Antichyram pro elleboro. Rurſum alii Anagyrum genium quendam exiſtimant, qui propter violatum ſacellum ſuum vicinos omnes funditus euerterit. Atq; huius adagii

gii mentionem fieri apud Ariſtophanem in Lyſiſtrada. Et ſanè apud Ariſtophanem locus ſic habet:

Πόθεν εἰσὶν; ἀναγυρουντόθεν νὴ τὸν Δία.
Ὁ γοῦν ἀνάγυρός μοι κεκινῆσθαι δοκεῖ. id eſt,
Vnde aduenit? ab Anagyro. ergo per Iouẽ
Anagirus eſſe motus apparet mihi.

Suidas huiuſmodi ferme commemorat: Anagyrasion quendam genium fuiſſe, ſic à loco quem diximus, cognominatum, qui ſenem vicinum, quod lucum ſuum incidiſſet, huncadmodum vultus ſit. Senis concubinæ inſanum quendam amorem immiſit in illius filium, quæ cum adoloſcentis animum pellicere non poſſet, eũ vltro apud patrem detulit. quòd ſeſe de ſtupro non deſineret interpellare. Pater perſuaſus à muliere, filium è tecto præcipitem dedit, ac interemit. Deinde facti pœnitẽs, ſemetipſum laqueo præfocauit. Poſtremo mulier ſeſe in puteum abiecit.

Capra contra ſeſe cornua.

Ἡ αἲξ καθ' ἑαυτῆς τὰ κέρατα, id eſt, Capra contra ſemetipſam cornua. Ad ſuperiorũ claſſem pertinet, ab apologo natũ. Capra quæpiam cum eſſet iaculo vulnerata, circumſpectans vnde nam id mali ſibi eueniſſet, arcũ contemplans caprinis cornibus compactũ, dixit ad hunc modum, καθ' ἐμαυτῆς ἔφυσα τὰ κέρατα. id eſt, In meam ipſius perniciẽ produxi cornua.

Atlas cœlum.

Ἄτλας τὸν οὐρανὸν, id eſt, Atlas cœlum, ſubaudiendum, ὑπεδέξατο, id eſt, ſuſcepit. Dici ſolitum de his, qui ſeſe magnis & moleſtis inuoluunt negociis, ipſiq́ue ſibi malum acceſſunt. Nam hic cœlum hoſpitio excepit. Deprehenſus autem quòd illi ſtruxiſſet inſidias, præceps datus eſt in mare Atlanticũ. Porrò notior eſt, quàm vt hoc loco ſit referenda de Atlante fabula, cœlum humeris & vertice ſuſtinente.

Deus ex improuiſo apparens.

Θεὸς ἀπὸ μηχανῆς ἐπιφανείς, id eſt, Deus ex improuiſo apparens. In eos dicitur, quibus in rebus perplexis præter ſpem exoritur aliquis qui ſalutem adferat, negociique difficultatem expediat. Sumptum eſt à conſuetudine tragœdiarum, in quarum pleriſque machinis quibuſdam Deus aliquis oſtendebatur: idq́ue non in ſcena ipſa, ſed è ſublimi, qui repente commutatis rebus fabulæ finem imponeret. Id quod teſtatur & M. Tullius lib. de Natura Deorum primo, vt cum ſic ait: Quod quia quemadmodum natura efficere ſine aliqua mente poſſit, non videtis, vt tragici poetæ, cum explicare argumenti exitum non poteſtis, confugitis ad Deum cuius operam profectò non deſideraretis, ſi immenſam & interminatam in omneis partes magnitudinem regionum videreris. Nec dubium eſt, quin Tullius imitatus hic ſit illud ex Platonis Cratylo: Εἰ μὴ ἄρα δὴ, ὥσπερ οἱ τραγῳδοποιοὶ, ἐπειδάν τι ἀπορῶσιν. ὡς τὰς μηχανὰς ἀποφεύγουσι, θεοὺς αἴραντες. id eſt, Niſi ſanè quemadmodum tragœdiarum ſcriptores, ſicubi hæſerint, ad machinas confugiunt, Deos ſuſtollentes. Quẽ Platonis locum ob ignoratum prouerbiũ, Latinus interpres perperam, aut certe obſcure vertit, nimirum hunc in modum: Niſi fortè, quemadmodum tragici, quoties ambigunt, commentitiis quibuſdam machinamentis ad Deos confugiunt. Ad eundem lapidem impegiſſe videtur qui Lyſandri vitam trãſtulit è Plutarcho. Quum enim Lyſander inſtituiſſet innouare remp. perpẽdetq́ue negocium eſſe difficilius, quàm vt vulgaribus conſiliis poſſet expediri, fecit quod poetæ ſolent in tragœdia, fictis oraculis ac deorum religione ſtuduit quod conſtituerat efficere. Græca ſic habent, ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ μηχανὴν αἴρων πρὸς τοὺς πολίτας λόγια πυθόχρηστα καὶ χρησμοὺς συνετίθει καὶ κατεσκεύαζεν. id eſt, Quemadmodum in tragœdia machinam tollens apud ciues, reſponſa velut à Pythio reddita & oracula cõponebat apparabatq́ue. Idem ſubobſcure, ſed ſanè quàm eleganter indicat Ariſtoteles libro τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ primo: Ἀναξαγόρας τε γὰρ inquiens, Μηχανῇ χρῆται τῷ νῷ πρὸς τὴν κοσμοποιΐαν. ὅτ' ἂν γὰρ ἀπορήσῃ διὰ τίνα αἰτίαν ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ, τότε ἕλκει αὐτόν. ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις πάντα μᾶλλον αἰτιᾶται τῶν γινομένων ἢ νοῦν. Quæ quidem verba ſic licebit vertere: Nam Anaxagoras mente perinde, quaſi deo quopiam tragico, qui repente ſolet oſtendi, vtitur ad condendum mundum. Etenim cum hæret in explicanda cauſa, quare neceſſario ſit, tum illam adducit. Porrò reliquis in rebus, quiduis potius cauſam facit eorũ quæ fiunt, quàm mentem. Vnde in Græcorum tragœdiis illud penè ſolemne eſt:

Πολλαὶ

Πολλαὶ μορφαὶ τῶν δαιμονίων. id eſt, Multæ formæ deorum, &c. cum inducto numine fabulam explicant: veluti in Oreſte Euripidis, Apollo in mediis tumultibus apparẽs res turbatiſſimas ſubitò componit. Huius rei exemplum videtur ab Homero ductũ, qui quemadmodum Iliad. primo, Palladẽ induxit, vt ferocientem Achillem compeſceret, ita compluribus aliis locis numen aliquod allegat. Quod quidem Horat. in Arte poet. vetat in comœdiis fieri, niſi rerũ difficultas maior ſit, quàm vt poſſit humana ope explicari: Nec Deus interſit, niſi dignus vindice nodus Inciderit. Qua ratione Plautus in Amphitryone Iouem induxit, eoq; tragicocomœdiam vocat. Lucianus in Philopſeude: Καὶ τὸ τοῦ λόγου, θεὸν ἀπὸ μηχανῆς ἐπεισκληθῆναί μοι τοῦτον ὤμην ἀπὸ τῆς τύχης. id eſt, Ac iuxta prouerbium, arbitrabar hunc mihi perinde quaſi deum quempiam repente apparentem, à fortuna fuiſſe adductum. Adluſit eodem in libro De mercede ſeruientibus, Οἰκεῖοι γὰρ τῆς τοιαύτης τραγῳδίας οὗτοι γε, ἢ τὸν ἄλλον ἐκ μηχανῆς θεὸν ἐπὶ τῷ κεχηνότι ἐπικαλούμενον. id eſt, Nam hi peculiariter ad huiuſmodi tragœdiam pertinent. Aut alium Deum quempiam de repente exortum, atque in antennis conſidentem. Huc reſpexit Euripides in Iphigenia Aulidenſi, θεὸς ἐγὼ πέφηνά σοι μέγιστος. id eſt, Equidem Deus tibi maximus apparui. Lucianus in Sectis, Ἐπιστὰς, τὸ τοῦ τραγῳδοῦ τοῦτο, θεὸς ἐκ μηχανῆς ἐπιφανείς. id eſt, Aſſiſtens iuxta tragœdorum prouerbium, Deus ex improuiſo oſtenſus. Apud Athenæum lib. 6. lurconem quendam querẽtem facit poeta neſcio quis, ꝙ piſcium vẽditores vix oſtenſos piſces ſtatim ſubducerent.

Καὶ θᾶττον ἀποπέμπουσι τοὺς ὠνουμένους.
Ἀπὸ μηχανῆς πωλοῦντες, ὥσπερ οἱ θεοί. id eſt,
Et venditos mox eximunt aſpectui,
Venduntq;, tanquã è machina ritu Deũ.

Proinde quoties ſalus ex inſperato oſtenditur, id Deo ſolet adſcribi. Ita Plinius libro 35. Quippe etiam in repertis alias inuenit caſus, alias, vt vere dixerim, Deus. Idem libro viceſimoſeptimo: Hic ergo caſus, hic eſt ille, qui plurima inuenit in vita Deus.

Homo homini Deus.

NON admodum hinc abludit & illud: ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον. id eſt Homo homini Deus, Quod dici ſolet de eo, qui ſubitã, atq; inſperatam attulit ſalutem, aut qui magno quopiam beneficio iuuit. Antiquitas enim nihil aliud exiſtimabat eſſe deũ, quàm prodeſſe mortalibus. Vnde frugum, vini, legũ auctores, & quicunque ad vitæ commoditatem aliquid attuliſſet, eos pro Diis habebat antiquitas: adeo, vt et belluas quaſdam pro numinibus coluerit: velut apud Aegyptios Ciconiam, quòd ſerpentes, qui certo anni tempore ex Arabicis paludibus ſubuolant, obuiam profecta, arceret, conficeretq; credatur: apud Romanos Anſer colebatur, quòd capitolinam arcẽ expergefactis clangore cuſtodibus, ab irruptione Gallorum ſeruauit. Quod indicat. M. Tullius cum libro de natura Deorum primo inſcribit, Concludam Belluas à Barbaris propter beneficium conſecratas. Quin et auctore Prodico Chio, corpora quædam inanima pro Diis habita ſunt, velut ſol, luna, aqua, terra, quod ad vitam conducere viderentur, quodq; horum commoditate mortales maiorem in modum delectarentur. Scythæ, quemadmodum in Toxaride teſtatur Lucianus, per ventum, & gladium, tanquam per Deos iurant, propterea quòd ille ſpirandi ſit auctor, hic mortis. Sed quoniam, vt inquit Cicero, plurima homini ab homine vel commoda, vel incommoda, ſolent oriri, & Dei proprium eſt vel ſeruare, vel benefacere: idcirco qui in graui periculo ſuccurrit, qui ve ingenti quopiam afficit beneficio, quoniam Dei quaſi vice fungitur, ei, cui prodeſt, Deus dicitur extitiſſe. Huic adſtipulatur illa ſolennis apud Homerum, atq; Heſiodum clauſula:

Θεοὶ δωτῆρες ἐάων. id eſt,
Dii bonorum largitores.

Et quod ait Strabo libro decimo: Rectè dictum eſt mortales tunc maxime Deos imitari, cum beneficii ſunt. Idem libro decimo ſeptimo tradit, Aegyptios quoſdam duplicem facere Deum: immortalem, qui rerũ omnium ſit auctor, & mortalem ignoti nominis: tum à quibus beneficio ſint affecti, eos ferme pro Diis colunt. Præterea vulgo quoq;, qui in rebus perplexis, ac deſperatis, aut ancipiti periculo ſeruantur, à Deo quopiam aiunt ſeſe ſeruatos. Horatius:

Sic me ſeruauit Apollo.

Rurſum in Odis, in bello per mercuriũ, & iterum ab arboris ictu ſeſe Fauni ope ſeruatum ſcribit. Eodẽ adluſit Iuuenalis, cũ ait:

Qua-

Quadraginta tibi ſi qs De⁹, aut ſimilis diis,
Et melior ſatis donaret homuncio.

Item Vergilius in Tityro:

O Melibœe, Deus nobis hæc ocia fecit.
Nanq; erit ille mihi ſemp Deus: illius arā
Sępe tenet noſtris ab ouilib⁹ ĩbuet agnus.

Deinde reddit cauſam, quare ſit Cæſar ē loco numinis habiturus, beneficiū ſubtexēs:

Ille meas errare boues, vt cernis, & ipſum
Ludere quæ vellē calamo permiſit agreſti.

Plinius Secundus, lib. Naturalis hiſtoriæ ſecundo, manifeſtius Græcam παροιμίαν indicauit, ſed iā impiè ſentiens de Diis, quàm paullo poſt de animarū Immortalitate, deq́ue corporū reſurrectione deſipienter. Nā cum & multitudinem Deorum irriſiſſet, & vni illi ſummo, quem aut mundum hunc, aut naturam eſſe putat, prorſus ademiſſet curam mortalium; Deus eſt, inquit, mortali iuuare mortalem. Et hæc ad ęternam gloriam via. Hac proceres iere Romani, hac nūc cœleſti paſſu cum liberis ſuis vadit maximus omnis æui rector Veſpeſianus Auguſtus, feſſis rebus ſubueniens. Hic eſt vetuſtiſſimus referendi bene merentibus gratiam mos, vt tales numinibus adſcribant. Quippe & omnium aliorum nomina deorum, & quæ ſuprà ſyderum retuli, ex omnium nata ſunt meritis. Hactenus Plinius. Ouidius:

Conueniens homini eſt hominem ſeruare voluptas.
Et melius nulla quæritur arte fauor.

Plutarchus in commentario, quem inſcripſit aduerſus principem indoctum, negat Deos hoc nomine felices eſſe, quòd quàm diutiſſimè viuāt, ſed quòd virtutis ſint principes & auctores, fieri poteſt, vt hui⁹ adagii ſit vſus neq; improbus, neq; inconcinnus, ſi quis hoc modo dicat: Cum tantis malis premerer, vt nemo mortalium aut vellet, aut poſſet opitulari, tu vnus mihi præter ſpem extitiſti, tuoq́; beneficio me nō ſeruaſti modò periturum alioqui, verumetiā ornatiorem aliquanto feciſti, quàm antea fuerim. Vt aut omnino nuſquā, aut in nobis certe duobus, locum habeat vetus illud Græcorū adagium, ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον. Aut hoc modo: Litteris debeo omnia, etiam vitam: ſed ipſas tibi debeo litteras, qui mihi tua liberalitate ſuppeditas aliſq́; ociū meū. Quid autē eſt quod Gręci dicunt. ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον, ſi hoc non eſt? Aut hoc pacto: Qui mediocri beneficio iuuat, ſit ſane amicus, verum qui arte ſua, ſingulariq́; cura, atque induſtria vitam iam iam fugiētem retinet ac reſtituit, id quod vtiq; facit medicus, quid aliud eſt, quàm quod Græci dictitant, ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον. Aut ſic: Eum in locum res erat deducta, vt ne ipſa quidem ſalus poſſet auxiliari. Ibi tu mihi veluti præſens quoddam numen extitiſti, & mira celeritate depulſis incommodis, in priſtinum locum reſtituiſti, nec ſperantem, nec expectantem, vt intelligerem illud non tenerè dictum à Græcis, ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον. Aut ſic: In reliquis quidē rebus mihi ſemper amiciſſimus fuiſti: in hac vero cauſa non amiciſſimus modo, verumetiā penè dixerim, quod Græci dicunt: ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον.

Homo homini lupus.

Ἄνθρωπος ἀνθρώπου λύκος; id eſt, Homo homini lupus. Superiori quaſi diuerſum eſt, ac velut hinc effictū videtur quod vſurpauit Plautus in Aſinaria: Homo homini lupus. Quo monemur, ne quid fidamus homini ignoto, ſed perinde, atq; à lupo caueamus. Lupus eſt, inquit, homo homini, non homo, qui qualis ſit, non noui.

Coturnix Herculem.

Ὄρτυξ ἔσωσεν Ἡρακλῆν τὸν καρτερόν: id eſt,
Seruauit Herculem coturnix ſtrenuum.

Senarius eſt Græcis, prouerbii vice celebratus: quem tamen Zenodotus negat apud vllum veterum ſcriptorum inueniri. Cæterū dici ſolitum, de his, qui in periculo ſeruati eſſent ab his, à quibus minime ſperarāt. Adagionis originem ad huiuſmodi fabulā referunt: Coturnicem quādam Herculi in deliciis fuiſſe, cuius nidore cum viua incenderetur ille mortuus ſit in vitam reſtitutus. Meminit huius fabulæ Atheneus quoque libro nono ſcribens, Herculem Iouis, et Aſteriæ filium, in Libyam profiſcentem à Typhone fuiſſe interemptū, reuocatū autem in vitam odore coturnicis, illi ab Iolao admotæ, & ob eam cauſam Phœnices Herculi coturnicem ſacrificare.

Genius malus.

Et quod modo retulimus: Homo homini Deus: contrariū vr̄, Genius malus, quē Græci dicunt ἀλάστορα: quo noīe vocamus eos, quibus

quibus incommodorum noſtrorum maximam partem acceptam ferimus, idq; etiã hodie vulgato ſermone. Sunt enim omnino quidam his aut illis ita inauſpicati, vt tanquam fatum quoddam malum atq; in perniciem illorũ nati, iure videri poſſint. Porrò prouerbiũ apparet à priſcorum opinione profectũ, qui ſingulis binos genios attribuunt, quos dæmones vocant: neq; hominibus modo, verumetiã locis, atque ædibus, quorum alter perniciem nobis moliatur, alter iuuare ſtudeat. cuius ſententiæ fuit Empedocles, citante Plutarcho in libello De Animi tranquillitate. Quò pertinet illud Bruti, quod in eius vita memorat idem Plutarchus. Nam Bruto cum dies ille fatalis immineret, et in Aſia nocte fermè intempeſta ex more vigilaret in tabernaculo, lucerna iam emoriente, videre viſus eſt perſonam quandam tragicam, & humana ſpecie maiorẽ. Atque ille protinus, vt erat animo interrito, percontatus eſt, quis nam eſſet an hominum aut deorum, Cui illa cũ murmure: Tuus ſum Brute genius malus, Philippis me videbis. Eadem itaque imago rurſus apparuit confligenti Philippis, quę quidem illi pugna poſtrema fuit. Huic conſimilem quandam fabulam idem refert de M. Antonio, atque Auguſto: videlicet hos, reliquis quidẽ in rebus amantes, ſummaq; inter ſeſe concordia agitaſſe: cæterũ in ludis, quos ad æmulationem quandam edebant, Octauium ſemper ſuperiorem eſſe ſolitum. Eam rem Antoniũ non mediocriter diſcruciaſſe. Fuiſſe aũt in Antoniano comitatu magum quempiã Aegyptium. Is ſeu quòd vere noſſet eius fatũ, ſeu quòd ad gratiam Cleopatræ fingeret, eum admonuit vt à Cęſare ſe quantum poſſet ſeiungeret: ꝙ ipſius genius, alacer alioqui, genium illius reformidaret: quoque propius acceſſiſſet, hoc humilior deiectiorq́ue videretur. Teſtatur & Plato, Socrati peculiarem quendam fuiſſe genium, de quo ſcripſit Apuleius & Plutarchus. De genio ſenſiſſe videtur Terentius, cũ ait in Phormione: Mihi vſu venit, hoc ſcio. Memini relinqui me, Deo irato meo. Bonum geniũ explicat Mænius in Stalagmonis apud Donatum: Adeo meo propitio meus homo eſt. Idẽ Perſius: Diis iratis, genioq́; ſiniſtro. Poſtremo prouerbium recipiunt in genere omnia illa: Iratis Diis, Propitiis diis. Terentius: Neſcio, niſi Deos iratos fuiſſe mihi ſatis ſcio, qui auſcultauerim ei. Horatius in Sermonib. 2.

-Immeritusq́; laborat
Iratis natus paries Diis, atque poetis.

Idem rurſum:

-Vertumnis, quotquot ſunt, natus iniqs.

Idem in Odis:

Diuis orte bonis optime Romule
Cuſtos gentis abes. Homerus Iliados ε.
Θεὸς νύ τις ἐςὶ κοτήεις. id eſt,
Deus quiſpiam iratus eſt. Et Vergilius:
Diis equidem auſpicibus reor, & Iunone ſecunda.

Eodem pertinent & hæc: Solus à Diis diligitur Antipho. Et: Dii nos reſpiciunt. Et: Modo Iuppiter adſit. Et: Si quem numina læua ſinunt. Et: Dexter adſit Apollo: atque id genus ſexcenta paſſim apud poetas obuia. Erit autem venuſtius, ſi ad ſpeciem deſcenderis. Vt: Hic ſcribit carmina Muſis, quotquot ſunt, iratis. Canit irato Apolline. Eam cauſam egit ineptiſſimè, planeq́; irata Suadela. Marte ſiniſtro pugnauimus. Neptuno propitio nauigauimus. Mercurio, opinor, irato, cum hoc veteratore ſum pactus. Irata Venere dat operam liberis, de eo, qui deformes filios progeneret. Inuita Minerua, qui parum feliciter artẽ exerceat.

Dextro Hercule, aut amico Hercule.

Eivsdem eſt generis, ſed obſcurius, quod apud Horatium legitur:

Diues amico Hercule.

Et item apud Perſium: O' ſi

Sub raſtris crepet argenti mihi. Seria dextro Hercule.

Quod quidem in eos competit, qui in accumulandis opibus ſunt bene fortunati. Idq́; inde natum exiſtimant, ꝙ Hercules moriturus dixerit, eos opulentos futuros, qui ſibi decimam bonorum ſuorum partẽ conſecraſſent. Proinde locupletes pleroſq; ita facere ſolitos. Tametſi Plutarchus in problematis, huius cõſuetudinis aliam adfert cauſam puta ꝙ ipſe quondam Hercules, boum, quos Geryoni abſtulerat, in Palatino decimam partem immolarit, vel ꝙ Romanos ab Hetruſcis decimari ſolitos liberarit.

Dijs, Hominibusq́ue plaudentibus.

Proverbialis eſt & illa hyperbole: Diis, hominibusq́; plaudentibus: pro eo quod

quod eſt: Felıciter, atque auſpicatò. Cicero ad Q. fratrem: Vatinium, à quo palàm oppugnabatur, arbitratu noſtro concidimus, Diis, hominibusque plaudētibus. Idē libro Epiſtolarum familiariū primo: Neque ſolum dixi, ſed etiam ſic facio, Diis, hominibusque approbantibus. Rurſus ad Q. fratrem lib. 3. in diuerſam ſententiam vertit prouerbium: Niſi noſter, inquit, Pompeius Diis, hominibusq; inuitis negocium inuerterit. Quanquam hoc ipſum per ſe, Deos, hominesq;, prouerbiale nimirum eſt ob figuram, atque apud poetas penè ſolenne: Deum, atque hominum fidem. Diis atque hominibus inuiſus. Neque Deos, neq; homines metuit. Homerus:

Ἀθάνατοί τε θεοί, θνητοί τ' ἄνθρωποι. id eſt,
Numina neſcia mortis, Mortalesque homines. Rurſum.
Πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε. id eſt,
Parens hominumque, Deumque.

Bonis auibus. Malis auibus.

AD hoc genus pertinet & illud; Bonis, aut malis auibus? cum rem feliciter, aut ſecus cedere ſignificamus. Ab augurum obſeruatione ſumptum. Horatius in Odis:

Mala ſoluta nauis exit alite,
Ferens olentem Meuium. Et rurſum:
Mala ducis aui domum,
Quam multo repetet Græcia milite.
Atq; iterum alibi:
Scriberis Vario fortis, & hoſtium
Victor Mæonii carminis alite. Homerus Iliados ω.
Μὴ δέ μοι αὐτὴ ὄρνις ἐνὶ μεγάροισι κακὸς πέλοι. id eſt,
Ne ne auis hic infauſta mihi perrexeris eſſe.

Verba ſunt Priami ad vxorem dehortantē, ne ſolus in caſtra Achillis proficiſceretur, Hectoris cadauer auro redempturus, ac multa triſtia, ita vt aſſolent mulieres, ominantē. Auerſa aui dixit Latinus quiſpiam tragœdiarum ſcriptor, qui de Agamenone cōtra auſpicia ſoluente ita loquitur: Soluere imperat, ſecundo rumore, auerſaq; aui. Refertur à M. Tullio libro De diuinatione primo. Ad hanc formam referenda ſunt et illa: fauſto omine, benè ominata, bonis auſpiciis, in auſpicatò, felicibus auguriis, atque id genus alia, quę ab augurū arte ſumpta in communem ſermonem abierunt.

Noctua volat.

Ex eadem ſuperſtitione manauit & illud Græcanicum: γλαῦξ ἵπταται, ſiue ἵπτατο, id eſt, Noctua volat, ſiue volauit. Nam priſcis Atheniēſibus noctuæ volatus, victorię ſymbolum exiſtimabatur: propterea ꝙ auis hęc Mineruę ſacra crederetur, quę quidem dicta eſt etiam malè conſulta Athenienſium benè fortunare. Qua de re copioſius aliquanto dicemus in prouerbio: Athenienſium inconſulta temeritas. Inde, rebus felicius, atq; ex animi ſententia ſuccedentibus, dici conſueuit: Noctua volat. Auctores Zenodotus, et Suidas. Non illepidè dicitur volaſſe noctua, quoties res non viribus, ſed pecuniarum interuentu confecta creditur, ꝙ Athenienſium numiſma noctuam haberet inſculptam. Vnde & illud: Laurioticæ noctuæ, quod alibi recenſetur. Plutarchus in vita Pericleis tradit illi è ſuperiore nauis tabulato cōcionanti, noctuam ad dextram aduolaſſe, ac malo inſediſſe: quod omen effecit, vt omnes irent in illius ſententiam.

Quarta luna nati.

Ἐν τετράδι γεγενημένοι, id eſt, Quarta luna nati, dicūtur qui parum feliciter nati ſunt, vt auctor eſt Euſtathius in librum Iliados ſecundum, propterea, quòd Hercules hac luna natus feratur, cuius omnis vita voluptatum omnium expers, ac laborum plena fuit. Dici poteſt et in eos, qui laboribus ſibi neutiquam frugiferis fatigantur, Herculis videlicet exemplo, qui iuuandis aliis ſudauit, ſibi inutilis. Pyrrhus apud Lucium Florum dicebat ſe ſibi videri Herculis Sidere natum, quòd quò pluribus victoriis Romanos concideret, hoc acriores in ipſum coorirentur. Id quod Horatius eleganter tranſtulit ad Annibalem:

Vt hydra ſecto corpore firmior
Vinci dolentem creuit in Herculem.

Albæ gallinæ filius.

CONTRA, feliciter natum, albæ gallinæ filium dicimus. Iuuenalis:

Quia tu gallinæ filius albæ.

Vel quòd læta, atq; auſpicata Latini alba vocant: vel quòd prouerbium adludit ad fatalē illam gallinam, de qua meminit Suetonius Tranquillus in Galba, his quidem verbis: Liuię olim ſtatim poſt Auguſti nu-

ptias Veientanum ſuum reuiſenti, prætervolans aquila, gallinam albam, ramulum lauri roſtro tenẽtem demiſit in gremium. Cuiq; nutriri alitem, ac pangi ramulum placuiſſet, tãta pullorum ſoboles prouenit, vt hodie quoq; ea villa ad gallinas vocetur. Tale vero lauretum, vt triumphaturi Cæſares inde laureas decerperent. Fuitq; mos triumphantibus, alias confeſtim eodem loco pangere. Et obſeruatum eſt ſub cuiuſq; obitum, arborem ab ipſo inſtitutam elanguiſſe. Ergo nouiſſimo Neronis anno, & ſylua omnis exaruit radicitus, et quicquid ibi gallinarum erat, interiit. Conueniet igitur adagium in eos, qui rara & fatali quadam felicitate, ſucceſſuq; rerum vtuntur. Huic diuerſum eſt illud apud eundem Iuuenalem:

Nati infelicibus ouis.

Non abhoret huic, quod ſcribit M. Tull. lib. epiſtol. familiarum ſeptimo ad Curionẽ: Quum enim ſalutationi nos dedimus amicorum, quæ fit ex hoc etiam frequentius, quam ſolebat, quòd quaſi auem albam videntur bene ſentientem ciuem videre, abdo me in bibliothecã. Veteres enim quod inauſpicatum haberi volebant, atrum aut nigrum vocabant: quod felix, album. Vnde apud Senecam Aſinius Pollio, Albutii ſententias, quòd in affectatæ eſſent & apertæ, ſolitus eſt albas appellare. Quin & Græcis λευκότερον εἶπε dicitur, qui clarius rem explicat.

Laureum baculum geſto.

Δάφνην φορῶ βακτηρίαν, id eſt, Laureum porto baculum. Suidas tradit, ita ſolere loqui eos, qui eſſent ab aliquib᾽ inſidiis appetiti, feliciterq; periculum effugiſſent. Propterea quòd laurus credita eſt aduerſus venena remedium habere Plinius lib. 15. demonſtrat laurum luſtrationibus adhiberi ſolitam. videtur & aduerſus fulmen huius vis tueri, quando quidem arborum vna nõ dicitur fulmine. Id adeo verũ credidit Cæſar Tiberius, vt nunquam non geſtaret capi coronam lauream, vt in ipſius vita prodidit Suetonius.

Grauiora Sambico patitur.

Δεινότερα Σαμβίκου πάσχει, id eſt, Atrociora Sãbico patitur. In eos, qui cruciatibus exquiſitis torquẽtur, aut quibus inſignia mala accidunt. Prouerbium Plutarchus refert in problematis Græcanicis, atque huiuſmodi quandam adfert cauſam. Sambicus quiſpiam Eleus, vnà cũ ſociis aliquot, non paucas apud Olympia æreas ſtatuas concidit, vendiditque. Deinde maiora etiam auſus, Dianę pręſidis templum diripuit. Eſt enim illius in Elide templum, quod Ariſtarcheũ nominant. At ille mox comprehenſus, dũ ſocios prodere recuſat, annum perpetuum exquiſitis cruciatibus dilaceratus eſt, inter quos etiam animam efflauit. Atque hinc vulgo nata parœmia.

Fœnum habet in cornu.

In homines maledicos, ac feroces dicitur: Fœnum habet in cornu. Horatius in ſermonibus:

Fœnum habet in cornu, longe fuge.

Inde tranſlatũ, vt Acroni placet, quòd antiquitus Bobus cornipetis fœnum pro ſigno in cornu appenderetur, quo ſibi cauerent, qui forte occurriſſent. Idq; ideo fieri ſolitum Plutarchus in problematis autumat, quòd copioſiore pabulo, non modo boues, ſed & equi, & aſini inſolentiores, ac ferociores reddantur. Vnde extat & Sophoclis dictum in tumidum quempiam, ac præferocem; Tu, inquit, ferues, quaſi pullus pabuli copia. Huic adſtipulatur illud Solonis dictum apud Laertium: Τὸν μὲν κόρον ἀπὸ τοῦ πλούτου γεννᾶσθαι, τὴν δὲ ὕβριν ἀπὸ τοῦ κόρου. hoc eſt, ſatietatem naſci ex opulentia, ex ſatietate ferociam. Dictum eſt autem aliquando, vt idem teſtatur Plutarchus, in M. Craſſum, quòd in cornu fœnum haberet, propterea ꝙ haud quaquam impune laceſſeretur, homo prędiues, ac potens, & ſimultatum perſequentiſſimus. At poſtea Cæſar dictus eſt ei fœnum detraxiſſe: quòd omnibus illum, vt cornipetam taurum fugientibus, ac formidantibus, ipſe primus auſus fuerit illi reſiſtere. Vſurpat adagium hoc etiam diuus Hieronymus in epiſtola quadam, minitans his, à quibus forte eſſet laceſſendus.

Cornutam beſtiam petis.

Consimilem ferme ſensũ habet Plautinũ illud: Cornutam beſtiam petis, de eo, qui laceſſit eũ, qui paratus ſit retaliare iniuriam,

iuriam, quemq; non niſi tuo malo prouoces. Huc ſpectauit Horatius in Odis: Parata tollo cornua.

Dionyſius Corinthi.

Διονύσιος ἐν κορίνθῳ, id eſt, Dionyſius Corinthi. Prouerbialis allegoria, qua ſignificamus aliquem è ſumma dignitate atque Imperio, ad priuatam humilemq; redactũ ſortunã: quemadmodum Dionyſius Syracuſarum tyrannus expulſus Imperio, Corinthi pueros litteras, ac muſicam mercede docuit. Cicero epiſtolarum ad Atticum lib. 9. De optimatibus ſit ſanè ita vt vis. Sed noſti illud: Διονύσιος ἐν κορίνθῳ. Quintilianus Inſtit. orat. li. 8 Eſt in exemplis allegoria, ſi non prædicta ratione ponantur. Nam vt Dionyſiũ Corinthi eſſe, quo Græci omnes vtuntur, ita plura ſimilia poſſunt. Hic Cicero cum ait: Noſti illud. & Quintilianus: Quo Græci omnes vtuntur, nimirum vterque vulgo iactatum fuiſſe ſignificat. Cæterum vnde natum ſit adagium, Plutarchus aperuit in libello, cui titulus: Περὶ τῆς ἀδολεσχίας, id eſt, De futili loquacitate: Laudãs enim, breuiter & grauiter dicta, commemorat & illud à Lacedæmonibus reſponſum Regi Philippo, bellum minanti, ferocienti que: Διονύσιος ἐν κορίνθῳ. Quibus vbi rex reſcripſiſſet, ſiquando in Laconiam duxiſſet exercitũ, euerſurum ſe Lacedæmonios, verbo duntaxat reſponderunt, αἴκα, id eſt, Si Plato ter nauiganit in Siciliam, non ſine ſiniſtri rumoris aſpergine. Vnde Molon, qui inimicum in Platonẽ gerebat animum, dicebat nõ eſſe mirum, ſi Dionyſius eſſet Corinthi, ſed ſi Plato in Sicilia. Regem enim vrgebat neceſſitas: Platonem ſollicitabat ambitio.

In me hæc cudetur faba.

TERENTIVS in Eunucho: At. n. iſthæc in me cudetur faba: hoc eſt, Donato interprete, in me malum hoc recidet, in me hæc vindicabitur culpa. Tranſlatum vel à faba, quæ cum ſiliqnis exuitur, ac batuitur, aut fuſtibus intertunditur, ita vt fit in areis more ruſticorum, nõ ipſa perinde laborat, ſed id demum in quo cuditur. Alii malunt ad male coctam fabam referre, quæ ſi quando nõ madueris, ſed dura permanſerit, ab iratis heris ſupra coqui caput ſaxo nonnunquã comminui conſueuit, tanquam fabam vleiſcentibus, non coqnum, eũ vniuerſum interim malum ad coquum perueniat.

Tute hoc intriſti, omne tibi exedundum eſt.

NON diuerſum ſuperiori Donatus admonuit illud, qnod apud eundem poetam legitur in Phormione: Tute hoc intriſti, tibi omne eſt exedendnm. Verba ſunt Phormionis paraſiti, qui quoniã fuerat auctor conſilii deducenda puella, æquum eſſe putat, vt ſuo periculo rem itẽ expediat. Tranſlatum putant ab alliato ruſticorum mortario. Quæ quidem ſententia, vel hodie quoque vulgo noſtrati in ore eſt. Et altera huic ſimilima: Colo quod aptaſti, ipſi tibi nendum eſt: id eſt, tu incipiũdi auctor extitiſti, nunc idem explices oportet.

Faber compedes, quas fecit, ipſe geſtet.

AVSONIVS in Trochaicis ſuis Terẽtiano prouerbio confine qnoddam ſubnectit & poetæ metaphoram altera quadam interpretatur metaphora.

Tu moleſtꝰ flagitator lege moleſta carmina.
Tibi quod intriſti, exedundum eſt: ſic vetus verbum iubet,
Compedes, quas ipſe fecit, ipſus vt geſtet faber.

Cõpetit in eos, qui ſibiipſis auctores ſunt malorum. Videtur antẽ è Theognide poeta ſumptum, qui ait:

Οὔτις ἀνὴρ φίλε κύρνε πέδας χαλκεύεται αὐτῷ. id eſt,

Vicula nemo ſibi cudit charíſſime Cyrne.
Huic ſimile quiddam, humilius quidẽ, ſed tamen aptum vulgo dicitur: Flagellum ipſe parauit, quo vapularet. Idq; ſumptum à pueris, aut ſeruis, qui coguntur aliquoties ipſi parare virgas, quibus vapulent.

Ipſi teſtudines edite, qui cepiſtis.

HIS confine prouerbium refertur à Græcis ſcriptoribus.

Αὐτοὶ χελώνας ἐσθίεθ᾽ οἵπερ εἵλετε. id eſt,

Qui prendidiſtis, iidem edite teſtudines.
In eos iacitur, qui poſteaquam inconſulte quippiã adorti ſunt, aliorũ implorant auxilium, quos ſuo negocio admiſceant. Parœmiam ex huiuſmodi quodã apologo natã exiſtimant. Piſcatores aliquot iacto reti, teſtudines eduxerunt. Eas cũ eſſent inter ſe partiti, neq; ſufficerent omnibus comedendis, Mercuriũ forte accedentẽ inuitarũt ad con-

conuiuiũ. At is intelligens ſe nequaquã humanitatis gratia vocari, ſed vt eos faſtidito cibo ſubleuaret, recuſauit, iuſſitque vt ipſi ſuas teſtitudines ederẽt, quas cępiſſent. Sũt autẽ, auctore Plinio, in Carmania populi, qui teſtudinum carnibus victitent, vnde & nomẽ illis attributum, χελωνοφάγοις. Apud quos affirmãt inueniri teſtudines tanta magnitudine, vt earum teſtis caſas integant.

Aderit Temeſæus genius.

STRABO libro Geographiæ ſexto refert Temeſam ab Lao primam Vrbem eſſe Brutiæ, ipſius ætate dictam Tempſam, quam ab Auſoniis conditam, Thoantis comites Aetoli deinde tenuerint, atque his expulſis Brutii, demum Annibal & Romani funditus euerterint. Iuxta hãc ſacellũ fuiſſe oleaſtris circumſeptũ Politę cuidã ex Vlyſſis comitibus ſacrũ. Hunc, ꝙ eſſet à Barbaris violatus, graueis iras in eo exercuiſſe: adeo vt in prouerbiũ abierit, dicerentq́; cauẽdum, ne Temeſæus genius immineret: deinde Locrenſibus Epizephyreis vrbe potitis, Eutymum quendã, vt inquit Aelianus, ex Italia illuc veniſſe pugilem inclytũ, & inſigni robore, qui & lapidem ingenti magnitudine geſtauerit, qui Locris oſtendi ſoleat. Hunc eum Polite congreſſum, ac victorem à certamine diſceſſiſſe, atque ita finitimos huius opera liberatos à tributo, quod ille conſueuerat extorquere. Quin & compuliſſe illum, vt quod per vim abſtulerat, redderet etiam cum fœnore. Atque hinc prouerbium natum putant, iis qui ſordidos & iniuſtos quæſtus faciunt, adfore Temeſæum genium. quo ſignificabant aliquãdo dependenda cum fœnore, quæ præter ius & fraude, ſeu vi rapuiſſent. Pauſanias in Eliacis paullo diuerſius rem narrat: nempe comitem quendam Vlyſſis, ob virginem conſtupratam occiſum fuiſſe, atque ob id laruas eius, niſi quotannis oblata virgine placarentur, graſſari ſolitas, ac perniciem adſerre omni ſexui, atque ætati. Atque hunc quidem eius loci genium vulgo fuiſſe creditum, quem Euthymus pugil Temeſam reuerſus compeſcuerit, virgine quam deuouerant, liberata, atque in matrimonium accepta. Apud Strabonem locus in codice Græco videtur non vacare menda. Sic enim legimus: ὥστε τοὺς περιοίκους δασμολογεῖν αὐτῷ κατὰ τὸ λόγιον, καὶ παροιμίαν εἶν πρὸς αὐτούς, μηδ᾽ εἰς τὸν ἥρωα τὸν ἐν τεμέσῃ λεγόντων ἐπικεῖσθαι αὐτοῖς. Fortaſſe tolerabilior erit lectio, ſi tolles coniunctionem δὲ, & pro λεγόντων reponas λεγόμενον. Cæterum quum Strabo receẽſeat prouerbium priuſquam referat cohibitum heroem, indicat potius in eos dici ſolitum, qui potentiorem ſe laceſſunt. Etiamſi nihil vetat prouerbium ad varios vſus accommodari.

Termeria mala.

Τερμέρια κακά, id eſt, Termeria mala. Veteri prouerbio dicuntur ingentia, maxime, quoties mala quæ quis in alios impegerit, aliquando in ipſius caput retaliantur. Huius adagii meminit Plutarchus in vita Theſei, qui cum Herculis exemplo terras obiret, nocentes, quos ſuperaſſet, eadem pœna ſolitus eſt afficere, quam illi per ſæuitiam in alios exercuiſſent. Nam Hercules Damaſcum de rupe editiſſima præcipitem dedit. Buſyridem parentauit. Antæum palæſtra ſuperatum occidit. Cygnum gladiatorum more cõfecit. Denique Termerum humana capita confringentem, verberibus itidem contudit. Vnde in eos, in quos ſua malefacta retorquentur, prouerbio dicitur: Termerium malum. In hanc ferme ſententiam Plutarchus in vita Theſei. Eſt autem ſupplicii genus, vel in primis fauorabile, cum pœna ſceleri reſpondet, quemadmodum de Thurino fumi venditore, fumo necato legimus. Et Perillo, quem Phalaris æneo impoſitum tauro, ſuo ipſius inuento perdidit. Illud perquam feſtiuum, quod in vita Gallieni Imperatoris refertur. Cum quidam vitreas gemmas pro veris Imperatrici vendidiſſet, atque ea re deprehenſa, vindicari flagitaret: ille venditorem rapi iuſſit, tanquam leonibus obiiciendum: deinde caponem emittit, ac cunctis rem tam ridiculam admirantibus, per præconem denunciari iuſſit: Impoſturam fecit, & paſſus eſt: atque ita negociatorem dimiſit. Sed de Termeriis malis Suida multo aliam adfert interpretationem: nempe locum quendam eſſe in Caria cui nomen Termerio, quo tyranni quandoque pro carcere ſoleant vti. Situm autem eſſe inter Melum, & Halicarnaſſum. Ex hoc cum poſtea prædarentur latrones, neque depelli poſſent, quòd eſſet locus admodum munitus, abiiſſe in prouerbium. Quanquam

Stephanus

Stephanus Termeram vrbem in Lycia poſuit, quam ait à Termero ſortitam vocabulum. Poſtremo Termeria mala dicta videri poſſunt, quaſi extrema mala. Nam τέρμα Græce, finem ſignificat, & τερμερίαν ἡμέραν extremum vitæ diem vocant. Porrò Latini, quod ſummum videri volunt, ac maximum, id extremum appellant. Vt extrema dementia, extrema inſania. Neque ſecus Græci, ἔσχατον κακόν, extremum malum pro maximo dicunt. Et ἔσχατα ἐσχάτων, extremorum extrema, quaſi plus quàm maxima.

Neoptolemi vindicta.

Νεοπτολέμειος τίσις. id eſt, Neoptolemica vindicta. Superiori ſimillimum eſt vbi quis eadẽ patitur, cuiuſmodi patrauit in alios. Id Pauſanias in Meſſeniacis refert, & exponit his verbis: Περιῆλθε μὲν τοὶ καὶ αὐτοὺς λακεδαιμονίους ἀνὰ χρόνον ἡ νεοπτολέμειος καλουμένη τίσις. νεοπτολέμῳ γὰρ τῷ ἀχιλλέως ἀποκτείναντι πρίαμον ἐπὶ τῇ ἐσχάρᾳ τοῦ ἑρκείου, συνέπεσε καὶ αὐτὸν ἐν δελφοῖς πρὸς τῷ βωμῷ τοῦ ἀπόλλωνος ἀποσφαγῆναι, καὶ ἀπὸ τούτου τὸ παθεῖν ὁποῖον τις καὶ ἔδρασε, νεοπτολέμειον τίσιν ὀνομάζουσιν. id eſt, Sanè peruaſit Lacedæmonios progreſſu temporis Neoptolemea, ſicut vocant, vindicta. Siquidem Neoptolemo Achillis filio, qui Priamum in ipſis palatii focis occiderat, viciſſim euenit, vt & ipſe apud Delphos ad Apollinis aram occideretur: atque hinc ortum, vt vbi quis idem patitur, quod in alios fecit, Neoptolemeam vindictam appellent. Euripides in Oreſte ſub perſona Apollinis de Neoptolemo.

Θανεῖν γὰρ αὐτῷ μοῖρα δελφικῷ ξίφει. id eſt, In fato enim illi eſt Delphico gladio mori.

Seruire ſcenæ.

M. Tullius ſeruire ſcenæ dixit, pro eo, quod eſt ſeruire tempori, & rebus præſentibus ſeſe accõmodare. Tranſlata ab hiſtrionibus fabularum metaphora, qui non ſuopte iudicio agunt, ſed hoc vnũ ſpectant, vt quouis modo populi oculis placeãt, alioqui explodendi, exſibilandique. Sic enim ſcribit ad Brutum: Tibi nunc populo, & ſcenæ, vt dicitur, ſeruiendum eſt. Nam in te non ſolum exercitus tui, ſed omnium ciuium, ac penè gentium coniecti ſunt oculi. Quadrabit & in eos, qui negocium aliquod ſuſceperũt illuſtre, vnde neceſſe ſit, aut cum ſumma laude, aut ſumma cum infamia diſcedere propter plurimorum expectationem. Porrò tempori ſeruiendum eſſe viro ſapiẽti monuit & Phocylides:

Καιρῷ λατρεύειν, μήτ' ἀντιπνέειν ἀνέμοισιν. i.
Temporibus ſemper cautus ſeruire memento,
Nec reflare velis aduerſum flamina venti.

Porrò metaphora hęc ducta eſt à nauigantibus, quos neceſſe eſt ſemel ingreſſos mare ventorum atque æſtus arbitrio ferri, fruſtra conaturos, ſi velint aduerſus iſta pugnare.

Vti foro.

Hvic affine eſt, τῇ ἀγορᾷ χρῆσθαι, vti foro, pro eo quod eſt: Præſentem rerum ſtatum boni conſulere, & vtcunque ſeſe obtulerit fortuna, ita animum applicare. Terentius in Phormione: Sciſti vti foro. Donatus vulgare prouerbiũ admonet eſſe, ductamq; metaphoram à mercatoribus, qui non ante locum commercii præſcribunt quanti vendant, quę aduehunt, ſed ſecundum annonam fori, quam deprehenderint, conſilium de non vendendis, aut vendendis mercibus ſumunt. Seneca: Vtamur foro, & quod fors feret, æquo feramus animo. Idẽ epiſtola 72. Sub manu naſci dixit, pro extẽpore. Ergo conſilium, inquit, ſub die naſci debet, & hoc quoque tardum eſt nimis: ſub manu, quod aiunt naſcatur.

Polypi mentem obtine.

Extat apud Græcos adagium in hunc ordinem referendum, πολύποδος νόον ἔχε, id eſt, Polypi mentem obtine. Quo iubemur pro tempore, alios atque alios mores, alium atque alium vultum ſumere. Quod in Vlyſſe videtur Homerus laudare, qui cũ πολύτροπον appellat. id eſt, moribus verſatilibus. Adagium natum eſt à piſcis huius ingenio, de quo meminit Plinius lib. 9. cap. 29. Præterea Lucianus in ſermone Menelai, ac Prothei, ſcribuntq́ue colorem mutare maxime in metu. Nam perſequentibus piſcatoribus, petris affigit, ſeſe & cuicunque petræ adhæſerit, eius colorem corpore imitatur, videlicet ne queat deprehendi. Quin vt refert Baſilius magnus, piſces imagine falſa decepti, nonnunquam annatant, vltro ſeſe prædoni offerentes.

Porrò prouerbium ſumptum eſt ex Theognide, cuius hoc diſtichon eſt de polypo. Citaturque à Plutarcho in libello περὶ πολυφιλίας.

(περὶ,
Πολύποδος νόον ἴσχε πολυπλόκου, ὅς ποτι πέ-
Τῇ προσομιλίζει, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη. id eſt,
Mentē habeas vafri polypi, q protinus illa
Se quibus admorit, ſaxa colore refert.

Clearchus in prouerbiis, teſte Athenæo, citat hoc diſtichon, tacito auctoris nomine:

Πολύποδός μοι τέκνον ἔχων νόον Ἀμφίλοχ' ἥρως.
Τοῖσιν ἐφαρμόζων ὧν καὶ πρὸς δῆμον ἵκῃ. i.
Polypi ingenio mihi ſis nate Amphiloche heros,
Vt temet populo, quemcunque acceſſeris, aptes.

Citat idem carmē Plutarchus ex Pindaro: Vnde & verſus ille prouerbialis celebratur:

Ἄλλοτε δ' ἀλλοῖον τελέθειν καὶ χώρῃ ἕπεσθαι. id eſt,
Proq; loco nūc hūc fieri, nūc expedit illū.

Qui nos admonet, vti nos ad omnem vitæ rationem accommodemus, ac Proteum quendam agentes, prout res poſtulabit, in quamlibet formam transfiguremus. Plutarchus item ἀλλοῖος γένομαι; dixit, pro eo quod eſt, in diuerſam eo ſententiam. Quod quidem notat & Ariſtophanes in Pluto, qui monet viuēdum eſſe τρόποις ἐπιχωρίοις, id eſt, moribus regionis ac vernaculis. Eodem pertinet & illud, νόμος καὶ χώρα, id eſt, Lex etiam ipſa regio. Quo ſignificatū eſt, vnicuique regioni quædam peculiaria eſſe inſtituta, quæ hoſpites non damnare, ſed pro virili noſtra imitari, atque exprimere debeamus. Neque quiſquam exiſtimet hoc adagio doceri fœdam adulationem, qua quidam omnibus omnia aſſentantur, aut vitioſam morum inæqualitatem, quā Horatius eleganter taxat in ſermonibus, quāque hiſtorici notant in Catilina, atque in Anedio Caſſio Imperatore. Nam in Alcibiade dubites vitio ne, an laudi danda ſit: certe feliciſſima quædam & admirāda fuit morum & ingenii dexteritas, qui ſic polypum agebat, vt Athenis, dicteriis & ſalibus luderet, equos aleret, comiter & eleganter viueret. Idem apud Lacedæmonios radebatur, palliū geſtabat, frigida lauabat. Apud Thraces belligerabatur, ac potabat. Vbi vero perueniſſet ad Tiſaphernē, deliciis, mollicie, faſtuque iuxta gentis morem eſt vſus. Sed eſt quædam difficilis ac præfracta, moroſaque ſimplicitas imperitorum, qui a poſtulant, vt omnes vbique ipſorum duntaxat moribus viuant, & quicquid aliis placet, id damnant. Rurſum eſt honeſta quędam ratio, qua boni viri nonnunquam alienis moribus obſecundant, ne vel odioſi ſint, vel prodeſſe non poſſint, aut vt è magnis periculis ſemet, aut ſuos eximant. Quemadmodum fecit Vlyſſes apud Polyphemum multa ſimulans, apud procos mēdicum agens. Item Brutus adſimulata ſtoliditate. Quanquam nihil vetat in notandis vitiis vſum adagii latius trahere, nempe in homines verſatili quodā ingenio natos, qui talem vbique perſonam induunt, quales ſunt ii, cum quibus contigit agere. Quod genus elegāter deſcripſit Plautus in Bacchidibus: Nullus, inquiens, frugi eſſe poteſt homo, niſi qui bene & male facere tenet. Improbus cum improbis ſit, harpaget, furibus furetur quod queat. Verſipellem frugi conuenit eſſe hominem, pectus cui ſapit: bonus ſit bonis, malus ſit malis. Vtcunque res ſit, ita animum habeat. Eupolis apud Athenæum:

Ἀνὴρ πολίτης πολύπους ἐς τὸν τρόπον. id eſt,
Vrbanus homo, qui moribus ſit polypus.

Plutarchus in cauſis naturalibus citat ex Pindaro verſus hos,

Ποντίου θηρὸς χρωτὶ μάλιστα τὸν νόον προσφέρων, ταῖς πάσαις πολίεσσιν ὁμιλεῖ. id eſt,
Marinæ belluæ colori maximè mentem accommodans, cum omnibus ciuitatibus cōſuetudinem habet.

Atque eodem in loco cauſam reddit, cur id huic accidat piſci. Similem quandam metaphoram Ariſtoteles à chamæleonte duxit, primo moralium libro. Ait enim, ſi quis à fortuna pendeat, cum illa ſubinde mutetur, futurum, vt veluti chamæleon quiſpiam identidem varietur, nunc felix, nunc miſer, vtcunque fors alio, atque alio vultu reſpexerit, ita hunc quoque vultum atque animum mutare. De chamæleonte meminit Plinius libro vigeſimooctauo, capite octauo, ſcribēs hoc animal magnitudine ferme par eē crocodilo: cæterum ſpinæ acutiore curuatura, & caudæ amplitudine diſtare. Nullum, inquit, animal pauidius exiſtimatur: & ideo verſicoloris eſſe demutationis. Plutarchus in commentario De adulatione, ſcribit chamæleontem quemuis imitari colorem præterquàm candidum. Idem in Sympoſiacis

phoſiacis conatur cauſam reddere de polypo, quamobrem non tantum mutet colorē, quod & hominibus accidit in metu ſiue: rum etiam ſeſe ad ſaxi, quodcūq; id fuerit, colorē accommodet. Sunt & aues quędam, q̄ colorē pariter, & vocem mutent pro temporibus anni, vt auctor eſt idem Plinius libro 10. cap. 29. & Ariſtoteles libro de natura animantium nono. In voce mutanda principatū obtinet luſcinia. Vnde & apud Euripidem Hecuba Polyxenam imitari luſciniam iubet, ſeſeq́ue in omnem vocem vertere, ſi quo modo queat Vlyſſi perſuadere, ne perimatur.

Cothurno verſatilior.

Εὐμεταβολώτερος κοθόρνου, id eſt, Verſatilior cothurno, dictum eſt in hominem parum conſtantem, lubricaq́ue fide, qui vt incertæ & ancipitis eſſet factionis, ſimilitudine ducta, à calceamento, quod Græci κόθορνον, Latini mutata litterula cothurnum vocāt, quo mos erat vti tragœdiarum actoribus. Erat autem τετράγωνον καὶ ἀμφοτερόδεξιον, hoc eſt, quadrangulum, & vtrilibet conueniens pedi, quodq́ue vel dextro, vel ſiniſtro pedi poterat accommodari. Suidas addit eiuſmodi fuiſſe, vt viris pariter ac mulieribus cōgrueret. Qđ idē teſtat illud Maronis:

Alte ſuras vincere cothurno.

Prouerbium autē duobus effertur modis, per comparationem, εὐμεταβολώτερος κοθόρνου, & per denominationē, vt hominem ipſum, qui ſe diuerſis applicat partibus, κόθορνον appellemus. Sic enim vocat⁹ eſt Theramenes rhetor Athenienſis, Prodici Chii diſcipulus: propterea q̄ quaſi duabus ſederet ſellis, idem & populi, & triginta virū partibus ſtudens, & nunc huius, nunc illius factionis eſſe videretur, vel potius vtriuſque. Plutarchus in præceptis ciuilibus, ἀλλ' ἐνταῦθα δεῖ μάλιστα τὸν Θηραμένους κόθορνον ὑποδούμενον ἀμφοτέροις ὁμιλεῖν, καὶ μηδετέροις προστίθεσθαι. id eſt, Sed hic oportet maximè Theramenis cothurnum inductum, cum vtriſq; verſari, & neutris accedere. Lucianus in Amoribus, ὡς καὶ ἐγώ γ' ἂν εὐξαίμην, εἴπερ ἦν ἐν δυνατῷ, γενέσθαι Θηραμένης ἐκεῖνος ὁ κόθορνος, ἵνα ἄμφω νενικηκότες ἐξίσης βαδίζοιτε. id eſt, Itaque optarim ſanè, ſi modo fieri poſſit Theramenes ille fieri, qui cothurnus eſt dictus, vt ambo ex æquo victores diſcederetis. Idem in Pſeudologiſta; Καὶ ὁ μὲν κόθορνόν τινα εἶπεν, εἰκάσας αὐτοῦ τὸν βίον ἀμφίβολον ὄντα τοῖς τοιούτοις ὑποδήμασιν. i. Et alius ei cothurni nomen impoſuit: nimirū mores hominis incōſtantes & ancipites, id genus calceamentis conferens. Plutarchus indicat & Niciæ duci ob morū vafriciem cothurni cognomē fuiſſe vulgo tributū. Male audiit hoc nomine Marcus etiā Tullius. Homerus Martē, ni fallimur, ſubinde mutantē parteis, nouo verbo ἀλλοπρόσαλλον appellat. Nihil aūt vetat, quo min⁹ adagiū in bonā trahatur partē, vt ſi quis hominē facilibus moribus, & quadā ingenii dexteritate, cum quouis hominum genere congruentem κόθορνον appellet, quam ob cauſam Homerus Vlyſſem πολύτροπον dixit, quòd quamuis perſonam apte gereret, ducis, mendici, patris familias.

Magis varius, quàm hydra.

Ποικιλώτερος ὕδρας, id eſt, Magis varius, quā hydra. De callidis, ac doloſis, q̄ hydra ſerpēs ſit verſicoloribus notulis diſtincta. Apte dicetur in vafros ac verſipelles, aut ēt parū ſibi conſtātes. Refert ſenarius hic apud Athenæum libro Dipnoſophiſton tertio:

Ἐποιήσατ' αὐτὸν ποικιλώτερον ταῶ. id eſt,

Feciſtis hunc pauonibus varium magis.

His affine eſt, quod Mnaſeæ Colophonio poetæ Salpæ cognomen populari ioco fuit inditum, eò q̄ in carmine varius eſſet. Nā is piſcis mire picturatus eſt, aureis rubentibusq́ue lineis à ceruice ad caudam vſq; per argentea latera certis interuallis deductis, quum alioqui ſit illaudati ſaporis.

Gygis anulus.

Γύγου δακτύλιος, id eſt, Gygis anul⁹. Quadrat vel in homines incōſtantibus moribus, vel infortunatos, qui veluti virgula diuina, quicquid optant, id ſuo arbitrio conſequūtur. Huius adagii mētionē facit Lucianus in Votis, vbi q̄ſpiā optat ſibi cōplures anulos eiuſmodi, quales habebat Gyges, alium quo diteſceret, aliū quo gratus & amabilis redderetur, aliū per quē liceret volare, quocunq; libitū eſſet. Nā priſcorū ſuperſtitio plurimū tribuit anulorum efficaciæ, ita vt venditarentur incantamētis varie efficaces: alii contra morſus ferarum, alii aduerſus calumniam, alii ad alia, vel depellenda incōmoda, vel commoda conciliandæ iis qui geſtarēt. Vnde apud Ariſtophanem in Pluto Dicæus Sycophantæ minanti iudicium:

Οὐδὲν προτιμῶ σου. φορῶ γὰρ πριάμενος.

Τὸν δακτύλιον τόνδε πάρ' Εὐδάμου δραχμῆς. id eſt,
Non facio te huius, q ñ geſto hunc anulũ,
Precio drachmę mercat' ipsũ ab Eudama.
Et rurſum in eadem fabula:
Ἀλλ' οὐκ ἔνεστι συκοφάντου δήγματος. id eſt,
Attamē ad ictum Sycophantę non ineſt.
Subauditur remedium. De anulo loquitur, adludens ad ferarum morſus. Natum eſt autem prouerbium ex huiuſmodi quadam fabula, quam non grauatus eſt referre Plato libro de republ. ſecundo. Neque nos item pigebit hoc loco recēſere. Gyges quidam Lydi pater, paſtor quiſpiam erat mercenarius, eius regis, qui per id tēporis imperabat Lydorum populo. Cũ autem eſſet aliquando ſæuiſſima tempeſtas coorta, imbrium maxima vis accidit fulgura deniq;, terræ etiam quaſſatio, ita vt in ea regione, in qua tum Gyges forte paſcēbat armēnta, terra ingenti hiatu ſeſe diduceret. Quod cum ille animaduertiſſet, ſolus (nam cæteri paſtores territi diffugerant) in hiatũ deſcendit, atq; ibi tum alia quædã dictu mira conſpexit, tum equum quendã æneum ingentem, ac cauum. Inerat feneſtra in ęqui latere, per eã vidit in eius aluo cadauer hominis, maius humana ſpecie. Huic nihil aderat veſtiũ, aut geſtaminũ, pręter aureũ anulũ digito impóſitum. Eum vbi ſuſtuliſſet, regreſſus è ſpecu, paucis poſt diebus ad paſtorum cœtũ redit, in quo legatus de peculiorum rationibus, ad regem in menſes ſingulos referendis, creandus erat. Hic cũ apud alios aſſediſſet, animaduertit, vt ſi qñ fortè gemmam anulo incluſam introrſum verteret, repente fieret vt à nemine conſpiceretur, ac perinde quaſi non adeſſet: ita de eo reliqui fabularentur. Quod quidem factum admiratus, rurſum anuli pálã extrorſum conuertit, moxq́ue paſtoribus cõſpicuus eſſe cœpit. Eius rei cum ille diligentius, & ſępius feciſſet periculum, iamq́; ſat exploratum haberet, hanc ineſſe vim anulo, vt verſa ad ſe gemma, inconſpicuus eſſet, verſa ad alios, conſpicuus, effecit vt paſtorum nomine legatus ad regem mitteretur. Profectus & vxorem regiam ſtuprauit, & de rege trucidando, cum ea cõſiliũ iniit. Denique confecto illo, ipſe, regina in matrimonium ducta, è paſtore repente factus eſt rex, idq́; anuli fatalis beneficio. Meminit eiuſdē lib. de rep. 10. Refert & M. Tullius libro de officiis tertio. Porrò Herodotus lib. 1. rem multo aliter narrat, nec vllã anuli facit mentionem. Huic ſimillimum illud ἄϊδος κυνῆ, id eſt, Orci galerus, quod alio reddemus loco.

Virgula diuina.

AB hoc non admodum diſſidet virgula diuina quoties quicquid optamus, id citra humanã operã, quaſi diuinit' nobis ſignificamus contingere. Propterea φ antiquitas, quēadmodum in anulis, ita & in virgis ferendis exiſtimauit aliquam fatalem, ac ceu magicam ineſſe virtutem. M. Cicero libro de Officiis primo: Quòd ſi nobis omnia, q́ ad victũ, cultũq; pertinēt, virgula, vt aiũt, diuina ſuppeditarētur. Citatur aliquoties & apud Nonium Marcellum, Varro in Virgula diuina, vt appareat hunc fuiſſe titulum alicuius ex Menippeis, qui nimirum & ipſi pleriq́ue feruntur prouerbiales. Adagium natum videri poteſt potiſſimum ab illa virga Homerica, quam ille Palladi tribuit, adeo celebri, vt de ea Antiſthenes Cynicæ ſectę conditor, librum conſcripſerit, eam cum ſuo, vt coniicio, baculo conferens. Huius locis compluribus meminit Homerus, quum Vlyſſem è ſene ſqualido repentè in iuuenem vertit, nitidumq́ue facit ac formoſulum, Odyſſeæ N.

Ὣς ἄρα μιν φαμένη ῥάβδῳ ἐπεμάσσατ' Ἀθήνη.

Sic effata virum virga demulſit Athena.

Eundem rurſus ex iuuene vertēs in ſenem, Odyſſeæ π.

Ἄγχι παρισταμένη Λαερτιάδην Ὀδυσῆα
Ῥάβδῳ πεπληγυῖα πάλιν ποίησε γέροντα. i.
Cominus aſſiſtēs Ithacēſem Pallas Vlyſſē
Reſtituit ſenio diuinæ verbere virgæ.

Rurſum in eodem libro, cum eum iuuentuti reddit, ac robur adauget:

Ἦ καὶ χρυσείῃ ῥάβδῳ ἐπεμάσσατ' Ἀθήνη. i.
Dixit, & aureola virga demulſit Athene.

Eundem ad modum Mercurio quoque, vt incantatori virgam monſtrificam tribuit, quam caduceum vocant, Odiſſeæ ω.

Ἔχε δ' ῥάβδον μετὰ χερσὶν
Καλὴν χρυσείην, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει
Ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει. i.
Tum manibus virgam capit aureolam, atque decoram.
Hac quibus eſt viſum, demulcet lumina ſomno,

Atque

Atq; aliis rurſum diſſoluit lumina ſōno.
Eadē ferme repetit Odyſſeę E. & Iliados Ω.

Αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα
Ἀμβρόσια χρύσεια, τά μιν φέρον ἠμὲν ἐφ' ὑγρὴν
Ἠδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοιῇς ἀνέμοιο;
Εἵλετο δὲ ῥάβδον, τῇ ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει
Ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει. id eſt,

Mox vbi iā pedib⁹ talaria ſubdidit aurea,
Pulchraq; ue & ambroſiam ſpirantia, quę ſimul illum
Aera per liquidum, ſimul ampla per ęquora vaſtæ
Telluris, venti flatu comitante, ferebant.
Tū virgā capit, hac demulcet lumina ſōno
Quorumcunque velit, ſomnum quoque pellit eadem.

Hunc imitatus Maro, ſic eiuſdem caduceū deſcribit Aeneidos quarto:

Tum virgam capit: hac animas ille euocat orco
Pallenteis, alias ſub triſtia tartara mittit,
Dat ſomnos, adimitque, & lumina morte reſignat.
Illa fretus, agit ventos, & turbida tranat
Nubila.

Neque Circę ad ſua monſtra peragēda virga defuit in transformandis ſociis Vlyſſi Odyſ. K.

Ῥάβδῳ πεπληγυῖα κατὰ συφεοῖσιν ἐέργνυ.
Οἱ δὲ συῶν μὲν ἔχον κεφαλάς. id eſt,

Compulit in numerum porcorum verbere virgæ
Percuſſos, & erant illis capita ecce ſuilla.

Rurſum paullo inferius,

Ὁππότε κεν Κίρκη σ' ἐλάσῃ περιμήκεϊ ῥάβδῳ. id eſt,

Circe vbi te feriet prelōgæ verbere virgæ.

Aliquanto poſt, Vlyſſes ſolus epoto Circes poculo, non transformatus in pecudē,

Αὐτὰρ ἐπεὶ δῶκέν τε καὶ ἔκπιον, οὐδέ μ' ἔθελξε
Ῥάβδῳ πεπληγυῖα, id eſt,

Verum vbi porrectum poclum ebiberam, neque virga ictum me demulſit.

Deniq; cum ad gratiam Vlyſſis, ſocios priſtinę reſtituit figuræ, virgæ miniſteriū adhibuit. Fortaſſis huc pertinet, q regibus & virga tribuebatur, quam ſceptrum vocant. Vnde apud Homerum aliquoties, Σκηπτοῦχοι βασιλῆες, id eſt, Sceptrigeri reges. Eodem reſpicit, quod alibi retulimus, Laureum porto baculum.

Stultus ſtulta loquitur.

Euripides in Bacchis, Μωρὰ γὰρ μωρὸς λέγει, id eſt, Nam ſtulta ſtulti oratio eſt. Totidem verbis propheta noſter Eſaias eā ſententiā extulit. Seneca ad Lucilium: Apud Græcos, inquit, in prouerbium ceſſit: Talis hominibus fuit oratio, qualis vita. Hoc cuiuſmodi fuerit parū liquet, niſi q tale quoddam carmen extat, Græcis celebratum:

Ἀνδρὸς χαρακτὴρ ἐκ λόγου γνωρίζεται. id eſt,
Hominis figura oratione agnoſcitur.

Democritus Philoſophus apud Laertium orationem εἴδωλον τοῦ βίου, id eſt, vitæ ſimulacrum, quandamq; velut vmbram eſſe dicebat. Qua quidem ſententia nihil dici poterat verius. Nam nullo in ſpeculo melius, expreſſiusq; relucet figura corporis, quā in oratione pectoris imago repræſentatur. Neque ſecius homines ex ſermone, quàm ærea vaſa tinnitu dignoſcuntur.

Oculis magis habenda fides, quàm auribus.

Ὤτων πιστότεροι ὀφθαλμοί, id eſt, Oculis credendum potius quàm auribus. Quæ cernuntur, certiora ſunt, quàm quæ audiuntur. Item Horatius:

Nec retinēt patulę cōmiſſa fidelius aures.

Idem in Arte poetica:

Segnius irritāt animos demiſſa per aurē,
Quàm quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus,
& quæ
Ipſe ſibi tradit ſpectator.

Quāquam id quidem paulo alienius. Propius huc pertinet q Plautus manus Lenæ vocat oculatas, non auritas, vt quæ id demum crederent, quod viderent. Rurſum, q hiſtoria quam geſtarum rerum eſſe volunt, dicta ſit παρὰ τὸ ἱστορεῖν, quod eſt videre. Poſtremo figmentum illud Vergilianū de duab⁹ apud inferos portis: Eburna, qua ſignificant ea, quæ per os exeunt, ob dentium eburnum candorem: Et cornea, qua quæ conſpiciuntur oculis, volunt intelligi, ob pupularum nigrorem. In ſumma ad cognitionē magis faciunt aures, ad fidem faciendā certiores ſunt oculi. Vnde & vulgo, ſi quis fabulam narret, parū veriſimilem, rogare conſueuimus, num ea conſpexerit. Quod ſi neget, verum audiſſe modo, ridet. Prouerbium refertur in epiſtola Iuliani ad Leontium: ὁ λόγος πού φησιν, ὦτα εἶναι ἀνθρώποις ὀφθαλμῶν ἀπιστότερα. i. Sermo quidā Thurius dixit, aures hominibus minus

eſſe fideles, quàm oculos. Thurium appellauit indicans Herodotum dicti auctorem, vel ob impetum diuinum, vel quòd is ſcriptor apud Thurios vixit, & mortuus eſt. Sumptum eſt autem ex Clione, ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισιν ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν. id eſt, Nam hominibus minus fideles ſunt, quàm oculi.

Diomedis, & Glauci permutatio.

QVAE refertur apud Homerum Diomedis & Glauci permutatio, in prouerbium abiit, quoties inæqualem commutationẽ ſignificamus, hoc eſt, deteriora pro melioribus reddita, χρύσεα χαλκείων, id eſt, aurea pro æreis. Nam libro Iliados ſexto, poeta Glaucũ quempiam inducit, Hippolochi filium, Lyciorum ducem, iactantuſculum & oſtentatorem magis, quàm pugnacem. Contrà Diomedem vafrum, callidumq;. Hi duo cõgrediuntur μονομαχησόμενοι, id eſt, ſingulari certamine inter ſe dimicaturi. At Glaucus rogatus à Diomede, quis nam hominũ aut deorum eſſet, longa oratione natalium ſuorum ſeriem expoſuit, patriã Lyciam, ciuitatem Ephyram indicauit. Mox Diomedes, vtpote Græcus, hominis barbari ſtuporem ex orationis arrogantia intelligens, illudendum magis ratus, quàm occidendum, reſpondit ſuis maioribus cũ illius progenitoribus verus hoſpitium, ac neceſſitudinẽ interceſſiſſe, muneraq; hoſpitalia, quæ xenia vocãt, inter ipſos vltro, citroq; data. Iamq; defixa humi lancea, cœpit hortari, vt omiſſa pugna, maiorum ſuorum amicitiã inter ipſos renouarent, alterq; alteri in Lycia, alter in Argo hoſpitem præſtaret, ſimulatq; incolumes in patriam rediſſent. Interim ſi quã forte fortuna occurriſſent, armis inuicẽ abſtinerent, inter ſe duntaxat religionẽ hoſpitii cuſtodientes, in reliquos nihilominus iure belli vſuri. Tum ne id videamur, inquit, proditione magis, quàm hoſpitii obſeruantia facere, arma inter nos permutemus, quo reliquus exercitus intelligat, nos maiorũ neceſſitudine deuinctos eſſe. Quibus dictis, vterq; ex equo deſiliit, dãtis dextris, ac fide pacta, veluti fœdus quoddã hoſpitii ſanxerunt, permutatis armis, ſed admodum inæqualibus.

Ἔνθ' αὖτε Γλαύκῳ, inquit Homerus, Κρονίδης φρένας ἐξέλετο Ζεύς,
Ὃς πρὸς Τυδείδην Διομήδεα τεύχε' ἄμειβε
Χρύσεα χαλκείων, ἑκατόμβοι' ἐννεαβοίων. i.
Iuppiter hic ſtupidum ſpoliauit pectore Glaucum,
Qui cũ Tytide mutarit protinus arma, &
Aurea donarit, ſibi reddenti ærea, centum
Bobus emenda daret demens, pro vilibus, atque
Quæ vix eſſe nouem dicas redimenda iuuencis.

Vſurpatum eſt adagium paſſim à laudatiſſimis auctoribus. Plato in Phædro faciens Socratem Alcibiadi ſuo more reſpondentem, quòd lucri cupidus formam corporis, forma mentis meliore commutare vellet, καὶ τῷ ὄντι χρύσεα χαλκείων διαμείβεσθαι νοεῖς. id eſt, Et cum his, quę vere aurea ſunt, ęreis commutare cogitas. Quanquam interpres pro æreis, vertit aurichalcum. Itẽ Ariſtoteles quinto Moralium libro de iuſtitia, Qui vero dat ſua, quemadmodum Diomedi arma ſua dedit Glaucus, vt dicit Homerus, χρύσεα χαλκείων, & reliqua. Plutarchus aduerſus Stoicos ſcribens, eleganter huc torquet, vt dicat, nõ admodum iniquam fuiſſe permutationem Glauci, propterea quòd arma ferrea non minus vſui ſint pugnaturis, quàm aurea: ſed qui corporis valetudinem anteponit honeſto, aut virtutem relinquit ob bonam corporis valetudinem, is vere permutat χρύσεα χαλκείων. Cicero in Epiſtolis ad Atticum libro ſexto: Habes ad omnia non, vt poſtulaſti, χρύσεα χαλκείων, ſed paria paribus reſpondimus. Vtrunque prouerbium eſſe ſignificat Cicero, Par pari, de æquali penſatione, χρύσεα χαλκείων, de inęquali commutatione. Plinius iunior in epiſtola ad Flaccum: Recipies epiſtolas ſteriles, & ſimpliciter ingratas, ac ne illã quidem ſolertiã Diomedis in permutãdo munere imitantes. Martialis in epigrãmatis;

Tam ſtupidus nũquam nec tu puto Glauce fuiſti,
Χρύσεα donanti, χάλκεα qui dederas.

A. Gellius Noctium Atticarum lib. 2. Cæcilianã tranſlationẽ, cum ipſo Menãdro, quẽ verterat, cõponẽs atq; expẽdẽs, oſtendenſq; quantum à Gręcanica venuſtate degeneret: Diomedis, inquit, hercle arma & Glauci, non diſpari magis pretio ęſtimata ſunt. Fit huius adagii mentio & in procœmio Pandectarũ iuris Cæſarei, his quidem verbis: Noſtris tẽporibus talis legum inuenta eſt permutatio qualẽ apud Homerũ patrem omnis

nis virtutis, Glaucus & Diomedes inter ſe faciunt, diſſimilia permutãtes. Nam ille ſignificat pro relictis inutilibus, ac faſtidiendis voluminibus, recepta tum meliora, tũ breuiora, hoc eſt, permutationẽ factam vehementer inæqualem. Ergo conueniet vti, quoties officium aut munus longe impari munere penſatur, aut contrà. Aut quoties aliquis rem pecuniariam auxit, ſed diſpendio famæ: magiſtratum aſſecutus eſt, ſed iactura bonæ mentis: lautam fortunam reperit, ſed amiſit animi tranquillitatem.

Multæ regum aures, atque oculi.

Ὦτα καὶ ὀφθαλμοὶ βασιλέων πολλοί, id eſt, Aures atque oculi regum multi, ꝙ per exploratores obſeruent, quid quiſque dicat, faciat ve. Idem refertur à Luciano in libello, cui titulus: De mercede ſeruientibus, ac rurſus, aduerſus ineruditum. Eiuſdem meminit & Ariſtoteles in tertio Politicorũ. Hoc genus homines Græci vocant ὠτακουστὰς, quos primus Darius minor adhibuit, ſibi diffiſus. Dionyſius Syracuſanus addidit προσαγωγίδας, id eſt, exploratores, auctore Plutarcho Allegoria inde ducta eſt, ꝙ regibus complures vbiq; ſunt exploratores, atque ob id oculi regum dicuntur, complures auſcultatores, quibus velut auribus vtitur. Neq; deſunt manus, & pedes quamplurimi, fortaſſis ne ventres quidem. Vide cuiuſmodi portentũ ſit tyrannus, & quàm formidandum, tot oculis, iisq; emiſſitiis, tot auribus, iisq; tam aſininis ac lõgis, tot manibus, tot pedibus, tot võtribus, ne reliqua parum honeſta commemorem, inſtructũ. Ariſtophanes in Acharnenſibus, Pſeudartabam, regis oculum appellat, ꝙ per eum cognoſceret quid ageretur. Aliter autem Andromache apud Euripidẽ, filium vitæ oculum vocat:

Εἷς παῖς ὅδ᾽ ἦν μοι λοιπὸς ὀφθαλμὸς βίου. i.
Erat relictus gnatus hic mihi vnicus,
Vitæ oculus.

Propterea quòd vnicum eſſet in vita oblectamentum. Nam oculo nihil charius. Vnde, quos adamamus, oculos vocamus.

Longæ regum manus.

Quod ab Ouidio ſcriptum eſt:

An neſcis longas regibus eſſe manus?

Etiam vulgo in ore eſt: A regibus cauendum, quòd eis prælonga ſint brachia. Nimirum, quòd per ſuos, quibus brachiorũ vice vtuntur, poſſiut etiam procul diſſitos affligere. Poteſt & ad tempus referri, ꝙ reges etiam ſi diutius diſſimulent, ſoleant tamen aliquando pœnam ſumere de iis, quibus inſenſi fuerint, vel Homero teſte, apud quem Iliados A. Calchas ad hunc loquitur modum:

Κρείσσων γὰρ βασιλεὺς, ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηι.
Εἴπερ γάρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ,
Ἀλλά γε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον ὄφρα τελέσσῃ, id eſt,
Rex Deus eſt, quoties ſuccẽſuit inferiori.
Quanquam etenim in præſens feructem concoquit iram,
Poſt odit tamen, vſque odium dum expleuerit vltus.

Clauum clauo pellere.

Ἥλῳ τὸν ἧλον ἐκκρούειν, id eſt, Clauum clauo pellere. καὶ πάτταλον παττάλῳ ἐξέκρουσας, id eſt, paxillum paxillo pepuliſti, id eſt, malum alio malo depuliſti. Lucianus in Philopſeude, καὶ ἥλῳ φασὶν ἐκκρούεις τὸν ἧλον. id eſt, Et clauo, quod aiunt, extrundis clauum. Idem in Apologia: Δέδοικα μὴ πρὸς τῇ ἐπιφερομένῃ κατηγορίᾳ κολακείας αἰτίαν προσλαβὼν κατὰ εὑρίσκωμαι, ἥλῳ φασὶν ἐκκρούων τὸν ἧλον, τῷ μείζονι τὸν σμικρότερον. id eſt, Vereor ne ſi ad intentatum crimen, etiam adulationis accuſationem adiunxero, clauum, quod aiunt, clauo pellere videar, maiore minorem. Ariſtoteles libro Politicorum quinto, capite penultimo ſcribit, tyrannis amicos eſſe viros improbos & adulatores. Nam hos demum illis vtiles eſſe, quippe malos ad mala. καὶ χρήσιμοι οἱ πονηροὶ, εἰς τὰ πονηρά· ἥλῳ γὰρ ὁ ἧλος, ὥσπερ ἡ παροιμία. id eſt, Clauus enim clauo, ſubaudi, truditur, vt habet prouerbium. Syneſius ad Olimpium: Λυποῦσι τὴν ἐκκλησίαν ἀλλότριοι πονηροί, διάβηθι κατ᾽ αὐτῶν. πάτταλοι γὰρ παττάλοις ἐκκρούονται. id eſt, Eccleſiam vexant externi improbi, illos inuade. Nam paxilli paxillos excutiunt. D. Hieronymus ad Ruſticum monachum: Philoſophi ſeculi, inquit, ſolent amorem veterem amore nouo, quaſi clauum clauo pellere. M. Tullius Tuſculanarum quæſtionum libro quarto: Loci denique mutatione tanquam ægroti non conualeſcentes ſæpe curandus eſt, etiam nouo

quodam amore veterem amorem, tanquam clauum clauo eiiciendum putant. Iulius Pollux in nono libro ſcribit, adagium eſſe natum à luſu quodam, qui κινδαλισμὸς vocetur, quo paxillum argilloſæ terræ infixũ, altero impacto paxillo excutiebant: Citatque ſenarium hunc prouerbialem:

Ἥλῳ τὸν ἧλον πατάλῳ τὸν πάτταλον. i.
Clauumque clauo, perticamque pertica.

Locus igitur adagio, non modo cum vitiũ vitio, malum malo, dolum dolo, vim vi, audaciam audacia, maledicentiam maledicentia retundimus: verumetiam quoties rem, vtcunque moleſtam, diuerſa moleſtia profligamus: vt cum libidinum incitamenta, laboribus obruimus: curam amoris aliis maioribus curis domamus. Euſebius in Hieroclem: Δαίμονάς γὰρ ἀπελαύνει ἄλλον ἄλλῳ ἥ φασὶ δαίμονι. id eſt, Dæmones enim abigit, alium alio, quemadmodum aiunt, dæmone. mirũ ni alludens ad hoc prouerbium. Nec abhorret hic ille Publii Mimus:

Nũquam periclum ſine periclo vincitur.

Malo nodo malus quærendus cuneus.

Ad hanc ſententiam alludit & illud: Malo nodo malus eſt quærendus cuneus. Ita diuus Hieronymus ad Oceanum: Interim iuxta vulgare prouerbiũ, malo arboris nodo malus cuneus requirendus eſt. Eo licebit vti, quoties malũ ſimili malitia retundimus. Sumptum à ſectoribus roborũ, qui ſiquando durior in ligno nodus inciderit, nolunt in eo periclitari ſecurim, verum cuneum quempiam durum magis quàm bonum inſerunt. Congruit huic illud Sophoclis apud Plutarchum: ἐν τῷ περὶ τῆς εὐθυμίας.

Πικρὰν χολὴν κλύζουσι φαρμάκῳ πικρῷ. id eſt,
Remedio amaro bilem amaram diluunt.

Malum malo medicari.

Τὸ κακὸν κακῷ θεραπεύειν, id eſt, Malum malo medicari. Eſt malũ aliud alio malo tollere. Sophocles in Aiace Maſtigophoro:

Εὔφημα φώνει, μὴ κακὸν κακῷ διδοὺς
Ἄκος, πλέον τὸ πῆμα τῆς ἄτης τίθει. id eſt,
Bene ominata loquere, ne malum malo
Medicans, & hancce noxã adaugeas tibi.

Dehortatur Aiacẽ Tecmeſſa, ne malo inſaniæ addat alterũ maius malũ, ſpontaneam cædẽ ſui. Et Herodotus in Thalia: μὴ τὸ κακὸν τῷ κακῷ ἰῶ. i. Ne malo medearis malo.

Morbum morbo addere.

Morbum morbo addere, id eſt, conduplicare malum. Euripides in Alceſtide:

Μὴ πρόσφερέ μοι νόσον
Προσθῇς ἅλις γὰρ συμφορᾷ βαρύνομαι. id eſt,
Ne tu mihi morbo laboranti alterum
Appone morbũ: nã ſat hoc premor malo.

Eiuſdẽ figuræ eſt Homericũ illud Iliados ε.

Μή πώς τις ἐφ' ἕλκεϊ ἕλκος ἀρηται. id eſt,
Vulneri vti neque vulnus tibi forſitã addat.

Sophocles item:

Δευτέραν ἔπαισας ἐπὶ νόσον. id eſt,
Morbo quidẽ morbũ addidiſti tu alterũ.

Non alienum eſt ab hac forma, quod eſt apud Homerũ Iliados Η. αἴσχεα αἰνῶς, quũ indicamus acerbis addi acerbiora. Sic enim ibi loquitur Menelaus:

ἦ μὲν δὴ λώβη τάδε γ' ἔσσεται αἰνόθεν αἰνῶς. i.
Dedecori res iſta profecto dedecus addit.

Ignem igni ne addas.

Μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ, id eſt, Ne incendium incendio addas. Vſurpatur à Platone. Senſus liquet, Ne calamitatem adiungas calamitati, ne commotum magis etiam commoueas. Diogenianus putat à carbonario quodam eſſe natum, qui inualeſcente incendio conflagrarit, clamans interim, μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ. Plato libro De legibus ſecundo, vetat, ne pueri ad annum vſque duodeuigeſimum vinum bibant, ne ſi vini calor acceſſerit ad feruorem ætatis, ignem igni ſuggerere videantur. Item Plutarchus in Præceptis coniugalibus: μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ γένηται, id eſt, Ne ignis ad ignem accedat. Vtitur idem cũ aliis aliquot locis, tum in præceptis De valetudine: ἵνα οὖν μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ, ὥς φασι, πλησμονὴ τις ἐπὶ πλησμονῇ, καὶ ἄκρατος ἐπὶ ἀκράτῳ γένηται. id eſt, Vt ne igitur ignis ad ignẽ, quemadmodum prouerbio dicitur, expletio ad expletionem, merũ ad merũ addatur.

Oleum camino addere.

Affinem huic habet ſententiam, Oleum camino addere, pro eo quod eſt: Malo fomentum, ac velut alimoniam ſuppeditare, quo magis ac magis augeſcat. Horatius in Satyris:

Adde poemata nunc, hoc eſt, oleum adde camino. Id eſt, Adde maioris inſaniæ materiam. Vſurpat hoc diuus Hieronymus ad Euſtochium: Vinum, & adoleſcentia duplex

duplex eſt incendium voluptatus. Quid oleũ flammæ adiicimus?

Oleo incendium reſtinguere.

Ἐλαίῳ πῦρ σβεννύεις, id eſt, Oleo reſtringuis incendiũ, dici ſolitum, vbi quis ea admouet remedia, q̃ malũ magis ac magis exacerbẽt. Veluti ſi quis animi triſtitiam ſœdis voluptatibus obruere conetur. Aut ſi quis offenſum, iurgiis & cõuiciis velit placare. Quod ſi dicatur ἐρωτικῶς, nihil differet à proximo. Huc reſpexit Lucianus in Timone, cũ ait: Si quem aſpexerit incendio conflagrãtem, pice atq; oleo ſe velle reſtinguere.

Vlu'as Athenas.

Γλαῦκας εἰς Ἀθήνας, id eſt, Vlulas Athenas: ſubaudiendum, portas, aut mittis. Conueniet in ſtultos negociatores, qui merces eò comportant, vbi per ſe magis abundant, vt ſi quis in Aegyptum frumentum, in Ciliciam crocum inuectet. Venuſtius fiet, ſi metaphora ad res animi transferatur, vt ſi quis doceat doctiorẽ, carmina mittat poetæ, cõſilium det homini conſultiſſimo. Cicero ad Torquatum: Sed rurſus γλαῦκας εἰς Ἀθήνας, qui hæc ad te. Idem ad fratrem: Et tibi verſus, quos rogas, hoc eſt, Athenas noctuam mittam. Ariſtophanes ἐν ὄρνισι.

Τί φῄς; τίς γλαῦκ' Ἀθήναζ' ἤγαγε; id eſt,
Quid ais? quis, oro, vehit Athenas noctuam?

Vſurpat idem atque exponit Lucianus in Epiſtola ad Nigrinum. Porrò parœmia inde fluxit, quòd noctua in Attica plurima eſt, ei regioni quaſi peculiaris. Fertur autẽ verſari in Laureo Atticæ loco, vbi auri metalla ſunt: vnde & Laureoticę noctuæ vocãtur. Hæc auis Athenienſium populo quõdam erat gratiſſima, ac Mineruæ ſacra habebatur, propter oculos cæſios, quibus etiã in tenebris perſpicit, quæ vulgus auium non videt. Vnde, & auſpicata conſiliis credebatur, id quod indicat prouerbiũ, γλαῦξ ἵπταται, id eſt, Noctua volat. Dictum, eſt & illud de Minerua, quòd Athenienſium male conſulta, in bonum exitum verteret. Dæmon autem apud Ariſtophanis interpretẽ exiſtimat, non ob id ſolum dici, noctuas Athenas, quòd Athenis noctuarum ſit copia, ſed quòd in nummis etiam tum aureis, tum argenteis Athenienſium noctua inſculpta ſolebat, vnà cum facie Mineruæ. Porrò nummus is appellabatur τετράδραχμον, id eſt, quatuor drachmarum, cum antea ſoliti fuiſſe ne vti nomiſmatibus didrachmis, quorum inſigne erat bos: vnde etiam natũ eſt prouerbium illud: Bos in lingua. Sunt qui tradunt apud eoſdem fuiſſe triobolum, quod & hemidracmum appellant. Nam drachma ſenos obolos continet. Trioboli nomiſma, ex vna parte Iouis effigiem habebat, ex altera noctuæ. Proinde abſurdum videbatur noctuam Athenas deportare, cũ illic paſſim omnia noctuis abundarent. De nomiſmate Athenienſi teſtatur & Plutarchus in vita Lyſandri cum de ſeruo meminit, qui domini ſui furtum αἰνιγματωδῶς indicans, ait: multas ſub tegulis cubare noctuas: oſtendens illic abditas pecunias, noctuis inſignitas.

Memorem mones, doctum doces, & ſimilia.

IDENTIDEM in Plautinis, ac Terentianis comędiis occurrit: Memorem mones, & doctum doces. Idem pollet Græcanicum illud: λαλεῖς πρὸς ἔχοντα τὴν ἐπιστήμην, id eſt, Loqueris ei qui ipſe rem calleat. καὶ εἰδότι λέγεις, id eſt, Scienti narras. Plato in Hippia maiore, εἰδότι μὲν ἐρεῖς ὦ Σώκρατες, id eſt, Hęc ſcienti Socrates narrabis. Euripides in Hecuba:

Οὐ καινὸν εἶπας, εἰδότι δ' ὠνείδισας. id eſt,
Dixti nouum nil, ſed probe ſcientibus
Hæc opprobraſti.

Homerus cũ alias aliquoties, tũ Odyſſeæ P.

Γιγνώσκω, φρονέω, τάγε δὴ νοέοντι κελεύεις. i.
Et noui, & teneo, iam narras iſta ſcienti.

Idem Iliados Ψ. de Neſtore admonente filiũ,

Μυθεῖτ' εἰς ἀγαθὰ φρονέων νοέοντι καὶ αὐτῷ. i.
Dixit amico animo, licet hęc p ſe ſapienti.

M. Tullius libro Epiſt. ad Atticum nono: Mirandum enim in modo Cn. noſter Syllani regni ſimilitudinem concupiuit εἰδότι σοι λέγω.

Si crebro iacias, aliud aliàs ieceris.

ARISTOTELES in libello De diuinatione, quæ fit ex inſomniis, verſum huiuſmodi prouerbialem citat:

Si crebro iacias, aliud aliàs ieceris.

Quo ſignificatũm eſt oportere rem ſæpius tentare, neque defatigari protinus, ſi quãdo parum ex animi ſententia ceciderit. Futurum enim, vt iterum atque iterum periclitanti, felicius aliquando cadat. Ariſtotelis

Iis verba ſunt hæc: ὥσπερ μὲν καὶ λέγεται. ἂν πολλὰ βάλλῃς, ἄλλοτ' ἀλλοῖον βαλεῖς. Agit autem de inſomniis melancholicorum, in quibus non exiſtimat eſſe diuinationem vllam, tametſi fit nonnunquam, vt quidam euentus ſomniis illorum reſpondeant: Sed non eſſe mirandum, quum vitio naturæ plurima, ac varia ſomnient, aliquando exiſtere συμπτώματα, id eſt, caſus qui forte pariter ſic eueniant, vt eſt ab illis ſomniarum. Themiſtius hunc locum ſic circumloquitur, interprete Barbaro, nam Græcus codex ad manum non erat. Nam qui totum diem iaculantur, aliquando collimant, & præmiũ capiunt. Vetus adagium eſt: Si ſæpe iactaueris, aliquando Venerem iacies. Sunt qui putent, nec abſurde, metaphoram à ſagittariis, non ab aleatoribus eſſe ductam. Nam & hoc ſignificat βάλλειν. Subeſſe vero argutiam in eo verbo, quod in priore parte ſignificat mittere ſagittam, in poſteriore ferire. Fit autẽ, vt qui crebrius iaculentur, vel fortuito aliquando ſcopum attingãt. Tametſi M. Tullius libro De diuinatione ſecundo, de ſymptomatis agens, de quibus modo dictum eſt à nobis, ad vtrumque refert metaphoram. Quis eſt enim, inquit, qui totum diem iaculans non aliquando collimet? Totas noctes ſomniamus, neq; vlla fere eſt qua non dormiamus, & miramur aliquãdo id, quod ſomniamus euadere? Quid eſt tam incertum, quàm talorum iactus? Tamen nemo eſt, quin ſępe iactans, Venerem iaciat aliquando, nonnunquam etiam iterum, ac tertium. Porrò Veneris iactum in hoc luſus genere fuiſſe quondam feliciſſimum, palã arguit apud Suetonium Octauius Auguſtus in epiſtola quadam ad Tiberiũ: Inter cœnam, inquit, luſimus γεροντικῶς & heri, & hodie. Talis enim iactatis, vt quiſque Cauem, aut Senionem miſerat, in ſingulos talos ſingulos denarios in medium conferebat quos tollebat vniuerſos qui venerẽ iecerat. Hactenus Auguſtus. Quadrabit & in eos, qui caſu, non arte quippiam aſſequuntur. Extat & hodie vulgo iocus prouerbialis in cæcum, qui cornicem iaculo fixerit.

Malum conſilium.

MALVM conſilium conſultori peſſimum. Senarius eſt prouerbialis in eos in quorum caput recidit, quod aliis perperam conſuluerunt, Siquidem, vt dicunt Græci, ἱερὸν ἡ βουλὴ, id eſt, Sacra quædam res eſt conſilium. Atque vt eſt libenter accipiendum quum res poſtulat, ita eſt religioſe citraque fraudem dandum, ſi quis egeat. Alioqui non defuturum eſt numen aliquod, quod pœnas repetat ab eo, qui rem ſacram, ac diuinã perfidia violarit. A. Gellius Noctium Atticarum lib. 4. cap. 5. putat adagium hoc ex hiſtoria quadam natum, eamque ex annalibus Maximi, narrationibusq́ue verrii Flacci refert ad hunc modum: Statua Romæ in comitio poſita Horatii Coclitis viri fortiſſimi de cœlo iacta eſt. Ob id fulgur piaculis luendum, aruſpices ex Hetruria acciti, inimico atque hoſtili in populum Romanum animo, inſtituerant eam rem contrariis religionibus procurare: atq; illam ſtatuam ſuaſerunt in inferiorem locum perperam tranſponi, quem ſol oppoſitu circum vndiq; aliarum ædium nunquam illuſtraret. Quod cum ita fieri perſuaſiſſent, delati ad populum proditiq́ue ſunt: & cum de perfidia confeſſi eſſent, necati. Conſtititq; eam ſtatuam perinde, vt veræ rationes pòſt compertæ monebant, in locum editum ſubducendam: atque ita in area Vulcani ſublimiore loco ſtatuendam. Eaq́ue res bene & proſpere reipub. ceſſit. Tunc igitur quòd in Hetruſcos aruſpices animaduerſum vindicatumq́ue fuerat, verſus hic ſcite factus, cantatusq́ue à pueris, vrbe tota fertur:

Malũ conſilium, conſultori peſſimum eſt.

Hactenus quidem Gellius. Porrò Valerius Maximus lib. 7. rem quandam haud diſſimilem memorat de Papyrio Curſore: qui cum conſul Aquiloniam obſideret, velletq; prælium committere cum hoſtibus, niſi ſi quid auſpicia refragarentur, ac conſultus pullarius ſuaderet, vti committeret, cum aues infauſta nunciaſſent, recognita pullarium in prima acie conſtituit. Is primo traiectus telo violatam religionẽ expiauit. Meminit huius rei T. Liuius decadis primæ lib. 10. Nec diſſimile eſt quod refert. Socrates in hiſtoria tripartita. Eutropius Eunuchus, dum ſtudet in quoſdam, qui ad templum confugerãt animaduertere, perſuaſit Imperatori vt ferretur lex, qua templi religio nulli prodeſſet nocenti. Lata lege factũ eſt, vt Eutropius cum offendiſſet Cæſarem, confugeret ſub altare, vnde protractus capite plexus eſt, ſuo ipſius conſilio perditus. Vergilius tacite notauit parœmiam in Aeneidos

neidos duodecimo libro, cum ait:

-Cadit ipſe Tolumnius augur,
Primus in aduerſos telum qui torſerat hoſtes.

M. Varro lib. de Re ruſt. 3. cap. 1. palam citat adagium his verbis: Opinor inquã, nõ ſolum quod dicitur, Malum conſilium conſultori eſſe peſſimum, ſed etiam bonum cõſilium ei, qui cõſuluit, & qui conſulitur, bonum habendum. Sophocles in Electra:

Βουλῆς γὰρ οὐδὲν ἐστιν ἐχθίον κακῆς. id eſt,
Res nulla conſilio nocentior malo.

noxam ad eum referens, cui conſilium datur, Apparet autem ſenarium hũc Latinũ, id quod & Gellius admonuit de Grecis illis Heſiodi verſibus expreſſum eſſe, qui leguntur in opere, cui titulus: ἔργα καὶ ἡμέραι:

-Οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων
Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη. i.
-Ipſe ſibi nocet is, alium qui lędere quærit.
Conſultum male, cõſultori peſſima res eſt.

Plutarchus in cõmentario De audiẽdis poetis, exiſtimat huius verſiculi eandẽ eſſe ſententiã, ꝙ ſit dogmatis Platonis in Gorgia: vbi Socrates dicit, peius iniuriam facere, ꝙ iniuriã pati, & dãnoſius eſſe malo afficere ꝙ affici. Extat in hanc ſententiam & Apologus Græcus non inuenuſtus, nec omnino indignus, quem his commentariis adiũgamus. Leonem ob ſenectam ægrotantem, & ea cauſa ſuo in luſtro continẽtẽ ſeſe, cætera quidem animantia officii gratia viſebant regẽ ſuum, excepta vulpe. Proinde lupus nactus oportunitatem, accuſauit vulpẽ apud Leonem læſæ maieſtatis, quæ pro nihilo haberet eum, penes quẽ rerum erat ſumma, nec ob contemptum ad viſendum acceſſiſſet: atque interea interuenit in lupi fabula vulpes, & extremam ſermonis partem audiuit. Itaque Leo conſpecta vulpe, protinus aduerſus eam infremuit. At illa poſtulato ad purgandum ſeſe ſpatio, Et quis, inquit, omniũ, qui huc conuenerunt, tantum tibi profuit, quantum ego, quæ quoquo verſum circumcurſitaui, tibique morbi remedium à medicis reperi? Cumq; Leo protinus edixiſſet, vt remedium aperiret: Si viuum, inquit, lupum excories, & illius pellem induas, conualeſces. Leo credulus, contiuuo lupum inuaſit & interemit. Quo extincto, riſit aſtuta vulpes, calumniatoris malum conſilium in ipſius recidiſſe caput. Carmen autem refertur à Plutarcho & hunc in modum.

Ὃς ἄλλῳ κακὰ τεύχει, ἑῷ κακὸν ἥπατι τεύχει. id eſt,
Damna parans aliis, proprio parat epati damna.

Suum cuique pulchrum.

PROVERBIALIS ſententia, Suũ cuique pulchrum in eos quibus ſua, qualiacunque ſunt, tamen ſtudio quodam magis, quã iudicio placent. Eſt autem à communi mortalium ingenio ſumpta, quibus vſque inſita eſt illa φιλαυτία. id eſt, amor ſui, vt neminem tam modeſtum, tam attentũ, tam oculatum inuenias, quin in propriis æſtimandis, quadam animi propenſione corruptus cæcutiat, atq; hallucinetur. Proinde vere ſcripſit Ariſt. lib. Rhet. 2. ἐπεὶ δὲ φίλαυτοι πάντες, καὶ τὰ αὐτῶν ἀνάγκη ἡδέα εἶναι πᾶσιν. οἷον ἔργα, λόγους, διὸ καὶ φιλοκόλακες ὡς ἐπιτοπολύ. id eſt, Quoniam autem omnes ſui ſunt amantes, & ſua cuiq; iucunda eſſe neceſſum eſt, vt facta dictaq.: idcirco plerumque etiã aſſentatoribus gaudent. Id tametſi omnibus in rebus generaliter verum eſt, vt ſit, quemadmodum ait Horatius: Cæcus amor ſui: tamen in artifices, atq; ex his potiſſimum in poetas, ad hæc in amantes præcipue quadrare videtur. Etenim rectiſſime ſcripſit Ariſtoteles quarto Moralium libro: Suo quenq; artificem opere impenſe delectari, non aliter quàm rebus quibuſdam ex ſeſe prognatis. Neq; ſecus adamant ſua carmina poetę, quàm parẽtes liberos. Eſt enim artificis opus, quaſi quidam ingenii fœtus: de quo Socrate ait, rectius iudicare obſtetricem, quàm matrem ipſam. Sponſis itẽ amãtibus mos eſt, ſuam cuique ſponſam certatim extollere. Cuius rei ſat magnum exemplum extat de Tarquiniis adoleſcentibus. Vnde & hodie vulgo ſcitẽ dicunt: Nullum reperiri deformem amaſium. Propterea ꝙ amanti vel non pulchra pulcherrima videãtur. Quam ſententiam eleganter extulit Theocritus in Ecloga ſexta:

- Ἦ γὰρ ἔρωτι,
Πολλάκις ὦ πολύφαμε τὰ μὴ καλὰ, καλὰ πέφανται. id eſt,
-Etenim haud raro Polypheme,
Quæ minime ſunt pulchra, ea pulchra videntur amori.

Plato prouerbium extulit in Lyſide, ſed inuerſe, καὶ κινδυνεύει, inquit, κατὰ τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν, τὸ καλὸν φίλον εἶναι. id eſt, Pericu-

Periculum eſt ne iuxta vetus adagium, amicum ſit, quod pulchrum eſt. Quaſi non ideo pulchrum haberi debeat aliquid, quòd ſit amicum, ſed ideo oporteat eſſe amicum, quòd ſit pulchrum. Huc pertinet & illud quod ſcribit M. Tullius libro De finibus quinto: Suo enim quiſque ſtudio maxime ducitur. Et rurſum in primo Officiorum: Quorum vterque ſuo ſtudio delectatus contempſit alterum. Quanquam hoc venia dignum, hactenus communem illam φιλαυτίαν valere, vt ſuis quiſque liberis, ſuis artibus, ſuo inſtituto, ſuis inuentis, ſuæ patriæ paulo impenſius faueat, niſi eo vſque cæcitatis nos rapiat, vt & virtutes alienas calumniemur, & noſtris blandiamur vitiis, eaque virtutum nomine douemus. Ac ſibi quiſque ſit, quod ſibi fuit Suffenus Catullianus, aut Meuius Horatianus. Quod vitii Flaccus in Epiſtolis notans: Dum mala, inquit, delectent me, ame, vel denique fallant. Atque hoc loco Porphyrio indicat Horatium reſpicere vulgatam ſententiam, quòd homines ſuis malis non ſolum non doleant, verumetiam delectentur: Eaque de re Græcũ adagium eſſe celebratum, verum id adagiũ vitio librariorum deſideratur in ſcriptura. Eodem pertinet, quod alibi dixit Horatius:

Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc
Delectant, veluti Balbinũ polypus Agnæ.

Nam Balbino ſtulto amatori, etiam polypus Agnæ amicæ, ſuaue quiddam olere videbatur. Eſt autem polypus vitium narium graue olentium, itidem vt hircus alarum. Vnde & polypoſos & hircoſos dicimus. M. Tullius ad Atticum lib. 14. Accipe, inquit, à me mi Attice [illegible] earum rerum in quibus exercitati ſumus ſatis. Nemo vnquam, neque poeta, neque orator fuit, qui quenquam meliorem ſe arbitraretur. Hoc etiam malis contingit. Quid tu Bruto putas ingenioſo & erudito, de quo etiã experti ſumus? Nuper in edicto ſcripſeram rogatu tuo. Meum mihi placebat, illi ſuum. Quin etiam cum ipſius precibus adductus penè ſcripſiſſem ad eum de optimo genere dicendi, nõ modo mihi, ſed etiã tibi ſcripſit, ſibi illud, quod mihi placeret, non probari. Quare ſinamus, quæſo, quẽq; ſibi ſcribere. Suam cuique ſponſam, mihi meam. Suum cuique amorem, mihi meũ. Non ſcite. Hoc enim Attilius poeta duriſſimus. Hactenus Cicero. Cuius ex verbis apparet hos duos verſiculos: Suam cuiq;, & cætera, ex Attiliana quapiam fabula ſumptos eſſe. Idem Tullius libro Tuſculanarũ quæſt. quinto: Muſicorum vero perſtudioſum accepimus, poetam etiam Tragicum, quàm bonum, nihil ad rem. In hoc enim genere neſcio quo pacto magis, quàm in aliis ſuum cuique pulchrum eſt. Adhuc neminem cognoui poetam, & mihi fuit cũ Aquinio amicitia, qui ſibi non optimus videretur. Sic ſe res habet. Te tua, me delectãt méa. Eandem ſententiam Plautus in Sticho, diuerſis verbis, ſed nimis quàm eleganter extulit. Suis inquit, rex reginæ placet. Sua cuique ſponſa ſponſo. Huc referendum & Theocriticum illud:

Καὶ γὰρ θὴν, οὐκ εἶδος ἔχω κακὸν, ὥς μέ λέγοντι. id eſt,
Nec mihi forma profecto mala eſt, ſi vera loquuntur.

Id imitans Maro:

Nec ſum adeo informis, nuper me in littore vidi,
Cum placidum ventis ſtaret mare.

Apertius alluſit ad adagium Flaccus, in epiſtola quadam:

Ionis auribus iſta
Seruas, fidis enim manare poetica mella
Te ſolum, tibi pulcher.

Tibi pulcher dixit, pro tibi ipſi placens. Eſt autem hemiſtichium carminis heroici.

Patriæ fumus, igni alieno luculentior.

PROVERBII faciem habet, atque ad eandem pertinet ſententiam, quod eleganter ſcripſit Lucianus in Encomio patriæ: καὶ ὁ τῆς πατρίδος αὐτῷ καπνὸς λαμπρότερος φαίνεται τοῦ παρ' ἄλλοις πυρός. id eſt. Ac patriæ fumus luculentior homini videtur, quàm ignis alibi. Philoſtratus in Ariadne: Θησέα δὲ ἐρᾷ μὲν, ἀλλὰ τὸν τῶν Ἀθηνῶν καπνοῦ, Ἀριάδνην δὲ οὐδὲ εἶδέ πω, οὐδὲ ἔγνω ποτέ: id eſt Teſeus vero amat quidem, ſed Athenarum fumum. Nam Ariadnen neq; vidit adhuc, neque etiam illum cognouit. Apud Homerum, etiam natalis fumum Vlyſſes optat videre ſurgentem, vnde & ductũ prouerbium. Sic enim legitur Odyſſeæ A.

ἱέμμενος τοῦ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι
ἧς γαίης.

Exoptans oculis ſurgentem cernere fumũ
Natalis terræ.

Viua vox.

VIVA vox olim dicebatur, non ſcripta, ſed ab ipſo pronunciantis ore percepta, quaſi viuida, atq; efficax. Nam viua nonnunquã dicuntur quæ natiua ſunt, non factitia. vt viuo de marmore, & Viuoq́ue ſedilia ſaxo. Ineſt autem rebus natiuis aliquid gratiæ genuinæ, quod ars nulla queat imitatione cõſequi. Porrò ſcriptura vox quæpiam eſt, ſed quaſi factitia, veræq́; vocis vtcunque imitatrix. Deeſt actus motusq́;, hoc eſt, vita. Siquidem actio, vt auctor Fabius, orationis quaſi vita eſt. Rerũ inuentio, oſſium inſtar eſt ordo neruos imitatur: elocutio carnem, cutem coloremq́ue: memoria ſpiritus vice fungitur: quibus omnibus accedit pronunciatio, velut motus quidam vitalis. Nullum enim certius argumentum vitæ, quàm motus. Vnde & flumina viua dicuntur, & argẽtum viuum. Contrà mortua quæ torpent, languentq́ue. Cicero libro Tuſculanarum quæſtionum ſecundo: Licet enim ſatis exẽplorum ad imitandum ex lectione ſuppeditet, tamen viua illa, vt dicitur, vox alit plenius, præcipueq́; præceptoris. Idem ad Atticum libro 2. Vbi ſunt nunc qui aiunt ζώσης φωνῆς? Quanto magis vidi ex tuis litteris, q̃ ex illius ſermone, quid ageretur. Porrò quod Cicero protulit abruptum ac mutilũ, hoc quidam ſuppletum de ſuo, ad hunc modum: ζώσης φωνῆς μεῖζω ἐνέργειαν ἔχειν. Plinius Iunior in epiſtola quadam ad Nepotem: Præterea magis, vt vulgo dicitur, viua vox afficit. Nam licet acriora ſit quæ legas, altius tamen in animo ſedent, quæ pronunciatio, vultus, habitus, geſtus etiam dicentis adfigit. Seneca Epiſtola quinta: Plus tamen tibi & viua vox & conuictus quàm oratio proderit. Diuus Hieronymus in præfatione generali: Habet neſcio quid latentis energiæ viua vox, & in aures diſcipuli de doctoris ore traſfuſa, fortius ſonat. Hactenus ille. Vnde celebratum illud Aeſchinis, de Demoſthene, τί δὲ εἰ αὐτοῦ ἐκείνου ἠκούσατε. id eſt, Quid autem ſi ipſam audiſſetis belluã? Et illud: In ſcriptis Demoſthenis, magnã Demoſthenis partem abeſſe.

Muti magiſtri.

QVOD modo retulimus, vſurpauit & A. Gellius: atque huic alterum quoddam diuerſum adiecit: Quoniam, inquit, vocis vt dicitur, viuæ penuria erat, ex mutis, quod aiunt, magiſtris cognoſcerent. Mutos magiſtros libros ſentiens, qui loquuntur quidem nobis, vt apud Platonem ait Socrates, ſed dubitanti non ſatis commode reſpondent. Nec illepidè profectò litteræ, muti vocantur Præceptores. Propterea quòd mutorum eſt non voce, ſed nutibus, ſignisq́; loqui. Idẽtidem & libri, notulis quibuſdam, & ſignificantibus figuris nobiſcum fabulantur. Quemadmodum enim voces, ſenſorũ animi, velut εἴδωλα quæpiam ſunt, auctore Ariſtotele, ſic litterarum figuræ, vocum ſimulacra quædam rectè dicuntur. Neque mirandum, ſi quidem ἀρχέτυπον illud pectoris exẽplar efficacius repræſentat, ac trãſfundit affectus animi, quàm alterum illud, quod non rem ipſam, ſed imitationem imitatur. Neque illud temere quæri ſolet à multis, vtrum ſit ad eruditionem comparãdam conducibilius, ζώσῃ φωνῇ χρῆσθαι, ἢ τοῖς ἀφώνοις διδασκάλοις. hoc eſt plus ne conferat lectio, an auſcultatio. Et habet res vtraque ſua quædam peculiaria commoda. Nam ex libris tum eruditiora ferme ſunt quæ diſcuntur, tum plura. Tantum enim quiſque diſcit, quantum ingenii celeritate conſequi, memoriæ fidelitate complecti poteſt. Adde quòd hi præceptores nunquã grauãtur operam ſuam nobis impertire. Atq; horum vt vberior, ita paratior copia. Accedit huc & ocium illud & cogitationis ſecretum. Licet preſſius inſpicere ſingula, licet retractare licet expendere. At è diuerſo minore iactura, tum ingenii tum oculorum, tum valetudinis conſtãt, quæ à præceptore differente percipimus, maxime ſi is dicat, quem & miremur & amemus. Deinde inſidunt altius animo, & hærent tenacius, & occurrunt promptius. Quare conſultum erit, alterum ſtudii genus cum altero coniungere, & vbi viuæ vocis erit copia, libentius auſcultare quàm legere, ſi modo mediocri ſit eruditione quem audis. Vbi non erit libenter quaſi non minus operæ precium facturus ſis, ad libros confugere, ſed optimos. Denique ea figura libri dicti ſunt muti magiſtri. M. Tullius legem appellat mutum magiſtratum, magiſtratum legem loquẽtem: & quã Plutarchus poëſim appellat picturam loquẽtem: & picturam, mutam poëſim.

Frons

Frons occipitio prior.

PRISCIS agricolis celebratum adagium, atque inſtar ænigmatis iactatum: Frons occipitio prior. Quo ſignificauit antiquitas rectius geri negocium, vbi præſens ac teſtis adeſt is, cuius agitur negocium. Prior dictũ eſt pro potior melioŕq;. Alioqui quis ignorabat frontem priorem eſſe capitis partem, occipitium poſteriorem? Tametſi hæc amphibologia cõmendat nõnihil dicti gratiã quod ob antiquitatem oraculi inſtar habebatur. Extat autem apud Catonem libro de Re ruſtica, capite quarto: Si bene, inquit ædificaueris, libẽtius & ſæpius venies, fundus melior erit, minusq́ue peccabitur: fructi plus capies: frons occipitio prior. Plinius item in eandem ferme ſententiam libro hiſtoriæ mundi decimo octauo, capite quinto: Eum tamen, inquit, qui bene habitet, ſæpius ventitare in agrum, frontemq́ue Domini plus prodeſſe, quàm occipitiũ non mentiuntur. Rurſum eiuſdem libri capite ſexto: Et ideo maiores fertiliſſimum in agro oculum Domini eſſe dixerunt. Ariſtoteles Oeconomicorum lib. 1. videtur hanc ſententiam ad Perſam quempiam referre, ſubnectens alteram huic ſimilem, quæ à Libe quodam ſit profecta. Sed ſatius fuerit ipſius adſcribere verba, ſi quis forte deſiderabit: καὶ τὸ τοῦ πέρσου καὶ λίβυος ἀπόφθεγμα εὖ ἂν ἔχοι. ὁ μὲν γὰρ ἐρωτηθεὶς τί μάλιστα ἵππον πιαίνει, ὁ τοῦ δεσπότου ὀφθαλμὸς ἔφη. ὁ δὲ λίβυς ἐρωτηθεὶς, ποία κόπρος ἀρίστη, τὰ τοῦ δεσπότου ἴχνια ἔφη. id eſt, Atque illud Perſæ Libysq́ue reſponſum, recte ſeruabitur. Nam alter interrogatus, quæ res potiſſimum ſaginaret equum: reſpondit, oculus domini. Alter rogatus, quod ſtercus eſſet optimum domini veſtigia, inquit. Vterque ſignificauit, domini pręſentiam plurimum habere momẽti ad rem bene gerendam. Item Columella putat rem malam eſſe, frequentem fundi locationem peiorem tamen vrbanum colonum, qui per familiam mauult agrũ, quàm per ſe colere. Huc pertinet illud quod refertur à Gellio, ꝙ cum quidam corpulentus ac nitidus, equũ haberet macilentũ, ac ſtrigoſum, rogatus quid eſſet in cauſa: reſpondit mirũ non debet videri, ſi equo ſuo eſſet habitior quandoquidem ipſe ſe paſceret, equũ curaret ſeruus. Plutarchus in commẽtario De liberis educãdis, Κἀνταῦθα δὴ ῥητέον τὸ τοῦ ἱπποκόμου χάριεν, ὡς οὐδὲν οὕτω πιαίνει τὸν ἵππον, ὡς βασιλέως ὀφθαλμός. id eſt, Hinc & illud eleganter dictum ab equiſone, nihil perinde ſaginare equum, vt regis oculum. Huius figuræ eſt quod Aeſchylus in tragœdia, cui titulus Perſę, domini pręſentiam, oculum domus vocat:

Ὄμμα γὰρ δόμων, νομίζω δεσπότου παρουσίαν. i.
Nam domus oculum eſſe, domini iudico
præſentiam.

Eodem pertinet quod per quam venuſtè dixit T. Liuius. Non ſatis feliciter ſolere procedere quę oculis agas alienis. Innuit tale quiddam & Terẽtius in Eunucho, cum ait; Ita vt fit, domini, vbi abſunt: ſignificans abſentibus heris miniſtros omnia facere indiligentius, & peccare licentius: nempe hęc omnia eò tendunt, vt quiſque ſuum negocium pręſens curet, neq; magnopere fidat alienę induſtrię. Id nulli magis obſeruandum quàm principi, ſi modo principis animum gerat, hoc eſt, ſi publicum commodum cordi habet.

Aequalis æqualem delectat.

Similitudo mater eſt beneuolentię, conſuetudinisq; & familiaritatis conciliatrix. Vnde videmus iuuenes inter ſe libenter conuenire, ſenes cum ſenibus congregarĩ, doctos doctorum conuentu capi, improbos cõgredi cum improbis, bibones cum bibonibus, nautas amare nautas, diuitibus eſſe neceſſitudinem cũ diuitibus, atque in vniuerſum ſimilia ſimilibus gaudere. In hanc ſententiam extant aliquot veterũ prouerbia, quorum eſt illud: ἧλιξ ἥλικα τέρπει. id eſt, Aequalis ęqualem delectat. Quod vſurpãs M. Tullius in Catone maiore, Pares autem, inquit, cũ paribus, vt eſt in vetere prouerbio, facilime congregantur. Nam prima familiaritatis conciliatio proficiſcitur ab ętatis ęqualitate, quam Gręci vocant, ὁμηλικίαν. Ad quod adludẽs Homerus in Odyſſeæ O.

Αὐτὰρ καὶ ὁμήλικές εἰμεν. id eſt,
Quinetiam ſumus ęquęui.

Huc reſpexit Plato primo De repub. libro, apud quẽ Cephalus, qui ſe teſtatur iã perueniſſe ἐς γήραος οὐδὸν. i. ad ſenectę limen, ait, πολλάκις γὰρ συνερχόμεθά τινες εἰς ταυτὸ παραπλησίαν ἡλικίαν ἔχοντες, διασῴζοντες τὴν παλαιὰν παροιμίαν. i. Sępenumero pleriq; cõuenimus ferme ęquales, antiquũ illud ſeruentes prouerbiũ. Ariſtoteles ſecũdo Rhetoricorum

corum lib. recenſens quæ quibus ſint iucũda, ſcribit, in totũ ea natura ſeſe inuicẽ delectari, quę genere ſint coniuncta, aut ſimilia, vt hominem homine, equũ equo, adoleſcentẽ adoleſcente. Atq; huc tendere prouerbia vulgo iactata: ἧλιξ ἥλικα τέρπει. Itẽ id genus alia, quędã. Verba illius hęc ſunt: τὰ συγγενῆ δὲ κατὰ φύσιν ἀλλήλοις ἐστὶν ἅπαντα τὰ συγγενῆ καὶ ὅμοια ἡδέα ὡς ἐπιτοπολὺ, οἷον ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ καὶ ἵππος ἵππῳ, καὶ νέος νέῳ. ὅθεν καὶ αἱ παροιμίαι εἴρηνται, ὡς ἧλιξ ἥλικα τέρπει. καὶ ὡς ἀεὶ τὸ ὅμοιον. καὶ ἔγνω δὲ θὴρ θῆρα. καὶ ἀεὶ κολοιὸς πρὸς κολοιὸν. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. Theognis ait amicitiam cohęrere inter ęquales, vicinos & ſenes:

Πάντες μὲν τιμῶσιν ὁμῶς, ἴσοι, οἵτι κατ' αὐτὸν
Οἰκοῦσι χώρας, οἵτι παλαιότεροι. id eſt,
Omnes hi ſeſe venerãtur, amãtq; viciſſim,
Vicini, ęquales viribus, atque ſenes.

Nec alienũ eſt ab hoc prouerbio, quod Empedocles ait apud Ariſtotelem libro De anima primo, animam eſſe quiddam ex omnibus elementis conflatum, imò ipſam horũ quiduis eſſe, & vnumquodq; cognoſcere, eò quòd habet affine quidã cum ſingulis. vnde & Plato in Timęo dicit, animã ex elemẽtis conſtare. Empedoclis verſus ſic habent:

Γαίῃ μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ,
Αἰθέρι δ' αἰθέρα δῖον, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀΐδηλον.
Στοργῇ δὲ στοργὴν, νεῖκος δὲ τε νείκεϊ λυγρῷ.
Ὀπώπαμεν δῖον καὶ ἀΐδηλον νείκεϊ λυγρῷ.

Quos verſus quoniã initio deſperabamus commodius verti poſſe, ab Argyropylo verſos ſubiecimus:

Terram nam terra, lympha cognoſcimus aquam,
Aetheraque ęthere, ſanè ignis dignoſcitur igni
Sic & amore amor, ac triſti diſcordia lite.

Quanquam in primo verſu ſuſpicamur à librariis vndam verſam in aquam. Pòſt amicorũ rogatu noſtra addidimus qualiacũq;.

Terra quidem terra ſentitur, lymphaque lympha;
Aetherque ęthere purus, at igni noxius ignis.
Dulcis amore amor, atque odio funeſta ſimultas.

Argyropylus explendi carminis gratia pro vno verbo ὀπώπαμεν duo reddidit, cognoſcimus & dignoſcitur, duo epitheta pretermiſit, δῖον καὶ ἀΐδηλον. Deinde vocis repetitę gratiam bis perdidit, in aquam & vndam, in diſcordia & lite. Sic & Sanè aduerbium de ſuo attexuit. Nos amori addidimus epitheton, ſed quod fuerat additurus poeta, ſi per metri leges licuiſſet, quandoquidem voci contrarię addidit ſuum νείκεϊ λυγρῷ, Non hęc dicuntur, vt ſugillemus virum de ſtudiis optimis optime meritum, ſed vt iudicio proficiant adoleſcẽtes, quibus hęc potiſſimum ſcribuntur. Philoſophorum quiſpiam, Zenon, ni fallimur, apud Auguſtinum prodidit, animam ipſam eſſe numerum ſeipſam mouentem, atq; hanc ob cauſam rebus numeroſis natura capi deliniriq́ue: veluti muſicis modis afficiuntur & pueri, cognato quodam naturę ſenſu, cum prorſus neſciant quid ſit muſica. Ariſtoteles hoc ipſo quem modo retulimus loco, definitionem hanc adducit, tacito auctoris nomine.

Simile gaudet ſimili.

Ὅμοιον ὁμοίῳ φίλον, id eſt, Simile gaudet ſimili. Ariſtoteles libro Moraliũ octauo: ὅμοιον ὁμοίου ἐφίεται. id eſt, Simile appetit ſimile. Item lib. 9. ὅμοιον ὁμοίῳ φίλον. id eſt, Simile ſimili amicum. Vnde eſt & illud: ὁμοιότης τῆς φιλότητος μήτηρ. id eſt, Similitudo mater amoris. Quare vbi abſoluta ſimilitudo, ibi vehementiſſimus amor, id quod indicat fabula Narciſſi. Agathon in conuiuio Platonis: ὁ γὰρ παλαιὸς λόγος εὖ ἔχει, ὡς ὅμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. id eſt, Scite quidẽ veteri prouerbio fertur, ſimile ſimili ſemper hęrere. Plutarchus in commentario, cui titulus, quo pacto ſit amicus ab adulatore dignoſcẽdus, refert huiuſmodi ſenarios:

Γέρων γέροντι γλῶτταν ἡδίστην ἔχει,
Παῖς παιδὶ, καὶ γυναικὶ πρόσφορον γυνή,
Νοσῶν τ' ἀνὴρ νοσοῦντι, καὶ δυσπραξίᾳ
Ληφθεὶς ἐπῳδός ἐστι τῷ πειρωμένῳ. id eſt,
Seni ſenilis lingua iucundiſſima eſt,
Puetoque puer, & mulier apta fœminę.
Aegrotus itidem ęgroto, & in malis ſitus
Exercito malis placet, atque congruit.

Diogenes Laertius oſtendens quędam imitatum Platonem ex Epicharmi ſcriptis, adducit & illud, Quod canis cani videtur pulcherrimũ, & boui bos, & aſina aſino, & ſus ſui. Diximus alibi, Suũ cuiq; regnũ placere regẽ. Plato libro de Legibus octauo: φίλον μέν που καλοῦμεν, ὅμοιον ὁμοίῳ κατ' ἀρετὴν, καὶ ἴσον ἴσῳ. i. Amicum quidẽ vocamus ſimile

ſimile ſimili, quo ad virtutē, & ęquale ęquali. Quanquam adagium recte transferetur & ad illos quos ſimilitudo conciliat vitiorum. In quos eſt illud Catulli:

Pulchre conuenit improbis cinędis.

Item illud Martialis:

Vxor peſſima, peſſimus maritus,
Miror non bene conuenire vobis.

Illud item Iuuenalis:

Magna inter molles concordia.

Semper ſimilem ducit Deus ad ſimilem.

POTEST autem adagium ex Homero natum videri, apud quem Odiſſeæ P. Melanthius caprarius conſpicatus Eumęum ſubulcum, ipſum Vlyſſem ſecum adducētem, ſed habitu ſpecieq́ue pannoſi, ſcomma iacit in vtrunq;, quaſi duo inter ſe ſimiles bene conueniſſent:

Νῦν μὲν δὴ μάλα πάγχυ κακὸς κακὸν ἡγηλάζει
Ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον. id eſt,

Nunc adeo malus ecce malum comitatur, vt vſque
Ad ſimilem Deus adducit, ſimilemq́ue paremq́ue.

Ariſtoteles libro Moralium 8. prouerbii loco refert:

Ὅτι τὸν ὅμοιον φασὶν ὡς τὸν ὅμοιον. id eſt,
Vnde ſimilem aiunt ad ſimilem.

Semper graculus aſſidet graculo.

Αἰεὶ κολοιὸς πρὸς κολοιὸν ἱζάνει. id eſt,

Adſidit vſque graculus apud graculum.

Refertur à Diogeniano prouerbialis ſenarius: notatumq́ue ab Ariſtotele libro Rhetoricorum, quem modo citauimus: vbi inter alia complura huius ſententiæ prouerbia, hoc quoque commemorat. Item lib. Moralium 8. καὶ κολοιὸς ποτὶ κολοιόν, id eſt, & graculus, inquit, ad graculum. Gręcis eſt trochaicus dimeter, haud dubium quin ex poeta quopiam decerptus. Eleganter vſurpauit adagium Gregorius in quadam ad Eudoxium epiſtola, Κολοιὸν δὲ περὶ κολοιὸν ἱζάνειν καὶ τῆς παροιμίας ἀκούεις. id eſt, Graculum autem aſſidere graculo, audis & à prouerbio. Porrò graculorum conuentus olim notos fuiſſe teſtatur M. Varro lib. de Re ruſtica 3. Vnde Plutarchus in lib. De Polyphilia, οὐκ ἀγελαῖόν ἐστιν οὐδὲ κολοιώδης, id eſt, non armentarium eſt, neque graculeum. Quin huïc aui nomen inditum, à κολλάω, quod eſt conglutino. M. Varro graculos quoq; Latinis inde dictos vult, quòd gregatim volēt. Quintilianus non probat, aſſeuerans dictionem ab auium voce confictam.

Cicada cicadæ chara, formicæ formica.

Cæterum quod Ariſtoteles in eo loco quem modo citauimus, addidit: & ſi qua ſunt id genus alia, dubium non eſt quin ſenſerit illa, quæ ſunt apud Theocritū Idyllio nono:

Τέττιξ μὲν τέττιγι φίλος, μύρμακι δὲ μύρμαξ,
Ἴρηκες δ' ἴρηξιν. id eſt,

Formicę grata eſt formica, cicada cicadæ,
Accipiter placet accipitri,

Porrò nota eſt formicarum politia, & cicadarum concentus.

Figulus figulo inuidet faber fabro.

AB hac forma velut excipiendi ſunt qui in eadem arte verſantur, propterea quòd inter hos artificii ſimilitudo magis æmulationem conciliat, quàm beneuolentiam. Quorum mutuam inter ipſos inuidiā Heſiodus in opere, cui titulus: Opera & dies; compluribus metaphoris indicauit, haud tamen damnans id genus artificum concertationem, imò probans ac laudans. Propoſuerat enim poeta duplex æmulationis genus, quorum alterum ſit vtile, pulchrumq; mortalibus, alterū fędum, ac pernicioſum. Hoc homines ad rixas ac bella concitari, propter opum, honorumq́ue certamina: illo vero tanquam exemplis propoſitis ad induſtriam & honeſtas artes expergefieri. Hoſtā igitur æmulationē his verbis deſcribit:

Ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων
Εἰς ἄφενος σπεύδοντ'. ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσιν.
Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων
Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.

Quos verſus longe elegantiſſimos in hoc duntaxat vertimus, vt intelligantur. Nam venuſtatem vix quiſquam aſſequatur, nedum ego.

Semper vicinus vicino eſt æmulus, huïc vt
Condere cernit opes properantem gnauiter. atqui
Concertatio conducit mortalibus iſta.
Odit ita fabrum faber, figuloq́ue moleſtus
Eſt figulus: medico protinus inuidet alter
Mendicus, cantor cantorem liuidus odit.

Vſurpantur cum aliàs frequenter apud diuerſos auctores, tum apud Ariſtotelē libro Moralium ſecundo. Rurſum eiuſdem operis

ris libro 8. parœmiæ vice refertur, κεραμεῖς πάντας τοὺς τοιούτους ἀλλήλοις φασὶν εἶναι. id eſt, Omnes huiuſmodi figulos inter ſeſe aiunt eſſe. Figulos inuidos dixit, nimirum adludens ad Heſiodū adagium. Item Rhetoricorum lib. 3. ὅθεν εἴρηται καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ, id eſt, Vnde dictum eſt: & figulus figulo. Citat ibidem & hunc ſenarium,

Τὸ συγγενὲς γὰρ καὶ φθονεῖν ἐπίσταται. id eſt,
Etenim inuidere didicit ipſa affinitas.

At eſt ſimilitudo, quam in Sympoſiacis Plutarchus μάχιμον dicit, hoc eſt, bellacem ac pugnacem, qualis eſt gallorum gallinaceorū: qualiſq; eſt inter ſophiſtas, medicos, poetas, cantores, & ob hoc vetat id genus hominum in conuiuiis cōiungi, ne quid oriatur rixæ. Eſt altera, quam ἱμερτὴν vocat, cuiuſmodi eſt graculorum inter ſe. Ad hanc pertinent nautæ, agricolæ, venatores, aliptici. Atq; ob id recte copulantur in accubitu. Ad hæc amantes, niſi contingat eos eandem amare.

Cretenſis Cretenſem.

O Κρὴς τὸν Κρῆτα, Cretenſis Cretenſem ſubaudi, quod erit commodum ſententiæ, prouocat, conatur circumuenire, aut tale quippiam. Quoties improbus agit cum improbo, perfidus cum perfido. Sumptum, adagiū à Cretenſium moribus, quos plurimis conuiciis inceſſuit antiquitas.

Cretenſis cum Aegineta.

EANDEM obtinet ſententiam, Κρὴς πρὸς αἰγινήτην, id eſt, Cretenſis cum Aegineta, ſubaudiendum, agit. Quadrat in pariter improbos, qui mutuis inter ſe fallaciis agūt. Nam Aeginetæ quoq; olim male audierūt, in quos etiam oraculum illud quidam editum putant: οὔτι τρίτοι, οὔτι τέταρτοι. id eſt, Neque tertii, neque quarti.

Vulpinari cum vulpe.

Ἀλωπεκίζειν πρὸς ἑτέραν ἀλώπεκα; id eſt, Cum vulpe vulpinare tu quoq; inuicem. Senarius eſt, prouerbialis. Cum aſtutis aſtutiis agito. Horatius:

Nunquā te fallāt animi ſub vulpe latētes.
Ariſtophanes in Veſpis:
Οὐκ ἔστιν ἀλωπεκίζειν. id eſt,
Non licet vulpinari.

Quod autem nos ἀλωπεκίζειν vertimus vulpinari, ne quis hoc verbi tanquam noſtrum ac nouum aſpernetur citatur ex M. Varrone à Nonio Marcello. Sic enim auſus eſt dicere Varro vulpinari pro ἀλωπεκίζειν, quēadmodum Horatius iuuenari dixit pro νεανίζειν. Vide prouerbium Βατταρίζειν.

Cretiza cum Cretenſi.

Πρὸς κρῆτα κρητίζειν. i. Aduerſum Cretenſem Cretiza, id eſt, aduerſus mendacem mendaciis vtere. Vſus eſt Plut. in vita Lyſandri; πρὸς κρῆτα δὲ ἄρα τοῦ λόγου κρητίζων. Rurſus in vita Paulli Aemilii, Τοὺς μὲν ἐπισταμένους ἀκριβῶς, αὐτὸν, οὐκ ἔλαθεν κρητίζων πρὸς κρῆτας, id eſt, Eos quidem qui hominem penitus norant, haud latuit, quòd cum Cretenſibus arte Cretica vteretur: propterea quòd Cretenſium vanitas, de Iouis apud ſe ſepulchro, multaque id genus mentientium, in vulgi fabulam abierit, id quod palàm teſtatur Epimenidis ille verſiculus in libro de oraculis:

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. i.
Cretenſes ſemper mendaces, malę beſtiæ,
ventres pigri.

Huius autem carminis initium, Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, vſurpauit Callimachus poeta Cyrenenſis in hymno ſcribens aduerſus Cretenſes in laudem Iouis, ac vanitatis eos arguēs, quòd iactitarēt illius ſepulchrum eſſe apud ſe, cum is eſſet immortalis. Quò reſpiciens Ouidius: Nec fingūt, inquit omnia Cretes. Vnde κρητίζειν, Græci pro mentiri dicunt. Suidas aliā adagionis cauſam indicat, ſcribens Idomeneum Cretenſem, cum illi negocium eſſet datum, vt æs, quod è ſpoliis ab hoſtibus detractis collectum erat, diſtribueret, ſibi partem longe optimam delegiſſe. Vnde congruere videtur etiam in illos, qui fraudant alios ſuiſq; commodis impenſius vbiq; ſtudent. Idem putat adagium quadrare etiam in eos, qui fruſtra mendaciis agūt aduerſus artificem mentiendi. Quemadmodum vulgo dicunt difficilimum eſſe furari apud fures, ita difficilimum mendacis imponere mendacibus.

Cum Care carizas.

HVIC ſimilimū refert Diogenianus, πρὸς κᾶρα καρίζεις, id eſt, Cum Care cariſſas: Ruſtice agis cum ruſtico, barbare loqueris barbaro, craſſe cum craſſo. Cares populi ſunt Phrygię, de quibus alio loco dicemus, quorum mores prouerbiis aliquot fecere locū.

Cretenſis mare.

Κρὴς τὴν θάλασσαν, id eſt, Cretenſis mare, ſubaudiendũ neſcit, aut metuit. Hanc parœmiam refert pariter, atque exponit Strabo Geographiæ lib. 10. ſcribens olim Cretẽſes nauigandi peritia, rerumq; maritimarum vſu principatum tenuiſſe: atq; hinc antiquitus increbruiſſe prouerbium Cretenſis mare neſcit in eos qui neſcire fingerent, quod egregie callerent. Etenim qui conſentaneum eſt Cretenſes cũ ſint inſulares ignorare mare, quo cinguntur vndequaq;? Vſus eſt eodem & Ariſtides in Pericle: ὁ κρὴς τὸν πόντον. Zenodotus ſcribit apud Alcæum extare. His affine eſt quod habet Horatius in epiſt. ad Octauium:

Ipſe ego qui nullos me affirmo ſcribere verſus,
Inuenior Parthis mendacior.

quòd Parthi tum maxime pugnent, quum fugam ſimulant.

Ad vmbilicum ducere.

EXTANT apud auctores aliquot abſoluendi parœmiæ, quarum de numero eſt illa: Ad vmbilicũ ducere, pro eo quod eſt librũ finire atq; abſoluere. Sunt enim vmbilici, interprete Porphyrione, ornamenta quædam oſſea, aut lignea corneave, vmbilici noſtri formam imitantia, quæ voluminibus iam abſolutis addebantur, atq; hinc prouerbialem figuram eſſe natam, Ad vmbilicum peruenit, i. ad finem. Horatius in Epodis:

Deus deus nam me vetat
Inceptũ celeres promiſſum carmen iãbos
Ad vmbilicum ducere.

Martialis in quarto Epigrammatum libro:

Ohe iam ſatis eſt, ohe libelle,
Iam peruenimus vſq; ad vmbilicos.
Tu procedere adhuc & ire quæris.

Idem libro quinto:

Qui cedro decorata, purpuraq;,
Nigris pagina creuit vmbilicis:

Idem in tertio:

Cedro nunc licet ambules perunctus,
Et frontes gemino decens honore,
Pictis luxurieris vmbilicis,

Rurſum in vndecimo:

Explicitũ nobis vſq; ad ſua cornua librũ,
Et quaſi perfectum, Septitiane refers.

Verum haud ſcimus, poſſit ne prouerbium hoc aliò quàm ad librum, aut carmen transferri, niſi durior fiat metaphora.

Summum faſtigium imponere.

ILLVD generalius eſt: Summum faſtigiũ imponere, pro eo quod eſt rẽ omnibus ſuis partibus abſoluere. Exempla reperies apud Ciceronem libro Officiorum tertio, apud Plinium in Epiſt. aliquoties. Translatum ab ædificatoribus, qui perfecto demum ædificio, faſtigium aliquod ſolent imponere. Quibus ſicuti fundamentum prima inſtituendi operis pars eſt, ita faſtigium ſuprema eſt iam abſoluti. Vnde quemadmodum fundamenta iacere, transferunt ad id, quod eſt inſtituere quippiam: itidem faſtigium addere, traducũt ad rei perfectionem, ſummamque, vt vocant, manum. Huic confine quod à Græcis dicitur, τὸν κολοφῶνα ἐπέθηκε, id eſt, Colophonem impoſuit.

Summam manum addere.

EANDEM vim habet, Summam manum addere. Mirum ni metaphora ab artificibus tranſlata, qui primum rude quoddam operis ſimulachrum effingunt, atq; hãc primã appellant manum, deinde formant expreſſius, poſtremo ſumma cura expoliunt, atq; hanc ſupremam, ſeu ſummam manum vocant. Ouidius,

Nec tñ illa legi potuerunt patiẽter ab vllo,
Neſciat his ſummam ſi quis abeſſe manũ.

Nox pro eodem dixit, Vltimam limam.

Ablatum mediis opus eſt incudibus illud,
Defuit & ſcriptis vltima lima meis.

Seneca ad Lucilium: Vino deditos delectat potatio extrema, illa quæ mergit, quæ ebrietati ſummam manum imponit. Eadem figura dicimus, nihil deeſſe præter extremã manum. Exempla crebriora ſunt apud ſcriptores; quàm vt hic referat repetere.

Supremum fabulæ actum addere.

IN eandem formam referẽdum eſt illud: Supremum fabulæ actum addere, pro eo quod eſt extremum finem imponere, à poetis comœdiarum aut tragœdiarum ſcriptoribus adſcitum, qui fabulas ſuas in actus quoſdã diſtribuunt. Vnde illud Horatianum:

Nec ſit quinto productior actu.

Solent autem in extremo actu, plurimum artis addere, ſicuti ſcribit M. Tullius ad Quintum fratrem: Illud te ad extremum & oro, & hortor, vt tanquam poetæ boni, & actores induſtrii ſolent, ſic tu in extrema

parte

parte & concluſione muneris ac negocii tui diligentiſſimus ſis, vt hic tertius annus imperii tui, tanquam tertius actus perfectiſſimus atque ornatiſſimus eſſe videatur. Idem ad Atticum libro 13. Etenim hæc decantata erat fabula, ſed complere paginam volui. Cicero in Catone tráſfert ad vitam peractam. Quemadmodum & Apuleius libro Floridorum 3. de Philemone comico loquens: Renunciauerunt, inquit, Philemonem poetã, qui expectaretur, vt in theatro fictũ argumẽtum finiret, iam domi veram fabulam conſummaſſe. Enimuero iam dixiſſe rebus humanis valere & plaudere. Ad hanc formam pertinet, quòd apud Nonium ait Lucilius: Sarcinatoris eſt, ſummum ſuere centonem optimè.

Cataſtrophe fabulæ.

Cuiuslibet exitum rei, prouerbiali figura, cataſtrophen vocamus. Porrò inter figuras prouerbiales illud admonuimus, vnicuique diſciplinæ, atq; artificio ſua quædã eſſe peculiaria vocabula, quæ quemadmodum in ſacrorum cęremoniis ac magicis precaminibus fieri conſueuit, penè ſuperſtitione quadam vſurpantur. Ea quoties in aliud quippiam trahuntur, ferè prouerbii ſpeciem obtinent: velut ex militari diſciplina, receptui canere, & locum deſerere, & prima acies, & res ad triarios redit. Ex muſica, præludium pro pręfatione, aut ingreſſu negocii, Summa & ima chorda, pro clamoſa & graui voce: Et eadem oberrare chorda, pro eo quod eſt, in eadem re peccare ſępius. Porrò fabula omnis, vt oſtendit Donatus, in treis partes diſtribuitur, in πρότασιν, ἐπίτασιν, καταστροφήν. Protaſis eſt primus ille tumultus iam quaſi gliſcẽs. Epitaſis, turba feruidiſſima. Cataſtrophe ſubita rerum commutatio. Vnde Lucianus eleganter exitum euentumq; negocii cataſtrophen appellat, cum aliàs, tum in cõmentario. De mercede ſeruientibus: ἐπὶ πᾶσι δ' ἡ τῆς αὐτοῖς ἡ καταστροφὴ τοῦ δράματος γίνεται. id eſt, Poſtrema denique quę illis cataſtrophe fabulæ cõtingit: hoc eſt, quis exitus ſeruitii. Et in Alexandro Pſeudomante: τοιοῦτο τέλος τῆς ἀλεξάνδρου τραγῳδίας. id eſt, Eiuſmodi finis tragœdiæ Alexandri. Idem in vita Peregrini: αὐτὸς δέ μοι γελῶντά σε ὁ καλὲ κρόνε τὴν καταστροφὴν τοῦ δράματος. Ruſſus video te ò bone Cronie ridentem fabulæ cataſtrophen.

A capite vſque ad calcem.

Cvm rem totam ſignificamus, á capite vſq; ad calcem dicimus. Cuius adagii triplex eſſe poteſt vſus. Aut enim ad corpus refertur, aut ad animum, aut ad rem qui duo poſteriores plus obtinent venuſtatis, nimirũ quo plus habẽt figuræ. Ad corpus, apud Homerum Iliados Ψ.

Ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς. i. A capite vſq; pedes.

Item Theocritus in Bucoliſco:

Κἠμ' ἀπὸ τᾶς κεφαλᾶς ποτὶ τὼ πόδε συνεχὲς ἀθρῶ. id eſt,

Me à capite vſque pedes luſtrauit lumine totum.

Plautus in Epidico, Contempla Epidice ab vnguiculo ad capillum ſummũ. Horatius. Talos à vertice pulcher ad imos. M. Tullius pro Roſcio Comœdo: Nonne ipſum caput & ſupercilia illa penitus abraſa, olere malitiam, clamitare calliditatem videntur? Nonne ab imis vnguibus vſque ad verticem ſummum, ſi cõiecturam adfert hominibus tacita corporis figura, ex fraude fallaciis, mendaciis, totus conſtare videtur? Ad rem, vt apud Ariſtophanem in Pluto:

Ἄκουε τοίνυν, ὡς ἐγὼ τὰ πράγματα
Ἐκ τῶν ποδῶν ἐς τὴν κεφαλήν σοι πάντ' ἐρῶ. i.
Audi ergo, quando totum ego negocium
A pedibus vſq; tibi ad caput percenſeo.

Quanquam hic comicus ioci cauſa prępoſtere poſuit pedes & caput. Ad animũ hoc pacto poterit transferri. Ego tibi mores & ingenium illius, breuiter, hominem quantus eſt à ſummo, vt aiunt, capillo ad imum vſque calcaneum depingam. Quanquam exemplũ M. Tullii, quod modo retulimus, magis ad animum, quàm ad corpus videtur pertinere. Quinetiam diuiditur adagium, cum caput negocii vocamus, pręcipuũ autorem perinde vt & fontẽ dicimus. Terentius: Te eſſe huic rei caput. Item apud Grecos, τὸ κεφάλαιον τοῦ πράγματος. Lucianus in Tyrannicidia, τῆς τυραννίδος κεφάλαιον, id eſt, tyrannidis caput. Et Plato lib. De legibus 3. τὴν τῶν στάσεων πηγήν, dixit, id eſt, ſeditionum fontem, Et ad calcem venire. In calce operis. In extremo literarum tuarum calce. Ab ipſo exordiri capite. A calce ad caput recurrere. Atque id genus alię loquendi formulæ, quæ paſſim apud auctores obuiæ

 ſunt.

ſunt. Plutarchus aduerſus Stoicos: ἐκ προόδου καὶ ἀρχῆς ἄχρι κορωνίδος. id eſt, Ab ingreſſu & initio vſque ad coronidem.

Curſu lampada trado.

CVRSV lampada tradere, prouerbialis metaphora, pro eo quod eſt, partes tuas quaſi ſucceſſione in alium, atque alium transferre. Lucretius:

Et quaſi curſores vitai lampada tradunt.

De animantibus agit, quæ ſucceſſione propagantur, vita per vices ab aliis in alia tranſfuſa. M. Varro lib. De re ruſtica 3. cap. 15. Sed ô Merula Axius noſter, nedum hoc audit, phyſicam addiſcat, quòd de fructu nihil dixi, nunc curſu lampada tibi trado. Quibus verbis ſignificat, ſe alteram ſermonis partem Merulæ tradere, iſq; in dicendi vicem ſuccedit. Lucretius videtur imitatus Platonem, qui lib. de Legibus 6. ſcribit, ciues oportere liberis generandis atque educandis operam dare, vt vitam, quam ipſi à maioribus accepiſſent, viciſſim quaſi tædam ardentem poſteris tradant. Eodem pertinet Perſianum illud:

Qui priores, cur me in decurſu lampada
poſcis?

Ariſtophanes in Ranis,

Λαμπάδα δ' οὐδεὶς οἷός τε φέρειν
Ὑπ' ἀγυμνασίας ἔτι νυνί. id eſt,
Iam nemo queat geſtare facem,
Quòd non curant exerceri.

Taxat ignauiam, atque inertiam ciuium. Quo loco interpres addit in tribus certaminibus ſolere veteres geſtare faces, id eſt, vt illi dicebant, λαμπαδουχεῖν, in Prometheis, in Vulcaniis, & Panathenaicis. Porrò Prometheus creditur primus hoc ludorum genus inſtituiſſe, hunc quidem ad modum, vt currentes facem ardentem geſtarent. Eam defatigatus proximo in manum dabat. Is item defeſſus alii, ac deinceps alius alii, ſucceſſione tradebant inuicem, hiſtoriæ Prometheæ quaſi ſimulacrū repræſentantes, quēadmodum ferulam, qua cœleſtē ignem exceperat, ne rurſus extingueretur, perpetuo motu iactarit, in terrā deuolans. Huius rei mentionem facit Plato lib. de Rep. primo; ſignificans daduchias etiam in honorē Mineruę ſolere celebrari. Pauſanias autem in Atticis, ritum horum ludorum deſcribit copioſius. Meminit & Herodotus, ſed obiter in Vrania, oſtendens eum morem à Perſis reperium, vt diſpoſitis equis atque curſoribus, alius alii mandata velut lampada traderent, quo celerius perferri poſſent. Auctor rhetorices ad Herennium: Non enim quēadmodum in palæſtra, qui tædas ardentes accipit, celerior eſt, in curſu continuo, quàm ille, qui tradit, ita melior imperator nouus, qui accipit exercitum, quàm ille, qui diſceſſit. Propterea quòd defatigatus curſu, integro facerem: hic peritus imperator imperito exercitum tradit. Itaque lampadem tradere dicitur, qui iam vel delaſſatus, vel emeritus, in alios munus gerendum ab ſe transfert. Et inuicem lampada tradere, qui quod ait Terentius, tradunt operas mutuas, & aliis alii viciſſim ſuppetias ferunt.

Principium dimidium totius.

Ἀρχὴ ἥμισυ παντός. id eſt, Principium dimidium totius. Hoc adagio ſignificatum eſt, maximam difficultatis partem in aggrediūdo negocio ſitam eſſe. Hemiſtichiū eſt Heſiodi, citante Luciano in Hermotimo. Refertur & ab Ariſtotele libro quinto Politicorum: Ἡ δὲ ἀρχὴ λέγεται ἥμισυ εἶναι παντός. Plato libro de Legibus ſexto: ἀρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἥμισυ παντός, ἐν τῇ παροιμίᾳ ἔργου, καὶ τό γε καλῶς ἄρξασθαι πάντες ἐγκωμιάζομεν ἑκάστοτε. Τὸ δ' ἐστίν τε ὡς ἐμοί γε φαίνεται πλέον ἢ τὸ ἥμισυ, καὶ οὐδεὶς αὐτὸ καλῶς γενόμενον ἐγκεκωμίακεν ἱκανῶς. id eſt, Nam in prouerbiis quidem initium totius facti dimidium dicitur. Atque illud nimirum rectè cœpiſſe, omnes vndiq; laudibus ferimus. At iſtud, vt mihi quidem videtur, plus eſt, quàm dimidium. Neque quiſquam hoc, vbi rectè fit, ſatis pro merito laudarit. Suidas hæc ex Marino quodam refert: γέγονε δὲ ἡμῖν ἡ ἀρχή, οὐκ ἀρχὴ μόνον, οὐδὲ κατὰ τὴν παροιμίαν ἥμισυ τοῦ παντός, αὐτὸ δὲ ὅλον τὸ πᾶν. id eſt, Fuit autem nobis initium illud, non tantum initium, neque iuxta prouerbium dimidium totius ſed ipſum in ſolidum totum. Ariſtoteles item libro Moralium primo: Principium enim plus, quàm dimidium totius eſſe videtur. Horatius in Epiſtolis:

Dimidiū facti, q cępit, habet. ſapere aude.

Auſonius:

Incipe, dimidium facti eſt cepiſſe. ſuperſit
Dimidiū, rurſum hoc incipe, & efficies.

Plutarchus in libello, cui titulus: Quo pacto ſint audiendi poetæ, citat ex Sophocle carmen hoc:

Ἔργου δὲ παντὸς ὅτις ἄρχεται καλῶς,
Καὶ τὰς τελευτὰς εἰκός ἐστ' οὕτως ἔχειν.
Negocii cuiuſq; ſi bene cœperis,
Et finem item bonum fore, probabile eſt.

Satius eſt initiji mederi, quàm fini.

Ἀρχὴν ἰᾶσθαι πολὺ λῷον ἢ τελευτήν. id eſt,
Multo quàm finem, medicari initia pſtat.
Refertur à Suida prouerbii loco. In eandẽ ſententiam Theognis:
Σπεύδωμεν δ' ἕλκει φάρμακα φυομένῳ. id eſt,
Pharmaca naſcenti ſunt adhibenda malo.
Similiter Perſius ſatyra 3.
Elleborum fruſtra, quum iam cutis ægra tumebit:
Poſcentes videas, veniẽti occurrite morbo.
Atque item Ouidius:
Sero medicina paratur
Cũ mala per longas inualuere moras.
Admonet adagium, minore negocio tolli malum ſtatim initio, cum adhuc recens eſt, quàm poſtea quàm inueterauerit. Pueros à vitiis arcendos, dũ adhuc tenera ac tractabilis ætas: ſarciendas protinus offenſas, ne in ſimultatem exoleſcant. Minima vitãda mala, ex quibus maiora ſolent pullulaſcere. Occaſiones euitandas, quæ mali quippiam parituræ videantur.

Serere ne dubites.

RVSTICANVM adagium, ſed non indignum, quod in hoc volumen referatur: Serere ne dubites. Quo monemur, nequando pigeat eiuſmodi rerum aliquid moliri, à quibus nihil omnino diſpendii, plurimum emolumenti poſſit proficiſci, ſi non in præſens, certe in poſterum, ſi non nobis, at ſaltem poſteris. Columel. lib. De re ruſtica 12. Quare vulgare illud de arborum poſitione, ruſticis vſurpatum: Serere, ne dubites, Nam ædificatio nonnunquam exhaurit fructus: negociatio pendet à fortuna, neq; pancis male ceſſit. Eundem ad modũ, ex aliis aliud atq; aliud eſt vel incommodi, vel periculi, ſed ex arboribus conſerendis plurimum capitur commoditatis, neq; magno tamẽ impẽdio cõſtat. Eandẽ ſententiã Vergilius, addita figura ſic extulit, lib. Georgicorum 2.
Et dubitamus adhuc ſerere, atq; impendere curam?

Talaria induere.

EXTAT apud M. Tullium prouerbialis allegoria: Talaria induere, pro eo quod eſt, fugam adornare, quaſiq; velle quopiam auolare. Sic enim ſcribit ad Atticum lib. 14. Nemo eſt iſtorum, qui ocium nõ timeat. Quare talaria induamus. Sumptum ab Homero, qui Mercurium auolaturum aliquò frequenter adornat talaribus:
Αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα
Ἀμβρόσια χρύσεια, τά μιν φέρον ἠμὲν ἐφ' ὑγρὴν,
Ἠδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοιῇς ἀνέμοιο. id eſt,
Mox vbi iã pedibus talaria ſubdidit aurea
Pulchraque & ambroſiam ſpirantia: quæ ſimul illum
Aera per liquidum, ſimul ampla per æquora vaſtæ
Telluris, venti flatu dominante ferebant.
Quem Homeri locum Vergilius veluti interpretans, in quarto Aeneidos:
Et primum, inquit, pedibus talaria nectit
Aurea, q ſublimem alis, ſiue æquora ſupra
Seu terram rapido pariter cum flamine portant.
Itaque talaria induere dicemus eos, qui parant aufugere. Nam hoc ipſum auolare & reuolare, apud M. Tullium pro fugere, & redire frequens eſt.

Tricæ: Apinæ.

TRICAS, & Apinas vulgo res futiles ac nugatorias dicebant.
Martialis:
Quæcũq; luſi iuuenis, & puer quondam,
Appinaſq; noſtras. Idem alibi:
Sunt apinæ, tricæq; & ſi quid vilius iſtis.
Vnde & Tricari ſimili figura dicebant nugas agere. Cicero cum alias, tum ad Atticũ lib. 15. Tricatur ſcilicet, vt homo talis. Et rurſum: Balbus, inquit, tricatur. Adagium ab euentu natum. Nam Tricam, & Apinã oppida fuiſſe quondam Apuliæ, demonſtrat Plinius libro Naturalis hiſt. 3. cap. 11. referens Europæ ſinus: Diomedes, inquit, ibi deleuit gentes Monadorum, Dardorumque, & vrbes duas, quæ in prouerbii ludicrum vertere, Apinam, & Tricam. Stephanus oſtendit Tricam vrbem fuiſſe Teſſaliæ, ſortitam id nominis à Trica Penei filia. Nonius Marcellus tricas impedimenta, & implicationes interpretatur, ἀπὸ τῶν τριχῶν, id eſt, à pilis, quibus inuoluuntur pulli

 galli-

gallinacei. Vnde dictum ſit extricare, & intricare. Lucilius apud eundem, Tricones appellat, qui nugis homines remorentur. Et tricinus quæſtus, pro tardo, ſeu ſicco. Et Varro tricas Atellanas, nugas impeditiſſimas. Equidem non negauerim in voce adluſum ad pilos. Cæterum ab oppido dictũ prouerbium, vero propius eſt Plin. lib. 7. cap. 48. oſtendit oues laudari ſolitas breuitate crurum, & ventris veſtitu, quibus is nudus eſſet, eas apicas appellauit, ceu reticulas, damnatasque.

Corycæus auſcultauit.

Κωρυκαῖος ἠκροάζετο, id eſt, Corycæus auſcultauit. Vbi quis id quod agit, conatus diſſimulare, tamen à curioſis deprehenditur. Vnde natum ſit adagium, ex auctoribus adſcribemus. Corycus mons eſt Pamphyliæ præcelſus ac portuoſus, atq; ob id piratarum inſidiis opportunus, quos ab eo monte Corycæos vocabant. Hi nouam inſidiandi rationem excogitarant. Siquidem diſperſi per portus Coryci montis, miſcebant ſeſe negociatoribus, vt quiſque forte appulerat, ſubauſcultantes, & quid rerũ portarent, & quò nauigare deſtinaſſent, deniq; quo tẽpore decreuiſſent ſoluere. Quę ſimulatq; cognouerat, renunciabant piratis, cum quibus ſocietatem maritimorum latrociniorũ exercebãt. Atque ita per occaſionem ſimul adorti, nauigantes ſpoliabant. Quæ res vbi mercatoribus eſſet comperta, pleraque occultabant, ac diſſimulabant, inſidiarum metu. Sed cũ ne ſic quidem laterent, ſubodorantibus omnia Corycæis, res in prouerbium abiit, τοῦτο κωρυκαῖος ἠκροάζετο, id eſt, Hunc Corycæus auſcultauit. De re vehementer diſſimulata, deprehenſa tamen. Suidas ait, Corycon Pamphyliæ promontorium eſſe, cui ſubiecta ſit, vrbs Atalea. Eius vrbis ciues, ne vexarentur ipſiã prædonibus, qui ſeſe in promontorii arcem receptabant, per alios portus diſſipati ſubauſcultabant, quinam appuliſſent, & quò tenderent, eaque prædonibus renunciabant. Idem ex Ephoro refert Corycæos conuenas quoſpiam fuiſſe, qui condiderint oppidulum in Lydia ſub cacumine Coryci in mare proſpectantis, finitimos Myoneſſo. Hos ſolitos ſeſe negociatoribus in portum appellentibus admiſcere, quaſi negotiatores eſſent & ipſi, mercium aliquid empturi: deinde quæ cognouiſſent Myoneſſiis renunciabant. Myoneſſii nauigantes adoriebantur, prædam ablatam, aut precia quibus ſeſe negociatores redimebãt, quæ Græci λύτρα vocant, cum Corycæis partientes. At Stephanus tradit, Corycum mõtem eſſe altiſſimũ, finitimũ Teo Ioniæ oppido, cui ſubiectus ſit eiuſdem nominis portus. Quo loco meminit & de piratarum inſidiis & prouerbio. De Lydiæ Coryco ſentit & Strabo, cuius verba ſubſcribam ex lib. 4. Πρὶν δὲ ἐλθεῖν ἐπὶ ἐρυθρὰς, πρῶτον μὲν ἔραι παλίχνιον ἐςὶ τηίων, εἶτα κώρυκος ὄρος ὑψηλὸν καὶ λιμὴν ὑπ' αὐτῷ κασύστης, καὶ ἄλλος ἐρυθρᾶς λιμὴν καλούμενος, καὶ ἐφεξῆς πλείους ἕτεροι. φασὶ δὲ τὸν παράπλουν τοῦ κωρύκου πάντα λαστήρια ὑπάρξαι τῶν κωρυκαίων καλουμένων, εὑρομένων τρόπον καινὸν τῆς ἐπιβουλῆς τῶν πλοϊζομένων. κατεσπαρμένους γὰρ ἐν τοῖς λιμέσι τοῖς καθορμιζομένοις ἐμπόροις προσφοιτᾶν, καὶ ὠτακουστεῖν τί φέροιεν καὶ ποῦ πλέοιεν, εἶτα συνελθόντας ἀναχθεῖσι τοῖς ἀνθρώποις ἐπιτίθεσθαι καὶ καθαρπάζειν. ἀφ' οὗ δὴ πάντα τὸν πολυπράγμονα καὶ κατακούειν ἐπιχειροῦντα τῶν λάθρα καὶ ἐν ἀπορρήτῳ διαλεγομένων, κωρυκαῖον καλοῦμεν, καὶ ἐν παροιμίᾳ φαμὲν, τοῦ δ' ἆρ ὁ κωρυκαῖος ἠκροάζετο, ὅταν δοκῇ τις πράττειν δι' ἀποῤῥήτων, μὴ λανθάνῃ δὲ, διὰ τοὺς κατασκοποῦντας καὶ φιλοπευσοῦντας τὰ μὴ προσήκοντα. i. Priuſquã perueniatur Erythras, primum occurrit oppidulum Eræ Teium, deinde Corycus mõs excelſus, atque huic ſubiectus portus Caſyſtas, mox alius portus dictus Erythræ, dein alii complures. Narrant autem Corycum præternauigantibus omnia plena latrociniis eſſe quorundam quos Corycęos appellant. Hi nouum inſidiarum genus commẽti fuerant in nauigantes. Siquidem diſperſi per portus, negociatores qui fortè appulerant, adibãt, ſubauſcultabanq; quid rerum ferrent, quò nauigarent: deinde illos in altum reuerſos collecti adoriebãtur ac ſpoliabãt: vnde factum eſt, vt quemuis curioſum, auidum auſcultandi quæ clanculum & in occulto dicũtur, Corycęũ vocemus, prouerbioq; dicamus, hũc Corycæus auſcultauit, quoties aliquis ſibi viſus eſt egiſſe dixiſſeve clàm, quum tamen nõ latuerit, propter eos qui ſubauſcultant, ac ſciſcitari ſtudent, quę non oportet. Hactenus Strabo. In cuius verbis non videtur abeſſe deprauatio: vna tolletur, ſi pro λαστήρια legas λῃστῶν, altera ſi legas τῶν λάθρα καὶ ἐν ἀποῤῥήτῳ πραττομένων, καὶ διαλεγο-

διαλεγομένων. ſic enim legiſſe videtur interpres. Itaq; quum duę ſint ciuitates eiuſdem nominis, ad vtranque referunt prouerbium auctores. Stephanus oſtendit & in Cilicia ciuitatem Corycum eſſe, quę portu ſaloq; cingitur, vt ait Pomponius Mela, anguſto tergore continenti adnexa, cui vicinia ſpecus illa multorum litteris nobilitata. Iam Cilices piratas fuiſſe accepimus. Hanc eandem arbitror eſſe cum ea, quam in Pamphylia ponunt Zenodotus & Suidas, quòd Pamphylia Cilicię ſit contigua, atque olim bona Cilicię pars imputabatur in Pamphyliam. Idem Stephanus indicat & inſulam fuiſſe eius nominis. Rurſus Cretę promontorium eſſe Coryciam, & eiuſdem nominis portum Aethiopię. Inducunt & comici Deum quempiam Corycęum, exaudiẽtem atque auſcultantem quę gerantur, ſicuti Menãder in Enchiridio, Dexippus in Theſauro, apud Suidam: quod tribus verbis attigit & Heſychius, indicans Corycum Gręcis ſonare vas coriaceum, aut nauim, aut lãceam. Vſurpat hoc adagiũ M. Tullius lib. ad Atticum decimo, epiſtola vltima: Itaque poſthac non ſcribã ad te, quid facturus ſim, ſed quid fecerim. Omnes κωρυκαῖοι videntur ſubauſcultare quę loquor.

Fortes fortuna adiuuat.

CICERO Tuſcul. quæſt. lib. 2. Fortes .n. non modo fortuna adiuuat, vt eſt in veteri prouerbio, ſed multo magis ratio. Citatur alibi ex Ennio. Vſurpatur in Aeneide Maronis. Atque adeo paſſim ab omnibus. Ouidius Faſtorum lib. 2.

Audẽtes: forsq; Deusq; iuuat. Idẽ adluſit:
Audaces adiuuat ipſa Venus.

Rurſum T. Liuius belli Macedonici lib. 4. Fortes fortunam adiuuare aiebant. Admonet adagium fortiter periclitandam eſſe fortunam. Nam his plerunque res proſpere cedere. Propterea quòd id genus hominibus fortuna quaſi faueat, infenſa iis, qui nihil audent experiri, ſed veluti cochleæ perpetuo latent intra teſtas.

Currentem incitare.

Τὸν τρέχοντα ὀτρύνειν, id eſt, Currentem incitare, eſt adhortari quempiam ad id, ad quod iam ſuapte ſponte tendit. Atque hac figura mitigamus, vel pręcludimus magis, offenſam admonitionis. Cicero ad Caſſiũ: Vt Cęſarem in Italia viderem, ſic enim arbitrabamur, eumq; cum multis honeſtiſſimis viris conſeruatis, ad pacem currentem, vt aiunt, incitarem. Idem ad Quintum fratrẽ lib. 2. Quare facis tu quidem fraterne, quod me hortaris. Sed mehercle, currentem nunc quidem. Rurſus ad Atticum: Quod me hortaris, vt eos dies conſumam in philoſophia explicanda: currentem tu quidem. Idem in Oratore: Facilius enim eſt, currentẽ, quod aiunt, incitare quàm commouere languentem. Plinius ad Cannium: Scio te ſtimulis non egere, me tamen tui charitas euocat, vt currentem quoque inſtigem. Ducta eſt metaphora ab his, qui curſu certant, quibus acclamatio ſolet addere velocitatem. Lucianus ex Homero citat ad Nigrinum: Θάρρει ὦ γαθέ. τοῦτο χάριτι τὸ τοῦ ὁμήρου, σπεύδοντα καὶ αὐτὸν παρακαλεῖς. i. Bono es animo, quando quidem iuxta Homericum illud, hortaris eum, qui ipſe ſua ſponte properet. Extat autem Iliados θ.

Ἀτρείδη κύδιστε, τί με σπεύδοντα καὶ αὐτὸν
Ὀτρύνεις. id eſt,
Quid me ſponte mea properantem maxime Atrida
Extimulas? Eodem adluſit Odiſſ. ω.
Ὣς εἰπὼν ὤτρυνε πάρος μεμαυῖαν Ἀθήνην. i.
Iandudum promptam, ac cupientem, his Pallada dictis
Excitat.

Itaque currentem incitamus, cum ad id vocamus aliquem, ad quod ſuapte cupiditate fertur, ac propendet. Quemadmodum meminit Dion, Timotheum cantorem quempiam certa quadam cantione, quę Palladis vocatur, Alexandri Magni animum repente ad belli cupiditatem incitare ſolitum. Atque incitabat ille quidem, ſed ſponte currentem, vt pote natura ſanguinarium & belli ſitientiſſimum. Alioqui Sardanapalũ illum πάναβρον, id eſt, molliſſimum, iiſdẽ modis haud vnquam commouiſſet. Terẽt. in Andria torſit in malam partem, omiſſa metaphora: ſi hic non inſanit ſatis ſua ſpõte inſtiga. Huc pertinent illa M. Tull familiaria, E curſu reuocare. In principio Topicorum, E curſu ipſo reuocauit volũtas tua. Et in curſu eſſe, & Curſum interrumpere.

Calcar addere currenti.

EANDEM ſententiam aliunde ducta metaphora, extulit Plinius iunior in epiſtola

quadam ad Pompeium Saturnium: Flagitabas, vt tibi aliquid ex meis ſcriptis mitterem, cum ego id ipſum deſtinaſſem. Addidiſti ergo calcaria ſponte currenti. Tranſlatione ſumpta ab equitibus, qui nonnunquam etiam ſponte currentibus equis, quo currant celerius, calcar addunt. Ita nobis calcar addit, qui extimulat languentes: addit currentibus, qui cupiditatem, ac ſtudium noſtrum auget, acuitq; Ouidius.

Non opus admiſſo ſubdere calcar equo.

Sunt autem ferme prouerbiales in totum illæ metaphoræ: Subdere calcar, ſubdere ſtimulos, quemadmodũ & illę: Iniicere fręnũ cõpeſcere fręno, reuocare fręno: M. Tullius ad Atticũ: Adſeribit ẽt & quaſi calcar admouet. Idem ad eundẽ lib. 6. Sed alter, vt dixit Iſocrates in Ephoro & Teopompo, frænis eget, alter calcaribus. Plato lib. de Legib. 9. ἄριστ' ὦ κλεινία, καθάπερ τὶ μὲ ὥσπερ φερόμενον ἀντικρούσας ἀνήγειρες. id eſt, Opportune me Clinia, impetu currentem retudiſti. Et illud Ciceronis: E medio curſu reuocauit.

In triuio ſum.

Ἐν τριόδῳ εἰμὶ λογισμῶν, id eſt, In triuio ſum conſilii. In eos, qui dubitant, quiq; incerti ſunt animi, hæſitantes quid potiſſimum eligant. Tranſlatum ab iis, qui faciunt iter, & ſi quando triuium occurerit, addubitant, quam viam oporteat ingredi. Nam viam pro ratione conſilii frequenter apud Græcos auctores reperies, vt apud Euripidem in Hecuba, σῶν ὁδὸν βουλευμάτων. id eſt, Tuorũ via cõſiliorum. Theognis, ἐν τριόδῳ ἵσταμαι. id eſt, In triuio conſiſto. Alludit huc & Plato lib. de Legibus ſeptimo: vetans ne ſi qua res admiranda atque inuſitata occurrerit, protinus ad eam amplectendam accurramus, ſed perinde quaſi ad triuium aliquod venerimus, ignari viæ, conſiſtamus, neque ante pergamus, quam peruestigatũ ſit quò quæque ducat via, καθάπερ, inquit, ἐν τριόδῳ γενόμενος.

Bis ac ter, quod pulchrum eſt.

Δὶς καὶ τρὶς τὸ καλόν. id eſt, Iterum ac tertio, quod pulchrum eſt, ſubaudi, dicendum eſt. Vſurpatur à Platone cum aliis in locis, tum in Philebo, ἃ καὶ πρότερον ἐμνήσθημεν, εὖ δ' ἡ παροιμία δοκεῖ ἔχειν, τὸ δὶς καὶ τρὶς τό γε καλῶς ἔχον ἐπαναπολεῖν τῷ λόγῳ δεῖν. id eſt, De quibus & ante meminimus. Cæterum bene videtur prouerbio dictum, quod egregium ſit id iterum, ac tertio in ſermone repeti oportere, Idem in Gorgia. καὶ δὶς γάρ τοι καὶ τρὶς φασὶ καλὸν εἶναι τὰ καλὰ λέγειν τε καὶ ἐπισκοπεῖσθαι. id eſt, Atqui pulchrum aiũt ea quę pulchra ſunt iterum ac tertio tum dicere, tum conſiderare. Rurſum lib. De legibus ſexto: λέγω δὲ καθάπερ εἰ ποιῶν ἄρτι δή. δὶς γὰρ τό γε καλὸν ῥηθὲν οὐδὲν βλάπτει. id eſt, Dico autem quemadmodum modo dicebam. Nam nihil lędit, quod pulchrũ ſit bis dicere. Lucianus in Dipſadibus citans eundem Platonem, κόρος, inquit, οὐδεὶς τῶν καλῶν, id eſt, Nulla ſatietas rerum honeſtarũ. Omnino ea vis ineſt rebus egregiis, vt quo ſępius, ac preſſius inſpiciãtur, hoc magis ac magis placeant, vt ait Horatius:

Quæ ſi propius ſtes,
Te capiet magis, ac decies repetita placebit.

Contrà, quæ fucata ſunt aut vulgaria, nonnunquam initio adrident nouitate ipſa, mox repetita ſordeſcunt. Quemadmodum Plinius lib. 15. cap. 24. meminit de ſylueſtri quodam pomi genere, quod vnedonem vocant, propterea quòd vnum tantum edi poſſit. Eſt etenim inhonorum, vt ait, atque hinc nominis ratio.

Fratrum inter ſe iræ ſunt acerbiſſimæ.

Si quando ſimultas inciderit inter fratres, ea ſolet eſſe atrocior, quàm vulgarium inimicorum. Suppetunt abunde multa ex hiſtoricis exempla: Cain & Abel: Romuli & Remi: Iacob & Eſau. Antonini Seueri Imperatoris filii in Getam odium, vſque adeo ſæuum ac pertinax fuit, vt ne morte quidẽ illius atrociſſima potuerit ſaturari, quin & in omnes illius amicos ſęuiret. Qua de re fertur adagium, idque commemoratur ab Ariſtotele lib. Politicorum ſeptimo, παρ' ὧν γὰρ ὀφείλεσθαι δεῖν τὴν εὐεργεσίαν ὑπολαμβάνουσι, πρὸς τῷ βλάβει, καὶ ταύτης ἀποστερεῖσθαι νομίζουσιν. ὅθεν εἴρηται χαλεποὶ γὰρ πόλεμοι ἀδελφῶν. καὶ οἱ τὸ πέρα στέρξαντες οἵδε καὶ πέρα μισοῦσιν. id eſt, A quibus, inquit, deberi beneficium, exiſtimãt, ab iiſdem non ſolum fraudari beneficio, ſed inſuper lędi ſe putãt. Vnde prouerbio dicitur, acerba enim bella fratrum. Et qui ſupra modum amãt, iidem & ſupra modum oderunt. Hactenus Ariſtoteles. Huc reſpexit Euripides in Iphigenia Aulidenſi:

Δεινὸν κασιγνήτοισι γίγνεσθαι λόγους

Μάχας

Μάχας δ' ὅταν ποτ' ἐμπίπτωσιν εἰς ἔριν. i.
Res dira verbis inuicem altercarier,
Dictiſque fratres dimicare mutuis,
Si quando lis inciderit aut contentio.

Tantum tollet, qui vitulum ſuſtulerit.

ADAGIVM in fornice natū, vti videtur, ſed quod ad vſum verecundiorē commode torqueri poſſit, ſi quando ſignificabimus maiora peccaturum adultum, qui puer vitiis minoribus aſſueuerit. Extat in fragmētis Arbitri Petronii, his quidem verbis: Obſtupui ego, & nec Gitonem verecūdiſſimū puerum ſufficere huic petulantiæ affirmaui, nec puellam eius ætatis eſſe, vt muliebris patientiæ legem poſſit accipere. Itaq;, inquit, Quartilla, minor eſt, q̄ ego fui, cùm virum paſſa ſum? Iunonē meam iratam habeam, ſi me vnquā meminerim virginem fuiſſe. Nam infans cum paribus inquinata ſum, & ſubinde prodeuntibus annis, maioribus me pueris applicui, donec ad hāc ętatem perueni. Hinc etiam natum eſt prouerbium illud, vt poſſe dicatur taurum tollere, qui vitulum ſuſtulerit. Non abſurdū videtur, adagium ad Milonis Crotoniatæ factum referri, qui quotidie vitulum aliquot ſtadiis geſtare ſolitus, eundem taurum factum, citra negocium geſtaſſe legitur. Atque ita quadrabit in eos, qui paulatim rebus etiam maximis aſſueſcunt.

Viuorum oportet meminiſſe.

VIVORVM meminiſſe oportet. Vetus adagium in eos, qui plurimum de vita defunctis loquuntur, id quod vulgo putant ominoſum, mortuos in ore habere, eosque velut citatos in ſermonem adducere. Vnde & M. Varro lib. de lingua Latina tertio, putat lethū ἀπὸ τῆς λήθης, id eſt, obliuione dictum, quaſi in obliuionem abire cōueniat, qui vita exceſſerit: atque in funeribus ſic quondam à præcone dici ſolere; Ollus letho datus eſt. Refertur adagium à Cicerone lib. 5. de Finibus bonorum & malorū. Vbi cum Piſo, deinde Q. Cicero dixiſſent, ſe vehemēter commoueri recordatione clarorum virorum, ex contemplatione locorum, in quibus aliquādo viui verſati fuiſſent, & vtrorq; recenſuiſſet, quorū memoria potiſſimum delectaretur: tum Pomponius Atticus quaſi iocans: At ego, inquit, quē vos, vt deditum Epicuro, inſectari ſoletis, ſum multum equidem cum Phædro, quē vnice diligo, vt ſcitis, in Epicuri hortis, quos modo præteribamus, ſed veteris prouerbii admonitu viuorum memini. nec tamen Epicuri licet obliuiſci, ſi cupiam, cuius imaginem non modo in tabulis noſtri familiares, ſed etiā in poculis & anulis habent. Hactenus Cicero. Plautus itē in Truculento: Dum viuit, hominem noueris: dum mortuus eſt, quieſcas. Thaletis dictū iure celebratur, oportet non minus abſentium amicorum, quàm præſentium memores eſſe.

Cum laruis luctari.

CVM laruis luctari, dicuntur ii, qui vita defunctos inſectantur maledictis. Suidas Ariſtophanem citat, qui ſcripſerit:

Ῥοῦς παῦ ὦ δέσποθ' Ἑρμῆ,
Νεκρὸν γὰρ ὄντα τὸν Κλέων' ἐλοιδόρει. id eſt,

Compeſce cōpeſce here Mercuri, mortuo enim Cleoni conuiciatus eſt. Lucianus in Sectis: Σκιαμαχῶσι πρὸς ὑμᾶς ἀπόντας. id eſt, Vmbraticam pugnam aduerſus vos abſentes pugnant. Sentit autem de mortuis & abſentibus. Meminit huius Plinius in pręfatione hiſtorię mundi, ad hunc modū, Nec plancus illepide, qui cū diceretur Aſinius Pollio orationes in eum parare, quæ ab ipſo, aut liberis poſt mortē Planci ederentur, ne reſpondere poſſet: Cum mortuis non niſi laruas luctari. Quo dicto ſic repercuſſit illos, vt apud eruditos nihil impudentius videretur. Ariſtoteles in rhetoricis citat Platonem ex politia, qui ſcripſerit eos, qui mortuos adlatrarent, videri ſimiles catellis, qui lapides iactos morderēt, ipſos qui læſiſſent non attingerent.

Iugulare mortuos.

HVIC ſimile videtur iugulare mortuos, pro eo quod eſt inſectari defunctos, & pugnare cū iis, qui iā extincti ſint. Translatū à bellis, in quibus ignauum ac ridiculum ſit, proſtratos atque interfectos iugulare: rurſus cum viuis congredi, forte. Refertur à Laertio in Menedemo. Is Bionem, cum diuinos ſtudioſe inſectaretur, ait iugulare mortuos, nimirum iam exploſos, & omnium ſententia reprobatos. Ariſtopha. ἐν ἥρωσιν ſcripſit, τοὺς τεθνηκότας ἀποκτείνειν id eſt, defunctos occidere. Fiet lepidior metaphora, ſi paulo longius detorqueatur. Ve

ſi qui

ſi quis dicat eum iugulare mortuos, qui librum impugnet, à nullo non damnatum: aut diſputet aduerſus ſententiam, omnium ſuffragiis iam olim reiectam: aut ſi quis vituperet rem, omnibus per ſe deteſtatam.

Cygnea cantio.

Κύκνειον ᾆσμα, id eſt, Cygnea cantilena. Refertur inter Græcanica prouerbia. Notatur & ab Aeliano in opere, De naturis animalium, prouerbii vice. Conuenit in eos, qui ſupremo vitę tempore facundè diſſerunt, aut extrema ſenecta ſuauiloquentius ſcribunt, id quod ferè ſolet accidere ſcriptoribus, vt poſtrema quęque minime ſint acerba, maximeq́; mellita, videlicet per ętatem maturefcente eloquentia. Potiò cygnos inſtante morte mirandos quoſdam cantus edere, tam omnium literis eſt celebratum, quàm nulli vel compertum, vel creditum. Nam Lucianus negat, ſe vel vidiſſe cygnos cum in Pado flumine nauigaret. Aelianus addit cygnos non canere, niſi flante zephyro uento, quem Latini fauonium dicunt. Martialis:

Dulcia defecta modulatur carmina lingua,
Cantator cygnus funeris ipſe ſui.

Neq; deſunt philoſophi, qui huius rei cauſam etiam addere conantur, affirmantq́ue id accidere propter ſpiritus per collum procerum & anguſtum erumpere laborantes. Diuus Hieronymus in quodam laudans ſenilem eloquentiam, cõmemoratis aliquot ſcriptoribus: Hi omnes inquit, neſcio quid cygneum vicina morte cecinerunt. Idem in epitaphio Nepotani: Vbi eſt ille ἐργοδιώκτης noſter, & cygneo canore vox dulcior? Meminit adagii & Atheneus lib. Dipnoſo. 14. ex auctore Chryſippo: referens quendã adeo impenſe delectatum fuiſſe dicteriis, vt cum eſſet à carnifice trucidandus, dixerit ſe velle mori, decantata cygnea cantione: ſentiens, opinamur, dictum aliquod ſalſum, quod ſimul atque proloquutus eſſet, non cunctaretur emori. M. Tullius pręfans in librum De oratore tertium, de L. Craſſo ita loquitur: Illa tanquam cygnea fuit diuina hominis vox & oratio, quam quaſi expectãtes poſt eius interitum veniebamus in curiam, vt veſtigium illud ipſum, in quo ille poſtremum inſtitiſſet, contueremur.

Neſtorea eloquentia.

CONSIMILEM admodum Neſtoris Pyliorum ducis facundia in prouerbiũ abiit: ſi quando ſenilem ſuauiloquentiam ſignificamus. Nam huic Homerus, vt tria ſecula, ita plus quàm mellitam quandam facũdiam affingit. Sic enim ait in Iliados α.

Τοῖσι δὲ Νέστωρ.
Ἡδυεπὴς ἀνόρουσε λιγὺς Πυλίων ἀγορητής·
Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. id eſt,
Poſt hos aſſurgit Pylius dux ille diſertus
Neſtor, cuius ab ore fluit vox melle liquẽti Dulcior.

Quem locum imitans Theocritus, auctore Plutarcho ſcripſit in Bucolicis:

Οὕνεκά οἱ γλυκὺ μοῦσα κατὰ στόματος χέε νέκταρ.
Propterea, q̃ in os illi prædulce camœna
Infudit nectar.

Huc ſpectat & Horatianum illud:

Fidis enim manare poetica mella.
Te ſolum.

Lepos Atticus. Eloquentia Attica.

INTER reliquos Græciæ populos, lepos quidam, & feſtiuitas quaſi vernacula ac peculiaris adeſt Atticis, adeo vt & in prouerbium abierit, Atticus lepos: Attica eloquẽtia, pro ſumma. Terentius in Eunucho: Dixin' in hoc Atticam eſſe eloquentiam? Cũ inſulſum atq; inuenuſtum militem ridetet. Diuus Hieronymus ad Pammachiũ, Iouinianum, vt opinamur, irridens: Hæc, inquit, Plautina eloquentia, hic lepos Atticus, & Muſarum, vt dicitur, eloquio comparandus. Quanquam illud de Muſarum eloquio ad M. Varronis elogium de Plauto celebratum reſpicit, qui dixit, Muſas ipſas ſi Latine loqui voluiſſent, Plautino ore fuiſſe locuturas. Huc adluſit & Lucianus in libello De mercede ſeruientibus: κἂν ἔτι σολοικίσαντες τύχωσιν, αὐτὸ τὸ τῆς ἀττικῆς καὶ τοῦ ὑμηττοῦ. id eſt, Quòd ſi quando quid ẽt ruſtice dixerint, hoc ipſum mere Atticum, atque ab Hymetto profectũ videri volunt. Eſt autem Hymettus mons Atticæ, mellificio nobilis. Vnde & mel Atticum, & Hymettia mella. Quæ præcipua fuiſſe teſtatur & Martialis in Xeniis:

Hoc tibi Theſei populatrix miſit Hymetti
Palladis à ſyluis nobile nectar, apis.

Mandrabuli more res ſuccedit.

Ἐπὶ Μανδραβόλου χωρεῖ τὸ πρᾶγμα, id eſt, Res Man-

Mādrabuli ordine ſuccedit, hoc eſt, in dies in peius labitur. Inde natum, quòd Mandrabulus quidam cum theſaurum repeririſſet, primum auream ouem poſuit Iunoni Samiæ, proximo anno argenteam, tertio æream. Lucianus De mercede ſeruientibus: Ἀλλὰ χαίρεις γε, καὶ σεαυτὸν ἐξαπατᾷς, καὶ ἀεὶ τὰ μέλλοντα βελτίω γενήσεσθαι νομίζεις. τὸ δὲ ἔμπαλιν ἢ σὺ ἤλπιζες, γίγνεται, καὶ ὡς ἡ παροιμία πλησίον, ἐπὶ Μανδραβούλου χωρεῖ τὸ πρᾶγμα, καθ' ἑκάστην, ὡς εἰπεῖν, ἡμέραν ἀποσμικρυνόμενον, καὶ εἰς τοὐπίσω ἀναποδίζον. id eſt, Tu tamen vtcunque gaudes, tibiq́; ipſi imponis, ſemperq́ue credis meliora futura, quæ ſequentur: atqui id contrà quàm ſperaras euenit, planeq́ue iuxta prouerbium, ad morem Mandrabuli tibi negocium procedit, dum in ſingulos, vt ita dixerim, dies fit minus ac deterius, atq; in tergum retrocedit. Alciphron in epiſtola quadam: Καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν ἐπὶ τὰ Μανδραβούλου χωρεῖ τὰ πράγματα. id eſt, Iuxtaq́ue prouerbium, ad exemplum Mandrabuli res ſuccedūt. Nō intempeſtiuiter itaque dicitur in eos, qui in deterius abeunt. Quemadmodū Menedemus apud Plutarchū, permultos Athenas venire ſtudii cauſa: principio ſapientes, deinde philoſophos, poſtea rhetoras, poſtremo idiotas euadere. Nec alienū fuerit hic nobilem illam Platonis ſententiam adſcribere, ex libro De legibus primo: Τὸ νικᾶν αὐτὸν αὑτὸν πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ, πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον. id eſt, Si quis ipſe ſeipſum vincat, omnium victoriarum tum prima, tum optima eſt. Ruſum ipſum ſeipſo inferiorem eſſe, omnium & turpiſſimum eſt, & grauiſſimum. Vincit enim ſeipſum, qui proficit in melius, at ſeipſo inferiorem euadere, eſt deteriorem reddi.

Maturè fias ſenex.

MATVRE' fias ſenex, ſi diu velis eſſe ſenex. Latinorum prouerbium, quo monemur, vt integra adhuc ętate deſiſtamus à laboribus iuuenilibus, ac valetudinis curam agere incipiamus, ſi velimus eſſe viuaci ac diuturna ſenecta. Nam ſenectutis ſors, ociū & quies. Vſurpatur à Catone maiore apud Ciceronem: Neque enim, inquit, vnquam aſſenſus ſum veteri illi, laudatoq́ue prouerbio, quod monet maturè fieri ſenem, ſi diu ſenex eſſe velis. Hoc quanquā Catoni non probatur, homini duro, quiq; ſibi nec extrema ſenecta remittendis laboribus indulſerit, tamen audiendum nobis, maxime ſi de vitiis iuuentæ ſentias, puta libidine, bibacitate, turbulentia vitæ: quæ niſi quis maturè reliquerit, aut nūquam perueniet ad ſenectam, aut breuem habiturus eſt ſenectam.

Senis doctor.

Γεροντοδιδάσκαλος, id eſt, Senis doctor. Citatur ſæpiuſcule titulus hic à Nonio Marcello, inter titulos fabularum Varronis, quem dubium non eſt prouerbialem eſſe, ſicuti ſunt alii plerique. Conuenit in eum, qui in re ſera, atque intempeſtiua fruſtra ſumit operam. Siquidem vt eſt iuuenta docilis, atque in quemuis habitum ſequax, ita ſenecta intractabilis, tarda, atq; obliuioſa. Proinde Theognis:

Μή με δίδασκ', οὔτοι τηλίκος εἰμὶ μαθεῖν. i.
Ne doceas, me ætas iam facit indocilem.

Euripides in Bacchis:

Γέρων γέροντα παιδαγωγήσω σ' ἐγώ. id eſt,
Senem ſenex, & ipſe te erudiuero.

Atq; hic quidem verſus inuentus eſt in Sophoclis Philocteta, quem celebrem ac prouerbialem fuiſſe teſtatur Gellius li. Noctiū decimotertio, ca. 17. Varro titulum ſuum ſumpſiſſe videt ex Euthydemo Platonis, vbi Socrates narrat Connum præceptorē ſuū, à quo ſenex fidibus canere didicit, ludibrii cā à pueris vocatū fuiſſe γεροντοδιδάσκαλον. Ad hanc ſententiam pertinet, quod dixiſſe ferunt Diogenem: Νεκρὸν ἰατρεύειν καὶ γέροντα νουθετεῖν ταὐτόν ἐστιν, id eſt, Mortuo mederi, & ſenem admonere, idem eſſe. Quanquam inutilis eſt ſententia, quæ ſenes deterret à diſcendis iis, quæ neſcire turbe eſt.

Senis mutare linguam.

CVM ad omnem diſciplinam tardior eſt ſenectus, tum potiſſimum ad diſcendam linguam, quæ facultas maxime pueris à natura data eſt. Quapropter etiam vulgò cōpertiſſimum, pueros facile quamuis exprimere linguam: contrà natu grandiores, aut non aſſequi, aut parum feliciter imitari. Inde prouerbium, ſenis mutare linguā, de fruſtra, atq; intempeſtiuè laborantibus. Diuus Hieronymus præloquens in quatuor Euangelia, Pius, inquit, labor, ſed periculoſa pręſumptio, iudicare de cæteris, ipſum

ipſum ab omnibus iudicandum, ſenis mu rare linguam, & caneſcentem mundum ad initia retrahere paruulorum. Quo ſignificatur adultam ætatem ad omnia minus eſſe tractabilem, quàm rudes illos ac teneros annos, id quod elegauti metaphora dictũ eſt à Naſone:

Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus vmbras,
Quo poſita eſt primum tempore virga fuit.
Tunc poterat manibus ſumma tellure reuelli,
Nunc ſtat, in immenſum viribus aucta ſuis.

Quare tunc formandi mores, cum mollis adhuc ætas: tunc optimis aſſueſcendum, cum ad quiduis cereum eſt ingenium. Nã poſteaquam annis iã ceu diriguit animus, & vix dediſcimus, quæ perperã didicimus, & quæ neſcimus, nõ ſine maximo negocio nobis inculcantur. Neque hæc diximus, vt adultiores à diſcendo deterreantur, cum nulla ſit ætas ad diſcendum ſera, ſed vt pueros ad diſcendi ſtudium acuamus. Ne hóc quidem prætermittendum, quanquam vulgo iactatum: Senex pſittacus negligit ferulam. Adagii ſenſus tametſi per ſe non eſt obſcurus, tamen magis liquebit ex Apulei verbis, quę ſunt in libro Floridorum ſecũdo de pſittaco: Quæ ruſticum noſtrum ſermonem cogitur æmulari, ferrea clauicula caput tũditur, Imperium magiſtri vt perſentiſcat. Hęc ferula diſcenti eſt. Diſcit autem ſtatim pullus vſque ad duos ætatis ſuę annos, dum facile os vti conformetur, dum tenera lingua vti conuibretur. Senex autẽ captus, & indocibilis eſt & obliuioſus. Hactenus Apuleius. Indicat & Plinius libro 10. cap. 42. mirum eſſe docilitatem huic aui, verum non niſi primis duobus vitæ annis. His finitimum eſt, quod vulgo quidem, attamen haudquaquam ineleganter dicitur: Serum eſſe, canes vetulos loris aſſuefacere.

Caſcus Caſcam ducit.

NEQVE longe hinc diſſidet illud, quod Varro refert libro de lingua Latina tertio: Caſcus caſcam ducit: quoties ſimilis ſimilem delectat, vetulus vetulam, deformis deformem, improbus improbum. Nam antiquitus caſcum dicebatur, quod nos vetus appellamus: idque, vt auctor eſt idem Varro, lingua Sabinorum, quæ in Oſcam vſque linguam radices egerit, qua Caſnar ſenex dicitur, eoq; Ennium, vt Oſcæ linguæ peritum ſcripſiſſe:

Quã primũ caſci populi genuere Latini.

Caſcos Latinos priſcos appellat. M. Tullius Tuſculanarum quæſtionum lib. 1. Itaque vnum illud erat inſitum priſcis illis, quos appellat caſcos Ennius. Citat autem Varro adagium, tanquam à Manilio quodam profectum, qui dixerit, non eſſe mirũ, ſi caſcum caſca duxiſſet, quoniam is canoras faciebat nuptias. Videtur eſſe iocus in anum vetulo nuptam, adluſumq; ad vocẽ caſci, perinde quaſi deducatur à canendo. Refertur ibidem epigramma Papinii cuiuſdam, quod ſcripſit in adoleſcentem nomine Caſcam.

Ridiculum eſt cum te Caſcam tua caſca dicit.

Opinor adoleſcentem duxiſſe vetulã, proinde abſurdum videri, quoties caſca, id eſt, vetula, maritum iuuenem veluti ſuo ipſius nomine Caſcam vocaret. Fortaſſe prouerbii iocus ad priſcum nuptiarũ morem ſpectat, quem refert Plutarchus in Problematis. Qui deducebant ſponſam in domum ſponſi, iubebant his verbis alloqui, Vbi tu Caius, ego Caia.

Bis per omnia.

Δὶς διὰ πασῶν, id eſt, Bis per omnia. Hoc prouerbio diſcrimen ingens, ac longiſſimum interuallum ſignificabant. Vnde quæ pugnantiſſima inter ſeſe viderẽtur, totoq; diſſidere genere, ea, δὶς διὰ πασῶν inter ſe diſcrepare dicebant. Lucianus in lib. De conſcribenda hiſtoria: Καὶ τὸ τῶν μουσικῶν δὴ τοῦτο, δὶς διὰ πασῶν ἐστὶ πρὸς ἄλληλα. hoc eſt, Deniq; iuxta muſicorum prouerbium, δὶς διὰ πασῶν interuallo ſeſe mutuo reſpiciunt. Idem in Apologia: Ἀλλά μοι ἐκεῖνο ἐνθύμησαι, ὡς πάμπολυ τὰ τοιαῦτα διαφέρει, ἐς οἰκίαν τινὸς πλουσίου ἀπὸ μισθοῦ παρελθόντα δουλεύειν, καὶ ἀνέχεσθαι ὅσα μοί φησι τὸ βιβλίον, ἢ δημοσίᾳ πράττοντά τι τῶν κοινῶν, καὶ ἐς δύναμιν πολιτευόμενον, ἐπὶ τούτῳ παρὰ βασιλέως μισθοφορεῖν. διελὼν δὴ καὶ ἰδίᾳ καθ᾽ ἑκάτερον, σκόπει. εὑρήσεις γὰρ τῶν μουσικῶν δὴ τοῦτο, δὶς διὰ πασῶν τὸ πρᾶγμα, καὶ τοσοῦτον ἐοικότας ἀλλήλοις τοὺς βίους ὅσον μόλυβδος ἀργύρῳ καὶ χαλκὸς χρυσῷ, καὶ ἀνεμώνη ῥόδῳ, καὶ ἀνθρώπῳ πίθηκος. μισθὸς μὲν γὰρ δὴ κἀκεῖ, κἀν-

τῆνδε καὶ τὸ ὑπὸ ἄλλῳ τὰ πάντα, τὸ δὲ πρᾶγμα παμπόλλην ἔχει τὴν διαφωνίαν. id eſt, quin illud mihi iã cõſidera, quàm maximo hęc inter ſeſe diſcrimine diſtare, videlicet in opulenti cuiuſpiã ædes adſcriptum, ſeruire ſeruitutem, & ea omnia perferre, quæ libellus ille meus commemorat, & publicè populi negocium gerentem, ac pro virili remp. adminiſtrantẽ, hoc nomine ab Imperatore ſalarium accipere. Age perpende hæc, & vtrunque per ſe, priuatimq́; contẽplare. Reperies nimirum iuxta illud muſicorum prouerbium, δὶς διὰ πασῶν negotio diſcrimen ineſſe. Et has duas vitæ rationes tantum inter ſe conuenire, quantum affinitatis eſt plumbo cum argento, æri cum auro, anemonę cum roſa, homini cum ſimia. Nam merces quidem accipitur & illic, quẽadmodum hic quoque, & vtrobiq; contingit, vt alii ſubiectus pareas. Ceterum ipſius negocii non mediocris eſt diſſonantia. Hactenus Lucianus. Adagium, vt is etiam indicauit, ex arte muſica mutuo ſumptũ eſt. Nam Macrobius commẽtario in Somniũ Scipionis ſecundo, quinq; ſpecies harmoniarum commemorat: διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν, διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, & δὶς διὰ πασῶν. Ex compoſitis harmoniis διὰ τεσσάρων, & διὰ πέντε; conſtituitur διὰ πασῶν, cui nominis hoc inditum eſt, ꝙ abſolutam reddat ſymphoniam, vt mihi videatur huc & illud reſpicere prouerbium, qđ alio loco commemorabimus, ἅπαντα τ' ὀκτώ. Similiter Plutarchus, & quicunq; veterũ, vel apud Græcos, vel apud Latinos de muſicæ diſciplina conſcripſerunt, Harmoniarum metam figunt in ea, quæ vocatur δὶς διὰ πασῶν. Boethius item libro De muſica primo, tradit, antiquitus harmonicam rationem heptachordo duntaxat conſtitiſſe, hoc eſt, fidibus ſeptem, quarum ima, ὑπάτη dicebatur, ſumma νήτη. Deinde alias chordas adiicientibus aliis, ita creuit vocum numerus, vt ad duplicatum heptachordum perueniretur. Atque hic progrediendi finis futurus videbatur, niſi quòd ipſa ſymphoniarum ratio μέσην illam, quæ in heptachordo locum nomini congruentẽ obtinuerat, & vtroq; ad extremã relata chordam, harmoniam διὰ τεσσάρων edebat, deſiderare videretur. Hac igitur adiecta, & in ſuum immiſſa locum, ad quindecim chordas peruentum eſt, quarum extremam alteram, προσλαμβανόμενον dixere, alteram νήτην ὑπερβολαίων. Ita fit, vt μέση vtroq; relata, reddat harmoniã διὰ πασῶν: rurſum extremarum vtralibet ad μέσην relata, eandem conſtituat harmoniam. Porrò ſumma relata ad imam ſymphoniam reddat quam vocant δὶς διὰ πασῶν: propterea quòd hac, qua dixi, ratione, bis complectatur eã harmoniam, cui nomen διὰ πασῶν. Quoniam autem hac fini conſtitit harmonica ratio, nec vlterius procedere licuit, tractum eſt in popularem ſermonem, vt quæ longiſſimo diſcrimine inter ſe diſſita eſſent, ea δὶς διὰ πασῶν diſtare dicerent, perinde quaſi dicas adeo ſeiuncta, vt magis ſeiungi non queãt. Cui ſimilimum illud, ἐκ διαμέτρου. id eſt, ex diametro.

Vbi timor, ibi & pudor.

Ἵνα δέος ἔνθα καὶ αἰδώς, id eſt, vbi timor, ibi & pudor. Prouerbialis ſentẽtia, quæ hodieq; vulgo manet, cui ſimilis illa Terentiana, Omnes deteriores ſumus licentia. Et maxima pars hominum formidine fuſtis à maleſactis temperat. Plato libro De legibus quinto: Ἡ δ' ἄδεια ἀναισχυντίαν ἐτέκεν. id eſt, Audacia vero parit impudentiã, ἄδειαν autem vocant, cum abeſt metus. Item in Euthyphrone citat ex poeta quopiam. Eſt enim hemiſtichion carminis heroici.

Ἵνα γὰρ δέος ἔνθα καὶ αἰδώς. id eſt,
Vbi enim timor, & pudor illic.

Suidas indicat eſſe Epicharmi.

Foras Cares, non amplius anthiſteria.

Θύραζε κᾶρες, οὐκ ἔτ' ἀνθεστήρια. id eſt,
Cares foras, peracta enim anthiſteria.

Dici conſueuit, vbi quis ſemper eadem ſibi ſperat accommoda aut idẽ ſemper licitum fore credit, quod aliqñ pro tẽporis ratione fuerit pmiſſum. Veluti ſi quis ſemel expertus cuiuſpiã liberalitatẽ, ſubinde redeat, aliquid muneris petens: aut eũ pueri permiſſam ſibi ad tempus feriandi ludendique facultatem vltra tempus prorogant. Originem prouerbii tradunt ad hũc modum: Athenienſibus menſis quidam anthiſterion appellabatur, quòd is plurimos flores pro gigneret. In hoc feſta quæpiam agebantur, & conuiuia liberiora, quẽadmodum in Saturnalibus fieri conſueuit apud Romanos, in quibus & ſeruis accumbere

licebat,

licebat feriatis interim ab opere. Exactis autem feriis, cum iam ad ſolitas operas reuocarentur, hoc pacto dicebant heri Foras Cares, non iam amplius antiſteria. Cares autem ſeruos appellabant, quòd ea gens mercenariis operis quæſtum factitaret, velut omnium ſerui quicunq; cōduxiſſent. Sunt qui dicant, Cares olim Atticæ regionis partem obtinuiſſe. Athenienſes autem cū Anthiſteriorum ſolennitatem agerent, ſolere Cares in ciuitatem atq; in domos receptos ad feſti cōmunionem admittere: deinceps peracto ſolennitatis tempore, ſi quos è Caribus offendiſſent in vrbe ceſſantes, per iocum dicebant,

Θύραζε κᾶρες οὐκ ἔτ' ἀνθεστήρια. id eſt,
Exite Cares acta enim anthiſteria.

Sonat autem ea vox Græca perinde, quaſi dicas: Floralia Latine, quorum licentia multorum litteris notiſſima eſt. Non diuerſum eſt quod ait Seneca in ludrico in Claudium ſcripto, Non ſemper erunt Saturnalia.

Nā Saturnalib' ſeruis quoq; libertas erat.

Fures clamorem.

Οἱ φῶρες τὴν βοήν, id eſt, Fures clamorem, ſubaudiendum, timent aut ſeu ſerunt, Quadrabit in eos, qui ſibi conſcii, metuunt ne deprehendantur, aut qui peracto maleficio ſugitant pauitantq;. Habet autem hoc cum omnis malefacti conſcientia, tum præcipue furti, vt hominem trepidum reddat ac lucifugam. Huc adluſit Vergilius:

Et cum clamarē, quò nunc ſe proripit ille,
Tityre coge pecus, tu poſt carecta latebas.

Funiculum fugiunt miniatum.

Τὸ χοινίον φεύγουσι τὸ μεμιλτωμένον. id eſt,
Vitant ſinopi collitam reſtim rubra,

At dicetur, vbi quis ꝑperat officio ſuo fungi, non ex animo, ſed ne in mulctā incidat. Carmen ſumptum ex Ariſtophane, cuius interpres, & item Suidas huiuſmodi ferme commemorant. Athenienſium magiſtratus variis modis conati ſunt efficere, vt populus quam maxime frequens ad concionē ventitaret: obiectis enim repagulis quibuſdam vias reliquas occludebant, quæ non ducerent ad forum: tum merces tollebant ex mercatu, ne quid hac gratia ibi ceſſaretur: deniq; ſunem pararant rubro colore, quem μίλτον, id eſt, interprete Plinio, minium vocant Latini, nonnulli cinabarım appellāt, oblitum. Hoc duo miniſtri publici populum cingentes, agebant in concionem. Studebat quiſque funiculum effugere, propterea quòd quiſquis colore notatus appareret contagio funis, is mulctam pendere cogebatur. Vnde qui notam meruunt, eos eleganter dicemus φεύγειν τὸ χοινίον μεμιλτωμένον, id eſt, fugere funiculū miniatū.

Fortunatior Strobilis Carcini.

Εὐδαιμονέστερος καρκίνου στροβίλων, id eſt, Fortunatior Carcini Strobilis. Ironia prouerbialis in infelicem & improbum. Carcinus poeta quiſpiam fuit, cuius filii dicti ſunt Strobili ab Ariſtophane, quos & γλυκυτραχήλους vocat, id eſt, dulcicernicos. Iocus autem ſumptus eſt à nominum adluſione. Nam Græcè Carcinus cancrum, Strobili cochleas ſignificant. Vtrunque genus diſtortum ac fœdum. Adagium recenſetur apud Suidam & Zenodotum, extat apud Ariſtophanem in Pace.

Feſto die ſi quid prodegeris.

Plautus in Aulularia ſub perſona ſenis Euclionis: Feſto die ſi quid prodegeris, ꝓfeſto egere liceat, niſi peperceris. Schema prouerbiale. Admonet autem, ne in ſumptibus ſolennibus ita profuſi ſimus, vt non ſuppetat quo feramus quotidianos. Nam feſti dies vel ſacris offerendis, vel diurnis epulationibus, vel ludis in honorem deorum, vel feriis obſeruandis celebrabantur: profeſti ad rei priuatæ publicæq; adminiſtrationem concedebantur. Accommodabitur non perperam & in eos, qui iuuenes rem prodigunt, eſurituri ſenes, qui ve intempeſtiue profundūt, poſtea deſideraturi.

Felis Tarteſſia.

Γαλῆ ταρτησσία, id eſt, Felis Tarteſſia. De magnis & ridiculis dicebatur. Tarteſſii ſunt in Iberia, apud quos feles maximæ naſci dicuntur. Fortaſſe non inepte dicitur & de rapacibus. Ariſtophanes in Veſpis:

Νῦν οὖν μεγάλην κρέα κλέψασα
Ταρτησσίαν ἔχοντ' ὀβελίσκους. id eſt,
Nunc vti felem rapta carne,
Obſeruant geſtantem veruа.

Item Lucianus, cum ait, ἁρπακτικώτεροι τῶν γαλῶν, id eſt, rapaciores felibus: nimirum & ipſe felium ſignificat rapacitatem vulgo notam fuiſſe.

Feli crocoton.

Γαλῇ κροκωτόν, id eſt, Feli crocotou, ſubaudiendum, das, aut addis. Dici ſolitum, quoties honos additur indignis, & quos haudquaquam decet. Aut cũ datur quippiam iis, qui munere non norunt vti: veluti ſi quis à muſis alieniſſimo belliſſimum donaret librum. Crocoton veſtis genus eſt rotundæ ac fimbriatæ, qua diuites vtebantur matronæ. Apud Nonium in dictione Richa, refertur inter veſtes delicatas & crocoton. Sic enim arbitramur legẽdum, molicinam crocotam, chirodotam Richam. Ac teſte Plutarcho, quidam Herculem pingebant κροκωτοφόρον, Omphale ſeruientem. Sumptum adagium ab apologo Stratidis: quẽ alio loco narrauimus. Porrò vox hæc γαλῆ, felem'ne ſignificet, an muſtelam, an quem vulgo catum appellãt, quoniam inter eruditos cõtrouerſum eſt, aliis iudicandum relinquimus.

Muſtelam habes.

Γαλῆν ἔχεις, id eſt, Muſtelam habes. In eum quadrat, cui omnia ſunt inauſpicata, tanquam fatis ac diis iratis, vt aiunt. Olim creditum eſt, hoc animal inauſpicatum infauſtumq́ue eſſe iis, qui haberent, domiq; alerent: vt non admodum diſſideat ab illis; Equum habet Seianum, &: aurcum habet Toloſanum. Vnde nunc etiam apud quaſdam gentes, nominatim apud Britannos, infelix omen habetur, ſi cum paratur venatio, aliquis muſtelam nominet, cuius etiã occurſus vulgo nũc habetur inauſpicatus. Adagium refertur à Diogeniano.

Faſtuoſus Maximus.

Κόμπος μάξιμος, id eſt, Faſtuoſus Maximus, in eũ dicebatur, qui ſibi plus ſatis arrogaſſet in ſapientia. Sumptum à moribus Maximi cuiuſpiam arrogantis, & ſibi immodice placentis. In nõnullis exemplaribus inueni κομπὰς μάξιμος. Græcis κόμπος arrogantiam inſolentiamq; ſignificat, vnde κομπεῖν καὶ κομπάζειν. Proinde & Euripides γλώσσης τι κόμποι, id eſt, Linguæq́ue faſtus, Recẽſetur & hoc in Diogeniani collectaneis.

E multis paleis paulum fructus collegi.

Ἐκ πολλῶν ἀχύρων ὀλίγον καρπὸν συνήγαγον, i. Ex multis paleis parum fructus collegi, i. multo labore non multũ emolumenti ſum conſecutus: aut è verboſo ſermone paullulum bonæ ſententiæ percepi: ex ingenti volumine minimũ doctrinæ retuli. Tranſlatum ab excuſſoribus tritici.

Oportet remum ducere qui didicit.

Δεῖ κώπην ἐλαύνειν μαθόντα, id eſt, Oportet remum impellere eum, qui didicerit. Vnũquenq; decet eam artem exercere, quam antea doctus ſit. Refertur à Plutarcho in commentariolo, cui titulus, ὅτι διδακτὸν ἡ ἀρετή. Idem admonet Horatianũ illud in Arte poetica.

> Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis,
> Indoctusq; pilę diſcive, trochive quieſcit,
> Ne ſpiſſæ riſum tollant impune coronæ,
> Qui neſcit, verſus tamen audet fingere.

Quin & hodiernis tẽporibus huiuſmodi vulgo iactatur adagium: Qui luſus nõ nouit legem, abſtineat.

Ex ipſo boue lora ſumere.

Ἐκ τοῦ βοὸς τοὺς ἱμάντας λαμβάνειν, id eſt, Ex ipſo boue lora ſumere dicuntur, qui quo lædant quempiam, id ab ipſo quem lædũt accipiunt. Veluti ſi quis verſibus inceſſeret eum, à quo carminis componendi rationẽ didiciſſet: aut tyrannus pecuniam extorqueat à ciuibus, qua ſatellitium ad opprimendam ciuitatem alat: aut ſi quis rhetorices præſidiis rethoricem oppugnaret. Metaphora ſumpta ab agricolis, qui lora cædunt è boum tergoribus, quibus boues vinciunt. Plutarchus in commentario, cui titulus; ὅτι οὐκ ἔστι ζῆν ἡδέως; τί δ' ἂν λέγοι τις, ἀρκεῖ γὰρ ἡ φύσις τῆς σαρκὸς ὕλην ἔχουσα νόσων ἐν ἑαυτῇ, καὶ τοῦτο δὴ τὸ παιζόμενον, ἐκ τοῦ βοὸς τοὺς ἱμάντας λαμβάνουσα, τὰς ἀλγηδόνας ἐκ τοῦ σώματος. i. Quid igitur dixerit quiſpiam? Satis eſt ipſa corporis natura, morborum materiam in ſe continens, ac iuxta quod ioco dici ſolet, tãquam ex ipſo boue lora ſumens, ita ex ipſo corpore dolores.

Ex vno omnia ſpecta.

Ἐξ ἑνὸς τὰ πάνθ' ὅρα, id eſt, Ex vno omnia ſpecta. Vergil. item:

> Et crimine ab vno
> Diſce omneis.

Admonet adagium ex vnius euentus experimento,

rimento, reliquorum ſimilium coniecturam oportere facere, Refertur à Suida. Tametſi is oſtendit in eos dictum, qui perperam ex vno quopiam æſtimant omnia. Legit enim non ὄρα, ſed ὁρᾷ.

Ex aſpectu naſcitur amor.

Ἐκ τοῦ εἰσορᾷν γὰρ γίγνεται ἀνθρώποις ἐρᾷν. i.
Amor ex videndo naſcitur mortalibus.
Senarius prouerbialis, admonens, oculos amorem potiſſimum conciliare. Nõ enim amatur incognitum: ex conuictu naſcitur amor mutuus. Et oculi præcipue ſunt ad amandum illices. In his enim peculiaris animi ſedes. Et in his aiunt poetæ, Cupidinem excubantem ſua iacula mittere. Maro velut indicauit adagium, cum ait:

Vt vidi, vt perii, vt me mal⁹ abſtulit error.

Rurſum in Georgicis:

-Vritq; videndo Fœmina.

Item apud Terentium, Chęrea viſa duntaxat virgine, quàm impotenter cœpit ardere. Iuuenalis prodigii loco refert de cœco amante:

Qui nũquã viſæ flagrabat amore puellę.

Legimus philoſophos quoſdam, & inter Democritum, ſibimet oculos ademiſſe, tanquam omnium malarum cupiditatum auctores. Quapropter piorum hominum eſt meminiſſe, haudquaquam eſſe tutum videre, quod non licet concupiſcere. Prouerbii meminit Diogenianus.

E ſublimi me derides.

Ἀφ᾽ ὑψηλοῦ μου καταγελᾷς. id eſt. E ſublimi me derides. De eo, qui cũ faſtu ridet quempiam, ac deſpectim. Translatum ab iis, qui ex edito loco verba faciunt. Vnde & deſpicere dictum à Latinis pro contemnere, ꝙ quiſquis in eminenti loco eſt, is veluti tutior negligit eũ, q ſtat in humiliore loco.

Extra lutum pedes habes.

Ἐκ τοῦ πηλοῦ πόδας ἔχεις, i. Extra lutũ pedes habens, hoc eſt, emerſiſti è periculo, aut extra periculum conſtitutus es. A viatoribus ſumptum. Simile illi: ἔξω βελῶν, id eſt, extra iaculum. Et in luto dicuntur hæſitare, qui moleſtis inuoluũtur negociis, vnde ſe nequeant explicare.

Ex vmbra in ſolem.

Ex vmbra in ſolem educere, eſt rem prius abditam & ociosã, in publicum & in cõmunem vitæ vſum deducere. Tranſlatum ab athletis, quibus mos, ſolis & pulueris patientia confirmare corporis robur. Delicatorum autẽ eſt, in vmbra latitare. Venuſtius fiet, ſi ad animi rem torqueatur: veluti ſi quis dicat, philoſophiam à Socrate ex vmbra in ſolem eſſe productam. Exempla paſſim apud ſcriptores obuia.

Excubias agere in Naupacto.

Φρουρῆσαι ἐν Ναυπάκτῳ, id eſt, Excubare Naupacti. Achiui capta Naupacto, Pauſaniam excubiis, cuſtodiæque pręfectum interfecerunt, auctore Theopompo. Vnde res in iocũ vulgi videtur abiiſſe aduerſus eos, qui pereunt ignauia ſua, aut qui munus odioſum, ac plenum diſcriminis adminiſtrant. Refertur à Zenodoto. Suidas effert ad hũc modum: φρουρήσεις ἐν Ναυπάκτῳ, id eſt. Ex. Excubabis Naupacti. Is adfert & aliam adagionis originẽ cum iis, qui Naupactũ pręſidio tuebantur, perpuſillum ſalarii dependeretur, atq; illi plurima quę ad rem pertinebant, emerẽt, militari ioco iactatum eſt, vt appareat, in eos q fruſtra ſudarent, quoſque ſua ſpes fruſtraretur. Naupactus autẽ Aetoliæ ciuitas, quam tum Philippus obtinebat, à compingendis nauibus dicta, ꝙ illic Heraclidæ primum nauiũ extruxerint.

Deuotionis templum.

Ἀρᾶς ἱερόν, id eſt, Execrationis templum. In eos dicebatur, qui crebris execrationibus vti conſueuerunt. Erant autem antiquitus etiam publicæ quædam deteſtationes, velut apud Athenienſes, in eum, qui viam nõ monſtraſſet erranti: Item deuotiones hoſtium, quarum meminit Macrobius, & Horatius in Odis:

Diris agam vos, dira deprecatio
Nulla expiatur victima.

Heſychius indicat, templum execrationis fuiſſe Athenis, cuius meminerit Ariſtophanes in Horis, dici porrò de graui calamitate. Alibi, ni fallimur, nobis dictum eſt de execrationib⁹ tragicis, quas Diogenes philoſophus locabatur ſibi occurriſſe, quòd viueret ἀνέστιος, ἄπολις, ἄπατρις ἀχρήματος, ἐπαίτης, καὶ ἐφημέριος. id eſt, Carens domo, ciuitate, patria, pecunia, nullam habẽs certam ſedem, & in diem viuens. Prouerbium refertur à Diogeniano.

Expertes

Expertes inuidentiæ muſarum fores.

Ἀφθόνοι μουσῶν θύραι, id eſt, Candidæ muſarũ ianuæ. De his dictitatum qui litteraturam ſuam candide libenterque impertiũt aliis, & ad docendum prompti, propenſiq; ſunt. Neque male congruet etiam in dociles, iuxta id, quod alibi cõmemorauimus, ἀνεῳγμέναι μουσῶν θύραι, id eſt, Apertæ muſarum ianuæ.

Eurybatizare.

Εὐρυβατίζεσθαι, id eſt, Eurybatizare, eſt improbis vti moribus. Eurybatus ex Cercopibus vn' fuit, inſignitæ improbitatis homo. Huius meminit Lucianus in Pſeudomante, ὑπὲρ τοὺς κέρκωπας, ὑπὲρ τὸν Εὐρύβατον, ἢ Φρυνώνδαν, ἢ Ἀριστόδημον, ἢ Σώστρατον, id eſt, Vltra Cercopas, vltra Eurybatum, aut Phrynõdam, aut Ariſtodemum, aut Soſtratum. Neque vero vnus duntaxat huius nominis fuit, infamis verſutia, morumque improbitate. Nam & Epheſius quidam Eurybatus fuit, qui cum à Crœſo cum multa pecunia rum vi miſſus eſſet, vt exercitum contraheret, ad Cyrum defecit, vt auctor eſt Ephorus. Alii malunt ad Eurybatum referre, qui fuiſſe perhibetur alter è Cercopibus, vt diximus. Duris ad Eurybatum refert Vlyſſis ſocium. Nicander prodidit Eurybatum quendam Aeginenſem fuiſſe longe verſutiſſimum, ſceleſtiſſimumque. Neque vero deſunt, qui dicam hoc nomine furem fuiſſe quempiam aſtutia ſingulari: is cum deprehenſus, captusque ſeruaretur, cuſtodes in conuiuio animi cauſa iuſſerunt vt oſtenderet, quibuſdam modis conſueuerit domos conſcendere. Cumque illum initio renuentem, ſcilicet tanquam inuitus facturus eſſet, rogarent inſtantius, ac vix tandem perſuaſiſſent: ille aptatis ſpongiis ac ſtimulis, ferreiſq; retinaculis, quas ἐγκεντρίδας Græci vocant, parietem cœpit conſcendere. Porrò ſuſpectantibus illis, & artificii nouitatẽ admirantibus, Eurybatus preheuſo laqueari, per tegulas aufugit, priuſquam illi domum circumire potuerint. Atque hunc ad modũ deluſis cuſtodibus, periculum euaſit. Meminit huius & Euſtathius in primum Iliados, admouens eã vocem ambigue pronunciari, Εὐρύβατον καὶ Εὐρυβάτην, dictum autem παρὰ τὸ εὐρυβατεῖν, quòd late graſſaretur. Itaque peculiariter conueniet in eũ, qui deprehenſus, arte quapiam elabitur.

Faciunt & ſphaceli immunitatem.

Καὶ σφάκελοι ποιοῦσιν ἀτέλειαν, id eſt, Faciũt & ſphaceli immunitatem. Athenis celebratum prouerbiũ de his, qui quouis prætextu quod volunt aſſequuntur, Natum aiunt ab euentu huiuſmodi. Piſiſtratus tyrannus decimas exigebat ab Athenienſibus eorum quæ in agris prouenisſent. Itaq; cum aliquã obambularet, videretq; ſenem quendam in ſaxis quibuſdam, hoc eſt, loco petricoſo laborantem, rogabat quoſnam fructus inde colligeret. At is reſpõdens, Dolores, inquit, & ſphacelos, atq; horum decimas exigit Piſiſtratus. Porrò tyrannus admiratus hominis libertatem, decimas Athenienſibus remiſit. Ea res in vulgi ſermonem abiit, etiã ſphacelos immunitatem parere. Sphacelus autem morbi genus eſt, quod ex immodica defatigatione ſolet accidere. Quidam putant eſſe tormina articulorum, quidam oſſium tabem. Theophraſtus libro De cauſis plantarum quinto, demonſtrat & plantarum radicibus vitium accidere, quod ab hominũ morbo σφακελισμὸς appellet. Adagiũ recenſetur à Suida. Heſychius indicat quemlibet dolorẽ grauem ſphacelum dici.

Et meum telum cuſpidem habet acuminatum.

IPSISSIMAM prouerbii ſpeciem habet, quod ſcriptum eſt apud Homerum Iliadis Y. ſub Hectoris perſona:

Ἐπεὶ καὶ ἐμὸν βέλος ὀξὺ πάροιθεν. id eſt,
Telum quando meum quoque cuſpide acuta eſt.

Recte vtemur, quoties fatebimur nos inferiores quidem eſſe, verum non deeſſe tamen, quo queamus nocere. Cui ſimile Vergilianum illud:

Et noſtro ſequitur de vulnere ſanguis.
Item illud apud Ouidium:
Et mihi ſunt vires, & mea tela nocent.

Ignaui vertitur color.

Τοῦ κακοῦ τρέπεται χρώς, id eſt, Ignaui vertitur color. Plutarchus in cauſis naturalibus, problemate, quam ob rem polypus colorẽ mutet, hoc tãquam prouerbio iactatum adducit, Διὸ καὶ λέλεκται τοῦ μὲν κακοῦ τρέπεται χρώς. id eſt, Ignaui vertitur color. Nã id accidit in metu, vt vultus exalbeſcat, maxime timidis, videlicet ſanguine ad vitalia

BIBLIOTECA R... VITTORIO EM...

reſugiente. Pluſculum accedit veneris, ſi ad animum transferatur: veluti ſi dicas, philoſophū nihil omnino formidare eorum, quæ vulgus horret, Τοῦ μὲν γὰρ γε κακοῦ τρέπεται χρώς. id eſt, Vertitur ignaui ſanè color. Porrò prouerbium natum eſt ex Homericæ Iliados N. Carmen ſic habet:

Τοῦ μὲν γάρ τε κακοῦ τρέπεται χρὼς ἄλλυδις ἄλλῃ,
Οὐδέ οἱ ἀτρέμας ἧσθαι ἐρητύετ' ἐν φρεσὶ θυμὸς,
Ἀλλὰ μετοκλάζει, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους πόδας ἵζει,
Ἐν δέ τέ οἱ κραδίη μεγάλα στέρνοισι πατάσσει,
Κῆρας οἰομένῳ. πάταγος δὲ τε γίγνετ' ὀδόντων.
Τοῦ δ' ἀγαθοῦ, οὔτ' ἂρ τρέπεται χρὼς, οὔτ' ἔτι λίην
Ταρβεῖ. id eſt,
Vertitur ignaui color, euariatq́; ſubinde,
Nec mens certa manet, verum huc illucq́; vacillat,
Ac migrās è corde pedes in vtroq; reſidit.
Palpitat & valide cor ei præcordia ſubter
Fata putanti animo, occipiunt quoq; ſtridere dentes.
Cōtrà forti, nec variat color, at neq; valde Horreſcit.

Ad conſilium ne acceſſeris antè quàm voceris.

Μὴ πρότερον εἰς βουλὴν παρέλθῃς, πρὶν ἂν κληθῇς, id eſt, Ad conſilium ne acceſſeris, prius quàm voceris. Hęc ſententia, quę nunc nomine Catonis celebratur, prouerbialis fuiſſe videtur, vel Plutarcho teſte, cuius hæc verba ſunt libro συμποσιακῶν primo: Ἄτοπος μὲν οὖν, ἔφη καὶ παροιμιώδης μενέλαος, εἴγε σύμβουλος ἐγένετο μὴ παρακεκλημένος. id eſt, Ridiculus igitur, inquit, & prouerbio obnoxius Menelaus, ſiquidem conſultor factus eſt nō acceſſitus. Niſi quis mauult hęc ad illam referre paræmiam:

Αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴενται.

quod aliàs referemus.

Iucundiſſima nauigatio iuxta terram, ambulatio iuxta mare.

PLVTARCHVS primo Sympoſiacon libro, veluti vulgo iactatū citat, Πλοῦς μὲν ὁ παρὰ γῆν, περίπατος δὲ ὁ παρὰ θάλατταν ἥδιστος. i. Nauigatio iuxta terram, rurſum ambulatio, quę fit iuxta mare, iucundiſſima eſt. Recte torquebitur ad eā ſniam, vt dicamus ita demum eſſe iucundiſſimū vnumquodq́; , ſi diuerſi generis admixtu temperatum adhibeatur: veluti ſi in luſibus nonnihil eruditionis aſpergas, rurſum in ſtudiis aliquid ludicrū admiſceas. Similimum eſt huic, qđ ex Philoxeno poeta citat idem in cōmentario quem inſcripſit, quomodo ſint audiendi poetæ: Τῶν κρεῶν τὰ μὴ κρέα ἥδιστα ἐστι, καὶ τῶν ἰχθύων οἱ μὴ ἰχθύες. id eſt, Ex carnibus, q̄ carnes non ſunt ſuauiſſimæ: item ex piſcibus, qui non ſunt piſces. Itidē philoſophia admixta poematis, magis delectat: & poeſis admixta philoſophiæ, magis capit animū.

Cupidinum crumena porri folio vincta eſt.

Πράσου φύλλῳ τὸ τῶν ἐρώτων δέδεται βαλάντιον, id eſt, Porri folio amorū vincta eſt crumena. Refertur eodem in loco quem modo citauimus, ſed præſtat ipſius verba ſubſcribere: Οὐδέ ἄν τις μάλιστα θαυμάσειε, φειδωλὸς ἀνὴρ καὶ μικρόλογος ἐμπεσὼν εἰς ἔρωτα, καθάπερ εἰς πῦρ σίδηρος. ἀνεθεὶς καὶ μαλαχθεὶς, ἁπαλὸς καὶ ὑγρὸς καὶ ἥδιον. ὥστε τι τουτὶ τὸ παιζόμενον μὴ πάνυ φαίνεσθαι γελοῖον. ὅτι πράσου φύλλῳ τὸ τῶν ἐρώτων δέδεται βαλάντιον, ἐλέχθη δὲ καὶ ὅτι τῷ μεθύειν τὸ ἐρᾶν ὅμοιον ἐστι. ποιεῖ γὰρ θερμοὺς καὶ ἱλαροὺς διακεχυμένους. i. Quodq́ue vel maxime miretur aliquis, vir parcus & ſordidus, ſimulac in amorem inciderit, non aliter quàm igni impoſitum ferrum, fit mollior ac tener, lentus ac ſuauior, vt nō vſquequaque de ridiculum videatur illud, quod ioco populari dicitur, Cupidinū crumenas porri folio vinctas eſſe. Dictum eſt autem ob eam cauſam, quòd amor adſimilis ſit ebrietati. Reddit enim calidos & hilares, & effuſos. Plutarchus itaque ſentire videtur, prouerbium adludere ad porri naturam, cuius vis eſt calefacere, ciere vrinam, irritare Venerem, mouere menſes, & aluum inflare, quemadmodum docet Dioſcorides lib. ſecundo. Suidas oſtendit hoc adagium dictum de iis, qui per amorem immoderatos faciunt ſumptus, luxuq́ue indulgent, quemadmodum ſolent in comœdiis amantes. Plutarchus in libello, quem inſcripſit ἐρωτικὸν, hoc quoque inter cæteras Cupidinis ſiue amoris laudes cōmemorat, q̄ è ſordido ſplendidum, è parco liberalem, è triſti ciuilem, è timido audacem reddit hominē. Proinde Cupidinis loculi, porri folio vincti dicuntur, quòd facile ſoluantur, vel quòd admodum fragile ſit porri folium,

veli

vel quòd huius genuina vis ſoluere corpus ac mouere.

Quem fortuna pinxerit.

Ὃν τύχη μέλανα γράφει, τοῦτον οὐ πᾶς χρόνος δύναται λευκᾶναι, id eſt, Quem fortuna nigrum ſcripſerit, hunc non vniuerſum æuũ candidum reddere poteſt. hoc eſt, cui fortuna refragatur, huic quicquid tentauerit, infeliciter cedet. Adluſum eſt ad nigros & albos calculos ſuffragiorum. Recenſetur in collectaneis Apoſtolii.

Qui mori nolit ante tempus.

ATHENAEVS in ſermonibus conuiuialibus, de Sybaritis huiuſmodi refert prouerbium: Ὁ βουλόμενος ἐν συβάρει, μὴ πρὸ μοίρας ἀποθανεῖν, οὔτε δυόμενον οὔτε ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ὁρᾶν δεῖ. hoc eſt, Qui non velit apud Sybaritas ante diem fatalem mori, eum haud oportet ſolem conſpicere, nec occidentem, nec orientem. Hoc ideo vulgo iactatum ſcribit, quòd Sybaritarum ciuitas in humili loco, ac velut in conualle ſita fuerit, vt æſtatis tempore mane pariter ac veſperi frigus immenſum ſentirent, meridie intolerandum ardorem. Cicero libro De finibus bonorum ſecundo, docet idem dictũ in quoſdam Aſotos, cui genti nomen inditum eſt à luxu vitæ. Nam ſub ſolis occaſum erant ebrii, mane ſtertebant. Columella in procemio rerum ruſticarũ, vſurpat in ganeones, qui noctes libidinibus & ebrietate, dies ſomno vel ludo cõſumunt. Mox deinde, inquit, vt apti veniamus ad ganeas, quotidianam cruditatẽ Laconicis excoquimus, & exuſto ſudore ſitim quærimus, noctesque libidinibus & ebrietatibus, dies ludo vel ſomno conſumimus. Ac nos dicimus fortunatos, quòd nec orientem ſolẽ videmus, nec occidentẽ.

Barbæ tenus ſapientes.

Ἐκ πώγωνος σοφοὶ, καὶ ἀπὸ πώγωνος σοφισταὶ, καὶ ἀπὸ πώγωνος φιλόσοφοι, i. Barbæ tenus ſapientes, & ſophiſtæ, & philoſophi. Sic appellabantur qui præter barbam & pallium nihil haberent philoſophi. Vſurpatur aliquoties apud Plutarchum in Sympoſiacis. Huc adluſit Horatius, cum ait:

Iuſſit ſapientem paſcere barbam.

Lucianus item ſubinde iocatur in philoſophorũ τὸν βαθὺν πώγωνα, i. profundã barbã. In Eunucho Bagoas ait: Si philoſophum oporteat ex barba metiri, hircos primam laudem ablaturos. Similiter Martialis:

Propendet mento nec tibi barba minor.

Inter lapides pugnabant, nec lapidem tollere poterant.

Plutarchus quartæ decadis Sympoſiacæ, 1. problem. ite: ἰδὼν δὲ τὸ παιδίον ἅμα τῷ φίλωνι τὸν ἄρτον χρώμενον, ἄλλου δὲ μηδενὸς δεόμενον, ὦ Ἡράκλεις ἔφη, τοῦτο ἄρα ἦν τὸ λεγόμενον,

Ἐν δὲ λίθοις ἐμάχοντο, λίθον δ' οὐκ ἦν ἀνελέσθαι. id eſt,

Vbi vero videret miniſtrum puerum vnà cum Philone, vtentem pane, neque præterea quicquam requirentem: Papæ, inquit, hoc nimirum erat illud, quod vulgo dici ſolet:

Pugna erat in ſaxis, neque ſaxum tollere quibant.

Apparet dictum in eos, qui præſenti commodo non fruantur, vel ob ignauiam, vel ob peruerſam de rebus opinionem, vt qui vel ſaxum grauentur ex aceruo tollere, quo repellant aduerſarium. Refertur idem carmen apud Athenæum libro decimo, & aliud ſubiicit, veluti conſimilis ſententiæ:

Δίψῃ δ' ἐξώλλυντο, ὕδωρ δ' ὑπερῆχε γενείων. id eſt,

Deperire ſiti, ſuperante ad labra liquore.

Piſcis repoſitus.

Ἀποκείμενος ἰχθὺς, id eſt, Repoſitus piſcis, in prouerbium abiiſſe videtur, aduerſus eos, qui nihil ſeruant in poſterũ. Nam piſces olim in deliciis erant. Et prudentis eſt, è cibis ſemper aliquid habere ſepoſitum, quo ſubitum excipiat hoſpitem: nec Achillem Homericum imitari, ad quem cum accedunt oratores, aut Priamus, domum inanem ac famelicam offendunt. Videtur autem ſic efferendum adagium: Τὸν ἀποκείμενον ἰχθὺν, οὐ δεῖ εἰς τὸ μέσον ἕλκειν. id eſt, Piſcem repoſitum non oportet in medium retrahere. Plutarchus in Sympoſiacis, Ἐγὼ δὲ γελάσας ἐκεῖνον δ' ἔφην ὦ ἑταῖρε τὸν ἐκ τῆς παροιμίας ἀποκείμενον ἰχθὺν οὐχ ἑλκόμενον εἰς μέσον μετὰ τῆς πυθαγορικῆς χοίνικος. id eſt, At ego ridens: quin illum, inquam, de quo prouerbium fertur, repoſitum piſcem, qui in medium non trahitur vnà cũ chœnice Pitagorica. Licebit accommodare ad ſermonẽ, aut fabulam, per ſe non admodũ ve-

nuſtam, quæ tamen iteretur non ſine tędio. Conueniet in parcũ ac de craſtino ſollicitum.

Non eſt eiuſdem, & multa, & opportuna dicere.

Χωρὶς τό τ᾽ εἰπεῖν πολλὰ καὶ τὰ καίρια, id eſt, Seiuncta ſunt hæc, multa & apta dicere. Senatius prouerbii vice celebratus, admonet vitandam multiloquentiam, quòd ferè labi neceſſe ſit, quiſquis multum loqui conetur.

Pſaphonis aues.

Ψάφωνος ὄρνιθες, id eſt, Pſaphonis aues. Vbi qs noua quapiam arte ſamam captat, vt cum aliquis ſubornat, à quibus laudetur. eiſq́; veluti dictat encomia, quibus apud vulgus celebrari velit. Narrant in Libya fuiſſe quẽdam nomine Pſaphonem, qui diuinitatis opinionem affectans, quàm plurimas aues cepit vocales, & humani ſermonis dociles: eas ſonare docuit hæc verba, Μέγας θεὸς Ψάφων, id eſt, Magnus deus Pſaphon: atque ita doctas emiſit in montes. At illæ quæ didicerant, canebant: ac reliquas item aues ſonare hoc docebant. Porrò Libes cũ ignorarent commentum, credẽtes id diuinitus accidere, Pſaphoni rem diuinam facere inſtituerunt, ipſumq́; in deorum numerum retulerunt. Prouerbiũ in collectaneis Apoſtolii reperitur.

Aut regem, aut fatuum naſci oportere.

ANNEVS Seneca, vir amœniſſimi, vt Tacit⁹ ait, ingenii, quod quidem ex eo liquet libello ludicro, quem ſcripſit in Claudium Cęſarem huiuſmodi refert adagium, in eo, de quo modo diximus opuſculo, Aut regẽ, aut fatuum naſci oportet. Sed præſtat illud ipſius verbis aſcribere: Ego, inquit, ſcio me liberum factum, ex quo ſuum diem obiit, ille, qui verum prouerbium fecerat, aut regem aut fatuũ naſci oportere. Rurſum in eodem libello: Occidit in vna domo Craſſum Magnum, Scriboniam, Baſſioniã, Aſſarios, nobiles tñ. Craſſum vero tam fatuũ, vt ẽt regnare poſſet. Iterum alio in loco obſcurius quidẽ, ſed tamen eodẽ adluſit carmine,

Abrupit ſtolidæ regalia tempora vitæ.

Proinde primum omnium, principis animus omnibus erroribus liberandus eſt, vt perſpiciat, quid vere honeſtum, quid vere glorioſum, quid vere magnificum. Deinde inſtillandum turpitudinis odium, & & amor honeſti, quo videlicet perſpiciat, quid principem deceat, & nihil appetat, niſi quod ſit bono ac ſalutari principe dignũ. Vt honeſtum vbi ſit videat, & hoc vno metiatur omnia, nec vnquam ab hoc aberret ſcopo. Atque hanc vocant ſapientiam, qua neceſſe eſt, vt princeps tanto cæteros antecellat mortales, quanto dignitate, opibus, ornatu, potentiaq́ue antecedit. Eo ſpectat, quod Aegyptii ſimulacrum principis ita repræſentabant, vt oculum pingerent, cum ſceptro. Nimirum quòd oculus in corpore, id verus princeps in re publica. Quod ſol in cœlo, princeps in populo. Sed oculus mundi, princeps oculus multitudinis. Quod animus in homine, id princeps in ciuitate. Animus ſapit, corpus obtemperat. Et imperat quidẽ animus corpori, ſed corporis bono: nec ſibi gerit regnum veluti tyrannus, ſed ei cui præſidet. Denique dei moderantis vniuerſa, ſalutaris princeps viuam imaginem refert. Atque eo magnificentior eſt princeps, quo propius ad archetypi ſui formam acceſſit. Deus nihil non perſpicit, nihil non ſentit, nullis corrumpitur affectibus. Ita potentiſſimus eſt, vt idem ſit optimus. Omnibus bene facit, etiam indignis. Sed ea res ſi minus mutari poteſt, proximum tamen erat, diligenti inſtitutione ſuccurrere: & ſi non licet idoneum Imperio deligere, enitendum eſt, vt idoneum Imperio faciamus eum, quemcunque fortuna nobis dedit. Videmus qua ſollicitudine, qua cura, qua vigilantia paterfamilias educat puerum, vnius fundi dominum futurum. Quanto igitur maiori cura inſtituendus eſt is, qui vel magno omnium bono futurus ſit bonus, aut magno omniũ exitio malus, & de cuius vnius nutu ſalus aut pernicies pendebit orbis? Hic nobis iam tum infantulis adhibendus erat artifex quiſpiam egregius. Non enim recte fingitur princeps, niſi cum ſe nondum intelligit eſſe principem. Statim adſciſcendus formator, in quo deligendo conueniet & hoc eſſe diligentiores, quòd principem inſtituere licet. Hic in pectuſculũ adhuc vacuũ ac ſequax inſtillet opiniones principe dignas, muniat optimis de honeſto decretis; oſtẽdat diſcrimẽ veri pricipis ac tyrãnis

ſub-

ſubiiciat oculis, quàm deo propinqua res eſt ſalutaris rex, quam tetra bellua, quamq́ue abominanda tyrānus. Admoneat eum, qui ſibi gerit imperium, non Reipub. prædonem eſſe, non principem: nihil inter eſſe inter piratas & principes piratarum animo prææditos, niſi quòd hi, quo ſunt potentiores, hoc maiorem adferunt perniciem rebus humanis. Inculcet, quàm multis hominum milibus, imò quàm uniuerſo mundo prodeſſe queat, ſi is vnum ſapientem ac bonum præſtiterit virum. Ad hoc vt princeps ſit aliquis, nō ſatis eſſe natū fuiſſe, non ſatis eſſe vetuſtas imagines, nō ſceptrū, nō diadema. Animus ſapientia præcellens, animus pro publica incolumitate ſemp ſolicitus, & nihil ſpectans, niſi commune bonum, principem facit. Præmoneat, ne ſe vel applauſibus ſtultæ plebeculæ, vel adulatorū laudibus metiatur. Ne quid agat impulſu odii, amoris, irę, aut vllius affectus inſtinctu. In creandis magiſtratibus in cōdendis legibus, in cæteris muniis, vnicum tantum ſpectet ſcopum, nempe honeſtū, & publicam vtilitatem. Non ſatis eſſe, ſi ipſe nemini faciat iniuriam, officialium quoq; ſuorum integritatem pręſtandam eſſe principi. Doceat, vt ad benemerendum de bonis ſit propēſiſſimus, ad ignoſcendum facilis, ad puniendum nō aliter accedat, quàm amicus medicus, membrum deploratum amputaturus, aut inuſturus: vt omnia ſtudioſe vitet, vnde perſpiciat reipublicæ magnum malum fore. Hæc atque huiuſmodi decreta, ſunt animo puerili, ſapientum apophthegmatis, & laudatorum principum exemplis inſigenda: ſed iam ad rem redeamus. Dictum eſt igitur: Aut fatuum, aut regem naſci oportere, quòd huiuſmodi ferme fuerint barbari reges apud veteres.

Minutula pluuia imbrem parit.

Ψακάδες ὄμβρον γεννῶσι, id eſt, Minutæ guttulæ imbrem parientes. Quoties res initio puſilla creſcit in maius. Quemadmodum apud Plautum in Menæchmis:

Nunc in te cadunt folia, pòſt cadunt arbores.

Quare in minutis vigilandum, ne paullatim incidamus in maxima incommoda, admonente prouerbiali ſenario:

Εἰ μὴ φυλάσσεις μικρ᾽ ἀπολεῖς τὰ μείζονα. i.
Maiora perdes, parua ni ſeruaueris.

Eſt enim pſecas tenuis irroratio, qualem reddunt & nebulæ denſiores.

Citra vinum temulentia.

Ἄοινος μέθη, id eſt, Ebrietas abſque vino. Theophraſtus, vt teſtatur in Sympoſiacis Plutarchus τὰ κουρεῖα ἄοινον μέθην ἐκάλει, id eſt, Tonſtrinas ebrietatem abſq; vino vocabat. Propterea quòd illic deſidentes, ſermonibus ita temulenti redderentur, vt nō aliter effutirent quicquid eſſet in animo, q̄ inter pocula ſol net ebrii, voces interdum per temulentiam effutientes per iugulum, vt ait Plinius, redituras. Horatius inſolentiam ebrietatem appellat: Fortunaque dulci ebria. Vulgò panariam ebrietatem appellant arrogantiam, licentiamq; morum, quę ſecundis rebus comes eſſe conſueuit. Et eſt hæc quidem non paullo periculoſior illa, quam vinum adduxit. Siquidem vini æſtus pauculis horis, aut etiam ſomno deferueſcit: hæc multis in omnem vſque vitam durare conſueuit.

Palmam ferre.

PALMAM ferre, & palmam tribuere, & palmam præripere, & his cōſimiles orationes, tametſi propter frequentē vſum ſimplices eſſe videantur, tamen prouerbiali ſchemate dictæ ſunt. Neq; enim palma per ſe victoriā ſignificat, ſed arborem ἐμπεδόφυλλον, id eſt, perpetuo virentē frondibus, quā Gręci φοίνικα vocant. Cur autem ab hac potiſſimum ſumpta ſit metaphora, illud arbitramur in cauſa fuiſſe, quòd quemadmodum in conuiuialibus quæſtionibus refert Plutarchus, hæc vna fuerit communis omnium ſacrorum certaminum corona, cum alioqui ſinguli ludi peculiares quaſdam arbores aut herbas haberent, quibus victores inſigniebantur: veluti laurum, oleam, myrtum, apium. Præterea ſunt qui putent hāc arborem initio Phœbo ſacrā fuiſſe ante laurum, & antiquiſſimū victoris inſigne fuiſſe palmam, nō aliam quampiam arborem. Quamobrem autem hæc arbor potiſſimum delecta ſit ad eum vſum ab antiquis, A. Gellius cauſam reddit libro Noctium Atticarum tertio, cap. ſexto, ſcribens arbori palmæ peculiare quiddam ineſſe, quod cum ingenio fortium virorum conueniat. Nam ſi ſuper eius, inquit, lignum magna

 pondera

pondera imponas, ac tam grauiter vrgeas oneresque, vt magnitudo oneris ſuſtineri non queat, non deorſum palma cedit, nec infrà flectitur, ſed aduerſus pondus reſurgit, & ſurſum nititur, recuruaturque, huiusq; tam ſtupendæ rei citat auctores, Ariſtotelem in 7. Problematum lib. & Plutarchum in octauo Sympoſiacorum. Et Plutarchi quidem verba ſuper hac re reperi in eo, quem Gellius citat, lib. Φοίνικος γὰρ ξύλον, ἂν ἄνωθεν ἐπιθῇς βαρυπίεζης, οὐ κάτω θλιβόμενον ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ κυρτοῦται πρὸς τοὐναντίον, ὥσπερ ἀντισχόμενον τῷ βιαζομένῳ. τοῦτο δὴ καὶ περὶ τοὺς ἀθλητικοὺς ἀγῶνας ἐστὶ, τοὺς μὲν ὑπ᾽ ἀσθενείας καὶ μαλακίας εἴκοντας αὐτοῖς πιέζουσι κάμπτοντες. οἱ δὲ ἐρρωμένως ὑπομένοντες τὴν ἄσκησιν, οὐ μόνον τοῖς σώμασιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς φρονήμασιν ἐπαίρονται καὶ αὔξονται, id eſt, Nam palmæ lignum, ſi ſuperimpoſito pondere grauiter premas, haud deflectitur deorſum, verum in contrarium curuatur: perinde quaſi reſiſtens oneri vim facienti. Hoc ipſum ſanè accidit & in certaminibus athletarum. Etenim qui per imbecillitatē animiq; molliciem cedunt illis, eos premē do deflectunt. At qui fortiter in eo ſtudio perdurant, hi non modo corporis robore, verum etiam animi prudentia prouehuntur atq; augentur. Idē affirmat Plinius lib. 16. c. 42. Pondus, inquiēs, ſuſtinere validæ, abies, larix, etiam in tranſuerſum poſitæ. Robur, olea incuruātur cedunq; ponderi, illæ renituntur: nec temere rumpuntur, priusq; carie quàm viribus deficiūt. Et palma arborum valida, in diuerſum enim curuatur. At populus contra omnia inferiora pandatur: palma è cōtrario fornicatur. Idem affirmat Theophraſtus libro de Plantis quinto. Hoc virilis animi robur, cum palmæ genuina vi cōgruens, Vergilius ſcite deſcripſit, cum ait:

Tu ne cede malis, ſed cōtrà audentior ito,
Quàm tua te fortuna ſinet.

Nec abhorret hinc Horatianum illud:

Duris vt ilex tonſa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Algido
Per damna, per cædes, ab ipſo
Ducit opes animumq; ferro.
Non hydra ſecto corpore firmior,
Vinci dolentem creuit in Herculem,
Monſtrumve ſummiſere Colchi
Maius, Echionievе Thebæ.
Merces profundo, pulchrior euenit.
Luctere, multa proruet integrum
Cum laude victorem, geretq;
Prælia coniugibus loquenda.

Relinque quippiam & Medis.

Λεῖπέ τι καὶ Μήδοις, id eſt, Reliquum facito aliquid & Medis. Prouerbialis iocus in eos, qui ex conuiuio nihil reliqui faciunt, aut qui facultates vniuerſas abliguriunt. Plutarchus in Sympoſiacis: Ἡμῖν μὲν οὖν τοῖς Βοιωτοῖς τὸ, λεῖπέ τι καὶ Μήδοις, διὰ στόματός ἐστι, ἐξ οὗ Μῆδοι τήν τε Φωκίδα καὶ τὰ ἔσχατα τῆς Βοιωτίας ἄγοντες καὶ φέροντες ἐπέτρεχον, id eſt, Nobis quidem Bœotis illud in ore eſt: Relinque quippiam & Medis. Ex quo Medi & Phocidem ipſam, & extremos Bœotiæ terminos incurſarunt, omnia vexantes miſcēteſque populationibus. Subiicit autem, qđ etiam vulgo hodie dictitant: λεῖπέ τι καὶ ξένοις ἐπελθοῦσι, id eſt, Relinquito quippiam & hoſpitibus aducturis. Adagiū ad varios vſus trahi poteſt, aut per ironiam, vt ſi dicas diuiti, indignis & ſumptuoſis hæredibus ſuas opes deſtinanti relinquere: Relinque quippiam & Medis, hoc eſt, comparce tu quod diſſipent ii, qui tibi male volunt, aut immodice profuſo, aut intemperātius garrulo, quēadmodum in Phormione Terentius: Parce ſodes, vt poſſis cum illa.

Deorum manus.

Θεῶν χεῖρες, i. Deorum manus. Olim per ironiam dicebantur efficacia illa pharmaca, quæ plurimis ex rebus & è longinquo petitis conficiuntur: quibus hodie tum medici, tum pharmacopolæ vulgo faciunt imposturam. Plutarchus quarta decade τῶν συμποσιακῶν, ſimul & prouerbium refert, & Eraſiſtratum citat, huiuſmodi medicorū mixturas improbantem: Ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ὅτ᾽ ἂν μιγνύντες τὰς βασιλικὰς καὶ ἀλεξιφαρμάκους ἐκείνας δυνάμεις, ἃς θεῶν χεῖρας ὠνόμαζον. Ἐρασίστρατος δὲ ἐλέγχει τὴν ἀτοπίαν καὶ περιεργίαν, ὁμοῦ μεταλλικὰ, καὶ βοτανικὰ, καὶ θηριακὰ, καὶ τὰ ἀπὸ γῆς, καὶ θαλάττης, εἰς τὸ αὐτὸ συγκεκερανύντας. καλὸν γὰρ ταῦτο ἐάσαντας ἐν πτισάνῃ καὶ σικύᾳ καὶ ὑδρελαίῳ τὴν ἰατρικὴν ἀπολιπεῖν. ἀλλὰ νὴ Δία τὸ ποικίλον ἐξάγει, καὶ γοητεύει τὴν ὄρεξιν, id eſt, Quin multo magis cum regales illas & efficaces variorum remediorū mixturas conficiunt, quas deorum manus appellarunt. Eraſiſtratus autem coarguit abſurditatem, & curioſitatē

eorum, qui ſimul & metallica & herbaria, & ferina, quæq; terra gignit, quæq; mare, in vnum commiſcuerunt. At bene haberet, ſi his omiſſis in ptiſana, & cucurbita, & hydrelæo medendi artem finiſſent. Verum per Iouem ipſa rerum varietas imponit nobis, & appetentiam illicit. Hactenus Plutarchus. Meminit huius adagii Galenus, tractatu 6. citans ex Erophilo. Libet obiter & C. Plinii verba hoc loco ſubſcribere, quibus medicorum mixturas taxat. Ea ſunt in præfatione libri 24. Hinc, inquit, nata medicina. Hæc ſola naturæ placuerat eſſe remedia, parata vulgo, inuentu facilia, ac ſine impendio, ex quibus viuimus. Poſtea fraudes hominum, & ingeniorum capturæ, officinas inuenere iſtas, in quibus ſua cuiq; homini venalis promittitur vita. Statim compoſitiones, & mixturæ inexplicabiles decantantur. Arabia atq; India in remedio æſtimatur. Hulceriq; paruo medicina à rubro mari imputatur, cũ remedia vera quotidie pauperrimus quiſque cœnet. Nam ſi ex horto aut petatur herba, vel frutex quæratur; nulla artium vilior fiet. Hactenus Plinius.

Quot homines, tot ſententiæ.

NIHIL vel hodie vulgò tritius eſt, quàm hæc Terentiana ſententia: Quot homines, tot ſententiæ. Cui ſimilis eſt apud eundem & illa: Suus cuiq; mos eſt. Perſius item:

Mille hominum ſpecies, & rerum diſcolor vſus.
Velle ſuũ cuiq; eſt, nec voto viuitur vno.

Eodem pertinet & illud epigrammaticũ, quo dictum eſt, inueniri qui non recuſent agris paternis cedere: qui velit ingenio cedere, reperiri neminem. Horatius decentiſſimam addidit allegoriam

Tres mihi conuiuæ propè diſſentire videntur,
Poſcentes vario multum diuerſa palato.

Idem primam omnium Odam huius argumento ſententiæ conſcripſit, aliis ſtudiis alios duci, aliis alia cordi eſſe. Adluſit faceciſſimè Terentius in Phormione, cum è tribus aduocatis primus ait, ſecundus negat, tertius deliberandũ cenſet. Eam ſniãm Euripides in Phœniſſis latius explicuit.

Εἰ πᾶσι ταυτὸ καλὸν ἔφυ, σοφόν θ' ἅμα,
Οὐκ ἦν ἂν ἀμφίλεκτος ἀνθρώποις ἔρις.
Νῦν δ' οὔθ' ὅμοιον οὐδὲν οὔτ' ἴσον βροτοῖς
Πλὴν ὀνομάσαι. τὸ δ' ἔργον οὐκ ἔστι τόδε. i.
Cunctis idẽ ſi pulchrum, & egregiũ foret,
Nulla eſſet anceps hominibus contentio.
At nunc ſimile nil, nil idem mortalibus:
Niſi verba forſan inter iſtos concinunt,
At re tamen, factiſq; conuenit nihil.

Idem in Hippolyto coronato:

Ἄλλοισιν ἄλλος θεῶν τε κἀνθρώπων μέλει. i.
Hic his, hic illis, & homo cordi eſt & deus.

Huc reſpexit Homerus in Odiſſeæ ξ.

Ἄλλος γάρ τ' ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις. id eſt.
Namq; aliis aliæ res arridentq;, placentq;.

Eum auſculta, cui quatuor ſunt aures.

INTER Græcanicorum prouerbium collectanea refertur: ἄκουε τοῦ τὰ τέσσαρα ὦτα ἔχοντος, id eſt. Eũ auſculta cui quatuor ſunt aures. Huius adagionis, huiuſmodi quoddam interpretamentum adfert Zenodotus: Oraculo quondam fuiſſe reſponſum Entimo Cretenſi & Antiphemo Rhodienſi, vt eum obſeruarent, cui quatuor eſſent aures. Is autem erat prædo quidam Phœnix, quem cauendum eſſe monebat oraculum. Porrò quòd quatuor aures habere dictus eſt, non ſatis liquet, vere ne habuerit, an per allegoriam ſit accipiendum, quòd quatuor locis exploratores haberet diſpoſitos. Verum illi cum dei reſponſum tanquam ridiculũ negligerent, in prædonem inciderunt atq; ab eo ſunt extincti. Itaq; ex hoc euentu vulgò natam eſſe parœmiam exiſtimant. Sed nobis magis arridet, quod idem ex Ariſtophane grammatico refert. Lacedæmonios Appollinis ſimulacrum ita ſolere fingere, vt quatuor haberet aures, & manus totidem: vel quòd, vt auctor eſt Soſibius, hac figura viſus ſit illis apud Amyclas pugnantibus: vel ſignificantes, vt conlicimus, viro prudenti res quàm plurimas tum audiẽdas eſſe, tum vſu vitæ periclitandas. Porrò creditum eſt antiquitus, nulla oracula fuiſſe certiora, q̃ Apollinis. Vnde iactatum etiam illud: τὰ ἐκ τρίποδος. Atque ita monet prouerbium, audiendos eſſe illos, qui diuturno complurium rerum vſu præ cæteris ſapiunt, ita vt ferè faciunt ſenes. Vnde & apud Homerum laudatur Neſtoris oratio, tanquam omnium auditu digniſſima, & in Odyſſeæ ſecundo libro, Aegyptium heroa ſenem primo loco loquentem facit:

Ὃς δὴ γήραϊ κυφὸς ἔην, καὶ μυρία ᾔδη. id eſt,
Qui iam incuruus erat ſenio, ſed plurima norat.

Eodem ſpectauit Euripides in Phœniſſis, ad quem locum adluſit Lucianus in Hercule Gallico:

Ὦ τέκνον οὐχ ἅπαντα τῷ γήρᾳ κακὰ
Ἐτεόκλεες πρόσεστιν, ἀλλ᾽ ἡμπειρία
Ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον.

Verba ſunt Iocaſtæ iam anus ad Eteoclem adoleſcentem filium. Ea nos ſic vertimus:

Ognate Eteocles, cuncta nequaquã mala
Adſunt ſenectæ: nam per experientiam
Vſuq; rerum dicere, haud nihil, rudi
Poteſt iuuenta melius, ac prudentius.

Idem nunc vulgus noſtratium effert, ſub ſordida quidem, ſed tamen apta metaphora, cum aiunt: Proſpectandum vetulo latrante cane: hoc eſt, nequaquam negligendum quoties ſenes periculum cauendum admouent. Canes enim vetuli non latrant temere, quemadmodum iuuenculi.

Semper feliciter cadunt Iouis taxilli.

Ἀεὶ γὰρ εὖ πίπτουσιν οἱ Διὸς κύβοι. id eſt,
Semper cadunt feliciter tali Iouis.

Senarius eſt prouerbio celebratus, diciq; ſolitus in eos quibus res omnes perpetuo quodam fortunæ fauore ex animi ſententia cederent. Apparet tranſlatum à talorũ iactu, vbi fortaſſis antiquitus obſeruatum eſt, Iouis talos feliciores eſſe. Nam mos erat iactibus alearum, ominis cauſa Deorum, aut hominum nomina præfari. Vnde & Veneris iactus inter felices numeratur, vel prouerbio teſte: Si ſepæ iacies, aliquando venerem iacies. Niſi malumus ad Iouis victoriam, Iunoniſq; victæ fabulam referre. Sunt qui putent quadrare in eos, qui factis ſuis dignas pœnas dependerint, quaſi Ioue non ſinente culpam inultam. Sed videtur non abſurde dici poſſe & in viros fortunatos, ac præpotentes, quorum & parum recte factis applauditur atteſtante verſu prouerbiali:

Ὡς εὐκόλως πίπτουσιν αἱ λαμπραὶ τύχαι. id eſt,
Quàm facile ſemper res cadunt potentiũ.

Ab hac ſententia non abhorret illud Euripidis in tragœdia, cui titulus Phœniſſæ:

Πάντα δ᾽ εὐπετῆ θεοῖς. id eſt,
Sunt cuncta diis procliuia.

Tum illud Homero frequens: Θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται. id eſt, Cœleſtes omnia poſſunt.

Theſſalorum commentum.

Θετταλῶν σόφισμα, id eſt, Theſſalorum commentum, varias ad res accommodari ſcribit Suidas: tum ad eos, qui in acie locum deſerunt: tum ad illos, qui cultu delicatiore vtuntur: tum ad hos, qui dolis quempiam circumueniunt. Natum autẽ arbitrãtur ex huiuſmodi quapiam hiſtoria: Arato Theſſalo cuidam oraculo reſpõſum eſt, caueret, ne clanculum vinceretur ab iis, qui maiore ſplendidioreq; voto oraculũ aduerſus ipſum ambirent. Quod ille ſimulatque audiuit, votum, nuncupat, ſexcentum hominum capita Deo ſacrificaturum. Deinde poſtea quàm ea quorum gratia venerat, ex animi ſententia confeciſſet, votum ac ſacrum perſoluere ſine fine cunctabatur, tanquam neq; pium ſatis, neq; dignum Apolline. Qua quidem ex re natum aiunt, vt poſtea quotannis hecatomben ei Deo polliceri ſint ſoliti: neq; reddere tamen quod eſſent polliciti. Theſſalorum fraudulentiam notat & Euripides in Phœniſſis:

Καὶ πῶς νοήσας Ἐτεοκλῆς τὸ Θεσσαλὸν
Εἰσήγαγε τὸ σόφισμ᾽ ὁμιλίᾳ χθονός. id eſt,
At ſentiens hoc Eteocles, mox Theſſalam
Adhibuit artem, gentis ob commercium.

Idem alibi:

Πολλοὶ παρῆσαν, ἀλλ᾽ ἄπιστοι Θετταλοί. id eſt,
Multus quidem aderat, lubrica tamẽ fide
Grex Theſſalorum.

Idem declarat Demoſthenes in Olynthiaca prima: Εἶτα τὰ τῶν Θετταλῶν, ταῦτα γὰρ ἄπιστα μὲν ἦν δήπου φύσει καὶ ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις. id eſt, Accedũt, inquit, ad hęc res Theſſalorum, quę profecto cunctis quoq; mortalibus natura, ſemperq; infidæ fuerunt. A quibuſdam ſic refertur hoc adagium: Αἰεὶ γὰρ τὰ τῶν Θεσσαλῶν ἄπιστα. id eſt, Semper. n. res Theſſalorum infidæ. Ariſtophanis enarrator ab Iaſone natum prouerbium exiſtimat, quòd is Medeę promiſſam fidem ſolue rit, qđ quidem illa illi exprobrat apud Ouidiũ in Heroidũ epiſtolis. Prouerbii meminit & is, q fragmẽta nobis Athenęi tradidit.

Theſſalorum alæ.

Θεσσαλικαὶ πτέρυγες, id eſt, Alę Theſſalicæ. Prouerbiali ioco quodã dicebatur in veſtes manicatas, quas Grę́ci χειριδωτὰς vocant: quòd hoc genere per luxum, ac delicias vterentur Theſſali. Apud Maronem hoc amictus

ctus genus tanquam parum virile, Troianis ab hoſtibus opprobratur.

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ:

Et apud Plautum quidam cultu Punico, velut auis exotica, ridetur propter manicas, aut angulos alarum inſtar, vtrinque propẽdentes, atque extantes.

Theſſala mulier.

Θεσσαλικὴ, id eſt, Theſſalica mulier. In veneficas, malarumque peritas artium dici ſolitum. Propterea quod ea gens prętet cæteras hoc nomine notata eſt, id quod ex Apuleiano Aſino pluribusq́ ſcriptoribus aliis ſatis liquet. Vnde Horatius in Odis:

Quæ ſaga, quis te ſoluere Theſſalis
Magus venenis, quis poterit Deus?

Plautus in Amphitryone veneficum appellat Theſſalum.

Et Strepſiades apud Ariſtophanem in Nubibus conſulit Socratem, an adhibenda ſit Theſſala incantatrix, quæ lunam cœlo detrahat, quo minus in Neomenia cogatur ęs alienum reddere. Eam ſuperſtitionem in Theſſalos à Medea profectam exiſtimant, quæ cum illac fugeret, per aerem vecta ſcrineolum veneficiis ac magicis herbis plenũ deiecerit, eaq́; ſparſa ſuppullulaſſe. Quin & Plinius libri trigeſimi cap. 1. docet, magiã ad Theſſalos vſq; propagatam, diu ab ea gẽte cognomen obtinuiſſe, adeo vt Menander quoque litterarum ſubtilitatibus peritus, Theſſalam cognominarit fabulam, complexam ambages fœminarum detrahentium lunam.

Feras non culpes, quod vitari non poteſt.

A. GELLIVS ſcribit Publii Mimi ſententias aliquot ad communem ſermonem accommodatiſſimas vulgo circunferri ſolitas, è quibus hæc vna eſt, quouis philoſophorũ dogmate ſalubrior: Feras non culpes, quod vitari non poteſt. Quibus verbis admonemur, vt mala fatalia, quæ nulla ratione poſſit neque declinari, neque propelli, ſaltem animi æquitate leniãtur. Nec aliud, tametſi verbis aliis, docet Euripides in Phœniſſis, cum ait:

Δεῖ φέρειν τὰ τῶν θεῶν.
Toleranda fata numinum.

Idem in eiuſdem tragœdiæ calce:

Τὰς γὰρ ἐκ θεῶν ἀνάγκας θνητὸν ὄντα δεῖ φέρειν. id eſt,
Quippe mortalem neceſſe eſt ferre fata numinum:

Homerus Odyſſeæ lib. 9.

Νοῦσον γ' οὔπως ἐστὶ Διὸς μεγάλου ἀλέασθαι. i.
Nulli fas vitare malũ ex Ioue rege pfectũ.

Huc pertinet & illud ſcitum Varronis dictum. Vxoris vitium aut tollẽdum eſſe aut ferendum. Item adagium, quod ſuo dicemus loco: Μὴ πρὸς κέντρον λακτίζειν. id eſt, Ne contra ſtimulum calcitres.

Surſum verſus ſacrorum fluminum feruntur fontes.

PROVERBIALIS allegoria, qua quippiam præpoſtere fieri ſignificamus legitimasq́; rerum vices inuerti: quod genus ſit ſi puer ſenem admoneat, diſcipulus pceptorẽ docere conetur, ſeruus imperare dño. Sũptum eſt adagium ex Euripidis Medea:

Ἄνω ποταμῶν ἱερῶν χωροῦσι παγαί.
Καὶ δίκη, καὶ πάντα πάλιν στρέφεται.
Ἀνδράσι μὲν δόλιαι βουλαί, θεῶν δὲ
Οὐκ ἔτι πίστις ἄραρε.

Quibus verbis chorus indicat, priſtinum rerum ordinẽ inuerti: viros iam dolis muliebribus vti neque manere promiſſis: contrà mulieres audere virilia. Vſurpat hanc parœmiam Lucianus in Terpſione, vbi hæredipeta deluſus Plutonem incuſat, ꝙ ipſe iuuenis adhuc morte pręreptus eſſet ſuperſtite ſene, quem captauerat, idq́; contra naturalem ordinẽ ἄνω γὰρ τὸ ποταμῶν τοῦτό γε, inquit. Rurſus idem in Apologia libelli, περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων. Πολλὴ γοῦν ἡ διαφωνία τοῦ σοῦ βίου πρὸς τὸ σύγγραμμα, καὶ τὸ ἄνω τοῦ ποταμοῦ, χωρεῖν, καὶ ἀναστρέφεσθαι τὰ πάντα, καὶ παλινῳδεῖν πρὸς τὸ χεῖρον τοῦτο ἂν εἴη, id eſt, Longe, inquit, lateq́; à ſcriptis tuis diſſidet vita. Iamq́; illud quod aiunt, accideret, vt ſurſum verſus incedãt flumina cunctaq́; pariter inuerterẽtur, atq; in deterius recantarẽtur. Vſurpat & Diogenes Laertius in vita Diogenis Cynici, narrans quẽadmodum Diogenes, vbi perinde quaſi dominus eſſet, nõ ſeruus, hero ſuo mãdaret, vt qđ erat iuſſus faceret: atq; ille pu erbio rũdiſſet, ἄνω ποταμῶν ἱερῶν, Atqui ſi medicũ, inquit, ęgrotus, eſſes ęre tuo mercatus, verum illi monenti pareres, an iſtum ad modum reſponderes ἄνω ποταμῶν: Vſurpat & Ariſtoteles in Meteorologicis. Eodem adluſit Vergilius in Aeneide, cum ait:

Amnis & Adriacas retro fugit Aufidus vndas,

Vbi

Vbi Seruius admonet ſubeſſe prouerbiũ de re neque veriſimili, neque conſiſtente. Flaccus in Odis ſic extulit:

Quis neget arduis
Pronos relabi poſſe riuos
Montibus: & Tyberim reuerti:
Cum tu coemptos vndique nobiles
Libros Panæti, Socraticam & domum,
Mutare loricis Iberis
Pollicitus meliora, tendis?

Vbi prouerbium annotauit Porphyrion. Item Ouidius in Heroidum epiſtolis:

Cũ Paris Oenone poterit ſpirare relicta,
Ad fontẽ Xanthi verſa recurret aqua.

Xante retro propera, verſæque recurrite lymphæ,
Suſtinet Oenonen deſeruiſſe Paris.

Item Propertius:

Fluminaque ad caput incipiunt reuocare liquores.

Ad felicem inflectere parietem.

ARISTOPHANES in comœdia cui titulus, Ranę, belliſſimum vſurpat adagium, quod vtinam in litteris duntaxat extaret, nõ etiam in omnium propè mortalium vita:

Ταῦτα μὲν πρὸς ἀνδρός ἐστι
Νοῦν ἔχοντος καὶ φρένας, καὶ
Πολλὰ περιπεπλευκότος
Μετακυλινδεῖν αὑτὸν ἀεὶ
Πρὸς τὸν εὖ πράττοντα τοῖχον. id eſt,
Nam viri eſt prudentis illud,
Atque cordati, catiq;
Multum aquæ cui nauigatum, vt
Semper ad felicius ſe
Cautus inflectat latus.

Prouerbium autem ita cõmodius effertur: πρὸς τὸν εὖ πράττοντα τοῖχον ῥέπειν. id eſt, In felicem parietem vergere. Ariſtophanis interpres tranſlatum exiſtimat ab his, qui naui vehuntur: qui ſi quando nauis alterum latus fluctu deprimatur, protinus in alterũ tranſcurrunt, quod altius extat ab vndis. Dicetur & in hos, qui cõmodi ſui reſpectu ſemper ad potentiores, ac fortunatiores amicos applicant ſeſe: ac quemadmodum muſcæ ad culinæ nidorem adulant, reuolantq;, ita fortunam potiorem in amicitia non fidem ſequũtur. Aut qui dum eſt anceps, exitus belli, quietem agunt: porrò ſimul atque iã inclinarit fortuna, vt appareat vtra pars ſit victoriam reportatura, protinus ad eam adiunguntur. Hoc animo legitur fuiſſe Metius ille Vergilianus, & Polymneſtor, qui victricia arma ſecutus, magis quàm hoſpitii fidem, Polydorum obtruncat, & auro vi potitur. Huiuſmodi genus hominum eleganter notat idem Ariſtophanes in Pluto. Siquidem hic Cremylus iam diues factus, quæritur ſeſe obtundi huiuſmodi ſaluatoribus, qui aurum olfecerant:

Βαλλ᾽ ἐς κόρακας. ὡς χαλεπὸν ἐστιν οἱ φίλοι
Οἱ φαινόμενοι παραχρῆμα ὅτ᾽ ἂν πράττῃ τις
εὖ. id eſt,
Malã in crucẽ vt res eſt moleſta, vbi illico
Ad res ſecũdas demum amici prouolant.

Eodem pertinet Euripideũ illud ex Medea:

Πένητα φεύγει πᾶς τις ἐκποδὼν φίλος. id eſt,
Tenuem, atq; egenũ cuncti amici deſerũt.

Antiphanes in progonis, citante Athenæo lib. 6.

Μή μοι πότ᾽ ἔλθεις ὅτ᾽ ἂν ἐγὼ πράττω κακῶς. i.
Ne tũ mihi adſis, quando res cedunt male.

Interpres prouerbium ſubeſſe admonet, dici ſolitum in eos, qui cum amicorum conſuetudinem deſerunt, cum in periculis verſantur. Cæterum poetam verbis in contrarium verſis ad parœmiam adluſiſſe, quæ recte ſic efferri conſueuerit:

Μή μοί ποτ᾽ ἔλθεις ὅτ᾽ ἂν ἐγὼ πράττω καλῶς. i.
Ne tu mihi adſis, quãdo res ſunt pſperę.

Ad hoc facit & illud apud Euripidem in Oreſte:

Τοὺς φίλους
Ἐν τοῖς κακοῖς χρὴ τοῖς φίλοισιν ὠφελεῖν.
Ὅταν δ᾽ ὁ δαίμων εὖ διδῷ, τί χρὴ φίλων,
Ἀρκεῖ γὰρ αὐτὸς ὁ θεὸς ὠφελεῖν θέλων. id eſt,
Iuuare amicos rebus afflictis decet.
Quorſum opus amicis, cum benigna ſors fauet?
Siquidem ipſa per ſe ſufficit Rhamnuſia,
Volens ſecundis adiuuare fauoribus.

Idem poeta propius adluſit ad adagium in eadem tragœdia, niſi quòd ſententiam ad præcones retulit:

Τὸ γὰρ γένος τοιοῦτον· ἐπὶ τὸν εὐτυχῆ
Πηδῶσ᾽ ἀεὶ κήρυκες. ὅδε δ᾽ αὐτοῖς φίλος,
Ὃς ἂν δύνηται πόλεος ἔν τ᾽ ἀρχαῖσιν ᾖ: id eſt,
Namq; id genus ſunt vſque præcones, vti
Feliciorum partibus ſe accommodent,
Amẽtq; demũ hũc, qui ſit inter principes,
Reiq; qui temperat habenas publicæ.

Idem in Hercule furente:

Καὶ τῶν καλῶν μὲν ὅς τις ἀπολαύειν θέλει,
Συμπλεῖν δὲ τοῖς φίλοισι δυστυχοῦσιν, οὔ. i.

Cui

. Cui res ſecundę, huic nauiganti quilibet.
Comes ire quęrit, non item in felicibus.

Huc pertinet, quod Ariſtoteles lib. Moraliū Eudemiorum 7. prouerbium dictum oſtendit, χρόνος δείκνυσι τὸν φιλούμενον. id eſt, Tempus indicare quis vere amet. Tempeſtas enim arguit amicitiam, ac fucatos illos amicos detegit.

Amico amicus.

QVOD eſt apud Terentium in Phormione: Solus eſt homo amico amicus: Donatus indicat eſſe parœmiam, atque ita legi apud Appollodorū, cuius vtique Phormio Græca eſt: Μόνος ἐπίσταται φιλεῖν τοὺς φίλους. id eſt, Solus nouit diligere amicos. Ariſtophа. apud Athenæum.

Αλλ' οὐδὲν μέλει
Τῶν σκωμμάτων μοι. πᾶν φίλων γὰρ ὢν φίλος
Εργοισι χρηστὸς, οὐ λόγοις ἔφυν μόνον. id eſt,
. At nil moror dicteria,
Amico amicus cum ſiem, factis: neque
Verbis modo prodeſſe propoſitum mihi,
Sed re ſimul, factisq́;

Ipſa figura prouerbium prę ſe fert, quemadmodum ſuprio demonſtrauimus. Quadrabit in eos, qui nullum officium refugiunt, modo gratum faciant amicis. Huic affine videtur illud Euripidis in Medea:

Βαρεῖαν ἐχθροῖς καὶ φίλοισιν εὐμενῆ. id eſt,
Beneuolā amicis, rurſus aſperā hoſtibus.
Theocritus in Aita,
Αλλήλους δ' ἐφίλησαν ἴσῳ ζυγῷ, ἦ ῥά τότ' ἦσαν
Χρύσειοι πάλαι ἄνδρες, ὅκ' ἀντεφίλησ' ὁ φιληθείς. id eſt,
Par amor ambobus, mortales aurei olim
Viuebant, tum cum redamabat amatus amantem.

Ariſtoteles apud Laertiū crebro ſolitus eſt dicere, ὦ φίλοι, φίλος οὐδείς, ſignificans verā amicitiam intereſſe inter mortales.

Muneribus vel dij capiuntur.

QVOD ſcripſit Ouidius:
Munera crede mihi capiunt hominesq́ue deosq́ue.
Placatur donis Iuppiter ipſe datis.

Euripides in Medea, vulgi ſermone fuiſſe celebratum oſtendit, cum ait:

Πείθειν δῶρα καὶ θεοὺς λόγος.
Χρυσὸς δὲ κρείσσων μυρίων λόγων βροτοῖς. i.
Donis vel ipſos dictitant flecti deos.
. Certe inter homines, mille dictis luteum
Præpollet aurum prorſus ac præponderat.

Celebratur & hic verſiculus, quem etiam vſurpauit Plato libro tertio Politiæ,

Δῶρα θεοὺς πείθει καὶ αἰδοίους βασιλῆας. id eſt,
Cum diuis flectuut vereraudos munera reges.

Vnde Seneca philoſophi cuiuſdam apophthegma referens ait: Omnium eſſe dulciſſimum accipere.

Manum de tabula.

M. TVLLIVS in epiſtola quadā: Heus tu manum de tabula. Magiſter adeſt citius, quàm putaramus. Videtur autem hac prouerbiali figura, manū de tabula admonuiſſe vt deſiſteret à ſcribendis dicteris. Adluſum aūt apparet ad Appellis nobiliſſimi pictoris dictum: qui cum Protogenis opus immēſi laboris, ac curæ ſupra modum anxiæ miraretur, ait omnia ſibi cum illo paria eſſe, aut illi meliora, ſed vno ſe præſtare, quòd manū ille de tabula neſciret tollere, memorabili præcepto, nocere ſæpe nimiam diligentiam. Hęc Plinius libro 35. cap. 10. Proinde ſi quando admonebimus, vt recedat aliquis ab operè negociove, quod in manibus habet, iubebimus illum manum de tabula tollere. Peculiariter autem conueniet in quoſdam ſcriptores plus ſatis accuratos, & moroſæ cuiuſdam diligentiæ, qui ſine fine premunt ſuas lucubrationes, ſemper aliquid addentes, adimentes, immutantes.

Emere malo, quàm rogare.

M. TVLLIVS in Verrinis actionibus adagii vice citat, Emere malo, quā rogare. Quo ſignificatum eſt, haud quaquam gratis accipi, quod precibus emitur, imò nihil emi carius, quàm quod roganti datur. Durum enim illud verbū ingenuis animis Rogo, nec inter amicos vnquam expectandum, auctore Seneca. Tranſlatum à veterum conſuetudine, qua vicinus à vicino ſupellectilem commodato rogabat, quam ipſe fortè domi non habebat. Hunc autem morem antiquitus fuiſſe ex Plauti tum Aulularia, tum Rudentibus licet cognoſcere. L. Apuleius in Floridis: Neque enim leui mercede emit qui precatur: aut paruum precrū accipit qui rogatur, adeo vt omnia vteſilia emere potius velis, quàm rogare: Idem innuit, obſcurius quidem, ſed eleganter Græcis

tis celebratum prouerbium, quod alio reddemus loco, εὔχου τῷ πλησίον ἔχειν, ἐπὶ πλέον δὲ τῇ χύτρᾳ. id eſt, Precare vicino vt habeat, magis autem ollę. Significat aūt, optandū quidē, vt vicinum habeas locupletem, à quo queas vtendum ſumere, quod ipſe domi nō habes, verum multo ſatius eſſe, te ipſum domi poſſidere, quicquid poſtulat vitæ vſus.

Manum non verterim. Digitum non porrexerim.

PROVERBIALIS hyperbole, Manum non verterim, pro eo quod eſt, nihil omnino laboro, aut mea nihil refert. Nihil enim facilius quàm manum vertere. Extat præter alios apud Apuleium in Apologia magiæ: Quid de me, inquit, Mezentius ſentiat, manum non verterim. Item Cicero libro quinto De finibus: Ne manum quidem verſuros fuiſſe. Idem eius operis libro 3. Chryſippus quidem & Diogenes detracta vtilitate, ne digitum quidem eius cauſa porrigendum eſſe dicebant, quibus ego vehementer aſſentior. Agit illic de gloria ſiue bona fama, quę ſit omnino contemnenda, ſi nihil adferat vtilitatis, iuxta illud è Satyra:

Gloria quantalibet, quid erit, ſi gloria tantum eſt?

De pollice verſo diximus alibi. Quintilianus lib. 11. ſcribit, manuum geſtus tātum habere momenti in pronūciatione, vt propemodum velut altera lingua pro omnibus verbis loquatur. Sed admirationi proprie conuenit ille geſtus, quo manus modice ſupinata, ac per ſingulos à minimo collecta digito, redeunte flexu ſimul explicatur atque conuertitur. Interrogationi congruit ille, cum vertimus manum, vtcunque compoſita eſt. Quin & hodie manum erectam inuertimus, quoties diſcrimen minimum ſignificamus. In ſermone, quem modo citauimus ex Quintiliano, quod eſt pro omnibus verbis, putamus rectius legi, pro omnibus membris, vt intelligas, quicquid cęterarum corporis partium geſtu ſignificari poteſt, id ſolam pręſtare manum. Apud Plutarchum in vita Timoleontis quidam miſſus ad Andromachum, poſt multa inhumaniter ac barbarice dicta, manum denique porrexit, ac modo ſupinam, mox pronam oſtendit, minitans hoc geſtu ſe ſubuerſurū illorum ciuitatem. At Andromachus ridēs niſi quòd manu ſimiliter ſupinata, ac mox verſa, iuſſit illum quàm primum abire, niſi vellet talem reddi nauem ipſius.

Semper Leontini iuxta pocula.

Ἀεὶ λεόντιοι περὶ τοὺς κρατῆρας; id eſt, Semper Leontini iuxta crateres. In voluptarios quadrabit, aut in eos qui ſemper iiſdem ſtudiis ſunt addicti. Leontini Siciliæ populi ſunt, quos vbi Phalaris expugnaſſet, ne quando rebellionem pararent, ademptis armis ad cōpotationes & voluptates reiecit: atque hinc natū adagiū, quod refertur à Diogeniano.

Ceſtreus ieiunat.

Κεστρεὺς νηστεύει, id eſt, Ceſtreus ieiunat. De famelicis & voracibus dici conuenit. Vnde & qui fame oſcitāt. κεστρεῖς dicunt, & κεστρεύειν, quod cōuicium olim in Athenienſes iactū tradit Heſychius. Alii malūt referre ad eos, qui vitam innocuam agunt, & ab aliorum iniuriis abſtinent, nec vllum emolumentū ex ſua innocentia ferunt. Etenim Ceſtreus piſcis genus quoddam, quod reliquis mutua deuoratione victitātibus, vnum ab aliorum carnibus abſtinet, ideoq; non capitur eſca, ſed in limum abdit ſeſe, atq; ibi perdurat, & vt arbitrantur nonnulli, limo paſcitur. Quin captus etiam non alitur eſcis, aut vllo animante, cū ſit acutis dentibus. Quin ipſe impune deuoratur à lupo, atque ob id quia non ſit edax, parum eſt eſculentus. In metu vero caput occultat, arbitrans totum corpus iam eſſe tutum. Vnde & Ariſtophanes apud Athenæum:

Ἆρ' ἔνδον ἀνδρῶν κεστρέων ἀποικία; id eſt,
Num intus virorum Ceſtreum colonia?

Alludit ad Ceſtrinam Chaoniæ partem.

Et apud eundem Diphilus:

Κεστρεὺς ἂν εἴην ἕνεκα νηστείας ἄκρας. id eſt,
Ceſtreus futurus ob inediam grauiſſimā.

Rurſum libro ſeptimo refert ex Anaxādride:

Τὰ πολλὰ δ' ἐν τῷ περιπατεῖ, κεστρεὺς ἐστι νῆστις. id eſt,
In equis obābulat fere, ieiunus ille mugil.

Refertur adagium à Zenodoto, Diogeniano, Suida, Athenæo libro Dipnoſophiſtarum ſeptimo, qui quidem præter alia complura & illud adſcribit, piſcem à nonnullis appellari ploten, & à congruo deuorari, ve congrum ipſum à muræna. Theodorus Gaza mugilem vertit.

Vbi amici, ibi opes.

PLAVTVS in Truculento: Verum eſt verbum

bum quod memoratur: vbi amici, ibidem opes. Citatur & à Fabio prouerbii vice, lib. Orator. inſtitut. 5. Senſus eſt, potiores eſſe amicos, quàm pecuniam, & ad vitæ præſidiũ plus habere momẽti amicos citra pecuniã, quàm abſq; amicis opes. Vnde & apud Scythas, auctore Luciano is habebatur ditiſſimus, qui certiſſimos, & optimos amicos poſſideret. Verum ſi quis ad huius ſeculi more reſpiciat, adagium inuertendum exiſtimabit: vbi opes, ibi amici. Quando quidem.

Vulgus amicitias vtilitate probat. Et:
Illud amicitiæ quondã venerabile nomen
Proſtat, & in quæſtu pro meretrice ſedet.

Terra volat.

Ἡ γῆ ἵπταται, id eſt, Terra volat. De re vehementer abſona, quæque nullo pacto fieri queat. Suidas hoc adfert exemplum τοῦ ἀδυνάτου. Iulianus in epiſtola quadam prouerbii nomine refert, mutato verbo, κούφη ἡ γῆ, κατὰ τὸν λόγον. id eſt, leuis terra, quemadmodum dicitur. Adagium hoc ad illorũ affinitatem pertinet quæ retulimus alibi, ζεὺς ἄπαις id eſt, Iupiter orbus. Et,

Nil intra eſt oleã, nil extra eſt in nuce duri.

Ilias malorum.

Ἰλιὰς κακῶν, id eſt, Ilias malorum. De calamitatibus maximis ſimul & plurimis. Propterea quòd in Iliade Homerica nullum mali genus non recẽſetur. Vnde ex hac docti putant tragœdiarum argumenta fuiſſe ſumpta, ſicut ex Odyſſea comœdiarum. Eſt autem opus verboſum, vigintiquatuor voluminibus vix abſolutum. Vnde & quamuis orationem plus ſatis prolixam; Iliade longiorem vocant, vt Aeſchines aduerſus Demoſthenẽ, ταῦτα δὲ εἰπὼν δίδωσιν ἀναγνῶσαι ψήφισμα τῷ γραμματεῖ, μακρότερον μὲν τῆς Ἰλιάδος, κενότερον δὲ τῶν λόγων οὓς εἴωθε λέγειν. id eſt, His dictis decretum ſcribæ legendum tradit, prolixius quidem Iliade, vanius autem verbis iis quæ dicere conſueuit. Euſtachius inuertit adagionem ad, hunc modũ, καὶ παροιμία μέντοι κακῶν Ἰλιάδα φησὶν, αὕτη δὲ καλοῦ παντὸς Ἰλιάς. i. Iliadem malorum prouerbium ait, at hæc omnium bonorũ Ilias. Syneſius in epiſtola quadam ad fratrẽ: καὶ ὅλως κακῶν ἂν Ἰλιὰς περιέστη τὴν πόλιν ἡμῶν. i. In ſumma, malorum Ilias circunſtetit vrbem noſtram. Plutarchus in præceptis coniugalibus: ὁ δὲ ἐκείνων Ἰλιάδα κακῶν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις ἐποίησεν, id eſt, At illorum nuptiæ Iliada malorum Græcis ac Barbaris inuexerunt. Loquitur enim de coniugio Paridis & Helenæ, quod inæſtimabilium malorum fuit cauſa. Vtitur & M. Tullius in epiſtolis ad Atticum: Tanta malorum impendet Ilias.

Lerna malorum.

Λέρνη κακῶν, id eſt, Lerna malorum, de malis item plurimis ſimul in vnum congeſtis & accumulatis. Parœmiam Strabo commemorat, libro Geographiæ octauo ſcribens, Lernam lacum fuiſſe quempiam, Argiuorum ac Mycenæorum agro communem, in quẽ cum paſſim ab omnibus purgamẽta deportarentur, vulgo natum prouerbiũ, λέρνη κακῶν, id eſt, Lerna malorum. In hoc loco poetæ fingunt hydram illam ſeptem capitum conſtitiſſe, quam Hercules igni Græco cõfecerit. Eam autẽ hydram Heſiodus, ſcribit ex echidna & Typhaone prognatã, alitã à Iunone: nimirum in odiũ Herculis. Zenodotus ait, locum quempiam fuiſſe in Argolica, in quem cum omne ſordiũ genus promiſcue coniicerent, fœtidas inde ac peſtilẽtes nebulas ſolitas exhalari. Quanquam rectius autumat, vt adagium ad Danaidum fabulam referatur. Nam ferunt Danaũ quinquaginta iuuenes, Aegypti filios, quibus totidem filias ſuas collocarat, omnes eadem nocte trucidaſſe, atque horum capita in eũ locum fuiſſe congeſta. Hinc ortum eſſe prouerbium. Neque vero negat fieri potuiſſe, vt contumeliæ cauſa in eundem locum in quo capita compoſuerat, iuſſerit & purgamenta comportari. Itaque quoties hominem ſignificamus vehementer infamem, atque omni turpitudinis genere contaminatum, aut cœtum hominum peſtilentium, quaſiq; ſentinam & colluuiem facinoroſorum, recte dicemus, λέρνην κακῶν, id eſt, Lernam malorum. Apud Heſychium Cratinus comicus theatrũ quod ex varia mixtaq; hominum colluuie conſtaret, λέρνην ἑταίρων appellauit.

Theſaurus malorum.

Θησαυρὸς κακῶν, id eſt, Malorum theſaurus. Ad eundem modum inuenitur cum alibi, tum apud Euripidem in Ione:

Οἴ μοι, μέγας θησαυρὸς ὡς ἀνοίγνυται
Κακῶν. id eſt,
Me miſerā vt ingens pāditur theſaurus, ac Penus malorum.

Extat inter Græcanicas ſententias huiuſmo di ſenarius:
Θησαυρός ἐστι τῶν κακῶν κακὴ γυνή. id eſt,
Theſaurus eſt mulier malorū, ſi mala eſt.

Vſurpauit adagium Plautus in Mercatore:
Tu quidem theſaurū huc apportaſti mali.

Aceruus bonorum.

Ἀγαθῶν σωρὸς, id eſt, Bonorum aceruus. De opibus ingentibus. Vnde & frequēter extructas dapes extructas opes, & cumulatas opes pro copioſis legimus, tanquā aceruatim cō geſtas, neq; pondere, neq; numero, ſed ipſo cumulo infuſas. Ariſtophanes in Pluto:
Ἡμῖν γὰρ ἀγαθῶν σωρὸς εἰς τὴν οἰκίαν
Ἐπεισπέπαικεν, οὐδὲν ἠδικηκόσιν. id eſt,
Nobis bonorum aceruus influit in domū
Sine fraude, nemini patrata iniuria.

Idem in eadem fabula.
Ὡς ἀγαθὰ συλλήβδην ἅπαντα σοι φέρω. i.
Vt agminatim cuncta tibi fero bona.

Rurſum in eadem fabula per iocum in malam partem flexit:
Δυσλοις γὰρ αὐτῶν σωρὸν ἥκειν χρημάτων ἔχοντα. id eſt,
Veniſſe narras, qui ferat pecuniarū aceruū.

Verba chori ſenilis, cui Carion ſeruus iocās ita reſpondet:
Γερόντων μὲν οὖν κακῶν ἐγώγ' ἔχοντα σωρόν. id eſt,
Imò ſenilium ferat qui ad vos malorum aceruum.

Adluſit autem ad ſenectutem illorum iam capulo vicinam. Nam σορὸς per ὀ μικρὸν tumulum ſignificat ſepulchralem, σωρὸς per ω μέγα cumulum atque aceruum. Proinde conſentaneum eſt, ſeruum eius vocis ſyllabam data opera perperā pronunciaſſe. Hæc atque id genus alia rum fiunt venuſtiora, quemadmodum iam ſæpius admonuimus, ſi paullo lōgius à ſimplici ſenſu detorqueātur. Veluti ſi quis dicat, in aliis oratoribus alias atq; alias eminere dicendi virtutes, in M. Tullio vno τῶν πάντων ἀγαθῶν σωρὸν εἶναι, id eſt, Omnium bonorum aceruum eſſe. Reſipiunt huius adagii naturam illa Ciceronis familiaria, Cumulare officiis, Cumulatiſſime ſatisfacere, Cumulus meritorum.

Bonorum myrmecia.

Ἀγαθῶν μυρμηκία, id eſt, Bonorum myrmecia, de immenſis opibus. Nam Myrmecia Græcæ ſignificat cauernam, aut agmen formicarum. Quanquam ab illis formicis ſumptū videri poteſt, de quibus meminit Plinius libro vndecimo, capite triceſimoprimo: quas ait eſſe colore felium magnitudine luporū Aegypti. Eas in ſeptentrionali Indorum, qui Dardæ vocentur, regione aurum è cauernis egerere. Erutum hyberno tempore, Indi furantur æſtiuo feruore, conditis propter vaporem intra cuniculos formicis: quę tamen odore ſollicitatæ prouolant neq; tarò lacerant, quamuis præuelocibus camelis fugiētes. Atq; huc videtur reſpexiſſe diuus Baſilius, cum ſcribit ad nepotes, quicquid vltra neceſſitatem vſus ſupereſſet, ſiue id eſſet Lydia gleba, ſiue formicarum auriferarum opus, hoc magis eſſe contemnendum, quo minus eſſet eo opus, Quanquam nihil prohibet, quo minus ad noſtras formicas referatur, non ſolum propter innumerabilem agminum multitudinem, verumetiam propter genuinam quandam animantis in accumulando penore induſtriam, ore trahentis quodcunque poteſt, atque addentis aceruo, quemadmodū ſcripſit Flaccus. Quanquidem ex re factum opinamur, vt antiquitus formicarum cœtus opulentiam portenderit. Quemadmodum teſtatur Cicero libro de Diuinatione primo: Midæ, inquiēs, illi Phrygio cum puer eſſet, dormienti formicæ in os tritici grana congeſſerunt. Ditiſſimum fore prædictum eſt. Quod euenit. Huc adluſit Theocritus in Encomio Ptolemæi,
Μυρμάκων ἅτε πλοῦτος ἀεὶ κέχυται μεγαλόντων. id eſt,
Nec ſecus, ac formicarum ſemper properantium
Diuitiæ ſunt extructæ. Idē in Syracuſanis,
Μύρμακες ἀνάριθμοι καὶ ἄμετροι. id eſt,
Formicæ numeroq; modoq; carentes.
turbam hominum frequentem ſignificans. Huic affine genere eſt quod Plato libro De repub. nono, τῶν ἡδονῶν σμῆνος dixit. i. voluptatum examen: & Socrates apud Plutarchum Cheroneſem, ἀρετῶν σμῆνος, id eſt, virtutum examen, pro turba numeroque immenſo. Porrò locus quem adducit Plutarchus, eſt in Memnone Platonis. Confine eſt his

his quod idem adducit in Cratylo, σμῶνος σοφίας, id eſt examen eruditionis. Itē quod apud Athenæum libro octauo, Alexis ſcripſit in Pamphila,

Παρέθηκα τὴν τράπεζαν, εἶτα παραφέρων
Ἀγαθῶν ἁμάξας. id eſt,
Appoſita menſa eſt, plauſtra deinceps intulit Bonorum.

Dathus bonorum.

Δάθος ἀγαθῶν, id eſt Dathus bonorum, in eandem ſententiam dici conſueuit. Eſt autem Dathus Thaſſiorum colonia iuxta Strymonem, cū alioquin opulenta hac florens, tū quòd habet etiā auri venas, vt hinc in prouerbium abierit, Δᾶθος ἀγαθῶν, id eſt, Dathus bonorum, de conferta rerum opulentia. Prouerbii præter alios meminit Suidas, apud quem legimus δᾶτος non δάθος.

Thaſſus bonorum.

Θάσσος ἀγαθῶν, id eſt, Thaſſus bonorum. Similiter natum adagium, nempe à loci fertilitate. Nam Thaſſus inſula eſt iuxta Thraciam. Zenodotus huiuſmodi quandā fabulam refert: Calliſtratus orator demigrans Athenis, perſuadere conatus eſt Athenienſibus, vt regionem quæ ex aduerſo erat incolerent, multa ſplendida de eius feracitate iactitans, & quòd auri venas haberet, & glebam optimā. Deniq; in ſumma, inquit, Thaſſus bonorum eſt. hinc in vulgi ſermonē abiiſſe, θάσσος ἀγαθῶν, id eſt, Thaſſus bonorum, de iis qui ſplendida pollicentur.

Hoſtium munera non munera.

PRISCORVM ſuperſtitio credidit, obſeruanda vel maxime munera, a quibus quo animo mitterētur. Propterea quòd quæ darentur ab iis, qui nobis male cuperent, exitio plerumque fuiſſe conſtaret. Ita vt fuit pyxis illa fallax, per Pandoram à Ioue Prometheo miſſa. Quemadmodum fuit & veſtis, qua Medea nouā nuptā Iaſonis donauit. Rurſum veſtis illa, quā Deianira miſit Herculi. Prouerbiorū interpretes exiſtimāt hanc parœmiam ex hiſtoria natam, quæ refertur apud Homerum Iliados libro ſeptimo. Narrat autem Hectorem & Aiacem inita amicitia, dona inter ſeſe permutaſſe, atq; Hectorem Aiaci donaſſe gladium Aiacem Hectori dediſſe baltheum: deinde pariter ambobus ſuum munus exitio fuiſſe. Siquidē Aiax victus ab Vlyſſe, cognitisq; iis quæ per inſaniam tum dixerat, tum fecerat, eodem gladio ſibi necem conſciuit. Item Hector per occaſionem balthei occiſus eſt ab Achille iuxta muros Troianos. Adagium refertur apud Sophoclem in Aiace Maſtigophoro, ſed ita refertur, vt non ab Aiace natum, ſed tanquam vetus iam tum ab eo videatur vſurpari. Siquidem is poſteaquam mori decreuiſſet, execratur eum gladium, quondam ab inimiciſſimo dono acceperat, eumq; ſibi fuiſſe inauſpicatiſſimum ait, neque quicquā omnino poſtea feliciter apud Argiuos ſucceſſiſſe. Deinde ſuſpicionē hanc vulgato dicto confirmans ait,

Ἀλλ' ἔστ' ἀληθὴς ἡ βροτῶν παροιμία,
Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, κοὐκ ὀνήσιμα. id eſt,
Quin verum id eſt mortalium prouerbiū,
Non eſſe dona, dona quæ veniant tibi
Ab hoſte, verum inauſpicata ac noxia.
Hac de re fertur epigramma Græcum huiuſmodi,

Ἕκτωρ Αἴαντι ξίφος ὤπασεν, Ἕκτορι δ' Αἴας
Ζωστῆρ', ἀμφοτέρων ἡ χάρις εἰς θάνατος.
Aiaci datus enſis ab Hectore, baltheus Aiace
Hectori, vtrique ſuum donū erat exitio.

Rurſum ex alio quodam epigrammate,

Οὕτος ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα
Ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου. i.
Atq; ita ab hoſte hoſti venerūt letalia dona,
Quæ ſtudii ſpecie fata necemq; ferunt.

Huc ſpectat & illud quod apud Euripidem Medea recuſans Iaſonis xenia, tanquā perniciem allatura:

Κακοῦ γὰρ ἀνδρὸς, inquit, *δῶρ' ὄνησιν οὐκ ἔχει.* i.
Lædit, iuuat nil improbi munus viri.

Seruius oſtēdit & Vergilium huc adluſiſſe, cum ait in Aeneidos libro quarto,

-Enſeque recludit
Dardaniū, nō hos quæſitū munus in vſus.

De gladio loquitur ab Aenea relicto, quo Dido ſeſe confodit, quem Aeneam hoſtem, & impium eadem vocat.

Huc referendus prouerbialis ille ſenarius,
Λόγον παρ' ἐχθροῦ μή ποτ' ἡγήσῃ φίλον. id eſt,
Ab hoſte dicta ne vnquam amica duxeris.
Et alter huic ſimilis,
Ἐχθροῖς ἀπιστῶν μή ποτ' ἂν πάθοις βλάβην. i.
Diffiſus hoſti, nil feres vnquam mali.

Prouerbium accommodari poterit etiam ad illos, qui pauperes munuſculis quibuſdam captant diuites, ad eum modum liberalitatem illorum velut elicientes. Neque enim

enim hoc eſt dare munus, ſed flagitare. Vnde Plutarchus in commentariolo, περὶ τοῦ ΕΙ τοῦ ἐν δελφοῖς; probat, quod Dicæarchus Archelao dictum ab Euripide putat,

Οὐ βούλομαι πλουτοῦντι δωρεῖσθαι πένης,
Μή μ' ἄφρονα κρίνῃς, ἢν διδοὺς αἰτεῖν δοκῶ. i.
Donare pauper diuiti velim nihil,
Ne ſtultus habear ſcilicet, ſi muneris
Titulo atq; ſpecie dona videar poſcere.

Quadrabit & in eos qui per artes magicas dæmonum vtuntur obſequiis. Nam ea demum exeunt in perniciem vtentium: & in hæredipetas; poſtremo, qui quouis officio captant, non ex animo, ſed aliud ſpectantes. Itaque mutatione voculæ nouabitur parœmia: nempe hoc pacto, Κολάκων ἄδωρα δῶρα, & πενήτων ἄδωρα δῶρα. Denique ποιητῶν ἄδωρα δῶρα, quēadmodum admonuimus in operis initio.

Dauus ſum, non Oedipus.

Oedipi ingenium ſcite proponendis, ſimul & diſſoluendis ænigmatum ſcyrpis nobilitatum eſt, propter diſſoluta Sphingis problemata, adeo vt in prouerbium abierit eius nominis appellatio. Velut apud Terentium in Andria, ſeruus diſſimulans intelligere quod herus dixerat, Dauus, inquit, ſum, non Oedipus. Id quod commutato nomine poteſt ad quemlibet accomodari: Paulus ſum, non Oedipus: Antonius ſum, non Oedipus. Quin ipſa per ſe figura prouerbialis eſt, poteſtque ad eundem modum fingi ex quauis vel perſona, vel re vulgo nobilitata. Vt qui poſſim hæc omnia meminiſſe? Petrus ſum, non Lucullus. Qui poſſim tantis ſufficere laboribus? Nicolaus ſum, non Hercules. Qui potero rem tam duram perſuadere? Ricardus ſum, non Cicero. Sed Terentiano dicto ſimile eſt illud Euripidis in Hippolyto coronam geſtante,

Οὐ μάντις εἰμὶ τἀφανῆ γνῶναι σαφῶς. id eſt,
Non ſum augur, abdita ſcire vti queam
palàm.

Itidem in Hecuba,

Οὔτοι πέφυκα μάντις, ὥστε μὴ κλύων
Ἐξιστορῆσαι σῶν ὁδὸν βουλευμάτων.
Diuinus haud ſum, nec niſi audiero, queā
Viam tuorum noſſe cogitatuum.

Ergo torqueri poterit in eos, qui de induſtria loquuntur obſcurius, & αἰνιγματικῶς: aut in hos qui vel ob imperitiam, vel ſuperſtitioſam incognitarum vocum affectationem, ſtylum obſcurant, ac vate magis egent quàm lectore. Cuiuſmodi fuiſſe Heraclitū tum Plato locis aliquot, tū Ariſtoteles Rhetoricæ artis lib. 3. teſtatur, additque eam hominis obſcuritatem ex ancipiti verborum compoſitione fuiſſe profectam, cum incertum eſſet, vtrò verbum aliquod eſſet referendum, ad ſuperiora ne, an ad ſequētia. Proinde ad huius intelligendos libros Socrates Delio quopiam natatore opus eſſe dixit. Ad quod adludens Martialis, ita iocatur in Sextum obſcuritatis affectatorem.

Nō lectore tuis op⁹ eſt, ſed Apolline libris;
Iudice te maior Cinna Marone fuit.

Eundem Heraclitum cum ſuo vitio, Iouiniano diuus opprobrat Hieronymus. Quāquam Laertius ſcribit eum philoſophum, ſi quando libeat, oratione luculentiſſima vti, vt appareat ex induſtria affectatam obſcuritatem, adeo vt diſcipulis etiam ſolitus ſit præcipere σκότισον, id eſt, obſcura.

Finem vitæ ſpecta.

Extat apud Herodotum hiſtoria longe notiſſima, quemadmodum Solon Crœſo reſponderit, nemini competere nomen beati, niſi qui feliciter vitæ curſum peregiſſet. Quod referens Iuuenalis:

Quem vox, inquit, facunda Solonis
Reſpicere extremæ iuſſit ſpatia vltima vitæ.

Hanc ſententiam copioſius extulit Sophocles in Oedipo tyranno:

Ὥστε θνητὸν ὄντ', ἐκείνην τὴν τελευταίαν ἰδεῖν
Ἡμέραν ἐπισκοποῦντα μηδέν' ὀλβίζειν, πρὶν ἂν
Τέρμα τοῦ βίου περάσῃ μηδὲν ἀλγεινὸν παθών. id eſt,
Itaq; mortali ſupremus ille fatorum dies
Vſq; reſpectādus, vt ne quē beatū iudicet,
Quin mali nihil vniuerſum paſſus æuum
exegerit.

Eadem paullo diuerſius idem extulit in Trachiniis,

Λόγος μὲν ἔστ' ἀρχαῖος ἀνθρώπων φανεὶς,
Ὡς οὐκ ἂν αἰῶν' ἐκμάθοις βροτῶν, πρὶν ἂν
Θάνοι τις, οὔτ' εἰ χρηστὸς, οὔτ' εἴ τῳ κακός. id eſt,
Vetus inter homines extat hoc prouerbiū,
Haud poſſe quēquā quempiā cognoſcere,
Bonus an malus ſit, antequam fatalibus
Defunctus annis, vltimum obierit diem.

Conſimiliter Euripides in Andromache,

Χρὴ δ' οὔποτ' εἰπεῖν οὐδέν' ὄλβιον βροτῶν
Πρὶν ἂν θανόντος τὴν τελευταίαν ἴδῃς. id eſt,
Ne quempiam pronuncies mortalium
Vnquam

Vnquam beatum, citius, atque mortuo
Illo, ſupremum videris vitæ diem.

Idem in Troadibus.

- Τῶν δ' εὐδαιμόνων
Μηδένα νομίζετ' εὐτυχεῖν πρὶν ἂν θάνῃ. id eſt,
Ne quempiã horũ, quos benignis flatibus
Fortuna prouehit, beatum enuncies
Prius atque vita exceſſerit feliciter.

Eadem repetit aliis verbis in Heraclidis:

- Τῇ δὲ νῦν τύχῃ
Βροτοῖς ἅπασι λαμπρὰ κηρύσσει μαθεῖν,
Τὸν εὐτυχεῖν δοκοῦντα μὴ ζηλοῦν, πρὶν ἂν
Θανόντ' ἴδῃ τις, ὡς ἐφήμεροι τύχαι. id eſt,
- Cæterum hoc rerum ſtatu
Mortalibus denunciat palàm omnibus,
Docetq́;, ne qui proſperis ſucceſſibus
Vti videtur, hunc beatum exiſtiment
Prius, atq́; demigraſſe vita viderint.
Vſque adeo ſunt mutabiles rerum vices.

Ouidius in Trãsformationibus ſic extulit:

- Sed ſcilicet vltima ſemper
Expectanda dies homini eſt: diciq́; beatus
Ante obitum nemo ſupremaq́; funera dẽt.

Quin hodieque paſſim omnibus eſt in ore, ab exitu rem ſpectandam eſſe.

Poſterioribus melioribus.

INTER Græcanicas parœmias refert, δευτέρων ἀμεινόνων, id eſt, Alterius melioribus. Quo ſignificabant ea, quæ prima experientia parum bene ſucceſſerant, ſecunda nonnunquam commodius euenire, & prioris conſilii erratum, poſteriore conſilio corrigi. Quod quidem nonnulli putant à ſacris ortum, in quibus ſi prima victima non fuiſſet litatum, iterabant ſacrum, meliora ſperãtes, id quod ſatis indicat leno Plautinus, qui ſepius Veneri cęſa victima litare non poterat. Plato lib. De legibus 4. videtur ad talorum iactum, aut luſum conſimilem referre. Propterea quòd non raro fit, vt cui luſus incommode ceciderit, is de integro nouari ludum atque iterari poſtulet, ſperans fore vt iam felicius ludat. Ait enim, Πάλιν οὖν οἷον φασὶν οἱ παίζοντες, ἀμεινόνων ἐξ ἀρχῆς δευτέρων ἐπαναπολήσωμεν. id eſt, Rurſum igitur, quemadmodum ludentes dicere conſueuerũt, ſecundis denuo melioribus repetamus. Quanquam & hoc loco παίζοντες referri poteſt non ad luſum aliquem, ſed iocũ magis prouerbialem. Sed interpretamento priori Tullius adſtipulatur, qui ſecũdo De diuinatione libro ſic ait: Quæ eſt autem inconſtantia deorum, vt primis minentur extis, bene promittant ſecundis? Idem in Philippicis oratione duodecima: Poſteriores enim cogitationes, vt aiunt, ſapientiores eſſe ſolent. Idem ad Quintum fratrem: Ego vero nullas δευτέρας φροντίδας habere poſſum in Cæſaris rebus, hoc eſt, nullum idoneum reperio conſilium, quo ſuperioribus malis poſſim mederi. Huc reſpexit & Dauus ille Terentianus, cum ait:

Hac non ſucceſſit, alia aggrediamur via.

Quin eodem adluſiſſe videtur & Ariſtoteles primo τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ libro, cum ait: Δεῖ δὲ εἰς τοὐναντίον καὶ τὸ ἄμεινον, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀποτελευτῆσαι. Loquitur de his qui cauſarum naturaliũ admiratione prouocati accedunt ad philoſophãdum. Quos cauſis cognitis vult iam deſinere mirari, & ad meliora conuerti. Porrò prouerbium videri poteſt ex Euripidis ortum tragędia, cui titulus: Hippolytus coronatus,

- Κἀν βροτοῖς
Αἱ δεύτεραί πως φροντίδες σοφώτεραι. id eſt,
Siquidem ſolet mortalibus prudentior
Poſterior eſſe aliquando cogitatio.

Verba ſunt nutricis ad Phædram quaſi recantantis, ac palinodiam canentis ſuperioris orationis, poſteaquã videt eam de moriẽdo cogitare. Reſpexit huc & in Supplicib⁹:

Ἀλλ' ἐν δόμοις μὲν ἤν τι μὴ καλῶς ἔχῃ,
Γνώμαισιν ὑστέραισιν ἐξορθούμεθα,
Αἰῶνα δ' οὐκ ἔξεστιν. id eſt,
In ædibus ſi quid parum recte eſt, licet
Corrigere poſterioribus ſententiis,
At non item æuum.

Inde & metanœa dicta Græcis, ꝙ poſterior cogitatio perſpecit aliter agendum fuiſſe.

Actum eſt.

PROVERBIALITER his verbis etiam hodie deſperationem ſignificamus, Actum eſt. Græci πέπρακται. Euripides in Hippolyto coronato:

Φεῦ φεῦ πέπρακται, βασιλὶς οὐκ ἔτ' ἐστὶ δή. i.
Eheu peracta res, hera occidit palàm.

Terentius in Eunucho: Actum eſt, ilicet, periſti. Donatus exiſtimat, actum eſt, ſumptũ à iure, ilicet à iudicio, periſti à ſupplicio. Nam hæc tria pariter verba, incremento quodam indicant deſperationem. Quoniã autem fas non erat reſcindere iudicium ſententiam, & eadem de re bis iudicium adipiſcier, vt ait Terentius, vulgo receptum

eſt,

eſt, vt de negociis deſperatis actum eſſe diceretur. Etiamſi poſtea repertum eſt, vt quidam per iudicem in integrum reſtituerentur. Aut certe ideo dictum eſt, actum eſt, quod quicquid peractum eſt, hoc iam infectum eſſe non poteſt, iuxta prouerbiales ſententias, quæ teſtantur, ne Deo quidem permiſſum eſſe, vt quod factum ſit, efficiat infectũ. Plautus: Niſi quid rei præſidium apparas, acta hæc res eſt. Certũ eſt morii. Dicimus autem vel abſolute, actum eſt, vel cum adiectione quapiam huiuſmodi: Actum eſt de Repub. Actum eſt de tuis omnibus. Actum eſt de rebus humanis. Actum eſt de tua ſalute, ni vigilas.

Fumos vendere.

NIMIS quàm elegans adagium extat apud Martialem: Fumos vendere, pro eo quod eſt, principum beneuolentiam, ſimulato cõmendationis officio, per occaſionem familiaritatis, precio vendere. Nam fumus initio quidem magnũ quiddam eſſe videtur, verum euaneſcit illico. Martialis carmen hoc eſt:

Vendere nec vanos circum palatia fumos,
Plaudere nec Cano, plaudere nec Glaphyro.

Vnde & præſtigioſam rerum magnarum ſpem, atque oſtentationem, fumum ac nebulas vocamus. Diuus Hieronymus contra Rufinum: De tanta librorum ſylua vnum ſurculum ac ſruticem proferre non potes. Hi ſunt veri fumi, hæ nebulæ. Nam Ruffinus opprobrarat Hieronymo, quòd poetarum literas quaſi fumos obiiceret virginibus non intellecturis. At Hieronymus prouerbii telum imperite tortum, in eum retorquet doctius, indicans eo verbo non obſcuritatem, ſed inanem ac falſam oſtentationem ſignificari. Plutarchus De deo Socratis: τὸν δὲ τῦφον ὥσπερ τινὰ καπνὸν φιλοσοφίας εἰς τοὺς σοφιστὰς ἀποσκεδάσας. id eſt, Factum autem ceu fumum quendam philoſophiæ in ſophiſtas diſperſit. Porrò genus hoc hominum, maximam aularum regalium peſtẽ. Helius Lampridius elegãter ac luculenter exponit in imperatoris Heliogabali vita. Eius verba libuit ſubſcribere: Zoticus, inquit, ſub eo tantum valuit, vt ab omnibus officiorum principibus ſic haberetur quaſi domini maritus eſſet. Erat præterea idem Zoticus, qui hoc familiaritatis nomine abutens, omnia Heliogabali dicta ac facta venderet, fumis quàm maxime diuitias enormes ſperans, cum aliis atque aliis polliceretur, oẽs falleret. Egrediẽsq; ab illo ſingulos audiret: dicẽs, de te hoc locutus ſum. Hoc de te audiui, hoc de te futurum eſt. Vt ſunt homines huiuſmodi, qui ſi admiſſi fuerint ad nimiam familiaritatem principũ, famam non ſolum malorum, ſed & bonorum principum vendunt. Et qui ſtultitia vel innocentia imperatorum, qui hoc non perſpiciunt, infami rumigeratione paſcuntur. Hactenus ille. Cæterum adagium fecit inſignius, Thurini Verconii ſupplicium, quod quidem in vita Alexandri Seueri, idẽ Helius refert ad hunc modum: Solus, inquit, poſt meridiem, vel matutinis horis, idcirco nunquã aliquos videbat, quòd emẽtitos de ſe multa cognouerat, ſpeciatim Verconium Thurinum, quem cum familiarem habuiſſet, ille omnia vel fingendo ſic vendiderat, vt Alexandri quaſi ſtulti hominis & quem ille in poteſtate haberet, & cui multa perſuaderet, infamaret imperium. Sicq; omnibus perſuaſerat, quòd ad nutum ſuum omnia faceret. Denique hac illum arte deprehendit, vt quẽdam immitteret, qui à ſe quiddam publice peteret, ab illo autem occulto, quaſi præſidium poſtularet, vt pro ſe Alexãdro ſecreto ſuggereret. Quod cum factum eſſet, & Thurinus ſuffragium promiſiſſet, dixiſſetq; ſe quædam imperatori dixiſſe, cum nihil dixiſſet, ſed in eo pendere vt adhuc impetraret, euentũ vendens. Cũq; iterum inſtiſſet Alexander interpellari, & Thurinus quaſi aliud agẽs, nutibus annuiſſet, neq; tamen interim quicquam dixiſſet: impetratum autem eſſet quod petebatur, Thurinus autem ab illo, qui meruerat, fumi venditor ingẽtia præmia percepiſſet, accuſari eum Alexander iuſſit: probatis per teſtes omnibus, & quibus præſentibus quid accepiſſet, & quibus audientibus, quid promiſiſſet, in foro tranſitorio ad ſtipitem illum ligari præcepit, & fumo appoſito, quẽ è ſtipulis & lignis humidis fieri iuſſerat, necauit, præcone dicente: Fumo punitur qui vendidit fumum. At ne in vna tantum cauſa videretur crudelior fuiſſe, quæſiuit diligentiſſime antequam damnaret, & inuenit Thurinum ſæpe etiam in cauſis ab vtraque parte accepiſſe, quum euentus venderet, & ab omnibus qui aut præpoſituras, aut prouincias acceperant. Atque inibi paullo

pòſt

poſt: Nec dedit alicui facultatem, vel fumorum vendendorum de ſe, vel ſibi de aliis male loquendi, maximè occiſo Thurino, qui illum quaſi fatuum & vecordem ſæpe vendiderat. Quid autem dixerit ſorum tranſitorium. ipſe in eiuſdem vita videtur explicare quum alio quodam loco ſic ait: Qui de eo fumum vendiderat, & à quodam militari centū aureos acceperat, in crucem tolli iuſſit. per eam viam qua eſſet ſeruis ſuis ad ſuburbana imperatoria iter frequentiſſimum. Porrò genus illud ſupplicii, Auidius Caſſius imperator, primus excogitaſſe legitur, vt ſtipitem prælongum poneret, pedū cētum octoginta, id eſt, maream, & à ſummo vſque ad imum damnatos ligaret, & ab imo focum apponeret, incenſiſq; aliis, alios fumi cruciatu, timore etiam necaret. Hactenus ille. Immane profectò ſupplicium, ſed tamen factis tam peſtileribus dignum. Vtinamq; noſtri temporis principes Alexā drum Seuerum curent imitari, qui eum eſſet ethnicus, præterea Syrus genere, poſtremo vehementer adoleſcens, tamen adulatoribus, delatoribus, iudicibus furacibus, fumi venditoribus, atque id genus aulæ peſtibus vſq; adeo erat infenſus, vt vir alioqui moribus placidiſſimus his demum eſſet implacabilis.

Anchora domus.

SIMILI figura apud eundem Euripidem Hecuba Polydorum familiæ, generiſque anchoram nominat.

Ὃς μόνος οἴκων ἄγκυρά τ' ἐμῶν. id eſt,
Qui iam ſolus generis ſupereſt anchora noſtri.

Porrò anchoram Græcis pro refugio prouerbialiter vſurpari ſolere alibi notauimus cum ſacram anchoram exponeremus. Denique quicquid illud eſt, cui innitimur, cuiuſque fulcimur fiducia, anchoram vocant ſumpta à nauibus metaphora, quæ cum anchoris fultæ ſunt, veluti defenſæ à fluctibus quieſcunt. Vnde & illud apud Ariſtidem in oratione Panathenaica prima: Πάντες ἐπὶ δυοῖν ὁρμεῖν ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες. id eſt, Omnes Græci ſibi videbantur in portu quodam eſſe, duabus nixi anchoris, quaſi gemino fulti præſidio. Quem locum & paulo ſuperius adduximus.

Contra ſtimulum calces.

Πρὸς κέντρα λακτίζειν, id eſt, Contra ſtimulos iactare calcem, eſt fruſtra repugnare eiis, quos vincere nequeas, aut eos prouocare, qui laceſſiti noceāt. Aut reluctari fatis, & incommodū quod euitare non queas, impatienter ferendo, non ſolū non effugere, verumetiam conduplicare. Veluti ſi quis vxorem nactus rixoſam aſſidue cum ea litiget, nihil profecturus, niſi quòd illam reddat rixoſiorem. Terentius in Phormione: Namq; inſcitia eſt aduerſum ſtimulum calces. Donatus παροιμίαν eſſe admonet cum eclipſi, deeſſe enim iactare, quod vnico verbo Græci dicunt, λακτίζειν. Plautus in Truculento: Si ſtimulos pugnis cædis, manibus plus doles. Euripides in Bacchis:

Θύοιμ' ἂν αὐτῷ μᾶλλον, ἢ θυμούμενος
Πρὸς κέντρα λακτίζοιμι θνητὸς ὢν θεῷ. id eſt,
Potius ſacra illi fecerim, quàm calcibus
Stimulos ferire coner, iracundia
Citus in deum, mortalis ipſe cum ſiem,

Pindarus in Pythiis, Ποτὶ κέντρον δέ τοι λακτιζέμεν τελέθει. id eſt, Contra ſtimulum autē calcitrare eſt. Metaphora ducta eſt à bobus, quos agricolæ lignis præacutis à tergo fodiūt: vnde & βουκένται, dicūtur in puerbio.

Πολλοὶ βουκένται, παῦροι δέ τε γῆς ἀροτῆρες, i.
Multi boum ſtimulatores, pauci autem terræ aratores.

Quòd ſi quando calcibus repugnent aduerſus ſtimulum, grauius etiam læduntur boues, tantum abeſt vt ſtimulo noceant. Plutarchus in commentario περὶ τῆς ἀοργησίας cuiuſdam meminit Cteſiphontis pancratiaſtæ, qui per iracundiam mulæ calcitranti recalcitrarit.

In aurem dicere.

Εἰς οὖς λέγειν, id eſt, In aurem dicere, vel hodie vulgo dictitant, pro eo quod eſt clanculum, ac ſecretò committere. Tranſlatum ab iis, qui propius admori, ad aurem inſuſurrāt, quæ nolint ab aliis exaudiri. Vnde & illud apud Homerum aliquoties:

Ἄγχι σχὼν κεφαλήν, ἵνα μὴ πευθοίατο ἄλλοι. i.
Admoto capite, reliqui ne audire valerēt.
Horatius in ſermonibus: In aurem
Dicere neſcio qd puero. Euripides in Ione,
Δεῦρ' ἔλθ', ἵν' ἐς οὖς μοι τοὺς λόγους εἰπεῖν θέλω. i.
Accede, in aurē, vt quæ volo tibi eloquar.
Lucianus in Gallo, Πρὸς οὖς τισι τῶν συρακουσίων κοινολογούμενος. id eſt, Ad aurem cum Syracuſanis quibuſdam communicans.

Nec obolum habet, vnde reſtim emat.

PROVERBIALIS hyperbole in eos, qui

 maxima

maxima rei familiaris inopia laborant. Lucianus in Timone, Χθὲς μὲν οὐδὲ ὀβολὸν, ὥστε πρίασθαι βρόχον ἔχοντας. id eſt, Qui peridie ne obolum quidem habebant, quo laqueũ emerẽt. Pauperrimus autem ſit oportet, qui tenuitatis tædio ſeſe laqueo præfocare velit. Porrò plus quam pauperrimus videtur, cui ne nummulus quidem ſuppetit vt reſtim emat, qua ſe ſuſpendat.

Hinnulus leonem.

PROVERBIALIS eſt allegoria, ὁ νεβρὸς τὸν λέοντα, id eſt, Hinnulus leonem, ſubaudiendum cœpit, vicit, aut prouocat, aut id genus aliquid pro ratione ſententiæ, quoties præpoſtero rerum ordine, qui viribus multo eſt inferior, ſuperat potentiorem. Lucianus de captatore teſtamenti, qui iuuenis à ſene, captator à captato captus eſt: τοῦτο ἐκεῖνο τὸ τῆς παροιμίας, ὁ νεβρὸς τὸν λέοντα. id eſt, Hoc eſt illud, quod prouerbio dicunt: Hinnulus leonem. Huc reſpexit quiſquis fuit, qui ſcripſit Megaram Herculis:

Ἡράκλ' ἄλγεα πάσχει ἀπείριτα φαίδιμος υἱὸς
Ἀνδρὸς ὑπὸ οὐτιδανοῖο, λέων ὡσεὶ θ' ὑπὸ νεβροῦ. id eſt,
An quoniam immenſis affligitur inclyta proles
A viro inerte, leonem vt ſi hinnulus vrgeat acrem?

Non inconcinnè trahetur ad id quoque, quoties fit vt longe inferior laceſſat potentiorem, aut multis partibus indoctior certet cum eruditiſſimo.

Iungere vulpes.

DE re palàm abſurda dicitur, Ζευγνύειν τὰς ἀλώπεκας, Vulpes iungere. Verg. in Palæmone,

Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui,
Atq; idẽ iungat vulpes, & mulgeat hircos.

Eſt enim vulpes animal ab aratro vehementer alienum.

Mulgere hircum.

Τράγον ἀμέλγειν, id eſt, Mulgere hircum: eundem habet ſenſum. Lucianus in vita Demonactis, inter huius feſtiuiter dicta commemorat & illud: cum cõſpiceret duos quoſdam philoſophos, vtroſq; pariter indoctos, inter ſe deſcrepantes, & alterum quidem ridiculas quaſdam quæſtiones proponẽtem, alterum item aliena, neque quicquam ad rẽ facientia reſpondentem: Quid, inquit, amici, an non horum alter hircum mulgere videtur, alter cribrũ ſupponere? Refertur à Diogeniano his verbis: Πότερον ὁ τὸν τράγον ἀμέλγων, ἢ ὁ τὸ κόσκινον ὑποτιθεὶς, ἀφρονέστερος, id eſt, Vtrum ſtultior, qui mulget hircum, an qui cribrum ſupponit? cum vterque pariter abſurde facit. Ab hoc ſanè non abludit illud: Similes habent labra lactucas: Et: Dignum patella cooperculum.

De aſini vmbra.

Ὑπὲρ ὄνου σκιᾶς, id eſt, Super aſini vmbra: pro eo quod eſt: de re nihil. Sophocles in Cedalione apud Suidam, τὰ πάντ' ὄνου σκιά. id eſt, Cuncta aſini vmbra: hoc eſt, nugæ, nihilique res. Apud eundem Ariſtophanes in Dædalo, περὶ τοῦ γὰρ ὁ πόλεμος νῶν ὑμῖν ἐστὶ, περὶ ὄνου σκιᾶς. id eſt, Qua de re nunc inter vos bellum eſt? Nimirum de aſini vmbra. Citatur ab eodem & Ariſtoteles, ἐν διδασκαλίαις, qui fabulam quandam extare dixerit hoc titulo, ὄνου σκιά, id eſt, aſini vmbra, Archippi comœdiam opinor ſentiens, de qua meminit Zenodotus. Lucianus in Sectis, πάντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, περὶ ὄνου σκιᾶς μάχονται οἱ φιλοσοφοῦντες. id eſt, Omnes, vt ita dixerim, de aſini vmbra depugnant philoſophi. Ariſtophanes in Veſpis, περὶ τοῦ μάχη νῷν. περὶ ὄνου σκιᾶς, id eſt, De quo pugna eſt nobis? de aſini vmbra. Demoſthenes in Philippica quadam, πρὸς ἅπαντας περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς νυνὶ πολεμῆσαι. id eſt, Cũ omnibus in præſentia de Delphica vmbra degladiari. Proinde ſunt qui credant hoc adagii primũ ab auctore Demoſthene natum fuiſſe, fabulam huiuſmodi referentes: cum aliquando Demoſthenes quendam in cauſa capitali defenderet, ac iudices haberet parum attentos, ſed dicenti obſtreperent, ille paulliſper, inquit, aures mihi præbete, ſi quidem rem narrabo nouam ac lepidam, atque auditu iucundam. Ad quæ verba cum illi iam aures arrexiſſent, adoleſcens, inquit, quiſpiam aſinum conduxerat, rerum quiddam Athenis Megaram deportaturus. Inter viã autem cum æſtus meridianus ingraueſceret, nec inueniret quonam vmbraculo ſolis ardorem defenderet, depoſitis clitellis, ſub aſino ſedens, eius vmbra ſemet obtegebat. Cæterum id agaſo non ſinebat, hominem inde depellens, clamanſque aſinum

aſinum eſſe locatum, non aſini vmbram. Altet item ex aduerſo tenebat, aſſeuerans etiã vmbram aſini ſibi conductam eſſe. Atque ita inter eos acerrima rixa in longum producta eſt, ita vt etiam ad manus venerint: hoc pertinaciter affirmante, non conductã eſſe aſini vmbram: illo pari contentione reſpondente, vmbrã etiam aſini conductã eſſe. Demum in ius ambulant. Hæc locutus Demoſthenes, vbi ſenſiſſet iudices diligẽter anſcultantes: repente cœpit à tribunalibus deſcendere. Porrò reuocatus à iudicibus, rogatusq́; vt reliquum fabulę pergeret enarrare: De aſini, inquit, vmbra libet audire, viri cauſam de vita periclitantis audire grauamini. Paulo aliter narrat Plutarchus in vita Demoſthenes, his quidem verbis: Λέγεται δέ ποτε κωλυόμενος ὑπὸ ἀθηναίων ἐν ἐκκλησίᾳ, βραχὺ ἔφη βούλεσθαι πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν. τῶν δὲ σιωπησάντων, νεανίας εἶπεν θέρους ὥρᾳ ἐμισθώσατο ἐξ ἄστεος ὄνον μεγάραδε. μεσούσης δὲ τῆς ἡμέρας καὶ σφοδρῶς φλέγοντος τοῦ ἡλίου, ἑκάτερος αὐτῶν ἐβούλετο ὑποδύεσθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν, εἶργον δὲ ἀλλήλους. ὁ μὲν μεμισθωκέναι τὸν ὄνον, οὐ τὴν σκιὰν λέγων, ὁ δὲ μεμισθωμένος, τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν, καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπῄει. τῶν δὲ ἀθηναίων ἐπεχόντων, καὶ δεομένων πέρας ἐπιθεῖναι, εἶθ' ὑπὲρ μὲν ὄνου σκιᾶς βούλεσθαι ἀκούειν, λέγοντος δὲ ὑπὲρ σπουδαίων πραγμάτων οὐ βούλεσθαι, id eſt, Cum in concione dicenti obſtreperent Athenienſes, ait ſe breuiter illis velle narrare quiddam. At ſilentio facto, Adoleſcens, inquit, æſtatis tempore aſinum mercede conduxerat, vt eo ab vrbe Megaram proficiſcẽs veeretur. Porrò meridie cum ſol acriter æſtuaret, vterque cupiebat ſub vmbram aſini ſuccedere. Verum alter alterum arcebat, cum hic diceret aſinũ conductum eſſe, non vmbram. Rurſus alter qui conduxerat, ſe plenum habere ius reſponderet: atque hæc locutus, diſcedere parabat. Retinentibus autem Athenienſibus, vtque reliquam fabulæ partem adderet orãtibus: Ita ne, inquit, de aſini vmbra audire cupitis, de rebus ſeriis loquentem auſcultare non vultis? Quidam aiunt, aſinum Athenis non Megaram, ſed Delphos fuiſſe cõductum, quod idem apparet ex verbis Demoſthenis, qui Delphicam vmbram nominat, in calce orationis De pace: Οὐκ οὖν εὔηθες καὶ κομιδῇ σχέτλιον, πρὸς ἑκάστους καθ' ἕνα οὕτωσὶ ἤδη προσεστιγμένους, περὶ τῶν οἰκείων καὶ τῶν ἀναγκαίων, πρὸς ἅπαντας περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς νυνὶ πολεμῆσαι: id eſt, An non igitur ſtultum ac vehementer miſerum: ſingulos aduerſus ſingulos ita commiſſos de rebus propriis, ac maxime neceſſariis, cum vniuerſis de vmbra Delphica nunc depugnare? Apuleus in Aſino, iocatur ex ſeſe natũ. Vſurpauit hoc adagium Menander in Enchiridio, & Plato in Phædro, cum ait: Oratores imperitos impudenter, ac periculoſe facere, quoties apud plebem imperitam & ipſam, non vmbram aſini, rem videlicet leuem ac nullius momenti, ſed turpia pro honeſtis laudant; Μὴ περὶ ὄνου σκιᾶς, inquit, ὡς ἵππου τὸν ἔπαινον ποιούμενος, ἀλλὰ περὶ κακοῦ ὡς ἀγαθοῦ. Procopius in Epiſtola quapiam, Καὶ αὐτὸς δὲ οἶμαι περὶ τῆς τέχνης ὦ σοφώτατε τἀναντία φρονῶν σκωμμάτων ὡς ἔοικε χάριν, ὄνου φασὶ σκιὰν ἐγκαλεῖς. id eſt, Ipſe etiam, opinor, doctiſſime, de arte pugnantia cum ſentias, deridẽdi ſicut videtur gratia, de aſini, quod aiunt, vmbra litem moues. Vſus eſt eodem Origenes in præfatione libri tertii, quem ſcripſit aduerſus Celſum. Sed iamdudum tempus vt ab aſini vmbra degradiamur, ne quis inter nos rideat, περὶ ὄνου σκιᾶς plus ſatis curioſos.

De lana caprina.

HVIC ſimilimum eſt illud Latinorũ adagium, de lana caprina, quod à ſimili quopiã euentu natum apparet, contentioſe decertantibus duobus, vtrum lanas haberet caper, an ſetas. Aut alioqui de villis caprinis dimicantibus, re videlicet inutili, minimiq́ue momẽti, cuiuſmodi iocus fertur & de aſini lana. Horatius in epiſtolis ad Lolliũ:

Alter in obſequium plus æquo pronus, & imi
Deriſor lecti, ſic nutum diuitis horret,
Vt puerum ſæuo credas dictata magiſtro
Reddere, vel partes mimũ tractare ſecũdas.
Alter rixatur de lana ſæpe caprina,
Propugnat nugis armatus.

Loquitur de moroſis in amicitia, qui quantumlibet friuola de cauſa litem cum amico ſuſcipiunt.

De fumo diſceptare.

HVIC confine eſt illud, quod apud Ariſtophanẽ legitur in Nubibus: Καὶ λεπτολογεῖν ἀδολεσχεῖν, καὶ περὶ καπνοῦ στενολεσχεῖν. In philoſophos dictum, qui de fumo, hoc eſt, de rebus nihili nimium anxie diſputãt. Ineſt.

autem non parum comici ſalis in illis ipſis verbis ad iocum confictis, λεπτολογεῖν, ϛενολεσχεῖν: quorum alterum ſignificat de rebus tenuibus, ac friuolis diſceptare alterum de meris nugamentis ſollicitũ & anxium torqueri. Quapropter etiam Socratis ſcholã φροντιϛήριον appellat.

Talpa cæcior.

REFERTVR à Suida ac Diogeniano, τυφλότερος ἀσπάλακος, id eſt, Cæcior talpa: de iis, qui ſupra modum cæcutiunt, aut qui minime iudicant. Nam iocundior fiet metaphora, ſi quidem ad animum transferatur. Plinius vndecimo libro ſcribit, ex quadrupedũ genere, talpæ viſum deeſſe, oculorum tñ ineſſe effigiem, ſi quis prętentam detrahat mẽbranam. Atq; hinc ortũ adagiũ.

Cæcior leberide.

AD eandem ſententiam pertinet illud, Τυφλότερος λεβηρίδος, i. Cæcior leberide. Citatur ex Ariſtophane. Eſt aũt liberis, quẽadmodum oſtẽdimus & alibi, pellis illa ſicca, quã ſerpentes, cicadæ, & ſi quod aliud animantis genus exuunt, quoties ſibi iuuentam renouant. In hac enim apparet effigies dũtaxat oculorum, ac membranula quædam tenuiſſima, qua ſerpentum oculi præteguntur. Sunt qui tradant hoc, quod notiſſimum eſt de ſerpentibus ac cicadis, etiam piſcibus quibuſdam accidere. Eam verò pellem Lycophrõ in iãbico carmine Syphar appellat:

Σύφαρ ἰανθήσεται ποντίον φυγὼν σκέπας. i.
Syphar interibit, tectum vt effuſit maris.

Syphar autem συμβολικῶς idq; ſuo more ſenem appellat, vel quòd ętas ea cęcutiat, vel quòd iam effœta atq; arida, ſucco, viribuſq; deſtituta ſit. Sophron in Mimis,

Τὶ μὰν ξύσιλος, τὶ γὰρ σύφαρ ἀντ᾽ ἀνδρός; i.
Quid enim Xyſilus, quid Syphar pro viro?

Xyſilum appellans aridum & pruginoſum ſenem, παρὰ τὸ ξύειν: aut Syphar, quaſi iam non hominem ipſum, ſed pellem duntaxat exuccam, atq; inanem. Quod quidem & ipſum prouerbium reſipit. Aiunt autem leberidem proprie ſignificare membranam extremam, qua fœtus vaccarum obtegitur, in qua & ipſa veſtigia duntaxat oculorum apparent. Adagium trifariam effertur, τυφλότερος λεβηρίδος, i. Cæcior leberide: & γυμνότερος λεβηρίδος, i. Nudior leberide. & κενότερος λεβηρίδος, id eſt, Inanior liberide.

Tireſia cæcior.

ANOTISSIMA fabula ſumptum, τυφλότερος τειρεσίου, i. Cæcior Tireſia. Iuuenalis,

Nec ſurdum, nec Tireſiam quenquam
eſſe Deorum.

Tireſiam prouerbiali figura pro cæco dixit, quemadmodũ Horatius pro paupere Irũ: Intererit multũ, diues ne loquatur, an Irus.

Hypſea cæcior.

NON diſſimili figura dixit Horatius in Sermonibus:

Ne corporis optima Lyncei
Contemplans oculis, Hypſea cæcior, illa
Quæ mala ſunt ſpectes.

Satis apparet parœmiam ab Hypſea muliere quapiam infami, notæque cæcitatis eſſe profectam.

Sine ſacris hæreditas.

VBI qua commoditas de improuiſo pręter ſumptum obiecta eſſet, veteres ſine ſacris hæreditatem vocabãt. Et omni no quicquid citra noſtram operam alicunde obtigiſſet lucri quaſi prouerbialiter hæreditatem appellabant. Ergaſilus paraſitus apud Plautũ in captiui duo: Sine ſacris hæreditatẽ ſum adeptus offertiſſimam. Et alibi: Annona eſt, ſine ſacris hæreditas. Nam hæredes alioqui vel pro ſalute laborantis, vel in parentalibus defuncti, ſacra quædam ſuo ſumptu factitare mos erat. Idem Plautus alibi: Mihi tales hæreditates non ſæpe obueniunt. Cicero in Verrem actione quinta: Hic verres hæreditatẽ ſibi veniſſe arbitratus eſt, quòd in eius regnum ac manus venerat iſte. Andręas Alciatus Prætermiſſorum libro 1. mauult adagionis originem ad priſci iuris conſuetudinem referri. Lex enim duodecim tabularũ ſic habebat: Sacra priuata perpetua manento. Ea verba interpretatur Cicero libro De legibus 2. vt omnis, ad quẽ patris familias pecunia perueniret, is teneretur, ſacra celebrare. Refertque Scæuolę pontificis interpretationem, qua traditum eſt quinque modis aſtringi ſacris hæreditatem. Proinde ad quos ex iure propinquitatis redibat hæreditas, tenebantur communium ſacrorum ſocietate. Suauius autem eſſe ſolet, quod inopinato cõtingit boni, quemadmodum ſine ſacris hęreditas. Hæc aliaq; doctiſſimè ſanè diſſerit Alciatus noſter. Porrò in Plautino

dicto

dicto adluſum videtur ad Græcorum illud adagium: ἄθυτα ἱερὰ κατεσθίειν. id eſt, Non ſacrificata ſacra deuorare. Item ad Heſiodum illud:

Ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιῤῥέκτων ἀνελόντα
Ἐσθίειν. id eſt,
Ante ſacrum factum, cibum ab ollis tollere raptum, Atq; edere.

Inter cæſa & porrecta.

ELEGANS in primis adagium extat apud M. Tullium in epiſtolis ad Atticum: Ea multa, inquit, imò omnia, quorū κεφάλαιον ne quid inter cęſa & porrecta, vt aiunt, oneris mihi addatur, aut temporis. Videtur ſignificare cunctationem, & ancipitem hęſitationem, ac velut interuallū illud, inter omittendum, quod cęptum eſt, & incipiendum quod nouari oportet. Sumptum eſt autem è priſco auſpiciorum ritu, in quibus inter cæſa & porrecta ſacerdos ceremonias quaſdam agebat, quemadmodum teſtatur M. Varro libro De lingua Latina ſecundo. Nā flamen Dialis, inquit, auſpicatur vindemiā, & vt iuſſit vinum legere, agna Ioui facit, inter cuius exta cęſa & porrecta flamen prorſus vinum legit. Porrò quòd exta cæſa proro gationem temporis apud veteres ſignificauerint, declarat Cicero libro De diuinatione ſecundo: Quid enim, inquiens, habet aruſpex, cur pulmo inciſus etiam in bonis extis dirimat tempus, & proferat diem?

Penſum ſoluere.

PENSUM perſoluere, eſt tuas implere parteis, debitoq; perfungi officio. Translatum à lanificio muliebri, in quo ſingulis certum lanę pondus in opus diſtribuebatur. Plautus in Perſa: Penſum meum, quod datum eſt, confeci. Idem in Bacchidibus: Ego penſum meum lepidem accurabo. Et M. Tullius libro De oratore tertio: Nunc ad reliqua progrediar, meque ad meum munus, penſumq; reuocabo. Varro De re ruſtica: Nos noſtrum pēſum abſoluimus. Hieronymus ad Ruſticum: Et operis tui penſa perſoluas. Verùm quò longius erit detorta metaphora, hoc erit adagium venuſtius. Veluti ſi ad ſermonem, ad ſtudium, ad officium, aut alias animi res referatur.

Ne per ſomnium quidem.

Οὐδ᾽ ὄναρ, id eſt, Ne in ſomnio quidem, Gręcis prouerbialiter dictum eſt, pro eo quod eſt, nulla ratione, nullo tempore. Alioqui nemo ferè tam omni felicitate deſtitutus, quin aliquando per quietem vel ſomniet lętiora quæpiam. Lucianus ἐν τῷ περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, οὐδ᾽ ὄναρ λευκοῦ ποτε ἄρτου ἐμφορηθείς. id eſt, Ne per ſomnium quidē vnquam albo pane ſatiatus. Idem vſurpauit in Gallo, quum ait, regibus ne per ſomniū quidem aliqua re iucunda frui licere: οὐδ᾽ ὄναρ ἀπολαύσαι τίνος ἡδέως ἐγγίνεται. Rurſus περὶ τοῦ ἠλέκτρου, ᾄδοντων δὲ ἡδὺ, καὶ διασυνεχὲς, οὐδ᾽ ὄναρ ἀκηκόαμεν. id eſt, Porrò ſuauiter canentes, & eo modo quo tu prędicas, ne per ſomnium quidem audiuimus. Huc eleganter adluſit Theocritus ἐν βουκολίσκῳ, apud quem Eunica puella ciuilis, ruſticum, baſium dare conantem, ab ſe repellit, dicens tātum abeſſe, vt illi datura ſit baſium vt hoc ne per ſomnium quidem oporteat ſperare. Carmen ſic habet:

- Ἔῤῥ᾽ ἀπ᾽ ἐμεῖο.
Βουκόλος ὢν μ᾽ ἐθέλεις κύσαι, τάλαν· οὐ μεμάθηκα
Ἀγροίκως φιλέειν, ἀλλ᾽ ἀστικὰ χείλεα θλίβειν.
Μήτυγε μὰν κύσης τὸ καλὸν στόμα, μήτ᾽ ἐν ὀνείροις. id eſt,

-Aufer te hinc procul, inquit malam rem,
Tu mihi ſuauiolum dare vis homo ruſticus? atqui
O miſer haud didici dare baſia agreſtibus vnquam.
Sed magis vrbanis ſoleo oſcula figere libris.
Non mihi tu nitidum os labris ſordentibus vnquam
Contigeris, nec per ſomnum.

Vtitur eodem & M. Tullius in Epiſtolis ad Atticum: πολιτικὸς ἀνὴρ οὐδ᾽ ὄναρ quiſquam inueniri poteſt. Theocritus in Megara Herculis vxore, τὸ δ᾽ οὐδ᾽ ὄναρ ἤλυθεν ἄλλῳ. id eſt, Quod alii ne per ſomnum quidem accidit. Galenus περὶ φυσικῶν δυνάμεων. lib. 2. καὶ ταῦτα οὐκ ἔχω ἀγνοεῖν τὸν Ἐρασίστρατον, ὅπερ κἂν κατ᾽ ὄναρ ποτὲ τοῖς ἐκ τοῦ περιπάτου συνέτυχεν. id eſt, Atque hęc oportebat non eſſe ignota Eraſiſtrato, ſi modo vel in ſomnis vnquam illi cum Peripateticis incidiſſet conſuetudo. Solent autem vel extremę ſortis homines aliquando magnifica quędā ſomniare, quemadmodum apud Lucianum Micyllus, qui per ſomnium opulentiſſimus, experrectus, cerdo quiſpiam erat Iro pene pauperior, Nam ſomniare ſperandi genus

 eſt,

eſt. Vnde & Virgilius in Bucolicis, ſpes inanes amantum ſomnia vocat:

An qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt?

Huc reſpexit & Flaccus in Satyris, cum ait:

Cum te ſeruitio longo curaq; leuarit,
Et certũ vigilans quartæ ſit partis Vlyſſes.
Audieris hæres.

Itaq; ne per ſomnium quidẽ perinde valet, quaſi dicas quod ne ſperare quidem audeas Plutarchus in libello, quem ſcripſit aduerſus Stoicos, adagium extulit paullo diuerſius, ὧν οὐδ' ὀνείρατα λαβεῖν μᾶλλον ἐστὶ παρὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας. id eſt, quorum ne ſomnia quidem magis capere licet extra cõmunes cogitationes. Diuus Chryſoſtomus aduerſus Iudæos concione tertia ſic extulit, οὐδ' ὡς ὄναρ.

Per nebulam, per caliginem per ſomnium.

QVARVM rerum ambiguam quandam, ac tenuem, peneq; euanidam memoriam, aut intelligentiam obtinemus, eas res per nebulam recordari, per ſomnium meminiſſe, per caliginem videre, prouerbio dicimus. Vt quæ puelli vidimus, ſenes quaſi per ſomnium recordamur, vix tenuibus quibuſdam ſimulacris rerum inhęrentibus animo noſtro, qualis eſt fermè vulgarium inſomniorum memoria. Porrò quod per mediam nebulam intuemur, eius confuſam duntaxat imaginem, ac velut vmbram incertam aſpicimus, Cuiuſmodi ſunt quæ per caliginem, cernuntur in tenebris. Hinc igitur ducta metaphora. Huiuſmodi ſermonis formę frequenter obuiæ ſunt apud ſcriptores. Plautus in Pſeudolo: Sunt quæ te volumus percontari, quæ quaſi per nebulam noſmet ſcimus atq; audiuimus. Idem in Captiuis duobus: In memoriam regredior audiſſe me quaſi per nebulam. M. Tullius libro De finibus quinto: In infirma ætate, imbecillaq; mente, vis naturæ per caliginem cernitur. Plato De legibus lib. 7. ἃ δὴ λέγω, δεῖ λῶσαι πειρατέον οἷον δείγματα ἐξενεγκόντα εἰς φῶς. νῦν γὰρ λεγομένοις ἔοικε κατά τι σκότος. id eſt, Cæterũ quę dico, conandum eſt, vt velut exẽplis in lucem prolatis reddamus perſpicua. Nam hęc videntur ſimilia iis, quę dicuntur per caliginẽ quandã. Eodem in lib. legitur καθ' ὕπνον, i. per ſomnium, ſiue in ſomnis.

De aſini proſpectu.

Ὄνου παρακύψεως, i. De aſini proſpectu. Vetus adagium dici ſolitum in eos, qui ridendo ritulo quempiam calumniantur, aut de friuolis rebus aliquem in ius vocāt. Euentus, qui fabulę prębuit occaſionem, variè narratur ab auctoribus. Quidam huiſmodi quędam memorant: Figulus quiſpiam varias auium formas finxerat, eaſq; in officina collocatas habebat. At aſinus quidam, in obſeruanrius ſequente agaſone, inſerto per officinę feneſtellam capite, pariter & aues, & reliqua vaſa deiecit, cõminuitq; Is cuius erat officina, agaſonem in ius vocat. Quumque rogaretur ab omnibus, quanam de re litem moueret: de aſini, inquit, proſpectu. Alii aues non fictiles, ſed veras fuiſſe volunt, quę aſino, ſicuti dictum eſt, per feneſtram immittente caput, diſturbatę perticam ruperunt, reliquaq; vaſa ſubuerterunt. Reliqua fabulæ vtcumq; conueniunt. Lucianus in aſino ſuo parœmiam hanc fingit ex ſe natã, quòd dum aſinus conaretur obliquato capite per feneſtram proſpicere quid ageretur, tum ſeſe, tum dominos ſuos prodidit. Eamq; rem magno omnium riſu exceptã, in adagionem abiiſſe, ἐξ ὄνου παρακύψεως, id eſt, ex aſini proſpectu. Porrò iuxta Luciani ſententiam magis quadrabit in eos qui ſtoliditate ſua, dum inepte ſtudent diſſimulare, ridiculè produntur. Hunc Luciani locũ ęmulans Apuleius in nono Metamorphoſeos ſuę libro, ſcribit ad hunc modum: Qua contentione, & clamoſo ſtrepitu cognito, curioſus alioqui & inquieta procacitate pręditus aſinus, dũ obliquata ceruice per quãdam feneſtrulam, quidnam ſibi vellet tumultus ille, proſpicere geſtio, vnus è commilitonibus, caſu fortuito conlimatis oculis ad vmbram meam, cunctos teſtatur in coram. Magnus denique continuo clamor exortus eſt. Et emerſis protinus ſcalis, iniecta manu quidam me veluti captiuum detrahunt, iamq; omni ſublata cunctatione, ſcrupuloſius contemplantes ſingula, ciſta etiam illa reuelata repertum, productumq; & oblatũ magiſtratibus miſerum hortulanũ, pęnas ſcilicet penſurum, in publicum deducunt carcerem, ſummoq; riſu de meo proſpectu cauillari non deſinunt. Vnde etiam de proſpectu, & vmbra aſini, natum eſt frequens prouerbium. Hactenus Apuleius.

Suo ipſius indicio periit ſorex.

CVI confine eſt illud Terentianũ ex Eunucho:

cho, Egomet meo indicio miſer quaſi ſorex hodie periì. Verba ſunt Parmenonis, qd deluſus à Pythia ꝑdiderat ſe ſeni. Donatus admonet eſſe prouerbiũ in eos, q̃ ſuapte voce produtur. Atq; hinc exiſtimat dictam eſſe metaphoram, quòd ſoricum proprium ſit vel ſtridere clarius, quam mures, vel ſtrepere magis eum obrodunt iriuola, ad quam vocem multi ſe intendentes, quãuis p tenebras noctis transfigunt eos. Vſurpat hoc adagium diuus Aurelius Auguſtinus in primo De ordine libro erga ſuum Licentium, qui dum pulſata tabula, ſoricẽ ſtrepitu abſterret, ipſe ſeſe prodebat Auguſtino quod vigilaret. Adluſit eodem Origenes homilia in Geneſim tertia, Sed videbor, inquit, ipſe meis indiciis captus.

Induitis me leonis exuuium.

Ενδύετί μοι τὴν λεοντῆν, id eſt, Induitis me leonis exuuium. In eos dici ſolitum, qui ſuſcipiunt negocium maius facultate, quique ſe magnificentius gerunt, quàm pro ſua conditione. Quidam ab Hercule ſumptum putant, cuius hic ornatus erat, vt leonis exuuio tegeretur, deinde altera manu clauam, altera geſtaret arcum, atque hoc ornatu deſcendit ad inferos, Cerberum extracturus. Huc adludens Ariſtophanes in Ranis, Bacchum fingit, Herculis inſtar, leonis exuuio clauaque inſtructum, ad inferos deſcendere parantem, vt Euripidem cum Aeſchylo certantem audiret. ridetur autem ab Hercule, quod id geſtaminis neutiquam illum deceret, vt pote mollẽ & effœminatum. Eodem pertinet quod Menippus ille Lucianicus eodem ornatu ſe ab inferis rediſſe adſimulat. Nihil autem prohibet, quo minus prouerbium ad apologũ illum referatur, cuius meminit Lucianus in Piſcatore: Apud Cumanos aſinus quiſpiam pertæſus ſeruitutem, abrupto loro in ſyluam aufugerat. Illic forte repertum leonis exuuium corpori applicabat ſuo. Atq; ita pro leone ſe gerebat, homines pariter ac feras voce, caudáque territans. Nam Cumani leonem ignorant. Ad hunc igiť modum regnabat aliquãdiu perſonatus hic aſinus, pro leone immani habitus, ac formidatus, Donec hoſpes quiſpiam Cumas profectus, qui ſæpenumero uiderat & leonẽ, & aſinũ, atque ob id non erat difficile dignoſcere, aurium prominentum indicio, neque non aliis quibuſdã coniecturis aſinũ eſſe deprehendit, ac probe fuſtigatum reduxit, dominóq; ne agnoſcenti reddidit. Interim autem riſum non mediocrem concitabat omnibus Cumanis aſinus iã agnitus, quos dudum creditus leo, metu propemodum examinauerat. Cumanos autem hic appellat, non qui ſunt in Italia, ſed qui ſunt in Aeolide ſupra Leſbum. Nam & Leſbii & Cumani notati ſunt ſtoliditatis, vt indicat Stephanus. Vſurpat hoc adagium Socrates Platonicus in Cratylo, negans oportere deterreri ſeſe magnitudine diſputationis inſtitutæ, poſtea quam ſemel leonis pellem eſſet indutus. Lucianus in Pſeudologiſta: οὐδὲ δεῖ τινος, τοῦ ἀποδύσοντος τὴν λεοντῆν, ὡς φανερὸς γένοιο, κανθήλιος ὤν, εἰ μή τις ἄρα ἐξ Ὑπερβορέων ἄρτι ἐς ἡμᾶς ἥκοι, ἢ ἐς τοσοῦτον Κυμαῖος εἴη, ὡς μὴ ἰδὼν εὐθὺς εἰδέναι ὄνον ἁπάντων ὑβριστότατον, μὴ περιμείνας ὀγκωμένου προσέτι ἀκούειν, i. Nec opus eſt quopiã, qui tibi leonis exuuiũ detrahat, quo palam fiat te Canthelium eſſe, niſi quis ſane ab ipſis Hyperboreis hoſpes modo ad nos aduenerit, aut vſq; adeo Cumanus ſit, vt qui viderit, nõ protinus intelligat te aſinorũ omnium aſinũ ferociſſimum eſſe, aut expectet, vt te præterea rudentem audiat. Euſebius Cæſarienſis aduerſus Hieroclem, οἰχήσεται μὲν ἡμῖν φιλόσοφος, ὄνος δὲ τῇ τοῦ λέοντος ἐπικρυπτόμενος δορᾷ. id eſt, Abibit nobis quidem philoſophus, cęterum aſinus leonis intectus pelle. Demutauit nonnihil de prouerbio Lucianus in Philopſeude, cum ait: τοσοῦτον χρόνον ἐλελήθειμι, ὑπὸ τῇ λεοντῇ, γελοῖόν τινα πίθηκον περιστέλλων. id eſt, Tantum temporis non animaduerti eum ſub leonis exuuio ridiculam quandam ſimiam tectam habere.

Midas auriculas aſini.

Μίδας ὄνου ὦτα, id eſt, Midas auriculas aſini. Refertur à Diogeniano. Natũ à fabula notiſſima Midæ regis Phrygiæ, cui Phœbus, quod ſtolide Panem canentem ſibi prætuliſſet, aſininas affixit auriculas. Quas cum diu mitra occuluiſſet, tandẽ à tonſore animaduerſum eſt, ac prolatum in vulgus. Porrò adagium recte dicetur, vel in ſtolidos & craſſis auribus, pinguique iudicio homines. Vel in tyrannos, quibus cum aures ſint aſininarum inſtar longę, procul etiam audiunt, velut auſcultatoribus dimiſſis, qui

qui audita referant. Quos Plutarchus in libro De curioſitate, ὠτακουστὰς appellat, & προσαγωγίδας. Eoq; Lucianus in libello cui titulus: Non eſſe facile credendum delatoribus, calumniæ depingens imaginẽ Midæ aures illi tribuit, propter ſtudium ſubauſcultandi, captandiq; quid alii rerum faciant: ἐν δεξιᾷ τις ἀνὴρ κάθηται τὰ ὦτα παμμεγέθη ἔχων, μικροῦ δεῖν τοῖς τοῦ Μίδου προσήκοντα. id eſt, Ad dexteram uir quiſpiam ſedet, auriculis maximis, quales ferme Midæ fuerunt. Ariſtophanes in Pluto:

Μίδας μὲν οὖν ἢν ὦτ' ὄνου λάβητε. id eſt,
Midas quidẽ itaq; ſi aſini aures ſumatis.

Quo loco interpres admonet prouerbii de auriculis aſininis, eiuſque commenti uarias allegat cauſas. Quoſdam auctores eſſe, Midam hunc ob contemptum aliquando uituperatumq; Bacchi numen, in aſinum fuiſſe conuerſum. Alii narrant, cum aliquando præteriret aſinos huius dei, atque eos affeciſſet iniuria, iratum Bacchum, Midæ auriculas aſininas addidiſſe. Sunt qui dicant huic aures natura prælongas fuiſſe, & aſininarum inſtar prominentes, atque hinc fabulę iocum ortum eſſe. Quanquam pluribus placet, hac allegoria ſignificatum, Midã utpote tyrannũ Corycæos, ac ſubauſcultatores dimittere ſolitũ, per quos quæcunque per omnem regionem vel fierẽt, vel dicerentur, cognoſceret, nimirum illis vtẽs aurium vice. Proinde cum volgus admiraretur, ab illo reſciri etiã ea, quæ clam ac procul fierent, occaſionem fabulæ dederunt, vt Midas diceret auriculas aſini habere: vel q̃d nullũ aliud animal acrius audiat, q̃ aſinus, excepto mure: vel quod aures habeat omnium longiſſimas. Perſius:

Auriculas aſini quis non habet?

Ferunt nonnulli primum à poeta ſcriptũ fuiſſe:

Auriculas aſini Mida rex habet.

Deinde metu Cæſaris ſcripturam mutaſſe, quis non habet.

Hinc illæ lachrymæ.

Ex Andria Terẽtiana per adluſionem prouerbialiter vſurpatum videtur ab Horatio: Hinc illæ lachrymę. Vſurpauit ad hũc modum M. Tullius in actione pro M. Cęlio: Hinc illæ lachrymæ, nimirum & hæc cauſa eſt horum omnium ſcelerum atque criminum. Dicitur autem de rei cauſa aliquandiu diſſimulata, quæ vere tandem deprehendatur. Sumuntur autem frequenter id genus adluſiones à claris auctoribus & in prouerbii vicem traſferuntur, etiam ſi nulla figura prouerbialis adſit. Quod genus illud ex Homero ſæpius iteratum in Epiſtolis Ciceronis ad Atticum, αἰδέομαι Τρῶας, id eſt, Vereor Troianos.

Hæc Helena.

Non diſſimili figura dixit Lucianus in Eunucho, Αὕτη ἡ πάμφιλος Ἑλένη, ὑπὲρ ἧς ἐμονομάχουν. id eſt, Hæc ipſa erat Helena, pro qua digladiabantur. Loquitur autem de duobus peripateticis, mercedis ac lucri cupiditate turpiter apud iudices contendentibus. Adluſit ad monomachiam, id eſt, ſingulare certamen, quod inter Menelaum & Paridem factum deſcribit Homerus Iliadis libro tertio.

Ebur atramento candefacere.

Ebur atramento candefacere, eſt genuinæ formæ, cultum atque ornatum externum inducere, quo decus illud natiuum obſcuretur magis, quàm illuſtretur. Proinde lena Plautina puellæ naturali forma præditæ, tamen ceruſſam ad oblinendas malas poſtulãti: Vna, inquit, opera ebur atramento candefacere poſtules. Propterea quòd omne lenocinium rebus natura pulchris dehoneſtamentum adferat, non venuſtatem. Veluti ſi quis veritatem, qua nihil eſt pulchrius, rhetorum pigmentis conetur exornare. Porrò quemadmodum ceruſſa ad candorem conciliandum adhiberi conſueuit, itidem purpuriſſa ad tingendas rubore malas. Simili forma dixit in Moſtellaria: Noua pictura interpollare vis opus lepidiſſimum.

Syncerum vas incruſtare.

Eodem ferme pertinet Horatiana metaphora, quæ in ſermonum lib. primo legitur, Satyra 3.

At nos virtutes ipſas inuertimus, atq;
Syncerum cupimus vas incruſtare.

Hoc eſt, quæ per ſe recta ſunt, ea nominibus alienis impoſitis deprauamus, atq; obtegimus. Quanquam poteſt & ad ſuperiorem ſententiam eleganter accomodari: hoc eſt cum rebus per ſe decentibus tectorium inducimus, quod tegat & obſcuret natiuum decus, non augeat.

Pulchro-

Pulchrorum etiam autumnus pulcher eſt.

Τῶν καλῶν καὶ ὀπώρα καλή, id eſt, Pulchrorum, eriam autumnus pulcher. Metaphora prouerbialii nata ex Archelai apophthegmare, ab eo dictum Plutarchus refeit Euripidem, qui iam pubeſcentem, atque exolerum Agathouem in conuiuio ſuauiabatur. Non abludit ab illo Homerico, quod alio reddemus loco, ἐκ τῆς καλάμης γινώσκειν, id eſt, E culmo cognoſcere. Vernis enim menſibus nihil non tenerum, ac uiridum, cum omnia adhuc in fiore, aut in herba ſunt. Cæterum autumni tempore poſtea quam iam in culmos, aut caulem excreuerunt, horridiora videntur. Quadrat igitur in ea, quæ cum natura ſint egregia, ne tum quidem faſtidienda videntur, cum maturuerunt. Alioqui nihil fere tam fœdum, quod non aliquando niteat ætate. Dicetur non ineleganter & in hos, qui belle portant ætatem.

Magnorum fluminum nauigabiles fontes.

SIMILI metaphora videtur dictum & illud, quod refert, ac notat Fabius in octauo Inſtitutionum libro: Magnorum fluminum nauigabiles fontes ſunt. Eam ſententiam ait ſe iuuene decantatam fuiſſe. Significat autem præpotentium quantulacunq́; plus pollere, quàm vniuerſas tenuiū opes. Cæterum notat Fabius hoc ſententiarum genus, quòd palam falſæ videantur.

Generoſioris arboris ſtatim planta cum fructu eſt.

SIMILIMAM huic eodem loco ſubiicit: Generoſioris arboris ſtatim planta cum fructu eſt. Quo quidem id innui videtur, egregia beneq́; nata ingenia, ſtatim matureſcere, & ad frugem peruenire. Taxat Fabius & hoc ſententiæ genus. Nobis tamen viſum eſt in adagiorum catalogum has quoq́; referre, quod vulgo celebres fuiſſe teſtatur, & impudentior hyperbole, ſicut paullo ſuperius dictum eſt, nō reiicitur ab hoc genere.

Cornicum oculos configere.

M. TVLLIVS in oratione pro Muræna ſcribit ad hunc modum: Deinde etiam ſi quid apud maiores noſtros fuit in iſto ſtudio admirationis, id enuneiatis veſtris myſteriis, totum eſt eontemptum & adiectum. Poſſet agi lege nec ne, pauci quondam ſciebant. Faſtos enim vulgo non habebant. Erāt in magna potentia qui cōſulabantur, à quibus etiam dies tanquam à Chaldæis petebantur. Inuentus eſt ſcriba quidam Cn. Flauius, qui coruicum oculos confixerit, & ſingulis diebus ediſcendos faſtos populo propoſuerit, & ab ipſis iureconſultis, eorum ſapientiam compilarit. Itaq; irati illi, quod ſunt veriti, ne dierum ratione peruulgata & cognita, ſine ſua opera lege poſſet agi, notas quaſdam compoſuerunt, vt omnibus in rebus ipſi intereſſent. Idem in actione pro L. Flacco, Hic Hercule cornici oculum, vt dicitur: nam hunc Hermippum hominē eruditum, ciuem ſuum, cui debebat eſſe notiſſimus, percuſſit. Porrò prouerbium natū ſit ex apologo quopiam, an ex euentu, an ex metaphora ſumptum, non ſatis liquet. Vndecunque fluxerit, perinde valere videtur, coruicum oculos configere, quaſi dicas, nouo quodam inuento veterum eruditionem obſcurare, efficereq́ue vt ſuperiores nihil ſciſſe, nihil vidiſſe videantur. Effertur autē per ironiam. Nec admodum diuerſe vſurpauit Macrobius libro Saturnalium ſeptimo: Et quia inquiens, his loquendi labyrinthis nos impares fatemur, age Vecti, hortemur Euſtachium, vt recepta contraria diſputatione, quidquid pro vario cibo diei poteſt, velit communicare nobiſcum: vt ſuis telis lingua violenta ſuccumbat, & Græcus Græco eripiat hunc plauſum, tanquam cornix cornici oculos effodiat. Hactenus Macrobius. Illud non ab re fuerit admonere lectorem, vt etiam atque etiam conſideret, num cornicum viuacitas & concordia huic adagioni locum fecerit. Siquidem cornix antiquitus Concordiæ ſymbolum erat. Eiuſdem viuacitas etiam Græco prouerbio celebrata eſt. Vt is videatur cornicum oculos velle configere, quiſquis ea, quæ antiquitas magno cō ſenſu approbauit, damnare ac reſcindere conetur. Nec admodum abſurdum, ſi quis in hunc modum accipiat, vt dicatur oculos cornicum configere, qui perſpicaciſſimis oculatiſſimiſque viſum adimat, offundatq́; tenebras: aut rem ipſiſſimam acu, quod aiūt, tangat, tantus videlicet artifex, vt non ſolū ſcopum, aut auem, verum & ipſos oculos in culo feriat.

Gladiatorio animo.

PROVERBII ſpeciem habet quod legimus

mus in Phormione Terentiana: Hem gladiatorio animo ad me affectant viam. Quo ſignificatur, ita rendi ad nocendum alteri, vt id cum proprio etiam periculo tētetur, animo pertinaci, paratoq; vel perdere, vel perire. Nam gladiatori compoſito ad certamen hæc pugnæ propoſita ſors eſt, aut occidere, ſi occupauerit, aut occumbere, ſi ceſſauerit. Ariſtoteles audaciam huiuſmodi, cum propriæ ſalutis cōtemptu coniunctā, Celticam appellat.

Fruſto panis.

FRVSTO panis, pro re quantumlibet puſilla, ac vili, noſtris quoque temporibus vulgo dictitant. M. Cato in oratione quadam M. Cœlio vilitatem opprobrans, non loquendi tantum, verum etiam tacendi: Fruſto, inquit, panis conduci poteſt, vel vti taceat, vel vti loquatur. Citatur locus ab A. Gellio Noctibus Atticis. Videtur hyperbole ſumpta, vel à canibus, quos fruſto panis inuitare ſolemus, vel à mendicis.

Quem mater amictum dedit obſeruare.

QVEM mater amictum dedit obſeruare, pro eo, quod eſt pueriliter ex alieno pręſcripto viuere, legitur apud Quintilianum libro 5. Nam quid, inquit, illa miſerius lege, veluti præformatas infantibus litteras proſequentium, & vt Gręci dicere ſolēt, quem mater amictum dedit ſollicite cuſtodientium? Quibus ex Fabii verbis apparet, Gręcis in prouerbio fuiſſe. Vſurpat autem & indicat adagium Lucianus in Nigrino: καὶ πόθεν ὁ ταὼς οὗτος. καὶ τάχα τῆς μητρός ἐστιν αὐτοῦ. id eſt, Et vnde hic pauo. Atq; fortaſſis materna veſtis eſt. Dicuntur hęc ſcommata in eum, qui verſicolore veſte amictus aduenerat. Plutarchus in cōmentario de Fortuna Alexādri, δίκην νηπίου παιδὸς, φυλάττοντα τὴν περιβολὴν, ἣν ὁ πάτριος αὐτῷ συνήθεια καθάπερ τιτθὴ περιτέθεικε. id eſt, More puſilli pueri ſeruantem amictum, quem illi patrię conſuetudo veluti nutrix addiderat. Quin hoc ipſum, quo nihil iam tritius, Ex præſcripto viuere, prouerbiali metaphora dictum apparet, tracta videlicet à pueris, quibus, vt inquit Plato, ἐν τῇ γραφίδι, id eſt, in tabula graphiaria doctor exemplar præſcribit, quod imitantes, litterarum notulas cōſueſcant effingere. Hoc imitationis genus velut addictum, ac ſeruile ridet Horatius.

O imitatores ſeruum pecus, vt mihi ſæpe
Riſum, ſæpe iocū, veſtri mouere tumultus.

Et Fabius nihil putat ad bene dicendum inutilius, quàm ita ſeruire præceptis artis, vt non auſis digitum latum ab illis diſcedere, ſi quando cauſæ ratio poſtulabit.

Quid diſtent æra lupinis.

PROVERBII faciem habet, quod eſt apud Horatium in Epiſtol.

Nec tamen ignorat, quid diſtent æra lupinis.

Id eſt: nouit diſcrimen rerum vilium & precioſarum. Agit autem Horatius de iis, qui beneficia non ita cōferunt in quoſuis, velut abiiciant, ſed ita collocant, vt expendant & eius meritum ac dignitatē cui præſtant, & preciū muneris quod largiuntur. Porrò lupini vilitatem prouerbialiter notauit & Iuuenalis:

Tunicam mihi malo lupini,
Quàm ſi me toto laudet vicinia pago.

Notat & Lucianus in libello De mercede ſeruientibus, cum rogat num vſque adeo defuerit lupini, & aquæ fontanæ copia, vt in eam ſeſe coniiceret ſeruitutem.

Me mortuo terra miſceatur incendio.

EXTAT Græcus ſenarius παροιμιώδης apud Suetonium Trāquillum in vita Neronis:

Ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί. id eſt,
Me mortuo conflagret humus incendiis.

Quòd cum à quodam ſermone communi diceretur: Nero reſpondens, Imò, inquit, ἐμοῦ ζῶντος, id eſt, Me viuo, adludens ad vrbis incendiū, quod paullo poſt effecit. Meminit huius prouerbii M. Tullius lib. De finibus bonorum tertio: Quoniamq; illa vox inhumana & ſcelerata dicitur eorum, q negant ſe recuſare, quo minus ipſis mortuis, terrarum omnium deflagratio conſequatur, quod vulgari quodam verſu Græco pronnnciare ſolent. Item Seneca lib. De clementia ſecundo, cum dicit, multas voces magnas, ſed deteſtabiles, in vitam humanam perueniſſe, celebreſque vulgo fieri, vt illam, Oderint dum metuāt, Cui, inquit, Græcus verſus ſimilis eſt, qui ſe mortuo terram miſceri ignibus iubet.

Mare cœlo miſcere.

MARE cœlo miſcere. Prouerbialis hyperbole eſt, pro eo quod eſt, omnia perturbare, nihilq;

nihilq; non facere. T. Liuius: Quid eſt, q̃ cœlo terram, terræ cœlum miſceant? Idem alibi: Quid tandem eſt, cur, cœlum ac terras miſceant? Iuuenalis:

- Clames licet, & mare cœlo
Confundas, homo ſum.

Lucianus in dialogo Promethei & Mercurii: τί οὖν διὰ τοῦτο ἐχρῆν τὸ τοῦ λόγου, τῇ γῇ τὸν οὐρανὸν ἀναμεμῖχθαι; id eſt: Quid igitur oportebat ea gratia, terræ, Quod dici ſolet, miſcere cœlum? Vergilius in quinto, de Iunone omnia tentante:

- Maria omnia cœlo Miſcuit.

Idem paulo diuerſius in duodecimo,

- Non ſi tellurem effundat in vndas
Diluuio miſcẽs, cœlũve in tartara ſoluat.

Ariſtophanes in Lyſiſtrata, non diſſimili figura dixit:

- Τὰ δ᾽ ὑπέρτερα νέρτερα θήσει
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης. id eſt,
- Quin & ſupera infera reddet
Iuppiter altiſremus.

Plutarchus in uita Romuli ſic uſurpat, vt cœlum terræ miſceant, Qui ex hominibus deos, ex diis homines faciũt, & quæ ſunt hominum fabulãtur de diis: ἀπογνῶναι μὲν οὖν παντάπασι τὴν θειότητα τῆς ἀρετῆς ἀνόσιον καὶ ἀγεννές, οὐρανῷ δὲ μιγνύναι γῆν ἀβέλτερον. i. In totum abnegare diuinitatem uirtutis, impium eſt & ingeneroſum, cæterum cœlo miſcere terram, ſtuporis eſt.

Miſcebis ſacra prophanis.

CONSIMILI figura dixit Horatius:

- Miſcebis ſacra prophanis.

Id eſt: Nihil non facies. Item confundens faſque nefaſque. Apud ueteres multum erat diſcriminis inter res hominum, ac res deorum, adeo vt Homerus etiam vocabula diſcernat, quibus Dii conſueuerunt uti, à vocibus humanis. Et Pythagoras à quibuſdam iuſſerit abſtineri quod numinibus eſſent conſecrata. Vnde qui nihil habent penſi, quique nihil non audent, miſcent ſacra prophanis.

Omnium horarum homo.

QVI feriis pariter ac iocis eſſet accommodatus, & qui eum aſſidue libeat conniuere, eum ueteres omnium horarum hominẽ appellabant. Atque ita vocatum Aſiuium Pollionem, auctor eſt Fabius. Apud Suetonium Tiberius duos quoſdam combibones ſuos, iucundiſſimos & omnium horarum amicos profiteri ſolet, etiam codicillis. Eiuſmodi amicum eleganter ſimul, & graphice depinxit Ennius, ſub perſona Gemini Seruilii Carmen quanquam extat apud Aulum Gellium noctium Atticarũ libro duodecimo, cap. 4. tamen non grauabimur adſcribere:

Hocce loquutus, vocat quicum bene ſæpe libenter.
Menſam, ſermonesq; ſuos, rerumq; ſuarum
Comiter impertit, magna cum lapſa diei
Pars foret, è ſummis rebus, paruiſque gerundis
Parte fuiſſet de paruis, ſummiſq; gerundis
Conſilio, induforo, lato, ſanctoq; ſenatu.
Cui res audacter magnas, paruaſq; iocũq;
Eloqueret: quæ tincta malis, & quæ bona dictu
Euomeret, ſi quid vellet, tutoque locaret.
Quocum multa volup, ac gaudia, clamq́ʒ, palamque
Ingenium, cui nulla malum ſitia ſuadet,
Vt faceret facinus leuis, haud malus, idẽ
Doctus, fidelis, ſuauis homo, facundus, ſuoque
Contentus atque beatus, ſcitus, ſecunda loquens, in
Tempore commodus, & verborum vir paucorum.
Multa tenens antiqua, ſepulta, & ſæpe vetuſtas
Quæ facit, & mores, veteresque, nouosq́ʒ tenentem.
Multorũ veterũ leges, diuũq; hominũq;
Prudentem, qui multa loquive, tacereve poſſit.

Talis & inter philoſophos fuiſſe traditur Ariſtippus: qui Dionyſii iuſſu cum cæteris nec in fœminea purpura ſaltare detrectauit, Platone recuſante, addẽs vel in Bacchanalibus oportere pudicũ eſſe. Hinc Horatius:

Omnis Ariſtippum decuit color,

Contrà qui ſuis quibuſdam ſunt moribus, neq; faciles ad cuiuſuis hominis cõuictũ, perpaucorum hominũ homines dicuntur, vt apud Terentium. Apud Horatium autẽ communi ſenſu caret, inquimus.

Veritatis ſimplex oratio.

REFERTVR in Diogeniani collectaneis hoc adagium. Extat autem in Phœniſſis Euripidis, ad hunc modum.

Ἁπλοῦς

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ,
Κοὐ ποικίλων δεῖ τἄνδιχ' ἑρμηνευμάτων,
Ἔχει γὰρ αὐτὰ καιρόν, ὁ δ' ἄδικος λόγος
Νοσῶν ἐν αὑτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν. i.
Nam veritatis ſueuit eſſe oratio
Simplex, vafris nec eſt egens ambagibus
Interpretum, ſiquidē ipſa per ſe congruit,
At ſermo iniquus, quia per ſe ſit morbidꝰ,
Medicamenta exquiſita depoſcit ſibi.

Citatur à Seneca epiſtola 49. Nā, vt ille ait tragicus: veritatis ſimplex oratio eſt. Prouerbiū vſurpabitur, vel in rhetores ac poëtas, qui mendacia verborum lenociniis fucare ſolēt. Vel in blandiloquos, qui ꝙ non ex animo dicant, ſolent accuratius adornare ſermonem, ac veros affectus hoc diligentius imitari verbis, quò magis vacant affectibus:

Vt qui conducti plorant in funere, dicūt
Ac faciūt prope plura dolētibꝰ ex animo:

Cum interim ſimplex illa ruſticanaq; veritas, negligat id genus orationis fucos: Τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην. i. Ficus ficus, ligonem ligonem appellans. Vel in aſtrologos, qui vaticina ſua verbis ambiguis efferunt, ne queat deprehendi, ſitq; rima quæpiam, per quàm elabatur. Denique in eos, qui perplexe loquuntur, dum verum diſſimulant. Nam hoc indicio ſæpenumero deprehenditur vanitas, velut in Eunucho Terentiana:

Pergin' ſceleſta mecum perplexe loqui?
Scio, neſcio, abiit, audiui, ego nō adfui,
Nō tu iſthuc mihi dictura aperte es, quicquid eſt?

Tunica pallio propior eſt.

APVD Plautum in Trinummo legitur allegoria prouerbialis: Tunica pallio propior eſt. Quo ſignificatum ex amicis nos aliis, atque aliis magis eſſe deuinctos, neq; parem omnium habendam eſſe rationem. Apud veteres primum in officio locum habebant parentes, proximum pupilli noſtræ fidei crediti, tertium clientes, quartum hoſpites, quintum cognati & affines, vt indicat Gellius libro quinto, cap. 13. Præterea quædam negocia propius aliis ad nos pertinere. Pallium extrema veſtis apud Græcos, quemadmodum apud Romanos toga. Tunica toga tegebatur, vt frequenter apud Homerum, χλαῖνα καὶ χιτῶνες, ſimul nominantur.

Genu ſura propius.

Γόνυ κνήμης ἔγγιον, id eſt, Genu ſura propius. qui Græcas parœmias collegerunt, aiunt, hoc adagium ex euentu quodam eſſe natū. Quum in prælio quidam conſpiceret duos amicos, pariter de vita periclitantes, fratrē & conſobrinum, neq; poſſet vtrique ſimul ferre ſuppetias, omiſſo conſobrino fratrem defendit, atque hanc interim ſententiam pronunciauit, quę poſtea tranſierit in prouerbium, γόνυ κνήμης ἔγγιον. Id refertur ab Ariſtotele lib. Moralium nono: Accedunt, inquit, eodem & prouerbia vniuerſa, vt anima vna, & amicorum cōmunia ſunt omnia, & amicitia eſt ęqualitas, & tibia genu propinquius. Theocritus in Idyllio, cui titulus Charites, tribuit hoc adagium viro tenaci, qui ſibi viuat, neque quicquam velit impertiri amicis:

Πᾶς δ' ἔνδον κόλπω χεῖρας ἔχων πόθεν αὔξεται ἀθρεῖ
Ἀργύρεος, οὐδ' ἂν τὸν ἀποτρίψας τινὶ δοίη,
Ἀλλ' εὐθὺς μυθεῖται, ἀποτέρω ἢ γόνυ κνάμα,
Αὐτῷ μοί τι γένοιτο. id eſt,
Verum quiſque ſuum dextram occulit, illud & vnum
Cogitat, vnde ſibi cōgeſta pecunia creſcat,
Nec cuiquam abſterſa rubigine donet amico.
Imo ſtatim hoc, mihi ſura genu longinquior, inquit:
Ipſi malim aliquid detur mihi.

Athenæus lib. 9. eo deflexiſſe videtur, vt dicat de iis potius, quæ propius ad rem pertinent. Ex hoc igitur Plautus ſuum illud effinxiſſe videtur: Tunica pallio propior. Confinis eſt huic adagio illa Heſiodi ſententia.

Μηδὲ κασιγνήτῳ ἶσον ποιεῖσθαι ἑταῖρον. i.
Sed neq; germano quiſquam eſt æquandus amicus,

Eſt enim inter hos, quos amamus, habendus ordo. Nihil aūt vetat, quo minus ad rē torqueatur, quod genus, ſi quis dicat maiorē habendā eſſe vitę, quàm pecunię, corporis quàm veſtis, animi ꝙ corporis rationē, recte adduxerit, γόνυ κνήμης ἔγγιον.

Omnes ſibi melius eſſe malunt, quàm alteri.

EANDEM ferme ſententiam Terentius ſimpliciter extulit in Andria:

Verum

Verum illud verbum eſt, vulgo quod dici ſolet,

Omnes ſibi eſſe melius malle, quã alteri.

Rurſum in eadem fabula prouerbium ad perſonam detorſit:

Heus proximus ſum egomet mihi.

Ariſtoteles lib. Moralium Eudemiorum ſeptimo, Δοκεῖ γὰρ ἐνίοις μάλιστα ἕκαστος αὐτὸς αὐτῷ φίλος. id eſt, Nonnullis enim videtur quemq; ſibi potiſſimum amicum eſſe. Idẽ Plato lib. De legibus 5. Τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὐτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τέ ἐστι, καὶ ὀρθῶς ἔχει. id eſt, Hoc eſt autem quod aiunt, vnumquenq; natura ſibi amicum eſſe, idque recte fieri. Sed Terentianam ſententiam Euripides extulit in Medea:

Ὡς πᾶς τις αὑτὸν τοῦ πέλας μᾶλλον φιλεῖ. i.

Quòd quiſque ſemet plus amico diligit.

Vel ſic:

Quòd quiſq; ſe plus atq; amicum diligit.

Rurſum in Græcarum ſententiarum collectaneis:

Φιλεῖ δ' ἑαυτοῦ πλεῖον οὐδεὶς οὐδένα. id eſt,

Nemo ſeipſo diligit quenquam magis.

Φίλαυτοι.

QVI ſibi vehementer placent, quique ſuis ipſorum commodis impenſe ſtudent, aliorum rebus vel neglectis, vel etiam afflictis, à Græcis eleganter φίλαυτοι vocantur. Vitium ipſum φιλαυτία dicitur. Quod apposite circumloquens Horatius: Cæcus, inquit, amor ſui.

Id vitii Plato malorum omnium fontem autumat.

Ariſtoteles 9. Moralium lib. ſatis indicat hanc φιλαύτου probroſam appellationem, ceu prouerbialem vulgo iactatam fuiſſe, cũ ait, homines ſui ſupra modum amantes à multitudine mala audire, quippe qui fœdo, infamique cognomine vocentur φίλαυτοι. Contra qui ſibi diſplicent putiduli vocantur. Martial.

Altera rancidula eſt, altera putidula eſt.

Eſt aũt id vitium fere inſitum, vt ſua cuiq; magis probentur quam aliena, quod tamẽ eximie videtur fuiſſe in Afris. id quod eleganter notat Galenus libro τῶν φυσικῶν δυνάμεων primo, οὕτως ἄρα δυσαπότριπτόν τι κακόν ἐστιν ἡ περὶ τὰς αἱρέσεις φιλοτιμία καὶ δυσέκνιπτον ἐν τοῖς μάλιστα καὶ ψώρας ἁπάσης δυσιατότερον. Adeo de ſectis contentio malum eſt, qđ ægre excutitur, & cũ primis ineluibile, deniq; quauis ſcabie inſanabilius.

Extra telorum iactum.

Ἔξω βελῶν, id eſt, Extra telorum iactum, pro eo, quod eſt in tuto, extraq; periculũ. Tranſlatum à bellis, vbi qui nolũt feriri iaculis, longius ſemouent ſeſe, quàm vt poſſint cõtingi iactu teli, aut in loco à iaculis defenſo ſe continent. Vnde illud frequens apud hiſtoricos: Iam ad teli iactũ peruenerant. Q. Curtius lib. 3. Iam in conſpectu, ſed extra teli iactum vtraq; acies erat. Idem lib. 4. Vt extra teli iactum eſſent. Ac rurſum: Nondum ad teli iactum peruenerant. Qđ Græci dicunt ἐντὸς βελῶν. Neque vero tantũ ii dicuntur ἔξω βελῶν eſſe, qui longius abſunt, quàm vt iaculo contingi poſſint, verum etiam qui vtcunque tuti ſunt. Seneca lib De beneficiis 7. ſimili tropo dixit extra ictum: Iniuriam Deo ſacrilegus quidem non poteſt facere, quem extra ictũ ſua diuinitas poſuit. Lucianus in Votis. ἐπισκοπεῖν ἔξω βελῶν ὑπεραιωρούμενον. Optat quiſpiam pennas, vt è ſublimi ſpectare poſſit dimicãtes, ipſe tutus à iaculis. Idem, καὶ ἔξω ἦν βελῶν. id eſt, Iamque extra teli coniectũ erat Polyphemus de Vlyſſe, qui iam fugerat, vt eum Cyclops telo aſſequi nõ poſſet, Odyſſeæ K. ad finem. Idem rurſus, αἱ δὲ μοῦσαι διὰ τί ἄτρωτοι, καὶ ἔξω βελῶν εἰσίν, id eſt, Cur muſus non feris, atque à tuis teli ſunt tutæ? Adluſit huc idẽ in Nigrino, καὶ καθάπερ ὁ Ζεὺς τὸν Ἕκτορα ὑπεξαγαγὼν ἐμαυτόν, ἐκ βελέων φασίν, ἔκ τε ἀνδροκτασίης ἔκ θ' αἵματος, ἔκ τε κυδοιμοῦ, τὸ λοιπὸν οἰκουρεῖν εἰλόμην, id eſt, Quẽadmodũ Iupiter Hectorẽ ita meipſum à iaculis eximens, vt aiunt. Atque à cæde virum, atque à ſanguine, deq; tumultu, reliquum vitæ tẽpus domi ſedere deſtinabã. Eſt autem apud Homerum Iliados ξ.

Ἔξω βελέων, μή πού τις ἐφ' ἕλκει ἕλκος ἄρηται. id eſt,

Extra tela, vti ne quis vulnus forſitan addat

Ad vulnus.

Contra, quem obnoxium periculo videri volemus, hunc ἐντὸς τοῦ βέλους γενέσθαι ὑπομείναντος. i. Ne tãtiſper quidem manentes, vt intra teli iactum eſſet. Vergilius in 11.

Iamq; intra iactũ teli progreſſus vterq;.

Poſt principia.

EANDEM ferme ſententiam habet, Poſt principia. Sumptum item à bellis, in quibus

bus tutiſſimus locus eſt poſt principia. Siquidem in prima acie ſtabant haſtati, in ſecunda principes, robuſtior ætas: hos ſequebantur ſcutati omnes, maxime inſignes armis, poſt hos triarii, & rotarii, quemadmodum indicat T. Liuius Decadis primæ, lib. 8. Itaq; nullus in acie locus tutior quã poſt principia. Terentius in Eunucho:

Tu hoſce inſtrue, hic ego ero poſt principia,
Inde omnibus ſignum dabo.

Erat autẽ hic locus timido nebuloni conueniens, id quod ridens Gnatho, Illhuc, inquit, eſt ſapere, vt hoſce inſtruxit, ipſius ſibi cauit loco. Idem hoc Pyrrhus ſactitauit. Donatus admonet eum vſum verbo militari. Porrò Vegetius libro De re militari ſecundo teſtatur, principales in acie milites, proprie dici principia. Sic enim ait: Antiqua ordinatione legionis expoſita, principalium militum, & vt proprio verbo vtar, principiorum nomina ac dignitates ſecundum præſentes matriculas indicabo. Axius apud Varronem. Ego vero, vt aiunt, poſt principia in caſtris. In prouerbio, Res ad triarios rediit, plura de his comperies.

Procul à pedibus equinis.

Ἐκ τῶν ποδῶν ἱππείων, id eſt, Procul à pedibus equinis. Etiam hodie vulgo dicitur, cum ſignificant fugiendum eſſe periculum. Hac voce monere conſueuerunt, vt quiſque ſibi caueret in certaminibus equeſtribus, ἔξω τῶν ποδῶν ἱππείων: id eſt, Extra pedes equinos. Eam deinde vulgus prouerbii vice vſurpauit.

Porro à Ioue, atque fulmine.

Πόῤῥω Διός τε καὶ κεραυνοῦ, id eſt, Procul à Ioue pariter atq; à fulmine. Refertur à Diogeniano. Admonet non eſſe agendum cum præpotentibus, qui nutu poſſint perdere ſi quando libeat, maxime cum regibus ac tyrannis. Habent enim fulmen, ſi quando cõmoueantur. Porro Ioui fulmen attribuunt poetæ, & reges quidam hac effigie ſuos coloſſos fingi voluerunt, auctore Plutarcho. Citatur à Suida huiuſmodi hemiſtichion:

Ἀλεῦ ἀπὸ μείζονος ἀνδρός. id eſt,
Maiorem vitato virum.

Refert & hoc à Diogeniano inter adagia. Monet autem parum eſſe tutum habere cõmercium cum principibus, quibus quod libuit licet, & in quos apposite dixeris illud Græcorum apophthegma: Μέγας οὖν ὁ κίνδυνος βούλεσθαι ἃ μὴ δεῖ, τὸν ἃ βούλεται ποιεῖν δυνάμενον. id eſt, Ingens periculũ, velle quæ non decet, eum, qui poſſit quicquid voluerit efficere. Huc pertinet quod Caliſthenẽ admonuit Ariſtoteles, vt cum Alexandro, aut raro loqueretur, aut iucunda. Itẽ quod refert Plutarchus in vita Solonis: is ſpretus eſt à Crœſo, ꝙ de felicitate nimiũ libere reſpondiſſet, itaque cũ Aeſopus fabularũ ſcriptor admoneret illum, ὅτι τοῖς βασιλεῦσι δεῖ ὡς ἥκιστα ἢ ὡς ἥδιστα ὁμιλεῖν. id eſt, quòd cum regibus aut quam minime, aut quam iucundiſſime colloquendum eſſet: Solon retorſit dictũ hunc in modum, μὰ Δία ἀλλ' ὡς ἥκιστα ἢ ὡς ἄριστα, id eſt, non per Iouem, imo potius aut quam minime, aut quam optime. Adluſit ad prouerbium Ouidius, hoc attactus fulmine,

Viue tibi, quantũq; potes prælustria vita,
Sæuum prælustri fulmen ab arce venit.

Septem conuiuium, nouem conuicium.

Septem conuiuium, nouem conuiciũ. Elegans vel ob ipſam προσονομασίαν ſentẽtia, qua ſignificatum eſt, in conuiuium paucos adhibendos eſſe, alioqui fore tumultuoſum atque inſuaue. Quod ſignificans Horatius.

Locus eſt, inquit, & pluribus vmbris,
Sed nimis arcta premunt olidæ conuiuia capræ.

Extabant antiquitus leges quæ præſcriberent, ſimul et moderatum conuiuarũ numerum, & ſumptus modicos. M. Terentius Varro apud Celſum cẽſet conuiuas intra Gratiarum & muſarum numerũ oportere conſiſtere, ne aut plures ſint ſeptem, aut pauciores tribus. Sed hoc adagium vetat ad Muſarum vſque numerum peruenire. Plinius libro viceſimooctauo, capite ſecundo ſcribit, Seruium Sulpitium commentum fuiſſe cauſam, cur ominoſum eſſet menſam relinquere, quod illis temporibus nondum numerabantur conuiuiuæ plures quinque. Chærephon apud Athenæum lib. 6. videtur admittere conuiuas vſque ad triginta, duntaxat in nuptiis. Cæterum quibus datum erat negocium numerandi conuiuas, γυναικονόμους appellant. Refert inibi fabulam non illepidam: Paraſitus cuum inuocatus veniſſet ad nuptias, & poſtremus accũberet, gynæconomi numeratus

meratis conuiuis, iuſſerunt illum abire, q͞d contra legẽ, ſuper numerũ triginta ſequutus eſſet. At ille, Numerate, inquit, denuo, à me ſumentes initiũ. Hoc pacto non erat futurus ſupernumerarius. Refertur apud Iulium Capitolinum in vita L. Veri Imperatoris: Et notiſſimum quidem, inquit, eius fertur tale conuiuium, in quo primũ duodecimus accubuiſſe dicitur, eum ſit notiſſimũ dictum de numero cõuiuarum, Septem conuiuium, nouem vero cõuicium. Conuicium antem dixit pro clamore, quaſi conuocium. Torqueri poteſt ad polyphiliam, aut ad turbã rationum in argumentando, aut exemplorum in ſuadendo: aut etiam ad polytechniam.

Quanis in re turba confuſionem parit ac moleſtiam.

De gradu deijcere.

PROVERBIALIS allegoria De gradu deiicere: pro eo quod eſt animo conſternari, ac velut à ſtatu mentis dimoueri. M. Tullius Officiorum lib. 1. Fortis vero animi eſt & conſtantis, non perturbari in rebus aſperis, nec tumultuantem de gradu deiici, vt dicitur, ſed pręſentis animi vti cõſilio. Con ſimilis figuræ eſt, In gradũ reponere, quaſi in priſtinum locum reſtituere. Quintilianus inſtitutionum lib. 4. Aut ſi quid titubauerint, opportuna rurſus eius à quo pro ducti ſunt, interrogatione velut in gradũ reponantur. Ad eandem formam pertinẽt, Mouere loco, Deturbare gradu, Reſtituere in locum.

Poſt mala prudentior.

Μετὰ τὰ δεινὰ φρονιμώτερος. id eſt, Poſt acerba prudentior. Vbi quis ſuo malo fit cautior, non aliter, quàm qui guſtato veneno, non prius intelligunt eſſe venenum, quàm noxiam eius vim ſentire cœperint. Finitimum eſt ei, quod alibi dicetur:

Ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω. id eſt,
At nouit rẽ factam deniq; ſtultus. Itẽ ei:
Κλέων προμηθεύς ἐστι μετὰ τὰ πράγματα. i.
Rebus peractis eſt Cleon Prometheus,

Adagium recenſetur in collectaneis Apoſtolii, quem equidẽ auctorem non adducerem in medium, niſi cogeret inopia magis idoneorum.

Ex ouo prodijt.

Ἐξ ᾠοῦ ἐξῆλθεν, i. Ex ouo emerſit. Aiunt dici ſolitũ de magnopere formoſis ac nitidis, quaſi neges cõmuni hominũ more natos, ſed ex ouo, more Caſtoris & Pollucis. Siqui dem eſt in poetarũ fabulis, Ledam Tyndari filiam, ex Iouis concubitu duo peperiſſe oua, è quorum altero prodiere gemini Caſtor & Pollux, inſigni forma iuuenes: ex altero nata eſt Helena, cuius forma litteris omnium eſt nobilitata.

Non eſt cuiuſlibet Corinthum appellere.

ΟΥ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθόν ἐσθ' ὁ πλοῦς. i. Nõ eſt datũ cuiuis Corinthũ appellere. Vetuſtũ iuxta ac venuſtũ adagium de rebus arduis, & aditu periculoſis, quasq; non ſit cuiuſlibet hominis affectare. Inde natũ quod, vt refertur apud Suidã, nec facilis, nec ſatis tutus ſit nautis in Corinthiacum portum appulſus. Nã Strabo lib. Geographię octauo, aliò refert originẽ prouerbii, nempe ad luxũ, & meretrices Corinthiorũ. Oſtendit enim Corinthũ q͞d in Iſthmo eſſet, duosq; haberet portus, alterum aduerſus Aſiam, alterum Italiæ oppoſitũ, negociatorum, frequentia locupletiſſimam fuiſſe. In eadem templũ fuiſſe Veneri ſacrum, adeoq; locupletatũ, vt plus mille puellas haberet, quas Corinthii Veneri conſecrarant, vt in eius honorẽ proſtarent. Itaq; harum gratia frequens in vrbẽ multitudo vndiq; cõfluebat, vnde ciuitas maiorẽ in modum ditabatur: quin & negociatores, hoſpites ac nautę, propter vrbis luxum deliciasq; immoderatos ſumptus facientes exhauriebantur. Atque hinc manaſſe vulgo prouerbiũ, Cuiuſlibet non eſt Corinthum appellere. Horatius, & A. Gellius ad Laidem nobile ſcortum referunt adagium. Nã ille in Epiſtolis ad hunc modum ſcribit.

Principib⁹ placuiſſe viris nõ vltima la⁹ eſt,
Non cuiuis homini contingit adire Corinthum.
Sedit, qui timuit, ne non ſuccederet.

Ad Ariſtippum videlicet adludens, quem Laidi conſueuiſſe notum eſt, & ita conſueuiſſe, vt gloriaretur ſe vnum habere Laidẽ, reliquos haberi à Laide. Hic, nempe Gellius li. 4. c. 8. ex Phocione Peripatetico huiuſmodi refert hiſtoriam: Lais, inquit, Corinthia, ob elegantiam venuſtatẽq; formæ grandem pecuniã demerebat. Conuentuſque ad eã ditiorũ hominum ex omni Græcia celebres erant, neq; admittebat, niſi qui dabat quod popoſcerat. Poſcebat autem

illa nimiam quantitatem. Hinc aiunt natũ eſſe illud frequens apud Græcos adagiũ.

Οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς κόρινθόν ἐσθ᾽ ὁ πλοῦς.

Quod fruſtra iret Corinthum ad Laidem, qui non quiret dare quod poſceretur. Ad hanc ille Demoſthenes clanculum adit, &c, vt ſui copiam faceret, petit. At Lais μυρίας δράχμας, id eſt, decem drachmarum milia popoſcit. Tali petulantia mulieris, atque pecuniæ magnitudine ictus, expauidusq; Demoſthenes auertitur & diſcedens, Ego, inquit, pœnitere tanti non emo: οὐκ ὠνοῦμαι μυρίων δραχμῶν μεταμέλειαν. id eſt, Nõ emo decem drachmarum millibus pœnitudinẽ. Alii malũt in genere ad omnes Corinthiorum meretrices referre, quarum rapacitatẽ etiam vetus comœdia taxauit, Ariſtophanes in Pluto:

Καὶ τάς γ᾽ ἑταίρας φασὶ τὰς κορινθίας
Ὅταν μὲν αὐτάς τις πένης πειρῶν τύχῃ
Οὐδὲ προσέχειν τὸν νοῦν, ἐὰν δὲ πλούσιος
Τὸν πρωκτὸν αὐτὰς εὐθὺς ὡς τοῦτον τρέπειν.

Quos equidem verſiculos haud grauaremur Latinos facere, ſi quàm ſunt elegãtes, tam eſſent etiam verecundi. Strabo meminit apophtegmatis cuiuſdã meretricii, ex quo licebit earum auaritiam coniicere. Nã cum matrona quædam cuipiam huius ordinis probro obiiceret inertiam, quod nihil ageret operis, nulloque lanificio exercetetur: Imò, inquit, ego illa qualiſcunque ſum, iam ternas telas exiguo temporis ſpatio pertexui. Nobis tamen non vr̃ abſurdum, ſi parœmia referatur ad periculoſam in Corinthum nauigationem, de qua meminit eodem in libro Strabo. Vt hinc poſtea deriuata ſit ad alios vſus. Paraſitus ille Comicus eleganter detorſit prouerbium:

Οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐπὶ τράπεζάν ἐσθ᾽ ὁ πλοῦς. id eſt,

Adire menſam, haud hominis eſt cuiuſlibet.

Citatur autem à Stobæo, ex Nicolao quodam poeta comico. Meminit & exponit hãc parœmiam & Euſtathius, enarrans nauium catalogum, additque eam imitatam ex illo verſu Sophocleo:

Οὐκ ἐνθάδ᾽ οἱ πλοῖ τοῖσι σώφροσι βροτῶν. i.
Non à modeſtis nauigatur huc viris.

Extat hic verſus, cui⁹ meminit Euſtathius apud Sophoclẽ in Philoctœta. Proinde duplex erit vſus adagii, vel cũ ſignificamus rẽ eſſe maiorem, quàm pro viribus eius qui conatur aggredi, veluti ſi quis parum felici natus ingenio, parumq; viatico inſtructus, deſtinet ſequi litteras: vel quoties aliquis negotium parum tutum aggredi parat, quod nõ temere ſoleat feliciter euenire, veluti ſi quis apud iudices δωροφάγους litẽ inſtituat nunquam finiendam, aut principum aulis ſeſe addicat, aut bellum ſuſcipiat. Nihil enim fere horum ita bene conſueuit euenire, vt non pœniteat conſilii.

Satis quercus.

Ἅλις δρυός, id eſt, Sat quercus. Vetus adagiũ in eos, qui relicto victu ſordido, ad elegantiorem, lautioremque digrediuntur. Inde profectum, quod priſci illi mortales rudes atque inculti, ſimulatq; Ceres vſum frumẽti monſtrauit, glandibus victitare deſierũt. Quanquam Plin. lib. 16. teſtatur, & ſua ętate multas gentes glande victitaſſe: apud Hiſpanos etiam in deliciis habitam: adeo vt bellariorum vice ſecundis menſis inferretur. Huiuſmodi nimirum tragemata conueniẽbant iis, quibus dentifricii loco loriũ eſſet. Nec inconcinnè quadrabit in eos, qui relicta antiqua illa virtute, ad mores conſiliaque ſui ſeculi ſeſe transferunt, ac recentiorum moribus incipiunt vti. Hũc admodum videtur vſus Cicero, ſcribens ad Atticum lib. 2. in epiſtola cuius initium: Multa me ſollicitant. Clodii contentiones, quę mihi proponuntur, modice me tangunt, etenim vel ſubire eas videor ſumma cũ dignitate, vel declinare nulla cum moleſtia poſſe. Dices fortaſſis, ἅλις tanquam δρυός. Saluti, ſi me amas, conſule.

Feneſtram aperire, & ſimiles metaphoræ.

Aperire feneſtram, pro eo quod eſt, occaſionẽ, ac velut anſam miniſtrare. Terentius ἐν ἑαυτὸν τιμωρουμένῳ: Hui quantam feneſtram ad nequitiã pateféceris? Verum hoc non niſi in malam partem, illud etiam in bonam: Aperire ianuam: Plinius Suetonio Tranquillo: Atque adeo illa actio mihi aures hominum, illa ianuam famæ patefecit. Plutarchus in libro de Oſiride: μεγάλας μὲν τῷ ἀθέῳ λεῷ κλισιάδας ἀνοίγοντες. id eſt, Magna impiæ plebi repagula aperientes. Eiuſdem formę & illud Ciceronis pro Plancio: Quanquã qua nolui ianua in cauſam ingreſſus ſum. Item illa: Aperire viã, Præſtruere viam, Præcludere viam, Iacere ſun-

fundamenta: quorum alibi meminimus. Diuerſo quidem ſenſu philoſophus quidã Cynicus dictus eſt θυρεπανοίκτης, qđ in omnium ædes irrumperet, reprehenſurus ſi quid diſpliceret: ſed tamen ea vox torqueri poteſt ad eos, qui cæteris viam aperiunt.

Anſam quærere, & conſimiles metaphoræ.

ANSA eſt, qua quippiam prehenditur, ac tenetur. Hinc ducta metaphora, varias adagiorum formas prębuit. Plautus in Perſa: An non vides hunc anſam quærere? id eſt, captare occaſionem reſcindendæ, irritandęque pactionis. Quod quidem à Gręcorum tractum eſt figura, apud quos frequens eſt, λαβὴν ζητεῖν. παρέχειν λαβήν. id eſt, anſam quærere, præbere anſam. Ariſtophanes in Lyſiſtrata:

Εἰ γὰρ ἐνδώσει τις ἡμῶν ταῖσδε κἂν σμικρὰν λαβὴν,
Οὐδὲν ἐλλείψουσιν αὗται λιπαρῶς χειρουργίας. id eſt,
Si qua per nos vel puſilla data ſit anſa fœminis,
Pinguis ipſæ nil relinquunt protinus chirurgiæ.

Plato libro De legibus tertio: καὶ ὁ λόγος ἡμῖν οἷον λαβὴν ἀποδίδωσιν. id eſt, Et ipſe ſermo nobis velut anſam præbet. Ariſtides in Pericle: τὴν τοῦ βασκαίνειν δοκεῖν παρέχειν λαβήν. id eſt, Anſam præbere, vt inuidere videatur. Idem adſimili figura dixit in Timone: Οὐδὲ δίδωσι χώραν τῇ βλασφημίᾳ. id eſt, Neque dat locum conuicio. Rurſum Plato libro De legibus ſeptimo: Vt contentionis anſas multis pbuerint. Rurſum De republica libro octauo, indicat metaphorã ſumptam à palæſtritis, quorum hæc ars eſt, ſic componere corpus, vt prehendi non poſſint: πάλιν τοίνυν ὥσπερ παλαιστὴς τὴν αὐτὴν λαβὴν πάρεχι. id eſt, Rurſus igitur tanquã palęſtrita eandem anſam præbe. Eodẽ pertinet. In eaſdem anſas incidere, & anſam arripere, anſam præterire, anſam negligere: & ſi qua ſunt alia. Epictetus in Enchiridio ſuo ſcripſit, vnicuique rei binas eſſe anſas, alteram qua teneri poſſit, alteram qua non poſſit. Arripiendum igitur vnumquodq; ea qua poſſit teneri, id eſt, bona vndiq; excerpẽda, mala toleranda. Philoſophus quidam adoleſcentis nullis mathematicis diſciplinis inſtructos noluit admittere, quod diceret illis deeſſe anſam philoſophiæ. Plutarchus autem in libello De audiendis poetis, eleganter ſcripſit, multas eſſe corporis partes, per quas ſeſe inſinuant vitia, virtuti vero vnicam eſſe anſam, aures adoleſcentulorum ſi puræ fuerint, nulliſque aſſentatorum & corruptorum hominum ſermonibus occupatæ.

Cyclopis donum.

Κύκλωπος δωρεά, id eſt, Cyclopis munus: pro eo quod eſt: munus inutile. Cuiuſmodi ſunt ferme tyrannorum & latronum beneficia, qui ſolent hoc ipſum magni beneficii loco imputare, quod aut minus, aut ſeruis noceant. In hanc ſententiam Cicero Philippica 2. Quod eſt aliud P. C. beneficium latronum, niſi vt commemorare poſſint iis ſe vitam dediſſe, quibus non ademerint? Lucianus ἐν κατάπλῳ: Οὐ πάνυ με ἡ τοῦ κύκλωπος ἐκείνη εὐφραίνει δωρεὰ, τὸ ὑπισχνεῖσθαι, ὅτι πύματον ἐγὼ τὸν οὖτιν κατέδομαι. id eſt, Haud admodum me Cyclopis illud donũ delectat, videlicet quod ita pollicetur: Ego Vtin poſtremũ deuorabo. Verba ſunt Micylli cerdonis, qui cum eſſet queſtus, quod non ſtatim cum aliis in cymbam Charontis reciperetur, atq; hoc ipſum Clothoparca, beneficii vice imputaret, quod interim tantillum morę lucri faceret ne deſcenderet ad inferos, ad hunc modum reſpondit. Neque dubium quin Lucianus Homericum locum retulerit, qui eſt in Odyſſeæ lib. 9. vbi Cyclops Polyphemus delectatus dulci vino, qđ illi donarat Vlyſſes, munus promittit, quo accepto ille ſit magnopere gauiſurus, vt denuo ſibi miniſtret de ſua lagęna. Dedit Vlyſſes ſpe muneris iterum atque iterum. Porrò vbi iam vino delinitum crederet mitius reſponſurũ, reſpoſcit Vlyſſes munus promiſſum. Cui Cyclops hunc in modum reſpondit:

Οὖτιν ἐγὼ πύματον ἔδομαι μετὰ οἷς ἑτάροισι
Τοὺς δ' ἄλλους πρόσθεν. τὸ δέ τι ξεινήϊον ἔσται. id eſt,
Poſt ſocios mihi, poſtremuſque vorabitur Vtis,
At reliqui prius: hoc ex me tibi munus habebis.

Cæterum οὖτις Græce, nullum ſignificat: quod nomẽ finxerat Vlyſſes, quo Polyphemum poſſet deludere.

Tuis te pingam coloribus.

TVIS te pingã coloribus. i. Talem te deſcribam,

bam, qualis es. Trāſlatum à pictoribus, qui nonnunquam faciem hominis ita, vt eſt, exprimunt, ac repræſentant, nonnunquam alienis fucāt coloribus. Aut ēt adluſum eſt ad Aeſopicā corniculam, quæ ſe coloribus alienis venditauit. Diuus Hieronymus in Rufinum: Poſſem & ego te tuis coloribus pingere, & inſanire contra inſanientem. Ibidem ruſſum: Scire enim te iactas crimina, quæ tibi ſoli amiciſſimo ſim confeſſus, & hæc in medium prolaturum, meiſq́; me coloribus eſſe pingendum. Plinius in præfatione hiſtoriæ mundi: Et ne in totum videat Græcos inſectari, ex illis nos velim intelligi pingiq́; coloribus, quos in libellis his inuenies. Et Cicero libro Epiſtolarum ad Quintum fratrem ſecundo, epiſtola vltima: Tuis coloribus, meo penicillo. Quanquam hoc paullo diuerſius.

Ornatus ex tuis virtutibus.

HINC non multum abludit illa ironia Terētiana: Ornatus ex tuis virtutibus. In Adelphis: Si regnum poſſiderem, ornatus eſſes ex tuis virtutibus: id eſt, haberes pṁia tuis factis digna. Nam olim reges honorem habebant iis, quis facinus aliquod præclarum edidiſſent.

Domi Mileſia.

Οἴκοι τὰ μιλήσια, id eſt, Domi Mileſia. In eos dici ſolitum, qui ibi domeſticum luxum celebrant, vbi minime probatur. Nam domi liberū eſt vnicuiq́; ſuo more viuere, Hoſpitis autem eſt, vt eorum, apud quos diuerſatur, & cultum, & mores tū laudet, tum imitetur quoad poteſt, certe ſua nō iactet, aliena damnans. Id quod facere ſolent quidam homines imperiti, qui quocunque terrarum venerint, omnium omnia vituperant: ſua nimis importunè laudibus tollūt, ēt vitia pro ſummis virtutibus efferētes. Refert adagium ab Angelo Politiano in Miſcellaneis, additq́; inde natū, quod olim Mileſio cuidam hoſpiti, cum apud Lacedæmonios delicias patrias extolleret, ad hūc modum reſponſum fuerit: οἴκοι τὰ μιλήσια, μὴ μοι ἐνθάδε. id eſt, Domi, non hic Mileſia: huius ſententiæ citās auctorem Zenodotum quendam adagiorum collectorem. Feruntur quidem Zenobii, cuiuſdam collectanea, quem an ille Zenodotū appellet, nondum ſatis liquet, verum in his collectaneis huiuſmodi quandam inuenimus fabulam, quam eandem refert Suidas: Ariſtagoras quidam Mileſius Lacedæmonē profectus, poſtulabat vt Ionibus à Perſis bello vexatis ſuppetias ferrēt. Is autem cum in concionem prodiſſet, inſolita apud Lacedęmonios veſtitus mundicie, aliiſque deliciis Ionicis affluens, quidam ex Ephoris eum hoc dicto ſubmonuiſſe fertur, οἴκοι τὰ μιλήσια, id eſt, domi Mileſia. Porro Ephorus Lacedęmoniorum eſt magiſtratus, cuius munus eſt de contractibus cognoſcere, vt auctor eſt Ariſtoteles tertio libro Politicorum: alioqui vox ipſa ſonat, quaſi dicas inſpectorem. Cęterum Atheneus libro 12. cauſam adagionis ſecus narrat, nempe Mileſios luxum Colophoniorū imitatos, morbū ſuum finitimis etiam regionibus tradidiſſe. Hoc nomine cum male audirent, ſeſe admonebant, vt domi ſuis deliciis vterētur, non etiam traducerent. Effertq́ue prouerbium ad hunc modum: οἴκοι τὰ μιλήσια κἀπιχώρια: καὶ μὴ ἐν μέσῳ. id eſt, Domi Mileſia, ac vernacula, non in propatulo. Vt autem Lacedæmoniorum ſeueritas multorū litteris eſt celebrata, ita Mileſiorum luxus in hominum ſermonē abiit, adeo vt quicquid molle, parumq́ue virile velint intelligi, Mileſium appellēt. Vnde Ariſtides quidam libro ſuo, fabulis obſcœnis ſcatenti, titulum indidit, μιλησιακῶν. Et Lucianus in Amoribus, ſermones amatorios laſciuos, Mileſios vocat. Martianus Capella: Nam certe, inquit, μύθους poeticæ etiam diuerſitatis delicias Mileſiacas. Quin & Apuleius in carmine iambico, quo aſinum ſuum auſpicari voluit, demulcentes & prurientes narrationes ſuas, ſermonem Mileſium vocat. Iulius Capitolinus in vita Clodii Albini: Mileſias, inquit, nénulli eius dicunt, quarum fama nō ignobilis habetur, quamuis mediocriter ſcriptæ ſunt. Et hæc de fabulis Apuleianis dici teſtantur ea, quæ paullo poſt citat ex epiſtola Seueri: Maior fuit dolor, quod illum pro litterato laudandum duxiſtis, cum ille næniis quibuſdam anilibus occupatus, inter Mileſias Punicas Apulei ſui, & ludicra litteraria conſeneſceret. Hactenus Capitolinus. Quod autem ſui Apulei dixit, illuc pertinet quod & Albinus ipſe, eidem vt Apuleius Afer eſſet. Cæterum præcipua Mileſiorum mollicies in veſtitu, propterea quod apud illos texta eſſent omniū molliſſima. Vnde & Tyrius

Maximus

Maximus Mileſios ἐνιματοτάτους vocat, nimirum à cultus elegantia. Vergilius in Georgicis, delicatiſſima vellera, Mileſia nominat: Horatius item:

Alter mileti textam, cane peius, & angue.
Vitabit chlamidem:

veſtem molliculam, parumq́ue ſeueram ſignificans. Ariſtophanes in Ranis, Στρώμασι μιλησίοις ἀνατετραμμένος. id eſt, Stragulis Mileſiis inuolutus. Horũ meminit & Theocritus, & complures alii ſcriptores. Sed ad intelligendum adagii ſenſum, iam plus ſatis. Adluſit ad prouerbium Euripides in Helena:

Οὐκοῦν ἐκεῖ που σεμνὸς ἦσθ᾽, οὐκ ἐνθάδε. id eſt,
Magnificus illic forte eras, non hic item:

Adluſit & Antiphanes apud Athenæum libro 4. his quidem verſibus:

- Ἐν Λακεδαίμονι
Λέγεις, ἐκείνων τῶν νόμων μεθεκτέον
Ἐστίν. βάδιζ᾽ ἐπὶ δεῖπνον εἰς τὰ φιδίτια.
Ἀπόλαυε ζωμοῦ, καὶ φόρει τοὺς βύστακας.
Μὴ καταφρόνει. μηδ᾽ ἕτερ᾽ ἐπιζήτει καλά. i.
Quando agis apud Lacedæmonem,
Viuas oportet moribus Laconicis.
Cœnatum eas in phiditia Laconica,
Nigro fruare iure, quod ibi apponitur,
Gerestq́; byſtacas, caue contempſeris
Quicquam, bonũue aliud requiras inſup.

Menſe Maio nubunt malæ.

ROMANORVM adagiũ extat apud Naſonem: Menſe Maio nubunt malæ. Dici poteſt in mulieres intempeſtiuæ libidinis: aut in eos, qui alieno tempore quicquam faciunt: aut qui parum auſpicato quid aggrediuntur. Nam olim inanſpicatum exiſtimabatur, mulieres Maio Menſe nubere, ſiue quod eo Menſe vmbra Remi occiſi à fratris Cerere, creditur apparuiſſe nutritio ſuo Fauſtulo, atque Accæ Laurentiæ, mandaſſeq́; vt manibus ſuis iuſta perſoluerentur. Vnde & Romulo auctore, feſta Remuria dicta, poſteritas mutata littera Lemuria, velut à lemuribus appellare cœpit. Et vmbris maiorum his diebus parentari ſolitum: atque ob id dies illi inter ferales habiti, ac nuptiis nefaſti. Ouidius in Faſtis:

Nec viduæ tedis eadem, nec virginis apta
Tempora, quæ nupſit, nec diuturna fuit.
Hac quoque de cauſa, ſi te prouerbia tangunt,
Menſe malas Maio nubere vulgus ait.

Plutarchus in Problematis alias quaſdam cauſas refert, quam ob rem hoc Menſe abſtineretur à nuptiis: vel quod medius intercedat inter Aprilem, Veneri ſacrum, & Iunium Iunoni dicatum, quarum vtraque dea nuptiis præſidet. Proinde ꝓpter auſpiciũ deæ, aut maturãtes paullum nubebant Aprile, aut puſillũ prorogantes Iunio. vel propter funeſta quædã piacula, quibus per id tẽporis vtebãtur Romani, hominũ effigies de ponte in Tiberim pręcipitãtes, cũ antea Gręcos cõſueuiſſent. Atq; ob id Flaminiã Iunonis ſacerdotem, quaſi luctũ illis diebus agere, nec vllo ſolẽni cultu ſolitam vti. vel qđ Maius à natu maioribus, Iuniꝰ à Iunioribus denominatus eſſe videat. Porrò nuptiis grãdior ętas, vt intẽpeſtiua, ita inauſpicata. Quapropter ſcripſit Euripides:

Ἀλλ᾽ ἢ τὸ γῆρας τὴν Κύπριν χαίρειν ἐᾷ,
Ἥ τ᾽ Ἀφροδίτη τοῖς γέρουσιν ἄχθεται. id eſt,
Verum ſenecta iubet valere Cypridem,
Et ipſa rurſum infenſa ſenibus eſt Venus.

Ouem lupo commiſiſti.

Τῷ λύκῳ τὴν οἶν. id eſt, Lupo ouem. Terentius in Eunucho: Sceleſta, ouem lupo commiſiſti. De Chærea ephebo, cui velut eunucho virgo ſoli credita eſt. Donatus admonet prouerbium eſſe, quod contineat fœmineã reuerentiam, meretriciũ ſenſum. Concinnè hoc vtemur, quoties ei ſeruandũ aliquid committitur, cuius gratia cuſtodem magis oporteat adhiberi. Cicero tertia Philippica: Etenim in concione dixerat ſe cuſtodem futurum vrbis, vſque ad calendas Maias, ad vrbem exercitum habiturum. O præclarum cuſtodem, ouium vt aiunt, lupum: cuſtos nè vrbis, an direptor & vexator eſſet Antonius? Vnde quadrare videtur, quoties inimico negocium committitur, quiq́; nobis peſſime velit: propterea ꝙ lupus & agnus genuino quodã odio diſſidẽt. Id quod oſtendit & Homerus in Iliados X.

Ὡς οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὅρκια πιστά.
Οὐ δὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν
Ἀλλὰ κακὰ φρονέουσι διαμπερὲς ἀλλήλοισιν. id eſt,
Fœdus vti nõ tutũ homini, ſæuoq́; leoni,
Vtq́; ouibꝰ ꝓrſum cõcordia nulla lupiſq́;,
Sed ſemꝑ cupiũt male, ſeſq́; odere viciſſim.

Item Horatius in Odis:

Lupis & agnis quanta ſortito obtigit,
Tecum mihi diſcordia eſt.

Huc adſcribendum illud, quod refert Suidas: Πρὶν καὶ λύκος ὄϊν ποιμανεῖ. id eſt, Prius etiam lupus ouem paſcet: de re neutiquam veriſimili. Huic confine Plautinũ illud in Milite: Bono cella ſuppromo credita. Sed propius accedit, qđ eſt in Truculento: Nam oues illius haud longe abſunt à lupis.

Muſtelæ ſeuum.

Γαλῆ στέαρ, id eſt, Muſtelæ pingue, ſubaudiendum, das, aut comittis. Cũ ea dantur, quorum qui accipiunt, natura ſunt appetentiſſimi. Gaudet enim hoc animal præcipue ſeuo. veluti ſi quis laudaret laudis auidiſſimum: aut ad bibendum prouocaret, natura biboſum: aut ad aleam inuitaret, quibus hic ludus impendio gratus eſſet. Refertur adagium à Diogeniano.

Nullam hodie lineam duxi.

Τήμερον οὐδεμίαν γραμμὴν ἤγαγον, id eſt, Hodie nullam lineam duxi. Ab Apelle pictore natum adagium: in eos quadrat, quibus ceſſatum ab exercitio ſtudii, artiſq; ſuæ. Id refertur à Plinio libro 35. cap. decimo, cuius verba non grauabimur in hoc commentarium tranſcribere: Scitum eſt, inquit, inter Protogenem, & eum quod accidit. Ille Rhodi viuebat, quò cum Apelles adnauigaſſet, auidus cognoſcendi opera eius, fama tantum ſibi cogniti, continuò officinã petit. Aberat ipſe, ſed tabulam magnæ amplitudinis in machinam aptatam picturæ, anus vna cuſtodiebat. Hæc Protogenem foris eſſe reſpondit, interrogauitq́ue à quo quæſitum diceret: Ab hoc, inquit Appelles: arreptoq́ue penicillo, lineam ex colore duxit ſummæ tenuitatis per tabulam. Reuerſo Protogene, quæ geſta erant anus indicauit. Ferunt artificem protinus contemplatum ſubtilitatem, dixiſſe: Apellem veniſſe. Nõ enim cadere in aliũ tam abſolutum opus: ipſum tunc alio colore tenuiorem lineam in ipſa illa duxiſſe, præcepiſſeq́ue abeuntẽ, ſi rediſſet ille, oſtenderet, adiiceretq; hunc eſſe quem quæreret. Atque ita euenit. Reuertitur enim Apelles, ſed vinci erubeſcẽs, tertio colore lineas ſecuit, nullũ relinquẽs amplius ſubtilitati locum. At Protogenes victum ſe confeſſus, in portum deuolauit, hoſpitem quærens. Placuit ſic eam tabulã poſteris tradi, omnium quidẽ, ſed artificũ præcipue miraculo. Conſumptam eã conſtat priore incendio domus Cæſaris in palatio, auide antè à nobis ſpectatam, ſpatioſiore amplitudine, nihil aliud continentẽ, quàm lineas viſum effugientes, inter egregia multorum opera inani ſimilẽ, & eo ipſo allicientem, omniq; opere nobiliorem. Apelli fuit alioqui perpetua conſuetudo, nunquam tam occupatam diem agendi, vt non lineam ducẽdo exerceret artem, quod ab eo in prouerbium venit. Hactenus Plinius. Cęterum ad hanc lineam, qua protinus agnitus eſt à Protogene, reſpexit Statiꝰ in Hercule Vindice Epitrapezio, cũ ait:

Linea quę veterem longe fateatur Apellẽ.

Neque natare, neque litteras.

Μήτε νεῖν, μήτε γράμματα, id eſt, Neque natare, neq; litteras, ſubaudiendum, nouit. In eos dicitur, qui ſupra modũ indocti ſunt, nihilq́ue prorſus bonarum artium in pueritia didicerunt. Nam hæc duo ſtatim diſcebãt pueri Athenis. Atque adeo Romę quoque, id qđ ſatis declarat Suetonius in Auguſto: Nepotes, inquiens, & litteras, & natare, aliaq; rudimenta per ſe plerunque docuit. Idem de Caligula prodidit, quod ad cętera magnopere docilis, natare tamen neſcierit, velut poſtremũ hoc nemo neſciret. Plato libro De legibus tertio: Τοὺς δὲ ἐναντίον ἔχοντας τούτων, ὡς σοφούς τε προσρητέον ἄν, κἂν τὸ λεγόμενον, μήτε γράμματα μήτε νεῖν ἐπίστωνται: Qui vero contra affecti, ſapientes appellãdi, etiam ſi neque litteras, vt dicitur, neque natare ſciant. Item Ariſtides in apologia communi quatuor oratorum, Ἀλλ᾽ ὡς τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, οὔτε γράμματα οὔτε νεῖν εἰδότα ἐλέγχειν ἀξιῶν. id eſt, Sed quemadmodum dici conſueuit, perinde coarguendum exiſtimans, quaſi qui neque litteras, neque natare norit.

Mordere frænum.

MORDERE frænum D. Brutus libro Familiarium epiſtolarum vndecimo poſuiſſe videtur pro eo quod eſt, vel leuiter repugnare ſeruituti. Si frænum momorderis, peream, ſi te omnes quotquot ſunt, conãtem loqui ferre poterunt. hoc eſt, ſi vtcunque ſignificaueris te ſeruitutem iniquo animo ferre. ad hanc ſententiam faciunt, quæ reſpondet Cicero: Si timidus, inquiens, eſſem, tamen iſta epiſtola omnem mihi metum abſterſiſſes.

ſes: ſed vt mones, frænũ momordi. Etenim qui te incluſo, omnem ſpem habuerim in te, quid nunc putas? Quanquam Papinius in Epithalamio Stellæ & Violantillæ in diuerſum ſenſum vſurpauit, nempe pro eo quod eſt, ſeruitutem accipere, frenumque recipere:

Fama tace, ſubiit leges, & frena momordit.

Id eſt, Admiſit vincula matrimonii. Quanquam an etiam in hunc ſenſum verba Ciceronis accipi poſſint, doctis excutiendum relinquitur. Prouerbium ſumptum videtur è fabula Aeſchyli, quæ inſcribitur Prometheus, in qua ſic loquitur Mercurius:

Τέγγῃ γὰρ οὐδὲν, οὐδὲ μαλθάκῃ λιταῖς
Ἐμαῖς, δακὼν δὲ στόμιον ὡς νεοζυγὴς
Πῶλος βιάζῃ, καὶ πρὸς ἡνίας μάχῃ. id eſt,
Precibus nihil miteſcis inflexus meis.
Sed fræna mordens, pullus indomitus velut,
Ferociens, pugnas habenas vincere.

Manibus, pedibusque.

EXTREMVM conatum ſignificantes dicimus, Manibus, pedibuſque. Nam per manus declaratur induſtria conficiendi negocii, per pedes maturãdi celeritas. Dauus in Andria Terentiana: Ego hoc Pamphile tibi pro ſeruitio debeo conari manibus, pedibusque. Vtitur hoc adagio ſemel atq; iterum Aeſchines in oratione contra Demoſthenem. Homerus Iliados Y.

Ἀλλ' ὅσσον μὲν ἐγὼ δύναμαι χερσίν τε ποσίν τε. id eſt,
Immo quicquid ego poſſum manibus, pedibusque.

Omnibus neruis.

EVNDEM habet ſenſum, Omnib' neruis, id eſt, ſumma vi, ſummoque ſtudio. Nã robur, iuxta philoſophos, in neruis ſitum. Vnde & neruos intendere, expedire neruos, & neruoſa dicimus, quę vegeta validaq;, minimeq; languida. Cicero ad Q. fratrem: Sic contende omnibus neruis, & facultatibus. Idem lib. 15. Epiſt. famil. Omnes neruos in eo contendas. Item Verrinarum actione ſecunda: In quo omnes neruos ętatis, induſtriæq; meę contenderem.

Velis, equisque.

SIMILEM conatũ ſignificat, velis equiſque, ad fugiendum aut aſſequẽdum magis, quàm ad efficiendum. M. Tullius ad Q. fratrem lib. 2. ſic ego, qui in iſto homine colẽdo iam indormiui diu, te mehercule ſæpe excitante, curſu corrigam tarditatem, tum equis, tum velis. Quo quidem loco, in vulgatis exemplaribus, pro velis, viris ſcriptũ habetur. Idem Officiorum libro 3. Quibus obſoleris floret Epicurus, eiuſdem ferẽ auctor, adiutorq; ſententię. Cum his equis, veliſque vt dicitur, ſi honeſtum tueri, ac retinere ſententia eſt, decertandum eſt. In quibus exemplis vſus eſt eadẽ metaphora paullo diuerſius, vt qui illic reſpexerit ad celeritatem, hic ad vtrunque pugnę genus equeſtre ac nauale.

Remis, velisq;.

HVIC ſimilimum eſt, Remis velisq;. Inde tranſlatum, quod cum nauis ſimul, & remigio, & velo impellitur, ſummus eſt nautarum conatus. Cicero lib. Tuſc. quęſt. 3. Tetra res eſt, miſera, deteſtabilis, omni contentione, velis, vt ita dicam, remiſq; fugienda. Idem in prima Philippica: Tum vero tanta ſum cupiditate incenſus ad reditum, vt mihi nulli neque remi, neque venti ſatisfacerent. Plautus in Aſinaria: Remigio veloque quantumcunque poteris feſtina, & fuge. Quum remigio nauis impellitur, Gręci, δεύτερον πλοῦν, id eſt, ſecundarium curſum appellant. quum velis fertur, dicitur ἱστιοδρομεῖν: quum ſecundis ventis, οὐριοδρομεῖν. Vertit in diuerſum, hoc eſt, in ſignificationem tarditatis, metaphoram Ariſtophanes, ἐν ἐκκλησιαζούσαις,

Νῦν μὲν γὰρ οὔτε θέομεν οὔτε ἐλαύνομεν, id eſt,
Neque currimus nunc, nec alias impellimur.

Interpres exponit: Neque ventis, neque remis nauigamus. Quanquam nihil prohibet ad equeſtrem curſum referri. Vergilius ſimpliciter extulit in Aeneidos tertio.

Lęuam cuncta cohors remis, ventisque petiuit.

Ad hanc formam pertinet, quod ait Plato lib. De legibus 9. Τὰς δὲ τῶν κακῶν ξυνουσίας φεῦγε ἀμεταστρεπτί. id eſt, Malorum autem conſuetudines fugito irreuerſim, hoc eſt, ne reſpiciens quidem à tergo. Adluſit autẽ ad Eurydices fabulam, cui lex erat dicta, ne reſpiceret. Et Vergilius:

Tranſque caput iace, ne reſpexeris.

Nauibus, atque quadrigis.

PRO ſummo ſtudio, ſummaq; feſtinatione,

Flaccus dixit, Nauibus, atque quadrigis, in Epiſtolis:

Strenua nos exercet inertia, nauibus atq;
Quadrigis petimus bene viuere, quod petis hic eſt.

Plutarchus aduerſus vſuram: Μηδὲ σύγε ἱπποσύνας τε μένειν, μηδὲ ὀχήματα ζευκτὰ, κερασφόρα καὶ κατάργυρα, ἃ τόκοι ταχεῖς καταλαμβάνουσι καὶ παρατρέχουσιν, ἀλλ᾽ ὄνῳ τινὶ τῷ τυχόντι, καὶ καβάλλῃ χρώμενος φεῦγε πολέμιον, καὶ τύραννον δανειστήν. id eſt, Ne vero tu aut equitatum oppertus fueris, aut vehicula iugalia cornigera, & argento picta, quę celeres vſuræ adſecuntur, & prętercurrunt: verum aſino quopiam, quemcunque forte nactus fueris, aut caballo fuge hoſtem, ac tyrannum fœneratorem.

Citis quadrigis: Iouis quadrigis.

CITIS quadrigis fugere, & Iouis quadrigis fugere, pro eo quod eſt quàm ocyſſime fugere, legitur apud Plautum, ab Homero tranſlatũ, qui diis quadrigas affingit, quibus quo lubitum ſit, repente rapiantur, ex Olympo in terras, rurſus è terris in cœlũ. Ad quas adluſit Cicero, ſcribens Q. fratri: Quoniam ſcribis poema noſtrũ ab eo probari quadrigis poeticis, modo mihi date Britanniam, quam pingam coloribus tuis, meo penicillo. Plautus in Aulularia: Quod iubeat, citis quadrigis properet perſequi. Liuius primæ decadis libro 5. narrat Camillum captis Veiis, ita triumphantẽ ingreſſum vrbem, vt curru equis albis iuncto veheretur, & ob id eum triumphum clariorẽ fuiſſe, quàm gratiorẽ, quod Solis, ac Iouis currum æquiparaſſe moliretur.

Equis albis præcedere.

VBI quem aliis quapiam in re longe ſuperiorem ſignificabant, longoque anteire interuallo, eum albis equis pręcedere dicebãt, vel quod ãntiquitus equi albi meliores haberentur, vel quod victores in triumpho albis equis vectari ſoleant, vel quod albi equi fortunatiores & auſpicatiores eſſe credãtur, vt ad equeſtre certamẽ referamus metaphoram. Quod quidem indicat Apuleius, cũ ait: Poſtquam ardua montium, & roſida ceſpitum, & glebosa camporum emerſi, me equo indigena peralbo vehens, iam eo quoque admodum feſſo, Neque enim temere addit, vel indigena, id eſt, Theſſalico, vel albo: nam vtrunque pertinet ad emphaſim pernicitatis. Horatius in Sermonibus de Perſio quodam:

Durus homo, atque odio qui poſſit vincere regem.
Confidens, tumidusque adeo ſermonis amari,
Siſennas, Barros vt equis præcurreret albis.

Erant autem Siſenna & Barrus homines quidam inſignita maledicentia: etiam ſi Acron barros legit, vt ſit epitheton. Neque diſſimile huic Plautinum illud in Aſinaria: Nam ſi huic occaſioni tempus ſeſe ſubterduxerit, nunqnam ædepol albis quadrigis indipiſcet poſtea. Græci ſimpliciter dicunt παριππεῦσαι, pro longe antecellere, quod equeſtris curſus ſit expeditior.

Mordicus tenere.

MORDICVS tenere, eſt ſumma pertinacia tueri, quod Græci vocant ὀδάξ. M. Tullius Acad. quæſtio. lib. 1. Nam ab omnibus eiuſmodi viſis, perſpicuitatem, quam mordicus tenere debemus, abeſſe dicemus. Diuus Aurelius Auguſtinus in epiſtola quapiam ad diuum Hieronymũ: Illi me plus mouent, qui cum poſterius interpretarentur, & verborum, locutionumque Hebræarum viam atque regulas mordicus, vt fertur, tenerent: non ſolum inter ſe non conſenſerunt, ſed etiam reliquerunt multa. In eundem ſenſum dixit Seneca lib. De beneficiis. 7. Vtraque manu: Hæc, inquit, Demetrius noſter vtraq; manu tenere proficientem iubet, hæc nuſquam dimittere.

Terra, marique.

FACIEM prouerbialẽ habet & illud, Terra, marique quoties extremum conatum, ſtudiumque ſignificamus. Theognis:

Χρὴ γὰρ ὁμῶς ἐπὶ γῆν τε, καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Δίζεσθαι χαλεπῆς Κύρνε λύσιν πενίης, id eſt,
Paupertatis enim diræ, terraq; marique.
Quærere Cyrne aliquod conuenit effugium. Et Horatius.
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes.

Molli brachio, Leui brachio.

HIS pene diuerſum eſt, Molli brachio, & Leui-

ni brachio, cum indiligentem operam ſignificamus. Cicero epiſtolarum ad Atticũ lib. 2. Quod me quodammodo molli brachio de Pompeii familiaritate obiurgas, nolim, ita exiſtimes. Idem ad eundem lib. 4. Conſules, qui illud leui brachio egiſſent, rem ad ſenatum detulerunt.

Omni telorum genere oppugnare.

REPERITVR apud idoneos ſcriptores, Omni telorum genere appugnare, pro eo quod eſt, modis omnibus inſectari. Metaphora ſumpta uideri poteſt ex illo verſiculo Homerico:

Ἔγχεΐ τ' ἄορί τε, μεγάλοισί τε χερμαδίοισιν. i.
Haſtiſque gladiiſque, & ſaxis grandibus vrgent,

Cui finitimum eſt, Cæſim, ac punctim. Nã his duobus modis hoſtem impetimus.

Cominus, atque eminus.

AD eandem formam pertinet ἐγγύθεν καὶ πόῤῥωθεν, id eſt, Cominus atque eminus. Translatum & hoc à bello, in quo nũc conſerti pugnant gladiis, nunc machinis procul tela in hoſtem torquent. Id ſi ad animi res transferatur, fiet uenuſtius. Cum hominibus habenda pax, cæterum cum vitiis cominus, atque eminus pugnandum. Qui cominus pugnãt σταδὴν μάχεσθαι dicũtur: qui haſtis, διαδοράτων μάχεσθαι dicuntur.

Omnem mouere lapidem.

Πάντα λίθον κίνει, id eſt, Vnumquenq; moue lapidem, hoc eſt, omnia experire, nihilque intentatum relinque. Quod adagium hoc pacto natum eſſe plerique ferunt: Xerxes Græcos bello adortus, cum eſſet apud Salaminem ſuperatus, ipſe quidẽ inde ſe mouit, verum Mardonium reliquit, qui ſuo nomine bellum proſequeretur. At cum hic quoque in Plateis parum proſpere pugnaſſet, fugatusque eſſet, fama vulgo inualuit, Mardonium intra ambitum tentorii ſui theſaurum ingentẽ humo defoſſum reliquiſſe. Hac ſpe pellectus Polycrates Thebanus, eum agrum commercatus eſt. Verum ubi iam multum, diuque theſaurum quæſiſſet, neque quidquam proficeret. Delphicum oraculum conſuluit, qua ratione poſſet eas pecunias inuenire. Apollo reſpõdit his uerbis: πάντα λίθον κίνει, id eſt, Vnũquenque moue lapidem. Id ſimul atque feciſſe, multum auri vim reperiſſe ferunt. Sunt qui metaphoram ſumptam exiſtiment ab his, qui cancros venantur in littore. Nam hii plerunque ſub ſaxls latitant, quæ mouent qui cancros quærunt. Effertur adagium etiam ad hunc modum: πάντα κινήσω πέτρον, id eſt, Omnem mouebo petram, hoc eſt, omnia periclitabor. Euripides in Heraclidis: πάντα κινῆσαι πέτρον, ſentiens nihil non fieri. Plinius Iunior in quadam epiſtola: Ego iugulum ſtatim uideo, hunc premo. Premit certe quod elegit, ſed in eligendo frequenter errat. Reſpondi poſſe fieri: vt genu eſſet, aut tibia, aut talus, vbi iugulum putaret. At ego, inquam, qui iugulum perſpicere non poſſum, omnia pertento, omnia experior, πάντα deniq; λίθον κινῶ. id eſt, Omnem lapidem moueo. Diuus Baſilius ad nepotes: Ad quod vt uiaticum paremus, omnis lapis, vt dici ſolet, mouẽdus eſt. Fortaſſis huc adluſit & Theocriticum illud in Bucoliaſtis:

Καὶ τὸν ἀπὸ γραμμᾶς κινεῖ λίθον.

De Galatea laſciuiente atq; omnia tẽtante, quo Polyphemum in ſe prouocaret, id qđ alibi retulimus. Scholiaſtes admonet prouerbio dici, ſignificans idem valere quod πάντα κάλων σείειν, id eſt, omnem mouere funem. Addit metaphoram ſumptam à ludo quopiam, in quo qui non poteſt alia ratione vincere concertatorem, mouet à linea lapidem, qui dicitur rex. Nam quod adfert de ſtatua ſaxea, quam ſua forma mouere poſſit Galatea, coactius eſt, mea quidem ſententia.

Omnem rudentem mouere.

Πάντα κάλων σείειν, id eſt, Omnem funem mouere. Aliunde ducta metaphora, ſenſum eundem efficit Ariſtophanes in Equitibus.

Νῦν δεῖ σε πάντα δὴ κάλων ἐξιέναι,
Καὶ λῆμμα θούριον φορεῖν, καὶ λόγους ἀφύκτους.

Quorum verſuum hic eſt ſenlus,

Nunc te neceſſe eſt omnem rudentem expedire,
Et lemma ferre vehemẽs, ac rationes ineuitabiles.

Lucianus in Pſeudomante: Καὶ πάντα κάλων ἐκίνουν ἀμύνασθαι βουλόμενος. id eſt, Atque omnem mouebam funem, hominem vlciſci cupiens. Apollonius in epiſtola ad Euphratem. πάντα φασὶ δεῖν τὸν ἔμπορον κάλων σείειν. id eſt, Negotiatorem aiunt omnem funem

nem mouere oportere. Vſurpauit & Plato in dialogo cui titulus Siſyphus, σκοπῶμεν δὴ δ' ἰα, ὑπερφυῶς μὲν οὖν τὸ λεγόμενον γε πάντα κάλων ἐφιέντες, καὶ πᾶσαν φωνὴν ἐφιέντες. id eſt, Cõſideremus itaque per Iouem, exactè omnem quod aiunt rudentem laxãtes, & omnem vocem emittẽtes. Iulius Pollux libro de vocabulis rerum primo: ἐπλέομεν πάντα ἀνασείσαντες κάλων, καὶ ἅπασι κάλοις. i. Nauigabamus omni moto rudente, & omnibus rudentibus. Ad eum modum ſignificat difficilem nauigationem, in qua ſint omnia tentanda.

Omnem iacere aleam.

OMNEM iacere aleam, eſt rem vniuerſam periclitari, fortunęq́ue arbitrio cõmittere. Siquidem alea fortunæ ludus eſt magis, quàm artis. Vnde prouerbiali figura, ſi quã ancipitem rei euentum ſignificamus, quaſi non ab arbitrio iacientis, ſed à fortuna pẽdentis, aleam iaci dicimus. Ita Terentius in Adelphis, vitam hominum perinde dixit eſſe, quaſi cum ludas teſſeris, vt quod iactu non cecidit, id arte vt corrigas. Lucianus in dialogo, cui titulus, ὑπὲρ τῶν εἰκόνων, Τολμήσω ἀναρρῖψαι τὸν κύβον, id eſt, Audebo teſſeram iacere. Euripides in Rheſo:

Χρὴ δ' ἐπ' ἀξίοις πονεῖν,
Τύχην προβάλλοντ' ἐν κύβοισι δαίμονος. i.
Par eſt labore digna ferre pręmia,
Quicunque vitam fortis obiicit aleæ.

Ariſtides in Pericle: εἰς ὑπὲρ πάντων κύβος ἀνερρίπτετο, σωμάτων, χρημάτων, δόξης, ἡγεμονίας, id eſt, Vna ſuper omnibus alea iaciebatur, vita, pecuniis, fama, principatu. C. Cæſar ad Rubiconem, qui fluuius Italiam à Gallia diſterminat, pauliſper ſecũ hęſitans, animoq́ue reputans, quam arduam rẽ moliretur, poſtea quam oſtento eſt animus additus: Eamus, inquit, quò deorum oſtenta, quò inimicorum iniquitas vocat, iacta eſto alea. Plutarchus in Apophtegmatis ad hũc modum dixiſſe refert: πᾶς ἀνερρίφθω κύβος. id eſt, Omnis iacta ſit alea. Ad quod adludens Lucanus:

Cadat alea fati,
Alterutrum merſura caput.

Plutarchus in vita Coriolani, extremam aleam in eundem ſenſum vſurpaſſe videtur, ὥσπερ ἔσχατον κύβον ἀφιέντι. i. Velut extrema iacta alea. Item Petronius Arbiter:

Iudice fortuna cadat alea.

M. Tullius lib. De diuinatione 2. Nõ perſpicitis aleam quandam ineſſe hoſtiis diligẽdis, pręſertim, cum res ipſa doceat. Cum enim triſtiſſima exta ſine capite fuerint, quibus nihil videtur eſſe dirius, proxima hoſtia litatur ſæpe pulcherrime. Hic Tullius aleam dixit, caſum. Prouerbium deſumptum videtur ex Menãdro. Nam Athenęus lib. 13. hæc citat illius carmina e comœdia q̃ inſcribitur Arrhephorus, ſiue Tibicina:

Οὐ γαμεῖς ἐὰν νοῦν ἔχῃς, τοῦτον καταλιπὼν τὸν βίον.
Γεγάμηκα γὰρ αὐτός, διὸ τοσοῦτό σοι παραινῶ μὴ γαμεῖν. id eſt,
Siquidem ſapis, ne coniugem vnquam duxeris.
Duxi ipſe, proinde ſuadeo ne duxeris.
Huic alter reſpondet:
Διεγνωσμένον τὸ πρᾶγμα, ἀνερρίφθω κύβος. i.
Decreta res eſt, eſto iacta hæc alea.

Gręci verſus apud Atheneum nõnihil corrupti ſunt ſcribarum inſcitia. Sed nullo negotio poſſunt reſtitui. Sic enim ſcriptos primum arbitror:

Οὐ γαμεῖς ἂν νοῦν ἔχῃς γε καταλιπὼν τοῦτον βίον,
Γεγάμηκα γὰρ αὐτὸς, διὸ τοσοῦτον μὴ γαμεῖν
Νῶν σοὶ παραινῶ.

Plato vitam humanam, teſte Plutarcho, ſimilem eſſe dixit alearum ludo, in quo & iacere oporteat accommoda, & iis, quæ ceciderunt, rectè vti. Quid cadat, in fortunę manu eſt: diſtribuere vero rectè, quæ forte ceciderunt, id in nobis ſitum eſt. Quam collationem imitatus fuiſſe videtur Terentius in Adelphis.

Vela ventis permittere.

NEQVE diſſimili figura dixit Quintilianus in præfatione Inſtitutionum oratoriarum: Permittamus vela ventis, & oram ſoluentibus bene precemur: hoc eſt, editionis ancipitem euentum vtcunque cadet experiamur. Similimum eſt illud apud Senecã in Agamemnone: Fluctibus dedi ratem: hoc eſt, rem fortunæ arbitrio commiſi. Theognis:

Οὕνεκα νῦν φερόμεσθα καθ' ἱστία λευκὰ βαλόντες. id eſt,
Quare nunc ferimur tendentes carbaſa ventis.

Venuſte Gręcis πλησίστιος φέρεσθαι dicitur, qui toto pectore ſummoq́ue conatu rapi-

turad aliquid. Ita Plutarchus in Catone ſe niore de Scipione. Hunc cato reprehendebat quod largitione corrumperet. Scipio reſpondit, ſibi non opus eſſe quæſtore nimium diligenti, cum ipſe πλησίστιος, i. plenis velis ad bellum raperetur. Ouidius:

Et quoniam magno feror æquore, plenaque ventis
Vela dedi.

Sub omni lapide ſcorpius dormit.

Ὑπὸ παντὶ λίθῳ σκορπίος εὕδει.

Sub omni lapide ſcorpius dormit, aut vt metri quoque ratio ſeruetur, eſt enim anapæſticus dimeter:

Eſt ſub lapide ſcorpius omni.

Admonet adagium cauendum eſſe, ne quis apud captioſos & calumnioſos temere loquatur: quidquid enim attigerit, periculũ eſſe ne mordeatur. Conſtat autem ſcorpios ſolere ſub ſaxis cubitare, quæ ſi quis tollat incautius, fit vt ictus vulnus accipiat. Conueniet & in moroſos, qui quiduis cauſari ſolent: vel in pigros, qui friuola quædam prætexentes ſuffugiunt laborem. Ariſtophanes ἐν θεσμοφοριαζούσαις,

Τὴν παροιμίαν δ' ἐπαινῶ
Τὴν παλαιάν, ὑπὸ λίθῳ γὰρ παντὶ που
Χρὴ μὴ δάκῃ ῥήτωρ ἀθρεῖν.
Sermo mi vetus probatur,
Nam decet lapide ſub omni
Mordeat ne rhetor, obſeruare.

Nicandri commentator, hunc ſenarium citat ex Captiuis Sophoclis:

Ἐν παντὶ γάρ τοι σκορπίος φρουρεῖ λίθῳ. id eſt,
Etenim ſub omni lapide ſcorpius excubat.
Hoc eſt, nihil tutum, & omnia cauenda.

Aſinus ad lyram.

Ὄνος λύρας, ſubaudi ἀκροατής, id eſt, Aſinus lyræ auſcultator. In eos, qui propter imperitiam nullo ſunt iudicio, craſſiſque auribus. Hunc titulum prouerbialem M. Varro ſatyræ ſuæ cuidam indidit. Eiuſdẽ apud Gellium extant hęc verba e ſatyra, cui titulus: Teſtamentũ: Si quis mihi filius vnus, pluresve in decem menſibus gignuntur: ſi erunt ὄνοι λύρας, id eſt, aſini ad lyram, exhæredes ſunto. ὄνος λύρας, appellat indociles bonarum artium, atque intractabiles. Diuus Hieronymus ad Marcellam. Quos ego cum poſſem meo iure contemnere, aſino quippe lyra ſuperflue canit, tamen ne nos ſuperbiæ, vt facere ſolent, arguant. Et idem aduerſus Vigilantium: Quanquam ſtulte faciam, magiſtro cunctorũ magiſtros quærere, & ei modum imponere, qui loqui neſcit, & tacere non poteſt. Verum eſt illud apud Græcos prouerbium, ὄνος λύρας. Lucianus de his qui mercedè ſeruiunt: Τί γὰρ κοινόν φασι λύρᾳ καὶ ὄνῳ, id eſt, Quid enim cõmercii, quod dici ſolet, aſino cum lyra? Idẽ aduerſus indoctum: ὄνος λύρας ἀκούεις κινῶν τὰ ὦτα. id eſt, Sed aſinus lyram audis, auriculas mouens. Vnde & hoc pacto effertur adagium: ὄνος τὰ ὦτα κινῶν, id eſt, Aſinus, auriculas mouens. Rurſum ad hunc modum: ὄνῳ τὶς ἔλεγε μῦθον, ὁ δὲ τὰ ὦτα ἐκίνει, i. Aſino quidam narrabat fabulam, at ille auriculas mouebat. In eos, qui cum nihil intelligant, tamen perinde quaſi nihil nõ intelligant, ita nutibus adludunt, aut arridẽt dicentibus. Eſt autem aſino naturale, ſubinde mouere auriculas, veluti ſignificanti ſe iam intelligere, cum nihil etiam audierit. Aliquando retulerunt ad aſinum non auſcultantem lyram, ſed ipſum canere conãtem. Lucianus: Καὶ μάλιστα ὁπόταν ᾄδῃ καὶ ἁβρὸς εἶναι θέλῃ, ὄνος αὐτολυρίζων φασί. id eſt, Maxime ſi quando canit, cupitque feſtiuus ac lepidus videri, aſinus, vt aiunt, ipſe lyra canens. Idem in Pſeudologiſta: τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, ὄνον κιθαρίζειν πειρώμενον ὁρῶν. id eſt, Iuxta hoc ipſum quod vulgo dici ſolet, aſinum conſpiciens cithara canere tentantẽ. Citatur & hic verſiculus:

Ὄνος λύρας ἤκουσε, καὶ σάλπιγγος ὗς. id eſt,
Aſinus lyram auſcultauit & porcus tubã.

Recte torquebitur in eos, qui indecorè tentãt artificium, cuius ſunt imperiti, & à quo natura abhorrent. Feſtiuiter inuertit adagium Stratonicus apud Athenæum libro Dipnoſophiſtarum 8. Erat cleon quiſpiã, cui nomen inditum boui: is cum ſcite caneret voce, cęterum lyra non perinde vteretur, Stratonicus vbi canentẽ audiſſet: Olim, inquit, aſinus ad lyram dictus eſt, nunc vero bos ad lyram.

Sus tubam audiuit.

Σάλπιγγος ὗς ἤκουσε, id eſt, Tubã ſus audiuit. In eos quadrabit, qui res quidem egregias audiunt, verum eas neque intelligunt, neque mirantur. Aut in eos, qui iis, quæ audiunt, neque gaudent, neque commouentur. Equi tubarum clangore cõcitantur ad bellum:

bellum : ſuem abigat citius, quam animet ad pugnam. Extat apud Suidam huiuſmodi ſenarius:

Ονος λύρας ἤκουσε, καὶ σάλπιγγος ὗς. id eſt,
Aſinus lyram, ſus audiit ſtolidus tubam.

Nihil graculo cum fidibus.

NIHIL graculo cum fidibus, id eſt, Nihil ſtolidis & imperitis cum bonis litteris. Nã graculus auis eſt ineptæ moleſtæq; garrulitatis, atque obſtrepera, adeo vt à voce, qua ſonat, nomen inditũ putent, auctore Quintil. 1. Inſtit. lib. Tum ſui generis cõuentus amat, quo mutuo garritu ſtrepit⁹ fiat odioſior porro cithara ſilentium poſtulat, & aures attentas. A. Gellius Noct. Atticarũ extrema lucubratione, ſane quam eleganter hoc adagium torquet in quoſdã pinguiore ingenio homines, ſtolidaq; loquacitate præditos, prophanos, ἀμούσους, id eſt, à muſa cum ſacris alienos.

Nihil cum amaracino ſui.

ATQVE ei continenter ſimile quoddam ſubnectit: Nihil cum amaracino ſui: hoc eſt, ſtolidis vel optima putent, diſpliceantq; Amaracinus herbæ genus, Siculorum lingua à Cynaræ Cyprii Regis eiuſdem nominis filio dictum, quem in hanc herbam conuerſum fuiſſe, fabulis proditum eſt. Cęterum Seruius in primum Aeneidos, ſcribit Amaracum puerum fuiſſe regis vnguentarium, qui caſu lapſus dum ferret vnguẽta, maiorem cõfuſione odorẽ creauit, vnde & optima vnguẽta amaracina dici cœperint: hunc poſtea in herbam amaracum fuiſſe conuerſum. Eadem dicitur & ſanſucum, & aliis atque aliis nominibus, vt auctor eſt Dioſcorides in 3. lib. aitque gratiſſimi eſſe odoris, atque totam odoratam. Plin. lib. 13. c. 1. inter vnguenta nobilia & amaracini facit mẽtionem, refertq́ue quondam in Coo fuiſſe laudatiſſimũ, poſtea eodẽ in loco prælatum Melinum: deinde docet veteris vnguentis admiſceri ſanſucum, quemadmodum & Telino: quin etiam ex ſimplicis amaraci ſucco nobiliſſimum vnguentum confici. Idem libro 21. c. 22. ſcribit in Cypro ſanſucum laudatiſſimum & odoratiſſimum naſci, eiuſq́ue varia oſtẽdit remedia: atque ex eo oleum quoque fieri, quod amaracinum ſeu ſanſucinum vocetur. Cũ igitur huiuſmodi ſit amaracinum, contra ſue nihil immundius, nihil ſordiũ amantius: quamobrem dixit Vergilius:

Immundi meminere ſues.
Præterea Flaccus:
Vel amica luto ſus. Et:
Lutulenta ruit ſus,

nihil profecto minus conuenit roſtro ſuillo, quam deliciæ vnguentariæ; quippe cui id demum dulce olet, quod cœnum olet. Maxime quod inter vnguenta, peculiari quadam naturæ proprietate amaracinum inimicum eſt ſuillo generi, ita vt illis veneni inſtar ſit, ſi quidem credimus Lucretio, cuius in 6. lib hi ſunt verſus.

Denique amaracinum fugitat ſus, & timet omne
Vnguentum, nam ſetigeris ſubus acre venenum eſt.

Suem olim Aegyptii belluam vſque adeo ſpurcã ducebant, vt ſi quis vel tranſiens contigiſſet, continuo properaret ad flumen, ſe pariter ac veſtem abluturus. Subulcos etiã indigenas adeo inuiſos haberi, vt nec in tẽpla recipiantur, nec ad matrimonium aut affinitates admittantur, auctor Herodotus lib. 2. Ad hoc adagiũ alluſiſſe videtur M. Tullius cum ait: Illi alabaſtrus vnguenti plena putet: id eſt, optima pro pęſſimis diſplicent. Simile quiddam dici poſſet de Scarabeo, cui vnguentum pro ſtercore eſt, oletum pro vnguento: id quod vulgo quoque dici ſolere propemodũ innuit Plutarchus in commentario, in quo Stoicorum dogmata cum poetarum dictis componit: λέγονται οἱ κάνθαροι τὸ μύρον ἀπολίπειν, τὰ δὲ δυσώδη διώκειν. id eſt, Aiunt Scarabeos vnguẽtum fugere, graueolentia ſectari.

Aſinum ſub fræno currere doces.

ASINVM ſub fręno currere doces, hoc eſt, doces indocilem. Nã equus ad curſum idoneus, aſinus ad equeſtrem curſum inutilis. Horatius.

Infelix operam perdas, vt ſi quis aſellum
In campum doceat parentẽ currere fręno.

Acron admonet prouerbialiter dictum de aſino. Eſt autem diuerſum illi, quod alibi retulimus, τὸν ἵππον εἰς πεδίον, id eſt, Equũ in campum.

Alienam metis meſſem.

Ἀλλότριον ἀμᾷς θέρος, id eſt, Alienam metis meſſem. Duplex eſt vſus hui⁹ adagii, quippe

pe quod pariter & in eos conuenit, qui cõmoditatibus aliena partis opera potiuntur:& in hos, qui negotium non ſuum parum diligenter curant. Ducta metaphora à vetuſto more quo vicini ruſtici in demetenda ſegete mutuam inter ſeſe operam commodabant. Fit autem hominum more, vt in ſuopte quiſque negotio longe ſit attentior quam in alieno. Id quod eleganter admonet Apologus ille de Caſſita, quẽ non pigeret referre, niſi promptum eſſet cuilibet apud A. Gellium legere. Poteſt & eo referri, quod aliquoties fit, vt eiectis iis, qui ſementem fecerunt, alii in eorum locum ſuccedant, citraq; laborẽ alienis fruantur ſudoribus. Vnde Maronis illud:

En queis conſeuimus agros?

Ariſtophanes in Equitibus: Τἀλλότριον ἀμῶν θέρος, id eſt, Alienam metẽs meſſem. Dictum eſt in Cleonem, qui in rem paratã, multisq; laboribus à Demoſthene prius labefactam veniens, Pylo capta, gloriã omnem victoriæ in ſe tranſtulit, Demoſthenis præter inuidiam nihil relictum. Cui confine eſt illud Homeri ex Odyſſeæ lib. 1.

Ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νήποινον ἔδουσιν. i.
Quandoquidem impune victum comedunt alienum.

Eandem ſententiam Ariſtophanes in eadẽ fabula ſic extulit:

Ἐγὼ δὲ περιπατῶν γ' ἀπ' ἐργαστηρίου
Ἑψόντος ἑτέρου τὴν χύτραν ὑφειλόμην. id eſt,
Ego obambulans ab officina longius,
Alio coquente, ollam paratam ſuſtuli.

Penelopes telam retexere.

PENELOPES telam retexere, eſt inanem operam ſumere, & rurſum deſtruere quod effeceris. Natũ ex Homero, qui libro Odyſſeæ ſecundo fingit Penelopen Vlyſſis vxorẽ, procos iam vrgentes, hac cõditione deluſiſſe, vt tum ſe promitteret nupturã, vbi telam, quam habebat in manibus, abſoluiſſet. Quam conditionem poſtea quam illi accepiſſent, mulier aſtuta, quod interdiu texuiſſet, id noctu retexere cœpit.

Ἔνθα καὶ ἠματίη μὲν ὑφαίνεσκεν μέγαν ἱστόν,
Νύκτας δ' ἀλλύεσκεν ἐπεὶ δαΐδας παραθεῖτο. id eſt,
Illa diurna quidem ingentem contexere telam,
Verum eadem admotis ſoluebat nocte lucernis.

Vſurpat hoc adagium Plato in Phædone. Item Cicero Academ. quæſtio. lib 2. Quid quod eadem, inquit, illa ars, quaſi Penelopes telam retexens, tollit ad extremum ſuperiora? Sentit autem de dialectica, q̃ iiſdem illis rationibus, quibus confirmauit aliquid, rurſum ſoluit ac deſtruit, vt nihil iam actum videatur. Seneca De beneficiis quinto: Quid enim boni eſt, nodos operoſe ſoluere, quos ipſe vt ſolueres feceris? Ariſtides in defenſione quatuor oratorum: καὶ οὐκ οἶδα ὅντιν' ἱστὸν ἀναλύοντες. ὅσον γὰρ ἂν προκόψωσι τῆς σοφίας, τοσοῦτ' ἀνταφαιροῦσι μεγάλα φρονοῦντες. id eſt, Et telam neſcio quam retexentes. Quantum enim faciunt compendii in ſapientia, tantum rurſum diſpẽdii dum arrogantes euadunt. Hoc quoniã aliis prouerbiis, quæ mox dicemus, ſubnectit, indicat nimirũ & hoc eſſe prouerbiũ.

Annoſam arborem tranſplantare.

Γεράνδρυον μεταφυτεύειν, id eſt, Vetulam arborem tranſplantare. In eos dicitur, qui ſero atque exacta iam ætate conantur dediſcere, quibus diu iuuenes aſſueuerint. Aut ſimpliciter de iis, quæ fruſtra molimur. Neque enim loco mouenda arbor, vbi iam alte fixerit radices, ſed cum plantula adhuc eſt., Nam veteres negabant arborem tranſferri oportere, vel minorem bima, vel maiorem trima: teſte Plinio. Videtur autem adagium ad quercum peculiarius pertinere, quæ omnium altiſſimè radices agit: Vt & ἀπὸ τῆς δρυὸς γεράνδρυον. Siue quod hanc arborem omnium primam arbitrantur fuiſſe. Quapropter & Ioui ſacra arbor, & ſylua Dodonæa querna, fuit vnde prima omnium oracula reddita creduntur. Eleganter vſus eſt hoc adagio Seneca lib. Epiſtolarum 13. Epiſtola prima: Hæc, inquit, ſi nimium triſtia videbuntur, villæ imputabis, in qua didici ab Aegialo diligentiſſimo patrefamilias (is enim nũc huius agri poſſeſſor eſt) quamuis vetus arbuſtum poſſe transferri. Hæc nobis ſenibus diſcere neceſſarium eſt, eorum nemo non oliuetũ alteri ponit.

Arenam metiris.

Ἄμμον μετρεῖς, id eſt, Arenæ modum quæris, ſiue metiris hoc eſt, rem infiniti laboris, atque inexplicabilem inceptas. Aut fruſtra conaris

conaris, quod nequeas efficere, Athenæus libro 6. Alexidem quendam adducit, qui innumera dixerit ψαμμακόσια, velut æquãtia numerum arenarum. ὀνόμασι δὲ χρώμενον ψαμμακοσίοις. id eſt, nominibus vtẽs arenaginta, vt Græcæ vocis figmentum imiter. Plato in Theæteto: Μᾶλλον αὐτὸν λέληθεν ἢ οἱ τῆς θαλάσσης λεγόμενοι χόες. id eſt, Magis illum latet, quam maris, vt dicitur, arenæ.

Vndas numeras.

Κύματα μετρεῖς, id eſt, Vndas numeras. Eundem cũ proximo ſenſum habet. Vergilius vtranque parœmiam eleganter attigit lib. Georgicon ſecundo:

Quem ſi ſcire velit, Libyci velit æquoris idem.
Diſcere quam multæ zephyro turbentur arenæ.
Aut vbi nauigiis violẽtior incidit Eurus,
Noſſe quot Ionii veniãt ad littora fluctus.

Theocritus in Charitibus:

Ἀλλ' ἶσος γὰρ ὁ μόχθος ἐπ' ᾀόνι κύματα μετρεῖν,
Ὅσσ' ἄνεμος χέρσονδε μετὰ γλαυκᾶς ἁλὸς ὠθεῖ. id eſt,
Nanque perinde fiet quaſi ſi numerare labores,
Quod venti e pelago trudant ad littora fluctus.

Videri poteſt ab Aeſopico quodam apologo natum adagium, quem refert Lucianus in Sectis: Olim quendam in maris littore ſediſſe, conantem ſingulas vndas pernumerare: eumq́ue vndas vndis trudentibus obrueretur, animoq́ue male angeretur, quod eas numero complecti non poſſet, adiens callida vulpes opportuno conſilio ſic hominem ſubleuauit. Quid angeris, inquit, propter vndas, quæ prætereunt? Hinc numerare incipias oportet, illas miſſas facias.

Surdo oppedere.

Παρὰ κωφῷ ἀποπαρδεῖν, id eſt, Apud ſurdum crepitum edere, dicitur vbi quid fruſtra fit. Aut vbi peccatur apud ſtupidos, qui non queant ſentire. Siue cum conuiciis inceſſitur is, qui perinde negligit, quaſi non audiat. Refertur à Diogeniano & à Suida.

Aranearum telas texere.

Τὰ ἀράχνια ὑφαίνειν, id eſt, Aranearum telas texere. Eſt in re friuola, nulliusq́ue frugis infinitum atque anxium capere laborem. Refertur prouerbii vice à diuo Baſilio in initio enarrationis Hexameron. Vnde & apud Diogenẽ Laertium in vita Zenonis, philoſophus quidam rationes dialecticas, aranearum textis ſimiles eſſe dicebat, quæ cum operoſum quiddam atq; exactum præ ſe ferant, tamen nugatoriæ ſint atque imbecilles. Et alius quiſpiam leges cum aranearum textis comparabat, quæ cum à magnis auibus facile diſcinderentur, muſcas duntaxat retinerent.

Laterem lauas.

FERVNTVR huic confines aliquot apud Græcos parœmiæ, quibus operam inanem ſignificamus, veluti πλίνθον πλύνεις, id eſt, Laterem lauas, id quod vſurpat Terentius in Phormione, Loquar ne? incendam. Taceam? inſtigem. Purgem me? Laterem lauem. Theocritus in Charitibus:

Καὶ ὕδατι νίζειν θολερὰν ἰόεσσαν πλίνθον. id eſt,
Et nigram ſilicem lauiſſe liquentibus vndis.

Lapidem elixas.

CVI ſimilimũ eſt, quod refertur apud Ariſtophanem in comœdia cui titulus σφῆκες, λίθον ἕψεις. id eſt, Lapidem decoquis: pro eo quod eſt, inaniter laboras. Ἀλλ' ὅτ' ἂν ἀντιβολοῦντες, κάτω κύπτων ἂν οὕτω, λίθον ἕψεις, ἔλεγεν. id eſt, Quin vbi quis obſecrauerit, demiſſo ſic capite, lapidem decoquis, inquit. Neque enim vnquam molleſcit lapis, quantumuis diutina coctione. Generaliter conueniet in quamuis inanem operam, ſpeciatim in hominem durum, nulliſq; precibus molleſcentem.

Aethiopem lauas: Aethiopem dealbas.

EVNDEM vim habent, αἰθίοπα σμήχεις, i. Aethiopem lauas. Et, αἰθίοπα λευκαίνεις, i. Aethiopem dealbas. Lucianus in lib. contra indoctum: καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν, αἰθίοπα σμήχειν ἐπιχειρῶ. i. Ac iuxta prouerbiũ, Aethiopem lauare conor. Nam natiuus ille Aethiopum nigror, quem Plinius ex vicini ſyderis uapore putat accidere, nulla abluitur aqua, neq; ulla ratione candeſcit. Hoc item peculiariter quadrabit, cum res parum honeſta verborum fucis adornatur, aut cum laudatur illaudatus, aut docetur indocilis. Adagium ortum videri poteſt ab Aeſopica

Aeſopica fabula. Nam quidam mercatus Aethiopem, & exiſtimans eum colorem nõ natura, ſed ſuperioris domini neglĕtia accidiſſe, nihil non adhibuit eorum, quibus veſtes candefieri ſolent: adeoq́ue perpetuis lotionibus miſerum diuexauit, vt illum in morbum impulerit, colore, qui fuerat, manente.

Arare littus.

Αἰγιαλὸν ἀροῦν, id eſt, Arare littus. Eſt ſterilem operã ſumere. Auſonius ad Theonẽ.

Quid geris extremis poſitus telluris in oris
Cultor arenarum vates, cui littus arandũ.

Significans eum inaniter laborare. Huius peculiaris vſus erit, cum officium impenditur in eum, à quo nihil ſis fructus aliquando percepturus: veluti ſi quis doceat, ὄνον λύρας, aut beneficium collocet in ingratũ. Salſitas enim facit, vt littorales oræ ferme ſint ſteriles: quod etiam prouerbio teſtatum eſt: ἁλμυρὸν γειτόνημα, id eſt, Salſuginoſa uicinia, pro ſterili. Eſt autem adeo ſterilis humor marinus, vt nec arbores ferat: Atque huiuſce rei varias adfert cauſas Plutarchus in commentario De cauſis naturalibus, primo ſtatim problemate.

Arenæ mandas ſemina.

Εἰς ψάμμον σπείρεις, id eſt, Arenæ mandas ſemina. Propterea quod ſteriles Arenæ, maxime littorales, nec idoneæ ad ſementem. Oenone Paridi apud Ouidium,

Quid facis Oenone, quid arenæ ſemina mandas.
Non profecturis littora bubus aras.

Atqui in Brabantia ſunt agricolæ tam induſtrii, qui ſitientiſſimas arenas cogant & triticum ferre.

In aquam ſementem facis.

Εἰς ὕδωρ σπείρεις, id eſt, In aqua ſementem iacis. Theognis,

Ἴσον καὶ σπείρειν πόντον ἁλὸς πολιῆς. id eſt,
Par vt qui æquoreis ſemina mãdet aquis.

Loquitur de his, qui beneficium cõferunt in ingratos atque improbos homines: idq́ue perinde perire dicit, quaſi ſementem facias in vndis marinis. Ariſtophanis interpres & hoc pacto effert prouerbium, κατὰ θαλάττης σπείρεις, id eſt, in mari ſementem facis.

In ſaxis ſeminas.

Κατὰ πετρῶν σπείρεις, id eſt, In ſaxis ſementem facis Nam hoc terræ genus fere ſterile eſt, vel quia non poteſt aratro proſcindi, vel quia quod ſatum eſt non habet quo radices agat.

Ignem diſſecare.

Εἰς τὸ πῦρ ξαίνειν, id eſt, Ignem diuerberare. Ad hanc formam pertinet, quanquam hoc inter Pythagorica retulimus ſymbola. Ariſtides in cõmuni defenſione quatuor Rhetorum ἐλελήθεις δὲ ἄρα σαυτὸν, ἁπάσαις ταῖς παροιμίαις ἐνεχόμενος, εἰς πῦρ ξαίνων, καὶ λίθον ἕψων, καὶ σπείρων τὰς πέτρας, id eſt, Non intelligebas autem teipſum omnibus illis prouerbiis obnoxium eſſe: quod ignem diuerberares, quod lapidem elixares, quod in ſaxis ſementem faceres? Taxat Platonem, qui apud Dionyſium tyrannum nullum omnino fecerit operæpretium.

In aqua ſcribis.

Καθ᾽ ὕδατος γράφεις, ἢ εἰς ὕδωρ γράφεις, id eſt, In aqua ſcribis, hoc eſt, nihil agis. Lucianus in Tyranno: Παίζεις ὦ Χάρων ἢ καθ᾽ ὕδατός φασιν ἤδη γράφεις, παρὰ μικύλλου τινὰ ὀβολὸν προσδοκῶν, id eſt, Vtrum ludis Charon, an iam in aqua, quod aiunt, ſcribis, qui quidã à Micyllo obolum aliquem expectes? Plato in Phædro: Οὐκ ἄρα σπουδῇ αὐτὰ ἐν ὕδατι γράψει μέλανι, σπείρων διὰ καλάμου, id eſt, Num hæc ſtudioſe in aqua ſcribet nigra, ſeminans calamo? Extat huiuſmodi ſenarius inter ſententias Græcas:

Ἀνδρῶν φαύλων ὅρκον, εἰς ὕδωρ γράφε. id eſt,
Hominũ improborum inſcribe iuſiurandum aquæ.

Id ita deprauat Xenarchus in Pentathlo apud Athenæum libro decimo:

Ὅρκον δ᾽ ἐγὼ γυναικὸς εἰς οἶνον γράφω. id eſt,
Inſcribo vino ſi qua iurat fœmina.

Item Catullus.

Mulier cupido quod dicit amanti,
In vento & rapida ſcribere oportet aqua.

In arena ædificas.

Εἰς ψάμμον οἰκοδομεῖς, id eſt, In arena ædificas. Non conſiſtit, quod ſuper arenam ſtruxeris. Proinde recte vſurpabitur, vbi quis negotium aggreditur inutile futurum, vtpote non recte iactis ante fundamentis.

Ventos

Ventos colis.

Ἀνέμους γεωργεῖς, id eſt, Ventos colis. Colis autem dico, pro eo quod eſt, agricolationem exerces. Refertur a Zenodoto, dicitur in eos, qui e ſuis laboribus nihil fructus reportant.

Ferrum natare doces.

Σίδηρον πλεῖν διδάσκεις, id eſt, Ferrum fluitare doces. De iis, qui rem conantur, quæ repugnante natura nequaquam fieri poſſit.

Cribro aquam haurire.

Κοσκίνῳ ὕδωρ ἀντλεῖ ἢ ἐπιφέρει, id eſt, Cribro aquam haurit. Quod etiam in obliuioſos non inconcinnè dicetur. Plautus in Pſeudolo: Non pluris refert, quàm ſi imbrem in cribrum geras. Id antè olim inter ἀδυνατώτατα habitum, vel illud eſt argumento, quod inter prodigia refertur, Tuciam virginem Veſtalem, aquam cribro tuliſſe, anno ab vrbe condita ſexcenteſimonono, teſte Plinio lib. 26. c. 2. Cuius meminit Dionyſius Halicarnaſſeus lib. Romanarũ antiquitatum ſecundo. Sumptum à fabula Danaidum puellarũ, quas Plato ſcripſit apud inferos hoc pœne genus pendere, vt aſſidue aquam in dolium pertuſum vaſis item pertuſis inferant. Alciphron in epiſtola Galeni ad Cyrtonem: Καὶ τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο εἰς δαναΐδων τοὺς ἀμφορέας ἐγχέομεν πίθους. id eſt: Ac iuxta prouerbium, amphoras in Danaidum dolia infundimus. Lucianus in Timone: ὥσπερ ἐκ κοφίνου τετρυπημένου. id eſt, Tanquam e cophino perterebrato. Effertur & hunc ad modum: εἰς πίθον τετρημένον ὕδωρ ἀντλεῖς. id eſt, In dolium pertuſum aquam hauris. Plautus in Pſeudolo: In pertuſum ingerimus dicta dolium, operam ludimus.

Apud fimum odorum vaporem ſpargis.

Εἰς κόπρον θυμιᾷς, id eſt, In fimum aromatum odorem ſpargis. Nam perit omnis fragrantia, fimiq; fœtore vincitur. Et apud Suidã: Conueniet autem in hos, qui rem egregiã indignis adhibent, quod genus eſt illud: In lente vnguentum.

Oleum & operam perdidi.

Eodem pertinet & illud, quod eſt apud Plautum in Pœnulo: tum pol ego & oleum & operam perdidi. id eſt, quicquid inſumpſi, ſeu rei, ſeu laboris, id fruſtra inſumptũ eſt. Metaphora ducta eſt à gladiatorum ac palæſtritarum certaminibus: in quibus certaturi, vnguentis quibuſdam oleaceis perungebantur. Cicero in Epiſtolis: Nã quid ego te athletas putem deſiderare, qui gladiatores contempſeris? in quibus ipſe Põpeius profitetur ſe & oleum & operam perdidiſſe. Quanquam poteſt & ad lucubrantium lucernas referri: ſicuti Cicero feciſſe videtur, ſcribens ad Atticum lib. 13. Ante lucem eum ſcriberem contra Epicureos, de eodẽ oleo & opera exaraui neſcio quid ad te, & ante lucem dedi. Idem ad eundem alibi: Non defleamus, ne & oleum et opera noſtræ philologiæ perierit, ſed conferamus tranquillo animo. Quo quidem in loco plus habet gratię, quod ad rem animi trãſlatum ſit. Ergo hic oleum pro ſumptu poſitum eſt. Nam & ſic effertur adagium Plautus in Rudentibus: Et operam & ſumptũ perdunt. Eodem pertinet etiam illud, qđ coruus ille ſalutator ſonare didicerat: Opera & impenſa periit. Cuius fabulæ meminit Macrobius libro Saturnalium 2. Eam quoniam haud quaquam indigna memoratu videtur, non grauabor adſcribere, idq; ipſius verbis: Sublimis, inquit, Actiaca victoria reuertebatur Octauius. Occurrit ei inter gratulantes coruum tenens, quem inſtituerat hoc dicere: Aue Cæſar, victor, Imperator. Miratus Cæſar officioſam auẽ viginti milibus nummũ emit. Socius opificis, ad quem nihil ex illa liberalitate peruenerat, affirmauerat Cæſari illum habere & alium coruum, quem vt adferre cogeretur, rogauit. Adlatus verba, quæ didicerat, expreſſit: Aue victor Imperator Antoni. Nihil exaſperatus, ſatis duxit iubere illum diuidere donarium cum contubernali. Salutatus ſimiliter à pſitaco, emi iuſſit eũ. Idẽ miratus in pica, hanc quoq; redemit. Exẽplum ſutorẽ pauperem ſollicitauit, vt coruum inſtitueret ad parem ſalutationẽ, qui impendio exhauſtus, ſæpe ad auem non reſpondentem dicere ſolebat, opera & impenſa periit. Aliquando tamen coruus cœpit dicere dictatam ſalutationem. Hac audita, dum tranſit Auguſtus reſpondit: Satis domi ſalutatorum talium habeo. Superfuit coruo memoria, vt & illa quibus dominum querentem ſolebat audire, ſubtexere,

xere, Opera & impenſa periit. Ad quod Cæſar [illegible], quanti nullam adhuc emerat. Hacten' Macrobii verba reddidimus. Diuus Hieronymus ad Pammachium, videtur huic adagio velut alterum quoddam adagium ſubtexuiſſe: Oleũ perdit & impenſas, qui bouem mittit ad ceroma. Siquidem hoc ipſum bouem ad ceroma mittere, prouerbium ſapit, pro eo quod eſt, docere indocilem: aut ad id muneris quempiam aſciſcere, ad quod obeũdum minime ſit idoneus, videlicet ingenio repugnante. Nam ceroma dicitur vnguentum, quo olim vngebantur athletæ, id ex oleo certisq́ue terræ generibus conficiebatur. Porro ad certamina bos inutilis eſt.

Reti ventos venaris.

Δικτύῳ ἄνεμον θηρᾷς, id eſt, Reti ventos captas. De fruſtra laborantibus: aut qui ſtulte ſequuntur ea, quæ nulla ſit aſſequendi ſpes: Aut qui rem inanem inaniter captant. Nã vtre contineri ventus poteſt, reti nequaq̃.

Tranquillum æthera remigas.

Αἰθέρα νηνέμιον ἐρέσσεις, id eſt, Aere tranquillo remigas. Apud Zenodotum refertur de incaſſum laborantibus: perinde eſt quaſi dicas, aerem diuerberas, remigantiũ more.

Mortuum flagellas.

Νεκρὸν μαστίζεις, id eſt, Mortuum flagellas, in eos, qui obiurgant illos, qui nihil prorſus obiurgatione commoueantur: Aut qui vita defunctos inſectantur, ac lacerant.

Ollam exornas.

Χύτραν ποικίλλεις, id eſt, Ollam exornas, ſiue picturas. De iis, qui in re vehementer abſurda fruſtra conãtur. Ineptus enim labor, ollæ vaſi contempto, & culinariis vſibus deſtinato, picturę lenocinium adhibere. Cui ſimillimum quiddam vulgo iactatur, bracteis aureis inaurare inglandiũ putamina.

Ouum adglutinas.

Ὠὸν κολλᾷς, id eſt, Ouum glutino compingis. Refertur à Diogeniano. Ridicule laborat, qui fractum oui putamen glutino ſarcire & coagmentare conetur.

Vtrem cædis.

Ἀσκὸν δέρεις, id eſt, Vtrem cædis, aut vtrem excorias. Extat apud Ariſtophanem in Nubibus. Ad quod adluſiſſe videtur Apuleius in Aſino, cum meminit de tribus vtribus à ſe percuſſis ac vulneratis. Sumptum vel à Bacchi ſacris, vel ab iis, qui percuſſis vtribus inanem mouent ſtrepitum.

Vtrem vellis.

HVIC ſimilimum, ἀσκὸν τίλλεις, i. Vtrem vellis. Vel quod non ſentiat, vel quod pilis careat.

Actum agere.

TERENTIVS in Phormione: Ohe actũ, aiunt, ne agas. τὸ πραχθὲν μὴ πρᾶξῃς. A iudiciorum conſuetudine ſumptum, qua fas nõ eſt iterum agere cauſam, de qua iam ſit pronunciatum. Plautus: Rem actam agis. id eſt, incaſſum laboras. Q. Fabius apud T. Liuium Dec 3. lib 8. Scio multis veſtrum videri patres conſcripti, rem actam hodierno die agi, & fruſtra habiturum orationẽ, qui tanquam de integra re, de Africa prouincia ſentẽtiam dixerit. M. Tullius libello De amicitia indicat dici ſolitũ de negotio, quod præpoſtere geritur. Sed cum multis, inquit, in rebus negligentia plectimur: tum maxime in amicis & deligendis & colendis. Præpoſteris enim vtimur conſiliis, & acta agimus, quod vetamur prouerbio.

Cotem alis.

Ἀκόνην σιτίζεις, id eſt, Cotem alis. Dicitur in homines edaces, plurimiq́; cibi: qui nihilo tamen habitiores inde reddantur. Nam in Cotis macilentiam, hodieq́ue vulgo iactatur adagium, cum aiunt, tam pinguẽ quã cotem, macilentum quempiam eſſe ſignificãtes. Hermolaus Barbarus in epiſtola quadam ad Picum interpretatur hoc prouerbium pro male collocare beneficium, vnde non ſit reditura gratia: vt affine ſit illi, qđ alibi dicetur: Ale luporum catulos, cum ex beneficio redit mala gratia.

Hylam inclamas.

Ὕλαν κραυγάζεις, id eſt, Hylam inclamas. De fruſtra vociferantibus: aut in genere, de nihil proficientibus. Ab huiuſmodi caſu natum adagium. Hylas Theodamãtis filius, cum eſſet inter argonautas formoſus adoleſcens, adamatus eſt ab Hercule. Is cum eſſet in Myſia, forte aqua tum egreſſus, in

ſonte periit: vnde & à Nymphis adamatus ac raptus fingitur. Ad hunc veſtigandum miſſus eſt Polyphemus, qui ingenti vociferatione nomen inclamabat Hylæ, neque quicquam tamen profecit. Atque hinc ortū prouerbium. Vergilius videtur ad nautarum clamorem retuliſſe, cum ait:

His adiūgit Hylā nautę quo fonte relictū
Clamaſſent, vt littus Hyla, Hyla omne ſonaret.

Meminit huius & Theocritus in Idyl. N.

Τρὶς μὲν ὕλαν ἄυσεν, ὅσον βαθὺς ἄρυσε λαιμὸς
Τρὶς δ' ἄρ ὁ παῖς ὑπάκουσεν, ἀραιὰ δ' ἵκετο φωνά. id eſt,

Ter quanto potuiſſet Hylam clamore vocabat
Mugitū intendens imo de gutture vocis.
Ter puer audiit, ac tenuis vox perculit aures.

Nihil obſtat, quo minus ad ſacrorum conſuetudinem referatur, quæ in Hylæ rapti memoriam ſunt inſtituta: in quibus Hylę nomen inclamabatur. Id fuerit venuſtius atque concinnius, vbi quis rem abſentem fruſtra deſiderat, vel deplorans, vel optans. Vt ſi quis ad inopiam redactus, optaret ſibi centum talēta, quę quondam habuiſſet. Ad hanc parœmiam reſpexiſſe videtur Ariſtophanes in Pluto;

Ποθεῖς τὸν οὐ παρόντα καὶ μάτην καλεῖς, id eſt,
Deſideras abſentem inaniter vocans.

De Mercutio dictum, placentas illas deplorante, quas in ſacris conſueuerat aliquando edere.

Inaniter aquam conſumis.

Ἄλλως ἀναλίσκεις ὕδωρ, id eſt, Inaniter conſumis aquam. In eos quadrabit, qui fruſtra ſuadent. A priſco more iudiciorum ſumptum, in quibus ad clepſydræ modum dicebatur. Aeſchines contra Demoſthenem, oſtendit primā aquam infundi ſolere actoribus, alterā patronis, tertiam iudicibus, ad pęnā conſtituendam, niſi primis ſententiis reus fuiſſet abſolutus. Et Demoſthenes Aeſchinem prouocat, vt vel in ſua aqua, ſi poſſit, dicat, quod decretum fuiſſet ipſo vnquā auctore ſcriptum: ἀναγνὼς καὶ ἐν τῷ ἐμῷ ὕδατι εἰπάτω. Huc adludens Lucianus ἐν τῷ περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, in rhetorem quendam iocatur, qui apud barbaros in cōuiuio diceret, non ad aquę, ſed ad amphorę vinarię modum. Idem in bis accuſato: Ἐπιοῦς γὰρ τόγε νῦν ῥέον. i. Nā illius ſane in præſentia fluit aqua. Vt id ſubindicare Plato in Theæteto, cum ait, quoſdam πρὸς μικρὸν ὕδωρ, i. ad puſillum aquæ docere poſſe quæ geſta ſint. Idem in eodem: Κατεπείγει γὰρ ὕδωρ ῥέον i. Vrget enim aqua fluens, quod oratoris ſit ad præſcriptas clepſydras dicere. Apuleius in Aſino aureo: Rurſum præconis amplo boatu citatus accuſator quidā ſenior exurgit, & ad dicēdi ſpatium, vaſculo quodam inuicem colli graciliter fiſtulato, ac p hoc guttatim defluo, infuſa aqua, populum ſic adorat. Plinius iunior Falconi: Et qui iubere poſſet tacere quemcunque, huic ſilentium clepſydra indici. Idem Arriano: Dixi horis pene quinq;. Nam viginti clepſydris, quas ſpatioſiſſimas acceperam, ſunt additæ quatuor. Quintil. lib. 12. Et ſi quid ipſe tibi ſumas, probandum eſt, & laboratam congeſtamque dierum ac noctium ſtudio actionē, aqua deficit. M. Tullius in calce ſecundi libri Tuſculanarum quæſtionum, Cras ergo ad clepſydram, ſic enim dicimus. Idem de Oratore libro 3. de Pericle loquens, At huic, inquit, nō clamator aliquis ad clepſydram latrare docuerat, ſed vt accepimus Clazomenius ille Anaxagoras, vir ſummus in maximarum rerum ſcientia. Philetas apud Athenæum lib. 2. τοσαῦτα ὥσπερ οἱ ῥήτορες πρὸς ὕδωρ εἶπον. i. Tantum, vt ſolent rhetores, ad aquam dixi, fuerat autē de aqua ſermo. Hinc captata eſt adluſionis gratia. Demades iocabatur in Demoſthenem ὑδροπότην, quod ceteri quidem ad aquam dicerent, Demoſthenes ad aquam ſcriberet. Philoſtratus in Adriano ſophiſta τοὺς ἀπὸ κλεψύδρας appellat ſophiſtas qui aqua exercebantur. Porro priſci lineis & vmbris horas diſtinguebant. P. Scipio Naſica primus reperit clepſydrā, qua nubilo quoque die & noctibus, horæ diſtinguerētur. Nunc pro clepſydris clepſammis & αὐτομάτοις vtuntur horologiis.

In aere piſcari, Venari in mari.

Eivsdem generis ſunt & illa, quæ Plautus vſurpat in Aſinaria: In aere piſcari, & In mari venari iaculo. Quadrabunt ſimpliciter in eos, qui fruſtra moliuntur τὰ ἀδύνατα, aut qui præpoſtere ibi quærunt aliquid, vbi ne ſperari quidē poſſit. Vt ſi quis in magiſtratibus vitā tranquillam, in voluptatibus beatā, in opibus felicem quærat.

Itaque

Itaque Libanus ſeruus ab hero ſuo Demæneto iuſſus, vt vxorē ipſius argento defraudaret, ſignificans nulla ratione fieri poſſe, vt à muliere tenaciſſima quidquam auferretur: Iube, inquit, vna me opera piſcari in aere, venari autem iaculo in medio mari.

Aquam è pumice poſtulas.

SVPERIORI non admodum diuerſum, quod apud eundem poetam legitur: Aquā è pumice poſtulare, pro eo quod eſt, fruſtra ab alio petere, cuius ipſe à quo petas, maxime ſit indigus. Nihil enim pumice lapide ſiccius, nihil ſiticuloſius. Perinde ac ſi quis ab indoctiſſimo doceri poſtulet, ab inconſultiſſimo cōſilium expectet, ab egeno munus, ab inope præſidium: denique ab auaro ac tenaci pecuniam. Plautus: Nam tu aquam è pumice nunc poſtulas, qui ipſus ſitiat. Pumex, inquit idem, non ęque eſt aridus, atque hic ſenex. Eſt autem Pumex lapis cauernoſus, quo ſolent poliri codices: naturę adeo ſiccæ, vt ſi in vrceum bullientē immiſeris, feruorem extinguat: nō ſolum ad tempus, ſed in totum. Nec aliud in cauſa putat eſſe Theophraſtus, niſi quod vehementiſſima ſiccitate ſpumam totam ad ſe trahere nitatur. Meminit & de Chio quopiam Eudemo, qui pumice acri conſperſo aceto, munire ſeſe conſueuerit, vt poſt ſeptimam ellebori potionem, nec balneis, nec vini potatione prouocaretur ad vomitum.

Nudo veſtimenta detrahere.

AD hanc ſententiam pertinet hoc quoque, quod ab eodem eſt vſurpatum poeta, Nudo veſtimenta detrahere, pro eo quod eſt, ab eo ſperare emolumētum, cui ne ſit quidem quod auferri queat. Sic enim idem Libanus in Aſinaria Plautina admonitus ab hero, vt ab ipſo per fallaciam argentum abraderet; quo filio emeretur amica, Maximas, inquit, nugas agis, Nudo detrahere veſtimenta me iubes. Adducit & D. Chryſoſtomus prouerbiū vulgo iactatum, quo dicebant, nec à centum viris vnū nudum ſpoliari poſſe. Apuleius Aſin. lib. 1. ſcripſit nudum nec à decem palęſtritis poſſe ſpoliari.

Anthericum metere.

Τὸν ἀνθέρικον θερίζειν, id eſt, Anthericum metere, dicebantur, qui laborem inanem, ac ſterilem caperēt. Anthericus, herbæ genus, quod meti non poſſit, ſed velli manibus neceſſe eſt velut & linum. Antherices vocantur ſumma ſpicarum faſtigia ſiue atheres. Herodotus Aſphodeli caules antherices vocat, teſte Suida: quos & tenaciores ait eſſe, quam vt frangi queant. Antherici meminit & Plin. lib. 21. c. 17. In Gręcorum commentariis eſt promiſcue poſitum Antherices & atherices.

Ex arena funiculum nectis.

Ἐκ τῆς ψάμμου σχοινίον πλέκειν, i. Ex arena funiculum nectere. Eſt fruſtra conari, quod nulla ratione pōt effici. Quid enim ſtultius, quā ex arena, quę nullo modo cohæreſcit, funem velle nectere? Prouerbium vtrunq; nempe tum hoc, tum quod proxime retulimus, vſurpat Ariſtides in communi defenſione quatuor oratorum: Καταδύντες δὲ εἰς τοὺς χηραμούς, ἐκεῖ τὰ θαυμαστὰ σοφίζοντες σκιᾷ τινὶ λόγους ἀνασπῶντες, ὥσπερ ὁ Σοφοκλῆς, τὸν ἀνθέρικον θερίζοντες, τὸ ἐκ τῆς ψάμμου σχοινίον πλέκοντες, οὐκ οἶδα ὅντινα ἱστὸν ἀναλύοντες. i. Verum abdentes ſeſe in receſſus quoſdam, illic admirandam illam comminiſcuntur ſapientiā, vmbra quadam attrahentes verba, quemadmodum abs te dictū eſt Sophocles, Anthericū metentes, ex arena nectentes funiculū, & haud ſcio quam retexentes telam. Significat his adagiis, vmbraticum illud philoſophorū ſtudium nihil omnino fructus adferre. Columella in pręfatione carminis De cultura hortorum: Nā etſi multa ſunt eius quaſi mēbra, de quibus aliquid poſſumus effari: tamē eadē tam exigua ſunt, vt, quod aiunt Græci, ex incomprehenſibili paruitate arenæ funis effici non poſſit. Prouerbiū peculiariter accommodabitur ad vſus huiuſmodi: ſi quis conetur in cōcordiam redigere, moribus longe diſſimilimos, & inter quos nihil omnino conuenit: aut ſi quis orationem ex argumentis diſſonis cōtexat, quaſi Chimeram quādam fingens, & huiuſmodi monſtrum, cuiuſmodi deſcribit Horatius: Humano capite, equina ceruice, reliquis item membris ex variis animantium generibus ita collatis:

- Vt turpiter atrum
Deſinat in piſcē, mulier formoſa ſuperne.

Ab aſino lanam.

CVI finitimum eſt & illud, ὄνου πόκας ζητεῖς, id eſt, Aſini lanas quęris. De iis, qui

ſtultę quærunt ea, quæ nuſquam ſunt. Effertur adagium etiam ad hunc modum: ὄνου πόκαι, id eſt, Aſini lanæ. Ariſtophanes:

Τὶς εἰς τὸ λήθης πεδίον, τὶς εἰς ὄνου πόκας, i.
Aſini quis ad lanas? quis in lethes ſolum?

Per aſini lanam, res vanas ſignificans, & quę nuſquam ſunt. Trimeter Græcis conſtat ſi tollas alterum, τίς.

Aſinum tondes.

EVNDEM ſenſum habet, τὸν ὄνον κείρεις, id eſt, Aſinum tondes. De his, qui rem abſurdam, atque inutilem aggrediuntur: propterea quòd Aſinum neque pectere poſſis propter villos, neque tondere cùm lanam non habeat. Huius meminit Ariſtophanes in Ranis.

Lupi alas quæris.

Λύκου πτερὰ ζητεῖς, id eſt, Lupi alas quæris. De iis, qui quærunt ea, quæ nuſquã ſunt. Aut vbi quis verbo duntaxat territat, alioqui re nunquam facturus quod minatur. Neque enim fieri poteſt, vt lupus alatus inueniatur. Prouerbium recenſetur à Suida.

Quæ apud inferos.

EODEM loco interpres admonet & huius adagii, tanquàm eundem habentis ſenſum, τὰ ἐν ᾅδου, id eſt, Ea quæ apud inferos. Citatque Ariſtarchum auctorem, idque inde natum putat, quod Cratinus finxerit quendam apud inferos funem torquentem: aſinum autem arrodentem ea quæ ille iã torſiſſet, atque ita inaniter laborare qui torquebat. Quanquam illud, τὰ ἐν ᾅδου, generaliter ad omnia pertinet, quę poetarum fabulis traduntur, nulli credita niſi pueris: vnde cum inania ſomniisque ſimilia ſignificabimus, apte dicemus, τὰ ἐν ᾅδου. Athenęus libro Dipnoſophiſtarum quartum refert, Democritum ſcripſiſſe volumen, cui titulus fuerit: τὰ περὶ τῶν ἐν ᾅδου, prodigioſis, vt coniectandum eſt, refertum fabulis, & hinc poteſt videri ductum prouerbium.

Contorquet piger funiculum.

HVIC adeo ſimile eſt, vt idem videri poſſit, quod de Ocno, id eſt, pigro aſino refert Pauſanias in Phocicis, apud Ionas, vt ait, celebratum: συνάγει ὄκνος τὴν θώμιγγα, id eſt, Torquet piger funiculum. Ipſius verba ſuper hac re ſubſcribam: Μετὰ δὲ αὐτοὺς ἀνήρ ἐστι καθήμενος, ἐπίγραμμα δὲ ὄκνον εἶναι λέγει τὸν ἄνθρωπον. πεποίηται μὲν πλέκων σχοινίον. παρέστηκε δὲ θήλεια ὄνος ἐπεσθίουσα τὸ πεπλεγμένον ἀεὶ τοῦ σχοινίου. τοῦτον εἶναι τὸν ὄκνον, φιλεργόν φασιν ἄνθρωπον, γυναῖκα δὲ ἔχειν δαπανηράν, καὶ ὁπόσα συλλέξαιτο ἐργαζόμενος, οὐ πολὺ ἂν ὕστερον ὑπὸ ἐκείνης ἀνήλωτο. οἶδα δὲ καὶ ὑπὸ Ἰώνων, ὁπότε ἴδοιεν τινὰ πονοῦντα ἐπ᾽ οὐδενὶ ὀνήσει φέροντι, ὑπὸ τούτου εἰρημένον, ὡς ὁ ἀνὴρ οὗτος συνάγει τοῦ ὄκνου τὴν θώμιγγα. id eſt, Poſt hos vir quidam eſt ſedens, titulus indicat eum, ὄκνον eſſe. Factus eſt autem ad hunc modũ vt ipſe funiculum torqueat, aſtante aſella, quæ quod tortum fuerit aſſidue abrodat. Hunc Ocnum aiunt hominem eſſe induſtrium, operique intentum ſed vxorem habere ſumptuoſam ac prodigam, vt, quicquid is ſuo labore corraſerit, id mox abſumatur ab illa. Cognitum eſt nobis, etiam ab Ionibus dici ſolere, ſi quem conſpexiſſent in re quapiam elaborantem, quæ nihil adferret emolumenti, hic homo funiculum Ocni contorquet. Videtur argumẽtum picturæ ſumptum ab occaſione vocis ancipitem obtinentis ſignificatum. Siquidem συνάγειν τὸν βίον, aiunt Græci pro cõparare victum. Colligit autem qui rem auget, diſſipat qui profundit. Atque hoc quidem argumentum apparet olim multorũ artificum operibus fuiſſe celebratum. Siquidem Plinius in hiſtoria mundi inter Socratis egregii pictoris argumenta, commemorat & de aſino ſpartum arrodente. Et piger, inquit, qui appellatur ocnos, ſpartum torquens, quod aſellus arrodit. Fertur idem picturæ genus et Delphis fuiſſe, à Polygnoto Thaſio dicatum. Quo quidem negat deſidem & ignauum ſignificatum, quẽadmodũ exiſtimat Varro, imo laborioſum magis & induſtrium, ſed cui ſit vxor prodiga. Eoque Pauſanias ait, non marem aſellum, ſed fœminam in pictura fuiſſe. Idem argumentum, marmore cælatum, Romæ duobus viſitari locis, nempe in capitolio & in hortis Vaticanis, Hermolaus Barbarus teſtis eſt. Vſus eſt hoc adagio & Propertius:

Dignior obliquo funẽ qui torqueat ocno,
Aeternusque tuam paſcat aſelle famem.

Verum illud interim admirandum, cur Plin. cum ſcripſerit appellatum oenum, i. pigrum, qui funẽ torqueret, ac non magis aſellum

aſellum arrodentem. Maxime cum Propertius non eum ocnon appellet qui torqueat, ſed illi torqueri funem: vt aſinum intelligas citius, quam torquentem. Meminit huius adagii Plutarchus in commentario περὶ τῆς εὐθυμίας, ἀλλ᾽ ὥσπερ ὁ ἐν ᾅδου ζωγραφούμενος σχοινοπλόκος ὄνῳ τινὶ παρίησιν ἐπιβοσκομένῳ καταναλίσκειν τὸ πλεκόμενον. id eſt, Sed quẽadmodum apud inferos depictus is, qui funem torquet: cui adeſt, qui depaſcens abſumit id, quod tortum fuerit.

Littori loqueris.

Αἰγιαλῷ λαλεῖς, id eſt, Littori loqueris. Refertur à Græcis adagiorum collectoribus. Dictum in eos, qui fruſtra vel ſuadent, vel orant: perinde quaſi ſurdo loquantur. Nã littora propter aſſiduum fluctuum fragorem ſurda dicuntur. Ouidius:

Surdior ille freto clamantẽ nomẽ Oreſtis,
Traxit inornatis in ſua tecta comis.

Vento loqueris.

Svidas addit & hoc, Ἀνέμῳ διαλέγῃ, id eſt, Vento loqueris. Pro eo quod eſt, inaniter. Nam ventus omnia diſſipat, cogitque euaneſcere. Vnde & Auris diſcerpta mandata dixit Vergilius quæ abierant in obliuionem. Plautus in Moſtell.

Hic neſcit quidẽ niſi fœnus fabulari vẽto.

Con ſimili figura apud Athenæum legitur: γῇ καὶ οὐρανῷ λαλεῖν. id eſt, Cœlo ac terrę loq.

Mortuo verba facis.

Νεκρῷ λέγουσα μῦθους εἰς οὖς, id eſt, Mortuo ad aurem fabulam narrans. Plautus, Mortuo verba nunc facio. Terentius: Verba fiunt mortuo. Rurſum Plautus: Nihilo pluris refert, quam ſi ad ſepulchrum mortuo dicat iocum. Pertinet huc quod eſt apud Aeſchilum in Agamemnone:

Εοικα θρηνεῖν ζῶσα πρὸς τύμβον μάτην. id eſt.
Fruſtra ad ſepulchrũ viua ploro mortui.

Surdo canis. Surdo fabulam narras.

Eandem vim habet, κωφῷ ᾄδεις, id eſt, Surdo canis. Vergilius in Bucolicis:

Non caminus ſurdis reſpondent omnia ſyluæ.

Horatius:

Narrare putaret aſello
Fabellam ſurdo,

Terentius in Heautontimorumeno.

Næ ille haud ſcit, quam mihi nunc ſurdo narret fabulam.

Item T. Liuius de bello Macedonico libro 10. Quę vereor ne vanis auribꝰ cecinerint. Aeſchylus in ἑπτὰ ἐπὶ θήβαις:

Ἤκουσας ἢ οὐκ ἤκουσας, ἢ κωφῷ λέγω, id eſt,
An audiſti, an non audiſti? num ſurdo loquor?

Adluſit huc Ouidius Amorum lib. 3.

Quid iuuat ad ſurdas ſi cantet Phemius aures?
Quid miſerum Thamyram picta tabella iuuat?

Ortũ videtur à ridiculo caſu: quo ſæpe fit, vt hoſpes incidat in ſurdum, quem percontetur multa, ridentibus iis qui ſurdum nouerunt.

Fruſtra canis.

Ἄλλως ᾄδεις, id eſt, Fruſtra canis. Πρὸς κενὸν ψάλλεις, id eſt, In vanum cantas. De iis, qui fruſtra ſuadent. A cantoribus dictum, qui cũ ingrati ſunt autoribus, inaniter canunt, cum à nemine audiantur: aut qui canunt ſuo ſumptu, nihil auferentes præmii. Nam cantilenam Græci prouerbiali metaphora frequenter appellant orationem. Inde eſt illud in Euripidis Hecuba: Ἥξει τὶ μέλος, id eſt, Veniet aliqua cantilena. Et eandem cantilenam canis, & ad aures occinere, & παρὰ τὸ μέλος φθεγξάμενος, id eſt, præter cantum ſonans. Vſurpauit adagium hoc, ac ſimul expoſuit Lycophron poeta:

Τοὶ γὰρ ψαλάξεις εἰς κενὸν νευρᾶς κτύπον
Ἄσιτα, καὶ ἄδωρητα φορμίζων μέλη. id eſt,
Itaque ciebis irritos fidium ſonos
Ieiuna, & indonata pulſans carmina.

Interpres addit prouerbium ad hũc etiam efferri modum: Εἰς κενὸν κρούεις τὰς χορδάς. id eſt, Fruſtra pulſas chordas. Sumptum autem à citharœdis, qui ſic canunt, vt nihil accipiant muneris, & domi cibum capiant, hoc eſt, ſuo ſumptu, ſuoq; victu, quemadmodum ait Plautus, aliis cantent. Niſi cui videbitur ad apologum Aeſopi referendũ, de tibicine fruſtra piſces inuitante cantilenis. Nam audierat Arionis fabulam.

Lapidi loqueris.

Λίθῳ διαλέγῃ, Lapidi loqueris. Eundem ſenſum habet. Et apud Terentium in ἑαυτ. lapis pro ſtupido brutoque homine ponitur aliquoties. Non inſcitum eſt quod refert

Laertius: Cuidam interroganti, qua nam in re melior eſſet euaſurus filius ſi erudiretur, ſi nihil aliud, inquit, Ariſtippus, certe in theatro nõ ſedebit lapis ſuper lapidem.

Parieti loqueris.

Πρὸς τὸν τοῖχον λαλεῖς, id eſt, Parieti loqueris. Et hoc quoque refertur à Græcis collectoribus. Effertur & ad hunc modum, Διὰ τοίχου λαλεῖν, id eſt, Per parietem loqui. Dici conſueuit, vbi quis rei quippiam faceret vehementer abſurdæ. Fortaſſis ab amãtibus ſumptum: qui ad fores ac feneſtras, aut etiam parietes amicarum perinde locuntur nonnunquam, quaſi ſenſus aliquis illis adſit. Plautus in Truculẽto vſurpat pro eo, quod eſt taciturо loqui: Ego, inquit, ero paries, loquere tu.

Nugas agere.

LATINIS perinde atque Græcis tritum adagium, Nugas agere, pro eo quod eſt, rẽ friuolam ac nihili facere, ſeu fruſtra conari. λῆρον ληρεῖς, Atticis familiare, id eſt, Nugas nugaris. Ariſtopha. in Nebulis, Socratẽ ſubtilium nugarum antiſtitem vocat, quaſi friuolarum argutiarum auctorem, Σύ τε λεπτοτάτων λήρων ἱερεῦ. λῆρος μακρὸς dixit Galenus lib. περὶ δυνάμεων φυσικῶν 2. λῆρος οὖν μακρός ἐστιν ἅπασα τῶν πόρων ὑπόθεσις εἰς φυσικὴν ἐνέργειαν. id eſt, Magnæ igitur nugæ ſunt omnis pororum ſuppoſitio ad vim naturalem. Iucundius fit cum refertur ad perſonam, velut apud Athenæum lib. 6.

Οἱ δὲ ποιηταί φησι, λῆρος εἰσίν. id eſt, Porro poetas nugas eſſe prædicat.

Dicũt & ὑθλεῖς, id eſt, deliras ac deſipis, quod eſt tranſlatum ab aniculis, quæ poſtea quã ætatis vitio cœperint deſipiſcere, futiles quaſdam nugas blaterare ſolent. Auſonius ad Paullum:

Phœbus iubet verum loqui.
Et ſi Pierias patitur lirare ſorores,
Nuſquam ipſe torquet aulaca,

In quibus verſibus obſcurior eſt adluſio, ac prope inepta. Nam homo bilinguis pariter ad vtrunque ſermonem, & duplicem nominis ſignificatum reſpexit. Siquidem λῆρος Græcis nugas ſignificat, & liræ ſeu porcæ Latinis vocantur ſulci. Nam agricolæ primum proſcindunt, deinde comminuunt glebas, poſtremo lirãt. Proinde ſubtexuit, nũquam ipſe torquet ἀύλακα. Olim enim agricolatores delirare dicebantur, qui à recto ſulcorum ordine deflecterent. Inde trãſumptum ad eos, qui deſipiſcunt.

In cælum iacularis.

Εἰς τὸν οὐρανὸν τοξεύεις, id eſt, In cælum ſagittam torques. Eſt apud Zenodotum ac Suidam, de iis qui fruſtra laborant: aut qui audent eos laceſſere, quos nõ poſſunt lædere. nihil enim ferire poteſt, qui in cælum torquet, niſi quod diuos videtur petere. At nõ raro fit, vt iaculũ in ipſum mittẽtẽ recidat.

Delphinum cauda ligas.

Δελφῖνα πρὸς τὴν οὐρὰν δεῖς, id eſt, Delphinum cauda alligas. In eos, qui quippiam incaſſum conantur. Propterea quod Delphinus cauda ſit lubrica, nec ea parte teneri queat. aut qđ cauda ſit valida, cuius agitatione fertur & naues aliquando ſubuertere, vt hac parte ſit inuictus. Quadrabit & in eos, qui ea via quempiam aggrediũtur, qua nequaquam poſſit ſuperari.

Cauda tenes anguillam.

Ἀπ' οὐρᾶς τὴν ἔγχελυν ἔχεις, i. Cauda tenes anguillam. In eos apte dicetur, quibus res eſt cum hominibus lubrica fide, perfidiſq́; aut qui rem fugitiuam atque incertam aliquam habent, quam tueri diu non poſſint.

Folio ficulno tenes anguillam.

HVIC diuerſum eſt illud, τῷ θρίῳ τὴν ἔγχελυν, id eſt, Folio ficulno anguillam, ſubaudiendum, tenes. Vbi quis alioqui fugax & lubricus, arctiore nodo tenetur, quam poſſit elabi. Nam fici folium ſcabrũ eſt, vt cui nomen etiam inditum ab aſperitate ſcripſerit Plutarchus: atque ob id ad retinendam anguillam natura lubricam, vel maxime idoneum.

Medius teneris.

HVIC ſententię confine eſt illud apud Ariſtophanem in Ranis, νῦν ἔχῃ μέσος, id eſt, Nũc medius teneris. De eo qui ſic tenetur, vt extricare ſeſe nulla ratione poſſit. Tranſlatum à palæſtritis, atque athletis, qui ſi quem mediũ corripuerint, facile vincunt. Sunt autem verba Acaci ad Bacchum: Ἀλλὰ νῦν ἔχῃ μέσος. id eſt, At nunc medius teneare. Eodem pertinet illud apud Terentium: Sublimem medium arriperem.

Delphi-

Delphinum natare doces.

Δελφῖνα νήχεσθαι διδάσκεις, id eſt, Delphinũ natare doces. In eos competit, qui monere quempiam conantur in ea re, in qua cum ſit ipſe exercitatiſſimus, nihil eget doctore. Nam Delphinus in natando perniciſſimi impetus eſt, ita vt non modo ſuperet omne natatilium genus velocitate, verum etiam terreſtrium animantium, vt auctor Aelianus lib. 12. Quin & naues tranſilit, ſeq; contento ſpiritu, teli in morem eiaculatur.

Aquilam volare doces.

Αἰετὸν ἵπτασθαι διδάσκεις, id eſt, Aquilam volare doces. Diuerſa metaphora ſententiam eandem declarat. Quod enim Delphini inter piſces, id Aquila inter volucres. Quibus id etiã commune, qđ vterq; παιδεραστὴς eſſe narratur. Adluſiſſe videtur huc Gregorius in epiſtola quadam ad Eudoxum rhetorem, Τοὺς πολλοὺς ἔα χαίρειν, καὶ ἔτι τοὺς κολοιοὺς πτῆσιν ἀετοὺς δοκιμάζοντας. Sine valere vulgus, ſine eſſe graculos, qui volatum aquilarum probent.

In eodem hæſitas luto.

TERENTIVS in Phormione: In eodẽ hæſitas luto. In eos cõpetit, qui ſic implicantur negotio cuipiam, vt ſe nequeant extricare. A viatoribus tranſlatum, qui ſimul atque in lutum inciderint, cum alterum pedem conantur educere, altero altius immerguntur. Rurſum, vt hunc extrahant, alter quẽ eduxerant, denuo eſt infigendus. Eodẽ adludens Horatius:

Ne quicquam, inquit, cœno cupiens euellere plantam.

Huic ſimile eſt: In eodem hæſitare veſtigio. Quint. Curtius libro 4. Tertium diem metu exangues iam armis ſuis oneratos in eodem veſtigio hærere.

In aqua hæret.

VSVRPATVR huic non diſſimile prouerbium à M. Tullio lib. Officiorum 3. Dicit ille quidẽ multa multis locis, ſed aqua hæret, vt aiunt. Significat autem Epicurũ parum ſecum in diſputando conſtare, ſeq; ipſum inuoluere, dum ea, quæ dicit alibi, pugnant cum iis quæ dixit alibi, atque ita quaſi fluctuare, neque in ſolido conſiſtere. Id quod euenire ſolet iis, qui cum aberrent à vero, verborũ fucis rem inuoluunt. Tranſlatum apparet vel à fluitantibus, qui vado deſtituti, huc atque illuc iactantur: quoq; magis ſe commouent, hoc maiore periculo laborant. Aut certe ab oratorum clepſydra, de qua meminimus alibi, vt eum in aqua hærere dicamus, qui ſeſe deſtillata iã aqua, tamen è cauſſa non poteſt expedire. Cicero ad Q. fratrem lib. 2. Quod idibus & poſtridie fuerat dictum de agro Campano actum iri, non eſt actum. In hac cauſſa mihi aqua hæret. Incertum, vtrum ſignificet eam actionem integram ſibi relinqui, an cauſſam eſſe inextricabilem. Huc referendum illud, quod paullo ſuperius ex Quintiliano citauimus: Et laboratã congeſtamque dierum ac noctium labore actionem, aqua deficit. Nec abhorrent ea, quæ poſt dicemus in prouerbio, Hæret in vado.

Multa cadunt inter calicem, ſupremaque labra.

SVLPITIVS Apollinaris grammaticus apud Aulum Gellium in noctibus Atticis lib. 13. cap. 17. duo quædam adagia notat, alterum Græcum, alterum Latinum: quorum amborum eadem ſit ſententia. Græcus eſt verſicul⁹, inquit, hexameter παροιμιώδης.

Πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου. id eſt,
Multa cadunt inter calicem ſupremaque labra.

Quo monemur, nihil tam certum ſperari, neque quidquam tam eſſe vicinum, quod non repentinus aliquis caſus queat interuertere. Adeoque non eſſe rutum venturis fidere, vt vix etiam illa ſint certa, quæ manibus tenemus. Originem adagii quidam ad huiuſmodi fabulam referunt. Ancęus Neptuni & Aſtypaleæ Phœnicis filius, cum vitem sereret, grauiterque miniſtris inſtaret vrgeretque, quidam operis tædio commotus in herum, negauit futurum vt ex ea vite herus vnquam vinum guſtaret. Poſt vbi vitis proueniſſet feliciter, atque vuę maturuiſſent, herus exultans ac geſtiens, ſeruum eundem accerſit, atque vt ſibi vinum infundat iubet. Deinde iam calicem admoturus ori, ſeruo quæ dixiſſet, redegit in memoriam, quaſi vanam exprobrans diuinationem. At ille ſententiam hanc hero reſpondit: Inter calicem, ac ſumma labia, multa poſſe interuenire. Seruili ſententiæ fauit euentus. Nam inter loquendũ priuſ-

quam ille vinum hauriret, alter quidã miniſter ingreſſus, nunciat vineã ab apro quopiam immani vaſtari. Quibus auditis Ancæus depoſito poculo, protinus in aprũ fertur, à quo inter venandum percuſſus interiit. Vſurpauit hoc adagii Lycophron in Iambicis.

Ἐγὼ δὲ τλήμων σὺν κακῷ μαθὼν ἔπος
Ὡς πολλὰ χείλευς καὶ δὲ πατρῴων ποτῶν
Μέσῳ κυλίνδει μοῖρα παμμήτων βροτῶν. i.
Miſer aſt ego meo dicta cognoſcens malo,
Vt plurima inter poculum ac labrũ ſolet
Vertiſſe fatum, res agens mortalium.

Interpres citat Ariſtotelem auctorem, qui & ipſe de Ancæi fabula meminerit, in qua illud variat, Ancæo vitem inſtituenti, vatẽ accerſitum quempiam prædixiſſe, non futurum vnquam, vt ex ea vinum guſtaret, & expreſſo in calice vino, vatem irriſiſſe tanquam ψευδόμαντιν. Reliqua conueniunt cum iis, quæ ex aliorum retulimus commẽtariis. Feſtus Pompeius ab augure quopiã vicino, qui forte præterierit, prædictum indicat. Lycophron autem alio detorſit, nempe ad Agapenorem patrem, & Ancæũ Actoris & Eurythemiſtidis filiũ, & ad aprũ Calydonium. Dionyſius apud Zenodotũ, mauult parœmiam ad Antinoum referre, de quo meminit Homerus in Odyſſeæ 22. Is Antinous erat vnus ex procis Penelopes, cui poculum tenenti, iamque bibere paranti, Vlyſſes iugulum telo transfixit. Atque ita manibus elapſo poculo, concidit atque interiit. Sed non ab re fuerit, Homericum carmen adſcribere:

Ἦ, καὶ ἐπ' Ἀντινόῳ ἰθύνετο πικρὸν ὀϊστόν.
Ἤτοι ὁ καλὸν ἄλεισον ἀναιρήσεσθαι ἔμελλε,
Χρύσειον ἄμφωτον, καὶ δὴ μετὰ χερσὶν ἐνώμα
Ὄφρα πίοι οἴνοιο, φόνος δέ οἱ οὐκ ἐνὶ θυμῷ
Μέμβλετο, τίς κ' οἴοιτο μετ' ἀνδράσι δαιτυμόνεσσι,
Μοῦνον ἐπὶ πλεόνεσσι, καὶ εἰ μάλα καρτερὸς εἴη
Οἵ τεύξειν θάνατόν τε κακὸν καὶ κῆρα μέλαιναν.
Τὸν δ' Ὀδυσεὺς κατὰ λαιμὸν ἐπισχόμενος βάλεν ἰῷ.
Ἀντικρὺ δ' ἁπαλοῖο δι' αὐχένος ἤλυθ' ἀκωκή,
Ἐκλίνθη δ' ἑτέρωσε, δέπας δέ οἱ ἔκπεσε χειρὸς
Βλημένου, αὐτίκα δ' αὐλὸς ἀνὰ ῥῖνας παχὺς ἦλθεν
Αἵματος ἀνδρομέοιο. id eſt,
Telũ hec fat', in Antinoũ cõtorſit amarũ.
Ad pulchram is pateram, iam iam tollebat, vtrinque
Auritam, atque auro nitidam, iam iamque manu illam
Admorabat vti biberet: neq; pectore cædẽ
Voluebat pauido: quis enim fore crederet vnquam,
Vnus vt in tanto conuiuarũ agmine, quan quam
Viribus anteeat, mortem ſibi nigraq; fata
Moliretur: at huic iugulũ cõfixit Vlyſſes
Tollẽti calicem, iaculũ penetrauit acutũ,
Et contra e ceruicibus exiit ærea cuſpis.
Voluitur in latus ille, calix ſimul excidit icto
E manibus: mox inde cruor de naribus ingens
Enicat.

Nec alienum eſt hoc loco meminiſſe, quod Iulio Cæſari velut exprobranti vaticinii vanitatem, reſponſum eſt: Veniſſe Calendas Martias, non etiam præteriſſe.

Inter os & offam.

LATINVM eſt huiuſmodi, Inter os & offam. Quod à cibis ſumendis ſumptum eſt, quemadmodum Græcanicum illud à potu. Nam olim Romani victitabant offis, vt teſtis eſt Valerius Maxi. Itaque perinde valet inter os & offam, quaſi dicas inter os & cibum. Porro prouerbium refertur apud Gellium ex oratione quadam Catonis, de ædilibus vitio creatis, his quidem verbis: Nunc ita aiunt, in ſegetibus & in herbis bona frumenta eſſe. Nolite ibi nimiam ſpem habere. Sępe audiui, inter os & offam multa interuenire poſſe. Verum inter offam atque herbam, ibi vero longum interuallum eſt. Feſtus ita refert adagium, Inter manũ & mentum.

Ita fugias, ne præter caſam.

EXTAT apud Terentium in Phormione cum primis venuſtum adagium: Ita fugias ne præter caſam: quo quidẽ admonemur, ne ſic aliquod vitium fugiamus, vt in aliud maius incauti deuoluamur. Noſtrapte culpa facimus, inquit, vt malos expediat eſſe, dum dici nimium nos bonos ſtudemus & benignos. Ita fugias, ne præter caſam, quod aiunt. Verba ſunt Demiphonis ſenis ſemet accuſantis, quod dum auari famam plus ſatis cupide ſtuderet effugere, ſtulti reprehenſionem incurriſſet. Donatus adagii metaphoram hunc ad modum enarrat,

rat, ſi modo commẽtum hoc Donati videtur eſſe. Ita fugito, ne tuam caſam prætermittas, quæ ſit tibi tutiſſimum exceptaculum. Aut ita fugias, ne pręter caſam, vbi cuſtodiri magis & prehendi fur & mulctari verberibus poteſt. Aut verbũ erat, inquit, furem exagitantis, & interea prouidentis, ne ante caſam tranſeat, ne in prętereundo etiam inde aliquid rapiat. Hanc veluti diuinationem, incerta ac varia coniectantiũ quis ferret, niſi videremus & iuris interpretibus & Gręcorum adagiorum enarratoribus hunc eundem eſſe morem? Prima interpretatio nobis magis arridet. Quidam enim calore fugiendi, etiam ea prętereurrunt, vbi commode poterant quieſcere. Qđ vnica voce Græci παρατρέχειν vocãt, id eſt, perperam pręterire ac præteruehi, ab eo, quod amplectendum erat, aberrãtem. Opinamur ad hoc adagium reſpexiſſe Lucianũ in Nigrino, cum ſcribit, καὶ τοῦτο δὴ ἐν ταῖς τραγῳδίαις καὶ κωμῳδίαις λεγόμενον, ἤδη καὶ παρὰ θύραν βιαζόμενοι. id eſt, Et hoc quod in tragœdiis & comœdiis dicitur, Iam & præter caſam incitati.

Euitata Charybdi in Scyllam incidi.

Τὴν χάρυβδιν ἐκφυλών, τῇ σκύλλῃ περιέπιπτον. Iambici ſunt dimetri ἀκέφαλοι, quos caſuſne effuderit, an ars finxerit incertum. Horũ hic eſt ſenſus: Euitata Carybdi in Scyllam incidi: hoc eſt, dum vito grauius malum, in alterum diuerſum incidi. Sumptum adagiũ ab Homerica fabula, quæ narrat Vlyſſem, dum metu Charybdis propius ad Scyllam nauem admouet, ſex e comitum ſuorũ numero perdidiſſe. Quidam aiũt Scyllam Niſi Megarenſium Regis fuiſſe filiam, quę propter aureum crinem ademptum patri, in monſtrum hoc marinum conuerſa ſit, vt meminit Pauſanias in Corinthiacis. Cui videtur aſſentiri Vergi. in Bucolicis, cũ ait:

Quid loquar, aut Scyllam Niſi, quam fama ſecuta eſt.
Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris,
Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis?

Seruius indicat, Scyllam Phorci & Crateidis nymphæ filiam. Hanc eũ amaret Glaucus, Circe, quæ illius amore tenebatur, qđ eum in Scyllam propenſiorem eſſe videret, fontem in quo nympha lauare conſueuerat, magicis venenis infecit. In quem cum illa deſcendiſſet, pubetenus in varias mutata eſt formas. Nam id Circæ peculiare, in ferarum figuram homines vertere. Horrẽs itaq; ſuã deformitatẽ, ſeſe in mare præcipitẽ dedit, ac fabulæ præbuit argumentũ. De rei veritate, diuerſa eſt ſcriptorum opinio. Salluſtius putat eſſe ſaxum in mari prominens, quod procul viſentibus muliebrẽ formam imitetur: in quod illiſi fluctus, quoniam & luporum eiulatũ, & canum latratum videntur imitari, finxerunt illam à pube huiuſmodi feris ſuccinctam eſſe. In Gręcorum commentariis inuenimus, triremẽ fuiſſe quandam miræ pernicitatis, cui nomen fuerit inditum Scyllæ, παρὰ τὸ σκυλᾶν, quod hac graſſantes piratæ mare Tyrrhenum ac Siculum infeſtarent, reliquaſque naues quotquot præteriſſent, diſpoliarent: atque hinc natam fabulam. De Charybde vero narrant poetarum fabulę, hanc fœminam fuiſſe voraciſſimam, quæ quod Herculis boues rapuiſſet, à Ioue fulmine icta, in mare præcipitata eſt, & in huiuſmodi verſa monſtrum, quod adhuc priſtinam ſeruat naturam. Abſorbet enim vniuerſa, quæq; abſorbuerit, ea circa Taurominitanũ egerit littus, vt Salluſtius eſt auctor. Vnde tanquam prouerbio ſcortum vorax, & auiditatis nunquã ſatiatæ, Charybdim appellat Horatius:

-Ah miſer
Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore flamma.

Seruius ait Scyllam in Italia eſſe, Charybdim in Sicilia. Vergilius in Aeneidos lib. 3. tranſitum hunc inter duo pericula anguſtum eleganter deſcribit,

Hæc loca, inquiens, vi quondam vaſta cõnulſa ruina
(Tm æui lõginqua valet mutare vetuſtas)
Diſſiluiſſe ferunt, cum protinus vtraque tellus
Vna foret; venit medio vi pontus, & vndis
Heſperium Siculo latus abſcidit, aruaq; & vrbes
Littore diductas, anguſto interluit æſtu.
Dextrum Scylla latus, læuũ implacata Charybdis
Obſidet. Et idem alibi,
Inter vtranque viã leti diſcrimine paruo,
Ni teneant curſus.

Homerus

Homerus Odyſſeæ M. periculum vtrunq; multis verbis deſcribit, facitq; Circen admonentem Vlyſſem, vt ad Scyllam potius inflectat curſum, quã ad Charybdim, propterea q́ præſtet ſex è ſociis deſiderari, quã pariter omnes interire, declarans nimirum plus diſcriminis eſſe in Charybdi quam in Scylla,

Μὴ σύγε κεῖθι τύχοις ὅτε ῥοιβδύσειεν,
Οὐ γάρ κεν ῥύσαιτό σ᾽ ὑπ᾽ ἐκ κακοῦ, οὐδ᾽ ἐνοσίχθων
Ἀλλὰ μάλα σκύλλης σκοπέλῳ πεπλημένος ὦκα
Νῆα παρὲξ ἐλάαν, ἐπεὶ πολὺ φέρτερόν ἐστι
Ἓξ ἑτάρους ἐν νηῒ ποθήμεναι, ἢ ἅμα πάντας. i.
Abſit vt illic tũ fueris, cũ faucibus vndas
Illa reſorbuerit, neque enim e diſcrimine tanto
Ipſe vel eripiat Neptunus, verũ age Scyllę
Vicinus ſcopulo celeri prętervehe curſu,
Quandoquidem comites ſex multo perdere pręſtat,
Quam vt ſemel exitium quotquot ſunt, auferat omnes.

Adagio trifariam vti licebit, vel cum admonebimus, ſi quando in eas rerum anguſtias deuentum fuerit, vt citra diſpendium diſcedi non queat, e duobus malis, id quod leuius eſt, eligamus, videlicet Vlyſſis exemplo, & magis in eam vergamus partem, vbi minus ſit iacturæ. Quod genus, ſi quis pariter & de ſalute & de pecunia periclitaretur, malit propior eſſe pecuniæ, quam vitæ periculo, propterea quod facultatũ iactura vtcunque ſarciri poteſt, vita ſemel amiſſa nunquã reſtituitur. Vel cum oſtẽdemus negocium anceps, & periculoſum, in quo ſumma moderatione ſit opus, vt in neutram peccet partem. Hic iam non habebitur ratio, vtrum maius ſit periculum: verũ hoc tantum intelligitur, ingens vtrobiq; eſſe diſcrimen ſubeſſe. Prioris exemplum fuerit: Memento longe ſatius eſſe in diſpendii Scyllam incidere, quã in valetudinis Charybdim. Præſtabilius eſt in rei pecuniariæ iacturam, velut in Scyllam incurrere, quàm in infamię Charybdim incidere. Poſterioris hoc: Curandũ vt ita populo ſtudeas, ne principis offendas animum. Caute circũſpecteq; rem gerito, memor tibi inter Scyllam & Charybdim eſſe curſum. Tertius fuerit modus, ſi inuertas, hoc pacto: Dum parum eruditus videri times, in arrogantis opinionem incurriſti: hoc eſt plane quod dicitur, dum Scyllam vitas, in Charybdim incidiſti. Celebratur apud Latinos hic verſiculus, quocunque natus auctore, nam in præſentia non occurrit:

Incidit in Scyllam, cupiens vitare Charybdim.

Fumum fugiens, in ignem incidi.

Κάπνον γε φεύγων εἰς τὸ πῦρ περιέπεσον, id eſt, Dum vito fumum, flammam in ipſam decidi. Senarius eſt prouerbialis ſuperiori ſententiæ finitimus. Lucianus in Necyomantia, ἐλελήθειν δὲ ἐμαυτὸν ἐς τὸ αὐτὸ φασὶ τὸ πῦρ ἐκ τοῦ κάπνου βιαζόμενος. id eſt, Ignoraueram autem, quod iuxta prouerbium, ex fumo in ipſum ignem compellerer. Vtitur & Plato libro De repub. octauo, cũ ait, populum, dum recuſat ingenuis ſeruire, quaſi vitato fumo in flammam incurrere, videlicet, vt ſeruis etiam ſeruire cogatur. Huc alluſit Horatius, cum ait in Sermonibus:

Nam fruſtra vitium vitaueris illud,
Si te alio prauum detorſeris.

Et in Arte poetica:

In vitium ducit culpæ fuga, ſi caret arte.

Plutarchus, περὶ δυσωπίας, τῇ δὲ δυσωπίᾳ συμβέβηκεν ἀτεχνῶς φευγούσῃ κάπνον ἀδοξίας, εἰς πῦρ ἐμβάλλειν ἑαυτήν. id eſt, Ineptæ autẽ verecundiæ illud haud dubie accidit, vt fumum fugiens infamiæ, in ignem coniiciat ſeſe, id eſt, in aliud maius.

Latũ unguem, ac ſimiles hyperbolæ prouerbiales.

TRANSVERSVM digitum, aut unguẽ diſcedere frequenter eſt apud Ciceronem, pro eo quod eſt, quam minimo ſpatio. Fit autẽ feſtiuior metaphora quoties his verbis perfectam imitationem, ac plenum, undequaque conſenſum ſignificamus, vt Academicarum quæſtionum libro 2. Ab hac regula mihi non licet tranſuerſum, vt aiunt, vnguem diſcedere. Ibidem: Vbi enim aut Xenocratem ſequitur, cuius libri ſunt de oratione loquendi, multi & multum probati, aut ipſum Ariſtotelem, quo profecto nihil eſt acutius, nihil politius? A Chryſippo pedem nunquam. Loquitur de Antiocho, qui reliquis contemptis, Chryſippum per omnia ſequeretur. Rurſus Academicarum quæſt. lib. 2. Quibus cõceſſis digitum progredi non poſſunt. Idem ad Atticum:

Mihi

Mihi certiſſimum eſt, ab honeſtiſſima ſententia digitum nunquam. Rurſus ad eundem libro 13. Curandum eſt, atque hoc in omni vita, ſua quenque, à noſtra conſcientia tranſuerſum vnguem non oportere diſcedere. Idē in Epiſtolis familiaribus: Vige igitur tranſuerſum vnguem, quod aiunt, à ſtylo. Sunt illa quidem minus figurata, ſed tamen prouerbialia, quæ loquitur Plautinus Euclio in Aulularia: Si tu hercle ex iſthoc loco digitum tranſuerſum, aut unguem latum exceſſeris. Et Cicero in Verrem: Digitum non diſcedebant. Idem ad Atticum libro 13. epiſtola prima; Pedē adhuc e villa egreſſi non ſumus, ita magnos & aſſiduos imbres habebamus. Idē Academicarum quæſtionum libro 2. Non quæro ex his illa initia Mathematicorum, quibus non conceſſis, digitum progredi non poſſunt. Metaphora partim ſumpta videtur ab iis, qui tabulam, aut ſaxum, aut ſimile quippiam digitis latis metiuntur, quoties exquiſitè rei modus ſpectatur, nam reliqua cubitis metiri ſolemus. Minima mēſurarum, latus digitus eſt. Partim à iugerum menſoribus, qui ſtadiis, paſſibus, & vt minima menſura, pedibus, ſoli ſpatium metiuntur. Vulgo etiam nunc dicunt: Culmum latum, ſimili figura pro eo quod eſt, ne tantulum quidem.

Pedem vbi ponat non habet.

VNDE & illa prouerbialis hyperbole ducta videtur apud Ciceronem frequens: Pedem vbi ponat non habet, pro eo quod eſt, ne tantillum quidem agri poſſidet. lib. Epiſto. ad Atticum 13. Ariobarzanis filius Romam venit: vult opinor, regnum aliquod emere à Cæſare. Nam quomodo nunc eſt, pedem vbi ponat in ſuo non habet. Idem Philippicarum ſecunda; Quid erat in terris, vbi in tuo pedem poneres? Rurſum libro 7. ad Atticum: Pedem in Italia vide nullum eſſe, qui non in iſtius poteſtate ſit. Idem lib. De finibus quarto: Quid enim ſapientia? Pedem vbi poneret non habebat, ſublatis officiis omnibus. Cōueniet autem in hominem inſignitè tenuem, atque inopem, cui ne veſtigium quidem pedis ſit in agrorum poſſeſſionibus. Apud eundem eſt iocus in fundum, quē poſſis mittere funda.

Iterum eundem ad lapidem offendere.

Δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν αἰσχρὸν εἰσκρούειν λίθον, id eſt, Iterum ad eundem turpe lapidem impingere.

Senarius elegans, ac prouerbialis refertur à Zenodoto in collectaneis adagiorum. Cicero Epiſt. fam. lib. 10. Culpa enim illa, bis ad eundem, vulgari reprehenſa prouerbio eſt. Ouid. lib. Triſtium ſecundo:

At nūc tāta meo comes eſt inſania morbo,
Saxa memor refero rurſus ad icta pedem.

Vſurpatur ab Auſonio in epiſtola quadā. Etenim, inquit, popoſciſti tu, vt tua epiſtola ad eundem lapidem bis offenderes. Ego autem quæcunque fortuna eſſet, ſemel erubeſcerem. Eſt autem bis ad eundem lapidē offendere, iterum eadem in re peccare. Nā primus error, vel Græco adagio, veniam meretur: iteranti culpam venia dari non ſolet. Inter Græcanicas ſententias celebratur & hæc:

Δὶς ἐξαμαρτεῖν ταὐτὸν οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ. i.
Sapientis haud eſt, bis in eodem labier.

Extat & Græcum epigramma, incertum cuius,

Εἴ τις ἅπαξ γήμας, πάλι δεύτερα λέκτρα διώκει,
Ναυηγὸς πλώει δὶς βυθὸν ἀργαλέον. id eſt,
Altera connubium ex perto cui ducitur vxor,
Hic fracta repetit æquora ſæua rate.

Fertur & Publianus Mimus, non alienus ab hac forma:

Improbe Neptunum accuſat, qui iterum naufragium facit.

At Scipio ſapienti ne ſemel quidem errare permittit, vt dicat, οὐκ ᾤμην, id eſt, nō putarā.

Eadem aberrare chorda.

HORATIVS in Arte poetica, ſententiam haud diſſimilem, diſſimili metaphora extulit:

- Et citharœdus, inquiens,
Ridetur, chorda qui ſemper oberrat eadē.

A cantoribus ducta tranſlatio eſt, quibus vehementer fœdum ſit, in iiſdem fidibus ſępius peccare. In eos igitur conciunnè dicetur, qui vel in ſimili re crebrius peccant, vel culpam eandem iterum atque, iterum committunt. Primus enim lapſus vel caſui datur, vel imprudentiæ, iteratus ſtultitiæ tribuitur, aut inſcitiæ.

Non tam ouum ouo ſimile.

EXTANT apud auctores aliquot ſimilitudinis

tudinis adagia, quorum de numero eſt, Nō tam ouum ouo ſimile, de rebus indiſcretæ ſimilitudinis. Cicero Academ. quæſt. lib. 2. Vides ne, vt in prouerbio ſit, ouorum inter ſe ſimilitudo? Tamen hoc accepimus, Deli fuiſſe complures ſaluis rebus illis, qui gallinas alere quęſtus cauſa ſolerent. Ii cum ouum inſpexerant, quę id gallina peperiſſet, dicere ſolebāt. Neque id eſt contra nos. Nam nobis ſatis oua internoſcere. Idem prouerbium refertur & à Fabio Quintiliano. Vſurpatur & à Seneca in libello, quem in Claudium Imperatorem luſit.

Non tam lac lacti ſimile.

IDEM pollet, & à Plauto vſurpatur in Amphitryone: Neque lacte lacti magis eſt ſimile, quàm ille ſimilis eſt mei. Dicit à Soſia de Mercurio, qui huius aſſumpſerat figuram. Idem in Milite: Tam ſimile, quàm lacte lacti eſt. Lacte autem in recto à Plauto vſurpatur.

Non tam aqua ſimilis aquæ.

EANDEM vim obtinet, quod vſurpat Plautus in Menæhmis: Nec aqua aquæ, ne lacti, crede mihi, vſquam ſimilius, quam hic tui eſt, tuque huius. Ad hanc formam & illud ex eadem ſcena: Tam conſimilis eſt, quam poteſt ſpeculum tuum. Rurſum in Milite: Nam è ſummo puteo ſimilior nunquā poteſt aqua aquæ ſumi.

Quam apes apum ſimiles.

HIS M. Tullius illud etiam adiungit in Academicis quæſt. Vt ſimilia ſunt, & oua ouorum, & apes apum. Vbi iocatur in Democriti mundos, vſquequaque ſimiles inter ſeſe. Simili forma dicunt, Quam ouis eſt oui ſimilis.

Acanthia cicada.

Ἀκάνθιος τέττιξ, id eſt, Acanthia cicada. In indoctos atque infantes, aut muſices ignaros torqueri prouerbio ſolitum. Auctor eſt Stephanus Byzātius, iuxta oppidum Aetoliæ Acanthum cicadas alibi vocales mutas eſſe, atque hinc ortum adagium, cuius auctorem citat Simonidem. Plin. Naturalis hiſtorię lib. 11. cap. 27. ſcribit in agro Rhegino cicadas omnes ſilere, vltra flumen in Locris canere. Idem teſtatur Pauſanias libro rerum Eliacarum ſecundo. Strabo lib. Geographię ſexto, refert Rheginum agrū à Locrenſi dirimi fluuio, cui nomen Alex. Cicadas autem, quæ in Locrenſi verſantur ripa, ſonantius ſtridere, cum in Rhegino ſint mutæ. Huius rei hanc eſſe cauſam coniectat, quod Rheginorum regio, cum ſit vmbroſa atque opaca, cicadarum pelliculas humore torpeſaciat. Eaſdem in agro Locrenſi quod ſit aprica, ſolis arefactas æſtu, ſtridorem aptius emittere. Auget autem miraculum Rheginēſium cicadarum, etiā fabuloſè celebrata vocalitas vicinarum. Nā idem Strabo Timæum citat auctorē, quondam in Pythiorum certamine Eunomum Locrenſem, & Rheginenſem Ariſtonem, in canendi certamen veniſſe, Ariſtonem Apollinem inuocaſſe Delphicum, vt ſibi canenti foret auxilio, quod à Delphis Rheginenſes olim eſſent profecti. Eunomus reſpondit, Rheginenſibus ne certandum quidem omnino de muſica, apud quos cicada vocaliſſimum animal voce careret. Vtriſq; certantibus, cum in Eunomi cithara, vna inter canendum chorda frangeretur, cicada ſuperuolans aſtitit, ac vocē alioqui defuturā, ſuo cantu suppleuit. Atq; ita victor declaratus, ſtatuam citharœdi poſuit, cum cicada citharæ inſidente. Huiuſmodi ferme tradit Strabo.

Eadem penſari trutina.

EADEM penſari trutina, id eſt, eadem lege. Horatius in Sermon.

- Hac lege in trutina ponetur eadem.

Idem in Epiſtolis:

- Romani penſantur eadem.
  Scriptores trutina.

Conuenit cum illa iure conſultorum regula, Patere legem, quam ipſe tuleris. Siue vt eo pacto tecum agatur, quo tu cum aliis egeris. Perſius,

- Examenque improbum in illa
  Caſtiges trutina.

Huic ſimilimum, Ad eandem exigere regulam, ἴσῳ σταθμῷ, id eſt, ęquali trutina, ſiue lance. Plutarchus, ἴσῳ σταθμῷ πᾶσιν ἡ κακία περιθεμένη μολυβδὶς ὥστε δίκτυον κατέσπασεν. id eſt, Sed æqua lance omnibus, addita malitia ceu plumbum rete detraxit.

Zonam perdidit.

ZONAM perdidit. Caſtrenſe prouerbium in ἀχρημάτους, id eſt, eos qui nihil habent num-

nummorum, à Græca quadam fabula tractum Acron admonet. Porphyrion à militum conſuetudine, qui quicquid habent, in zona ſecum portãt. Cuiuſmodi ſane hominem per quã venuſte deſcribit Lucilius citante Nonio:

Cui neque iumentum eſt, nec ſeruus, nec comes vllus,
Bulgam, & quicquid habet nummorum, ſecum habet omne,
Cum bulga cœnat, dormit, lauat; omnis in vna
Spes hominis bulga, hac deuincta eſt cætera vita.

Nã bulgam appellat Lucilius folliculum, ſiue crumenam, & ſacculum de brachio propendentem. Sic enim & Horatius.

Suſpenſi læuo tabulas, loculoſq; lacerto.

Tametſi Feſtus Bulgam Gallicum vocabulum autumat. Conſimili modo Gracchus loquitur apud Gellium: cum Roma profectus ſum, zonas, quas plenas argẽti extuli, eas ex prouincia inanes retuli. Horatius in Epiſtolis: Ibit eò, quò vis, qui zonam perdidit. Plautus in Pœnulo: Tu, qui zonam nõ habes, qui in hanc veniſti vrbem? aut quid quæris? In quibus Plauti verbis duplex eſt adluſio, & ad veſtem Pœnorũ more diſcinctã, & ad pecuniam, quę in zona geſtatur, citra quam in vrbe ſumptuoſa non ſat commode viuitur. Peſcennius Niger apud Spartianum vetuit, ne milites zonam ſecũ deferrent in bellum, ſed ſi quid haberent pecuniæ, publice cõmendarent, recepturi poſt prælium, ſimul & ipſis luxuriei materiã eripiens, & hoſti prædam, ſi quid aduerſi euenißet. Eſt apud Lampridiũ in Alexandro: Miles non timet, niſi veſtitus, calceatus, armatus, & habens aliquid in zona.

Cocta numerabimus exta.

COCTA numerabimus exta. Diomedes grammaticus, vbi prouerbium definit, hoc exempli vice ſubiecit. Cuius hũc adſcribit eſſe ſenſum, ex euentu ſciemus. Huic confinis color ille comicus: Res indicabit. Nã vt ait Ouidius,

Exitus acta probat.

Et apud Græcos, αὐτὸ δείξει, id eſt, ipſa res indicabit.

Multa nouit vulpes, verum echinus vnum magnum.

Πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα. id eſt,

Ars multa vulpi, aſt vna echino maxima.

Zenodotus hunc ſenarium ex Archilocho citat. Dicitur in aſtutos, & variis conſutos dolis. Vel potius vbi ſignificabimus, quoſdam vnica aſtutia plus efficere, quàm alios diuerſis technis. Nã vulpes multiiugis dolis ſe tuetur aduerſus venatores, & tamen haud rarò capitur. Echinus, quem dicunt herinacem eſſe, (nam hoc loco de terreſtri, non de piſce fit mentio) vnica duntaxat arte tutus eſt aduerſus canum morſus. Siquidem ſpinis ſuis ſemet inuoluit in pilæ ſpeciem, vt nulla ex parte morſu prędi queat. Citantur apud eundem Zenodotum huiuſmodi quidam verſus ex Ione Chio, tragico poeta, Quos eoſdem ex eodem citat in Sermonibus cõuiuialibus Athenæus è tragœdia, cui titulus Phœnicia:

Ἀλλ' ἐν γε χέρσῳ τὰς λέοντος ᾔνεσα,
Καὶ τὰς ἐχίνου μᾶλλον οἰζυρὰς τέχνας,
Ὃς δὖτ' ἂν ἄλλων θηρίων ὀσμὴν μάθῃ,
Στρόβυλος ἀμφ' ἄκανθαν εἱλίξας δέμας
Κεῖται δακεῖν τι καὶ θιγεῖν ἀμήχανος. id eſt,
Leonis artes in ſolo ſane probo,
At magis echini cõprobo miſeros dolos,
Qui ſimul odorem belluarum ſenſerit,
Se contrahit ſpinis operto corpore,
Tutus iacens, morſuq;, tactuq; omnium.

Refertur prouerbium, ac ſimul ad carmen adludit Plutarchus in commentario, cui titulus, πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα, χερσαῖα ἢ θαλάσσια: id eſt, vtra animantia prudentiora terreſtria, an marina. Eius verba ſubſcribã: τῶν δὲ χερσαίων ἐχίνου μὲν ὑπὲρ αὐτῶν ἄμυνα καὶ φυλακὴ παροιμίαν πεποίηκε.

Πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.
Προσιόντος γὰρ αὐτοῦ ὥς φασιν οἷον
Στρόβυλος ἀμφ' ἄκανθαν εἱλίξας δέμας,
Κεῖται θιγεῖν τε καὶ δακεῖν ἀμήχανος. id eſt,

Iam vero terreſtrium echinorum in tuenda ſeruãdaque incolumitate ſua, ſolertia prouerbio locum fecit;

Ars varia vulpi, aſt vna echino maxima.
Siquidem cum illa aggreditur, quemadmodum aiunt:
Flexibile ſpinis corpus obuoluens ſuis,
Tutus iacet ſic vt nec ore tangier
Vlla queat ratione, nec morderier.

Plutarchus, aut quiſquis eſt eius operis auctor, verſibus intermiſcuit ſua quædam verba: Ne quis id errore noſtro factum ſuſpicetur. Sed omnium copioſiſſimè huius ani mantis ingenium & aſtutiam deſcribit Plinius

nius libro octauo cap. 37. Præparant, inquit, & herinacei cibos, ac volutati ſupra iacentia poma, affixa ſpinis, vnum nõ amplius ore tenentes portant in cauas arbores. Iidem mutationem aquilonis in auſtrum, condentes ſe in cubile, præſagiunt. Vbi vero ſenſere venantem, contracto ore, pedibus, ac omni parte inferiore, qua rarã & innocuam habent lanuginem, conuoluuntur in formam pilæ, ne quid comprehendi poſſit præter aculeos. In deſperatione vero vrinam ex ſe reddunt tabificam tergori ſuo, ſpinisque noxiam. Reliqua qui cupiet cognoſcere è loco quem indicauimus, petat. Hæc ad prouerbii ſenſum potiſſimum attinebant. Celebre eſt & piſcis echini ingenium, qui ſæuitiam maris præſagiens, correptis lapillis operit ſeſe, vt mobilitatem ſtabiliat pondere, ne nimia volutatione atterat ſpinas, quod aſpicientes nautæ, pluribus mox ancoris nauigia infrenant. Auctor Pli. lib. 9. ca. 31. Vulpẽ aũt verſipellem eſſe, variis inſtructã artibus, cũ alii complures apologi, tum ille peculiariter indicat, qui refertur à Plutarcho in Moralibus: Cum aliquando pardus vulpem præ ſe contemneret, quod ipſe pellem haberet omnigenis colorum maculis variegatam, reſpondit vulpes ſibi id decoris in animo eſſe, quod illi eſſet in cute. Neque vero paullo ſatius eſſe ingenio præditum eſſe vafro, quam cute verſicolore. Græci ſolertem, ac variis armatum dolis, ποικιλόφρονα vocãt & ποικιλομήτην, Latini vafrum & verſipellem. Narratur & alius quidam apologus, ab hoc prouerbio nõ multum abludens. Cum aliquando vulpes in colloquio, quod illi erat cũ fele, iactaret ſibi varias eſſe technas, adeo vt vel peram haberet dolis refertam: feles autem reſpõderet, ſibi vnicam duntaxat artem eſſe, cui fideret, ſi quid exiſteret diſcriminis: inter confabulandum repente canum accurrentium tumultus auditur: ibi feles in arborem altiſſimam ſubſiliit, cum vulpes interim à canum agmine cincta capitur. Innuit fabula, præſtabilius eſſe nonnunquam vnicum habere conſilium, modo id ſit verum & efficax, quàm plures dolos, conſiliaque friuola. Veluti ſi quis pauper multiiugis artibus ſollicitaret animũ puellæ, diues autem vnũ hoc haberet, quod eſt apud Ouidium, quantum libet accipe, recte dixeris:

Πολλ᾽ οἶδ᾽ ἀλώπηξ, ἀλλ᾽ ἐχῖνος ἓν μέγα.

Simulare cupreſſum.

Horatius in Arte poetica:

- Et fortaſſe cupreſſum
Scis ſimulare quid hoc, ſi fractis enatat expes
Nauibus, ære dato.

Acron prouerbium eſſe admonet, ortũ ab imperito quopiam pictore, qui præter cupreſſum nihil nouerat pingere. A quo cũ naufragus quidam petiſſet, vt vultum ſuũ exprimeret, ac naufragium ſuum depingeret, interrogauit ille num ex cupreſſo vellet aliquid adiici. Res ea primum in iocũ, deinde etiam in adagionem abiit. Concinnè vſurpabitur in eos, qui, quod didicerũt, id vbiq; intempeſtiuiter inculcant, cum ad rem nihil attineat.

Flamma fumo eſt proxima.

Apud Plautum extat in Curculione: Flãma fumo eſt proxima. Commonet adagiũ, periculum maturè fugiendum eſſe, quique malum euitare cupiat, ei vitandam prius occaſionem. Vt qui corrumpi nolit, ab improborum abſtineat conſuetudine: qui cũ puella cubare nolit, ne det oſculum. Nam & illud protinus addit poeta: Fumo comburi nihil poteſt, flamma poteſt. Fumus enim indicium eſt flammæ mox erupturæ.

Ad reſtim res rediit.

Terentius in Phormione: Opera tua ad reſtim mihi quidem res rediit planiſſime. Hoc adagio ſumma rerum deſperatio ſignificatur. Nam in hac ſolent quidam amentes ad laqueum confugere. Iuuenalis:

Ferre potes dominam ſaluis tot reſtibus vllam?

Eodem pertinet etiam illud: Suſpendio deligenda arbor.

Paupertas ſapientiam ſortita eſt.

Πενία δὲ τὴν σοφίαν ἔλαχε, id eſt, Paupertas ſapientiam ſortita eſt. Zenodotus citat ex Euripide. Alii tribuunt Ariſtoni. Ignaua eſt opulentia, verum inopia multarum artiũ repertrix eſt: id quod ipſa iactat apud Ariſtophanem in Pluto, artium omnium inuentionem ſibi vendicans. Vergilius:

- Labor omnia vincit

Improbus, & duris vrgens in rebus egeſtas. Ouidius:

Ingenium mala ſæpe mouent. Perſius:

Magiſter artis, ingeniiq; largitor Venter.

Circumfertur hic quoque verſiculus apud Græcos:

Πολλῶν ὁ λιμὸς γίγνεται διδάσκαλος. id eſt,

Magiſtra multorũ improba exiſtit fames.

Xenophon πενίαν appellauit σοφίαν αὐτοδίδακτον: ἃ γὰρ ἐκείνη τοῖς λόγοις πείθει, αὕτη τοῖς ἔργοις ἀναγκάζει. hoc eſt ſapientiam, quæ citra doctorem contingit: etenim quod hæc perſuadet oratione, ad hoc illa re ipſa compellit. Theoc in piſcator.

Ἁ πενία Διόφαντε μόνα τὰς τέχνας ἐγείρει
Αὕτα τῶ μόχθοιο διδάσκαλος. id eſt,
Vnica paupertas Diophãtes ſuſcitat artes
Ipſa laborandi doctrix, ſtudiiq; magiſtra.

Huc ſpectat & illud, quod Iupiter aurei ſeculi tam paratam rerum copiã ſummouit:

Vt varias vſus meditãdo extunderet artes.

Item Mimus ille non inelegans:

Hominẽ experiri multa paupertas iubet.

Poteſt & illuc referri prouerbium, quod videmus accidere, vt penes Midas, & improbos homines ſit opulentia, doctique probique fere tenui ſint fortuna. Qua quidem de re extant duo problemata, Ariſtotelis titulo: quorum altero rogat, qui fiat, vt paupertas apud probos viros plerunque verſetur. Redditq; huiuſce rei varias cauſas, ſiue quod improbi per fas, nefasq; malunt parare diuitias, quam cum paupertate contubernium diutinum habere: proinde fugit illos, quibus videatur maximorum flagitiorum occaſio futura, ad illos deflectit, quos exiſtimat ſeſe recte modeſteque vſuros. Siue, quod inops & virium & conſilii, quippe fœmina, plus auxilii ſibi futurum ſperat apud πολυωδήνεας ἄνδρας, vt habet prouerbium. Siue, quod cum ipſa ſit mala, malos vitat, ne ſi πῦρ ἐπὶ πῦρ, id eſt, malum acceſſerit malo, iam fiat intolerabile atque immedicabile. In altero rogat, quid in cauſa ſit, vt opes à malis fere poſſideantur, non item à bonis. An quia cæcæ ſunt, inquit, & ob id errant in delectu? Hæc quoniam poeticen, aut ſophiſticen ſapiunt magis, quàm philoſophum, præſertim ſerium, vix videtur eſſe veriſimile, ab Ariſtotele fuiſſe profecta. Quod autem dixit de cæcis diuitiis, id ſumptum eſt potiſſimum ex Ariſtophanis Pluto. Quo in loco Plutus, qui deus eſt diuitiarum, rogatus, vnde cecitatis malum obtigiſſet, reſpondit ad hunc modum:

Ὁ Ζεύς με ταῦτ' ἔδρασεν ἀνθρώποις φθονῶν.
Ἐγὼ γὰρ ὢν μειράκιον, ἠπείλησ' ὅτι
Ὡς τοὺς δικαίους καὶ σοφοὺς καὶ κοσμίους
Μόνους βαδιοίμην, ὁ δ' ἐμ' ἐποίησεν τυφλὸν
Ἵνα μὴ διαγιγνώσκοιμι τούτων μηδένα.
Οὕτως ἐκεῖνος τοῖσι χρηστοῖσι φθονεῖ. id eſt,
Hoc me malo mulctauit ipſe Iuppiter.
Rebus videlicet inuidens mortalium.
Nam olim puer minabar id fore, vt ad probos,
Doctos, modeſtos, tantum adirem. at Iuppiter
Oculos in hoc ademit, vt ne quempiam
Horum liceret iam mihi dignoſcere.
Adeo bonæ ille frugis inuidet viris.

Hunc locum imitatus Lucianus in Timone conſimilia quędam de Pluto narrat, quẽ non cęcum modo facit, verumetiam claudum: cęcum quidem ſemper, at tum demũ claudicantem, quoties ad bonos viros mittitur, alias pedibus perniciſſimis.

Ollæ amicitia.

Χύτρας φιλία, Ollæ amicitia. In amicos iſtos vulgares quadrabit, quos patina, non beneuolentia cõciliat. De cuiuſmodi Iuuenalis:

Te putat ille ſuę captum nidore culinæ,
Nec male coniectat.

Hos arcanæ litteræ, menſæ amicos nominãt. Plutarchus item in libello cui titulus: Quo pacto dignoſcas adulatorem ab amico: id genus homines, αὐτολεκύθους καὶ τραπεζέας, vulgo dici ſolitos narrat, quod ventriculi cibique cauſa diligant, non ex animo: quique tum præſto ſunt, quoties audiunt, κατὰ χειρὸς ὕδωρ. Nam Ariſtophanes grammaticus apud Athenæum lib. 9. tradit lotionẽ manuũ, quæ præcedebat cœnã, vocari κατὰ χειρὸς, à cœna, νίψασθαι. In eoſdem, ni fallimur, dictum eſt illud à Menandro comico citante Athenæo:

Οἱ δὲ κατὰ χειρῶν λαβόντες περιμένουσι φίλτατοι. id eſt,
Manibus vt data eſt aqua, hærent tũc amici maxime.

Effertur ad hunc modum parœmia, ζεῖ χύτρα, ζῇ φιλία, id eſt, Feruet olla, viuit amicitia.

Antiquiora diphthera loqueris.

Ἀρχαιότερα διφθέρας λαλεῖς, id eſt, Antiquiora

ta diphthera loqueris. In eos quadrat, qui nugas narrant, aut de rebus nimium priſcis & iampridem obſoletis. Nam diphthera res quædam erat ex priſcis illis fabulamentis relicta. Siquidem aiunt diphtherã pellem fuiſſe eius capræ, quæ Iouem lactarit, in qua creditum eſt antiquitus, illum omnia ſcribere, quæ fierent. Vnde quæ nec in hiſtoricorum litteris extarent, nec in hominum memoria ſeruarentur, ea velut ex Iouis diphthera petita dicebãtur. Quin ſubinde apud Ariſtophanẽ, ἀρχαῖα παλαιά, id eſt, priſca atque antiqua, pro nugamentis leges, quod antiquitas fere fabuloſiſſima ſit opinamur: & ἀρχαικῶς, pro eo quod eſt deliranter, ac ſtulte. Simili modo vocamus κρονικὰ vetera & obſoleta deſitaque, Sic apud Athenæum libro 7. quiſpiam, Arrianus opinamur, ταῦτα σιτία κρονικά ἐστιν ὦ ἑταῖρε. id eſt, Iſthæc Saturnia ſunto amice cibaria. Poetæ fingunt Saturnũ regno pulſum, & huius loco regnare Iouem.

Auribus lupum teneo.

EXTAT apud Terentium in Phormione: Antiphoni adoleſcenti vxor erat domi, quam nec eiicere poterat, vel quia non libebat, quod in eam deperiret, vel quod integrum non erat, cum eſſet iudicum ſententiis addicta, neque rurſum retinere quibat, propter patris violentiam. Et cum a patruele felix diceretur, vt qui domi poſſideret id, quod amabat, Imo, inquit, qđ aiunt, auribus teneo lupum. Nam neque quo modo amittam à me inuenio, neque vti retineam ſcio. Moxque leno quaſi referens parœmiam, ait ſibi idem vſu venire in Phædria, quem neque retinere poterat, qui nihil numerabat, neque repellere, quod eſſet improbe blandus, ac montes aureos polliceretur. Donatus Græcam parœmiam Græcis adſcribit verbis: Τῶν ὤτων ἔχω τὸν λύκον, οὔτ' ἔχειν οὔτ' ἀφεῖναι δύναμαι. i. Auribus lupũ teneo, neq; retinere, neq; amittere poſſum. Suetonius in Tiberio: Cunctãdi cauſa erat metus vndique imminentium diſcriminum, vt ſæpe lupum tenere ſe auribus diceret. Plutarchus in præceptis ciuilibus: λύκον οὔ φασιν τῶν ὤτων κρατεῖν. id eſt, Aiunt lupum non poſſe teneri auribus: cũ homines hac parte maxime ducantur, nimirũ perſuaſione. Dicitur in eos, qui eiuſmodi negotio inuoluũtur, quod neque relinquere ſit integrũ, neque tolerari poſſit. Videtur ab euentu quopiam natum, vt alia pleraque. Aut inde certe, quod vt lepus auribus quippe prælongis commodiſſime tenetur, ita lupus quod aures habet pro corpore breuiores, teneri iis non poteſt, neq; rurſum citra ſummum periculum è manibus dimitti, bellua tam mordax. Cæcilius apud A. Gellium lib. 15. cap. 9. eandem ſententiam, ſed citrà metaphoram extulit: Nã hi ſunt, inquit, amici peſſimi, frõte hilaro, corde triſti, quos neque vt apprehendas, neque vt amittas ſcias. Huc adluſit Theognis, etiam ſi alienius:

Ἀργαλέως μοι θυμὸς ἔχει περὶ σῆς φιλότητος·
Οὔτε γὰρ ἐχθαίρειν, οὔτε φιλεῖν δύναμαι. i.
Pectora noſtra, tui quam mire amor afficit, vt quem
Non odiſſe queam, ſed nec amare queam.
Vnde videtur illud effictum.
Nec tecum poſſum viuere, nec ſine te.

Refertur & à M. Varrone pro exemplo adagionis: Auribus lupum teneo.

Neceſſarium malum.

HVIC finitimum eſt illud: ἀναγκαῖον κακόν, id eſt, Neceſſarium malum: de iis quos neque reiicere poſſis, quod quibuſdam in rebus opus ſit eorum opera: neq; commodè ferre, quod viri ſint improbi. Natum videtur ex Hybrææ cuiuſdam apophthegmate, de quo meminit Strabo lib. 14. Cum haberet Euthydamus tyrannicum quiddam, multis alioqui nominibus vtilis ciuitati, ita vt eum vitiis virtutes paria facere viderentur, Hybræas orator in oratione quadã ſic de illo locutus eſt: Malum es, inquit, ciuitatis neceſſarium. Nam nec tecum viuere poſſumus, nec ſine te. Alexander item Seuerus Imperator, rationales, quos tollere decreuerat, poſteaquam perpendiſſet eos citra Reip. incommodum tolli non poſſe, neceſſarium malum appellabat. Huiuſmodi fuit & P. Cornelius Ruffinus, furax quidẽ & impendio auarus, ſed idem egregius Imperator, à quo Fabricius Lucinus compilari maluit, quàm ſub haſta venire, quemadmodum refert Gellius lib. 4. & Cicero de Oratore lib. 2. Torqueri poterit & in vxores, cum quibus incommode viuitur, ſed abſque his Reſpu. omnino conſiſtere non poteſt. Poteſt & ad rem accommodari. Veluti ſi quis dicat pharmacon, rem quidem moleſtam,

moleſtam, neceſſariam tamen. Euripides in Oreſte:

ἀνιαρὸν ὂν τὸ κτῆμ', ἀναγκαῖον δ' ὅμως. id eſt,
Moleſta cum ſit res, neceſſaria tamen.

Non abhorret ab hac forma, quod Plinius ſcribit oraculo proditum fuiſſe, lib. 18. ca. 6. Quonam igitur, inquit, modo vtiliſſime colantur agri? Ex oraculo ſcilicet, malis bonis. Hoc velut ænigmate ſignificatum eſt, agros quàm minimo poteſt impendio colendos eſſe.

Non abſque Theſeo.

Οὐκ ἄνευ Θησέως, id eſt, Haud abſq; Theſeo: Cum ſignificamus rem alicuius auxilio confici: Aut cum ſignificamus rerum omniũ communionem, ac ſocietatem. Nam Zenodotus ſcribit, Theſeum permultis viris fortiſſimis, in certaminib⁹ auxilio fuiſſe, quippe qui & Meleagro adfuit in conficiendo apro Calidonio, auxiliatus & Pirithoo pugnanti cum Centauris, item Herculi cum Amazonibus belligeranti. Fabula de apro ſic habet: Oeneus Meleagri pater, cum de primitiis anni prouentus diis libans, Artemidem præteriiſſet, illa irata aprum immanem in agros Calydonios immiſit, omnia populãtem, ad quem conficiendũ Oeneus præſtantiſſimum quenq; exciuit, præmiis ad id propoſitis. Inter multos certauit & Meleager, qui & belluam confecit, ſed accerſito ad auxilium Theſeo. Reliquum fabulę nihil ad prouerbii ſenſum attinet. De Pirithoo ſic fertur; Pirithous Hippodamię procus, Centauros, quod eſſent ſponſæ cognati, cõuiuio accepit. Qui ſimul atq; mero incaluiſſent, ſpõſæ vim adferre cœperũt. Coorta pugna, Theſeus Pirithoo auxiliũ ferens, complures centauros trucidauit. De Hercule ſic narrant: Cum Eurystheus Herculi iniunxiſſet, vt Hippolytę Amazonum Reginæ balthæum adimeret, atque ille pacta facturus eſſet profectus, Iuno ſemper illi infeſta, induta formam Amazonis, famã paſſim diſſipauit, aduenaſſe hoſpitem vel verius hoſtem, qui violata regina, baltheũ, quem geſtabat, inſigne regni, per vim eriperet. Quod vbi auditum eſſet, Amazones in Herculem parant arma. Hercules ratus hęc non errore, ſed dolo geri, Hippolyta occiſa baltheum abſtulit. Deinde quò magis vlciſceretur Amazonas, bello eas adortus eſt, & oppreſſit, ſed Theſei adiutus opera.

Refertur hoc adagiũ & à Plutarcho in eius vita, ſignificatq; Theſeum, ſicuti dictũ eſt, multis auxilio fuiſſe, tamen ex pleriſq; certaminibus nullum retuliſſe præmium: atque huius rei citat auctorem Herodotum. Adluſit ad prouerbium Ariſtides in oratione ad Thebanos de auxiliis: Καὶ ὅτε τοίνυν Ἡρακλεῖ φίλῳ ἐδέησε, Θησεὺς αὐτὸν Ἀθήναζε ἀγαγὼν ἀνεκτήσατο. id eſt, Cũq; ſane & ipſi Herculi opus eſſet amico, Theſeus illum Athenas deductum refouet, refocillatq;. Proinde quoties facinus aliquod alieno nomine celebratur, alterius tamen opera potiſſimũ peractum, veluti ſi quis librum ſuo nomine publicet, in quo ſit doctioris alicui⁹ adiutus opera, concinnè notabitur hoc adagio: οὐκ ἄνευ Θησέως, id eſt, Non abſque Theſeo. Aut ſi quis dicat, nullam fortunam ſibi iucundam eſſe poſſe ἄνευ Θησέως.

Phæra per præcipitium.

Eivsmodi prouerbium refertur ab Euſtathio in Iliados Homeri librum ſecundũ, ἡ σφαῖρα κατὰ πρανοῦς, id eſt, globus per decliue, ſubaudiendum voluitur aut mittitur. Perinde eſt, quaſi dicas, currentem incitate. Nã ſphæra vel ſuapte ſponte facile per locum decliuem deuoluitur. Nec male quadrabit in eos, qui vitæ genus aliquod nacti ſunt, ad quod videntur eſſe natura propenſi, vt conueniat cum illo, τὸν ἵππον εἰς πεδίον, id eſt, equum in planiciem.

Magis mutus, quàm piſces.

Ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων, id eſt, Magis mutus ipſis piſcibus. Prouerbialis metaphora de vehementer infantibus, atque infacundis: Conueniet & in hominem immodicæ taciturnitatis. Horat. in Odis:

O mutis quoque piſcibus
Donatura cygni, ſi libeat, ſonum.

Piſces enim nullam edunt vocem, exceptis per paucis, inter quos canis marinus. Lucianus aduerſus indoctum: μᾶλλον δὲ τῶν ἰχθύων ἀφωνότερος εἶ. i. Imo vero magis es mutus, ꝙ piſces. Rurſus in Gallo: πολὺ ἀφωνότερος ἔσομαι τῶν ἰχθύων. i. multo magis ero mutus, quàm piſces. Vnde Plutarchus in Sympoſiacis exiſtimat Pythagoricos à piſcibus abſtinuiſſe, quod hos quaſi ſuæ diſciplinæ domeſticos agnoſcerent, propter ἐχεμυθίαν, id eſt, ſilentium, quod inter animantium genera piſcibus eſt proprium.

K Nam

Nam cæterorũ ſua quibusq; vox eſt. Aues permultæ canoræ ſunt: quædam & humanum ſermonem referunt. Atque adeo terreſtrium quoq; mãticora apud Aegyptios, ſi Plinio credimus. Solis piſcib⁹ nulla vox. Cauſam adfert Ariſtoteles, quod his neq; pulmo ſit, neque arteria, neque guttur. Etiã ſi ſint nonnulli, qui ſonitum quendam ac ſtridorem edunt: quorum de numero ſunt delphinus, lyra, chromis, voca (quem hinc dictum apparet quod vocem edat, Mercurio ſacrum, prodidit Athenæus lib. 7.) pecten. Verum eum ſonum non naturalibus organis vocis edi putat: ſed vel attritu brãchiarum, vel ab interioribus, quę ſunt circa ventrem. Plutarchus exiſtimat Gręcis ἰχθῦς hinc appellari, quod vocem habeat cõpreſſam. Et Lucianus in Halcyone. ἄφωνα γὰρ δὴ τάγι καθ᾽ ὕδατος διατώμενα. id eſt, Nam muta ſane quę in aquis degunt. Athenæus lib. Dipnoſophiſtarum octauo, citat aúctorem Mnaſeam Patrenſem, qui prodiderit, in Clitorio amne Arcadię piſces eſſe vocales. Item Philoſtephanum, qui ſcripſerit in fluuio Aorno, qui Pheneum vrbem interfluit, piſcibus dictis pęcilis vocem eſſe ferme qualis eſt turdorum. Tametſi Ariſtoteles adimit omnibus piſcibus vocem, excepto ſcaphro, & porco fluuiatili. Veteres autem quemuis piſcem vocabãt ἔλλοπα, quod vocem edere non poſſet: ιλλίσθαι ſiquidem eſt, εἴργεσθαι, id eſt, cohiberi, & ὀψ vox. Vnde apud Theocritum ἐλλοπιεύειν pro piſcari. Addit Athenęus, Pythagoricos à cæteris animantibus non prorſus abſtinere, ſed quibuſdam ex his veſci, quędam etiam ſacrificare, ſolos piſces nõ guſtare, quaſi ſacros ob ἐχεμυθίαν quam Pythagoras docuit.

Turture loquacior.

Τρυγόνος λαλίστερος, id eſt, Turture loquacior. In garrulos & impendio loquaculos homines dici ſolitum. Sumpta metaphora ab auis natura, quę non ore tantum, ſed & poſtica corporis parte clamare fertur, ob id opinantur, quod vocem edens, etiam illã mouere videatur. Citatur apud Zenodotũ ex Plocio Menandri. Aelianus lib. 12. cap. 10. meminit hui⁹ prouerbii, deq; aue vtraque corporis parte loquaci. Theocritus in Syracuſanis, mulieres quaſdã loquaculas, turtures appellat.

Τρυγόνες ἐκκναισεῦντι πλατειάσδοισαι ἅπαντα.

Rana Seriphia.

Βάτραχος ἐκ σερίφου. id eſt, Rana Seriphia. In homines mutos, & canendi dicendiq; proſus imperitos dicebatur. Inde natum, quod Seriphiæ ranæ in Scyrum deportatæ non edebant vocem. In hunc modum collectanea Gręcorum prouerbiorum decerpta è libris Didymi, Tarrhęi, & aliorũ. Totidem verbis Suidas. Et βάτραχος σερίφιος, id eſt, rana Seriphia. Proditum enim eſt in Seripho inſula ranas mutas haberi. Meminit huiuſce rei Pli. li. 8. c. 58. Cyrenis, inquit, mutę fuere ranę, illatis è continente vocalibus, durat genus earum. Mutę ſunt etiãnum in Seripho inſula. Eædem alio tranſlatæ canũt, quod accidere & in lacu Theſſalię Sicendo tradunt. Quanquam in vulgatis exemplaribus cicadarum Seriphiarum mentio fit, non ranarum: ſed germanam lectionem Hermolaus ex fide veterum codicum reſtituit. Seriphus autem vna eſt inſularum, quas Gręci σποράδας vocant. Non videntur autem ſatis conuenire verba Plinii cum Gręcorum commẽtariis. Nam hic ait mutas eſſe in Seripho illi negant vocẽ edere deportatas in Scyrum, quaſi in Seripho vocales in Scyro obmuteſcerent. Verum attentius intuenti rem, nihil eſt abſurdi. Seriphus ranas habebat mutas. Eas vt rem prodigioſam deportabant in Scyrum, quas cũ Scyrii mirarentur eſſe mutas, pręter ingenium ranarum indigenarum, dicebant βάτραχος ἐκ σερίφου. Ea vox abiit in ꝓuerbiũ.

Alij ſementem faciunt, alij metent.

Ἄλλοι μὲν σπείρουσιν, ἄλλοι δ᾽ ἀμήσονται, id eſt, Alii quidem ſementem faciunt, alii verò metent. Quod citra metaphoram etiam ad hunc modum efferunt: ἄλλοι κάμον, ἄλλοι ὤναντο, i. Alii laborarunt, alii perceperunt emolumentum. His ſimilimum eſt illud Fabii dictum apud Liuium lib. ab vrbe condita 10. Quam arborẽ conſeruiſſet, ſub ea legere alium fructum, id indignum eſſe dicere. Huc adluſit Heſiodus, cũ ſcribit in Theogonia de Fucis.

Ἀλλότριον κάματον σφετέρην ἐς γαστέρ᾽ ἀμῶνται. id eſt,
Atque metunt ventrem in proprium ſudorem alienum.

Theognis item:

Οὔτε

Οὔτι γὰρ ἂν προκαμὼν, ἄλλῳ κάμματον μεταδοίης. id eſt,

Ante tibi exhauſtos alii ne trade labores.

Conſimili figura dictum eſt à Diocletiano nondum Cæſare: Ego apros occido, ſed alter fruitur pulpamento. Refertur autem in illius vita ad hanc ferme ſententiam: Cū Diocletianus apud Tungros in Gallia, in minoribus adhuc locis militans, in caupona quadam moraretur, & cū Druiade quadam muliere familiarem conſuetudinem haberet, illaque parſimoniam hominis incuſaret, ioco, non ſerio reſpondiſſe fertur, tum ſe fore liberalem, cum Imperator fuerit. Ad hoc illa: Noli, inquit, iocari Diocletiane, plane Imperator eris, ſimul ac aprū occideris. Quam quidem mulieris vocem ominis arripiens vice, ſtudioſe ſectari cœpit apros in venatu, haud intelligens videlicet ęnigma, quod euentus poſtea explicauit. Nam Numerianus Imperator, factione Arrii Apri ſoceri ſui interemptus fuerat. Qua re prodita, milites Diocletianum vindicem creant, & Auguſtum conſalutāt. Ille itaque pro concione, quo Druiadis dictum expleret, Aprum manu ſua confodit, addens Maronianum illud:

Aeneæ magni dextra cadis.

Ceterum interea dum adhuc priuatus ille multos apros confeciſſet, nec affulgeret vſquam Imperii ſpes, dicere ſolitum ferunt: Ego quidem apros occido, verum alter fruitur pulpamento.

Aliena iacis.

Ἀλλότρια βάλλει, id eſt, Aliena iacis. Quoties res parum ex animi ſententia cadit. Tranſlatum ab iis, qui ludunt alea, quibus iacientibus interdum ea cadunt, quæ minime ſunt ad victoriam accommodata. Proinde ſi quando fruſtratur nos ſpes, recte dicemus, ἀλλότρια βάλλειν. Adagium refertur à Diogeniano.

Aliam quercum excute.

Ἄλλην δρῦν βαλάνιζε, id eſt, aliam quercum excute. In eos conuenit, qui ſine fine petūt aliquid: aut qui continenter ab eodem mutuum poſtulāt. Hos hoc adagio licebit ablegare, vt nobis omiſſis, aliorum aures ſuis precibus ſollicitent. Parœmiam hinc natā putant, quod olim mortales glandibus victitabant, Cereris vſu nōdum reperto. Hos qui quercubus excuſſis colligebant, mercede ad id conducti, balaniſtas, i. glandiū collectores, ſiue glandiarios appellabant. Qui ſi quando circunſpicerent, ſi quę glandes etiamdum in arbore reliquę eſſent, prætereuntes per iocum acclamabant: Aliam quercum excute. Eam vocem vulgus arreptā vertit in prouerbium. Non inconcinnè accommodabitur ad negotium relinquendum, ex quo iam nihil emolumenti poteſt capi. Aut mutandum amicum, qui iam vtilis eſſe deſiit. Aut præceptorem mutandū, vnde nihil eſt, quod amplius diſcas.

Nuces relinquere.

NVCES relinquere, eſt omiſſis ſtudiis ac nugis puerilibus ad grauiora magiſque ſeria conuerti. Perſius:

Et nucibus facimus quęcunq; relictis,
Cum ſapimus patruos.

Tranſlata metaphora, vel à vetuſta nuptiarū ceremonia, in quibus ſponſus vxorē ducēs nuces ſpargebat, vtpote iam pueritię renuncians. Ita Catullus in carmine nuptiali:

Da puer propere nuces.
Concubinæ nuces da.

Vergilius in Bucolicis æglog. 8.

Sparge marite nuces.

Quanquam Plin. lib. 15. c. 22. cauſas alias adfert, quam ob rem nuces in nuptialibus ceremoniis conſueuerint antiquitus adhiberi. Sed pſtat ipſius referre verba: Nuces, inquit, iuglandes, quāquam & ipſę nuptialium Feſceninorum comites, multum pineis minores vniuerſitate, eędemq; portione ampliores nucleo. Nec non & honor his naturæ peculiaris, gemino protectis operimento, puluinati primum calicis, mox lignei putaminis. Quę cauſa eas nuptiis fecit religioſas, tot modis fœtu munito, quod eſt veriſimilius, quam quia cadendo tripudium ſonumve faciāt: Feſtus item indicat, in nuptiis à pueris nuces ſpargi ſolitas, vt nouę nuptę intrāti domū noui mariti, fauſtum eſſet auſpicium. Addit Seruius, pueros catamitos, cum à turpi ſeruitio recederent, ſolitos nuces ſpargere, ſignificantes ſe poſthac omnia puerilia ſpernere. Vel hinc igitur, vel certe à puerorum luſibus, qui nucibus peraguntur, ductum prouerbium videri poteſt. Nam talis ac nucibus olim luſitaſſe pueros, vel Horatius teſtis: cum ait:

Te talos Aule nuceſque.

Proinde ad hanc prouerbii formā pertinebunt

bunt & reliquæ illæ figuræ: Nunquam à nucibus recedere, Redire ad nuces, Nuces abiicere, Nuces intermittere, Nucibus indulgere, Nuces repetere, atq; id genus alia.

Bis pueri ſenes.

Δὶς παῖδες οἱ γέροντες, id eſt, Bis pueri ſenes. Vna eſt ex illis prouerbialibus inſcriptionibus ſatyrarum Varronis. Quadrabit in eos, qui prouectiore cum ſint ætate, tamen puerilibus quibuſdam ſtudiis intempeſtiuiter atque indecore detinentur. Aut in ſenes ætatis vitio deſipiſcentes, tanquam iterum in pueritiam reuolutos. Seneca, Non, inquit, bis pueri ſumus, vt vulgo dicitur, ſed ſemper: verum hoc intereſt, quod maiora non ludimus. Plato lib. De re publ. 1. Οὐ μόνον ἄρ᾽ ὡς ἔοικεν ὁ γέρων δὶς παῖς γίγνοιτ᾽ ἄν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθείς. id eſt, Nō ſolum igitur ſenex, vt videtur, bis erit, puer ſed ipſe & temulentus Ariſtophanes in Nubibus:

Φαίης κομίζειν σὺ παῖδας τοῦτο τοὔργον εἶναι,
Ἐγὼ δέ γ᾽ ἀντείποιμ᾽ ἄν, ὡς δὶς παῖδες οἱ γέροντες. id eſt,
Pueri, inqes, tibi videri facinus illud eſſe.
Reſpōdero ipſe cōtra, ſenes bis eſſe pupos.

Sophocles in Peleo:

Πηλέα τὸν Αἰάκειον οἰκουρὸς μόνη
Γεροντανωγῶ κἀναπαιδεύω πάλιν.
Πάλιν γὰρ αὖθις παῖς ὁ γηράσκων ἀνήρ. id eſt,
Ego Peleum Aeaco ſatum, puerū in vicē,
Senem puella moderor, atque tempero.
Nam iterum puer quiſquis ſeneſcit, redditur.

Theopompus, Δὶς παῖδες τοὶ γέροντες ὀρθῷ τῷ λόγῳ, id eſt, Pueros bis eſſe ſenes, recte dicitur. Plato, Ἀεὶ ὡς ἔοικε δίς γέρων ἂν παῖς γένοιτο. id eſt. Similis videtur bis ſeni puer ſenex. Antiphon: Γεροντοτροφία προσέοικε παιδοτροφίᾳ, id eſt, Senē nutrire, perinde eſt, quaſi nutrices puerum. Lucianus in dialogo, cui titulus, τὰ πρὸς κρόνον, Οὕτω γὰρ ἂν τὸ παροιμίον ἐπανελθόντων, φησι, παλίμπαιδας τοὺς γέροντας γίγνεσθαι. id eſt, Sic enim fiet, vt verum videatur adagiū, quo dici ſolet, ſenes ruſum repuераſcere. Huc pertinet, quod libro De lingua Latina tertio ſcribit Varro, identidem in Atellanis, haberi pupum ſenem, quod Oſci ſuapte lingua vocent caſnar. Nam veteres pupum, puerum vocabant. Neque vero prouerbium ideo tantum eſſe dictum, quod ſenes ætatis culpa deſipiſcant: verumetiam quod omnibus modis in ſenibus iam velut exacta vita ad initium recurrere videatur, quemadmodū ſcite dixit Ariſtoteles in problemate quodam, in quo quærit, quo nam pacto ſint accipienda, quę priora dicuntur, ac poſteriora. Primum enim redit albor ſimul, & raritas capillorum, quorum vtrumque pueris ſimiliare: deinde balbuties, velut altera infantia. Præterea gingiuæ exarmata dentibus, aut certe per paucis, & eis vacillantibus inſtructa, quod & ipſum cum infantibus commune. Quinetiam ſenibus omne corpus ad puerilem decreſcit modum: conſimilis virium imbecillitas. Iam vero cibi quoque conſimiles vtrique congruunt ætati. Poſtremo morum ineptia, leuitas animi, & hoc ipſum, nihil ſapere, in ſenibus infantiam quādam referre videtur. Auctor eſt enim in Politicis Ariſtoteles, poſt annos duodequinquaginta ingenii vigorem euaneſcere. Quapp Euripides in Bacchis ait,

Τὸ γῆρας ὑμῶν εἰσορῶν νοῦν οὐκ ἔχον.
Veſtram vbi ſenectā video mentis indigā.

Vnde fit, vt ſenes pueris mire delectentur, quaſi ſimiles iā ad ſimiliū amore propenſi.

Sexagenarios de ponte deiicere.

Sexagenarios de ponte deiicere, eſt natu maiores, perinde quaſi delitos, & ad omne vitę munus inutiles, in otiū reiicere, atque ab omni functione negotiorū relegare. Inde narrant, quod olim ſexagenariis ferendorum ſuffragiorum ius nō erat, ætate velut à publicis muniis dimiſſa. Vel quod olim iuuentus Romana, quo ſola ferret ſuffragia, ſenes inualidos de pontibus præcipites dederit. Nam de ponte ſuffragia ferri iam cœperant, atque ea ſententia magis probatur Siſinnio Capitoni apud Feſtū Pompeium, quam vulgata illa, qua putant poſt vrbem à Gallis liberatam, ob cibatus inopiam ſexagenarios in Tyberim de ponte deiici cœptos. Varro libro De vita patrū ſecundo, honeſtam cauſam religioſamque patefacit: cūm in quintum gradum peruenerāt, atq; habebant quinquaginta annos, tum deniq; erant publicis negotiis liberi, atq; expediti, & otioſi. Ideo in prouerbiū quidam putant veniſſe, Sexagenarius de ponte deiici oportere, qđ ſuffragium non ferant, quod per pōtem ferebatur. Nonius Marcellus: Sexagenarios per pontem mittendos, male dici popularitas intellexit.

Macro-

Macrobius Saturnalium lib. 1. Adimere vis doctis viris, in verborum comitiis ius ſuffragandi, ac tanquam ſexagenarios maiores de ponte deiicere? Ouidius in Faſtis:

Pars putat, vt iuuenes ferrent ſuffragia ſoli,
Pontibus infirmos præcipitaſſe ſenes.

Vnde & depontani dicuntur ſenes, iam velut emeriti, & à ciuilibus negotiis in otiũ remiſſi. Plato libro De legibus ſexto, loquẽs de magiſtratu τῶν νομοφυλάκων, id eſt, legibus ſeruandis præfectorum, non admittit ad eum magiſtratum gerendum minorem annis quinquaginta, nec ſinit in eo perſeuerare maiorẽ ſeptuaginta: vt, ſi quinquagenarius magiſtratum inierit, vigintis annos eum adminiſtret: ſin ſexagenarius, decem dũtaxat. Licebit autem vti prouerbio, vel in odium ætatis, tanquam ad nihil iam vtilis, & ab omni vitæ munere relegandæ: vel ſimpliciter in eos, qui propter ætatis imbecillitatem rude iam donati ſunt, ac ſolitorum munerum vacationem acceperunt.

Crambe bis poſita mors.

Δὶς κράμβη θάνατος, id eſt, Crambe bis, mors eſt. Plin. lib. 20. c. 9. inter braſſicæ ſpecies, tertio loco refert & cramben. Dioſcorides lib. 2. crambes tres ſpecies facit. Quarum prima, pręterquam, quod alias ad multa remedia efficax eſt, etiam ebrietatis & crapulæ incommoda tollit, ſi crudam edas ante cœnam ex aceto, vt indicauit M. Cato. Ariſtoteles in cauſa putat eſſe, quod cum ipſa ſit frigida, & ſuccum habeat dulcem, ac diſcutientem, fit vt vinoſos humores in aluũ detrahat, tenues humores in veſicam delabantur, ipſa in ventriculo remanẽs, corpus refrigeret. Atque ita humoribus vtrinque deductis, & refrigerato corpore, ceſſare crapulam. Ineſt autem peculiaris quædam vis crambes, obſiſtendi vino, vt ſi in vineto ſeratur, vinum proueniat dilutius. Proinde apud Aegyptios, & Sybaritas ſolenne erat, ante omnia ſumere cramben coctam: quibuſdam mos erat ex amethyſtino vaſculo crambes ſemen ante compotationem capere, quo citra periculum ebrietatis indulgere vino poſſent. Huiuſmodi fere Athenęus libro 1. addens illud, priſcis crambeu, ac raphanum pro eodem habita. Vnde Theophraſtus prodidit, vitem etiamnum viuam raphani odorem fugere. Verum vt ad prouerbium redeamus; Suidas ſcribit illã antiquitus in conuiuiis adhiberi ſolere, verũ recoctam adeo nauſeam adferre, vt Græcis in faſtidii prouerbium abierit. Quoties. n. rem iterum, atque iterum repetitam non ſine moleſtia ſignificabant, dicebant: δὶς κράμβη θάνατος, id eſt, bis crambe mors: hoc eſt, κράμβη δίεφθος, crãbe recocta. Ad hoc adagii Politianus arbitratur adluſiſſe Iuuenalem, cum ſcribit in Satyra ſeptima:

Declamare doces, o ferrea pectora Vecti,
Cum perimit ſæuos claſſis numeroſa tyrannos.
Nam quęcunq; ſedens modo legerat, hęc eadem ſtans
Proferet, atque eadem cantabit verſibus iiſdem,
Occidit miſeros crãbe repetita magiſtros.

Cramben repetitam appellat declamationem maximo cum tædio iterum atque iterum audiendam. Finitimum eſt illi, quod alio commemorauimus loco, ὁ Διὸς κόρινθος, id eſt, Iouis filius Corinthus. Contrarium illi, δὶς καὶ τρὶς τὸ καλόν. id eſt, Bis & ter, quod eſt pulchrum. Quod enim per ſe pręclarũ, id vel decies repetitum, vt inquit Horatius, placere ſolet. Quod ineptum, id primo guſtu commẽdatione nouitatis vtcunque toleratur: ceterum iteratum, haud iam ferendum, faſtidium adfert. Et tamen erat priſcis admodum celebris hęc herba, adeo vt nec religione careret, & ob hoc μάντις vocata: per eandem iurare mos erat, pręſertim apud Iones, ναὶ μὰ τὴν κράμβην, vt hinc quoq; faſtidii prouerbium ortum videri poſſit, auctor Athenæus libro Dipnoſophiſtarum nono.

Ne Hercules quidem aduerſus duos.

Μηδ' ἡρακλῆς πρὸς δύο, id eſt, Ne Hercules quidẽ aduerſus duos, hoc eſt. Nemo vſq; adeo viribus excellit, vt vnus pluribus par eſſe poſſit. Neque indecorum eſt cedere multitudini. Erit autem ſuauior metaphora, ſi ſignificabimus neminem quantumuis eruditum aduerſus duos in diſputando ſufficere: aut eundem hominem pluribus negotiis ſuſtinendis non eſſe ſimul parem: aut non poſſe reſiſti precibus duorum rem eandem petentium. Poterit & aliam in formam verti prouerbium, ad hunc modum: Si negant vel Herculem aduerſus duos eſſe parem, qui nam ego tam imbecillis ad-

uerſus duos Hercules ſtabo? Quanquam obiter huius vſum prouerbii, in operis huius veſtibulo paucis oſtendimus. Plato lib. De legibus vndecimo: ὀρθὸν μὲν δὴ, πάλαι τε εἰρημένον, ὡς πρὸς δύο μάχεσθαι τἀναντία, χαλεπὸν καθάπερ ἐν ταῖς νόσοις, πολλοῖς τε ἄλλοισι. id eſt, Verum eſt illud, & iam olim prouerbio celebratum, arduum eſſe aduerſum duo, eaque contraria pugnare, quemadmodum in morbis, aliisque cõpluribus. Significat nobis eſſe geminam pugnam, tũ aduerſus diuitias, tum aduerſus egeſtatem. Idẽ in Phœdone vſurpauit, vbi Socrati per iocum hortanti, vt Cebetem ac Symmiam confutet argumentatione, reſpondet Phœdon: ἀλλὰ πρὸς δύο οὐδ' ἡρακλῆς λέγεται οἷός τε εἶναι. id eſt, At vero contra duos, ne Hercules quidem dicitur ſuffeciſſe. Eodem adluſit Catullus in carmine nuptiali, cũ ait:

Noli pugnare duobus.

Hæc ſententia tametſi non iiſdem verbis, aliquoties legitur apud Homerum, vt in Odyſſ. Υ.

Χαλεπὸν γὰρ ἐρυκακέειν ἕνα πολλοὺς. id eſt,
Difficile ac durum eſt, vnum compeſcere multos.

Telemachus ita loquitur de ſe, ac procis. Item Iliados Ε.

Αἰνείας δ' οὐ μεῖνε θοός περ ἐὼν πολεμιστὴς,
Ὡς εἶδεν δύο φῶτε παρ' ἀλλήλοισι μένοντε. i.
Haud ſtetit Aeneas alioqui ſtrenu⁹ armis,
Conſpexit ſimulatque duos conſiſtere iunctos.

Occaſionem adagii varie narrãt. Quidam aiunt Molionidas adortos aliquando Herculem ex inſidiis, atque illum hominum multitudine territum, non auſum contra reſiſtere, ſed fuga ſaluti conſuluiſſe, idq; in vulgi ſermonem abiiſſe. Vero propius eſt, quod refert Suidas, Herculem conſtituto certamine Olympiaco, fretum viribus ſuis primũ auſum certare cũ duobus, & vtroſq; cõfeciſſe. Hos aiunt fuiſſe Cteaton & Eurytum, Neptuno patre & Moliona matre prognatos. Deinde proxima Olympiade conſimili modo congreſſum fuiſſe cum duobus quibuſdam, atq; ab his fuiſſe ſuperatum. Quanquam ſunt, qui hos exiſtiment fuiſſe Lęum & Pherandrum, ſed qui vicerint Herculem, non qui victi diſceſſerint. At Plato in Euthydemo longe diuerſam ab his hiſtoriam adducit, puta Herculem cũ hydra pariter & cancro quodam immani, qui e mari emerſerat, congreſſum, inferiorem diſceſſiſſe, atque ob id Iolai nepotis auxilium imploraſſe. In eo dialogo Socrates cum duobus fratribus ſophiſtis, & vt ſunt illi, contumelioſis diſputans, quaſi cũ duobus monſtris vnus cõgreſſus, cum illi probro obiiceret Dionyſodorus quod fugeret, neque ad interrogata reſponderet, ad hunc modum reſpondit: Εἰκότως γὰρ ἐπαινῶ ἐγώ. ἥττων γὰρ εἰμὶ καὶ τοῦ ἑτέρου ὑμῶν, ὥστε πολλοῦ δεῖ μὴ οὐ δύο φεύγειν, πολὺ γάρ που εἰμὶ φαυλότερος τοῦ ἡρακλέους, ὃς οὐχ οἷός τε ἦν τῇ τε ὕδρᾳ διαμάχεσθαι σοφιστρίᾳ οὔσῃ καὶ διὰ τὴν σοφίαν ἀνιείσῃ εἰ μίαν κεφαλὴν ἀποτμηθείη τοῦ λόγου, πολλὰς ἀντὶ τῆς μιᾶς, καὶ καρκίνῳ ἑτέρῳ τινὶ σοφιστῇ ἐκ θαλάττης ἀφιγμένῳ νεωστί μοι δοκεῖν καταπεπλευκότι. ὃς ἐπειδὴ αὐτὸν ἐλύπει, οὕτως ἐκ τοῦ ἐπ' ἀριστερὰ λέγων καὶ δάκνων, τὸν ἰόλαον τὸν ἀδελφιδοῦν βοηθὸν ἐπεκαλέσατο. ὁ δὲ αὐτῷ ἱκανῶς ἐβοήθησεν. ὁ δ' ἐμὸς ἰόλεως πατροκλῆς εἰ ἔλθοι, πλέον ἂν θάτερον ποιήσειεν. id eſt, Nõ iniuria, inquam, fugio. Nam cum alterutri ſim impar, cur nõ fugiam ambos? Equidem Hercule multo ſum imbecillior, qui tamen pugnare pariter non valuit & aduerſum hydram ſophiſticam, cui propter ſapientiam pro vno ſermonis capite amputato multa repullulabãt, & aduerſum cancrum ſophiſtam quendam è mari profectum, & nuper, vt arbitror, aduectum. A quo cum Hercules ad ſiniſtram angeretur, verbiſq; acriter morderetur, nepotis ſui Iolai auxilium implorauit qui abunde illi ſuccurrit. Meus autem Iolaus Patroclus ſi venerit, magis alteram certaminis partem ſuſtineret. Mordaci videlicet allegoria, Socrates è fratribus ſophiſtis alterum hydram, alterum cancrum nominat, ſe Herculem, Ctehppum Iolaũ.

Vnus vir, nullus vir.

Εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνὴρ, id eſt, Vnus quidem vir, nullus eſt. Senſus eſt, nihil egregium præſtari poſſe ab vno homine, omni auxilio deſtituto. Huc pertinet, quod ait Euripides in Heraclidis: μιᾶς γὰρ χειρὸς ἀσθενὴς μάχη. id eſt, Nam ſolitariæ manus inualida pugna eſt. Item illud eiuſdem: εἷς ἀνὴρ οὐ πάνθ' ὁρᾷ. id eſt, Vir vnus haud videt omnia. Poterit ad varios vſus deflecti prouerbium, vel ad inſuauem vitam, ſi non adſit conuictor amicus: vel ad iudicium haud quaquã vni committendum: vel ad ſtudium litterarum, quod citra ſocium, & eiuſdem, vt aiunt,

aiunt, ęmulum Muſę, plane friget: vel ad quoduis denique peragendum negotium, quod citra alterius adminiculum commode confici non queat. Adagii mentionem facit Zenodotus.

Aſinus inter ſimias.

Ὄνος ἐν πιθήκοις, id eſt, Aſinus inter ſimias. Vbi quis incidit in homines naſutos & cõtumelioſos, ipſe ſtolidus, à quibus impune rideatur. Extat apud Aulum Gellium lib. 2.c. 23. apud quem Menander comicus in fabula, cui titulus, Plotium, maritum, de vxoris iniuria querentem inducit his verbis: ὄνος ἐν πιθήκοις τοι τὸ λεγόμενον ἐστὶ δὴ τοῦτο. id eſt, Aſinus inter ſimias, vulgo quod aiunt, ſane iſtud. Conſtat autem ſimiam animal eſſe petulantiſſimum, adeo vt non vereatur etiam leonem per laſciuiam agitare, natibus illius affixa. Quin & hodie vulgo ſimile quiddam dicunt, Noctua inter cornices, vbi ſtupidior aliquis in homines petulantes, ac dicaces incidit. Nihil autem vetat, quo minus generaliter vſurpetur, vbi quis in negotium incidit vehementer moleſtum, aut in infortuniũ aliquod, vnde ſe non queat extricare.

Aſinus inter apes.

Ὄνος ἐν μελίτταις, id eſt, Aſinus inter apes. Cõſimilem habet cum proximo ſenſum. dici ſolitum, vbi quis infeliciter incidit in homines improbos, atque importunos. Metaphora per ſe liquet. Quanquam adagiũ ab euentu quopiam natum videri poteſt. Meminit Suidas.

Aſinus in vnguento.

Ὄνος ἐν μύρῳ, id eſt, Aſinus in vnguento. Cũ deliciæ adhibentur iis, quos haudquaquã decent, neq; qui vel vti norunt illis, vel delectantur. Nam aſinus culmos ac fœnum mauult, quàm aurum, vel vnguẽtum, quo etiã offenditur. Locus fuerit huic adagio, ſi quando indoctus aliquis in optimos incidat auctores, quos ob inſcitiam aut negligat, aut etiam deprauet. Siue cum amuſo cuipiam cum eruditiſſimis viris viuere cõtigerit, quorum tamen conſuetudine neq; frui nouerit, neque omnino gaudeat. Refertur à Diogeniano prouerbium.

Neque cœlum, neque terram attingit.

Οὔτε γῆς οὔτε οὐρανοῦ ἅπτεται, id eſt, Neque cœlum neque terram attingit. De re vehementer abſurda atque aliena, quæq; nulla vicinitate pertineat, ad id, de quo agitur. Lucianus in Pſeudomante: ὀκτώ μοι χρησμοὺς ἔπεμψεν, οὔτε γῆς φασὶν, οὔτε οὐρανοῦ ἁπτομένους, i. Octo mihi miſit oracula, ſed quæ neq; cælum, vt aiunt, neque terram attingerent. Ariſtides in Cimone leuiter adludens ad prouerbium, indicat metaphoram ſumptã ab iis, qui in medio pendent aere, vtrinque liberi.

Nihil ad verſum.

Οὐδὲν πρὸς ἔπος, id eſt, Nihil ad carmen. De iis, qui longe diſcrepant ab iis, quæ propoſita ſunt. Trãſlatum videtur à ſcena, vbi hiſtrio ſaltatu geſtuq; carminis genus repræſentat. Et haud ſcimus an alius fuerit, qui recitaret verſus, alius qui geſticularetur. Apparet enim vnum aliquem fuiſſe recitatorem, cuius eſt illa vox in calce comœdiarum: Calliopus recenſui. Nec alioqui apparet quorſum pertineat, quod admonet Cicero ab hiſtrione deligi fabulam, ad quã natura ſit appoſitus, quod in prologo Comœdiæ Terentianæ, qui prologum dicit, quæritur clamoſas fabulas ad ſe deferri, minus laborioſas ad alios. Quod ſi ſaltatio parum reſpõdiſſet ad numeros carminis, aiebant: Οὐδὲν πρὸς ἔπος. Lucianus in Philopſeude: Οὐδὲν πρὸς ἔπος ταῦτά φασιν, οὐδὲ περὶ τούτων ἐρόμην. id eſt, Iſta nihil ad carmen, vt dici ſolet, neque enim de iis interrogabam. Qui in choreis non reſponderet ad numerum ſaltationis, eum ἀκρόστιχον appellabant. iſque ἀκροστεῖν ἔπος dicebatur. Andreas Alciatus, hoc ſeculo non modo iuris Cæſarei, verumetiam omnium ſtudiorum decus, nec minus ſuſpiciendus ob rarum quẽdam ingenii candorem, quàm ob exactam omnium liberalium diſciplinarũ peritiam, lib. Diſpunctionum ſuarum 2. conſentit quidem nobis in ſenſu vſuque prouerbii, ceterum de origine nonnihil diſſentit, mauultque ab oraculis eſſe natũ, quæ quondam carmine reddebantur, præſertim heroico; cuius inuentor fuerit Pythius Apollo. Græcis autem ἔπος dicitur, quod ἕπονται τὰ πράγματα τοῖς χρησμοῖς: id eſt, quod res oraculis reſpondeant. Hanc enim etymologiam adfert Euſtathius in principio Iliados Homericæ: vnde probabilius eſſe iudicat Alciatus noſter, quotiẽs eue-

nirent quæ promiſſis aut propoſito non quadrarent, dici ſolitum, ὐδὲ πρὸς ἔπος. Vſus eſt eo Vlpianus in Pandectis lib. 11. Tit. de interrogatoriis actionibus cap. 12. Quod autem ait prætor, omnino non reſpondiſſe, poſteriores ſic acceperunt, vt omnino nõ reſpondiſſe videatur qui ad interrogata non reſpõdit, id eſt, ὐδὲν πρὸς ἔπος. Suidas indicat nõnunquam vſurpari ὐδὲν πρὸς ἔπος. pro temere ac de nihilo, ſiue abs re. Adducit hos verſus ex poeta, neſcio quo:

Οὐδὲν πρὸς ἔπος ὄντως ἀναίτως ἐκβαλῶ.
Πρὶν ἐκπύθωμαι πᾶν τὸ πρᾶγμ᾽ ὅπως ἔχει, i.
Adeo ne temere & inſcienter efferam,
Prius atque rem omnem, vt ſeſe habet cognouero?

Prior verſus Græcus conſtabit ſi legas, pro ὄντως, χ᾽ ὄντως. Vſurpauit idem Ariſtophanes in Concionatricibus, quem locum retulimus prouerbio: Extra cantionem.

Nihil ad fides.

Οὐδὲν πρὸς τὴν χορδὴν, id eſt, Nihil ad chordam. In eos quorum vita vehementer eſt inequalis, quorumue mores ab oratione diſſident. Lucianus De ſaltatione: καὶ μηδὲν ὡς φασὶ πρὸς τὴν χορδὴν, ἕτερα μὲν ὁ πὺς, ἕτερα δ᾽ ὁ ῥυθμὸς λέγει. id eſt, Nihil ad chordam, vt dici ſolet, nam alia pes, alia loquitur rythmus. Idem in Meretriciis: καὶ ὅτι οὐ πρὸς τὴν κιθάραν ὁ πὺς. id eſt, Et quod pes probe reſponderet ad citharam. Plutarchus in commentario De verecundia: οὐ διὰ τὴν τοῦ ποδὸς πρὸς τὴν λύραν ἀμετρίαν, ὡς πλάτων ἔλεγε, καὶ πόλεις πόλεσι καὶ φίλοι φίλοις διαφερόμενοι, ἔσχατα δρῶσί τε καὶ πάσχουσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν περὶ τὰ νόμιμα καὶ δίκαια πλημμέλειαν. id eſt, Haudquaquam ob id, quod pes à lyra diſſentiat, ſicut ait Plato, ciuitates cum ciuitatibus, amici cũ amicis cõflictãres, extrema tum faciunt, tum patiuntur, ſed quod circa leges atq; æquitatem peccetur. Locus autem, quem citat Plutarchus, eſt in libro De legibus ſeptimo: ἀποδιδόντας πρόσχορδα τὰ φθέγματα τοῖς φθέγμασι. τὴν δὲ ἑτεροφωνίαν καὶ ποικιλίαν τῆς λύρας, ἄλλα μὲν μέλη τῶν χορδῶν ἱεισῶν, ἄλλα δὲ τοῦ τὴν μελῳδίαν συνθέντος, τοῦ ποιητοῦ, καὶ τὰ λοιπά. id eſt, Reddentes voces cum lyræ ſono concordes. Porro vocis diſcrepantiam diuerſitatemque quotiens alios modos edunt chordæ, alios is, qui cantilenam compoſuit, & cetera. Videtur ad hoc prouerbium alluſiſſe diuus Auguſtinus in Epiſtola quadam ad Licentium: Ant ſi ego canto, inquit, tu autem ad aliam vocem ſaltas, nec ſic quidẽ me pœnitet. Habet enim ſuam hilaritatem ipſa cantatio, etiam cum ad eam membra non mouet, cui plena charitatis modulatione cantatur.

Formica camelus.

Μύρμηξ ἢ κάμηλος, id eſt, Formica camelus De vehementer inæqualibus, & modo minimis, modo maximis, quod perinde ſit, quaſi repente camelus in formicam vertatur. Lucianus in prima epiſtola Saturnalium: ὡς δὲ νῦν ἔχομεν, μύρμηξ ἢ κάμηλος, ὡς ἡ παροιμία φησί. id eſt, Nam vt nunc viuitur à nobis, formica camelus, quemadmodum prouerbio dicitur. Loquit᾽ de opibus inæqualiter inter mortales diſtributis, vt huic plurimum ſuperſit, huic multum deſit, Neque intempeſtiue dicetur in eos, qui ſibi non conſtant, in vtranque partem immodici. Quod genus hominem deſcribit Euripides in Troadibus.

Τίς δ᾽ ὧδε πυκνὰς ἄλλοτ᾽ εἰς ἄλλους τρόπους;
Μισεῖς δὲ λίαν, καὶ φιλεῖς ὃν ἂν τύχῃ. id eſt,
Quid ita modo hos modo in hoſce mores tranſilis?
Odiſti acerbe, amasq́ue nimium quemlibet.

Os ſublinere.

Os ſublinere, pro eo quod eſt dare verba, & arte quadam illudere, reperitur aliquoties apud auctores. Nonius Marcellus tractum putat à ridiculo quodam luſus genere, quo dormientibus ora pinguntur. Plautus in Aulul. Fidei cenſebam maximam fidem eſſe. Ea ſubleuit os mihi peſſime. Idem alibi: Os mihi probe ſublitum eſt. Idem in Epid. Ego ſi adlegaſſem aliquem, ad hoc negotiũ minus hominem quam doctum, minusq; ad rem callidum, os ſublitum eſſet. M. Var. in myſteriis apud Nonium: Aes defraudaſſe cauponem, bonam luto obleuiſſe, cũ portitores æra induxere. Sophocles in Antig.

Ὁρῶσι χ᾽ οὗτοι, σοὶ δ᾽ ὑπίλλουσι ſτόμα. id eſt,
Vident & hi, ſed os tibi ſublinunt.

Vergil. item in carmine Bucolico, puero induerit per luſum, Sileni faciem mori ſucco oblinentes.

- Iamq́ue videnti.
Sanguineis frontem moris & tempora pingit,

Ille

Ille dolum ridens, quo vincula nectitis inquit?

Dare verba.

DARE verba, paſſim obuium eſt apud omnes anctores, pro eo quod eſt fallere. Perſius quarta Satyra:

- Vt mauis, da verba, et decipe neruos.

Terentius:

Cui verba dare difficile eſt. Ouidius:

- Verba dat omnis amans.

Idem eleganter tranſtulit ad fallendas animi curas.

Detineo ſtudiis animum, falloque labores,

Experior curis & dare verba meis,

Sed iam frequentiora, tũ expoſitiora ſunt exempla, quam vt operæpretium ſit ea perſequi. Tantum illud admonendum, nonnihil Veneris acceſſurũ prouerbio, ſi longius à ſimplici detorqueatur oratione, videlicet ad fraudem impoſturamue, quæ vel citra verborum fucos peragitur. Quod genus fuerit, ſi quis dicat mundum hunc dare verba ſuis cultoribus, & alchimiſticam, quam vocant artem, dare verba ſui ſtudioſis, & eum ſibiipſi dare verba, qui ſibi pollicetur haudquaquam ſperanda.

Addere manum.

ILLVD non inuſitatius, quod eſt apud Plautum in Perſa, addere manum, pro eo quod eſt ludibrio habere. Tranſlatum ab iis, qui manu ad aurem porrecta, motaque quempiam irrident. Plautina verba ſunt hæc: Quid ais, crux, ſtimulorum tritor? Quomodo me hodie verſaſti, vt me in tricas conieciſti? Quomodo de Perſa manus mihi addita eſt? Itẽ in Pœnulo: Quo pacto auaræ Veneri pulchreadii manum. Rurſum in eadem ſcena: Ego faxo poſthac Dii Deæque ceteri contentiores magis erunt atque auidi minus, cum ſcibunt, Veneri vt addiderit leno manum. Idem in Aulularia: Ita illis impuris omnibus adii manũ. Iterum in Caſſina: Satin lepide addita nobis manus merito? Quanquam varie ſcriptum inuenitur, nunc adii, nũc addita. Videt rectius legi, addidi, vt accipiamus ſumptam metaphoram ab irridentium geſtu, cuius meminit Perſius:

Nec manus auriculas imitata eſt mobilis albas.

Circumtondere comam.

Περικείρειν τοὺς πλοκάμους, id eſt, Circumtondere comam. Græcis in prouerbio eſt, pro eo quod eſt, ludibrio habere. Nam id luſus gratia fieri ſolet ſtupidis, vt eis non ſentientibus cæſaries circumtondeatur. Lucian. in Miſanth. ἐκάθισο τοὺς πλοκάμους περικειρόμενος ὑπ' αὐτῶν. id eſt, Sedebas, cum tibi cæſaries ab illis circumtonderetur. Vſurpat idẽ in Pſeudomante.

Fucum facere.

FVCVM facere, pro eo quod eſt, impoſturam facere, & artificioſa diſſimulatione deludere, frequens eſt apud bonos auctores. Teren. in Eunuch. Per alienas tegulas veniſſe clanculum, fucum factum mulieri. Quo loco, factum, ſupinum eſt, non participium. Quintus fratet ad Ciceronem: Si eum, qui tibi promiſerit, fucum vt dicitur, facere velle ſenſeris, vt te id audiſſe & ſcire diſſimules Nam fucus herbæ genus, quam Græci φῦκος vocant, tingendis lanis vtile. Vnde ſimpliciter fucum pro colore reperire licet, & fucare pro colorare. Horatius in Odis:

- Stercore fucatus crocodili.

Maxime ſi colorem non natiuum, aut germinum, ſed artificioſum, ac velut adulterinum ſignificemus, vt idem Horatius:

- Nec amiſſos colores

Lana refert medicata fuco.

Proinde medicamentum illud, quo euti ſuperinducto mulierculę vitia formę diſſimulant, quaſiq; perſonam aſſumunt, fucũ vocant. Plautus: Vitia corporis fuco occulunt. Vt autem fucus eſt color arte additus, ita perſona facies eſt non vera, ſed appoſititia. Vnde eleganter dictum à Seneca: Vt perſonam malit, quàm faciem: id eſt, videri malit, quam eſſe. Lucretius item lib. 3.

Nam veræ voces tum demum pectore ab imo

Eliciuntur, & eripitur perſona, manet res.

Cor. Tacit. in Dialogo De Oratoribus. Ita nec pręceptor deerat optimus quidem, & electiſſimus, qui faciem eloquentiæ non imaginem pręſtaret. Itaque perſonatos dicimus, qui aliud prę ſe ferunt, quàm ſint. Quin & offucias vocant inania quędam rerum ſimulacra, quæ veluti præſtigiis quibuſdam, oculis intuentium imponunt.

Gręci

Græci ſimplici verbo φενακίζειν vocant, & φενακισμὸν, huiuſmodi impoſturam, φένακα, fuci artificem. Qui ſcripſit etymologicum Græcum, auctor inſincerus & impurus, vocem deductam exiſtimat παρὰ τὴν πηνίκην, quæ Gręcis coma dicitur appoſititia. Latini galericulum appellant. Quin & colorem pro fuco vſurpauit Iulianus citante Vlpiano lib. Pand. 14. Tit. Ad ſenat. cõſul. Maced. c. 9. Sed Iulianus, inquit, adiicit, ſi color quæſitus ſit, vt filius familias, qui mutuam pecuniam accepturus erat, fide iuberet. Quin & rhetores, probabilem rationem, quam ad defenſionẽ commenti ſunt, colorem appellant. Iuuenalis:

Dic aliquem nobis, dic Quintiliane colorem.

Et hęrente ſummo rhetore, vxor deprehẽſa impudentiſſimo colore ſe tuetur.

Conuenerat olim
Vt faceret tu qđ velles, nec nõ ego poſſem
Indulgere mihi.

Album calculum addere, & ſimiles figuræ.

Λευκὴν ψῆφον προσθεῖναι, id eſt, Albnm calculũ addere, pro approbare, ſubinde legimus apud doctos. Inde ſumptum, quod antiquitus miſſis in vrnam calculis, ita ferebantur à iudicibus ſententiæ, vt albis abſoluerent, nigris damnarẽt. Qui ſi forte ſortuna fuiſſent ęquales, tamen liberabatur reus, eiuſque rei cauſam Ariſtoteles copioſiſſime reddit in problematibus. De calculorum more meminit Ouid. Meta. lib. 15.

Mos erat antiquis, niueis atriſq; lapillis,
His damnare reos, illis abſoluere culpa.
Tunc quoque ſic lata eſt ſententia triſtis, & omnis
Calculus immitem dimittitur ater in vrnam.
Quæ ſimul effudit numerandos verſa lapillos,
Omnibus è nigro color eſt mutatus in album.

Plinius iunior in epiſtola quadam: Nam quo magis intendam limam tuam, confitebor & ipſum me, & cõtubernales, ab editione non abhorrere: ſi modo tu fortaſſe errori noſtro albũ calculum adieceris. id eſt, ſi noſtrum hunc errorem tuo iudicio comprobaris. Lucian. in Apolog. οὐκ ἐν παρέργῳ τίμημα, τὴν λευκὴν παρὰ σοῦ καὶ πλήρη μοι ἐπιχωρεῖται. id eſt, Haud paruo ęſtimans, ſi mihi contingat, album abs te plenumq; ſuffragiũ auferre. Plato libro De legibus 2. οὐκ ἂν τιθείμην ταύτην ψῆφον. id eſt, Haud poſuerim hunc calculum. Huc adſcribendum quod Alcibiades, nolens ſeſe iudicum permittere ſententiis, ait, ne matri quidem confidere velle, ſed etiam hanc in eiuſmodi periculo ſuſpectam habiturum, ne nigrum calculũ pro albo ſubiiceret. Ariſtides in Pericle, ſimplici verbo dixit, ἐπιψηφίζειν, pro comprobare, eamque vocem tanquam Platonicam vſurpat.

Creta notare. Carbone notare.

AD hanc formam pertinent & illa: Creta notare. pro eo quod eſt, approbare, & Carbone notare, quod eſt, damnare. Propterea quod Pythagoras aiebat id, quod eſſet colore candido, ad boni naturã pertinere, quod atro mali. Vnde & felicia alba dicimus, infames nigros. M. Tullius in actione pro Cecinna de teſte Sexto Clodio Phormione: Nec minus niger, inquit, nec minus confidens, quam ille Terentianus Phormio. Et Horatius:

Hic niger eſt, hunc tu Romane caueto.

Idem in Sermonibus;

Sani, an creta, an carbone notandi.

Quem imitatus Perſius, ait in quinta Satyra:

Quęque ſequenda forent, & quę vitanda viciſſim,
Illa prius creta, mox hęc carbone notaſti.

Rurſum Horatius in Odis:

Creſſa neu careat pulchra dies nota.

Candidum calculum Creſſam notam appellat, qua veteres dies fortunatos ſignare conſueuerunt. Tametſi ſunt qui hoc loco pro Creſſa legunt Threſſa, quod hic mos fuiſſe perhibetur Thracibus. Ad hanc formam pertinet etiam illud, Vnione ſignare, quod ſępius apud auctores eſt, pro eo qđ eſt, inter felicia proſperaque numerare. Ductum à veterum ſuperſtitione, qui vnumquemque anni diem, miſſis totidem in vrnam, aut vt apud Scythas, in pharetram, calculis, ſignabant, quem arbitrabantur proſperum abiiſſe, candido calculo, aut creta: quem egregie felicem, vnione: cõtra, quem inauſpicatum, nigro lapillo notabant. Iuuenalis,

Hunc Macrine diem numera meliore lapillo.

Huius

Huius ſuperſtitionis meminit Plin. lib. 7. c. 40. Vana, inquiens, mortalitas, & ad circunſcribendam ſeipſam ingenioſa, computant more Thraciæ gentis, quæ calculos colore diſtinctos, pro experimento cuiuſque diei in vrna condit, ac ſupremo die ſeparatos dinumerat, atque ita de vnoquoq; pronuntiat. Quid quod iſte calculi candore illo laudatus dies originem mali habuit? hactenus Plin. Plutarchus in vita Periclis hiſtoriam refert ab his non abhorrentẽ, quã fortaſſis non ab re fuerit hic ipſius verbis adſcribere: Ὀκτὼ μέρη διελὼν τὸ πᾶν πλῆθος: ἐπεκλήρου, καὶ τῷ λαβόντι τὸν λευκὸν κύαμον εὐωχεῖσθαι καὶ σχολάζειν παρεῖχε, τῶν ἄλλων μαχομένων. διὸ καὶ φασὶ τοὺς ἐν εὐπαθείαις τισὶ γενομένους, λευκὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀπὸ τοῦ λευκοῦ κυάμου προσαγορεύειν. id eſt, Vniuerſam multitudinem partitus in octo partes ſortibus vtebatur, & cui contigiſſet alba faba, huic ceteris pugnantibus permittebat in conuiuiis atque otio agere: quapropter & aiunt eos, quibus res aliquæ ſuauiter ſuccedunt, eum diem album vocare, nimirum ab alba faba. Ad hanc viciniam pertinet, quod quæ pcipua ſunt, ea melioris notæ eſſe dicimus, veluti cum M. Tull. alicui ſalutem dici iubet de nota meliore, Triſtem notam dixit Liuius Deca. 1. lib. 4. Poſthumius nulla triſti nota eſt inſignitus. id eſt, nulla crudelitatis infamia aſperſus.

Calculum reducere.

CALCVLVM reducere, eſt mutare factum, cuius te pœniteat. Aut vertere conſilium rei non ſatis commode inſtitutæ. Nonius citat Ciceronem in Hortenſio. Itaq; tibi concedo, quod in duodecim ſcrupis olim, vt calculum reducas, ſi te alicuius dati pœniteat. Tranſlatum apparet, aut à ratiocinantibus, aut quod eſt vero propius, à ludo latrunculatio. In ſumma, prouerbii ſpeciem habent, quæcunq; à calculis fingũtur metaphoræ. Vt, ad calculos vocare, pro eo quod eſt, rationem inire & æſtimare. M. Tullius dialogo De amicitia: Hoc quidem eſt nimis exigue, & exiliter ad calculos vocare amicitiam, vt par ſit ratio datorum & acceptorum. Valer. Maxim. lib. 4. c. de liberalitate: Si ad calculos reuocetur, paruum vtpute ſeptem iugeribus, & hoc in Pupinia additis redactum: ſin animo prærogãtis, omni pecunia maius. Et ad calculos reuerti, eſt redire ad rationem, ac reſpectũ conſilii nuq; que. Cicero ad Atticum: Quare nunc ſaltem ad illos calculos reuertamur, quos tum abiecimus, vt non ſolum glorioſis conſiliis vtamur, ſed etiam paullo ſalubrioribus. Et in epiſtolis Plinianis, Mouere calculos, pro eo quod eſt, proponere rationes. Et ponere, inquit in vtraque parte calculos, id eſt, vtrinque rationes expendere: Et: Hic calculus accedat, id eſt, hoc momenti adiungatur. Neque quidquam prohibet eadem ratione dici, Decedere calculum, & Detrahere calculum.

Theta præfigere.

Θ præfigere, pro damnare. Perſius:

Et potis es vitio nigrum præfigere theta.

Auſonius in pædagogum liguritorem, carmine Choriambico:

Miſelle doctor & tibi ſit obſcœno,
Tuumque nomen theta ſectilis ſignet.

Sunt qui hoc ad figuram Græcanicæ litteræ referant, quod ea cordis humani transfixi ſpeciem quodammodo repræſentet, Sed vero ſimilius, quod ſcribit Aſconius Pædianus, olim in iudiciis ſortes, quæ mittebantur in vrnam, triplicem notam habere ſolere. A, C, Θ, quidem damnationis fuiſſe ſymbolum, T, abſolutionis, A ampliationis, id eſt, quotiens ſignificabant ſibi parũ adhuc liquere, ac denuo cauſam agi oportere.

Stellis ſignare, obelo notare.

Ἄστροις σημειοῦσθαι, ἢ ἄστροις τεκμαίρεσθαι, id eſt, Stellis notare. Euſtathius in 5. Odyſſeæ librum, admonet dictum de his, qui longam ac deſertam viam peragunt, adeo vt neceſſum habeant regionum ſitum, ſtellarum obſeruatione ſignare. Ductam autem eſſe metaphoram à nauigantibus, qui cum eouſque prouecti ſunt à terra, vt iam cælum vndique & vndique pontus, ſtellarum indicio curſum moderari ſolent, maxime Cynoſuræ, et Helices, teſte Arato ἐν φαινομένοις,

Οἱ τὴν μὲν κυνόσουραν ἐπίκλησιν καλέουσι,
Τὴν δ' ἑτέρην ἑλίκην. ἑλίκῃ γε μὲν ἄνδρες ἀχαιοὶ.
Εἰν ἁλὶ τεκμαίρονται ἵνα χρὴ νῆας ἀγινεῖν.
Τῇ δ' ἄρα φοίνικες πίσυνοι περόωσι θάλασσαν.
Ἀλλ' ἡ μὲν καθαρὴ καὶ ἐπὶ φράζασθαι ἑτοίμη.
Πολλὴ φαινομένη ἑλίκη πρώτης ἀπὸ νυκτὸς,
Ἡ δ' ἑτέρη ὀλίγη μὲν, ἀτὰρ ναύτῃσιν ἀρείων.

Μειοτέρη

Μειοτέρη γὰρ πᾶσα περιστρέφεται στροφάλιγγι,
Τῇ καὶ σιδόνιοι ἰθύντατα ναυτίλλονται.

Quorum carminum interpretationem adſcribamus ex manici Cæſaris interpretatione:

Hic Iouis altrices Helice, Cynoſuraque fulgent.
Dat Graiis Helice curſus maiorib' aſtris,
Phœnicas Cynoſura regit: ſed cādida tota,
Et liquido ſplendore Helice, nitet haud prius ulla,
Cum ſol Oceano fulgentia condidit ora,
Stella micat cælo ſepiē qua Creſia flāmis.
Certior eſt Cynoſura tamen ſulcantibus æquor,
Quippe breuis totā fido ſe cardine vertit,
Sidoniamque ratem nunquam ſpectata feſellit.

Et Aratum imitatus Ouidius, lib. de Triſtibus quatto:

Magna, minorque feræ, quarum regis altera Graias,
Altera Sidonias, vtraque ſicca rates.

Idem indicat Vergilius in quinto, de Palinuro loquens:

Talia dicta dabat, clauumque affixus, & hærens,
Nunquam amittebat, oculoſque ſub aſtra tenebat.

Idem alibi:

Cuncta notat tacito labentia ſydera cælo.

Conſimiliter Homerus cū alias, tū Odyſſeæ lib. ε.

Αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνιέντως
Ἥμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτε,
Πληϊάδας ἐσορῶντι, καὶ ὀψὲ δύοντα βοώτην.
Ἄρκτον θ' ἣν καὶ ἄμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν,
Ἥτ' αὐτοῦ στρέφεται καί τ' ὠρίωνα δοκεύει,
Οἴη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν ὠκεανοῖο. id eſt,

Ille quidem nauim arte regens, clauo aſſidet hærens,
Nec finit illapſo torpeſcere lumina ſomno,
Pleiadas, ſeroque recondentē ora Booten
Suſpectans, vrſamque alio cognomine plauſtrum,
Quæ fixa vſq; loco ſe circumflectit eodē,
Et nunquam Oceani liquidis aſpergitur vndis.

Vnde ἄστροις σημειοῦσθαι τὴν ὁδὸν videntur ii, qui notulis quibuſdam, & coniecturis arte deprehenſis, rem alioqui peruestigatu difficilem inquirunt, aut aſſequuntur: aut qui ſignis quibuſdam multo ante colligūt quid ſit euenturum. Poſtea deflexum eſt, vt ſtellas prænotare dicantur, qui quidpiam velut animaduertendum inſigniunt. Cui diuerſum ὀβελίζειν, id eſt, veru prænotato, quaſi iugulare, ac damnare. Tranſlatum ab Ariſtarcho, qui Homeri carmina in corpus redegit, atque in libros digeſſit, verſus nothos, hoc eſt, adulterinos & ſubdititios, qui nō viderentur ſapere venam illam Homericā, ὀβελίσκοις, id eſt, minutis verubus prænotatis damnans: contra, qui viderentur inſignes ac genuini, ἀστερίσκοις, ideſt, ſtellulis illuſtrās. Quin hoc ipſum Ariſtarchi cognomen in prouerbium abiit, quod is eum damnandi notulis probandiq; morē excogitarit. M. Tullius Attico: Totū hunc locum, quem in ariſtocratia ego varie meis orationibus, quarum tu Ariſtarchus es, ſoleo pingere, de flamma, de ferro, noſti illas ληκύθους, valde grauiter pertexuit. Atticum vocat ſuarum orationum Ariſtarchum, id eſt, cenſorem & emendatorē, quod illi mos fuerit, ſi quæ parum probaſſet in ſcriptis Ciceronis, ea ceris rubris notare. Quod quidem alibi declarat idem M. Tullius, libro ad Atticum 16. Quæ mihi florentia viſa ſunt tuo iudicio. Cerulas enim tuas miniatulas illas extimeſcebam. Idem ad Dolabellam: Profert alter, opinor duobus verſiculis expenſum. Alter Ariſtarchus hos ὀβελίζει. Ego tanquam criticus antiquus iudicaturus ſum. Item M. Varro de ling. Lati. Ariſtarchos appellat, criticos grāmaticos, qui de libris iudicant. Et Horat. Fiet Ariſtarchus. id eſt, caſtigator & expenſor alieni ſcripti. Et D. Hierony. ſubinde quempiā, ſui temporis Ariſtarchum vocat, quod arbitrio ſuo alia damnaret, alia probaret.

Notari vngui, & ſimilia.

AD eandem formam pertinent hæc quoq;. Notare vngui, quod ſoleat vngue ſignum apponi, vbi quid parum placet. Horatius dixit: Tranſuerſo calamo ſignum adponere, pro eo, quod eſt, damnare. In eundem ſenſum, Cenſoria virgula, legitur identidem apud diuum Hieronymum, pro caſtigandi notandique auctoritate. Item apud Quintilianum lib. Inſtit. 1. Quæ quidē ita ſunt ſeuere vſi veteres grammatici, vt non verſus modo cenſoria quadam virgula notare. A cenſoribus Romanis traductum, quorum

quorum partes erant notare ſi quid in moribus ciuitatis dignum emendatione indicaſſent, ac mulctam dicere. Eodem pertinēt ſpongia, lima, cælum, quæ in emendationis prouerbium abierunt. Spōgia deletur, quod non placet. Lima detrahitur atq; expolitur, quod redundat, quodq; incultum eſt. Cælo deformatur item, ac fingitur id, quod eſt rudius. Proinde in ſpongiam incubuiſſe dixit Auguſtus Aiacem ſuū, quē deleuerat. Et elimata dicuntur expolita. Et ſculpturam orationis, cultum dicunt.

Stylum vertere.

STYLVM vertere, eſt mutare quod ſcripſeris. Horatius in Sermonibus:

Sæpe ſtylum vertas.

Antiquitus in tabellis ceratis ſcriptitabāt ſtylo graphiario, cuius altera parte, nimirum acuta, per æquor cereum ducta literas exarabant, altera latiore rurſum oblitterabant quod exaraſſent. Hieronymus aduerſus Rufi. Quandiu non renuebam laudationem tuam, ſequebaris vt magiſtrū, fratrem & collegam vocabas, & catholicum in omnibus fatebaris. Poſtquā vero non agnoui laudes tuas, & me indignum tanti viri præconio iudicaui, vertis ſtylum, & omnia laudata prius, vituperas, de codē ore & dulce proferens & amarum. Hieronymus imitatus eſt Ciceronem, qui Verrinarū actionum 4. ſcribit in hunc modum: Timuit aliquando & commotus eſt: vertit ſtylum in tabulis ſuis, quo facto cauſam omnem euertit ſuam. Inuenias ut & ſtylum infigere, & ſtylo appetere, pro eo quod eſt, ſcriptis inſectari atque inuehi.

Omne tulit punctum. Omnium calculis.

OMNE tulit punctum, & cunctorum calculis, legimus pro eo, quod eſt omniū ſententia & comprobatione. Quorum prius tranſlatum eſt à cōſuetudine comitiorum, vbi tabella circumferri conſueuit, in qua puncto appoſito ſignificabant, cui candidatorum ſuffragarentur. Poſterius à iudiciorum ſortibus, de quibus paullo ſuperius meminimus. Horatius:

Omne tulit punctum, qui miſcuit vtile dulci.

Nam qui iucunda modo ſcribunt, iis duntaxat placent, qui voluptatē appetunt. Contra qui vtilia, ab iis tantū probātur, quibus vtilitas quæritur. At qui voluptatē cū vtilitate coniunxit, is omnium ſuffragio laudabitur. Idem in Epiſtolis:

Diſcedo Alcæus puncto illius, ille meo, quis?
Quis niſi Callimachus?

Item in epigrammate Choriambico, quod refertur à Porphyr.

Ciconiarum Rufus iſte conditor,
Hic eſt duobus elegantior Plancis.
Suffragiorum puncta non tulit ſeptem.

Ariſtides in Themiſtocle, ὁ κοινὴ ψῆφος Ἑλλήνων, id eſt, qui eſt communis Græcorum calculus; dixit pro eo quod erat, totius Græciæ cōſenſus. Cicero libro Tuſc. q. 2. Quæ flamma eſt, per quam non cucurrerunt, qui hæc olim punctis ſingulis colligebāt? Agit autem de magiſtratibus, qui ſingulorum ciuium ſuffragiis mandabantur. Apuleius Aſini ſui lib. 6. Certe calculo cunctorum, vtcunque mors ei fuerat deſtinata: id eſt, omnium ſuffragiis, ſententiiſque.

Cumani ſero ſapiunt.

Ὀψὲ οἱ Κυμαῖοι ἐνόησαν, id eſt, Serò ſapiunt Cumani. Id adagium refertur à Strabone Geographiæ li. 13. Putatq; eos vulgo male audiſſe, tāquam ſtupidos atq; inſulſos, ob hanc cām, quod ducentis annis portus vectigalia exegerint, hoc nomine, vt vrbē ædificarent, quæ dare tamen non deſierunt, cū iā vrbs eſſet extructa. Adiicit & aliā fabulā: Cumanos publica pecunia mutuo accepta, porticus conſtruxiſſe: deinde cū pecuniam eam ad diē præſcriptum non reddidiſſent, à deambulatione fuiſſe prohibitos. Aliquanto poſt cum ingens eſſet pluuia, creditores ludibrii cā præconem miſiſſe, qui publicaret edictū, vti Cumani porticus ſubirent. Atq; ita voce præconis admonitos ſubiiſſe: inde natū adagium, ſerò ſapere Cumanos, qui nō niſi moniti ſenſerint deſugiendam eſſe pluuiā. Notat & Stephanus, Cumā ac Lesbū male vulgo audiſſe ſtupiditatis nomine. Prouerbium autē non ſentit de Cuma Italiæ, ſed Aeolidis, quæ eadē dicta fuiſſet Amazonium & Phriconitis, aut, vt Herodotus lib. 1. Phriconis. Simillimum illi: Serò ſapiunt Phryges. Nihil enim vetat, quo minus dicatur et in illos qui non niſi ſuo malo docti parent recte monentibus.

Mala attrahens ad ſeſe, vt cæcias nubes.

Καὶ ἐφ' αὑτὸν ἕλκων ὡς καικίας νέφος, i. Sic mala

mala ſibiipſi, vt cæcias nubem attrahens. Verſus eſt ſenarius, prouerbio celebratus in eos, qui ſibiipſis litium, ac negotiorum materiam pariunt, accerſuntque. Ducta ſimilitudine ab eius venti natura, cui nomen cæcias, quẽ Plinius media inter aquilonem & exortum regione flare ſcribit, & vnum contra aliorum ſeptentrionalium ventorum naturam, nubes non pellere, ſed attrahere. Quin ipſius hæc ſunt verba: Vẽtorum, inquit, etiã frigidiſſimi ſunt, quos à ſeptentrione diximus ſpirare. Vicinus his corus. Hi & reliquos compeſcũt, & imbres abigunt. Humidi auſter & aphricus, & præcipue auſter Italiæ. Narrant & in Ponto cæciã in ſe trahere nubes. Hactenus Plinius. Ariſtoteles libro De mundo putat cæciam circa ortus æſtiuos flare, additque hunc à nonnullis eundem haberi cum illo, quem alii ἑλλησποντίαν nominant, flatque proximus argeſtæ. Quid autem in cauſa ſit, vt hic vẽtus nubes non more reliquorum à ſe propellat, ſed ad ſe vocet, Ariſtoteles in Meteorologis conatur oſtendere. Vel quod alius, inquid, ventus reflet aduerſus eodem tempore: vel quod hic è ſublimi cæli parte ſpirans, puta orientali, non tranſuerſus per terram feratur, ſed recuruata linea, propter reflexum, vnde exortus eſt, eò recurrit. Atque ita fit, vt nubes ad ſeſe cogat. Vnde idẽ in libro De mundo, cæciam inter eos ventos numerat, qui ἀνακαμψίπνοοι, id eſt, reſupinati flatus vocantur. In Problematis autẽ ſectione 26. duas huiuſce rei cauſas reddit. Alteram hanc eſſe putat, quòd eodem tempore reflet alius ventus cæciæ contrarius. Altera non diſſonat ab iis, quæ retulimus: nempe cæciam ſpirare ab eminentiore cæli regione, nimirum ab ea quæ vergit ad Orientem: hanc autem eſſe editiorem, quam occiduam, colligit ex magnitudine & altitudine maris occidentalis. Itaque fieri, vt cæcias occiduam regionem aduerſus inuadens, nubes contrahat, easque ſuo in ſe reflexu ad ſe trahat. Huius rei mentionem facit & Plutarchus in vita Sertorii, ſcribens hunc ducem, animaduerſa cæciæ natura, qui tum forte flabat, Cacitanos, aut, vt Græci codices habent, Characitanos hoſtes ad deditionem coegiſſe ad hunc modum: E regione ſpeluncarum, in quibus illi ſe continebãt, obiecit aggeres cinericios. Quibus incurſatione equitum concitatis, cæcias tã-

tum Pulueris in fauces ſpeluncarum deuexit, vt cum ferre non poſſent, ſeſe Sertorio in manus darent. Refertur adagium ab Aulo Gellio, lib. 2. ca. 22. idque ex Ariſtotele. Refertur & à Theophraſto, lib. De natura ventorum. Sed ab hoc atque item ab Ariſtotele refertur, vt videatur etiã in bonam partem dici poſſe. Ait enim, ἕλκων ἐφ' αὑτὸν τὸν πλοῦτον ὥσπερ ὁ καικίας νέφη. id eſt, Attrahens ad ſeſe diuitias, vt cæcias nubes. Plutarchus in cõmentario, cui titulus: Quo pacto quis poſſit ab inimicis iuuari: ὡς γὰρ ὁ καικίας τὰ νέφη, οὕτως καὶ ὁ φαῦλος βίος ἐφ' αὑτὸν ἕλκει τὰς λοιδορίας. i. Quemadmodum enim cæcias nubes, itidem improba vita probra ad ſeſe attrahit. Vſurpat idem in bonam partem in Præceptis politicis. Vnde de re quauis dici poſſe videtur in vtramlibet partem. Vt, Hic ad ſeſe eruditorũ hominum gregem attrahit, perinde vt cæcias nubes. Hic vndique pecunias attrahit ad ſeſe, quemadmodum cæcias nubes. Hunc omnes bonæ felicitates non aliter ſequuntur, quam cæcias nubes. Nuſquam abſunt iurgia, vbicunque hic adeſt, neque enim ſecus ad ſeſe lites attrahit, quàm cæcias nubes. Conſimiliter ad rẽ referri poteſt. Res eſt tumultuoſa ambitio, quippe inuidiam, ſimultatem, profuſionem atque id genus alia incommoda, non aliter attrahit ad ſeſe, quàm cæcias nubes. Modeſtia cunctorũ hominum beneuolẽtiam allicit ad ſeſe, itidem vt cæcias nubes.

Oleum in auricula ferre.

OLEVM in auricula ferre. Eſt apud Martialem. Quo loco non ſatisfacit interpres Domitius Chalderinus, vir alioqui probe doctus. Nam poeta taxare videtur hominẽ rigida ſupinaque aure, id quod etiam Græci notant, ἀν' οὖς ἔχων, ἀντὶ τοῦ ἄνω τὸ οὖς ἔχων. Sublimem & ſupinam aurem habens. Carmen Martialis eſt huiuſmodi.

Narratur quidam belle dixiſſe, Marulle:
Qui te ferre oleum dixit in auricula.

Porro vt in Problematibus ſcripſit Ariſtoteles, aures aqua infuſa offenduntur, oleo non item. Quin ſi forte aqua in aurem inciderit, oleo infuſo medemur, dum lubrica facta aure, aqua defluit. Proinde & vrinatores oleum auribus inſtillare conſueuerũt, quo minus aqua lædantur. Hinc itaque videtur natum adagium, nempe à geſtu eorum

rum, quibus eſt aliquit liquoris infuſum, quod ne effluat, aurem ſupinant, quaſi auerſantes ac faſtidientes audire. Neque tamen negauerimus poſſe referri ad aſſentatores, qui velut oleum in aurem inſtillant, dum iucunda loquuntur magis, quàm ſalutaria. Cui diuerſum eſt illud Perſianum:

Auriculas teneras mordaci radere vero.

Verũ cui placet hic ſenſus poſterior, in auriculã, accuſandi caſu legat oportet. Quod quoniam & prouerbii ſpeciem præ ſe gerit, & vulgo iactatum Martialis iudicat, non eſt prætereundum.

Quid ſi cælum ruat?

Τί δ᾽ οὐρανὸς ἐμπέσοι, id eſt, Quid ſi cælũ ruat? Ironia prouerbialis in eos, qui tutiſſimis etiam in rebus ridicule timent. Hoc vnde manarit, Ariſtoteles indicat libro τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ quinto ſcribens priſcis illis et rudibus mortalibus perſuaſum fuiſſe, cælum hoc, quod videbant imminere, Atlanticis humeris ſuſtineri. Quod ſi ille ſe ſubduxiſſet, fore vt è ſublimi in terram decideret. Idque nõ ſolum poetarum figmentis fuiſſe proditum, verum etiam à phyſicis nõnullis adfirmatum. Plutarchus in libello De facie, quæ apparet in orbe lunæ, citat Phœnacem quendam, qui metuerit ne luna decideret in terram, quíque commiſeratus ſit vicem eorum, qui lunæ forent ſubiecti, cuiuſmodi ſunt Aethiopes ac Taprobani, ſi tantum pondus in eos rueret: idem veritus de terra cæloque, niſi columnis Atlanticis fulcirentur. Theognis.

Ἐν μοι ἔπειτα πέσοι μέγας οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν
Χάλκεος, ἀνθρώπων δεῖμα παλαιγενέων. id eſt,
Deinde meo vaſtus capiti illabatur Olympus
Ferreus, antiqui quod metuere viri.

Terentius, ἐν ἑαυτὸν τιμωρουμένῳ: Quid ſi redeo ad illos, qui aiunt: Quid ſi nunc cælum ruat? Adluſit huc Horat. in Odis:

Si fractus illabatur orbis
Impauidum ferient ruinæ.

Vmbram ſuam metuere.

Τὴν αὐτοῦ σκιὰν φοβεῖσθαι, id eſt, Suam ipſius vmbram metuere, dicuntur, qui pueriliter trepidant, vbi nihil omnino ſit periculi. Tranſlatum vel ab his, qui forte conſpecta corporis ſui vmbra, ſubito expaueſcũt. Vel à melancholicis quibuſdã, qui auctore Ariſtotele, propter oculorum imbecillos ſpiritus, in aere proximo veluti ſuam quandam imaginem contemplantes, arbitrantur ſeſe ſuos videre manes. Socrates in Phædone Platonis. Tu vero tuam, quemadmodũ dici ſolet, metuẽs vmbram, id eſt, tibiipſi diffiſus. Qu. ad Ciceronem de Conſulatu petẽdo: Alter vero, quo, dii boni, ſplendore eſt. Primum nobilitate eadem, qua Catilina. Num maiore? Non: ſed virtute. Quamobrem, qui manium vmbram ſuam metuit, hunc negliges quidem. Quanquam is locus non vno modo erat deprauatus in codicibus. Plutarchus Sympoſiacorum problematum decade ſeptima, τὸ μὲν τῆς σκιᾶς ἀναινόμενος ὄνομα καὶ δυσχεραίνων, ἀληθῶς. σκιὰν δ᾽ ἔξει φοβεῖσθαι. id eſt, Qui vmbræ nomẽ refugiat, ac moleſte ferat, is vere vmbram videbitur formidare. Agit autẽ de vmbris ita vocatis, qui non ipſi vocati à conuiuatore, ſed vocatum ſequentes adeunt conuiuium.

Vel muſcas metuit prætervolitantes.

PROVERBIALIS eſſe videtur hyperbole, quam refert Ariſtoteles ſeptimo de rep. lib. ἀλλὰ δεδιὼς μὲν τὰς παραπετομένας μυίας, id eſt, Qui muſcas, inquiens, etiam prętervolitantes metuet. id eſt, quamuis friuola de cauſa. Idem ſimilem quandam commemorat in Moralium ſeptimo, loquens de iis, qui vſque adeo natura ſunt timidi, vt ẽt ſi ſorex obſtrepat, protinus expaueſcant.

Funem abrumpere nimium tendendo.

Ἀποῤῥαγήσεται τεινόμενον τὸ καλώδιον, id eſt, Abrumpetur tenſus funiculus. In eos dici ſolitum, qui dũ extrema experiuntur, alienant à ſe eos, cum quibus agunt, & vniuerſę rei iacturam faciunt, dum plus ſatis attenti ſunt ad lucrum. Lucianus in dialogo quodam, matrem lenam facit obiurgantem filiam, quod amatorem in cõuiuio nimis peruicaciter contempſerit: periculum autem eſſe, ne præter modum exacerbatus atque irritatus iuuenis amorem pariter, & commodum alio conuertat. καὶ ὅρα, inquit, μὴ κατὰ τὴν παροιμίαν ἀποῤῥήξωμεν πάνυ τείνουσαι τὸ καλώδιον. id eſt. Ac vide, ne iuxta prouerbium, abrumpamus, dum nimium tendimus, funiculum. Pindarus apud Plutarchum καὶ λύοντι τὸ τῶν δυσφόρων χαλινὸν μεριμνᾶν. id eſt, Atque intolerabilium curarum

rum funiculum ſoluenti. Quanquam hoc ab adagio non nihil eſt diuerſum, magisq; congruit cum illo, quod eſt apud Senecam in Epiſtolis ad Luciliũ, de explicanda carena negotiorum, atque adeo abrumpenda, ſi nequeat explicari. Prouerbium generaliter trahi poterit ad quemlibet conatum immodicum, & ob id in malum aliquod erũpentẽ. Nec abhorret Mimus ille Publian⁹:

Furor fit læſa ſæpius patientia.

Atque alter huic conſimilis, einſdem opinamur, etiam ſi Senecæ nomine feratur:

Bonus animus læſus, grauius multo iraſcitur.

In matellam immeiere.

Ἐς τὴν ἀμίδα ἐνουρεῖν, id eſt, In matellam immeiere. Cum ſordide tractantur, aut ad munus aliquod parum honeſtum adhibentur ii, qui non indigni videantur, vtpote ipſi ſordidi atque inhoneſti, quaſique ad contumelias ferendas facti. Lucianus de mercede ſeruientibus. Οὐδὲν γὰρ οὔτ' αὐτοὶ δεινὸν πάσχοιεν ἄν, οὔτ' ἐκεῖνοι ὑβρίζειν δοκεῖεν ἐς τὴν ἀμίδα φασὶν ἐνουροῦντες. id eſt, Itaq; nec hi quidquam indignum, aut acerbum patiantur, neque illi eos contumeliis afficere videantur, ſi, quod aiunt, in matellam immingant. Siquidem ad hunc vſum quaſi naſcitur matella. Ex aduerſo Martialis Baſſum quendam ioco taxat, qui in aureum vas incacaret, cum vitro biberet.

Ventris onus miſero, nec te pudet, excipis auro
Baſſe, bibis vitro, carius ergo cacas.

Riſus Ionicus.

Γέλως ἰωνικὸς, id eſt, Riſus Ionicus. In molles & voluptarios dicitur. Nam Ionum mollities perinde vt Sybaritarum faſtus in prouerbium abiit, quod alteri Græcorum, alteri Barbarorũ eſſent luxurioſiſſimi Athenæus libro Dipnoſophiſtarum duodecimo de luxu Ionum locutus, ait extare parœmiam auream, quæ mores eius gentis teſtificetur, hanc vt opinamur, intelligens. Idẽ libro 14. docet, ſaltationis genus olim fuiſſe laſciuum ac petulans, quod Ionicum diceretur. Valerius Maximus libro rerum memorabilium ſecundo, prodidit Ionas primos, vnguenti coronarumq́ue in conuiuio dandarum, & ſecundæ menſæ conſuetudinem haud parua luxuriȩ irritamenta reperiſſe. Maximus Tirius in diſſertatione, cui titulus: Quis ſit philoſophiæ finis, Crotoniates, inquit, Olympicum oleaſtrum adamat, Spartiates armaturam, venationes Cretenſis, luxum Sybarites, Ion choros. Hinc Horatius in Odis:

Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo.

laſciuas ſaltationes, & parum decoras geſticulationes ſignificans. Vnde & Apud Ariſtophanem ἰωνικῶς pro eo quod eſt, ἁβρῶς, id eſt, molliter, ac delicatè.

Riſus Megaricus.

Γέλως μεγαρικὸς, id eſt, Riſus Megariens, in eos dicendum, qui parum tempeſtiue iocãtur, quiq́ue, quod vetat Quintilianus, malunt aliquoties amicum, quàm dictum perdere. Aut quorum artes iam in contemptum abierunt, ſucceſſione maiorum artificum obſcuratæ. Neque male quadrabit in ſenes, qui ætate aliena, luſus quoſdam indecoros, ac voluptates iuueniles turpiter conſectantur. Nam Ionica comedia viguit ad tempus: Deinde in contemptum venit, irriſa ab Athenienſibus. De riſu intempeſtiuo celebratur & hic ſenarius:

Γέλως ἄκαιρος ἐν βροτοῖς δεινὸν κακὸν, id eſt,
Non in loco ridere pergraue eſt malum.

Riſus Chius.

Γέλως χῖος, id eſt, Riſus Chius, de molli laſciuoq́ue luſu. Quandoquidem & Chiorum mores taxauit vetus comœdia. Adagium commemoratur à Diogeniano.

Quidquid in buccam veneris.

QVIDQVID in buccam venerit, Quotiens libere quoſpiã acturo loqui ſignificamus, incircunſpecte, & quidquid forte fortuna in animum inciderit. Quemadmodũ apud fidos amiculos facere ſolemus, apud quos impune quiduis nugamur, atque effutimus. M. Tullius ad Atticum, libro 14. Aut ſi nihil erit, quod in buccam venerit ſcribes. Idem libro duodecimo, Quid cum corã ſumus, & garrimus quidquid in buccam venit? Recte torquebitur & in eos, qui temere atque incõſideratè loquuntur. perinde quaſi ſermo illis non in pectore naſcatur, ſed in faucibus.

Quidquid in linguam venerit.

HVIC plane Germanum eſt illud, quod

vſurpa

vſurpat Lucianus in libello, De ratioue cōſcribendi hiſtoriam, ἐπινοῦντες δὲ καὶ ἀναπλάττοντες, ὅττι κεν ἐπ᾽ ἀκαιρίμαν γλῶτταν φερὸν ἔλθῃ. i. Comminiſceutes affingenteſq;, quidquid verbi temere in linguā, vt ainnt, venerit. Plato dictum hoc libro de re publ. octauo citat ex Aeſchylo Tragico poeta. Vſurpauit & Athenæus libro Dipuoſophiſtarū quinto, κατὰ γὰρ τὸν ἅπαντα ποιητὴν, ὅττι κεν ἐπ᾽ ἀκαιρίμαν γλῶτταν ἔλθῃ. i. Iuxta poetam qui dixit: quidquid temere in linguam venerit. Hoc velut interpretans Iſocrates in oratione panathenaica, ὅμοιος ἂν εἶναι δόξαιμι τοῖς εἰκῇ, καὶ φορτικῶν, καὶ χύδην ὅτι ἂν ὑπέλθῃ λέγουσι. id eſt: Similis videbor iis, qui temere & arroganter, ac futiliter quidquid in mentem venerit loquuntur.

Momo ſatisfacere, & ſimilia.

Τῷ μώμῳ ἀρέσκειν, id eſt, Momo ſatisfacere. Prouerbialis eſt hyperbole. Heſiodus in Theogonia & Momi cuiuſdam meminit, quem ait, Nocte matre, Somno patre progenitum. Huic deo mos eſt, ipſum quidē nihil operis edere, ſed aliorum deorum opera curioſis oculis contemplari, & ſi quid eſt omiſſum, aut perperam factum, id ſumma cum libertate carpere. Nam μῶμος Græce reprehenſionem ſonat. Ariſtoteles De partibus animaliū lib. 3. meminit huius, qui naturam incuſarit, quod bobus cornua in capite, ac non in armis potius addiderit, videlicet quo vehementius poſſint ferire. Ad quod alluſiſſe videtur Lucianus, cum in ſecundo Verarum narrationum libro ſcribit ſe vidiſſe boues quoſdam, quibus cornua ineſſent, non in fronte, quemadmodum reliquis, ſed ſub oculis. Idq́ue ita viſum eſſe Momo. Huius idem Lucianus cum aliis compluribus locis meminit, tum in Dialogo de hęreſibus, huiuſmodi quandam de de eo fabulam refert. Mineruā, Neptunū, & Vulcanum de principatu artificii inter ſe contendiſſe. Et vt quiſq; artis ſuæ precipuum aliquod ſpecimen ederet. Neptunū taurum quendam finxiſſe, Mineruam domum excogitaſſe, Vulcanum hominē compoſuiſſe. Momus delectus arbiter certaminis & artis expenſor. Ille inſpecto vniuſcuiuſque opere, pręter alia, quæ in reliquorū operibus reprehendit, illud potiſſimum in hominis opificio notauit, quòd artifex nō in pectore feneſtras, aut hoſtiola quædam addidiſſet, quo perſpici poſſet quid in corde lateret, qđ illi ſpecioſum alioqui, multiſq; receſſibus ſinuoſum finxiſſet: Cuius fabulæ mentionem facit & Plato. Philoſtratus in epiſtola quadam ad vxorem, de Momo ſcribit in hanc ferme ſententiā: Hunc in Venere nihil alioqui quod reprehēderet inueniſſe, niſi quod ſandalium illius calūniabatur, vt ſtridulum, nimiſq; loquax, ac ſtrepitu moleſtum. Quod ſi Venus citra ſandalium inceſſiſſet, ita vt emerſit a mari, tota nuda, nullā omnino anſam carpendi Momus inueniſſet. Qui quidem deus tametſi nō perinde gratus eſt, atq; ceteri, propterea ꝙ pauci veram reprehenſionem libēter admittant, tamen haud ſcimus an vllus alius è maxima poeticorum deorum turba ſit vtilior. Quanquam nunc noſtri Ioues excluſo Momo ſolam Euterpen audiant, blanda ſalutaribus anteponentes. Hic igitur Momus varias adagiorum formas ſuppeditat. Vel cum Plato de repub. lib. 6. ſcribit, philoſophiæ ſtudiū eſſe eiuſmodi, vt ne à Momo quidem poſſit reprehendi. Vel cum Venus Lucianica iam itura in iudicium, negat ſe dubitaturam, etiam ſi Momus ipſe iudicaturus eſſet. Vel cū Cicero ſcribit ad Atticum, libro 5. Quod me maxime hortaris, & quod pluris eſt, quàm omnia, in quo laboras, vt etiam Ligurino Momo ſatisfaciam moriar, ſi quidquam fieri poterit elegantius. Ergo prouerbii ſpeciem habebūt omnes id genus formulæ. Haud dubitem tecum vel Momo iudice decertare. Inculpatior eſt eius viri vita, quam vt vel Momus ipſe poſſit carpere. Hāc faciem ne Momus quidē poſſit reprehēdere. Nec Momum iudicem recuſarim. Hæc vel Momo ipſi ſatisfaciant. Et ſi quæ fingi poſſunt conſimiles. Ad hanc formam pertinet illud Ouidianum de forma Adonidis:

Laudaret faciem liuor quoque.

Breuiter omnes id genus hyperbolæ prouerbii faciem obtinent, veluti Terentianū illud, Ipſa Salus ſi cupiat, ſeruare domum hāc nō poſſit. de familia deplorata. Itē de loco vehementer munito: Hanc arcem ne Mars quidem ipſe expugnarit. De homine præfracto ac pertinaci: Huius animum ne Vertumnus quidem ipſe vertit. De fœminā ſupra modum viroſa: Huius fœminæ libidinē ne Priapus quidē ipſe ſatiarit. De re nentiquam probabili: Iſtud ne Pitho

quidem ipſa perſuaſerit. De re tacitu difficili: Hoc ne Harpocrates quidem ipſe, aut Angerona continere queat. In tanto rerum ſtrepitu ne Somnus quidem ipſe ſomnum ceperit. De homine præter modum ſuſpicaci & diffidenti, Iſte ne Fidei quidem ipſi fidem habeat. Hic vel Argum fallat, de vehementer aſtuto. Hic miſerior eſt, quam vt ei vel ipſa inuidere poſſit inuidentia. Verum de his loquendi formulis admonuimus in operis huius initio.

Cœlo, ac terræ loqui.

QVI fruſtra vociferantur, cœlo ac terræ loqui dicuntur. Sic enim ſolent, qui diffidũt hominum præſidiis, exclamare, ò cœlum ò terra. Theognetus apud Athenæum libro tertio, ac rurſus libro decimo quinto,

Πεφιλοσόφηκας, γῇ καὶ οὐρανῷ λαλῶν,
Οἷς οὐδέν ἐστιν ἐπιμελὲς τῶν σῶν λόγων. id eſt,
Terræ loquens cœloq́; philoſophatus es,
Sed hiſce nulla eſt cura ſermonis tui.

Confine eſt illi, quod alibi retulimus, Vento loqueris.

In portu impingere.

EST apud Quintilianũ in Inſtitutionibus: in portu impingere, pro eo, quod eſt, ſtatim in ipſo operis ingreſſu peccare. Vſurpatur & à diuo Hieronymo in Apologia ſecunda aduerſus Ruffinum: Statim de portu egrediẽs, nauim impegi. Idem ad Pammachiũ: Egrediẽtes de portu ſtatim impegimus. Sũptum à nauigantibus, qui magno cum dedecore prius quàm portu exierint, nauim illidunt. In diuerſum ſenſum inflexit Papyrius Fabianus, referente Seneca in cõtrouerſiis: Nauim in portu mergis, de ſene, q luxuriari cœperat aliena ętate. Apte dicetur in omnes, qui negotio iam propemodum cum laude confecto, in extremo degenerant. Idem eſt apud Græcos, ἐν τῷ λιμένι προσκρούειν, id eſt, In portu impingere. Nilus quidam Græcus auctor ita refert, μὴ ἐπαίρου, μή πως τὸ ναυάγιον ἐν τῷ λιμένι γένηται, id eſt, Ne efferaris animo, ne forte naufragiũ tibi fiat in portu.

In limine deficere, aut offendere.

HVIC proximum ſit illud: In limine offendere, aut deficere. Tranſlatum ab iis, qui domum egreſſuri, ſtatim in limine pedem offendunt, prius quàm quidquam occeperint agere. Virgilius:

Cur indecores in limine primo Deficim'.

Id eſt, ſtatim, ac vix dum inito bello. Duriuſcule dixit Qu. Curtius libro ſexto: In ipſo limine victoriæ ſtamus: ꝑ eo qđ eſt, ꝓxima eſt victoria. Huic contrarium eſt, qđ in Epiſtolis ad Lucillium ſcribit Seneca: in ſummo deficit cliuo. Ducta tranſlatione ab iis, qui conſcenſo propemodum monte, tum delaſſantur, cum proximi ſunt cacumini.

Cantherius in porta.

CONFINE eſt ſuperioribus: Cantherius in porta. Natum à Sulpitio Galba quodam, cui cum prouinciam exituro, cantherius in porta cecidiſſet: Rideo, inquit, te cantheri in porta, cum tam longum iter ſis iturus, iam laſſum eſſe te, cum vix dum ſis ingreſſus. Quod dictum in prouerbiũ abiit. Refertur adagium à Feſto Pompeio in dictione: Riduculus atque is iudicat conuenire, cum quis in principio rei vix inchoatæ deficit animo. Quid autẽ ſit cantherius, dilucide exponit, nempe equus exectis teſtibus, vt hoc differat cantherius ab equo, quo maialis à verre, capus à gallo, ueruex ab ariete.

Citra puluerem.

Ἀκονιτὶ, id eſt, Citra puluerem. Græci dicunt contingere, quo quis facile, citraq́; negociũ potitur, tranſlatum vel ab Aphe, id eſt, à pulueris contactu, quo ſe ſpargebat in palæſtrico certamine congreſſurus: vel certe à puluere, quo non indecore ſordidari ſcripſit Horatius eos, qui certant Olympia, quiue bellum gerunt. Plinius libro trigeſimoquinto: Alcimachus Dioxippum, qui pancratio olympia citra pulueris tactum, quod vocant ἀκονιτὶ, vicit. Aulus Gellius libro quinto: Ouandi, inquit, cauſa eſt, cũ deditione repente facta, ſine puluere, vt dici ſolet, incruentaq́; victoria obuenit. Horatius in Epiſtolis:

Quis circum pagos & circum compita pugnax
Magna coronari contemnat olympia, cui ſpes,
Cui ſit conditio dulcis, ſine puluere, palmæ?

Inuenitur & ἀνιδρωτὶ, id eſt, citra ſudorem, & ἀναιμωτὶ, id eſt, citra ſanguinem.

Deſerta

Deſerta cauſa.

Ἐρήμη δίκη, id eſt, Deſerta cauſa, cum nemo re pugnat. Tranſlatum à iudiciis, vbi nonnun quam altera pars cedens tradit cauſam aduerſario. Itaque deſerta cauſa vincere, eſt vincere nullo contra pugnante. Lucianus in Ioue tragœdo: Ὡς τί τι ἄλλο, ἢ ἐξ ἐρήμης κρατεῖν ὤφθημεν ἂν ὁδόξομεν, id eſt: Itaq; quid aliud videbimur feciſſe, quam deſerta cauſa viciſſe? Idem in Toxaride: Καὶ τοσαύτας πόλεις ἐρήμην ὑπὸ σοῦ ἁλλῶναι. id eſt, Tot q; ciuitates, nullo defendente, abs te capi. Vſurpat & Socrates in apologia apud Platonem: ἐρήμην κατηγορεῖν τις ἀπολογουμένου οὐδενός. id eſt: Deſerta cauſa, nullo defendente accuſantes. Iureconſulti compoſita voce ἐρημοδίκια vocant. Ita Paulus, Pandect. lib. 4. tit. de minoribus, cap. & ſi ſine dolo. Item & in Eremodiciis ei ſubuenitur. Conſtat autem omnis ætatis hominibus reſtitutionem Eremodicii præſtari debere, ſi doceant ſe ex iuſta cauſa abſuiſſe. Rurſum libro 46. Titulo iudicatum ſolui. cap. quum quærebatur, Si interpoſita iudicatum ſolui ſtipulatione, quis reum non defenderet, poſtea ex Eremodicio ſententiam eſſet paſſus, an ob rem iudicatam clauſula cõmittatur, &c. Rurſum in codice libro tertio, Tit. de iudiciis, cap. properandum. Sin autem reus abſuerit, & ſimilis eius proceſſerit, requiſitio, quemadmodum pro perſona actoris ediximus, etiã abſente reo Eremodicium cõtrahatur. Hęc Iuſtinianus. Et igitur ἐρημοδίκιον, cum altera parte abſente fertur ſententia.

Citra arationem, citraq; ſementem.

QVAE citra noſtram operam caſu nobis eueniunt, ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα contingere dicunt Græci. Lucianus in Paraſito: Ὅτι δὴ μόνος κατὰ τὸν σοφὸν Ὅμηρον οὔτε φυτεύει χερσὶ φυτὸν, οὔτε ἀροῖ, ἀλλὰ τὰ ἄσπαρτα, καὶ τὰ ἀνήροτα πάντα νέμεται. i. Quod videlicet vnus iuxta egregium illum Homerum, Nec manibus plantat, nec arat, verum citra ſementem, citra arandi laborem fruitur omnibus. Idem in Rhetorum didaſcalo: Σοὶ δὲ ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα φυέσθω πάντα. id eſt: Tibi por ro citra ſeminandi arandiq; laborem prouenIant omnia, id eſt. citra ſtudium. Natum appa ret adagium à fabula inſularum fortunatarum, de quibus Horatius in Odis:

Reddit vbi Cererẽ tellus inarata quotãnis.

Et imputata floret vſque vinea.

Sumptum eſt autem, opinamur, ex Homero, qui Odyſſeæ lib. 9. Cyclopum terrã deſcribit ad hunc modum:

Κυκλώπων δ' ἐς γαῖαν ὑπερφιάλων ἀθεμίστων
Ἱκόμεθ', οἵ ῥα θεοῖσι πεποιθότες ἀθανάτοισιν
Οὔτε φυτεύουσι χερσὶ φυτὸν, οὔτ' ἀρόωσιν.
Ἀλλὰ τά γ' ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται
Πυροὶ καὶ κριθαὶ, ἠδ' ἄμπελοι αἵτε φέρουσιν
Οἶνον ἐριστάφυλον, καί σφιν Διὸς ὄμβρος ἀέξει. i.

Venimus in terram, quam magnanimi Cyclopes
Et legũ expertes habitant, hi numine freti
Diuũ, nec manibus terræ plantaria figũt,
Vomere nec ſegetem proſcindũt, quin ea cuncta,
Nulla ſemẽte, & nullo naſcuntur aratu
Ordea, frumentũ, pleniſq; onerat racemis
Vineta, & largis hæc Iuppiter imbribus auget.

Dormientis rete trahit.

Εὕδοντι κύρτος αἱρεῖ, id eſt, Dormienti rete capit. In eos, quibus citra conatum obtingũt ea, quæ cupiunt. Natum ex euẽtu, quod aliquando acciderit, vt dormientibus piſcatoribus piſces forte retibus inuoluti caperentur. Quidam ad Timotheum Imperatorẽ Athenienſium referunt, cui quod multa feliciter obtingerent magis commoditate fortunæ, quam ipſius opera, εὐτυχοῦς, id eſt, felicis cognomen inditum. In huius inuidiã pingebant nonnulli fortunam ad rete cogẽtem vrbes, illo iuxta dormiente. Quos ille ſic elluſit, auctore Plutarcho, vt diceret: Si huiuſmodi vrbes capio dormiens, quid me facturum arbitramini ſi vigilaro? Huc alluſit Terentius, cum ait in Adelphis: Quid credebas dormienti hæc tibi confecturos deos? Et illam ſine tua opera in cubiculum iri deductum domum? Non diſſimili forma dictum eſt apud T. Liuium libro ab urbe condita 7. Vnicum belli ducem, qui nihil agenti ſibi de cœlo deuolaturam in ſinũ victoriam cenſet. M. Tullius in Verrem actione vltima: Sed non idem mihi licet, quod iis, qui nobili genere nati ſunt, quibus omnia populi Romani beneficia dormientibus deferũtur. Quin & hodie vulgo dicitur in id genus homines, Fortunatior eſt, quam ſapientior. Et Eupolis comicus apud Athenæum

- Ὦ πόλις πόλις

Ὡς εὐτυχὴς εἶ μᾶλλον ἢ καλῶς φρονεῖς. id eſt,

- O ciuitas, o ciuitas

Vt tu quidē es felix magis, quàm prouida.

Congruunt quæ dicentur in prouerbio: Athenienſium inconſulta temeritas.

Cum mula pepererit.

ADAGIVM peruetuſtum, Cum mula pepererit, quoties ſignificamus aliquid nũquam futurum, aut adeo rarò ſolere accidere, vt improbum, ac ſtultum videatur ſperare. Ortum videri poteſt ex eo, quod refert Herodotus in Thalia. Cum Babyloniorum vrbs obſideretur à Dario, quidam Babylonius conuiciis inſectans Darium, atque exercitum: Quid, inquit, iſtic deſidetis Perſæ? Quin potius abſceditis, tunc expugnaturi nos, ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι, id eſt, cum mulæ pepererint: videlicet ratus id nullo vnquam tempore futurum, propterea quod natura ſteriles ſunt mulæ. At paulſo poſt euenit, vt Zopyro mula quæpiam pareret, quo quidem oſtento in ſpem capiendæ Babylonis erectus eſt, ac cępit. Huic ſimile quiddam refertur à Suetonio in vita Galbę Cæſaris. Huius auo procuranti fulgur, cũ aquila de manibus exta rapuiſſet, & in frugiferã quercum contuliſſet, ſummam, ſed ſerum imperium portandi familiæ, reſpõſum eſt. Atq; ille irridens: Sane, inquit, cũ mula pepererit. Quod omen ita arripuit Galba, vt eum poſtea res nouas molië tem, nihil æque confirmarit ac mulæ partus, ceteriſq;, vt obſcœnum oſtentum, horrentibus, ſolus pro lętiſſimo acciperet, memor ſacrificii, dictique auiti. Plinius lib. 8. cap. 44. de mularum ſterilitate ſcribit hunc in modum: Obſeruatum eſt è duobus diuerſis generibus nata, tertii generis fieri, & neutri parentum eſſe ſimilia. Eaque ipſa quæ ita nata ſunt, non gignere in omni animalium genere, idcirco mulas non parere. Huius rei cauſam adfert Alexander Aphrodiſeus, quod ſemina natura & habitu diuerſa, ſi commiſceantur, tertium quiddam ab vtroque diuerſum conficiunt, vimque ſimplicium prorſus amittũt: veluti ſi miſceas album nigro, abolitis vtriſque coloribus redditur fuſcus ab vtroque diuerſus, quem Græci λευκόφαιον appellant. Sed multo exactius de his Ariſtoteles lib. De generatione animalium ſecũdo, c. 6. refellens Democriti & Empedoclis rationes. Quanquam proditum eſt in annalibus Romanorum mulas peperiſſe ſępe, verum id prodigii loco habitum, vt eodem in loco, quem modo citauimus teſtatur Plinius. Theophraſtus vulgo parere in Cappadocia tradit. Ariſtoteles libro De natura animalium 1. c. 6. tradit mulas coire, ac gignere in Syria ſupra Phœnicem; ſed eſſe id animal ibi ſui generis, etiam ſi ſimile.

Ad Græcas Calendas.

HVIC affinem habet ſenſum, ad Græcas calendas, pro nunquã: propterea quod Græci non habent calendas more Latinorum, ſed νουμηνίας, id eſt, nouilunia. Atque ad lunæ recurſus Græci ſoluebant vſuras. Vnde Strepſiades in Nubibus Ariſtophanis, optat ſibi incantatricem quampiam, quæ carminibus ſuis efficiat, ne quando luna exoriatur: ſic enim fore, vt non reddat vſuras: quãquidem trapezitæ ad lunas, mutuam dant pecuniam, & lunis vſurę creſcunt. Huc itaque reſpexit Auguſtus, cum diceret ad Grecas calendas ſoluturos, quos nunquam redditurus mutuum ſignificabat. De quo in ipſius vita ſcribit Tranquillus ad hunc modum: Quotidiano ſermone quædam frequentius & notabiliter vſurpaſſe eum litteræ ipſius αὐτόγραφοι oſtentant, In quibus identidem, cum aliquos nunquam ſoluturos ſignificare vult, ad calendas Græcas ſoluturos ait. Huic ſimile eſt, quod nunc inter eruditos iactatur, Anno magno Platonis, quem exiſtimaut nunquam futurum.

Acceſſæi luna.

Ἀκεσσαίου σελήνη, id eſt, Acceſſæi luna. Dictum in comperendinatores, qui nouam ſubinde cauſam comminiſcuntur, quo negotiũ proferant: à nautæ cuiuſdam moribus ortum, cui Aceſſęo fuerit nomen. Is cum eſſet ignauus, ita pro rogare conſueuit nauigationem, vt ſe diceret lunam magis opportunam expectare. Nam Græci, præcipueq; ex his Lacedæmonii, quidquid eſſent terũ auſpicaturi, ſuperſtitioſe lunam obſeruabant. Id quod tacitè notat Euripidis, cum in Iphigenia in Aulide reſpondet Agamēnon, tum nuptturam filiam, vbi lunæ dexter circulus aduenerit, videlicet de plena luna ſentiens. Lucianus in libello de Aſtrologia, palam refert Lycurgum legem

inſtituiſſe Lacedæmoniis, ne prælium inirent ante plenilunium. In eam ſuperſtitionem iocatur Ariſtophanes: τῇ πανσελήνῳ. id eſt, plenilunio, ſero aut nunquam futurum ſignificans. Etenim cum Datis, & Artaphernes ductores Regis Perſarum, in Marathonem irrupiſſent, plenilunium obſeruabant, vt tum exirent in prælium. Ergo prius, quam illi venirent, Athenienſes bellum aggreſſi ſunt. Hiſtoriæ meminit Herodotus lib. 6. Inde quaſi prouerbio de cunctantibus, & quauis occaſione rem proferentibus, dicitur, ἐν τῇ πανσελήνῳ, id eſt, plenilunio. Adagium refertur à Diogeniano. De lunis Laconicis, & alibi nonnihil nobis dicetur.

Vbi per Harma fulgurarit.

Ὁπότ᾽ ἂν δι᾽ ἅρματος ἀστράπτῃ, id eſt, Vbi per Harma fulgurat. De iis, quę nimis cunctanter ac ſero, aut admodum raro fiunt: aut cũ nimis anxie ac ſuperſtitioſe captatur rei gerendæ opportunitas. Strabo li. geographiæ nono, vnde natum ſit adagium indicat, ſcribens vicum quempiam eſſe deſertum atq; infrequentem apud Mycaleſſum Bœotiæ, ſeu Mycaleſſum Tanagręi iuris, quẽ Harma, id eſt, currum nominant. Rurſum alterum ab hoc diuerſum, eiuſdem tamen nominis in Attica, quę quidem tribus ex Atticæ populo Tanagræ ſimilis, atque ob hãc ſimilitudinem nominis quoque communionem ſortitum. Ceterum Harma Bœotię ſic vocatum, quod Amphiarao excuſſo curru inanis in eum locum delatus ſit, vbi nunc ſacellum eius extat. Alii ferũt Adraſto fugiente, currum eius eo loco confractum fuiſſe, ipſum Arionis opera ſeruatum: hinc natam parœmiam, ὁπότε δι᾽ ἅρματος ἀστράπτει, id eſt, Vbi per harma fulgurat, videlicet Pythicis vatibus fulgur aliquod certum, quod ex eo loco veniret, obſeruantibus, eoq; viſo ſacra Delphos mittẽtibus. Obſeruabant autem ad menſes tres, ſingulis menſibus tres dies, noctesque totidem: idque è Iouis fulguralis foco, qui eſt in muro inter Pythium & Olympiũ. Hæc ferme Strabo. Vſum adagii Plutarchus palã indicat in Sympoſiacis: Οἱ μὲν, inquiẽs, σπανίως καὶ δι᾽ ἅρματος ὥς φασιν ἑστιῶντες, ἀναγκάζονται τὸν ὁπωσοῦν ἐπιτήδειον ἢ γνώριμον καταγράφειν. id eſt, Etenim qui raro & p Harma, vt aiunt, conuiuium exhibent, hi cogũtur vtcunque accommodum, ac notum deſcribere. Itaque de raris & incertis dici ſolitum videtur. Poterit & per iocum accommodari ad ea, quæ nunquam euentura credamus, quemadmodum aiunt, ad Græcas calendas.

Lydius lapis, ſiue Heraclius lapis.

Λίθος ἡρακλεία ἢ λίθος λυδή, id eſt, Heraclius, ſiue Lydius lapis. In eos dicitur, qui vehemẽter acri, exactoque iudicio ſunt. Refertur à Theophraſto lib. De natura lapidum. Ait enim lapidem quẽdam eſſe, qui Lydius ſeu Heraclius dicatur, qui attritu aurum atq; argentum cuiuſmodi ſit arguat. Hunc quidam Magnetem putant, velut Herculanũ, qui ferrum ad ſeſe trahit: vnde nomen & additum σιδηρῖτις: ſed ex Theophraſti verbis ſatis βάσανον ſignificari, quem Latini vocant indicem, in quem Battus ille paſtor apud Ouidium transfiguratus eſt, manente nimirum etiam num in lapide prodendi ſtudio. Nec Heraclium vocatum ab Hercule, ſed ab Heraclea Lydiæ ciuitate. De hoc meminit Plinius lib. 33. c. 8. his quidẽ verbis: Auri argentique mentionem comitatur lapis, quem coticulam appellant, quondam non ſolitus inueniri, niſi in flumine Tmolo, vt auctor eſt Theophraſtus, nunc vero paſſim, quem alii Heracleum, alii Lydium vocant. Sunt autem modici, quaternas vncias lõgitudinis, binasq; latitudinis non excedentes. Iis coticulis periti, cum è vena lima rapuerint experimentum, protinus dicunt, quantum auri ſit in ea, quantũ argenti, vel æris, ſcrupulari differentia, mirabili ratione non fallente. Huc alluſit Theocrit. in Aita:

Λυδίᾳ ἶσον ἔχων πέτρᾳ στόμα. id eſt,
Vt Lydo lapidi par os habeam.

Nimirum quo in variis oſculis optime iudicaret, cuius eſſent, ſic enim ineptiũt amãtes. Scholiaſtes putat hos lapides apud Lydos inueniri, & hinc prouerbium ortum. Et ne dubites, quin de indice loquatur, ſequitur,

- Χρυσὸν ὁποῖον.
Πεύθονται μὴ φαῦλον ἐτήτυμον ἀργυραμοιβοί.
Cuius ab aſſectu explorat menſarius aurũ
Sit ne probum.

Adagium accommodari poteſt vel ad perſõnam, vel ad rem. Ad perſonam hoc pacto: Tu ſcriptorum meorum optimus iudex, planeq;,

planeq́; quod dici ſolet, ἡρακλεία λίθος. Item hoc modo: In penſitandis ęſtimandisq́; ingeniis emunctiſſimæ naris, ac prorſum Lydius, vt aiunt, lapis. Ad rem tranſfertur hoc pacto: Adoleſcentium ingenia libertas aperit, viris cōmiſſum imperium, Lydius, quod aiunt, lapis eſt.

Amuſſis alba.

Λευκὴ στάθμη, id eſt, Alba amuſſi, hoc eſt, nullo delectu, ac citra diſcrimē. Aulus Gellius in Noctibus Atticis: Nanque illi omnes, & eorum maxime Græci, multa & varia lectitantes, in quas res cunque inciderant, alba, vt dicitur, linea ſine cura diſcriminis, ſolam copiam ſectati conuerrebant. Plutarchus in commentario, περὶ τῆς ἀδολεσχίας: Ἐστὶ μὲν οὖν ἀτεχνῶς, ἡ λευκὴ στάθμη πρὸς τοὺς λόγους ὁ ἀδολέσχος. id eſt: Eſt igitur plane alba linea erga ſermones garrulus, propterea qđ nullo delectu quauis de re q̄duis nugetur. Effertur & expreſſius adagium à nōnullis, Λευκῷ λίθῳ λευκὴ στάθμη, id eſt, In albo lapide alba linea. Dicitutq́ue vel in eos, qui nullo ſunt iudicio, vel in ſtupidos, vel in eos, q incertis probant, aut ſignificant incerta. Sophocles in Cidalione apud Suidam:

Τοῖς μὲν λόγοις τοῖς σοῖσιν οὐ τεκμαίρομαι,
Οὐ μᾶλλον, ἢ λευκῷ λίθῳ λευκὴ στάθμη. i.
Nihilo mihi plus indicat ſermo tuus,
Quàm lapide in albo ſignat alba linea.

Citatur à Nonio Marcello Lucilius lib. 30. ſed corrupte, vt opinamur. Qđ genus ſunt pleraq́; illius: Et amabat omnes. Nam diſcrimen non facit, neque ſignificat linea alba. Vſurpatur & à Platone in dialogo, cui titulus, Charmides, vbi Socrates ait, ſe erga formoſos adoleſcentes perinde eſſe, vt albā amuſſim in albo lapide, propterea ꝙ neque diſcerneret ſatis inter formas, & omnes ex ęquo amaret. Solet enim funiculus ille minio oblini, quo diſcrimen faciat, vnde & rubricam vocauit Perſius:

Ac ſi oculo rubricam dirigat vno.

Eadem per eadem.

Αὐτὰ δι' αὐτῶν, id eſt, Eadem per eadem. Refertur in collectaneis Diogeniani, de his, qui ſemper eadem inculcant, aut eadē aſſidue faciunt. Non diſſimile illi, quod alio reddidimus loco, ὁ Διὸς κόρινθος, id eſt, Iouis Corinthus. Poteſt & in eos torqueri, qui res nugaces nugaciter tractant, veluti ſi quis in auctorem indoctum indoctos ſcribat commentarios, aut in obſcœnum obſcœnos.

Ad amuſſim.

FREQVENS eſt apud auctores, ad amuſſim, examuſſim, examuſſatim, amuſſatum, pro eo quod eſt exquiſita diligentia, atque exactiſſima cura. Gellius lib. 1. c. 4. Ad hæc omnia ſcripta antiquiora tam curioſe ſpectabat, aut virtutes penſabat, aut vitia rimabatur, vt iudicium factum eſſe ad amuſſim diceres. Et Amuſſitata ꝓ examinatis apud Nonium. Tranſlatum à fabris lapidariis, aut lignariis, qui funiculo illo regulari, operis ęqualitatem explorant. Quanquam Feſtus in dictione examuſſim teſtať, amuſſim quibuſdam eſſe non lineam, neque regulam, ſed ferramentū quo fabri in poliendo vtātur. Perſius de poeta abſoluta carmina componente, quod modo citauimus:

Scit tendere verſum,
Non ſecus, inquit, ac ſi oculo rubricam dirigat vno,

Item in carmine de viro bono, quod Vergilio tribuunt:

Ne quid hiet, ne quid protuberet angulus, æquis
Partibus vt coeāt, ne quid deliret amuſſis.

Vſurpat idem Baſilius ad nepotes, cum iubet vnamquanq; diſciplinam ad finem felicitatis referre, perinde quaſi lapides, iuxta Doricum prouerbium, ad amuſſim dirigētes. Natum videri poteſt apud Homerum Odiſſeæ ε. cum loquitur de Vlyſſe nauem ſibi fabricante:

Ξέσσε δ' ἐπισταμένως, καὶ ἐπὶ στάθμην ἴθυνε. i.
Expoliit multa arte ſuperq́ue induxit amuſſim.

Rurſus Iliados ο.

Ἀλλ' ὥστε στάθμη δόρυ νήϊον ἐξιθύνει
Τέκτονος ἐν παλάμῃσι δαήμονος, ὅς ῥά τε πάσης
Εὖ εἰδῇ σοφίης ὑποθημοσύνῃσιν Ἀθήνης. id eſt,
Materiam veluti naualē exæquat amuſſis,
Ducta fabri docti digitis, qui calleat artē.
Quæcunque eſt, teneatq́ue probe, monitrice Minerua.

Eſt apud eundem & aliis aliquot locis.

Ad vnguem.

AD. Vnguem, eundem habet ſenſum. A marmorariis ſumpta metaphora, qui ſuperin-

per inducto vngui, commiſſuras explorant marmorum. Horatius:

Fonteius ad vnguem Factus homo. i. abſolutus. Idem in arte,

Carmen reprehendite, quod non
Multa dies, & multa litura coercuit, atq;
Perfectum decies nõ caſtigauit ad vnguẽ.

Vergilius ſecundo Georgicor. lib.

Nec ſecius omnis in vnguem
Arboribꝰ poſitis ſecto via limite quadret.

Perſius:

Vt per leue ſeueros
Effundat iunctura vngues.

Macrobius Saturnalium li. 1. Nec quiſquã alius tam futilis poſſet eſſe iudicii, qui Romani anni ſic ad vnguem, vt aiunt, emendatum ordinem non probaret. Ad conſimilẽ modum Græci quod exactum ſit, & impenſius accuratum, δι᾽ ὀνύχων vocant. Plutarchus de præceptis bonæ valetudinis: Ἡ μὲν οὖν ἀκριβὴς σφόδρα καὶ δι᾽ ὄνυχος λεγομένη δίαιτα. id eſt, Itaque vehementer exacta, quæ ad vnguem obſeruata dicitur victus ratio. & ἐξονυχίζειν, pro ἀκριβῶς ἐξετάζειν. Quam vocem vſurpat et Athenæus lib. 3. ἐξονυχεῖς δὲ πάντα τὰ προσανήκοντα τοῖς συνδιαλεγομένοις τὰς ἀκάνθας. id eſt, Porro ad vnguem exploras omnia, quæ congruunt iis, qui cum ſpinis diſputant.

Incudi reddere.

ELEGANTER Horatius incudi reddere dixit, pro eo quod eſt, refingere, ac mutare, corrigereque:

Et male tornatos incudi reddere verſus.

Conſimili forma dicunt recoquere. Quintilianus lib. 12. Sed præcipue tamen Apollonio Moloni, quem Romæ quoque audierat Rhodi rurſus reformandum, ac velut recoquendum dedit. Item Horatius:

Recoctus
Scriba ex quinqueuiro.

Lesbia regula.

LESBIA regula, dicitur quotiens præpoſtere, non ad rationem factum, ſed ratio ad factum accommodatur. Et cum lex moribꝰ applicatur, non mores ad legem emendantur: aut quotiens princeps ſe populi moribus accommodat, cum contra conueniat plebem ad principis arbitrium vitam inſtituere, ſi modo princeps ipſe ad honeſti regulam, ac ſcopum reſpiciat. Huius adagii mentionem facit Ariſtoteles quinto Moralium libro: Τῦ γὰρ ἀορίστυ ἀόριστος καὶ ὁ κανών, ὥσπερ καὶ τῆς λεσβίας οἰκοδομῆς ὁ μολύβδινος κανών. πρὸς γὰρ τὸ σχῆμα τῦ λίθυ μετακινεῖται, καὶ ὐ μένει ὁ κανών. id eſt, Siquidem infinitæ rei infinita item regula, quemadmodũ plumbea Lesbiæ ædificationis regula: ad lapidis enim figuram tranſmouetur, neque manet regula.

Indignus qui illi matellam porrigat.

HYPERBOLE prouerbialis eſt, de vehementer inæqualibus, ac ne vlla quidem ex parte conferendis. Martialis:

Diſpeream ſi tu Pyladi præſtare matellam
Dignus es, aut porcos paſcere Pirithoi.

Nam ſordidiſſimum obſequium eſt, micturienti matulam exhibere, quo qui ſit indignus, is videlicet nimium inferior videtur. Vnde diuus Hieronymus in epiſtola ad Nepotianum, inter ſordida, captatorum miniſteria hoc quoque commemorat. Ipſi, inquit, apponunt matulam, obſident lectũ. Plutarchus in apophthegmatis Laconicis refert, puerũ quendam Spartanum ab Antigono captum ac venditum, paruiſſe quidem emptori in omnibus, quæ non eſſent indecora ingenuis. Ceterum iuſſus adferre matulam detrectauit obſequium, addens, non ſeruiam: Surgente domino, puer, ſenties, inquit, quem emeris. ſimulq; conſcenſo tecto ſeſe præcipitem dedit. Extat & hodie vulgo tritiſſimus ſermo, Indignus eſt, qui illi calceos detrahat. Quin etiam negant eodem die nominandos, quos admodum inæquales volunt videri.

Scopæ diſſolutæ. Scopas diſſoluere.

HOMINES nihili, nulliusque prorſum conſilii, Cicero ſcopas diſſolutas nominat, ſcribens ad Atticum epiſtolarum lib. 7. his quidem verbis: Cæſarem vidi Minturnis ad 8. Calendas Februarias mane, cum abſurdiſſimis mandatis, non ad homines, ſed ſcopas diſſolutas, vt idipſum ille mihi videatur irridendi cauſa feciſſe. Idem in oratore perfecto, agens cõtra eos, qui numeros orationis contemnũt, ſcopas diſſoluere dixit, pro eo quod eſt, rem prorſus inutilem efficere. Nam ſcopæ colligatæ, & ſpeciem videntur habere qualemcunque, & ad verrendum pauimentum ſunt accommodatæ. Porrò ſi diſſolueris, nihil inutilius, nihil

inelegantius. Tulliana verba ſunt hæc: Sed ſi quos magis delectant ſoluta, ſequantur ea ſane: modo ſi quis Phidiæ clypeum diſſoluerit, collocationis vniuerſam ſpeciem ſuſtulerit, non ſingulorum operum venuſtatem: vt in Thucydide, orbem modo orationis deſidero, ornamenta comparent. Iſti autem cum diſſoluunt orationem, in qua nec res, nec verbum vllum eſt, niſi abiectũ, non clypeum, ſed vt in prouerbio eſt, etſi humilius dictum eſt, tamen conſimile eſt, ſcopas, vt ita dicam, mihi videnť diſſoluere.

Apertis tibijs.

Apertis tibiis, id eſt, clariore voce. Tranſlatum à tibicinibus, qui quædam obturatis tibiarum foraminibus, quaſique preſſiore ſono canunt, quædam apertis tibiis, acriore ſonitu. Quintilianus Inſtitutionum lib. 11. Illa vero iam pene apertis, vt aiunt, tibiis, qui quocunque inciderunt, veterem conſuetudinem fori, & priſtinum morem iudiciorum requirunt. Venuſtior erit metaphora, ſi quis dicať apertis tibiis inuehi in quempiam, id eſt, non clanculũ obtrectrare, ſed palam inſectari, lacerareque conuiciis: aut apertis tibiis laudes cuiuſpiam celebrare, id eſt, palam & magnifice. Fortaſſis ad hanc ſententiam pertinet ſenarius ille Græcus, quem citat Tullius in Epiſtolarum ad Atticum lib. 2. ex poeta neſcio quo: Cn. quidem, inquiens, noſter, plane iam quid cogitet neſcio:

Φυσᾷ γὰρ οὐ σμικροῖσιν αὐλίσκοις ἔτι. id eſt,
Neq; enim minutis iam ille ſpirat tibiis.

Videtur innuere, Pompeium ingentia ꝑmittere per legem Agrariam, & rem maximam moliri. Athenæus lib. 4. refert tibiarum genus, quas Anacreon ἡμιόπους appellar, cereris minores, ſonoque minus claro, quod ipſum indicat cognomen.

Quid opus erat longis canere tibijs.

Dion libro 1. huiuſmodi quoddam adagiũ refert, τί γάρ με ἔδει μακροῖς αὐλοῖς αὐλεῖν. i. Quorſum attinebat me longis tibiis canere? Idq; aiunt conuenire in eos, qui ſumpſiſſent inanem operam, aut ſumptum. Dictum ab Othone, qui poſt cæſum Galbam fecerat ſacrũ, in quo exta inauſpicatos exitus portendebant. Itaque pœnitens ſumptus & operæ fruſtra inſumptæ, fertur ita dixiſſe: τί με ἔδει μακροῖς αὐλοῖς αὐλεῖν; quæ verba deinde in vulgi fabulam abierunt. Olim in ſacris, longis tibiis cani ſolitum eſt, qui mos poſtea ſublatus, auctore Plutarcho. Meminit huius & Suetonius in vita Othonis: Poſtridie quoque, inquit, in augurando tempeſtate orta, grauiter prolapſum, identidem obmurmuraſſe: τί γάρ μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς, id eſt, Quid mihi cum longis tibiis? Quo quidem loco demiramur, quid commouerit quendam, non obſcuri nominis interpretem, vt reiectis Suetonii verbis velut adulterinis, Dionis ſupponenda putaret: quaſi vero nephas ſit, auctoribus eandem ſententiam diuerſis explicare formis, aut quaſi non elegantius etiam dixerit Suetonius quàm Dion.

Vtinam mihi contingant ea, quæ ſunt inter Corinthum, & Sicyonem.

Evstathivs enarrans Iliados ſecundum lib. ait hunc verſum olim prouerbio fuiſſe celebratum:

Εἴη μοι τὰ μεταξὺ Κορίνθου καὶ Σικυῶνος. id eſt,
Sit mihi quod Sicyonem interiacet atq; Corinthum.

Id inde venit in adagium, quod vrbs vtraque eſſet opulentiſſima, agrique longe feraciſſimi interiacerent. Ariſtophanes in Auibus, indicat ex oraculo natum:

Ἀλλ' ὅταν οἰκήσωσι λύκοι πολιαί τε κορῶναι
Ἐν ταὐτῷ τὸ μεταξὺ Κορίνθου καὶ Σικυῶνος. i.
Coturix cana, lupusq; vbi eadem ſede morantes.
Quod ſpatium Sicyonem dirimit, atque Corinthum.

Interpres adſcribit Aeſopo conſulenti de parandis opibus, ita reſponſum fuiſſe:

Εἰ τὸ μέσον κτήσαιο Κορίνθου καὶ Σικυῶνος. i.
Si teneas quod agri Sicyonem, interque Corinthum eſt.

Refertur & à Zenodoto, atque item Athenæo libro Dipnoſophiſtarum quinto, conueniet vbi quis optat ingentia. Poterit & per iocum torqueri in eum, qui quod aſſequi non poteſt, id uotis tamen quaſi ſomniat. Simili figura dictum eſt illud Theocriti in Ergatinis:

Αἴθε μοι ἦς ὅσσα Κροῖσόν ποκα φαντὶ πεπᾶσθαι. id eſt,
Quæ Crœſum tenuiſſe ferunt, vtinam ibi la mihi ſint.

Deum eſſe, Deum facere.

Hyperbolæ ſunt prouerbiales de ſingulari

gulari laude dignis. M. Tullius in Oratoris ſui lib. 2. In quo tu mihi, inquit, Deus eſſe videris: id eſt, ſingularis, ac ſummus. Terentius in Adelphis: Deum te facio: id eſt, ſummis laudibus effero. Inde natum, quod priſci mortales, ſi quem ob egregias, ac minime vulgares virtutes ſuſpiciebant, eum Deum, ac diis genitum aiebant. Id quod euenit Alexandro Magno, Scipioni Africano, Octauio Auguſto, cumque his aliis cõpluribus. Cui quidem rei Ariſtoteles adſtipulatur Moralium lib. 7. Hanc, inquiens, virtutem heroicam velut homine maiorẽ, & diuinitati proximã vocant. Hinc & Homerus Priamum de Hectore loquentem facit, ad hunc modum Iliados ω.

Οὐ δὲ ἐώκει
Ἀνδρός γε θνητοῦ πάϊς ἔμμεναι, ἀλλὰ θεοῖο, i.
Nec iam hominis ſane mortalis filius ille
Eſſe videbatur, ſed diuo ſemine natus.

Porrò Laconibus, vt idem teſtatur, peculiaris hic erat mos, vt cum vehemẽter quempiam admirarentur, diuum virum appellarent. Idem commemorat Socrates apud Platonem in Menone: καὶ οἱ λάκωνες ὅταν τινὰ ἐγκωμιάζωσι ἀγαθὸν ἄνδρα, θεῖος φασιν ἀνὴρ οὗτος. id eſt, Et Lacones quoties laudant aliquem virum bonum, diuinus, inquiunt, vir hic. Inde illa apud Homerum ſolennia: θεῷ ἴκελος καὶ θεοειδής, id eſt, Deo ſimilis, & diuina ſpecie. καὶ ἰσόθεος καὶ ζάθεος, id eſt, Deo par, & admodum diuinus. Contra, inſigni improbitate viros, belluas appellam⁹, idq; etiam vulgo tritiſſimũ eſt, Diuus Hieronymus ad Aurelium Auguſtinum ſcribens, per Ironiam torſit in quoſdam, non contentos communi hominum iudicio, ſed noua quædam deſiderantes, Deos illos appellãs. Quintilianus Inſtitutionum lib. 1. hominem omnibus numeris cõſummatum, vulgo mortalem Deum dici ſolitum indicat. Nam ſapientes, inquit, formantes eum, qui ſit futurus conſummatus vndiq; & vt dicunt mortalis quidã Deus, non modo cognitione cæleſtium, vel mortaliũ putaut inſtituendum, &c.

Sæpe etiam eſt holitor valde opportuna locutus.

AVLVS Gellius in Noctibus ſuis lib. 2. ca. 6. teſtatur hũc verſiculum olim prouerbio fuiſſe celebratum:

Πολλάκι καὶ κηπωρὸς ἀνὴρ μάλα καίριον εἶπε. i.
Sæpe etiam eſt holitor valde opportuna locutus.

Quo quidẽ admonemur, non eſſe faſtidiendam ſalutarem ſententiam propter auctoris humilitatem: nam fieri nonnunquã, vt aliquis infimæ ſortis ac notæ vir, aut minime doctus, dicat quiddam haudquaquam aſpernandum etiam ſummis viris. Huic reſpondet illud Cæcilianum apud Ciceronem in Tuſculanis quæſtionibus, Sæpe eſt etiam ſub pallio ſordido ſapientia. Neque diſſonat Plautinum illud in Captiui duo: Vt ſumma ſæpe ingenia in occulto latent. Porro quod ad Græcum attinet adagium, lectorem admonendum putauimus, hunc quidem ad modum in omnibus, quos adhuc viderim, Gellianis codicibus inueniri ſcriptum. Verum dum ſurſum ac deorſum in Græcis auctoribus oberramus, forte fortuna in collectaneis quibuſdam, nullũ quidem auctoris titulum præferentibus, ſed eiuſmodi tamen, vt aut Stobæi, aut certe ex hoc decerpta viderẽtur, huiuſmodi carmen inuenimus citatum ex Aeſchyli tragœdia, cui titulus: Phryges:

Πολλάκι τοι καὶ μωρὸς ἀνὴρ κατακαίριον εἶπε. i.
Sæpe etiã ſtultus fuit opportuna locutus.

Quæ ſententia totidem verbis etiam vulgo nunc dicitur, à viro ſtulto nõnunquam ſapiens dictum proficiſci. Reſpondet autem ad illam, quam ſuperius ex Euripide citauimus.

Μωρὰ γὰρ μωρὸς λέγει, id eſt,
Nam ſtulta ſtultus loquitur.

Etenim hoc tametſi vere dictum eſt, tamen fit nonnunquam, vt fatuus vel caſu, vel imprudens aliquid egregie dicat, & ad rem vehementer accommodatum. Id quod accidere ſępenumero videmus. Quid enim potuit vel ab homine ſalſiſſimo dici accommodatius, quàm quod narrat Suetonius dictum à quodam, qui mente parum constabat, in Pompeium & Iulium Cæſarem: Salue Rex, ſalue Regina. Cum Pompeius regni affectati laborat inuidia, Cæſarem rumor eſt, Nicomedi Regi vxoris vice fuiſſe.

Copiæ cornu.

Ἀμαλθείας κέρας, id eſt, Copiæ cornu. Cum affatim omnia ſupereſſe ſignificamus, copiæ cornu dicimus. Tranſlatum à peruetuſta fabula, q̃ varie narrantur apud auctores. Quidã ad hunc modum narrat: Rhea Ioue

enixa,

conixa, metu patris infantem in Creta occuluit nutriendũ à duabus nymphis, Adraſtea & Ida, Meliſſei filiabus. Hæ nutrierunt illum capræ cuiuſdam lacte, cuius nomen fuerit Amalthea: eam capram Iupiter iam adultus in ſydera retulit, vocaturq; à Græcis αἶξ οὐρανία, id eſt, capra cæleſtis. Huius alterum cornu nymphis nutricibus dedit, videlicet officii præmium, hanc addiiciens facultatẽ, vt quidquid optaſſent, id illis ex eo cornu largiter ſuppullularet: Ouidius Faſtorum lib. 5. paullo diuerſius fabulam narrat hoc pacto:

Nais Amalthea Cretæa nobilis Ida
Dicitur in ſyluis occuluiſſe Iouem.
Hic fuit hædorum mater formoſa duorũ,
Inter Dictæos conſpicienda greges,
Cornibus aeriis, atque in ſua terga recur-
uis,
Vbere, quod nutrix poſſet habere Iouis.
Lac dabat illa deo, ſed fregit in arbore cor
nu,
Truncaq́ue dimidia parte decoris erat.
Suſtulit hoc nymphe, cinxitque decenti-
bus herbis,
Et plenum pomis, ad Iouis ora tulit.
Ille vbi res cæli tenuit, ſolioque paterno
Sedit, & inuicto nil Ioue maius erat.
Sydera nutricem, nutricis fertile cornu
Fecit, quod dominæ nunc quoque nomen
habet.

Legimus & Herculem Aetolis donaſſe copiæ cornu, propter coercitum cornu fluminis Acheloi: quare regionem illam antea ſterilem, fertiliſſimam reddidit: cornu nimirum laborum duriciem ſignificante, frugibus feracitatem. Hunc igitur titulum Phocion quidam Peripateticus libro ſuo indidit, vt teſtatur Aulus Gellius. Plinius item oſtendit Græcos aliquod hanc inſcriptionem nimis arrogantem ſuis commentariis impoſuiſſe, tanquam nihil in eis non contineretur, & quiduis inde peti, atque accipi poſſit. Lucianus de mercede ſeruientibus, Καὶ ἕξεις τῆς ἀμαλθείας κέρας, καὶ ἀμέλξεις ὀρνίθων γάλα. id eſt, Et habebis copiæ cornu, & lac gallinaceum emulgebis. Philoſtratus Dionem ſophiſtam appellat ἀμαλθείας κέρας, velut omni genere virtutum expolitũ. Plautinus quidam ſeruus, epiſtolam quandam copiæ cornu vocat, quod plurimum ex ea commodorum capi poſſet. Aulus Gellius lib. 14. ca. 6. Et ſimul dat mihi librum grandi volumine, doctrinis omnigenis, vt ipſe dicebat, præſcatentẽ. Accipio cupidus & lubens, tanquam ſi copiæ cornu nactus eſſem. Apud Athenæum Philoxenus ſecundam menſam variis cupediis inſtructam, copiæ cornu vocat. Citatur à Suida carmẽ huiuſmodi,

Ἔνθ᾽ ἵνα μοι βίος ἐστὶν ἀμαλθείας κέρας αἰγός. i.
Capræ vbi Amalthææ præbet mihi pabu-
la cornu.

Carmen eſt heroicum. Effertur adagium hoc quoq; pacto, αἶξ οὐρανία, id eſt, capra cœleſtis. Comœdia vetus notat Polyagrũ quẽdam vxorem ad quæſtum proſtituentẽ, quã cœleſtem capram vocat, ob immenſum quæſtum, vt teſtatur Plutarchus in commentario de audiẽdis poetis, Εὐδαίμων πολύαγρος οὐρανίαν αἶγα τὴν τροφὸν τρέφων. id eſt. Fortunatus Polyager, id eſt, multorum agrorum poſſeſſor, cœleſtem capram opes adferentẽ alens. Idem alibi aduerſus Stoicos, ὁ δὲ τὴν στωικὴν λαβὼν ἀμάλθειαν. id eſt, At qui Stoicam acceperit Amaltheam, irridens paradoxa Stoicorum, qui ſuo ſapienti tribuũt vniuerſa, diuitias, libertatem, ſanitatẽ, regnũ. Horatius in Odis:

Beata pleno Copia cornu.

Lac gallinaceum.

Ὀρνίθων γάλα, id eſt, Gallinarum lac, eundem habet ſenſum. Dicitur enim in opulentos, & quibus quiduis rerum ſuppeditat. Aut de raris inuentu, atque ob id preciosis: vt ſit hyperbole ſignificans nihil omnino deeſſe. Plinius in præfatione hiſtoriæ mundi, irridens Græcorum delicioſas quaſdam & magnificas inſcriptiones: Cerion, inquit, inſcripſere, quod volebãt intelligi fauum, alii κέρας ἀμαλθείας, quod copiæ cornu, velut lactis gallinacei ſperare poſſis in volumine hauſtum. Ariſtophanes in Veſpis:

Ἐγὼ γὰρ οὐδ᾽ ἂν ὀρνίθων γάλα
Ἀντὶ τοῦ βίου λάβοιμ᾽ ἄν, οὗ με νῦν ἀποστερεῖς. i.
Non lac Hercle gallinaceum
Hacce pro vita capiam, quam mi adimis
in præſentia.

Euſtathius in quartum Odyſſeæ, citat hoc adagium ex Anaxagoræ fabula, cui titulus, αἰξ. Rurſum Ariſtophanes comicus in fabula, cui titulus, ὄρνιθες,

Δώσομεν ὑμῖν
Αὐτοῖς, παισὶ, παίδων παισὶν
Πλουθυγίειαν, εὐδαιμονίαν,

Bio-

Βίον, εἰρήνην, νεότητα, γέλωτα,
Χορούς, θαλίας, γάλα τ' ὀρνίθων,
Ὥστε παρέσται ὑμῖν κοπιᾶν
ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν, id eſt,

Dabimus vobis ipſis, filiis, filiorum filiis, opulentiam bonæ valetudinis, felicitatem, facultates, pacem, iuuentam, riſum, choros, feſta, lac gallinarum, vt ſitis præ bonorum copia laboraturi. Strabo Geographiæ libro 14. narrat de Samiorum agris, quod eſſent omnium rerum ampliter feraces, illud vulgo iactatum eſſe, quod lac etiã ferrent gallinaceum. Idem teſtatur hoc adagium apud Menandrum comicum inueniri. Athenæus libro Dipnoſophiſtarum nono, ex mediæ comœdiæ ſcriptore quopiam Mneſimacho, ſenarios hos adducit, καὶ τὸ λεγόμενον:

Σπανιώτερον πάρεστιν ὀρνίθων γάλα,
Καὶ φασιανὸς ἀπεστιγμένος καλῶς.

Id eſt, Et quod dicitur prouerbio,
Lac ſuppetit, res rara, gallinaceum, ac
Plumis reuulſis phaſianus ad probe.

Rurſum libro nono adducit ex Numenio,
Ἠδ' ὅπερ ὄρνιθος καλέεται γάλα. id eſt,
Atque quod gallinæ dicitur lac.

Idem libro tertio indicat, quibuſdam lac gallinaceum eſſe, album oui.

Non omnibus dormio.

NON omnibus dormire dicuntur, qui nõ omnibus inſeruiunt, neque per omnia gerunt morem. Tranſlatum putant à maritis quibuſdam nimis obſequentibus, qui vxores ſuas adulteris ſcientes produnt, ſomnũ interim inter pocula ſimulantes, vt adultero quod libet liceat. Quod genus obſequii notans Iuuenalis:

Doctus, inquit, ſpectare lacunar.
Doctus & ad calicẽ vigilanti ſtertere naſo.

Plutarchus in libro, cui titulum fecit, ἐρωτικῷ, fabulam ſuper hac re non illepidam narrat. Cũ Galba quiſpiam conuiuio Mecœnatem accepiſſet, ſentiretque iam è nutibus hominem inflammatum in vxorem ſuam, ſenſim demiſit caput, perinde quaſi dormiret. At cum interea famulus quiſpiã ad menſam accedens, vinum clam tolleret, ibi iam vigil & occulatus, Infelix, inquit, an neſciebas me ſoli Mecœnati dormire? Meminit huius adagii, & ad hunc quem dixi modum exponit Feſtus Pompeius, citans ex Lucilio, tractum oſtendens à Cæpio quodã, qui Pararencho dictus ſit, quod ſimularet dormientẽ, quo impunitius eius vxor mœcharetur: Idem indicat huius rei meminiſſe Lucilium. Vſurpat & M. Tull. libro familiarium epiſtolarum ſeptimo, Olim non omnibus dormio, ſed ego mi Galle, non omnibus ſeruio. Videtur indicare Cicero alterũ, puta, non omnibus dormio, vetus fuiſſe, alterum nempe, non omnibus inſeruio, nouum. Vtrunque certe prouerbiale, ſed prius illud pertinet ad conceſſionem iuris, hoc poſterius ad obſequiũ impendendum. Idem Tullius epiſtolarum ad Atticum lib. 13. Eſt bellum aliquẽ odiſſe libenter, & quemadmodum dicitur non omnibus ſeruire. Qui quidem locus nõ videtur carere mendo. Fortaſſe enim ſcriptũ erat, & quemadmodum non omnibus dormire, ita nõ omnibus ſeruire. Quin & hæc ipſa vox, ſeruire, non vacat metaphora, cũ dicimus, ſeruire ſcenæ, ſeruire tempori, ſeruire vitiis, ſeruire ingenio vxoris, ſeruire populo, ſeruire commodis priuatis, pro eo quod eſt, nihil nõ facere quo ſatisfacias.

Sardi venales.

Σαρδιανοὶ ὤνιοι, id eſt, Sardi venales. In eo libello, cui titulus eſt, De viris illuſtribus, quem alii Plinio nonnulli Suetonio tribuunt, vtriuſq; reclamãte ſtylo, huiuſmodi quoddam adagium refertur, Sardi venales, de negotio infinitæ prolixitatis atque inexplicabili. Idq; hinc eſſe ortũ tradunt, quod Tiberius Sempronius Gracchus, cum altero conſulatu Sardiniam domuiſſet, tantum ex ea captiuorum adduxit, vt longa venditione res in prouerbiũ abierit. Plutarchus in Problematis Romanorum, aliam adfert cauſam, nimirum olim inoleuiſſe morem apud Romanos ſolennem, vt qui ludos ederent in Capitolio, Sardos venales pronunciarent, prodiretq; puer quiſpiam, per ludibrium monili cinctus, quod bullam vocãt. Eum morem hinc ortum putat, quod Veientes Hetruſcorum populi, multum temporis cum Romulo bellũ geſſiſſent, quodq; horum vrbem poſtremam Romulus expugnaſſet. Etiam ſi T. Liuius lib. 1. narrat, victos quidem à Romulo Veientes, ſed tamẽ victorem ab vrbe munita abſtinuiſſe. Vnde & regem ipſum, & cũ hoc captiuos quàm plurimos Romam deductos, venales pronũciauit. Porro cum Lydi ab initio fuerint

Hetruſci,

Hetruſci, quemadmodum teſtatur & Herodotus lib. 1. Lydorum autem caput erat Sardis, inde factum, vt Hetruſcos Sardorũ nomine pronunciarit venales. Refert eadẽ Plutarchus in vita Romuli, licet aliquanto diuerſius. Debellatis Veiis captus eſt illorum dux, qui cum eſſet prouectæ ętatis, viſus eſt rem imprudentius geſſiſſe quam pro ętate. Vnde mos inoleuit, vt quoties Romani ob partam victoriam immolarẽt victimam, ſenem purpura indutum per forum in Capitolium inducerent, bullaque ad collum appenſa, quod tum erat puerorũ inſigne, præco Sardianos venales pronunciaret. Hetruriæ caput Veii ſunt, & Hetruſci Sardianorum coloni putãtur. Vſus eſt hoc adagio M. Tullius libro Epiſtolarum familiarium 7. ad Gallum: Habes, inquit, Sardos venales, alium alio nequiorem. Sentit Cicero de contemptis & improbis: &, ni fallimur, patria quoque Sardis. Nam ita ſcribit paullo ante hunc locum: Id ego in lucris pono, non ferre hominem peſtilentiorem patria ſua.

Daſypus carnes deſiderat.

Δασύπους κρεῶν ἐπιθυμεῖ, id eſt, Daſypus carnes deſiderat. Dicitur in eos, qui ea requirunt ab aliis, quæ ipſis affatim ſunt domi. Et enim Daſypus de genere leporum. Lepus autem, vt auctor eſt Plinius lib. 8. cap. 55. animal eſt innocuum, eſculentum & fœcundum, omniũ prædæ naſcens. Solus præter daſypodem ſuperfœtat, aliud educans, aliud in vtero pilis veſtitum, aliud implume, aliud inchoato gerens partu. Dictus eſt autem daſypus à pedibus hirſutis, ac villoſis.

Tute lepus es, & pulpamentum quæris.

SVNT qui exiſtiment cum proximo idem eſſe, quod legitur in Eunucho Terentiana: Tute lepus es, & pulpamentum quæris? Dictum eſt autem à milite glorioſo in adoleſcentem Rhodium, qui ſcorto ſuo adludebat, ipſe ea ętate, qua ſcorti vicibus fungi poſſet. Donatus allegoriam variis modis exponit, indicans prouerbium hoc in molles conuenire, propterea quod lepus à poſteriore parte, hoc eſt, à lumbis & clunibus pulpamentum de ſe præbeat, eaque corporis parte lautiſſimus ſit: vel quod eum canes, amatorum inſtar, ſequantur: vel quod

lepus à Phyſicis dicat incerti ſexus, modo mas, modo fœmina. Quæ commenta frigidiora videntur. Flauius Vopiſcus in Numeriano Imperatore, ſcribit adagium Terentianum, Liuii eſſe Andronici vetuſtiſſimi Romanorum comici.

Vno faſce complecti.

VNO faſce complecti, legitur apud eundẽ Plinium, pro eo quod eſt, eadem opera, & coniunctim agere, non ſeparatim. verebamur, inquit, ne nos dies, ne nox, ne latera deficerent, ſi tot crimina, tot reos vno velut faſce cõplecteremur. Tranſlatum eſt ab iis, qui res multas ſimul colligant, quo commodius geſtari queant. Id Græci dicũt συλλήβδην id eſt, comprehenſum.

Salem & menſam ne prætereas.

Ἅλα καὶ τράπεζαν μὴ παραβαίνειν, id eſt, Salem & menſam ne prætereas. Ne negligas amiculorum conſuetudinem aut ne violes amicitiæ iura. Nam his rebus olim conciliabantur amici, & familiares antiquitus mutua inter ſeſe cõuiuia actitabãt, Quemadmodum reſtatur etiã Diogenes Laertius in vita Pythagoræ. Et adſtipulatur Theocritus in Hyla:

Οἱ μίαν ἄμφω ἑταῖροι ἀεὶ δαίνυντο τράπεζαν. id eſt,
Qui ad menſam ſemper eandem
Cœnabant ambo fidi nimirum vt amici.

Loquens de Hercule ac Telamone. Tum Euripidis Hecuba, Polymneſtoris exaggerans facinus, hoſpitalis etiam menſę facit mentionem:

Κοινῆς τραπέζης πολλάκις τυχὼν ἐμοί. id eſt,
Menſa receptus ſępe communi mihi.

Inde eſt, quod, vt docet apud eundem Laertium Alexander in commentariis Pythagoricis, Pythagoras vetabat frangi panem, videlicet ne diſſecaretur, quod amicos copularet. Idem cenſuit ſalem potiſſimum in menſa apponendum, quod ęquitatis, ac iuſtitię nos admoneat, vt quod & ſeruet, tueaturque quidquid occuparit, & ex liquidiſſimis rebus aqua marique fiat. Origenes aduerſus Celſum lib. 2. Parium quempiã Iambographum adducit, qui Lycomãtem inſectatus ſit, quod ſalem ac menſam eſſet prætergreſſus. Certe apud Macedones patrio ritu fœdus, quod ſanctiſſimum vellent haberi, ſic inibant, vt panem gladio diui-ſum

ſum vterque libaret. Auctor Q. Curtius libro octauo.

Baceli ſimilis.

Γυιλῷ βακήλῳ, καὶ βάκηλος εἶ, i. Bacelo ſimilis, & Bacelus es. In cinędos ac parum viros dictum, aut in magnos quidem corpore, ſed animo ſtupidos. Tractum à forma moribusque Baceli cuiuſdam. Ait Suidas Bacelum proprie ſignificare eũ, qui ſit exectus, eoque in molles dici, quod hoc morbo potiſſimum laboret illud hominum genus. Antiphanes in Caribus, Bacelum quempiam taxat apud Athenæum lib. 4.

Οὐχ ὁρᾷς ὀρχύμενον
Ταῖς χερσὶ τὸν βάκηλον, οὐδ' αἰσχύνεται: id eſt,
An Bacelum non vides,
Manibus ſuis ſic ſaltitantem, nec pudet?

Meminit huius Suetonius in vita Auguſti, ſcribens eum peculiari vocabulo, Bacelum pro ſtulto aſſidue ſolitum dicere, quanquã in vulgatis codicibus Baceolus ſcriptũ eſt, Hermolaus exiſtimat & apud Quintilianũ recte pro Bagoa, Bacelum legi poſſe. Verba Fabii ſunt hæc: At vero ſtatuarũ artifices, pictoreſque clariſſimi, cum corpora ſpecioſiſſima pingendo fingendove effingere cuperent, nunquam tamen in hunc inciderunt errorem, vt Bagoam, aut Megabyſum aliquem in exemplum operis aſſumerent ſibi. Verum non videtur, cur Fabiana ſcriptura mutanda ſit, cum βαγώας barbara lingua ſignificet Eunuchum, quo nomine Lucianus philoſophum quendã inducit, qui vultu corporiſque figura eunuchum præ ſe ferret. Quin & Ouidius de Amoribus, ſeruum puellæ cuſtodem Bagoũ appellat:
Quem penes eſt dominam ſeruandi cura Bagoe.

Batalus es.

Βάταλος εἶ, id eſt, Batalus es. Olim in effœminatos per contumeliam dicebatur. Plutarchus oſtendit id cognominis Demoſtheni puero inditum fuiſſe, & ab inimicis probro obiectũ. Porrò cognominis huius idẽ varias adfert rationes: vel q̃d Batalus quiſpiã fuerit tibicen, mollis & effœminatus, qui muliebribus ſandaliis primum omnium in ſcenam prodierit, ac muſicam, vt ita dixerimus, cuirarit: vel quod poetæ cuidam obſcœno nomen fuerit Batalo: vel quod apud Atticos Batalus appellata ſit ea pars corporis, quæ verecunde nominari non poteſt. Meminit huius rei Libanius, Idem nempe Demoſthenes iam prouecta ætate, ſimili contumelia dictus eſt Argas: ſiue q̃d hoc nomine fuerit quiſpiam malarum auctor legum: ſiue quod, vt exiſtimat Suidas, ſerpentis genus ſit Argas. Dicunt iidẽ Græci βατταλίζεσθαι, pro eo quod eſt, turpiter, atque effœminate viuere.

Bene plauſtrum perculit.

RVSTICORVM prouerbium eſt, Bene plauſtrum perculit. Apparet dici ſolitum in eos, qui quempiam impellunt, quo ſuapte ſponte iam propendebat. Tranſlatũ à plauſtris onuſtis, quæ quò exonerentur, ſolent euerti. Fit autem id commodius in eam partem, in quam propter ſolum decliuius inclinant. Donatus indicauit hoc adagiũ exponens in Eunucho hæc Parmenonis verba: Perculeris iam tu me? Ab hac ſententia non abhorret Plautinum illud in Curculione: Qui monet, quaſi adiuuat. Verba ſunt lenonis, qui libentius ſit mutaturus fidem, admonitus à trapezita, quod tamen vel citra monitorem erat facturus. Idem eleganter expreſſit Sophocles apud Plutarchũ in vita Artaxerxis:

Ταχεῖα πειθὼ τῶν κακῶν ὁδοιπορεῖ. id eſt,
Rerum malarum facilis eſt perſuaſio.

Pleriq; ue ad deteriora procliues ſunt.

In Care periculum.

Ἐν καρὶ τὸν κίνδυνον, id eſt, In Care periculum, ſubaudi, facito, hoc eſt, in homine, aut re viliore, fac periculoſam experientiam, in qua ſi parum feliciter ceſſerit, non multum ſit diſpendii capiendum. Huic adagio Carum mores fecere locum. Hic populus eſt, vt auctor eſt Mela Pomponius, incertæ originis, vt quos alii αὐτόχθονας, id eſt, indigenas, nonnulli Pelaſgos, alii Curetes exiſtiment, gens vſque adeo armorum pugnæque amans, vt aliena etiam bella mercede conducti ſoliti ſint agere. Vnde Theocritus in Encomio Ptolomæi:

φιλοπτολέμοις τε κάρεσσι dixit. id eſt,
Bellandique auidis Caribus.

Item Herodotus in Euterpe, oſtendit Cares barbaro ſeruilique fuiſſe ingenio, & ad quiduis malorum ferendum paratos, mercede propoſita. Id quod indicat & Ariſtophanes in Auibus, Εἰ δ' ἐστὶ δοῦλος καὶ κάρ. id eſt,

id eſt, Quod ſi ſeruus eſt & Car. Sttabo lib. Geographiæ 14. narrat Cares tota quondã ertaſſe Græcia, paſſimq; ſtipendiis meruiſſe. Ceterum in rebus bellicis vſqueadeo præcelluiſſe, vt paſſim apud poetas arma bellica Carica nominentur, quemadmodũ Anacreon Caricã loricam, Alcæus Caricam criſtã dixit, ad quam adludit Ariſtophanes in Auibus. Suidas ſcribit, Cares primos mortalium mercede militaſſe, vt qui vitam ſuã vilem haberent. Hos igitur, qui conduxerant primos in acie collocare conſueuerãt, vt primos hoſtium impetus ſuo exciperẽt periculo, aut vbi fortuna belli difficillima videretur, illic obiiciebantur. Perſæ ſua lingua κάρδακας appellabant, qui rapto viuebant. Catum laudem his temporibus æmulari videntur Eluetii, gens bello nata, ſimplex alioqui, ac minime malum hominũ genus, planeq; dignum, vt quidẽ ſentimus, quod hac quoq; nota vacaret, & in litteris, & in ceteris honeſtis ſtudiis egregie valeturum, ſi relictis bellis huc animum appellerent. Vſurpat hoc adagium Socrates apud Platonem in Euthydemo, iubens in ſe potius fieri periculum transformationis, velut in homuncione Care, quem ſi perdas, non admodũ grauis ſit iactura. Εἰ δὲ ὑμεῖς οἱ νέοι φοβεῖσθε, ὥσπερ ἐν Καρὶ ἐν ἐμοὶ ἔστω ὁ κίνδυνος. ὡς ἐγὼ ἐπειδὴ καὶ πρεσβύτης εἰμὶ παρακινδυνεύειν ἕτοιμος, καὶ παραδίδωμι ἐμαυτὸν Διονυσοδώρῳ τούτῳ ὥσπερ τῇ Μηδείᾳ τῇ Κόλχῳ. ἀπολλύτω με. καὶ εἰ μὲν βούλεται, ἑψέτω. εἰ δ' ὅ, τι βούλεται τοῦτο ποιείτω, μόνον χρηστὸν ἀποφηνάτω. id eſt, Quod ſi timetis vos iuuenes, in me tanquam in Care fiat periculum. Nam & ipſe qñquidem ſenex ſum, paratus ſum ſubire periculum, meq; ipſum trado huic Dionyſodoro, quaſi Medeæ Colchicæ. perdat me, & ſi velit in lebete coquat me. Sin minus, quidquid voluerit, id faciat, tãtum vt me reddat probũ. Idem in Lachete huc reſpexit, cum ait: Cogitandum eſſe iis, qui primum docere incipiunt, & artis ſuæ periculum cum magno iuuenum periculo faciunt, nõ Carem quempiam mercenariũ, ſed ciuium liberos in diſcrimen adduci. Et hunc imitatus Ariſtides in oratione Panathenaica, ἐν δὲ τῷ Καρί, καὶ οὐκ ἐν τοῖς ἑαυτῶν σώμασι τὰς πείρας ποιούμενοι. id eſt, In Care vero, nõ in ſuis ipſorum corporibus facientes periculum. Vſus eſt eodem M. Tullius in actione pro L. Flacco: Quid, inquit, de tota Caria? nonne hoc veſtra voce vulgatũ eſt, Si quid cum periculo experiri velis, in Caria potiſſimum eſſe faciendum? Quem quidem locum apparet eſſe vitiatum, & in Care legendum eſſe, non in Caria. Huic diuerſum eſt illud, Aureo piſcati hamo: qđ alibi reddemus.

In dolio figularem artem diſcere.

ITEM illud, ἐν πίθῳ τὴν κεραμείαν μανθάνειν, id eſt, In dolio figulariam artem diſcere. De iis, qui protinus maximis in rebus artificii ſui capiunt experimentum, cum paullatim à minutis ad ſumma proficiſci conueniat. Neque enim figulus ſtatim à dolio, id eſt, vaſe maximo artem auſpicatur, ſed à puſillis quibuſdam vaſculis, in quibus non ſit graue diſpendium, ſi quid ſecus accidat. In hanc ferme ſententiam vſurpat Plato in Lachete: Σκοπεῖν χρὴ μὴ οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ὑμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύηται, ἀλλ' ἐν τοῖς ὑέσι τε καὶ ἐν τοῖς τῶν φίλων παισί, καὶ ἀτεχνῶς τὸ λεγόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν ὑμῖν συμβαίνῃ ἐν πίθῳ ἡ κεραμεία. id eſt, Conſiderare oportet, ne hoc periculum nobis fiat, non in Care, ſed in filiis ſimul atque amicorum liberis, ac plane contingat, quod prouerbio dicitur, in dolio figulina. Dicæarchus ad aliam ſententiam torquet prouerbium, vt admoneat vnumquemque artificem in ſuis negotiis exerceri oportere, velut aurigam in ducendis curribus, nauclerum in gubernanda naui, medicum in curandis morbis. Tanquã abſurdum ſit, figulum in aurigatione verſari, re videlicet aliena, ac non magis in dolio. Atque ita huc pertinebit illa ſentẽtia: Quã quiſq; nouit artẽ, in hac ſe exerceat. Et Horatianum illud in Epiſtolis:

Nauim agere ignarus nauis timet, abrotanum ægro
Non audet niſi qui didicit dare. quod medicorum eſt.
Promittunt medici, tractãt fabrilia fabri.
Scribim' indocti, doctiq; poemata paſſim.

Sic propemodũ vſurpat Gregorius Theologus in Apologia De fuga: ὡς τό γε παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρεῖν, πρὶν αὐτοὺς ἱκανῶς παιδευθῆναι, καὶ ἐν πίθῳ τὴν κεραμείαν τὸ δὴ λεγόμενον, ἐν ταῖς τῶν ἄλλων ψυχαῖς ἐκμελετᾶν τὴν εὐσέβειαν, λίαν ἐμοὶ φαίνεται ἀνοήτων. id eſt, Itaque alios velle docere, prius quam ipſi ſatis edocti ſint, & in dolio; quod aiunt, figulinam, in aliorum animis meditari pietatem,

tatem, mihi quidem videtur hominum inſigniter deſipientium.

Ne ſutor vltra crepidam.

HVIC finitimum eſt illud: Ne ſutor vltra crepidam, id eſt, Ne quis de his iudicare conetur, quæ ſint ab ipſius arte, profeſſioneq́; aliena. Quod quidem adagium natum eſt ab Apelle nobiliſſimo pictore. De quo Pli. lib. 35. cap. 10. ſcribit in hunc modum: Idẽ perfecta opera proponebat in pergula tranſeuntibus, atque poſt ipſam tabulam latẽs, vitia quæ notarentur auſcultabat, vulgum diligẽtiorem iudicem, quàm ſe præferens: feruntq́ue à ſutore eſſe reprehenſus, quod in crepidis vna intus pauciores feciſſet anſas. Eodem poſtero die ſuperbe ob emendationem priſtinæ admonitionis cauillante eus, indignatum proſpexiſſe, denunciantẽ, ne ſupra crepidã ſutor iudicaret. Quod & ipſum in prouerbium venit. Hactenus Plin. Huic ſimillimũ eſt, quod refert Athenæus, Stratonicus citharœdus fabro ſecum de muſica contendenti, Non ſentis, inquit, te vltra malleum loqui? Eodem pertinet, quod huius nepos in epiſtolis ſcripſit, de artificio non recte iudicare quenquam, niſi, & ipſum artificem. Quodq́; primo Moralium libro dixit Ariſtoteles, earum rerum vnumquenq́ue iudicem eſſe idoneũ, quarum ſit eruditus. Et quod idem ſcripſit lib. 2. Naturalium, cęcum diſputare dę coloribus. Quæ verba iam inter noſtri temporis ſcholaſticos in prouerbium abierunt, quoties quiſpiam de rebus ignotis diſputat. Ad eandem ſententiam referendum, quod ait Fabius Pictor apud Quintilianum, felices futuras artes, ſi ſoli artifices de iis iudicarent.

Dij facientes adiuuant.

VARRO libro De re ruſtica primo: Et quoniam, vt aiunt, dii facientes adiuuãt, prius inuocabo deos. Significat diuinam opem non ceſſantibus, ſed induſtriis, & pro ſua virili conantibus auxilio eſſe ſolere. Huc eſt referendum illud Homericum carmen, qđ iam velut in prouerbium abiit:

Τηλέμαχ᾽ ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῇσι νοήσεις,
Ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται. id eſt,
Hæc partim ipſe tuo perpendes pectore tecum,
Partim aliquis diuum tibi ſuggeret.

Id M. Tullius vſurpauit lib. Epiſt. ad Atticum 9. Omnia vobis imparatis agenda. Sed tamen.

Ἄλλα μὲν αὐτὸς,
Ἄλλα δέ καὶ δαίμων ὑποθήσεται. id eſt,
Partim ipſe inuenies, partim ſors ſuggeret ipſa.

Cum Minerua manum quoque moue.

HVIC finitimum eſt, σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει, id eſt, Auxiliante Minerua manum interim moue. Monet adagium, ne fiducia diuinæ opis induſtriam remittamus. Cõuenit peculiariter in mulieres, quæ lanificiũ exercent, fauente quidem atq; inuocata Minerua: ſed nihilo ſegnius interim operi inſiſtent. Sunt qui putent ab agaſone quopiam natum, cuius aſinus cũ luto infixus hæreret, deberetq́; illi ſuccurrere, otioſus Herculem implorabat. Huic reſpondiſſe deum, vti interim manum admoueret aſino laboranti, atque ita demum numen adfuturum. Alii diuerſam huic fabulam adferunt, puta quendam cum eſſet decertaturus, Mineruam conſuluiſſe, num futurum eſſet vt victor diſcederet. Reſponſum eſt, fore. Verum cum ille ingreſſus in theatrum, in certamine manibꝰ ſtaret otioſis, percuſſum ab aduerſario victum fuiſſe. Ad hoc adagium pertinet elegantiſſimum illud carmen, quod ex Agathonis tragœdia citat Ariſtoteles, libro Moralium Eudemiorum quinto:

Τέχνη τύχην ἔστερξε, καὶ τύχη τέχνην. id eſt,
Fortunam vt ars, fortuna ita artem amat inuicem.

Citatur à Suida ſenarius hic in eãdem ſententiam:

Αὐτὸς τι νῦν δρῶν, εἶτα τοὺς θεοὺς κάλει. id eſt,
Fac interim aliquid ipſe, dein deos voca.

Noſtro Marte.

QVOTIENS nullis auxiliis adiuti, noſtropte ingenio, propriiſq́; viribus rẽ peragimꝰ, noſtro Marte perager dicimur. Aut etiam cum noſtro periculo res geritur. M. Tull. lib. Officiorum 3. Hanc igitur partẽ relictã explebimus, nullis adminiculis, ſed, vt dicitur, Marte noſtro. Hactenus ille. Idẽ Philippica 2. de Deiotaro loquens: Rex enim ipſe ſua ſponte, nullis commentariis Cæſaris, ſimul atque audiuit eius interitum, ſuo Marte res ſuas recuperauit.

Cod.

Cod.lib. 2.titulo. Ne liceat potentioribus, cap. 1 Bene admodum conſtituit Claudius conſultiſſimus princeps, parens noſter, vt iactura cauſę afficerentur hi, qui ſibi potentiorũm patrocinium aduocaſſent, vt hoc propoſito metu, iudiciarię lites potius ſuo Marte decurrerent, quam potentiorum domorum opibus niterentur. Rurſus libro 3. titulo De iudiciis, cap. 11. Illo proculdubio obſeruando, vt ſi neque per alterutram litigantium partem, nec per iudices ſteterit, quo minus lis ſuo Marte decurrat, ſed per patronos cauſarum licentia detur iudici. Tranſlatum videtur ab imperatoribus, qui ſuis ipſorum auſpiciis & copiis bellum ſubſtinent: ſiquidem Plautus etiã, Meis copiis, dixit, pro meo Marte. Sapiũt prouerbium etiam illa, Vario Marte, Dubio Marte, Inico Marte. Huic adagio pęne diuerſum eſt illud quod alibi retulimus, οὐκ ἄνευ Θησέως, id eſt, Non abſque Theſeo.

Nequidquam ſapit, qui ſibi non ſapit.

SENTENTIA vel hodie vulgo frequentiſſime iactata Fruſtra ſapere, qui ſibi non ſapiat. Plato in Hippia maiore, Καὶ πολλοῖς, inquiens, συνδοκεῖ, ὅτι τὸν σοφὸν, αὐτὸν αὑτῷ μάλιστα δεῖ σοφὸν εἶναι. id eſt, Idem itidem & pleriſque videtur, quod oportet eum, qui ſapiat, ipſum ſibi maxime ſapientem eſſe. Vſurpat & Cicero in epiſtola quadam ad Trebatium, oſtendens ex tragœdia Medea ſumptam: Et quando, inquiens, cœpi agere Medeam, illud ſemper memento.

Qui ſibi ipſe ſapiens prodeſſe nequit, nequidquam ſapit.

Eſt autem verſus trochaicus. Idem Epiſtolarum familiarium lib. 13. ad Cæſarem Imperatorem: Itaque ab Homeri magniloquentia confero me ad vera præcepta Euripidis.

Μισῶ σοφιστὴν ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός:

Quem verſum ſenex Præcilius laudat egregie. Idem lib. de Diuinatione 1. citat ex Ennio in aſtrologos, Qui ſibi ipſimet non ſapiunt, alteri monſtrant viam. Quibus diuitias pollicentur, ab his drachmas ipſi petunt. Citatur à Luciano in Apologia:

Μισῶ σοφιστὴν ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός. id eſt,
Sapientem eũ odi, qui ſibi ipſe non ſapit.

Eundem Alexander torſit in Caliſthenem, qui ſe moribus eorum quibuſcum viuebat non accommodaret, ſed præ ſe ferebat, nihil eorum quæ illic gerebantur ſibi placere. Eaque libertas optimo viro attulit exitium cum Anaxarchus philoſophus omnium adulatorum abiectiſſimus, haberetur in precio. Huius generis eſt illud apud Suetonium:

Aſpice felicem ſibi, non tibi Romule Syllam.

Cantherium in foſſa.

CANTHERIVM in foſſa: ruſticum prouerbium ſed tamen è re militari natum. Hoc licebit vti quotiens quis ad id negotii trahitur, in quo nequaquam valeat. Aut vbi res vehementer erit impedita, periculoſave. Refertur à T. Liuio, decadis tertiæ lib. 5. Narrat autem cum Fabius Capuam obſideret ſecundo bello Punico, Iubellium Tauream inter equites Campanos nobiliſſimum, è Romanorum exercitu quemuis ad ſingulare Certamẽ euocaſſe, auſumque prodire Claudium Aſellium. Deinde vbi diutius vterque alterum libero campo eluſiſſet, Campanus in cauam viam deſcendere iuſſit, alioqui equorum, nõ equitum fore certamen. Eo cum Romanus, re quã verbis ferocior, extemplo deſcendiſſet turſam eluſit Taurea ſermone, qui poſtea in ruſticum verſus eſt prouerbium: Minime ſcis, inquiens, cantherium in foſſa? Quanquam ex Liuianis verbis parum liquet adagii ſenſus, tamen coniecturis facile deprehenditur. Pugnat autem cum illo, quod alibi dicemus: τὸν ἵππον εἰς πεδίον, id eſt, equum in planiciem. Etenim quemadmodum plurimũ valet equus in planicie, ita minime valet in foſſa.

Tantali talenta.

Τάλαντα Ταντάλου, id eſt, Tantali talẽta. De immenſis opibus. Nam Tantalus Phryx ob luculentas diuitias in fabulam hominũ venit, ita vt fingatur & apud inferos ſimile quiddam pati, cuiuſmodi ſolent inter congeſtas opes tenaces iſti diuites. Horatius:

Tantalus à labris ſitiens fugientia captat
Pocula, quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur.

Oſtendit, allegoriam figmenti ad diuites ſordidos pertinere. Vſurpatur adagium à Platone in Eutyphrone. Suidas ait eſſe & apud Epicharmum, & apud Anacreõtem. Effertur & ad hunc modum, cum venuſta quadam

quadam vocum adluſione: τάλαντα ταντάλου ταλαντίζεται, id eſt, Tantali talenta talẽtizat: hoc eſt, librat & accumulat. Porro Tantalum prædiuitem fuiſſe teſtatur vel illud ex tragœdia carmen apud Plutarchum, libro De exilio.

Σπείρω δ' ἄρουραν δώδεκ' ἡμερῶν ὁδόν. id eſt,
Idem dierum duodecim ſero iugera.

Idem alibi ingentes diuitias, πλοῦτον ταντάλειον appellat, id eſt, opes tantalicas. Antiphanes apud Athenæum lib. 6.

Οἷόν ποτ' εἶχε καὶ τρίβων ὁ Ταντάλου,
Μαλακὸς ταλάντοις ἐκταλαντωθεὶς ἀνήρ. i.
Qualem olim habebat & Thribon, qui molliter
Exutus eſt ipſis talentis Tantali.

Pelopis talenta.

CONSIMILI figura Theocritus in Idyllio Θ. dixit Pelopis talenta:

Μή μοι γᾶν Πέλοπος, μή μοι χρύσεια τάλαντα
Εἴη ἔχειν, μηδὲ πρόσθε θέειν ἀνέμων. id eſt,
Non Pelopis mihi ſint agrique aurique talenta,
Nec ventos celeres anteuolaſſe pede.

Porro talentum apud Atticos, maxima pecuniæ ſumma erat. Talentum minus valebat libras ſexaginta, talentum magnũ octoginta. Vnde illud in Phormione:

Si quis daret talentum magnum. Imo malum.

Et Ariſtophanes:

Ἀλλ' ἔγωγ' ὁ πωντοις
Οὐκ ἂν γενοίμην εἰ τάλαντόν χρυσίου. id eſt,
At ego ſane Opuntius
Nolim eſſe, ſi quis det talentũ mi aureũ.

Id eſt, Nolim eſſe luſcus vel quantalibet pecunia.

Midæ diuitiæ.

Μίδου πλοῦτος, καὶ μίδου πλουσιώτερος, id eſt, Midæ opes, & Mida locupletior: in prouerbium abierunt, propter immenſas eius regis opes, quæ fabulis quoque compluribus fecere locum. Statius in Surrentino Pollii:

Viue Midæ gazis, & Lydo ditior auro.

Fuit hic Midas Phrygiæ tyrannus, cui iuxta poetarum figmenta, conceſſum à diis eſt, vt propter Bacchum hoſpitio acceptum, quod vellet optaret, accepturus quidquid optaſſet. Optauit, vt quidquid corpore contigiſſet, protinus in aurum verteretur. Hiſtoricorum litteris proditum eſt, huic puero dormienti formicas in os grana tritici congeſſiſſe: reſpondiſſe augures, omnium mortalium illum ditiſſimum futurum, atque ita eueniſſe. Huic Plinius primum attribuit locum inter inſiguiter diuites, libro 33.

Non omnino temere eſt, quod vulgo dictitant.

APVD Ariſtotelem vſurpatur prouerbii vice, & apud eruditos iam olim in prouerbiũ abiit nobilis illa Heſiodi ſententia: εἰκῆ πάντες ᾄδουσι, quemadmodum ait Ariſtides in defenſione Periclis, quæ dicit, non vſquequaque irritum eſſe ſolere, quidquid rũmore populi iactatum fuerit. Ea eſt in operis volumine ſecundo, cui titulus: Opera & dies:

Δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο φήμην.
Φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται, κούφη μὲν ἀεῖραι
Ῥεῖα μάλ', ἀργαλέη δὲ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀποθέσθαι.
Φήμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα πολλοὶ
Λαοὶ φημίζουσι, θεός νύ τίς ἐστι καὶ αὐτή. id eſt,
Rumores hominũ cures vitare moleſtos.
Fama malum eſt, oritur, ſurgitq; ue facillima: verum
Difficile hanc perferre, graue eſt ſedare coortam.
Nam non vlla quidem prorſum perit irrita fama,
Per populos quæcunque volat, quia numẽ & ipſa eſt.

Poteſt bifariã accipi ſentẽtia: nimirum aut non plane falſum videri, quod plurimis eſt in ore, quodq; populi conſenſus approbat: aut non prorſus aboleri poſſe rumorem & falſum, qui iam in vulgus dimanarit. Proinde admonet, vt ſollicitè caueamus, ne vel falſo per temeritatem in fabulam vulgi venire contingat. Quod autem famam deam dixit, cum Homero ſenſit, qui cõpluribus locis ὄσσαν ſuam inducit. ſic enim deam ipſam appellat. Et hunc æmulatus Vergilius in quarto Aeneidos:

Hęc paſſim dea fœda virũ diffudit in ora.

Domum cum facis, ne relinquas impolitam.

CVM nulla huius poetæ ſententia non ceſſerit in prouerbium, tamen eas libentius recenſebimus, quæ, propter ænigmatis inuolucrũ, propius accedunt ad ſpeciem prouerbialem: quod genus eſt illa ex eodem, quem modo citauimus libro.

Μὴ δὲ δόμον ποιῶν ἀνεπίξεστον καταλείπειν,
Μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη. i.
Neve domum fabricans, linquas mutilámque rudemque,
Ne fors inſideat cornicás garrula cornix.

Proculus interpres admonet locum hunc bifariam accipi. Quibuſdam videri, monere poetam vti quiſque domiciliũ ante hyemem abſoluendum curet, ne tum non habeat, quo depellat frigoris moleſtiam. Hyemem enim cornicis indicatam ſymbolo, videlicet auis hybernæ. Porro eum ſemper alias, tum maxime menſibus hybernis οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος, id eſt, Eſt grata domus, domus optima: quemadmodum in prouerbio eſt. Alii putant ſignificatum, ædificium ſemel inſtitutum, non oportere ſemiperfectum relinquere, ne vulgo riſui ſis: & qui preterierint obloquantur, carpantq́; leuitatem tuam, qui quod cœperis non abſoluas. Eam autem obtrectantium petulantiam per cornicem voluit indicare poeta: nempe auem garrulam & obſtreperam: vt hinc etiã verbum prouerbiale ductum ſit, κρώζειν. At ipſi Proculo magis probatur, vt καθολικῶς accipiamus, vnicuique negotio, quod ſemel inſtituerimus, finem idoneum imponendum, vt nihil omnino deſideretur, & vbiq; connitendum ad perfectionẽ. Id quo longius auocabitur à ſimplici ſermone, hoc venuſtius fiet, & magis prouerbiale. Veluti ſi quis adhortetur aliquem, ne litterarum ſtudium deſerat, ſed laudabiliter inſtitutis ſummam imponat manũ, ne vulgo ludibrio ſit, quòd à bene cœptis deſtiterit, Heſiodium hoc obiiciens:

Μηδὲ δόμον ποιῶν, ἀνεπίξεστον καταλείπειν,
Μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη.

Ne à chytropode cibum nondum ſacrificatum rapias.

AENIGMATICVM eſt & illud, quod eo loco continenter ſequitur:

Μηδὲ ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιῤῥέκτων ἀνελόντα
Ἔσθειν, μηδὲ λόεσθαι. id eſt,
Neve à chytropode ſublatã protinus eſcã
Ante ſacrum, neque lotus edas.

Iudicat & M. Tullius, irreligioſum fuiſſe cibũ è patella edere. Scribit enim ad hunc modum libro de Finibus ſecundo: Atqui reperiemus Aſotos, primum ita non religioſos, vt edant de patella: deinde ita mortem non timentes, vt illud in ore habeant ex Hymnide:

Mihi ſex menſes ſatis ſunt vitæ, ſeptimum orco ſpondeo. Eſt autem verſus trochaicus. Suetonius in Vitellio prodit, eum illum adeo non profundæ modo, verumetiam intempeſtiuæ fuiſſe gulæ, vt ne in ſacrificio quidem vnquam, aut vllo itinere têperarit, quin inter altaria ibidem ſtatim viſcus & farra è foco pęne rapta manderet, circaque viarum popinas fumantia obſonia, vel pridiana, atq; ſemeſa. Quantum ad ſimplicem attinet ſenſum, docet, ne ritu pecudum ad cibum capiẽdum irruamus, ſed ita demum edamus, ſi prius inde primitias diis immolauerimus. Antiquitus enim, vt auctor eſt in Sympoſiacis Plutarchus, inter res ſacras habebatur & menſa quotidiana, proinde cibum ſumpturi, diis conſecrabãt τὰς ἀπαρχάς, hoc eſt, primitias: ac deinde nõ indecore neque tumultuanter, ſed religione quadam ad conuiuium accedebant lotis manibus, non aliter, quam ad ſacrum epulum. Qui mos & hodie durat apud benemoratos Chriſtianos. Sed prouerbialius fiet, ſi intelligamus, non eſſe ſpoliandos, nec inhumanius expilãdos miniſtros aut ſeruos noſtros, verũ & illis aliquã pecuniæ portionẽ relinquendã, quo viuant. Fortaſſis quadrauerit & in hos, qui præpropera auiditate commodum auferre ſtudent, prius quam oporteat: & quodammodo meſſem facere, priusquam maturuit ſeges: veluti ſi quis legatum aut promiſſum ſtatim è veſtigio flagiter, cum ciuilius ſit in dies aliquot ſilere: aut ſi quis modo nactus imperium, protinus incipiat populum exactionibus ſpoliare: aut ſi quis ſponſam puellam non expectata ætate, nec expectatis nuptiarum ceremoniis properet amplecti. Sumptum eſt à ritu ſacrorum, in quibus olim epulabantur. Huc pertinet & illud, quod alibi retulimus ex Athenæo, libro nono, ἀποτηγάνου, id eſt, à patella frixoria. Libro ſexto refert hunc ſenarium ex Pherecrate:

Ἀποτηγανίζειν τ' ἴσασιν ἀφύας φαγεῖν. id eſt,
Se ſcire apuis dixit è ſartagine.

Quidam pro lopade τήγανον dixere, quod Iones ἤγανον. Hinc compoſita ἀποτηγανίζειν. Ita Phrynicus apud Athenæum libro ſexto ἡδὺ δ' ἀποτηγανίζειν ἄνευ συμβόλων, id eſt, Iucundum eſt à ſartagine tollere ſine ſymbolis, id eſt, ſi nihil ſit ſoluendum, & ſi id

liceat

liceat immuni. Rurſus alias apud hunc ipſum ex Archeſtrato: ἀφαρπάζουσα ὀβελίσκου. id eſt, Rapiens à veru. De muliere quę ſacra nondum immolata deuorare dicta ſit: Apud eundem lib. 6. Anaxandrides:

Τῶν ζωγράφων μὲν ἡ καλὴ χειρουργία,
Ἐν τοῖς πίναξι κρεμαμένη θαυμάζεται.
Αὕτη δὲ σεμνῶς ἐκ λοπάδος ἁρπάζεται
Ἀπὸ τοῦ ταγήνου τ' εὐθέως ἀφανίζεται. id eſt,
Pictoris opera pulchra, tabula penſili
Spectantur, ac ſpectata ſunt miraculo, at
Rapiuntur hęc è lopade pulchrę, ac protinus
Redduntur ipſa euanida e ſartagine,

In genere poterit accommodari ad quemuis, qui negotium irreuerenter, & illotis, vt aiunt, pedibus aggreditur.

Hæc potior.

PLVTARCHVS in Problematibus Græcanicis prouerbium quoddam refert ad hunc modum, Ἀπὸ τίνος ἐῤῥέθη τὸ παροιμιῶδες, αὕτη κυρία: Δίωνι τῷ ταραντίνῳ στρατηγοῦντι, ἀνὴρ δ' ὢν ἀγαθὸς ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ἀποχειροτονησάντων αὐτοῦ τινὰ γνώμην τῶν πολιτῶν, ὡς ὁ κῆρυξ ἀνεῖπε τὴν νικῶσαν, αὐτὸς ἀνατείνας τὴν δεξιὰν, ἅδε εἶπε, κρείσσων. οὕτως γὰρ ὁ θεόφραστος ἱστόρησε. προσιστόρηκε δὲ καὶ ὁ ἀπολλόδωρος ἐν ῥυτίνῳ, τοῦ κήρυκος, αὗται πλείους εἰπόντος, ἀλλ' αὗται φάναι βελτίους. καὶ ἐπικυρῶσαι τὴν τῶν ἐλαττόνων χειροτονίαν. Horum verborum hic ferme ſenſus, Vnde fluxit illud, quod prouerbii vice dicitur, Hæc victrix? Dion Tarentinus ductor exercitus, vir adprime fortis, reique bellicæ ſane quàm peritus, cum in concione dixiſſet ſententiam, eaque ciuium ſuffragiis eſſet reiecta: deinde præco pronunciaret ſententiam, quæ vinceret, ſublata dextera, hæc, inquit, potior. Nam hunc ad modum retulit Theophraſtus. Ceterum Apollodorus in Rhytino illud adiunxit, cum præco reſpondiſſet, at hæ ſententię numero plures ſunt, Dionem protinus ſubieciſſe, ſed hæ meliores. Atque ita pauciorum ſententiam fuiſſe promulgatam. Quibus ex verbis coniicere licet, ita vulgo dici ſolere, ſi quando ſignificaretur conſilium aliquod eſſe præſtantius & conducibilius, etiamſi pluribus ſecus videretur: Aut vbi qui numero pauciores eſſent, facultate præponderarent. Quod genus fuerit, vt res exemplis demonſtretur, Maxima pars hominum voluptate lucrisque felicitatem metitur, perpauci virtutem amplectuntur. Caue ne quid te moueat multitudinis exemplum, αὕτη γὰρ κρείσσων. Item nemo pœne eſt in toto principis famulitio, qui tibi non bene velit: ſed vnus tibi refragatur, qui tantum vbique valet, vt in ipſum fere principem agat tyrannum: Quare ſi res e ſuffragiis penderet, viceras. Sed αὕτη κυρία. Porphyrion leuiter, ceu digito prouerbium indicat, exponens eum locum in Horatianis Epodis:

Eamus omnis execrata ciuitas,
Aut pars indocili melior grege.

Quanquam deprauate, ſicut opinamur, legitur in multis exemplaribus κυῤῥόνου νίκα. Caſtigate legetur, ni fallimur, κρεῤῥόνων νίκα. hoc eſt, præſtantiorum victoria. Nam Oda concionalis eſt, ac fugam decerni iubet, communibus omnium ſuffragiis. Quod ſi fieri non queat, vt id quod eſt optimum, multitudini probetur, ſaltem vincat ea ſententia quæ ſit potior, etiamſi paucioribus ſuffulta ſuffragiis. Ad id faciunt, quæ Plato ſcripſit lib. De leg. 1. pulcherrimum eſſe victoriæ genus, cum turba cedit potioribus: & in decernendo magis ſpectatur pondus ſuffragiorum, quam numerus. Verba Platonis ex eo quem diximus libro, ſunt hæc: Ἐν ὁπόσαις μὲν γὰρ οἱ ἀμείνονες νικῶσι τὸ πλῆθος καὶ τοὺς χείρους, ὀρθῶς ἂν αὕτη κρείττων τε αὑτῆς λέγοιθ' ἡ πόλις, ἐπαινοῖτό τε ἂν δικαιότατα τῇ τοιαύτῃ νίκῃ, τοὐναντίον δὲ, ὅπου τἀναντία. i. Quibuſcunque ſiquidem in ciuitatibus meliores qui ſunt, ii vincunt multitudinem ac deteriores: ibi reſpublica ſeipſa ſuperior, recte dicetur, & huius victoriæ nomine meritiſſimo laudabit: ſecus aũt vbi ſecus accidit. Eodem reſpexit Plinius, cum queritur in Epiſtolis, numerari ſententias, non expendi. Huc pertinet Liuianum etiam illud: Maior pars vicit meliorem. Indicat idem Homerus Iliados lib. 1.

Ἐπεὶ τὰ χερείονα νικᾷ. id eſt,
Quando ſuperant iam deteriora.

Neque vero prætereundum hoc loco, quod de Zenone philoſopho memorat Diogenes Laertius. Zenon cum videret Theophraſtrum magnifieri, laudarique quod plures haberet auditores, ad hunc reſpondit modum: Ἐκείνου μὲν χορὸς μείζων, οὑμὸς δὲ συμφωνότερος. id eſt, Maior quidem eſt illius chorus, at meus melius conſonans. Itaque locus fuerit adagio, ſiue cum negabimus ſpectandum, quam multis placeamus, ſed quam bonis: ſiue cum ſuadebimus, id ſequi oportere, non quod plurimis placeat,

ſed quod per ſe ſit optimum factu, etiam ſi pauciſſimorum calculis approbetur. Siue cum dicemus, vnius aut alterius ſtudiũ pluris æſtimandum, qui vel opibus, vel gratia, vel auctoritate prępolleat, quam multitudinis beneuolentiam, quę numero tantũ ſuperior ſit, reliquis omnibus inferior. Quemadmodum apud Plautum quiſpiam contẽnere ſe dicit minutos illos deos, modo Iouem vnum ſibi propitiũ habeat. Nec abſurde trahetur in vſum, quotiẽs vna vis plus poteſt reliquis omnibus, vt ſi quis dicat: Hæc cauſa pluribus probatur, pluribus fulcitur rationibus, nititur æquo, dictatur à legibus, verum altera κυρία. Sic enim volo, ſic iubeo. Nam omnia cedant neceſſe eſt, quotiens rex huiuſmodi promit oraculũ, quale profert apud Homerũ Agamemnõ:

Εἰ δ'έκε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δ'ίκεν αὐτὸς ἕλωμαι. id eſt,
Ipſe equidem eripiam, ſi tradere forte grauentur.

De cuiuſmodi Lucianus in captiuo, καὶ τὸ δίκαιον ἐν τῇ χειρὶ τιθεμένων. id eſt, Qui ius in manu reponunt, quiq; ius in manu poſuerunt. Pyrrhum e liberis quidam adoleſcẽs admodum, interrogabat cuinam eſſet relicturus regnum. Is reſpondit, ὃς ἂν, inquit, ὑμῶν τὴν μάχαιραν ὀξυτέραν ἔχῃ. Quicunque veſtrum acutiorem habet gladium. Id dictum Plutarchus in eius vita non arbitrat multum abeſſe ab illa tragica execratione.

Θηκτῷ σιδήρῳ δῶμα διαδοχὰν τοὺς ἀδέλφους. id eſt,
Fratres acuto diuidant ferro domus
Vices habendæ.

In hos igitur qui vi rem gerunt, & quibus, vt Ennius ait, ferro geritur res, quibus ius eſt in armis, & quibus leges inter arma ſilent, per ironiam recte torquebitur, αὕτη κρείσσων, καὶ αὕτη κυρία. Nam Græcis κύριος non ſolum dominum ſignificat, verum etiã eum, qui pręualet auctoritate. Et Suidas indicat concionem illis κυρίαν dici, in qua ſoliti ſint creari magiſtratus. Ariſtophanes in Acharnenſibus κυρίαν ἐκκλησίαν appellat, in qua ἐκύρουν τὰ ψηφίσματα, id eſt, vincebant ſuffragia. Nonnunquam ad rem refertur, vt apud Euripidem in Iphigenia Aulidenſi,

Οὑμὸς, οὐχ ὁ τοῦδε μῦθος κυριώτερος λέγειν. i.
Plus valere noſtra debet, quàm huius hic oratio.

Significat enim ſeruus, quanquam eſſet cõditione inferior Menelao, tamen hoc ſe potiorem eſſe, quod iuſtiorẽ haberet cauſam. Non abhorret hinc, quod M. Tullius dixit in Piſonem: Sed omitto, vt ſit factus vterq; noſtrum. Sit ſane fors domina campi.

Delius natator.

Δήλιος κολυμβητῆς, Delius natator. Olim vulgo dicebatur admodum natandi peritus, quique poſſet in ſumma natare aqua. Natum adagium aut certe factum illuſtrius ex Socratis apophthegmate. Cum enim huic Euripides librum obtuliſſet Heracliti, cui cognomen additum σκοτεινοῦ propter affectatam ſcriptorum obſcuritatem rogaretq; cuiuſmodi videretur, reſpõdiſſe fertur hoc pacto, Ἃ μὲν συνῆκα γενναῖα, οἶμαι δὲ καὶ ἃ μὴ συνῆκα, πλὴν Δηλίου δεῖται κολυμβητοῦ εἰς τὸ μὴ ἀποπνιγῆναι ἐν αὐτῷ. id eſt, Quæ quidem intellexi, præclara: arbitror autem & ea quę non intellexi, quanquam natatore Delio opus, vt ne quis in eo præfocetur. Hæc Socrates, adludens ſimul & ad prouerbium, & ad Heracliti ſenſus nimium abſtruſos ac profundos: vt niſi natator inſigniter peritus contigiſſet, periculum eſſet, ne lector in eo libro ſuffocaretur mergereturque. Laertius in Heraclito refert hoc dictum ad Cratetẽ quendam, qui primus Heracliti librum de natura Græcis inuexerit, & hoc elogio commendarit.

Dicendo dicere diſcunt.

Ἐκ τοῦ λέγειν τὸ λέγειν πορίζεται, id eſt, Dicendo conſequimur vt dicamus. Syrianus Hermogenis interpres, Euagoram ſophiſtam taxat, qui dicendi facultatem non putarit ratione, ſed vſu duntaxat conſtare, fieriq; vt dicendo conſequeremur dicendo facultatem. Ἀξιοῦντος δὲ, inquit, κατὰ τὴν συρφετὴν παροιμίαν, τὸ λέγειν ἐκ τοῦ λέγειν πορίζεσθαι. id eſt, Exiſtimãtis iuxta vulgare prouerbium, dicendi facultatẽ dicendo contingere. Vſurpauit & M. Tull. lib. 1. De oratore: in quo, inquit, fallit eos, quod audierunt, dicendo homines vt dicant efficere ſolere. Verũ etiã illud dicitur, peruerſe dicere homines puer ſe dicendo faciliime conſequi. Plinius lib. Epiſt. 6. Video etiam multos paruo ingenio, literis nullis, vt bene agerent agendo conſecutos. Latius autem patet adagium, nempe ad cuiuſuis rei peritiam, quam poſſi-

potiſſimum vſus ſuppeditat, optimus rerũ omnium magiſter. Proinde prouerbiales erunt omnes id genus: fabricando fabricã diſces, canendo muſicam, militando militarem artem, ſcribendo diſces ſcribere.

Multi boniq́ue.

Πολλοὶ κἀγαθοί, Multi boniq́ue. Prouerbiali figura dicebatur olim. Tranſlatum à ritu ſacrorum, in quibus ſacrificus rem diuinam facturus dicebat, τίς τῇδε; id eſt, Quis hic? Dein qui aderant, reſpondebant, πολλοὶ κἀγαθοί. id eſt, Multi & boni. Atq; hęc partim ominis cauſa dicebantur: oportebat enim in ſacris εὐφημεῖν, hoc eſt, bene ominata dicere: partim, vt ſi quis eſſet ſibi conſcius admiſſi piaculi, diſcederet à myſteriis. Plutarchus in Sympoſiacis, Ἐπεὶ μάρτυρές γε τῷ Πλάτωνι πολλοί τ' ἀγαθοί τε πάρεισιν, id eſt, Quandoquidem Platoni teſtes adſunt multiq; boniq;. Sed de hoc ante meminimus. Quo quidem adluſit & Ariſtides in Pericle, Ἀλλ' ὥσγ' ἂν εἷς τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἀνεπίφθονον αὐτῷ καὶ καθαρὰν τὴν μαρτυρίαν ἀπέδωκε. id eſt, Verum velut vnus e numero honeſtorum ac bonorum, citra inuidiam, ac purũ illi reddidit teſtimonium. Quin etiam Homericum illud iam prouerbii vice receptũ eſt, Ἠΰς τε μέγας τε. Magnusq; bonusq;. Eſt ſubinde & apud Ariſtophanem. Prouerbiũ igitur locum habuerit, quotiens aut teſtes, aut iudices, aut conuictores ſignificamus idoneos, ac neutiquam reiiciendos.

Heroum filij noxæ.

Ἀνδρῶν ἡρώων τέκνα πήματα, id eſt, Virorum heroum filii noxæ. Veteribus illud obſeruatum fuit, præſtantium virorum filios multum à progenitorum moribus abfuiſſe. Vnde & Demoſthenes dixit, Τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ὥσπερ εἱμαρμένον ἦν, φαύλους ἀποβαίνειν τοὺς υἱούς. id eſt, A viris egregiis, perinde quaſi fato quodam id accidat, improbos proficiſci filios. Quæ quidem Demoſthenis ſententia refertur ab Ariſtide in Cimone. Interpres, quiſquis is fuit, homo nec indiligens, nec indoctus, hoc loco prouerbium citat, quod modo retulimus. Manet & hodie vulgatus iocus: ex ſapientiſſimis patribus ſtultiſſimos propagari liberos. Euripides in Heraclidis, generaliter hanc ſententiam ad omnes mortales retulit.

Ἕνα γὰρ ἐν πολλοῖς ἴσως
Εὕροις ἂν ὅς τις ἐστὶ μὴ χείρων πατρός. id eſt,
Vnum forſan inter plurimos
Inueneris, qui patre non ſit nequior.

Adſtipulatur huic ſententiæ locis aliquot Homerus, nominatim Odyſſeæ E.

Παῦροι γάρ τοι παῖδες ὁμοῖοι πατρὶ πέλονται,
Οἱ πλέονες κακίους, παῦροι δέ τε πατρὸς ἀρείους. id eſt,
Aequat rara patrem ſoboles, ſed plurimi ab illis
Degenerant, pauci ſuperant probitate parentem.

Declamat hoc argumentum Aelius Spartianus in Seuero Cæſare, multis exemplis declarans: ita fere vſuueniſſe, vt viri, ſeu virtute, ſeu litteris, ſeu fortunæ indulgentia inſignes, aut nullos omnino liberos habuerint, aut tales reliquerint, vt magis ex vſu rerum humanarum fuerit, illos abſque liberis decedere.

Nunquam ex malo patre bonus filius.

Evripides hanc ſententiam prouerbio celebrem fuiſſe teſtatur, ex malo patre non progigni bonos liberos:

Φεῦ φεῦ, παλαιὸς αἶνος ὡς καλῶς ἔχει.
Οὐκ ἂν γένοιτο χρηστὸς ἐκ κακοῦ πατρός. id eſt,
Heus heus, vt illud dictant recte, probum
Patre ab improbo non poſſe naſci filium.

Adſtipulatur huic dicto prouerbium illud: κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν, id eſt, Mali corui malum ouum. Item illud Theognidis:

Οὔτε γὰρ ἐκ σκίλλης ῥόδα φύεται. id eſt,
Non etenim ex ſquillis roſa naſcitur.

Atq; id genus alia, quę ſuis referent locis.

Alio relinquente fluctu, alius excepit.

Aristides in Themiſtocle: Θεμιστοκλέα δὲ τὰ δεύτερα ἀεὶ τῶν προτέρων μείζονα ἐξεδέχετο καὶ τὸ τῆς παροιμίας αὐτῷ περιεστήκει, τὸ μὲν γὰρ ἔλιπεν αὐτὸν κῦμα, τὸ δ' ἐγκατελάμβανεν, ἕως διεξῆλθε διὰ τῶν τρικυμιῶν νικῶν. i. Themiſtoclem poſteriora ſemper maiora prioribus excipiebant, atque illud, qđ prouerbio dicitur, illi accidit: Nam hæc illũ reliquit vnda, illa vero excepit, donec per tricymias victor euaſiſſet. Videtur autem verſus fuiſſe prouerbialis, quem Ariſtides ad vſum ſuæ ſententiæ nonnihil detorſit. Legitur integre ad hunc modum:

Τὸ μὲν μ' ἔλιπε κῦμα, τὸ δ' ἐγκατελάμβανεν. i.
Hæc me reliquit vnda, at illa corripit.

Sumpta metaphora à periculoſe nauiganti

ſus, qui ſemper poſt vnius impulſum fluctus, alium expectant, ſuccedentibus inuicem procellis. Atq; etiam numerant vndarum inſultus, periclitantes nautæ. Nã decimam quanq; maxime formidant, quã veteres decumanam appellabant. Græci grauiſſimas illas procellas, τρικυμίας vocant. Nec inconcinnè deflectetur ad incurſus malorum, cum, vt fere fit, calamitas calamitati ſuccedit, iuxta prouerbialem illum verſiculum:

Fortuna obeſſe nulli con tenta eſt ſemel.

Duobus pedibus fugere.

Ἐκ δυοῖν ποδοῖν καταφεύγειν, id eſt, Duobus pedibus confugere Ariſtides in oratione Panathenaica: καὶ μὴν αὐτὸ τοῦτο πρῶτον, τὸ πάντας τοὺς ἐχρείᾳ βοηθείας καταφεύγειν ἐπὶ τὴν πόλιν ὥσπερ ἐκ δυοῖν ποδοῖν ὡς ἀληθῶς, καὶ μαρτυρίαν τὸν ἄλλων πόλεων ὁρᾶν, μέγα καὶ φανερὸν σύμβολον ἐστὶ, καὶ στήλης ἄμεινον, τοῦ προέχειν οὐδενὸς ἐξ ἀρχῆς, id eſt, Atqui primum illud ipſum, quod quibuſcunque opus eſſet auxilio, ad hanc confugerent ciuitatẽ, plane tanquam duobus pedibus, neque vllam aliam reliquarum ciuitatum reſpicerent, magnum & euidens argumẽtum eſt, ac monimentum columna præſtantius, eam protinus ab initio præcelluiſſe. Is qui ſchollis quibuſdam haud quaquam cõtemnendis, hunc auctorẽ illuſtrauit, admonet prouerbium ductum ab iis, qui feſtinant curſu, vt non diſſimile videatur illi, ἀμφοτέραις χερσὶν, id eſt, Ambabus manibus, quo prouerbio ſedulitatem celeritatemq; peragendi negotii ſignificamus. Vel à nauigantibus, per inde quaſi dicas, duobus clauis. Nam gubernaculum nauis pedem appellant, quod eo nauis cum huc atque illuc vertitur, velut ingredi videatur. Itaque confine fuerit illi, quod alibi diximus, ἐπὶ δυοῖν ὁρμεῖν. Vt alterutrum ſenſum accipiam, aut ſummo ſtudio, ſummaq; celeritate illos ad vrbem confugere ſolitos, aut tutiſſimum illic omniũ receptaculum fuiſſe. Quanquã Ariſtophanes ἐνόρμησιν, ad celeritatis ſignificationem retulit, cum ait:

Ἀπεπτομίδαι ἐκ τῆς πατρίδος ἀμφοῖν ποδοῖν. id eſt,

E patria vtroq; deuolauimus pede.

Interpres admonet à nauibus ſumptum, ſecundo vento currentibus: ſenſum autem eſſe hunc: Summa vi, ſummoq; conatu.

Quis aberret à ianua?

Τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι, id eſt, Quis aberret à ianua? Dici ſolitum, vbi quis penitus aberret à vero, totoq́ue fallitur iudicio. Vſurpatur τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ, lib. 2. ipſa ſtatim in frõte: & in omnibus quidẽ exemplaribus, quę vidẽre contigit, θύρας per υ ſcriptum repetitur. Præterea ianuam vertit Argyropylus, nec malus interpres, nec philoſophus cuiquam aſpernandus. Ad hæc Auerrhois, hunc enarrans locum, palam declarat ſeſe de ianua ſenſiſſe. Deniq; in commentariis Alexandri Aphrodiſei, conſimili modo θύρας inuenitur. Quod ſi quo modo fas eſſet, à tot exemplaribus, à tantis auctoribus diſſentire, nobis quidem magis probabilis lectio videatur, ſi θήρας legatur per η, non per υ. Quod autem θύρας irrepſit, mirandum non eſt. Primum, quod per facilis erat lapſus vnius litterulæ deprauatione. Deinde metaphoræ ratio magis obuia, magisq; ad manum ſita, fieri potuit, vt doctis etiam philoſophis impoſuerit. Quippe quibus fabula non perinde nota fuerit, vt communis illa ſimilitudo de domus ingreſſu deq; primis cognitionis principiis. Poſtremo de codicum inter ſe conſenſu nequaquam mirandum videbitur iis, qui ſunt vel mediocriter in penſitandis conferendisq; codicibus exercitati. Fit enim ſæpenumero, vt vnius archetypi mendum, modo veri fucũ aliquem præ ſe ferat, in vniuerſam deinde veluti poſteritatem librorum propagetur, Καὶ παῖδας παίδων καὶ τοὶ μετόπισθε γένωνται. Neque verò hęc dicuntur, quod hac de re, ſi quis forte diuerſum ſentiat, digladiari velimus, vel quod hoc ſit ab noſtro inſtituto alienum, vel quod non ignoremus, quam ludibrica, plenaq; diſcriminis res ſit, in tantis auctoribus quidquam immutare. Tantũ coniecturas, quibus adducimur, in medium adferemus. Quæ ſi cui videbũtur idoneæ, noſtrę ſubſcribet opinioni: ſin minus, veterem ſententiam hoc iam obtinebit libentius, quod etiam in dubium vocata vicerit. Primum igitur omnium nobis ſcrupulum haud mediocrem iniecit vetuſtiſſimus ſimul & emendatiſſimus codex orationum Ariſtidis rhetoris, in quo non ſolum θήρας inuenitur ſcriptum, verum etiam indicatam fabulam, antiquiſſimam, pariter & auctorem, vnde prouerbium hoc Ariſtoteli-

ſtotelicum, ni fallimur, demanarit. Igitur Ariſtidis in oratione, cui titulus, Pericles, verba ſunt hęc: Οὐκοῦν πρὶν τινα τῶν ἀντιπάλων ἑλεῖν ἕνα τῶν φίλων θηράσας ἄγεις, καὶ πέπονθας ταυτὸν τῷ Πινδάρου Πηλεῖ, ὃς τῆς θήρας διήμαρτε, καὶ τὸν Εὐρυτίωνα φίλτατον ὄντα αὐτῷ προσδιέφθειρε. id eſt, Itaque prius quàm aduerſariorum quempiam ceperis, vnum ex amicis venatu nactus adducis. Atq; idẽ accidit tibi, quod apud Pindarum Peleo, qui aberrans à fera quam petebat, Eurytionem, quem ſibi chariſſimum habebat, interemit. Adſtipulantur hoc loco ſcholia, quæ extant in hunc auctorem: nullo quidem certo titulo, verumtamen, ſicuti res indicat hominis nec indiligẽtis, nec indocti. Proinde non grauabimur & huius adſcribere verba, ſi quis forte fortuna requiſiturus eſt, μέμνηται, inquit, ἐν ὕμνοις Πίνδαρος, ὅτι τὸν Εὐρυτίωνα τὸν τοῦ Ἴρου τοῦ Ἄκτορος παῖδα, ἕνα ὄντα τῶν ἀργοναυτῶν, συνθηρεύοντα ἄκων ἀπέκτεινε Πηλεύς. φίλον δὲ λέγει, ἐπειδὴ συγγενὴς τούτου ἦν, Πηλεὺς γὰρ πρὸ Θέτιδος, θυγατέρα Ἄκτορος τὴν Πολυμήλαν εἶχε γυναῖκα, ὁ δὲ Ἄκτωρ πατὴρ Ἴρου, ὃς παῖδα ἔχει τὸν Εὐρυτίωνα. id eſt, Meminit in hymnis Pindarus, quemadmodũ Eurytionem Iri, cui pater Actor, filium, ex argonautis vnum, ſecum venantem imprudens occiderit Peleus. Amicum autem vocat, quod huic eſſet affinis. Nam Peleus ante Thetidem, Polymelum habuerat vxorẽ Actoris filiam. Porro Actor Iri pater erat, cui filius Eurytion. Proinde non diſſimile veri videtur, ex Pindaro profectum adagium, quod tacito, ſicuti fere facit, auctoris nomine vſurpauit Ariſtoteles, vt intelligamus illum τῆς θήρας διαμαρτεῖν, qui non ſolum feram ea parte non ferit, quam deſtinarat, verum toto aberrat captu, ne attingens quidem quod appetebat. Iam vero neque poſtulamus, vt quiſquam hęc probet: niſi videbuntur cum Ariſtotelis ſententia vel ad amuſſim, vt aiunt, congruere. Diſſerit enim eo loco philoſophus de rerum naturalium cognitione, quæ ſit eadem & facilis & difficilis. Facilitatis illud argumentum adducit, quod ea nemini nõ aliqua ex parte contigit: difficultatis, quod exacte nulli. Neminem autem fuiſſe, qui nihil omnino veritatis in rerum cognitione naturalium attigerit, id prouerbio veluti fulcit, τίς ἄν, inquiens, θύρας ἁμάρτοι, Tanquam ſingulorum exactam tenere ſcientiam, perinde ſit, quaſi ſi quamcunque partem deſtinaris, eam citra errorẽ ferias. Rurſum vbiq; labi, ſit velut à toto corpore aberrare, & in aliud longe diuerſum ceu telum deflecti coniecturam. Verum quo curioſo & lectori, ac δυσπείστῳ fiat ſatis, ipſius Ariſtotelis, ex eo quẽ diximus libro, verba ſubſcribẽtur, Ἡ περὶ τῆς ἀληθείας θεωρία, τῇ μὲν χαλεπὴ, τῇ δὲ ῥᾳδία: Σημεῖον δὲ, τὸ μήτε ἀξίως μηδένα δύνασθαι τυχεῖν αὐτῆς μήτε πάντας ἀποτυγχάνειν: ἀλλ' ἕκαστον λέγειν τι περὶ τῆς φύσεως, καὶ καθ' ἕνα μὲν ἢ μηθὲν, ἢ μικρὸν ἐπιβάλλειν αὐτῇ, ἐκ πάντων δὲ συναθροιζομένων γίνεσθαί τι μέγεθος. ὥστ' εἴπερ ἔοικεν ἔχειν, καθάπερ τυγχάνομεν παροιμιαζόμενοι, τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι. ταύτῃ μὲν εἴη ῥᾳδία, τὸ δὲ ὅλον τ' ἔχειν καὶ μέρος μὴ δύνασθαι, δηλοῖ τὸ χαλεπὸν αὐτῆς. id eſt, Veritatis conſideratio partim difficilis eſt, partim facilis. Huius rei illud argumẽtum eſt, quod neque quiſquam illam ſit aſſecutus pro rei dignitate, neq; rurſum omnino fruſtratus ſit aliquis: ſed cum vnuſquiſq; aliquid de natura diſſerat, fit vt vnuſquiſque per ſe nihil, aut paullum adferat ad illam momẽti: verum ex omnibus in vnũ collectis aliqua magnitudo confletur. Itaq; ſi res ad eum videtur habere modum, quemadmodũ prouerbio dicimus, quis non attigerit oſtium? hoc quidem nomine facilis fuerit. Cæterũ habere totum, partem autem non poſſe, difficultatem illius declarat. In his philoſophi verbis non apparet quis locus ſit ianuæ. Verum illa ſimilitudo principiorum & oſtii, præbuit, ni fallimur, erroris anſam. Quin potius, ἁμαρτάνειν τῆς θήρας Ariſtoteles ſentit eum, qui nulla ex parte cõſequitur quod petit, id quod mox τὸ ὅλον ἔχειν, vocat, quaſi confuſim, ac generatim habere: cui contrarium τὸ μέρος ἔχειν, facit, velut exacte tenere, & non ſolum feram vtcunque, ſed hanc aut illam belluæ partem, quam maxime velis, attingere. Tametſi in hunc locum interpres tam multos adfert ſenſus, vt nullũ idoneum percepiſſe videatur. Idem admonet etiam lectionem aliam aliis placere. Quod quotiens fit, protinus ſuboritur ſuſpicio, mendum aliquod ſubeſſe. Alioqui ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ, id eſt, Simplex veritatis oratio, quemadmodum vere dixit Euripides. Iam vero telũ illud reſtat potiſſimum, Alexander Aphrodiſeus, qui præterquam, quod tota eius oratio noſtræ ſententię palam ſuffragatur, nominatim etiã

admonet, prouerbii metaphoram à ſagittariis eſſe ductam quorum nemo ſolet à lato aberrare ſcopo, nimirum cuiuſmodi eſt tota bellua, cũ ab exili ſcopo nõnunquã aberret. Sed p̃ſtiterit & huius verba eatenus ſuſcribere, quatenus ad p̃uerbii pertinẽt explanationẽ: Δοκεῖ δέ μοι διὰ τοῦ μὲν τοὺς πολλοὺς τι ἐπιβάλλεσθαι λέγειν περὶ αὐτῆς, καὶ μηδένα αὐτῶν πάντῃ διαμαρτάνειν δείκνυσθαι τὸ κατὰ φύσιν ἡμῖν εἶναι, τήνδε τὴν πραγματείαν. διὰ δὲ τοῦ μηδένα κατ' ἀξίαν εἰρηκέναι περὶ αὐτῆς, τὸ μέγεθος αὐτῆς ἐνδείκνυσθαι καὶ τὴν χαλεπότητα, καὶ ὅτι μὴ χρὴ πάρεργον ποιεῖσθαι τὴν ζήτησιν αὐτῆς. ἔχεσθαι μὲν γὰρ αὐτῆς χρὴ, ὅτι ἡμῖν ἐστὶ κατὰ φύσιν, μὴ παρέργως δὲ, ὅτι ἐστὶ χαλεπή. προτρέπει δ' ἂν ἡμᾶς δι' ὧν εἴρηκε, καὶ ἐπὶ τὸ μήτι καταφρονεῖν αὐτῆς ὡς ῥᾳδίας πάντῃ, μήτι ἀπογινώσκειν, ὡς πάντῃ χαλεπῆς. ὥστ' εἴπερ ἔοικεν ἔχειν καθάπερ τυγχάνομεν παροιμιαζόμενοι τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι, ὅτι τὸ πάντας τι ὑγιὲς εἰρηκέναι τοὺς περὶ αὐτῆς λέγοντας σημεῖον ἂν εἴη, τοῦ ῥᾳδίαν αὐτὴν εἶναι, ἔδειξε τῇ παροιμίᾳ προσχρησάμενος τῇ, τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι. ἣ λέγεται μὲν ἐπὶ τῶν εὐκόλων καὶ μηδὲν χαλεπὸν καὶ δυσάρετον ἐχόντων. εἴρηται δὲ ἀπὸ τῶν τοξοτῶν, τῶν ἐπὶ σκοπὸν τοξευόντων. οὗτοι γὰρ ἂν μὲν στενὸς ὁ προκείμενος ᾖ σκοπὸς, οὐ ῥᾳδίως αὐτοῦ τυγχάνουσιν. ἂν δὲ ᾖ πλατὺς, οὐ χαλεπὸν τὸ τούτου τυγχάνειν, διὸ καὶ πάντες τυγχάνουσι ῥᾴδιον τοῦτο. id eſt, Videtur autem mihi quod permulti tentant de ea diſſerere, neque quiſquam illorum omni ex parte fallitur, hoc argumento demonſtrare, tractationẽ hanc nobis naturalem eſſe. At rurſum quod nemo pro dignitate, pleneque de illa ſit locutus, ex hoc & amplitudinem illius & difficultatem argui poſſe. Simulque illud admonere, non oportere obiter, aut indiligenter veſtigationem illius peragere: imo ſectãdam quidem eſſe, propterea quod ad eam natura propenſi videamur: at rurſum non oſcitanter, eo quod ſit difficilis. Atque his verbis adhortatur nos, vt eam neque contemnamus, tanquam omnino facilem, neque rurſum per deſperationem ab ea deterreamur, tanquam admodum difficili. Itaque ſi perinde videtur habere, quẽadmodum prouerbio dicimus, quis non tigerit ianuam? Quod omnes aliquid recte dixerint, quicunque de ea ſunt locuti, id facilitatem illius arguere, adhibito prouerbio demonſtrat. Nempe illo, quis non attingat oſtium? Quod quidem vſurpari conſueuit, de rebus factu procliuibus, in quibus omnino nihil inſit vel difficile vel arduum. Sumptum eſt autem à ſagittariis, ad ſcopum propoſitum iaculantibus. Siquidem ii, ſi ſcopus fuerit minutus, facile fit vt fallant, neque feriant: ſin autem amplus, haud difficile feriunt. Hactenus Alexandri verba retulimus, e quibus ſatis abunde liquet, θύρας legendum, non θέρας. Quanquam totum hoc quidquid eſt, eruditorum iudicio relinquimus. Etenim ſi quis erit, cui ianua illa impendio placebit, habiturus eſt, quo ſuffragium ſuum non omnino abſurde tueri poſſit. Haud enim ſcimus an & antiquitus fieri ſoleat, quod hodie nonnullis in locis videmus, vt aggeres, qui ſcopum ſuſtinent, à lateribus atque item à tergo muris defendantur, ſuperne imminente tecto, vt ingreſſus ille, qui patet, ianuæ ſpeciem habere videatur. Porro vehementer imperitus ſit oportet, qui non ſolum non attingat ſcopum aut aggerem, verum etiam ab ipſo aberret ingreſſu, quem difficile non ſit vel cuiuis attingere. Nobis tamen vero propius videtur, vt ad Pindaricam fabulam referatur adagiũ. Sed ſuper hoc, quẽadmodum diximus docti pronunciabunt. Nos commentatoris officio functi, ſat habuimus, quod apud auctores inuenerimus, quodque nobis videatur, id expendendum in medium proponere. Affine videtur huic prouerbio, quod apud Platonem legitur in Phedro: Λυσίας τοῦ παντὸς ἡμάρτηκε. i. Lyſias aberrauit. Adluſit huc leniter Lucianus in Timone, cũ ait: Iouis fulmẽ, quod in Anaxagoram philoſophum torſerat, fallente manu, ab ipſo quidem aberraſſe, ceterum in Caſtoris ac Pollucis templum fuiſſe detortum. Nec abhorrent ab hac forma: Toto aberrare cælo, & Tota aberrare via, quæ retulimus alias.

Salſuginoſa vicinia.

Ἁλμυρὸν γειτόνημα, id eſt, Salſuginoſa vicinia. De ſterili, agreſti, atque inhumana vicinia dicebatur. Ariſtides in Themiſtocle: ἔστω τὸ γειτόνημα ἁλμυρὸν ὥς φασιν, id eſt, Sit ſalſa, vt aiunt, vicinia. Interpres adſcripſit adagiũ ex Alcmane Lyrico poeta ſumptũ. Plato libro De legibus 4. μάλα γεμὴ ὄντως, ἁλμυρὸν καὶ πονηρὸν γειτόνημα. id eſt, Haud ſane

ne vere; ſalſuginoſa, malaq; vicinia. Transferri poteſt vel ad negotium multi quidem laboris, at parum frugiferum, vel ad vicinos moleſtos. Traductum ab agris mari finitimis, qui plerunq; ſolent ad culturam inhabiles eſſe. Proinde Vergilius etiam terram ſalſam, vt minime feracem damnat. Ad hæc videmus homines & ipſos littorales fere ceteris inhumaniores, tanquam immanitatis nonnihil ex immaniſſimo contrahant elemento.

Ad fractam canis.

Πρὸς ἐξεῤῥωγυῖαν ᾄδεις, id eſt, Ad fractam canis, ſubaudi, vel chordam, vel citharam. Suidas oſtendit dici ſolitum de iis, qui fruſtra laborant. Antiquis mos erat ad citharam canere, in qua ſi qua chorda rupta ſit, ad eam fruſtra vocem accomodes, cum illa non reſpondeat. Fabulam de cicada, fractæ fidis vicem ſupplente, diximus alibi. Quanquam non inſcite accommodabitur, vbi non reſpondetur officiis alicuius, aut vbi quis ſuadet obſtinato, aut orat inexorabilem.

Vtre territas.

Ἀσκῷ ἢ ἀσκίῳ μορμολύττεσθαι, id eſt, Vtre terrere, ſiue terrreri. Dici ſolitum, quotiens inanem formidinem, aut concipit aliquis, aut incutit. Sumptum ab iis, qui vaſorum inanium ſtrepitu pauefaciunt pueros, aut alioqui formidoloſos, vel potius qui vaſorum huiuſmodi ſonitu propellunt aues, vt indicat in Auibus Ariſtophanes. Extat apud Diogenianum, atque huic finitimum putat, ἀσκῷ φαυλίζειν. Heſychius vnica dictione pronunciat, ἀσκοφλαυρίζειν pro inani metu. Putat idem valere, τῇ σκιᾷ μορμύττεσθαι, id eſt, vmbra territas.

Leonem larua terres.

Μορμολυκείοις ἐκφοβεῖς τὸν λέοντα, id eſt, Laruis terres Leonem. Apud eundem refertur. Conueniet de minis inanibus ac terriculis deridendis. Quanquam, vt inquit Plinius, hoc tale tamque ſæuum animal rotarum orbes circũacti, curruſq; inanes & gallinaceorum criſtæ cãtuſq; etiã magis terrent, ſed maxime ignes. Adagium vſurpat Seneca lib. 2.

Principatus Scyrius.

Ἀρχὴ σκυρία, id eſt, Imperiũ Scyrium. De frigido tenuiq, regno. Scyrius inſula, quam olim incoluere Pelaſgi & Cares, petricoſa & infrugifera, nec vllius bonæ rei ferax. Suidas addit, quoſdam referre prouerbium ad Theſeum, qui cum inuaſiſſet ditionem Lycomedis, atq; huius vxorem ſollicitaſſet ad ſtuprũ, præcipitatus ſit: vnde videtur ſæuũ imperium dictum principatus Scyrius. Legimus & de ſaxis Scyroniis, quod an ad hoc prouerbium pertineat neſcimus. Iuxta priorem interpretationem adagium elegãter accommodabitur ad munus aliquod, vnde præter inanem titulum, & moleſtam administrandi curam nihil emolumenti capitur: auctor Zenodotus.

Poſt Lesbium cantorem.

Μετὰ λέσβιον ᾠδόν, id eſt, Poſt Lesbium cantorem. Hoc adagio ſignificabant aliquem non primas, ſed ſecundas tenere partes. Finitimum illi, Οὐδὲν πρὸς τὴν Παρμένοντος ὗν: id eſt, Nihil ad Parmenonis ſuem. Lacedæmonicum prouerbium, hac natum occaſione, quemadmodũ narrat Suidas: Cum Lacedæmoniorum res ſeditionibus tumultuarentur, conſultum oraculum iuſſit, vti Leſbium cantorem accerſerẽt. Accerſitus itaq; Terpander Lesbius, nimirum Antiſſeus, & ad Lacedæmonios miſſus. Is canendo ſic illorum animos deliniuit, vt ſeditionem omnem ſedaret, redactis in concordiam ciuibus. Qua ex re factum eſt, vt Lacedæmonii Lesbiis cantoribus primas in arte muſica partes tribuerent, & ſi quem alium canentem audiſſent, protinus dicerent, μετὰ λέσβιον ᾠδόν, id eſt, Poſt Lesbium muſicum. Zenodotus prouerbium hoc citat ex Cratini fabula, cui titulus Chiron. Meminit huius adagii Plutarchus in commẽtario, quẽ inſcripſit περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων. Nihil autẽ vetuerit, quo minus prouerbium etiam ad rem deflectatur, veluti ſi quis affirmans quærendam eruditionem, ſed poſt paratam pecuniam, dicat, μετὰ λέσβιον ᾠδόν.

Callippides.

Καλλιππίδης olim prouerbio dicebatur, qui in molendis negotiis, cum multa ſe facturum minaretur, nihil tamen conficeret: aut quemadmodum ait Terẽtius, qui ſedulo mouens ſeſe, nihil ꝓmoueret. M. Tul. ad Atticum, lib. 13. Quod ad me de Varrone ſcribis,

ſcribis, ſcis me antea orationes, aut aliquid id genus ſolitum ſcribere, vt Varronē nuſquam poſſem intexere. Poſtea autem quam hæc cœpi φιλολογώτερα, Varro mihi denun ciauerat magnam ſano & grauem προσφώνησιν. Biennium præterit, cum ille καλλιππίδης aſſiduo cutſu nullum cubitum proceſſerit. Quibus verbis Cicero notat M. Varronis tarditatē, qui cū magnas quaſdā ſpes oſtēderet, re nihil vnquā abſolueret. Suetonius Trāquillus in Tiberio: Ad extremum vota pro itu ac reditu ſuo ſuſcipi paſſus eſt, vt vulgo iā per iocū Callipidēs vocaretur, quē curſitare, ac ne cubiti quidem menſurā progredi, prouerbio Græco notatum eſt. Hactenus Tranquillus. Patum autem liquet, vtrū omnis prouerbii ratio ſita ſit in Callipidis cognomine, quod à pulchritudine equorum eſt dictum: an aliud quoddā fuerit prouerbium, quod in Callipidem ſit dictum: quemadmodum ex Suetonii verbis coniectura ſumi poſſe videtur. Deinde quis hic fuerit Callipides, cuius tardā celeritatē notari adagiū, non ſatis perſpicuū eſt, niſi quod haud diſſimile veri videtur accipiendū eſſe, de Callipide tragędiarū hiſtrione: cuius meminit Plutarchus in Apophthegmatis Laconicis, his quidem verbis: Ἃ δὲ τοὺς ἄλλους ἑώρα θαυμάζοντας, ἐδόκει μηδὲ γινώσκειν. καί ποτε Καλλιππίδης, ὁ τῶν τραγῳδοποιῶν ὑποκριτὴς ὄνομα καὶ δόξαν ἔχων ἐν τοῖς Ἕλλησι, καὶ σπουδαζόμενος ὑπὸ πάντων, πρῶτον μὲν ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ προσεῖπεν, ἔπειτα σοβαρῶς εἰς τοὺς συμπαρόντας ἐμβαλὼν ἑαυτὸν ἐπεδείκνυτο, νομίζων ἐκεῖνον ἄρξεσθαί τινος φιλοφρονήσεως. τέλος δὲ εἶπεν, οὐκ ἐπιγινώσκεις με, ὦ βασιλεῦ, οὐκ ἤκουσας ὅστις εἰμί; ὁ Ἀγησίλαος ἀποβλέψας εἰς αὐτὸν, ἀλλ' οὐ τύ ἐσσι Καλλιππίδας, ὁ δεικηλίκτας; οὕτω δὲ Λακεδαιμόνιοι τοὺς μίμους καλοῦσι. Quorum verborum hæc ferme ſententia eſt: Quarum rerum admiratione rēliquos teneri videbat, eas ipſe ne cognoſcere quidem videbatur. Euenit aliquādo, vt Callipides tragœdiarum hiſtrio, multi nominis, atque opinionis inter Græcos, & ab omnibus in precio habitus, primum illi fieret obuius, ac ſalutaret: deinde arrogātius inter reliquos regis aſſectatores admiſceret ſeſe oſtentaretque, ratus futurum vt ille prior aliquid comitatis inciperet exhibere. Tandem cum diceret etiam, Nō agnoſcis me rex, nec qui ſim audiſti? Ageſilaus contemplatus hominem: An non tu es, inquit, Callipides ille dicelicta? Nam ſic appellant Lacedæmonii mimos. Hæc Plutarchus. Δείκηλον autem apud Græcos ſimulacrum, ac repræſentationem, imitamenque ſignificat, vt auctor eſt Eudemus. Vnde Lacedæmonii mimi vocabulum duxiſſe videntur, quod ipſum etiā ἀπὸ τῆς μιμήσεως, hoc eſt, ab imitatione dictū eſt nobis. Licet igitur coniicere, Callipidem hunc, aut quiſquis is fuit, ita geſticulationibus vti ſolere, vt cum mira agilitate moueri videretur, à loco tamen non diſcederet. Meminit huius nominis etiam in Nebulis Ariſtophanes, indicans eam vocem, ἀπὸ τῶν ἵππων eſſe deductam.

Balneator.

Βαλανεὺς, ideſt, Balneator, ſiue balnei caupo. Id nominis vulgato conuicio dicebatur in hominem alienarum rerum plus ſatis curioſum. Propterea quod huiuſmodi genus hominum, quoniam in otio viuit, neque ſuis negotiis diſtinetur, aliena curare conſueuit. Quemadmodum ille Damaſippus Horatianus:

- Aliena negotia curaus,
Excuſſus propriis.

Cuiuſmodi ſunt & tonſores. Vnde idem Horatius:

- Opinor,
Omnibus & lippis notum & tonſoribus eſſe.

Plato libro De Republica 1. videtur vſurpare in verboſos. Quanquam germana inter ſe vitia ſunt, curioſitas & garrulitas, teſte vel Horatio:

Percunctatorem fugito, quia garrulus idem eſt.

Meminit adagii Diogenianus.

Bacchæ more.

Βάκχης τρόπον, id eſt, Bacchæ more. De tetricis ac taciturnis dictitari ſolitum, quod eſſent huiuſmodi Mænades illæ, Bacchico afflatæ furore. Auctor idem Diogenianus. At Iuuenalis retulit ad vitam intemperātem.

Qui Curios ſimulāt & Bacchanalia viuūt.

A laſſo rixa quæritur.

SENECA de ira libro tertio, prouerbiū huiuſmodi refert, A laſſo rixa quæritur: Aut, laſſus rixam quærit. Quod in quem ſenſum antiquitus fuerit vſurpatum, non ſatis liquet.

quet. Quod ſi coniecturas ſequi licet, apparet dictum in quoſdam moroſiores, & ad rixandum procliuiores: non quod offendantur, ſed quod alioqui animo male affecti ſunt, vt ſunt difficiles ac ſubmoroſi, quibus fortuna aduerſa eſt. Sed ipſius Senecæ verba ſubſcribentur, ex quibus prouerbii ſenſus hic colligi poterit. Ideo quibus ſtomachus ſuſpectus eſt, proceſſuri ad res agendas maioris negotii, bilem cibo temperent, quam maxime mouet fatigatio: ſiue quia calorē inedia cōpellit & nocet ſanguini, curſumq; eius venis laborantibus ſiſtit: ſiue quia corpus attenuatum & infirmum, incumbit animo. Certo ob eandem cauſam iracundiores ſunt, valitudine aut ætate feſſi. Fames quoque & ſitis, ex eiſdem cauſis vitāda eſt Exaſperat enim & incendit animos. Vetus dictum eſt, A laſſo rixam quæri. Aeque autē & ab eſuriente, & ab omni homine, quem aliqua res vrit. Nam vt hulceta ad leuem tactum, deinde etiam ad ſuſpitionem tactus condoleſcunt: ita animus affectus, minimis offenditur: adeo vt quoſdam ſalutatio epiſtola, oratio, & interrogatio ad litē euocent. Nuſquam ſine quærela ęgra tanguntur. Hactenus Seneca, Huc pertinet quod ſcribit Plin. lib. 22. cap. 24. Sic & in laſſitudine proniores eſſe ad iracūdiam & in ſiti.

Gladiator in arena conſilium capit.

GLADIATOR in arena conſilium capit. Admonet ex re nata mutandum aliquando conſilium, & tempori, quod aiunt, ſeruiendum. Refertur & hoc ab Anneo Seneca lib. epiſtolarum ad Lucillium 3. Iam intelligis, inquit, educēdum eſſe te ex iſtis occupationibus ſpecioſis & malis. Sed quomodo conſequi poſſis, quæris. Quędam non niſi à pręſente monſtrantur. Nō poteſt medicus per epiſtolas, cibi aut balnei tempus eligere. Vena tangenda eſt. Vetus prouerbium eſt, Gladiatorem in arena capere conſiliū. Aliquid aduerſarii vultus, aliquid manus mota, aliquid ipſa inclinatio corporis, intuentē monet. Quid fieri ſoleat, quid oporteat, in vniuerſum & mandari poteſt & ſcribi. Tale cōſilium, non tantum abſentibus, ſed etiā poſteris datur. Illud autem quādo fieri debeat, aut quemadmodum, ex longinquo nemo ſuadebit. Cum rebus ipſis deliberādum eſt. Hactenus ille. Cæſar Commentario belli Gallici 5. Quod plerunque his accidere conſueuit, qui in ipſo negotio conſilium capere coguntur. Dicimus & e re nata conſilium capere.

Inelegantior Libethriis.

Ἀμουσότερος λειβηθρίων, id eſt, Indoctior Libethriis. Prouerbialis hyperbole, quadrans in hominem admodum idiotam, & ab omni Muſarum commercio protſus alienum. A gentis huius agreſti imperitia ſumptum eſt prouerbium. Tradunt enim Libethrios, muſices ac poetices, breuiter omnium elegantiorum diſciplinarum ſtolidiſſimos cō temptores fuiſſe, adeo, vt apud hos quidam occiſum Orpheum exiſtiment, quorum de numero Zenodotus eſt, qui Libethrios gentem Perſicæ ſcribit fuiſſe. Seruius Libethrū fontem quempiam eſſe credidit, vnde Vergil. in Melibæo Muſas Libethridas cognominatit. Plin. lib. 4. mentionem facit Libethræ fontis: quem conſtituit in Magneſia, quæ Theſſaliæ regioni adiūgitur. Solinus Libethrum vocat genere maſculino. Strabo item libro Geographię 9. Libethri meminit: Hoc in loco, inquit, conſecrata eſt Muſis ædes, fonſque Caballinus, & Libethridū ſpelunca nymphatum Qua ex re ſuſpicari licet, eos qui & Helicona & Pieriam & Libethrum & Pimpliam eiſdem Muſis conſecrarunt, Thraces extitiſſe. Pieres autem vocabantur, quibus extinctis loca hæc Macedones nunc poſſident.

Domeſticum theſaurum calumniari.

Τὸν οἴκοι θησαυρὸν διαβάλλεις, id eſt, Domeſticum theſaurum calumniaris, ſiue traducis, hoc eſt, tua ipſius carpis lacerasque. Similimū illi, quod alibi retulimus, Horatiano: Vineta propria cędere. Ariſtides rhetor in Pericle: Τὸν οἴκοι θησαυρὸν διαβάλλομεν, ὃν ἐν ταυτα διακονίσωμεν. id eſt, Domeſticum theſaurum inſimulabimus, ſiquidem iſtis obtrectabimus Nullus autem ſanę mētis, quę domi recondita habet, traducit ac reprehendit: ſed ſuis quiſque fauet, alienis inuidet. Conuenier & in illos, qui ſua ipſorum arcana non celant.

Qualis vir, talis oratio.

ANNEVS Seneca in epiſtolis, quas ſcripſit ad Lucilium lib. 2. Apud Gręcos, inquit, in prouerbium ceſſit, Talis hominibus fuit oratio, qualis vita. Gręcum id prouerbium

bium extat apud Ariſtidē, in ſecunda Rhetorices aduerſus Platonem defenſione: Οὐκ ἀπᾴδει δὲ ἡ παροιμία τούτων ἡ λέγουσα, οἷος ὁ τρόπος, τοιοῦτον εἶναι καὶ τὸν λόγον, καὶ πάλιν τὸ ἕτερον ὡσαύτως. id eſt, Non diſſonat autem ab iis adagium, quo dicūt, cuiuſmodi ſunt mores, eiuſmodi & orationem eſſe. Ac rurſum: Qualis ſit oratio, tales item eſſe mores. Ad eandem facit ſententiā, quod inter Solonis apophthegmata cōmemorat Diogenes Laertius: τὸν λόγον εἴδωλον εἶναι τῶν ἔργων. id eſt, Orationem factorum eſſe ſimulacrum. Perſius 5. Satyra, ſententiam hanc allegoria texit: cum ait:

- Pulſu dignoſcere cautus,
Quid ſolidum crepet, & pictæ tectoria linguæ.

Nimirum innuens, haud aliter animū hominis ex oratione ſpectari, quam vaſa dignoſcuntur crepitu, quem reddunt digito pulſata. Idem in Satyra 3.

- Sonat vitium percuſſa, maligne
Reſpondet, viridi non cocta fidelia limo.

Idq́ue prouerbii non ſolum locum habet, cum improbum, aut probum virum arguit oratio, verum etiam cum ex ſtylo perpendimus ingenium cuiusq́;, omnemq́; mentis habitum ex ipſa dictionis ratione coniectamus. Etenim tumidi, ſtylus turgidus: abiecti, humilis: exanguis, aſperi, ſcaber: amarulenti, triſtis ac maledicus; deliciis affluentis, picturatus ac diſſolutus. Breuiter omne vitæ ſimulacrum, omnis animi vis, in oratione perinde vt in ſpeculo repræſentatur, ac vel intima pectoris, arcanis quibuſdam veſtigiis deprehenduntur. Itaque Seneca Mœcenatis delicias ac mollitiem ex ipſa hominis dictione colligi ſcribit. Huc pertinet, quod Socrates apud Platonem iubet loqui Charmidem vt eum videat, nimirum hominem ex oratione æſtimaturus. Idem in Gorgia negat ſe noſſe Archileum Perdiccæ filium, quod nunquam cum eo venerit in colloquium. At vulgo prædicant ſe noſſe hominem, quem viderint tantum, cum animus hominis non perſpiciatur, niſi ex oratione.

Ψελλὴ οὐ πιστεύει.

Ψελλὴ οὐ πιστεύει, id eſt, Balba non credit. Iocus prouerbialis, vbi quis ſua mala conatur diſſimulare, quæ præ ſe fert, etiam cum diſſimulat. Veluti ſi quis neget ſe blæſum eſſe, idq́ue ipſum non poſſit, niſi blæſe dicere. Dictum eſt enim πιτεύει pro πιστεύει. Propterea, quod qui linguæ vitio laborant, in literis duabus, ſigma, & rho, potiſſimum laborant. Refertur à Suida. Notatus eſt & Alcibiadis labdaciſmus, qui pro ρ littera, λ ſolitus ſit pronunciare, nō linguæ vitio, ſicut arbitramur, ſed magis ob delicias. Apud Ariſtophanem in Veſpis, vbi quiſpiam pro θέωρος θέωλος, proque κόρακος κόλακος, dixiſſet, ὁλᾷς θέωλον: τὴν κεφαλὴν κόλακος ἔχει, aliter ſubiicit.

Ὀρθῶς γε τοῦτ᾽ Ἀλκιβιάδης ἐτραύλισεν. id eſt,
Recte Alcibiades hæc quidem eblbutiit.

Noſtris ipſorum alis capimur.

Τοῖς αὐτῶν πτεροῖς ἁλισκόμεθα, id eſt, Noſtris ipſorū pennis capimur. Ariſtoph. in Auib⁹.

Ταυτὶ μὲν ἠκάσμεθα τὸ αἰσχύλον,
Τάδ᾽ οὐχ ὑπ᾽ ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς αὐτῶν πτεροῖς. id eſt.
Atque hic quidem coniecimus iuxta Aeſchylum,
Hęc non ab aliis, imò pennis propriis.

Aeſchylus autem, vt admonet interpres, in fabula, cui titulus Myrmidones, hoc prouerbium appellat, λιβυστικὸν quod ex apologo Libyco dictum ſit. Fertur autem apologus huiuſmodi, aquilam ictam ſagitta, cū inſpexiſſet iaculum ad imaginem pennarum effictum, imitatumq́; dixiſſe.

Τάδ᾽ οὐχ ὑπ᾽ ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς αὐτῶν πτεροῖς.
Ἁλισκόμεθα. id eſt,
Hæc non ab aliis, imo pennis propriis
Capimur.

Vſus eſt hoc Athenæus libro 11. Καὶ ταῦτα οὐχ ὑπ᾽ ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς σαυτοῦ πτεροῖς κατὰ τὸν θαυμάσιον αἰσχύλον ἁλίσκῃ, id eſt, idq́; non ab aliis, ſed tuis ipſius alis caperis, vt egregius ille dixit Aeſchylus. Conuenit in eos, qui ipſi præbent occaſionem ſui mali, vt Chremes Terentianus ἐν ἑαυτὸν τιμωρουμένῳ, cum ſeruum hortatur, vt technam aliquam in Menedemum intendat, à quo mox ipſe deluditur dolis.

Bonæ fortunæ: ſiue, Boni genii.

Ἀγαθοῦ δαίμονος, id eſt, Boni genii, vel bonæ fortunæ, ſubaudi, nomine, ſermo eſt bene ominantis in re quapiā aggrediūda, quēadmodum & illud Perſianum: Hoc bene ſit. Itaque feſtiuius erit cum ad iocum trahetur de eo, qui rem incœptat, leuem quidem illam, ſed perinde laborās quaſi eſſet maxima. Ve-

ma. Velut ſi ſordidus quiſpiam tandem vini cadum relinqueret, aut caſeum diu ſeruatũ aliquando proponeret ἀγαθοῦ δαίμονος Zenodotus & hũ Ariſtophanis interpres oſtendit, prouerbium hinc eſſe natũ, quod olim peracto conuiuio ſublataque menſa meracum inferri conſueuit. Iſque calix ἀγαθοῦ δαίμονος, id eſt, boni genii appellatur. Huius commẽti auctorẽ citat Theopompum interpres Ariſtophanis in Veſpis. Nec diuerſum eſt quod adferr ex Apollodoro, cui ſententiæ ſuffragari videtur Ariſtophanes in Equitibus,

Μὰ δί' ἀλλ' ἄκρατον οἶνον ἀγαθοῦ δαίμονος. i.
Non per Iouem, verum boni genii merũ.

Item in Veſpis:

Μηδέποτε πίοιμ' ἀκράτου μισθὸν ἀγαθοῦ δαίμονος. id eſt,
Ne merum vnquam bibere detur præmiũ genii boni.

Idem in eodem:

Καὶ σπεῖσον ἀγαθοῦ δαίμονος. id eſt,
Ac boni libato genii nomine.

Paullo diuerſius in Pace:

Νῦν γὰρ ἡμῖν ἁρπάσαι πάρεστιν ἀγαθοῦ δαίμονος. id eſt,
Nam boni genii licet nunc rapere nobis nomine.

Quanquam Athenæus lib. Dipnoſophiſt. 11. palam demonſtrat, à lotione qua cœnati vtebantur, calicem inferri ſolere, qui dicebatur ἀγαθοῦ δαίμονος. Qui ſane mos hodieq; durat Germanis. Id poculum oſtendit dictũ μετάνιπτρον, quod à lotis manibus adferretur, qui mos & hodie diligenter ſeruatur apud Britannos. Antiphanes in Lampade.

Δαίμονος ἀγαθοῦ μετάνιπτρον ἐντραγεῖν.
Boni de metaniptron deuorare.

Rurſus idem:

Ἀλλὰ μὴν δαίμονος ἀγαθοῦ μετάνιπτρον.

Hunc calicem quiſquis accepiſſet, præbibebat alteri cuipiam, vt idem auctor indicat. Erat autem mos apud veteres, vt propinantes, aut bibituri, deum quempiam, aut hominem ominis cauſa præfeterentur, eumque gignendi cauſa proferebant. Quemadmodum apud Lucianum in Lapithis Alcidamus Cynicus, ſponſæ Herculis nomine ꝓpinat. Item Horatius.

Da lunæ propere nouæ,
Da noctis mediæ, da puer auguris.

Aliis magis placet hinc ductum adagium, quod antiquitus primus calix ἀγαθοῦ δαίμονος ſit appellatus, eaq; voce ominari ſoleant, ob Bacchum, ceu vernaculum ac domeſticũ deum. Quinetiam menſis cuiuſq; diem à primo proximum, ἀγαθοῦ δαίμονος appellitabant antiquitus. Fertur & apud Thebanos ſacellum fuiſſe ἀγαθοῦ δαίμονος. Deinque eſt & inſula quædam huius nominis in mari Indico, quemadmodum oſtendit Stephanus. Plutarchus conuiualium quæſtiuncularum decade tertia, demonſtrat antiquitus fuiſſe morem vt non guſtarent vinum, niſi prius libaſſent alicui deo, quo potus illius ceu pharmachi, ſibi innoxius eſſet & ſalutaris. Atque Athenis quidem vndecimo menſis die immolabant vini primitias, eũq; diem pithœniam appellabãt. Aſt apud Bœotos ſeptimo menſis ineuntis die, ſacris peractis bono dæmoni, guſtabant ab exorto Zephyro, quod is ventus præcipue ſuſcitet moueatque vinum, adeo, vt quod illum effugerit, videatur iam duraturum. Menſis autem is vocabatur προστατήριος. Ariſtides in Themiſtocle videtur ad hoc adluſiſſe prouerbiũ, cum ait: Ἀλλὰ καθέστη τοῖς Ἕλλησιν ἀντ' ἀγαθοῦ δαίμονος. id eſt, Verum conſtitit, Græcis boni genii vice. Quanquam hoc magis referendum ad id, quod alibi diximus, Bonus genius & malus genius

Ad aquam malus.

Ἐφ' ὕδωρ κακός, id eſt, Ad aquã malus. In infimę ſortis hominibus olim dicebatur, ac ſordidiſſimis quæſtibus addictos, ꝓpterea quod antiquitus infames habebantur: multoque omnium contemptiſſimi, qui irrigantibus aquam ſubminiſtrare conſueuerunt. Nam alias admonuimus, veteres ad clepſydrarum menſuram in iudiciis dicere ſolitos. Infundebatur & cerrantibus per clepſydras aqua. Eam aquam tenues quidã, ac nullius frugis homines infundebant, diſpenſabantque. Porro qui hoc miniſterio fungebantur, Athenis habebantur reiecti, rei pariter ac bonæ famæ indigi, non aliter quam Romanis legibus notantur ſcenici, & aliorum publicorum certaminum miniſteria quædam. Eſt aliud huic confine, βάλλ' ἐς ὕδωρ, id eſt, aufer in aquam, id eſt, in malam rem.

Phocenſium execratio.

Φωκέων ἀρά, id eſt, Phocenſium execratio. De iureiurando multis vinculis aſtricto. Nã olim in fœderibus, quo minus violarentur, adhibeant

adhibebant non ſolum promiſſa, dextras, & ſacrificium, verum execrationes in caput eius, quicunque non ſtaret pactis, id quod ex Euripide licuit colligere, cuius hi verſus in Iphigenia Aulidenſi:

Ὅρκους συνάψαι, δεξιάς τε συμβαλεῖν
Μνηστῆρας ἀλλήλοισι, καὶ δι' ἐμπύρων
Σπονδὰς καθεῖναι, κἀπαράσασθαι τάδε.

Eorum verſuum ſententiam nos olim ſic vertimus:

Vt coirent iureiurando proci,
Atq; inter ipſos iungerent dextras, ad hæc
Adolenda diuum ponerent aris ſacra:
Ac ſemetipſi aſtringerent, diris ad id
Caput obligantes execrationibus.

Prouerbium autem, vt ad id redeamus, ab huiuſmodi profectum eſt caſu. Phocenſes Ioniæ populus, olim communi populi conſilio patrium ſolum reliquerunt, adacti deuotionibus, atq; execrationibus quibuſdã, ne quiſquã vſquã de repetẽda patria cogitaret. Itaq; iuxta Dianæ oraculũ Ariſtarcha duce, Galliã Narbonenſem adierunt, ibiq; ciuitatem florentiſſimam Maſſiliam condiderunt. Cuius hiſtoriæ mentionem faciunt, Herodotus lib. primo, Strabo quarto. Meminit & Horatius libro Epodon.

Forte quid expediat communiter, aut melior pars
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla ſit hac potior ſententia, Phocæorũ
Velut profugit execrata ciuitas,
Agros, atque lares patrios, habitandaq; fana,
Apris reliquit & rapacibus lupis.

Deinde qui fuerit eiuſmodi ritus execrationis aperit.

Sed iuremus in hæc, ſimul imis ſaxa renarint
Vadis leuata, ne redire ſit nephas.
Neu conuerſa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina lauerit cacumina,
In mare ſeu celſus procurrerit Apẽninus,
Nouaq; monſtra iunxerit libidine (uis,
Mirus amor, iuuet vt tigres ſubſidere cer-
Adulteretur & columba miluio,
Credula nec flauos timeãt armẽta leones,
Ametq; ſalſa leuis hircus æquora.
Hæc & quæ poterunt reditus abſcindere dulces,
Eamus omnis execrata ciuitas.

Stephanus φωκαίαν vrbem Ioniæ facit, cuius denominatiuum φωκαιεὺς, iuxta Herodotum, καὶ φωκαεὺς, & alteram eiuſdem nominis in Mycala Cariæ. Eſt autem & φωκὶς Bœotiæ regio, iuxta Parnaſſum, à quo denominatiuum φωκεὺς καὶ φωκικοὶ. Hoc idcirco viſum eſt admonere, quod quidam affinitate nominum labi videtur. Siquidem à Phocæis ſiue Phocenſibus Ioniæ ductum eſt hoc prouerbium, à Phocicis Bœotiæ natum eſt, quod alibi referemus Phocenſium, ſeu Phocidentium deſperatio. Prouerbium refertur à Zenodoto.

Sybaritica oratio.

Συβαριτικοὶ λόγοι, id eſt, Sybaritici ſermones. Heſychius narrat Αἰσωπὸν quempiam, Sybaritã opinamur, ſummo ſtudio incubuiſſe, vt orationis quoq; genus haberet lautũ & opiparum, hinc iocum prouerbialem ortum, vt oratio nitidior & accuratior, Sybaritica diceretur. De luxu Sybaritarum in apparandis conuiuiis, dictum eſt in prouerbio, Sybaritica menſa. Sic & Aſiaticum dicendi genus venit in prouerbium. Fit enim fere, vt qualis vita, talis ſit oratio. Congruet & in orationem arrogantem atque ampulloſam. Nam & faſtus nomine notati ſunt, Sybaritæ per plateas.

A linea incipere.

Ἀπὸ γραμμῆς ἄρχεσθαι, id eſt. A linea incipere dicuntur, qui ab ipſo rei exordio ſumunt initiũ. Ariſtides ſophiſta in Themiſtocle: Αὕτη πρώτη θεμιστοκλέους ἐξέτασις καὶ κρίσις, ἐντεῦθεν ὅρα τὸν ἄνδρα ἀπὸ γραμμῆς ἀρξάμενον. id eſt, Hoc primum Themiſtoclis ſpecimẽ, ac probatio. Hinc virum ſpectato, à linea exorſus. Is qui in hunc auctorem addidit ſcholia, putat hoc prouerbium finitimum illi, ἀφ' ἑστίας ἀρξάμενος, id eſt, A lare exorſus: ſed magis videtur cognatum illis, quę diximus alibi, A capite, A carceribus. Sic enim vocabant vnde primum emittebãtur equi, quod ipſum & oppidum vocatur, auctore Feſto. Sumpta eſt autem metaphora ab his, qui curſu certant in ſtadiis. Nam iis linea quædam ducitur, ad quam ex æquo ſtent, donec currendi ſignum accipiant, vt oſtendit Ariſtophanis interpres in eo, quẽ mox citabimus, loco. Tertulianus libro aduerſum Marcionem primo: Age igitur ad lineas rurſus & ad gradum. Ad lineas dixit, pro eo quod eſt, ab integro.

A carce-

A carceribus.

Ἀπὸ βαλβίδων, id eſt, A repagulis, ſiue carceribus. Eandem habet ſententiam cum eo, quod proxime retulimus. Ariſtophanes in Veſpis:

Καὶ μὴν εὐθύς γ' ἀπὸ βαλβίδων περὶ τῆς ἀρχῆς ἀποδείξω. id eſt,

Atqui protinus à carceribus, de fonte rei referabo.

Id eſt, ἀπ' ἀρχῆς εὐθέως. Interpres oſtendit, vt modo diximus metaphoram mutuo ſumptam à ſtadiis, in quibus carceres erant repagula quædam, vnde curſus initium erat, quæ Græci βαλβίδας, ſeu ἀφετηρίας appellant: iuxta has linea tendebatur, cui inſiſtebant curſuri. Vnde frequentes illæ apud Latinos etiam ſcriptores formulæ, à carceribus ad metam, à meta ad carceres. Quę quidem exempla citauimus alibi.

Noua hirundo.

Νέα χελιδών, id eſt, Noua hirūdo. Suidas hoc adagium citat ex Auibus Ariſtophanis, fallente, ſicut opinamur, memoria. Nam extat apud hunc poetā in Equitibus, his verſib⁹.

Ἐξηπάτησα γὰρ τοὺς μαγείρους, ἐπιλέγων τοιαυτί,
Σκέψασθε παῖδες οὐχ ὁρᾶτ', ὥρα, νέα χελιδών.
Οἱ δ' ἔβλεπον, κἀγὼ 'ν τοσούτῳ τῶν κρεῶν ἔκλεπτον. id eſt,

Etenim coquos ego feſelli, fatus hæc ad illos:
Spectate pueri, non videtis ver, noua ecce hirundo:
Illi tuentur, interim autem ſuſtuli ipſe carnes.

Interpres admonet prouerbiali figura dictum, ac perinde valere, quaſi dicas initium veris, propterea quod id temporis appareat hæc auis. Quemadmodum & Horatius:

-- Zephyris & hirundine prima.

Suidas ait dici ſolere, quotiens verba darentur alicui. Sumptum à ioco puerili. Nam hi data opera, nouam hirundinem adſimulantes videre ſeſe, oſtendunt aliis: deinde cō templantibus illis & intentis, interim quod volunt ſurripiunt. Theognis apud Athenæum libro 8. declarat Rhodiis ſolēne fuiſſe, quot annis publicis votis inuitare hirundinem ſub tempus vernum, quod illi χελιδονίζειν appellabant, acclamantes in hunc modum: ἦλθε ἦλθε χελιδὼν καλὰς ὥρας ἄγουσα καὶ καλοὺς ἐνιαυτούς. id eſt, Veni veni hirundo, pulchra tempora adducens, ac pulchros annos. Proinde quadrabit in eos, qui falſa ſpe quapiam iniecta fallunt ac nocent.

Iouis & regis cerebrum.

Διὸς ἐγκέφαλος. i. Iouis cerebrū καὶ βασιλέως ἐγκέφαλος. i. Regis cerebrū. De cibo vehemēter opiparo ac ſuaui. Aut de molliter delicateque viuentibus, Clearchus apud Zenodotum ſcribit, opiparas epulas apud Perſas, Iouis ac regis cerebrum appellari. Athenæus libro 12. docet, Sardanapalum iis, qui voluptatem aliquam eſſent commenti, Iouis ac regis cerebrum apponere ſolitum, cibum opinamur, exquiſitum. Idem lib. 14. Iouis cerebrum inter ſecundæ menſæ delicias annumerat. Apud Apuleium in prima Apologia citatur Ennius:

Quid ſacrum præterii, cerebrum Iouis pęne ſupremi.
Neſtoris ad patriam hic capitur, magnuſque bonuſq;

Ephipus apud Athenæum, διὸς ἐγκέφαλον, id eſt, Iouis cerebrum inter ſecundæ menſæ lautitias commemorat. Idem cibum prælatum νέκταρος ἄνθος vocat, id eſt, nectaris florem. Atq; alibi vinum, τὸ ἀφροδίτης γάλα, id eſt, Veneris lac, ab Ariſtophane nominatum docet. Rurſum alio in loco ſuaues cibos, τὰ ἑλένης βρώματα, id eſt, Helenæ cibos dictos indicat.

Non mouenda moues.

Ἀκίνητα κινεῖς, id eſt, Non mouenda moues. Quadrabit aut in eos, qui moliuntur ἀδύνατον aliquid, aut qui res ſacras violant, aut qui pacta mutant, ſiue qui conuiciis inceſſunt eos, quibus ob auctoritatem debetur reuerentia. Zenodotus inde natum putat, quod fas non ſit mouere neq; aras, neque ſepulchra, neq; ſacella, quibus reuerentia quædam ac religio debetur. Plutarchus in commentario De dæmonio Socratis, ſcribit hanc vocem editam cuidam euocanti manes amici defuncti, τὰ ἀκίνητα μὴ κινεῖν. Idem ἐν τῷ ἐρωτικῷ vſurpat in eum, qui receptam de diis opinionem conuellere videbatur. Meminit huius Plato libro De legibus 8. proferens legem, quam Iouis terminalis appellat, ne quis vicini ciuis, aut hoſpitis, limites agrorum moueat, ne quis itē vrbis, aut regionis pomeria moueat, malitque quiſq; ſaxum ingens mouere, quā exiguum

guum lapidem, fœdere iureque iurando firmum, νομίσας, inquit, τὰ ἀκίνητα κινεῖν ἀληθῶς τοῦτο εἶναι. id eſt, Exiſtimans hoc eſſe vere quod dicitur, non mouēda mouere. Idem lib. De legibus 11. ἐπὶ πολλοῖς γὰρ δὴ λεγόμενον εὖ τὸ μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα. id eſt, Inter multa illud recte ſane dicitur: Ne moueris non mouenda. Meminit & eiuſdem operis libro tertio. Et in epigrammate quodam ita legitur:

Ἀκίνητον ἄπτιστον οὐδ' Ἀΐδης. id eſt,
Immota haud rāgit ne Libitina quidem.

Sophocles in Antigone:

Ὀρσεῖς με τἀκίνητα διὰ φρενῶν φράσαι. i.
Coegeris me non mouenda proloqui.

Idem in Oedipo Coloneo:

Ἀλλ' οὐ γὰρ αὐδᾶν ἡδὺ τἀκίνητ' ἔπη. id eſt,
Neq; .n. ſuaue eſt verba in auras eloqui,
Quæ ſit nephas mouere.

Plutarchus in libello De auſcultando: ἐπιθυμία κινοῦσα χορδὰς τὰς ἀκινήτους id eſt, Cupiditas chordas mouens non mouendas. Idem περὶ τῆς ἀδολεσχίας,

Κινοῦσα χορδὰς τὰς ἀκινήτους φρενῶν. id eſt,
Fides mouens minime mouēdas mentiū.

Eleganter huc adluſit oraculum quod extat in Eratone Herodoti:

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν. id eſt,
Et Delum, quamuis ſit adhuc immota, mouebo.

Simul enim reſpexit ad fabulam, ſiue magis hiſtoriam, Delon antea fluitantem, poſtea fixam in gratiā Apollinis: Vnde Maro:

Immotamque coli dedit & contemnere ventos.

Neq; mel, neq; apes.

Μήτε μέλι, μήτε μελίσσας, id eſt, Neque mel, neq; apes. In eo dici ſolitum, qui recuſant incommodum ferre, quod ſit cum commodo quopiam coniunctū. Veluti ſi quis apes quod ſint aculeatæ, nolit perpeti, is nec melle quidem, quod optat fruetur. Res enim mortalium ita temperauerūt ſuperi, vt ſemper incommoditas comes ſit commoditatū. Tryphon grammaticus in figuris hoc exemplum adfert parœmiæ, citatque ex Sappho poetria Lesbia:

Μήτ' ἐμοὶ μέλι, μήτε μέλιττα. id eſt,
Neque mihi mel, neque apis.

Celebratur Mimus ad hanc faciens ſententiam.

Feras quod lædit, vt quod prodeſt, pferas.

Eodem pertinet illud Plautinum: Fortiter malum qui patitur, poſt potitur bonum. Idem obſcurius quidem, ſed tamen eleganter innuit Homerus, vt opinamur, per herbam moly, cui radicem nigram, florem lacteum attribuit, radicis nigræ ſymbolo laboris moleſtiam ſignificans, qua peruenitur ad animi tranquillitatem, virtutis abſolutæ præmium.

Tuſſis pro crepitu.

Βὴξ ἀντὶ πορδῆς, Tuſſis pro crepitu. Dici ſolitum, quotiens aliquis perplexus, aliud pro alio ſimulat. Veluti ſi quis in adulteræ domo deprehenſus, fingeret ſe quippiam mercatum veniſſe. Tranſlatum ab iis, qui crepitum clara tuſſi diſſimulant, quod genus homines etiam hoc tempore non raro magno cum riſu deprehenduntur.

Cornicibus viuacior.

Ὑπὲρ τὰς κορώνας βεβιωκὼς, id eſt, Cornicibus viuacior. De vehementer annoſis, prouerbialis hyperbole. Ab auis eius prodigioſa viuacitate ſumpta, de qua ita ſcribit Plutarchus in commentario, qui inſcribitur Περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων, citans Heſiodum, ſub perſona Naidis, ætates animaliū varias ſic complectentem.

Ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
Ἀνδρῶν ἡβώντων, ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος.
Τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κόραξ γηράσκεται. αὐτὰρ ὁ φοῖνιξ
Ἐννέα τοὺς κόρακας, δέκα δ' ἡμεῖς τοὺς φοίνικας,
Νύμφαι ἐϋπλόκαμοι κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο. i.
Ter tria ſecla hominis traſmittit garrula cornix,
Quattuor at peragit cornicis tempora ceruus,
Ceruinam ætatē coruus ter præterit ater,
Coruinos annos nouies agit Indica phœnix.
Atqui eriſpicomæ, ſoboles Iouis alma Tonantis,
Egredimur decies phœnicia ſecula nymphæ.

Hos verſus Heſiodos interpretatus videtur quidam quiſquis fuit. extat autem carmen inter reliquas Maronis appendices. Eſtque huiuſmodi:

Ter binos, deciesque nouem ſuperexit in annos
Iuſta ſeneſcentum quos implet vita virorum,

Hos

Hos nouies ſuperat viuendo garrula cornix,
Et quater egreditur cornicis ſecula ceruus
Alipedem ceruũ ter vincit coruus, at illũ
Multiplicat nouies phœnix reparabilis ales.
Quem vos ꝑpetuo decies prævertitis ęuo
Nymphæ Hamadryades, quarum longiſſima vita eſt.
Hi cohibent fines viuacia fata animantũ,
Cetera ſecreti nouit Deus arbiter æui.

Tandem hanc Heſiodi ſententiam oppidò quàm commode, breuiterq́; reddit Plinius: Heſiodus, inquiens, cornici nouem noſtras attribuit ætates: quadruplum eius ceruis: id triplicatum coruis. Etiam ſi nonnullis auctoribus hæc fabuloſa videtur. Inter quos Ariſtoteles arbitratur hominem nullũ aliud animal eſſe viuacius, excepto vno elephanto. Martialis:

Et cornicibus omnibus ſuperſtes.

De anunimium viuace. Item Horatius in Odis:

- Seruatura diu, parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen.

Eodem pertinet quod philoſophus ille moriens, cornicibus inuidiſſe legitur longæuitatem, quam natura negaſſet homini. Syneſius in epiſtola quadã: Εἰκός ἐστι κορώνης ἐνιαυτοὺς ἄρξαι παρ᾽ ἡμῖν, τὸν δικαιότατον. id eſt, Conſentaneum eſt iuſtiſſimum principem, cornicis annis apud nos imperaturum eſſe.

Tithoni ſenecta.

Τιθωνοῦ γῆρας, id eſt, Tithoni ſenecta. Fabulæ tradunt Tithonum adamatum ab Aurora in cœlum ſublatum fuiſſe, atq; illius ſucco perfuſum, ad tãtam perueniſſe ſenectutem, vt tandem optauerit, vt in cicadam verteretur. Lucianus in quodam dialogo: καὶ ὑπὲρ τιθωνὸν ἔζη ὁ γέρων. id eſt, Atque vltra Tithonum viuebat ſenex. Huius Tithoni perſonam inducit Ariſto Chius in libro de ſenectute, propter viuacitatis miraculum, vt teſtatur in Catone M. Cicero. Suidas adagiũ refert hunc in modum, κατεγήρασας τιθωνοῦ βαθύτερον. id eſt, Seneſcas Tithono profundius.

Neſtorea ſenecta.

ITIDEM certe apud Latinos Neſtoris anni in prouerbium abierunt, cui tres ætates attribuit Homerus in Odyſſeæ tertio:

Τρὶς γὰρ δή μιν φασὶν ἀνάξασθαι γένε᾽ ἀνδρῶν. i. Illum iam exegiſſe hominum tria ſecula fama eſt.

Idem affirmat in primo Iliados.

Quod ipſe Neſtor de ſe teſtatᷓ apud Ouid. 12. Met.

- Vixi
Annos bis centũ, nunc tertia viuitur ætas.

Vbi ætas pro centum annis vſurpatur. Et Iuuenalis:

- Atque ſuos iam dextra computat annos.

Tertiam ætatem indicans. Breuiter prouerbii faciẽ habebit, quidquid ab iis ſumetur, qui inſigni viuacitate fuerunt. Vt phœnice viuacior, quem Heſiodus ſcribit, nouem corui ætates viuere: & ceruo viuacior: coruo viuacior: & Tireſia viuacior, quem tragœdia fingit ſex ætates hominũ vixiſſe. Et Scribus viuacior, quos Græcis hiſtoriis proditum eſt, trecentos annos viuere. Quod genus exẽpla ſi quis deſideret, legat Lucianum de Macrobiis, id eſt, longæuis, & Plinii 7. libri caput quadrageſimum octauum.

Vltra penſum viuit.

LEPIDVM eſt, quod ait Lucianus in Philopſeude: ὑπὲρ γὰρ τὸν ἄτρακτον ἤδη βιοῖ, id eſt, Iam enim vltra fuſum viuit: hoc eſt, viuit vltra fatalem diem. Adluſum ad Parcarum fuſos, quibus æuum mortalium euolui fabulantur poetæ. Quin & Philoſophi metam vitæ fatalem, periodum appellant, quam prætercurrere nulli fas ſit.

Facile cum valemus, recta conſilia ægrotis damus.

IN Andria Terentiana ab adoleſcente non admodum cordato, cordatiſſima ſimul & elegantiſſima ſententia profertur, Facile cum valemus recta conſilia ægrotis damus. Tu ſi hic ſis, aliter ſentias. Ea nata videtur ab oraculo Thaletis philoſophi. Nam is, vt auctor eſt Laertius, interrogatus quidnam eſſet difficilimum, reſpondit γνῶναι σαυτόν, id eſt, noſſe ſeipſum: quid facilimum, reſpondit ἄλλῳ ὑποτίθεσθαι, id eſt, alteri conſilium dare. Comicus autem tranſlationis gratiam admiſcuit Euripides in Alceſtide:

Μὴ λίαν ὑπέρβαιν᾽, ἀλλ᾽ ἐναισίμως φέρε. id eſt,
Ne nimius hic dolor eſto, ſed modice feras.

Verba ſunt Herculis Admetum conſolantis ſuper vxoris morte. At ille:

Ῥᾷον παραινεῖν, ἢ παθόντα καρτερεῖν. id eſt,
Facilius eſt monere, quàm ſitum in malis
Animo imperare.

Fertur & huic ſimilis ſentētia prouerbialis:

Ἅπαντες ἐσμὲν εἰς τὸ νουθετεῖν σοφοί,
Αὐτοὶ δ' ἁμαρτάνοντες, οὐ γινώσκομεν. id eſt,
In admonendo ſapimus omnes, verum vbi
Peccamus ipſi, non videmus propria.

Ducta eſt ſententia à communibus hominum moribus. Omnes enim ægrotantibus recte præcipiunt, quid fugiendum, quid agendum, & obiurgant nōnunquam, quod ſalutis cauſa non obtemperent bene monentibus. Ipſis poſteaquam in morbum inciderint, non ſuccurrunt illa præclara monita, ſed aliis item monitoribus & obiurgatoribus eſt opus. Porrò cupiditas omnis animi morbus eſt, quo velut excæcatus, aut nō perſpicit, aut ſi perſpicit, ſequi nō vult ea, quæ ſunt ad ſalutem neceſſaria. Nam Phędria Terentianus prudens & ſciens in flammam manum mittit, & viuus videnſq; perit. Item Horatius fugienda ſequitur, fugiens quę profore credit. Perſpicit auarus aliquando, quàm prodigioſa res ſit ambitio. Contra, ambitioſus auari morbum peruidet, & vterque alteri in alieno malo recte conſuluit, neuter in ſuo ſapit.

Quæ ſupra nos, nihil ad nos.

Τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, id eſt, Quę ſupra nos, nihil ad nos. Dictum Socraticum, deterrens à curioſa veſtigatione rerum cœleſtium & arcanorum naturæ. Refertur prouerbii vice à Lactantio lib. 3. capite 20. Ex his, inquit, vnum eligam, quod ab omnibus ſit probatum, celebre. Hoc prouerbium Socrates habuit: Quod ſupra nos, nihil ad nos. Vertere licebit & in contrarium, Quæ infra nos, nihil ad nos. Vbi ſignificamus res leuiuſculas, quàm vt nobis curæ eſſe debeāt.

Notum lippis ac tonſoribus.

QVAE iam in ora vulgi abierunt, omnibus tonſoribus ac lippis nota dicuntur: propterea quod olim in tonſtrinarum conſeſſibus omnes rumores narrari cōſueuerunt. Quod indicat Ariſtophanes in Pluto:

Καί τοι λόγος γ' ἦν, νὴ τὸν Ἡρακλέα πολὺς
Ἐπὶ τοῖσι κουρείοισι τῶν καθημένων,
Ὡς ἐξαπίνης ἀνὴρ γεγένηται πλούσιος. id eſt,
Hercle profecto ſermo erat videlicet,
In officinis deſidentium frequens
Tonſoriis, hominem repente diuitem
Factum eſſe.

Et apud Terentium Antipho, in tonſtrina de puella cognoſcit. Item Horatius de tonſtrina:

Gaudent vbi vertice raſo
Garrula ſecuri narrare pericula nautæ.

Idem in ſermonibus:

Opinor
Omnibus & lippis notū & tonſoribus eſſe.

Vbi prouerbium explicuit, ſignificans rem vulgo iactatam. Nam lippi in tonſorum officinis deſident, expetentes remedium oculorum. De tonſorum garrulitate complura lectu digna recenſet Plutarchus in libello, quem ſcripſit De futili loquacitate. Quorum vnum illud referre non pigebit. Cum aliquando, inquit, in tonſtrina ſermo eſſet de Dionyſio, diceretur que tyrannidē illius adamantinam eſſet & inexpugnabilem, ridens tonſor, Hęccine, inquit, loquī vos de Dionyſio, in cuius iugulo ego ſubinde teneo nouaculam? Quod dictum ſimulatque Dionyſius reſciſſet, tonſorem in crucem ſuſtulit, atque ita quod ait Plinius, voces per iugulum rediere in auctorem. Vt autem tōſorum genus vſque adeo loquax ſit, id exiſtimat eſſe in cauſa, quod in eorum officinas loquaciſſimi quique conueniant, deſideantq;, quorum aſſiduo conuictu garrulitatis morbo inficiuntur & ipſi. Quas ob res Theophraſtus, vt idem teſtis eſt Plutarchus, τὰ κουρεῖα ἄοινα συμπόσια, id eſt, ſine vino cōpotationes appellauit, quod illic loquacitate ceu temulenti reddātur homines. Simili infamia laborāt balneatores, quod illic quoque deſideant otioſi, garrientes quidlibet. Quin hinc factum eſt, vt veteres ærarias officinas λέσχας dixerint, vt indicauit Ioannes grāmaticus, quod hybernis frigoribus huc ſeſe turba tenuium tēporis gratia conferre conſueuerit, ibique deſidens otioſus fabulis tempus fallere. Hęc loca velut ignauis apta Heſiodus iubet vitare agricolam.

Πὰρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον καὶ ἐπαλέα λέσχην,
Ὥρῃ χειμερίῃ. id eſt,
Menſibus hybernis valeat ferraria ſedes,
Ac nugę tepidę.

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

OPPIDO quàm elegāter extulit Horatius:

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

Vitium

Vitium illud ſignificans humanis ingeniis inſitum, vt ſemper alienam ſortem magis mirentur, ſuam contemnant ac faſtidiant, optent inexperta, experta damnent. Siquidem ephippia vocantur, quas vulgo ſellas equeſtres appellant, additas in hoc, vt commodius ſedeat eques: Veteres bubus arabãt, non equis. Videtur eſſe ſumpta allegoria ex apologo quopiã. Citra metaphoram dixit Terentius: Noſtri noſmet pœnitet.

Fertilior ſeges eſt aliena in aruo.

Ovidivs mutauit metaphoram, eundẽ explicans ſenſum:

Fertilior ſeges eſt alieno ſemper in aruo.
Vicinumq́; pecus grandius vber habet.
Perſius ſatyra ſexta:
Securus & angulus ille
Vicini, quia pinguior.

In eandem ſententiam celebratur & Mimus, vnus, ex illis Publii ab Aulo Gellio laudatis:

Aliena nobis, noſtra plus aliis placent.
Et Horatius:
Qui fit Mecœnas, vt nemo quam ſibi ſortem,
Seu ratio dederit, ſeu ſors obiecerit, illa
Contentus viuat, laudet diuerſa ſequẽtes?

Fecem bibas, qui vinum bibit.

Havd dubium quin prouerbialiter dixerit Ariſtophanes in Pluto, fecem epotãdam eidem, qui vinum ebrius ebiberit: id eſt, qui fruitus ſit optimis, eundem boni, conſulere debere deteriora:

Ὅμως δ᾽ ἐπειδὴ καὶ τὸν οἶνον ἐξέπιες,
Γίνειν συνεκποτέον ἐστὶ τὴν τρύγα. id eſt,
At vbi haud grauatus bibere vinum ex, fex item
Tibi nunc eidem eſt ebibenda ſcilicet.

Verba Chremyli de muliere, quæ quondam vernans ac florens ętate placuerat, tum anus faſtidiebatur à iuuene.

Crœſo, Craſſo ditior.

Apvd Græcos opulentia Crœſi Lydorum regis in prouerbium abiit, præſertim nobilitata dicto Solonis. Apud Romanos item M. Craſſi, cui cognomentum etiam diuitis additum eſt. Hic negabat diuitem eſſe, niſi qui reddiitu annuo legionem tueri poſſet. In agris ſuis ſeſtertium vicies mille poſſedit. Commemorantur & alii nõnulli apud Plinium libro 33. cap. 10. & item 3. qui immodicas opes poſſederunt, atque in his eſt Ariſtoteles, cuius hæredes in auctione ſeptuaginta patinas venum produxiſſe leguntur. Verum non itidem in vulgi eeſſere ſermonẽ. Proinde nihil attinet hoc loco referre. Feſtiuior erit adagii figura, ſi numerum etiam commutemus, vt diuus Hieronymus: Crœſos licet ſpires, & Darios, litteræ marſupium non ſequuntur. Horatius & Atabumgazas dixit, pro cumulatiſſimis opibus, non ſine ſpecie prouerbiali, quemadmodum & Perſicos apparatus, pro nimis exquiſitis ac ſumptuoſis.

Pactoli opes.

Τὸν πακτώλου πλοῦτον, id eſt, Pactoli diuitias, pro ſummis opibus alicubi dixit Philoſtratus. Eſt autẽ Pactolus Lydiæ fluuius, ex monte Tmolo profluens, aureis ſcatens harenis, vnde & χρυσορρόας, à poetis cognominatus. Cuiuſmodi narratur & Tagus in Hiberia, & Ganges in India, & Hebrus in Thracia. Plinius addit Padum in Italia, negatq́; vllũ eſſe aurum abſolutius, quàm id, quod in fluuiis reperitur, vtpote curſu ipſo tritũq́; perpolitum. Horatius in Epodis:

Sis pecore & multa diues tellure licebit,
Tibiq́; Pactolus fluat. Iuuenalis:
Tanti tibi non ſit opaci
Omnis arena Tagi, quodq́; in mare voluitur aurum.

Has hyperbolas in varios vſus accommodare licebit. Veluti ſi quis dicat: Hos tantos ſumptus ſuſtinere nemo queat, ne ſi Pactolus quidem illi domi fluat. Huius hominis cupiditatem ne Tagus quidem ipſe poſſit explere. Nihil mediocre ſperabat, ſed totos Pactolos ac Tagos animo conceperat. Aut Pactolos pollicebatur, id eſt, diuitias effertiſſimas.

Iro, Codro pauperior.

Contra, Iri & Codri paupertas prouerbium locum fecit. Ouidius:

Irus erit ſubito, qui modo Crœſus erat.
De Codro Iuuenalis:
Tota domus Codris rheda cõponitur vna.

De Iro mentionem facit Homerus Odyſſeę Σ. Scribitq́ue eum publicum fuiſſe mendicum apud Ithacenſes, corpore ſpecieq́; prægrandi, à matre dictum Arnæum, à iuuenibus Irum fuiſſe nominatum, quod iret nũ-

eius, quo iuſſus eſſet. Cum hoc commiſſus Vlyſſes, cum haberetur & ipſe pro mendico eiicit hominem. Quin & Hecale paupertate nobilis eſt, cuius meminit Plautus in Ciſtellaria: Siquidem eris vt volo, nunquam Hecale fies. Meminit & Ouidius:

Cur nemo eſt Hecalen, nulla eſt quæ ceperit Irum.
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.

His formulis quot modis vti liceat, in operis ingreſſu ſatis oſtendimus.

Myſorum poſtremus.

Μυσῶν ἔσχατος, id eſt, Myſorũ extremus. Strabo Geographię lib. 12. refert Myſorum populum vſque adeo contemptum fuiſſe, vt prouerbio locum fecerit. Id vſurpat M. Tullius in oratione pro Lucio Flacco. Quid, inquit, porro in Cræco ſermone tam tritum atque celebratum eſt, quam ſi quis deſpicatui ducitur, vt Myſſorum vltimus eſſe dicatur? Idem ad Quintum fratrem: Niſi me forte Pacomi neſcio cuius hominis, ne Gręci quidem, at Myſi, aut Phrygis potius querelis moueri putas. nimirum gentis eius cõtemptum declarans. Summum itaque deſpectum, & infimam humilitatem hoc adagio ſignificabimus.

Myſorum vltimus nauigat.

Ἔσχατος μυσῶν πλεῖν, id eſt, Myſorum poſtremus nauigate, prouerbiali ioco dicebatur, qui fruſtra laboraret. Origo prouerbii, ſicuti fit in pleriſq; non vno narratur modo. Quidam tradunt olim Græcis peſtilentia laborantibus, oraculo reſponſum eſſe, vt ad vltimum Myſorum nauigarent. Ac primum quidem ambigebant, quid ſibi vellet oraculum. Tandẽ diu circumacti repererunt Aeolidem in extremis Myſorum eſſe ſitam, atq; eo demigrandum eſſe monuiſſe numẽ. Alii ſcribunt Telepho, poſt interemptos auunculos, conſulenti Pytium, quo gentium ſibi demigrandum foret: nam antiquitus mos erat homicidis ſolum vertere: reſponſum, vti ad extremam Myſorum regionem ſeſe conferret: veniſſeq; in Teuthraniam, quę Myſiæ extrema pars, atque eius loci principatum obtinuiſſe. Sunt qui dicant, hunc nõ ob cædem auunculorum fugiſſe, ſed vti matrem quæreret, quam in Teuthrania tandẽ inuenerit. Prouerbium autem dictitatum, vbi dura quæpiam imperarentur, factuq; difficilia.

Tangere vlcus.

Κινεῖν ἢ θίγειν τὸ ἕλκος, id eſt, Mouere ſeu tãgere vlcus eſt mouere dolorem, eiuſq; rei facere mentionem, quæ nos magnopere vrat. Terentius: Quid minus neceſſe fuit, quàm hoc vlcus tangere? Quo loco Donatus admonet ſubeſſe prouerbium. Octauius Auguſtus, vt auctor eſt Tranquillus, filiarum Iuliarum, & neptis infamem vitam, morte ipſa grauius tulit, nec eas aliter appellare cõſueuit, quam tres vomicas, aut tria carcinomata ſua, nimirum quod earum non ſine magno dolore ſuo recordaretur. Hanc Metaphoram M. Tullius oppidò quàm eleganter expreſſit in Clodium, qui populum fame iam exaſperatum, concionibus inſuper ſeditioſis in rabiem agebat. Vt tu, inquit, in hoc vlcere tanquam vnguis exiſteres. Plutarchus de adulatione: Κρυφίου δὲ λόγου κινήσαντος ἕλκος, id eſt, Arcani ſermonis cum mouiſſet vlcus.

Odorari, ac ſimiles aliquot metaphoræ.

TRANSLATIONES quæ ducuntur à corporis ſenſibus, quoniam velut ad manũ ſunt, & quaſi de proximo ſumuntur, omnes ferme prouerbiales ſunt, quemadmodũ admonuimus in operis huius initio. Velut odorari pro reſciſcere, & ſagaciter deprehenſum, atq; animaduerſum cognoſcere. Odor pro ſuſpicione ac rumore. Cicero: Eſt nonnullus odor dictaturæ. Olfacere apud Terentium in Adelphis pro deprehendere. Subolere apud eundem, pro ſuſpectum eſſe. Obolere pro moleſtum eſſe, aut eſſe in ſuſpicione. Vnde & naſuti dicuntur, & emunctę naris, & muccoſis naribus. Denique naſus ipſe in prouerbium abiit pro iudicio. Horatius:

Non quia nullus Illis naſus erat.

Et putent quę diſplicent. Huc pertinent & illa, Olet mendacium. Redolent Atticiſmũ. Olent lucernam. Itidem guſtum rei vocamus, veluti primam illam experientiam & degustationem, quaſiq; ſpecimen. Cicero ad Atticum: Hominem deguſtes. Idem ad eundem. Et Latinus ille tuus Atticiſmus ex interuallo reguſtandus. Vnde & ſaliuam primam dicimus primum illum guſtum, quem pueri tanquam à nutricibus imbibimus. Et palato ſatisfacere dicitur, q̃d animo placet.

placet. Et deuorare dicimur, cum rem alioqui acerbam, veluti citra ſenſum perferrimus, tranſlatione ſumpta ab his, qui amara catapotia, tanquam inuito palato ſolēt abſorbere. Vnde aliquotiens apud Ciceronem & Fabium, Deuorare tædium, abſorbere moleſtiam. Affinia ſunt illa, Sapiunt arrogantiam. Reſipiunt iuuenile quiddam. Concoquere item, pro vincere moleſtiam. Nauſeare, cum tædio audire. Euomere, dicere quod dolor non ſinebat reticere. Et expuere miſeriam ex animo. Conſputare, pro laceſſere maledictis. Deſpuere, ꝓ contēnere. Stomachari, ꝓ indignari. A viſu itē multę ducunt metaphorę, vt oculis ferre, ꝓ vehemēter amare, curæque habere. In oculis eſſe obſeruari oculis, ꝓ eo qđ eſt recordari, & in memoria cogitationeque eſſe. Reſpicere, curā agere, & rationem habere. Proſpicere, in poſterum conſulere. Deſpicere, faſtidire. Suſpicere, mirari Conniuere pro data opera diſſimulare. Cæcutire, hallucinari, pro falli iudicio. Verum hæc longius perſequi, nec huius eſt inſtituti, & infiniti fuerit operis. Quare quanquam iſtiuſmodi videntur ad prouerbiorum cognationem pertinere, tamen ea minutius exactiuſque conquirere, non eſt ſententia.

Mihi iſtic nec ſeritur, nec metitur.

PLAVTVS in Epidico, ſanè quàm elegans adagium vſurpauit: Mihi, inquiens, iſtic nec ſeritur, nec metitur: id eſt, iſta res nihil ad me pertinet, vt quæ neque meo fiat periculo, neque emolumento. Metaphora notiſſima eſt. Etenim qui ſementem facit, is ſuo impendio ſuoque periculo facit: qui metit, compēdium accipit, & in tuto eſt. Diuerſum eſt huic quod eſt apud Plautum in Mercatore: Tibi aras, tibi occas, tibi ſeris, tibi eidem metis.

Ab ipſo lare.

Ἀφ' ἑςίας ἄρχου, id eſt, A lare incipe, hoc eſt, à domeſticis ac familiaribus initium ſumito. Recte dicetur in magiſtratus, & alienæ vitæ cenſores, quorum officium eſt, vt in primis ſuos, ſuorumque vitam corrigant. Nam ἑςίαν Græci vocant, quem nos Larem ac Veſtam vocamus. Ariſtophanes σφηξὶν,

Οὐκ ἀλλ' ἵνα
Ἀφ' ἑςίας ἀρχόμενος ἐπιτρίψω τινά. id eſt,
Nō, verū vt aliquē exorſus à lare obteram.

Ductū à vetuſto ritu ſacrorū, in quibus primitiæ laribus immolabantur. Ariſtocritus citante interprete, fabellam huiuſmodi refert. Cum deuictis Titanibus Iupiter imperio potitus eſſet. Veſtæ permiſit optionem, vt quidquid vellet eligeret regni e partib⁹. Illa primum virginitatem popoſcit: deinde ſacrorum omnium, quæ diis immolarēt homines, primitias. Inde abiiſſe in conſuetudinem, vt in omni ſacro primæ partes lari tribuerentur. Vſus eſt hoc adagio Plato in Euthyphrone: Βουλοίμην ἂν ὦ σώκρατες, ἀλλ' ὀῤῥωδῶ μὴ τοὐναντίον γένηται. Ἀτεχνῶς γάρ μοι ἀφ' ἑςίας δοκεῖ μοι ἄρχεσθαι κακουργεῖν τὴν πόλιν, σὲ ἐπιχειρῶν ἀδικεῖν. id eſt, Equidem cupiam, verum vereor ne res in diuerſum exeat. Nam mihi quidem lædendæ Reipublicæ ab ipſo lare facere videtur initium, cum te tentat lædere Plutarchus in libello de Polyphilia: Πρῶτον μὲν οὖν ὥσπερ ἀφ' ἑςίας ἀρξάμενοι. id eſt, Primum igitur velut à lare exorſi. Totidem ferme verbis vtitur in commentario, Περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων. Vſurpat & in libello, quem ſcripſit aduerſus Herodotū. Ariſtides in Pericle: Ὁ δ' ἀφ' ἑςίας ἀρξάμενος τῆς αὐτὸς αὑτοῦ, τὸ σύμμετρον ᾑρεῖτο, πρὸ τοῦ πλείονος. id eſt, At ille à ſuo ipſius exorſus lare, maluit æqualitatē ſequi, quàm reliquos antecellere. Interpres admonet dici ſolitum de iis, qui ab ipſo ſtatim initio, vel boni ſunt, vel mali. Quaſi dicas, ab ipſis incunabulis, quod Lar ſtatim naſcentes excipiat.

Propria vineta cædere.

HVIC affine eſt illud Horatianum:

Vt vineta egomet cædam mea.

Id eſt, vt à meipſo incipiam, & poetas ipſe poeta carpam, ac lacerem. Tranſlatum videri poteſt vel ab amputantibus vineam, vel ab iis, qui per iniuriā nouellas vites lędunt. Horatius in Epiſtolis:

Multa quidem nobis facimus mala ſæpe poetæ,
Vt vineta egomet cædam mea.

Aedibus in noſtris quæ praua, aut recta geruntur.

AVLVS Gellius ſcribit hunc Homericum verſiculum, qui eſt Odiſſeæ δ. prouerbii vice ſemper in ore fuiſſe:

Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται. id eſt,

Aedibus in noſtris quę praua, aut recta gerautur.

Quod alii tribuunt Socrati, Diocles aſcribit Diogeni, vt refert Laertius. Socrates autem hoc dicto dehortans à ſtudio rerum naturalium, ac ſupernaturalium, item à diſciplinis mathematicis, reuocabat ad curam moralis philoſophiæ, quod hæc tractat ea, quæ propriè ad nos pertinent. Plutarchus in cõmentario De ſeruãda bona valetudine, prouerbii vice vſurpauit: Εἰ μᾶλλον αὐτὸν οἴεται προσήκειν γεωμετρίας ἢ διαλεκτικῆς καὶ μουσικῆς ὀρέγεσθαι μεταποιούμενον. ἢ ζητεῖν καὶ μανθάνειν βουλόμενον,

Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται. id eſt,

Si magis officii ſui putat eſſe, vt in geometriæ, dialecticæ, muſicæq́; ſtudio verſari videat, quã vt inquirat, cupiatq́; cognoſcere,

Aedibus in propriis quæ praua, aut recta gerantur.

Quo verſu monemur, vt ea potiſſimũ, quæ ad nos ipſos pertinẽt curemus, externa atq; aliena ne inquiramus. Quo vitio feſtiuiter Martialis Ollum quendam notat, qui malorum alienorum erat obſeruator curioſiſſimus, & taxator acerrimus, cum ipſe vxorem haberet adulteram, filiam viro maturã, deberetq́ue etiamnum pro togula. Diogenes Cynicus, cui carmen hoc, vt modo diximus, ſemper in ore conſueuit eſſe, grammaticos nimis ridicula facete aiebat, qui tanto ſtudio Vlyſſis mala inquirerent, ſua ignorarent. Huc referri poteſt & illud apud Homerum pęne ſolenne: Habetur enim Iliados ζ. Odiſſ. α. θ. & φ.

Ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σαυτῆς ἔργα κόμιζε. i.
Quin in tecta abiens, tua propria munia cura.

Plutarchus, πολυπραγμοσύνην definit, φιλομάθειαν ἀλλοτρίων κακῶν, id eſt, Curioſitatem, ſtudium aliena mala cognoſcẽdi. Atq' id hominum genus lamiis ſimiles ait, quæ domi oculos reconditos habent, foras egreſſuræ reponunt. Atque ita fit, vt domi cæcutiant, foris ſint oculatiſſimæ. In huiuſmodi præpoſtere oculatos eneganter torſeris illud Sophoclis de ſenibus dictum:

Πόῤῥωθεν βλέπων, ἐγγύθεν δὲ πᾶς τυφλός. i.
Procul videns, ſed cominus videns nihil.

Nam id ſenibus accidit, vt propius admota non cernant, longius ſemota videant, atque huius rei cauſam reddit Plutarchus Conuiuialium quæſtionum prima decade.

Tecum habita.

PROXIMVM Homerico carmini videtur & illud eiuſdem Perſii:

Tecum habita, vt noris quàm ſit tibi curta ſupellex.

Id eſt, domi tuæ viuito, vt intelligas, quàm tenuis ſit tua fortuna. Translatum ab iis, qui in principum familiis agunt, & vt vulgo fit, ex alienis opibus perinde quaſi ſuis intumeſcunt, quibus ſi domi viuendum ſit, vix ſalinum habeant quod apponant. Tecũ igitur habita, id eſt, tuapte ſupellectile te metire, ac tuis ipſius malis bonisve te ipſum expende. Haud ſcimus an huc pertineat quod ſcribit M. Tullius in Catone maiore, Secum vt dicitur viuere.

Meſſe tenus propria viue.

IDEM diuerſa explicuit metaphora Perſius ſatyra 6.

Meſſe tenus propria viue.

Id eſt, Sumptum facito pro modo facultatum tuarum. Ab agricolis traductum, qui ſumptus annuis agrorum prouentibus metiuntur. Neque enim res conſiſtere poteſt, cum quæſtum ſuperat ſumptus, quemadmodum air Plautus. Oſtentatorem diuitiarum elegante verbo Alexis apud Athenæũ lib. 6. πτωχαλαζόνα dixit, eodem verbo declarans faſtum cum paupertate coniunctũ.

Tuo te pede metire.

AD eandem ſententiam pertinet illud Horatianum.

Metiri ſe quenq́ue ſuo modulo, ac pede, verum eſt.

Lucianus in libello, cui titulus, ὑπὲρ τῶν εἰκόνων: Ἀλλὰ διακρίνεις καὶ παραμετρεῖς τῷ οἰκείῳ μέτρῳ ἑκάτερον. i. Verum diiudices dimetiarisq́; propria vtrunque menſura. Nimirũ hoc eſt quod dixit Horatius, ſuo modulo, οἰκείῳ μέτρῳ, & tanquam interpres, ſui adiecit, ac pede. Pindarus item:

Χρὴ δὲ κατ' αὐτὸν αἰεὶ παντὸς ὁρᾶν μέτρον. i.
Oportet autem iuxta ſuam quenq; conditionem vniuſcuiuſq́; rei ſpectare modum.

Et Ariſtophanes in Auibus:

Οὐκ ἀναμετρήσει σαυτὸν ἀπιὼν ἀλλαχοῖ. i.
Non ipſe te remetieris hinc loci
Alio profectus.

Monet adagium, ne quis ſe dilatet vltra conditionem

ditionem ſuam, neue ſeipſum ex aſſentatorum laudibus, aut vulgi opinione, aut fortunæ fauore, verum propriis ac veris dotibus, animique virtutibus æſtimet. Tranſlatum ab iis, qui corporis humani modũ, pedum numero æſtimant. Porro iuſta cuiuſque hominis menſura, ſeptem ipſius pedibus conſtat, ſi qnid pictoribus & ſtatuariis credimus. Eodem pertinet illud Martialis:

Qui ſua metitur pondera, ferre poteſt.

Non videmus manticæ, quod in tergo eſt.

CATVLLVS in Scazonte:

Sed nõ videmus mãticæ, quod in tergo eſt. Id eſt, Non videmus noſtra ipſorum vitia, cum aliena curioſis oculis perſpiciamus. Prouerbium natum eſt ex Apologo quopiã Aeſopico, qui fertur huiuſmodi apud Stobæum: Αἴσωπος ἔφη δύο πήρας ἕκαστον ἡμῶν φέρειν. τὴν μὲν ἔμπροσθεν, τὴν δ᾽ ὄπισθεν, καὶ εἰς μὲν τὴν ἔμπροσθεν ἀποτιθέναι τὰ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα, εἰς δὲ τὴν ὄπισθεν τὰ ἑαυτῶν. Quorum verborum hæc ferme ſententia, Finxit Aeſopus ſingulos mortales binas habere manticas, hoc eſt, peras, alteram ante pectus, alteram à ſcapulis tergoque propendentem. Sed in priorem, inquit, aliena vitia immittimus, in poſteriorẽ noſtra. Perſius:

Vt nemo in ſeſe tentat deſcendere nemo,
Sed præcedenti ſpectatur manrica tergo.

Horatius.

Reſpicere ignoto diſcet pendentia tergo.

Diuus Hieronymus: Sed illa eſt vera inter amicos reprehenſio, ſi noſtra opera non videntes, aliorum, iuxta Perſium, manticam conſideremus.

Feſtucam ex alterius oculo eiicere.

HANC humani ingenii cæcam φιλαυτίαν poetarum litteræ notarunt. Horatius. Cum tua, inquiens, peruideas oculis mala lippus inunctis,

Cur in amicorum vitiis tam cernis acutũ; Quam aut aquila, aut ſerpens Epidaurius?

Idem alibi:

Qui ne tuberibus propriis offendat amicum
Poſtulat, ignoſcat verrucis illius æquũ eſt.

Quod ipſum prouerbii ſpeciem euidẽtem ante ſe gerit. Tubera maiora vitia dixit, verrucas minora, quæ alibi næuos appellauit.

Intra tuam pelliculam te contine.

INTRA tuam pelliculam te contine. Porphyrion prouerbium eſſe admonet, quo vetamur obliti ſortis noſtræ, maiora conari, quàm pro noſtra facultate. Idque inde ſumptũ putat, quod olim ductores in pellibus, hoc eſt, pelliceis tentoriis dormitarent. Sed videtur rectius referri ad aſinum illum Cumanum, quem Apologi fabulantur adaptaſſe ſibi leonis exuuium, atq; ita ſeſe ad tempus pro leone geſſiſſe: Verum eam rem illi magno fuiſſe malo, cum agnitus, & magno omniũ riſu, aliena appoſitiaq; exutus pelle, fuſtibus ad necem cæderetur. Neque abſurde quis ad Cleonem Athenienſem referat, qui ex Byrſopola, hoc eſt, coriario creatus exercitus dnctor, fortuna fauente victoriam reportauit, capta pylo, ſuam ipſius ciuitatem furto ſpoliauit, atque ad eum modum ad ſummas opes euectus eſt: tandem per alium eiectus maleq́ue acceptus, pœnas dedit, quod non in propria pelle quieſſet. Hic inducitur in Ariſtophanis comœdia, cui titulus Equites, neq; non aliis locis ſubinde mordetur ab eodem poeta. Huc nimirum videtur adluſiſſe Plautus, cum militem glorioſum & iactabundum fingit elephantino corio circumrectum, nõ ſuo, ſiue quod ſtolidũ ſignificaret, ſiue quod maiora, quã pro facultate loquentem. Horatius.

Et merito, quoniam in propria non pelle quieſſem.

Martialis in ſutorem quendam, qui Cleonis exemplo, prius ad ſummas euectus diuitias, vt venti erant, ita velum in altum ſuſtulit: deinde ad priſtinam rurſus inopiam largitionibus ſuis redactus eſt, vt nihil iam eſſet niſi cerdo.

Luſiſti, inquit, ſatis eſt: ſed te mihi crede, memento
Intra pelliculam cerdo tenere tuam.

Item Seneca in Epiſtolis: Sapientem vndique ſubmonent, & intra cutẽ ſuam cogunt. Id citra metaphoram ſic extulit Ouidius:

Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra
Fortunam debet quiſque manere ſuam.

Adluſit huc & Lucianus in Imaginibus, οὐκ ἐπιμένοντες ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων. id eſt, Non iam manent in his quæ adſunt: de his qui fortunæ ſucceſſibus elati, ſuæ cõditionis nõ ſatis meminerunt. Denique non abſurdum

videtur, ſi prouerbium referatur ad Marſiæ excoriati fabulam, qui quoniam parum memor ſuæ conditionis, auſus eſt cum Appolline certare, ſua pelle exutus eſt.

Pennas nido maiores extendere.

Est apud Horatium in Epiſtolis, non dubium quin prouerbialis metaphora, Pẽnas nido maores extendere, pro eo quod eſt rẽ, fortunamq́ue, quam mediocrem aut tenuem à maioribus acceperis, auctiorem reddere. Quod quidem, ſi virture fiat, ſumma laus eſt, tantum abeſt vt vitio dandum exiſtimemus.

Me, inquit, libertino natum patre, & in tenui re,
Maiores pennas nido extendiſſe loqueris,
Vt quantum generi demas, virtutibus addas.

Tranſlatum ab auium pullis, qui ſic grandeſcunt, ſubnaſcentibus plumis, vt materno nido capi non poſſint.

In tuum ipſius ſinum inſpue.

Hac noſtra tempeſtate multis regionibus hoc circumfertur adagium. Iubent enim hominem aliena vitia taxantem, in ſuum ipſius ſinum inſpuere, tanquam admonentes, vt domeſticorum malorum recordatione deſinat arrogantius inſectari vitam alienam. Idem antiquis fieri ſolere, colligi vtcunque poteſt ex verbis Plinianis, qui lib. 28. cap. 4. ſcribit hunc in modum: Veniam quoque à deis, ſpei alicuius audacioris petimus, in ſinum ſpuẽdo. Idem in eodem capite ſcribit ex auctoritate Salpæ, torporem ſedari quocunque membro inſtupente, ſi quis in ſinum expuat. Quorum vtrunq́ue non prorſus abhorret à noſtro vulgato prouerbio. Siquidem qui carpit aliena, ſpe quadam improba peccat, quaſi ſperet ſibi nihil ſimile à quoquam opprobrari poſſe, cũ nemo ſit, qui non aliquo uitio teneatur. Et q proprii mali, quaſi ſui ipſius ſenſu caret, ceu torpore quodam tenetur. Seneca libro De beneficiis ſeptimo: Fortaſſe vitium de quo quereris, ſi te diligenter excuſſeris, in ſinu inuenies. Lucianus in apologia De mercede ſeruientibus, καὶ ὅτι γὰρ εἰς τὸν κόλπον πτύσας πρότερον ἀξίως κατηγορεῖν. id eſt, Quodq́ue non prius in tuum ipſius ſinum inſpueris, quàm accuſare cœperis. Idem in Votis, ἤ μεγαλᾶς γε ὦ ἀδάμαντε, καὶ ἐς τὸν κόλπον οὐ πτύεις οὐδὲ οἶσθα ὅστις ὢν ἐγκαλεῖς. Iocatur quiſpiam in amicum, quod tãquam oblitus ſui, opes immenſas imaginaretur, neque in ſinum ſpueret, vt agnoſceret, quiſnam eſſet. Idem indicat Theocritus Ecloga ſexta. Nam Polyphemus cum paullo arrogantius ſuã formam extuliſſet:

Ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ, τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον.
Ταῦτα γὰρ ἁ γραῖά με Κοτυτταρὶς ἐξεδίδαξεν.

Quorum carminum hæc ferme ſententia eſt. Ne quid me lædat inuidia, neue noceat faſcinatio, ter in meum inſpui ſinum. Nam id me Cotyttaris anus docuit. Scholiaſtes addit eum morem ſua etiamnum ætate durasse mulierculis, vt abominantes inuidiam in ſinum expuant. Refert & Callimachi verſum:

Δαίμων, τί κόλποισιν ἐπιπτύουσι γυναῖκες. i.
O fortuna, ſinum mulier cur conſpuit omnis.

Huc fortaſſe pertinet, quod ait Lucianus in Necyomantia, Τρὶς ἄν μου πρὸς τὸ πρόσωπον ἀποπτύσας. id eſt, Poſtea quam ter mihi deſpuiſſet in faciem. Nec alienum hinc eſt, quod in ſecunda Satyra ſcripſit Perſius:

Frontemq́ue atq; vda labella
Infami digito, & luſtralibus ante ſaliuis
Expiat.

Et ſimili ſuperſtitione profectum eſt, quod indicat Athenæus libro primo, priſcos ad depellenda mala ſolitos ter abſtergeri. Refert verſiculum hunc Cyrenæi:

Τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισι θεοὶ δίδοασιν ἄμεινον. id eſt,
Ter vero abſterſis, melius bona numina donant.

Noſce teipſum.

Ad eam ſententiam pertinent tria illa, inter omnia ſapientum apophthegmata vel maxime celebrata, adeo vt, quemadmodum in Charmide teſtatur Plato, pro foribus templi Delphici ab Amphictyonibus inſcripta, veluti digna deo viſerentur. Quorum primum eſt γνῶθι σεαυτόν, Noſce teipſum. In quo modeſtiæ mediocritatisq́ue commendatio eſt, ne nobis vel maiora, vel etiam indigna ſequamur. Nam hinc omnis vitæ peſtis oritur, quod ſibi quiſque blanditur, & quantum aliis præter æquum detrahit, tantum ſibi philautię vitio præter meritum tribuit.

tribuit, M. Tullius ad Q. fratrem lib. 3. Et illud γνῶθι σεαυτὸν, noli putare ad arrogantiam minuendam ſolum eſſe dictum, verumetiam vt bona noſtra norimus. Fertur hic quoque ſenarius inter ſententias prouerbiales:

Τὸ γνῶθι σαυτὸν πανταχοῦ 'στι χρήσιμον. i.
Vbiq; confert, vt teipſum noueris.

Citatur à Nonio Marcello Satyra quædam Varronis hoc titulo, γνῶθι σεαυτὸν. Ouid. de Arte amandi:

Fama celebrata per orbem
Littera cognoſci quæ ſibi quenq; iubet.
Iuuenalis:
E cælo deſcendit γνῶθι σεαυτὸν.

Ouidius hanc ſententiam ad Pythagoram auctorem refert. Platonicus Socrates ab Apolline profectam arbitratur. Plato in Phædro, οὐ δύναμαί πω τὸ κατὰ Δελφικὸν ἐπίγραμμα γνῶναι ἐμαυτὸν. i. Nondum poſſum meipſum iuxta Delphicam inſcriptionē cognoſcere. Sunt qui ex Homero tanquam Oceano, hanc quoque mutuo ſumptam exiſtiment, apud quem Hector, cū in reliquos omnes impetum faceret, tamen Aiacem vt ſe præſtantiorem declinauit. Sic enim ait poeta:

Αἴαντος δ' ἀλέεινε μάχην Τελαμωνιάδαο. i.
Congreſſum Aiacis fugit Thelamone creati.

Diogenes Thaleti tribuit. Apud hunc Antiſthenes Phemonoæ aſcribit, ceterum Chilonem vſurpaſſe. Thales autem rogatus: Τί ἐστι δύσκολον; ἔφη, τὸ ἑαυτὸν γνῶναι. τί εὔκολον; ἄλλῳ ὑποτίθεσθαι. id eſt, Quid eſt difficile? reſpondit, ſeipſum noſſe. Quid facile? alterum admonere. Macrobius primo in Scipionis ſomnium commentario tradit, cuidam Delphicum oraculum conſulenti, quo nam itinere poſſet ad felicitatem peruenire reſponſum ad hunc modum: Si teipſum cognoueris. Id autem oraculum redditum fuit Crœſo, vt auctor eſt Xenophon in Pædia Cyri. Citatur à Gnomologis Græcis hic ex Antiphane ſenarius:

Εἰ θνητὸς εἶ, βέλτιστε, θνητὰ καὶ φρόνει. id eſt,
Præclare, ſi mortalis es, mortalia fac cogites.

Eandem ſententiam ſic extulit Pindarus, θνατὰ θνατοῖς πρέπει. id eſt, Mortalia mortales decent. Demonax interrogatus quando cœpiſſet philoſophari; poſteaquā, inquit, cœpi noſſe meipſum. Socrates quod Apollinis oraculo ſolus eſſet ſapiens iudicatus, cum Græcia tot haberet ſophos, ſic interpretatur, quod ceteros profitētes ſe ſcire quod neſciebant, hoc nomine vinceret, quod ſciret ſe nihil ſcire, & hoc vnum ſe ſcire profitebatur. Ceterum hanc Socratis modeſtiā vicit Anaxarchus, qui prædicabat ſe ne id quidem ſcire, quod nihil ſciret. Apud Menandrum Comicum quiſpiā corrigit hoc omnibus laudatiſſimum dictum:

Κατὰ πολλ' ἄρ' ἐστὶν οὐ καλῶς εἰρημένον
Τὸ γνῶθι σαυτὸν, χρησιμώτερον γὰρ ἦν
Τὸ γνῶθι τοὺς ἄλλους. id eſt,
Multis modis dictum videtur perperam,
Cognoſce teipſum, magis enim in rem fuerat hoc,
Cognoſce ceteros.

Ne quid nimis.

ALTERVM diuerſis verbis eandem ferme ſententiam complectitur, μηδὲν ἄγαν, i. Ne quid nimis: quam quidē tanquā vulgo celebratam, Terentius in Andria etiam Soſiæ libertini perſonæ tribuit. Diogenes Laertius Pythagoræ adſcribit. Ariſtoteles tertio Rhetoricorum libro ad Biātem auctorem refert, tractans de iuuenum immoderatis affectibus, quos ait, vbique nimia vehemētia peccare: nam & amare nimium, pariter & odiſſe nimium. Senes non item, ſed vt ipſius Ariſtotelis vtar verbis, κατὰ τὴν Βίαντος ὑποθήκην, καὶ φιλοῦσιν ὡς μισήσοντες, καὶ μισοῦσιν ὡς φιλήσοντες. id eſt, Iuxta Biātis admonitionem, & amant tanquam oſuri, & oderunt tanquam amaturi. Sūt qui Thaleti tribuāt. Sunt qui Soloni, teſte Laertio. Plato quodam loco ex Euripide citat. Neque deſunt, qui ad Homerum veluti fontē referant: cuius hi verſus ſunt in Odyſſ. Ο.

Νεμεσσῶμαι δὲ καὶ ἄλλῳ
Ἀνδρὶ ξεινοδόκῳ, ὅς κ' ἔξοχα μὲν φιλέῃσιν
Ἔξοχα δ' ἐχθαίρῃσιν. ἀμείνω δ' αἴσιμα πάντα. id eſt,
Mihi nequaquam is placet hoſpes,
Qui valde p̄terq; modū ſimul odit, amatq;
Sed puto rectū eē, vt ſint mediocria cūcta.
Idem in Iliados Κ.
Τυδείδη, μήτ' ἄρ με μάλ' αἴνει, μήτ' ἔτι νείκει. id eſt,
Ne nimis aut laudes Tytida, aut vituperes me.

Ad Heſiodū quidē referre malimus. Cuius illud eſt in opere, cui titulus ἔργα καὶ ἡμέραι

Μέτρα

Μέτρα φυλάσσεσθαι, καιρὸς δ᾽ ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος. id eſt,
Menſuram ſerua, modus in re eſt optimus omni.

Euripides cum aliis aliquot locis, tum in Hippolyto coronato:
Οὕτω τὸ λίαν γ᾽ ἧσσον ἐπαινῶ
Τοῦ μηδὲν ἄγαν. id eſt,
Sic equidem minus approbo, quidquid
Eſt vehemens, quàm quod vulgus ait,
Ne quid nimium.

Pindarus apud Plutarchum, σοφοὶ δὲ καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν ἔπος, αἴνεσαν περισσῶς. id eſt, Sapientes hoc verbum, ne quid nimis, præter modum laudarunt. Sophocles in Electra:
Μήθ᾽ οἷς ἐχθαίρεις ὑπεράχθεο μήτ᾽ ἐπιλάθου. i.
Ne nimium, præterque modum te torqueat ille
Quem odiſti, ſed nec neglexeris immemor hoſtem.

Plautus in Pœnulo: Modus omnibus in rebus ſoror eſt optimus. Eodem pertinet Homericum illud Iliados N.
Πάντων μὲν κόρος ἐστὶ καὶ ὕπνου καὶ φιλότητος
Μολπῆς τε γλυκερῆς καὶ ἀμύμονος ὀρχηθμοῖο. i.
Cunctarum rerum ſaties contingit, amorisque.
Et ſomni, & blandæ citharæ, choreæque decentis.

Id imitatus videtur Pindarus in Nemeis:
Κόρον δ᾽ ἔχει καὶ μέλι, καὶ τὰ τέρπν᾽ ἄνθε᾽ ἀφροδίσια.

Id eſt, Satietatem habet & mel & iucundi flores venerei. Plin. lib. 11. Pernicioſiſſimũ autem & in omni quidem vita, quod nimium. Horatius:
Eſt modus in rebus, ſunt certi denique fines,
Quos vltra, citraque nequit conſiſtere rectum.
Rurſus idem:
Virtus eſt medium vitiorum vtrinque redactum.
Phocilides:
Πάντων μέτρον ἄριστον, id eſt, Omnium modus optimus.
Et Alpheus in Epigrammate:
Τὸ μηδὲν γὰρ ἄγαν ἄγαν με τέρπει. id eſt,
Hoc ne quid nimium, nimis placet mi.

Quintilianus ſcripſit modum in pronunciatione regnare, quemadmodum in ceteris omnibus. Denique Plutarchus in Camillo docet, pietatem eſſe mediam inter cõtemptum numinum & ſuperſtitionem, ἡ δὲ εὐλάβεια, καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν, ἄριστον, id eſt, Pietas autẽ, & quod aiunt, ne quid nimis, optimum eſt. Nihil autem eſt rerum omnium, in quo non peccari queat nimietate, præter amorem dei, quod aliis verbis fatetur & Ariſtoteles, pro deo ſupponens ſapientiam. Huc pertinet quod ex poeta quopiam refert Athenæus lib. 2. de laudibus vini:
Πάσας δ᾽ ἐκ κραδίας ἀνίας ἀνδρῶν ἀλαπάζει
Πινόμενος κατὰ μέτρον ὑπὲρ μέτρον δὲ χερείων. id eſt,
At qui omnes hominum pellit de pectore curas.
Si modice biberis, ſin abſque modo, nociturum eſt.

Sponde, noxa præſto eſt.

Ἐγγύα παρὰ δ᾽ ἄτη, id eſt, Sponde, ſed noxa præſto eſt. Quæ quidem omnia Socrates apud Platonem putat ad eandem ſententiã pertinere. Nam qui pro altero fideiubet, id pollicetur, quod non ſit in ipſo ſitũ præſtare, nempe fidem alienam. Sed primum illud Apollini tribuit, reliqua duo à mortalibus adiecta credit Pli. lib. 7. ca 32. cuncta pariter adſcribit Chiloni, ſed ita vt oraculorum vice fuerint habita. Rurſus, inquiens, mortales oraculorum ſocietatẽ dedere Chiloni Lacedæmonio, tria præcepta eius Delphis conſecrãdo aureis litteris, quę ſunt hęc: Noſſe ſe quenque. Et nihil nimiũ cupere. Comitemque æris alieni, atque litis eſſe miſeriam. Explicuit Plinius, quid ſit ſpondere. Fideiubemus enim pro eo cui creditur pecunia, & ſæpe fit, vt fideiuſſor cogatur creditori numerare pecuniam. Fideiubemus & apud iudices, de ſiſtendo reo, atque illo fallente plectuntur vades. Et hoc dictum ad Homerum auctorem referunt. Cuius hoc eſt carmen Odyſ. θ.
Δειλαί τοι δειλῶν γε καὶ ἐγγύαι ἐγγυάασθαι
Cherſias apud Plutarchum in cõuiuio Platonis, refert ad fabulam Homericam de Ate, quæ quod adfuerit Iouis ſponſioni, de natiuitate Herculis, ab eo pręcipitata eſt in terram. Citantur, ac laudantur hęc tria apophthegmata à Plutarcho in libello de futili loquacitate.

Nouit quid album, quid nigrum.

Οἶδε τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, id eſt, Nouit quid album

albnm, quid nigrum. Duplicem in ſententiam accipi poteſt: Aut nouit diſcrimen recti, prauique: aut nouit id, quod nemo vel indoctus ignorat. Nam euidentius eſt albi nigrique diſcrimen, quam vt quiſquã non videat. Ariſtophanes in Equitibus:

Νῦν ἀρίγνωτον μὲν οὐδεὶς ὅς τις οὐκ ἐπίσταται,
Ὅστις ἢ τὸ λευκὸν οἶδεν, ἢ τὸν ὄρθιον νόμον. i.
Nunc Arignotum lyriſten nullus eſt qui neſciat,
Qui album nouerit, rectosve nouerit modos.

Interpres oſtendit, exponitq́ue prouerbium. Videtur eſſe tractum à priſcis illis mortalibus, qui duos tantum naturales colores nouerant, album & nigrum, teſte Pompeio.

Albus an ater ſis, neſcio.

ALBVS an ater ſis, neſcio. Solet dici de homine vehementer ignoto. Cicero Philippica ſecunda: Me nemo niſi amicus fecit hæredem, vt cum illo commodo, ſi quod erat, animi quidam dolor iungeretur. Te is, quem nunquam vidiſti, L. Rubrius Caſſinas fecit hęredem. Et quidem vide quam te amarit is, qui albus, aterve fueris ignorans, fratris filium præterit. Quintilianus in vndecimo Oratoriarum inſtitutionum lib. Negat, inquit, ſe magniſacere aliquis poetarum, vtrum Cæſar ſit albus, an ater homo: Catullum, digito indicans, cuius in Cæſarem hoc extat carmen:

Nil nimium ſtudeo Cæſar tibi velle placere,
Nec ſcire vtrum ſis albus, an ater homo.

Apuleius in apologia Magiæ: Etiam libenter te nuper vſque, albus an ater eſſes, ignorabam, adhuc hercle non ſatis noui. Diuus Hieronymus aduerſus Heluidium: Quis te, oro, ante hanc blaſphemiam nouerat? Quis dupondio ſupputabat? Conſecutus es, quod volebas. Nobilis es factus in ſcelere. Ego ipſe, qui contra te ſcribo, cum in eadem vrbe tecum conſiſtam, qua balbutis & erubeſcis, albus, vt aiunt, an ater ſis neſcio. Horatius in extrema epiſtola:

Vultu mutabilis albus & ater.

Quo loco Porphyrion admonet prouerbiali figura dictum, albus & ater, pro eo, quod eſt bonus & malus, & Horatiũ album, aut ad liberalem, aut lętum reddidiſſe, atrum ad ſordidum & ærumnoſum. Huc feſtiuiter adluſit Matron apud Athenæum libro quarto de Sepia loquens:

Ἡ μόνη ἰχθὺς ἔχουσα, τὸ λευκὸν καὶ μέλαν οἶδε. i.
Quæ cum ſit piſcis, ſola album nouit & atrum.

Eſt enim Sepia colore albo, ſed ſuccum habet atrum, quem ſpargit in metu, ne deprehendatur.

Non noui natos.

SIMILLIMA huic figura eſt, natum non noui, pro eo quod eſt, prorſus ac modis omnibus ignoro. M. Tull. lib. Familiariũ epiſtolarum nono ad Papyrium: Nam mihi ſcio iam à regibus vltimis allatas eſſe litteras, quibus mihi gratias agũt, quod ſe mea ſententia reges appellauerim, quos ego nõ modo reges appellatos, ſed omnino natos neſciebam. Similimum eſt illi, quod eſt apud Ariſtophanem in Veſpis: ὅς ἐμ' οὐδ' ἂν ζῶντ' ᾔδει. id eſt, Qui me ne viuum quidem nouiſſet: id eſt, nullam omnino mei rationem habuiſſet. Item Theocritus in Pharmaceutria:

Οὐδ' ἔγνω πότερον τεθνάκαμες ἢ ζοοὶ εἰμές. i.
Non enim illud vtrum ſim viua, an mortua nouit.

In eandem ſententiam vſurpauit Plautus in Euclione: Nõ magis me reſpicias, quàm ſi natus nunquam ſiem.

Odi memorem compotorem.

Μισῶ μνάμονα συμπόταν, id eſt, Odi memorẽ compotorem. In eos, qui quæ inter amicos & inter pocula dicuntur liberius, foras eliminãt. Lucianus in Lapithis, ex poeta quopiam citat. Martialis:

Μισῶ μνάμονα συμπόταν Procille.

Iocatur enim poeta in Procillum quẽpiã, qui inter pocula iuſſus poſtridie cœnatum venire, venit ſerio, perinde quaſi quæ inter vina dicuntur, pondus habere debeãt. Huius prouerbii meminit Plutarchus in Sympoſiacorum primo ſtatim problemate, vbi quærit, num conueniat in conuiuiis philoſophari. Putat autẽ dictum aduerſus eos, qui præter modum inſtant & in vrgent cõuiuiis, ad bibendum impellentes, exigenteſq́ue præſcriptum poculi modum. Solẽt enim nonnulli, non admodum auidi bibẽdi ſic effugere, vt interiectis ſermonibus conuiuas in obliuionem auocent. Deinde ſi quis forte memor exigat, mentiuntur

iam

iam ebibiſſe ſeſe: Dores autem in Sicilia ἐπιστάθμους, id eſt, conuiuatorum, ſeu menſuratum præfectos, Mnamouas appellant, quos Latini Modiperatores vocant, teſte Nonio, quod bibendi modum imperent. Vnde prouerbium quadrare videbitur in eos, qui modum in conuiuio præſcriptum, nimium exacte requirant. Aliis magis videtur, vt prouerbium admoneat ἀμνηστίαν, hoc eſt, obliuionem omnium, quæ in conuiuiis vel fiunt vel dicuntur. Id enim teſtatum eſſe & maiorum fabulis, qui Baccho ſimul & ferulam & obliuionem conſecrarint, nimirum hoc innuentes, non oportere meminiſſe, ſi quid in conuiuio peccatum ſit, aut certe leuem admodum ac puerilem reprehenſionem ſufficere. Nam ferula pueros cædi ſolitos, vel Iuuenalis indicat:

Et nos ergo manum ferulæ ſubduximus.

Idem Plutarchus alias eodem in opere narrat, Lacedæmoniis hunc fuiſſe morem, vt ſi quem amicum aut hoſpitem in domum acciperent, oſtenſis foribus dicerent, τούτων οὐκ ἐξέρχεται λόγος, id eſt, Hac non egreditur ſermo. Damnat autem hanc conſuetudinē, propterea quod ſentiat, in conuiuiis ſermonibus vtendū non ineptis, ſed eruditis ac frugiferis, quos efferri ſit honeſtū & conducibile. Refert idē in vita Lycurgi, ex cuius inſtitutione qui natu maximus erat, ſtabat ad oſtium, & ad conuiuium ingredientibus dicebat, oſtenſis foribus, διὰ ταύτης οὐκ ἐξέρχεται λόγος. id eſt, Per hasce nullus ſermo progreditur foras. Horatius hoc quoque inter iucundi conuiuii commoditates commemorat:

Ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet.

Huc pertinet ille Græcorum Senarius:

Τὸν γὰρ γυναικὸς ὅρκον εἰς οἶνον γράφω, id eſt,
Inſcribo vino ſi qua iurat fœmina.

Innuens irrita eſſe ſolere quæcunq; in compotationibus effutiuntur. Alluditur autē ad prouerbium, quod alibi retulimus, εἰς ὕδωρ γράφω, id eſt, In aqua ſcribo, de re euanida. Huc adſcribēdum, quod quemadmodum in Sympoſiacis teſtatur Plutarchus, veteres Bacchum obliuionis filium finxerant, idque per iocum inuertit apud hunc quiſpiam, dicens patrem potius obliuionis appellandum fuiſſe quam filium, quod vinum præſertim immodicum, vel ante ſenectam adimat homini memoriam.

Duabus ſedere ſellis.

DVABVS ſedere ſellis, eſt incertarum eſſe partium, & ancipiti fide, ambabus ſatisfacere velle. Quo verbo noue compoſito, ἀλλοπρόσαλλον, Homerus appellat Martem, id eſt, nunc his, nunc illis partibus fauentē. Macrobius in Saturnalibus cœnis: Laberius mimus in ſenatum à Cæſare lectus, cū à Cicerone ad conſeſſum non reciperetur, dicente, Reciperem te niſi anguſte ſederemus: nimis mordaciter reſpondit, Atqui ſolebas duabus ſellis ſedere: obiiciens tanto viro lubricum fidei. Sed id quod Cicero dixit, niſi anguſte ſederemus, ſcomma erat in Cæſarem, qui in ſenatū paſſim iam multos admittebat, vt eos quattuordecim gradus capere non poſſent. Hactenus Macrobius. Eſt autem omnium conſenſu turpiſſimum, cum vtraque parte colludere. At Solon legem tulit, qua punirentur hi, qui in ciuitatis tumultu neutri partium adhæſiſſent.

Duos parietes de eadem dealbare fidelia.

HVIC finitimum videtur illud, Duos parietes de eadē dealbare fidelia, pro eo quod eſt, eadem re duplicem inire gratiam, eademque opera duos pariter demereri. Curius ad Ciceronem: Sed amice magne, noli hanc epiſtolam Attico oſtendere. Sine eū errare, & putare me virum bonum eſſe, nec ſolere duos parietes de eadem fidelia dealbare. Volebat enim Curius pariter & Attico & Ciceroni videri ſummus, ac de ſe vno fructum quidem Ciceronis, mancipium autē Attici facere. Tractum videtur ab his, qui parietibus opus albarium ſuperinducunt. Legitur & huiuſmodi Græcum adagium apud Suidā, δύο τοίχους ἀλείφεις, id eſt, Duos linis parietes.

Vnica filia duos parare generos.

HIS ſimile quiddam etiam nunc vulgo dicunt, dignum videlicet, quod vel vnum inter antiquitatis adagia connumeretur, Vnica filia geminos vis parare generos, vbi qs idem beneficium duobus ſimul pollicetur, aut pro eodem officio, quod alteri præſtiterit, à duobus gratiam repoſcit.

Neſcis quid ſerus veſper vehat.

NESCIS quid ſerus veſper vehat.

Ex Menippeis Varronis ſatyris citatur hic
titulus, tum ab A. Gellio, tum à Macrobio,
neque dubitandum quin prouerbialis, ſicut
ſunt & alii plerią;. Quo ſalubriter admone
mur, ne præſentium ſucceſſuum proſperita
te ſublati, futuri curam abiiciamus. Neque
vlla de re ſecuri ſimus, prius quam exitum
viderimus. Idem hodie quoque vulgo dicũt
diem nondum ad veſperam decurriſſe, cum
ſignificant diuerſum exitum poſſe accidere.
Apparet Maronem ad parœmiam adluſiſ-
ſe, cum ait primo Georg. libro:

Denią; quid ſerus veſper vehat.

Agens de prognoſticis occaſus. Poteſt refer-
ri & ad illam Solonis ſententiam: ὅρα τέλος
μακροῦ βίου. id eſt, Specta finem longæ vitæ.
Tit. Liuius Decad. 5. lib. 5. In ſecundis re-
bus nihil in quenquam ſuperbe, ac violen-
ter conſulere decet, nec præſenti cedere for-
tunæ, cum quid veſper ferat incertum ſit.
Huc adluſit Philippus rex apud eundẽ De-
cad. 4. lib. 9. cum Theſſalis reſpondens mi-
nacem clauſulam adiecit, nondum omniũ
dierum ſolem occidiſſe:

Πολλοί τοι ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε βάκ-
χοι. id eſt,

Plures thyrſigeros, paucos eſt cernere Bac-
chos.

Carmen hexametrum prouerbio Græcis ce
lebratum, quo ſignificatum eſt, compluri-
bus mortalium adeſſe virtutis inſignia, aut
etiam famam, qui tamen vera virtute vacẽt.
Non enim omnes poetę, qui ſe eo titulo cir
cumferunt. Nõ oẽs generoſi, qui torquẽ ge-
ſtant auream. Neque πωγωνοφορία, aut τρι-
βωνοφορία, quemadmodum loquitur Plu-
tarchus, philoſophum facit, hoc eſt, geſtata
barba, aut geſtatum pallium. Tranſlatum à
ceremoniis Bacchanalium, in quibus thyr-
ſos, id eſt, haſtas quaſdam viteas quatiebant
afflati furore. Vſurpatur à Platone in Dia-
logo, cui titulus Phędon. Adluſit huc elegã
ter Plutarchus in libello quem ſcripſit ad-
uerſus Colotam: Εἷς τῶν ἑταίρων Ἀριστόδη-
μος ὁ Αἰγιεύς, οἶδα γὰρ τὸν ἄνδρα, τὸν ἐκ τῆς Ἀκα-
δημίας, οὐ ναρθηκοφόρον, ἀλλ' ἐμμανέστατον ὀρ-
γιαστὴν Πλάτωνος. id eſt, Quidam amicus Ari
ſtodemus Aegienſis: nam hominem noſti,
Academicorum non thyrſigerum, ſed ar-
dentiſſimum myſten Platonis ναρθηκοφόρον
appellat, nomine & cultu duntaxat Acade-
micum, non re. Scitum eſt & illud Herodis
Attici in palliatum, crinitum barba ad pu-
bem vſque porrecta: video barbam & pal-
lium, philoſophum non video.

Non omnes qui habent citharam,
ſunt citharœdi.

M. Varro libro De re ruſtica ſecundo, ean-
dem ſententiam extulit diuerſa metapho-
ra: Sed non omnes, inquit, qui habent ci-
tharam ſunt citharœdi. Huc adſcribendũ
videtur, quod lepide ſcripſit Seneca, quen-
dam perſonam malle, quam faciem. Faciẽ
vocat, vbi quis talis videtur qualis eſt: per-
ſonam, cum præ ſe fert aliquis quod non
eſt. Poteſt & ad auaros torqueri, ſi neges
eos diuites, qui poſſident opes, ſed qui re-
cte norint vti. Vti nõ eſt citharœdus, quiſ-
quis tenet citharam, ſed qui cithara recte
nouerit vti.

Plures thriobolos, paucos eſt cernere vates.

Πολλοὶ θριοβόλοι, παῦροι δέ τε μάντιες ἄνδρες. i.
Plures thriobolos, paucos eſt cernere vates.
Simile carmen eſt ſuperiori, eodem modo
Græcis celebratum. Philochorus apud Ze-
nodotum auctor eſt, olim tres nymphas
Apollinis nutrices, Parnaſſum incoluiſſe,
quę Thriæ dicerentur, vnde poſtea receptũ
ſit, vt calculi ſorteſque diuinorum Thriæ
vocarentur. Vnde thrioboli, qui thrias in
vrnam diuinam iaciunt. Sunt qui affirmẽt
rationem diuinandi per ſortes à Minerua
fuiſſe repertam, quę cum magis floreret,
quam oracula Delphica, mendax & vana
reddita eſt, idque opera Iouis, Apollini gra
tum facere cupientis. Deinde vbi rurſum
mortales Delphica frequentarent oracula,
Pythiam ad hunc modum dixiſſe,

Πολλοὶ θριοβόλοι, παῦροι δέ τε μάντιες ἄνδρες.

Multi qui boues ſtimulent, pauci aratores.

CONSIMILEM habet ſententiam & hic
verſus,

Πολλοὶ βουκένται, παῦροι δέ τε γῆς ἀροτῆ-
ρες. id eſt,

Qui taurum ſtimulent multi, ſed rarus
arator.

Multi præ ſe ferunt quod non ſunt. Si-
quidem antiquitus arabant bubus, vt an-
te dictum eſt: eos extimulabant prælon-
ga arundine, aut haſtili cuſpide quapiam
acuminato. Qui mos & hodie durat apud
Italos.

Simia

Simia in purpura.

Πίθηκος ἐν πορφύρᾳ, id eſt, Simia purpurata. In varios vſus poteſt adhiberi parœmia, uempe vel in hos, qui tametſi magnifico cultu ſint ornati, tamen cuiuſmodi ſint, ex ipſo vultu moribusq́; cognoſcitur: vel in hos quibus dignitas indecora additur: vel quotiẽs rei per ſe fœdæ, aſcititia peregrinaq́; ornamenta indecenter admouentur. Quid enim tam ridiculum, quam ſimia veſtita purpurea veſte? Atq; id tamen non raro fieri videmus apud iſtos qui ſimias habẽt in deliciis, vt quam maxime poſſunt, ad humanũ morem orneur ac veſtiant, aliquotiens & purpura, quo parum attentos, aut imperitos fallant, proq́; homine ſalutetur ſimia, aut ſi deprehenſus fuerit fucus, res magis ſit ridicula. Et Ammianus libro 14. Antigonum quendam amictu tenus philoſophum appellat. De barbæ tenus ſapientibus antea nobis dictum eſt.

Simia ſimia eſt, etiam ſi aurea geſtet inſignia.

Πίθηκος ὁ πίθηκος, κἂν χρύσεια ἔχῃ σύμβολα, id eſt, Simia ſimia fuerit, etiamſi aurea geſtet inſignia. Superiori reſpondet, admonens fortunæ ornamenta non mutare hominis ingenium. Citatur adagium a Luciano in oratione contra ineruditum. Natum videtur à ſimiis illis Aegiptiis ſaltationem humanam imitantibus. Lucianus refert apologum in hunc modum: Rex quidam Aegyptius ſimias aliquot inſtituit, vt ſaltandi rationem perdiſcerent. Vt enim nullum animal ad figuram hominis propins accedit, ita nec aliud actus humanos aut melius aut libentius imitatur. Artem itaque ſaltandi protinus edoctæ ſaltare cœperũt, inſignibus indutæ purpuris, ac perſonatæ. Multoque iam tempore maiorem in modum placebat ſpectaculum, donec è ſpectatoribus facetus quiſpiam, nuces, quas clanculum in ſinu geſtabat, in medium abiecit. Ibi ſimiæ, ſimul atq; nuces vidiſſent, oblitæ choreæ, id eſſe cœperunt quod ante fuerant, ac repente eſaltatricibus in ſimias redierũt. Cõtritisq́; perſonis, dilaceratis veſtibus, pro nucibus inter ſe depugnabant, non ſine maximo ſpectatorum riſu. Narratur apologus non abſimilis de fele, quam Venus belle adornatam in pediſſequarum ordinẽ aſciuerat, ac ſatis apte ἐγυναίκιζε: donec mure e cauo quopiam in medium procurrente, declarauit ſeſe nihil aliud eſſe quam felem.

Aſinus apud Cumanos.

Ὄνος παρὰ κυμαίοις, id eſt, Aſinus apud Cumanos. Competit in eos, qui cum ſint inepti ridiculiq́;, tamen apud ignotos ipſa nouitate habentur in precio. Aut in eos quibus honos aliquis preter meritum additus à fortuna, tumorem & inſolentiam, ita vt tere ſit, conciliat, id quod eleganter notat Demoſthenes Olynthiacarum orationum prima: τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν, ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν, τοῖς ἀνοήτοις γίνεται. id eſt, Felicitas enim & rerum ſucceſſus, qui contigerit immerenti, ſtultis veſaniæ cauſam præbere ſolet. Cui congruit illud ex Aeſchylo citatum:

Ἤ βαρὺ φόρημ' ἄνθρωπος εὐτυχῶν ἄφρων. i. Graue pondus amens, rebus vtens proſperis.

Narrauimus alibi fabulam de aſino fugitiuo, qui apud Cumanos ſe geſſit pro leoue.

Ira omnium tardiſſime ſeneſcit.

Ὁ θυμὸς ἔσχατον γηράσκει, id eſt, Ira poſtremum ſeneſcit. Huic diuerſum illud Ariſtotelis apophthegma, qui, auctore Laertio, rogatus quæ res quam ocyſſime conſeneſceret, reſpondit beneficium. M. Tullius vtrunq; complexus: Cui placet, inquit, obliuiſcitur, cui dolet, meminit. Nam vulgo mortales iniuriæ tenaciſſime meminiſſe ſolẽt, benefactorũ quam facilime obliuiſci. Græcum adagiũ videtur ex Sophocle ſumptũ, cuius in Oedipo Coloneo hęc ſunt verba: Θυμοῦ γὰρ οὐδὲν γῆράς ἐστιν ἄλλο, πλὴν θανεῖν, θανόντων δ' οὐδὲν ἄλγος ἅπτεται. id eſt, Seneca nulla obtingit iracundiæ.

Niſi mors, ſepultos nullus attingit dolor, Hoc idem innuit Homerus lepidiſſimo ſane figmento de Litis & Ate. Hanc deam facit, quæ noxas ac turbas ſoleat immittere rebus mortalium, atque ipſam quidẽ acribus oculis ac pręuelocibus eſſe pedibus. Ceterum poſt eam multo internallo conſequi Litas deas, quæ quod Ate turbauerit, ſarcire moliantur. Has & ſtrabis oculis fingit, & pedibus claudis, illud nimirũ innuens; offenſas eſſe citas, reconciliationes eſſe tardas, propterea quod iniuriæ din meminiſſe ſoleut homines. Carmen ipſum Homeri ſubſcribamus ex Iliadis lib. 9.

Καὶ

Καὶ γάρ τε λιταί εἰσι διὸς κοῦραι μεγάλοιο.
Χωλαί τι ῥυσαί τε παραβλῶπες τ' ὀφθαλμώ,
Αἵ ῥά τε καὶ μετόπισθεν ἄτης ἀλέγουσι κιοῦσαι,
Ἡ δ' ἄτη σθεναρή τε, καὶ ἀρτίπος, οὕνεκα πάσας
Πολλὸν ὑπεκπρόθεει, φθάνει δὲ τε πᾶσαν ἐπ' αἶαν
Βλάπτουσ' ἀνθρώπους, αἱ δ' ἐξακέονται ὀπίσσω,
Ος μὲν τ' αἰδέσεται κούρας διὸς ἆσσον ἰούσας,
Τὸν δὲ μέγ' ὤνησαν, καί τ' ἔκλυον εὐξαμένοιο.
Ος δὲ κ' ἀνήνηται, καί τε στερεῶς ἀποείπῃ,
Λίσσονται δ' ἄρα ταί γε δία κρονίωνα γιοῦσαι,
Τῷ δ' ἄτην ἅμ' ἕπεσθαι ἵνα βλαφθεὶς ἀποτίσῃ.

Quorum verſuum non indolem neq; gratiam, ſed ſententiam vtcunque reddemus Latinis auribus.

Nam Litas etiã genuit Saturnius ingens,
Rugoſas, pedib' clandis, ac lumine læſas,
Quæ Ates à tergo veniũt, medeanť vt illi.
Ipſa Ate, pedibusque valens, & robore præſtans,
Proinde gradu celeri longe præuertitur, omnes
Occupat, & terras prior aduenit illa p oẽs,
Mortales lædens: verum hæ poſt terga ſequuntur
Saturę quidquid cõmouerit illa malorũ:
At vero natas Ioue qui reueretur, & audit,
Se ſimul ac adiere, huic commoda plurima gratæ.
Conciliãt, huiusq; viciſſim vota receptãt.
Reiicit at ſi quis pfracte & pernegat illis,
Tunc adito Ioue patre, pcanť, vt ilicet Ate
Huic adſit, pęnasq; ſuo det deniq; dãno.

Eiuſdem Ates fit mentio Iliados τ. vbi Iuppiter imputans huic deæ, quod à Iunone deceptus eſſet, illam capillis arreptam in terras præcipitem dedit, interdicens ne vnquam rediret in cælitum contubernium.

Si vultur es, cadauer expecta.

CAPTATORES teſtamentorum & hæredipetæ, vulgata metaphora vulturus appellantur, quod ſenibus orbis ceu cadaueribus inhient. Nam huic aui proprium, cadaueribus tantum viuere. Vnde & natura tantum illi ſagacitatis addidit, auctore Plinio, vt biduo, aut triduo præualet illuc, vbi cadaueta ſint futura: eoque, vt refert vere Magnus ille Baſilius, ingenti agmine ſolet comitari caſtra militum. Hoc minus nocens, quam ſint homines iſti diuitum funeribus imminentes, quod neque fruges attingit, neque vllum animal, quantumuis imbelle, occidit, aut inſectatur: tantum cadauera, vel eorum quæ ſponte interierũt, vel ab aliis relicta ſunt, depaſcitur. In quibus tamẽ abſtinet à ſui generis, id eſt, auiũ cadaueribus. Quemadmodũ & Plutarchus docet in problematis rerum antiquarum, ne quid interim adferamus ex Aegyptiorum opinione, qui dicunt vultures omnes eſſe fœminas, nec aliter ex euro concipere, quam e zephyro grauidæ fiũt arbores. Vnde mirum eſt, hanc auem innocentiſſimam apud homines tam male audire. Proinde qui diuites audent aut accnſare, aut veneno tollere e medio, milnii vocantur: qui vero duntaxat obſequiis & adulationibus aucupantur, vt miſceantur teſtamento, vultures prouerbio dicuntur. Seneca lib. Epiſto. 15. epiſtola 65. Si vultur es, cadauer expecta. Martialis lib. 6.

Admiſit pater vnicum Silanus.
Ceſſas mittere munera Oppiane?
Heu crudele nephas, maleq; Parcæ,
Cuius vulturis hoc erit cadauer?

Diogenianus in collectaneis meminit huius adagii, ſed alia figura, ἀπιεγυπίς, id eſt, vulturum ritu. Admonet autem dictum de iis, qui vel ob hęreditatis, vel alterius alicuius emolumenti ſpem inſidiantur cuipiã.

Coruum delusit hiantem.

HAVD diſſimili figura dictum eſt ab Horatio in eum, qui captatorẽ ſuum arte fruſtratus fuerat,

Coruum deluſit hiantem.

Nã hęc quoq; auis cadaueribus imminet.

Plerunque, inquit, recoctus
Scriba ex quinqueuiro coruum deluſit hiantem.

Loquitur de Corano, qui Naſicæ ſocero, ſpe teſtamenti per dolũ oſtentata, moriens, nihil præter plorare reliquit. Videtur autẽ hoc adagiũ effictum, & imitatum ad illud Græcorum, λύκος ἔχανεν, id eſt, Lupus hiat. Vt itidem dicere liceat, lupum deluſit hiantẽ, & κόραξ ἔχανεν, id eſt, Coruus inhiabat.

Cornicari.

QVIN & Græci prouerbio κρώζειν, dicunt, pro eo, quod eſt, inhiare prædæ, aut inepte garrire. Ariſtophan. in Pluto:

Συ μὲν οἶδ' ὃ κρώζεις, ὡς ἐμοῦ τι κεκλοφότος
Ζητεῖς μεταλαβεῖν. id eſt,

Quid

Quid crocites ſcio, nempe ſi quidquã rei
Furto inuolarim, vt hinc tibi partẽ feras.

Interpres admonet eſſe prouerbiũ in eos, qui cornicum more fruſtra cornicantur. Sunt autem verba Chremyli ſenis, qui ait ſe non ignorare, quid ſibi vellet Blepſidemus, ſurſum ac deorſum vertens orationẽ, dum ſtudet furti confeſſionem elicere, nimirum vt conſcius in prædæ partem veniret. Perſius Satyra 5.

Neſcio quid tecũ graue cornicaris inepte.

Vſus eſt & diuus Hieronymus in epiſtola ad Ruſticum monachum.

In vino veritas.

Ἐν οἴνῳ ἀλήθεια, id eſt, In vino veritas, paſſim apud auctores vſurpatum adagium, ſignificans ebrietatem animi fucum tollere, & quidquid in pectore conditum eſt, in apertum proferre. Plinius lib. 14. c. 22. ſcripſit, vinum vſqueadeo mentis arcana prodere, vt mortifera etiam inter pocula loquantur homines, & ne per iugulum quidem redituras voces contineant: vulgoq; inquit, veritas attributa vino eſt. Celebratur & Perſæ cuiuſdam apophthegma, qui negauit tormentis opus eſſe ad exquirendum verum, vino enim rectius elici: quod approbans Horatius in Odis:

Tu lene, inquit, tormentum ingenio admoues
Plerunque duro, tu ſapientium
Curas, & arcanum iocoſo
Conſilium retegis Lyæo.

Idem in arte poetica:

Reges dicuntur multis vrgere culullis,
Et torquere mero, quẽ perſpexiſſe laborẽt,
An ſit amicitia dignus.

Rurſum alibi:

Quid non ebrietas deſignat? operta recludit.

Effertur & ad hũc modum apud Athenæũ. lib. 2. parœmia, οἶνος καὶ ἀλήθεια, id eſt, Vinum & veritas. Quod largius poti non tantum effutiunt ſua arcana, verumetiam audacius in alios loquuntur. Apud Plutarchum in vita Artaxerxis, Sparamizas Mithridati, per vinum quiddam inſolentius elocuto, φθόνος μὲν οὐδεὶς ὦ Μιθριδάτα, ἐστὶ δὲ φασὶν Ἕλληνες, οἶνον καὶ ἀλήθειαν εἶναι. id eſt, Nulla quidem inuidia eſt o Mithridates, ceterum quando Græci dicunt, vinum & veritatem eſſe, &c. Celebratur à Græcis hęc quoque ſententia prouerbialis, τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νήφοντος, ἐστὶ τῆς γλώσσης τοῦ μεθύοντος. id eſt, Quod in corde ſobrii, id in lingua ebrii. Theognis:

Ἐν πυρὶ μὲν χρυσόν τε, καὶ ἄργυρον ἴδριες ἄνδρες
Γινώσκουσ', ἀνδρὸς δ' οἶνος ἔδειξε νόον. id eſt,
Aurum aut argentum fabris dignoſcitur igni,
Vinum hominis prodẽs arguit ingeniũ.

Athenęus hunc ſenariũ citat ex Euripide:

Κάθοπτρον γὰρ εἴδους χαλκός ἐστ', οἶνος δὲ νοῦ. i.
Forma ære lucet, vina produnt pectora.

Apud eundem Ephippus:

Οἶνος σε πλῆθος πολλὰ ἀναγκάζει λαλεῖν,
Οὔκουν μεθύοντά φασι τ' ἀληθῆ λέγειν. id eſt,
Vis multa vini, multa te cogit loqui,
Loqui proinde vera dicunt ebrios.

At idem lib. 10. refert Anacharſidis dictũ, ὅτι ψευδεῖς δόξαι τοῖς μεθύουσι γίγνονται. id eſt, quod falſę opiniones acciduut temulentis: ac mox narrat quiddam haud infeſtiuum. Quidam è conuiuis dixerat Anacharſidi, Vxorem duxiſti admodum deformem. At ille, Prorſus, inquit, idem mihi videtur, ſed heus puer, porrige poculum meracius, vt illam faciam formoſam. Nõ ſolum igitur amanti, verum etiam ebrio τὰ μὴ καλὰ πέφανται, quemadmodũ inquit Theocritus. Atqui verum qui poteſt dicere, qui labitur rerum iudicio? Sed veritas non ſemper reſpondet mendacio, verum interdum ſimulationi. Poteſt autem fieri, vt ex animo loquatur, qui tamen falſum dicat, & verum dicat, qui nõ vere loquatur. Poſtremo prouerbium non ſentit de inſana temulentia, quæ facit, vt quæ fixa ſunt videantur ambulare, & quæ ſimplicia videantur multiplicia: ſed de moderata, quæ dyſopiam ac fucum excutit. Alcibiades in Sympoſio Platonis: τὸ δ' ἐντεῦθεν οὐκ ἂν μου ἠκούσατε λέγοντος, εἰ μὴ πρῶτον μὲν τὸ λεγόμενον, οἶνος ἄνευ τε παίδων, καὶ μετὰ παίδων, ἦν ἀληθής. id eſt, Quæ vero nunc ſequuntur, non prius audietis, quam prouerbiũ illud recẽſeamus: Vinum & cum pueritia, & ſine pueritia, veridicum eſt. Quibus ex verbis liquet, idem de pueritia quod de vino, prouerbio iactatum fuiſſe. Durat & hodie vulgo tale prouerbium, nõ audiri verum, niſi à tribus hominũ generibus, pueris, ebriis, & inſanis. Huc adſcribendum arbitramur verſiculum illum prouerbialem:

Ἡ γλωσσ

Ἡ γλῶσσ' ἁμαρτάνουσα τ' ἀληθῆ λέγει. id eſt,
Verum ſolet prolapſa lingua dicere.

Nam verum eſſe creditur, quod exciderit imprudenti, quandoquidem id demum vacat fictionis ſuſpicione. Ex huiuſmodi lapſu colliguntur & omnia certioris fidei.

Sæpe Neoptolemi, pro nomine nomen Oreſtis
Exit, & errorem vocis vt omen amo.

Denique M. Tullius in Topicis, inter ea, quæ faciunt fidem, commemorat pueritiã, ſomnum, imprudentiam, vinolentiam, inſaniam.

Bos in lingua.

Βοῦς ἐπὶ γλώττης, id eſt, Bos in lingua. In eos, qui non audent libere quod ſentiant dicere; Tranſlatum, vel à robore animantis, quaſi linguam opprimens, non ſinat eam eloqui. Vel hinc quod Athenienſium nomiſma quondã bouis obtinuit figurã. Itẽ apud Romanos Seruius Rex, ouiũ ac boũ effigie primus ſignauit æs, auctore Plin. libro 18. cap. 3. Idem teſtatur Plutarchus in Problematibus rerum priſcarum, quod priſcis omnis fere poſſeſſio erat in gregibus & armentis. Vnde & à pecoribus dictam pecuniam volunt. Itaque qui mulctæ pendendę metu deterriti reticerent, aut qui pecunia corrupti loqui non auderẽt, bouem in lingua dicebantur habere. At Iulius Pollux nono de rerum vocabulis libro, prouerbiũ hoc exponens, his ferme conſentanea commemorat, addens ipſum numiſma bouem vulgo vocari ſolere. Proinde in Deliacis ſpectaculis, ſi cui munus dandum erat, pręconem pronunciare ſolitum, Tot boues illi dabũtur. Bouem autem valuiſſe duabus drachmis Atticis, vnde fuiſſe qui crederent hoc numiſma Deliorum fuiſſe proprium, non Athenienſium. Addit item in Draconis legibus extare mentionem, περὶ τοῦ ἀποτίνειν δεκάβοιον. id eſt, De pendendis decem bubus, id eſt, nummis decem. Neq; defuiſſe, qui ſenſerint, Homerum quoque de numiſmate locutum, non de animãte, cũ ait:

Χρύσεια χαλκείων ἑκατόμβοι ἐννεαβοίων.

Verum hanc opinionem alio in loco refellit Iulius Pollux, oſtendens illam fuiſſe cõmutationem rerum citra nummos. Qui ſcripſit ſcholia in Homerum lib. 2. tradit bouem apud priſcos in honore fuiſſe, cum multis de cauſis, tum præcipue quod Apollini ſacrum ſit animal. Itaque in altera parte numiſmatis inſculpebant bouem, in altera faciem regiam. Adagium autem effert ad hunc modum, βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκεν, id eſt, Bos in lingua incedit, admonens id dici ſolitum, vbi quis pecuniæ cauſa taceret. Theognis:

Βοῦς μοι ἐπὶ γλώσσῃ. id eſt,
In lingua mihi bos.

Philoſtratus in vita Apollonii: γλῶτταν τε ὡς πρῶτος ἀνθρώπων συνέχοι, βοῦν ἐπ' αὐτῇ σιωπῆς εὑρὼν δόγμα. i. Linguam primus hominum coercuit, bouem in illa ſilentii inueniens decretum. De Pythagora loquitur, ſilẽtii auctore. Item in Scopeliano ſophiſta: καὶ οὐ χρὴ θαυμάζειν εἰ πεπεδημένοι. τὴν γλῶτταν τινὲς καὶ βοῦν ἀφωνίας ἐπ' αὐτὴν βεβλημένοι. Neque mirandum eſt, ſi quidam linguam habentes vinctam, boue ſilentii eam occupante. Extat apud Aeſchylum in Agamemnone:

Τὰ δ' ἄλλα σιγῶ, βοῦς ἐπὶ γλώττης μέγας
Βέβηκεν id eſt,
Taceo cetera, linguam occupauit bos quidem. Ingens.

Argentanginam patitur.

Ἀργυράγχην πάσχει, id eſt, Argentanginam patitur. Superiori finitimum eſt, natum ex hiſtoria, quam refert Aulus Gellius in Noctibus Atticis, atque item Plutarchus in vita Demoſthenis. Ea eſt huiuſmodi. Cum aduerſus Mileſiorum legatos, qui auxilii petendi cauſa Athenas venerant, acriter in cõcione dixiſſet Demoſthenes, obſiſteretq;, quominus impetraturi poſtulata viderentur, cauſa in diem poſterum reiecta, legati Demoſthenem ipſum adierũt, magnaque pecuniæ ſumma, ne contra ſe diceret, redemerunt. Poſtridie, cum res denuo foret agẽda, Demoſthenes multa lana collo circumuoluto in concionem prodiit, fingens ſeſe συνάγχην, id eſt, anginam pati: eamq; rem impedimẽto eſſe, quo minus ex more diceret. Tum è populo quiſpiã, cui ſimulatio ſubolebat, exclamabat, cũ non συνάγχην, ſed ἀργυράγχην pati. Eſt aũt ſynanche morbi genus, quem vulgus medicorum deprauate ſquinantiã appellat, Hunc Aretęus Cappadox lib. 1. commemorat inter morbos acutos, oſtendẽs bifariã appellari, vel κυνάγχην, qđ id mali canibus ſit familiare, vel συνάγχην, quod ſpiritum coarctet, ac præfocet.

Equus me portat, alit rex.

Ἵππος μέ φέρει, βασιλεὺς μέ τρέφει. id eſt,
Me rex alit, ac me portat equus.

Refertur inter Græcorum adagia, atque addunt hinc natum. Iuuenis quidam ſub rege Philippo ſtipendia faciebat. Is cum admoneretur, vt miſſionem peteret, ſeſeque à militia abdicaret, negauit ſe facturũ, his quidem verbis:

Ἵππος μέ φέρει, βασιλεὺς μέ τρέφει. id eſt,
Equus me portat, rex me alit.

ſignificans ſe commodiſſime viuere, vt qui & pedibus alienis ingrederetur, & aliena pecunia paſceretur. Huc adluſit Horatius, cum in Epiſtolis ſub Ariſtippi perſona ſic ait:

Rectius hoc, &
Splendidius multo eſt, equus vt me porret, alat rex.

Quo quidẽ in loco Acron huius admonet prouerbii, cuius etiã meminit Diogenianus. Apparet è tragœdia quapiam aſcitũ. Eſt enim carmen anapæſticum dimetrum.

Etiam chorcorus inter olera.

Καὶ κόρχορος ἐν λαχάνοις, id eſt, Etiam corchorus inter olera. Dici ſolitum in homines nullius precii, qui tamẽ in numero aliquo ſtudeant haberi. Nam κόρχορος, oleris genus eſt viliſſimi, quod Plinius lib. 21. in catalogo olerum recenſet. Idem alibi commemorat inter herbas ſponte naſcentes. Scribit autem corchorum Alexandrini cibi herbã eſſe, cõuoluti foliis, ad ſimilitudinem mori, multis remediis vtilem. Meminit prouerbii Theophraſtus, lib. De plantis 7. ca. 7. Corchorum referens inter olera, quæ vel cocta vel cruda poſſint edi, verum ob amaritudinem prouerbio eſſe infamem. Suidas & Heſychius auctores ſunt, nonnullis piſcem exiſtimari corchorum, contemptiſſimum, nulliuſque precii, qualis ſit hippurus. Ariſtophanes in Veſpis: κἀθ' ἥψαμεν τοῦ κορχόρου. id eſt, Deinde corchorum attigimus. Nec hic tacuit interpres de prouerbio.

Graculus inter muſas.

Cui non diſſimile videtur, κολοιὸς ἐν ταῖς μούσαις. id eſt, Graculus inter muſas. Indoctus inter doctiſſimos: infantiſſimus inter eloquentiſſimos. Recte dicetur & in homines oſtentatione falſæ doctrinæ ſeſe iactantes, & viris eruditis impudenter obſtrepentes. Eſt enim Graculus auis minime canora, ſed tamen odioſe garrula atq; obſtrepera. Confine eſt his quod in Bucolicis ait Vergilius:

Sed argutos inter ſtrepere anſer olores.

Cygnos canoros eſſe ſic omnium poetarũ litteris eſt decantatum, vt nihil ſit celebratius, etiam ſi nemini contigit hunc audire cantum. Nec deſunt philoſophi, qui huiuſce rei rationem quoque reddere conentur. Aelianus addit, eos nõ canere, niſi flante Fauonio. Vnde fertur etiam prouerbium, κύκνειον ᾆσμα, id eſt, Cygnea cantio. Cõtra, anſeres moleſto quodam ſtridore obgãniunt. Proinde cũ indoctus inter eruditos garriet, in tempore vſurpabitur adagium, Anſer inter olores.

In lente vnguentum.

Τὸ ἐπὶ φακῇ μύρον, id eſt, In lenticula fabulam, ſubaudi, narras. Vbi quis mentionem inducit vilis cuiuſpiam & nihili hominis, aliis de viris egregiis verba facientibus. Ad hũc quidem modum legitur in omnibus vulgatis exemplaribus, apud A. Gelliũ lib. 13. cap. 27. Verum placet Hermolai caſtigationi ſubſcribere, qui locum hunc ita reſtituit, vt legat, τὸ ἐν φακῇ μύρον, In lente vnguẽtum. Quadrat autem in hominem, aut in rem quampiam, quæ neutiquam in tempore adhibeatur iis, quibus minime congruit. Veluti ſi philoſophum iuuenum laſciuientium conuiuo miſceas: aut inter pocula de rebus grauibus incipias diſputare. Quemadmodum videlicet lenticulæ vili legumini inepte quis admiſcuerit vnguentum. Siquidem auctore Dioſcoride, & oculorum aciem hebetat, ſtomacho grauis, inteſtinis noxia, neruis, pulmoni, & capiti inimica, gignit turbulenta inſomnia. Dicetur etiam vbi plura inter ſe diſſimilia confundentur. Verba Frontonis apud Gelliũ ſunt hæc: Videte tamen, ne exiſtimetis ſemper, atque in omni loco, mortales multos, pro multis hominibus eſſe dicendum: ne plane fiat Græcũ illud de Varronis ſatyra prouerbium, τὸ ἐν φακῇ μύρον. id eſt, In lente vnguentum. Idem vſurpauit M. Tullius libro ad Atticum primo: Legati inquit, cum auctoritate mitterentur, qui adirent Galliæ ciuitates,

ciuitates, darentq́ue operam ne ex cum Eluetiis ſe iungerent. Legati ſuut. Q. Metellus Creticus, & L. Flaccus, τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον. Lẽtulus Clodię filius. Tametſi hic quoque locus eodem mendo laboraut, quo Gellianus ille. Citatur autem adagium ab Ariſtotele, libro De ſenſu & ſenſili. ἀληθὲς γὰρ ὅπερ Εὐριπίδην ἀποσκώπτων Στράτις, ὅταν φακῆν ἕψητε, μὴ ἐπιχεῖν μύρον. id eſt, Nam verum eſt, quod ait Stratis Euripidem taxans, vbi lenticula coquitur, nou oportere vnguentum infundere. Quo ſane loco, quæ portenta habeant noſtri vulgati codices, nihil attinet hic commemorare. Citat & Athenæus lib. Dipnoſoph. 4.

Παραινέσαι σοφῶν τι βούλομαι σοφὸν,
Ὁτάν φακῆν ἕψητε μὴ 'πιχεῖν μύρον. id eſt,
Vos admonere callidum quiddam volo,
Vbi lens coquitur, vnguenta nequa infundite.

Ex Phœniſſis Stratidis Comici poetæ. Citat & ex Sopatri Necya: ἰθακὸς ὀδυσσεὺς τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον πάρεστι, θάρσει θυμέ. id eſt, Ithacenſis Vlyſſes in lenre vnguentũ adeſt, aude anime. Adducit & Clearchum prouerbiorum collectorem, qui hoc quoq; recenſuerit prouerbii titulo, τὸ ἐν φακῇ μύρον. addens extare apud Varronem, compluresq́;. Latinorum vſos eo prouerbio, quibus incognitum tamen ſit, vnde Varro deſumpſerit eum iambicum. Huc nobis videtur Ariſtophanes adluſiſſe, cum ait: ἐν εἰρήνῃ,

Κἀπιφυτεύσεις ἕρπυλλον ἄνω
Καὶ μύρον ἐπιχεῖς. id eſt,
Præterea ſeres ſerpyllum ſurſum,
Et vnguentum infundes.

Porro vnguẽtum intelligimus oleum odoratum, ac velut vnguentarium. Alioqui plebeium oleum admiſcere lenti, nihil prodigioſum. Athenæus lib. 2. citat hunc trimetrum ex Eupolide:

Ὄψῳ πονηρῷ πολυτελῶς ἠρτυμένῳ. id eſt,
Cõditum opipare vile malumq́; obſoniũ.

Eſt autem apud ſcriptores hoc legumen cũ primis celebre, quemadmodum bulbus, cepe, & allium, nonnulli etiam encomium lẽtis ſcripſere. Quædã per ſe pulchra ſunt, quæ tamen ſibi non congruunt. Elegantis igitur eſt, ſcire quid cui cõueniat. Diocles philoſophus habitus eſt ὀψοφάγος. Hic cuidam interrogauti, vter piſcis eſſet melior, congrus an labrax, nobis dictus lupus: alter, inquit, elixus, alter aſſus. Sic Flaccus de poeta: Bello malus, vtilis vrbi. Quotiens munus delegatur minus accommodo, apte dixeris, ἐν φακῇ μύρον. Adiiciet & hoc: apud auctores dictionem hanc comperimus varie ſcriptam, nunc acute, φακὴν, nunc circũflexe, φακῆν quod cum tam crebro occurrat, vix inſcitia caſuve factum videri poteſt. Vnde coniicimus φακῆν dictam ex contractione pro φακέαν. Nam φακέας legimus apud Athenæum. Idem λεοντῆν dictam admonet, pro λεοντέαν. Hæc igitur quibus placet origo, malunt dicere φακῇ: quibus magis placet forma communis, origine neglecta ſcripſerunt φακὴ & φακῆν.

Anulus aureus in naribus ſuis.

VBI res quępiam per ſe præclara illic adhĩbetur, vbi minime addecet. Vt ſi ſtulto contingant opes, fatuæ forma, genus ignauo, eloquentia viro improbo, magiſtratus imperito. His enim rebus nõ modo nõ ornantur, verumetiam magis ridiculi fiũt. Olim autem anulis quibuſdam aureis in auriculas inſertis, ornari ſeſe credebant, maxime barbari. Iuſeritur & ſuillis naribus anulus ęreus, quo minus noceãt agris roſtri ſuffoſſione, quæ peculiaris eſt huic animãti, quapropter & agricolationem monſtraſſe creditur. Quod ſi anulum aureum roſtro ſuillo inſeras, res ſit oppido quam ridenda. Celebratur apud Græcos Menandri verſiculus ab hac ſniã non admodum abhorrens:

Μισῶ πονηρὸν, χρηστὸν ὅταν εἴπῃ λόγον. i.
Odi improbum, qui verba proloquitur proba.

Huc pertinet illud, quod memorat in Noctibus A. Gellius: cum quiſpiam improbatæ famæ vir ſententiam dixiſſet Reip. conducibilem, iuſſerunt eandem ab alio quopiam integro, bonoq́ue viro pronunciari, atque illius nomine decerni, quod abſurdũ exiſtimarent, à malo viro bonum conſiliũ, aut bonam ſentẽtiam proficiſci. His adiungendum eſt illud Antiphonis apud Athenæum lib. 6.

Σαπρὸν σίλουρον ἀργυροῦν πίνακ' ἔχων. id eſt,
Putrem Silurũ quadra habens argentea.

Quidam Silurum exiſtimant eum eſſe, quẽ nunc vulgo Sturionem dicimus, piſcem multo omnium laudatiſſimum.

In eburna vagina plumbeus gladius.

HVIC confine eſt illud: ἐν ἐλεφαντίνῃ κο-

λεῷ τὸ μολύβδινον ξίφος, i. In eburna vagina plumbeus gladius, natum ex Diogenis Cynici apophtegmate. Nam cum adoleſcens quiſpiam, inſigni forma, fœdum quiddam atque obſcœnum dixiſſet: Ex eburna, inquit, vagina plumbeum gladium educis.

Omnia octo.

Ἀπαντοκτώ, id eſt, Omnia octo. Cum nihil deeſſe ſignificamus, aut cum multa inter ſe ſimilia videntur. Parœmiam hinc natam exiſtimant: Steſichorus poeta in oppido Catana ſplendide ſepultus fertur, monumento diligenti quadam ratione ex omnibus octonis conſtructo, octo gradibus, angulis octo. Atque hinc prouerbium increbruiſſe ἀπαντοκτώ. Meminit huius & Iulius Pollux in nono, agens de luſu taxillorum, quem ait numeris conſtare, in quibus ſit vnus qui Steſichorius appelletur, nimirū octo, idq; cognominis ſumptū eſſe ab eius monumento. Sūt qui dicant eum, qui Corinthios in vnam ciuitatem coegit, ciues vniuerſos in octo tribus diſtribuiſſe, atque hinc ortum vulgi ſermonē. Neque deſunt qui ſcribant, idque Euandro, vt citaut, autore, octo deos eſſe, qui rerum imperent ſummæ, ignē, aquam, terrā, cęlum, lunam, ſolem, mithram, noctē. Mithram aūt Perſę, eundē cum ſole exiſtimant. Rurſum alii dicunt octo fuiſſe certaminū ſpecies in Olympiis, atq; inde ductum adagium, Oīa octo. Quod ſi nobis quoq; conceditur in ænigmate diuinare, non abſurde natū videri poteſt à fabula, quam narrat Plutarchus in cōmentario de Dęmonio Socratis. Deliis, ac ceteris Græcis oraculo reſponſum fuiſſe apud Aegyptios, ita demum malorū finē fore, ſi arā, q̄ in Delo erat duplaſſent. Quicum nō intellexiſſent, quid ſibi vellet oraculū, ridicule duplatis ſingulis aræ lateribus, imprudētes ſolidū octuplū effecerunt, ob inſcitiā proportionis, quæ longitudine duplū reddit. Ceterum hac in re cōſultus Plato, geometriæ cum primis peritus, reſpondit deū Græcis imperitiam exprobraſſe, monere, vt geometriæ darent operam. Delectatum apparet hoc prouerbio Heliogabalum Imperatorem, cui morem hūc fuiſſe ſcribit Aelius Lampridius, vt ſimul ad cœnam vocaret octo caluos, octo luſcos, octo podagroſos, octo ſurdos, octo nigros, octo prælongos, & octo præpingues & obeſos.

Omnia idem puluis.

Πάντα μία κόνις, id eſt, Omnia idem puluis. De indiſcreta ſimilitudine. Lucianus ἀλλὰ πάντα μία ἡμῖν κόνις φασί. id eſt, Quin nobis omnia idem, quod aiunt, puluis. Alludēs ad defunctorum cineres, inter quos nihil apparet diſcriminis. Confine illi, quod alio demōſtrabimus loco, Eiuſdem farinæ. Siquidē antiqui farinam pollinē vocabāt.

Currus boues trahit.

Ἡ ἅμαξα τὸν βοῦν ἐλαύνει, id eſt, Currus bouē ducit, de re quę præpoſtere geritur. Veluti ſi vxor præſcribat marito, ſi diſcipulus reprehendat præceptorem, ſi populus imperet principi, ſi ratio pareat affectui. Lucianus in Terpſione: Νῦν δὲ τὸ τῆς παροιμίας, ἡ ἅμαξα τὸν βοῦν πολλάκις ἐκφέρει. id eſt, Nunc id euenit, quod vulgo dici ſolet: Plauſtrū ſæpenumero bouem ipſum aufert. Tranſlata metaphora à plauſtris per decliue retro labentibus, vnaque ſecum bouem auferentibus.

Ab equis ad aſinos.

Ἀφ' ἵππων ἐπ' ὄνους, id eſt, Ab equis ad aſinos. Vbi equis à ſtudiis honeſtioribus ad parū honeſta deflectit, veluti ſi quis e philoſopho cantor, e mercatore caupo, ex œconomo coquus, e fabro fieret hiſtrio. Quadrabit item, vbi quis e conditione lautiore ad abiectiora deuenerit. Procopius ſophiſta in epiſt. quapiam: Τὸ δὴ λεγόμενον, ἀφ' ἵππων ἐπ' ὄνους μεταβεβήκαμεν. id eſt, Iuxta prouerbium, ab equis ad aſinos tranſiuimus.

Ab aſinis ad boues tranſcendere.

Hvic diuerſum eſt illud Plautinum, Ab aſinis ad boues tranſcendere, pro eo quod eſt, ex humiliore conditione ad ditiorum partes tranſire. Sic enim apud Plautum in Aulularia, Euclio, cuius pauperculi diues quidam expetebat affinitatem: Venit hoc mihi in mētem Megadore, te eſſe hominē diuitem, factioſum, me item eſſe hominē pauperum pauperrimum. Nunc ſi filiam locaſſem meam tibi, in mentem venit, te bouem eſſe, & me eſſe aſellum. Vbi tecum coniunctus ſiem, vbi onus nequeam portare pariter, iaceam ego aſinus in luto, tu me bos haud magis reſpicias, natus quāſi nun-

nũquam ſiem. Et te vtar iniquiore, & meus me ordo irrideat, neutrobi habeam ſtabile ſtabulum, ſi quid diuortii fuat. Aſini me mordicus ſcindant, boues incurſent cornibus. Hoc magnum periculum eſt, me ab aſinis ad boues tranſcendere. Hactenus Plautus. Videtur allegoria ex apologo quopiã mutuo ſumpta, qui nobis in præſentia nõ ſuccurrit.

Ab aſino delapſus.

Ἀπ' ὄνου κατὰ πεσὼν, id eſt, Ab aſino delapſus. In eos dicitur, qui inconſulte quippiam agunt, & imperite: aut in eos, qui à præſentibus commodis, quibus ob inſcitiam vti neſciunt, excidunt. Eſt autem in Græcis verbis faceta adluſio ad finitimam orationem, mutato accentu, ἀπὸ νοῦ, id eſt, à mente delapſus, tanquam vecors & mentis impotens. Vtitur hoc adagio Plato lib. De legibus 3. Δεῖν φαίνεται ἔμοιγε οἷόν περ ἵππον τὸν λόγον ἑκάστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ καθάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα, βίᾳ ὑπὸ τοῦ λόγου φερόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν. id eſt, Mihi ſane videtur ſermo veluti equus vndequaque reſtringendus, ne tanquam os habens effrene, impetu abreptus, iuxta prouerbium: ab aſino tanquam à mente excidat. Vtitur item Plutarchus in Gryllo. Rurſum Ariſtophanes in Nubibus:

Κακῶς γὰρ οὕτως εἶχεν, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖς.
Ἵππους γ' ἐλαύνων ἐξέπεσον νὴ τοὺς θεούς.
Τί δῆτα ληρεῖς, ὥσπερ ἀπ' ὄνου καταπεσών. i.
Mali, vt videtur, accidit tibi quippiam.
Ita per deos, equos agens, miſer excidi.
Quid hęc ita, vt delapſus aſino blatteras?

Primus verſus dicitur à Strepſiade Daniſtã irridente, quod pecuniam filio ſuo mutuo datam repetat. Alter eſt Daniſtæ, iuuenem tacita illuſione notantis, qui ſtudio aleudorum equorum pecuniam eam abſumpſerat. Tertius rurſum Strepſiadis, dicentis illum delirare, perinde quaſi non ab equis, ſed ab aſino decidiſſet, hoc eſt, ἀπὸ νοῦ, id eſt, à mente. Quandoquidem & Latinis mente delapſi dicuntur, qui mẽte exciderunt. Suetonius in Auguſto: Rectorem quoque ſolitus apponere, ætate paruis, aut mente lapſis. Quidam huic quoque prouerbio huiuſmodi affingunt fabulam. Duo quidam, cum in deſertis locis aſinum quempiam forte fortuna nancti eſſent, contendere inter ſeſe cœperunt, vter eum vti ſuum domum abduceret: nam vtrique pariter à fortuna videbatur obiectus. Hac interim de re illis inuicem altercantibus, aſinus ſeſe ſubduxit, ac neuter eo potitus eſt. Atque hinc prouerbium natum autumant. Sed magis placet in adagio captatam fuiſſe adluſionẽ, de qua diximus, maxime quod videamus grammaticis id ſtudio fuiſſe, vt omnibus adagiis fabulam aliquã, aut hiſtoriam, vel commentitiam adiungerent. Vt autẽ Suetonius dixit mente lapſos, ita Vlpianus titulo de magiſtratibus conueniẽndis, facultatibus lapſos dixit, qui redacti eſſent ad inopiam.

Telluris onus.

Γῆς βάρος, id eſt, Terræ onus. De homine vehementer inutili, qui nihil aliud quam terram ſuo pondere grauet. Refertur inter adagia Gręcanica, natum ex Homero, apud quem Achilles Iliados Σ. hoc pacto loquitur, indigne ferens otium, & quod nõ ineat prǫlium cum reliquis copiis:

Ἀλλ' ἧμαι παρὰ νηυσὶν ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης. id eſt,
Nauibus aſſideo telluris inutile pondus.

Rurſum in Odyſſeæ Υ.

Οἷον μέν τινα τοῦτον ἔχεις ἐπίμαστον ἀλήτην
Σίτου καὶ οἴνου κεχρημένον, οὐδέ τι ἔργων
Ἔμπαιον οὔτε βίης, ἀλλ' αὔτως ἄχθος ἀρούρης, id eſt,
Quẽ tãdẽ nobis erronem adducis edacem,
Enectumque fame, vinique, & panis egenum,
Artibus edoctum nullis, neq; viribus vllis
Pollentem, ac tantum telluris inutile pondus?

Vtitur eo Plato in Theæteto, οἴονται γὰρ ἀκούειν, ὅτι οὐ λῆροί εἰσι γῆς ἄλλως ἄχθη, id eſt, Exiſtimant enim ſe non haberi pro nugis & inutilibus terræ oneribus. Nec illepidũ, nec prorſus, ni fallimur, ἀπροσδιόνυσον eſt, quod memorat Athenæus lib. 8. Stratonicus quidam citharœdus Corinthi peregrinabatur. Hunc cum anicula quędam fixis oculis intueretur, idq; diu, tandem, Quid, inquit, tibi per deos vis mater, aut quid me ſic continenter intueris? Demiror, inquit illa, ſi matris vterus te decem menſes ferre potuit, cum ciuitas angatur, vnum dũtaxat diem te portans. In tales quadraret epitaphium, quod Timocreontis Rhodii poetæ, ceterũ voracis, ac bibacis ſepulchro inſcriptum indicat Athenæus lib. 10.

Πολλὰ πιὼν καὶ πολλὰ φαγὼν, καὶ πολλὰ κακ' εἰπὼν

Ἀνθρώπους, κεῖμαι Τιμοκρέων Ῥόδιος. id eſt, Multum edi, multumq́ue bibi, mala pluxima dixi in Mortales, iaceo hic Timocreon Rhodius.

Arabius tibicen.

Ἀράβιος αὐλητὴς, id eſt, Arabius tibicen, aut ἀράβιος ἄγγελος, id eſt, Arabius nuncius. In eos dici ſolitum, quia ſemel cœptis nunq̃ deſiſtunt. Quod vitii Flaccus cãtoribus peculiare eſſe ſcripſit, vt iuſſi cantare, nũquã adducantur vt incipiant: ſi iniuſſi cœperint nunquam deſinant. Citatur ex Menãdro; ἀράβιον ἄρα ἐγὼ κεκίνηκα αὐλὸν, Arabiã ego hercle tibiam excitaui. Meminit adagii Iul. Pollux, c. de loquacibus, ad hũc modum: ἀράβιος αὐλὸς. id eſt, Arabia tibia. Citatur & Cantharus in Medea: Κιθαρῳδὸν ἐξηγείρατο ἀράβιον. id eſt, Citharedum excitauit Arabium. Celebratur Græcis & hic verſiculus de tibicine Arabio:

Δραχμῆς μὲν αὐλεῖ, τεττάρων δὲ παύεται. i.

Drachma canit, ſed quattuor cõpeſcitur.

Quod paullulo precio prouocaretur ad canendum, non niſi magnæ mercede deſiſteret. Adagium hinc natum exiſtimãt, quod olim tibiis canendi artem non diſcebãt ingenui, tanquam ſordidam, ſed hanc ſola mancipia exercebant, quę plerunq; ex Arabia producebantur. Deinde ingenuis vſq; adeo placere cœpit, vt indoctus haberetur, quiſquis huius eſſet rudis, donec Alcibiades tibias abiiceret, oris deformitate cõſpecta ad ſpeculum. Conueniet & in eos qui labořãt morbo, quem Græci vocant ἀπεραντολογίαν, id eſt, qui dicendi finem facere neſciunt. In quos extat illud Sophoclis,

Ἀνὴρ γὰρ ὃς ἥδεται λέγων ἀεὶ,

Λέληθεν αὑτὸν τοῖς ξυνοῦσιν ὢν βαρύς, id eſt,

Quicunq; gaudet continenter proloqui,

Is ſe grauẽ eſſe, quotquot adſunt nõ videt.

Artem quævis alit terra.

Τὸν τέχνην πᾶσα γαῖα τρέφει, id eſt, artẽ quæuis alit regio. Prouerbialis ſententia, qua ſignificatum eſt, certiſſimum viaticum eſſe eruditionem aut artificium aliquod. Nam hæc neque eripi poſſunt à latronibus, & quocunque terrarum abeas, te comitãtur, nihil adferentia ſarcinæ. Suetonius ſcribit, aliquando Neroni prædictum à mathematicis, fore vt Imperio deſtitueretur; vnde vocem illam Neronis celeberrimam extitiſſe, τὸν τέχνιον πᾶσα γαῖα τρέφει, quo maiore venia meditaretur citharœdicã artem, principi gratam, priuato neceſſariam. Itaque cum intelligeret ſibi pereundum, illud identidem dictitabat, qualis artifex pereo, velut indignum eſſet, qui tantus eſſet muſicus, vt vbiuis gentium viuere poſſet, nunc fame ad mortem adigi. Nec enim aſſentimur hoc loco interpretum ſententię, qui locum apud Suetonium hunc ſecus enarrant. Idem nullo conuicio magis offenſus eſt, quam quod quidam illum malum citharœdum appellaſſet. Idem euenit Dionyſio Syracuſano tyranno, qui Imperio exutus Corinthi ludũ aperuit, ac pueros litteras & muſicam docuit. Apparet autem ſenarium eſſe, quem citat Suetonius, ſed paucarum ſyllabarum commutatione deprauatum; fortaſſis ſic reſtituetur:

Τὸ τέχνιόν γε πᾶσα γαῖα ἐκτρέφει.

Fertur inter Græcorum ſententias huiuſmodi ſenarius, ab hoc prouerbio non admodum diſſidens:

Λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη. id eſt,

Ars ipſa inopiæ portus eſt mortalibus.

Hoc eſt, Vnicum cõfugium in egeſtate ars eſt. Vnde qui ſapiunt, etiam ſi ſuppetat abunde res familiaris, tamen liberos ſuos opificium aliquod diſcere cogunt, quo ſi contingat, vt fortuna auferat opes, aut in exilium ire iubeantur, ſit quo ſibi victum parent. At nunc pleriq́ue quibus domi nihil eſt, in diuitum familiis conſeneſcunt: vnde ſi pellantur, aut mendicãdum ſit, aut tollendum quod non poſuerunt, cõtra Platonis legem. Qui ſcripſit Cornu copię Latinum, citat ſimilimum huic prouerbium, Sua cuiq́ue ars pro viatico eſt. Honeſtiſſimum ſane viaticum, modo ars ſit honeſta.

Non eras in hoc albo.

NON eras in hoc albo, hoc eſt, Non eras in hoc numero. Tranſlatum ab albata tabula, in qua quondã ſcribebantur nomina iudicium. Plin. in pręfatione hiſtoriarum mũdi: Cum hanc operam conducerem, nõ eras in hoc albo: i. non eras in eorum numero, quos hæc lecturos credebam. Erat & album prętoris, in quo leges & formulæ deſcribebantur. Pandectarum lib. 1. tit. de Edendo, ex Vlpiano eum quoque edere Labeo ait,

qui

qui producat aduerſarium ſuum ad albũ, & demonſtret quid dictaturus ſit. Atq; hoc ſane loco, aduerſarium non declarat eum quicum lis eſt, ſed tabulas ex tempore notatas memoriæ gratia. In quem ſenſum M. Tullius vſus eſt in oratione ꝓ Roſcio, idque non ſemel. Andreas Alciatus exiſtimat legendum, Aduerſaria, non aduerſarium, libro Diſpunctionum tertio. Item ſecundò eiuſdem operis lib. titu. 1. multa fit mentio de albo. Quintilianus lib. Inſtitutionum 11. Quorum alii ſe ad album & rubricas tranſtulerunt. videlicet leguleios & formularios irridens, qui non ex libris Iuriſprudentium, ſed ex albo prætoris iuris ſcientiam diſcerent. T. Liuius Decadis primæ lib. 9. Ciuile ius repoſitum in penetralibus pontificum euulgauit, faſtoſq; circa forum in albo propoſuit, vt quando lege agi poſſet ſciretur. Apuleius Metamorphoſeos lib. 6. meminit albi. Siquidem Iouem adlocuturum deos, ita facit exordiri: Dei conſcripti muſarum albo. Quibus in verbis ſubeſſe videtur obſcura quidem, ſed faceta adluſio ſcriptoris, ad deos à poetis confictos: quaſi ii demum in deorum numero ſint, quos illic Muſæ, quibus afflati ſcribunt poetæ, conſtituerint.

Oleo tranquillior.

OLEO tranquillior, Hyperbole prouerbialis, in homines minime iracundos, leniq; ingenio præditos, à liquoris natura ſumpta, quo nihil magis tacitum magiſque lene. Plautus in Pœnulo: Ita hanc canem faciem tibi oleo tranquilliorem. Eſt autem vſque adeo tranquilla olei natura, vt mare quoque rem omnium ſæuiſſimam tranquillet, atque ob id vrinatores aiunt oleum ore ſpargere, quod mitiget elementi naturam aſperam, lucemq; deportet. Auctor eſt Plin. lib. 2. Idem confirmat Plutarchus, & cur ita fiat, rationem reddit in libello De cauſis naturalibus. Rurſus in conuiuialiũ quæſtiũcularum Decade ſexta, cauſam adferens, cur Homerus inter tot liquores, oleum duntaxat appellarit ὑγρὸν, id eſt, humidum, ſiue liquidum, oſtendit oleo nihil ineſſe aſperum, ſed vndique lene eſſe, & ob id maxime reddere imagines more ſpeculorum. Præterea nec motũ aut percuſſum ſtrepit, quemadmodum humores reliqui, nec luctatur cum igni, ſed tacite paſcit. Denique nõ eſt alius liquor, qui tam late diffundatur, cum inungitur corpori, aut ſeſius ſiceſcat, aut æque molliat ac leniat. Vtitur hoc adagio & Plato in Theæteto de ſcientia, placida ingenia, quæ leniter ac tranquilla ad diſciplinas & diſputationes accedunt, oleo molliter fluenti comparãs. ὁ δὲ οὕτω λείως τε καὶ ἀπταίστως καὶ ἀνυσίμως ἔρχεται ἐπὶ τὰς μαθήσεις καὶ ζητήσεις μετὰ πολλῆς τῆς πρᾳότητος, οἷον ἐλαίου ῥεῦμα ἀψοφητὶ ῥέοντος, ὥστε θαυμάσαι τὸν τηλικοῦτον ὄντα οὕτω ταῦτα διαπράττεσθαι. id eſt, At hic adeò leniter ac circũſpecte, ſimulque expedite ingreditur ad diſciplinas quæſtioneſque, multa cum manſuetudine, olei in morem, citra ſtrepitum fluentis, vt admireris tãtus cum ſit, hęc ad eum modum agerę.

Auricula infima mollior.

HVIC ſimilimum, quod M. Tull. vſurpat in epiſtolis ad Q. fratrem li. 2. Tu, inquiẽs, quemadmodum me cenſes oportere eſſe in Rep. & in noſtris inimicitiis, ita & eſſe, & fore auricula infima ſcito molliorem. Ammianus lib. 19. In aliis nimium ſeuerus, in hoc titulo, ima, quod aiũt, auricula mollior. Tranſlata metaphora ab ea auriculæ parte, qua non eſt aliud in humano corpore mollius, aut flexibilius, lentiusq; vt quę nec oſſe rigeat, neque cartilagine dureſcat, neque neruis intendatur.

Apio mollior, aut mitior.

Ἀπίου πεπαίτερος, id eſt, Apio mitior. Simili figura dictum eſt à Theocrito,

Καὶ δὴ μὰν ἀπίω πεπαίτερος. id eſt,
Et iam certe apio manſuetior.

Eſt autem apius Græcis raphanus, aut pyri genus.

Spongia mollior.

EIVSDEM eſt generis, τῆς σπογγιᾶς μαλακώτερος, id eſt, Spõgia mollior. Sic enim aſſentator quiſpiam loquitur apud comicũ quempiam, citante Plutarcho in commentario De diſcrimine adulatoris & amici:

Ἐμὲ νικόμαχε πρὸς τὸν στρατιώτην τάξατε,
Ἂν μὴ ποιήσω πέπονα, μαστίγων ὅλον,
Ἂν μὴ ποιήσω σπογγιᾶς μαλακώτερον
Τὸ πρόσωπον.

Nicomache me iſti militi opponas velim,
Niſi pepona loris, quantus eſt, effecero,
Niſi ſpongia illi molliorem qualibet

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Reddidero vultum.

Ad eundem modum dicebant, pepone mollior. Theopompus apud Athenæum lib. 2. Μαλακωτέρα πέπονος καὶ σικύου μοι γέγονε. id eſt, Mollior a mihi pepone & cucumere facta ſunt. Ad hanc formam pertinet, quod idem citat ex Epicharmo, Ρεφανίτιδος ἔγωγε μαλάχης. id eſt, Mitior equidē malua, quod ea herba vim habeat leniendi. Idem Cinædo mollior. Plautus in Aulalaria, Ita fuſtibus ſum mollior magis, quam vllus cinædus. Nam priſci ſaltatores & pantomimos cinædos vocabant, quod cum geſticulatione canerent. Similiter Catullus,

Cinæde Thalli mollior cuniculi capillis.

Felicibus ſunt & trimeſtres liberi.

Τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ τρίμηνα παιδία. id eſt, Felicibus ſunt & trimeſtres liberi.

Senarius prouerbialis in principum ac diuitum felicitatem, quibus per adulationē omnia laudi vertuntur, quiq; ſibi nihil nō licere putant, adeò vt quod in homine plebeio perinde vt ſummum ſcelus dānatur, in illis virtutis titulo celebretur. Vnde nata ſit parœmia, Suetonius Tranquillus declarat; Claudii Cæſaris vitam his verbis exordiens: Patrem Claudii Cæſaris Druſum, olim Decimum, mox Neronem prænomine, Liuia cum Auguſto grauida nupſiſſet, intra menſem tertium peperit, fuitque ſuſpicio ex vitrico per adulterii conſuetudinem procreatum. Statim certe vulgatus eſt verſus:

Τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ τρίμηνα παιδία. id eſt, Potentibus ſunt menſiū & partus trium.

Nam menſe ſeptimo, decimo, & vndecimo, legitimi ſunt partus: quatro & octauo, neque vitales ſunt, & per quam rari: menſe tertio, nulli partus editi leguntur. Auctor Plin. lib. 7. c. 5.

Aurem vellere.

Aurem vellere, veteres dicebant admonere: à priſco ritu ſumpta figura, quo in ius ducturi quempiam aurem vellicabant, anteſtantes eum, quem quaſi teſtem meminiſſe volebant. Inde Horatianum illud in Sermonibus:

Et licet anteſtari, ego vero

Oppono auriculam.

Siquidē vt frons antiquitus erat ſacra Genio, veluti ſcribit in Maronis Silenum Seruius, vt digiti Mineruę, genua Miſericordiæ, ita auris Memoriæ deæ, quam Græci μνημοσύνην vocant. Vergilius in Sileno:

Cum canerem reges, & prœlia, Cynthius aurem

Vellit, & admonuit paſtorem, Tityre pingues

Paſcere oportet oues, diductum dicere carmen.

Quod imitatus Calphurnius in Bucolicis:

Vellit nam ſæpius aurem

Inuida paupertas, & dicit vilia cura.

Non nihil decoris adiunxit prouerbio Calphurnius, quod ad rem tranſtulit. Quanquam poteſt paupertas hoc loco pro dea accipi. Seneca libro De beneficiis 4. Nec tanquam munus dabo, ſed verba mea redimā, & aurem mihi peruellam, damno caſtigabo promittentis temeritatem. Rurſus lib. 2. Loquar mecum & mihi aurem peruellam: hoc eſt, ero mihiipſi monitor, ne ſimiliter peccem. Vtitur in hunc modū & aliis aliquot locis, vt in epiſtola quadam, Si ergo aliquis cuſtos, & aures ſubinde peruellat, abigatque rumores & reclamet populis laudantibus.

Alter Hercules.

Proverbialis hyperbole, οὗτος ἄλλος ἡρακλῆς, id eſt, Hic alter Hercules. De viro præſtrenuo ac laborum tolerātiſſimo. Extat hoc titulo fabula quæpiam ex Menippeis Terentii Varronis, mirum in prouerbiali. Ariſtoteles libro Moralium Eudemiorū 7. Ὁ μὲν φίλος βούλεται εἶναι, ὥσπερ ἡ παροιμία φησίν, ἄλλος ἡρακλῆς, ἄλλος οὗτος. i. Nam amicus cupit eſſe, ſicuti prouerbio dicitur, alter Hercules alter hic. Plutarchus ſcribit id cognominis vulgo Theſeo attributum, quod multa fortiter patraret exemplo Herculis. Laertius in vitis philoſophorum oſtendit & Cleanthem philoſophum alterum Herculem vulgo dictum fuiſſe, quod eſſet omnium laborum patientiſſimus, adeo vt noctu hauriendo e puteo aquā victum diurnum pararet, vnde & φρεάντλης dictus pro Cleanthe, & nihilo tamē ſegnius egregiam operam interdiu nauaret philoſophiæ. Clearchus apud Zenodotum aliam fabulam adfert, vnde hoc ſit natum adagium. Ait enim Briareum, qui & ipſe Hercules dictus eſt, profectū Delphos ſublatis inde theſauris aliquot ac monumentis, ex iis quæ eo in loco ſeruabantur, juxta veterem quandam conſuetudinem, ad columnas, quas Herculis cognominio ſeſe

ſeſe contuliſſe, atque itidem illis, quæ illic erant, fuiſſe potitum. Deinde Tytium Herculem veniſſe Delphos, vt oraculum conſuleret, deumque reſpondiſſe. ἄτος ἄλλος ἡρακλῆς, id eſt, Hic alter Hercules, atque ita tulam in adagionem abiiſſe. Nec deſunt qui huius dicti originem referāt ad Titormum quendam bulſequam, qui multis exēplis Milonem ſuperarit. Is ſe poſitens ſupetatum, ſublatis in cœlum manibus dixit, ὦ ζεῦ, μὴ τοῦτον ἡρακλῆ ἡμῖν ἕτερον ἐποίησας, O Iupiter, num hunc nobis Herculem alterum genuiſti? Huc pertinet illud Theocriti in Paſto ribus,

Φαντί νιν ἡρακλῆι βίην τε καὶ κάρτος ἐρίσδειν.

Viribus Alcidæ hunc certare & robore dicunt.

Subiicitq; paſtor.

Κῆμ' ἔφαθ' ἁμάτηρ πολυδεύκεος ἦμεν ἀμείνω.

Me quoq; Pollucē mater præcellere dixit. Erat enim hic excellens in pugilum certamine. Et Græculus adulator apud Iuuenalem diuitem imbecillum Herculi æquat, Antæum procul à tellure tenenti. Macrobius lib. Saturnalium 3. ſcribit in hunc modum: Salios autem Herculi propter vbertatē doctrinæ altioris aſſignat, quia is deus & apud Pontifices idem qui & Mars habetur. Et ſane ita Menippea Varronis affirmat, quæ inſcribitur, ἄλλος οὗτος ἡρακλῆς, quia cum de Hercule multa loqueretur, eūdem eſſe cum Marte probauit. Apud Latinos quoque Ruticello cuidam prodigioſis viribus. Herculis nomen attributum. Is mulum ſuum tollebat, vt ſcribit M. Varro, citante Plinio libro 7. At Hippocrati medico, quod peſtilentiam ab Illyriis venientem prædixiſſet, dimiſſis ad auxiliandum circa vrbes diſcipulis, Græcia ob meritum eoſdē decreuit honores quos Herculi, nam & is ἀλεξίκακος habitus eſt. Auctor idem Plinius eodem libro. Quin nomen hoc Herculis videtur vulgari ſermone ad omnes viros egregie fortes transferri ſolere, non aliter quam Catonis ad graues & ſapientes. Nam Varro quadraginta tres Hercules enumerat, adDitq; hoc nomine honoratos fuiſſe omnes, qui fortiter quippiam egiſſent. Teſtatur & Macrobius in Saturnalibus, hoc nominis compluribus fuiſſe commune, & ante Amphitryonis priuignum. Sic & Achilles appellabantur inſigni fortitudine duces: quorum de numero fuit Lucius. Siccinius Dentatus, ob ingētem fortitudinem Romanus Achilles appellatus, quod centum & viginti prælis cum hoſte pugnaſſet, nec ullam haberet cicatricē auerſam. Auctor A. Gellius lib. 2. cap. 11. Denique rationem aut argumentum Achilleum vocant, quod ſit inſuperabile & inſolubile.

Bipedum nequiſſimus.

BIPEDUM nequiſſimus, de homine vehementer improbato, quiq; vel pecudes nequitia ſuperet. Dictum eſt in Regulū quendam oratorem, quem Plinius in epiſtolis ſubinde ſuis pingit coloribus, vbi & adagiū hoc refertur: ſed ante hunc Cicero retulerat in Clodiū in oratione pro domo ſua: Hoc tu proſcriptore, hoc conſiliario, hoc miniſtro, omnium non bipedum ſolum, ſed etiā quadrupedum impuriſſimo Remp. perdidiſti. Conſimili figura. Alexander Imperator apud Aelium Lampridium: Nuper certe patres meminiſtis, cum ille omnium non ſolum bipedum, ſed etiam quadrupedū ſpurciſſimus, Antonini nomen præferret. Heliogabalum ſignificans, Imperatorum vnum omnium effœminatiſſimum & quem optimo iure Romanum Sardanapalum poſſis dicere. Addit autem in hoc ſermone nominis generalitas gratam quandam & nouam ἔμφασιν, quemadmodum & nullum animal pro nullo homine vulgo dicimus.

Adamantinus.

Ἀδαμάντινος, id eſt, Adamantinus, pro eo qđ eſt inexorabilis, aut infatigabilis. Huic prouerbio incredibilis huius lapidis durities locum fecit: de qua Plinius lib. 37. ſcribit ad hunc modum: Incudibus adamantes deprehenduntur, ita reſpuentes ictum, vt ferrum vtrinq; diſſultet, incudesq; etiam ipſæ diſſiliant. Quippe duritia inenarrabilis eſt, ſimulq; ignium victrix natura, & nūquam incaleſcens. Vnde & nomen indomita vis, Græca interpretatione accepit. Hactenus Plinius. Vnde quidquid inuictum atque inexpugnabile, id adamantinum vocamus. Heſiodus:

Ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχει κρατερόφρονα θυμόν.

Durus at his animus ſolido ex adamante creatus.

Theocritus in amaryllide,

Καὶ κέ μ' ἴσως ποτίδῃ, ἐπεὶ οὐκ ἀδαμαντίνα ἐστί. id eſt,

Me

Me quoque reſpiciet, neque enim eſt adamãtina forſan. Eodem pertinet quod Homerus Vulcanum fingit, adamantinis vinculis irretinentem Venerem & Martem; quod Maro portas & columnas inferorum ex adamante fabricatus eſt Socrates in Gorgia Platonis, rationes adamantinas vocat, id eſt, inexpugnabiles. Rurſus libro de Rep. 10. ἀδαμαντίνως ἔχειν dixit pro firmiter tenere, ἀδαμαντίνως δὴ δεῖ ταύτην τὴν δόξαν ἔχοντα, εἰς ᾅδου ἰέναι. id eſt, Oportet nimirum adamantine ſententiam hanc obtinentem ad inferos proficiſci. Plutarchus in vita Dionis, ἐκ δὲ τούτου παρελθοῦσα καὶ ἡμερώσασα κατὰ μικρὸν ἡ τοῦ τυράννου τὸ μειράκιον ἄνεσις τοὺς ἀδαμαντίνους δεσμοὺς ἐκείνους οἷς ὁ πρεσβύτερος Διονύσιος ἔφασκε δεδεμένην ἀπολιπεῖν τὴν μοναρχίαν, ἐξέτηξε καὶ διέφθειρεν. id eſt, Ex hoc autem progreſſa ac paullatim ſerpens circa adoleſcentem remiſſio, adamantina illa vincula, quibus ſenior Dionyſius dixerat ſe relicturum aſtrictam monarchiam, ſoluit ac perdidit. Horatius in Odis:

Quis Martem tunica tectum adamantina.

Item alibi:

Si figit adamantinos.
Summis verticibus dura neceſſitas.
Clauos.

Itidem Auguſtinus aduerſus Manicheum: Sed cum oſtendere cœpero certas neceſſariasq; rationes, quæ illas propoſitiones adamantinis, vt dicitur, catenis innexæ conſequuntur. Deniq; ſcriptoribus aliquot propter infatigatam ſtudii tolerantiam, adamãtini cognomen inditum, vt Didymo grammatico, & Origeni Theologo. In conſimilem ſenſum vſurpat Pindarus in Iſthmiis encomio quinto, laudans Lamponem quendam inter fortes fortiſſimum, qualis eſt Naxiacos inter reliquas.

φαίης κέ νιν ἄνδρ᾽ ἐν ἀεθληταῖσιν ἔμμεν
Ναξίαν πέτραις ἐν ἄλλαις
χαλκοδάμαντ᾽ ἀκόναν. id eſt,

Diceres ſane eum virum inter athletas eſſe Naxiam in ceteris ſaxis, ferriq; domitricem cotem. Plinius lib. 36 cap. 7. meminit Naxii marmoris, qd diu fuit in precio, & hinc cotes dictas naxias, quæ in inſula Cypro naſcerentur. Eſt autem Naxus vna Cycladum haud procul à Paro, cuius marmora celebrãtur ob candorem. Pindari interpres ponit Naxum hanc in Creta, quid ſecutus incertum. Plinius ponit Naxum oppidum in Sicilia. Stephanus indicat hoc nomen, vt pleraque ſunt, compluribus locis eſſe commune. Addit Creticam cotem appellatam Naxiam, quæ eadem dicta ſit κρητικὴ. Subindicat autem, hoc prouerbium magis pertinere ad diiudicandum & prodendum quod fallebat, quam ad robur, quemadmodũ ante de Lydio lapide diximus. Vnde conſiderandum an in Plinio pro Cypro legendum ſit Creta, aut Naxo.

Ferreus aheneus.

SIMILI figura, ferrea atque ahenea dicũtur, quæ ſolida firmaq; ſignificamus. Verg.

Non mihi ſi centum linguæ ſint, oraque centum,
Ferrea vox.

Quo quidem in loco videtur expreſſiſſe illud Homericum ex ſecundo Iliados libro:

Οὐδ᾽ εἴ μοι δέκα μὲν γλῶσσαι, δέκα δὲ στόματ᾽ εἶεν,
Φωνὴ δ᾽ ἄῤῥηκτος, χάλκεον δέ μοι ἦτορ ἐνείη. i.
Non mihi ſi ſint ora decem, totidem quoque linguæ,
Vox infracta, animusq; mihi ſimul æreus adſit.

Horatius in prima epiſtola:

Hic murus aheneus eſto.

De decreto animi non conuellendo.

Homerus Iliados X.

Ἦ γὰρ σοί γε σιδήρεος ἐν φρεσὶ θυμός. id eſt,
Ferrea nimirum tibi mens in pectore clauſa eſt,

Idem Odyſſeæ E.

Οὐδέ μοι αὐτῇ
Θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ᾽ ἐλεήμων. i.
Neque enim mihi ſcilicet ipſi,
Ferreus eſt animus ſub pectore, ſed miſereſcens.

Et Iliados Ψ. Σιδήρειον μένος τοῦ πυρὸς. id eſt, Ferream incendii vim dixit.

Ἐν δὲ πυρὸς μένος ἧκε σιδήρεον. id eſt,
Ferrea vero ignis venit in pcordia virtus.

Paullo diuerſius eſt, quod Cicero Attilium ferreum ſcriptorem vocat, pro duro atque imperito. Nam in artibus dura dicuntur, quæ parum ſunt artificioſa: contra mollia quæ ſumma arte perfecta. Verba M. Tullii libro De finib. 1. ſunt hæc: Electram tamen male conuerſam Attilii mihi legendã putẽ. De quo Licinius, ferreũ ſcriptorem.

Cornea fibra.

NEQVE diſſimili figura dixit Perſius,

Neq;

Neq; enim mihi cornea fibra.

Nam cornua & duriſſima ſunt, & ſenſu carent, quemadmodum & vngues. Quanquã poteſt & à corno arbore corneum dici, cuius lignum duriſſimum eſſe conſtat. Perſii carmen in prima ſatyra ſic habet,

Non ego cum ſcribo, ſi forte quid aptius, exit,
Quando hæc rara auis eſt, ſi quid tamen aptius, exit.
Laudari metuam, neq; enim mihi cornea fibra eſt.

Vnde qui carẽt humanis affectibus, robur, adamantem, ſilicem, ferrum, cornu in pectore geſtare dicuntur.

Aiacis riſus.

Αἰάντειος γέλως, id eſt, Aiacinus riſus. In eos, qui temere ac vecorditer rident: Id quod appoſite dicetur in homines morriferis voluptatibus gaudentes, breui perituros: aut qui malefactis gaudent, mox pœnas daturi. Cuiuſmodi riſum eleganter deſcribit Homerus in Odyſſ. Y.

Μνηστῆρσι δὲ Παλλὰς Ἀθήνη
Ἄσβεστον γέλων ὦρσε, παρέπλαγξεν δὲ νόημα.
Οἱ δ' ἤδη γναθμοῖσι γελώων ἀλλοτρίοισιν.
Αἱμοφόρυκτα δὲ δὴ κρέα ἤσθιον, ὄσσε δ' ἄρα σφέων
Δακρυόφιν πίμπλαντο, γόον δ' ὠΐετο θυμός. i.
Deinde procis riſum commouit diua Minerua
Haud compeſcendum, mentemq; excuſſit, at illi
Protinus attoniti malis riſere alienis.
Mandunt interea tabẽtes ſanguine carnes.
Lumina complentur lachrymis, mens anxia mœret.

Adagium natum eſt ex hiſtoria Aiacis. Is adeo grauiter tuliſſe legitur Vliſſem ſibi plãlatum in capeſſenda ſucceſſione armorum Achillis, vt præ dolore in inſaniam verſus ſit: itaq; gladio diſtricto in gregem pecorum inſiliit, exiſtimans ſeſe Græcorum copias cædere. Tum duos quoſdam maximos ſues à trabe ſuſpenſos flagris cecidit, arbitrans hos eſſe Agamennonem atque Vlyſſem, quorum alteri vt iudici, alteri vt victori potiſſimum erat iratus. His igitur ſuibus plurimo cum riſu inſultauit, addens conuicia quæcunq; ſuggerebat ſplendida bilis. Deinde poſtea quam reſipuiſſet, partim pudore, partim metu, ſibi mortem conſciuit. Nec intempeſtiuiter torquebitur in eos, quibus riſus ob oritur nulla de cauſa, quem vulgo dicunt, aut inſaniæ, aut ſtultitiæ, aut ſtultitiæ argumentum eſſe. Atteſtatur & ſenarius ille prouerbialis:

Γελᾷ δ' ὁ μωρὸς κἄν τι μὴ γελοῖον ᾖ. id eſt,
Ridet fatuus, vt nulla riſus cauſa ſit.

Canis vindictam.

Κυνὸς δίκην, id eſt, Canis vindictam. Macedonicum adagium, in eos, qui præter expectationem pœnas daut iis, quos aliquando læſerunt. Natum ab Euripidis tragici poetæ interitu. In Macedonia vicus quiſpiam eſt, qui Thracum dicitur, propterea quod olim à Thracibus fit inhabitatus. Hic cum canis quidam Archelai regis aberraſſet, Thraces de more ſuo mactatum ſacrificarunt, ac deuorarunt. Quod vbi competiſſet Archelaus talentum eis mulctam dicit. Verum cum illi ſoluendo nõ eſſent, Euripidem ſubornarunt, qui regem exoraret vt ſibi mulctam remitteret, ita vt fecit. Poſtea vero cũ Euripides in ſylua quadam ſolus eſſet, & Archelaus à venatu reuerteretur, canes Euripidem circumdatum diſcerpſerunt, deuorarunt que. Exiſtimatum eſt autem eos canes ex eo prognatos fuiſſe cane, quem Thraces ſacrificarãt. Hinc adagium apud Macedonas increbruit, Canis vindictam, ſubaudiẽdum paſſus eſt, aut aliud commodius. Valerius Maximus lib. 9. capite de morte non vulgari, refert. Euripidem cum ab Archelao rege Macedonum cœnę adhibitus fuiſſet, domum à conuiuio repetẽrem, à canibus fuiſſe diſcerptum. Eos canes ab æmulo quopiam immiſſos fuiſſe confirmat A. Gellius Noctium Atticarum libro 15. cap. 20. Suidas addit, hos æmulos fuiſſe Arrideum Macedonem, & Cratenam Theſſalum poetã, quos Euripidis gloria vrebat. Hi finxerunt eum à regiis canibus dilaceratum fuiſſe. Sunt qui narrent, eum non à canibus, ſed à mulieribus fuiſſe dilaniatũ, cum intempeſta nocte Craterum adoleſcentem peteret, Archelai amaſium. Teſtatur enim & Gellius Euripidem μισογύνη, id eſt, mulierum oſorem fuiſſe. Sed quo ad ſuperiorem attinet opinionem, fabulam non uſquequaque diſſimilem narrat Plutarchus in dialogo De comparatione terreſtriũ animantium & marinorum. Pyrrhus, inquit, rex iter faciens canem reperit, corpus hominis interfecti ſeruantem: cumque cognouiſſet

niſſet eum tertium iam diem impaſtū manere, nec à cadauere diuelli, iuſſit extinctum ſepelliri, canem ſecum adducendum curauit. Paucis poſt diebus militum delectus eſt actus, omnesque regem ſedentem præteribant. Aderat & canis, quietus interim, donec domini interfectores prætereuntes conſpicatus eſt: in hos protinus iratus, cū clamore irruit, ac ſæpius allatrauit ſubinde reſpectans Pyrrhum, adeo vt non ſolum ipſi Pyrrho, ſed & omnibus qui aderant, ſuſpicio naſceretur. Proinde cum & aliæ nonnullæ coniecturæ, ita vt fit, accederent aliunde, duo comprehenſi ſunt, & facinus confeſſi, ſupplicio ſunt affecti. Addit & Heſiodi interfectores ab ipſius cane proditos, ſupplicium dediſſe. Subiicit his, quod ſua memoria dicit accidiſſe. Quidam irrupit in Aeſculapii templum, ſublatis aureis & argenteis aliquot monumentis, clam & ignotus, vt putabat, aufugit. At canis templi cuſtos, cui nome Capparus, nam indignus qui periret ἀνώνυμος cum videret neminem æditu orum ſua voce commoueri, fugientem ſacrilegū eſt inſecutus, ac primum quidem ſaxis petitus, haud tamen diſcedebat. Exorto die nō accedebat propius, ſed procul oculis obſeruans ſectabatur, nec cibū obiectū capiebat. Rurſum iuxta dormiētem cubabat & ipſe, & abeuntem ad conſimilem modum inſequebatur: quod ſi qui viatores fuiſſent obuii, iis cauda adblandiebatur, in illum vnū latrabat ac ſæuiebat. Hæc cum ab aliis alii didiciſſent, ſimulq́ue & canis & hominis figuram cognouiſſent, ſacrilegum apprehēderunt, & ad ſupplicium duxerunt, cane præcedente hilari iam ac geſtiēte, quod maleficum eſſet venatus. Vnde ei cani de publico paſtus decretus eſt, eiuſq́ue rei cura ſacerdotibus mādata. Verum vt ad prouerbium reddeamus, apparet apte dici poſſe & in hunc ſenſum, quotiens auctor illati mali diſſimulatur. Veluti cum veneno tollitur inimicus, & ſpargitur in vulgum rumor, illum febri periſſe: aut cum princeps immiſſis in ædes alicuius ſatellitibus omnia diripia, & fama diſſipatur à latronibus fuiſſe ſpoliatas: aut cum tyrannus ſubuertit eū, cui male vult, deinde facti inuidia confertur in magiſtratus, tāquam illo inſcio fecerint. Videtur hinc fluxiſſe, quod hodie paſſim apud Germanos dictitant, vbi quid accidit incommodi certi, incerto auctore, quodque nemini poſſis imputare, id canis acceſſe morſu.

In tuo regno.

QVOD cuiusq́ue priuatum eſt, regnum eius dicitur. Inde & Melibœus Vergilianus:

Poſt aliquot mea regna videns mirabor ariſtas.

Scæuola apud Ciceronē in Oratore, Id niſi in tuo regno eſſemus, non tuliſſemus. id eſt, in tua villa. Nam Craſſo loquitur in Tuſculano, quæ villa tum erat Craſſi. Quinetiā vulgò iactatur adagium, Suæ quenque domi regem eſſe: quod tamen ab ipſa vſque antiquitate manaſſe videtur. Quandoquidem apud Homerum Odyſſeæ A. verſiculus hic extat:

Αὐτὰρ ἐγὼν οἴκοιο ἄναξ ἔσομ' ἡμετέροιο. id eſt,
Aedibus in noſtris ego regē geſſero ſane.

In tuo luco & fano eſt ſitum.

IN tuo luco & fano legitur apud Plautum, pro eo quod eſt in tua poteſtate, tuo arbitrio tua tutela, tua manu. Tranſlatū à fanis & lucis, numinibus dicatis. Nonnihil diuerſum eſt quod ait M. Tullius in oratione pro Aulo Cecinna: In meis caſtris præſidiisq́ue verſaris: id eſt, mecum facis, & pro me pugnāt quæ dicis.

Intra ſuas præſepes.

SIMILI figura dicit Plautus in Caſina, Scit, ſi id impetret, futurum quod amat intra præſepes ſuas: pro eo quod eſt, certum ac paratum. Nam quod intra ſepta noſtra clauſum ſit, id tuto certoq́ue poſſidemus. Dictum eſt autem in ſenem dantem operam, vt ancilla, quam amabat, villico ſuo nuberet, hoc quidem conſilio, vt inſciente vxore eum liberet, ea ruri potiretur. Idem in Rudētibus: Ad herum arbitrum vocat me hic intra præſepes meas.

In ære meo eſt.

QVEM nobis officiis obſtrictum ſignificamus, ita vt iam totus certoq́ue noſter ſit, eum in ære noſtro dicimus eſſe. Nam antiquitus omnis pecunia ærea erat, auri vſu nondum reperto in feriendis nomiſmatis, legitur apud Ciceronem libro Epiſtolarum familiarium 13. Et meherele ſemper ſic in animo habui, te in ære meo eſſe, propter Lamiæ noſtri coniunctionem, & ſingularem neceſſi-

neceſſitudinem. Item libro 15. Marcum Fabium quod mihi amicum tua commendatione das, nullum in eo facio quæſtum. Multi enim anni ſunt, cum ille in ære meo eſt, & à me diligitur.

A teneris unguiculis.

Ἀπὸ τῶν ἁπαλῶν ὀνύχων, id eſt, A teneris vnguiculis, pro eo quod eſt, à prima pueritia. Tranſlatum à catulis, quorum vnguiculi nondum duruerunt. M. Tullius, A teneris, vt Græci dicũt, vnguiculis. Flaccus in Odis:

- Et inceſtos amores
De tenero meditatur vngui.

Plutarchus in libello De puerorum inſtitutione, Ὡς ἄν εὐθὺς καὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἐξ ὀνύχων ἀγαπῶσι τὰ τέκνα. id eſt, Vt intrinſecus, & quod dicitur, ab vnguiculis ament liberos, hoc eſt, à prima ſtatim infantia. De matribus loquitur quæ ſuis vberibus lactant fœtus ſuos.

Ab incunabulis.

EVNDEM habet ſenſum, Ab incunabulis, id eſt, à primis vitæ rudimentis. Plautus in Pſeudolo, Sed hic ſeruus Caryſto huc qui aduenit, quid ſapit vſq; à cunabulis? Item Titus Liuius, Ab incunabulis imbutum odio tribunorum M. Tullius oratoris incunabula vocat primam illam à fundamentis inſtitutionem. Et Vergilius:

-Gentis cunabula noſtræ.

Aurelius libro Pandectarum primo, titulo de officio præfecti prætorio, His cunabulis præfectorum auctoritas initiata in tantum meruit augeri, vt appellari à præfectis prætorio non poſſit. Ariſtoteles in Ethicis lib. 2. dicit, ἐκ νηπίων, ἐκ νέων. Quorum poſterius citat ex Platone Eſt autẽ is locus apud Platonem libro De legibus 10. νῦν δὲ παιδόμενοι τοὺς μύθους ὃς ἐκ νέων παίδων ἔτι ἐν γάλακτι τρεφόμενοι, τροφῶν τε ἤκουον καὶ μητέρων, &c. id eſt, Nunc vero credentes fabulis, quas à pueris cum adhuc lacte aleremur, à nutricibus ac matribus audiuimus. Similiter & Crepundia pro prima ætate accipiuntur.

Cum lacte nutricis.

COGNATVM eſt his quæ ſuperius retulimus, ab incunabilis, à teneris vnguiculis. Cicero Tuſcul. quæſt. lib. 3. Nunc autem ſimul atque editi in lucẽ & ſuſcepti ſumus, in omni continuo prauitate, & in ſumma opinionum peruerſitate verſamur, vt pene cum lacte nutricis errorem ſuxiſſe videamur.

Ante victoriam encomium canis.

Πρὸ τῆς νίκης τὸ ἐγκώμιον ᾄδεις, id eſt, Ante victoriam encomium canis. In eum, qui præpropere gloriatur, re nondum confecta. Nam apud Græcos, qui rem ſtrenue geſſiſſent in bello, oratione quapiam aut carmine laudabãtur: quæ laudatio proprie encomium dicitur. Extat enim Theocriti carmen in laudem Ptolemæi, cui titulus, Encomium, & Luciani Demoſthenis encomium. Apud Romanos, orationes, ſupplicationes, triũphi, præmia virtutis erant: vnde liceat dicere, Antequam viceris, triumphũ paras. Plato in Lyſide, Πρὶν νενικηκέναι, ποιεῖς τι καὶ ᾄδεις εἰς ἑαυτὸν ἐγκώμιον id eſt, Priuſquam viceris, & facis & canis de te ipſo encomium. Non abludit hinc, quod ait Plato in Thæteto, Φαινόμεθα ἀγεννοῦς ἀλεκτρυόνος δίκην πρὶν νενικηκέναι, ἀποπηδήσαντες ἀπὸ τοῦ λόγου ᾄδειν. id eſt, Videbimur galli ignaui more priuſquã vicerimus, a ſermone deſilientes canere: Siquidem hic mos animanti, cantu victorem ſe teſtari. Huc pertinet illud quod alibi retulimus ex Solonis auctoritate, ὅρα τέλος μακροῦ βίου. Tum illud Pindari in Iſthmiis, ἔστιν δ' ἀφάνεια τύχας καὶ μαρναμένων, πρὶν τέλος ἄκρον ἱκέσθαι. id eſt, Eſt autem incerta fortuna etiam pugnantium, priuſquã ad ſummum finem perueniatur.

Omnes attrahens vt magnes lapis.

Πάντας γ' ὑφέλκων ὡς μαγνῆτις λίθος. id eſt,
Cuncta attrahens haud aliter ac magnes lapis.

Hoc carmẽ Suidas citat ex Piſide. Videtur prouerbiale. Metaphora ducta à natura lapidis, ferrum ad ſe trahentis, & attractum tenentis, quem quidam eundem putant cũ eo, quem Heracleũ vocant, cuius alibi mentionem fecimus in prouerbio, Lydius lapis. Hoc miraculi Plinius verbis attollit li. 36. cap. 16. ad hunc modum, Quid lapidis rigore pigrius? Ecce ſenſus manusq; tribuit illi. Quid ferri duritia pugnacius? Sed cedit, & patitur mores, trahiturq; à Magnete lapide: domitrixq; illa rerum omnium materia, ad inane neſcio quid currit, atque vt propius venit aſſiſtit, tenetutq; & complexu hæret. Sideritem ob hoc alio nomine

ne appellant: quidam Heracleon. Magnes appellatus eſt ab inuentore, vt auctor eſt Nicander, in India repertus. Hactenus Plinii verba reddidimus. Inter multas Magnetis ſpecies, Aethiopicum cõmemorat, attractu vſqueadeo efficaci, vt non ferrum modo, verumetiam alterũ Magnetem ad ſe trahat. Eoque tantus huius lapidis honos, vt argento expendi ſoleat. Commemorat & Hæmatiten non perinde in attrahendo ferro violentum, ſed alio inſignem miraculo. Siquidem vt eſt colore ſanguineo, nam hinc etiã vocabulum, ita ſi teratur, ſanguinem reddit, Huius igitur lapidis tã prodigioſa vis prouerbio locum fecit. Citat Suidas Euripidem ex Oeneo:

- Ὥς τε μαγνῆτις λίθος
Τὴν δόξαν ἕλκει, καὶ μεθίστησιν πάλιν. id eſt,
- Sic vti Magnes lapis
Mentem trahit, transfertque rurſum ac demouet.
Ἐφ' ἑαυτὸν ἕλκων, ὥς τι καικίας νέφος. id eſt,
Ad ſe attrahens vt Cæcias nubes trahit.

In ſyluam ligna ferre.

In ſyluam ligna ferre, eſt aliquem iis rebus augere velle, quibus ipſe maxime abundet. Horatius in Sermonibus:

Atque ego cum Græcos facerem natus mare citra
Verſiculos, vetuit me tali voce Quirinus
Poſt mediam noctem viſus, cum ſomnia vera,
In ſyluam non ligna feras inſanius, ac ſi
Græcorũ malis magnas implere catervas.

Eadem ratione dicimus: In mare deferre aquam: quorum vtrunq; nos epigrammate quodam coniunximus,

Largiri numeros tibi Petre, hoc eſt,
Syluæ ligna, vago mari addere vndas.

Vtrunq; congruit cum eo, quod alio retulimus loco, vlulas Athenas.

Lumen ſoli mutuas.

Τὸ φῶς ἡλίῳ δανείζεις, id eſt, Lumen ſoli mutuum das. Cum docemus doctiſſimum, monemus vehementer prudentem: aut cum conamur exponere, quæ per ſe ſunt clariſſima: aut ſermone celebrare, quæ ſua ſponte ſat illuſtria ſunt. Sol enim fons omnis luminis putatur, qui lucem mutuare ſolet, nõ mutuo accipere. Refertur in iis collectaneis, quæ Plutarchi titulo, circumferuntur. Et ſimile quiddam apud Fabium de iis qui per ſe clara conantur illuſtrare, eos perinde facere, quaſi ſi quis ſtudeat clariſſimo ſoli mortale lumen inferre.

Fontes ipſi ſitiunt.

Fontes ipſi ſitiunt, Ironia prouerbialis in eos, qui petũt ab aliis quod ipſis affatim abundet domi. Cicer. ad Q. frat. Tibi quod rogas, quoniam ipſi fontes iam ſitiunt, ſi quid habebo ſpatii, ſcribam. Significat fratrem magis abundare verſibus, quos tamen à ſe petat, perinde quaſi carminum indigẽs. idem ad Attic. lib. 12. Non ad διψῶσαν κρήνην, ſed ad ἥρων cum veniſſe vt ſcribis, in tantis præſertim anguſtiis.

Ipſa olera olla legit.

Ipſa olera ollla legit, In eos quadrabit, qui ſuum ipſorum vitium in aliud quippiam reiiciũt: aut qui ſic ad ſcelus aliquod quaſi facti, vt non poſſint non peccare. Catullus in Cæſarem:

Mentula mœchatur, mœchatur mentula certe.

Hoc eſt quod dicunt, ipſa olera olla legit. Nam olla coquendis oleribus nata eſt: vel quod abſurdiſſimum ſit, ſi quis dicat ollam legere olera quæ non coquet, niſi ſi quis immiſerit. Non igitur olla in cauſa eſt, ſed qui iniicit mala olera. Non eſt admodum huic diſſimile, quod ex Homero ceu prouerbiale citat Tertullianus, Ipſum ferrum virum attrahit. Id à nobis alio dictúm eſt loco, in prouerbio Tollenda mali occaſio. Item ipſa olla lenticulam attigit.

Oedipi imprecatio.

Οἰδίποδος ἀρά, id eſt, Oedipi imprecatio. De tragicis & ingentibus malis. Qui Græca colligũt adagia, citant ex Aeſchylo huiuſmodi fabulam: Eteocles & Polynices, de more patri ex vno quoq; ſacro partem anteriorem mittebant. Cum autem aliquando per imprudentiam atque incogitantiam, κωλῆ, hoc eſt, poſteriorem partem miſiſſent, ille exiſtimans id non obliuione, neque imprudentia, ſed contumeliæ cauſa factum, imprecationibus diris eos eſt execratus. Alii narrant. Oedipum, ſimul atque cognouiſſet ſe parricidam eſſe, tum autem cum matre conſuetudinem habuiſſe, ſuis ipſius manibus oculos ſibi eruiſſe. Quæ res vbi eius loci incolis cognita eſt, Oedipum expulerũt vrbe. Ille

Ille in exilium abiens, filios, quod patrem in calamitate non defenderent, execrationibus deuouit. Quæ quidem neutiquam irritæ fuerunt: nam iuuenes mutua cęde extincti ſunt: Mater ſibi mortē conſciuit: Oedipus ipſe fulmine ictus interiit. Cuiuſmodi autē fuerint huiuſmodi imprecationes, Diogenes Cynicus apud Laertium propemodum indicat, qui per iocum dicere ſolitus erat, ſibi τὰς τραγικὰς ἀράς, id eſt, Tragicas execrationes occurriſſe. Eſſe enim ſine domo ſine ciuitate, priuatum patria, pauperem, palantem, vitam in diem agentem. Sophocles in Tyranno, fingit Oedipum ignarum etiamnum de quo Phœbus dixiſſet exigendo, tanquam qui ciuitatem ſuis ſceleribus pollueret, multa dira in eum, hoc eſt in ſe precantem. Euripes in Phœniſſis:

Ἀρὰς ἀρᾶται παισὶν ἀνοσιωτάτας. id eſt,
Diriſſimas preces precatur liberis.

Verba Iocaſtæ de Oedipo. Idem in Oedipo Coloneo, ſic Oedipum imprecantem facit Polinici, vt fraterna manu occideretur, viciſſimq; occideret,

- Τὰς δὲ συλλαβὼν ἀρὰς
Ἅς σοι καλοῦμαι, μήτε γῆς ἐμφυλίου
Δορὶ κρατῆσαι, μήτε νοστῆσαί ποτε
Τὸ κοῖλον Ἄργος, ἀλλὰ συγγενεῖ χερὶ
Θανεῖν, κτανεῖν θ' ὑφ' οὗπερ ἐξελήλασαι.
Τοιαῦτ' ἀρῶμαι καὶ καλῶ τὸ ταρτάρου
Στυγνὸν πατρῷον ἔρεβος. & reliqua quæ ſequuntur, id eſt,

Hæc te ſequantur agmine Imprecamina,
Tibi quæ imprecor, vti ne ue natali ſolo
Potiare bello, ne ve ad Argos poſtea
Redire liceat, immo fraterna manu
Perimaris, ac viciſſim eum dedas neci
Qui te expulit, fratrē. Iſta vobis imprecor,
Teſtorq; patri triſte numem tartari.

Horatius hoc genus imprecationis ditas vocat in Odis:

Diris agam vos, dira deprecatio
Nulla expiatur victima.

Huiuſmodi autem parentū in liberos deuotiones eſſe formidadas, Homerus quoq; teſtatur Iliados 1. Cum Phęnix narrat ſe paternis execrationibus obnoxium fuiſſe, idq; contigiſſe quod illi fuerant imprecatæ. Carmen Homeri ſic habet:

Μή ποτε γούνασιν οἷσιν ἐφέσσεσθαι φίλον υἱὸν
Ἐξ ἐμέθεν γεγαῶτα. θεοὶ δ' ἐτέλειον ἐπαράς. i.
Orat ne in genibus proles aliqñ ſederet.
Ex me nata ſuis, diiſq; audiuere precantē.

Efficimus pro noſtris opibus mœnia.

Efficimus pro noſtris opibus mœnia. Quadrat in tenui fortuna, paruiſq; facultatibus homines, qui tamen ipſi quoque pro rei modulo viuūt laute. Plautus in Sticho: Quibus diuitiæ ſunt domi, ſchaphiis, & cantharis batrochis bibunt. Nos noſtro Samio lo poterio, tamen viuimus nos, tamen efficimus pro opibus noſtra mœnia. Hactenus Plautus. Itidem vulgo dicitur hodieq;, Puſillæ auiculæ puſillos nidulos conſtruunt.

Omnium rerum viciſſitudo eſt.

Terentius in Eunucho: Omnium rerum viciſſitudo eſt. Quę ſententia ſignificat in rebus mortalium nihil eſſe perpetuum, nihil ſtabile, ſed omnia velut æſtuario quodam fluxu refluxuq; decedere atque accedere. Atque his vicibus, ab aliis ad alios tranſferuntur imperia, opes gloria, voluptas, eruditio: denique quidquid eſt, aut commodorum aut incommodorum. Sophocles in Oedipo Coloneo has rerum humanarum vices eleganter deſcribit.

- Μόνοις οὐ γίγνεται
Θεοῖσι γῆρας, οὐδὲ κατθανεῖν ποτε.
Τὰ δ' ἄλλα συγχεῖ πάνθ' ὁ παγκρατὴς χρόνος.
Φθίνει μὲν ἰσχὺς γῆς, φθίνει δὲ σώματος.
Θνήσκει δὲ πίστις, βλαστάνει δ' ἀπιστία.
Καὶ πνεῦμα ταὐτὸν οὔποτ' οὔτ' ἐν ἀνδράσιν
Φίλοις βέβηκεν, οὔτε πρὸς πόλιν πόλει.
Τοῖς μὲν γὰρ ἤδη, τοῖς δ' ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ
Τὰ τερπνὰ, πικρὰ γίγνεται, κἀῦθις φίλα.

Quorum carminum ſententiam vtcunque reddemus.

- Solis deis
Nunquam ſenecta moleſta, nec mors accidit.
At reliqua miſcet cuncta tempus impotēs.
Terræ per hoc vis atque robur interit,
Simulq; noſtri corporis perit vigor.
Moritur fides, perfidia pullulat inuicem,
Nec animus idem, nec eadem flagrantia
Haud vnquam amico durat erga amiculū,
Nec ciuitati in ciuitatem permanet,
Siquidem his ſtatim, illis poſt puſillum temporis,
Iucunda quæ fuerant, amara ac triſtitia, &
Ingrata dudum grata fiunt inuicem.

Homerus item Iliados Z.

Νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας. id eſt,
Nunc his nunc illis contingit vincere.

Item

Quid crocites ſcio, nempe ſi quidquã rei
Furto inuolarim, vt hinc tibi partẽ feras.

Interpres admonet eſſe prouerbiũ in eos, qui cornicum more fruſtra cornicantur. Sunt autem verba Chremyli ſenis, qui ait ſe non ignorare, quid ſibi vellet Blepſidemus, ſurſum ac deorſum vertens orationẽ, dum ſtudet furti confeſſionem elicere, nimirum vt conſcius in prædæ partem veniret. Perſius Satyra 5.

Neſcio quid tecũ graue cornicaris inepte.

Vſus eſt & diuus Hieronymus in epiſtola ad Ruſticum monachum.

In vino veritas.

Ἐν οἴνῳ ἀλήθεια, id eſt, In vino veritas, paſſim apud auctores vſurpatum adagium, ſignificans ebrietatem animi fucum tollere, & quidquid in pectore conditum eſt, in apertum proferre. Plinius lib. 14. c. 22. ſcripſit, vinum vſqueadeo mentis arcana prodere, vt mortifera etiam inter pocula loquantur homines, & ne per iugulum quidem redituras voces contineant: vulgoq; inquit, veritas attributa vino eſt. Celebratur & Perſæ cuiuſdam apophthegma, qui negauit tormentis opus eſſe ad exquirendum verum, vino enim rectius elici: quod approbans Horatius in Odis:

Tu leue, inquit, tormentum ingenio admoues
Plerunque duro, tu ſapientium
Curas, & arcanum iocoſo
Conſilium retegis Lyæo.

Idem in arte poetica:

Reges dicuntur multis vrgere culullis,
Et torquere mero, quẽ perſpexiſſe laborẽt,
An ſit amicitia dignus.

Rurſum alibi:

Quid non ebrietas deſignat? operta recludit.

Effertur & ad hũc modum apud Athenæũ. lib. 2. parœmia, οἶνος καὶ ἀλήθεια, id eſt, Vinum & veritas. Quod largius poti non tantum effutiunt ſua arcana, verumetiam audacius in alios loquuntur. Apud Plutarchum in vita Artaxerxis, Sparamixas Mithridati, per vinum quiddam inſolentius elocuto, φθόνος μὲν οὐδεὶς ὦ Μιθριδάτα, ἐπεὶ δ᾽ ἐφασὶν Ἕλληνες, οἶνον καὶ ἀλήθειαν εἶναι. id eſt, Nulla quidem inuidia eſt o Mithridates, ceterum quando Græci dicunt, vinum & veritatem eſſe, &c. Celebratur à Græcis hęc quoque ſententia prouerbialis, τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νήφοντος, ἐστὶ τῆς γλώσσης τοῦ μεθύοντος. id eſt, Quod in corde ſobrii, id in lingua ebrii. Theognis:

Ἐν πυρὶ μὲν χρυσόν τε, καὶ ἄργυρον ἴδριες ἄνδρες
Γινώσκουσ᾽, ἀνδρὸς δ᾽ οἶνος ἔδειξε νόον. id eſt,
Aurum aut argentum fabris dignoſcitur igni,
Vinum hominis prodẽs arguit ingeniũ.

Athenęus hunc ſenariũ citat ex Euripide:

Κάτοπτρον γὰρ εἴδους χαλκός ἐστ᾽, οἶνος δὲ νοῦ. i.
Forma ære lucet, vina produnt pectora.

Apud eundem Ephippus:

Οἶνός σε πλῆθος πολλὰ ἀναγκάζει λαλεῖν,
Οὐκοῦν μεθύοντα φασὶ τ᾽ ἀληθῆ λέγειν. id eſt,
Vis multa vini, multa te cogit loqui,
Loqui proinde vera dicunt ebrios.

At idem lib. 10. refert Anacharſidis dictũ, ὅτι ψευδεῖς δόξαι τοῖς μεθύουσι γίγνονται. id eſt, quod falſę opiniones accidunt temulentis: ac mox narrat quiddam haud infeſtiuum. Quidam è conuiuis dixerat Anacharſidi, Vxorem duxiſti admodum deformem. At ille, Prorſus, inquit, idem mihi videtur, ſed heus puer, porrige poculum meracius, vt illam faciam formoſam. Nõ ſolum igitur amanti, verum etiam ebrio τὰ μὴ καλὰ πέφανται, quemadmodũ inquit Theocritus. Atqui verum qui poteſt dicere, qui labitur rerum iudicio? Sed veritas non ſemper reſpondet mendacio, verum interdum ſimulationi. Poteſt autem fieri, vt ex animo loquatur, qui tamen falſum dicat, & verum dicat, qui nõ vere loquatur. Poſtremo prouerbium non ſentit de inſana temulentia, quæ facit, vt quæ fixa ſunt videantur ambulare, & quæ ſimplicia videantur multiplicia: ſed de moderata, quæ dyſopiam ac fucum excutit. Alcibiades in Sympoſio Platonis: τὸ δ᾽ ἐντεῦθεν οὐκ ἄν μου ἠκούσατε λέγοντος, εἰ μὴ πρῶτον μὲν τὸ λεγόμενον, οἶνος ἄνευ τε παίδων, καὶ μετὰ παίδων, ἦν ἀληθής. id eſt, Quæ vero nunc ſequuntur, non prius audietis, quam prouerbiũ illud recẽſeamus: Vinum & cum pueritia, & ſine pueritia, veridicum eſt. Quibus ex verbis liquet, idem de pueritia quod de vino, prouerbio iactatum fuiſſe. Durat & hodie vulgo tale prouerbium, nõ audiri verum, niſi à tribus hominũ generibus, pueris, ebriis, & inſanis. Huc adſcribendum arbitramur verſiculum illum prouerbialem:

Ἡ γλῶσσ᾽

Ἡ γλῶσσ' ἁμαρτάνουσα τ' ἀληθῆ λέγει. id eſt,
Verum ſolet prolapſa lingua dicere.

Nam verum eſſe creditur, quod exciderit imprudenti, quandoquidem id demum va cat fictionis ſuſpicione. Ex huiuſmodi lapſu colliguntur & omnia certioris fidei.

Sæpe Neoptolemi pro nomine nomen Oreſtis
Exit,& errorem vocis vt omen amo.

Denique M. Tullius in Topicis, inter ea, quæ faciunt fidem, commemorat pueritiã, ſomnum, imprudentiam, vinolentiam, inſaniam.

Bos in lingua.

Βοῦς ἐστι γλώττης, id eſt, Bos in lingua. In eos, qui non audent libere quod ſentiant dicere. Tranſlatum, vel à robore animantis, quaſi linguam opprimens, non ſinat eam eloqui. Vel hinc quod Athenienſium numiſma quondã bouis obtinuit figurã. Itẽ apud Romanos Seruius Rex, ouiũ ac boũ effigie primus ſignauit æs, auctore Plin. libro 18. cap. 3. Idem teſtatur Plutarchus in Problematibus rerum priſcarum, quod priſcis omnis fere poſſeſſio erat in gregibus & armentis. Vnde & à pecoribus dictam pecuniam volunt. Itaque qui mulctæ pendendę metu deterriti reticerent, aut qui pecunia corrupti loqui non auderẽt, bouem in lingua dicebantur habere. At Iulius Pollux nono de rerum vocabulis libro, prouerbiũ hoc exponens, his ferme conſentanea commemorat, addens ipſum numiſma bouem vulgo vocari ſolere. Proinde in Deliacis ſpectaculis, ſi cui munus dandum erat, pręconem pronunciare ſolitum, Tot boues illi dabũtur. Bouem autem valuiſſe duabus drachmis Atticis, vnde fuiſſe qui crederent hoc numiſma Deliorum fuiſſe proprium, non Athenienſium. Addit item in Draconis legibus extare mentionem, ποινὴ τοῦ ἀποτίνειν δεκάβοιον. id eſt, De pendendis decem bubus, id eſt, nummis decem. Neq; defuiſſe, qui ſenſerint, Homerum quoque de numiſmate locutum, non de animãte, cũ ait:

Χρύσεα χαλκείων ἑκατόμβοι' ἐννεαβοίων.

Verum hanc opinionem alio in loco refellit Iulius Pollux, oſtendens illam fuiſſe cõmutationem rerum citra nummos. Qui ſcripſit ſcholia in Homerum lib. 2. tradit bouem apud priſcos in honore fuiſſe, cum multis de cauſis, tum præcipue quod Apollini ſacrum ſit animal. Itaque in altera parte numiſmatis inſculpebant bouem, in altera faciem regiam. Adagium autem effert ad hunc modum, βοῦς ἐπὶ γλώσσης βέβηκεν, id eſt, Bos in lingua incedit, admonens id dici ſolitum, vbi quis pecuniæ cauſa taceret. Theognis:

Βοῦς μοι ἐπὶ γλώσσῃ. id eſt,
In lingua mihi bos.

Philoſtratus in vita Apollonii: γλῶτταν τε ὡς πρῶτος ἀνθρώπων συνέσχε, βοῦν ἐπὶ αὐτῇ σιωπῆς εὑρὼν δόγμα. i. Linguam primus hominum coercenit, bouem in illa ſilentii inueniens decretum. De Pythagora loquitur, ſilẽtii auctore. Item in Scopeliano ſophiſta: καὶ τοῦ χρυσοῦ θαυμάζειν εἰκὸς ἐπιτεθυμένοι. τὴν γλῶτταν τινες καὶ βοῦν ἀφωνίας ἐπ' αὐτὴν βεβλημένοι. Neque mirandum eſt, ſi quidam linguam habentes vinctam, boue ſilentii eam occupante. Extat apud Aeſchylum in Agamemnone:

Τὰ δ' ἄλλα σιγῶ, βοῦς ἐπὶ γλώττης μέγας
Βέβηκεν. id eſt,
Taceo cetera, linguam occupauit bos quidem. Ingens.

Argentanginam patitur.

Ἀργυράγχην πάσχει, id eſt, Argentanginam patitur. Superiori finitimum eſt, natum ex hiſtoria, quam refert Aulus Gellius in Noctibus Atticis, atque item Plutarchus in vita Demoſthenis. Ea eſt huiuſmodi. Cum aduerſus Mileſiorum legatos, qui auxilii petendi cauſa Athenas venerant, acriter in cõcione dixiſſet Demoſthenes, obſiſteretq́; quominus impetraturi poſtulata viderentur, cauſa in diem poſterum reiecta, legati Demoſthenem ipſum adierũt, magnaque pecuniæ ſumma, ne contra ſe diceret, redemerunt. Poſtridie, cum res denuo foret agẽda, Demoſthenes multa lana collo circumuoluto in concionem prodiit, fingens ſeſe συνάγχην, id eſt, anginam pati: eamq́; rem impedimẽto eſſe, quo minus ex more diceret. Tum è populo quiſpiã, cui ſimulatio ſubolebat, exclamabat, eũ non συνάγχην, ſed ἀργυράγχην pati. Eſt aũt ſynanche morbi genus, quem vulgus medicorum deprauate ſquinantiã appellat. Hunc Aretæus Cappadox lib. 1. commemorat inter morbos acutos, oſtendẽs bifariã appellari, vel κυνάγχην, qđ id mali canibus ſit familiare, vel συνάγχην, quod ſpiritum coarctet, ac præfocet.

O Equus

Equus me portat, alit rex.

Ἵππος μὲ φέρει, βασιλεὺς μὲ τρέφει. id eſt,
Me rex alit, ac me portat equus.

Refertur inter Græcorum adagia, atque addunt hinc natum. Iuuenis quidam ſub rege Philippo ſtipendia faciebat. Is cum admoneretur, vt miſſionem peteret, ſeſeque à militia abdicaret, negauit ſe facturũ, his quidem verbis:

Ἵππος μὲ φέρει, βασιλεὺς μὲ τρέφει. id eſt,
Equus me portat, rex me alit.

ſignificans ſe commodiſſime viuere, vt qui & pedibus alienis ingrederetur, & aliena pecunia paſceretur. Huc adluſit Horatius, cum in Epiſtolis ſub Ariſtippi perſona ſic ait:

- Rectius hoc, &
Splendidius multo eſt, equus vt me portet, alat rex.

Quo quidẽ in loco Acron huius admonet prouerbii, cuius etiã meminit Diogenianus. Apparet è tragœdia quapiam aſcitũ. Eſt enim carmen anapæſticum dimetrum.

Etiam chorcorus inter olera.

Καὶ κόρχορος ἐν λαχάνοις, id eſt, Etiam corchorus inter olera. Dici ſolitum in homines nullius precii, qui tamẽ in numero aliquo ſtudeant haberi. Nam κόρχορος, oleris genus eſt viliſſimi, quod Plinius lib. 21. in catalogo olerum recenſet. Idem alibi commemorat inter herbas ſponte naſcentes. Scribit autem corchorum Alexandrini cibi herbã eſſe, cõuolutis foliis, ad ſimilitudinem mori, multis remediis vtilem. Meminit prouerbii Theophraſtus, lib. De plantis 7. ca. 7. Corchorum refetens inter olera, quæ vel cocta vel cruda poſſint edi, verum ob amaritudinem prouerbio eſſe infamem. Suidas & Heſychius auctores ſunt, nonnullis piſcem exiſtimari corchorum, contemptiſſimum, nulliusque precii, qualis ſit hippurus. Ariſtophanes in Veſpis: κἆθ' ἥψαμεν τοῦ κορχόρου. id eſt, Deinde corchorum attigimus. Nec hic tacuit interpres de prouerbio.

Graculus inter muſas.

Cvi non diſſimile videtur, κολοιὸς ἐν ταῖς μούσαις. id eſt, Graculus inter muſas. Indoctus inter doctiſſimos: infantiſſimus inter eloquentiſſimos. Recte dicetur & in homes oſtentatione falſæ doctrinæ ſeſe iactantes, & viris eruditis impudenter obſtrepentes, Eſt enim Graculus auis minime canora, ſed tamen odioſe garrula atq; obſtrepera. Confine eſt his quod in Bucolicis ait Vergilius:

- Sed argutos inter ſtrepere anſer olores.

Cygnos canoros eſſe ſic omnium poetarũ litteris eſt decantatum, vt nihil ſit celebratius, etiam ſi nemini contigit hunc audire cantum. Nec deſunt philoſophi, qui huiuſce rei rationem quoque reddere conentur. Aelianus addit, eos nõ canere, niſi flante Fauonio. Vnde fertur etiam prouerbium, κύκνειον ᾆσμα, id eſt, Cygnea cantio. Cõtra, anſeres moleſto quodam ſtridore obgãniunt. Proinde cũ indoctus inter eruditos garrit, in tempore vſurpabitur adagium, Anſer inter olores.

In lente vnguentum.

Τὸν ἐπὶ φακῇ μῦθον, id eſt, In lenticula fabulam, ſubaudi, narras. Vbi quis mentionem inducit vilis cuiuſpiam & nihili hominis, aliis de viris egregiis verba facientibus. Ad hũc quidem modum legitur in omnibus vulgatis exemplaribus, apud A. Gelliũ lib. 13. cap. 27. Verum placet Hermolai caſtigationi ſubſcribere, qui locum hunc ita reſtituit, vt legat, τὸν ἐν φακῇ μύρον, In lente vnguẽtum. Quadrat autem in hominem, aut in rem quampiam, quæ neutiquam in tempore adhibeatur iis, quibus minime congruit. Veluti ſi philoſophum iuuenum laſciuientium conuiuo miſceas: aut inter pocula de rebus grauibus incipias diſputare. Quemadmodum videlicet lenticulæ vili legumini inepte quis admiſcuerit vnguentum. Siquidem auctore Dioſcoride, & oculorum aciem hebetat, ſtomacho grauis, inteſtinis noxia, neruis, pulmoni, & capiti inimica, gignit turbulenta inſomnia. Dicetur etiam vbi plura inter ſe diſſimilia confundentur. Verba Frontonis apud Gelliũ ſunt hæc: Videte tamen, ne exiſtimetis ſemper, atque in omni loco, mortales multos, pro multis hominibus eſſe dicendum: ne plane fiat Græcũ illud de Varronis ſatyra prouerbium, τὸ ἐν φακῇ μύρον. id eſt, In lente vnguentum. Idem vſurpauit M. Tullius libro ad Atticum primo: Legati inquit, cum auctoritate mitterentur, qui adirent Galliæ

ciuitates,

ciuitates, darentq́ue operam ne ex eum El uetiis ſe iungerent. Legati ſunt. Q. Metellus Creticus, & L. Flaccus, τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον. Lętulus Clodię filius. Tametſi hic quoque locus eodem mendo laborant, quo Gellianus ille. Citatur autem adagium ab Ariſtotele, libro De ſenſu & ſenſili. ἀληθὲς γὰρ ὅπερ εὐριπίδην σκώπτων στράτις, ὅταν φακὴν ἕψητε, μὴ ἐπιχεῖν μύρον. id eſt, Nam verum eſt, quod ait Stratis Euripidem taxans, vbi lenticula coquitur, non oportere vnguentum infundere. Quo ſane loco, quæ portenta habeant noſtri vulgati codices, nihil attinet hic commemorare. Citat & Athenæus lib. Dipnoſoph. 4.

Παραινέσαι σφῷν τι βούλομαι σοφόν,
Οτάν φακῆν ἕψητε μὴ 'πιχεῖν μύρον. id eſt,
Vos admonere callidum quiddam volo,
Vbi lens coquitur, vnguenta nequa infundite.

Ex Phœniſſis Stratidis Comici poetæ. Citat & ex Sopatri Necya: ἰθακὸς ὀδυσσεὺς τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον πάρεστι, θάρσει θυμέ. id eſt, Ithacenſis Vlyſſes in lente vnguentũ adeſt, aude anime. Adducit & Clearchum prouerbiorum collectorem, qui hoc quoq; recenſuerit prouerbii titulo, τὸ ἐν φακῇ μύρον. addens extare apud Varronem, compluresq́; Latinorum vſos eo prouerbio, quibus incognitum tamen ſit, vnde Varro deſumpſerit eum iambicum. Huc nobis videtur Ariſtophanes adluſiſſe, cum ait: ἐν εἰρήνῃ,

Κἀπιφυτεύσεις ἕρπυλλον ἄνω
Καὶ μύρον ἐπιχεῖς. id eſt,
Præterea ſeres ſerpyllum ſurſum,
Et vnguentum infundes.

Porro vnguẽtum intelligimus oleum odoratum, ac velut vnguentarium. Alioqui plebeium oleum admiſcere lenti, nihil prodigioſum. Athenæus lib. 2. citat hunc trimetrum ex Eupolide:

Οψω πονηρῷ πολυτελῶς ἠρτυμένῳ. id eſt,
Cõditum opipare vile malumq́; obſoniũ.

Eſt autem apud ſcriptores hoc legumen cũ primis celebre, quemadmodum bulbus, cepe, & allium, nonnulli etiam encomium lẽtis ſcripſere. Quædã per ſe pulchra ſunt, quæ tamen ſibi non congruunt. Elegantis igitur eſt, ſcire quid cui cõueniat. Diocles philoſophus habitus eſt ὀψοφάγος. Hic cuidam interroganti, vter piſcis eſſet melior, congrus an labrax, nobis dictus lupus: alter, inquit, elixus, alter aſſus. Sic Flaccus de poeta: Bello malus, vtilis vrbi. Quotiens munus delegatur minus accommodo, apte dixeris, ἐν φακῇ μύρον. Adiicieſ & hoc: apud auctores dictionem hanc comperimus varie ſcriptam, nunc acute, φακήν, nunc circũflexe, φακῆν quod cum tam crębro occurrat, vix inſcitia caſuve factum videri poteſt. Vnde coniicimus φακῆν dictam ex contractione pro φακέαν. Nam φακέας legimus apud Athenæum. Idem λεοντῆν dictam admonet, pro λεοντέαν. Hæc igitur quibus placet origo, malunt dicere φακῆ: quibus magis placet forma communis, origine neglecta ſcripſerunt φακὴ & φακήν.

Anulus aureus in naribus ſuis.

VBI res quępiam per ſe præclara illic adhibetur, vbi minime addecet. Vt ſi ſtulto contingant opes, fatuæ forma, genus ignauo, eloquentia viro improbo, magiſtratus imperito. His enim rebus nõ modo nõ ornantur, verumetiam magis ridiculi fiũt. Olim autem anulis quibuſdam aureis in auriculas inſertis, ornari ſeſe credebant, maxime barbari. Inſeritur & ſuillis naribus anulus ęreus, quo minus noceãt agris roſtri ſuffoſſione, quæ peculiaris eſt huic animãti, quapropter & agricolationem monſtraſſe creditur. Quod ſi anulum aureum roſtro ſuillo inſeras, res ſit oppido quam ridenda. Celebratur apud Græcos Menandri verſiculus ab hac ſnĩa non admodum abhorrens:

Μισῶ πονηρὸν, χρηστὸν ὅταν εἴπῃ λόγον. i.
Odi improbum, qui verba proloquitur proba.

Huc pertinet illud, quod memorat in Noctibus A. Gellius: cum quiſpiam improbatæ famæ vir ſententiam dixiſſet Reip. conducibilem, iuſſerunt eandem ab alio quopiam integro, bonoq́ue viro pronunciari, atque illius nomine decerni, quod abſurdũ exiſtimarent, à malo viro bonum conſiliũ, aut bonam ſentẽtiam proficiſci. His adiungendum eſt illud Antiphonis apud Athenæum lib. 6.

Σαπρὸν σίλουρον ἀργυροῦν πίνακ' ἔχων. id eſt,
Putrem Silurũ quadra habens argentea.

Quidam Silurum exiſtimant eum eſſe, quẽ nunc vulgo Sturionem dicimus, piſcem multo omnium laudatiſſimum.

In eburna vagina plumbeus gladius.

HVIC confine eſt illud: ἐν ἐλεφαντίνῳ κο-

λεῷ τὸ μολύβδινον ξίφος, i. In eburna vagina plumbeus gladius, natum ex Diogenis Cynici apophtegmate. Nam cum adoleſcens quiſpiam, inſigni forma, fœdum quiddam atque obſcœnum dixiſſet: Ex eburna, inquit, vagina plumbeum gladium educis.

Omnia octo.

Ἀπαντοκτὼ, id eſt, Omnia octo. Cum nihil deeſſe ſignificamus, aut cum multa inter ſe ſimilia videntur. Parœmiam hinc natam exiſtimant: Steſichorus poeta in oppido Catana ſplendide ſepultus fertur, monumento diligenti quadam ratione ex omnibus octonis conſtructo, octo gradibus, angulis octo. Atque hinc prouerbium increbuiſſe ἀπαντοκτὼ. Meminit huius & Iulius Pollux in nono, agens de luſu taxillorum, quem ait numeris conſtare, in quibus ſit vnus qui Steſichorius appelletur, nimirũ octo, idq́; cognominis ſumptũ eſſe ab eius monumento. Sũt qui dicant eum, qui Corinthios in vnam ciuitatem coegit, ciues vniuerſos in octo tribus diſtribuiſſe, atque hinc ortum vulgi ſermonẽ. Neque deſunt qui ſcribant, idque Euandro, vt citant, auctore, octo deos eſſe, qui rerum impetent ſummæ, ignẽ, aquam, terrã, cęlum, lunam, ſolem, mithram, noctẽ. Mithram aũt Perſę, eundẽ cum ſole exiſtimant. Rurſum alii dicunt octo fuiſſe certaminũ ſpecies in Olympiis, atq; inde ductum adagium, Oĩa octo. Quod ſi nobis quoq; conceditur in ænigmate diuinare, non abſurde natũ videri poteſt à fabula, quam narrat Plutarchus in cõmentario de Dęmonio Socratis. Deliis, ac ceteris Græcis oraculo reſponſum fuiſſe apud Aegyptios, ita demum malorũ finẽ fore, ſi arã, quę in Delo erat duplaſſent. Qui cum nõ intellexiſſent, quid ſibi vellet oraculũ, ridicule duplatis ſingulis aræ lateribus, imprudẽtes ſolidũ octuplũ effecerunt, ob inſcitiã proportionis, quæ longitudine duplũ reddit. Ceterum hac in re cõſultus Plato, geometriæ cum primis peritus, reſpondit deũ Græcis imperitiam exprobraſſe, monere, vt geometriæ darent operam. Delectatum apparet hoc prouerbio Heliogabalum Imperatorem, cui morem hũc fuiſſe ſcribit Aelius Lampridius, vt ſimul ad cœnam vocaret octo caluos, octo luſcos, octo podagroſos, octo ſurdos, octo nigros, octo prælongos, & octo præpingues & obeſos.

Omnia idem puluis.

Πάντα μία κόνις, id eſt, Omnia idem puluis. De indiſcreta ſimilitudine. Lucianus ἀλλὰ πάντα μία ἡμῖν κόνις φασί. id eſt, Quin nobis omnia idem, quod aiunt, puluis. Alludẽs ad defunctorum cineres, inter quos nihil apparet diſcriminis. Confine illi, quod alio demõſtrabimus loco, Eiuſdem farinæ. Siquidẽ antiqui farinam pollinẽ vocabãt.

Currus boues trahit.

Ἡ ἅμαξα τὸν βοῦν ἐλαύνει, id eſt, Currus bouẽ ducit, de re quę præpoſtere geritur. Veluti ſi vxor præſcribat marito, ſi diſcipulus reprehendat præceptorem, ſi populus imperet principi, ſi ratio pareat affectui. Lucianus in Terpſione: Νῦν δὲ τὸ τῆς παροιμίας, ἡ ἅμαξα τὸν βοῦν πολλάκις ἐκφέρει. id eſt, Nunc id euenit, quod vulgo dici ſolet: Plauſtrũ ſæpenumero bouem ipſum aufert. Tranſlata metaphora à plauſtris per decliue retro labentibus, vnaque ſecum bouem auferentibus.

Ab equis ad aſinos.

Ἀφ' ἵππων ἐπ' ὄνους, id eſt, Ab equis ad aſinos. Vbi equis à ſtudiis honeſtioribus ad parũ honeſta deflectit, veluti ſi quis e philoſopho cantor, e mercatore caupo, ex œconomo coquus, e fabro fieret hiſtrio. Quadrabit item, vbi quis e conditione lautiore ad abiectiora deuenerit. Procopius ſophiſta in epiſt. quapiam: Τὸ δὴ λεγόμενον, ἀφ' ἵππων ἐπ' ὄνους μεταβεβήκαμεν. id eſt, Iuxta prouerbium, ab equis ad aſinos tranſiuimus.

Ab aſinis ad boues tranſcendere.

Hvic diuerſum eſt illud Plautinum, Ab aſinis ad boues tranſcendere, pro eo quod eſt, ex humiliore conditione ad ditiorum partes tranſire. Sic enim apud Plautum in Aulularia, Euclio, cuius pauperculi diues quidam expetebat affinitatem: Venit hoc mihi in mẽtem Megadore, te eſſe hominẽ diuitem, factioſum, me item eſſe hominẽ pauperum pauperrimum. Nunc ſi filiam locaſſem meam tibi, in mentem venit, te bouem eſſe, & me eſſe aſellum. Vbi tecum coniunctus ſiem, vbi onus nequeam portare pariter, iaceam ego aſinus in luto, tu me bos haud magis reſpicias, natus quã ſi nun-

nuſquam ſiem. Et te vtar iniquiore, & meus me ordo irrideat, neutrobi habeam ſtabile ſtabulum, ſi quid diuortii fuat. Aſini me mordicus ſcindant, boues incurſent cornibus. Hoc magnum periculum eſt, me ab aſinis ad boues tranſcendere. Hactenus Plautus. Videtur allegoria ex apologo quopiã mutuo ſumpta, qui nobis in præſentia nõ ſuccurrit.

Ab aſino delapſus.

Απ' ὄνου κατὰ πεσών, id eſt, Ab aſino delapſus. In eos dicitur, qui inconſulte quippiam agunt, & imperite: aut in eos, qui à præſentibus commodis, quibus ob inſcitiam vti neſciunt, excidunt. Eſt autem in Græcis verbis faceta adluſio ad finitimam orationem, mutato accentu, ἀπὸ νοῦ, id eſt, à mente delapſus, tanquam vecors & mentis impotens. Vtitur hoc adagio Plato lib. De legibus 3. Δεῖν φαίνεταί ἔμοιγε οἷόνπερ ἵππον τὸν λόγον ἑκάστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ καθάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα, βίᾳ ὑπὸ τοῦ λόγου φερόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν. id eſt, Mihi ſane videtur ſermo veluti equus vndequaque reſtringendus, ne tanquam os habens effręne, impetu abreptus, iuxta prouerbium: ab aſino tanquam à mente excidat. Vtitur item Plutarchus in Gryllo. Rurſum Ariſtophanes in Nubibus:

Κακῶς γὰρ οὕτως εἶχ' ἔδυ, ὥς γ' ἔμοι δοκεῖς.
Ἵππους γ' ἐλαύνων ἐξέπεσον νὴ τοὺς θεούς.
Τί δῆτα ληρεῖς, ὥσπερ ἀπ' ὄνου καταπεσών. i.
Mali, vt videtur, accidit tibi quippiam.
Ita per deos, equos agens, miſer excidi.
Quid hęc ita, vt delapſus aſino blatteras?

Primus verſus dicitur à Strepſiade Daniſtã irridente, quod pecuniam filio ſuo mutuo datam repetat. Alter eſt Daniſtæ, iuuenem tacita idluſione notantis, qui ſtudio aleudorum equorum pecuniam eam abſumpſerat. Tertius rurſum Strepſiadis, dicentis illum delirare, perinde quaſi non ab equis, ſed ab aſino decidiſſet, hoc eſt, ἀπὸ νοῦ, id eſt, à mente. Quandoquidem & Latinis mente delapſi dicuntur, qui mẽte exciderunt. Suetonius in Augusto: Rectorem quoque ſolitus apponere, ætate paruls, aut mente lapſis. Quidam huic quoque prouerbio huiuſmodi affingunt fabulam. Duo quidam, cum in deſertis locis aſinum quempiam forte fortuna nancti eſſent, contendere inter ſeſe cœperunt, vter eum vti ſuum domum abduceret: nam vtrique pariter à fortuna videbatur obiectus. Hac interim de re illis inuicem altercantibus, aſinus ſeſe ſubduxit, ac neuter eo potitus eſt. Atque hinc prouerbium natum autumant. Sed magis placet in adagio captatam fuiſſe adluſionẽ, de qua diximus, maxime quod videamus grammaticis id ſtudio fuiſſe, vt omnibus adagiis fabulam aliquã, aut hiſtoriam, vel commentitiam adiungerent. Vt autẽ Suetonius dixit mente lapſos, ita Vlpianus titulo de magiſtratibus conueniendis, facultatibus lapſos dixit, qui redacti eſſent ad inopiam.

Telluris onus.

Γῆς βάρος, id eſt, Terræ onus. De homine vehementer inutili, qui nihil aliud quam terram ſuo pondere grauet. Refertur inter adagia Gręcanica, natum ex Homero, apud quem Achilles Iliados Σ. hoc pacto loquitur, indigne ferens otium, & quod nõ ineat prælium cum reliquis copiis:

Ἀλλ' ἧμαι παρὰ νηυσὶν ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης. id eſt,
Nauibus aſſideo telluris inutile pondus.

Rurſum in Odyſſeæ Υ.

Οἷον μέν τινα τοῦτον ἔχεις ἐπίμαστον ἀλήτην
Σίτου καὶ οἴνου κεχρημένον, οὐδέ τι ἔργων
Ἔμπαιον οὔτε βίης, ἀλλ' αὔτως ἄχθος ἀρούρης, id eſt,
Quẽ tãdẽ nobis erronem adducis edacem,
Enectumque fame, viuique, & panis egenum,
Artibus edoctum nullis, neq; viribus vllis
Pollentem, ac tantum telluris inutile pondus?

Vtitur eo Plato in Theæteto, οἴονται γὰρ ἀκούειν, ὅτι λῆροι εἶεν γῆς ἄλλως ἄχθη, id eſt, Exiſtimant enim ſe non haberi pro nugis & inutilibus terræ oneribus. Nec illepidũ, nec prorſus, ni fallimur, ἀπροσδιόνυσον eſt, quod memorat Athenæus lib. 8. Stratonicus quidam citharœdus Corinthi peregrinabatur. Hunc cum anicula quædam fixis oculis intueretur, idq; diu, tandem, Quid, inquit, tibi per deos vis mater, aut quid me ſic continenter intueris? Demiror, inquit illa, ſi matris vterus te decem menſes ferre potuit, cum ciuitas angatur, vnum dũtaxat diem te portans. In tales quadraret epitaphium, quod Timocreontis Rhodii poetæ, ceterũ voracis, ac bibacis ſepulchro inſcriptum indicat Athenæus lib. 10.

Πολλὰ πιὼν καὶ πολλὰ φαγὼν, καὶ πολλὰ κακ' εἰπὼν
Ανθρώπους, κεῖμαι τιμοκρέων ῥόδιος. id eſt, Multum edi, multumq́ue bibi, mala pluxima dixi in Mortales, iaceo hic Timocreon Rhodius.

Arabius tibicen.

Αράβιος αὐλητὴς, id eſt, Arabius tibicen, aut ἀράβιος ἄγγελος, id eſt, Arabius nuncius. In eos dici ſolitum, quia ſemel cœptis nunq̃ deſiſtunt. Quod vitii Flaccus cãtoribus peculiare eſſe ſcripſit, vt iuſſi cantare, nũquã adducantur vt incipiant: ſi iniuſſi cœperint nunquam deſinant. Citatur ex Menãdro; ἀράβιον ἄρ᾽ ἐγὼ κινήσας αὐλὸν, Arabiã ego hercle tibiam excitaui. Meminit adagii Iul. Pollux, c. de loquacibus, ad hũc modum: ἀράβιος αὐλός. id eſt, Arabia tibia. Citatur & Cantharus in Medea: Κιθαρῳδὸν ἐξήγειρατο ἀράβιον. id eſt, Citharedum excitauit Arabium. Celebratur Græcis & hic verſiculus de tibicine Arabio:

Δραχμῆς μὲν αὐλεῖ τεττάρων δὲ παύεται. i.
Drachma canit, ſed quattuor cõpeſcitur.

Quod paullulo precio prouocaretur ad canendum, non niſi magne mercede deſiſteret. Adagium hinc natum exiſtimãt, quod olim tibiis canendi artem non diſcebãt ingenui, tanquam ſordidam, ſed hanc ſola mancipia exercebant, quę plerunq; ex Arabia producebantur. Deinde ingenuis vſq; adeo placere cœpit, vt indoctus haberetur, quiſquis huius eſſet rudis, donec Alcibiades tibias abiiceret, oris deſormitate cõſpecta ad ſpeculum. Conueniet & in eos qui, laborãt morbo, quem Græci vocant ἀπεραντολογίαν, id eſt, qui dicendi finem facere neſciunt. In quos extat illud Sophoclis,

Ανὴρ γὰρ ὃς ἥδεται λέγων ἀεὶ,
Λέληθεν αὑτὸν τοῖς ξυνοῦσιν ὢν βαρύς, id eſt,
Quicunq; gaudet continenter proloqui,
Is ſe grauẽ eſſe, quotquot adſunt nõ videt.

Artem quæuis alit terra.

Τὸ τέχνιον πᾶσα γαῖα τρέφει, id eſt, artẽ quæuis alit regio. Prouerbialis ſententia, qua ſignificatum eſt, certiſſimum viaticum eſſe eruditionem aut artificium aliquod. Nam hæc neque eripi poſſunt à latronibus, & quocunque terrarum abeas, te comitãtur, nihil adferentia ſarcinæ. Suetonius ſcribit, aliquando Neroni prædictum à mathematicis, fore vt Imperio deſtitueretur; vnde vocem illam Neronis celeberrimam extitiſſe, τὸ τέχνιον πᾶσα γαῖα τρέφει, quo maiore venia meditaretur citharœdicã artem, principi gratam, priuato neceſſariam. Itaque cum intelligeret ſibi pereundum, illud identidem dictitabat, qualis artifex pereo, velut indignum eſſet, qui tantus eſſet muſicus, vt vbiuis gentium viuere poſſet, nunc fame ad mortem adigi. Nec enim aſſentimur hoc loco interpretum ſententię, qui locum apud Suetonium hunc ſecus enarrant. Idem nullo conuicio magis offenſus eſt, quam quod quidam illum malum citharœdum appellaſſet. Idem euenit Dionyſio Syracuſano tyranno, qui Imperio exutus Corinthi ludũ aperuit, ac pueros litteras & muſicam docuit. Apparet autem ſenarium eſſe, quem citat Suetonius, ſed paucarum ſyllabarum commutatione deprauatum; fortaſſis ſic reſtituetur:

Τὸ τέχνιον γε πᾶσα γαῖα ἐκτρέφει.

Fertur inter Græcorum ſententias huiuſmodi ſenarius, ab hoc prouerbio non admodum diſſidens:

Λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη. id eſt,
Ars ipſa inopiæ portus eſt mortalibus.

Hoc eſt, Vnicum cõfugium in egeſtate ars eſt. Vnde qui ſapiunt, etiam ſi ſuppetat abunde res familiaris, tamen liberos ſuos opificium aliquod diſcere cogunt, quo ſi contingat, vt fortuna auferat opes, aut in exilium ire iubeantur, ſit quo ſibi victum parent. At nunc plerique quibus domi nihil eſt, in diuitum familiis conſeneſcunt: vnde ſi pellantur, aut mendicãdum ſit, aut tollendum quod non poſuerunt, cõtra Platonis legem. Qui ſcripſit Cornu copię Latinum, citat ſimilimum huic prouerbium, Sua cuiq́ue ars pro viatico eſt. Honeſtiſſimum ſane viaticum, modo ars ſit honeſta.

Non eras in hoc albo.

Non eras in hoc albo, hoc eſt, Non eras in hoc numero. Tranſlatum ab albata tabula, in qua quondã ſcribebantur nomina iudicium. Plin. in pręfatione hiſtoriarum mũdi: Cum hanc operam conducerem, nõ eras in hoc albo: i. non eras in eorum numero, quos hæc lecturos credebam. Erat & album prętoris, in quo leges & formulæ deſcribebantur. Pandectarum lib. 1. tit. de Edendo, ex Vlpiano eum quoque edere Labeo ait,

qui

qui producat aduerſarium ſuum ad albū, & demonſtret quid dictaturus ſit. Atq; hoc ſane loco, aduerſarium non declarat eum quicum lis eſt, ſed tabulas ex tempore notatas memoriæ gratia. In quem ſenſum M. Tullius vſus eſt in oratione pro Roſcio, idq́ue non ſemel. Andreas Alciatus exiſtimat legendum, Aduerſaria, non aduerſarium, libro Diſpunctionum tertio. Item ſecundo eiuſdem operis lib. titu. 1. multa fit mentio de albo. Quintilianus lib. Inſtitutionum 11. Quorum alii ſe ad album & rubricas tranſtulerunt. videlicet leguleios & formularios irridens, qui non ex libris Iuriſprudentium, ſed ex albo prętoris iuris ſcientiam diſcerent. T. Liuius Decadis primæ lib. 9. Ciuile ius repoſitum in penetralibus pontificum euulgauit, faſtosq; circa forum in albo propoſuit, vt quando lege agi poſſet ſciretur. Apuleius Metamorphoſeos lib. 6. meminit albi. Siquidem Iouem adlocuturum deos, ita facit exordiri: Dei conſcripti muſarum albo. Quibus in verbis ſubeſſe videtur obſcura quidem, ſed faceta adluſio ſcriptoris, ad deos à poetis confictos: quaſi ii demum in deorum numero ſint, quos illic Muſæ, quibus afflati ſcribunt poetæ, conſtituerint.

Oleo tranquillior.

Oleo tranquillior, Hyperbole prouerbialis, in homines minime iracundos, leniq; ingenio præditos, à liquoris natura ſumpta, quo nihil magis tacitum magisq́ue lene. Plautus in Pœnulo: Ita hanc canem faciem tibi oleo tranquilliorem. Eſt autem vſque adeo tranquilla olei natura, vt mare quoque rem omnium ſæuiſſimam tranquillet, atque ob id vrinantes aiunt oleum ore ſpargere, quod mitiget elementi naturam aſperam, lucemq; deportet. Auctor eſt Plin. lib. 2. Idem confirmat Plutarchus, & cur ita fiat, rationem reddit in libello De cauſis naturalibus. Rurſus in conuiuialiū quæſtiūcularum Decade ſexta, cauſam adferens, cur Homerus inter tot liquores, oleum duntaxat appellarit ὑγρὸν id eſt, humidum, ſiue liquidum, oſtendit oleo nihil ineſſe aſperum, ſed vndique lene eſſe, & ob id maxime reddere imagines more ſpeculorum. Præterea nec motū aut percuſſum ſtrepit, quemadmodum humores reliqui, nec luctatur cum igni, ſed tacite paſcit. Deniqne nō eſt alius liquor, qui tam late diffundatur, cum inungitur corpori, aut feſtius ſicceſcat, aut æque molliat ac leniat. Vtitur hoc adagio & Plato in Theæteto de ſcientia, placida ingenia, quæ leniter ac tranquilla ad diſciplinas & diſputationes accedunt, oleo molliter fluenti comparās, ὁ δὲ οὕτω λείως τι καὶ ἀπταίστως καὶ ἀνυσίμως ἔρχεται ἐπὶ τὰς μαθήσεις καὶ ζητήσεις μετὰ πολλῆς τῆς πρᾳότητος, οἷον ἐλαίου ῥεῦμα ἀψοφητὶ ῥέοντος, ὥστε θαυμάσαι τὸν τηλικοῦτον ὄντα οὕτω ταῦτα διαπράττεσθαι. id eſt, At hic adeò leniter ac circūſpecte, ſimulq́ue expedite ingreditur ad diſciplinas quæſtionesq́ue, multa cum manſuetudine, olei in morem, citra ſtrepitum fluentis, vt admireris tātus cum ſit, hęc ad eum modum agerę.

Auricula infima mollior.

Hvic ſimilimum, quod M. Tull. vſurpat in epiſtolis ad Q. fratrem li. 2. Tu, inquiēs, quemadmodum me cenſes oportere eſſe in Rep. & in noſtris inimicitiis, ita & eſſe, & fore auricula infima ſcito molliorem. Ammianus lib. 19. In aliis nimium ſeuerus, in hoc titulo, ima, quod aiūt, auricula mollior. Tranſlata metaphora ab ea auriculæ parte, qua non eſt aliud in humano corpore mollius, aut flexibilius, lentiusq; vt quę nec oſſe rigeat, neque cartilagine dureſcat, neque neruis intendatur.

Apio mollior, aut mitior.

Ἀπίου πεπαίτερος, id eſt, Apio mitior. Simili figura dictum eſt à Theocrito,

Καὶ τὺ μὰν ἀπίοιο πεπαίτερος. id eſt,
Et iam certe apio manſuetior.

Eſt autem apius Græcis raphanus, aut pyri genus.

Spongia mollior.

Eivsdem eſt generis, τῆς σπογγιᾶς μαλακώτερος, id eſt, Spōgia mollior. Sic enim aſſentator quiſpiam loquitur apud comicū quempiam, citante Plutarcho in commentario De diſcrimine adulatoris & amici:

Ἐμὲ νικόμαχε πρὸς τὸν στρατιώτην τάξατε,
Ἂν μὴ ποιήσω πέπονα, μαστίγων ὅλον,
Ἂν μὴ ποιήσω σπογγιᾶς μαλακώτερον
Τὸ πρόσωπον.

Nicomache me iſti militi opponas velim,
Niſi pepona loris, quantus eſt, effecero,
Niſi ſpongia illi molliorem qualibet

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Reddidero vultum.
Ad eundem modum dicebant, pepone mollior. Theopompus apud Athenæum lib. 2. Μαλακωτέρα πέπονος καὶ σικύου μοι γέγονε. id eſt, Molliora mihi pepone & cucumere facta ſunt. Ad hanc formam pertinet, quod idem citat ex Epicharmo, Πραΰτερος ἔγωγε μαλάχης. id eſt, Mitior equidē malua, quod ea herba vim habeat leniendi. Idem Cinædo mollior. Plautus in Aulularia, Ita fuſtibus ſum mollior magis, quam vllus cinædus. Nam priſci ſaltatores & pantomimos cinædos vocabant, quod eum geſticulatione canerent. Similiter Catullus,

Cinæde Thalli mollior cuniculi capillis.

Felicibus ſunt & trimeſtres liberi.

Τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ τρίμηνα παιδία. id eſt,
Felicibus ſunt & trimeſtres liberi.
Senarius prouerbialis in principum ac diuitum felicitatem, quibus per adulationē omnia laudi vertuntur, quiq; ſibi nihil nō licere putant, adeò vt quod in homine plebeio perinde vt ſummum ſcelus dānatur, in illis virtutis titulo celebretur. Vnde nata ſit parœmia. Suetonius Tranquillus declarat, Claudii Cæſaris vitam his verbis exordiens. Patrem Claudii Cæſaris Druſum, olim Decimum, mox Neronem prænomine, Liuia cum Auguſto grauida nupſiſſet, intra menſem tertium peperit, fuitque ſuſpicio ex vitrico per adulterii conſuetudinem procreatum. Statim certe vulgatus eſt verſus:

Τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ τρίμηνα παιδία. id eſt,
Potentibus ſunt menſiū & partus trium.

Nam menſe ſeptimo, decimo, & vndecimo, legitimi ſunt partus: quarto & octauo, neque vitales fere, & per quam rari: menſe tertio, nulli partus editi leguntur. Auctor Plin. lib. 7. c. 5.

Aurem vellere.

AVREM vellere, veteres dicebant admonere, à priſco ritu ſumpta figura, quo in ius ductum quempiam aurem vellicabant, anteſtantes eum, quem quaſi teſtem meminiſſe volebant. Inde Horatianum illud in Sermonibus:

Et licet anteſtari, ego vero
Oppono auriculam.

Siquidē vt frons antiquitus erat ſacra Genio, veluti ſcribit in Maronis Silenum Seruius, vt digiti Mineruæ, genua Miſericordiæ, ita auris Memoriæ deæ, quam Græci μνημοσύνην vocant. Vergilius in Sileno:

Cum canerem reges, & prælia, Cynthius aurem
Vellit, & admonuit paſtorem, Tityre pingues
Paſcere oportet oues, diductum dicere carmen.

Quod imitatus Calphurnius in Bucolicis:

Vellit nam ſæpius aurem
Inuida paupertas, & dicit vilia cura.

Non nihil decoris adiunxit prouerbio Calphurnius, quod ad rem tranſtulit. Quanquam poteſt paupertas hoc loco pro dea accipi. Seneca libro De beneficiis 4. Nec tanquam munus dabo, ſed verba mea redimā, & aurem mihi peruellam, damno caſtigabo promittentis temeritatem. Rurſus lib. 2. Loquar mecum & mihi aurem peruellam: hoc eſt, ero mihi ipſi monitor, ne ſimiliter peccem. Vtitur in hunc modū & aliis aliquot locis, vt in epiſtola quadam, Sit ergo aliquis cuſtos, & aures ſubinde peruellat, abigatque rumores & reclamet populis laudantibus.

Alter Hercules.

PROVERBIALIS hyperbole, οὗτος ἄλλος Ἡρακλῆς, id eſt, Hic alter Hercules. De viro præſtrenuo ac laborum tolerātiſſimo. Extat hoc titulo fabula quæpiam ex Menippeis Terentii Varronis, mirum in prouerbiali. Ariſtoteles libro Moralium Eudemiorū 7. Ὁ γὰρ φίλος βούλεται εἶναι, ὥσπερ ἡ παροιμία φησὶν, ἄλλος Ἡρακλῆς, ἄλλος οὗτος. i. Nam amicus cupit eſſe, ſicuti prouerbio dicitur, alter Hercules, alter hic. Plutarchus ſcribit id cognominis vulgo Theſeo attributum, quod multa fortiter patraret exemplo Herculis. Laertius in vitis philoſophorum oſtendit & Cleanthem philoſophum alterum Herculem vulgo dictum fuiſſe, quod eſſet omnium laborum patientiſſimus, adeo vt noctu hauriendo e puteo aquā victum diurnum pararet, vnde & φρεάντλης dictus pro Cleanthe, & nihilo tamē ſegnius egregiam operam interdiu nauaret philoſophiæ. Clearchus apud Zenodotum aliam fabulam adfert, vnde hoc ſit natum adagium. Ait enim Briareum, qui & ipſe Hercules dictus eſt, profectū Delphos ſublatis inde theſauris aliquot ac monumentis, ex iis quæ eo in loco ſeruabantur, iuxta veterem quandam conſuetudinem, ad columnas, quas Herculis cognominis

ſeſe

ſeſe contuliſſe, atque ibidem illis, quæ illic erant, fuiſſe potitum. Deinde Tyrium Herculem venisse Delphos, vt oraculum conſuleret, deumque reſpondiſſe. ἄτος ἄλλος ἡρακλῆς, id eſt, Hic alter Hercules, atque oraculum in adagionem abiiſſe. Nec deſunt qui huius dicti originem referãt ad Titormum quendam buſſequam, qui multis exẽplis Milonem ſuperarit. Is ſe poſitens ſuperatum, ſublatis in cœlum manibus dixit, ὦ ζεῦ, μὴ τοῦτον ἡρακλῆν ἡμῖν ἕτερον ἐποίησας, O Iupiter, num hunc nobis Herculem alterum genuiſti? Huc pertinet illud Theocriti in Paſtoribus,

Φαντὶ νιν ἡρακλῆα βίην καὶ κάρτος ἐρίσδεν. i.
Viribus Alcidæ hunc certare & robore dicunt.

Subiicitq́; paſtor.

Κἠμ' ἔφασ' ἁ μάτηρ πολυδεύκεος ἦμεν ἀμείνω. i.
Me quoq; Pollucẽ mater præcellere dixit.

Erat enim hic excellens in pugilum certamine. Et Græculus adulator apud Iuuenalem diuitem imbecillum Herculi æquat, Antæum procul à tellure tenenti. Macrobius lib. Saturnalium 3. ſcribit in hunc modum: Salios autem Herculi propter vbertatẽ doctrinæ altioris aſſignat, quia is deus & apud Pontifices idem qui & Mars habetur. Et ſane ita Menippea Varronis affirmat, quæ inſcribitur, ἄλλος οὗτος ἡρακλῆς, quia cum de Hercule multa loqueretur, eũdem eſſe cum Marte probauit. Apud Latinos quoque Ruticello cuidam prodigioſis viribus, Herculis nomen attributum. Is mulum ſuum tollebat, vt ſcribit M. Varro, citante Plinio libro 7. At Hippocrati medico, quod peſtilentiam ab Illyriis venientem prædixiſſet, dimiſſis ad auxiliandum circa vrbes diſcipulis, Græcia ob meritum eoſdẽ decreuit honores quos Herculi, nam & is ἀλεξίκακος habitus eſt. Auctor idem Plinius eodem libro. Quin nomen hoc Herculis videtur vulgari ſermone ad omnes viros egregie fortes transferri ſolere, non aliter quam Catonis ad graues & ſapientes. Nam Varro quadraginta tres Hercules enumerat, additq́; hoc nomine honoratos fuiſſe omnes, qui fortiter quippiam egiſſent. Teſtatur & Macrobius in Saturnalibus, hoc nominis compluribus fuiſſe commune, & ante Amphitryonis priuignum. Sic & Achilles appellabantur inſigni fortitudine duces: quorum de numero fuit Lucius Siccinius Dentatus, ob ingẽtem fortitudinem Romanus Achilles appellatus, quod centum & viginti prœliis cum hoſte pugnaſſet, nec ullam haberet cicatricẽ auerſam. Auctor A. Gellius lib. 2. cap. 11. Denique rationem aut argumentum Achilleum vocant, quod ſit inſuperabile & inſolubile.

Bipedum nequiſſimus.

BIPEDVM nequiſſimus, de homine vehementer improbato, quiq; vel pecudes nequitia ſuperet. Dictum eſt in Regulũ quendam oratorem, quem Plinius in epiſtolis ſubinde ſuis pingit coloribus, vbi & adagiũ hoc refertur: ſed ante hunc Cicero torſerat in Clodiũ in oratione pro domo ſua: Hoc tu proſcriptore, hoc conſiliario, hoc miniſtro, omnium non bipedum ſolum, ſed etiã quadrupedum impuriſſimo Remp. perdidiſti. Conſimili figura. Alexander Imperator apud Aelium Lampridium: Nuper certe patres meminiſtis, cum ille omnium non ſolum bipedum, ſed etiam quadrupedũ ſpurciſſimus, Antonini nomen præferret. Heliogabalum ſignificans, Imperatorum vnum omnium effœminatiſſimum & quem optimo iure Romanum Sardanapalum poſſis dicere. Addit autem in hoc ſermone nominis generalitas gratam quandam & nouam ἔμφασιν. quemadmodum & nullum animal pro nullo homine vulgo dicimus.

Adamantinus.

Ἀδαμάντινος, id eſt, Adamantinus, pro eo qđ eſt inexorabilis, aut inſatigabilis. Huic prouerbio incredibilis huius lapidis duricies locum fecit: de qua Plinius lib. 37. ſcribit ad hunc modum: Incudibus adamantes deprehenduntur, ita reſpuentes ictum, vt ferrum vtrinq; diſſultet, incudesq́; etiam ipſæ diſſiliant. Quippe duritia inenarrabilis eſt, ſimulq́; ignium victrix natura, & nũquam incaleſcens. Vnde & nomen indomita vis, Græca interpretatione accepit. Hactenus Plinius. Vnde quidquid inuictum atque inexpugnabile, id adamantinum vocamus. Heſiodus:

Ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχει κρατερόφρονα θυμόν. i.
Durus at his animus ſolido ex adamante creatus.

Theocritus in amaryllide,

Καὶ κέ μ' ἴσως ποτίδῃ, ἐπεὶ οὐκ ἀδαμάντινός ἐστι. id eſt,

Me

Me quoque reſpiciet, neque enim eſt adamantina forſan. Eodem pertinet quod Homerus Vulcanum fingit, adamantinis vinculis irretinentem Venerem & Martem; quod Maro portas & columnas inferorum ex adamante fabricatus eſt Socrates in Gorgia Platonis, rationes adamantinas vocat, id eſt, inexpugnabiles. Rurſus libro de Rep. 10. ἀδαμαντίνως ἔχειν dixit pro firmiter tenere, ἀδαμαντίνως δεῖ δὴ τὴν ταύτην δόξαν ἔχοντα, εἰς ἅδου ἰέναι. id eſt, Oportet nimirum adamantine ſententiam hanc obtinentem ad inferos proficiſci. Plutarchus in vita Dionis, ἐκ δὲ τούτου παρεῖσα καὶ νεμομένη κατὰ μικρὸν ἡ περὶ τὸ μειράκιον ἄνεσις τοὺς ἀδαμαντίνους δεσμοὺς ἐκείνους οἷς ὁ πρεσβύτερος Διονύσιος ἐφησθεὶς μὴν ἀπολιπεῖν τὴν μοναρχίαν, ἐξέτηξε καὶ διέφθειρεν. id eſt, Ex hoc autem progreſſa ac paullatim ſerpens circa adoleſcentem remiſſio, adamantina illa vincula, quibus ſenior Dionyſius dixerat ſe relicturum aſtrictam monarchiam, ſoluit ac perdidit. Horatius in Odis:

Quis Martem tunica tectum adamantina.

Item alibi:

Si figit adamantinos.
Summis verticibus dura neceſſitas.
Clauos.

Itidem Auguſtinus aduerſus Manicheum: Sed cum oſtendere cœpero certas neceſſariasq; rationes, quæ illas propoſitiones adamantinis, vt dicitur, catenis innexæ conſequuntur. Deniq; ſcriptoribus aliquot propter infatigatam ſtudii tolerantiam, adamantini cognomen inditum, vt Didymo grammatico, & Origeni Theologo. In conſimilem ſenſum vſurpat Pindarus in Iſthmiis encomio quinto, laudans Lamponem quendam inter fortes fortiſſimum, qualis eſt Naxiacos inter reliquas.

φαίης κέ νιν ἄνδρ᾽ ἐν ἀεθληταῖσιν ἔμμεν
Ναξίαν πέτραις ἐν ἄλλαις
Χαλκοδάμαντ᾽ ἀκόναν. id eſt,

Diceres ſane eum virum inter athletas eſſe Naxiam in ceteris ſaxis, ferriq; domitricem cotem. Plinius lib. 36 cap. 7. meminit Naxii marmoris, qđ diu fuit in precio, & hinc cotes dictas naxias, quæ in inſula Cypro naſcerentur. Eſt autem Naxus vna Cycladum haud procul à Paro, cuius marmora celebrantur ob candorem. Pindari interpres ponit Naxum hanc in Creta, quid ſecutus incertum. Plinius ponit Naxum oppidum in Sicilia. Stephanus indicat hoc nomen, vt pleraque ſunt, compluribus locis eſſe commune. Addit Creticam cotem appellatam Naxiam, quæ eadem dicta ſit ναξίας. Subindicat autem, hoc prouerbium magis pertinere ad diiudicandum & prodendum quod fallebat, quam ad robur, quemadmodũ ante de Lydio lapide diximus. Vnde conſiderandum an in Plinio pro Cypro legendum ſit Creta, aut Naxo.

Ferreus aheneus.

SIMILI figura, ferrea atque ahenea dicũtur, quæ ſolida firmaq; ſignificamus. Verg.

Non mihi ſi centum linguæ ſint, oraque centum,
Ferrea vox.

Quo quidem in loco videtur expreſſiſſe illud Homericum ex ſecundo Iliados libro:

Οὐδ᾽ εἴ μοι δέκα μὲν γλῶσσαι, δέκα δὲ στόματ᾽ εἶεν,
Φωνὴ δ᾽ ἄρρηκτος, χάλκεον δέ μοι ἦτορ ἐνείη. i.
Non mihi ſi ſint ora decem, totidem quoque linguæ,
Vox infracta, animusq; mihi ſimul æreus adſit.

Horatius in prima epiſtola:

Hic murus aheneus eſto.

De decreto animi non conuellendo.

Homerus Iliados X.

Ἦ γάρ σοί γε σιδήρεος ἐν φρεσὶ θυμός. id eſt,
Ferrea nimirum tibi mens in pectore clauſa eſt,

Idem Odyſſeæ E.

Οὐδέ μοι αὐτῇ
Θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ᾽ ἐλεήμων. i.
Neque enim mihi ſcilicet ipſi,
Ferreus eſt animus ſub pectore, ſed miſereſcens.

Et Iliados Ψ. Σιδήρεον μένος τοῦ πυρός. id eſt, Ferream incendii vim dixit.

Ἐν δὲ πυρὸς μένος ἧκε σιδήρεον. id eſt,
Ferrea vero ignis venit in pcordia virtus.

Paullo diuerſius eſt, quod Cicero Attilium ferreum ſcriptorem vocat, pro duro atque imperito. Nam in artibus dura dicuntur, quæ parum ſunt artificioſa: contra mollia quæ ſumma arte perfecta. Verba M. Tullii libro De finib. 1. ſunt hæc: Electarum tamen male conuerſam Attilii mihi legendã putẽ. De quo Licinius, ferreũ ſcriptorem.

Cornea fibra.

NEQVE diſſimili figura dixit Perſius,

Neq;

Neq; enim mihi cornea fibra.

Nam cornua & duriſſima ſunt, & ſenſu carent, quemadmodum & vngues. Quanquã poteſt & à corno arbore corneum dici, cuius lignum duriſſimum eſſe conſtat. Perſii carmen in prima ſatyra ſic habet,

Non ego cum ſcribo, ſi forte quid aptius, exit,
Quando hæc rara auis eſt, ſi quid tamen aptius, exit.
Laudari metuam, neq; enim mihi cornea fibra eſt.

Vnde qui carẽt humanis affectibus, robur, adamantem, ſilicem, ferrum, cornu in pectore geſtare dicuntur.

Aiacis riſus.

Αἰάντειος γέλως, id eſt, Aiacinus riſus. In eos, qui temere ac vecorditer rident: Id quod apposite dicetur in homines mortiferis voluptatibus gaudentes, breui perituros: aut qui malefactis gaudent, mox pęnas daturi. Cuiuſmodi riſum eleganter deſcribit Homerus in Odyſſ. Υ.

Μνηστῆρσι δὲ Παλλὰς Ἀθήνη
Ἄσβεστον γέλων ὦρσε, παρέπλαγξεν δὲ νόημα.
Οἱ δ' ἤδη γναθμοῖσι γελοίων ἀλλοτρίοισιν.
Αἱμοφόρυκτα δὲ δὴ κρέα ἤσθιον, ὄσσε δ' ἄρα σφέων
Δακρυόφιν πίμπλαντο, γόον δ' ὠΐετο θυμός. i.

Deinde procis riſum commouit diua Minerua
Haud compeſcendum, mentemq; excuſſit, at illi
Protinus attoniti malis riſere alienis.
Mandunt interea tabẽtes ſanguine carnes.
Lumina complentur lachrymis, mens anxia mœret.

Adagium natum eſt ex hiſtoria Aiacis. Is adeo grauiter tuliſſe legitur Vliſſem ſibi p̃latum in capeſſenda ſucceſſione armorum Achillis, vt præ dolore in inſaniam verſus ſit: itaq; gladio diſtricto in gregem pecorum inſiliit, exiſtimans ſeſe Græcorum copias cædere. Tum duos quoſdam maximos ſues à trabe ſuſpenſos flagris cecidit, arbitrans hos eſſe Agamennonem atque Vlyſſem, quorum alteri vt indici, alteri vt victori potiſſimum erat iratus. His igitur ſuibus plurimo cum riſu inſultauit, addens conuicia quæcunq; ſuggerebat ſplendida bilis. Deinde poſtea quam reſipuiſſet, partim pudore, partim metu, ſibi mortem conſciuit.

Nec intempeſtiuiter torquebitur in eos, quibus riſus oboritur nulla de cauſa, quem vulgo dicunt, aut inſaniæ, aut ſtultitiæ, aut ſtultitiæ argumentum eſſe. Atteſtatur & ſenarius ille prouerbialis:

Γελᾷ δ' ὁ μωρὸς κἄν τι μὴ γελοῖον ᾖ. id eſt,
Ridet fatuus, vt nulla riſus cauſa ſit.

Canis vindictam.

Κυνὸς δίκην, id eſt, Canis vindictam. Macedonicum adagium, in eos, qui præter expectationem pęnas dant iis, quos aliquando læſerunt. Natum ab Euripidis tragici poetæ interitu. In Macedonia vicus quiſpiam eſt, qui Thracum dicitur, propterea quod olim à Thracibus ſit inhabitatus. Hic cum canis quidam Archelai regis aberraſſet, Thraces de more ſuo mactatum ſacrificarunt, ac deuorarunt. Quod vbi comperiſſet Archelaus talentum eis mulctam dicit. Verum cum illi ſoluendo nõ eſſent, Euripidem ſubornarunt, qui regem exoraret vt ſibi mulctam remitteret, ita vt fecit. Poſtea vero cũ Euripides in ſylua quadam ſolus eſſet, & Archelaus à venatu reuerteretur, canes Euripidem einctum diſcerpſerunt, deuorarúntque. Exiſtimatum eſt autem eos canes ex eo prognatos fuiſſe cane, quem Thraces ſacrificarãt. Hinc adagium apud Macedonas increbruit, Canis vindictam, ſubaudiẽdum paſſus eſt, aut aliud commodius. Valerius Maximus lib. 9. capite de morte non vulgari, refert Euripidem cum ab Archelao rege Macedonum cœnę adhibitus fuiſſet, domum à conuiuio repetẽtem, à canibus fuiſſe diſcerptum. Eos canes ab æmulo quopiam immiſſos fuiſſe confirmat A. Gellius Noctium Atticarum libro 15. cap. 20. Suidas addit, hos æmulos fuiſſe Arideum Macedonem, & Cratenam Theſſalum poetã, quos Euripidis gloria vrebat. Hi finxerunt eum à regiis canibus dilaceratum fuiſſe. Sunt qui narrent, eum non à canibus, ſed à mulieribus fuiſſe dilaniatũ, cum intempeſta nocte Craterum adoleſcentem peteret, Archelai amaſium. Teſtatur enim & Gellius Euripidem μισογύνην, id eſt, mulierum oſorem fuiſſe. Sed quo ad ſuperiorem attinet opinionem, fabulam non uſquequaque diſſimilem narrat Plutarchus in dialogo De comparatione terreſtriũ animantium & marinorum. Pyrrhus, inquit, rex iter faciens canem reperit, corpus hominis interfecti ſeruantem: cumque cognouiſſet

uiſſet eum tertium iam diem impaſtũ manere, nec à cadauere diuelli, iuſſit extinctum ſepelliri, canem ſecum adducendum curauit. Paucis poſt diebus militum delectus eſt actus, omneſque regem ſedentem prætenibant. Aderat & canis, quietus interim, donec domini interfectores prætereuntes conſpicatus eſt: in hos protinus iratus, cũ clamore irruit, ac ſæpius allatrauit ſubinde reſpectans Pyrrhum, adeo vt non ſolum ipſi Pyrrho, ſed & omnibus qui aderant, ſuſpicio naſceretur. Proinde cum & aliæ nonnullæ coniecturæ, ita vt fit, accederent aliunde, duo comprehenſi ſunt, & facinus confeſſi, ſupplicio ſunt affecti. Addit & Heſiodi interfectores ab ipſius cane proditos, ſupplicium dediſſe. Subiicit his, quod ſua memoria dicit accidiſſe. Quidam irrupit in Aeſculapii templum, ſublatis aureis & argenteis aliquot monumentis, clam & ignotus, vt putabat, aufugit. At canis templi cuſtos, cui nome Capparus, nam indignus qui periret ἀνώνυμος cum videret neminem æditũorum ſua voce commoueri, fugientem ſacrilegũ eſt inſecutus, ac primum quidem ſaxis petitus, haud tamen diſcedebat. Exorto die nõ accedebat propius, ſed procul oculis obſeruans ſectabatur, nec cibũ obiectũ capiebat. Rurſum iuxta dormiẽtem cubabat & ipſe, & abeuntem ad conſimilem modum inſequebatur: quod ſi qui viatores fuiſſent obuii, iis cauda adblandiebatur, in illum vnũ latrabat ac ſæuiebat. Hæc cum ab aliis alii dedicisſent, ſimulque & canis & hominis figuram cognouiſſent, ſacrilegum apprehẽderunt, & ad ſupplicium duxerunt, cane præcedente hilari iam ac geſtiẽte, quod maleficum eſſet venatus. Vnde ei cani de publico paſtus decretus eſt, eiuſq; rei cura ſacerdotibus mãdata. Verum vt ad prouerbium reddeamus, apparet apte dici poſſe & in hunc ſenſum, quotiens auctor illati mali diſſimulatur. Veluti cum veneno tollitur inimicus, & ſpargitur in vulgum rumor, illum febri periſſe: aut cum princeps immiſſis in ædes alicuius ſatellitibus omnia diripia, & fama diſſipatur à latronibus fuiſſe ſpoliatas: aut cum tyrannus ſubuertit eũ, cui male vult, deinde facti inuidia confertur in magiſtratus, tãquam illo inſcio fecerint. Videtur hinc fluxiſſe, quod hodie paſſim apud Germanos dictitant, vbi quid accidit incommodi certi, incerto auctore, quodque nemini poſſis imputare, id canis acceſſiſſe morſu.

In tuo regno.

QVOD cuiuſq; priuatum eſt, regnum eius dicitur. Inde & Melibœus Vergilianus:

Poſt aliquot mea regna videns mirabor ariſtas.

Scæuola apud Ciceronẽ in Oratore, Id niſi in tuo regno eſſemus, non tuliſſemus. id eſt, in tua villa. Nam Craſſo loquitur in Tuſculano, quæ villa tum erat Craſſi. Quinetiã vulgò iactatur adagium, Suæ quenque domi regem eſſe: quod tamen ab ipſa vſque antiquitate manaſſe videtur. Quandoquidem apud Homerum Odyſſeæ A. verſiculus hic extat:

Αὐτὰρ ἐγὼν οἴκοιο ἄναξ ἔσομ' ἡμετέροιο. id eſt,
Aedibus in noſtris ego regẽ geſſero ſane.

In tuo luco & fano eſt ſitum.

IN tuo luco & fano legitur apud Plautum, pro eo quod eſt in tua poteſtate, tuo arbitrio tua tutela, tua manu. Tranſlatũ à fanis & lucis, numinibus dicatis. Nonnihil diuerſum eſt quod ait M. Tullius in oratione pro Aulo Cecinna: In meis caſtris præſidiisq; verſaris: id eſt, mecum facis, & pro me pugnãt quæ dicis.

Intra ſuas præſepes.

SIMILI figura dicit Plautus in Caſſina, Scit, ſi id impetret, futurum quod amat intra præſepes ſuas: pro eo quod eſt, certum ac paratum. Nam quod intra ſepta noſtra clauſum ſit, id tuto certoq; poſſidemus. Dictum eſt autem in ſenem dantem operam, vt ancilla, quam amabat, villico ſuo nuberet, hoc quidem conſilio, vt inſciente vxore eum liberet, ea ruri potiretur. Idem in Rudẽtibus: Ad herum arbitrum vocat me hic intra præſepes meas.

In ære meo eſt.

QVEM nobis officiis obſtrictum ſignificamus, ita vt iam totus certoq; noſter ſit, eum in ære noſtro dicimus eſſe. Nam antiquitus omnis pecunia ærea erat, auri vſu nondum reperto in feriendis nomiſmatis, legitur apud Ciceronem libro Epiſtolarum familiarium 13. Et mehercle ſemper ſic in animo habui, te in ære meo eſſe, propter Lamiæ noſtri coniunctionem, & ſingularem neceſſi-

neceſſitudinem . Item libro 15. Marcum Fabium quod mihi amicum tua commendatione das, nullum in eo facio quæſtum. Multi enim anni ſunt, cum ille in ære meo eſt,& à me diligitur.

A teneris unguiculis.

Ἀπὸ τῶν ἁπαλῶν ὀνύχων, id eſt, A teneris vnguiculis,pro eo quod eſt, à prima pueritia. Tranſlatum à catulis, quorum vnguiculi nondum duruerunt. M. Tullius, A teneris, vt Græci dicũt,vnguiculis. Flaccus in Odis:

Et inceſtos amores
De tenero meditatur vngui.

Plutarchus in libello De puerorum inſtitutione, Ὡς ἂν τοὔνδοθεν καὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἐξ ὀνύχων ἀγαπῶσι τὰ τέκνα. id eſt, Vt intrinſecus, & quod dicitur, ab vnguiculis ament liberos, hoc eſt,à prima ſtatim infantia. De matribus loquitur quæ ſuis vberibus lactant fœtus ſuos.

Ab incunabulis.

EVNDEM habet ſenſum, Ab incunabulis, id eſt,à primis vitæ rudimentis. Plautus in Pſeudolo, Sed hic ſeruus Caryſto huc qui aduenit, quid ſapit vſq; à cunabulis? Item Titus Liuius, Ab incunabulis imbutum odio tribunorum M. Tullius oratoris incunabula vocat primam illam à fundamentis inſtitutionem. Et Vergilius:

Gentis cunabula noſtræ.

Aurelius libro Pandectarum primo, titulo de officio præfecti prætorio, His cunabulis præfectorum auctoritas initiata in tantum meruit augeri, vt appellari à præfectis prætorio non poſſit. Ariſtoteles in Ethicis lib. 2. dicit, ἐκ νηπίων, ἐκ νέων. Quorum poſterius citat ex Platone Eſt autẽ is locus apud Platonem libro De legibus 10. νῦν δὴ πεπεισμένοι τοῖς μύθοις ὅς ἐκ νέων παίδων ἔτι ἐν γάλαξι τρεφόμενοι, τροφῶν τε ἤκουον καὶ μητέρων,&c. id eſt, Nunc vero credentes fabulis, quas à pueris cum adhuc lacte aleremur, à nutricibus ac matribus audiuimus. Similiter & Crepundia pro prima ætate accipiuntur.

Cum lacte nutricis.

COGNATVM eſt his quæ ſuperius retulimus, ab incunabilis, à teneris vnguiculis. Cicero Tuſcul. quæſt. lib. 3. Nunc autem ſimul atque editi in lucẽ & ſuſcepti ſumus, in omni continuo prauitate, & in ſumma opinionum peruerſitate verſamur, vt pœne cum lacte nutricis errorem ſuxiſſe videamur.

Ante victoriam encomium canis.

Πρὸ τῆς νίκης τὸ ἐγκώμιον ᾄδεις, id eſt, Ante victoriam encomium canis. In eum, qui præpropere gloriatur, re nondum confecta. Nam apud Græcos, qui rem ſtrenue geſſiſſent in bello, oratione quapiam aut carmine laudabãtur: quæ laudatio proprie encomium dicitur. Extat enim Theocriti carmen in laudem Ptolemæi, cui titulus, Encomium, & Luciani Demoſthenis encomium. Apud Romanos, orationes, ſupplicationes, triũphi, præmia virtutis erant: vnde liceat dicere, Antequam viceris, triumphũ paras. Plato in Lyſide, Πρὶν νενικηκέναι, ποιεῖς τε καὶ ᾄδεις εἰς ἑαυτὸν ἐγκώμιον id eſt, Priuſquam viceris, & facis & canis de te ipſo encomium. Non abludit hinc, quod ait Plato in Theæteto, Φανούμεθα ἀγεννοῦς ἀλεκτρυόνος δίκην πρὶν νενικηκέναι, ἀποπηδήσαντες ἀπὸ τοῦ λόγου ᾄδειν. id eſt, Videbimur galli ignaui more priuſquã vicerimus, a ſermone deſilientes canere: Siquidem hic mos animanti, cantu victorem ſe teſtari. Huc pertinet illud quod alibi retulimus ex Solonis auctoritate, ὅρα τέλος μακροῦ βίου. Tum illud Pindari in Iſthmiis, ἔστι δ᾽ ἀφάνεια τύχας καὶ μαρναμένων, πρὶν τέλος ἄκρον ἱκέσθαι. id eſt, Eſt autem incerta fortuna etiam pugnantium, priuſquã ad ſummum finem perueniatur.

Omnes attrahens vt magnes lapis.

Πάντας γ᾽ ὑφέλκων ὡς μαγνῆτις λίθος. id eſt,
Cuncta attrahens haud aliter ac magnes lapis.

Hoc carmẽ Suidas citat ex Piſide. Videtur prouerbiale. Metaphora ducta à natura lapidis, ferrum ad ſe trahentis, & attractum tenentis, quem quidam eundem putant cũ eo, quem Heracleũ vocant, cuius alibi mentionem fecimus in prouerbio, Lydius lapis. Hoc miraculi Plinius verbis attollit li. 36. cap. 16. ad hunc modum, Quid lapidis rigore pigrius? Ecce ſenſus manusq; tribuit illi. Quid ferri duritia pugnacius? Sed cedit, & patitur mores, trahiturq; à Magnete lapide: domitrixq; illa rerum omnium materia, ad inane neſcio quid currit, atque vt propius venit aſſiſtit, teneturq; & complexu hæret. Sideritem ob hoc alio nomine

Ille in exilium abiens, filios, quod patrem in calamitate non defenderent, execrationibus deuouit. Quæ quidem neutiquam irritæ fuerunt: nam iuuenes mutua cęde extincti ſunt: Mater ſibi mortē conſciuit: Oedipus ipſe fulmine ictus interiit. Cuiuſmodi autē fuerint huiuſmodi imprecationes, Diogenes Cynicus apud Laertium propemodum indicat, qui per iocum dicere ſolitus erat, ſibi τὰς τραγικὰς ἀρὰς, id eſt, Tragicas execrationes occurriſſe. Eſſe enim ſine domo ſine ciuitate, priuatum patria, pauperem, palantem, vitam in diem agentem. Sophocles in Tyranno, fingit Oedipum ignarum etiamnum de quo Phœbus dixiſſet exigendo, tanquam qui ciuitatem ſuis ſceleribus pollueret, multa dira in eum, hoc eſt in ſe precantem. Euripes in Phœniſſis;

Ἀρὰς ἀρᾶται παισὶν ἀνοσιωτάτας. id eſt,
Diriſſimas preces precatur liberis.

Verba Iocaſtæ de Oedipo. Idem in Oedipo Coloneo, ſic Oedipum imprecantem facit Polinici, vt fraterna manu occideretur, viciſſimq́; occideret,

- Τὰς δὲ συλλαβὼν ἀρὰς
Ἅς σοι καλῶμαι, μήτε γῆς ἐμφυλίου
Δορὶ κρατῆσαι, μήτε νοστῆσαί ποτε
Τὸ κοῖλον ἄργος, ἀλλὰ συγγενεῖ χερὶ
Θανεῖν, κτανεῖν θ' ὑφ' οὗπερ ἐξελήλασαι.
Τοιαῦτ' ἀρῶμαι καὶ καλῶ τοῦ ταρτάρου
Στυγνὸν πατρῷον ἔρεβος. & reliqua quæ ſequuntur, id eſt,

Hæc te ſequantur agmine imprecamina,
Tibi quæ imprecor, vti ne ue natali ſolo
Poriare bello, ne ve ad Argos poſtea
Redire liceat, immo fraterna manu
Perimaris, ac viciſſim eum dedas neci
Qui te expulit, fratrē. Iſta vobis imprecor,
Teſtorq́; patri triſte numem tartari.

Horatius hoc genus imprecationis diras vocat in Odis;

Diris agam vos, dira deprecatio
Nulla expiatur victima.

Huiuſmodi autem parentū in liberos deuotiones eſſe formidādas, Homerus quoq; teſtatur Iliados 1. Cum Phęnix narrat ſe paternis execrationibus obnoxium fuiſſe, idq; contigiſſe quod illi fuerant imprecatæ. Carmen Homeri ſic habet;

Μή ποτε γούνασιν οἷσιν ἐφέσσεσθαι φίλον υἱὸν
Ἐξ ἐμέθεν γεγαῶτα. θεοὶ δ' ἐτέλειον ἐπαράς. i.
Orat ne in genibus proles aliqñ ſederet.
Ex me nata ſuis, diiſq; audiuere precantē.

Efficimus pro noſtris opibus mœnia.

Efficimvs pro noſtris opibus mœnia. Quadrat in tenui fortuna, paruiſq; facultatibus homines, qui tamen ipſi quoque pro rei modulo viuūt laute. Plautus in Sticho: Quibus diuitiæ ſunt domi, ſchaphiis, & cantharis batrochis bibunt. Nos noſtro Samiolo poterio, tamen viuimus nos, tamen efficimus pro opibus noſtra mœnia. Hactenus Plautus. Itidem vulgo dicitur hodieq;, Puſillæ auiculæ puſillos nidulos conſtruunt.

Ominium rerum viciſſitudo eſt.

Terentivs in Eunucho: Omnium rerum viciſſitudo eſt. Quę ſententia ſignificat in rebus mortalium nihil eſſe perpetuum, nihil ſtabile, ſed omnia velut æſtuario quodam fluxu refluxuq; decedere atque accedere. Atque his vicibus, ab aliis ad alios tranſferuntur imperia, opes gloria, voluptas, eruditio: denique quidquid eſt, aut commodorum aut incommodornm. Sophocles in Oedipo Coloneo has rerum humanarum vices eleganter deſcribit.

- Μόνοις οὐ γίγνεται
Θεοῖσι γῆρας, οὐδὲ κατθανεῖν ποτε.
Τὰ δ' ἄλλα συγχεῖ πάνθ' ὁ παγκρατὴς χρόνος.
Φθίνει μὲν ἰσχὺς γῆς, φθίνει δὲ σώματος.
Θνήσκει δὲ πίστις, βλαστάνει δ' ἀπιστία.
Καὶ πνεῦμα ταὐτὸν, οὔποτ' οὔτ' ἐν ἀνδράσιν
Φίλοις βέβηκεν, οὔτε πρὸς πόλιν πόλει.
Τοῖς μὲν γὰρ ἤδη, τοῖς δ' ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ
Τὰ τερπνὰ, πικρὰ γίγνεται, καὖθις φίλα.

Quorum carminum ſententiam vtcunque reddemus.

- Solis deis
Nunquam ſenecta moleſta, nec mors accidit.
At reliqua miſcet cuncta tempus impotēs.
Terræ per hoc vis atque robur interit,
Simulq; noſtri corporis perit vigor.
Moritur fides, perfidia pullulat inuicem,
Nec animus idem, nec eadem flagrantia
Haud vnquam amico durat erga amiculū,
Nec ciuitati in ciuitatem permanet,
Siquidem his ſtatim, illis poſt puſillum temporis,
Iucunda quæ fuerant, amara ac triſtitia, &
Ingrata dudum grata fiunt inuicem.

Homerus item Iliados Z.

Νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας. id eſt,
Nunc his nunc illis contingit vincere.

Item

Item Iliados Σ.

Ξυνὸς ἐνυάλιος καί τε κτανέοντα κατέκτα. id eſt, Communis Mars, inq; vicem perimit perimentem. Neque uero prætereundum hoc loco belliſſimum eiuſdem poetæ figmentū de duobus doliis, ex quibus Iuppiter varie miſcet res mortalium. Carmē extat in Iliados vltimo libro, quod non ab re fuerit adſcribere.

Δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει
Δώρων οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἐάων.
Ὧ μέν κ' ἀμμίξας δώῃ Ζεὺς τερπικέραυνος,
Ἄλλοτε μέν τε κακῷ ὅγε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ. id eſt.

Dolia nanque Iouis duo ſtant in limine, plena
Muneribus quæ is donat, in hoc mala ſūt, bona in illo.
Hinc miſcens diſpenſat acuto fulmine gaudens,
Nunc mala diſtribuens ac triſtia, nunc bona rurſum.

Tractum videtur adagiū ab Aeſopi reſponſo. Is enim rogatus, auctore Laertio, quid ageret Iuppiter, reſpondit, τὰ μὲν ὑψηλὰ ταπεινοῖ, τὰ δὲ ταπεινὰ ὑψοῖ, id eſt, Deprimit excelſa, & tollit humilia. Euripides in Ione,

Τὰ θνητὰ τοιαῦτ' οὐδὲν ἐν ταυτῷ μένει. i.
Eiuſmodi mortalium
Sunt res, vt in eodem nihil duret ſtatu.

Euripides in Icetidibus,

Ὁ γὰρ θεὸς πάντ' ἀναστρέφει πάλιν. id eſt,
Fortuna cuncta verſat in contrarium.

Theognis in ſententiis.

Ζεὺς γάρ τοι τὸ τάλαντον ἐπιῤῥέπει ἄλλοτε ἄλλῳ,
Ἄλλοτε μὲν πλουτεῖν, ἄλλοτε δ' οὐδὲν ἔχειν. i.
Nunc etenim huic libram inclinat, nunc Iuppiter illi,
Vt modo ſis diues, nil modo poſſideas.

In quibus verſibus Theognis, vt illud obiter indicemus, adluſit ad locum Homericū in Iliados θ. vbi Iuppiter aureis lancibus expendit Troianorū ac Græcorū fata. Fertur in eandem ſniam huiuſmodi verſiculus,

Τὰ θνητὰ πάντα μεταβολὰς πολλὰς ἔχει. i.
Varias vices, res obtinent mortalium.

Celebratur & hoc dictum, κύκλος τὰ ἀνθρώπινα, id eſt, Circulus res mortalium, vt ſubaudias, ſunt, quod circumagantur, & velut in orbem recurrant, fortuna verſante rotā. Item Pindarus in Therone,

...ᾳ δ' ἄλλοτε ἄλλαι.
...ὁρμαὶ μετά τε πόνων ἐς ἄνδρας ἔβαν.

Quorum carminum ſenſus eſt, Iucunda ac triſtia, æſtus in morē, viciſſim accidere mortalibus. Homerus locis aliquot appellat ἑτεραλκέα νίκην, id eſt, Victoriā alternatim nunc his nunc illis obtingentem.

Iucunda uiciſſitudo rerum.

Μεταβολὴ πάντων γλυκύ, id eſt, Iucunda rerū omnium viciſſitudo. Sententia prouerbialis, cum ab aliis paſſim auctoribus vſurpata, tū vero ab Ariſtotele 2. Rhetoricarū præceptionū lib. Καὶ τὸ μεταβάλλειν ἡδύ, εἰς φύσιν γὰρ γίνεται μεταβάλλειν, τὸ αὐτὸ ἀεὶ ὑπερβολὴν ποιεῖ τῆς καθεστῶσης ἕξεως. ὅθεν εἴρηται, μεταβολὴ πάντων γλυκύ. id eſt, Varietas quoque, viciſſitudoq; iucunda. Fit enim iuxta naturam tranſmutatio. Quod aūt ſemper idem ſtati perpetuiq; habitus, parit ſatietatem. Vnde illud dictum eſt: Viciſſitudo rerū omnium iucunda. Vſurpatur ab eodem libro Moralium Eudemiorum 7. Sumptum apparet ex Euripidis Oreſte, Μεταβολὴ πάντων γλυκύ. id eſt, Mutatio iucunda rerum eſt omnium. Eodem adluſit Vergilius in Bucolicis.

Alternis dicetis, amant alterna camœnę.

Fertur & Mimus quidam in hanc ſententiam non illepidus.

Nil iucundū, niſi quod commendat varietas.

Item alter huic conſimilis.

Bonarum rerum conſuetudo peſſima eſt.

Ea rerum natura, eiuſmodi ſenſus humani faſtidium, vt nihil eſſe poſſit tā ſuaue, quod non abeat in nauſeā, ſi paulo diutius vtare, nihil tam egregium, quod idem diu placere poſſit. Vnde & illud Iuuenalis:

Voluptates commendat rarior vſus.

Varietas autem tantam in omni re vim habet, vt commendatione nouitatis interdū, & peſſima pro optimis placeant.

Inuitis canibus uenari.

INVITIS canibus venari. Hoc adagio ſignificatum eſt, non ſat feliciter ſuccedere, quod à nolentibus extorquetur. Neque eorum officio utendū, qui non ex animo operam ſuam nobis commodant. Apud Plautum in Sticho Panegyris patri interminās, ne ſe, ſuamq; ſororē inuitas viris collocet: Stultitia eſt, inquit, pater, venatum ducere inuitas canes. Additq; ſententiam, qua metaphoram explicat: Hoſtis eſt vxor, inuita quæ ad virum nuptum datur.

Inuitos

Inuitos boues plauſtro inducere.

SIMILE dictum etiam hodie perſeuerat vulgo celebratum, incommodum eſſe, bubus inuitis plauſtrum ducere, aut inuitis equis plauſtrum agere. Videtur autem ex Theognide ſumptum:

Μὴν ἀκέοντα βιῇ κεντῶν ὑφ' ἅμαξαν ἔλαυνε. id eſt,
Inuitum ne me ſcutica, ſtimulisque ſubactum
Vi ſtudeas vnquã ducendo inducere plauſtro.

Velocem tardus aſſequitur.

Κιχάνει τοι βραδὺς ὠκύν, id eſt, Aſſequitur celerem tardus. In eum cõpetet, qui viribus imbecillior, arte atque ingenio vincit potentiorem. Natum adagium ex Odyſſeæ Θ. vbi lepidiſſima narratur fabula, quemadmodum Vulcanus claudus, cum ſuſpectam haberet vxorem Venerem, quod furtim cum Marte congrederetur, nec vires ſuppeteret, quibus adulterum deprehenderet, ad artes atque ingenium confugit. Lectum ſuum adamantinis atque inuiſibilibus catenulis circumuinxit: quod vbi feciſſet, foras obire ſe ſimulat. Deinde cum in arctiſſimis eſſent complexibus, Mars & Venus, vinculis illis hoc magis irretiti, quo magis ſe circũagerent, ecce tibi repente redit Vulcanus, & prodente ſole, deos omnes adhibet, deprehenſi adulterii teſtes. Quo loco Homerus:

Κιχάνει τοι βραδὺς ὠκύν,
Ὡς καὶ νῦν Ἥφαιστος ἐὼν βραδὺς εἷλεν Ἄρηα
Ὠκύτατόν περ ἐόντα θεῶν, οἳ Ὄλυμπον ἔχουσι,
Χωλὸς ἐὼν τέχνῃσι, τὸ καὶ μοιχάγρι' ὀφέλλει. i.
Nonnunquam aſſequitur tardus, celerem quecitumque
Sicvti nunc Vulcanus, vt eſt veſtigia tardus,
Mauortem cæpit, qui perniciſſimus vnus
Cunctorum quicunque tenent ſupera aſtra deorum.
Et quanquam eſt claudus pede, rem tamẽ arte peregit.
Proinde & debet pœnas deprẽſus adulter.

Eodẽ pertinet apologus de vulpe & coruo, prædam eandem curſu petentibus, quã vulpes celeritate impat, ingenio ſibi vindicauit. Item de cancro curſu cum vulpe certante. Item de corydo auicula, volatu certante cum aquila. Accidit huiuſmodi quiddam & in piſcibus, vt qui tardiſſimi ſint, arte capiãt velociſſimos. Quorum de numero eſt Raia, quæ abdens ſeſe locis harenoſis, aut limoſis, capillamentis illis ſuis porrectis piſces allicit, allectosq; ad os vſq; pertrahit. Item torpedo abſcondit ſeſe in harena, limoue: ac piſces forte incidentes torpore afficit, atque ita depaſcitur. Qua quidem arte venatur etiam hominem. Occultat ſeſe & paſtinaca, Græcis trigonis dicta, ſed diuerſa ratione. Atq; ita fit, vt eum ſint ipſæ ſegnes, tamen aliquando capiãtur mugilem habentes in aluo. Auctor eſt Ariſtoteles libro de naturis animalium nono. Plinius autem libro nono teſtatur, mugilibus præcipuam eſſe velocitatem, vt aliorum piſciũ vim timentes, tranſuerſa nauigia ſuperiarent. Theognis adagium retulit ad hunc modum.

Καὶ βραδὺς εὔβουλος εἷλεν ταχὺν ἄνδρα διώκων. id eſt,
Callidus ac tardus celerem inſectando prehendit.

Aquilam teſtudo vincit.

AB hoc non diſcrepat illud quod refert Diogenes Laertius in vita Menedemi philoſophi, ex Achæi poetæ ſatyra, cui titulus Omphale,

Ἥλωκεν ἄρτι καὶ πρὸς ἀσθενοῦς ταχὺς
Καὶ πρὸς χελώνης αἰετὸς ἐν βραχεῖ χρόνῳ. i.
Capta eſt profecto celer ab imbecillibus,
Et aquila tempore in breui à teſtudine.

Hos ſenarios ait vſurpare ſolitum Menedemum in eos, qui ſecum in ciuilibus honoribus contenderent. Accipi poteſt per ironiam, aut ſimpliciter, vbi quis potẽriorem arte vincit, & quod viribus non poteſt, aſſiduitate conficit.

Intempeſtiua beneuolentia nihil ſimultate differt.

SENARIVS eſt Græcis prouerbii vice celebratus:

Ἄκαιρος εὔνοι' οὐδὲν ἔχθρας διαφέρει. id eſt,
Par odio importuna beneuolentia.

Suidas in dictione ἄκαιρος narrat hoc verſu Hippolytum reſpondiſſe Phædræ nouercę, dicenti ſe illius amore captam eſſe. Quadrabit in eos, qui dum officioſi ſtudent eſſe, nõ habita temporis ratione, nocent, aut moleſti ſunt ſedulitate. Veluti qui non apto tẽpore obiurgant amicũ: aut qui immodicis & intẽpeſtiuis laudibus conciliant homini

inuidiam: aut qui pecuniam ſuppeditant adoleſcenti, qua fiat deterior. Fertur & alter huic conſimilis:

Φίλος μὲ βλάπτων οὐδὲν ἐχθροῦ διαφέρει. i.
Cũ nocet amicus, nihil ab hoſte diſcrepat.

Huc reſpexit Horatius in epiſtolis:

Nil moror officium, quod me grauat.

Rurſum alibi:

Sedulitas aũt, quem ſtulte diligit, vrget.

Itidem Seneca libro de beneficiis 2. Sæpe, inquit, nihil intereſt inter amicorum munera, & hoſtium vota. Quidquid illi accidere optant, in id horum intempeſtiua indulgentia impellit atq; inſtruit. Quid aũt turpius, quam quod euenit frequentiſſime, vt nihil interſit inter odiũ, & beneficium? In his Senecæ verbis, pro vota, quod nos ex vetuſtis exemplaribus repoſuimus, vulgati codices habebant acta. Id admonendũ erat, ne quis ignarus vt mendum tollat, quod in multis ante hac vſu venit. Prouerbio accedet nonnihil gratiæ, ſi paullo longius deflectatur: veluti ſi dicas: nullos æque nocere bonis litteris, atque hos, qui ſedulo quidẽ, at parum feliciter tractant eas. Aut neminem magis officere famæ, quàm ineptum præconem. Aut ſecundam fortunam nocentiorem eſſe aduerſa.

Noſce tempus.

Γνῶθι καιρόν. i. Noueris tẽpus, Celebratur in primis inter ſeptem ſapiẽtum apophthegmata: ac, vt alia pleraq; pluribus auctoribus adſcribitur à nullo nõ vſurpatũ. Heſiodus:

Μέτρα φυλάσσεσθαι, καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος. id eſt,
Obſeruato modum, nam rebus in omnibus illud
Optimum erit, ſi quis tempus ſpectauerit aptum.

Huc adluſit Theocritus in Idillio:

Ἀλλὰ τὰ μὲν θέρεος, τὰ δὲ γίγνεται ἐν χειμῶνι. id eſt,
Verum alia æſtiuo, atque hyberno tempore fiunt.

Quin & Iſocrates ad Demonicum ſcribit, iniucundum in omni re eſſe, quidquid intempeſtiuum ſit. Adeo cunctis in negotiis plurimum habet momenti, temporis & opportunitatis obſeruatio. Idem admonent Græcorum ſententiæ:

Ὡς μέγα τὸ μικρὸν ἐστὶν ἐν καιρῷ δοθέν. id eſt,
Vel maxima eſt puſilla res loco data.

Rurſus alia:

Καλὸν τὸ καιροῦ παντὸς εἰδέναι μέτρον. id eſt,
Res bella cuncti noſſe temporis modum.

Præterea Pindarus in Pythiis:

Ὁ δὲ καιρὸς ὁμοίως παντὸς ἔχει κορυφάν. i.
Tempus pariter in omni re faſtigium obtinet.

Item illud Horatii,

Dulce eſt deſipere in loco.

Tantam vim habet opportunitas, vt ex honeſto inhoneſtum, ex damno lucrum, ex voluptate moleſtiam, ex beneficio maleficium faciat, & contra, breuiterq; rerum omnium naturam permutet. Hæc in aggrediundo conficiendoq; negotio præcipuũ habet momentum: vt non ſine cauſa veteres videantur eam diuinitate donaſſe: tametſi apud Græcos mas eſt hic deus, appellaturq; καιρός. Eius ſimulacrum ad hunc modum fingebat antiquitas: Volubili rotæ pẽnatis inſiſtens pedibus, vertigine quam citatiſſima ſemet in orbem circumagit, priore capitis parte capillis hirſuta, poſteriore glabra, vt illa facile prehendi queat, hac nequaquã. Vnde dictum eſt, occaſionem arripere. Ad quod erudite ſimul & elegãter adluſit quiſquis is fuit, qui verſiculum hũc cõſcripſit:

Fronte capillata, poſt hæc Occaſio calua.

Sed libet & Poſidippi ſuper hac re carmen adſcribere, quod quamobrem Politianus omittendum exiſtimarit admiramur. Eſt autem huiuſmodi:

Τίς πόθεν ὁ πλάστης; Σικυώνιος. οὔνομα δὴ τίς;
Λύσιππος. σὺ δὲ τίς; καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ.
Τίπτε δ' ἐπ' ἄκρα βέβηκας; ἀεὶ τροχάω. τί δὲ ταρσοὺς
Ποσσὶν ἔχεις διφυεῖς; ἵπταμ' ὑπηνέμιος.
Χειρὶ δὲ δεξιτερῇ τί φέρεις ξυρόν; ἀνδράσι δεῖγμα
Ὡς ἀκμῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω.
Ἡ δὲ κόμη, τί κατ' ὄψιν; ὑπαντιάσαντι λαβέσθαι.
Νὴ Δία. τἀξόπιθεν πρὸς τί φαλακρὰ πέλει;
Τὸν γὰρ ἅπαξ πτηνοῖσι παραθρέξαντά με ποσσὶν
Οὔτις ἔθ' ἱμείρων δράξεται ἐξόπιθεν.
Τοῖον ὁ τεχνίτης με διέπλασεν εἵνεκεν ὑμέων
Ξεῖνε, καὶ ἐν προθύροις θῆκε διδασκαλίην.

Quos verſus nos ita vertimus, non quo cũ archetypo Græco certaremus, ſed craſſiore, ſicuti ſolemus, Minerua, planeq; ex tempore: videlicet vt intelligi duntaxat poſſint ab his, qui Græce neſciunt.

Quæ

Quæ patria artifici? Sicyon. quo nomine? nomen
Lyſippo dictũ eſt. ipſe quis es? loquere.
Illa ego cuncta domans Occaſio, cur age pinnis
Inſiſtis? voluorq́; ac rotor aſſidue.
Cur gemina in pedibus geſtas talaria? dicam,
Huc illuc volucrē me leuis aura rapit.
Quid dextræ ſibi vult inſerta nouacula? ſignum hos
Quod quauis acie ſim mage acuta, docet.
Tecta capillitio facies quidnā admonet? Illud,
Quiſq; vti me, quotiēs offeror, arripiat.
Cur autem capitis pars poſticaria caluet?
Quem ſemel alatis præterii pedibus,
Is quanquam volet inde cito me prendere curſu,
Haud liceat, ſimul ac vertero terga viro.
Hac itaq; idq́; tua me finxit imagine cauſa
Hoſpes, ſcalptoris ingenioſa manus,
Spectandamq́ue domus hic prima in fronte locauit.
Scilicet vt cunctos & moneam & doceā.

Non ab re fuerit & Auſonianum epigramma ſubſcribere: quod, vt admonet Politianus, e Græco videtur effictum, quanquam cum aliis nonnullis diuerſum, tum illo potiſſimum nomine, quod hic additur pœnitentia comes. Carmen ſic habet:

Cuius opus? Phidiæ, qui ſignum Pallados, eius
Quiq́; Iouē fecit, tertia palma ego ſum.
Sum dea, quę rara, & paucis Occaſio nota.
Quid rotulæ inſiſtis? ſtare loco nequeo.
Quid talaria habes? volucris ſum, Mercurius quæ
Fortunare ſolet, trado ego cum volui.
Crine tegis faciem? cognoſci nolo, ſed heus tu
Occipiti caluo es? ne tenear fugiens.
Quæ tibi iuncta comes? dicat tibi. dic rogo, quæ ſis?
Sū dea, cui nomē nec Cicero ipſe dedit.
Sū dea, quę facti, non factiq́; exigo pęnas.
Nempe vt pœniteat, ſic Metanœa vocor.
Tu modo dic quid agat tecum? ſi quando volaui,
Hæc manet, hanc retinent quos ego prę- terii.
Tu quoq; dum rogitas, dum percontando moraris,
Elapſam dices me tibi de manibus.

Olet lucernam.

Τὸν λύχνον ὄζει, id eſt, Lucernam olet. De re meditata, multoq́; ſtudio elucubrata. Inde ductum quod ſtudioſi ad lucernam vigilantes ſoleant elaborare, ſi quid accuratius velint excudere. Iactatum olim in Demoſthenem, illius ἐνθυμήματα τὸν λύχνον ἀπόζειν, id eſt, Enthymemata lucernā olere, quod omnia de ſcripto diceret, ac præmeditatus domi. Vnde & illud de eodem celebratur elogium: quod plus olei quam vini conſumpſerit. Erat enim abſtemius, & ὑδροπότης: atque extrema etiam ſenecta ad lucernulam illam ſuam exercebatur.

Ariſtophanis & Cleanthis lucerna.

ARISTOPHANIS & Cleanthis lucerna, propter inſignem ſtudii diligētiam in prouerbium abiit. Vt is ad Ariſtophanis aut Cleāthis lucernam dicatur lucubrare, qui ſummo ſtudio exquiſitaq́ue cura ſingula penſitat. Varro libro De lingua Latina primo, Quod non ſolum ad Ariſtophanis lucernam, ſed etiam ad Cleanthis lucubrem, nolui præterire, qui poetarum modo verba, vt ſignificant, expediunt. Videtur autem adagium ſentire de Ariſtophane grammatico. Neque fama caruit etiam Epicteti lucernula, quę poſt illius mortem magno ęre redēpta eſt. Ceterum quod ait Iuuenalis:

Hæc ego non credam Venuſina digna lucerna?

magis pertinet ad inueſtigationem, quàm ad lucubrationem.

De plauſtro loqui.

LIBERTAS veteris comœdiæ euſque progreſſa eſt, vt non ſolum ciuium primates, verum etiam deos nominatim taxaret, id quod apparet ex Ariſtophane, qui in Pluto Iouem, Mercurium, Aeſculapium, reliquosq́; deos omnes contumelioſe tractat. Bacchum item in Ranis, non admodum honorifice. Quoniam autem apud priſcos illos huiuſmodi fabulæ in plauſtris agebātur à iuuenibus, ore fece collito ne poſſent agnoſci, qui magna licentia in obuiū quenque dicteria iaciebant, inde natum adagiū,

ὡς ἐξ ἁμάξης λαλεῖν, id eſt, Tanquam è plauſtro loqui, de his qui palam ac libere conuiciantur. Id notat Ariſtophanes in Nebulis dicens, Οὐ μωσκώψῃς, οὐδὲ ποιήσῃς ἅπερ οἱ τρυγοδαίμονες οὗτοι. i. Non me ludes, nec mi facies ea quæ trygodæmones iſti. Niſi malumus hæc referre ad conſuetudinem, quæ poſterioribus etiam ſeculis durauit apud Athenienſes. Nam in feſto, quod Lenæum appellant, mos erat poetas inter ſe concertare ſcriptis carminibus, ad riſum concitandum accommodatis, quæ ſedentes in plauſtris pronunciabant, inuicem ſibi conuicia dicentes. Sunt qui ad Eleuſinia ſacra, quæ Magna vocantur, referũt: in quibus mulieres curru vehebantur, atque interim dum veherentur, ex more mutuis conuiciis ſeſe laceſſebant. Lucianus in Ioue tragœdo, Ὡς δαιμόνων οὐδενὸς φείδεται, ἀλλ' ἐξ ἁμάξης παῤῥησιάζεται, καὶ μάρπτει ἑξείης, ὅς τ' αἴτιος, ὅς τε καὶ οὐκί. i. Vt nulli deorum parcit, verum è Plauſtro libere loquitur, Corripiens ſimul inſontem, pariterq; nocentem. Obiicit & Demoſthenes Aeſchini, quod in ſe veluti de plauſtro dicenda & non dicẽda protuliſſet. Vnde hoc ipſum, veteris comœdiæ licẽtia, prouerbii quiddam ſapit. Diuus Hieronymus ad Ruſticum monachũ, Ego enim neminem nominabo, nec veteris comœdię licentia certas pſonas eligã atq; perſtringã. Adluſit huc Ariſtophanes in Equitibus:

Οἴμοι σὺ δ' οὐδὲν ἐξ ἁμαξουργοῦ λέγεις. id eſt,
Heu mihi nihil tu loqueris è plauſtrario.

Siquidem ἁμαξουργοὶ vocantur plauſtrorum fabri.

Plauſtra conuiciis onuſta.

EODEM adluſit Lucianus, cum ait in Eunucho καὶ ὅλας ἁμάξας βλασφημιῶν κατεσκέδασαν ἀλλήλων. id eſt, Et ſolida plauſtra conuiciis onuſta inter ſe effundebant. Loquitur de duobus philoſophis inter ſeſe contumelioſe altercantibus. Significat autem ὑπερβολικῶς tantum conuiciorum quantũ plauſtro poſſit vehi. Quæ quidem ipſa figura ad prouerbii naturam pertinet, cum dicemus, plauſtra promiſſis onuſta, & naues pollicitis onuſtas, pro maximis ampliſſimisq; promiſſis. Nam & ἁμαξιαῖα, id eſt, plauſtralia Græci vocant magnifica, faſtuoſaq;, à plauſtris ducto nomine. Alexis apud Athenæũ libro nono, detorſit in bonam partem, παρέθηκε τὴν τράπεζαν, εἶτα ἐπεισέφερεν ἀγαθῶν ἁμάξας. i. Appoſita menſa eſt, ac dein circũtulit rerum bonarum plauſtra.

Tollat te, qui non nouit.

TOLLAT te, qui non nouit. Si cuius dolos iam nõ ignotos eſſe nobis ſignificabimus, neque poſthac poſſe ab illo falli, concinne dicemus, Tollat te, qui nõ nouit. Refertur à Quintiliano libro 6. Simile eſt, inquit, quod dicitur παροιμία, & prouerbia opportune aptata, vt de homine in aquam lapſo, vt alleuaretur roganti: Tollat te, qui non nouit. Hęc Fabii uerba alioqui ſubobſcura, velut interpretatur Horatius in Epiſtolis, agens de ſcurra Plano, qui ſponte ſua ſæpe cadens, tanquam crure fracto, miſerandis vocibus prætereuntes implorabat, vt humo tolleretur. Peregrinus autem quiſpiam ac doli ignarus, ſi quando alleuaturus acceſſiſſet, à ſcurra ludibrio habebatur. Verum vbi iam illius ſimulatio pleriſque innotuiſſet, isq́ue aliquando crure vere fracto tolli precaretur: nemo ſubuenit, omnibus Planum ſolitos agere ludos arbitrantibus. Nimirum euenerat homini, quod Ariſtotelem dixiſſe ferunt, qui rogatus, quidnam lucri facerent mendaces, hoc, inquit, vt nec vera dicentibus habeatur fides. Verſus Horatii ſunt hi:

Nec ſemel irriſus triuiis attollere curat.
Fracto crure Planum, licet illi plurima manet
Lachryma, per ſanctũ dicat iuratus Oſirim
Credite, non ludo, crudeles tollite claudũ.
Quære peregrinũ, vicinia rauca reclamat.

Porro vocem hanc Planus, A. Gellius libro 16. cap. 7. commemorat inter verba inuſitata, quibus vſus ſit Mimus Laberius, aitq; ſignificare ſycophantam. Quanquam eodem nomine vſus eſt M. Tullius, eodem ſignificatu, in oratione quã dixit pro Cluentio. Eſt autem dictio Græca πλάνος, ſignificatq́ue tum erronem tum impoſtorem. Poteſt & hoc pacto efferri adagium, quære hoſpitem, aut quęre peregrinum, quemadmodum extulit Flaccus. Conueniet & in eos, à quibus aliquando ſumus deluſi, eaq́ue experientia facti cautiores, minusq; creduli. Simile eſt illud Iuuenalis:

Circuit & fatuos non inuenit.

Nam fatui facile decipiuntur. Nec abludit hinc Græcum illud, Οὐκ αὖθις ἀλώπηξ, i. Nõ iterum vulpes, ſubaudi, decipitur.

Oppedere,

Oppedere, & oppedere contra tonitrua.

OPPEDERE prouerbialiter, pro reclamare, & contemnere reperimus vſurpatum. Horatius in Sermonibus: Vim tu curtis Iudæis oppedere? Ariſtophanes in Pluto:

Καὶ τῆς πενίας ἀντιπεπορδέειν.

Rurſum in eadem alibi:

Καὶ τῆς πενίας καταπεπορδέειν. id eſt,

At paupertati oppedere triſti.

Quod iam diuites facti paupertatem negligere poſſent.

Idem in Nubibus:

Καὶ βούλομαι ἀνταποπεπορδεῖν πρὸς τὰς βροντάς. id eſt,

Voloque ipſum oppedere contra cæli tonitrua.

Verba ſunt Strepſiadis adorantis nubes, & contemnentis tonitrua Iouis. Interpres addit natum ex artificio quodam in ſcena repræſentari ſolitò, lapillis ex amphora in vas quoddam æneum præcipitatis atq; ita tonitrui ſtrepitum imitantibus, vt hoc ſit velut obſtrepere tonitruis. Nos opinamur adluſum ad veterum poppyſſandi cõſuetudinẽ. Antiquitus.n.cum fulguraret, poppyſmatibus obſtrepebant, id remedio fore rati, ne quid læderet fulgur. Ariſtophanes in Veſpis, Κἂν ἀστράψῃ, ποππύζουσι. i. Quod ſi fulguraro, poppyſant. Vnde quidam per iocũ, veluti perperam imitãtes aliorum poppyſmata, crepitũ ventris edebãt. Cyclops apud Euripidem in eiuſdẽ nominis tragœdia, Iouis tonitrũ contẽnens, loquitur hoc pacto:

Εἶτ' ἐκπιὼν γάλακτος ἀμφορέα, πέπλον

Κρούω Διὸς βρονταῖσιν εἰς ἔριν κτυπῶν. i.

Vbi lactis epotauero amphoram, peplum

Quatio, Iouis ex pari tonitrib⁹ obſtrepẽs.

In antro Trophonij vaticinatus eſt.

Ἐς Τροφωνίου μεμάντευται, id eſt, In Trophonii antro vaticinatus eſt. De homine vehementer triſti, tetricoq; propterea quod olim creditum eſt eum, qui in Trophonii ſpecũ deſcendiſſet, poſtea nunquam ridere. Ariſtophanes in Nubibus,

Ὡς δέδοικ' ἐγὼ

Εἴσω καταβαίνων ὥσπερ ἐς Τροφωνίου. id eſt,

Vt videlicet horrui

Haud aliter, ac ſubiens ſpecũ Trophonii.

Porro hiſtoria de Trophonio varie narratur à Græcis. Quidam aiunt hunc Trophonium in ſecandis ſaxis ſummum artificem fuiſſe, fanũmq; ſubterraneum extruxiſſe in Lebadia Bœotię regione, quod Trophonii vulgo cognominatum eſt, nimirũ ab artifice. Dein qui ſciſcitarẽtur oracula, in aditu ſpecus ſedere ſolitos, nudos: atq; inde flatu quodam abripi ſub terram. Geſtare aũt ſecum placentas quaſdam, quas lemuribus & ſerpentibus occurrentibus obiicerent. Deinde percepto oraculo, rurſus per aliũ hiatum in ſummam terrã reſtitui. Alii narrãt hoc pacto: Agamedes Stymphali, quæ eſt Arcadiæ pars, rex erat: is vxorem duxit Epicaſten, cuius filius erat Trophonius. Ii eius tẽpeſtatis mortales omnes artificio ſuperabant, ac Delphicum templum extruendum receperant, atq; in Helide ærarium quoddã condiderant Augeæ. vbi aurum ſuum recõderet: qui poſtea ſoluta lapidis cuiuſdã cõmiſſura, quam in hoc ipſum reliquerãt, noctu ingreſſi, pecuniam furari conſueuerũt, ſocio Gercyone Agamedis germano, atq; Epicaſtæ filio. Quæ res cum vehementer perplexum haberet Augeam, forte fortuna accidit, vt Dædalus Minoem fugiens ad eum diuerteret. Hunc exorauit Augeas, vt arte quapiam fures hos inueſtigaret. At Dædalus laqueos quoſdam ſummo artificio cõſtituit, quibus Agamedes captus eſt. Id conſpiciens Trophonius, non eſſe effugium, capite Agamedis amputato ne poſſet agnoſci quis eſſet, vna cũ Gercyone Orchomenon aufugit. Hos cũ Augeas, auctore Dædalo perſequeretur, & illinc aufugerunt: alter nempe Gercyon Athenas, vt teſtatur Callimachus, in Arcadiam, alter vero in Lebadiam Bœotiæ regionem. Vbi parato ſibi domicilio ſubterraneo per omnẽ vitã perſeuerabat. Quo defuncto, vulgo creditum eſt, illic certa reddi oracula, ac Trophonio perinde vt deo ſacrificari cœptum. Quidã aiunt Agamedẽ & Trophoniũ Dædali opera ſuſtutatos aufugiſſe, & Trophonio fugiẽti terram hiatu diductã, viuumq; abſorbuiſſe circa Lebadiã. Aliquot poſt annis, cũ Bœoti peſtilentia laborarent, cõſultũ oraculũ reſpondit, Trophonii manibus honorem habendum eſſe. At illi cum eſſent ignari, vbi nam terrarum illius eſſet monumentum, apum indicio repererunt. Nã vbi eas conſpicerent, e cauo quodam ſubſcatentes, coniectarunt eum eſſe locum. Quare viſum eſt aliquem in id antrũ demittere, qui rẽ exploraret. Quidã igitur ingreſſus,

duos dracones obuios habuit: quibus obiectis offis mellitis, illæſus euaſit. Vñ & mos inoleuit, vt antrum Trophonii ſubituri placentas aliquot ſecum deferant. Priuſquam autem ſubirēt, certis diebus ceremoniis præſcriptis luſtrabantur, pure interim agentes: deinde ſtola ſacra ornati deſcendebant, haſtas manu geſtantes, vt aiunt nonnulli, quo vim ſerpentium depellerent. M. Tullius Tuſculanarum quæſtionum libro primo tradit, Trophonium & Agamedem ex ædificato templo Apollini Delphico, venerantes deum laboris ſui mercedem petiſſe, nihil quidem certi, ſed quod eſſet optimum homini: quibus Apollo ſe id daturũ oſtendit, poſt diem ab illo tertium, qui vt illuxit, mortui ſunt reperti. Recētiores ita tradunt, Trophonium virum quempiam fuiſſe ſupra modum gloriæ ſamelicũ, Empedoclique ſimilimum, extructoq; ſibi ſubterraneo domicilio oracula reddidiſſe. deinde vbi ille fame interiſſet, genium quendam in id immigraſſe, atque oracula reddere perrexiſſe: poſt ſuperſtitione mortalium plures in id antrum demiſiſſe ſeſe, ac dies complures fuiſſe commoratos. Plutarchus in commentário de dæmonio Socratis, narrat Timarchum quendã in Trophonii ſpecum ingreſſum, poſteaquam illinc rediſſet, prodigioſa dictu narraſſe ſibi viſa. Meminit & Cicero libro De natura deorum tertio, huius Trophonii. Meminit Herodotus in primo. Sed plurima de hoc nugamēto nugatur apud Philoſtratum Apollonius, vir noſtro iudicio dignus, qui non alia de re philoſophari debuerit. Ridet locis aliquot Trophonium hunc Lucianus, adamãtinus omnium ſuperſtitionum inſectator: per cuius antrum & Menippus ſe iocatur ab inferis rediſſe. Huius antri mentionem facit Euripides in Ione:

Τί θέσπισμ' ἐκ Τροφωνίου φέρεις, id eſt,
Quod ex Trophonii refers oraculum?
Item in eadem:
Σηκοὺς δ' ἐσεῖδες Τροφωνίου. id eſt,
Templa adis Trophonii.

Quæ nos de Trophonii antro retulimus, partim ex Ariſtophanis interprete, partim ex Zenodoto ſumus mutuati.

Excubiarum cauſa canens.

Φρουρᾶς ᾄδων, id eſt, Excubiarum gratia canens, Dicebatur olim in hominem vigilantem ac diligentem, inde ductum, quod qui excubias agunt, canere conſueuerunt, veluti vigiliarum tędium cantu ſolentur, vel ne interim obdormiſcant. Sic ait Streptiades in Nubibus Ariſtophanis, male acceptus in ſchola Socratis:

Φροῦδα τὰ χρήματα, φρούδη χροιά,
Φρούδη ψυχή, φρούδη δ' ἐμβάς.
Καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τοῖσι κακοῖς,
Φρουρᾶς ᾄδων ὀλίγου φροῦδος γεγένημαι. id eſt,
Caſſi nummiq;, caſſusq; color.
Caſſa eſt anima, caſſæ ſoleæ.
Hisq; malis accedit & illud,
Dum canto vigil, pene interii.

Effertur autem bifariam, parœmia, φρουρᾶς ᾄδων, καὶ φρουρὰς ᾄδων. Adluditur ad hanc vocem φροῦδος, quæ ſignificat caſſum & inanē.

Sale emptum mancipium.

Ἁλώνητον ἀνδράποδον, id eſt, Sale emptũ mancipium. In barbarum quempiam ac vilem homuncionem olim dicebatur. Nam negotiatores olim in mediterranea ſalē importantes, mancipia reportabantur à barbaris. Et Thraciæ genti peculiaris erat mos, mãcipia ſale commutare. Vnde comicus quidã:

Θρᾷξ εὐγενὴς εἶ πρὸς ἅλας ἠγορασμένος. i.
Generoſus es Thrax ſale redemptus ſcilicet.

Huiuſmodi ferme referuntur à Zenodoto.

Salis onus vnde venerat, illuc abiit.

Ἁλῶν δὲ φόρτος ἔνθεν ἦλθεν ἔνθ' ἔβη. id eſt,
Sal abiit illuc, vnde demanauerat.

Senarius prouerbialis in eos qui parta tueri nequeunt. Aut in eos quibus male parta male diſpereunt. Natum adagium ab euentu. Negotiator quidam nauem onuſtam ſale uehebat, nautis dormitantibus, influxu aquæ marinę ſentina vehementer adaucta, & ſalē vniuerſum ſoluit ac corrupit, & nauē ipſam demerſit: itaq; quod ex aqua marina natum fuerat, nam hinc cōcreſcit ſal, in eandem denuo liquefactum eſt.

Salem vehens dormis.

Fertur & his verbis adagium ex eodē euentu natum, ἅλας ἄγων καθεύδεις, id eſt, Salem portans dormis. Quadrabit in eum qui in re periculoſa ſocorditer atque in diligēter agit, propterea quòd ſal influxu ſentinæ facile corrumpitur.

Male

Male parta, male dilabuntur.

RESPONDET ſuperiori ſententiæ, quod eſt in ſecūda Ciceronis Philippica: Sed ut eſt, inquit, apud poetam neſcio quē, Male parta, male dilabuntur. Quod autem de aucto re dubitat Tullius, eſt apud Plautum in Pœnulo; Male partum, male diſperit. Feſtus Pompeius ex Neuio citat: Male parta, male dilabuntur.

Qui ſe non habet. Samum habere poſtulat.

Ὅς αὐτὸς αὑτὸν οὐκ ἔχει, σάμον θέλει. id eſt,
Qui ſemet ipſe non habet, Samum cupit.

In eos conueniet, qui impudenter quippiā poſtulant. Aut qui minora curant, maiorū negligentes. Natum ex hiſtoria quapiam, cuius meminit Plutarchus in apophthegmatis Laconicis. Athenienſes vrbe victori tradita poſtularunt, vt Samum duntaxat ſibi relinqueret. Atq; is reſpondit ad hunc modum, Cum veſtri non ſitis, alius habere poſtulatis. Atq; hinc ducta parœmia:

Ὅς αὐτὸς αὑτὸν οὐκ ἔχει, σάμον θέλει. id eſt,
Qui ſemetipſum non habet, Samū petit.

Dion ſophiſta in libello περὶ τοῦ ἀπιστεῖν, eleganter accommodat in alium ſenſum; ὅς αὐτὸς αὑτὸν οὐ φιλεῖ, πῶς ἄλλον φιλεῖ. i. Qui ſibi ipſi non eſt amicus, quomodo alteri eſt amicus? Quadrabit & in eos, qui imperiū affectant in alios, cum ipſi ſibi nequeant impetare.

Occultæ muſices nullus reſpectus.

OCCVLTÆ muſices nullus reſpectus. Græcis quondam celebratum adagium: cuius ſenſus eſt, quamuis egregias ingenii dotes, ſi non proferas, perinde eſſe quaſi nō habeas. Quo videtur adluſiſſe Perſius, cum ait:

Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter.

Hoc noſtrū refertur à Suetonio in vita Neronis Imperatoris, quem ſcribit imperatoriæ dignitatis oblitum, vſque adeo muſices ſtudioſum fuiſſe, vt non modo nihil omitteret eorum quæ generis eius artifices, vel cōſeruandæ, vel augendæ vocis gratia factitarent, verumetiam in ſcenam prodire cōcupiuerit: ſubinde inter familiares Græcum prouerbium iactans, Occultæ muſicæ nullū eſſe reſpectum. Vſurpant idem Aulus Gellius, lib. Noctium 13. ca. vlt. Noſti, inquit, magiſter verbum illud ſcilicet vetus: egregiam muſicam quæ ſit abſcondita, eam eſſe nulli rei. Vſurpatur à Luciano in Harmonide, Οὐ δ' ἐν μὴ ὄφελος ἀποῤῥήτου φασὶ καὶ ἀφανοῦς τῆς μουσικῆς; id eſt, Nulla enim utilitas occultæ, quemadmodum prouerbio dicunt, & abſtruſæ muſices; Adluſit hunc haud dubie Ouidius, cum ait:

Tu licet & Thamyram ſuperes, atque Orphea cantu,
Non erit ignotæ gratia magna lyræ.

Sunt autem nonnulli mortales, qui vel natiuo quodam ingenii vitio, vel data etiam opera quæ ſciunt diſſimulant, & aliis grauantur impertire. His illud nonnunquā euenire ſolet, vt pro indoctis negligantur. His adſcribendum quod Græci τυφλὸν πλοῦτον appellant, id eſt, cæcas diuitias, reconditas opes & abſtruſas. Ad hunc modū vocat Plutarchus compluribus locis, atq; item Lucianus. Hoc dictum Plutarchus in vita Lycurgi teſtatur vulgo apud Lacedæmonios fuiſſe iactatū, quod illic Plutus ſeruaretur inhonoratus non aliter quā imago picta inanimis & immobilis. Sic enim Lycurgus inſtituerat rempublicam, vt diuitiæ nec uſui cuiquam eſſe poſſent, nec ornamento.

Ficulnus.

LIGNVM ficulnum vt fragile, atque ad omnia ferme inutile, prouerbiis aliquot locū fecit. Nam ἄνδρα σύκινον, id eſt, virum ficulnum appellant mollem atque inutilem, vt Theocritus in Ergatinis:

Μή παριών τις
Εἴπῃ σύκινοι ἄνδρες. ἀπώλετο χ' οὗτος ὁ μισθός. id eſt,
Ne quis prætetiens dicat, ficulni homines ſunt;
Atque hæc deperiit merces.

Scholiaſtes admonet prouerbium ductum à ligno ficus, inutili, fragili & inualido, vnde dictum & ficulnū præſidium, pro inutili. Apud Ariſtophanem in Fucis quidā interrogat, τίνος ξύλου σὺ, id eſt, Cuius ligni tu? Reſpondetur συκίνου, id eſt, ficulni. Quo loco monet interpres, ex ficulno ligno fumum exiſtere acerrimum ac moleſtiſſimū. Apud eundem in Pluto Sycophanta minatur, ſi quem nanctus eſſet ſuæ ſortis virum ficulnum, vlturum iniuriam:

Ἐὰν δὲ σύζυγον λάβω τινὰ, καὶ σύκινον. id eſt,
Si quempiam nanciſcar eiuſdem iugi
Virum atque ficulnum.

Rurſum apud eundem in eadem fabula:

Καὶ σύκινον τὸν ἰσχυρὸν τοῦτον θεὸν,
Ἐγὼ ποιήσω, τήμερον δοῦναι δίκην. id eſt,

Ficulnum ego hercle, ac præpotentem iſtũ deum
Compulero pœnas hoc die dependere.

Ficulnum deum appellans imbecillum, ac nullarum virium. Huc adluſit Horatius, cum Priapum ita loquentem facit,

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum.

Ac paullo poſt:

-Pepedi
Diffiſſa nate ficus.

Ficulnam mentẽ dixit Lucianus ἐν τῷ πρὸς τὸν ἀπαίδευτον,

Χωλὴν μὲν ἔχων καὶ συκίνην γνώμην. id eſt,
Claudam habens ac ficulnam mentem.

Eodem reſpexit Alexander Pſeudomantis, libros Epicuri lignis exurens ficulnis, nullius precii philoſophum ſignificans. Et συκίνη ἐπικουρία, id eſt, ficulnum auxilium, pro inualido atque inutili, Ariſtophanes in Lyſiſtrata,

Ὃς ἦν ἂν ἡμῖν συκίνη ἐπικουρία. id eſt,
Ficulna nobis qui erat opitulatio.

Et συκίνη μάχαιρα, id eſt, Ficulna machæra, pro calumnia. Et συκίνη ναῦς, id eſt, Ficulna nauis, pro vili, minimiq; precii nauicula. Quin apud Naxios Bacchum, quem βακχέα dicunt, viteum effingunt: alterum quẽ μειλίχιον appellant, ficulnum. Nam ficus illi μείλιχα vocant. Exiſtimãt autem Bacchum non vini tantum, ſed & ficuum auctorem. Sic ferme Athenæus libro tertio. Diuerſa figura dixit Theocritus in Aita, χρύσειοι πάλαι ἄνδρες. id eſt, aurei quondam viri. Item præſidium ſacrum, & anchora ſacra, & robur adamantinum.

Lupi illum priores viderunt.

Lupi illum priores viderunt. In raucum dicitur, & cui vox repente ſit adempta. Feſtiuius dicetur in eos, qui metu alicuius obticeſcunt, alioqui feroces. Vergilius in Ecloga, cui titulus Mœris:

-Vox quoque Mœrim
Iã fugit ipſa, lupi Mœrim videre priores.

Seruius admonet, phyſicos auctores eſſe, ineſſe eam vim lupis, vt ſi quem hominẽ priores viderint ei vocem adimãt. Neq; deſunt philoſophi, qui huiuſce rei cauſam reddere conantur. Socrates apud Platonem libro De republica I. rem ad allegoriam vertit, dicens Thraſymacum ſibi vocem adempturum fuiſſe, ni forte fortuna prior cõſpexiſſet. Καὶ ἐγὼ, inquit, ἀκούσας ἐξεπλάγην καὶ προσβλέπων αὐτὸν ἐφοβούμην, καί μοι δοκῶ, εἰ μὴ πρότερος ἑωράκειν αὐτὸν, ἢ ἐκεῖνος ἐμὲ, ἄφωνος ἂν γενέσθαι. Theocritus in Idyllio Ξ.

Οὐ φθεγξῇ; λύκον εἶδες. id eſt,
Edere nõ poteris vocẽ, lupus eſt tibi viſus.

Illud interim obſeruatione dignum. Theocritum vertiſſe ſententiam, cum negat eum proloqui poſſe, non qui à lupo ſit viſus, ſed qui lupum viderit. Sed adluſit duntaxat ad prouerbium Theocritus, cum ſignificaret riualem conſpectum, cuius nomen erat Lupus.

Quæcunq; in ſomnio videntur.

Ὅσσα ἐν ὀνείρῳ βλέπεις, id eſt, Quæcunq; per ſomnium vides. De votis immodicis dicitur. Nã quidquid optaris, id ſomniare contingit quibuslibet: ſicuti Micyllus ille Lucianicus diuitem ſe ac præpotentem ſomniat. Apud Theocritum piſcator ſomniat aureum piſcem. Et infimæ ſortis homines, nonnunquam reginarum cõiugium ſomniãt. Paſtor quidam apud Theocritum in Ecloga nona:

-Ἔχω δ' ἅτινα ὅσσ' ἐν ὀνείρῳ
Φαίνονται, πολλὰς μὲν ὄϊς, πολλὰς δὲ χιμαίρας. id eſt,
Poſſideo quęcunq; ſolent ſub nocte videri
In ſomnis, vim magnam ouium, multaſque capellas.

Interpres admonet proferri hunc in modum, ὅσσα ἐν ὀνείρῳ φέρειν. id eſt, Ferre quidquid in ſomnio videtur. Citat & verſum Homericum:

Οὐδ' εἴ μοι τόσσα δοίη, ὅσσα φαίνονται ὀνείροι. id eſt,
Nec mihi ſi tantum dederis quam multa ſopitis
Somnia vana ferunt.

Eſt autem apud hunc poetam Iliados I. ſed paullo aliter:

Οὐδ' εἴ μοι τόσσα δοίη, ὅσσα ψάμαθός τε κόνις τε. id eſt,
Nec mihi ſi tantum dederis, quantum extat harenæ ac Pulueris.

Videtur huc adluſiſſe M. Tullius in Salluſtium: Vnde tu qui modo ne paternam quidem domum redimere potueris, repente tã quã ſomnio beatus, hortos precioſiſſimos, villam

villam Tiburti & Cæſaris reliquas poſſeſſiones paraueris.

Bona Porſenæ.

BONA Porſenæ dicebantur, quæ velut ab hoſtibus erepta paruo veneunt. Eam appellationem Liuius ab vrbe condita 2. ſcribit ad ſuam vſque ætatem duraſſe: putatq́ inde natam, quod in bello ſoleāt bona Porſenę venire Romæ, eaque conſuetudo vna cum titulo perſeuerārit & in pace, quod alioqui is mos hoſtiliter bona vēdendi non congruat tam pacatæ regis profectioni: quod ſi minus probatur, exiſtimat eam cōſuetudinem à mitiori principio fuiſſe natam. Illud arbitratur vero proximū, quod Porſena diſcedens ab Ianiculo ex fœderis lege, caſtra opulenta, conuecto ex propinquis ac fertilibus Etrurię aruis commeatu, Romanis dono dedit, inopi tum vrbe ab longinqua obſidione. Ea deinde ne populo immiſſo diriperentur, hoſtiliter veniſſe, bonaque Porſenæ appellata, gratiam muneris magis ſignificante titulo, quam auctionem fortunæ regię. Fortaſſe non inepte dicetur in res quę dono cuiuſpiam, aut fortunę cōmoditate citra noſtrā operam, contingūt. Nam Liuius non indicat vſum adagii.

Leonina ſocietas.

LEONINA ſocietas eſt, cum omne commodum ad vnum aliquem redit, reliquis vi fraudatis. Extat in Pandectis, in quibus ex Vlpiano refert Ariſto, Caſſium reſpondiſſe ſocietatem talem coiri non poſſe, vt alter lucrum tantum, alter damnū ſentiret, & hanc ſocietatem leoninā ſolitum appellare. Ceterum Caſſinam appellationem, haud dubium prouerbialem, ex Aeſopi Græci apologo natam apparet, qui talis circūfertur. Leo, aſinus & vulpes ſocietatem inierant, vt quod venatu cepiſſent, id in commune partirentur. Prædam vbi erant nancti, leo iubet vt aſinus partiat. Ille, vt eſt ſtolidus, in tres aquas portiones diſtribuit. Qua gratia mox indignatus leo, quod ceteris æquaretur, aſinum adortus dilaniat. Reſtabat vulpes, eam de integro partiri iubet, illa totam ferme prędam leoni attribuit, ſibi vix paucula quædam ſeruans. Leo comprobata diſtributione rogat, quiſnam illam artē partiendi docuiſſet. Et vulpes, Calamitas, inquit, aſini.

Ex tripode.

Τὰ ἐκ τοῦ τρίποδος, id eſt, Ex tripode dicta. Dici ſolitum de iis, quæ vehementer vera atq; indubitata videri volumus. Effertur varie adagium, ὡς ἐκ τρίποδος, i. Tanquam ex tripode dicta: τάδε ἐκ τρίποδος, id eſt, Hęc ex tripode dicta, id eſt, certiſſima perinde, quaſi ex Apollinis oraculo profecta. M. Tullius in epiſtola quadam ad Brutū: Hæc ex oraculo Apollinis Pythii edita tibi puta. Tranſlatum à tripode, vel Delphica, vel Pythia. Nam hæc duo oracula quondā ſummā fidem apud mortales obtinuerunt. De Pythio teſtatur Strabo lib. Geographiæ nono, fuiſſe quondam celebratiſſimum, idque liquere theſauris ingentibus inibi conſtructis, in quos ſacræ conferrentur pecuniæ, tum operibus præſtantiſſimorum artificum: deinde ludis Pythiis illic celebratis, denique innumerabilibus oraculis, quæ mandata litteris extarent. Tripodem ita deſcribit, Auctores, inquit, certi memorant, diuinum ipſum domicilium, profundum & curuam eſſe ſpeluncam, non admodum lato patentem ore. Atque hinc auram reddi, ſacro efflante numine. Excelſum autem oſtio imminere tripodem, quē ſimul atque Pythia vates inſcenderit, hauſto diuinationis ſpiritu, reſponſa ederę, partim metro, partim oratione libera. Comicus, Nou Apollinis magis verum atque hoc reſponſum eſt. Plato lib. De legibus duodecimo: Ne ſi Pythius quidem affirmauerit. Quin illa quoque figurę prouerbiū reſipiunt: Quidquid dixerit, oraculum videri vult. Quidquid dixerit, legē eſſe vult. Stoicorum δόγματα, id eſt, decreta. Et Et quod apud Plinium de medicis ait Cato, Et hoc puta vatem dixiſſe: id eſt, exiſtima verum fore quod dixi. Ipſe Plinius alibi, Vtinamq́ue falſum hoc, & non à vate dictum, quam plurimi iudicent. Et Plutarchus in commentario De dignoſcendo adulatore ab amico: Ἔστ' ἀκούσας ὅτι ἂν εἴπῃ, χρησμὸν εἰληφέναι φήσας, οὐ γνώμην ἄπεισιν. id eſt, Cum is audito quidquid dictum fuerit, ita diſcedit, vt exiſtimet ſe oraculum accepiſſe, non ſententiam. Ceterum ab his nonnihil diuerſa ſunt, quæ Athenæus ſecundo Dipnoſophiſtarum libro cōmemorat, nempe in Bacchi certaminibus prēmiū fuiſſe tripodē, atq; ob id qui vera dicerent, vulgo

vulgo de trepide loqui dictos. Tripodem autem fuiſſe lebetē tribus fultum pedibus. Huius duo eraot genera, alterum Apollinis, ob veritatem oraculorom: alterū Bacchi, in quo vioum miſcebatur, quod ebrii vera loquātur, quemadmodum dictum eſt in prouerbio, In vino veritas. Simili figura dixit Galenus lib. περὶ φυσικῶν δυνάμεων primo, velut ex adyto: Ἀπεφαίνετο γὰρ ὁ λύκος οὗτος ὥσπερ ἐξ ἀδύτου τινὸς χρησμὸν ἀποφθεγγόμενος, περίττωμα τῆς τῶν νεφρῶν θρέψεως εἶναι τὸ οὖρον. id eſt, Proounciabar enim lopus iſte, periude quaſi ex adyto qoopiam redderet oraculum, quod ſuperfluum eſt ex nutrimeoto renum, id eſſe vrinam.

Folium Sibyllæ.

Folium Sybillæ apud Latinos eandē vim obtinet. Iuuenalis:

Credite me vobis folium recitare Sibyllę.

Id eſt, rem indubitatam.

Ariſtophanes in Pace,

Οὐ μετέχω τούτων, οὐ γὰρ ταῦτ᾽ εἶπε σίβυλλα. id eſt,

Haod æquidem agnoſco, neque enim canit iſta Sibylla.

Ductum adagium à Cumana Sibylla, cuius oracula cum primis celebrantur. Huic autem mos erat, vt teſtatur M. Varro, in palmarum foliis oracula ſcribere. Quod ſecutus eſt Vergilius in tertio Aeneidos;

Inſanam vatē aſpicies, quæ rupe ſub ima
Fata cauit, foliiſque notas & oomina mandat.
Quæcunque iu foliis deſcripſit carmina virgo,
Digerit in nomerum, atque aotro ſecluſa relinquit.
Illa manent immota locis, neque ab ordine cedunt.

Item in ſexto;

Foliis ne tantum carmina manda,
Ne turbata voleot rapidis ludibria vētis.

Frater viro adſit.

Ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρείη, id eſt, Frater viro adſit. Deſido auxilio dici ſolitum, propterea q́d io rebus periculoſis vix vnquam frater ſolet fratri deeſſe. Apud Platonem ſecundo De republica libro, Adimantus Glauconis adoerſus Socratem diſputantis partes exeipiens, Noodum, inqoit, Socrates ſatis hac de re diſſertum. Cur ita? Nempe quia id noudum eſt dictum, quod maxime dictum oportuit. Tum Socrates, οὐκοῦν τὸ λεγόμενον, ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρείη. id eſt, igitur frater adeſto viro, vt habet prouerbium: quare to, ſi quid hic prætermiſit, adiuua. Idem ex Homero ſumptum adagium teſtatur in Protagora, vbi Socrates Prodicū aduocans, vt Simonidem eiuſdem ciuitatis hominē à Protagoræ calumoia tueatur: Videor equidem, inquit, aduocare te, quemadmodum ait Homerus, Scamandrum ab Achille obſeſſum Simeontem aduocaſſe:

Φίλε κασίγνητε, σθένος ἀνέρος ἀμφότεροί περ
Σχῶμεν. id eſt,
Frater amice, hominis pariter compeſcere vires
Ambo huius ſtudeamus.

Eſt autem is locus in Iliados φ. Rurſum Iliados χ. ſimiliter Hector iā impar Achilli Deiphobum fratrem iouocat, vti ferat ſuppetias. Pallas enim illi apparuerat Deiphobi ſpecie, ac deceptus Hector, fruſtra inclamat,

Δηΐφοβον δ᾽ ἐκάλει λευκάσπιδα μακρὸν ἀΰσας. id eſt,
Deiphobum fratrem intento clamore vocabat.

A' quo cum deſtitueretur, diem fatalem adeſſe intellexit. Plutarchus in vita Cęſaris refert, Caſcam Cæſare retinente gladium, fratris auxiliom ad hunc modum imploraſſe, idq́ue verbis Gręcis, ἀδελφὲ βοήθει.

Ne temere Abydum.

Μὴ εἰκῆ τὴν Ἄβυδον, id eſt, Ne temere Abydū, ſubaudiendum, nauiges. Ne quod graue periculum ſuſcipias ſine cauſa idonea. Veluti ſi quis admoneat, ne ſe facile conciciat aliquis in aulam principis, quod ea res nō omnibus feliciter cedat: aut ne compotationibus temulentis admiſceat ſeſe, quod fere non contingat abire ſine malo: aut ne poetarum attingat litteras, quod animos complurium ſoleant corrūpere. Atheneus lib. 12. narrat Alcibiadem poſteaquam à tutoribus accepiſſet ſuas facultates, Abydum Helleſponti nauigaſſe, atque illic luxo delicii ſq́ue fuiſſe corruptum, vt non diſſimile ſit illi, Non cuiuis homini contingit adire Corinthum. Male audiebat Abydena gēs, quod calūniatrix eſſet, vt intelligas ea gratia non eſſe tutum illic verſari. Meminit adagii Stephanus & Suidas. Stephanus ſic effert

eſſet adagium, εἰ μὴ δὴ εἰκῇ ἄβυδον πατεῖν, id eſt, Si ne temere quidem Abydum calcare, id eſt, ne quis confidenter illam ingrediatur: indicat vſurpari de temerariis, addens hoc iaci ſolitum in eos qui Abydum inſulæ Mileti incolebant.

Vna hirundo non facit ver.

Μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ, id eſt, Vnica hirundo non efficit ver, hoc eſt, vnus dies non ſat eſt ad parandam virtutem aut eruditionē. Aut nō vnum aliquod benefactum, benedictūve ſufficit ad hoc, vt viri boni, aut boni oratoris cognomen promerearis: plurimis.n. virtutibus ea res conſtat. Aut vt certum aliquid cognoſcas, non ſatis eſt vnica coniectura. Quod ſi permultę conueniant, tum denique probabilis fuerit coniectura. Siquidem fieri poteſt, vt vna quępiam hirundo caſu maturius appareat. Sumptum ab hirundinis natura, quæ veris eſt nuncia, nā hyeme deuolat. Vnde Horatius:

- Zephyris & hirundine prima.

de primo vere ſentiens. Ariſtoteles lib. Moralium primo, Τὸ γὰρ ἔαρ οὔτε μία χελιδὼν ποιεῖ, οὔτε μία ἡμέρα, id eſt, Ver enim nec vna hirūdo facit, nec vnus dies. Et beatum eodem modo felicemve nec vnus dies, nec breue efficit tempus. Ariſtophanes in Auibus,

Δεῖσθαι δὲ ἔοικεν πολλῶν χελιδόνων. id eſt,
Multa videtur opus habere hirundine.

Interpres indicat adluſum ad prouerbium quod modo retulimus, Μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ. Huic affine videtur illud Sophocleon in Antigona,

Πόλις γὰρ οὐκ ἔσθ' ἥτις ἀνδρός ἐσθ' ἑνός. id eſt,
Namque vnius quæ ſit viri, haud eſt ciuitas.

Etenim quemadmodum vna hirundo non facit ver, ita nec vnus homo facit ciuitatē, nec vnus nummus diuitem.

Da mihi mutuum teſtimonium.

Δάνεισόν μοι μαρτυρίαν, id eſt, Da mihi mutuum teſtimonium, hoc eſt, Da mihi tuum teſtimonium recepturus itidem meum, ſi quando deſiderabis. In eos recte iaciendū, qui ſe mutua talione laudant ac prędicant: aut qui mutuo ſtudio ſibi inuicem ſuffragantur: aut qui ad gratiam teſtificantur, neglecta religione. M. Tull. pro L. Flacco, repudians eleuanſque Græcorum teſtium fidem, Verumtamen, inquit, hoc dico de toto genere Græcorum. Tribuo vel litteras, do multarum artium diſciplinam: non adimo ſermonis leporem, ingeniorū acumen, dicendi copiam. Deinde ſi qua ſibi alia ſumunt non repugno. Teſtimoniorum religionem, & fidem nunquam iſta natio coluit, totiuſque huiuſce rei quæ ſit vis, quæ auctoritas, quod pondus, ignorant. Vnde illud eſt, Da mihi teſtimonium mutuum? Non Gallorum, nō Hiſpanorum putatur. Totum iſtud Grecorum eſt, vt etiam qui Græcè neſciunt, hoc quibus verbis à Græcis dici ſoleat, ſciant. Quibus ex verbis M. Tullii ſatis liquet, adagium hoc ætate illa multo fuiſſe tritiſſimum.

Mutuum muli ſcabunt.

MVTVVM muli ſcabunt. Vbi improbi atque illaudati ſe viciſſim mirantur, ac prędicant. Tranſlatum à mulis, qui ſicuti reliqua iumenta, ſeſe inuicem dentibus ſcabere ſolent. Citatur hic titulus, Mutuum muli ſcabunt, à Nonio Marcello inter reliquos Menippearum titulos M. Varronis, mirūm ni prouerbialis. Auſonius in altera præfatione monoſyllaborum: Sed vt quod per adagionem cœpimus, prouerbio finiamus: mutuo muli ſcabunt. Meminit huius & Varro lib. de lingua Latina tertio. Symmachus in epiſtola quadam, Mutuū, inquit, ſcabere mulos, cui prouerbio ne videar eſſe conſiniis, præconium virtutū tuarum, preſſo dente reſtringo. Non videtur autem adagium recte accipi poſſe, niſi malam in partem: veluti ſi indoctum indoctus, deformem deformis, improbum improbus viciſſim laudaret. Cuiuſmodi fabulam memorat Horatius de duobus fratribus, qui ſe mutuum ſcabebant, ac mutuo officio alterum alter viciſſim efferebant laudibus:

Frater, inquit, erat Romæ, conſulti rhetor, vt alter
Alterius ſermone meros audiret honores,
Gracchus vt hic illi foret, hic vt Mutius illi,

Idem poetas indoctos notans, qui tamen inuicem ſe recitantes audiebant, ac laudabant,

Diſcedo Alcæus puncto illius, ille meo quis?
Quis? niſi Callimachus?

Tradunt operas mutuas.

HVIC confine eſt Terentianum illud ex Phor-

Phormione: Tradunt operas mutuas. De adoleſcentibus, qui ſe viciſſim in peccatis defenderent. Tranſlatum videtur ab agricolis vicinis, qui mutuam inter ſeſe operã commodare ſolent. Aut ab artificibus, qui mutuam nonnunquam vtuntur opera: maxime fabri ærarii.

Senes mutuum fricant.

HVC pertinet & iocus ille in prouerbium verſus, de ſenibus mutuo ſe fricãtibus. Narrat autẽ fabulã Aelius Spartianus in Adriani Imperatoris vita. Is Adrianus in balneo veteranum quempiã, ſeruuli penuria, ſeſe marmoribus affricantem cõſpicatus, eum & ſeruulis aliquot & ſumptibus donauit. Quod reliquĩ veteranĩ feliciter ceſſiſſe videntes, cœperunt & ipſi complures ſub oculis Imperatoris ſeſe marmoribus affricare, vt hoc modo principis elicerent benignitatem. At ille euocatis ſenibus, iuſſit vt alius alium viciſſim defricarent, atque ita pueris nihil opus fore. Is iocus poſtea in vulgi fabulam ceſſit. Celebratur & Scipionis Aemiliani apophthegma, Iumenta quod manibus carent, alieno egere frictu. Quo ſignificatum eſt, eos, qui res egregias gerere nõ poſſunt, egere præcone, quo famam ſibi comparent.

Fricantem refrica.

Τὸν ξύοντα ἀντιξύειν. id eſt, Scalpentem viciſſim ſcalpe. Refertur in Diogeniani collectaneis. Par eſt, de merente bene, bene mereri, & officium officio penſare. Suidas ab aſinis metaphoram trãſlatam exiſtimat inuicem morſicantibus, & in vtranque partem dici poſſe, q ſe mutuis officiis adiuuant, aut qui ſe mutuis contumeliis afficiunt. In quam ſententiam celebratur & Mimus ille non illepidus, Senecæ titulo, ſed falſo:

Ab altero expectes, alteri quod feceris.

Ariſtides in cõmuni defenſione quattuor oratorum. Τὸν ξύοντα δ' ἀντιξύειν καὶ τοῖς ὄνοις ἡ παροιμία δίκην δίδωσι. περιττὰ δὲ κἂν τοῖς λίθοις μᾶλλον, ἢ τοῖς ὄνοις εἰκάζειν φαίην ἂν Περικλέα. id eſt, Scalpentem inuicem ſcalpere, etiã aſinis videlicet tribuit prouerbium. Porro Periclem cum leonibus magis, quã cum aſinis eſſe conferendum dixerint Homerici. Huc pertinet illud, χεὶρ χεῖρα νίζει, id eſt, Manus manum lauat. Quod citat in Axiocho Plato:

Διὰ παντὸς δὲ ἔθος ἐστὶν αὐτῷ φρονεῖν τὸ ἐπιχάρμειον.
Α δὲ χεὶρ τὴν χεῖρα νίζει, δός τι καὶ λάβε τι. id eſt,
Semper illi mos erat in animo voluere illud Epicharmi dictum:
Abluit manum manus, da aliquid, & aliquid accipe.

Et melius trochaicus tetrameter Græcus conſtabit, ſi pro λάβε τι legas, λάμβανε τι. Quod idem alio loco citauimus, ſed aliter, mendoſum exemplar ſecuti, cum Græcus Plato nondum eſſet ad manum, quem conſulere poſſemus. Cuius rei viſum eſt commonefacere lectorem, ne quis hoc nomine nobis calumniam ſtruat; quod temere Platonis ſcripturam inuerterimus. Quãtum autem ad ſententiam pertinet, nihil omnino refert, νίζει legas, an κνίζει, quandoquidem vt manus manui mutuum præſtat officium lauando, itidem & ſcalpendo.

Aequalem vxorem quære.

ΤΗΝ κατὰ σαυτὸν ἔλα, id eſt, Aequalem tibi vxorem ducito. Adagium admonet, ne quis cupiditate aut ambitione allectus, ſe potentiorem ducat vxorem. Nam eiuſmodi ferme connubia inauſpicato cedere. Plutarchus in libello de Liberis educandis parẽtes admonet vt eiuſmodi liberis ſuis vxores deſpondeant, quæ non ſint multo ditiores, vel potentiores. Prudenter enim dici prouerbio, Tuę ſortis vxorem ducito. Celebratur & hoc inter ſapientum apophthegmata, atq; à nonnullis Pittaco adſcribitur, Γάμει ἐκ τῶν ὁμοίων, id eſt, Vxorem ducito ex æqualibus. Nam ſi duxeris ex potẽtioribus te prognatam, dominos tibi parabis, non affines. Diogenes Laertius in vitis philoſophorum huiuſmodi quiddam commemorat, quod quidem affirmat & Callimacho non ineleganti epigrammate celebratum eſſe. Adoleſcens quidam Atarnetes, Pittacon conſuluit vtra ſibi e duabus ducenda eſſet vxor. Nam duæ offerebantur: altera par opibus ac genere: altera vtroque ſuperior. At ille ſublato ſcipione quo nitebatur, admonuit, vti pergeret ad triuia ciuitatis quo pueri luſus cauſa conueniunt, eos conſuleret, & quod illi dediſſent conſilii, id ſequeretur. Pueri ex prouerbiali cantione reſponderunt, Aequalem vxorẽ eſſe ducendam. Itaque adoleſcens altera præteri-

ta,

ta, duxit æqualem. Idem Dioni ſuadet Callimachus. Hæc autem ſententia hoc impenſus placuit Pittaco, quod ipſe nobiliorem ſe duxerat Draconis ſororē, cuius imperium faſtidiaq; moleſtiſſimè legitur tuliſſe: vt hoc dictum nō in tempore, ſed ſuo malo videatur reperiſſe. Extat autem epigramma, tametſi illic ἰῶν, non δίων legitur, mendoſe opinamur: id eſt huiuſmodi:

Ξεῖνος ἀταρμείτης τὶς ἀνέιρετο πιττακὸν οὕτω,
Τὸν μιτυληναῖον παῖδα τὸν ὑῤῥαδίου.
Ἄττα γέρον, δοιὸς με καλεῖ γάμος, ἡ μία μὲν δὴ,
Νύμφη, καὶ πλούτῳ καὶ γενεῇ κατ᾽ ἐμὲ,
Ἡ δ᾽ ἑτέρη, προβέβηκε. τί λώϊον, εἰ δ᾽ ἄγε μοι σὺ
Βούλευσον ποτέρην εἰς ὑμέναιον ἄγω.
Εἶπεν. ὁ δὲ σκίπωνα γεροντικὸν ὅπλον ἀείρας
Ἠνὶ δὲ κεῖνοι σοι πᾶν ἐρέουσιν ἔπος
Οἱ δ᾽ ἀρ᾽ ὑπὸ πληγῆσι θοὰς βέμβικας ἔχοντες
Ἔστρεφον εὐρείῃ παῖδες ἐνὶ τριόδῳ
Κείνων ἔρχεο φησὶ μετ᾽ ἴχνια. χ᾽ ὁ μὲν ἐπέστη
Πλησίον, οἱ δ᾽ ἔλεγον, τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα.
Ταῦτ᾽ ἀίων ὁ ξεῖνος ἐφείσατο μείζονος οἴκου
Δράξασθαι, παίδων κλῃδόνι συνθέμενος
Τὴν δ᾽ ὀλίγην ὡς κεῖνος ἐς οἶκον ἐπήγετο νύμφην,
Οὕτω καὶ σὺ δίων τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα.

Quos verſus, quoniam Ambroſius Camaldulenſis, Diogenis interpres, non omnino infeliciter Latinos fecit, haud grauabimur adſcribere:

Hoſpes Attarnites rogitauit Pittacō olim
Sic Mitylenœon, Hyrradioq; ſatum,
Magne ſenex, geminæ cupiunt mihi nubere, quarum
Et genere atq; opibus cōuenit vna mihi:
Altera præcellit, quid pſtat conſule, dicq;
Vtra ex his potius ſit capienda mihi?
Hic baculum tollēs, ſic, tela ſenilia, dixit,
Conſilium pueri, quod peris, expedient,
Quis celer in gyrū iactatus verbere turbo
Aſſiduo, latis vertitur in triuiis.
I, ſequere illorū monitus. ſic fatur, at ille
Scitatur, referunt, tu tibi ſume parem.
Quæ poſtquam audiuit, monitis puerilibus hærens,
A' magnis hoſpes abſtinuit thalamis.
Atque parem paruas lætus traduxit in ædes.
Sic Dion æqualem ſi ſapis ipſe cape.

Eſt autem allegoria à turbine puerili, qui flagellis circumagitur. Agebat enim quiſque pro ſuis viribus turbinē ſibi congruentem. Deianira apud Ouidium ad ſuum ſexum tranſtulit prouerbium:

Quam male inæquales veniunt ad aratra iuuenci,
Tam iuueni magno coniuge nupta minor.
Non honor eſt, ſed onus ſpecies læſura ferentes:
Si qua voles apte nubere, nube pari.

Plutarchus De liberis educandis, τὸ γὰρ τὴν κατὰ σαυτὸν ἐλᾶν σοφὸν, id eſt, Sapientis eſt vxorem ſibi parem congruamque ducere. Huc adſcribendum putauimus carmen illud ex Theſmophoriazuſis Ariſtophanis titulo inſcripta:

Δέσποινα γὰρ γέροντι νυμφίῳ γυνή. id eſt,
Regina ſiquidem mulier eſt ſponſo ſeni.

Idem admonet verſus ille Euripideus in Rheſo:

Οὐκ ἐξ ἐμαυτοῦ μειζόνων γαμεῖν θέλω. id eſt,
Nolim ex potentioribus me coniugem.

Neque vero ſolum id ſpectari conuenier, vt par ſit vxor generis claritate, aut modo rei familiaris, verum vt ætas nō admodum diſcrepet, vt forma, vt vitæ genus. Poteſt & lōgius trahi, nimirum ad negotium ſuſcipiendum, cui ſis conficiēdo par & idoneus. Item ad vitæ genus aptum, & ad amicum tuis accommodum moribus.

Ne my quidem facere audet.

Qui metu non auderent hiſcere, ii quondā negabātur my facere audere. Refertur adagium à Varrone, lib. De lingua Latina 3. Putat enim ille muſſare verbum deductum à my litteræ vocabulo, quaſi μύζειν, propterea ꝙ muti non amplius ſonare queāt, quàm my. Eſt enim ea littera maxime omnium muta, præſertim in fine, mire os cōtrahens & occludens. Verba Varronis ſunt hæc: A' quo idem dicit, quod minimum eſt, neque, vt aiunt, μῦ facere audent. Videtur eſſe carmen Ennianum: Nam hunc paullo ſuperius citauerat. Dicit, quod minimum eſt, neque, vt aiunt, my facere audent. Eſt autem Græcis μύζω, tum ſugo, tū naribus vocem reddo. Ariſtophanes: ἐν θεσμοφοριαζούσαις,

Τί μύζεις, πάντα πεποίηται καλῶς.

Cū enim Mneſilochus dixiſſet, μῦ μῦ, id eſt, mu mu, Euripides reſpondet:

Quid muſſitas? peracta ſunt cuncta optime.

Et apud Latinos mutire ac muſſare, eſt tacite

te ferre, & quaſi vocē abſorbere. Terentius:
Muſſitanda iniuria adoleſcentiū. Vergi.
- Muſſat rex ipſe Latinus.

Apud Ariſtophanem in Equitibus, duo priuatim apud ſe queſturi quędam de vitiis ciuitatis, ſenarium hunc concinunt:
μῦ μῦ μῦ μῦ μῦ μῦ μῦ μῦ μῦ μῦ μῦ μῦ.
Ex quo licet conijcere hanc eſſe vocem loqui formidantium.

Ne gry quidem.

Μηδὲ γρῦ φθέγγεται, id eſt, Ne gry quidem loquitur, hyperbole item prouerbialis apud Græcos, pro eo quod eſt, ne tantulum quidem. Nam Gry, minimum quidam ſignificat, aut ſordes vnguium rem videlicet viliſſimam, aut vocem ſuillam, quam edere ſolent ii, qui grauantur ſermone reſpondere, aut numiſma minutiſſimum. Ariſtophanes in Pluto:

Καί με προσβιάζεται,
Κἀν τοῦτ᾽ ἀποκρινομένου τὸ παράπαν, οὐδὲ γρῦ. i.
Meque vi ſubigit ſimul.
Atque interim rogatus, hæc quid ſibi velint,
Prorſum nihil reſpondet, ac ne gry quidē.

Hinc & verbum deductum γρύζειν. Idem in eadem fabula,
Γρύζειν δὲ καὶ τολμᾶτον ὦ κατάρατοι
Grunnire vero audetis etiam perditi?
Philoſtratus in vita Apollonii, Οὐδ᾽ ἀμῶς ἐφθέγξατο, οὐδ᾽ ὑπήχθη γρύξαι, id eſt, Haud quaquam locutus eſt, neque adduci potuit vt vel hiſceret. Huius vocis vſus admodum frequens eſt apud Ariſtophanem.

Pili non facio.

Est Latinis hęc familiaris hyperbole: Nō facio pili. Ne pilo quidem melior, cum minimum quiddam momenti ſignificant. Catullus: Non faciunt pili cohortem. Cicero ad fratrem: Ego enim ne pilo quidem minus te amabo. Idem: Interea da Cappadocia, ne pilum quidem. Tametſi in vulgatis exemplaribus pileum hoc loco ſcriptum eſt. Quod quidem adagium etiam his temporibus nulli non eſt in ore. Pili vilitas etiam Gręcis in prouerbio fuit. Vnde ἄξιος τριχὸς, id eſt, dignus pilo, in hominē nihili. Quo durior erit tranſlatio, hoc venuſtior: Nam, Pili non facio, pręter hyperbolen nihil pene habet figurę. At ne pilo quidem doctior: Ne pilo quidem iniucundior: Ne pilo quidem honoratior, atque id genus orationes, quoniam paullo longius recedunt à ſimplici ſermone pluſculum accipiunt gratiæ.

Nauci non facio.

Navci eſſe, & nauci facere, pro eo quod eſt, nihili eē, & nihili facere, ſæpicule apud Plautum reperietur. Quid autem nauci ſignificet, ſeruus quidam Plautinus, cum ea voce eſſet vſus, tamen ſcire ſe negat. Plautus: Qui homo timidus erit in rebus dubiis, nauci non erit. Grammatici quidam, inter quos Pompeius Feſtus, aiunt nauci ſignificare nucis putamē, aut oleæ nucleū, aut eam membranulam, quæ viſitur in medio nucis, iuglandis interſita: denique rei cuiuſuis putamen, quod Græci πιέψμα, nauci vocatum exiſtimant. Quidam à voce Gręca deducunt νάκη, quod declarat pellem caprinam. Sunt & aliæ de nauci ſententiæ, quas qui volet cognoſcere, legat Feſtum in dictione Naccæ. Nacci non habeo, dixit Ennius apud M. Tullium libro de Diuinatione 1. Non habeo denique nauci Marſum augurem.

Flocci non facio, aut Flocci facio.

Eadem ratione dictum eſt: Flocci facere, & ne Flocci quidem facere, pro eo quod eſt, ne tantuli quidem facere. Eſt autem floccus, particula lanæ, quæ inutilis à vellere diuellitē atq; euolat, aut certe ſimile quiddā nullius momenti. Exempla paſſim apud auctores obuia ſunt, vt non videatur operæprecium hoc inculcare loco.

Huius non facio.

Ad hanc formam pertinet illud Terentianum, ex Adelphis: Huius quidquam non faciam. Donatus admonet eſſe δεικτικῶς demonſtrantis aut floccum aut ſtipulam, aut ſummum digitum, aut huiuſmodi quidpiam. Athenæus libro duodecimo prodidit, Sardanapali ſtatuam ipſius monumēto impoſitam, hoc geſtu digitorum, vt ſignificaret res humanas omnes prorſus eſſe contemnendas, ac ne digituli quidem crepitu dignas.

Vitioſa nuce non emam.

Apvd Plautum eſt in Milite: Vitam tuam vitioſa

vitioſa nuce non emam, pro eo quod eſt, ne minimo quidem. Et vulgo dicimus, caſſa nuce non emerim, & putamine nucis non emerim. Ariſtophanes in Pace:

Οὐκ ἂν πριαίμην ὐδ' ἂν ἰσχάδος μιᾶς, id eſt,
Non emerim nec vnica quidem nuce.

Conſimile his, quod legitur apud eundem Plautum, citante Feſto: Non ego iſtud verbum empſitem titiuillitio. Nam hoc verbo Latinos nihili rem ſignificare ſolitos, quemadmodum & Græci dicunt, *ππολὸ*. Rurſum Butubata, qua voce vſus eſt, Neuius, pro nugatoriis, auctore Feſto.

Ne teruncium quidem inſumpſit.

EST aliquotiens apud Ciceronem hyperbole teruncii, quod apparet eſſe genus minutiſſimi numiſmatis, ad Atticum. Atque et ſpero, toto anno Imperii noſtri, terunciũ ſumptus in prouincia nullum fore. Plautus in Captiui duo: Neque ridiculos iam terunci faciunt: quemadmodum Græci dicunt *ἡμιωβόλιον*, pro re viliſſima. Varro teruncium à tribus vnciis dictum putat.

Homo trioboli.

ITIDEM Plautus in Pœnulo hominẽ trioboli dixit, pro nequiſſimo, planeque nullius precii. A' nummo minutiſſimo. Conſimili figura dixit Ariſtoph. in Veſpis, pro vilibus verſibus, *τριχοινίκων ἐπῶν*. Gregor. in epiſtolis de vili contemptoque dixit, *μᾶλλον ἀνδράποδον ὀλίγων ὀβολῶν ἄξιον*, id eſt, Imo potius mancipium paucis obolis dignum. Dicuntur & triobolares.

Homo treſſis.

CONSIMILI modo Perſius treſſem agaſonem appellat, contemptiſſimum homuncionem. Idem.

Et centum Græcos curto centuſſe licetur.

Id eſt, minimo. Treſſem autẽ dixit none, quaſi tribus aſſibus æſtimandum. Aſſis autem erat ærei nummuli genus. Perſianum carmen ſic habet in quinta Satyra:

- Heu ſteriles veri, quibus, vna Quiritem Vertigo facit. hic Dama eſt, non treſſis agaſo.

Confine Hieronymianum illud: Quis te dupondio ſupputabat? Iuſtinianus in præfatione Pandectarum, noluit adoleſcentes legum ſtudioſos, veteri non minus ridiculo quam friuolo cognomine, nũcupari dupondios, ſed Iuſtinianos nouo.

Dignus pilo.

Ἄξιοι τριχὸς, id eſt, Pilo digni, dicuntur Græcis, nulla bona re digni, quod pilo nihil cõtemptius. Ariſtophanes in Ranis:

Εἰ πώποτ' ἦλθον δεῦρ' ἐθέλω τεθνηκέναι,
ἢ 'κλεψα τῶν σῶν ἄξιον τι καὶ τριχὸς, id eſt,
Si quando veni huc, emori ſane volo, aut
Si quid tuorum ſuſtuli, dignum pilo.

Adagium commemoratur à Diogeniano.

Nec vno dignus.

Ἄξιος ὐδὲ μόνυ, καὶ ἄξιος ἑνὸς, id eſt: Ne vno quidẽ dignus, & vno dignus, de viliſſimo. Trãſlata metaphora à iactu talorũ, in quo *μονὰς*, id eſt, vnionis numerus infimus erat. Demum vbique in rationibus numerorũ minimum quiddam eſt vnio, ac ne numerus quidem, vt autumant philoſophi. Ex aduerſo, quem multi precii ſignificant, hũc *πολλοῦ τινὸς ἄξιον*, id eſt, multa re dignum, trita figura Græci dicunt, & *τοῦ παντὸς ἄξιον*, id eſt, quauis re dignum, & è diuerſo *ὀλίγου ἄξιον*, id eſt, paullo dignum, quem contemnunt. Gregarium autem eſt ac plebeium, vnius duntaxat hominis vice ſupputari. Proinde Homerus Iliados Λ. cum medici dignitatem explicare vult, ait:

Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων. i.
Vnus homo medicus multis æquãdus honore eſt.

Ad quod reſpexit Plato lib. De legibus 5. *Ὁ μὲν γὰρ ἑνὸς, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων.* i. Nã hic quidem pro vno, ille pro pluribus aliis æſtimandus eſt. Ad hanc formam pertinent & illæ rhetorum figuræ, cum aiunt, vnum aliquẽ ſibi pro theatro eſſe, & vnius cuiuſpiam iudicium pluris ſe facere, quam infinitæ multitudinis.

Dignus obeliſco.

Ἄξιος ὀβελίσκου, id eſt, Dignus obeliſco, dignus quouis honore. Summis enim viris eiuſmodi columnæ ac pyramides erigebantur, magnificis inſcriptæ titulis, aut ingentes coloſſi, ſic enim ſtupidi principes olim fingi gaudebant. Tametſi prouerbium ancipitem habet ſententiam, propterea quod Ariſtarchus obeliſcis iugulare ſit ſolitus, quæ parum probaret. Meminit huius præter alios Suidas.

Aureus

inuidiam: aut qui pecuniam ſuppeditant adoleſcenti, qua fiat deterior. Fertur & alter huic conſimilis:

Φίλος μὲ βλάπτων οὐδὲν ἐχθροῦ διαφέρει. i.
Cũ nocet amicus, nihil ab hoſte diſcrepat.

Huc reſpexit Horatius in epiſtolis:

Nil moror officium, quod me grauat.

Rurſum alibi:

Sedulitas aũt, quem ſtulte diligit, vrget.

Itidem Seneca libro de beneficiis 2. Sæpe, inquit, nihil intereſt inter amicorum munera, & hoſtium vota. Quidquid illi accidere optant, in id horum intempeſtiua indulgentia impellit atq; inſtruit. Quid aũt turpius, quam quod euenit frequentiſſime, vt nihil interſit inter odiũ, & beneficium? In his Senecæ verbis, pro vota, quod nos ex vetuſtis exemplaribus repoſuimus, vulgati codices habebant acta. Id admonendũ erat, ne quis ignarus vt mendum tollat, quod in multis ante hac vſu venit. Prouerbio accedet nonnihil gratiæ, ſi paullo longius deflectatur: veluti ſi dicas: nullos æque nocere bonis litteris, atque hos, qui ſedulo quidẽ, at parum feliciter tractant eas. Aut neminem magis officere famæ, quàm ineptum præconem. Aut ſecundam fortunam nocentiorem eſſe aduerſa.

Noſce tempus.

Γνῶθι καιρόν. i. Noueris tẽpus, Celebratur in primis inter ſeptem ſapiẽtum apophthegmata: ac, vt alia pleraq; pluribus auctoribus adſcribitur à nullo nõ vſurpatũ. Heſiodus:

Μέτρα φυλάσσεσθαι, καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος. id eſt,

Obſeruato modum, nam rebus in omnibus illud
Optimum erit, ſi quis tempus ſpectauerit aptum.

Huc adluſit Theocritus in Idillio:

Ἀλλὰ τὰ μὲν θέρεος, τὰ δὲ γίγνεται ἐν χειμῶνι. id eſt,

Verum alia æſtiuo, atque hyberno tempore fiunt.

Quin & Iſocrates ad Demonicum ſcribit, iniucundum in omni re eſſe, quidquid intempeſtiuum ſit. Adeo cunctis in negotiis plurimum habet momenti, temporis & opportunitatis obſeruatio. Idem admonent Græcorum ſententiæ:

Ὡς μέγα τὸ μικρόν ἐστιν ἐν καιρῷ δοθέν. id eſt,
Vel maxima eſt puſilla res loco data.

Rurſus alia:

Καλὸν τὸ καιροῦ παντὸς εἰδέναι μέτρον. id eſt,
Res bella cuncti noſſe temporis modum.

Præterea Pindarus in Pythiis:

Ὁ δὲ καιρὸς ὁμοίως παντὸς ἔχει κορυφάν. i.
Tempus pariter in omni re faſtigium obtinet.

Item illud Horatii,

Dulce eſt deſipere in loco.

Tantam vim habet opportunitas, vt ex honeſto inhoneſtum, ex damno lucrum, ex voluptate moleſtiam, ex beneficio maleficium faciat, & contra, breuiterq; rerum omnium naturam permutet. Hæc in aggrediundo conficiendoq; negotio præcipuũ habet momentum: vt non ſine cauſa veteres videantur eam diuinitate donaſſe: tametſi apud Græcos mas eſt hic deus, appellaturq; καιρός. Eius ſimulacrum ad hunc modum fingebat antiquitas: Volubili rotæ pẽnatis inſiſtens pedibus, vertigine quam citatiſſima ſemet in orbem circumagit, priore capitis parte capillis hirſuta, poſteriore glabra, vt illa facile prehendi queat, hac nequaquã. Vnde dictum eſt, occaſionem arripere. Ad quod erudite ſimul & elegãter adluſit quiſquis is fuit, qui verſiculum hũc cõſcripſit:

Fronte capillata, poſt hæc Occaſio calua.

Sed libet & Poſidippi ſuper hac re carmen adſcribere, quod quamobrem Politianus omittendum exiſtimarit admiramur. Eſt autem huiuſmodi:

Τίς πόθεν ὁ πλάστης; Σικυώνιος. οὔνομα δὴ τίς;
Λύσιππος. σὺ δὲ τίς; Καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ.
Τίπτε δ' ἐπ' ἄκρα βέβηκας; ἀεὶ τροχάω. τί δὲ ταρσοὺς
Ποσσὶν ἔχεις διφυεῖς; ἵπταμ' ὑπηνέμιος.
Χειρὶ δὲ δεξιτερῇ τί φέρεις ξυρόν; ἀνδράσι δεῖγμα
Ὡς ἀκμῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω.
Ἡ δὲ κόμη, τί κατ' ὄψιν; ὑπαντιάσαντι λαβέσθαι.
Νὴ Δία, τἀξόπιθεν πρὸς τί φαλακρὰ πέλει;
Τὸν γὰρ ἅπαξ πτηνοῖσι παραθρέξαντα με ποσσὶν
Οὔτις ἔθ' ἱμείρων δράξεται ἐξόπιθεν.
Τοῖον ὁ τεχνίτης με διέπλασεν εἵνεκεν ὑμέων
Ξεῖνε καὶ ἐν προθύροις θῆκε διδασκαλίην.

Quos verſus nos ita vertimus, non quo cũ archetypo Græco certaremus, ſed craſſiore, ſicuti ſolemus, Minerua, planeq; ex tempore: videlicet vt intelligi duntaxat poſſint ab his, qui Græce neſciunt.

Quæ

Quæ patria artifici? Sicyon. quo nomine? nomen
Lyſippo dictũ eſt. ipſe quis es? loquere.
Illa ego cuncta domans Occaſio, cur age pinnis
Inſiſtis? voluorq́; ac rotor aſſidue.
Cur gemina in pedibus geſtas talaria? dicam,
Huc illuc volucrẽ me leuis aura rapit.
Quid dextræ ſibi vult inſerta nouacula? ſignum hos
Quod quauis acie ſim mage acuta, docet.
Tecta capillitio facies quidnã admonet? Illud,
Quiſq; vti me, quotiẽs offeror, arripiat.
Cur autem capitis pars poſticaria caluet?
Quem ſemel alatis præterii pedibus,
Is quanquam volet inde cito me prendere curſu,
Haud liceat, ſimul ac vertero terga viro.
Hac itaq; idq́; tua me finxit imagine cauſa
Hoſpes, ſcalptoris ingenioſa manus,
Spectandamq́ue domus hic prima in fronte locauit.
Scilicet vt cunctos & moneam & doceã.

Non ab re fuerit & Auſonianum epigramma ſubſcribere: quod, vt admonet Politianus, e Græco videtur effictum, quanquam cum aliis nonnullis diuerſum, tum illo potiſſimum nomine, quod hic additur pœnitentia comes. Carmen ſic habet:

Cuius opus? Phidiæ, qui ſignum Pallados, eius
Quiq́; Ioue fecit, tertia palma ego ſum.
Sum dea, quę rara, & paucis Occaſio nota.
Quid rotulæ inſiſtis? ſtare loco nequeo.
Quid talaria habes? volucris ſum, Mercurius quæ
Fortunare ſolet, trado ego cum volui.
Crine tegis faciem? cognoſci nolo, ſed heus tu
Occipiti caluo es? ne tenear fugiens.
Quæ tibi iuncta comes? dicat tibi. dic rogo, quæ ſis?
Sũ dea, cui nomẽ nec Cicero ipſe dedit.
Sũ dea, quę facti, non factiq́; exigo pęnas.
Nempe vt pœniteat, ſic Metanœa vocor.
Tu modo dic quid agat tecum? ſi quando volaui,
Hæc manet, hanc retinent quos ego prę terii.
Tu quoq; dum rogitas, dum percontando moraris,
Elapſam dices me tibi de manibus.

Olet lucernam.

Τὸν λύχνον ὄζει, id eſt, Lucernam olet. De re meditata, multoq́; ſtudio elucubrata. Inde ductum quod ſtudioſi ad lucernam vigilantes ſoleant elaborare, ſi quid accuratius velint excudere. Iactatum olim in Demoſthenem, illius ἐνθυμήματα τὸν λύχνον ἀπόζειν, id eſt, Enthymemata lucernã olere, quod omnia de ſcripto diceret, ac præmeditatus domi. Vnde & illud de eodem celebratur elogium: quod plus olei quam vini conſumpſerit. Erat enim abſtemius, & ὑδροπότης: atque extrema etiam ſenecta ad lucernulam illam ſuam exercebatur.

Ariſtophanis & Cleanthis lucerna.

Ariſtophanis & Cleanthis lucerna, propter inſignem ſtudii diligẽtiam in prouerbium abiit. Vt is ad Ariſtophanis aut Cleãthis lucernam dicatur lucubrare, qui ſummo ſtudio exquiſitaq́ne cura ſingula penſitat. Varro libro De lingua Latina primo, Quod non ſolum ad Ariſtophanis lucernam, ſed etiam ad Cleanthis lucubrem, nolui præterire, qui poetarum modo verba, vt ſignificant, expediunt. Videtur autem adagium ſentire de Ariſtophane grammatico. Neque fama caruit etiam Epicteti lucernula, quę poſt illius mortem magno ęre redẽpta eſt. Ceterum quod ait Iuuenalis:

Hæc ego non credam Venuſina digna lucerna?

magis pertinet ad inueſtigationem, quàm ad lucubrationem.

De plauſtro loqui.

Libertas veteris comœdiæ couſque progreſſa eſt, vt non ſolum ciuium primates, verum etiam deos nominatim taxaret, id quod apparet ex Ariſtophane, qui in Pluto Iouem, Mercurium, Aeſculapium, reliquoſq́; deos omnes contumelioſe tractat. Bacchum item in Ranis, non admodum honorifice. Quoniam autem apud priſcos illos huiuſmodi fabulæ in plauſtris agebãtur à iuuenibus, ore fece collito ne poſſent agnoſci, qui magna licentia in obuiũ quemque dicteria iaciebant, inde natum adagiũ,

ὡς ἐξ ἁμάξης λαλεῖν, id eſt, Tanquam è plauſtro loqui, de his qui palam ac libere conuiciantur. Id notat Ariſtophanes in Nebulis dicens, Οὐ μοισικὸς ψῆς, οὐδὲ ποιήσῃς ἅπερ οἱ τρυγοδαίμονες οὗτοι. i. Non me ludes, nec mi facies ea quæ trygodæmones iſti. Niſi malumus hæc referre ad conſuetudinem, quæ poſterioribus etiam ſeculis durauit apud Athenienſes. Nam in feſto, quod Lenæum appellant, mos erat poetas inter ſe concertare ſcriptis carminibus, ad riſum concitandum accommodatis, quæ ſedentes in plauſtris pronunciabant, inuicem ſibi conuicia dicentes. Sunt qui ad Eleuſinia ſacra, quæ Magna vocantur, retulerunt: in quibus mulieres curru vehebantur, atque interim dum veherentur, ex more mutuis conuiciis ſeſe laceſſebant. Lucianus in Ioue tragœdo, Ὡς δαιμόνων οὐδενὸς φείδεται, ἀλλ᾽ ἐξ ἁμάξης παρρησιάζεται, καὶ μάρπτει ἑξείης, ὅς τ᾽ αἴτιος, ὅς τε καὶ οὐκί. i. Vt nulli deorum parcit, verum è Plauſtro libere loquitur, Corripiens ſimul inſontem, pariterq́; nocentem. Obiicit & Demoſthenes Aeſchini, quod in ſe veluti de plauſtro dicenda & non dicẽda protuliſſet. Vnde hoc ipſum, veteris comœdiæ licẽtia, prouerbii quiddam ſapit. Diuus Hieronymus ad Ruſticum monachũ, Ego enim neminem nominabo, nec veteris comœdię licentia certas pſonas eligã atq; perſtringã. Adluſit huc Ariſtophanes in Equitibus:

Οἴμοι σὺ δ᾽ οὐδὲν ἐξ ἁμαξουργοῦ λέγεις. id eſt,
Heu mihi nihil tu loqueris è plauſtrario.

Siquidem ἁμαξουργοὶ vocantur plauſtrorum fabri.

Plauſtra conuiciis onuſta.

Eodem adluſit Lucianus, cum ait in Eunucho καὶ ὅλας ἁμάξας βλασφημιῶν κατεσκέδασαν ἀλλήλων. id eſt, Et ſolida plauſtra conuiciis onuſta inter ſe effundebant. Loquitur de duobus philoſophis inter ſeſe contumelioſe altercantibus. Significat autem ὑπερβολικῶς tantum conuiciorum quantũ plauſtro poſſit vehi. Quæ quidem ipſa figura ad prouerbii naturam pertinet, cum dicemus, plauſtra promiſſis onuſta, & naues pollicitis onuſtas, pro maximis ampliſſimisq́; promiſſis. Nam & ἁμαξιαῖα, id eſt, plauſtralia Græci vocant magnifica, faſtuoſaq́;, à plauſtris ducto nomine. Alexis apud Athenæũ libro nono, detorſit in bonam partem, παρέθηκε τὴν τράπεζαν, εἶτα περιφέρων ἀγαθῶν ἁμάξας. i. Appoſita menſa eſt, ac dein circũtulit rerum bonarum plauſtra.

Tollat te, qui non nouit.

Tollat te, qui non nouit. Si cuius dolos iam nõ ignotos eſſe nobis ſignificabimus, neque poſthac poſſe ab illo falli, concinne dicemus, Tollat te, qui nõ nouit. Refertur à Quintiliano libro 6. Simile eſt, inquit, quod dicitur παροιμία, & prouerbia opportune aptata, vt de homine in aquam lapſo, vt alleuaretur roganti: Tollat te, qui non nouit. Hęc Fabii uerba alioqui ſubobſcura, velut interpretatur Horatius in Epiſtolis, agens de ſcurra Plano, qui ſponte ſua ſæpe cadens, tanquam crure fracto, miſerandis vocibus prætereuntes implorabat, vt humo tolleretur. Peregrinus autem quiſpiam ac doli ignarus, ſi quando alleuaturus acceſſiſſet, à ſcurra ludibrio habebatur. Verum vbi iam illius ſimulatio pleriſque innotuiſſet, isq́ue aliquando crure vere fracto tolli precaretur: nemo ſubuenit, omnibus Planum ſolitos agere ludos arbitrantibus. Nimirum euenerat homini, quod Ariſtotelem dixiſſe ferunt, qui rogatus, quidnam lucri facerent mendaces, hoc, inquit, vt nec vera dicentibus habeatur fides. Verſus Horatii ſunt hi:

Nec ſemel irriſus triuiis attollere curat.
Fracto crure Planum, licet illi plurima manet
Lachryma, per ſanctũ dicat iuratus Oſirim
Credite, non ludo, crudeles tollite claudũ.
Quære peregrinũ, vicinia rauca reclamat.

Porro vocem hanc Planus, A. Gellius libro 16. cap. 7. commemorat inter verba inuſitata, quibus vſus ſit Mimus Laberius, aitq́; ſignificare ſycophantam. Quanquam eodem nomine vſus eſt M. Tullius, eodem ſignificatu, in oratione quã dixit pro Cluentio. Eſt autem dictio Græca πλάνος, ſignificatq́ue tum erronem tum impoſtorem. Poteſt & hoc pacto efferri adagium, quære hoſpitem, aut quęre peregrinum, quemadmodum extulit Flaccus. Conueniet & in eos, à quibus aliquando ſumus deluſi, eaq́ue experientia facti cautiores, minusq́; creduli. Simile eſt illud Iuuenalis:

Circuit & fatuos non inuenit.

Nam fatui facile decipiuntur. Nec abludit hinc Græcum illud, Οὐκ αὖθις ἀλώπηξ, i. Nõ iterum vulpes, ſubaudi, decipitur.

Oppedere,

Oppedere, & oppedere contra tonitrua.

Oppedere prouerbialiter, pro reclamare, & contemnere reperimus vſurpatum. Horatius in Sermonibus: Vim tu curtis Iudæis oppedere? Ariſtophanes in Pluto:

Καὶ τῆς πενίας ἀντικαταπερδεῖν.

Rurſum in eadem alibi:

Καὶ τῆς πενίας καταπαρδεῖν. id eſt,
At paupertati oppedere triſti.

Quod iam diuites facti paupertatem negligere poſſent.

Idem in Nubibus:

Καὶ βούλομαι ἀνταποπερδεῖν πρὸς τὰς βροντάς. id eſt,
Voloque ipſum oppedere contra cæli tonitrua.

Verba ſunt Strepſiadis adorantis nubes, & contemnentis tonitrua Iouis. Interpres addit natum ex artificio quodam in ſcena repræſentari ſolito, lapillis ex amphora ī vas quoddam æneum præcipitatis atq; ita tonitrui ſtrepitum imitantibus, vt hoc ſit velut obſtrepere tonitruis. Nos opinamur adluſum ad veterum poppyſſandi cōſuetudinē. Antiquitus.n. cum fulguraret, poppyſmatibus obſtrepebant, id remedio fore rati, ne quid læderet fulgur. Ariſtophanes in Veſpis, Κἂν ἀστράψω, ποππύζουσιν. i. Quod ſi fulguraro, poppyſant. Vnde quidam per iocū, veluti perperam imitātes aliorum poppyſmata, crepitū ventris edebāt. Cyclops apud Euripidem in eiuſdē nominis tragœdia, Iouis tonitrū contēnens, loquitur hoc pacto:

Εἶτ' ἐκπιὼν γάλακτος ἀμφορέα, πέπλον
Κρούω Διὸς βρονταῖσιν εἰς ἔριν κτυπῶν. i.
Vbi lactis epotauero amphoram, peplum
Quatio, Iouis ex pari tonitrib⁹ obſtrepēs.

In antro Trophonij vaticinatus eſt.

Ἐς Τροφωνίου μεμάντευται, id eſt, In Trophonii antro vaticinatus eſt. De homine vehementer triſti, tetricoq; propterea quod olim creditum eſt eum, qui in Trophonii ſpecū deſcendiſſet, poſtea nunquam ridere. Ariſtophanes in Nubibus,

Ὡς δέδοικ' ἐγὼ
Εἴσω καταβαίνων ὥσπερ ἐς Τροφωνίου. id eſt,
Vt videlicet horrui
Haud aliter, ac ſubiens ſpecū Trophonii.

Porro hiſtoria de Trophonio varie narratur à Græcis. Quidam aiunt hunc Trophonium in ſecandis ſaxis ſummum artificem fuiſſe, fanumq; ſubterraneum extruxiſſe in Lebadia Bœotię regione, quod Trophonii vulgo cognominatum eſt, nimirū ab artifice. Dein qui ſciſcitarētur oracula, in aditu ſpecus ſedere ſolitos, nudos: atq; inde flatu quodam abripi ſub terram. Geſtare aūt ſecum placentas quaſdam, quas lemuribus & ſerpentibus occurrentibus obiicerent. Deinde percepto oraculo, rurſus per aliū hiatum in ſummam terrā reſtitui. Alii narrāt hoc pacto: Agamedes Stymphali, quæ eſt Arcadiæ pars, rex erat: is vxorem duxit Epicaſten, cuius filius erat Trophonius. Ii eius tēpeſtatis mortales omnes artificio ſuperabant, ac Delphicum templum extruendum receperant, atq; in Helide ærarium quoddā condiderant Augeæ, vbi aurum ſuum recōderet: qui poſtea ſoluta lapidis cuiuſdā cōmiſſura, quam in hoc ipſum reliquerāt, noctu ingreſſi, pecuniam furari conſueuerūt, ſocio Gercyone Agamedis germano, atq; Epicaſtæ filio. Quæ res cum vehementer perplexum haberet Augeam, forte fortuna accidit, vt Dædalus Minoem fugiens ad eum diuerteret. Hunc exorauit Augeas, vt arte quapiam fures hos inueſtigaret. At Dædalus laqueos quoſdam ſummo artificio cōſtituit, quibus Agamedes captus eſt. Id conſpiciens Trophonius, non eſſe effugium, capite Agamedis amputato ne poſſet agnoſci quis eſſet, vna cū Gercyone Orchomenon aufugit. Hos cū Augeas, auctore Dædalo perſequeretur, & illinc aufugerunt: alter nempe Gercyon Athenas, vt teſtatur Callimachus, in Arcadiam, alter vero in Lebadiam Bœotiæ regionem. Vbi parato ſibi domicilio ſubterraneo per omnē vitā perſeuerabat. Quo defuncto, vulgo creditum eſt, illic certa reddi oracula, ac Trophonio perinde vt deo ſacrificari cœptum. Quidā aiunt Agamedē & Trophoniū Dædali opera ſuſfuratos aufugiſſe, & Trophonio fugiēti terram hiatu diductā, viuumq; abſorbuiſſe circa Lebadiā. Aliquot poſt annis, cū Bœoti peſtilentia laborarent, cōſultū oraculū reſpondit, Trophonii manibus honorem habendum eſſe. At illi cum eſſent ignari, vbi nam terrarum illius eſſet monumentum, apum indicio repererunt. Nā vbi eas conſpicerent, e cauo quodam ſubſcatentes, coniectarunt eum eſſe locum. Quare viſum eſt aliquem in id antrū demittere, qui rē exploraret. Quidā igitur ingreſſus,

Male parta, male dilabuntur.

RESPONDET ſuperiori ſententiæ, quod eſt in ſecũda Ciceronis Philippica: Sed ut eſt, inquit, apud poetam neſcio quẽ, Male parta, male dilabuntur. Quod autem de auctore dubitat Tullius, eſt apud Plautum in Pœnulo, Male partum, male diſperit. Feſtus Pompeius ex Neuio citat: Male parta, male dilabuntur.

Qui ſe non habet. Samum habere poſtulat.

Ὃς αὐτὸς αὑτὸν οὐκ ἔχει, Σάμον θέλει. id eſt,
Qui ſemet ipſe non habet, Samum cupit.
In eos conueniet, qui impudenter quippiã poſtulant. Aut qui minora curant, maiorũ negligentes. Natum ex hiſtoria quapiam, cuius meminit Plutarchus in apophthegmatis Laconicis. Athenienſes vrbe victori tradita poſtularunt, vt Samum duntaxat ſibi relinqueret. Atq; is reſpondit ad hunc modum, Cum veſtri non ſitis, alius habere poſtulatis. Atq; hinc ducta parœmia:
Ὃς αὐτὸς αὑτὸν οὐκ ἔχει, Σάμον θέλει. id eſt,
Qui ſemetipſum non habet, Samũ petit.
Dion ſophiſta in libello περὶ τοῦ ἀπιστεῖν, eleganter accommodat in alium ſenſum, ὃς αὐτὸς αὑτὸν οὐ φιλεῖ, πῶς ἄλλον φιλεῖ. i. Qui ſibiipſi non eſt amicus, quomodo alteri eſt amicus? Quadrabit & in eos, qui imperiũ affectant in alios, cum ipſi ſibi nequeant imperare.

Occultæ muſices nullus reſpectus.

OCCVLTÆ muſices nullus reſpectus. Græcis quondam celebratum adagium: cuius ſenſus eſt, quamuis egregias ingenii dotes, ſi non proferas, perinde eſſe quaſi nõ habeas. Quo videtur adluſiſſe Perſius, cum ait:
Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter.
Hoc noſtrũ refertur à Suetonio in vita Neronis Imperatoris, quem ſcribit imperatoriæ dignitatis oblitum, vſque adeo muſices ſtudioſum fuiſſe, vt non modo nihil omitteret eorum quæ generis eius artifices, vel cõſeruandæ, vel augendæ vocis gratia factitarent, verumetiam in ſcenam prodire cõcupiuerit: ſubinde inter familiares Græcum prouerbium iactans, Occultæ muſicæ nullũ eſſe reſpectum. Vſurpant idem Aulus Gellius, lib. Noctium 13. ca. vlt. Noſti, inquit, magiſter verbum illud ſcilicet vetus: egregiam muſicam quæ ſit abſcondita, eam eſſe nulli rei. Vſurpatur à Luciano in Harmonide, Οὐδὲ ἐν γὰρ ὄφελος ἀποῤῥήτου φασὶ καὶ ἀφανοῦς τῆς μουσικῆς, id eſt, Nulla enim utilitas occultæ, quemadmodum prouerbio dicunt, & abſtruſæ muſices. Adluſit huc haud dubie Ouidius, cum ait:
Tu licet & Thamyram ſuperes, atque Orphea cantu,
Non erit ignotæ gratia magna lyræ.
Sunt autem nonnulli mortales, qui vel natiuo quodam ingenii vitio, vel data etiam opera quæ ſciunt diſſimulant, & aliis grauãtur impertire. His illud nonnunquã euenire ſolet, vt pro indoctis negligantur. His adſcribendum quod Græci τυφλὸν πλοῦτον appellant, id eſt, cæcas diuitias, reconditas opes & abſtruſas. Ad hunc modũ vocat Plutarchus compluribus locis, atq; item Lucianus. Hoc dictum Plutarchus in vita Lycurgi teſtatur vulgo apud Lacedæmonios fuiſſe iactatũ, quod illic Plutus ſeruaretur inhonoratus non aliter quã imago picta inanimis & immobilis. Sic enim Lycurgus inſtituerat rempublicam, vt diuitiæ nec uſui cuiquam eſſe poſſent, nec ornamento.

Ficulnus.

LIGNVM ficulnum vt fragile, atque ad omnia ferme inutile, prouerbiis aliquot locũ fecit. Nam ἄνδρα σύκινον, id eſt, virum ficulnum appellant mollem atque inutilem, vt Theocritus in Ergatinis:
Μὴ παριών τις
Ἀργοὶ σύκινοι ἄνδρες. ἀπώλετο χ' οὗτος ὁ μισθός. id eſt,
Ne quis prætериens dicat, ficulni homines ſunt,
Atque hæc deperiit merces.
Scholiaſtes admonet prouerbium ductum à ligno ficus, inutili, fragili & inualido, vnde dictum & ficulnũ præſidium, pro inutili. Apud Ariſtophanem in Pacis quidã interrogat, τίνος ξύλου σύ, id eſt, Cuius ligni tu? Reſpondetur συκίνου, id eſt, ficulni. Quo loco monet interpres, ex ficulno ligno fumum exiſtere acerrimum ac moleſtiſſimũ. Apud eundem in Pluto Sycophanta minatur, ſi quem nanctus eſſet ſuæ ſortis virum ficulnum, vlturum iniuriam:
Ἐὰν δὲ σύζυγον λάβω τινὰ, καὶ σύκινον. id eſt,
Si quempiam nanciſcar eiuſdem iugi
Virum atque ficulnum.

Rurſum apud eundem in eadem fabula:

Καὶ σύκινον τὸν ἰσχυρὸν τοῦτον θεὸν,
Ἐγὼ ποιήσω, τήμερον δοῦναι δίκην. id eſt,
Ficulnum ego hercle, ac præpotentem iſtũ deum
Compulero pœnas hoc die dependere.

Ficulnum deum appellans imbecillum, ac nullarum virium. Huc adluſit Horatius, cum Priapum ita loquentem facit,

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum.

Ac paullo poſt:

-Pepedi
Diffiſſa nate ficus.

Ficulnam mentẽ dixit Lucianus ἐν τῷ πρὸς τὸν ἀπαίδευτον,

Χώλον μὲν ἔχων καὶ σύκινον γνώμην. id eſt,
Claudam habens ac ficulnam mentem.

Eodem reſpexit Alexander Pſeudomantis, libros Epicuri lignis exurens ficulnis, nullius precii philoſophum ſignificans. Et συκίνη ἐπικουρία, id eſt, ficulnum auxilium, pro inualido atque inutili. Ariſtophanes in Lyſiſtrata,

Ὃς ἦν ἂν ἡμῖν συκὶν ἐπικουρία. id eſt,
Ficulna nobis qui erat opitulatio.

Et συκίνη μάχαιρα, id eſt, Ficulna machæra, pro calumnia. Et συκίνη ναῦς, id eſt, Ficulna nauis, pro vili, minimiq; precii nauicula. Quin apud Naxios Bacchum, quem βακχέα dicunt, viteum effingunt: alterum quẽ μειλίχιον appellant, ficulnum. Nam ficus illi μείλιχα vocant. Exiſtimãt autem Bacchum non vini tantum, ſed & ficuum auctorem. Sic ferme Athenæus libro tertio. Diuerſa figura dixit Theocritus in Aita, χρύσειοι πάλαι ἄνδρες. id eſt, aurei quondam viri. Item præſidium ſacrum, & anchora ſacra, & robur adamantinum.

Lupi illum priores viderunt.

LVPI illum priores viderunt. In raucum dicitur, & cui vox repente ſit adempta. Feſtiuius dicetur in eos, qui metu alicuius obticeſcunt, alioqui feroces. Vergilius in Ecloga, cui titulus Mœris:

-Vox quoque Mœrim
Iã fugit ipſa, lupi Mœrim videre priores.

Seruius admonet, phyſicos auctores eſſe, ineſſe eam vim lupis, vt ſi quem hominẽ priores viderint ei vocem adimãt. Neq; deſunt philoſophi, qui huiuſce rei cauſam reddere conantur. Socrates apud Platonem libro De republica 1. rem ad allegoriam vertit. dicens Thraſymacum ſibi vocem adempturum fuiſſe, ni forte fortuna prior cõſpexiſſet. Καὶ ἐγὼ, inquit, ἀκούσας ἐξεπλάγην καὶ προσβλέπων αὐτὸν ἐφοβούμην, καί μοι δοκῶ, εἰ μὴ πρότερος ἑωράκειν αὐτὸν, ἢ ἐκεῖνος ἐμὲ, ἄφωνος ἂν γενέσθαι. Theocritus in Idyllio Ξ.

Οὐ φθεγξῇ; λύκον εἶδες. id eſt,
Edere nõ poteris vocẽ, lupus eſt tibi viſus.

Illud interim obſeruatione dignum. Theocritum vertiſſe ſentẽtiam, cum negat eum proloqui poſſe, non qui à lupo ſit viſus, ſed qui lupum viderit. Sed adluſit duntaxat ad prouerbium Theocritus, cum ſignificaret riualem conſpectum, cuius nomen erat Lupus.

Quæcunq; in ſomnio videntur.

Ὅσσα ἐν ὀνείρῳ βλέπεις, id eſt, Quæcunq; per ſomnium vides. De votis immodicis dicitur. Nã quidquid optaris, id ſomniare contingit quibuslibet: ſicuti Micyllus ille Lucianicus diuitem ſe ac præpotentem ſomniat. Apud Theocritum piſcator ſomniat aureum piſcem. Et infimæ ſortis homines, nonnunquam reginarum cõiugium ſomniãt. Paſtor quidam apud Theocritum in Ecloga nona:

-Ἔχω δέ τοι ὅσσ' ἐν ὀνείρῳ
Φαίνονται, πολλὰς μὲν ὄϊς, πολλὰς δὲ χιμαίρας. id eſt,
Poſſideo quęcunq; ſolent ſub nocte videri
In ſomnis, vim magnam ouium, multaſque capellas.

Interpres admonet proferri hunc in modum, ὅσσα ἐν ὀνείρῳ φέρει. id eſt, Ferre quid quid in ſomnio videtur. Citat & verſum Homericum:

Οὐδ' εἴ μοι τόσσα δοίη, ὅσσα ψεύδονται ὄνειροι. id eſt,
Nec mihi ſi tantum dederis quam multa ſopitis
Somnia vana ferunt.

Eſt autem apud hunc poetam Iliados ι. ſed paullo aliter:

Οὐδ' εἴ μοι τόσσα δοίη, ὅσσα ψάμαθός τε κόνις τε. id eſt,
Nec mihi ſi tantum dederis, quantum extat harenæ ac Pulueris.

Videtur huc adluſiſſe M. Tullius in Salluſtium: Vnde tu qui modo ne paternam quidem domum redimere potueris, repente tã quã ſomnio beatus, hortos precioſiſſimos, villam

villam Tiburti & Cæſaris reliquas poſſeſſiones paraueris.

Bona Porſenæ.

BONA Porſenæ diecebantur, quæ velut ab hoſtibus erepta paruo veneunt. Eam appellationem Liuius ab vrbe condita 2. ſcribit ad ſuam vſque ætatem duraſſe: putatq́ inde natam, quod in bello ſoleāt bona Porſenę venire Romæ, eaq́ue conſuetudo vna cum titulo perſeuerarit & in pace, quod alioqui is mos hoſtiliter bona vēdendi non congruat tam pacatæ regis profectioni: quod ſi minus probatur, exiſtimat eam conſuetudinem à mitiori principio fuiſſe natam. Illud arbitratur vero proximū, quod Porſena diſcedens ab Ianiculo ex fœderis lege, caſtra opulenta, conuecto ex propinquis ac fertilibus Etruriæ aruis commeatu, Romanis dono dedit, inopi tum vrbe ab longinqua obſidione. Ea deinde ne populo immiſſo diriperentur, hoſtiliter veniſſe, bonaq́ue Porſenæ appellata, gratiam muneris magis ſignificante titulo, quam auctionem fortunæ regię. Fortaſſe non inepte dicetur in res quę dono cuiuſpiam, aut fortunę cōmoditate citra noſtrā operam, contingūt. Nam Liuius non indicat vſum adagii.

Leonina ſocietas.

LEONINA ſocietas eſt, cum omne commodum ad vnum aliquem tedit, reliquis vi fraudatis. Extat in Pandectis, in quibus ex Vlpiano refert Ariſto, Caſſium reſpondiſſe ſocietatem talem coiri non poſſe, vt alter lucrum tantum, alter damnū ſentiret, & hanc ſocietatem leoninā ſolitum appellare. Ceterum Caſſinam appellationem, haud dubium prouerbialem, ex Aeſopi Græci apologo natam apparet, qui talis circūfertur. Leo, aſinus & vulpes ſocietatem inierant, vt quod venatu cepiſſent, id in commune partitentur. Prædam vbi erant nancti, leo iubet vt aſinus partiat. Ille, vt eſt ſtolidus, in tres æquas portiones diſtribuit. Qua gratia mox indignatus leo, quod ceteris æquaretur, aſinum adortus dilaniat. Reſtabat vulpes, eam de integro partiri iubet, illa totam ferme prędam leoni attribuit, ſibi vix paucula quædam ſeruans. Leo comprobata diſtributione rogat, quiſnam illam artē partiendi docuiſſet. Et vulpes, Calamitas, inquit, aſini.

Ex tripode.

Τὰ ἐκ τοῦ τρίποδος, id eſt, Ex tripode dicta. Dici ſolitum de iis, quæ vehementer vera atq; indubitata videri volumus. Effertur varie adagium, ὡς ἐκ τρίποδος, i. Tanquam ex tripode dicta: ταῦτ' ἐκ τρίποδος, id eſt, Hęc ex tripode dicta, id eſt, certiſſima perinde, quaſi ex Apollinis oraculo profecta. M. Tullius in epiſtola quadam ad Brutū: Hæc ex oraculo Apollinis Pythii edita tibi pnta. Tranſlatum à tripode, vel Delphica, vel Pythia. Nam hæ duo oracula quondā ſummā fidem apud mortales obtinuerunt. De Pythio teſtatur Strabo lib. Geographiæ nono, fuiſſe quondam celebratiſſimum, idque liquere theſauris ingentibus inibi conſtructis, in quos ſacræ conferrentur pecuniæ, tum operibus præſtantiſſimorum artificum: deinde ludis Pythiis illic celebratis, denique innumerabilibus oraculis, quæ mandata litteris extarent. Tripodem ita deſcribit, Auctores, inquit, certi memorant, diuinum ipſum domicilium, profundum & cauum eſſe ſpeluncam, non admodum lato patentem ore. Atque hinc auram teddi, ſacro efflante numine. Excelſum autem oſtio imminere tripodem, quē ſimul atque Pythia vates inſcenderit, hauſto diuinationis ſpiritu, reſponſa ederę, partim metro, partim oratione libera. Comicus, Non Apollinis magis verum atque hoc reſponſum eſt. Plato lib. De legibus duodecimo: Ne ſi Pythius quidem affirmauerit. Quin illa quoque figurę prouerbiū reſipiunt: Quidquid dixerit, oraculum vi deti vult. Quidquid dixerit, legē eſſe vult. Stoicorum δόγματα, id eſt, decreta. Et Et quod apud Plinium de medicis ait Cato, Et hoc puta vatem dixiſſe: id eſt, exiſtima verum fore quod dixi. Ipſe Plinius alibi, Vtinamq́ue fallum hoc, & non à vate dictum, quam plurimi iudicent. Et Plutarchus in commentario De dignoſcendo adulatore ab amico: Εἶτ' ἀκούσας ὅτι ἀνέπη, χρησμὸν οἴκοθεν φήσας, οὐ γνώμην ἀκηκοέναι. id eſt, Cum is audito quidquid dictum fuerit, ita diſcedit, vt exiſtimet ſe oraculum accepiſſe, non ſententiam. Ceterum ab his nonnihil diuerſa ſunt, quæ Athenæus ſecundo Dipnoſophiſtarum libro cōmemorat, nempe in Bacchi certaminibus prēmiū fuiſſe tripodē, atq; ob id qui vera dicerent,

vulgo

vulgo de trepide loqui dictos. Tripodem autem fuiſſe lebetē tribus fultum pedibus. Huius duo erant genera, alterum Apollinis, ob veritatem oraculorum: alterū Bacchi, in quo vinum miſcebatur, quod ebrii vera loquātur, quemadmodum dictum eſt in prouerbio, In vino veritas. Simili figura dixit Galenus lib. περὶ φυσικῶν δυνάμεων primo, velut ex adyto: Ἀπεφήνατο γὰρ ὁ λύκος οὗτος ὥσπερ ἐξ ἀδύτου τινὸς χρησμὸν ἀποφθεγγόμενος, περίττωμα τῆς τῶν νεφρῶν τροφῆς εἶναι τὸ οὖρον. id eſt, Pronunciabat enim lupus iſte, perinde quaſi ex adyto quopiam redderet oraculum, quod ſuperfluum eſt ex nutrimento renum, id eſſe vrinam.

Folium Sibyllæ.

FOLIVM Sybillæ apud Larinos eandē vim obtinet. Iuuenalis:

Credite me vobis folium recitare Sibyllę.

Id eſt, rem indubitatam.

Ariſtophanes in Pace,

Οὐ μετέχω τούτων, οὐ γὰρ ταῦτ' εἶπε σίβυλλα. id eſt,

Haud æquidem agnoſco, neque enim cecinit iſta Sibylla.

Ductum adagium à Cumana Sibylla, cuius oracula cum primis celebrantur. Huic autem mos erat, vt teſtatur M. Varro, in palmarum foliis oracula ſcribere. Quod ſecutus eſt Vergilius in tertio Aeneidos:

Inſanam vatē aſpicies, quæ rupe ſub ima
Fata canit, foliiſque notas & nomina mandat.
Quæcunque in foliis deſcripſit carmina virgo,
Digerit in numerum, atque antro ſeclusa relinquit.
Illa manent immota locis, neque ab ordine cedunt.

Item in ſexto;

Foliis ne tantum carmina manda,
Ne turbata volent rapidis ludibria vētis.

Frater viro adſit.

Ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρείη, id eſt, Frater viro adſit. De fido auxilio dici ſolitum, propterea qđ in rebus periculoſis vix vnquam frater ſolet fratri deeſſe. Apud Platonem ſecundo De republica libro, Adimantus Glauconis aduerſus Socratem diſputantis partes excipiens, Nondum, inquit, Socrates ſatis hac de re diſſertum. Cur ita? Nempe quia id nondum eſt dictum, quod maxime dictum oportuit. Tum Socrates, οὐκοῦν τὸ λεγόμενον, ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρείη. id eſt, igitur frater adeſto viro, vt habet prouerbium: quare tu, ſi quid hic prætermiſit, adiuua. Idem ex Homero ſumptum adagium teſtatur in Protagora, vbi Socrates Prodicū aduocans, vt Simonidem eiuſdem ciuitatis hominē à Protagoræ calumnia tueatur: Videor equidem, inquit, aduocare te, quemadmodum ait Homerus, Scamandrum ab Achille obſeſſum Simoentem aduocaſſe:

Φίλε κασίγνητε, σθένος ἀνέρος ἀμφότεροί περ Σχῶμεν. id eſt,

Frater amice, hominis pariter compeſcere vires
Ambo huius ſtudeamus.

Eſt autem is locus in Iliados φ. Rurſum Iliados χ. ſimiliter Hector iā impar Achilli Deiphobum fratrem inuocat, vti ferat ſuppetias. Pallas enim illi apparuerat Deiphobi ſpecie, ac deceptus Hector, fruſtra inclamat,

Δηΐφοβον δ' ἐκάλει λευκάσπιδα μακρὸν ἀΰσας. id eſt,

Deiphobum fratrem intento clamore vocabat.

A' quo cum deſtitueretur, diem fatalem adeſſe intellexit. Plutarchus in vita Cęſaris refert, Caſcam Cæſare retinente gladium, fratris auxilium ad hunc modum imploraſſe, idque verbis Gręcis, ἀδελφὲ βοήθει.

Ne temere Abydum.

Μὴ εἰκῆ τὴν Ἄβυδον, id eſt, Ne temere Abydū, ſubaudiendum, nauiges. Ne quod graue periculum ſuſcipias ſine cauſa idonea. Veluti ſi quis admoneat, ne ſe facile conticiat aliquis in aulam principis, quod ea res nō omnibus feliciter cedat: aut ne compotationibus temulentis admiſceat ſeſe, quod fere non contingat abire ſine malo: aut ne poetarum attingat litteras, quod animos complurium ſoleant corrūpere. Athenęus lib. 12. narrat Alcibiadem poſteaquam à tutoribus accepiſſet ſuas facultates, Abydum Helleſponti nauigaſſe, atque illic luxu deliciiſque fuiſſe corruptum, vt non diſſimile ſit illi, Non cuiuis homini contingit adire Corinthum. Male audiebat Abydena gēs, quod calūniatrix eſſet, vt intelligas ea gratia non eſſe tutum illic verſari. Meminit adagii Stephanus & Suidas. Stephanus ſic effert

effert adagium, εἰ μὴ δὲ εἰκῇ ἄβυδον πατεῖν, id eſt, Si ne temere quidem Abydum calcare, id eſt, ne quis confidenter illam ingrediatur: indicat vſurpari de temerariis, addens hoc iaci ſolitum in eos qui Abydum inſulæ Mileti incolebant.

Vna hirundo non facit ver.

Μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ, id eſt, Vnica hirundo non efficit ver, hoc eſt, vnus dies non ſat eſt ad parandam virtutem aut eruditionē. Aut nō vnum aliquod benefactum, benedictūve ſufficit ad hoc, vt viri boni, aut boni oratoris cognomen promerearis: plurimis.n. virtutibus ea res conſtat. Aut vt certum aliquid cognoſcas, non ſatis eſt vnica coniectura. Quod ſi permultę conueniant, tum denique probabilis fuerit coniectura. Siquidem fieri poteſt, vt vna quępiam hirundo caſu maturius appareat. Sumptum ab hirundinis natura, quæ veris eſt nuncia, nā hyeme deuolat. Vnde Horatius:

- Zephyris & hirundine prima.

de primo vere ſentiens. Ariſtoteles lib. Moralium primo, Τὸ γὰρ ἔαρ οὔτε μία χελιδὼν ποιεῖ, οὔτε μία ἡμέρα, id eſt, Ver enim nec vna hirūdo facit, nec vnus dies. Et beatum eodem modo felicemve nec vnus dies, nec breue efficit tempus. Ariſtophanes in Auibus, Δεῖσθαι δὲ ἔοικεν συχνῶν χελιδόνων. id eſt, Multa videtur opus habere hirundine. Interpres indicat adluſum ad prouerbium quod modo retulimus, Μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ. Huic affine videtur illud Sophocleon in Antigona,

Πόλις γὰρ οὐκ ἔσθ' ἥτις ἀνδρός ἐσθ' ἑνός. id eſt,
Namque vnius quæ ſit viri, haud eſt ciuitas.

Etenim quemadmodum vna hirundo non facit ver, ita nec vnus homo facit ciuitatē, nec vnus nummus diuitem.

Da mihi mutuum teſtimonium.

Δάνεισόν μοι μαρτυρίαν, id eſt, Da mihi mutuum teſtimonium, hoc eſt, Da mihi tuum teſtimonium. recepturus itidem meum, ſi quando deſiderabis. In eos recte iaciendū, qui ſe mutua talione laudant ac prędicant: aut qui mutuo ſtudio ſibi inuicem ſuffragantur: aut qui ad gratiam teſtificantur, neglecta religione. M. Tull. pro L. Flacco, repudians eleuansque Græcorum teſtium fidem, Verumtamen, inquit, hoc dico de to to genere Græcorum. Tribuo vel litteras, do multarum artium diſciplinam: non adimo ſermonis leporem, ingeniorū acumen, dicendi copiam. Deinde ſi qua ſibi alia ſumunt non repugno. Teſtimoniorum religionem, & fidem nunquam iſta natio coluit, totiusque huiuſce rei quæ ſit vis, quæ auctoritas, quod pondus, ignorant. Vnde illud eſt, Da mihi teſtimonium mutuum? Non Gallorum, nō Hiſpanorum putatur. Totum iſtud Grecorum eſt, vt etiam qui Græcè neſciunt, hoc quibus verbis à Græcis dici ſoleat, ſciant. Quibus ex verbis M. Tullii ſatis liquet, adagium hoc ætate illa multo fuiſſe tritiſſimum.

Mutuum muli ſcabunt.

Mvtvvm muli ſcabunt. Vbi improbi atque illaudati ſe viciſſim mirantur, ac prędicant. Tranſlatum à mulis, qui ſicuti reliqua iumenta, ſeſe inuicem dentibus ſcabere ſolent. Citatur hic titulus, Mutuum muli ſcabunt, à Nonio Marcello inter reliquos Menippearum titulos M. Varronis, mirū ni prouerbialis. Auſonius in altera præfatione monoſyllaborum: Sed vt quod per adagionem cœpimus, prouerbio finiamus: mutuo muli ſcabunt. Meminit huius & Varro lib. de lingua Latina tertio. Symmachus in epiſtola quadam, Mutuū, inquit, ſcabere mulos, cui prouerbio ne videar eſſe confinis, præconium virtutū tuarum, preſſo dente reſtringo. Non videtur autem adagium recte accipi poſſe, niſi malam in partem: veluti ſi indoctum indoctus, deformem deformis, improbum improbus viciſſim laudaret. Cuiuſmodi fabulam memorat Horatius de duobus fratribus, qui ſe mutuum ſcabebant, ac mutuo officio alterum alter viciſſim efferebant laudibus:

Frater, inquit, erat Romæ, conſulti rhetor, vt alter
Alterius ſermone meros audiret honores,
Gracchus vt hic illi foret, hic vt Mutius illi,

Idem poetas indoctos notans, qui tamen inuicem ſe recitantes audiebant, ac laudabant,

Diſcedo Alcæus puncto illius, ille meó quis?
Quis? niſi Callimachus?

Tradunt operas mutuas.

Hvic confine eſt Terentianum illud ex Phor-

Phormione: Tradunt operas mútuas. De adoleſcentibus, qui ſe viciſſim in peccatis defenderent. Tranſlatum videtur ab agricolis vicinis, qui mutuam inter ſeſe operā commodare ſolent. Aut ab artificibus, qui mutuam nonnunquam vtuntur opera: maxime fabri ærarii.

Senes mutuum fricant.

HVC pertinet & iocus ille in prouerbium verſus, de ſenibus mutuo ſe fricātibus. Narrat autē fabulā Aelius Spartianus in Adriani Imperatoris vita. Is Adrianus in balneo veteranum quempiā, ſeruuli penuria, ſeſe marmoribus affricantem cōſpicatus, eum & ſeruulis aliquot & ſumptibus donauit. Quod reliquī veteranī feliciter ceſſiſſe videntes, cœperunt & ipſi complures ſub oculis Imperatoris ſeſe marmoribus affricare, vt hoc modo principis elicerent benignitatem. At ille euocatis ſenibus, iuſſit vt alius alium viciſſim defricarent, atque ita pueris nihil opus fore. Is iocus poſtea in vulgi fabulam ceſſit. Celebratur & Scipionis Aemiliani apophthegma, Iumenta quod manibus carent, alieno egere frictu. Quo ſignificatum eſt, eos, qui res egregias gerere nō poſſunt, egere præcone, quo famam ſibi comparent.

Fricantem refrica.

Τὸν ξύοντα ἀντιξύειν. id eſt, Scalpentem viciſſim ſcalpe. Refertur in Diogeniani collectaneis. Par eſt, de merente bene, bene mereri, & officium officio penſare. Suidas ab aſinis metaphoram trāſlatam exiſtimat inuicem morſicantibus, & in vtranque partem dici poſſe, q ſe mutuis officiis adiuuant, aut qui ſe mutuis contumeliis afficiunt. In quam ſententiam celebratur & Mimus ille non illepidus, Senecæ titulo, ſed falſo:

Ab altero expectes, alteri quod feceris.

Ariſtides in cōmuni defenſione quattuor oratorum. Τὸν ξύοντα δ' ἀντιξύειν καὶ τοῖς ὄνοις ἡ παροιμία δίκην δίδωσι. περικλέα δὲ κἂν τοῖς λέουσι μᾶλλον, ἢ τοῖς ὄνοις εἰκάζειν φαῖεν ἂν ὁμηρίδαι. id eſt, Scalpentem inuicem ſcalpere, etiā aſinis videlicet tribuit prouerbium. Porro Periclem cum leonibus magis, quā cum aſinis eſſe conferendum dixerint Homerici. Huc pertinet illud, χεὶρ χεῖρα νίζει, id eſt, Manus manum lauat. Quod citat in Axiocho Plato:

Διὰ παντὸς δὲ ἦθος ἐστὶν αὐτῷ φράζειν τὸ ἐπιχάρμειον.
Ἁ δὲ χεὶρ τὴν χεῖρα νίζει, δός τι καὶ λάβε-τι. id eſt,
Semper illi mos erat in animo voluere illud Epicharmi dictum:
Abluit manum manus, da aliquid, & aliquid accipe.

Et melius trochaicus tetrameter Græcus conſtabit, ſi pro λάβετι legas, λάμβανέτι. Quod idem alio loco citauimus, ſed aliter, mendoſum exemplar ſecuti, cum Græcus Plato nondum eſſet ad manum, quem conſulere poſſemus. Cuius rei viſum eſt commonefacere lectorem, ne quis hoc nomine nobis calumniam ſtruat; quod temere Platonis ſcripturam inuerterimus. Quātum autem ad ſententiam pertinet, nihil omnino refert, νίζει legas, an κνίζει, quandoquidem vt manus manui mutuum præſtat officium lauando, itidem & ſcalpendo.

Aequalem vxorem quære.

ΤΗ'Ν κατὰ σαυτὸν ἔλα, id eſt, Aequalem tibi vxorem ducito. Adagium admonet, ne quis cupiditate aut ambitione allectus, ſe potentiorem ducat vxorem. Nam eiuſmodi ferme connubia inauſpicato cedere. Plutarchus in libello de Liberis educandis parētes admonet vt eiuſmodi liberis ſuis vxores deſpondeant, quæ non ſint multo vel ditiores, vel potentiores. Prudenter enim dicī prouerbio, Tuę ſortis vxorem ducito. Celebratur & hoc inter ſapientum apophthegmata, atq; à nonnullis Pittaco adſcribitur, Γάμει ἐκ τῶν ὁμοίων, id eſt, Vxorem ducito ex æqualibus. Nam ſi duxeris ex potētioribus te prognatam, dominos tibi parabis, non affines. Diogenes Laertius in vitis philoſophorum huiuſmodi quiddam commemorat, quod quidem affirmat & Callimacho non ineleganti epigrammate celebratum eſſe. Adoleſcens quidam Atarnetes, Pittacon conſuluit vtra ſibi e duabus ducenda eſſet vxor. Nam duæ offerebantur: altera par opibus ac genere: altera vtroque ſuperior. At ille ſublato ſcipione quo nitebatur, admonuit, vti pergeret ad triuia ciuitatis quo pueri luſus cauſa conueniunt, eos conſuleret, & quod illi dediſſent conſilii, id ſequeretur. Pueri ex prouerbiali cantione reſponderunt, Aequalem vxorē eſſe ducendam. Itaque adoleſcens altera præterita,

ta, duxit æqualem. Idem Dioni ſuadet Callimachus. Hæc autem ſententia hoc impenſus placuit Pittaco, quod ipſe nobiliorem ſe duxerat Draconis ſororẽ, cuius imperium faſtidiaq; moleſtiſſimè legitur tuliſſe: vt hoc dictum nõ in tempore, ſed ſuo malo videatur reperiſſe. Extat autem epigramma, tametſi illic ἰὼν, non Δίων legitur, mendoſe opinamur: id eſt huiuſmodi:

Ξεῖνος Ἀταρνείτης τὶς ἀνείρετο Πιττακὸν οὕτω,
Τὸν μιτυληναῖον παῖδα τὸν ὑῤῥαδίου.
Ἄττα γέρον, δοιός με καλεῖ γάμος, ἡ μία μὲν δὴ,
Νύμφη, καὶ πλούτῳ καὶ γενεῇ κατ' ἐμὲ,
Ἡ δ' ἑτέρη, προβέβηκε. τὶ λώϊον, εἰ δ' ἄγε
μοι σὺ
Βούλευσον ποτέρην εἰς ὑμέναιον ἄγω.
Εἶπεν, ὁ δὲ σκιπίωνα γεροντικὸν ὅπλον ἀείρας
Ἠνὶ δὲ κεῖνοι σοι πᾶν ἐρέουσιν ἔπος
Οἱ δ' ἄρ' ὑπὸ πληγῇσι θοὰς βέμβικας ἔχοντες
Ἔστρεφον εὐρείῃ παῖδες ἐνὶ τριόδῳ
Κείνων ἔρχεο φησὶ μετ' ἴχνια. χ' ὁ μὲν ἐπέστη
Πλησίον, οἱ δ' ἔλεγον, τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα.
Ταῦτ' ἀίων ὁ ξεῖνος ἐφείσατο μείζονος οἴκου
Δράξασθαι, παίδων κληδόνα συνθέμενος
Τὴν δ' ὀλίγην ὡς κεῖνος ἐς οἶκον ἐπήγετο νύμφην,
Οὕτω καὶ σὺ Δίων τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα.

Quos verſus, quoniam Ambroſius Camaldulenſis, Diogenis interpres, non omnino infeliciter Latinos fecit, haud grauabimur adſcribere:

Hoſpes Attarnites rogitauit Pittacõ olim
Sic Mitylenœon, Hyrradioq; ſatum,
Magne ſenex, geminæ cupiunt mihi nubere, quarum
Et genere atq; opibus cõuenit vna mihi:
Altera præcellit, quid pſtat conſule, dicq;
Vtra ex his potius ſit capienda mihi?
Hic baculum tollẽs, ſic, tela ſenilia, dixit,
Conſilium pueri, quod petis, expedient,
Quis celer in gyrũ iactatus verbere turbo
Aſſiduo, latis vertitur in triuiis.
I, ſequere illorũ monitus. ſic fatur, at ille
Scitatur, referunt, tu tibi ſume parem.
Quæ poſtquam audiuit, monitis puerilibus hærens,
A' magnis hoſpes abſtinuit thalamis.
Atque parem paruas lætus traduxit in ædes.
Sic Dion ęqualem ſi ſapis ipſe cape.

Eſt autem allegoria à turbine puerili, qui flagellis circumagitur. Agebat enim quiſque pro ſuis viribus turbinẽ ſibi congruentem. Deianira apud Ouidium ad ſuum ſexum tranſtulit prouerbium:

Quam male inęquales veniunt ad aratra iuuenci,
Tam iuueni magno coniuge nupta minor.
Non honor eſt, ſed onus ſpecies læſura ferentes:
Si qua voles apte nubere, nube pari.

Plutarchus De liberis educandis, τὸ γὰρ τὴν κατὰ σαυτὸν ἐλᾶν σοφὸν, id eſt, Sapientis eſt vxorem ſibi parem congruamque ducere. Huc adſcribendum putauimus carmen illud ex Theſmophoriazuſis Ariſtophanis titulo inſcripta:

Δέσποινα γὰρ γέροντι νυμφίῳ γυνή. id eſt,
Regina ſiquidem mulier eſt ſponſo ſeni.

Idem admonet verſus ille Euripideus in Rheſo:

Οὐκ ἐξ ἐμαυτοῦ μειζόνων γαμεῖν θέλω. id eſt,
Nolim ex potentioribus me coniugem.

Neque vero ſolum id ſpectari conueniet, vt par ſit vxor generis claritate, aut modo rei familiaris, verum vt ætas nõ admodum diſcrepet, vt forma, vt vitę genus. Poteſt & lõgius trahi, nimirum ad negotium ſuſcipiendum, cui ſis conficiẽdo par & idoneus. Item ad vitę genus aptum, & ad amicum tuis accommodum moribus.

Ne my quidem facere audet.

Qui metu non auderent hiſcere, ii quondã negabãtur my facere audere. Refertur adagium à Varrone, lib. De lingua Latina 3. Putat enim ille muſſare verbum deductum à my litteræ vocabulo, quaſi μύζειν, propterea ꝙ muti non amplius ſonare queãt, quàm my. Eſt enim ea littera maxime omnium muta, præſertim in fine, mire os cõtrahens & occludens. Verba Varronis ſunt hæc: A' quo idem dicit, quod minimum eſt, neque, vt aiunt, μῦ facere audent. Videtur eſſe carmen Ennianum: Nam hunc paullo ſuperius citauerat. Dicit, quod minimum eſt, neque, vt aiunt, my facere audent. Eſt autem Græcis μύζω, tum ſugo, tũ naribus vocem reddo. Ariſtophanes: ἐν θεσμοφοριαζούσαις,

Τί μύζεις, πάντα πεποίηται καλῶς.

Cũ enim Mneſilochus dixiſſet, μῦ μῦ, id eſt, mu mu, Euripides reſpondet:

Quid muſſitas? peracta ſunt cuncta optime,

Et apud Latinos mutire ac muſſare, eſt tacite

te ſerre,& quaſi vocē abſorbere. Terentius:
Muſſitanda iniuria adoleſcentiū. Vergi.
- Muſſat rex ipſe Latinus.

Apud Ariſtophanem in Equitibus,duo priuatim apud ſe queſturi quędam de vitiis ciuitatis, ſenarium hunc concinunt:

μὺ μὺ μὺ μῦ μὺ μῦ μὺ μῦ μὺ μὺ μὺ μῦ.

Ex quo licet conücere hanc eſſe vocem loqui formidantium.

Ne gry quidem.

Μηδὲ γρὺ φθέγγεται,id eſt, Ne gry quidem loquitur, hyperbole item prouerbialis apud Græcos, pro eo quod eſt, ne tantulum quidem. Nam Gry, minimum quidam ſignificat, aut ſordes vnguium rem videlicet viliſſimam, aut vocem ſuillam, quam edere ſolent ii, qui grauantur ſermone reſpondere, aut numiſma minutiſſimum. Ariſtophanes in Pluto:

Καί με προσβιάζεται,
Καὶ ταῦτ' ἀποκρινομένους τὸ παράπαν, οὐδὲ γρύ. i.
Meque vi ſubigit ſimul.
Atque interim rogatus, hæc quid ſibi velint,
Prorſum nihil reſpondet,ac ne gry quidē.

Hinc & verbum deductum γρύζειν. Idem in eadem fabula,

Γρύζειν δὲ καὶ τολμᾶτον ὦ καταράτω;
Grunnire vero audetis etiam perditi?

Philoſtratus in vita Apollonii, Οὐδ' ἀμοῦ ἐφθέγξατο, οὐδ' ὑπήχθη γρύξαι,id eſt, Haud quaquam locutus eſt, neque adduci potuit vt vel hiſceret. Huius vocis vſus admodum frequens eſt apud Ariſtophanem.

Pili non facio.

Est Latinis hęc familiaris hyperbole: Nō facio pili. Ne pilo quidem melior, cum minimum quiddam momenti ſignificant. Catullus: Non faciunt pili cohortem. Cicero ad fratrem: Ego enim ne pilo quidem minus te amabo. Idem: Interea da Cappadocia, ne pilum quidem. Tametſi in vulgatis exemplaribus pileum hoc loco ſcriptum eſt. Quod quidem adagium etiam his temporibus nulli non eſt in ore. Pili vilitas etiam Gręcis in prouerbio fuit. Vnde ἄξιος τριχός,id eſt,dignus pilo, in hominē nihili. Quo durior erit tranſlatio, hoc venuſtior: Nam, Pili non facio, pręter hyperbolen nihil pene habet figurę. At ne pilo quidem doctior: Ne pilo quidem iucundior: Ne pilo quidem honoratior, atque id genus orationes, quoniam paullo longius recedunt à ſimplici ſermone pluſculum accipiunt gratiæ.

Nauci non facio.

Navci eſſe,& nauci facere, pro eo quod eſt,nihili eē, & nihili facere,ſæpicule apud Plautum reperietur. Quid autem nauci ſignificet, ſeruus quidam Plautinus,cum ea voce eſſet vſus, tamen ſcire ſe negat. Plautus: Qui homo timidus erit in rebus dubiis, nauci non erit. Grammatici quidam, inter quos Pompeius Feſtus, aiunt nauci ſignificare nucis putamē, aut oleæ nucleū, aut eam membranulam, quæ viſitur in medio nucis, iuglandis interſita: denique rei cuiuſuis putamen, quod Græci περίψημα, nauci vocatum exiſtimant. Quidam à voce Gręca deducunt νάκη, quod declarat pellem caprinam. Sunt & aliæ de nauci ſententiæ, quas qui volet cognoſcere, legat Feſtum in dictione Naccæ. Nacci non habeo, dixit Ennius apud M. Tullium libro de Diuinatione I. Non habeo denique nauci Marſum augurem.

Flocci non facio, aut Flocci facio.

Eadem ratione dictum eſt: Flocci facere,& ne Flocci quidem facere, pro eo quod eſt,ne tantuli quidem facere. Eſt autem floccus, particula lanæ, quæ inutilis à vellere diuelliť atq; euolat, aut certe ſimile quiddā nullius momenti. Exempla paſſim apud auctores obuia ſunt, vt non videatur operæprecium hoc inculcare loco.

Huius non facio.

Ad hanc formam pertinet illud Terentianum, ex Adelphis: Huius quidquam non faciam. Donatus admonet eſſe δεικτικὸν demonſtrantis aut floccum aut ſtipulam, aut ſummum digitum, aut huiuſmodi quidpiam. Athenæus libro duodecimo prodidit, Sardanapali ſtatuam ipſius monumē to impoſitam, hoc geſtu digitorum, vt ſignificaret res humanas omnes prorſus eſſe contemnendas, ac ne digituli quidem crepitu dignas.

Vitioſa nuce non emam.

Apvd Plautum eſt in Milite; Vitam tuam vitioſa

vitioſa nuce non emam, pro eo quod eſt, ne minimo quidem. Et vulgo dicimus, caſſa nuce non emerim, & putamine nucis non emerim. Ariſtophanes in Pace:

Οὐκ ἂν πριαίμην οὐδ᾽ ἂν ἰσχάδος μιᾶς, id eſt,
Non emerim nec vnica quidem nuce.

Conſimile his, quod legitur apud eundem Plautum, citante Feſto: Non ego iſtud verbum empſiſſem titiuillitio. Nam hoc verbo Latinos nihili rem ſignificare ſolitos, quemadmodum & Græci dicunt, *πτιλόν*. Rurſum Butubata, qua voce vſus eſt, Neuius, pro nugatoriis, auctore Feſto.

Ne teruncium quidem inſumpſit.

EST aliquotiens apud Ciceronem hyperbole terunci, quod apparet eſſe genus minutiſſimi numiſmatis, ad Atticum. Atque & ſpero, toto anno Imperii noſtri, teruncium ſumptus in prouincia nullum fore. Plautus in Captiui duo: Neque ridiculos iam terunci faciunt: quemadmodum Græci dicunt *ἡμιωβόλιον*, pro re viliſſima. Varro teruncium à tribus vnciis dictum putat.

Homo trioboli.

ITIDEM Plautus in Pœnulo hominem trioboli dixit, pro nequiſſimo, planeque nullius precii. A nummo minutiſſimo. Conſimili figura dixit Ariſtoph. in Veſpis, pro vilibus verſibus, *τριχοινίκων ἐπῶν*. Gregor. in epiſtolis de vili contemptoque dixit, *μᾶλλον ἀνδράποδον ὀλίγων ὀβολῶν ἄξιον*, id eſt, Imo potius mancipium paucis obolis dignum. Dicuntur & triobolares.

Homo treſſis.

CONSIMILI modo Perſius treſſem agaſonem appellat, contemptiſſimum homuncionem. Idem.

Et centum Græcos curto centuſſe licetur.

Id eſt, minimo. Treſſem antè dixit none, quaſi tribus aſſibus æſtimandum. Aſſis autem erat æreì nummuli genus. Perſianum carmen ſic habet in quinta Satyra:

Heu ſteriles veri, quibus vna Quiritem
Vertigo facit. hic Dama eſt, non treſſis agaſo.

Confine Hieronymianum illud: Quis te dupondio ſupputabat? Iuſtinianus in præfatione Pandectarum, noluit adoleſcentes legum ſtudioſos, veteri non minus ridiculo quam friuolo cognomine, nũcupari dupondios, ſed Iuſtinianos nouo.

Dignus pilo.

Ἄξιοι τριχός, id eſt, Pilo digni, dicuntur Græcis, nulla bona re digni, quod pilo nihil cõtemptius. Ariſtophanes in Ranis:

Εἰ πώποτ᾽ ἦλθον δεῦρ᾽, ἐθέλω τεθνηκέναι,
ἢ κλεψά τι τῶν σῶν ἄξιον τι καὶ τριχός, id eſt,
Si quando veni huc, emori ſane volo, aut
Si quid tuorum ſuſtuli, dignum pilo.

Adagium commemoratur à Diogeniano.

Nec vno dignus.

Ἄξιος οὐδὲ μονάδος, καὶ ἄξιος ἑνός, id eſt: Ne vno quidẽ dignus, & vno dignus, de viliſſimo. Trãſlata metaphora à iactu talorũ, in quo μονάς, id eſt, vnionis numerus infimus erat. Demum vbique in rationibus numerorũ minimum quiddam eſt vnio, ac ne numerus quidem, vt autumant philoſophi. Ex aduerſo, quem multi precii ſignificant, hũc πολλοῦ τινὸς ἄξιον, id eſt, multa re dignum, trita figura Græci dicunt, & τοῦ παντὸς ἄξιον, id eſt, quauis re dignum, & è diuerſo ὀλίγου ἄξιον, id eſt, paullo dignum, quem contemnunt. Gregarium autem eſt ac plebeium, vnius duntaxat hominis vice ſupputari. Proinde Homerus Iliados Λ. cum medici dignitatem explicare vult, ait:

Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων. i.
Vnus homo medicus multis æquãdus honore eſt.

Ad quod reſpexit Plato lib. De legibus 5. Ὁ μὲν γὰρ ἑνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων. i. Nã hic quidem pro vno, ille pro pluribus aliis æſtimandus eſt. Ad hanc formam pertinent & illæ rhetorum figuræ, cum aiunt, vnum aliquẽ ſibi pro theatro eſſe, & vnius cuiuſpiam iudicium pluris ſe facere, quam infinitæ multitudinis.

Dignus obeliſco.

Ἄξιος ὀβελίσκου, id eſt, Dignus obeliſco, dignus quouis honore. Summis enim viris eiuſmodi columnæ ac pyramides erigebantur, magnificis inſcriptæ titulis, aut ingentes coloſſi, ſic enim ſtupidi principes olim fingi gaudebant. Tametſi prouerbium ancipitem habet ſententiam, propterea quod Ariſtarchus obeliſcis iugulare ſit ſolitus, quæ parum probaret. Meminit huius præter alios Suidas.

Aureus in Olympia ſtato.

QVEM ſummo pręmio dignum Græci ſignificant, ei dicere ſolent: Aureus in Olympia ſtatuere. Lucianus in Pſeudologiſta, χρυσοῦς φασὶν ἐν ὀλυμπίᾳ σταθείη, id eſt, Aureus, vt aiunt, in Olympia ſtato. Quod is honos id ętatis præcipuus habebetur, loco tam celebri, ſtatuam inter illuſtres viros habere. Huc adluſit Vergi. cum ait:

Si fœtura gregem ſuppleuerit, aureus eſto.

Plato in Phædro, Ὑπισχνοῦμαι χρυσῆν εἰκόνα ἰσομέτρητον εἰς δελφοὺς ἀναθήσειν. id eſt, Polliceor me ſtatuam auream tibi æqualem Delphis collocaturū. Ibidem paullo poſt, Παρὰ τῶν κυψελιδῶν ἀνάθημα σφυρήλατος ἐν ὀλυμπίᾳ σταθείη, id eſt, Inter ſtatuarum Cypſelidarum monimenta, in Olympia fabrefactus ſtato. Interpres fortaſſis χρ σύλατος, legit, aut certe ſomniauit, vt qui verterit aureum. Porro reges Corinthi dicuntur Cypſelidæ à Cypſelo qui pulſis Bacchidis e Corintho, ibidem Imperio eſt potitus, ſummasq; coegit diuitias, cuius rei argumentum, inquit Strabo, τὸ ὀλυμπιᾶσιν ἀνάθημα κυψέλου σφυρήλατος χρυσοῦς ἀνδριὰς εὐμεγέθης. Adluſit huc & Philoſtratus in Apollonii vita, καὶ στεφανώσουσί σε ὀλυμπίᾳ, id eſt, & coronabunt te in Olympia. Non diſſimili figura dixit Perſius, Satyra 11.

Pręcipui ſuncto, ſitq; illis aurea barba.
Quibuſdam enim ſignis aurea barba conſueuit addi.

Quauis re dignus.

Ἄξιος τοῦ παντὸς, id eſt, Quauis re dignus. Refertur ab omnibus Græcorum adagiorum collectoribus. Vtitur Plato in Sophiſta. καὶ τοῖς μὲν φαίνεσθαι εἶναι τοῦ μηδενὸς τίμιοι, τοῖς δὲ ἄξιοι τοῦ παντὸς, id eſt: Aliis videntur nulla re digni, aliis rurſus quantauis. Similiter dixit Terentius: Hominem quantiuis pretii. Quanquam huius adagionis modo eſt facta mentio.

Dignus Argiuo clypeo.

Ἄξιος εἶ τῆς ἐν ἄργει ἀσπίδος, id eſt, Dignus es Argiuo clypeo. De generoſo ac maiorem in modum venerando: inde ſumptum, qđ olim apud Argiuos ex more pueri incorrupti pudiq; clypeos quoſdam geſtantes, pōpas agebant. Iſque honos erat illi ætati, priſco quodam inſtituto decretus.

Dignum propter quod vadimonium deſeratur.

VBI rem maximi momenti volumus ſignificare, quęque vel quantouis diſpendio debeat expeti, dignam eſſe dicemus, cuius gratia vadimonium deſeratur. Nam qui vadati ſunt, non niſi ſummo ſuo periculo abeſſe poſſunt. Plinius ſecundus in præfatione Naturalis hiſtoriæ: Inſcriptiones, inquit, propter quas vadimoniū deſeri poſſit, hoc eſt, quarum gratia omnia ſint poſthabēda, vel maxime ſeria. Seneca De beneficiis lib. 4. Vadimonium promittimus, tamen deſeritur. Non in omnes datur actio. Deſertem vis maior excuſat. Hęc Senecæ verba declarant, vehemēter vrgens eſſe oportere, quod excuſet vadimonii promiſſi deſertorem. Horatius:

Et caſu iam reſpondere vadato Debebat.

Ridet improbum garrulum, qui maluerit periclitari de cauſa, quam à nugis diſcedere. Conſimilis eſt forma quaſi pro aris focisque dimicare, cum de re cara feriaq; certamen eſt. Nec diſſimili ſchemate dixit Celſus, libro Pand. ſexto, titulo de rei vendicatione, Laribus ſepulchriſq; auitis carere. Finge, inquit, pauperem, qui ſi reddere id cogatur, laribus ſepulchriſque auitis carēdum habeat: ſufficit tibi permitti tollere ex his rebus quę poſſis, dum ita ne deterior ſit fundus, quā ſi initio non foret ędificatū.

In vtramuis dormire aurem.

IN vtramuis dormire aurē, eſt animo otioſo, ſecuro, vacuoq; eſſe. Terēt. in Heauton. Ademptum tibi iam faxo omnem metum, in aurem vtramuis otioſe vt dormias. Vtitur eo & Baſilius in epiſtola quadā, ſed malam in partem, ita vt ſupinam ſecuritatem intelligi velit. Menander in Plotio apud Gellium:

Ἐπ' ἀμφοτέραν ἦν ἐπίκληρος ἡ μέλλει καθευδήσειν. id eſt,
In aurem vtranque quandoquidem dotata eſt, cubet.
Sic enim vertit neſcio quis.

In dexteram aurem.

EODEM ſenſu dixit Plinius in dexteram aurem. Ita enim ſcribit Romano ſuo: Nihil quod in dexteram aurem, fiducia mei dormias, non impune ceſſatur, i. nihil eſt quod

quod ſis ſecurus. Sic enim admonent medici, vt in primo ſomno, qui profundiſſimus eſſe conſueuit, in aurem dexteram incumbamus. Cum experrecti redormire cupimus in ſiniſtram. Porro qui leui ſomno vult vti, in neutram incumbit aurem, quo facilis expergefiat.

Porrectis dormire pedibus.

HVIC affine eſt illud: ἀποτείναντα τὼ πόδε καθεύδειν, id eſt, Porrectis pedibus dormire. Lucianus de mercede ſeruientibus, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τῆς εὐχῆς ἀποτείναντα τὼ πόδε καθεύδειν, id eſt, Iamque tandem quod optari ſole obtigit, vt porrectis pedibus dormias. Ad eandem figuram pertinet, quod in Ariſtophanis Pluto dixit Mercurius, ἀναβάδην ἀναπαύομαι, id eſt, Sublatis pedibus requieſco, & ſupinus per otium. Et ſupinitatem, negligentiã, incogitãtiamq́;, ſignificamus.

Naſo ſuſpendere.

NASO ſuſpendere, eſt vafre ac ſubdole irridere. Plinius lib. 11. c. 37. docet à ſuæ ętatis hominib⁹ naſum ſubdolę irriſioni fuiſſe dicatum. Nam apud veteres auctores nihil huiuſmodi legitur. Verba Plinii ſubſcribamus: Et altior homini tantum quẽ noui mores ſubdolę irriſioni dicauere, naſus. Horatius in Sermonibus:

- Naſo ſuſpendis adunco. Idem alibi:
- Balatro ſuſpendens omnia naſo.

Perſius de Horatio, qui vafre tecteque rideat:

Callidus exterſo populum ſuſpendere naſo. Idem alibi:

Diſce, ſed ira cadat naſo, rugoſaq́; ſanna.

Vnde naſuti vocantur, qui docte norint alios irridere.

Martialis:

Non cuicunque datum eſt, habere naſum.

Idem:

Et pueri naſum Rhinocerotis habent.

Idem rurſum:

Naſutus ſis vſque licet, ſis denique naſus.

Perſius:

- Rides, ait. & nimis vncis
Naribus indulges.

Græci ſimplici efferunt verbo, μυκτηρίζειν, ἀντιμυκτηρίζειν, id eſt, irridere, viciſſim irridere, ἀπὸ τοῦ μυκτῆρος, id eſt, naſo. Caſſius ad Ciceronem, libro Epiſtolarum familiarium decimoquinto. Quoſque vbi ridiculo, aut ſcommatico dicterio læſeris, velint ruſtice gladio, ἀντιμυκτηρίσαι, id eſt, viciſſim naſo ſuſpendere.

Dignus qui cum in tenebris mices.

QVI certiſſima eſſet fide, eum dignum dicebant, qui cum in tenebris micaretur. Cicero libro Officiorum tertio: Hoc nonne eſt turpe, dubitare philoſophos, quę ne ruſtici quidem dubitant, à quibus natum eſt, id quod tritum eſt vetuſtate prouerbiũ. Cum enim fidem alicuius, bonitatemq́ue laudant, dignũ eſſe dicunt, qui cum in tenebris mices. Idem De finibus libro ſecundo, Cur iuſtitia laudatur, an verum eſt tritum vetuſtate prouerbium, qui cum in tenebris mices? Eſt autẽ micare, luſus genus quoddam, quod adhuc apud Italos durat, vt repente porrectis digitis, certantium vterq; numerum diuinet. Huius Cicero mentionem facit, libro de Diuinatione ſecundo: Quid eſt enim ſors? Idem propemodum quod micare, quod talos iacere, quod teſſeras. M. Varro: Micandum erit cum Græco, vtrum ego illius numerum, an ille meũ ſequatur. Nemeſianus in carmine Bucolico: Digitos iactare micantes. Meminit diuus Auguſt. lib. de Trinitate octauo, capite 5. Nam id, inquit, vbi volumus facile habemus, vt alia omittam, vel micando digitis tribus. Porro qui cũ micas in tenebris, ei liberũ eſt, ſi velit fallere. Proinde dignus qui cum in tenebris mices dicitur, qui ſit vſque adeo certa fide, vt nec ſi tuto poſſit, velit quempiam mendacio fallere. Habent Gręci ſimile quiddam: Dignus hic eſt, cui vel iniurato fidem habeas: Οὗτ' ἀνὴρ κ' ἀνώμοτος πιστεύειν ἄξιος. id eſt, Hic vir dignus, cui credas etiam iniurato. Cui diuerſum: Ne iurato quidem illi crediderim.

Ex Iouis tabulis teſtis.

Ἐκ τῶν Διὸς δέλτων ὁ μάρτυς, id eſt, Ex Iouis tabulis teſtis. Apud Gręcos dicebatur, pro certo & indubitabili teſte. Lucianus in libello de mercede ſeruientibus, Εἴ τις εἴπῃ μοιχὸν ἢ παιδεραστὴν· τοῦτο ἐκεῖνο ἐκ τῶν Διὸς δέλτων ὁ μάρτυς, id eſt, Si quis te adulterum, aut pęderaſtem dixerit, is protinus, iuxta id quod dici ſolet, ex Iouis tabulis teſtis. Adluſum eſt, ad diphtheram, in qua Iuppiter omnia mortalium acta deſcribere fingitur à poetis.

Q *Atticus*

Atticus teſtis.

Ἀττικὸς μάρτυς, id eſt, Atticus teſtis, legitur in collectaneis Diogeniani, pro probatiſſimo atque incorruptiſſimo teſte. Quod ſi quis per Ironiam torqueat in teſtem vanum, non inconcinne dixerit.

Attica fides.

Ἀττικὴ πίστις, id eſt, Attica fides, legitur apud eundem de minime vanis, minimeq; periuris, inde natum quod apud Atticos templũ eſſet Fidei deæ conſtructum. Cuius meminit etiam Plautus in Aulularia. Velleius Paterculus meminit his quidem verbis: Si quis hoc rebellãdi tẽpus quo Athenæ à Sylla captę ſunt, imputant Atheniẽſibus, nimirum veri, vetuſtatisq; iguarus eſt. Adeo.n. certa Atheniẽſium in Romanos fides fuit, vt ſemper & in omni re quidquid ſyncera fide gereretur, id Romani Attica fide fieri prædicarent. Quint. lib. 12. c. de genere dicendi, ſcribit hunc in modum: Quos ego exiſtimo, ſi quod in his finibus vberius inuenerint ſolum, fertilioremve ſegetem, negaturos Atticam eſſe, quod pluſquam acceperit ſeminis reddat, quia hanc eius terræ fidem Menander eludit. Ex his colligimus Atticam fidem dictam, quod nec detraherent pactis, nec adderent. Talis erat & ſoli fides non admodum feracis, cum agrorum fides laudetur, ſi cum fœnore reddant quod creditum eſt.

Græca fide.

Ἑλληνικῇ πίστει, id eſt, Gręca fide, reperitur ꝓ certa item fide. Fortaſſis idem cum proximo: niſi malumus per ironiam accipere. Auſonius ad Paulum:

Nobiſcũ inuenies κατιν’ πλῖα, ſi libet vti
Non Pœna, ſed Græca fide.

Idem de Philone villico ſuo:

Mutuatur ad Gręcam fidem.

Plautus Græcam fidem dixit vbi nõ verbis, neque ſtipulationibus, ſed præſente pecunia res agitur. Sic enim apud eum loquitur Clareta lena in Aſinaria: Diem, aquã, ſolem, lunam, noctẽ, hæc argento nõ emo. Cetera quæ volumus vti, Græca mercamur fide, id eſt, numerata pecunia. Euripides in Iphigenia Taurica: πιστὸν Ἑλλὰς οἶδεν οὐδέν, id eſt, Græcia nequaquam nouit fidem. Hoc ſane nomine ea natio peſſime audiit olim.

Punica fides.

Poenorvm perfidia in prouerbiũ abiit, quod ea gens peculiariter periurii vanitatiſque notata ſit, quemadmodum abunde teſtatur T. Liuius. Cuius hæc verba ſunt libro ſecundo de bello Punico: Quę Punica religione ſeruata eſt fides ab Hannibale. Idem belli Punici ſecundi lib. 1. Has tantas viri virtutes ingentia vitia æquabant, inhumana crudelitas, perfidia pluſquam Punica, nihil veri, nihil ſancti, nullius dei metus, nullum iuſiurãdum, nulla religio. His coloribus depingit Hannibalem. Subindicat idem Q. Curtius, in Tyriis Pœnorum auxilio deſtitutis. Ruſum Maximinus apud Iulium Capitolinum: Afri, inquiens, fidem Punicã pręſtiterunt: & quod modo citauimus ex auſonio, Pœna fide. Saluſtius in Iugurthino: Comperio Bochũ magis Punica fide, quàm ob ea, quæ prædicabat, ſimul Romanos & Numidam ſpe pacis detinuiſſe. Plautus: Nemo me Pœnus Punior, adludens ad morum perfidiam. Pęni fœdifragi ſemper habiti. Idem in Pænulo, Et is omnes linguas ſcit, ſed diſſimulat ſciens, ſe ſcire Pœnus plane eſt, quid verbis opuſt.

Altera manu fert lapidem, altera panem oſtentat.

Qvi coram blandiuntur, clam obtrectantes, palam amicos agunt, clanculum nocent: aut qui hic proſunt, illic lędunt, falſam beneficii ſpem oſtentant, vt nacti occaſionem funditus perdant, ii dicuntur altera manu portare lapidem, altera panẽ oſtentare. Tranſlatum ab iis, qui canes oſtentato pane pelliciunt: deinde accedentibus ſaxum illidunt. Euclio Plautinus in Aulul.

Nũc petis cum pollicetur, aurum inhiat, vt deuoret.
Altera manu fert lapidem, panem oſtentat altera.

Diuus Hieronymus ad Rufinũ: Hęc apud te amice potius expoſtulare volui, quàm laceſſitus publice deſæuire, vt animaduertas me reconciliatas amicitias pure colere, & non iuxta Plautinam ſententiam, altera manu lapidem tenere, panem offerre altera. Eodẽ eleganter adluſit, ſcribens ad eundem Rufinum: An tibi ideo panem non damus, quia hæreticorum cerebro lapidẽ illidi-

illidimus? Simile quiddam habet Gregorius Theologus in epiſtola ad Euſebium epiſcopum Ceſarienſem. ὥσπερ εἴ τις ἑνὸς ἀνδρὸς τῇ μὲν τῶν χειρῶν καταψήχοι τὴν κεφαλὴν, τῇ δὲ παίοι τὴν παρειὰν, id eſt, Perinde quaſi quis eiuſdē viri altera manu ſcabat caput, altera malam feriat.

Ex eodem ore calidum, & frigidum efflare.

Ἐκ αὐτοῦ τοῦ ςόματος τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἐξάγειν, id eſt, Eodem ex ore calidum ac frigidum proferre. Bilingues & qui eundē modo laudāt, modo vituperant, ex eodem ore calidum ac frigidum ſpirare dicuntur. Natum ex Apologo quopiam Aniani fabulatoris. Satyrus quidam cum vehementer algeret, hyperuo gelu ſupra modum ſæuiente, à ruſtico quodam inductus eſt in hoſpitium. Admiratus autē cur homo inflaret in manus ori admotas, rogauit cur ita faceret is reſpondit, vt frigidas manus halitus tepore calefaceret. Deinde vbi extructo foco, appoſita menſa, in pultem feruidā rurſum inflaret, magis etiam admiratus, ſciſcitatus eſt, quid hoc ſibi vellet: vt pultem, inquit, nimium feruentem halitu refrigerem. Tum Satyrus ſurgens à menſa: Quid ego audio, inquit. Tun' eodem ex ore pariter & calidum & frigidum efflas? Valebis, neque enim mihi ratio eſt, cum eiuſmodi homine commune habere hoſpitium. At huiuſce rei, quā Satyrus admirabatur, cauſam reddit Ariſtoteles in Problematis, Sectione trigeſimaquarta, problemate ſeptimo, idq; ideo fieri putat, qđ qui vehementius efflat, is non moueat vniuerſum aerē, ſed ore contractiore paullulū venti expiret, vt calor ab ore profectus, à reliquo aere, quē ob impetum plurimum mouet, continuo euaneſcat, atque in frigus abeat. Id quod ſecus fit in eo, qui faucibus apertis aerem exhalat. Ex eodem ore emanat dulce & amarum. Huc adſcribi poterit, quod refert ſecundo libro Plinius, plus quam prodigioſum, fontem eſſe quendam in Dodona, qui cū ſit frigidiſſimus, & faces ſiquis ardentes immergat, extinguat: ſi extinctæ admoueantur, accendit. Quæ omnia torquere licebit in rhetores, qui eadem norunt laudare & vituperare, eleuare atque attollere. Item in Iureconſultos, qui cauſam eādem nunc tuentur, nunc impugnant. Ad eum ſenſum detorſit Plutarchus, quod Circe eadem virga mentem adimit, ac reddit: pecudes facit, & homines. Extat apud Græcos hic ſenarius prouerbialis:

> Τὸν αὐτὸν αἰνεῖν καὶ ψέγειν ἀνδρὸς κακοῦ. id eſt,
> Laudare eundem, carpereq́ue viri eſt mali.

Athenæus libro quarto docet eſſe fiſtulę genus, à Græcis dicitur μάγαδις, ſiue παλαιομάγαδις, quod idem & grauem & acutam vocem reddit. Vnde verſum adducit ex Alexandride,

> Μάγαδιν λαλήσω, μικρὸν ἅμα σοι καὶ μέγαν. id eſt,
> Grande ac puſillum Magade proloquar ſimul.

Id Græcis dicitur μαγαδίζειν, ſonare ſimul duas voces, grauem & acutam διὰ πασῶν, vt vocant muſici. Ariſt. ſectionis decimænonæ, problemate iuxta Gręcos codices decimo octauo, iuxta Theodori verſionem 17. vtitur eo verbo μαγαδίζειν, quærens cur hęc ſola harmonia quam diximus ſonetur magade. Rurſus in problemate trigeſimono iuxta Gręcos codices, μαγαδίζουσι δ᾽ ἐν τῇ διὰ πασῶν συμφωνίᾳ, id eſt, Magadiſſant in concentum diapaſon.

Oculatæ manus.

OCVLATAS manus dixit Plautus, quę promiſſa velint exhiberi re, non oratione promitti. Nam oculos habere, quibus videant exhibita, aures non habere, quibus audiāt pollicitationes. Ita lena quædam in Aſinaria adoleſcenti montes aureos polliceri, cum illa nihil commoueretur promiſſis: Semper, inquit, oculatæ noſtræ ſunt man', credunt quod vident. In eadem erat ſententia leno ille Terentianus Sannio: Nunquā inquit, & ego adeo aſtutus fui, quin quidquid poſſem, mallem auferre in præſentia potius. Huc adluſit Chærea in Eunucho: Fac nunc promiſſa vt appareant.

Cæca dies, & oculata dies.

PLAVTVS item cæcam diem & oculatam, pro die, qua non numeratur præſens pecunia & qua numeratur. Sic enim leno quidam loquitur in Pſeudolo: E me die cæca hercle oleum id vendito oculata die, iam Hercule vel ducentæ fieri poſſunt præſentes minæ. Hoc eſt, eme non præſente pe-

ennia, ſed in diem pacta, reuende pecunia præſente. Vocant & Iuriſconſulti cæcam, diem, & cæca teſtimonia, quæ ſcripto perhi beutur abſentibus. Nam cæca ſunt non tan tum quæ non vident, ſed quæ non viden tur & abſunt.

Lentiſcum mandere.

Σχῖνον διατρώγειν, id eſt, Lentiſcum mandere, vel arrodere, Græco prouerbio dicuntur ii, qui nimio comendi corporis ſtudio ſuperfluunt: Nam ex lentiſco dentifricium fieri conſueuit. Is eſt puluiſculus quidam candidandis dentibus comparatus. Fiebāt & dentiſcalpia ex lentiſco, hoc eſt, cuſpides quædam purgandis dentibus accommodę. Martialis in Apophoretis:

Lentiſcum melius, ſed ſi tibi frondea cuſpis
Deſuerit, dentes penna leuare poteſt.

Quin & Dioſcorides lib. I. indicat, lentiſci ſuccum ex aqua decoctæ figere vacillantes dentes, ſi eo colluantur: tum & cuſpides hinc factas ſi affricentur, vtiles eſſe dentibus abſtergendis. Huiuſmodi igitur quibus dentiſcalpium ſemper in ore eſt, lentiſcum arrodere dicuntur, & σχινοτρῶγες, id eſt, Lentiſci arroſores appellantur. Nam dentium cura, olim vt delicatis probro dabatur, & Apuleio inter reliqua crimina obiectum eſt, quod dentifricium paraſſet. Recte transferetur adagium & ad reliquum totius corporis cultum.

Vnico digitulo ſcalpis caput.

MOLLES, atque effœminati vno digito caput ſcalpere dicuntur, nimirum ſolliciti ne comam ſtudioſe compoſitam perturbent. Id primum dictum putant à Caluo poeta in Pompeium, hinc in omnes parum viros tranſitum. Iuuen. Satyra 9.

Qui digito ſcalpunt vno caput.

Molles & impudicos ex geſtu notans. Porro geſtum cum antiquitus impudicitię ha bitum argumentum: teſtatur in epiſtolis Seneca: Rerum, inquiens, omnium ſi obſeruentur, indicia ſunt. Et argumentūm morum ex minimis quoque licet capere. Impudicum, & inceſſus oſtendit, & manus mota, & vnum interdum reſponſum, & relatus ad caput digitus, & flexus oculorum. Improbum interdum riſus inſanum vultus, habitusque demonſtrat.

Summo digito caput ſcalpere.

Τῷ ἄκρῳ δακτύλῳ τὴν κεφαλὴν κνᾶν, id eſt, Summo digito caput ſcalpere. Idē eſt cum proximo. Lucianus in Rhetorum præceptore, deliciis effœminatum hominem deſcribit his verbis: Ἐν τούτοις δὲ πάνσοφόν τινα, καὶ παγκαλὸν ἄνδρα, διασεσαλευμένον τὸ βάδισμα, ἐπικεκλασμένον τὸν αὐχένα, γυναικεῖον τὸ βλέμμα, μειλιχρὸν τὸ φώνημα, μύρον ἀποπνέοντα, τῷ δακτύλῳ ἄκρῳ τὴν κεφαλὴν κνώμενον, id eſt, Inter hæc autem virum quendam egregie ſapientem, atque inſigni forma, lubrico inceſſu, fracta ceruice, muliebri aſpectu, voce mellita, olentem vnguenta, caput ſummo digito ſcalpentem.

Phryx plagis emendatur.

PHRYX plagis emendatur. In barbaros ſeruilique ingenio homines dicitur, qui non pudore, neque monitis, ſed verberibus redduntur meliores. Cum contra generoſus animus, ut ait Seneca, rectius ducatur, quam trahatur. Cicero pro L. Flacco in teſtes Aſiaticos: Aſià veſtra conſtat ex Phrygia, Myſia, Caria, Lydia, Vtrum igitur noſtrum, an veſtrum eſt hoc prouerbium? Phrygem plagis fieri ſolere meliorem. Adagium ita refertur apud Suidam verſu trochaico:

Φρὺξ ἀνὴρ πληγεὶς ἀμείνων, καὶ διακονέστερος. id eſt,
Verberatus Phryx melior, & obſequens erit magis.

Oſtendit Athenæus, è Phrygia mitti ſolere mancipia laudatiſſima,

Ἀνδράποδ' ἐκ Φρυγίας, ἀπὸ δ' Ἀρκαδίας ἐπικούρους. id eſt,
Mancipia ex Phygia, ſed ab Arcadia auxiliares.

Nihil ſacri es.

Οὐδὲν ἱερὸν ὑπάρχεις, id eſt, Nihil es ſacri. Sermo cōtemnentis prouerbialiter. Siquidem Græci quidquid præclarum ac vehementer conducibile videri vellent, id ſacrū appellabant, vt ἱερὰ βουλή, Sacra res conſilium.

lium, & ἱερὰν πόλιν, id eſt, Sacram ciuitatē dixit Ariſtides, tanquam omnium tutatricem, & quod alio citauimus loco, ἱερὰν ἄγκυραν, id eſt, Sacram ancoram. Plutarchus in vita Pelopidæ, Sacri præſidii mentionē facit. Theocritus in Hodœporis,

Ἀλλ᾽ ἄν οἶκα λῇς ἔριφον θέμεν: ἐν τι μὲν οὐδὲν
Ἱερόν.

Hœdum igitur, ſi vis, age iam deponito, quanquam
Nil ſacri eſt.

Verba ſunt cōtemnentis pignus. Qui prouerbii tradunt originem, aiunt Herculem conſpecta Adonidis imagine contempſiſſe his verbis, οὐδὲν ἱερὸν εἶ, id eſt, Nil es ſacri. Seu quod exiſtimaret, iis duntaxat habendum eſſe diuinitatis honorem, qui de genere mortalium eſſent benemeriti: ſiue qđ fures, qui in eius templum aufugiſſent, nō eſſent in tuto, propter loci religionē, quēadmodum in aliorum deorum ſacellis. Nunc accommodatur ad quamuis rem deſpicatui habitam: Ab hac interpretatione non diſcrepant q̄ refert Theocriti ſcholiaſtes, huius commenti auctorem citans Cleandrum.

Nihil ſanum.

SUMMAM morum corruptionem, & nullū honeſti reſpectum his verbis Græci ſignificant, οὐδὲν ὑγιές, id eſt, Nihil ſanum. Exempla paſſim in comœdiis tragœdiisq́; Græcorum ſunt obuia. Ariſtophanes in Pluto:

Βουλόμενος εἰ χρὴ μεταβαλλόντα τοὺς τρόπους,
Εἶναι πανοῦργον, ἄδικον, ὑγιὲς μηδὲν,
Ὡς τῷ βίῳ τοῦτ᾽ αὐτὸ νομίσας ξυμφέρειν, i.
Scitatum an expediret, vt in contrarium
Verſo inſtituto priſtiniſq́ue moribus,
Iniquus eſſet, ſubdolus, ſani nihil,
Ratus iſta vitæ commodis conducere.

Andromache in ſui nominis tragœdia apud Euripidem ita deſcribit Spartanorum mores.

Ὦ πᾶσιν ἀνθρώποισιν ἔχθιστοι βροτῶν,
Σπάρτης ἔνοικοι, δόλια βουλευτήρια,
Ψευδῶν ἄνακτες, μηχανορράφοι κακῶν,
Ἑλικτὰ, κοὐδὲν ὑγιές: id eſt,
Heus omnium mortalium inuiſiſſimi,
Spartam incolentes, fraudulenti conſilii,
Mendaciorum principes, & opifices
Tecti malorum, tortiles, ſani nihil.

Ariſtophanes, ἐν Θεσμοφοριαζούσαις, ſi modo non fallit titulus: de fœminis:

Τὰς οἰνοπότιδας, τὰς προδότιδας, τὰς λάλους,
Τὰς οὐδὲν ὑγιές, τὰς μέγ᾽ ἀνδράσιν κακόν.
Vini bibaces, prodirrices, garrulas,
Nihilq́; ſanum, maximum viris malum.

Vbi plane prouerbialiter dixit: οὐδὲν ὑγιές, pro perditiſſimis. M. Tullius ad Atticum libro decimoquinto: Quid quæris? οὐδὲν ὑγιές. Id velut interpretans in epiſtola, quæ præceſſit ab hac tertia: Quid queris? nihil ſynceri.

Dionis gry.

Τὸ Δίωνος γρῦ, id eſt: Dionis gry. Recte dicetur, aut vbi quempiam magno animo contemnimus, ac ne reſponſo quidem dignum habemus: aut cum rem nihili ſignificamus. Nam de gry alio diximus loco. Adagium ortum ex euentu. Dion Alexandrinus natione, præcipuam in philoſophia laudem eſt conſecutus. Huic erat frater luctator, nomine Topſius. Itaque cum quidam ex eius concertatoribus Dionem probris inceſſerit, fanda atque infanda in eum euomens, multa interim turba ad cōuiciū; vt fit, affluente, ipſe ne verbo quidem reſpondit maledictis, videlicet philoſophiæ dogmatum memor. Ceterum vbi iam intra ædium ſuarum veſtibulum eſſet, nam conuiciator eo vſque fuerat profectus, nihil iracundiæ præ ſe ferens, hoc tantum reſpondit, οὐδὲ γρῦ, id eſt: Ne gry quidem. Iuuenis autem animi impotens, laqueo ſe præfocauit. Ea res in vulgi fabulam abiit.

Cæcus cæco dux.

Τυφλὸς τυφλῷ ὁδηγός, id eſt, Cæcus cæco dux. Vti licebit quoties indoctus indoctum docere, inconſultus imprudenti cōſilium dare conabitur. Adluſit ad prouerbium M. Tullius libro De finibus vltimo: C. autem Druſi domum compleri conſultoribus ſolitam accepimus, cum quorum res eſſet, ipſi non videbant, cæcum adhibebant ducem. Hæc Cicero. Druſus enim Iure conſultiſſimus, aliis proſpiciebat animo, cum corporis oculis nihil cerneret. Cui confine eſt Horatianum illud: Cæcus iter oſtendit. Horatius ad Scæuam:

Cæcus vti ſi monſtret iter, tamen aſpice.

Quodquidem Porphyrion perinde dictũ autumat, quaſi dicas: Sus Mineruam. Præpoſtere enim res geritur, cum cæcus videntibus iter commonſtrare conatur. Apud Ariſtophanem in Pluto: Carion ſeruus ſtomachatur in herum quod ipſe videns, Plutum oculis captum ſequeretur.

Ὅς τις ἀκολουθεῖ κατόπιν ἀνθρώπου τυφλοῦ,
Τοὐναντίον δρῶν, ἢ προσῆκ' αὐτῷ ποιεῖν.
Οἱ γὰρ βλέποντες τοῖς τυφλοῖς ἡγούμεθα,
Οὗτος δ' ἀκολουθεῖ, κἀμὲ προσβιάζεται. i.
Luminibus vt qui captum & orbum homunculum
Sequatur à tergo, hoc agens præpoſtere.
Nam qui videmus, ducimus cæcos: at hic
Sequitur, ſimulq́; cogit eadem facere me.

Cæca ſpeculatio.

Ἀλαοσκοπιὴ, id eſt, Cæca ſpeculatio, compoſita Græcis eſt dictio, ἀπὸ τοῦ λάειν, quod eſt videre, inde ἀλαὸς cæcus, & σκοπεῖν, id eſt inſpicere. Ita Suidas ex Homero citans. Etymologus addit alias coniecturas ex Methodio citans idem dictum. Suidas prouerbialem dictionem admonet, quotiens aut conniuent, quibus datum eſt negotium, aut ipſi nihil vident, quibus obſeruãdi partes ſunt delegatæ. Tranſlatum ab iis, qui è ſpeculis ſublimibus diligenter circumſpectant vndique, & quod viderint, aliis renunciãt. Homerus aliquotiens hoc habet, Οὐδ' ἀλαοσκοπιὴν εἶχε, quod etymologus citat ex Methodio. Pro eo quod eſt, haud quaquam cæcutienter ſpeculatus eſt. Vti cõueniet, quotiẽs ſignificabimus aliquem rem ſagaciter odoratum, ac deprehendiſſe.

Sine cortice nabis.

SINE cortice nare dicuntur, qui iam per ætatem non egent cuſtode morum, aut qui eo doctrinæ proceſſerunt, vt iam præceptorum opera non habeant opus. Horat.

Simul ac durauerit ætas
Membra, animumq́ue tuum, nabis ſine cortice.

Id eſt, Citra cuſtodem ac pædagogum ipſe te reges, ac moderaberis. Acron prouerbii admonet: putatq́; metaphoram mutuo ſumptam à iuuenibus, qui cum primitus natare diſcunt, corticibus aut ſuberibus ventri ſubligatis natant: deinde exercitatiores citra huiuſmodi adminicula natare incipiunt. Plautus in Aulularia: Quaſi pueris qui nare diſcunt ſcyrpea induitur ratis. Qui laborẽt minus, facilius vt nent, & moueant manus. Eſt autem Græcis φελλὸς ſiue φίλλος, nam varie ſcribunt, quod Latini vertunt ſuber, ſic. n. vertit Theodorus. Cortex eſt arboris ſemper fluitans, & ob id aptus nauibus præſertim ancoralibus: indicat enim ancoræ locum, vt à nautis caueatur, & piſcantium tragulis, ſuſtinet enim ſummos retium funes: vtilis & cadorum obturamentis, poſtremo & fœminarũ calceatui menſibus hybernis, vnde ioco prouerbiali apud Græcos cortices arborum dicuntur. Meminit Pli. lib. 16. c. 8. Lucianus in Veris narrationibus narrat φελλόποδας vnde Græci φελλίζειν dicunt ſupernatare. Et φελλεῖς loca quæ paullulo terræ tegunt ſaxa.

Vt poſſumus, quando vt volumus non licet.

Ζῶμεν γὰρ οὐχ ὡς θέλομεν, ἀλλ' ὡς δυνάμεθα. id eſt,
Non vti libet, ſed vti licet ſic viuimus.

Senarius prouerbialis, quo monemur tempori ac neceſſitati ſeruiendum eſſe. Terentiana Miſis in Andria rogata, quam Athenis vitã agerent, verecunde ſeni meretriciũ quæſtum confitens: vt quimus aiunt, quando vt volumus non licet. Cæcilius in Plotio apud Donatum. Viuas vt poſſis, quando non quis vt velis. Item Plato in Hippia maiore: Τοιαῦτα ὦ Ἱππία τὰ ἡμέτερα ἐστὶν οὐχ οἷα βούλεταί τις φασὶν ἄνθρωποι ἑκάστοτε παροιμιαζόμενοι, ἀλλ' οἷα δύναται, id eſt, Eiuſmodi ſunt Hippia res noſtræ, non quales quis optaret, ſicuti prouerbio dicitur vſquequaque, ſed quales eſſe poſſunt. Adluſit eodem & in Cratylo. ὅπως ἂν δυνώμεθα προειπόντες, id eſt, Præfati, vtcunq; potuerimus. Sic enim modeſtiæ gratia præfantur, qui negotium aliquod ſuſcipiunt. Huc pertinent & illæ Græcorum ſententiæ:

Βουλόμεθα πλουτεῖν πάντες, ἀλλ' οὐ δυνάμεθα. id eſt,
Oẽs cupimus, at non licet diteſcere. Et:
Πάντες καλῶς ζῆν θέλομεν, ἀλλ' οὐ δυνάμεθα. id eſt,
Bene viuere omnes volumus, at non poſſumus.

Nemini ſua fortuna ſatis facit, & aliud votis deſtinat, Vſus erit, vbi ſignificabim⁹ noſtra nobis parũ placere, verũ facultatem deeſſe, non animum: videlicet fortunã eſſe parum

rum commodā, aut vitam non ſatis integram, aut epiſtolam non ſatis eruditam.

Athenienſium inconſulta temeritas.

Ἡ τῶν ἀθηναίων δυσβουλία, id eſt, Athenienſiū inconſulta temeritas. Quadrat in eos, quibus male conſulta vertunt bene. Nam id olim vulgo tributum eſt Athenienſibus, quod ipſi quidem ſocorditer conſultarent, parumq́ue proſpicerent, verum Minerua ciuitatis præſes, illorum male inſtituta, bene vertere conſueuit. Simile eſt huic, quod hodieq́ue vulgo dicunt: Eſt fortunatior quam prudentior, de quopiam non ſuapte induſtria, ſed fortunę commoditate ſucceſſu rerum vtente. Eupolis apud Suidam & Athenęum libro decimo in Athenienſium mores:

Οὓς δ' οὐκ ἂν εἵλεσθ' οὐδ' ἂν οἰνόπτας πρὸ τοῦ,
Νυνὶ στρατηγοὺς ἔχομεν. ὦ πόλις πόλις
Ὡς εὐτυχὴς εἶ μᾶλλον ἢ καλῶς φρονεῖς. id eſt,
Quos ante hac nec præfici conuiuio
Quiſquam tuliſſet, nunc videmus ſcilicet
Belli duces. o ciuitas, o ciuitas
Fortuna vt es feliciore, quàm ſapis.

Porro Athenienſium incogitantiam notat & Ariſtophanes hoc verſu in Nubibus:

φασὶ γὰρ δυσβουλίαν τῇδε τῇ πόλει προσεῖναι. id eſt,
Læua conſilia ferunt huic adeſſe ciuitati.

Quo loco interpres adſcribit fabulam huiuſmodi: Cum Neptunus à Minerua victus, non poſſet Attica regione potiri, iratus immiſit illis δυσβουλίαν, id eſt, læua ſtultaq́ue conſilia: hoc deinde vitium Athenieſibus ἐπιχώριον, hoc eſt, vernaculum fuiſſe. Idq́ue Mineruam non mutaſſe, ceterum quod illi male ſtatuiſſent, illa in bonos exitus vertebat: Adluſit huc idem Ariſtophanes in Veſpis:

Γλαὺξ γὰρ ἡμῶν πρὶν μάχεσθαι τὸν στρατὸν διέπτατο. id eſt,
Vlula noſtras ante pugnam peruolarat copias.

Eodem leuiter adluſiſſe videtur Demoſthenes, cum ait in Olynthiaca prima, in ipſa ſtatim fronte: Ἀλλὰ καὶ τὴν ὑμετέραν τύχην ὑπολαμβάνω, πολλὰ τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐνίοις ἂν ἐπελθεῖν εἰπεῖν. id eſt, Sed & veſtrę fortunæ arbitror, nonnullis ex tempore venire in mentem vt dicant ea quę ad rem pertinent. Verū hoc vitii manifeſtius exprobrat illis in alia quadam oratione dicens, alios homines ſolere cōſultare prius ac deinde rem aggredi: contra Athenienſes poſt rem factam tum conſultare. Theognis:

Πολλοί τοι χρῶνται δειλαῖς φρεσὶ, δαίμονι δ' ἐσθλῷ
Οἷς τὸ κακὸν δοκέον γίγνεται εἰς ἀγαθόν, i.
Multis læua quidem mens eſt, ſed numina dextra,
Quis bene vertit & id quod temere inſtituunt.

Ariſtophanes in Concionatricibus:

Λόγος τέ τοι τίς ἐστι τῶν γεραιτέρων,
Ὅσ' ἂν ἀνόητα καὶ μωρὰ βουλευσώμεθα
Ἅπαντ' ἐπὶ τὸ βέλτιον ἡμῖν ξυμφέρειν. id eſt,
Eſt ſermo quidam ductus à maioribus
Fatua licet ſtatuamus ac væcordia
In melius attamen omnia nobis cedere.

Medium carmen Græcum carebit vitio, ſi tollatur coniunctio καὶ, quanquam editio Aldina habebat. Et apud Liuium ſubinde nominatur fortuna Romana. Nec abhorret hinc quod alibi retulimus, εὕδοντι κύρτος αἱρεῖ, id eſt, Dormienti rete tollit.

Vbi non ſis qui fueris, non eſt cur velis viuere.

Cicero in epiſtola quadam lib. 7. Familiarium, ſententiam huiuſmodi veteris prouerbii citat: Vetus eſt, inquiens, Vbi non ſis qui fueris, nō eſſe cur velis viuere. Sumptum eſt à communi mortalium affectu, qui nihil minus tolerādum putant, quam vt inter eos neglecti, aut etiam notati viuant, apud quos aliquando cum ſplendore atque auctoritate ſint verſati. Adeo vt exilium vbiuis pręoptent potius, aut etiam e vita decedere, quam mutatæ fortunæ pudorem perpeti. Id quod notauit Euripides in Hecuba, quam ita facit loquentem, vt dicat, ſibi pudorem in cauſa eſſe, quo minus obtueatur Polymneſtorem. Pudete enim in tam calamitoſo rerum ſtatu, conſpici ab eo, cui aliquando viſa ſit florens. Idem in Alceſtide:

Τί μοι ζῆν δῆτα κύδιον φίλοι
Κακῶς κλύοντι, καὶ κακῶς πεπραγότι. id eſt,
Poſt hac amici, cur mihi ſit viuere
Cordi, male audienti, & affecto male.

Ad eandem facit ſententiam, quod apud Sophoclem ait Aiax,

Αἰσχρὸν γὰρ ἄνδρα τοῦ μακροῦ χρῄζειν βίου
Κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαλλάσσεται, id eſt,
Eſt turpe, vitam prorogare longius

Quiſquis malis nil explicat ſeſe ſuis,
Item paullo poſt in eadem tragœdia,
Ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν, ἢ καλῶς τεθνηκέναι
Τὸν εὐγενῆ χρή. id eſt,
Verum aut decore viuere ingenuum virũ
Decet, aut decore oppetere mortem.
Fertur hic quoque ſenarius,
Ζῆν οὐ χρεὼν ᾧ ζῆν ἐφθόνησεν ἡ τύχη. id eſt,
Fortuna quibus inuidit aſpera viuere,
Hos indecorum ac turpe velle viuere.

Sed propius ad Ciceronis ſententiã accedit locus ille apud Euripidem in Hecuba, vbi Polyxena ratiocinatur, ſibi non eſſe cauſſam cur optaret viuere, quod omnibus ornamentis priſtinæ fortunæ iam eſſet ſpoliata.
Τί γάρ με δεῖ ζῆν, ᾗ πατὴρ μὲν ἦν ἄναξ
Φρυγῶν ἁπάντων, τοῦτό μοι πρῶτον βίου.
Ἔπειτ' ἐθρέφθην ἐλπίδων καλῶν ὕπο
Βασιλεῦσι νύμφη. id eſt,
Quæ nanq; vitę cauſſa iam ſupereſt mihi?
Vt cui pater rex omnium fuerit Phrygũ.
Etenim rudis mi lucis hoc initium.
Dein ſpes in amplas educabar, regibus
Deſponſa.

Et reliqua quæ ſequuntur. Sunt enim longiora, quàm vt hic putemus eſſe percenſenda.

Premere pollicem, conuertere pollicem.

ANTIQVITVS in pollice fauoris erat ſtudiiq; ſignificatio. Qui faueret, pollicem premebat: qui minus faueret, pollicẽ conuertebat. Qui geſtus in prouerbiũ abierunt, vt iam premere pollicem dicatur, qui quoquo pacto fauet: conuertere, qui maleuult. Pli. lib. 27. c. 2. Pollices cum faueamus, premere etiam prouerbio iubemur. Iuuen.
Conuerſo pollice vulgi,
Quemlibet occidunt populariter,
Horatius vtroq; pollice dixit, pro ſummo fauore,
Conſentire ſuis ſtudiis qui crediderit te,
Fautor vtroq; tuũ laudabit pollice ludũ.
Porphyrion enarrat hũc ad modum: Vtroque pollice, id eſt, vtraq; manu, συνεκδοχικῶς. Synecdoche à parte totum. An qui vehementius laudat, manus iungens, iungit pollicem cum proximo. Acron hoc pacto, vtroque pollice. συνεκδοχικῶς, manu vtraq; ſublataq; pariter ac ſępius mota. Hic enim geſtus valde laudantium eſt. Sane vtrunque, ſicut ex iis coniici licet, prouerbii origo fugit.

Faciem perfricare, frontis perfrictæ.

FRONS habita eſt antiquitus pudori ſacra. Et facies item, id quod & prouerbio teſtatum eſt, quo dicunt, pudorem eſſe in oculis. Inde frontem aut faciem prouerbio perfricuiſſe dicitur, qui pudorem omnem dedidicerunt, velut abſterſo manu à vultu pudore. Tranſlatum apparet à geſtu quorundam, qui dicturi facturiue quippiam apud ignotos, manu faciem perfricant, id quod ruſticani cuiuſdam pudoris indiciũ eſt, quem coneris peruincere. Hunc geſtum Quintilianus notat inter vitia pronunciationis libro vndecimo: Vitioſa enim, inquiens, ſunt illa, intueri lacunaria, perfricare faciem, & quaſi improbam facere. Plutarchus ſcribit hunc geſtum peculiarẽ fuiſſe M. Tullio, vt dictui us, læua faciẽ demulceret. Alioqui non inficias it ipſe Cicero, initio dicendi trepidantiorem fuiſſe ſeſe. Fabius lib. 9. citat hæc ex Caluo: Perfrica frontem, & dic te digniorem, qui prætor fieres, quàm Catonem. Significat id eſſe dictu vehementer improbum. Plinius in præfatione naturæ hiſtoriarum: Perfricui faciem, nec tamen profeci, quando alia via ingens occurris. M. Tull. Tuſcu. qõ. lib. 3. in eundẽ ſenſum dixit: perfricate os: Quid tergiuerſamur Epicure? nec fatemur eam nos dicere voluptatem, quam tu idem cum os perfricuiſti, ſoles dicere? Seneca li. 5. epiſtola 40. Perfrices frontem oportet, & ipſe te non audias. Huc pertinent etiam illa, qđ effrontes appellamus inuerecũdos. Et, qua fronte audebis hæc facere? Quod enim Horatius dixit:
Clament periſſe pudorem
Cuncti pœne patres. Id Perſius imitatus,
Exclamet, inquit, Melicerta periſſe
Frontem de rebus.
Item illa: Quo ore obiurgabis filium?
Et Os impudens, Os durum, Os ferreum, cum impudentiam indicamus. Ouidius:
Nõ tibi plus cordis, ſed minus oris adeſt.
Nõ plus audes aut ſapis, ſed minus pudet.
M. Tul. in Verrem, Os hominis inſignemque impudentiam cognoſcite. Idẽ in Philippica 5. Sed illud os, illam impuritatem. Idem pro C. Rabirio Poſthumo: Qđ habes os,

os, quã audaciã? Rurſus in Oratore: Quod tamen os eſt illius patroni, qui ad eas cauſas ſine vlla ſciẽtia iuris audet accedere? In Philippica vndecima: Audiſſet furentis introitum Dolobellæ, vocem impuram, atq; os illud infame. Martialis lib. 9.

Santonica medicata dedit mihi pocula virga,
Os hominis, mulſum me rogat Hippocrates.

Homericus Achilles Agamemnonem κυνώπα appellat, id eſt, canino aſpectu. & apud eundem:

Κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο. i.

Canis habens oculos, cor cerui: impudentiam ſignificãs eum timiditate coniunctã. Denique haud ſcimus an huc pertineat, quod apud Athenæum in Dipnoſophiſtis adducitur è Cyrenæo poeta:

Τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἀμείνον. id eſt,
Porro ter abſterſis diui donant meliora.

Subindicat, impudentius id poſtulare, vt quæ ſint acta in conuiuio, narret.

Frontem exporrigere, frontem contrahere.

Frontem explicare cum hilateſcimus, contrahere cũ ringimur, hoc eſt, vbi quid moleſtum eſt, dicimur. Plinius in libro vndecimo: Frons & aliis, ſed homini tantum triſtitiæ, hilaritatis, clementiæ, ſeueritatis index. Terentius: Exporge frontem. Horatius in Odis:

Sollicitam explicuere frontem.
Idem alibi:
Deme ſupercilio nubem.

Exporrecta fronte, hilariter. Porrectiore fronte mecũ loquaris oportet, apud Plaut. Obducta fronte, corrugata fronte, contracta fronte, caperata fronte. Plaut. Caperat frons ſeueritudine. Quod quidem à caprinis cornibus tranſlatum volunt. Et nubila frons, ſerena frons, explicita frons.

Attollere ſupercilium, ponere ſupercilium.

Plinius: Supercilia, inquit, homini, & pariter & alter ne mobilia. Et in his pars animi. Negamus, annuimus. Hæc maxime indicant faſtus. Superbia aliubi conceptaculum, ſed hic ſedem habet: in corde naſcitur, huc ſubit, hic pendet. Nihil altius ſimul abruptiusq; inuenit in corpore vbi ſolitaria eſſet. Hactenus ille. Inde prouerbio attolli ſupercilium dicimus, arrogantiam ſignificantes: adduci ſupercilium faſtidium indicãtes. Citat & Suidas, ἀνασπῶντες τὰς ὀφρῦς, καὶ τὰς γνάθους φυσῶντες, id eſt, Contractis ſuperciliis, inflatis buccis. Quod Græci vnico verbo dicunt κατοφρυάζεσθαι. Lucianus à perſona ad rem tranſtulit, ſermonem arrogantem ac ſuperciliosum appellans κατωφρυωμένους λόγους. Poni dicitur ſupercilium, cum à faſtu receditur. Et faſtoſos homines ſuperciliosos nominamus. Denique ſimpliciter ipſum ſupercilium pro faſtu atque arrogantia ponitur. Philoſophorum ſupercilium quis ferat? Porro quod Plinius ait, ſuperciliis annuere nos, atque renuere, Homerum ſecutus eſt, apud quem verſus hic aliquotiens legitur:

Ἦ καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων. i.
Sic ait atq; ſuperciliis pater annuit atris.
Id æmulatus Maro:
Sic ait, & totũ nutu tremefecit Olympũ.

Bibe helleborum.

Aristophanes in Veſpis, πῖθ' ἐλλέβορον, id eſt, Bibe helleborum. Quo dicto ſignificat inſanire quempiam. πῖθι vero dixit, nõ πίνε, quod, vt admonet interpres, hoc ad ſimplicem potum referunt grammatici, illud ad potionem pharmacorum. Idem oſtẽdit & verbum hinc eſſe fictũ, ἐλλεβοριᾶν & ἐλλεβορίζειν, pro inſanire. Quique parum animo conſtant, ἐλλεβόρου δεῖσθαι, id eſt, Helleboro opus habere dicuntur. Atque idem apud Latinos & auctores, helleborũ edere, & helleboro ſeſe purgare prouerbio iubentur: propterea quod antiquitus plurimus vſus fuerit huius herbæ adleuanda mẽtis & capitis vitia. Plinius lib. Nat. hiſtoriæ 25. ca. 5. hellebori duo facit genera, ſicut & Dioſcorides libro quarto: Candidum, quod Italia veratrum album appellat: & nigrum, quod alii vocant entomon, etiam ſi in Dioſcoride atomon legimus. Alii polyrrhizõ, plerique Melampodion vocãt, ab inuentore Melampode vate, vel eiuſdem nominis paſtore, quod is animaduertiſſet eo purgari capras: deinde dato earum lacte ſanauit Prætidas furentes. Sed Aulus Gellius Plinium ſecutus ait, coloris diſcerniculum non in ſemine, neque in virgultis ſed in radice apparere. Candido vomitiones ciẽtur, eoque ſtomachum & ventrem ſuperiorem purgat. Nigro aluus inferior diluitur: vtriuſq;

vtriuſq; periculoſa ſumptio, ſed albi vt præſtantior, ita periculoſior. Quod ipſum tamen adeo vulgatum eſſe cœpit, vt pleriq; ſtudiorum gratia, ad peruidẽda acrius quæ commentabantur, ſæpius ſumptitauerit. Nominatim autẽ Carneades Academicus ſcripturus aduersũ Stoici Zenonis libros, cãdido helleboro ſuperiora corporis purgare ſolitus legitur, ne quid ex corruptis in ſtomacho humoribus, ad domicilia vſque animi redundaret, & inſtantiam, vigorẽq; mentis labefaceret. Nigri vero religioſum etiam vſum fuiſſe teſtatur Plinius. Siquidem hoc & domos ſuffiebant, purgabantq;, aſpergentes & ſeſe, & pecora. Tum ſolenni cum precatione colligebatur & ſuperſtitioſius, vt meminit etiam Theophraſtus. Primum enim gladio circunſcribebatur: deinde qui ſucciſurus erat, exortum ſolis ſpectabat, precabaturq́ue vt id ſibi liceret diis concedentibus facere. Obſeruabat & aquilæ volatum, quæ ſi propius aduolaſſet, moriturũ eo anno, qui ſucciderat, augurium erat. Ex Plinio igitur colligere licet, vtrumq́ue genus, tum candidum, tum nigrum, eum ad alia complura mala, tum aduerſus melancholiam remedium efficax habere. Vnde & prouerbium natum, quod tamẽ varie effertur. Plaut. in Menæchmis. Non poteſt hæc res trium iugerum helleboro obtinerier. Demoſthenes Aeſchinẽ in actionẽ mouet, vt ſeſe purget helleboro. Lucianus in Dialogo Menippi ac Tantali ληρεῖς ὦ τάνταλε, καὶ ὡς ἀληθῶς ποτοῦ δεῖσθαι δοκεῖς ἀκράτου γε ἐλλεβόρου νὴ δία, id eſt, Deſipis Tantale, &, vt vere dicam, helleboro poto tibi eſt opus, eoq́ue ſane meraco. Et apud eundem Rhadamanthus, in ſecundo Verrarum narrationum libro, ita pronunciat, vt Aiax traditũ ab Hippocrate helleborum bibat, prius quã in heroum conſortium recipiatur, alludẽs ad eius inſaniam. Ibidem legitur nõ licuiſſe Chryſippo in beatorum inſulam immigrare, niſi quartum iã ſumpto helleboro. Nimirum illuc alluditur, quod ter in vita bibiſſe memoratur, vt teſtatur etiam Petronius in carmina quodam. Horatius:

Expulit helleboro morbum, bilemq́ue meraco.

Ouidius in epiſt. Ponticis lib. 4.

I bibe dixiſſem purgantes pectora ſuccos,
Quidquid & in tota naſcitur Anticyra.

Perſius:

Anticyras melior ſorbere meracas.

Inſanũ ſignificans. Auſonius ad Theonẽ:

Helleborumq́ue bibas Samii Lucomonis acumen.

Nauiget Anticyras.

Πλεύσειεν εἰς ἀντικύρας, id eſt, Nauiget Anticyras. Horatius elegãter nouauit adagii quaſi faciem, cum ait in Serm.

Nauiget Anticyras.

Quibus verbis Stoicum inſanum ſignificat, quiq; mentis morbo laboraret, eſſetq; ſapientis indignus nomine, cum nemo ſapiens niſi ſanus. Dictum eſt autem eadem figura, qua Græci dicunt πλεύσειας εἰς μασσυλίαν, id eſt, Nauiges Maſſyliam. Strabo lib. Geographię nono, duas Anticyras commonſtrat, & in altera, quæ ſit poſt Criſſam oppidum, helleborum naſci, in altera eiuſdem nominis, quæ ſit ad ſinum Maliacum & Oetam montem, optime temperari. Atque in eam quam plurimis è regionibus adnauigari ſanitatis gratia. Pauſanias in vlt. lib. ſcripſit, ſupra Anticyram montes eſſe magnopere petricoſos, in his copioſe prouenire helleborum, nigro purgari aluum, albo vomitum cieri, ac ſuperiora corporis purgari. Stephanus addit, Anticyrenſem quempiam fuiſſe, qui Herculem helleboro dato liberarit inſania. Horatius:

Si tribus Anticyris caput inſanabile nunquam
Tonſori Licino commiſerit.

Tres Anticyras dixit pro vniuerſo helleboro, ſignificans deploratam & immedicabilem inſaniam. Simili figura quos iudicant eſſe parum integræ mentis, & hodie iubent deportari Ghelam. Ad hanc formam pertinent illa, Tonſoris eget, aut curatore eſt opus. Horatius:

Nec tonſore putas nec curatoris egere.

Tutores enim dabantur pupillis, curatores mente captis. Sic & Columella lib. primo, capite tertio ſcribit, Catonem dicere ſolitũ, eum qui agrum incoleret, nec ſalubri cælo, nec fertilem, velut commotæ mentis ad agnatos ac gẽtiles eſſe deducendum. Varro lib. De re ruſtica 1. cap. 2. Qui ſalubrẽ locũ negligit, mente captus eſt, atq; ad agnatos & gentiles deducendus. Cic. lib. 2. De inuẽtione: Si furioſus exiſtet, agnatorum gentiliumq; in eo pecuniaq; eius poteſtas eſto. Nam duodecim tabulæ furioſis ius adimũt admini-

adminiſtrandi res ſuas,& ad gentiles agnatoſque transferunt, quemadmodum legimus libro Inſtitutionum primo, titulo de Curatoribus, & Pandectarum libro vigeſimoſeptimo, titulo vltimo de curatore furioſi. Rurſum eiuſdem operis libro primo, titulo decimo octauo, de Officio præſidis. Et apud Ciceronem lib. 3. Tuſculanarum quæſt. Qui ita ſit affectus, eum dominum eſſe rerum ſuarum, vetant XII. tabulæ. Verba XII. tabularum ſunt hæc: Prodigo & furioſo bonorum ſuorum adminiſtratio interdicta eſto, & in curatione agnatorum ſunto.

Strychnum bibit.

Στρύχνον ἔπιεν, id eſt, Strychnum bibit, in inſanos item competit, à Strychni herbæ natura, quæ vel guſtata, ſtatim inſaniam parit. Dioſcorides in quarto, quattuor ſtrychni genera facit. E quibus poſtremum μανικὸν vocat, id eſt, inſanum. Plin. lib. 21. cap. 31. cum duo ſtrychni genera ſalutaria demonſtraſſet: Tertio, inquit, folia ſunt ocymi, minime diligenter demonſtranda. Remedia enim non venena tractamus, quippe inſaniam facit, paruo quoq; ſucco. Quã quam & Græci auctores in iocum vertere. Drachmæ enim pondere luſum pudoris gigni dixerunt, ſpecies varias, imagineſque conſpicuas obſeruari demonſtrantes. Duplicatum hunc modum legitimam inſaniã facere: quidquid vero adiiciatur ponderi, repræſentari mortẽ. Hoc eſt venenũ, quod innocẽtiſſimi auctores ſimpliciter Dorychnion appellauere ab eo, quod hoc cuſpides in præliis tingerentur, paſſim naſcẽte. Dioſcorides ſcribit, Strychni radicem cum vino potam, menſura < viſa quædam, ac ludibria non iniucũda parere: duplicato modo ſumptam, ſtuporem triduanum inducere: quadruplicato potam, adimere vitam: remedio eſſe, ſi multum ac largiter biberis ac reuomueris. Vnde magis videtur cõgruere in φιλαύτους, & ſibi placentes, & vt, Flaccus inquit, ſibi pulchros. Nam Theophraſtus tradit, qui Strychnum ederint, ſibi videri pulcherrimos. Cuiuſmodi multos homines videmus qui ſibi nulla in re diſplicere poſſunt, perinde quaſi ſtrychno victitent. Eſt diuerſum inſaniæ genus, quo quidam ſibi diſplicent in omnibus, ſed alterum vulgatius eſt, & immedicabilius.

Ede naſturtium.

Ἔσθιε κάρδαμον, id eſt, Ede naſturtium. In ſocordem, ignauum, hebetẽ, ſtupidum, olim dicebatur, propterea quod huic efficaciam ineſſe credant, erucę contrariam: vim enim vigoremque animi ſuſcitare, Venerẽ coercere, cum illa è diuerſo Venerẽ acuat, vim mentis hebetet, vnde & nomen apud Græcos habere videtur κάρδαμον quaſi cor domans. Plinius lib. 19. cap. 8. Naſturtium, inquit, nomen accepit à narium tormẽto. Et inde vigoris ſignificatio, prouerbio id vocabulum uſurpauit, veluti torporem excitantis. Gręcis à corde nomen habet. Dioſcorides tradit, naſturtio vim eſſe ſimilem erucæ & ſinapi, quod attinet ad acrimoniã in nares erumpentem. Ceterum quod ait, naſturtio ſtimulari Venerem, diſſentit à Plinio. Ariſtophanes ἐν θεσμοφοριαζούσαις, ἐκ τοῦ ἔφαγον κάρδαμα. τί καρδαμίζεις, id eſt, Edi heri naſturtia. Quid naſturtiaris? Idem in Veſpis:

Ὀξυθύμων καὶ δικαίων καὶ βλεπόντων κάρδαμα. id eſt,
Acrium ac iuſtorum, & oculis qui exhibent naſturtia.

Porcum immola.

Neqve prætereundum exiſtimamus, quod Plautus in Menæchmis, porcum ſyncerum & ſacrum immolare iubet eum, quem mẽte captum ſignificat. Adoleſcẽs, quibus hic preciis porci ueneunt ſacres, ſynceri, nummum vnum en à me accipe. Iube te piari de mea pecunia: Nam ego quidem inſanũ eſſe te certo ſcio. Opinamur quod veterum vſu, qui cuiuſpiam irati numinis intemperiis ageretur, hoc piaculo ſe ſoleat purgare. Idem paullo poſt in eadem fabula: Nam tu quidem hercle certo non ſanus ſatis Menæhme, qui nunc ipſus maledicas tibi. Iube ſi ſapias porculum afferri tibi. Horatius in ſermonibus:

-Immolet æquis
Hic porcum laribus.

Loquitur de eo, qui iam ab inſania reſipuiſſe videretur.

Multa Syrorum olera.

Πολλὰ Σύρων λάχανα, id eſt; Multa Syrorum olera. Dicetur aut in magicæ artis peritos, & herbis maleficis eam exercẽtes, aut in eos qui

Diſcenti aſſidue multa,ſenecta venit.

Hic pentameter ex elegiis Solonis in prouerbiũ abiit,ſignificat autem vſu vitæ multaque rerum experientia parari prudentiã. Conuenit cum ea, quæ citatur apud Gellium,ſententia:

Vſus me genuit,peperit mater memoria.

Citatur à Platone lib.de Repub.7. Rurſum in Dialogo De philoſophia, quærens quiſpiam nũ philoſophia ſit πολυμαθία, Quid aliud,inquit,eſt philoſophari, quàm id facere,quod dixit Solon? Dixit autem:

Diſcenti aſſidue multa,ſenecta venit.

At nobis quidem videtur ſemper aliquid diſcendum ei, qui in Philoſophum ſit euaſurus, ſiue iunior ſit, ſiue ſenior,vt quam plurima diſcat in vita. Citat & in Lachete, Seneca in epiſtola quadã ad Lucillium: Tã diu diſcendũ eſt, quã diu neſcias: & ſi prouerbio credimus,quã diu viuas. Citatur ſemel atq; iterũ apud M. Tullium in Catone maiore. Quin etiã Terentianus ille Demea Solonis ſuiam retulit, cum ait: Nunquam ita quiſquã bene ſubducta ratione ad vitã fuit,qui in res, ætas, vſus ſemper aliquid adportet noui, Aliquid moneat, vt illa, q̃ credas ſcire,neſcias:& quæ tibi putaris prima, in experiẽdo repudies. Adludit huc cuiuſcunq; eſt verſiculus ille,neq; inſcitus, neq; inelegans Senecæ nomine celebratus. E Publianis autem mimis vnũ eſſe ſuſpicamur, hac adducti coniectura, quod in hoc numero quoſdam reperimus,qui nominatim ab Aulo Gellio ſub Publii titulo referuntur. Senarius autem hic eſt:

Diſcipulus eſt prioris poſterior dies.

Vita doliaris.

Ζωὴ πίθου,id eſt, Vita dolii, prouerbio dicitur vita frugalis, parca, & ab omni ſtrepitu atque ambitione ſemota. Breuiter talis, qualem Diogenes nobilis ille Cynicus Athenis egiſſe legitur,vnico contentus pallio,baculo,quo canes abigeret,dolio de palo ſuſpenſo pro domicilio libenter vtens,erudis herbis & aqua ſimplici victitans, pane excauato pro catino, manu caua poculi vice ſolitus vti:idq; à puero quodã didiciſſe ſe prædicabat, quem forte ad eum modum aquã haurientem viderat. Porro vt in dolio habitaret, inde ſibi dicebat in mentem veniſſe, quod cochleas contemplatus,nullum aliud æque commodum domicilium iudicaſſet, vnde proreperet ad ſolem, & vbi ſe cõderet à vẽtis atq; æſtu. Poterit torqueri & in eos, qui nimium ſordide,nimiſq; dure,atq; immunde viuunt. Hos ita depingit Eubulus comicus apud Athenæum libro ſecundo: Ἀνιπτόποδες χαμαιευνάδες, ἀερίοικοι, id eſt, Illotis pedibus,humi cubantes, in aere domicilium habentes. Idem libro quarto de Pythagoricis, ex Antiphane.

Ἔδει ὑπομεῖναι μικρὸν, ἀσιτίαν, ῥύπον,
Ῥῖγος, σιωπὴν, συγνότητ᾽, ἀλουσίαν. id eſt,
Inedia,ſordes ſunt ferendæ paullulum,
Silentium,triſtitia,frigoris rigor,
Simul ferendum,corpus expers balnei.

Ad hanc formam torqueri poterit Hamaxobiorum,ea gens eſt Sarmatię,appellatio, vt Hamaxobii dicantur qui dure ſordideq; viuant. Nomen hinc inditum genti, quod iis plauſtra ædium vice ſint.

In diem viuere. Ex tempore viuere.

In diem viuere,eſt præſentibus rebus contentum viuere atq; ex parato, minime ſollicitum de futuris. Quæ vita Græcis dicitur καθημέριος βίος. Et καθημερόβιοι, qui ad eum viuunt modum. Theocritus in Idyllio. N.

Οἱ θνατοὶ πελόμεσθα, τὸ δ᾽ αὔριον οὐκ ἐσορῶμες. id eſt,
Mortales ſumus, haud ſunt nobis craſtina curæ.

Ariſtophanes in Equitibus:

Κριθὰς ποριῶ σοι, καὶ βίον καθ᾽ ἡμέραν. id eſt,
Ego affatim tibi ſuppeditauero ordeũ, & Victum diurnum. Homerus Odyſſ. Φ.
Νήπιοι ἀγροιῶται ἐφημέρια φρονέοντες. id eſt,
Agreſtes,ſtolidi,tantumq; diurna ſciẽtes.

Perſius:

Atque ex tempore viuis.

id eſt,citra ſolicitudinem futurorum. Vnde & Ex tempore dicere,id eſt, citra præmeditationem. M. Tull. Philippica 5. ſimili forma dixit,In horam viuere. Quæ non faciebat Hannibal, qui multa ad vſum reſeruabat, hæc ii,qui in horam viuerent, non modo de fortunis & de bonis ciuiũ, ſed ne quidem de vtilitate ſua cogitauerunt. Nec abludit ab hac ſpecie, quod ſcribit Horatius in Arte poetica: Et mutatur in horas, hoc eſt ſubinde.

Vita macerata.

Βίος μεμαλαγμένος, id eſt, Vita macerata, ſeu permollita. De molliter viuẽtibus, quibus ex facili omnia ſuppetunt. Refertur à Diogeniano,

mis non queat portare, cuiuſmodi Lucianus dixerat, ὅλας ἁμάξας βλασφημιῶν, vt ante dictum eſt. Carmen Homeri ſic habet:

Ἔστι γὰρ ἀμφοτέροισιν ὀνείδεα μυθήσασθαι
Πολλὰ μάλ'. οὐδ' ἂν νηῦς ἑκατόζυγος ἄχθος ἄροιτο. id eſt,
Probrorū ſupereſt ambobus copia ſūma,
Quorum onus haud portet centum ratis incita remis.

Affine & illi, quod alio dicitur loco,

οὓς οὐκ ἂν ἄραιντ' οὐδ' ἑκατὸν Αἰγύπτιοι. id eſt,
Quos tollere nec centū queant Aegyptii.

Hermippus apud Athenæum lib. 1. deſcribens, quid à quaque regióne ſoleat importari, verſiculum hunc ioco admiſcet,

Καὶ παρὰ Περδίκκα ψεύδη, ναυσὶν πάνυ πολλαῖς. id eſt,
Atq; à Perdica ratibus mendacia multis.

Notans, Lyciorum mores. Nam Perdicia pars eſt ac portus Lyciæ. Lycias ſortes notat & Verg. Aeneidos quarto veluti vanas.

Tollere cornua.

TOLLERE cornua, pro eo quod eſt, animo efferri, nunc quoq; vulgo tritiſſimum eſt. Horatius de Baccho:

Et addis cornua pauperi.

Ouidius item de ebrietate:

Tunc veniunt riſus, tunc pauper cornua ſumit.

Tranſlatum à pecoribus, quæ cornibus oppoſitis minantur. Horatius in Epodis:

Nanq; in malos acerrimus,
Parata tollo cornua.

Tollere cristas.

Tollere criſtas. Diuerſa metaphora, ſenſus idem. Iuuenalis.

Quid apertius? & tamen illi
Surgebant criſtæ. id eſt, Sibi placebat.

Tranſlatum ab auibus criſtatis, in quibus criſtæ erectiores alacritatis, atque animotū indicia ſunt: niſi ad militum criſtas referre malumus, quo ſane hominum genere nihil nec inſolentius, nec ſtolidius. In hanc ſententiam Ariſtophanes in Pace dixit, detrahere criſtas, ὅπερ ἡμῶν τοὺς λόφους ἀφεῖλε, id eſt, quæ nobis criſtas detraxit. Videlicet reddita pace. Contra, Submittere faſces dicuntur, qui de iure ſuo concedunt, ac legitimam poteſtatem vltro ad priuatam mediocritatem demittunt. Plinius lib. 7. cap. 30. Cn. Pompeius confecto Mithridatico bello intraturus Poſidonii profeſſione ſapientiæ clari domum, fores percuti de more à lictore vetuit, & faſces lictorios ianuæ ſubmiſit, is cui ſe oriens occidensque ſubmiſerat. M. Tullius in Bruto, cum enim in maximis cauſis verſatus eſſes, & cum tibi ætas noſtra iam cederet, faſceſque ſubmitteret. Et apud T. Liuium in ſecundo ab vrbe condita: Publicola ſubmiſſis faſcibus in concionem aſcendit.

Animus in pedes decidit.

QVI vehementer conſternantur atque expaueſcunt, iis animus in pedes decidere dicitur. Qui hodie vulgo audimus: Totus animus mihi erat in genibus, pro eo quod eſt, vehementer eram exanimatus. Homerus Iliados Θ.

Τάρβησαν, πᾶσιν δὲ παραὶ ποσὶ κάππεσε θυμός. id eſt,
Pauor ingruit ingens
Omnibus, inque pedes animus mox decidit imos.

Vespa cicadæ obstrepens.

Σφὴξ βομβῶν τέττιγος ἐναντίον. id eſt,
Scilicet obſtrepitans argutæ veſpa cicadæ.

Apud Theocritum eſt in Hodœporis. Nā his verbis contemnit quidam paſtor paſtorem, à quo prouocatur. Quadrabit in eum, qui certat longe impar cum ſuperiore. Aut qui negotium faceſſit longe ſe præſtantioribus, Quod genus eſt illud: Catulus leonē adlatrans.

Pica cum luſcinia certat.
E popa cum cygnis.

CONSIMILEM habent ſententiam, quæ leguntur apud eundem in eadem Ecloga:

Οὐ θεμιτὸν Λάκων ποτ' ἀηδόνα κίσσας ἐρίσδειν,
Οὐδ' ἔποπας κύκνοισι. id eſt,
Haud fas eſt Lacon, philomenam, vt prouocet vnquam
Pica, nec argutis epopa obſtrepat improba cygnis.

Pilos pro lana.

Τρίχας ἀντ' ἐρίων, id eſt, Pilos pro lana. Prouerbialiter apparent dicta etiam illa, apud eundem poetam in Hodæporis, de re vehementer inæquali, aut de negotio ſupra modum abſurdo:

Tis

viciſſim illis canem agēs. Sed propius huc pertinet, quod idem refert in Zenone, qui ſeruum in furto deprehēſum cædebat. Seruus interim clamabat, in fatis fuiſſe vt furaretur. At Zeno, Illud etiam vt cæderetis. Seruus quoniam audierat herum diſputātem de neceſſitate fatorum, eam prætexuit ſuo cōmiſſo: ſed ſcite retorſit philoſophus.

Carica muſa.

Καρικὴ μοῦσα id eſt, Carica muſa καρικὰ αὐλήματα, id eſt, Caricę cantiones. De lugubri aut ruſtica, atque indocta, ſeu moleſta cantione dici ſolitum. Quadrabit in poetam aut oratorē indoctum. Antiquitus de triſti ſtridulaq; & inamœna cantione dicebatur, propterea quod, vt tradit Atheneus libro Dipnoſophiſton 4. Cares itidem vt Phœnices in luctu tibiis vti ſolent magnitudine palmi, lugubre quiddam & ſtridulum ſonantibus. Eas autem tibias Phœnicum lingua, gringos vocari, quod iis in Adonidis luctu ſoleant vti. Porro Adonidem γίγγρων, id eſt, Gringen appellant. Hinc eiſdem verbum γιγγραίνω. His confinia tradit Iulius Pollux lib. 4. niſi quod ibi γίγγραν inuenimus ſcriptum. Caricam muſicā notat Ariſtopha in Ranis:

Σκολιῶν μελίτου καὶ καρικῶν αὐλημάτων. id eſt,
Obliqua Meliti, & Caricorum carmina,
Modoſque tibiarum.

Eadem καρικὰ αὐλήματα veteres σκολιὰ, id eſt, obliqua vocabāt: vel à tibiarum ſpecie, vel ab obliquo in conuiuiis canendi ordine, de quo meminerimus in prouerbio: Ad Myrtū canereſ. Meminit & Plato apud Athenæum in Laconibus:

Αὐλοὺς δ' ἔχουσά τις κορίσκη καρικὸν μέλος
Μελίζεται. id eſt,
Calamos habens puella, Caricum melos
Modulabitur.

Plato quoque philoſophus libro De legibus ſeptimo, mentionem facit Caricæ muſæ, quam interpretatur ἐπικήδιον ᾠδὴν, id eſt, Lugubrem cantionem. Heſychius indicat inde ductum quod ad pompas funebres conduci ſoleant e Caria fœminæ, quæ lamentantium perſonam agerent. Itaq; orationem indoctam & inamœnam recte dixeris καρικὴν μοῦσαν. In quam conuenit illud Sopatri apud Athenæum lib. 4.

Πηκτὶς δὲ μοῦσα γαυριῶσα βαρβάρῳ. id eſt,
Pectis camœna iactitans ſe barbara.

Pectis autem organi genus eſt, duabus chordis inſtructum. Idem Atheneus dubitat an Caria ſit eadem dicta Phœnice. Nam Phœnices fiſtulas ſiue calamos γίγγρας appellant, vocabulo, vt videtur, a ſtridore ſoni efficto. Cum his conſentiunt quę Plato ſcribit lib. De legibus quē modo citabamus ſeptimo: καὶ εἴπομεν ἄρα δεῖ τοιούτων οἰκτῶν γίγνεσθαι τοὺς πολίτας ἐπηκόους, ὁπόταν ἡμέραι μὴ καθαραί τινες, ἀλλ' ἀποφράδες ὦσι, τότε δέ που δέον ἂν εἴη μᾶλλον χορούς τινας ἔξωθεν μεμισθωμένους ᾠδοὺς, οἷον οἱ περὶ τοὺς τελευτήσαντας μισθούμενοι καρικῇ τινι μούσῃ προπέμπουσι τοὺς τελευτήσαντας, & cetera, id eſt, Et ſi quando oportet ciues iſtiuſmodi lugubrium auditores fieri, cum dies fuerint non puri, ſed nefaſti, tum magis conueniet venire choros aliquos muſicos aliunde conductos, quemadmodum hi qui ad funera conduci ſolent, Carica quadam muſa, deducunt vita defunctos. Carū barbariem in dicendo taxat Homerus 2. Iliados lib.

Νάστης αὖ καρῶν ἡγήσατο βαρβαροφώνων. i.
Naſtes ducebat Cares, queis barbara vox
eſt.

Vnde & populari dicto Græcis καρβάζειν ſiue καρβαίζειν aut καρβανίζειν dicūtur, quibus barbarus eſt & agreſtis ſermo. Et M. Tull. apud Quint. in capite de pronunciatione dicit, illos ex Lycia & Caria oratores in epilogis bene canere, nimirum reprehendens illorum pronunciationē Strabo libro Geographię 14. oſtendit Cares occaſione frequenter fuiſſe mixtos Græcis, & tamen barbare craſſeq; ue ſonuiſſe linguam Græcorum, quod idē euenit Græcis in lingua Romana, & nobis in lingua Britannica. Hoc vitium Strabo παχυστομίαν: κακοστομίαν & βαρβαροστομίαν vocat. De Cantionibus Carum & Phrygum meminit & Marcus Tullius in Bruto. Erat & ſaltationis genus tumultuoſum ac militare, vnde nonnunquam ſaucii diſcedebant, nam ab armatis peragebatur, quod Iulius Pollux lib. 4. καρικὸν appellat.

Attica muſa.

CVI diuerſum, ἀττικὴ μοῦσα, id eſt, Attica muſa, pro venuſta, lepidaq; oratione. Nam inter dicēdi genera laudatur in primis Atticum. Diogenes Laertius, & Plutarchus in vita Platonis ſcribit id cognominis vulgo tributū fuiſſe Xenophōti, vt Attica mu-

ſa vocaretur, propter admirabilem quandam hominis in dicendo venuſtatem. Vnde & Atticam eloquentiam, & Atticum lepotem appellaut, quemadmodum indicauimus alibi. Sed ad hominem accommodatum, erit venuſtius pręſertim ſi accedat ironia, veluti, ſi inelegantem aliquem, & ab omnibus litteris & gratiis alieniſſimum, Atticam muſam voces. Nam amuſi vocantur omnes huiuſmodi.

Eodem bibere poculo.

EODEM bibere poculo, eſt iiſdem affici incō modis, maliſq; communibus obnoxium eſſe. Plautus in Caſſina: Vt ſenex eodem hoc poculo, quo bibi, biberet. Tranſlatum vel à bibēdi certaminibus, vel ab iis, qui metuūt venena. Idem hodieq; noſtrati vulgo triſtiſſimum manet. Etenim ſi quando minātur, ſe parem gratiam relaturos, aiunt ſe de eodem porrecturos poculo. Taxat Martialis quendam, qui conuiuis vinum dilutum & acerbum apponebat, cum ipſe de exquiſitiſſimo biberet, qui mos & hodie pleriſq; diuitibus, atq; hinc prouerbium natum videri poteſt. Fit autem interdum, vt qui imprudentes poculum acerbū guſtarint, ſtudeāt & alios illicere, vt ex eodem bibant.

Οὔποτ' ἐκ ταὐτοῦ μεθ' ἡμῶν πίεται ποτηρίου. i.
Ille nobiſcum haud eodem potat vnquam poculo.
Taxat fellatorem.

In planiciem equum.

Ἐς πεδίον τὸν ἵππον, id eſt, In planiciē equū: Quotiēs quis ad id prouocatur, in quo plurimum valet, quoque vel maxime gaudet. Equus in campo, tanquam in ſua eſt harena. Apud Lucianum in Captiuo, cum ipſe iudices poſtularet, Plato reſpondet, τοῦτο ἐκεῖνο εἰς πεδίον τὸν ἵππον, id eſt, Hoc ipſum, quod dici ſolet: equum in planiciem, videlicet hominem Rhetoricum ſignificans, & in agendis cauſis exercitatum. Plato in Theæteto. ἱππέας εἰς πεδίον προκαλεῖς, σωκράτην εἰς λόγους, id eſt, Equites in planiciem prouocas, Socratem ad diſputandum. Tametſi quidam codices ἵππον habent hoc loco, non ἱππέα. Synesius in epiſtola quadā: Ἐπ' αὐτὸ δὴ τοῦτο παρακαλῶ, ἵππον εἰς πεδίον, τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου προτρέπειν ἡγούμενος, id eſt, ad hoc ipſum certe prouoco, equum in planiciem, iuxta id quod dicitur adhortari me putans. Tranſlatum videtur à militia. Nam quotiens res eſt pediti cum equite, pedes fuit campeſtria, ſectaturq; loca impeditiora.

Acanthida vincit cornix.

ACANTHIDEM ſuperat cornix. Calphurnius Bucolicus poeta, eclog. 6.

Aſtyle credibile eſt, ſi vincat acanthida cornix.
Vocalem ſuperet ſi turpis aedona bubo.

Acanthis enim vocalis eſt auis, & in primis canora. Cornix obſtrepera quidem, ſed minime canora. Acanthidē Theodorus nunc ſpinū vertit, nunc ligurinum, quin & aedona Græce dixit. Sic autem pronunciādum, vt ae faciant duas ſyllabas. Nam Græcis ἀηδὼς luſciniam ſignificat. Plinius Græca voce dixit acanthidem, quaſi dicas ſpinulā, eo quod in ſpinis viuat, eoq; aſinos habet inuiſos, quod hoc animal ſpinæ florem deuoret. Eſt autem auium minima, tantæ fœcunditatis, vt pariat duodena. Auctor Plinius libro decimo, capitibus ſexageſimo tertio, & ſeptuageſim oquarto.

Prius teſtudo leporem præuerterit.

Πρότερον χελώνη παραδραμεῖται δασύποδα, id eſt, Prius teſtudo leporem curſu præterierit. De re neutiquam veriſimili. Teſtudine nihil tardius. Vnde & teſtudineum inceſſum dicimus, & apud Ciceronem in libris de Diuinatione, quiſpiam teſtudinem, tardigradam, & domiportam vocat. Lepus autem celeritate præcellit. Meminit huius adagii Diogenianus. Huius generis ſunt illa apud Theocritum in Thyrſide:

Νῦν ἴα μὲν φορέοιτε βάτοι, φορέοιτε δ' ἄκανθαι,
Ἁ δὲ καλὰ νάρκισσος ἐπ' ἀρκεύθοισι κομάσαι,
Πάντα δ' ἔναλλα γένοιτο, καὶ ἁ πίτυς ὄχνας ἐνείκαι
Δάφνις ἐπεὶ θνάσκει, καὶ τὰς κύνας ὥλαφος ἕλκοι,
Κἠξ ὀρέων τοὶ σκῶπες ἀηδόσι γαρύσαιντο. i.
Nunc violas proferte rubi, producite ſpinę,
Iuniperuſq; comet narciſſi flore decenti,
Omnia vertantur, portet pyra mitia pinus
Poſtquam obiit Daphnis, trahat & iā ceruа moloſſos,
Montibus in ſummis philomenæ noctua cantet.

Cancros lepori comparas.

Καρκίνους δ᾽ ἀσίποδι συγκρίνει, id eſt, Cancros lepori cõparas, de ſupra modum diſſimilibus. Etenim vt leporum celeritas, ita & cãcrorum tarditas nota eſt. Simillimum eſt illi, quod proxime retulimus. Refertur & hoc apud eundem. Suidas addit καρκίνος λαγὼν αἱρεῖ, id eſt, Cancer leporem capiet: de abſurdis, quæq; fieri nullo modo poſſunt.

Terræ filius.

Olim homines obſcuro ignotoque genere prognati, terræ filii dicebantur, propterea ꝙ terra ſit omnium communis parens. Vel quod iuxta quorũdam etiam hiſtorias, primitus mortales è terra naſcebãtur. Tertullianus in apologetico aduerſus gentes: Nã & terræ filius vulgus vocat, quorum genus incertum eſt. Apud Athenæum libro decimo legitur: γηγενὴς ἄνθρωπος, id eſt, è terra genitus homo. M. Tullius ad Atticum libro primo, & huic terræ filio, neſcio cui, committere epiſtolam tantis de rebus non audebam. Idem ad Trebatium lib. Familiariũ epiſtolarum ſeptimo: Gn. Octauius tuus familiaris ſummo genere natus, terræ filius. Perſius:

Præſto eſt mihi Manius hæres,
Progenies terræ, quære ex me quis mihi quartus
Sit pater, aut prompte, dicam tamen: adde etiam vnum,
Vnum ẽt, terræ eſt iam filius. Iuuenalis:
Vñ fit, vt malim fraterculus eſſe gigantũ.

Ad prouerbium palam alludens. Nam gigantes è terra progenitos poetæ fabulãtur. Huc pertinet, quod apud Euripidem Ion Xuthum percontatur:

Γῆς ἄρ᾽ ἐκπέφυκα μητρὸς, id eſt,
Num ſatus tellure matre? Atque ille reſpondet:
Οὐ πέδον τίκτει τέκνα. id eſt,
Non parit natos ſolum.

Apud Pauſaniam, Strabonem, atque alios id genus auctores, legimus populos quoſdã αὐτόχθονας appellatos, qui non alio referãt originem ſuam, quemadmodum plerique faciunt, verum ex ipſo ſolo nati videri velint, quorum de numero ſunt Athenienſes. Qui ſibi nobilitatem virtute peperiſſent, nullis maiorum imaginibus illuſtres, noui homines dicebantur. Porro ignoti, & ſubito apparentes, incertum qua regione profecti, Cæli filii vocabantur, quaſi è cælo demiſſi. Neque diſſimili ratione οὐρανοπετεῖς, id eſt, de cælo lapſi dicebantur.

Iuuenalis:
Tertius è cælo cecidit Cato.

Quanquam hoc magis conuenit in homines eximia virtute. Plutarchus in inuectiua, quam ſcripſit aduerſus Herodotum, de naui quadã, vnde ſubito vox eſt edita Adimanto: ὁ δὲ κέλης οὗτος ἦν ὡς ἔοικεν οὐρανοπετής, id eſt, Nauis autem illa erat, vt videtur, è cælo delapſa. Atque hic ſermonis color ſumptus eſt è tragœdiis, in quibus machinis quibuſdam ſic repente oſtendebantur perſonæ populo, vt è cælo veniſſe videri vellent. Apud Romanos noui homines dicebantur, qui maioribus obſcuris, nati ſuis virtutibus innotuiſſent, quod M. Tullius ab inimicis probro obiectum, ipſe gloriæ ſibi vertit.

Ex quercubus, ac ſaxis nati.

Hvic finitimum eſt illud Homericum: E quercu, & ſaxis prognatus, quod quadrabit vel in hominem obſcuro genere, vel in eũ, qui ſit agreſti, atque effero ingenio, moribusq; immanibus. Inde ductum adagium, quod antiquitus in cauis quercubus, tectorũ vice victitarẽt homines, atq; hinc è quercubus nati fingebantur. Inde illud:

Et duro robore natos.

Præterea creditum eſt, ex ſaxis à Deucalione Pyrrhaque proiectis, mortalium genus abſumptum diluuio, inſtauratum fuiſſe. Homerus in Odyſſ. T.

Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐσσι παλαιφάτου, οὐδ᾽ ἀπὸ πέτρης. id eſt,
Nam neque fatidica quercu ſatus es, neque ſaxo.

Id imitatus Pallada in epigrammate:

Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός εἶ οὐδ᾽ ἀπὸ πέτρης φασίν. i.
Neque te quod aiunt quercus, aut lapis edidit.

Adluſit ad id feſtiuiter Plato libro de Republica 8. ἢ οἴει ἐκ δρυός ποθεν, ἢ ἐκ πέτρας τὰς πολιτείας γίνεσθαι, ἀλλ᾽ οὐχὶ ἐκ τῶν ἠθῶν τῶν ἐν πόλεσιν, id eſt, An exiſtimas è quercu quacunque aut rupe reſpublicas naſci, ac non potius ex moribus eorũ, qui in republica verſantur? In crudeles, & immites conuenit illud Theocriticũ in Aepolo de Cupidine:

νῦν ἔγνων ... ἦ ῥα λεαίνας

μασδὸν ἐθήλαξε, δρυμῷ τέμιν ἔτρεφε μάτηρ. i.
Scilicet ille leænæ
Vbera ſuxit, & in nemore hunc genitrix
fera pauit.

Deorum cibus.

Θεῶν τροφὴ, id eſt, Deorum cibus. De prælautis epulis dicebatur, propterea quod Homerus fingit deos nectare, atque ambroſia victitare, nec ob id vnquam ſeneſcere. Tranquillus in Nerone: Patricidia, inquit, & cædes à Claudio exorſus eſt. Cuius necis etſi non auctor, at conſcius fuit: Neq; diſſimulauit, vt qui boletos, in quo cibi genere venenum is acceperat, quaſi deorum cibũ, prouerbio Græco collaudare ſit ſolitus. Horatius in epiſtolis:
- O noctes, cœnęque deum.
Ariſtophanes in Ranis ἐς μακάρων εὐωχίας, Regum aulica conuiuia ſignificans.

Tertius Cato.

Tertivs Cato, prouerbialis eſt ironia. In viros impendio tetricos, atque alienæ vitæ cenſores. Nam duorum Catonum, ſenioris, cui nomẽ Cenſorio, & minoris, cui nomen Vticenſi, grauitas pariter atque integritas, vulgo celebratiſſima quondã fuit, Adeo vt è cælo demiſſi dicerentur, vt bellũ cum vitiis gererent: Iuuenalis:
- Habeat iam Roma pudorem,
Tertius è cælo cecidit Cato.

Sapientum octauus.

Hvic per omnia ſimillimum eſt illud Horatianum in Sermonibus: Sapientum octauus. In eum, qui ſibi multum tribuat in ſapientia. Numerantur enim apud Græcos ſeptem ſapientes, eorumq; apophthegmata oraculorum vice celebrantur, etiam ſi de nominibus magna inter ſcriptores varietas eſt. De numero certe cõſtat inter omnes: vnde per ironiam ſapientum octauũ dicebant, dignum qui ſeptem illis adderetur. Horatius:
Hæc mihi Stertinius ſapiẽtum octauus.
Item Auſonius:
Sapiensq; ſupra Græcię ſeptem viros.
Octauus acceſſit ſophos.

Bis dat, qui cito dat.

Meminimvs autem apud Senecam alicubi legere, Bis dat, qui cito dat. Idem lib. De beneficiis 2. Ingratũ eſt beneficium, quod diu inter manus dantis hęſit. Quæ ſententia monet, haud cũctanter, haud grauatim opitulandum amicis, cum opus eſt, ſed vltro non expectatis precibus deferendum officium. Inter epigrammata Græca fertur & hoc diſtichon, nomine tituloq; Luciani:
Ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι, ἢν δὲ βραδύνῃ,
Πᾶσα χάρις κενὴ, μὴ δὲ λέγοιτο χάρις.
Id carmen Latinè non poteſt commodè verti, propterea quod lepos & argutia epigrãmatis ſita ſit in hac voce χάρις, quæ Græcis aliquando beneficium ſignificat, aliquando gratiam, qua commendatur aliquid, aliquando deam ipſam. Citatur ſimilis apud Auſon. ſententia Græca:
Ἁ χάρις ἁ βραδύπους, ἄχαρις χάρις.
Eſt autem initium carminis Heroici, ex Epigrammate quopiam, Tardum beneficium, ingratum eſt. Eam ille ſic vertit:
Gratiaq́ tarda eſt, ingrata eſt: gratia nãq;
Cum fieri properat, gratia grata magis.
Rurſumque aliter vertit idem:
Si bene quid facias, facias cito, nam cito factum
Gratum erit, ingratum gratia tarda facit.
Vnde & Hector apud Euripidem in Rheſo contemnit ac damnat auxilium ſero delatum amicis:
Μισῶ φίλοισιν ὕστερον βοηδρομεῖν. id eſt,
Odi equidem amicis ſerius ſuccurrere.
Extat & Mimus non inuenuſtus in hanc eandem ſententiam:
Bis eſt gratũ, qđ opus eſt, vltro ſi offeras.
Item alter huic adſimilis:
Beneficiũ inopi bis dat, qui dat celeriter.

Honos alit artes.

Id quod eſt apud Marcum Tullium: Honos alit artes, videtur eſſe ſumptum ex Ariſtophanis Pluto:
Οὔτε γὰρ ὁ μισθὸς οὐδεὶς ἐστ' οὐδ' ἡ τέχνη. i.
Neque præmium vllum eſt, ars nec ipſa item viget.
Colligit enim non eſſe conſentaneũ, Athenis vllos eſſe bonos medicos, cum medicis nulla ſint præmia. Diogenianus autẽ hoc intra adagia commemorat. Hunc adluſit Martia. cum ait,
Sint Mœcenates, non deerunt Flacce Marones,
Vergiliumq; tibi vel tua rura dabunt.
Et Ariſtoteles ſcribit honorẽ eſſe præmiũ virtutis. Ac priſcorum leges, non ſolũ cõminabantur pœnã maleficis, ſed & pręmiis &

& honoribus inuitabant ad recte agẽdum. Pindarus in Iſthmis, hymno nono, tanquã vulgo celebrem ſententiam citat: ἔστι δέ τις λόγος ἀνθρώπων τετελεσμένον ἐσλὸν μὴ χαμαὶ σιγᾷ καλύψαι, id eſt, Eſt autem dictũ quoddam inter homines celebre, Bonum peractum non eſſe in terra occultandum ſilentio. In hoc autem prædicanda ſunt recte facta virorum illuſtrium, vt ceteris præluceãt ad capeſſendam virtutem.

Multis ictibus deiicitur quercus.

Πολλαῖσι πληγαῖς δρῦς στερὰ δαμάζεται.
Multis rigida quercus domatur ictibus.

Senarius hic extat in Diogeniani collectaneis, de re factu quidem ardua, quæ tamen aſſidua induſtria peruincatur. Huic nõ diſſimile videtur Heſiodum illud:

Εἰ γάρ κεν τὸ σμικρὸν ἐπὶ σμικρὸν καταθεῖο,
Καὶ θαμὰ τοῦτ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο:
Si paullum paullo adiicies, facieſque ita crebro,
Mox magnum quiddam tibi conficietur, & ingens.

Id quod non tantum ad lucri naturam pertinet, quod ex minutiſſimis ſæpe maximũ conflatur, verum etiam ad induſtriam aſſiduam quæ ſi vehemens non ſit, tamẽ ſi perpetua atq; indefatigata fuerit, res difficillimas quoq; facile conficit. Quemadmodũ vnicus ictus nihil adferre mom̃eti videtur ad deiiciendũ molem querni roboris, verũ ea crebris ictibus facile proſternitur.

Cauda pilos equinæ paullatim vellere.

Caudae pilos equinæ paullatim vellit, qui quod viribus, atq; impetu fieri nequit, id tempore atque aſſiduitate conficit. Horatius in Epiſtolis:

Vtor permiſſo, caudæq; pilos vt equinæ
Paullatim vello, demo vnum, demo etiã vnum,
Dum cadat eluſus ratione ruentis aceruí,
Qui redit ad faſtos, & virtutem æſtimat annis.

Natum è facto quodam ducis Sertorii, cuius rei meminit Plutarchus in eius Vita. Hic enim cum ſuis copiis, ex barbara turba conflatis, rationibus perſuadere non poſſet, in re militari plus habere momenti cõſilium, quam vires temerarias, poſtea quã illi parum feliciter pugnaſſent, duos propoſuit equos, alterum macilentum atq; inualidum, alterum vegetum, cauda piloſa. Atque inualido illi iuuenem adhibet prægrãdi corpore, & admirandis viribus. Contra, vegeto illi puſillum & imbecillum admouet homunciouem. Hic ſingulos pilos paullatim vellens, breui ſpacio totam depilauit candam. Iuuenis è diuerſo caudam omnẽ ſimul manibus vtriſque comprehenſam, vt atque impetu conatur reuellere. Qui cũ fruſtra ſudaret, riſui fuit circunſtantibus. Sub hæc adſurgens Sertorius, cuius conſilio inſtuque hæc fuerant acta, Videtis, inquit, commilitones, quanto plus poſſit ingenium, quam vires.

Virum improbum vel mus mordeat.

Κἂν μῦς δάκνῃ ἄνδρα πονηρόν. id eſt,
Sceleroſum mordeat & mus.

Hemiſtichium heroicum. Quo ſignificatum eſt, quacunque ratione vindictam nõ deeſſe malis, ſed eos aliquo pacto meritas dare pœnas. Competit & in eos, qui de re quantumuis friuola rixam mouent, ſeque læſos quæruntur, & offenſos ſimulant, ne quid dent. Refertur adagium inter Græca epigrammata:

Φασὶ παροιμιακῶς, κἂν μῦς δάκνοι ἄνδρα πονηρόν. id eſt,
Vulgo aiũt, vel murẽ ẽt mordere ſceleſtũ.

At is quiſquis eſt, nam incertus auctor, inuertit prouerbium dicens: Bonos viros vel à mure morderi, malis ne draconem quidẽ audere dentes admoliri: hoc eſt, inſontibus paſſim noceri, propterea quod ii impune lædi poſſe videantur, vtpote non relaturi iniuriam.

Vel capra mordeat nocentem.

Κἂν αἴξ δάκῃ ἄνδρα πονηρόν. id eſt,
Mordebit vel capra nocentem.

Ita reperitur in collectaneis Diogeniani. Senſus nihil diſcrepat à proximo. Nam capra minime alioqui mordax eſt, niſi quod improbis omnia ſunt infeſta. Suidas indicat ortographiam: cum enim ad corpus refertur, hoc eſt, cum ſignificat hominem afflictum ac miſerum, vult primam acui, πόνηρος vnde & πονήρως ἔχειν dicuntur, quibus res ſunt aduerſę: & Ariſtophanes in Pluto:

Πονήρους γ' εἶπας ἡμῖν ξυμμάχους. id eſt,
Auxilia nobis miſera ſane prædicas.

Cum ad animum, vltimam acui. πονηρός. i.

improbus, & πονηρῶς improbe. Nam cum dicimus πονηρὸς κόμματος, καὶ πονηρὸν ὕδωρ, quod hominis eſt, ad rem inanimam transferimus, quemadmodum frigus ſceleratum, & fallaces diuitias dicimus.

Litem mouebit, ſi vel aſinus canem momorderit.

CELEBRATVR Græcis & hic ſenarius prouerbialis.

Δίκην ὑφέξει κἂν ὄνος δάκῃ κύνα. id eſt,
Litē mouebit, ſi vel aſinus mordeat canē.

Quadrabit in eos, qui de re quantumuis exigua litem ſuſcitant. Natum videtur ab euentu quopiam. Extat autē apud Iureconſultos actio ex lege, ſi quadrupes damnum dederit. Refertur à Zenodoto & Suida, quāquam apud vtrunque ſcriptum eſt, μακροῖς pro μικροῖς, quorum hoc nobis videtur ſenſus expoſcere.

Litem parit lis, noxa item noxam parit.

Δίκη δίκην ἔτικτε, καὶ βλάβη βλάβην. id eſt,
Litem parit lis, noxa item noxam parit.

Senarius in rixoſos & litiū auidos dici ſolitus, quibus lis ex lite, alia ex alia naſcitur: negotiū ſeritur ex negotio, iniuria propagat iniuriam. Extat apud Suidam.

Bonus dux bonum reddit comitem.

Ὁ καλῶς ἄγων, ἐμποιεῖ τὸ καλῶς ἕπεσθαι, id eſt. Qui bonum ducem præſtat, is bonum reddit comitem. In principe ſitum eſt, vt ſit bene morata ciuitas. Prudens & incorruptus magiſtratus, & probos & integros reddit ciues. Bonus paterfamilias domum efficit bene inſtitutam. Doctus ac diligēs præceptor eruditum reddit diſcipulū. Frugi maritus vxorē in ſuos trahit mores. Vnde quiſquis præfectus eſt negotio, debet in primis operam dare, vt ipſe ſuo fungatur officio, prius quam ab aliis officium exigat. Sumpta eſt metaphora a militia, in qua ferè qualiſcunque fuerit dux, eiuſmodi ſolet eſſe miles. Refertur in Græcorum collectaneis, ſed ἀδέσποτον. Extat autem apud Plutarchum auctorem minime vulgarem in vita Lycurgi, ἀλλ᾽ ἡ πειθαρχία μάθημα μέν ἐστι ἀρχόντων, ἐμποιεῖ γὰρ ὁ καλῶς ἄγων, τὸ καλῶς ἕπεσθαι, id eſt, vt populus dicto ſit audiens, hoc diſcit à principe. Nam qui bonum præbet ducem, is facit, vt alii benè ſequantur.

Amyclas perdidit ſilentium.

Τὰς Ἀμύκλας ἀπώλεσεν ἡ σιγή, id eſt, Amyclas perdidit ſilentium. Quibuſdam eruditis, in quibus eſt auctor operis haud quaquam aſpernandi, quod inſcribitur copiæ cornu, placet hoc ad prouerbiorum ordinem pertinere, neque nos ab illorum ſententia magnopere diſſidemus. Conſentaneum enim eſt, rem vulgari ioco fuiſſe iactatam. Innuit autem adagium Vergil. Aeneid. lib. decimo, cum ait:

Fuluumq́; Camertem,
Magnanimo Volſcente ſatum, ditiſſimus agri
Qui fuit Auſonidum, & tacitis regnauit Amyclis.

Videlicet epitheto notum eius euentū indicans. Eum Seruius interpres enarrat hūc in modum. Cum apud Amycleos ſubinde nunciaretur hoſtium aduentus, idq́; falſo, & ob eam rem ciuitas frequenter inani terrore quaſſaretur, lata lege cautum eſt, ne quis vnquam hoſtis nunciaret aduentum. Atqui poſt euenit, vt vere iam aduenirent hoſtes. Quod cum nemō nūciaret, propter legis interdictum, ciuitas de improuiſo capta eſt. Qui caſus, vt apparet, populari ioco dedit occaſionem, vt diceret, Amyclas ſilentio periiſſe, ſi cui ſua taciturnitas fuiſſet incommodo. Citat idem Lucillium: Mihi neceſſe eſt loqui. Nam ſcio Amyclas tacendo periiſſe. Accipiendæ ſunt autem hoc loco Amyclæ, non vt ſit vna è centum illis vrbibus Laconiæ, quam Lacedæmonis filius condidit, ſed oppidum quoddam ſitum inter Caietam & Tarracinam, conditum ab iis Laconibus, qui comites Caſtoris & Pollucis fuerunt, eique nomen indidere, quo Laconicas illas Amyclas referret. Seruius exiſtimat Laconas Pythagoricæ diſciplinæ fuiſſe ſequaces. Quoniam autem interdixiſſe creditus eſt Pythagoras σαρκοφαγίαν, hoc commento, quod diceret humanas animas in animantium corpora demigrare, & ob eam rem prohibuiſſe ne quod animal occideretur, quemadmodum atteſtatur & Iuuenalis: A cūctis animalibus abſtinuit, qui tanquam homine: nefas eſſe ducebant ſerpentes, qui ex vicinis paludibus naſcebantur, occidere. Quorum tanta increuit multitudo, vt ciuitatem eam deleuerint, teſte etiam Plinio. Poteſt igitur & hinc o-

enim

tum videri vulgare dictum, Amyclas ſilentio periiſſe, quod Pythagorici dogmatis obſeruatio peruiciem illis attulerit, quorum primum eſt, ἐχεμυθία, id eſt, ſilentium, quod in quinquennium indicebat iis, qui ſuæ philoſophiæ vellent initiari, ſicut declarat Aulus Gellius. Porro quod ait Seruius, Lacones Pythagoricæ fuiſſe factionis, non recordamur apud alium auctorem legiſſe, niſi quod Plutarchus in Sympoſiacis tradit, Tyrrhenos huius philoſophi decretis vſq; adeo fuiſſe addictos, vt etiam ea, quæ ille ſymbolis illis præcepit, ridicula ſuperſtitione ſoliti ſint obſeruare. Aut igitur ex his erant Amyclei, aut eiuſdem inſtituti ſectatores. Meminit de Amyclarum ſilentio Silius Italicus:

Quaſq; euertere ſilentia Amyclæ.

Meminit & Catullus, niſi fallit inſcriptio carminis de Vere, quod nuper nobis Aldus Manutius noſter exhibuit, in antiquiſſima quadam Galliæ bibliotheca repertum.

Sic Amyclas dum tacebant perdidit ſilentium.

Prouerbium ad varios vſus accommodare licebit, veluti ſi vbi quis pecuniam creditā perdidiſſet, quod non appellaſſet debitorē, aut iure præſcriptionis, vt vocant, excidiſſet à poſſeſſione, Amyclarum ſilentium appellet: aut ſi quis audacius agens cauſam ſuam, iuſſusq; tacere, reſpondeat, τὰς ἀμύκλας ἡ σιγὴ ἀπώλεσεν. Hoc inutile ſilentium Græci vocant δυσωπίαν, atque huic diuerſum vitium ἀδολεσχίαν. De vtroque extant Plutarchi præcepta.

Timidior es proſpiciente.

Δειλότερος εἶ τοῦ παρακύπτοντος, id eſt, Formidoloſior es eo, qui proſpectat. Dicitur in hominem ſupra modum pauidum. Id ortum aiunt ex huiuſmodi fabula. Quidam natura timidus, audita Herculis fama abdiderat ſe præ metu in ſpecū quendam: deinde cum aliquando proſpectaret, & Herculē forte fortuna prętereuntem vidiſſet, immodico metu exanimatus eſt, ac protinus diriguit in ſaxum verſus, quod adhuc viſitur ſpecie viri, velut à ſpecu proſpicientis. Vnde τὸν παρακύπτοντα, ſaxum illud vocant. Suidas auctor, meminit & Zenodotus, quēadmodum & mox ſequentis.

Timidior Piſandro.

Δειλότερος πεισάνδρου, id eſt, Timidior Piſandro. Dicebatur olim & hoc in immodice formidoloſos. Aiunt autem Piſandrū fuiſſe quempiam prodigioſa timiditate, adeo vt anxius eſſet, ne ſuam ipſius animam alicubi videret, quæ ſe viuum reliquiſſet. Idē videtur eſſe cum illo Ciceronis, Vmbram ſuam metuere.

Diomedea neceſſitas.

Διομήδειος ἀνάγκη, id eſt, Diomedea neceſſitas. De iis, qui vi adacti, non ſponte quid faciūt. Vſurpatur à Platone libro de Repub. 6. Διομήδεια λεγομένη ἀνάγκη ποιεῖν αὐτῷ πάντα ἃ ἂν οὗτοι ἐπαινῶσι, id eſt, Diomedea, vt dicitur, neceſſitas eſt, facere omnia quæcunq; iſti probarint. Quidam originem adagii referunt ad Thracium illum Diomedem, qui ſolitus fertur hoſpites ſuos compellere, vt cum filiabus ſuis deformiſſimis rem haberent: quo facto, eoſdem interimebat. Vnde fabula ſpargit, Diomedis equas homines pabuli vice eſitare ſolitas, videlicet filias à viris agitatas, equas appellans. Et ſane in hūc ſenſum interpretatur Ariſtophanes enarrator in Concionatricibus, vbi verſus hic habetur:

Καὶ ταῦτ' ἀνάγκη μοῦσι Διομήδειαγε,

Quærit adoleſcens, num qua ſit neceſſitas ſibi ſectari anum. Reſpondet illa eſſe, & quidem Diomedeam. Alii referunt ad Diomedem ducem Græcorum, huiuſmodi cōmentum adferentes: cum Diomedes & Vlyſſes communi opera ſublato Palladio, redirent noctu, Vlyſſes quo facti gloriam in ſe vnū transferret, deſtinabat occidere Diomedem pręcedentem, ac Palladium ſecum portantem, Itaq; cum enſem in caput illius à tergo vibraſſet, Diomedes, animaduerſa ad lumen lunę gladii vmbra ſubtraxit ſe plagę, correptumq; Vlyſſem, vinctis manibus pręcedere compulit, gladio lato ſubinde cędēs illius tergum. Hinc Diomedea neceſsitas. Huiuſmodi fere, Suidas ac Zenodotus.

Ad priſtina præſepia.

Εἰς ἀρχαίας φάτνας, id eſt, Ad priſtina pręſepia. In eos dicebatur, qui è vita quapiā lautiore excuſſi, ad priſtinam tenuitatem rediguntur. Aut contra de iis, qui reſtituuntur in priſtinam fortunam, vnde exciderāt: aut qui ad ſolitum cōtubernium ſeſe recipiūt. Tranſlatum ab animantibus, quibus nota familiariaq; pręſepia gratiſſima ſolēt eſſe.

Vſurpauit & Plautus in Curculione, Tormento non retineri potuit ferreo, quin reciperet ſe huc eſum ad præſepim ſuam.

Alia vita, alia diæta.

Ἄλλος βίος ἄλλη δίαιτα, id eſt, Alia vita, alia viuendi ratio. In eos quadrabit, qui commutata in melius fortuna pariter & vitę rationem moresq; commutant. Tranſlatum ab iis, qui lautius incipiunt viuere, vbi res lautior obtigit. Huc adluſit Ariſtophanes in Pluto, cum ait:

Ἐπειτα πλουτῶν οὐκ ἔθ' ἥδεται φακῇ.
Πρὸ τοῦ δ' ὑπὸ τῆς πενίας ἅπαντα κατέφαγεν. i.
Deīn diuitem factū, nihil iam lens iuuat.
At pauper antehac deuorabat quælibet.

De iuuene iam anum amicam faſtidiente, poſtea quam deſiiſſet egere. Adluſit huc Horatius:

Non eadem eſt ætas, non mens.

Per medium anulum traharis oportet.

Διὰ δακτυλίου δεῖ σε ἑλκυσθῆναι, id eſt, Per anulum trahendus es. In eum quadrabit, qui ſit vehementer extenuato graciliq; corpore, ſeu morbo, ſeu cura, ſeu ſtudio ſeu qua alia re. Ariſtophanes in Pluto:

Διὰ δακτυλίου μὲν οὖν ἐμέ γ' ἂν διελκύσαις. i.
Itaq; profecto per anulum me traxeris.

Verba ſunt anus volētis ſe videri vſq; adeo maceratam atq; exhauſtam dolore, vt per anulum trahi poſſet. Opinamur autē adagium eſſe ſumptum à luſu, quo ouum aceto maceratum per anulū trahitur. Cuius rei meminit Plinius lib. 10. cap. 60. Magicum erat, aliquid per anulum traiicere. Nā cerebrum capræ per anulum aureum traiectum, prius quam lac daretur infantibus, inſtillabatur contra comitiales, ceteroſq́ue infantium morbos, veluti teſtatur idem libro 28. cap. 10.

Anus bacchatur.

Γραῦς βακχεύει, id eſt, Anus bacchatur. In eos dici ſolitum, qui præter ætatem indecore laſciuiunt. Nam Bacchanalium licētia iuuenculis vtcunq; permittitur, aniculis certe fœdiſſima eſt. Quandoquidem inſaniæ ſpecies eſt, aut vetulam amare, aut potare, aut choros ducere, aut reliquis puellaribus luſibus indulgere.

Anus hirciſſans.

Γραῦς κατηγυῶσα, id eſt, Anus hirciſſans. De anu adhuc intempeſtiua libidine prurienti, & vt ait Plautus, catulliente. Ariſtophanes in Pluto:

- Ἀλλ' ἠπίστατο
Γραὸς καπρώσης ταφὰς διακινεῖν. id eſt,
- Verum nouerat
Anus capriſſantis vorare viatica.

De iuuene, cui anus libidinoſa omnia ſuppeditabat, quo viciſſim ab illo voluptatem auferret. Nota eſt hircorum libido, odorq́; qui & ſubantes conſequitur.

Flere ad nouercæ tumulum.

Πρὸς τὸν μητρυιᾶς τάφον δακρύειν, id eſt, Ad nouercæ tumulū lachrymari, eſt ſimulare geſtu dolorem, cum re gaudeas. Neque enim conſentaneum eſt, priuignum moleſte ferre nouercæ mortem, nihilo ſecius tamē officii cauſa nonnunquam ad tumulum illachrymat. Quod idem de diuitis hæredibus non inconcinne dicetur, in quo extat Publianus ille mimus, cum primis elegans:

Hæredis fletus, ſub perſona riſus eſt.

Celerius elephanti pariunt.

Svnt quibus hoc quoq; inter adagia videtur adnumerandum, quod ſcriptū eſt apud Plinium Secundum in præfatione hiſtoriæ mundi. Nam de grammaticis, inquit, ſemper expectaui parturiri aduerſus libellos meos, quos de grammatica edidi: & ſubinde abortus fecere iam decem annis, cum celerius etiam elephanti pariant. Hactenus Plinius. Itaq; cunctationem immodicam, & quorundam nimis lenta molimina, his verbis licebit ſignificare. Porro de elephantorum partu Plautus in Sticho, Auditur ſępe hoc vulgo dicier, ſolere elephantum grauidam perpetuo decē eſſe annos. Huic adſtipulatur Plinius lib. 8. Decem annis geſtare vtero, vulgus exiſtimat. Etiamſi Ariſtoteles biennio parere putat, nec ſæpius quam ſemel ſingulos gignere. Theophraſtus refert, arborem quandam Indicam non ferre ante centum annos. Latinis parturire dicūtur, qui moliuntur, animoq; deſtinant aliquid. Proinde licebit adagium etiā in hanc vertere formam. Quando tandem paries, obſecro, quod tot iam annos parturis, vt nec elephanti diutius?

A mortuo tributum exigere.

Ἀπὸ νεκροῦ φορολογεῖν, i. A mortuo tributum exigere.

exigere, dicebantur, qui per fas nefasq; diuitias vndecunq; congerunt. Citat Ariſtoteles libro Rethoricorum ſecundo, καὶ ἀπὸ νεκροῦ φέρει, id eſt, Vel à defuncto vectigal aufert, oſtendens dici ſolitum in eos, qui turpiter vndecunque lucrum aucuparentur e rebus minutis ac ſordidis, veluti Veſpaſianus è lotio: aut e turpibus, velut e lenocinio, quæſtuq; corporis: aut cum à quibus libet extorquetur, ab amicis, a tenuibus, a mendicis, poſtremo vel a mortuis. Probro datum eſt Romanis principibus quod ſuffoſſis Corinthiorum monumentis, æra Corinthia ſuſtulerunt, ipſo etiam vocabulo rei turpitudinem, exprobrante. Nam ad eum ſublatam modum, νεκροκορίνθια, dicta ſunt. Attici φόρον vocant emolumentum, ſiue vectigal, quod ex re quapiam fertur, & pecuniarum. Qui prædas huiuſmodi colligunt, φορολόγους appellant, inuiſum omnibus hominũ genus, & optimo iure inuiſum. Deductum eſt autem φόρος a verbo φέρειν, quod eſt ferre, a quo Latinis quoqi dictum fœnus, qua voce veteres non vtebãtur, niſi de prouentu terræ, quæ veluti gratiſſima debitrix, pro ſingulis granis aliquoties centena reddidit. Siquidem præter naturam eſt, quemadmodum in Politicis ſcripſit Ariſtoteles, vt pecunia pecuniam pariat. Opinamur hoc prouerbiũ, aut idẽ aut certe vehementer cognatum eſſe illi, quod alibi retulimus:

Αἰτεῖ γε καὶ τοὺς ἀνδριάντας τὰ ἄλφιτα. i.
Ipſis farinas poſcirã ſtatuis quoque.

Per iocum enim pro vectigali farinas poſuit, quod ad cibum referantur omnia, & defunctis ſigna ponebantur, memoriæ cauſa. Proinde qui vectigal hinc quoq; corradit, is a mortuis extorquere videtur. Apud veteres autẽ magna fuit ſepulturæ religio, & ſepulchrorum immunitas.

Larus parturit.

Κέπφος ὠδίνει, id eſt, Cepphus parturit. Antiquitus dicebatur in eos, qui pollicerentur ingentia, nihil dignum promiſſis exhiberent. Aiũt Cepphum, ſiue Cemphum auiculam eſſe ſtupido ingenio, vnde & in prouerbium ſtoliditatis abiit, quam nonnulli larum appellant, alii, quorum eſt Theodorus Gaza, fulicã vertunt: eam viuere ſpuma marina, plumis ac pennis eſſe copioſis, corpore puſillo: cũ parturit, vociferari. Hinc natum prouerbiũ, Larus parturit, vbi quis magna præ ſe fert, puſilla præſtiturus. Hęc fermè ſcribit interpres Ariſtophanis, in comœdiam Pacem. Heſychius tradit, eſſe auẽ leuiſſimam circa mare verſantem, quæ facile vento moueatur, eoq; hominem inconſtantem ac leuem, cepphon dici. Plinius libro 8. ca. 19. meminit cephi quadrupedis, quod Pompeius ex Aegypto deportatum Romanis oſtenderit, cuius pedes poſteriores humanis pedibus, priores manibus erãt ſimiles. Id negat poſtea Romæ viſum. Verum id quidem nihil ad prouerbium.

Parturiunt montes, naſcetur ridiculus mus.

Ὤδινεν ὄρος, εἶτα μῦν ἀπέτεκεν. id eſt,
Mons parturibat, deinde murẽ prodidit.

Senarius prouerbialis, dici ſolitus in homines glorioſos & oſtentatores, qui magnificis promiſſis, tum vultus veſtitusq; auctoritate miram de ſe mouẽt expectationem: verum vbi ad rem ventum eſt, meras nugas adferunt. Vtitur hoc adagio Lucianus in libello, cui titulus, Quemadmodũ oporteat hiſtorias conſcribere: dicit enim ſic reclamari a vulgo in Cupidinem, Herculis aut Titanis perſonam aſſumentem ὤδινεν ὄρος. Athenæus in Dipnoſophiſtis lib. 14. refert, quod Tachas Rex Aegyptiorum huiuſmodi ſcommate tetigerit Ageſilaũ Lacedæmoniorum regem, cum ad eum veniſſet, ſuppetias illi laturus in bello: ὤδινεν ὄρος, Ζεὺς δ' ἐφοβεῖτο, τὸ δ' ἔτεκεν μῦν, id eſt, Parturiit mons, Iuppiter autem metuit, at ille peperit murem. Erat autem Ageſilaus puſillo corpore. Porro dicto offenſus, reſpondit φανήσομαί σοι ποτὲ καὶ λέων, id eſt, Atqui aliquando tibi videbor leo. Poſt euenit, vt exorta ſeditione apud Aegyptios, cum Ageſilaus nõ adeſſet regi, coactus ſit ad Perſas fugere. Porro Græcis videtur eſſe carmen anapæſticum. Vtitur & Horatius in Arte poetica:

Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?
Parturient montes, naſcetur ridiculus mus.

Porphirion ex Aeſopi apologo quopiam natum exiſtimat, is fertur eiuſmodi. Cum olim quidam rudes atq; agreſtes homines viderent in monte terram intumeſcere mouerique, concurrunt vndiq; ad tam horrendum

dum ſpectaculum, expectantes, vt terra nouum aliquod, ac magnum portentum ederet, monte nimirum parturiente, foreque vt titanes rurſum erumperent, bellum cum diis redintegraturi. Tandem vbi multum diuq; ſuſpēſis attonitisq; animis expectaſſent, mus prorepſit è terra, moxque riſus omnium ingens exortus.

Aureos montes polliceri.

Χρυσᾶ ὄρη ὑπισχνέεσθαι, id eſt, Aureos polliceri montes. Prouerbialis hyperbole de iis, qui immenſa promittunt, ſpesque ampliſſimas oſtentant. A Perſarum arrogantia ducta, qui propter auri venas, montes aureos iactabant. Plautus in Sticho: Neque ille ſibi mereat Perſarum montes, qui eſſe aurei perhibentur. Atque idem in Milite, in eandem ſententiam dixit argenti montes: Tum argenti montes, non maſſas habet. Terentius in Phormione, Is ſenem per epiſtolam pellexit, modo non montes auri pollicens. quo quidem loco illud obiter admonendum, quod vulgus interpretum arbitramur latere, modo non dictum pro eo quod eſt apud Græcos μονονουχὶ, id eſt, tantum non, id perinde valet quaſi dicas, propemodum. Nam tantum non Grecanico more reperies, tum apud Liuium, tum apud Suetonium, neque ſemel apud Valerium Maximum. Apuleius in prima actione Apologiæ ſuæ: Qui ſi eſt auaritia egenus, & ad omne lucrum inexplebilis, nec montibus auri ſatiabitur. Diuus Hieronymus in Rufinum, vt cum montes auri pollicitus fueris, ne ſcorteum quidem nummum de theſauris tuis proferas. Ariſtophanes: ἐν ἀχαρνεῦσι,

Κἄχεζεν ὀκτὼ μῆνας ἐπὶ χρυσῶν ὀρῶν. id eſt,
Menſes & octo cacauit in auri montibus.

Cacauit, dixit pro deſedit, laſciuia comœdiæ veteris. Phœnix Colophonius apud Athenæum libro 12. de Nino Rege prædiuite loquens, ex mōte fecit mare. ait Ὃς ἔχε χρυσίου πόντον, id eſt, mare poſſidens auri. Paullò diuerſius dixit Salluſtius in Catilinario: Maria monteſque polliceri cœpit. Ad eundem modum Perſius:

Magnos promittere montes.

Vt hyperbole magnitudinis ſit non in aureis, ſed ſimpliciter in ipſis montibus.

Ambabus manibus haurire.

Ἀντλεῖν ἀμφοτέραις, id eſt, Haurire ambabus ſubaudi, manibus. De iis dici cōſueuit, qui ſummo conatu quippiam agunt. Itidem Ariſtophanes in Equitibus:

Κ᾽ ἀμφοῖν χεροῖν μυσιλλᾶς τὰ τῶν δημοσίων. i.
Vtraque manu bona diſpergens publica ſugit.

Huic confine eſt illud Homericum ex Iliados H.

Οἶδ᾽ ἐπὶ δεξιά, οἶδ᾽ ἐπ᾽ ἀριστερὰ νωμῆσαι βῶν. id eſt,
Noui equidem clipeum. dextra, lęuaque mouere.

Inuenitur & illud ἀμφοῖν δωρούμενος, id eſt, Ambabus manibus largiens, id eſt, affatim & prodige, aut etiam perbenigne. Plato in Sophiſta, καὶ τὸ λεγόμενον ὅτι τῇ ἑτέρᾳ λαπτέον, ἀλλ᾽ ἀμφοῖν χεροῖν, id eſt, Et quod dici ſolet, nequaquam altera prendendum manu, quin magis ambabus. Nonnihil ab hac forma recedere videtur, quod ſcriptum eſt apud Ariſtidem in Cimone, qui citat hunc locū ex hymno poetæ cuiuſpiam: μέγα δ᾽ ἔστεν ἀσία ὑπ᾽ αὐτοῦ πληγεῖσ᾽ ἀμφοτέραις χερσὶ, κράτει πολέμου, id eſt, Grauiter autem gemuit Aſia, ab illis percuſſa ambabus manibus, robore belli. Vicinius illud qđ eſt apud eundem in oratione Panathenaica, ὁ δὲ ἀμφοτέραις τῇ χειρὶ παρῆν, ἄγων τοὺς μέχρι τῆς ἀττικῆς ἕλληνας ὁμοῦ καὶ βαρβάρους, id eſt, At ille vtraque aderat manu, ducens vſque ad Atticā Græcos ſimul ac barbaros. Quanquam hoc loco poteſt etiam citra figuram dictum accipi, vt intelligamus vel de terreſtribus pariter ac maritimis copiis, vel de barbaris ac Græcis. Quandoquidem & militum manum dicimus, vt apud Vergilium:

Iuuenum manus emicat ardens.

De plena manu dictum eſt alias, quod Greci dicūt ὀμπνίᾳ χειρὶ, quaſi dicas, diuite manu, vnde & Cererem ὄμπνιον cognominãt, quemadmodum nos almam, quod affatim alat, & ὄμπνιον ὕδωρ, quod copioſè nutriat.

Aquilam noctuæ comparas.

Αἐτὸν γλαυκὶ συγκρίνεις, id eſt, Aquilā noctuæ comparas.

Martialis in Scazonte:

Aquilaſque ſimiles facere noctuis quæris.

Aquila viſus acerrimi, adeo, vt ἀσκαρδάμυκτος, id eſt, non conniuens aduerſus ſolem intueatur. Et ſunt qui tradant hanc auem hoc experimento probare, degeneres ne ſint pulli, an genuini. Contra noctua, ſolis lumen

mē modis omuibus refugit. Pindarus quodam loco graculos cum aquila confert.

Congregare cum leonibus vulpes.

Congregare cum leonibus vulpes, eſt res impares diſſimilesque permiſcere. Martialis;

Quid congregare cum leonibus vulpes?

Vulpes dolis nititur, leo viribus fidit. Quãquam vtrunque coniunxit Pindarus, indicans virum fortem leonem oportere præſtare in exhauriendis certaminum laboribus, vulpem in conſiliis. Sic enim in Iſthmiis ſcribit, Τόλμᾳ γὰρ εἰκὼς θυμὸν ἐριβρεμετᾶν λεόντων ἐν πόνῳ, μῆτιν δ' ἀλώπηξ, id eſt, animo ſimilis frementibus leonibus inferendis laboribus, conſilio vero vulpes.

Aquila in nubibus.

Αἰτὸς ἐν νεφέλαις. id eſt, Aquila in nubibus, plerique interpretantur de re magna quidem illa, ſed quam non facile aſſequaris; alii de iis, qui longe reliquis præcellunt. Ariſtophanes in Equitibus;

Ωπιε ἥδομαι

Ὡς ἐν νεφέλαισιν αἰετὸς γενήσομαι. id eſt,

Gaudeo iſtoc nomine,

Quod aquila fiam in nubibus videlicet.

Verba ſunt populi Athenienſis promittentis ſibi futurum, vt orbi vniuerſo imperet. Et paullò inferius in eadem comœdia, tanquam oraculum pronunciatur,

Αἰετὸς ὡς γίγνει, καὶ πάσης γῆς βασιλεύσεις. i.

Quippe aquila es, terręque omnem dominaris in orbem.

Dicuntur & hæc de populo Athenienſi, niſi forte placet adluſio, ad ſpes huius principatus inanes. Rurſum in Auibus, αἰτὸς ἐν νεφέλῃσι γενήσεαι, id eſt, Aquila in nubibus fides. Interpres admonet, adludere poetam ad oraculum, quondam Athenienſibus redditum, quo prædicabatur futurũ, vt Athenienſes tanto interuallo reliquas vrbes ſuperarent, quanto aquila in nubibus reliquis auibus eſſet ſublimior. Pindarus item in Nemeis, quem locum modo attigimus, ſe vocat aquilam, Bacchylidē ęmulum graculum, videlicet quod illum immenſo vinceret interuallo:

Αἰετὸς ὠκὺς ἐν πιτανοῖς
ὃς ἔλαβεν αἶψα τηλόθεν μεταμαιόμενος
Δαφοινὸν ἄγραν ποσί,
Κραγέται δὲ κολοιοὶ ταπεινὰ νέμονται.

Quorum carminũ hęc eſt ſententia: Aquila pernix inter volucres, quæ repente aduolans eminus, corripuit cruentam prædam: Loquaces autem graculi humi paſcuntur.

Volantia ſectari.

Hvic affine eſt, quod vſurpat Ariſtoteles tertio τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ, libro, τὰ πετόμενα διώκειν id eſt, Volantia ſectari. loquitur autem de vehementer obſcuris, & quæ difficilimum ſit perueſtigare. Cui non diſſimile eſt illud:

Eſt aliquid quo tendis, & in quod dirigis arcum?

An paſſim coruos ſequeris teſtaq; lutoq;?

De iis, qui nullum certum vitæ ſcopum ſibi proponunt, ſed ex tempore viuunt, ad quamuis occaſionem mutabiles.

Ibyci grues.

Αἱ Ἰβύκου γέρανοι, id eſt, Ibyci grues. Græcis in prouerbium abierunt, quod dici conſueuit, quotiens ſceleribus nouo quodam & improuiſo caſu proditis, ſceleſti pęnas dãt iis, quos læſerunt. Id ex huiuſmodi quodã euentu natũ memorant. Ibycus poeta quidam, cum in latrones incidiſſet iam occidendus, grues forte ſuperuolantes obteſtatus eſt. Aliquãto poſt tempore, cum iidem latrones in foro ſederent, rurſumq; grues ſuperuolarent, per iocum inter ſe ſuſurrabant in aurem, Αἱ Ἰβύκου ἔκδικοι πάρεισιν, i. Adſunt Ibyci vltores: eum ſermonem aſſidentes in ſuſpicionem rapuerunt, maxime deſiderato iam pridem Ibyco. Rogati quidnam ſibi vellet ea oratio, hęſitanter atque inconſtanter reſpõderunt, ſubiecti tormentis facinus confeſſi ſunt. Atque ita velut gruum indicio pœnas Ibyco dederunt, ac potius ſuo ipſorum indicio, vt dicitur, perierunt. Huiuſmodi ferme Plutarchus in commẽtario De futili loquacitate. Meminit huius adagii Auſonius in monoſyllabis:

Ibycus vt periit, vindex fuit altiuolans grus.

Extat ſuper hac re Græcum epigramma, titulo Antipatri, quod non grauabimur adſcribere:

Ἴβυκε, λῃσταί σε κατέκτανον, ἔκ ποτε νήσου
Βάντες ἐρημαίην ἄστιβον ἠϊόνα,
Πολλ' ἐπιβωσάμενον γεράνων νέφος, αἵ τοι ἵκοντο
Μάρτυρες, ἄλγιστον ὀλλύμενῳ θάνατον.

Οὐδὲ μὲτλῶ ἰάχησας ἐπὶ ποινήτις ἐριννύς
Τὸν δὲ διάκλαγγὴν τίσατο σεῖο φόνον
Σισυφίην κατὰ γαῖαν, ἰὼ φιλοκερδέα φῦλα
Ληϊστέων, τί θεῶν οὐ πεφόβησθε χόλον,
Οὐδὲ γὰρ ὁ προπάροιθε κτανὼν αἴγισθος ἀοιδὸν
Ὄμμα μελαμπέπλων ἔκφυγεν Εὐμενίδων.
Quondam ad deſertum venientes Ibyce littus,
Vitam prædones eripuere tibi,
Sæpe gruum nubem imploranti, quæ tibi teſtes
Aduenere necis cum morerere tuæ.
Attamen haud fruſtra, ſiquidem clangore volucrum
Siſyphio cædem eſt Eumenis vlta ſolo.
Latronum genus heu cupidum lucri, atque rapinæ,
Cur vos nequaquam terruit ira deum?
Quando nec Aegiſthus, vatem qui occiderat olim,
Atrarum occurſus fugerat Eumenidum,

Meminit huius poetæ Mar. Tullius libro Tuſculanarum quæſtionum 4. cuius poema maxime laſciuum fuiſſe teſtatur.

Veriora iis, quæ apud Sagram acciderunt.

Ἀληθέστερα τῶν ἐπὶ σάγρα, id eſt, Veriora iis, quę apud Sagram acciderũt. Dictum olim in incredulos, quiq́; non niſi magno malo docti credunt. Refertur à Strabone lib. Geographiæ ſexto, Poſt Locros, inquit, Sagra fluui⁹ labitur, in cuius ripa Caſtoris & Pollucis aræ ſitę ſunt, ad quas decem Locrorũ milia, vna cum Rheginis, aduerſus Crotoniatas numero centies ac tricies mille, Marte collato victoriam reportarunt. Ex quo euentu natum eſt in incredulos adagium, Ἀληθέστερα τῶν ἐπὶ σάγρα, id eſt, Veriora iis, quę apud Sagram acciderũt. Addidere pleriq́ue quo die certamen initum eſt iis, qui in Olympiis erant, cum belli euentum nũciatum fuiſſe: tanta celeritate nunciatę pugnæ veritas comperta eſt. Meminit huius pugnæ Iuſtinus lib. 20. Tametſi de numero occiſorum à Strabone diſſentit. Meminit & Euſtathius in Bœotiam Homeri, additq́ue dici ſolitum de rebus veriſſimis qui dem illis, at non creditis. Poſtremo meminit & M. Tull. De natura deorum 2. Nam de Sagra, inquit, Græcorum etiam eſt vulgare prouerbiũ, qui quæ affirmant, certiora eſſe dicunt, quam illa quæ apud Sagram.

Rudem accipere. Rude donare.

RVDEM accipere, pro dimitti à munere. Rude donare, pro dimittere, crebriter apud idoneos auctores obuia ſunt. Inde ducta metaphora, quod antiquitus gladiatores, quibus permiſſum erat à gladiatorio munere ceſſare, rude donati dicebantur. Ea ceſſatio dabatur virga, quam rudem appellabant, vnde hoc modo dimiſſi, rudiarii vocantur. Proinde quicunque à munere quouis in otium reſtituuntur, vel ob ætatem, vel ob imbecillitatem, rudem accepiſſe dicentur. Horatius in prima epiſtola:

Spectatum ſatis & donatum iam rude, quæris
Mecœnas, iterum me antiquo includere ludo,

Item Iuuenalis:

Ergo ſibi dabit ipſe rudem, ſi noſtra mouebunt
Conſilia. Ouidius:
Sic igitur tarda vires adimente ſenecta,
Me quoq; donari iam rude tempus erat.

M. Tull. Philippicarum ſecundo: Tam bonus gladiator rudem tam cito accepiſti? Lepidior erit metaphora, ſi longiuſculè traducatur: veluti ſi quis adhortetur quempiã vt à ſtudiorum laboribus abſtineat, ſibiq́; rudem impartiat: aut qui vitam aulicam reliquerit, eum aulicæ vitæ rudiarium appellemus. Huic ferme cõtrarium videtur, quod ait Fabius, acutæ eloquentiæ candidatus: quanquam equidem hoc loco legendũ eſſet, auitæ, pro acutæ: & bonarum litterarum candidatus. Nam cãdidati propriè dicuntur, qui magiſtratum ambiunt. Quod ſi transferatur alio, tranſibit in prouerbii ſpeciem.

Mali corui malum ouum.

Κακοῦ κόρακος κακὸν ὠόν, id eſt, Mali corui malum ouum. Apte vſurpabitur, quoties à malo præceptore diſcipulus malus proficiſcitur: ex improbo patre filius improbus: ex patria illaudata vir illaudatus: denique facinus ſceleratum ab homine ſceleſto. Metaphoram alii referunt ad naturã animantis, quæ nec ipſa eſt idonea cibis humanis, nec ouum parit ad quidquam vtile. Sunt qui dicant fieri, vt coruorum pulli parentes ipſos deuorent, ſi forte non paſcant illos ad ſatietatem, & hinc ductum adagiũ: alii

alii malunt ad huiuſmodi fabulam referre: Corax quidam primus Syracuſis, poſt mortem Hieronis, inſtituit artem rhetoricen mercede profiteri. Cum hoc adoleſcẽs quidam Tiſias hac lege pactus eſt, vt tum demum mercedem perſolueret, vbi iam artem perdidiciſſet. Dein vbi iam arte cognita, premium reddere cunctaretur, Corax in ius diſcipulum vocat. Ibi iuuenis huiuſmodi dilemma proponit. Percontanti quis eſſet artis finis, vbi Corax reſpondiſſet, perſuadere dicendo. Age, inquit, ſi perſuadeo iudicibus, me nihil debere, non reddam, quia vici cauſam: ſin minus perſuadeo, non reddam, quia non perdidici artẽ. At Corax Tiſiæ dilemma tanquam vitioſum & ἀντιστρέφον, in diſcipulum retorſit ad hunc modum, Imo, inquit, ſi perſuades, dabis, quia tenes artem, & debes ex pacto: ſin minus, dabis, quia ſententiis iudicum damnatus: Quod commentum tam vafrũ, tanq; callidum vbi iudices audiſſent, admirati verſutiam adoleſcentis, ſuclamarunt, κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν. Sunt q narrent hoc ſucclamatum à corona circunſtantium, cũ alter alteri litem intenderet. Huiuſmodi ferme leguntur in Prolegomenis in Hermogenis reth. Ex hac fabula, ni fallimur, effecta eſt ea, quam narrat A. Gellius in noctibus Atticis lib. 5. c. 10. de Protagora ſophiſta, & huius diſcipulo Euathlo: quę tãetſi longiuſcula eſt, & in promptu ſita, tamen quod omnium lepidiſſima videatur, non pigebit adſcribere. Gellius igitur oſtẽſo vitioſo dilemmate, quod Antiſtrephon vocant, propterea quod totidẽ verbis poſſit in aduerſarium retorqueri: Quale eſt, inquit, prouulgatum illud, quo Protagoram ſophiſtarum acerrimum vſum eſſe ferunt aduerſus Euathlum diſcipulum ſuum. Lis nanque inter eos, & controuerſia ſuper pacta mercede hæc fuit. Euathlus adoleſcens diues, eloquentiæ diſcendæ, cauſarumq́ue orandi cupiens fuit, is in diſcipulum Protagorę ſeſe dedit, daturumq; promiſit mercedem, grandem pecuniam, quantam Protagoras petiuerat: dimidiumq́ue eius dedit iam tunc ſtatim prius quam diſceret, pepigitq́ue vt reliquum dimidium daret, quo primum die cauſam apud iudices oraſſet et viciſſet. Poſtea cum diutule auditor aſſectatorq́ue. Protagorę fuiſſet, & in ſtudio quidem facundiæ abunde promouiſſet, cauſas tñ non reciperet, tempusq; iam longũ tranſcurreret, & facere id videretur, ne reliquũ mercedis daret: capit conſilium Protagoras, vt tum exiſtimabat, aſtutum, petere inſtituit ex pacto mercedem, litem cum Euathlo conteſtatur. Et cum ad iudices conijciendæ conſiſtendæq́ue cauſæ gratia veniſſet, tum Protagoras ſic exorſus eſt: Diſce, inquit, ſtultiſſime adoleſcẽs, vtroque id modo fore, vti reddas quod peto, ſiue contra te pronunciatum erit, ſiue pro te. Nam ſi cõtra te lis data erit, merces mihi ex ſententia debebitur, quia ego vicero: ſin vero ſecundum te iudicatum erit, merces mihi ex pacto debebitur, quia tu viceris: Ad ea reſpõdit Euathlus: Potui, inquit, huic tuæ tam ancipiti captioni iſſe obuiam, ſi verba ipſe non facerem, atque alio patrono vterer. Sed maius mihi in iſta victoria proludium eſt, cum te non cauſa tantum, ſed etiam in argumento vinco. Diſce igitur tu quoque magiſter ſapientiſſime, vtroque modo fieri, vti non reddam quod petis, ſiue contra me pronunciatum fuerit, ſiue pro me. Nã ſi iudices pro mea cauſa ſenſerint, nihil tibi ex ſententia debebitur, quia ego vicero: ſin contra me pronunciauerint, nihil tibi ex pacto debeo, quia ego non vicero. Tum iudices dubioſum hoc inexplicabileq; eſſe, quod vtrinque dicebatur rati, ne ſententia ſua vtramcunque in partem dicta eſſet, ipſa ſeſe reſcinderet, rem iniudicatã reliquerunt, cauſam in diem longiſſimum diſtulerunt. Hactenus Gellius. Quid autem? an non optimo iure iudices hoc ſaltem ſententiæ vice pronunciare debuerunt, κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν? Narrat eandem fabulam L. Apuleius in Floridorum libris, non dicamus copioſius: neque enim poteſt copioſius referri, quã à Gellio denarrata eſt, ſed tamen floruientius, &, vt ita dixerimus, picturatius. Meminit Euathli Ariſtophanes in Fucis, atque item in Acharnenſibus.

Ab impiis egreſſa eſt iniquitas.

SIGNIFICAT ab impiis ſemper mali quippiam exoriri, à bonis nihil malorum proficiſci.

Idem propemodum dicitur apud Græcos verſu prouerbiali:

Γνώμης γὰρ ἐσθλῆς ἔργα χρηστὰ γίγνεται. i.
Probis ab animis facta promanant proba.

Lemnium

Lemnium malum.

Λήμνιον κακὸν, i. Lemnium malū, de malis immenſis ac miſerandis. Hiſtoria, vnde natū adagiū, varie narratur, neq; magni refert eā anxie perſequi. Herodotus in Eratone, & prouerbii & hiſtoriæ meminit, in hanc ferme ſententiam: Pelaſgi ex Attica per vim expulſi, Lemnon incolebant. Huius iniuriæ cum pœnas de Atticis ſumere cuperēt, probeque cognitos haberent dies feſtos, ac ceremonias illorum, collatis inſidiis, vxores Athenienſium abduxerunt, cum Mineruę ſacra facerēt in Braurone: hisq; in Lemnum nauigio adſportatis, concubinarum vice ſunt abuſi. Ceterum mulieres cum plurimos liberos parerēt, omnes & Atticis moribus inſtituerunt, & Attice loqui docuerunt; ita factum eſt, vt nec miſcere coniugia cum puellis Pelaſgicis vellēt, & ſi quando Pelaſgus quempiam pulſare conaretur, omnes conglobati Attici, huic ſuppetias ferrent. Breuiter adeo inualeſcebat pubes Attica, vt plerisque in rebus priores tenere videretur, quare viſum eſt Pelaſgis, vt filios ex Atticis mulieribus ſuſceptos trucidarēt. Idque perfecerunt, occiſis vna & matribus: deinde ſterilitate, orbitate, peſtilentia, reliquisq; plurimis adacti malis, Delphicum oraculum conſuluerunt, qua via calamitatibus leuari poſſent. Hinc igitur ait per omnem Gręciam increbuiſſe prouerbium, vt ingentia, miſerandaque mala, Lemnia dicerentur. Partim igitur hinc natum adagium putat, partim illinc, quod aliquando Lemniæ mulieres graueolētia maritorum offenſæ, eos vniuerſos ſuſtulerunt, auxilio Thoantis. Cuius rei meminit & Euripides in Hecuba:

Καὶ λῆμνον ἄρσεν ἀρσένων ἐξῴκισαν. id eſt,
Maresq́ue Lemno ſuſtulere fœminæ
Funditus. Item Seneca in Agamemnone:
Et ſcelere Lemnon nobilem.

Cicadam ala corripuiſti.

Τέττιγα πτεροῦ συνείληφας, id eſt, Cicadam ala corripuiſti. Dicitur in eos, qui quempiam prouocant minime ex vſu ſuo. Lucianus in Pſeudologiſta, ſcribit Archilochū poetam iambographum, & ad male dicendum egregie inſtructum, ad hunc modū reſpondiſſe cuidam, à quo fuerat conuicio prouocatus, Τὸν τέττιγα πτεροῦ συνειλήφας. Eſt autem huius inſecti mira quædam & prodigioſa loquacitas, maxime efferueſcente ſole. Plinius negat iis vocem eſſe, ſed ſtridorē cū tractu: cumque ſonum emittit non alis, quemadmodum muſcæ, apes, culices, nam iis ſtridor ſimul cum volatu deſinit, at cicadæ ſi preſſeris alas, vehementius etiam perſtrepit: ſed in pectore ſubeſſe ait duos ſpecus, attrituque membranæ, mobili accedente ſpiritu, per hos e viſceribus ſonum ędi. Ergo quemadmodum ſi cicadam natura garrulam ala prehendas, clarius obſtrepit, ita ſi poetico homini præbeas occaſionem ſimultatis, non modo non tacebit, ſed clarius obſtrepet, & omnem bilem chartis illinet atris. Proinde Platonem aiunt admonuiſſe, ne quis hominem poetam ſibi faceret inimicum. Et Horatius: Genus irritabile vatum, dixit.

Tenedia bipennis.

Τενέδιος πέλεκυς, id eſt, Tenedia ſecuris. Cōueniet aut in eos, qui nimium ſeuere iudicant ac puniunt: aut qui celeriter expediunt controuerſias, & litium ambiguitates. Inde tranſlatum. quod olim rex Tenedi ſecurim geſtans, lites audire conſueuit, cauſaq; iudicata, protinus eum qui feciſſet iniuriam, ſecuri percutere: aut quod Tenedius quidam rex legem tulit in adulteros, vt vtriuſque corpus ſecuri cōcideretur, eiusque legis exemplum etiam in filiū edidit. proinde in numiſmate iuſſiſſe inſculpi, altera ex parte ſecurim, altera duos vultus ex eadem ceruice prominentes. Cuius rei meminit & Stephanus in vrbium catalogo. Plutarchus in commentario de Pythiis oraculis, oſtendit ſecurim typum atque inſigne fuiſſe Tenediorum, idque propter cāeros qui ſunt apud illos in loco qui dicitur Aſteriū. Verba Plutarchi, ſi quis forte requiret, ſunt hæc: Ὥσπερ ἀμέλει σέλινον τι οἱ ποτὶ χρυσοῦν σέλινον ἀνατεθῆναι λέγονται, καὶ Τενέδιοι τὸν πέλεκυν, ἀπὸ τῶν καρκίνων τῶν γινομένων περὶ τὸ καλούμενον ἀστέριον παρ' αὐτοῖς. μόνοι γάρ ὡς ἔοικεν ἐν τῷ χελωνίῳ τύπον πελέκεως ἔχουσι. Lucianus in Philopſeude: Τοῦτ' ἐκεῖνο, ἥκειν γάρ μοι νομίσας, πέλεκύν τινα κατὰ ψευσμάτων id eſt, Ratus enim iuxta illud, quod vulgo dici conſueuit, ſecurim quādam mihi veniſſe ad incidenda mendacia. Videtur adluſum ad Alexandri Magni factum, qui nodum inſolubilem in Midę plauſtro enſe

ſe diſſeuit, quemadmodum oſtendimus alibi. Meminit & Pauſanias in Phocicis, ſed originem adagionis ad aliam fabulam refert. Scribit autem ſecurim inter anathemata fuiſſe, monumentum Periclyti, cuius pater Eurhymachius Tenedius, qua de re vetuſta ferretur fabula. Cycnō filium fuiſſe Neptuni, ac regnaſſe in Colonis. Porro Colonę erant in terra Troiana, contra inſulam cui nomen Leucophrys. Porro cum Cycnus haberet filiam nomine Hemitheā, ac filium nomine Tennen ex Proclea, ea fuerat Clytii filia, ſoror Caletoris, quē Homerus in Iliados o, tradit interfectum ab Aiace, quod is Caletor in Proteſilai nauiū ignem iniecisſet. Hæc igitur cum eſſet defuncta huic ſucceſſit Philonome Craugaſi filia: quæ cum adamaret Tennen, ac reiecta fuiſſet, mentitur apud maritum, quod ipſa nolēs ab eo fuerit de ſtupro ſollicitata. Cycnus vxoris mendacio perſuaſus, Tennen, vna cum ſorore eiſdē incluſum abiicit in mare. Ceterum incolumes adpulſi ſunt in inſulam Leucophryn, cui poſt à Tenne nomen verſum ſit Tenedos. Cycnus tandē vbi comperiſſet ſe deceptum, nauigat ad filium, ſimul & agniturus errorem ſuum, & veniam deprecaturus. Cum autem adpuliſſet Cycnus, & nauim ab arbore quapiam aut ſaxo religaſſet, Tennes præ iracundia ſecuri funes incidit. Vnde prouerbium dici cœptum de iis, qui pertinaciter negarēt aliquid: Hic eſt qui Tenedia ſecuri hoc aut illud incidere poſſet. Huic non diſſimilis hiſtoria refertur in prouerbio: Tenedius homo.

Theſaurus carbones erant.

Ἄνθρακες ὁ θησαυρὸς πέφυκεν, id eſt, Carbones theſaurus erant. In eos competit, qui ſpe ſua fruſtrantur, quique magnificis rebus expectatis, meras nugas reperiunt. Ex euentu quopiam natum videtur, quo quiſpiā theſauri ſpe fodiens, carbones defoſſos inuenit. Eaque res in riſum, vulgique ſermonem abiit. Nam antiquitus carbones in terra defodi ſolent, ad indicandos agrorū terminos, propterea quod, vt teſtat in opere De ciuitate Dei diuus Auguſtinus, nulla res magis durabilior, magisque perpetua, quam carbones ſub terra defoſſi. Lucianus in Zeuxide: Τὸ δὲ κατὰ τὴν παροιμίαν ἄνθρακες ἡμῖν ὁ θησαυρὸς ἦσαν, id eſt, Verum iuxta prouerbium, theſaurus noſter carbones erant. Rurſum in Philopſeude: Τὸ γοῦν τοῦ λόγου ἐκεῖνο, ἄνθρακες ἡμῖν ὁ θησαυρὸς πέφηνας, id eſt, Proinde iuxta id quod dici ſolet: tu nobis qui theſaurus credebaris, carbones extitiſti. Idem in Timone de auro inuento: Δέδια γοῦν, μὴ ἄνθρακας εὕρω ἀνεγρόμενος, id eſt, Vereor itaque ne expergefactus carbones reperiam. Rurſum in Votis: Καὶ ἄνθρακές σοι ὁ θησαυρὸς ἔσται. id eſt, Ac theſaurus tibi carbones fuerint. Alciphron in epiſtola quadam: Οὐ σποδὸς μοι πάντες οἱ θησαυροὶ γενήσονται, id eſt, Nō omnes theſauri mihi cinis erunt?

Satius eſt recurrere, quàm currere male.

Πάλιν δραμεῖν σοι μᾶλλον, ἢ δραμεῖν κακῶς, id eſt,
Satius recurrere, atque vti curras male.

Senarius prouerbio celebratus, cuius hic eſt ſenſus: Præſtat mutare conſilium in melius, quàm in male inſtitutis pergere. Lucianus aſinus ſentētiam hanc ſecum voluebat, non admodum aſininam: Ἐκεῖνο τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου.

Πάλιν δραμεῖν σοι μᾶλλον, ἢ δραμεῖν κακῶς, i.
Viſum eſt tandem, iuxta vulgi ſermonē:
Potius recurrere, atq; currere perperam.

Quin & hoc ſeculo vulgo dictitant, non prorſus aberrare eū, qui medio e curſu recurrat: ſignificantes probandos eos, qui mature reſipiſcunt ab ſtultitia.

Solus currens vicit.

Μόνος θέων ἐκράτει, id eſt, Solus currens vicit. De iis qui vincunt nemine contra certante. Tranſlatum à ſtadiis. Nihil autem eſt negotii vincere, ſi nemo tecum certet. Concinne dicetur in eos, qui ſibi placent, quaſi pulchre cauſam ſuam probarint, cū nullus adſit, qui contra diſputet. Lucianus in imaginibus: Ῥᾷστον δὲ οἶμαι τοῦτό ἐστι κατὰ τὴν παροιμίαν, μόνον θέοντα κρατεῖν. id eſt, Haud eſt difficile, iuxta prouerbium, cum ſolus curras, vincere. Adfine illi, quod alias recenſuimus. ἐρήμην νικᾶν, id eſt, Deſertam cauſam vincere. Nec alienum ab illo, ἀκονιτὶ νικᾶν, id eſt, Citra puluerem vincere. Et ἀνιδρωτὶ νικᾶν, id eſt, Citra ſudorem vincere, quorum alibi meminimus.

Leonem ex vnguibus æſtimare.

Ἐκ τῶν ὀνύχων λέοντα γινώσκειν, id eſt, Ex vnguibus æſtimare leonem, eſt ex vna quapiam

tonem libro de Republica octauo. Ἵνα μὴ σκοτεινῶς διαλεγώμεθα πρῶτον ὁρισώμεθα. id eſt, Ne tenebroſè diſſeramus, prius definiamus. Nam qui confuſe diſputat, velut in tenebris ſaltat.

Areopagita.

Ἀρεοπαγίτης, id eſt, Areopagita. De triſti ſeueroque dicebatur, aut etiam de iudice vehementer incorrupto. Inuenitur & Σκυθρωπότερος ἀρεοπαγίτου, id eſt, Triſtior Areopagita. Athenis ſumma erat Areopagitarũ auctoritas: hi erant iudices qui de capitalibus cauſis pronunciabant, tanta integritate, vt noctu atque in tenebris, non interdiu, neque luci cauſas cognoſcerent, quo non dicentes, ſed duntaxat quæ dicerentur ſpectarent. Id ita eſſe teſtatur Lucianus in Sectis. Adluſit ad prouerbium Cicero ad Atticum libro 1. Senatus Ἄρειος πάγος, nihil conſtantius, nil ſeuerius, nil fortius. Idem eiuſdem operis lib. 4. Ex quo intellectum tres τοὺς ἀρεοπαγίτας, ambitum, comitia, interregnum, maieſtatem, totam denique Rempublicam flocci non facere.

Atticus aſpectus.

Ἀττικὸν βλέπος, id eſt, Atticus aſpectus, perinde eſt quaſi dicas, os impudens. In eos dicebatur, qui vultu ipſo præ ſe ferebant impudentiam, dicendiq; confidentiam. Nam hoc vitio notati ſunt Atticorum mores. Ariſtophanes in Nubibus:

Ἐπὶ τοῦ προσώπου τ' ἐστὶν ἀττικὸν βλέπος. i.
Ac vultu in ipſo aſpectus Atticus eminet.

Sic enim loquitur Strepſiades de filio ſocratica e ſchola redeunte, quẽ ex ipſa fronte coniicit, malã cauſam agere poſſe, quod neſcimus quid Atticæ aſtutiæ ſimul atque impudentiæ præferret. Quin & Achilles, apud Homerum Agamemnonem appellat κυνώπην, ob impudentiam. tales & κυνοβλῶπας dici admonet Heſychius.

Lari ſacrificant.

Ἑστίᾳ θύουσι, id eſt, Lari ſacrificant. In tenaces dicetur, qui de ſuis nemini quidquam impartiunt: aut in conuiuas edaces, qui nihil appoſitis epulis mittũt amicis, neq; quidquam faciunt reliquum. Nam antiquis religioſum erat, ex iis, quæ laribus immolabantur, aliquid foras efferre. Huc adluſit Ariſtophanes in Pluto, apud quem Carion Mercurio obſecranti, vt aliquid ſibi de ſacrificio quod intus agebatur impertiant: ἀλλ' inquit, οὐκ ἐκφορα, id eſt, Efferre nequaquam licet. Item in eadem fabula mulieri volenti pro foribus ſpargere bellaria:

Ἔνδον γε, παρὰ τὴν ἑστίαν, ὥσπερ νόμος,
Οὐδὲν ἐκφέρειν πρεπῶδές ἐστιν ἀλλὰ εἰσφέρειν. id eſt,
Intus profecto, vt moris eſt, apud Larem,
Nam nefas efferre quidquam, inferre ſed decet magis.

Apud Romanos, auctore Plutarcho, nefas erat mẽſam prorſus inanem tolli: vel quod innuerent ſemper aliquid reſeruandum in tempus poſterum: vel vt adſueſcerent temperare cupiditati, à præſentibus abſtinẽtes: vel vt hoc pacto ſeruorum animos ſibi conciliarent, cum quibus menſam aliquo pacto communem habere viderentur: vel qđ religioſum haberetur in ſacris quidquam vacuum conſpici. Porro mẽſa ſacra quædã res eſt. Cato lib. De re ruſtica monet, vt villica ceteris diebus Lari ſacrificet pro copia, addita foco corona. Huic diuerſum adagium fingi poterit, τῇ Ἑκάτῃ θύειν, i. Hecatæ ſacrum facere. Siquidem in huius deæ ſacris, ii qui cœnam inferebant, ipſi nihil indegustabant, neque quidquam auferebant præter tumultum & fumum, vt inquit in Sympoſiacis Plutarchus. Idem fieri conſueuit, ſi quid inferebatur reliquis diis, quos ἀποτροπαίους appellant. Torquebitur in eos, qui aliis conſulunt, non ſibi: aliis parant opes, ipſi non fruuntur.

Proteruiam fecit.

ERAT hoc religioſum in nonnullis etiam aliis hoſtiis, ne quid ex ſacris epulis relinqueretur: aut ſi quid reliquũ eſſet, id igni abſumeretur. Porrò id genus ſacrificii, Romani proteruiam appellant. Vnde celebratur illud Catonis feſtiuiter dictum in Albidium quendam, qui patrimonium vniuerſum luxu abſumpſerat, vnis exceptis ędibus, quæ incendio conflagrarunt: Proteruiam, inquit, fecit propterea quod ea quæ comeſſe non potuerit, quaſi cõbuſſiſſet. Auctor Macrobius lib. Saturnalium ſecundo. Ad hoc facit quod apud Athenæum libro octauo, Theocritus Chius Diocliti Gurgiti, qui deuorato piſce calido, dixit ſe cœlum exuſſiſſe: Vnum, inquit, illud tibi ſupereſt, vt mare ebibas, atque ita tres res omnium

nium maximas confeceris, terram, mare, cælum. At quotiens ſumptus ſuperat, quæſtum, nec morbus decedit iam in naturam verſus, quid ſupereſt, niſi vt ad malas artes vertant ſeſe, quo luxui ſemper gliſcenti ſuppeditet pecunia? Si legum ſeueritas coherceret talium iuuenum intemperantiam, non eſſent tam multi quibus ſupplicia vel infligere cogerentur, vel condonare. Per aleam enim, chartas, ſcorta, compotationes, & otium venitur ad æs alienum, mox ad rapinas & ſycophantas. Curritur in militiam, redeunt eum præda nõ ab hoſtibus parta. His rudimentis exercitati, nullum horrent facinus. Apud veteres erant leges ſumptuariæ, atque adeo Corinthi, quæ ciuitas erat ceteris corruptior, tamen lex erat oppoſita, ſumptuoſius, quàm pro rei familiaris modo viuentibus. Eam apud Athenæum libro ſexto Diphilus refert hiſce verſibus:

Τοῦτο νόμιμον ἐστὶ βέλτισ' ἐνθάδε
Κορινθίοις, ἵν' ἄν τιν' ὀψωνοῦντ' ἀεὶ
Λαμπρῶς ὁρῶμεν, τοῦτο ἀνακρίνειν πόθεν
Ζῇ καὶ τί ποιῶν. κἂν μὲν οὐσίαν ἔχῃ
Ἧς αἱ πρόσοδοι λύουσι τἀναλώματα,
Ἐᾶν ἀπολαύειν τοῦτον ἤδη τοῦ βίου.
Ἐὰν δ' ὑπὲρ τὴν οὐσίαν δαπανῶν τύχῃ,
Ἀπεῖπον αὐτῷ τοῦτο μὴ ποιεῖν ἔτι.
Ὃς δ' ἂν δὲ μὴ πείθητ' ἐπιβάλλον ζημίαν.
Ἐὰν δὲ μηδ' ὁτιοῦν ἔχων ζῇ πολυτελῶς
Τῷ δημίῳ παρέδωκαν αὐτόν. ἡράκλεις.
Οὐκ ἐνδέχεται γὰρ ζῆν ἄνευ κακοῦ τινος
Τοῦτον συνίης. ἀλλ' ἀναγκαίως ἔχει
Ἢ λωποδυτεῖν νυκτὸς, ἢ τοιχωρυχεῖν,
Ἢ τῶν ποιούντων ταῦτα κοινωνεῖν τισὶν,
Ἢ συκοφαντεῖν κατ' ἀγορὰν, ἢ μαρτυρεῖν
Ψευδῆ. τοιοῦτον ἐκκαθαίρομεν γένος. id eſt,

Hoc lege cautũ eſt hic apud Corinthios,
Si quempiam obſonare ſemper ſplendide
Videmus, hunc rogamus, vnde viuat, &
Quid faciat operis: ſi facultates habet,
Vt reditus harum ſoluere expẽſas queat,
Perpetimur illum perfrui bonis ſuis.
Sin forte ſumpt⁹ ſuperat ea quę poſſidet,
Prohibem⁹ huic ne faciat hoc in poſterũ.
Ni pareat, iam plectitur mulcta graui,
Sin ſumptuoſe viuit is, qui nil habet,
Tradſit eum tortoribus. Proh Hercules.
Nec.n. licet vitam abſq; malo vllo degere
Talem ſcias, ſed eſt neceſſe aut noctibus
Abigere prædã, aut fodere muros ædium,
Aut hęc patrantum iungier commercio,
Aut in foro agere ſycophantiã, aut perfidũ
Præbere teſtem. Nos genus hoc mortaliũ
Eiicimus hac ex vrbe, velut purgamina.

Hic funis nihil attraxit.

Αὕτη μὲν μήρινθος οὐδὲν ἔσπασεν. id eſt, Funis quidem iſte piſcium attraxit nihil. Senarius prouerbialis, quo ſignificabant operã fruſtra ſumptam, neque ex ſententia eueniſſe, quod quis conabatur. Tranſlatum ab hamato funiculo piſcantibus, qui ſępe hamum retrahunt inanem. Natum videtur ex fabula Ariſtophanis, cui titulus, εἰσφοφοριάζουσαι, vbi legitur hic Senarius. Ad adagium adluſit idem in Veſpis: Ἀλλ' οὐκ ἔσπασεν. id eſt, Atqui non attraxit. De eo, qui tetenderat patri laqueum, ne quo exiret.

Semper tibi pendeat hamus.

Ad similis metaphora dixit Ouid. in Amoribus:

Caſus vbique valet, ſemper tibi pendeat hamus,
Quo minime credis gurgite piſcis erit.

Semper experienda fortuna, & omnis tentanda occaſio, Simile illi: Omnem mouere lapidem.

Diues aut iniquus eſt, aut iniqui hæres.

Divus Hieronymus ad Hedibiam ſcribit in hunc modum: Vnde & illa vulgata ſententia nobis videtur eſſe veriſſima: Diues aut iniquus, aut iniqui hæres. Quod ſi verum eſt illud Heſiodiũ, non omnino temere eſſe, quidquid vulgo dicũt mortales, prouerbium hoc haud obſcitanter expendendũ eſt iis, qui ſuis opibus ſtulte ſe iactant. Neque enim fere parantur ingentes opes ſine fraude. Et aut ipſe poſſeſſor eas per faſ nefaſq; congeſſit, aut certe ſucceſſit ei, qui has ea parauit via. Plato lib. De legibus 5. Δῆς τεὸ λόγος ἡμῖν ὀρθῶς, ὡς οὐκ εἰσὶν σφόδρα πλούσιοι ἀγαθοί. id eſt, Ita verum eſt, quod vulgo dicimus, admodum diuites nõ eſſe bonos. Circumfertur apud Græcos & hic verſiculus ex Menandri comœdiis:

Οὐδεὶς ἐπλούτησε ταχέως δίκαιος ὤν. id eſt,
Nunquam vir æquus, diues euaſit cito.

Huc reſpexit ille, qui Sillæ iactanti ſeſe, dixiſſe legitur: Quomodo vir bonus eſſe potes, qui tãtas poſſideas opes, cum à patre nihil tibi ſit relictum? Refert Plutarchus in illius vita.

Hercu-

Herculanus nodus.

Ἡράκλειον ἅμμα. id eſt, Herculeus nodus, pro vinculo arctiſſimo atque indiſſolubili legitur apud eruditos. Seneca ad Lucillium: Vnus tibi nodus, ſed Herculeus reſtat. Sic enim vocat ſyllogiſmum, qui vix diſſolui poſſet. Quod in eos quadrabit, qui ſunt arctiſſima neceſſitudine copulati. Idq; vnde ſit natum, Plutarchus propemodum indicat in Alexandri vita. Scribit enim Alexandrum Magnum, ſubacto oppido Gordio, Midæ regia, viſere voluiſſe plauſtrum illud celebre, mirando artificio ex corni libro cōnexū. De quo talis fama apud barbaros increbuerat, vt quiſquis eius nodos explicuiſſet, ei totius orbis imperium portendi fatis. Alexander enſe diſſecuit. Ariſtobolus ſcribit eum facillime diſſoluiſſe; nempe adēpto clauo, quo temoni iugum annectitur. Adluſit huc Auſon. ſcribens Paulino ſuo, Næ tu Alexandri Macedonis peruicaciam ſupergreſſus es, qui fatalis iugi lora cū ſoluere non poſſet, abſcidit, & Pythiæ ſpecu quod nefas erat patere, penetrauit. Ruſus ad eundem in carmine,

Ocyus illa iugi fatalis ſoluere lora
Pellæū potuiſſe ducē reor, abdita opertis
Principiis, & vtroq; caput celantia nodo.

Nodum autem eum, quem oſtendit Hercules, religioſum ac ſacrum apud priſcos fuiſſe ſatis liquet ex his Plinii verbis, quæ ſunt in hiſtoria mundi, lib. 28. cap. 6. Ac vulnera nodo Herculis præligare, mirum quantum ocyor medicina eſt. Atque etiam quotidiani cinctus tali nodo, vim quandam vtilem habere dicuntur. Feſtus Pompeius oſtendit antiquitus fuiſſe morem, vt noua nupta laneo cingulo præcingeretur, vincto nodo Herculis: quem vir omnis gratia ſoluebat in lecto, vt & ipſe felix eſſet in liberis ſuſcipiendis: nam Hercules ſeptuaginta liberos reliquit. Athenæus lib. 11. tradit Heracleotas Bœotiæ gentem hoc inſigni à ceteris diſtingui, ὅτι ἔπεστιν ἐπὶ τούτων αὐτοῖς ὁ λεγόμενος ἡράκλειος δεσμός, id eſt, quod ſuper aures geſtent vinculum, quod Herculanum dicitur. In conſimilem ſenſum M. Tullius vſurpauit, Trabali clauo, actione in Verrē 7. Et vt hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clauo figeret, cum cōſilio cauſam Mamertinorum cognoſcit. Meminit & Horatius clauorum Trabalium.

Fuere quondam ſtrenui Mileſii.

Πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι. id eſt,
Fuere quondam ſtrenui Mileſii.

Hoc ſenario notabāt eos, qui à priſtina fortuna defluxiſſent, aut à maiorum moribus degeneraſſent. Breuiter in omnes quadrabit, qui deſierunt eſſe quod erant, facti deteriores. In ſenem, in pauperem factum è diuite: in priuatum, qui quandoq; regnarit: in obſcurum qui aliquando floruerit. Origo prouerbii varie narratur à Græcis. Quidam aiūt Mileſios olim belli gloria præter ceteros floruiſſe, adeo, vt quoſcunq; bello laceſſerent, eos ſuperarent. Proinde Polycrate Samiorum tyrannus, bellum quoddam geſturus, cū in animo haberet Mileſios ſocios ad eam rem accerſere, oraculum ſuper eo negotio cōſuluit. Deus reſpondit: Quōdam fuere ſtrenui Mileſii. Alii diuerſam adferunt fabulam. Cum Cares bellum aduerſus quoſdam molirentur, ſtatuiſſent, que eius gentis auxiliis vti, quæ tum eſſet inter finitimos pollentiſſima, quidam Mileſios accerſendos cenſuerunt, alii cū Perſis res componendas. Itaque conſultus hac de re Apollo, reſpōdit modo dictum ſenariū. Diſſipato per omnem Aſiam oraculo, Mileſii propemodum omnes in prælio cum Perſis collocato, cæſi ſunt. Itaque oraculum cum riſu in prouerbiū abiit. Ruſum alii ſcribunt: Cares cum Dario belligerantes, iuxta vetus quoddam oraculum, quo monebantur, vt fortiſſimos auxilio aduocarēt, in Branchidas fuiſſe profectos: atque eius loci deum conſuluiſſe, num Mileſiorū auxiliis oporteret uti, atq; eum reſpondiſſe: Quondam fortes fuiſſe Mileſios: ſignificātem videlicet eos iam imbelles eſſe, & deliciis effœminatos. Verum hoc commentū ex ipſa temporis ratione coarguit Zenodotus. Siquidē hunc ſenariū legimus apud Anacreontem, qui floruit ætate Cyri Perſarum regis, à quo Darius fuerit tertius. Angelus itaq; Politianus maluit ad Mileſiorum mores in mollitiē verſos referre: quēadmodum facit & Athenæus lib. Dipnoſ. 12. Vſurpat hoc adagium ſemel atq; iterū Ariſtophanes in Pluto:

Καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις εἶπεν ἀποπέμπων, ὅτι
Πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι. id eſt,
Ac præter hæc renunciauit hoc quoq;,
Fuiſſe quondam ſtrenuos Mileſios.

Dicitur autem ſub perſona adoleſcētis, qui reuocatus ab anu quam pauper aliquando diuitem emolumenti gratia coluerat, tunc diues effectus, eandem exhauſtam faſtidit. Adluſit eodem in Veſpis, iocans in ſenes,

Ὦ πάλαι πότ᾽ ὄντες ὑμεῖς ἄλκιμοι μὲν ἐν χοροῖς,
Ἄλκιμοι δ᾽ ἐν μάχαισιν,
Καὶ κατ᾽ αὐτὸ δὴ τοῦτο μόνον, ἄνδρες μαχιμώτατοι,
Πρὶν ποτ᾽ ἦν πρὶν ταῦτα. νῦν
Δ᾽ οἴχεταί γε, κύκνου πολιώτεραι δή. id eſt,

O qui quōdam fortes fuiſtis in choreis, fortes in pugnis: & ſecundum hoc deniq; tantum viri pugnaciſſimi: prius olim fuerūt, prius iſta: nunc vero perierunt, cygno magis cani iam. Ariſtophanes in Ranis notat μιλήσια στρώματα, id eſt, ſtragulas Mileſias, vt delicias effœminatorum. Vſurpatur & à Syneſio in epiſtola quadam ad Philoſophō mulierem, ſignificans ſeſe à priſtina felicitate redactum ad calamitatem.

Fuimus Troes.

Ἦμεν Τρῶες, id eſt, Fuimus Troes. Hic loquēdi color in Græcanicis tragœdiis adeo paſſim obuius eſt, vt tāquam in adagium abierit, vbi periiſſe quempiam ſignificant. Euripides in Hecuba: Κἀγὼ γὰρ ἦν ποτε, id eſt, Et quondam ego fui. Sophocles in Electra:

Ἀπωλόμην δύστηνος, οὐδέν εἰμ᾽ ἔτι.
Miſeranda perii, nulla ſum poſthac ego.

Id imitatus Vergilius ſecundo Aeneidos libro:

Fuimus Troes, fuit Ilium & ingens
Gloria Teucrorum Ruſum alibi:
Et campos vbi Troia fuit, extinctam ſignificans.

Eandem ſententiā diuerſa metaphora extulit Ouid. lib. De triſtibus:

Nos quoque floruimus, ſed flos fuit ille caducus.
Flāmaq; de ſtipula noſtra, breuisq; fuit.

Ad eandem figuram pertinet & illud ex Terentiana fabula, cui titulus, ἑαυτὸν τιμωρούμενος. Immo habui Chreme, tanquam periiſſe ſignificans. Item illud ex Rudentibus Plauti: Miſerum iſthuc verbum, & peſſimū eſt habuiſſe. Præterea nobilis illa vox M. Tulii de coniuratis ſupplicio affectis: Vixerunt, cum occiſos ſignificaret. Hanc ſermonis figuram ex antiquiſſima illa Lacedæmonii chori cātilena putant increbuiſſe. Eius chori mentionem facit Plutarchus in libello, cui titulus: Quo pacto laudare ſe quiſpiam citra inuidiam poſſit. Meminit & Diogenianus in Græcorum adagiorum collectaneis. Conſtabat autem is chorus triplici ſerie atq; orbe, ſenum, puerorum, iuuenum. Senum hæc erat cantio:

Ἄμμες πότ᾽ ἦμεν ἄλκιμοι νεανίαι. id eſt,
Nos fuimus olim ſtrenui iuuenculi.

Deinde puerorum hæc erat:

Ἄμμες δέ γ᾽ ἐσσόμεσθα πολλῷ κάρρονες, i.
Præſtantiores nos futuri olim ſumus.

Poſtremo iuuenum hæc erat:

Ἄμμες δέ γ᾽ εἰμέν, αἰ δὲ λῇς αὐγάσδεο. id eſt,
At nos ſumus, vel experire, ſi velis.

Hunc chorum, quem τριχορίαν vocant, inſtituit apud Lacedæmonios Tyrtæus, iuxta triplex ætatum diſcrimen. Nam pueritia ingreſſus eſt vitæ, virilis ætas progreſſus, ſenecta exitus.

Pyrauſtæ interitus.

Πυραύστου μόρος, id eſt, Pyrauſtæ interitus. In eos dicebatur, qui ſibiipſis exitium acceſſunt. Ait enim Zenodorus, Pyrauſtam inſectum eſſe, quod lucernis aduolet, atque ita exuſtis alis concidat, pereatq; Citat autem hunc ex Aeſchylo ſenarium.

Δέδοικα μωρὸν κάρτα πυραύστου μόρον. id eſt,
Magnopere ſtultum metuo pyrauſtæ exitium.

Tradit eadem de Pyrauſta Aelianus De natura animantium libro 12. citans eundem ex Aeſchylo locum. Meminit de Pyrauſta & Plinius lib. 11. cap. 36. Gignit, inquiens, aliqua & contrarium natura elementum, ſiquidē in Cypri ærariis fornacibus ex medio igni maioris muſcæ magnitudine, volat pennatum quadrupes, appellatur Pyralis, à quibuſdam Pyrauſta, aut, vt nonnulli codices habent, pyrotus. Quamdiu eſt in igne, viuit: cum euaſit longiore paullo volatu, tunc emoritur. Cuiuſmodi fermè tradidit Ariſtoteles tertio libro De animalibus è niue vetuſtiore vermem naſci, qui niue exemptus nō viuat. Eum nos vidimus in Alpibus. Quod ſi placet ad hoc referre adagium, conueniet & in eos, qui ὠκύμοροι ſunt, id eſt, qui celeriter intereunt. Nec inuenuſte deflecteretur in eos, qui nuſquam viuere poſſunt, niſi in propria patria: ſi contingat agere peregre, rebus omnibus offenduntur.

Poſt

Poſt feſtum veniſti.

Κατόπιν τῆς ἑορτῆς ἥκεις, I. Poſt feſtum veniſti. Refertur á Diogeniano. Dicitur in eos qui negotio cuipiam egregio non interfuerunt: propterea quod ſerius, iã re peracta: acceſſerint. Socrates in Gorgia Platonis: ἀλλ᾽ ἦ τὸ λεγόμενον κατόπιν ἑορτῆς ἥκομεν, καὶ ὑστεροῦμεν, id eſt, Num, inquit, poſt feſtum, quemadmodum dici conſueuit, venimus ac ſerius? Legitur & hoc pacto: παναθηναίων κατόπιν. id eſt, Poſt Panathenæa. Item πυθίων ὑστερήκεις, id eſt, Poſt Pythia veniſti.

Merx vltronea putet.

Merces vltroneæ putent, id eſt, ingrata ſunt quæ vltro non petentibus offeruntur. Tranſlatum videtur à negotiatoribus, qui merces à venditore vltro oblatas, ſuſpectas habere ſolent, quaſi ſtudeant eas extrudere. Adagium refertur à diuo Hieronymo in quæſtionibus Hebraicis: Tritum, inquit, prouerbium eſt, vltroneas putere merces. Vnde & nos de induſtria dicẽda reticemus, vt auidius velis audire, quæ tacita ſunt. Vſurpat idem in epiſtola ad Demetriadem virginem. Ab hac ſententia non abludit illud Ouidianum:

Quod venit ex facili, faciles ſegnesque tenemus.
Quod ſpe, quodque metu torſit, habere iuuat.

Quin vulgo etiam num in ore eſt, vltro delatum obſequium plerunque ingratum eſſe. Cui tamen refragatur Mimus ille non inſulſus.

Bis eſt gratum, quod opus eſt, vltro ſi offeras.

Illotis pedibus ingredi.

Ἀνίπτοις ποσὶν ἀναβαίνειν, id eſt, Illotis pedibus ingredi, Eſt confidenter atq; imperite rem egregiam aggredi; tanquam profane & irreuerenter. Tranſlatum à ſacrorum ceremoniis, in quibus omnia pura lotaque iubebantur exhiberi. Lucianus in Demonactis vita: Οὐ μὴν ἀνίπτοις γε ποσὶ τὸ τοῦ λόγου, πρὸς ταῦτα ἧκεν, id eſt, Haud quaquam illotis, vt aiunt, pedibus ad iſta venerat. hoc eſt, neutiquam inexercitatus, neque rudis. Idem in Rhetorum præceptore notat eos, qui ἀνίπτοις ποσὶν, id eſt, nullis bonis diſciplinis inſtructi, ad rhetoricum munus accedunt. Aeneas ſophiſta in epiſtola quadã: Οἱ μὲν πολλοὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἀνίπτοις ποσὶν ἐπιπηδῶσι τοῖς ἱεροῖς, id eſt, Plerique quidem illotis, quod aiunt, pedibus irrumpunt ad ſacra. A. Gellius in Noctibus: Illotis, quod aiunt, pedibus & verbis, reprehẽdit doctiſſimi hominis orationem. Macrob. Saturna. lib. 1. Illotis pedibus prætereunt. De litteratoribus loquitur, qui reconditam illam in Vergiliano poemate doctrinam, negligunt. Huiuſmodi Galenus libro De virtute ſimplicium remediorum 7. ἀμυήτους vocat καὶ βεβήλους. καὶ οὐδὲν, inquit, ἴσως θαυμαστὸν, εἴγε, καὶ μυστηρίων βίβλους ἐτόλμησαν ἔνιοι τῶν ἀμυήτων ἀναγινώσκειν. ἀλλ᾽ οὔτ᾽ ἐκείνας ἔγραψαν οἱ γράψαντες τοῖς βεβήλοις, οὔτ᾽ ἐγὼ ταῦτα τοῖς μή πω πρότερον τὰ πρῶτα γεγυμνασμένοις, id eſt, Ac fortaſſis haud quaquam mirum eſt, ſi & myſteriorum libros quidam ſacris nõ initiati ſunt auſi legere. At eos libros nec illi qui ſcripſerunt prophanis, nec ego hęc ſcribo iis, qui nondum in primis rudimentis ſunt exercitati. In genere ſermonẽ omnem parum verecundum, nimiſque procacem ac petulantem, illotum prouerbio vocant.

Illotis manibus.

Ἀνίπτοις χερσὶν, id eſt, Illotis manib⁹. A Diogeniano refertur, pro eo quod eſt, irreuerenter atque imparate. Tranſlatum item à ſacrorum puritate. Heſiodus in operis & diebus vetat, ne quis mane Ioui libet vinũ: χερσὶν ἀνίπτοις, id eſt, manibus illotis.

Μηδέ ποτ᾽ ἐξ ἠοῦς Διὶ λείβειν αἴθοπα οἶνον
Χερσὶν ἀνίπτοισιν μηδ᾽ ἄλλοις ἀθανάτοισιν. i.
Ne vnquam mane Ioui vinum libaueris ardens
Illotis manibus, neque diuum præterea vlli.

Ac ne vel amnem quiſpiam ingrediatur, aut fontem χεῖρας ἄνιπτος, idem vetat, id eſt, manibus illotis. Vnde χέρνιβος apud Homerum crebra mentio. Ea vox perinde ſonat, quaſi dicat manuum lotionem, à qua rem diuinã antiquitus auſpicabantur, atq; & conuiuium vtpote rem ſacram. Gregorius cognomento theologus in Apologia De fuga ſua in Pontum, coniungit vtrunque: ἀνίπτοις χερσὶν ὃ δὴ λέγεται, καὶ ἀμυήτοις ποσὶ τοῖς ἁγιωτάτοις ἑαυτοὺς ἐπεισάγουσιν, id eſt,

 illotis,

illoris, vt dici ſolet, manibus, ac prophanis pedibus, ſemer rebus ſacratiſſimis ingerũt. Caius lib. Pandec. 1. Titulo de Origene iuris: Si in foro, inquit, cauſas dicentibus nefas, vt ita dixerim, videtur eſſe, nulla præfatione facta iudici rem exponere, quãto magis interpretationem promittentibus incõueniens erit, omiſſis initiis, atque origine nõ repetita, atque illotis, vt ita dixerim, manibus, protinus materiam interpretationis tractare? Vtrunq; prouerbium recte vſurpabitur in eos, qui vel audacius, vel parum inſtructi rebus his, quibus oportuit, negotium inuadunt: veluti ſi quis principis munus capeſſat, nulla neque virtute, neque ſapientia, neque rerum vſu præditus.

Aquilæ ſenecta.

Αἰτοῦ γῆρας, id eſt, Aquilæ ſenecta. In ſenes dicebatur bibaces magis, quàm edaces. Nã Plinius libro 10 cap. 3. refert, aquilas neq; ſenio, neq; ægritudine oppetere, ſed fame: in tantum ſuperiore accreſcente roſtro, vt aperiri non queat. Eoque aquilam tantum in ſenecta bibere, aut de præda ſangui nem ſugere, cum nullæ fere aues aduncis vnguibus vtantur potu, præter tinnunculum, & miluum: quanquam hi quoq; perquam raro bibant. Auctor Ariſtoteles libro De natura animalium octauo. Sed idem libro nono narrans de aquilæ roſtro eadem ferme, quæ Plinius: addit huic tei datam fabulam, quæ ſignificat hoc ideo accidere aquilæ, quod olim, cum homo eſſet, hoſpiti fecit iniuriam. Teren. in Heauton timorumeno: Viſa vero eſt, qđ dici ſolet, Aquilę ſenectus. Verba ſunt Syri adulantis hero, quod pridie ſtrenuue bibiſſet in cõniuio. Eſt aũt veluti peculiaris ſenibus bibacitas. Siue quod natura frigus ætatis, vini calore penſare deſiderat: ſiue qđ vini hilaritas minuit ſenectutis moleſtiam. Vnde Plato quoque cum iuuenibus in totum interdixerit vſum vini, viris moderatum permiſerit, ſenibus largiores compotationes concedit. Tum cur ſenectus ſit vinoſior, cauſſam reddit etiam Alexander Aphrodiſeus in problemate quarto ab vltimo, quod ętas ingraueſcens minuat calorem, vinum autem humectet ſimul & calefaciat. Vnde & vulgo lac ſenũ dicitur. Fertur & priſci Catonis ſæpe mero caluiſſe virtus, vt inquit Flaccus.

Aquilæ ſenecta, Corydi iuuenta.

Αἰτοῦ γῆρας, κορύδου νεότης, id eſt, Aquilæ ſenecta, Corydi iuuenta. De viuida viridique ſenecta, quæ præſtantior ſit aliquorũ iuuenta. Nam anus aquila præſtat Corydo auiculæ, etiam ætate integra. Citra allegoriam extulit Euripides in Andromache:

Πολλῶν νέων γὰρ, κᾂν γέρων εὔψυχος ᾖ
Κρείσσων. id eſt,
Multis enim iuuenibus ante ſtat ſenex:
Cui mens adeſt generoſa.

Camelus, vel ſcabioſa complurium aſinorum geſtat onera.

Κάμηλος καὶ ψωριῶσα, πολλῶν ὄνων ἀνατίθεται φορτία, id eſt, Camelus etiam ſcabioſa, complurium aſinorum tollit onera. De iis, qui vſque adeo præcellunt quoſdam, vt etiam ſenes, aut alioqui ægroti, præſtantiores tamen ſint illis integris. Aut de his, qui rebus parum proſperis, tamen plus valent ob priſtinæ fortunę reliquias, quam alii rebus integris. Vſus eſt Syneſius.

Palinodiam canere.

Παλινῳδεῖν, id eſt, Palinodiam canere, eſt diuerſum ab his, quæ prius dixeris, dicere, atque in contrarium vertere ſententiam. Tranſlatum eſt à Steſichori Lyrici poetæ facto: cuius meminit Plato in Phædro. Is cum Helenam carmine vituperaſſet, oculis orbatus eſt. Intelligens autem Achille, ſicut ſcribit Pauſanias in Laconicis, Helenæ iuſſu nunciante, cęcitatis ſuæ cauſſam, protinus palinodiam cecinit: Helenamque prius vituperatam laudauit, itaque viſum recepit. Hũc Socrate iocatur ſeſe velle imitari, & amoris vituperati prius canere palinodiam, quam orbetur oculis. Sonat autẽ Græce παλινῳδία, quaſi dicas recantationẽ. Quo quidẽ verbo Flaccus vſus eſt in Odis, promittens palinodiam amicæ, quam contumelioſo carmine prouocarat:

Dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

M. Tull. ad Atticum: Exſpecta palinodiam diuinam. Vſurpauit hoc adagium nominatim prouerbii vice Ioannes Chryſoſtomus. Itẽ Plato in epiſt. ad Dionyſiũ tertia.

Vertere vela. Funem reducere.

Vertere vela, eſt in diuerſum mutare ſen-

ſententiam, vitæque inſtitutum. Horatius in Odis:

Nunc retrorſum
Vela dare, atque iterare curſus
Cogor relictos.

Tranſlata metaphora à nauigantibus, qui curſus errorem verſis velis corrigunt. Hãc Perſius in quinta Satyra nonnihil nouãs: Funem reducere dixit, pro eo quod eſt, inſtitutum mutare in diuerſum:

Quæ dederam ſupra, repeto, funemque reduco.

Venia primum experienti.

Συγγνώμη πρωτοπείρῳ, id eſt, Venia primum experienti. Refertur à Diogeniano. Ignoſcendum his, qui rudes nouo quopiam in negotio incipiunt verſari, ſi quid per imperitiam peccarint. Chryſoſtomus ſententiam extulit in homilia quadam καὶ τῷ μὲν ἐν ἀρχῇ πεσόντι συγγνώσκομεν ἅπαντες διὰ τὴν ἀπειρίαν, id eſt, & ei qui lapſus eſt in initio, veniam damus omnes, ob imperitiam. Fertur & hoc, Συγγνώμη τῷ πρῶτον ἁμαρτάνοντι, id eſt, Venia primum delinquenti. Pindarus in Hymnis, τὰς δύο ἀμπλακίας φερόντες, dixit, quod iteratum facinus, non oporteat impunitum eſſe. Alibi retulimus δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν λίθον. Celſus libro Pande. 1. Tit. de legibus & ſenat. Nã ad ea potius debet aptari ius, quæ & frequenter fiunt & facile, quam ad ea quæ per raro eueniunt: quia quæ ſemel aut bis, vt ait Theophraſtus, accidunt, contemnunt legiſlatores. Theophraſti Græca ſic habent: τὸ γὰρ ἅπαξ ἢ δὶς παραβαίνουσι νομοθέται.

Euripus homo.

Εὔριπος ἄνθρωπος, id eſt, Euripus homo. In inconſtantes, ac moribus inæqualibus homines dicetur. Quadrabit & in fortunę vices: quæ res mortalium, velut æſtu quodã ſurſum ac deorſum iactat: vt recte dixerit Plautus in Captiui duo: Dii nos, quaſi pilas homines habent. A' maris Euripi prodigioſa quadam reciprocandi celeritate ducta metaphora. Eſt autem Euripus, maris pars inter Aulidem Bœotię portum, & Eubœam inſulam: cuius meminit Strabo libro 9. Pli. lib. 2. Et quorundam tamen, inquit, priuata natura eſt, velut Tauromininitani Euripi ſępi*, & in Eubœa ſepties die ac nocte reciprocãtis, tã rapida conuerſione, vt quẽadmodum auctor eſt Pomponius Mela, vetos ac ẽt plena ventis nauigia ſecũ portet. Neque dum huius tam ſtupendę rei cauſſa ſatis idonea pueſtigata eſt à ſcriptoribus. Etiam ſi T. Liuius. ſecundi belli Punici lib. 8. à ventis quibuſdã illic flantibus, ita rapi credit. Seneca in Hercule Oetæo:

Euripus vndas flectit inſtabilis vagas,
Septemque rurſus flectit, & totidẽ refert,
Dum laſſum Titan mergit Oceano iubar.

Bœotius item.

Exæſtuantis more fertur Euripi.

Cicero pro Cn. Plancio: Quod fretum, quẽ Euripum, tot motus, tantas, tam varias habere creditis agitationes, commutationes, fluctus, quantas perturbationes, & quantos æſtus habet ratio comitiorum? Obiicit Aeſchines Demoſtheni, quod ſubinde commutata factione, Euripum ipſum inconſtantia ſua viciſſet. Vnde Græci Euripiſtou, hominem incerta fide vocant. Gregorius Theologus in Epiſtola quadam ad Sophronium equitum magiſtrum, ὁρᾷς οἷα τὰ ἡμέτερα, καὶ ὅπως κύκλος τις τῶν ἀνθρωπίνων περιτρέχει πραγμάτων, νῦν μὲν τοῖς, νῦν δὲ τοῖς ἀνθοῦντων καὶ ἀπανθούντων, καὶ ὅτι τῆς εὐπραγίας ἧττον, ὅτι τῆς δυσχερείας ὁ δὴ λέγουσιν ἀλλὰ τάχιστα μεταπιπτούσης καὶ μεταπίπτοντος, ὡς δυνατὸν εἶναι μᾶλλον πιστεύειν καὶ γράμμασι τοῖς καθ' ὕδατος, ἢ ἀνθρώπων εὐημερίᾳ, id eſt, Vides quæ ſit conditio rerũ noſtratum, vtque rota quædam negotiorum humanorum curſu circumagatur, nunc his, nunc illis florentibus ac marcentibus, dum neque proſperitas, neque aduerſitas vt aiunt, nobis conſtat, ſed quam ocyſſime in diuerſum mutatur ac tranſilit, vt auris ac litteris aquæ inſcriptis fidere liceat citi*, quam humanæ felicitati. His verbis pulchre depingit Euripum humanę conditionis. Inuenitur & τύχη εὔριπος, id eſt, Fortuna volubilis. Nihil enim hac inſtabilius: & εὔριπος διάνοια, quod cogitatio nunc huc nunc illuc feratur.

Endymionis ſomnum dormis.

Ἐνδυμίωνος ὕπνον καθεύδεις, id eſt, Endymionis ſomnum dormis. In eos quadrabit, ipſe ſeſe immodico ſomno ſaginant, aut qui diuturnio in otio verſantur, nec vllis ſe negotiis exercent, ſed mollẽ ſeſiatamq; agunt vitã. Natum à fabula notiſſima Endymionis, is erat puer adprime formoſus, ac Lunę

adamantus. Cui quidem illa à patre Ioue precibus impetrauit, vt quidquid optaſſet, id ferret. Optauit Endymion vt perpetuũ dormiret ſomnum, ἀθάνατος καὶ ἀγήρως μένων, i. Immortalis perſeuerans, & expers ſenii. Vſus eſt hoc adagio Ariſtoteles 10. Moralium libro, colligens neque otium conuenire diis, neque rurſus vllam aliam actionẽ illis dignam videri, præter contemplationem. Porro cum conſtet inter omnes, illos viuere, conſentaneum eſt eoſdem & agere quippiam: Neq; enim, inquit, oportet eos Endymionis, vt aiunt dormire ſomnum. Cicero libro de Finibus 5. differens id maxime nobis inſitum à natura, vt agamus aliquid: Itaq; inquit, ne ſi iucundiſſimis quidem nos ſomniis vſuros putemus, Endymionis ſomnum nobis nolimus dari, idq; ſi accidat, mortis inſtar putemus. Idem Tuſcu. quæſt. lib. 1. Quanquam qui leuiorem faciũt ſomni ſimilimam volunteſſe. Quaſi vero quiſquam ita nonaginta annos velit viuere, vt cũ ſexaginta confecerit, reliquos dormiat. Ne ſues quidem id velint, non modo ipſe. Endymion vero, ſi fabulam audire volumus, quando in Latmo obdormiuit, qui eſt mons Cariæ: nondum eſt experrectus.

Vltra Epimenidem dormis.

Ὑπὲρ τὸν Ἐπιμενίδην κεκοίμησαι, id eſt, Vltra Epimenidis ſomnum dormiuiſti. In eos dicetur, qui perpetuum agunt otium. Hiſtoria de Epimenide Cretenſi extat in Noctibus Gellianis: extat & apud Diogenem Laertium. Is ambulando feſſus, in ſpecũ quendam ſubierat, illic obdormiuit: nec experrectus eſt à ſomno ante exactos annos 57. Meminit huius Plin. lib. 7. ca. 52. his verbis, Magna quidem fabuloſitate, quã equidem & in Gnoſio Epimenide ſimili modo accipio: puerum æſtu & itinere feſſum, in ſpecu ſeptem & quinquaginta dormiſſe annis: rerum faciem, mutationemque miran tem, velut poſtero experrectum die: hinc pari numero dierum, ſenio ingruente, vt tamen in ſeptimum & quinquageſimum atque centeſimum vitę duraret annum. Lucianus in Timone: Ὑπὲρ τὸν Ἐπιμενίδην γοῦν κεκοίμησαι; Nam ipſum etiam Epimenidem ſomno viciſti.

Matura ſatio ſæpe decipit, ſera ſemper mala eſt.

COLVMELLA de re ruſtica ſcribit hunc in modum: Sed cum omnia in agricultura ſtrenuè facienda ſunt, tum maxime ſementis. Vetus eſt agricolarum prouerbium: Maturam ſationem ſæpe decipere ſolere, ſeram nũquam, quin mala ſit. Hactenus Columella. Admonet adagium in omni negotio maturandum eſſe, neque paullo ſatius eſſe, occupare tempus legitimum, quam ſerius aggredi. Veluti ſi quis admoneat, vt puer tenera adhuc ætate præceptoribus cõmittatur erudiendus. Conſultius enim anteuere, quam prouectioribus annis tum demum incipere.

Fames Melia.

Λιμὸς μήλιος, id eſt, Fames Meliæa. De fame extrema, deque rebus difficilimis. Eſt enim Melus oppidum Theſſaliæ, quod Nicias Athenienſium dux obſedit, expugnauitq; non tam machinis bellicis, quam fame. Hęc ferme Suidas. Idem eſſert hoc pacto, λιμῷ μηλίῳ fame Melia. Meminit huius hiſtoriæ Thucydides in 5. Prouerbium eſt apud Ariſtophanem in Auibus:

Τοὺς δ᾽ εὐθεὺς ἀπολεῖτε λιμῷ μηλίῳ. id eſt, Iterum deos fame enecatis Melia.

Saguntina fames.

SAGVNTINA fames, conſimili ratione in prouerbium venit. Hiſtoriæ meminerunt T. Liuius, Val. Maximus, & M. Tullius in Philippicis. Eſt autem Saguntum Hiſpaniarum oppidum, iuxta flumen Hiberum, ſocietate, fœdereq; coniunctũ cum Romanis. id longa Pęnorum obſidione fameq; eo redactum eſt, vt ciues extructo in foro igni, quidquid erat precioſarum rerũ in eum conicerent: ac poſtremo, ſeque ſuóſque liberos eodem præcipitarẽt, ne venirent in hoſtiũ manus. Auſonius: Iam iã pereſam, iam Saguntina fame Lucaniacum liberet: Græci vehementẽ & intolerandam famẽ, queq; λιμοθυμίαν inducat, βούλιμον appellant. & βουλιμιᾶν dicũtur, qui animo deficiunt, preſertim ob inediam. Ariſtoteles ſectione 8. problemate 4. q̃rit cur in frigore & hybernis menſibus homines magis βουλιμιῶσιν, nã hoc verbo vtitur: & quã Ariſtoteles vocat βουλιμίαν, Theodorus vertit famem caninã. Mos erat olim apud Græcos, famen virgis ex ædibus eiicere, dicentes, ἔξω βούλιμον, ἔσω πλοῦτον καὶ ὑγίειαν, id eſt, Foras famen, intro diuitias & ſanitatem.

Famis

Fam iscampus.

Λιμῶ πεδίον, id eſt, Famis campus. In ciuitates dicitur, ingenti fame preſſas. Eſt autem locus quiſpiam hoc nomine. Addunt, eum aliquandò illic ſumma fame laboraretur, apud Athenienſes oraculum admonuiſſe, vt famē, loco deſignato, certis piaculis placarent: illi deſignarunt campum, qui eſt poſt ærarium. Atque hinc eum locum, famis campum appellant.

Elephantum ex muſca facis.

Ελέφαντα ἐκ μυίας ποιεῖς, id eſt, Elephantum ex muſca facis, id eſt, res exiguas verbis attollis atque amplificas. Lucianus in Muſcę encomio: Πολλὰ δ' ἔτι ἔχων εἰπεῖν, καταπαύσω τὸν λόγον, μὴ καὶ δόξω κατὰ τὴν παροιμίαν, ἐλέφαντα ἐκ μυίας ποιεῖν, id eſt, Multa adhuc commemorare poſſem, ſed finē dicendi faciam, ne videar & ipſe iuxta tritum prouerbium ex muſca elephantum facere. Sumptum videri poteſt ex Homero, qui inter prælia deorum & heroum, muſcæ improbitatem deſcribit, cum hac inuictum & acrē bellatorem conferēs Menelaū Iliad. ρ. Quin & D. Auguſtinus libro contra Manichæos de duabus animabus, nō dubitat muſcā cōferre ac pferre ſoli, velut animal inanimi.

Elephantus non capit murem.

Ελέφας μῦν οὐχ ἁλίσκει, id eſt, Elephantus non capit murē. Generoſus & excelſus animus negligit prędas viles, ac lucella minuta. Vir egregiè doctus non inſectatur minutulos iſtos litteratorum ſimios. Homo præpotēs non offenditur iniuriolis tenuium.

Aquila thripas aſpiciens.

Αετὸς θρῖπας ὁρῶν, id eſt, Aquila thripas aſpiciens. De magnis, qui puſilla negligunt. Eſt θρὶψ auicula quæpiam minutiſſima, quam aquila cū videat, vt eſt oculatiſſima, haud tamen dignatur perſequi, vtpote prædam vnguibus ſuis parum dignā. Ad hunc quidem modum inuenitur in cōmentariis Græcorum, verum haud ſcimus an mendoſe nam thripas vermiculi genus eſt.

De pilo pendet. De filo pendet.

Εκ τριχὸς κρέμαται, id eſt, De pilo pendet. De re vehementer periculoſa. Videtur natum ab hiſtoria illa Dionyſii tyranni, propter gladium de pilo in caput impendentem. Ad quod adluſit Perſius Satyra tertia:

Et magis auratis pendens laquearibus enſis
Purpureas ſubter ceruices terruit.

Citatur hic verſiculus apud Macrobiū lib. Saturnalium 1. ex Ennianorum annalium libro tertio.

Hac noctu filo pendebit Etruria tota.

Id eſt, verſabitur in ſummo diſcrimine. Hoc dicto nō eſt aliud hodie vulgo tritius. Syneſius in epiſtola quadam ἀπὸ λεπτοῦ φασιν μίτου τὸ ζῆν ἠρτῆσθαι. id eſt, Aiunt vitā de tenui pendere filo. Eodem pertinet dictum illud Laconicum, cuius meminit Plutarchus in Apophthegmatis Laconicis. Nam cum quiſpiam Lapen Aeginitan efferret, tanquam longe ditiſſimū, propterea quod multa poſſideret nauigia, Lacon quidam, οὐ προσέχω, ἔφη, τῇ εὐδαιμονίᾳ ἐκ χοινίων ἠρτημένῃ, id eſt, Nihil, inquit, moror felicitatem de funiculis pendētem. Nimirum innuēs, nauticas opes incertas eſſe, ac fortunæ ludibriis obnoxias.

Nil intra eſt oleam, nil extra
eſt in nuce duri.

Est verſus prouerbialis apud Horatium in Epiſtolis, dicendus in eos, qui ad inſaniam vſque impudentes, non verentur & conſeſſa negare, & manifeſto falſa pro certis affirmare: deniq; quiduis dicere, ne victi in diſputando videātur. Qualem Plato inducit ſophiſtam Euthydemum, qui canem aiebat ſuum patrem eſſe, & eundem patrē omnium, & omnes omnia ſcire, atq; id genus portenta pertinaciter, ne coargueretur, aſſeuerabat. Carmen Horatianum eſt huiuſmodi.

Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.

Nimirum inter ſanos conuenit, & nucem corticem habere durum, & baccam oleæ, lapillum intus durum. Proinde ludit operā, quiſquis cum id genus hominibus diſceptat, qui dicunt lucē tenebras, & tenebras lucem Simile eſt quod adfert Galen. De virtute ſimplicium remediorum lib. 2. quoſdā Anaxagoram auctorem citaſſe, qui pronūciaſſet niuem non eſſe albam. Verba Galeni ſic habent: κἄπειτα ἐξ αὐτῶν, καὶ τὸν Ἀναξαγόραν ἐπικαλοῦνται μάρτυρα, τὴν χιόνα ἀποφηνάμενον ὡς εἴη λευκή. Atque iſtorum nonnulli

nonnulli, etiam Anaxagoram teſtem adducunt, qui de niue pronunciarit, quod non ſit alba.

Iupiter orbus.

Ζεὺς ἄγονος, id eſt, Iuppiter orbus. Vbi quis palam falſa aſſeuerat. Conſtat enim Iouẽ quam plurimos eſſe liberos, vtpote deo longe mulieroſiſſimo ſalaciſſimoque: qui non vna tantum corporis parte gignat, ſed è femore Bacchum, è cerebro Palladem produxerit.

In mari aquam quæris.

Ἐν θαλάσσῃ ζητεῖς ὕδωρ, id eſt, In mari quæris aquam. Ibi quæris, perinde quaſi difficile inuentu, vbi nihil aliud occurrat: veluti ſi quis in moribus ſceleſtiſſimi hominis vnum aut alterum admiſſum veſtiget, cum tota vita ſit contaminata: aut ſi quis in ſcriptoribus indoctis pauca captet quæ reprehendat, cum nihil occurrat non reprehendendum. Martialis, ſi meminimus: Per mare, inquit, quæris aquam. Item Propertius Elegiarum libro primo:

-Nunc tu
Inſanus medio flumine quæris aquam.

Fluuius cum mari certas.

Ποταμὸς θαλάττῃ ἐρίζεις. id eſt, Fluuius cũ mari certas, vbi minimi cum maximis certamen ſuſcipiũt. Eſt autem locus quiſpiam, vt auctor eſt Suidas in Leontide, cui nomẽ ποταμοί. id eſt, fluuii. Huius incolæ ποτάμιοι, quaſi fluuiales dicũtur. Hi notati ſunt, quod quamplurimos in ſuam ciuitatẽ adſcriberent, quos ea non ſatis commode caperet. Atq; hinc prouerbii locus, quod cũ fluuius eſſet, id eſt, locus non admodũ amplus, mare videretur æmulari, cum omnes vndecunq; in ſeſe reciperet.

Balbus balbum rectius intelligit.

Balbvs balbũ rectius intelligit, id eſt, Barbarus barbati orationem. Ita enim natura comparatum eſt, vt qui balbutit, hoc eſt, parum expedite loquitur, melius intelligat ſermonem illius, qui & ipſe conſimili modo balbutiat, quam qui integre & articulate loquatur. Concinne dicetur in eos quibus indoctis indocta magis & nota ſunt, & placent. D. Hieronymus hoc adagio cuiuſdam ſtultitiam tangit. Et idcirco, inquit, ſe eruditum putat, quia Iouinianũ ſolus intelligit. Eſt quippe prouerbium, Balbũ melius balbi verba cognoſcere. Hęc ille. Porro Iouiniani ſtylum, vt portentuoſum & vehementer obſcurum, idem Hieronymus mi ris ſalibus deridet in præfatione librorum, quibus illius coarguit errores.

Herbam dare.

Herbam dare, pro eo quod eſt, victorem agnoſcere, ac ſe victum fateri, paſſim obuium eſt apud doctos. Inde ſumptũ, quod vt eſt auctor Feſtus Pompeius, id erat paſtoralis vitæ indicium, propterea quod antiquitus curſu, vt alio quopiã certamine ſuperati, herbam ex eodem ſtatim loco decerptam, aduerſario porrigebãt, victoriæ agnitæ ſymbolum. Plinius libro 22. cap. 4. loquens de corona obſidionali graminea: Dabatur, inquit, viridi è gramine, decerpto inde, vbi obſeſſos ſeruaſſet aliquis. Namque ſummum apud antiquos ſignum victoriæ erat, herbam porrigere victos, hoc eſt, terra & altrice humo, & humatione etiam cedere. Quem morem, inquit, etiam nunc durare apud Germanos ſcio. Idem lib. 8. cap. 5. de elephante: Mirus nanq; pudor eſt, victus que vocem fugit victoris, terram ac verbenas porrigit. Feſtiuius autem erit adagiũ, ſi ad litterariam victoriam transferatur.

Vt canis è Nilo.

Qvi leuiter ac velut obiter artem quampiã, aut auctorem deguſtant, hi ceu cani è Nilo deguſtare dicentur. Id adagii natum eſt ex apophthegmate quodam, cuius meminit Macrobius Saturnalium libro ſecundo: Id eſt huiuſmodi: Poſt fugam Mutinenſem, quærentibus quid ageret Antonius, quidã familiaris eius reſpondit: Quod canis in Aegypto, bibit & fugit. Nam in illis regionibus conſtat canes raptu Crocodilorum exterritos, bibere & fugere. Solinus ait, eos non niſi currentes lambitare, ne deprehendantur.

Haſtam abijcere.

Hastam abiicere, dixit M. Tullius in oratione pro Murena, pro eo quod eſt, cauſæ diffidere & contentionem relinquere: Trãſlatum à militia. Deſperat enim quiſquis arma in bello abiicit: & aut fugam ſpectat, aut mortem ex ſpectat. Græci ſimplici vocabulo

bulo ῥιψάσπιδας vocant timidos & in bello fugitiuos, nimirum ab clipei iactu. Id cognominis Demoſthenes in prælio quodã emeruit: tam ignauus in bello, quam in cõcionibus inuictus, Cleonymus apud Ariſtophanem in Fucis, ἀσπιδαποβλὴς appellatur. Plato libro de legibus duodecimo declarat ῥιψάσπιδος nomen multo probroſiſſimum eſſe.

Arena cedere.

Confine eſt huic: Arena cedere, pro deſiſtere à certamine, & victoriam vltro concedere. Tranſlatum à pugna gladiatoria. Sic & Horatius:

Iam Scythæ laxo meditantur arcu
Cedere campis.

In arenam deſcendere.

In arenam deſcendere, pro eo quod eſt, certamen inire. A gladiatoria item arena trãſlatum, de qua Flaccus:

Ne populũ extrema totiens exoret arena.

Quæ ſi ad rem animi transferantur, metaphoram habebunt prouerbialem. In exemplis referendis, quoniã paſſim obuia ſunt, non arbitrati ſumus, vel immorandum nobis, vel remorandum lectorem. Meam arenam dixit Plinius in epiſtolis, pro mea functione. Ita enim ſcribit Fabato, Itaque Beti co Priſco, quantum plurimũ potuero præſtabo, præſertim in arena mea, hoc eſt apud centumuiros.

Auſtrum perculi.

Avstrvm perculi, id eſt, Operam luſi: eſt apud Plautum in Epidico. Aer enim verberantis ictum, cedens eludit. Sumptum videri poteſt vel ab his, qui exercentur ad artem gladiatoriam, enſem per aera ventilantes. Vel ab hiſtoria, cuius meminit Aulus Gellius de gente quadam, quæ cum hoc vento bellum geſſit.

Ne vmbram quidem eius nouit.

Simillimvm eſt huic illud, quod vſurpat Marcus Tullius in epiſtola ad Atticum libro octauo: O hominem amentem & miſerum, qui ne vmbram quidem τοῦ καλοῦ viderit. Plutarchus περὶ πολυφιλίας: Menandrũ citat, qui beatum dixerit eum, qui vel σκιὰν φίλου, id eſt, amici vmbram habeat. Et apud Athenæum, paraſitus quiſpiam, panes rancidos & atros in conuiuium illatos, ἄρτων σκιὰς appellauit: quaſi manes panium, non panes. Quanquam adagium magis videtur ductum ab antiqua pictura, quæ rẽ duntaxat vmbris rudi ter repræſentabat. Et nota eſt ſpecus Platonica, in qua qui deſident, rerum vmbris oblectantur.

Prima facie, Prima fronte notus.

Sapivnt & hæc quoque prouerbium, maxime cum ad res incorporeas referuntur: Prima facie, prima fronte, pro eo quod eſt, primo obtutu, & priuſquam preſſius ac diligentius conſideres. Fallit enim plerunq; primus ille aſpectus, neq; raro caligant oculi pudore quodam. Deinde iterum atq; iterum contemplati perſpicimus quædã, quæ nos antea fefellerant, & primum illud oculorum iudicium quaſi recantamus. Huius adagii frequens eſt vſus apud ſcriptores Latinos, nominatim apud Quintilianum lib. 12. Papinianus lib. 12. tit. de Condictione ſine cauſa, Ceſſare condictio prima facie videtur. Item lib. 16. tit. ad Senatuſcon. Velleianum, Cum prima facie quidem alienã, re vera autem ſuam obligationẽ ſuſcipiat, & aliis item aliquot locis. Celſus lib. 22. tit. de Probationibus, capite quingenta: Prima fronte æquius videtur, vt petitor probet quod intendit &c.

Intus & in cute.

Intvs & in cute notus, eſt modis omnibus cognitus: perinde quaſi dicas, foris atque intus notus. Perſius:

Ad populum phaleras, ego te intus & in cute noui.

Id eſt, aliis fucum facito, mihi plane notus es, neque potes impoſturam facere. Et ſummam cutem primam illam rei quaſi frontem, ac ſpeciem vocamus. Auſonius in præfatione in periocha Homeri: Hæc eius ſpecies appater, ſummam cutem primi operis intueri. Et Horatius:

Introrſum turpis: ſpecioſus pelle decora.

A limine ſalutare.

Hvic pœnæ diuerſum eſt: A limine ſalutare. Plurimum venuſtatis optinebit & hoc, ſi ad

ſi ad res incorporeas deflectatur. Veluti ſi cuis dicatur theologiam à limine duntaxat ſalutaſſe: qui videlicet neque valde diuturnam, neque præcipuam operam impenderit, ſed rudimenta modo deguſtarit. Seneca epiſtola quadrageſima nona: Nec ego nego proſpicienda iſta ſed proſpicienda tantum & à limine ſalutanda. Agit de dialecticorum argutiis, quas abunde ſatis exiſtimat leuiter attigiſſe. Tranſlatum à vulgaribus iſtis amicis, qui non admittuntur in penetralia, ſed procul atque à limine ſalutant, ac deinde diſcedunt.

Primoribus labiis deguſtare.

PRIMORIBVS labiis deguſtare, eſt breuiter quippiam attingere. Ductum ab iis, qui cibum aut potum tenuiter deguſtant, nihil inde in ſtomachum tranſmittentes. Cicero pro Cœlio: Equidem multos & vidi in hac ciuitate, & audiui, non modo qui primoribus labiis deguſtaſſent genus hoc vitæ. Idem de natura deorum lib. 2. Is cum dixit fore ſempiternum, hunc cenſes primis, vt dicitur, labiis deguſtaſſe phyſiologiam? id eſt, naturæ rationem. Quintilianus libro duodecimo. Sed hoc tranſeo, de quo neminem qui litteras vel primis, vt aiunt, labiis deguſtarit, dubitaturũ puto. Procopius ſophiſta in epiſtola quadam, πάλιν δὲ ταύταις ἐμεμφόμην, εἰ τοσούτου γεύσασα πράγματος ἄκρῳ δακτύλῳ φασὶν, εἶτα τὴν ἡδονὴν ἀφῃρέθητε, id eſt, Rurſum in hanc ſtomachabar, ſi cum tantam rem ſummo, vt aiunt, digito deguſtandam præbuiſſet, deinde voluptate ſpoliaret. Quibus in verbis illud noue dictum, quod digito guſtum tribuit, niſi hoc ſenſit, qui leuiter deguſtant, eos rem deguſtandam, ſummo digito admouere linguæ.

Summis labiis.

SVMMIS labiis Græci paullo diuerſius vſurpant, nempe cum quis verbis duntaxat ſimulat quippiam, non autem ex animo facit. Lucianus in apologia, καὶ ἐπ' ἄκρου χείλους φιλοσοφῶν, id eſt, Ac ſummis labiis philoſophum agens. Item in Dialogis amatoriis, ἐπ' ἄκρου τοῦ χείλους τοὺς ὅρκους ἔχουσι, id eſt, Summis in labiis iuſiurãdum habentibus. De amatoribus loquitur, qui venereum iurant iuſiurandum, non ex animo. Seneca lib. 1. c. 10. Non à ſummis labiis iſta venerunt, habent hæ voces fundamentum. Ad eundẽ modum diuus Hieronymus in epiſtola ad Ruſticum monachum, Vt non leui, inquit, citatoque ſermone, &, vt ita loquar, ſummis labiis hoſpites inuitemus.

Extremis digitis attingere.

HVIC germanum eſt Extremis attingere digitis, pro eo quod eſt leuiter attingere, quod modo ita demum adagium videbitur, ſi metaphora acceſſerit. M. Tull. in eo loco, quem modo citauimus: Equidẽ multos & vidi in hac ciuitate, & audiui, nõ modo qui primoribus labiis guſtaſſent genus hoc vitæ & extremis, vt dicitur, digitis attigiſſent, ſed qui totam adoleſcentiam voluptatibus dediſſent, emerſiſſe aliquando, & ſe ad frugem bonam, vt dicitur, recepiſſe. Græci ſic efferunt, τῷ ἄκρῳ ἅψασθαι δακτύλῳ, id eſt, Summo cõtingere digito. Ita Baſilius in epiſtolis: οἶδα καὶ αὐτὸς, εἰ καὶ ἄκρῳ δακτύλῳ τοῦ γλυκυτάτου μέλιτος τῆς παρ' ὑμῖν ἐκκλησίας ἀπελαυσάμεθα πέρυσιν, id eſt, Noui & ipſe, tametſi ſummo digito, mel dulciſſimum veſtratis eccleſiæ guſtauimus anno ſuperiore. Tranſlatum videri poteſt à luctantibus. Nam Græci vocant ἀκροχειρίζεσθαι, colluctari cum quopiam citra reliqui corporis congreſſum, ſed ſummis duntaxat digitis. Lucianus in Demonactis vita, Οὐδὲ κατὰ τὴν παροιμίαν, ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ ἁψάμενος, id eſt, Neq; ſummis, vt aiunt, digitis attigerat. Euripides hyperbolen citra metaphoram vſurpauit in Iphigenia Aulidenſi:

Οὐχ' ἅψεται σῆς θυγατρὸς Ἀγαμέμνων ἄναξ,
Οὐδ' εἰς ἄκραν χεῖρα.
Haud filiam cõtinget Agamemnon tuã,
Non vel manu primore.

Dimidium plus toto.

Πλέον ἥμισυ παντὸς, id eſt, Dimidium plus toto, ænigma prouerbiale, quo commendatur aurea mediocritas. Refertur & exponitur à Platone lib. De legibus 3. ἆρα οὐκ ἀγνοήσαντες, τὸν ἡσίοδον ὀρθότατα λέγοντα, ὡς ἥμισυ τοῦ παντὸς πολλάκις ἐστὶ πλέον. ὁπόταν ᾖ τὸ μὲν ὅλον λαμβάνειν, ζημιῶδες, τὸ δὲ ἥμισυ μέτριον, τότε τὸ μέτριον τοῦ ἀμέτρου πλέον ἡγήσατο ἄμεινον ὂν χείρονος, id eſt, Nõne quod ignorauerint Heſiodum rectiſſime dicentem, dimidium ſæpenumero plus eſſe, quàm totum: videlicet cum totum accipere noxiũ fuerit, dimidium autem moderatum, ibi immo-

immoderatũ immoderato plus eſſe duxit, vtpote quod ſit deteriore melius. Ad eundẽ modum enarrant Heſiodi interpretes: nimirum in toto ſignificatum eſſe τὴν πλεονεξίαν, in dimidio τὴν ἰσότητα. Siquidem qui dimidio contentus eſt, is in medio cõſiſtit: contra, quiſquis ad totum vſque progreditur, is mediocritatem prætergreſſus, ad extremum peruenaiat oportet. Meminit eiuſdem adagii & lib. de Rep. 5. Rurſus lib. De legibus 6. declarans in ciuitate præcipuum eſſe, vt eximiis viris committantur magiſtratus. Ἀρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἥμισυ παντὸς ἐν ταῖς παροιμίαις ἔργου, καὶ τό γε καλῶς ἄρξασθαι πάντες ἐγκωμιάζουσιν ἑκάστοτε. τὸ δ᾽ ἐστίν ἧ ὥς ἐμοὶ φαίνεται πλέον ἢ τὸ ἥμισυ, id eſt, principium enim, totius negotii dimidium dicitur in prouerbiis, ac bene cœpiſſe ab omnibus vbiq; laudi datur. Ceterum hoc mihi ſane pluſquã dimidium videtur. Plato adludit ad vocis amphibologiam, nam ἀρχὴ Græcis & principium rei, & magiſtratum ſonat. Pittacus apud Laertium vbi ſe ſponte abdicaſſet magiſtratu, agri ſibi à Mitylenæis relicti dimidium reſecuit, auctore Soſicrate, dicens, dimidium præſtabilius eſſe toto. Idẽ pecuniam à Crœſo oblatam recuſauit, reſpõdens, ſibi dimidio plus eſſe quã vellet. Carmẽ extat apud Heſiodum lib. 1. operis, cui titulus ἔργα καὶ ἡμέραι. Scribit enim ad fratrem Perſam in hunc modum:

Ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθ᾽, ἄλλα τε πολλὰ
Ἁρπάζων ἐφόρεις μέγα κυδαίνων βασιλῆας
Δωροφάγους, οἳ τήνδε δίκην ἐθέλουσι δικάσσαι,
Νήπιοι, οὐδ᾽ ἴσασιν, ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς,
Οὐδ᾽ ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ᾽ ὄνειαρ.

Quos verſus vtcunque vertimus ad hunc modum:

Iamque patris nobis erat herciſcunda facultas,
At tu vltra ſortẽ rapiebas plurima, reges
Doniuoros tibi concilians, qui ſoluere litem hanc
Affectant. verum ſtulti neſcire videntur
Dimidium quam ſit toto præſtantius, & quam
Magna ſit vtilitas maluæ, aſphodelique virentis,

Quid autem ſit aſphodelus, videtur olim parum inter eruditos conſtitiſſe. Quandoquidem Gellius lib. 18. hanc quæſtionem in ſtudioſorum conuiuiis propoſitam fuiſſe prædicat tanquam de re paucis cognita. Theodorus alicubi vertit albucum. Quod autem ad huius adagii pertinet enarrationem, ex multis Luciani locis colligere licet, aſphodelum herbam eſſe plebeiam ac vilem: atq; hac victitare manes, apud quos nullus luxus, nulla ſit ambitio. Quinetiam apud Theocritum Idyllio ſeptimo, aſphodelus inter ruſticanas herbas commemoratur.

Κνύζα τ᾽ ἀσφοδέλῳ τε πολυγνάμπτῳ τε σελίνῳ.

Proinde Poeta, regum ac locupletũ immoderatos luxus taxat, illorum faſtibus, popularium mediocritatem anteponens. Plutarchus item in conuiuio ſeptem ſapientum, locum hunc Heſiodium putat ad frugalitatis admonitionem eſſe referendum. Suidas ex euentu natam parœmiam exiſtimat, huiuſmodi quandam adferens fabulam. Duo fratres erant, quorum alter moriens, fratri teſtamento mandauit, & filii quem pupillũ relinquebat tutelam, & facultatẽ illius procurationem. At is cum eſſet eiuſmodi, cuiuſmodi vulgo ſunt homines: nimirum vt plus apud eum valeret lucrum, quã pietas: pueri res occupare conatur, idq; dum molitur, etiam ſua perdidit. Deinde poſtulanti, vt ſui ratio haberetur, quo poſſet in locum meliorem reſtitui, reſponſum eſt ad hunc modum:

Νήπιος οὐκ οἶδεν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς. i.
Dimidiũ, quã ſit toto præſtantius, iſtud
Haud nouit ſtultus

Suidas citat ex Marino quodam: γέγονε δὲ ἡ ἀρχὴ, οὐκ ἀρχὴ μόνον, οὐδὲ κατὰ τὴν παροιμίαν, ἥμισυ τοῦ παντὸς, αὐτὸ δὲ ὅλον τὸ πᾶν, id eſt, Contigit autem nobis principatus, non principatus tantum, neque (iuxta prouerbium) dimidium totius, ſed ipſum totum vniuerſum. Regum igitur eſt, dimidium totius, totum auferre, tyrannicum. Itaque prouerbium trifariam licebit vſurpare: primum cum mediocritatem illam veream auream efferemus, citra quam nihil eſt in rebus humanis, nec honeſtum, nec iucundũ, nec laudatum: mediocritatem autẽ opportunitate metimur, quemadmodum Heſiodum imitatus ait Pindarus:

Ἕπεται δ᾽ ἐν ἑκάστῳ μέτρον, νοῆσαι δὲ καιρὸς ἄριστος, id eſt,

Adeſt vnicuique rei modus, ad eum cognoſcendum

ſcendum optima oportunitas. Etenim pro loco quod alias nimium eſt, alias erit parũ. Idem in Nemeis hymno vltimo:

Κέρδεων δὲ χρὴ μέτρον διώκειν,
Απροσίκτων δ᾽ ἐρώτων ὀξύτεραι μανίαι. id eſt,
In lucris autem oportet modum ſectari,
Nam immenſarum rerum cupiditates vehementiores habent inſanias. Altera vtendi ratio fuerit, cum æqualitatem anteferemus, quam Pythagoras dixit amicitię tum parentem, tum altricem: contra inæqualitatem, diſcordiarum bellorumq; matrem, id quod eleganter extulit Euripides in Phœniſſis:

Κεῖνο κάλλιον τέκνον,
Ἰσότητα τιμᾶν, ἣ φίλους ἀεὶ φίλοις
Πόλεις τε πόλεσι, συμμάχους τε συμμάχοις
Συνδεῖ. τὸ γὰρ ἴσον, νόμιμον ἀνθρώποις ἔφυ.
Τῷ πλείονι δ᾽ αἰεὶ πολέμιον καθίσταται
Τοὔλασσον, ἐχθρᾶς δ᾽ ἡμέρας κατάρχεται.
Καὶ γὰρ μέτρ᾽ ἀνθρώποισι καὶ μέρη σταθμῶν
Ἰσότης ἔταξε, κἀριθμὸν διώρισε,
Νυκτός τ᾽ ἀφεγγὲς βλέφαρον, ἡλίου τε φῶς
Ἴσον βαδίζει τὸν ἐνιαύσιον κύκλον,
Κοὐδέτερον αὐτῶν φθόνον ἔχει νικώμενον,
Εἶθ᾽ ἥλιος μὲν, νύξ τε δουλεύει βροτοῖς. id eſt,
Illud nate fuerit pulchrius,
Aequalitatem amplecti, amicos hæc enim
Glutinat amicis ſemper, vrbes vrbibus,
Sociosq; ſociis nectit, etenim æqualitas
Cum legibus reſpondet atq; concinit.
At quod minus ſit, cũ hoc quod eſt plus, prælium
Vſq; habet, & hinc diſcordiarũ exordia.
Siquidem modos cunctorũ, & æquilibria
Aequalitas mortalibus præſcripſit, &
Præfiniit numeros, & atræ noctis, ac
Lucis diurnæ ſecuit hæc diſcrimina,
Vt annuum æquis vicibus exigant ſimul
Orbẽ, nec altera alteri vnquam inuideat
Superata, deinde noxq; ſolq; ſeruiunt
Mortalibus. & reliqua.

Tertia vtendi ratio, ſi quando deterrebimus ab inferenda iniuria, ſuadebimusq; ſatius eſſe, iuxta Platonis ſententiam iniuriã in ſeſe admittere, quam inferre alteri. Nã id ſibi velle prouerbium hoc demonſtrat Plutarchus in commentario De audiendis poetis. Huc pertinet quod de Dario refert Plutarchus. Cum enim Præfectos prouinciarum ad ſeſe accerſitos percontatus eſſet, num grauia eſſent tributa, atque illi reſpõdiſſent, eſſe mediocria, iuſſit de ſingulis dimidium pendi, iudicans eſſe ſatius dimidium accipere cum beneuolentia prouincialium, quam totum odio ſuorum. Noſtra ſententia non ſemper aſpernandum illud comici Syri conſilium: Potiusquam venias in periculum, ſerues ne an perdas totũ, dimidium, ſiue vt legũt alii, diuiduum face.

Serpentis oculus.

Ὄφεως ὀφθαλμός, id eſt, Serpentis oculus. De his dici conſueuit, qui acribus & intentis intuerentur oculis. Ab animante ſumpta metaphora. Sunt enim huic animãti oculi duriores ac perſpicaces. Vnde Flaccus:
Cur in amicorũ vitiis tam cernis acutũ,
Quam aut aquila, aut ſerpẽs Epidaurius?

Ne moueto lineam.

Μὴ κίνει γραμμήν, id eſt, Ne moue lineam. Pindaricorum hymnorum enarrator exponẽs eum locũ Οὕτω δ᾽ ἐν Ἴρασα Λίβυς ἁρμόζων κόρᾳ νυμφίον ἄνδρα, ποτὶ γραμμᾷ μὲν αὐτὰν στᾶσε, Loquitur autem de Antæo, qui iuuenibus deſponſam filiam extrema ſtatuerit linea, vt qui primus ad eam curſu perueniſſet, is vxorem abduceret domum. Recẽſet huiuſmodi prouerbium: Μὴ κίνει γραμμήν, id eſt, Ne moueris lineam. Idque tranſlatum exiſtimat à more veterum, qui metam ducta linea ſignabant, in qua præmium propoſitũ erat, quod auferret victor. Ducebatur autẽ & altera linea pro carceribus, quemadmodũ alibi diximus: vnde curſus erat initiũ. Igitur vtraque linea prouerbii miniſtrauit occaſionem ἀπὸ γραμμῆς, id eſt, ab ipſo initio, & Μὴ κίνει γραμμήν, id eſt, Ne moueas metam. Significanter autem non eſſe mutãdas leges, neq; prætereundos fines rerum præſcriptos. Huc peculiarius pertinet Theocriticum illud in βουκολιασταῖς:

Καὶ τὸν ἀπὸ γραμμᾶς κινεῖ λίθον. , id eſt,
Atque è lineola lapidem mouet.

Alludit ad flumẽ Galateæ, ſaxum aliquod ab extrema ripa ſecum auferens. Eſt & ſacra linea in teſſerarum luſu: de qua dictum eſt alias.

Eandem tundere incudem.

EANDEM incudem aſſidue tundere, eſt indefatigabili aſſiduitate in operis alicuius ſtudio perſeuerare. Metaphora ducta à fabris, crebris ictibus incudem ferientibus: atque ita tandem aliquando ferri rigorem perpetuo

tuo labore vincentibus. Marcus Tullius libro De oratore ſecundo: Ego autem ſi quē nunc plane rudem inſtituā ad dicēdum velim, iis potius tradā aſſiduis, vno opere eandem incudem, die noctuque tundentibus. Conuenit in grammatiſtas ac litteratores, quibus ſine fine eadem ſunt inculcāda pueris, vt hæreant aliquando.

Cicada vocalior.

Τέττιγος εὐφωνότερος, id eſt, Cicada vocalior. Dicebatur in hominem impendio garrulū aut admodum muſicum, propterea quod hoc inſectum rore duntaxat viuens: cantu potiſſimum delectetur. Et quoſdam ita muſicæ deditos, vt neglecto cibo perituri fuerint inedia, in cicadas à diis mutatos, narrat apud Platonem Socrates in Phædro. Et Theocritus in Daphnide:

Τέττιγος ἐπεὶ τύγε φέρτερος ᾄδεις. id eſt,
Quippe canis melius quacunq; cicada.

Apud Diogenem Laertium refertur Timonis carmen in Platonis eloquentiam,

Τῶν πάντων δ' ἡγεῖτο πλατύστατος, ἀλλ' ἀγορητὴς
Ἡδυεπὴς τέττιξιν ἰσογράφος, οἵθ' ἑκαδήμου
Δενδρέῳ ἐφεζόμενοι ὄπα λειριόεσσαν ἱεῖσι. i.
Cunctos anteibat latiſſimus ille, ſuauis
Orator, cuius non cedunt ſcripta cicadis,
Quę ſuper arboribus reſident lucis in opacis,
Ac mittunt vocem modulato gutture amœnam.

Eſt autem adluſio, quam latinus interpres non poteſt reddere, in πλατύστατος ad Platonē, & in ἑκαδήμου ad illius Academiam. Adluſum item ad carmen Homeri Iliados γ. de ſenibus, qui ὄπα λειριόεσσαν ἱεῖσι, i. Vocem floridam emittunt. Apud Athenæum lib. 6. paraſitus quiſpiam ſeipſum depingens, λαλεῖν, inquit, τέττιξ, id eſt, garrulitate cicada ſum. Et apud eundem libro vndecimo, Theopompus τέττιξ κελαδεῖ, id eſt, Cicada ſtridet, quod tamen illic videtur boni ominis cauſa dici.

Ἀντιπελαργεῖν.

Ἀντιπελαργεῖν apud Græcos eſt mutuam officii vicem rependere, maxime nutricandi, fouendique eos, à quibus aliquando fueris enutritus, aut inſtitutus: vt ſi liberi parentes ætate feſſos viciſſim alant foueantque: aut ſi diſcipulus præceptorem inuicem erudiat. A ciconiæ natura ſumptū, quæ Græce pelargus dicitur. Ea inter aues vna pietatis ſymbolum obtinet. Extat autem lex pietatis magiſtra, quę edicit, vt liberi parentes alant, aut vinciantur. Ad id reſpexiſſe videtur Homerus Iliados Δ cum ait:

Οὐδὲ τοκεῦσι
Θρέπτρα φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δέ οἱ αἰών. id eſt,
Nec nutricandi officium genitoribus vnquam
Perſoluit charis, breue at illi contigit æuum.

Eodem adluſit Euripides in Oreſte:

Καὶ μὴν τίνει γ' ἀντὶ τῆς τεθνηκυίας τροφάς. id eſt,
Atqui rependet mortuæ alturæ vicem.

Hanc itaque legem, quam plerique etiam mortales negligunt, ſola ciconia inter omnia animantium genera exprimit. Siquidem reliqua tantiſper amant, agnoſcuntque parentes, dum egent illorum ad nutricationem opera: Vna ciconia parentes ſenecta defectos, viciſſim alit, & volandi impotentes humeris geſtat. Quorum poſterius laudatur in Aenea, cui inde Pii cognomen: alterū multis laudibus fertur in puella, quæ matrem captiuam complures dies ſuis vberibus aluit. Hanc ob cauſam, vt auctor eſt Suidas, antiquitus in regum ſummo ſceptro ciconiæ figura ponebatur, in imo hippopotamus: vt ipſo geſtamine admonerentur, pietatem plurimi facere oportere, violentia cohibere. Nam hippopotamus animal efferum eſt ac violentum: atque adeo impium, quippe quod interfecto patre matrem init, teſte Plutarcho in commētario, cui titulus: Vtra animantia ſint prudentiora, terreſtria, an aquatilia. Laborāt infamia impietatis & viperæ, quod perfracta matris aluo naſcantur. Item ſcorpiones & aranei, qui poſt incubatus officium à ſuis fœtibus interimuntur. Teſtis Ariſt. lib. De natura animal. 5. De ciconiarum pietate Plin. lib. 10. cap. 23 teſtatur his verbis. Ciconiæ nidos eoſdem repetunt. Genitricum ſenectā inuicem educant. Quin & diuus Baſilius ciconiarū nobis pietatis erga parentes exēplum proponit. Eodem adluſit Crates Cynicus ſcribens Hipparchiæ vxori de filio nato, cum pollicetur ſibi curæ futurum, vt illum matri ciconiā pro cane remittat in ſenecta. Canes enim vocantur Cynicæ ſectæ philoſophi. Significat igitur puerum fore pium, qui parētem iam decrepitam mutuo foueat.

foueat. De ciconiarum pietate meminit & Ariſtophanes in Auibus:

Ἀλλ᾽ ἔστιν ἡμῖν τοῖσιν ὄρνισιν νόμος
Παλαιὸς ἐν ταῖς τῶν πελαργῶν κύρβεσιν.
Ἐπὴν ὁ πατὴρ ὁ πελαργὸς ἐκπετησίμους
Πάντας ποιήσῃ τοὺς πελαργιδεῖς τρέφων,
Δεῖ τοὺς νεοττοὺς τὸν πατέρα πάλιν τρέφειν. i.

Nobis quidem auibus peruetuſta lex viget,
Ciconiarum inſcripta tabulis, vt ſimul
Ciconia parens educauerit ſuos
Ciconiadas, & iam volucres euaſerint,
Pulli viciſſim nutriant patrem ſuum.

Vtitur eodem Plato in Alcibiade primo. Sed nemo profecto venuſtius, nemo felicius, quam Angelus Politianus in quodam epigrammate,

Κοῦτι γε θαῦμα
Εἴ γε νέοι τὴν γραικῶν ἀντιπελαργέομεν. id eſt,

Si nos Latini olim Græcorum litteris educati, nunc Græciam velut annm atque effœtam, viciſſim ſuas doceamus litteras. Porro huiuſmodi officium, quod liberi viciſſim in parentes collocant, Græci vnico verbo dicunt, γηροβοσκεῖν, ſeu γηροτροφεῖν & γηροκομεῖν. Extat in hanc ſententiam huiuſmodi ſenarius:

Ἱκανῶς βιώσεις γηροβοσκῶν τοὺς γονεῖς. id eſt,
Viuax eris, ſenes parentes confouens.

In quadrum redigere.

IN quadrum redigere dixit M. Tullius in de claris oratoribus, pro eo, quod eſt, in ordinem aptamq; ſtructuram cõcinnare. Sũptum ab iis, qui arbores aut lapides mathematicis gnomonibus exæquãt, vt vndequaque congruant inter ſeſe: proinde quod conuenit, quadrare dicimus. Vergilius Georgicon libro tertio:

Indulge ordinibus, nec ſecius omnis in vnguem
Arboribus poſitis, ſecto via limite quadret.

De fece haurire.

M. TVLLIVS in catalogo illuſtrium oratorum, figura mirum ni prouerbiali dixit: De fece haurire, pro eo quod eſt, ſordida quæpiã ac plebeia, nimiſq; humilia perſequi. Vſurpat hoc prouerbium Atticus eo quo diximus libro in Ciceronem, qui tempus tereret in commemorandis oratoribus quibuſdam obſcuris, ac nullius pæne nominis. Mutuo ſumptum à ſordidis iſtis, qui vinũ vna cum ipſa fece hauriunt, ne quid omnino reliquum faciant in dolio, vnde & plebis infimam fecem dicimus.

In laqueum inducere.

IN laqueum inducere, & In caſſes inducere, eſt arte ſic concludere quempiam, vt iã nullum ſit effugium. Qui mos fuit Socrati Platonico, ſuis illis rogatiunculis eo depellere ſophiſtas, vt negarent, quæ prius affirmauerant: quęque negauerant, affirmarent: deniq; nihil non dicerent. Quintilianus libro Inſtitutionum quinto: Turbantur enim, & à patronis diuerſæ partis in laqueum inducuntur. Græci qui iam capti teneantur, ἐμβρόχους vocant. Ouidius:

Decidit in caſſes præda petita meos.

Euripides in Hippolyto coronato:

Κρεμαστοῖς ἐν βρόχοις ἠρτημένη. id eſt,
Penſilibus irretita caſſibus.

Ibidem paullo poſt:

Λῦσαι τ᾽ ἄνασσαν ἐξ ἐπισπαστῶν βρόχων. i.
Heram è tenacibus expedire caſſibus.

Bœotica ſus.

Ἡ βοιωτία ὗς, id eſt, Bœotica ſus. Vetuſtiſſimum adagium, olim in ſtolidum & indoctum hominem iaci ſolitum, vſurpatur à Pindaro in Olympiacis:

Ἔπειτ᾽ ἀρχαῖον ὄνειδος ἀλα-
θέσι λόγοις φεύγομεν βοιωτίαν ὗν.

Admonet Aeneam Chorodidaſcalum ita curet canendum hymnum, vt vetus illud probrum veris rationibus liceat effugere, quod in amuſos dici conſueuerit, βοιωτία ὗς. Interpres originem prouerbii refert ad hunc modum. Qui priſcis tẽporibus Bœotiam regionem incolebant, Ὕαντες appellabãtur, gens barbara & agreſtis: proinde quidam deprauata voce, προ ὕαντας ὕας, id eſt, ſues appellabant. Idque ſcomma ceſſit in prouerbium, vt primum in Bœotos diceretur: ab his in quoſuis indoctos, incõditos, moribuſque ruſticanis homines torqueretur, βοιωτία ὗς. Interpres citat eundem Pindarum ex Dithyrambis:

Ἦν ὅτε σύας τὸ βοιώτιον ἔθνος ἔλεγον. id eſt,
Erat cum Bœoticã gentem ſues vocarent.

Citat & ex Cratino: Αὐτοὶ δ᾽ εἰσὶ συβοιωτικὸν πεζοφόρον γένος ἀνδρῶν. id eſt, Iſti ſunt Sybœoticum pedeſtre genus virorum, dictione ridicula compoſita ex ſue & boue. In commentariis Græcorum inuenitur, βοιώτιος νοῦς. i.

Bœoticus

Bœoticus animus, pro ſtupido brutóque Plutarchus in commentario περὶ τῆς σαρκοφαγίας indicat Atticos ſtupidi, bardi, inſulſi, deniq; & ſuis cognomen indidiſſe Bœotis, potiſſimum ob edacitatem. Cui adſtipulatur Athenæus libro decimo referens hoc verſus ex Eubulo:

Πιεῖν μὲν ἄνδρες καὶ φαγεῖν μὲν ἀνδρικοὶ,
Καὶ καρτερῆσαι, τοῖς δ' Ἀθηναίοις λέγειν
Καὶ μικρὰ φαγεῖν, τοῖς δὲ Θηβαίοις μέγα, id eſt,
Summus ad bibendum atque ad vorandum ſtrenui,
In his valemus. Athenienſes dicere
Prompti, edere pauca, multa Thebani ſolent.

In Græcis verſibus apparet πιεῖν ſcriptum pro πίνειν aut πιεῖν, & μὲν prius pro μὲν & τοῖς pro οἱ. Idem Eubulus in Europa:

Κτίζε Βοιωτῶν πόλιν
Ἀνδρῶν ἀρίστων ἐσθίειν δι' ἡμέρας. id eſt;
Vrbem parauit ille Bœotis viris,
Diem per omnem in gurgitare ſtrenuis.

Rurſus ex Eubuli altera fabula:

Οὕτω γεγόνασι τὰς τρόπους Βοιώτιος. i.
Vſq; adeo mores obtinet Bœoticos.

Idem approbat multis multorum auctorũ teſtimoniis. Sunt autem inter ſe rognata vitia πολυφαγία, & ſtoliditas. Atque hinc Herculem Thebanum edacem fariunt, ſed eundem à litteris alieniſſimum, adeo vt præceptorem ſuum trucidarit. Fuit antem & hic Bœotus, nimirum Thebis natus. Rurſum Plutarchus De dæmonio Socratis: Ἀνεγείρειν τὸ κατὰ Βοιωτῶν ἀρχαῖον εἰς μισολογίαν ὄνειδος. id eſt, Refricare vetus illud aduerſus Bœotios de litterarum odio probrum. Quanquam ipſe Plutarchus Bœotus fuit, homo quiduis citius, quam ſtupidus. Denique quoniam conſtat vel ob Romanum imperium latiſſime propagatum, vel ob cõmercia negotiatorum, voces Germanicæ, Gallicæ, Britannicæque linguæ fuiſſe mixtas, ſuſpicamur à Græcis ad nos dimanaſſe, quod hominem ſtupidum ac nullo mentis acumine præditum vulgo dicimus: Boe, pro bœoto. proprium enim huic linguæ, voces quamuis multarum ſyllabarum in vnam ſyllabam contrahere.

Cribro diuinare.

Κοσκίνῳ μαντεύεσθαι, id eſt, Cribro diuinare, eſt coniectura ſagaci rem deprehendere. Aut ſtulte de rebus occultis diuinare. Lucianus in Pſeudomante, κοσκίνῳ τὸ τῶν λογῶν μαντευόμενος, id eſt, Cribro, quod aiunt, vaticinans. Meminit & Theocritus in Idyllio tertio:

Εἶπε καὶ Ἀγροιὼ τἀλαθέα κοσκινόμαντις. i.
Cribro vaticinans, verum mihi dixit Agræo.

Porro genus hoc diuinandi ſuſpenſo cribro, in hodiernum vſque tempus durat apud quoſdam ſuperſtitioſos. Apud veteres vaticinia peragebantur, cribro, lauro, & tripode.

Hydram ſecas.

Ὕδραν τέμνεις, id eſt, Hydram ſecas. Eſt apud Platonem libro De Repub. quarto, ἀγνοοῦντες, inquit, ὅτι τῷ ὄντι ὥσπερ ὕδραν τέμνουσι, id eſt, Ignari ſe reuera tanquam hydram ſecare. Eſt autem hydram incidere, ita vnum aliquod incommodum tollere, vt in eius locum alia plura recipias. Adagium natum à fabula hydræ Lerneæ, quam alii centum fuiſſe capitum aiunt, alii octo, è quibus vnum erat immortale. Cum hoc monſtro multum diuque conflictatus eſt Hercules, propterea quod vno reciſo capite, plura renaſcerentur. Plutarch. in commentario De fortuna Alexandri, ὕδραν τέμνων ἀεὶ τοῖς πολέμοις ἀναβλαστάνουσαν, id eſt, Hydram ſecans ſemper aliquibus bellis repullulantẽ. De Alexandro loquitur, cui vno bello confecto, ſubinde aliud atque aliud exoriebatur. Cyneas cognita Romanorum multitudine identidem poſt acceptam cladẽ copias inſtaurantium dixit, Pyrrhum ſibi videri aduerſus Lerneam hydram pugnare. Hinc Horatius in Odis:

Non hydra ſecto corpore firmior
Vinci dolentem creuit in Herculem.

Accommodari poterit ad eos, qui litibus inuoluuntur nũquam finiendis. Lis enim litem parit, & ſæpenumero pro vna enecta tres ſubnaſcuntur. Seneca quodam in loco ſcribit, negotia ſordida, quæ nos auocant à ſtudio ſapientiæ, abrumpi poſſe, explicari non poſſe, quod negotium ex negotio ſeratur, & occupationi occupatio, velut vnda ſuccedat vndæ.

Ne ramenta quidem. Ne feſtuca quidem.

Ne ramenta quidem ditior, hyperbole prouerbialis,

uerbialis, cum alias aliquoties apud Plautum, tum in Rudentibus: Nunquam Hercle hinc hodie ramenta fies fortunatior, perinde quaſi dicas ſtupa ditior, ita vt vulgo loquuntur. Simili figura dixit Ariſtophanes in Lyſiſtrata:

Λιποῦσα μηδὲν ἔνδοθι, κινοῦσα μηδὲ κάρφος. i.

Nihil hic cum reliquerit, mouerit ne feſtucam quidem.

Idem in Veſpis:

Ὕπνου δ' ὁρᾷ τῆς νυκτὸς οὐδὲ πασπάλην. id eſt,

Noctu haud videt ſomni ne Paſpalam quidem.

Interpres ait πασπάλην ſignificare minutiſſimum quidpiam. Quibuſdam ea vox magnetem lapidem declarat. Subnectit eodem in loco conſimilem figuram:

Ἢν δ' οὖν καταμύσῃ κἂν ἄχνην. id eſt,

Quod ſi vel achnen flexerit ſomno caput.

ἄχνην vero ſignificat minutiſſimum ac leuiſſimum illud, quod è ſpicis excuſſis euolat. Qua voce vſus eſt & Homerus Iliados ε.

Ὡς δ' ἄνεμος ἄχνας φορέει ἱερὰς κατ' ἀλωάς. i.

Vt vẽto tenues ſacra area iactitat achnas.

Hebraicarum periti litterarum affirmãt illam quam vocem Hieronymus vertit puluerem, ſecutus ſeptuaginta, qui tranſtulerunt χνοῦν, idem Hebræis ſonare quod Græcis ἄχνη.

Sacrum ſine fumo.

Ἄκαπνος θυσία, id eſt, Sacrificium abſque fumo, de nimiũ tenui conuiuio, & in quibus nihil cocti obſonii apponitur. Trãſlatum à pauperculorum ſacris, molas, thuſculũ, lac, aut corollas offerentium, cum dii nidorem illum exſpectent, vna cum fumo ſubuolantem, iuxta Homerum. Lucianus in Amoribus, Βουφάγος μὲν ὁ δαίμων οὐ λίαν, καὶ ταῖς ἀκάπνοις ὡς φασὶ τῶν θυσιῶν ἥκιστα τερπόμενος, id eſt, Sane perquam edax deus eſt Luciane, quique fumi expertibus ſacris haud quaquam gaudeat. In eum ſenſum vſus eſt & Athenæus, ἄκαπνα γὰρ ἀεὶ ποιηταὶ θύομεν. id eſt, Nam poetæ ſemper ſacra ſine fumo ſacrificamus.

Non eſt curæ Hippoclidi.

Οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ, id eſt, Non eſt Hippoclidi curæ. Siue vt carmen reddamus, Non curat Hippoclides; Eſt enim verſus iambicus dimeter catalecticus. Hoc adagio ſignificabant ſe quippiam negligere, neque magnopere laborare. Natum autem eſt ex hiſtoria quam pluribus verbis narrat Herodotus in Eratone. Vt autem in pauca conferamus, hic Hippoclides erat Tiſandri filius, qui cum multis aliis iuuenibus Cliſthenis Sicyonii filiam ambiebat. Verum cum Cliſthenes procos toto anno probaret, & Hippoclides in conuiuio indecorã quãdam ſaltationem edidiſſet, ſublatis in altum pedibus, pater offenſus inhoneſto iuuenis luſu, ait, Ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπωρχήσαό γε μὲν τὸν γάμον, id eſt, Fili Tiſandri, à nuptiis tua ſaltatione excidiſti. At ille protinus reſpondit, Οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ, id eſt, Haud curat Hippoclides. Ea uox, vt teſtatur Herodotus, in prouerbium abiit. Id dictum in ipſum retorquet Herodotum Plutarch. in libello, quem aduerſus eum ſcripſit, Δοκεῖ μοι καθάπερ Ἱπποκλείδης, ὁ τοῖς σκέλεσι χειρονομῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης, εἰπεῖν ἂν ἐξορχησάμενος τὴν ἀλήθειαν, οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ, id eſt, Videtur mihi velut Hippoclides cruribus manuũ vice in menſa geſticulans poſtquam à veritate deſultauit dicere, non eſt curæ Hippoclidi. Lucianus in apologia, Ἱκανὸν ἂν εἴη μοι τὸ, οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ, id eſt, Mihi ſufficerit illud quod dicit, haud curat Hippoclides. Idem in Hercule, Καὶ ὁ Ἱπποκλείδης οὐ φροντιεῖ, id eſt, Neque laborabit Hippoclides. Mentionem huius adagii facit & Euſtathius in Iliados Homericæ primum librum ſcribens. Adluſit huc Ariſtophanes in Veſpis, ſæpius repetens illud, ὀλίγον μοι μέλει, i. Leuiter mihi curæ eſt.

Canis in præſepi.

Ἡ κύων ἐν τῇ φάτνῃ, id eſt, Canis in præſepi. In eos dicitur, qui nec ipſi fruuntur re quapiam, neque reliquos item ſinunt vti: veluti ſi quis egregios codices incluſos diligenter adſeruet, quos nec ipſe vnquam euoluat, nec aliis euoluendi faciat copiam. Quemadmodum canis in præſepi nec ipſe veſcitur hordeo, & equum vetat veſci. Lucianus aduerſus indoctum, Ἀλλὰ τὸ τῆς κυνὸς ποιεῖς, τῆς ἐν τῇ φάτνῃ κατακειμένης, ἣ οὔτε αὐτὴ τῶν κριθῶν ἐσθίει, οὔτε τῷ ἵππῳ δυναμένῳ φαγεῖν ἐπιτρέπει, id eſt, Verum haud aliter facis, quam canis ille in ſtabulo cubans, quæ cum ipſe non edat hordeum, tamen haud ſinit

ſinit equum qui poſſet edere, id facere. Vtitur eodem in Timone. Citatur apud Suidam in prouerbio, ἄγειν πρὸς τὸν Διόνυσον, ſed tacito auctoris nomine, τῇ φάτνῃ προσάγεις τὴν κύνα, καὶ πρὸς τὸν Διόνυσον ἄγεις οὐδέν, id eſt, Ad præſepe ducis canem, nihil autem adducis ad Bacchum: hoc eſt, adfers quæ ad rem nihil attinent, ex his vero quæ pertinebant ad cauſam propoſitam nihil adfers. Simile quiddam refert Athenæus lib. 6. de gente quadam Galatarum, qui dicuntur Cordiſtæ: abominantur aurum, nec important in ſuam regionem, nihilo ſecius tamen alios non deſinunt eo ſpoliare. Aiunt eam gentem eſſe reliquias Galatarum, qui ſub duce Brēno ſpoliarunt oraculum Delphicum, quos inſecutus Bathanarus dux, inclementer tractauit. Hinc auri odium, cuius gratia tantum paſſi ſint malorum, quod tamen aliis inuident.

Captantes capti ſumus.

Αἱροῦντες ᾑρήμεθα, id eſt, Captantes capti ſumus. Cum res præpoſtere euenit, vt ipſi circumueniamur ab iis, quibus conabamur imponere. Id quod non raro ſolet vſu venire, vt in eas incidamus pedicas, quas aliis ſtruxeramus. Sæpe fit, vt qui ſimulat amorem, quo puellam in amorem pelliciat, ipſe vere incipiat amare. Et qui dat operam, vt inuitatiunculis alium conetur efficere temulentum, ipſe reddatur ebrius: & qui finitimum moliatur imperio depellere, ipſe ſuum amittat imperium. Sic & Horatius:

Græcia capta ferum victorem cepit.

Videtur eodem adluſiſſe Plato, cum ita ſcribit in Theæteto, Δοκεῖ μοι ὦ Σώκρατες μάλιστα ἁλίσκεσθαι ὁ λόγος ἁλισκόμενος, id eſt, Mihi videtur ô Socrates maxime capi ratio quæ captabat. Sophocles in Oedipo Coloneo,

Γνῶθι δ᾽ ὡς ἔχων ἔχῃ, καί σ᾽ εἷλε θηρῶνθ᾽ ἡ τύχη. id eſt,

Scito quod tenens teneris, teque captantem, inuicem

Fortuna cepit. Plautus in Epidico, Iam captor ipſe captus eſt. Lucianus in meretriciis dialogis, Καὶ ἑάλωκα σκαιοδαίμων καὶ συνείλημμαι πρὸς αὐτῆς. id eſt, Et cepi miſer, & ſimul ab illa captus ſum. Tranſlatum aut à bello, aut piſcatione, ſeu venatu.

In venatu perijt.

FESTIVIVS dixit Lucianus in Toxaride, Αὕτη τε ἀπώλετο ὑπὸ τῆς ἄγρας, i. Et ipſa venatu perit, hoc eſt, dum adoleſcentem venatur, ſtudetq; irretire, etiam ipſa ſeſe perdidit. Quinetiam illa ipſa: Venari laudem, aucupari famam, prouerbiales ſunt metaphoræ, velut, Expiſcari, pro ſciſcitari atque exquirere.

In laqueos lupus.

Εἰς πάγας ὁ λύκος, id eſt, In laqueos lupus. Cum improbus quiſpiam tandem in extremum adducitur diſcrimē. Etenim cum lupus animal ſit inſidioſiſſimum, applauditur ab omnibus, ſi quando contingat illū irretiri, ac protinus acclamāt omnes, εἰς πάγας ὁ λύκος. Refertur à Zenodoto.

Annoſa vulpes haud capitur laqueo.

Γέρων ἀλώπηξ οὐχ ἁλίσκεται πάγῃ, i. Vulpes annus laqueis capi haud vllis poteſt. Senarius prouerbialis dicendus in eū, qui longa ætate multaq; rerum experientia callidior eſt, quam vt arte doliſq; capi queat.

Vulpes haud corrumpitur muneribus.

Ἀλώπηξ οὐ δωροδοκεῖται, id eſt, Vulpes nō corrumpitur muneribus. Suidas huius adagii Cratinum citat auctorē. De callidis ac verſutis, quos haud facile ſit obiecto munuſculo, aut aſſentatiuncula, pollicitisve fallere Larus enim, & aliæ quædam aues eſca capiuntur, vulpes non item. Verbum autem δωροδοκεῖν, ſumptum eſt à concionibus aut iudiciis, in quibus nonnulli pecunia corrupti dicunt ſententiam.

Atticus in portum.

Ἀττικὸς εἰς λιμένα, id eſt, Atticus in portum. In eos dicebatur, qui illic virtutem oſtentare ſolent, vbi tutum eſt atq; vbi nihil opus. A nautis Atticis ſumptum, qui portum ingreſſuri oſtentandi ſui gratia magnifice ſeſe gerebant, in ipſa re, hoc eſt, in prælio nauali, non perinde ſtrenui.

Capra Scyria.

Αἲξ σκυρία, id eſt, Capra Scyria. Zenodotus huius prouerbii Chryſippum citat, tū auctorem, tum interpretem. Conuenit in eos

qui beneficium maleficio corrumpunt,aut qui virtutes adiunctis vitiis contaminant atque obſcurant, quive recte inſtituta non recte finiunt. Veluti capra Scytia,quod feza ſit,mulctrum quod lacte impleuerat, ipſa rurſus euertit,atque hoe modo beneficiū quod dederat,eadem perdidit. Alii putant dici in eos vnde plurimum emolumenti capiunt, propterea quod eius regionis capræ maximam lactis vim reddere dicantur. Id quod affirmat & Athenæus Dipnoſophiſtarum lib. 1. citans hoc Pindari carmen:

Σκύριαι δ' ἐς ἄμελξιν γάλακτος αἶγες ἐξοχώταται. id eſt,

Scyrię vero ad emulgendum lac capræ præſtantiſſimæ.

Suſpendio deligenda arbor.

IN re vehementer indigna,neque vllo pacto toleranda,veteres arborem ſuſpendio diligendam eſſe dicebant. Inde natum, quod olim in Theophraſtum philoſophum præcipuum meretricula quædam nomine Leōtium auſa ſit ſcribere. Plinius Secundus in præfatione Hiſtoriarum naturæ: Ceu vero neſciam aduerſus Theophraſtum,hominē in eloquentia tantum, vt nomen diuinum inde inuenerit,ſcripſiſſe etiam fœminā, & prouerbium inde natum,ſuſpendio arborē eligendam. Hactenus Plinius. Finitimum huic eſt illud apud Euripidē in Alceſtide:

Ἄξια καὶ σφαγῆς τάδε
Κἀπὶ πλέον, ἢ βρόχῳ δέρην
Οὐρανίῳ πελάσσαι. id eſt,
Heus iſta cæde digna ſunt,
Vel potius,vt laqueo gulam
Præfocet aliquis pendulo.

Plautus in Curculione, Mea præda illa eſt, Proin tu te in laqueum duas. Iuuenalis:

Ferre potes dominam ſaluis tot reſtibus vllam.

Et apud Plautū, qui vitæ tædio tenebatur, optat nummum quo reſtim emat. Nec.n. ſontes ſibi deligunt arborē, ſed aguntur in crucem. Cęterū qui cogitant de conſciſcenda nece,ſolent alii aliud ſuſpēdii genus eligere,vt appareat illos hoc agere non impotentia mētis, ſed certo deſtinatoq; cōſilio.

Mineruæ felem.

Αἴλουρον τῇ Ἀθηνᾷ, i. Mineruę felem,ſubaudiēdum, comparas. Cum multo inferiora cū præſtantioribus comparantur,quod leuicula quapiam in re conueniant. Quid. n. habet Minerua dea cum fele cōmune, præter glaucotem oculorum? Nam is oculorū color Mineruæ tribuitur,qui & noctuis adeſt & felibus. Vnde apud Homerum etiā epitheton, γλαυκῶπις Ἀθήνη. Eſt & hoc felibus cōmune cum noctuis, quod & noctu cernſit, & pariter inſidiantur muribus. Refertur apud Zenodotum & Suidam. Etymologus indicat diſcrimen orthographiæ,quo Σκύθης pro gente,eſt enim Scythię à paludibus dicta,ſcribitur per ε. pro animante, per diphthongum, αἴλουρος, quaſi dicas Torquicaudam,aut Trahicaudam,quod tamen apud auctores negligitur.

Animam debet.

Τὴν ψυχὴν ὀφείλει,id eſt, Animam debet. Donatus prouerbium eſſe admonet, de eo qui immodico ære alieno teneatur, vt plus quā omnes facultates debeat,ac deniq; ſeipſum debeat. Terentius in Phormione, Quid ſi animam debet. Erat enim antiquitus lex,vt qui ſoluendo nō eſſet, is nexus addiceretur creditori, luiturus corpore,id eſt, opera, quod ære non poſſet. Extat apud Gellium lex duodecim tabularum, quæ iubebat diſſecari corpus eius, qui multis creditoribus deberet, nec eſſet ſoluendæ rei.

Summum ius, ſumma iniuria.

SVMMVM ius, ſumma iniuria,hoc eſt, Tum maxime diſceditur ab æquitate, cum maxime ſuperſtitioſe hæretur legum litteris. Id enim ſummum ius appellant, cū de verbis iuris contenditur, neq; ſpectatur quid ſenſerit is qui ſcripſit. Nā voces ac literæ, quaſi legum ſumma cutis eſt. Eam ineptiā quorundam ſuperſtitioſorū iuris interpretum, copioſe ſimul & eleganter alludit M. Tull. in actione pro Murena. Terētius, Verum illud Chreme dicūt,ius ſummum, ſæpe ſumma malitia eſt. M. Tul. Officio lib. 1. Ex quo illud,ſummum ius, ſumma iniuria, factum eſt iam tritum ſermone prouerbium. Columella 1. rei ruſticę lib. Nec ſane eſt vindicandum nobis,quidquid licet. Nā ſummum ius antiqui ſummam putabant crucē. Citatur & Celſus adoleſcens lib. Pādect. 45. titulo De verborum obligatione. Capit. Si ſeruum Stichum: qui ſcripſerit quæſtionem eſſe de bono & æquo, in vno genere plerunq; ſub auctoritate iuris ſcientiæ

tiæ periculoſe erratur. Iidem Paullus lib. 50. titulo, De regulis iuris: In omnibus quidem, maxime tamen in iure æquitas ſpectãda eſt. Simili figura Seneca libro De ira primo dixit, ſummo animo. Si intelligis non ex alto venire nequitiam, ſed ſummo, quod aiunt, animo inhærere.

Ne ignifer quidem reliquus eſt factus.

Οὐδὲ πυρφόρος ἐλείφθη, id eſt, Ne ignifer quidem ſuperfuit, vbi ſignificamus, omnes ad vnum interiiſſe adeo, vt ne ei quidem ſit parcitum, qui ignem præferat exercitui. Nam priſcis mos erat vt vates aciem præcederet, lauro coronatus, ac facem geſtans. Ab hoc belli vim abſtinebant vtrinq;, quod nefas ducerent, in virum ſacrum ferrum ſtringere. Proinde ſi crudelem aliquam ſtragem ſignificare voluiſſent, ne ignifero quidem parcitum aiebant. Meminit huius adagii Euſtathius Iliados μ. enarrans hos Homeri verſus:

Οὐκ ἔτ' ἔπειτ' ὀίω οὐδ' ἄγγελον ἀπονέεσθαι
Ἄψοῤῥον προτὶ ἄστυ, id eſt,
Haud equidem fore credo, vti ſit rediturus ad vrbem
Hinc poſthac aliquis vel nuntius.

Admonet hoc quoque figuram habere prouerbialem, οὐδ' ἄγγελος ὑπελείφθη, id eſt, Ne nuntius quidem relictus eſt, quoties ſignificamus ad vnum omnes extinctos, vt ne vnus quidem effugerit qui rem geſtam renũciaret. Nam is vel dedita opera relinqui ſolet ab hoſte.

Thracium commentum.

Θρᾴκιον παρεύρεσις, id eſt, Thracium commẽtum, ſiue inuentum. Apud Zenodorum legitur, torquendum in eos, qui pacta eludũt callido vaſroque aliquo commento. Porro vnde in prouerbium natum fuerit, indicat Strabo libro Geographiæ nono, ex Ephoro auctore. Thraces pactis cum Bœotiis aliquot dierum induciis, nihilo ſegnius incurſiones agebant nocturno tempore. Hos cũ propulſaſſent Bœotii, atq; expoſtularent, quod violaſſent inducias, reſpõderũt Thraces, ſe nihil præter pacta feciſſe: pactos. n. eſſe de diebus, noctibus incurſaſſe. His ferme ſimilia refert Zenodotus, nempe Thraces conſtitutis decem dierum induciis, noctu impreſſionem feciſſe in Bœotiis, iam negligentius agentes induciarum fiducia, atque ex his nonnullos trucidaſſe, aliquot viuos abduxiſſe: deinde expoſtulantibus de violatis pactis Bœotiis, reſpondiſſe, dies, non noctes, pacto contineri. Ea res prouerbio locũ fecit, Θρᾴκιον παρεύρεσις, id eſt, Thraciũ inuentum. Eſt enim proprie παρεύρεσις, excogitata cauillatio, qua pactũ eludimus; quas Plautus ſutelas vocat. Et Terentius: Ne quid ſuo aſſuat capiti. Addunt enim extra pactionem commenti quippiam, quo rem omnem ſubuertunt.

Romanus ſedendo vincit.

ROMANVS ſedendo vincit. Vetus prouerbium in eos, qui tranquilli atque otioſi, tamen quæ volunt efficiunt, aut qui non viribus, ſed arte rem gerunt. Marcus Varro lib. De re ruſtica primo, capite ſecundo, Vultis igitur interea vetus prouerbium, quod eſt, Romanus ſedendo vincit, vſurpemus dum iſte venit. Ex hiſtoria Fabii cunctatoris natum arbitramur, qui Hannibalem iuueniliter exultantem ſua patiẽtia fregit, de quo extat verſus ille Ennianus:

Vnus qui nobis cunctando reſtituit rem.

Citatur apud Ciceronem in Catone maiore. Vſurpatus eſt diuinitus à Marone lib. 6. Quanquam Liuius libro de bello Macedonico primo refert ſimile quiddam de Sulpicio conſule. Quibus, inquit, ſi vndiq; circũuentus copiis foret, ſedentem Romanum debellaturum credi potuerit.

Scopum attingere.

Τυγχάνειν τοῦ σκοποῦ, id eſt, Scopum attingere. Eſt voti compotem fieri, aut coniectura rem ipſam aſſequi. Lucianus in Icaromenippo, καὶ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ εἴκασας, i. Tuaq́ue cõiectura haud procul abeſt à ſcopo. & ἀποτυγχάνειν τοῦ σκοποῦ, id eſt, Non attingere ſcopum. & διαμαρτάνειν τοῦ σκοποῦ, id eſt, Aberrare à ſcopo, atque id genus aliæ figuræ omnes prouerbium ſapiunt. Hoc adagio feſtiuiter vſus eſt Diogenes in puerum ſaxa in crucem iaculantem. Euge, inquit, continges tandem aliquando ſcopum. Pindarus in Nemeis hymno nono, ἀκοντίζων σκοποῦ ἄγχιστα μοισᾶν, id eſt, Proxime iaculans ad ſcopum muſarum. Idem hymno ſexto, ἔλπομαι μέγα εἰπὼν, ἄντα σκοποῦ τυχεῖν, id eſt, Spero quod magna pollicitus ſcopum attingam. Dicitur & ἔξω σκοποῦ βάλλειν, hoc eſt, extra ſcopum iaculari, vbi quis loqui-

tur aliena ab eo quod agitur. Vſus eſt Gregorius Nazianzenus in Monodia.

Simia non capitur laqueo.

Ο πίθηκος ȣ̓χ ἁλίσκεται βρόχῳ, id eſt, Simia non capitur laqueo. In callidos tergiuerſatores dici ſolitum, qui coargui non queũt. Id olim dictum eſt in Heraclidem, qui per imprudentiam perperam citarat ex Dionyſio, quod erat apud Sophoclem. Miſſum eſt exemplar, vt ibi cõſpecto carmine agnoſceret ſuum errorem. Hic quoq; tergiuerſanti, nec lapſum agnoſcenti, dicentique caſu fieri poſſe, vt in diuerſis poetis verſus conſentiant, ſcripſit quiſpiam, ſimiam haud capi laqueo. Auctor Diogenes Laertius. Carmen Græcum ſic habet:

Γέρων πίθηκος ȣ̓χ ἁλίσκεται πάγῃ,
Ἁλίσκεται μὲν, μετὰ χρόνον δ᾽ ἁλίσκεται. i.
Laqueo vetuſtus ſimius non prenditur,
Capitur quidem ille, capitur autẽ ſerius.

Largitio non habet fundum.

M. Tvllivs lib. Offic. 2. Omnino, inquit, meminiſſe debemus, id quod à noſtris hominibus ſæpiſſime vſurpatum, iam in prouerbii conſuetudinem venit, largitionem fundũ non habere. Quo dicto ſignificabãt, ſtulta liberalitate quãtaslibet opes exhauriri, vel effluere potius. Tranſlatum videtur à pertuſo dolio Danaidũ apud inferos. Quæ fundo carent, Græci vocant ἀπύθμενα. Vnde Parthenius apud Athenæum lib. 11. ἀπύθμενον φιάλην dixit.

Inexplebile dolium.

Ἄπληστος πίθος, id eſt, Inexplebile doliũ. Varius eſt huius adagionis vſus. Quadrat. n. primum εἰς τὰς λαιμάργȣς, id eſt, Inglutones, edaceſque congruentius autem in iſtos bibacitate inexplebili, qui quo plus biberint, hoc plus ſitiunt, quemadmodum olim dictum eſt de Parthis. Sic enim Feſtus ſenſiſſe videtur; nam locus mutilus eſt, qui dolium pertuſum dixerit, cum ventrẽ ſignificaret, quanquam natura quoq; venter inexplebilis eſt, quod quidquid per os infuderis, id aliis viis excernitur. Quadrabit & in obliuioſum, cui ſi qd eruditionis infundas, protinus effluit, quiq; prius obliuiſcatur, quam perdidicerit, cuiuſmodi Strepſiadẽ facit Ariſtophanes in Nebulis:

Ὅς τις σκαλαθυρμάτι ἄττα μικρὰ μανθάνων,
Ταῦτ᾽ ἐπιλέλησαι πρὶν μαθεῖν. id eſt,
Huiuſmodi minutulas qui argutias
Prius atq; didicit dedidicerit immemor.

Sic propemodum vſus eſt Plautus in Pſeudulo, In pertuſum ingerimus dolium, operam ludimus. Competet etiam in homines præter modum profuſos, quemadmodum indicauit Ariſtoteles lib. Oeconomicorum primo: καὶ γὰρ τὸ κτῆσαι δυνατὸν χρὴ εἶναι καὶ φυλάττειν, εἰ δὲ μὴ, ȣ̓δὲν ὄφελος τȣ̃ κτᾶσθαι. τȣ̃ γὰρ ἠθμῷ ἀντλεῖν τȣ̃τ᾽ ἐστὶν, ὁ λεγόμενος πίθος τετρημμένος. id eſt, Siquidem oportet eiuſmodi eſſe, qui norit & parare, & parata tueri. Alioqui nihil profuerit paraſſe, propterea quod hoc ſit cribro haurire, quodq; prouerbio dicunt, pertuſum dolium. Congruit item in auaros, quorum cupiditatibus nihil eſt ſatis, verum quo magis impleantur opibus, hoc magis inanes eſſe videntur. Quod eleganter illo Solonis carmine teſtatum eſt apud Plutarchum in libello περὶ φιλοπλȣτίας,

Πλȣ́τȣ δ᾽ ȣ̓δὲν τέρμα πεφασμένον ἀνθρώποισι, id eſt,
Non eſt fixus opũ finis mortalibus vllus

Zenodotus & tartarum ipſum recte accipi inexplebile dolium putat, quod tot millibus defunctorum nunquã expleatur. Quadrabit & in eos, qui male ab aliis rapiunt, quæ malè item profundant in alios. Vſurpatur & de fruſtra laborantibus, quemadmodum alio demonſtratum eſt loco, velut apud Catullum:

Dolia virgineis idẽ ille repleuerit vrnis.

Adagium natum à notiſſima fabula puellarum Danaidum, quæ ob ſponſos necatos has pœnas apud inferos dare dicuntur, vt ſitulis perſtillantibus aquam hauriãt, atq; in dolium item pertuſum infundant, graui nimirum, ſed inutili labore. Cuius fabulæ mentionem facit Horat. in Odis:

Et inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo.
Item Tibullus:
Et Danai proles Veneris quæ numina læſit,
In caua lethæas dolia portat aquas.

Meminit huius Lucianus in Timone. Et Ariſtoteles lib. Politicorum ſexto. Rurſus Lucianus in Hermotimo, Ἐπρέπε γὰρ κατὰ τὴν παροιμίαν τὸ πρᾶγμα ἐξηντλημένον, ἐς τὸν ἄπληστον, ὁ τῶν δαναΐδων πίθος, id eſt, Affluit enim dum exhauritur negotium laborque

& contra

& contra fit atque in Danaidũ dolio. Vſurpauit & Plato, cum aliis aliquot locis, tum in Gorgia.

Cum adſit vrſus, veſtigia quæris.

Ἄρκτου παρούσης τὰ ἴχνη ζητεῖς, id eſt, Vrſi præſentis veſtigia quæris. De iis dicitur, qui ti miditate præſeus negotium declinant, atque ad alias nugas dilabuntur. Tranſlatum à formidoloſis venatoribus, qui ſe diſſimulant ſenſiſſe vrſum, & veſtigia perſequi ſingunt, quo abſint à periculo. Hoc genus homines Plato de Rep. lib. quinto ſcripſit ſimiles eſſe τοῖς κυνιδίοις, αἳ τοῖς λίθοις δάκνει, τοῦ βαλόντος οὐχ ἁπτόμενα, id eſt, Catulis, qui lapides mordent, cum eos qui iecerint non auſint attingere. Ab hoc non eſt alienum quod ſcribit Plutarchus in vita Luculli. Nã illum cum hortaretur Archelaus, vt relicto hoſte in Pontum traiiceret, ſic enim fore, vt protinus omnium rerũ potiretur. Οὐκ ἔφη δειλότερος εἶναι κυνηγῶν, ὥστε τὰ θηρία παρελθὼν ἐπὶ κενοὺς αὐτῶν φωλεοὺς βαδίζειν, id eſt, Negauit ſe timidiorem eſſe venatoribus, vt prætéritis feris, ad inania illarum luſtra vellet ire.

Boni ad bonorum conuiuia vltro accedunt.

Αὐτόματοι δ᾽ ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασι. id eſt,

Sponte bonis mos eſt conuiuia adire bonorum.

Hexameter prouerbialis, tum vſurpandus, vbi vir bonus, fiducia virtutis & amicitiæ, quæ generalis inter omnes probos intercedit, ad ſui ſimilem accedit, non expectatis vulgaribus iſtis inuitatiunculis. Quidam natum putant ab Hercule, qui cũ Ceti Trachenii domum inuocatus inuiſeret, hunc verſiculum primus dixerit. Fertur & trimeter Iambicus in eandem ſententiam:

Ἀκλητοὶ κωμάζουσιν εἰς φίλους φίλοι. id eſt,

Conuiua amico amicus vltro etiã venit.

Tacite notauit adagium Homerus in ſecundo Iliados:

Αὐτόματος δέ οἱ ἦλθε βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος. id eſt,

Illi vocalis Menelaus venerat vltro.

Scholiaſtes indicat, hoc verbo fuiſſe ſignificatam Menelai fortitudinem in bello. Exilis enim vox formidoloſum arguit, & βοὴ apud Græcos interdum bellum declarat, quemadmodum & hodie apud Germanos. Zenodotus in collectaneis diuerſa ſentẽtia citat hoc adagium ex Eupolidis comœdia, cui titulus Chryſogenes:

Αὐτόματοι δ᾽ ἀγαθοὶ δειλῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασιν. id eſt,

Vltro adeunt hominis timidi conuiuia fortes.

Idem ferme ſignificat Plato in Sympoſio, Ἵνα καὶ τὴν παροιμίαν διαφθείρωμεν μεταβαλόντες, ὡς ἄρα καὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασιν αὐτόματοι ἀγαθοί. id eſt, Vt & prouerbium perdamus, hunc ad modum inuertentes: Boni ad bonorum conuiuia vltro veniunt. Sentire videtur Plato, Homerum feciſſe Menelaum deteriorem ad præſtantioris acceſſiſſe cõuiuium, quod Agamemnon bello valuerit, Menelaus fuerit imbellis. Citatur hic locus & ab Athenæo lib. 4. Tametſi non hanc opinamur Homeri mentem fuiſſe, cũ virtutis addat elogium:

Βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος, id eſt,

Voce bonus Menelaus.

Et eum aliquot locis illum fortiſſime rem gerentem inducat, alicubi etiam ἀρηΐφιλος cognomento honeſtet. Apud Athenæum lib. 1. ex Cratino, quidam qui innocatus ad conuiuium acceſſerat, ita loquitur, Ἀγαθοὺς ἂν πρὸς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἑστιασόμενος ἥκειν, κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων. id eſt, Bonus enim ad bonos viros conuiuaturus veni. Nam res amicorum communes.

In puteo cum canibus pugnare.

Ἐν φρέατι κυσὶ μάχεσθαι, id eſt, In puteo cum canibus pugnare. Dici ſolitum, vbi quipiã negotium incidit cũ homine rixoſo & contentioſo, à quo ſe nequeat extricare. Effertur etiam hoc pacto, ἐν φρέατι κυνομαχεῖν, voce compoſita.

Mihipſi balneum miniſtrabo.

Ἐμαυτῷ βαλανεύσω, id eſt, Ipſe mihi balneator ero, vbi quis ſuis ipſius inſeruit commodis. Aut vbi quis non expectato alieno officio, ipſe ſuum agit negotium. Ariſtophanes in Pace:

Ἀλλ᾽ εἰ ταῦτα δοκεῖ, κἀγὼ 'μαυτῷ βαλανεύσω. id eſt,

Balneum & ipſe mihi, ſi hæc vobis grata, parato.

Interpres admonet tranſlatum balneis, in quibus ceſſante balneatore, ipſi qui lauant, aquam hauriunt, neq; infundunt. Zenodotus

tus putat & ad eos referri poſſe, qui glādes in ignem iniectas coquunt. Fortaſſis haud abſurde referetur ad glandium excuſſores. Nam Græcis βαλανεύς, balneariorum caupo- nem ſignificat, βάλανος glandem atq; hinc anceps prouerbii interpretatio.

Vir fugiens haud moratur lyræ ſtrepitum.

Ἀνὴρ δὲ φεύγων οὐ μένει λύρας κτύπον. id eſt,
Hunc qui fugit ſtrepitus lyræ haud remorabitur.

Senarius prouerbialis in eos, qui in rebus periculoſis ac ſeriis, properandi ſtudio negligunt leuiora. Nā qui fugit in bello, non putat ſibi liberum ac vacuum vt cantorē aliquem auſcultet. Idq; ad complures res accommodari poteſt. Veluti ſi dicas, non eſſe rebus friuolis ac voluptariis nugādum, cū hæc vita tot periculis ſit obnoxia. In hanc ſententiam elegāter Seneca in epiſtola quadam ad Lucilium Tranſcurramus, inquit, ſolertiſſimas nugas, & ad illa, quæ nobis aliquam opem ſunt latura, properemus. Nemo qui obſtetricem parturienti filiæ ſolicitus accerſit, edictum, & ludorum ordinem perlegit. Nemo qui ad incendium domus ſuæ currit, tabulam latrunculariam perſpicit, vt ſciat quomodo alligatus exeat calculus. At mehercle vndiq; tibi omnia nunciantur, & incendium domus, & periculum liberorum, & obſidium patriæ, & bonorum direptio. Adiice his naufragium, motusq; terrarum, & quidquid aliud timeri poteſt. Inter iſta diſtrictus, rebus nihil aliud quā animum oblectātibus vacas. Plutarchus in libello quem ſcripſit de ει. Delphico:

Οὐ κύμβαλα κομπῶσιν, οὐ λύρα φίλη. id eſt,
Ingrata naubla, ingrata lugenti lyra.

Caninum prandium.

CANINVM prandium prouerbio dicebatur abſtemium, & in quo nullum vinum biberetur: propterea quod peculiari naturæ proprietate, canes à vino abhorrent. Id adagii refertur ab A. Gellio libro Noctium Atticarum 13. capite vltimo, his quidem verbis. Eius autem loci in quo id prouerbium eſt, verba hæc ſunt, nimirū ex M. Varronis Satyrarum libro, qui ὑδροχοῦν, i. Aqua rigēs inſcribitur. Nō vides apud Mneſteum ſcribi, tria genera eſſe vini, nigrum, album, medium, quod vocant κιῤῥὸν. i. gilnum, nouū, vetus, medium. Et efficere nigrum, virus: album, vrinam, medium, πέψιν, id eſt, concoctionem. Nouum refrigerare, vetus calefacere, medium vero eſſe prandium caninū. Quid ſignificet, inquit Gellius, prandium caninum, rem leuiculam diu, & anxie, quæſiuimus. Prandium autem abſtemium, in quo nihil vini potatur, caninum dicitur, quoniam canis vino caret. Cum igitur medium vinum appellaſſet, quod neq; nouū, neq; vetus eſſet, & plerunq; homines ita loquantur, vt omne vinum aut nouū eſſe dicant, aut vetus, nullam vim habere ſignificauit, neq; noui, neq; veteris, quod mediū eſſet. idcirco pro vino nō habendum, quia neq; refrigeraret, neque calefaceret. Hactenus Gellius Plutarchus in Sympoſiacis ſcribit, Theophraſtum ioco vocare ſolitum, ἄοινα συμπόσια τὰ κουρεῖα, quemadmodum alias admonuimus.

Vir fugiens, & denuo pugnabit.

Ἀνὴρ ὁ φεύγων, καὶ πάλιν μαχήσεται,
Qui fugerit, ruiſum ille præliabitur.

Senarius prouerbialis, quo monemur non protinus abiicere animum, ſiquid parū feliciter ſucceſſerit. Nam victos poſſe vincere. Proinde Homerus ἑτεραλκέα νίκην vocat, id eſt, viciſſim, nunc apud hos, nunc apud illos pollentem. Apud eundem Iliados Θ. Alexander ſic loquitur Hectori:

νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας. id eſt,
Alterna viris victoria cedit.

Idem alibi Iliados γ.

Νῦν μὲν γὰρ Μενέλαος ἐνίκησεν σὺν Ἀθήνῃ,
Κεῖνον δ' αὖτις ἐγώ. id eſt,
Palladis auxilio nunc victor abit Menelaus.
Illum ego ſed poſthac pugna ſuperaro viciſſim.

Demoſtheni probro datum eſt ab inimicis, quod in eo prælio, quo Philippus Macedonum rex Athenienſes apud Cheroneam vicit, clipeo abiecto fugiſſet, eaq; gratia ῥίψασπις ignominioſo cognomine vocatus. Verum id probri Demoſthenes, homo nō admodū verecundus, prouerbiali, notiſſimoq́ue verſiculo legitur eludere ſolitus:

Ἀνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται.

Huic confine eſt illud Daui Terētiani, Hac nō ſucceſſit, alia aggrediundū eſt via. Vſurpat adagiū Tertullianus in libro De fuga in perſecutione. Sed omiſſis, inquit, quibuſdam diuinis exhortationibus, illum magis Græcum verſiculum ſecularis ſentētiæ ſibi adhibentes

adhibent: Qui ſugiebat, rúrſum prælabitur, vt & ruiſus forſitan fugiat. Et quando vincet, qui cum fugerit victus eſt?

Ex ſtipula cognoſcere.

Ἐκ τῆς καλάμης γινώσκειν, id eſt, Ex ſtipula iudicare. dicimus, quoties è veſtigiis quibuſdam in ſenecta reliquis, coniecturam facimus, cuiuſmodi quis fuerit in adoleſcētia, tranſlata metaphora ab ſegetibus. Homerus in ξ. Odyſſeæ,

Ἀλλ᾽ ἔμπης καλάμην γέ σ᾽ ὀΐομαι εἰσορόωντα
Γινώσκειν. id eſt,
Attamē inſpecta ſtipula te ſuſpicor illud
Coniicere.

Vtitur hoc adagio Lucianus in Pſeudomāte, quem nos olim Latinum fecimus. Ariſtoteles in Rhetoricis καλάμην, ſenectam interpretatur. Ὅταν γὰρ inquit τὸ γῆρας εἴπῃ καλάμην ἐποίησε μάθησιν καὶ γνῶσιν διὰ τοῦ γένους, ἄμφω γὰρ ἀπηνθηκότες, id eſt, Etenim cum ſenectam dixit culmum, ſenem oſtendit, ac repræſentauit. Nam vtrique defloruerunt. Ariſtophanes in Veſpis non diſſimili figura vſus eſt:

Ἀλλ᾽ ἐκ τῶν λειψάνων
Δεῖ τῶνδε ῥώμην νεανικὴν ἔχειν. id eſt,
Verum e reliquiis robur horum colligi
Iuuenile oportet.

Dicimus item, ex fragmentis, ex ruina rē cuiuſmodi fuerit coniectare.

Eodem cubito.

Αὐτῷ πήχει, id eſt, Eodem cubito, hoc eſt, eadem regula, eadem menſura. Vtitur hoc aliquoties Lucianus, cum alias, tum in libello De ratione conſcribendę hiſtoriæ, καὶ ὅλως πῆχυς εἷς, καὶ μέτρον ἀκριβές, id eſt, In ſumma cubitus vnus, atque exacta regula. Ariſtophanes in Ranis:

Καὶ γὰρ ταλάντῳ μουσικὴ σταθμήσεται.
Καὶ κανόνας ἐξοίσουσι καὶ πήχεις ἐπῶν. id eſt,
In lance enim librabitur poetica,
Promētq́; regulas, cubitosq́; carminum.

Non diſſimili figura dixit Cornelius Tacitus libro De oratoribus in pręfatione, cum ait, ſe quę à præſtantiſſimis viris acceperat, iiſdem numeris, iiſdemq́; rationibus perſequi velle. Pli. Epiſ. lib. 8. dixit, pari libra. Illud fortaſſe περιεργότερον, at non inutile fuerit admonere, pleraſque metaphoras à menſuris ductas eſſe prouerbiales, vt penſiculaterem, penſitare factum, rependere beneficium, remetiri gratiā, librare negotium, expēdere cauſſam, renumerare beneficium, æquilibrium officii, retaliare conuicium, atque id genus alias.

Ne altero quidem pede.

Μηδὲ τὸν ἕτερον πόδα, id eſt, Ne alterum quidem pedem diſcedere. Lucianus in Harmonide. Idem in Sectis, Οἱ δὲ πώποτε ἐξ Αἰθιοπίας τὸν ἕτερον πόδα προελθών, id eſt, Qui ex Aethiopia nunquam vel alterum promouerit pedem. Annumerandum illis, quę retulimus alibi, latum digitum. & latum pedem, latum vnguem, quibus vel conſenſus opinionum, vel ſtudii aſſiduitas ſignificatur, velut illo, nocte dieq́ue: quod aliter extulit T. Liuius belli Mace. 1. Alii in caſtris ſine ſtationibus per ſomnum vinumq́ue diem noctibus æquabant.

Ex Diametro oppoſita. Diametro diſtant.

Ἐκ διαμέτρου, id eſt, Ex Diametro. De vehementer inter ſe pugnantibus olim dicebatur, ſumpta Metaphora à Geometris, apud quos perfectiſſima oppoſitio ex diametro eſt. Lucianus in Tyranno, ἐκ διαμέτρου γὰρ οἱ βίοι φασίν, id eſt, Noſtra enim & illorum vita, ex diametro, quemadmodum aiunt, inter ſe diſtant. Athanaſius in libro quodam de ſynodo Nicæna. οἱ κατὰ διάμετρον ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀντίκεινται, τῇ Σαβελλίου γνώμῃ, id eſt, Qui iuxta diametrum, vt ita loquamur, aduerſantur Sabellii ſententię. Baſilius in epiſtola quadam ad Athanaſiū, κατὰ διάμετρον dixit. Diametrus enim eſt recta linea, figuram, qua longiſſime patet, ex ęquo ſecans: velut diametrus orbis eſt, quæ ſic à ſummo ad ſummum tenditur circulum, vt per centrum eat, definitore Macrobio in Somnium Scipionis lib. 2. Nec ab hoc diſſentit Euclidis diffinitio. Latini lineam hanc, dimetientem vocant. Nam Græcis διάμετρος παρὰ τὸ διαμετρεῖν, id eſt, à dimetiēdo. Nominis cauſſam reddit Ariſtoteles in Problematis. Sectione 15. problema. 2. Cognatum eſt illi, quod alio receniſuimus loco, δὶς διὰ πασῶν.

Audi quæ ex animo dicuntur.

Ἄκουε τὰ ἀπὸ καρδίας, id eſt, Audi quæ dicuntur ex animo. Nam ſeria, quæq́ue circa diſſimulationem dicuntur, ex animo dici dicuntur, eaq́; ex corde proficiſci vulgus ait. Lucianus

Lucianus in Ioue Tragœdo, Οὐκ ὦ ἀκούετε ὦ θεοί, τά γε ἀπὸ καρδίας φασίν, id eſt, Itaque audite dii nimirum ex animo dicenda, ſicuti prouerbio dicitur. Nam adulatorum & ſimulantium oratio in faucibus naſcitur, non in corde. Plutarchus in commentario quem inſcripſit, quo pacto quis poſſit aſſentatorē ab amico dignoſcere, refert hos ſenarios:

Εμοὶ γὰρ εἴη πτώχος, εἰ δὲ βούλεται
Πτωχὸς κακίων ὅστις ὢν εὔνους ἐμοὶ
Φόβον παρελθὼν τ' ἀπὸ καρδίας ἐρεῖ. id eſt,
Mendicus vtinam ſit mihi, vel ſi libet
Mendicum & infra, qui mihi volēs bene
Timore poſito, poſſit ex animo loqui.

Ad hanc figuram pertinet illud Plautinū, corde amare. itē illud, perſequi corde, animo, & viribus, vtrunq; eſt in Captiui duo. contrarium eſt huic, A' ſummis labris, pro eo qđ eſt, non ex animo. Seneca in Epiſ. ad Luciliū, Non à ſummis labris iſta veniūt.

Aut bibat, aut abeat.

Aut bibat, aut abeat. Quo quidem adagio monemur, vt aut tempori locoq; nos accommodemus, aut ab hominum conſuetudine nos ſubducamus. Quemadmodū Cato feciſſe legitur, qui cum non poſſet ſumere vultum Floralium licentiæ conuenientē diſceſſit e theatro. Natum à priſcis illis Græcorum ſimpoſiis, hoc eſt, compotationibus, in quibus mos erat, talis ſortiri quēpiam, qui conuinio quaſi præſideret, ac decreta conuiuialia præſcriberet, quæ νόμους, i. leges appellabāt. De hiſce legibus Valer. Valentinus iocoſo carmine cōſcripſit, cui titulū fecit Tapullæ, teſte Feſto Pompeio. Porro præfectum βασιλέα, hoc eſt, regem nominabant. Plutarchus συμποσίαρχον vocat. Varro apud Nonium, Modi peratorem à Latinis vocatum ſcribit, quaſi modum imperantem, ne quis aut plus ſatis biberet, aut parum. Athenæus lib. 10. ex Eupolidis auctoritate docet huic præfectos rei οἰνόπτας dictos, ab aliis ὀφθαλμοὺς. Huius conſuetudinis meminit & Horatius in Odis:

Nec regna vini ſortiere talis.

Ex legibus iocoſis hęc vna fertur, aut bibat, aut abeat. Commemoratum à Cicerone, libro Tuſculanarum quæſtionum 5. Mihi quidem, inquit, in vita ſeruanda videtur illa lex, quę in Græcorum conuiuiis obtinet Aut bibat, inquit, aut abeat. Et recte, Aut enim fruatur aliquis pariter cum aliis voluptate potandi, ne ſobrius in violentiam vinolentorum incidat, aut diſcedat. Sic iniurias fortunæ, quas ferre nequeas, defugiendo relinquas. Hactenus ille. Quidam ſic efferunt, ἢ πῖθι, ἢ ἄπιθι, id eſt, aut bibe, aut abi. Quanto ciuilior hæc lex, quam ea quā Empedocli in conuiuio preſcripſit conuiuii præfectus, vt aut biberet, aut vinum in caput illius effunderetur. Eam rem tam indigne tulit Empedocles, vt poſtridie coacto concilio, & inuitatorem, cuius opera id erat factum, & ſympoſiarchā reum peregerit, damnandoſque curarit. Refert Diogenes Laertius.

Domi habet, domi naſcitur.

Ad eandem pertinet metaphoram: Domi habere. Nā id domi dicimus habere, quod in nobis ſitū eſt, nec neceſſe eſt ab aliis mutuo ſumere. Translatum apparet ab ea conſuetudine ſotis rogandę ſuppellectilis, quā domi deſideres. Terent. in Adelphis, Phy, domi habet, vnde diſcat. M. Tull. ad Varronem, Sed quid ego nunc hęc ad te, cui domi talia naſcuntur? Idem Academicarum quæſtionum libro ſecundo, Deſine quæſo communibus locis, domi nobis iſta naſcuntur, id eſt, hæc oratorum ſunt propria. Proinde dixeris eleganter, Quid in rebus iſtis felicitatem venaris? domi habes, vnde beatus eſſe queas. Regnm eſt domi conſilium habere, non ab' aliena pendere ſententia.

Confringere teſſeram.

Apud Plautum in Ciſtellaria confregiſſe teſſeram dicitur qui ſibi reditum in domū aliquam præcluſit. Siquidem cum amans dixiſſet ſe iureiurando aſtrictum, vt lenæ filiam duceret, orans ne ſe periurum fieri pateretur, illa reſpōdens, Abi, inquit, quære, vbi tuo iurando ſatis ſit ſubſidii. Hic apud nos iam Alceſimarche, cōfregiſti teſſeram. Eſt autem teſſera ſymbolum hoſpitale, quo prolato cognoſcebantur hoſpites, ſiquando rediſſent.

Frigidam aquam ſuffundere.

Frigidam aquam ſuffundere, Plautus in Ciſtellaria videtur vſurpaſſe ꝓ eo quod eſt, inſtigare clanculum. Sic enim in ea fabula meretrix queritur de matronis maritos ſuos in meretricum odium quod poſ- ſunt

ſunt inflammantibus. Ita noſtro ordiui palam blandiuntur, clam ſi occaſio, vſquā eſt, aquam frigidam ſubdole ſuffundūt. Viris cum ſuis prędicant nos ſolere, ſuas pellices eſſe aiunt. Tranſlatum apparet ab iis, qui certaminibus equeſtribus aquā equis aſpergebant, quo refocillati currerent acrius, atque hoc pacto ad curſum inſtigabant. Cuius miniſterii meminerunt etiam Pandectæ iuris Cæſarei lib. 3. Titulo de iis, qui infamia notan. ex Vlpia. his quidem verbis: Et generaliter ita omnes opinantur, & vtile videtur, vt neque Thymelici, neque Xyſtici, nec agitatores, nec qui aquā equis ſpargunt, cetera que eorum miniſteria, qui certaminibus ſacris deſeruiunt, ignominioſi habeantur. Hactenus Vlpia. Id fiebat, opinamur, in Olympicis, aut ſimilibus certaminibus, nonnunquam & ob hanc cauſſam, ne totæ agitatione ferueſcentes, flammam conciperent. Niſi ſi cui magis probatur, vt traductum putetur ab iis, qui ioci ludibrii ve cauſſa, clanculum aquam infundunt in conuiuii locum: aut ab his qui ludibrii cauſſa, aqua conſpergunt aliquem, qui balneatorum iocus eſt. Vnde & Iulius Pollux libro ſeptimo docet πλύνειν interdum vſurpari pro conuiciari. Sic Ariſtophanes in Pluto, πλυνὸν με ποιῶν ἐν τοσούτοις ἀνδράσιν. Quæritur quiſpiam quod contumeliæ cauſſa cōſperſus ſit aqua multis præſentibus. Sed probabilius eſt translatum ab officinis ærariis, vbi fabri ſubinde frigidam in ignem aſpergunt, quo ignis fit vehementior.

In ſenem ne quod collocaris beneficium.

Γέροντι μηδέ ποτε μηδὲν χρηστὸν ποιεῖν, id eſt, Ne quid vnquam beneficii collocaris in ſenē. Refertur nominatim prouerbii vice, ab Ariſtotele, lib. Rhetoricorum 2. χ' ὅστις συμβουλεύει μὴ ποιεῖσθαι φίλον γέροντα τούτῳ μάρτυρεῖ ἡ παροιμία, μὴ ποτ' εὖ ἔρδειν γέροντα, id eſt, Qui conſulit, ne quis cum ſene ineat amicitiam, huic teſtimonii loco eſt prouerbiū, ne quando bene merearis de ſene. Dicitur hodieque, vulgo, Neque in ſenem, neque in puerum collocandum eſſe beneficium, propterea quod alter non refert, alter non meminit. Extat & huiuſmodi quoddam apud Diogenianum adagium, Μὴ ποτ' εὖ ἔρδειν γέροντας, μηδὲ γυναῖκα, μη δὲ παῖδα μηδ' οὐκ τινὸς, μηδὲ λάλον κωπηλάτην, i. Ne quid beneficii colloces, neq; in ſenes, neq; in mulierem, neq; in puerum, neque in canem cuiuſpiam, neque in garrulum remigem: propterea quod perire videatur, quod in eiuſmodi genus hominum inſumitur Seneca de beneficiis tertio: Sic fit, vt præceptores eorumque beneficia intercidant, quia totam pueritiā relinquimus: ſic fit, vt in adoleſcētiam noſtram collecta pereant, quia ipſa nunquam retractatur.

Stultus, qui patre cæſo liberis pepercit.

SVPERIORI protinus illud ſubtexuit, & quidem prouerbii nomine, καὶ τοὺς υἱοὺς ἀναιρεῖν ἐν καὶ τοὺς πατέρας.

Νήπιος, ὃς πατέρα κτείνας, παῖδας καταλείπει. id eſt,

Et qui ſuadeat occidere liberos, quorū patrem occideris, huic atteſtatur hoc prouerbium, Stultus qui patre occiſo liberos relinquat. Refert idem poſtea inter ſententias: Fatuus qui occiſo patre liberis pepercit. Eſt autem verſus prouerbialis:

Νήπιος ὃς πατέρα κτείνας υἱοὺς ὑπολείπει. i.
Eſt fatuus, qui patre perempto pignora linquit.

Vſus eſt & Herodotus in Clione, ὁμοίως γάρ μοι νῦν φαίνομαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας τῶν παίδων αὐτοῦ φείσαιτο, id eſt, Nam mihi nunc perinde feciſſe videor, ac ſi quis occiſo patre, liberis illius parcat. Hoc adagium vſurpaſſe ſcribitur Philippus Macedo, cum liberos etiam e medio tolleret, quorum parentes occiderat. Fertur vox militum, qui Maximinum Imperatorem trucidarunt vna cum filio, ex peſſimo genere, ne catulum quidem eſſe relinquendum. Huc pertinet Homericum illud ex Odyſſeæ γ.

Ὡς ἀγαθὸν καὶ παῖδα καταφθιμένοιο λιπέσθαι
Ἀνδρός. id eſt,
Vt bene habet cæſo prolem ſupereſſe parenti.

Χρηστολόγος.

Χρηστολόγοι dicebantur, atque hodie quoque vulgo dicuntur, qui probe loquūtur, & improbe faciunt. Dictum autem peculiariter in Pertinacem Imperatorem, quemadmodū in huius vita teſtatur Iulius Capitolin⁹.

Figuli opes.

Κεράμεος πλοῦτος, id eſt, Fictiles diuitiæ. De rebus

rebus incertis, fragilibus, ac neutiquam dn raturis. Quemadmodum figulorum vaſa facile comminuuntur quolibet caſu. Refer tur adagium à Diogeniano.

Lepus dormiens.

Λαγὼς καθεύδων, id eſt, Lepns dormiens. Qua drat in eum qui quod non facit, id facere ſeſe adſimular, aut qnod facit, id ſe facere diſſimulat. Qualē quidam arbitrantur fuiſſe Vlysſis ſomnū, cum a Phæacibus in Itha cam inſulam exponeretur, auctore Plutarcho. Nam lepotem patentibus genis dormire, cum alii permulti tradunt auctores, tum Plinius libro vndecimo, capite trigeſimoſeptimo, id qnod etiam hominibus nō nullis ait accidere, quos Græci κορυβαντιᾶν appellant. Neq; perperā, dicetur & in timidos. Adagiū à multis auctoribus refertur.

Sero Iupiter diphtheram inſpexit.

Ὀ ζεὺς κατεῖδε χρόνιος εἰς τὰς διφθέρας, id eſt, Inſpexit, & ſi ſero, pellem Iupiter. Senarius prouerbialis in eos, qni ſero quidem, ſed aliquando tamen pro malefactis dant pœnas. Antiqnitas enim credidit Iouē omnia in ſua diphthera, hoc eſt, pelle caprina ſcribere: ac multa qnidem pro tempore diſſimnlare, verum aliquando de improbis pœnas ſumere. Belle quadrabit, & in principes, qui diu diſſimnlata maleficia tandem puniunt.

Aut mortuus eſt, aut docet litteras.

Ἢ τεθνηκεν, ἢ διδάσκει γράμματα. id eſt, Aut periit, ant profecto litteras docet. Senarius pronerbialis, qno ſignificabant olim, cuipiam omnino male eſſe, tametſi parum liqueret, quid rerum ageret. Is aūt hac occaſione venit in vulgi ſermonem, auctore Zenodoto. Athenienſes duce Nicia parum feliciter aliquando pngnauernnt aduerſus Siculos, permultis occiſis, pleriſque captiuis in Siciliam abductis, qui Sieulornm filios litteras docere coacti ſunt. Proinde pauci qui fuga elapſi redierant Athenas, rogati quid hic aut ille faceret in Sicilia, modo memorato verſiculo reſpondebant, Ant periit, aut docet litteras.

Oportet teſtudinis carnes aut edere, aut non edere.

Ἢ δεῖ χελώνης κρέα φαγεῖν, ἢ μὴ φαγεῖν. id eſt, Teſtudinis carnem aut edas, aut nō edas. Trimeter prouerbialis, in eos, qui negotiū ſuſceptum frigide ducunt, neqne explicantes, neqne relinquentes, Sunt qui pntent hoc dictnm ab auctore Terpſione profectū eſſe: quorum eſt Athenæus libro octauo, declarans hunc primnm præcepiſſe de gaſtrologia editis regulis per quas liqueret a quibus eſſet abſtinendum, quibus contra veſcendnm: inter quas erat & hæc de teſtudine ἢ φαγεῖν, ἢ μὴ φαγεῖν. Addunt teſtudinis carnem ſi modice edatur, ventris tormina facere: rurſum ſi copioſe, lenire. Cuiuſmodi quiddam & de lactucis refert Plin. Pertinde quaſi dicas: aut bellandum eſt, aut non bellandum: aut ſtndendum, aut non ſtudēdnm. Nam pleraq; res ſunt, qnas ſi facias acriter, plnrimum conducunt: ſin ignaniter, officiunt. Velut eę quę mediocritatē nō recipiunt, qnod genus eſt mnſica, poeticaque. Sunt rurſus qnædam, quę deguſtaſſe ſit ſatis. Quo de genere putauit eſſe philoſophiæ ſtudium Ennianus ille Neoptolemus, & Callicles Platonicus.

Bonæ leges ex malis moribus procreantur.

MACROBIVS Saturnalinm lib. 3. Verus verbnm eſt, inquit, Leges bonę ex malis moribus procreantur. Nam ſicuti medicorum pharmaeis nihil opus foret, niſi morbis laboraretur: ita legibus ſctnndis nihil opus eſſet, niſi perperam viueretur. Vnde apud Aeginetas olim pecuniaria pęna mulctabatur is, qui legis inſtituendæ dediſſet occaſionem. Auctor Ariſtoteles lib. Rhetoricorum 2. Cornelius Tacitus lib. 5. Vſu probatum eſt, leges egregias exempla honeſta apud bonos ex delictis aliorū gigni. Huc pertinet quod Solon ἐρωτηθεὶς, διὰ τί κατὰ πατροκτόνου νόμον οὐκ ἔθηκε, διὰ τὸ ἀπελπίσαι εἰπεῖν. id eſt, Rogatns quam ob cauſam non tuliſſet legem in parricidas, reſpōdit, qnod non ſperaſſet futurum parricidam.

Bos alienus ſubinde foras proſpectat.

Βοῦς ἀλλότριος τὰ πολλὰ ἔξω βλέπει, i. Bos aliennus ſubinde foras pſpectat. De iis, qui apud alienos non ſatis ex animi ſententia tractātur, eoq; ſæpius ſuos deſiderant. Vnicuique domi, ac velut in ſuis pręſepibus iucūdiſſima vita, peregre permulta ſunt quæ lædant, plurima deſunt. Adluſiſſe videtur ad hoc prouerbium Plutarchus in Sympoſiacis

ſiacis decade octaua, problemate ſecundo. ὅπως δὲ ἑαυτῶν μὴ καταφρονῆτε, μηδ᾽ ἔξω βλέποντες παντάπασιν, id eſt, Verum ne ipſos contemnatis, ne ve foras proſpiciatis, id eſt. Ne aliunde petatis, quod ab ipſis Platonis interpretibus ſumi poteſt. Proinde recte dicetur, ἔξω βλέπειν, qui non cõtentus ſuis aliũde pendet. Vſurpat, & in libello, περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ κακίας.

Septimus bos.

Ἕβδομος βοῦς, id eſt. Septimus bos. Olim in ſtupidos brutoſque dicebatur, vnde celebratus ſenarius:

Τὸν ἕβδομον βοῦν ἡ σοφὴ παροιμία. id eſt,
Venuſtum adagium ſeptimum narrat bouem.

Id hinc ortum eſſe tradunt, quod antiquitus poſt ſextam lunam bouis imaginem è farina pinſere conſueuerint, qui ſeptimam lunam cornibus referret. Sunt qui malint hinc natum, quod cũ apud veteres ſex animantium genera mactari diis ſoleãt, ouis, ſus, capra, bos, gallina, anſer: pauperes non habentes viuum animal quod immolarẽt, bouis ſimulachrum è farina fingere conſueuerunt. is quoniam ſenſu vitaque careret, in ſtoliditatis abiit prouerbium. Citatur apud Suidam Euripides in Erechtho, & Achęus in Iride, qui prouerbiũ hoc vſurpauerint, tametſi verſus illorum non refert.

Indus elephantus haud curat culicem.

In epiſtolis, quę Phalaridis nomine feruntur, extat huiuſmodi quoddam adagium, κώνωπος ἐλέφας ἰνδὸς οὐκ ἀλεγίζει, id eſt, Culicem haud curat elephantus Indicus. Dictũ eſt autem ob ſingularem duritiem cutis elephantinæ, qua fertur etiam iacula excutere, tantum abeſt, vt culicis morſu poſſit offendi. Adhiberi poterit, quotiens ſignificabimus excelſis animis leues, & vulgares iniurias eſſe negligendas.

Lutum luto purgare.

Πηλῷ πηλὸν καθαίρεσθαι, id eſt, Lutũ luto purgari, dicitur, vbi res ſordida ſordibus tollitur, hoc eſt, cum ſordes non tolluntur, ſed aut mutantur, aut augentur etiam. Apollonius in epiſtola quadam. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐκεῖνος ἱερεῦσιν ἔπαισε, μὴ πηλῷ πηλὸν καθαίρεσθαι, Loquitur de ſacerdotibus, qui deorum aras ſanguine polluerent, eamque expiationem eſſe ducerent. Huc pertinet Diogenis dictum. Is ingreſſus balneum ſordidum, qui hic, inquit, lauant, vbi lauant? indicans talibus balneis conſpurcari corpora potius quam purgari. Idem accidit Alexandrinis qui in vrbibus alunt vim Ibidum in hunc vſum, quòd ſerpentes ac macellorum ſordes deuorent, verum ſuis immundiciis omnia rurſus conſpurcant.

Cyclopica vita.

Κυκλώπειος βίος, id eſt, Cyclopica vita, pro vita vehementer effera ac barbara, quæ neque legibus, neque diſciplina ciuili cõſtet, neq; religione deorum gubernetur. Qualem deſcribit Homerus Odyſſeæ lib. 9. ſub perſona Polyphemi:

Νήπιος εἰς ὦ ξεῖν᾽ ἢ τηλόθεν εἰλήλουθας,
Ὅς με θεοὺς κέλεαι ἢ δειδίμεν, ἢ ἀλέασθαι.
Οὐ γὰρ κύκλωπες Διὸς αἰγιόχου ἀλέγουσιν.
Οὐδὲ θεῶν μακάρων. id eſt,
Deſipis, aut certe longinqs hoſpes ab oris
Hic ades, vt q me iubeas cura ve moueri,
Siue timore Deũ, neq;. n. cyclopica turba
Curamus ſummum ve Iouem diuos ve beatos.

Eodem in libro:

Τῶν δ᾽ ἀνδρῶν πειρήσομαι, οἵτινές εἰσιν,
Ἤ ῥ᾽ οἵ γ᾽ ὑβρισταί τε καὶ ἄγριοι οὐδὲ δίκαιοι,
Ἠὲ φιλόξεινοι καί σφιν νόος ἐστὶ θεουδής, id eſt,
Quod genus hoc hominum experiar iã, ſint ne feroces,
Agreſtes, ęquiq; rudes, an & hoſpitii iura
Obſeruent, animo reuerentes numina diuum.

Homerum ęmulatus Euripides Cyclopem hoc pacto loquentem facit:

Ζηνὸς δ᾽ ἐγὼ κεραυνὸν οὐ φρίσσω ξένε,
Οὐδ᾽ οἶδ᾽ ὅτι Ζεύς ἐστ᾽ ἐμοῦ κρείσσων θεός. i.
Atqui hoſpes ego fulmẽ Iouis nõ horreo,
Neque me Iouem præſtantiorem habeo Deum.

Strabo lib. Geographiæ 11. ſcribit, hoc vulgo dictum in Albanorum gentem, quod Cyclopum agerent vitam, vtpote neq; culturæ ſtudioſi, & ad omnem vitę cultum inertes & rudes.

Similes habent labra lactucas.

Similes habent labra lactucas. Vbi ſimilia ſimilibus contingunt, veluti præceptori parum docto diſcipulus indocilis: improbo populo magiſtratus improbus: corru-

melioſq

melioſo patrono contumelioſus actor: vxori moroſæ maritus moroſus: breuiter quotiens mala malis, digna dignis eueniunt. Natum adagium ab aſino carduos paſcente. Eſt autem lactuca herba mollis ac tenera, quæ tamen non admodum ſit diſſimilis carduo, præſertim ſylueſtri. Itaque quemadmodum carduus ſpinoſus eſt, atque maiorem in modum aſperis foliis & caule, denique ipſo etiam flore, itidē & aſini labris nihil durius ac petricoſius, vt illis non alia lactuca magis apta videat. Porro carduos lactucarum vice etiam in conuiuiis à nonnullis apponi ſolere, teſtis eſt Iulius Capitolinus in vita Pertinacis Imperatoris. Plinius item libro decimonono, de carduis in hunc modum: Poterant videri dicta omnia, quæ in precio ſunt, niſi reſtaret res maximi quæſtus, non ſine pudore dicēda. Certum eſt quippe carduos apud Carthaginē magnam, Cordubamque præcipue, ſeſtertium ſena millia è paruis his reddere, quoniam portenta quoque terrarum in ganeā vertimus, etiam ea quæ refugiunt quadrupedes conſcię. Vſurpat, ſimulque interpretatur prouerbiū diuus Hieronymus, ſcribens ad Chromatium in hunc modum: Secundum illud quoque de quo ſemel in vita Craſſum ait riſiſſe Lucilius: Similem habent labra lactucam, aſino carduos comedente: videlicet vt perforatam nauim debilis gubernator regat, & cęcus ducat in foueam, & talis ſit rector, quales illi qui reguntur. Hactenus ille. Fuit autē hic Craſſus auus eius Craſſi, qui pugnans aduerſus Parthos interiit; cuius ſigna poſtea retulit Auguſtus. Numeratur is inter eos, qui nunquam in vita riſiſſe feruntur eaq; gratia ἀγέλαστοι, id eſt, irriſibiles cognominati. M. Tul. in actionibus, Craſſum Liciniū, auctore Lucilio, ſemel duntaxat in vita riſiſſe teſtatur. Plin. lib. Naturalis hiſtoriæ 7. capite decimonono: Ferunt, inquit, Craſſum auū Craſſi in Parthis interempti, nunquam riſiſſe, ob id Agelaſtum vocatum, ſicuti nec fleſſe multos. Diuus Hieronymus contra Rufinum: Ego certe vt homini ſeueriſſimo riſum moueam, vt imiteris aliquando Craſſum, quem ſemel in vita riſiſſe ſcribit Lucilius. Meminit & Macrobius lib. Saturnalium ſecundo.

Dignum patella operculum.

Hvic ſimillimum eſt illud, quod ab eodem Hieronymo refertur in epiſtola ad Chromatium: Dignum patella operculum. In mea enim, inquit, patria ruſticitas vernacula: Deus věter eſt, & in diem viuitur, & ſanctior eſt ille, qui ditior eſt. Acceſſit huic patellæ iuxta tritum populi ſermone prouerbium, dignum operculum. Idem aduerſus Rufinum. Quod librum Euſebii pro Pamphili verteres, quod tuum quaſi operculū venenatæ patellæ imponeres. Plato in Hippia maiore, diſſerens de pulchro ac decoro, quiddam habet non abhorrens ab hoc prouerbio, πότερον πρέπει φέρε, ὅταν τις τὴν χύτραν, ἣν ἄρτι ἐλέγομεν τὴν καλὴν ἑψῇ ἔτνους καλοῦ μεστὴν, χρυσῆ τορύνη αὐτῇ, ἢ συκίνη: id eſt, Vtrum inquiet, vbi quis ollam illam pulchram, de qua modo loquebamur, igni admouerit, pulchris fabis plenam, decet illam aurea toryne, aut ficulna? Quod Græce dictum eſt, τορύνη, Platonis interpres vertit rudeculam. Etymologus indicat, τορύνην vocem eſſe Atticis peculiarem, quę illis ſignificat διεγείρειν. Suidas ait inſtrumentum eſſe, quo mouetur olla.

Si iuxta claudum habites, ſubclaudicare diſces.

Plvtarchvs in libello De liberis educandis, ἂν χωλῷ παροικήσῃς ὑποσκάζειν μαθήσῃ, id eſt, Si iuxta claudū habitaris, diſces ſubclaudicare. Pindari interpres extulit hunc in modum:

Χωλῷ παροικεῖς κἂν ἑνὶ, σκάζειν μάθοις. id eſt,
Claudo vel vni ſi propinquus manſeris,
Diſces & ipſe claudicare protinus.

Huc pertinet illud Heſiodum, nobis alibi dictum: πῆμα κακὸς γείτων, &c. Ea vero re ro rerum humanarum eſt infelicitas, quod facilius tranſiliunt vitia, quàm bona. Et tamen verum eſt quod addit Heſiodus, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ. Ita Pindarus in Nemeis hymno ſeptimo, εἰ δὲ δεῖται ἀνδρὸς ἀνὴρ, τί φαῖμεν κ' ἐγγείτων ἔμμεν νόῳ φιλήσαντα γ' ἀτενεῖ γείτονι, χάρμα πάντων ἐπάξιον. id eſt, Si vir viro eget, quid dicemus vicinum eſſe vicino, animo conſtanti amicum? Gaudium omni re dignum. Quanquam videmus nec lectionem, nec interpretationem huius loci conſtare Grecis. Quidam enim pro δεῖται legunt γεύεται, referuntque ad commodorum aut incommodorum communicationem, quam homo capit ab homine, maxime à vicino. Et legendum videtur γείτον' ἔμμεν, vt reſpondeat participio φιλήσαντα.

Interpres

Interpres adducit & illud ex Heſiodo:

Γείτονες ἄζωστοι ἔκιον, ζώσαντο δὲ πηοί. ideſt,
Vicini incincti, cincti venere propinqui.

Notum eſt illud Themiſtoclis, qui proſcri pto agro iuſſit & hoc præconem addere reliquis dotibus, quod bonum haberet vicinum. Prouerbium admonet, pernicioſam improborum hominum conſuetudinem, propterea quod cum corporis, tum maxime animi vitia contagio ſerpunt in vicinum. Naſo:

Dum ſpectant oculi læſos, læduntur & ipſi,
Multaq; corporibus tranſitione nocent.

Id Ariſtoteles exiſtimat potiſſimum vſu venire in morbis oculorum, quod ea corporis pars maxime ſit mobilis. Item in ſcabie quod in ſumma ſit cute, & humore glutinoſo, ad vicinum permanat. Poſtremo in omnibus morbis, qui e ſpiritu corrupto naſcuntur, vt peſtis, quod ſpiritus facile ab alio in alium traiiciatur. Denique eſt occultus quidam naturæ conſenſus, qui fit vt oſcitare incipiat qui viderit oſcitantem, & mictuiat qui meientem conſpexerit, auctor eſt Alexander Aphrodiſeus. Et balbutire diſcit, quiſquis aſſidue cum balbo viuit. Motum autem ſcabiem aſfricat conuictor conuictori. Ariſtoteles ſectione 6. problem. 4. quærit quare lippitudo, tabes, & ſcabies contagio migrent ad alios, nec idem accidat in omnibus morbis. Plutarchus in commentario De ratione dignoſcendi verum amicum ab adulatore, ſcribit tantam habere vim aſſiduam cõſuetudinem, vt imprudentes etiam imitemur vitia eorũ, quibuſcum viuimus. Quemadmodum Platonis familiares eius gibbum imitabantur: Ariſtotelis amici, balbutiem eiuſdem exprimebant: Alexandri Macedonum Regis familiares ceruicis inflexum, & vocis in dicendo aſperitatem effingebant. Plato De legibus 2. eleganter indicat, quomodo fallat contagium: πότερον εἰκὸς, ἢ καὶ ἀναγκαῖον ταυτὸν εἶναι, ὅπερ ὅταν τις πονηροῖς ἤθεσι ξυνὼν κακῶν ἀνθρώπων, μὴ μισῇ, χαίρῃ δὲ ἀποδεχόμενος, ψέγῃ δὲ ὡς ἐν παιδιᾶς μοίρᾳ, ὀνειρώττων αὐτοῦ τὴν μοχθηρίαν, τότε ὁμοιοῦσθαι δήπου ἀνάγκη τὸν χαίροντα ὁποτέροις ἂν χαίρῃ. id eſt, Verũ probabile, an potius neceſſariũ hoc ipſum eſſe, quod cum quis cum prauis hominum improborum moribus conflictatur, non odit, ſed gaudet magis approbans, quanquam veluti per iocum reprehendit, ſomnians ſuam ipſius malitiam, tunc profecto neceſſe eſt, vt ſimilis euadat gaudens vtriſcunque gaudeat.

Corrumpunt mores bonos colloquia praua.

Eodem pertinet ille Menandricus ſenarius:

Φθείρουσιν ἤθη χρησθ' ὁμιλίαι κακαί. id eſt,
Mores bonos conuictus inficit improbus.

Conſimilem huic ſententiam refert Ariſtoteles nono Moralium lib. Celebratur & hic ſenarius à Græcis:

Κακοῖς ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκβήσῃ κακός. id eſt,
Malus ipſe fies, ſi malis conuixeris.

Quanquam autem alienius ab hoc inſtituto videtur huiuſmodi conquirere, tamen illud adſcribemus ex Senecæ De ira lib. 3. ſi non magnopere pertinens ad prouerbii declarationem, certe ad vitam inſtituendã in primis conducibile: Sumuntur, inquit, à conuerſantibus mores. Et vt quædam in contactis corpore vitia tranſiliunt, ita animus mala ſua proximis tradit. Ebrioſus cõuictores in amorem vini traxit. Impudicorum cœtus fortemque, & ſi liceat, virum emolliit. Auaritia in proximos virus ſuum tranſtulit. Eadem è diuerſo ratio virtutum eſt, vt omne quod ſecum habent, mitigent. Nec tam valetudini profuit vtilis regio, & ſalubrius cælum, quam animis parum firmis, in turba meliorum verſari. Quæ res quantum poſſit, intelliges, ſi videris, feras quoque conuictu noſtro manſueſcere, nullique immani beſtiæ vim ſuam permanere, ſi hominis cõtubernium diu paſſa eſt. Huc uſque Senecæ verba reddidimus. Porro cũ omnis contubernii conflictatio, plurimũ habet momenti ad corrigẽda deprauandaque mortalium ingenia, tum præcipue valet oratio, quæ quidem ex arcanis illis animi penetralibus deprompta, genuinã quãdam & occultam vim, atque vt Græce dicamus melius, ἐνέργειαν ſecum adfert, eamq; in auditoris animum, in quem illabitur, transfundit, præſentaneum venenum, ſi peſtilens fuerit: remedium efficax, ſi ſalutaris. Iam vero quod de colloquio dictum eſt, idem oportet & de ſtudiis accipere. Qui vitam omnem in Ethnicis conterunt litteris, gentiles euadunt. Qui præter obſcenos auctores nil euoluunt, moribus obſcenis. Etenim lectio colloquium quoddam eſſe videtur.

Anim

Annus clibanum.

Ἀννὸς κρίβανον, id eſt, Annus clibanum. In eos olim dicebatur, qui nouæ quippiam rei reperiſſent. Nam Annus quidam Aegyptius clybanorum vſum, in quibus panes coquerent, fertur excogitaſſe. Siquidē priſci pulte polentaq́ue victitabāt, cocti panis vſum neſcientes. De ratione coquendi panis in furnis, permulta Plinius libro 18. c. 11. & huic rei vocabulum etiam inditum. Nam Plautus in Aulularia artopteſiam vocat. Seneca in epiſtola quadā ad Lucilium oſtendit, antiquitus panem manuum tractatione ſubactum, feruenti cinere teſtaq́; percoqui ſolere: deinde paullatim repertos furnos & alia genera, quorum feruor ſerui ret arbitrio. Hic panis dicebatur κριβανίτης. Meminit huius adagii tum Suidas, tum Ariſtophanis interpres ἐν Ἀχαρνεῦσι: Quanquam exemplaria pleraq́ue ἄνθρωπος habent, in vno duntaxat loco Ἀννὸς ſcriptū reperitur, quod quidem magis arridet, vt vocabulum ſit proprium.

Magiſtratus virum indicat.

Ἀρχὴ τὸν ἄνδρα δείκνυσιν, id eſt, Imperia demonſtrant virum. Dimeter iambicus prouerbio celebratus. Quidam Pittaci Mitylenæi putant apophtegma. Sunt qui Soloni tribuant, quorum de numero Sophocles eſt, vt ferunt. Ariſtoteles quinto Moraliū libro, Biantis nomine citauit. Item Theophraſtus in prouerbiis, quanquam ea non extant, Bianti adſcribit. Hoc adiiciendum putauimus, ne quis cauilletur, ſententiam eſſe, non prouerbium. Quanquam & Plutarchus in vita Ciceronis oſtendit fuiſſe prouerbio celebratum dictum, loquens hunc in modum: ὃ δὲ δοκεῖ μάλιστα καὶ λέγεται τρόπον ἀνδρὸς ἐπιδεικνύναι καὶ βασανίζειν, ἐξουσία καὶ ἀρχὴ πᾶν πάθος κινοῦσα, καὶ πᾶσαν ἀποκαλύπτουσα κακίαν, Δημοσθένει μὲν οὐχ ὑπῆρχεν, id eſt, Quod autem videtur ac dicitur, maxime mores hominis oſtendere, atque explorare, nimirum poteſtas ac magiſtratus, omnem mouens affectum, & omnem aperiens malitiam, id Demoſtheni quidem non adfuit. Sophocles in Antigone:

Ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν
Ψυχήν τε καὶ φρόνημα, καὶ γνώμην, πρὶν ἂν
Ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβὴς φανῇ: id eſt,
Fieri haud poteſt, cuiuſpiā vt pernoueris
Animum atque mentem ſiue ſenſum, ni prius
Imperia nactus geſſerit ciuilia.

Senſus eſt, in vita priuata vix ſatis perſpici poſſe mores & ingenium hominis. Verū ſi committas Imperium, vt quod libeat, idē liceat, tum demū apparere quo ſit animo. Eleganter inuertit Epaminondas, cui cum Thebani per contumeliam magiſtratum quempiam ſordidum & contemptum mādaſſent, non contempſit, ſed ea cura geſſit, vt muneri prius contemptiſſimo dignitas & auctoritas accederet, dicens: Οὐ μόνον ἡ ἀρχὴ τὸν ἄνδρα δείκνυσιν, ἀλλὰ καὶ ἀρχὴν ἀνήρ, id eſt, Non ſolum magiſtratus virum oſtendit, ſed magiſtratum vir. Meminit Plutarchus in præceptis ciuilibus.

Idem Accij, quod Titij.

Extabat olim adagium apud M. Varronem in ſatyra, cui titulus: Teſtamentum, refertur q́ue apud A. Gellium in Noctibus Atticis, Idem Accii quod Titii. Quod ſi quis, inquit, vndecimo menſe κατ' ἀριστοτέλην natus eſt, Accio idem quod Titio ius eſto. Nimirum ſignificans eodem ſibi iure futurum, filium decimo mēſe natum, quo eum qui natus ſit vndecimo, Sumptum videtur à Iuriſconſultorum conſuetudine, Titii & Accii vocabulum pro quibuslibet duobus ſubinde vſurpantium.

Caput ſine lingua.

Ab hoc non admodum abludit ille Laberianus trimeter,

Caput ſine lingua pedaria eſt ſententia.

Competit in eos, qui in conſultationibus aut diſceptationibus ipſi quidem nihil habent quod dicant, verum aliorum ſententiis annuunt. Nam pedarii ſenatores dicebantur ii, qui in ſenatu quidem ſedebant, verum ſententiam non rogabantur, ſed in aliorum ſententias pedibus diſcedebant. Vnde referente Feſto Pompeio in dictione Pedarius, à Lucilio dicti ſunt Aegipedes, quod pedum diſceſſione dicerent ſententiam. Refertur à Gellio Noctium Atticarū lib. 3. c. 18. Habet & Crocodilus caput ſine lingua, ſed dentibus armatum.

Corpus ſine pectore.

Prouerbiali figura dixit Horatius in Epiſtolis ad Albium:

Non

Non tu corpus eras ſine pectore, dii tibi formam,
Dii tibi diuitias dederant, artém͂; fruendi.
Item Ouidius In Heroinis:
Hunccine tu ſperas hominem ſine pectore, dotes.
Poſſe ſatis formæ Tyndari noſſe tuę?
Perinde verò dictum eſt corpus ſine pectore, quaſi dicas, ſine mente. Nam ſapientiam & ingenium in pectore atque in corde conſtituunt. Vnde & cordatos appellamus prudentes. Et Iuuenalis tardum ac ſtolidum ſignificans:
Cum læua in parte mamillæ
Nil ſalit Arcadico iuueni.

Ceriſſa cera dignus.

OLIM notari dignos atque improbos & nequam homines, Cerite cera dignos, prouerbio vocabant, nimirum Ceritem ceram inſignem ignominiam appellantes. Hora.
Quid deceat, quid nõ obliti, Cerite Cera. Digni, remiginm vitioſum Ithacenſis Vlyſſis.
Acton & Porphyrion huiuſmodi tradunt originem adagii. Romani Ceritibus bello ſubactis eam dixere conditionem, ne ſuffragii ius haberent, ne leges vllas aut ederent, aut haberent. Eamque ignominiã in adagium abiiſſe. Meminit de tabulis Ceritibus & Aulus Gellius lib. 16. ca. 13. Primos autem municipes, inquit, ſine ſuffragii iure Cerites eſſe factos accipimus. Conceſſumque illis, vt ciuitatis Romanæ honorem quidem caperent, ſed negotiis tamen atque oneribus vacarent, pro ſacris bello Gallico receptis cuſtoditiſque. Hinc tabulæ Cerites appellatę verſa vice, in quas cenſores referri iubebãt, quos notæ cauſſa ſuffragiis priuabãt. Confine videtur illi, quod alibi diximus: Sutorium atramentum.

Dij laneos habent pedes.

MACROBIVS libro Saturnalium primo, capite ſexto, ſcribit in hunc modum: Curauſem Saturnus ipſe in compedibus, viſatur, Verrius Flaccus cauſam ſe ignorare dicit. Verum Apollodori lectio ſuggerit: Saturnum Apollodorus alligari ait per annum laneo vinculo, & ſolui ad diem ſibi feſtum, id eſt, menſe hoc decembri. Atq; inde prouerbium dictũ, Deos laneos pedes habere: ſignificari vero decimo menſe ſemen in vtero animatum in vitã grandeſcere, quod donec erumpat in lucem mollibus naturę vinculis detinetur. Hactenus Macrobius. Lucianus item in Cronoſolone, Saturnum in compedibus fingi ſolere ſignificat. Atque huius figmẽti rationem reddit in libro de Aſtrologia, nempe quod orbis Saturni longiſſime à nobis ſemotus ſit, ob hoc in tartara coniectum finxere, ex aeris profunditate ſumpta occaſione. Deinde quod motus ſit omniũ tardiſſimi, vt quaſi ſtare videatur, compedibus alligatum finxerunt. Plutarchus in problematis ſcribit, Tyriis fuiſſe morem, vt deorum ſtatuis vincula iniicerent. Aenigma prouerbii indicat, deos ad ſcelerum vltionem lente quidẽ procędere, ſed tamen aliquando de malefactis pœnam ſumere vel inopinato. Sic interpretatur Porphyrio, demonſtrans quod ſcribit Horatius libro Odarum tertio, oda ſecunda.
Raro antecedentem ſceleſtum
Deſernit pede pœna claudo:
affine eſſe prouerbio, quod dicitur, deos iratos, pedes lanatos habere, quia nonnunquã tarde veniunt nocentibus.

Zenone moderatior.

Ζήνωνος ἐγκρατέστερος, id eſt, Zenone temperantior. Teſtatur & Laertius in Zenonis vita philoſophum hũc tum in victu, tum in voluptatibus Venereis vſqueadeo patientẽ ac parcum fuiſſe, vt crudis duntaxat veſcęretur, ac pallio prętenui tegeretur. Vnde & Philemon in comœdia taxat hominẽ, qui poſt panem obſonii loco caricis vteretur, aquam vini loco biberet, ac diſcipulos eſuriem doceret. Hinc & in vulgi ſermonem abiit Zenone temperantior. Philemonis verſus apud Diogenem ex fabula, cui titulus Philoſophi, ſunt huiuſmodi.
Εἷς ἄρτος, ὄψον ἰσχάς, ἐπιπιεῖν ὕδωρ,
Φιλοσοφίαν καινὴν γὰρ οὗτος φιλοσοφεῖ,
Πεινῆν διδάσκει καὶ μαθητὰς λαμβάνει. id eſt,
Poſt panis eſum, caricamq; obſonium,
Aquam bibens perdurat inde ſimplicem.
Nouũ.n. philoſophię celebrat hic genus.
Docet eſurire, ac diſcipulos ita illicit.
Quanquam ſunt qui verſus hos Poſidippo tribuant, non Philemoni, velut idem admonet Laertius.

Syloſontis chlamys.

Συλοσῶντος χλαμύς, i. Syloſontis chlamys.

Refertur à Diogeniano, dici ſolitũ in hos, qui ſe cultu veſtituque iactitant ac venditant. Videtur haud abſurde dici poſſe & in eos, quibus munus exiguum in tempore, magno cum fœnore rediit. Hiſtorię, quę prouerbii dederit occaſionem, meminit Herodotus in Thalia, quanquam apud hunc, χλανὶς legitur, non χλαμύς. χλανὶς autem veſtis militaris. Meminit & Strabo Geographiæ libro 14. Hiſtoria ſic habet: Syloſon quidam cum ſenſiſſet Darium Hyſtaſpis filium, cũ adhuc priuatus ageret, chlamyde quadam ſua admodum bella impenſius fuiſſe delectatum, eam vltro dono miſit. Cuius tam tempeſtiuę liberalitatis memor Darius cum iam rebus eſſet pręfectus, totam & vrbem & inſulam Samiorum Syloſonti in manus tradidit, vnius veſtis munus tam opulento regno compenſans. Mẽtionem facit huius rei Valerius quoq; Maximus, lib. Memorabiliũ quinto, titulo de gratitudine. Porro quod alii chlamydem, ſeu chlanidem vocant, hic amiculum appellat, id eſt, pallii genus.

Opera Syloſontis ampla regio.

Ἕκητι Συλοσῶντος εὐρυχωρίη. id eſt, Per Syloſontem regio facta eſt amplior.

Senarius in prouerbium verſus, quem refert Strabo libro Geographię 14. Nam Syloſon munificentia Darii, mortuo Policrate, Samiorum adeptus tyrannidem, cum acerbius exerceret imperium, ita vt fere ſolent ii, qui ab humili fortuna repente ad res amplas prouehuntur, & ob hãc cauſſam inſula desereretur ab incolis, prouerbio dici cœptum:

Ἕκητι Συλοσῶντος εὐρυχωρίη. id eſt, Spatioſa regio eſt Syloſontis gratia.

Conuenit in acerbe gerentem magiſtratũ, aut in principem malum, cuius vitio deſeratur ab incolis regio. Venuſtius reddetur longiore deflexu, veluti ſi in hominẽ πατρώϊκτην, qui domum aliquam compilarit dicatur: aut in profuſum ac prodigum, cuius luxu loculi facti ſunt inanes.

Phalaridis imperium.

Φαλάριδος ἀρχή, id eſt, Phalaridis principatus. Refertur inter Græcas parœmias. Recte dicetur in eos, qui crudelius exercẽt Imperium, aut poteſtatem ſibi delegatam. Ortum adagiũ à Phalaride Agrigentinorum tyranno, quẽ ſua crudelitas nobilitauit. Inter multa autẽ crudelitatis exempla celebratur in primis ęneus ille taurus Perilli, ſiue Perilai, nã ſic appellat Lucianus, inuctum, quo ſubiecto igni mortales viui ſic exurebantur, vt pro eiulatu humano mugitũ ederent morientes. Eum taurũ, exuſto primũ in eodẽ artifice, Delphos miſiſſe legitur, vt Phębo dicatus, in eius tẽplo reponeretur, monumentum futurum, ſimul & artis exquiſitiſſimæ, & inuenti crudeliſſimi, & pœnæ merito in auctorem retortæ. Verũ Delphi munus, vt à tyranno miſſum, repudiarunt. Hęc ferme leguntur apud Lucianũ. Simili figura dictum legimus φαλαρισμὸν, pro immani crudelitate. Cicero ad Atticũ lib. 7. Nam iſtum quidẽ, cuius φαλαρισμὸν times, omnia teterrime facturum puto. Idẽ in actione contra Piſonem: Quoniam, inquit, Phalarin grammaticum habemus, i. qui perperam ſcripta etiam capite punit.

Complurium thriorum ego ſtrepitum audiui.

Πολλῶν ἐγὼ θρίων ψόφους ἀκήκοα. id eſt, Thriorum ego ſtrepitum audii complurium.

Senarius eſt prouerbialis, quo minas & inanem clamorem nos contemnere ſignificamus. Quemadmodum Thais illa Terentiana ſæuas & glorioſas Thraſonis minas pro nihilo ducit, magnũ nebulonem appellans. Ariſtophanes in Veſpis:

Ὡς ἐγὼ πολλῶν ἀκήκοα θρίων τὸν ψόφον. id eſt,

Thria noui quid ſtrepant, vt ſæpius qui audiuerim.

Porro thria à Gręcis dicuntur ficulna folia, quę cum incenduntur, minacem quendam edunt ſtrepitum, & formidandum iis quibus, ante non ſit auditus, alioqui inanem & cõtemnendũ. Niſi malis legere θριῶν, ſic enim Græci vocant calculos, quos in vrnã mittunt ſortilegæ, cum diuinant, quemadmodum admonuimus alibi. Solent huiuſcemodi diuinatrices aliquando e ſortibus dira prædicere, quo ſtultos ac credulos terreant, cum ſæpenumero nihil eueniat eorum, quæ minantur.

Ne in ter apia quidem ſunt.

Οὐδ' ἐν σελίνοις εἰσί, id eſt, Ne in apio quidẽ ſunt, pro eo quod eſt, ne ingreſſum quidẽ aut initium rei attigerunt. Sumptã metaphora ab iis, qui hortos ingrediuntur. Nã anti-

antiquitus extremus ille hortorum ambitus, apio conſerebatur. quem qui nondum præteriiſſent, velut in horti limine adhuc eſſe videbantur. Ariſtophanes in Veſpis:

Οὐδὲ μὲν γ' οὐδ' ἐν σελίνῳ σφίσιν ἐστὶν, οὐδ' ἐν πηγάνῳ. id eſt,

In apio nondum eſt vel ipſo, ſed nec in rutis adhuc.

Hoc eſt, nec initium habet eorũ, quæ ſunt futura. Interpres & aliam quandam hoc loco refert ſententiam, volens adagium ad gymnicum agonem pertinere, ad quod qui præpararẽt infantes, ſtatim vt eſſent nati, in apio collocare conſueuerunt. Itaque perinde dictum vr̃, Ne in apio quidẽ: quaſi dicas, ne in primis quidem rudimẽtis. Rutam autem comicus addidit riſus cauſſa, quod apium prælocutus fuerat. Porro morem apio coronandi putant iam olim ab Hercule inductum, poſt interfectũ Nemeæ leonem, quod & Pindarus indicare videtur alicubi. Nam in Nemeis hymno quarto dicit: ἵνα ἐν ἀγῶνι βαρυκτύπῳ θάλησε Κορινθίοις σελίνοις, id eſt, Vbi in certamine tumultuoſi floruit Corinthiacis apiis. Significat quendam in certamine Neptuni Iſthmico coronatum fuiſſe à Corinthiis.

Podex lotionem vincit.

Πρωκτὸς λουτροῦ περιγίνῃ, id eſt, Podex lotionẽ vincis. Calliſtratus apud Ariſtophanis interpretem adagium hoc retulit ad eos, qui ſeſe in malum aliquod adigunt, propterea quod ea corporis pars, etiam ſi lauetur, ſemet rurſum inquinat, ita vt ipſa ſit in cauſſa, quo minus lauari poſſit. Quadrabit etiã vbi quid fruſtra fieri ſignificabimus, veluti ſi quis nocentem e carcere redimat, atque ille mox iterato commiſſo ſemet eodem præcipitet. Aut ſi quos reconcilies, mox in priſtinam relapſuros ſimultatem, aut caſtiget incorrigibile ingeniũ, quod genus eſt mulierum. Cõueniet & in illos, qui ſuo ipſius vincunt malo. Veluti ſi quis morum intractabilitate obtineat, ne poſthac obiurgetur à præceptore. Putant adagium videri ſumptum ab iis potiſſimum, qui cita ſunt aluo, quos Nonius foriolos appellat. Ariſtophanes in Veſpis: Πρωκτὸς λουτροῦ περιγενόμενος. id eſt, Podex peruincẽs loturam. Itidem & morbus dicitur vincere artem, curam ve medici, cum eſt immedicabilis. Ex veterum monumentis deprehendes, fuiſſe morem publicum, vt poſt exoneratam aluum adhiberetur eius partis lotio, quę tamẽ ſubinde erat repetenda. Martialis inter ceteras Catellæ laudes commemorat, quod poſt depoſitum ventris onus rogaret lauari. Legimus & barbarum quendam ſeruitutis impatientem, ligno, cui ſpongia erat addita tergendo podici, in gulam adacto ſibi conſciuiſſe necem.

Conſcientia mille teſtes.

QVINTILIANVS Oratoriarum inſtitutionum lib. 5. hanc ſententiam vt prouerbialem citat, Conſcientia mille teſtes. Senſus interprete non eget. Quis enim neſcit, conſciẽtiam rem eſſe vnam omnium efficaciſſimam: adeo vt nulla tormenta melius prodant maleficium, quam cõſcientia, nullus carnifex ſeuerius puniat, quam hæc? Vnde & illud:

Heu quam difficile eſt crimen non prodere vultu.

Extat & Græcanica ſententia, συνείδησις πλήττει τὴν ψυχήν, id eſt, Conſcientia verberat animum. Iuuenalis item:

Et ſurdo verbere cædit.

Hanc ſenſere poetæ, cum de diris & vltricibus furiis fabulantur.

Myſorum præda.

Μυσῶν λεία, id eſt, Myſorũ præda. In eos olim dicebatur, qui impune à quibuſlibet lędun tur ac diripiuntur. Ortum adagium à Myſis, quos aiunt quondã finitimorum incurſationibus male vexatos fuiſſe, quo tempore Telephus rex peregre agebat. Vtitur hoc adagio Ariſtoteles libro Rhetoricorũ primo, tractans de locis coniecturalibus, καὶ τοὺς ὑπὸ πολλῶν ἀδικηθέντας, καὶ μὴ ἐπεξελθόντας, ὡς ὄντας κατὰ τὴν παροιμίαν Μυσῶν λείαν. id eſt, Eos item, inquit, qui à compluribus affecti iniuria, non curant de vleiſcendo. Nã vt trito dicitur prouerbio, Myſorũ hi præda ſunt. Hoc eſt, paſſim ab omnibus inceſſuntur, propterea quod veterem ferẽdo iniuriam, inuitant nouam. Vſus eſt Demoſthenes aduerſus Aeſchinem. Quo quidem in loco ſcioli deprauarunt pro Myſorum, miſerorum, in tranſlatione Leonardi Arretini. Citatur & ex Stratidis Medea, & Iambis Simonidis.

Vltra ſepta tranſilire.

Ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν, id eſt, Septa tranſilire.

lire. Congruitq́ vel in eos, qui rem quampiã nouam & incredibilem deſignant, longeq́; ſupra vulgarium hominum facultatẽ. Vel in hos, qui à re propoſita digrediũtur. Vel in illos, qui præſcriptos ſibi terminos, & poteſtatis mandatæ modum tranſeunt. Natũ adagium à Phayllo quodã pentathlo Opũtio, vt quibuſdã placet, Crotoniata qui tũ ſaltu, tum diſco mirum in modum valuiſſe legitur. Hæc ferme Suidas. Extat & inſcriptio ſtatuæ illius huiuſmodi:

Πέντ' ἐπὶ πεντήκοντα πόδας πήδησε Φάυλλος.
Δίσκευσε δ' ἑκατὸν, πέντ' ἀπολειπομένων. i.

Quinque ſupra quinquaginta pedes ſaliit Phayllus. Diſcum autem iacit centum exceptis quinque. Meminit huius adagii Plato in Cratilo, καὶ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἅλλεσθαι id eſt, Et vltra ſepta pſallire. Refert & Iulius Pollux libro De rerũ vocabulis tertio. Lucianus in Somnio ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἤδη πηδᾷ, i. Vltra ſepta iã tranſilit. De ſomnio cuius finis eum ſit ſomnus, iam & vigilanti duraret. Cicero de oratore lib. 1. Et quaſi certarum artium forenſibus cancellis circumſcriptam ſcientiam. Idẽ in actionibus: Ab his cancellis, quibus me circumſcripſi, declinauero. Locus enim is, in quo celebrabãtur ludi forenſes, foſſis cancellis, aut aliis id genus ſeptis erat circunſcriptus.

Pſyrice facta.

PSYRA, inſula quæpiam eſt, haud procul à Chio, cuius meminit & Homerus libro Odyſſeæ 3 Pſyriam appellans:

Ἠ καθύπερθε Χίοιο νεοίμεθα παιπαλοέσσης
Νήσου ἐπὶ Ψυρίης, αὐτὴν ἐπ' ἀριστέρ' ἔχοντες. id eſt,

Certe ſupra Chium redibamus aſperam, iuxta inſulam Pſyram, ipſam Chium à ſiniſtris habẽtes. Strabo Pſyra pronunciat pluratiue, & neutrali genere. Meminit huius & Plinius lib. mundanæ hiſtoriæ 5. Ea inſula quoniam eſſet, & perpuſilla & ignobilis, in contemptus ac vtilitatis prouerbium abiit, vt quę ſordide, parumq́ue magnifice fierent, Pſyrice facta dicerentur. Hęc ferme Stephanus. idem citat Cratinum:

Ψύρα τὸν Διόνυσον ἄγοντες. id eſt,
In Pſyra Bacchum ducentes.

Eundem rurſus in Nemeſa:

Ψύραζε τὴν σπάρτην ἄγεις. id eſt,
In Pſyra ſpartam ducis.

Bos Cyprius.

Κύπριος βοῦς; id eſt, Cyprius bos. In brutum ac ſtolidum iaci ſolitum, propterea quod Cyprii boues magis bruti ferantur, quippe qui ſtercore humano paſcantur. Refertur à Suida ac Diogeniano. Interpres Ariſtophanis in Plutum, ſcribit Bœotios boues σκατοφάγους fuiſſe, id eſt, oletum edentes. Hoc autem nomine Ariſtophanes medicos appellat, quod in curandis ægrotis ſordida quędam tractent, lotium aut ventris excrementa contemplantes. Sed de Cypriis bubus cõſentit Plinius lib. 28. c. vltimo narrans Cyprios boues hominum excrementa appetere, nõ paſtus cauſſa, ſed vt hoc remedio torminibus medeantur.

Cyprio boui merendam.

FESTVS Pompeius verſum hunc Sotadicum citat ex Ennio:

Cyprio boui merendam.

Oſtenditq́ue conuenire, quoties conuiua ſordibus & inſipidus ſordido atque inſipido accipitur conuiuio. Originem adagii refert eandem, quam nos modo commemorauimus. Feſtiuius erit, ſi ad res animi deflectatur, vt ſi quis apud ſputeos ſpurce loquatur, apud indoctos indocte.

Equum habet Seianum.

EQVVM habere Seianum, olim prouerbio dicebatur in calamitoſum, & ad extremam inopiam redactum. Allegoria ſumpta eſt ab equo quodã fatali, cui à Cn. Seio domino nomẽ inditum eſt Seiano. is ex Diomedeis equis prognatꝰ fuiſſe creditus eſt. Fuit inſigni quidem ſpecie verũ eiuſmodi quodã fato, vt quiſquis eius equi poſſeſſor eſſet is cum omni domo ad internicionem vſq; deperiret. Id quod Cn. Seius ipſe capitis dãnatus, ac miſerando affectus ſupplicio: deinde & Dolabella bello interfectus: poſt hunc Caſſius ab hoſtibus occiſus: deinceps Antonius deteſtabili exitio perditus, probauit. Hunc equum C. Baſſius Argis ſe vidiſſe refert, haud credibili pulchritudine, vigoreq́ue & colore exuperantiſſimo, nempe puniceo. Hoc adagium & refert, & copioſius explicat Aulus Gellius, libro Noctium Atticarum tertio, capite nono. Fieri poteſt, vt hæc de equo ſuperſtitio manarit ab equo illo duratco, cuius Odyſſeæ &.

meminit

meminit Homerus, qui fatalem interitum attulit Troianis. Ad quod alludens Maro.
Scandit, inquit, fatalis machina muros:
E diuerſo quædam fataliter eſſe felicia credidit veterum ſuperſtitio. Nam auctor eſt Trebellius Pollio in libro de triginta tyrannis, vulgo perſuaſum fuiſſe, res iis feliciter cedere, qui Alexandri magni imaginē, auro argento ve expreſſam geſtitarēt. Nec hodie deſunt, qui gladios in bello fortunatos, & huiuſmodi quaſdam nugas pollicentur principibus. At magis mirandum, eſſe qui iſtius modi impoſtoribus credant.

Aurum habet Toloſſanum.

HVIC ſimilimum eſt illud: Aurum habet Toloſſanum. In eum qui magnis ac fatalibus afficitur malis, nouoq; ac miſerādo exitio perit. Refertur ab A. Gellio eodē loco, quem modo citauimus, ad hunc modū. Eadem ſentētia eſt illius quoq; veteris prouerbii, quod ita dictum accipimus: Aurum habet Toloſſanum. Nam cum oppidum Toloſſanum in terra Gallia, Q. Cepio conſul diripuiſſet, multumq; auri in eius oppidi templis fuiſſet, quiſquis ex ea direptione aurum attigit, miſero, cruciabiliq. exitu periit. In pleriſq; codicibus Gellianis hactenus legebatur in terra Italia, ſed mendoſe, cum Strabo & Iuſtinus Toloſſam ponant in Gallia. Meminit auri Toloſſani M. Tullius lib. De natura deorum tertio: Cognoſce, inquit, alias quęſtiones auri Toloſſani, coniurationis Iugurthinæ. Strabo lib. Geographiæ quarto, admonet hanc pecuniam Toloſſanam Delphicæ pecuniæ partē fuiſſe. Brennus enim Prauſus natione, Tectoſagis auxiliantibus Delphos incurſauerat, deinde quemadmodum refert Iuſtinus lib. 32. cum Tectoſagi ſe in antiquam patriam Toloſſam recepiſſent, peſtilentia laborare cœperunt, a qua non prius ſunt liberati, quam aruſpicum reſpōſis moniti, aurum, argentumq; ſacrilegio quæſitum, in Toloſſenſem lacum mergerent: quod omne magno poſt tempore Cepio Romanus conſul abſtulit. Quod quidem ſacrilegium exitiū attulit tum ipſi Cepioni, tum illius copiis. Erant autem auri pōdo 110. milia: argenti pōdo quinquies decies centum milia. Scribit enim Strabo, Toloſſanos ex priuatis fortunis auxiſſe ſacram pecuniā, vt magis deum ſibi reconciliarent. Narrantur & alia quædā hoc loco a Strabone de auro Toloſſano ex Poſidonio: verum quoniam ad adagionis enarrationem non magnopere pertinere videbantur, ſat habuimus locum indicaſſe.

Polypi caput.

Πολύποδος κεφαλὴ, id eſt, Polypi caput. In hominem varium, & in quo pariter & vitia quædam & virtutes inuenias, cuiuſmodi Catilinam deſcribit Salluſtius. Cōpetit & in rem ex qua nō parum commoditatis capere queas, ſed quæ eadem nonnullis incōmodis noceat. Allegoria ducta eſt ab eius piſcis capite, quod ſicuti teſtatur Plutarchus in libello, cui titulus, quomodo ſint adoleſcentibus audiendi poetæ, eſu quidem ſuauiſſimum & eſculentum, ceterum ſomnia parit triſtia ac prodigioſa. Vnde huius eſum interdicebant iis, qui cuperent ex inſomniis præſcire futura, quemadmodum & fabarum, vt teſtis eſt idem Plutarchus in Sympoſiacis. Proinde poeticen, Polypi caput vocat, in qua ſicuti ſunt permulta cognitu, tum iucūda, tum frugifera, ita ſunt nonnulla, niſi caueas, peſtilentia. Porro ex huiuſmodi rebus id, quod ineſt commoditatis, conueniet excerpere, quod noxium vitare. Iuxta Simonidis doctrinam apiculas imitari, quæ prætéritis reliquis, ad ea duntaxat aduolant, vnde poſſint aliquid ad mellificium idoneum excerpere, nec aliud colligunt, quam quod ſit vſui futurum. Prouerbium integre refertur apud Plutarchum hoc pacto:

Πουλύποδος κεφαλῇ ἔνι μὲν κακὸν, ἔνι δὲ καὶ ἐσθλόν. id eſt,
In polypi capite ineſt quidem malum, ineſt & bonum.

Itidem Theognis in ſententiis de vino prædicat:

Ἐσθλὸς καὶ κακός ἐσσί. id eſt,
Bonum ac malum es.

Poſſet ad hanc formam torqueri fabula de haſta Achillis, quæ vulneris auxilium tulit, eadem quæ vulnus inflixerat.

Aeſtate penulam deteris.

Ἐν θέρει τὴν χλαῖναν κατατρίβεις, id eſt, Aeſtate penulam deteris. Refertur a Zenodoto, Diogeniano, Suida. Recte dicetur in eum, qui res neceſſarias temere, nec in tempore

profundit, aliquando futuras vſui ſi ſeruentur. Id quod vulgo factitant adoleſcentes, qui facultates patrias ſtulte prodigunt in iuuenta, quibus ſuſtinenda fuerat imbecillitas ſenectæ. Neq; male quadrabit in eos, qui corporis vires in voluptatibus fruſtra conſumunt, quas in obeundis negotiis ſeriis poſtea ſunt deſideraturi. Nam χλαῖνα ſumma veſtis eſt, quę pro tempore ſumitur ad ventos, pluuiam, frigus ve depellendum, quaſi Latine dicas penulam. Iuuen.

- Et multo ſtillaret penula nimbo.

Quanquam & Latini lænæ vocabulo vtũtur, pro eo quod Græci χλαῖναν appellant. Nonius indicat genus veſtis militaris, quę ſit omnium extima, veluti chlamys, palliũ, & penula. Apud Diogenem Laertium tale quiddã obiicit Philemon comicus in Cratetẽ, quod æſtate gereret pallium craſſum, hyeme laceram tunicam, videlicet quo diſceret temperantiam ac tolerantiam.

Feſtina lente.

Σπεῦδε βραδέως, id eſt, Feſtina lente. Prouerbium hoc non inuenuſtam ænigmatis ſpeciem præ ſe fert, propterea quod conſtat ex verbis inter ſeſe pugnantibus. Ideoque referendum eſt ad eam formam, quam in operis huius initio demonſtrauimus, nimirum eorum, quę per ἐναντίωσιν, id eſt, cõtrarietatem efferuntur. Quod genus eſt illud, δυσδαίμων εὐδαιμονία, i. infelix felicitas. Nec abſurde coniectaſſe videatur, ſi quis effictum exiſtimet ex eo, quod eſt apud Ariſtophanem in Equitibus, σπεῦδε ταχέως, i. Propera propere, vt adluſor quiſquis is fuit, τὴν ἀναδίπλωσιν ἐναντίῳ commutarit. Ad hunc autem figuræ colorem, atque ad hanc adluſionis facetiam, non mediocrem gratiam adiungit tam commoda, tamque abſoluta breuitas, quæ & ipſa velut in gemmis, itidem & in adagiis, peculiariter decere videtur, & ad pretii miraculum facere. Etenim ſi vim ac ſententiam æſtimes, quam hæc tam circunciſa vocum breuitas in ſe complectitur, quam ſit fœcunda, quã grauis, quam ſalutaris, quam ad omnem vitæ rationem late patens, profecto facile diſceſſeris in hanc ſententiam, vt in tanto prouerbiorum numero non arbitreris vllum aliud eſſe perinde dignum, quod omnibus incidatur columnis: quod pro templorum omnium foribus deſcribatur, & quidem aureis notis: quod in principalium aularum valuis depingatur: quod primatium inſcalpatur anulis: quod regiis in ſceptris exprimatur: denique quod omnibus vbique monumentis repreſentetur, propagetur, celebretur, vt quod tantopere expediat ſemper cuiuſque obuerſari animo, quo nuſquam non occurrat oculis, nulli quidem mortalium non maximo futurum vſui, præcipuè tamen principibus, & iis, quibus, vt verbis dicamus Homericis:

Λαοί τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλε. i.
Commiſſi populi, ac tam multa negotia curę.

Quandoquidem à plebeiæ ſortis hominibus, ſi quid forte ſit vel prætermiſſum ſocordia, vel admiſſum temeritate, quemadmodum iactura leuior, ita & incommodum, quod acceptum eſt, faciliore remedio ſarcitur. At vero principis vel vnica ceſſatio, ſemel ve pręcipitatum cõſilium, deum immortalem, quas tempeſtates nonnunquam excitat, quantas rerum humanarum ruinas ſecum trahit? Rurſum ſi adſit τὸ σπεύδειν βραδέως, hoc eſt, maturitas quædam ac moderatio ſimul ex vigilantia lenitudineque temperata, vt neque per temeritatem quidquam faciat pœnitendum, neque per ſocordiam quidquam prætereat, quod ad Reipubl. commodum pertinere videatur, quid eſſe poteſt hoc Imperio felicius, firmius, ſtabiliuſque? quanquam hæc felicitas haudquaquam ipſis Imperii terminis circunſcribitur, quin vndique longe lateque ad finitimos populos dimanat, nec vſquam æque locum habet Heſiodium illud:

- Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.

Proinde exiſtimemus, prouerbium hoc, ſi quod aliud, optimo iure, βασιλικὸν, id eſt, Regium appellari debere, non tantum ob eam quam modo diximus cauſſam, verũ etiam quod duobus his vitiis ingenia principum fere peculiariter videantur eſſe confinia. Homerus Agamemnoni vitioſam quandam animi molliciem, hoc eſt, τὸ βραδέως affinxiſſe videtur: vt eius nullum egregium facinus adferatur, aut animoſum, niſi cum ob ereptam Chryſeidem ſtomachatur, & Achillem ſua ſpoliat Bryſeide. Rurſum Achilli parum moderatos impetus, hoc eſt, τὸ σπεύδειν, attribuit: niſi ſi cui

tum

tum σπεῦδεν βραδέως videtur, cum in conſilio diſtricto gladio regem impetiturus, à Pallade coercetur, admonitus vt intra conuicia duntaxat indignetur. Atqui hoc ipſum erat impotentis animi, in frequenti principum conſeſſu, tot probris, tam maniſeſtis conuiciis in eum debacchari, penes quem rerũ erat ſumma. Achillem imitatus videtur Alexander ille magnus, ac plane vicit: quippe quem vſqueadeo præcipitem egerit impetus animi, vt in amiciſſimos etiam ferrum deſtrinxerit. Agamemnonem Sardanapalus eſt æmulatus, ſed ita æmulatus, vt longo præceſſerit interuallo. Perpaucos autem reperias, qui prouerbium hoc ſecuti, tempeſtiuam celeritatem cum prudenti tarditate recte miſcuerint: niſi quod pro multis vnus ſufficit Fabius ille Maximus, cui cognomen etiam additum Cunctatori: qui cum ſibi laudem peperit immortalem, tum Romano Imperio cunctando reſtituit rem, aliorum Ducum inauſpicata celeritate iam ad extrema redactam. Itaque non ſine cauſſa eſt factum, vt hoc σπεῦδε βραδέως intantum adriſerit duobus Imperatoribus Romanis, omnium facile laudatiſſimis, Octauio Auguſto, & Tito Veſpaſiano, quorum vtrique ſingularis quædam aderat animi magnitudo, cum incredibili quadam lenitate, facilitateque coniuncta, vt cum amabili morum popularitate, omnium animos ſibi deuinxiſſent, nihilo ſecius tamen pari diligentia, ſi quando res virum poſtularet, celeriter res maximas confecerint. Octauius igitur hoc dicto tam impenſe delectatus eſt, quemadmodum in Noctibus Atticis libro decimo ca. vndecimo narrat Aul. Gellius, & hunc ſecutus Macrobius Satur. libro ſexto, vt non in ſermonib⁹ modo cottotidianis crebrius vſurparet, verum etiam epiſtolis ſuis frequenter insereret, admonens his duabus vocibus, vt ad rem agendam adhiberetur ſimul & induſtriæ celeritas, & diligentiæ tarditas. Quod quidem Gellius Latinis exiſtimat vnico verbo dici, matura. Nam maturari, quod neque præpropere fiat, neque ſerius quam oporteat, ſed ipſo in tempore. In hunc ſenſum vſurpaſſe Maronem, cum ait Aeneidos libro 1. Maturate fugam. Quanquam omnino vox hæc apud auctores ſignificat idem quod feſtinare, ſed ita feſtinare, ne tempus legitimum anteuertas. Siquidem feſtinata recte dixeris etiam præpropera, maturata nõ dixeris. Neque diſſident ab his quæ Suetonius tradit in huius vita: Nihil, inquiens, minus in duce perfecto, quam feſtinationẽ, temeritatemque conuenire arbitrabatur. Crebro itaque illa iactabat. Σπεῦδε βραδέως, ἀσφαλὴς γάρ ἐστ' ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηγός. Hæc ferme Suetonius. Eſt autem verſus trochaicus tetrameter catalecticus ex poeta quopiam, decerptus, cui Cæſar de ſuo ſubiecit στρατηγός. Cuius hæc eſt ſententia: Feſtina lente. Nam qui tuto, citraque lapſum rem gerit, melior eſt, quàm audax & cõfidens. Tutiora ſunt enim, quę lentis conſiliis prouidentur, quam quæ calidis conſiliis properantur. Iam vero dictũ idẽ Tito Veſpaſiano placuiſſe, ex antiquiſſimis illius numiſmatis facile colligitur: quorum vnum Aldus Manutius, vir de omni antiquitate præclare meritus, ſpectandum exhibuit argenteum, veteris planeque Romanæ ſcalpturæ, quod ſibi dono miſſum aiebat à Petro Bembo patritio Veneto, iuuene cum inter primos erudito, tum omnis litterariæ antiquitatis diligentiſſimo peruestigatore. Numiſmatis character erat huiuſmodi: Altera ex parte faciem Titi Veſpaſiani cũ inſcriptione præfert, ex altera ancoram cuius medium ceu temonem Delphin obuolutus complectitur. Id autem ſymboli nihil aliud ſibi velle, quàm illud Auguſti Cæſaris dictum, σπεῦδε βραδέως, indicio ſunt monimenta litterarum hieroglyphicarum. Sic enim vocantur ænigmaticæ ſcalpturæ, quarum priſcis ſeculis multus fuit vſus, potiſſimũ apud Aegyptios: qui nefas eſſe ducebant, ſapientiæ myſteria litteris communibus vulgo prophano prodere, ſed ſi quid cognitu dignum iudicaſſent, id animantium rerumque variarum expreſſis figuris ita repræſentabant, vt non cuiuis ſtatim promptum eſſet conicere: verum ſi cui ſingularum rerum proprietates, ſi peculiaris cuiuſque animantis vis ac natura cognita, penituſque perſpecta fuiſſet, is demum collatis eorum ſymbolorum coniecturis, ænigma ſententiæ deprehendebat. Veluti cum Aegyptii Oſirim ſuum, quem eundem ſolem eſſe putant, ſignificare volunt, inſcalpunt ſceptrũ, inque eo ſpeciem exprimunt oculi, nimi-

rum innuentes hunc deum eſſe, regalique poteſtate ſublimem, cuncta deſpicere, quia ſolem, Iouis oculum appellat antiquitas. Huiuſmodi ferme refert Macrobius libro Saturnalium 1. Item annū hoc modo demonſtrabant: Effingebant ſerpentem ita circumuolotum, vt caudam ore teneret inſertam, innuentes annum ſemper iiſdem vicibus temporum reciprocantibus in ſeſe recurrere. Vnde Seruius autumat apud Græcos ἐνιαυτὸς vocabulum attributum anno, atque huc reſpexiſſe Maronem, cū ait: Atq; in ſe ſua per veſtigia voluitur annus. Etiam ſi Horus Aegyptius, cuius extant duo ſuper huiuſmodi ſymbolis libri, ſerpentis ſcalpturā non annum, ſed æuum repræſentari tradit: annum autem tum Iſidis, tum Phœnicis imagine. Scripſit his de rebus Plutarchus in commentario de Oſiride, & Chæremon apud Græcos teſtimonio Suidæ, cuius ex libris excerpta ſunt ea, quæ nos nuper conſpeximus huius generis monumenta: in quibus etiam hæc inerat pictura: Primo loco circulus: deinde ancora, quam mediam Delphinus obtorto corpore circumplectitur. Circulus vt indicabat interpretamentum adſcriptum, quoniam nullo finitur termino, ſempiternum innuit tempus. Ancora, quoniam nauim remoratur & alligat, ſiſtitq́ue tarditatem indicat. Delphinus, quod hoc nullum aliud animal celerius, aut impetu perniciore, velocitatem exprimit: quæ ſi ſcite connectas, efficient huiuſmodi ſententiā: ἀεὶ σπεῦδε βραδέως, id eſt, Semper feſtina lente. Porro hoc ſcripturæ genus non ſolum dignitatis plurimum habet, verumetiam voluptatis non parum, ſi quis modo rerum proprietates penitus perſpectas habuerit: id quod partim contingit ſolerti contemplatione rerum cauſſarumq́; naturalium, partim liberalium cognitione diſciplinarum. Veluti ſi quis ex Ariſtotelicis libris, quos de naturali auditu inſcripſit, probe teneret analogiam quandam eſſe, & ſimilitudinem inter magnitudinem, motum, ac tempus: nam horum trium vnūquodque pariter in eodem exiſtunt. Siquidem vt tempus adhæret motui, ita motus adhæret magnitudini. Quod in magnitudine punctum, hoc momentum in tempore, impetus in motu (liceat enim interim ſic appellare, quod in motu minimum eſt, atque indiuiſibile) Neq; enim de vocibus laborandū, ſi de re conueniat. Iam igitur ſi in recta linea magnitudinem conſideres, duo puncta reperies, quorum alterum ſit initium duntaxat, alterum finis tantum, hoc eſt, vnde quaſi fluit longitudo, & in qđ deſinit. In eadē ſi motum conſtituas, duos item reperies impetus, alterum vnde motus oritur, alterum in quem deſinit. Horum ea ratio eſt, vt qui initium eſt, tantū eius motus initium ſit: qui finis, tantummodo finis. Motum tempus neceſſario comitatur. Eſt enim huius veluti regula, cuius naturam ſi ſeparatim contemplare, duo vides momenta (liceat enim ita loqui) alterum temporis illius initium, alterum finem. Rurſum autem, ſi in eadem linea conſideraris, pūcta magnitudinis, impetus motus, momenta temporis, quę media intercedunt inter initium & finē, vides horum vniuſcuiuſq; velut ancipitem eſſe naturā. Etenim ad initium relata, fines ſunt: ad finem, initia. Proinde vbi finita erit magnitudo, ibi ſimul & finitus motus, & tempus finitimum ſit oportet. Finita eſt autem ea magnitudo, in quam tale competit initiū, vt idem finis eſſe non poſſit: talis inquam finis, vt in eundem non cadat ratio principii, id quod euenit in omnibus figuris, excepta circulari ſeu ſphærica. Nam vt in hac nullum certum eſt punctum, quod proprie dici queat initium, nullum item quod ita ſit finis vt tantum eam recipiat appellationem, ita nec momentum huiuſmodi vllū eſt, nec impetus. Vnde conſequitur, vt ibi neque finita ſit magnitudo, neq; motus finitus, neque finitum tempus. Rurſum vbi quodlibet magnitudinis punctū, ſimul & initium & finis eſſe poteſt, ibi magnitudinē infinitam eſſe neceſſe eſt. Ad eandem rationē, vbi quilibet impetus vel principium motus eſſe pōt, vel finis, illic motus videtur infinitus. Demum vbi quoduis momentū, ſimul vel initium temporis eſſe poteſt, vel finis, ibi tēpus infinitum oportet eſſe. Sed infinitum tempus, æternū vocamus, quod quidem æterno reſpondet motui. Motus æternus magnitudinem itē ęternam requirit. Hæc non poſſunt competere, niſi in ſphæricam, aut circularem magnitudinē. Vnde philoſophi quidam æternitatē mundi collegerunt, quod animaduerterent cœli vniuerſi, ſyderumque & ſphæricam eſſe figuram,

figuram, & motum item eſſe ſphæricum. Porro non ſolum in huiuſmodi magnitudinem, circuli ratio quadrat, verum etiam motus huic adhærens, circulus eſt quidam. Item tempus cum dimetiens motum, non reſpuit appellationem circuli, quemadmodum teſtatur etiã Ariſtoteles quarto τῶν φυσικῶν ἀκροάσεως libro. Hæc igitur atq; id genus alia qui ex philoſophorum diſciplinis perdidicerit, is facile cõiectabit, quã ob rem Aegyptii circulo ſempiternum tẽpus exprimere voluerint. Iam vero Delphini vim, naturãq; paucis inſpiciamus. Tradunt auctores hũc incredibili velocitate, & admirabili impetu reliquum animãtium genus longo intervallo poſt ſe relinquere. Proinde Oppianus libro De naturis piſciũ ſecundo, Delphinos non cum quibuslibet auibus, ſed cum aquilis confert:

Ὅσσον γὰρ κήρυξι μετ' οἰωνοῖσιν ἄνακτες,
Αἰετοί, ἢ θήρεσσι μετ' ὠμηστῇσι λέοντες,
Ὅσσον ἀριστεύουσιν ἐν ἑρπυστῆρσι δράκοντες,
Τόσσον καὶ δελφῖνες ἐν ἰχθύσιν ἡγεμονῆες. i.
Quippe citas quãtum inter aues, inſignis honore
Regali, reliquas aquila præuertitur omnes,
Inq; feris leo crudiuoris, ſeuiq; dracones
Serpentum in genere exſuperãt, tantum impete Delphin
Eximius vincit regnantes æquore piſces.

Confert & iaculo:

Δὴ γὰρ βέλος ὥστε θάλασσαν
Ἵπτανται. id eſt,
Namq; per æquora lata ſagittæ
More volant.

Deniq; confert etiam vento, vel turbini potius, ac procellę ventorum:

Ἄλλοτε μὲν βαθὺ κῦμα διατρέχει ἠΰτε λαίλαψ. id eſt,
Altas aliquando per vndas
Turbinis in morem diſcurrit.

Plinius libro hiſtorię mũdi nono. cap. octauo, Ariſtotelis ſecutus ſẽtẽtiam, haudquaque ab his diſcrepantia refert, videlicet Delphinum omniũ animalium perniciſſimũ eſſe: neq; id ſolum inter maritimi generis, verumetiam volucri quauis ocyorem, quouis acriorem telo. Singularem autem huius velocitatem hoc potiſſimum argumento colligi, quod cum os habeat longo diſſitum interuallo à roſtro, nempe medio pęne ventre, quę res in conſectandis piſcibus non mediocrem illi moram adferat neceſſe eſt, neque enim niſi reſupinus atque conuerſus corripit, tamẽ vix vllus eſt piſcium, qui illius effugiat celeritatem. Nec ignorat ipſe hanc naturę dotem, ſed veluti laudis, animive cauſſã certat aliquoties cum nauigiis, plenis velis euntibus. Eſt enim pręcipue φιλάνθρωπος Delphin, quin & παιδεραστὴν aiunt nonnulli, & ob id capitalis eſt hoſtis Crocodili, quo non aliud animal infenſius homini. Itaque non paueſcit hominem vt alienum, verum obuiam nauigiis venit: adludit exſultans, certat etiã & quãuis plena pręterit vela. Quin etiam in mugilum venatu apud ſtagnum Laternam magnifice declarat, quantum valeat celeritate, quantum polleat ingenio, quantum denique bene velit homini. Iam vero quid dicetur de impetu vix credibili? Siquidem vbi fame concitatus, fugientẽ in vada ima perſecutus piſcẽ, diutius ſpiritum continuit, non aliter quam arcu emiſſus ad reſpirandum emicat, tantaque vi exilit, vti plerunque vento turgentia vela nauium ſaltu trã ſuolet. Quod igitur ſymbolum magis conueniebat ad exprimendum acrem illum & indomitum animi impetum, quam Delphini? Porro ad ſignificandam tarditatem, cunctationemque, non male quadrabat ἐχενηῒς piſcis, quem Latini Remoram vocant: verum quoniam huius figura parũ cognobilis videbatur (nam pręterquam quod admodum puſillus eſt, nec vlla inſigni nota diſcernitur) magis ad id placuit ancoræ ſymbolum, quę ſiquando periculoſe nauigatur ob ventos nimium ſecundos, ibi curſum immoderatum nauis figit ac retinet. Itaque dictum hoc σπεῦδε βραδέως, ex ipſis vſque priſcę philoſophię myſteriis profectum apparet, vnde adſcitum eſt à duobus omnium laudatiſſimis imperatoribus, ita vt alteri adagionis eſſet loco, alteri inſignium vice, vtriuſque moribus ingenioq; mire quadrans. Nunc vero in Aldum Manutium Romanum, ceu tertium hęredem, deuenit:

Haud equidem ſine mente reor, ſine numine diuum.

Nam huius eadem, quę quondam Tito Veſpaſiano placuerunt, celebrantur inſignia, non notiſſima modo, verumetiam gratiſſima quibuſcunq; vbiuis terrarum bonę literę, vel notę ſunt, vel carę. Neque vero ſymbolum

bolum hoc tum illuſtrius fuiſſe crediderimus, cum inſcalptum imperatorio numiſmati, negotiatorum manibus terẽdum circumferretur, quam nunc, cum vbiq́ue gentiũ, vel vltra Christiani imperii terminos, vna cum omnigenis vtriuſque linguæ voluminibus propagatur, adgnoſcitur, tenetur, celebratur ab omnibus, qui liberalium ſtudiorum colunt ſacra: præſertim iis, qui ad veram atque antiquam aſpirant eruditionem, ad quam reſtituendam vir is quaſi natus, & ab ipſis, vt ita dixerimus, fatis factus, ſcalptusq́ue videtur: tam ardentibus votis vnum hoc optat, tam infatigabili molitur ſtudio, vſque adeo nullum refugit laborem, vt litteraria ſupellex & integra, & ſyncera, puraq́ue bonis ingeniis reſtituatur. Quam quidem ad rem quantum iam attulerit momenti, res ipſa nimirum indicat. Quod ſi pulcherrimis planeq́ue regiis Alti noſtri votis Deus aliquis bonis litteris amicus adſpirauerit, & ſi quem numina læua ſinant, intra paucos annos illud futurũ pollicemur ſtudioſis, vt quidquid eſt bonorum auctorum in quattuor linguis, Latina, Græca, Hebraica, Caldaica, tum autem in omni genere diſciplinarum, id vnius huius opera, & plenum habeant & emendatũ, nullamq́ue iam litterariæ ſupellectilis partem quiſquam deſideret. Cuius rei ſi cui libebit, velut ex deguſtatione coniecturam facere, Plinianas epiſtolas, quæ propediem ex Aldina officina prodibunt in lucem, cũ vulgatis exemplaribus conferat, quodq́ue ibi deprehenderit, idem in aliis expectet auctoribus. Herculanum mehercule facinus, ac regio quodam animo dignum, rem tam diuinam, quaſi funditus collapſam, orbi reſtituere, latentia peruestigare, eruere retruſa, reuocare extincta, ſarcire mutila, emendare tot modis deprauata, præcipue vulgariũ iſtorum excuſſorum vitio, quibus vnius & aureoli lucellum antiquius eſt, quã vel vniuerſa res litteraria. Adde iis, quod quantũlibet exaggeres eorum laudem, qui reſpublicas ſua virtute vel tuentur, vel etiam augent, in re certe prophana, tum anguſtis circumſcripta ſpatiis verſantur. At qui litteras collapſas vindicat, nam id pæne difficilius, quàm genuiſſe, primum rem ſacrã molitur & immortalem, tum non vnius alicuius prouinciæ, ſed omnium vbique gentiũ, omnium ſeculorum negotium agit. Poſtremo quondam Principum hoc munus erat, inter quos præcipua Ptolemæi gloria. Quã quam huius bibliotheca domeſticis & anguſtis parietibus continebatur. Aldus bibliothecam molitur, cuius non alia ſepta ſint quam ipſius orbis: In hanc digreſſiunculam non abs re expatiati ſumus, nempe quo ſtudioſi hoc impenſius his inſignis & faueant, & delectentur, poſtea quam cognouerint à tã inclytis auctoribus fluxiſſe: præterea quid ſibi velint, intellexerint. Deniq; cum meminerint quantum bonæ rei Delphinus ille polliceatur, ſi quis modo Deus pulcherrimis conatib⁹ dexter adfuerit. Sed digreſſionum iam modus eſto, nunc ad adagionis enarrationem noſtra ſeſe referat oratio. Trifariam vti licebit prouerbio: primũ ſiquando admonebimus, diutius deliberãdum, prius quam aggrediare negotiũ: poſtea quam ſtatueris, tum velociter peragendum, vt ad conſultandi moram pertineat ancora, ad conficiendi celeritatem Delphinus. Huc pertinet Salluſtianum illud: Antequam incipias, conſulto: vbi conſuleris, mature facto opus eſt. Quam ſententiam Ariſtoteles recenſet ſexto Moralium libro, tanquam vulgo iactatam: Aiunt, inquiens, de quibus iã deliberaris ea celeriter eſſe peragenda, cunctanter autem conſultandum. Cuius auctorem Biantem fuiſſe teſtatur Laertius, qui ſolitus ſit admonere: βραδέως ἐγχειρεῖν τοῖς πραττομένοις, ὅ δ' ἂν ἕλῃ, βεβαίως τηρῶντα διαμένειν. id eſt, Cunctanter aggrediendum negotium, verum in ſuſcepto cõſtanter perſeuerandum: Nec admodum abludit hinc Mimus ille, Publianus opinamur: Diu apparãdum eſt bellum, vt vincas celerius. Item ille: Deliberare vtilia, mora tutiſſima eſt. Adde iis prouerbium illud: ἐν νυκτὶ βουλή, i. In nocte conſilium. Præterea Sophocleum illud in Oedipo tyranno:

Φρονεῖν γὰρ οἱ ταχεῖς, οὐκ ἀσφαλεῖς. id eſt,
Periculoſa eſt præpropera prudentia.

Addendum his illud Platonis, quod alibi citauimus: Qui plus ſatis feſtinat initio, ſerius ad finem peruenit. Paullo diuerſius eſt ſed tamen ad hanc referendum formam, quod ait Quintilianus: Præcox illud ingeniorum genus nõ temere peruenire ad frugem. Et quod vulgo dicunt, qui pueri adhuc, & velut ante tempus ſapiunt, eos in ſenectute ſtultos euadere. Quod Actius approbare videtur, qui apud Gellium ait, ſibi in iuuenilibus

iuuenilibus ingeniis itidẽ vt in pomis immaturis placere acerbitatem: nam hæc demum matureſcere. Porro maturitas tempeſtiuam adfert ſuauitatem, reliqua ante tempus putreſcere. Alter vſurpandi modus fuerit, cum admonebimus adfectus animi, rationis velut habenis reprimendos eſſe. Siquidem Plato animũ hominis in tres partitus partes, rationem, iracundiam, concupiſcentiam, in hoc philoſophiæ ſummam ſitam eſſe putat, ſi affectus pareant rationi, non aliter quam regi, cui quidem ob id ipſum ſedem in cerebro, velut in arce datam exiſtimat. Peripatetici, quorũ ſignifer Ariſtoteles, affectus qui ſunt animorum impetus quidam, ceu ſtimulos quoſdam à natura datos exiſtimãt, quibus ad virtutis vſum excitemur, quamquam reclamantibus Stoicis, & nominatim Seneca in libris quos ad Neronem ſcripſit, de ira. Putant enim affectus huiuſmodi non modo nihil conducere ad virtutem, verum etiam officere: quamquam ne iſti quidem inficias eũt, in animo ſapientis illius, quẽ imaginantur, relinqui primos impetus, anteuertere ſolitos rationi, quos funditus extirpare non queas: Verum ii, ne conſequatur adſenſio, protinus à ratione reiiciũtur. Hoc innuit Homerus, cum Iliados primo, Pallas à tergo adſtat Achilli, iamque manum admouentem gladio, coercet. Igitur violẽtos illos animi motus, Delphinum rectè dixeris: ancoram moderatricem ſapientiam. Seneca ſcripſit, nulli rei prodeſſe moram, niſi iracũdiæ. Immo quidquid impenſe cupimus, aut odimus, ibi ſalutaris eſt mora. Plutarchus in Apophthegmatis Romanorum narrat Athenedorum philoſopum, cum ob ſenium impetraſſet ab Octauio Auguſto veniam redeundi domum, admonuiſſe illum, vt ne quid iratus diceret, faceretve, prius quam viginti quattuor Græcorum litteras apud ſe nominatim recenſuiſſet. Quo audito reſpondit, ſibi illo adhuc opus eſſe, quo diſceret & tacendi artem, atque hoc prætextu totum annum hominẽ apud ſe detinuit. Huc ſpectat etiam Terentianum illud: Vide ne nimium calidum hoc ſit modo. Sunt autem quædã ingenia, quibus calcaribus eſt opus: ſunt quibus fræno. Proinde rectè veteres illi à Delphino ancorã complecti voluerunt, quod oporteat alterum altero temperari, & vtrunq; cum altero cõiungi, quo videlicet eiuſmodi quidam animi habitus exiſtat, qualem Plato cõſtari putat ex muſica, gymnaſticaq;, ſi pariter exerceantur. Tertia vtẽdi ratio fuerit, eum admonebimus in omni negotio vitandam præcipitem celeritatem, quod vitiũ quibuſdam ingeniis peculiariter inſitum eſt, vt illis in omni re quantulacunque mora longa videatur. Huiuſmodi feſtinationis comites eſſe ſolẽt, error, & pœnitẽtia, iuxta verſiculum illum apud Græcos celebrem:

Προπέτεια πολλῶν ἐστὶν αἰτία κακῶν. id eſt,
Multis malorũ eſt cauſſa præcipitantia.

His occinendum nobile illud Catonis dictum: Sat cito, ſi ſat bene. cuius mẽtionem fecit diuus Hieronymus, ſcribens ad Pammachium in hæc verba: Scitũ eſt illud quoque Catonis: Sat cito, ſi ſat bene: quod nos quondam adoleſcentuli, cum à perfecto oratore in præfatiuncula diceretur, riſimus. Meminiſſe te puto erroris mutui, cum omne Athæneum ſcholaſticorum vocibus conſonabat: Sat cito, ſi ſat bene. Hactenus Hieronymus. Quadrabit & in illos qui præpropere famam affectant, maluntque paratam ac magnam, quam ſolidam & perpetuam. Solent enim præcocia ſubito flacceſcere. Quod autem paullatim adereſcit durabile eſt. Horatius:

Creſcit occulto velut arbor æuo
Fama Marcelli.

Et Pindarus in Nemeis hymno 8. Αὔξεται δ' ἀρετά, χλωραῖς ἐέρσαις ὡς ὅτε δένδρεον ἀίσσει, σοφοῖς ἀνδρῶν ἀερθεῖσ' ἐν δικαίοις τε πρὸς ὑγρὸν αἰθέρα, i. Augeſcit autem virtus, veluti cum arbor virenti rore ſurgit, ſapiẽtes inter viros ſublata iuſtosq;, ad liquidum æthera. In ſumma, quicunq; vel ſocordia peccãt vel immoderato impetu, iis illud Octauii Cæſaris, σπεῦδε βραδέως, ſimul ſymbolum illud olim Titi Veſpaſiani, nũc Aldinum, oportebit in memoriam reuocare, vt Delphini atque ancoræ meminerint.

Placide bos.

Ἀτρέμας βοῦς, id eſt, Lente bos, ſubaudiendũ, incedit, aut ſimile quidpiam. Congruet in illos, qui placide ac paullatim, citraq; tũ multum, ſed tamen adſiduitate rem conficiunt. Equorũ laus eſt velocitas. Boues non valent celeritate, ſed viribus & adſiduitate pollent, non impetu. Proinde in pugna ſtataria, vel leonibus formidandum animal & ad

& ad exhauriendos ingentes labores adpoſi tum. Eodem pertinet illud: Bos laſſus fortius figit pedem. In ſacris precibus, tradit Plutarchus in commentario de Oſiride & Iſide mulieres Heleas publicis ac ſolennibus votis ad hūc modum ſolitas Bacchum inuocare, vt accederet βοέῳ ποδί, id eſt, Bubulo pede, ſiue quod huic animanti, cum ſit viribus immenſis præditum, deinde tanta corporis mole, tamen peculiare videatur molliter, quaſiq; pedetentim ingredi, nulloq; ſtrepitu: vel quod bouis pedes arua calcatu reddunt meliora, cum reliquorum animantium noceant.

Tacito pede.

HVIC ſimilimum eſt, quod indicauit, quiſquis is fuit, certe haud quaquam indiligens ſcriptor, qui Rethoricam Ariſtotelis exponit, ἡσύχῳ ποδί, id eſt, Tacito pede, ſeu lento pede, cum cautim ac pedetentim ad rem accedimus. Apud Latinos aliquando ſecius vſurpatur tacito pede, pro furtim ac clanculum, vt apud Ouidium:

Tempora labuntur, tacitiſq; ſeneſcimus annis.

Id imitatus Columella in carmine:

Tacito nam tempora greſſu
Diffugiunt, nulloque ſono conuertitur annus.

Cumini ſector.

IMPENDIO parcus ac ſordidus, olim prouerbio κυμινοπρίστης, id eſt, Cumini ſector dicebatur. Teſtis & Ariſtoteles lib. Moralium quarto: Τούτων δὲ καὶ ὁ κυμινοπρίστης καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος. id eſt, Ex hoc genere eſt Cumini ſector, & quiſquis eiuſmodi. Meminit & Theocritus Idyllio K.

Κάλλιον ὠπιμελητὰ φιλάργυρε τὼς φακὼς ἕψειν
Μὴ πτάμῃς τὴν χεῖρα κατακρίων τὸ κύμινον. id eſt,
Lenticulam coquere, paſtor tibi præſtat auare,
Ne fodias digitos, cupiens ſecuiſſe cuminum.

Scholiaſtes non diſſimulat vulgo ſic dici ſolitos, homines præter modum frugales ac parcos. Itē Alexis in Philocalo apud Atheneum libro octauo:

Ἀλλ' εὖ οἶδ' ὅτι
Κυμινοπρίστης ὁ τρόπος ἐστίν σου πάλαι. id eſt,
Ceterum noui probe,
Cymino priſtæ olim eſſe iam mores tibi.

Eſt autem cuminum per ſe quidem exilis herba, tum præcipue genus Aethiopicum; quod Hippocrates, auctore Plinio, regium appellat, quod olim ſerebatur a male precantibus, auctore Plutarcho, atque ita felicius prouenire creditum eſt. Quo magis quadrat in hos huiuſmodi conuicium, qui ob parſimoniā male audiunt. Item Plutarchus conuiuialiū quæſtionū decade ſecunda, ſignificat hominem vehementer parcū, cuminum appellari ſolere. Siquidem loquens de iis dicteriis, quæ citra dolorem dici poſſunt, Velut, inquit, ſi quis hominem ſplendidum ac benignum cimbicon appellet, aut cuminum. Eſt autem κίμβικον Græcis apicula, ſeu parſimonia, Suida interprete. Heſychius legit cimbion, addens dici ſolitum in parcos: κύμβον autem dici fundū ollæ fictilis. Ariſtoteles libro, quem modo citauimus, ait, homines perparcos κίμβικας vulgo dici ſolitos. Iulius Pollux βίμβικας, opinamur quod per domum obambulent ſemper murmurantes. Nam βίμβιξ trochus eſt quo ludunt pueri. Apud eundem mulier impendio ſordida ὀβολοστάτις, vir ὀβολοστάτης dicitur, quaſi minutiſſima quæque ad ſtaterā expendens, vnde & ὀβολοστατεῖν. Euſtatius autem indicat eoſdem & λιμοκίμβικας & κυμινοκίμβικας dici, putatq; vocem dictam ab auro adulterino. Heſychius addit eoſdem vocari καρδαμογλύφους, quod aliquid deſculpant e naſturtio ob parſimoniam. Nec deſunt qui eoſdem κνίφες & κνίπας, ſiue κνίφας (nam vtrunque ſcriptum reperimus) vocant: eſt autem cnips animalculum culici non diſſimile.

Ficos diuidere.

HVIC adfine eſt quod refert Martialis lib. Epigram. 5. συκομερίζειν, id eſt, Ficos diuidere: vnde licebit & cognomen fingere συκοπρίστης. Martialis carmen eſt huiuſmodi:

Quadringenta ſecat, qui dicit σῦκα μερίζει.

Sordidum ac parcum ſignificans, etiamſi ditiſſimum. Captatus autem eſt iocus ex vocis amphibologia ſectoris.

Myconius caluus.

Μυκώνιος φαλακρός, id eſt, Myconius caluus. Strabo lib. Geographiæ decimo, refert vulgo Myconios caluos dici ſolitos, quod in ea inſu-

ea inſula vitium hoc quaſi gentilitium ſit, atque omnibus ferme commune. Idem affirmat Plinius lib. 11. cap. 37. Meminit & Stephanus. Eſt autem Myconus vna Cycladum inſularum. Quamquam Herodotus in quarto ſcribit, in Scythia quoque gentem eſſe ab ipſo natali caluam. Admonet & Donatus grammaticus, Hecyram interpretans Terentianam, prouerbio dictum Caluus Myconius, citatq; Lucilii teſtimoniũ: Myconi omnis calua iuuentus. Tuetur autem Terentium, qui a nonnullis hoc loco imperitiæ nomine reprehenderetur, quod cum Apollodorus caluum dixerit, ipſe criſpum mutauerit: putatq; poetam nõ inſcitia, ſed facetius etiam per ironiam dixiſſe criſpum, quã ſi caluum dixiſſet. Quod quidem etiam ipſum prouerbiũ reſipit de raris inuentu; veluti ſi quis Scytham dicat eruditum, aut Pœnum fidum. Erit autem elegantius adagium, ſi caluos homines, raroq; capillicio ſimpliciter Myconios appellemus, perinde vt ſi quis faſtuoſum Sybaritam nominet, negotiatorem phœnicem. Notati ſunt olim & alio nomine Myconii, quod ob tenuitatem alienas cœnas captarent: proinde qui inuocati ad conuiuium venirent, Myconii more venire dicebantur. Inuehitur enim in Periclem Archilochus apud Athæneum in primi libri fragmentis, ὡς ἄκλητον ἐπεσπαίοντα εἰς τὰ συμπόσια μυκονιῶν δίκην, velut qui inuocatus ingereret ſe ad cõuiuia Myconiorum more.

Cum aqua fauces ſtrangulet.

Aristoteles Moralium libro ſeptimo, citat huiuſmodi quoddam adagium, ὅ δὲ ἄκρα τὶς ἔνοχος τῇ παροιμίᾳ, ἐν ᾗ φαμὲν, ὅπου τὸ ὕδωρ τὸν φάρυγγα πνίγῃ, τί δεῖ ἔτι πίνειν; i. Intemperans autem obnoxius eſt prouerbio, quo dicimus, Cum aqua fauces ſtrãgulet, quid iam opus eſt bibere? Refert idẽ in eundem vſum lib. Moraliũ Eudemiorũ ſexto, diſputans de eo, qui prudens intemperãtię vitio noxia ſequitur, haud quaquã ignorans, quid ſit optimum: hunc aũt longe inſanabiliorem eſſe eo, qui falſus opinione non expetenda expetit. Vſurpauit & Galenus alicubi: ὅταν τὸ ὕδωρ πνίγῃ τι ἐπιρροφήσομεν; id eſt, Cum aqua præfocat, quid inſuper ſorbebimus? Fortaſſis Galenus ſcripſerat, τί ἔτι ῥοφήσομεν. Quadrat in eos, qui in abſurdiſſima ſententia pertinaciter manent, vel manifeſta negãtes, quibuſcum fruſtra diſceptes. Conſtat enim faucibus ſitientibus aquam eſſe remedio, ac ſoluere præfocationem. Confine illi, quod alibi diximus:

Nil intra eſt oleã, nil extra eſt ĩ nuce duri.

Dimidio vitæ nihil differunt felices ab infelicibus.

Aristoteles Moralium libro primo: ὁ δ᾽ ἀγαθὸς καὶ κακὸς ἥκιστα διάδηλος καθ᾽ ὕπνον, ὅθεν φασὶν οὐδὲν διαφέρειν τὸ ἥμισυ τοῦ βίου τοὺς εὐδαίμονας τῶν ἄλλων. id eſt, Porro probus atq; improbus nequaquam in ſomno dignoſcuntur. Vnde natum eſt vt dicãt, felices nihil a reliquis diſtare dimidio vitæ. Idem refert libro Eudemiorum 2. reddens hanc cauſſam, quod dormientes nihil agant. Ex actionibus autem naſcitur felicitas, aut infelicitas hominis. Proinde non inſcite dixit Ariſton apud Plutarchum in commentario de cõtentione ignis & aquæ: Ὀλίγου χρόνου τοῦ βίου τοῖς ἀνθρώποις δεδομένου ὕπνος οἷον τελώνης τὸ ἥμισυ ἀφαιρεῖ τούτου. id eſt, cum exiguum vitæ tempus datum ſit hominibus, ſomnus velut publicanus dimidium eius aufert. Plato lib. De legibus ſeptimo. καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος. id eſt, Nullus enim dormiens alicuius eſt precii, nihilo magis quam is, qui viuus non eſt. Prouerbium conſolatur parum fortunatos. Somnus. n. adimit nobis noſtri ſenſum, vnde fit, vt neque miſeris moleſta ſit ſua calamitas, neq; fortunatis iucunda felicitas. Præterea felicitas, iuxta philoſophos, ſita eſt in actu rationis per habitũ virtutis: ſomnus aũt quies eſt animi, bonis pariter ac malis cõis.

In eadem es naui.

M. Tullius Epiſtolarum familiarium libro ſecundo ad Curionem: Et ſi vbicunque es, vt ſcripſi ad te antea, in eadem es naui, tamen quod abes gratulor. In eadem es naui dixit, pro eo quod eſt, in cõi periculo. Siquidem ad eos qui eodem vehuntur nauigio, periculũ naufragii cõiter pertinet: neque magnopere refert in prora ſint, an in puppi, an carina, cum nihilo magis abſint à diſcrimine. Idem alibi: Hoc miror enim, queror q; quenquam hominem ita pessundare alterum velle, vt etiam nauim perforet, in qua ipſe nauiget; hoc eſt, vt rempub. euertat,

euertat, cum qua ſit etiam ipſi pereundum. Ariſtophanes in Veſpis:

Περὶ τῆς πόλεως γὰρ ἐστὶ τοῦ σκάφους ὅλου, id eſt,
De ciuitate eſt, naue de tota puta.

Eſt autem familiare poetis à nauibus ad rempublicam ſimilitudinem mutuari.

Qui arat oliuetum.

COLVMELLA de Re ruſtica libro ſexto, parœmiam huiuſmodi refert: Quin etiam, inquit, compluribus interpoſitis annis oliuetum putandum eſt. Nam veteris prouerbii meminiſſe conuenit: Eum qui aret oliuetum rogare fructum, qui ſtercoret exorare, qui cædat cogere. Adluſit huc Vergilius primo Georgicon:

Exercetq; frequens tellurem, atque imperat aruis.

Huic adagio locus fuerit, vbi ſignificabimus fieri non poſſe, quin voto potiatur is, qui curam extremam impenderit. Vulgaris enim diligentia quaſi rogat, mediocris impetrat, extrema cogit. Adluſio fit ad eos, qui à principibus improbo ſtudio officioq; ſic impetrant, vt non precibus, ſed vi videantur impetraſſe.

Difficilia quæ pulchra.

Δύσκολα τὰ καλά, id eſt, Ardua quæ pulchra. Extat apud Platonem in Hippia maiore in calce dialogi, τὴν γὰρ παροιμίαν ὅτι ποτὲ λέγει τὸ, χαλεπὰ τὰ καλὰ, δοκῶ μοι εἰδέναι. id eſt, Nam quod ait prouerbiũ, difficilia eſſe quæ pulchra ſunt, videor mihi intelligere. Et in Cratylo, circa initium, παλαιὰ παροιμία ὅτι χαλεπὰ τὰ καλά ἐστιν, id eſt, Vetus prouerbium eſt, difficilia eſſe quæ ſunt egregia. Citatur alicubi à Luciano. Item à Plutarcho in libello De liberis inſtituendis, prouerbii nomine. Quidam prodiderunt Pittacum, vbi ſemet abdicaſſet imperio, dixiſſe, χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, id eſt, Difficile bonum eſſe. Porro Solonem Pittaci molliciem atq; ignauiam taxantem, dixiſſe, χαλεπὰ τὰ καλά, id eſt, Difficilia quæ honeſta: vtriuſque dictum in prouerbium abiiſſe. Vſurpauit Plato lib. de Repub. 4. ἴσως γὰρ ὦ Σώκρατες τὸ λεγόμενον ἀληθές, ὅτι χαλεπὰ τὰ καλά. id eſt, Fortaſſis enim verũ eſt ô Socrates quod dici ſolet, difficilia eſſe quæ pulchra ſunt. Vſus eſt eodem libro Politiæ 2. πάντες γὰρ ἐξ ἑνὸς στόματος ὑμνοῦσιν, ὡς καλὸν μὲν σωφροσύνη τε καὶ δικαιοσύνη, χαλεπὸν μέντοι καὶ ἐπίπονον. id eſt, Omnes enim vno ore canunt, Honeſtam quidem rem eſſe temperantiam ac iuſtitiam, ſed difficilem tamẽ ac laborioſam. Vtitur eiuſdem operis libro ſexto ac ſeptimo, & aliis compluribus locis. Sunt qui hinc arbitrẽtur natam parœmiam: Periander Corinthius, Initio populariter ac moderate gerebat imperium, poſtea verſis moribus, tyrannice agere cœpit. Id ſimul atque cognitum eſſet Pittaco Mitylenæo, diffiſum de ſui ipſius animi conſtantia, magiſtratum depoſuiſſe, relictoq; imperio in exilium abiiſſe. Percõtantibus deinde quibuſdam, qua gratia fugiſſet imperium, reſpondiſſe, quod admodum eſſet arduũ, probum eſſe, propter mutatum Periandrum: quibus auditis, Solonem addidiſſe ſuũ apophthegma, χαλεπὰ τὰ καλά. Huc ſpectat illud quoque, quod meminit Plutarchus in commentario, περὶ δυσωπίας, Platonem, cũ Heliconem quendam Dionyſio dans litteris commendaſſet, ſcribens illum virũ probum ac modeſtum, adſcripſiſſe in calce epiſtolæ, γράφω δέ σοι ταῦτα περὶ ἀνθρώπου, καὶ φύσει εὐμεταβόλου. id eſt, Hæc autem tibi ſcribo de homine, videlicet animante natura mutabili. Nec abſurde quis referat ad celeberrimam illam Heſiodi ſententiam:

τὴν μέν τοι κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι
ῥηϊδίως, ὀλίγη μὲν ὁδὸς μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτὴν
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι
Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα. i.
Omnino vitium facile eſt contingere cuinis:
Eſt via ad id breuis, & vicina in ſede moratur,
Contra virtutem ſudoribus vndiq; diui
Præſepſere, & longus ab hanc perq; arduacallis,
Aſper & eſt primum: ſed vbi alta cacumina victor
Contigeris, iam fit facilis, licet ardua dudum.

Neque quidquam eſt tritius eo, quod dixit Ariſtoteles lib. Moralium Nicomachiorũ ſecundo: περὶ τὸ χαλεπώτερον ἀεὶ καὶ τέχνη καὶ ἀρετή. id eſt, Et ars & virtus circa id verſatur, quod eſt difficilius. Eodem pertinet, Littera Pythagoræ diſcrimine ſecta bicorni. Item de duplici via apud inferos, quarũ altera ducit ad campos Elyſios, altera ad ma-

lam

Iam rem. Diximus alibi de Litis & Ate, quę fabula declarat, multo difficilius eſſe bene facere quam male, ſarcire concordiam, quã rumpere. Eam ſen tentiam Pindarus extulit in Pythiis hymno quinto: ῥᾴδιον μὲν πόλιν σεῖσαι καὶ φαυροτέροις, ἀλλ' ἐπὶ χώρας αὖθις ἔσσαι δυσπαλὲς δὴ γίνεται ἐξαπίνας, εἰ μὴ θεὸς ἁγεμόνεσσι κυβερνατὴρ γένηται. id eſt, Facile eſt ciuitatem commouere, etiam malis. Ceterum in locum priſtinum illico repouere difficile ſane eſt, ni Deus principibus gubernator contingat. Retulimus alibi quod in ſeditione etiam Androclides abiectiſſimus belli ducẽ agat. Et nos hac ętate vidimus, per quos quanti tumultus excitati ſint. Celebratur elegans Lacedæmonii dictum, apud quem cum quidam laudibus veherẽt Philippum, quod ciuitatem opulentiſſimam euertiſſet: Atqui, inquit, non poſſet talem condere.

Colophonia ferocitas.

Κολοφώνια ὕβρις, id eſt, Colophonia ferocitas. In inſolentes, qui ferociter deſpiciunt, & affligunt humilioris fortunæ homines. Aut in eos, quibus ſua ferocitas exitium attulit. Sumptum ab arrogantia ſuperbiaq; eius gentis. Refertur à Diogeniano in adagiorum collectaneis. Theognis:

Ὕβρις καὶ μάγνητας ἀπώλεσε καὶ κολοφῶνα. i.
Perdidit & Colophona ferox mens & Magnetes.

De gentis huius ferocia nonnihil dictum eſt nobis in prouerbio, Colophonium ſuffragium.

Nemini fidas, niſi cum quo prius modium ſalis abſumpſeris.

VVLGO apud noſtrates circumfertur adagium, haud fidendum eſſe cuipiam, niſi cũ quo prius modium ſalis abſumpſeris. Significant autem hominis ingenium non poſſe perſpici, niſi diuturno conuictu, longoque commercio. Apparet prouerbium hoc ab antiquitate profectum eſſe. Quandoquidem Ariſtoteles lib. Moralium octauo, ſimile quiddam refert his quidem verbis: Ἔτι δὲ προσδεῖται χρόνου καὶ συνηθείας, κατὰ τὴν παροιμίαν γὰρ, οὐκ ἔστιν εἰδῆσαι ἀλλήλους πρὶν λεγομένους ἅλας συναναλῶσαι. id eſt, Præterea autem ſpacio temporis & conſuetudine opus eſt. Siquidem iuxta prouerbium fieri nõ poteſt, vt nos mutuo pernoſcamus antequam ſalis, quem dicunt, modium pariter abſumpſerimus. Idem Moralium Eudemiorum lib. ſeptimo: Διὸ εἰς παροιμίαν ἐλήλυθεν ὁ μέδιμνος τῶν ἁλῶν. id eſt, Quapropter in prouerbium abiit ſalis modius. Eodem in libro refert illud quoque ex poeta quopiam hemiſtithium, ni fallimur:

Οὐδ' ἄνευ χρόνου φίλος. id eſt,
Non eſt amicus abſq; temporis mora.

Addit ex Theognide:

Οὐ γὰρ ἂν εἰδείης ἀνδρὸς νόον οὐδὲ γυναικὸς
Πρὶν πειραθείης ὥσπερ ὑποζυγίου. id eſt,
Haud noſſe ingenium ve viri licet aut muliebre,
Vt nec iumenti, ni experiare prius.

Notat hanc parœmiam & Plutarchus in cõmentario περὶ φιλαδελφίας, his quidẽ verbis, Τοὺς μὲν γὰρ ἀλλοτρίους, ὡς ἔλεγε θεόφραστος, οὐ φιλοῦντα δεῖ κρίνειν, ἀλλὰ κρίναντα φιλεῖν. ὅπου δὲ ἡ φύσις ἡγεμονίαν τῇ κρίσει πρὸς εὔνοιαν δίδωσιν, οὐδὲν ἀναμένει τὸν θρυλλούμενον τῶν ἁλῶν μέδιμνον, ἀλλὰ συγγεγέννηκε τὴν ἀρχὴν τῆς φιλίας, ἐνταῦθα δεῖ μὴ πικροὺς εἶναι μηδὲ ἀκριβεῖς τῶν ἁμαρτημάτων ἐξεταστάς. id eſt, Alienos enim quemadmodum ait Theophraſtus, non oportet amantem iudicare, ſed amare, poſtea quam iudicaris. Siquidẽ vbi natura ipſa dux eſt ad beneuolentiam præcedens iudicium, neque expectans illũ vulgo celebratum ſalis modiũ, quippe quæ amicitię ſeminariũ inſeuerit, ibi non oportet acerbos & exquiſitos eſſe delictorum expenſores. Meminit huius parœmiæ & M. Tullius in ſermone de amicitia: Verum illud eſt quod vulgo dicitur, Multos modios ſalis ſimul edendos eſſe, vt amicitiæ munus expletum ſit. Huc pertinet illud quoq; Sophoclis in Oedipo:

Χρόνος δίκαιον ἄνδρα δείκνυσιν μόνος,
Κακὸν δὲ κἂν ἐν ἡμέρᾳ γνοίης μιᾷ. id eſt,
Mora temporis probum arguit tantum virum,
At improbum vel vnico agnoſcas die.

Huc pertinet etiam ille ſenarius prouerbialis:

Ἤθους δὲ βάσανός ἐστιν ἀνθρώποις χρόνος. i.
Nota morum & index tempus eſt mortalibus.

Idem admonet illud Epicharmi:

Νῆφε καὶ μέμνησο ἀπιστεῖν. id eſt,
Sobrius ſis, ac memineris nemini confidere.

Verſus integer refertur apud Cic. lib. epiſt.
ad

ad Atticum primo: Atque ita tamen nouis amicitiis implicati ſumus, vt crebro mihi vafer ille Siculus inſuſurret Epicharmi cantilenam illam ſuam,

Νᾶφε καὶ μέμνας ἀπιστεῖν, ταῦτα ἄρθρα τῶν φρενῶν.

Sic enim carmen Trochaicum è veſtigiis codicum reſtituimus, nequis temere deprauet. Nam quod νᾶφε dixit pro νῆφε, & μέμνασο pro μέμνησο, διαλέκτου proprietas eſt. Cicero in libello de petitione conſulatus: Quamobrem Epicharmion illud teneto, neruos atq; artus eſſe ſapientiæ, non temere credere. Item illud Euripidis in Helena:

Σώφρονος δ' ἀπιστίας
Οὐκ ἔστιν οὐδὲν χρησιμώτερον βροτοῖς. id eſt,
Prudente diffidentia
Haud alia res vtilior eſt mortalibus.

Inuenimus citatū mutilatim ad hunc modum:

Ἀλῶν μέδιμνον ἀποφαγών. id eſt,
Modium ſalis poſtquam ederis.

Quo quidem licebit vti, ſi dicas: Vide quid agas, qui tua arcana credas iſti, nondum ἁλῶν μέδιμνον ἀποφαγών. Aut ſic: Tum demum iſti fidas ἁλῶν μέδιμνον ἀποφαγών. Eſt autem iambicus dimeter, ex poeta quopiam ſumptus.

Leporem non edis.

ANTIQVITVS ſuperſtitioſe creditum eſt, eſu leporinæ pulpæ conciliari formam. Vnde extat iocus Martialis in Gelliam lib. 5. quæ miſſo lepore addebat ex vulgata opinione ad muneris commendationem:

Formoſus ſeptem Marce diebus eris.

Id poeta in ipſam torquens, quæ deformis eſſet,

Si me non fallis, inquit, ſi verum lux mea dicis,
Ediſti nunquam Gellia tu leporem.

Plinius lib. 28. cap. 9. ſcribit leporem in cibis ſumptum gratiam corporis in ſeptem dies conſeruare. Lampridius ſcribit poetā quendam in Alexandrum Seuerum, quod quotidie veſceretur leporina, ita luſiſſe,

Pulchrum quod vides eſſe noſtrum regē,
Quem Syrum ſua detulit propago,
Venatus facit & lepus comeſus,
Ex quo continuum capit leporem.

Primum carmen vitiatum eſt. Hos verſus cum quidā ex amicis ad Alexandrū detuliſſet, reſpondiſſe fertur in hanc ſententiam.

Pulchrum quod putas eſſe veſtrum regē
Vulgari miſerande de fabella,
Si verum putas eſſe, non iraſcor.
Tantum tu comedas velim lepuſclos,
Vt fias animi malis repulſis
Pulcher, ne inuideas liuore mentis.

Si vides lector parū obſeruatas metri leges, memineris Imperatorem ſcripſiſſe, cuius eſt præſcribere leges, non parere. Eſt autē & piſcis lepus appellatus qui venenum habet immedicabile, ſi quis imprudens ederit. In Indico mari etiam contactu necat hominē auctore Plinio: lenta tabe conſumit. Malū hac deprehenditur nota, quod piſcē olent, qui ederint. Huic homo viciſſim peſtilens eſt, cuius contactu protinus emoritur. Hoc cibis admixto, multos ſuſtulit Domitianus, eodem Titum fratrem ſuſtuliſſe creditur, vt auctor eſt Philoſtratus in Apollonii vita. Proinde in hos qui contabeſcunt, nec vlla medicorum ope poſſunt reſtitui, dici poterit: Edit leporem marinum.

Plena manu.

PLENA manu, pro eo quod eſt, ampliter, copioſe, prolixe, minimeq; maligne. Tranſlatum ab iis, qui non minutim & parce, ſed plena manu largiuntur. Cicero ad Atticū lib. 2. At hercle alter familiaris tuus Horatius, quàm plena manu, quam ornatè noſtras laudes in aſtra ſuſtulit. Seneca in Declamationibus: Liberaliter hodie, & plena manu faciam. Idē in ludicro quod ſcripſit in Claudium Cæſarem: At Lacheſis, quæ & ipſa homini formoſiſſimo faueret, fecit illud plena manu, & Neroni multos annos donat. Fit lepidius, quò magis ad animi dotes transfertur.

Sine riuali diligere.

SINE riuali diligere dicuntur, qui ſtulte mirantur, quod nemo alius concupiſcat. Veluti ſimia catulos ſuos & miratur, & amplectitur: & indocti poetæ ſuas nugas ſoli diligunt. Sumpta eſt allegoria ab amantibus, quibus eſt amica deformis, & quā alius nemo velit. Extat adagium in Epiſtolis Auſonianis. M. Tullius ad Atticum lib. ſexto. Huius nebulonis oratione ſi Brutus moueri poteſt, licebit eum ſolus ames, me æmulum non habebis. Item libro ad Q. fratrem tertio: O dii, quàm ineptus, q̃ ſe ipſe amàs, ſine riuali. Horatius in Arte poetica:

Nullum

Nullum vltra verbum aut operam ſumebat inanem,
Quin ſine riuali teq; & tua ſolus amares.

Barbarus ex triuio.

Βάρβαρος ἐκ τριόδου, id eſt, Barbarus ex triuio. In hominem dicebatur extremæ humilitatis, ac prorſum nullius precii, perinde quaſi dicas, extremum ac vilem ſeruulum alicunde è triuiis emptum, non dono datum, aut dominatum. Lucianus in eũ, à quo fuerat Prometheus appellatus, Οἷος ἐκ τριόδου βάρβαρός τις περὶ μικρῶν i. Qualis pene barbarus quiſpiam è triuio. Quanquam quidam hoc loco legunt non barbarus, ſed βόρβορος ἐκ τριόδου, i. Cœnum è triuio, quæ lectio ſola probãda eſt, propterea quod eo loco de luto fiat mentio, non de barbaro quopiam. Item Plato lib. de Repub. 7. καὶ τῷ ὄντι ἐν βορβόρῳ βαρβαρικῷ τινι. i. Ac reuera in cœno quopiam barbarico. Loquitur de anima demerſa tenebris ignorantiæ.

Rara auis.

RARA auis, prouerbio dicebatur res quæuis noua, & inuentu perrara. Perſius:
Si forte quid aptius exit,
Quando hæc rara auis eſt.
Iuuenalis:
Rara auis ĩ terris, nigroq; ſimilima cycno.
Idem,
Corno quoque rarior albo.
Quin & Phœnicis raritas in prouerbium abiit. Ducta allegoria ab auibus peregrinis & inuſitatis, quę nonnunquam caſu in noſtram regionem deuolant, vel miraculi gratia deportantur. Vnde illud ſæpius iteratum apud Ariſtophanem:
Τίς ἐστιν ὄρνις οὗτοσί, id eſt,
Quæ eſt hæc auis? De hoſpite & ignoto.

Compreſſis manibus.

COMPRESSIS ſedere manibus, dicitur in otioſos, & nihil aliud quam ſua fata deplorantes. Titus Liuius ab vrbe condita libro ſeptimo. Cur veteranus dux fortiſſimus bello, compreſſis, quod aiunt, manibus ſedeas.

Ioca ſeriaque.

QVOTIES omnia noſtra cum aliquo communicamus, cum eo ioca ſeriaq; conferre dicimur, M. Tullius libro De finibus bonorum ſecundo: At quicum ioca ſeriaq; vt dicitur, quicum arcana, quicum occulta omnia? Tecũ optime, deinde etiam cũ mediocri amico. Donatus in Adelphos, huiuſmodi ferme figuras omnes quæ conſtant ex cõtrariis, prouerbiales exiſtimat. Quod genus ſunt: Fanda infanda: quo iure quaq; iniuria: facta atq; infecta: digna atq; indigna: faſq; nefaſq;: clamq; palamq;: terraq; mariq;: noctesq; diesq;: iuuenesq; ſenesq;: neq; in minimo neque in maximo: neque deos neq; homines veretur: vocatus atque inuocatus: re ſalua & perdita: atq; alia huius generis innumerabilia, de quibus meminimus & in initio operis.

Ea tela texitur.

PROVERBIALIS allegoria, Ea tela texitur, pro eo quod eſt eiuſmodi negotium in manibus eſt, & res inceptantur tales. Tranſlatio ſumpta à textoribus telam inſtituentibus. M. Tullius in extremo de Oratore lib. Quamquam ea tela texitur, & ea incitatur in ciuitate ratio viuendi, ac poſteritati oſtẽditur, vt eorum ciuium, quos noſtri patres non tulerunt, ſimiles habere cupiamus. Plautus dixit exordiri telam, pro incipere negotium: Exorſa eſt hæc tela non omnino peſſime mihi. Affine eſt illi quod alibi dicemus, exordiri telam.

Multas amicitias ſilentium diremit.

Πολλὰς φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσεν, id eſt, Multas amicitias ſilentium diremit. Admonet adagium, aſſiduo conuictu, ac frequentibus alloquiis neceſſitudines ali, intermiſſione & abſentia diſſolui. Meminit huius Ariſtoteles lib. Moralium 8. Ἐὰν δὲ χρόνιος ἡ ἀπουσία γίνηται, καὶ τῆς φιλίας δοκεῖ ἡ ἀπουσία λήθην ποιεῖν. ὅθεν εἴρηται πολλὰς δὴ φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσεν. id eſt, Quod ſi diuturna fuerit abſentia, videtur & neceſſitudinis obliuionem adferre: vnde dictum eſt illud, multas amicitias ſilentium diremit. Verſus vt refertur in collectaneis, diminutus eſt vna ſyllaba. Ab Ariſtotele citatur integer Heroicus:
Pluriũ amicitias ſoluere ſilentia rupta.
Apud Athenæum libro quinto, citantur ex Anonymo poeta verſus hi:
Οὐ χρὴ συμποσίοισι φίλους ἐπὶ χρόνον ἑταίρους
Δηρὸν, ἀλλὰ μνησθεὶς δὲ πέλει χαριέστερον αὐτῷ. i.
Non diu amicorũ mẽſis decet abſtinuiſſe,

Quippe animi memoris res hæc renouatio bella eſt.

Figuratius, atque ob id ipſum elegantius eſt illud Alphii fœneratoris dictum apud Columellam: Bona nomina nonnunquam mala fieri, ſi nunquam interpelles. Ille nomina, iureconſultorum more, debitores vocat, & interpellare, ſubinde creditum repoſcere. Vox autem Græca, ἀπροσηγορία, non ita commode reddi latine poteſt: neq; enim ſimpliciter ſignificat ſilentium, ſed illud ſilentium, cum quis non appellat ac ſalutat amicum.

Eiuſdem muſæ æmulus.

Eivsdem artis aut diſciplinę ſtudioſi, eiuſdem muſæ æmuli dicũtur. Vſurpatur apud A. Gellium prouerbii vice. Græci ὁμοτέχνους appellant eiuſdem artis opifices.

Lolio victitant.

Aenigmate prouerbiali lolio victitare dicuntur luſcioſi & cæcutientes, quos Græci, teſte Nonio, Myopes vocant. Plautus in Milite: Mirum eſt lolio victitare te, tam vili tritico. Quid iam? Quia luſcioſus. Verbero, ædepol tu quidem cæcus, haud luſcioſus. Lolium autem Plinius inter frugum peſtes commemorat, vna cum carduis ac tribulis. Vergilius in Bucolicis:

Infelix lolium, & ſteriles dominantur auenæ.

Item Georgicon libro 1.

Mox & frumentis labor additus, vt mala culmos
Eſſet rubigo, ſegniſq; horreret in aruis
Carduus, intereunt ſegetes, ſubit aſpera ſylua
Lappæq; tribuliq; interq; nitentia culta
Infelix loliũ & ſteriles dominãtur auenæ.

Ineſt autem lolio peculiare quoddã malũ, vt oculis caliginẽ inducat, id quod indicat Ouidius libro Faſtorum primo, cum ait:

Et careant loliis oculos vitiantibus agri.

Hinc nimirum iocus prouerbialis.

Intus canere. Aſpendius citharœdus.

Qvi priuati commodi impendio ſtudioſi eſſent, ac fere quidquid rerum agerent, id omne ad domeſticam referrent vtilitatem, ii prouerbio intus canere, iidem apud Græcos ἀσπένδιοι κιθαρισταὶ, id eſt, Aſpendii citharistæ dicebantur. M. Tull. in Verrem actione 3. Atque etiam Aſpendium citharistã, de quo ſæpe audiſtis, id quod eſt Græcis in prouerbio, quem omnia intus canere dicebant, ſuſtulit, & in intimis ædibus ſuis poſuit, vt etiam illum ipſum artificio ſuo ſuperaſſe videatur. Facetiſſime taxauit Cicero Verris rapacitatem, qui intus canentem in intimis ædibus collocarit: hoc eſt, plus quam intus cecinerit. Idem in Rullum aduerſus legem agrariam: Atque hoc carmen hic tribunus plebis, non vobis, ſed ſibi intus canit. Nam oſtendit Tullius in ea oratione, legem, tametſi popularis videretur, haud tamen populi, ſed decemuirum vtilitati repertam. Porro de Aſpendio citharœdo Aſconius Pedianus ad hanc ferme ſententiam enarrat: Vulgares citharœdi cum canunt, vtriuſque manus funguntur officio, ita vt dextra plectrum teneant id quod foris canere appellãt: ſiniſtra digitis chordas carpant, quod quidem intus canere vocãt. Difficile autem viſum eſt, quod Aſpendius citharœdus faciebat, qui nequaquam vtraque vteretur manu, ſed omnia, id eſt, totam cantionem intus, & ſiniſtra tantum manu complecteretur: atque ita tacita leuiq; modulatione ſiniſtra contactis chordis, cantilena peragebatur, vt vox ad citharœdum dũtaxat, aut proxime aſſiſtentem perueniret. Hinc fluxiſſe prouerbium, vt furaces homines Aſpendii citharistæ Græcis vulgo dicerentur, quod vt hic carminis, ita illi furtorum eſſent occultatores. Fatetur Aſconius adagionem etiã in illos apte dici, qui multum inteſtinis ſuis cõmodis conſulunt præter honeſtatem. Neque diſcrepat interpretamentum, quod adſert Zenodotus ex Zenone Myndio in adagiorum collectaneis. Porro Aſpendus Pamphyliæ ciuitas eſt, auctore Stephano: vnde aſpendii dicebantur, apud quos Citharœdi hoc artificio præcelluiſſe videntur. Ad hoc prouerbium apparet adluſiſſe Plinium libro vigeſimooctauo, capite quinto, cum ait, Verum id remediis cecinit, non epulis.

Equi ſenecta.

Ἵππου γῆρας, id eſt, Equi ſenecta. Prouerbium in eos dici ſolitum, qui præclaris rebus geſtis in iuuenta, poſtea quam conſenuerint, ad ſordidas curas ſeſe abiiciunt. Allegoria ſumpta à generoſis equis, qui ſenio facti ſegnes, in piſtrinum, aut carrum, aut aliud

aliud id genus opus detruduntur, olim in precio habiti, dum viribus integris eſſent. Plutarchus in libello, cui titulus, An ſeni ſit adminiſtranda Reſpub. Οὐ παντάπασιν φοβερὸν τοῦτο δὴ τὸ καλλίστον, ἵππῳ γῆρας ἐπάγεσθαι μὴ δενὸς ἀναγκάζοντος : id eſt, At non plane videbitur equi ſenectam, quemadmodum vulgo vocant, accerſere, nemine compellente? Cũ hoc conuenit Ennianũ illud, quod refert à Cicerone in Catone Maiore.

Sicut fortis equus ſpatio qui forte ſupremo
Vicit Olympia, nunc ſenio confectus quieſcit.

Si tibi amicum, nec mihi inimicum.

PLATO in Theæteto: Ἀλλ' εἰ οὕτως ὦ Θεόδωρε σοὶ φίλον, οὐδ' ἐμοὶ ἐχθρὸν φασὶν οἱ παροιμιαζόμενοι. id eſt, Si iſtud tibi amicum Theodore, nec mihi eſt inimicum: quemadmodũ prouerbio dicunt. Hoc eſt, ſi tibi res placet mihi non diſplicet. Captata eſt autem in figura vocũ pugnantia, deinde τὸ ἀμφίβολον φίλον καὶ ἐχθρὸν, quorum vtrunque et perſonis ad res detorquetur: quamquam ad perſonas relata ſunt vſitatiora. Vſus erit quoties alienæ obſequimur voluntati.

Rana Gyrina ſapientior.

PLATO in Theæteto: Ὅτι ἡμεῖς μὲν αὐτὸν ὥσπερ θεὸν ἐθαυμάζομεν ἐπὶ σοφίᾳ, ὁ δ' ἄρα ἐτύγχανεν ὢν εἰς φρόνησιν οὐδὲν βελτίων βατράχου γυρίνου. i. Nos illum tanquã deum ob ſapientiã admirabamur. At ille nihilo magis antecellebat prudentia, quã rana Gyrina. Sumptũ eſt adagiũ ab informi partu ranarum, quẽ Græci γυρίνους vocant, a figura corporis in gyrum orbiculati, quod fit vt mira celeritate ſe quo velint voluant, verſentque: quemadmodum teſtatur quiſquis is fuit, qui ſcripſit Etymologicon Græcarum dictionum. Meminit gyrinorum & Heſychius. Suidas etiam Ariſtophanis adducit teſtimonium:

Οἷον πατέρες βοῶσι γυρῖνοι. id eſt,
Quemadmodum patres clamant gyrinorum.

Nec ab his abhorrent, quæ tradit Plinius libro 9. cap. 51. Ranæ, inquit, ſuperueniunt prioribus pedibus alas fœminæ mare apprehendente, poſterioribus clunes. Pariunt minimas carnes nigras, quas gyrinos vocãt, & oculis tantum & cauda inſignes: mox pedes figurantur, cauda findẽte ſe in poſteriores. Mirumq; ſemeſtri vita reſoluuntur in limum nullo cernente & rurſus vernis aquis renaſcuntur, quæ fuere natæ, perinde occulta ratione cum omnibus annis id eueniat. Hactenus Plinii verba recenſuimus. Meminit & Aratus, αὐτόθεν ἐξ ὕδατος πατέρες βοῶσι γυρίνων. id eſt, Inde gyrinorum clamant per ſtagna parentes. Porro cum ranæ tribuitur loquacitas, quæ ſtoliditatis ſolet eſſe comes, minimum mentis ineſſe oportet gyrinis, quos vix deprehendas animal eſſe, niſi mouerentur.

In puteo conſtrictus.

PLATO in Theæteto, Τί γὰρ χρῆμα ἀφύκτῳ ἐρωτήματι, τὸ λεγόμενον, ἐν φρέατι συνεχόμενος. id eſt, Cur enim rogatis inexplicabili quæſtione, in puteo, quemadmodum aiunt, cõſtrictus? Quadrabit in eos, qui in anguſtias eas redacti ſunt, vt extricare ſeſe nullo modo poſſint. Non admodũ abludit ab illo: ἐν φρέατι κυνὶ μάχεσθαι, i. In puteo cum cane pugnare. Item illo: Cauterium in foſſa.

In eaſdem anſas veniſti.

PLATO in Phædro: Περὶ τούτου μὲν ὦ φίλε εἰς τὰς ὁμοίας λαβὰς ἐλήλυθας. id eſt, Quantum ad iſtam rem pertinet, amice, in eaſdem anſas veniſti. id eſt, nihilominus teneris, nec poteſ effugere quin dicas. Item Ariſtides in communi quattuor oratorum defenſione: Ὡς ἐχεῖνο πάλιν ὁ Καλλικλῆς εἰς αὐτὰς λαβὰς ἐπανελθεῖν, id eſt, Itaque Callicli erat in eaſdem anſas recidendum. Quadrat in eum qui ſic irretitus eſt, vt quocunque ſe vertat, teneatur: nec explicare ſeſe poſſit. Huic ſimillimum eſt, quod ſcribit Lucianus in Hermotimo: Οἰόμενος γὰρ ἐκπεφευγέναι, εἰς τὸν αὐτὸν κύρτον ἐμπεπτωκας. id eſt. Nam arbitratus effugiſſe te in eandem naſſam incidiſti. Item illud quod alibi dicetur, κύκλῳ περιάγειν.

Qui poſſim ab hoc epulo abeſſe?

PLATO in Phædro: Πῶς γὰρ οἷός τε, ὤν τοῦ ἄντοις δαιτὸς ἀπέχεσθαι. id eſt, Qui poſſim ab hoc epulo abſtinere? De re vehementer ſuaui atque expetenda, quod genus eſt feſtum aliquod conuiuium. Adluſum eſt, ad eam fabulam, qua tradunt Dianam iracunde tuliſſe, quod cum reliqui dii adhibiti eſſent ab Oeneo ad ſacrum epulum, ſola fuiſſet præterita, ſolaq; domi ſederit, ſecum ſtomachans,

chans, quod nihil ex illo nidore ſentiret. Qua de re meminit Lucianus in Lapithis. Item in libello De ſacrificiis.

Dulcis cubitus.

Γλυκὺς ἀγκὼν, id eſt, Dulcis cubitus. Abominãtis eſt ſermo, aut cum, aliud dicimus, aliud ſentientes. Plato in Phædro: Γλυκὺς ἀγκὼν ὦ φαῖδρε λέληθέ σε ὅτι ἀπὸ τοῦ μακροῦ ἀγκῶνος τοῦ κατὰ τὸν νεῖλον ἐκλήθη, καὶ πρὸς ἀγκῶνι λανθάνει σε, ὅτι οἱ μέγιστον φρονοῦντες τῶν πολιτικῶν μάλιστα ἐρῶσι λογογραφίας καὶ καταλείψεως συγγραμμάτων. id eſt, Num Phædre ſugerat te, quod dulcis cubitus à longo illo, qui in Nilo eſt, cubito dictus eſſet. Quin etiam præter cubitum illud fugit te, quod qui rerum ciuilium ſunt peritiſſimi, conſcribendarum orationum, ac poſteris relinquendarum ſunt cupientiſſimi. Hactenus Plato. Ancon autem Nili pars eſt, in qua nauigantes plurimum & ſudant & periclitantur. Vnde prouerbio dicebant κατ' εὐφημισμὸν, γλυκὺς ἀγκὼν. id eſt, Dulcis cubitus, quaſi deprecantes eius loci diſcrimina. Id autem perinde valet, quaſi dicas: εὔφημα φώνει. id eſt, Bona verba, aut bene ominata loquere. Sunt qui è Comico Platone natum exiſtiment. is in fabula, cui titulus, Phaon, ſenem facit amantem tibicinam, atque hæc loquẽtem: χαῖρε ὦ χρύσεον φίλημα, ὦ τοῖσιν ἐμοῖσι τρυφεροῖς τρόποις ὦ γλυκὺς ἀγκών. i. O aureũ amiculum: ò meis deliciosis moribus gratus cubitus. Suidas ſcribit Anconem Carthaginienſibus vocari domicilium obſcurum ac profundum, in quod conici ſolent, ſi quibus indignaretur tyrannus. Præterea ſumma montium iuga, Ancones vocari. Denique præter alia gurgitem ac tumorẽ fluminis circa ripas, propter anfractum & amnis repercuſſum, Anconem dici: à cubiti figura, ni fallimur, ducta ſimilitudine: quod quibuſdam locis ripa excurrat, promineatque ſpecie cubitali. Vnde & oppidis ac locis aliquot Anconis inditum eſt vocabulum, vt Anconi Picentinorum ciuitati teſte Stephano. Item Ouid. libro Transform. vltimo:

– Et ſpiſſi littoris Ancon. vt quidam legunt. Valerius Argonauticon lib. 4.

Quid memorem quas Iris aquas, quas torqueat Ancon. Vnde non abſurde, κατ' ἀντίφρασιν quis acceperit, ſicut placet Zenodoto. Nam alii putant per exclamationem dictum. Athenæus libro Dipnoſophiſtarũ 12. oſtendit Anconem locum quempiam fuiſſe Sardis, voluptatem miniſteriis paratum: in quo popinæ, ſcorta, atque aliæ id genus deliciæ. Dulcis igitur Ancon, ob blandimenta voluptatum, ſed in eo complures naufragium faciebant. Idem indicat, Polycratem apud Samios mulieres aliquot voluptatum architectrices inſtituiſſe, ad exemplum Anconis ducis Sardorum, eumq; locum Laura dictum fuiſſe, ſiue Samiorum flores. Idem addit Omphaleu eius gẽtis reginam, per vim virgines dominorum cum eorum ſeruis incluſiſſe ad ſtuprum, ne ſola haberetur impudica. Lydos autem eum locũ, in quo fœminæ cõſtuprabantur, γλυκὺν ἀγκῶνα dixiſſe, ſceleris atrocitatem verbo mitigantes. Vocem autem dictam putat ab eo quod illic geretur. Etymologus indicat ἀγκῶνα dici locum oſſibus durum, παρὰ τὸ ἐπάγειν τὴν χεῖρα, id eſt, ab adducenda manu, velut ἄγνυσθαι, id eſt, frangendo: ſiue ab ἄγχειν, id eſt, à præfocando. Heſychius adducit & murorum flexus ἀγκῶνας vocari. Breuiter quidquid in cubiti ſpeciem inflectitur, ἀγκὼν dicitur, quemadmodum ſunt & citharæ Ancones.

Bos ad præſepe.

Βοῦς ἐπὶ φάτνῃ, id eſt, Bos ad præſepe. In eos ritos dici conſueuit, quiq; iam ob ætatem otio, vitæque molliori indulgent. Effertur & ad hunc modum: Βοῦς ἐν αὐλίῳ, id eſt, Bos in ſtabulo. Cõgruit & in eos, qui nullis honeſtis negotiis exercentur, ſed turpi otio atque abdomini ſeruiũt. Philoſtratus in Caſſandra, Ἀλλ' ἐν μειρακίοις καὶ γυναίοις βοῦς ἐπὶ φάτνῃ. id eſt, Verum inter adoleſcentulos ac mulieres, bos ad præſepe. De Agamemnone loquitur, voluptatiam agente vitam. Effertur item ad hunc modum, Βοῦς ἐν αὐλίῳ γέρων. id eſt, Bos in ſtabulo ſenex. Rurſum hoc modo, Βοῦς ἐν αὐλίῳ κάθη. id eſt, Bos in ſtabulo deſides. De iis, qui molliter & in otio viuunt. Athenæus lib. 8. refert quiddam non illepidum, nec alienũ ab hoc prouerbio. Cãtor quidam imperitus, cum Stratonicum excepiſſet conuiuio, inter pocula oſtẽtabat illi artem. Cum autem eſſet ſplendidum ac magnificum conuiuium, ac Stratonicus eo fruſtraretur, non habens alterum, quicum ſermocinaretur, confregit poculum, ac popoſcit maius, multosq; cyathos

thos cum accepiſſet, ſoliq́ue calicem oſtendiſſet, aſtatim bibens obdormiit, cetera fortunæ committens. cum autem forte comeſſabundi quidam ſuperueniſſent cantori, ex notis, Stratonicus illico factus eſt ſobrius. Ii cum audiſſent, quod ſemper multum vini bibens fuiſſet inebriatus, compendio reſpondit, Inſidiator enim & ſceleratus ille cantor, tanquã bouẽ ad præſepe, data cęna, occidit. Quod in Athenæi verbis legimus ψαλλόμενος, opinamur legendũ σφαλλόμενος. Cõgruet & in illos, qui in ſuum alũtur exitium, quemadmodum ii qui ſe voluptatibus mundi explent, orco quid aliud quã victimæ nutriuntur, veluti bos ad præſepe?

Ne genu quidem flexo.

Οὐδὲ γόνυ κάμψας, id eſt, Ne genu quidem flexo. Philoſtratus in Antæo: καὶ οὐδὲ γόνυ φασὶ κάμψας ἀποδύεται πρὸς τὸν ἀνταῖον, id eſt, Ac ne genu quidem curuato aduerſus Antęũ exuitur. Idem in Herode: Ἐνταῦθα ἔφη γόνυ κάμψωμεν. id eſt, Hic, inquit, genu flectamus. Dictum eſt autem ὑπερβολικῶς, pro eo quod eſt, ne tantulum quidem. Etenim qui iam incipit ad quietem cõponere ſeſe, primum genu flectit. Itaque perinde valet, οὐδὲ γόνυ κάμψας, quaſi dicas, citra reſpirationem, ſine omni intermiſſione. Sumptum apparet ex Aeſchyli Prometheo, vbi Vulcanus ſic loquitur:

Ἀνθ' ὧν ἀτερπῆ τήνδε φρουρήσεις πέτραν
Ὀρθοστάδην ἄυπνος, οὐ κάμπτων γόνυ. id eſt,
Ideo petram ſeruabis hanc inamabilem,
Inſomnis aſtans, nec genu vnquã flexeris.

Niſi mauis eſſe mutuatũ ex Homericæ Iliados ρ. vbi de Hectore ſic loquitꝰ Menelaus.

Φημί μιν ἀσπασίως γόνυ κάμψειν, αἴ κι φύγῃσι
Δηΐου ἐκ πολέμοιο, id eſt,
Ille lubens genua flectet, puto, ſi modo triſti
Fugerit è bello.

Quo properas, num ad Ephebum?

PHILOSTRATVS in vita Apollonii: Ὅτι κιλίκιος λόγος, ποῖ τρέχεις, ἢ ἐπὶ τὸν ἔφηβον, ἐπ' ἐκείνῳ τε ἐλέγετο, καὶ παροιμίας τιμὴν ἔχει. id eſt, Ac Cilicibus celebratum dictum, quo curris, num ad Ephebum? de illo quoque ferebatur, adagiiq́; vim obtinebat. Parum liquet, quid ſibi voluerit Cilicum illud adagium, niſi forte ſumptum eſt ab Apollinis oraculo, ad quod vndiq́ue feſtinabatur: fingebatur autem imberbis Apollo, quemadmodum & Bacchus.

Et puero perſpicuum eſt.

Καὶ παιδὶ δῆλον, id eſt, Et puero perſpicuum. De re ſupra modum perſpicua, confeſſaq́ue Vtitur & Plato quodam in loco, quem ante commonſtrauimus: & Philoſtratus in vita Appollonii. Eſt in epiſtolis Baſilii, τοῦτο καὶ παιδὶ γνώριμον. id eſt, Hoc & puero notum. Finitimum illi, quod alibi retulimus, καὶ τῷ τυφλῷ δῆλον, id eſt, Vel cæco perſpicuũ.

Ne in Melampygum incidas.

Μὴ τῷ μελαμπύγῳ περιτύχοις. id eſt, Ne in Melampygum incidas, in laſciuos & iniurioſos homines quadrat. Eſt autem comminãtis, ne quando incidant in eum, qui malefactorum pœnas de eis ſumat. Vtitur hoc adagio Philoſtratus in Appollonii vita, lib. 2. Καὶ τοῦτο ἴσως ἦν τὸ μελαμπύγου τυχεῖν. i. Et hoc fortaſſis erat in Melampygum incidere. Ariſtophanes in Lyſiſtrata:

Καὶ Μυρωνίδης γὰρ ἦν τραχὺς ἐντεῦθεν,
Μελάμπυγός τε τοῖς ἐχθροῖς ἅπασιν. id eſt,
Et Myronides enim erat hirſutus illinc,
Melampygusq́ue hoſtibus omnibus.

Melampygum dixit quaſi vindicem, vltoremq́ue. Porro Melampygus Græcis ſignificat eum, qui nigro ſit podice: quo quidem cognomento notatus eſt Hercules, quod eam corporis partem, non Lydorum more vulſam, neque candidam, quemadmodum effœminati ſolent, ſed nigris pilis hirſutam ac ſyluoſam haberet. Nam Græci quemadmodum molles & imbelles, fractosq́; deliciis πυγάργους καὶ λευκοπύγους appellant, itidem è diuerſo fortes ac ſtrenuos μελαμπύγους vocare conſueuerunt, vt auctor eſt Lycophronis interpres. Idem oſtendit parœmiã ad hunc quoq; modum efferri: Οὔπω μελαμπύγῳ τετύχηκας, i. Nõdum in Melampygũ incidiſti. Prouerbium ex huiuſmodi quadam hiſtoria natum exiſtimant, quam partim ex Suida. partim ex Gregorii Nazianzeni enarrationibus adſcribemus. Olim duo quidam fratres erant, omni genere maleficiorum paſſim, in omnes debacchantes, vnde & ex morũ atrocitate nomina repererunt. Nã alter Paſſalus dictus eſt, alter Achemon: ſiue, vt alicubi legitur, Achmon. Hos mater nomine Sennonis, vbi videret atrocia facinora paſſim patrantes, iuſſit ca-

uere, ne quando in Melampygum incide-rent. Euenit deinde, vt Hercules aliquando ſub arbore quadam dormiret, armis in eau dem reclinatis. Acceſſerunt Cercopes ſiue Perperi fratres, vtrunq; enim ſcriptum inuenitur, & Herculem dormiẽtem ipſius armis aggredi tentarunt. Ille protinus ſenſit inſidias, & correptos ac vinctos de claua à tergo ſuſpendit leporum ritu, atque ad eũ modum geſtabat. Illi pendentes capitibus deorſum demiſſis, cum Herculis poſticum nigris pilis horridum atque hiſpidum viderêt, materni moniti memores, ſuper hac re inter ſeſe confabulantur. Quod ſimul ac audiſſet Hercules, hoc cognomine delectatus, & in riſum effuſus, eos vinculis ſolutos dimiſit. Norat hanc hiſtoriam Plutarchus in libello De diſcrimine amici & adulatoris, eum ait Herculem Cercopibus fuiſſe de lectarum. Meminit & Herodotus in 7. de loco, dicto lapide Melampygo, & Cercopum ſede. Quo ſane loco lapſus eſt inſigniter Laurentius Valla: quod fabulam hanc aut neſciret, aut certe non meminerit. Plutarchus in libello De puerorum educatione refert & hoc inter Pythagorica ænygmata: Μὴ γεύεϑαι τῶν μελανούρων. id eſt, Non guſtanda quæ nigra ſunt cauda. Atque hunc in modum interpretatur, abſtinendum à conuictu mortalium atrorum & improborum: quamquam hoc à prouerbio diuerſum.

Noctuinum ouum.

Γλαυκεῖον ᾠὸν, id eſt, Noctuinum ouum. Refertur à Nicolao Perotto in Copiæ cornu, prouerbii loco, nec explicatur tamen. Fortaſſis antiquitus abſtemiſi, & à vino abhorrentem hoc adagio ſignificabant. Philoſtratus enim in vita Apollonii, libro tertio, de ouo noctuæ rem oppido quam prodigioſam refert. Itaque ſatius eſt ipſius referre verba: Τὴν γλαῦκα, inquit, χρὴ ἐπιφυλάττειν ὅπου νεοττεύει, καὶ τὰ ᾠὰ ἀνασπῶντα δοῦναι μασᾶσθαι τῷ βρέφει, συμμέτρως ἕψαντας. εἰ γὰρ βρώσεται τι τούτων πρὶν οἴνου γεύσασθαι, μῖσος πρὸς τὸν οἶνον αὐτῷ ἐμφύσεται, καὶ σωφρονέστατα διακείσεται. id eſt, Obſeruandum vbi loci niduletur noctua: deinde oua ſubducere oportebit, eaque mediocriter cocta infanti mãdenda dare. Quod ſi quid ex his ederit, prius quam deguſtarit vinum, inſeretur illi vini odiũ, adeo vt in omnem vitam quã maxime ſobrius ſit futurus. Aelianus lib. de naturis animantium primo, fabulam refert paullo magis etiam quam hæc eſt, anilem. Eam quoque præſtiterit ipſius auctoris recenſere verbis: Οἱ πελαργοὶ λυμαινομένας αὐτῶν τὰ ᾠὰ νυκτερίδας ἀμύνονται πάνυ σοφῶς. αἱ μὲν προσαψάμεναι ἀνεμιαῖα ἐργάζονται καὶ ἄγονα αὐτά. Οὐκοῦν τὸ ἐπὶ τούτοις φάρμακον, ἐκεῖνό ἐστι. πλατάνου φύλλα ἐπιφέρουσι ταῖς καλιαῖς, αἱ δὲ νυκτερίδες ὅτ' ἂν αὐτοῖς γειτνιάσωσι, ναρκῶσι καὶ γίνονται λυπεῖν ἀδύνατοι. id eſt, Ciconię noctuas oua ſua perdere ſolitas arcent miro ingenio. Nam hæ cõtactu reddunt ea ſubuentanea, ſteriliaq; Remedium igitur aduerſus hæc illud adhibent. Platani frondes in nidum conuehunt, quas noctuę poſtea quam cõtigerint torpeſcũt, ita vt iam nocere nõ queant. Hactenus Aelianus. Sunt qui negent noctuinum ouum inueniri. Prouerbium itaq; quadrabit vel in hominem nihili, nulliuſq; frugis, iuxta fabulamentum Aeliani; vel in rem raram inuentu, iuxta horum ſententiam.

Amazonum cantilena.

Ἀμαζόνων ᾆσμα, id eſt, Amazonum cantilena, in delicatos ac laſciuos & parum viros. Philoſtratus in Apollonii vita, libro quarto. Μειράκιον τῶν ἁβρῶν οὕτως ἀσελγὲς νομιζόμενον, ὡς γενέσθαι ποτὲ καὶ τῶν ἀμαζόνων ᾆσμα. id eſt, Adoleſcens de numero mollium vſque adeo laſciuus habitus, vt aliquando Amazonum quoque fuerit cantio. Quid autem ſibi velit Amazonum cantio, nondum ſatis compertum eſt apud idoneos auctores. Niſi ſi cui placet, vt accipiamus, Amazones ludibrii cauſſa in molles viros cantilenas ſolere celebrare. Quod ſi fas ſit mutare ſcripturam, nequaquã diſpliceat, vt pro ἀμαζόνων μαζονόμων legamus. Sic enim appellatur lancis genus prægrande, quo cibi inſeruntur in conuiuium. Mos autem erat antiquitus, vt epulę lautiores tibicine præcedente inferrentur: vt accipere. Horatius in extrema Satyra:

Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes
Membra gruis:

Verum hoc interim eſto ſomnium, donec ab eruditis certius aliquid ꝑferetur. Quod ſane deſperandum nõ eſt, in dies in lucem emergentibus nouis auctoribus.

Tantali

Tantali horti.

Ταντάλου κῆποι, id eſt, Tantali horti. De bonis, quibus tamen frui non liceat: aut de iis, quæ videantur aliquid eſſe, cum nihil ſint. Philoſtratus in vita Apollonii, lib. 4. Τοὺς Ταντάλου ἐφη κήπους εἴδετε ὡς ὄντες οὐκ εἰσί. id eſt, Tantali hortos videtis, inquit, eſſe, cum non ſint. Nota eſt fabula de Tantalo apud inferos ad aquam ſtante, deq; pomis in caput imminentibus, cum ſitiẽs interim atque eſuriens neutra poſſit contingere. De his nonnulla retulimus prius in prouerbio Adonidis horti.

Res ſacra conſultor.

Σύμβουλος ἱερὸν χρῆμα, id eſt, Conſultor res ſacra. Zenodotus ex Epicharmo refert. Senſus eſt adagionis, plurimum vtilitatis adferre bene conſulentẽ: aut religioſe pureq; dandum conſilium iis, quibus eſt opus. Plato in Theage: Ἀλλὰ μὴν δὴ ὦ Δημόδοκε καὶ λέγεταί γε συμβουλὴ ἱερὸν χρῆμα εἶναι. i. Quin illud etiam dicitur Demodoce, conſultorem rem eſſe ſacram. Idem in epiſtola ad Perdiccam, δίκαιος δὲ εἰμὶ καὶ ξυνοῖν καὶ ἱερὰν ξυμβουλὴν λεγομένην ξυμβουλεύειν. id eſt. Aequum eſt autem, vt & hoſpitale & ſacrum vt dicitur conſilium impertiam. Suidas indicat dictum vbi deliberatur de rebus periculoſis, vt ſimile videatur illi, Sacram ancoram iacere. Effertur & ad hunc modum: ἱερὸν ἡ συμβουλή. id eſt, Res ſacra conſilium. Extat inter Græcas ſententias hic ſenarius:

Ἱερὸν ἀληθῶς ἐστὶν ἡ συμβουλία. id eſt,
Res eſt profecto ſacra conſultatio.

Ante myſteria diſcedere.

Ἀπιέναι πρὸ τῶν μυστηρίων, id eſt, Ante myſteria diſcedere, eſt re nondum abſoluta ſubducere ſeſe. Sumpta metaphora à ſacris, in quibus prophani iubebantur abire, cum iam eſſent peragenda myſteria, initiati manebant, nec fas erat niſi peractis ritibus abire. Plato in Menone: Εἰ μὴ ὥσπερ χθὲς ἔλεγες, ἀναγκαῖόν σοι ἀπιέναι πρὸ τῶν μυστηρίων, ἀλλ' εἰ περιμείναις τε καὶ μυηθείης. id eſt, Niſi quemadmodum heri dicebas, tibi fuerat ante myſteria diſcedendum: verum ſi & permaneas, & myſteriorum particeps fias, & cetera quæ ſequuntur.

Ex vno multa facere.

Ἐξ ἑνὸς πολλὰ ποιεῖσθαι, id eſt, Ex vno multa facere, prouerbio dicebantur, qui rem quãpiam minutim ſecabant. Quadrabit in eos, qui idem aliis atque aliis modis variant: vt non iam vnum, ſed plura videantur. Plato in Menone: Καὶ παῦσαι πολλὰ ποιῶν ἐκ τοῦ ἑνός, ὅπερ φασὶ τοὺς συντρίβοντάς τι ἑκάστοτε οἱ σκώπτοντες. id eſt, Ac parce ex vno plura facere, quo dicto taxant eos, qui rem quampiã vndecunque comminuunt. Narratur apud Titum Liuium belli Macedonici libro 5. non illepida fabula de caupone quodam, qui ſuis vnius carnes tam vario coctas apparatu proponebat, vt dux Romanus admiratus, rogaret, vnde nam media bruma ſuppeteret tanta venatus copia. Tum arridens caupo, confeſſus eſt, eas omnes ciborũ ſpecies ex vno ſue domeſtico confectas fuiſſe. Neque ſecus iſti faciunt, inquit, qui commemorãdis variis & horrendis nominibus vos territant, cum hæc omnia vna gens ſit.

Iouis Corinthus.

Ὁ Διὸς Κόρινθος, i. Iouis filius Corinthus. In eos dici ſolitum, qui ſemper eadem aut dicunt aut faciũt. Pindarus, in Nemeis hymno 7. ταὐτὰ δὲ τρὶς τετράκις τ' ἀμπολεῖν ἀπορία τελέθει τέκνοισιν ἅτε μαψυλάκας Διὸς Κόρινθος. Negat ſe velle iterum atque iterum eadem iterare; perinde quaſi pueris nugas narraret Διὸς Κόρινθος. Nam μαψυλάκας eum ſignificat, qui fruſtra nugas effutit. Interpres hoc loco fabulam adfert, ad prouerbium non multum pertinentem, tamen adſcribetur. Aletes, inquit, conſuluit Dodonæum oraculum, quod tum Iouis erat, num Corinthiorum imperio potiri poſſet. Reſponſum eſt, tum illum potiturum, cum quiſpiam illi glebam daret, aut ruder, idq; die multarum coronarum: nam id addit. Itaq; Corinthum profectus panem ab ruſtico quopiam petiit, is glebam porrexit. Senſit ille iam perfectum oraculum, animumque ad capeſſendum imperium adiecit. Parẽtabatur eo die manibus, eamque ob cauſſam, cum pleraque ciuitas in monumẽtis abeſſet, accedens, reperit Creontis filias iã paciſcentes de imperio. Harum natu minimè perſuadet, ſi velit adiutare, ſe ſimul atque principatum eſſet conſecutus, illam ducturum vxorem, illa imperii cupiditate

prodit ciuitatem, ac portis apertis Aletem admittit. Is itaq; victor, Iouis Corinthum eam appellat, quod ex Iouis oraculo contigiſſet: Deinde ſubtexit aliam fabulam, cũ aliorum interpretamento fere conuenientem. Ea eſt huiuſmodi: Olim Megarenſes Corinthiis erant vectigales. Ceterum cum illorum imperium inſolentius grauatim ferrent ac defectionem pararent, miſſus eſt legatus Corinthiorum nomine, qui apud plebem Megarenſem cum alia multa ferociter dixit, tum illud indignabundus ac vociferans intonuit. Οὐκ ἀνέξεται ὁ Διὸς Κόρινθος. i. Non feret Iouis filius Corinthus: id vbi ſæpius iteraret, concitatus populus, ſuc clamare cœpit, feri fert Iouis Corinthum, ſimulq; legatum expulerunt. Erat aũt Corinthus hic Corinthiorũ rex. Ioue prognatus: tametſi Pauſanias in Corinthiacis negat ſe apud auctores ſerios reperiſſe, Corinthum Iouis fuiſſe filium: ſed vulgus duntaxat Corinthiorum ita prædicare. Vſurpat adagium Plutarchus in commentario, quẽ inſcripſit aduerſus Stoicos: Πολὺς γὰρ ὁ Διὸς Κόρινθος ἐπὶ τὸν λόγον αὐτῶν ἀφίκεται, τὴν γὰρ ὑπέρου περιτρόπην ἵνα μὴ σκώπτειν δοκῇς ἐάσον. i. Multus igitur Iouis Corinthus ad orationem illorum admittitur. Nam piſtilli circumuolutionẽ, ne mordere videaris, omitte. Ariſtophanes in Ranis:

> -Τουτὶ τί ἦν τὸ πρᾶγμα
> Ἀλλ' ἢ Διὸς Κόρινθος ἐν τοῖς στρώμασι, id eſt,
> -Quid aliud hæc erat res,
> Niſi Iouis Corinthus in ipſis ſtragulis?

Verba ſunt miniſtri, Bacchi ταυτολογίαν notantis, qui dixerat:

> Αἴρου σὰ αὖθις αὖ τὰ στρώματα. id eſt,
> Hæc rurſus iterum, tolle miniſter ſtromata.

Idem in Concionatricibus:

> Ὅτε δὴ διασκοπουμένοις ἐφαίνετο
> Ὁ Διὸς Κόρινθος. id eſt,
> Vbi denuo conſiderantibus, Iouis
> Apparuit Corinthus.

Philoſtratus in Antipatro Sophiſta. Ωθοῦντων δὲ αὐτὸν τῶν συγγενῶν ἐς τὸν γάμον, καὶ Διὸς Κόρινθον ἡγουμένων τὸν Ἀντίπατρον. id eſt, Impellentibus autem illum cognatis ad nuptias, & Iouis Corinthum exiſtimantibus Antiparrum. Quamquam hic Iouis Corinthum vſurpaſſe videtur pro homine magnopere felici. Vſurpat hoc adagium & Socrates apud Platonem in Euthydemo: Ἀλλ' ἀτεχνῶς, τὸ λεγόμενον ὁ Διὸς Κόρινθος γίγνεται. id eſt, Sed prorſus id quod dici ſolet, Iouis Corinthus fit. Conuenit cum illo, quod alibi retulimus, δὶς κράμβη, id eſt, Bis crambe. Neque ſolum vti licebit, cum eadem iterum atque iterum dicuntur: verum etiam cum in eodem negotio nimiũ adſidue perſiſtitur. Veluti ſi quis cibum ſemper eundẽ adponat: aut ſi quis ſemper ſtudiis litterariis incumbat, aut adſidue venetur, vt hinc iã oboriatur ex adſiduitate ſatietas, recte dicemus, ὁ Διὸς Κόρινθος. Moleſtum eſt enim, quidquid perpetuum, vel Pindaro teſte in Nemeis, Ἀλλὰ γὰρ ἀνάπαυσις ἐν παντὶ γλυκεῖα ἔργῳ. κόρον δ' ἔχει καὶ μέλι καὶ τὰ τερπν' ἄνθ' ἀφροδίσια. i. Verum enim vero intermiſſio in omni negotio iucunda. Accipiunt autẽ ſatietatẽ & cantilenæ & amœni floſculi Venerei. In nonnullis exemplaribus pro μέλη ſcriptum erat μέλι. Sic in epigrammate:

> Πᾶν τὸ περισσὸν ἄκαιρον, ἐπεὶ λόγος ἐστὶ παλαιὸς
> Ὡς καὶ τοῦ μέλιτος τὸ πλέον ἐστὶ χολή. id eſt,
> Inſuaue eſt, quidquid nimium eſt. Nam dicitur olim,
> Mel quoque, ſi immodica eſt copia, bilis erit.

Illud admonitu nõ inutile eſt, prouerbiũ bifariã accipi poſſe. Nam & hoc oſtẽdit interpres Pindari, vel cum eadẽ iterantur ſæpius, vel cũ ii, qui initio magnifice loquuntur, minãturq; ferociter, poſtea timide fugiũt: id quod euenit legatis Corinthiorum, qui cũ ſæpius illud intonuiſſent in concione: Δικαίως στενάξει ὁ Διὸς Κόρινθος, εἰ μὴ λάβοιτο δίκας παρ' ὑμῶν. i. Merito ſuſpirabit Iouis Corinthus, niſi pœnas ſumpſerit de vobis: poſtea cũ ad manus eſſet ventũ, ignauiter aufugerunt. Nec illud prætereundum, adagio nẽ accommodari poſſe, tum ad rem, tum ad perſonã. Ad rẽ hoc pacto: Iã millies audiui, non poſſum diutius ferre τὸν Διὸς Κόρινθον. Ad perſonas: vt ſi quis hominem eadẽ ſemper inculcantem τὸν Διὸς Κόρινθον appellet. Indicat & hoc interpres Pindari.

Teſtulæ tranſmutatio.

Ὀστράκου περιστροφή, id eſt, Teſtulæ conuerſio. De rebus repente in diuerſum commutatis. Lucianus in Apologia, περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων: Ἔπειτα πάντων ἐκλελησμένος ὁ στράκου φασὶ μεταπεσόντος, ἑκὼν ἑαυτὸν φέρων εἰς δουλείαν οὕτω περιφανῆ καὶ περίβλεπτον ἐνέωσε: id eſt, Deinde oblitus omnium, teſtula, vt aiunt,

vt aiunt, tranſmutata, volens ipſe ſemet in ſeruitutē vſque adeo maniſeſtariam & inſignem coniecit. Incertum vtrum ſumpta ſit metaphora à ludi genere quodā, quē oſtracinda Græci vocant. Hunc innuit Plato in amatoriis, nempe in Phœdro: Φυγὰς δὴ, inquit, γίγνεται ἐκ τούτων, καὶ ἀποστερῶν ὑπ' ἀνάγκης ὁ πρὶν ἐραστής, ὀστράκου μεταπεσόντος ἵεται φυγῇ μεταβαλών. ὁ δὲ ἀναγκάζεται διώκειν ἀγανακτῶν καὶ ἐπιθεάζων. id eſt, Tandem profugus fit ab his: & dum neceſſario priuatus eſt is, q prius erat amator, teſtula in diuerſum verſa, fuga ſe protipit immutatus. At ille cogitur inſequi, indignās, deosque obteſtans. An ab Oſtraciſmo ſuffragiorum genere quodam, quod per calculos ac fabas ſerebatur: in hoc repertum, vt per id ciues, qui vel opibus immodicis, vel nobilitate, vel gloria, vel alia quauis inſigni virtute multitudinis inuidiam in ſe prouocaſſent, in exilium decenne relegarentur. Hoc pacto fuit eiectus & Ariſtides: non aliam ob cauſſam, niſi quod moleſtum eſſet populo, inſti cognomen illi vulgo tributum. Ferebatur autem oſtraciſmus ad hunc modum. Oſtraci, id eſt, teſtulę viritim in comitiis dabantur. In eis, quem quiſque vellet vrbe cedere, litteris inſcriptis indicabat: hos deinde omnes in fori locum quendam cancellis circumſeptum, deportabant. Porrò magiſtratus, quibus hoc datum erat negotii, primum vniuerſos recenſebant: qui niſi plures ſex millibus fuiſſent, nihil conficiebatur. Deinde ſemotis vniuſcuiuſq; calculis, is qui plutibus calculis dānatus erat, ad decennium in exilium ire iubebatur: ita tamen, vt illi liberum interim eſſet fructus ſuos accipere. Erat itaque oſtraciſmus non improbitatis caſtigatio, ſed vulgaribus animis inſitæ inuidiæ placatio. Antiquatus eſt autem hic oſtraciſmus, eiecto per hunc Hyperbolo quopiam homine contempto atq; humili. Huiuſmodi ferme referūtur à Plutarcho in vita Ariſtidis. Ab hoc igitur oſtraciſmo, quoniam magna vulgi licentia ac temeritate peragebatur, ac repente præſtantiſſimi cuiuſque ciuis fortunam commutabat, non abſurde videri poteſt ductum adagium. De luſu oſtracorum Iulius Pollux in hunc fere modum tradit. Pueri ducta in medio linea, duas in partes ſeſe diſtribuebant: quarum altera intra oſtracum, altera extra dicebatur. Deinde mittente quopiam ad lineam teſtam, vtrius partis ſuperior extitiſſet aliquis, hunc inſequebantur, qui illi adhęrebant, reliquis in fugam conuerſis. Ceterum è fugientibus qui comprehenſus eſſet, is conſidebat, aſinus dictus, teſtaque proiecta dicebat, nox dies. Nā interior teſtę pars pice ſublita erat, quæ nocti reſpondebat. Hoc autem luſus genus appellabatur ὀστράκου περιστροφή, id eſt. Teſtæ conuerſio. Plato lib. de Repu. 7. videtur ad luſus genus referre, cū ita loquitur, Τοῦτο δὴ ὡς ἔοικεν οὐκ ὀστράκου ἂν εἴη περιστροφή, ἀλλὰ ψυχῆς περιαγωγὴ ἐκ νυκτερινῆς τινὸς ἡμέρας εἰς ἀληθινὴν τοῦ ὄντος ἰοῦσας ἐπάνοδον. id eſt, Iſthuc ſane, vt videtur, non fuerit teſtæ conuerſio, ſed mentis circunductio, ex nocturno quodam die ad eius quod vere eſt aſcenſum euntis. Agit de philoſophia, quæ à falſis bonorum ſimulacris educit animum ad verorum bonorum cognitionem.

Alterum pedem in cymba Charontis habere.

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMANUELE

EXTREMAE, decrepitæque ſenectæ homines, etiam hodie vulgo dicuntur alterū pedem in ſepulchro habere. Nec hinc abhorrēt, quę ſcribit Lucianus in Apologia: Πρὸς αὐτῷ δὲ ἤδη τῷ Αἰακῷ γενόμενον, καὶ μονονουχὶ τὸν ἕτερον πόδα ἐν τῷ πορθμείῳ ἔχοντα. id eſt, Qui iam ſit Aeaco ipſi vicinus, quiq; iam tantum non alterum pedem in cymba Charontis habeat. Idem in Sectis, Καὶ τὸν ἕτερον πόδα φασὶν ἐν τῇ σορῷ ἔχων. id eſt, Et alterum pedem, vt aiunt, in tumulo habēs. Pomponius lib. Pandectarum 40. titulo de fideicommiſ. libert. cap. Apud Iulianum, dixit his verbis: Ego diſcendi cupiditate, quam ſolam viuendi rationem optimam, in octauum & ſeptuageſimum annum ętatis duxi, memor ſum huius ſententiæ, quā dixiſſe fertur Iulianus: Et ſi alterum pedem in ſepulchro haberē, adhuc addiſcere quædam vellē. Haud ſcimus an huc pertineat quod Lucianus ſcribit in Votis: ὅς γε δὴ ἐν τῇ νηὶ ἕτερον πόδα ἔχει, id eſt, Qui quidē iam alterum pedem habeat in naui. Plutarchus in commentatiolo De puerorum inſtitutione, notat, ſenes vulgato conuicio vocari ſolere. κρονολήρους καὶ σοροδαίμονας. Quod iam ætate deſiperent, & foſſe confines eſſent, magisque buſtuariæ laruæ, quam homines. Plautus Acherontium ſenem dixit. Terentius Silicernium, & capularem dixit neſcio

neſcio quis, Græci τυμβογέροντας vocant, au ctoribus Heſychio, & Suida, ac πεμπέλους ex tremæ ætatis homines, illos quod tumulo ſint proximi, hoc quod breui mittendi ſint ad inferos, παρὰ τὸ πέμπειν, quod eſt mitte re, & ἕλος palus quod qui moriuntur crede rentur per Stygiam paludem tranſmitti ad inferos.

Cauam Arabiam ſerere.

Τὴν κοίλην ἀραβίαν σπείρειν, id eſt, Cauam Ara biã ſerere. Pro fruſtra ſudare, aut in re per difficili, nec admodum frugifera operam ſu mere. Lucianus in Apologia: Ὡς τὴν κοίλην ἀραβίαν σπείρειν ἐπιχειρεῖν. id eſt, vt cauam Ara biam ſerere aggrediatur. Significat au tem paluſtrem Arabiæ partem, neutiquam idoneam ſementi. Plutarchus περὶ τῆς ἀδο λεσχίας, Τὴν μὲν γὰρ πρὸς τὰς ἀσίας ἤκκαταφό ρων ἄγονον εἶναι τὸ σπέρμα λέγουσιν τῶν δὲ ἀδο λέσχων λόγος ἀτελὴς καὶ ἄκαρπός ἐστι. id eſt, Aiunt enim ſterilem eſſe ſationem humi lium Aſiæ regionum, at loquaculorum ip ſa oratio inutilis eſt, atque infrugifera.

Lynceo perſpicacior.

LYNCEI perſpicacitas in prouerbiũ abiit. Plinius natural hiſtor. lib. 2. cap. 17. No uiſſimam, inquit, lunam, primamq; eadẽ die vel nocte, nullo alio in ſigno, quam in ariete conſpici: id quod paucis mortalium contingit. Et inde fabula cernendi Lyn ceo. Sunt qui tradunt, Lynceum primum reperiſſe fodinas metallorum, æris, argenti, auri. Et hinc vulgo natam fabulam, quod ea quoque videret, quæ ſub terra forent. Te ſtis Lycophronis interpres. Meminit hu ius & Plato in epiſtola quadam Ariſtopha nes in Pluto.

Βλέπειν τ' ἀποδείξω σ' ὀξύτερον τοῦ λυγκέως. i. Faxo vt videas vel Lynceo ipſo acutius.

Lucianus in Hermotimo. Σὺ δὲ ἐπεὶ τὸν λυγ κέα ὑμῖν διέδορκας. καὶ ὁρᾷς τὰ ἔνδον ὡς ἔοικε διὰ τοῦ στέρνου. id eſt. Tu vero nobis ipſo etiã Lyn ceo perſpicacior es: qui, ſicuti videtur, per pectus ipſum, quæ ſunt intus cernis. Idem in Icaromenippo: Πῶς σὺ ὦ καθάπερ λυγκεύς τις ἄφνω γενόμενος ἅπαντα διαγινώσκεις, id eſt, Qui nunc repente quaſi Lynceus quidam effectus, cuncta diſcernis? Horatius in pri ma epiſtola ad Mecœnatem.

Non poſſis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus in ungi.

Marcus Tullius M. Varroni: Quis eſt tam Lynceus, qui in tantis tenebris nihil offen dat, nuſquam incurrat? Appollonius in Argonauticis ſcribit hunc Lynceum uſq; adeo fuiſſe perſpicacem, vt etiam terram ip ſam oculorum acie penetraret, quæq; apud inferos fierent, peruideret:

Λυγκεὺς δὲ, καὶ ὀξύτατος ἐκέκαστο
Ὄμμασιν, εἰ ἐτεόν γε πέλει κλέος ἀνέρα κεῖ νον.
Ῥηϊδίως καὶ νέρθε κατὰ χθονὸς αὐγάζε σθαι, id eſt.

At miro viſus pollebat acumine Lyn ceus,
Si modo vera eſt fama, virum quæ prædi cat illum,
Perfacile inſpexiſſe ſub altis condita ter ris.

Plutarchus in commentario, quem ſcripſit aduerſus Stoicos, teſtatur, famam fuiſſe de Lynceo, quod ſaxa quoque & arbores ocu lorum acie penetraret. Pauſanias in Corin thiacis tradit Lynceum Danao vita defun cto, regni ſucceſſionem ſuſcepiſſe. Pinda rus in Nemeis hymno decimo, meminit Lyncei qui ex Taygeto monte viderit Ca ſtorem, & Pollucem ſub quercus trunco la titantem, & horum alterum iaculo vulne raſſe. Pindari interpres citat hiſtoriam re rum Cypriarum, Ariſtarchum, & Didy mum.

Quod in animo ſobrij, id eſt in lingua ebrij.

Τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νήφοντος, ἐπὶ τῆς γλώττης ἐστὶ τοῦ μεθύοντος, id eſt, Quod in corde ſobrii, id eſt in lingua ebri. Prouerbialis ſententia, quam refert in collectaneis Diogenianus. Vſurpat Plutarchus, idque prouerbii nomi ne in libello, cui titulus περὶ ἀδολεσχίας. Nec prætereundum illud Herodoteum: Οἴνου κατιόντος, ἐπιπλέουσιν ἔπεα. id eſt, Subſi dẽte vino, ſupernatant verba. Nam ſobrios aut metus aut pudor cohibet, quo minus ef futiant ea quæ ſatius putarint ſuppreſſiſſe. At vinum & pudorem diſcutit, & timorem abigit. Vnde fit, vt temulenti ſæpenumero non contineant voces per iugulum redeun tas. Pindarus in Nemeis, θαρσαλέα δὲ παρὰ κρατῆρα φωνὰ γίνεται. id eſt, Audax iuxta cra terem vox fit: ſiue quod vinum adfert confi dentiam,

dentiam, ſiue quod in conuiuio tutum eſt magnifice loqui, ſiue quod qui vicit merito citraque periculum laudatur.

Virgulsea ſcaphula Aegæum tranſmittere.

Ἐπὶ ῥιπὸς τὸν αἰγαῖον διαπλεῦσαι, id eſt, Virgulto Aegæum tráſmittere. In eos dicitur, qui rem ſupra modum arduam leui opera conficere tentant. Lucianus in Sectis, Ἐπὶ ῥιπὸς ὡς ἡ παροιμία φησὶν τὸν αἰγαῖον ἢ ἰόνιον διαπλεῦσαι θέλοντας. id eſt, Virgulto, quemadmodum prouerbio dicitur, Aegæum aut Ionium mare tráſmittere cupientes. Citatur hic ſenarius à Suida. Extat autem apud Ariſtophanem in Pace:

Κέρδους ἕκατι κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοι. id eſt,
Cauſſa lucelli nauiget & in vimine.

Taxat Simonidem, tãquam lucri cupidiorem, quod ad quæſtum ſcriptitarit carmina. Porrò ῥὶψ vimen eſt flexibile, aut ramus ſalignus παρὰ τὸ ῥέπειν, videlicet quod inflectatur ob lentitudinem. Citatur & hic:

Σωθεὶς τῷ θεῷ πλέων, κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοι, id eſt,
Quiſquis ſecundo nauigarit numine,
Is vel ſaligno nauigarit vimine.

Extat & hic inter ſententias prouerbiales, citatus item ab Ariſtophanis interprete:

Θεοῦ θέλοντος κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοις. id eſt,
Deo fauente nauiges vel vimine.

Phœnice viuacior.

Lvcianvs in Sectis, Ἢν μὴ φοίνικος ἔτη βιῷς, id eſt, Ni phœnicis annos vixeris. De phœnicis viuacitate diximus alibi. Cuius etiam raritas prouerbio fecit locum. Phœnice rarior: quale eſt illud: Coruo quoque rarior albo. Negant enim phœnicem eſſe niſi vnicam, ſi qua fides ſcriptoribus.

Cum plurimum laborauerimus, eodem in ſtatu ſumus.

Lvcianvs in Sectis, καὶ κατὰ τοὺς παροιμιαζομένους πολλὰ μοχθήσαντες ὅμοιοί ἐσμεν. i. Ac iuxta prouerbium cum multum laborauerimus, itidem vt antea ſumus. De fruſtra laborãtibus. Quod euenit iis, qui poſt diuturnum ſtudium nihilo reperiũtur eruditiores, poſt longam negotiationem nihilo ditiores.

Aquam in mortario tundere.

Ὕδωρ ὑπέρῳ πλήττειν, id eſt, Aquam piſtillo tundere. Lucianus in Sectis: Ὥσπερ εἴτις ἐς ὅλμον ὕδωρ ἐγχέας ὑπέρῳ σιδηρῷ πλήττοι. i. eſt, Tãquam ſi quis aquam in mortarium infuſam ferreo piſtillo tundat. Quadrat in eos, qui laborant inaniter: ſiquidem aquã ſi quis vel ætatem cõtundat, nihil aliud erit quam aqua. Lucianus in eodem opere: Οὐκ εἰδὼς, ὅτι ἂν ἀποβάλλῃ φασὶ τοὺς ὤμους πλήττων ὕδωρ ὁμοίως τὸ ὕδωρ μένει. id eſt, Ignatus, quod etiam ſi humeros, vt aiunt, verberando decutias, tamen aqua manet aqua. Suidas ad hunc effert modum: Ἀναπολεῖς τοὺς ὤμους ὕδωρ πτίσσων, ὁμοίως ὕδωρ μένει, i. Verſas ſcapulas aquam pinſens, aqua tamen æque aqua manet. Quantumuis doceas ὄνον λύρας, quantumlibet admoneas ſtupidum, ſui ſimilis eſſe pergit.

Gnomon & regula.

Qvod eſt in re quapiam præcipuum, & ad quod vnum reliqua omnia conferuntur, regulam & gnomonem prouerbio vocabant. Lucianus in Harmonide: Ὅτι τὸ κεφάλαιον ἀρετῆς ἁπάσης, ὁ γνώμων φασὶ καὶ ὁ ὀρθὸς κανὼν τῶν τοιούτων. id eſt, Quod eſt caput omnis virtutis, gnomon, vt aiunt, & recta regula. Idẽ in Scytha: Οὗτός σοι ἑλληνικὸς κανών. id eſt, Hic tibi Græcanica regula. Item in Sectis: Τοῦτον κανόνα καὶ στάθμην ἀκριβῆ τοιούτων, id eſt, Hanc regulam & amuſſim certiſſimam rerum eiuſmodi. Porro ad regulam exæquant fabri ſtructuram. Iidem vtuntur & gnominibus. Conſtat autẽ gnomen è duabus lineis rectis, quas vtrinque dimetiens diſſecto quadrangulo conſtituit.

Ne in tonſtrinis quidem.

Lvcianvs in libello, cui titulus quomodo conſcribenda ſit hiſtoria, Οὔτε τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, ἐπὶ κουρείων τὰ τοιαῦτα μυθολογούντων ἀκούσας, id eſt, Qui nec in tonſtrinis, quod dici ſolet, talia fabulantes audierit. Quod in tonſorum officinis fere otioſi deſideãt, & ſuam quiſque fabulam adſerat in medium, vnde Flaccus:

- Gaudent vbi vertice raro
Garrula ſecuri narrare pericula nautæ,
Item alibi: - Opinor
Omnibus & lippis notũ & tõſoribus eſſe.

Cuius alibi meminimus.

In foribus vrceum.

Ἐπὶ θύραις τὴν ὑδρίαν, id eſt, In foribus aqualem: Nam hoc verbo vſus eſt Plautus. Ariſtoteles

ſtoteles lib. Rhetoricorum 1. τὸ δὲ τέλος ἀγαθὸν, ὅθεν ταῦτα εἴρηται. καδ᾽ ἑκὰς εὐχωλὴν Πριάμῳ, καὶ αἰσχρὸν τοι δηρόν τε μένειν. καὶ ἡ παροιμία δὲ τὸ ἐπὶ θύραις τὴν ὑδρίαν. id eſt, Finis autem bonus: vnde illa dicta ſunt, Et laudē Priamo. Præterea, Turpe diu manſiſſe. Iam vero prouerbium etiam illud, Vrceum iuxta fores. Interpres quiſpiam, nam librum ἀνώνυμον ſuppeditarat vir eruditiſſimus Baptiſta Egnatius, ait ſignificari rem contemptam ac vilem. Negligūtur enim quæ paſſim ſunt obuia, quæque facile quibuſlibet contingunt. Itaque vrceum in foribus poſitum nemo ſtudet tollere, procliue enim. Verum vniones in ſcriniis reconditos magis expetunt. Plutarchus περὶ πολυφιλίας, ait, rubum vltro hęrentem negligi ac pręteriri, vineā oleaſque experi, recēſens hanc ſententiam, Οὐ γὰρ αἱρετέον πάντων τὸ ῥᾷδιως ἁλισκόμενον. id eſt, Non eſt tollendum quod admodum facile conſequi licet. Item in Epiſtolis Seneca: Multi aperta tranſeūt, condita & abſtruſa rimantur. Furem ſignata ſollicitāt. Vile videtur, quidquid patet, aperta eſtractarius præterit. Hos mores habet populus, hos imperitiſſimus quiſque, in ſecreta irrumpere cupit. Porrò prouerbium imperfectum ac mutilum videtur. Quandoquidem Ariſtoteles ad eum modū pleraque refert, tanquam alioqui per ſe ſatis nota. Apparet eſſe hemiſtichium iambici trimetri à comico quopiam mutuo ſumptum.

Haudquaquam difficile Athenienſem Athenis laudare.

Aristoteles libro Rhetoricorum primo. Ὥσπερ γὰρ ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν, id eſt, Quemadmodum enim dixit Socrates, haud difficile eſt, Athenieſes Athenis laudare. Citat idem, eodem in opere de procemiis agens, Hauquaquam eſſe difficile, Athenienſes laudare apud Athenienſes, verum apud Lacedæmonios id fore difficile. Extat autem in Menexeno Platonis, idque in adagionis locum ceſſit. Dictum eſt autem, & propter encomia, orationeſque panegyricas, quæ Athenis ex more exhibebantur iis, qui fortiter oppetiiſſent in bello, in quibus quoniam plurima dicebantur in laudem populi Athenienſis, pronis auribus audiebātur, propterea quod ſuis quiſq; laudibus fauet.

Exigua res eſt ipſa iuſtitia.

Aristoteles libro Rhetoricis primo: Διὸ καὶ τὴν δικαιοσύνην φασὶ, μικρὸν εἶναι, id eſt, Vnde etiam aiunt, ipſam iuſtitiam, exiguum quiddam eſſe. Quo prouerbio ſignificabant, non multum adferre momenti, ſi probus ſis, niſi talis etiam habearis; & opinionem longe plus valere, quam rem ipſam. At quanto melius Aeſchylus in tragœdia, cui titulus, ἑπτὰ ἐπὶ θήβαις, de Amphiarao:

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος ἀλλ᾽ εἶναι θέλει,
Βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος. i.
Neque enim videri, at eſſe vir cupit optimus,
Mentis profundæ ſegete perfruens bona.

Rectius Socrates admonens, vt talis quiſq; ſit, qualis haberi velit. Modeſtius Euripides in Oreſte probans opinionem, vbi res ipſa non adeſt, tanquam optimo proximā:

Κρεῖσσον δὲ τὸ δοκεῖν κἂν ἀληθείας ἀπῇ. i.
Res ipſa vt abſit, optima eſt opinio.

Itidem Terētius in Adelphis: Si tibi iſthuc re ipſa non dolet, at ſimulare certe eſt hominis.

Occaſione duntaxat opus improbitati.

Aristoteles libro Rhetoricor. 2. Καὶ πρὸς οὓς ἔχουσι πρόφασιν, ἢ προγόνων, ἢ αὐτῶν, ἢ φίλων, ἢ πεπονθέναι κακῶς, ἢ μελλησάντων, ἢ αὐτοὺς, ἢ προγόνους, ἢ ὧν κήδονται. ὥσπερ γὰρ παροιμία, προφάσεως δεῖται μόνον ἡ πονηρία, id eſt, Aut aduerſus quos occaſionē habent, ſiue progenitorum nomine, ſiue ſuo ipſorum, ſiue amicorum, ſiue eorum, à quibus beneficio fuerunt adfecti, aut contra habiti ipſi, vel maiores ipſorum, vel eorum pro quibus ſoliciti ſunt. Quemadmodum enim prouerbio dicitur, Occaſione duntaxat opus eſt malitiæ. Quadrabit in nocendi cupidos, qui ne temere læſiſſe videantur, cauſſas prætexunt. Celebratur hic mimus Publii, in hanc ſententiam:

Malefacere qui vult, nuſquam non cauſſam inuenit.

Circunfertur & hodie vulgo apud noſtrates adagium non vſquequaq; ſpernendum, Facile fuſtem inuenerit, qui cupit cædere canem. Eodem ſpectat Terentianum illud: Fingit cauſſas, ne det ſedulo. Itē illud Martialis:

Iraſci tantum felices noſtis amici,

Non

Non quia ſic merui, ſed iuuat hoc facere.
Fortaſſis huc adluſit & Euripides, cum ſic ait in Iphigenia Aulidenſi

Ἐπὶ βραχείας προφάσιος ἴδει μόνον,
Ἐφ' ἧς σ' ἐγὼ καὶ παῖδες αἱ λελειμμέναι
Δεξόμεθα δέξιν, ἥν σε δέξασθαι χρεών. id eſt,
Occaſione tantum opus fuerit leui,
Vt & ipſa quique mihi ſuperſunt liberi,
Te rurſus accipiamus iſthunc ad modũ,
Quo te accipi par eſt,

Citant & hunc ſenarium ex Menandro:

Μικρὰ πρόφασίς ἐστι τοῦ πρᾶξαι κακῶς. id eſt,
Ad praue agẽdum parua ſatis occaſio eſt.

Vel à mortuo tributum auferre.

Κἂν ἀπὸ νεκροῦ φέρει, id eſt, Etiam à mortuo tollit. In hominem vndecunque per fas nefaſq; lucrum captantem. Ariſtoteles libro Rhetor. 3. tractans de iis, quæ pudenda habeantur, πενήτων, ἢ τεθνεώτων. ὅθεν καὶ ἡ παροιμία, τὸ καὶ ἀπὸ νεκροῦ φέρειν. ἀπὸ αἰσχροκερδίας γάρ. id eſt, Veluti ſi quis exigat à pauperibus, ſiue defunctis: vnde etiam illud ortum eſt adagium: Etiam à defuncto tollere: propterea quòd id à turpi lucri cupiditate proficiſcitur. Finitimum eſt illi.

Αἰτεῖ γε καὶ τοὺς ἀνδριάντας ἄλφιτα. id eſt,
Ipſis vel à ſtatuis farinas poſtulat.

Natum à tyrannis, qui & à ſepulchris, aut defunctorum ſtatuis, vectigal colligunt. Legitur in epiſtola quadam ad Cratetem Diogenis. Καὶ τοὺς ἀνδριάντας τοὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ προσιὼν αἴτει τὰ ἄλφιτα. id eſt, Adi & ſtatuas quæ in foro ſunt, atq; ab his cibũ poſcito.

Pudor in oculis.

Ἐν ὀφθαλμοῖς ἡ αἰδώς, id eſt, In oculis pudor. Horum nos pudet, quæ in propatulo ſunt. Aſpectus enim vel incutit, vel renouat etiã pudorem. Vnde fit, vt pueri cum pudeſcũt oculos tegant. Et apud Platonem Socrates dicturus de amore, ob pudorem oculos tegit, nimirum huc adludens. Hinc & poetæ Cupidinem, quod ſit improbiſſimus, cæcum fingunt. Eodem pertinet illud Ciceronis, Epiſtolam non erubeſcere. Videmus etiam eos, qui oculis capti ſunt, à verecundia plurimum abeſſe. Huc ſpectauit Oui. cũ ait, noctẽ vt pote cæcam pudore vacare.

Nox, inquit, & amor, vinumq́ue nihil moderabile ſuadent,
Illa pudore vacat, Liber amorq; metu.

Refertur adagium ab Ariſtotele, lib. Rhet. 2. Καὶ τὰ ἐν ὀφθαλμῷ καὶ τὰ ἐν φανερῷ, ὅθεν καὶ ἡ παροιμία, τὸ ἐν ὀφθαλμοῖς εἶναι αἰδῶ. i. Et ea quę ſunt oculis expoſita, quęq; in propatulo ſunt. Vnde & illud prouerbio dicuntur, Pudorem in oculis eſſe. Citatur & apud Athenæum lib. 13. Idẽ in Problematis cauſſam inquirens, quãobrẽ pudefactis rubeſcãt aures, iratis oculi, huius adagii teſtimonium citat. Ἢ ὅτι, inqt, ἡ μὲν αἰδὼς ἐν ὀφθαλμοῖς καταψυξίς τις μετὰ φόβου. ὡς τὸ εἰκότως ἀπολείπει τοὺς ὀφθαλμούς. χωριζόμενον δὲ εἰς τὸν δεκτικώτατον φέρεται τόπον. τοιοῦτος δὲ ὁ ἐν τοῖς ἄκροις τῶν ὤτων, ὁ γὰρ ἄλλος ὀστώδης. ὀργιζομένοις δὲ ἐπανέρχεται τὸ θερμόν, μάλιστα δὲ γίνεται φανερὸν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς διὰ τὴν χροιὰν οὖσαν λευκήν. id eſt, An propterea, quod pudor in oculis frigus quoddam adducit vna cum metu, atque ob id merito calor deſtituit oculos. Is vero demigrãs inde fertur ad locũ ſui maxime capacẽ. Eſt aũt huiuſmodi ſumma pars aurium, nam reliqua pars eſt oſſea. Rurſum iratis calor ſuffunditur: idq; potiſſimum apparet in oculis, propter albicantem illorum colorem. Refertur hic verſus ex Euripide:

Αἰδὼς ἐν ὀφθαλμοῖς γίνεται τέκνον, id eſt,
Mea gnata in oculis naſcitur hominum pudor.

Ariſtophanis Veſpis.

Ἀλλὰ τούτοις γε οὐκ ἔνι
Οὐδ' ἐν ὀφθαλμοῖσιν αἰδὼς τῶν παλαιῶν ἐμβάδων. id eſt,
Ceterum iſtis haud ineſt,
Calciamenti vetuſti, nec vel in oculis pudor.

Huc referri poteſt & illud, quod Ariſtoteles lib. Rhetoricorum primo ex Sapphone citat:

Αἰδώς κέν σε οὐκ εἶχεν ὄμματα. id eſt,
Non eſſet tibi pudor in oculis.

Hinc & illę figuræ: quo ore, qua fronte audebis abiurgare filium? Et illud apud Ciceronem in epiſtolis ad Atticum, Nec enim conquiſitores, φαινοπροσωπεῖν audẽt. Quin & hodie vulgo dicunt, Non audebis faciem oſtendere. Apud Euripidem in Iphigenia Aulidenſi, Menela' iubet Agammemnoni, vt ſeſe aſpiciat, videlicet, quo facti pudeat:

Βλέψον εἰς ἡμᾶς. ἵν' ἀρχὰς τοῦ λόγου ταύτας λάβω. id eſt,
Aſpice in nos recta, vt hoc copiã loquẽdi exordium.

Iſque

Iſque reſpondet:

Μῶν τρίσας, οὐκ ἀνακαλύψω βλέφαρον ἀτρέως γόνος, id eſt,

Num verebor lumina in te tollere, Atreo ſatus?

Fortaſſis huc adſcribendum erat, quod apud Homerum Achilles Agamemnonem κυνῶπα vocat, ob impudentiam, velut oculis caninis & inuerecundis.

Conciliant homines mala.

Συνάγει τοὺς ἀνθρώπους κακά, id eſt, Conciliant homines mala. Sententia prouerbialis, quæ declarat id, quod vulgo fit, ex hoſtibus nonnunquam amicos fieri propter malum aliquod incidens vtriſque commune. Ariſtoteles lib. Rhetoric. 1. Οὐδὲν γὰρ κωλύει ἐνίοτε ταὐτὸ συμφέρειν τοῖς ἐναντίοις. ὅθεν λέγεται, ὡς τὰ κακὰ συνάγει τοὺς ἀνθρώπους, ὅτ' ἂν ᾖ ταὐτὸ βλαβερὸν ἀμφοῖν, id eſt, Nihil enim vetat, quo minus idem conducat ambobus aduerſariis. Vnde dicitur illud, Conciliari homines malis, quoties idem vtriſque noxium fuerit. De ſyncretiſmo diximus alibi. Quin huc quoque poteſt deflecti prouerbium, vt dicamus, indoctum fauere indocto, infantem infanti, nepotem nepoti. Neque enim bonarum modo rerum ſimilitudo conglutinat neceſſitudinem, verum etiam ex malis communibus ſæpenumero mutua naſcitur beneuolentia. Amant fere inter ſe, qui ſimul fecere naufragium, qui militarunt vna, qui ſimul capti fuerunt ab hoſte denique qui corporis aut animi morbis iiſdem laborant.

Ama tanquam oſurus, oderis tanquam amaturus.

Δεῖ φιλεῖν ὥσπερ μισήσοντα, μισεῖν δὲ ὥσπερ φιλήσοντα, id eſt, Sic amandum tanquam ſis oſurus, ſic oportet odiſſe tanquam ſis amaturus. Hanc Biantis ſententiam Ariſtoteles in libris Rhetoricorum ſatis indicat in prouerbium abiiſſe, cum ita ſcribit, ὅτι οὐδεῖ, ὥσπερ φασὶ φιλεῖν, ὡς μισήσοντα, ἀλλὰ μᾶλλον μισεῖν, ὡς φιλήσοντα. id eſt, Non eſt amandum quaſi ſis oſurus, quemadmodum aiunt, ſed ita exercendum odium, tanquam ſis aliquando amaturus. Ac paullo inferius, δεῖ φιλεῖν, οὐχ ὥσπερ φασὶν, ἀλλ' ὡς ἀεὶ φιλήσοντα, id eſt, Oportet amare non quemadmodum aiunt, ſed tanquam ſemper amaturum. Commonſtrat enim illic philoſophus, quo pacto refellendæ corrigendæque ſint ſententiæ vulgo receptæ, atque inculcatæ. M. Tullius in ſermone De amicitia ſcribit, Scipioni vſqueadeo non placuiſſe dictum hoc Biantis nomine celebratum, vt negaret vllam vocem inimiciorem amicitiæ reperiri potuiſſe, quam eius qui dixiſſet, ita amare oportere, vt ſi aliquando eſſet oſurus: nec vero ſe adduci poſſe, vt hoc, quemadmodum putaretur, à Biante dictum eſſe crederet, qui ſapiens habitus eſſet vnus è ſeptem: ſed impuri cuiuſdam, aut ambitioſi, aut omnia ad ſuam potentiam reuocantis eſſe ſententiam. Quonam enim modo, inquit, quiſquam amicus eius eſſe poterit, cuius ſe putabit inimicum eſſe poſſe? quin etiam neceſſe erit cupere & optare, vt quam ſæpeſſime peccet amicus, quo plures det ſibi tanquam anſas ad reprehendendum. Rurſum autem recte factis, commodiſque amicorum neceſſe erit angi, dolere, inuidere. Quare hoc quidem præceptum, cuiuſcunque eſt, ad tollendam amicitiam valet. Illud potius præcipiendum fuit, vt eam diligentiam adhiberemus in amicitiis parandis, vt ne quando amare inciperemus eum, quem aliquando odiſſe poſſemus. Hactenus Cicero. Refertur ab eodem Ariſtotele paullo ſuperius, ac repetitur libro Moralium Eudemiorum ſeptimo hic ſenarius:

Οὐδεὶς ἐραστὴς, ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ. id eſt,

Non eſt amicus hic, qui amare deſinit.

Qui emolumenti cauſſa amat, potitus eo quod concupiſcebat, amare deſiit. At bonorum amicitia, quoniam virtuti nititur, immo talis eſt. Extat autem hic verſus apud Euripidem in Troadibus. Diogenes Laertius mutilum adagium refert, ἔφασκε φιλεῖν ὡς μισήσοντας, τοὺς γὰρ πλείστους εἶναι κακούς, id eſt, Iubebat amare tanquam oſuros, pluri mos enim eſſe malos. Huc adſcribendus Mimus ille Publianus, qui eſt apud Aulum Gellium:

Ita amicum habeas, poſſe vt fieri inimicum putes.

Et alius eiuſdem, ſed Senecæ titulo:

Ita crede amico, ne ſit inimico locus.

Sophocles item in Aiace Maſtigophoro,

Ἐγὼ δ' ἐπίσταμαι γὰρ ἀρτίως, ὅτι
Ὅ τ' ἐχθρὸς ἡμῖν, ἐς τοσόνδ' ἐχθαρτέος,
Ὡς καὶ φιλήσων αὖθις, ἔς τε τὸν φίλον
Τοσαῦθ' ὑπουργῶν ὠφελεῖν βουλήσομαι
Ὡς αἰὲν οὐ μενοῦντα. τοῖς πολλοῖσι γὰρ

Βροτῶν

Β, ὅταν ἅπαξ τις εἰδῇ ἑταιρείας λιμήν. id eſt,
At ipſe didici nuper, vt ſi quando ſim
Inimicus vlli, hunc oderim hactenus, velut
Aliquando amicum habiturus: erga amicum item
Officia ſic exerceam, vt qui non ſiet
Semper futurus amicus: etenim plurimis
Sodalitatis portus eſt tutus parum.

Atticus aduena.

Ἀττικὸς πάροικος, id eſt, Atticus aduena. In violentos & feroces vicinos dicebatur. Durys apud Zenodotum ait ex Atticorum moribus natum, quod olim finitimos e ſedibus ſuis exigere conſueuerint. Craterus inde manaſſe putat, quod Athenienſes, qui Samum miſſi fuerant, indigenas expulerint. Notatur adagium ab Ariſtotele lib. Rhetoricorum 3. ἔτι, inquit, ἔνιαι τῶν παροιμιῶν, καὶ γνῶμαι εἰσιν, οἷον μαρτυρίαι, ὥσπερ Ἀττικὸς πάροικος. id eſt, Ad hæc nonnulla prouerbia ſunt & ſententiæ, tanquam teſtimonia, vt Atticus aduena. Proinde proprie quadrabit in eos, qui ita nuper in manus aliquod adſciti ſunt, vt ſuperiores eiiciant.

Purpura iuxta purpuram diiudicanda.

Ἡ πορφύρα παρὰ τὴν πορφύραν διακριτέα, id eſt, Purpura ad purpuram diiudicanda eſt. Certiſſimum iudicium ex collatione naſcitur. Vnde emptores mercaturi purpuram, ne fallantur, alteram adhibent purpuram. Licebit vti, quotiens negabimus inſantiã, aut inſcitiam indoctorum plene deprehendi, niſi cum eloquentium & eruditorũ ſcriptis conferantur. Etenim ſi vel Salluſtium conferas cum Cicerone, iam velut obmuteſcit ille alioqui per ſe diſertiſſimus. Refertur adagium à Phœbammone ſophiſta in commentario De figuris rhetoricis. Meminit & Iſocrates in oratione Panathenaica, Ἀλλ' ὥσπερ τὴν πορφύραν καὶ τὸν χρυσὸν θεωροῦμεν καὶ δοκιμάζομεν ἑτέρα παραδεικνύοντες, i. Sed quemadmodum purpuram & aurum conſideramus, ac probamus, purpuram cum purpura conferentes. Haud arbitramur prorſus ἀπροσδιόνυσον fore, ſi de conferenda purpura locum huc adſcripſerimus ex Aureliano Flauii Vopiſci: Meminiſtis, inquit, fuiſſe in templo Iouis Opt. Maxi. Capitolini pallium breue purpureum, laneſtre: ad quod cum matronæ atque ipſe Aurelianus iũgeret purpuras ſuas, cineris ſpecie decolorari videbantur ceteræ, diuini cõparatione fulgoris. Hoc munus rex Perſarum ab Indis interioribus ſumptum, Aureliano dediſſe perhibetur, ſcribens: Sume purpuram qualis apud nos eſt. Nam poſtea diligentiſſime & Aurelianus & Probus & proxime Diocletianus miſſis diligẽtiſſimis confectoribus, requiſiuerũt tale genus purpuræ, nec tamen inuenire potuerunt. Dicitur enim ſandix Indica talem purpuram facere, ſi curetur. Adluſit huc Quintilianus libro 12. c. De generibus dicendi, agẽs de dictione quæ, quod mediocris eſt, per ſe habet admirationẽ, ſed admotis iis quæ ſunt eximia, deſinit eſſe admirationi. Habet, inquit, admirationem, neque immerito, nam ne illud quidem facile eſt, ſed euaneſcunt hæc, atque moriuntur comparatione meliorum: vt lana tincta fuco, citra purpuras placet: at ſi contuleris, etiam lacernæ conſpectu melioris obruatur, vt Ouidius ait.

Saturniæ lemæ.

Κρονικαὶ λῆμαι, id eſt, Saturniæ lemæ. In cæcutientes ac ſtupidos dicitur: præſertim in eos, qui ætatis vitio deſipiſcunt. Eſt enim lema humor in oculis concretus, vnde lippitudo naſcitur. Deriuatur autem ἀπὸ τοῦ λάω, id eſt, video & μὴ negatiua particula: quod eiuſmodi lacrymæ craſſę oculos occupãtes viſui officiãt. Ariſtophanes in Pluto:

Ἀλλ' ὦ κρονικαῖς γνώμαις ὄντως λημῶντες τὰς φρένας ἄμφω: id eſt,
Saturninis animis vere, lippitis ſenſibus ambo.

Gnomas dixit pro lemas, vnde λημᾶν Grę̨cis lippio, cęcutioque ſignificat. Porrò Saturniæ dicuntur quaſi ſeniles ac veteres: propterea quod κρόνος, id eſt, Saturnus podagroſus, ac ſenex à poetis fingitur, & temporum deus: quaſi χρόνος. ἀρχαῖα vero, id eſt, Priſca & antiqua Græci nonnunquam ſtulta vocant. Plato in Euthydemo, ἔχεις φλυαρεῖς, καὶ ἀρχαιότερος εἶ τοῦ δέοντος. id eſt, Nugaris, ac ſtultior es quam decet. Et κρονικώτερα, μωρότερα. & κρόνους nugas, ac deliramenta. Timotheus apud Athenęum libro tertio. Νέος ὁ Ζεὺς βασιλεύει. τὸ παλαιὸν δ' ἦν κρόνος ἄρχων, id eſt, Iuuenis regnat Iupiter. Olim autem principatum tenebat Saturnus: Ariſtophanes in Veſpis:

Καὶ

Καὶ τοὺς τραγῳδοὺς φησιν ἀποδείξειν κρόνους
Τὸν νοῦν. id eſt,
Seſe tragœdos mente Saturnos ait
Mox redditurum.

Idem in Nebulis:

Καὶ πῶς ὦ μωρὲ σὺ καὶ κρονίων ὄζων καὶ βεκκε
σέληνε. id eſt,
Et quomodo ò ſtulte, & Saturnalia olens,
& lunaris.

Dionyſodotus in Euthydemo Platonis, Socratem Saturnum vocat, bardum ac ſtupidum ſentiens, οὕτως, inquit, εἶ κρόνος, id eſt, Adeo es Saturnus. Adluſit huc Lucianus in Timone: Λημῶς καὶ ἀμβλυώττεις πρὸς τὰ γινόμενα. id eſt, Cæteris ac lippis ad ea quæ patrantur. Atque ibi paullo inferius, καὶ κατ᾽ ὀλίγον κρόνον σὲ ὦ θεῶν γενναιότατε ἀποφαίνουσι, παρωσάμενοι τῆς τιμῆς, id eſt, Et paullatim Saturnum te o deorum præclariſſime reddunt, depellẽtes ab honore. Plutarchus ætate deſipientes oſtendit vulgo κρονολήρους appellatos fuiſſe, id eſt, Saturni more delirantes, videlicet propter aniles fabulas, quæ de hoc deo feruntur. Eas refert idẽ Plutarchus in commentario de facie apparenti in orbe lunæ: Saturnum in inſula quapiam ſortu nata, profundo in antro dormire, ſaxa complexum aurea. Ceterum hunc ſomnum illi accidere ex vinculis in eum vſum arte cõfectis à Ioue. Aues autem quæ in ſcopuli cacumine verſantur, adferre illi ambroſiam, vniuerſamq́; inſulam mira fragrantia cõpleri, e rupe, velut e fonte ſcatente: adeſſe dæmones, qui Saturnum obſeruent & inſeruiant. Hos olim cum illo amicitia coniunctos fuiſſe, cum diis atque hominibus imperaret: multaque de futuris rerũ euentibus ex ſe prædicere. Sed maxima, maximisq́; de rebus ſic efferunt, vt Saturni ſomnia videantur. Nam quidquid cogitarit Iupiter in animo, id ſomniare Saturnũ. Huiuſmodi quædam nugamenta de Saturno commemorantur in hoc libello. Iam illud eruditi lectoris iudicio relinquitur, nunquid ad hoc adagium pertineat, quod Pythagorici συμβολικῶς mare, Saturni lacrymam appellant, vt teſtatur idem auctor, cõmentario de Iſide & Oſiride. Siquidem eſt aqua marina non ſalſa ſolum & amara, ſed craſſior item & impurior reliquis.

Cucurbitas lippis.

Κολοκύνταις λημᾶν, id eſt, Lippire cucurbitas. Ad ſuperiorem adagii formam pertinet, Ariſtophanes in Nubibus:

Νῦν γέ τοι ἴδυν καθορᾷς αὐτὰς, εἰ μὴ λημᾷς κολοκύνταις. id eſt,
At nunc ipſas plane cernis niſi fors lippis
Colocyntis. κολοκύντας Græci vocant quas nos cucurbitas. Verba ſunt Socratis oſtentis nubes. hoc eſt, niſi plane nihil vides, & tantas habes in oculis lemas, quantæ ſunt cucurbitæ.

Ollas lippire.

Χύτρας λημᾶν, Ollas lippire. Prouerbialis hyperbole, proximæ ſimillima. Lucianus aduerſus ineruditum, & multos coementem libros, χύτρας, inquit, λημῶντες. id eſt, Ollas lippientes. Lacrymas indicans ollis æquales. Hoc adagium vtrunque quoties ad animum refertur, fit elegantius & iucundius: veluti ſi quis hominem craſſi iudicii, ac vehementer cæcutientis, & turpiter et tantis dicat lippire non lemis, ſed ollis.

Odium agreſte.

Μῖσος ἄγριον, id eſt, Odium agreſte, Atrox odium veteres ſic appellabant, propterea quod ruſtici plerunque μισάνθρωποι ſunt, & acerbius atque implacabilius oderunt. Lucianus cõtra indoctum, Μῖσος δὲ ἄγριον φασὶ παρὰ πάντων ἔχεις ἐπὶ τῇ βδελυρίᾳ, id eſt, Laboras autẽ agreſti, ſicuti dicitur, omnium odio, propter inſolentiam. Vnde & ciuilitatem appellamus morum comitatẽ, humanitatemque. Et apud Iureconſultos ciuilis actio diſcernitur à criminali. Denique Græci quidquid barbarum, immane, aut crudele volunt intelligi, id ἄγριον vocãt.

Megarenſes neque tertij, neque quarti.

Μεγαρεῖς οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι, id eſt, Megarenſes neque tertii, neque quarti. Dicebatur olim in homines ſupra modum ignauos & contemptos, nulloque honore dignos. Natum adagium ex oraculo quodã. Id quidam, inter quos Strephanes Mneas & Ion, Aeginenſibus, alii Megarenſibus redditum exiſtimant. Narrat itaque Mneas, cũ Aeginenſes in Achaia debellaſſent Aetolos, ac deciniam pentecontorum cepiſſent ea eſt nauis remigum quinquaginta hanc Apollini Pythio victoriæ monumentum dedicarunt. Rogabantq́ue Deum, qui nam
eſſent

eſſeot Græcorum præſtantiſſimi, aibitrantes futurum, vt ob eam victoriam ipſis prima laus ab Apolline iribueretur. Oraculum hunc ad modum reſpondit:

Ἵππον θεσσαλικὴν, λακεδαιμονίην τε γυναῖκα,
Ἄνδρας δ' οἳ πίνουσιν ὕδωρ καλῆς ἀρεθούσης.
Ἀλλ' ἔτι καὶ τῶνδ' εἰσὶν ἀμείνονες, οἵ τε μεσηγὺ
Τίρυνθος ναίουσι καὶ ἀρκαδίης πολυμήλου
Ἀργεῖοι λινοθώρηκες κέντρα πτολέμοιο.
Ὑμεῖς δ' αἰγιέες, οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι,
Οὐδὲ δυωδέκατοι, οὔτ' ἐν λόγῳ οὔτ' ἐν ἀριθμῷ. id eſt,

Theſſala equa præſtat reliquis, mulierq́; Lacæna.
Porro viti potant qui pulchra fluenta Ate thuſe.
Hos quoque præterea, mediæ gens incola vincir
Tiryuthi, Arcadiæque bidentibus inclitæ albis,
Argiui ſtimuli bellorum, atmisque potentes.
At vos Aegini, neq; tertius accipit ordo,
Nec quattus, neque biſſenus, neque denique veſtri
Vlla vſquam ratio eſt, nuſquam numerus ve, locus ve.

Qui ſcripſit commentariolos in Theocritum, refert hoc epigramma paullo diuerſius, oimirum ad hunc modum:

Γαίης μὲν πάσης τὸ πελασγικὸν ἄργος ἄμεινον,
Ἵπποι θρηΐκιαι, λακεδαιμόνιαί τε γυναῖκες
Ἄνδρες δ' οἳ πίνουσιν ὕδωρ καλῆς ἀρεθούσης.
Ἀλλ' ἔτι καὶ τῶνδ' εἰσὶν ἀμείνονες, οἵ τε μεσηγὺ
Τίρυνθος ναίουσι, καὶ ἀρκαδίης πολυμήλου,
Ἀργεῖοι λινοθώρηκες κέντρα πτολέμοιο,
Ὑμεῖς δ' ὦ μεγαρεῖς οὔτε τρίτοι, οὔτε τέταρτοι,
Οὔτε δυωδέκατοι, οὔτ' ἐν λόγῳ, οὔτ' ἐν ἀριθμῷ.

Callimachus itē in epigrammatis ad Megarenſes retulit prouetbium:

Τῆς δὲ ταλαίνης
Νύμφης ὡς μεγαρέων, οὐ λόγος, οὐδ' ἀριθμός, i.
Sed veluti Megarenſibus accidit olim,
Nymphę infelicis, nō locus, aut ratio.

Item Theocritus in Carellæ amore,

Ἄμμες δ' οὔτε λόγῳ τινὸς ἄξιοι, οὐδ' ἀριθμητοί,
Δύστηνοι μεγαρῆες, ἀτιμοτάτῃ ἐνὶ μοίρᾳ. id eſt,
Noſtri nec ratio eſt, numero oeque ponitur vllo.
Extremæ ſortis veluti quondā Megarēſes.

Eſt & inter amantes ordo, cum hic primus eſt apud amicam, ille ſecundus, alius tertius aut quartus. Quemadmodum & in teſtamentis eſt primus, ſecundus & tertius hæres. Effertur etiam hac forma prouerbium, τῆς μεγαρέων ἄξιοι μερίδος, id eſt, Megarenſium parte, ſeu loco digni. Huc ſpectat & Homericum illud Iliados β.

Οὔτε ποτ' ἐν πολέμῳ ἐναρίθμιος, οὔτ' ἐνὶ βουλῇ
Nuſquam in conſiliis, nuſquam oumeratur in atmis,

Refertur ex Euripide:

Δειλοὶ γὰρ ἄνδρες οὐκ ἔχουσιν ἐν μάχῃ
Ἀριθμόν, ἀλλ' ἄπεισι κἂν παρῶσ' ὅμως. id eſt,
Formidoloſi nullum habeot in prælio
Numerum, ſed abſunt, licet ibi adſint maxime.

Hanc figuram & Latini videotur exſprimere. M. Tul. Neminem eſſe puto, qui modo in aliquo numero ſit. hoc eſt, qui ſit alicuius momenri, alicuius precii. Idem Philip. 3. Bomabalio quidam pater, homo nullo numero, nihil illo contemptius. Plutarchus in Sympoſiacis, Τῶν δὲ ἐμῶν πολιτῶν ὥσπερ μεγαρέων οὐδεὶς λόγος, i. Atqui meorū ciuium, veluti Megarenſium nulla ratio. Idem alias in eodem opere, Τῶν δὲ δημοκριτείων ἔφη εἰδώλων, ὥσπερ αἰγιέων ἢ μεγαρέων ἀριθμὸς οὐδεὶς οὐδὲ λόγος, i. Arqui Democriticarum, inquit, imaginum perinde vt Megarenſium aut Aegineoſiū, nullus oumerus, neque reſpectus. Arbirramnr enim & Ariſtophanē huc leuirer adluſiſſe cum ſcribit io Acharnenſibus:

Ὡς χρὴ μεγαρέας μήτ' ἐν γῇ μήτ' ἐν ἀγορᾷ
Μήτ' ἐν θαλάττῃ μήτ' ἐν ἠπείρῳ μένειν. id eſt,
Megarenſibus nefas manere eſſet neque.
In rerra alicubi, nec foro, nec io mari,
Neque continente.

Siquidē excludens Megarenſes quattuor locis, nimirum ad illud reſpexir, οὔτε τέταρτοι. Quanquam in verſibus opinamur, nō abeſſe mendum, videlicet in μήτ' ἐν γῇ, niſi forre quarto loco ſibi permittit ſpōdeum, quemadmodum permittit anapæſtum. Nobis ſubolet huc & M. Tullium adluſiſſe, cū in Bruto ſuo ſic loquitur: Duobus igitur ſummis Craſſo & Antonio, L. Philippus proxime accedebat, ſed longo interuallo, tñ proximus. Itaq; eum, etſi nemo intercedebar, qui ſe illi anteferrer, neque ſecundum tamen neque rertium dixerim. Nec enim in qnadrigis eum ſecundum numerauerim, aut terrium, qui vix è carceribus exierit, cum palmam iam primus accepetit; nec in oratoribus, qui tantum abſit

a primo, vix vt eodem curriculo eſſe videatur. Simili forma M. Tull. in Academicis lib. 2. dixit quintę claſſis Democritũ: Quis, inquit, hunc philoſophum non anteponat Cleanthi, Chryſippo, reliquiſq; inferioris ætatis, qui mihi cum illo comparati, quintæ claſſis videntur? id eſt, poſtremi ordinis. E diuerſo primæ claſſis dicuntur, qui ceteris præferuntur, & nulla claſſe, qui prorſus contempti. Tranſlatum a claſſibus, in quas Seruius Tullius rex diuiſit populum Romanum pro cenſus modo. Florus epitome 49. dixit vltimæ ſortis hominem vehementer obſcutũ. Andriſcus, inquit vltimæ ſortis homo, Perſei regis ſe filium ferens, &c. Item epitome 19. C. Glauciam dixit, vltimæ ſortis hominem. Hoc fiet lepidius, ſi transferatur ad animi res, veluti ſi dicas, vltimę ſortis ingenium: aut orationem cum aliorum ſcriptis vix conferendam, extremę claſſis orationem. Ad hanc pertinet formã, cum dicunt hominem primæ notæ, poſtremæ notæ. & M. Tullius, ſalutem appellat de meliore nota, ſalutationem adcuratam. Ad perſonam accommodauit Catullus:

-Et quiſquis de meliore nota.

Id tranſlatũ videtur a negotiatoribus, qui vino aut panno notam adfigunt indicantẽ mercis precium.

Lepus pro carnibus.

Λαγὼς περὶ τῶν κρεῶν, id eſt, Lepus de carnibus ſubaudi periclitatur. In eos dicitur, qui ob aliquam ſui vtilitatem in diſcrimen vocantur. Nam leporem non inſectamur, quod noceat, ſed quod pulpamẽtum habeat. Eſt enim animal & eſculentum & timidum, atque inerme, vt natura hominum eſcis leporem genuiſſe videatur. Rheginenſes autem vulgo lepores dicti ſunt, vtpote pauidi ac formidoloſi. Effertur etiam ad hunc modum adagiũ, ὁ λαγὼς περὶ τῶν κρεῶν τρέχει, id eſt, Lepus ꝓ carnibus currit. De iis, qui magno ſuo periculo, aut capitis etiam diſcrimine, atque ob id acriter decertãt. Trãſlata metaphora a venatu, in quo lepus quoniam intelligit ſeſe ad necem peti, perniciſſimo curſu fugit, adeo, vt non raro deficiat, medioque in curſu examinetur. Qua de re Plutarchus in commentario De terreſtrium, & marinorum animantium prudentia, narrat quiddam haud quaquã indignum quod hoc inſerat loco: Οἱ δὲ τοὺς δασύποδας διώκοντες, ἐὰν μὲν αὐτοὶ κτείνωσι, ἥδονται διασπῶντες καὶ τὸ αἷμα λαπτοῦσι προθύμως, ἐὰν δὲ ἀπογνοὺς ἑαυτὸν ὁ λαγὼς, ὃ γίνεται πολλάκις, ὅσον ἔχει πνεῦματος, ἀναλώσας εἰς τὸν δρόμον ἐκλίπῃ, νεκρὸν καταλαβόντες, οὐχ ἅπτονται τὸ παράπαν, ἀλλ᾽ ἵστανται, τὰς οὐρὰς κινοῦντες, ὡς οὐ κρεῶν, χάριν, ἀλλὰ νίκης καὶ φιλονεικίας ἀγωνιζόμενοι. id eſt, Porro canes cum leporem inſequuntur, ſi quidem occiderint ipſi, gaudent dilacerare, atque alacres ſanguine ſeſe contaminant, obliuuntque. Quod ſi lepus deſperans de ſeſe, quem admodum accidit ſæpe numero, quidquid habet halitus, id omne quam intentiſſimo curſu conſumpſerit, atque ita defecerit, canes exanimem repertum omnino non attingunt, verum conſiſtunt mouentes caudam, perinde, quaſi non carnium gratia decertarint, ſed magis de victoria contenderint. Charon apud Ariſtophanem in Ranis.

-Δοῦλον οὐκ ἄγω

Εἰ μὴ νεναυμάχηκε τὴν περὶ τῶν κρεῶν. id eſt,
Seruum haud veho, nauale ni peregerit
Certamen, ac pro carnibus pugnauerit.

Adſcribit hoc loco Ariſtophanis interpres, apud Arginuſam, ſeruos non pro pecunia, aut alio quouis pręmio, ſed pro vita dimicare ſolere. Idem in Veſpis:

Ποιήσω δακεῖν τὴν καρδίαν
Καὶ τὸν περὶ ψυχῆς δρόμον δραμεῖν. id eſt,
Effecero, vt cor mordeas, curſumq; curras pro capite ac vita. Idem in eadem fabula:
Ἢ λαγὼν ἢ λαμπάδα ἔδραμες; id eſt,

Leporem cucurriſti, an ne lampadem magis? Plutarchus in Dialogo, quem ſcripſit aduerſus Epicurum. Παπαῖ ἦν ποῦ ἔγωγε γελάσας, εἰς τὴν γαστέρα τοῖς ἀνδράσιν ἔοικας ἐναλεῖσθαι, καὶ τὸν περὶ τῶν κρεῶν ἐπόξειν. id eſt, Papæ, inquam ridens, in ventrem ipſum viris inſultum facturus videris, & ad curſum qui pro carnibus dicitur, adactu rus. Significat autem eum Epicureos in ſummum diſcrimẽ adducturum, quod aduerſus voluptatis aſſertores propoſuiſſet, nec iucunde viui poſſe ſecundum Epicurũ. Adluſum eſt ad Priſcas hiſtorias, quæ referunt aliquoties bellum natum inter populos ob direptas è ſacrificiis carnes. Ita Pindarus in Nemeis.

Γῆν κρεῶν νιν ὑπὲρ μάχας ἔλασεν. id eſt,
Vbi pro carnibus pugnas geſſit.

Carpathius leporem.

Ο᾽ καρπάθιος τὸν λαγὼν, id eſt, Carpathius leporem. Dicebatur in eos, qui ſibi rem noxiam arceſſerẽt. Hinc deductum adagium, quod cum in Carpathiorum inſula lepores non eſſent, illi curarunt importandos alicunde. Verum vbi eius animantis magna vis increuiſſet, vt eſt mira fecunditas, fruges inſulæ populari cœperunt. Refert & interpretatur parœmiam Iulius Pollux, quinto de rerũ vocabulis libro. Addit nec in Ithacenſium inſula naſci lepores, nec in Sicilia fuiſſe, priuſquam Anaxilas Rheginẽſis eos importaſſet, vnde victor in Olympiacis, Rheginenſium numiſmati curtum inſcalpſit & leporem. Refert item & interpretatur Ariſtoteles libro Rhetoricorum tertio.

Γρύζειν.

Γρύζειν, prouerbio dicunt hiſcere ſeu mutire. Sunt qui putent γρύζειν eſſe vocem ſuillam edere, deductum ἀπὸ τοῦ γρῦ, de quo meminimus alibi. Vnde & Grylli nomen effictum apud Plutarchum, & Grunii Corocottæ porcelli, cuius meminit diuus Hieronymus. Ariſtophanes in Pluto:

Γρύζειν δὲ καὶ τολμᾶτον ὦ καθάρματε: id eſt,
Audetis & mutire ſceleratiſſimi?

Idem in eadem fabula,

Ἀλλὰ φθείρου καὶ μὴ γρύζῃς. id eſt,
Imo pereas, ne vel quid hiſcas.

Simili figura Terentius dixit in Adelphis: Quid gannis? Et in Phormione: Quod illi ad aurem obganniat.

Nullum animal, quod animal.

PROVERBIALIS videtur & illa figura: Nullum animal, & quod animal. Ariſtopha. in Pluto,

Πτωχεία γὰρ ἐστὶν ὦ πόνηρ᾽, ἧς οὐδαμοῦ
Οὐδὲν πέφυκε ζῶον ἐξωλέστερον. id eſt,
Inopia nanque eſt heu miſer, qua ſcilicet
Haud aliud vſquam eſt animal exitialius

Idem in Nephelis,

Τοῦτο δ᾽ ἐστὶ ὁ τόκος τί θηρίον; id eſt,
Vſura at ipſa quæſo, quæ nam bellua eſt?

M. Tul. ad Atticũ, Terentii veſtigium nullum agnoui, Metagenes certe periit. Fecit iter per poſſeſſionẽ, in qua animal reliquũ nullũ eſt. Nec abludit ab hac figura Plinianum illud, Regulus bipedũ nequiſſimus.

Ne muſca quidem.

HVIC affinis eſt & illa prouerbialis hyperbole: Ne muſca quidem, qua maximã hominum ſolitudinem ſignificauimus. Plautus in Truculento: Quas tu mulieres mihi narras? Vbi muſca nulla fœmina eſt in ędibus. Huc adluſit Vibius Criſpus orator delectationi natus, vt ait Fabius:

Cuius erant mores, qualis facundia;

Quemadmodum ſcripſit Iuuenalis, cũ rogatus ecquis eſſet cum Cæſare in conclaui, reſpondit: Ne muſcam quidem intus eſſe. Ancipiti ioco Domitiani conſuetudinem notans, cui mos erat cottidié ſibi ſecretum horarium captare, nunc interim aliud fere agebat, niſi quod muſcas captas ſtylo configeret.

Communis Mercurius.

Κοινὸς ὁ ἑρμῆς, id eſt, Communis Mercurius. Lucianus in Votis, Οὐκ οὖν τὸ προχειρότατον τοῦτο, κοινὸς ἑρμῆς φασὶ, καὶ ἐς μέσον κατατίθει φέρων τὸν πλοῦτον. id eſt, Itaque quod paſſim in ore eſt omnibus, communis, vt aiunt, Mercurius, opesq́ue in medium allatas depone. Plutarchus in libello, cui titulus, ὅτι μάλιστα τοῖς ἡγεμόσι δεῖ τὸν φιλόσοφον διαλέγεσθαι: ἀλλ᾽ ἀμουσίᾳ καὶ ἀπειροκαλίᾳ τὸν κοινὸν ἑρμῆν ἐμπόλαιον καὶ ἔμμισθον γενέσθαι. id eſt, Sed imperitia & inelegantia communem Mercurium, cauponatorẽ & quæſtuoſum factum eſſe. Quidam hinc natam parœmiam arbitrantur quod Mercurius, vt eſt furtorum auctor ac repertor, primus oſtendit, quæ furto parta ſint, ea in mediũ communiter oportere deponere. Alii malũt huc referre, quod Mercurius ſit orationis auctor, per quam inter homines omne commercii genus conſtat: vnde & medius inter ſuperos atque inferos à poetis fingitur, pariter ſuperis deorum gratus & imis quod ſermo animi interpres, ſummos cũ infimis, reges cum plebe conciliet. Extat ſuper hac re fabella non illepida Ariſtidis in 2. lib. quem aduerſus Platonem cõſcripſit, in defenſionem Rhetorices. Eam hoc magis libuit adſcribere, qđ is auctor haudquaquam adhuc vulgo notus eſt. Νεωστὶ γὰρ ἀνθρώπων γεγονότων καὶ τῶν ἄλλων, θόρυβος πολὺς ἦν κατὰ τὴν γῆν καὶ ταραχή. ὅτι γὰρ αὐτοῖς σφίσιν εἶχον, ὅτι χρήσονται. οὐδὲ γὰρ ἦν οὐδὲν τὸ συ-

νάγον, ἀλλ᾽ οἱ μείζους τοὺς ἐλάττους ἦγον. οὔτε τοῖς ἄλλοις ζώοις οἷοί τ᾽ ἦσαν ἀντάρκειν. πᾶσι γὰρ πάντων ἀπελείποντο, ἄλλοτε ἄλλων. τάχει μὲν τῶν πτηνῶν ἁπάντων, ὅπερ οὖν ὁ μῦθος ἔφη τοὺς πυγμαίους πάσχειν ὑπὸ τῶν γεράνων, πᾶσι τοῖς τότε ὑπὸ πάντων συνέβαινε τὴν ἀλκὴν μὲν ὀρνίθων, κατ᾽ ἰσχὺν δὲ πόῤῥω καὶ τὸν λεόντων, καὶ τὸν κάπρων, καὶ πολλῶν ἄλλων ἥσσων, ὥστ᾽ ἀπώλλυντο σιγῇ. καὶ μὴν τῇ γε κατασκευῇ τοῦ σώματος, οὐ μόνον τὴν κοράκων ἀλλὰ καὶ τῶν κοχλιῶν ἀπελείποντο, οὐδεὶς αὐτῶν ὑπάρχων αὐταρκής. φθειρομένου δὲ οὕτως τοῦ γένους καὶ κατὰ μικρὸν ὑποῤῥέοντος, κατιδὼν ὁ προμηθεὺς ἀεί πως ὢν φιλάνθρωπος ἀνέρχεται πρεσβευτὴς ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων οὐχ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων πεμφθείς. οὐδὲ γὰρ πρέσβεις ἦν πώποτ᾽ εἰδέναι, ἀλλ᾽ αὐτὸς ἀφ᾽ ἑαυτοῦ. ὁ δὲ ζεὺς τοῦτε προμηθέως ἀγασθεὶς δίκαια λέγοντος, καὶ ἅμα καθ᾽ ἑαυτὸν εἰληφὼς λογισμὸν τοῦ πράγματος, τὴν αὐτοῦ παῖδα τὸν ἑρμῆν κελεύει ῥητορικὴν ἔχοντα ἐλθεῖν εἰς ἀνθρώπους. ὁ μὲν οὖν προμηθεὺς κατάπερ ἐπίσης ἅπασι τάς τε αἰσθήσεις καὶ τ᾽ ἄλλα μέλη τοῦ σώματος, οὐχ οὕτως ἐκέλευεν, ὥσπερ θεωρικοῦ διάδοσιν διελεῖν, ἵνα πάντες ῥητορικῆς ἐφεξῆς μετέχοιεν, ὥσπερ ὀφθαλμῶν, χειρῶν καὶ ποδῶν, ἀλλ᾽ ἐπιλεξάμενον τοὺς ἀρίστους καὶ γενναιοτάτους καὶ τὰς φύσεις ἐῤῥωμενεστάτους τούτοις ἐγχειρίσαι τὸ δῶρον, ἵνα δὴ μοῦ σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους σώζειν ἔχοιεν. Ἀφικομένης δὲ τῆς ῥητορικῆς εἰς ἀνθρώπους, οὕτως ἐκ θεῶν ἠδυνήθησαν μὲν οἱ ἄνθρωποι τὴν μετὰ τῶν θηρίων δίαιταν χαλεπὴν ἐκφυγεῖν, ἐπαύσαντο δὲ ἐχθροὶ πάντες ὄντες ἀλλήλοις ἐν κύκλῳ κοινωνίας δὲ εὗρον ἀρχήν. καταβάντες δὲ ἐκ τῶν ὀρῶν, ἄλλοι κατ᾽ ἄλλα μέρη τῆς οἰκουμένης ἐπλανήθησαν, τοῦτο γε πρῶτον ὕπαιθροι, μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη λόγου νικήσαντος, πόλιν τε κατεσκευάσαντο καὶ διεκρίθησαν, οὐχ ὥσπερ πρότερον ὡς ἔτυχεν, ἀλλ᾽ εἰς τε συντάξεις κοινωνιῶν, καὶ τὰς πόλεων ἡγεμόνας νόμους ἔθεντο, καὶ ἄρχοντας καὶ πολιτείαν ἐνόμισαν, καὶ θεοῖς χαριστήρια ἀνήγαγον πρώτας οἱ ἀπαρχὰς ποιησάμενοι τὰς ἀπὸ τῶν λόγων, ὡς ἔτι καὶ νῦν χαίρειν μάλιστα τοὺς θεοὺς λόγος αἱρεῖ, ὅτι καὶ γνωρίσαι πρῶτον αὐτοῖς τοὺς θεοὺς ὑπῆρξεν ἐντεῦθεν. οὕτως ἄνθρωπος ἦρθη μέγας ἐξ ἀσθενοῦς καὶ σαθροῦ κατάρχας. καὶ πρόσθεν καταφρονούμενος, ὃ οὐδὲν πρᾶγμα, κύριός ἐστιν ἐξ ἐκείνου τοῖς ἐν τῇ γῇ τοῦτο ὅτι βούλεται χρῆσθαι, πρόβλημα ποιησάμενοι ἀντ᾽ ἄλλου φυλακτηρίου τὸν λόγον. καὶ ὁ μῦθος ἡ μὲν ταύτην ἐχέτω τὴν τελευτήν. Quæ ſi quis Latine malit, ſenſum vteunque reddemus. In initio cum recens eſſent homines nati, magnus inter hos ac reliqua animantia tumultus erat, perturbatioque ſuper terram, propterea quod non poſſent inuicem vti ſeſe. Nec. n. vlla res intercedebat, quæ illos conciliaret: verũ qui potentiores erant, opprimebant inferiores. Neque ſatis erant idonei, vt reliquis animantibus reſiſterẽt. Omnibus enim illis omni ex parte inferiores erant, aliaque in re ab aliis vincebãtur. Veluti ab vniuerſo genere volucrum celeritate. Vnde factum eſt, vt quod ait Homerus Pygmæis accidere à gruibus, id tum tẽporis paſſim à robuſtioribus auibus paterẽtur mortales. Rurſum quantum ad vires attinebat, longe ſuperabantur, & à leonib. & ab apris, & aliis item compluribus. Atque hunc in modum ſilentio peribant. Iam vero quo ad munitionem ornatumq́; corporis, nõ coruis modo, verumetiam cochleis cedebant, neque cuiquam ex ipſo ſuppetebat, quod ad tuendam vitam erat opus. Itaque cum ad eum modum interiret hominũ genus, ac paullatim dilaberetur, Prometheus, vt ſemper eſt hominum ſtudioſus, orator aſcendit in cælum, mortalium nomine: non ille quidẽ miſſus ab eis, neq;. n. dũ id tẽporis legatos vllos erat cernere, ſed ipſe vltroneus abiit. At Iupiter partim in gratiã Promethei, maxime qui iuſta poſtulare videretur: partim negotio apud ſeſe cõſiderato, filium ſuum Mercurium iubet ad homines deſcendere, Rhetoricen ſecum adducentem. Edixit autem vt eam mortalibus impertiret, nõ quemadmodum Prometheus omnib⁹ ex æquo, ſenſus, reliquaq́ue corporis membra, perinde quaſi theatralem pecuniam diſpertiens, vt omnes ex æquo Rhetorices eſſent participes, non aliter, quam oculorum, manuum ac pedum: ſed vt præſtantiſſimos quoſque, ingenioq́ue generoſiſſimo & indole pollentiſſima præditos diligeret, atque iis demum munus hoc impertiret, vt pariter & ſuã ipſorum & aliorum incolumitatem tueri poſſent. Porro poſtea quam Rhetorica iam ad mortales perueniſſet, cum negotium, quod habebant cum belluis moleſtiſſimum, licebat effugere, tum vero deſierũt vndequaq́; inter ſeſe ſimultatem exercere, reperto cõmerciorum initio. Digreſſiq; de mõtibus, alii in aliam orbis partẽ iungebantur, principio quidem ſub dio viuentes: poſt autem vbi verbis inter ſe communicaſſent, & ciuitatem condiderunt, ac diſtributi ſunt: non

quem-

quemadmodum antea, temere, verum in ordines plebis ac belli duces, ſanctiſq; legibus, tum principes, tum Reipub. ſtatum inſtituerunt. Diis munera cœperunt offerre, primitias auſpicantes ab oratione. Quibus nunc quoq; vel maxime gaudere deos conſentaneum eſt, Quandoquidem hac cō tigit, vt primum eſſe deos cognoſceremus. Hinc deinceps ita creuit homo, vt qui initio debilis fuerat atque inualidus, poſtea in altum tolleretur, quiq; antea pro nihilo habitus, ac deſpectus erat, deinceps factus eſt omnium quæ ſunt in terra, dominus, cui quibus vti liberet, ius eſſet, non allo propugnaculo ſibi parato quam oratione. Atque hic nobis ſit fabulæ finis. Hactenus Ariſtides. Extat ſi ſatis commeminimus; fabella non diſſimilis apud Platonē in Protagora.

Ale luporum catulos.

THEOCRITVS in Hodœporis:

Θρέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρέψαι κύνας ὥς τυ φάγοντι. id eſt,

Paſce canes qui te lanient catulosque luporum.

Prouerbium eſt, teſte interprete, in eos, qui læduntur ab iis, de quibus bene meriti ſunt, aut in ingratos. Addit ille dictum Socratis, κακῶς ποιῶν εὖ, θρέψαι λύκους. Malis faciens bene, nutri lupos. Nam plerunque ſolet id vſu venire illis, qui catulos luporum enutriunt. Extat ſuper hac re non inelegans Epigramma, quanquam incerto auctore, de oue lupi catulum alente ſuis vberibus:

Τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μαζῶν τρέφω, οὐκ ἐθέλουσα,
Ἀλλά μ' ἀναγκάζει ποιμένος ἀφροσύνη.
Αὐξηθεὶς δ' ὑπ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ πάλι θηρίον ἔσαι.
Ἡ χάρις ἀλλάξαι τὴν φύσιν οὐ δύναται. id eſt,
Lacto lupum vberibus propriis non ſponte, ſed horſum
Me demens adigit paſtor, vt id faciam
In me rurſus erit fera poſtquam creuerit ex me.
Natura haud vnquam vertitur officiis.

De canibus autem ſumptum eſt ex Actæonis fabula, à ſuis ipſius canibus dilacerati. Nam & hoc indicant enarratores Theocriti. Ex quibus facile liquet, quod nam ſit illud prouerbium antiquum, cuius meminit M. Varro in libris De re ruſtica, tractās de canibus alendis: Diligenter, inquit, vt habeant cibaria prouidēdum. Fames enim hos ad quærendum cibum ducit, ſi non dabitur, & à pecore abducet, ſi non præbebitur. Niſi, vt quidam putant, & illuc peruenerint, vt prouerbium attollant antiquū, vel etiam vt aperiant de Actæone, atque in dominum adferant dentes. Idem in Phœbo, citante Nonio: Crede mihi, plures dominos comedere ſerui, quam canes. Quaſi id Actæon occupaſſet, & ipſe prius ſuos comediſſet, &c. Huc vſque Varronis relata. Ceterum legimus & leones & dracones nutricibus ſuis gratiam officii retuliſſe. Verum nulla eſt fera tam ingrata, quæ ſit cum hominibus ingratitudine conferenda.

E dolio haurire.

Ἐκ πίθου ἀντλεῖν, id eſt, E dolio haurire, dicebatur olim qui abūdaret rebus optatis. Eſt enim dolium vas vinarium ingens, vnde largiter haurire licet: neque facile ſentitur detrimentū, videlicet in tanta copia. Theocritus: ἐν θεριστικοῖς,

Ἐκ πίθω ἀντλεῖς δῆλον, ἐγὼ δ' ἔχω οὐχ ἅλις ὄξος, id eſt,
Dolia plena fluunt tibi, ſed mihi vix ſat aceti eſt.

Scholiaſtes admonet prouerbium dici ſolitum de iis, quibus adeſſet benigna rerum copia. Diuitum eſt habere dolia, pauperes vappam bibūt e lagenis. Nam vini vis quo copioſior eſt, hoc ſuauior eſſe cōſueuit: vbi paullum eſt liquoris, celerius vappeſcit. Admonet & Heſiodus, dimidiato dolio parcendum eſſe, quod ſera ſit in fundo parſimonia. Huic ſimillimum eſt, quod ſubinde occurrit apud Chryſoſtomum ἐκ πηγῶν, id eſt, e fontibus, quotiēs vberem paratamque rerum copiam ſignificat, M. Tullius in Bruto, dicit eos è dolio potare, qui vinū adhuc feruēs bibunt: quod vinum expreſſum primū doliis excipitur, vbi deferbuerit aliquantulum, conditur in vaſa. Ipſius verba præſtat adſcribere: Vt ſi quis, inquit, phalerno vino delectetur, ſed eo nec ita nouo, vt proximis cōſulibus natum velit, nec rurſus ita vetere, vt Opimium aut Anicium cōſulem quærat. Atqui eæ notę ſunt optimę. Credo, ſed nimia vetuſtas non habet eam quam quærimus ſuauitatem, nec eſt iam ſane tolerabilis. Nū igitur qui hoc ſentiat, ſi is potare velit, de dolio ſibi hauriē dū putet? Minime, ſed quandam ſequatur

ætatem. Sic ego iſtis cenſuerim, & nouam quaſi de muſto & lacu feruidam orationẽ fugiendam, nec illam præclatam Thucydidis nimis veterem tanquã Anicianam notam perſequẽdam. Hactenus M. Tull. Nec eſt alienum ab hac forma, quod Athenæus lib. 11. ex Hipponacte citat, ἐκ πέλλης πίνειν, id eſt, e mulctro bibere. Scazontes Hipponactei ſic habent:

Ἐκ πελλίδος πίνοντες, οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς
Κύλιξ, ὁ παῖς γὰρ ἐμπεσὼν κατέαξε. id eſt,
Mulctro bibentes, nam calix eis deerat,
Quippe hunc miniſter forte fregerat lapſus.

Vna cum ipſo caniſtro.

Αὐτῷ κανῷ, id eſt, Vna cũ ipſo caniſtro. Quadrat in eos, qui rem intemperanter profundunt, deuorantque & obliguriunt. Mos. n. erat antiquis, vt teſtatur Didymus, vt cœnæ caniſtris inferrentur. Citatur apud Zenodotum Plato.

Ἀνήρπακας ἅπαξάπαντ' αὐτῷ κανῷ. id eſt,
Ipſo caniſtro cuncta rapuiſti ſimul.

Prius locuſta bouem pariet.

PRIVS locuſta bouem pariet, πρίν τι τῶν ἀδυνάτων. M. Varro de lingua Latina libro 3. refert ex Ennio verſum hunc:

Atque prius pariet locuſta lucam.

Nam Lucas antiqui boues appellabant ob magnitudinem.

Per tenebras, quæ apud quercum.

Τὸ περὶ δρῦν σκότος, id eſt, Per tenebras, quæ apud quercum: de ingenti ac fatali calamitate dicebatur. Zenodotus Ariſtotelem citat auctorem, in politia Samiorum, Prienenſium plurimos à Mileſiis occiſos fuiſſe iuxta locum, cui nomen quercus. Vnde receptum, vt Prienenſium mulieres, eius calamitatis memores, per tenebras, quæ circa quercum eſſent, iurarent. Huius hiſtoriæ ſimul & adagii meminit & Plutarchus in Problematis, ad hanc ferme ſententiam: Cum bellum eſſet inter Prienenſes & Samios, initio mediocribus damnis inuicem ſeſe afficiebant: deinde iuſto prælio cõmiſſo, mille Samii à Prienenſibus occiſi ſunt. Septimo poſt anno congreſſi cum Mileſiis, primos quoſque ciuium, ac nobiliſſimos ſimul vno prælio amiſerunt. Quo tempore Bias ille ſapiens Samum à Prienenſibus orator miſſus, egregiam laudem adeptus eſt. Poſt eam itaque calamitatem atrocem ac miſerandam, Prienenſium fœminæ per tenebras, quę circa quercum erant, obteſtari ac deierare, cœperunt quod liberos, parentem, maritos, cariſſimma quæque pignora eo loco perdidiſſent.

Concupiuit aſſam farinam.

Ἠράτο ὀπτῶ κάχρυος, id eſt, Cõcupiuit aſſam farinam. In eum dicebatur, qui domeſticã tenuitatem pertæſus, apud alios lautiorem vitam quæſiſſet. Dictum eſt autem in Platonem, qui relictis Athenis, ter in Siciliã ad Dionyſium nauigauit, quo fortunam ſuã redderet lautiorem, quemadmodum interpretantur æmuli. Nam hanc profectionem probro illi datam fuiſſe, teſtatur etiam Ariſtides in oratione, qua tuetur oratores quattuor, aduerſus Platonis calumniam. Et Diogenes, auctore Laertio, cum animaduertiſſet Platonem in opiparo quodam cõuiuio, à reliquis temperãtem cibis, & oleis duntaxat vtentem, taxauit hominis ambitioſam abſtinentiam. Τί σοφὸς ὢν σικελίαν πλεύσας τῶν τραπεζῶν τούτων χάριν, νῦν παρακειμένων οὐκ ἀπολαύεις. i. Quid homo ſapiẽs, cum ob huiuſmodi menſas in Siciliam nauigaris, nunc adpoſitis non frueris? Ad quod ita Platonem reſpondiſſe narrat: Νὴ τοὺς θεοὺς διόγενες κἀκεῖ τὰ πολλὰ πρὸς ἐλαίας καὶ τὰ τοιαῦτα ἐγινόμην, id eſt, Per deos Diogenes, illic plerumque oleis, atque id genus cibis vtebar. Ad quod rurſum Diogenes, τί οὖν ἔδει πλεῖν εἰς συρακούσας; ἢ τότε ἡ ἀττικὴ οὐκ ἔφερεν ἐλαίας, i. Quorſum igitur attinebat Syracuſas nauigare? Num id temporis Attica nõ ferebat oleas? Theocritus in Cyniſcis:

Ἠράτο μὲν καὶ τῆνος ἐμὴν δοκῶ, ὀπτῶ κάχρυος. id eſt,
Nam puto & hic aſſæ correptus amore farinæ.

Porrò farinam aſſam nouam & lautiorem victus rationem vocat, propterea quod priſcos illos pulte dũtaxat victitaſſe legimus, videlicet clibano coquendi panis vſu nondũ reperto. Vnde & Annus ille Aegyptius, qui primus panarium clibanum excogitauit, in prouerbii locum abiit, tãquam qui rem nouam eſſet commentus, quemadmodum alibi retulimus. De deliciis coquendi panis, multa recenſet Plinius libro 18. cap. 11.

Batti

Batti Silphium.

Βάττȣ σίλφιον, id eſt, Batti Silphium, Græci nouum & rarum quempiam honorẽ prouerbio vocant. Ariſtophanes in Pluto:

- Οὐδ' ἂν εἰ δοίης γέ μοι
Τὸν πλοῦτον αὐτὸν, καὶ τὸ βάττȣ σίλφιον. i.
- Nec ſi mihi donaueris,
Ipſumque Plutum, ipſumque Batti Silphium.

Negat ſe ſycophanta quieturum, etiam ſi præmium quantumuis magnum detur. Idem in Equitibus,

- Τὸν καύλον οἶσθ' ἐκεῖνον
Τȣ σιλφίȣ τὸν ἄξιον γινόμενον: οἶδα μὲν τοί. i.
- Noſti ne ſtipitem illum
Qui dignus habitus Silphio eſt? notus quidem eſt mihi ille.

Interpres diuerſam originem adagionis adſcribit. Battus à Thera iuxta Cretam inſula, profectus, oraculo monitus Apollinis vel, vt alii tradũt, domeſtica pulſus ſeditione, Cyrenen condidit. Cui cum Afri beneficii memores ſummum honorẽ habere ſtuderent, donarunt illi Silphium herbã apud illos omnium pulcherrimam: ſimulq; numiſma ferientes, in cuius altera parte regia facies erat inſculpta, altera Silphium, quo fuerat à ciuitate donatus. Cuius rei meminit & Ariſtoteles in Republica Cyreneorũ. Sed fuſius narrat Herodotus in Melpone, addens, apud Libyas regem Battum appellari, & hoc nomine compellatum ab oraculo, ſignificante fore regem. Sunt qui dicũt imaginem fuiſſe datam: ſunt rurſum, qui anulum, in quo ciuitas erat expreſſa, regi Silphium deferens. Porrò Silphium inter herbas primam gloriam obtinet, cuius & folia, & fructus, & caulis, & ſuccus precioſiſſimus fit. Vnde Ampelıotę, ea gens quædã eſt Africæ, Delphis Silphii caulem conſecratum ſuſpenderunt, vt auctor eſt Alexandrides. Hæc fermæ adfert in Plutum, nec diſſident quę Suidas memorat. At idem in Equites ſcribit, Silphium fruticem eſſe ina mœni odoris, rurſus iuxta alios amœni, & ad medicamenta vtilẽ, cuius vſum primus inueniſſe creditur Ariſtęus Apollinis & Cyrenæ filius, qui & mellis inueniſſe traditur. Illud quid ſibi velit, neſcimus: Ariſtophanis interpres ait, in altera nomiſmatis parte inſculptam βασιλείαν, id eſt, regnum ſeu regiam ſi transferas tonum: pro eo Zenodotus legit Ammonem. ſic. n. habet, καὶ τȣ νομίσματος, ἐπὶ μὲν θατέρȣ ἄμμωνα, ἐπὶ δὲ θατέρȣ σίλφιον ἐτύπωσαν. i. Nomiſmatis altera parte Ammonẽ, in altera Silphium expreſſerant. Ammonẽ, vt arbitramur, ſentiẽs Iouem regnorum largitorem, ſi quidem Homero credimus. Huius Batti meminit & Pindarus in Pythiis: Χρῆσεν οἰκιστῆρα βάττον καρποφόρȣ λιβύας, i. Reſpondit habitatori Batto frugiferæ Africæ. Eruditi quidã putant Silphium laſerpitii genus eſſe.

Ne malorum memineris.

Μὴ μνησικακήσῃς, id eſt, Ne malorum memoriam refrices Thraſybulus, vbi ciuitatem Athenienſium triginta tyrannorum ſæuitia liberaſſet, plebiſcitum interpoſuit, ne qua pręteritarũ rerũ mentio fieret. Quam malorum obliuionẽ Athenienſes ἀμνηστίαν vocant. auctor Valer. Maxi. lib. 4. Rerũ memorabiliũ, titulo de animi moderatione. Meminit & M. Tull. in 1. Philippica, his quidẽ verbis: In quo templo quantum in me fuit, ieci fundamenta pacis, Athenienſiumque reuocaui vetus exemplum, Græcum etiam verbum vſurpaui, quod tum in ſedandis diſcordiis vſurpauerat ciuitas illa, atq; omnem memoriam diſcordiarum, obliuione ſempiterna delendam cẽſui. Ariſtophanes in Pluto:

- Μὴ μνησικακήσῃς εἰ σὺ φυλὴν κατέλαβες. id eſt,
- Mala ne acta refrices, Phyla ſi capta eſt tibi.

Interpres inter alia tale quoddam commẽtum adſcribit. Thraſybulus occupato loco quoddam cui nomen Phyla, triginta tyrannos ſuſtulit: poſt vbi arrogantius quiddam dixiſſet, audiſſe μὴ μνησικακήσῃς, id eſt, Ne malorum memoriam reuoces, idque dictum in prouerbium abiiſſe. Probus Aemilius refert, poſt exactos tyrannos Thraſybulum hanc tuliſſe legem, ne quis de pręteritis actis accuſaretur aut mulctaretur. ea lex dicta eſt obliuionis. Idem ſocios volentes cõtra legem ſæuire in eos, cum quibus reditum erat in gratiam, publice cohibuit, & legem latam confirmauit. Huic pro tantis meritis præmii loco data eſt corona ex duabus virgulis oleaginis, & hoc ciuili honore vir prudens cõtentus fuit. Admonet adagium, non eſſe refricandã com-

memoratione præteritorum malorum memoriam. Sunt autem apud Ariſtophanem verba Mercurii ad Carionem ſeruum. Plato lib. De legib. 4. Φράσω γὰρ, οὔτι μνησικακεῖν βουλόμενος ὑμῖν. id eſt, Dicam certe, non autem quod velim præteritorum malorũ memoriam vobis refricare. Sumptum videtur ex Homero, apud quem aliquoties hic verſus, nempe Iliados Z. Θ. T.

Ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ. id eſt,
Verum hæc acta quidem, mœſti licet ire ſinamus.

Hũc tanquam prouerbialem ſubinde vſurpat Tullius ad Atticum ſcribens. Eodẽ ſpectat & illud eiuſdem Odyſſeæ Θ.

- Ἔπος δ' εἴπερ τι βέβακται
Δεινὸν, ἄφαρ τὸ φέροιεν ἀναρπάξασαι ἄελλαι. id eſt,
- Si dictum eſt verbum durius vllum,
Id procul abripiant venti per inane procellæ.

Plutarchus περὶ τῆς φιλαδελφίας: δεῖ ἐν ἀμνηστίᾳ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τίθεσθαι. id eſt, Oportet eum diem obliuioni tradere. Erit hic vſus prouerbii, ſi iuxta vulpinum illud conſilium, admonebimus aliquem, ne præteritorum malorum memoria ſemet affligat, quandoquidem quod factum eſt, infectum fieri non poteſt: Lucianus in Caucaſo: Ἐς δὲ τὸ ἄνετον ταμιεύεσθαι τὸ μῖσος καὶ μνησικακεῖν καὶ ἐχθρῶν τινα μνήμην διαφυλάττειν, ἄπαγε οὔτε θεοῖς πρέπον οὔτε ἄλλως βασιλικόν. id eſt, Ceterum in poſterũ diẽ reponere odium, & malorum meminiſſe, ac pridianam quandam memoriam reſeruare, apage, neq; diis dignum, neque alioqui regale.

Mentam belli tempore neque ſerito, neque edito.

Μίνθην ἐν πολέμῳ, μήτ' ἔσθιε μήτε φύτευε. id eſt,
Mentam nec comedas, nec plantes tempore belli.

Ariſtoteles problematum ſectione vigeſima, ſtatim initio refert hoc adagium, cauſſam veſtigans vnde dictum hoc in ora vulgi peruenerit. Arbitratur autẽ eſſe cauſſam, quod menta corpori frigus adducat: eius rei argumentum eſſe, quod ſemen genitale minuat; frigus autem aduerſari fortitudini atq; audaciæ: ſicut oſtendit ſectionis decimæquartæ vltimo problemate, cum ait eos, qui natura ſint frigida, formidoloſiores eſſe, contra qui calida audaces. Poteſt & in eum ſenſum deflecti parœmia, vt admoneat, ne quid alieno tempore fiat quod officiat, quemadmodum menta bellum inituris eſt inutilis.

Ad coruos.

Βάλλ' ἐς κόρακας, id eſt, Abi ad coruos, perinde valet quaſi dicas, abi in malam rem, atq; in exitium. Ariſtophanes ἐν νεφέλαις,

Βάλλ' ἐς κόρακας, τίς ἐσθ' ὁ κόψας τὴν θύραν, id eſt,
Apage ad coruos, quis eſt qui pepulit oſtium?

Rurſum in Pluto:

Οὐκ ἐς κόρακας; id eſt,
An non ad coruos?

Iterum in eadem fabula:

Ἔρρ' ἐς κόρακας θᾶττον ἀφ' ἡμῶν. id eſt,
Ocyus hinc ad coruos abeas.

Reperitur apud hũc poetam & aliis pleriſque locis Plutarchus in commentario, quẽ ſcripſit aduerſus Herodotum, taxat eum quod Iſagoram ad Cares, velut ad coruos relegarit, id eſt, quod eum Carem fecerit. Eleganter dictum eſt a Diogene Cynico: Κρεῖττον εἶναι ἐς κόρακας ἀπελθεῖν ἢ ἐς κόλακας, id eſt, Satius eſt ad coruos deuenire, quam ad adulatores, quod hi & viuos & bonos etiam viros deuorarent. Zenodotus ſcribit, in Theſſalia locum eſſe quendam, cui nomen inditũ Coruis, in quem nocentes præcipites dabãtur: atque huius adagii Menandrum etiam meminiſſe. Quoſdam autem originem adagionis ad huiuſmodi quandam hiſtoriam referre. Bœotiis quondam Arnam incolentibus oraculo prædictum eſt, futurum, vt e finibus expellerentur, ſimul atque corui albi apparuiſſent. Euenit deinde, vt adoleſcẽtes aliquot per laſciuiam ac temulentiam coruos, quos ceperant, gypſo oblitos, rurſũ emitterent. Quos vbi vidiſſent volantes Bœotii, recordantes oraculum, arbitrabantur adeſſe tempus, quo forent ſuis e ſedibus eiiciendi, ſummopere perturbati ſunt. Ceterum adoleſcentes territi & ipſi tumultu, profugerunt, ac locum quendam ſibi mercati ſunt, cui nomen Coracon, id eſt, coruorum. Contigit aliquanto poſt, vt Aeoles eiectis Bœotiis Arnam occuparẽt. Apud quos hic deinde mos receptus, vt maleficos relegarent

garent in eum locum, cui nomen erat Corui. Ariſtophanis interpres paullo diuerſius hāc recenſet hiſtoriam: nempe Bœotiis aliquando à Thracibus ſubuerſis ac profligatis reſpondiſſe deum, vt ibi ſedem figerent, vbi coruos albos conſpexiſſent, conſpexiſſe autem in Theſſalia iuxta ſinum Pagaſaticū circumuolantes coruos quoſdā ſoli ſacros, quos pueri per luſum gypſatos dimiſerāt. Bœotii vero rati iā perfectum oraculi ſymbolum, inibi ſedē conſtituerūt. Sunt qui parœmiā ad coruorū volatū referant, quod in deſertis fere locis volitare conſueuerint Vt prouerbium conueniat cum illo: In extremas ſolitudines publicitus deportandum. Euripides in He nba.

Οὐχ ὅσον τάχ...
Νήσων ἐρημὰν αὐτὸν ἐκβαλεῖτέ ποι. id eſt,
Non hunce ſolitarias.
Quantum poteſt aliquo auferetis in inſulas.

Stratonicus citharœdus apud Athenæum libro 8. detorquet in cantorem quendam. Is cum ei neſcio quid moleſtus eſſet, ψάλλ᾽, inquit, ἐς κόρακας. deprauata per iocum voce ψάλλε pro βάλλε.

Mitte in aquam.

Βάλλ᾽ ἐς ὕδωρ, id eſt, Mitte in aquam, hoc eſt aufer e medio. Dicitur vel in homine, vel in rem exitio dignam. Tractum a ſupplicio quorundam, qui in profluentem aut mare præcipitabantur. Quæ pœna pecularis erat parricidis apud Romanos. Vnde Philoſophus in Timone iubet aurum abiici in mare, quod aliquando feciſſe legitur Crates ille Thebanus. Horatius.

Vel nos in mare proximum
Gemmas & lapides, aurum & inutile
Summi materiam mali
Mittamus, ſcelerum ſi bene pœnitet.

Sed non abſurdum videtur, ſi referatur ad aquam clepſydrarum diſpenſandam, vt intelligas in ius trahendum: & ad prouerbiū quod alio diximus loco, ὑφ᾽ ὕδωρ πονηρὸς, id eſt, ſub aquam malus. Effertur adagium etiam hoc pacto, βάλλ᾽ εἰς ὄλεθρον, ideſt, abi in perniciem.

In beatam.

Βάλλ᾽ εἰς μακαρίαν, id eſt, Aufer te in beatā. Quibuſdam placet dictum, κατ᾽ εὐφημισμὸν, pro eo quod eſt, in rem malam. Fingunt enim apud inferos locum eſſe quendā, cui nomē μακαρία. Ariſtophanes in Equitibus.

Ἄπαγ᾽ ἐς μακαρίαν ἐκποδών.
Aufer te hinc procul in Macariam.

Ad cōſimilē ſerme modum Athenæus Dipnoſophiſtarum libro 1. εἰς μακαρίαν τὸ λουτρὸν. ideſt, In beatam balneum. Deuouet.n. balneum, vnde male fuerat affectus. Plato in Hippia maiore, Βάλλε εἰς μακαρίαν τὸν ἄνθρωπον. id eſt, Aufer in beatam hominē. Alii fabulam huiuſmodi allegant. Narrant Macariam Herculis filiam fuiſſe, de qua prædictum erat oraculo, vt ſe vltro morti obiiceret: ſic enim Athenas fore liberas ab incurſione Euryſthei, ſi quis Heraclidarum ſe ſponte offerret ad necem. Itaque Hercule defuncto, cum Euryſtheus illius liberos inſectaretur, atque illi ad Miſericordiæ aram confugiſſent; Athenienſes recuſantes eos in hoſtium manus tradere, cum Euryſtheo bellum ſuſceperunt. Porro edito oraculo, futurum vt Athenienſes ab Euryſthei incurſatione liberarētur, ſi quis e liberis Herculis ſemet inferis deuoueret, Macaria ſeſe ſpōtaneæ morti obtulit. Quo facto congreſſi cum hoſtibus Athenienſes victoriam reportarunt, cum aliis quam plurimis interfectis, tū Euryſtheo ipſo, ab Hyllo, ſiue Iolao Herculis filio perempto, cuius caput amputatum ad Alcmenam detulit. Illa defuncti oculos effodit. Ceterum Athenienſes Macariæ tumulum floribus & coronis decorantes, dicebant: Βάλλ᾽ εἰς μακαρίαν, id eſt, Mitte in Macariam. Hinc igitur ortū adagiū. Primum de his ferebatur, qui ſeſe per virtutem in periculum ſponte demitterent: deinde de quouis piaculo dici cœptū. Pauſanias refert, Macariam eſſe paludē in Marathone, in qua magna vis Perſarum perierit ignoratione viarū in ipſam prolapſa, qua ex re natū videri poteſt prouerbiū. Huc adluſit Stratonicus citharœdus apud Athenæum lib. 8. qui iratus diſcipulo Macedoni, quod nihil rectè faceret, εἰς μακεδονίαν, inquit, ex Macaria faciens Macedoniā ſimul adludens ad illud prouerbium; Domi non hic Mileſia.

Alabanda fortunatiſſima.

Ἀλάβανδα καρῶν εὐτυχεστάτη, id eſt, Alabanda Carum fortunatiſſima. Stephanus in cōmentario de vrbibus, tradit Alabandam Ca

riæ ciuitatem eſſe conditam à Care, à cuius filio nomen ſortita ſit. Siquidem is poſtquã in equeſtri prælio ſtrenue nauaſſet operam, Alabandus eſt dictus. Cares enim ſua lingua Ala vocant equum, Banda victoriã. Eamq; vocẽ ait Romanis etiam in vſu fuiſſe, vt bandam victoriam dicerent. Et quidẽ opinamur hinc Germanis durare vocẽ eã, qua præpotentem & antiquæ nobilitatis principem, Banderum vocant, vt qui victor olim hoc honoris virtute bellica ſibi pepererit. Addit ex Philoxeni in Odyſſeam Homeri commentariis, ſolœciſmi genus eſſe, quod Alabandiacum vocetur: veluti ſi quis μὴ pro οὐ ponat, aut apud nos non pro ne, aut quod pro vt. Quando quidem Homerus quoque Caras βαρβαροφώνους appellat. Iuuenalis in tertia Satyra, Alabandam recenſet inter vrbes barbaricis deliciis ac luxu perditas:

Hic alta Sicyone, aſt hic Amidone relicta.
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus aut Alabandis.

Stephanus admonet, olim Alabandam inter Cariæ ciuitates opulentiſſimam ac florentiſſimam fuiſſe, vt prouerbio quoque locum fecerit, quod modo retulimus. Quadrabit igitur, vbi volemus intelligi fortunam amplam, & vitæ genus voluptarium, quamquam à litteris & virtutis ſtudio alienum. Veluti ſi dicat aulicus aut negotiator quiſpiam: Alii ſe in litteris macerent, alii cum paupertate philoſophentur: ἀλάβανδα καρῶν εὐτυχιστάτη. Itaque confine fuerit illi, quod alio dictum eſt loco: εὐδαίμων ὁ Κόρινθος, id eſt, Felix Corinthus. Poterit & per irriſionem vſurpari, veluti ſi ioceris in quẽpiam parum egregium, qui tamen in gente vehementer barbara craſſaque præcellere videatur: ἀλάβανδα καρῶν, &c.

Rubo areſacto præfractior.

Ἀγναμπτότατος βάτος αὖος, id eſt, Rigidiſſimus rubus aridus. Aut ἀγναμπτότερος βάτου αὔου, id eſt, Rigidior arido rubo. Prouerbialis eſt comparatio, in difficilem atq; inexorabilem, ac præfractum, & ſuorũ, vt vulgo vocant, morum hominem. Quod genus homines Græci vocant, αὐθεκάστους, id eſt, Suo quodam inſtituto viuentes, expertesq; ſenſus communis. Refertur adagium à Suida ſimul, & à Zenodoto. Ductum admonet à rubo, qui ſimulatque exaruit, rumpi poteſt, inflecti nequaquam. Vnde & in ſenes accommodatius dicetur, ætatis vitio difficiliores.

Triſtis ſcytale.

Ἀχνυμένη σκυτάλη, id eſt, Triſtis ſcytale. De re triſti ſeriaque dicebatur, aut de nũtio, qui dolorem adferret. Meminit huius Ariſtophanes in Lyſiſtrata. Refertur à Diogeniano. Quin Ariſtophanes grammaticus librum cõſcripſit: περὶ τῆς σκυτάλης ἀχνυμένης, citaturq; ab Athenæo libro Dipnoſophiſtarum tertio. Plutarchus in conuiuio ſeptem ſapientum: τὴν τοῦ Αἰθίοπος ἐπίταξιν, οὐδὲν ἄν τις ἄλλο, πλὴν ἀχνυμένην σκυτάλην προσείποι. id eſt, Aethiopis mandatum iſtud, quid aliud appelles, quàm ſcytalen triſtem? M. Tullius ad Atticum: Habes ſcytalam Laconicam. Quod quidem videtur nõ abſurde, vel ad epiſtolam perbreuem, vel ad obſcurã & arcanis de rebus conſcriptam, vel ad ſollicitam ac triſtia nuntiantem ac mandantẽ accommodari poſſe. Quid ſit autem Scytale Laconica, docet Aulus Gellius Noctium Atticarum lib. 17. cap. 9. Sed ipſius verba præſtiterit adſcribere: Lacedemonii autem, inquit, veteres, cum diſſimulare & occultare litteras, publice ad imperatores ſuos miſſas volebant, ne ſi ab hoſtibus exceptæ forent, conſilia ſua noſcerentur, epiſtolas id genus factas mittebant: Surculi duo erant teretes, oblongi pari craſſamento, eiuſdemque longitudinis, deraſi atque ornati conſimiliter. Vnus imperatori in bellum proficiſcenti dabatur. Alterum domi magiſtratus cum iure, atque cum ſigno habebant. Quando vſus venerat litterarum ſecretiorum, circum eum ſurculum lorum modicæ tenuitatis, longum autem quantum rei ſatis erat complicabant, volumine rotũdo, ac ſimplici, ita vt oræ adiunctæ vndique & cohærentes lori quod plicabatur coirent. Litteras deinde in eo loro per tranſuerſas iuncturarum oras, verſibus à ſummo adimum proficiſcentibus, inſcribebant. Id lorum litteris ita perſcriptis reuolutũ ex ſurculo, imperatori commenti illius conſcio mittebant. Reuolutio autem lori litteras truncas, atq; mutilas reddebat, membraq; earum & apices in partes diuerſiſſimas ſpargebat. Propterea ſi id lorum in manibus hoſtium inciderat, nihil quidquam coniectari ex eo loro quibat. Sed vbi ille, ad quẽ erat

erat miſſum acceperat, ſuculo cõpari, quẽ habebat, capto, ad finem perinde vt debere fieri ſciebat, circumplicabat, atque litteræ per ambitum eundem ſurculi coaleſcẽtes, rurſum coibant, integramq; & incorruptã epiſtolam & facilem legi præſtabant. Hoc genus epiſtolæ Lacedæmonii σκυτάλην, id eſt, loricatum ſurculum appellant. Hactenus A. Gellius. Meminit huiuſce rei Plutarchus in Lyſandro: cui Pharnabazus rex ſuppoſititia ſcytala impoſuit. Suidas eadem ferme refert, quæ Gellius de ſcytala. Strab. Geographiæ lib. 1. hyperbolam hanc quoque cõmemorat: Ager anguſtior eſt, quàm ſcytala Laconica.

Hirundinum muſea.

Χελιδόνων μουσεῖα, id eſt, Hirũdinum muſea. Ariſtophanes in Ranis:

Ἐπιφυλλίδες ταῦτ' ἐστὶ καὶ στωμύλματα
Χελιδόνων μουσεῖα, λωβηταὶ τέχνης. id eſt,
Sunt iſta folia, & ſtulta blateramina,
Muſea hirundinum, artis ac ſubuerſio.

Interpres admonet, prouerbium eſſe in impendio loquaces, & obſtrepetos. Hirundines enim inepto garritu plus tædii auditoribus adferre, quàm voluptatis. Eſt enim hęc auis minime canora, ſed moleſto quodam ſtridore. Vnde apud Pythagoricos loquacitatis ſymbolum eſſe meruit, cum vetant ne quis hirũdinem ſub eodem habeat tecto. Apte dicetur in poetas indoctos, oratores loquaces magis, quàm eloquẽtes, aut in cœtum hominum inepte loquacium.

Luſciniæ nugis inſidentes.

Ἀηδόνες λέσχαις ἐγκαθήμεναι, id eſt, Luſcinię nugis inſidentes. Proximum illud ad imperitos & tamen garrulos conuenit, hoc ad eruditos, qui tamen immodice ſuo ſtudio delectentur. Quod genus ſunt poetæ potiſſimum. Plaut. in Bacchid. ad puellam trãſtulit, Metuo, inquit, ne luſciniolæ defuerit cantio. Quamquam in Græco prouerbio iocoſa deprauatio videtur ineſſe, vt pro λόχμαις dictum ſit λέσχαις. Sumptum eſt autem ab incredibili canendi tum ſtudio, tum arte, quæ huic aniculæ tribuitur. Siquidem, vt narrat Plin. lib. 10. cap. 29. diebus ac noctibus quindecim continuis citra intermiſſionem canit, denſante ſe frondium germine. Multis nominibus admiratione digna auis. Primum tanta vox in tam paruo corpuſculo, tam pertinax ſpiritus, deinde in vna perfecta muſicæ ſciẽtia modulatus editur ſonus: & nunc continuo ſpiritu trahitur in longum, nunc variatur inflexo, nũc diſtinguitur conciſo, copulatur intorto, promittitur, reuocatur, infuſcatur ex inopinato, interdum & ſecum ipſa murmurat, plenus, grauis, acutus, creber, extentus, vbi viſum eſt, vibrans, ſummus, medius, imus. Breuiter, omnia tam paruulis in faucibus, quæ tot exquiſitis tibiarum tormentis ars hominum excogitauit. Ac ne quis dubitet artis eſſe, plures ſingulis ſunt cantus, & non idem omnibus, ſed ſuus cuiq;. Certant inter ſe, palamq; animoſa contentio eſt. Victa morte finit ſæpe vitam, ſpiritu prius deficiente, quàm cantu. Meditatur aliæ iuniores, verſusq; quos imitentur accipiunt. Audit diſcipula intentione magna & reddit, vicibusq; reticent. Intelligitur emendatæ correctio, & in docente quædam reprehenſio. Hæc & alia nonnulla de luſciniarum cantu refert Plinius, quo diximus loco.

Aſinus portans myſteria.

Ὄνος ἄγων μυστήρια, id eſt, Aſinus portans myſteria. In eum qui dicebatur, qui præter dignitatem in munere quopiam verſabatur. Veluti, ſi quis ignarus litterarũ, bibliothecæ præfectus eſſet. Ariſtophanes in Ranis:

Νὴ τὸν Δί' ἐγὼ γ' οὖν ὄνος ἄγω μυστήρια.
Ἀτὰρ οὐ καθέξω ταῦτα τὸν πλείω χρόνον. i.
Ita per Iouẽ ſum aſinus vehens myſteria.
Verum iſta non iam ſuſtinebo diutius.

Interpres affirmat inde natum adagium, quod olim quibus ad peragenda ſacra Eleuſinia opus erat, aſino impoſita deportabantur. Quadrabit & in eos, quorũ opera aliis duntaxat eſt vſui, cum ad ipſos præter moleſtiam nihil interim redeat. Veluti ſi quis cibos aliis geſtet, quibus ipſi non liceat veſci. Huc adluſiſſe videtur Apuleius, cum ſe fingit aſinum Cererem deam circumferentem. Suidas adſcribit Dæmonem ad lapidẽ mola rem referre quem Gręci ὄνον appellãt, propterea quod in ſacris, molis frumentariis coronas imponere conſueuerint. Itaq; torquebitur elegãter in eos, quibus immerentibus honos habetur. Veluti cum indoctis doctoris titulũ, pileum & anulus, aliaque id genus inſignia tribuuntur.

Iterum

Iterum tranquillitatem video.

Αὖθις αὖ γαλήν' ὁρῶ, id eſt, ruxſum denuo tranquillitatē aſpicio. Ariſtophanis interpres prouerbium eſſe ſcribit, quo nos ſignificamus è malis emergere, fortuna in melius commutata. A nauigantibus ducta metaphora, quibus conquieſcente procella, grata ſolet eſſe tranquillitas. Ariſtophanes in Ranis:

Ἔξεστι δ' ὥσπερ Ἡγέλοχος ἡμῖν λέγειν,
Ἐκ κυμάτων γὰρ αὖθις αὖ γαλήν' ὁρῶ. id eſt,
Vt Hegelochus nobis item fas dicere,
Tranquillum ab vndis, ruxſus iterū conſpicor.

Hegelochus erat hiſtrio quiſpiam tragœdiarum, ne quem vox ignota remoretur. Notat autem obiter Ariſtophanes Euripidis ταὐτολογίαν, apud quem hic verſus eſt in Oreſte:

Αὖθις αὖ γαλήν' ὁρῶ.

Quam eandem irriſit etiam Stratis. Quamquam videtur & adluſio ſubeſſe in Græcanicis verbis γαλῆν ὁρῶ, id eſt, ſelem video, & γαλήν' ὁρῶ, id eſt, tranquilla video. Atqui viciſſim Euripides apud eum comicum Aeſchylum taxat, qui bis idem dixerit, in hiſce verſibus:

Δὶς ταυτὸν ἡμῖν εἶπεν ὁ σοφὸς Αἰσχύλος,
Ἥκω γὰρ εἰς γῆν φησι, καὶ κατέρχομαι.
Νὴ τὸν Δί', ὥσπερ εἴ τις εἴποι γείτονι,
Χρῆσον σὺ μάκτραν, εἰ δὲ βούλει κάρδοπον. i.
Sapiens bis idē eſt nobis locutus Aeſchylus.
Ad terram enim, inquit, venio & accedo. velut
Si per Iouem, vicino ita quis dicat ſuo:
Mactram, aut caniſtrum, ſi libet, mihi commoda.

Pindarus in Iſthmiis:

Ἀλλὰ νῦν μοι γαιάοχος εὐδίαν ὄπασσεν ἐκ χειμῶνος. id eſt,
Sed nunc Neptunus mihi trāquillitatem præbuit ex tempeſtate.

Septennis cum ſit, non dum edidit dentes.

Ἑπτέτης ὢν ὀδόντας οὐκ ἔφυσεν, id eſt, Cum ſit ſeptem natus annos, nondum tamen dentes produxit. Ariſtophanis interpres admonet prouerbio dici ſolere. Quadrare videtur in eum, qui natu grandis, tamen adhuc quaſi puerum agit, Aut qui diu commoratus alicubi, nihil adhuc auctoritatis, aut honoris ſit aſſecutus. Metaphora mutuo ſumpta videtur ab infantibus, quibus circiter annum ętatis ſeptimum, omnes dētes ſoleant enaſci Ariſtophanes in Ranis:

Σκώψωμεν Ἀρχέδημον,
Ὃς ἑπτέτης ὢν οὐκ ἔφυσε φράτορας. id eſt,
Taxemus Archidemum,
Septennis hic nondum tribules edidit.

Vbi poeta captans iocandi occaſionem, pro ὀδόντας, φράτορας, mutauit. Taxat enim obiter Archidemum quempiam, qui morem Athenienſium neglexerat, apud quos hoſpes ſeptem annos in ea verſatus ciuitate, in ciuium numerum adſcriptus, iam velut in cognationem ac ius illorum adſciſcēbatur.

De pulchro ligno vel ſtrangulare.

Ἀπὸ καλοῦ ξύλου κἂν ἀπάγξασθαι, id eſt, De pulchro ligno etiam ſtrangulari cōuenit. Admonet parœmia, calamitatem tolerabiliorem eſſe, ſi cum honeſtate fuerit coniūcta, & dedecore vacauerit. Ariſtophanes in Ranis ad prouerbium adludens:

Ἐξ ἀξίου γοῦν τοῦ ξύλου
Ἤν τι καὶ πάσχητε, πάσχειν τοῖς σοφοῖς δοκήσετε. id eſt,
Digno ſi quid è ligno rei
Perferetis, ferre cordatis videbimini viris.

Quaſi minus miſerum ſit ſuſpendium, ſi ex arbore pendeat inſigni. Circumfertur huic ſimilimum prouerbium etiam hodie apud noſtrates: Si demergēdus ſim, in aqua pura me demergam: hoc eſt, ſi pereundum eſt, honeſta morte perire ſatius: Poteſt referri & ad eos, qui vincuntur quidem, ſed à victore tam inſigni, vt honeſtius & optabilius videatur ſic vinci, quam alios quoſdā vciſſe. Vnde eſt Vergilianum illud:

Aeneæ magni dextra cadis.

Et apud Ouidium, Aiax pudēdum ſibi putat cum Vlyſſe vel certaſſe, etiam ſi victor diſceſſerit.

Mecum, inquit, certaſſe feretur.

Item apud Homerum Iliados φ. ad hunc modum loquitur Achilles:

Ὥς μ' ὄφελ' Ἕκτωρ κτεῖναι ὃς ἐνθάδε γ' ἔτραφ' ἄριστος
Τῷ κ' ἀγαθὸς μὲν ἔπεφν', ἀγαθὸν δέ κεν ἐξενάριξε,
Νῦν δέ με λευγαλέῳ θανάτῳ εἵμαρτο ἁλῶναι. id eſt,

O ſi me necet, huc qui egit fortiſſimus Hector,
Tum gnauus gnaui victus virtute perirē.
Nunc me fata volunt obſcura morte perire.

Pindarus in Pythiis hymno tertio, non diſſimili ſenſu dixit καλὸν πῆμα, i. pulchra noxa: de Ixione loquitur, qui deceptus imagine Iunonis ſibi parauit exitium.

Nō Chius, ſed Cius.

DIDYMVS prouerbium ſubeſſe putat in his Ariſtophanis verbis, οὐ χῖος ἀλλὰ κῖος: id eſt, Non Chius, ſed Cius, propter vulgato ſcommate notatam gentis inconſtantiam ac volubilitatem, pro temporis ratione cōmutantis inſtitutum, ac idem ad fortunæ commoditatem accommodantis. Ariſtophanis carmina è Ranis ſunt hæc, in Theramenem:

Πέπτωκεν ἔξω τῶν κακῶν, οὐ χῖος ἀλλὰ κῖος. i.
Euolauit è malis, haud Chius, ſed Cius.

Quamquam hoc loco Ariſtarchus Cous legit, nō Cius. Theramenes enim Cous fuiſſe dicitur. Fortaſſis adluſum ad id, quod is Theramenes fuerit Prodici Coi diſcipulus. Huius mentionem facit & Lucianus in Amoribus, ὥστ᾽ ἔγωγε ἂν εὐξάμην, εἴπερ ἦν ἐν δυνατῷ, γενέσθαι θηραμένης ἐκεῖνος ὁ κόθορνος. id eſt, Itaque & ipſe quoque, ſi fieri poſſit, optarim Theramenes fieri ille cothurnus. Niſi forte adluſum eſt ad vocum affinitatem, cū res longe diſcrepet. Nam Chii male audiebant ob mores effeminatos, cum Cii nec tibicinas, nec meretrices reciperent in ciuitatem, vt indicat Athenæus lib. 13. Itaque qui paullo ante nugator, mox veluti alius ſumat vultum tetricum, in hunc recte dicetur: οὐ χῖος ἀλλὰ κῖος. Ariſtarchus qui legit Cous, videtur ad taxillorum luſum ſpectaſſe, in quo iactus qui Cous dicitur, habebat ſex, Chius vnum duntaxat: Itaque Cous felicior erat iactus. Quo dicto indicat Theramenen numquam infeliciter conſuluiſſe. Eupolis qui legit Cius, putat Theramenem adſcitum in Ciorum ciuitatem, cum natus eſſet. Cous Didymus tamen effert prouerbium οὐ χῖος ἀλλὰ κῖος, vt mutatio nominis indicet hominis verſatile ingenium ac tempori ſeruiens, ſemper ad potiorem partem ſeſe accommodās. Huiuſmodi ferme referuntur in Commētariis eius fabulæ. Porro de cothurno diximus alibi.

Extra oleas.

Ἐκτὸς τῶν ἐλαῶν φέρεται. id eſt, Extra oleas fertur, vbi quis terminos præſcriptos tranſgreditur, aut aliena, nec ad rem pertinentia facit, dicitve. Ariſtophanes in Ranis:

Μή σ᾽ ὁ θυμὸς ἁρπάσας
Ἐκτὸς οἴσει τῶν ἐλαῶν. id eſt,
Ira ne te concitum rapiat extra oliuas.

Interpres adagium hinc natum ait: Stadia in quibus currendi certamina peragebantur, oleis per ſeriem poſitis, vtrinq; ſepiebātur, quas præterire non licebat: proinde qui præteriiſſet oleas, extra ſtadium currere videbatur.

Coronam quidem geſtans, ceterum ſiti perditus.

Στέφανον μὲν ἔχων, δίψῃ δὲ ἀπολωλώς, id eſt, Coronam quidem geſtans, ceterum ſiti perditus. In temulētum & lurconem apte torquebitur, qui q; obligurita re redactus ſit ad inopiam. Ariſtophanes in Equitibus:

Ὥσπερ κοννᾶς, στέφανον μὲν ἔχων αὖον, δίψῃ
δ᾽ ἀπολωλώς. id eſt,

Quemadmodum Connas coronam quidē geſtans aridam, verum ſiti perditus. Taxat autem Cratinum comicum tanquā ebrioſum ac delirantem. Effertur adagium & ad hunc modum apud Diogenianum:

Δελφὸς ἀνὴρ στέφανον μ᾽ ἔχων, δίψῃ δ᾽ ἀπολωλώς. id eſt,
Vir Delphus cum portet ſerta, ſiti exanimatur.

Natum eſt à moribus Connæ cuiuſdam. Is primum erat tibicen vinoſus, atq; in conuiuiis aſſidue coronatus potabat. Nam priſcis mos erat in compotationibus coronas geſtare. Deinde è tibicine factus eſt Olympionices, atque in Olympiis ſæpe victor coronam tulit, vnde Cratinus eum πολυστέφανον vocat. Alioqui pauperrimus, neq; tantillo ditior factus ſuis victoriis. Nihil enim habuiſſe fertur, præter oleaſtrum.

Aphya in ignem.

Ἀφύα ἐς πῦρ, id eſt, Aphya ad ignem. Prouerbium in ea, quæ celeriter intereunt, aut abſumuntur, ſiue quæ facile ac ſtatim conficiuntur. Nam Aphya piſcis genus candidum,

dudum, molle ac tenerum, quod admotum igni protinus decoquitur. Vnde meretrices aliquot aphyas dictas indicat Atheneus lib. 13. quod eſſent candidæ, graciles, & oculis prægrandibus. Talis enim apua. Frigitur autem in oleo feruenti: vnde fertur, & illud apud Græcos, ἀφύων τιμὴ ἔλαιον, id eſt, Aphyarum honor oleum: ac protinus vt contigerunt oleum feruens, iam decoctæ ſunt, adeo vt ilico cum oleo ſtridāt, ſtatimque percoctæ tollantur e patella. Hunc piſcem Suidas ſcribit etiam ἀφρὸς, id eſt, ſpumā appellari, propter candorē, & ἐγγραυλιν, complura commemorās eius genera. Athenæus lib. 7. quibuſdam & ἀφρύων dici, nimirum à ſpuma, & ob id Veneri ſacrum, quod eam poetarum fabulæ gignāt è ſpuma maris. Idem eorum quæ ſupra diximus Clearchum adducit auctorem, addens & ad hunc modum efferri parœmiam, ἴδε πῦρ ἀφυα, id eſt, Aphya vidit ignem. Quaſi vidiſſe modo ſufficiat ad decoctionem. Itaque ſi puella iā nubilis ſtatim ſponſo viſo incaleſcat, conueniet ἴδε πῦρ ἀφύα. Non diſſimile ei quod alibi receſſuimus, τὸν ἵππον εἰς πεδίον, id eſt, Equum in planiciem.

Boliti pœnam.

Βολίτου δίκην, id eſt, Boliti pœnam: dicunt, vbi quis de re friuola nihilque plectitur. Bolitus aūt Græcis ſignificat ſtercus quoduis, ſed proprie bubulum. Porro Solon legem tulit, quæ pœnam minabatur etiā iis, qui bubulū ſtercus furto ſuſtuliſſent. Huc adluſit Ariſtophanes in Equitibus:

Τοῖς βολίτοις ἡττώμενος. id eſt.
Bubulis ſtercoribus victus.

Heſychius putat Græcis idem βόλβιτον & βόλιτον, niſi quod prius illud Ionum ſit peculiare, idem indicat etymologus. Sic autē appellari bouis excrementa, quod liquidiora ſint quam ceterorum animantium: citat autem & Hipponactem, qui βολίτου κατηγυίτου dixerit fœminam opinamur extreme contemptam. Et βολίτινον velut è bubulo ſtercore conflatum. Cynulcus apud Athenæum libro 13. ἀλλὰ βολίτινον ἔχων θάτερον σκέλος. id eſt, Sed è bubulo ſtercore conflatum habens alterum crus. In Phryſiorum agris videre eſt domos bolitinis parietibus in aliis bubulum ſtercus ad ignis materiā ſicari. Quin & hodie noſtrates, quem inſigniter contemnunt, βόλιτον appellant.

Haud vnquam arcet oſtium.

Οὐδέ ποτ' ἴσχει ἡ θύρα. id eſt, Haud vnquam arcet oſtium. Interpres Ariſtophanis parœmiam admonet eſſe de iis, qui impendio ſunt hoſpitales, quorum fores ſemper patentes neminem excludunt. Sumptum ait ex Eupolidis comœdia, cui titulus φίλοι. Eleganter accommodabitur vel ad credulum, qui quoduis mendacium admittat auribus, vel in mulierem nulli negantem.

Semper aliquis in Cydonis domo.

Ἀεί τις ἐν κύδωνος, id eſt, Semper aliquis in Cydonis domo. Cydon Corinthius quiſpiam erat, adeo inſignis hoſpitalitate, vt etiam prouerbio locum fecerit. Refertur à Suida pariter, & à Zenodoto, neque non ab Ariſtophanis interprete. Hæc cum non careant gratia, quotiēs ſimpliciter accommodantur ad homines φιλοξένους, tamen pluſculum hebebunt Veneris, ſi ad animum deflectantur: veluti ſi quis admoneat pium hominē, ne ſinat animum ſuum quibuſlibet cogitationibus patere.

Summis vnguibus ingredi.

Ἐπ' ἄκρων ὀνύχων, id eſt, Summis vngulis. Metaphora prouerbialis in eos, qui auidius auſcultant. Nam ii ſolent ſemet in ſummos pedes erigere. Καὶ ἐπ' ἄκρων ὀνύχων βαδίζων. id eſt, Summis ingrediens pedum vnguibus, in faſtuoſos. Refertur adagium ab Ariſtophanis īterprete ἐν Ἀχαρνεῦσι, putatque huc adluſiſſe poetam, cum ait:

Εὐθὺ διὰ τοὺς στεφάνους ἐπ' ἄκρων τῶν πυγιδίων
ἱκάθησθε. id eſt,

Summis natibus mox reſidetis, animos ad dente corona. Id eſt, Efferimini, vobiſque placetis.

Haud impune vindemiam facies.

Οὐκ ἐρήμας τρυγήσεις, id eſt, Haud impune vindemiam facies. In eos competet, qui nullo ſeruante, impune decerpunt vuas. Ariſtophanes in Veſpis; Ἀλλ' οὐκ ἐρήμας αὖθ' οὕτω ῥᾳδίως τρυγήσετε. id eſt. At ne exiſtimetis vos adeo facile atque impune vindemiam facturos. Nam ἐρήμας Græci fieri dicunt, q̄d fit nullo prohibente, nulloque obſiſtente. Confine eſt illi, quod alio referemus loco:

Γλυκὺ ὀπώρα φύλακος ἐκλελοιπότος. id eſt,
Eſt dulce pomum, verum vbi cuſtos abeſt.

Solent

Solent enim vitibus & pomariis adhiberi cuſtodes, præſertim autumno, cum iam maturi fœtus furem inuitant. Itidem dicunt, ἐρήμην κατηγορεῖν, καὶ ἐρήμην δίκην γράφειν, & ἐρήμην νικᾶν, & ἐρήμην κρίνειν ἢ καταχρίνειν, quemadmodum indicauimus alibi.

Mens eſt in tergoribus.

Ὁ νοῦς ἐστὶν ἐν τοῖς σκύτεσιν, id eſt. Animus eſt in tergoribus, de ſollicitis dictitari ſolitum, quique malum aliquod imminens timere videntur. Ariſtophanes in comœdia, cui titulus Pax:

Ἡμάρτομεν ταῦτ', ἀλλὰ συγγνώμην ἔχε.
Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἦν τότ' ἐν τοῖς σκύτεσιν. id eſt,
Peccauimus quidem iſta, ſed veniam dabis,
Tum nanque noſter animus in coriis erat.

Metaphora ſumpta eſt, vel à loris, quibus cæduntur ſerui. Nam hæc è bubulis tergoribus ſecantur. Vnde Plautinum ænigma: Vbi viuos homines mortui incurſant boues: vel à clipeis, qui bubulo corio ſolent obduci. Proinde congruet vel in eos, qui flagra metuunt: vel in hos, quos belli impendentis metus habet ſolicitos. Non diſſimile Terentianum illud ex Eunucho: Iamdudum animus eſt in patinis. Item illud Ariſtophanicum in Veſpis de homine litium auido:

Ὁ νοῦς πέτεται νύκτα περὶ τὴν κλεψύδραν. i.
At volat animus nocte circa clepſydram.

Breuiter quacunque in re ſumus intenti, in ea dicimur eſſe.

Σκύτη βλέπει.

Σκύτη βλέπει, id eſt, Vt verbo verbum reddatur. Tergora tuetur. Confine proximo, quo ſignificabant quempiam præ ſe ferentem vultu, quod mali quippiam inſtare ſuſpicaretur, idque coniecturis aliquibus colligeret: veluti ſi quis conſpectis boum tergoribus, bellum futurum colligeret, quod his integantur clipei. Citatur Adagium ex Eupolidis fabula, cui titulus Chryſogenes:

Ἀτεχνῶς μ' ἔστι τὸ λεγόμενον σκύτη βλέπει. i.
Plane quod aiunt obtuetur tergora.

Fortaſſe nec illud abſurdum fuerit, hinc natum prouerbiū dicere, quod in clipeis barbaricæ quæpiam & horrendæ facies depingi, ſculpi ve ſolent barbarorum, aut Cyclopum, aut beluarum etiam, vt eam ob cauſſam qui truculento eſſent vultu, σκύτη βλέπειν dicerentur. Athenæus lib. tredecimo:

Οὐ πολλάκις σοφρονίσαντ@, καὶ διδάξαντος σκύτη βλέπειν, i. Qui nihilo te fecit emēdatiorem, tantumque docuit toruum obtueri. Sentit enim, diſcipulum à philoſopho nil aliud didiciſſe, quàm ſupercilium & vultus truculentiam. Quamquam hoc adagiū in ſua duntaxat lingua gratiam habere poteſt. Ariſtophanes in Veſpis:

Ἐγώ σε τήμερον βλέπειν σκύτη ποιήσω. id eſt,
Ego hoc quidem faxo die, te tergora obtueri.

Cochleare creſcet.

Δοίδυξ αὔξει. id eſt, Cochleare creſcet. Chryſippus apud Zenodotum, & Ariſtophanis interpretem ait, hanc parœmiam dici ſolere in puſillos homunciones per ironiam, Nam cochleare & puſillum eſt & contortū: Ariſtophanes in Equitibus:

Σκεύη δύο χρησίμω, δοίδυξ ἠδὲ τορύνη. id eſt,
Duo vtilia vaſa, cochleare, & toryna.

Eſt autem toryna, qua mouetur olla.

Connæ calculus.

Κόννου ψῆφος, id eſt, Connæ calculus, in hominē, aut rem nihili, nulliusq́; momenti. Prouerbium manauit à Conna quopiam citharœdo, ſiue, vt quidam volunt, lyriſta ex eorum numero, qui citra vocem organo canebant. Sunt qui dicunt, Connā fuiſſe quendam extremæ ſortis hominem, qui deuorato patrimonio pauperrim⁹ fuerit. Calliſtratus apud Ariſtophanis interpretē ad hunc modum effert parœmiam, κόννου θρίον, id eſt, Connæ ficulnum folium, quod eo luſitare ſit ſolitus Ariſtophanes ī Fucis:

Σὲ μὲν ἡγοῦνται κόννου ψῆφον. id eſt,
Te quidem Connæ ſuffragium exiſtimāt: hoc eſt, nihili ducunt.

Vnicum arbuſtum haud alit duos erithacos.

Μία λόχμη οὐ τρέφει δύο ἐριθάκους, id eſt, Idem arbuſtum non alit duos erithacos. Zenodotus auctor eſt, hoc adagio notatos illos, qui ex rebus minutis feſtinant diteſcere. Sed videtur non intēpeſtiuiter dici poſſe in eos, quibus parum conuenit, nec in eodem munere concorditer verſari queunt. Eſt autem Erithacus, auis quædam ſolitaria, vt eodem in ſaltu non temere niſi vnam inuenias.

nias. Hanc Theodorus Gaza nunc Syluiā, nunc rubeculam interpretatur. Thomas magiſter ait à quibuſdam ἐριθάκα vocari, ab aliis ἐρίϑυλον, à pleriſq; ἐριθακον. Ariſtophanes eleganter ad hoc adluſit adagium in Veſpis:

Οὐ γὰρ ἄν ποτε
Τρέφειν δύναιτ' ἂν μία λόχμη κλέπτα δύω. i.
Non enim fieri poteſt
Fures vt vnquam ſaltus alat vnus duos.

Non omnino diſſimile eſt huic quod dixiſſe fertur Alexander Magnus: Mundum non capere duos ſoles.

Pedibus ingredior, natare enim non didici.

Πεζῇ βαδίζω. νεῖν γὰρ οὐκ ἐπίσταμαι. id eſt,
Ambulo pedes, nandi imperitus ſcilicet.

Prouerbialis ſenarius, in eum qui maiorū rerum imperitus minutioribus negotiis ſeſe exercet. Aut qui propter imperitiam priuatus & humilis viuit: aut qui ſeſe neceſſario confert ad aliud genus, quādoquidē ad illud aut illud nequaquā eſt idoneus: veluti ſi quis negotiator fiat, ad litteras indocilis. Refertur huic adſimilis verſus:

Πεζῇ βαδίζων οὐκ ἐπίσταμαι σκάπτειν, id eſt,
Fodere imperitus pedibus ambulo meis.

Apud Ariſtophanē in Auibus ſycophanta ſimiliter excuſat ſuam profeſſionem: τί γὰρ πάθω σκάπτειν οὐκ ἐπίσταμαι, i. Quid quæſo faciam, quādo fodere neſcio. σκάπτειν οὐκ ἐπίσταμαι. Foſſionem enim pro quauis opera mercenaria poſuit. Ariſtophanes in Veſpis:

Σύγγνωθι. κιθαρίζειν γὰρ οὐκ ἐπίσταμαι. id eſt,
Ignoſce, neq; enim canere doctus eſt cheli.

Nimirum adludēs ad vulgarum adagium, perinde quaſi dicat: Reliquarum imperitus artium, furto tantum rem parat. Item in Equitibus:

Οὐδὲ μουσικὴν ἐπίσταμαι. id eſt,
Ne muſicam quidem ſcio.

Vna domus non alit duos canes.

Εἷς οἶκος οὐ δύναται τρέφειν τοὺς δύο κύνας, i. Eadē domus nō bene caues alit duos. Prouerbio iactatus ſenarius in eos, inter quos parū conuenit pp idem lucrum, quod cōiter expetunt. Sic idē munus, non fert duos ambitioſos, quorum vterq; conetur tenere primas. Refertur ab Ariſtophanis interprete.

Vallus vitem decepit.

Ἡ χάραξ τὴν ἄμπελον ἐξηπάτησεν, i. Vallus vitem decepit. Vbi quiſpiā ab eo fallitur aut læditur à quo pēdebat, cuiuſq; fidei nitebatur. Traductū à Vallis, quibus alligatę fulciūtur vites. Fit autem interdum, vt illi radicibus actis, ramis ac frōdibus ſuis virem ſtrangulent, aut proſtrati palmitem ſecum trahant. Ariſtophanes in Veſpis:

Εἶτα νῦν ἐξηπάτησεν ἡ χάραξ τὴν ἄμπελον. i.
Ita ne circūuenit ipſe vineam palus ſuā?

Trepidas in morem galli cuiuſpiam.

Πτήσσει ὥς τις ἀλέκτωρ, i. Trepidaſ tanquam gallus gallinaceus. In male affectum & cōmotum, aut etiam pauitantem: opportune dicetur. πτήσσειν. n. Græcis fugitare ſignificat, atq; expauſcere, peculiariter autem de auibus dicitur. Ariſtophanes in Veſpis:

Πτήσσει Φρύνιχος ὥσπερ ἀλέκτωρ. id eſt,
Galli in morem Phrynichus horret.

Fuit hic Phrynichus Melanthæ filius, Atheníenſis tragœdiarū ſcriptor, quē Athenienſes mille drachmis multarūt, quod Mileſiorū exſcidiū tragœdia cōplexus eſſet. Quod quidē nō adſcripturi eramus; inter adagia, niſi cōmentarius Ariſtophanis hoc nominatim prouerbii loco retuliſſet. Meminit huius & Plutarchus in Alcibiade, qui cū antea fuiſſet ferox & inſolēs ex Socratis familiaritate, cuius ſingularem integritatem ſuſpiciebat, cœpit eſſe māſuetus ac modeſtus. Citat aūt hunc ſenariū è poeta quopiam:

Επτηξ' ἀλέκτωρ ὣς, κλίνας πτερόν.
Pauidus refugit, more gallinacei,
Cum victus alas ille ſummittit ſuas.

Meminit huius & in vita Pelopidæ. Certamen autem gallorum apud veteres ſolenniter ac publicitus exhibebatur. Cæterum, quamquam animal natura pugnax eſt, tamen gallus vbi ſe ſentit imparem in conflictu, mire deiectus ac ſupplex profugit, riſum præbens ſpectatoribus.

Non magis parcemus, quàm lupis.

Οὐ φεισόμεθα μᾶλλον ἢ λύκων, id eſt, Haud magis parcemus ac lupis. Ariſtophanis interpres prouerbialem figuram eſſe admonet, inde natam, quod antiquitus lex ad artificiendos lupos etiā præmio inuitabat apud Atticos. Etenim qui lupi catulum interemiſſet, huic talentum: qui adultū occidiſſet, duo talenta dabantur. Vnde & Apollinem, λύκειον καὶ λυκοκτόνον cognominarunt. Ariſtoph. in Auibus:

Φεισόμεθα

Φαινόμεθα γὰρ τί τῶν ἢ μᾶλλον ὑλάκων; id eſt. Quid enim his magis pateemus, atq; ipſis lupis?

Niſi ſi qua vidit auis.

Πλὴν ἢ τις εἶδεν ὄρνις, id eſt, Niſi ſi quà vidit auis. Hyperbole prouerbialis de re vehementer occulta. Ariſtophanes in Auibus:

Οὐδ' εἷς εἶδεν τὸν θησαυρὸν τὸν ἐμὸν, πλὴν εἴ τις ἂν ὄρνις. id eſt.

Nemo meum vidit theſaurum, niſi forſan ſi qua auis vſquam.

Suidas etiam hunc verſiculum citat ex Ariſtophane,

Οὐδ' εἷς με θεωρεῖ πλὴν ὁ παραπτάμενος ὄρνις,

Nemo me conuetur, niſi præteruolans auis.

Perdicis crura.

Πέρδικος σκέλος, id eſt, Perdicis tibia. Perdix caupo quiſpiam erat claudus, ab Ariſtophane locis aliquot notatus, vnde & in prouerbium abiit. Cuius mentionem fecit Ariſtophanes grammaticus in prouerbiis orationis ſolutæ. Dicebatur in crura gracilia diſtortaque. Refertur à Suida, πέρδικος πὺς, id eſt. Perdicis pes. In loripedes quadrat. Citatur hoc carmen apud Athæneum in 1. libri fragmentis.

Ἐγχεάτω μοι καὶ τὸ πέρδικος σκέλος.

Ἀμίδα δότω τις, ἢ πλακοῦντα τὶς δότω, i.

Infunde bibere, & crura perdicis mihi.

Matulam det aliquis, aut placentam porrigat.

Verum haud videtur hoc ad prouerbium admodum facere.

Tolle calcar.

Αἶρε πλῆκτρον ἀμυντήριον, id eſt, Tolle calcar vltorium. Extat adagium in Ariſtophanis Auibus:

- Αἶρε πλῆκτρον εἰ μάχει.
- Tolle calcar ſi pugnas.

In eum dici ſolitum, qui iam vltionem parat. Mutuo ſumpta metaphora à gallis pugnam inituris, quibus ferrei ſtimuli quidam alligari ſolent, quo ſe tueantur inter certandum; quanquam auctore Ariſtotele libro De animalibus ſecundo, cap. 12. natura calcar addidit ex auium genere iis, quæ ob corporis molem ſint ad volatum minus idoneæ. Cuiuſmodi ſunt galli. Id cõfirmat Plinius libro decimo cap. 21. Et regnum, inquit, in quacunq; ſunt domo exercent: dimicatione pariter hoc quoque inter ipſos, velut ideo tela adnata cruribus ſuis intelligentes: nec finis ſæpè commorientibus.

Minus habet mentis, quàm Dithyramborum poetæ.

Διθυραμβοποιῶν νοῦν ἔχεις ἐλάττονα, id eſt, Minus ſapis ſcriptoribus Dithyrambicis.

In ſtupidos ac furioſos torquetur. Adagiũ annotatur ab Ariſtophanis interprete in Auibus. Sumptum à poetis Dithyrambicis, qui Baccho afflati furebant, vnde & Horatius.

Aut inſanit homo, aut verſus facit.

In Odis, Pindari grandiloquentiam attollens, Seu inquit, per audaces nouæ dithyrambos verba deuoluit, numeriſque fertur lege ſolutis. Philoſtratus in Sophiſtis immoderatam in dicendo vehementiam ac granditatem aliquotiens appellat τὸ διθυραμβῶδες, eosq; dicit ἐκβακχεύειν καὶ ὑπερ εὐχθῆναι.

Cercyræa ſcutica.

Κερκυραῖα μάστιξ, id eſt, Cercyræum flagrum. De re ſuperuacaneo cultu exornata. Quadrabit & in ea, quibus ornatus additur neutiquam decorus aut congruus. Cercyræis quoniam crebris ſeditionibus agitabãtur, mos erat geſtare flagra ingentia, an ſis eburneis exornata. Quidam aiunt, ea duplicia fuiſſe. Itaque in prouerbium abierunt. Auctor interpres Ariſtophanis in Aues. Lycurgus rhetor eum ob immodicam linguæ libertatem è concione eiiceretur, exclamauit: ὦ κερκυραῖα μάστιξ ὡς πολλῶν ταλάντων ἀξία εἶ, id eſt, o Cercyræa ſcutica, quã multa vales talenta. Notãs populum inutilem, magno tamen alẽdum. Refert Plutarchus in vita decem rhetorum.

Larus.

Κέπφος λάρος, id eſt, Cepphus larus. In garrulum ac vecordem dicebatur, præcipue qui curioſus rei cupiditate deceptus capitur: ab auis ingenio ductum, quam ſpuma marina gaudere tradunt. Capitur autem ad hũc modum, Obiicitur ſpuma primũ longiore interuallo. Deinde propius propiuſque Poſtremo manibus geſtantes exhibẽt. Larus itaq; cibi auiditate captus cõprehenditur. Ariſt. vtitur in Pluto, Interpres admonet cognomẽ eſſe prouerbiale. Rurſum in Nebulis Cleonem Larum vocat, quod

furtis ac rapinis inhiaret. Lucianus in libello De mercede ſeruiētibus σεαυτὸν δὲ παρακαλέσας θαῤῥεῖν, ἐπιχείρει τῇ ἄγρᾳ εἰ θέλεις, καθάπερ ὁ λάρος ὅλον περιχανὼν τὸ δέλεαρ, id eſt, Sumpta vero fiducia, venatum aggredere, ſi videtur, Lari in morem, totam eſcam ore deuorans. Athenæus lib. Dipnoſophiſtarum 10. indicat autem hanc Herculi attributam à priſcis, quod & ille fuerit ἀδηφάγος, atque itidem, βουφάγον eſſe vocatam. Olim præcipuus gurgitum luxus erat in piſcibus, id quod omnium libri teſtantur, quicunque vel apud Græcos, vel apud Latinos ſcripſerunt de hoc genere. Proinde cōgruet & in obſonatores, quod Larus auis piſcium ſit appetens.

Cepphus parturit.

Κίπφος ὠδίνει, id eſt, Laurus parturit. Dicebatur in eos, qui pollicerentur ingētia, deinde nihil promiſſis dignum præſtarent. Eſt enim Larus auis, multa plumarum copia circumtecta, ceterum carnibus exiguis: pariens autem vociferatur. Recenſetur adagiū ab Ariſtophanis interprete, in comœdia, cui titulus: Pax. Confine eſt illi:

Parturient montes, naſcetur ridiculus mus.

Canis feſtinans cæcos parit catulos.

Ἡ κύων σπεύδουσα τυφλὰ τίκτει, i. Canis feſtinans cæcos parit catulos. In eos iaciebatur, qui nimio feſtinandi ſtudio rem parū abſolutam edunt, vt ſi quis operis parū elimati præcipitet editionem. Hinc natum, quod canis quia celerius pariat, catulos cæcos velut adhuc immaturos edit. Ariſtoteles lib. De generatione animalium 4. demōſtrat, id potiſſimum euenire in animātibus, quæ multifidis ſunt pedibus, & numeroſum alunt fœtum, vt vulpes, vrſa, leæna, canis, lupa. Nam hæc omnia cæcos pariūt catulos, quædam etiam informes adhuc edunt. In cauſſa putat quod cū corporis humor non ſufficiat alendo tam numeroſo fœtui, natura partum imperfectum potius educit. Galenus item libro, quem conſcripſit de ſemine: τὰς δὲ κύνας οὕτω καὶ ἡ παροιμία φησὶ τυφλὰ τίκτειν ὑπὸ σπουδῆς, id eſt, Canes vero etiam prouerbio iactatum eſt, ob feſtinationem cæca parere: quamquam canum catulos Galenus mauult imperfectos dici quam cæcos, cum talpæ proprie cæcæ dicantur.

Animantia quę fœtus edunt cæcos, ἀλαοτόκα vocantur Græcis, quaſi Latinæ dicas cæcipara. Adludit ad parœmiā Ariſtophanes in Pace.

Ἡ κώδων ἀκαλανθὶς ἐπειγομένη τυφλὰ τίκτει. id eſt,
Cæca parit properato Acalanthis tinnula nixu.

Et interim Græci grāmatici dubitant quid ſit Acalanthis: alii putant nomen inſignis canis, deductum παρὰ τὸ ἀκαλὸν θεῖν, id eſt, quod placide currat. Sunt rurſus qui ſuſpicentur auem eſſe. κώδων autem tintinabulum eſt, quo in ædibus magnatum & hodie in collegiis conuocantur familiares ad officium. Alii ſuſpicantur dictum παρὰ τὸ ἀκάλλειν, id eſt, à blandiendo, quod notis blandiens canis, allatrat hoſpites. Sic diuinant Ariſtophanis interpres, Etymologus, & Suidas.

In canis podicem inſpicere.

Ariſtophanes ἐν ἐκκλησιαζούσαις,

Τοῦτο μὲν εἶπον ἐς κυνὸς πυγὴν ὁρᾶν. id eſt,
Canis quidē hunc inſpicere iuſſi podicē.

Interpres admonet vulgo dici ſolere in cæcutientes, adſcribens & hunc trochaicum:

Ἐς κυνὸς πυγὴν ὁρᾶσθαι καὶ τριῶν ἀλωπέκων. i.
In canis deſpicere podicem, triumq; vulpium.

Adluſit eodem & in Acharnenſibus. Τοῖς ὀστίνοις φυσῶντε τὸν πρωκτὸν κυνὸς, i. Obſcœnius eſt, quam vt vertere libeat. Has profecto nugas pigeret adſcribere, ni propoſitū eſſet operi ſuſcepto per omnia ſatisfacere, καὶ ἦν ἄμαχον ἀπαρτὶν κοσμεῖν.

Tentantes ad Troiam peruenerunt Græci.

THEOCRITVS in Syracuſiis, tentando atq; experiendo quantumlibet etiā ardua perfici, figura prouerbiali ſignificans:

Ἐς Τροίαν, inquit, πειρώμενοι ἦλθον Ἀχαιοί,
Καλλίστα παίδων πείρᾳ θὴν πάντα τελεῖται. i.
Tentando ad Troiam venere Pelaſgi.
Cuncta, puellarum pulcherrima, perficit vſus.

Deum ſequere.

PLVTARCHVS in libello De audiendo, refert hoc adagium, quod & inter ſeptē Græciæ ſapientum oracula celebratur, ἕπου θεῷ, id eſt, Sequere deum. Putat hunc eſſe ſenſum: Obtempera rationi. Quaſi cuiq; debeat

beat oraculum eſſe, quidquid in pectore dictauerit ratio. Vnde & Vergil. dixit:

-An cuiq; deus ſua dira cupido.

Cui verſus ille Græcis celebratus adſtipulatur,

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἐστιν ἐν ἑκάστῳ θεός. id eſt,
Ineſt enim ſuus cuiq; animus, deus.

Et Menander apud Plutarchum:

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ὁ θεός. id eſt,
Nam noſter animus numen eſt.

Et conſimilia quædam apud Lucanum dicit Cato Vticenſis. Sumptũ videtur ex Homericæ Iliadis libro 1. vbi Achilles Palladi obtemperans hæc dicit:

Ὅς κε θεοῖς ἐπιπείθηται, μάλα τ' ἔκλυον αὐτοῦ. id eſt,
Qui diis paruerit, proni huius vota recceptant.

Apud eundem eſt hoc hemiſtichiũ nõ vno loco poſitum, καί τις θεὸς ἡγεμόνευε, i. Quin & diuum aliquis ductor fuit. Plato in Critone, ἐῶμεν ὦ Κρίτων καὶ πράττωμεν ταύτῃ, ἐπειδὴ ταύτῃ ὁ θεὸς ὑφηγεῖται, id eſt, Sine igitur ô Crito & hoc pacto agamus, quandoquidem hac nos ducit deus. Cicero libro De finibus tertio commemorat inter præcepta veterum ſapientum, quæ conſtat prouerbiorum vice celebrata. Quæq; ſunt inquit, vetera præcepta ſapientum, qui iubẽt tempore parere, & ſequi deum, & ſe noſcere, & nihil nimis.

Lingua quo vadis?

Γλῶσσα ποῖ πορεύῃ, πόλιν ὀρθώσουσα, καὶ πάλιν ἀνατρέψουσα, i. Lingua quo vadis? Erectum ciuitatem, eandem denuo ſubuerſura. Refertur à Suida, Zenodoto, Diogeniano. Docet linguam plurimum vtilitatis adferre mortalibus, & eandem rurſum plurimam adferre perniciem, tametſi membrum corporis ſit perquam exiguum. Bias, referente Plutarcho in libello, De audiendo, rurſum in alio, De loquacitate, Amaſidi Aegyptiorũ tyranno iubenti, vt ſibi quod eſſet in victimæ, quem ad illum miſerat, carnibus & optimum & peſſimũ mitteret, linguam reſectam miſit, innuens huius vſum eſſe præcipuum, ſiue prodeſſe cupias, ſiue nocere.

Ollas oſtentare.

Χύτρας ἐπιδείκνυσθαι, id eſt, Ollas oſtentare, eſt rem per ſe ridiculam ac ſordidam, perinde vt maximam efferre. Plutarchus in libello, De auſcultando, taxãs ſophiſtas, quibus mos erat ἀδόξους, id eſt, infames materias verborum fucis exornare, cum vomitum, febrim, Buſiridem, atque id genus alia laudant, καὶ νὴ Δία, inquit, χύτρας ἐπιδεικνύμενοι, id eſt, Ac per Iouem ollas oſtentantes. Non quod prorſus improbandũ ſit, ſi quis vel exercendi vel laxãdi ingenii gratia, ludat nonnunquam in huiuſmodi argumẽtis, modo iocus ſit eruditus, & cũ voluptate miſceat nonnihil vtilitatis. Quandoquidem ridentem dicere verum, quid vetat? Imo fit, vt citra offenſam & gratius irrepat in animos mortalium veritas huiuſmodi lenociniis commendata: adeo, vt Aulus Gellius non dubitet ridiculas Aeſopi fabellas tetricis illis & è cælo delapſis Stoicorũ dogmatis anteponere. Luſit & ipſe Plutarchus in Gryllo, feſtiuiter ſane, ſed ita tamen, vt philoſophum iocari, non ſcurram, poſſis agnoſcere. Ergo prouerbium affine fuerit illi, quod alibi dictum eſt: χύτραν ποικίλλεις, id eſt, Ollam variegas.

Puer glaciem.

Ὁ παῖς κρύσταλλον, id eſt, Puer glaciem. Dicebatur in eos, qui cum retinere quippiam non poſſint, nolunt tamen amittere. Veluti ſi quis magiſtratũ recuſet deponere, cui gerẽdo ſit impar, aut à munere nolit abſolui, quod tueri tamen non poſſit. Competet & in eos, qui ſponte nolunt à ſe amouere, quod tamen aliquanto poſt ſit elapſurũ. Vt cum opes vrguemus, premimusq; mox nihilominus nos relicturas. Aut cum rem noxiam vrguemus, nec volumus amittere quod lædit. Refertur à Zenodoto, Suida, Diogeniano. Meminit Plutarchus & explicat libro De futili loquacitate. Sumptum videtur è Sophocle, qui amorem comparat pueris, qui glaciem conſpectam arripiunt manibus ac delectantur, ſed ea mox liqueſcente, nec facile poſſunt abiicere lubricam maſſam, nec retinere noxiam. Itidem amor nec excuti poteſt ob voluptatem adiunctã, nec retineri ob moleſtias admixtas voluptatibus maiores.

Vnum ad vnum.

Ἓν πρὸς ἕν φασιν, inquit Lucianus. i. Vnum ad vnum, nimirum figuram prouerbialẽ eſſe ſignificans, cum exactius ſingula ſingulis componantur. Theocritus in Paſtore:

Ἐμὶν δ' ἔτι βωκολιάσδεν
ἓν ποθ' ἕν. i. ſi libet ad verbum reddi,
Tu vero mihi paſcito boues
Vnum ad vnum.

Sic enim quidam eruditi legunt, Plato lib. De legibus quinto, δεῖ δὲ πάντα ἄνδρα ἓν πρὸς ἓν τοῦτο σπεύδειν. Reddetur & hoc ad verbum. Oportet autem omnem, vnum ad vnũ; ad hoc feſtinare, hoc eſt, pro ſe quẽq;. Idem in lib 6. ἓν ἐφ' ἑνὶ παρέχειν. Vtitur & libro primo plane prouerbiali figura, ἓν πρὸς ἕν. Rurſum libro quarto, ἀνθ' ἑνὸς ἕν. Tranſlatum videri poteſt à prælio quotiens acriter res geritur, ſingulis aduerſus ſingulos dimicantibus. Niſi malumus ad Laconicum illud apophthegma referre. Narrat enim Plutarchus in libello de futili loquacitate, Lacedæmonios aliquando vnum legatum ad Demetrium regem miſiſſe. Cumq; ſtomacharetur tyrãnus, vociferaretuŕq;, vnũ, inquiens, ad me Lacedæmonii? legatum nihil attonitum reſpõdiſſe, vnum ad vnum. Nec abſurde dixeris, à mathematicis mutuo ſumptum, quorum eſt hæc loquendi figura peculiaris, ἓν πρὸς ἕν. id eſt, Vnum ad vnum, ſic enim proportionem conſtare dicũt, quã vocant, parilitatis ſiue æqualitatis.

In nocte conſilium.

Ἐν νυκτὶ βουλή, id eſt, In nocte conſilium. Admonet adagium non eſſe præcipitandum conſilium, neque ſtatim ad primos animi impetus quidpiam agendum. Nox autem propter ſolitudinem ac ſilentium, vel maxime ad conſiderandum, conſultandumq; de rebus grauibus eſt idonea. Præterea ſæpe numero fit, vt ſomnus ſedata cupiditate priſtinam ſententiam vertat. Vnde etiã vulgo dicitur ab idiotis noſtratibus, ſuper hac re indormiam, vbi ſignificant ſe per otium deliberaturos. Porro præceps conſilium inauſpicatum eſſe ſolere, & vulgato ſermone dicitur, & eleganter admonuit Sophocles apud Plutarchum libello de garrulitate:

Οὐ γάρ τι βουλῆς ταὐτὸ καὶ δρόμου τέλος. i.
Curſus enim haud eſt finis idem & conſilii.

Siquidem in curſu vincit, qui celerrimus fit: in conſultando cunctatio tutior eſt, periculoſa celeritas. Plutarchus in Sympoſiacis, decade ſeptima, problemate nono, citat Platonem, qui ſcripſerit, apud Lacedæmonios ni fallimur, fuiſſe νυκτερινὸν σύλλογον, id eſt, Nocturnum conuentum grauiſſimum, ad quem difficillimæ cauſſæ reiiciebãtur. Addit, apud veteres noctẽ εὐφρόνην fuiſſe vocatã, παρὰ τὸ εὖ φρονεῖν, à bene ſapiendo.

Vbi quis dolet, ibidem & manum habet.

Ὅπου τις ἀλγεῖ, κεῖσε καὶ τὴν χεῖρ' ἔχει. id eſt,
Vbi dolet quis, ibi & manum frequens habet.

Senarius prouerbialis, quem refert Plutarchus libro De futili loquacitate. Natũ eſt dictum à naturali hominum conſuetudine, qua fit, vt ei corporis parti quæ dolet, frequenter manus admoueamus. Tempeſtiuiter vtemur, cum ſignificabimus quempiam ea tractare, deq; iis libenter verba facere, quæ mouent animum. Stobæus idem refert ad hunc modum:

Ὅπου τις ἀλγεῖ, κεῖσε καὶ τὸν νοῦν ἔχει. id eſt,
Vbi quis dolet, illic & mentem habet.

Adluſiſſe videtur ad prouerbium Cicero Epiſt. ad Attic. lib. 3. Sed non faciam, vt aut tuum animum angam querelis, aut meis vulneribus ſæpius manum adferam. Item Plautus in Perſa: Quaſi lippo oculo me meus herus vtitur, manum abſtinere haud quit tamen. Plutarchus huc torquet, vbi quid ſiue dolet ſiue delectat, ibi quiſq; linguam habet. Sic laudibus arguitur vini vinoſus Homerus, & Pindarus taxatur vt φιλάργυρος, quod multus in laudando auro. Nam hoc pacto ſtatim auſpicatur Olympia, ἄριστον μὲν ὕδωρ, ὁ δὲ χρυσὸς αἰθόμενον πῦρ ἅτε, διαπρέπει νυκτὶ μεγάνορος ἔξοχα πλούτου. id eſt, Optima quidem aqua, ceterum aurum, velut ardens ignis eminet noctu, magnificas ſupra opes. Rurſum in Iſthmiis hymno tertio, καὶ μεγασθενῆ νόμισαν χρυσὸν ἄνθρωποι περιώσιον ἄλλων, id eſt, Et multipotẽs iudicarunt aurum homines eximiũ in ceteris.

Plus apud Campanos vnguenti, quàm apud ceteros olei fit.

PLINIVS naturalis hiſtoriæ libro 18. cap. 11. In Campania tamen, inquit, laudatiſſimus cãpus eſt. Montibus ſubiacet nimboſis, totis quidem 40. mil. paſſ planicie. Gratia terræ eius, vt protinus ſoli natura dicatur, puluerea ſumma, inferior bibula, & pumicis fiſtulans vice. Montium quoq; culpa in bonum cedit. Crebros enim imbres percolat atq; tranſmittit, Nec diluit,

aut madere voluit, propter facilitatem culturæ. Eadem acceptum humorē nullis fontibus reddit, ſed temperat, & concoquens, intra ſe vice ſucci continet. Seritur toto anno, panico ſemel, bis farre. Et tamen uere ſegetes quæ interquieuere fundunt roſam, odoratiorem ſatiua. Adeo terra non ceſſat parere. Vnde vulgo dictum Plus apud Cãpanos vnguenti, quàm apud ceteros olei fieri. Quantum autem vniuerſas terras cãpus circumcampanus antecedit, tãtum ipſum pars eius quæ Laboriæ vocatur, quē Phlegræum Græci appellãt. Hactenus Plinius. Si cui placebit adagium ad allegoriam trahere, poterit accommodari, vel in regionē, vel in hominem adeo ceteris antecellentē, vt apud hũc maior ſit exquiſitarum rerum copia, quam apud alios mediocrium, aut vulgarium.

Ne via quidem eadem cum illo vult ingredi.

Μηδὲ τὴν αὐτὴν ὁδὸν βαδίζειν, id eſt, Ne via quidem eadem ingredi dicuntur, qui extrēmo diſſident odio, adeo vt non ſolum menſa, tectove communi non ſuſtineãt vti, ſed ne via quidem communi velint ambulare. Vnde & vulgata dicunt ironia: vſq; adeo illum amat, vt ſi ſorte fortuna fuerit obuius, in aliam deflectat viam. Plutarchus in commentario περὶ φιλαδελφίας. τῷ δὲ ἀδελφῷ μηδὲ τὴν αὐτὴν ὁδὸν οἴμενος δεῖν βαδίζειν, id eſt, Cum fratre vero ne via quidem eadem ſibi putans ingrediendum eſſe. Huic congruit prouerbialis ille verſiculus:

Κακῷ σὺν ἀνδρὶ μηδ᾽ ὅλως ὁδοιπόρει. id eſt,
Viro ſcelesto ne viæ fueris comes.

Extra cantionem.

Παρὰ τὸ μέλος. id eſt, Extra cantum agi, dici ve dicunt, quod ad rem non pertinet. Etiam ſi prouerbio in alienam transfuſo linguam perit genuina illa gratia. Siquidē παρὰ μέλος perinde ſonat, quaſi dicas, parum modulate, parum concinne, parum apte, parũ decore. Nam quod in muſica eſt, μέλος, id in vita decorum. Lucianus in Eunucho, καὶ ἐφ᾽ ὧν ἄν τις ᾐδέσθη παρὰ μέλος τι φθεγξάμενος, id eſt, Et apud quos vereretur aliquis præter cantum quippiam dicere, id eſt, quod à re eſſet alienius. Imitatus eſt hanc figuram ex Platone, qui libro De legibus tertio ſcribit ad hunc modum; παρὰ μέλος ἐμοίγε ἂν δοκεῖς φθέγξασθαι. id eſt, Præter cantilenam mihi dicturus fuiſſe videris. Et in Critia: Παρὰ μέλος δὲ ἄν τι περὶ αὐτῶν ἄκοντες εἴπωμεν, δίκην τὴν πρέπουσαν ἐπιτιθέναι. id eſt, Quod ſi quid extra cautionem imprudentes de ipſis ſumus locuti, congruam pœnam exiget. Ariſtoph. in Concionatricibus, eleganter vnico verbo dixit, παραχορδεῖν, pro eo quod eſt abſona, nec ad rem facientia loqui:

προσέχων ὅπως
Μηδὲν παραχορδεῖς ὧν δεῖ σ᾽ ἀποδεῖξαι. i.
Attente cauens
Vt ne quid alienum loquare & abſonum
Ab his tibi quæ ſunt probanda.

Ariſtoteles libro Rhetoricorum 3 notat à poetis quibuſdam dictum, ἄχορδον καὶ ἄλυρον μέλος, cantionem diſſonam, nec fidibus reſpondentem. Apte torquebitur in eos, qui ſecus viuunt quam docent. Finitimũ eſt huic, quod alibi retulimus, οὐδὲν πρὸς ἔπος, nihil ad verbum ſeu nihil ad carmē. Quo quidem Ariſtoph. ἐν ἐκκλησιαζούσαις, noue vtitur pro temere.

Οὐ γὰρ τὸν ἐμὸν ἱδρῶτα καὶ φειδωλίαν
Οὐδὲν πρὸς ἔπος κ᾽ ἀνοήτως ἐκβαλῶ. id eſt,
Neq; enim meo ſudore quod parauerim
Meaq; parſimonia, temere ac nihil
Ad rem profudero.

οὐδὲν πρὸς ἔπος, Scholia exponunt, ὡς ἔτυχε, ἕνεκα μηδενός, id eſt, temere & abſque cauſſa. Poſterior verſus Græcus nõ conſtat ſuis pedibus. Reſtituetur ſi legamus, οὐδέν τε πρὸς ἔπος κἀνοήτως ἐκβαλῶ. Quod carmen quidē duximus ſatius, vel alieniore citare loco, quam eo ſtudioſum fraudare lectorem. Natum vt videtur ab apophthegmate Themiſtoclis, qui Simonidi poetæ petenti quiddã à ſe parum æquum, reſpondit ad hunc modum: Neq; tu bonus eſſes poeta, ſi præter cãtum caneres, neque ego bonus princeps, ſi præter leges iudicem. Sumptum eſt ab antiquis cantoribus, qui vocem ad lyram accõmodabant. Aut certe à concentu vocalium muſicorum, vbi ſi quis diſſonat ab harmonia, grauiter offendit aures. Lucianus ἐξαγώνια, vocat, quę ad cauſſam non pertinent. M. Tullius, οὐδὲ πάρεργα, quæ aliena à re propoſita.

Ignis, mare, mulier, tria mala.

CIRCVMFERTVR apud Græcos & hic trimeter prouerbialis:

Πῦρ καὶ θάλασσα καὶ γυνὴ κακὰ τρία. id eſt,
Ignis, fretumque & mulier, hæc mala tria.

Nam incendio nihil formidabilius, mare item periculoſiſſimum eſt. Vnde & Aeſchylus in Perſis:

Ἄμαχον κῦμα θαλάσσης. id eſt,
Maris haud vincitur vnda.

His autem ſimilimum quiddam eſſe mulierem ſentit parœmia. Porro mulierem omnem eſſe malam, perquã venuſte ſignificauit Lacon quidam, qui cum vxorem duxiſſet perpuſillam, dicebat è malis, quod minimum eſſet, eligendum, Fatetur & apud Euripidem Medea, fœminarum genus eſſe malum:

Ἀλλ' ἐσμὲν οἷον ἐσμὲν, οὐκ ἐρῶ κακὸν
γυναῖκες. id eſt,
Sumus quidẽ quales ſumus nos fœminæ,
Neq; enim malæ auſim dicere.

Euripides apud Planudem in vita Aeſopi, inter omnia mala principatum tribuit mulieri:

Πολλαὶ μὲν ἐγὼ κυμάτων θαλασσίων,
Πολλαὶ δὲ ποταμῶν, καὶ πυρὸς θέρμαι πνοαί.
Δεινὸν δὲ πενία, δεινὰ δ' ἄλλα μυρία,
Πλὴν οὐδὲν οὕτω δεινὸν, ὡς γυνὴ κακή. id eſt,
Furore multo ſæuit iratum mare,
Proniq; fluuii, & ignis acris impetus,
Inopia acerba, acerba alia quam plurima,
Sed nil ita acerbum & noxium, vt mulier mala.

Falces poſtulabam.

Ἄμας ἀπῄτουν, id eſt, Falces poſtulabã. In eos, qui reſpondent id, quod ad rem nihil attinet. Plutarchus in commentario, περὶ ἀδολεσχίας, admonet, vt qui velit accurate reſpõdere, mentem rogantis diligẽter perdiſcat, ne illud fiat, quod prouerbio dici cõſueuit, ἄμας ἀπῄτουν. Eſt autem ſenarius prouerbialis apud Suidam & Zenodotum:

Ἄμας ἀπῄτουν, οἱ δ' ἀπηρνοῦντο σκάφας. id eſt,
Falces petebam, at hi ligones denegant.

Videtur hinc natum, quod agricolæ cuipiã à vicino falcem commodato petenti, negauerit ille ſibi ligonem eſſe domi. Theocriti ſcholiaſtes in Paſtoribus annotauit, Atticis ἄμαν dici quod communis Græcorum lingua vocat δίκελλαν ſiue σκαπάνην, id eſt, ligonem. quod ſi σκάφη, idẽ ſignificat quod σκαπάνη, ridiculum erit in reſponſo, perinde ac ſi quis petenti gladium, neget ſe habere enſem. Sunt qui ſentiant σκάφην eſſe poculi genus, aut vaſis caui.

Alba auis.

Λευκὸς ὄρνις, id eſt, Alba auis, pro re noua atque auſpicata dixit M: Tullius in Epiſt. familiaribus libro ſeptimo. Cum enim ſalutationi nos dedimus amicorũ, quæ fit hoc etiam frequentius, quã ſolebat, quod quaſi albam auem videntur, bene ſentientem ciuem videre, abdo me in bibliothecã. Quadrabit, & in rem admodum raram & inuſitatam, quod aues perpaucæ ſint hoc colore. Ita Iuuenalis:

Coruo quoque rarior albo.

De albæ gallinæ filio, dictum eſt alibi.

In alieno choro pedem ponere.

Ἐν ἀλλοτρίῳ χορῷ πόδα τιθέναι, id eſt, In alieno choro pedem ponere, eſt ſeſe miſcere negotiis alienis, & aliorum ſibi vendicare partes. Plutarchus in commentario, quem inſcripſit: Quo pacto ſeipſum aliquis citra inuidiam laudare poſſit, τὸν μὲν γὰρ ἐν ἀλλοτρίῳ χορῷ πόδα τιθέντα παροιμία καὶ γελοῖον ἀποδείκνυσι, id eſt, Eum quidem qui alieno choro pedẽ imponit, curioſum ac ridiculum eſſe, prouerbium declarat. Idẽ in Sympoſiacis, ἐγὼ δὲ καίπερ ἐν ἀλλοτρίῳ χορῷ πόδα τιθεὶς εἶπον, id eſt, Ego vero tametſi pedem in alienum inſerens chorum dicebam, hoc eſt, reſpondens de re, quæ ad philoſophi profeſſionem non pertinebat. Affinis eſt huic adagio metaphora perquã elegans, neq; diſcrepans à ſpecie prouerbiali, qua vſus eſt Ariſtides in Miltiade, μιλτιάδην δὲ τὸν ἐν μαραθῶνι, ποῦ χοροῦ τάξομεν, i. Porro Miltiadem, qui eſt apud Marathonem, qua chori parte collocabimus? Interpres addit metaphoram ſumptam à choris Dionyſiacis. Certe conſtat mutuo ſumptũ à choreis ac ſaltationibus. Quibus ſi quis ignotus admiſceat ſeſe, derideatur, atq; exſibiletur ilico. Plato in Euthydemo. Τὴν δὲ σοφίαν ποῦ χοροῦ τάξομεν, ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, ἢ πῶς λέγεις, id eſt, Hanc ſapientiam in quo choro ſtatuemus, inter bona, aut quid cenſes?

Ne magna loquaris.

Μὴ μεγάλα λέγε, id eſt, Ne grandia loquaris, refertur à Diogeniano, admonet temperãdum eſſe à magniloquentia, iactantiaque, qua

qua nihil omnium intolerabilius. Dictum eſt autem propter Nemeſim deam, quæ grãdiloquentiam huiuſmodi non ſinit impunitam. M. Tullius Epiſtolarum ad Atticũ libro quarto, epiſtola octaua:

Μήπω μεγ' εἴπῃς πρὶν τέλος ἀντιδῃς. id eſt,
Ne quando iactes, ni prius perfeceris.

Ariſtophanes in Ranis.

Ὦ δαιμόνι' ἀνδρῶν μὴ μεγάλα λίαν λέγε. id eſt,
Mirande vir, ne magna nimium dixeris.

His verbis Bacchus reprimit Euripidem ꝑ arrogantiam ſemet anteponentem Aeſchylo. Sophocles in Aiace flagellifero.

Μηδὲν μέγ' εἴπῃς, οὐχ ὁρᾷς ἵν' εἶ κακοῦ, id eſt,
Ne magna loquere, non vides quo inſis malo?

Theocritus in Cyclope:

Μηδὲν μέγα μυθεῦ, id eſt,
Ne quid ſublime loquaris. Theognis.

Μήποτε Κύρν' ἀγορᾶσθαι ἔπος μέγα, οἶδε γὰρ οὐδείς.
Ἀνθρώπων ὅτι νὺξ χ' ἡμέρα ἀνδρὶ τελεῖ. i.
Verbum Cyrne caue magnum ne dixeris vnquam.
Neſcis quid nam homini noxue dieſue ferat.

Plato in Phædone, Μὴ μέγα λέγε, μήτις ἡμῖν βασκανία περιτρέψῃ τὸν λόγον τὸν μέλλοντα λέγεσθαι, id eſt, Ne loquare grandia, ne qua nobis inuidia futuram orationem interturbet. Antiquitas enim finxit deam Nemeſim, iactantiæ vltricem. Ita Pindarus in Iſthmiis hymo quarto: Ἀλλ' ὅμως καύχημα κατάβρεχε σιγᾷ. Ζεὺς τά τε καὶ τὰ νέμει, id eſt, Attamen gloriationem obnubila ſilētio. Iupiter hæc & illa partitur. Eſt enim vnica placandæ inuidiæ ratio, ſi quod accidit boni, ad auctorem deum referatur. Idē in Nemeis hymo decimo: Ἐστὶ δὲ καὶ κόρος ἀνθρώπων βαρὺς ἀντιάσαι, id eſt, Eſt autem graue in hominum inuidiam incidere. Eſt enim inuidum mortalium ingenium, nec vlla re citius ſaturatur, quam audiēdis laudibus alienis. Idem eiuſdem operis hymno quinto: αἰδέομαι μέγα εἰπεῖν. Huc adluſiſſe videtur Vergilius, libro decimo:

Dixerat ille aliquid magnum.

Inuenitur ſæpius & μέγα φρονεῖν, pro eo qđ eſt, inſolentem atque elatum eſſe. Sophocles in Oedipo tyranno:

Φρονεῖν γὰρ ὡς γυνὴ μέγα. id eſt,
Sentire enim altum vt femina.

Extat & ſenarius prouerbialis:

Ὅτ' εὐτυχεῖς μάλιστα, μὴ μέγα φρόνει. id eſt,
Ne quid tume, cum res ſecundæ maxime.

Et μέγα πνέειν, id eſt, Magnum ſpirare. Eurip. in Bacch.

Κἂν πνέων ἔλθῃ μέγα, id eſt,
Quamuis magnum ſpirans venias.

Eleganter Horatius huiuſmodi grandiloquentiam, ampullas & ſeſquipedalia verba vocat in Arte poetica:

Proiicit ampullas, & ſeſquipedalia verba.

Terentius in militem glorioſum, & magnifica verba Legimus & τραγικῶς λέγειν, id eſt loqui tragice, & ἐκτραγῳδίζειν, pro eo quod eſt, magnificis verbis efferre. Horatius in Epiſt.

Et ſpirat tragicum ſatis, & feliciter audet.

Tametſi non fugit, poetam hoc loco ſimpliciter dixiſſe, ſpirat tragicum.

Exercitatio poteſt omnia.

Μελέτη πάντα δύναται, id eſt, Cur omnia poteſt. Laertius hanc ſententiam Periandro tribuit, qui Iſthmum etiam tentarit perfodere: Significat autem, nihil eſſe tam arduum, quod diligentia curaque non efficiatur. Verg. in Georg.

Labor omnia vincit.
Improbus, & duris vrgēs in rebus egeſtas.

Extat apud Græcos prouerbialis ſententia: θεοὶ τἀγαθὰ τοῖς πόνοις πωλοῦσι, id eſt, Dii bona laboribus vendunt. Huc adluſit Horatius:

Perrupit Acheronta Herculeus labor.

Sophocles in Electra:

Πόνου τοι χωρὶς οὐδὲν εὐτυχεῖ. id eſt,
Citra laborem nil bene eſt.

Fertur & verſus Menandri,

Πάντα τὰ ζητούμενα
Δεῖσθαι μερίμνης φασὶν οἱ σοφώτεροι. id eſt,
Quæcunque votis expetuntur, prædicant
Egere curis, qui valent prudentia.

Simplicius Antiphanes,

Τῆς ἐπιμελείας πάντα δοῦλα γίγνεται. id eſt,
Domat atque ſubigit cuncta diligentia,

Quamquam aũt in præſentia non eſt, neq; propoſiti, neq; operis huius, quidquid ad huiuſmodi ſententias facit, in vnũ cõuertere, tñ haud grauabimur, quãdoquidem caſus obtulit adſcribere verba Senecæ ex lib. de ira II. Atq; nihil eſt, inquit, tam difficile & arduum, qđ non humana mēs vincat, & in familiaritatē ꝑducat aſſidua meditatio. Nulliq; ſunt tam feri, ſuiq; iuris af-

fectus,vt non diſciplina perdometur. Quicunque imperauit animus obtinuit. Quidam nunquam ridere conſueti ſunt. Vino quidam, alii Venere,quidam omni humo re interdixere corporibus. Alius contentus breui ſomno vigiliam indefatigabilem extendit. Didicerunt tenuiſſimis & aduerſis funibus currere,& ingentia vixque humanis toleranda viribus, onera portare, & in immenſam altitudinem mergi,ac ſine vlla reſpirandi vice perpeti maria. Mille ſunt alia, in quibus pertinacia impedimentum omne tranſcendit,oſtendítq; nihil eſſe difficile, cuius ſibi ipſa mens patientiam indixerit.

Quid primum,aut vltimum?

Τί πρῶτον ἢ τί ὕστατον;id eſt, Quid primũ aut vltimum? Figura prouerbialis,qua vtimur quotiens aut rerum copiam tantam ſignificamus,vt hæſitemus vnde potiſſimum exordinamur: aut cum perplexi dubitamus, quid primum agere debeamus. Lucianus in libello,cui titulus, De mercede ſeruientibus, καὶ τί σοι πρῶτον ὦ φίλτατε, ἢ τί ὕστατον φασὶ καταλέξω τῶν ἃ πάσχειν ἢ ποιεῖν ἀνάγκη τοὺς ἐπὶ μισθῷ συνόντας, id eſt,Quid nam tibi primum amice,aut quid poſtremum, vt dici ſolet commemorem, ex his quæ & pati, & facere coguntur ii qui mercede ſeruiunt? Porro Lucianus deſumpſit ex Odyſſeæ libro nono, in quo Vlyſſes adhunc loquitur modum:

Τί πρῶτον, τί δ' ἔπειτα, τί δ' ὑστάτιον καταλέξω. id eſt,
Quid primum,quid mox,& quæ tandem vltima dicam?

Iuuenalis.

Quo te circumagis, quæ prima aut vltima ponas.

Eiuſdem characteris eſt illud Euripidis in Iunone inſaniente:

Ὦ μοι τίν' ὑμῶν πρῶτον, ἢ τίν' ὕστατον
Πρὸς στέρνα θῶμαι. id eſt,
Quem veſtrũ ohe quem pectori admoueã
meo. Primum, vltimum ve.

Dente Theonino rodi.

THEONINO dente rodi dicuntur, qui conuiciis lacerantur. Sumptum à Theone poeta quodam rabioſæ loquacitatis,petulãtiſſimæq; maledicentiæ, vnde & Auſonius in carmine Hendecaſyllabo, poetam quempiam indoctum, & mordacem Theonem appellat:

Nec poſt hac metues, vbiq; dictum:
Hic eſt ille Theon poeta ſalſus,
Bonorum mala carminum Lauerna,

Horatius in Epiſtolis:

Dente Theonino qui circumroditur.

Neque diſſimili figura eſt vſus in epiſtola ad Iulium Florum:

Hic delectatur iambis,
Ille Bioneis ſermonibus.

Acron admonet, Bionem philoſophũ fuiſſe,q mordaciſſimis dialogis lacerauit poetas,ſic,vt nec Homero parceret. Porphyriõ autumat Ariſtophanis comici patrem fuiſſe. Zoili quoque mordacitas propemodũ in prouerbio eſt, ſed vt inuidum intelligas magis,quam oblatratorem. Horatius hoc vitium, alibi ſuccum loliginis vocat,& ſalem nigrum, quod cum morſu addat & famæ maculam.

Hipponacteum præconium.

HIPPONACTEVM præconium,pro infami nota dixit M. Tullius,nimirum prouerbiali ſchemate, in Epiſtolis familiaribus de Tigellio quodã ita ſcribens: Eumq́; addictum iam rum puto eſſe Calui Licinii Hipponacteo præconio. Nam Hipponax poeta fuit Iambographus, amarulentus,ac notæ mordacitatis, qui, auctore Dionyſio Halicarnaſſeo, trimetrum Archilochium de induſtria in Scazontem infregit, cũ inimicos lacerare vellet, quo videlicet feriret fortius. Hic Bupalum, & Anthermon, qđ ab his deformi ſpecie pictus eſſet, verſibus iambicis inſectatus legitur. Erat antẽ Hipponacti notabilis in vultu fœditas, quamobrem quidam imaginem eius propoſuere in ridentium circulis quorum aliquot ſuis carminibus creditur ad laqueum compuliſſe. Negat id eſſe verum Plinius libro triceſimo ſexto, capite quinto.

Archilochia edicta.

ADAGIONIS faciem habet & illud, qđ Cicero ſcribit ad Atticum, libro ſecundo: Itaque Archilochia in illum edicta Bibuli, populo ita ſunt iucunda,vt eum locum in quo proponuntur, præ multitudine eorum qui legunt, tranſire nequeamus. Archilochia edicta, contumelioſa vocat ac virulenta. Archilochi poetæ mordacitas vul-

go celebratiſſima fuit. Is Lycamben ſocerũ, à quo fuerat repudiatus, huiuſque filiam adeo virulentis verſibus inſectatus eſt, vt vterque ſe laqueo præfocauerit.

Archilochi patria.

Ἀρχιλόχου πατρίς, ideſt, Archilochi patria. Diogenianus teſtat̃ hoc dici ſolere de mordacibus ac maledicis. Videas enim populos nonnullos natura dicaces, cuiuſmodi fuiſſe feruntur Siculi.

Genuino mordere.

Qvi clanculum obtrectant lacerantque quempiam, eum genuino mordere dicuntur. Perſius:

Et genuinum fregit in illis.

Lucilium ſentiens poetam Satyricum. Itẽ diuus Hieronymus: Poſſim reſpondere, ſi velim, poſſim genuinum læſus infigere. Dẽtes autem genuini ſunt omnium reconditiſſimi ac propemodum operti gengiua. Se ro emergunt homini: nempe circiter annum vigeſimum: multis & octogeſimo, vt auctor eſt Plinius libro vndecimo, capite trigeſimoſeptimo. Et ob id haud ab re, liuoris atque obtrectationis morbo dicati. Põt non abſurde referri & ad viperæ denticulos illos, quibus eam venenum infundere putant. Plinius eodẽ, quod modo citauimus capite. Nam hi quoque ſunt viperis ſub gena fiſtuloſi. Poteſt & ad canes referri, q poſtremis dẽtibus oſſa duriora circumrodũt. Omnis autem obtrectatio morſus dicitur. Vnde Ariſtophanes iocatur, in anulo non ineſſe remedium aduerſus ſycophãtæ morſum. Diogenes apud Laertium rogatus, cuius nam animantis morſus eſſet pernicioſiſſimus: Ex feris, inquit, obtrectatoris, ex cicuribus adulatoris. Hoc venenum Horatius loliginis ſuccum appellat.

Aureo piſcari hamo.

Avreo piſcari hamo dicuntur, qui mediocris cõmodi cupiditate periculũ adeũt, vt maximarum rerum faciant iacturã. Cõmemoratur inter facetè dicta Octauii Cæſaris à Suetonio. Fit enim nonnunquã, vt piſcis hamum etiam ipſum ſecum auferat. Porro metaphoræ pleræq; à piſcatione ductæ prouerbii vice ſunt vſurpatæ. Sicut ex piſcari apud Terentium, pro eo quod eſt diligenter elicere atque exquirere. Vorare hamum apud Plautum. Semper tibi pendeat hamus, apud Naſonem. Quod ſi quis pugnet, Auguſti dictũ nõ eſſe prouerbiũ certè ꝓuerbiale eſt nec indignũ qđ in hũc ordinem adlegatur. Põt fieri, vt quibuſdã etiam hoc libuerit, aureo hamo piſcari. Siquidem auctore Suetonio, Nero Cæſar reti aurato, funibus purpura coccoq; nexis piſcari ſolitus eſt. Proinde quoties ſic ambimus quippiam, vt ſi potiamur optatis, mediocre ſit emolumentum, ſin fallat ſpes, damnum ingens, apte dicemur aureo piſcari hamo. Id quod frequenter vſu venit iis, qui ſcrutantur abditas terræ venas, ſed frequentius qui vulgo dicuntur Alcumiſtæ, de quibus apud Athenæum libro ſexto, venuſte dixit Phalereus Demetrius. ὅτι πολλάκις καταναλώσαντες τὰ φανερὰ τῶν ἀδήλων ἕνεκα, ἃ μὲν ἔμελλον οὐκ ἔλαβον, ἃ δὲ εἶχον ἀπέβαλον, id eſt. Quod frequenter certis conſumptis incertorum gratia, quæ ſe capturos ſperabant non cœperunt, quæ uero habebant abiecerunt.

Sapientia vino obumbratur.

Plinivs hiſtoriæ mundi libro vigeſimotertio, capite primo: Vinum ieiunos bibere nouitio inuento inutiliſſimum eſt. Curas, vigoremq; animi impedit, ad procinctũ tendentibus, ſõno accõmodatum, ac ſecuritatibus: iamq; dudũ hoc fuit, qđ Homerica illa Helena ante cibũ miniſtrauit. Sic quoq; in ꝓuerbiũ ceſſit: Sapiẽtiã vino obũbrari. Hactenus Plinius. Porro qđ Plinius citat, eſt Odyſſeæ quarto.

Homines frugi omnia recte faciunt.

M. Tvllivs lib. Tuſculana. q. 4. Frugalitatis nomen tanquam ad caput referre volumus, qđ niſi eo noĩe virtutes continerẽtur, nunquam illud tã peruulgatũ eſſet, vt iam prouerbii locũ obtineret: Hoĩes frugi, oĩa rectè facere. Hactenꝰ Cicero. Docet adagium, quoſdam improbos hoĩes certis in rebus nõnunquam eſſe vſui, ac præclare ſe gerere: verum vbiq; ac perpetuo præſtare virũ integrũ atq; inculpatũ, id eius demũ eſſe videtur, qui natura vereque ſit probus. Adludit ad hanc ſententiam Euripides in Hecuba, cum ait:

Ἀνθρώποις δ᾽ ἀεὶ.
Ὁ μὲν πονηρὸς οὐδὲν ἄλλο πλὴν κακὸς
Ὁ δ᾽ ἐσθλὸς, οὐδὲ συμφορᾶς ὕπο

φύσιν ἐπίφθεις, ἀλλὰ χρηστὸς ἐς ἀεὶ. id eſt,
Ceterum in mortalibus
Quiſquis malus, nil aliud ille quam malus,
Frugi vſque frugi eſt, non enim ingeniũ grauis
Fortuna vitiat, ſed probus ſemp manet,
Item Iphigenia in Aulide:
Ὁ δ' ὀρθὸς,
Ἐσθλὸς σαφὴς ἀεὶ,
At qui probus,
Is palam eſt ſemper probus.

Ariſtoteles libro Moraliũ ſeptimo: Τὸ, τε γὰρ ἀγαθὸν ἁπλοῦν, τὸ δὲ κακὸν πολύμορφον. καὶ ἀγαθὸς μὲν ὅμοιος ἀεὶ, καὶ οὐ μεταβάλλεται τὸ ἦθος: ὁ δὲ φαῦλος καὶ ὁ ἄφρων οὐδὲν, ἔοικεν ἕωθεν καὶ ἑσπέρας. id eſt, Si quidem quod bonum idem ſimplex, contra quod malum, id varium eſt. Et qui bonus, is ſemper ſui ſimilis, neque vnquam commutat mores. At quiſquis improbus & ſtultus, haud quaquam idem eſſe videtur mane & veſperi.

Fallacia alia aliam trudit.

TERENTIVS in Andria: Fallacia alia aliam trudit, Donatus admonet prouerbiali figura dictum. Sumptum à conſuetudine conantium fallere, ac dolos dolis conſarcinantium ne deprehendantur. Vnde conſutis dolis dixit Plautus: Et ſutelas appellat huiuſmodi technas. Et δόλους ὑφαίνειν. apud Homerum, id eſt, dolos texere.

Sera in fundo parſimonia.

PROVERBIALIS ſententia apud Senecã in prima epiſtola: Sera in fundo parſimonia, digna profecto, quæ omni ſcrinio omni cado, omni cellç penuariæ inſcribatur. Admonet in tempore parcendũ rebus neceſſariis, neque imitandum profuſorum vulgus, qui tum denique incipiunt parcere, poſteaquam viderint minimum ſupereſſe. Erit elegantior ſententia, ſi traducatur ad res animi: veluti ſi quis admoneat iuuenes, ne ſinant optimos illos annos inaniter effluere, ne illis eueniat quod pleriſq; ſolet euenire, vt iam natu grandes animũ ad res honeſtas applicent: & cum perpuſillum vitæ ſuperſit, tũ tempori parcere incipiãt. Seram enim in fundo parſimoniam eſſe. Prouerbium ſumptum apparet ex Heſiodo, cuius hi ſunt verſus in opere, cui titulus, Opera & dies.

Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι,
Μεσσόθι φείδεσθαι. δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ. id eſt,
Plena vbi dolia ſunt, aut iam prope inania vini.
Tum ſatiare, ſed in medio fac parcior eſto.

Abſurdum ſiquidem & graue in imo parcere fundo. Adluſit huc Perſius Satyra II.
Donec deceptus & exſpes,
Ne quidquam fundo ſuſpiret nummus in imo.

Plutarchus in Sympoſiacis Decadis ſeptimæ, problemate tertio indicat poetam admonuiſſe, tum eſſe bibendum vinum, cum eſt optimum. Vinum autem in medio ſaluberrimum optimumque eſſe potu: quẽadmodum ſumma pars olei potiſſimũ laudatur, mellis infima. Primũ, quod vini vis calor eſt, is autem videtur maxime colligi circa mediũ, proinde id optimum eſſe ſeruare. Deinde vini pars inferior vicina fecis corrumpitur, ſumma pars ab aere proximo læditur: Nam aerem inimicum eſſe vino vel illud ſatis arguit, quod dolio pleno vinum minus vappeſcit, quam ſemipleno. Tum quod terra defoſſa, vt aer attingere non poſſit, quam diutiſſime vigorem ſuũ conſeruant. Theocritus itẽ in Charitibus:
Κεινὰς ἐπὶ πυθμένι χηλούς. id eſt,
Vacuæ fundo capſæ. ſcrinium inane ſignificans.

Sybaritica menſa.

Συβαριτικὴ τράπεζα, id eſt, Sybaritica menſa. De conuiuio dicebatur nimium apparato. Natum à gentis eius moribus. Eſt enim Sybaris oppidum vicinum Crotóni, vt teſtis eſt Herodotus lib. 5. Stephanus indicat poſtea Thurion appellatum. vnde Sybaritæ dicti, gens in architectura voluptatum operoſiſſima: Suida teſte, luxu deliciiſque adeo notabilis, vt quidquid effœminatum, quidquid molle, quidquid accurata atque ambitioſa luxuria paratum eſſet, id vulgo Sybariticum diceretur. Vnde Ouidius in libro Triſtiũ ſecũdo, ſcribens ad Auguſtũ:
Nec qui cõpoſuit nuper Sybaritida fugit.
Sybaritida vocat opus Hemitheonis cuiuſdam cinædi Sybaritæ, de generibus voluptatum, & obſcœnarum deliciarum. Item Martialis libro duodecimo:

Qui

Qui certant, inquit, Sybariticis libellis. Philo Hebræus in vita Moyſi, Sybariticas nequitias vocat laſciua poemata. Maxim9 Tyrius i diſſertione tertia de voluptatibus Sybariticas ſaltationes commemorat. Ariſtoteles libro Moralium Eudemiorũ primo, Smyndiridem quoque Sybaritam comparem Sardanapalo inter voluptarios nominauit. Suidas fabulas aniles, aut parum pudicas, Sybariticas appellatas ſcribit. Idẽ refert, Sybaritas inſtituiſſe, vt equi ad tibiæ cantum ſaltare cõdiſcerent. Et luxurioſos Sybaritas appellatos:& Sybatiſſare, Sybaritarum ritu deliciis indulgere dictum. Adſtipulatur & Quintilianus libro tertio: Frugalitas, inquiens, apud Sybaritas forſan odio foret. Plutarchus in conuiuio ſeptem ſapientium, tradit apud Sybaritas hunc fuiſſe morem, vt mulieres ab vſq; anno priore ad conuiuium vocarentur, quo ſe per otium auro veſtibusq; poſſent exornare. Hæc atque huiuſmodi ferme referuntur ab Angelo Politiano Miſcellaneorum capite 15. Ceterum conuiuium Sybariticũ depingit, ac emiſſus Sybaritici meminit Aelius Lampridius in Heliogabali vita, Imperatoris luxu perditiſſimi, adeo vt nomẽ inuenerit, vulgo dictus Apicius. Lampridii verba hæc ſunt: Semper, inquir, ſane aut inter flores ſedit, aut inter odores precioſos. Amabat ſibi precia maiora dici earum rerum, quæ menſæ parabantur, orexin in cõuiuio hanc eſſe aſſerens. Sexcentorum ſtruthionum capita vna cena multis exhibuit ad edenda cerebella. Exhibuit aliquando, & tale conuiuium, vt haberet viginti & duo fercula ingentium epularum, ſed per ſingula lauarentur, & mulieribus vterentur, & ipſe & amici cum iureiurando, quod efficerent voluptatem. Celebrauit item tale conuiuium, vt apud amicos ſingulos ſinguli miſſus appararentur, & cum alter maneret in Capitolio, alter in Palatio, alter in Cœlio, alter trans Tyberim, & vt quiſque manſiſſet, tamen per ordinem in eorum domibus ſingula fercula ederentur, iretur que ad omnium domos. Sic vnum conuiuiũ vix toto die finitum eſt, cum & lauarent per ſingula fercula, & mulieribus vterentur. Sybariticum miſſum ſemper habuit ex oleo, & garo, quem quo anno Sybaritæ repererũt, perierunt. De Sybaritarum tum luxu, tum interitu, permulta commemorat & Athenæus in Dipnoſophiſtis, cum alibi, tum libro duodecimo, in quibus & illud: Sybaritas nullam artem recipere in ſuam ciuitatẽ quę ſine ſtrepitu non poteſt exerceri, veluti fabrorum ærariorum aut lignariorum ac ſimilium, ne quid ſit quod dormientibus obſtrepat. Ob eandem cauſſam gallum gallinaceum fas non eſt in ciuitate ali. Alia p̄terea deliciarum argumenta refert illic, ſi cui vacat legere. Ariſtophanes ἐν εἰρήνῃ συβαρίζειν dixit, pro eo quod eſt, opipare, ac genialiter viuere.

Ἤδη δ' ἐξέσται τόθ' ὑμῖν,
Πλεῖν, μένειν, κινεῖν, καθεύδειν,
Ἐς πανηγύρεις θεωρεῖν,
Ἑστιᾶσθαι, κοτταβίζειν,
Συβαρίζειν, id eſt,

Iam vero licebit vobis nauigare, manere, mouere, dormire, in feſtis ſpectare, conuiuio accipi, cottabo ludere, Sybariſſare. Gregorius Theologus ad Baſilium ſimili tropo menſam luxu redundantem, Alcinoi dixit: οὐχ ὡς λωτοφάγων πενίαν, ἀλλ' ὡς Ἀλκινόου τράπεζαν, id eſt, Nõ ad lotophagorum inopiam, ſed Alcinoi menſam.

Sybaritica calamitas.

Συβαριτικὴ συμφορά, id eſt, Sybaritica clades. Stephanus tanquam prouerbium notauit. Porro quemadmodum Sybaritæ perierint, idem narrat ad hunc modum. Oraculum huiuſmodi acceperant.

Εὐδαίμων συβαρῖτα πανευδαίμων, σὺ μὲν αἰεὶ
Ἐν θαλίῃσι διῶν τιμῶν γένος αἰὲν ἐόντων,
Εὖτ' ἂν δὴ πρότερον θνητὸν θεοῖο σεβίζῃ
Τηνίκα τοι πόλεμός τι, καὶ ἐμφύλιος στάσις ἥξει. id eſt,

Felix omnino felix Sybarita futurus,
Dum rebus lætis venerabere numina diuum.
At ſimul atque illis mortalis homo anteferetur,
Tum veniet bellumque tibi atque domeſtica turba.

Euenit deinde, vt Sybarita quiſpiam ſeruũ loris cæderet in agro, qui cum ad numinis aram confugiſſet, nihilominus perſequente domino cædebatur. Quod vbi vidit ſibi nihil profuiſſe numinis reuerentiam, protinus ad monumentum patris herilis confugit, atque ibidem religione commotus herus, deſtitit à cædendo. Itaque iuxta dei reſponſum, à Crotoniatis euerſi ſunt Sybaritæ.

baritæ. Aelius Lampridius in vita Heliogabali, ſcribit eos eodem anno periiſſe, quo miſſum ex oleo & garo reperiſſent, quem ob id Sybariticum vocabant, vt modo diximus. Ceterum de Sybaritarum luxu, deque calamitate, permulta retulit Athenæus libro duodecimo, ſi cui hæc non ſatisfaciũt. Quadrabit adagium in eos, qui neglectu deorum, aut ob intemperantem luxum ſubuertuntur.

Sybaritæ per plateas.

Συβαρῖται διὰ πλατειῶν, id eſt, Sybaritæ per plateas. Contra faſtuoſius ingredientes per viam, ſeſeque velut oſtentantes. Sumptum adagiũ à faſtu luxuq; Sybaritarum. Aphricanus in oratione quæ Ceſtis inſcribitur: Sed enim, inquit, Sybaritæ faſtu præturgidi. Venuſtius erit, ſi paullo longius detorqueatur: veluti ſi de homine inſolentius ſe gerente, aut arrogantius de ſe loquente, aut de ſtilo phaleratiore dicas: συβαρίτης διὰ πλατειῶν. Cognatum eſt illi, quod alio dictum eſt loco: ἀγοραπαγίτης. Refertur adagium à Suida atque Zenodoto.

Syracuſana menſa.

Συρακοσία τράπεζα. id eſt, Syracuſana menſa, prælauta atque opipara dicebatur. Syracuſani enim vt erant olim opibus florentiſſimi, ita voluptatibus, ac deliciis addictiſſimi. Lucianus in dialogo Simili ac Polyſtrati: καὶ τράπεζαι, inquit, ὑπὲρ τὰς ἐν Σικελίᾳ, id eſt, Ac mẽſæ Siculis lautiores. Athenæus libro duodecimo: διαβόηται δὲ εἰσὶν ἐπὶ τρυφῇ καὶ αὐτῶν σικελῶν τράπεζαι, id eſt, Celebres ſunt ob delicias & Siculorum mẽſæ. Addit ex Clearchi auctoritate, Siculos dicere apud ſe mare quoq; dulce eſſe, quod gaudeant eduliis, quæ mare porrigit. Meminit Siculæ menſæ Diogenes in epiſtola quadam ad Ariſtippum. Item Ariſtides in Pericle. Denique Strabo lib. 6. & hæc aliaque plura commemorat. Plutarchus in vita Niciæ ex Diphilo refert: παχὺς, ἀνδρολάβμενος γάστρι σικελικῇ, id eſt, Pinguis, & abdomine Siculo ſtercoratus ſiue ſaginatus: qđ miramur quare Latinus interpres vertendum putarit, delibutus, cum ὄνθος ſignificet ſtercus bubulum, vtiliſſimum agrorum letamen. Plato in epiſtola quadam ad propinquos Dionis, negat ſibi felicem illam vitam in Siculis Italicisque menſis ac reliquis voluptatibus ſitã vnquam placuiſſe. De Syracuſanorum luxu meminit & Ariſtoteles in Politia eius gentis, addens Dionyſium minorem nonnunquam ad nonageſimum vſque diem ebrium perſeueraſſe, atque ob eam rem cæcutientibus ac vitioſis oculis fuiſſe. Narrat Theophraſtus apud Athenæum, amicos illius & compotores in cõuiuiis adſimulare ſolitos, non videre ſeſe vel cibos vel calices appoſitos, videlicet ad eum modum adulantes regi cæcutiẽti: Vnde διονυσιοκόλακες ſunt appellati. Apud eundem Ariſtophanes ἐν δαιταλεῦσιν.

Ἀλλ᾽ οὐ μὴν ἔμαθετε ταῦτα ἐμοῦ πέμποντος,
Ἀλλὰ μᾶλλον πίνειν, ἔπειτ᾽ ᾄδειν κακῶς, συρακουσίων τράπεζαν, συβαρίτιδάς τ᾽ εὐωχίας, id eſt,
Atqui hæc quidem me duce non didiciſtis,
verum bibere potius deinde male canere,
Syracuſanorum menſam Sybariticaq; conuiuia. Item Plato de Repub. tertio, Συρακουσίαν δὲ ὦ φίλε τράπεζαν καὶ σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου ὡς ἔοικας οὐκ αἰνεῖς, i. Syracuſanam amice mẽſam, & Siculã in obſoniis varietatem non videris approbare. Athenæus lib. 14. citat Cratinum, qui prælautam culinã, ac bene fumantem, ac ſuauiter olentem deſcribens, ita loquitur:

Οἰκεῖ τις ὡς ἔοικεν ἐν τῷ χάσματι
Λιβανωτοπώλης, ἢ μάγειρος σικελικός. i.
Habitare mi hoc videtur aliquis in ſpecu,
Qui thura odora vendit, aut Siculus coquus.

Apud eundem mox Antiphanes quoque laudat Siculos coquos, vt arte cõdiendi præſtantes. Verum his temporibus Siculi frugalitatem Hiſpanicam & Italicam ſic imitantur, vt propemodum ſuperent, huiusq; prouerbii gloriam planè perdiderũt. Quanquam Athenæus in Dipnoſophiſtis, inter opiparas mẽſas etiam Italicas recenſet. At his ſane temporibus priſcam illam frugalitatis laudem ſibi vendicarunt: quemadmodum & Græci ad priſtinam illam temulentiæ gloriam poſtliminio redierunt. Vnde Fauſtus Andrelinus Foroliuienſis poeta, non ſolum laureatus, verumetiam regius, atque etiam ſi diis placet, Regineus, vetus congerroneus, qui plus quam triginta iam annos in celeberrima Pariſiorum Academia poeticen docet, in carmine quod de pauimento Pariſienſi inſcripſit, adagionem in Anglos deriuauit:

Menſa, inquiens, Britanna placet.

Synbona

Spithama vitæ.

Σπιθαμὴ τοῦ βίου id eſt, Spithama vitę, hoc eſt, modus vitæ perpuſillus. Prouerbialis eſt figura, mutuo ſumpta à rerum menſoribus, apud quos Spithama ſeu palmus digitos duodecim continet, quantum ferme logiſſimo digitorum porrectu complecti licet. Quin hodieque quoque puſillum homunculum palmum aut pugillum hominis appellant idiotę noſtrates. Tranſlatum à fabris, qui quattuor digitis coniunctis metiuntur materiam, eam menſuram appellant palæſtam. interdum diducta manu à ſummo pollicis, vſque ad ſummum digiti medii, quam vocant σπιθαμήν. Refertur adagium à Diogeniano.

Noua Hymettia, ſalerna vetera.

MACROBIVS libro Saturnalium ſeptimo: Cur Diſari: mel & vinum diuerſis ætatibus habentur optima? Mel quod recentiſſimum: vinum, quod vetuſtiſſimum. Vnde eſt & illud prouerbium, quo vtuntur gulones: Mulſum quod probet temperes, miſcendum eſt nouo Hymettio, falerno vetulo. Quod adagium non videtur vbi nobis poſſit vſui eſſe, ſed tamen adſcripſimus, ne nihil omnino de popinis mutuati videremur. Niſi forte placeat eo torqueri, vt dicamus, è diuerſis rebus quædam optime conflari.

Qui multa rapuerit, pauca ſuffragatoribus dederit ſaluus erit.

AELIVS Lampridius in vita Alexandri Seueri. Idem inquit, addebat ſententiā de furibus notam, & Græce quidem, quæ Latine hoc ſignificat: Qui multa rapuerit, pauca ſuffragatoribus dederit, ſaluus erit. Quæ Græcè talis eſt:

Ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δοὺς, ἐκφεύξεται. i.
Qui multa tollit, pauca dat, ſeruabitur.

Admonet adagium, id quod noſtris quoque temporibus vulgo factitant fures non omnino ſtupidi, non niſi magnis prædis iniiciendam manum, vt ſuperſit quo iudicē, ſi forte ſit opus, corrumpant atque exoculent, Ceterum qui parua tollunt, deprehenſi pendent, vtpote quibus nihil ſit quod impertiant præfectis.

In ſimpulo.

M. TVLLIVS libro de legibus tertio agens de lege tabellaria, hoc eſt, de iure ferēdorum per tabellam ſuffragiorum: Et auus quidem noſter, inquit, ſingulari virtute in hoc municipio quo ad vixit, reſtitit M. Gratidio, cuius in matrimonio ſororem, auiam noſtrā habebat; ferenti legem tabellariam. Excitabat enim fluctus in ſimpulo, vt dicitur, Gratidius, quos poſt filius eius Marius in Aegęo excitauit mari. Hactenus Cicero. Quantum igitur coniectura conſequi licet, in ſimpulo fieri dicebant, quod in re minuta atque humili fieret. Eſt. n. ſimpulum, auctore Feſto, vas paruum, non diſſimile cyatho, vnde mulieres diuinis rebus deditę, ſimpulatrices vocentur. M. Varro ſcribit, vas eſſe minutim fundens, in cuius locum ſucceſſerit Epichyſis, vnde veteres res minutas, nulliusque precii ſimpularias appellabant. Plinius libro 35. capite 12. In ſacris quidem etiā inter has opes non myrrhinis cryſtallinisve, ſed fictilibus prolibatur ſimpulis innocentius. Atteſtatur & M. Varro cum apud Nonium Marcellū ait, deos ipſos vili ſimpulo inuitari. Item Apuleius: In hodiernum, inquit, populus Romanus diis immortalibus Simpulo & Catino fictili ſacrificat. Sunt qui pro Sympulo legant Sympuuium, cuius meminit Iuuenalis ſatyra 6.

Aut quis
Sympuuium ridere Numæ, nigrumque
Catinum,
Aut Vaticano fragiles de monte patellas
Auſus erat.

M. Tullius in Paradoxis: Quid autem Numa Pōpilius? minusne gratas diis immortalibus capedines ac fictiles vrnulas fuiſſe, quā filicatas aliorum pateras arbitramur? Polemon apud Athenæum lib. 11. tradit, ad ipſius etiam suum ætatem Græcos quoſdam bibere ſolitos ex fictilibus, velut Argiuos in publicis cōuiuiis, ac Lacedęmonios in feſtis, aut epiniciis, aut nuptiis virginū. Proinde non abſurdum videtur, ſi quis exiſtimet ſumptam allegoriam à puerorū luſu, quo ſolent per fiſtulā anguſtam in ſimpulum inflantes, quaſi fluctus quoſdam & aquæ ſtrepitum excitare.

Proteo mutabilior.

Πρωτέως ποικιλώτερος, id eſt, Proteo mutabilior, ī vafrū & verſipellē cōpetit. Lucianus, ī ſacrificiis, Iouē ποικιλώτερον αὐτοῦ Πρωτέως appellat,

appellat, quod ſe ſubinde in alias atque alias formas transfiguraret. Plato in Ione, Ἀλλ᾽ ἀτεχνῶς ὥσπερ ὁ πρωτεὺς παντοδαπὸς γίγνῃ στρεφόμενος ἄνω καὶ κάτω, id eſt, Sed prorſus Protei in morem, in omnem ſpeciem vecteris, ſurſum ac deorſum teipſum diſtorquens. Horatius in eos, qui facile vertunt ſententiam:

Quo teneam vultus mutantẽ Protea nodo?

Item alibi:

Effugiet tamen hæc ſceleratus vincula Ptothus.

Protea vocat tergiuerſantem, & quem Græci vocant: δυσφώρατον, id eſt, Deprehenſu difficilem. Porrò fabulam Protei notiorem arbitramur, quam vt hic ſit recenſenda. Extat apud Homerum Odyſſeæ 4. & apud Maronem quarto item Georgicon. Simili figura diceretur & Vertumno incõſtantior. Nam hic deus in omnigenam ſpeciem ſeſe variat, vnde & nomẽ reperit apud Latinos. Horatius:

Vertumnis, quotquot ſunt, natus iniquis.

Huius meminit Ouidius, deſcribens quẽadmodum amans Pomonam deam, alias ſubinde formas aſſumpſerit. Et ἔμπουσα ποικιλωτέρα ἐμπούσης, id eſt, Empuſa mutabilior. Cuius mentionem fecit Lucianus in commentario De ſaltationibus: Ἰδοις τ᾽ ἂν αὐτοὺς πρὸς τὸ ἑαυτὸν καιρὸν ὁμοίως διαλλαττομένους, καὶ αὐτὸν μιμουμένους τὸν πρωτέα. εἰκάζειν δὲ χρὴ τὴν ἔμπουσαν τὴν ἐς μυρίας μορφὰς μεταβαλλομένην, id eſt, Videbis igitur ipſos eodem in tempore ſubito in alia transfigurari ſpeciem, atque ipſum referre Proteũ. Quin & Empuſæ exemplum cõferre oportet, quæ ſeſe innumerabiles vertit formas. Meminit huius Ariſtoph. in Ranis:

Καὶ μὴν ὁρῶ νὴ τὸν Δία θηρίον μέγα.
Ποῖόν τι; Δεινόν. παντοδαπὸν γοῦν γίγνεται.
Τοτὲ μέν γε βοῦς, νυνὶ δ᾽ ὀρεύς, τοτὲ δ᾽ αὖ γυνὴ
Ὡραιοτάτη τις. Ποῦ ᾽στι; φέρ᾽ ἐπ᾽ αὐτὴν ἴω.
Ἀλλ᾽ οὐκ ἔτ᾽ αὖ γυνή ἐστιν, ἀλλ᾽ ἤδη κύων.
Ἔμπουσα τοίνυν γ᾽ ἐστί. id eſt,
At maximam profecto video beluam.
Qualem? Nouam, quę in cuncta ſubito vertitur,
Modo bos, modo autem mula, turſum fœmina
Pulcherrima. Age vbi eſt? recta ad illam iam feror.
At rurſus haud eſt mulier, immo iã canis.

Empuſa proinde eſt.

Interpres adſcribit, Empuſam ſpectrum quoddam eſſe quod ab Hecate ſoleat emitti videndum miſeris & calamitoſis. Id ſubinde cõſueuit aliis atque aliis formis exhibere ſeſe. Quidam exiſtimant meridianis horis apparere ſolitum iis, qui parentant manibus. Sunt qui hãc ipſam Hecaten affirment eſſe; narrant autem vno videri pede, vnde & nomen inditum putãt ἔμπουσα οἱονεὶ ἑνίποδα. Demoſthenes ait Aſchinis matrem, cui ipſe Leucothoę nomen mutaſſet, appellatam fuiſſe Empuſam, eo quod q̃ſtus gratia quiduis & faceret & pateret.

Amicus magis neceſſarius, quàm ignis & aqua.

Ἀναγκαιότερος πυρὸς καὶ ὕδατος ὁ φίλος, id eſt, Amicus magis neceſſarius, quàm ignis & aqua. Hyperbole prouerbialis, admonens neminem eſſe tam diuitem, aut potentem, quin opus habeat amicorum officiis. Quẽadmodum enim citra ignem & aquam nõ conſtat hominum vita, ita nec ſine conſuetudine atque opera familiarium, quos ob id ipſum Latini neceſſarios vocant, vt amicitiam neceſſitudinem. Innuit adagiũ duo quædam maxima commoda colligi ex amicitia, voluptatem, & vſum. Nihil eſt enim neque iucundius igni, neque vtilius aqua. Quam ob rem ſcripſit Horatius:

Nil ego cõtulerim iucundo ſanus amico.

Item Euripides apud Plutarchum:

Εἰς ὄμματ᾽ εὔνου φωτὸς ἐμβλέψαι γλυκύ. i.

Dulce eſt tueri hominis amici lumina.

Recenſetur adagium à Plutarcho, commẽtario quem inſcripſit, Quo pacto ſit dignoſcendus aſſentator ab amico: Καθ᾽ ὃ δὴ καὶ λέγεται, πυρὸς καὶ ὕδατος ὁ φίλος ἀναγκαιότερος, id eſt, Quapropter dicunt etiam, amicum igni quoque & aqua magis neceſſariũ eſſe. Extat & apud Ariſtotelem in Moralibus, & apud Ciceronem in Lælio, Hodieq́; vulgus indoctum habet in ore, quod eſt veriſſimum: Tolerabilius viui ſine pecuniis, quàm ſine amicis.

Lupus circum puteum chorum agit.

Λύκος περὶ τὸ φρέαρ χορεύει, id eſt, Lupus circum puteũ chorũ agit. In eos dicetur, qui ſumpta inaniter opera, ſpe ſua fruſtrãtur. Aiunt enim lupo morem eſſe, vt ſi quando ſitiat nec tuto ſe poſſit demittere, circum puteum

puteum oberret, fruſtra inhians aquæ, quã non poſſit contingere. Sunt qui parœmiã inde ductam exiſtiment, quod aliquando veniat vſu, vt lupus pecudem aliquam, aut hominem inſectetur: qui poſtea quam ſe in puteum, quempiam altiorem metu demiſerit, obambulat ille, veluti que ſaltantiũ in modum in orbem circumagitur, prædę cupiditate, qua tamen potiri non queat. Plutarchus in commentario, cui titulus: Quomodo poſſit adulator ab amico digno ſci: ὁ χρώμενοι πρὸς κόλακας αὐτοὺς, τὴν περὶ τὸ φρέαρ ὄρχησιν ἀτέχνως ὀρχοῦνται. id eſt, Qua qui vtuntur, ſeipſos quoque in perniciem adducũt, re vera ſaltationem illam circum puteum ſaltantes. Loquitur autem de dicacitate intemperanti & virulẽta, qua fit, vt nec illis quidquam vtilitatis adferamus, iu quos dicimus, & nobis ipſis maximum malum conciliemus. Refertur adagium à Zenodoto, Suida, Diogeniano.

Lydius currus.

Λύδιον ἅρμα, id eſt, Lydius curſus. Hoc ſcommate notabantur, qui in certamine quopiam longe ceteris eſſent inferiores. & παρὰ Λύδιον ἅρμα θεῖν. id eſt. Iuxta Lydiũ currum currere. Plutarchus in libello quem inſcribit, De dignoſcendo aſſentatore ab amico: Τὸν δὲ κρείττονα τρέμει καὶ δέδοικεν, οὐ μὰ Δία παρὰ Λύδιον ἅρμα πεζὸς οἰχνεύων, ἀλλὰ παρὰ χρυσὸν ἑφθόν: id eſt, Ceterum ſuperiorem metuit ac veretur, non hercle ad currũ Lydiũ pedes ingrediens, ſed ad aurũ purũ. Refertur adagium à Diogeniano. Quidã ad Pelopem Lydum refertunt, qui ſuo curru vicerit Oenomaum ſocerum, in quibus eſt Gregorius Nazianzenus, ſic vſurpans, vt dicat ſe tanto eſſe inferiorem eximiis Baſilii virtutibus, quantum pedes abeſt à Lydio curru. Effertur & ad hunc, vt diximus, modum parœmia: Παρὰ Λύδιον ἅρμα θεῖν. id eſt, Præter Lydium currum currere, aut iuxta Lydium currum, vt pedes intelligatur certare cum Lydio curru velociſſimo, quod quidem certamen nimis inique comparatum videatur. Achilles apud Euripidẽ in Iphigenia Aulidenſi, pedeſtri curſu certat cum quadriga, & vincit. Plutarchus in vita Niciæ è Pĩdaro allegat: Οὐ γὰρ μάλα, inquit, παρὰ Λύδιον ἅρμα πεζὸς οἰχνεύων, ὥς φησι Πίνδαρος, id eſt, Non enim per Iouem iuxta Lydium currum pedes incedens, vt inquit Pindarus. Herodotus libro primo tradit, olim Lydios præ ceteris equitatu valuiſſe, nec aliter fere niſi ex equis pugnate.

Cinclus.

Κίγκλοι, id eſt, Cincli, ruſticano prouerbio dicebantur præter modum pauperes, quibus neque domus eſſet, neque quidquam quod ſuum poſſent dicere. Qualem Catullus deſcribit Furium, cui neque villula fuerit, neque domus, neque arca. Cinclus.n. auis quædam eſt imbecillis, atque inualida, ita vt non poſſit ipſa ſibi proprium nidum parare, proinde oua nidis ſuppouit alienis. Vnde & ruſtici verterunt in adagionem, vt mẽdicos & errones Cinclos vocẽt. Auctor Aelianus libro De naturis animantium duodecimo. Quod genus homines Græci ἀνεστίους vocant, hoc eſt, expertes penatiũm. Suidas tradit Cinclum auem eſſe maritimam, gracilem, nulloque ferme corpore, cui peculiare ſit clunium pennas ſubinde mouere, vnde & nomen additũ σεισοπυγίδι, nimirum ab agitatione caudæ. Eam prouerbio feciſſe locum, quo Menander ſit vſus in Thaide:

Πτωχότερος εἶ Λεβηρίδος καὶ κιγκάλου. id eſt,
Mendicior Leberide, atque Cincalo.

Hinc κιγκλίζειν dici, pro eo quod eſt, cõmoueri, & obſtrepere.

Quæ ſub alis fiunt.

Αἱ ὑπὸ μάλης πράξεις, id eſt, Facta ſubalaria, Prouerbiali figura dixiſſe videtur Plutarchus in cõmentario, qd inſcribitur: Quo pacto ſit dignoſcendus adulator ab amico: Ῥᾴθυμος, in quit, καὶ σπουδῆς ἁπάσης ἀπολειπόμενος, ἐν ταῖς ὑπὸ μάλης πράξεσιν ἀπροφάσιστός ἐστιν, id eſt, Ad laborem & res honeſtas ſegnis, in his rebus quæ ſub ala fiunt, nihil recuſat. De adulatore loquitur, ad honeſta officia tum pigro, tum inutili: ad voluptariam miniſteria prompto: videlicet ad ſcortum cum fide adducendum, ad comparanda opſonia, ad inſtruendum conuiuium. Equidem opinamur, ob id adulationi ſub alis ſedem datam eſſe, quod hæ corporis partes titillationem præcipue ſentiãt ſiue ob cutis tenuitatem, ſiue quod inſolitus nobis earum contactus partium: ſiue quod is locus venulas habeat, quibus fricttu calefactis, eiuſmodi naſcatur delectatio,

furtis ac rapinis inhiaret. Lucianus in libello De mercede ſeruiētibus σαυτὸν δὲ παρακαλέσας θαῤῥεῖν, ἐπιχείρει τῇ ἄγρᾳ εἰ θέλεις, καθάπερ ὁ λάρος ὅλον περιχανὼν τὸ δέλεαρ, id eſt, Sumpta vero fiducia, venatum aggredere, ſi videtur, Lari in morem, totam eſcam ore deuorans. Athenæus lib. Dipnoſophiſtarum 10. indicat autem hanc Herculi attributam à priſcis, quod & ille fuerit ἀδδηφάγος, atque itidem, βουφάγον eſſe vocatam. Olim præcipuus gurgitum luxus erat in piſcibus, id quod omnium libri reſtantur, quicunque vel apud Græcos, vel apud Latinos ſcripſerunt de hoc genere. Proinde cōgruet & in obſonatores, quod Larus auis piſcium ſit appetens.

Cepphus parturit.

Κέπφος ὠδίνει, id eſt, Laurus parturit. Dicebatur in eos, qui pollicerentur ingētia, deinde nihil promiſſis dignum præſtarent. Eſt enim Larus auis, multa plumarum copia circumtecta, cæterum carnibus exiguis: pariens autem vociferatur. Recenſetur adagiū ab Ariſtophanis interprete, in comœdia, cui titulus, Pax. Confine eſt illi:

Parturient montes, naſcetur ridiculus mus.

Canis feſtinans cæcos parit catulos.

Ἡ κύων σπεύδουσα τυφλὰ τίκτει, i. Canis feſtinans cæcos parit catulos. In eos iaciebatur, qui nimio feſtinandi ſtudio rem parū abſolutam edunt, vt ſi quis operis parū elimati præcipitet editionem. Hinc natum, quod canis quia celerius pariat, catulos cæcos velut adhuc immaturos edit. Ariſtoteles lib. De generatione animalium 4. demōſtrat, id potiſſimum euenire in animātibus, quæ multifidis ſunt pedibus, & numeroſum aluunt fœtum, vt vulpes, vrſa, leæna, canis, lupa. Nam hæc omnia cæcos patiūt catulos, quædam etiam informes adhuc edunt. In cauſſa putat quod cū corporis humor non ſufficiat alendo tam numeroſo fœtui, natura partum imperfectum potius educit. Galenus item libro, quem conſcripſit de ſemine: τὰς δὲ κύνας οὕτω καὶ ἡ παροιμία φησὶ τυφλὰ τίκτειν ὑπὸ σπουδῆς, id eſt, Canes vero etiam prouerbio iactatum eſt, ob feſtinationem cæca parere: quamquam canum catulos Galenus mauult imperfectos dici quam cæcos, cum talpæ proprie cæcæ dicantur.

Animantia quę fœtus edunt cæcos, ἀλαοτόκα vocantur Græcis, quaſi Latinæ dicas cæcipara. Alludit ad parœmiā Ariſtophanes in Pace.

Ἡ κώδων ἀκαλανθὶς ἐπειγομένη τυφλὰ τίκτει. id eſt,

Cæca parit properato Acalanthis tinnula nixu.

Et interim Græci grāmatici dubitant quid ſit Acalanthis: alii putant nomen inſignis canis, deductum παρὰ τὸ ἀκαλὰ θεῖν, id eſt, quod placide currat. Sunt rurſus qui ſuſpicentur auem eſſe. κώδων autem tintinabulum eſt, quo in ædibus magnatum, & hodie in collegiis conuocantur familiares ad officium. Alii ſuſpicantur dictum παρὰ τὸ ἀκάλλειν, id eſt, à blandiendo, quod notis blandiens canis, allatrat hoſpites. Sic diuinant Ariſtophanis interpres, Etymologus, & Suidas.

In canis podicem inſpicere.

Ariſtophanes ἐν ἐκκλησιαζούσαις,

Τοῦτο μὲν εἴποι ἐς κυνὸς πυγὴν ὁρᾶν. id eſt,

Canis quidē hunc inſpicere iuſſi podicē.

Interpres admonet vulgo dici ſolere in cæcutientes, adſcribens & hunc trochaicum:

Ἐς κυνὸς πυγὴν ὁρῶσι καὶ τριῶν ἀλωπέκων. i.

In canis deſpicere podicem, triumq; vulpium.

Alluſit eodem & in Acharnenſibus. Τοῖς δ᾽ εἴνεκ᾽ φυσῶντε τὸν πρωκτὸν κυνός, i. Obſcœnius eſt, quam vt vertere libeat. Has profectò nugas pigeret adſcribere, ni propoſitū eſſet operi ſuſcepto per omnia ſatisfacere, καὶ ἂν ἄμαχον σπάρτην κοσμεῖν.

Tentantes ad Troiam peruenerunt Græci.

THEOCRITVS in Syracuſiis, tentando atq; experiendo quantumlibet etiā ardua perfici, figura prouerbiali ſignificans:

Ἐς Τροίαν, inquit, πειρώμενοι ἦνθον Ἀχαιοί,
Καλλίστα παίδων πείρᾳ θὴν πάντα τελεῖται. i.

Tentando ad Troiam venere Pelaſgi.
Cuncta, puellarum pulcherrima, perficit vſus.

Deum ſequere.

PLVTARCHVS in libello De audiendo, refert hoc adagium, quod & inter ſeptē Græciæ ſapientum oracula celebratur, ἕπου θεῷ, id eſt, Sequere deum. Putat hunc eſſe ſenſum: Obtempera rationi. Quaſi cuiq; debeat

beat oraculum eſſe, quidquid in pectore dictauerit ratio. Vnde & Vergil. dixit:

An cuiq; deus ſua dira cupido.

Cui verſus ille Graecis celebratus adſtipulatur,

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῖν ἐστιν ἐν ἑκάστῳ θεός. id eſt,
Ineſt enim ſuus cuiq; animus, deus.

Et Menander apud Plutarchum:

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ὁ θεός. id eſt,
Nam noſter animus numen eſt.

Et conſimilia quaedam apud Lucanum dicit Caro Vticenſis. Sumptũ videtur ex Homericae Iliadis libro 1. vbi Achilles Palladi obtemperans haec dicit:

Ὅς κε θεοῖς ἐπιπείθηται, μάλα τ' ἔκλυον αὐτοῦ. id eſt,
Qui diis paruerit, proni huius vota receptant.

Apud eundem eſt hoc hemiſtichiũ nõ vno loco poſitum, καί τις θεὸς ἡγεμόνευε, i. Quin & diuum aliquis ductor fuit. Plato in Critone, ἐῶμεν ὦ κρίτων καὶ πράττωμεν ταύτῃ, ἐπειδὴ ταύτῃ ὁ θεὸς ὑφηγεῖται, id eſt, Sine igitur ô Crito & hoc pacto agamus, quandoquidem hac nos ducit deus. Cicero libro De finibus tertio commemorat inter praecepta veterum ſapientum, quae conſtat prouerbiorum vice celebrata. Quaeq; ſunt inquit, vetera praecepta ſapientum, qui iubẽt tempore parere, & ſequi deum, & ſe noſcere, & nihil nimis.

Lingua quo vadis?

Γλῶσσα ποῖ πορεύῃ, πόλιν ὀρθώσουσα, καὶ πάλιν ἀνατρέψουσα, i. Lingua quo vadis? Erectum ciuitatem, eandem denuo ſubuerſura. Refertur à Suida, Zenodoto, Diogeniano. Docet linguam plurimum vtilitatis adferre mortalibus, & eandem rurſum plurimam adferre perniciem, tametſi membrum corporis ſit perquam exiguum. Bias, referente Plutarcho in libello, De audiendo, rurſum in alio, De loquacitate, Amaſidi Aegyptiorũ tyranno iubenti, vt ſibi quod eſſet in victimae, quem ad illum miſerat, carnibus & optimum & peſſimũ mitteret, linguam reſectam miſit, innuens huius vſum eſſe praecipuum, ſiue prodeſſe cupias, ſiue nocere.

Ollas oſtentare.

Χύτρας ἐπιδείκνυσθαι, id eſt, Ollas oſtentare, eſt rem per ſe ridiculam ac ſordidam, perinde vt maximam efferre. Plutarchus in libello, De auſcultando, taxãs ſophiſtas, quibus mos erat ἀδόξους, id eſt, infames materias verborum fucis exornare, cum vomitum, febrim, Buſiridem, atque id genus alia laudant, καὶ νὴ δία, inquit, χύτρας ἐπιδεικνύμενοι, id eſt, Ac per Iouem ollas oſtentantes. Non quod prorſus improbandũ ſit, ſi quis vel exercendi vel laxãdi ingenii gratia, ludat nonnumquam in huiuſmodi argumẽtis, modo iocus ſit eruditus, & cũ voluptate miſceat nonnihil vtilitatis. Quandoquidem ridentem dicere verum, quid vetat? Imo ſit, vt citra offenſam & gratius irrepat in animos mortalium veritas huiuſmodi lenociniis commendata: adeo, vt Aulus Gellius non dubitet ridiculas Aeſopi fabellas tetricis illis & è caelo delapſis Stoicorũ dogmatis anteponere. Luſit & ipſe Plutarchus in Gryllo, feſtiuiter ſane, ſed ita tamen, vt philoſophum iocari, non ſcurram, poſſis agnoſcere. Ergo prouerbium affine fuerit illi, quod alibi dictum eſt: χύτραν ποικίλλεις, id eſt, Ollam variegas.

Puer glaciem.

Ὁ παῖς κρύσταλλον, id eſt, Puer glaciem. Dicebatur in eos, qui cum retinere quippiam non poſſint, nolunt tamen amittere. Veluti ſi quis magiſtratũ recuſet deponere, cui gerẽdo ſit impar, aut à munere nolit abſolui, quod tueri tamen non poſſit. Competet & in eos, qui ſponte noliũt à ſe amouere, quod tamen aliquanto poſt ſit elapſurũ. Vt cum opes vrguemus, premimusq; mox nihilominus nos relicturas. Aut cum rem noxiam vrguemus, nec volumus amittere quod laedit. Refertur à Zenodoto, Suida, Diogeniano. Meminit Plutarchus & explicat libro De futili loquacitate. Sumptum videtur è Sophocle, qui amorem comparat pueris, qui glaciem conſpectam arripiunt manibus ac delectantur, ſed ea mox liqueſcente, nec facile poſſunt abiicere lubricam maſſam, nec retinere noxiam. Itidem amor nec excuti poteſt ob voluptatem adiunctã, nec retineri ob moleſtias admixtas voluptatibus maiores.

Vnum ad vnum.

Ἓν πρὸς ἕν φασιν, inquit Lucianus. i. Vnum ad vnum, nimirum figuram prouerbialẽ eſſe ſignificans, cum exactius ſingula ſingulis componantur. Theocritus in Paſtore:

Ἐμὶν δ' ἴτυ βουκολιάσδευ
ἓν ποθ' ἕν. i. ſi libet ad verbum reddi,
Tu vero mihi paſcito boues
Vnum ad vnum.

Sic enim quidam eruditi legunt, Plato lib. De legibus quinto, δεῖ δὲ πάντα ἄνδρα ἓν πρὸς ἓν τοῦτο σπεύδειν. Reddetur & hoc ad verbum. Oportet autem omnem, vnum ad vnũ; ad hoc feſtinare, hoc eſt, pro ſe quẽq;. Idem in lib 6. ἂν ἐφ' ἓν περιέχειν. Vtitur & libro primo plane prouerbiali figura, ἓν πρὸς ἕν. Ruiſum libro quarto, ἀνθ' ἑνὸς ἕν. Tranſlatum videri poteſt à prælio quotiens acriter res geritur, ſingulis aduerſus ſingulos dimicantibus. Niſi malumus ad Laconicum illud apophthegma referre. Narrat enim Plutarchus in libello de futili loquacitate, Lacedæmonios aliquando vnum legatum ad Demetrium regem miſiſſe. Cumq; ſtomacharetur tyrãnus, vociferareturq;, vnũ, inquiens, ad me Lacedæmonii? legatum nihil attonitum reſpõdiſſe, vnum ad vnum. Nec abſurde dixeris, à mathematicis mutuo ſumptum, quorum eſt hæc loquendi figura peculiaris, ἓν πρὸς ἕν. id eſt, Vnum ad vnum, ſic enim proportionem conſtare dicũt, quã vocant, parilitatis ſiue æqualitatis.

In nocte conſilium.

Ἐν νυκτὶ βουλή, id eſt, In nocte conſilium. Admonet adagium non eſſe præcipitandum conſilium, neque ſtatim ad primos animi impetus quidpiam agendum. Nox autem propter ſolitudinem ac ſilentium, vel maxime ad conſiderandum, conſultandumq; de rebus grauibus eſt idonea. Præterea ſępe numero fit, vt ſomnus ſedata cupiditate priſtinam ſententiam vertat. Vnde etiã vulgo dicitur ab idiotis noſtratibus, ſuper hac re indormiam, vbi ſignificant ſe per otium deliberaturos. Porro pręceps conſilium inauſpicatum eſſe ſolere, & vulgato ſermone dicitur, & eleganter admonuit Sophocles apud Plutarchum libello de garrulitate:

Οὐ γάρ τι βουλῆς ταὐτὸ καὶ δρόμου τέλος. i.
Curſus enim haud eſt finis idem & conſilii.

Siquidem in curſu vincit, qui celerrimus fit: in conſultando cunctatio tutior eſt, periculoſa celeritas. Plutarchus in Sympoſiacis, decade ſeptima, problemate nono, citat Platonem, qui ſcripſerit, apud Lacedęmonios ni fallimur, fuiſſe νυκτερινὸν σύλλογον, id eſt, Nocturnum conuentum, grauiſſimũ, ad quem difficillimæ cauſæ reiiciebãtur. Addit, apud veteres noctẽ εὐφρόνην fuiſſe vocatã, παρὰ τὸ εὖ φρονεῖν, à bene ſapiẽdo.

Vbi quis dolet, ibidem & manum habet.

Ὅπου τις ἀλγεῖ, κεῖσε καὶ τὴν χεῖρ' ἔχει. id eſt,
Vbi dolet quis, ibi & manum frequens habet.

Senarius prouerbialis, quem refert Plutarchus libro De futili loquacitate. Natũ eſt dictum à naturali hominum conſuetudine, qua fit, vt ei corporis parti quę dolet, frequenter manus admoueamus. Tempeſtiuiter vtemur, cum ſignificabimus quempiam ea tractare, deq; iis libenter verba facere, quæ monent animum. Stobæus idem refert ad hunc modum:

Ὅπου τις ἀλγεῖ κεῖσε καὶ τὸν νοῦν ἔχει. id eſt,
Vbi quis dolet, illic & mentem habet.

Adluſiſſe videtur ad prouerbium Cicero Epiſt. ad Attic. lib. 3. Sed non faciam, vt aut tuum animum angam querelis, aut meis vulneribus ſæpius manum adferam. Item Plautus in Perſa: Quaſi lippo oculo me meus herus vtitur, manum abſtinere haud quit tamen. Plutarchus huc torquet, vbi quid ſiue dolet ſiue delectat, ibi quiſq; linguam habet. Sic laudibus arguitur vini vinoſus Homerus, & Pindarus taxatur vt φιλάργυρος, quod multus in laudando auro. Nam hoc pacto ſtatim auſpicatur Olympia, ἄριστον μὲν ὕδωρ, ὁ δὲ χρυσὸς αἰθόμενον πῦρ ἅτε, διαπρέπει νυκτὶ μεγάνορος ἔξοχα πλούτου. id eſt, Optima quidem aqua, ceterum aurum, velut ardens ignis eminet noctu, magnificas ſupra opes. Rurſum in Iſthmiis hymno tertio, καὶ μεγαλοῦν νομίσαν χρυσὸν ἄνθρωποι περιώσιον ἄλλων, id eſt, Et multipotẽs iudicarunt aurum homines eximiũ in ceteris.

Plus apud Campanos vnguenti, quàm apud ceteros olei fit.

PLINIVS naturalis hiſtoriæ libro 18. cap. 11. In Campania tamen, inquit, laudatiſſimus cãpus eſt. Montibus ſubiacet nimboſis, totis quidem 40. mil. paſſ planicie. Gratia terræ eius, vt protinus ſoli natura dicatur, pulucrea ſumma, inferior bibula, & pumicis fiſtulans vice. Montium quoq; culpa in bonum cedit. Crebros enim imbres percolat atq; tranſmittit, Nec diluit,

aut

aut madere voluit, propter facilitatem culturæ. Eadem acceptum humorẽ nullis fontibus reddit, ſed temperat, & concoquens, intra ſe vice ſucci continet. Seritur toto anno, panico ſemel, bis farre Et tamen uere ſegeres quæ interquieuere fundunt roſam, odoratiorem ſatiua. Adeo terra non ceſſat parere. Vnde vulgo dictum Plus apud Cãpanos vnguenti, quàm apud ceteros olei fieri. Quantum autem vniuerſas terras cãpus circumcampanus antecedit, tãtum ipſum pars eius quæ Laboriæ vocatur, quẽ Phlegræum Græci appellãt. Hactenus Plinius. Si cui placebit adagium ad allegoriam trahere, poterit accommodari, vel in regionẽ, vel in hominem adeo ceteris antecellentẽ, vt apud hũc maior ſit exquiſitarum rerum copia, quam apud alios mediocrium, aut vulgarium.

Ne via quidem eadem cum illo vult ingredi.

Μηδὲ τὴν αὐτὴν ὁδὸν βαδίζειν, id eſt, Ne via quidem eadem ingredi dicuntur, qui extremo diſſident odio, adeo vt non ſolum menſa, tectove communi non ſuſtineãt vti, ſed ne via quidem communi velint ambulare. Vnde & vulgata dicunt ironia: vſq; adeo illum amat, vt ſi forte fortuna fuerit obuius, in aliam deflectat viam. Plutarchus in commentario περὶ φιλαδελφίας. τῷ δὲ ἀδελφῷ μηδὲ τὴν αὐτὴν ὁδὸν οἴμενος δεῖν βαδίζειν, id eſt, Cum fratre vero ne via quidem eadem ſibi putans ingrediendum eſſe. Huic congruit prouerbialis ille verſiculus:

Κακῷ σὺν ἀνδρὶ μηδ᾽ ὅλως ὁ δοιπόρει. id eſt,
Viro ſceleſto ne viæ fueris comes.

Extra cantionem.

Παρὰ τὸ μέλος. id eſt, Extra cantum agi, dici ve dicunt, quod ad rem non pertinet. Etiam ſi prouerbio in alienam transfuſo linguam perit genuina illa gratia. Siquidẽ παρὰ μέλος perinde ſonat, quaſi dicas, parum modulate, parum concinne, parum apte, parũ decore. Nam quod in muſica eſt, μέλος, id in vita decorum. Lucianus in Eunucho, καὶ ἐφ᾽ ὧν αὐτίς αἰδέσαιτο παρὰ μέλος τι φθεγξάμενος, id eſt, Et apud quos vereretur aliquis præter cautum quippiam dicere, id eſt, quod à re eſſet alienius. Imitatus eſt hanc figuram ex Platone, qui libro De legibus tertio ſcribit ad hunc modum: παρὰ μέλος ἐμοὶ γ᾽ ἂν δοκεῖς φθέγξασθαι, id eſt, Præter cantilenam mihi dicturus fuiſſe videris. Et in Critia: Παρὰ μέλος δὲ ἄττι περὶ αὐτῶν ἄκοντες εἴπωμεν, δίκην τὴν πρέπουσαν ἐπιτιθέναι. id eſt, Quod ſi quid extra cautionem imprudentes de ipſis ſumus locuti, congruam pœnam exiget. Ariſtoph. in Concionatricibus, eleganter vnico verbo dixit, παρεκμελῳδεῖν, pro eo quod eſt abſona, nec ad rem facientia loqui:

προσέχων ὅπως
Μηδὲν παρεκμελῳδῆς ἂν δέῃ σ᾽ ἀποδεῖξαι. i.
Attente cauens
Vt ne quid alienum loquare & abſonum
Ab his tibi quæ ſunt probanda.

Ariſtoteles libro Rhetoricorum 3 notat à poetis quibuſdam dictum, ἄχορδον καὶ ἄλυρον μέλος, cantionem diſſonam, nec fidibus reſpondentem. Apte torquebitur in eos, qui ſecus viuunt quam docent. Finitimũ eſt huic, quod alibi retulimus, οὐδὲν πρὸς ἔπος, nihil ad verbum ſeu nihil ad carmẽ. Quo quidem Ariſtoph. ἐν ἐκκλησιαζούσαις, noue vtitur pro temere.

Οὐ μὰ τὸν ἐμὸν ἱδρῶτα καὶ φειδωλίαν
Οὐδὲν πρὸς ἔπος κ᾽ ἀνόητως ἐκβαλῶ. id eſt,
Neq; enim meo ſudore quod parauerim
Meaq; parſimonia, temere ac nihil
Ad rem profudero.

οὐδὲν πρὸς ἔπος, Scholia exponunt, ὡς ἔτυχε, εἰκῇ μάταιος, id eſt, temere & abſque cauſſa. Poſterior verſus Græcus nõ conſtat ſuis pedibus. Reſtituetur ſi legamus, οὐδέν τι πρὸς ἔπος κἀνοήτως ἐκβαλῶ. Quod carmen quidẽ duximus ſatius, vel alieniore citare loco, quam eo ſtudioſum fraudare lectorem. Natum vt videtur ab apophthegmate Themiſtoclis, qui Simonidi poetæ petenti quiddã à ſe parum æquum, reſpondit ad hunc modum: Neq; tu bonus eſſes poeta, ſi præter cãtum caneres, neque ego bonus princeps, ſi præter leges iudicem. Sumptum eſt ab antiquis cantoribus, qui vocem ad lyram accõmodabant. Aut certe à concentu vocalium muſicorum, vbi ſi quis diſſonat ab harmonia, grauiter offendit aures. Lucianus ἐξαγώνια, vocat, quę ad cauſſam non pertinent. M. Tullius, ἀδὲ πάρεργα, quæ aliena à re propoſita.

Ignis, mare, mulier, tria mala.

CIRCVMFERTVR apud Græcos & hic trimeter prouerbialis:

Πῦρ καὶ θάλασσα καὶ γυνὴ κακὰ τρία. id eſt, Ignis, fretumque & mulier, hæc mala tria.

Nam incendio nihil formidabilius, mare item perienloſiſſimum eſt. Vnde & Aeſchylus in Perſis:

Ἄμαχον κῦμα θαλάσσης. id eſt, Matis haud vincitur vnda.

His autem ſimilimum quiddam eſſe mulierem ſentit parœmia. Porro mulierem omnem eſſe malam, perquã venuſte ſignificauit Lacon quidam, qui cum vxorem duxiſſet perpuſillam, dicebat è malis, quod minimum eſſet, eligendum, Fatetur & apud Euripidem Medea, fœminarum genus eſſe malum:

Ἀλλ' ἐσμὲν οἷον ἐσμὲν, οὐκ ἐρῶ κακὸν γυναῖκες. id eſt,
Sumus quidẽ quales ſumus nos fœminæ,
Neq; enim malæ auſim dicere.

Euripides apud Planudem in vita Aeſopi, inter omnia mala principatum tribuit mulieri:

Πολλαὶ μὲν ἐγὼ κυμάτων θαλασσίων,
Πολλαὶ δὲ ποταμῶν, καὶ πυρὸς θέρμαι πνοαί.
Δεινὸν δὲ πενία, δεινὰ δ' ἄλλα μυρία,
Πλὴν οὐδὲν οὕτω δεινὸν, ὡς γυνὴ κακή. id eſt,
Furore multo ſæuit iratum mare,
Proniq; fluuii, & ignis acris impetus,
Inopia acerba, acerba alia quam plurima,
Sed nil ita acerbum & noxium, vt mulier mala.

Falces poſtulabam.

Ἄμας ἀπῄτουν, id eſt, Falces poſtulabã. In eos, qui reſpondent id, quod ad rem nihil attinet. Plutarchus in commentario, περὶ ἀδολεσχίας, admonet, vt qui velit accurate reſpõdere, mentem rogantis diligẽter perdiſcat, ne illud fiat, quod prouerbio dici cõſueuit, ἄμας ἀπῄτουν. Eſt autem ſenarius prouerbialis apud Suidam & Zenodotum:

Ἄμας ἀπῄτουν, οἱ δ' ἀπηρνοῦντο σκάφας. id eſt,
Falces petebam, at hi ligones denegant.

Videtur hinc natum, quod agricolæ cuipiã à vicino falcem commodato petenti, negauerit ille ſibi ligonem eſſe domi. Theocriti ſcholiaſtes in Paſtoribus annotauit, Atticis ἄμην dici quod communis Græcorum lingua vocat δίκελλαν ſiue σκαπάνην, id eſt, ligonem. quod ſi σκάφη, idẽ ſignificat quod σκαπάνη, ridiculum erit in reſponſo, perinde ac ſi quis petenti gladium, neget ſe habere enſem. Sunt qui ſentiant σκάφην eſſe poculi genus, aut vaſis caui.

Alba auis.

Λευκὸς ὄρνις, id eſt, Alba anis, pro re noua atque auſpicata dixit M. Tullius in Epiſt. familiaribus libro ſeptimo. Cum enim ſalutationi nos dedimus amicorũ, quæ fit hoc etiam frequentius, quã ſolebat, quod quaſi albam auem videntur, bene ſentientem ciuem videre, abdo me in bibliothecã. Quadrabit & in rem admodum raram & inuſitatam, quod aues perpaucæ ſint hoc colore. Ita Iuuenalis:

Coruo quoque rarior albo.

De albæ gallinæ filio, dictum eſt alibi.

In alieno choro pedem ponere.

Ἐν ἀλλοτρίῳ χορῷ πόδα τίθεσθαι, id eſt, In alieno choro pedem ponere, eſt ſeſe miſcere negotiis alienis, & aliorum ſibi vendicare partes. Plutarchus in commentario, quem inſcripſit: Quo pacto ſeipſum aliquis citra inuidiam laudare poſſit, τὸν μὲν γὰρ ἐν ἀλλοτρίῳ χορῷ πόδα τιθέντα παίζειν ὑπερφυῶς καὶ γελοῖον ἀποφαίνουσι, id eſt, Eum quidem qui alieno choro pedẽ impouit, curioſum ac ridiculum eſſe, prouerbium declarat. Idẽ in Sympoſiacis, ἐγὼ δὲ καίπερ ἐν ἀλλοτρίῳ χορῷ πόδα τιθεὶς εἶπον, id eſt, Ego vero tametſi pedem in alienum inſerens chorum dicebam, hoc eſt, reſpondens de re, quæ ad philoſophi profeſſionem non pertinebat. Affinis eſt huic adagio metaphora perquã elegans, neq; diſcrepans à ſpecie prouerbiali, qua vſus eſt Ariſtides in Miltiade, Μιλτιάδην δὲ τὸν ἐν Μαραθῶνι, ποῦ χοροῦ τάξομεν, i. Porro Miltiadem, qui eſt apud Marathonem, qua chori parte collocabimus? Interpres addit metaphoram ſumptam à choris Dionyſiacis. Certe conſtat mutuo ſumptũ à choreis ac ſaltationibus. Quibus ſi quis ignotus admiſceat ſeſe, derideatur, atq; exſibiletur ilico. Plato in Euthydemo. Τὴν δὲ σοφίαν ποῦ χοροῦ τάξομεν, ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, ἢ πῶς λέγεις, id eſt, Hanc ſapientiam in quo choro ſtatuemus, inter bona, aut quid cenſes?

Ne magna loquaris.

Μὴ μεγάλα λέγε, id eſt, Ne grandia loquaris, refertur à Diogeniano, admonet temperãdum eſſe à magniloquentia, iactantiaque, qua

qua nihil omnium intolerabilius. Dictum eſt autem propter Nemeſim deam, quæ grã diloquentiam huiuſmodi non ſinit impunitam. M. Tullius Epiſtolarum ad Atticũ libro quatto, epiſtola octaua:

Μήπω μιγ' εἴπῃς πρὶν τέλος ἐπιδῃς. id eſt,
Ne quando iactes, ui prius perfeceris.

Ariſtophanes in Ranis.

Ὦ δαιμόνι ἀνδρῶν μὴ μεγάλα λίαν λέγε. id eſt,
Mirande vir, ne magna nimium dixeris.

His verbis Bacchus reprimit Euripidem p arrogantiam ſemet anteponentem Aeſchylo. Sophocles in Aiace flagellifero.

Μηδὲν μέγ' εἴπῃς, οὐχ ὁρᾷς ἵν' εἶ κακοῦ, id eſt,
Ne magna loquere, non vides quo inſis malo?

Theocritus in Cyclope:

Μηδὲν μέγα μυθεῦ, id eſt,
Ne quid ſublime loquaris. Theognis.

Μήποτε κύρν' ἀγοράασθαι ἔπος μέγα, οἶδε γὰρ οὐδεὶς.
Ἀνθρώπων ὅτι νὺξ χ' ἡμέρα ἀνδρὶ τελεῖ. i.
Verbum Cyrne caue magnum ne dixeris vnquam.
Neſcis quid nam homini noxue dieſue ferat.

Plato in Phædone, *Μὴ μέγα λέγε, μήτις ἡμῶν βασκανία περιτρέψῃ τὸν λόγον τὸν μέλλοντα λέγεσθαι,* id eſt, Ne loquare grandia, ne qua nobis inuidia futuram orationem interturbet. Antiquitas enim finxit deam Nemeſim, iactantiæ vltricem. Ita Pindarus in Iſthmiis hymo quarto: *Ἀλλ' ὅμως καύχημα κατάβρεχε σιγᾷ. Ζεὺς τά τε καὶ τὰ νέμει,* id eſt, Attamen gloriationem obnubila ſilẽtio. Iupiter hæc & illa partitur. Eſt enim vnica placandæ inuidiæ ratio, ſi quod accidit boni, ad auctorem deum referatur. Idẽ in Nemeis hymo decimo: *Ἔστι δὲ καὶ κόρος ἀνθρώπων βαρὺς ἀντιάσαι,* id eſt, Eſt autem graue in hominum inuidiam incidere. Eſt enim inuidum mortalium ingenium, nec vlla re citius ſaturatur, quam audiẽdis laudibus alienis. Idem eiuſdem operis hymno quinto: *αἰδέομαι μέγα εἰπεῖν.* Huc adluſiſſe videtur Vergilius, libro decimo:

Dixerat ille aliquid magnum.

Inuenitur ſæpius & *μέγα φρονεῖν*, pro eo qđ eſt, inſolentem atque elatum eſſe. Sophocles in Oedipo tyranno:

Φρονεῖ γὰρ ὡς γυνὴ μέγα. id eſt,
Sentire enim altum vt femina.

Extat & ſenarius prouerbialis:

Ὅτ' εὐτυχεῖς μάλιστα, μὴ μέγα φρόνει. id eſt,
Ne quid tume, cum res ſecundæ maxime.

Et *μέγα πνεῖν*, id eſt, Magnum ſpirare. Eurip. in Bacch.

Κἂν πνέων ἔλθῃ μέγα, id eſt,
Quamuis magnum ſpirans venias.

Eleganter Horatius huiuſmodi grandiloquentiam, ampullas & ſeſquipedalia verba vocat in Arte poetica:

Proiicit ampullas, & ſeſquipedalia verba.

Terentius in militem glorioſum, & magnifica verba Legimus & *τραγικῶς λέγειν*, id eſt loqui tragice, & *ἐκτραγῳδίζειν*, pro eo quod eſt, magnificis verbis efferre. Horatius in Epiſt.

Et ſpirat tragicum ſatis, & feliciter audet.

Tametſi non fugit, poetam hoc loco ſimpliciter dixiſſe, ſpirat tragicum.

Exercitatio poteſt omnia.

Μελέτη πάντα δύναται, id eſt, Cur omnia poteſt. Laertius hanc ſententiam Periandro tribuit, qui Iſthmum etiam tentarit perfodere: Significat autem, nihil eſſe tam arduum, quod diligentia curaque non efficiatur. Verg. in Georg.

Labor omnia vincit.
Improbus, & duris vrgẽs in rebus egeſtas.

Extat apud Græcos prouerbialis ſententia: *τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγαθ' οἱ θεοί* *Θεοὶ τἀγαθὰ τοῖς πόνοις πωλοῦσιν*, id eſt, Dii bona laboribus vendunt. Huc adluſit Horatius:

Perrupit Acheronta Herculeus labor.

Sophocles in Electra:

Πόνου τοι χωρὶς οὐδὲν εὐτυχεῖ. id eſt,
Citra laborem nil bene eſt.

Fertur & verſus Menandri,

Πάντα τὰ ζητούμενα
Δεῖσθαι μερίμνης φασὶν οἱ σοφώτεροι. id eſt,
Quæcunque votis expetuntur, prædicant
Egere curis, qui valent prudentia.

Simplicius Antiphanes,

Τῆς ἐπιμελείας πάντα δοῦλα γίγνεται. id eſt,
Domat atque ſubigit cuncta diligentia,

Quamquam aũt in præſentia non eſt, neq; propoſiti, neq; operis huius, quidquid ad huiuſmodi ſententias facit, in vnũ cõuerte re, tñ haud grauabimur, quãdoquidem caſus obtulit adſcribere verba Senecæ ex lib. de ira II. Atq; nihil eſt, inquit, tam difficile & arduum, qđ non humana mẽs vincat, & in familiaritatẽ pducat aſſidua meditatio. Nulliq́ue ſunt tam feri, ſuiq́ue iuris af-

fectus, vt non diſciplina perdometur. Quodcunque imperauit animus obtinuit. Quidam nunquam ridere conſueti ſunt. Vino quidam, alii Venere, quidam omni humore interdixere corporibus. Alius contentus breui ſomno vigiliam indefatigabilem extendit. Didicerunt tenuiſſimis & aduerſis funibus currere, & ingentia vixque humanis toleranda viribus, onera portare, & in immenſam altitudinem mergi, ac ſine vlla reſpirandi vice perpeti maria. Mille ſunt alia, in quibus pertinacia impedimentum omne tranſcendit, oſtenditque nihil eſſe difficile, cuius ſibi ipſa mens patientiam indixerit.

Quid primum, aut vltimum?

Τί πρῶτον ἢ τί ὕστατον; id eſt, Quid primũ aut vltimum? Figura prouerbialis, qua vtimur quotiens aut rerum copiam tantam ſignificamus, vt hæſitemus vnde potiſſimum exordiamur: aut cum perplexi dubitamus, quid primum agere debeamus. Lucianus in libello, cui titulus, De mercede ſeruientibus, καὶ τί σοι πρῶτον ὦ φιλότης, ἤ τι ὕστατον φασὶ καταλέξω τούτων ἃ πάσχειν ἢ ποιεῖν ἀνάγκη τοὺς ἐπὶ μισθῷ συνόντας, id eſt, Quid nam tibi primum amice, aut quid poſtremum, vt dici ſolet commemorem, ex his quæ & pati, & facere coguntur ij qui mercede ſeruiunt? Porro Lucianus deſumpſit ex Odyſſeæ libro nono, in quo Vlyſſes adhunc loquitur modum:

Τί πρῶτον, τί δ' ἔπειτα, τί δ' ὑστάτιον καταλέξω. id eſt,

Quid primum, quid mox, & quæ tandem vltima dicam?

Iuuenalis.

Quo te circumagis, quæ prima aut vltima ponas.

Eiuſdem characteris eſt illud Euripidis in Iunone inſaniente:

Ὦ μοι τίν' ὑμῶν πρῶτον, ἢ τίν' ὕστατον
Πρὸς στέρνα θῶμαι. id eſt,

Quem veſtrũ ohe quem pectori admoueã meo. Primum, vltimum ve.

Dente Theonino rodi.

THEONINO dente rodi dicuntur, qui conuiciis lacerantur. Sumptum à Theone poeta quodam rabioſæ loquacitatis, petulãtiſſimæque maledicentiæ, vnde & Auſonius in carmine Hendecaſyllabo, poetam quempiam indoctum, & mordacem Theonem appellat:

Nec poſt hac metues, vbique dictum:
Hic eſt ille Theon poeta falſus,
Bonorum mala carminum Lauerna,

Horatius in Epiſtolis:

Dente Theonino qui circumroditur.

Neque diſſimili figura eſt vſus in epiſtola ad Iulium Florum:

Hic delectatur iambis,
Ille Bioneis ſermonibus.

Acron admonet, Bionem philoſophũ fuiſſe, qui mordaciſſimis dialogis lacerauit poetas, ſic, vt nec Homero parceret. Porphyrio autumat Ariſtophanis comici patrem fuiſſe. Zoili quoque mordacitas propemodũ in prouerbio eſt, ſed vt inuidum intelligas magis, quam oblatratorem. Horatius hoc vitium, alibi ſuccum loliginis vocat, & ſalem nigrum, quod cum morſu addat & famæ maculam.

Hipponacteum præconium.

HIPPONACTEVM præconium, pro infami nota dixit M. Tullius, nimirum prouerbiali ſchemate, in Epiſtolis familiaribus de Tigellio quodã ita ſcribens: Eumque addictum iam tum puto eſſe Calui Licinii Hipponacteo præconio. Nam Hipponax poeta fuit Iambographus, amarulentus, ac notæ mordacitatis, qui, auctore Dionyſio Halicarnaſſeo, trimetrum Archilochium de induſtria in Scazontem infregit, cũ inimicos lacerare vellet, quo videlicet feriret fortius. Hic Bupalum, & Anthermon, quòd ab his deformi ſpecie pictus eſſet, verſibus iambicis inſectatus legitur. Erat autẽ Hipponacti notabilis in vultu fœditas, quamobrem quidam imaginem eius propoſuerẽt in ridentium circulis quorum aliquot ſuis carminibus creditur ad laqueum compuliſſe. Negat id eſſe verum Plinius libro triceſimoſexto, capite quinto.

Archilochia edicta.

ADAGIONIS faciem habet & illud, quod Cicero ſcribit ad Atticum, libro ſecundo: Itaque Archilochia in illum edicta Bibuli, populo ita ſunt iucunda, vt eum locum in quo proponuntur, præ multitudine eorum qui legunt, tranſire nequeamus. Archilochia edicta, contumelioſa vocat ac virulenta. Archilochi poetæ mordacitas vul-

go celebratiſſima fuit. Is Lycamben ſocerũ, à quo fuerat repudiatus, huiuſque filiam adeo virulentis verſibus inſectatus eſt, vt vterque ſe laqueo præfocauerit.

Archilochi patria.

Ἀρχιλόχου πατρίς, ideſt, Archilochi patria. Diogenianus teſtat̃ hoc dici ſolere de mordacibus ac maledicis. Videas enim populos nonnullos natura dicaces, cuiuſmodi fuiſſe feruntur Siculi.

Genuino mordere.

QVI clanculum obtrectant laceranique quempiam, cum genuino mordere dicuntur. Perſius:

Et genuinum fregit in illis.

Lucilium ſentiens poetam Satyricum. Itẽ diuus Hieronymus: Poſſim reſpondere, ſi velim, poſſim genuinum læſus infigere. Dẽtes autem genuini ſunt omnium reconditiſſimi ac propemodum operti gengiua. Sero emergunt homini: nempe circiter annum vigeſimum: multis & octogeſimo, vt auctor eſt Plinius libro vndecimo, capite trigeſimoſeptimo. Et ob id haud ab re, liuoris atque obtrectationis morbo dicati. Põt non abſurde referri & ad viperæ denticulos illos, quibus eam venenum infundere putant. Plinius eodẽ, quod modo citauimus capite. Nam hi quoque ſunt viperis ſub gena fiſtuloſi. Poteſt & ad canes referri, q poſtremis dẽtibus oſſa duriora circumrodũt. Omnis autem obtrectatio morſus dicitur. Vnde Ariſtophanes iocatur, in anulo non ineſſe remedium aduerſus ſycophãtæ morſum. Diogenes apud Laertium rogatus, cuius nam animantis morſus eſſet pernicioſiſſimus: Ex feris, inquit, obtrectatoris, ex cicuribus adulatoris. Hoc venenum Horatius loliginis ſuccum appellat.

Aureo piſcari hamo.

AVREO piſcari hamo dicuntur, qui mediocris cõmodi cupiditate periculũ adeũt, vt maximarum rerum faciant iacturã. Cõmemoratur inter facetè dicta Octauii Cæſaris à Suetonio. Fit enim nonnunquã, vt piſcis hamum etiam ipſum ſecum auferat. Porro metaphoræ pleræq; à piſcatione ductæ prouerbii vice ſunt vſurpatæ. Sicut ex piſcari apud Terentium, pro eo quod eſt diligenter elicere atque exquirere. Vorare hamum apud Plautum. Semper tibi pendeat hamus, apud Naſonem. Quod ſi quis pugnet, Auguſti dictũ nõ eſſe prouerbiũ certè ꝓuerbiale eſt nec indignũ qđ in hũc ordinem adlegatur. Põt fieri, vt quibuſdã etiam hoc libuerit, aureo hamo piſcari. Siquidem auctore Suetonio, Nero Cæſar reti aurato, funibus purpura coccoq; nexis piſcari ſolitus eſt. Proinde quoties ſic ambimus quippiam, vt ſi potiamur optatis, mediocre ſit emolumentum, ſin fallat ſpes, damnum ingens, apte dicemur aureo piſcari hamo. Id quod frequenter vſu venit iis, qui ſcrutantur abditas terræ venas, ſed frequentius qui vulgo dicuntur Alcumiſtæ, de quibus apud Athenæum libro ſexto, venuſte dixit Phalereus Demetrius. ὅτι πολλάκις κατακαλώσαντες τὰ φανερὰ τῶν ἀδήλων ἕνεκα, ἃ μὲν ἔμελλον οὐκ ἔλαβον, ἃ δὲ εἶχον ἀπέβαλον, id eſt. Quod frequenter certis conſumptis incertorum gratia, quæ ſe capturos ſperabant non cœperunt, quæ uero habebant abiecerunt.

Sapientia vino obumbratur.

PLINIVS hiſtoriæ mundi libro vigeſimotertio, capite primo: Vinum ieiunos bibere nouitio inuento inutiliſſimum eſt. Curas, vigoremq; animi impedit, ad procinctũ tendentibus, ſõno accõmodatum, ac ſecuritatibus: iamq; dudũ hoc fuit, qđ Homerica illa Helena ante cibũ miniſtrauit. Sic quoq; in ꝓuerbiũ ceſſit: Sapiẽtiã vino obũbrari. Hactenus Plinius. Porro qđ Plinius citat, eſt Odyſſeæ quarto.

Homines frugi omnia rectè faciunt.

M. TVLLIVS lib. Tuſculana. q. 4. Frugalitatis nomen tanquam ad caput referre volumus, qđ niſi eo noĩe virtutes continerẽtur, nunquam illud tã peruulgatũ eſſet, vt iam prouerbii locũ obtineret: Hoĩes frugi, oĩa rectè facere. Hacten' Cicero. Docet adagium, quoſdam improbos hoĩes certis in rebus nonnunquam eſſe vſui, ac præclare ſe gerere: verum vbiq, ac perpetuo præſtare virũ integrũ atq; inculpatũ, id eius demũ eſſe videtur, qui natura vereque ſit probus. Adludit ad hanc ſententiam Euripides in Hecuba, cum ait:

Ἀνθρώποις δ' ἀεὶ.
Ὁ μὲν πονηρὸς οὐδὲν ἄλλο πλὴν κακὸς
Ὁ δ' ἐσθλὸς, οὐδὲ συμφορᾶς ὕπο

Φύσιν

φύτιν δ᾽ ἢ φῦναι, ἀλλὰ χρηστὸς ἐς ἀεί. id eſt, Ceterum in mortalibus
Quiſquis malus, nil aliud ille quam malus,
Frugi vſque frugi eſt, non enim ingeniū grauis
Fortuna vitiat, ſed probus ſemp manet,
Item Iphigenia in Aulide:
Ὁ δ᾽ ὀρθὸς,
Ἐσθλὸς σαφὴς ἀεί,
At qui probus,
Is palam eſt ſemper probus.
Ariſtoteles libro Moraliū ſeptimo: Τὸ, τε γὰρ ἀγαθὸν ἁπλοῦν, τὸ δὲ κακὸν πολύμορφον. καὶ ἀγαθὸς μὲν ὅμοιος ἀεί, καὶ οὐ μεταβάλλεται τὸ ἦθος: ὁ δὲ φαῦλος καὶ ὁ ἄφρων οὐδὲν, ἔοικεν ἕωθεν καὶ ἑσπέρας. id eſt, Si quidem quod bonum idem ſimplex, contra quod malum, id varium eſt. Et qui bonus, is ſemper ſui ſimilis, neque vnquam commutat mores. At quiſquis improbus & ſtultus, haud quaquam idem eſſe videtur mane & veſperi.

Fallacia alia aliam trudit.

TERENTIVS in Andria: Fallacia alia aliam trudit, Donatus admonet prouerbiali figura dictum. Sumptum à conſuetudine conantium fallere, ac dolos dolis conſarcinantium ne deprehendantur. Vnde conſutis dolis dixit Plautus: Et ſutelas appellat huiuſmodi technas. Et δόλους ὑφαίνειν, apud Homerum, id eſt, dolos texere.

Sera in fundo parſimonia.

PROVERBIALIS ſententia apud Senecā in prima epiſtola: Sera in fundo parſimonia, digna profecto, quæ omni ſcrinio omni cado, omni cellę penuariæ inſcribatur. Admonet in tempore parcendū rebus neceſſariis, neque imitandum profuſorum vulgus, qui tum denique incipiunt parcere, poſteaquam viderint minimum ſupereſſe. Erit elegantior ſententia, ſi traducatur ad res animi: veluti ſi quis admoneat iuuenes, ne ſinant optimos illos annos inaniter effluere, ne illis eueniat quod pleriſq; ſolet euenire, vt iam natu grandes animū ad res honeſtas applicent: & cum perpuſillum vitæ ſuperſit, tū tempori parcere incipiāt. Seram enim in fundo parſimoniam eſſe. Prouerbium ſumptum apparet ex Heſiodo, cuius hi ſunt verſus in opere, cui titulus, Opera & dies.

Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι,
Μεσσόθι φείδεσθαι. δειλὴ δ᾽ ἐνὶ πυθμένι φειδώ. id eſt,
Plena vbi dolia ſunt, aut iam prope inania vini.
Tum ſatiare, ſed in medio fac parcior eſto.
Abſurdum ſiquidem & graue in imo parcere fundo. Adluſit huc Perſius Satyra II.
Donec deceptus & exſpes,
Ne quidquam fundo ſuſpiret nummus in imo.

Plutarchus in Sympoſiacis Decadis ſeptimæ, problemate tertio indicat poetam admonuiſſe, tum eſſe bibendum vinum, cum eſt optimum. Vinum autem in medio ſalubertimum optimumq́ue eſſe potu: quē admodum ſumma pars olei potiſſimū laudatur, mellis infima. Primū, quod vini vis calor eſt, is autem videtur maxime colligi circa mediū, proinde id optimum eſſe ſeruare. Deinde vini pars inferior vicina fecis corrumpitur, ſumma pars ab aere proximo læditur: Nam aerem inimicum eſſe vino vel illud ſatis arguit, quod dolio pleno vinum minus vappeſcit, quam ſemipleno. Tum quod terra defoſſa, vt aer attingere non poſſit, quam diutiſſime vigorem ſuū conſeruant. Theocritus itē in Charitibus:
Κεινὰς ἐπὶ πυθμένι χηλούς. id eſt,
Vacuæ fundo capſæ. ſcrinium inane ſignificans.

Sybaritica menſa.

Συβαριτικὴ τράπεζα, id eſt, Sybaritica menſa. De conuiuio dicebatur nimium apparato. Natum à gentis eius moribus. Eſt enim Sybaris oppidum vicinum Crotoni, vt teſtis eſt Herodotus lib. 5. Stephanus indicat poſtea Thurion appellatum. vnde Sybaritæ dicti, gens in architectura voluptatum operoſiſſima: Suida teſte, luxu deliciiſque adeo notabilis, vt quidquid effœminatum, quidquid molle, quidquid accurata atque ambitioſa luxuria paratum eſſet, id vulgo Sybariticum diceretur. Vnde Ouidius in libro Triſtiū ſecūdo, ſcribens ad Auguſtū:
Nec qui cōpoſuit nuper Sybaritida fugit.
Sybaritida vocat opus Hemitheonis cuiuſdam cinædi Sybaritæ, de generibus voluptatum, & obſcœnarum deliciarum. Item Martialis libro duodecimo:

Qui

Qui certant,inquit,Sybariticis libellis. Philo Hebræus in vita Moyſi, Sybariticas nequitias vocat laſciua poemata. Maxim^9 Tyrius in diſſertione tertia de voluptatibus Sybariticas ſaltationes commemorat. Ariſtoteles libro Moralium Eudemiorũ primo,Smyndiridem quoque Sybaritam comparem Sardanapalo inter voluptarios nominauit. Suidas fabulas aniles, aut parum pudicas, Sybariticas appellatas ſcribit. Idẽ refert, Sybaritas inſtituiſſe,vt equi ad tibiæ cantum ſaltare cõdiſcerent. Et luxurioſos Sybaritas appellatos:& Sybariſſare, Sybaritarum ritu delicijs indulgere dictum. Adſtipulatur & Quintilianus libro tertio: Frugalitas, inquiens, apud Sybaritas forſan odio foret. Plutarchus in conuiuio ſeptem ſapientium, tradit apud Sybaritas hunc fuiſſe morem, vt mulieres ab vſq; anno priore ad conuiuium vocarentur, quo ſe per otium auro veſtibusq; poſſent exornare. Hæc atque huiuſmodi ferme referuntur ab Angelo Politiano Miſcellaneorum capite 15. Ceterum conuiuium Sybariticũ depingit,ac miſſus Sybaritici meminit Aelius Lampridius in Heliogabali vita,Imperatoris luxu perditiſſimi,adeo vt nomẽ inuenerit, vulgo dictus Apicius. Lampridii verba hæc ſunt: Semper,inquit,ſane aut inter flores ſedit, aut inter odores precioſos, Amabat ſibi precia maiora dici earum rerum, quæ menſæ parabantur, orexin in cõuiuio hanc eſſe aſſerens. Sexcentorum ſtruthionum capita vna cena multis exhibuit ad edenda cerebella Exhibuit aliquando,& tale conuiuium, vt haberet viginti & duo fercula ingentium epularum,ſed per ſingula lauarentur, & mulieribus vterentur, & ipſe & amici cum iureiurando,quod efficerent voluptatem. Celebrauit item tale conuiuium, vt apud amicos ſingulos ſinguli miſſus apparentur, & cum alter maneret in Capitolio,alter in Palatio, alter in Cœlio,alter trans Tyberim,& vt quiſque manſiſſet, tamen per ordinem in eorum domibus ſingula fercula ederentur,ireturq; ad omnium domos. Sic vnum conuiuiũ vix toto die finitum eſt,cum & lauarent per ſingula fercula,& mulieribus vterentur. Sybariticum miſſum ſemper habuit ex oleo, & garo, quem quo anno Sybaritæ repererũt, perierunt. De Sybaritarum tum luxu,tum interitu, permulta commemorat & Athenæus in Dipnoſophiſtis,cum alibi, tum libro duodecimo,in quibus & illud: Sybaritas nullam artem recipere in ſuam ciuitatẽ quę ſine ſtrepitu non poteſt exerceri,velut fabrorum ærariorum aut lignariorum ac ſimilium, ne quid ſit quod dormientibus obſtrepat. Ob eandem cauſſam gallum gallinaceum fas non eſt in ciuitate ali. Alia pterea deliciarum argumenta refert illic, ſi cui vacat legere. Ariſtophanes ἐν εἰρήνῃ συβαρίζειν dixit, pro eo quod eſt, opipare, ac genialiter viuere.

Ἤδη δ' ἐξέσται τοῦθ' ὑμῖν,
Πλεῖν, μένειν, κινεῖν, καθεύδειν,
Ἐς πανηγύρεις θεωρεῖν,
Ἑστιᾶσθαι, κοτταβίζειν,
Συβαρίζειν, id eſt,

Iam vero licebit vobis nauigare, manere, mouere,dormire, in feſtis ſpectare, conuiuio accipi,cottabo ludere,Sybariſſare. Gregorius Theologus ad Baſilium ſimili tropo menſam luxu redundantem, Alcinoi dixit: οὐχ ὡς λωτοφάγων πενίαν, ἀλλ' ὡς ἀλκινόου τράπεζαν,id eſt,Nõ ad lotophagorum inopiam,ſed Alcinoi menſam.

Sybaritica calamitas.

Συβαριτικὴ συμφορά, id eſt, Sybaritica clades. Stephanus tanquam prouerbium notauit. Porro quemadmodum Sybaritæ perierint, idem narrat ad hunc modum. Oraculum huiuſmodi acceperant.

Εὐδαίμων Συβαρῖτα πανευδαίμων, σὺ μὲν αἰεὶ
Ἐν θαλίῃσι διῶν τιμῶν γένος αἰὲν ἐόντων,
Εὖτ' ἂν δὴ πρότερον θνητὸν θεοῖο σεβίζῃ
Τηνίκα σοι πόλεμός τε, καὶ ἔμφυλος στάσις ἥξει. id eſt,

Felix omnino felix Sybarita futurus,
Dum rebus lætis venerabere numina diuum.
At ſimul atque illis mortalis homo anteferetur,
Tum veniet bellumq; tibi atque domeſtica turba.

Euenit deinde,vt Sybarita quiſpiam ſeruũ loris cæderet in agro,qui cum ad numinis aram confugiſſet,nihilominus perſequente domino cædebatur. Quod vbi vidit ſibi nihil profuiſſe numinis reuerentiam,protinus ad monumentum patris herilis confugit, atque ibidem religione commotus herus,deſtitit à cædendo. Itaque iuxta dei reſponſum, à Crotoniatis euerſi ſunt Sybaritæ.

baritæ. Aelius Lampridius in vita Heliogabali, ſcribit eos eodem anno periiſſe, quo miſſum ex oleo & garo reperiſſent, quem ob id Sybatiticum vocabant, vt modo diximus. Ceterum de Sybaritarum luxu, deque calamitate, permulta retulit Athenæus libro duodecimo, ſi cui hæc non ſatisfacit. Quadrabit adagium in eos, qui neglectu deorum, aut ob intemperantem luxum ſubuertuntur.

Sybaritæ per plateas.

Συβαρῖται διὰ πλατειῶν, id eſt, Sybaritæ per plateas. Contra faſtuoſius ingredientes per viam, ſeſeque velut oſtentantes. Sumptum adagiũ à faſtu luxuq; Sybaritarum. Aphricanus in oratione quæ Ceſtis inſcribitur: Sed enim, inquit, Sybaritæ faſtu prætergidi. Venuſtius erit, ſi paullo longius detorqueatur: veluti ſi de homine inſolentius ſe gerente, aut arrogantius de ſe loquente, aut de ſtilo phaleratiore dicas: συβαρίτης διὰ πλατειῶν. Cognatum eſt illi, quod alio dictum eſt loco: ἀγοραπηγίτης. Refertur adagium à Suida atque Zenodoto.

Syracuſana menſa.

Συρακουσία τράπεζα. id eſt, Syracuſana menſa, prælauta atque opipara dicebatur. Syracuſani enim vt erant olim opibus florentiſſimi, ita voluptatibus, ac deliciis addictiſſimi. Lucianus in dialogo Simuli ac Polyſtrati: καὶ τράπεζαι, inquit, ὑπὲρ τὰς ἐν σικελίᾳ, id eſt, Ac mẽſæ Siculis lautiores. Athenæus libro duodecimo: διαβόηται δὲ εἰσιν ἐπὶ τρυφῇ καὶ αὐτῶν σικελῶν τράπεζαι, id eſt, Celebres ſunt ob delicias & Siculorum mẽſæ. Addit ex Clearchi auctoritate, Siculos dicere apud ſe mare quoq; dulce eſſe, quod gaudeant eduliis, quæ mare porrigit. Meminit Siculæ menſæ Diogenes in epiſtola quadam ad Ariſtippum. Item Ariſtides in Pericle. Denique Strabo lib. 6. & hæc alia, qne plura commemorat. Plutarchus in vita Niciæ ex Diphilo refert: παχὺς, ὑπὸ λαγόνων σίκτι σικελικῷ, id eſt, Pinguis & abdomine Siculo ſtercoratus ſiue ſaginatus: qđ miramur quare Latinus interpres vertendum putarit, delibutus, cum ὄνθος ſignificet ſtercus bubulum, vitiliſſimum agrorum letamen. Plato in epiſtola quadam ad propinquos Dionis, negat ſibi felicem illam vitam in Siculis Italicisque menſis ac reliquis voluptatibus ſitã vnquam placuiſſe. De Syracuſanorum luxu meminit & Ariſtoteles in Politia eius gentis, addens Dionyſium minorem nonnunquam ad nonageſimum vſque diem ebrium perſeueraſſe, atque ob eam rem cæcutientibus ac vitioſis oculis fuiſſe. Narrat Theophraſtus apud Athenæum, amicos illius & compotores in cõuiuiis adſimulare ſolitos, non videre ſeſe vel cibos vel calices appoſitos, videlicet ad eum modum adulantes regi cæcutiẽti: Vnde διονυσιοκόλακες ſunt appellati. Apud eundem Ariſtophanes: ἐν δαιταλεῦσιν,

Ἀλλ' οὐ γὰρ ἔμαθετε ταῦτα ἐμοῦ πέμποντος,
Ἀλλ' μᾶλλον πίνειν, ἔπειτ' ᾄδειν κακῶς συρακοσίων τράπεζαν συβαρίτιδάς τ' εὐωχίας, id eſt,
Atqui hæc quidem me duce non didiciſtis,
verum bibere potius deinde male canere,
Syracuſanorum menſam Sybariticaq; conuiuia. Item Plato de Repub. tertio, Συρακοσίαν δὲ ὦ φίλε τράπεζαν καὶ σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου ὡς ἔοικας οὐκ αἰνεῖς, i. Syracuſanam amice mẽſam, & Siculã in obſoniis varietatem non videris approbare. Athenæus lib. 14. citat Cratinum, qui prælautam culinã, ac bene fumantem, ac ſuauiter olentem deſcribens, ita loquitur:

Οἰκεῖ τις ὡς ἔοικεν ἐν τῷ χάσματι
Λιβανωτὰ πωλῶν, ἢ μάγειρος σικελικός. i.
Habitare mi hoc videtur aliquis in ſpecu,
Qui thura odora vendit, aut Siculus coquus.

Apud eundem mox Antiphanes quoque laudat Siculos coquos, vt arte cõdiendi præſtantes. Verum his temporibus Siculi frugalitatem Hiſpanicam & Italicam ſic imitantur, vt propemodum ſuperent, huiusq; prouerbii gloriam planè perdiderũt. Quanquam Athenæus in Dipnoſophiſtis, inter opiparas mẽſas etiam Italicas recenſet. At his ſane temporibus priſcam illam frugalitatis laudem ſibi vendicarunt: quemadmodum & Græci ad priſtinam illam temulentiæ gloriam poſtliminio redierunt. Vnde Fauſtus Andrelinus Foroliuienſis poeta, non ſolum laureatus, verumetiam regius, atque etiam ſi diis placet, Regineus, vetus congerromeus, qui plus quam triginta iam annos in celeberrima Parrhiſiorum Academia poeticen docet, in carmine quod de pauimento Parrhiſienſi inſcripſit, adagionem in Anglos deriuauit:

-Menſa, inquiens, Britanna placet.

Spithama vitæ.

Σπιθαμὴ τοῦ βίου id eſt, Spithama vitę, hoc eſt, modus vitæ perpuſillus. Prouerbialis eſt figura, mutuo ſumpta à rerum menſoribus, apud quos Spithama ſeu palmus digitos duodecim continet quantum ferme longiſſimo digitorum porrectu complecti licet. Quin hodieque pueſillum homunculum palmium aut pugillum hominis appellant idiotę noſtrates. Tranſlatum à fabris, qui quattuor digitis coniunctis metiuntur materiam, eam menſuram appellant palæſtam. interdum diducta manu à ſummo pollicis, vſque ad ſummum digiti medii, quam vocant σπιθαμὴν, Refertur adagium à Diogeniano.

Noua Hymetia, ſalerna vetera.

MACROBIVS libro Saturnalium ſeptimo: Cur Diſari: mel & vinum diuerſis ætatibus habentur optima? Mel quod recentiſſimum: vinum, quod vetuſtiſſimum. Vnde eſt & illud prouerbium, quo vtuntur gulones: Mulſum quod probe temperes, miſcendum eſt nouo Hymetio, falerno vetulo. Quod adagium non viderur vbi nobis poſſit vſui eſſe, ſed tamen adſcripſimus, ne nihil omnino de popinis mutuari videremur. Niſi forte placeat eo torqueri, vt dicamus, è diuerſis rebus quædam optime conflari.

Qui multa rapuerit, pauca ſuffragatoribus dederit ſaluus erit.

AELIVS Lampridius in vita Alexandri Seueri. Idem inquit, addebat ſententiã de furibus notam, & Græce quidem, quæ Latine hoc ſignificat: Qui multa rapuerit, pauca ſuffragatoribus dederit, ſaluus erit, Quæ Græcè talis eſt:

Ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δοὺς, ἐκφεύξεται. i.
Qui multa tollit, pauca dat, ſeruabitur.

Admonet adagium, id quod noſtris quoque temporibus vulgo factitant fures non omnino ſtupidi, non niſi magnis prædis iniiciendam manum, vt ſuperſit quo iudicẽ, ſi forte ſit opus, corrumpant atque excoculent, Ceterum qui parua tollunt, deprehenſi pendent, vtpote quibus nihil ſit quod impertiant præfectis.

In ſimpulo.

M. TVLLIVS libro de legibus tertio agens de lege tabellaria, hoc eſt, de iure ferẽdorum per tabellam ſuffragiorum: Et auus quidem noſter, inquit, ſingulari virtute in hoc municipio quo ad vixit, reſtitit M. Gratidio, cuius in matrimonio ſororem, auiam noſtrã habebat, ferenti legem tabellariam. Excitabat enim fluctus in ſimpulo, vt dicitur, Gratidius, quos poſt filius eius Marius in Aegęo excitauit mari. Hactenus Cicero. Quantum igitur coniectura conſequi licet, in ſimpulo fieri dicebant, quod in re minuta atque humili fieret. Eſt. n. ſimpulum, auctore Feſto, vas paruum, non diſſimile cyatho, vnde mulieres diuinis rebus deditę, ſimpulatrices vocentur. M. Varro ſcribit, vas eſſe minutim fundens, in cuius locum ſucceſſerit Epichyſis, vnde veteres res minutas, nulliusque precii ſimpularias appellabant. Plinius libro 35. capite 12. In ſacris quidem etiã inter has opes non myrrhinis cryſtallinisve, ſed fictilibus prolibatur ſimpulis innocentius. Atteſtatur & M. Varro cum apud Nonium Marcellũ ait, deos ipſos vili ſimpulo inuitari. Item Apuleius: In hodiernum, inquit, populus Romanus diis immortalibus Simpulo & Catino fictili ſacrificat. Sunt qui pro Sympulo legant Sympuuium, cuius meminit Iuuenalis ſatyra 6.

Aut quis
Sympuuium ridere Numæ, nigrumque Catinum,
Aut Vaticano fragiles de monte patellas
Auſus erat.

M. Tullius in Paradoxis: Quid autem Numa Põpilius? minusue gratas diis immortalibus capedines ac fictiles vrnulas fuiſſe, quã filicatas aliorum pateras arbitramur? Polemon apud Athenæum lib. 11. tradit, ad ipſius etiamnum ætatem Græcos quoſdam bibere ſolitos ex fictilibus, velut Argiuos in publicis cõuiuiis, ac Lacedęmonios in feſtis, aut epiniciis, aut nuptiis virginũ. Proinde non abſurdum videtur, ſi quis exiſtimet ſumptam allegoriam à puerorũ luſu, quo ſolent per fiſtulã anguſtam in ſimpulum inſtantes, quaſi fluctus quoſdam & aquæ ſtrepitum excitare.

Proteo mutabilior.

Πρωτέως ποικιλώτερος, id eſt, Proteo mutabilior, i. vafrũ & verſipellẽ cõpetit. Lucianus, ĩ ſacrificiis, Iouẽ ποικιλώτερον αὐτοῦ πρωτέως appellat.

puteum oberret, fruſtra inhians aquæ, quã non poſſit contingere. Sunt qui parœmiã inde ductam exiſtiment, quod aliquando veniat vſu, vt lupus pecudem aliquam, aut hominem inſectetur: qui poſtea quam ſe in puteum, quempiam altiorem metu demiſerit, obambulat ille, velutique ſaltantiũ in modum in orbem circumagitur, prædę cupiditate, qua tamen potiri non queat. Plutarchus in commentario, cui titulus: Quomodo poſſit adulator ab amico digno ſci: οἱ χρώμενοι πρὸς ἀπολλύουσιν αὐτοὺς, τὴν περὶ τὸ φρέαρ ὄρχησιν ἀτεχνῶς ὀρχούμενοι. id eſt, Qua qui vtuntur, ſeipſos quoque in perniciem adducũt, reuera ſaltationem illam circum puteum ſaltantes. Loquitur autem de dicacitate intemperanti & virulẽta, qua fit, vt nec illis quidquam vtilitatis adferamus, in quos dicimus, & nobis ipſis maximum malum conciliemus. Refertur adagium à Zenodoto, Suida, Diogeniano.

Lydius currus.

Λύδιον ἅρμα, id eſt, Lydius currus. Hoc ſcommate notabantur, qui in certamine quopiam longe ceteris eſſent inferiores. & παρὰ λύδιον ἅρμα τείνεις. id eſt. Iuxta Lydiũ currum curris. Plutarchus in libello quem inſcribit, De dignoſcendo aſſentatore ab amico: Τὸν δὲ κρείττονα τρέμει καὶ δέδοικεν, οὐ μὰ δία παρὰ λύδιον ἅρμα πεζὸς οἰχνεύων, ἀλλὰ παρὰ χρυσὸν ἑφθόν: id eſt, Ceterum ſuperiorem metuit ac veretur, non hercle ad currũ Lydiũ pedes ingrediens, ſed ad aurũ purũ. Refertur adagium à Diogeniano. Quidã ad Pelopem Lydum referunt, qui ſuo curru vicerit Oenomaum ſocerum, in quibus eſt Gregorius Nazianzenus, ſic vſurpans, vt dicat ſe tanto eſſe inferiorem eximiis Baſilii virtutibus, quantum pedes abeſt à Lydio curru. Effertur & ad hunc, vt diximus, modum parœmia: Παρὰ λύδιον ἅρμα τείνειν. id eſt, Præter Lydium currum currere, aut iuxta Lydium currum, vt pedes intelligatur certare cum Lydio curru velociſſimo, quod quidem certamen nimis inique comparatum videatur. Achilles apud Euripidẽ in Iphigenia Aulidenſi, pedeſtri curſu certat cum quadriga, & vincit. Plutarchus in vita Niciæ è Pĩdaro allegat: Οὐ γὰρ μάδία, inquit, παρὰ λύδιον ἅρμα πεζὸς οἰχνεύων, ὥς φησι πίνδαρος, id eſt, Non enim per Iouem iuxta Lydium currum pedes incedens, vt inquit Pindarus. Herodotus libro primo tradit, olim Lydios præ ceteris equitatu valuiſſe, nec aliter fere niſi ex equis pugnare.

Cinclus.

Κίγκλοι, id eſt, Cincli, ruſticano prouerbio dicebantur præter modum pauperes, quibus neque domus eſſet, neque quidquam quod ſuum poſſent dicere. Qualem Catullus deſcribit Furium, cui neque villula fuerit, neque domus, neque arca. Cinclus.n. auis quædam eſt imbecillis, atque inualida, ita vt non poſſit ipſa ſibi proprium nidum parare, proinde oua nidis ſupponit alienis. Vnde & ruſtici verterunt in adagionem, vt mẽdicos & errones Cinclos vocẽt. Auctor Aelianus libro De naturis animantium duodecimo. Quod genus homines Græci ἀνεστίους vocant, hoc eſt, expertes penatium. Suidas tradit Cinclum auem eſſe maritimam, gracilem, nulloque ferme corpore, cui peculiare ſit clunium pennas ſubinde mouere, vnde & nomen additũ σεισοπυγίδι, nimirum ab agitatione caudæ. Eam prouerbio feciſſe locum, quo Menander ſit vſus in Thaide:

Πτωχότερος εἶ λεβηρίδος καὶ κιγκάλου. id eſt,
Mendicior Leberide, atque Cincalo.

Hinc κιγκλίζειν dici, pro eo quod eſt, cõmoueri, & obſtrepere.

Quæ ſub alis fiunt.

Αἱ ὑπὸ μάλης πράξεις, id eſt, Pacta ſubalaria, Prouerbiali figura dixiſſe videtur Plutarchus in cõmentario, qđ inſcribitur: Quo pacto ſit dignoſcendus adulator ab amico: Ῥᾴθυμος, inquiẽs καὶ σπουδῆς ἁπάσης ἀπολειπόμενος, ἐν ταῖς ὑπὸ μάλης πράξεσιν ἀπροφάσιστός ἐστιν, id eſt, Ad laborem & res honeſtas ſegnis, in his rebus quæ ſub ala fiunt, nihil recuſat. De adulatore loquitur, ad honeſta officia tum pigro, tum inutili: ad voluptariam miniſteria prompto: videlicet ad ſcortum cum fide adducendum, ad comparanda opſonia, ad inſtruendum conuiuium. Equidem opinamur, ob id adulationi ſub alis ſedem datam eſſe, quod hæ corporis partes titillationem præcipue ſentiãt ſiue ob cutis tenuitatem, ſiue quod inſolitus nobis earum contactus partium: ſiue quod is locus venulas habeat, quibus frictu calefactis, eiuſmodi naſcatur delectatio.

tio. Ariſtoteles ſectione 35. Problemate 2. indicat, ſub alis potiſſimum, ac ſub pedum veſtigiis fieri titillationem, coniectans in cauſſa eſſe, vel quod ibi cutis ſit mollior, vel quod contactus ſit inſolens, quod idem vſu venit in auribus. Quid autem aliud eſt adulatio, quam aurium pruritus quidam & gargarizatio? Vnde Lucianus in dialogo quodam Charontis, Menippi, & Mercurii, philoſophum quempiam omnibus exiens vitiis: ἓν ἔτι τὸ βαρύτατον ὑπὸ μάλης ἔχει. τί ὦ μένιππε. κολακείαν ὦ ἑρμῆ, πολλὰ ἐν τῷ βίῳ χρησιμεύσασαν αὐτῷ. id eſt, Vnum quiddam adhuc ſub alis geſtat, quod eſt omniũ grauiſſimum. Quidnam Menippe? Adulationem Mercuri, quæ illi plurimum attulit emolumenti in vita: niſi ſi quis malit ὑπὸ μάλης, ita dictum, vt alibi Lucianus dixit, ὑπὸ κόλπου, ſub ſinu, ſignificans eum Veneris vſum, qui non vacat turpitudine. Nam oſcula, quæq; ſupra ſinum fiunt, vtcunque cum honeſtate poſſunt cohærere. ceterum infra ſinum, οὐδὲν ὑγιές.

Simul ſorbere & flare difficile.

TRANIO ſeruus apud Plautum in Moſtellaria, obiurgatus eſt ab hero, quod non maturius rediſſet: eũ ille ſe alibi fuiſſe diceret, nec ſimul apud herum eſſe potuiſſe, & illud quod iuſſus fuerat, peragere: Si voles, inquit, verbum hoc cogitare, ſimul flare ſorbereq;, haud factu facile eſt. Commode vtemur hoc adagio, ſi quando ſignificabimus, negotia quæpiam id genus eſſe, vt pariter ab iiſdem tractari non queant. Veluti ſi quis conetur ſimul & litteris & voluptatibus vacare: ſimul amoribus & parſimoniæ indulgere: ſimul vxori ſtudiisq; ſatisfacere: Quemadmodum fieri non poteſt, vt quis eodem in tempore ſorbeat, hauſto ſpiritu, & flet, emiſſo halitu. Affine videtur huic adagio illud Phocionis ad Antipatrũ: Οὐ δύνασαι μοι καὶ φίλῳ χρῆσθαι, καὶ κόλακι. id eſt, Non potes me ſimul & adulatore vti, & amico. Ad hæc ſenarius ille, qui falſo Senecæ inſcribitur:

Amare & ſapere, vix deo conceditur.

Quodque ait Terentium imitatus Horatius:

Nihilo plus explicet, ac ſi
Inſanire paret certa ratione, modoque.

M. Tullius Philippica 11. Duas tamẽ res magnas præſertim, non modo agere vno tempore, ſed ne cogitando quidem explicare quiſquam poteſt.

Manum admouenti fortuna eſt imploranda.

Τὰν χεῖρα ποτιφέροντα δεῖ τὰν τύχαν ἐπικαλεῖν, id eſt, Manum admouenti fortuna inuocãda eſt. Admonet adagium, ita fidendum eſſe diuino auxilio, vt nihilo ſegnius, quantum in nobis eſt, etiam ipſi noſtra adnitamur induſtria: alioqui non audituros ſuperos inertium ac deſidioſorum vota. Plutarchus in Apophthegmatis Lacedæmoniis, refert apud eam gẽtem deos deaſque omnes haſtatos fingi ſolere: Venerẽ & ipſam armis indutam, tamquam ne illi quidem otium agant, ſed bellicis ſtudiis exerceantur: Addunt, inquit, & prouerbium:

Τὰν χεῖρα ποτιφέροντα, τὰν τύχαν καλεῖν, i.
Manum admouenti ſunt vocanda numina.

Aeſchylus apud Stobæum:

Φιλεῖ δὲ τῷ κάμνοντι συσπεύδειν θεός. id eſt,
Huic qui laborat, numen adeſſe aſſolet.

In eandem ſententiam Pindarus in nemieis: Πρὸς ἄκρον ἀρετᾶς ἦλθον οἵτε πόνων ἐψαύσαντο, σὺν θεῷ δὲ τύχᾳ, id eſt, Ad ſummum virtutis apicem peruenerunt, qui guſtarũt labores, non autem ſine dei fortuna. Proinde nec ita fidendum induſtriæ, vt diuinam opem negligamus: nec ita rurſum pendendum ab illa, vt noſtrum prætermittamus officium. Adluſiſſe videtur huc Aeſchylus in Perſis:

Ἐγὼ δ᾽ ἐπῃ
Διὰ μακροῦ χρόνου τάδ᾽ ηὔχουν ἐκτελεῖν τοῖσι θεοῖς,
Ἀλλ᾽ ὅταν σπεύδῃ τις αὐτός, χὠ θεὸς συνάπτεται, id eſt,
Plurimo iam tempore à deis
Optaueram hæc vt dextra conficerent mihi. at
Vbi vigilas ipſe, dii quoque admonent manum.

Refertur ex eodem:

Φιλεῖ δὲ τῷ κάμνοντι συσπεύδειν θεός. id eſt,
Adeſſe gaudet ſed laboranti deus.

Nonnulli, quorum eſt Suidas, adagionis originem ad apologum referunt. Ruſticus quidam cum plauſtrum hæreret in lama, otioſus inuocabat Herculem. At ille adſtans, Admoue, inquit, manum rotæ, ac ſtimula boues, itaque deum inuoca.

Τὰν

Τὴν χεῖρα προσφέροντα τὸν θεὸν καλεῖν.

Quam quiſque norit artem, in hac ſe exerceat.

M. Tvllivs Tuſculanarum quæſtionum libro primo: Sed hic quidem quamuis eruditus ſit, ſicut eſt, hæc magiſtro concedat Ariſtoteli, canere ipſe doceat. Bene enim illo prouerbio Græcorũ præcipitur,

Quam quiſque norit artem, in hac ſe exerceat,

Hactenus Cicero. Eſt autem ſenatius iambicus, admonens, vt quarum rerum ſumus periti, in his duntaxat diſputandis tractandiſque verſemur: quarum vero ſumus rudes, eas doctioribus concedamus, neque profeſſionem alienam nobis vindicemus, neque in meſſem alienam mittamus falcẽ, neue ſutores vltra crepidam iudicemus. Apud A. Gellium Plato ex Euripide citat, in ſenſum non nihil diuerſum à Ciceroniano, nempe ſuo quemq; vitæ inſtituto ſtudioque impenſe delectari, quod in eo ſe laudem aliquam aſſecuturum confidat. Accidit, inquit, illis illud Euripidis: Qua in re clarus quiſque eſt, ad eam properat, & diei partem illi plurimam impertit, in qua ipſe ſe exuperet: contra, in qua ſtupidior ac nihili ſit, inde effugit, eamque contemnit. Porro verſus quem Latine refert M. Tull. eſt apud Ariſtophanem in fabula, cui titulus: σφῆκες: is eſt eiuſmodi:

Ἔρδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. id eſt,

Quam quiſque nouit artem, in hac ſe exerceat:

Quo quidem loco interpres admonet inter prouerbia celebrari. Vſurpauit Stratonicus citharœdus apud Athenæum lib. 8. Qui muſico cuipiam, qui prius fuerat holitor, de harmonia cum ipſo diſputanti reſpondit, ἔρδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. Quãquam in editione Aldina legitur ᾄδοι pro ἔρδοι. Ad hoc prouerbium deluſit Horatius ita ſcribens:

Nauem agere, ignarus nauis, timet: abrotanum ægro.
Non audet niſi qui didicit dare. Quod medicorum eſt,
Promittũt medici, tractant fabrilia fabri.
Scribimus indocti, doctique poemata paſſim.

Idem in epiſtola ad Villicum:

Quam ſcit vterque lubens cenſebo exerceat artem.

Huc pertinet illud Pindaricum, quod refert Plutarchus in commẽtario quem ſcripſit, πόσῳ τις ἔτι μᾶλλον, τῷ ἅρμασιν ἵππος, ἐν δ᾽ ἀρότρῳ βοῦς, παρὰ ναῦν δ᾽ ἰθύνει τάχιστα δελφίς. κάπρῳ δὲ βουλεύοντι φόνον, κύνα δεῖ τλάθυμον ἐξευρεῖν. id eſt, Equus in quadrigis in aratro bos. Nauem ocyſſime præuertitur Delphinus: apro cædem molienti inueniendus eſt canis laborum patiens. Videlicet ſignificat vnumquemque adhibendum ad id quo valet. Athenæus lib. 8. Cum Ptolemæus cum Stratonico citharœdo cõtentioſius diſputaret de cithariſtica, ἕτερον ἐστὶν ὦ βασιλεῦ σκῆπτρον, ἕτερον δὲ πλῆκτρον, id eſt, Aliud eſt, inquit, rex ſceptrum, aliud plectrum. Et apud Plinium lib. trigeſimoquinto, c. 10. Apelles Alexandro Magno in officina multa imperite diſſerenti de pictura, comiter ſuaſit ſilẽtiũ, admonens illum rideri a pueris, qui colores terebant.

Dedi malum & accepi.

Dedi malum & accepi. Beticum adagium eſt, quo licebit vti, quoties eiuſmodi permutatio videbitur facta, vt malum pro malo ſit redditum & par pari relatum, veluti ſi quis improbum generum dediſſet, ac nurum item improbam recepiſſet. Recẽſetur & explicatur à Plinio iuniore in Epiſtolis. Cæcilius, inquit, Claſſicus, homo fœdus, & aperte malus, proconſulatum in ea parte non minus violenter quam ſordide geſſerat, eodem anno, quo in Africa Marius Priſcus. Erat autem Priſcus ex Betica, ex Africa Claſſicus: inde dictum Beticorum (vt plerunque dolor etiam venuſtos facit) non illepidum ferebatur: Dedi malum & accepi. Congruet & in eos qui liberos ſuos cõmittunt malis præceptoribus, & recipiunt eos peiores quam tradiderant. Rurſum in eos qui laceſſũt illos, vnde grauius læduntur, quod vſu venire tradunt iis qui in Aegypto venantur onagros. Nam animal laceſſitũ frequenter calcitrando lapides miſſos retorquet in iaculantes tanto impetu, vt pectora inſequentium penetrent, aut caput fractis oſſibus diſplodant. Vnde & inſtrumento bellico nomen inditum, auctor Ammianus lib. 23.

Carpet citius aliquis, quàm imitabitur.

Μωμήσεταί τις μᾶλλον ἢ μιμήσεται. id eſt,

Reprẽdet aliquis citius, atq; imitabitur.

Senarius hic Apollodori pictoris operibus inſcribi conſueuit, qui primus vmbrarum imitationem inuenit. Refertur ad hũc modum. μωμήσεταί τις μᾶλλον ἢ μιμήσεται. Apte dicetur de re quapiam artis abſolutæ, atq; inimitabili. Porro res egregias multo procliuius eſt carpere, quàm æmulari. Ceterũ eſt elegãs προσονομασία in duabus vocibus Græcanicis μωμήσεται, & μιμήσεται, quæ cum ſono minime diſtent, tamen res declarant lõge diuerſiſſimas. Huc adluſit Pli. lib. 37. c. 11. Imitati multi, æquauit nemo. Theognis in eandem ſententiam:

Μωμεῦνται δέ με πολλοὶ ὁμῶς κακοὶ ἠδὲ καὶ ἐσθλοί.
Μιμεῖσθαι δ' οὐδεὶς τῶν ἀσόφων δύναται. i.
Carpunt me plures docti indoctique imitari.
Nos indoctorum de grege nemo valet.

In foribus adeſſe.

Περὶ τὰς θύρας, id eſt, In foribus adeſſe, dicitur allegoria prouerbiali, quod inſtar, iamq; in proximo eſt. Plutarch. Πυρετοῦ περὶ θύρας ὄντος, id eſt, Cum febris in foribus adeſt.

Alia Lacon, alia aſinus illius portat.

Ἄλλα μὲν λάκων λέγει, ἄλλα δὲ λάκωνος ὄνος φέρει, id eſt, Alia quidem Lacon dicit, alia Laconis aſinus portat. Effertur apud quoſdã & ad hunc modũ paroemia: ἄλλα μὲν λεύκων, ἄλλα δὲ λεύκωνος ὄνος φέρει id eſt, Alia Leucon, alia Leuconis aſinus portat. In eos dicebatur quorũ oratio diſſentiret à factis. Natum aiunt ab huiuſmodi quodam euentu. Agricola quiſpiã nomine Leucõ, ſolitus eſt vtres melle plenos ſtoreis obuoluere. Rogatus autem ab exactoribus vectigaliũ, quid nam portaret, ordeum ſe portare reſpondebat, videlicet quo minus pecuniæ perſolueret. Sed cum eueniſſet aliquando, vt lapſus in terram aſinus onus effudiſſet, accurrerunt exactores, in reponendis ſarcinis auxilio futuri. Verum vbi interim cognouiſſent, mel in vtribus eſſe, non ordeũ, Leuconem obtorto collo abduxerunt, tanquã qui ſe debito vectigali fraudaſſet. Atq; illud ridentes addiderunt, alia Leucon, alia portat aſinus. Nam in nõnullis codicibus, dicit, non additur, atque ita noſtra ſententia dictum feſtiuius redditur. Ea vox poſtea verſa eſt in adagionem. Refertur à Zenodoto, & à Diogeniano.

Corpore effugere.

Corpore effugere, eſt periculum iam imminens, ac pæne præmens, arte quadam declinare. Trãſlatum à gladiatoribus, ictũ modico corporis flexu fallentibus. M. Tullius in Catilinam inuectione prima: Quot ego tuas petitiones ita coniectas, vt vitari poſſe non viderentur, parua quadam declinatione, &, vt aiunt, corpore effugi. Hactenus Cicero. Itaque quoties aliquem diſcrimine quam minimo à periculo abfuiſſe ſignificabimus, corpore declinatum malum dicemus. Minus enim periclitantur, qui mœnibus, aut alio quopiam obiectu defenduntur: verum qui nudi telis obiecti, nihil habent quo ſe tueantur, niſi commodo corporis deflexu, ii demum in extremo periculo verſari videntur. Pæne diuerſa figura dixit Catullus:

Cõtra nos tela iſta tua euitamus amictu.

id eſt, Facile depellimus, non ſecus, quàm muſcarum inſultus.

De alieno ludis corio.

De alieno corio ludere prouerbio dicitur, qui ſecurius agunt, ſed alieno periculo. Sumpta allegoria vel à coriariis, vel ab Apologo quopiam, vel à ſeruis, qui ſi quid peccatum ſit, tergo dant pœnas. Apuleius in Aſino aureo lib. 7. Quod ſi quo modo ceteri latrones perſenſerint, non rurſus recurres ad aſinum, & rurſum exitiũ mihi parabis. Reuera ludis de alieno corio. Verba ſunt aſini, puellam accuſantis, quod cum prius illius culpa fuiſſet in diſcrimen adductus in fuga, nũc denuo comitetur, vt ſit rurſum fugiendum, idque ſuo potiſſimum periculo. Adluſum eſt autem ad aſini coriũ, quod mortuis detrahitur. Eſt ſimile quiddam & apud Plautum: De meo tergo degitur corium, id eſt, res meo fit periculo. Neque diſſimile quod refert Feſtus, pro ſcapulis, id eſt, pro periculo plagarum. Non admodum abludit ab hac forma, quod Seneca iocatur in Declamationibus: Cicero patri de corio Ceſtii ſatisfecit. Nã is Ceſtius erat ex eorum numero, qui contemnebant Ciceronis ingenium, hic eum forte accũberet in eodem cõuiuio cum Cicerone M. Tullii filio, qui tum Aſiam obtinebat, & ſubmonẽte quopiam è famulis, cognitum eſſet eum eſſe Ceſtium, cuius iudicio nihil

ſciret

ſciret M. Tullius illico ſublatus è conuiuio, iuſſus eſt flagris cædi. Circumfertur apud noſtratium vulgus non abſimile huic prouerbium, Ex alieno tergore lata ſecari lora. Quo quidem ſignificant vnumquenque minus eſſe parcum in alieno quam in ſuo. Tertullianus in libello De pallio, ſecus aliquanto vſurpauit: Hoc ſoli Chamęleonti datum, quod vulgo dictũ eſt, de ſuo corio ludere. Sentit Chamæleontem pro ſuo arbitrio vertere colorem cutis.

In herba eſſe.

Vbi ſpem immaturam iudicamus, ac longius adhuc abeſſe vt conſequatis, in herba eſſe dicimus. Sũpta metaphora à ſegetibus, teneris adhuc & herbeſcentibus, de quibus nihil adhuc certi ſibi poſſit agricola polliceri, propterea quod plurimi caſus ſolent incidere, qui non ſinant cultorem optato potiri. Verum vbi iam demeſſam ſegetem in horrea conuexit tum demum vtcunq; tutum eſt bene ſperare. Ouidius in epiſtola Helenæ ad Paridem:

Sed nimium properas, & adhuc tua meſſis in herba eſt,
Hæc mora ſit voto forſan amica tuo.

Perſius in ſatyra ſexta,

Emole, quid metuis? occa, & ſeges altera in herba eſt.

Cornelius Tacitus in dialogo De oratoribus, in herba dixit, pro eo quod eſt, momẽtaneum, moxque periturum, quia ante tẽpus decerptum. Agit illic de plauſu qui datur poetis recitantibus ſua carmina. Omnis, inquit, illa laus intra vnum aut alterũ diem, velut in herba vel flore præcepta ad nullam certam & ſolidam peruenit frugẽ, nec aut amicitiam inde refert, aut clientelam, aut manſurum in animo cuiuſquam beneficium, ſed clamorem vagum & voces inanes & gaudium volucre.

In alieno foro litigare.

Proverbium recipit hæc quoque figura: In alieno foro litigare, pro eo quod eſt, in re noua, cuique nondum aſſueueris verſari. Habent enim diuerſas litium formulas, variaſque tractandarum cauſſarum rationes, quarum qui rudis ſit, is tanquam hoſpes in peregrina regione multa deſideret neceſſe eſt. Martialis in præfatione libri duodecimi, Accipe ergo rationem, in qua hoc maximum & primum eſt, quod ei uitatis aures quibus aſſueueram, quæro, & videor mihi in alieno foro litigare.

In ſeditione, vel Androclides belli ducem agit.

Ἐν δὲ διχοστασίῃ καὶ Ἀνδροκλείδης πολεμαρχεῖ. i.
Seditione orta dux eſt etiã Androclides.

Carmẽ Heroicum prouerbio celebratum, in homines cõtemptos & humiles, qui per occaſionem aliquam incidentem, dignitatem ſortiuntur. Quemadmodum in rerum tumultu nõnunquam infimi quidam pro tempore regnant. Refertur à Suida, Diogeniano, atque item à Plutarcho in vita Niciæ, & apud eundem in commentario, περὶ φιλαδελφίας. Effertur etiam ad hunc modum:

Ἐν δὲ διχοστασίῃ καὶ ὁ πάγκακος ἔμμορε τιμῆς. i.
Rebus turbatis vel peſſim⁹ eſt in honore.

Citat idem in comparatione Lyſandri & Syllæ, niſi quod illic Aldina editio mendoſè habet: πάγκαλος pro πάγκακος. Rurſum effertur hoc pacto:

Ἐν γὰρ ἀμηχανίῃ καὶ καρκῖνος ἔμμορε τιμῆς. i.
Fert rebus deſperatis & cancer honorem.

Ad hanc ſententiam pertinet & illud Græcis prouerbii vice celebratum:

Καιρὸν τυχὼν γὰρ πτωχὸς ἰσχύει μέγα. id eſt,
Mendicus etiam plurimum in loco põt.

Inter indoctos etiam Corydus ſonat.

Ἐν ἀμούσοις καὶ κόρυδος φθέγγεται, id eſt, Inter amuſos etiam Corydus ſonat. Quadrabit in quoſdam, qui apud idiotas audẽt ſeſe velut eruditos venditare, inter doctos alioqui prorſus elingues, id quod citra metaphoram eleganter extulit Euripides in Hippolyto coronato:

Οἱ γὰρ ἐν σοφοῖς
Φαῦλοι, παρ' ὄχλῳ μουσικώτεροι λέγειν. id eſt,
Apud eruditos, qui nihil valent, apud
Plebem imperitam præeminent facũdia,

Corydus viliſſimum auiculæ genus, minimeq́ue canorum, ſtrepit tamen vtcunq; inter aues mutas, apud luſciniam canens ferri nequaquam poſſet. Huc adſcribendum arbitramur, quod, vt refert Athenęus libro ſexto, non illepide dixit Philoxenus paraſitus, cognomento Pternocopis, in alterum paraſitum nomine Corydum: cum enim incidiſſet ſermo quod turdi magno

emerẽtur, præſente Corydo, de quo rumor erat obſcœni obſequii. At ego, inquit, memini Corydum obolo fuiſſe æſtimatum. Paraſitis autem ſolent indi nomina cõtemptus. Quanquam hic Corydus narratur in dictis fuiſſe lepidus. Corydum autem minime canorum eſſe teſtatur & Græcum epigramma, licet ἄδηλον,

Εἰ κύκνῳ δύναται κόρυδος περιπλήσιον ᾄδειν,
Τολμᾶεν δ' ἐρίσαι σκῶπες ἀηδονίσιν,
Εἰ κόκκυξ τέττιγος ἐρεῖ λιγυρώτερος εἶναι,
Ἴσα ποιεῖν καὶ ἐγὼ Παλλαδίῳ δύναμαι. id eſt,
Si corydus cygnum queat æquiparare canendo,
Noctua concertet ſi philomela tibi,
Coccyx ſi iactet ſe voce anteire cicadam,
Tunc ego Palladio par potero eſſe meo.

Quæuis terra patria.

Πᾶσα γῆ πατρίς, id eſt.
Quæuis terra patria.

Hemiſtichium eſt oraculi, quondam redditi Meleo Pelaſgo, de victoria conſulenti, cuius meminit & Mnaſeas, teſte Zenodoto, & Dionyſius Chalcidẽſis. Admonet adagiũ, virum ſapientem ac bonum, vbicunq; gentiũ vixerit, felicem eſſe. Vnde & Socrates interrogatus, cuiatis eſſet, κοσμικὸν, i. mũdanum ſe eſſe reſpondit. Idem innuit Ariſtophanes in Pluto cum ait:

Πατρὶς γάρ ἐστι πᾶσ' ἵν' ἂν πράττῃ τις εὖ. i.
Illic enim patria eſt, vbi tibi ſit bene.

Dicuntur hæc à Mercurio, cupiente vel cælo relicto, in Chremyli iã diuitis adſciſci familiam. Vſqueadeo credebat ibi demum eſſe patriam homini, vbicunque feliciter ageret: illic exilium, vbi parum commode viueret. Fertur hic quoque verſiculus prouerbialis:

Τοῖς γὰρ καλῶς πράσσουσι πᾶσα γῆ πατρίς. id eſt,
Solum omne patria proſpere quicunq; agit.

Cicero Tuſculanarum quæſtionum libro quinto, ſignificat eſſe dictum Teucri ex tragœdia quapiam. Itaque ad omnem rationem, Teucri vox accommodari poteſt: patria eſt, vbicunque eſt bene.

Odium Vatinianum.

Odium vatinianum, pro capitali, ac vehementer acerbo. Vatinius, in quem acerrimè M. Tullius inuectus eſt, in tantum odium populi Romani peruenerat, iã dete ctis illius flagitiis, vt in prouerbium ceſſerit, odium Vatinianum. Catullus:

- Munere iſto.
Odiſſem te odio Vatiniano.

Odium nouercale.

Consimili figura legimus, odiũ nouercale, propterea quod nouercis omnibus innatum ſit fatale quoddam & irreconciliabile odium in priuignos, id quod elegãter indicat epigramma Græcũ, quod haud grauabimur adſcribere. Fertur autem titulo Callimachi, nec illo quidem indignum auctore:

Στήλην μητρυιῆς μικρὴν λίθον ἔστεφε κοῦρος
Ὡς βίον ἠλλάχθαι, καὶ τρόπον οἰόμενος.
Ἡ δὲ τάφῳ κλινθεῖσα κατέκτανε παῖδα πεσοῦσα.
Φεύγετε μητρυιῆς καὶ τάφον οἱ πρόγονοι.

Quorum carminum elegãtiam cum haud neſciremus nos nõ aſſecuturos, tamen quo poſſent intelligi, vtcunque vertimus,

Exiguo lapidi puer addit ſerta nouercæ,
Mutaſſe vt vitam, ſic ratus ingenium.
At puerum extinguit tumulo hęc illa pſſa nouercæ.
Priuigni exanimem vel tumulũ fugite.

Euripides in Alceſtide:

Ἐχθρὰ γὰρ ἡ 'πιοῦσα μητρυιὰ τέκνοις
Τοῖς πρόσθ', ἐχίδνης οὐδὲν ἠπιωτέρα.
Hoſtis nouerca eſt ante natis liberis,
Nihiloque mitior nocente vipera.

Perdidiſti vinum infuſa aqua.

Ἀπώλεσας τὸν οἶνον ἐπιχέας ὕδωρ.
Vini liquorem perdidiſti infuſa aqua.

Verba ſunt Polyphemi ex tragœdia Ariſtii, cui titulus: Cyclops, teſte Chamæleonte in Satyris. Sic enim increpat Vlyſſem vinum aqua temperantem. Antiquitus merum bibebant, nõ ſine noxa, donec Staphilius Sirrheni filius, oſtẽdiſſet vinum aqua diluere. Nam huius hoc inuentum, teſte Plinio libro 7. Dicetur in eos, qui in initio quædã recte faciunt: deinde quamuis leui de cauſſa, benefacta malefactis ſubuertunt. Vlpianus apud Athenæum in eum, qui βαλλίζειν dixerat pro κωμάζειν, idq; barbare,

Σὺ δὲ ἡμῖν ἐκ γῆς συβώτης ὄνομα πριάμενος, ἀπώλεσας τὸν οἶνον, ἐπιχέας ὕδωρ. id eſt, Tu vero nobis ex terra ſubulca vocabulũ mercatus, perdidiſti vinum infuſa aqua. Cyclops enim vt barbarus ac temulentus (talem inducit etiam Homerus) ſic exiſtimat vinũ aqua corrumpi, cum è diuerſo ſapientum

tum iudicio reddatur melius ac ſalubrius. Vnde & Plato admonet, vt Bacchum temulentum deum Nymphis ſobriis deabus temperemus. Idem docet epigramma Græcum Meleagri, id eſt huiuſmodi:

Αἱ νύμφαι τὸν βάκχον, ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλατ' ὁ κοῦρος
Νίψαν, ὑπ' ἐκ τέφρας ἄρτι κυλιόμενον.
Τοὔνεκα σὺν νύμφαις βρόμιος φίλος. ἢν δέ νιν εἴργῃς
Μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον. id eſt,

Bacchus vt è flammis puer exiliiſſet, in vndis
Tinxerũt Nymphę ſordidũ adhuc cinere.
Hinc iunctus Nymphis eſt Bacchus gratus, at ignem
Ardentem capies, hunc niſi miſcueris.

Quanquam vinum largius dilutum illud habet noxæ, quod in poſterum diem grauius dolet caput qui biberit, quam ſi merũ bibiſſet, Ariſtoteles id eſſe putat in cauſſa, quod vinum per ſe craſſius, acceſſione aquę factum ſubtilius, citius penetrat anguſta capitis foramina, meri noxã, cuius adhuc multam vim obtinet, eodem tranſmittens, præterea concoctu difficilius eſt.

Abiecit haſtam. Ῥιψάσπις.

HASTAM abiicere dicitur vtiq; prouerbiali figura, qui cauſſæ ſuæ diffiſus, abiicit animum, ac deſinit contra conari. Cicero pro L. Murena, Vides ne tu illum triſtẽ demiſſum? Iacet, diffidit, abiecit haſtam. Græcis item prouerbiali conuicio dicuntur ῥιψάσπιδες, ignaui ac timidi, quique in acie locũ deſerunt, ac clipeum abiiciunt, quo probro notatus eſt Demoſthenes. Lucianus in Ioue Tragœdo: Καὶ δῆλος ἐστὶν ἀποῤῥίψων τὴν ἀσπίδα, id eſt, Ac plane videtur ſcutum abiecturus. Vſq; adeo vero probroſum habebatur antiquitus clipeum abiicere, vt Lacedęmonii Archilochum è finibus ſuis iuſſerint excedere, quod ſcripſiſſet, ſatius eſſe clipeum abiicere, quam interire, teſte Plutarcho in Apophthegmatis Laconicis. Id Archilochi diſtichon refertur ab Ariſtophane in fabula, cui titulus: εἰρήνη, eſtque huiuſmodi:

Ἀσπίδι μὲν σαΐων τις ἀγάλλεται, ἣν παρὰ θάμνῳ
Ἔντος ἀμώμητον κάλλιπον οὐκ ἐθέλων, id eſt;

Scuto aliquis gaudet Saiorum, ego quod bene pulchrum
Deſerui nolens inter opaca rubi.

Interpres admonet, Saios eſſe Thracię populos, aduerſus quos bellans Archilochus, fugerit abiecto clipeo. Cuius exemplũ poſtea ſecutus eſt Demoſthenes, ad dicẽdum quã pugnandũ inſtructior. Notatur apud Ariſtophanẽ & Cleonymus hoc nomine, vt in Veſpis: Ἀπέβαλε τὴν ἀσπίδα. i. Abiecit clipeum. Quin & Iſocrates in oratione, quã ſcripſit de Pace, declarat infames olim habitos, qui vel ordinẽ deſeruiſſent, vel clipeũ abieciſſent. Idẽ indicat Aeſchines aduerſus Timarchũ, quod qui non fuiſſet in bello, aut qui haſtã abieciſſet, ei nõ licebat in concione quidquã agere. Poſtremo Ariſtoteles lib. Moraliũ 5. inter ea quę lex vetat, cõmemorat τὸ μὴ λιπεῖν τὴν τάξιν, μηδὲ φεύγειν, μηδὲ ῥίπτειν τὰ ὅπλα. i. non deſerere ordinẽ, nõ fugere, non abiicere arma. Et aliquanto poſt, agens de iniuſtis, qui tamẽ πλεονέκται dici non poſſunt, quod nihil capiant inde lucri, exempli loco ponit τοὺς ῥίψαντας ἀσπίδας διὰ δειλίας, id eſt, qui ob metum & ignauiam clipeos abiecerunt. Tale quiddam, opinamur, ſubindicat Horatius in Lyricis, cum ait:

Tecum Philippos & celerem fugam
Senſi, relicta non bene parmula.

Qu. Curtius lib. 5. Tum ceteri diſſipantur metu, & qua cuiq; patebat ad fugã via, erumpunt, arma iacientes quæ paullo ante ad tutelam corporum ſumpſerant: adeo pauor ẽt auxilia formidabat. Eſt aliquoties apud Iul. Cæſarem, abiectis armis. Sed quo longius receditur à ſimplici ſermone, hoc maior eſt adagii gratia: veluti ſi quis eum qui non reluctatur turpia ſuggerenti dæmoni, ſed ſtatim obſequitur, appellet Rhipſaſpidem. Huius prouerbii facta nobis eſt antea mentio.

Mentiuntur multa cantores.

Πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοί, id eſt, Multa mentiũtur cantores. In eos quadrabit, qui ad gratiam loquuntur, & auribus blandiuntur. Inde ductum, quod cãtores hoc modo ſpectantes, vt delectent ac placeant, pleraq; canunt in laudem auditorum falſa. Nihil. n. veritate grauius, nihil aſſentatione ſuauius. Ariſtoteles libro τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ primo, ἀλλὰ κατὰ τὴν παροιμίαν, πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοί, id eſt, Sed iuxta prouerbium, Multa mentiuntur poetæ. Eſt autẽ, niſi nos fallit memoria, hemiſtichium Homericum,

de citharœdis ſolitis in conuiuio canere. At hoc dictum quoſdã vſqueadeo monet, vt prorſus ab omnibus omnium poetarum ſcriptis abſtineant, non minima portione eruditionis.

Acciſſare.

Ἀκκίζειν, id eſt, Acciſſare, Græco prouerbio dicebantur, qui cum maxime cuperent accipere quippiam, tamen ficte recuſabant: qui mos hodie quoque multis durat. Scribunt Acco mulierem fuiſſe quãpiam notæ ſtultitiæ, quæ ſolita ſit ad ſpeculum cum imagine ſua, perinde atque cum alia muliere confabulari, vt hinc vulgo, quæ ſtultius aut ineptius aliquid agerent, acciſſare dicerentur, & Acceus nomine compellarentur. Apparet illud etiam moribus huius mulieris adſuiſſe, vt recuſaret, quæ tamen cupiebat, vnde & Acciſmus ficta huiuſmodi recuſatio dicatur. M. Tull. ad Atticum lib. Epiſtolarum ſecundo: Hoc opinor, certi ſumus periſſe omnia: quid enim ἀκκιζόμεθα tã diu, id eſt, quid diſſimulamus? Lucianus in libello De mercede ſeruientibus, Ὁ δὲ ἀκκιζόμενος, ἄπαγε παρὰ σοῦ δ' ἐγώ, i. At ille acciſſans: Aufer, inquit, ego ne abs te? Idem in Amoribus. Πάντα δὴ περιελὼν ἀκκισμόν, id eſt, Omni ſublato acciſmo, id eſt, tergiuerſatione. Rurſus in eodem ſermone, Πολὺς δὲ ὁ μετὰ τῶν ἀνδρῶν ἀκκισμός, id eſt, Multus autẽ viris adeſt acciſmus. Item Philemon apud Athenæum lib. 13. Οὐκ ἔς' οὐδ' ἀκκισμὸς, οὐδὲ λῆρος, id eſt, Nec vllus eſt Acciſmus, aut nugatio. Plutarchus indicat, Acco & Alphito mulieres fuiſſe, per quas fœminæ deterrent pueros peccando. Vſurpat hanc vocem & Plato in Gorgia: Ἀλλ' ἀκκίζῃ ὦ καλλίκλεις.

Scytha acciſſans aſinum.

Ἀκκιζόμενος σκύθης τὸν ὄνον, i. Acciſſans Scytha aſinum. Aduerſus eos qui verbis auerſantur, quod recupiunt. Id ad huiuſmodi fabulam referunt: Quidam conſpecto aſini cadauere, Scythæ cuidam, qui forte aderat, dixit, En quod cenes. Ille primum aſpernatus atque abominatus, poſtea tamen apparauit, cenauitque. Ita ferme Suidas & Zenodot⁹. Heſychius ſecus effert, σκύθης ὄνειον θῦνα, id eſt, Scytha aſininum conuiuium, vt ſubaudias, repperit, ſi tamen hic locus apud Heſychium mendo vacat. Nam mutilum eſſe conſtat, & fortaſſis ἔτυχε dictum eſt pro vult, ſic tamen vt adluſum ſit ad aſinum.

Aut quinque bibe, aut tres, aut ne quattuor.

ATHENAEVS libro decimo de bibacitate diſputans, ſcribit adagium huiuſmodi vulgo fuiſſe celebratũ, Ἢ πέντε πίνειν, ἢ τρία, ἢ μὴ τέτταρα, id eſt, Aut quinq; bibe, aut tria, aut ne quattuor. Præſcribit modum diluendi vini. Hæc autem temperatura maxime placebat antiquis, vt quinque vini cyathis duo adderẽtur aquæ, aut duobus vnus. Huius rei teſtem citat Ionem poetam, qui ſcripſerit, vatem quendam Palamedi prædixiſſe Græcos nauigaturos, qui tres Cyathos ad vnum biberẽt. Item Nicocharem in Amymone, Χαῖρε πέντε καὶ δύο, id eſt, Salue quinque & duobus. Præterea Amypſiam, ἐγὼ δὲ διόνυσος πᾶσιν ὑμῖν εἰμὶ πέντε καὶ δύο, id eſt, Ego autem Bacchus omnibus vobis quinque & duo. Verum hac de re copioſius aliquanto Plutarchus, τῶν συμποσιακῶν, Decade tertia, teſtans conuiuialibus cantiunculis celebratum fuiſſe, ἢ πέντε πίνειν ἢ τρία, ἢ μὴ τέσσαρα, ne quis temere Plauti verba cõmutet, nam apud hunc quoq; referuntur. Atque in hãc rem iocatur Ariſton, quemadmodum in muſica Hemiolii proportio ſymphoniam reddit diapente, dupla ſymphoniam efficit, quæ dicitur Diateſſaron, at eam quæ vocatur Diateſſaron, ſymphoniam eſſe præter ceteras hebetem, & obſcuram, & epitrito conſtare. Itidem & in bibẽdi harmoniis tres eſſe ſymphonias vini ad aquam, Diapente, διὰ τεσσῶν, & Diateſſaron. Nam Diapente ſymphoniam ex Hemiolio conſtitui, ſi tres aquæ Cyathi duobus vini cyathis admiſceãtur. Quod ſi duobus admiſceas duos, dupli proportionẽ exiſtere: Diateſſaron harmonia fore, ſi vnĩ vini cyatho tres aquæ cyathos addideris. atq; hic eſſe epitritum, quæ proportio pertineat ad tres magiſtratus in Prytaneo ſapientes ac ſobrios, aut ad dialecticos, cũ adductis ſuperciliis de ſuis anxiis argutiis diſputant. Iam ſi duos vni admiſceas, tonũ naſci maxime turbulentum, & vt appellat ipſe, ἀκροθώρακα, Chordas mouentem non mouendas mentium. Propterea quod per hũc nec omnino ſobrios eſſe licet, nec ſtultitiam mero immergere. Quod ſi duo tribus

bus addideris, harmoniam exiſtere omniũ maxime muſicam, vt quæ ſomnos inuitet, tranquillitatem ac ſummam quietem inducat. His ita per iocum dictis, adiecit Plutarchi pater, priſcos Ioui duas addidiſſe nutrice, Item & Adraſtiam, Iunoni vnam, nempe Euboeam: Apollini duas, Alethiã & Corythalam: Baccho vero plures, quod hunc deum oporteat, pluribus nympharũ menſuris manſuefactum ac domitum, moderatiorem ac mitiorem reddere. Significat autem, vinum multa aqua diluendum. Meminit huius adagii Plautus in Sticho, ſeruos compotãtes inducens: Sed interim Stratege noſter, cui hic ceſſat cantharus? Vide quot cyathos bibimus. Tot quot digiti ſunt tibi in manu. Cantio eſt Græca:

Κὼ πέντε πῖνε, κὼ τρία πῖνε, μὴ τέτταρα.

Quanquam hic Plauti iocus non caret ſuſpicione mendi. Quod autẽ prohibet Græca cantio, ne quattuor biberet, ad veterum ſuperſtitionem pertinet, qua creditum eſt, impares numeros ad omnia efficaciores eſſe, id quod Plinius intelligi putat in febribus dierum obſeruatione. Porro de quaternione vitato in poculis, idem libro 28. c. 6. ſcribit ad hunc modum: Numerum quoq; quaternarium Democritus condito volumine, & quare quaterni cyathi, ſextarii ve non eſſent potandi. Huc nimirum adluſit Horat. lib. Odarum 3.

Da lunę propere nouæ,
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murenæ. tribus aut nouem,
Miſcentur cyathis pocula commodis.
Qui Muſas amat impares,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates. treis prohibet ſupra,
Rixarum metuens tangere gratia,
Nudis iuncta ſororibus.

Item Auſonius,

Ter bibe, vel toties ternos, ſic myſtica lex ẽ.

Id eſt, Aut tres cyathos, ad numerum Gratiarum: aut nouem, ad numerum Muſarum.

Siculus mare.

Σικελὸς θάλασσαν, id eſt, Siculus mare ſubaudi proſpectat. De his qui denuo ſollicitantur ad ſubeundum periculum. Natum aiũt à Siculo quodam, qui cum ficos naui portans naufragium feciſſet, ac deinde ſedens in littore, mare placidum ac tranquillum videret, velut inuitans ad iterandum nauigationem, dixiſſe fertur: Οἶδ᾽ ὃ θέλεις, σῦκα θέλεις, id eſt, Noui quid velis, ficos vis. Recenſetur ab omnibus ferme prouerbiũ Græcorum collectoribus.

Ficum cupis.

Σῦκον αἰτεῖ, id eſt, Ficum petit. In eum dicebatur, qui commoditatis alicuius gratia blandiebatur. Inde natum tradunt, quod olim Athenienſes agricolis blãdiri ſoleĩt, vt ab illis ficos præcoquos acciperent, bene ominantes ac precantes, vt in annũ ſequentem fici feliciter prouenirent. Ruſtici vero poſteaquã ſenſerunt ciuium blandiloquentiam eo ſpectare, vt ficos acciperent, in prouerbium verterunt, vt commodi ſpe adulãtem, ficos petere dicerent. Ariſtophanes in Veſpis:

Σὺ δὲ καὶ σῦκά μ᾽ αἰτεῖς. id eſt,
Tu vero nunc ficos à me petis.

Longum valere iuſſit.

Μακρὰν χαίρειν φράσας ταῖς ἐνταῦθα τιμαῖς, id eſt, Honoribus qui hic ſunt, longum valere iuſſis. Ea figura quoties ad rem, non ad hominem refertur, haud dubie prouerbialis eſt. Rem igitur à qua nos abdicamus, ei renunciare dicimur, ac longum valere iubere. Sumpta metaphora ab iis qui diſcedunt diutius abfuturi, ſeu nunquam redituri. Eſt ſępicule apud Lucianum, & item apud alios. M. Tull. in epiſt. ad Atti. lib. 8. At ille πολλὰ χαίρειν τῷ καλῷ dicens, contulit ſe Brunduſium. Incertum vtrum de philoſopho quopiam loquatur, qui cum ſolitus eſſet multa præclara de honeſto loqui, quod in ipſo ſitum eſſet, poſtea veluti renũcians philoſophię, ſibi conſuluerit: an de Pompeio, qui Cæſarem fugit in Græciam, incolumitatis rationem habens potius quã dignitatis. Item Hippolytus apud Euripidem:

Τὴν σὴν δὲ Κύπριν πόλλ᾽ ἐγὼ χαίρειν λέγω. i.
Veneri tuæ multum valere renuncio.

Vſurpat Lucianus in Ioue Tragœdo. Idẽ in Apologia ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ προσαγορεύσει πταίσματος, interpretatur prouerbium his quidem verbis, τὸ γὰρ μακρὰν χαίρειν, τὸ μηκέτι φροντιεῖν δηλοῖ. id eſt, Hoc dictum longũ valere, declarat nobis non amplius curę futurum. M. Tul. Epiſtolarum familiarium libro 15. pro μακρὰν χαίρειν dixit, nuntium

remittere: Virtuti, inquit, nuntium remiſiſti, delinitus illecebris voluptatis. Eadē forma dicimur repudiare, aut renunciare, aut nuntium mittere iis quę ſpreta relinquimus, metaphora ſumpta à ſolemni more diuortii. Quo qui diuertebat, dicere ſolet, tua tibi habe. Sic enim̃ Gaius libro viceſimoquarto, titulo ſecundo de diuortiis & repudiis, capite: Diuortium. In repudiis autem, id eſt, in renunciationibus comprobata ſunt hæc verba, Tuas res tibi habeto: item hæc verba, tuas res tibi agito. His igitur verbis peragebatur diuortium in matrimonio. In ſponſalibus autem, inquit, diſcutiendis, placuit renunciationem interuenire oportere, in qua re hæc verba probata ſunt: Conditione tua non vtar. Ita Alcmena apud Plautum, Valeas, tibi habeas res tuas, reddas meas. Huc adludēs Cicero in Antonium, Frugi factus eſt, inquit, illam ſuas res ſibi habere iuſſit. Apud iureconſultos frequens eſt nūtium mittere, quod fit pariter in matrimoniis atque in ſponſalibus, licet diuerſa verborum formula, quemadmodum diximus. De rebus animi fiet iucundius, veluti ſi quis dicitur ab aulica vita alio ve ſtudio recedere, de eo ſic loquamur, Aulam ſuas ſibi res habere iuſſit, Philologiæ ſuas res ſibi habere iuſſit.

Ficus ficus, ligonem ligonem vocat.

Τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην λέγων. i.
Ficusq́ue ficus, ac ligonem nominans
Ligonem.

Senarius è comœdiis Ariſtophanis in adagionem traductus. Quadrat in eũ, qui ſimplici & ruſticana vtens veritate, rem, vt eſt, narrat, nullis verborum ambagibus ac phaleris obuoluens. Sunt enim apud Rhetores figuræ quædam, quibus fit, vt turpia honeſtè, aſpera molliter, ſupba modeſtè, mordacia blande dicãtur. At qui craſſiore ſunt Minerua, rudius ac planius eloquuntur, ſuo quidque nomine ſignantes. Lucianus in Ioue tragœdo: Ἐγὼ γὰρ ὡς ὁ κωμικὸς ἔφη, ἀγροικός εἰμι, τὴν σκάφην σκάφην λέγων, id eſt, Nam ego, quemadmodum ait Comicus, ruſticanus ſum, & ligonem ligonem appello. Rurſum in præceptis hiſtoriæ conſcribendæ, vult ſcriptorem liberum & incorruptum eſſe, qui rem, vt eſt geſta, narrans, ficus ficus appellet, ligonem ligonē. Inuenitur ad hunc quoque modum: Τὰ σῦκα σῦκα λέγω, καὶ τὴν κάρδοπον κάρδοπον, i. Ficus ficus voco, panarium, panarium. Ariſtophanes in Nebulis,

Οὐκ ἂν ἀποδοίμην οὐδ' ὀβολὸν οὐδενί,
Ὅστις καλίσει, κάρδοπον τὴν καρδόπην. i.
Ego nec obolum cuipiam perſoluerim,
Qui cardopum, tamẽ vocarit cardopam.

Cardopus arca panaria. Ceterum poeta facit Socratem nugantem, qui contendat, nõ eſſe dicẽdum κάρδοπον, quemadmodum dicebat Cleonymus, ſed καρδόπην, ὥσπερ καλεῖς, inquit, τὴν σωστράτην.

Domeſticus teſtis.

Οἴκοθεν ὁ μάρτυς, id eſt, Domeſticus teſtis. Vbi quis ipſe ſeſe laudat, quaſi domi teſtē habeat, non aliunde adductum. Huic autem teſtium generi quam minima fides haberi ſolet, ac legibus ceu ſuſpecti reiiciuntur. Paulus Pandectarum lib. 2. titulo de teſtibus, cap. penultimo: Teſtes quos accuſator de domo produxerit, interrogari non placuit. Rurſum Codic. lib. 4. eodem titu. Etiã iure ciuili domeſtici teſtimonii fides improbatur. Lucianus in Ioue tragœdo, Εὖγε, οἴκοθεν ὁ μάρτυς φασίν, i. Euge, domo adductus teſtis, vt dici ſolet. Huc adluſiſſe videtur Seneca ad Lucillium, cũ ſcribit in hunc modum, Exſpecta me puſillum, & de domo fiet remuneratio: niſi quis malit illic dono legere. Sunt Græci ſcriptores, qui dicãt hoc adagium conuenire in eos qui prius mentiti, poſtea verum confitentur: veluti adacti conſcientia, quæ pectoris teſtis eſt. Sic Plutar. τὴν οἴκοθεν κρίσιν vocat, animi iudicium, quod non corrũpitur. Nec hinc multum abhorret quod eſt apud M. Tull. De oratore libro 2. Tertium vero illud, clamare contra quàm deceat, & quam poſſit, hominis eſt, vt tu Catule de quodam clamatore dixiſti, ſtultitiæ ſuæ quam plurimos teſtes domeſtico præconio colligentis. Domeſticum præconium appellauit, quod ipſe ſuam ſtultitiam traduceret. Idē in eius libri principio: Quos tum vt pueri refutare domeſticis teſtibus, patre & C. Aculeone propinquo noſtro & L. Cicerone patruo ſolebamus. Hic ſimpliciter domeſticos teſtes appellat, propinqua cognatione iunctos. Nihil autem magis domeſticum eſſe poteſt quã ſua cuiq́, conſcientia. Idem M. Tul. Cicero li. Epiſ. fami. 2. ad Cęlũ, cuius initiũ:

Raras

Raras tuas. Mea vero officia ei non deſuiſſe tu es teſtis, quoniam οἱ κόθεν ὁ μάρτυς, vt opinor accidit Phania. Nam ita legendum ſuſpicamur: tametſi nonnulli lacunam explecuerant his vocibus κωμικὸς μάρτυς, niſi forte pro κωμικὸς magis placet, οἰκιακὸς. Idē in oratione pro L. Flacco, Neq; in toto Aemonēſium teſtimonio, ſiue hic confictum eſt vt apparet, ſiue miſſum domo eſt, vt dicitur, commouebor. Terentius: Ego hanc domi coniecturam facio.

Bœoticum ingenium.

BOEOTII apud antiquos malè audierūt vulgo, ſtoliditatis nomine, quemadmodū ſuperius oſtenſum eſt. Vnde quidquid inſulſum eſſet ac ſtultum, id Bœoticum dicebant. Lucianus in Ioue tragœdo, ἄγροικον τοῦτο εἴρηκας καὶ δεινῶς βοιωτικὸν, id eſt, Iſtud quod dixiſti prorſus agreſte eſt, & vehemēter Bœoticum. Inuenitur & βοιωτικὸς νοῦς, id eſt, Bœoticum ingeniū, pro ſtupido ac ſtolido. Horatius in Epiſtolis:

Bœotum in craſſo iurares aere natum.

Plutarchus ipſe Bœotus cum aliis aliquot locis, tum in commētario de carnium eſu, ſcribit ab Atticis notatos Bœotos, tāquam brutos & ſtupidos, ac pingues: idque propter edacitatem, quemadmodum alibi meminimus, quod ea gens magis ſtuduit exercendis corporibus, quam animis excolendis. Vnde teſte Stephano, quidam putauerunt nomen regioni inditum. Idem citat Ephorum, qui ſcripſerit Athenienſes rei nauticæ fuiſſe ſtudioſos. Theſſalos equeſtris, Bœotos corporum exercitamētis, Cyrenæos curribus valuiſſe, Lacedæmonios circa leges fuiſſe diligentes.

Bœotica cantilena.

Βοιώτιος νόμος, id eſt, Bœotica cantio dicebatur, ſi quibus rerum initia trāquilla, ac proſpera fuiſſent, poſteriora turbulenta ac triſtia. Vnde Sophocles ſcripſit:

Ὅτ᾽ ἄν τις ᾄδῃ τὸν βοιώτιον νόμον. id eſt,
Vbi quis cecinerit cantionem Bœoticā.

Natum ex hiſtoria, nam Bœotii primum liberam ac pacatam agebant vitam, deinde mortuo Laio in varias calamitates inciderunt, vt illorū cantilena à læto initio in luctū deſiiſſe videatur. Citatur à Zenodoto. Ariſtophanes in Acharnēſibus vſurpare videtur pro cantione rudi atq; indocta:

Δεξίθεος εἰσῆλθ᾽ ᾀσόμενος βοιώτιον. id eſt,
Dexitheus intrat, qui canet Bœoticum.

Bœotica ænigmata.

Βοιώτια αἰνίγματα, id eſt, Bœotica ænigmata, dicebantur oblique atq; obſcure dicta, quęque perdifficile percipi poſſent. Sumptum à fabula Sphingis mōſtri Thebani. Ea propoſuit Oedipo ęnigma huiuſmodi: Τετράπους, δίπους, καὶ πάλιν τρίπους, id eſt, Quadrupes, bipes, ac rurſum tripes. Id Oedipus interpretatus eſt hominem eſſe, qui puer manibus quoq; pedum vice nititur: deinde cōfirmato gradu duobus pedibus ſe ſuſtinet, donec ætas decrepita baculum, ceu certum pedem addat. Extat epigramma Sphingis ænigma complectens ad hunc modum:

Ἔστι δίπουν ἐπὶ γῆς καὶ τετράπον, οὗ μία φωνὴ
Καὶ τρίπον. ἀλλάσσει δὲ φυὴν μόνον, ὅσσ᾽ ἐπὶ γαῖαν
Ἑρπετὰ κινεῖται, ἀνά τ᾽ αἰθέρα καὶ κατὰ πόντον.
Ἀλλ᾽ ὁπόταν πλείστοισιν ἐπειγόμενον ποσὶ βαίνῃ,
Ἔνθα τάχος γυίοισιν ἀφαυρότατον πέλει αὐτοῦ. i.
Eſt bipes in terris & quadrupes, haud eadem vox
Et tripes. immutat ſpeciem, hoc ex omnibus vnum
Quæcunque in terris reptant, volat æthera circum,
Perque mare; aſt vbi iam pedibus compluribus auctum
Accelerat greſſum, victis tum maxima membris
Segnities ac torpor adeſt, minimumque vigoris.

Heſiodus itaque in ſecundo Georgicon libro, vetulum ac ſenio iam incuruum, tripedem hominem appellat.

Τότε δὴ τρίποδι βροτῷ ἶσοι. id eſt,
Tunc iam tripedi mortali ſimiles.

Bouem in faucibus portat.

Βοῦν ἐπὶ γνάθοις φέρει. id eſt,
In faucibus portat bouem.

In edacem olim dicebatur, vt indicāt Zenodotus & Suidas. Natum vti coniicimus, vel à Theagene athleta Thaſio, vel à Milone Crotoniata, quorum alter bouē ſolidū ſolus comedit, teſte & Græco epigrammate, tum auctore Poſidippo apud Athenæum: alter

alter vt narrat apud eundem Theodotus Hieropolites, in Olympiis taurum quadrimum humeris ſuſtulit, ac ſtadii ſpatio geſtauit, eumque eodem die ſolus comedit. Cuius rei meminit & Aulus Gellius in Noctibus Atticis.

Bœotis vaticinare.

Βοιωτοῖς μαντεύσεαι, id eſt, Bœotis vaticinare. Abominantis eſt ſermo, perinde vt dicimus: Hoſtibus iſta vaticinare.

Capiti cane talia demens
Dardanio. Et:
Hoſtium vxores, puerią; cæcos
Sentiant motus orientis auſtri, &
Aequoris nigri. Et,
Hoſtibus eueniant cõuiuia talia noſtris.

Aptius autem dicetur in eum, qui triſtia vaticinatur, ſi quando precabimur, vt ea in ipſius caput recidant. Zenodotus ab euentu natum ſcribit, Heraclidem allegans auctorem. Olim, inquit, cum Thebani de belli euentu conſulerent oraculum, vates quæ tum Dodonæ reſponſitabat, ait eos fore victores, ſi quid impie patraſſent. Itaque conſultorum quidam arreptam Myrtilam, nã id mulieris fatidicæ nomen, in lebetẽ aqua calida feruentem, qui forte inibi aderat, iniicit. Sunt qui narrent, Bombum diuinum quendam Thebanis de belli ſucceſſu ſciſcitantibus, reſpondiſſe futurum, vt quãplurimos vincerent, ſi prius quempiam è ducibus immolaſſent. At illos Bombum ipſum interemptum immolaſſe, atque hinc ortum prouerbium.

Arietem emittit.

Κριὸν προβάλλει, id eſt, Arietem obiicit. In rixæ pugnæq; cupidum dicebatur. Antiquitus enim bellum ſuſcepturi fœcialem mittebant, qui arietem adductum in hoſtium fines immitteret: hoc ſignificans pacto ciuitatem & agros illorum hoſtibus cõpaſcuos fore. Auctor Diogenianus.

Argenti fontes.

Ἀργύρου κρῆναι λαλοῦσιν, id eſt, Argenti fontes loquuntur. Hoc adagio notabantur ii qui ſtolide quidem atque indocte, ſed arroganter tamen & confidenter loquerentur, opibus videlicet ſuis freti. Vulgus enim diuitum dulci, vt ait Horatius, fortuna ebriũ, hoc quoque putat ſuis diuitiis deberi, vt quidquid dixerint, id protinus velut eruditum omnes ſuſpiciant & approbent. Quod notans Flaccus:

Meæ, inquit, contendere noli,
Stultitiam patiuntur opes. Item alibi,
Et quidquid volet, hoc veluti virtute paratum,
Sperauit magnæ laudi fore.

Huc pertinet & mimus ille neutiquam inuenuſtus,

Fortuna quem nimium fouet, ſtultum facit.

Item illud ex Antiphane apud Stobæum:

Ὁ δὲ πλοῦτος ἡμᾶς καθάπερ ἰατρὸς κακὸς,
Τυφλοὺς βλέποντας παραλαβὼν πάντας
ποιεῖ. id eſt,
Opes enim nos ſicuti medicus malus,
Vbi receperint reddunt videntes illico cæcos.

In eandem ſententiam Menander in ſeipſum Ingente:

Τυφλὸς ὁ πλοῦτος, καὶ τυφλοὺς ἐμβλέποντας
εἰς αὐτὸν δείκνυσι. id eſt,
Cæcæ diuitiæ, atque eos qui ſe intuentur,
cæcos reddunt.

Rurſum illud eiuſdem:

Ὑπερήφανόν τι γίγνεται λίαν τρυφὰ,
Ὅτε πλοῦτις ἐξώκειλε τὸν κεκτημένον
Εἰς ἕτερον ἦθος, οὐκ ἴσω τὸ πρόσθεν ἦν. id eſt,
Nimis inſolens tum redditur laſciuia,
Quoties opes qui poſſidet, mores repens
Mutat in alienos priſtinis contrarios.

Diximus alias: Fœnum habet in cornu. Felicitatis comes eſſe ſolet ferocia. Pindarus in Iſthmiis hymno tertio: εἴ τις ἀνδρῶν εὐτυχήσαις, ἢ σὺν εὐδόξοις ἀέθλοις, ἢ σθένει πλούτου, κατέχει φρεσὶν αἰανῆ κόρον, ἄξιος εὐλογίαις ἀστῶν μεμίχθαι, id eſt, Si quis vir fortunatus fuit, vel in glorioſis certaminibus, vel in opulẽtia obtinet, vt aiunt, magnificam ſaturitatem, dignus qui laudibus ciuiũ admiſceatur. Quadrabit in eos quoque quorum oratio propter opum fiduciam plus ſatis libera atq; audax videbitur. Nam quemadmodum paupertas timiditatem adfert, itidem opulentia παρρησίαν, id eſt, loquendi confidentiam adducere ſolet.

Terram pro terra.

Γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνεσθαι. Prouerbialis eſt figura in hominem exulem, erronem, & incertis vagantem ſedibus. Ariſtophanes in Acharnenſibus:

Κἂν

Κἀν διώκειν γῆν πρὸ γῆς. id eſt,
Terram ante terram perſequi.
Item alibi:
Ἐγὼ δὲ φεύγων γῆν πρὸ γῆς φοβούμενος. i.
Solum at ego fugiens præ ſolo trepidus metu.

Lucianus in Pſeudomante, Ἀλλ' ἔδει γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνεσθαι, id eſt, Sed oportebat ad terram pro terra vehi. Apud Latinos ſolũ vertere dicuntur, qui exilii cauſſa migraut alio. Alciphron in epiſtolis: Ἀπάξω ὅποι ποτε γῆν πρὸ γῆς φεύξομαι μᾶλλον, id eſt, Demigrans quo libet fugiam potius terram terra commutans. M. Tullius in epiſtolis ad Atticum, lib. 14. Hæc & alia ferre non poſſum, itaque γῆν πρὸ γῆς cogito: ſignificat ſe de fugiendo cogitare.

Ne ad aures quidem ſcalpendas otium eſt.

PROVERBIALIS eſt hyperbole, cum ne minimum quidẽ otii ſupereſſe ſignificamus, dicimus nec tantillum vacui temporis eſſe, quod ad ſcalpendas aures ſit ſatis. Lucianus in bis accuſato: Οὐδ' ὅσον κνήσασθαι τὸ οὖς φασι, σχολὴν ἄγων, id eſt, Ac ne tantiſper otioſus, vt aurẽ, ſicut aiunt, ſcalpere vacet.

Citius in naui cadens à ligno exciderit.

Θᾶττον ἄν τις ἐν πλοίῳ πεσὼν διαμάρτοι ξύλου, id eſt, Citius alicui in nauigio cadenti lignum defuerit. Hyperbole prouerbialis, qua tantam vbique copiam ſignificamus, vt quocunq; te vertas occurrat quod quæris. Etenim cum nauis ipſa vndique ſit lignea, non poteſt non in lignum incidere, quiſquis in ea cadit. Lucianus in bis accuſato: Ὥς τι κατὰ τὴν παροιμίαν, θᾶττον ἄν τις ἐν πλοίῳ πεσὼν διαμάρτοι ξύλου, ἢ ἔνθα ἂν ἀπίδῃ ὁ ὀφθαλμὸς ἀπορήσει φιλοσόφου, id eſt, Itaque iuxta prouerbium citius fiet, vt in naui lapſus, non incidat in lignum, quam vt quocunque aſpexerit oculus, philoſophum deſideret. Taxat Lucianus philoſophorũ turbam tantam, vt omnia vbiq; plena videantur, nec liceat effugere.

Epiſcythizare.

Ἐπισκυθίζειν. Lacedæmoniorum adagio dicitur, pro eo quod eſt, vinum merum intemperantius bibere. Et Achæus in Aethone Satyrico σκυθιστί, ſiue vt in quibuſdã exẽplaribus legitur, σκυθιστὶ μὲν dixit, pro eo quod eſt, ἀκρατοποτεῖν hoc eſt, meracius bibere. Athenæus libro decimo Dipnoſophiſtarum, ex Herodoto & Chamæleonte autoribus refert Cleomenem regem Spartanum cum Scythis agentem conſuetudinẽ, & illorum ἀκρατοποσίαν, id eſt, meri potationem imitantem in inſaniã verſum fuiſſe, quemadmodum interpretantur Spartani. Locus eſt apud Herodotum lib. 6. cui titulum fecit Erato, ab idẽ hinc natum apud eoſdem Spartanos vulgare dictũ, vt ſi quando velint ζωρότερον πίνειν, hoc eſt, intemperãtius bibere, dicant, ἐπισκύθισον, hoc eſt, nimium infunditio aquæ, pro eo quod dicendum erat, ἐπίχεον, id eſt, infunde aquam. Apud eundem libro vndecimo, Hieronymus Rhodius docet, σκυθίσαι dictum pro μεθύσαι, & Athenæus dubitat num à Scythis Scyphus, id eſt poculi genus, habeat nomẽ, vt σκύφος dictum ſit quaſi σκύθος. Nam vocem ſic immutatam oſtẽdit apud auctores extare. Quin & illud addit, Lacedæmonios cũ ſentirent barbaros Aſiaticos omnia dolis agere, vice Thimbronis eo legaſſe Dercyllidã, quod is nihil haberet ſynceritatis Laconicę, ſed ingenium ſubdolum ac ferũ, exiſtimantes huic nõ poſſe dari verba, quẽ ob id σκύφον appellarunt Lacedęmonii, quaſi σκύθον. Scythæ autem & Thraces ἀκρατοπόται vocantur. id eſt, meribibi: vnde plerũque conuiuia illorum ſanguinolenta ſunt & tumultuoſa. Apud eundem Anacreon, ἀκρατοποσίαν, σκυθικὴν πόσιν appellat, quod Callimachus verbo compoſito dixit ζωροποτεῖν: quemadmodum eleganter apud Athenæum lib. 10. dixit Sophocles:

Τὸ πρὸς βίαν πίνειν
Ἴσον κακὸν πέφυκε τῷ διψῆν βίᾳ. id eſt,
Cogi ad bibendum non minus graue eſt malum,
Quam ſi quis acrem perpeti cogat ſitim.

Commode deflectas licebit ad cuiuſuis rei intemperantem & immodicum vſum.

Vinum caret clauo.

ATHENAEVS eodem libro de potationibus diſſerens, huiuſmodi prouerbium eleganter vulgo dici ſolere ſcribit, τὸν οἶνον οὐκ ἔχειν πηδάλιον, id eſt, Vinum non habere clauũ, propterea quod ebrietas nihil cõſulte, neq; moderate, vel dicit, vel facit. Obtuit enim ratio, quæ claui vice ſobrios moderatur ac gubernat. Huc pertinet Ouidianũ illud:

Nox

Nox & amor, vinumque nihil moderabile ſuadent.

Illa pudore vacat, Liber Amorq; metu.

Non illepidem eſt quod apud Athenæum lib. 11. refert Xenophon, apud Perſas fuiſſe vetitum, ne προχοΐδας inferrent in conuiuiũ: id apparet fuiſſe vaſculi genus, quo vinũ è cratere miniſtri effunderent in Cyathum: id factum eſt, ne ſupra modum bibẽtes, & animi & corporis viribus deſtituerẽtur: & addit eum morem adhuc apud illos ſeruari: nec enim inferri prochoidas, ſed nihilo ſecius tantum illos bibere. ὥστε ἀντὶ τοῦ εἰσφέρειν αὐτοὶ ἐκφέρονται, ἐπειδὰν μηκέτι δύνωνται ὀρθούμενοι ἐξιέναι, id eſt, pro eo quod non inferuntur prochoides, ipſi efferũtur, poſtea quam non amplius poſſunt exire ſaltantes. Itaque vinolẽtia nullis minus ignoſcenda eſt, quàm qui Reipublicæ clauũ moderantur, hoc eſt, regibus, & magiſtratibus. Nec vinum nec ſomnus conuenit aſſidentibus clauo: ſed interdum nõnulli magis indulgent vino, ſomnoque.

Vinum ſenem etiam vel nolentem, ſaltare compellit.

Ac ruſſus ibidem hoc item carmen prouerbio iactatum ſcribit:

Οἶνός ἄνωγε γέροντα καὶ οὐκ ἐθέλοντα χορεύειν, id eſt,

Vina ſenem, vt nolit, cogunt ductare choreas.

Admonet nihil eſſe tam ineptum, neq; tã alienum, ad quod non incitet ebrietas. Subiicit & aliud carmen non diſſimilis ſniæ:

Οἶνος καὶ φρονέοντας ἐς ἀφροσύνην ἀναβάλλει. id eſt,

Inſanire facit ſanos quoq; copia vini.

Idem libro quarto Dipnoſophiſtarum adducit prouerbium ex Eripho quodam comœdiarum ſcriptore:

Λόγος γάρ ἐστ' ἀρχαῖος οὐ κακῶς ἔχων.
Οἶνον λέγουσι τοὺς γέροντας ὦ πάτερ
Πείθειν χορεύειν οὐ θέλοντας. id eſt,
Recte vetuſto dicitur prouerbio,
Quod vina ſenibus perſuadent ô pater,
Vt velint noliut, choreas ducitent.

Hoc pertinet illud Platonis lib. de legibus primo: Οὐ μόνον ἄρ' ὡς ἔοικεν ὁ γέρων δὶς παῖς γένοιτ' ἄν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθείς. Itaque vt videtur, non ſolum ſenex fuerit bis puer, verũ etiam temulentus. Item Horatius:

Quod me Lucanæ iuuenẽ cõmẽdet amicæ.

Ranis vinum præminiſtras.

Βατράχοις οἰνοχοεῖς, id eſt, Ranis vinũ infundis. In eum dicebatur qui id miniſtraret, quo nihil eſſet opus ei, cui exhiberetur: veluti ſi quis apud indoctos multa de philoſophia diſſerat. Ranis enim nihil opus vino, aqua paluſtri magis gaudentibus. Explicatur adagium à Zenodoto, Suida, Diogeniano. Pherecrates apud Athenæum in Coriãno, Ἔρρ' ἐς κόρακας, βατράχοις οἰνοχοεῖν σε δεῖ, id eſt, Abi in malam rem, ranis pocillari te oportuit. obiurgat enim pincernam, quod quattuor vini cyathis duos infuderit aquæ. Vnde licet conticere, prouerbium in hos quoque conuenire, qui vinum immodica diluunt aqua, ita vt aquam, non vinum bibere videantur ranarum ritu.

Ouo prognatus eodem.

Fortaſſis ſimpliciter dictum eſt ab Horatio:

Ouo prognatus eodem.

Quãdoquidem ad fabulam reſpicit Ledę, quę grauida ex Ioue in cygnum conuerſo, ouum peperit, vnde gemini prognati Caſtor & Pollux. Id ouum Pauſanias in Laconicis refert, oſtendi apud Lacedæmonios ſuſpenſum tenuis à teſtudine templi. Verum ſi quis hoc dictum deflectat ad iiſdem natos parentibus, aut ab eodem eruditos præceptore: aut ita cõſimilibus ingeniis, vt eodem ouo nati videri poſſint, nihil æque fuerit prouerbiale: veluti ſi dicas: Vultus, ingeniũ, mores, facta, ac prorſus omnia ſic huic cum hoc conueniunt, vt iures eodem prognatos ouo. Ariſtoteles libro De generatione animalium quinto, oſtendit id iuxta naturam fieri, vt ex eodem ouo duo pulli naſcantur: & quidem perfecti, ſi vitelli membrana dirimantur. Iidem ſi cohæreant & confundantur, fœtum edi monſtroſum.

De curru delapſus.

Ἐξαμαξώμενος, id eſt, De curru delapſus. In hodiernum quoque vulgo durat adagium, in eum qui oblitus propoſiti aliò ſe trãsfert: aut qui in ſentẽtia labaſcit, vt de curru delapſu dicatur, quemadmodum ab aſino delapſus. Ariſtophanes in Ranis:

Ἐξαμαξωμένη φρήν. id eſt,

Animus à curru decidens, hoc eſt, aberrans ab inſtituto.

Natura

Natum apparet à fabula Phaethontis, quē ferunt curru excuſſum. Siquidem animus velut auriga corporis eſt, & corpus ceu vehiculum. Eſt & apud Platonem de animabus è cælo delapſis, quod curribus ſuis eſſent excuſſæ.

Numerus.

HOMINES nullius bonæ rei, numerus prouerbio dicuntur, etiam idiotis horum temporum. Ariſtophanes in Nebulis:

Ὄντες λίθοι
Ἀριθμὸς, πρόβατ' ἄλλως νενασμένοι ἀμφορῆς.

Horatius:

Nos numerus ſumus, & fruges conſumere nati.

Tranſlatum videri poteſt à calculis, ad nihil aliud vtilibus niſi ad numerum. Anacharſis, Plutarcho teſte, taxauit Athenienſes, qui nummis ad rationem duntaxat vterentur. Quāquam magis arridet, vt ita numerus dicatur, quemadmodum dicunt: ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης, & εἷς τῶν πολλῶν, id eſt, vnus è plebe. Ita Flaccus, At ſummi paullo infirmior, vnus multorum, etiam Græcam exprimēs figurā. Et Seneca lib. 1. Epiſt. 10. Iſte homo non eſt vnus è populo. Inſignes nominantur. Qui nihil habēt inſigne, turba ſunt, & numerantur tantum. Vnde Flaccus: Nos numerus ſumus. Et Vergilius: Cadit & ſine nomine vulgus.

Summis vti velis.

Ἄκροις χρῆσθαι τοῖς ἱστίοις, id eſt, Summis vti velis, Prouerbiali metaphora dicuntur, qui maximo conatu adnituntur, atq; incumbunt: aut qui omnem captant occaſionem. Mutuò ſumptum à nautis, quibus mos eſt velum in altū tollere, quo currant celerius. Ariſtophanes in Ranis:

Ἄκροισι χρώμενος τοῖς ἱστίοισιν. id eſt,
Vtens ſupremis carbaſis.

Pindarus in Nemeis hymno quinto: Δίδου φωνὰν, ἀνὰ δ' ἱστία τεῖνον πρὸς ζυγὸν καρχασίου, id eſt, Da vocem, ſurſum autem tende vela ad ſummum antennæ iugum. Vt cuique res ſunt ſecundæ, aut aduerſæ, ità velum in altum tollitur.

Summum cape, & medium habebis.

Ἄκρον λάβε, καὶ μέσον ἕξεις. id eſt,
Summa cape, & medio potieris.

Hemiſtichium carminis Heroici; vbi quid obſcurius & perplexius dictum ſignificabant, admonentes rem attentius expendendam, hoc prouerbio conſueuerunt vti. Zenodotus hinc natum tradit: Aeginetis patria pulſis, de quærenda ſede conſulentibus oraculum, reſponſum eſt hoc ænigmate, ἄκρον λάβε, καὶ μέσον ἕξεις: atque illos cacumine quodam montis occupato, circa medium incoluiſſe. Poteſt & in hāc accommodari ſententiā, vt admoneamur ad res ſummas & egregias eniti, ſic enim futurum, vt ad mediocritatem perueniamus. Summū animo deſtinandum, vt ſaltem modicis potiamur.

Iniquum petendum, vt æquum feras.

HVIC affine quod recenſet Quintilianus Inſtitutionum oratoriarū libro quarto. Nec omnino ſine ratione eſt, quod vulgo dicitur, Iniquum petendum, vt æquum feras. A negotiatoribus ductū videri poteſt, qui callide merces longe minoris licentur, & multo pluris indicant quam pro dignitate, quo precium ſaltem æquum accipiant. Non fugit hæc ſententia Syrum illum Terentianum in Adelphis, cum Sannionem lenonem aſtu tractans, poſtulat, vt puellam Aeſchino dimidio precii tradat, atque hac arte efficit, vt leno ſortem ſolidam percupide & rogans etiam accipiat. Iactatur & vulgo verbum huiuſmodi: Qui annititur vt auream quadrigam ſibi comparet, vnā certe rotam aſſequetur. Equidem arbitramur huc adluſiſſe Senecam libro De beneficiis ſeptimo: Quæ, inquit, ideo petimus vltra modum, vt ad verſum ſuum redeant. Cum dicimus, meminiſſe non debet, hoc volumus intelligi, prædicare non debet, nec iactare, nec grauis eſſe. Pulchrè Seneca depinxit naturam hyperboles.

Ad ambas vſque aures.

Μέχρι τῶν ἀμφωτίδων, id eſt, Vſque ad aures ambas impleri dicuntur, qui ſupra modū ingurgitant ſeſe. Sumpta metaphora à vaſculis, ad anſas vſque impletis. Extat apud Suidam.

Seruilis capillus.

Ἀνδραποδώδη τρίχα ἐπιδεικνύειν, id eſt, Seruilem capillum præ ſe ferre dicitur, qui agreſtibus, & inelegantibus ſunt moribus. Inde ductum, quòd Athenis ſerui manumittendi ca-

di capitis pilos deradebant. Plato ſcribit in Alcibiade, quoſdā ſeruiles pilos in animo geſtare, indoctos & ſtupidos ſignificans. Citantur apud Suidam hæc ex auctore quodam: πολλῶν συνειλεγμένων ἀνδρῶν οὐδὲ τὰ πάθη κατεσταμένων, ἀλλ' ἔτι τὴν ἀνδραποδώδη τρίχα φασὶν ἐπικειμένων, id eſt, Multis collectis viris, neque compoſitis affectibus, ſed qui ſeruilem, vt aiunt, capillum adhuc præ ſe ferrent. Plinius libro vndecimo, capite trigeſimoſeptimo, rē prodigioſam tradit, homines quoſdam hirſuto corde naſci. Pliniana verba ſunt hæc: Hirto corde gigni quoſdam homines produnt, nec alios fortiores eſſe induſtria, ſicut Ariſtomenē Meſſenium, qui trecentos occidit Lacedæmonios. Ipſe conuulneratus & captus, ſemel per cauernam latomiarum euaſit, anguſtos vulpium aditus ſecutus: iterum captus ſopitis cuſtodibus ſomno, ad ignem aduolutus lora cū corpore excuſſit. Tertio capto, Lacedæmonii corpus diſſecuere cauſſa vidēdi, hirſutumque cor repertum eſt.

Amiris inſanit.

Ἀμύρις μαίνεται. id eſt, Inſanit Amyris. Allegoria prouerbialis, qua recte vtemur, vbi quis ſub inſaniæ prætextu rebus ſuis conſulit. Aut vbi quis ſolus periculum proſpiciens, in tempore ſibi cauet, creditus interim vulgo deſipere: deinde rerum euentus docet illum vnum ſapuiſſe. Vt hæc ſit vox velut opprobrantis ſocordiam iis qui ſibi non proſpexerint mature: neque ſapere cœperint, niſi accepto vulnere. Zenodotus ab hiſtoria natum ait huiuſmodi: cum Sybaritæ florerent opibus, quendam Delphos emandarunt, qui de rerum ſuarum ſucceſſu ſciſcitaretur oraculum. Reſponſum eſt, euertendam Sybaritarum fortunam, vbi plus honoris habere cœpiſſent hominibus quam diis. Euenit deinde vt ſeruus à domino vapulans, nequidquam ad deorum aras confugiſſet, poſt ad heri monumentum confugiens, liberaretur à plagis, vt alibi dictū eſt. Quod ſimulatq; conſpexiſſet Amyris, collectis rebus ſuis, in Peloponeſum demigrauit, reliquis interim Sybaritis hominem velut inſanum ridentibus. Poſtea idem ob fictā inſaniam miraculo fuit, & prouerbio locum fecit. Citatur ab Euſtathio in ſecundo Iliados libro: citatur autem ex Pauſaniæ rhetorico dictionario. Addit quoſdā Thamyrim hūc appellare, quoſdam Amyrim, abiecto thita. Solet autem more hominum euenire, vt vatitum demum habeatur fides ac laudetur, poſteaquam ipſis iam premimur malis. Proinde Caſſandra in tragœdia quapiam loquitur ad hunc modum, citante Plutarcho:

Καὶ πρὸς παθόντων, κἀν κακοῖσι κειμένων
Σοφὴ κέκλημαι, πρὶν παθεῖν δὲ μαίνομαι. i.
Sapiensq; dicor, his malum qui ſentiunt.
Porro antequam illud ſentiant, inſanio.

Sophocles, Laudiceni.

QVI ad oſtentationem dicebant aut recitabant, vulgato conuicio Sophocles & Laudiceni dicebantur: adagium natum, vt apparet, ætate Plinii minoris, cuius verba paullo altius repetemus, quo planius prouerbii ſententiam intelligere liceat. Nam in epiſtola quadam adoleſcentium quorundam ridiculam in agendis cauſſis arrogantiam & ambitionem taxans, ſic ait: At hercule ante memoriam meam, ita maiores natu ſolent dicere, ne nobiliſſimis quidem adoleſcentibus locus erat, niſi aliquo conſulari producente. Tanta veneratione pulcherrimum munus colebatur. Nunc refractis pudoris & reuerentiæ clauſtris omnia patent omnibus, nec inducuntur, ſed irrumpunt. Sequuntur auditores actoribus ſimiles, conducti & redempti mancipes. Conuenitur à conductis & redemptis in media baſilica, vbi tam palam ſportulæ, quam in triclinio dantur. Ex iudicio in iudicium pari mercede tranſitur. Inde iam non inurbane: Σοφοκλεῖς ἀπὸ τοῦ σοφοὺς καλεῖσθαι, vocantur. Iiſdem Latinum nomen impoſitū eſt, Laudiceni. Hactenus Plinius. Vtroque verbo notantur, qui facundi dici malebant & videri, quàm eſſe. Sophocles enim Græcè dicitur: ἀπὸ τοῦ σοφὸς καὶ κλέος. At illi dedita opera, perperam interpretabantur: ἀπὸ τοῦ σοφοὺς καλεῖσθαι, id eſt, ab eo quod ſapientes vocarentur. In hoc igitur eſt adluſio feſtiua ad poetæ tragici nomen, in Laudiceni vocabulo ad gentis nomen adluditur.

Quot ſeruos habemus, totidem habemus hoſtes.

MACROBIVS in cenis Saturnalibus, Vnde putas arrogantiſſimum illud manaſſe prouerbium, quod iactatur, Totidē nobis hoſtes eſſe, quot ſeruos? Non habemus illos hoſtes,

hoſtes, ſed facimus. Meminit & Seneca epiſtola quadrageſimaſeptima, cuius verba ſublegiſſe videtur Macrobius, vt eſt omniũ auctorum vere fucus. Admonet adagium, ne quid fidamus illis, ne ve ex animo nobis amicos arbitremur, qui nos metu colunt. Admonet idem Plato libro de Legibus ſexto, propterea quod ſeruorum animus nequaquam integer ſit, ſed mentis dimidium iis ademerit Iupiter, Homero teſte, quos ſeruituti fecit obnoxios. Verus autẽ amor, libertatis eſt alumnus. Odit vero quiſquis metuit. Vnde genuinum quoddam odiũ inſitum videtur ſeruis in dominos. Verba Platonis ſunt hæc: Οὐ γὰρ ὑγιὲς οὐδὲν ψυχῆς δούλης, οὐδὲ πιστεύειν αὐτοῖς τὸν νοῦν κεκτημένον. ὁ δὲ σοφώτατος ἡμῖν ποιητῶν φησιν,

Ἥμισυ γάρ τε νόου ἀπαμείρεται εὐρύοπα Ζεὺς
Ἀνδρῶν, οὓς ἂν δὴ κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσι. i.

Nihil enim integrum, neque ſanum habet animus ſeruilis. Nam nihil oportet credere his, hominem qui ſapiat. Siquidem poeta doctiſſimus ait:

Dimidio mentis depriuat Iupiter illos,
Seruilis quoſcunque viros ſors cepetit vnquam.

Ad hunc modum referuntur à Platone. Ceterum aliter habẽtur apud Homerũ Odyſſeæ ρ. nimirum hunc in modum:

Ἥμισυ γάρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυται εὐρύοπα Ζεὺς
Ἀνέρος, εὖτ' ἄν μιν κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσι.

Aſinius Capito apud Feſtum Pompeium, nam is quoque prouerbii facit mentionẽ, exiſtimat hominum errore perperam fuiſſe pronunciatum, propterea quod veriſimilius ſit, ſic eſſe dictum initio. Quot hoſtes, tot ſerui. Quod capti victi quæ ad ſeruitutem adducebantur: vnde & dicta mancipia.

Vocatus atq; non vocatus Deus aderit.

ORACVLVM olim Lacedæmoniis redditum abiit in prouerbium: Καλούμενος τε κἄκλητος θεὸς παρέσται, id eſt, Vocatus & inuocatus deus aderit. Vſus erit, vbi quid ſignificabimus etiam non accerſitum, neque curatum, tamen euenturum, velimus nolimus, puta ſenectam, mortem, malefactorum pœnam. Horatius huc adluſit in Odis:

Nec ſatelles Orci
Callidum Promethea
Reuexit, auro captus, hic ſuperbum
Tantalum, atque Tantali
Genus coercet, hic leuare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus atq; non vocatus audit.

Fortaſſis reſpexit huc & Terent. in Eunucho, vt vocato mihi atque inuocato ſit locus ſemper.

Influit quod exhauritur.

Επιρρεῖ τὸ ἐξαντλούμενον, id eſt, Adfluit quod exhauritur. Vbi quis fruſtra ſumit operã in re quapiam. Lucianus in Sectis: Ἐπιρρεῖ κατὰ τὴν παροιμίαν τὸ πρᾶγμα, ἐξαντλούμενον, ἐς τὸ ἀμπλάκιον τῶν δαναΐδων πίθος, id eſt, influit, iuxta prouerbium, negotium dum exhauritur, ac diuerſum quiddam accidit atque in Danaidum dolio; De philoſophiæ ſtudio loquitur, in quo quantumlibet operæ ſumpſeris, nunquam tamen deeſt quod te laboribus exerceat, & labor laborem ſerit & iuxta Sophoclem:

Πόνος πόνῳ πόνον φέρει. id eſt,
Labore laborem fert labor.

Zenodotus carmen prouerbiale recẽſet huiuſmodi:

Ἄλλην μὲν ἐξηντλήσαμεν ἡ δ' ἐπεισρεῖ. id eſt,
Exhauſimus quidẽ illam, at influit altera.

Sumptũ à nautis, naui pertuſa fruſtra ſentinam exhaurientibus, tantum humoris accipientibus fiſſuris, quantum ab illis educitur. Videtur ad hanc parœmiam adluſiſſe Plato libro de Legibus ſeptimo: Τί οὖν πολλὴ αὔξη ὅτ' ἂν ἐπιρρέῃ, id eſt, Quid igitur multum augmentum cum affluat. Quem ſane locum adducit Athenæus libro Dipnoſophiſton quinto: Κατὰ γὰρ αὐτὸν δὴ τὸν Πλάτωνα ἐπιρρεῖ δή μοι ὄχλος τοιούτων γοργόνων, id eſt, Siquidem iuxta ipſum iam Platonem affluit mihi turba talium Gorgonũ. Seneca libro De ira ſecundo: Nunquid ille, cuius nauigium, multam vndique laxatis compagibus aquam trahit, nautis ipſiſq; nauigio iraſcitur? Occurrit potius & aliam excludit vim, deinde aliam egerit, manifeſta foramina præcludit, latentibus & ex occulto ſentinam ducentibus, labore continuo reſiſtit: nec ideo intermittit, quia quãtum exhauſtũ eſt ſubnaſcitur. Apud Athenæum libro quarto, cum in conuiuio poſt lẽtem rurſus aliter cocta lens apponeretur quidam adludens ad prouerbium ait:

Καὶ τὴν μὲν ἐξηντλήσαμεν φακῆν, ἡ δ' ἐπεισρεῖ, id eſt,
Exhauſeramus lentem, ac influit altera.

Non diſſidet ab illo: τοῦ πράγματος περὶ γινομένου.

Tibi-

Tibicinis vitam viuis.

Αὐλητοῦ βίον ζῇς, id eſt, Tibicinis vitam viuis. In eum iaciebatur, qui laute quidẽ, ſed alieno viueret ſumptu. Tibicines enim quoniam in ſacris olim adhibebantur, adeſſe ſolent & in cenis illis pontificalibus, idq; immunes. De hoc hominum genere, ni fallimur, ſentit Ariſtoteles, quærens in problematis, quamobrem τεχνῖται διονυσιακοί, id eſt, Artifices Bacchanales, vix vnquam bonæ frugis eſſe conſueuerint. Reddit autem triplicem rationem. Siue quod neceſſariis artibus magnam vitæ partem occupati, nõ dant operam philoſophiæ præceptis. Siue quod aſſidue in deliciis ac voluptatibus vitam agunt. Siue quod egeſtas etiam ipſa ad vitia propellit. Problema refertur à Gellio, lib. Noctium Atticarũ 20. De tibicinibus, qui Roma Tibur ſeceſſerant, narrat T. Liuius primæ decadis lib. 9. Poſteaquam perpelli nequibant, inquit, cõſilio haud abhorrente ab ingeniis hominum, eos aggrediũtur. Die feſto alii alios, per ſpeciem celebrãdarum cantu epularum inuitant: & vino, cuius auidum ferme genus eſt, oneratos ſopiunt, atq; in plauſtra ſomno victos coniiciunt ac Romam deportant. Nec prius ſenſere, quàm plauſtris in foro relictis, plenos crapulæ lux eos reliquit. Refertur à Diogeniano & Suida. Muſicè viuere dixit Plautus, pro eo quod eſt, voluptuariam & otioſam agere vitam. Huc reſpexit Terentius: Vide otium & cibus quid faciat alienus. Item Alexis apud Athenæum in Commorientibus:

Οὕτω τί τἀλλότρι᾽ ἐσθίειν, ἐστὶ γλυκύ. id eſt,
Vſque adeo dulce eſt deuorare, non tua.

Et illud apud eundem Theopompi:

Εὐριπίδου τἄριστον οὐ κακῶς ἔχον,
Τἀλλότρια δειπνεῖν τὸν καλῶς εὐδαίμονα.
Sane eleganter dixit hoc Euripides,
Felicem eum eſſe, aliena qui vſq; cœnitet.

Scytharum oratio.

Scytharvm feritas, apud Græcos in prouerbium ceſſit, vt quidquid agreſte, quidquid barbarum ac ſæuum intelligi vellent, id Scythicum appellarent. Eſt apud Lucianum cum aliis aliquot locis, tum in meretricio dialogo Chelidonii & Droſæ: τὰ μὲν ἄλλα ἡ ἀπὸ σκυθῶν ῥῆσις. id eſt, Reliqua quidem Scytharum oratio. ſentit in calce litterarum fuiſſe quiddam mitius dictum, reliqua nihil præ ſe ferre humanitatis. Quidam inde natum exiſtimant quod Scythæ Dario regi nihil aliud reſponderint, quam κλαίειν, id eſt, vt ploraret: quæ quidem ipſa etiam vox in prouerbium abiit, vt plorare iubeamus, quos contemnimus. Aelianus in epiſtolis: Ἔστω σοὶ τοίνυν, ἡ ἀπὸ σκυθῶν λεγομένη ἀπόκρισις, αὕτη, ἐγὼ μαίνομαι καὶ φρονῶ, καὶ μισῶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, id eſt, Itaq; Scytharum, ſicuti vocant, reſponſum hoc tibi ſit: Ego inſanio & ſapio, & odi mortalium genus. Diogenes Laertius in vitis philoſophorum putat hoc prouerbium natum eſſe ab Anacharſidis aſperitate. Nã is Scytha natus inter celebres Philoſophos habitus eſt Athenis. Sed vero proximum eſt quod refert Athenæus lib. 12. Scythas olim opibus ac deliciis florentes in tãtam veniſſe ferociam, vt quoſcũq; populos adiſſent ſummas nares viris amputarent, horum mulieres Thracum vxoribus corpora ſubulis pingerent, denique cunctis ſub illorum dominatu lacrymoſa fuerit ſeruitus, vt in poſteros deriuatum ſit prouerbiũ: ἡ ἀπὸ σκυθῶν ῥῆσις, id eſt, Scythica iuſſio ſiue præſcriptio, & ἀποσκυθίσαι dicatur ferro cæſariem amputare, quod præter Athenæum indicat & Stephanus. denique σκύθρωψ & σκυθρωπὸς pro toruo, triſti, auſtero ac truculento, ab eius gentis moribus dictum videtur, & σκύζεσθαι iraſci, quod ea gens ſit ſupra modum iracunda.

Accipis & glebam erro.

Δέχεται καὶ βῶλον ἀλήτης. id eſt,
Accipit & glebam erro.

Hemiſtichium carminis heroici, dici ſolitum in eos, qui nihil grauantur aut aſpernantur: ſed quidquid datur, quantumlibet puſillum, id boni conſulunt. Neq; intẽpeſtiue dicetur etiã in illos, qui rerũ inopia laborãtes, quiduis vndecunq; libenter accipiunt, donec ad fortunam commodiorem emergant. Originem adagionis ad huiuſmodi caſum referunt. Aletes quidã Corintho pulſus, adhortante oraculo tentauit, ſi poſſet in patriã redire. Atq; interim ruſtico cuipiam factus obuius, cibum mendicauit. Ille, ludibrii cauſſa, glebã ex agro ſublatam porrexit. Aletes eam tanquam felix omen accipiens, effatus eſt:

Δέχεται καὶ βῶλον ἀλήτης.

Huius

Hnius Aletæ mentionem facit & in Corinthiacis Pauſanias. Plutarchus in Problematibus haud omnino diſſimilem hiſtoriam recenſet, vnde prouerbium ortum videri queat. Emanes, inquit, poſt ſedes iã ſępius alium de alio tranſmutatas, tandem in agrum Inacho vicinum deſcẽderunt, quem id temporis Inachienſes & Achei obtinebãt. Oraculum autem proditum erat, ſi in agrum eos recepiſſent, futurum, vt veteres incolę pellerentur: noui vero, ſi quid à volẽtibus accepiſſent, agrum retinerent. Temo quidã igitur inter Emanes vir ſolers & cautus, ſumpta pera, mẽdici habitu ad Inachiẽſes acceſſit. Ibi cum per riſum & contumeliam rex mendicanti cibum, ceſpitem dediſſet, in peram coniecit, ac velut eo contẽtus, ſtatim è cõſpectu ſe ſubduxit: nec pręterea quidquam rogauit. Seniores tum rei nouitate, tum oraculi recordatione ſubmoniti, rege adito cenſent hominem neutiquã eſſe negligendum, nec è manibus omittẽdum. Quod vbi ſenſiſſet ille, fuga ſibi conſuluit, votaque protinus Hecatombe, & Apolline inuocato, furtim abiit. Poſtea congreſſi pręlio, Emanes pulſis Achæis & Inachiẽſibus, illorum agros occupauerunt. Hęc ferme Plutarchus. Itaq; competet in illos quoq;, qui magnum quiddam molientes, quiduis & patiuntur & faciunt, vt voti ſui compotes aliquando fiant.

Stentore clamoſior.

PROVERBIALIS hyperbole. Stentore clamoſior. Iuuenalis:

Vt Stentora vincere poſſit.

Sumptum à fabula Stentoris: cuius meminit Homerus Iliados ε, eiq; ferreã, hoc eſt, inuictam attribuit vocem:

Στέντορι εἰσαμένη μεγαλήτορι χαλκεοφώνῳ.
Ὃς τόσον αὐδήσασχ᾽ ὅσον ἄλλοι πεντήκοντα. i.

Stentoris in ſpecie validi, cui ferrea vox, qui
Quinquaginta alios ęquans clamore, ſonoque.

Gręci μεγαλοφώνους appellant.

Optimum aliena inſania frui.

OPTIMVM aliena inſania frui. Plinius Secundus Naturalis hiſtorię lib. 18. cap. 5. nominatim prouerbii loco citat: Eodem, inquiens, pertinet, quod agricolam vendacẽ oportere eſſe dixit, fundum in adoleſcentia conſerendum ſine cunctatione, ędificãdum non niſi conſito agro, tunc quoque cunctãter. Optimũ eſt, vt vulgo dixere, aliena inſania frui: ſed ita vt villarum tutela non ſit oneri. Hactenus Plinius. Idem totidẽ verbis refertur à Plinio iuniore in epiſtolis de Reguli ſtultitia loquente, hominis ridicule ambitioſi, ſed tamen ad excitanda ſtudia non inidonei. Admonet adagiũ, vt ex aliorum erratis ipſi cautiores efficiamur, & alienis periculis reddamur prudentiores: & aliorum deſipientia nobis ſapiendi prębeat occaſionẽ. Vulgo iactatus verſus eſt in eandem ſententiam:

Felix, quem faciunt aliena pericula cautum.

Cicero in epiſtola quadam, bellum eſſe ſcripſit, ex aliorum erratis ſuam vitam in melius inſtituere. Plautus item: Feliciter ſapit, qui alieno periculo ſapit. Extat & huiuſmodi quidam mimus Publianus, vti coniicimus:

Ex vitio alterius ſapiens emendat ſuum.

Et Demea Terentianus iubet ex aliis exemplum capere. Poteſt & in hunc accipi ſenſum, vt is dicatur aliena frui inſania, qui alienis fruitur malis, ipſe in tuto conſiſtẽs. Nulla enim voluptas minoris conſtat, neq; vlla ſolet eſſe iucundior. Sumptum videri poteſt prouerbium ex Sophoclis tragœdia, cui titulus: Aiax flagellifer. Apud quem Aiace per inſaniam gloriante, quod hoſtes ſuſtuliſſet, cum ſæuiſſet in pecudes, Pallas Vlyſſem ad hoc ſpectaculum inuitat his verbis:

Οὐκοῦν γέλως ἥδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν. id eſt,
Ridere de hoſte riſus eſt ſuauiſſimus.

Ingens telum neceſſitas.

INGENS telum neceſſitas. De re ineuitabili. Liuius primę decadis libro quarto: Neceſſitate quę vltimum ac maximum telum eſt, ſuperiores eſtis. M. Tullius lib. de amicitia, Nec vero negligenda eſt fama, nec mediocre telũ ad res gerendas exiſtimare oportet beneuolentiam ciuium. Vtitur eodem adagio quodam in loco Plinius auunculus. Eſt aliquoties apud Liuium: Huic rei aliud inuenietur telum. Et eam rem hoc telo maxime parabant, vt pro conſilio, rationeque ac via gerendi negotii capi videatur, fortaſſis ſumpta metaphora à venantibus, qui telo appetunt, quod capere volũt.

Vnde & certa dicentur tela, conſilia quæ nunquam fallunt.

Aduerſum neceſſitatem ne Dij quidem reſiſtunt.

Ἀνάγκῃ οὐδὲ θεοὶ μάχονται, i. Neceſſitati ne Dii quidem reſiſtunt. Hæc ſententia Simonidi tribuitur: ſumpta eſt ex Homero. Refertur duobus locis à Platone, libris de legibus 7. & 5. ἀλλ᾽ ἔοικεν ὁ τὸν θεὸν πρῶτον παροιμιασάμενος εἰς ταῦτ᾽ ἀποβλέψας εἰπεῖν, ὡς οὐδὲ θεὸς ἀνάγκῃ μή ποτε φανῇ μαχόμενος, i. Sed apparet eum, qui primum admiſcuit deum prouerbio, hæc ſpectaſſe cũ dicit, quod ne deus quidem vnquam viſus eſt cum fato pugnare. Idem in conuiuio, πολλὰ δὲ καὶ δεινὰ τοῖς θεοῖς ἐγίγνετο, ὡς λέγεται, διὰ τὴν τῆς ἀνάγκης βασιλείαν, i. Multa vero & acerba diis acciderunt, vt dicitur, ob neceſſitatis regnum. Idẽ lib. De legibus 5. ſcribit, τὴν ἀνάγκην οὐδὲ τοὺς θεοὺς βιάζεσθαι, i. Ne deos quidẽ cogere poſſe neceſſitatẽ. T. Liuius: Pareatur neceſſitati, quã ne dii quidem ſuperant. Palladius: Neceſſitas ferias caret. Euripides in Helena:

Λόγος γάρ ἐστιν οὐκ ἐμὸς, σοφῶν δ᾽ ἔπος,
Δεινῆς ἀνάγκης οὐδὲν ἰσχύειν πλέον. id eſt,
Namq; illud eſt ſapientium dictum, haud meum,
Nihil neceſſitate dira fortius.

Extat apud Græcos verſus prouerbialis:

Ὑπὸ τῆς ἀνάγκης πάντα δουλοῦται τάχα. id eſt,
In ſeruitutem cuncta agit neceſſitas,

Euripides in Hecuba:

Στερρὰ γὰρ ἀνάγκη. id eſt,
Rigida namq; neceſſitas.

Horatius:

Si figit adamantinos
Sũmis verticibus dira neceſſitas Clauos.

Poetæ Neceſſitatem deam faciunt, Parcarũ matrem, quæ & ipſæ ineluctabiles atq; inexorabiles vocantur. Hanc neceſſitatẽ philoſophi fatum appellant, quæ eſt æterna rerum ſeries, neceſſario cohærentium: cui veluti cedens Iupiter apud Maronem:

Fata, inquit, viam inuenient.

Et tragicus quidam apud Senecam:

Ducunt volentem fata, nolentem trahũt.

Squillas à ſepulchro vellas.

Σκίλλας ἀπὸ σήματος τίλλειν, id eſt, Squillas à ſepulchro vellere iubebantur, qui parum ſanæ mentis eſſe viderentur. Hac enim herba malũ hoc expiabatur antiquitus. Theocritus in Bucolicis:

Σκίλλας ἰὼν γραίας ἀπὸ σάματος αὐτίκα τίλλοις, id eſt,
I, ſquillas ab anus quam primum velle ſepulchro.

Innuit, illum, quod in certamine canendi ſuperatus ſit, adeo iracunde ferre, vt periculum ſit, ne vertatur in inſaniam. Et alter ſimile quiddam refert:

Ἐνθὼν τὸν κυκλάμινον ὀρύσσειν εἰς τὸν ἄλεντα. id eſt,
Hinc abiens fluuio infodias Cyclaminon Halenti.

Dioſcorides lib. 2. demonſtrat, Cyclaminõ Romanis dici rapum, efficacem detrahẽdo è capite phlegmati. Atque inter cetera eius remedia hoc quoque commemorat, ſuccũ illius melli admixtum inſeri naribus, ac lanam hoc imbutam digito imponi, ad purgandam capitis pituitam. Huius radicem diſſectam reponi, aſſeruarique non ſecus ac ſquillæ. Denique contuſam & in paſtillos redactam, valere aduerſus veneficia, quæ Græci philtra vocant.

Iucundi acti labores.

Ivcvndi acti labores. M. Tullius libro De finibus bonorũ & malorum ſecundo: Quid ſi etiam iucunda memoria præteritorum malorum, vt prouerbia nonnulla veriora ſint, quam veſtra dogmata vulgo enim dicitur: Iucundi acti labores. Ex ipſa hominũ natura ſumptũ adagium: eſt enim hoc inſitum omnibus, vt iucunda cuiq; ſit anteactorum malorum aut periculorum ſecura recordatio, commemoratioq;, præſertim inſignium fatalium, & quæ cum turpitudine coniuncta non ſint, veluti bellorũ, naufragiorum, atque id genus diſcriminum. Vnde dictum eſt ab Horatio:

Gaudent vbi vertice raſo
Garrula ſecuri narrare pericula nautæ.

Hoc prouerbium ortum ab Homero ceu fonte, à diuerſis deinde ſcriptoribus varie eſt vſurpatum. Exſtat autem apud hunc Odyſſeæ libro decimoquinto:

Νῶι δ᾽ ἐνὶ κλισίῃ πίνοντέ τε δαινυμένω τε
Κήδεσιν ἀλλήλων τερπώμεθα λευγαλέοισι
Μνωομένω. μετὰ γάρ τε καὶ ἄλγεσι τέρπεται ἀνήρ,
Ὅς τις δὴ μάλα πολλὰ πάθῃ καὶ πόλλ᾽ ἐπαλήθῃ. id eſt,

At nos

At nos in ſcamnis veſcentes atq; bibentes
Triſtibus inter nos recreemus pectora ſa-
tis,
Commemorando. etenim fit, vti poſt gau
deat actis,
Aſpera quiſquis multa tulit per multa va
gatus.

Citatur & locus hic, & prouerbium ab Ariſtotele Rhetoricorum libro primo, vbi cōmemorat, quæ cuique natura vel iucunda ſint, vel moleſta. Vergilius lib. I. Aen. Homerum æmulatus:

Forſan & hæc olim meminiſſe iuuabit.

Item in tragœdiis Seneca.

Quod fuit durũ pati, meminiſſe dulce eſt.

Circumfertur Græcis & huiuſmodi trimeter prouerbialis:

Ὡς ἡδὺ τοῖς σωθεῖσι μεμνῆσθαι πόνων, id eſt,
Memoria dulcis iam peracti olim mali.

Cicero videtur indicare ſumptum ex Euripide: Nec male, inquit, Euripides. concludam ſi potero Latinè. Græcum enim hunc verſum noſtis omnes,

Suauis eſt laborũ præteritorũ memoria.

Cōſtat verſus, ſi pro ſuauis legas ſuaue, niſi malis priſcorum more elidere, s, aut quod eſt commodiſſimum, omittere verbum, eſt, niſi mauis ſubiicere poſt laborem.

Aulœdus fit, qui citharœdus eſſe non poſſit.

M. TVLLIVS in oratione pro Murena, comparationem faciens iureconſultorum & oratorum, Itaq; mihi plerią; videntur, inquit, initio hoc multo maluiſſe, poſt cum id aſſequi non potuiſſent, iſthuc potiſſimũ ſunt delapſi. Vt aiunt in Græcis artificibus eos aulœdos eſſe, qui citharœdi fieri nō potuerint: ſic nonnullos videmus, qui oratores euadere non potuerunt, eos ad iuris ſtudiũ deuenire. Hactenus Cicero. Recte dicetur in eos, qui malunt in multo inferiore ordine alicuius haberi momenti, quam inter excellētes negligi. Quemadmodum Iulius Cæſar maluit in frigido oppidulo primus eſſe, quàm Romæ ſecundus. Nec male quadrabit in eos, qui deſperatione meliorum ad humiliora ſeſe conferunt.

Colophonem addidit.

Τὸν κολοφῶνα ἐπέθηκεν, id eſt, Colophonem addidit. Dici conſueuit, cum ſumma manus rei cuipiam imponitur: aut cum accedit id, ſine quo negotium confici non poteſt. Originē adagionis indicat Strabo lib. Geographiæ ſuæ 14 ſcribens Colophonios olim cum naualibus copiis abundaſſe, tum equeſtribus vſqueadeo præcelluiſſe, vt vbicunq; gentium bellum gereretur quod cōfici non poſſet, Colophoniorum equitum auxilio profligaretur. Atq; inde vulgo natum prouerbium: κολοφῶνα ἐπέθηκεν. id eſt, Colophonē addidit. Refertur à Diogeniano prouerbium. Indicauit & Feſtus Pompeius, ſcribens colophonem dici ſolere, cum aliquid finitum ſignificaretur, tametſi locũ eum arbitramur non vacare mēdo. In eum ſenſum vſus eſt Plato De legibus ſecundo. Ἐπὶ ταύτῃ τῇ πίθῃς χρείᾳ τὸν καλοφῶνα πρῶτον ἐπιθῶμεν, id eſt. Itaq; de vſu temulentiæ primum colophonem imponamus, etiamſi apud Platonē legimus, χορείας, præceſſit enim de chorea mentio. Ac mox: οὗτος ὦ ξένοι ἡμῖν, εἰ ξυνδοκεῖ, κολοφὼν ἐπὶ τῷ περὶ οἴνου λόγῳ ῥηθεὶς εἰρήσθω. Hic nobis hoſpites, ſi vobis idem videtur, Colophon ſermoni de vino habito dictus eſto. Idem in epiſtola à Dionyſium tertia: τὸν κολοφῶνα ὦ θαυμάσιε ταῖς ὑποσχέσεσιν ἁπάσαις, νεανικώτατον ἐπέθηκας. id eſt, Colophonem vir præclare, pollicitis omnibus maxime iuuenilem impoſuiſti. Rurſus in Theæteto, καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν κολοφῶνα ἀναγκάζω, προσβιβάζων τὴν χρυσῆν σειρὰν. id eſt, Et ad hæc adigo Colophonem, vi compellens auream illam catenam. Sentit enim Socrates Homerum per auream catenam ſignificaſſe ſolē, cuius motu ſeruantur omnia, protinus interitura, ſi ſteterit. Præcipuũ igitur argumentũ quo probet quiete corrumpi vniuerſa, motu ſeruari, appellat Colophonem. Item Ariſtides in Themiſtocle: κἀνταῦθα κολοφὼν τοῦ λόγου, id eſt, Atq; hic orationis ſumma. Plutarchus in libello De muſica, tametſi ſtilus prope clamitat illius non eſſe: Τούτους τοὺς στίχους ἀγαθὲ διδάσκαλε κολοφῶνα τῶν περὶ τῆς μουσικῆς λόγων πεποίημαι, id eſt, Hos verſus bone præceptor Colophonem eorum, quæ de muſica diſputata ſunt, feci. Idem in libello De prudētia animantium dixit: κορυφὴν, ἵνα δὲ κορυφὴν ὁ λόγος ἐπιθεὶς ἑαυτῷ παύσηται, id eſt, Vt autē ratio ſibi faſtigium imponēs finem faciat. Gregorius Theologus in libello de fuga ſua: εἶμι γὰρ ἐπ᾽ αὐτὸν ἤδη τὸν κολοφῶνα τοῦ λόγου, id eſt. Iam enim venio ad ipſum ſermonis Colophonem. Sunt qui admoneant,

prouerbiũ vſurpari de extremis malis. Heſychius admonet, Colophonem interdum dici graculum, quod, vt opinamur, ſummis ædium faſtigiis auis ea ſoleat imponi, velut admonens iuxta cornicem Heſiodiã, vt homines ſibi componãt nidos, neq; enim ſemper fore æſtatẽ. Latinis item dictũ eſt, apicem imponere. M. Tullius in Catone maiore: Apex autem ſenectutis eſt auctoritas. Reliqua pete à prouerbio, quod alibi retulimus: Colophonium ſuffragium. Coronidem addere diximus alibi.

Nullum otium ſeruis.

Οὐ σχολὴ δούλοις, id eſt, Non otium ſeruis. Refertur ab Ariſtotele lib. Politicorum ſeptimo. Sumptum à ſeruorum cõditione, quibus heri nullum concedunt otiũ: imo paullo plus etiam imponunt operæ, quàm illi præſtare poſſint: vt quam ſunt in dimenſo parci, tam ſint in operarum pẽſis liberales. Dicetur in eos, quibus propter obnoxiã miniſteriis ſordidioribus conditionem, non vacat honeſtis diſciplinis operam dare. Nã artes liberales hinc dicuntur, quod iis ingenui incumberent: vtpote quibus & otiũ & res ſuppetebat. Accõmodabitur haud quaquam inſcite & in improbos, quorũ ingeniũ ita vitiis occupatur, vt nõ poſſint egregias artes perdiſcere. Nihil enim occupatius ſeruitute. Nulla autẽ ſeruitus grauior, quam ſi quis vitiis ſeruiat. Maxime cum is plurimos habeat dominos, eosq; plurimũ inter ſe diſſidentes: & ob id neutiquam eadem imperantes. Etenim ſi quando ſegnities iubet in medios dormire dies; auaritia contra iubet, prima luce adeſſe in portu: cũ tenacitas indicit parſimoniam, amor iubet profundere. Solus itaque ſapiens & liber eſt, & in otio viuit.

Titanas imploras.

Τιτᾶνας καλεῖς, id eſt, Titanas inuocas. Vbi quis ſuis diffiſus viribus, alienum implorat auxilium. Sumptum à gigãtum fabula, in qua Iupiter ſuo timens Olympo, Titanas in auxilium arceſſiuit. Id quod prouerbiali quoque metaphora Latini veteres quiritari dicebãt, auctore Nonio Marcello. Tractum à more Romanorum, qui vi oppreſſi Quirites inuocabant. Sic enim appellant ciues Romanos. Refertur adagium à Diogeniano. Lepidior fiet allegoria, ſi longius à ſimplici figura recedat.

Homo bulla.

Πομφόλυξ ὁ ἄνθρωπος, id eſt, Homo bulla. Prouerbium hoc admonet, humana vita nihil eſſe fragilius, nihil fugacius, nihil inanius. Eſt enim bulla tumor ille inanis, qui viſitur in aquis momento temporis enaſcens ſimul & euaneſcens. M. Terentius Varro in præfatione, quam ſcripſit in libros De agricultura: Cogitans, inquit, eſſe properãdum, quod ſi, vt dicitur, homo eſt bulla, eo magis & ſenex. Annus enim octogeſimus admonet me, vt ſarcinas colligam, antequã proficiſcar e vita. Lucianus item in Charõte, vitas hominum bullis huiuſmodi ſimiles facit: quarum aliç ſimul atq; natæ ſunt, protinus euaneſcunt, aliæ paullo diutius durant, omnes breuiſſimis quibuſdam interuallis, aliæ ſuccedunt aliis. Neq; quidquam profecto potuit excogitari, quod melius repræſentaret, quam nihil ſit hæc vita noſtra. Primum quanto diſcrimine prodimus in lucem, deinde quam deſtituta, quãtis obnoxia periculis infantia. Quã fugax adoleſcentia, quàm præceps iuuenta. Ariſtoteles in libris Politicis, itemque Rhetoric. lib. tertio, vigorem humani corporis tradit iam euaneſcere anno ferme trigintaquinq;, animi vnde quinquageſimo. Hippocrates extremam hominis ætatem terminat quadrageſimonono. Iam ſi pueritiam & ſenectam deducas de ratione ęui, quæſo quantulum eſt hoc, quod relinquetur? Et hoc ipſum tantis circumſcriptum anguſtiis, ſexcenta morborum genera quotidie infeſtant: nec pauciores impetunt caſus: ruinæ, venena, naufragia, bellum, terræmotus, lapſus, fulmen, & quid non? Alius acini granum gluticns præfocatus eſt. Eſt quem potus cum lacte pilus ſtrangularit. Neque defuit, cui ſtiria gelu durata delapſa tecto, ſubitum attulerit exitium. Et hoc eſt animal illud, quod tantos molitur tumultus, cuiusque cupiditatibus orbis hic anguſtus eſt. hoc loco Plinii verba adſcribere libet ex libro ſeptimo, vitę fragilem breuitatem ſcite depingentis. Incertum ac fragile nimirum eſt hoc munus naturæ, quidquid datur nobis. Malignum vero & breue, in iis etiam quibus largiſſime contingit, vniuerſum vtique æui tẽpus intuentibus. Quid quod æſtimatione nocturnę quietis dimidio quiſq; ſpacio vitę ſuæ

viuit?

viuit: pars æqua morti ſimilis exigitur, aut pœna, niſi contingit quies. nec reputantur infantiæ anni, qui ſenſu caret: nec ſenectæ in pęnam viuacis: tot periculorum genera, tot morbi, tot metus, tot curæ, toties inuocata morte, vt nullum frequentius ſit votū. Natura vero nihil hominibus breuitate vitæ præſtitit melius. Hebeſcunt ſenſus, mēbra torquentur, pręmoritur viſus, auditus, inceſſus: dentes etiam ac ciborum inſtrumenta. Et tamen vitæ hoc tempus adnumeratur. Ad bullarum ſimilitudinem accedit nobilis illa Homeri comparatio de caducis arborum foliis. Sic enim Glaucus apud hunc loquitur Iliados ſexto:

Οἵηπερ φύλλων γενεὴ, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν,
Φύλλα τὰ μὲν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δέ θ' ὕλη
Τηλεθόωσα φύει, ἔαρος δ' ἐπιγίγνεται ὥρη. i.
Tale quidem genus eſt hominum, quale eſt foliorum.
Quorum hæc vetus humi fundit, rurſum illa vireſcens
Profert ſylua, ſimul veris iam afflauerit aura.

Hoc carmine Pyrrhonem Academicum peculiariter delectatum fuiſſe, teſtatur Diogenes Laertius. Rurſus Homerus, Iliados Φ.

Οἳ φύλλοισιν ἐοικότες, ἄλλοτε μέν τε
Ζαφλεγέες τελέθουσιν, ἀρούρης καρπὸν ἔδοντες,
Ἄλλοτε δ' αὖ φθινύθουσιν ἀκήριοι. id eſt,
Frondibus arboreis ſimiles, nunc vbere fœtu
Exuperant, lętiq; ſatis veſcuntur agrorū,
Nunc rurſum intereunt, euaneſcuntque caduci.

Idem alio rurſum loco quopiam:

Οὐδὲν ἀκιδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιο. i.
Nil hoīe enutrit tellus infirmius alma.

Menander apud Plutarchum in libello cōſolatorio ad Apollonium:

Τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν λόγων, ἄνθρωπος εἶ.
Οὗ μεταβολὴν θᾶττον πρὸς ὕψος καὶ πάλιν
Ταπεινότητα ζῷον οὐδὲν λαμβάνει.
Καὶ μάλα δικαίως, ἀσθενέστατον γὰρ ὂν
Φύσει μεγίστοις οἰκονομεῖται πράγμασιν. id eſt,
Caput atque ſumma orationis hęc, homo es,
Quo non aliud eſt animal vſquam, quod modo
Surgat, modo cadat, citius atq; crebrius,
Ac iure ſane, quippe debiliſſimum
Cum ſit, negotia adminiſtrat maxima.

Euripides apud eundem:

Ὁ δ' ὄλβος οὐ βέβαιος ἀλλ' ἐφήμερος.
Καὶ ἡμέρα μία τὰ μὲν καθεῖλεν ὑψόθεν
Τὰ δ' ἦρ' ἄνω. id eſt,
Nec ſtabilis eſt felicitas,
Sed in diem durans, & vnicus dies
Et hæc ab alto traxit, hæc & ſuſtulit
Ab imo in altum.

Quo quidem in loco Demetrius Phalereus poetam alioqui laudatum ob elegantiam taxaſſe legitur, qui non ἡμέραν μίαν, id eſt, vnum diem, ſed στιγμὴν χρόνου, id eſt, temporis punctum dicere debuerit. Pindarus vicit etiam Homericam ſimilitudinem: vt qui hominem non frondes, ſed vmbrę ſomnium vocarit. Locus eſt in Pythiis hymno 8. Ἐπάμεροι. τί δέ τις; τί δ' οὔτις; σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωπος. id eſt, Diurni, Quid autem aliquis? Quid autem nullus? Vmbrę ſomniū homo. Nihil inanius vmbra. Videtur enim eſſe, cum nihil ſit. At hac quoque repperit quiddam inanius, nimirum vmbrę ſomniū. Vt nemo poſſit dicere: Hic eſt aliquis. Neque rurſum: Hic eſt nullus, quod tam ſubita ſit rerum humanarum immutatio, vt qui videtur aliquid eſſe, mox ſit nullus: & qui videt periiſſe, mox ſit aliquis. Aeſchylus apud Stobœum, vmbrę fumi ſimilem facit hominis vitam:

Τὸ γὰρ βρότειον σπέρμ' ἐφήμερα φρονεῖ,
Καὶ πιστὸν οὐδὲν μᾶλλον ἢ καπνοῦ σκιά. id eſt,
Caduca molitur genus mortalium,
Neque certa res eſt vlla, nec tuta, haud magis
Atque vmbra fumi.

Sophocles item in Aiace:

Ἄνθρωπός ἐστι πνεῦμα καὶ σκιὰ μόνον. id eſt,
Nil aliud ac vmbra atq; flatus eſt, homo.

Pindarus in Nemeis hymno vndecimo: εἰ δέ τις ὄλβον ἔχων, μορφᾷ παραμεύσεται ἄλλων, ἔν τ' ἀέθλοισιν ἀριστεύων ἐπέδειξεν βίαν, θνατὰ μεμνάσθω περιστέλλων μέλη, καὶ τελευτὰν ἁπάντων γᾶν ἐπιεσσόμενος, id eſt, Si quis autem opes poſſidens, forma pręcellat ceteris, & in certaminibus fortiter ſe gerēs oſtēdit robur, meminerit quod membra circūfert mortalia, quod finē omnium terrā aditurus eſt. Hanc ſententiā inſcribi conueniebat aulis, poculis, auleis, & inſignibus principum, potius quàm illa glorioſa: Qui volet, & Adhuc longius, aliaq; huius generis. Nil autem venuſtius illa comparatione, roſarum repente naſcentium, ſeneſcentium,

& intereuntium, cum hominum vita. Carmen extat titulo Maronis, quod etiã ſi Vergilianam venam non admodum reſipit, tamen ita ſcatet gratiis, leporibuſq; vt ab auctore nõ ſolum eruditiſſimo, verum etiam feſtiuiſſimo, quiſquis is fuit, profectum appareat. Huc pertinet, quod poetæ fingunt, mortales omnes à Parcarum filis pendere, quibus inſectis protinus decidant. Atque alios quidem à candidis, alios à pullis ſuſpẽdit filis. Rurſum alios in ſublime ſublatos pendere, alios terræ vicinos. Omnium tamen hanc eandem eſſe ſortem, vt ſimul atque inexorabilis Atropos pollice filum ſecuerit, illico decidat is, qui pendebat. Nec vllum eſſe diſcrimen, niſi quod maiore tumultu decidit is qui pẽdebat altius. Rides, & hos luſus eſſe, iocoſque poeticos exiſtimas? Luſus quidem, ſed ſæuus ille, nimiũq; procax fatorum luſus: quem vtinam in gregarios & inutiles homines duntaxat exercerent, in quos conuenit Homeri illud:

Ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης,

Ac non etiã viros cœleſti præditos ingenio, tum autem principes optimos ante diem è medio tollerẽt. A quibus non ſolum nõ abſtinent hanc ludendi licentiam: verumetiã his quaſi dedita opera videntur inſidiari, nimirum ambitioſa quadã inuidentia, vt hoc ipſum ſibi licere declarent, palamq; faciãt, omnem mortalem, quicunque is fuerit, ex æquo bullam eſſe. Quanta rei litterariæ iactura nuper mors immatura terris eripuit Paulum Canalem, patricium Venetum, iuuenem quidem illum vix dum annos natum vigintiquinque, ſed, deum immortalẽ; quàm felici ingenio, quàm acri iudicio, quàm vbere facundia, quanta linguarum, quanta diſciplinarum omniũ ſcientia præditum? Nihil ſua referre putauit inexorabile fatum, quod tantum adferret diſpendiũ bonis litteris, quibus ille iã ſuccurrere non inſtrenue cœperat: quod tam graue deſiderium excitaret litterarum cultoribus, quod tantos fructus, tantas ſtudioſorum ſpes repente incideret.

Tanquam in ſpeculo. Tanquam in tabula.

HYPERBOLAE prouerbiales ſunt & hæ: καθάπερ ἐν κατόπτρῳ, καὶ ὥσπερ ἐν γραφῇ, id eſt, Tanquam in ſpeculo, tanquam in tabula. De re vehementer euidente, perſpicuaque Terentius in Adelphis: Denique inſpicere tanquam in ſpeculum vitas omniũ iubeo. Plato lib. De legibus 10. ὡς ἐν κατόπτροις, id eſt, Tanquam in ſpeculis. Propterea quod inter multa, quæ rerum referunt imagines, velut aqua, æs politum, gemmæ quædam, nihil æque perſpicue reddit ſimulachra, vt vitrum plumbo ſublitum. Nam vitrũ quidem vt rarum ac pellucidũ maximè capax eſt imaginum, verum acceptas non perinde continet ob pellucẽtiam: proinde ſublitum plumbum, ob nigrorem aliquem naturæque denſitatem, ſiſtit impreſſam imaginem, neque dilabi ſinit. Euaneſcunt enim ſimulachra, non ſecus atque candelæ lumẽ in ſole, quoties excipiuntur in corpore nimium tenui perſpicuoq; velut in aere, pura aqua, cryſtallo, vitroq; nõ obſcurato corporis alicuius oppoſitu. Rurſum in nimiũ denſis & obſcuris nõ hærent, velut in ſilice, lignove. Proinde natura ſolertiſſima rerũ omnium architectrix, oculum animantiũ ad ſpeculorum imaginem finxiſſe videtur, quippe parti pellucenti nigrorem quẽdam adiunxit à tergo, quo ſublato, protinus tollatur & videndi facultas. Vnde ſcitè dictum eſt illud, vt ſpeculũ oculus eſt artis, ita oculum eſſe naturæ ſpeculum. Illud miraculo dignum, ſpeculum non modo clariſſimè repræſentare ſimulachra rerum omniũ, quæcunque obiecta ſunt, verumetiam interualla, colores, motus, breuiter res ipſas pene dixerimus euidentius quam ſunt, hoc vno diſcrimine, quod aduerſa refert. Cuius cauſſa hæc eſt, quòd ſpecies, quæ à corpore ſolido per aerem manat ad ſpeculi ſuperficiẽ, ſimplex puraque eſt, vnde fit, vt non alia ſit auerſa, quam aduerſa. Quibus de rebus acutiſſime multa diſſeruit Ambroſius Leo Nolanus in quæſtionibus ſuis. Iam ars picturæ à rudibus initiis profecta, eo ſubtilitatis excreuit, vt non oculis hominum, ſed etiam auibus impoſuerit, effeceritque, vt veras res eſſe crederent, quæ coloribus erãt fucata.

Salſitudo non ineſt illi.

Ἅλμη οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ, id eſt, Salſitas non ineſt illi. In infacetos & fatuos ac ſtupidos. Sal.n. primum, maximeq; commune condimẽtum videtur. Plinius libro trigeſimoprimo indicat, metaphoram eſſe ſumptam ab vſu ſalis, quod in omnibus cibis ſit condimenti vice, & auiditatem inuitet. Ergo hercle, inquit,

inquit, vita humana ſine ſale nequit degere, adeo neceſſarium elementum eſt, vt trãſierit intellectus ad voluptates animi quoque. Nam ita ſales appellautur, omniſque vitæ lepos & ſumma hilaritas, laborumque requies, uon alio magis vocabulo conſtat. Atq; hinc inſulſa oratio, quæ uihil habeat leporis, & inſulſus homo moribus inelegãtibus. Contra ſalſum dicterium, quod acrimonia quiadam mordeat. Et ſales vocant feſtiuiter & argute dicta, non ſine illecebra quadam mordacitatis. Seneca nõ vult ſales noſtros dẽtatos eſſe. Quintilianus Inſtitutionũ lib. 6. capite de riſu: Salſum, inquit, in conſuetudine pro ridiculo tantum accipimus. Natura non vtiq; hoc eſt, quãquam & ridicula oporteat eſſe ſalſa. Nam & Cicero, omne, quod ſalſum, ait eſſe Atticorum, non quia ſint maxime ad riſum compoſiti. Et Catullus cum dicit:

Nulla in tã magno eſt corpore mica ſalis,

non hoc dicit, nihil in corpore eius eſſe ridiculum. Salſum igitur erit, quod non erit inſulſum, velut quoddã ſimplex orationis condimentum, quod ſentitur latente iudicio, & velut palatũ excitat, quod & à tędio defendit orationem. Sane tamen, vt ille in cibis paullo liberalius aſperſus, ſi tamen nõ ſit immodicus, adfert aliquid propriæ voluptatis: ita hi quoque in dicendo habent quiddam quod nobis faciat audiẽdi ſitim. Hactenus ille. Porro Catulli carmen, quod Fabius citat, ſic habet:

Quintia formoſa eſt multis, mihi candida, longa,
Recta eſt, hæc & ego ſingula confiteor,
Totum illud formoſa uego, nã nulla venuſtas,
Nulla in tam magno corpore mica ſalis.

Quoquidem iu loco ſtultiſſime carpit Fabiũ Catullianus interptes, quaſi poetæ verba parum perpenderit, cum ipſe dormitãs Fabii verba parum perpenderit. Negat. n. Fabius ſalſum vocari, quidquid ridiculum ſit, etiam ſi vulgo ſic vſurparẽt indocti. Adluſit ad hoc adagium Terentius in Eunucho: Qui habet ſalem, qui in te eſt, fatuum militem & inſipidum intelligi volens. Cui poſtea ſimili ironia: Atticam tribuit eloquẽtiam. M. Tullius Philippica 2. At etiã quodam loco facetus eſſe voluiſti. Quã id, dii boni, non decebat, in quo eſt tua culpa nulla: aliquid enim ſalis ab vxore mima trahere potuiſti. Salem dixit feſtiuitatem. Refertur à Diogeniano & Zenodoto.

Acetum habet in pectore.

HVIC germanum eſt Plautinum illud in Bacchidibus: Nunc experiar, ſit ne acetum, tibi cor acre in pectore. Legitur & alias apud hunc ipſum: Ecquid habet acetum in pectore? pro eo quod eſt: Num ſapit? Numquid habet aſtutiæ? Nam vt ſalſa, itidem & accida, palatum iuuant, acuuntq; & irritãt ſtomachum. Horatius in Sermonibus, lib. 1. Sat. 7. acetum pro mordacitate dixit:

At Græcus poſtquam eſt Italo perfuſus aceto,
Perſius exclamat.

Et hoc ipſum, Aceto perfundere, prouerbii ſpeciem habet, ſicut & illud ex Sermonibus Horatianis:

- At idem quod ſale multo
Vrbem defricuit, charta laudatur eadem.

Solus ſapit.

NARRAT Diogenes Laertius, Chryſippum philoſophum vſqueadeo ſibi placuiſſe, vt conſultus à quodam, cui potiſſimum filiũ ſuum philoſophiæ præceptis inſtituẽdum traderet, ſibi committendum reſponderit. Nam ſi quem, inquit, alium me præſtantiorem arbitrarer, ipſe apud hunc philoſophiæ darem operam. Vnde & illud Homericum de eo vulgo iactatum fuiſſe, quod ſolus ſaperet, reliqui vero vmbræ ferrentur. Eſt autem apud Homerum Odyſſeæ K. de vate Tireſia, cui vni Proſerpina dederit, vt etiam vita defunctus ſaperet, reliquas vmbras volitare, & eas quidem nihil aliud quam vmbras:

Τῷ καὶ τεθνηῶτι νόον πόρε Περσεφόνεια,
Οἴῳ πεπνῦσθαι, τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσιν. id eſt,
Huic etiam extincto dederat Proſerpina mentem
Solus vti ſaperet, reliquis volitantibus vmbris.

Vſurpatur & à Platone, tãquam prouerbii loco. Vnde licet conicere, carmen hoc Homeri vnum fuiſſe ex iis, quæ plurima Macrobius ſcribit, adagionum inſtar ſolere celebrari. Sic & Cato ſenior de Scipione Iuniore pronunciauit, vt narrat Plutarchus in Præceptis ciuilibus: ac rurſum in Apophthegmatis Romanorum:

Οἶος πέπνυται, τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι. id eſt,

Ille ſapit ſolus, volitant alii velut vmbræ. Apte dicitur de iis, qui tanto interuallo reliquos omnes poſt ſe relinquunt, vt illi nihil niſi vmbræ præ his eſſe videantur, planeq; quemadmodum Græci dicunt: λῆρ© καὶ φλυαρία, id eſt, Nugæ deliriaq;.

Canem excoriatam excoriare.

Κύνα δέρειν δεδαρμένην. i. Canē excoriare excoriatā. Suidas ait dici ſolere de iis qui iterum ea patiuntur, quibus, aliquando fuerunt afflicti. Ariſtophanes in Lyſiſtrata, nam hanc quoque nomine huius inſcriptam inuenimus:

Τὸ τοῦ φερεκράτους κύνα δέρειν δεδαρμένην, i.
Iuxta Pherecratem detrahere cutem cani,
Detracta cui iam eſt.

Diogenianus ait conuenire in eos, qui fruſtra ſumunt operam. Sunt qui putent magis conuenire, cum quis affligit afflictum. Confine eſt illi, quod alibi diximus: ἀσκὸν δέρεις, id eſt, Vtrem excorias. Quod vſurpat Ariſtophanes in Nebulis.

Perq; enſes, perq; ignem oportet irrumpere.

Διὰ καὶ μαχαιρῶν, καὶ πυρὸς ἐπὶ τἀνδ' ἰέναι. id eſt,
Perque ignem eundum eſt, & per enſes impetu.

Cum ſignificamus quiduis periculi ſubeūdum. Ariſtophanes in comœdia, cui titulus Lyſiſtrata:

Κἂν μὴ χρῇ διὰ τοῦ πυρὸς
Εἰσίω βαδίζειν. id eſt,
Et ſi per ignem fiet opus
Tranſire cupio.

Et Terentius ait paraſitum non grauaturum, vel è flamma cibū petere. Calliæ adulatores taxauit comœdia: ὅτι οὐ πῦρ, οὐ σίδηρ©, οὐδὲ χαλκὸς εἴργει μὴ φοιτᾶν ἐπὶ δεῖπνον, id eſt Quod non ignis, non ferrum, neque æs prohibuerit illos, quo minus ventitarēt ad cenam. Hæc citat Plutarchus ex Eupoli de. Refert eadem in libello De diſcrimine adulatoris & amici. Horatius item:

Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes,
Impiger extremos currit mercator ad Indos.

M. Tull. Tuſculanarum quæſtionū lib. 2. Quæ flāma eſt, per quā nō cucurrerint, qui hæc olim punctis ſingulis colligebāt, id eſt, Quid non vel fecerunt, vel perpeſſi ſunt?

Non impetam lingua.

Οὐκ ἐπιγλωττήσομαι, id eſt, Non inceſſam lingua. Figuræ nouitas in prouerbium abiiſſe videtur, auctore Diogeniano. Ariſtophanes in Lyſiſtrata:

Περὶ τὸν ἀθηνῶν δ' οὐκ ἐπιγλωττίσομαι: id eſt,
At lingua Athenas neutiquam inceſſam mea.

Heſychius citat Aeſchylum in Heraclidis Græcis, ἐπιγλωττᾶσθαι, eſt linguæ conuiciis inceſſere, quaſi dicas, in linguare, quemadmodum à vola dicimus inuolare. Proprie vero pertinet ad male ominantes. Rapiuntur enim dicta in omen, velut in auguriū venturi mali bonive. Vnde ſemper à maledictis temperandum. Pindarus in Pythiis hymno quarto, inter ceteras virtutes laudat & linguam à maledictis temperantem: Ὀρφανίζει μὲν κακὰν γλῶσσαν φαεννᾶς ὀπός, id eſt, Priuans malam linguam voce dilucida. Interpres citat in hanc ſententiam carmen Heſiodi:

Μηδὲ κακῶν ἐτάρων, μηδ' ἐσθλῶν νεικεστῆρα. i.
Haud ſolitum ſociis certare boniſve, maliſve:

Vti licebit, cum ſignificabimus nos de re quapiam periculoſa nolle verba facere, veluti de rebus Principum, aut potentum, μὴ ἐπιγλωττίσομαι. Verbum inde ductum quod qui temere loquūtur, ὅτι ἂν ἐπὶ γλῶτταν ἔλθοι loqui dicūtur, ſicut alibi monſtrauimus.

Arena ſine calce.

Vt auctor eſt Suetonius, Caligulæ Cæſari vſqueadeo placebat ardor, ac vis in dicēdo, vt Senecæ orationem ſine calce arenam ſit ſolitus appellare, tanquam diſſolutam ac neruis carētem & ordine, quæ quodammodo cōpages eſt totius ſermonis ſuo quidq; loco diſponens. Quamquam autem Caligula multa parum integræ mentis dedit argumenta, tamen in hoc iudicio minimum aberrauit à ſcopo. Seneca fertᵘ impetu quodā, minime ſeruiens ordini. Hoc inter egregias virtutes habet næui: Malè cohæret arena, ni calcem admiſceas. Confine illi, quod alio dictum eſt loco: Scopæ diſſolutæ.

Lupus hiat.

Λύκ© ἔχανεν, id eſt, Lupus hiat; dicebatur ſi quis re multum ſperata, multumq; appetita, fruſtratus diſcederet. Aiunt enim lupū

prædæ

prædæ inhiantem rictu late diducto accurrere, qua ſi fruſtretur, obambulare hiantē. Ariſtophanes in Lyſiſtrata:

Οἷς πιστὸν οὐδέν, εἰ μὴ ὥσπερ λύκῳ κεχηνότι. id eſt,
Queis nihil fidum ac tutum eſt, inhianti niſi lupo.

Item Lucianus in Gallo, εἰσῄειν οὖν, μάτην λύκος χανὼν παρὰ μικρόν, id eſt, Ingrediebar itaque, cum parum abfuiſſet vt lupus hians diſcederem. Dionyſius Sophiſta in epiſtola quapiam: ἆρα μὴ λέληθα ἐμαυτὸν εἰς παροιμίαν ἐλθών, καὶ γέγονα λύκος χανὼν διὰ κενῆς, id eſt, Num inſcius in prouerbium incidi, factusque ſum lupus fruſtra hians? Apud Athenęum lib. 14. citantur hęc ex Eubulo:

Ἔπειγ᾽ ἔπειγε, μὴ ποθ᾽ ὡς λύκος χανὼν
Καὶ τοῦδ᾽ ἁμαρτὼν ὕστερον συχνὸν δράμῃς. i.
Properatu propera, more ne lupino hians
Fruſtratus his, in poſterum curras diu.

Porcellus Acarnanius.

Χοιρίσκος ἀκαρνάνιος, id eſt, Porcellus Acarnanius. In mollem & amabilem, atque in deliciis habitum dicebatur. Lucianus in Dialogis meretriciis: λεῖός μοί φασι, χαιρέας, καὶ χοιρίσκος, ἀκαρνάνιος, id eſt, Lenis mihi, vt aiunt Chęreas, & porcellus Acarnanius. Adluſum, ad porcellum, quem inducit Ariſtophanes ἐν ἀχαρνεῦσιν, ſymbolum eorum membrorum, quibus obſcenæ voluptates peraguntur.

Megaricum machmamentum.

Μεγαρικὴ μηχανή, id eſt, Ars Megarenſis dicitur, cum dolo & aſtu res agitur, non ſyncera fide. Olim enim Megarenſes vulgo male audiebant, tanquam fraudulenti ac ficti, quod aliud ſentire ſoleant, aliud loqui, vt indicat Ariſtophanis interpres. Citatur apud Suidam hic ſenarius:

Ἀλλ᾽ ἔστι γάρ μοι μεγαρικῆς τις μηχανή. id eſt,
Sed enim ars adeſt mihi quæpiam Megarenſium.

Eſt autem apud Ariſtoph. in fabula cui titulus, ἀχαρνῆς. Celebrantur Megarenſium vaſcula fictilia: vide num huc ſpectet prouerbium: deinde conſtat Euclidem Socraticū fuiſſe Megarenſem, qui ſuſcepit ſcholam Megaricam. Hic fuit inſignis machinarum artifex. Fieri poteſt vt hinc natū ſit adagium. Ad hæc eſt ciuitas eiuſdem nominis in Theſſalia pontica, & de Theſſalico commento dictum eſt alias Sphinges Megaricas poſt referemus.

Seruus ſeruo præſtat, dominus domino.

Δοῦλος πρὸ δούλου, δεσπότης πρὸ δεσπότου. i.
Seruoque ſeruus potior eſt, herusque hero.

Senarius prouerbialis, admonēs in eodem hominum genere non ſtatim omnes æquales eſſe, verum hominum habendam eſſe rationē, non tātum conditionis. Velut generoſus antecellit ſuopte genere plebeiū. Verum eſt non mediocre diſcrimen inter generoſum, & generoſum itidem inter plebeium & plebeium, adeo vt quoſdam plebeios nonnullis ingenuis anteponas. Ariſtoteles libro Politicorum 1. τὰ μὲν ἐντιμότερα ἔργα, τὰ δὲ ἀναγκαιότερα, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν,

Δοῦλος πρὸ δούλου, δεσπότης πρὸ δεσπότου. i.

Quædam miniſteria honoratiora, quædam autem magis neceſſaria. Et iuxta prouerbium:

Heroq́ue herus, ſeruoq́; ſeruus eſt prior.

Dedali opera.

Δαιδάλεια ποιήματα, id eſt, Dædalea opera dicuntur, quæ nouo artificio fabricata ſunt & admirando. Hinc natum, quod cum veteres illi plaſtæ formas animalium cæcas fingerent & immobiles, Dædalus inſolito artificio primus & oculos induxit, & neruis quibuſdā additis effecit, vt huc atq; illuc mouerentur, adeo ſcite, vt ſpectantibus viuere atq; ingredi viderentur. Vnde ferūt quædā Dædali ſigna vinciri pedibus, ne aufugiāt. Huius rei meminit Plato in Menone: his quidem verbis: ὅτι τοῖς δαιδάλου ἀγάλμασιν οὐ προσέσχηκας τὸν νοῦν: ἴσως δὲ, οὐδ᾽ ἔστι παρ᾽ ὑμῖν. πρὸς τί δὲ τοῦτο λέγεις, ὅτι καὶ ταῦτα ἐὰν μὲν μὴ δεδεμένα ᾖ, ἀποδιδράσκει καὶ δραπετεύει, ἐὰν δὲ δεδεμένα παραμένει. τί οὖν δή, τῶν ἐκείνου ποιημάτων λελυμένον μὲν ἐκτῆσθαι οὐ πολλῆς τινος ἄξιόν ἐστι τιμῆς, ὥσπερ δραπέτην ἄνθρωπον. οὐ γὰρ παραμένει. δεδεμένον δὲ πολλοῦ ἄξιον. id eſt, Quoniam nō animaduertiſti Dædali ſigna. Fortaſſis ne ſunt quidem apud vos. Quorſum iſthuc dicis? Quoniā illa quoque ni reuincta fuerint, diſcedunt atque aufugiunt. Sin vincta ſint conſiſtūt. Quid tum poſtea? Si quod ex illius operibus ſolutum poſſideas, haud quaquam magno æſtimandum, perinde quaſi ſeruū poſſideas fugitiuum. Neq; .n. apud te manet. Sin autē vinctum, id magno æſtimādū ſit.

Idem

Idem in Hippia maiore ſic refert, qua ſi de priſcis & obſoletis dici ſoleat, εἰ ἀρχαίων ὦ ἱππία ὁ βίας ἀναβιώη, γέλωτ' ἂν ὄφλοι πρὸς ὑμᾶς, ὥσπερ καὶ τὸν δαίδαλόν φασιν οἱ ἀνδριαντοποιοὶ νῦν. εἰ γινόμενος τοιαῦτ' ἐργάζοιτο, οἷα ἦν ἀφ' ὧν τοὔνομα ἔσχε, καταγέλαστον ἂν εἶναι. Si ſane nunc o Hippia Bias reuiuiſcat, riſum apud vos tulerit: quemadmodum & horum temporum ſtatuarii de Dędalo narrant, ſi nũc viuẽs talia proferat opera, qualia erant illa, vnde famã ac nomen adeptus eſt, deridiculum fore. Meminit & Ariſtoteles lib. Polit. 1. de ſeruis loquens, quos ait nihil aliud eſſe quam inſtrumenta viua: Εἰ γὰρ, inquit, ἠδύνατο ἕκαστον τῶν ὀργάνων κελευσθὲν ἢ προαισθανόμενον ἀποτελεῖν τὸ αὐτοῦ ἔργον, ὥσπερ τὰ δαιδάλου φασὶν, ἢ τοὺς τοῦ ἡφαίστου τρίποδας, οὕς φησιν ὁ ποιητὴς αὐτομάτους θεῖον δύεσθαι ἀγῶνα, οὕτως αἱ κερκίδες ἐκέρκιζον αὐταὶ, καὶ τὰ πλῆκτρα ἐκιθάριζον, οὐδὲν ἂν ἔδει οὔτε τοῖς ἀρχιτέκτοσιν ὑπηρετῶν, οὔτε τοῖς δεσπόταις δούλων, id eſt, Etenim ſi fieri poſſet, vt vnumquodque inſtrumentum vel iuſſum, vel per ſe præſentiens, ſuum opus peragerет, quemadmodum aiunt Dædali ſtatuas facere, & Vulcani tripodes, quos poeta ſcribit vltro in diuinũ certamen prodiiſſe, itidem & pectines per ſe texerent, & plectra cithara canerent, haud quaquam opus haberẽt, neq; architecti miniſtris, neq; domini ſeruis. Locus quẽ citat Ariſtoteles, eſt apud Homerũ Iliados 6. Meminit idem de anima libro primo refellens opinionem Democriti, cenſentis animam ita mouere corpus, vt ipſa prius mota, moueret. Ait enim Democritum tale quiddam adſerre, quale ſit apud Philippum comœdiarum ſcriptorem. Is enim ſcripſit à Dędalo ligneam Venerẽ fabricatam fuiſſe, quæ moueretur argento viuo infuſo: οἷον, inquit, δημόκριτος παραπλησίως λέγει φιλίππῳ τῷ κωμῳδοδιδασκάλῳ. φησὶ γὰρ τὸν δαίδαλον κινουμένην ποιῆσαι τὴν ξυλίνην ἀφροδίτην, ἐγχέαντα ἄργυρον χυτόν. Proinde prouerbium ad varios vſus poterit accommodari. Vel vbi res inuſitata arte confectas ſignificabimus. Nam Homerus artificioſa Dædala vocat:

Ὃς χερσὶν ἐπίστατο δαίδαλα πάντα
Τεύχειν. id eſt,
Qui manibus norat fabricari Dædala cuncta.

Item Pindarus in Olympioſis.

Κὼ δεδαιδαλμέναι ψεύδεσι ποικίλοις
ἐξαπατῶντι μῦθοι.

Et arte confictæ mendaciis variis fallunt fabulæ. Et Vergil. Dædalam Circem vocat, quod nouis & admirandis artibus homines verteret in feras. Quin & orationis poliendæ artifices λογοδαιδάλους, & obſoniorum peritos ὀψοδαιδάλους appellant Græci. Vel cum inconſtantiam & inſtabilitatem cuiuſpiam ſignificabimus. Sic enim apud Platonem in Euthyphrone, Socrates argumenta non conſiſtentia, Dædaleis operibus ſimilia videri dicit. Euthyphron autem reſpõdet, Socratem ſibi pro Dędalo eſſe, quippe qui rationes ſuas non ſinat conſiſtere, rurſus coarguens & euertens quod paullo ante viſus ſit approbare.

Furemque fur cognoſcit, & lupum lupus.

Ἔγνω δὲ φὼρ τε φῶρα καὶ λύκος λύκον.

Furemque fur cognouit, & lupum lupus. Ariſtoteles ſeptimo libro Moralium Eudemiorum hunc quoque ſenarium citat inter adagia ſimilitudinis. Amant enim vulgo ſe mutuò, qui ſimilibus vitiis laborant, præcipue fures. Et lupi latronem inſtar collecti graſſantur. Videmus in quibuſdam ob arcanam ingeniorum cognationẽ protinus amorem naſci. Cõtra aduerſus alios odium ob naturæ diſſimilitudinẽ. Ad hanc ſimilitudinem, & diſſimilitudinem Democritus referebat omnes omnium rerũ cauſſas, adeo vt interrogatus de cane ſemper eidem lateri incubante quamobrem id faceret, reſponderit, ὅτι ἔχει τι κεραμίδ' ὅμοιον ὁ κύων, id eſt, quoniam habet canis aliquid cum illo latere ſimile. Id obiter narrat Ariſtoteles libro Magnorum moralium 2. inter prouerbia ſimilitudinis, irridẽs Democritum. Quid enim ſimile habet later cum cane? Nec tamẽ à Democrito multum abſunt medici quidam, qui ad omnem percunctationem obiiciunt nobis occultam quandam rerum proprietatem.

Terra amat imbrem.

Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα, id eſt,
Nam terra gaudet imbre.

Vbi quis deſiderat ea quæ ſibi nouit eſſe accommoda conducibiliaque. Citat hoc hemiſtichium, veluti prouerbiale Ariſtoteles libro Moralium Eudemiorum ſeptimo, oſtendens non ſolum ſimilitudinem conciliatricem eſſe amicitiæ, velut inter fures, graculos

graculos, & lupos, verum etiam diſſimilitudinem nõnunquam beneuolentiæ cauſſam exiſtere, contra ſimilitudinem odii. Nam terra cũ ſuapte natura ſit ſicca, amat imbrem, & figulus odit figulum, indoctus amat litteratum, mulier virum. Ibidẽ narrat ab Heraclito reprehẽſum poetam, qui ſcripſit carmen:

Ὡς ἔρις ἔκ τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἀπόλοιτο. i.
Lis vtinam ſublata, deos hominesque relinquat.

Atheneus libro 13. carmen ex Euripide citat:

Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖ᾽ ὅταν ξηρὸν πέδον. id eſt,
Tellus quidem imbrem amat, ſolum cũ eſt aridum.

Ariſtoteles libro Moralium Nicomach. 8. citat eandem ex Euripide ſententiam, ſed perturbato metro:

Εὐριπίδης μὲν φάσκων,
Ἐρᾶν μὲν ὄμβρου γαῖαν ξηρανθεῖσαν,
Ἐρᾶν δὲ σεμνὸν οὐρανὸν πληρούμενον
Ὄμβρου, πεσεῖν ἐς γαῖαν. id eſt,
Euripides cum ait,
Requirere imbrem terram, vbi ſiti aruit,
Dium viciſſim cælum vbi iam nubibus
Impletur, optat in ſolum delabier.

Hoc adfert ad confirmandam quorundam opinionem qui dicebant ſecus quam haberent prouerbia, diſſimile ac diſſimili, contrarium à contrario appeti. Terra enim frigida & ſic appetit imbrem, qui iuxta aeris naturam vnde venit, eſt calidus & humidus, ac imber viciſſim appetit terram.

Herculana balnea.

Ἡράκλεια λουτρά, i. Herculana balnea. De impendio feruentibus balneis dicebatur, quales legimus & thermas Neronianas. Ariſtophanes in Nebulis:

Ποῦ ψυχρὰ δῆτα πώποτ᾽ εἶδες Ἡράκλεια λουτρά. id eſt,
Vbi nam frigida vnquam vidiſti Herculana balnea.

Interpres aſcribit, Ibycum auctorem eſſe, Vulcanum muneris vice ſubmiſiſſe Herculi feruida balnea. Atque inde omnia calida balnea, Herculana dici cœpta teſtatur idem Athenæus lib. 12. Porrò Ariſtot. in Problematis Sectionis 24. Proble. vltimo oſtendit huiuſmodi balnea apud veteres habita ſacra, propterea quòd ex ſulphure ac fulmine, rebus natura ſacris proueniant. Piſandrus autem tradit, Mineruam Herculi feſſo calidum balneum ſuppeditaſſe. Vnde ſit veriſimile, prouerbium recte dici poſſe, quoties ætate aut labore quopiam fatigatis miniſterium paullo diligentius ad refocillandas vires adhibetur. Nam Plato lib. De legibus 6. γεροντικὰ λουτρά, id eſt, Senilia balnea calida vocat, eaq; ſenibus exhiberi iubet. Siquidem veteres frigida lauabant, calida balnea valetudinariis duntaxat exhibebantur. At his temporibus aurigæ quoq; & nautæ lauant in thermis. Ac Germani maximam vitæ partem in hypocauſtis trãſigunt, pyrauſtarum inſtar. Pindarus quoque Olymp. 12. meminit horum balneorum, θερμὰ νυμφᾶν λουτρὰ βαστάζεις, id eſt. Calida Nympharum balnea frequentas: ſiue quod in ea ciuitate locus eſſet, cui nomen calida balnea: ſiue quod ipſe more Herculis poſt multa certamina exhauſta iam refocillaretur calidis balneis, quas Nymphæ Herculi laboribus fatigato ſubmiſiſſe feruntur. Porro corpus hominis magnopere reuocari calidis balneis declarat in Nemeis Oda. 4. οὐδὲ θερμὸν ὕδωρ τόσσονγε μαλθακὰ τεύχει γυῖα, ὅσσον εὐλογία φόρμιγγι συνάορος, id eſt, ne calida quidẽ aqua æque mollit ac reſocillat mẽbra, quantum laudatio citharæ aptata.

Aut ter ſex, aut tres teſſeræ.

Ἢ τρὶς ἕξ, ἢ τρεῖς κύβοι, id eſt, Aut ter ſex, aut tres teſſeræ. Siquando ſignificabimus nos extrema periclitari velle, & aut plane vincere, aut prorſum vinci, hoc adagio tempeſtiuiter vtemur. Sumptum eſt à vetuſto teſſerarum luſu, in quo qui nonem ieciſſet, is modis omnibus ſuperabat: qui tres, is longiſſime aberat à victoria. Nam antiquiores tribus teſſeris vti conſueuerant, non quẽadmodum nunc duabus. Teſſeram autem etiam iactum ipſum appellant qui nonnunquam plenus eſt, interdum inanis. Itaque iactus ter trium felicisſimus erat, triũ inanis. Meminit huius adagionis Iulius Pollux, libro de rerum vocabulis nono: Porro teſſeras eaſdem eſſe cũ iis, quos Græci, κύβους, appellant, teſtis eſt A. Gell. lib. 1. cap. 20. κύβος enim, inquiens, eſt figura ex omni latere quadrata. Quadrantales ſunt, inquit M. Varro, teſſeræ, quibus in alueo luditur, ex quo ipſæ appellatæ κύβοι. Zenodotus parœmiam hanc citat ex Phere-

cratis fabula, cui titulus Myrmecãthropi. Eſt enim clauſula carminis trochaici. Suidas & Aeſchylum adducit ex Agamẽnone:

Τὰ δεσποτῶν γὰρ εὖ πεσόντα θήσομαι
Τρὶς ἓξ βαλούσης τῆσδέ μοι φρυκτωρίας, id eſt,
Nam res herorum faxo vt optime cadant
Ter ſex vbi phryctoriæ iaciam meæ.

Vſurpatum eſt à Platone lib. De legibus vltimo: Τί οὖν δεῖ ποιεῖν ἐχόντων τούτων οὕτως ἡμᾶς, τὸ λεγόμενον ὦ φίλοι ἐν κοινῷ καὶ μέσῳ ἔοικεν ἡμῖν κεῖσθαι, καὶ ὑπερκινδυνεύειν περὶ τῆς πολιτείας ἐθέλομεν ξυμπάσης, ἢ τρὶς ἓξ φασί, ἢ τρεῖς κύβους βάλλοντας, πάντα ποιητέον. id eſt, Itaq; cum hoc in loco res fuerint; quid faciendum cenſes hoſpes? Iuxta id quod vulgo dicitur, amici viſum eſt nobis par eſſe, vti rem in publicum & in commune conferamus, velimuſque de vniuerſa Repub. ſupremum ſubire diſcrimen, nihilq; non facere, ita vt vel ter ſex, vel tres talos iaciamus.

Quanta mus apud Piſam.

Ὅσα μῦς ἐν πίσσῃ, id eſt, Quanta mus apud Piſam, ſubaudi tulit, aut ſimile quippiam. De iis qui vincunt, & optatis potiũtur, ſed non ſine ſummo negotio, neque citra magnum incommodum ſuum. Suidas natũ ait ab Athleta quodam, ſeu pugile Tarentino, qui in Olympiacis certaminib9, apud Piſam ſemel duntaxat victor diſceſſit, idq; plurimis acceptis plagis. Plutarchus Sympoſiacon commẽtario quinto, docet apud apud Piſam μονομαχίας, id eſt, ſingularia certamina celebrari ſolere, in quibus etiam ad cædem vſq; affligebant ii q ſuccubuiſſent.

Mus picem guſtans.

Μῦς ἄρτι πίσσης γεύομενος, id eſt, Mus nũc picem guſtans. Quidam aiunt dici ſolere in eos qui cum antea fuerint audaculi & confidentes, poſtea periculo deguſtato, plane timidi videntur. Nondum ſatis liquet, vtrũ à mure in pice deprehenſo ſit tranſlata allegoria, ſicuti placet Diogeniano: an ab illo, de quo meminit Herodotus primo lib. in pice deprehenſo, atque ita pœnas dante: an à pugile illo Tarentino, de quo dictum eſt, vt in πίσσῃ ſit adluſio ad nomen vrbis, apud quam celebrantur certamina. Theocritus in Idyllio ξ.

Νῦν δὴ ποθ᾽ ὡς μῦς φαντὶ Θυώνιχε γεύμεθα πίσσας. id eſt,
Nunc tandem ſicuti mus, vt aiunt, Theonyche guſtauimus picẽ.

Porrò ſiue ad animal referas, ſiue ad pugilem nomine murem, eadem ferme manet adagii ſignificatio, videlicet experiẽtiam malo ceſſiſſe. Siquidem mus imperitus, ſi quando in picẽ inciderit, aut perit, aut vix eluctatur, ac deinde periculi memor timet contingere. Et pugil ante ferox & iactabundus, ſimulatque certamen Olympiacum expertus eſt, ſenſitq́ue quanti conſtiterit ea victoria, deinceps abſtinuit. Huc ſpectat illud Horatianum.

Dulcis inexpertis cultura potentis amici,
Expertus metuit.

Itidem iuuenes bellorum imperiti, facile bellum ſuſcipiunt. Senes experti quantum malorum agmen ſecum trahat bellum, reformidant. Quare non intempeſtiue dicetur in eum, quem pœnitet experimẽti, aut qui rem parum feliciter tentatam, iterũ aggredi refugit. Finitimũ illis alibi dictis: Serò ſapiunt Phryges, & Cumani ſerò ſapiũt, & Piſcator ictus ſapiet. Eſt autem hæc vna præcipua peſtis vitæ mortalium, quod non perinde diſcimus cauere malum, atque admiſſo mederi. Quæritur hoc Plato libro De legibus decimo: οὐκ ἐπὶ τὸ μὴ δρᾶν τὰ ἄδικα τρεπόμεθα οἱ πλεῖστοι, δράσαντες δὲ ἐξακεῖσθαι πειρώμεθα, id eſt, Nõ huc incumbimus plerique nec committamus iniuſta, ſed vt poſtea quam fecerimus medeamur. Atqui iuxta Plautum, nimio ſatius eſt nõ admittere malum, quàm admiſſo mederi.

Delphicus gladius.

Δελφικὸν ξίφος, id eſt, Delphicus gladius. De re dicebatur ad diuerſos vſus accommodabili. Quemadmodum iiſdem vaſculis, & poculorum vice in conuiuiis, & clipeorum vice in bellis vtebantur. Nam Delphicus gladius ad eum modum erat fabrefactus, vt eodem ſimul & ſacras mactarent victimas, & nocentes afficerent ſupplicio. Meminit huius gladii, cum Euripides in tragœdiis, tum Ariſtoteles Politicorum lib. 1. differẽs naturã non gignere ſingula ad plures vſus, ſed vnumquodq́ue ad ſuum peculiarem propriumq́ue finem: οὐδὲν γὰρ ἡ φύσις ποιεῖ τοιοῦτον, οἷον χαλκοτύποι μάχαιραν Δελφικὴν πενιχρῶς, ἀλλ᾽ ἓν πρὸς ἕν. id eſt, Neque enim naturale tale quippiam facit, quẽadmodum ærarii fabri gladium Delphicum quaſi per inopiam,

inopiam, ſed vnumquodq; ad ſingula. Meminit idē huius rei, libro De partibus animalium 4. tractans de linguis inſectorum quæ pluribus funguntur officiis, ſimul & tentantes cibum & attrahētes, & ſpiculi vice aduerſus iniurias defendentes, id quod negat facere naturam, niſi coactam inopia, vt idem inſtrumentum ad vſus diſſimiles accommodet, quandoquidem ad defendendum magis appoſitum videatur, quod ſit acutiſſimum: ad guſtandum, quod ſit fungoſum. Vbi enim, inquit, licet duobus vti ad duo opera, nec aliud impedit, nihil tale natura facere ſolet, quale per inopiam ars excuſoria obeliſcolychnium ex veru lucernaque componit. Attamē ſi id fieri non poteſt, eodem ad plura opera abutitur. Vnde videtur ὀβελισκολύχνιον iucundius quadratum prouerbio, quam Delphicum gladium, niſi forte hic ipſe Delphicus eſt gladius. Item Euripides in Oreſte:

Θανεῖν γάρ αὐτῷ μοῖρα Δελφικῷ ξίφει. id eſt,
Fatale enim illi eſt, enſe Delphico mori.

Quadrabit igitur vel in pauperes, qui ob penuriam eandem veſtem, aut aliam rem quampiam ad varios vſus accommodant: aut in vitioſum procemiū, & diuerſis cauſſis applicabile. Licebit & in ſerium ſenſum accommodare prouerbium, vt ſi quis eruditionem Delphicum appellet gladium, quod in omni ætate, omni vitæ conditione ſit vſui. Nam litteræ iuuenibus ſunt neceſſariæ, ſenibus iucundæ: pauperibus opes ſuppeditant, opulentis adiungunt ornamentum: in rebus aduerſis ſolatio ſunt, in ſecundis gloriæ: claro natis genere ſplendorem augent, obſcuro genere natis, claritatis initium conciliant.

Antequam incipias conſulto.

ANTEQVAM incipias, conſulto, vbi cō ſulueris, mature facto opus eſt: Hanc ſententiam Saluſtianam Ariſtoteles vt prouerbialem refert libro Moralium Eudemi 5. & Nicomachiorum 6. καὶ φασὶν πράττειν μὲν δεῖν ταχὺ τὰ δόξαντα, βουλεύεσθαι δὲ βραδέως, id eſt, Et aiunt quidem mature faciūda quæ decreta ſint, ceterum lente cunctanterque deliberandum. Diogenes Laertius huius dicti auctorem facit Biantem. In hāc ſententiam copioſius diximus in prouerbio: σπεῦδε βραδέως. Laudatur hoc nomine Datames apud Aemylium Probū, quod vbi cogitaſſet, facere audebat cogitata, ſolitus cogitare priuſquam conari.

Margites.

MARGITEN pro ſtupido dixit Lucianus in Hermotimo: Ἀλλ' οἴει μαργίτῃ τινὶ διαλέγεσθαι, id eſt, Sed exiſtimas te cū Margite quopiā loqui. Hunc ita deſcribit Homerus, citante Ariſtotele libro Moralium Nicomachion 6.

Τὸν δ' οὔτ' ἄρ σκαπτῆρα θεοὶ θέσαν, οὔτ' ἀροτῆρα, id eſt,
Οὔτ' ἄλλως τι σοφόν. id eſt,
Hunc neque foſſorem voluerunt numina diuum
Eſſe, nec agricolā, nec in vlla præterea re
Scitum aut egregium.

Suidas docet Margiten fuiſſe quempiam ob inſignem ſtultitiam celebrem, qui non potuerit numerare ſupra quinque: ſponſam ductam non auſus eſt attingere, veritus ne ſe apud matrem incuſaret. Cum iā eſſet factus iuuenis, rogauit matrem, an ex eodem patre nata eſſet. Quamquam hæc alii tribuunt Meletidi, alii Corœbo, de quibus ſuo dicetur loco. Satis apparet vocem eſſe fictam à μὴ & ἔργον, quod ad nullā actionem eſſet vtilis. Erat autem Margites titulus operis, quod à quibuſdam tribuebatur Homero. id, vt videtur, intercidit. Indicat hæc interpres Ariſtophanis in Auibus. Cōuenit cum illo Heſiodio: Nulla in parte vtilis, qui nec ipſe ſapit, nec aliis obtemperet: & nullo in numero.

Quod factum eſt, infectum fieri non poteſt.

NIHIL hac ſententia vulgatius. Quod factum eſt, infectum fieri non poteſt. Extat apud Terentium in Phormione. Ariſtor. lib. Moralium Eudemiorum quinto: τὸ δὲ γεγονὸς οὐκ ἐνδέχεται μὴ γενέσθαι, id eſt, Fieri nō poteſt, vt quod factum eſt, ſit infectum. Mox citat carmen ex Agathonis tragœdia:

Μόνου γὰρ αὐτοῦ καὶ θεὸς στερίσκεται,
Ἀγένητα ποιεῖν, ὅσσ' ἂν ᾖ πεπραγμένα. id eſt,
Etenim illud vnum ipſi negatum eſt & Deo, vt
Infecta reddat, facta quę fuerint ſemel.

Vſurpatur in epiſtolis Ciceronis ad Atticum non ſemel verſus ille Homericus, ex Iliados σ. τ.

Ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ. id eſt,

Iſta

Iſta moleſta licet anteacta valere ſinamus,
Nec inſcitum Phocylidis carmen:
Μηδὲ παροιχομένοισι κακοῖς τρύχου τεὸν ἦτορ.
Οὐκ ἔτι γὰρ δύναται τὸ τετυγμένον εἶναι ἄτυκτον. id eſt,
Neue malis iam preteritis animum excruciaris.
Quod ſemel eſt factum fieri inſectũ haud queat vnquam.

Eandem ſententiam habet Pindarus Olympiorum hymno ſecundo:
Τῶν δὲ πεπραγμένων
ἐν δίκᾳ τε καὶ παρὰ δίκαν,
ἀπόιτον οὐδ᾽ ἂν
χρόνος ὁ πάντων πατὴρ
δύναιτο θέμεν ἔργων τέλος. id eſt,
Eorum, quæ facta ſunt, ſiue iure, ſiue preter ius, nihil vt ſit infectum, nec tempus quidem efficere poſſit opere perfecto.

Mendacem memorem eſſe oportet.

Qvintilianvs inſtitutionum oratoriarum libro quarto ſententiam hanc prouerbii vice citat: Mendacem memorẽ eſſe oportere. Item Apuleius in Apologia Magiæ ſecunda: Sæpe, inquit, audiui, non de nihilo dici: mendacem memorem eſſe oportere D. Hieronymus, Oblitus veteris prouerbii: Mendaces memores eſſe oportere. Satis liquet adagii ſenſus, nempe perdifficile eſſe, vt qui mentitur, ſemper ſibi cõſtet, niſi ſit ſumma memoria. Eſt autem fictarum rerum memoria non paullo difficilior quam verarum. Proinde plerũque deprehenduntur hoc pacto mendaciorum architecti, dum obliti quæ prius dixerint, diuerſa à ſuperioribus loquuntur. Sic deprehenditur apud Terentium Dauus, ſic Pſyches Apuleianæ commentum à ſororibus ſentitur.

Malus cum malo colliqueſcit voluptate.

Κακὸς κακῷ γὰρ συντέτηκεν ἡδονῇ. id eſt,
Etenim improbo vir eſt voluptati improbus.

Refertur ab Ariſtotele inter ſimilitudinis adagia, libro Moraliũ Eudemiorum ſeptimo: Malus malo iucundus ob vitiorum cõmercium & ſocietatem. Iuuenalis item:
Magna inter molles concordia.
Ab eodem in Magnis moralibus adducitur ex Euripide. Aeſchines aduerſus Timarchum citat ex Euripidis Phœnice eandem ſententiam:
Ὅστις δ᾽ ὁμιλῶν ἥδεται κακοῖς ἀνὴρ
Οὐ πώποτ᾽ ἠρώτησα, γινώσκων ὅτι
Τοιοῦτός ἐστιν οἷσπερ ἥδεται ξυνών. id eſt,
At cum malis quicunque gaudet viuere,
Nunquam rogaui, noui eum, quod talis eſt,
Cuiuſmodi ſunt, queis amat conuiuere.

Amicitia ſtabilium, felicitas temperantium.

Aristoteles lib. Moralium Eudemiorũ 7. ſententiam hanc velut è medio ſumptã refert, Amicitiam eſſe ſtabilium, & felicitatem eorum, qui ſua ſorte contenti ſunt: Ὀρθῶς λέγεται ὅτι ἡ φιλία τῶν βεβαίων, ὥσπερ ἡ εὐδαιμονία τῶν αὐταρκῶν. Amicitia virtute, non pecuniis aut forma concilianda eſt. Etenim ſi rebus caducis concilietur, caduca ſit & ipſa neceſſe eſt. Nihil autem in rebus humanis ſtabile præter vnam virtutẽ, quæ ſola fortunæ ludibriis obnoxia nõ eſt. Deinde felicitas hominis non eſt in facultatibus ſita, quæ cupiditatem animi non explent, ſed irritant, verum in hoc, vt ſuam quiſque fortunam boni conſulat. Ariſtot. lib. Rhet. 2. pro exemplo ſententiæ ſimplicis, ac dilucidæ ſi quis inſpiciat, ponit hũc verſiculum:
Οὐδεὶς ἐραστὴς ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ. id eſt,
Haud quiſquam amator eſt, qui amarit iugiter.
Huic adſtipulatur illud Senecæ, Amicitia, quæ deſiuere potuit, nunquam vera fuit.

Leonis catulum ne alas.

Aeschyli ſententia prouerbialis refertur apud Ariſtophanem in Ranis:
Οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν,
Μάλιστα δὲ λέοντα μὴ ν πόλει τρέφειν,
Ἢν δ᾽ ἐκτραφῇ τις τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν. i.
Catulum ne alas leonis in republica,
Ac maxime ipſum ne leonem alas ibi,
Quod ſi quis alitur, obſequendum moribus.

Refert hunc locum Valerius Maxim. lib. 7. c. de ſapienter dictis. Admonet ænigma, non eſſe fauendam potentiam, quæ leges poſſit opprimere: quod ſi forte talis quiſpiam extiterit, non eſſe è Reipubl decertare cum illo, quem nequeas niſi magno Reip. malo deuincere. Tyrannus aut ferendus eſt, aut non recipiendus.

Qui

Qui bene conijciet hunc vatem.

M. TVLL. in opere De diuinatione lib. 2. ſcribit Græcũ verſiculum vulgo iactatum extare in hanc ſententiam: Qui bene cõiiciet, vatem hunc perhibeto optimum. Citat autem eum verſiculum Plutarchus in libello De reſponſis Pythiç: ὁ μὲν εἰκάζων καλῶς, ὃν ἄριστον μάντιν ἀνηγόρευκεν ἡ παροιμία, id eſt, bene coniectans, quem optimum vatẽ appellauit prouerbium. Quamquam hic in Plutarcho locus mutilus erat & lacer. Attamen colligi poteſt carmen huiuſmodi fuiſſe:

Μάντις γ᾽ ἄριστος, ὅστις εἰκάζει καλῶς.

Atque ita citat ex Euripide in libro De defectis oraculis. Citat & M. Tull. lib ad Atticum 7. Ate, inquit, expecto futura μάντις γ᾽ ἄριστος. Huc adluſit Theocritus in Piſcatoribus, ſi modo Theocriti ſunt illa:

– οὗτος ἄριστος
Ἐστὶν ὀνειροκρίτας ὁ διδάσκαλός ἐστι παρ᾽ ὧ νοῦς. id eſt,
– Nemo
Somnia coniectat melius, quàm mente magiſtra
Qui regitur.

Admonet adagium, futurorum præſcientiam non è ſortibus aut auguriis petẽdam eſſe, ſed à prudentia. Siquidem qui prudentia ſit præditus, is ex præteritorũ, præſentiumque coniecturis facile proſpiciet quid ſit euenturum. Proinde non iniuria ſcripſit Ariſtoteles lib. Moraliũ Eudemiorum ſeptimo: Φρονίμων καὶ σοφῶν ταχεῖαν εἶναι τὴν μαντικὴν, καὶ μόνων. id eſt, prudentium atque ſapiẽtium hominum celerem eſſe diuinationem, & horum tantum.

Pannus lacer.

HOMINEM iam faſtiditum & reiectum: ῥάκος πολυχιδὲς appellant Græci, id eſt, pannum vndique lacerum. Sumpta metaphora à veſte longo vſu detrita, atque ob id reiecta, cum noua fuerit in precio. Sic autem quidam amicis vtuntur, vti veſtibus: dum vſui ſunt ac vigent, amplectuntur, curant, oſtentant: ſimul atque vel ætate defecti ſunt, vel alioquin vtiles eſſe delierunt, negligunt ac reiiciunt. Lucianus: Ἄχρις ἰδόντες τὸ νῦν λόγου τοῦτο ῥάκος πολυχιδὲς ἐργασάμενος, ἐξέωσι, id eſt, Donec vbi te iam, iuxta id, quod dici ſolet, pannum vndique lacerum reddiderit, expulerit. Idem in eodẽ dialogo nempe de Mercede ſeruientibus, ſimilitudinem adfert de nouis calceis, qui tantiſper in precio ſunt, dum noui nitent, iidem vbi luto ſorduerunt, in angulũ abiiciuntur aliquo, atque ibi nullo curante, ſitu cimicibusque opplentur. Solon eos, qui exercerentur ad Olympiaca certamina, primũ dicebat eſſe ſumptuoſos, & ob id Reip. graues, vbi viciſſent ob faſtum eſſe detrimẽto ciuitati, poſtremo cum ſenuiſſent, iam prorſus eſſe inutiles. Ad id exprimendum Laertius citat verſiculum Euripidis:

Τρίβωνες ἐκλιπόντες οἴχονται κρόκας. id eſt,
Filis ſolutis lacera pereunt pallia.

Metum inanem metuiſti.

Ἀδεὲς δέδιας δέος, id eſt, Inanem metuis metum. Vbi quis formidat in re tuta. Vergil.
Omnia tuta timens.

Ineſt autem in ipſa Græcanici dicti figura prouerbiale quidam propter ἀντίθετον. Velut in his quoque: Ἄδωρα δῶρα, δεσμὸς ἄδεσμος. παρθένος ἀπάρθενος, νύμφη ἄνυμφος, κῆπος ἄκηπος. atque id genus aliis, de quibus iam non ſemel admonuimus. Græci dicũt μορμολύττειν, nam μορμολύκειον Græcis perſona eſt, laruæ aut malo genio ſimilis, qua pueros territant quidam. Basilius Athanaſio: ἦ κομιδῇ γὰρ παῖς εἴην τὰ τοιαῦτα μορμολύκεια δεδοικὼς, id eſt, Sane vehementer eſſem puer, ſi talibus terriculamentis expaueſcerem. Refertur adagium in collectaneis Plutarchi, ſi modo titulo eſt habenda fides.

Multis paraſangis præcurrere.

Πολλαῖς παρασάγγαις ὑπερδραμεῖν, id eſt, Multis paraſangis præcurrere dicitur qui longo interuallo præcedit, multisque partibus ſuperior eſt. Et apud Athenæum libro Dipnoſophiſtarum tertio: Πολλαῖς παρασάγγαις ὑπερδραμόντες τὸν σικελιώτην διονύσιον, id eſt, Multis paraſangis ſuperantes Siculum illum Dionyſium. Id quo magis ad animi res transferetur, hoc erit venuſtius. Paraſangam autem Perſæ triginta ſtadiorum ſpacium vocant, vt locis aliquot indicat Herodotus: qua voce vſus eſt Lucianus in Icaromenippo, quẽ dialogum nos olim Latinitate donauimus.

Putre ſalſamentum amat origanum.

CLEARCHVS apud Athenæum lib. 3.

Σαπρὸς

Σαπρὸς τάριχος τὴν ὀρίγανον φιλεῖ. id eſt, Putrida ſalſamenta amant origanum. Origanum autem herba eſt acri ſucco, qualis & Thymbra. Quin & hodie frugi patresfamilias carnibus iam obolentibus addunt acetum origani loco ne ſentiatur putris odor. Apte dicetur de re per ſe parum honeſta, aut iucunda, atque ob id exoticis condimentis & honeſtamētis egente. Qui mos etiam hodie ſordidis, vt piſcibus ſupputribus, ne quid offendat edentes putor, acida admiſceant. Veritas per ſe placet, honeſta per ſe decent. Falſa fucis, turpia phaleris indigent, hoc eſt, putre ſalſamentum origano.

Voracior purpura.

ATHENAEVS libro tertio Dipnoſophiſtarum ex Apollodoro huiuſmodi quoddam refert prouerbium: λιχνότερα τῆν πορφύρων, id eſt, Edaciora purpuris, idque ductum exiſtimat, vel à tincta purpura, quæ omnia quibus admota fuerit velut ad ſeſe rapit, ſuoque colore res vicinas inficit additque lucem: vel ab animante ipſo, quod quidquid nactum fuerit, retinet ac deuorat. Vtrunque propemodum licet è Plinii verbis colligere. Siquidem libro nono ca. 36. de colore ſcribit in hunc modum, Sed purpuræ florem illum tingendis expetitū veſtibus, in mediis habent faucibus, liquoris hic eſt minimi in cādida vena. Vnde pretioſus bibitur nigrantis roſæ colore ſublucens, reliquum corpus ſterile, Ac paullo poſt: Hinc, aut, vt alii legunt, huic faſces ſecureſque Romanæ viam faciunt. Idēq; pro maieſtate in pueritia eſt: diſtinguit ab equite curiam. Diis aduocatur placandis, omnemque veſtem illuminat, in triumphali miſcetur auro. Quapropter excuſata & purpurę ſit inſania. De voracitate mox hęc ſubiicit: Lingua purpuræ longitudine digitali, qua paſcitur deuorando reliqua cōchylia. Tanta duritia aculeo eſt. Conueniet in edaces, aut in eos qui omnia in ſuū compendium vertunt. Tale quiddam cogitaſſe videntur poetæ, qui Midam finxerunt contactu corporis omnia vertentem in aurum.

Tarichus aſſus eſt ſimul atque, Viderit ignem.

Τάριχος ὀπτὸς εὐθὺς ἂν ἴδῃ τὸ πῦρ. id eſt, Tarichus aſſus mox vt ignem viderit.

Athenæus lib. 3. prouerbii loco citat. Eſt autem Tarichus piſcis ſalſus, de quo nonnulla in prouerbio, Si non adſunt carnes. idem eſt cum illo, ἀφύα ἐς τὸ πῦρ. Quod an re iam expoſuimus in prouerbio, Aphya in ignem. Eodem in loco refert & hunc verſum ceu prouerbialem:

Οὐκ ἂν πάθοι τάριχος, ἂν πῦρ ἄξιος. id eſt,
Tarichus haud latur⁹ eſt, queis dign⁹ eſt,

Non ſunt amici, amici qui degunt procul.

Τηλοῦ φίλοι ναίοντες οὐκ εἰσὶν φίλοι. id eſt,
Haud eſt amicus, amicus abſit ſi procul.

Hanc parœmiam recenſet Athenæus libro Dipnoſoph. 4. eumq; omnium μισανθρωποτάτων, id eſt, inhumaniſſimam vocat, videlicet quod abſentium amicorum memoriam obliterare videatur. Eſt omnino ex amicis, qui adſunt, vberior amicitię fructus, propter officia mutua, conſuetudinēque quotidianam. Præterea vulgo fit, vt ſimul atq; è conſpectu neceſſariorū ſeiuncti ſumus, obrepat obliuio quædam familiarium, vt id iam omnibus in ore ſit, qui ſemotus ſit ab oculis, eūdem ab animo quoque ſemotum eſſe. Ariſtot. lib. Moralium Nicomachiorum 8. fatetur locorum ſeiunctionem nō dirimere quidem amicitiam, ſed tamen officia interrumpere. Et quoniā vulgus amicitias vtilitate probat, ſublatis officiis velut alumnis amicitiæ, emoritur & amicitia. Proinde Heſiodus, vicinos potiſſimū ad conuiuiū vocandos eſſe monet:

Καλεῖν, inquiens, ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίει.

Terentianus item Chremes in propinqua amicitiæ parte ponit vicinitatem.

Nec abludit hinc Propertius libro tertio:

Quantum oculis animo tam procul ibit amor.

Quamquam non apparet, quamobrem Athenæo videatur adagiū hoc vſque adeo ab humanitate alienum. Quandoquidem, vt opinamur, non tam docet quid nobis faciundum ſit, quam admonet, quid vulgo factitetur. Quotum autem quemque reperias amicum tam certum, qui ſi abſis, non ſui diſſimilis eſſe incipiat? Proinde prouerbio hoc veluti Delphico gladio vtrolibet pacto vtaris licebit: vt intelligas, aut non eſſe fidendum amicis, qui longo locorum interuallo ſeiuncti ſunt: aut non eſſe colendos amicos longinq; diſſitos, vnde non queas multum ſentire cōmoditatis, ſed hos potius quibus pręſens præſentibus fruare.

Per ſæpe

Perſæpe ſacra haud ſacrificata deuorat.

Αὐτὰ δ' ἱερὰ πολλάκις κατεσθίει. id eſt,
Perſæpe ſacra haud immolata deuorat.

Senarius eſt apud Athenæum libro 4. Simonidis in mulierem quandam male moratam, & auidam in conuiuiis. Concinne dicetur in eos qui ventris impulſu ſtatim ad deuorandas epulas irrumpunt, non exſpectatis ceremoniis. Neque intempeſtiuiter dicetur in eos qui non exſpectata iuris ratione hæreditatē inuadunt, & aliena per vim occupant. Ductum à victimis, quas fas non erat cōtingere, niſi myſteriis peractis. Et Plato vult etiam in conuiuiis prælibari diis, & menſam rem ſacram exiſtimauit antiquitas, teſte Plutarcho: vnde fit, vt his ēt temporibus nefas putent: ἀνίπτοις χερσὶν, i. Illotis manibus accedere.

Chius dominum emit.

Χῖος δεσπότην ὠνήσατο, i. Chius dominum mercatus eſt. In eos quadrabit, qui ſibiipſi malum acceſſunt. Vſus eſt hoc adagio Eupolis in amicis, Athenæo teſte, lib. Dipnoſophi. 6. Natum, ait, inde, quod cum Chii primi ſeruis mercenariis inſtituiſſent vti, poſtea ſubacti à Mithridate Cappadoce, ꝓpriis ſeruis vincti ſunt traditi, vt in Colchorum regionem deportarentur, idq́; illis aliquando euenturum oraculum prædixerat. Huius hiſtoriæ auctores citat Nicolaum Peripateticum, & Poſidonium Stoicum. Nec Stephanus tacuit, hanc gentem primum vſam famulis θεράπουσι, quemadmodum Lacedæmonii vtebantur, quos vocabant εἵλωτας, id eſt, captiuos. Sicyonii quos dicebant, κορυνηφόρους, id eſt, clauigeros, à claua. Itali Pelaſgis. Cretes quos appellant δμώτας. Eſt autem χῖος clariſſima Ionum inſula, habens eiuſdem nominis ciuitatem. Poſſeſſiuum circunflexe ſcribitur χῖος.

Anima & vita.

Ζωὴ καὶ ψυχὴ, id eſt, Anima & vita, de re ſupra modum ſuaui. Prouerbium natum in cubilibus, atque inde deductum in communem ſermonem. Videtur autem peculiare fuiſſe mulieribus. Iuuen.

Ζωὴ καὶ ψυχὴ, modo ſub lodice relictis
Vteris in turba.

Item Martialis epigrammatum lib. 10. in Læliam.

Ζωὴ καὶ ψυχὴ, laſciuum congeris vſque.
Proh pudor Herſiliæ ciuis & Aegeriæ.

Huc reſpexit Iuuenalis cum ait:

Concumbunt Græce.

Heſiodus pecuniam, animam mortalibus eſſe dicit.

Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι. id eſt,
Pecunia enim anima eſt miſeris mortalibus.

Et Ariſtoteles pecunias velut alteram hominis animam eſſe ſcripſit. Nihil autem eſt vita, neque iucundius, neque carius.

Qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt.

Vergilius in Pharmaceutria:

Credimus, an qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt?

Seruius prouerbialiter admonet dictum à poeta. Nam quod quiſque ſperat, facile credit. Et tarde, quæ credita lædunt, credimus, vt ait, Ouidius. Metus autem, & ſpes, vt eleganter, & vere ſcripſit Lucianus in Pſeudomante, diuinationem & auguria repererunt. Qui impenſe cupiunt, ſuis votis vndecunq; blandiuntur, & quiduis in omē optati euentus trahunt. Rurſum qui miſere metuūt, quauis ex re ſolatium formidinis aucupantur. Non vſquequaque diſcrepat ab hoc Terentianum illud, Mihi non fit veriſimile. Atqui ipſis commentum placet. Nō videtur alienū ab hac forma Theocriticum illud:

Πᾶσα κύων ἄρτως μαντεύεται, ἰχθύα κὐγών. i.
Somnia cuncta canum panes, ego ſomnio piſcem.

Qui ſuis votis blandiuntur, ii Græcis dicūtur ἑαυτοῖς ὀνειροπολεῖν, id eſt, ſibi ipſis ſua interpretari ſomnia: quod omnia rapiunt in alimentum ſpei ſuæ.

Polypi.

Polypi prouerbio dicebantur olim, vel ſtupidi, ſtolidiq́ue, vel rapaces, & vncis vnguibus homines. Siquidem ob eam cauſſam Polypo ſtultitiam tribuunt, quod ad manum captantis vltro mouetur, nec aliter capitur, niſi quod non cedat, auctore Athenæo. Adſcribitur autem rapacitas tenacitasq́ue, quod quidquid brachiorum flagellis nactus fuerit, ſuctu trahat ac retineat. Plautus in Aulularia: Ego iſtos noui polypos, qui vbi qdquid tetigerint, tenent.

Nihil autem vetabit quo minus polypos appellemus eos, qui ſemet in omnem habitum vertunt omnibus aſſentantes. Quos eleganter notat Phocylides:

Μηδ᾽ ἕτερον κεύθῃς κραδίῃ νόον, ἄλλ᾽ ἀγορεύων.
Μηδ᾽ ὡς πετροφυὴς πολύπους κατὰ χῶρον ἀμείβου. id eſt,
Pectore neue aliud celes, aliudq́; loquare,
Proq́ue loco variere, petris vti polypus hærens.

Ion apud Athenæum libro 7.

Στυγῶ μεταλλακτῆρα πουλύπου χρόου. ideſt,
Odi colore ſubinde vario polypum.

Huc pertinet qđ admonet Plautus, vt qui ſapit, bonus ſit bonis, malus malis. Hoc nomine laudat Pindarus in Nemeis hymno quarto quendam: Μαλθακὰ μὲν φρονέων ἐσλοῖς, τραχὺς παλιγκότοις ἔφεδρος. id eſt, Mollis erga bonos, aſper vero inſidiator erga moleſtos aduerſarios. Non abludit hinc qđ ibidem habetur hymno tertio: Ἐν παισὶ νέοισι παῖς, ἐν δ᾽ ἀνδράσιν ἀνήρ, τρίτον ἐν παλαιοτέροισι μέρος, ἕκαστον οἷον ἔχομεν βρότεον ἔθνος. id eſt, Inter pueros teneros puer, inter viros autem vir. Tertia inter ſeniores pars, quodq́ue vt habemus mortale genus. Laudat Pindarus hominem omnium moribus & ætatibus ſeſe attemperantem. Eodem titulo laudat quempiam in Pythiis hymno octauo: Τὺ γὰρ τὸ μαλθακὸν ἔρξαι τε καὶ παθεῖν ὁμῶς ἐπίστασαι, καιρῷ σὺν ἀτρεκεῖ. id eſt, Tu enim & humaniter agere noſti, & affectum ſumere tempori congruentem. Rurſum eiuſdem operis hymno quarto: Κεῖνος γὰρ ἐν παισὶ νέος, ἐν δὲ βουλαῖς πρέσβυς. id eſt. Nā ille inter pueros iuuenis, in conciliis vero ſenex. Idem eiuſdem operis hymno ſecundo: Φίλον εἴη φιλεῖν, ποτὶ δὲ ἐχθρὸν ἅτ᾽ ἐχθρὸς ἐὼν λύκοιο δίκαν ὑποθεύσομαι, id eſt, Amicū contingat: Ceterum aduerſus inimicum tanquam inimicus, lupi more incurſiam, ſiue inſidiabor.

Nullus malus magnus piſcis.

Οὐδεὶς κακὸς μέγας ἰχθύς. id eſt,
Nullus malus magnus piſcis.

Aenigma prouerbiale dici ſolitum in homines prægrandi quidem corpore, ceterum ingenio nullo. Clearchus in commentario de prouerbiis apud Athenęum libro 8. hinc ortum ſcripſit. Stratonicus citharędus cum Porpin vidiſſet Rhodium citharœdum ingenti corporis mole, verum arte non perinde magnū, percunctantibus quibuſdam quiſnam is eſſet, hunc ad modum reſpondit: οὐδεὶς, κακός, μέγας, ἰχθύς, ancipiti dicto ſignificans illum, nullum, id eſt, nullius eſſe precii, malum & improbū, magnū corpore, denique piſcem, quia mutus eſſet & infacundus, ac male canorus. Theophraſtus Deriſu, fatetur dictum quidem eſſe à Stratonico, ſed non in Porpin, verum in Simylā hiſtrionem: μέγας, οὐδείς, σαπρός, ἰχθύς, id eſt, Nullus, magnus, putris, piſcis. Sed elegantius quod retulit Clearchus, propter amphibologiam non inuenuſtā. Ariſtoteles in eodem mox loco apud Athenæum ſuper hoc adagio fabulam huiuſmodi refert, in Repub. Naxiorū. Apud Naxios, locupletes quidem plerique vrbem habitabant, ceteri vero ſparſi per vicos agebant. In quodam itaque vico, cui nomen Leſtadæ, Telegoras habitabat prædiues, ac nobilis, multæq́ue apud plebem auctoritatis, cui cum alii complures honores habebātur, tum præcipue muneribus quotidianis ciuium honorabatur, adeo vt qui vendebant, ſi quis minoris liceretur quam vellēt, dicere ſoliti ſint, ſe malle dono dare Telegoræ, quàm tanti vēdere. Quidam igitur adoleſcentes cum piſcem ingentem licitarentur, ac piſcator ex more diceret, ſe malle Telegorę dono mittere, quam tanti vendere, moleſte ferentes eadem audire toties, ſimulata beneuolentia ad Telegoram adduxerunt emptum piſcem. Quem cum ille libenter accepiſſet, tum ipſum adorti ſunt, tū filias iam nubiles conſtuprarunt. Quod factum, indigne ferentes Naxii, abreptis armis inuadere conati ſunt adoleſcentes: tantaq́ue hinc orta ſeditio, vt Lydamis huius tumultus præfectus, poſt arrepta tyrannide patriam oppreſſerit. Hactenus Ariſtotel. At hęc non videmus quid ad prouerbiū faciant, niſi duo faciamus prouerbia, quorum hoc poſterius ſic efferatur, Citius Telegoræ donarim, quam tanti vēdam. Nam Athenæus indicat Ariſtotelē de prouerbio diſſeruiſſe. Videtur eſſe ſenarius, ſed inuerſo dictionum ordine perturbatus. Conſtabit ſi legas: οὐδεὶς μέγας ἰχθὺς κακός.

E ſquilla non naſcitur roſa.

Proverbiali figura dixit Theognis:
Οὔτε γὰρ ἐκ σκίλλης ῥόδα φύεται, οὐδ᾽ ὑάκινθος,
Οὐδέ ποτ᾽ ἐκ δούλης τέκνον ἐλευθέριον. id eſt,
Non

Non etenim è ſquilla roſa naſcitur, aut hyacinthus.
Sed neque ab ancilla filius ingenuus.

Admonet adagium, è probis parentibus naſci liberos probos, ex improbis improbos. Simili forma dixit Horatius in Odis:

Neque imbellem feroces
Progenerant, aquilæ columbam.

Venuſtius erit, ſi ad indocti doctoris indoctum diſcipulum referatur, ad improbi nutricii improbum alumnum. Pertinet adagium ad illam claſſem: κακοῦ κόρακος κακὸν ὠόν, id eſt, Mali corui, malum ouum. Et,

Οὐκ ἂν γένοιτο χρηστὸς ἐκ κακοῦ πατρός. id eſt,
Prolem probam haud pater progignet improbus.

Eſt autem Squilla herbę genus non diſſimilis aloe, de qua multa Pli. in diuerſis locis.

Non omnia poſſumus omnes.

NON omnia poſſumus omnes, apud Vergilium in Pharmaceutria. Prouerbialis ſententia, qua vix tritiorem aliam reperies. Sumpta videtur ex Homero, apud quem Iliados N. Polydamas ſic alloquitur Hectorem:

Ἀλλ' οὔπως ἅμα πάντα δυνήσεαι αὐτὸς ἑλέσθαι.
Ἄλλῳ μὲν γὰρ ἔδωκε θεὸς πολεμήια ἔργα,
Ἄλλῳ δ' ὀρχηστὺν, ἑτέρῳ κίθαριν καὶ ἀοιδὴν,
Ἄλλῳ δ' ἐν στήθεσσι τίθει νόον εὐρύοπα Ζεὺς
Ἐσθλὸν, τοῦ δέ τε πολλοὶ ἐπαυρίσκοντ' ἄνθρωποι. id eſt,

Haudquaquam poteris ſortirier omnia ſolus.
Namque aliis diui bello pollere dederūt,
Huic ſaltandi artem, voce huic citharaq; canendi.
Rurſum alii inſeuit ſagax in pectore magnus
Iupiter ingenium, at multis eſt vtilis ille.

Item Odiſſeæ Θ.

Οὕτως οὐ πάντεσσι θεοὶ χαρίεντα διδοῦσι
Ἀνδράσιν, οὔτε φυὴν, οὔτ' ἂρ φρένας, οὔτ' ἀγορητύν.
Ἄλλος μὲν γάρ τ' εἶδος ἀκιδνότερος πέλει ἀνὴρ,
Ἀλλὰ θεὸς μορφὴν ἔπεσι στέφει. id eſt,

Nō ita cęleſtes tribuūt ſua dona quibuſuis,
Seu formā, ſiue ingeniū, viresve loquēdi.
Eſt etenim īformis ſpecies cui cōtigit, atq;
Linguę dote deus pēſat diſpēdia formæ.

Euripides in Rheſo:

Ἀλλ' οὐ γὰρ αὐτὸς πάντ' ἐπίστασθαι βροτῶν
Πέφυκεν, ἄλλῳ δ' ἄλλο πρόσκειται γέρας.
Vt cuncta norit, nemini mortalium
Datum eſt, at alia dos adeſt alii viro.

Eodem pertinet quod ſcribit Theognis:

Παύροις ἀνθρώπων ἀρετὴ καὶ κάλλος ὀπηδεῖ,
Ὄλβιος ὃς τούτων ἀμφοτέρων ἔλαχεν. id eſt,
Sunt pauci, quibus iiſdem & virtus ſuppetit & res.
Felix cui ſimul hęc ſunt data ſorte deum.

Titus Liuius lib. 22. Nō omnia eidem dii dederunt.
Vincere ſcis Hannibal, victoria vti neſcis.
Videtur Liuius retuliſſe illud ex Iliados Ψ.

Οὐ δ' ἄρα πως ἦν,
Ἐν πάντεσσ' ἔργοισι δαήμονα φῶτα γενέσθαι. i.
Haud illud contigit vnquam, vt
Omnibus in factis callēs appareat idem.

Huc pertinet & Pindaricum illud ex Nemeis:

Τέχναι δ' ἑτέρων ἕτεραι. id eſt,
Artes aliis aliæ.

Interpres oſtendit, illud Atticis prouerbii loco dictum fuiſſe:

Ἄλλαι δ' ἄλλων ἐπιτεχνήσεις. id eſt,
Aliæ aliorum inuentiones.

Idem alibi:

Φυᾷ δ' ἕκαστος διαφέρομεν βιοτὰν λαχόντες, ὁ μὲν τὰν, τὰν δὲ ἄλλοι.
Τυχεῖν δ' ἐν ἀδύνατον εὐδαιμονίαν ἅπασαν. i.

Natura differimus, vitam ſortientes, hic hanc, illam alii. Porro fieri non poteſt, vt omnis felicitas vni contingat. Idem Olympiorum hymno primo,

ἐπ' ἄλλοισι δ' ἄλλοι μεγάλοι. id eſt,
In aliis alii magni ſunt.

Idem expreſſius Encomio octauo:

ἄλλα δ' ἐπ' ἄλλον ἔβαν
αἰγατῶν. πολλαὶ δ' ὁδοὶ
σὺν θεοῖς εὐπραγίας. id eſt,

Alia ad alium venerunt bona, ſed diis fauētibus multæ viæ felicitatis. Rurſus eiuſdē tituli hymno nono:

ἐντὶ γὰρ ἄλλαι
ὁδῶν ὁδοὶ περαίτεραι,
μία δ' οὐχ ἅπαντας ἄμμε θρέψει
μελέτα.

Sunt enim aliæ viæ aliis efficaciores, ſed nō omnes nos alet vnum ſtudium.

Multæ manus onus leuius reddunt.

VVLGO circunfertur adagium, multis manibus onus reddi leuius. Quo ſignificant etiā difficilia facile confici, ſi quis non ipſe ſolus negotium aggrediatur, ſed in plures

adiutores & auxiliares partiatur. Sumptũ eſt à tollendis oneribus. Videtur autem ea ſententia ab ipſa vſq; antiquitate in noſtrã ætatẽ demanaſſe. Legimus.n.apud Heſiodum in opere cui titulus: ἔργα καὶ ἡμέραι,

Πλείων καὶ πλειόνων μελέτη. id eſt,
Plus poteſt & plurium induſtria.

Item Homerus Iliados M.

Ἀλλ' ἐπομαρτεῖτον. πλεόνων δέ τι ἔργον ἄμεινον. id eſt,
Adſitis comites, multorũ induſtria nanq;
Plus pollet, quam paucorum.

Ad hoc reſpexit Euripides in Phœniſſis:

Εἷς δ' ἀνὴρ οὐ πάνθ' ὁρᾷ. id eſt,
Vir vnus autem nemo cuncta diſpicit.

Rurſum in Heraclidis:

Μιᾶς γὰρ χειρὸς ἀσθενὴς μάχη. id eſt,
Inualida pugna eſt vnicæ tantum manus.

Eodem pertinet quod alibi retulimus: εἷς ἀνὴρ οὐδεὶς ἀνήρ, id eſt, Vnus vir, nullus vir.

Sine Cerere, & Baccho friget Venus.

TERENTIVS in Eunucho, Verbum hercle hoc verum eſt, ſine Cerere & Libero friget Venus. Dicũtur hęc ſub perſona Chremetis adoleſcentis ruſtici, qui ſobrius oderat meretrices, poſt idem potus non abhorret. Cibus enim & potus irritamenta ſunt libidinis. Eleganter autem Cererem pro cibo, Bacchum pro vino, Venerem pro libidine dixit continẽter in figura perſiſtens. Nam illud ipſum verbum Friget, metaphoram habet, quam Donatus à picatione vaſorum mutuo ſumptam autumat, quod frigida pix non adhęreat. Frigida profecto nimiũque affectata interpretatio, quod quidem tanti viri pace dictum ſit, ſi modo illius eſt interpretamentum. Ardent amantes, & frigent quæ languent. Horatius:

Non enim poſthac alia calebo Fœmina.

Et frigent in vxores mariti, qui non admodum amant. Diuus Hieronymus Terentianam ſententiam craſſiore Minerua explicans, Diſtento ventre diſtenduntur ea, quę ventri adhærent: ſignificans libidinem eſſe gaſtrimargiæ comitem. Peculiariter autem vinum irritat libidinẽ. Euripides:

Οἴνου δὲ μὴ παρόντος οὐκ ἔστιν κύπρις. id eſt,
Abſente vino, nulla tunc adeſt Venus.

In Græcorum collectaneis ita legitur:

Νεκρὸν ἀφροδίτη διονύσου δίχα καὶ δήμητρος. id eſt,
Mortua res Venus ſine Baccho & Cerere.

Cynicus apud Athenæum libro Dipnoſophiſtarum ſexto, refert eandem ſententiã his fere verbis:

Ἐν τῇ κενῇ γὰρ γαστρὶ τῶν καλῶν ἔρως
Οὐκ ἔστι. πεινῶσιν γὰρ ἡ κύπρις πικρά. id eſt,
Nã ventri inani nõ ineſt formarũ amor.
Amara Venus eſt dira quos p̃mit fames.

Ac mox ſubiicit carmen Euripidis, quod ille mutuatus ſit ab Achæo Satyrico:

Ἐν πλησμονῇ τοι κύπρις, ἐν πεινῶσι δ' οὔ. i.
Saturo Venus adeſt, famelico nequaquã adeſt.

Athenæus libro Dipnoſophiſt. 1. diſtichon adducit eandem complectens ſententiam:

Ἐν πλησμονῇ γὰρ κύπρις, ἐν δὲ τοῖς κακῶς
Πράττουσιν οὐκ ἔνεστιν ἀφροδίτη βροτοῖς. id eſt,
Saturis Venus adeſt, ceterum infelicibus
Miſeriſq; nulla adeſt Venus mortalibus.

Apud hunc ipſum lib. 10. Ariſtophanes vinum, lac Veneris appellat, quod alat libidinem:

Ἡδύς τε πίνειν οἶνος, ἀφροδίτης γάλα. id eſt,
Vinum bibenti ſuaue, lac Cypriæ deæ.

Huc pertinet epigramma quod fertur incerto auctore:

Ἔρωτα παύει λιμός. εἰ δὲ μή, χρόνος,
Ἐὰν δὲ μηδὲ ταῦτα τὴν φλόγα σβέσῃ,
Θεραπεία σοὶ τὸ λοιπὸν ἡ ἀγχόνη βρόχος. i.
Fames amorem ſedat, id ſi ſit minus,
Tempus medetur, ſin nec iſta extinguere
Flammam queant, tum reſtat, vt funem pares.

Idem intelligi voluit Apuleius, cum Veneri ebriam cęnam affingit, cum interim eſuriat Pſyche. Quamquam Ariſtoteles indicat, immodicam vini potionem inutiles reddere ad coitum. Nam diluit vim ſeminalem, atq; ob eam cauſſam Alexandrum Magnum in Venerem parum fuiſſe ſtrenuum, quod eſſet vinoſus. Idque Theophraſtum dixiſſe narrat Athenæus.

Nauiges in Maſſiliam.

Πλεύσειας εἰς τὴν μασσαλίαν. Scribit Athenæus lib. 12. Maſſilienſes vſqueadeo deliciis effeminatos olim fuiſſe, vt prouerbio dici conſueuerit: πλεύσειας εἰς τὴν μασσαλίαν, id eſt, Nauiges in Maſſiliam. Non explicat quidem ille prouerbii ſenſum, ſed facile coniicitur in molles, & moribus cultuque parũ virili torqueri debere. Plautus in Caſina: Vbi tu es, q colere mores Maſſilienſes poſtulas? Tametſi, quod ait Plautus, nobis

nobis potius referendum videtur ad ſeueritatem vitæ, quemadmodum Plutarchus in vita Ageſilai docet, Spartanam diſciplinam appellatam, ſeuerã minimeq; deliciis indulgentem. Nam nõ alia gens laudatior quam Maſſilienſium, ſi Ciceroni credimus, ſiqne vera memorat Valer. Maxim. lib. 2. cap. De inſtitutis, multa commemorans de diſciplina eius ciuitatis, quæ nec mimos vllos in ſcenam admiſerit, ne parum pudicis fabularum argumentis ciuium mores inficerentur, nec eos qui religionis prætextu vitam inertem & otioſam ſectarentur, intra portas receperit. Atque id genus de Maſſilienſium ſeueritate referuntur apud auctores, vt appareat Athenæum non de Gallica Maſſilia, ſed de Libica loqui, cuius meminit Vergil. quarto Aeneidos lib.

Hic mihi Maſſylæ geutis monſtrata ſacerdos.

Quo quidem ex loco coniecturam facere licet, Maſſylos maleficiis olim infames fuiſſe, quemadmodum & Theſſalos. Ceterum quoniam apud Athenæum Maſſalia eſt, nõ Maſſilia, fieri poteſt vt nec ſit Maſſilia quæ eſt Galliæ Narbonenſes, nec Maſſilia Maurorum, ſed tertia quæpiam. Licet hanc no minum differentiam interdum confundãt Greci ſcriptores. Stephanus indicat hoc nomine fuiſſe ciuitatem Liguſticę, Phoceenſium coloniam, auctore Hecatæo: Timæũ vero illud addere, cum naucleros adnauigaſſet, viſo piſcatori proiecto in terram fune, dixiſſe, alliga rudentem. Et hinc loco nomẽ inditum Maſſalia: μάσαι enim Aeolibus eſt, quod alii dicunt: δῆσαι, ἁλιεὺς piſcator: ex μάσαι igitur & ἁλιεὺς dicta Maſſilia.

Nauiges Trœzenem.

Ναυβάτας Τροιζῆνα, id eſt, Nauiges Trœzenem. Euſtachius enarrans ſecundum Homericæ Iliados librum ait dici ſolitum in eos qui cum mento imberbi eſſent, tamen appoſititiis pilis barbam virilem mentirẽtur. Addit inde natum, quod Trœzenis portus quiſpiam vulgo celebratus ſit nomine Barba. Eſt autem alter Trœzen in Maſſilia.

Attica bellaria.

Τρώγματ' Ἀττικά, id eſt, Bellaria Attica: De lautitiis & cupediis. Transferri poteſt ad rem quamcunq; maiorem in modum ſuauem ac iucundam. Plato Politiæ ſuę lib. 3. φέρεις καὶ ἀττικῶν τραγημάτων τὰς δοκούσας εἶναι εὐπαθείας. i. Dannas & Attica bellaria, quæ videntur ad lautitias pertinere.

Nemo bene merito bouem immolauit, præter Pyrrhiam.

Οὐδεὶς εὐεργέτῃ βοῦν ἔθυσεν ἀλλ' ἢ Πυῤῥίας, id eſt, Nemo bouem immolauit bene merito, niſi Pyrrhias. Hoc proverbio quõdam vtebantur, ſi quando quis extitiſſet homo inſigniter gratus, qui beneficium acceptum amplitec repenſaret. Plutarchus in Quæſtionibus Græcanicis, vnde ſit natum adagium enarrat ad hunc modũ: Nauis quædam piratica appulit ad inſulam Ithacenſem, in qua forte fortuna ſenex quidã erat vna cũ cadis fictilibus plenis pice. Pyrrhias quidam Ithacenſis, vt opinamur, negotiator, ſenem dato pretio redemit à piratis, nõ ob id quod ei ſibi foret opus, ſed partim quod miſertum eſſet ſenilis fortunæ, partim hominis oratione perſuaſus. Emit autem vna cum ſene cados illos picarios, idq; auctore ſene. Deinde profectis piratis, quo Pyrrhiæ gratiam referret ſenex, quod non ob lucri cupiditatem, ſed ob beneuolentiã ſeſe liberũ feciſſet, indicauit in cadis multam pecuniæ vim pici admixtam, abditam eſſe. Qua reperta, cum Pyrrhias de repente diues eſſet redditus, cum magnifice collaudanit ſenis erga ſe gratitudinem, tum eidẽ bouem immolauit officii pręmium. Atq; hinc re iam peruulgata natum prouerbiũ, de gratia prolixe relata. Veteres enim rega le ſacrum & magnificum, opiparumq; conuiuium βουθυσίαν appellabant.

Fumi vmbra.

Καπνοῦ σκιά, id eſt, Fumi vmbra. Prouerbiali hyperbole id dixit antiquitas pro re qualibet vili. Sophocles in Antigone.

Τἄλλ' ἐγὼ καπνοῦ σκιᾶς οὐκ ἂν πριαίμην. i.
Reliqua fumi vmbra non emerim.

Cum omnis vmbra res quædam eſt inanis, tum vero fumi vmbram pæne dixeris vmbrã vmbræ. Extat & hoc apud Ariſtophanẽ. De hoc alias nonnihil attigimus.

Viuum cadauer. Viuum ſepulchrum.

Ἔμψυχος νεκρός, id eſt, Viuum cadauer. Prouerbiali figura dixit Sophocles in Antigone:

Οὐ τίθημ' ἐγὼ

Ζῆν τοῦτον, ἀλλ' ἔμψυχον ἡγοῦμαι νεκρόν. i. Hunc ego viuere. Haud arbitror, viuum at cadauer iudico. Refertur apud Athenæum libro 12. Euripides in Aeolo apud Stobæum:

φεῦ φεῦ παλαιὸς αἶνος ὡς καλῶς ἔχει,
Γέροντες οὐδέν ἐσμεν ἄλλο πλὴν ὄχλος
Καὶ σχῆμ' ὀνείρων δ' ἕρπομεν μιμήματα.
Νοῦς δ' οὐκ ἔνεστιν, οἰόμεσθα δ' εὖ φρονεῖν, id eſt,

Heus heus, vetuſtum vt recte habet prouerbium,
Nil aliud atque turba nos ſenes ſumus,
Vmbræque verum ſerpimus imitamina
Inſomniorum, ceterum mens haud ineſt.
Quãquã videmur ſapere nobis adprobe.

In eos dicetur qui ſic viuunt, vt nihil dignum vita agant. Lucianus ſenem decrepitum, ἔμψυχόν τινα τάφον, id eſt, Viuũ quoddam ſepulchrum appellat. Huc pertinet etiam illud Mimi cuiuſdam Laberii apud Gellium:

Similis ſepulchris nil niſi nomen retineo.

Ex fronte perſpicere.

Ex fronte perſpicere dicimus, quod ſtatim & velut ipſo protinus occurſu percipimus. Sumptum ab Phyſionomicis, qui ſe profitentur ex oris lineamentis, reliquaque corporis ſpecie, ingenium hominis poſſe deprehendere. M. Tull. ad Antonium: Non enim ſolum ex oratione, ſed etiam ex vultu, & oculis, & fronte, vt aiunt, meum erga te amorem perſpicere potuiſſes. Id adagiũ etiam hodie vulgo tritiſſimum eſt. Cicero ad Q. fratrem de petitione conſulatus, frõtem appellat animi ianuam: Cura inquit, vt aditus ad te diurni atque nocturni pateant, neque foribus ſolum ædium tuarũ, ſed etiam vultu & fronte, quæ eſt animi ianua. Quę ſi ſignificat voluntatem abditam eſſe ac retruſam, parui refert patere oſtiũ. Hæc Cicero. Vnde & vera fronte fieri dicũtur, q̃ fiũt ex animo. Interdum enim aliud frons loquitur, aliud celat animus. Adluſit huc Ariſtophanes in Equitibus:

Ἐπὶ φιλὸν ἡμῖν τοῖς προσώποισιν ποιεῖν
Ἢν τοῖς ἔπεσι χαίρωσι καὶ τοῖς πράγμασιν. i.
Nobis vt ipſis frontibus faciant palam
An noſtra dicta ac facta læti comprobent.

Spem precio emere.

Est lucrum incertum, & in euentu ſitum, certo affectare damno. Teren. in Adelphis, Ego ſpem precio non emo. Hanc ſententiam leno refert illi, Pecuniam in loco negligere, maximum interdum eſt lucrum. Quadrabit potiſſimum in eos, qui ſpe rerũ adducti maximarum, principum fauorem muneribus obſequiiſque captant. Certe ætatis ac temporis impendio, quo nõ alius ſumptus carior. Nam ii quid aliud quam ſpem precio emunt? Figura mutuo ſumpta videtur à quodam emptionis genere, in quo conſueuit alea rei, non res emi. Veluti ſi quis retium iactum emat in piſcãdo, aut miſſiliũ prædã in venatu, aut ſi quid aliud eiuſmodi. Qua de re multa fit mentio in Pandectis lib. 18. tit. de contrahenda emptione: veluti cum quis emit prouentum agri in annum proximum, aut partum ani mantis, ſiue cũ emitur captus piſcium aut auium, aut etiam miſſilium, quam illi vocant aleã: in partu tamen non tenetur emptor, ſi nihil natũ fuerit, niſi forte hoc per ipſum actũ eſt ne quid naſceretur: in alea tenetur, quoniã ſpes empta eſt: tantum in miſſilibus euictio rei captæ perimit ex empto actionem.

Cælum territat.

Proverbialis hyperbole apud Vergilium in Aeneidæ:

Et cælum territat armis.

Conuenit in minaces & feroces, Thraſonesq́; magniloquos. Sumpta videtur à bello Gigãteo, quæ fabula notior quam vt hic ſit repetenda. Confine huic illud Syneſii in epiſtola contra Andronicum, τῇ κεφαλῇ τὸν οὐρανὸν ἐξαράσσειν ἐπιχειρεῖ. id eſt, Capite cælum perumpere conatur.

Subere leuior.

Φελλοῦ κουφότερος, id eſt, Subere leuior. Prouerbialis hyperbole in homines inconſtantes & lubrica fide. Suberis enim lignum cauernoſum, quod in aqua non ſidit, verumetiam retibus & natantibus adligatur, ne poſſint ſidere. Horatius in Odis:

Quamquam ſydere pulchrior,
Ille eſt: tu leuior cortice, & improbo
Iracundior Adria.

Strabo libro primo, inter hyperbolas prouerbiales hanc quoq; commemorat, Subere leuior vmbra. Quamquã hic locus apud Strabonem non caret ſuſpicione mendoſitatis. Græca ſic habent: Καὶ κουφὰ περισσῶς τε

τὰς ὑπερβολὰς ἐπὶ ὑπερβολαῖς, ὡς καὶ τὸ κȣφότερον εἶναι φελλȣ̃ σκιᾶν, δειλότερον ἢ λαγὼς φρυγός, ἐλάττω δὲ ἔχειν γῆν τὸν ἄγρον ἐπιστολῆς λακωνικῆς. Hæc ita verrit Gregorins Typhernas ſiue Gnarinns: Et ſicut nonnulli ſuper exceſſibus exceſſus ſunt, vt illud, leuiorem ſubere vmbram: & illud formidoloſiorem lepore Phrygem: & illud, Ager minorem tellnrem habet quam epiſtola Laconica: primum vmbram eſſe leuiorem ſubere nõ eſt inſignis hyperbole, immo nulla potius eſt, vt iá demus Græce rectè dici, κȣφότερον σκιᾶν. Vnde hic pro, σκιᾶν, legendum arbitramnr σκιᾶς, vt ſic dicta ſit ſuberis vmbra, quemadmodum dicimus vmbræ ſomniũ. Irem δειλότερον λαγὼ φρυγὸς, id eſt, timidiorem lepore Phrygem, quomodo legiſſe videtur interpres. Nec abſurdum ſi intelligamus Phrygium leporem, veluti ceteris pauidiorem, quod ea gens imbellis habebatur & effeminata deliciis. Pindarus in Pythiis hymno ſecundo metaphoram flexít ad laudẽ hominis, qui quamquã preſſus calumniis malorum, non deiicir tamẽ animũ, ſed ſe ſuapre natura recipit in apertum, vnde & φελλὸν ἀβάπτιστον appellat, i. ſuber qd tingi nequeat. Huc reſpexit Horatius Epiſtolarum libro I. de Vlyſſe loqnens:

> Dum ſibi dum ſociis reditum parat, aſpera multa
> Pertulit, adnerſis rerum immerſabilis vndis.

Cubito emungere.

Αγκῶνι ἀπομυσσόμενος, id eſt, Cubito emungens. Prouerbialis ironia in hominem ſordidi quæſtus & conditionis abiectæ. A ſalſamẽtariis ducta, quibus mos eſt nariũ mucũ cubito abſtergere, nimirũ manibus muria & ſalſugine oppletis. Bion philoſophus apud Suidã ex Laerrio: ἐμȣ̃ πατὴρ μὲν ἦν ἀπελεύθερος, τῷ ἀγκῶνι ἀπομυσσόμενος. i. Meus parer erar libertinns, cubito emungens. Celebratur ſcomma M. Tull. tortũ in quendã ſalſamentarii filium, cuius tacito auctoris nomine meminit qui ſcripſit rhetoricen ad Herennium, in ſchemaris ſpecie, quæ dicitur ſignificatio per conſeqnẽtiam, Vt, inquit, Si ſalſamentarii filio dicas: quieſce tu, cuius pater ſe cubito emungere ſolebat.

Hiberæ næniæ.

HIBERAS nænias diuus Hieron. nugas appellat, in præfatione, quã præpoſuit Moyſi Pentareucho: Quod multi ignorantes, inquit, apochyphorum delyramenta ſectẽtur, & Hiberas nænias libris authẽticis præferunt. Idem in duodecim quæſtionibus: Et Hiberas nænias Aegypriaq; portenta ſectari. Hiberas nænias dicit propter prodigioſas maleficiorũ fabulas vulgo iactatas. Nam Hiberos maleficiorum infamia laboraſſe, teſtis eſt in Odis Horatius. Niſi quis maiulr ad flumen auriferum Tagum referre. Quamquã ipſe diuus Hieronymus in epiſtola aduerſus Vigilantium, ſatis indicat de portenris ac monſtris intelligẽdnm, ſcribens ad hunc modum: Et quia ad radices Pyrenæi habitas, vicinusque es Hiberiæ, Baſilidis antiquiſſimi hæretici, & imperitæ ſcientiæ incredibilia portenta perſequeris. Athenæus in ſecundo tradit Hiberos, cum eſſent opulentiſſimi, ramen ob parſimoniam ſemper ὑδροποτεῖν ſolitos, & μονοσιτεῖν, hoc eſt, aquam bibere, & ſolos cibum capere. Ceterũ veſtiru fuiſſe ſumptuoſiſſimo. Citat hoc ex Athenæo Stephanus. Sed pro μικρολογίᾳ deprauatum eſt μακρολογίᾳ.

Siculæ nugæ, Gerræ. Perſolæ nugæ.

SICVLAE nugæ prouerbio dicuntur res leuiculæ. Auſonius in epiſtola ad Symmachũ, Cogirans, inquit, nõ illud Catullianũ:

> Cui dono lepidum, nouum libellum,
> ſed amargoteron & verius,
> Cui dono illepidum, & rudem libellum,

non diu quæſiui. Tu enim occurriſti, quẽ ego, ſi mihi poteſtas ſit, ex omnibus vnum ſemper eligerem. Miſi itaque ad te friuola gerris Siculis vaniora. Porro Siculorũ dicacitas nota eſt veterum litteris. Nam Siculus fuit Epicharmus, ad cuius exemplar ꝓperare Plaurus dictus eſt Horatio. Plautus autem in nugis ac iocis & immodicus, nec raro ineptus. Porro gerras Græci crates vimineas appellant. Ea vox poſtea vulgo pro nuga mentis rebusq́ue friuolis vſurpata eſt auctore Feſto Pompeio, hac quidem occaſione: Athenienſes cum Syracuſas obſiderent, & crebro Gerras poſcerent, irridentes Siculi gerras clamirabant. Hinc in prouerbinm ceſſit. Vnde & familiares, quiq; inter ſe nugas omnes communicant, congerrones vocantur. Suidas neutro genere γέῤῥα refert, vt Perſicam vocem, quæ quidem tum arma declaret, tũ quoduis defenſaculum.

ſaculum. Etymologicon Græcum addit, apud Siculos naturam muliebrem gerron appellari, γέῤῥα nanque dici, commutatione litteræ, quaſi δέῤῥα. Δέρας autem apud Græcos pellem ſignificat, & getta proprie defenſacula ſunt pellicea. Plautus in Pœnulo: Scitum per tempus hoc iam eſt verbũ, ſi verbum vetus. Nam tuæ blanditiæ mihi ſunt, quod dici ſolet, gertę germanę. Aedepol lirę, liræ. germanas dixit, non germanicas, abſit, ſed meras ac veras nugas. Quod autem Plautus vocat liræ, Græci dicunt λῆρον ſiue λῃρήματα. Vocem dictam putant à λήθω, & ῥέω, quod dictum fallens memoriã excidit. Quemadmodũ & φλύαρον & φλυαρίαν dictam à φλύω, & ῥέω, quod ſuperfluãt exundentq́; verbis garruli. Apud hunc ipſum Plautum & Perſolas nugas legimus, opinamur ob mõtes aureos, qui apud Perſas eſſe perhibentur.

Qui ſemel ſcurra, nunquam paterſamilias.

QVI ſemel ſcurra, nunquam paterſamilias. Porphyrion enarrans Horatium, admonet fuiſſe prouerbium. Senſus eſt autẽ, eum quem ſemel depuduerit, quique contempta fama ſcurrã agere cœperit, vix vnquã ad bonam frugem redire. Scurra gaudet alieno cibo, paterſamilias parat vnde domi viuat. M. Tul. in actione pro Publio Quintio: Memini, vetus eſt, de ſcurra multo facilius diuitem quam patremfamilias fieri poſſe. Fortuna crebro largitur opes indignis: at bonam mentem dat nemini.

Aegroto dum anima eſt, ſpes eſt.

AEGROTO dum anima eſt, ſpes eſt. Sententia prouerbialis, admonens ne in afflictiſſimis quidem rebus abiiciẽdam eſſe ſpem. M. Tull. ad Atticum: Vt ægroto dum anima eſt, ſpes eſſe dicitur, ſic ego quoad Pompeius in Italia fuit, ſperare nõ deſtiti. Sumptum videtur adagiũ ex Theocriti Batto:

Θαρσεῖν χρὴ φίλε βάττε, τάχ᾽ αὔριον ἔσσετ᾽
ἄμεινον:
Ἐλπίδες ἐν ζωοῖσι, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
Χὠ ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ᾽ ὕει.

Hos verſus non ineleganter vertit Philelphus.

Fidere Batte decet, melius cras forſan habebis,
Sperandum eſt viuis, non eſt ſpes vlla ſepultis.
Nunc pluit, & claro nunc Iupiter æthere fulget.

Item Euripides in Troadibus:

Οὐ ταὐτὸν ὦ παῖ τῷ βλέπειν τὸ κατθανεῖν.
Τὸ μὲν γὰρ οὐδὲν, τῷ δ᾽ ἔνεισιν ἐλπίδες. id eſt,
Non eſt idem mi gnate viuere ac mori,
Siquidem hoc nihil, ſpes ſunt in illo ſcilicet.

Eodem pertinet fabula de Pandorę pyxide, in cuius ſummo labro ſola ſpes hæſerit, reliquis omnibus morbis euolantibus.

Ad viuum reſecare.

M. TVLL. lib. De amicitia, ad viuum reſecare, dixit pro eo quod eſt, rem exactius quã ſat eſt, ac moroſius excutere. Sed hoc, inquit, primum ſentio, niſi in bonis amicitiam eſſe non poſſe. Neque id ad viuum reſeco, vt illi qui hæc ſubtilius diſſerunt. Mutuo ſumpta metaphora à tonſoribus capillos aut vngues reſecantibus. Nam ii ſæpenumero moleſti ſunt, dum nimium diligentes eſſe ſtudent. Idem in libris De finibus, dixit Preſſius agere, pro exactius & accuratius. Plautus in Bacchidibus ſub perſona Chryſali: Tondebo auro vſq; ad viuã cutem. Et hoc ipſum tondere pro deludere Græcis in prouerbio eſt.

Hoſtimentum eſt opera pro pecunia.

HOSTIMENTVM eſt opera pro pecunia. Hoc adagium admonet, nihil gratuitum eſſe debere, ſed officium beneficio penſandum. Hoſtimentum autem, auctore Pompeio Feſto, beneficii penſatio eſt, à priſco verbo hoſtire, & redoſtire, quod eſt paria referre. Ab eodem hoſtem dici putat Nonius, quod ex æqua cauſſa pugnam ſuſcipiat. Sic lena apud Plautum in Aſinaria adoleſcenti reſpondet ſua exprobranti beneficia: Hoſtimentum eſt opera pro pecunia. Hoc eſt: Neuter habet quod imputet alteri. Tu mulierem amabas, miſſa eſt: Ego pecuniam, dediſti. T. Liuius: Nunquam nec opera ſine emolumẽto, nec emolumentum ſeruis ſine impenſa opera eſt. At in amicorum officiis alia ratio eſt, nec enim liberatur à debenda gratia qui gratiam retulit, nec permutatione officiorum fit, vt neuter alteri quidquam debeat. Confine illis, Manus manum fricat, & ſcalpentem ſcalpe.

Vtrumque

Vtranque paginam facit.

Plinivs Hiſtoriæ mundi libro ſecnndo, capite ſeptimo, de fortuna loquens, Huic, inqnit, omnia expenſa, huic omnia feruntur accepta, & in tota ratiōne mortalium, ſola vtranque paginam facit. Prouerbii faciem habet illud, vtranque paginam facit, ſumpra metaphora à codicillis rationabilibus, duas habentibus paginas, alteram quæ indicat quid ſit datum, alteram quæ quid acceptnm ſit, oſtēdit. Itaque in rebus hnmanis fortuna vtrauque facit paginam, id eſt, ſiue quid obtigit boni, ea laudatur, quaſi dederit: ſiue mali quid accidit, eadē inceſſitur, ceu malorum auctor.

Nec omnia, nec paſſim, nec ab omnibus.

Οὔτε πάντα, οὔτε πάντῃ, οὔτε παρὰ πάντων, id eſt, Nec omnia, nec paſſim, nec ab omnibus. Admonet adagium, in muneribus accipiendis non ſolum verecundiam adhibendam eſſe, vernm etiam delectū. Sunt enim quædam quæ neutiqnam decorum ſit accipere. Eſt item locus, eſt tēpus qno pulchrū ſit recuſare munus oblatum. Sunt quidam à quibus inhoneſtum ſit admittere donū. Laudat Horatius Telemachum Homericum, qui equos ab Menelao oblatos recuſarit. Hoc adagium citatur ab Vlpiano in Pādectis libro primo, titulo de officio proconſulis, ex epiſtola diui Seueri & Antonini imperatorum. Verba ipſa ſubſcribamus. Quantnm, inquir, ad xenia pertinet, audi quid ſentiamus. Græcum prouerbium eſt, οὔτε πάντα, οὔτε πάντῃ, οὔτε παρὰ πάντων. id eſt, Nec omnia, uec paſſim, uec ab omnibns. Nam inhnmanum à nemine accipere: ſed paſſim, viliſſimnm eſt: & omnia, auatiſſimnm. Hactenus illi. Græca verba in omnibus exemplaribus deſiderabantur. Ea Politianus ex archetypis reſtituit, ne qnid hunc interim debita fraudemus laude. Adluſir huc Theocritus in Thionycho:

-Αἰτεύμενος οὐκ ἀνανεύει
Οἷα χρὴ βασιλῆ. αἰτεῖν δὲ δεῖ οὐκ ἐπὶ παντί. id eſt,

-Non ſolet ille negare rogatus
Principe digna, nec eſt de re quaecunque rogandnm.

Tempus omnia reuelat.

Tertvllianvs, quem diuus Cyprianus præceptorem ſuum appellare conſueuit, in apologetico contra Ethnicos, Bene autem, inquit, quod omnia tempus reuelat, teſtibus etiam veſtris prouerbiis atqne ſententiis. Aulus Gellius Noctiū Atticarum lib. 12. cap. item 12. citat in hanc ſententiam hos Sophoclis verſns:

Πρὸς ταῦτα κρύπτε μηδέν, ὡς ἅπανθ' ὁρῶν
Καὶ πάντ' ἀκούων, πάντ' ἀναπτύσσει χρόνος. id eſt,

Ob iſta, ne quid oeculas, ſi quidem intuēs
Cnncta, audiensq; cnncta proferet dies.

Idem in Aiace flagellifero:

Ἅπανθ' ὁ μακρὸς κἀναρίθμητος χρόνος
Φύει τ' ἄδηλα, καὶ φανέντα κρύπτεται. id eſt,

Cuncta pariter immenſus ordo temporū
Occulta prodit, & idem prodita occulit.

Eodem in loco Gellius admouet, quēdam veterum poetarum Veritatem temporis filiam vocaſſe, quod licet aliquando lateat, tamen temporis progreſſu in lucem emergat. Fertur in eandem ſententiam hic qnoque ſenatius prouerbialis:

Ἄγει δὲ πρὸς φῶς τὴν ἀλήθειαν χρόνος. id eſt,
At veritatem tempus in lucem eruit.

Et alter huic adſimilis:

Πάντ' ἀνακαλύπτων ὁ χρόνος πρὸς φῶς φέρει. id eſt,
Omnia ſub auras tempns aperiens refert.

Idem opinamnr ſenſiſſe Thaletem, cū ait, τὸν χρόνον σοφώτατον ἁπάντων, ἀνευρίσκειν γὰρ τὰ πάντα. Hoc eſt. Tempus omnium eſſe ſapientiſſimum, vt quod cūcta reperiat, eruatque. Nec aliud Piudarum in Olympiacis, cum ait:

Ἁμέραι δ' ἐπίλοιποι μάρτυρες σοφώτατοι. i.
Poſteri dies ſapientiſſimi teſtes.

Idem alibi tempus omnium patentem appellat, quod nihil non fiat progreſſu temporis:

Ἀποίητον οὐδ' ἂν χρόνος ὁ πάντων πατὴρ δύναιτο θέμεν ἔργων τέλος. id eſt,
Ne tempus quidem rerum omnium pater, poſſit quod factum eſt infectum reddere.

Habet eandem ſententiam Pindarus cum aliquot locis, tum Olymp. 10.

ὅτ' ἐξελέγχων μόνος
ἀλάθειαν ἐτήτυμον
χρόνος, τὸ δὲ σαφανὲς ἰὼν πόρσω
κατέφρασεν. id eſt,

Et ſolum tempus qnod veritatem certam drodit, quodque latebat in obſcuro progrediens

diens enarrauit. Huc adluſiſſe videtur Vergilius in ſexto:

Subigitq́; fateri
Quæ quis apud ſuperos furto lætatus inani
Distulit in ſeram commiſſa piacula mortem.

Neque diſcrepat euangelicum dictũ apud Matt. cap. 10. οὐδὲν ἐστὶ κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται. καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. id eſt, nihil opertum, quod non reuelabitur, & occultum, quod non ſcietur. Plutarchus in Problematis cauſſam inquirit, cur antiquitus operto capite res diuina Saturno fieri conſueuerit. Atque id ſignificatum arbitratur, quod veritas plerunque tecta ignorataque ſit, ſed eadem aperitur tempore. Saturnus enim temporum auctor ac Deus fingitur. Nam χρόνος Saturnus, κρόνος tẽpus. Nec aliud ſenſit T. Liuius, cum ait lib. 22. A veritate laborare nimis ius ſæpe aiunt, extingui nunquam. Seneca lib. De ira 2. Dandum ſemper tempus eſt, veritatẽ enim dies aperit.

Alpha penulatorum.

Martialis epigrammatum lib. 2.

Quem non lacernis Publius meus vincit,
Non ipſe Codrus, Alpha penulatorum.

Alpha vocauit præcipuum, & quaſi primatem, prouerbiali nimirum figura. Idẽ alias iocatur in quendam offenſum, quod eum dixiſſet Alpha, monetq́ue vt huius iniuriæ talionem faciat, ſeq; viciſſim Beta, ſi velit, appellet. Tranſlatum a notulis litterarum, quibus Græci numerum indicant. Eoſdem ſigniferos & anteſignanos appellant, metaphora ſumpta à militia. Quamobrem autẽ alpha inter litteras primum obtineat locũ, Plutarchus non inſcite cauſſas reddit τῶν συμποσιακῶν προβλημάτων, Decade nona. Protogenes grammaticus è ſuo ludo cauſſam adducit, primum vocales iure præferri conſonantibus, quod citra illarum adminiculum ſonent: deinde vocales ancipites merito præferri longis ac breuibus, qđ vtriuſque generis vim complectantur. Ceterum inter ancipites recte primum locum alpha tribui, quod in conficiendis ſyllabis, iota & ypſilon ſequatur alpha, velut in ἄυριον αἶας. Alpha numquam ſequatur illas duas, vt eãdem efficiãt ſyllabam, ſed reſilit & propriũ tuetur principatum. At Ammonius mox diuerſam allegat cauſſam, Cadmum ob id alpha principem inter litteras locum tribuiſſe, quod Phœnicum lingua bos alpha vocetur, cui primum locum attribuẽdum putarit, non ſecũdum aut tertium, quemadmodum fecit Heſiodus:

Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε βοῦν τ᾽ ἀροτῆρα. id eſt,
Primum ædes, deinde vxorem, inde bouẽ agricolantem.

Nam his præſidiis putat opus eſſe, ſi quis cupiat famem ac paupertatẽ effugere. Rurſum Plutarchus addit hanc cauſſam ſe à Lãpria ſuo didiciſſe auo. Primam vocem naturalem & articulatam reddi per alpha, propterea quod ſpiritus qui eſt in ore, potiſſimum formatur ac fingitur motu labiorũ, quibus diductis, primum hic egreditur ſonus mire ſimplex, & nullius indigens negotii, vt neque linguæ requirat auxilium, ſed ea ſubiacẽte per ſpatium efferatur. Vnde & pueri naſcentes, primum hanc edunt vocem. Diſputatur & apud Platonem de alpha inter litteras principatu. Quin & illa prouerbium ſapiũt, Primas tenere, Primas deferre ſiue tribuere: & Non poſteriores ferrã: quæ metaphoræ ſunt à partibus hiſtrionum in fabula: & apud Græcos: πρωτεύειν, τὰ πρῶτα δοῦναι: καὶ τὰ πρῶτα φέρειν. Quod à fabularum actoribus ſumptum apparet, inter quos primas agunt, qui maximam fabulæ partem ſuſtinent, ſecundas ac tertias qui illis ſunt inferiores. Quamquã & in cauſſarum actionibus ſunt, πρωτολογίαι, δευτερολογίαι & τριτολογίαι, quemadmodum ſunt πρωταγωνισταὶ, δευτεραγωνισταὶ & τριταγωνισταὶ, quæ ſi commode transferuntur ſpeciem habent prouerbii.

Saliuam imbibere.

Divus Hieronymus in Euangelia præloquens, Quis enim inquit, doctus pariter, vel indoctus, cum in manus volumen aſſumpſerit, & à ſaliua quam ſemel imbibit, viderit diſcrepare quod lectitat, non ſtatim erumpat in vocem? Elegãter profecto, prouerbialique figura dixit, & à ſaliua, quam ſemel imbibit, ideſt, ab illo guſtu, quo puer imbutus eſt. Sumpta metaphora ab infantibus, quibus præmanſum cibum nutrices in os inſerunt, non ſine ſaliua. Cui cum aſſueuerint, nihil iam illis ſapit, quod ab illius primæ ſaliuæ guſtu diuerſum ſit. Proinde

inde modis omnibus curandum, vt optimis aſſueſcamus. Idem ſolet accidere pleriſq; noſtrum, vt quidquid diſſideat ab iis quæ primis illis annis imbibimus, protinus diſpliceat. Aiunt & canes eos amare, quorum ſaliuarum guſtarint. Verum malim ad ſuperiorem metaphorã referri. Huc ſpectare videtur & Perſianum illud:

Inque luto fixum poſſis tranſcendere nũmum,
Nec gluto ſorbere ſaliuam Mercurialem.

Quamquam magis referendum eſſet ad ficos Mercuriales, de quibus alias diximus, quos ioci cauſſa quidam ſaliua oblinebãt, vt ludibrio eſſent qui tollerent, cum conſimilem luſum præmiſerit de nummo infixo luto. Illud certe pertinet ad hoc prouerbium, quod eſt apud eundem in 6. Satyra.

Nec tenuem ſolers turdorũ noſſe ſaliuã.
Saliuam pro guſtu dixit.

Quo ſemel eſt imbuta.

Hvic non diſſimile eſt Horatianum illud:

Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem
Teſta diu.

Proinde recte monet Fabius, vt ſtatim optima diſcantur, propterea quod nihil hæret tenacius, quam id quod rudibus annis percepimus. Et Ariſtoteles libro Moralium Nicomachiorum ſecundo: ὐ μικρὸν ὖν διαφέρει τὸ ὕτως ἢ ὕτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν. id eſt, Itaque nõ parui refert, hoc an illo pacto protinus à pueris conſueſiamus, imo plurimum intereſt, vel potius omne in eo momentum eſt ſitum. Et Vergilianum illud ἐπιφώνημα, in Georgicis:

-Adeo in teneris conſueſcere multum eſt.

Augiæ ſtabulum repurgare.

Αὐγείȣ βυστασία, id eſt, Augiæ bubile. Allegoria prouerbialis in hominem, aut in rẽ maiorem in modum inquinatam. Lucianus in Pſeudomante: καὶ τὴν αὐγείȣ βυστασίαν, εἰ καὶ μὴ πᾶσαν, ἀλλ᾽ εἰς δύναμίν γε τὴν ἐμαυτȣ̃ ἀνακαθήρασθαι πειράσομαι. id eſt, Et Augiæ bubile, ſi non omne, at certe pro mea virili conabor ſubmouere. Oſtendit autem huius ſtabula tantum habuiſſe congeſti fimi, quantum ter mille boues pluribus annis reddere potuerint. Huius mentionem facit & Pauſanias in Eliacis, Deque bubus & fimo nonnihil meminit. In Græcis epigrammatis recenſetur inter Herculis labores Augiæ ſtabulum repurgatum. Quin & Seneca ludicro libello de morte Claudii Cæſaris vſurpat hoc prouerbium: In quos inquit, ſi incidiſſes, valde fortis licet tibi videaris, maluiſſes cloacas Augiæ purgare, multo plus ego ſtercoris exhauſi. Etiamſi prouerbium omiſſum erat in exemplari, quod primũ ſecutus eſt Frobenius: id nos reſtituimus ex exemplari, cuius nobis copiam fecit ex ſua bibliotheca collegium liberales artes profitentium, in florentiſſima Louanienſium Academia. Neq; enim æquũ arbitramur imputari vniuerſitati, quod paucorum ſeniculorum cõſpiratione, tam odioſe repugnatum ſit hic bonis litteris ac linguis. Gregorius Theologus ad Baſiliũ Magnum: πῶς, inquit, παρέλθω τȣ̀ς ἀφύτȣς κήπȣς ἐκείνȣς καὶ ἀλαχάνȣς, καὶ τὴν αὐγείȣ κόπρον ἐκ τȣ̃ οἰκίας ἐκκαθαιρομένην, id eſt, Quomodo prætercam hortos illos incultos & holeribus vacuos, atq; Augiæ ſtercus ex ædibus repurgatum? Sentit vitam luxu perditam in melius correctam.

Periculoſum eſt canem inteſtina guſtaſſe.

Χαλεπὸν χορίων κύνα γεύσαι. id eſt,
Inteſtina canem ſemel adguſtaſſe periculum eſt.

Prouerbiali allegoria dictum eſt à Theocrito in Idyllio decimo. Admonet adagium, haud facile temperare à peccando, qui ſemel illecebram illam, velut auctoramẽtum vitiorum deguſtarit. Quemadmodum qui ſemel ſcortum attigerit, qui ſemel periurio ſiue furto rem auxerit, qui ſemel aulicã vitam ſit expertus. Effertur & ad hunc modum apud Lucianum: ȣ̓δὲ κύων παύσαιτ᾽ ἂν ἅπαξ σκυτοτραγεῖν μαθών, id eſt, Neque canis deſiturus eſt, qui ſemel corion edere didicerit. Theocriti Scholiaſtes indicat, hoc prouerbium & hunc in modum efferri: χαλεπὸν μαθȣ̃σα κύων σκύτο τραγεῖν, id eſt, Priculoſa res eſt canis, quæ didicit arrodere coria. Horatius in Sermonibus ſimili figura dixit:

-Quæ ſi ſemel vno
De ſene guſtarint, tecum partita lucellũ,
Vt canis à corio nunquam abſterrebitur vncto.

Canis circum inteſtina.

Κύων περὶ ἔντερον, id eſt, Canis iuxta inteſtina.

na. Dicebatur, vbi quis res eas quarum eſſet cupientiſſimus, propoſitas conſpiceret, quibus frui tamen non liceret. Canes enim oberrant circum inteſtina deuoraturi, niſi fuſtem timerent. Suidas arbitratur accommodari poſſe in res inutiles & inſuaues: inteſtina enim nō facile deglutiri à canibus, ac deuorata reuomi plerunque.

Aureæ compedes.

Χρυσαῖ πέδαι, id eſt, Aureæ compedes. Prouerbiali metaphora dicitur ſeruitus ſplendida & amabilis, qualis eſt fere aulicorum vita. Diogenes in epiſtola quadam ſcriptū reliquit, Ariſtippum in aula regia aureis teneri compedibus, ne poſſet auolare. Seneca in dialogo quodam affectus & rationis, Stulti eſt, inquit, compedes ſuas, quamuis aureas, amare. Loquitur de vxore formoſa. Horatius item de amica formoſa:

Tenetq́; grata
Compede vinctum.

Herculana ſcabies.

Ἡράκλειος ψώρα, id eſt, Herculana ſcabies: de ſcabie iucunda, facileq́; ſanabili, interprete Suida, aut quæ deſideret Herculana, id eſt, calida balnea. Narrant enim Herculi laboribus illis ingentibus fatigato Palladem ac nymphas crebro balnea feruentia ſuppeditaſſe. Vſum huius adagii non indicat neq; Zenodotus, neque Suidas. opinamur autē dici poſſe vel in eos qui multo ſtudio aliovè labore valetudinem oſtenderunt, vt quibus aliquo laxamento ſit opus: vel in eos, qui blandis, adulationibus deliniti, veluti iucunda quadam ſcabie pruriunt.

Herculanus morbus.

Ἡράκλειος νόσος, id eſt, Herculanus morbus. Hunc Dicæarchus apud Zenodotum eum exiſtimat eſſe, quem alii ſacrum, alii comitialem appellant. Eſt autem ex eorum numero, quibus nulla medicorum ope ſuccurri poteſt, propterea quod diuinitus immitti creditur, eoq́; cognomen additum eſt ſacro. Apuleius in prima defenſione, diuinū appellatum putat, quod diuinam, id eſt, rationalem animi partem violet. Naſci, quoties caro in humorem craſſum & ſpumidum, inimico igni conliqueſcit. Signa eſſe, graue caput, ceruicem torpentem, tempora pulſata, auris præcipue dextræ tinnitum. Deprehendi potiſſimum incenſo lapide gagate, & rotæ figularis circumactu. In hūc aiunt Herculem incidiſſe, vel propter immenſos labores, vel immittente Iunone. Heraclitus arrogantiam ſacrum morbum vocauit, vel quod id mali ſummos plerunque viros conſequi ſoleat, vel quod ſola mors remediū adferat. Herodotus in Thalia refert Cambyſen huic obnoxium morbo, quoſdā ſibi maxime familiares per inſaniam occidiſſe. Herculem itē liberos ſuos interimentem inducunt tragici poetę. Herculanus appellatus videtur, quod vt ille inuictus, ita hic nulla medicorum ope ſuperabilis. Quamquam Ariſtoteles in Problematis ſectione trigeſima, problemate iuxta Theodorum primo, putat Herculem vere huic morbo obnoxium fuiſſe, atq; omnes adeo, qui vel ingenio, vel ſtudio philoſophiæ, vel in adminiſtrāda repub. vel in aliis artibus excelluerūt, atræ bili obnoxios fuiſſe. Sane non videmus quamobrem hoc debeat inter adagia referri, niſi ſacrum, aut Herculanum morbum appellemus, tumorem animi, aut aliud aliquod vitium inſanabile, quod genus eſt in ſenibus auaritia, in mulieribus loquacitas. Nam in omnibus fere Græcorum collectaneis prouerbii titulo recenſetur,

Io Pæan.

I o Pæan, acclamatio prouerbialis, qua conſueuimus vti re gnauiter & feliciter peracta, cui non diſſimile videtur illud Homericum, βάλλ' οὕτως, & apud Latinos, Macte virtute. Athenæus ex Clearchi primo de prouerbiis libro citat, ἰὴ παιῶν ἰὴ παιάν, id eſt, Ie pæon ie pæan. Nam vtroque modo ſcriptum reperitur. Natū hinc exiſtimant: cum Latona ex Chalcide Eubœæ ciuitate Dianam & Apollinem in Delphos trāſportaret, euenit forte fortuna, vt iuxta ſpecū, in quo Pytho latitare dictus eſt, præteriret. Vbi vero iam proſiliens Pytho impetu ferretur in illos, Latona mulierum more territa, filii auxiliū inclamauit his verbis, ἵε παῖ, id eſt, iaculare fili. Ibi Apollo, qui tum forte geſtabat arcum, miſſo telo Pythonem interemit. Inde vox deflexa eſt, vt diceretur ἰὴ παιάν. Idq́ue cum ter iterari conſueuerit in ſacris Apollini factis, quidam arbitrantur primum ortum eſſe carmen Hexametrum Heroicum, & Iambicum trimetrum.

Etenim,

Etenim, ſi pronunties primis productis ſyllabis:

Ἰὴ παιὰν, ἰὴ παιὰν ἰὴ παιάν,

hexametrum erit meris conſtans ſpondeis. Sin primis correptis, iambicum erit trimetrum puris iambis abſolutũ. Cuius rei meminit etiam Terentianus grammaticus. Item Iulius Pollux in quarto demonſtrat in Pythicis ludis quinque fuiſſe cantus ſpecies. πεῖραν, repræſentari Apollinem certaminis diſpicientem locum: κατακελευσμὸν prouocantem Pythonem, ἰαμβικὸν pugnantẽ, σπονδεῖον vincentem, καταχορεύσιν, ouãtem. Hinc vulgo pronerbii vice receptum eſt, vt re feliciter peracta, acclamemus, ἰὴ παιάν. Latini videtur η, in ω mega commutaſſe. Ouidius in opere de Arte amandi:

Dicite Io pæan, & Io bis dicite pæan,
Decidit in caſſes præda petita meos.

Et in triumphis acclamabatur: Io triũphe; Horat. in Odis:

Non ſemel dicemus Io triumphe.

Nemo mortalium omnibus horis ſapit.

Plinivs lib. 7. cap. De præſtãtia gentium, Si verum facere iudicium volumus, ac repudiata omni fortunæ ambitione decernere, mortalium nemo eſt felix. Abnnde igitur atque indulgẽter fortuna decidit cum eo, qui iure dici non infelix poteſt, Quippe vt alia non ſint, certe ne laceſſat fortuna metus eſt. Quo ſemel recepto, ſolida felicitas non eſt. Quid quod nemo mortalium omnibus horis ſapit? Vtinamq́; falſum hoc, & non à vate dictum, quamplurimi iudicent. Ex quibus Plinii verbis coniicere licet, eã vocem Neminem omnibus horis ſapere, velut oraculo proditam, in vulgi ſermonem abiiſſe. Senſus vel citra interpretem liquet: nempe neminem eſſe qui non aliqua parte vitæ deſipiat ac peccet. Porro ſtultitiæ comes eſt infelicitas. Aut certe ſi quod incidit infortunium, id ſtultitiæ ſolet imputari. Eodem pertinet, quod paullo poſt eodẽ in loco ſubnectit, Alius de alio iudicat dies ſupremus de omnibus. Extat apud Ariſtophanem in Ranis & huiuſmodi ſenarius, quem illic indicat Euripidis eſſe:

Οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ᾽ ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ. id eſt,
Haud viuit vllus omnibus felix modis.

Item Euripides in Supplicibus:

Τῶν γὰρ ἐν βροτοῖς
Οὐκ ἔστιν οὐδὲν διατελοῦς εὐδαιμονίας, id eſt,
Siquidem vniuerſis rebus in mortalium
Nil cõtinenter & vndecunq; proſperũ eſt.

Ad eundem modum Horatius:

Nihil eſt ab omni
Parte beatum.

Simonides apud Stobæum,

Πάμπαν δ᾽ ἄμωμος οὔτις οὐδ᾽ ἀκήριος. id eſt,
Nemo vacat prorſum malo, neq; crimine.

Sui cuiq; mores fingunt fortunam.

Cornelivs Nepos in vita Pomponii Attici: Itaq; hic fecit, vt vere dictum videatur: Sui cuiq; mores fingũt fortunam. Et paullo poſt in eodem opere: Supra ſignificauimus ſuos cuiq; mores plerunq; conciliare fortunam. E medio videtur ſumpta ſententia. Nam plerunq; videmus mala malis euenire, digna dignis, idq́; vulgo dictitant: Malus malum reperit, & κακοῖς τρὶς κακά, id eſt, Malis, ter mala. Atteſtatur & verſiculus prouerbialis:

Ἐσθλῷ γὰρ ἀνδρὶ τ᾽ ἐσθλὰ καὶ διδοῖ θεός. i.
Viro bono fortuna ſuppeditat bona.

Item Menander citante Plutarcho:

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ὁ θεός. id eſt,
Nobis enim animus eſt Deus.

Et apud eundem Heraclitus: ἦθος ἀνθρώπου δαίμων, i. Mores hominis Deus ſiue fortuna. Eodem pertinet quod Alcman ſcripſit, fortunam eſſe ſororem εὐνομίας, πειθοῦς καὶ προμηθείας, i. Rectæ inſtitutionis, perſuaſionis & prouidentiæ, vt refert Plutarchus in commentario De fortuna Romanorum. Plautus in Trinummo, Sapiẽs ipſe ſibi fingit fortunam. T. Liuius Decadis quartæ, libro 1. de M. Portio Catone ita prædicat, In hoc viro tanta vis animi ingeniiq́; fuit, vt quocunq; loco natus eſſet, fortunam ſibi ipſe facturus videretur. Pacatus in Panegyrico, ſua, inquit, cuiq; prudentia Deus. Fulgentius in commentariis Vergilianis citat ex Teleſiaco Carneadis, Omnis fortuna in ſenſu ſapientis habitat. Opinamur idẽ eſſe quod adducit M. Tull. paradox. 5. Tametſi locus is habetur mendoſus, emendandus tamen ad hunc modum: Cui quidem etiã quæ vim habet maximam fortuna ipſa cedit, & ſicut ſapiens poeta dixit, Suis cuiq́; moribus fingitur. Sentit enim fortunam fingi cuiq́; ſuis moribus.

Inſana laurus adeſt.

Plinivs libro decimoſexto, capite quadrageſimo.

geſimoquinto, Iuxta quorundã diſtinctionem quarto, In eodem, inquit, tractu portus Amyci eſt Bebrice rege interfecto clarus. Eius tumulus à ſupremo die lauro tegitur, quam inſanam vocant, quoniam ſi quid ex ea decerptum inferatur nauibus, iurgia fiant, donec abiiciatur. Hactenus Plinius. Nobis non viſum eſt abſurdum hoc adagiis adnumerare, quãdoquidem res uſqueadeo vulgata fuit, vt hinc arbor cognomen inuenerit. Itaque quadrabit in hominem rixarum auctorem, vt ſunt nonnulli, qui quocunq; ſe vertunt, iurgia ſuſcitant.

Apologus Alcinoi.

Ἀπόλογος ἀλκινόυ, id eſt, Apologus Alcinoi, de longis & anilibus fabulamentis. Refertur à Diogeniano, & Iulio Polluce libro 6. Sumptum ex Homeri, Odyſſea, vbi Vlyſſes in conuiuio Alcinoi Phæacum Regis, prodigioſas, ac deridiculas fabulas, & portentuoſa mendacia commemorat de Lotophagis, Læſtrigonibus, Circe, Cyclopibus, atq; id genus aliis plurimis miraculis, fretus videlicet Phæacum inſcitia, barbarieq; Plato de Republica libro decimo: Ἀλλ' ȣ̓ μέντοι σοι ἂν δ' ἐγὼ ἀλκινόȣ γε ἀπόλογον ἐρῶ, ἀλλὰ ἀλκίμȣ μὲν ἀνδρὸς ἦρος τȣ̃ ἀρμενίȣ τὸ γένος παμφύλου. i. Haud tibi ſum narraturus Alcinoi apologũ, ſed excellentiſſimi viri Eris Armenii genere Pamphyli. Narrat autem eo in loco fabulam, quæ cum Læſtrygonum Cyclopumque figmento facile certare poſſit. Scribit enim cum hic inter multos cecidiſſet in prælio, decimoque poſt die cadauera cæſorum tollerentur, reliquis putribus, huius vnius cadauer integrum, atq; incorruptum adhuc apparuiſſe: domumq; deportatũ, vt iuſtis ceremoniis ſepeliretur, die duodecimo, cum eſſet imponendus rogo, reuixiſſe, ac prodigioſa quædam narraſſe, quæ diebus illis decem apud inferos tum iens, tum rediens conſpicatus eſſet.

Canina facundia.

SALLVSTIVS apud Nonium Marcellum, in dictione Rabula, Canina, vt ait Appius, facũdia exercebatur. Quod quidem Appii dictum apud eruditos ſcriptores in adagionem ceſſit in quoſdam, qui tantum ad maledicendum eloquentię ſtudium exercerẽt: à rixa canum, & oblatratu ſumpto epitheto. Siquidem, ę, littera quæ in rixando prima eſt, canina vocatur. Diuus Hieronymus in epiſtola ad Ruſticum monachum, Pomparum ferculis procedunt in publicũ, vt caninam exerceant facundiam. Idem obtrectatores ſuos ſubinde canes appellat. Sũptum à genere philoſophorum, quos κυνικὰς appellant, ſiue ob ſordidam vitam, ſiue quod obuios quoſq; mordent, cum mendicatò viuant, more canum.

Iilienſis tragœdos conduxit.

Οἱ ἰλιεῖς τραγῳδȣ̀ς ἐμίσθωσαν, id eſt, Ilienſis tragœdos conduxit. Vbi quis vltro prouocat quempiam, vnde ſua audiat probra, veluti ſi Troiani acceſſant hiſtrionem, qui ipſis calamitates, quas ſemel pertulere, denuo quaſi renouet. Lucianus ĩ Pſeudologiſta: Ἐπεὶ γὰρ κατὰ τὴν παροιμίαν ἰλιεὺς ὢν τραγῳδȣ̀ς ἐμισθώσω. id eſt, Poſteaquam enim iuxta prouerbium: Ilienſis cum ſis, tragœdos conduxiſti. Idem alibi: τὰ γοῦν τῶν ἰλιέων ἀτεχνῶς πεπόνθαμεν, τραγῳδὸν τίνα τȣ̃τον, ἐφ' ἡμᾶς κεκινήκαμεν, ἀσόμενον τὰς φρυγῶν συμφορὰς. id eſt, Itaque plane idem nobis accidit quod Ilieñſibus, vt qui iſtum ceu tragœdum quempiã aduerſus nos excitauimus, qui Phrygum canter calamitates.

Tribus minis inſumptis, duodecim imputat.

IRONIA prouerbialis apud Ariſtophanem in Pluto:

Καὶ μὴν φίλος γ' ἄν μοι δοκῆς νὴ τȣ̀ς θεȣ̀ς
Τρεῖς μνᾶς ἀναλώσας γε λογίσασθαι δώδεκα. id eſt,
At certe amicus vt videtur per Deos,
Vti pro minis tribus impures duodecim.

Quadrabit in eos, qui non niſi compendii ſui gratia colunt amicos, & pro quamuis exiguo officio, multum beneficiorum exſpectant. Vulgo item aiunt: Pileum donat, vt pallium recipiat.

Oculus dexter mihi ſalit.

Ἄλλεται ὀφθαλμός μȣ ὁ δεξιός. id eſt,
Salit mihi oculus dexter.

Vbi ſpes eſt viſuros nos lætum quippiam & vehementer exoptandum. Ductum à muliercularum ſuperſtitione, quę ex membri prurito diuinare ſolent, quid ſit euenturũ. Vnde illa apud Plautum non ſemel obuia, Prurit mihi tergum, pruriunt dentes, pruriunt pugni: &, Vtrum dẽtes tibi pruriũt, an malæ? Theocritus in Amaryllide:

Ἄλλεται

Αλλεται ὀφθαλμός μευ ὁ δεξιός. ἆρ' ἴδησω Αὐτάν. id eſt,

En oculus dexter ſalit mi. illā ne videbo? Eſt etiam apud Plautū: Supercilium ſalit. Hodieque per iocū aiunt ſibi dextram tinniſſe auiem, ſignificātes alienbi ſermonem de ſe abſentibus factum cum laude. Idque Plinius teſtatur, vulgo quandoq; creditum fuiſſe, vt qui laudaretur abſens, ei dextra tinniret auris: qui vituperaretur, ſiniſtra. Lucianus in Dialogis meretriciis: ἦπου ὦ παρμένων ἐβόμβει τὰ ὦτα ὑμῖν, ἀεὶ γὰρ ἐμέμνητο ἡ κωνσταμένη μετὰ δακρύων. id eſt, Num vobis tinniebant aures Parmeno? Nam hera aſſidue cum lacrymis veſtri meminerat.

Nebulæ in pariete.

AVSONIVS in epiſtola quadam ad Gregorium filium nebulas in pariete dixit, pro re nihili, ſomniiq; ſimilima. An nunquam, inquit, vidiſti nebulam pictam in pariete? Carminis, quod ei ſubſcribitur epiſtolæ, lemma ſignificat friuolum ac vanum. Nā nebula res eſt inanior, quàm vt coloribus exprimi queat.

Ne ſis patruus mihi. Sapere patruos.

PATRVORVM in nepotes, ceu peculiaris germanaq; ſeueritas, prouerbio locum dedit. Horatius in Odis:

Metuentis patruæ verbera linguæ.

Patruam linguam vocat ſeueram & obiurgatricem. M. Tullius aduerſus Heluuium: Fuit in hac cauſſa quidam patruus, cenſor, magiſter. Obiurgauit M. Cœlium ſic, vt ne minem vnquam parens. Horatius:

Siue ego praue,
Seu recte hoc volui, ne ſis patruus mihi.

Id eſt, ne me caſtiges. Ad hanc formam pertinet illud Perſianum:

Cum ſapimus patruos.

Id eſt, Poſtquam abiectis puerilibus nugamentis, ſeueros mores induimus. Idem Horatium æmulatus, vt ſolet, dixit: Ne ſis mihi tutor; id eſt, ne mihi præſcribas, atq; imperes.

Saxum voluere.

Λίθον κυλινδεῖν, id eſt, Saxum voluere dicuntur, qui inexhauſto quopiam atque inutili labore fatigantur. Terentius in Eunucho: Satis diu iam hoc ſaxum voluo. Donatus admonet prouerbium fuiſſe in eos, qui inextricabili ſudore, ſed inutili affligerētur, tractumq; putat à notiſſima Siſyphi fabula, ſaxum apud inferos ſurſum ac deorſum voluentis. Apte vero ſtolidum militem ſaxum vocat. Cui ipſe fuerit Siſyphus, vafer & callidus.

Capere prouinciam. Tradere prouinciam.

TRADERE prouinciam, figura prouerbiali dicuntur qui negotium aliquod curandū committunt. Capiunt, ſuſcipiuntve prouinciā, qui rei curandę onus in ſe recipiūt. Metaphora ſumpta eſt à conſuetudine Romanorum, apud quos qui magiſtratum gerebant, prouincias alias alii ſortiebantur. Exempla paſſim apud auctores obuia ſunt. Terentius in ſeipſum excruciante: Videlicet ille Cliniæ ſeruus, tardinſculus eſt. Iccirco huic noſtro tradita eſt prouincia. Idem in Phormione: O Geta prouinciam cœpiſti durā. Plautus in Ciſtellaria: Abi rus, abi directus in tuam prouinciam. Officium illi delegatum prouinciam vocat.

Corinthus & collibus ſurgit, & vallibus deprimitur.

STRABO libro Geographiæ octauo ſcribit, Corinthios opibus, & artibus egregiis præcelluiſſe, ceterum regionem illorū non admodum fuiſſe feracem, quod inæqualis eſſet & aſpera, ac petricoſa. Eamque ob cauſſam ſenarium hunc prouerbio iactatum fuiſſe.

Κόρινθος ὀφρυᾶται καὶ κοιλαίνεται. id eſt,
Alibi tumet Corinthus, alibi caua eſt.

Meminit & Euſtathius in Bœotiam Homeri. Huiuſmodi autem terrę genus nō perinde ſementi idoneum eſt, atq; campeſtris. Id adagium vbi nam poſſit eſſe vſui non ſatis videmus, niſi ſi quis detorqueat ad hominē intractabilē, aſpero ingenio, & ſibiipſi inæqualem parumq; ſecum conſtantem. Cœlius Rhodiginus etiam atque etiam contēdit adhibēdum eſſe prouerbium, vbi ſignificabimus felicitatem aliquo incommodo vitiatam, vt eſt fere rerum humanarū conditio. Quem libentius ſequeremur auctorem, ſi quod cōtendit & aſſeuerat, vel vnius auctoritate probaſſet.

Crotone ſalubrius.

Κρότωνος ὑγιέστερον, id eſt, Crotone ſalubrius. De re nequaquam noxia, ſed vndequaque ſalutifera.

ſalutifera. Zenodotus ab animante ſumptã parœmiam exiſtimat. Eſt enim Crotõ muſcæ genus: Theodorus Rediuũ vertit. Hermolaus mauult Ricinum dici Latine, placidum & innoxium, neque ſuctu, neque alia quapiam re moleſtum. Strabo lib. Geographiæ 6. tradit hinc ortum, quod Crotoniatarum locus longe ſaluberrimus olim fuerit iudicatus, vel hoc argumento, quod breui temporis ſpatio quam plurimos produxerit, tum athletas, tũ philoſophos, hoc eſt, corporibus pariter atq; animo præſtantes viros: inter athletas præcipuum Milonem, inter philoſophos Pythagoram. Idem eodẽ libro tradit, Myſcellum & Architã pariter Delphos adiiſſe, vt de vrbe condenda conſulerent oraculum: & alterutrum pollicente deo, Architam opes delegiſſe, Myſcellum loci ſalubritatem: illum itaq; Syracuſas cõdidiſſe, hunc Crotonem: quarum vrbium altera ceſſit in prouerbium opulentiæ, altera ſalubritatis. Adluſit ad hoc prouerbium Pallada in epigrammate:

Οὐκ ἀλόγως ἐν διζυθίοις δύναμίν τινα θείαν
Εἶναι ἔφην, χθὶς γὰρ δίζυθον ἐν Κροτῶνι
Η πάλαι κάμνοντι τεταρταίῳ πιεῖν φα,
Καὶ γέγονεν ταχέως διὰ κρότων ὑγιής. id eſt,

Diuinum quiddam, vimq; admirabilem ineſſe
Dizythiis certe diximus haud temere.
Namq; here, quem febris longa & quartana tenebat,
Iam delaſſatum conficiens miſere.
Dizython admoui, neq; erat mora longa, Crotone
Hoc vbi feciſſem, ſanior ille fuit.

Suida mauult ad animalis ſimilitudinẽ referri, quod vndiq; ſui ſimile ſit, nec vllã habeat inciſionem. Nam ὑγιὴς interdum integrum dicitur, vt integer vitæ, integer mentis, pro quo Græci ὑγιής. Eſt autẽ inſecti genus, canibus ac bubus infeſtum. Suſpicamur eſſe cuius ſine nomine meminit Plin. lib. 11. cap. 34. Sẽper habet caput infixum ſanguini, eumq; cibi exitum non habeat, nimia ſatietate dehiſcit: Nunquam in iumentis gignitur, in bubus frequens, in canibus aliquando, in quibus omnia, in ouibus & capris hoc ſolum. Verum pro inſecto Stephanus indicat vltimam oportere acui, κροτὼν Heſychius addit Crotonem dici genus gummi Aegyptii, cuius varias medicinas indicat Plinius lib. 24. ca. 11. Quidam aiunt, & Seſamidem dici Crotonem, fortaſſis eandem quam Plinius lib. 25. capite quinto, appellat Seſamoides, quod ait helleboro admiſceri ſolitum, quo tutius ſumeretur; id eſt, ni fallimur, hellebori genus, quod Italia veratrum appellat. Quoniam hęc herba non ſolum corpus morbis alias immedicabilibus liberat, verũ, & animum purgat ab inſania, non admodũ diſſimile veri videtur, hinc ductum prouerbiũ, Crotone ſalubrior. Seſami meminit & Dioſcorides, Seſamæ Plin lib. 15. cap. 7. meminit Seſami, quod ſit arboris genus, vnde eõ fieri ſolet õleum, quam alii vocant Cyci, vocc, vt videtur, Aegyptia, alii Crotonem, alii Rhibim, alii Siſamũ ſylueſtre. Ibidem indicat & ex caſtaneis & ex oriza fieri ſimile genus olei. Rurſum lib. 22. cap. 25. meminit ſeſamæ, cuius in remediis varios vſus indicat. Ceterum quid ſit dizytum in epigrammate, nondum compertum eſt, niſi quod Plinius libro eodem circa finem, oſtẽdit zythum eſſe potionem apud Aegyptios repertam, ex frugibus: hinc δίζυθον dictum videtur quaſi dicas duplicem ceruiſiam. Hac ſibi medentur & hodie bibuli quidam.

Crotoniatarum poſtremus, reliquorum primus eſt.

Κροτωνιατῶν ὁ ἔσχατος, πρῶτος τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, id eſt, Crotoniatarum poſtremus, primus reliquorum Græcorum. Strabo libro Geographiæ ſuę ſexto, prouerbium hoc ait ortum ob inſignem Crotoniatarum præſtantiam in certaminibus Græcanicis. Plurimos enim egregios athletas protulit ea ciuitas, adeo, vt in vno certamine Olympiaco, ſeptem viri, qui reliquos virtute præcellerant, omnes pariter fuerint Crotoniatæ. Huius gentis præcipuum decus Milo, litteris omnium celebratus, qui ſepties cõtinenter vicit Olympia. Hunc ſi conſtitiſſet, nullus è veſtigio poterat educere. Manum teneri nemo digitum porrigebat. De admirando nec indigno vita interitu meminit Gellius. Adagioni locus erit, vbi gentis aliquod tanto interuallo præcedere dicemus, vt qui in hoc ſit vel infimus, in illo poſſit primus videri: veluti ſi quis dicat, in re militari vel ignauiſſimum Græcorũ præſtantiorẽ eſſe fortiſſimo Troianorum. Aut qui ſit apud Italos inſanuſſimus, apud Gallos

Gallos eloquentiſsimum videri poſse. Aut qui citharœdus ſit deterrimus, eum aulœdorum principem haberi poſse.

Ne decima quidem Syracuſanorum pars.

Οὐδὲ τὴν δεκάτην τῶν συρακουσίων ἔχει, id eſt, Ne decimam quidem partem opum Syracuſanorum poſſidet. Strabo libro Geographiæ ſexto: Συρακούσας δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐκπεσεῖν πλοῦτον, ὥς τε καὶ αὐτοὺς ἐν παροιμίᾳ διαδοθῆναι, λεγόντων πρὸς τοὺς ἄγαν πολλυτελεῖς, ὡς οὐκ ἂν ἐκγένοιτο αὐτοῖς συρακουσίων δεκάτη, i. Syracuſas eo diuitiarum peruenisſe, vt in prouerbium abierint. Siquidem de diuitibus, ac ſplendidis ita dicere ſolent, Ne decimam quidem Syracuſanarum opum partem adſequi poſſent. ſignificabant autem aliorum opes, quantumuis amplas, nihil eſſe ad Syracuſanas diuitias. Nonnihil veneris acceſſerit prouerbio, ſi paullo longius detorqueatur, vt ſi quis prælocutus, Ciceronem longo interuallo reliquos omnes poſt ſe relinquere, dicat, opulentam quidem & vberem eſſe Quintiliani dictionem, verum hanc vix eſſe, τὴν συρακουσίων δεκάτην.

Maleam legens, quæ ſunt domi obliuiſcere.

Strabo libro Geographiæ octauo tradit Corinthiorum vrbē in Iſthmo ſitam, duos habuiſſe portus, alterum Aſiam verſus, alterum Italiam. Verum quod freti inſtar eſſet, non ſine diſcrimine eo nauigari, velut olim in mari Siculo, maxime præter Maleam, propter reflantes inde ventos. Vnde & prouerbium celebratum fuiſſe,

Μαλέας δὲ κάμψας ἐπιλάθου τῶν οἴκαδε: i.

Maleā legens, quæ ſunt domi obliuiſcere. Eſt autem Malea promontorium Laconiæ, à Maleo Argiuorum rege dictum, quod per quinque paſſuum milia in mari procedit, auctore Seruio in 5. Aeneidos, in quo libro Vergilius videtur ad parœmiam adluſiſſe, cum ait:

-Maleæq; ſequacibus vndis.

Item Statius ſeptimo Thebaidos libro:

-Et raucæ circumſonat vnda Maleæ.

Item in Tiburtino Manlii Vopiſci:

-Si Maleæ credenda ratis.

Significat & Homerus libro Odyſſeę nono, periculoſam circa Maleam nauigationem fuiſſe, ſic Vlyſsem loquentem inducens:

Καὶ νύ κεν ἀσπάσιος ἱκόμην ἐς πατρίδα γαῖαν,
Ἀλλά με κῦμα ῥόος τε περιγνάμπτοντα μαλεαν,
Καὶ βορέης ἀπέωσε, παρέπλαγξεν δὲ κυθήρων. id eſt,

Forſitan & patrias rediiſſē ſoſpes in oras,
Sed me dum Maleam prętereuehor, vndaq; fluctusq;
Et Boreas illinc pulſum admouere Cytheris.

Adluſit huc Ouidius in Heroinis:

Auſus es o nimium, nimiumque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere caſtra dolo.

Nam ſuorum obliti videntur, qui ſeſe temere periculis obiiciunt. Quando quidem vna hæc præcipua cauſſa vulgus a ſubeundis vitæ periculis deterret, quod meminerint eſse, quibus ſe ſaluo ſit opus, vt ait Flaccus, & quibus incolumes prodeſse tum debeant, tum poſsint, extincti grauem allaturi luctum. Videbimur non intempeſtiuiter vti hac parœmia, ſi quando diſcrimen negotii ſuſcipiendi volemus oſtendere, aut non eſse ſuſcipiendum, aut negligendā vitam.

Omnia ſub vnam Myconum.

Πάνθ' ὑπὸ μίαν μύκωνον, id eſt, Omnia ſub vnā Myconum. Strabo Geographiæ ſuæ libro decimo: Μύκωνος δ' ἐστὶν ὑφ' ᾗ μυθεύουσι κεῖσθαι τῶν γιγάντων τοὺς ὑστάτους, ὑφ' ἡρακλέους καταλυθέντας, ἀφ' ὧν ἡ παροιμία, πάνθ' ὑπὸ μίαν μύκωνον, ἐπὶ τῶν ὑπὸ μίαν γραφὴν ἀγόντων καὶ τὰ διῃρημένα τῇ φύσει. id eſt, Eſt autem Myconus, in qua fabulis proditū eſt, poſitos eſſe Gigantes poſtremos ab Hercule confectos, vnde ductum eſt illud prouerbium: Omnia ſub vnam Myconum, in eos, qui res natura diuerſas eodem titulo complectuntur. Quibus ex verbis magis colligitur vſus adagii, quàm ratio, tametſi conicere licet, quoniā ſumma Gigantum & reliquiæ ſub Mycono conderentur, ſub ea Gigantes omnes iacere vulgo dictum, cum ſub aliis item mōtibus ſiti fuerint. Itaq; qui eodem in libro grammatica pariter & theologica, item dialectica, & iuriſconſultorum litteras tradat, in eū non inconcinne dicetur: Omnia ſub eandem Myconum. Aut vbi diuerſa geſta, ab eo quod poſtremo loco factum ſit, æſtimentur. Eſt autem Myconus ex Cycladibus vna, teſte Stephano, qui prouerbii quoque facit mentionem in dictione Myconus. At Zenodotus longe diuerſam adfert fabulam,

quæ prouerbio dederit occaſionẽ. Heleus, inquit, filiis ſuis Hegetori & Hippocli mãdarat, vt inſulas illas in mari ſparſas ſubigerent. Deinde vbi Hegetor multas eſſet aggreſſus, Hippocles vnam modo Myconum, vellétq; nihilominus reliquarum etiã omnium ex æquo particeps eſſe, conſuluerunt ſuper hac re oraculum, quæ nã inſulæ Hippocli cederent: Reſpondit Deus: μία μύκονος, id eſt, Vna Myconus. Vſus eſt eleganter Plutarchus primo συμποσιακῶν libro: μίαν μύκωνον ἀποφήνας τὸ συμπόσιον. id eſt, Vnam Myconum faciens conuiuium, ſignificans indiſtinctos adhuc cõuiuas. Vnde & de indiſcretis dictum apparet.

Lerij mali.

Λέριοι κακοὶ, id eſt, Lerii mali. In eos recte dicetur, qui pariter omnes gentis vitio ſunt improbi. Leriorum enim populus ob inſignẽ morum improbitatem in prouerbiũ abiit, auctore Strabone libro Geographiæ 10. Citatq; Phocylidis, neſcio cuius verba hæc: Λέριοι κακοὶ, οὐχ ὁ μὲν ὃς δ᾽ οὔ, πάντες, πλὴν πατροκλέους, καὶ πατροκλέης λέριος. id eſt, Lerii mali, non vt hic malus ſit, ille nequaquam, verum omnes, excepto Patroclo. Et Patroclus eſt Lerius. Leria inſula eſt vna ex Sporadibus cõtra littora Cariæ, quam Plinius Leron appellat, cum aliis aliquot locis, tũ lib. 5. cap. 31. Quod hic dictum eſt in Lerios, Græca epigrammata detorquent in Chios. Epigramma ſic habet:

Καὶ τόδε δημοδόκου, χῖοι κακοὶ, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ᾽ οὔ.
Πάντες πλὴν προκλέους, καὶ προκλέης δὲ χῖος. id eſt,
Hoc quoque Demodoci, Chius malus, haud quidem hic, hic non:
Omnes abſque Procle, Chius at ipſe Procles.

Apud Strabonem Græcum ſcriptura mendoſa eſt, cum προκλέους legendum ſit, non πατροκλέους. Interpres vſus eſt codice caſtigatiore, quin ipſa carminis ratio reiicit, πατροκλέης. Si addas, καὶ τόδε δημοδόκου, plenum erit diſtichon. Id reddetur venuſtius, ſi ab homine ad rem deflexeris: vt ſi dicas, omnes prognoſtæ vani, vno excepto Venãtio, & tamen prognoſtes eſt Venantius. Impii ſunt milites omnes, vno excepto Lãgio, & tamen miles eſt Langius. Græcorum prouerbiũ imitatus eſt Auſonius in Siluium quendam cognomento bonũ, natione Brittonem, quæ natio & hodie apud Gallos vulgò malè audit.

Ad Phaſim vſque nauigauit.

AVCTORE Strabone libro Geographiæ vndecimo: Phaſis eſt Euxini ſinus, & extremæ nauigationis meta, vel teſte prouerbio:

Εἰς φᾶσιν, ἔνθα ναυσὶν ἔσχατος δρόμος. id eſt,
Ad Phaſim vbi ſupremus curſus nauibus.

Per Phaſim Cholchidem ſignificauit, non flumen Phaſim, neque vrbem eiuſdem nominis ad flumen ſitam. Theocritus in Idyllio N.

Πεζὸς δ᾽ ἐς κολχώς τε καὶ ἄξενον ἵκετο φᾶσιν. i.
Et Colchos pedes, & se acceſſit inoſpite Phaſis.

Pindarus conſimili figura in Iſthmiis hymno B. ἀλλ᾽ ἐπέρα ποτὶ μὲν φᾶσιν θερείας, ἐν δὲ χειμῶνι πλέων νεῖλον πρὸς ἀκτάς. id eſt, Sed trãſibat ad Phaſim quidem menſibus æſtiuis, hyeme vero nauigans ad Nili ripas, id eſt, à Colchide in Aegyptum. Strabo enim putat Phaſianos ab Aegyptiis oriundos, argumentum ſumẽs ex vſu lineorum, quorum tanta ſit vis apud Phaſianos, vt hinc exportentur etiam in alias regiones. Dicitur de iis qui longinquas orbis regiones peragrarint. Eſt enim ipſa figura quaſi prouerbialis hyperbole, quo modo dixit & Iuuenalis:

Omnibus in terris q̃ ſunt à Gadibus vſq;
Auroram & Gangem.

Et Horatius in Odis:

Extremum Tanaim ſi biberes Lyce.

Et Vergilius in Bucolicis:

At nos hinc alii ſitientes ibimus Afros:
Pars Scythiam & rapidum Cretæ veniemus Oaxem.

Sumptum videtur ab Iaſonis fabula. Neq; diſſimile fuerit ſchema, ſi quis ad Herculis vſq; columnas dicatur nauigaſſe, aut vſque ad Britannos, quos auctores extra mũdi terminos ponunt. quod Oceano ſeparentur. Horatius in Odis, libro tertio:

Viſam pharetratos Gelonos,
Et Scythicum inuiolatus amnem.

Idem eadem oda 1.

Viſam Britannos hoſpitibus feros,

Idem rurſum:

Et vltimos orbis Britannos.

Myſorum

Myſorum ac Phrygum termini diſcreti ſunt.

STRABO libro Geographiæ duodecimo, regiones quaſdam commemorat inter ſe finitimas, puta Phrygum, Bithynorum, Myſorum, Dolonum. Item qui iuxta Cyzicum accolunt, Mygdonum ac Troianorum. Neminem autem inficias ire, quin vnaquæq; ſuis finibus ſit circumſcripta. Verum eos fines ad amuſſim diiudicare, id neutiquam facile. Porro de Phrygiis ac Myſis prouerbium quoque vulgo iactatum fuiſſe verſibus trimetris:

Χωρὶς τὰ μυσῶν καὶ φρυγῶν ὁρίσματα,
Τὸ δὲ διορίζειν χαλεπόν. id eſt,
Sunt ſeparati Myſiorum termini,
Phrygumq; ſed finire perquam eſt arduũ.

Huius rei cauſſam adducit, quod hi populi non ſatis ſtabiliter tutati ſint ſuas ſedes, ſed ſubinde aliunde alio depulſi, terminos incertos reddiderint. Plinius lib. quinto, Myſiam in Phrygia collocat Plutarchus: ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς παραγγέλμασι, Χωρὶς γὰρ ἔφη τὰ φιλοσόφων, καὶ ἰατρῶν ὡσπερ τινῶν μυσῶν καὶ φρυγῶν ὁρίσματα. id eſt, Separatam enim aiebat eſſe philoſophorum ac medicorum profeſſionem, non aliter ac Myſorum ac Phrygũ fines. Manent in hodiernum diem paſſim id genus de finibus gentium rixæ, longa ſic temporum omnia confundente. Adagio licebit vti de rebus toto genere inter ſe ſe diſſidentibus, veluti ſi quis ſentiens longe aliud ſpectare philoſophum, aliud oratorem, dicat, Χωρὶς τὰ μυσῶν καὶ φρυγῶν. Aut de hominibus inter quos nihil conuenit, nihilq; commune intercedit, vt apud Euripidem Achilles:

Χωρὶς τ' ἐμὰ κἀγαμέμνονος: id eſt,
Separatæ ſunt meæ res à bonis Agamemnonis.

Quod index auro, id aurum homini.

INTER multas Chilonis ſententias, hæc præcipue placuit eruditis, auctore Laertio: ἐν πλαθίναις ἀκόναις ὁ χρυσὸς ἐξετάζεται, διδοὺς βάσανον φανεράν, ἐν δὲ χρυσῷ ἀνδρῶν ἀγαθῶν τε κακῶν τε νοῦς ἔδωκεν ἔλεγχον. i. In ſaxeis coticulis aurum exploratur, euidẽs præbens ſpeciem. In auro vero proborũ pariter & improborum ingenium deprehenditur. Stobæus carmen hoc citat ex Antiphane:

Πλοῦτος δὲ βάσανός ἐστιν ἀνθρώπου τρόπων. i.
Opes vt index, hominis ingeniũ arguũt.

Adluſit huc Ariſtides in Themiſtocle: Ἐντεῦθεν ὅρα τὸν ἄνδρα, ἀπὸ γραμμῆς ἀρξάμενος, καὶ μή μοι λόγῳ τὸν χρυσὸν, ἀλλὰ τὴν βάσανον προσάγων σκόπει. i. Hinc virum ſpecta, à linea facto initio. Neq; mihi, quod dicitur, aurũ, ſed ipſum admouens indicẽ cõſidera.

Caue Thoracem.

Φυλάττεσθε τὸν θώρακα, i. Caue Thoracem. Strabo lib. Geographiæ 14. ſcribit, fluuium eſſe nomine Letheum, vicinũ Lybibus Heſperitis: huic imminere montem cui nomen Thorax, in quo fama eſt Daphitam grammaticum cruci ſuffixum fuiſſe, quod maledico carmine reges inceſſiuiſſet: vnde dictũ illud manarit in vulgus, vt dicerent, φυλάττεσθε τὸν θώρακα, id eſt; Caue à Thorace. Hoc velut ænigmate prouerbiali feſtiuiter admonebimus, frænandam eſſe linguam, ne voces petulanter emiſſæ, per iugulum aliquando redeant. Stephanus tantum indicat Thoracem eſſe ciuitatem Aetoliæ, & itẽ Magneſiæ: de prouerbio ſilet.

Magna ciuitas, magna ſolitudo.

STRABO Geographiæ lib. 16. Seleuciam ad Tigrim ait Babylone maiorẽ fuiſſe, ſed plerãq; ſui parte deſertam, ac iure optimo de illa dici poſſe, quod de Megalópoli Arcadiæ ciuitate dixit comicus quiſpiam:

Ἐρημία μεγάλ' ἐστὶν ἡ μεγάλη πόλις. id eſt,
Eſt magna ſolitudo, magna ciuitas.

Adluſum eſt ad nomen vrbis, cuius meminit & Plinius in quarto. Quadrabit in vrbes, aut domos, agros, aut hortos, aut aliud id genus quippiam, amplũ quidem & ſpatioſum, ſed parum excultum. Aut in librũ ingentem quidem illum, verum impolitũ & illimatum.

Ad Scolon nec proficiſceris ipſe, nec alterum comitaberis.

STRABO libro Geographiæ nono ſcribit: Scolon vicum eſſe quempiam Aſopiæ ſub mõte Citherone, ſedem inamœnam, incultam, infrugiferam, aſperam. Atq; hinc vulgo prouerbium manaſſe:

Εἰς σκῶλον μήτ' αὐτὸς ἴμεν, μήτ' ἄλλῳ ἕπεσθαι. id eſt,
Nec per te Scolon ipſe, nec vlli alii comes ito.

Refert eadem totidem verbis Euſtathius in

Bœotiam Homericam. Nam Scolon & Stephanus ponit in Bœotia. Nomen ex re videtur inditum, σκῶλος enim Græcis ſpinæ genus eſt. Quo prouerbio coueniet vti, ſi quãdo ſignificabimus modis omnibus abſtinendnm à conuictu cuiuſpiam, aut à loco vbi nihil ſit ſperãdum, quod vel ad voluptatem faciat, vel ad emolumentum.

Oenoe charadram.

Οἰνόη τὴν χαράδραν, id eſt, Oenoe torrentis alueum. Nam charadra Græcis ſignificat eam terræ fiſſuram, quam aqua pluuia, aut torrens, nonnunquam terræmotus efficit. Zenodotus in collectaneis adagiorum ait, dici ſolitum in eos qui ſibi malum accerſerent. Hinc eſſe natam parœmiam quod Oenoe vicus quidam ſit Atticæ, quem qui incolebant, alueum quendam torrentis vicinum, ſuis finibus incluſerunt. Deinde ingruente immodica vi aquarũ, & ob id corruptis agris, agricolarionẽ perdidiſſe. Strabo Geographię lib. 8. duas Oenoas commemorat, alteram Eleutheris finitimam, alteram apud Marathonem, de qua vulgo iactara parœmia, οἰνόη τὴν χαράδραν, id eſt, Oenoe charadram: Effertur adagiũ ad hunc quoq; modum, οἰναῖοι τὴν χαράδραν, id eſt, Oenei charadram, vbi quippiam accerſitur ad cõmoditatem, vnde pernicies adfertur. Heſychius hoc prouerbium refert & explicat ex Demone prouerbiorum auctore. Stephanus indicat Oenoen eſſe vnam duarum ciuitatum quas habet Icaria. Vnde dicuntur Oenæi.

Nihil ad Bacchum.

Οὐδὲν πρὸς διόνυσον, id eſt, Nihil ad Bacchũ. Vbi quis ea nugatur quæ ad rem præſentẽ nihil attinent. Adagionis origo varia traditur. Zenodotus ait, antiquitus in choris Dithyrambos in Bacchũ cani ſolitos. Deinde poetas mutata conſuetudine, Aiaces, Cẽtauros, atque id genus fabulas cœpiſſe deſcribere. Proinde ſpectatores per riſum acclamaſſe, Nihil ad Bacchum. Quo conuicio moniti, deinceps ſatyros inducere cœperunt, ne dei prorſus obliti viderentur. Strabo Geographiæ ſuæ lib. octauo, ſcribit euerſa funditus à Romanis, propter violatos legatos, Corinthiorum vrbe, milites in opera quoq; nobilia, quibus ea ciuitas præter cæteras abundabat, ludibriis inſultaſſe. Citatq; teſtẽ Polybium, qui prædicet præſentem vidiſſe ſeſe, tabulas quaſdam abiectas in ſolum, in quibus milites talis luſerint. Quarum vna fuitab Ariſtide depicta. Argumentum erat Bacchus. Hinc inquit, quidã aiunt manaſſe, quod prouerbio dicitur: οὐδὲν πρὸς τὸν διόνυσον, i. Nihil ad Bacchum. Suidas refert Epigenem quendã Sicyoniũ tragœdiam de Baccho conſcripſiſſe, quæ cũ indigna Deo videretur, quoſdam è ſpectatoribus acclamaſſe: Nihil ad Bacchum: eãque vocem in prouerbium abiiſſe. Verum magis approbat eorum ſententiam, qui dicunt quõdam poetas de Baccho fabularum argumenta conſueſſe tractare, eaq; demum actitari ſolita. Deinde paullatim ad tragœdias ſcribendas conuerſos, alias fabulas & hiſtorias ſcriptitaſſe, prætermiſſa Bacchi mentione: ſpectatores igitur adclamaſſe: Nihil ad Bacchum. Eiuſq; ferme ſententiæ ſuffragatorem citat Chamæleontem. Huic opinioni aſtruit Plutarchus in 1. lib. Sympoſiacon, oſtendens ab Aeſchylo & Phrynicho natam parœmiam, qui fabularum argumenta ad hiſtorias & calamitates deflexerint. At Theætetus apud eundem Suidam, in opere de prouerbio, ſcribit Parrhaſium pictorem Bacchũ ſumma arte finxiſſe. Itaque cum apud Corinthios pictorum inter ipſos de arte certamen ageretur, & complures Bacchum pictum proferrent, quorum nullus ad Parrhaſii Bacchum accederet, ſuc clamaſſe populum: Nihil ad Bacchũ. Apud eundem, quidam cum Corœbum, Vlyſſem illum vafrum & verſipellẽ vocaſſet, audiit: Canem adducis ad præſepe, & nihil adfers ad Bacchum. Vtroq; prouerbio ſignificatũ eſt, nimis inæqualem eſſe comparationem Corœbi cum Vlyſſe. Lucianus in Baccho: ἀλλὰ τί πρὸς τὸν διόνυσον, οὗτος ὁ διόνυσος, εἴποι τις ἄν. id eſt, Sed dixerit quiſpiã, quid ad Bacchum hic Bacchus? id eſt, quid ad rẽ propoſitam pertinet hęc de Baccho fabula? Itaq; videtur adagium quadraturũ, vel de re ab inſtituto aliena, vel multo inferiore, vel contemnenda. Plutarchus in Sympoſiacarum quęſtionum prima, de iis agens, qui anxios ſyllogiſmos, velut eũ quẽ κυριεύοντα vocãt, in poculis proponere ſolẽt: τί ταῦτα, inquit, πρὸς τὸν διόνυσον; Idem inibi, Πέμψω δὲ καὶ τὰ λοιπὰ ταχέως, ἂν ταῦτα δόξῃ μὴ παντελῶς ἄμουσα μηδὲ ἀπροσδιόνυσα εἶναι. id eſt, Mittam autem propediem & reliqua, ſi quidem

dem hęc videbantur non vſquequaque inſcita, neque nihil ad Bacchum pertinentia. Noue quidem, ſed tamen oppido quam eleganter dixit, ἀπροσδιόνυσα, tacite adludens ad prouerbium. Significat autē, οὐκ ἀπροσδιόνυσα, non aſpernanda, & ad rem pertinētia. Idem in eiuſdem operis lib. 4. Οἶμαι δὲ καὶ τῶν σαββάτων ἑορτὴν μὴ παντάπασιν ἀπροσδιόνυσον εἶναι. id eſt, Arbitror autem nec ſabbatorum feſtum, nihil prorſus ad Bacchum pertinere. Athenæus lib. 2. ἀπροσδιονύσους λύσεις πραγματευόμενος. id eſt, Solutiones nihil ad rem pertinentes moliens. tertio, πάραυλα μέλη dixit, modos non reſpondentes ad tibiā. Ac mox ἀκρότητα κύμβαλα, hoc eſt, cymbala non congruentia ad numeros ſaltationis. Sic enim vocat ſermones intēpeſtiuos, aut nihil ad rem pertinētes, quos idem ἀμετρολογίας vocat. De huius formæ prouerbiis dictum eſt nobis alias, Nihil ad verſum. Pindarus in Nemeis, παρὰ μέλος ἔρχεται dixit pro eo quod erat ſecus quam conuenit loqui, μαθὼν δέ τις ἀνερεῖ, εἰ πὰρ μέλος ἔρχομαι. M. Tullius lib. ad Atticum 16. Sed nihil tam ἀπροσδιόνυσον mihi primo videbatur, quam ad has litteras, quibus ego à te conſilium petieram, te mihi illa reſcribere. Tametſi quidam hoc loco pro ἀπροσδιόνυσον legunt ἀπροσδόκητον hoc eſt, inopinatum, inexſpectatum. Prouerbii ſpeciem haber quod eſt apud eundem Ciceronem in Bruto, Sed domum redeamus. Id velut interpretās ſubiicit, id eſt, ad noſtros reuertamur. Vtimur & hodie ſermonis huius colore, quoties ſignificamus nos à digreſſione ad id reuerti quod inſtitueramus.

Farcire centones.

PERIPHANES in Epidico Plautina, militi iam pugnas ſuas militari more parāti narrate: Quin tu, inquit, alium queras, cui cētones farcias: id eſt, quem tu glorioſis mendaciis & cōfarcinatis fabulamētis expleas. Solent enim homines glorioſi mendacium aliud ex alio connectere, nullum facientes neque finem, neque modum. Centones autem dicuntur veſtes è variis panniculis, ac diuerſis etiam interdum coloribus conſarcinatæ. Iuuenalis:

Intrauit calidum veteri centone lupanar.

Ad harum ſimilitudinem centonem vocāt carminis genus, ex diuerſis carminibus, & carminum fragmentis, hinc atq; illinc accerſitis contextum, quaſiq; conſutum. Græci κέντρωνας appellant, addita littera, quam abiiciunt Latini. Extant adhuc Ὁμηροκέντρωνες, quorū meminit & diuus Hieronymus, & Vergiliocentones Probæ mulieris, & Cēton nuptialis Auſonii, qui legem etiā eius carminis tradit.

Quod dedi, datum nollem.

LENA Milenis in Ciſtellaria Plautina. Inter nouam rem, inquit, verbum vſurpabo vetus. Quod dedi, non datum vellem, quod reliquum eſt, non dabo. Significat ſe pœnitere, quod puellę fecerit copiam, de cetero nō facturam. Vſus adagii fiet venuſtior, ſi paulo longius à ſimplici figura detorqueatur, veluti ſi quis indicans ſe ſuperioris operę quam in poetices ſtudium inſumpſerit, pœnitere, nec eſſe conſilii diutius in ea tēpus terere, dicat, Quod dedi, datum nollē, quod reliquum eſt, non dabo.

Crocodili lacrymæ.

Κροκοδείλου δάκρυα, id eſt, Crocodili lacrimę. De iis, qui ſeſe ſimulant grauiter angi incommodo cuiuſpiam, cui perniciem attulerint ipſi, cuiue magnum aliquod malum molianrur. Sunt qui ſcribant Crocodilum conſpecto procul homine, lacrymas emittere, atque eundem mox deuorare. Cuiuſmodi propemodum erant lacrymę Baſſiani imperatoris, apud Aelium Spartianum. Lacrymabatur quoties aut mētio fieret, aut imagines videret Getę fratris, quem occiderat. Alii narrant hanc eſſe Crocodili naturam, vt eum fame ſtimularur, & inſidias machinatur, os hauſta impleat aqua, quam effundit in ſemita qua nouit aut alia quępiam animantia, aut homines aquatum venturos, quo lapſos ob lubricum deſcenſum, neque valentes aufugere, corripiat, correptoſque deuoret. Deinde reliquo deuorato corpore, caput lacrymis effuſis macerat, itaque deuorat hoc quoque.

Bona etiam offa poſt panem.

Ἀγαθὴ καὶ μᾶζα μετ' ἄρτον. id eſt,

Et poſt panes bona maza eſt.

Hemiſtichiō carminis heroici. Zenodotus ait de iis ſolere dici, qui penuria meliorū amplectuntur deteriora. Nam maza quidam eſt pane cocto deterius, conflatum ex

lacte & farina, quo ruſtici vice panis vti conſueuerunt. Siquidem ὀπτῶν ἀλεύρων, in deliciis olim fuiſſe alias demonſtrauimus ex Theocrito. Prouerbii ſpeciem habet quod eſt apud Athenæum libro ſexto licet huic diſſimile, πεινῶντι γὰρ ἀνδρὶ μᾶζα τιμιωτέρα χρυσοῦ τε κἀλέφαντος, id eſt, Maza, ſiue offa eſurienti homini carior & auro & ebore. Quo licebit vti cum indicabimus rem vſu, non opinione æſtimandam. Ex his quæ prodidit Athenæus de apparatu conniniorum, liquet mazam prius apponi ſolere, deinde panem. Verum conſumpto pane probatur & maza. Vt poſſumus, quando vt volumus non licet. Xenophon lib. ſexto παιδείας, facit quendam conſolantem milites, qui defecti pane maza veſci cogebantur. Hoc cibo qui victuant dicuntur ἀλφιτοσιτεῖν, quemadmodum qui pane, ἀρτοσιτεῖν.

Si non adſunt carnes, taricho contentos eſſe oportet.

Ἂν μὴ παρῇ κρέα, στερκτέον τῷ ταρίχῳ. id eſt, Probanda ſalſamenta egenti carnium. Sunt qui dicant, τάριχον accipi pro piſce, ſed vili putrique, qui idem ſit Aphya. Fortaſſis hic pro iure accipiendum tarichus. Nam quibus deeſt obſonium, ſolent pane in ius immerſo veſci. In Aphyas & Tarichos crebei iocus eſt in comœdiis. Senſus hic eſt, vbi non eſt copia meliorum, boni conſulere oportet quæcunque contingunt. Refertur a Diogeniano.

Agathonia cantio.

Ἀγαθώνιος αὔλησις, id eſt, Agathonia cantio. Recte dicetur de oratione blanda magis, quàm frugifera. Agathō tibicen quiſpiam erat, cantilenarum ſuauitate maiorem in modum aures deliniens. Nec huius mores diſſimiles muſicæ fuiſſe perhibentur. Laborauit enim infamia molliciei. Auctor & Suidas & Zenodotus. Haud ſcimus an hic ſit idem ille Agathon in tragicorum certamine victor, in cuius epiniciis Plato celebrat illud nobile conuiuium. Huius multis modis Ariſtophanes in Theſmophoris, carminum mollitiem deridet.

Edax currus.

Ἀδηφάγον ἅρμα, id eſt, Edax currus, in glutones & voraces dicebatur, propterea ꝙ currus multum abſumit vnguinis ſiue ceromatis, ſiue quod ſumptuoſa res ſit, equos & currus alere, vnde & comicus Ariſtophanes in Nebulis iocatur in Strepſiadem, quem filius Ἱπποτροφῶν, ad inopiā redegerat, multo ære alieno contracto. Flauius Vopiſcus indicat Aureliano in deliciis fuiſſe Phagonem quendam, qui vno die ad menſam imperatoris ederit aprum integrum, centum panes, veruecem & porcellum, biberit autē in fundibulo appoſito plus orca. Sed de hoc hominum genere plura Athenæus in Dipnoſophiſtis, apud quem lib. 5. Socrates cum quendam vidiſſet in conuiuio ſeſe intemperantius ingurgitantem opſonio, O vos qui adeſtis, inquit, quidam ex vobis panē vtitur vt opſonio, opſonio vt pane. Venuſtius reddetur, ſi deflexeris ad animi vitiū, veluti ſi dicas, huius aut illius principis amicitiam immodica pecunia parari, ac retineri aliq;. Aut cupiditates inexplebiles eſſe, cum naturæ vſus perpauca poſtulet.

Sanguine flere.

Αἵματι κλαίειν, id eſt, Sanguine flere, prouerbialis hyperbole ſignificans nihil non fieri, quo flectatur aliquis, ſic enim antiquitus loquebantur: Haud flectes illum, ne ſi ſanguine quidem fleueris. Itidem αἵματι στένειν, id eſt, Sanguine gemere. Durat hoc adagiū in hodiernum etiam diem, Translatum videtur à prodigiis, quibus interdum ſtatuæ ſanguineis guttis lacrymare videntur.

Pardi mortem adſimulat.

Θάνατον παρδάλεως ὑποκρίνεται, id eſt, Pardi tem ſimulat. Dicebatur vbi quis aſtu perniciem alicui moliretur, veluti cum Brutus ſtupidum ac dementem ageret, vt in poſterum imperio potiretur. Id adagiū ad quendam apologum referunt. In Mauruſia ſimiarum ingens copia. Pardalis autem animal eſt natura ſimiis infeſtiſſimum, quas tamen viribus aſſequi non poteſt, nimirum illis in ſummas arbores ſubuolantibus. His itaque dolis in eas vtitur. Sternit ſe ſupinam ſub ramis, ac porrectis cruribus emori fingit ſeſe. Gaudent eo ſpectaculo ſimiæ cōfidentes in arbore. Deinde vbi iam mortuā arbitrantur, vnam aliquam emittunt exploraturam, num vere mortuus ſit hoſtis. Illa cautim ac pedetentim accedens, vbi nullum vitæ videt argumentum, Pardale nimi-

ſum

rum modis omnibus cadauer imitante, demum audet etiã couſceudere. Quod ſimul atque reliquæ ſimiæ conſpexerint, iam depoſito omni metu deſcenduut, & Pardalim omnia ferentem circuuſultant: poſtremo conculcant, inſultautes ludibrii cauſſa, donec Pardalis ſentiens illas iam ſaltando defatigatas, derepente reuiuiſcens, aliam dentibus, aliam vnguibus corripit, dilaniatq́ue ac deuorat. Hanc fabulam, ne quid fuci hat lectori, non reperimus apud idoneum auctorem, ſed iu Grçcis collectaneis cuiuſdam Apoſtolii Byzantii, cuius teſtimoniũ quodam in loco Politianus etiam refert, alioquin auctoris non admodum grauis.

Mandare laqueum.

MANDARE laqueum dicimur iis, quos vſqueadeo negligi à nobis ſignificamus, vt ſi vel ſuſpendant ſeſe, nihil ad nos attiueat. Iuuenalis de Democrito:

Cum fortuuæ ipſe miuaci
Mandaret laqueum, mediumq́ue oſtenderet vnguem.

Conſueuilli cum iubemus, οἰμώζειν, id eſt, plorare quempiam, & μακρὰ οἰμώζειν, id eſt, clare plorare: καὶ κλαίειν καὶ μακρὰ χαίρειν, id eſt, flere & longum valere.

Medium oſtendere digitum.

MEDIO item digito porrecto, ſupremnm contemptum ſiguiticabant. Martialis libro ſecundo:

Et digitum porrigito medium.

Nam hunc digitum Martialis impudicum vocat:

Oſtendit digitum, ſed impudicum.

Perſius infamem:

Infami digito & luſtralibus ante ſaliuis.

Huc pertinet, quod apud Laertium Diogenes, vt alibi diximus hoſpitibus, quibuſdã Demoſthenem videre cupientibus, uon indice digito, ſed medio porrecto demouſtrauit, patum virum innuens & effemiuatum. Ac paullo poſt eodem in loco, ſatis indicat porrectioue digiti medii quippiam obſcœnum ſiguificari, cum ait, inſanos haberi, qui medium porrigant digitum, qui indicem, nou item. Itaque eodem in carmine duobus adagiis extremum cõtemptum indicauit Satyricus:

Mandaret laqueum, mediumq́; oſtenderet vnguem.

Elegantius fiet vtrunque, ſi longius detorqueatur. Vt philoſophicis præceptis laqueũ mandes, tu tuo viuito more. Et theologorũ decretis negotiatores mediũ vngnę oſtendunt, i. plane contemnunt ridentque.

Barbam vellere.

Τὸν πώγωνα τίλλειν. i. Barbam vellere. Eſt illud quoque ſumptum a geſtu, barbam vellere, quo ſummum contemptũ ac ludibriũ ſignificamus. Horatius Sermouum lib. I.

Barbam tibi vellunt
Laſciui pueri.

Perſius:

Idcirco ſtolidã prębet tibi vellere barbam
Iupiter.

Idem alias:

Si Cynico barbã petulans Nonaria vellit.

Et Dionyſius Siculus, uou dubitauit Aeſculapio barbam auream detrahere. Lucianus in Timoue de Ioue Olympio, ἐκάθισο τὰς πλοκάμους παρακειρόμενος. id eſt, Deſidebas dũ tibi circumtonderetur cæſaries. Et barbam vellit mortuo leoni, qui ferox eſt iu proſtratum, quod alias attigimus.

Malis ferire.

Μήλοις βάλλειν, id eſt, Malis petere dicuntur, qui muneribus aſſequi ſtudent quod optãt, aut qui douis prouocant ad amorem mutuum. Dicta eſt allegoria à fabula Atalantę, quam Hippomenes curſu ſuperauit, ſed arte proiectis inter currẽdum malis aureis in quibus ſublegendis dum puella ſubinde remoratur, præceſſit ac vicit iuuenis. Refertur adagium à Diogeniauo. Plutarchus in Sympoſiacis indicat olim fuiſſe morem, vt in eos qui ſemper vincerẽt, mala, roſas, nonnulli etiam mala punica iacereut. Vt hiuc quoque videri poſſit ortum adagium, ac dictitatum de iis qui maguopere mirautur, ac probant quempiam, aut etiam blandiuntur. Idem decade nona narrat, Anaxarchum cum ab Alexandro poſt cenam malis peteretur ſurrexiſſe, dixiſſeque hunc ſenarium ex Oreſte Euripidis:

Βεβλήσεταί τις θεῶν βροτησίᾳ χερί. id eſt,
Ferietur aliquis mox deũ humana mauu.

Poteſt & ſimplicius accipi malis petere, cũ quis adamãdum laceſſitur ac prouocatur: ſic enim interpretatur Suidas. Vnde & illud apud Maronem:

Malo me Galatea petit laſciua puella. Et:
Aurea mala decem miſi, cras altera mittam. Et:

Ipſe ego cana legã tenera lanugine mala.
Et Acontius apud Ouidium Cydippe malum inſcriptum in gremium mittit. Ariſtophanes in Nebulis: Μήλῳ βληθεὶς ὑπὸ πορνιδίου. id eſt, A ſcorto malo percuſſus. Interpres adſcribit, malum amoris eſſe ſymbolum, propterea quod Veneri ſit ſacrum. Vnde in certamine formarum, præmium malum erat aureum, idque Veneri contigit. Theocritus in Cyclope:

Ἤρατο δ' οὔτι ῥόδοις, οὐ μάλλοις, οὐδὲ κικίννοις,
Ἀλλ' ὀλοαῖς μανίαις. id eſt,
Non malis, non ille roſis, non ille Cicinis,
Sed furiis mage peſtiferis adamabat.

Idem in Hodœporis:

Βάλλει καὶ μάλοισι τὸν αἰπόλον ἁ κλεαρίστα.

Olim munuſcula malis conſtabant, vnde Horatius in Epiſtolis:

Fruſtis & pomis viduas venentur auaras,
Excipiantq́; ſenes, quos in viuaria mittãt.

Mare prius vitem tulerit.

Τὸ πέλαγος πρότερον οἴσει ἄμπελον, id eſt, Mare prius vitem feret. De iis quæ nullo pacto fieri poſſint. Nam ſalſitudo viribus inimiciſſima. Hinc Homerus & Heſiodus identidem pontum vocant ἀτρύγετον, quod illic nulla colligatur vindemia. Salſa terra fere ſterilis eſt frugibus, ſed viribus inimiciſſima. Refertur apud Diogenianum.

Betizare, lachanizare.

Lachanizare vulgo dicebant pro lãguere, teſte Suetonio in vita Octauii Cæſaris, pro quo Auguſtus nouauit betizare. Quadrabit & in inſulſos & inſipidos. Catullus:

Languidior tenera cui pẽdẽs Sicula beta.

Item Martialis:

Vt ſapiant fatuæ fabrorum prandia betæ,
O quam ſæpe petet vina piperq́; coquus.

Eodem pertinet illud Diogenis. Cynici dictum apud Laertium: Cum adoleſcentes quidam eum canem vocarent, ſeq. canturos dicerent ne ab illo morderentur, bono animo eſſe iuſſit: canem enim haudquaquam veſci betis, molliciem illorum notans. Bliteos appellant ſtupidos. Eſt βλίτον herbę genus cui nomen etiam a ſtupore ſaporis inditum putant, quaſi βλάξ, quæ vox bardum & ſtupidũ ſignificat. Ariſtophanes in Auibus, ὡς βλακικῶς διακονεῖς, Vt ſtupide miniſtras. Plautus in Truculento: Blitea & lutea eſt meretrix, niſi quę ſapit in vino, ad rem ſuam. Laberius Mimographus apud Nonium Marcellum, bipedem & bliteam belluam appellat inſulſum & vecordem. Apud Menandrum quoq; mariti vxoribus ex blito conuicium faciunt, bliteas eas nominantes. Ariſtophanes in Nebulis: καί σε καλοῦσι βλιτομάμμαν. i. Teq́; vocant bardum, ac ſtultũ. Fieri poteſt vt Gallica quoque vox hinc manarit, qua nunc vulgo contemptiſſimos, extremæq́; notę homines compellant Bliteros, addita litterula.

Promus magis, quàm condus.

Sane quàm elegãs & prouerbialis Auſonii dimeter iambicus, Promusq́; quàm condus magis: in quendam profuſorem, qui parta prodigere noſſet, quærere aut quæſita ſeruare non noſſet. Sumpta metaphora a rei familiaris diſpenſatoribus, maximeq́; penuariæ, quos Græci ταμίας vocant, quorum partes ſunt ad vſum familiæ promere, id eſt, proferre quædam, alia condere, hoc eſt, ſeponere. Iam qui tantum promit, is ad inopiã velis equisq́; properat. Plautus in Truculento, parce promos appellat, ſordidos ac tenaces, & qui ſumptum libenter effugiunt.

Nodum in ſcyrpo quæris.

Nodum in ſcyrpo quæris, in anxium dicebatur, nimisq́; diligentem, aut meticuloſum, qui illic ſcrupulum moueret, vbi nihil eſſet addubitandum. Hoc adagiũ refertur apud Plautum in Menęchmis, & verbis totidem apud Terentium in Andria. Feſtus ex Ennio citat:

Quæris & in ſcyrpo, ſoliti quod dicere, nodum:

nominatim prouerbii titulo referens Donato iunci ſpecies eſt ſcyrpus, leuis atque enodis. Quamquam apud Gellium ſcyrpi dicuntur captiunculæ, argutiæq́;. Niſi forte quis malit legere in ſcrupo, quod hi lapilli leues ſint ac rotundi.

Delphinum ſyluis appingit, fluctibus aprum.

Horatius in Arte poetica, prouerbiali ſchemate dixit:

Delphinũ ſyluis appingit, fluctibus aprũ.

Indocti poetæ ſtultitiam taxans, qui multa non ſuo loco, neque tẽpeſtiuiter deſcribit, perinde quaſi pictor Delphinum piſcem, iuxta Callimachi dictũ in nemoribus pingeret,

geret, rurſus aprum in vndis. Confine illi: ἐν φακῇ τὸ μύρον, i. In lenticula vnguentum.

Cancer leporem capit.

Καρκῖνος λαγωὸν αἱρεῖ, id eſt, Cancer leporem capit. De re nequaquam veriſimili, dictuq́; abſurda. Velut ſi quis dicat, ab indoctiſſimo ſuperari doctum.

Ne caprea contra leonem.

Μὴ πρὸς λέοντα δορκάς, id eſt, Ne caprea aduerſus leonem, hoc eſt, ne longe inferior cũ potẽtiore decertes. Dorcas enim ſylueſtris eſt capreolus. Refertur à Diogeniano. Suidas integrum refert ſenarium:

Μὴ πρὸς λέοντα δορκὰς ἅψωμαι μάχης. i.
Ne cum leone caprea pugnam ſumpſero.
Homerus Odyſſeæ Θ.
Ἀνδράσι δὲ προτέροισιν ἐριζέμεν οὐκ ἐθελήσω. id eſt,
Cum potiore viro nolim certamen inire.

Pellem caninam rodere.

PELLEM caninam rodere, prouerbiali metaphora dixiſſe videtur Martialis, pro eo, quod eſt hominem maledicum & improbum conuiciis inſectari. Sic enim ſcribit in obtrectatorem quendam & oblatratorẽ:

Non deerunt tamen hac in vrbe forſan,
Vnus vel duo, tres ve, quattuor ve,
Pellem rodere qui velint caninam.

Echino aſperior.

Ἐχίνου τραχύτερος, id eſt, Echino aſperior. In hominem intractabilem & inſuauibus moribus dictum. Metaphora ſumpta ab animante, cuius duplex eſt genus: terreſtre, ſpinis obſitum: & maritimum, pinnata vndique teſtudine, ac ſpinis obductum, quibus ſe pedum vice voluit, auctore Plinio Martialis:

Cortice depoſito mollis echinus erit.

Ariſtoteles lib. De generatione animantiũ quinto, tradit Echinum ipſum quidẽ puſillum eſſe, ceterum ſpinas habere, & longas & acutas. Athenæus Dipnoſophiſton lib. 3. fabellam haud infeſtiuam refert è Demetrio Scepſio: Laconem quempiã vocatum ad cenam, appoſitis Echinis, cum ignoraret quo pacto ſoleant edi, nec obſeruaret quomodo ceteri conuiuæ his veſcerentur, corripuiſſe quendã, & in os conieciſſe vna cum ipſa teſta: porro cum inter dentes ſtrideret Echinus, & hominis os cibo miſere cruciaretur, o ſceleratum, inquit, edulium, neque nunc te omittam tibi mitis, nec te poſthac vnquam ſumpſero.

Echinus partum differt.

Ἐχῖνος τὸν τόκον ἀναβάλλει. i. Echinus partũ differt. De iis dici ſuetum, qui prorogarẽt quippiam ſuo malo: veluti qui creditã pecuniam cõperendinant, tamen aliquando reddendam vel maiore cum fœnore. Aiunt Echinum terreſtrem ſtimulata aluo remorari partum, deinde iam aſperiore ac duriore facto fœtu mora temporis, maiore cruciatu parere, Auctor Suidas. Plinius libro nono cap. 25. tradit, piſcẽ qui dicitur echineis, fluxum grauidarum ſiſtere, & vſque ad puerperium in vtero continere fœtum. Quamquam hoc ἀπροσδιόνυσον.

Prius duo Echini amicitiam ineant.

Πρὶν δὲ δύο ἐχῖνοι εἰς φιλίαν ἔλθοιεν, ὁ μὲν ἐκ πελάγους, ὁ δ' ἐκ χέρσου, id eſt, Prius echini duo inierint amicitiam, alter è mari, alter è terra. De iis, qui moribus ac ſtudiis ſunt inter ſe diſcrepantiores, quam vt ſpes ſit aliquando inter eos neceſſitudinem coituram. Venuſtius erit ad rem deflexum. Nam eſt echinus marinus, de quo multa Plinius & Ariſtoteles. Eſt & terreſtris, quem alio nomine vocant Erinaceum: illud commune, quod vterque ſpinoſus eſt, vnde & vocabulum inditum. Refertur à Suida.

Non miſſura cutem, niſi plena cruoris hirudo.

PROVERBII ſpeciem habet illud etiam Horatianum in Arte poet.

Non miſſura cutem, niſi plena cruoris hirudo.

Quadrabit in homines nimium ſedulos, & quibuſuis in rebus immodicos. Cuiuſmodi non nullos videas, qui cum ſemel cœperint, nullum faciunt finem, donec defatigati deſiſtant, nec rationem vllam habent alieni faſtidii, ſed ſuo tantum animo negotii modum metiuntur, haudquaquam memores vetuſtiſſimi ſermonis, admonẽtis vt tum à luſu deſiſtamus, cum adhuc eſt iucũdus, ne voluptatem odii moleſtia conſecuta contaminet. Nemo neſcit, hirudinem, vbi ſemel hæſerit corpori, nulla ratione poſſe reuelli, donec ſuctu ſanguinis expleta decidat, Quidã appellant ſanguiſugam, Græci

Græci βδέλλαν ſiue βδέλλιον, linguã habet biſulcã ac fiſtulatam, quam penitus infigit cuti. Meminit Plinius libro 11. cap. 34. atque inibi de altero quodam animali, cui nomine non ſit, quod ſemper infixo ſanguini capite viuat, donec nimia ſatietate dehiſcat, & ipſi immoriens alimento, cum cibi non ſit exitus.

Mea eſt pila.

Mea eſt pila, id eſt, vici, & voti ſum compos: aut res mihi in manu eſt, apud Plautum in Truculento. Sumptum à notiſſimo pilæ ludo, cum multis inſequentibus, vnus aliquis præſtantior occupat. Conſimili figura dixit in Caſſina: Sed ſi nunc vult hera facere officium ſuum, noſtra omnis lis eſt: id eſt, vicimus. Traducta metaphora à iudiciis.

Ab ouo vſque ad mala.

Ab ouo vſque ad mala, prouerbiali figura dixit Horatius in Sermonibus, Satyra tertia, pro eo quod eſt, ab initio conuiuii vſque ad finem:

Si collibuiſſet, inquit, ab ouo
Vſque ad mala, citaret, io Bacche modo ſumma

Voce, modo hac reſonat quæ chordis quattuor ima. Antiquitus enim cœnam ab ouis auſpicabantur, malis finiebant. Erit venuſtius, ſi longius trahatur, Ab ouo vſque ad mala, id eſt, toto colloquio, tota nauigatione, aut toto opere. Qui rem altius repetunt quam oportet, notatur illo verſu Horatiano:

Nec gemino bellum Troianum orditur ab ouo.

Qui à primis initiis repetunt, ἐκ τῶν ῥιζῶν, id eſt, à radicibus, & à ſtirpibus imis exordiri dicuntur: qui nihil prætermittunt, ordine narrant, & à capite vſque ad calcem, quod alibi retulimus, Græcis ἄνωθεν dicitur & ἀρχῆθεν.

Virtutem & ſapientiam vincunt teſtudines.

Iulius Pollux lib. nono de rerum vocabulis, ſcribit hoc carmen olim prouerbio celebratum fuiſſe:

Τὰν ἀρετὰν, καὶ τὰν σοφίαν νικῶντι χελῶναι. i.
Et virtus teſtudinibus, & ſapientia cedit.

Eſt autem velut ænigma, innuens pecuniã longe plus poſſe, quam aut virtutem aut ſapientiam. Antiquitus enim Peloponeſiorum nomiſma χελώνη, id eſt, teſtudo dicebatur, propter inſcalptam in eo teſtudinis figuram. teſtem huius rei citat Eupolidẽ, qui in fabula, cui titulus, Captiui, ὀβολὸν dixerit καλλιχέλωνον, id eſt, obolum pulchræ teſtudinis. Conſimili figura dictum & illud: Multas noctuas ſub tegulis latitare: & Bos in lingua: quæ ſuis retulimus locis.

Sacra hæc non aliter conſtant.

Sacra hæc non aliter conſtant. Hoc adagio licebit vti, ſi quando fatebimur culpã, ſed quæ rei loco ve conueniat: veluti ſi quis in balneis agat impudẽtius: aut ruſticius in naui: aut in compotationibus ebriorũ intemperantius: aut inter mulierculas ineptius: aut inter aulicos diſſimulantius: aut inter ſophiſtas loquacius: aut apud populum adulantius. Auſonius nuptialis Cẽtonis excuſans licẽtiam, Etenim fabula eſt, inquit, de nuptiis, & velit nolit, ſacra hæc aliter non conſtant. Sumptum à ſacris, quę certis quibuſdam ceremoniis peraguntur: de quibus ſi quid demutes, piaculum admiſſum putetur. Plutarchus in comment. De audiendis poetis: Θυσίας μὲν γὰρ ἀχόρους καὶ ἀναύλους ἴσμεν, οὐκ ἴσμεν δὲ ἄμυθον οὐδὲ ἀψευδῆ ποίησιν. id eſt, Sacra enim abſq; choris ac tibiis nouimus. Non nouimus autẽ abſque fabula ac mendacio poeſim.

Sequitur ver hyemem.

Sequitur ver hyemem. Hoc adagio rerum vices ſignificamus, neceſſario ſibi ſuccedentium: vt ſi quis ſuadẽs in rebus afflictis animũ fulciendũ ſpe meliorũ dicat: Sequitur ver hyemem, id eſt, triſtibus ſuccedent lætiora. Ita Pindarus Iſthmiorũ hymno quarto: νῦν δ' ἂν μετὰ χειμέριον ποικίλων μηνῶν ζόφον χθὼν ἅτε φοινικέοισιν ἄνθησεν ῥόδοις. id eſt, Nunc vero rurſum poſt hybernam multiplicium menſium caliginem, terra veluti purpureis floret roſis. Auſonius in præfatione monoſyllaborum, nonnihil abuſus eſt prouerbio: Vt in vetere verbo eſt: Sequitur ver hyemem. Iam ſimilium nugarum ſubtexto nequitiam.

Venereum iuſiurandum.

Ἀφροδίσιος ὅρκος οὐκ ἐμποίνιμος, id eſt, Venereum iuſiurandum non punitur. Senſus eſt, amantium iuſiurandum irritum eſſe: neque ad deos quidquã pertinere, tanquã ioco-

iocoſum. Et auctore Naſone:

Iupiter ex alto periuria ridet amantum,
Et iubet Aeolios in freta ferre notos.
Et Horatius:
Ridet hoc inquam Venus ipſa, rident
Simplices nymphæ. Tibullus.
Periuria ridet amantum
Iupiter, & ventos irrita ferre iubet.

Citatur hoc adagiū à Platone in Cōuiuio: ὃ δὲ δεινότατον, ὥς γε λέγουσιν οἱ πολλοὶ, ὅτι καὶ ὀμνύντι μόνῳ συγγνώμη παρὰ θεῶν, ἐκβάντι τῶν ὅρκων. Ἀφροδίσιον γὰρ ὅρκον, ὥ φασιν εἶναι, οὕτω καὶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι πᾶσαν ἐξουσίαν πεποιήκασι τῷ ἐρῶντι. id eſt, Quodq; omnium maximum eſt, vt ſane dicitur vulgo, vni etiam iuranti à diis parata eſt venia, ſi quæ iurauit nō præſtiterit. Venereum enim iuſiurandum negant eſſe, Adeo tum dii, tum homines nihil non permittunt amanti. In verbis Platonis vr deeſſe vocula, ἐμποίνιμον. ὥ φασιν εἶναι ἐμποίνιμον. Meminit & Procopius in epiſtola ad Epiphanum vltima: καλῶς ἄρα εἴρηται τὸ τῶν ἐρώντων πάθος ἡ παροιμία, κἂν ἐπιορκεῖν ἐθέλωσι, συγγνώμην αὐτοῖς ἐκ θεῶν ἐπαγγέλλεται. id eſt, Pulchre nouit amantium affectum prouerbium etiam ſi peierare voluerint, veniam illis à diis pollicetur. Plato in Philebo apud Athenæum libro duodecimo. ὡς ὁ λόγος, καὶ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τὰ ἀφροδίσια, ἃ δὴ μέγισται δοκοῦσιν εἶναι, καὶ τὸ ἐπιορκεῖν συγγνώμην εἴληφε παρὰ θεῶν, ὥσπερ καθάπερ παίδων τῶν ἡδονῶν οὐδὲ τὸν λογισμὸν κεκτημένων, id eſt. Ceterum quemadmodum dicitur, etiam in voluptatibus circa res venereas, quæ ſane videntur eſſe præcipuæ, periurium quoque venia donatur à diis, perinde quaſi voluptates puerorum inſtar ſint, qui nondum rationis ſunt compotes. Refertur & illud ex Callimacho:

Ὤμοσεν, ἀλλὰ λέγουσιν ἀληθέα, τοὺς ἐν ἔρωτι
Ὅρκους μὴ δύνειν οὔατ' ἐς ἀθανάτων, id eſt,
Iurauit, verum vulgo dicunt, in amore
Quod iuras, aures non penetrare deum.

Prior verſus non caret mendo. Deflecti poteſt ad quod vis promiſſum, cuius fides præſtanda non videatur.

Tamquam meum nomen, Tamquam digitos.

PROVERBIALES hyperbolę ſunt. Tāquam meum nomen, & tamquam meos digitos teneo, ſi quando promptam, certamque memoriam ſignificare volumus. Martialis:

Totis diebus Afer hæc mihi narras.
Et teneo melius iſta, quam meum nomē.
Iuuenalis:
Tamquam vngues digitosque ſuos.

Nihil magis meminimus, quàm ꝓprii nominis vnde & vita defunctos olim ſuo nomine inclamabant. Et proprii nominis oblitum, dicimus prodigioſæ obliuiſcentiæ hominem. Antiquitus in digitis computus peragebatur. Extat ea de re libellus Bedæ. Quin hodieque numerandi imperitū & obliuioſum per iocū rogare ſolent, quot in manibus habeat digitos. Plutarchus in commentario, cui titulum fecit, Quo pacto quis intelligere poſſit ſe profeciſſe, ſcribit olim morem fuiſſe nomina digitorum ediſcere, hisque in metu tamquam remedio futuris vti. ipſius verba ſubſcribemus: Οἱ μὲν γὰρ ἐκμεμαθηκότες τὰ τῶν ἰδαίων ὀνόματα δακτύλων, χρῶνται πρὸς τοὺς φόβους αὐτοῖς ὡς ἀλεξικάκοις, ἀτρέμα καταλέγοντες ἕκαστον. i. Quidam enim ediſcunt ſuorum nomina digitorum, eisque cōtra pauores vtuntur, tamquam ad depellenda mala remedium habeant, paullatim ſingulos recenſentes. Quæ vero ſint digitorum apud Græcos vocabula, Gellius in Noctibus Atticis indicauit: Cælius Calcagninus, vt indicat Aleander, mauult intelligi de nominibus Dactylorum Idæorum, de quibus nonnihil attingemus in prouerbio: Celmis in ferro, licet, in Plutarcho, ἰδίων legatur, non ἰδαίων.

Bonorum glomi.

Ἀγαθῶν ἀγαθίδες, id eſt, Bonorum glomi: de opibus extructis & affatim accumulatis. Sūpta metaphora à glomère textorio, cui fila ſunt obuoluta, aut certe ligno illo textorio, cui filorum maxima vis eſt obuoluta, quod idem πηνίον vocant. Prouerbii meminit Iulius Pollux lib. 7. cap. 10. indicans apud comicos eſſe frequentiſſimum. Videtur autem adluſum ad vocem in Agathide, & Agathis: perinde vt Thucidides in Euripidis epigrammate Athenas τῆς Ἑλλάδος Ἑλλάδα, vocat. id eſt, Græcæ Græciam. Etiamſi libro quinto. tribuit hanc ſentententiam Pindaro. Et quemadmodum ἔσχατα ἐσχάτων, id eſt, poſtrema poſtremorum: item κακὰ κακῶν, id eſt, mala malorum, dicunt Græci: quam quidem figuram Latini non agnoſcunt.

Nec

Rem acu tetigiſti.

Est apud Plautum in Rudente: Rem acu tetigiſti pro eo quod eſt, rem ipſam diuinaſti, nihil aberrâs. Metaphora ſumpta videri poteſt à luſu quopiā, in quo diuinator, id quod alius notaſſet, ſumma acu tangebat, aut lineā, aut calculū, aut aliud quiddam ſimile. Igitur acu tangere, perinde eſt quaſi dicas, ipſiſſimum pūctum attingere. Nam minutiſſima puncta denotantur acu.

Purgatis auribus.

Pvrgatis auribus, pro attentis & vacuis prouerbium reſipit. Plautus in Milite:

Per purgatis ambo damus tibi operam auribus.

Horatius in Epiſtolis:

Eſt mihi purgatam crebro qui perſonet aurem.

Perſius quinta Satyra:

Stoicus hic aurem mordaci lotus aceto.

Nam ſordes in auribus collectæ auditum hebetant, exemptæ reddunt acriorem.

Purior clauo.

Ἁγνότερος πηδαλίου, id eſt, Purior gubernaculo. Comparatio prouerbialis de re vehementer inculpata, aut moribus vndequaq; integris & incontaminatis. Clauus enim nauticus aſſiduis fluctibus abluitur, vt nihil ſordium poſſit hærere. Adagium refertur à Suida.

De calcaria in carbonariam.

Qvoties fit vt à re propoſita ad aliud quippiam longe diuerſum digrediamur, de calcaria in carbonariam decurrere dicitur: ſiue cum ex vno malum in aliud diuerſum incidimus. Tertullianus lib. de carne Chriſti. Igitur, inquit, de calcaria, quod dici ſolet, in carbonariam, à Marcione ad Apellem. Huic non diſſimile eſt illud Ciceronis in actione pro Murena: Reſpondebo igitur Poſthumio primum, qui neſcio quo pacto, mihi videtur prætorius cādidatus in conſularem, quaſi deſultorius in quadrigarum curriculum incurrere.

Datyli dies.

Δατύλου ἡμέρα, id eſt, Datyli dies. Vbi res feliciter ſucceſſerunt. Sumptū à Datylo quodam, qui apud Athenienſes ſummos eſt honores conſecutus.

Monſtrum alere.

Monstrvm alitur, vbi quid occulti vitii latere ſignificamus: haud ſcimus an inde ſumpta metaphora, quod monſtra ob pudorem clanculum aluntur & occultantur. Siquidem Pamphilus in Andria Terentiana, quod prius repudiatus gener, rurſum ad affinitatem repeteretur, ſuſpicans aliquid eſſe vitii in puella quod celaretur: Repudiatus, inquit, repetor. Quamobrem? niſi id eſt quod ſuſpicor, aliquid monſtri alunt. Ea quoniam nemini obtrudi poteſt, itur ad me.

Non curat numerum lupus.

Proverbivm ſapit Vergilianum illud in Bucolicis:

Hic tantum Boreę curamus frigora, quātum.

Aut numerum lupus, aut torrentia flumina ripas.

Recte dicetur in hominem impudenter furacem. Extat hodieq; vulgo iactatum adagium: Lupus non veretur etiam numeratas oues deuorare. Porro fures paullo timidiores conſueuerunt à rebus numeratis abſtinere manum metu, videlicet ne hoc indicio deprehendantur. Huic adfinis iocus ille facetus in ſeruum furacem, cui nihil erat domi, neque clauſum, neque obſignatum.

Spartam nactus es, hanc orna.

Ἣν ἔλαχες σπάρτην κόσμει, id eſt, Spartam, quam nactus es, orna, ſiue adminiſtra. Admonet adagium, vt quamcunque prouinciam erimus fortè nacti, ei nos accommodemus, proq; huius dignitate nos geramus. M. Tull. ad Atticum lib. 4. epiſtola 6. Reliquum eſt: σπάρτην ἔλαχες ταύτην κόσμει. Non mehercle poſſum. Et Philoxeno ignoſco, qui reduci in carcerem maluit. Idē ad eundem lib. 1. Eam cauſſam quam mihi dicis obtigiſſe σπάρτην, non modo nunquam deſeram, ſed etiam ſi ab illa deſerar, in mea priſtina ſententia permanebo. Quod à Cicerone refertur carmen eſt anapæſticum, ē tragœdia quapiam: Spartam nactus es, hāc orna. Theocriti Scholiaſtes indicat adluſum ad hoc prouerbium in Hodœporis:

Αὐτόθι ποτέρισδε, καὶ αὐτόθι βουκολιάσδες.

Τὰν σαυτοῦ πατέων ἔχε τὰς δρύας. id eſt,

Mecum iſthic certa, ſimul iſthic paſcito tauros.

Et

Et terram calcans propriam, ne deſere quercus.

Prouerbium igitur ad varios vſus licebit ac commodare: vel cum admonebimus, vt ſuã quiſque perſonam quam ſuſcepit, cum decoro tueatur. Maritus es, cura quæ mariti ſunt officia. Aulicus es, aulicum age. Iudex es, ne iam amicum aut inimicum, ſed iudicem agas. Principatus tibi contigit, principis officio fungere. Priuatus es, vt priuatũ te gere. Sic propemodum vſus eſt Ariſtophanes: Nam huic inſcribitur comœdia, cui titulus θεσμοφοριάζουσαι:

Χρὴ γὰρ ποιητὴν ἄνδρα πρὸς τὰ δράματα
Ἃ δεῖ ποιεῖν, πρὸς ταῦτα τοὺς τρόπους ἔχειν, i.
Decet poetam accommodari moribus,
Vtcunq; ad argumenta, quæ tractauerit.

Vel cum iubebimus vnumquenque ſua ſorte contentum eſſe oportere, quæcunq; contigit. Quemadmodum enim peritus gubernator in omni tempeſtate bonum præſtat nauclerum: ita vir ſapiens in omni fortuna ſapienter ſe gerit. Eſt ampla res familiaris, ſapienter adminiſtra. Non eſt, vtere paupertatis commodis. Contigit eruditio, vtere ad bene viuendum. Plutarchus in commentario περὶ τῆς εὐθυμίας, admonens vt ſuã quiſque ſortem boni conſulat, σπάρτην inquir, ἔλαχες, ταύτην κόσμει. id eſt, Sparta tibi obtigit, hanc exorna. In eodem libello monet hoc dictum a Solone proditum. Citatur autem ex Euripide:

Σπάρτην ἔλαχες, κείνην κόσμει,
Τὰς δὲ μυκήνας ἡμεῖς ἰδίᾳ. id eſt,
Spartam nactus es, hanc guberna,
Sors eſt proprie noſtra Mycenæ.

Videntur verba eſſe Agamemnonis ad Menelaum. Quod confine eſt illi Platonico: τὸ παρὸν εὖ τίθεσθαι. id eſt, Quod præſens eſt, bene diſpone, ſiue boni conſule. Nunc vulgus hominum magis incumbit augẽdę rei, quam bene adminiſtrandæ. Contra quam recte monet Socrates in Theęteto Platonis: κρεῖττον γὰρ πυ σμικρὸν εὖ, εἰ πολὺ μὴ ἱκανῶς περᾶναι. id eſt, Nam ſatius eſt, puſillum bene, quam multũ non vt oportet peragere. Hãc igitur ſententiam paſſim in principium aulis ĩſculpi oportuit: σπάρταν ἔλαχες, ταύταν κόσμει. Principis munus eſt, modis omnibus reipublicæ commodis prouidere, publicam tueri libertatem, alere pacem, excludere quam minimo ſuorum exitio maleficia, dare operam vt ſanctos & integros habeat magiſtratus. Nihil principi pulchrius, quã vt hoc quicquid eſt regni, quod fortuna dedit ſua ſapientia, virtute, diligentia reddat ornatius. Contigit oppidulũ, imitare Epaminondam: fac vt frigidum illud oppidulũ tua opera multo reddas celebrius ac locupletius, Contigit fera & intractabilis natio: da operam, vt eam paullatim cicurem & legibus obtemperantem reddas. Quaſdam nationes ingeniũ ac linguæ ſonus diſcreuit, vt Germanos & Hiſpanos: quoſdam ipſa natura adduxit, vt inſulares mari, Italos mari ſimul & Alpium molibus. Nonnullis caſus ſuos terminos dedit. Si quiſque quod nactus ſit, nitatur ornare, nimirum vbique florebunt omnia.

Contigit & malis venatio.

Δίδοται καὶ κακοῖσιν ἄγρα, i. Contigit & ignauis è venatu præda, vbi quid feliciter obtigit immerenti, quodq; fortunæ magis, quã illius induſtrię ſit acceptum ferendum. Allegoria ſumpta à venatu, in quo vel præcipue dominatur fortuna. Virtus minimum adfert momenti. At eruditio nemini contingit ni labore parta. Regnũ obuenit dormientibus, opes affluũt ceſſantibus nõ nunquam: honores accidunt etiam fugitantibus: cęterum quæ vere bona ſunt, noſtra induſtria parentur oportet, inde natum, quod olim mos fuerit, quod venatu captum eſſet, omnibus impartiri, etiam immerentibus. Ita Theocritus in Piſcatoribus:

Ὡς καὶ τὰν ἄγραν τὠνείρατα πάντα μερίζειν, id eſt,
Sic vti venatum partiri inſomnia cuncta.

Quemadmodum arcana non cõmittimus niſi ſelectis amicis, ita omnia nõ narramus quibuslibet. Prouerbium refertur a Suida, & Zenodoto. Si pro δίδοται legas δίδοτο, ſiue δίδοτο, erit initium carminis trochaici. Non probabile eſt è poeta quopiam decerptum.

Ire per extentum funem.

PROVERBIALI figura dixit Horatius; Ire per extentum funem: pro eo quod eſt, rem factu per quam difficilem præſtare, neque vel tantillum aberrare. Sumptum à funambulis, vt Acroni placet, qui non ſine ſumma arte, ſummoque vſu, per funem protenſum ingrediuntur. Quæ res ſicuti conii cere licet, priſcis ingenti miraculo fuit. Hodie

die nihil vulgatius. Horatii carmē hoc eſt.

Ille per extentum funem mihi poſſe videtur
Ire poeta, meum qui pectus inaniter angit.

Lucernam adhibes in meridie.

Λύχνον ἐν μεσημβρίᾳ ἅπτεις, id eſt, Lucernam accendis in meridie, id eſt, facis non ſuo tempore. Aut explicas quæ per ſe ſunt clariſſima. Quorſum enim lucernis opus clariſſima luce? Natum videri poteſt a ridiculo Diogenis facto, qui adhibita interdiu lucerna, rogatusq; quid nam ſibi vellet, reſpondit, ἄνθρωπον ζητῶ, id eſt, Hominem quæro, quemadmodum teſtatur Diogenes Laertius. Seneca libro De beata vita, indicat hoc fieri ſolere per ſuperſtitionem, ſi quādo denunciabatur ira numinis: Cum, inquit, ſiſtrum aliquis concutiens ex imperio mentitur, cum aliquis ſecandi lacertos ſuos artifex, brachia atque humeros ſuſpenſa manu cruentat, cum aliqua genibus per viam repens vlulat, laurumq; linteatus ſenex & medio lucernam die præferens, conclamat iratum aliquem deorum, concurritis & auditis.

Soli lumen inferre.

QVINTILIANVS Inſtitut. orat. lib. 5. titulo, de vſu argumentorum, ſimillima huic figuræ dixit, eum Soli lumē inferre, qui rem per ſe euidentiſſimam conaretur argumentationibus probare. Videtur idem cum illo, quod alio retulimus loco: ἡλίῳ τὸ φῶς δανείζειν, id eſt, Soli mutuare lumen.

Zoili.

ZOILI audax quidem, ſed parum felix, mordacis prouerbio locum fecit, vt vulgo Zoili vocentur, alienarum laudum obtrectatores, & alienorum laborum reprehenſores. Martialis.

Pendentem volo Zoilum videre.

Hic Zoilus ſophiſta quiſpiam fuit, hoc facinore potiſſimum nobilitatus, quod Homerum poetarum omnium principem auſus eſt libris aliquot in eum ſcriptis inceſſere: vnde ὁμηρομάστιξ cognomen meruit, quod ipſum etiam abiit in prouerbium: ſic enim appellari cœpti nobilium auctorum caſtigatores, vel Plinio teſte in præfatione Hiſtoriæ naturalis. Et Vergiliomaſtiges, quorū de numero fuit Pero. Zoilus igitur commentarios in Homerum compoſitos Ptolemæo tyranno Aegyptiorum obtulit, ingens videlicet præmium a rege ſperans. Verum cū nihil mitteretur, penuria coactus, miſit qui peterent. Ibi Ptolemæus ait ſe mirari, cū Homerus tot annos defunctus tot hominum millia paſceret, Zoilum egere, Homero doctiorem. Denique per occaſionem ſupplicio affectus eſt. Quanquam de mortis genere diuerſa tradunt auctores.

Bona Cillicon.

Ἀγαθὰ Κιλλικῶν, id eſt, Bona Cillicon, ſubaudiendum facit, aut habet. Conuenit vbi quis malefactis ac fœdis artibus ſibi parauit opes. Huic adagio locum fecit Cillicon quidā, natione Mileſius: qui prodita Prienenſibus Mileto patria, ampliter quidem, ſed fœde ditatus eſt. Is cum proditionem moliens rogaretur quid nam eſſet facturus, reſpondit, πάντ' ἀγαθά, id eſt, Omnia bona. Vnde prouerbium effertur etiam ad hunc modum, πάντ' ἀγαθὰ ὥσπερ Κιλλικῶν, id eſt, Omnia bona, velut inquit Cillicon. Auctores Suidas & Zenodotus. Alludit huc & Ariſtophanes ἐν εἰρήνῃ,

Οὐδὲν πονηρόν, ἀλλ' ὅπερ Κιλλικῶν. id eſt,
Mali nihil, verum quod inquit Cillicon.

Interpres adiicit Cillicontis exitium. Prodita a Cilliconte inſula Theagenes quidā Syrius commigrarat Samum, atq; illic vendebat carnes. Ab hoc cum Cillicon carnes emere vellet, tradidit illi, vt quod ſupereſſet amputaret. At ille porrecta machæra manū hominis abſcidit: Iſta, inquiens, manu non prodes alteram ciuitatem.

Plumbeo iugulare gladio.

PLVMBEO iugulare gladio, eſt futili leuiq; argumento cōuincere quempiam. M. Tullius ad Atticum: Cum illum plumbeo gladio iugulatum tamen iri diceret. Idem in libris De finibus bonorum, frigidum argumentum, plumbeum appellat pugionem. Quemadmodum Aurelius Auguſtinus libro aduerſus Iulianum 3. Et tamē, inquit, dialecticorum quaſi iaculis oneratus acutis in certamē procedis, & iactas plumbeos pugiones. Demoſthenes in oratione cōtra Ariſtogitonē prima: ἔτι γὰρ μαγείρῳ μαχαίρας οὐδὲν ἐς ὄφελος ᾗ τις οὐ τέμνεται. i. Neq; enim eo quo machæræ vllus eſt vſus quæ non ſecat.

Leo-

Leonem radere.

Λέοντα ξυρεῖν, id eſt, Leonem radere dicuntur, qui feroces & præpotentes arte tractant & illudunt magno ſuo periculo. Vſurpauit hoc adagium Socrates apud Platonem lib. de Republica primo, negans ſe vſqueadeo dementem eſſe, vt leonem auſit tondere, & Thraſymacho, homini præferoci illudere: οἴει γάρ ἄν με οὕτω μανῆναι, ὥστε ξυρεῖν ἐπιχειρεῖν λέοντα καὶ συκοφαντεῖν θρασύμαχον. Nam agni citra periculum tondentur, velluntúrque, leo nullo modo tractari vult. Ad hoc adagium adluſiſſe videtur Martialis Epigrammatum libro decimo, cum ait:

Quare ſi pudor eſt Ligella, noli
Barbam vellere mortuo leoni.

Vertit enim poeta in iocum, quaſi tutum eſſet & ignauum, leonem iam non ſentientem vellere. Per leonem autem innuit pudenda muliebria, iã emortua ſenio. Id Ariſtides in Panathenaicis, ad Periclẽ à Platone taxatum refert: Ὅς δ' ὅρα μὴ λέοντα ξυρεῖν ἐπιχειρῶμεν· οὐ θρασύμαχον συκοφαντεῖν ἐπιχειροῦντες, ἀλλὰ κωμῳδεῖν περικλέα, καὶ ταῦτα δειλίας. id eſt, itaq; vide, ne leonem radere conemur, non Thraſymachum calumniari volentes, ſed Periclem taxare, præſertim de timiditate.

Ne mihi Suffenus eſſem.

Ne mihi Suffenus eſſem, ne mihi ipſi blandirer, ac ſtulte meipſum admirarer. Suffenus erat poeta longe ineptiſſimus, in aliorum vitia dicax, ad ſua cæcus. Itaque prouerbium receptum, vt qui ſibi inaniter placerent, Suffeni dicerentur. Catullus in epigrammate,

Idem infaceto eſt infacetior rure,
Simul poemata attigit, neq; idem vnquã
Aeque eſt beatus, ac poema cum ſcribit,
Tam gaudet in ſe, tamq́ue ſe ipſe miratur.
Ibidem,
Quem non in aliqua re videre Suffenum
Poſſis.

Suffeni ſimillimum Meuium facit Horatius, ſuis ignoſcentem vitiis, aliena mordaciſſime inſectantem.

Egomet mi ignoſco, Meuius inquit.

Siculus omphacizat.

Σικελὸς ὀμφακίζει, id eſt, Siculus omphaciſſat. Omphaca Græci dicunt vuam acerbã & immaturã ἀπὸ τοῦ ὠμῶς φαγεῖν, id eſt, quod crudi comedãtur. Vnde dicebatur in eos, q libidine furandi quantumlibet vilia tollerent furto. Ductum à furacitate Siculorũ. Non perperã diceretur & in illos, qui ob immodicam & præproperã auiditatem, quo puſillum lucelli faciant ſibi, damnũ ingens aliis inferunt. Sunt qui credant quadrare poſſe in eos qui belliſſima quæque ſibi decerpunt: vt Syrus ille Terentianus. Zenodotus ait ex Epicharmo ſumptum. Refertur & à Suida.

Anus ſimia ſero quidem.

Γέρων πίθηκος ἁλίσκεται μὲν μετὰ χρόνον δ' ἁλίσκεται. id eſt, Anus ſimia ſero quidem capitur, ſed tamen aliquando capitur. Vbi verſutus aliquis, qui diu eluſerit, tandem dat pœnas. Valebit ad exhortandum, vt quiſq; veris rationibus agat, ſi velit eſſe tutus, ne fidat callidis quidem, ſed inhoneſtis cõſiliis. Nullum enim tam inſtructũ dolis, vt perpetuo fallat, ſed tandẽ caſus aliquis in apertum profert diſſimulatam malitiam.

Parni ſcaphula.

Τὸ πάρνου σκαφίδιον, id eſt, Parni ſcaphula. Cõuenit in eos, qui ob res minutulas multum litium & querelarum mouent. Sumptum à Parno quopiam, qui ob nauiculã ereptam, populo moleſtiſſimus fuiſſe legitur. Auctor Diogenianus. Cum enim huius cauſſa frequenter ad populum deferretur, tandem in popularem iocum abiit, velut illud, ὁ δεῖνος κόρινθος.

Ne puero gladium.

Μὴ παιδὶ τὴν μάχαιραν, id eſt, Ne puero gladium, ſubaudiendum, commiſeris. Allegoria prouerbialis, admouens non eſſe mandandam poteſtatem vel adoleſcentibus, vel imperitis ac ſtultis: qua tum in ſuam, tũ aliorum perniciem ſint abuſuri. Ne iuueni commiſeris adminiſtrationẽ pecuniæ. Ne puero gladium. Ne regnum impuberi. Ne puero gladium. Ne magiſtratum mandaris ſtultis. Ne puero gladium. Μὴ παιδὶ τὴν μάχαιραν. Plutarchus in libello cui titulus, Ὅτι καὶ γυναῖκας κακῶς παιδευτέον, citãte Stobæo: nam is liber nondum emerſit in lucem: Μὴ παιδὶ μάχαιραν ἡ παροιμία φησίν. Ἐγὼ δὲ φαίην ἄν, μὴ παιδὶ πλοῦτον, μὴ δὲ ἀνδρὶ ἀπαιδεύτῳ. id eſt, Ne

puero

puero gladium, ait prouerbium. Significat pecuniam peſtiferam adoleſcentibus, viro inſcitiam. Idem in Problematis Sympoſiacis, Εἰ δὲ μὴ, δοτέον ὥσπερ παισὶν ἀτρεμεῖν μὴ δυναμένοις, οὐ δόρυ καὶ ξίφος, ἀλλὰ πλαταγὴν καὶ σφαῖραν. id eſt, Sin minus, dare oportet, veluti pueris non valentibus conquieſcere: non haſtam aut enſem, ſed crepitaculum aut ſphæram. Vſurpauit & Athenæus libro Dipnoſophiſtarum 5. in philoſophum, cui commiſſum eſſet Imperium.

Lindij ſacrum.

Λίνδιοι τὴν θυσίαν, id eſt, Lindii ſacrum, ſubaudi, faciunt. Dicebatur in eos, qui inauſpicato rem diuinam faciebant. Sumptum ab hiſtoria cuius meminit etiam Lactantius in Inſtitutionibus Chriſtianæ religionis, lib. 1. Hercules olim agricolæ cuidam Lindio duos boues per vim eripuit, & mactatis illis conuiuium ſibi parauit. Senex autem Herculi comedenti, cum multa in eũ maledicta congereret, voluptati pariter, & riſui fit: ita vt Herculem dixiſſe ferant, nullum vnquam conuiuiũ ſibi iucundius accidiſſe. Sed haud ab re fuerit Lactantii verba ſubſcribere. Apud Lindũ, inquit, quod eſt oppidũ Rhodi, Herculis ſacra ſunt: quorum à ceteris longe diuerſus eſt ritus: ſiquidem non εὐφημία, vt Græci vocãt, ſed maledictis, & execratione celebrantur. Eaq́; pro violatis habet, ſi quãdo inter ſolemnes ritus vel imprudenti alicui exciderit bonum verbũ. Cuius rei hæc ratio redditur, ſi tamen vlla eſſe in rebus vaniſſimis poteſt. Hercules cũ eo delatus eſſet, famemq́; pateretur, aratorem quendam aſpexit operantem, ab eoq́ue petere cœpit, vt ſibi vnum bouem venderet: Enimuero ille negauit fieri poſſe, q̃a ſpes ſua omnis colendæ terræ duobus illis iuuencis niteretur. Hercules ſolita violentia vſus, quia vnum accipere non potuit, vtrumque ſuſtulit. At ille infelix, cum boues ſuos mactari videret, iniuriam ſuã maledictis vltus eſt, quod homini eleganti, & vrbano gratiſſimum fuit. Nam dum comitibus ſuis epulas apparat, dumq́ue alienos boues deuorat, illum ſibi amariſſime cõuitiãtem cum riſu & cachinnis audiebat. Sed poſtquam Herculi diuinos honorẽs, ob admirationem virtutis deferri placuit à ciuibus, ei ara poſita eſt, quam de facto βούζυγον, id eſt, bouis iugum nominarunt: ad quam duo iuncti boues immolarentur, ſicut illi quos abſtulerat aratori, eumq́ue ipſum ſibi conſtituit ſacerdotem, ac præcepit iiſdem maledictis ſemper in celebrandis ſacrificiis vteretur. quod negaret ſe vmquam epulatum iucundius. Huc uſq́ue Lactantiana reddidimus verba. Zenodotus addit, hunc apud Lindios inoleuiſſe morem, iubente etiam oraculo, vt inter peragenda, ſacra conuitia quædam iactarẽtur. Meminit huius & Gregorius Nazianzenus in orationibus ſtelieuticis. Adagium ad multos vſus accommodari poteſt, vel ad rixoſum cõuiuium, ſeu diſputationem, vel ad rem quampiam, malis omnibus inſtitutam.

Megarenſium lacrymæ.

Μεγαρέων δάκρυα, id eſt, Megarenſium lacrymæ, dicebantur vel fictæ, nec ex vero dolore profectæ, vel vi adactæ. Diogenianus ad huiuſmodi refert hiſtoriã. Bacchius quidam Corinthius, Clytii Megarenſium Regis filiam vxorem duxerat. Ea defuncta Clytius complures virgines & adoleſcentes Corinthum miſit, qui in funeralibus pompis puellam deplorarẽt, lacrymis vtique fictis:

Vt qui conducti plorant in funere dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo.

Contra Iuuenalis,

Ploratur lacrymis amiſſa pecunia veris.

Suidas aliam adfert cauſſam. Apud Megarenſes enim permultam allii copiam eſſe, huius acrimonia multis exprimi lacrymas vel inuitas. Proinde apud Ariſtophanem, qui lacrymatur, allium olfacere per iocum dicitur. Igitur ſi adſimulatum dolorem accommodes, prouerbium adfine fuerit illi, Flere ad nouercæ tumulum.

Ventus neque manere ſinit, neque nauigare.

Ἄνεμος οὔτε μένειν ἐᾷ, οὔτε πλεῖν, id eſt, Ventus neque manere ſinit, neque nauigare. Philoctetes apud Aeſchylum,

Ἐν δ' οὔτε μίμνειν ἄνεμος, οὔτε πλεῖν ἐᾷ. id eſt;
Vbi nec manere, nec ire ventus annuit.

Simillimũ eſt illi, Lupum auribus teneo. Vſus erit, vbi quis in eas rerum anguſtias inciderit, vt nec relinquere negotium ſit integrum, nec abſoluendi ſit facultas. Mutuo ſumpta metaphora à ſæuiſſima ventorum tempeſtate, cum nautis & periculo-

ſiſſima

ſiſſima eſt nauigatio, neque tutum tamen ancoram iacere. Q. Curtius libro. 8. citra figuram extulit hoc pacto: Attonitisque auribus ſtupens agmen, nec conſidere audebat. Refertur à Diogeniano.

Vulpes non iterum capitur laqueo.

Ἀλλ' οὐκ αὖθις ἀλώπηξ πάγαις, id eſt, At non iterum vulpes laqueis, ſubaudiendum, capitur. Qui ſapit, οὐ δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν προσκρούει λίθον. id eſt, non iterum ad eundem offendit lapidem. Stupidi eſt hominis, in malum guſtatum iterum incidere. In Plutarchi collectaneis effertur hunc ad modū, ἀλώπηξ διαφυγοῦσα πάγας αὖθις οὐχ ἁλίσκεται. id eſt, Vulpes, quæ ſemel effugerit laqueos, non capitur iterum. Huic animanti natura ineſt aſtutia, quemadmodum leonibus audacia. Sic Pindarus in Iſthmiis hymno quarto, Τόλμᾳ γὰρ εἰκὼς θυμὸν ἐριβρεμετᾶν θηρῶν λεόντων ἐν πόνῳ, μῆτιν δ' ἀλώπηξ. i. virum fortem ob robur leoni, ob prudentiam vulpi comparat. Confine eſt illi quod alibi retulimus, Iterum ad eundem lapidem impingere, quod vſurpauit Gregorius Theologus in epiſtola quadā ad Boſphorium, δὶς γὰρ πρὸς τὸν αὐτὸν λίθον προσπταίειν τοῖς ἀνοήτοις μόνοις ἡ παροιμία δίδωσιν. id eſt, Bis enim ad eundem lapidem impingere, ſolis ſtultis concedit prouerbium.

Abydena illatio.

Ἀβυδηνὸν ἐπιφόρημα, id eſt, Abydena illatio, ſiue irruptio. Dici ſolitum, vbi quis obſtrepit, aut cōuiuantibus, aut aliud quippiam agentibus, & tumultu moleſtiam adfert. Zenodotus ait extare prouerbiū apud Eudoxum in fabula, cui titulus ſuppoſititius. Atque hinc eſſe natum, quod olim Abydenis mos fuerit, ſi quem ciuem, aut hoſpitē acciperent conuiuio, præterea in ſacris ac ſolennibus epulis, vt poſt vnguentum & coronas, inſanies à nutricibus indicerentur, circunferrenturque ſuauiandi. Vagientibus autem & clamantibus pueris, garriētibus item & obſtrepētibus nutriculis, conuiuium tumultuoſum & iniucundum reddebatur. Ergo cum amicis aliquot ſuauiter colloquentibus interuenit rabula quiſpiam & immodice loquax, qui cōfabulationem ſua loquacitate ſit inamœnam redditurus, recte dicemus, Ἀβυδηνὸν ἐπιφόρημα. Tametſi in quibuſdam codicibus, ἐπιφώνημα legimus, id eſt, acclamatio: verum, vt opinamur, mendoſe: quandoquidem Athenæus libro Dipnoſophiſtarum 14. mentionem facit huius adagii, demonſtrans complurium auctorum teſtimoniis, ἐπιφορήματα dici bellaria, ſiue ſecūdas menſas: ab inferendo, non ab acclamādo. Quin & Stephanus ἐπιφόρημα. Itidem Zenodotus & Suidas. Solus Heſychius legit ἐπιφώνημα, indicās & hoc dici in eos qui hoſpites calumniabantur. Ceterum quod in nonnullis codicibus ſcriptum viſitur, ἀβυδηνῶν pro ἀβυδηνὸν, minimum intereſt ad ſenſum.

Mendici pera non impletur.

Πτωχοῦ πήρα οὐ πίμπλαται, id eſt, Mendici pera non impletur. Zenodotus ait ex Callimacho ſumptum. Senſus per ſe liquet, nempe inexplebilem eſſe mendicitatem. Nam quo plura dederis iis qui animo ſunt mendico, hoc plura petunt. Deflecti poteſt vel ad improbos, qui ſemper aliquid flagitant ab amicis: vel in diuites, quibus nihil eſt ſatis: Aptiſſime congruet in illos, qui libidini, cupiditati, ambitioni, reliquisque id genus affectibus addicti ſunt. Nam iis illud euenit, vt quo intemperantius explent ſeſe, hoc magis magisque ſitiant, eſuriantque.

Laconicæ lunæ.

Λακωνικὰς σελήνας, id eſt, Laconicas lunas, ſubaudiendū, cauſſaris, aut eiuſmodi quippiam. De promiſſis aut pactis incertis atque infirmis dicebatur. Nam, vt aiunt, Lacones, ſi quando pactum auxilium poſcerentur, lunas cauſſabantur, atque hoc prętextu ſuffugiebant, quod, vt teſtatur Lucianus, legem tuliſſet Lycurgus, ne præliū inirent, niſi plenilunio. In ceteris item negotiis auſpicādis, lunę rationes ſuperſtitioſius obſeruabant: atq; hinc occaſio prouerbii. Ad hoc adluſit M. Tul. in epiſt. quadā ad Atticum, cuius initium eſt, Dionyſius vir optimus, li. 7. Ego quoniā 4. Non. Ian. compitalitius dies, nolo eo die in Albanū venire, moleſtus familiæ. Veniam 3. Nonarum. Igitur inde ad vrbem prid. Non. Tua σεληνὶς quem in diem incurrat, neſcio: ſed prorſus cōmouerit te incōmodo valetudinis tuę nolo. Quamquā haud clā eſt, hoc loco in vulgatis codicibus λωὶς ſcriptū eſſe, non

Ec σεληνὶς.

σελωνίς. Nõnulli λαῖψις mutauerant: verũ ſenſus huc vocat, vt σελωνὶς, id eſt, lunula legamus. Cum enim ſignificaſſet, quos dies obſeruaſſet, aut delegiſſet ipſe, veluti ſuperſtitioſior, adiecit de Attico, tua lunula in quē incidat diem, neſcio, ludens & in illius ſuperſtitionem: ſed ita tamen, vt valetudinis rationem haberi velit ab Attico. Conuenit cum eo quod alias retulimus, Acceſſei luna.

Lucerna pinguior, & lecytho pinguior.

Λιπαρώτερος λύχνου, λιπαρώτερος λυκυθίου, id eſt, Pinguior lucerna, pinguior lecytho. Videtur ironia prouerbialis in eos qui cum ſint edaces, nihilo tamē inde fiunt habitiores, quēadmodum lucerna plurimum abſumit olei, neque tamen fit vnquam ſaginatior. Fortaſſis nō abſurde deflectetur in homines craſſo iudicio, aut luxui deditos, aut voluptarios. Refertur à Diogeniano.

Ad menſuram aquam bibunt, citra menſuram offam comedentes.

Μέτρῳ μὲν ὕδωρ πίνοντες, ἀμετρὶ δὲ μᾶζαν ἔδοντες, id eſt, Ad menſuram bibentes aquã, citra menſuram offam edentes. Zenodotus ſcribit hunc verſiculum oraculo proditum in Sybaritas, in vulgi ſermonē abiiſſe, qui ob immoderatũ luxum à Crotoniatis ſubuerſi ſunt: quemadmodum alibi retulimus. Vnde poterit accommodari, vel in eos qui ex ſummis deliciis, opibuſque rediguntur ad extremam inopiam: vel in eos qui præpoſtere ſunt ſordidi, pareiſſimi in rebus minutiſſimis, in magnis neglīgētes, cuiuſmodi pleroſque videas mortales. Eſt autem verſus heroicus, qui tamē in omnibus, quos adhuc viderimus codicibus deprauate legitur. Reſtituetur autem hoc pacto,

Μέτρῳ ὕδωρ πίνοντες, ἀμέτρως μᾶζαν ἔδοντες.

Conſimilis formæ eſt illud Theocriti in Bucoliaſtis,

Καὶ φεύγει φιλέοντα, καὶ οὐ φιλέοντα διώκει. id eſt,
Auerſum inſequitur, rurſum auerſatur amantem.

In toga ſaltantis perſonam inducere.

Saltantis perſonam in toga inducere, eſt quippiam facere neutiquam decorum: veluti ſi ſenex ineptiat. Aut ſi qs feriis miſceat ludicra. Martialis in præfatione ſecũdi libri, Noli ergo, ſi tibi videtur, rem facere ridiculam, & in toga ſaltantis inducere perſonam. Toga ciuium erat Romanorũ, & honoris gratia ſumebatur ab iis qui iam exceſſiſſent e pueritia, depoſita prætexta, ipſo cultu virilem animum ac mores profitētibus, vnde & virilis toga dicebatur. Hinc illud Ciceronis in Philip. Sumpſiſti virilē togam, quam ſtatim muliebrē ſtolam reddidiſti. Quin & pacis tempore geſtabatur, quemadmodum ſagum in bello. Vnde M. Tullius in Phillippicis ſubinde iubet, depoſitis togis ſaga ſumere. Et idem, Cedant arma togæ. Item Lucanus de Pompeio,

Prætulit arma togæ, ſed pacem armatus amauit.

Abronis vita.

Ἄβρωνος βίος, id eſt, Abronis vita. De molliter ac delicioſe viuentibus. Sumptum à moribus Abronis cuiuſpiam notæ luxuriæ: quemadmodum apud nos Apicius & Aeſopus luxu nobilitati ſunt. Græci quidquid delicatum ac molle, ἁβρὸν & πάνυ ἁβρὸν appellant: vnde ἁβροδίαιτος, lauti victus & opipare victitans. Refertur à Zenodoto.

Ineſt & formicæ & ſerpho bilis.

Ἔνεστι κἀν μύρμηκι κἀν σέρφῳ χολή. id eſt, Formicæ ineſt ſua bilis, & Serpho ſua. Admonet adagium, non eſſe contemnendum inimicum quempiam, nec vllum temere laceſſendum: quandoquidem nullũ animal tam minutum aut imbecillũ, quod irritatum non excandeſcat ita. Quadrabit & in homunculos nullis præditos viribus: tamē vindictam molientes, ita, vt ſolet, animos ſuppeditante Serphus minutulũ animal non diſſimile formicæ. Braſidas, auctore Plutarcho, cum manum in caricas temere miſiſſet, & à mure inibi forte fortuna latente morderetur, Papæ, inquit, vt nullũ eſt animal tam puſillum, neq; tam inualidum, quod laceſſitũ, nō cupiat vlciſci ſeſe.

Locrenſe pactum.

Λοκρῶν συνθήκη, id eſt, Locrenſium pactum. De fœdifragis dictum, cuiuſmodi quondā habiti Locrenſes, qđ fœdere prodito, quod eum

cum Peloponneſiis inierant, ad Heraclidarum partes defecerint. Vel, vt quibuſdam placet, quod Siculos eluſerint, non præſtita fide. Hæc propemodum Zenodotus. Refertur iiſdem ferme verbis ab Euſtathio in Bœotiam Homeri.

Caſſioticus nodus.

Κασσιώτικον ἅμμα, id eſt, Caſſioticus nodus. De moribus vafris ac verſutis dici conſueuit. Caſſius mons eſt, & eiuſdem nominis ciuitas in Aegypto vicina Peluſio. Ei genti quaſi genuinum ac gentilitium eſt, miros quoſdam nodos nectere. Huic affine, quod alio diximus loco, ἡράκλειον ἅμμα, id eſt, Herculeus nodus, quo arctiſſimam atq; indiſſolubilem amicitiã ſignificamus. In caduceo Mercuriali duo ſunt ſerpentes, maſculus & fęmina, qui medio corporũ complexu nodum efficiunt Herculanum. Ab eo ſupernę partes ſic ad oſculum coeunt, vt flexu circulum efficiãt: infernæ ſimili flexu ad caducei capulum reuocantur, qua parte item caudę coeunt vtriuſque. Hanc imaginem caducei, adhuc videre eſt in nomiſmatibus antiquis. E quibus opinamur ſymbolum ſuum mutuatus eſt Ioannes Frobenius, typographorum huius ætatis diligentiſſimus: niſi quod extra circulum, quẽ ſerpentes faciunt capitibus inter ſe coeuntes, addita eſt columba ſceptro inſidens. Hunc nodum Mercurio conſecrarunt. Aegyptii, innuentes fœdera non oportere vnquam diſſolui, verum plurimum valere debere: vnde & Herculano cognomen additum. Quamquam Galli, & haud ſcimus an etiam Aegyptii, non alium putant Herculem, quam Mercurium. Refertur apud Diogenianum ac Suidam, adagium de Caſſiotico nodo. Stephanus aliter effert, nimirum hoc pacto, κασσιώτικα ἱμάτια, id eſt, Caſſiotica pallia, niſi forte pro ἱμάτια, ſcriptum erat ἱμάντια, id eſt, lora.

Bonus cantor, bonus cupediarius.

Ἀγαθὸς ψάλτης, ἀγαθὸς ζωμοποιὸς, id eſt, Bonus cantor, bonus cupediarius. In vituperium muſicæ artis dictum, quaſi eiuſdẽ ſit hominis aures delectare cantu, & palatum cupediis. Archidamus Zeuſippi filius, cum quidam ſibi commendaretur hoc nomine, quod bonus eſſet cantor: At hic, inquit, apud nos bonus cupediarius.

Ad amuſſim applica lapidem, non ad lapidem amuſſim.

Plutarchus in commentariolo, cui titulus, Quo pacto quis intelligere poſſit ſe profeciſſe, throcaicũ hunc prouerbialem refert:

Πρὸς ςάθμην πέτρον τίθεσθαι, μήτι πρὸς πέτρῳ ςάθμην. id eſt,
Lapis amuſſi eſt applicandus, non amuſſis ad petram.

Admonet, vitam ad leges eſſe corrigẽdam; non contra leges ad mores noſtros trahendas eſſe: vt id faciamus quod honeſtum ſit: nõ id rectum exiſtimemus, quod facimus. De Lesbia regula retulimus alibi.

Extra quærere ſeſe.

PROVERBIALI ſchemate dictum à Perſio, Satyra prima:

Examenq; improbum in illa
Caſtiges trutina, nec te quæſiueris extra.

Id eſt, tuis te facultatibus metiaris, non populari opinione. Reſpondet illi quod idẽ alibi dixit, Tecum habita. Nam domi habemus quæ proprie noſtra ſunt, nec aliunde petenda. Qui non eſt contentus recti cõſcientia, ſed famam ſpectat, ἔξω βλέπειν, id eſt, foras, proſpicere dicitur. Plutarchus in commentario, qui inſcribitur, Quemadmodum quis intelligere poſſit ſe profeciſſe, Δῆλός ἐστιν ἔξω βλέπων ἔτι, καὶ πρὸς δόξαν ἑλκόμενος. id eſt, Palam eſt illum adhuc foras proſpicere, & opinione famaque duci. Huc pertinet illud quoque quod alibi retulimus.

Ἀλλότριος βοῦς πολλάκις ἔξω βλέπει. id eſt,
Extraneus bos ſæpe proſpectat foras.

Nimirum domi multa deſiderans. Porro ſapiens omnia ſua bona ſecum portat in ſeipſo, totus inſtar mundi teres atque rotundus.

Aliorum medicus, ipſe vlceribus ſcates.

PLVTARCHVS in commẽtario, cui titulus, Quo pacto quis ab inimico iuuari poſſit, hunc ſenariũ ex tragœdia quapiã allegat.

Ἄλλων ἰατρὸς, αὐτὸς ἕλκεσι βρύων. id eſt,
Aliis medens, at ipſus vlceribus ſcatens.

In eos torquendus eſt, qui errata caſtigant inceſſuntq; aliena, intercutibus vitiis ipſi madẽtes. Illud vulgo tritiſſimum: Medice, tibi ipſi medicus eſto. Gregorius in Apologia de fuga ſua, ἢ τῆς παροιμίας πόῤῥω θέμενοι,

ἄλλοις ἰατρεύειν ἐπιχειροῦντες, αὐτοὶ βρύοντες ἕλκεσι. id eſt, Aut prouerbium procul effugiamus, aliis mederi parantes, ipſi ſcatentes vlceribus. Non diſſimilem ſententiā refert M. Tul. Phil. 12. Etenim qui multorum cuſtodem ſe profitetur, eum ſapientes ſui primum capitis aiunt cuſtodē eſſe oportere. Xenophon in conuiuio ſimile quiddam indicat vulgo iactatū in diuinatores, οἱ μάντεις λέγονται δήπου, ἄλλοις μὲν προαγορεύειν τὸ μέλλον, ἑαυτοῖς δὲ μὴ προορᾶν τὸ ἐπιόν. id eſt, Aiunt ſane diuinos aliis quidem prædicere futura, ſibi ipſis vero non proſpicere quod inſtat.

Tragice loqui.

Τραγικώτερον λαλεῖν, i. Tragice loqui. Eſt verbis vti magnificentioribus. Eſt enim tragicorum character ſublimis, amatq; tragœdia ampullas & ſeſquipedalia verba. Menāder apud Plutarchum in conſolatorio cōmentario ad Apollonium, Εἰ δ᾽ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις, ἐφ᾽ οἷς περ ἡμεῖς ἔσπακας τὸν ἀέρα τὸν κοινόν. ἵνα σοι τραγικώτερον λαλῶ. id eſt, Quod ſi iiſdem legibus, quibus & nos hauſiſti communem aerem, vt tibi Tragice loquar. Vtitur & Plato lib. De repub. 3. Gregorius Theologus in epiſt. quadam, Ἀλλ᾽ οὐκ ἐνόμιμα πράττοντα τραγικῶς, πανηγυρίζειν κωμικῶς. i. Non licebat, cum ageres tragice, feſtum agere comici. Idem in epiſtola ad Baſilium, ὦ γῆ καὶ ἥλιε, ἀὴρ καὶ ἀρετή, τραγῳδίσω γάρ τι μικρόν, i. O terra & ſol, aer & virtus: quamquam ſuſpicamur pro ἀρετὴ ſcriptum fuiſſe αἰθὴρ, quemadmodum ex ἀὴρ fecerat ἀνήρ. Nam qui primus has epiſtolas edidit, adeo vī callere Græce, vt vix legat. Eſt ſubinde apud Lucianū ἐκτραγῳδίζειν, pro eo quod eſt magnificentius eloqui, & rem verbis ampliorem reddere, & φορτικῶς λαλεῖν, pro grandius & faſtoſius dicere.

Tragicum tueri.

Τραγωδικὸν βλέπειν, id eſt, Tragicum tueri. Non diſſimili figura dixit Ariſtophanes in Pluto πενίαν, id eſt, paupertatem deſcribens,

Βλέπει γέ τοι μανικόν τι καὶ τραγῳδικόν. i.
Tragicum tuetur, ac furiale quippiam.
Quadrabit vel infaſtuoſus, vel in triſtes ac luctuoſos.

Lingua iurauit.

Illvd è tragœdia ceſſit in prouerbium, ἡ γλῶσσ᾽ ὀμώμοκε, id eſt, Lingua iurauit. Vbi quis non præſtat fidem promiſſi: aut vbi non ex animo pollicetur. Eſt apud Euripidem in Hippolyto coronato:

Ἡ γλῶσσ᾽ ὀμώμοχ᾽, ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος. i.
Iurata lingua eſt, animus iniuratus eſt.

Hunc verſiculum inceſſiuerunt Comicorum conuicia. Ariſtophanes in Bacchis,

Ἡ φρένα μὲν οὐκ ἐθέλουσαν ὀμόσαι καθ᾽ ἱερῶν.
Γλῶτταν δ᾽ ἐπιορκήσασαν ἰδίᾳ τῆς φρενός. i.
Aut mentem quæ nolit per ſacra iurare,
Linguam autem iuratam, ſeorſum ab animo.

Item in Ranis taxans Euripidem,

Ἡ γλῶττ᾽ ὀμώμοκ᾽, αἰσχύλον δ᾽ αἱρήσομαι. id eſt,
Iurata lingua eſt, Aeſchylum autem præferam.

Sic & Pindarus in Iſthmiis, encomio 5. laudans quendam cordatæ veraciſque linguæ dicit,

Γλῶσσα δ᾽ οὐκ ἔξω φρενῶν. id eſt,
Lingua vero non extra mentem.

Euripidis dictū citatur à Platone in Theæteto, ἐὰν ἀποκρίνῃ ὅτι ἐστὶν, εὑρεπίδειόν τι ξυμβήσεται, ἡ μὲν γλῶττα ἀνέλεγκτος ἡμῖν ἔσται, ἡ δὲ φρὴν οὐκ ἀνέλεγκτος, id eſt, ſi reſponderis eſſe, eueniet nobis quiddam Euripideum, lingua vobis erit irredarguta, ceterum mēs non erit irredarguta.

Heri & nudiuſtertius.

Χθὲς καὶ πρώην, id eſt, Heri & nudiuſtertius. Prouerbialis hyperbole, tempus admodum nuper actum ſignificans. Plutarchus in cōmentario De contentione ignis & aquæ, ἡ δὲ πυρὸς χρῆσις, ἐχθὲς φασὶ καὶ πρώην, ἀπὸ προμηθέως, βίος πυρὸς, οὐκ ἄνευ ὕδατος ἦν. id eſt, Atqui ignis vſus heri, ac modo, quod aiunt, ſub Prometheo, ignis vita, non citra aquam erat. Eſt ſubinde apud Lucianum, nominatim in libello De mercede ſeruientibus. Item Plato De legibus lib. 3. τὰ δ᾽ ἄλλα ἄλλοις πάμπολλα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, χθὲς καὶ πρώην γεγονότα. id eſt, Quin & alia, quæ & aliis plurima, heri, vt ita loquar, ac nudiſtertius acciderant. Alibi legimus, nec tamen occurrit locus, ὁ χθὲς καὶ πρώην ἑαυτῷ συστὰς θεὸς. id eſt, qui heri, & nudiſtertius ſibi deos inſtituit. Plato in Alcibiade ſecundo, Οἴμαι δέ σε οὐκ ἀγνοεῖν

ἄνωι ἐνάγη χθιζά τε καὶ πρώϊζα γιγνομένα, id eſt, Arbitror autem tibi non inauditū eſſe, quædam & heri, & nudiuſtertius eſſe facta.

Non pluet poſt noctem, quæ ſus agreſtis pepererit.

PLVTARCHVS in commentario De cauſſis naturalibus, verſum hunc ceu prouerbio iactatum citat,

Μηκέτι νυκτὸς ὕειν ἄκιν τίκτῃ ἀγροτέρα σῦς. i. Non iam nocte pluet, ſus qua enitetur agreſtis.

Sues cicures ſæpius pariunt ac diuerſis tēporibus, feræ non niſi ſemel, Idq́ue iiſdem ferme diebus, nimirum ineunte æſtate. Vnde negant fore pluuiam, poſteaquam ſus agreſtis pepererit, nimirum exactis iā menſibus pluuiis. Per iocum vſurpari poterit, ſi dicamus, res fore tranquilliores, poſteaquam moroſus ac rixoſus quiſpiam animo ſuo morem geſſit.

Cum dijs pugnare.

Θεομαχεῖν, id eſt cum diis pugnare dicūtur, qui vel naturæ repugnant, vel aduerſus neceſſitatem reluctantur, Sumptum à gigantum fabula. M. Tullius in dialogo De ſenectute. Quid enim aliud gigantum more bellare cum diis, niſi naturæ repugnare? Euripides in Bacchis.

Κοὐ θεομαχήσω, σῶν λόγων πεισθεὶς ὕπο. i. Cedam deis, parens tuis ſermonibus.

Fertur & huiuſmodi ſenarius inter ſententias prouerbiales,

Θεῷ μάχεσθαι δεινόν ἐστι καὶ τύχῃ. id eſt, Pugnare cum diis, cumque fortuna graue eſt,

Celebratur & illud Homericum,

Οὐκ ἔστιν πρὸς δαίμονα φωτὶ μάχεσθαι. id eſt, Haud pugnare poteſt hominum cum numine quiſquam.

Id imitatus Pindarus,

Χρὴ δὲ πρὸς θεὸν οὐκ ἐρίζειν. id eſt, Non conuenit cum deo contendere.

Dorica muſa.

Δωριστὶ μοῦσα, id eſt, Dorica muſa. De munerum auidis. Ariſtophanes in Equitibus iocatur in Cleonem, quod nullam aliam muſicam diſcere potuerit quam Doricam, videlicet adludens ad notiſſimas harmoniarum ſpecies, Doricam, Lydiam, Phrygiam & Bœoticam. Ludit autē verbo perperam deprauato, δωροδοκιστὶ pro δωριστὶ, ἤτοι, inquiens, οὐ δύναται μαθεῖν, ἢν μὴ δωροδοκιστί. i. Iſte diſcere haud poteſt, præterquam δωροδοκιστί. Eſt autem Græcis δωροδοκεῖσθαι, muneribus corrumpi, vt in gratiam alicuius dicas ſententiam, id quod Pythagoras appellat κυάμους ἐσθίειν, id eſt, Fabas edere. Nam antiquitus fabis ſuffragia ferebantur. Itaque συμβολαῖς, fabas edebant, qui quæſtū ex ea re facerent. Sic enim interpretatur is, quiſquis fuit, qui collegit hiſtorias quas Gregorius Nazianzenus attigit. Quamquam exortus eſt nuper qui Pythagoræ fabas vertit in oua, quod inſit animantis initium: κύαμον autem dictum, quaſi κύειν. quem audiendum putaremus, ſi vel vnum auctoreulum veterem, vel argumentum aliquod grauius adlegaſſet. Heſiodus itē principes corrupte iudicantes, δωροφάγους appellat, id eſt, doniuoros.

Ne ſupra pedem calceus.

Μὴ ὑπὲρ τὸν πόδα τὸ ὑπόδημα, id eſt, Ne vltra pedem calceus, id eſt, ne maiora viribus ſuſcipias. Aut ne magnificentius te geras, quam pro tua cōditione. Lucianus in Imaginibus, μηδὲ ὑπὲρ τὸν πόδα ἔστω τὸ ὑπόδημα. id eſt, Neq; maior pede ſit calceus. Rurſum in proxime ſequenti dialogo, ταῦτά σοι ἐφάνη ἔξω ..., καὶ ὑπὲρ τὸν πόδα. i. Hæc tibi viſa ſunt immodica, & quam pro menſura pedis maiora. Rurſum in Gallo, καὶ οὐ κατὰ λόγον τοῦ ποδός. id eſt, Et haudquaquam iuxta pedis rationem.

Ne è quouis ligno Mercurius fiat.

Οὐκ ἐκ παντὸς ξύλου Ἑρμῆς ἂν γένοιτο, id eſt, Non è quouis ligno mercurius fingi poſſet, i. Non omniū ingenia ſunt accommodata diſciplinis. Quidā enim, vt ait Fabius, rus ablegādi ſunt. Sūpta eſt allegoria à fabris, qui materiam deligunt. Quandoquidē ad alias res alias materias conuenire copioſe demōſtrat Theophra. lib. De plantis 5. Item Plin. lib. 16. Quidā ſuperſtitioſius exquirūt materiam vnde numen exſculpant. Et quamquā Priapus ille deus facilis & craſſus, haud grauatur ficulnus eſſe, nō tamen idē liceat in Mercurio deo tam ingenioſo, totoq́ue prædio artibus. Tametſi magis adridet, vt ad magicum Mercurii ſimulachrum referatur, quem non ex quauis materia, ſed certo ligno ſcalpebant, alioqui non futurum idoneum ad magicæ artis vſum. Vnde id

quoq; inter reliqua magici criminis argumẽta obiectum fuerat Apuleio, quod Mercurii ſigillum ſcalpendũ curaſſet ligno buxi, quemadmodum oſtendit ipſe apologia Magiæ prima. Fortaſſis buxus ad id potiſſimum deligebatur, vel quod hominis pallorem præ ſe ferat, vel quod materies ſit omnium maxime æterna. Nã & aduerſus ignẽ quoq; ferri rigorẽ obtinet auctore Plinio. Apuleius in apologia Magiæ prima prouerbium refert ad auctorem Pythagoram: Non enim, inquit, ex omni ligno, vt Pythagoras dicebat, debet Mercurius exſcalpi. Finitimum eſt huic quod eſt apud Athenæũ lib. 5. Incertum autem vtrum Democharis an Cratetis dictum, Ἐκ θύμβρας οὐδ' εἷς ἂν δύναιτο κατασκευάσαι λόγχην, οὐδ' ἐκ Σωκράτους στρατιώτην ἄμεμπτον. id eſt, Ex thymbra nemo queat conficere lanceam, neque è Socrate probum militem. Eſt autẽ thymbra oleris genus aut fruticis non diſſimile thymo aut ſatureiæ. Cuius meminit Plinius lib. 19. cap. 8. condimentis aptum, vnde & θυμβροφάγοι dicuntur Græcis, qui acribus delectantur, quod dicetur & in eos quibus res ſunt aſperæ. Rurſus Athenæus in eodem libro, ἀλλ' οὔτε ἐκ θύμβρας, ἔφη Δημοχάρης, λόγχη, οὔτε ἐκ τοιούτων λόγων ἀνὴρ ἀγαθὸς γίνεται. id eſt, Sed neq; è thymbra, quemadmodum inquit Demochares, lancea, neq; ex huiuſmodi ſermonibus vir bonus fit.

Non ſum ex iſtis heroibus.

Οὐκ εἰμὶ τούτων τῶν ἡρώων. i. Non ſum de numero iſtorũ heroum, id eſt, non ſum ex eorum numero, qui propenſiores ſunt ad lædendum quam benemerendum. A geniis ſumptum, qui laceſſiti ſæpe perniciem adferunt, perraro iuuãt. Vnde qui ſe commodum, non noxam allaturos eſſe pollicebantur, hoc vtebantur adagio. Zenodotus Menandrum citat ex Ephebis.

Noui Simonem, & Simon me.

Οἶδα σίμωνα καὶ σίμων ἐμέ. i. Noui Simonẽ, & me Simon. De iis dicebatur qui pares eſſent. Zenodotus & Suidas ſcribit duos fuiſſe ductores, notæ vtriuſq; improbitatis, Simonem & Niconem. Simonem antẽ, quod vitiis antecelleret, alterius famã obſcuraſſe. Vnde prouerbio, Simonem vnum nominant. Tradunt hos duos Telchines fuiſſe, qui inducta in terram aqua Stygia, Arnon ædificarint. Vocantur autem apud Græcos Telchines, mali genii, ſiue homines faſcinatores, & malefici. Strabo lib. 10. meminit Telchinũ, aitq; nouẽ fuiſſe, qui è Rhodo Rheam ſint comitati in Cretam. τελχῖνας autẽ dictos volunt παρὰ τὸ θέλγειν, quod eſt obſcurare ſiue demulcere, quod homines illectos circumueniant. Hinc & τελχίνειον ſiue τελχινώδης, dicunt, quidquid inſigniter eſt improbum: & τελχιταίνειν, pro cõtērioſe ac pernicaciter agere. Addit etymologus, omnes Cretenſes τελχῖνας dici: & ipſam Cretam dictam τελχινίαν. Adagiũ vſurpat Chryſoſtomus in Babyla, ὦ δεξιᾶς τελχῖνος. id eſt, O dextrã Telchinis. Sic enim appellat nocentem dextram.

Ne nimium callidum hoc ſit modo.

Terentius in Eunucho, Vide ne nimium callidum hoc ſit modo. Donatus prouerbium eſſe demõſtrat, quamquam anceps eſt lectio. Poteſt enim vtrunq; legi, & calidum & callidum, vt prius illud ad feſtinatũ conſilium, alterum ad nimis aſtutũ referatur. Siquidem vtraque parum feliciter euenire ſolent, vel quæ nimium calent, id eſt, quæ præcipitantius inſtituũtur, vel quæ nimiũ audacibus aguntur dolis. Et ſicut auctore, apud Titum Liuium, Fabio Maximo, temeritas non ſolum ſtulta, verum etiam infelix plerunq; eſt, ita verſutia nonnunquã ad ſummum diſcrimen adducit. Qui calidum legunt, reſpicere videntur ad id quod paullo ſuperius dixerat Chærea. Qui callidum legunt per vnicum l, & noſtra quidem ſententia rectius, Græcam figuram agnoſcunt. Quoniam θερμὸν, illi tum ſceleſtum, tum præceps & audax facinus vocant. Sic enim Penia in Pluto Ariſtophanica de ſenibus, qui rem nouam moliuntur, vt Pluto cæco reſtituant oculos:

Ὦ θερμὸν ἔργον κἀνόσιον καὶ παράνομον. id eſt,
Calidũ ô facinus & impium & nefarium.

Interpres exponit, θερμὸν παράδοξον, τολμηρὸν, εὐκίνητον, id eſt, inauditum, audax & præceps, ac temerarium. Item Sophocles in Antigone:

Θερμὴν ἐπὶ ψυχροῖσι καρδίαν ἔχεις. id eſt,
In frigidis tibi mens calet negotiis.

Obiurgatur Antigone, quod nimium auide cuperet ſepelire fratrem. Et Plutarchus Sympoſiacon Decade quinta, ſignificat ζωρότερον quibuſdam ſignificare τὸ θερμὸν, vt

Achilles

Achilles apud Homerum, iubens Patroclũ miſcere ζωρότερον, exegerit celeritatem miniſterii. Quemadmodum nos quoque, inquit, ſæpenumero iubemus miniſtris Ζιερώτερον ἀπτεσθαι τῆς διακονίας, id eſt, Calidius ac celerius adire miniſterium.

Ne gladium tollas mulier.

Μὴ μάχαιραν αἶρε θῆλυ. id eſt,
Ne machæram tolle mulier.

Hemiſtichium eſt carminis trochaici. Ne ſuſcipias negotii molem, cum nequeas auxiliari. Virorum enim eſt, Αμύνεσθαι περὶ πάτρης, vt inquit Homerus. Poteſt & in hunc trahi ſenſum, ne ſpem oſtendas, quā præſtare non poſſis. Ne inuiteris, aut ne laceſſas inimicum, cum laceſſitum nõ queas profligare. Brutus notat Ciceronem, quod Antonium concionibus ſuis irritaret, quē irritatum non potuerit comprimere, hoc eſt, gladium tolleret mulier.

Nec ſibi, nec aliis vtilis.

Qvi prorſus inutiles ſunt, & fruges conſumere nati, ſchemate prouerbiali, nec ſibi, nec aliis vtiles dicuntur. M. Tullius in libris Officiorum, Quamobrem, vt ante dixi, cõtemnuntur ii qui nec ſibi, nec aliis proſunt, vt dicitur. In quibus nullus labor, nulla cura, nulla induſtria eſt. Sumptum eſt ex nobili illo carmine Heſiodi, ex opere quod inſcribitur ἔργα καὶ ἡμέραι, quod ſubinde citat Ariſtoteles:

Οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει
Φρασσάμενος, τάτ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ᾖσιν ἀμείνω.
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται,
Ος δὲ κεμὴθ' αὐτῷ νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται, ὁ δ' αὖτ' ἀχρήιος ἀνήρ. i.

Omnia qui per ſe ſapiat, longe optimus ille eſt,
Multo ante expendens quæ nam ſint optima factu,
Is tamen & frugi eſt, qui paret recta monenti.
At qui nec per ſe ſapiat, neque mente reponat
Ex aliis audita, vir vndiq; inutilis hic eſt.

Horum carminum ſententiam T. Liuius ſane quam elegāter & commode reddidit. Sæpe ergo, inquit, audiui milites, eum primum eſſe virum, qui ipſe conſulat quid in rem ſit. Secundum eum qui bene monenti obediat. Qui nec ipſe conſulere, nec alteri parere ſcit, eũ extremi ingenii eſſe. Huius generis haud paucos videas mortales, qui cum ipſi ob mentis inopiam nequeāt diſpicere, quid facto ſit opus, dictu tamen mirũ, quam ſint præfracti, quamq; non admittāt alienum conſilium, videlicet aſinum illum Horatianum referentes, qui cum nec viam noſſet, nec duci pareret, in rupem præceps datus eſt. Heſiodi carmen Zenon, teſte Diogene, ſic inuertit.

Κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς αὐτος πάντα νοήσει. i.

Optimus ille quidem, qui paret recta monenti.
Rurſus at ille bonus, qui per ſeſe omnia norit.

Videlicet anteponens eum qui bene pareret, ei qui bene ſaperet. Huic enim intelligētiam dũtaxat adeſſe, illi vero etiam vſum & exercitationem.

Neq; compluitur, neq; ſole aduritur.

Οὔθ' ὕεται, οὔτ' ἡλιοῦται, i. Neq; compluitur, neq; ſole aduritur. De eo dici ſolitum, qui procul ab omni incõmoditate ſemotus, vitā ageret. Cui cõtrarium illud Horatianũ:

Sudauit & alſit.
Et puluerís & ſolis, & cæleſtis aquæ patiens latus.

Negotiatores, milites, athletę, nautę, atq; id genus homines ſoli ferendo, & imbribus tolerandis adſueſcant oportet. Qui domi molliter viuit, ab his malis abeſt. Quamobrem in hominem delicatum, & ad labores ferendos inhabilem quadrabit, Ariſtophanes in Ranis Bacchi mollieiem notans.

Καὶ μήτε θερμὴν, μήτ' ἄγαν ψυχρὰν φράσῃς. i.
Nec æſtuoſam, nec nimis cedo frigidam.

Refertur à Zenodoto prouerbium.

Simiarum pulcherrima deformis eſt.

Τῶν πιθήκων ὁ καλλιστος ἄμορφος ἐστὶ, id eſt, Simiarum pulcherrima deformis. Recte dicetur de his quæ ipſo genere ſunt vitioſa, neq; prorſus conferenda cum vel extremis eorum quæ ſunt in honeſtorũ ordine: veluti ſi quis dicat, lenonem integerrimum eſſe periurium, aut honeſtiſſimũ hiſtrionem infamem, aut optimũ Meuii carmen malum eſſe. Citatur a Platone, & ad Heraclitum auctorem refertur.

Quærens obſonium, veſtem perdidi.

Ζητῶν γὰρ ὄψον θοἰμάτιον ἀπώλεσα, id eſt, Obſonium dum quæro, veſtem perdidi. Vbi res peſſime cadit, aut cum puſilla quędã captãtes, maiora perdimus. Refertur à Suida, & ab aliis, nec indicãt vnde ſit natum. Quamquam obſcurum non eſt, ab euentu profectum eſſe, quo fur quiſpiam, dum ſtudet cibum tollere, comprehenſus vix pallio quoque reiecto, effugit. Adluſit ad hoc prouerbium Ariſtophanes:

Διὰ ταῦτα δὴ καὶ θοἰμάτιον ἀπώλεσας. i.
Ob hæc tibi veſtis quoq; periit inſuper.

Citius elephantum ſub ala celes.

LVCIANVS in indoctum, θᾶττον ἄν τις πέντε ἐλέφαντας ὑπὸ μάλης κρύψειεν ἢ ἕνα κίναιδον. id eſt, Citius quinque elephantos ſub ala tegas, quam vnum cinędum. De iis qui diſſimulari nullo pacto poſſunt, quin notis aliquibus prodant animi morbum. Eſt autẽ figura prouerbialis in hyperbole, cui cognatum illud apud M. Tullium ex Ennio, libro de Oratore 2. Flammam à ſapiente ſacilius in ore ardente opprimi, quam vt bona dicta teneat.

Felix Corinthus, at ego ſim Teneates.

Εὐδαίμων γε Κόρινθος, ἐγὼ δ᾽ εἴην Τενεάτης. id eſt, Fortunata Corinthus, at ipſe ſiem Teneates.

Tena vicus quidam haud procul à Corintho, nemoroſus & amœnus. Porro Corinthiorum opulentia inſignis fuit. Strabo libro 8. ſcribit, hunc verſum oraculo proditum fuiſſe cuidam Aſiano, conſulenti num præſtaret Corinthum demigrare. Vnde videtur, ſicut alia pleraq;, in vulgi ſermonem abiiſſe, atque adeo refertur in catalogo Grę canicorum adagiorum. Tempeſtiuum fuerit hoc vti, quoties in contentione duorũ, non inficiabimur alterum per ſe præſtantius, verum alterum magis arridere placereque animo noſtro. Veluti ſi quis dicat, equidem fateor iuris ſcientiam, & ad rem & ad famam comparandam magis idoneã quam ſit poetica, verum:

Εὐδαίμων γε Κόρινθος, ἐγὼ δ᾽ εἴην Τενεάτης.

Sit illud melius aut vtilius, hoc animo meo gratius. Strabo admonet, à quibuſdam pro Τενεάτης perperam legi Τεγεάτης. Nam Tegea ciuitas eſt Arcadiæ.

Aſinus in paleas.

Ὄνος εἰς ἄχυρα, id eſt, Aſinus in paleas, ſubaudiendum incidit. Dici ſolitum, vbi cuipiã fortuna lautior præter ſpem obtigerit, aut nactus forte fuerit aliquis, quo vel præcipue gaudeat, veluti ſi quem oſtreorum auidum videas affatim veſcentem illis, non importune dixeris, ὄνος εἰς ἄχυρα, id eſt, Aſinus in paleas. In fragmentis ſecundi libri Dipnoſophiſtarum citatur hic ſenarius ex Philomenis Comœdiis:

Ὄνος βαδίζεις εἰς ἄχυρα τραγημάτων. id eſt,
Iam vadis aſinus in paleas tragematum.

Iucundius erit ſi longius transferas, putas, ſi quis cupienter legat poetam, quo peculiariter delectetur. Conueniet & in hũc vſum, vbi quis inſcitia rem contaminat, veluti ſi barbarus & illiteratus bonum auctorẽ malis commentariis inquinet. Gaudet enim aſinus volutatione, & omnia cõfundit hac laſciuia. Quod indicat Apuleius quoque, cũ horti areolas omnes volutationibus corporis à ſe turbatas ſcribit. Adagium ab euẽtu natum eſſe nemo non videt.

Alia voce pſitacus, alia coturnix loquitur.

PROVERBIALI ſchemate dixit Martialis in clancularium quendam poetam, qui cornicułam Aeſopicam referẽs, ſuos ineptos verſiculos nomine Martialis in vulgus ſpargebat, ratus futurum, vt titulo decepti lectores, Martialis eſſe crederent.

Credis hoc Priſce,
Voce vt loquatur pſitacus coturnicis.

Conueniet in muſicos aut poetas lõge diſpari ſtylo, longeq; diſſimili facultate. Pſitacus inter aues proxime voces humanas exprimit. Coturnices pugnaces magis quã loquaces. Vnde Ouidius in Epitaphio pſitaci:

Ecce coturnices inter ſua prælia viuunt.

Caluus comatus.

CALVVS comatus apud eundem Martialẽ, haud dubie figura prouerbiali.

Caluo turpius eſt nihil comato.
Rurſus idem,
Caluus cum fueris, eris comatus.

Apte dicetur in eũ qui veris bonis nudus, adſcititiis ſe venditat. Veluti ſi quis indoctus aliena pro ſuis ederet: aut ſi quis diſſimulet eſſe ſe quod eſt, veluti ſi ſenex aſſuto galericulo,

galericulo, aut tinctis capillis affectet videri iuuenis: ſi deformis, adhibito fuco velit haberi formoſa.

Primum Aegina pueros optimos alit.

Τὰ πρῶτ' ἀρίστους παῖδας Αἴγινα τρέφει. id eſt, Aegina primitus optimos pueros alit. De re quapiam quæ melioribus initiis cœpta, paullatim ad deterius delabitur, vt pleraq; mortalium faciūt. Exortum adagium ob Achillem, Patroclum, Aiacem, Neoptolemum, quod hi virtute præcelluerint, cum eſſent Aeginetę. Cōcinit his Strabo lib. 8. oſtēdens ex hac inſula profectum Aeacum cum ſua poſteritate. Nam Stephanus inſulę nomen inditum putat ab Aegina Aeaci matre. Eādem aliquando maris imperium tenuiſſe, quę ne eum Athenienſibus quidē in Nauali ad Salaminem prǽlio de principatu certare dubitauerit, cum Perſę Gręciā inuaderent. Huius meminit etiam Homerus. Eſt autem Cycladum nobiliſſima, quę diu dicta fuit Oenone, vt indicat idem Strabo & Stephanus. Ob laborum autem tolerantiam & induſtriam frugalitatemq; dicti ſunt Aeginetę Myrmidones: cum enim haberent terram ſuperne lapidoſam, inferne frumentis idoneā, fodientes in cauernis habitare viſi ſunt formicarum more, & adſportandis lapidibus quodāmodo eius animantis induſtriam repręſentare. Deinde labente motum integritate, male cœperunt audire Aeginetę, id quod prouerbiis aliquot teſtatum eſt, quorum eſt illud, Aeginēſes neq; tertii neq; quarti, vt dictum eſt in prouerbio de Megarenſibus. Non diſſimile illi, Quondam fuerunt ſtrenui Mileſii.

Irriſibilis lapis.

Ἀγέλαστος πέτρα, id eſt, Irriſibile ſaxum. De re vehementer acerba triſtiq́ue. Oſtendebatur olim ſaxum quoddam in Attica, in quo ferebatur conſediſſe Ceres, eum relicto cęlo, ſuccenſis facibus, Proſerpinam à Plutone raptam quęreret. Porro eum Eleuſinem perueniſſet, ibi triſtis in ſaxo quodam inſedit, quod ob eam ipſam cauſſam ἀγέλαστον appellabāt. Auctor Zenodotus. Quadrabit in ſeueros ac tetricos, quoſque vocant ἀγελάστους, quorum in numero Socratem ponit Plinius, Periclem Ariſtides. Neque perperam accommodabitur ad rē magnopere moleſtam.

Agamemnonis hoſtia.

Ἀγαμέμνονος θυσία, id eſt, Agamemnonis victima. Quondam in duros & perſuaſu difficiles dicebatur. Inde natum, quod Agamēnone rem diuinam in Troia facturo, bos effugerit, vixq; multo negotio comprehenſus, reductus eſt. tantum Zenodotus. Quadrabit etiam in eos, qui nolentes & adacti quippiam agunt. Olim in ſacris ſpectabatur, vt hoſtia lenis ac volens adſtaret. Quod ſi refracto ſune profugiſſet, inſauſtū omen habebatur Nobis videtur & huc poſſe referri, quod Agamemnon in Aulide filiā Iphigeniam ſacrificauit, ſed admodū inuitus. Recenſetur à Zenodoto.

Mactata hoſtia lenior.

MACTATA hoſtia lenior, prouerbiali figura dixit Horatius in Odis:

Mactata veniet lenior hoſtia.

De ſpontaneis ac manſuetis. Sumptum eſt à ſacrificiis, in quibus explorabatur hoſtia ducto per frontem cultro, idq; mactare vocabant. Vnde qui ſpectata ſunt virtute, eos mactos virtute vocant.

Exiguum malum, ingens bonum.

Μικρὸν κακὸν μέγ' ἀγαθόν, id eſt, Puſillum malum ingens bonum. Admonet adagium, ex paullulo incommodi, laboreq́ue exiguo, ſumma maximaq́ue commoda colligi. Refertur à Diogeniano. Non diſcrepat hinc Auſonii ſententia, quam commemorat A. Gellius lib. 16. cap. 1. ἄν τι πράξῃς καλὸν μετὰ πόνου, ὁ μὲν πόνος οἴχεται, τὸ δὲ καλὸν μένει. ἄν τι ποιήσῃς αἰσχρὸν μεθ' ἡδονῆς, τὸ μὲν ἡδὺ οἴχεται, τὸ δὲ αἰσχρὸν μένει. id eſt, Si quid feceris honeſtum cum labore, labor abit, honeſtū manet. Si quid feceris turpe cum voluptate, voluptas abit, turpitudo manet. Eādem ſententiam Cato, minus quidem modulate, minusq; rotunde, ſed tamen fideliter extulit ad hunc modum: Cogitate cum animis veſtris, ſi quid per laborem recte feceritis, labor ille à vobis cito recedet, benefactū à vobis, dum viuetis, nō abſcedet. Sed ſi qua per voluptatem nequiter feceritis, voluptas cito abibit, nequiter factum illud apud vos ſemper manebit.

Attici Eleuſinia.

Ἀττικοὶ Ἐλευσίνια, id eſt, Attici Eleuſinia, ſubaudiendum

audiendum καθ' ἑαυτοὺς id eſt, inter ſeſe. Duris apud Zenodorum, ait parœmiam vſurpari ſolitam, ſi quando conueniſſent inter ſeſe aliqui ſecreto de re quapiã arcana tractantes. Ducta metaphora a myſteriis ſacrorum Eleuſiniorum, quæ in honorem Cereris agebãtur apud Eleuſim, ſumma religione, myſticisq; ceremoniis, a quibus arcebantur prophani. Capitale autem erat ex his myſteriis quidquam in vulgus efferre: cuiuſmodi videntur fuiſſe apud Romanos ſacra Bonæ deæ, quam eandẽ C. Baſſus apud Lactantium Fatuam appellatam tradidit. Nam hæc & noctu & in operto fiebant, & excluſis maribus.

Hermionis vice.

Ἀνθ' ἑρμιόνος, id eſt, Hermionis vice, addendũ ex vſu ſentẽtiæ verbum, quod eam expleat, puta fuero tibi, aut mea domus, aut hæc vrbs erit vobis, aut aliud ſimile quippiam. Valet autem perinde quaſi dicas, loco aſyli tibi fuero, vel inſtar aræ, quæ te tutum reddat. Eſt Hermione templum in Peloponeſo ſacrum Cereri ac Proſerpinæ, ad quod qui confugerint, tuti ſunt propter loci religionem. Zenodotus Ariſtophanem citat in Babyloniis, qui huius adagii fecerit mentionem. Effertur bifariam ea vox, ἕρμιον, καὶ ἑρμιόνα, vt ἀπὸ τῆς κάλυμος καλέως. auctor Stephanus.

Antronius aſinus.

Ἀντρώνιος ὄνος, id eſt, Antronius aſinus olim dicebatur, qui deformi prægrandique mole corporis eſſet, ceterum ingenio ſtupido bardoque. Antron autẽ ciuitas erat Theſſaliæ, nomen inde ſortita, quod cauernis & ſpecubus abundaret. Illic aiunt aſinos inſigni magnitudine quondam fuiſſe, vnde prouerbium increbuit. Auctores Stephanus & Suidas. Attingit prouerbium & Homeri Scholiaſtes in Iliados β. Extat & hodie iocus vulgaris in homines magno corpore, quaſi ii parum ſapiant. Quaſique natura ſi paria facere gaudeat, vt quod corporis addiderit moli, detrahat ingenio. Traditur a nonnullis, apud Antronios ingentes reperiri molares lapides, quorum qui ſubſternuntur, ob ſegnitiem & quietem ὄνους vocant Græci. Lapidem autem vocamus ſtupidum & amentem.

Ventorum ſtationes.

Ἀνέμων ςάσεις, id eſt, Ventorum ſtationes. De rebus multo vſu obſeruatis, perſpectiſque. Apparet parœmiam integre ſic eſſe pronunciandam, ἀνέμων ςάσεις γινώσκουσιν οἱ ἐγχώριοι, id eſt, Ventorum ſtationes norunt indigenæ. Sũt enim pleriſque regionibus ſui quidam venti, quorum naturam optime norunt incolæ regionis illis obnoxiæ: qualis eſt Athenienſibus Scyron, paullum ab Argeſte deflexus, reliquę Græcię ignotus: Narbonenſi Galliæ Circius, a turbine & vertigine ſic appellatus: ſiue Certius, vt vocat Cato, ventus apud illos clariſſimus, nec vlli violentia inferior. Idem non modo in reliquis cæli partibus ignotus, ſed ne Viẽnam quidem eiuſdem prouincię vrbẽ attingens. At Auſter in Aegyptum non penetrat, vt auctor eſt apud Plinium Fabianus. Iapyx Apulis eſt familiaris, & Atabulus Apulię certis montibus notus ac peſtilens, vnde & vocabulum inditum. Sunt & alii permulti cuiuſque regionis indigenę, vt apud Gellium teſtatur Fauorinus. Ad hęc eſt nõnullis alia aliis regionibus vis ac natura. Nam vt teſtatur in Problematis Ariſtotelis, Helleſpontias, qui idem Scyron vocatur, Atticę terræ, inſuliſq; vicinis imbrem adfert: Aquilo Helleſpõto ac Cyrenæ, Auſter Leſbo. Atque hic cum apud alios ſit tepidus & pluuius, Africæ frigidus eſt ac ſerenus, vbi rurſus Aquilo pluuius, auctore Plinio. Eteſiæ, quæ & ſtatis anni temporibus oriũtur, & certis horis dici ſpirant & conquieſcunt, in Hiſpania & Aſia flant ab oriente, in Ponto ab aquilone, in reliquis mundi partibus a meridie. Suidas hęc verba refert, incertũ vnde ſumpta, ἐγχώριοι γὰρ οὐ μόνον τὰς τῶν ἀνέμων ςάσεις κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἐγχωρίων ἀνθρώπων ἤθη κάλλιςα γινώσκουσιν. hoc eſt, Indigenæ enim, non ſolum ventorum ſtationes, iuxta prouerbium, verum etiam indigenarum hominum mores pulcherrime norunt. Licebit in hunc vſum trahere, vt dicas, ſuæ cuique gentis ingenium eſſe cognitum: ſuos cuique familiares eſſe notiſſimos, ſuam cuique vxorem maxime eſſe cognitam, ſuam cuique notam artem, in qua ſit quam diutiſſime verſatus.

Venti campus.

Ἀνέμου πεδίον, id eſt, Venti campus. In homi- nem

nent inſtabilem.leuem, & inconſtantem di cebatur. Refertur a Diogeniano. Nam in planicie venti liberius huc atque illuc diuagantur, nullo coercēti obſtaculo. Et Homerus ſubinde vana vocat ἀνεμώλια. Εὐανέμια dicuntur, quæ ſolida non ſunt, ſed ſubuentanea. Denique inſtabiles ventoſos dicimus. Horatius,

Romæ Tibur amo ventoſus Tibure Romam.

Idem.

Non ego ventoſæ venor ſuffragia plebis.

Poſtremo domum vndique perflabilem, nō illepide dixeris ἀνέμων πεδίον. Pindarus Olympiorum hymno 2. varias rerum humanarum vices eleganter expreſſit,

Ῥοαὶ δ' ἄλλοτ' ἄλλαι
Εὐθυμιᾶν τε μετὰ καὶ
Πόνων ἐς ἄνδρας ἔβαν.

Nunc alii, nunc alii fluxus, & cum trāquillitate & cum laboribus in homines venere. Hoc translatum videri poteſt & ab æſtuariis mari reciprocationibus. Ceterum in Encomio ſeptimo ſententiam eandem extulit metaphora ſumpta a ventis, qui non ſemper ſpirant iidem.

Ἐν δὲ μιᾷ μοίρᾳ χρόνου
Ἄλλοτ' ἄλλαι διαιθύσσοισιν αὖραι.

In vna parte temporis nunc hæ, nunc aliæ diſcurrunt auræ. Rurſus hymno 12. idem effert metaphora ſumpta a teſſeris:

Πολλὰ δ' ἀνθρώποις παρὰ γνώμαν ἔπεσεν,
Ἔμπαλιν μὲν τέρψιος, οἱ δ' ἀνιαραῖς
Ἀντικύρσαντες ζάλαις,
Ἐσλὸν βαθὺ πήματος χρόνῳ.

Vbi cerui abiiciunt cornua.

Ὅπου αἱ ἔλαφοι τὰ κέρατα ἀποβάλλουσι. i. Vbi cerui cornua abiiciunt. Hoc adagio ſignificabant velut αἰνιγματικῶς, quempiam in negotio difficili verſari. Siquidem cerui cornua depoſituri ſecedunt in loca aſpera atq; inacceſſa. Conueniet & in eos qui a cōmuni hominum conuictu ſubducunt ſeſe, Timonem illum Athenienſem ob id ipſum μισάνθρωπον appellatum, imitātes. Quadrabit item vbi locum vehementer abditū abſtruſumque ſignificabimus. Poſtremo q̄d innuemus nuſquam inueniri, illic eſſe dicemus, vbi cerui cornua abiiciunt. vt quemadmodum ad Græcas calēdas de tempore. itidem hoc de loco dicatur. Veluti ſi quis dicat ad hunc modum, Vbi geſtum eſt illud præclarum facinus, quod iactas? Illic opinor, ὅπου αἱ ἔλαφοι τὰ κέρατα ἀποβάλλουσι. Plinius libro 8 capite 32. de ceruis cornua mutantibus ſcribit in hunc modū: Cornua mares habent, ſoliq; animalium omnibus annis, ſtato veris tēpore amittunt. Ideo ſub ipſam diē quam maxime inuia petunt. Latent amiſſis, velut inermes, ſed & ipſi bono ſuo inuidentes. Dextrū cornu negant inueniri, ceu medicamento aliquo præditū. Idq; mirabilius fatendum eſt, cum & in viuariis mutēt omnibus annis: defodi ab iis putāt. Hactenus ille. Meminit huiuſce prouerbii & Ariſtoteles libro De natura animantium nono, cuius verba non pigebit adſcribere. ἔτι δὲ ὁ ἄῤῥην ὅταν γένηται παχὺς, γίνεται δὲ σφόδρα πίων, ὀπώρας οὔσης οὐδαμοῦ ποιεῖ ἑαυτὸν φανερὸν, ἀλλ' ἐκτοπίζει ὡς διὰ τὴν παχύτητα εὐάλωτος ὤν. ἀποβάλλουσι δὲ καὶ τὰ κέρατα ἐν τόποις χαλεποῖς καὶ δυσεξευρέτοις. ὅθεν καὶ ἡ παροιμία γέγονεν, οὗ αἱ ἔλαφοι τὰ κέρατα ἀποβάλλουσι. ὥσπερ γὰρ ὅπλα ἀποβεβληκυῖαι, φυλάττονται ὁρᾶσθαι. λέγεται δὲ ὡς τὸ ἀριστερὸν κέρας οὐδείς πω ἑώρακεν, ἀποκρύπτειν γὰρ αὐτὸ, ὡς ἔχον τινὰ φαρμακείαν. id eſt, Præterea mas poſteaquam pinguerit, pingueſcit autem admodum, idque autumno, nequaquam ſeſe conſpiciēdum præbet. Verum ſecedit e medio, quippe qui propter corpulentiam, tum facile capi poſſit. Ad hæc abiiciunt & cornua locis aſperis inuentuq; difficillimis. Vnde prouerbium etiam natum eſt, Vbi cerui abiiciunt cornua. Nam vt iam armis ſuis exuti, cauent ne conſpiciantur. Aiunt ſiniſtrū cornu a nemine adhuc viſum eſſe. Abdere enim illud ceruos, tanquam remedium aliquod in ſe habeat. Quanquam Plutarchus in commentario De Pythiis oraculis oratione proſa redditis, oſtēdit hoc oraculum editum fuiſſe de Procle tyranno, vt illi fugere ac migrare liceret eo vbi cerui cornu abiiciunt, ſignificante deo vt defoderetur, & e medio prorſus tolleretur. Idem meminit adagii Sympoſiacon decade 7. problemate 2.

Verberare lapidem.

PLANESIVM meretrix apud Plautum amatorem admonēs ne ſeruum, qui iam ad plagas obduruerat occallueratq; pulſet, manui potius quam illi nociturus. Noli, inquit, amabo verberare lapidem, ne lædas manum. Apte dicetur, vbi quis obiurgat inca-

incaſtigabilem, aut docet indocilẽ, aut inanem operam ſumit in re quacunque.

Vorare hamum.

NEQVE minus elegans illud in Curculione, Meus eſt, hamum vorat. De lenone, cui fraus intẽdebatur, epiſtolam qua decipiendus erat, lecturiente. Lucianus, καταπίνει τὸ ἄγκιστρον. Item apud Horatiũ in Epiſtolis.

Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum.

Idem Plautus in Bacchidibus eandem ſententiam ſimili extulit metaphora, Nũc ab tranſenna hic turdus lumbricum petit. Alterum a piſcantibus, alterũ ab aucupio dictum eſt. Nos item in epigrammate quodã ad hanc parœmiam ſic adluſimus,

Non ſtulti vſqueadeo ſumus futuri, vt
Guſtatum toties voremus hamum,
Vnco plus ſemel ære ſauciati.
Vel ſero ſapiemus, & nocentem
Tandem carpere deſinemus eſcam.

Vulcanus tibi vaticinatus eſt.

Ἀφθᾶς σοι λελάληκεν, id eſt, Vulcanus tibi vaticinatus eſt. Refertur a Suida, dictum eſt vbi quis crederet ſe rem habere certam, velut ex oraculo auditam. φθᾶς apud Memphiticos Vulcanus dicitur, vnde litterulæ acceſſione ἀφθᾶς, velut στάχυς ἄσταχυς.

Cantilenam eandem canis.

Τὸ αὐτὸ ᾄδεις ᾆσμα, id eſt, Cantilenam eandem canis. De eo qui moleſtus eſt ſæpius eadem inculcans. Nihil enim odioſius, quam quod ſemper idem eſt. Dorio leno in Phormione Terentiana, Cantilenam eãdem canis. et, Mirabar ſi quid adferres noui. Familiare poetis eſt, nuntium, cantilenam appellare. Euripides in Ione.

Τίς ἥδε μοῦσα χὠ φόβος τίνων πέρι; id eſt,
Quæ cãtio hęc, quibus ve de rebus metus?
Idem in Hecuba,
Ἥξει τι μέλος γοερὸν γοεραῖς. id eſt,
Aliqua accedet cantio triſtis triſtibus.

Sumptum eſt a cantoribus, qui ſi quando diutius eandem occinant cantionem, tædium adferunt auribus. Proinde periti ſubinde variant carminis genus, quo ſatietatem deuitent.

Caligare in ſole.

APVD Quintilianum legitur, vt elegãter ita & prouerbialiter dictum, Caligare in ſole, pro eo quod eſt, in re clariſſima cæcutire: idq; ſolet accidere vitioſis oculis, qui nihil vidẽt in luce quam maxime perſpicua, videlicet ſenſum debilem obruente vi ſplendoris. Idem euenit noctuis & luſciosis. Nã iis lumen pro tenebris eſt. Non inuenuſte torquebitur in iſtos, qui velut obſcurũ cauſantur, quicquid eruditum fuerit. Quibus tenebricoſa eſt vel Ciceronis oratio. Noctẽ enim in oculis circumferunt. Quemadmodum apud Senecam Portius dicebat, quendam ſpinas in pedibus habere, cum ſe per ſpinas ingredi quæreretur, videlicet ingenii vitium in argumentum conferens. At pedes, inquit, tui ſpinas habent, non locus. Itidem iſti noctem qua ſe prædicant offendi in bonis auctoribus, in oculis ſecum adferunt, non in libris reperiunt.

Bos aduerſus ſeipſum puluerem mouet.

Βοῦς ἐφ᾽ ἑαυτὸν κονιᾶται, id eſt, Bos aduerſus ſeipſum puluerem mouet, ſiue feſtinat. Vbi quis ad ſuum ipſius malũ volens lubenſque ducitur. Nam boues vt ſunt manſueti, facile ſe præbent vinciendos, neque grauatim obtemperãt iugo. κονιᾶν enim Græcis ſignificat feſtinandi ſtudio ciere puluerem. Quidam accommodant in eos qui prudẽtes ac ſcientes ſemet in præuiſum periculum iniiciunt, bouis in morẽ, qui ſibi patitur inii ci vincula, quibus ad cædem ducatur. Refertur a Zenodoto.

Tragicus rex.

Τραγικὸς βασιλεύς, id eſt, Tragicus rex, dici poteſt, vel faſtuoſus turgidus, vel qui nomine duntaxat rex ſit, cæterum viribus parum polleat, quemadmodũ Gallico prouerbio chartaceum regem appellãt τὸν αὐτοκράτορα, ceu titulo regem verius quàm opibus aut ditione. Dionyſius Pheræum, quod decem menſes potitus imperio mox vita deceſſerit, τραγικὸν βασιλέα dixit. Nam in tragœdiis tantiſper durat imperium, dum fabula peragatur. Tum depoſita perſona, qui paullo ante fuerat Agamemnõ, aut etiam Iupiter, treſſis homuncio diſcedit domum.

Contra retiarium ferula.

MARTIALIS in epiſtolari quadam præfatione, Denique videas, an te delectet contra retiarium ferula: id eſt, an id faciendum tibi putes.

putes, quod nemo non damnet atque exibilet. Domitius Calderinus interpres admonet ſubeſſe prouerbium, dici ſolitum in eos, qui infirmo præſidio contra maxime inſtructum pugnarent. Quamquam idem paullo poſt alio dilabitur, nempe huc, gladiatores olim ſi minus placuiſſent, ferula cæſos eiici ſolere. Huic finitimum eſt illud Gellianum libro Noctium primo, capite 2. An non contra iſtum baculum moueas? heus homo, quid mecum tibi? Itaque ferulam aut baculum mouere cõtra quempiã, eſt refragari & inſolentius repellere ſententiam. Eſt autem ferula ligni genus, quo quondam pueri cædebantur atque item milites, ſi quid contra diſciplinam facere videretur. Opinamur idem factitare ſolere in ludis gladiatoriis huiuſmodi certaminibus præfectos.

Mulier imperator, & mulier miles.

Γυνὴ στρατηγεῖ, καὶ γυνὴ στρατεύεται. id eſt,
Et fœmina dux eſt, fœmina æque miles eſt,

Senarius eſt prouerbialis, quoties totum negotium ignauis commiſſum eſt, cumq; & ii qui præſunt, & ii qui parent, pariter ſunt formidoloſi. Apud Atheneum lib. 3. citatur Alexis in fabula, cui titulus γυναικοκρατία. Natura fœminam in hoc finxit, nõ vt imperet, ſed vt pareat, vel Græco verſiculo teſte,

Γυναικὶ δ᾽ ἄρχειν οὐ δίδωσιν ἡ φύσις. id eſt,
Natura non dedit imperare fœminis,

Etenim quod in homine ratio & affectus, id in vita vir & mulier, ac iuxta Moyſen, demiurgus ille fœminam viro ſubiecit. Tametſi Plato non omnino arcet mulierũ genus ab adminiſtranda Repub. ſi qua modo reperiatur idonea. Tacite vẽ huc adluſiſſe Aeſchines contra Timarchũ, κατιδὼν γὰρ οἰκίαν πλουσίαν καὶ οὐκ οἰκονομουμένην, ἧς ἡγεμὼν μὲν ἦν γυνὴ μέγα φρονοῦσα καὶ νοῦν οὐκ ἔχουσα. id eſt, Cum vidiſſet domum opulentam, maleque gubernatam, cuius dux erat mulier ſuperba & excors. Iucundior erit ſententia, quoties longius deflectetur, veluti ſi quis auctorem ac præcipuum peripateticæ philoſophię ducem appellet Tartaretum. Ita Vergilius,

-Tanti dux fœmina facti.

Sic Galenus alicubi Ariſtotelem appellat τοῦ λόγου πατέρα, quod ab ipſo profecta eſſet ſent entia.

Trutina iuſtius.

Δικαιότερον ζυγοῦ. id eſt, Iuſtius trutina. Doricum prouerbium de iis qui inſigni incorruptaque ſunt æquitate. Dores. n. τὴν τρυτάνην, id eſt, Trutinam ζυγὸν vocant. Eſt autem id libræ genus, quo vel minutiſſimum ponderis momentum ſentitur dignoſciturq́ue. Latini quoque exactã æqualitatem æquilibrium appellant. Vnde & æqua lance fieri dicitur, quod pari iure fit citra perſonarum reſpectum. Ita Modeſtinus Pandect. lib. 42. titulo de re iudicata. Quod & in perſona mulieris æqua lance ſeruari, æquitatis ſuggerit ratio. Item Iuſtinianus Cod. 5. titulo de naturalibus liberis. Quapropter ſancimus in huiuſmodi caſibus omnes liberos ſiue ante dotalia inſtrumenta edita ſunt, ſiue poſtea vna eadẽq́ue lance trutinari. Adſimili figura dixit Nicharchus in Epigrammate:

Τέγονεν δ᾽ ὀρθότερος κανόνος. id eſt,
Rectior eſt factus regula quam vlla fiet.

Sterilior Agrippo.

Ακαρπότερος ἀγριππου, id eſt, Sterilior Agrippo. Laconicum adagium eſt, de iis qui extremæ ſunt paupertatis neque quidquam facultatum poſſident. Quadrat & in ignauos, nulliusque induſtriæ homines: Lacones oleam ſylueſtrem agrippum vocant. Tantum Zenodotus & Suidas.

Iouis ſuffragium.

Διὸς ψῆφος, id eſt, Iouis ſuffragium dicebatur ſacrum & inuiolatum. Vnde ſententiam eius cuius ſit velut irrefragabilis auctoritas, Iouis ſuffragium recte dixeris. Aut per ironiam, vbi quis arrogantius de re quapiam pronunciat, ſuamque opinionem pro lege atque oraculo poſtulat accipi, ſubiicietur Διὸς ψῆφος. Aiunt enim locum, in quo Neptunus & Minerua iudicium peregerunt, vtrius nomine auſpiciis que ciuitas Athenienſium inſtitueretur, Iouis ſuffragium appellatum fuiſſe. Suidas Cratinum citat ex Archilochiis,

Ενθα Διὸς μεγάλου θῶκος πεσσοί τε καλοῦνται. id eſt,
Magni vbi dicũtur tali, ſedesq; Tonãtis.
Nam & talis olim ferebantur ſuffragia, nimirum à ſortientibus.

In

In neruum ire.

In neruũ ire, Donatus, aut quiſquis is fuit interpres Phormionis Terentianæ, demonſtrat eſſe prouerbium, pro eo quod eſt decipere. Sumpta a ſagittariis metaphora, quibus illud euenit interdum, vt dum nimiũ tendunt arcum, rumpant, aut ſibi neruum aliquem fatigent, vt confine ſit illi, de quo dictum eſt alias, ἀποῤῥήξομεν τὸ καλῴδιον πάνυ τεινόμενον. Dictum eſt autem, in neruum ibit, pro eo quod eſt, in vincula ibit. Antiquitus enim qui ſoluendo non eſſent, vincti tradebantur creditoribus, donec opera compenſarent creditam ſummam. Veretur enim adoleſcens amans, vbi eum in locũ traheretur Phormio, vt aut puellam domũ ducere cogeretur ex pacto, aut certe pecuniam acceptam renumeraret, ni faciat vinciendus, & iuxta leges corpore luiturus, quod ære non poſſet, ſibi magis conſulturum illum, vt vel prodat omne commentum, vel vere mulierem abducat. Porro conìicere in neruum, & eximere e neruo, pro eo quod ob æs alienum vinctos abducere. Sed verba Terentii ſubſcribemus: At enim non docet, noui. Ceterum eum argentum repetent, noſtro cauſſa ſcilicet in neruum potius ibit.

Ipſe ſemet canit.

Αὐτὸς αὑτὸν αὐλεῖ, id eſt, Ipſe ſuimet tibicẽ eſt, hoc eſt, ipſe cuiuſmodi ſit, factis ipſis declarat. Tibicines enim olim laudes fortium virorum decantabãt. Proinde qui recte geſtis ſibi ſatis magnam gloriam comparat, quorſum huic neceſſum eſt conducere buccinatorem laudum ſuarum? Adagiũ in vtramlibet partem poterit applicari, bonam vel malam. Nihil huic opus tibicine, qui ſuis egregie geſtis ſatis illuſtris eſt. Aut, Nihil opus huius vitam inſectari, ſatis per ſe fœdã atq; infamem. Conueniet & in illos qui ſemetipſos laudãt, qui mos eſt gallis gallinaceis, etiam cum è pugna ſe proripuerint, Plato in Theæteto, Φαινόμεθά μοι ἀλεκτρυόνος ἀγεννοῦς δίκην, πρὶν νενικηκέναι, ἀποπηδήσαντες ἀπὸ τοῦ λόγου ᾄδειν, id eſt, Videmur mihi ignaui galli in morem, cum ante victoriã a ſermone reſilierimus canere.

Ipſe dixit.

Αὐτὸς ἔφα, id eſt, Ipſe dixit. Quoties tantam eſſe cuiuſpiam auctoritatem ſignificamus, vt ea vel citra rationem ad quiduis credendum ſufficiat. Adagium autem a Pythagoreis natum. qui quo plus venerationis & auctoritatis ſibi ſuisq; conciliaret, in diſſertationibus dicere ſolitus eſt, αὐτὸς ἔφα, id eſt, Ipſe dixit: perinde quaſi nõ ſua referret, ſed ab oraculo quopiam accepta. Ea vox deinde in vulgarem abiit ſermonem. Huiuſmodi ferme Suidas. Diogenes Laertius indicat hoc dictũ a Pythagora Zacynthio manaſſe. Quamquam M. Tullius libro De natura deorum primo, ſecus rem narrat. Nõ enim, inquit, tam auctores in diſputando quã rationis momenta quærenda ſunt, Quin etiã obeſt plerunque iis qui diſcere volunt, auctoritas eorum qui ſe docere profitentur. Deſinunt enim ſuum iudicium adhibere, id habent ratũ, quod ab eo quem probant, iudicatum vident. Nec vero probatur id qđ de Pythagoricis accepimus, quos ferunt, ſi quid adfirmarent in diſputãdo, cum ex his quæreretur, quare ita eſſet, reſpondere ſolitos, Ipſe dixit. Ipſe aũt erat Pythagoras. Tãtum opinio præiudicata poterat, vt etiam ſine ratione valeret auctoritas. Quintilianus in Inſtitutionibus, Nam & iudices, inquit, audiunt præſumentẽ partes ſuas, nec hoc oratori contingere inter aduerſarios, quod Pythagoræ inter diſcipulos contigit, poteſt, Ipſe dixit. Sed iſtud magis, minusve vitioſum eſt, pro perſonis dicentiũ. Adluſit horſum & Ariſtophanes, ἐν νεφέλαις,

Φέρε τίς γὰρ οὗτος, ὁ ὑπὶ τῆς κρεμάθρας ἀνήρ;
Αὐτός. τίς αὐτός; Σωκράτης. τίς Σωκράτης;
Ἴθ' αὐτὸς ἀναβόησον αὐτὸν μοι μέγα.
Αὐτὸς μὲν οὖν σὺ κάλεσον, οὐ γάρ μοι σχολή. id eſt,

Dic age quis eſt iſte cremathræ inſidens homo?
Ipſe eſt. quis ipſe? Socrates. quis Socrates?
Abi ipſius ipſum voce magna mihi voca.
Quin ipſe magis accerſe, non mi eſt otiũ.

Quod autem dixit, ὁ ἐπὶ κρεμάθρας, vt hoc obiter indicem riſus cauſſæ nouatum eſt, cũ Socratem intelligi vellet, animo ſuſpenſo nubes ſuſpicientem. Nam cremathra vaſculum eſt penſile, in quo obſoniorum, reliquiæ conſueuerunt reponi. Dicitur autem bifariam, ſimpliciter aliquoties, ſed frequentius per ironiam, veluti ſi quis Ariſtotelem ceu oraculum citãti dicat, αὐτὸς ἔφα. rationem dicti flagitans, neque contentus ſimplici ſcriptoris auctoritate. Conueniet etiam,

etiam, quoties ſententiæ vel inuidiam, vel defenſionem a nobis ad ipſum auctorem reucimus. Iuuenalis.

Sic volo, ſic iubeo, ſit pro ratione voluntas.

Melius Horatius,

Nullus addictus iurare in verba magiſtri.

Illud admonendũ videtur, αὐτὸς ἔφα, in hac parœmia perinde valere, quaſi dicas, dominus dixit, vt Pythagoras ab Aegyptiorum vatibus videatur didiciſſe figuram hanc prophetis familiarem. Ariſtophanes in Ranis,

Φράσον τοῖς ἔνδον, ὅτι αὐτὸς εἰσέρχομαι. id eſt,

Dic ſaliatricibus meipſum aduenire.

Hoc eſt, herum, quod is quodammodo & famulis miſſis aduenire videatur. Huc pertinent quæ nobis antea dicta ſunt prouerbio, Infixo aculeo. Sic Auguſtinus alicubi recenſens opinionem Manichæi, Hæc, inquit, Manichæus dixit, atq; abiit: notans illum, quod ſat haberet dixiſſe, cum docendũ eſſet quod dixerat. Galenus item libro περὶ φυσικῶν δυνάμεων primo: ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα εἰπών, ἐξαίφνης ἀπτώστως καὶ σαφεῖ ῥήματι τελευτῶν ἀποπηδήσας ᾤχετο καταλιπὼν ἡμᾶς, ὡς μηδὲ πιθανῆς τινὸς ἀντιλογίας εὐπορῆσαι δυναμένους. id eſt, Hęc & his ſimilia locutus, repente ore nihil cunctante quaſi labi non poſſet, verbis apertis abſoluit ſermonem, moxq́ue proripiens ſeſe abiit, nobis ita relictis, quaſi nihil omnino reperire poſſemus, quod vel probabiliter contradiceremus.

Teipſum non alens, canes alis.

Αὐτὸν οὐ τρέφων κύνας τρέφεις, id eſt, Cum temetipſum non alas, canes alis. In eum dicebatur, qui cum per inopiam ſibi quę ſunt ad vitam neceſſaria, ſuppeditare non poſſet, conaretur, aut equos, aut famulos habere domi. Apposite dicetur aduerſus iſtos, quibus cũ ob rei familiaris anguſtiam vix ſuppetat quo vitam ſuſtineant, tamen per ambitionem conantur faſtu veſtium, reliquoq́ue ſtrepitu potentes, & opulentos imitari. Breuiter conueniet in omnes, qui quæ ad voluntatem aut ſplendorem pertinent, curant, neglectis his quæ magis ſunt neceſſaria. Porro neceſſariis prima debetur cura, dignitati poſterior: veluti ſi quis in eruditione comparanda laboret, vitæ ſecurus de qua periclitetur.

Terræ inteſtina.

Γῆς ἔντερα. id eſt, Terræ inteſtina. Dicebãtur vilia, nulliusq́; precii. Saxa vero terræ viſcera dicuntur. Refertur a Diogeniano. Terrę enim inteſtina ſunt ſaxa: & lapides appellamus homines inutiles. Simile illi,

Ετώσιον ἄχθος ἀρούρης. id eſt,

Telluris inutile pondus.

Tenedius tibicen.

Τενέδιος αὐλητής, i. Tenedius tibicen, dicebatur teſtis falſus & calumniator, hinc natum, quod Philonome tibicinem ſuum ſubornarit, qui teſtaretur apud Cygnum, ipſam a Tenue de ſtupro fuiſſe interpellatã, ac vi etiam tentatam. Hæc ferme Stephanus in catalogo vrbium, De Tenedo ſæpe iam dictum eſt alibi.

Cyrbes malorum.

Κύρβεις κακῶν, id eſt, Cyrbes malorum. De vehementer improbis, & omni facinorũ genere contaminatis. Apud Athenienſes tabulæ quædam erant quadræ, in quibus leges deſcriptæ proponebantur, præterea variæ delinquentium pęnæ. Has illi κύρβεις appellãt, apud Lucianum ἄξονες dicuntur. Non diſſimile eſt illi quod alibi retulimus, ἰλιὰς κακῶν, id eſt, Ilias malorum. Simili figura apud Athenæum lib. 9. dixit Antiphanes opinamur.

Καὶ ταῦτα μὲν μοι τῶν κακῶν παροψίδες. i.

Et hic malorum mihi catinus extitit.

Solent enim in eodẽ diſco varia eduliorum genera apponi, ſed quæ voluptatẽ adferant. Quo gratior eſt tropus, deflectens in contrarium, quaſi dicas, Ilias bonorum.

Aries nutricationis mercedem perſoluit.

Κριὸς τροφεῖα ἀπέτισεν, id eſt, Aries alituram rependit. Citatur ex Menandro. Quadrat vbi quis pro benefactis maleficiũ reponit. Allegoria ſumpta eſt ab eo, quod aries cornibus impetat, aut vas in quo pabulum apponitur, ipſosq́ue quorum opera nutritus eſt, aut etiam nutritur, cornibus inceſſit. Efficitur & ad hũc modum prouerbiũ, κριοῦ διακονία, id eſt, Arietis miniſterium, pro officio collato in ingratum, qui beneficium iniuria penſet. Huic adfine quod eſt apud Ariſtophanem in Veſpis, ὁ χάραξ τὴν ἄμπελον, id eſt, Vallus vitem.

A Dorio ad Phrygium.

Ἀπὸ δωρίου ἐπὶ φρύγιον, id eſt, à Dorio ad Phrygium venire dicebatur, qui à vita temperatiore ad luxum ſeſe conuertiſſet, aut qui à fortuna mediocri ſe contuliſſet ad maiorē vitæ ſtrepitum. Sumpta metaphora à notiſſimis illis veterum harmoniarum generibus, in quibus Dorium moderatius, quēadmodum indicat Suidas, referens hęc verba ex incerto auctore: τὴν δὲ τροφὴν ἐκληρώσατο μετρίαν, καὶ ἄθρυπτον, οὔτε κακουργοῦσαν διὰ πενίαν, οὔτε διὰ πλοῦτον βλακεύουσαν, ἀλλὰ μέσην καὶ μουσικὴν, τὸν δώριον τρόπον τῆς τύχης ἀληθῶς ἡρμοσμένην, i. Victum autē ſortitus erat moderatum, deliciarum expertem, neq; ſordidum ac moleſtum ob inopiam, neq; ob diuitias diſſolutum, ſed medium quendam ac modulatum, vere ad Doriū fortunæ modum attemperatū. Refert & aliū locū ſuppreſſo auctoris nomine, ni fallimur: οὐ φαιδρὸν μὲν στρογγύλον λογάριον, αὐτὰς δὲ τὰς θέσεις τῶν νοημάτων εἰς μέσον τιθέμενος μόνον. οὐ τῇ γλώττης τὸν τόνον ἀπὸ τῆς διαλέξεως εἰς ἐπιστροφὴν μεθαρμόσαιμι, ἀπὸ δωρίου φασὶν ἐπὶ φρύγιον. Quæ tametſi difficile eſt apte vertere, ſi neſcias quid pręcedat aut ſequatur, tamen apponamus diuinationem noſtram, donec locus occurrerit. Non videbor hominum rotunde loquentium verbula, ſed ipſos ſenſus in medium adferens, tantum non ipſius linguæ tonum à diſputatione ad attentionem adaptauero. Quamquam apud Suidā legitur μόνον εἰ. Ex his verbis apparet Dorium modum fuiſſe delicatiorem, Phrygium ſeueriorem. Apuleius Floridorum lib. 1. palam indicat, Doricam muſicam à Phrygia longe diuerſiſſimam fuiſſe, quandoquidem hæc ad religionem inflammabat animos, illa ad bellum inflābat. Apulei verba ſic habent. Tibicen quidam fuit Antigenidas, omnis voculæ melleus modulator, & idem omnimodis peritus modificator, ſeu tu velles Aeolion ſimplex, ſeu Aſium varium, ſeu Lydium querulum, ſeu Phrygium religioſum, ſeu Dorium bellicoſum. Hactenus Apuleius, cui ſi credimus, non poteſt eſſe temperatus modus Dorius, qui ad bellum accendit, niſi fortè icutis in prælium moderatius canebant tibiæ, quod illic plus valeat ſibi pręſens animus, quam furore percitus. Verum an in Apuleii verbis, pro Aeolion legendum ſit Aetolicum ſiue Aetholium, & pro Aſium, Iaſſium ſiue Iaſtium ab Iade ſiue ἰὰς, ut Ionicum intelligas modum, doctis expendendum relinquitur. Quamquam his non ſatis congruunt quæ refert Lucianus in Harmonide, καὶ ἑκάστης ἁρμονίας διαφυλάττειν τὸ ἴδιον, τῆς φρυγίου τὸ ἔνθεον. τῆς λυδίας τὸ βακχικὸν, τῆς δωρίου τὸ σεμνὸν, τῆς ἰωνικῆς τὸ γλαφυρὸν, id eſt. Vniuſcuiuſque harmoniæ ſeruare proprietatem, Phrygiæ diuinum impetum, Quod Apuleius vertit religioſum, Lidiæ bacchanalem furorem, ſiue licētiam, Doricæ ſeueritatem, Ionicę iucunditatem, Quod Apuleius videtur tranſtuliſſe variū. Contra Dion commentariis de regno refert, Alexandrum magnum ad bellum accēdi ſolere Timotheo muſico Dorium incinente. Athenæus lib. 14. Doricæ harmoniæ tribuit, τὸ ἀνδρῶδες, καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς, καὶ τὸ σφοδρόν. i. ſeueritatem maieſtatem, ac vehementiam, ut quæ neque diſſoluta ſit, neq; hilaris, ſed triſtis, minimeque varia. Iam his recentior Boethius in præfatione libri De muſica, oſtendit hanc artem ad mouendos affectus præcipuam habere vim, proque ratione modorum, alios atque alios animi motus vel excitare vel ſedare. Addit Pythagoram incentione modi Phrygii incitatum adoleſcentem patria barbarum, quippe Taurominitanum, vino temulentum, ira furentem, cum iam ædibus amicæ, quæ riualē admiſerat, ignē admouere tentaret, tibicina iuſſa ſpondeos ſuccinere, ad ſobriam mentem reuocaſſe. Boethius refert iuuenem Phrygio modo fuiſſe incitatum, ac mutato modo ad ſe rediſſe, nec exprimit in quem modum ſit mutatus Phrygius. M. Tullius quem illic citat Boethius, neutrius meminit modi, tantum ait ſpondeorum incentione fuiſſe ſedatum adoleſcentem. Si Timotheus Dorio modo concitabat Alexandrum ad bellum, & hic adoleſcens ad expugnandam domum Phrygio fuit ac cenſus, apparet modos hos non multum inter ſe diſcrepare. Lucianus Phrygio tribuit τὸ ἔνθεον, id eſt, furorem, ſed ſacrum duntaxat. Huius autem furoris Plato tria facit genera. vnū quod poetis immittant Muſæ, alterum quod vatibus immittit Apollo, tertium qđ amantibus Cupido. Habet autem & Bacchus & Mars furorem ſuum. Itaque iuuenis ille triplici furore correptus inſaniebat, Bacchi, Cupidinis & Martis. Pythi-

chios

chios aũt ad prælium acuere alias docuimus, vnde illud πυῤῥιχὸν βλέπειν, de trucibus & commotis. Pyrrhichio aũt cõtrarius eſt ſpõdeus. Quod ni Boethius dixiſſet mutatum modum, probabile eſſe poterat eundẽ modum Phrygiũ, & incitare Pyrrhichiis & ſedare ſpondeis. Et haud ſcimus an Boethius cum ait immutatum modũ, ſentiat nõ mutatas harmonias, ſed vocũ celeritatem. Videtur locus prouerbio, cum ad diuerſa tranſitur, veluti ſi quis de rhetorũ præceptis ſermonem exorſus ad Theologicã materiam digrediatur. Veteres, vt arbitramur, de generibus harmoniarum diuerſa tradiderũt, quod ipſa mutatis gentiũ moribus pariter ſint immutata. Priſcorum enim Aſianorũ laudata eſt ſeueritas, priuſquam luxu effeminarentur. Idem vſu venit Laconibus, in quibus ſunt Dores. Hinc illa mixturarum nomina ὑποδώριον, μιξολύδιον, ὑπερμιξολύδιον. Athenæus hypodorium modum putat eundem eſſe eum Aeolio, cui tribuit tumorem ac faſtũ, & ſubmolle quiddam. Quidam muſices ſtudioſi affirmant difficillimũ eſſe tranſitum a Dorio ad Phrygium. Oſtendimus & alias, Phrygium melos, ἀνολιὸν appellatũ, & in funebribus næniis adhiberi ſolitum. Quod ſi Dorius cantus Phrygio diuerſus eſt, vtpote qui ad belli cupiditatẽ inflãmet, conſentaneum eſt illum Pyrrhichiis conſtitiſſe, quandoquidem Spondeo contrarius eſt Pyrrhichius. Verum de his harmoniarũ generibus permulta Plato in libris de rep. Rurſus in Lachete docet hanc eſſe vere Doricam cantionem, & Græcam harmoniam non Phrygiam, neque Ionicam, neque Lydiam, ſi vita concordet cum oratione bona Nonnulla Plutarchus, in libro de muſica. Nos quantum ad percipiendum adagii ſenſum ſat eſt, attigimus.

A carcere.

Ἀπὸ βαλβίδος, id eſt, A carcere, ſiue repagulo, i. ab ipſo rei principio. Sumptum a certaminibus equeſtribus, vbi curſus initium eſt a carceribus, i. repagulis, finis meta. Itaque cum exorſum negotii ſignificamus, ab ipſis carceribus dicimus: cum finem, ad metam vſque. Veluti ſi quis dicat fœdum eſſe, ſi quis artifex ab ipſo ſtatim carcere peccet: aut neminem tam ignauum, qui non ἀπὸ βαλβίδος ſtrenuus eſſe videatur. Extat apud Ariſtophanem. Confine quod alibi poſitũ eſt, ἀπὸ γραμμῆς, id eſt, A linea.

A cælo ad terram.

Ἀπὸ οὐρανοῦ μέχρι γῆς, i. A cęlo ad terram. Prouerbialis figura, perinde valens quaſi dicas, quacunque de re, ab extremo initio vſq; ad ſupremum finem. Sic apud Plautũ in Perſa licitatori roganti, num ex puella quædam ſcitari liceret, venditor quãtum vellet percontari permittens, A cęlo, inquit, ad terram, quod lubet.

Mores amici noueris, non oderis.

PORPHYRION in Horatium, hunc verſum prouerbialem admonet fuiſſe.

Mores amici noueris, non oderis.

Eum nos inter Græcas ſententias repertum reſtituimus. Et enim huiuſmodi,

Φίλου τρόπους γίνωσκε, μισήσῃς δὲ μή.

Admonet in amicorum moribus quædam vitia diſſimulanda, ſic vt intelligantur quidem, ſed tamen tolerentur, ne ſeuerior & oculatior in obſeruandis amici malis ſubuertas amicitiam. Atque id præcepti locum habebit in leuioribus morbis, non in his quæ ad famam, aut ingens periculum pertinent amicorum. Non noſſe amici vitia, eſt hominis parum deligẽtis quos diligat: odiſſe, parum ciuilis. Noſcenda ſunt vt aut corrigas, aut certe minuas: at non ſic, vt ob ea videaris amicum odiſſe. Siquidem nulli futurus eſt amicus, qui nihil vitiorum in amico ferre poſſit.

Bithus contra Bacchium.

BITHUS & Bacchius nobile par gladiatorum fuit, quorum mentionem Suetonius quoq; fecit, pares arte, pares audacia. Proinde quoties duo æqualiter improbi contendunt inter ſeſe, ita vt neuter alteri velit cõcedere, non intẽpeſtiuiter dicemus, Bacchiũ cũ Bitho cõmiſſum. Hora. in Sermonibus.

Vti non
Compoſitus melius cum Bitho Bacchius.

Rupili Perſiiq; par ẽ inter ipſos improbitatẽ & maledicentiã ſignificans. Quidquid inſigniter improbum eſt, & ad oẽm contentionem paratũ, gladiatorium appellamus. Gladiatoria corporis firmitas, gladiatoria audacia, gladiatoriis animis ad me adſectãt viã. M. Tullius in Philippicis Antonii fratrem aliquoties Mirmillonem appellat. vt in Philippica ſexta: Etiam ne ab hoc Mirmillone Aſiatico, ſenatus mandata, legatorum verba audientur?

Eſerninus cum Pacidiano.

SIMILE fuerit illud ex Lucilio, Eſerninus cum Pacidiano compoſitus. Erant & hi gladiatores per omnia pares, longeq́; omnium nobiliſſimi. M. Tullius in lib. De optimo oratorũ genere: A me aũt, quo maximis minima conferã, gladiatorũ par nobiliſſimum inducitur. Aeſchines tamquam Eſerninus, vt ait Lucilius, non ſpurcus hõ, ſed doctus & acer, cum Pacidiano hoc cõponitur, optimus longe poſt homines natos.

Bis ſeptem plagis Polypus contuſus.

Δὶς ἑπτὰ πληγαῖς πουλύπους πιλούμενος. id eſt,

Plagis adactus Polypus quattuor decem.

Dici ſolitum, vbi quis multo tandem malo fit emendatior. Quemadmodum accidit indomitis adoleſcentibus, qui plurimorũ experientia malorum tandem cicurãtur. Conueniet & in eos qui duriore ingenio præditi, non niſi grauibus ſuppliciis corrigũtur. Aiunt Polypum piſcem captum diu multumq́ue tundi cædique ſolere, quo mitior fiat, & ad eſum accommodatior. Auctor Zenodotus.

Mopſo Niſa datur.

SCHEMA prouerbiale videtur & illud apud Vergilium in Pharmaceutria,

Mopſo Niſa datur:

cum præter omnium ſpem res pręclara contigit cuipiam prorſus indigno, vt nihil iam non poſſe ſperari vel a quouis appareat.

Mopſo Niſa datur. quid non ſperemus amantes?

Eſt autem emphaſis in nominibus. Nã Mopſum dicens, intelligit infimum, abiectiſſimumq́; paſtorem. Niſam puellam inſigni forma. Non abludit hinc illud Sophoclis in Aiace flagellifero,

Οὐκ ἔστ' ἄελπτον οὐδέν. id eſt,

Nihil eſt, quod haud ſperare liceat.

In eandem ſententiam Linus apud Stobęũ:

Ἐλπέσθαι χρὴ πάντ', ἐπεὶ οὐκ ἔστ' οὐδὲν ἄελπτον·

Ῥᾴδια πάντα θεῷ τελέσαι, καὶ ἀνήνυτον οὐδέν. id eſt.

Speres cuncta, nihil quod non contingere poſſit.

Omnia ſũt magnis factu procliuia diuis.

Quid niſi victis dolor.

Τί ἄλλο ἢ τοῖς νενικημένοις ὀδύνη; id eſt, Quid aliud quam victis dolor? Vſurpandum, vbi palam fit in contumeliam quippiam. Sumptum a dicto Brenni palam illudentis Romanos in appendendo auro, quod ſtipulatus fuerat ab illis, deſperantibus auxilium, vt e Romanis finibus abduceret Gallorum exercitum. Sed ipſius Plutarchi verba libitũ eſt ſubſcribere: Εἶτα δόξαν τοῖς κρατίστοις, συνελθεῖν εἰς λόγους Βρέννῳ καὶ Σουλπικίῳ τῷ χιλιάρχῳ Ῥωμαίων, ὁμολογηθὲν, τοὺς μὲν χιλίας λίτρας χρυσίου καταβαλεῖν, τοὺς δὲ λαβόντας ἐκ τῆς πόλεως καὶ τῆς χώρας εὐθὺς ἀπελθεῖν, ἐπὶ τούτοις γενομένων ὅρκων καὶ τοῦ χρυσίου κομισθέντος, τῶν δὲ Κελτῶν περὶ τὸν σταθμὸν ἀγνωμονούντων, τὸ κρύφα τὸ πρῶτον, εἶτα φανερῶς ἀφελκόντων καὶ διαστρεφόντων τὴν ῥοπὴν, ἠγανάκτουν Ῥωμαῖοι πρὸς αὐτούς, ὁ δὲ Βρέννος οἷον ἐφυβρίζων, καὶ καταγελῶν ἀποδυσάμενος τὴν μάχαιραν ἅμα καὶ τὸν ζωστῆρα προσέθηκε τοῖς σταθμοῖς. Πυνθανομένου δὲ τοῦ Σουλπικίου τί τοῦτο; τί γὰρ ἄλλο εἶπεν, ἢ τοῖς νενικημένοις ὀδύνη: τοῦτο μὲν ἤδη παροιμιώδης λόγος γέγονε, id eſt, Itaq; cum placuiſſet, vti principes in colloquium venirent Brẽnus, & Sulpitius Romanorum ductor, conuenit vt Romani mille libras auri dependerent: hi ſimulatque accepiſſent aurum, ex vrbe atque ex agris diſcederent. Super his cum iuſiurandũ interceſſiſſet, iamq́; aurum eſſet adductum, Galliq́ue pactæ fidei immemores initio furtim, mox palam deprimerent, detorquerentq́ue lancem, Romanorum aduerſus illos coorta eſt indignatio. At vero Brennus tanquam per ludibrium & irridendi cauſſa enſem vna cum baltheo exutum lancibus adpoſuit. Porro Sulpitio roganti, quid hoc eſſet rei, Quid enim aliud, inquit, niſi victis dolor? Atq; id dictum iam in prouerbium abiit. Cuius meminit Feſtus Pompeius, illud addens: Cum Camillus Brennum inſidiis circumuentum conciderer, & ille quæreretur contra fędus fieri, retorſit in eum ſuam vocem, Væ victis. Sic etenim Feſtus effert prouerbium. Vnde palam eſt, dolorem, non opprobrium in Plutarcho vertendum fuiſſe. Lapſus interpres aut lapſus eſt, aut vſus eſt exẽplari, in quo ſcriptũ erat. pro ὀδύνη ὄνειδος. Huc adluſiſſe videtur Plautinus Ballio: Væ victis, cum victus vel iniquis cõditionibus parere cogitur. Et, ni fallimur, Vergilius in Mœride,

Nunc victi triſtes, quoniam ſors omnia verſat,

Hos

Hos illi, quod nec bene vertat, mittimus hœdos.

Nonius Marcellus in dictione ceſtus, citat titulum Satyræ Varronianæ, Væ victis.

Aquam bibens nihil boni paries.

Ὕδωρ δὲ πίνων χρηστὸν οὐδὲν ἂν τέκοις. id eſt, Aquam bibens probum & vtile paries nihil.

Huius auctorem ferunt Demetrium Halicarnaſſeum: cuius ſenſus eſt, a poetis nihil præclarum, aut poſteritate dignum, aut venuſtum proficiſci, ſi biberint aquam, hoc eſt, ſi pauperes fuerint, & tenui victu. Horatius,

Nulla placere diu, neque viuere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus.
Item Iuuenalis,
Quod ſi Vergilio puer, & tolerabile deſit
Hoſpitium, caderent omnes a crinibus hydri,
Surda nihil gemeret graue buccina. Idē,
Satur eſt cum dicit Horatius. Ohe.

Demetrii Halicarnaſſei diſtichon huiuſmodi citatur a Zenodoto, etiam ſi in epigrammatis refertur Nicerati titulo,

Οἶνός τοι χαρίεντι πέλει ταχὺς ἵππος ἀοιδῷ,
Ὕδωρ δὲ πίνων χρηστὸν οὐδὲν ἂν τέκοις.

Quamquam apud Athenæum ſecus refertur verſus prior,

Οἶνός τι χαρίεντι πέλει μέγας ἵππος ἀοιδῷ. id eſt,
Sane magnus equus lepido ſunt vina poetæ.

Iidem verſus referuntur ab Atheneo, ſecundo Dipnoſophiſtarum libro, ex epigrāmate quodam, quod quidam ſcripſerat in Cratinum, qui frequenter in comœdiis taxatur vt vinoſus. Quin & Horatius eloquentiam vino tribuit,

Fœcundi calices quē nō fecere diſertum?
Martialis,
Poſſum nil ego ſobrius, bibenti
Succurrunt mihi quindecim poetæ.

Ariſtoteles libro De naturis animantium octauo, Pſittacum loquaciorem fieri putat, ſi vinum biberit.

Digna canis pabulo.

Ἀξία ἡ κύων τοῦ βρώματος, id eſt, Digna canis pabulo. Ferme perinde valet, ac ſi dicas, Dignus operarius mercede ſua. Et vix quiſquam eſt tam inutilis miniſter, quin ſi non amplo ſalario, certe victu dignus eſſe videatur. Refertur a Suida. Quadrabit in hominē non vſquequaq; reiiciendum, atq; inutilem: aut in hominem aſſentatorem.

Canis digna ſede.

Ἀξία ἡ κύων θρόνου, i. Canis digna ſede. Cū nouus honos obtigit cuipiā immerenti. Sumptū videtur a Meliteis canibus, quibus non nullæ mulierculę maiorē habent honorem quam ipſis maritis. Niſi mauis referre ad Anubim Aegyptiorū deum. Porro conſtat, canibus a dominis tantum honoris habitum, vt defunctis etiam monumenta ſtatuerint, Refertur a Diogeniano.

Si vinum poſtulet, pugnos illi dato.

Ἂν οἶνον αἰτῇ, κονδύλους αὐτῷ δίδου. id eſt,
Si vina poſcat ille, pugnos porrige.

Vbi pro bonis rebus exſpectatis, diuerſa accipiuntur. Sumptus eſt hic ſenarius e tragœdia quapiam, de Cyclope, & Vlyſſe. Eſt autem notiſſima fabula, quemadmodum apud Homerum Vlyſſes Polyphemo Cyclopi vinum petenti ſubinde porrigit, quo ſimul atq; iam temulentus ſopitusq; iaceret, palo præuſto oculum illi perterebrauit. Putant metaphoram a pueris ductam, qui petentes non petenda, nonnunquā colaphos recipiunt. Ter. in Phormione: Pugnos in ventrem ingere. Pugnos plagas ipſas vocat, itidem vt Græci κονδύλους. Adagium refertur a Suida.

Pro perca ſcorpium.

Ἀντὶ πέρκης σκορπίον, i. Pro perca ſcorpium. Vbi quis optima captans, peſſima capit. Nā perca piſcis eſt vel maxime laudatus, cuius identidē meminit Athenæus, gulonum delicias recenſens. Scorpius lętalis eſt, quamquam eſt & piſcis huius nominis, contempti ſaporis, de quo magis ſentire videtur adagium. Simili figura dixit Lycophron,

Ὁ δ' ἀντὶ πέρκης σκορπίον λαιμῷ σπάσας. i.
At ſcorpium ille glutiens pipus vice.
Eſt enim pipo auis genus.

Pro beneficentia Agamemnonem vlti ſunt Achiui.

Ἀντ' εὐεργεσίας Ἀγαμέμνονα τίσατ' Ἀχαιοί. i.
Pro meritis male tractarunt Agamemnona Graii.
Quidam ad hunc efferunt modum:

Ἀντ' εὐεργεσίας ἀγαμέμνονα ἔκτειναν ἀχαιοί. i. Pro benefactis vinxerunt Agamemnona Graii.

Dicebatur in ingratos, qui pro ſummo beneficio ſummum remetiuntur maleficium. Agamemnon enim tot exhauſtis laboribus in expugnanda Troia, pro dignitate Græciæ, domū reuerſus, veſte inexplicabili inuolutus, interfectus eſt a Clytemneſtra, auxiliãte Aegiſtho adultero. Annotatum eſt, hoc fere accidere viris de repub. bene meritis, vt pro benefactis peſſimam gratiam tulerint a populo. Pindarus in Pythiis hymno quarto, φαντὶ δ' ἔμμεν τοῦτο ἀνιαρότατον, καλὰ γιγνώσκοντ' ἀνάγκα ἐκτὸς ἔχειν πόδα. id eſt, Aiunt autem hoc eſſe moleſtiſſimum, qui norit honeſta neceſſitate foris habere pedē; hoc eſt, non frui bonis, cum ipſe bene meritus ſit de aliis, ſed pro bene factis male audire.

Cane Tellenis cantilenas.

Ἆιδε τὰ Τέλληνος, id eſt, Cane cantiones Tellenis. Quidā dici putant de dicacibus, mordacibusque: quidam de inepte loquaculis. Nam Tellenem hunc, tibicinem quendam fuiſſe, poetam item carminum ineptiſſimorum. Alii tradunt, hunc iocos quoſdā verſibus lepidiſſimis deſcripſiſſe, non ſine multo ſale ſcommatum. Meminit huius Tellenis Diarchus Meſſenius apud Zenodotū. Item Plutarchus in Apophthegmatis.

Azanæa mala.

Ἀζάνια κακά. id eſt, Azanęa mala. Dici ſolitum, vbi quis in re perdifficili & infrugifera plurimum ſumeret laboris. Aut vbi res eſſet cnipiam cum homine difficili, moroſo, intractabili, tenaci. Tradunt Azanæa regionem quampiam eſſe Arcadiæ, ſterilem & culturæ inhabilem: in qua coloni multo ſudore parum fructus referunt. Hæc ferme traduntur a Græcarum parœmiarum collectoribus. Ceterum Stephanus de nominibus vrbium, veluti fontem apetit nobis huius adagii. Siquidem is complures refert Azanias: vnam quæ ſit Arcadiæ pars in hac fontem quempiam eſſe, cuius aquā qui guſtarit, hunc vſque adeo a vino abhorrere, vt nec odorem ferat. Alteram Maſſiliæ, tertiā Phrygiæ, cuius mentionem fecerit etiam Strabo libro Geographiæ 12. De hac Hermogenes, citante Stephano, huiuſmodi quandam narrat fabulam. Cum illic frequentes eſſent villæ ruſticorum, orta ob ſterilitatem agrorum fame, collecti paſtores rem diuinam fecerunt, fertilitatem a diis petentes. Ceterum cum dii non audirent illorum vota, perdurareṫque agrorum ſterilitas, Euphorbus e paſtoribus quidam nouum ſacrificii genus excogitauit. Immolauit enim ζευναν καὶ ἔζιν, quod Phrygum lingua ſonat, vulpem & Echinum. Hac hoſtia placatis diis, agros feraces eſſe cœpiſſe, quod vbi finitimis paſtoribus eſſet cognitum, Euphorbo ſacerdotium & imperium detulerunt: poſt loci nomen commutatum eſt, proq; Azania ἐζευνέγουν vocatum, quod perinde ſonat Phrygio ſermone, quaſi Græce dicas, ἐχινάλωπεκα, Lacine, Echinouulpem. Huiuſmodi ferme Stephanus, ex quibus coniectari licet, ex ea fabula natam parœmiam.

Capra nondum peperit, hœdus autem ludit in tectis.

Αἴξ οὔπω τέτοκεν, ἔριφος δ' ἐπὶ δώματα παίζει. id eſt,

Nondum enixa capra, at iam in ædibus hœdus.

Qui poſtrema perfectaque iam aggrediuntur prætetitis iis quæ præceſſiſſe oportuit. Aut qui gloriantur iam adſecutos ſeſe, cuius ne fundamenta quidem ſunt iacta. Aut qui rem agunt præpoſtere. Prius eſt enim peperiſſe, quam vt hœdus ludat in tectis. Refertur a Zenodoto.

Reperit deus nocentem.

Εὗρε θεὸς τὸν ἀλιτρόν, id eſt, Reperit deus nocentem. Cum tandem vltio contingit improbis, quaſi diuinitus immiſſa. Theocritus in Idyllio decimo,

Εὗρε θεὸς τὸν ἀλιτρόν, ἔχεις πάλαι ἂν ἐπεθύμεις. id eſt,

Inuenit deus impium, habes quę olim cupiebas.

Theocriti Scholiaſtes indicat, prouerbium & alia forma ſolitū efferri, εὗρε Ζεὺς αὐτόν. Simile eſt Homericum illud Iliados Δ.

Εἴπερ γάρ τε καὶ αὐτίκ' Ὀλύμπιος οὐκ ἐτέλεσσεν,
Ἔκ τε καὶ ὀψὲ τελεῖ, σύν τε μεγάλῳ ἀπέτισαν. id eſt,

Quamquam etenim nō punit Iupiter ilico ſontem,

At

At faciet tandem, & luerint ſua crimina magno.

Huc pertinet illud Sophocleum,

Ὅσ' ἂν δ' τις θεῶν
Βλάπτῃ, δύναιτ' ἂν οὐδ' ἂν ἰσχύων φυγεῖν. id eſt,
Vbi quis deorum læſerit,
Nemo queat ſuffugere quamlibet potẽs.

Adſtipulatur autem ſenarius ille prouerbialis,

Θεοῦ δὲ πληγὴν οὐχ' ὑπερπηδᾷ βροτός. id eſt,
Plagam deorum nullus hominum ſuffugit.

Pindarus item in Pythiis,

Θεὸς ὃ καὶ πτερόεντ' αἰετὸν κίχε, καὶ θαλασσαῖον παραμείβεται
Δελφῖνα, καὶ ὑψιφρόνων τίν' ἔκαμψε βροτῶν. i.
Deus & alatam aquilam adſequitur, & marinum præuertitur delphinum, & elatorũ quempiam depreſſit mortalium.

Adſtipulatur huic ſentẽtiæ & in Olympiis,

Εἰ δὲ θεὸν ἀνήρ τις ἔλπεταί τι λαθέμεν ἔρδων, ἁμαρτάνει id eſt,
Quod ſi deum homo quiſpiam ſperat falſurum ſe, cum agit aliquid, errat.

Ignauis ſemper feriæ ſunt.

QVI vacant otio, feriari dicuntur, & otioſi feriati, & otium feriæ, quæ metaphoræ tam quam in prouerbium receptæ ſunt. Theocritus in Bucolicis,

Ἀέργοις αἰὲν ἑορτά. id eſt,
Semper feriæ inertibus.

Nam feriis etiam ethnici à prophanis negotiis abſtinebant. Qui fugitant laborem, optãt dies feſtos, quo liceat otiari, ventriq; & voluptatibus indulgere. Siquidem antiquitus in hoc dabãtur agricolis feriati dies aliquot, vt luſu reficerent laſſitudinem. Admiſcuerunt autem religionẽ, quo moderatiores eſſent luſus. Sed vt ad prouerbiũ reuertamur, aptè accommodabitur in eos qui nunquã nõ cauſſantur aliquid, quo ſint in otio, veluti quibus inſuaues ſunt litteræ, nunc excuſant valetudinem, nunc occupationes rei domeſticæ: non nunquam obſtat rigor hyemis, alias æſtatis feruor, interdum autumni periculoſum cœlum. Demum auocat à libris, veris amœnitas, mox fugituta. Pranſi negant eſſe rem habendam cũ libris, antequam concoxerit ſtomachus. Impránſis obſtrepit fames, quo minus libeat. Luci dicũt ignauum eſſe, domi deſidere. Ceterum ad lucernam vigilare, oculis inimicum. Si ſuppetit res domeſtica, quorſum opus, inquiunt, litteris? Si deeſt, negant pauperem poſſe philoſophari. Iuuenis negat, cui florem curis ſenilibus abſumendum. Prouectior ait, valetudini parcendum.

Catulæ dominas imitantes.

Τὰς δεσποίνας αἱ κύνες μιμούμεναι, i. Dominas imitantes catellæ. Vbi ſerui dñorum ferociam repræſentant, aut diſcipuli præceptoris reſipiunt arrogãtiam, aut miniſtri principum faſtum. Breuiter quoties ii qui ſubſunt, eorum exprimunt mores, ſub quorũ imperio degunt. Vnde & illud Iuuenalis,

Maxima quæq; domus ſeruis eſt plena ſuperbis.

Videas autem & Melitæas, opulentarũ mulierum delicias, faſtum, laſciuiam, totamq; ferme morum imaginem reddere. Vſurpatur hoc adagium à Platone, libro de repub. octauo, Ἀτεχνῶς γὰρ αἵ τε κύνες κατὰ τὴν παροιμίαν οἷαί περ αἱ δέσποιναι. γίγνονταί τε δὴ καὶ ἵπποι καὶ ὄνοι πάνυ ἐλευθέρως καὶ σεμνῶς εἰθισμένοι πορεύεσθαι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐμβάλλοντες τῷ ἀεὶ ἀπαντῶντι, ἐὰν μὴ ἐξίστηται. i. Palam enim tum catellæ, iuxta prouerbium, tales quales ſunt dominæ. Tum & equi & aſini tales redduntur, qui adſuefacti fuerint admodum libere, faſtuoſeq; per vias ingredi, ſemper incurſantes in obuium ni cedat.

Tantali pœnæ.

Ταντάλου τιμωρίαι, i. Tantali ſupplicia. De iis dicendum, quibus adſunt quidem bona, verum his frui negatum eſt. A fabula Tantali ſumptum, quem poetæ fingũt, apud inferos adſiſtere flumini ſitientem, quod ſi quando admouerit ſe potaturus, repente aquam labris contactam refugere. Tum capiti imminere arborem pomis onuſtam, ſed eam ſubito porrigenti manum alio ſubducere ſeſe, atque ita miſerum præſente copia, inopia diſcruciari. Id olim in diuites parcos & ſordidos dici vulgo ſolere, teſtis eſt Horatius in Sermonibus,

Tantalus à labris ſitiens fugientia captat
Pocula. quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur. cõgeſtis vndique ſaccis
Indormis inhians, & tamquam parcere ſacris
Cogeris, aut pictis tamquam gaudere tabellis.

Idem in Odis,

Magnas inter opes inops.

Gregorius Nazianzenus in epiſtola ad Baſilium eleganter detorquet ad huius mundi delicias, quæ nunquam explẽt animum, ταντάλεοι, inquit, τινὲς καὶ κατάκριτοι διψῶντες ἐν ὕδασι, τὴν ἐλεεινὴν ἐκείνην καὶ ἄτροφον Παιδαιτίαν. i. Tantalii & execrabiles ſitientes in aquis, miſerandam illam & nihil alimoniæ conferentem Pãdæſiam. παιδαισίαν autem Græci vocant conuiuium ex omni genere deliciarum apparatum.

Viro ſeni maxillæ baculus.

Αἱ δ' ὡς γέροντος αἱ γνάθοι βακτηρία, id eſt, Maxilla ſenibus Scipionis eſt vice.

Dici ſolitum de iis qui ob defectas ætate vires, lautiore pariter & copioſiore victu coguntur vti, quo qđ ſenecta deterit, vtcunq; ſarciant cibo. Manet & in hodiernum ſenile verbum. Ego me dentibus meis ſuſtento, Eſt autem velut ænigmaticum, reliquos ingredi pedibus, ſenes deuribus. Etenim quod deceſsit natiuo corporis ſucco, id cibi ac porus adminiculo farciẽdum. Videmus illud euenire vulgo, poſteaquam deſtituit ſenes edacitas illa, vitæ finem imminere.

Ne verba pro farina.

Μὴ λόγους ἀντ' ἀλφίτων. id eſt, Ne verba pro farinis.

Aduerſus eos iacebatur, qui beneficium verbis, non re dabãt. Qui fere magnatum mos eſt, vti ſuos ſplendidis promiſsis alant. Bene autem admonet in Pandectis Pomponius iuriconſultus, peculium re, non verbis augendum eſſe. Quadrabit item in eos, qui beneficium pollicitis rependunt, Aut qui conſolantur oratione, cum auxilio ſit opus. Veteres quidquid ad victum pertineret, ἄλφιτα vocabant. Apparet e comœdia quapiam ſumptum, eſt enim hemiſtichium carminis Iambici trimetri. De prouerbio Ariſtophanico, οὐδὲν πρὸς τὰ ἄλφιτα, dictum eſt alias. ...

Ancoras tollere.

Nonnullam prouerbii faciem habet, quod eſt apud M. Varronem in opere De re ruſtica, capite extremo, Ancoras tollere, pro eo quod eſt, moliri diſceſſum, quod genus & illud, Talaria nectere. Hæc ſunt huius verba: Interea redit ad nos Pauo. Et ſi vultis, inquit ancoras tollere, latis tabulis ſortitio fit tribuum, hoc eſt, ſi vultis omiſſa diſputatione hinc abire. Quamquam hic adluditur ad ambiguam tabularum ſignificationem, quæ tum nauticæ ſunt, tum forenſes, quibus ſuffragia ferebantur. Huic ſimile Quintilianicum illud: Oram ſoluere. Nam ita plerique legunt.

Vino vendibili ſuſpenſa hedera nihil opus.

Vino vendibili ſuſpenſa hedera nihil opus, id eſt, Vera virtus non eget alienis præconiis. Aut tres præclarę per ſe placent, neq; deſiderant exoticam commendationem. Sumptum apparet a cauponum more, qui vinariis tabernis ſignum hederaceum ſolẽt prætendere. Ita Plautus idem in Pœnulo: Inuendibili merci oportet vltro emptorem adducere, proba merx facile emptorem reperit. Horatius,

. Vbi largius æquo
Laudat venales qui vult extrudere merces,

Canere ad myrtum.

Ἄδειν πρὸς μυῤῥίνην, id eſt. Ad myrtum canere, prouerbio iubebatur imperitus litterarum & infacundus, quiq; non poſſet apud eruditos loqui. Hinc ſumpta metaphora, quod apud veteres mos eſſet, vt in cõuiuiis ſinguli ſuam cantionem canerent: quod ſi quis citharã accipere recuſaſſet, vtpote muſices ignarus, is per iocum accepto ramo laureo ſeu myrteo, cogebatur ad eum canere. Porro priſcis hunc canendi fuiſſe morẽ teſtatur & Fabius, lib. Inſtitut. 1. Vnde, inquiens, ẽt ille mos, vt in conuiuiis poſt cenã circumferretur lyra: cuius cum ſe imperitum Themiſtocles confeſſus eſſet, vt verbis Ciceronis vtar, habitus eſt indoctior. Sed veterum quoq; Romanorũ epulis fides ac tibias adhibere moris fuit. Plutarchus 1. Sympoſiacon libro ſcribit, olim fuiſſe morem, vt in conuiuio primum voce cõmuni deũ canerent παιανίζοντες, vt ait: deinde myrteũ ramum vnicuique tradi ſolere, quẽ ἄσαρον vocatum exiſtimat, quod is qui eum accepiſſet, caneret. Poſt lyra circumlata, qui peritus artis fuiſſet, eã accipiebat, canebatque ſonum chordarũ ad vocem adtemperans. Recuſantibus autem muſices imperitis, σκολιὸν carmen dicebatur, quod non eſſet vulgare, neque cuiuis facile. Alii dicunt myrtum non ſolere ordine circumduci, ſed a ſponda

a ſponda ad ſpondam transferri, vt poſteaquam cecinisset is qui in prima ſponda primus ſedebat, ei traderet, qui in ſecundo lecto primus accumberet, hic rurſum tertii lecti primo. Deinde rurſum primi lecti ſecundus, ſecundo loco in ſecunda accumbenti ſponda traderet, eumq; ad modum per omnes iret. Hæc ferme Plutarchus.

Admeti nænia.

Ἀδμήτου μέλος, id eſt, Almeti nænia. De triſti lugubrique cantione. Accommodari poterit ad orationem querulam ac miſerabilẽ, Accipitur enim cantilenæ genus, quod σκολιὸν vocant, de quo multa Iulius Pollux. Dictum eſt autem obliquum, vel a tibiarum figuris, vel quod in conuiuiis, quemadmodum modo diximus, obliquo ordine a lecto in lectum flecterentur canendi vices. Quidã huiuſmodi cantiones faciles & illaboratas intelligunt: nimirum quales oportet eſſe, quæ inter pocula canuntur & ex tempore. Verũ de iis, deq; ſuperiore prouerbio, qui volet copioſius edoceri, legat Ariſtophanis interpretem, in eo quem mox indicabimus loco. Adagium ad huiuſmodi fabulam referunt: Admetus rex fuit Pheræorum, cuius armenta pauiſſe fingitur Apollo, mercede conductus, cũ ex Olympo depulſus, humana ſpecie exſularet apud mortales. Exilii cauſſam hanc adferunt: Aeſculapius Apollinis filius Chirone præceptore medicã artem perdidicerat: deinde ſanguine qui ex Gorgonis fluxerat venis, a Pallade accepto, per hunc plurimos reſtituit ſanitati. Porro ſanguine qui e ſiniſtis defluxerat venis, ad perniciem hominũ vtebatur, qui e dextris, ad ſalutem. Quin fabulis vulgarum eſt, illum etiam vita defunctos quoſdam in vitã reuocaſſe. Quare ne pro deo haberetur apud mortales, cum id videretur pręſtare qđ deorum ex proprium, Iupiter illum fulmi ne percuſſit. Ob id indignatus Apollo, Cyclopes qui Ioui fulmen illud fuerant fabricati, peremit. Quam rem indigne ferens Iupiter, Apollinem deſtinarat e cęlo ad inferos præcipitem dare, ſed Latonæ interuentus, preceſq, mitiorem pęnam imperrarũt. Itaque cęlo interdictum eſt, iuſſuſque ſolũ vertere, damnatus vt annum apud hominẽ mortalem mercede ſeruiret. Igitur ad Admetum profectus Apollo regis armenta ſicuti dictum eſt, paſcebat & vt erat artifex, effecit vt oẽs vaccæ gemellos parerent. Cumq; apud Admetum perquam humaniter eſſet habitus, vt patrono gratiam officii referreti a parcis impetrauit, vt cum in illatum fuſis Admeti fatalis dies volueretur, liceret hac lege mortem effugere, ſi quem aliũ reperiſſet, qui volens illius vice mortẽ oppetere vellet, ſuiq́ue capitis diſpendio illius vitam redimere. Ergo cum adeſſet dies ille fatalis, neq; quiſquam inueniretur, qui mortis vicarius eſſe vellet, patre etiam ac matre recuſantibus, vna Alceſtis vxor mariti vitã ſua cariorem habuit. Qua defuncta ſtridulæ quædam & lugubres næniç decantabantur adſidue apud Admetum, donec mota Proſerpina, remiſit Alceſtidem. Aut, vt quidam dicunt, donec Hercules expugnato Orco, hanc ad ſuperos reduxit. Meminit περὶ τοῦ μέλους etiam Euripides in Alceſtide.

Δισσῶν δ' ἦν μέλη κλύειν. id eſt,
At cantiones duplices audire erat.

Notat etiam Ariſtophanes in Veſpis,

Ἄδει κλέωνος λαβόμενος τῆς δεξιᾶς
Ἀδμήτου λόγον, ὦ ταῖρε μαθὼν τοὺς ἀγαθοὺς φίλει
Τούτῳ τί λέξεις σκολιόν; id eſt,
Canit Cleonis apprehenſa dextra
Verbum Admeti doctus, amice diligito probos,
Huic quid obliquum loqueris?

Miſcet Iambicis anapæſtica. Interpres citat hos verſiculos ex fabula Ciconiis.

Ὁ μὲν ᾖδεν ἀδμήτου λόγον πρὸς μυῤῥίνην,
Ὁ δ' αὐτὸν ἠνάγκαζεν ἁρμοδίου μέλος. id eſt,
Atq; is quidem canebat Admeti modos
Ad myrtum, vt alter adegit Harmodii melos
Vt caneret.

Congerit & alia quædam non indigna cognitu, quæ licebit inde petere.

Bellum haudquaquam lacrymoſum.

Ἀδακρυς πόλεμος, id eſt, Bellum lacrymis carens, vbi victoria contigit citra cædẽ & ſanguinem. Aut vbi quis e periculoſo quopiã negotio ſic extricauit ſeſe, vt nullo ſuo malo diſceſſerit: ſiue cum rixoſi verbis inter ſe digladiantur, nec eſt quidquam periculi, ne veniatur ad manus, Aut vbi certamẽ agitur eiuſmodi, vt neutri parti quidq̃ accidat incommodi, velut in conflictatione litteraria, in qua victus diſcedit erudi-

 tior,

tior, victor amicior. Natum aiunt è vetuſto quondam oraculo Dodonæo, quo reſponſum Lacedæmoniis aduerſus Arcadas pugnaturis: ἄδακρυν πόλεμον ἔσεσθαι, id eſt, Bellum ſine lacrymis futurum. Deinde contigiſſe illis victoriam nemine prorſus interfecto. Nos item incruentam victoriam vocamus, cum nulla cæde contingit victoria: & apud Græcos, ἀναιματὶ νικᾶν, id eſt, Citra ſanguinem vincere. Plutarchus in commẽtario de fortuna Romanorum, ἄδακρυν νίκην appellat eã quam Paullus Aemilius de Perſa reportauit. Effertur prouerbium etiã ad hunc modum, ἀναίμακτον ἔστησε τρόπαιον, id eſt. Incruentum ſtatuit trophæum. Celebratur inter Pittaci oracula illud quoque: δεῖν τὰς νίκας ἄνευ αἵματος ποιεῖσθαι, Oportere victorias citra ſanguinem fieri Auctor Laertius. Nec abhorret hinc illud quod in Græcorum commentariis reperitur: πόλεμός τις ἀσίδηρος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα κεκίνηται. id eſt, Bellum quoddam abſque ferro motum eſt in Græcia. Significat autem bellũ, quod oratione non armis peragitur. Atque hæc tum magis erunt prouerbialia, ſi longius transferantur: vtputa, ad litem forenſem, contentionẽ, aut aliud id genus certamen.

Flet victus, victor interijt.

Κλαίει ὁ νικηθεὶς, ὁ δὲ νικήσας ἀπώλετο. id eſt,
Qui vicit, periit, plorant qui ſuccubuere.
Quoties vtraque pars magno ſuo malo diſcedit: ita vt plerunque in bellis ſolet accidere. Item in litibus forenſibus, in contentionibus. Nam Heſiodus duas facit Eridas, quarum altera peſtifera ſit mortalibus, altera frugifera. In priore certaminis aggere qui vicerit, diſcedit improbior, victus fit infelicior. In poſteriore qui ſuperior euaſerit, diſcedit clarior: qui ſuperatus fuerit, diſcedit ſeipſo melior. Tradunt hoc natum à Sibyllæ Erythrææ vaticinio, quod edidit de pugna apud Cheronæam commiſſa. Nã illic Athenienſes cum Thebanis victi perierunt: Philippus victor protinus à Pauſania ſublatus eſt. Meminit huius Georgius Gemiſtus in Hellanicis. Quamquam idem olim vſu venit Troianis & Græcis, poſt inſaniſſimum bellum, pro mala muliercula tot annos geſtum. Nã Troia funditus euerſa eſt, Græci victores aut in reditu perierũt, aut domi repperere perniciem.

Timidi nunquam ſtatuerunt trophæum.

Ἀλλ᾽ οἱ γὰρ ἀθυμοῦντες ἄνδρες, οὔποτε
Τρόπαιον ἐστήσαντο, id eſt,
At enim trophæum nobile haud vnquam viri
Statuere pauidi.

Suidas ex Eupolide citat. Vſurpatur à Platone in Critia: Ἀλλὰ γὰρ ἀθυμοῦντες ἄνδρες οὔπω τρόπαιον ἔστησαν. Apte dicetur in eos, qui per animi ſocordiã inertiamq; nihil egregium, nihil arduũ audent aggredi: aut qui periculi metu à magnis abſtinent negotiis, cum inſignis gloria non niſi magnis periculis contingat. Neque triumphum egit quiſquam qui non ſit auſus Martis euentũ exſperiri. Profertur & illud in timidios è Sophocle: πάντα γὰρ τοῖ τῷ φοβουμένῳ ψοφεῖ. id eſt, Formidoloſo ſtrepunt omnia.

Vna cum ipſis manipulis.

Αὐταῖς ἀμάλαις, id eſt, Cum ipſis manipulis. Cum omnia funditus pereunt, hoc eſt, cũ ne gluma quidem ſit reliquum. Prouerbiũ à ruſticis natũ videtur. Refertur à Suida.

Ne Aeſopum quidem triuiſti.

Οὐδὲ τὸν Αἴσωπον πεπάτηκας, id eſt, Ne Aeſopum quidem triuiſti. De vehementer ſtupidis & imperitis. Refertur à Suida. Extat autem apud Ariſtophanem in Auibus:

Ἀμαθὴς γὰρ ἔφυς, κοὐ πολυπράγμων.
Οὐδ᾽ Αἴσωπον πεπάτηκας. id eſt,
Indoctus enim es, neq; ſat ſolers,
Neq; triuiſti ſaltem Aeſopum.

Nam antiquitus Aeſopi fabellas etiam vulgus idiotarum tenebat. Has igitur qui nõ legiſſet, nihil ſcire videbatur. Erat autem natione Phryx, ſeruus Xanthi, liber factus eſt ab Idmone cæco. Plato comœdiarum ſcriptor, fingit illum reuixiſſe. Ab hoc omnes fabellæ in quibus inducuntur animalia bruta, αἰσώπειοι dicuntur, quemadmodum in quibus homines, Sybariticæ, ſiue Sybaritides diminutiue.

Vulpes bouem agit.

Ἀλώπηξ τὸν βοῦν ἐλαύνει, id eſt, Vulpes bouẽ ducit. Cũ res abſurde geritur. Nihil enim vulpi cum agricolatione: veluti ſi quis poeta de rebus ſacris concionetur: aut leno tractet rempublicam. Licebit & ad eum torquere, qui non ex animo, ſed alio ſpectans, fingit

fingit ſeſe quippiam velle facere. Extat & hoc apud Suidam.

Non ineſt remedium aduerſus ſycophantæ morſum.

Ἀλλ᾽ οὐκ ἔνεστι συκοφάντου δήγματος, id eſt, Aduerſus ictum ſycophantæ non ineſt. Subaudiendum φάρμακον, id eſt, remedium, dictum eſt in calumniam, cuius morſus nõ ſolũ pernicioſiſſimus eſt, verum etiã ineuitabilis, quod clancularius pleruncque. Olim remedia quædam anulis ineſſe creditum eſt: veluti aduerſus ſerpentium morſus, aut morbum aliquem, aut faſcinationem. Eſt apud Ariſtophanem in Pluto, apud quem iactanti anulum magicum, in quo remedium eſſet aduerſus omne malorũ genus, reſpondetur:

Ἀλλ᾽ οὐκ ἔνεστιν συκοφάντου δήγματος

Quod imitatus videtur apud Athenæum lib. 3. Ariſtophanes.

Εὐκρατ᾽ ἄρα
Στρέψῃ μοί ποτε τὴν γαστέρ᾽, ἢ τὸν ὀμφαλόν,
Παρὰ Φερτάτου δακτύλιος ἐστί μοι δραχμῆς. i.
Quod ſi mihi aluum torſerit,
Aut vmbilicũ, eſt anulus drachma mihi
A Phertato emptus.

Indoctior Philonide.

Ἀπαιδευτότερος Φιλωνίδου, id eſt, Indoctior Philonide. Hic Melitenſis erat prægrandi corpore, ceterum inſulſus & indoctus. Notatur aliquoties apud Ariſtophanem, vt mulieroſus, & in paraſitos profuſus.

Apage hoſpitem in tempeſtate.

Ἄπαγε ξένον ἐν χειμῶνι, id eſt, Apage hoſpitem in tempeſtate. Dici ſolitum vbi quis importunius adueniret. Nam moleſtiam adferunt hoſpites, ſi quando in rebus aduerſis & afflictis ſuperueniunt. Quando familiares magis adeſſe conueuit ægrimoniæ lenitores. Si peregrini ſuperueniant, ad calamitatis moleſtiam accedit pudor, interdum maxima malorum pars. Recte accommodabitur, ſi quando petitur quippiam à principe negotiis parum lætis occupato. Admonet idem adagium, ne quis externus domeſticis aliorum malis admiſceat ſeſe. Simile quiddam dixit Euripides in Alceſtide:

Ἀργὸν ξένον
Στυγῶ δικαίως, ἐν κακοῖς ἀφιγμένον, id eſt,
An non mihi iure optimo
Inuiſus hoſpes, qui in malis aduenerit?

Verba ſerui ad Herculem aduenientem, domo Admeti iam occupata luctu. Rurſus in eadem fabula:

Λυπουμένοις ὀχληρὸς εἰ μόλοι ξένος. id eſt,
Moleſtus hoſpes triſtibus ſi aduenerit.

Dentem dente rodere.

DENTEM dente rodere dicitur, qui carpit eum qui neq; lædi queat, neq; ſentiat. Aut qui mordet pari mordacitate præditũ quempiam. Martialis libro decimotertio, in obtrectatorem quendam:

Quid dentem dente iuuabit
Rodere? carne opus eſt, ſi ſatur eſſe velis.

Simile illi, noli verberare lapidem.

Iouem lapidem iurare.

IOVEM lapidem iurare, dicuntur qui ſancte, & religioſe deierant. M. Tullius Epiſtolarum familiarium ſeptimo, ad Trebatium: Quomodo autem tibi placebit, Iouem lapidem iurare, cum ſcias iratum eſſe Iouem nemini poſſe? Sumptum à priſco feriendi fœderis ritu, quod à patre patrato manu tenente lapidem conceptis verbis peragebatur. Quemadmodum deſcribit T. Liuius, & Macrobius. Vtebantur & Arabes lapide in feriendis fœderibus, quemadmodum refert Herodotus in tertio. Adagium varie poterit vſurpari. Ego tibi ſuper hac re non dubitem, vel Iouem lapidem iurare. id eſt, quantumuis ſancte. Huic iniuriato fidem habere malim, quam tibi Iouem lapidem, vt aiunt iuranti. Iouem lapidem iurabat, nihil iſtiuſmodi cogitatum fuiſſe, id eſt, magnopere aſſeuerabat. A. Gellius in Noctibus vſurpauit ad hunc modum: Iouem lapidem, inquit, quod ſanctiſſimum iuſiurandum eſt habitum, paratus ſum ego iurare, Vergilium hoc nũquam ſcripſiſſe. Apuleius in ſermone De Deo Socratis; Quid igitur iurabo per Iouem lapidem Romano vetuſtiſſimo ritu? Veteres per caput illius quem cariſſimum habebant iurabant, Romani per genium principis, Socrates per canem & anſerem, Zeno Citienſis per capparim, plerique per braſſicam, καὶ μὰ τὴν κράμβην, quod multis exemplis è veterum poematibus repetitis docet Athenæus libro nono, eo quod huic diuinatoria quædam vis inſit, eoque & ſacram habitam tradit.

Cimmeriæ tenebræ.

MVLTAM obſcuritatem, aut animi caliginem Cimmerias tenebras appellant. Lactantius Inſtitutionum diuinarum lib. 4. O cæcum pectus, ò mentem Cimmeriis, vt aiunt, tenebris atriorẽ. Et hunc velut æmulatus diuus Hieron. vt Lactantianę admirator eloquentiæ, Rogo, inquit, quę tanta eſt cæcitas, & Cimmeriis, ſicut aiunt, tenebris inuoluta? Natum adagium à Cimmeriæ regionis prodigioſa obſcuritate. De qua Strabo libro Geographiæ primo, ſcribit in hunc modum. Καὶ μὴν καὶ τὸν κιμμερικὸν βόσπορον οἶδε, τοὺς κιμμερίους εἰδώς, οὐδήπου τὸ μὲν ὄνομα τῶν κιμμερίων εἰδώς, αὐτοὺς δὲ ἀγνοῶν οἳ κατ' αὐτὸν ἢ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ μέχρις ἰωνίας ἐπέδραμον τὴν γῆν ἐκ βοσπόρου πᾶσαν, αἰνίττεται γοῦν καὶ τὸ κλίμα τῆς χώρας αὐτῶν ζοφώδες, καὶ φησιν,

Ἠέρι καὶ νεφέλῃ κεκαλυμμένοι, οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιλάμπεται.
Ἀλλ' ἐπὶ νὺξ ὀλοὴ τέταται. id eſt,

Quin Boſphorum quoq; Cimmerium cognouit, vt qui Cimmerios non ignorarit. Neque enim videlicet cum Cimmeriorum nomẽ cognitum habuerit, ipſos ignorauit qui temporibus illius. vel paullo ante illius ætatem a Boſphoro ad Ioniam vſq; terram omnem percurſarint. Itaque quo nam in climate ſita ſit illorum regio, velut innuit, cum eam caliginoſam facit, &, vt ipſius vtamur verbis, vmbris ac nebulis tectam, ſiquidem.

-Igneus illos
Haud vnquam irradiat Phœbus, nox atra
-ſed illis
Ingruit aſſidue.

Porro locus quem Strabo citauit, quamquam verbis aliquot diuarians à poeta, eſt apud Homerum Odyſſeæ 11.

Ἡ δ' ἐς πείραθ' ἵκανε βαθυρρόου ὠκεανοῖο.
Ἔνθα δὲ κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμός τε πόλις τε
Ἠέρι καὶ νεφέλῃ κεκαλυμμένοι, οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν,
Οὔθ' ὁπότ' ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα,
Οὔθ' ὅτ' ἂν ἂψ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτράπηται,
Ἀλλ' ἐπὶ νὺξ ὀλοὴ τέταται δειλοῖσι βροτοῖσι. i.

Aſt ille Oceani peruenit ſumma profundi.
Illic ſunt populique & mœnia Cimmeriorum,
Nubibus & cæca aſſidue caligine tecta,
Illos haud vnquã radiis ſol aſpicit ardẽs,
Nec quãdo aſtriferum curru petit arduus axem,
Nec rurſum ad terras magno deuectus olympo,
Sed nox incũbit miſeris mortalibus atra.

Cimmeriorum mẽtionem facit etiam M. Tullius, libro Academicarum quæſtionum quarto. Et Cimmeriis quidẽ, quibus aſpectũ ſolis, ſiue Deus aliquis, ſiue natura ademerat, ſiue eius loci quem incolebãt ſitus, ignes tamen aderant, quorum illis vti lumine licebat. Iſti autem, quos tu probas, & cetera. Et in hac regione Naſo poeta Somno Deo regiam ædificauit, libro Transformationum vndecimo.

Eſt prope Cimmerios longo ſpelunca receſſu,
Mons cauus, ignaui domus & penetralia Somni,
Quo nunquam radiis Oriens, mediuſve, cadensve,
Phœbus adire põt; nebulæ caligine mixtæ
Exhalantur humo, dubiæque crepuſcula lucis.

Apud Græcos conſtanter per duplex m ſcriptum inuenitur, tametſi refragatur etymologia, quam adfert Euſtathius, autumans κιμμερίους dictos, quaſi ἐν τῷ ἀέρι κειμένους. Sed vero propius eſt, κιμμερίους vocatos. quaſi χειμερίους, quamquam hic quoq; m ſimplex.

Fruſtra Herculi.

Εἰκῇ τῷ ἡρακλεῖ. Fruſtra Herculi, ſubandi calumniam ſtruxeris. De his dici conſueuit, qui ſic omnia ſua negotia gerunt, vt nemo queat aut audeat calumniari. Nam Herculi mos erat res alienas vi abducere, non dolo. Conueniet aut in vehementer laudatum, probatumq́ue aut in præpotentem, quem inſimulare tutum non ſit. M. Cato cenſorinus plus quadragies in ius vocatus fuiſſe memoratur, ſemper iudicum abſolutus ſententiis. Hunc Cæſar in Anticatonibus inſimulauit auaritiæ. Id Plutarchus perinde ſcribit eſſe, quaſi ſi quis Herculem inſimulet ignauiæ. Nihil enim minus in Herculem quadrat, quam hoc criminis. Sunt qui putent congruere, cum cũ aliquis omnia facit impune, nec à quoquam accuſatur. Quemadmodũ Hercules impune res alienas conſueuit abigere.

Ne

Ne in neruum erumpat.

TERENTIVS in Phormione. Verum hoc ſæpe Phormio vereor, ne iſta fortitudo in neruum erumpat denique. Quadrat in temerariam inconſideratamq́; audaciã, quæ plerunq; infelix eſſe ſolet, & in maximum malum aliquãdo adducere. Donatus interpres à ſagittariis ſumptam metaphorã exiſtimat: qui dum neruum arcualem adducunt immodice, rumpunt nonnunquam, idq́; non ſine ſuo periculo.

Adraſtia Nemeſis Rhamnuſia Nemeſis.

Ἀδράστεια νέμεσις, id eſt. Adraſtia nemeſis, ſubaudiendum, ad eſt, aut aderit, aut eiuſmodi quippiam. Licebit vti vel in eos quibus ob inſolentiam arrogantiamq́; fortunæ commutationem minamur, vel quia rebus florentibus ad calamitoſam fortunam redacti ſunt. Hãc quidam Nemeſim Deam eſſe putant, inſolentiæ, & arrogantiæ vindicem, quęq́; ſpes immoderatas, & vetet, & puniat, ἀδράστεια dicta ἀπὸ τοῦ ἀστερητικοῦ μορίου καὶ δρασμοῦ, quod nemo nocens meritam pœnam vſquam effugerit: etiam ſi quando ſerius aſſequitur. Lucianus in meretriciis dialogis, Ἐστὶ τὶς θεὸς ἡ ἀδράστεια, καὶ τὰ τοιαῦτα ὁρᾷ. id eſt, Eſt dea quæpiam Adraſtia, videtq́; iſta. Euripides in Rheſo.

Ἀδράστεια μὲν ἁ διὸς παῖς,
Εἴργοι στομάτων φθόνον. id eſt,

Adraſtia Ionis filia, arceas dictorum inuidiam. Idem in eadem fabula:

Σὺν δ' ἀδραστείᾳ λέγω. id eſt,
Volente vero dixerim hoc Adraſtia.

Idem teſtantur etiam Epigrammata.

Ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ,
Μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν. i.
Innuit hoc Nemeſis cubito frænoq́;, gerendis
Sit modus in rebus, dictaq́; frenũ habeãt.

Item aliud:

Ἡ νέμεσις πῆχυν κατέχω. τίνος οὕνεκα, λέξεις.
Πᾶσιν ἀπαγγέλλω, μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον. i.
Contineo Nemeſis cubitum. Quæ cauſa requires?
Nam cunctis iubeo rebus adeſſe modum.

Strabo libro Geographiæ decimotertio Adraſtiam dictam tradit nõ ab aufugiendo, ſed ab Adraſto rege, qui primus huic templum conſtituerit, idq́; Antimachi poetæ verſibus confirmat:

Ἐστὶ δέ τις νέμεσις μεγάλη θεὸς, ἣ τάδε πάντα
Πρὸς μακάρων ἔλαχεν. βωμὸν δέ οἱ εἵσατο πρῶτος
Ἄδρηστος ποταμοῖο παρὰ ῥόον Αἰσήποιο.
Ἔνθα τε τίμηταί τε καὶ ἀδρήστεια καλεῖται. i.
Eſt quædam Nemeſis dea magna, cui omnia quadam hæc
Sunt data ſorte Deum. Aſt huic primus condidit aram
Adraſtus iuxta Aeſopi ſacrata fluenta.
Atque inibi coliturque tenetq́; Adraſtiæ nomen.

Huius oppidi meminit Plinius libro quinto, capite trigeſimoſecundo his verbis, Parium colonia, quam Homerus Adraſtiam appellauit. Adraſtiæ deæ mentionem facit & Plato in Phædro. Ammianus libro decimoquarto. Hęc & huiuſmodi innumerabilia vltrix facinorum impiorum, bonorũq́; præmiatrix aliquando operatur Adraſtia, atq́; vtinam ſemper, quam vocabulo dupli ci etiam Nemeſim appellamus, Hãc aiunt ex opinione veterum lunæ ſuperpoſitam, generali potentia pręſidere fatis, omnia terrena deſpectantem, vt reginam & arbitram rerum omnium, quæ præcipue faſtui inſenſa, nunc erectas mentiũ ceruices opprimit, & eneruat, nunc bonos ab imo ſuſcitans ad bene viuendum extollit. Huic antiquitas addidit pęnas, celeritatis ſymbolum; dedit gubernaculum & rotam, ſignificans illam per omnia diſcurrẽtem ſingula moderari. Idem lib. 22. Ideo intollerabilem, humanorum ſpectatrix Adraſtia, aurem quod dicitur vellẽs, monẽs vt caſtigatius viueret, &c. Zenodotus originem adagionis ad huiuſmodi fabulam refert, quam quidẽ non admodum ſane lubentes, adſeribemus tamẽ, ne lectorem auidũ hac fraudaſſe videamur. Eteocles & Polynices poſt interitum Oedipi patris, de regno Thebanorum hac lege pacti ſunt, vt imperiũ alternis annis adminiſtrarent. At Eteocles, nam huic ſorte primus obtigerat annus, exacto tempore recuſauit fratri vices regni tradere. Itaque Polynices repulſus, in Adraſti ditionẽ Argos profugit, noctuque appulit. Hiccum forte Tydeum eſſet nactus, qui ob cædem perpetratam è Calydone profugerat, cum eodem prælium conſeruit, inter quos elamore tumultuq́; coorto, interuenit Adraſtus, & pugnantes diremit. Atq́; ibi ſimul recordatus oraculi cuiuſdam, quo monitus

tus fuerat, vt apro & leoni filias ſuas in matrimonium collocaret, vtrumque ſibi generum adſciuit. Habebant enim in clipeis, alter apri, alter leonis figuram: Pollicituſq; eſt ſe vtrumq; reſtituturum in patriam. Cumque primum Polynicis nomine Thebas fuiſſet adortus cæſis Argiuorum optimatibus, Adraſtus ſolus effugit. Interfectorum cadauer enm Thebani inſepulta abiicerent, neque ſepultura dignarentur, liberi cæſorum ad aram Miſericordiæ confugientes parentum cadauera repoſcebant. Athenienſibus exercitum admouentibus Thebani cadauera reddiderunt. Quo tempore & Euadne Capanei vxor, ſemet in rogum abiiciens, vna cum viri cadauere combuſta eſt, Poſt id temporis filii Argiuorum, qui perietant ad Thebas, nullam vnquam repottatunt victoriam, ſuis partam auſpiciis: ſed ſtipendiarii pro externis militabant. Diogenianus parœmiam effert ad hunc modum, ἡ νέμισις παρὰ πόδας βαίνει, id eſt, Nemeſis ad pedes adeſt. Galenus denique libro De vſu partium humani corporis ſexto μνημονεῦσαι καὶ δεῖξαι τὸν ἀδρασίας ὡς οὐδεὶς ἐκφεύξεται θεσμόν. id eſt, Meminiſſe ac declarare quod Adraſtiæ legem nullus effugiet. Ac paullo inferius, οὐκ ἐννοήσας ὁ μωρὸς τὸν τῆς ἀδρασίας θεσμόν. id eſt, Haud cogitans opinor Adraſtiæ legem. Minitatur medicis, qui falſa pro veris docent. Eadem appellatur Rhamnuſia, à Rhamnunte Atticæ loco cognominata, vbi quemadmodum oſtendit Zenodotus, huic deæ ſtatua eſt, ſolido lapide, decem cubitorum magnitudine, Phidiæ opus. Fingebatur autem olim Veneris ſpecie, quamobrem & malum arborem dextra tenebat, vt auctor eſt Eudemus. Hoc adagium quamquam ſe parauit Zenodotus, tamen viſum eſt enm ſuperiore coniungere, cum nihil interſit præter commutatam cognominis vocem. Plin. lib. 28. cap. 2. Cur & faſcinationibus adoratione peculiari occurrimus? Alii Græcani Nemeſim inuocantes, cuius ob id Romæ ſimulacrum in Capitolio eſt, quamuis Latinum nomen non ſit.

Riſus ſyncruſius.

Γέλως συγκρούσιος. Riſum effuſiorem, Græci συγκρούσιον vocãt, quod hominem quatiat, quem eundem quidam exiſtimant Sardonium eſſe. Putant autem, & recte putant, hunc riſum graui viro vehementer indecorum eſſe, propterea quod videatur ab animo impotente proficiſci. Siquidem vt turpe eſt viro graui muliebri more eiulare, ſi quid doleat: ita gaudio immoderato in cachinnum effundi parum decorum eſt. Simili figura Philoſtratus in Sophiſtis aliquoties dixit, πλατὺ γελᾶν, id eſt, late diductoq; ore ridere.

Roſam, quæ præterieris, ne quæras iterum.

Ῥόδον παρελθὼν μηκέτι ζήτει πάλιν. id eſt,

Ne quære rurſum præteritã ſemel roſam.

Ne te maceres deſiderio rerum, quæ reuocari reſtituiq; non queunt, velut exactæ iuuẽtæ, formæ, virium, fortunæ. Nam vt nihil eſt gratius, ita nihil minus diuturnum. In eundem ſenſum dixit in Odis Horatius.

Mitte ſectari roſa quo locorum
Sera moretur.

Habent enim roſæ ſuum tempus, ſed perbreue. At exquiſitius delicati, etiam alieno tempore roſam quærunt. Vnde quadrabit & in eos, qui iam ἔξωροι voluptates ſectantur: velut ſi nucibus ludat vir, aut amet, potiturve ſenex.

Roſam cum anemona confers.

Ῥόδον ἀνεμώνῃ συγκρίνεις, id eſt, Roſam cum anemona confers, vbi quis vehementer imparia inter ſe cõponit. Roſa priſcis in precio fuit. Anemona papaueris genus, cuius flos ſpecie quidem roſam imitatur, ceterũ nulla odoris gratia. Paſſim naſcit in agris, cum olim roſæ ſummus ſit habitus honos.

Rhodiȷ ſacrificium.

Ῥόδιοι τὴν θυσίαν, id eſt, Rhodienſes ſacrificium, vbi res iurgiis & verbis male ominatis peragitur. Refertur à Diogeniano. Idẽ eſt cũ eo quod paullo ſuperius retulimus, λίνδιοι τὴν θυσίαν, i. Lindii ſacrũ. Nã Lindus ciuitas in Rhodo eſt, teſte Stephano, à qua deductũ videri poſſit Londinum apud Britannos, quam vrbem Stephanus Lindoniũ vocat, citatque Martianum auctorem. Siquidem vtraque inſula eſt, Rhodus & Britannia, ac vetus eius gentis lingua, quæ nũc Vualica dicitur, ſatis indicat, eam aut profectam à Græcis, aut certe mixtam fuiſſe. Ne mores quidem admodum diſſident à Græcanicis.

Rhodiorum

Rhodiorum oraculum.

Ροδίων χρησμὸς, id eſt, Rhodienſium oraculũ. Vbi quis de re minuta nimium crebro, nimiumq; diligẽter ſciſcitatur. Etenim Rhodienſes Lindiæ Mineruæ ſacrificantes, dies aliquot apud aram deæ conuiuia prorogabant, atque inibi perpetuo manebant. Cũque illis mos non eſſet matulam in ſacrificium inferre, ac ſuper hac re deum conſuluiſſent, atque vt inferrent, reſpondiſſet, illi ruſſus ambigere cœperunt, vtrum æreã, an teſtaceam inferre deberent: ac denuo ſu... hoc adeuntibus oraculum, indigna... , neutram reſpondit. Refertur à ...ano.

...ticanum oratorem ne contempſeris.

μὴ καταφρόνει ῥήτορος, id eſt, Ruſticanne contempſeris rhetorem. Admonet ...um ne quem ob imperitiam, infan...ve faſtidiamus. Neque ſpectemus a..., quove pacto dicatur, ſed quid. Qui va... eloquentia, non perinde curãdum eſt, ...id minentur, aut polliceantur. At penes ...os ruſticana veritas eſt, ſi quid vel inculte ...xerint haud quaquam oportebit neglige... Siquidem huiuſmodi plus ſolent efficere quam loqui. Auctor Diogenianus.

Rus ciuitas.

Αγρὸς ἡ πόλις, id eſt, Rus ciuitas. Vbi quis in vrbe neglectis legibus, vi proq; ſua libidine rem gerit. In ciuitatibus enim legibus ex æquo viuitur, in agris licentius agitur. Epicharmus apud Diogenianum, Αγρὸν τὴν πόλιν ποιεῖς. id eſt, E ciuitate rus facis. Quadrabit etiam in ciuitatem in qua legum nõ magnus habetur reſpectus. Huc adluſit Seneca in ludicro libello, quem luſit in Claudium Imperatorem. Vos mera mapalia feciſtis, volo ſeruetis diſciplinam curiæ.

Cicernus Bacchus.

Ερεβίνθινος διόνυσος, ideſt, Cicernus Bacchus. De re vehementer contempta. Sumptum adagium à potu ex leguminibus confecto, qui vinum imitatur. Veteres autem diuerſis rationibus vinum effingebant, quarum nonnullas commemorat Plinius libro 14. cap. 16. Idem lib. 22. cap. 25. meminit de Zyto Aegyptiorum, Celia Hiſpanorum, Ceruiſia Gallorum. Erat id potus genus ex leguminibus coctum, quod inopia vini repertum eſt in his regionibus, quę vitẽ non ferunt. Hinc natum videri poteſt, & illud quod alibi retulimus adagium, οὐδὲν πρὸς διόνυσον, id eſt, Nihil ad Bacchum, vt id dixerit quiſpiam guſtata ceruiſia. Porro contẽptam faſtiditamq; fuiſſe ceruiſiam iis, qui eatenus aſſueuerant vino, vel Epigramma teſtatur, quod Iuliano Imperatori tribuunt. Id eſt, huiuſmodi:

Τίς; πόθεν εἶς διόνυσε; μὰ γὰρ τὸν ἀληθέα βάκχον
Οὔ σ' ἐπιγιγνώσκω, τὸν διὸς οἶδα μόνον.
Κεῖνος νέκταρ ὄδωδε· σὺ δὲ τράγου. ἦ ῥά σε κελτοὶ
Τῇ πενίῃ βοτρύων τεῦξαν ἀπ' ἀσταχύων.
Τῷ σε χρὴ καλέειν, δημήτριον, οὐ διόνυσον,
Πυρογενῆ μᾶλλον, καὶ βρόμον, οὐ βρόμιον. ideſt,
Bacche quis? vnde venis? verum tibi dejero Bacchum
Te haud noui, tantum eſt cognitus ille Iouis.
Is nectar redolet, hircum tu. dic age nũ te
E ſpicis finxit Gallia vitis inops?
Non igitur Bacchũ te dixero, ſed Cerealẽ,
Et frumentigenam, nec Bromium, imo Bromum.

Eſt autem Bromos hordei genus quoddã: ſed à Theophraſto lib. De plantis octauo, inter ea ponitur quæ pæne ſylueſtria ſunt & immitia. Plinius potiſſimum vſum eius generis putat, quod illius ſpuma cutem feminarum in facie nutrit. Nam quod ad potum ipſum attinet, inquit, præſtat ad vini tranſire mentionem.

Ne quære mollia, ne tibi contingant dura.

Μὴ τὰ μαλακὰ μῶσο, μὴ τὰ σκληρὰ ἔχῃς, id eſt, Ne quære mollia, ne dura feras. Refertur à Phurnuto in opere de natura deorum, capite de Muſis, & ita refertur, tanquam vulgo iactatum. Congruit in eos qui dum nimis improbe ac moroſe petunt, quæ volũt, offenſis iis à quibus petunt, accipiunt ea quæ nolunt. Aut in eos qui dum præter modum captant voluptatem, incidunt in moleſtiam.

Ne Execeſtides quidem viam inuenerit.

Οὐδ' ἐξηκεστίδης ἂν εὕροι τὴν ἐνθένδε ὁδόν, id eſt, Ne execeſtides quidem rectam viam inuenerit. De negotio perplexo atq; inexplicabili. Execeſtides quidã vulgo maleaudiit, quod

A Dorio ad Phrygium.

Α'πὸ δωρίου ἐπὶ φρύγιον, ideſt, à Dorio ad Phrygium venire dicebatur, qui à vita temperatiore ad luxum ſeſe conuertiſſet, aut qui à fortuna mediocri ſe contuliſſet ad maiorē vitæ ſtrepitum. Sumpta metaphora à notiſſimis illis veterum harmoniarum generibus, in quibus Dorium moderatius, quēadmodum indicat Suidas, referens hęc verba ex incerto auctore: τὴν δὲ τροφὴν ἐκληρώσατο μετρίαν, καὶ ἄθρυπτον, οὔτε κακουργοῦσαν διὰ πενίαν, οὔτε διὰ πλοῦτον βλακεύουσαν, ἀλλὰ μέσην καὶ μουσικήν, τὸν δώριον τρόπον τῆς τύχης ἀληθῶς ἡρμοσμένην, i. Victum autē ſortitus erat moderatum, deliciarum expertem, neq; ſordidum ac moleſtum ob inopiam, neq; ob diuitias diſſolutum, ſed medium quendam ac modulatum, vere ad Doriū fortunæ modum attemperatū. Refert & aliū locū ſuppreſſo auctoris nomine, ni fallimur: οὐ φασὶ χύμαν στρογγύλων λογάρια αὐτὰς δὲ τὰς ὄψεις τῶν νοημάτων εἰς μέσον τιθέμενος μόνον. οὐ τῆς γλώττης τὸν τόνον ἀπὸ τῆς διαλέξεως εἰς ἐπιστροφὴν μεθαρμόσωμαι, ἀπὸ δωρίου φασὶν ἐπὶ φρύγιον. Quæ tametſi difficile eſt apte vertere, ſi neſcias quid pręcedat aut ſequatur, tamen apponamus diuinationem noſtram, donec locus occurrerit. Non videbor hominum rotunde loquentium verbula, ſed ipſos ſenſus in medium adferens, tantum non ipſius linguæ tonum à diſputatione ad attentionem adaptauero. Quamquam apud Suidā legitur μόνον εἰ. Ex his verbis apparet Dorium modum fuiſſe delicatiorem, Phrygium ſeueriorem. Apuleius Floridorum lib. 1. palam indicat, Doricam muſicam à Phrygia longe diuerſiſſimam fuiſſe, quandoquidem hæc ad religionem inflammabat animos, illa ad bellum inflāmabat. Apulei verba ſic habent. Tibicen quidam fuit Antigenidas, omnis vocalæ melleus modulator, & idem omnimodis peritus modificator, ſeu tu velles Aeolion ſimplex, ſeu Aſium varium, ſeu Lydium querulum, ſeu Phrygium religioſum, ſeu Dorium bellicoſum Hactenus Apuleius, cui ſi credimus, non poteſt eſſe temperatus modus Dorius, qui ad bellum accendit, niſi forte ſcuris in prælium moderatius canebant tibiæ, quod illic plus valeat ſibi pręſens animus, quam furore percitus. Verum an in Apuleii verbis, pro Acolion legendum ſit Aetolicum ſiue Aetholium, & pro Aſium, Iaſſium ſiue Iaſtium ab Iade ſiue ἰαστὶ, vt Ionicum intelligas modum, doctis expendendum relinquitur. Quamquam his non ſatis congruunt quæ refert Lucianus in Harmonide, καὶ ἑκάστης ἁρμονίας διαφυλάττειν τὸ ἴδιον, τῆς φρυγίου τὸ ἔνθεον. τῆς λυδίας τὸ βακχικὸν, τῆς δωρίου τὸ σεμνὸν, τῆς ἰωνικῆς τὸ γλαφυρὸν, id eſt. Vniuſcuiusque harmoniæ ſeruare proprietatem, Phrygiæ diuinum impetum, Quod Apuleius vertit religioſum, Lidiæ bacchanalem furorem, ſiue lictiam, Doricæ ſeueritatem, Ionicę iucunditatem, Quod Apuleius videtur tranſtuliſſe variū. Contra Dion commentariis de regno refert, Alexandrum magnum ad bellum accēdi ſolere Timotheo muſico Dorium incinente. Athenæus lib. 14. Doricæ harmoniæ tribuit, τὸ ἀνδρῶδες, καὶ τὸ μεγαλοπρεπές, καὶ τὸ σφοδρόν. i. ſeueritatem, ac maieſtatem, ac vehementiam, vt quæ neque diſſoluta ſit, neq; hilaris, ſed triſtis, minimeque varia. Iam his recentior Boethius in præfatione libri De muſica, oſtendit hanc artem ad mouendos affectus præcipuam habere vim, proque ratione modorum, alios atque alios animi motus vel excitare vel ſedare. Addit Pythagoram incentione modi Phygii incitatum adoleſcentem patria barbarum, quippe Taurominitanum, vino temulentum, ira furentem, cum iam ædibus amicæ, quæ riualē admiſerat, ignē admouere tentaret, tibicina iuſſa ſpondeos ſuccinere, ad ſobriam mentem reuocaſſe. Boethius refert iuuenem Phrygio modo fuiſſe incitatum, ac mutato modo ad ſe rediſſe, nec exprimit in quem modum ſit mutatus Phrygius. M. Tullius quem illic citat Boethius, neutrius meminit modi, tantum ait ſpondeorum incentione fuiſſe ſedatum adoleſcentem. Si Timotheus Dorio modo concitabat Alexandrum ad bellum, & hic adoleſcens ad expugnandam domum Phrygio fuit ac cenſus, apparet modos hos non multum inter ſe diſcrepare. Lucianus Phrygio tribuit τὸ ἔνθεον, id eſt, furorem, ſed ſacrum duntaxat. Huius autem furoris Plato tria facit genera. vnū quod poetis immittant Muſæ, alterum quod vatibus immittit Apollo, tertium qd amantibus Cupido. Habet autem & Bacchus & Mars furorem ſuum. Itaque iuuenis ille triplici furore correptus inſaniebat, Bacchi, Cupidinis & Martis. Pyrthi-

chios

chios aũt ad prælium acuere alias docuimus, vnde illud πυῤῥίχην βλέπειν, de trucibus & commotis. Pyrrhichio aũt cõtrarius eſt ſpõdeus. Quod ni Boethius dixiſſet mutatum modum, probabile eſſe poterat eundẽ modum Phrygiũ, & incitare Pyrrhichiis & ſedare ſpondeis. Et haud ſcimus an Boethius cum ait immutatum modũ, ſentiat nõ mutatas harmonias, ſed vocũ celeritatem. Videtur locus prouerbio, eum ad diuerſa tranſitur, veluti ſi quis de rhetorũ præceptis ſermonem exorſus ad Theologicã materiam digrediatur. Veteres, vt arbitramur, de generibus harmoniarum diuerſa tradiderũt, quod ipſa mutatis gentiũ moribus pariter ſint immutata. Priſcorum enim Aſianorũ laudata eſt ſeueritas, priuſquam luxu effeminarentur. Idem vſu venit Laconibus, in quibus ſunt Dores. Hinc illa mixturarum nomina ὑποδώριον, μιξολύδιον, ὑπερμιξολύδιον. Athenæus hypodorium modum putat eundem eſſe cum Aeolio, cui tribuit tumorem ac faſtũ, & ſubmolle quiddam. Quidam muſices ſtudioſi affirmant difficillimũ eſſe tranſitum a Dorio ad Phrygium. Oſtendimus & alias, Phrygium melos, σκολιὸν appellatũ, & in funebribus næniis adhiberi ſolitum. Quod ſi Dorius cantus Phrygio diuerſus eſt, vtpote qui ad belli cupiditatẽ inflãmet, conſentaneum eſt illum Pyrrhichiis conſtitiſſe, quandoquidem Spondeo contrarius eſt Pyrrhichius. Verum de his harmoniarũ generibus permulta Plato in libris de rep. Rurſus in Lachete docet hanc eſſe vere Doricam cantionem, & Græcam harmoniam non Phrygiam, neque Ionicam, neque Lydiam, ſi vita concordet cum oratione bona Nonnulla Plutarchus, in libro de muſica. Nos quantum ad percipiendum adagii ſenſum ſat eſt, attigimus.

A carcere.

Ἀπὸ βαλβίδος, id eſt, A carcere, ſiue repagulo, i. ab ipſo rei principio. Sumptum a certaminibus equeſtribus, vbi curſus initium eſt a carceribus, i. repagulis, finis meta. Itaque cum exorſum negotii ſignificamus, ab ipſis carceribus dicimus: cum finem, ad metam vſque. Veluti ſi quis dicat fœdum eſſe, ſi quis artifex ab ipſo ſtatim carcere peccet: aut neminem tam ignauum, qui non ἀπὸ βαλβίδος ſtrenuus eſſe videatur. Extat apud Ariſtophanem. Confine quod alibi poſitũ eſt, ἀπὸ γραμμῆς, id eſt, A linea.

A cælo ad terram.

Ἀπὸ ὀρανοῦ μέχρι γῆς, i. A cęlo ad terram. Prouerbialis figura, perinde valens quaſi dicas, quacunque de re, ab extremo initio vſq; ad ſupremum finem. Sic apud Plautũ in Perſa licitatori roganti, num ex puella quædam ſcitari liceret, venditor quãtum vellet percontari permittens, A cęlo, inquit, ad terram, quod lubet.

Mores amici noueris, non oderis.

PORPHYRION in Horatium, hunc verſum prouerbialem admonet fuiſſe.

Mores amici noueris, non oderis.

Eum nos inter Græcas ſententias repertum reſtituimus. Etenim huiuſmodi,

Φίλου τρόπους γίνωσκε, μισήσῃς δὲ μή.

Admonet in amicorum moribus quædam vitia diſſimulanda, ſic vt intelligantur quidem, ſed tamen tolerentur, ne ſeuerior & oculatior in obſeruandis amici malis ſubuertas amicitiam. Atque id præcepti locum habebit in leuioribus morbis, non in his quæ ad famam, aut ingens periculum pertinent amicorum. Non noſſe amici vitia, eſt hominis parum deligẽtis quos diligat: odiſſe, parum ciuilis. Noſcenda ſunt vt aut corrigas, aut certe minuas: at non ſic, vt ob ea videaris amicum odiſſe. Siquidem nulli futurus eſt amicus, qui nihil vitiorum in amico ferre poſſit.

Bithus contra Bacchium.

BITHVS & Bacchius nobile par gladiatorum fuit, quorum mentionem Suetonius quoq; fecit, pares arte, pares audacia. Proinde quoties duo æqualiter improbi contendunt inter ſeſe, ita vt neuter alteri velit cõcedere, non intẽpeſtiuiter dicemus, Bacchiũ cũ Bitho cõmiſſum Hora. in Sermonibus.

Vti non
Compoſitus melius cum Bitho Bacchius.

Rupili Perſiiq;, parẽ inter ipſos improbitatẽ & maledicentiã ſignificans. Quidquid inſigniter improbum eſt, & ad oẽm contentionem paratũ, gladiatorium appellamus. Gladiatoria corporis firmitas, gladiatoria audacia, gladiatoriis animis ad me adfectãt viã. M. Tullius in Philippicis Antonii fratrem aliquoties Mirmillonem appellat. vt in Philippica ſexta: Etiam ne ab hoc Mirmillone Aſiatico, ſenatus mandata, legatorum verba audientur?

Eſerninus cum Pacidiano.

SIMILE fuerit illud ex Lucilio, Eſerninus cum Pacidiano compoſitus. Erant & hi gladiatores per omnia pares, longeq́, omnium nobiliſſimi. M. Tullius in lib. De optimo oratorū genere: A me aūt, quo maximis minima conferā, gladiatorū par nobiliſſimum inducitur. Aeſchines tamquam Eſerninus, vt ait Lucilius, non ſpurcus hō, ſed doctus & acer, cum Pacidiano hoc cōponitur, optimus longe poſt homines natos.

Bis ſeptem plagis Polypus contuſus.

Δὶς ἑπτὰ πληγαῖς πουλύπους πιλούμενος. id eſt,
Plagis adactus Polypus quatuor decem.
Dici ſolitum, vbi quis multo tandem malo fit emendatior. Quemadmodum accidit indomitis adoleſcentibus, qui plurimorū experientia malorum tandem eicurātur. Conueniet & in eos qui duriore ingenio prædi ti, non niſi grauibus ſuppliciis corrigūtur. Aiunt Polypum piſcem captum diu multumque tundi exdique ſolere, quo mitior fiat, & ad eſum accommodatior. Auctor Zenodotus.

Mopſo Niſa datur.

SCHEMA prouerbiale videtur & illud apud Vergilium in Pharmaceutria,
Mopſo Niſa datur:
cum præter omnium ſpem res pręclara contigit cuipiam prorſus indigno, vt nihil iam non poſſe ſperari vel a quouis appareat.
Mopſo Niſa datur. quid non ſperemus amantes?
Eſt autem emphaſis in nominibus. Nā Mopſum dicens, intelligit infimum, abiectiſſimumq́; paſtorem. Niſam puellam inſigni forma. Non abludit hinc illud Sophoclis in Aiace flagellifero,
Οὐκ ἔστ' ἄελπτον οὐδέν. id eſt,
Nihil eſt, quod haud ſperare liceat.
In eandem ſententiam Linus apud Stobęū:
Ἐλπεσθαι χρὴ πάντ' ἐπεὶ οὐκ ἔστ' οὐδὲν ἄελπτον
Ῥάδια πάντα θεῷ τελέσαι, καὶ ἀνήνυτον οὐδέν. id eſt.
Speres cuncta, nihil quod non contingere poſſit.
Omnia ſūt magnis factu procliuia diuis.

Quid niſi victis dolor.

Τί ἄλλο ἢ τοῖς νενικημένοις ὀδύνη; id eſt, Quid aliud quam victis dolor? Vſurpandum vbi palam fit in contumeliam quippiam. Sumptum a dicto Brenni palam illudentis Romanos in appendendo auro, quod ſtipulatus fuerat ab illis, deſperantibus auxilium, vt e Romanis finibus abduceret Gallorum exercitum, Sed ipſius Plutarchi verba libitū eſt ſubſcribere: Ἐπεὶ δ' ἔδοξεν τοῖς κρατίστοις, συνῆλθεν εἰς λόγους Βρέννῳ καὶ Σουλπίκιος τῷ χιλιάρχῳ Ῥωμαίων· ὁμολογηθὲν, τοὺς μὲν χιλίας λίτρας χρυσίου καταβάλλειν, τοὺς δὲ λαβόντας ἐκ τῆς πόλεως καὶ τῆς χώρας αὐτίκα ἀπελθεῖν, ἐπὶ τούτοις γενομένων ὅρκων καὶ τοῦ χρυσίου κομισθέντος, τῶν δὲ κελτῶν περὶ τὸν σταθμὸν ἀγνωμονούντων, τὸ κρύφα τὸ πρῶτον, εἶτα φανερῶς ἀφελκόντων καὶ διαστρεφόντων τὴν ῥοπὴν, ἠγανάκτησαν Ῥωμαῖοι πρὸς αὐτοὺς, ὁ δὲ Βρέννος οἷον ἐφυβρίζων, καὶ καταγελῶν ἀποδυσάμενος τὴν μάχαιραν ἅμα καὶ τὸν ζωστῆρα προσέθηκε τοῖς σταθμοῖς. Πυνθανομένου δὲ τοῦ Σουλπικίου τί τοῦτο; τί γὰρ ἄλλο εἶπεν, ἢ τοῖς νενικημένοις ὀδύνη; τοῦτο μὲν ἤδη παροιμιώδης λόγος γέγονε, id eſt, Itaq; cum placuiſſet, vt principes in colloquium venirent Brēnus, & Sulpitius Romanorum ductor, conuenit vt Romani mille libras auri dependerent: hi ſimul atque accepiſſent aurum, ex vrbe atque ex agris diſcederent. Super his cum iuſiurandū interceſſiſſet, iamq́; aurum eſſet adductum, Gallique pactæ fidei immemores initio furtim, mox palam depri merent, detorquerentque lancem, Romanorum aduerſus illos coorta eſt indignatio. At vero Brennus tanq̄uam per ludibrium & irridendi cauſſa enſem vna cum baltheo exutum lancibus adpoſuit. Porro Sulpitio roganti, quid hoc eſſet rei, Quid enim aliud, inquit, niſi victis dolor? Atq; id dictum iam in prouerbium abiit. Cuius meminit Feſtus Pompeius, illud addens: Cum Camillus Brennum inſidiis circumuentum concideret, & ille quæreretur contra fœdus fieri, retorſit in eum ſuam vocem, Væ victis. Sic etenim Feſtus effert prouerbium. Vnde palam eſt, dolorem, non opprobrium in Plutarcho vertendum fuiſſe. Lapſus interpres aut lapſus eſt, aut vſus eſt exēplari, in quo ſcriptū erat. pro ὀδύνη ὄνειδος. Huc adluſiſſe videtur Plautinus Ballio: Væ victis, cum victus vel iniquis cōditionibus parere cogitur. Et, ni fallimur, Vergilius in Mœride,
Nunc victi triſtes, quoniam fors omnia verſat,

Hos

Hos illi, quod nec bene vertat, mittimus hœdos.

Nonius Marcellus in dictione ceſtus, citat titulum Satyræ Varronianæ, Væ victis.

Aquam bibens nihil boni paries.

Ὕδωρ δὲ πίνων χρηστὸν οὐδὲν ἂν τέκοις. id eſt, Aquam bibens probum & utile paries nihil.

Huius auctorem ferunt Demetrium Halicarnaſſeum: cuius ſenſus eſt, a poetis nihil præclarum, aut poſteritate dignum, aut venuſtum proficiſci, ſi biberint aquam, hoc eſt, ſi pauperes fuerint, & tenui victu. Horatius,

Nulla placere diu, neque viuere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus.

Item Iuuenalis,

Quod ſi Vergilio puer, & tolerabile deſit
Hoſpitium, caderent omnes a crinibus hydri,
Surda nihil gemeret graue buccina. Idē, Satur eſt cum dicit Horatius. Ohe.

Demetrii Halicarnaſſei diſtichon huiuſmodi citatur a Zenodoto, etiam ſi in epigrammatis refertur Nicerati titulo,

Οἶνός τοι χαρίεντι πέλει ταχὺς ἵππος ἀοιδῷ,
Ὕδωρ δὲ πίνων χρηστὸν οὐδὲν ἂν τέκοις.

Quamquam apud Athenæum ſecus refertur verſus prior,

Οἶνός τι χαρίεντι πέλει μέγας ἵππος ἀοιδῷ. id eſt,
Sane magnus equus lepido ſunt vina poetæ.

Iidem verſus referuntur ab Athenęo, ſecundo Dipnoſophiſtarum libro, ex epigrāmate quodam, quod quidam ſcripſerat in Cratinum, qui frequenter in comœdiis taxatur vt vinoſus. Quin & Horatius eloquentiam vino tribuit,

Fœcundi calices quē nō fecere diſertum?

Martialis,

Poſſum nil ego ſobrius, bibenti
Succurrunt mihi quindecim poetæ.

Ariſtoteles libro De naturis animantium octauo, Pſittacum loquaciorem fieri putat, ſi vinum biberit.

Digna canis pabulo.

Ἀξία ἡ κύων τοῦ βρώματος, id eſt, Digna canis pabulo. Ferme perinde valet, ac ſi dicas, Dignus operarius mercede ſua. Et vix quiſquam eſt tam inutilis miniſter, quin ſi non amplo ſalario, certe victu dignus eſſe videatur. Refertur a Suida. Quadrabit in hominē non vſquequaq; reiiciendum, atq; inutilem: aut in hominem aſſentatorem.

Canis digna ſede.

Ἀξία ἡ κύων θρόνου, i. Canis digna ſede. Cū nouus honos obtigit cuipiā immerenti. Sumptū videtur a Meliteis canibus, quibus non nullæ mulierculę maiorē habent honorem quam ipſis maritis. Niſi mauis referre ad Anubim Aegyptiorū deum. Porro conſtat, canibus a dominis tantum honoris habitum, vt defunctis etiam monumenta ſtatuerint, Refertur a Diogeniano.

Si vinum poſtulet, pugnos illi dato.

Αἰτοῦντι οἶνον κονδύλους αὐτῷ δίδου. id eſt,
Si vina poſcat ille, pugnos porrige.

Vbi pro bonis rebus exſpectatis, diuerſa accipiuntur. Sumptus eſt hic ſenarius e tragœdia quapiam, de Cyclope, & Vlyſſe. Eſt autem notiſſima fabula, quemadmodum apud Homerum Vlyſſes Polyphemo Cyclopi vinum petenti ſubinde porrigit, quo ſimul atq; iam temulentus ſopitusq; iaceret, palo præuſto oculum illi perterebrauit. Putant metaphoram a pueris ductam, qui petentes non petenda, nonnunquā colaphos recipiunt. Ter. in Phormione: Pugnos in ventrem ingere. Pugnos plāgas ipſas vocat, itidem vt Græci κονδύλους. Adagium refertur a Suida.

Pro perca ſcorpium.

Ἀντὶ πέρκης σκορπίον, i. Pro perca ſcorpium. Vbi quis optima captans, peſſima capit. Nā perca piſcis eſt vel maxime laudatus, cuius identidē meminit Athenæus, gulonum delicias recenſens. Scorpius lętalis eſt, quamquam eſt & piſcis huius nominis, contempti ſaporis, de quo magis ſentire videtur adagium. Simili figura dixit Lycophron,

Ὁ δ᾽ ἀντὶ πέρκης σκορπίον λαιμῷ σπάσας. i.
At ſcorpium ille glutiens pipus vice.
Eſt enim pipo auis genus.

Pro beneficentia Agamemnonem vlti ſunt Achiui.

Ἀντ᾽ εὐεργεσίας Ἀγαμέμνονα τίσαν Ἀχαιοί. i.
Pro meritis male tractarunt Agamemnona Graii.

Quidam ad hunc efferunt modum:

Ἀντ' εὐεργεσίας Ἀγαμέμνονα δῆσαν Ἀχαιοί. i. Pro benefactis vinxerunt Agamemnona Graii.

Dicebatur in ingratos, qui pro ſummo beneficio ſummum remetiuntur maleficium. Agamemnon enim tot exhauſtis laboribus in expugnanda Troia, pro dignitate Græciæ, domũ reuerſus, veſte inexplicabili inuolutus, interfectus eſt a Clytemneſtra, auxiliãte Aegiſtho adultero. Annotatum eſt, hoc ferè accidere viris de repub. bene meritis, vt pro benefactis peſſimam gratiam tulerint a populo. Pindarus in Pythiis hymno quarto, φαντὶ δ' ἔμμεν τοῦτο ἀνιαρότατον, καλὰ γιγνώσκοντ' ἀνάγκᾳ ἐκτὸς ἔχειν πόδα. id eſt, Aiunt autem hoc eſſe moleſtiſſimum, qui norit honeſta neceſſitate foris habere pedẽ: hoc eſt, non frui bonis, cum ipſe bene meritus ſit de aliis, ſed pro bene factis male audire.

Cane Tellenis cantilenas.

Ἄειδε τὰ Τέλληνος, id eſt, Cane cantiones Tellenis. Quidã dici putant de dicacibus, mordacibusque: quidam de inepte loquaculis. Nam Tellenem hunc, tibicinem quendam fuiſſe, poetam item carminum ineptiſſimorum. Alii tradunt, hunc iocos quoſdã verſibus lepidiſſimis deſcripſiſſe, non ſine multo ſale ſcommatum. Meminit huius Tellenis Dicarchus Meſſenius apud Zenodotũ. Item Plutarchus in Apophthegmatis.

Azanica mala.

Ἀζάνια κακά. id eſt, Azanica mala. Dici ſolitum, vbi quis in re perdifficili & infrugifera plurimum ſumeret laboris. Aut vbi res eſſet cuipiam cum homine difficili, moroſo, intractabili, tenaci. Tradunt Azaniæ regionem quampiam eſſe Arcadiæ, ſterilem & culturæ inhabilem: in qua coloni multo ſudore parum fructus referunt. Hæc ferme traduntur a Græcarum parœmiarum collectoribus. Ceterum Stephanus de nominibus vrbium, veluti fontem aperit nobis huius adagii. Siquidem is complures refert Azanias: vnam quæ ſit Arcadiæ pars in hac fontem quempiam eſſe, cuius aquã qui guſtarit, hunc vſque adeo a vino abhorrere, vt nec odorem ferat. Alteram Maſſiliæ, tertiã Phrygiæ, cuius mentionem fecerit etiam Strabo libro Geographiæ 12. De hac Hermogenes, citante Stephano, huiuſmodi quandam narrat fabulam. Cum illic frequentes eſſent villæ ruſticorum, orta ob ſterilitatem agrorum fame, collecti paſtores rem diuinam fecerunt, fertilitatem a diis petentes. Ceterum cum dii non audirent illorum vota, perduraretque agrorum ſterilitas, Euphorbus e paſtoribus quidam nouum ſacrificii genus excogitauit. Immolauit enim ζάνευον καὶ ἔζιν, quod Phrygum lingua ſonat, vulpem & Echinum. Hac hoſtia placatis diis, agros feraces eſſe cœpiſſe, quod vbi finitimis paſtoribus eſſet cognitum, Euphorbo ſacerdotium & imperium detulerunt: poſt loci nomen commutatum eſt. proq; Azania ἐξανέγουν vocatum, quod perinde ſonat Phrygio ſermone, quaſi Græce dicas, ἐχιναλώπεκα, Latine, Echinouulpem. Huiuſmodi ferme Stephanus, ex quibus coniectari licet, ex ea fabula natam parœmiam.

Capra nondum peperit, hœdus autem ludit in tectis.

Αἲξ οὔπω τέτοκεν, ἔριφος δ' ἐπὶ δώματα παίζει. id eſt,

Nondum enixa capra, at iam in ædibus hœdus.

Qui poſtrema perfectaque iam aggrediuntur præteritis iis quæ præceſſiſſe oportuit. Aut qui gloriantur iam adſecutos ſeſe, cuius ne fundamenta quidem ſunt iacta. Aut qui rem agunt præpoſtere. Prius eſt enim peperiſſe, quam vt hœdus ludat in tectis. Refertur a Zenodoto.

Reperit deus nocentem.

Εὗρε θεὸς τὸν ἀλιτρόν, id eſt, Reperit deus nocentem. Cum tandem vltio contingit improbis, quaſi diuinitus immiſſa. Theocritus in Idyllio decimo,

Εὗρε θεὸς τὸν ἀλιτρόν, ἔχεις πάλαι ὧν ἐπεθύμεις. id eſt,

Inuenit deus impium, habes quę olim cupiebas.

Theocriti Scholiaſtes indicat, prouerbium & alia forma ſolitũ efferri, εὗρε θεὸς αἴτιον. Simile eſt Homericum illud Iliados Δ.

Εἴπερ γάρ τε καὶ αὐτίκ' Ὀλύμπιος οὐκ ἐτέλεσσεν,
Ἔκ τε καὶ ὀψὲ τελεῖ, σύν τε μεγάλῳ ἀπέτισας. id eſt,

Quamquam etenim nõ punit Iupiter ilico ſontem,

At

At faciet tandem, & luerint ſua crimina magno.

Huc pertinet illud Sophocleum,

Ὅτ' ἂν δέ τις θεῶν
Βλάπτῃ, δύναιτ' ἂν οὐδ' ἂν ἰσχύων φυγεῖν. id eſt,
Vbi quis deorum læſerit,
Nemo queat ſuffugere quamlibet potẽs.

Adſtipulatur autem ſenarius ille prouerbialis,

Θεοῦ δὲ πληγὴν οὐχ ὑπερπηδᾷ βροτός. id eſt,
Plagam deorum nullus hominum ſuffugit.

Pindarus item in Pythiis,

Θεὸς ὃ καὶ πτερόεντ' αἰετὸν κίχε, καὶ θαλασσαῖον παραμείβεται
Δελφῖνα, καὶ ὑψιφρόνων τίν' ἔκαμψε βροτῶν. i.

Deus & alatam aquilam adſequitur, & marinum præuertitur delphinum, & elatorũ quempiam depreſſit mortalium.

Adſtipulatur huic ſentẽtiæ & in Olympiis,

Εἰ δὲ θεὸν ἀνήρ τις ἔλπεταί τι λαθέμεν ἔρδων,
ἁμαρτάνει id eſt,

Quod ſi deum homo quiſpiam ſperat falſurum ſe, cum agit ali quid, errat.

Ignauis ſemper feriæ ſunt.

QVI vacant otio, feriari dicuntur, & otioſi feriari, & otium feriæ, quæ metaphorę tam quam in prouerbium receptæ ſunt. Theocritus in Bucolicis,

Αἰεργοῖς αἰὲν ἑορτά. id eſt,
Semper feriæ inertibus.

Nam feriis etiam ethnici a prophanis negotiis abſtinebant. Qui fugitant laborem, optãt dies feſtos, quo liceat otiari, ventriq; & voluptatibus indulgere. Siquidem antiquitus in hoc dabãtur agricolis feriati dies aliquot, vt luſu reficerent laſſitudinem. Admiſcuerunt autem religionẽ, quo moderatiores eſſent luſus. Sed vt ad prouerbiũ reuertamur, apte accommodabitur in eos qui nunquã nõ cauſſantur aliquid, quo ſint in otio, veluti quibus inſuaues ſunt litteræ, nunc excuſant valetudinem, nunc occupationes rei domeſticæ: non nunquam obſtat rigor hyemis, alias ęſtatis feruor, interdum autumni periculoſum cęlum. Demum auocat a libris, veris amœnitas, mox fugitura. Prauſi negant eſſe rem habendam cũ libris, antequam concoxerit ſtomachus. Impráſis obſtrepit fames, quo minus libeat. Luci dicũt ignauum eſſe, domi deſidere. Ceterum ad lucernam vigilare, oculis inimicum. Si ſuppetit res domeſtica, quorſum opus, inquiunt, litteris? Si deeſt, negant pauperem poſſe philoſophari. Iuuenis negat, æui florem curis ſenilibus abſumendum. Prouectior ait, valetudini parcendum.

Catulæ dominas imitantes.

Τὰς δεσποίνας αἱ κύνες μιμούμεναι, i. Dominas imitantes catellæ. Vbi ſerui dñorum ferociam repræſentant, aut diſcipuli pręceptoris reſipiunt arrogãtiam, aut miniſtri principum faſtum. Breuiter quoties ii qui ſubſunt, eorum exprimunt mores, ſub quorũ imperio degunt. Vnde & illud Iuuenalis,

Maxima quæq; domus ſeruis eſt plena ſuperbis.

Videas autem & Melitæas, opulentarũ mulierum delicias, faſtum, laſciuiam, totamq; ferme morum imaginem reddere. Vſurpatur hoc adagium a Platone, libro de repub. octauo, Ἀτεχνῶς γὰρ αἵ τε κύνες κατὰ τὴν παροιμίαν οἷαίπερ αἱ δέσποιναι. γίγνονταί τε δὴ καὶ ἵπποι καὶ ὄνοι πάνυ ἐλευθέρως καὶ σεμνῶς εἰθισμένοι πορεύεσθαι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐμβάλλοντες τῷ ἀεὶ ἀπαντῶντι, ἐὰν μὴ ἐξίστηται. i. Palam enim tum catellæ, iuxta prouerbium, tales quales ſunt dominæ. Tum & equi & aſini tales redduntur, qui adſuefacti fuerint admodum libere, faſtuoſeq; per vias ingredi, ſemper incurſantes in obuium ni cedat.

Tantali pœnæ.

Ταντάλου τιμωρίαι, i. Tantali ſupplicia. De iis dicendum, quibus adſunt quidem bona, verum his frui negatum eſt. A fabula Tantali ſumptum, quem poetæ fingũt, apud inferos adſiſtere flumini ſitientem, quod ſi quando admouerit ſe potaturus, repente aquam labris contactam refugere. Tum capiti imminere arborem pomis onuſtam, ſed eam ſubito porrigenti manum alio ſubducere ſeſe, atque ita miſerum pręſente copia, inopia diſcruciari. Id olim in diuites parcos & ſordidos dici vulgo ſolere, teſtis eſt Horatius in Sermonibus,

Tantalus a labris ſitiens fugientia captat
Pocula. quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur. congeſtis vndique ſaccis
Indormis inhians, & tamquam parcere ſacris
Cogeris, aut pictis tamquam gaudere tabellis.

Idem in Odis,

Maguas iuter opes inops.

Gregorius Nazianzenus in epiſtola ad Baſilium eleganter detorquet ad huius mundi delicias, quæ nunquam explẽt animum, ταντάλειοι, inquit, τινὲς καὶ κατάρατοι διψῶντες ἐν ὕδασι, τὴν ἐλεεινὴν ἐκείνην καὶ ἄτροφον Πανδαισίαν. i. Tantalii & execrabiles ſitientes in aquis, miſerandam illam & nihil alimoniæ conferentem Pādæſiam. πανδαισίαν autem Græci vocant conuiuium ex omni genere deliciarum apparatum.

Viro ſeni maxillæ baculus.

Ἀνδρὸς γέροντος αἱ γνάθοι βακτηρία, id eſt, Maxilla ſenibus Scipionis eſt vice.

Dici ſolitum de iis qui ob defectas ætate vires, lautiore pariter & copioſiore victu coguntur vti, quo qđ ſenecta deterit, vtcunq; ſarciant cibo. Manet & in hodiernum ſenile verbum. Ego me dentibus meis ſuſtento, Eſt autem velut ænigmaticum, reliquos ingredi pedibus, ſenes dentibus. Etenim quod deceſsit natiuo corporis ſucco, id cibi ac potus adminiculo ſarciẽdum. Videmus illud euenire vulgo, poſteaquam deſtituit ſenes edacitas illa, vitæ finem imminere.

Ne verba pro farina.

Μὴ λόγους ἀντ' ἀλφίτων. id eſt, Ne verba pro farinis.

Aduerſus eos iacebatur, qui beneficium verbis, non re dabãt. Qui fere magnatum mos eſt, vti ſuos ſplendidis promiſsis alant. Bene autem admonet in Pandectis Pomponius iureconſultus, peculium re, non verbis augendum eſſe. Quadrabit item in eos, qui beneficium pollicitis rependunt, Aut qui conſolantur oratione, cum auxilio ſit opus. Veteres quidquid ad victum pertineret, ἄλφιτα vocabant. Apparet e comœdia quapiam ſumptum, eſt enim hemiſtichium carminis Iambici trimetri. De prouerbio Ariſtophanico, ὕδωρ πρὸς τὰ ἄλφιτα, dictum eſt alias.

Ancoras tollere.

NONNVLLAM prouerbii faciem habet, quod eſt apud M. Varronem in opere De re ruſtica, capite extremo, Ancoras tollere, pro eo quod eſt, moliri diſceſſum, quod genus & illud, Talaria nectere. Hęc ſunt huius verba: Interea redit ad nos Pauo. Et ſi vultis, inquit ancoras tollere, latis tabulis ſortitio fit tribuum, hoc eſt, ſi vultis omiſſa diſputatione hinc abire. Quamquam hic adluditur ad ambiguam tabularum ſignificationem, quæ tum nauticæ ſunt, tum forenſes, quibus ſuffragia ferebantur. Huic ſimile Quintilianicum illud. Oram ſoluere. Nam ita plerique legunt.

Vino vendibili ſuſpenſa hedera nihil opus.

VINO vendibili ſuſpenſa hedera nihil opus, id eſt, Vera virtus non eget alienis præconiis. Aut res præclarę per ſe placent, neq; deſiderant exoticam commendationem. Sumptum apparet a cauponum more, qui vinariis tabernis ſignum hederaceum ſolẽt prætendere. Ita Plautus idem in Pœnulo; Inuendibili merci oportet vltro emptorem adducere, proba merx facile emptorem reperit. Horatius,

Vbi largius æquo
Laudat venales qui vult extrudere merces,

Canere ad myrtum.

Ἄδειν πρὸς μυῤῥίνην, id eſt. Ad myrtum canere, prouerbio iubebatur imperitus litterarum & infacundus, quiq; non poſſet apud eruditos loqui. Hinc ſumpta metaphora, quod apud veteres mos eſſet, vt in cõuiuiis ſinguli ſuam cantionem canerent: quod ſi quis citharã accipere recuſaſſet, vtpote muſices ignarus, is per iocum accepto ramo laureo ſeu myrteo, cogebatur ad eum canere. Porro priſcis hunc canendi fuiſſe morẽ teſtatur & Fabius, lib. Inſtitut. 1. Vnde, inquiens, et ille mos, vt in conuiuiis poſt cenã circumferretur lyra: cuius cum ſe imperitum Themiſtocles confeſſus eſſet, vt verbis Ciceronis vtar, habitus eſt indoctior. Sed veterum quoq; Romanorũ epulis fides ac tibias adhibere moris fuit. Plutarchus 1. Sympoſiacon libro ſcribit, olim fuiſſe morem, vt in conuiuio primum voce cõmuni deũ canerent παιανίζοντες, vt ait: deinde myrteũ ramum vnicuique tradi ſolere, quẽ ἄσαρον vocatum exiſtimat, quod is qui eum accepiſſet, caneret. Poſt lyra circumlata, qui peritus artis fuiſſet, eã accipiebat, canebatque ſonum chordarũ ad vocem adtemperans. Recuſantibus autem muſices imperitis, σκολιὸν carmen dicebatur, quod non eſſet vulgare, neque cuiuis facile. Alii dicunt myrtum non ſolere ordine circumduci, ſed a ſponda

a ſpouda ad ſpoudam transferri, vt poſteaquam ceciuiſſet is qui in prima ſponda primus ſedebat, ei traderet, qui iu ſecundo lecto primus accumberet, hic rurſum tertii lecti primo. Deinde rurſum primi lecti ſecundus, ſecundo loco in ſecunda accumbenti ſponda traderet, cumq́; ad modum per omnes iret. Hæc ferme Plutarchus.

Admeti nænia.

Ἀδμήτου μέλος, id eſt, Almeti nænia. De triſti lugubrique cautione. Accommodari poterit ad orationem querulam ac miſerabilē. Accipitur enim cautilenæ genus, quod σκολιὸν vocant, de quo multa Iulius Pollux. Dictum eſt autem obliquum, vel a tibiarum figuris, vel quod in conuiuiis, quemadmodum modo diximus, obliquo ordine a lecto in lectum flecterentur canendi vices. Quidā huiuſmodi cantiones faciles & illaboratas intelligunt: nimirum quales oportet eſſe, quæ inter pocula canuntur & ex tempore. Verū de iis, deq́; ſuperiore prouerbio, qui volet copioſius edoceri, legat Ariſtophanis iuterpretem, in eo quem mox indicabimus loco. Adagium ad huiuſmodi fabulam referunt: Admetus rex fuit Pherçorum, euius armenta pauiſſe fingitur Apollo, mercede couductus, cū ex Olympo depulſus, humana ſpecie exſularet apnd mortales. Exilii cauſſam hanc adferunt: Aeſculapius Apollinis filius Chiroue præceptore medicā artem perdidicerat: deinde ſanguine qui ex Gorgonis fluxerat venis, a Pallade accepto, per hunc plurimos reſtituit ſanitati. Porro ſanguine qui e ſiniſtis defluxerat veuis, ad perniciem hominū vtebatur, qui e dextris, ad ſalutem. Quin fabulis vulgatum eſt, illum etiam vita defunctos quoſdam in vitā reuocaſſe. Quare ne pro deo haberetur apud mortales, cum id videretur pręſtare qđ deorum ex proprium, Iupiter illum fulmine percuſſit. Ob id iudignatus Apollo, Cyclopes qui Ioui fulmen illud fuerant fabricati, peremit. Quam rem indigne ferens Iupiter, Apollinem deſtinarat e cęlo ad miſeros præcipitem dare, ſed Latonæ interuentus, precesq́, mitiorem pęnam impetrarūt. Itaque cęlo interdictum eſt, iuſſusque ſolū vertere, damnatus vt annum apnd hominē mortalem mercede ſeruiret. Igitur ad Admetum profectus Apollo regis armenta ſicuti dictum eſt, paſcebat & vt erat artifex, effecit vt oēs vaccæ gemellos parereut. Cumq́; apud Admetum perquam humaniter eſſet habitus, vt patrono gratiam officii referret, a parcis impetrauit, vt cum in illarum fuſis Admeti fatalis dies volueretur, liceret hac lege mortem effugere, ſi quem aliū reperiſſet, qui volens illius vice mortē oppetere vellet, ſuique capitis diſpendio illius vitam redimere. Ergo cum adeſſet dies ille fatalis, neq; quiſquam iuueniretur, qui mortis vicarius eſſe vellet, patre etiam ac matre recuſantibus, vna Alceſtis vxor mariti vitā ſua cariorem habuit. Qua defuncta ſtridulæ quædam & lugubres nænię decantabantur adſidue apud Admetum, douec mota Proſerpina, remiſit Alceſtidem. Aut, vt quidam dicunt, donec Hercules expugnato Orco, hanc ad ſuperos reduxit. Meminit τοῦ Ἀδμήτου μέλους etiam Euripides iu Alceſtide.

Δισσῶ δ' ἦν μέλη κλύειν. id eſt,
At cantiones duplices audire erat.

Notat etiam Ariſtophanes in Veſpis,

Ἄδει Κλέωνος λαβόμενος τῆς δεξιᾶς
Ἀδμήτου λόγον, ὦ ταῖρε μαθὼν τοὺς ἀγαθοὺς φίλει
Τούτῳ τί λέξεις σκολιόν; id eſt,
Canit Cleonis apprehenſa dextra
Verbum Admeti doctus, amice diligito probos,
Huic quid obliquum loqueris?

Miſcet Iambicis anapæſtica. Interpres citat hos verſiculos ex fabula Cicouiis.

Ὁ μὲν ᾖδεν Ἀδμήτου λόγον πρὸς μυῤῥίνην,
Ὁ δ' αὐτὸν ἠνάγκαζεν Ἁρμοδίου μέλος. id eſt,
Atq; is quidem canebat Admeti modos
Ad myrtum, vt alter adegit Harmodii melos
Vt caneret.

Congerit & alia quædam non indigna cognitu, quæ licebit inde petere.

Bellum haudquaquam lacrymoſum.

Ἀδάκρυς πόλεμος, id eſt, Bellum lacrymis carens, vbi victoria coutigit citra cædē & ſanguinem. Aut vbi quis e periculoſo quopiā negotio ſic extricauit ſeſe, vt nullo ſuo malo diſceſſerit: ſiue cum rixoſi verbis inter ſe digladiantur, nec eſt quidquam periculi, ne veniatur ad manus. Aut vbi certamē agitur eiuſmodi, vt neutri parti quidq̄ accidat incommodi, velut in conflictatione litteraria, in qua victus diſcedit erudi-

tior, victor amicior. Natum aiunt è vetuſto quondam oraculo Dodonæo, quo reſponſum Lacedæmoniis aduerſus Arcadas pugnaturis: ἄδακρυν πόλεμον ἔσεσθαι, id eſt, Bellum ſine lacrymis futurum. Deinde contigiſſe illis victoriam nemine prorſus interfecto. Nos item incruentam victoriam vocamus, cum nulla cæde contingit victoria: & apud Græcos, ἀναιμωτὶ νικᾶν, id eſt, Citra ſanguinem vincere. Plutarchus in commẽtario de fortuna Romanorum, ἄδακρυν νίκην appellat eã quam Paullus Aemilius de Perſa reportauit. Effertur prouerbium etiã ad hunc modum, ἀναίμακτον ἔστησε τρόπαιον, id eſt. Incruentum ſtatuit trophæum. Celebratur inter Pittaci oracula illud quoque: δεῖν τὰς νίκας ἄνευ αἵματος ποιεῖσθαι, Oportere victorias citra ſanguinem fieri Auctor Laertius. Nec abhorret hinc illud quod in Græcorum commentariis reperitur: πόλεμός τις ἀσίδηρος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα κεκίνηται. id eſt, Bellum quoddam abſque ferro motum eſt in Græcia. Significat autem bellũ, quod oratione non armis peragitur. Atque hæc tum magis erunt prouerbialia, ſi longius transferantur: vt puta, ad litem forenſem, contentionẽ, aut aliud id genus certamen.

Flet victus, victor interijt.

Κλαίει ὁ νικηθείς, ὁ δὲ νικήσας ἀπόλωλεν. id eſt,
Qui vicit, periit, plorant qui ſuccubuere.

Quoties vtraque pars magno ſuo malo diſcedit: ita vt plerunque in bellis ſolet accidere. Item in litibus forenſibus, in contentionibus. Nam Heſiodus duas facit Eridas, quarum altera peſtifera ſit mortalibus, altera frugifera. In priore certaminis aggere qui vicerit, diſcedit improbior, victus fit infelicior. In poſteriore qui ſuperior euaſerit, diſcedit clarior: qui ſuperatus fuerit, diſcedit ſeipſo melior. Tradunt hoc natum à Sibyllæ Erythrææ vaticinio, quod edidit de pugna apud Cheronæam commiſſa. Nã illic Athenienſes cum Thebanis victi perierunt: Philippus victor protinus à Pauſania ſublatus eſt. Meminit huius Georgius Gemiſtus in Hellanicis. Quamquam idem olim vſu venit Troianis & Græcis, poſt inſaniſſimum bellum, pro mala muliercula tot annos geſtum. Nã Troia funditus euerſa eſt, Græci victores aut in reditu perierũt, aut domi repperere perniciem.

Timidi nunquam ſtatuerunt trophæum.

Ἀλλ᾽ οἱ γὰρ ἀθυμοῦντες ἄνδρες, οὔποτε
Τρόπαιον ἐστήσαντο, id eſt,
At enim trophæum nobile haud vnquam viri
Statuere pauidi.

Suidas ex Eupolide citat. Vſurpatur à Platone in Critia: Ἀλλὰ γὰρ ἀθυμοῦντες ἄνδρες οὔπω τρόπαιον ἔστησαν. Apte dicetur in eos, qui per animi ſocordiã inertiamq; nihil egregium, nihil arduũ audent aggredi: aut qui periculi metu à magnis abſtinent negotiis, cum inſignis gloria non niſi magnis periculis contingat. Neque triumphum egit quiſquam qui non ſit auſus Martis euentũ experiri. Profertur & illud in timidios è Sophocle: πάντα γὰρ τοι τῷ φοβουμένῳ ψοφεῖ. id eſt, Formidoloſo ſtrepunt omnia.

Vna cum ipſis manipulis.

Αὐταῖς ἀμάλαις, id eſt, Cum ipſis manipulis. Cum omnia funditus pereunt, hoc eſt, cũ ne gluma quidem ſit reliquum. Prouerbiũ à ruſticis natũ videtur. Refertur à Suida.

Ne Aeſopum quidem triuiſti.

Οὐδὲ τὸν αἴσωπον πεπάτηκας, id eſt, Ne Aeſopum quidem triuiſti. De vehementer ſtupidis & imperitis. Refertur à Suida. Extat autem apud Ariſtophanem in Auibus:

Ἀμαθὴς γὰρ ἔφυς, κοὐ πολυπράγμων.
Οὐδ᾽ αἴσωπον πεπάτηκας. id eſt,
Indoctus enim es, neq; ſat ſolers,
Neq; triuiſti ſaltem Aeſopum.

Nam antiquitus Aeſopi fabellas etiam vulgus idiotarum tenebat. Has igitur qui nõ legiſſet, nihil ſcire videbatur. Erat autem natione Phryx, ſeruus Xanthi, liber factus eſt ab Idmone cæco. Plato comœdiarum ſcriptor, fingit illum reuixiſſe. Ab hoc omnes fabellæ in quibus inducuntur animalia bruta, αἰσώπειοι dicuntur, quemadmodum in quibus homines, Sybariticæ, ſiue Sybaritides diminutiue.

Vulpes bouem agit.

Ἀλώπηξ τὸν βοῦν ἐλαύνει, id eſt, Vulpes bouẽ ducit. Cũ res abſurde geritur. Nihil enim vulpi cum agricolatione: veluti ſi quis poeta de rebus ſacris concionetur: aut leno tractet rempublicam. Licebit & ad eum torquere, qui non ex animo, ſed alio ſpectans, fingit

fingit ſeſe quippiam velle facere. Extat & hoc apud Suidam.

Non ineſt remedium aduerſus ſycophantæ morſum.

Ἀλλ' οὐκ ἔνεστι συκοφάντου δήγματος, id eſt, Aduerſus ictum ſycophantæ non ineſt. Subaudiendum φάρμακον, id eſt, remedium, dictum eſt in calumniam, cuius morſus nō ſolū pernicioſiſſimus eſt, verum etiā ineuitabilis, quod clancularius plerunque. Olim remedia quædam anulis ineſſe creditum eſt: veluti aduerſus ſerpentium morſus, aut morbum aliquem, aut faſcinationem. Eſt apud Ariſtophanem in Pluto, apud quem iactanti anulum magicum, in quo remedium eſſet aduerſus omne malorū genus, reſpondetur:

Ἀλλ' οὐκ ἔνεστιν συκοφάντου δήγματος

Quod imitatus videtur apud Athenæum lib. 3. Ariſtophanes.

-Ἐὰν δ' ἄρα
Στρέφῃ μι πρὸς τὴν γαστέρ', ἢ τὸν ὀμφαλὸν,
Παρὰ Φερτάτου δακτύλιος ἐστί μοι δραχμῆς. i.
Quod ſi mihi aluum torſerit,
Aut vmbilicū, eſt anulus drachma mihi
A Phertato emptus.

Indoctior Philonide.

Ἀπαιδευτότερος Φιλωνίδου, id eſt, Indoctior Philonide. Hic Melitenſis erat prægrandi corpore, cæterum inſulſus & indoctus. Notatur aliquoties apud Ariſtophanem, vt mulieroſus, & in paraſitos profuſus.

Apage hoſpitem in tempeſtate.

Ἄπαγε ξένον ἐν χειμῶνι, id eſt, Apage hoſpitem in tempeſtate. Dici ſolitum vbi quis importunius adueniret. Nam moleſtiam adferunt hoſpites, ſi quando in rebus aduerſis & afflictis ſuperueniunt. Quando familiares magis adeſſe conueuit ægrimoniæ lenitores. Si peregrini ſuperueniant, ad calamitatis moleſtiam accedit pudor, interdum maxima malorum pars. Recte accommodabitur, ſi quando petitur quippiam à principe negotiis parum lætis occupato. Admonet idem adagium, ne quis externus domeſticis aliorum malis admiſceat ſeſe. Simile quiddam dixit Euripides in Alceſtide:

-Ἀρεστὸν ξένον
Στυγῶ δικαίως, ἐν κακοῖς ἀφιγμένον, id eſt,
An non mihi iure optimo
Inuiſus hoſpes, qui in malis aduenerit?

Verba ſerui ad Herculem aduenientem, domo Admeti iam occupata luctu. Rurſus in eadem fabula:

Λυπουμένοις ὀχληρὸς εἰ μόλοι ξένος. id eſt,
Moleſtus hoſpes triſtibus ſi aduenerit.

Dentem dente rodere.

DENTEM dente rodere dicitur, qui carpit eum qui neq; lædi queat, neq; ſentiat. Aut qui mordet pari mordacitate præditū quēpiam. Martialis libro decimotertio, in obtrectatorem quendam:

Quid dentem dente iuuabit
Rodere? carne opus eſt, ſi ſatur eſſe velis.

Simile illi, noli verberare lapidem.

Iouem lapidem iurare.

IOVEM lapidem iurare, dicuntur qui ſancte, & religioſe deierant. M. Tullius Epiſtolarum familiarium ſeptimo, ad Trebatium: Quomodo autem tibi placebit, Iouem lapidem iurare, cum ſcias iratum eſſe Iouem nemini poſſe? Sumptum à priſco feriendi fœderis ritu, quod à patre patrato manu tenente lapidem conceptis verbis peragebatur. Quemadmodum deſcribit T. Liuius, & Macrobius. Vtebantur & Arabes lapide in feriendis fœderibus, quemadmodum refert Herodotus in tertio. Adagium varie poterit vſurpari. Ego tibi ſuper hac re non dubitem, vel Iouem lapidem iurare, id eſt, quantumuis ſancte. Huic iniuriato fidem habere malim, quam tibi Iouem lapidem, vt aiunt iuranti. Iouem lapidem iurabat, nihil iſtiuſmodi cogitatum fuiſſe, id eſt, magnopere aſſeuerabat. A. Gellius in Noctibus vſurpauit ad hunc modum: Iouem lapidem, inquit, quod ſanctiſſimum iuſiurandum eſt habitum, paratus ſum ego iurare, Vergilium hoc nūquam ſcripſiſſe. Apuleius in ſermone De Deo Socratis; Quid igitur iurabo per Iouem lapidem Romano vetuſtiſſimo ritu? Veteres per caput illius quem cariſſimum habebant iurabant, Romani per genium principis, Socrates per canem & anſerem, Zeno Citienſis per capparim, plerique per braſſicam, καὶ μὰ τὴν κράμβην, quod multis exemplis è veterum poematibus repetitis docet Athenæus libro nono, eo quod huic diuinatoria quędam vis inſit, eoque & ſacram habitam tradit.

Cimmeria

Cimmeriæ tenebræ.

MULTAM obſcuritatem, aut animi caliginem Cimmerias tenebras appellant. Lactantius Inſtitutionum diuinarum lib. 4. O cæcum pectus, ò mentem Cimmeriis, vt aiunt, tenebris atriorē. Et hunc velut æmulatus diuus Hieron. vt Lactantianę admirator eloquentiæ, Rogo, inquit, quę tanta eſt cæcitas, & Cimmeriis, ſicut aiunt, tenebris inuoluta? Natum adagium à Cimmeriæ regionis prodigioſa obſcuritate. De qua Strabo libro Geographiæ primo, ſcribit in hunc modum. Καὶ μὴν καὶ τὸν κιμμερικὸν βόσπορον οἶδε, τοὺς κιμμερίους εἰδὼς, οὐδήπου τὸ μὲν ὄνομα τῶν κιμμερίων εἰδὼς, αὐτοὺς δὲ ἀγνοῶν οἳ κατ' αὐτὸν ἢ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ μέχρις ἰωνίας ἐπέδραμον τὴν γῆν ἐκ βοσπόρου πᾶσαν, αἰνίττεται γοῦν καὶ τὸ κλίμα τῆς χώρας αὐτῶν ζοφώδης, καὶ φησὶν,

Ἠέρι καὶ νεφέλῃ κεκαλυμμένοι, οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιλάμπεται.
Ἀλλ' ἐπὶ νὺξ ὀλοὴ τέτακται. id eſt,

Quin Boſphorum quoq; Cimmerium cognouit, vt qui Cimmerios non ignorarit. Neque enim videlicet cum Cimmeriorum nomē cognitum habuerit, ipſos ignorauit qui temporibus illius, vel paullo ante illius ætatem a Boſphoro ad Ioniam vſq; terram omnem percurſarint. Itaque quo nam in climate ſita ſit illorum regio, velut innuit, cum eam caliginoſam facit, &, vt ipſius vtamur verbis, vmbris ac nebulis tectam, ſiquidem.

Igneus illos
Haud vnquam irradiat Phœbus, nox atra ſed illis
Ingruit aſſidue.

Porro locus quem Strabo citauit, quamquam verbis aliquot diuarians à poeta, eſt apud Homerum Odyſſeæ 11.

Ἡ δ' ἐς πείραθ' ἵκανε βαθυρρόου ὠκεανοῖο.
Ἔνθα δὲ κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμός τε πόλις τε
Ἠέρι καὶ νεφέλῃ κεκαλυμμένοι, οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν,
Οὔθ' ὁπότ' ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα,
Οὔθ' ὅτ' ἂν ἂψ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτράπηται,
Ἀλλ' ἐπὶ νὺξ ὀλοὴ τέταται δειλοῖσι βροτοῖσι. i.
Aſt ille Oceani peruenit ſumma ꝓfundi.
Illic ſunt populique & mœnia Cimmeriorum,
Nubibus & cæca aſſidue caligine tecta.
Illos haud vnquā radiis ſol aſpicit ardēs,
Nec quādo aſtriferum curru petit arduuſ axem,
Nec rurſum ad terras magno deuectus olympo,
Sed nox incūbit miſeris mortalibus atra.

Cimmeriorum mētionem facit etiam M. Tullius, libro Academicarum quæſtionum quarto. Et Cimmeriis quidē, quibus aſpectū ſolis, ſiue Deus aliquis, ſiue natura ademerat, ſiue eius loci quem incolebāt ſitus, ignes tamen aderant, quorum illis vti lumine licebat. Iſti autem, quos tu probas, & cetera. Et in hac regione Naſo poeta Somno Deo regiam ædificauit, libro Transformationum vndecimo.

Eſt prope Cimmerios longo ſpelunca receſſu,
Mons cauus, ignaui domus & penetralia Somni,
Quo nunquam radiis Oriens, mediuſve, cadensve,
Phœbus adire pōt; nebulæ caligine mixtæ
Exhalantur humo, dubiæque crepuſcula lucis.

Apud Græcos conſtanter per duplex m ſcriptum inuenitur, tametſi refragatur etymologia, quam adfert Euſtathius, autumans κιμμερίους dictos, quaſi ἐν τῷ ἀέρι κειμένους. Sed vero propius eſt, κιμμερίους vocatos. quaſi χειμερίους, quam quam hic quoq; m ſimplex.

Fruſtra Herculi.

Εἰκῇ τῷ ἡρακλεῖ. Fruſtra Herculi, ſubaudi calumniam ſtruxeris. De his dici conſueuit, qui ſic omnia ſua negotia gerunt, vt nemo queat aut audeat calumniari. Nam Herculi mos erat res alienas vi abducere, non dolo. Conueniet aut in vehementer laudatum, probatumq́ue aut in præpotentem, quem inſimulare tutum non ſit. M. Cato cenſorinus plus quadragies in ius vocatus fuiſſe memoratur, ſemper iudicum abſolutus ſententiis. Hunc Cæſar in Anticatonibus inſimulauit auaritiæ. Id Plutarchus perinde ſcribit eſſe, quaſi ſi quis Herculem inſimulet ignauiæ. Nihil enim minus in Herculem quadrat, quam hoc criminis. Sunt qui putent congruere, cum cū aliquis omnia facit impune, necā quoquam accuſatur. Quemadmodū Hercules impune res alienas conſueuit abigere.

Ne

Ne in neruum erumpat.

TERENTIVS in Phormione. Verum hoc ſæpe Phormio vereor, ne iſta fortitudo in neruum erumpat denique. Quadrat in temerariam inconſideratamq; audaciã, quæ plerunq; infelix eſſe ſolet, & in maximum malum aliquãdo adducere. Donatus interpres à ſagittariis ſumptam metaphorã exiſtimat: qui dum neruum arcualem adducunt immodice, rumpunt nonnunquam, idq; non ſine ſuo periculo.

Adraſtia Nemeſis Rhamnuſia Nemeſis.

Ἀδράστεια νέμεσις, id eſt. Adraſtia nemeſis, ſubaudiendum, adeſt, aut aderit, aut eiuſmodi quippiam. Licebit vti vel in eos quibus ob inſolentiam arrogantiamq; fortunæ commutationem minantur, vel quia rebus florentibus ad calamitoſam fortunam redacti ſunt. Hãc quidam Nemeſim Deam eſſe putant, inſolentiæ, & arrogantiæ vindicem, quęq; ſpes immoderatas, & vetet, & puniat, ἀδράστεια dicta ἀπὸ τοῦ ἀστεριτικοῦ μορίου καὶ δρασμοῦ, quod nemo nocens meritam pœnam vſquam effugerit: etiam ſi quando ſerius aſſequitur. Lucianus in meretriciis dialogis, Ἐστὶ τὶς θεὸς ἡ ἀδράστεια, καὶ τὰ τοιαῦτα ὁρᾷ. id eſt, Eſt dea quæpiam Adraſtia, videtq; iſta. Euripides in Rheſo.

Ἀδράστεια μὲν ἁ διὸς παῖς,
Εἴργοις στομάτων φθόνον. id eſt,

Adraſtia Iouis filia, arceas dictorum inuidiam. Idem in eadem fabula:

Σὺν δ' ἀδραστείᾳ λέγω. id eſt,
Volente vero dixerim hoc Adraſtia.

Idem teſtantur etiam Epigrammata.

Ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ,
Μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν. i.
Innuit hoc Nemeſis cubito frænoq;, gerendis
Sit modus in rebus, dictaq; fręnũ habeãt.

Item aliud:

Ἡ νέμεσις πῆχυν κατέχω. τίνος οὕνεκα, λέξεις.
Πᾶσιν ἀπαγγέλλω, μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον. i.
Contineo Nemeſis cubitum. Quæ cauſa requires?
Nam cunctis iubeo rebus adeſſe modum.

Strabo libro Geographiæ decimotertio Adraſtiam dictam tradit nõ ab aufugiendo, ſed ab Adraſto rege, qui primus huic templum conſtituerit, idq; Antimachi poetæ verſibus confirmat:

Ἐστὶ δέ τις νέμεσις μεγάλη θεὸς, ἣ τάδε πάντα
Πρὸς μακάρων ἔλαχεν. βωμὸν δέ οἱ ἕσατο πρῶτος
Ἄδρηστος ποταμοῖο παρὰ ῥόον αἰσήποιο.
Ἔνθα τε τίμηταί τε καὶ ἀδρήστεια καλεῖται. i.
Eſt quædam Nemeſis dea magna, cui omnia quadam hæc
Sunt data ſorte Deum. Aſt huic primus condidit aram
Adraſtus iuxta Aeſopi ſacrata fluenta.
Atque inibi coliturque tenetq; Adraſtiæ nomen.

Huius oppidi meminit Plinius libro quinto, capite trigeſimoſecundo his verbis, Parium colonia, quam Homerus Adraſtiam appellauit. Adraſtiæ deæ mentionem facit & Plato in Phædro. Ammianus libro decimoquarto. Hęc & huiuſmodi innumerabilia vltrix facinorum impiorum, bonorũq; præmiatrix aliquando operatur Adraſtia, atq; vtinam ſemper, quam vocabulo duplici etiam Nemeſim appellamus, Hãc aiunt ex opinione veterum lunæ ſuperpoſitam, generali potentia pręſidere fatis, omnia terrena deſpectantem, vt reginam & arbitram rerum omnium, quæ præcipue faſtui inſenſa, nunc erectas mentiũ ceruices opprimit, & eneruat, nunc bonos ab imo ſuſcitans ad bene viuendum extollit. Huic antiquitas addidit pẽnas, celeritatis ſymbolum; dedit gubernaculum & rotam, ſignificans illam per omnia diſcurrẽtem ſingula moderari. Idem lib. 22. Ideo intollerabilem, humanorum ſpectatrix Adraſtia, aurem quod dicitur vellẽs, monẽs vt caſtigatius viueret, &c. Zenodotus originem adagionis ad huiuſmodi fabulam refert, quam quidẽ non admodum ſane lubentes, adſcribemus tamẽ, ne lectorem auidũ hac fraudaſſe videamur. Eteocles & Polynices poſt interitum Oedipi patris, de regno Thebanorum hac lege pacti ſunt, vt imperiũ alternis annis adminiſtrarent. At Eteocles, nam huic ſorte primus obtigerat annus, exacto tempore recuſauit fratri vices regni tradere. Itaque Polynices repulſus, in Adraſti ditionẽ Argos profugit, noctuque appulit. Hic cum forte Tydeum eſſet nactus, qui ob cædem perpetratam è Calydone profugerat, cum eodem prælium conſeruit, inter quos clamore tumultuq; coorto, interuenit Adraſtus, & pugnantes diremit. Atq; ibi ſimul recordatus oraculi cuiuſdam, quo monitus

rus ſuerat, vt apro & leoni filias ſuas in matrimonium collocaret, vtrumque ſibi generum adſciuit. Habebant enim in clipeis, alter apri, alter leonis figuram: Pollicitusq́; eſt ſe vtrumq́; reſtituturum in patriam. Cumq́ue primum Polynicis nomine Thebas fuiſſet adortus cæſis Argiuorum optimatibus, Adraſtus ſolus effugit. Interfectorum cadauer cum Thebani inſepulta abiicerent, neque ſepultura dignarentur, liberi cæſorum ad aram Miſericordiæ confugientes parentum cadauera repoſcebant. Athenienſibus exercitum admouentibus Thebani cadauera reddiderunt. Quo tempore & Euadne Capanei vxor, ſemet in rogum abiiciens, vna cum viri cadauere combuſta eſt, Poſt id temporis filii Argiuorum, qui perierant ad Thebas, nullam vnquam reportarunt victoriam, ſuis partam auſpiciis: ſed ſtipendiarii pro externis militabant. Diogenianus parœmiam effert ad hunc modum, ἡ νέμεσις παρὰ πόδας βαίνει, id eſt, Nemeſis ad pedes adeſt. Galenus denique libro De vſu partium humani corporis ſexto μνημονεῦσαι καὶ δεῖξαι τὸν ἀδραστείας ὡς οὐδεὶς ἐκφεύξεται θεσμόν. id eſt, Meminiſſe ac declarare quod Adraſtiæ legem nullus effugiet. Ac paullo inferius, οὐκ ἐννοήσας ὁμοῦ τὸν τῆς ἀδραστείας θεσμόν. id eſt, Haud cogitans opinor Adraſtiæ legem. Minitatur medicis, qui falſa pro veris docent. Eadem appellatur Rhamnuſia, à Rhamnunte Atticæ loco cognominata, vbi quemadmodum oſtendit Zenodotus, huic deæ ſtatua eſt, ſolido lapide, decem cubitorum magnitudine, Phidiæ opus. Fingebatur autem olim Veneris ſpecie, quamobrem & malum arborem dextra tenebat, vt auctor eſt Eudemus. Hoc adagium quamquam ſeparauit Zenodotus, tamen viſum eſt cum ſuperiore coniungere, cum nihil interſit præter commutatam cognominis vocem. Plin. lib. 28. cap. 2. Cur & faſcinationibus adoratione peculiari occurrimus? Alii Græcani Nemeſim inuocantes, cuius ob id Romæ ſimulacrum in Capitolio eſt, quamuis Latinum nomen non ſit.

Riſus ſyncruſius.

Γέλως συγκρούσιος. Riſum effuſiorem, Græci συγκρούσιον vocãt, quod hominem quatiat, quem eundem quidam exiſtimant Sardonium eſſe. Putant autem, & recte putant, hunc riſum graui viro vehementer indecorum eſſe, propterea quod videatur ab animo impotente proficiſci. Siquidem vt turpe eſt viro graui muliebri more eiulare, ſi quid doleat: ita gaudio immoderato in cachinnum effundi parum decorum eſt. Simili figura Philoſtratus in Sophiſtis aliquoties dixit, πλατὺ γελᾶν, id eſt, late diductoq́; ore ridere.

Roſam, quæ præterierit, ne quæras iterum.

Ῥόδον παρελθὼν μηκέτι ζήτει πάλιν. id eſt,
Ne quære rurſum præteritã ſemel roſam.

Ne te maceres deſiderio rerum, quæ reuocari reſtituiq́; non queunt, velut exactæ iuuẽtæ, formæ, virium, fortunæ. Nam vt nihil eſt gratius, ita nihil minus diuturnum. In eundem ſenſum dixit in Odis Horatius.

Mitte ſectari roſa quo locorum
Sera moretur.

Habent enim roſæ ſuum tempus, ſed perbreue. At exquiſitius delicati, etiam alieno tempore roſam quærunt. Vnde quadrabit & in eos, qui iam ἴξωροι voluptates ſectantur: velut ſi nucibus ludat vir, aut amet, potetve ſenex.

Roſam cum anemona confers.

Ῥόδον ἀνεμώνῃ συγκρίνεις, id eſt, Roſam cum anemona confers, vbi quis vehementer imparia inter ſe cõponit. Roſa priſcis in precio fuit. Anemona papaueris genus, cuius flos ſpecie quidem roſam imitatur, ceterũ nulla odoris gratia. Paſſim naſcit̃ in agris, cum olim roſæ ſummus ſit habitus honos.

Rhodij ſacrificium.

Ῥόδιοι τὴν θυσίαν, id eſt, Rhodienſes ſacrificium, vbi res iurgiis & verbis male ominatis peragitur. Refertur à Diogeniano. Idẽ eſt cũ eo quod paullo ſuperius retulimus, Λίνδιοι τὴν θυσίαν, i. Lindii ſacrũ. Nã Lindus ciuitas in Rhodo eſt, teſte Stephano, à qua deductũ videri poſſit Londinum apud Britannos, quam vrbem Stephanus Lindoniũ vocat, citatq́ue Martianum auctorem. Siquidem vtraque inſula eſt, Rhodus & Britannia, ac vetus eius gentis lingua, quæ nũc Vualica dicitur, ſatis indicat, eam aut profectam à Græcis, aut certe mixtam fuiſſe. Ne mores quidem admodum diſſident à Græcanicis.

Rhodiorum oraculum.

Ῥοδίων χρησμός, id eſt, Rhodienſium oraculũ. Vbi quis de re minuta nimium crebro, nimiumq́; diligẽter ſciſcitatur. Etenim Rhodienſes Lindiæ Mineruæ ſacrificantes, dies aliquot apud aram deæ conuiuia prorogabant, atque inibi perpetuo manebant. Cũque illis mos non eſſet matulam in ſacrificium inferre, ac ſuper hac re deum conſuluiſſent, atque vt inſerrent, reſpondiſſet, illi rurſus ambigere cœperunt, vtrum æreã, an teſtaceam inferre deberent: ac denuo ſuper hoc adeuntibus oraculum, indignatus Deus, neutram reſpondit. Refertur à Diogeniano.

Ruſticanum oratorem ne contempſeris.

Ἀγροῖκον μὴ καταφρόνει ῥήτορος, id eſt, Ruſticanum ne contempſeris rhetorem. Admonet adagium ne quem ob imperitiam, infantiamve faſtidiamus. Neque ſpectemus a quo, quove pacto dicatur, ſed quid. Qui valent eloquentia, non perinde curãdum eſt, quid minentur, aut polliceantur. At penes quos ruſticana veritas eſt, ſi quid vel inculte dixerint haud quaquam oportebit negligere. Siquidem huiuſmodi plus ſolent efficere quam loqui. Auctor Diogenianus.

Rus ciuitas.

Ἀγρὸς ἡ πόλις, id eſt, Rus ciuitas. Vbi quis in vrbe neglectis legibus, vt proq́; ſua libidine rem gerit. In ciuitatibus enim legibus ex æquo viuitur, in agris licentius agitur. Epicharmus apud Diogenianum, Ἀγρὸν τὴν πόλιν ποιεῖς. id eſt, E ciuitate rus facis. Quadrabit etiam in ciuitatem in qua legum nõ magnus habetur reſpectus. Huc adluſit Seneca in ludicro libello, quem luſit in Claudium Imperatorem. Vos mera mapalia feciſtis, volo ſeruetis diſciplinam curiæ.

Cicernus Bacchus.

Κρίθινος Διόνυσος, id eſt, Ciceruus Bacchus. De re vehementer contempta. Sumptum adagium à potu ex leguminibus confecto, qui vinum imitatur. Veteres autem diuerſis rationibus vinum effingebant, quarum nonnullas commemorat Plinius libro 14. cap. 16. Idem lib. 22. cap. 25. meminit de Zyto Aegyptiorum, Celia Hiſpanorum, Ceruiſia Gallorum. Erat id potus genus ex leguminibus coctum, quod inopia vini repertum eſt in his regionibus, quæ vitẽ non ferunt. Hinc natum videri poteſt, & illud quod alibi retulimus adagium, οὐδὲν πρὸς Διόνυσον, id eſt, Nihil ad Bacchum, vt id dixerit quiſpiam guſtata ceruiſia. Porro contẽptam faſtiditamq́; fuiſſe ceruiſiam iis, qui eatenus aſſueuerant vino, vel Epigramma teſtatur, quod Iuliano Imperatori tribuunt. Id eſt, huiuſmodi:

Τίς; πόθεν εἶς Διόνυσε; μὰ γὰρ τὸν ἀληθέα Βάκχον
Οὔ σ' ἐπιγιγνώσκω, τὸν Διὸς οἶδα μόνον.
Κεῖνος νέκταρ ὄδωδε, σὺ δὲ τράγου. ἦ ῥά σε Κελτοὶ
Τῇ πενίῃ βοτρύων τεῦξαν ἀπ' ἀσταχύων.
Τῷ σε χρὴ καλέειν Δημήτριον, οὐ Διόνυσον,
Πυρογενῆ μᾶλλον, καὶ Βρόμον, οὐ Βρόμιον. id eſt,
Bacche quis? vnde venis? verum tibi deiero Bacchum
Te haud noui, tantum eſt cognitus ille Iouis.
Is nectar redolet, hircum tu. dic age nũ te
E ſpicis finxit Gallia vitis inops?
Non igitur Bacchũ te dixero, ſed Cerealẽ,
Et frumentigenam, nec Bromium, imo Bromum.

Eſt autem Bromos hordei genus quoddã: ſed à Theophraſto lib. De plantis octauo, inter ea ponitur quæ pæne ſylueſtria ſunt & immitia. Plinius potiſſimum vſum eius generis putat, quod illius ſpuma cutem feminarum in facie nutrit. Nam quod ad potum ipſum attinet, inquit, præſtat ad vini tranſire mentionem.

Ne quære mollia, ne tibi contingant dura.

Μὴ τὰ μαλακὰ μῶσο, μὴ τὰ σκληρὰ ἔχῃς, id eſt, Ne quære mollia, ne dura feras. Refertur à Phurnuto in opere de natura deorum, capite de Muſis, & ita refertur, tanquam vulgo iactatum. Congruit in eos qui dum nimis improbe ac moroſe petunt quæ volũt, offenſis iis à quibus petunt, accipiunt ea quæ nolunt. Aut in eos qui dum præter modum captant voluptatem, incidunt in moleſtiam.

Ne Execeſtides quidem viam inuenerit.

Οὐδ' Ἐξηκεστίδης ἂν εὕροι τὴν εὐθεῖαν ὁδόν, id eſt, Ne Execeſtides quidem rectam viam inuenerit. De negotio perplexo atq; inexplicabili. Execeſtides quidã vulgo male audiit, quod

quod immodicus eſſet in peregrinationibus, vt omnes vias quam maxime cognitas haberet, Idem taxatur ab Ariſtophane in Auibus.

Εἰ δὲ δοῦλός ἐστι καὶ Κάρ, ὥσπερ ἐξηκεστίδης. i. Quod ſi ſeruus eſt & Car quemadmodum Execeſtides.

Rurſum in eiuſdem fabulæ initio.

Οὐδ' ἂν μὰ Δί' ἐνθένδ' ἐξεύροι ἐξηκεστίδης. id eſt, Non per Iouem hinc vel ipſe viam Execeſtides.

Subaudiendum, inuenerit. Vnde dici cœptum de his qui tota aberraſſent via, aut qui difficili inexplicabilique negotio diſtringerentur.

Hermonium officium.

Ἑρμώνιος χάρις, id eſt, Hermonium beneficiũ. Quoties aliquis ſtudet officii cauſſa videri facere, quod alioqui coactus facit, non quo commodet cuipiam, ſed quod non liceat ſecus agere. Hanc parœmiam ad huiuſmodi referunt fabulam: Gens quædam Pelaſgica, quæ Lemnũ incolebat, nauibus tranſmiſit in Bæbronẽ, vel, vt Herodotus, Brauronem Atticæ regionem, atque ex ea mulieres raptas abduxerunt. Poſt vbi peſtilentia laborarent, oraculo iuſſi ſunt Athenienſibus ſatisfacere, atque ita futurum, vt peſtilentia liberarentur. Athenienſes rogati quo pacto placari vellent, denuntiarunt vt Lemno decederent. Hanc conditionem cum audiſſent Pelaſgi, per iocum reſponderunt id facturos ſeſe, ſi quis Borea vento vnius diei nauigatione domo profectus Lẽnum tranſmitteret. Euenit deinde vt cum Darius in Thracia agens, omnia vndique ſubigeret, Miltiades dux Athenienſium è Cherroneſo ſoluens, Lemnum aggrederetur, Pelaſgis denuntians ſe Borea vniuſque diei curſu adeſſe domo profectum, nam Cherroneſum tenebat, atque illic habitabat. Itaque Hermon Pelaſgorum princeps Lemno ceſſit. Idque cum Darii metu compulſus faceret, adſimulabat tamen ſe volentem cedere, quo gratum faceret Athenienſibus. Huiuſmodi ferme comperimus in Græcarum collectaneis. Aemilius Probus in Miltiade aliquãto diuerſus rem narrat. Cum Athenienſes decreuiſſent coloniam mittere in Cherſoneſum, quæ tum à Thracibus tenebatur, conſultus Apollo quem ſibi ducem ſumerent ad expellendos Thraces, iuſſit vt Miltiadem adſciſcerẽt. Is Lemnum aggreſſus, poſtulauit, vt ſe ſponte dederent Athenienſibus. Lemnii per iocum reſponderunt, ſe id tum facturos, cum ille domo nauibus proficiſcens vento Aquilone veniſſet Lemnum. Nam hic ventus aduerſus eſt Athenis proficiſcentibus Lemnũ. Miltiades ne illic tempus tereret, Cherſoneſum profectus eſt. Ea capta, rebuſq; illic ex animi ſententia ordinatis, rediit Lemnum & ex pacto poſtulauit inſulam. Nam ſe vento Borea domo profectum veniſſe; quod in Cherſoneſo domum habebat, decreuerat enim illic manere. Itaq; qui Lemnũ tenebant, ceſſere metu. Simplicius quidem Pamphilus ille Terentianus, negans liberi hominis officium eſſe, cum nihil me reatur, poſtulare id ſibi gratiæ apponi.

Ex arena funiculum nectis.

Ἐξ ἄμμου σχοινίον πλέκεις, id eſt, Ex arena funẽ nectis. In ſtulte fruſtraque conantem quippiam dicebatur: aut vbi quis ea connectere laboret, quæ nequaquam cohæreant. Apposite dicetur in orationem, aut ſyllogiſmum male cohærentem. Vt adſine ſit illis, Arena ſine calce, & Diſſolutæ ſcopæ. In hanc fere ſentẽtiam vſurpauit Irenęus libro primo, Veluti faciunt qui colligũt Homerocentones. In ſumma quadrabit in quiduis ἀδύνατον καὶ ἄτοπον, vt pertineat, & ad illam formam, Laterem lauas & Aethiopem dealbas.

Halcedonia ſunt apud forum.

QVOD dixit in Caſina Plautus, Halcedonia ſunt circa forum, prouerbii ſpeciem gerit. Significatur hac voce tranquillitas, & ſilentium. Idem in Pœnulo, Niſi mihi illam tam trãquillam facis, quam mare eſt olim, cum ibi halcedo pullos educat ſuos. Extat etiam in Græcorum commentariis huiuſmodi prouerbium, ἀλκυονίδας ἡμέρας ἄγεις, id eſt. Halcyonios agis dies, de tranquillam & otioſam agentibus vitam. Ariſtophanes in Auibus:

Ἀλκυονίδας τ' ἦγεθ' ἡμέρας ἀεί. id eſt,
Atq; halcyonios duxit adſidue dies.

Ab aue quadam marina ductum adagium, quæ Græcis Halcyon dicitur, Latinis Halcedo, vt auctor eſt M. Varro libro De lingua Latina tertio, ne quis Plautinum verbum deprauatum eſſe putet. Fabula de Ceyce, & Halcyone

Halcyone eſt apud Ouidium. De aue ſie refert Plinius lib. 10. cap. 32. Halcyon paullo amplior eſt paſſere, colore cyaneo ex parte maiore, tantum purpureis & candidis admixtis pennis, collo graeili & procero. Ea fœtificat bruma, qui dies Halcyonides vocantur. Neq; apparēt niſi mari tranquillo maxime Siculo. Faciunt autem ſeptem ante brumam diebus nidos, & totidē ſequētibus pariunt. Hi dies & nautis ſunt noti. Nam in his tempeſtatem non metuunt. Nidificant autem medio in mari. Nidi pilæ figura, paullum eminenti, ore perquā angusto, grandium ſpongiarum ſimilitudine, ex ſpinis aculeatis compacti, tanta durieie, vt ferro incidi nequeant. Franguntur ictu valido, vt ſpuma arida maris. Hactenus Plinius. Lucianus de tranquillitate Halceoni dum dierū teſtatur in dialogo, cui titulus ἀλκυών. Vergilius inter prognoſtica futuræ tempeſtatis hoc quoque refert.

Non tepidum ad ſolem pennas in litore
pandunt.
Dilectę Theridi Halcyones.

Meminit harum & Theocritus Idyllio 7.

Χ' ἀλκυόνες στορεῦντι τὰ κύματα, τάν τε θάλασσαν,
Τόν τε νότον, τόν τ' εὖρον, ὃς ἔσχατα φυκία κινεῖ,
Αλκυόνες γλαυκαῖς νηρηίσι ταί τε μάλιστα
Ορνίθων ἐφίλαθεν, ὅσαις τέ περ ἐξ ἅλὸς ἄγρα. id eſt,

Halcioneſq; vndas ſternunt, pelaguſque
notumq;
Atque eurum extremam motantem flatibus algam,
Halcyones quas inter aues Nereides oēs
Vnice amant glaucę, quęcunq; ex ęquore
paſtum Veuantur.

Empedoclis ſimultas.

Ἐμπεδοκλέους ἔχθρα, id eſt, Empedoclis ſimultas, dicebatur pertinax & irreconciliabilis. Empedoclem enim aiunt iis fuiſſe moribus, vt adſidue ſimultatem cum aliquibus ſuſciperet, eamq; pertinaciſſime exerceret. Quadrabit etiam, vbi quis leui de cauſſa ex amico fit inimicus. Refertur à Diogeniano. Suidas ex Lyſia citat hęc verba, ᾤμην δ' ἔγωγε τοιαύτῃ φιλίᾳ συνηρμόσθαι, ὥστε μηδ' ἂν τὴν ἐμπεδοκλέους ἔχθραν ἐμπεδὼν ἡμῖν γενέσθαι. i. Ego ſane putabam nos eiuſmodi neceſſitudine copulatos eſſe, vt ne Empedoclis quidē ſimultas nobis poſſit obſtare. Referendum ad illud quod alio dictum eſt loco, Odium Vatinianum, & Odium nouercale.

Pluris eſt oculatus teſtis vnus, quam auriti decem.

PLAVTVS in Truculento, Pluris eſt oculatus teſtis vnus, quam auriti decem, hoc eſt, Longe maior eſt habenda fides teſtētibus ea quę viderint oculis, quam iis qui narrāt ab aliis audita. Idem innuunt poetę, duas apud inferos inſomniorum fingentes portas, alteram eburnam, per quā falſa inſomnia veniant ad ſuperos, alteram corneam, per quam vera. Vergilius Aeneidos ſexto Homerum imitatus ex Odiſſeę τ.

Sunt geminę ſomni portę, quarum altera
fertur
Cornea, qua veris facilis datur exitus vmbris,
Altera candenti perfecta nitens elephāto,
Sed falſa ad cęlum hae mittunt inſomnia
manes,
His vbi tum natum Anchiſes, vnaque Sybillam
Proſequitur dictis, portaq; emittit eburna.

Seruius interpretatur per corneam portā, oculos intelligendos, quod colore ſint corneo: per eburneam dentes, nimirum oſſeos & candidos. Per corneam egredi veras vmbras, quod ea demum certa ſint quę conſpicimus oculis. Per eburnam falſas, quod vana plerunque ſoleant eſſe quę fama percipiuntur. Itaque Aeneas per eburnam portam demiſſus, ſignificat pro falſis habenda, quęcunque de inferis narrarit poeta. Adagii meminit, & Apuleius libro primo, Floridorum, narrans quemadmodum Socrates prouerbium inuerterit: Pluris eſt auritus teſtis, quam oculati decem. Nam cum conſpexiſſet adoleſcētem decorum, ſed diutine tacentem: Vt te videā, inquit, aliquid eloquere. Senſit itaque Socrates aurium iudicium certius eſſe quam oculorum, quod oculis non niſi corporis formam contueamur, ex oratione mentis habitum deprehēdamus. Iuſtinianus Inſtitutionum libro tertio, de gradibus cognationum, oculatā fidem appellat, cū res ſubiicitur oculis. Vnde cæcam diem appellant, cum non protinus exhibetur pactum: oculatam, cum pręſente pecunia res agitur.

Vulpi eſurienti ſomnus obrepit.

Πεινῶσαν ἀλώπεκα ὕπνος ἐπέρχεται, id eſt, Eſurienti vulpi ſomnus obrepit. Vbi quis inopia cibi dormit. Nā nōnullis pauperibus ſomnus loco paſtus, teſtante verſiculo illo prouerbii inſtar celebrato:

Ὕπνος δὲ πεινῆν τὴν κακίχατον δαμᾷ. i.
Somnus domat famē malorum peſſimū.

Pauperem autem vulpē appellat, quod callida ſit inopia, & multarum repertrix artiū, iuxta illud quod alibi retulimus, πενία τὴν σοφίαν ἔλαχε, id eſt, Paupertas ſapientiā ſortita eſt. Neque perperam dicetur, & in illos qui diſſimulant, conniuentq́; ad quædam, vt per occaſionem aliquid commodi ferāt. Siquidem vulpes vrgente fame ſomnū adſimulat, vt adlectas aues capiat, deuoretq́;. Fit autem hoc phyſica quadam ratione, vt famem ac ſitim extinguat ſomnus. Adagiū recenſuit Diogenianus.

Ad deorum aures peruenit.

Εἰς θεῶν ὦτα ἦλθεν, id eſt, Ad Deorum aures peruenit. Vbi facinus aliquod claneculum patratum, reſciſcitur ab iis qui poſſunt vel remunerari recte factū, vel punire ſecus admiſſum. Sic.n. imaginantur poetæ, quæ recte, ſecusve gerantur in terris, ea per Mercurium explorata referri Ioui. Is deinde concilio deorum cōuocato, de pęna ſtatuit. Eſt illud etiam nunc ſolemne in principum, & pontificū litteris, Ad noſtras aures pūenit. Paulo diuerſius paſtor ille Vergilianus.

Et quoties, & q̄ nobis Galatea locuta eſt,
Partem aliquam venti diuum referatis ad aures.

De rebus egregiis, quaſq; deorum auribus dignas iudices. Itidem Horatius:

Et Iouis auribus iſta Seruas.

Admirabiles in nectendis machinis Aegyptij.

Δεινοὶ πλέκειν τὰς μηχανὰς αἰγύπτιοι, id eſt, Nectunt ſtupendas machinas Aegyptii. De verſutis, & vt ait Plaut. conſutis dolis dictitatum. Torqueri poteſt, & in perplexas ſophiſtarum argutias, ac ſyllogiſmorū inexplicabiles labyrinthos. Aut in ſycophātas ac delatores qui vera falſis permiſcendo nectunt calumnias. Ammianus 14. refert, Paulo cuidam qui plurimos admirandis technis deferebat apud Conſtantium, vulgo cognomen inditum cathenæ, quod in complicandis delationibus nodos necteret inſolubiles. Celebrabantur olim Aegyptiorum opera ex variis lignorum fruſtulis miro quodam artificio connexa, quorum eſt & Herculanus nodus. Adagium hoc cognatum eſt illi, quod alibi retulimus, κασσιωτικὸν ἅμμα, id eſt, Caſſioticus nodus. Caſſium enim in Aegypto eſt, quemadmodum paullo ſuperius oſtendimus.

Aceſei & Heliconis opera.

Ἀκεσέως καὶ Ἑλικῶνος ἔργα, id eſt, Aceſei & Heliconis opera. Quæ ſingulari artificio confecta viderentur, ſic antiquitus appellabantur. Locum prouerbio fecerunt duo quidā celebratæ artis artifices, Aceſeus natione Patarenſis, & Helicon Caryſtius. Hi primi cōtexuiſſe dicūtur peplum Palladis Poliadis: id enim cognomen Mineruæ, quæ in arce Athenienſium colebatur.

Aceſias medicatus eſt.

Ἀκεσίας ἰάσατο. id eſt, Aceſias medicatus eſt, dici ſolitum de re quæ ſemper vergeret in deterius, quoque magis accuraretur, hoc peius haberet. Occaſionem adagio dedit Aceſias quidam medicus imperitus & ſtupidus, qui dum cuidam pedum dolore laboranti mederi ſtudet, auxit dolorem. Vnde Ariſtophanes:

Ἀκεσίας, inquit, τὸν πρωκτὸν ἰάσατο.

Quod ea pars, quantumuis cures, tū per ſe ſemper inquietur. Auctor Diogenianus.

Agamemnonij putei.

Ἀγαμεμνόνεια φρέατα. i. Agamemnonii putei. De nouis & admirandis operibus dicebatur. Aiunt enim Agamemnonem & circa Aulidem, & paſſim in omni Græcia, puteos effodiſſe, ne per æſtum aquarum inopia laborari poſſet. Auctor Zenodotus.

De fera comediſti.

Ἀγρίου βέβρωκας, id eſt, De fera comediſti. Dicebatur olim oſcitanti. Nam vulgo credunt carnem ferinā comeſam crebras oſcitationes excitare. Venuſtius erit, ſi commode transferatur ad ſupinos, oſcitabundos & negligentes.

Ruris fons.

Ἀγροῦ πηγή, id eſt, Ruris fons, De nimiū laborioſis,

rioſis, & perpetuo operi aſſidentibus. Cuiuſmodi fingit Menedemum Terentius. Conueniet item & de negotio laborioſo, cuique nunquam exhauſti ſatis eſt. Nam hoc ipſum verbum πηγὴ hyperbolem habet copiæ, non tantum apud Græcos, verū etiam apud Latinos.

Aeſopicus ſanguis.

Αἰσώπειον αἷμα, id eſt, Aeſopicus ſanguis. Delphi Aeſopum quendam nihil commeritū interemerunt, eamq; ob cauſſam iratū numen dira illis vaticinabatur. Sunt qui putent hunc Aeſopum eſſe, cuius noīe feruntur apologi. Traduntq; huiuſmodi quædā ſuper illius interitu, tametſi fabulis quam vero propiora. Cum Delphos profectus gentis illius iram in ſe conuitiis & contumelioſis apologis cōcitaſſet, Delphi ſacra phiala in huius perā clanculum impoſita, Phocidem conſecuti, comprehenſum ſacrilegii damnarunt, obteſtantemq; ac dira imprecantem præcipitarunt. Mox oborta peſtilētia, cōſultum oraculum, admonuit vt Aeſopi manes placarentur, itaq; Delphi monumentum Aeſopo conſtituerunt. Ceterū Græciæ principes, & eruditi, ſimulatq; cognouiſſent indignam Aeſopi mortē, Aeſopicū ſanguinē vlti ſunt, ſublatis iis qui fuerāt mortis auctores. Vnde dici ſolitum, aut vbi quis præter meritum acerba pateretur, aut vbi propter læſam innocētiam irati ſuperi, pœnam immittere viderētur. Meminit huius hiſtoriæ Plutarchus in commētario, cui titulus περὶ τῶν ὑπὸ θείου βραδέως τιμωρουμένων. Nempe Aeſopum multā auri vim accepiſſe à Crœſo, vti Delphis ſplēdide ſacrificaret, & Delphorū ſingulis quatuor minas diſtribueret. Verūm cum incidiſſet illi neſcio quid diſſidii cum Delphis ſacrum quidem fecit, ceterum pecuniam quā acceperat diſtribuendam, Sardis miſit, Delphos indignos iudicans eo beneficio. Quamobrem irati, ſacrilegii condemnatū præcipitarunt è rupe, quā Hyampeiam vocant. Eo facto deus indicauit terræ ſterilitatē, & morborū prodigioſorū vim inſtare. Proinde territi Delphi, in publicis Græciæ conuentibus aſſidue per præconem clamabant, ſi quis eſſet qui pœnas Aeſopi nomine de ſe vellet ſumere. Tandem tertia generatione Samius Idmon aduenit, nihil affinis Aeſopo, ſed nepos eorum, qui Aeſopū Sami emerant. huic cum pœnas quaſdam dediſſent, malis leuati ſunt. Indicat eodem in loco Plutarchus dici ſolere, quoties ſero pœna datur.

Manum ferulæ ſubduximus.

Et nos manum ferulæ ſubduximus, id eſt, nos quoq; literas didicimus, & præceptorum operā ſumus vſi, Nā antiquitus litteratores diſcipulorum manus ferula cædebant. Eſt aūt ferula fruticis genus, quo non aliud leuius, vt indicat Plinius lib. 13. cap. 22. Græcis νάρθηξ dicitur, vtilis ad fulciēdos vacillantes ętate ſenes. Vnde & Baccho Silenoq; ſacer, vt vino titubantes fulciat, nec oneret tn̄. Eſt enim ligno duriſſimo fotis, licet intus lignum non habeat. Hac exceptum ignē cęleſtem poetæ fingunt Prometheum deportaſſe in terras. Poſtremo hinc fiunt ſceptra pędagogorū, vt Martialis appellat, quo terreant magis, quàm lędant. Notauit id elegāter Columella ī carmine:

Nec manibus miteis ferulas. Et ibidem,
Ferulæq; minaces Plantantur.

Vnde manum ferulæ ſubduxiſſe dicuntur, qui deſierunt in ludo litterario verſari, neque iam pueri docendi, ſed vtcumq; docti ſunt. Iuuenalis in prima ſatyra:

Et nos ergo manum ferulæ ſubduximus, & nos
Conſilium dedimus Syllę.

Hieronymus, ſubduximus accipere videtur, pro eo quod eſt ſubiecimus, ſuppoſuimus. Sic enim ſcribit ad Domnionem. Et nos didicimus litteras, & nos ſępe manum ferulę ſubduximus. Niſi forte manum ferulæ ſubducere pueri dicuntur, cum metu plagę ſubtrahunt manum. Eſt ſimilis apud Græcos ſermonis color. Citatur apud Athæneum libro decimotertio Timocles:

Δεῖ δ' ἔτι
Ἀγωνιάσαι, καὶ ῥαπισθῆναι γε, καὶ
Πληγὰς λαβεῖν ἁπαλαῖσι χερσὶν ἡδύγε. id eſt.
Opus eſſe ad huc
Trepidare, & alapis cædi, & in teneras manus
Recipere plagas, res profecto ſuauis eſt.

Aetnæus cantharus.

Αἰτναῖος κάνθαρος, id eſt, Aetnæus ſcarabeus. De magnis, & fœdis. Ariſtoph. in Pace:

Οὐκ οἶδ' ὅποι εἰσήγαγ' αἰτναῖον μέγιστον κάνθαρον.

Aetnæum autem dixit, quaſi prægrandem, quod in Aetna varii maximiq́ue ſcarabei ſint: vel Aetnæus dixit, tamquam inſtar Aetnæ montis maximus. Porro ſcarabeus inſecti genus, quod è ſtercore vt naſcitur, ita paſcitur. Fabulis quoq; ante proditum eſt, Aetnam vnum è Gigantibus pręcipuũ complexam fuiſſe, ac ſeruaſſe, ne cum reliquis periret fulmine. Vnde & illud: Οὔτε πῦρ οὐράνιον ἐπ' αὐτὸν ἦλθεν, οὔτε αἴτνη πιέζει αὐτὸν, id eſt, nec ignis cæleſtis illũ attigit, nec Aetna illũ premit. Auctor Diogenianus.

Extra chorum ſaltare.

Ἐκτὸς χοροῦ ὀρχεῖσθαι, id eſt, Extra chorum ſaltare dicitur, qui dicit aut facit à re, quã propoſuit alienum aliquid. Etenim qui choros agunt, certis limitibus, certiſq́ue numeris adſtricti mouentur, vt liberum non ſit, quo libet euagari. Quod ſi quis diſcrepet à lege chori, ridiculus habeatur.

Exordiri telam.

Pleraeqve metaphorę quæ dicũtur à textrina, prouerbii faciem præ ſe ferunt. Plautus in Bacchidibus: Exorſa hęc tela eſt non male omnino mihi. Idem in Pſeudolo: Neque nunc quid faciam ſcio, Neque exordiri vnde occipias, habeas, Neque ad detexendam telam certos terminos. M. Tull. libro De oratore dixit, prætexere, pro perficere. Pertexe modo, inquit, Antoni quod exorſus es. Rem enim, quam arte conſilioq; inſtituimus, exordiri dicimur. Et reteximus quæ denuo refingimus. Item illud ad Herennium: Ego re iam dexterã ab exordio, id eſt, ab initio vitę explicabo qualis ſis. Cognatum illi, quod alio commemorauimus loco: Ea tela texitur. ςήμονα ςῆσαι, Pollux citat ex Gręcis auctoribus.

In caducum parietem inclinare.

Proverbiali figura, in caducum parietẽ inclinare dicimur, cum nitimur, confidimuſq́ue rei parum firmæ, ducta metaphora ab ædificiis. Hadrianus Imperator de commodo adoptato, & Imperii ſucceſſioni deſtinato, dictitare conſueuit, in caducum parietem inclinamus, & perdidimus quater millies ſeſtertium, quod populo & militibus pro adoptione Commodi dedimus. Caducum autem parietem vocabat, quod eſſet valetudinarius, & rebus gerendis inhabilis eſſe videretur. Item qui ſeuis præſidio nititur, qui forma ſuperbit, qui in caducis fortunę bonis vitæ præſidia collocat, recte dicetur, in caducum inclinare parietem. Huic proximum eſt illud Maronis:

In te omnis domus inclinata recumbit.

Scipioni arundineo inniti.

Ad eandem formam pertinet quod apud Hebræos in prouerbio fuiſſe videtur: Arũdineo inniti baculo, de eo, qui ſpes ſuas figit in his, qui non ſolum non poſſunt eſſe præſidio, verum etiam noceant deſtituto. Siquidem arundineus ſcipio, non modo non ſuſtinet innitentem, verumetiam manum penetrat, ac vulnerat.

Homo Bombylius.

Βομβύλιος ἄνθρωπος, id eſt, Bombylius homo, dicitur verboſus, multiq; ſtrepitus, ceterum inutilis. Bombilius Græcis, apis aut veſpæ genus, à ſonitu, ſicuti videtur, appellatum, ingens, ſed ad mellificium inutile, fauos ſibi nectit è luto. Eſt & ingens apis, ac muſca, quam à ſtrepitu ſic dixerunt. Heſychius addit βομβυλίδας, Græcis dici bullas, quas naſci videmus ex aqua, quæ mox euaneſcunt. Itẽ bombylion dici poculi genus, quod paullatim extillante potu ſonitũ reddit in modum animantis, de quo dictum eſt, quamquam & huic à bombo vocabulum. Apud Suidam quidam tibicinẽ, pro bombylio, βομβαύλιος dixit, addita littera α, παρὰ τὸ αὐλοῖς βομβεῖν. Quin & M. Tul. Philippica tertia meminit cuiuſdam Bambalionis, hominis nihili & impeditæ lingue. Bambalio, inquit, quid. parer, homo nullo numero. Nihil illo contemptius, qui propter hæſitantiam linguę, ſtuporemq; cordis, cognomen ex contumelia traxerit. Heſychius ait Græcis βαμβαλεῖν eſſe labiis tremere. Nam id accidere ſolet hoc vitio linguæ laborantibus, quemadmodum & frigore horrentibus. Quamquam autem hęc vox variis modis deſcribitur, tamen eadem eſt origo, nimirũ à ſono titubanter loquentium, aut vehementer algentiũ. Adagium Refertur apud Zenodotum.

Buthus obambulat.

Βοῦθος περιφοιτᾷ, id eſt. Buthus oberrat. De le

uibus

uibus ac ſtolidis dicebatur. A' moribus Buthi cuiuſdã athletæ, qui vicerat in Pythiis ludis. Huius meminit Cratinus, ἐν χάρισι, teſte Zenodoto. Meminit & Heſichius, indicans & Ariſto. alicubi de huius victoria meminiſſe. Fieri poteſt, vt huic id nominis iudicum fuerit ab edacitate, quod ſolidos boues vorare ſoleat. Nã cognominatus eſt, & Hercules βουθοίνας, quod aliquando eſuriens quendã è bubus Theodamantis, quibus ille terram proſcindebat abductum occidit, ac vorauit. Vnde videtur dici poſſe in edaces, hoc eſt, βουφάγους.

Bunas iudex eſt.

Βούνας δικάζει, id eſt, Bunas indicat, In nonnullis codicibus ſcriptum eſt βουλίας, non βούνας, ſed deprauata. Vbi lis in longũ profertur, nec vnquam explicatur. Parœmia nata à Buna quodam Atheniensi. Cũ eſſet controuerſia inter Calidonios & Eleos, vtrique rem ad arbitrium Bunæ detulerũt. Côuenerat autem, vt à manibus temperarent, donec ille de negotio pronunciaſſet. Quod vbi ſenſiſſet Bunas, de induſtria audiebat quidem vtranque partem, ceterũ perfictas occaſiones rem in longum diſtulit nec vnquam de litem voluit pronunciare. Auctor Mnaſeas apud Zenodotum.

Bos ſub iugum.

Βοῦς ἐπὶ ζυγόν, id eſt, Bos ſub iugum, vbi quis adſidue laborat, aut vbi ſe quis laborioſo inuoluit negotio. Ductum à bubus agricolis. Quin & hic erit locus vtendi, cum negabimus aliquem ad id trahendum negotii, ad quod adminiſtrandum parum ſit idoneus, ſed eum qui ſit aptus, quod bos iugo ducendo natus videatur non item canis, aut ceruus. Proinde cõfine fuerit illi, quod alio poſitum eſt loco, bos clitellas. Recenſet Zenodotus.

Tenui filo.

TENVI filo, pro ſtilo ſubtiliori, minusq; grandiloqua oratione. Nam Rhetores tres faciunt orationis χαρακτῆρας, grandem, tenuem, & mediocrem, ſumpta metaphora à nentibus, aut certe à textoribus. Horatius:

- Tenui deducta poemata filo.

Auſonius in oratione, qua Gratiano Imperatori de conſulatu gratias agit. Tenuioti, inquit, filo, vt dicitur, deducta libauerim. Cui diuerſum erit, Craſſo filo, Craſſiore filo. Veluti ſi dicas, Barbaros craſſo filo tractare rem theologicam. M. Tull. libro De oratore 2. dixit, vberiore filo, pro copioſius: & in Senectute, aliud filum orationis, pro alio dicendi genere.

Tenui vena, diuite vena, tenui canale.

REM eandem alia reddunt metaphora, cũ aiunt: Paupere vena, benigna vena, diuite vena. Venam autem appellaut indolem, & vim genuinam ingenii, trãſlatione ducta, vel à fontibus, quorum alii anguſtiore vena manant, alii tanta, vt flumen ingens efficiant: vel à metallis, quorum etiam venæ non genere tantum, ſed & copia differunt. Simillimũ his eſt, quod ait Quintilianus lib. 11. Pleniore tamen hæc canali fluunt. Vos Albani tumuli atque luci.

Υπερμαζᾶν.

Μάζα Græcis genus eſt cibi è ſimila tritici, quod, vt apparet, in deliciis erat, vnde vulgari ioco dicebant, ὑπερμαζᾶν, pro opipare, ſplendideque viuere, ſiue ob egregias mazas, ſiue quod aliquid his etiam lautius ſumerent. Eam vocem Iul. Pollux lib. 7. indicat fuiſſe veterum, pro qua recentiores dixerint κριθιᾶν, à iumentis ductum quibus hordeum placet́q; ſunt. Illud mirum eum hoc verbum proferat ex Aeſchylo & Sophocle cur recentiorum eſſe dicat, niſi forte apud recentiores cœpit vſitatius eſſe quam ὑπερμαζᾶν. Euplous ad Thalaſſerotem: ὑπέρμαζας ἠπέμμηνας, Αλλὰ μὴ σε λωδόρει γυναικὸς ἐρᾶν, id eſt, aut luxu diffluis, aut inſanis. Nã audio te captum amore mulieris malediceq;. Conſimili forma dicebant ματτυάζειν, à Mattya cibi genere, quod Athenæus lib. 14. recenſet inter ſecundæ menſæ delicias.

Ne propius ferire.

Οὐδ' ἴκταρ βάλλει, id eſt, Ne propius quidẽ ferire dicuntur, qui procul abſunt à ſcopo, multoque interuallo aberrant à re propoſita. Sumptũ eſt ab imperitis ſagittariis, cuiuſmodi, cum Diogenes ille Cynicus conſpexiſſet, proxime ſcopum conſedit: rogatus quid ſibi vellet, ne me feriat, inquit, innuens quiduis illum tacturum potius, q̃ ſcopum. Ergo qui nimium aberrant à ſigno, οὐδ' ἴκταρ βάλλειν dicebantur, perinde valet quaſi dicas, οὐδ' ἐγγύς, id eſt, Nihil ſimile ἀπὸ σκοποῦ dixit Homerus, Vſurpauit

pauit hoc adagium Plato libro de Republica nono: καὶ ταῦτα δὴ πάντα, πρὸς τύραννον πονηρίᾳ τι καὶ ἀθλιότητι πόλεως παραβαλλόμενα, τὸ λεγόμενον οὐδ' ἴκταρ βάλλει, i. Hæc quidem ſane omnia ad tyrannum collata, malitia miſeriaque ciuitatis haud quaquã accedunt ad ſcopum, vt prouerbio dici ſolet. Suidas admonet, è linguę proprietate dictũ prouerbium, velut, & illud quod proxime ſequitur. Huc adluſiſſe videtur Lucianus in Dialogo quem inſcripſit, ὑπὲρ τῶν εἰκόνων, Μὴ εἶναι τῶν τηλικούτων ἀξίαν, μηδὲ ἐγγύς, id eſt, Neque enim eſſe me tantis laudibus dignam, ne prope quidem. Item Ariſtides in Miltiade. οὐκ ἔστι ταῦτα οὐδὲ ἐγγύς, id eſt, Multum abeſt, vt hæc ita ſe habeant. Adagium hoc referendum in gregem illorum, quæ commemorauimus alibi, τῆς ὁδοῦ ἁμαρτάνειν, & toto errare cœlo, & tota errare via.

Diolygium malum.

Διωλύγιον κακὸν, id eſt, Ingens malum, ipſa loquendi figura prouerbialis eſt. Vtitur hoc adagio Plato in Theæteto, Οὐ μακρὰ καὶ διωλύγιος φλυαρία, id eſt, Haud longa quidem ac Diolygia nugacitas. Apud Suidam referuntur hæc ex auctore Damaſcio, καὶ ταῦτα οὐδὲ διωλύγιος φλυαρία δόξειεν εἶναι, καὶ δικαίως, οὐ κατὰ γραῶν ὕθλον λεγόμενον, ἀλλὰ πέρα τοῦ μεγίστου φλυάρου. id eſt, Nonne hæc vel maxima nugamenta videbuntur? Sane videbuntur, & quidem merito. Non iuxta deliramenta, quæ vocant aniculatum, ſed vltra maximas nugas. Chryſoſtomus aduerſus Iudæos oratione prima ait, μέγα διωλύγιον ὀλολύξαντες, id eſt, clare iubilantes vt vox procul queat exaudiri, loquitur de paſtoribus viſo lupo inter ſe vociferantibus. Vocis originẽ bifariam indicant. διωλύγιον quaſi διὰ ὅλης ἰόν, quod clamor nuſquam non penetret; & διωλύγιον, quaſi διολλύον, i. perdens & exitium adferens. Dicitur autem prouerbium de eo qui malo quopiam ingenti ac diuturno tenetur.

Eadem tibi, & Pythia & Delia.

Ταῦτά σοι καὶ πύθια καὶ δήλια, id eſt, Hæc tibi, & Pythia & Delia. Quoties ſupremum aliquod opus ſignificamus. Perinde quaſi dicas hæc ſumma omnium quæ geſturus es in vita. Citatur adagium ex Menandro. Natum aiunt ab oraculo quodam reddito Polycrati Samiorum tyranno, Nã is poſtea quam Rheneam inſulam cœpiſſet, eamq; conſecraſſet Apollini, conſtitutis apud Delum ludis pulcherrimis Delphos miſit conſulturos, verum oporteret eos ludos Delios an Pythios appellare. Reſpondit oraculum ταῦτά σοι καὶ πύθια καὶ δήλια, futurum innuens, vt propediem excederet è vita, idq; euenit. Itaque res in prouerbium verſa. Ceterum ſi ſcribas ταυτὰ, vertes eadẽ, ſi ταῦτα vertes hæc. Neque enim ad ſenſum magni refert.

Claue findere ligna, & ſecuri fores aperire.

Τῇ κλειδὶ τὰ ξύλα σχίζειν, τῇ δὲ ἀξίνῃ τὴν θύραν ἀνοίγειν πειρᾶς, id eſt, Claue ligna findere, ſecuri vero fores aperire conaris, cum res pręposterè geritur, veluti ſi quis liberos metu ſtudeat emendare, ſeruos beneficiis ſibi adiungere. Aut ſi quis apud imperitos philoſophicis rationibus agat, apud eruditos clamore & improbitate vincere conetur. Refertur à Plutarcho in libello, cui titulus: περὶ τοῦ ἀκούειν.

Bellerophontes litteras.

Βελλεροφόντης τὰ γράμματα, id eſt, Bellerophõtes litteras Subaudiẽdum verbum aliquod accommodum ſententiæ, adfert, aut aliud aliquod. Locus erit huic prouerbio, cum quis litteras velut commendaticias perfert, quæ contra ipſum ſint deſcriptæ. Vulgo litteras Vriæ vocant. Neque diſſimilis eſt hiſtoria apud Hebræos. De Bellerophonteis litteris huiuſmodi fabulam commemorãt Græci, Bellerophõtes propter occiſum Belletum, Argos exilio mutans, in Tirynthẽ peruenit, Prœtique regis hoſpitio eſt vſus. Interim Antea regis vxor, adoleſcẽtis amore correpta, cœpit illius animum ad ſtuprũ ſollicitare, & ſui copiam obtulit. Ille vbi flagitium recuſaſſet, videlicet hoſpitii religionẽ permotus, illa prior occupans, verſoq; in odium amore muliebri, Bellerophontẽ apud maritum occulte deſert, tamquam ab illo fuiſſet de ſtupro interpellata. Quod vbi perſuaſiſſet, quoad poterat regis animum in perniciem iuuenis inſtigabat, ſemper ad aurem occinens illud Homericum.

Τεθναίης ὦ Προῖτ' ἢ κάκτανε Βελλεροφόντην.
Aut morere Prœte, aut interfice Bellerophontem.

Prœtus itaque vere regio ingenio,& vt Homeri vtamur verbo ἀγκυλομήτης, veluti officii cauſſa Bellerophontem ad Iobaten hoſpitem mittit,additis litteris velut in illius commendationem ſcriptis. In his mandabat Iobatæ, vt iuuenem quoquo pacto tolleret è medio. Bellerophon, vt eſt minime ſuſpicax innocentia, litteras acceptas reddit, vt fuerant obſignatas. Quas vbi perlegiſſet Iobatas quo Prœto gereret morem, aggreditur adoleſcentem honeſto titulo perimere. Nam hic ferme malorum principum mos. Animum iuuenis ſuapte ſponte ferocem, ad periclitandas vires,gloriamque parandam inflammat. Ac primum perſuadet,vt cum Chymæra congrediatur. Id erat monſtrum triforme.

Prima leo, poſtrema draco, media ipſa Chimæra.

Id eſt, Caprina ſpecie. Hanc Bellerophontes equo inſidens alato, telo confixit confecitque. Poſt aliis atque aliis periculis obiecit iuuenem,à quibus omnibus cum ille victor rediret,rex & vires admiratus,& ex euẽtu coniectans innocentiam, litteras Prœti oſtendit, generum adſciuit, ac moriens eidem Imperii ſucceſſionem tradidit. Itaque quiſquis imprudens aut nunciat, aut facit quippiam,quo ſe prodit, in eum recte dicetur: Βελλεροφόντης τὰ γράμματα, aut quicunque ſub officii prætextu læditur. Adagium recenſetur à Zenodoto. Plautus in Bacchidibus: Tace, nullus homo dicit, hæ tabellæ te arguunt. Quas tu attuliſti, hæ te vinciri iubent. Alia Bellerophontem iam tuus me fecit filius. Egomet tabellas detuli,vt vincirer,ſine. Effertur adagiũ in hunc etiam modum: Βελλεροφόντης κατὰ σαυτοῦ, id eſt, Bellerophontes aduerſus ſeipſum. Lucianus in Apologia: τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων. κατὰ σαυτοῦ ὁ Βελλεροφόντης γεγραφὼς τὸ βιβλίον, id eſt, Qui Bellerophontes librum aduerſus teipſum ſcripſeris. Simili commento Rex Pharnabazus impoſuit Lyſandro. Refert Plutarchus in ipſius vita.

Cœno puram aquam turbans, nunquam inuenies potum.

Βορβόρῳ ὕδωρ λαμπρὸν μιαίνων οὔποτ᾽ εὑρήσεις ποτόν. id eſt,

Si lympidam perrexeris.
Cœno aquam ſpurcare, nunquam quod bibas inueneris.

Carmen eſt Trochaicum,quod nos Hemiſtichio & carmine eiuſdem generis expreſſimus. Dici ſolitum, vbi quis ea,quæ ſunt per ſe pulcherrima, contaminat admixtis iis,quæ ſunt turpiſſima. Veluti ſi quis poeticæ admiſceat obſcenitatem, ſuo vtique vitio. Nam ars per ſe ſyncera; aut amicitiam principis crebris offenſis irritet. Cõueniet in hos quoque quibus hæc vita grauis eſt, idque ipſorũ culpa,quod animi vitio, quæ per ſe moleſta non ſunt, moleſtiam adferre videantur. Quod ſi adſit mens à ſtultis affectibus immunis,quidquid acciderit,voluptati futurum eſt.

Charetis pollicitationes.

Αἱ Χάρητος ὑποσχέσεις, id eſt, Charetis pollicitationes. Dici ſolitum, vbi quis facile, ac benigne promittit,iuxta illud Naſonis:

Promittas facito, quid enim promittere lædit?
Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt.

Natum adagium à Charete quodam Athenienſium duce,qui quiduis cuiuis pollicebatur, at non præſtabat item quod receperat. Narrant, & de Veſpaſiano filio. Cum admoneretur ne tam facilis eſſet ad pollicendum, quod longe plura promitteret, quàm præſtare poſſet, reſpondit,non oportere quemquam ab Imperatoris conſpectu triſtem diſcedere. Adagium refertur à Suida, nec dubitamus quin ſumptum ſit ex Ariſtophane.

Ceſcon habitas.

Κέσκον οἰκεῖς, id eſt, Ceſcum habitas. In ſtupidum, & bardum dicebatur. Ceſcos Pamphyliæ ciuitas, cuius ciues ob vecordiã ſtultitiamque vulgo male audiebant. Iuxta Ceſcum vrbem fluuius erat cui nomen ἄνους, id eſt,amens. Quamquam Suidas,qui & ipſe prouerbii meminit, Ceſcum ponit in Cilicia,nõ in Pamphilia. Vnde & vulgari ſermone iactatum eſt: πόλις Κέσκος νοῦν οὐκ ἔχουσα, id eſt, Ceſcus ciuitas mẽtis inops. Quadrabit & in cœtum,aut conciliabulum hominum ſtultorum. Cõuenit cum eo quod alias oſtendimus. Bœotica ſus. Adagium recenſet Zenodotus. Illud obiter admonendum, locum hunc in Suida deprauatum haberi in dictione κέσκος, & pro κέσκον οἰκεῖν legendum eſſe κίσκον οἰκεῖν.

Circulum abſoluere.

Τὸν κύκλον ἀποτιλεῖν, id eſt, Circulum abſoluere, eſt rem omnibus numeris, omnibuſque partibus perfectã reddere. Vnde & κυκλοπαίδεια dicta, quæ diſciplinarum omnium velut orbem abſoluerit, & ἐγκυκλιοπαιδεία. Metaphora ſumpta videtur à mathematicis, apud quos circularis figura perfectiſſima abſolutiſſimaque iudicatur. Vnde illud non ſine cauſſa laudatum carmen de ſapientæ:

Mundi inſtar habens teres atq; rotũdus,
Externæ ne quid labis per leuia ſidat.

Confine illud, πάντι ῥυθμῷ. id eſt, Omni numero. Ita Fabius in præfatione libri 8. Quã vt per omnes numeros, & penitus cognoſcere, ad ſummam ſcientię neceſſarium eſt, ita incipientibus ſimplicius, ac breuius tradi magis conuenit, quod à muſicis ductum videtur.

Calidam veruti partem.

Τὸ θερμὸν τοῦ ὀβελοῦ, id eſt, Calidã veruti partem. Subaudiendum adripuit, aut ſimile quippiam: vbi quis per imperitiam negotii ea parte rem aggreditur, qua minime tutum fuerat aggredi. Aut vbi quis ob inſcitiam pro melioribus eligit peiora. Zenodotus ait hui⁹ adagii meminiſſe Sophoclem. Sumpta metaphora ab iis qui per imprudentiam, eam veruti partem manu prehendunt q̃ calet, deinde offenſi reiiciunt, & alteram partem apprehendunt. Non vſque quaq; diſſimile huic ἁλιεὺς πληγεὶς νοῦν οἴσει id eſt, Piſcator ictus ſapiet, quod alio loco retulimus.

Titanicus aſpectus.

Τιτανῶδες βλέπειν, id eſt, Titanicum tueri, hoc eſt, vultu Titanico obtueri. Titanicũ autem toruum vocant ac tetricum: ac cuiuſmodi fuiſſe ferũtur veteres illi Titanes. Lucianus in Timone: Ἐκπετάσας γὰρ τὴν πώγωνα, καὶ τὰς ὀφρῦς ἀνατείνας, καὶ βρενθυόμενός τι πρὸς αὑτὸν ἔρχεται τιτανῶδές βλέπων id eſt, Itaque promiſſa barba, reductiſque ſuperciliis, ſecum murmurãs neſcio quid accedit Titanico vultu aſpiciens. Idem in Icaromenippo, ὁ Ζεὺς μάλα ἀγριωπὸν δριμύ τι καὶ τιτανῶδες εἰς ἐμὲ ἀπιδών. id eſt, At Iupiter admodum terribiliter, acriterque & Titanico me intuens vultu.

Thraces fœdera neſciunt.

Θρᾷκες ὅρκια οὐκ ἐπίστανται, id eſt, Thraces fœdera non norunt. Apud Thraces euenit, vt natu maximus quidam iaculo perpectus adacto interierit. Vnde Ionibus & Aeolibus veluti per ænigma dici cœptum: Θρᾷκες ὅρκια οὐκ ἐπίστανται, quod natu grandibus honos magis debeatur apud hos qui legibus viuunt. Porro Thracum barbariem, & immanitatem perfidiamq; ſatis arguit interemptus à Polymneſtore Polydorus, hoſpitii iure violato. Et Euripides ĩ Hecuba:

Ταχ᾽ ἂν πὲρ ὑμῖν ῥᾴδιον ξενοκτονεῖν,
Ἡμῖν δέ γ᾽ αἰσχρὸν τοῖσιν Ἕλλησιν τόδε. id eſt,
Iugulare ſortitũ hoſpitem vobis leue eſt,
Nobis Achiuis iſtud oppido eſt graue.

Thunniſſare.

Θυννίζειν, Græci transferunt pro ſtimulare pungereque, vel quod hic piſcis, quo ſit palato gratior, pundi ſoleat vel quod ipſe piſcis adurat, pungatque contactu. Plin. lib. 9. cap. 15. rem auditu nouam memorat de Thynno. Ait in mari animalculũ eſſe per quàm exiguum, aranei magnitudine, ſcorpionis effigie: id ſe Delphino, & ei qui gladius vocatur, crebro Delphini magnitudinem exſcedenti, ſub pinna adfigit aculeo, tantoq; infeſtat dolore, vt in naues ſæpenumero exſiliant. Athenæus libro Dipnoſophiſtarum ſeptimo, prodidit Thynnorum generi, quos Athenienſes Thynnidas appellant, ſubter ventrem pinnam affixã eſſe, quæ vocetur athera. Addit piſci nomen inditum παρὰ τὸ θύειν, quod impetu feratur, præſertim cum œſtro concitus agitur, id qđ illi accidit circa ſolſtitium æſtiuum. Id eſt animalculum in capite ſpecie ſcorpii, magnitudine drachmæ. Quo malo ſic exagitantur, vt ex aquis ſubſiliant, non minus alte quam Delphini. Atque huius rei teſtẽ adducit Ariſtotelem. Lucianus in Ioue Tragœdo: Ἄπαγε, θυννῶδές τὸ ἐνθύμημα ὦ Πόσειδον, καὶ κομιδῇ παχύ, id eſt, apage Thunnĩ cum euthymema Neptune, & ſupra modũ pingue. Rurſum in eodem Dialogo ad idẽ verbum adludens: Εἴ τ᾽ ἀμὰ οὕτως ὑμῖν ἀποτεθύννισται. id eſt, Si mea vobis ita expuncta ſunt. Adagium recenſetur à Diogeniano.

Citius vſura currit, quam Heraclitus.

Θᾶττον ὁ τόκος Ἡρακλείτου τρέχει, id eſt,

Citius

Citius vſura quam Heraclitus celerrimus currit. Admonet adagium abſtinendum à mutua pecunia, quæ credatur ad vſuram. Nam opinione celerius recurrere diem vſurarium. Sumptum prouerbium ab Heraclito quodam celeritate currendi præter ceteros eximio atque excellenti. Iuxta Doricam dialecton dictum eſt, ἡρακλείτω & τρέχω pro ἡρακλείτου τρέχει. Videtur carmen fuiſſe trochaicum tetrametrum catalecton paucis ſyllabis deprauatis.

Celerius, quàm Butes.

Θᾶττον ἢ βούτης. id eſt, Celerius, quàm Butes. Hoc adagio ſignificabant aliquid quàm primum abſolui, compendioque explicari. Quemadmodum ſolent ii qui paucis verbis, & iis truncè pronuntiatis, longam ſententiam ſignificant. Aiunt hinc fuiſſe natum. Athenis inter picturas Stoe porticus depictus erat Butes quidam, atque ita pictus, vt ſumma capitis pars eum oculis dũtaxat videretur, videlicet vt ſpectator imaginaretur reliquũ corpus tegi montis obiectu, in quo ingrediebatur. In eius igitur pictura quoniam non multum operę ſumpſerat pictor, prouerbio iactari conſueuit de his quæ facile perficiuntur. Auctor Zenodotus.

Lydus oſtium clauſit.

Λυδὸς τὴν θύραν ἔκλεισε, id eſt, Lydus oſtium clauſit. De furacibus dicebatur, quod Lydi non diſcederent, niſi re quapiam ſublata. Quod ſi permittitur nobis diuinare (cur autem non permittatur in re tam vetuſta, cum nec auctor extet, nec interpres) malumus accipere de iis, qui rem quampiam obſcenam aggreſſuri, fugitant arbitros, abduntque ſeſe, propter Lydos mollicie notatos. Vnde & Plaut. Lydum volſum appellat. Adluſit ad prouerbium, atq; vtinã aperuiſſet etiam Plutarchus in commentario quem ſcripſit aduerſus Colotam: Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, καθάπερ ὁ Λυδὸς ἐφ' αὐτὸν ἀνοίγειν οὐ θύραν μίαν, ἀλλὰ ταῖς πλείσταις τῶν ἀποριῶν, καὶ μεγίσταις περιβάλλειν τὸν Ἐπίκουρον, id eſt, At mihi videtur, quemadmodum Lydus aduerſus ſeipſum, nõ vnam aperire ianuam, ſed plurimis ac maximis difficultatibus Epicurum inuoluere. Niſi ſi cui magis placet, vt hic Plutarchi locus referatur ad illud, quod alias dicetur, viro Lydo negotiũ non erat. Heſychius meminit prouerbii, ſed nihil addens pręter hæc verba: Ἐπὶ τῶν μωροκλεπτῶν, de ſtulte furacibus. Verum hic prodidit nobis deprauatam in aliis libris ſcripturam, legendumq́; non ἔκλεισε, ſed ἐκίγκλισε, id eſt, mouit ſiue tentauit. Fures enim imperiti dum nõ ſine ſtrepitu mouent oſtium, ſeſe produnt ſæpius. κιγκλίζειν enim Gręcis, auctore Suida, polyſemõ eſt. Sonat enim. σαλεύειν, μοχλεύειν, ἦχον ποιεῖν, κινεῖν, id eſt, mouere, obdere peſſulum, ſtrepitum facere, attingere. Hæc eſt autem pręcipua furum ars, vt ſiue ingrediantur, ſiue egrediantur, abſq; ſonitu moueant oſtiũ. Ex his iam arbitramur eſſe perſpicuum, quid ſentiat Plutarchus.

Lydus in meridie.

Λυδὸς ἐν μεσημβρίᾳ, id eſt, Lydus in meridie. In hominem inſatiatæ, aut etiam intempeſtiuę libidinis dictitabatur. Narrant Lydos adeo libidine perditos fuiſſe, vt non tãtum noctu vacarent voluptati Venereæ, verum etiam ipſo meridie laſciuirent, manibus fœdum opus peragentes, vnde λυδιάζειν dicunt Græci, pro Lydorum more vitam agere. De gentis huius luſu deliciiſq́ue multa commemorat Athenęus libro 12. Meminimus alibi, nimirũ in prouerbio, Sybaritica menſa, de cõuiuio Sybaritico, in quo & Venus admiſcebatur. Porro nullum eſt tẽpus magis alienum à coitu, quam vel meridiei ob æſtuantem ſolem, vel conuiuii, propter ſpiritus circa ſtomachum, & concoctionem occupatos.

Caprarius in æſtu.

Αἰπόλος ἐν καύματι, id eſt, Caprarius in ęſtu. Conſimilem habet ſenſum, videlicet intẽpeſtiuæ libidinis. Nam his horis caprarii, dum ſeductis gregibus in vmbra latitant, laſciuire ſoliti ſcribũtur. Zenodotus vtrũque refert adagium, & item Suidas. Poterit ad quamuis voluptatem accommodari non in tempore adhibitam.

Lydus cauponatur.

Λυδὸς καπηλεύει, id eſt, Lydus cauponatur. In effeminatos, & voluptatibus addictos iaciebatur. Ex huiuſmodi natum hiſtoria tradunt. Cyrus Rex deuictis Lydis imperauit ex conſilio Crœſi, vt cauponiam exercerent

ercerent neque tractarent arma, ſed veſte ad terram vſque demiſſa vterentur, quæ olim molliciem indicabat, vt ad eum modum ve luti in fœminas transformati, ad rebellionem fierent inutiles. Herodotus lib. 1. tradit, Lydos primos omniũ caupones & inſtitores extitiſſe. Heſychius tradit ab his inuenta ſpectacula, & hinc Romanos dixiſſe ludos. καπηλεύειν Græcis propriè dici, qui vendunt eſculenta. Prouerbium ſapiunt & illa, quæ refert Suidas: λυδίζειν ſeu λυδίζω, pro eo quod eſt, Lydorum more viuo. Refertur à Suida.

Lydorum caryca.

Λυδῶν καρύκας, id eſt, Lydorum carycas antiquitus appellabant quidquid eſſet opiparum, & variis conditum cupediis. Nam caryca cibi genus Lydii, ex multiiugis lauritiis, & ſanguine confectum. Athenæus Dipnoſophiſtarum lib. 12. tradit, carycarum apparatum primum repertum à Lydis. Effertur adagium integre ad hunc modum: Μήτε λυδῶν καρύκας, μήτε μαςίγων ψόφους, id eſt, Nec Lydorum carycas, nec flagrorũ ſtrepitus, ſubaudiẽdum volo, aut ſimile quidpiam, id eſt, nec blandimenta volo, nec con uitia, nec nimiũ blanda, nec rurſum aſpera nimium, de quo plura dicentur alias.

Lupinum potum.

Λύκειον ποτὸν, id eſt, Lupinum potum dicebant, vbi quis voluptatem ſuo periculo capitis emeret. Narrant duos erupiſſe fontes ſacros Apollini, quorum alter vino ſcateret, alter melle, ad quos cum apes aduolarent, arcu feriebantur. Porro Apollo ſuper cetera cognomina dictus eſt, & Lucius, ſiue à luce, quam aperit, ſiue à lupis interfectis. Auctores Zenodorus & Suidas, admonentes penultimam eſſe circumflectendam. Nã λύκειον prima acuta, gymnaſium eſt Athenis, quod quidam à Piſtrato, quidam à Pericle conſtructum putant. Atque hinc ortum prouerbium, confine illi, vt: Canis è Nilo.

Lupi decas.

Λύκου δεκάς, id eſt, Lupi decas. Dictum apparet in eos, ad quos inhoneſti lucri pars aliqua tametſi puſilla rediret. Aut in eos, qui largitionibus eſſent corrupti, alioſue corrumperent. Nam Athenis in foro, vbi cauſſæ agebantur, Lycus quidam genius ſcalptus ſtabat, lupina ſpecie. Apud hanc ſtatuã Sycophantæ pecunia corrupti verſari conſueuerunt, velut apud deum quempiam ſui quæſtus præſidẽ, eique in dies ſingulos triobolus ſecabatur. Auctore Zenodoto, quamquam attigit, & Heſychius. Suidas addit Sycophantas fuiſſe decem numero, veluti decem viros referentes. Meminit huius Ariſtophanes in Veſpis.

Θ' ἥρωον εἰ. πως ἐκκομίσας τὸ τοῦ λύκου, id eſt,
Si qua ſimulacrum efferre poſſis Lyci.

Erat hoc quæſtus genus apud veteres inuiſiſſimum, eorum qui in ius vocabant, vt ex damnato dicta mulcta portionem aliquam præmii loco ferrent. Vnde & ſectores dicti ſunt & quadruplatores.

Verba importat Hermodorus.

Λόγοις ἑρμόδωρος ἐμπορεύεται. id eſt,
Sunt Hermodori verba mercimonium.

In eum dicebatur, qui præter verba nihil adferret. Quemadmodum Laches in Hecyra Terentiana Pamphilum filium rogat, num vnam dumtaxat ſententiam ſecum è Lemno reportaſſet. Aut in eos, qui verba vendunt pecunia, quod in poetas aduocatos, ſumi venditores, atque in id genus homines rectè dici poterit. Natum aiunt ab Hermodoro quodam Platonis auditore, qui commentarios ab illo conſcriptos, in Siciliam deportare conſueuerit, atque inibi venditare. Vnde Siculi, vt ſunt dicaces, rem in prouerbium verterũt, dicentes, Hermodorum pro mercibus importare verba. Ceterum ſophiſtæ & philoſophi lucubrationes ſuas, λόγους appellant: Adluſit haud dubie huc M. Tull. lib. Epiſto. ad Atticum 13. Dic mihi, placet ne tibi primum edere iniuſſu meo? Hoc ne Hermodorus, quidẽ faciebat is, qui Platonis libros ſolitus eſt diuulgare, ex quo λόγοισιν ἑρμόδωρος. Porro licet Cicero mutilum adduxerit prouerbiũ, tamen ſi addas ἐμπορεύεται conſtabit Græcus ſenarius. Hinc & λογέμπορος dictus, qui præter verba nihil adfert.

Pomarius Hercules.

Μήλιος ἡρακλῆς, id eſt, Pomarius Hercules. Per contemptum dicebatur in eum, qui nomẽ quidem magnificum gereret, ceterum opibus nullis, nullaque potentia pollens. Ab euentu natum. Narrat Suidas, cum ruſtici

ſtici quidam Herculi bouem eſſent immolaturi, iiſque rupto fune profugiſſet, nec eſſet quod ſacrificaretur, malum abreptum ſuppoſitis quattuor ramis crurum vice, deinde additis alteris duobus ceu cornuũ loco, bouem vtcunque ſunt imitati, idque ridiculum ſimulacrum pro victima ſacrificauerunt Herculi. Iulius Pollux lib. de vocabulis rerum primo, fabulam aliquanto ſecus narrat, nempe ad hũc modum. Solenne eſt inquit, apud Bœotos, Herculi malis rem diuinam facere. Cumque iam adeſſet dei feſtum, & immolandæ victimæ tempus vrgeret, porro hoſtia erat aries, cũ ea ſerius adduceretur, propterea quod Aſopus fluuius ita ſubito creuiſſet, vt tranſiri nõ poſſet, pueri qui iuxta aram ludebant, ſacrificii ritum nihilominus peregerũt. Pulchro cuipiam malo quattuor ſtipulas vice pedũ addiderunt, rurſum alias duas cornuum loco, imaginantes ſeſe ad eum modum arietem immolare. Creditũ eſt Herculem hac victima magnopere delectatum, proinde manſiſſe apud Thebanos hunc morem, vt malis ſacrificaretur Herculi. Cognomen hinc additum deo, vt ἡρακλῆς μήλων, id eſt, Hercules malorum vocaretur.

Verecundia inutilis viro egenti.

Αἰδὼς δ᾽ οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ παρεῖναι.
Ita legitur apud Homerum Odiſſeæ P. Citatur à Platone in Lachete. Ac mox,
Αἰδὼ δ᾽ οὐκ ἀγαθήν φησ᾽ ἔμμεναι ἀνδρὶ προίκτῃ.
Apud Heſiodum item:
Αἰδὼς δ᾽ οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει. i.
Verum homini pudor haud quaquam cõducit egeno.

Is verſus in prouerbium abiit. Admonet autem abiiciendum pudorem, quoties vrget neceſſitas. Eſt enim verecundia cum ad multa vehementer inutilis, tum maxime cum res poſtulat, vt omnia nobis ſint faciẽda: velut inutilis pudore eſt qui deterret à diſcendo quod turpe eſt neſcire. Et, vt ait Flaccus, incurata malus pudor vlcera celat. Idem alibi: Pudor, inquit, te malus vrget. Eodem adluſit Euripides in Ephigenia in Aulide:
Ὅμως δ᾽ ὅσον γε δυνατόν, αἰδεῖσθαι χρεών. i.
Veruntamen pudere oportet eatenus,
Quo ad licet.
Homerus Iliados Ω. ſcribit verecundiam ſeu reuerentiam plurimum prodeſſe, & eandem officere plurimum:
Οὐδὲ οἱ αἰδὼς
Γίγνεται ἥ τ᾽ ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ᾽ ὀνίνησιν. id eſt,
Nec pudor eſt illi, qui vel lædit vehementer,
Vel multum prodeſt homini.

Et videre eſt nonnullos hoc inutili pudore præditos, qui corporis incommoda cęlare malunt, quam amicorum ope tolli, quo ingenio fuiſſe legitur Apelles, cui & morbum & inopiam diſſimulãti candidus amicus furtim ſub ceruicale pondus auri ſubmiſit. Sed eorum multo maxima turba eſt, qui animi morbos & egeſtatem inutili pudore diſſimulant. At qui his fere accidit, vt poſt malo in apertum erumpente, tum miſerius, tum fruſtra erubeſcant.

Ventrem mihi obiicis.

COMMEMORANTVR & hi verſus in Gręcanicorum adagiorum collectaneis:
Γαστέρα μοι προφέρεις κάλλιστον ὄνειδος ἁπάντων,
Ἡ πλήρης μὲν ἐλαφροτέρα, κενὴ δὲ βαρεῖα. i.
Ventrem mi obiectas quo probum haud pulchrius vllum
Plenus is eſt leuior, grauis idem vbi pendet inanis.

Sane vbi prouerbium ſit non videmus, niſi in hoc, κάλλιστον ὄνειδος, quod apud Gręcos prouerbii vice videtur vſurpatum. Euripides in Iphigenia Aulidenſi:
Καλόν γέ μοι τοὔνειδος ἐξωνείδισας. id eſt,
Mihi opprobraſti probum honeſtum ſcilicet.

Aut in ea parte velut ænigmatica, leuis cum plenus eſt, grauis cum inanis. Nam reliqua vaſcula quo pleniora ſunt, hoc ſunt grauiora, quo magis inania, hoc leuiora. Contra venter, quo diſtentior cibo, hoc leuior eſt, propter auctos excitatoſque paſtu ſpiritus.

Turpe ſilere.

Αἰσχρὸν σιωπᾶν, id eſt, Turpe ſilere. Hoc licebit vti, quoties quis alterius exemplo extimulatur ad ſtudium, aut negotiũ aliquod ſuſcipiendum. Aut natum, aut certe vſurpatum ab Ariſtotele, qui cum Iſocrates rhetoricen doceret, æmulatione commotus, cępit & ipſe promeridianis illis ſuis πε

ριπάτοις

ριπατεῖς dicendi artem docere, dicens illud: Αἰσχρὸν σιωπᾶν λαλοῦντος ἰσοκράτους, id eſt, Turpe ſilere loquente Iſocrate. M. Tullius in opere De oratore oſtendit è tragœdia quapiam mutuaſſe Ariſtotelem, paucis immutatis; ſcribit enim hunc in modum: Ariſtoteles cum florere Iſocratem nobilitate diſcipulorum videret, quod ipſe ſuas diſputationes à cauſſis forenſibus & ciuilibus ad inanem ſermonis elegãtiam tranſtuliſſet, mutauit repente totam prope formam diſciplinæ ſuæ verſumq́ue quendam de Philocteta paullo ſecus dixit. Ille enim turpe ſibi ait eſſe tacere cum barbaris, hic autem cum Iſocratem pateretur dicere. Ad Atticũ lib. 6. Ego, niſi Bibulus, qui dum viuus hoſpes in Syria fuit, pedem porta nõ plus extulit quam domo ſua, admitaretur de triũpho, ęquo animo eſſem. Nunc vero αἰσχρὸν σιωπᾶν. Hoc nunc quidam abutuntur, nihil exiſtimantes turpius quam ſilere, ne apud homines illitteratos parum eruditi, parumq́ue diſerti videantur. Vnde apud Lucianum pręceptum illud: ἀπαιδεύτου ῥήτορος, μηδέποτε σιωπᾶν, id eſt, Ne vnquam ſile, propterea quod apud imperitos is demum infans & imperitus habeatur, qui nõ perpetuo garriat.

Munerum animus optimus.

Εἰνίων δέ τι θυμὸς ἄριστος id eſt, Verum in muneribus res præſtantiſſima mens eſt, Græcis hemiſtichium Heroicum prouerbiale, quo ſignificatur, in amicorũ muneribus non eſſe ſpectandum rei miſſæ precium, ſed mittentis potius animum, vt Xerxes ille aquam manibus hauſtam, à ruſtico libenter accipit. Et quidam monet exiguum munus à tenui miſſum amico, perinde vt maximum boni conſulere. Plinius in prefatione diuerſa extulit metaphora. Verum & diis lacte ruſtici, multæq́ue gentes ſupplicant: & mola tantum ſalſa litant, qui non habent thura. Quin tritiſſimum hodie eſt, vt qui munus aliquod offerant, animum iubeant ſpectari, non rem. Refertur adagium à Phurnuto in opere de natura deorum.

Neſcit capitis & inguinis diſcrimen.

QVI eo impudentiæ vel cæcitatis potius deuenerunt, vt nullum prorſus faciant diſcrimen inter honeſtum ac turpe, hi neſcire dicuntur, quid interſit inter caput & inguen. Inter honeſta corporis membra caput primum obtinet locum, ac proinde recte nudatur: quæ vero ſub ventre ſunt, vt inhoneſta teguntur. Iuuenalis de muliere temulenta:

- Quid enim Venus ebria curat?
Inguinis & capitis quæ ſint diſcrimina neſcit.

Prouerbiali figura dictum videtur.

Multitudo Imperatorum Cariam perdidit.

Πολλοὶ στρατηγοὶ Καρίαν ἀπώλεσαν. id eſt, Multi duces deperdidere Cariam.

Admonet ſenarius, nihil eſſe pernicioſius licentia multitudinis, dũ nulli paretur, ſed pro ſua quiſque libidine rem gerit. Hanc Gręci vocant ἀναρχίαν, malum pæne tyrannide peius, qua nihil poteſt eſſe peius. Par autem malum eſt πολυαρχία cum eo quod dicitur ἀναρχία. Idem docet Homericum illud Iliados libro ſecundo, quod ipſum in prouerbium abiit:

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω. i.
Multos imperitare malum eſt, rex vnicus eſto.

Nam his verbis Vlyſſes milites tumultuantes, in quibus erat & Therſites, compeſcit. Eum Homeri verſiculum vſurpauit Dion, cum videret Heraclidem moliri factionem. Auctor Aemilius Probus. Natum adagium à Caribus quondam florentiſſimis, poſtea per ciuiles ſeditiones eo redactis, vt etiam in vilitatis prouerbium abierint, quemadmodum alio docuimus loco.

Mus albus.

Μῦς λευκὸς, id eſt, Mus albus, apud Suidam: μῦς κακὸς, id eſt, mus malus, apud Diogenianum. In hominem laſciuum & libidinis immodicæ dicebatur. Nam mures domeſtici ſalaciſſimi ſunt, pręſertim albi. Aelianus miram eſſe murium ſalacitatem auctorum teſtimoniis docet, lib. 12. c. 10. Atque inter multa illud addit. Epicratem in fabula quapiam cum mulierem ſignificare vellet prodigioſę libidinis, μυωνίαν appellaſſe, citatq́ue prouerbium, μῦς λευκὸς, ex Philemonis comœdia. Vnde receptũ videtur, vt inter amatoria blandimenta, quemadmodum paſſerculi, columbulę, & id genus aliorum, itidem & muris cognomentum vſurpetur. Martialis:

Nam

Nam cum me murem, cum me tua lumina dicas.

Facies tua computat annos.

PROVERBIALI nimirũ ſchemate dictum à Iuuenale in vetulam, iam ἔξωρον quidem, & ad Veneris luſus prorſum intempeſtiuã, ſed quæ verborum nequitiis puellam etiã dum ageret.

Facies tua computat annos.

Hoc eſt, frontis rugæ, numerum annorum tuorum pręferunt, quamquam libido nõdum in te conſenuit. Congruit huic apologus de Crocodilo, cui iactanti maiorum ſuorum claritatem & primas in certaminĩbus partes, vulpes ad hunc modum reſpondit: ἀλλὰ κἂν μὴ συλλέγῃς, ἀλλ᾽ ἀπὸ δέρματός γε φαίνῃ, ὡς ἐκ πολλῶν ἐτῶν εἶ γεγυμνασμένος, id eſt, Quin & ſi tu non dixeris, tamẽ ipſa pelle prę te fers, quod multos iam annos in certaminibus ſis verſatus. Habet enim hoc animal cutem, ceu laminis quibuſdam duriſſimis aduerſus omnes ictus armatã. Martialis in quendam, qui affectabat etiã num videri puer:

In te, inquit, reclamat, ſed tua barba, vires.

Phœnice rarior.

Φοίνικος σπανιώτερος, id eſt, Phœnice rarior. De rebus aut etiã hominibus inuentu perquàm raris. Natum adagium à fabula Phœnicis auis, de qua ſcribit. Plin. lib. 10. ca. 2. Et ante omnes nobilem Arabiæ Phœnicẽ, neſcitur an fabuloſe, vnum in toto orbe, nec viſum magnopere. Aquilæ narratur magnitudine, auri fulgore circa colla cetera purpureus, cæruleam roſeis caudam pennis diſtinguentibus, criſtis faciem, caputque plumeo apice honeſtante. Commemorantur hoc loco & alia quædam de Phœnice prodigioſa, quæ quoniam ad prouerbiũ ſententiam nihil attinent, cui libebit inibi legenda relinquuntur. Ouidius in Transformationum libro 15. ſub perſona Pythagoræ:

Vna eſt, quæ reparet ſeque ipſa reſeminet ales.
Aſſyrii Phœnica vocant, nec fruge, nec herbis,
Sed thuris lacrymis & ſucco viuit amomi.
Hæc vbicunq; ſuę compleuit ſæcula vitę,
Ilicis I ramis tremulęq; cacumine palmę,
Vnguibus & duro nidum ſibi conſtruit ore,
Quo ſimul ac caſias & nardi lenis ariſtas,
Quaſſaq; cum fulua ſubſtrauit cynnama myrrha,
Se ſuper imponit, finitque in odoribus æuum.
Inde ferũt totidẽ qui viuere debeat annos
Corpore de patrio paruum Phœnica renaſci.
Cum dedit huic ætas vires onerique ferendo eſt,
Põderibus nidi, ramos leuat arboris altę,
Fertque pius, cunasque ſuas, patriumq; ſepulchrum.
Perque leues auras Hyperionis æde potitus,
Ante fores ſacras Hyperionis ęde reponit.

Extat de Phœnice carmen & Firmiani Lactantii non inconcinnum, per Muſas, neque faſtidiendum.

Non eſt laudandus, ne in cena quidem.

Οὐκ ἐπαινεθείης, οὐδ᾽ ἐν περιδείπνῳ, id eſt, Non queas laudari, ne in parẽtalibus quidem. In hominem dicebatur vehementer illaudatum. Antiquis mos erat, pręſertim Atticis, in cenis funeralibus, quas Græci περίδειπνα vocant, encomiis, epicediis & epitaphiis laudare vita defunctum, etiam ſi parum meruiſſet in vita. Siquidem, vt inquit Ouidius:

Paſcitur in viuis liuor, poſt fata quieſcit.

Vnde fit, vt viuos nõnunquam merita laude fraudemus, mortuis etiam immeritam tribuamus. Feſtus Pompeius docet, antiquitus ſolere conduci mulieres quę in funere non ſine laudibus lamentarentur vita defunctum, aliisq; lamentandi modum præirent, vnde & præficæ dictæ ſunt, quaſi præfectæ: citatque Neuii teſtimoniũ. Hæc quidẽ me hercle opinamur præfica eſt, quæ ſic mortuum collaudat. Fortaſſis hinc ductum eſt, quod antiquitus mos fuiſſe videtur, vt in compotationibus aliquorum, etiam viuentium laudes dicerentur. Quẽadmodum apud Platonem Alcibiades Socratis encomium refert, & apud Plutarchũ, Alexãdrum Magnum laudat Caliſthenes. Eiuſmodi vero laudes non admodum ſpecioſæ videbantur, vt inter pocula decãtatæ. Nec abſurdum arbitramur, ſi quis ad priſcorum conſuetudinem referat parœmiã,

qua

qua fieri ſolet, vt in conuiuiis citharœdus, aut deorum, aut inſignium virorum facta cantaret. Velut apud Homerum in omnibus ferme conuiuiis. Apud Vergilium itē:

- Cithara crinitus Iopas
Perſonat aurata.

Tametſi hæ quoque laudes plerumque ad auditorum gratiam fingebantur. Adagiū refertur à Diogeniano.

Pedibus in ſententiam diſcedere.

QVID ſit Pedibus in ſententiam diſcedere, & quid Pedaria ſententiis ſatis explicuit Aulus Gellius lib. 13. cap. 18. Id ſi trāsferatur ad quamlibet alienæ ſententiæ cōprobationem, prouerbii formam accipiet. Veluti ſi quis dicat: Nō eſt viri prudentis, quidquid vxori libuerit, protinus in illius ſententiam pedibus diſcedere. Aut par eſt, vt affectus in rationis ſententiam pedibus diſcedat, non contra. Ego vero in tuam ſententiam manibus pedibusque, ac toto corpore diſcedo. Tranſlatum eſt à veteri conſuetudine, quæ ſeruari conſueuit, quoties ingens erat turba ſuffragia ferentium. Liuius decadis primæ, lib. 7. Vbi ſententiam meam vobis peregero, tum quibus eadem placebunt, in dextram partem taciti tranſibitis. Quæ pars maior erit, eo ſtabitur cōſilio. Et aliquanto poſt: Quibus hæc ſalutaria videntur, agite dum in dextram partem pedibus tranſite. Omnes tranſierunt, vadētemque per intermiſſa cuſtodiis loca Decium ſecuti ſunt. M. Tullius Philippica. 11. Dixit tamen ſi quis eorum, qui poſt ſe rogati eſſent, grauiorem ſententiam dixiſſet, in eam ſe iturum. Idem in epiſtola ad Lentulum: Perſpiciebant. n. in Hortenſii ſententiam multis partibus plures ituros, quam aperte Volcatio adſentirentur. Ibidem: Frequentes ierunt in alia omnia. Idē Planco: Frequens eum ſenatus reliquit, & in alia omnia diſceſſit. Hæc ratio ferendorum ſuffragiorum diſceſſio dicebatur. Plinius nepos epiſto. lib. 2. Adriano, Sed enim fieret diſceſſio, qui ſellis curulibus adſtiterant, in Cornuti ſententiam ire cœperunt. Tum illi qui ſe collegæ adnumerari patiebantur, in diuerſum tranſierunt. Qui ſententias interrumpebat, intercedere dicebatur. T. Liuius lib. ab vrbe condita 9. cum omnes laudibus modo proſequentes virū in ſententiam eius pedibus irent, tentata paullisper interceſſio eſt. Idem ab vrbe condita 5. In quam ſententiam cum pedibus iretur, ceteri tribuni militum nihil contradicere. Plinius maior lib. 2. cap. 7. non nihil nouauit ſermonis formam, Sedere, inquiens, cœpit ſententia hæc, pariterque & eruditum vulgus & rude in eam curſu vadit. Vehementer ac præcipitanter adſentiri dixit curſu vadere in ſententiam, & ſedere dixit pro placere. Nā Flauius Vopiſcus in vita Aureliani Imperatoris, indicat & manuum porrectione ſententiam alienā comprobari ſolere. Sic enim ſcribit: Deinde aliis manus porrigentibus, aliis pedibus in ſententiam euntibus, pleriſque verbo conſentientibus, conditum eſt ſenatuſconſultum. Tale quiddam ſenſit & Salluſtius in bello Cathilinario, cū ait: Sillanū poſtea permotū C. Cæſaris oratione, pedibus in ſententiam Tiberii Neronis iturum ſe dixiſſe, ceteros verbo, alios varie Cęſari adſenſiſſe. Quintilianus dixit: Manibus, pedibusque in ſententiam diſcedere. Porro qui vultu quoque ac geſtu ſignificant ſe adſentiri, toto corpore in ſententiam diſcedere dicuntur. Suffragiorum genus quod porrectis manibus peragitur, Græci vocant χειροτονεῖν & χειροτονία, quam vocem vſurpant & ſacrę litteræ. Vt 2. Corin. 8. χειροτονηθείς. Quinetiam ſubſcribere ſentētiæ, ſubſcribere iudicio, ſubſcribere volūtati, ſuffragari, refragari, atq; id gen⁹ alię metaphoræ, quoties longule trahuntur ab oratione ſimplici, in prouerbii ſpeciem paullatim abeunt.

Suſtine, & abſtine.

EPICTETVS Cynicę ſectæ philoſophus vniuerſa philoſophorū dogmata, q̄ ad humanę vitæ pertineāt felicitatem, quæq; tot voluminibus vix explicant ceteri, duobus verbis abſolute complexus eſt, quæ iam olim prouerbii vice celebrantur à doctis, digna profecto, quæ omnibus parietibus, omnibus columnis inſcribantur, omnibus anulis inſcalpantur. Ea ſunt huiuſmodi ἀνέχου καὶ ἀπέχου, id eſt, Suſtine aut abſtine. Quorum altero monemur, vt aduerſa fortiter toleremus: altero, vt ab illicitis temperemus voluptatibus. Referuntur in Noctibus Gellianis lib. 17. cap. 19. Apud Athenęum refertur hoc carmen, tacito auctoris nomine.

Ἀγαθὸς ἀνὴρ λέγοιτ᾽ ἂν ὁ φέρων τἀγαθά
Ἀγαθὸς ἂν εἴη καὶ ὁ φέρων καλῶς κακά. id eſt,

Bona

Bona quiſquis adfert, vir bonus vocabit,
Bonus erit & ille, qui mala ptulerit bene.

Naturam expellas furca, tamen vſque recurrit.

CVM videamus à Græcis quædam velut obtorto, quod aiunt, collo in prouerbiorum aceruum trahi, cur verebimur eiuſmodi recenſere, quæ præter adagii figuram, ita venuſte dicta ſunt, vt venuſtius dici non poſſint? Quod genus eſt illud Horatii in Epiſtolis:

Naturam expellas furca, tamen vſque recurret.

Senſus eſt, haud facile dediſci, quæ nobis natura penitus indidit atq; inſeuit. Quod ſi quando vi fit, vt vel metu, vel pudore, vel alia quapiam cauſſa perſonam alienam ſumamus, facile per occaſionem redimus ad mores naturales. Velut qui metuunt peccare, nõ virtutis amore, ſed formidine fuſtis, ii ſimulatq; tollitur fuſtis, recurrunt ad mores priſtinos. Et Terentius: Si ſperat fore clã, rurſus ad ingenium redit. Ducta eſt metaphora à ramis, qui adpoſita furca torquentur alio, quã natura poſuerat: qua ſublata rurſum vergunt eodem quo prius. Pindarus in Olympiis hymno 11. eandem ſententiã aliter extulit. τὸ γὰρ ἐμφυὲς, οὔτ᾽ αἴθων ἀλώπηξ, οὔτ᾽ ἐρίβρομοι λέοντες διαλλάξαιντο ἦθος, id eſt, Nam ingenium natiuumq; indolẽ, nec aſtuta vulpes, neque prævalidi leones mutare quiuerint. Quantumuis enim cicures leonem, ſemper redit ad genuinam feritatem, neque vulpes vnquam obliuiſcitur fraudolentiæ natiuæ, quantum uis mãſuefacta. Idem in eodem opere hymno 13. ἄμαχον δὲ κρύψαι τὸ συγγενὲς ἦθος, id eſt, Difficile eſt occultare natiuos mores. Item Horatius alibi.

Tolle periclum,
Iam vaga proſiliet frænis natura remotis.

Nauis annoſa haud quaquam nauigabit per mare.

Ναῦς παλαιὰ πόντον οὐκ ἂν πλεύσαι, id eſt. Nauis antiqua non nauigabit per mare. Cõgruit in eos qui iam ob ætatis imbecillitatem ad res arduas obeundas ſuſtinendaque pericula parum ſunt idonei, ac primum ipſi pereunt oppreſſi negotiorum magnitudine, & in diſcrimen adducuntur quorum res agitur. Nota eſt allegoria. Refertur adagium à Diogeniano.

Ni pater eſſes.

Εἰ μὴ πατὴρ ἦσθα, Ni pater eſſes, Hoc vulgo dici conſueuit, quoties honoris, aut metus cauſſa conuitium reticebant, & coniiciendum relinquebant. Plene ſic effertur:

Εἰ μὴ πατὴρ ἦσθ᾽, εἶπον ἄν σ᾽ οὐκ εὖ φρονεῖν. i.
Ni eſſes pater, te ſapere dicerem haud bene

Eſt autem verſus hic in Antigone Sophoclis. Sunt. n. Hęmonis verba Creontem patrem obiurgantis, quod ſponſam filii pararet occidere. Itaq; quoties ſenis, aut potentis, aut alioqui venerandi ſententiã nobis haud quaquã probari ſignificabimus, cui tamen honoris cauſſa nolimus refragari, veluti ſi quis opinionem Ariſtotelicã apud Peripateticos tecte damnare vellet, loquetur ad hunc modum, Hæc habet ſententia grauiſſimum auctorem. Fortaſſis enim fas non eſt ab Ariſtotele diſſentire. Alioqui, Εἰ μὴ πατὴρ ἦν, hoc eſt, niſi auctoritati deferrem, habeo quo refellam. Quod ſi mutilum efferas, pluſculum etiam habebit gratiæ. Refertur à Diogeniano.

Magnum os anni.

Μέγα στόμα τοῦ ἐνιαυτοῦ, id eſt, Magnum os anni. Dicebatur quoties vberior rerum prouentus, aut vilior annona animos & loquẽdi libertatem adderet, alioqui timidioribus. Solent enim ruſtici magnificentius loqui, largiuſq; polliceri, ſpe prouentus vberioris. Refertur à Suida. Non admodum diſſidet ab illo: Fœnum habet in cornu. Itẽ illo: Argenti fontes loquuntur.

Megaricæ ſphinges.

Μεγαρικαὶ σφίγγες id eſt. Megaricę ſphinges, ita ſcorta quædam vulgus olim appellabat ſiue quod vulgo molles ſphictę περὶ τὸ σφίγγω dicuntur apud Grecos, ſiue quod apud Megarenſes nutrix ſphinx appelletur ſiue quod Megarenſium mores improbi fictique & populari conuitio quondam notari fuerint. Vnde Ariſtophanes in Veſpis, riſum Megaricum, de quo dictum eſt alibi, taxat:

Μὴ δ᾽ αὖ γέλωτα μεγαρόθεν κεκλεμμένον. i.
Sed ne Megaricos rurſus infractos iocos.

Suidas refert & hunc verſiculum, ſed tacito, vt ſolet, auctoris nomine.

Ἀλλ' ἔστιν ἡμῖν μηγαρική τις μηχανή. id eſt, Nobis adeſt Megarica quędam machina. Riſum, ſeu iocum Megaricum, intelligit mollitiem Megarenſium. Refertur in collectaneis Diogeniani.

Mellis medulla.

Μέλιτος μυελός, id eſt, Mellis medulla. De re maiorem in modum ſuaui dicebatur. Vnde & Ennius apud M. Tullium, M. Cornelium Cethegum, Suadæ medullam appellat, ob ſingularem ſuauiloquentiam. Nam quod optimum eſt, id natura videtur intime recondidiſſe, Vnde & illa paſſim obuia, In medullis, & medullitus amare; non diſſident à ſimulacro prouerbiali. Huius eſt formæ: τὸ ἐλλαδὸς ἑλλάς.

Meliores nanciſci aues.

Ἀμεινόνων οἰωνῶν τυχεῖν, id eſt, Meliores nanciſci aues dicuntur, quibus poſt res aduerſas ſuccedunt proſperiora. Nam vt apud Latinos auis & ales interdum non animal, ſed omen ipſum & augurium ſignificat, itidem apud Græcos οἰωνός & ὄρνις, cum ſtrictὸς non eodem accipiatur modo, quemadmodum indicat Euſtachius in primũ Odyſſeæ librum. Horatius Odis:

Mala ducis aui domum Idem alibi:
Mæonii carminis alite, Home. Iliados Ω.
Μηδὲ μοι αὐτὴ
Ὄρνις ἐνὶ μεγάροισι κακὸς πέλευ. id eſt,
Hiſce mihi ne tu fueris mala in ædibus ales.
Rurſum eiuſdem operis M.
Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. i.
Optimum id augurium eſt, patriam virtute tueri.

Laborauit autem hac ſuperſtitione antiquitas, vt in magnis rebus aggrediundis auium occurſus obſeruaret neque defuerunt qui eam velut artem profiterentur. Atque hinc apud Romanos augurum collegium. Iam pæne exploſa eſt apud Chriſtianos huius profeſſionis ſuperſtitio, ſed ita vt in eius locum ſucceſſerit malum pro pe peſtilentius, atq; adeo conduplicatum, nempe horum, qui ex aſtris futura pronunciant.

Aliud genus remi.

Ἄλλο γένος κώπης, i. Aliud genus remi. Dicebatur olim, vbi quiſpiam res nouas & antea non viſas induceret. Aut vbi quis verſis moribus priſtinis, nouum & inuſitatum vitæ genus inſtitueret. Hinc ortum aiunt, quod Hercules cum ad boues Erithræas nauigaret, leonis exuuio carbaſi vice, claua mali loco, pro rudentibus pharetræ loris, pro remo arcu, deuique pro nauigio lebete ſit vſus: Quod inuſitatum profecto nauigandi genus cum vidiſſent accolę, acclamabant: ἄλλο γένος κώπης. Refertur in Plutarchi collectaneis.

Clamoſior lauro ardente.

Μεῖζον βοᾷ δάφνης χλωρᾶς καιομένης, id eſt, Magis vociferatur, quam laurus viridis incenſa, propterea quòd Laurus adhuc virens in ignem coniecta, maximos crepitus edit. Vnde & in maleficiis amatoriis incendi cõſueuit, tanquam amantium querimonias repræſentans.

Daphnis me malus vrit, ego hãc in Daphnide laurum.

Refertur à Diogeniano.

Nunc leguminum meſſis.

Νῦν ὀσπρίων ἄμητος, id eſt, Nũc leguminum meſſis, id eſt, nunc tempeſtiuum, hoc ant aliud agere veluti ſi quis admoneat iuuenẽ nunc adeſſe tempus, parandæ gloriæ, parandæ eruditioni, parandis opibus idoneum, dicat, νῦν ὀσπρίων ἄμητος. Sumptum à ruſticis, qui tum maxime vigilant, nec ſinunt illud tempus per otium perire. Recenſetur à Diogeniano, & Suida.

Nunc dij beati.

Νῦν θεοὶ μάκαρες, id eſt, Nunc dii beati. Vox erat velut adgaudẽtis & adgratulantis quoties nocentibus ſupplicium meritis dignũ cõtigiſſet, perinde quaſi diis & iucundum & honeſtum ſit, vt ſcelerati dent pœnas. Contra probroſum ſi vitis improbis res ſecundæ ſint, videlicet iuxta ſententiam illã prouerbialem:

Θεῷ δ' ὄνειδος τοὺς κακοὺς εὐδαιμονεῖν. id eſt,
Probrũ eſt deo, ſi res malis ſint proſperæ.

Ouium nullus vſus.

Προβάτων οὐδὲν ὄφελος ἐὰν ὁ ποιμὴν ἀπῇ. id eſt, Ouium nulla vtilitas, ſi paſtor abſit. Admonet adagium ἀναρχίαν rem eſſe omnium pernicioſiſſimam. Nihil recte faciunt miniſtri, niſi adſit herus. Inutiles diſcipuli, quoties

ties abeſt præceptor. Inutilis populus, niſi principis auctoritate gubernetur. Apparet ſenarium fuiſſe. Nam paucis ſyllabis commutatis reſtituetur hoc pacto:

Προβάτων γὰρ οὐδὲν ὄφελος ἐν ποιμὴν ἀπῇ, i. Namque vſus ouium nullus, vbi paſtor deeſt,

De huius animantis ſtultitia, quamque ſibi ſit inutile, ni paſtoris cura ſuccurrat, lege quę alias ex Ariſtotele citauimus in prouerbio: Ouium mores.

Periculum proræ ſelis.

Κίνδυνος ἡ ἐν πρώρᾳ σελίς. id eſt, Periculum ſella proræ. Quoties in re quapiam pręcipuum periculum, caputque negotii eſſe ſignificamus. Nam hoſtes expugnaturi nauim, in proram primum aſſultum faciũt. Selis autem ſella eſt, quę in proris eſſe conſueuit, ſi Zenodoto credimus.

Impete peritum artis.

Βάλλ' εἰς ἔχοντα τὴν ἐπιστήμην, ideſt, Iaculare in eum, qui nouit artem, vbi quis conuitium facit homini, qui norit & ipſe retorquere conuitium, aut qui carpit velut imperitũ, qui non inferior ſit in artis ſcientia. Sumpta metaphora videtur ab iis, qui iaculo, aut ſaxo petunt eum, qui calleat ictum vel declinare, vel in iaculantem retorquere.

Philippi gallus.

Φιλίππου ἀλεκτρυών, id eſt, Philippi gallus. Hoc dictitari conſueuit, vbi quis de leui quopiam facinore, perinde vt maximo ſeſe iactaret. Nam Alectryon dux quidam erat Philippi Regis, quem Chares Athenienſis confecerit. Apparet autem Charetem hunc huius facti, nimium crebro, nimiſque inſolenter apud populum Athenienſem verba facere ſolere, vt hinc vulgo ſit vſurpatũ. Recenſetur apud Zenodotum.

Parit puella, etiam ſi malè adſit viro.

Τίκτει κόρη ὁ νοῦν κακῶς ἀνδρὶ παρῇ, id eſt, Parit puella, cum malè etiam adfuerit viro. Dici conueniet, quoties res facile conficitur ex ſententia, & ſi negligenter & ignauiter geſta fuerit. Veluti puella propter ętatis felicitatem facile gerit vterum, etiam ſi cum viro non admodum viro rem habuerit. Non item anus, imò bis virum requirit ætas affecta mulieris. Egregium ingenium etiam ſub malo & indiligente præceptore bonas litteras aſſequitur. Cõtra ſi diſcipulus ſi, ὄνος λύρας, pręceptor etiam optimus, oleum perdit & operam.

Paſetis ſemiobolus.

Τὸ πάσητος ἡμιωβόλιον, id eſt, Paſetis ſemiobolus. De re noua ſtupendaq; & præſtigiis ſimillima. Veluti cum orator efficit, vt eadem cauſſa primum optima, mox peſſima videatur, res eadem maxima, ſtatimq; minima appareat. Et cum ſophiſtæ demõſtrãt eundem & aſinum eſſe & hominem. Aut vbi quis aſſeuerat id factum, quod citra magiam aliquam fieri nõ potuerit, licebit ἐπιφωνεῖν, πάσητος ἡμιωβόλιον, Nec intempeſtiuiter dixeris, cum quidam ita dant munus aliquod, vt idem mox arte quadam ad ſe retrahant. Tradunt Paſetem quendam præſtigiarum & magiæ peritia primum nomen meruiſſe. Is incantamentis quibuſdam efficiebat, vt repente conuiuium omnibus inſtructũ partibus adeſſe videretur: rurſum vbi libuiſſet, omnia protinus euaneſcebant. Emebat autem frequenter, preciumque rei numerabat, verum mox nummus non apud venditorem, ſed apud Paſetem reperiebatur. Huiuſmodi ferme tradit Suidas.

Paruus ſemper tuus pullus.

Μικρὸς ἀεὶ ὁ σὸς πῶλος, id eſt, Paruus ſemper tuus pullus: vbi quis ob ſtaturæ breuitatẽ diu puer videri cupit. Cõueniet & in hos, qui tametſi natu grandiores, tamen verborum deliciis affectant videri iuuẽculi. Aut cum ob amorem caſeus caſeam puppam vocat, & ipſe viciſſim puppus audit, quod alias indicauimus. Ariſtophanis interpres admonet apud Græcos, quod cuique vehemẽter carum eſſet, id pullum illius appellari ſolere. Blandimur autem verbis diminutiuis, eoque in Equitibus quidam populo blandiens appellabat illum δημίδιον, id eſt, popellum, eoque mox audit: ὡς ἀπὸ μικρῶν εὔνους αὐτῷ θωπευματίων γεγένησαι, id eſt, vt è puſillis blãdiciolis beneuolus illi factus es; parua vocat blãda, atque is viciſſim audit: καὶ σὺ γὰρ αὐτὸν πολὺ μικροτέροις, νὴ τὸν Δία, κέρμασιν ἄλλοις, quod ipſe multo abiectius adulatus eſſet populo.

Phaſelitarum ſacrificium.

Φασηλιτῶν θῦμα, i. Phaſelitarum ſacrificium, tanquam

tanquam vile, citraque ſanguinem. Sordidum ac tenuem ſumptum hoc adagio ſignificabant. Tradunt enim apud Phaſelitas Pamphyliæ gentem moris eſſe, vt piſciculi ſalſidiis ſacrificentur. Auctor Zenodotus. Eudemus item ſcribit, eos Capro deo ſalſamentis rem diuinam facere, eiuſq; rei teſtem citat Callimachum. Finitimum eſt illi: Sine fumo ſacrum.

Peius Babys tibia canit.

Κάκιον βάβυς αὐλεῖ, id eſt, Peius Babys cantat. Hoc adagium iaci cõſueuit in eos, quorum exercitatio ſemper vergit in peius. Quod genus ſunt oratores quidã, qui quò diutius dicunt, hoc dicunt indoctius. Refertur autem ad huiuſmodi fabulam. Ferunt Babym fratrem fuiſſe Marſyæ, qui nõ veritus eſt ipſum Apollinem ad canendi certamen euocare. A quo cum eſſet victus, ab eodem ſupinus de pinu ſuſpenſus, excoriatus eſt. Deinde cum Apollo pararet Babym quoq; perdere, intercessit Pallas, admonens hunc vſq; adeo infeliciter & indocte tibiis canere, vt omnino negligendus eſſe videretur, κάκιον, inquiens, βάβυς αὐλεῖ, id eſt, Deterius Babys tibiis canit. Quibus verbis commotus Apollo Babyn adeo contempſit, vt eum ne ſupplicio quidẽ dignũ exiſtimaret, ſed ſuæ potius inſcitię iudicaret relinquendum. Vſurpabitur adagium & per comparationem, vt mentione facta de præceptore indocto, ſi quis de diſcipulo percunctanti, hoc pacto reſpondeat, κάκιον βάβυς αὐλεῖ, Neq; vero repugnamus, ſi quis hoc loco κάκιον, accipiat pro miſerius, vt ſit ſentẽtia, Babym infeliciorem eſſe, dum indocte canens omnibus eſt ridiculus, quam ſi tolleretur è medio. Meminit huius adagionis Athenęus lib. 14. oſtendens dici ſolitum de iis qui in dies deterius canerent. Quamquam hic locus apud hunc auctorẽ deprauatus eſt in vulgatis exemplaribus, ni fallimur. Sic.n. legimus, καὶ κίων ἢ βάβυς αὐλεῖ, id eſt, Et Cion aut Babys canit. Erroris anſam prębuit, quod paullo ante cõmemorans ineptos tibicines, quos Hipponax iambographus laceraſſet, nominauit Cionem, Codulum & Babyn. In collectaneis, quæ excudit Aldus reperitur, τὸν βάβυον χορὸν, i. Babys chorum, pro indocta parũq; modulata cãtione, & fabulam adſcriptam huiuſmodi. Męandro fluuio duo fuere filii, quorum Babys ſolitus eſt vnica tibia canere, Marſyas duabus Phrygio more. Cum autem ſuum vterque chorum haberet, & Babys inſcite tractaret tibiam, frater eo inſolentiæ ſublatus eſt, vt Apollinem quoque pręſe contemneret, a quo cum eſſet excoriatus, iamq; Babyi ſimilis pœna pararetur, Palladis interuẽtu exemptus eſt ſupplicio. Verum ſuſpicamur ſcripturam eſſe deprauatam, ac legendum eſſe, τοῦ βάβυος χεῖρον, vt idem ſit cum eo quod modo retulimus.

Cercopum cętus.

Ἀγορὰ κερκώπων, i. Cętus Cercopum, de conciliabulo, conuentuq; verſutorum & improborum hominum dicebatur. Narrant enim, Cercopes quoſdã in Epheſo fuiſſe, notæ fraudolentię viros, qui ſuis dolis conati ſint ipſi Ioui imponere. Hos admonuerat mater, ne in Melampygum inciderent id quod euenit. Nam poſt ab Hercule vincti ſunt iuſſu Omphales. Quidã aiunt, quoſdam ob impoſturas & malas artes, κέρκωπας, quaſi caudatos appellatos fuiſſe apud Epheſios atq; Athenienſes, vt idẽ ſit ſenſus huius adagionis, & illius cuius alibi meminimus, λύκου δεκάς. Torquet hoc conuitium Aeſchines in Demoſthenem: ὅτι μὲν οὖν ποθ' ὁ κέρκωψ, ἢ τὸ καλούμενον παιπάλημα, ἢ τὸ παλίμβολον, ἢ τὰ τοιαῦτα ῥήματα, οὐκ ᾔδειν πρότερον. νυνὶ δὲ ἐξηγητὴν τοῦτον λαβὼν τῆς πάσης κακοηθείας μεμάθηκα, i. Aliquando fuiſſe cercopem, aut quod dicitur pæpalema, aut palimbolum antehac neſciebam. Nunc vero nactus hunc omnis malitiæ expoſitorem, didici. Videntur & illa duo verba pæpalema, & palimbolum fuiſſe iactata vulgo. Heſychius indicat παιπάλημα dictũ hominem ποικίλον ἐν κακίᾳ, id eſt, varium in malitia: dictum apparet à πάλλω, quod eſt, moueo, & παι ſyllaba per conduplicationẽ adiecta eſt, cuius futurũ παλῶ. & παιπαλᾶν eſt circumſpicere ac ſcrutari, nihilq; nõ tẽtare. Rurſus παιπάλη, ſubtiliſſima pars frumenti cribro excuſſi. Concuſſione fit vtrũque, ſortitio, & frumenti purgatio. Vnde πάλος, ſors, & πάλη farina. Proinde qui ſe vertunt in omnia, pæpalemaris ſcommate notari videntur, ſimul adluſum ſuſpicamur ad voces. Nam παῖς puerum ſonat, & παλεύω venor, ſiue in retia duco. Idẽ exponit multis verbis quid ſit παλιμβόλος, nimirum

nimirum hominem qui ſibi minime conſtat, ſed facile in diuerſum reuoluitur. Suſpicamur conuitium ſumptum ab inſtrumentis ſic arte confectis, vt facile recurrant in diuerſum, atque hinc detortum in hominem lubricæ fidei.

Ceruinus vir.

Ἐλάφειος ἀνὴρ, id eſt, Ceruinus vir, olim dicebatur formidoloſus & fugæ fidens magis quam viribus. Ceruus enim animal curſu perniciſſimũ, & in venatu pedibus ſibi quærit ſalutem. Vnde apud Homerum Iliados primo, Achilles, vt vir fortis, Agamemnoni, velut imbelli & ignauo conuitium facit ad hunc modum:

Οἰνοβαρὲς, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο.

Obiicit illi temulentiam, impudentiam in occupandis aliorum præmiis, & cor ceruinum, quod ad cõgreſſum timidus eſſet. Ariſtoteles libro De natura animãlium nono tradit, ceruo natiuam quandam ineſſe prudentiam, vt quod viribus tueri non poteſt, id efficiat ingenio: parere enim iuxta ſemitas, quo videlicet tutior ſit à beluis propter hominum frequẽtiam. Deinde poſtea quã peperit inuolutrum ſtatim excedit, ne deprehendatur: prætereа hinulum ducens in ſtabula monſtrat, ac cõſuefacit quo debeat refugere, ſi quod immineat periculum, id ait ſaxum eſſe abruptum.

Cercopiſſare.

Κερκωπίζειν, id eſt, Cercopiſſare dicuntur, vel qui laſciuiunt, aut qui adulãtur. Metaphora ducta ab animantibus, quæ mota cauda adblãdiuntur, vt Cryſippo placet, Suida teſte: vel qui moleſti ſunt, obturbantq́; & obſtrepunt, vt vox deflexa ſit à Cercopibus illis Lydiis, quos Hercules, quod ſibi cũ Omphale cubanti, petulantius obturbatẽt, amicæ iuſſu victos de claua ſuſpendit, quemadmodum retulimus in adagio: Ne in Melãpygum incidas.

Vale carum lumen.

Χαῖρε φίλον φῶς, id eſt, Vale gratum lumen. Hoc apparet vulgo dici ſolitũ, quoties extingueretur lucerna. Referunt autem ad fabulam, non admodum caſtam, ſed docendi cauſſa referendã tamen. Narrant enim anũ quampiam, cum nuda libidinari pararet, extinxiſſe lucernam, ne rugæ ſituſq́; corporis oſtenderet, & extinguentem dixiſſe, χαῖρε φίλον φῶς, id eſt, Vale amicum lumen, quæ quidẽ verba ſuſpicamur hoc magis in vulgi iocum abiiſſe, quod iiſdẽ vtantur in tragœdiis, exituri è vita, velut Polyxena in Hecuba Euripidis, Iphigenia in ſui nominis fabula, Alceſtis & Electra, aliæq́; complures. Tametſi Plutarchus Conuiuialiũ quæſtiũcularum, Decade 7. problemate 5. indicat dictum à quodam, qui amicæ prodeunti in conſpectum, cum ipſe vino, opinamur, cæcutiret, χαῖρε, inquit, φίλον φῶς. Poterit ad varios vſus accommodari parœmia. Siue cũ nos ſignificamus licentius agere velle. Nox autem tegit omne dedecus, & quoniã iuxta Naſonem, pudore vacat, accommoda videtur inhoneſtis ac flagirioſis actionibus, quas eo Lucianus νυκτερινὰς appellat. Huc adluſit Ariſtophanes in Concionatricibus, cum mulierem volentem deiicere aluum, ita loquentem facit:

ἅπαντ' ἀχοῦτοι νυκτὸς ἐςὶν ἐν καλῷ. id eſt,
An vero vbiq; eſt hoc honeſtũ noctibus.

Siue cum relinquimus amicum, aut rem interius adamatam. Siue cum innuimus mulierem iam marcida forma, quæq́; non poſſit niſi per tenebras adamari, χαῖρε φίλον φῶς. Aut cum ſignificabimus nobis periiſſe rem longe cariſſimam. Siquidẽ diuus Ambroſius in homiliis, quas cõſcripſit in Euãgelium Lucæ, refert ad huiuſmodi fabulã: Theotimo cuipiam, cum graui morbo oculorum laboraret, medici interminati fuerant, ne cum vxore rem haberet: ſi faceret, prorſus cæcitatem imminere. Verum is libidinis impatiens, non potuit ſibi temperare, quin vxorem amplecteretur. Itaq; cum iam medio Veneris calore ferueret, & in mentem veniſſet medicorum interdictum, χαῖρε, inquit, φίλον φῶς, id eſt, Vale amicum lumen. Nimirum intelligens ſe voluptatem eam perbreuem oculorum diſpendio emiſſe. Similis eſt apud Martialem fabula de Phryge quodam luſco bibone, cui cum interdictum eſſet à medicis, ne biberet vinum, alioqui nihil viſurum, protinus admotis poculis:

Valebis, oculo, inquit. exitum requiris?
Vinum Phryx, oculus bibit venenum.

Veniat hoſpes quiſquis profuturus eſt.

Ξεῖνος ἴνδοι ἔςω ὀνήσιμος. id eſt,

Veniat qui proderit hoſpes.

Theopōpus, citante Zenodotus, ſcribit hoc adagiū ex Philippi regis apophthegmate profectum eſſe. Nam is vbi Theſſalorum ciuitatem ſubuertiſſet, & hoſpites quos inibi reperit diuendidiſſet, per iocum dicebat:

Ξεῖνος ἐλθοιό ϛις ὀνήσει.

Videtur ex oraculo, aut poeta quopiā ſumptū. Eſt enim hemiſtichium carminis heroici. Admonet adagium, eorum demum aduētum eſſe gratum, qui commodi quippiam adferunt. Ouidius:

Ipſe licet venias Muſis comitatus Homere,
Si nihil attuleris, ibis Homere foras.

Obolum reperit Parnœtes.

Ὀβολὸν εὗρε παρνοίτης, id eſt, Reperit obolum Parnœtes. Accōmodari poterit ad illos qui nouum aliquod excogitarunt pręmiū, quo illectent. Natum aiunt à Calliſtrato Athenienſium Reipublicæ principe, cui cognomen additum Parnœtes. Is enim inſtituit, vt in iudiciis & cōcionibus nummuli quidam diſtribuerentur. Quam rem Comicorum inſectatio vertit in prouerbium.

Aperta muſarum ianuæ.

Ανεώγμεναι μουσῶν θύραι, id eſt, Apertæ Muſarū ianuæ. Hoc adagio conueniet vti, quoties aliquem facili, promptoq; ingenio ſignificamus, & in percipiendis optimis diſciplinis celerem, quaſi Muſis fauētibus, & haud grauatim ſuppeditantibus. E diuerſo, qui tardiores ſunt, clauſis Muſarum ianuis diſcere dici poterunt. Aut ſi quādo dicemus, non oportere celare doctrinam Muſarum munus, ſed candide, citraq; inuidiā impertire, tanquam lumen de lumine ſuppeditātes. Refertur à Zenodoto.

Martis campus.

Ἄρεος πεδίον, id eſt, Martis campus. Suidas ex Alexandridis Piſandro citat. In eos torquebatur, qui militari confidentia præditi viderentur, quiq; rem vi, non iudicio gererent. Non doctis dictis, ſed pugnis. Non ex iure manu conſertum, ſed improbis clamoribus. Et quibus ius eſt in armis, quos Heſiodus eleganter compoſita voce χειροδίκας vocat. Ceterum in quo quis valet, id Græci campum illius vocant.

Argenteis haſtis pugnare.

Ἀργυρέαις λόγχαις μάχεσθαι, id eſt, Argenteis haſtis pugnare dicuntur, qui, cum negotiū alio pacto confici nequit, muneribus & largitione perficiūt. Nihil autem tam arduū, quod pecunia nō explicetur. Quemadmodum eleganter dictū eſt à M. Tullio actione in Verrem ſecundo, Nihil eſſe tam ſanctum, quod non violari, nihil tam munitū quod nō expugnari pecunia poſſit. Ortam aiunt parœmiam ab oraculo quodam Apollinis Pythii, qui Philippo regi conſulenti, quo pacto poſſet victoria potiri, reſponderit ad hunc modum:

Ἀργυρέαις λόγχαισι μάχου, καὶ πάντα νικήσεις. id eſt,
Argenteis pugna telis, atque omnia vinces.

Videlicet iuuenes, vt quoſdam largitionibus ad proditionem ſollicitaret, atque ita conſecuturum quæ vellet.

Archytæ crepitaculum.

Ἀρχύτου πλαταγή, id eſt, Archytæ crepitaculum. In hominem vehemēter garrulum, & obſtreperum iaciebatur. Archytas, crepitaculi genus æreum excogitauit, quod pueris luſitātibus daretur, ne quid interim ex vaſis domeſticis cōtingerent. Quemadmodum docet Ariſt. 8. lib. Politicorum Suidas indicat Archytam fuiſſe Pythagoricū Empedoclis præceptorem. Quamquam huius nominis teferuntur aliquot, tamen cōſentaneum eſt hunc Tarentinum philoſophū eius organi fuiſſe opificem, vtpote qui fertur in mechanicis mire præcelluiſſe. Cuius & colūba lignea celebratur, ita ratione mathematica librata vti volaret. Quamquam Diogenes Laertius in huius vita teſtatur, huius nominis & architectum fuiſſe quendam, qui librum quoq; cōſcripſerit de machina. Colūbæ meminit & A. Gellius lib. 10. cap. 12. ex auctoritate Phauorini tribuens inuētum hoc Archytæ philoſopho. Sed vtriuſcunque fuit inuentum, conſentaneum eſt huiuſmodi quoddam organum fuiſſe, quod ſuapte ſponte ſonaret. Vnde non abſurde torquebitur in eos, qui naturæ vitio, quouis loco, quauis de re, & apud quoſuis, quiduis garriunt, quos Græci λάλους, ἀμετροεπεῖς, ἀκριτομύθους & πολυμύθους appellant, Latini garrulos, loculeios, rabulas,

bulas,blaterones & linguares: In quos Eupolis ſcite;

Ἀκλεῖν ἄριστος, καὶ δυνατώτατος λέγειν. i.
Ad garriendum præcipuus & optimus,
Verũ ad loquendũ nemo minus idoneus.
Nec inſcite Epicharmus,
Οὐ λέγειν δεινός,ἀλλὰ σιγᾶν ἀδύνατος. i.
Nihil valebat eloquendi viribus,
Verum ſilendi habebat impotentiam.

Habebatur ſimile quiddam & apud Romanos, Citeriam appellabant. Erat ea effigies quædam arguta & loquax quæ ridiculi gratia in pompa vehi ſolita ſit. Vnde M. Cato in M. Cecilium: Quid ergo dicerẽ amplius quem ego deniq; credo in pompa vectitatũ iri, ludis pro Citeria, ac ſpectatoribus ſermocinaturum? Ergo prouerbii ſpeciem habebũt orationes huiuſmodi, Citeria loquacior. & præ hoc mutam dicas Citeriam, & vnus cum multis Citeriis certare poſſit.

Aratro iacularis.

Ἀρότρῳ ἀκοντίζειν, id eſt, Aratro iaculari dicũtur, qui quippiam incircumſpecte faciunt, haud proſpicientes quid ſit in poſterũ euẽturum, aut qui ſuo magno incommodo conantur alterum lædere. Quiſquis enim iacto aratro petit alium, is quo morem gerat iræ, ſemet re neceſſaria priuat, cuius vſum paullo poſt ſit deſideraturus. Recenſetur à Diogeniano. Tranſlatũ videri poteſt à belli temporibus, quibus vomeres, marræ, & ſarcula, reliquaque agricultationis arma, in Martia diſfinguntur arma. Plutarchus in commentario: περὶ τῆς δυνάμεως vſurpat, veluti de re vehementer abſurda: ὥσ γὰρ ὁ τοξεύειν ἀρότρῳ βουλόμενος, καὶ τῷ βοΐ τὸν λαγὼ κυνηγετεῖν, δυστυχής ἐστιν, id eſt, Neque enim is, qui vult aratro iaculari, & boue leporem venari, eſt infortunatus.

Atticus moriens porrigit manum.

Ἀττικὸς ὑπέχει τὴν χεῖρα κἀποθνήσκων, id eſt, Atticus porrigit manum, etiã cum moritur. Huic adagio locum fecit Athenieñ. in muneribus captandis, & aucupandis lucris inſatiata cupiditas. Vnde & apud Ariſtoph. frequens iocus in τοὺς δωροδοκοῦντας. Auctor Diogenianus.

Argi collis.

Ἀργοῦς λόφος, id eſt, Argi collis. Vbi quis ingẽtibus malis eſſet implicitus, Poteſt accommodari, vel ad locum, vel ad negotium variis obnoxium calamitatibus. Natum aiũt à colle quodã, cui cognomen Argi, frequentibus homicidiis, ac latrociniis infami.

Aſinus eſuriens fuſtem negligit.

Ὄνος πεινῶν ῥοπάλου ἀμελεῖ, id eſt, Aſinus eſuriens fuſtem negligit. In eos congruit, qui ventris, compendiive gratia quamuis contumeliam perferunt. Refert Ariſtot. in lib. Moraliũ tertio, ἐπεὶ οὕτω γε καὶ οἱ ὄνοι ἀνδρεῖοι ἂν εἶεν πεινῶντες, τυπτόμενοι γὰρ οὐκ ἀφίστανται τῆς νομῆς, id eſt, Nam iſto pacto & aſini cum eſuriunt eſſent fortes, quod licet verberentur, non diſcedunt tamen à pabulo. Negans fortem eſſe cenſendum, qui quouis pacto tollẽret incommoda. Alioquin aſinos longe fortiſſimos futuros, qui dum eſuriunt, nullis verberibus à pabulo dimoueri queunt. Apparet ex Homero ſumptum, qui ſane quàm eleganter deſcribit aſininam patientiam Iliados λ.

Ὡς δ' ὅτ' ὄνος παρ' ἄρουραν ἰὼν ἐβιήσατο παῖδας
Νωθής, ᾧ δὴ πολλὰ περὶ ῥόπαλ' ἀμφὶς ἐάγη,
Κείρει τ' εἰσελθὼν βαθὺ λήιον, οἱ δέ τε παῖδες
Τύπτουσι ῥοπάλοισι, βίη δέ τε νηπίη αὐτῶν,
Σπουδῇ τ' ἐξήλασσαν ἐπεί τ' ἐκορέσσατο φορβῆς. id eſt,
Vt cum per ſegetes ignauus trãſit aſellus
Inuitis pueris, cui multus tergora circum
Iam crepuit fuſtis, neque ſegnius ille pro fundam
Ingreditur ſegetem, pueri ſed fuſtibus illum
Cædentes ſtudio, tandem ac puerilibus atuo
Viribus eiiciunt, vbi paſtu expleuerit aluum.

Aut cucurbitæ florem, aut cucurbitam.

Ἢ κρίνον, ἢ κολοκύντην, id eſt, Aut florem, aut cucurbitam. Id perinde valet quaſi dicas: Aut mortem, aut vitam, aut lucrum, aut dãnum, aut victoriam, aut contra. Græci cucurbitæ florem κρίνον appellant. Incertũ autem vtrum mox euaneſcat, an cucurbitam ſit pariturus. Proinde per florem, mortem, aut fruſtratam ſpem ſignificabant, per cucurbitam vitalem. Diphilus apud Zenodotum; ἐν ἡμέραις αὐτὸς ἑπτὰ σοι γέρον θέλω παρασχεῖν κολοκύντην ἢ κρίνον, id eſt, Ipſe tibi ſenex intra ſeptem dies exhibere volo cucurbitã,

aut crinum, id eſt, poſſum efficere, vt aut recte valeas, aut moriaris. Huic non diſſimile eſt illud, quod apud Homerum Odyſſeæ δ. dicit ſpectrum apparens Penelopæ dormienti:

Ζώει δ᾽ ὅ γ᾽ ἢ τέθνηκε, κακὸν δ᾽ ἀνεμώλια βάζειν. id eſt,
Is ſupereſt, aut interiit. Nam vana loquendum eſt,

Et quod ad huius imitationem Horatianus dixit Tireſias:

O Laertiade, quidquid dicam, aut erit, aut non.

Nudæ gratiæ.

Αἱ χάριτες γυμναί, id eſt, Gratiæ nudæ. Admonet adagium, vt candide ac benigniter impertiamus amicis. Aut ne quid inter amicos fictum, aut fucatum, verum nuda ſimpliciaq; omnia. Nam poetæ tres fingunt charites, id eſt, gratias, humanitatis & beneuolentiæ præſides. Horat. in Odis:

Gratia cum nymphis, geminiſq; ſororibus audet
Ducere nuda choros.

Idem alibi:

Et ſolutis gratię zonis.

Sunt qui parœmiam ad ingratos referant, quod ab iis gratiæ veluti diſpoliētur, dum ſemper auferunt beneficii quippiam, nihil rependunt. Itaq; côueniet in illos, qui ſua benignitate rediguntur ad inopiam, largiētes amicis quidquid nacti fuerint.

Crobyli iugum.

Κρωβύλου ζεῦγος, id eſt, Crobyli iugum. De ſocietate duorum pari improbitate dici conſueuit, vt de quibus eſt in Epigrāmatis Martialis libro octauo.

Vxor peſſima, peſſimus maritus,
Miror non bene conuenire vobis.

Ductum prouerbiū à Crobylo lenone quodam omnium ſceleſtiſſimo. Is duo ſcorta domi alebat, quorum lenociniis quam pluſimos adoleſcentes in perniciem alliciebat, nec his contentus, eoſdem illectos furto cōpilabat. Vnde Crobyli iugum dictum, vel quod digni viderentur, qui tanquam pares improbitate cū hoc copulari deberent, vel quod iugū, id eſt, par ſcortorū aleret domi.

Mylus omnia audiens.

Μῦλος πάντ᾽ ἀκούων, id eſt, Mylus omnia auſcultans. Dici ſolitum, vbi qui ſe diſſimularet audire, fingeretq; ſurditatem, cum omnia tamen auribus curioſis captaret, auſcultaretq;. Tractū videtur à mola, vnde exploratores obſeruare ſoleant quę fierent, nam μύλον molam ſonat Græcis, aut Myli curioſi cuiuſpiam moribus. Zenodotus teſtis eſt, Cratinū hoc vſum adagio in Cleobulinis. Heſychius indicat Mylon fuiſſe poetam quempiam Comicum, præterea piſcis eſſe nomen, mullū opinamur ſentiens. Ad hæc μύλλον Græcis ſignificare, curuum, obliquū ac diſtortum. Scribit enim duplici λλ. De carcini Strobilis dictum eſt alias. Habent autem principes quidam & hoc ſycophantatum genus, qui ſe fingunt ſurdos ac mutos, quo magis audita referant.

Nos decem Rhodienſes, decem naues.

Ἡμεῖς δέκα ῥόδιοι δέκα νῆες, i. Nos decem Rhodienſes, decem naues. In eos torquendum, qui nimium ſuis tribuunt viribus. Natum videtur à dicto Thraſonis cuiuſpiā, qui decē homines, decē nauibus oppoſuerit. Niſi malumus ad Homericum illud referre:

Τληπόλεμος δ᾽ Ἡρακλείδης ἠΰς τε μέγας τε
Ἐκ ῥόδου ἐννέα νῆας ἄγεν ῥοδίων ἀγερώχων. i.
Tlepolemuſque Heraclides, magnuſque bonuſque
Ter ternas naues Rhodiis præſtantibus aptas
E Rhodo egit.

Obliquus curſus.

Κάμπιμος δρόμος, id eſt, Obliquus curſus. Quoties res arte ac diſſimulanter agitur. Aut quoties aliud præ nobis ferentes alio tendimus, & cuniculis atq; ambagibus quibuſdā pergimus ad id quod aſſequi conamur. Sumptum adagium à genere quodam curſus, qui κάμπιμος dictus eſt, propterea quòd anfractibus certis ac flexibus perageretur. Vt in aliis impetus & celeritas plurimum valuerit, in hoc ars & ratio plus habuerit momenti. Huiuſmodi curſus genus deſcribit Vergilius lib. 5.

Olli diſcurrere pares, atq; agmina terni
Diductis ſoluere choris, rurſuſq; vocati
Conuertere vias, infeſtaq; tela tulere.
Inde alios ineūt curſus, alioſq; recurſus.

Ac paullo poſt:

Vt quondam Creta fertur labyrinthus in alta

Parietibus

Parietibus textum cæcis iter, ancipitemq́ue
Mille viis habuiſſe dolum, qua ſigna ſequendi
Falleret indeprehenſus & irremeabilis error.

Poteſt à nauigantibus traductum videri, cũ reflantibus ventis, tranſuerſim nauigant.

Ne Iuppiter quidem omnibus placet.

THEOGNIS in ſententiis:

Οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεὺς
Οὔθ' ὕων πάντας ἁνδάνει οὔτ' ἀνέχων. id eſt,
Neq; Iuppiter ipſe,
Siue pluat, ſeu non, vnicuiq; placet.

Hodieq; vulgo dicunt, neminem inueniri, qui ſatisfaciat omnibus. Nam aliis alia probantur. Et:

Tres mihi conuiuæ, prope diſſentire videntur:
Poſcentes vario multum diuerſa palato.

Pindarus in Olympiorum 8.

Τερπνὸν δ' ἐν ἀνθρώποις ἴσον ἔσσεται οὐδέν. i.
Inter homines nihil erit æque iucundum, videlicet quòd alios alia delectant, & ſuum cuiq; pulchrum eſt.

Non perſuadebis, ne ſi perſuaſeris quidem.

Οὐ γὰρ πείσεις, οὐδ' ἂν πείσῃς.

Haud etenim perſuaſeris vnquam,
Nec ſi etiam perſuaſeris iſtud, prouerbiali ſchemate dictum ab Ariſtophane. Eſt autẽ hyperbolæ genus, qua ſignificamus tanquã ἀδυνατώτατόν τι. Perinde quaſi dicas: Non credam, etiam ſi videro.

Nouit hæc Pylæa & Tyttygias.

Οἶδ' ἥτε Πυλαία ταῦτα καὶ Τυττυγίας. id eſt,
Hæc & Pylæa nouit & Tyttygias.

Hoc velut ænigmate veteres innuebant, opes malis artibus quæſitas. Tyttygias plagiarius quiſpiam fuit, qui ſeruos & res alienas, quas furto ſuſtulerat, in Pylæa, is eſt Arcadiæ locus, venditare conſueuit, atq; hoc quæſtu diues euaſit. Auctor Zenodotus.

Polycrates matrem paſcit.

Πολυκράτης μητέρα τρέφει, id eſt, Polycrates matrem paſcit. Hoc adagiũ ex hiſtoria pendet, narrãtes Polycratem Samiorum tyrannũ, matres militum, qui in bello interiſſent, recenſuiſſe, eaſq; locupletioribus ciuibus nutriendas tradidiſſe, vnamquamq; his commendantẽ verbis, σοὶ ταύτην μητέρα δίδωμι, id eſt, Hanc tibi do matrem. Vſum prouerbii non adſcribit Zenodotus, proinde liberum eſt vnicuiq; conjicere, cui ſententiæ rectiſſime poſſit accommodari. Putamus non incommode poſſe vſurpari, quoties aliquis in comendandis amicis eſt benignior, officioſiorq;. Aut vbi quis alieno ſumptu de quopiam bene mereri ſtudet, ita vt aliis nummos impendentibus, ipſe præter officioſa quædam verba nihil inſumat.

Teipſam laudas.

Σαυτὴν ἐπαινεῖς, id eſt, Laudas te ipſam. Hemiſtichium iambicum, quod accinitur, vbi quis ſeſe laudat, ſuiq; tibicinem agit. Plene ſic effertur:

Σαυτὴν ἐπαινεῖς ὥσπερ Ἀστυδάμας γύναι. i.
Laudas teipſam mulier Aſtydamæ in modum.

Aſtydamas hiſtrio quiſpiam fuit Morſimi filius. Huic ſtatua in theatro ponẽda decreta fuerat, quod in agẽdo Parthenæum ſeſe gnauiter ac ſcite geſſiſſet. Itaq; titulum ipſe conſcripſit, in quo ſuas laudes complectebatur, eumq; in concionem attulit, vt adprobatus adderetur ſtatuæ. Verum ſuffragiis populi decretum, ne moleſtus ille titulus inſcriberetur. Ea res primum comœdiæ iocis agitata, poſt in prouerbium abiit. Ita nunc quoq; non infacete vulgus dictitat, malignos eſſe vicinos illi, qui ipſe laudator ſui fuerit. Recenſetur à Zenodoto. Titulus quẽm Aſtydamas ſtatuæ ſuæ inſcripſit, extat etiam num apud Suidam:

Εἴθ' ἐγὼ ἐν κείνοις γενόμην, ἢ κεῖνοι ἅμ' ἡμῖν,
Οἳ γλώσσης τερπνῆς πρῶτα δοκοῦσι φέρειν.
Ὡς ἐπ' ἀληθείας ἐκρίθην ἀφεθεὶς παράμιλλος·
Νῦν δὲ χρόνῳ προέχουσ' οἷς φθόνος οὐχ' ἕπεται.

Eos verſus elegãter Latinos reddidit Conradus Goclenius, linguæ Latinæ publicus olim profeſſor in Academia Louanienſi, iuuenis vtriuſq; linguæ ad vnguem doctus, & in vtroq; ſcribendi genere mirificus artifex, ſiue proſam orationem malis, ſiue carmen, ſubſcribere viſum eſt:

Vixiſſent vtinam mecũ illi, aut inter ego illos,
Quos penes eſt linguæ ſuaniloquentis honos.
Præmia prima equidem citra certamẽ haberem.
Nunc adimũt in quos nil habet inuidia.

Vſurpauit & Iulianus in epiſtola quadã ab Baſilium: ἐπαινῶ γὰρ ἐμαυτὸν ὥσπερ Ἀστυδάμας, i. Laudaui me ipſum vt Aſtydamas.

Syrbenæ chorus.

Συρβήνης χορὸς, id eſt, Syrbenæ chorus. De choreis incompoſitis ac tumultuoſis olim dictitatum. Nam σύρβη quidam vocem exiſtimant, qua ſubulci erga ſues vtantur, vnde & σύρβα pro tumultu abutuntur. Ceterū Heſychius interpretatur, σύρβα, μετὰ θορύβου. Idem mox addit σύρβη Græcis ſonare thecam fiſtularem, vnde συρβηνεὺς dicatur tibicen, aut tumultuoſus. Vſurpat Athenæus lib. 15. Ἐπεὶ θόρυβος κατεῖχε τὸ συμπόσιον, ἔφη, τίς οὗτος ὁ συρβηναίων χορὸς, id eſt, Cū conuiuium eſſet plenum tumultus. Quis, inquit, iſte Syrbenæorū chorus? Sic enim conſtanter refert hanc vocem Athenæus. Vſurpat idem pagina eiuſdem libri proxima: & aliquanto poſt ex Clearcho docet, quis ſit συρβηναίων χορὸς, videlicet in quo quiſq; quod ſibi viſum fuerit canat, nec auſcultet quid præſcribat is, qui choro præſidet, quiq; docet quemadmodū oporteat canere. Ducta videtur metaphora à diſſono illo porcorum grunnitu. Non intempeſtiue dicetur in homines inter ſe diſcordes & querulos, aut vbi offendet aures imperitorum cantorum ſymphonia diſcors.

Heſiodi ſenecta.

Ἡσιόδειον γῆρας, id eſt, Heſiodia ſenecta. Longæua, viuaxq́ue ſic appellabatur. Fertur enim de Heſiodi longæuitate Pindari epigramma quoddam huiuſmodi:

Χαῖρε δὶς ἡβήσας, καὶ δὶς τάφου ἀντιβολήσας
Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Quod autem ait, eum bis pubuiſſe, ſignificat, extremam ſenectam, quaſi pueritiam referentem, iuxta prouerbium quod alibi retulimus, δὶς παῖδες οἱ γέροντες. Porro quod bis ſepultum, alludit ad hiſtoriā, cuius meminit Plutarchus in Conuiuio ſeptem ſapientum. Cum ob ſuſpicionem interfectus eſſet in Locris, & cadauer eius abiectum in mare, Delphinorum agmen illud exceptū, in Rhium expoſuit. Illic cum Locrenſes ſacrum ex more peragerent, & recēs Heſiodi cadauer agnoſcerent, rebus omnibus omiſſis, cædis auctores veſtigarunt: eos comprehenſos, viuos in mare præcipitarunt, ac domos incenderunt. Heſiodum in Nemeo ſepelierunt. Sed occultant ſepulchrū propter Orchomenios, qui moniti oraculo, conabantur viri reliquias apud ſe ſeruare. Vnde conſentaneum eſt quemadmodum Homeri natiuitatem permultæ vrbes ſibi vendicant, ita Nemeos ſimul & Orchomenios Heſiodi ſepulchrū ſibi aſſerere. Niſi ſepultum ſemel accipere malumus, cum in mare proiectus eſſet. Proinde video lector, ne pro ἀντιβολήσας legendum ſit ἀντιάσας, quod paternum admittit caſum, cum ſignificat conſequi, aut nauciſci.

Lotum guſtauit.

Λωτὸν ἔφαγες, id eſt, Lotum guſtaſti, de iis dicebatur, qui diutius in peregrinis regionibus hærerent, velut obliti reditus. Neq; inconcinne dixeris in eos, qui ſimulatq́; ſemel voluptatem inhoneſtam deguſtarint, ad priſtina ſtudia reuocari non queunt. Sumptū à fabula Lotophagorum, de quibus meminit Homerus Odyſſeæ lib. 9. narrās quemadmodum Vlyſſis ſocii guſtata apud Lotophagos populos herba loto, redire ad nauim noluerint, niſi verberibus adacti:

Ἀλλά σφι δόσαν λωτοῖο πάσασθαι.
Τῶν δ' ὅστις λωτοῖο φάγοι μελιηδέα καρπὸν,
Οὐκ ἔτ' ἀπαγγεῖλαι πάλιν ἤθελεν, οὐδὲ νέεσθαι.
Ἀλλ' αὐτοῦ βούλοντο μετ' ἀνδράσι λωτοφάγοισι
Λωτὸν ἐρεπτόμενοι, μενέμεν, νόστου τε λαθέσθαι. id eſt,

Verum illis lotū deguſtādam exhibuere.
Aſt horum quiſquis loti guſtarat amicū
Et ſuauē fructū, neq; nuntia protinus illi
Vlla remittere cura, nec ipſe redire ſtudebat.
Verum inibi cum Lotophagis remanere volebant
Obliti reditus, carpturi germina loti.

Eſt autem Lotus, quam eandem celtim dici docet Dioſcorides lib. 1. arbor, de qua Plin. lib. 13. Tam dulcis ibi cibus, vt nomen etiā genti terræq́; dederit, nimis hoſpitali aduenarum obliuione patriæ. Eſt & herba eiuſdem nominis grauiſſima & ipſa palato, de qua permulta Theophraſtus libro De Plantis quarto, capite nono. Reperimus & hoc prouerbium in collectaneis cuiuſdam recētioris: quod quoniam videbatur haud illepidum adſcripſimus.

Ex ore lupi.

Ἐκ λύκου στόματος, id eſt, E lupi rictu, vbi res quæpiam præter ſpem recipitur, quæ iam plane periiſſe videbatur, veluti cum pecunia erepta à prædonibus, aut rapaci tyranno

no, aliquo inopinato caſu recuperatur. Solent enim ſic recepta eſſe gratiora. Sic Flaccus in Odis: Vel hœdus ereptus lupo. Nota metaphora. Adagium refertur à Diogeniano. Natum videtur ab Aeſopica fabella, quæ narrat gruem, cum ſtipulata mercedē os, quod lupi gutturi inhæſerat, immiſſo capite eduxiſſet, præmium exigentem irriſam à lupo fuiſſe, cū is diceret, abunde magnum eſſe præmium perſolutum, quod ex ore lupi caput incolume retuliſſet.

Boni viri lacrymabiles.

Ἀγαθοὶ δ' ἀριδάκρυες ἄνδρες. id eſt,

At quiſquis probus, is multum lacrymabilis eſt vir.

De iis dicebatur, qui facile commouerentur ad miſericordiam, ac precibus flecterentur. Nam illacrymare dicuntur, qui miſereſcunt. Ouidius:

-Quibus poſſint illacrymaſſe feræ.

Proinde Horatius Plutonem, quod nullis flectatur precibus, illacrymabilē appellat:

Non ſi trecenis, quotquot eunt dies,
Amice places illacrymabilem
Plutona tauris.

Et Dido Vergiliana Aeneæ duriciem incuſans,

Num fletu ingemuit noſtro? num lumina flexit?
Num lacrymas victus dedit, aut miſeratus amantem eſt?

Poteſt & ad Heraclitum referri, res humanas perpetuo fletu proſequi ſolitū. Contra duros & inexorabiles, adamātinos ferreos, & corneis fibris dicimus. Licebit & huc detorquere, quod boni fere cum paupertate rem habent, multaq́; cogūtur perpeti. Adagium recenſetur à Zenodoto.

Bocchyris.

Βόκχυρις ſeu βόκχυρις, nam vtrúq; reperitur. Plutar. in vita Demetrii, Bocchorem vocat, indicans exactum iudicium, βοκχορικὴν appellari ſolere. Rex quidam fuit Aegyptiorum, adeo notæ & incorruptæ in iudicaudis litibus iuſtitiæ, vt vulgo ſi quem magnopere iuſtum & integrū ſignificare vellet, Bocchyrim appellaret: perinde quaſi Rhadamantum dicas, aut Minoem. Plutarchus in commentario De vitioſa taciturnitate teſtatur, fabulam de hoc iactatam fuiſſe, quod cū eſſet natura grauis & auſterus, Iſis illi aſpidem immittere ſolita ſit, quæ capiti circumuoluta, ſupernę hominem inumbraret, vt oſtento territus recte iudicaret. Adagium refertur à Suida. Dici poteſt & de iis, qui non temere de re quapiā pronunciant. Negaut enim hunc regem ſolere ſentētiam ferre, niſi de cauſſa iam comperta, & certis argumentis deprehenſa; & tamē huius Bocchyris iudicium quoddam reprehenſum fuit à meretrice Lamia. Adoleſcēs quidā in Aegypto deperibat amore Theonidis meretriculæ. At illa pro nocte mercedem ingentem poſtulabat. Interim euenit, vt adoleſcens noctu ſomniaret ſe rem habere cum Theonide. Eo viſo liberatus eſt ab amore, deſiitq́; ſcorto moleſtus eſſe. Illa vbi factum reſciuit, appellat adoleſcentem, petit pactam mercedem. Cum non conueniret, itum eſt ad iudicem Bocchorē. Is cauſſa cognita pronunciat, vt adoleſcens tantū pecuniæ adferret in vaſculo, quantum illa poſtulaſſet, eamq́; præſente ac inſpectante Theonide, huc illucq́; manu tenens volueret, & illa interim hæreret vmbræ, quaſi recte ſomnium vmbra penſaretur. At hoc iudicium vt iniquum reprehēdit Lamia meretrix. Per ſomniū, inquit, adoleſcens amore coitus liberatus eſt, at vmbra Theonidē non liberauit amore pecuniæ. Hæc Plutarchus in vita Demetrii.

Camelus ſaltat.

Vbi quis indecore quippiā facere conatur, & inuita, ſicut aiūt, Minerua, camelum ſaltare dicebant. Veluti ſi quis natura ſeuerus ac tetricus, affectet elegans ac feſtiuus videri, naturæ genioq́; ſuo vim faciens. D. Hieronymus prouerbii nomine citat, torquetque in Heluidium. Riſimus, inquit, in te prouerbium. Camelum vidimus ſaltitantem. Taxat Hieronymus hominis ineptiā, qui cum à Muſis eſſet alieniſſimus, tamen diſertus haberi vellet.

Canis in vincula.

Κύων ἐπὶ δεσμά, id eſt, Canis in vincula. Dicebatur, vbi quis ſeipſum in ſeruitutem, aut in malū aliquod iniiceret. A canibus ſumptum vltro ſe præbentibus vinciendos cibi lenocinio. Auctor Zenodotus. Heſychius indicat in eandem ſententiam dici: βοῦς ἐπὶ δεσμά, id eſt, Bos in vincula.

Chius ad Coum.

Χῖος πρὸς κῶον, id eſt, Chius ad Coum. De cõparatione vehementer inæquali dicebatur. Nam in ludo talorum iactus, qui Chius dicebatur, vnioni reſpõdebat, Cous ſenioni. Quem Græci Chium dicunt, nos canẽ vocamus, & quem illi Coum ſiue ἑξίτην, nos ſenionem. Porro quemadmodum Cous inter felices iactus habebatur, ita Chius fuit inter infelices. Vnde Perſius:

Quid dexter ſenio ferret
Scire erat in votis, damnoſa canicula quã tum
Raderet.

Videtur autem ſenio per ſe felix, infelix haberi ſolere, ſi accederet canis. Sic enim Martialis:

Senio nec noſtrum cũ cane quaſſat ebur.

Quod ſi verum eſt, adagium conueniet nõ ſolum in collationem rerum inæqualium, verum etiam pugnantium. Velut ſi quis cõferat plebeium cũ rege, Chius eſt ad Coũ: ſi quis adoleſcentem cum ſene, cõtrarietas eſt, non ſolum inæqualitas. Adagii meminerunt Zenodotus, Heſychius & Suidas, niſi quod Suidas pro ἐν habet ἕνδον, pro ἑξίτου. Id vtrum ſcribæ culpa commiſſum ſit, an interior talis pars & exterior intelligenda ſit, doctis excutiẽdum relinquimus. Fit autem interim adluſio ad gentes, quarum vtriuſq; mores non caruerunt nota, ſed præcipue Chiorum. Ita ſimile fuerit illi: κρὸς πρὸς τὸν κρῖτη.

Optimum condimentum fames.

OPTIMVM condimentum fames. Inter apophthegmata Socratica celebratur. Irridebat hoc dicto luxum Athenienſium, qui variis cupediis & operoſis conditurꝭ conarentur efficere, vt cibus ſaperet palato, cum id optime præſtet fames, cõdimentum vt optimũ, ita & viliſſimum. Nihil enim ſuauius edi, quam quod editur ab eſuriente. Manet hodieq; vulgo tritum prouerbium, famẽ efficere, vt crudæ etiam fabæ ſaccarum ſapiãt. Antiphanes apud Stobæum:

Ἅπαντ' ὁ λιμὸς γλυκέα πλὴν αὐτοῦ ποιεῖ. id eſt,
Præter ſeipſam cætera edulcat fames.

Quod fames facit in cibo, idẽ ſitis facit in potu. Darius enim in fuga cum aquam turbidam bibiſſet & cadaueribus inquinatam, negauit, ſe vnquam bibiſſe iucundius, ni- mirum nunquam ſitiens biberat. Eandem ſententiam ſic apud Athenæum lib. 4. effert Xenophon: ἡδὺ μὲν μᾶζαν καὶ κάρδαμα φαγεῖν πεινῶντι, ἡδὺ δὲ ὕδωρ ἀπὸ ποταμοῦ διψῶντα πιεῖν, id eſt, Dulce eſt mazam & naſturtium edere eſurienti, dulce eſt ſitienti aquam è fluuio hauſtam bibere. Ibidem refert quiddam nõ infeſtiuum de Socrate, qui frequenter ad multam veſperã ambulare conſueuit ante ędes ſuas: percontantibus quid illic ageret, Obſonium, inquit, comparo in cenam. De Dionyſio, cui faſtidienti nigrum ius quod in phiditiis adponebatur, coquus reſpondit, nõ eſſe mirum, cum deeſſent condimenta, de palęſtra, curſuq; ante cenam ſentiens, alias nobis dictũ eſt. Ante natum à Socrate prouerbium, aut ab illo vſurpatũ quod vulgo ferebatur. M. Tullius in lib. De finibus bonorum 2. Dicetet id, quod Socratem, qui voluptatẽ nullo loco numerat; audio dicentem, cibi condimentum eſſe famem, potionis ſitim. Licebit nõn nihil gratię addere prouerbio, ſi lõgius deflectatur: velut ad litterarum ſtudium, quod eo dulcius eſt, quo vehemẽtius ſitiantur litterę. Et voluptates commendat rarior vſus.

Phani oſtium.

Ἡ φάνω θύρα, id eſt, Phani oſtium. Id accinebatur, vbi quis fruſtra ſeruaſſet aliquid, veluti ſi cuius vxorem adulterio vitiari cõtingeret, quam tamen ille multa zelotypia ſeruaſſet. Natum aiunt à Phano quodã vſuratio: vel vt alii dicunt, cęco, qui cum cellę penuarię oſtium ita obſtruxiſſet, vt citra ſtrepitum non quiret aperiri, tamẽ à miniſtro apertum eſt, ſublatumq; penu. Alii narrãt, huic Phano vxorem fuiſſe parum ſpectatę fidei, quam quod is haberet adulterii ſuſpectam, atrii fores ſic occluſit, vt non niſi cum ſtridore ſonituq; poſſent aperiri. Verum illa cum per tegulas reciperet adulterum, vicini per iocum dicebant, ἡ φάνω θύρα. Eaq; vox poſtea ceſſit in vulgi ſermonem. Haud ſcimus an ſit idem cum eo, quod refert Euſtachius in Odyſſeę li. vlt. φανὸς θύρα, A Phania quodã, qui finxerit ſibi multam opum vim domi reconditam eſſe.

Viro Lydo negotium non erat.

Ἀνδρὶ λυδῷ πράγματα οὐκ ἦν, ἀλλ' αὐτὸς ἐξελθὼν ἐπρίατο, id eſt, Viro Lydo negotiũ non erat,

erat, at ipſe foras profectus parauit, Dici ſolitum, vbi quis impatiens otii, ipſe ſibi negotium ac turbam arceſſit. Adluſiſſe videtur huc Plutarchus, aduerſus Colotem: Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ καθάπερ ὁ Λυδὸς ἐφ' αὑτὸν οὐ θύραν μίαν, ἀλλὰ τὰς πλείστας τῶν ἀπορημάτων καὶ μεγίστας περιβάλλειν τὸν Ἐπίκουρον, i. Mihi vero videtur quemadmodum Lydus ille, in ſeipſum aperire non vnam ianuam ſed maximis ac plurimis difficultatibus circũuallare Epicurum. Sumptum à Crœſo Lydorũ rege, qui antea felix, rebusq; florentiſſimis vtens, Cyrũ in ſe prouocauit: a quo victus, in maximas calamitates deuenit. Auctor Zenodotus.

Ne vnquam viri ſenis.

Ἀνδρὸς γέροντος μήποτ' εἰς πυγὴν ὁρᾷν, id eſt,
Tu ne viri vnquam inſpicito prodicem ſenis.

Id eſt, ne requiras illud à quoquam, quod ab eo præſtari non poſſit. Veluti ſi quis à philoſopho requirat eloquentiam, ab oratore exactam colligendi rationem, a ſene facilitatem & feſtiuitatem iuuenilem. Metaphora fœdior eſt, quam vt libeat interpretari: ſimul autem apertior quam vt opus ſit. Refertur à Zenodoro.

Amæa Azeſiam reperit.

Ἀμαία τὴν Ἀζησίαν μετῆλθεν, id eſt, Amæa ad Azeſiam acceſſit. Dici conſueuit de rediu multumque quæſita, deſiderataque Didymus auctor eſt, apud Trœzenios Cererem appellari Amæam: Proſerpinam, Azeſiam. Nota fabula de Proſerpina à Plutone abducta ad campos Elyſios, & Cerere toto orbe quærente filiam. Refertur à Plutarcho in Alexandrinenſiũ prouerbiorũ collectaneis.

Tanquam heros in clipeo excipere.

Ἀλλ' ὥσπερ ἥρως ἐν ἀσπίδι ξενίσαι σε βούλομαι, i. Immo tamquam heros in clipeo te volo hoſpitio accipere. Dici ſolitum, vbi quis ſuis ipſius artibus aut benefactis fretus, de amicis bene mereri conaretur. Inde ductum, q antiquitus heroes aſſidue in armis agentes, velut in clipeo diuerſabãtur: & ſi quid opus fuiſſet amicis, quod armis præſtari poterat, id prompte præſtabant, vtpote ſola virtute diuites. Et apud Homerum, heroes tergoribus bubulis accipiũtur, & apud Maronem,

Euãder Aeneam villoſi pelle leonis accipit. Ex tergoribus autem integebantur clipei.

Iouis ſandalium.

Τὸ Διὸς σάνδαλον, i. Iouis crepida. Per ironiã dicebatur in eũ, qui magni quippiam videri vellet, propter principis alicuius familiaritatem: veluti ſi quis inſolens ſit ac ferox, quod regius ſit coquus, aut imperatoris ſatelles, aut pontificius tonſor, adpoſite dicetur, τὸ Διὸς σάνδαλον. Nihil aũt vetat, quo minus & ad rẽ accõmodetur: vt ſi quis equũ regiũ, aut veſtem miretur, quemadmodum vulgus facere conſueuit non ob aliud, niſi quod regis ſit. Suidas ex Eupolide citat.

Lux adfulſit.

VBI melior rerũ ſpes oſtendi cœperit, lucẽ adfulſiſſe dicunt. Euripides in Oreſte:

Ἥκει φάος ἐμοῖς καὶ σοῖς κακοῖς. id eſt,
Meiſq; venit lumen, ac tuis malis.

De Menelao dictum, è cuius aduentu remedium aliquod malorum ſuorum ſperabãt. M. Tull. in Antonianarũ prima, Lux quædam videbatur oblata, non modo regno qđ pertuleramus, ſed etiam regni timore ſublato. Porro lumen fauſti ominis apud veteres fuiſſe, teſtis eſt & M. Varro lib. De lingua Latina 5. Putat enim mane dici inde dictum, quod antiquitus manum bonum vocabant. Ad cuiuſmodi religionẽ Græci quoque cum lumen infertur, ſolent dicere, φῶς ἀγαθόν. Nos item illata lucerna fauſtæ inuicem precamur. Lumen enim vitã interpretantur. Vnde inuiſam abrumpere lucem. Et tædet cœli conuexa tueri.

Euripides in Iphigenia in Aulide:

Τὸ φῶς τόδ' ἀνθρώποισιν ἥδιστον βλέπειν. i. Lucem tueri eſt hominibus dulciſſimum. Et apud Græcos βλέπειν, ſimpliciter dicuntur, qui viuunt. Aegyptii vitam lucernæ ſymbolo repræſentabant, quod nihil aliud exiſtimarent eſſe vitam, quam ignem humore velut olei liquore nutritum.

Lupus aquilam fugit.

Λύκος αἰετὸν φεύγει, i. Lupus aquilam fugit, vbi periculum imminens euitari non poteſt. Aquilam enim, alata cum ſit, fruſtra lupus fugit. Refertur à Diogeniano, meminit autem & Zenodorus. Nec indicant originem prouerbii. Nunquam enim audiuimus aquilas moleſtas eſſe lupis.

Lupus

Lupus ante clamorem feſtinat.

Λύκος πρὸ τῆς βοῆς σπεύδει, id eſt, Lupus ante clamorem feſtinat, vbi quis admiſſi cõſcius, vltro timet prius quam accuſetur. Siquidem lupus ſimul atq; prædam rapuit, mox properat aufugere, ne coorto ruſticorum clamore veniat in periculum. Auctor Diogenianus.

Lupo agnum eripere poſtulant.

Leno quiſpiam in Pœnulo Plautina: Lupo agnum eripere poſtulant, nugas agunt. Vbi quis fruſtra conatur prædam recipere, cui ſemel manus iniecit rapax aliquis. Improbum enim videtur ſperare futurum, vt lupus agnum ſemel abreptũ amittat. Confine illi, quod alibi diximus, ἐκ λύκου στόματος, id eſt, E lupi ore.

Viam qui neſcit ad mare. &c.

Plautus in Pœnulo: Viam qui neſcit, qua deueniat ad mare, eum oportet amnẽ quærere comitem ſibi, id eſt, qui rem commode conficere nequit, is quauis ratione conficiat neceſſe eſt. Poteſt & in hunc accommodari ſenſum, qui per ſe non ſapit, aliis obtemperet qui plus ſapere videantur. Poteſt item in hunc, Qui recte viuendi rationem ignorat, eos ſibi proponat, quorum vita laudata eſt. Fluuius etiam ſi lõgis ambagibus, tamen aliquando tamen ad mare deducit, quandoquidem illuc infunditur. Huic confine eſt, qui viæ ignarus eſt, virgiferum adhibet. Gato Cenſorius in eos, qui ſubinde ambirent magiſtratum, non inſcite dicere ſolet: eos καθάπερ τοὺς ἀγνοοῦντας τὴν ὁδὸν ἀεὶ μετὰ ῥαβδούχων ζητεῖν πορεύεσθαι μὴ πλανηθῶσι, id eſt, Non aliter quam viæ ignaros ſemper velle cum virgiferis incedere ne errarẽt. Magiſtratus enim ex more lictor aut aliquis virgam geſtans præcedebat.

Volens nolente animo.

Ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ, id eſt, Volens inuito ſane animo. Hemiſtichium Homericum Iliados libro quarto. Dicendum, vbi quis fingit ſe nolle quod cupit: aut contra. Terentius non diſſimili figura dixit in Andria: Tu voluntate coactus es tua. Non nunquã de ambigente, animiq; incerto dicitur, vt apud Euripidem in Hecuba:

Ὅδ᾽ οὐ θέλων τι καὶ θέλων. id eſt,
At is volensq; & non volens.

Eſt etiam in arcanis prouerbiis Hebræorũ: Pigrum velle, & non velle.

Vulturis vmbra.

Γυπὸς σκιά, id eſt, Vulturis vmbra. De nullius precii homine dicebatur. Refertur a Diogeniano. Sed magis quadrare videtur in hęredipetas, aut alioqui rapaces, inhiantesque prædæ. Reſpondet illi: Si vultur es, cadauer exſpecta.

Præſens abeſt.

Παρὼν ἀποδημεῖ, i. Præſens peregrinatur. In eum dicendum, qui non animaduertit ea, quæ dicuntur, cogitatione aliis in rebus occupata. Vnde quos iubemus attentos eſſe, iis ſic loqui ſolemus: Hic eſtote, & hoc agite, & adeſte animis. Hodieque vulgo dicũt, cogitatione peregrinantem, domi non eſſe, ſed foris. Terentius in Eunucho: Cũ iſto milite præſens, abſens vt ſies, id eſt. corpore quidem præſens, cæterum animo ſemota. Contra qui amãt, abſentes, præſentes ſunt: veluti de Didone Vergilius in quarto:

Abſens abſentem, auditque, videtque.

Theodoritus Cyrenẽſes Therapentices libro 1. ex Heraclito Epheſio adducit: Ἀξύνετοι ἀκούσαντες κωφοῖς ἐοίκασι. φάτις αὐτοῖσι μαρτυρεῖ, παρεόντας ἀπεῖναι. id eſt, Stolidi cum audierint, ſurdis ſunt adſimiles. Teſtatur prouerbium illos præſentes abeſſe. Item Ariſtophanes in Equitibus:

Πρὸς τοῦτον λέγοντ᾽ ἀεὶ
Κέχηνας, ὁ νοῦς δέ σου παρὼν ἀποδημεῖ. id eſt,
Tu ſemper inhias ad loquentes, ceterum
Animus peregre eſt, mensque tua præſens abeſt.

Vna lauabor.

Παραλοῦμαι, i. Vna lauabor. Dici cõſueuit, vbi quis inſinuat ſe in ſocietatem alterius, aut vbi quis admittit aliquem in ſocietatẽ: vti qui pauperior eſt, ſumptum effugiat. Suidas ait olim fuiſſe morem vt diuites vna cũ pauperibus lauarent: vt quibus propria ſupellex ſtrigilum, ſpongiarum, guttorum, atque id genus rerum non eſſet, diuitũ vterentur ſupellectile. Citat idem Ariſtophanem ex Anagyro: ἀλλὰ πάντας χρὴ παραλοῦσθαι, καὶ τοὺς σπόγγους ἐᾶν. id eſt, Verum oportet omnes vna lauare, ac ſpongias omittere. Tamquam hoc commoditatis laturi ſint

tenues, ſi cum diuitibus balneum ingrediantur,vt ſpongiis ſuis parcat. Vnde nobis videtur,non inconcinne dici poſſe,vbi quis lenieulam aliquam commoditatem, quam citra ſuum incommodum præſtat, perinde vt ingens beneficium imputat. Quidam codex habet: πύεκδύομαι,velut vna mergor.

Pinus in morem.

Πίτυος τρόπον,i. Piceæ ritu. Vbi quis funditus radicituſq; perit, ita vt nullo pacto reſtitui poſſit, piceæ ritu perditus dicitur. Nã piceam ſuccisã negant ſuppullulaſcere. Meminit huius prouerbii Staphylus,citante Diogeniano,meminit & Suidas.

Procridis telum.

Προκρίδος ἀκόντια,i Procridis iacula. De iis, qui veluti certis telis, quidquid animo deſtinant,aſſequũtur. Sumptum à notiſſima fabula, vel Ouidio narratore, libro Transformationum ſeptimo,de Cephalo,qui certo iaculo emiſſo, Procridem vxorem interemit,ratus feram eſſe. Huic diuerſum eſt illud Horatianum.

Non ſemper feriet, quodcunq; minabitur arcus.

Id eſt,non ſemper aſſequeris quod cupis.

Promeri canes.

Προμέρου κύνες,i. Promeri canes. Dici ſolitum, vbi quis nouo caſu pœnas daret iis, quos aliquando læſiſſet. Promerus regius quidã miniſter fuit. Is Euripidem tragicum poetam,ſupra modum exoſum habebat, delatus ab eodem aliquando, neſcio quo nomine apud regem. Quare poſtea canes quoſdã feros in poetam ſoluit,a quibus ille deuoratus interiit. Proinde quoties potẽs quiſpiã offenſus, aliquos ſubornat,ſubmittiq; qui tibi negotium faceſſant, tempeſtiue dixeris, προμέρου κύνες. Conuenit cum illo, quod alio dictum eſt loco,κυνὸς δίκην, id eſt, Canis vindictam. Recenſetur a Diogeniano.

Magiſtratum gerens,audi & iuſte & iniuſte.

Ἄρχων ἄκουε καὶ δικαίως κἀδίκως. id eſt, Princeps iniqua & æqua pariter audias. Sumptum aiunt hoc adagium ex Solonis elegiis, etiam ſi hic trimeter eſt iambicus. Admonet,vt qui in tractandis Reip. muneribus verſatur, patientiſſimis ſit auribus, æquoq; animo & bene & male audire conſueſcat: neque facile populi vel laudibus vel conuitiis à recto dimoueatur: Congruit huic illud Sophocleum in Antigone.

Ἀλλ' ὃν πόλις στήσειε, τοῦδε χρὴ κλύειν,
Καὶ σμικρὰ καὶ δίκαια καὶ τἀναντία. id eſt,
Sed quem inſtituerit ciuitas,& parua eum
Audire oportet, & æqua,& his contraria.

Poteſt & ad hoc accommodari, quod quidã Romanus imperator dixiſſe legitur,in ciuitate libera linguas item liberas eſſe oportere. Neque vero mirum aut magnum, ſi principes permittant populo quæ velint dicere: cum ipſis liberum ſit quæ velint facere. Præterea de principum factis vulgus varie pronunciare cõſueuit, quod alius probat alius damnat. Maiore autem animo oportet eſſe principem,quam vt huiuſmodi voces captandas aut obſeruandas exiſtimet: tantum id ſpectet, quod ex vſu ſit reipublicæ. Huc Alexandri dictum pertinet, cui cum quidam renunciaſſet, eſſe qui de ipſo male loqueretur: Regium eſt, inquit, male audire cum bene feceris.

Fulgur ex pelui.

Ἀστραπὴ ἐκ πυέλου. id eſt, Fulgur ex pelui. De minis inanibus eorum, qui lædere non queant. Fulgor enim qui fulguris imitatione quadam e vaſculorum nitentium vibratione, aut ex aquis redditur, nocendi vim nullã habet,pueros modo territat. Habentur & hodie ſpecula quædam, quæ vibrata ad ſolem fulgur imitantur: verum id fulmen non eſt, quod montes ac maria percutiat,vt inquit Plinius. Parœmiam recenſet Diogenianus. Ad quam alluſit Auguſtinus, in libro De quinque hæreſibus, Non nos hoſtium turba, non bellantium reuocet forma, non quaſi vitrea fulgentia terreant arma.

Ex inanibus paleis.

Ἀτὰρ ἐκ καθαρῶν ἀχύρων τετρύγηκας σιτίον, i. Atqui e puris paleis trituram frumenti faceis,id eſt, Operam ſterilem & infrugiferam ſumpſiſti. Natum a ruſticis adagium, cum male enatis ſegetibus, præter culmos,& paleas nihil adferunt in horrea. Recenſetur a Diogeniano.

Atrei oculi.

Ἀτρέως ὄμματα,id eſt, Atrei oculi. De toruo truculẽtoq; aſpectu dicebatur. His enim oculis in tragœdiis inducebatur Atreus, qui

qui Thyeſtæ fratri filios ipſius epulandos appoſuit, propter vxorẽ adulterio vitiatã.

Mutus Hipparchion.

Ἄφωνος ἱππαρχίων, i. Mutus Hipparchion. Vbi quis repente obmuteſcit, cum maxime vox illius expectatur: id quod nõn raro conſueuit quibuſdam in cœtu dicturis euenire, vt ſubito velut attonitis vox faucibus hęreat. Quod aiunt accidiſſe Theophraſto, homini in circulis alioquin eloquẽtiſſimo. In huiuſmodi caſu igitur fuerit huic adagio locus. Narrant olim apud Gręcos, duos præcipuos fuiſſe citharœdos, Hipparchionem, & Rufinum. Cum autem in ſolemnibus ludis, qui decimo quoque anno apud Iuliopolitas agebantur, eſſent inter ſe decertaturi: contigit, vt Hipparchion theatri ſtrepitu turbatus, obticuerit, eaq́; res in vulgi iocum abiit, Auctor Zenodotus.

Pecuniarum cupiditas Spartam capiet, præterea nihil.

Ἁ φιλοχρηματία Σπάρταν ὀλεῖ, ἄλλο δὲ οὐδέν. i.
Vna fames auri Spartam capiet, ſubigetq́;
Præterea nihil.

De iis qui ſola pecunia poſſunt expugnari, alioquin inuicti. Natum adagium ab oraculo, quo reſpõſum eſt Alchmeni & Theopompo Spartæ regibus, tum demũ vincendos eſſe Lacedæmonios, cum aurum & argẽtum in precio cœperint habere. Reſpondet apophthegmati Philippi Macedonum regis, qui putauit nullam arcem tam munitam eſſe, quin capi poſſet, modo aſino pateret acceſſus onuſto auro. Reſpondet & Danaes fabulæ, à qua nulla cuſtodia, auri inſultum arcere potuit. Meminit M. Tullius in ſecundo libro Officiorum, & Plutarchus in Laconicis.

Non decet principem ſolidam dormire noctem.

INTER pleraque Homeri carmina, quæ quondam prouerbiorũ vice celebrata fuiſſe teſtatur Macrobius, illud vel præcipue adnumerauimus, quod eſt in Iliados libro ſecundo:

Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα. id eſt,
Haud dignum duce, id eſt, noctem dormire per omnem.

Admonet parœmia, vigilantiam ac ſolicitudinem maxime conuenire principibus; vt qui tantam negotiorum ſarcinam ſuſtineant humeris. Vnde & Vergilius Aeneam ſuum aliis dormientibus aut voluptati indulgentibus, aut vigilantem facit, aut certe excitat, fingitq́; cogitabũdum, ſobriũ, & de futuris agitantem animo:

At pius Aeneas per noctem plurima voluens.

Et rurſum:

Aenea potes hoc ſub caſu ducere ſomnos?

Atque iterum:

Vigilaſne Deum gens
Aenea? vigila.

Huius rei præclarum exemplum præbuit Epaminondas ille dux Thebanus. Siquidẽ cum Thebani ciues feſtis quibuſdam diebus ſolutius compotationibus indulgerẽt, licentiuſque voluptatibus fruerentur, ille ſolus vigil, ac ſobrius arma luſtrabat, & vrbis obambulabat mœnia. Rogatus cur id faceret, reſpondit ſe νήφειν καὶ ἀγρυπνεῖν, ὅπως ἐξῇ τοῖς ἄλλοις μεθύειν καὶ καθεύδειν. id eſt, ſobrium eſſe ſe, ac vigilare, quo reliquis liceret temulentos eſſe ac dormire, quemadmodum refert Plutarchus in libello Aduerſus ducem imperitum. Porro quæ modo retulimus ex Homero, dicũtur ad Agamemnonem ſub perſona ſomnii, Neſtoris ſpeciem imitantis. Integrum carmen ſic habet:

Εὕδεις Ἀτρέος υἱὲ δαΐφρονος ἱπποδάμοιο;
Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλε. i.
Belligeri Atridæ proles dormis ne Agamemnon?
Perpetuam noctem dormire haud principe dignum eſt,
Cui populi cõmiſsi, & tanta negotia curę.

Eundem cæteris dormientibus ſolum vigilantem facit Iliados κ.

Ἄλλοι μὲν παρὰ νηυσὶν ἀριστῆες Παναχαιῶν
Εὗδον παννύχιοι μαλακῷ δεδμημένοι ὕπνῳ,
Ἀλλ' οὐκ Ἀτρεΐδην Ἀγαμέμνονα ποιμένα λαῶν
Ὕπνος ἔχε γλυκερὸς, πολλὰ φρεσὶν ὁρμαίνοντα. id eſt,
At reliqui Danaum proceres noctem vſq; per omnem.
Dormibant, placido correpti membra ſopore,
At non Atridẽ paſtorẽ Agamẽnona plebis
Somnus habet dulcis, verſantem pectore multa.

Conſimilem ad modum Iouem vigilantem fecit Iliados 2.

Ἄλλοι μὲν ῥα θεοί τε, καὶ ἀνέρες ἱπποκορυσταὶ
Εὗδον παννύχιοι, Δία δ᾽ οὐκ ἔχε νήδυμος ὕπνος,
Ἀλλ᾽ ὅγε μερμήριζε κατὰ φρένας. id eſt,
Tum reliquos omnes, diuosque, virosque tenebat
Pernox ſomnus. at inſomnis Saturnius vnus,
Pectore ſollicito voluebat.

Narrat Plutarchus in eodem commẽtario, quem modo citauimus, quiddam nec alienum ab hac parœmia, nec indignum memoratu, nimirum regi Perſarũ hunc fuiſſe morem, vt ſemper vnum quempiam haberet cubiculariũ, cui hoc muneris erat mandatum, vt mane regium thalamum ingreſſus, his verbis illum expergefaceret: Ἀνάστα ὦ βασιλεῦ καὶ φρόντιζε πραγμάτων, ὧν σέ φροντίζειν μεσορομάσδης ἠθέλησε. i. Surge rex, ac negotia cura, quæ te Meſoromaſdes curare iuſſit. Quod ſi quis princeps eruditus ſit ac prudens, huic nihil opus fuerit huiuſmodi cubiculario monitore: ſed ipſa ratio ſemper in pectore tale quiddam inſonabit: φρόντιζε, & οὐ χρὴ παννύχιον. Plato ſeptimo De legibus libro, multis modis vigilantiam commendat, maxime in principe. Eius verba ſunt: Ἐγρηγορότες δὲ ἄρχοντες ἐν πόλεσιν νύκτωρ, φοβεροὶ μὲν κακοῖς, πολεμίοις τε ἅμα καὶ πολίταις. id eſt, Principes qui noctu vigilant in ciuitatibus, malis ſunt formidabiles ciuibus, pariter & hoſtibus. Ac paullo ſuperius eodem in loco: Καθεύδων γὰρ οὐδεὶς, οὐδενὸς ἄξιος. id eſt, Nullus enim dormiens alicuius eſt rei. Dormiunt autem qui oſcitanter agunt, quibus interdum ſuccedit, ſed raro. Proin recte Pindarus Olymp. 10. Ἄπονον δ᾽ ἔλαβον χάρμα παῦροί τινες: Gaudium citra laborem pauci quidam aſſecuti ſunt.

Capram portare non poſſum, & imponitis bouem.

PLVTARCHVS in commẽtario, cui titulus: περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι.

Ἐπεὶ τὸ τῆς παροιμίας ἐστὶ γελοῖον,
Οὐ δύναμαι τὴν αἶγα φέρειν, ἐπιτίθετέ μοι βοῦν. id eſt,
Tauro oneratis, cum nequeam portare capellam.

Vbi quis quod leuius eſt recuſat, & quod multo ſit intolerabilius, imponi ſibi poſtulat. Veluti ſi quis impatientia paupertatis nam ad id accommodat Plutarchus, vſuris inuoluat ſeſe, quod onus vix diuitibus ſit tolerabile.

Numquam enim meos boues abegerunt, nec equos.

Οὐ γάρ πώποτ᾽ ἐμὰς βοῦς ἤλασαν, οὐδὲ μὲν ἵππους. id eſt,
Non enim equos vmquam mihi ſubduxere bouesve.

Prouerbiali figura videtur olim vſurpatũ, pro eo quod eſt: Numquã me læſerunt, aut adfecerunt iniuria: Cum negamus nobis eſſe cauſſam, cur illum aut illum odiſſe debeamus. Plutarchus in commentario de vitanda vſura: Καὶ ταῦτα μάμε οἶμαι λέγειν πόλεμον ἐξενηνοχότα πρὸς τοὺς δανειστάς. οὐ γάρ πώποτ᾽ ἐμὰς βοῦς ἤλασαν. οὐδὲ μὲν ἵππους. id eſt, Neq; vero me exiſtimeris hæc dicere, quod bellum mihi ſit cum vſurariis.

Numquam etenim vel equos mihi ſubduxere bouesve.

id eſt, numquam quidquam mei abſtulerunt. Id quo longius traducetur à ſimplici ſermone, hoc magis erit prouerbiale. Sumptum eſt autem ex Iliados Homericæ libro primo: vbi Achilles contendens cum Agamemnone, negat ſibi cauſſam eſſe, quamobrem cum Troianis bellum ſuſcipiat, niſi vt illi morem gerat.

Οὐ γὰρ ἐγὼ Τρώων ἕνεκ᾽ ἤλυθον αἰχμητάων
Δεῦρο μαχησόμενος, ἐπεὶ οὔ, τι μοι αἴτιοί εἰσιν.
Οὐ γάρ πώποτ᾽ ἐμὰς βοῦς ἤλασαν, οὔτε μὲν ἵππους
Οὐδέ ποτ᾽ ἐν Φθίῃ ἐριβώλακι βωτιανείρῃ
Καρπὸν ἐδηλήσαντο. id eſt,
Haud ego Troiugenum huc acceſſi nomine, quo cum
His bellum gererem, neque enim ſum læſus ab iſtis.
Numquam etenim vel equos mihi ſubduxere bouesve.
Nec Phthies vmquam ſegetumq; virumq; feracis
Sunt populati agros.

Dictum eſt autem ex antiqui ſæculi ritu, quo cum vita mortaliũ adhuc eſſet paſtoralis, prima belli cauſſa erant abacta pecora: quemadmodũ eleganter indicat Homerus Iliad. ſexto depingens Achillis clipeum:

Τοῖσι δ᾽ ἔπειτ᾽ ἀπάνευθε δύο σκοποὶ εἵατο λαῶν.
Δέγμενοι ὁππότε μῆλα ἰδοίατο καὶ ἕλικας βοῦς.

Οἱ δὲ τάχα προγένοντο, δύο δ᾽ ἅμ᾽ ἕποντο νομῆες:
Τερπόμενοι σύριγξι, δόλον δ᾽ ὄτι προνόησαν
Οἱ μὲν τὰ προϊδόντες ἐπέδραμον, ὦκα δ᾽ ἔπειτα
Τάμνοντ᾽ ἀμφὶ βοῶν ἀγέλας καὶ πώεα καλὰ
Ἀργεννῶν οἰῶν, κτεῖνον δ᾽ ἐπὶ μηλοβοτῆρας.

Et reliqua quæ ſequuntur: Quos verſus ne quis omnino contemptos, quæratur, ita vertimus:

De hinc procul bis ſpeculatores populi vnus & alter
Obſeruant, ſi ſors videant ouiumve boumve
Agmina, at hæc confeſtim adſunt, quę pone ſequuntur
Paſtores duo, demulcentes pectora cannis,
Ignari fraudis: contra illi ex compoſito, mox
Adcurrunt, armenta boum, niueosq́ue bidentum
Concidere greges, cæſis paſtoribus ipſis.

Felix qui nihil debet.

Εὐδαίμων ὁ μηδὲν ὀφείλων. id eſt, Felix qui nihil debet. Sententia Græcis celebrata: quam facile is vetam dicet, qui periculum fecerit, quid ſit ære alieno obſtrictum eſſe. Qui nõ ſit expertus, is Plutarchi cõmẽtatiũ euoluat De vitandis vſuris, quamq; ſit miſerum debere facile cognoſcet. Quid enim calamitoſius quam toties erubeſcere, toties perfricare faciem, fugitare, latitare, mentiri, diſſimulare: nunc ſupplicem agere, nunc flagitare palam appellari, vitari digito: breuiter numquam rui iuris eſſe? Nam hæc, cumque his multa alia incommoda ſecum adfert ęs alienum. Extat in hanc ſententiam epigrãma Græcum huiuſmodi, titulo Automedontis:

Εὐδαίμων πρῶτον μὲν, ὁ μηδενὶ μηδὲν ὀφείλων,
Εἶτα δ᾽ ὁ μὴ γήμας. τὸ τρίτον, ὅς τις ἄπαις.
Ἢν δὲ μανεὶς γήμῃ τις, ἔχει χάριν, ἢν κατορύξῃ
Εὐθὺς τὴν γαμετὴν, προῖκα λαβὼν μεγάλην.
Ταῦτ᾽ εἰδὼς, σοφὸς ἴσθι. μάτην δ᾽ Ἐπίκουρον ἔασον
Ποῦ τὸ κενὸν ζητεῖν, καὶ τίνες αἱ μονάδες. id eſt,

Qui nulli debet, fortunatiſſimus ille eſt.
Proximus huic cœlebs. tertius orbus erit.
Quod ſi quis demens vxorem duxerit, illi
Hæc ita res demum commoda grata feret:
Eueniat ſi ſors, vt grandi dote recepta,
Protinus vxorem deferat in tumulum.
Hæc doctus ſapies, Epicurum quærere fruſtra,
Qua ſit inane ſinas, quæq; ſient monades.

Plutarchus in libello, cui titulus: περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι ſcribit Perſis duo fuiſſe peccata: primum debere, proximum mentiri. Nam ea iudicabant cohærere, quod qui ſunt obærati, ſæpius coguntur mentiri. Quod autem refert Plutarchus, eſt apud Herodotum libro primo.

Ad digituli crepitum.

Qui arrogantius faſtuoſiusq; iubent quippiam, digituli crepitu ſignificare dicuntur. Diuus Hieron. in epiſt. ad Ruſticum monachum vſurpauit, in ſuperciliosum quendam & faſtidientem, qui dicturus, digituli crepitu ſilentium imperabat: deinde ſimili faſtu ſingulas voces, per interualla promebat: vt ſingultire crederes, non proloqui. Videtur autem hic geſtus fuiſſe dominorũ, ſeruis humilius aliquod miniſterium inuenientium. Martialis libro tertio in Zoilũ:

Digiti crepantis ſigna nouit Eunuchus.

Item in Diſtichis:

Cum poſcor crepitu digitorum & verna moratur,
O quoties pellex culcitra facta mea eſt.

M. Tullius libro Officiorum tertio; Itaque ſi vir bonus habeat hãc vim, vt ſi digitis concrepuerit, poſſit in locupletum teſtamenta nomen eius irrepere, hac vi non vtatur, ne ſi exploratum quidem habeat id omnino neminem vnquam ſuſpicaturum. Simile eſt illud de nutu & renutu Iouis, quod ex Homero citat Plinius in Epiſtolis: Et nutu dicuntur efficere, qui minimo negotio rem conficiunt. Item ad omnes nutus obſequi, qui prompte morigerantur.

Suem irritat.

Τὸν ὗν ἐρεθίζει, id eſt, Suem irritat. In auidum rixarum dicebatur. Sus enim agreſtis prouocatus, recta petit eum, a quo prouocatus eſt. Sic enim narrant venandi periti, ſi quis ſuem lancea protenſa prouocarit, etiam ſi iam ille ſequebatur aliũ quempiã, illico vertere curſum, & in prouocatorem tendere, ne cuſpide quidem vitata.

Seruatori tertius

Τὸν τρίτον τῷ σωτῆρι, id eſt, Tertium ſeruatori.

tori. Proculus Diadochus in commentario de tribus animi partibus, iuxta Platonis diuiſionem, deq́ quattuor virtutum generibus, vſurpauit adagium hoc, his quidẽ verbis: Ἀλλὰ τούτων διαλυθέντων, καὶ τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν κατ᾽ οὐσίαν διακριθέντων, τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι φασὶ, id eſt, His diſſolutis, animique partibus iuxta ſuam rationem diſtinctis, tertium ſeruatori, quod aiunt. Sentit autẽ Proculus, abſolutis duobus reſtare tertiũ, videlicet, quo pacto quattuor virtutes ad tres illas animi partes poſſint referri. Proculus videtur Platonem imitatus in Charmide: πάλιν τοίνυν ἦν δ᾽ ἐγὼ τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς ἐπισκεψώμεθα. id eſt, Rurſum igitur, inquam, tertium ſoſpitatori velut ab initio conſideremus. Eodem adluſiſſe videtur, licet tectius, libro De legibus 3. ὁ δὲ τρίτος σωτὴρ ὑμῖν ἔτι σπαργῶσαν καὶ θυμουμένην τὴν ἀρχὴν ὁρῶν, οἷον ψάλλιον ἐπέβαλεν αὐτῇ, τὴν τῶν ἐφόρων δύναμιν. id eſt, Porro tertius vobis ſeruator videns principatum adhuc frementem & animoſum ceu pſallium iniecit illi, Ephororum potentiam. Sentit Lacedæmoniorũ remp. tribus modis fuiſſe temperatam, ne erumperet in tyrannidẽ. Primum addita altera familia, ex qua reges creari liceret. Nam initio ex vna tantũ phas erat. Deinde nobiliũ ac principum potentiæ oppoſita vigintiocto ſeniorum auctoritas, quæ in grauiſſimis negotiis regiæ par habebatur. Poſtremo quinque Ephororum magiſtratus, cui rex parere cogebatur. Hæc autem omnia putat numinis prouidentia fuiſſe procurata ad ciuitatis incolumitatẽ, eoq́ue dicit, tertius ſeruator. Sumptum eſt adagium ex Iſthmiorum hymno ſexto Pindari, apud quem de tertio Iouis ſoſpitatoris calice legimus ad hunc modum: Εἴη δὲ τρίτον.

Σωτῆρι πορσαίνοντας Ὀλυμπίῳ, Αἴγιναν κατασπένδειν μελιφθόγγοις ἀοιδαῖς. ſubaudi Κρατῆρα.

Quorum carminum hæc ferme mens eſt. Optat Pindarus vt aliquando vincat Olympia Aegenenſis, quo contingat tertium miſcere calicem ſoſpitatori Ioui, non ſine laudibus, tum ipſius victoris, tum Iouis Olympii. Craterem autem intelligit, aut ſimpliciter eum qui ſumitur in conuiuiis victorialibus, aut κρατῆρα τῶν ᾠδῶν, id eſt, Calicem cantionum, quemadmodum alibi:

Γλυκὺς κρατὴρ ἀγαφθέγκτων ἀοιδᾶν, id eſt,
Dulcis calix vocalium cantionum.

Quo quidẽ loco Pindaricus Interpres oſtendit antiquitus fuiſſe morem, vt in conuiuiis primus calix miſceretur Ioui Olympio: ſecundus heroibus; tertius Ioui ſeruatori. Teſtem huius rei citat Sophoclem ἐν Ναυπλίῳ.

Ζεῦ παυσίλυπε τε καὶ Διὸς σωτηρίου
Σπονδὴ τρίτου κρατῆρος. id eſt,
Curarum ademptor Iuppiterq́ & tertii
Libatio ſcyphi ſoſpitatoris Iouis.

Citat & Aeſchylum in Epigonis:

Λοιβὰς Διὸς μὲν πρῶτον ὡραίου γάμου
Ἥρας τε, εἶτα. τὴν δευτέραν γε κρᾶσιν
Ἥρωσι νέμω, εἶτα, τρίτον Διὸς τοῦ σωτῆρος εὐκταίαν λίβα. id eſt,

Libationes primum quidem Iouis tempeſtiuarum nuptiarum, Iunoniſque. Deinde ſecundum poculum heroibus tribuo. Dein de tertio loco Iouis ſoſpitatoris optabilem ſtillam. Addit autem, hunc calicem σωτῆρος appellatum: quod hucuſque potatio citra ebrietatem, animiq́ noxam conſiſteret. Vltra quem ſi quis progreſſus eſſet, iam ad libidinem, intemperantiamq́ue res vrgere videretur: iuxta illud apud Apuleium Aſclepiadis dictum, exiſtimantis primum craterem pertinere ad ſitim, ſecundum ad voluptatem, tertium ad ebrietatem, quartũ ad inſaniam. Hunc autem eundem, Διὸς σωτῆρος calicem appellant τέλειον, ſiue quod in hunc deſineret bibendi modus: ſiue quod hic numerus inter omnes obſolutiſſimus eſſe putatur, vt cui adſit & initium, & medium, & finis: eoq́ue rebus diuinis potiſſimum accommodatur, & à Platone refertur ad animum, vtpote diuinum, & ob id ternione conſtantem. Ne id quidem theologica ratione vacat, quod primam & vltimam pateram Ioui dicarint, mediam ſemideis. Primum enim heroibus medius locus competebat: vel quod iuxta Platonis ſentẽtiam mediæ conditionis eſſent inter ſummos illos deos, οἳ Ὄλυμπον ἔχουσι, vt inquit Homerus, quos Plato mentes autumat eſſe nullis obnoxias corporibus, & inter nos corporibus oneratos, & ob id affectibus mortiq́ue obnoxios, Dæmonibus enim Platonici tribuunt corpora, tametſi non eiuſmodi, qualia ſunt noſtra, verum aerea: cuius opinionis ſe fuiſſe teſtatur & diuus Aurelius Auguſtinus, in libello De natura dæmonum, & alias aliquoties. Vel quod iuxta poetarũ fabulas

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

fabulas ſemidei compoſitæ mediæque ſunt originis, ex altero parente deo, altero homine: velut Hercules ex Alcmena & Ioue, Caſtor & Pollux ex Leda & Ioue. Porro Iouem intelligunt mẽtem illam ſummam omnia ſimul complectentem, vt idem & initium & finis ſit omnium: eamque ob cauſſam ab hoc auſpicabantur potationem, & in eundem finiebant. Meminit Iouis ſoſpitatoris non ſemel Ariſtophanes in Pluto, velut hoc loco:

Τὸν οὖν Δία τὸν σωτῆρα κἀντὸς μοι δοκῶ
Χαίρειν ἐάσας ἐνθάδ' αὐτοῦ καταμένειν. id eſt,
Mihi itaque viſum ſoſpitatorem Ioue vt
Valete ſinam, atque hoc permaneam poſthac loco.

Tradit interpres templum Athenis fuiſſe τοῦ Διὸς σωτῆρος, quem eũdem quidam ἐλευθέριον appellant. Διὸς σωτῆρος mentionem facit & Athenæus in Dipnoſophiſtis, libro ſecundo, addens olim fuiſſe morem, vt cibis appoſitis mox vinum indilutum infunderetur, quo nimirum declararent, quanta vis eſſet boni dei. Deinde cum ſuo quiſque arbitrio diluiſſet, nomen Iouis Seruatoris præfabantur, innuentes ita temperatum, vinũ tuto citraq; noxam bibi. At idem libro vndecimo propemodum docet & poſt cenã a lotis manibus inferri ſolere calicem Iouis Seruatoris, qui idem fuerit cũ eo qui dictus eſt ἀγαθοῦ δαίμονος, Diphilum adducens auctorem qui ſcripſerit in Saphone:

Ἀρχίλοχε δέξαι τήνδε τὴν μετανιπτρίδα
Μεστὴν Διὸς σωτῆρος ἀγαθοῦ δαίμονος. id eſt,
Archiloche ſumito hanc tibi metaniptridem
Plenam Iouis Soteris optimi dei.

Adagio licebit vti, cum ſignificabimus nos ad id quod in negotio poſtremum ac præcipuum eſt accedere. Prius quam finem faciamus illud admonere libet, ex Pindari verbis, eundem videri Iouem Olympium ac ſoſpitatorem. Plutarchus conuiuialiũ quæſtionũ, decade quinta de tribus his calicibus loquitur, ni fallimur. Οὐδὲ γὰρ θεῷ θύοντες, πᾶσι τοῖς ἄλλοις θεοῖς, μάλιστα καὶ σὺν ναοῖς καὶ βωμοῖς κατευχόμεθα, ἀλλὰ τριῶν κρατήρων κεκραμένων, τοῖς μὲν ἀπὸ τοῦ πρώτου σπένδομεν, τοῖς δὲ ἀπὸ τοῦ δευτέρου, τοῖς δὲ ἀπὸ τοῦ τελευταίου. φθόνος γὰρ ἔξω θείου χοροῦ ἵσταται. id eſt, Neque enim cum deo rem diuinam facimus, reliquis omnibus diis, maxime cum templis & aris vota facimus. Sed tribus crateribus mixtis, aliis de primo libamus, aliis de ſecundo, aliis ex vltimo. Nam inuidia ſtat extra chorum diuinum. Meminit huius rei & decade ſeptima, demonſtrans, cum vni ſacrificabatur deo, omnibus ſimul vota fieri, ſed non nominatim.

Hyperi vertigo.

Ὑπέρου περιτροπή, i. Piſtilli circũuolutio. Vbi quis ſemper idem agitat, neque quidquam tamen explicat. Plato Comicus, opinamur, in Adonide, apud Zenodotum.

Εἶτα οὐχ ὑπέρου μοι περιτροπὴ γενήσεται. i.
Dehinc mihi vertigo piſtilli haud erit.

Plutarchus aduerſus Stoicos ſignificans illorum rationes eodem reuolui: πολὺς οὖν ὁ Διὸς κόρινθος ἐπὶ τὸν λόγον αὐτῶν ἀφικνεῖται. τὴν γὰρ ὑπέρου περιτροπὴν ἵνα μὴ σκώπτειν δοκῇς ἔασον id eſt, Multus igitur Iouis Corinthus ad rationem illorum admittitur. Nam piſtilli circumuolutionẽ, ne ridere videaris, omitte. Vnde videtur ſolere dici, cum eadẽ ſæpius iterantur non ſine tædio. Dialectici peti principium aiunt, quoties eodẽ reuoluitur argumẽtatio. Heſychius interpretatur de his qui ſemper eadẽ aiunt, neq; quidquam interim proficiunt. Huic ita finitimũ eſt, vt idem videri poſſit, quod Plato recẽſet in Theæteto: ἡ μὲν σκυτάλης ἢ ὑπέρου ἢ ὅ, του δὴ λέγεται περιτροπή. i. Scytalæ quidẽ, aut piſtilli, aut ſi cuius alterius dicitur circumuolutio: cum ſermo in idem reuoluitur, quemadmodum illic Theæretus iubet aſſentiri rectæ opinioni, eum qui rectam habet opinionem. Scytalam interpres vertit, ſcuticam, cum Plato loquatur de loro, quod ſurculo circumuoluitur.

Sus ſub fuſtem.

Ὗς ὑπὸ ῥόπαλον, id eſt, Sus ſub fuſtẽ. Vbi quis ſeſe in præſens diſcrimen ac perniciem præcipitat, Nam ſues apud quoſdam fuſte mactari mos eſt. Refertur à Suida. Zenodotus indicat extare apud Dinolochum.

Si bouem non poſſis, aſinum agas.

Εἰ μὴ δύναιο βοῦν, ἔλαυνε ὄνον, id eſt, Si nequeas bouem, aſinum agito, id eſt, ſi non potes vt vis, vtcunque potes facito. Si fortuna ſplendidior non contingit, eam ſortem quæ contingit boni conſulas: ſi quod optas non licet, id quod eſt proximum, amplectere. Auctore Suida.

Siren amicum nunciat, apis hoſpitem.

Σειρὴν μὲν φίλον ἀγγέλλει, ξεῖνον δὲ μέλισσα. id eſt,
Hoſpitem apis, verum Siren prædicit amicum.

Quoties complures eadem de re bene ominantur: aut vbi ſuæ quiſque ſpei blandiens ex quamlibet leuibus argumentis diuinat futurum quod optat. Nam Siren hoc loco non vnam ex illis virginibus Homericis ſignificat verum inſecti genus, api non diſſimile. Auctore Suida. Quamquam apud Heſychium σειρὴν legitur non σειρήν.

Etiam ſi lupi meminiſſes.

Εἰ καὶ λύκου ἐμνήσθης. id eſt, Etiam ſi lupi mentionem feciſſes, ſubaudiendum interueniſſet. Quoties præter exſpectationem interuenit is, de quo fuerat mentio: cognatum ei, quod alibi recenſuimus: Lupus in fabula. Id frequenter accidit in Comœdiis ac Tragœdiis arte curaq; ſcriptoris, vt de quo fiunt verba mox interueniat, Accommodari poterit ad rem, veluti ſi apud auctorem protinus vel caſu occurrat, id de quo vertebatur ſermo, adagium refert Zenodotus. Plato in Phędro, λέγεται γοῦν ὦ φαῖδρε δίκαιον εἶναι, καὶ τό τοῦ λύκου εἰπεῖν. id eſt, Aiunt igitur o Phædre iuſtum eſſe etiam quod de lupo dicitur narrare.

Similior ficu.

Ὁμοιότερος σύκου, id eſt, Similior ficu. Per iocum dicebatur, de vehementer inter ſe ſimilibus. Ducta metaphora a ficorum inter ipſas ſimilitudine. Plutar. aduerſus Stoicos; Θαυμαστὸν καὶ παράδοξον εἰ μήτε, φάττα φάττῃ, μὴ τε μέλιττα μελίττῃ, μήτε πυρὸς πυρῷ, ἢ, σῦκον τὸ τοῦ λόγου, σύκῳ, ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ γέγονεν ἀπαράλλακτον, id eſt, Mirum & inopinabile, ſi neque palumbus palumbo, nec api apis, nec tritico triticũ, aut fico, quod eſt in prouerbio, ficus, ſemper adſimilis fuiſſet. Confine eſt iis quę retulimus alibi: Non tã ouum ouo ſimile, & Non lac lacti magis eſt ſimile.

Simul & da & accipe.

Ἅμα δίδου καὶ λάμβανε, id eſt, Simul & da & accipe. Vbi res eſt, cum homine parum certa fide, cui non ſit tutum quidquam credere, niſi ſtatim receperis quod fueris ſtipulatus. Torquebitur ad eũ qui non collocat officiũ aut munus ſuũ, niſi iam certus de mutuo: nec ſpem emit precio, quemadmodum ait leno Terentianus. Ariſtoteles hanc parœmiam venuſtius extulit libro Moralium Nicomachiorũ octauo, taxans amicos, quos mutua conciliat vtilitas: & perinde, vt in forenſibus commerciis non dant beneficium, ſed vendunt. ἡ μὲν πάμπαν ἀγοραία ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα, ἡ δὲ ἐλευθεριωτέρα εἰς χρόνον. id eſt, Altera quidem omnino ſordida & cauponaria compenſatio de manu in manum: altera magis ingenua ad tempus. Adluſit philoſophus ad Comicum illud, quod citatur ab interprete Pindari.

Φοῖνιξ γὰρ εὐθὺς γίγνομαι,
Τῇ μὲν δίδωμι χειρὶ, τῇ δὲ λαμβάνω. id eſt,
Phœnix enim fio ilico.
Quippe altera manu do, & accipio altera.

Phœnices notantur nimio cauponandi ſtudio. Vnde & Pindaro dictum in Pythiis, hymno 2.

Τὸ δὲ μὲν κατὰ φοίνισσαν ἐμπολὰν μέλος.

Phœnicum commutationem appellat cum datur aliquid, & viciſſim accipitur.

Semper me tales hoſtes inſequantur.

Ἀεὶ τοιοῦτοί με πόλεμοι διώκοιεν, id eſt,
Me bella ſemper inſequantur talia.

Vbi quoſpiam libenter odimus, ac ſimultatem illorum contemnimus. Eſt enim hominũ genus, quos periculoſius ſit demeruiſſe, vt ait Seneca, quã oſtendiſſe: & quos magis expediat inimicos habere quã amicos. Et quibuſdam diſplicuiſſe, laudabile eſt. Et ſunt cum quibus amicitia copulatum eſſe dedecori ſit, ſimulate diſſidere pulchrum. Poteſt accõmodari & in eos qui deſciſcunt ab amicitia, ſed vt inimici nihil queant nocere. Legitur & ad hunc modum:

Ἀεὶ τοιοῦτοί με πολέμιοι διώκοιεν. id eſt,
Me ſemper hoſtes inſequantur hoc genus.

Anus Eriphus.

Γραῦς ἔριφος. id eſt, Anus hœdus. Apollodorus apud Zenodotum ait, anum quandam fuiſſe, quæ dicta ſit Eripha, quod in virginitate conſenuiſſet: perinde quaſi eadem & anus eſſet per ætatem, & puella, quod adhuc innupta. Sunt qui tradant locuſtam agreſtem, a non nullis Mantin appellatam, in Sicilia γραῶν ἔριφον appellari. Aiunt autem quodcunq; animal aſpexiſſet, illi mali quippiam accidere. Proinde in mulierem venefic am

& faſcinatricem quadrate videtur. Quod genus apud Horatium Canidia.

Anus ſaltat.

Γραῦς χορεύει. id eſt, Anus ſaltat. In eum conuenit, qui indecore quippiam facit: velut, ſi ſenex ludat nucibus: aut princeps exemplo Neronis muſicetur. Confine eſt illi, quod ſupra retulimus: Camelus ſaltat. Horatius in anum intempeſtiuæ libidinis.

Te lanæ prope nobilem
Tonſæ Luceriam, non citharæ decent,
Nec flos purpureus roſæ,
Nec poti vetulam fece tenus cadi.

Apud Plutarchum in vita Periclis legimus, Elpinicem quandam, cum eum indecoris conuiciis palam inceſſeret, nihil aliud reſpõſi tuliſſe quam verſiculum illum ex Archilocho:

Οὐκ ἂν μύροισι γραῦς ἐοῦσα ἠλείφεο. id eſt,
Vnguento anus cum ſis caueto inungier,

Quid autem ſecutus Lapus vertit: Haud vnguenti, vetula cum ſis oblita es, non ſatis coniectamus, niſi forte pro ἀλείφεο legit, ἠλείϐεο aut ἐλιϐεο.

Anus ſubſultans multum excitat pulueris.

Γραῦς ἀνακροτήσασα πολὺν κονιορτὸν ἐγείρει. i. Anus ſubſultans, multũ puluerẽ excitat. In eos dici ſolitum, qui ob rerum expetientiam, multum negociorum adgtederentur. Videtur carmen heroicum ſyllaba duntaxat deprauatum.

Anus velut equus profundam habebis foſſam.

Γραῦς ὥσπερ ἵππος τὸν χαράδραιον τάφον ἕξεις. id eſt, Anus velut equus, alte hiantem habebis ac nigrum ſpecum ſepulta. De iis, qui penitus abiiciuntur, tamquam prorſus inutiles. Equi poſtea, quam conſenuerint, in altos terrarum ſpecus aliquo præcipitantur. Ita mulier olim amata, ſimul atque defloruit forma faſtiditur ab omnibus. Qualis eſt apud Horatium Lyce ſimile illi: Equi ſenectus.

Aphyarum honor.

Ἀφύων τιμή. id eſt, Aphyarũ honos. Quoties humilibus exiguus quiſpiam honos cõtingit. Nam Aphya piſciculus eſt vilis: cui coquendo nihil adhibetur præter oleum quo frigitur. Vnde iactatum illud: ἀφύας τιμᾶτ' ἔλαιον, id eſt, Aphyæ honos oleum.

Cur non ſuſpendis te?

Τί οὐκ ἀπήγξω, ἵνα ἐν Θήβαισιν ἥρως γένῃ: id eſt, Quin te ſuſpendis, vt apud Thebanos heros fias? Apud alios ſummus honos habebatur iis, qui ſibi mortem conſciuiſſent, præſertim pro ſalute patriæ: vt apud Atticos Codro pro patria non timido mori: apud Romanos Decus, & Quinto Curtio, M. Catoni Vticenſi, Bruto, & aliis pleriſq; apud Thebanos autem nullus honos habebatur iis, qui ſibi vim attuliſſent. Vnde per ironiam dictum putant, vt Thebis ſemideus fias. Dici poſſe videtur in eos, qui famæ ducti cupiditate, ſemet periculis grauibus obiiciunt. Refertur à Zenodoto.

Quid tibi Apollo cecinit?

Τί σοι Ἀπόλλων κεκιθάρικεν; i. Quid tibi Apollo cecinit cithara? hoc eſt, quid tibi reſpondit? Adluſum eſt autem ad Apollinis citharam, quam illi tribuunt poetæ. Vſus eſt hoc adagio Aeſchylus in Aiace Locrenſi. Refertur à Zenodoto. Conueniet, vbi quis a principe redeuntem percunctabitur, quid reſponſi tulerit, Τί σοι Ἀπόλλων κεκιθάρικεν.

Quid non fies profectus Arbelas?

Τί οὐ γενήσῃ, ἰὼν ἀρβήλας, id eſt, Quid non fies, Arbelas profectus? De eo dici ſolitum, qui peregre proficiſcens ingentia ſibi pollicetur, fretus gentis ad quam demigrat inſcitia barbarieque. Siquidem Arbela Siciliæ ciuitas, auctore Stephano, cuius ciues male audiebant olim, vt ſtupidi, & quibus facile imponeretur. Apud hos igitur etiam contemptus alibi, magnum aliquid eſſe poſſit. Quamquam eſt huius nominis ciuitas in Perſide, cuius meminit Strabo libro 16. Et Quinto Curtio eſt oppidum Meſopotamiæ Darii copiarum internicione nobile.

Bonus pharetra dies.

Ἀγαθὴ ἐκ τῆς φαρέτρας ἡμέρα. i. Bonus è pharetra dies. De die fortunato dicebatur. Tráslatum a Scytharum conſuetudine: quibus, vt narrat Philarcus, mos erat, vt veſperi prius quam dormitent, calculum in pharetram immitterent candidum, ſi forte is dies citra moleſtiam abiiſſet: atrum, ſi ſecus. Demum vbi quis vita decederet, eius pharetram

retrã proferebant: in qua ſi plures candidos calculos reperiſſent, felicẽ pronunciabant: contra, ſi plures nigros. Atq; hinc vitæ ſummam æſtimabant: vnde prouerbio receptũ eſt, vt dicerent bonum diem e pharetra eſſe, ſi quid ex animi ſententia accidiſſet.

Rex Cannacæ.

Τὰ κανάκου. id eſt, Res aut mala Cannacę. Bifariam hac vtebantur parœmia, vel de rebus ob vetuſtatem admirandis, vel de lamentis & comploratıonibus miſeris ac lacrymoſis Cannacas quiſpiam Phrygum rex, quemadmodũ narrat Hermogenes in Phrygiis qui cum prçuidiſſet euenturum diluuium, conuocatis omnibus ad templa deorũ, multis lacrymis ſupplicabat diis, vt id malum auerterent. Vnde Herodes iambographus inquit, ἵνα τὰ κανάκου κλαύσω. id eſt, Vt Cannacæ more plorem. Hæc referuntur a Zenodoto. Plinius libro triceſimo ſexto, Cannacum inter ſtatuarios nobiles recenſet. Stephanus in dictione Iconium, meminit adagii, niſi quod Annacum appellat non Cannacum, aut Cannacam: & de fabula nonnihil euariat. Ait enim Annacum quendam vixiſſe ſuper annos trecentos. Itaque vndique conſulta oracula, quo vſque victurus eſſet. Reſponſum autem, mortuo Annaco peritura vniuerſa: quo defuncto, ſucceſſiſſe diluuium Deucalionis. Ceterum audito reſponſo magnopere luxiſſe Phryges, atque hinc de graui luctu ortum prouerbium ἐπὶ ἀννακοῦ κλαύσειν.

Qui modus equitum.

Τίς τρόπος ἵππων, i. Qui modus equorum? Vbi quis nouam ac peregrinam induceret conſuetudinem: veluti ſi quis Italus Gallicis veſtibus vteretur. Dictum videtur de hoſpitibus nouo quadrigarum genere inuectis. Metagenes in Thurioperſis apud Suidam: Τίς τρόπος ἱππικῆς ὅδ' ἔρχονται τὸν βαρβαρικὸν τρόπον ὄντοι, id eſt, Quis equorũ modus? Vt autem ſaltant hi more barbarico. Confinitatem habet cũ illo, quod paullo ſuperius recenſuimus: ἄλλο γένος κώπης. id eſt, Aliud genus remi.

Chironium vulnus.

Χειρώνειον ἕλκος. id eſt, Chironium vulnus, immedicabile malum appellabant: Chiron in bello aduerſus Centauros ictus ab Hercule, vulnus immedicabile accepit in pede: vnde & periit. Hinc natam parœmiam auctor Zenodotus. Vergilius autem noſter, nam huic carmen inſcribitur, Chironiam manum medicam vocat:

Viuit pectore ſub dolente vulnus,
Quod Chironia nec manus leuaret.

Ab hoc Chirone centauro fertur educatus Achilles. Vnde Plato Comicus Damonem, qui ſub obtentu tradendæ muſices putabatur Periclem inſtituiſſe ad tyrannidem, taxat his verſibus:

Πρῶτον μὲν οὖν μοι λέξον ἀντιβολῶ, σὺ γὰρ
Ὡς φασιν ὁ χείρων ἐξέθρεψας περικλέα. id eſt,
Primum quidem illud obſecro dicas mihi
Tu quippe Chiron educaſſe diceris Periclem.

Quem locum ita reddidit Lupus: Tu enim vt aiunt, peſſime Periclem educaſti. Quin & in editione Aldina geminum vitium eſt. Primum enim verſus perperam diſtinctus eſt, deinde vt pro ὁ χείρων, legamus ὁ χείρων, id eſt, tu ille Chiron metri cogit ratio. Per tropum ſiquidem appellat Damonem Chironem, quod id fuerit Pericli, quod Chirõ fuit Achilli, quem docuit quidem fidibus canere, ſed ad Centauricam, ferociam eduxit. Hoc licet alieniore loco, viſum eſt ſtudioſis indicare, ne quis imprudens ad eum impingat lapidem.

Charontis ianua.

Χαρώνειος θύρα, id eſt, Charontica ianua. De imminente capitis periculo, ſiue de re magnopere triſti. Sic enim antiquitus appellabatur vna e carceris ianuis, per quam damnati iudicum ſententiis ad ſuppliciũ educebantur. Referunt Zenodotus, Heſychius & Suidas: Charontis enim cymba finguntani mas ad inferos deduci. Hinc Ariſtophanes in Pluto, ὁ δὲ χάρων τὸ ξύμβολον δίδωσι, id eſt, Dat ſymbolum Charon: ſignificans illi imminere mortem.

Maſchalam tollere.

Μασχάλην αἴρειν, id eſt, Maſchalam tollere dicebatur, qui auidius biberet Sumptum a geſtu bibonum, inter ebibendum cyathos, gulam ac mentũ incidentiũ, & altius erigentium cubitos, ne quid reſideat in cyatho liquoris. Idem appellant κωθωνίζειν, ἀπὸ τοῦ κώθωνος, quod eſt poculi genus, Heſychius indicat μασχάλην eſſe partem proræ, quæ con-

tineat τέρθρον, ſiue Antemonem. Antemonē autem volunt eſſe veli genus. Sunt qui dicant μασχάλιον eſſe caniſtrum e palma contextum, quod virga palmea maſchale dicatur, non numquam & pro fune poni. Alii contendunt maſchalam eſſe machinā, qua ſarcinæ deponuutur in naues, aut eximuntur e nauibus. Hinc iocus in eos qui poculum tollunt in altum. Heſychius adfert & hunc trochaicum tetrametrum citra nomenclaturam auctoris.

Ὡς ἄνω τὴν μασχάλην αἴρωμεν ἐμπιπτωκότες. id eſt,

Surſum in altum vt irruentes erigamus maſchalam.

Fortaſſis huc adluſit Stratonicus citharœdus apud Athenæum libro octauo qui notans ſingulas Græciæ ciuitates: βυζάντιον, ἄπιν μασχάλην τῆς ἑλλάδος, id eſt, Byzantium dixit Græciæ maſchalam, quod illic opinamur ſtrenue potaretur, ſiue quod eſſet emporium Græciæ. Eſt enim Thraciæ ciuitas, eadem dicta Conſtantinopolis. Adiungit prouerbio gratiam adluſio, quod ſunt poculanangii ſpecie, veluti cymbia, σκάφια, τριήρεις, & alia non nulla. Refertur à Zenodoto. Meminit & Iulius Pollux lib ſeptimo cap. 3. his quidem verbis, ἐπὶ δὲ τῶν μεθυόντων ἔλεγον τὸ μασχάλην αἴρειν, ὡς τοῦτο ἔθος ὂν τοῖς μεθύουσι, id eſt De ebriis vero dicebāt maſchalam tollere, tamquam is mos ſit temulentis. Adducit & Homerici carminis teſtimonium:

Χεῖρας ἀνίχοντες γέλῳ ἔκθανον,

Sublatis manibus riſu emori.

Ex his videtur non à tollendo poculo, ſed à geſtu gaudentium fuiſſe dictum. Certe manet & hodie apud Germanos milites, vt dextra ſublata lætitiam indicent animi.

Magis ipſe Phryx.

Μᾶλλον ὁ φρύξ, id eſt, Magis ipſe Phryx. Equidem coniicimus dictitatum, quoties ea magis probarentur, non quæ veriora ſint, ſed quæ adulantius dicta. Narrant Crœſum Lydorum regem aliquando percunctatum ſeptem illos ſapientes, cui nam primum felicitatis titulum tribuerent. At cum varie reſponderetur, aliis dicentibus feras indomitas ſibi videri feliciſſimas quod pro tuenda libertate mortem oppeterēt: aliis ciconias: quod citra legem, ſuapte natura ius piumq; ſeruarent: Solone vero negante, quemquā appellandum felicem, prius quam ex vita deceſſerit, aſſiſtens Phrygius ille fabulator Aeſopus: Tanto, inquit rex ceteros antecellis, quanto mare præſtat fluuiis. Id vbi rex audiſſet, reſpondiſſe fertur, μᾶλλον ὁ φρύξ. Ea vox in prouerbium ceſſit: equidem haud ſcimus an ita legendum ſit: μᾶλλον ὦ φρύξ. vt ſit libenter agnoſcentis eam laudē, & cū eſſet maxima, tamen aliquid etiam adiungi deſiderantis: vnde eū quis aperte nobis adulatur, ſuccinere licebit, μᾶλλον ὦ φρύξ. Referunt Suidas & Zenodotus.

Magis ſibi placet, quàm Peleus in Machæra.

Μέγα φρονεῖ μᾶλλον ἢ πηλεὺς ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ, id eſt, Magis ſibi placet, quàm Peleus ſua machæra. In eum competit, qui præter modū re quapiam inſolens eſt, ac tumet. Aiunt autem hunc gladium à Vulcano fabrefactum, à diis dono datum fuiſſe Peleo, virtutis illius ac prudentiæ ſymbolum. Quo quidem ille vtens & in prælis & venatibus, cōſequebatur quidquid optabat. Zenodotus ait huius mentionem factam & apud Anacreontem, & apud Pindarum.

Generoſus es ex crumena.

Γεννάος εἶ ἐκ βαλαντίου, id eſt, Generoſus es ex crumena. In eum iaciebatur, qui propter opulentiam generoſus haberi voluiſſet, alioquin obſcurus & humilis. Pariunt enim nobilitatem & opes, non antiquæ ſolum, iuxta Ariſtotelem, verum etiam vndecunque & quandocunque partæ. Solet autem hoc genus feroeius inſoleſcere, quam qui maiorū imaginibus clari ſunt.

Liberorum amantior, quàm Gello.

Γελλοῦς παιδοφιλωτέρα, id eſt, Puerorum amantior Gello. Dici ſolitū vel in eos, qui morte præmatura periſſent, vel in eos, qui mira quidem caritate filios proſequerentur, ſed eoſdem indulgentia, delicijsq; corrumperent. Aiunt Gello virginem quampiā fuiſſe, quæ puella adhuc vita deceſſerit. Huius ſpectrum oberrare Lesbiis creditum eſt, ac pueros impetere. Vnde puerorum mortem, qui præmaturo fato perirent, huic Gello imputabant. Citatur Sappho, quæ huius fabulæ meminerit.

Gleba

Gleba aruum.

Βῶλος ἀρούρᾳ, i. Gleba aruum, vbi quis exigua maximis apponit, credens ſeſe nõ nihil iuuare. Proinde legendum ſuſpicamur: βῶλος ἀρούρᾳ, aut ἀρούρᾳ, vt ſubaudias, προστίθεται aut ἀυξάνει, aut eiuſmodi quippiam. Nihil enim adfert momenti, ſi gleba aruo adiungatur, quod perinde ſit, ac ſi quis aquam è lacu hauſtam infundat mari.

Glauci ars.

Γλαύκου τέχνη, id eſt, Glauci ars. Huius parœmiæ duplex eſt vſus. Conuenit enim vel in opus celeriter abſolutum, vel in id, quod eſt arte ſumma, ſummaq́ue cura elaboratum. Quidam ortum exiſtimant à Glauco quodam Samio, qui primus æris ferruminationem inuenerit. Alii à Libyco quodam, qui quattuor cymbala quædam fabricatus dicitur, certis proportionibus ita inter ſe reſpõdentia, vt primi ſpiſſitudo Epitriti rationẽ haberet ad ſecũdum, ad tertium Hemiolii. ad quartum dupli. Ea pulſata muſicam quandam harmoniam reddebant. Auctor Zenodotus.

Noctuæ Lauriotica.

Γλαῦκες λαυριωτικαὶ, id eſt, Noctuæ lauriotice, hoc velut ænigmate pecuniarum vim ſignificabant. Laurios enim Atticæ regio eſt auri venis frequens. Porro nomiſmatis aureis noctuarum figura inſcalpebatur, quemadmodum alio diximus loco. Interpres addit & tetradrachmis noctuam ſolere inſculpi. Ariſtophanes in Auibus:

Γλαῦκες ὑμᾶς οὔποτ' ἐπιλείψουσι λαυριωτικαὶ,
Ἀλλ' ἐνοικήσουσιν ἔνδον, ἔν τε τοῖς βαλλαντίοις
Ἐννεοττεύσουσι. id eſt,
Noctuæ vos non relinquent Lauriotieæ, ſed hæ
Aedibus aderunt in ipſis, inque loculis nidulos
Sibi parabunt.

Glaucus poto melle reſurrexit.

Γλαῦκος πιὼν μέλι ἀνέστη, i. Glaucus poto melle reuixit. Dici ſolitũ, quoties aliquis vulgari rumore dictus mortuus, denuo prodit in publicum, & quaſi rediuiuus apparet iis quibus perſuaſum fuerat eum vita defunctum eſſe. Satis conſtat ab euentu natum. Nempe Glaucum quempiam præter omnium exſpectationẽ, guſtato mellito pharmaco reualuiſſe. Eamque rem in iocum popularem verſam fuiſſe. Quidam enarrant in hunc modum: Glaucus quidã poto melle, ob bilem pæne exanimatus eſt. Ad hunc multis adcurrẽtibus medicis, polyidos herba, quam Draconem vocant, eum reſtituit.

Generoſior Codro.

Εὐγενέστερος Κόδρου, i. Generoſior Codro. Per Ironiam recte dicetur in iſtos, qui maiorũ fumoſis imaginibus, & nataliũ antiquitate gloriantur. Codrus Melãthi filius fuit. Melãthus à Neleo ſextus. A quo Neleo prognatus & Neſtor. Hic igitur Melantus, Meſſene patria pulſus venit Athenas: atq; ibi cum Xantho Bœoto, qui tum Athenis imperabat, ſingulari certamine congreſſus, victor diſceſſit, & Athenienſium imperium occupauit. Cui ſucceſſit filius Codrus, ſingulari in patriam pietate præcipue nobilis. Nam cum Atticis bellum eſſet aduerſus Dores, proditumq́ue eſſet oraculo, victoriam penes Athenienſem populum futuram, ſi rex illorum ab hoſtibus fuiſſet occiſus, Codrus patriæ gloriam ſua incolumitate cariorem habens, ignota ſpecie hoſtem prouocauit, & interemptus eſt. Reliquit autem filios duos, Mentorem, qui patri defuncto ſucceſſit in imperium, & Neleum, cuius auſpiciis colonia in Aſiam demigrauit. Hæc ferme Zenodotus.

Cadmea victoria.

Καδμεία νίκη, i. Cadmea victoria. Huius adagii varium adducunt & ſenſum & originẽ. Sunt qui putent inutilẽ victoriã, Cadmeam vocatam, propterea, quod Eteocles & Polynices Thebani, cum de regni vicibus diſceptarẽt, ſingulari certamine congreſſi, vterq; perierint. Cuiuſmodi victoriç meminit Herodotus lib. 1. de Phocenſibus agẽs. Vel quod Cadmei deuicerint quidem Argiuos cum Adraſto militantes, ſed ſuo malo. Poſteris enim illorum pœnas abunde magnas dederunt. Vel quod Oedipus ſoluto Sphingis ænigmate, victoriã quidem à mõſtro magnificam reportauit, verum poſt imprudẽs ſuam ipſius matrem duxit vxorem. Idq́; ſimulatq; reſciuit, oculos ſibimet eruit. Itaq; illius quoque victoriæ parum felix exitus fuit. Sunt qui huc referant. Cum Cadmus

litteras à Phœnicibus acceptas, Græcis tradere vellet, Linum, quod is quoque litteras ſuas proferret, interemit. Deinde ciues Cadmum exegerunt, vt nec huic bono fuerit Linum ſuperaſſe. Plutarchus ſubſcribit primę ſententiæ. Nam ad hunc modum ſcribit in commentario: περὶ τῆς φιλαδελφίας. Οὐ γὰρ ἑτέραν οἱ παλαιοὶ καδμείαν νίκην, ἀλλὰ τὴν περὶ θήβας τῶν ἀδελφῶν, ὡς αἰσχίστην καὶ κακίστην προσηγόρευσαν, id eſt, Non enim aliam priſci Cadmeam victoriam, quàm eam, quæ fuit fratrum apud Thebas, vt turpiſſimam atque miſerrimam appellarunt. Idem περὶ παίδων ἀγωγῆς, oſtendit Cadmeam appellari victoriam, quoties præſtat vinci, quàm vincere. Vſurpauit hoc adagium Plato libro De legibus primo: παιδεία μὲν οὖν φέρει καὶ νίκην, νίκη δὲ ἐνίοτε ἀπαιδευσίαν. πολλοὶ γὰρ ὑβριστότεροι διὰ πολέμων νίκας γενόμενοι μυρίων ἄλλων κακῶν δι᾽ ὕβριν ἐνεπλήσθησαν, καὶ παιδεία μὲν οὐδεπώποτε γέγονε καδμεία, νῖκαι δὲ ἀνθρώποις πολλαὶ δὴ τοιαῦται γεγόνασί τε καὶ ἔσονται, i. Proinde eruditio etiam victoriam adfert: contra victoria non numquam imperitiã: eo quod complures ob victorias bello partas inſolentiores facti, innumeris aliis malis propter violentiam repleti ſunt. At eruditio numquam fuit Cadmea, victoriæ vero multæ profecto hominibus tales & fuerũt, & futuræ ſunt. Ariſtides in Pericle: Ὥς τι τὴν καδμείαν νίκην ἡγεῖτο νικήσειν, i. Itaque Cadmeam victoriam reportaturum ſeſe exiſtimabat. Quo quidem loco ſcholium adſcriptum præter alia illud admonet ab iis, quæ retulimus, nonnihil diuerſum. Thebanos cæſis Argiuis, qui cum Polynice pugnarant, negaſſe ſepulturam. Qua inhumanitate exaſperati Athenienſes, Thebanos oppugnatos deuicerunt, & conſimilem ad modũ vetuerunt, ne cadauera cæſorum darentur ſepulturæ. Nec prorſus diſſonãt ab his, nec prorſus congruunt quæ ſcribit Pauſanias in Bœoticis. Scribit autem in hanc ferme ſententiam: Commiſſo apud Iſmenũ prælio in congreſſu victi ſunt Thebani, & compulſi in fugam intra mœnia ſeſe receperũt, tamquam Peloponeſii oppugnationis eſſent ignari. Porro cum illi magis ira, quàm arte irruerent, non pauci à Thebanis è muro iaculis ſunt interempti. Poſtremo vicerunt & alios, ideſt palantes, tum baroſque facta impreſſione, ita vt totus exercitus, excepto Adraſto, interiret. Neque paruo ea victoria conſtitit Thebanis, καὶ ἀπ᾽ ἐκείνου, inquit, τὴν σὺν ὀλέθρῳ κρατησάντων, καδμείαν ὀνομάζουσι νίκην, id eſt, Ex eo victoriam coniunctam cum exitio eorum, qui vicerunt, Cadmeam appellant. Sed vndecunque natũ eſt adagium, Cadmeam victoriam appellabant infelicem, etiam ipſis victoribus. Cuiuſmodi fuit & Græcorum, quorum nulli nõ magno conſtitit capta Troia. Et medici Cadmeam victoriam vocant, cum ita depellitur morbus, vt ægrotus interim in remedio pereat, ſuccumbente natura.

Pecuniæ vir.

Χρήματα ἀνήρ, id eſt, Pecuniæ vir. Hoc eſt, tanti quiſque fit, quantum poſſidet. Horatius:

> Nil ſatis eſt, inquit, quia tanti quantum
> habeas, ſis,

Zenodotus ex Pindaro citat. Extat autem in Iſthmiis hymno ſecundo, his quidem verbis:

> Νῦν δ᾽ ἐφίητι τ᾽ ὠργείου φυλάξαι
> Ῥῆμα τῆς ἀληθείας ἄγχιστα βαῖνον
> Χρήματα, χρήματ᾽ ἀνήρ.
> Ὃς φᾶ κτεάνων θ᾽ ἅμα λειφθεὶς καὶ φίλων.

Nunc ſubit illud, Argiui ſeruare dictum, ad veritatem proxime accedens, Pecuniæ, pecuniæ vir. Sic ait poſſeſſionibus ſimul deſtitutus & amicis. Interpres Pindari teſtatur Chryſippum auctorem in prouerbiis, qui ſcripſerit eſſe Ariſtodemi Spartani. Idem interpres verſum, quem paullo ante recenſuimus ex Alcæo, refert hunc in modum: χρήματ᾽ ἀνήρ. πενιχρὸς δ᾽ οὐδεὶς πέλετ᾽ ἐσθλὸς, οὐδὲ τίμιος. Meminit apophthegmatis & Laertius in vita Thaletis, addens apud Lacedæmonios eſſe percelebre. Alcæi idem reſtantis hæc verba citantur apud Suidam: Ὡς γὰρ δή ποτ᾽ Ἀριστόδαμον φασὶν ἐν Σπάρτᾳ λόγον οὐκ ἀπάλαμνον εἰπεῖν, χρήματ᾽ ἀνήρ, πενιχρὸς δ᾽ οὐδὲ πότ᾽ ἐσθλὸς, id eſt, Sic enim olim aiũt Ariſtodemum apud Spartanos verbũ non inſcitum dixiſſe, pecuniæ vir, pauper autem numquam probus. Quidam ad ſeptem illos ſophos referre malunt. Ad hanc ſententiam pertinent illi verſus è comœdia quapiam:

> Τ᾽ ἀργύριόν ἐστιν αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς.
> Ὅστις δὲ μὴ ἔχει τοῦτο μηδὲ κτήσατο,
> Οὗτος μετὰ ζώντων τεθνηκὼς περιπατεῖ. i.
> Argentum & anima & ſanguis, eſt mortalibus.

Hoc qui caret, nec ſibi parauit ſedulo,
Viuos hic inter mortuus circũambulat.

Secundus verſus Græcis conſtabit, ſi tollas: δὲ, aut ſi legas: μέχει pro μὴ ἔχει. Tertius conſtabit, ſi pro τεθνεὼς legas: τεθνεώς. Celebratur & hic ſenarius, non alienus ab hac ſententia:

Βίος βίου δεόμενος οὐκ ἔστιν βίος. id eſt,
Vita haud vocãda eſt vita victus indiga.

Proindeq; quemadmodũ apud Græcos βίος, itidem apud Latinos vita ſignificat, & vitã morti contrariam, & facultates quibus vitam ſuſtinemus.

Diues factus iam deſijt gaudere lente.

Ἔπειτα πλουτῶν οὐκ ἔθ' ἥδεται φακῇ, id eſt,
Lenticula diuiti placere deſiit.

Lens legumen pauperum ac tenuium cibus eſt. Quæ faſtiditur, ſimulatq; lautior fortuna contigit. Vnde prouerbium in eos, quibus ad vberiorem conditionẽ euectis, faſtidio ſunt, ea quæ prius inopes, boni conſulebant. Sumptum eſt adagium ex Ariſtophanis Pluto. Dicitur enim illic in adoleſcentem, qui cum pauper haberet conſuetudinẽ cum anu, nactus diuitias, cœpit illam faſtidire. Non diſsimile illi, quod alibi recenſuimus, ἄλλος βίος, ἄλλη δίαιτα.

Caluum vellis.

Φαλακρὸν τίλλεις, id eſt, Caluum vellis. Vbi inanem operam ſumit, aut vbi quis auferre conatur, quo vacat is à quo petitur. Veluti ſi quis à paupere conetur extundere pecuniam, ab indocto litteraturam. Simillimũ eſt illi Plautino: Aquam è pumice poſtulas. Rurſum illi: Nudo veſtimenta detrahere. Quin hodie quoq; vulgus vbi ſignificat nihil eſſe, quod adimatur, volam manus oſtendens, iubet inde velli quippiam, quod ea corporis pars nemini non ſit calua.

Somnus abſit ab oculis.

Ὕπνος δ' ἀπίστω γλυκύθυμος ὀμμάτων. id eſt,
Oculis abeſto leniens animum ſopor.

Vbi quis rem aggreditur, quæ ſummam diligentiã curamq; deſideret. Quod genus, ſi quis philoſophiæ capeſſat ſtudiũ. Sumptus eſt autem hic ſenarius ex Ariſtophanis Nebulis, apud quem dicitur ſub perſona Socratis adhortantis Strepſiadem, vt philoſophiæ daturus operam, omnia tum faciat, tum patiatur.

Phoci conuiuium.

Φώκου ἔρανος, id eſt, Phoci præmium, ſiue conuiuium. Dictitari ſuetum, vbi quis ſuo malo conuiuas acciperet. Tametſi nihil vetat quò minus longius etiam traducatur: nempe ad quoſuis, qui læduntur ab iis, de quibus benemeriti fuerint. Aiunt Phoco cuipiam filiam fuiſſe iam nuptiis maturam. Is Procos, nam erant complures, conuocare ſolitus præmia ſtatuebat, & conditionibus ſubinde nouis propoſitis nuptias prorogabat. Quamobrẽ indignati iuuenes Phocum in conuiuio trucidarunt. Auctor Zenodotus. Etiam ſi Plutarchus in Amatoriis narrationis fabulam hanc diuerſe narrat. Euſtathius in primum Odyſſeæ, tres conuiuiorum ſpecies facit, εἰλαπίνην, quod ad ſplendorem ac magnificentiam ſit apparatum. γάμον. quod ipſum etiam ſumptuoſius eſſe conſueuit. ἔρανον, id quod plurimi conueniunt, ſed ſuo quiſque cibo ſumptuq;. Ea conuiuandi ratio præcipue probatur Heſiodo, propterea quod cum plurimum habeat iucunditatis, minimum habeat ſumptus. Nam temperantius & editur & bibitur, vbi quiſque de ſuo edit ac bibit. Heſiodi carmẽ eſt huiuſmodi:

Ἐκ κοινοῦ πλείστη χάρις, δαπάνη δ' ὀλιγίστη.

Porro qui ſplendidiores affectarent videri, ii etiam ἔρανον tum de ſuo, tum lautius exhibebant. Homerus has tres conuiuiorum formas ſimul complectitur:

Τίπτε δέ σε χρεώ,
Εἰλαπίνη ἠὲ γάμος, ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστίν.

Antiquior, quam chaos, & Saturnia tempora.

Χάους ἀρχαιότερος, i. Antiquior, quàm chaos. De re nimium priſca & obſoleta. Ibycus, ποτῆται δ' ἐν ἀλλοτρίῳ χάει, i. Volat in alieno chao. Ac rurſum: ὁ δὲ φλυαρεῖ, καὶ μάτην ἡμῶν λῆρον κατεχεῖ τῆς χάους ἀρχαιότερον καὶ Κρόνου ὄζοντα, i. Hic autem nugatur, ac temere nugas in nos infundit antiquiores, quàm chaos, ac Saturni tempora redolentes. Alludit adagium ad chaos, ad quod poetæ deorum, ac rerum omnium originem referunt. Ouidius opificium mundi hinc auſpicatur.

Tamquam Argiuum clipeum abſtulerit, ita gloriatur.

Ὡς τ' ἐν ἄργει ἀσπίδα καθελὼν σεμνύνεται, i. Superbit tamquam Argiuum clipeum detraxerit. In faſtuoſos, & magnificentius ſeſe gerentes dicebatur. Aiunt apud Argiuos ſacrum quendam eſſe clipeum, clauis adfixũ, vt facile detrahi non poſſit. Alii dicũt, apud eos ordinem, ac delectum iuuenum viribus antecellentium, ἀσπίδα, id eſt, clipeum appellari. Auctor Zenodotus.

Tamquam conchylium diſcerpere.

Ὥσπερ κογχύλιον διολεῖ. id eſt, Tanquam concham dilacerare. De imbecillis & viribus longe inferioribus dicebatur. Nam illiſæ ſolo rumpuntur conchæ, quo cibus eximatur, aut inciſo neruo, quo ſe contrahunt, ac diducunt, aperiuntur. Refertur apud Suidam.

Mutus magis, quàm ſcapha.

Συστομώτερος σκάφης, id eſt, Magis elinguis, quam ſcapha. De iis dici cõſueuit, qui propter humilitatem cõditionis apud pręſtantiores non audent hiſcere. Naũ hinc aiunt q̃d olim inquilini, & hoſpites alienę Reipub. ludis popularibus, in pompa incedebant, nauim geſtantes: vnde quoties hoſpitem, non ciuem ſignificabant, σκάφην ἢ σκαφηφόρον, appellare conſueuerunt. Proinde vulgo ſic minitabantur: ποιήσω σὲ συστομώτερον σκάφης, id eſt, Reddam tibi os occluſius ſcapha. Etenim iis, qui in Repub. viuunt non ſua, multa ſunt muſſitanda. Nã vti non conuenit in aliena ciuitate curioſum eſſe, ita nec tutum eſt liberioris eſſe linguæ. Huius interpretamenti Suidas auctorem citat Theophraſtum in opere De legibus. Equidem in pleriſque codicibus, σωστομώτερος ſcriptum reperimus, non συστομώτερος. Quæ lectio ſi cui magis adridebit, non reluctabimur, nempe vt metu contractum & humilem accipias.

Nudus tamquam ex matre.

Γυμνὸς ὡς ἐκ μητρός, id eſt, Nudus vt ex matre. Prouerbialis hyperbole de vehementer paupere. Nudiſſimi enim naſcimur, ac ne pilis quidem tecti, nedum veſtibus, quod non itẽ in ceteris animantibus accidit. Hoc dictum & hodie vulgo noſtrati eſt in ore, tam nudus quam natus erat. Huic ſimile, quod alibi refertur: Tamquam è naufragio.

Eſt Pylus ante Pylum.

PLVTARCHVS in libello, cui titulus: περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι, teſtatur hunc verſum apud Meſſenios prouerbio fuiſſe celebratum:

Ἔστι πύλος πρὸ πύλοιο, πύλος γε μὲν ἐστὶ καὶ ἄλλος. id eſt,
Eſt Pyllus ante Pylum, ſiquidem eſt Pylus altera ſane.

Dictum apparet, vbi quid alteri præfertur velut antiquius & præſtantius. Aut vbi aliquis iactat ſeſe, quaſi vel ſolus ſit, vel ſummus, cum reperiantur & alii, qui poſſint cum eo decertare. Pylus enim Meſſeniorũ ciuitas, Neſtore nobilis, vt affirmant quidã. Hoc autem carmen Plutarchus hoc pacto commutauit:

Ἔστι τόκος πρὸ τόκοιο, τόκος γε μὲν ἐστὶ καὶ ἄλλος. id eſt,
Vſura vſura prior, vſura altera ſane eſt.

In eos accõmodari põt, quibus alia vſura ex alia naſcitur. Vnde natũ ſit adagium Euſtathius interpretans Homeri Bœotiam indicauit. Scribit enim iuxta eos, qui de populis conſcripſerunt, tres fuiſſe Pylos. Vnam Meſſeniæ, alterã Triphyliæ, tertiã Arcadiæ. Triphyliacam obtinuiſſe Neſtorẽ. Idẽ geographum teſtem adducit, Strabonẽ opinamur, qui tres itẽ Pylos conſtituerit in Peloponneſo. Tractat autem hac de re Strabo libro Geographiæ octauo, demõſtrans, fuiſſe multas huius nominis vrbes, quarũ vnaquæque ſibi vindicauerit Neſtorem, ob viri celebritatem. Quamquam idem poſt autumat Neſtoris patriam fuiſſe, ex vtraque parte Alphei. Adluſit ad adagium Ariſtophanes in Equitibus:

Ἀλλὰ τόδ' εἰ φράζου, πρὸ πύλου πύλου, ὅν σοι ἔφραζεν
Ἔστι πύλος πρὸ πύλοιο. τί τοῦτο λέγει πρὸ πύλοιο; id eſt,
Hoc age dic Pylus ante Pylum eſt, quam tu mihi narras,
Eſt Pylus ante Pylum, ſibi quid vult ante Pylum iſtuc?

Interpres adſcribit verſiculum, quem paullo ante citauimus è Plutarcho, proditum oraculo fuiſſe.

Iecit Achilles duas teſſeras & quattuor.

Βέβλακ' ἀχιλλεὺς δύο κύβω καὶ τέσσαρα. id eſt, Duas

Duas Achilles,quattuorq́; teſſeras Iecit. Hunc verſum Suidas ex Euripide citat. Quid autem ſibi velit adagium, nullus explicat. Niſi quod coniectare licet dictũ fuiſſe,de iis, qui omni re vincerent, propterea quod is teſſerarum iactus felix eſſet. Interpres Ariſtophanis in Ranis Ariſtarcum citat, qui ſcripſerit hũc ſenarium Euripidis nomine circumferri ſolitum, ſed falſo, cũ ſit ἀδέσποτος. Apud Ariſtophanem vſurpat Bacchus in Aeſchylum, victorẽ Euripidis, vnde apparet in fauſtis acclamationibus huius eſſe vſum prouerbii.

E tardigradis aſinis equus prodiit.

Ἐκ βραδυσκελῶν ὄνων ἵππος ὤρχσειν, id eſt, E tardigradis aſinis equus emerſit. Cum clarus euadit quiſpiam obſcuro genere natus, aut quoties ab indocto præceptore proficiſcitur diſcipulus eruditus. Poteſt & per Ironiam proferri,& per negationem, vt nunquam ex aſinis naſcitur equus. Et, en tibi ex aſinis equum, id eſt, ex infimis parentibus arrogãtem & ferocem. Huic contrariũ eſt,quod alibi retulimus, heroum filii noxæ,cum ex egregiis viris prognati, non reſpondet maiorum virtutibus, quemadmodum Socrates apud Platonem in Alcibiade priore, docet ambos Periclis filios Paralum & Xantippum fuiſſe ſtupidos, Cliniam euaſiſſe furioſum. Deniq; nullum illius operę factum ſapientem,cum Zenonis cõſuetudine multi ſapientes euaſerint. Idẽ tractat in Menone, commemorans & Ariſtidem, qui filium habuit Lyſimachũ nullius rei,pręterea Thucydidem,cui duo fuerint filii,Meleſias & Stephanus. Neuter reſpondit virtuti paternæ. His addi poterat Marcus Tullius, qui filium reliquit illaudatum & à patriis virtutibus plurimũ degenerantem.

Epeo timidior.

Ἐπειοῦ δειλότερος, id eſt, Epeo timidior. De magnopere pauido dicebatur. Ab Epeo quopiam dictum, notæ timiditatis homine. Datum eſt hoc cognominis Cratino comico, per adluſionem fortaſſis, quod cum Oenoidis tribus princeps eſſet, in eo munere timidius ſe gereret.

Epheſiæ litteræ.

Ἐφέσια γράμματα.id eſt,Epheſiæ litteræ. Dictum videtur de iis,qui mira felicitate, tanquam diuina virgula, quidquid optarent, aſſequerentur. Aiunt enim Epheſiis nonnullas quaſdam,& voces magicas fuiſſe quibus vtentes in omni negotio victores euaderẽt. Auctor Diogenianus. Euſtathius in Odyſſeæ Φ. tradit his litteris vſum Crœſum in rogo. Fuiſſe autem verba quædam,obſcura, ænigmatibus ſimillima,neutiquam cohærentia,deſcripta in pedibus,zona,& corona Dianæ Suidas addit huiuſmodi fabulam, in Olympiis Mileſiũ quempiam cũ Epheſio palæſtra cõmiſſum nihil potuiſſe in conflictu,quod is Epheſius in talo Epheſias haberet litteras. Quod ſimulac animaduerſum eſſet, ademptis litteris, Epheſium qui iam triginta defatigarat, ſuccubuiſſe. Heſychius indicat fuiſſe priſcas quaſdam voces pro ſacris habitas,quibus impoſtores deinde multas addiderint. Priſcas putat has fuiſſe, ἄσκι, quod interpretatur tenebras, κατάσκι, lumen, αὖξ, ipſe, δαμναμενεὺς ſol, αἴσιον, verum. Meminit harum & Anaxilas apud Athenæum lib. 12. Commemoratis enim philoſophi cuiuſdam deliciis ait, καὶ πρὸς τούτοις ἐν σκυταρίοις ῥαπτοῖσι φορῶν ἐφέσια γράμματα καλά, id eſt, Ad hæc, in conſutilibus pelliculis geſtans Epheſias litteras pulchras. Nec deſunt hodie,qui huiuſmodi cõfictis vocibus imponant ſtultis. Illud ſatis apparet librariorum incuria commiſſum, quod cum Heſychius inter magicas voces recenſeat τέτραξ, non meminit tamen interpretans ſingulas.

Eodem in ludo docti.

Eodem in ludo docti dicebantur, ſimilibus vitiis laborãtes,& improbitate pares. Hoc dictũ adeo vulgo manet, vt nihil ſit tritius. Terentius in Hecyra, In eodem omnes mihi videntur ludo doctę, ad malitiam. Solẽt enim ferme,qui communibus vſi ſunt pręceptoribus,ingenio, moribusq́; cõuenire. Quod autem Terentius dixit in mulieres, omnes inter ipſas ſimilibus eſſe moribus, idem Gręcus atteſtatur ſenarius:

Γυνὴ γυναικὸς πάντ᾽ οὐδὲν διαφέρει. id eſt,
A fęmina nil fęmina vnquam diſcrepat.

Innuit autem prouerbium nullam inueniri bonam mulierem.

Tanquam in phiditiis.

Ὥσπερ ἐν φιδιτίοις, id eſt, Velut in phiditiis, vbi

vbi quid parcius, nimiumq; frugaliter actũ ſignificabimus. Lacedæmonii publica loca habebant, in quibus cibum caperẽt. In his accipiebant hoſpites ac legatos ſuos, ſed apparatu perparco. Vnde & Græca vox ducta videtur à φειδιτῶ ϰ, id eſt, parcendo. Quanquam ſunt qui malunt φιδίτια dicta quaſi φιλίτια, quod eiuſmodi conuiuiis coiretur ſodalitas. Vtranque vocis etymologiam recenſet Plutarchus in vita Lycurgi. In priore abiicitur ι, e diphthongo, in poſteriore λ, vertitur in δ. Addit autem tertiam etymologiam, phiditia dicta quaſi ἐδίτια, à ſumendo cibo, quæ Græci præſertim Atheniẽſes vocant συσσίτια, Cretenſes ἀνδρεῖα, quẽadmodum ibidem indicat Plutarchus. Hoc genus conuiuiorum Lycurgus inſtituit, ad excludendum luxum ac temulentiam. M. Tullius meminit Phiditiorum libro Tuſculanarum quæſtionum quinto, Quid inquit, victum Lacedæmoniarũ in phiditiis, non ne videmus? Vbi cum tyrannus cenauiſſet Dionyſius, negauit ſe iure illo nigro, quod cenæ caput erat, delectatum: tum is qui illa coxerat, Minime mirum, inquit: condimenta enim defuerunt. Quæ tandẽ, inquit ille? Labor in venatu, ſudor, curſus ab Eurota, fames, ſitis. His enim rebus Lacedæmoniorum epulæ condiuntur. Quãquam hæc fabula ſecus narratur apud Plutarchum in Coronide, quam adiectam videmus apophthegmatis Laconicis, de Lycurgi inſtitutis. Erant apud Lacedæmonios & aliæ conuiuiorum ſpecies, quorum vnum erat κοπὶς, quod certis ciborum generibus inſtruebatur, alterum ἄικλον aliquanto ſplẽdidius. Omnium frugaliſſimũ erat, quod agebatur ĩ phiditiis. Multa ſuper his Athenæus libro quarto, ſi cui licebit cognoſcere. Accommodari poterit & ad orationem, vt ſi quis neget ſe contentum ſimplici ſermone, velut in Laconicis phiditiis accipiatur, ſed deſiderare ſplendoris aliquid, & quod appetentiam irritet illecebra.

Equo ſeneſcenti minora cicela admone.

Ἵππῳ γηράσκοντι τὰ μείονα κέκελα ἐπίβαλλε, id eſt, Equo ſeneſcenti minora cicela admoue. Admonet adagium, vbi vires per ætatẽ fatiſcũt, reſpirationem ac refocillationem quandam à laboribus dandam, & decreſcente robore minuendos labores, augendam remiſſionem. Ductum aiunt ab equis militaribus, quibus ſeneſcentibus, leuius τρισίππιον admouebant. Eſt autem τρισίππιον ceu rotula quædam, publica nota, quæ igni candefacta, malis equorum imprimi conſueuit. Zenodotus oſtendit prouerbiũ extitiſſe apud Cratetem comicũ in Samiis. Videtur carmen heroicum, ſi tãtum legas: κύκλ' ἐπίβαλλε. Nam κέκελα nondum reperimus apud vllum auctorem, præterquam apud Zenodotum. Triſippii meminit Heſychius. Videtur autem, κέκελον aliquid eſſe, non diſſimile Triſippio.

Eretrienſium Rho.

Ἐρετριέων ῥῶ, id eſt, Eretrienſium Rho. Vbi quis crebrius & aſperius eam litteram ſonaret. Quo nomine nunc male audiunt apud Gallos Piccardi. Notantur item quibus Alcibiadis labdaciſmus impendio placebat. Ridetur Arrius à Catullo, quòd

Commoda dicebat, ſi quando commoda vellet
Dicere, & inſidias Arrius inſidias.
Ac tum mirifice credebat ſe eſſe locutum,
Cum quantum poterat, dixerat inſidias.

Adagium refertur à Diogeniano. Meminit Plato in Cratylo, οἶδα ὅτι ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἡμεῖς μὲν φαμὲν σκληρότης, ἐρετριεῖς δὲ σκληροτήρ, id eſt, Scis quod nos pro eodẽ dicimus ſclerotes, id eſt, durities, pro quo Eretrienſes ſcleroter: ex quo liquet Eretrienſes adamaſſe hanc litteram ρ, quam loco σ, ſuppoſuerint, cum contra Athenienſes, eam verterint in σ, vt θαρσεῖν pro θαῤῥεῖν. Quoniam ea littera dicitur impetus ac vehementiæ ſignificationem habere, videtur & in homines præcipites ac violentos congruere prouerbium.

Oeſtro percitus.

Οἴστρῳ παραπληγείς, id eſt, Oeſtro percitus, id eſt, ingenti animi cupiditate commotus, ac velut attonitus. Oeſtrũ enim inſecti genus, horrendo ſtrepitu, vnde & nomen inditum apud Græcos. Nam Latini, aſilum appellant. Hoc addito Iuno vaccam Io in furorem egit. Vnde poetæ diuino correpti furore, œſtro conciti dicuntur. Eſt apud Platonem, tametſi locus in præſentia non ſuccurrit, opinamur in Phædro. Vnde & οἰστρόπληγος dictione compoſita, pro inſano, & οἰστρᾶν & οἰστρηλατεῖν, pro inſanire.

In

In magnis & voluiſſe ſat eſt.

In magnis & voluiſſe ſat eſt. Tibulliana hac ſententia, nihil celebratius. Eam Angelus Politianus non inſcite vertit Græcè:

Ἀρκεῖ δ' ἐν μεγάλοις καὶ τὸ θέλημα μόνον.

Apuleius Floridorum lib. 4. Maiore ſcilicet voluntate, quàm facultate. Eoque propenſius fortaſſe laudandus eſt, quod omnibus bonis in rebus, conatus in laude, effectus in caſu eſt. Item M. Varro apud Gelliū lib. 1. cap. 18. In quo non modo Lælii ingenium non reprehendo, ſed induſtriam laudo. Succeſſum enim fortuna, experientiam laus ſequitur. Conuenit, vbi quis maiora viribus conatus, tametſi rei ſuſceptæ magnitudini non facit ſatis, tamen hoc ipſo nomine laudem promeretur, quod rē pulcherrimam tentauerit.

In holmo cubabo.

Ἐν ὅλμῳ εὐνάσω, id eſt, in holmo cubabo. Dicebatur ab iis, qui ſe quippiam diuinatione cognitum ire minitabātur. Nam ὅλμον quidam vatem interpretantur. Alii tripodes Appollinis holmos appellatos fuiſſe. Tradit autem Ariſtophanes grammaticus, citāte Zenodoto, eos, qui holmis indormiſſent, repente diuinādi ſpiritum concipere. Addit Apollinē ob id ἐν ὅλμοι cognominatum a Sophocle. Quamquam apud Heſychium ὅλμος pro mortario ponitur. Apud Athenæum libro 11. poculi genus eſt cornu adſimile, vt per iocum torqueri poſſit & in bibones.

Eadem cera.

Ἓν κηρίον, id eſt, Idem fauus, dicebantur qui vno ore idem adfirmarent, aut qui inter ſe conſpiraſſent. Ductum à fauorum cellulis inter ſe cōnexis. Siue quod cera tenax, ſibique hærēs. Siue quod olim in ceratis tabellis ſcribebant, vnde & Horatius: Cera laudatur eadē, ſiue quod olim imagines è cera fingebantur, varia quidem forma, nūc deorum, nunc regum, nunc plebeiorū, ſed hæc omnia erant cera. Refert Zenodotus non diſſimile illi, quod alio diximus loco, Idem puluis, & Eadem farina.

In quinq; iudicum genibus ſitum eſt.

Ἐν πέντε κριτῶν γούνασι κεῖται, id eſt, In quinq; ſitum genibus iudicum, id eſt, in alieno arbitrio res eſt poſita. Nam antiquitus quinque iudicibus datum erat negotium, vt de comicorum fabulis pronunciarent, vt teſtis eſt apud Zenodotum Epicharmus. Quā quam & apud Platonem quinque iudicum fit mētio, cum alias, tum in lib. de Legibus 11. Ἐν πέντε δὲ τῶν νομοφυλάκων τοῖς νεωτάτοις ἀνατλῦ κρίσιν, id eſt, Vt iudicium ſit penes quinque natu minimos ex nomophylacibus. Adluſum eſt autem ad illud Homero frequens:

Καὶ ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται. id eſt,
In genibus ſunt hæc ſita diuum.

Cum ſignificamus non eſſe noſtræ facultatis, præſtare rei exitum, verum hunc ſuperis & fortunæ in manu eſſe. Pindarus in Olympiis:

Νῦν δ' ἔλπομαι μὲν, ἐν θεῷ γε μὰν τέλος. i.
Nunc ſpes quidem mihi, at in Deo ſitus exitus.

Fames & mora bilem in naſum conciunt.

Sosia Plautinus in Amphitryone: Vetus adagiū eſt, inquit, fames & mora bilem in naſum conciunt, id eſt, latrante ſtomacho omnis mora bilem mouet. Quod autem dixit, bilem in naſum conciunt, conuenit cū illo, quod ait Theocritus in Thyrſide:

Ἐντί γε πικρός,
Καί οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται. i.
Eſt enim acerbus,
Atq; illi ſemper ſedet in nare aſpera bilis.

Ducta eſt metaphora ab animātibus iram narium flatu ſignificantibus. Vnde fabula de tauris ignem ſpirantibus. Quin hominibus etiam nōnullis ex naribus indicium iracundiæ. Vnde & corrugare nares dicuntur quæ offendunt. Horatius:

Ne ſordida mappa
Corruget nares.

Item Perſius in quinta Satyra:

Sed ira cadat naſo, rugoſaq; ſanna.

Poteſt id trahi latius, nempe ad quemlibet vehementius aliquid cupientem, cui omnis mora quantumuis puſilla, longiſſima videtur, atteſtante Mimo:

Etiam celeritas in deſiderio mora eſt.

Huc reſpicit & Horatianum illud:

Vt nox longa quibus mentitur amica, dieſque.
Longa videtur opus debentibus, vt piger annus
Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum.

Generoſior

Οἱ δὲ τάχα προγένοντο, δύο δ' ἅμ' ἕποντο νομῆες:
Τερπόμενοι σύριγξι, δόλον δ' οὔτι προνόησαν
Οἱ μὲν τὰ προϊδόντες ἐπέδραμον, ὦκα δ' ἔπειτα
Τάμνοντ' ἀμφὶ βοῶν ἀγέλας καὶ πώεα καλὰ
Ἀργεννῶν οἰῶν, κτεῖνον δ' ἐπὶ μηλοβοτῆρας.

Et reliqua quæ ſequuntur: Quos verſus ne quis omnino contemptos, quæratur, ita vertimus:

De hinc procul bis ſpeculatores populi vnus & alter
Obſeruant, ſi ſors videant ouiumve boumve
Agmina, at hæc confeſtim adſunt, quę pone ſequuntur
Paſtores duo, demulcentes pectora cannis,
Ignari fraudis: contra illi ex compoſito, mox
Adcurrunt, armenta boum, niueosq́ue bidentum
Concidere greges, cæſis paſtoribus ipſis.

Felix qui nihil debet.

Εὐδαίμων ὁ μηδὲν ὀφείλων. id eſt, Felix qui nihil debet. Sententia Græcis celebrata: quam facile is vetam dicet, qui periculum fecerit, quid ſit ære alieno obſtrictum eſſe. Qui nō ſit expertus, is Plutarchi commētatiū euoluat De vitandis vſuris, quamq; ſit miſerum debere facile cognoſcet. Quid enim calamitoſius quam toties erubeſcere, toties perfricare faciem, fugitare, latitare, mentiri, diſſimulare: nunc ſupplicem agere, nunc flagitiæ palam appellari, vitari digito: breuiter numquam tui iuris eſſe? Nam hæc, cumq́ue his multa alia incommoda ſecum adfert ęs alienum. Extat in hanc ſententiam epigrāma Græcum huiuſmodi, titulo Automedontis:

Εὐδαίμων πρῶτον μὲν, ὁ μηδενὶ μηδὲν ὀφείλων,
Εἶτα δ' ὁ μὴ γήμας. τὸ τρίτον, ὅς τις ἄπαις.
Ἐν δὲ μανεὶς γήμῃ τις ἔχει χάριν, ἢν κατορύξῃ
Εὐθὺς τὴν γαμετὴν, προῖκα λαβὼν μεγάλην.
Ταῦτ' εἰδὼς, σοφὸς ἴσθι. μάτην δ' Ἐπίκουρον ἔασον
Ποῦ τὸ κενὸν ζητεῖν, καὶ τίνες αἱ μονάδες. id eſt,

Qui nulli debet, fortunatiſſimus ille eſt.
Proximus huic cœlebs. tertius orbus erit.
Quod ſi quis demens vxorem duxerit, illi
Hæc ita res demum commoda grata feret:
Eueniat ſi ſors, vt grandi dote recepta,
Protinus vxorem deferat in tumulum.
Hæc doctus ſapies, Epicurum quærere fruſtra,
Qua ſit inane ſinas, quæq; ſient monades.

Plutarchus in libello, cui titulus: περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι ſcribit Perſis duo fuiſſe peccata: primum debere, proximum mentiri. Nam ea iudicabant cohærere, quod qui ſunt obęrati, ſæpius cogantur mentiri. Quod autem refert Plutarchus, eſt apud Herodotum libro primo.

Ad digituli crepitum.

QVI arrogantius faſtuoſiusq; iubent quippiam, digituli crepitu ſignificare dicuntur. Diuus Hieron. in epiſt. ad Ruſticum monachum vſurpauit, in ſuperciliosum quendam & faſtidientem, qui dicturus, digituli crepitu ſilentium imperabat: deinde ſimili faſtu ſingulas voces, per interualla promebat: vt ſingultire crederes, non proloqui. Videtur autem hic geſtus fuiſſe dominorū, ſeruis humilius aliquod miniſterium innuentium. Martialis libro tertio in Zoilū:

Digiti crepantis ſigna nouit Eunuchus.

Item in Diſtichis:

Cum poſcor crepitu digitorum & verna moratur.
O quoties pellex culcitra facta mea eſt.

M. Tullius libro Officiorum tertio; Itaque ſi vir bonus habeat hāc vim, vt ſi digitis concrepuerit, poſſit in locupletum teſtamenta nomen eius irrepere, hac vi non vtatur, ne ſi exploratum quidem habeat id omnino neminem vnquam ſuſpicaturum. Simile eſt illud de nutu & renutu Iouis, quod ex Homero citat Plinius in Epiſtolis: Et nutu dicuntur efficere, qui minimo negotio tem conficiunt. Item ad omnes nutus obſequi, qui prompte morigerantur.

Suem irritat.

ὗν ὀρίνει, id eſt, Suem irritat. In auidum rixarum dicebatur. Sus enim agreſtis prouocatus, recta petit eum, a quo prouocatus eſt. Sic enim narrant venandi periti, ſi quis ſuem lancea protenſa prouocarit, etiam ſi iam ille ſequebatur aliū quempiā, illico vertere curſum, & in prouocatorem tendere, ne cuſpide quidem vitata.

Seruatori tertius

Τὸν τρίτον τῷ σωτῆρι. id eſt, Tertium ſeruatori.

tori. Proculus Diadochus in commentario de tribus animi partibus, iuxta Platonis diuiſionem, deq́ quattuor virtutum generibus, vſurpauit adagium hoc, his quidẽ verbis: Ἀλλὰ τούτων διαλυθέντων, καὶ τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν κατ᾽ οὐσίαν διακριθέντων, τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι φασὶ, id eſt, His diſſolutis, animique partibus iuxta ſuam rationem diſtinctis, tertium ſeruatori, quod aiunt. Sentit autẽ Proculus, abſolutis duobus reſtare tertiũ, videlicet, quo pacto quattuor virtutes ad tres illas animi partes poſſint referri. Proculus videtur Platonem imitatus in Charmide: πάλιν τοίνυν ἦν δ᾽ ἐγὼ τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς ἐπισκεψώμεθα. id eſt, Rurſum igitur, inquam, tertium ſoſpitatori velut ab initio conſideremus. Eodem adluſiſſe videtur, licet tectius, libro De legibus 3. ὁ δὲ τρίτος σωτὴρ ὑμῖν ἔτι σπαργῶσαν καὶ θυμουμένην τὴν ἀρχὴν ὁρῶν, οἷον ψάλιον ἐνέβαλεν αὐτῇ, τὴν τῶν ἐφόρων δύναμιν. id eſt, Porro tertius vobis ſeruator videns principatum adhuc frementem & animoſum ceu pſallium inieceit illi, Ephororum potentiam. Sentit Lacedæmoniorũ remp. tribus modis fuiſſe temperatam, ne erumperet in tyrannidẽ. Primum addita altera familia, ex qua reges creari liceret. Nam initio ex vna tantũ phas erat. Deinde nobiliũ ac principum potentiæ oppoſita vigintiocto ſeniorum auctoritas, quæ in grauiſſimis negotiis regiæ par habebatur. Poſtremo quinque Ephororum magiſtratus, cui rex parere cogebatur. Hæc autem omnia putat numinis prouidentia fuiſſe procurata ad ciuitatis incolumitatẽ, eoq́ue dicit, tertius ſeruator. Sumptum eſt adagium ex Iſthmiorum hymno ſexto Pindari, apud quem de tertio Iouis ſoſpitatoris calice legimus ad hunc modum: Εἴη δὲ τρίτον.

Σωτῆρι πορσαίνοντας Ὀλυμπίῳ, Αἴγιναν κατασπένδειν μελιφθόγγοις ἀοιδαῖς. ſubaudi Κρατῆρα.

Quorum carminum hæc ferme mens eſt. Optat Pindarus vt aliquando vincat Olympia Aegenenſis, quo contingat tertium miſcere calicem ſoſpitatori Ioui, non ſine laudibus, tum ipſius victoris, tum Iouis Olympii. Craterem autem intelligit, aut ſimpliciter eum qui ſumitur in conuiuiis victorialibus, aut κρατῆρα τῶν ᾠδῶν, id eſt, Calicem cantionum, quemadmodum alibi:

Γλυκὺς κρατὴρ ἀγακλέων ἀοιδᾶν, id eſt,

Dulcis calix vocalium cantionum.

Quo quidẽ loco Pindaricus Interpres oſtendit antiquitus fuiſſe morem, vt in conuiuiis primus calix miſceretur Ioui Olympio, ſecundus heroibus, tertius Ioui ſeruatori. Teſtem huius rei citat Sophoclem ἐν Ναυπλίῳ.

Ζεὺς παυσίλυπε, καὶ Διὸς σωτηρίου
Σπονδὴ τρίτου κρατῆρος. id eſt,
Curarum ademptor Iuppiterq́ & tertii
Libario ſcyphi ſoſpitatoris Iouis.

Citat & Aeſchylum in Epigonis:

Λοιβὰς Διὸς μὲν πρῶτον ὡραίου γάμου
Ἥρας τε, εἶτα, τὴν δευτέραν γε κρᾶσιν
Ἥρωσι νέμω, εἶτα, τρίτον Διὸς τοῦ σωτῆρος εὐκταίαν λίβα. id eſt,

Libationes primum quidem Iouis tempeſtiuarum nuptiarum, Iunoniſque. Deinde ſecundum poculum heroibus tribuo. Deinde tertio loco Iouis ſoſpitatoris optabilem ſtillam. Addit autem, hunc calicem σωτῆρος appellatum: quod hucuſque potatio citra ebrietatem, animiq́; noxam conſiſteret. Vltra quem ſi quis progreſſus eſſet, iam ad libidinem, intemperantiamq́ue res vrgere videretur: iuxta illud apud Apuleium Aſclepiadis dictum, exiſtimantis primum craterem pertinere ad ſitim, ſecundum ad voluptatem, tertium ad ebrietatem, quartũ ad inſaniam. Hunc autem eundem, Διὸς σωτῆρος calicem appellant τέλειον, ſiue quod in hunc deſineret bibendi modus: ſiue quod hic numerus inter omnes abſolutiſſimus eſſe putatur, vt cui adſit & initium, & medium, & finis: eoq́ue rebus diuinis potiſſimum accommodatur, & à Platone refertur ad animum, vtpote diuinum, & ob id ternione conſtantem. Ne id quidem theologica ratione vacat, quod primam & vltimam pateram Ioui dicarint, mediam ſemideis. Primum enim heroibus medius locus competebat: vel quod iuxta Platonis ſententiam mediæ conditionis eſſent inter ſummos illos deos, οἱ ὄλυμπον ἔχουσι, vt inquit Homerus, quos Plato mentes autumat eſſe nullis obnoxias corporibus, & inter nos corporibus oneratos, & ob id affectibus mortiq́ue obnoxios. Dæmonibus enim Platonici tribuunt corpora, tametſi non eiuſmodi, qualia ſunt noſtra, verum aerea: cuius opinionis ſe fuiſſe teſtatur & diuus Aurelius Auguſtinus, in libello De natura dæmonum, & alias aliquoties. Vel quod iuxta poetarũ

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

fabulas ſemidei compoſitæ mediæque ſunt originis, ex altero parente deo, altero homine: velut Hercules ex Alcmena & Ioue, Caſtor & Pollux ex Leda & Ioue. Porro Iouem intelligunt mẽtem illam ſummam omnia ſimul complectentem, vt idem & initium & finis ſit omnium: eamque ob cauſam ab hoc auſpicabantur potationem, & in eundem finiebant. Meminit Iouis ſoſpitatoris non ſemel Ariſtophanes in Pluto, velut hoc loco:

Τὸν οὖν δία τὸν σωτῆρα κἀντὸς μοι δοκῶ
Χαίρειν ἐάσας ἐνθάδ' αὐτοῦ καταμένειν. id eſt,
Mihi itaque viſum ſoſpitatorem Iouẽ vt
Valere ſinam, atque hoc permaneam poſt-
hac loco.

Tradit interpres templum Athenis fuiſſe τοῦ διὸς σωτῆρος, quem eũdem quidam ἐλευθέριον appellant. διὸς σωτῆρος mentionem facit & Athenæus in Dipnoſophiſtis, libro ſecundo. addens olim fuiſſe morem, vt cibis appoſitis mox vinum indilutum infunderetur, quo nimirum declararent, quanta vis eſſet boni dei. Deinde cum ſuo quiſque arbitrio diluiſſet, nomen Iouis Seruatoris præfabantur, innuentes ita temperatum, vinũ tuto citraq; noxam bibi. At idem libro vndecimo propemodum docet & poſt cenã a lotis manibus inferri ſolere calicem Iouis Seruatoris, qui idem fuerit eũ eo qui dictus eſt ἀγαθοῦ δαίμονος, Diphilum adducens auctorem qui ſcripſerit in Saphone:

Ἀρχίλοχε δέξαι τήνδε τὴν μετανιπτρίδα
Μεστὴν διὸς σωτῆρος ἀγαθοῦ δαίμονος. id eſt,
Archiloche ſumito hanc tibi metanipteridem
Plenam Iouis Soteris optimi dei.

Adagio licebit vti, cum ſignificabimus nos ad id quod in negotio poſtremum ac præcipuum eſt accedere. Prius quam finem faciamus illud admonere libet, ex Pindari verbis, eundem videri Iouem Olympium ac ſoſpitatorem. Plutarchus conuiuialiũ quæſtionũ, decade quinta de tribus his calicibus loquitur, ni fallimur. Οὐδὲ γὰρ θεῷ ἑνὶ θύοντες, πᾶσι τοῖς ἄλλοις θεοῖς, μάλιστα καὶ σὺν ναοῖς καὶ βωμοῖς κατευχόμεθα, ἀλλὰ τριῶν κρατήρων κεκραμένων, τοῖς μὲν ἀπὸ τοῦ πρώτου σπένδομεν, τοῖς δὲ ἀπὸ τοῦ δευτέρου, τοῖς δὲ ἀπὸ τοῦ τελευταίου. φθόνος γὰρ ἔξω θείου χοροῦ ἵσταται. id eſt, Neque enim cum deo rem diuinam facimus, reliquis omnibus diis, maxime cum templis & aris vota facimus. Sed tribus crateribus mixtis, aliis de primo libamus, aliis de ſecundo, aliis ex vltimo. Nam inuidia ſtat extra chorum diuinum. Meminit huius rei & decade ſeptima, demonſtrans, cum vni ſacrificabatur deo, omnibus ſimul vota fieri, ſed non nominatim.

Hyperi vertigo.

Ὑπέρου περιτροπή, i. Piſtilli circũuolutio. Vbi quis ſemper idem agitat, neque quidquam tamen explicat. Plato Comicus, opinamur, in Adonide, apud Zenodotum.

Εἶτ' οὐχ' ὑπέρου μοι περιτροπὴ γενήσεται. i.
Dehinc mihi vertigo piſtilli haud erit.

Plutarchus aduerſus Stoicos ſignificans illorum rationes eodem reuolui: πολὺς οὖν ὁ διὸς κόρινθος ἐπὶ τὸν λόγον αὐτῶν ἀφίεται. τὴν γὰρ ὑπέρου περιτροπὴν ἵνα μὴ σκώπτειν δοκῇς ἔασον id eſt, Multus igitur Iouis Corinthus ad rationem illorum admittitur. Nam piſtilli circumuolutionẽ, ne ridere videaris, omitte. Vnde videtur ſolere dici, cum eadẽ ſæpius iterantur non ſine tædio. Dialectici peti principium aiunt, quoties eodẽ reuoluitur argumẽtatio. Heſychius interpretatur de his qui ſemper eadẽ aiunt, neq; quidquam interim proficiunt. Huic ita finitimũ eſt, vt idem videri poſſit, quod Plato recẽſet in Theæteto: ἡ μὲν σκυτάλης. ἡ ὑπέρου ἢ ὅ, τι δὴ λέγεται περιτροπή. i. Scytalæ quidẽ, aut piſtilli, aut ſi cuius alterius dicitur circumuolutio: cum ſermo in idem reuoluitur, quemadmodum illic Theætetus iubet aſſentiri rectæ opinioni, eum qui rectam habet opinionem. Scytalam interpres vertit, ſcutieam, cum Plato loquatur de loro, quod ſurculo circumuoluitur.

Sus ſub fuſtem.

Ὗς ὑπὸ ῥόπαλον, id eſt, Sus ſub fuſtẽ. Vbi quis ſeſe in præſens diſcrimen ac perniciem præcipitat, Nam ſues apud quoſdam fuſte mactari mos eſt. Refertur à Suida. Zenodotus indicat extare apud Dinolochum.

Si bouem non poſſis, aſinum agas.

Εἰ μὴ δύναιο βοῦν, ἔλαυνε ὄνον, id eſt, Si nequeas bouem, aſinum agito, id eſt, ſi non potes vt vis, vtcunque potes facito. Si fortuna ſplendidior non contingit, eam ſortem quæ contingit boni conſulas: ſi quod optas non licet, id quod eſt proximum, amplectere. Autore Suida.

Sens

Siren amicum nuncias, apis hoſpitem.

Σειρὴν μὲν φίλων ἀγγέλλει, ξεῖνον δὲ μέλισσα. id eſt,
Hoſpitem apis, verum Siren prædicit amicum.

Quoties complures eadem de re bene ominantur: aut vbi ſuæ quiſque ſpei blandiens ex quamlibet leuibus argumentis diuinat futurum quod optat. Nam Siren hoc loco non vnam ex illis virginibus Homericis ſignificat verum inſecti genus, api non diſſimile. Auctore Suida. Quamquam apud Heſychium σειρὰ legitur non σειρήν.

Etiam ſi lupi meminiſſes.

Εἰ καὶ λύκου ἐμνήσθης. id eſt, Etiam ſi lupi mentionem feciſſes, ſubaudiendum interueniſſet. Quoties præter exſpectationem interuenit is, de quo fuerat mentio: cognatum ei, quod alibi recenſuimus: Lupus in fabula. Id frequenter accidit in Comœdiis ac Tragœdiis arte curaq; ſcriptoris, vt de quo fiunt verba mox interueniat. Accommodari poterit ad rem, veluti ſi apud auctorem protinus vel caſu occurrat, id de quo vertebatur ſermo, adagium refert Zenodotus. Plato in Phedro, λέγεται γοῦν ὦ φαῖδρε δίκαιον εἶναι, καὶ τὸ τοῦ λύκου εἰπεῖν. id eſt, Aiunt igitur o Phædre iuſtum eſſe etiam quod de lupo dicitur narrare.

Similior ficu.

Ὁμοιότερος σύκου, id eſt, Similior ficu. Per iocum dicebatur, de vehementer inter ſe ſimilibus. Ducta metaphora a ficorum inter ipſas ſimilitudine. Plutar. aduerſus Stoicos; Θαυμαστὸν καὶ παράδοξον εἰ μήτε, φάττα φάττῃ, μὴ τε μέλιττα μελίττῃ, μήτε πυρὸς πυρῷ, ἢ, σῦκον τὸ τοῦ λόγου, σύκῳ, ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ γέγονεν ἀπαράλλακτον, id eſt, Mirum & inopinabile, ſi neque palumbus palumbo, nec api apis, nec tritico triticū, aut fico, quod eſt in prouerbio, ficus, ſemper adſimilis fuiſſet. Confine eſt iis quę retulimus alibi: Non tā ouum ouo ſimile, & Non lac lacti magis eſt ſimile.

Simul & da & accipe.

Ἅμα δίδου καὶ λάμβανε, id eſt, Simul & da & accipe. Vbi res eſt, cum homine parum certa fide, cui non ſit tutum quidquam credere, niſi ſtatim receperis quod fueris ſtipulatus. Torquebitur ad eū qui non collocat officiū aut munus ſuū, niſi iam certus de mutuo: nec ſpem emit precio, quemadmodum ait leno Terentianus. Ariſtoteles hanc paræmiam venuſtius extulit libro Moralium Nicomachiorū octauo, taxans amicos, quos mutua conciliat vtilitas: & petinde, vt in ſo renſibus commerciis non dant beneficium, ſed venduut. ἡ μὲν πάμπαν ἀγοραία ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα, ἡ δὲ ἐλευθεριωτέρα εἰς χρόνον. id eſt, Altera quidem omnino ſordida & cauponaria compenſatio de manu in manum: altera magis ingenua ad tempus. Adluſit philoſophus ad Comicum illud, quod citatur ab interprete Pindari.

Φοῖνιξ μὲν εὐθὺς γίγνομαι,
Τῇ μὲν δίδωμι χειρὶ, τῇ δὲ λαμβάνω. id eſt,
Phœnix enim fio ilico.

Quippe altera manu do, & accipio altera. Phœnices notantur nimio cauponandi ſtudio. Vnde & Pindaro dictum in Pythiis, hymno 2.

Τὸ δὲ μὲν κατὰ φοίνισσαν ἐμπολὰν μέλος.
Phœnicum commutationem appellat cum datur aliquid, & viciſſim accipitur.

Semper me tales hoſtes inſequantur.

Ἀεὶ τοιοῦτοί με πόλεμοι διώκοιεν, id eſt,
Me bella ſemper inſequantur talia.

Vbi quoſpiam libenter odimus, ac ſimultatem illorum contemnimus. Eſt enim hominū genus, quos periculoſius ſit demeruiſſe, vt ait Seneca, quā offendiſſe: & quos magis expediat inimicos habere quā amicos. Et quibuſdam diſplicuiſſe, laudabile eſt. Et ſunt cum quibus amicitia copulatum eſſe dedecori ſit, ſimulate diſſidere pulchrum. Poteſt accōmodari & in eos qui deſciſcunt ab amicitia, ſed vt inimici nihil queant nocere. Legitur & ad hunc modum:

Ἀεὶ τοιοῦτοί με πολέμιοι διώκοιεν. id eſt,
Me ſemper hoſtes inſequantur hoc genus.

Anus Eriphus.

Γραῦς ἔριφος. id eſt, Anus hœdus. Apollodorus apud Zenodotum ait, anum quandam fuiſſe, quæ dicta ſit Eripha, quod in virginitate conſenuiſſet: perinde quaſi eadem & anus eſſet per ætatem, & puella, quod adhuc innupta. Sunt qui tradant locuſtam agreſtem, a non nullis Mantin appellatam, in Sicilia γραῦν ἔριφον appellari. Aiunt autem quodcuuq; animal aſpexiſſet, illi mali quippiam accidere. Proinde in mulierem venefieam

& faſcinatricem quadrare videtur. Quod genus apud Horatium Canidia.

Anus ſaltat.

Γραῦς χορεύει. id eſt, Anus ſaltat. In eum conuenit, qui indecore quippiam facit: velut, ſi ſenex ludat nucibus: aut princeps exemplo Neronis muſicetur. Confine eſt illi, quod ſupra retulimus: Camelus ſaltat. Horatius in anum intempeſtiuæ libidinis.

Te lanæ prope nobilem
Tonſæ Luceriam, non citharæ decent,
Nec flos purpureus roſæ,
Nec poti vetulam fece tenus cadi.

Apud Plutarchum in vita Periclis legimus, Elpinicem quandam, cum eum indecoris conuiciis palam inceſſeret, nihil aliud reſpōſi tuliſſe quam verſiculum illum ex Archilocho:

Οὐκ ἂν μύροισι γραῦς ἐοῦσα ἠλείφεο. id eſt,
Vnguento anus cum ſis caueto inungier,

Quid autem ſecutus Lapus vertit: Haud vnguenti, vetula cum ſis oblita es, non ſatis coniectamus, niſi fortè pro ἀλείφεο legit, ἠλείθεο aut εἵλκεο.

Anus ſubſultans multum excitat pulueris.

Γραῦς ἀνακροτήσασα πολὺν κονιορτὸν ἐγείρει. i. Anus ſubſultans, multū puluerē excitat. In eos dici ſolitum, qui ob rerum experientiam, multum negotiorum adgrederentur. Videtur carmen heroicum ſyllaba duntaxat deprauatum.

Anus velut equus profundam habebis foſſam.

Γραῦς ὥστις ἵππος τὸν χαραδραῖον τάφον ἕξεις. id eſt, Anus velut equus, alte hiantem habebis ac nigrum ſpecum ſepulta. De iis, qui penitus abiiciuntur, tamquam prorſus inutiles. Equi poſtea, quam conſenuerint, in altos terrarum ſpecus aliquo præcipitantur. Ita mulier olim amata, ſimul atque defloruit forma faſtiditur ab omnibus. Qualis eſt apud Horatium Lyce ſimile illi: Equi ſenectus.

Aphyarum honor.

Ἀφυῶν τιμή. id eſt, Aphyarū honos. Quoties humilibus exiguus quiſpiam honos cōtingit. Nam Aphya piſciculus eſt vilis: cui coquendo nihil adhibetur præter oleum quo frigitur. Vnde iactatum illud: ἀφύας τιμὴ τοὔλαιον, id eſt, Aphyæ honos oleum.

Cur non ſuſpendis te?

Τί οὐκ ἀπήγξω, ἵνα ἐν Θήβησιν ἥρως γένῃ: id eſt, Quin te ſuſpendis, vt apud Thebanos heros fias? Apud alios ſummus honos habebatur iis, qui ſibi mortem conſciuiſſent, præſertim pro ſalute patriæ: vt apud Atticos Codro pro patria non timido mori: apud Romanos Decus, & Quinto Curtio, M. Catoni Vticenſi, Bruto, & aliis pleriſq; apud Thebanos autem nullus honos habebatur iis, qui ſibi vim attuliſſent. Vnde per ironiam dictum putant, vt Thebis ſemideus fias. Dici poſſe videtur in eos, qui famæ ducti cupiditate, ſemet periculis grauibus obiiciunt. Refertur à Zenodoto.

Quid tibi Apollo cecinit?

Τί σοι Ἀπόλλων κεκιθάρικεν; i. Quid tibi Apollo cecinit cithara? hoc eſt, quid tibi reſpondit? Adluſum eſt autem ad Apollinis citharam, quam illi tribuunt poetæ. Vſus eſt hoc adagio Aeſchylus in Aiace Locrenſi. Refertur à Zenodoto. Conueniet, vbi quis a principe redeuntem percunctabitur, quid reſponſi tulerit, Τί σοι Ἀπόλλων κεκιθάρικεν.

Quid non fies profectus Arbelas?

Τί οὐ γενήσῃ, ἐὰν Ἄρβηλας, id eſt, Quid non fies Arbelas profectus? De eo dici ſolitum, qui peregre proficiſcens ingentia ſibi pollicetur, fretus gentis ad quam demigrat inſcitia barbarieque. Siquidem Arbela Siciliæ ciuitas, auctore Stephano, cuius ciues male audiebant olim, vt ſtupidi, & quibus facile imponeretur. Apud hos igitur etiam contemptus alibi, magnum aliquid eſſe poſſit. Quamquam eſt huius nominis ciuitas in Perſide, cuius meminit Strabo libro 16. Et Quinto Curtio eſt oppidum Meſopotamię Darii copiarum internicione nobile.

Bonus pharetra dies.

Ἀγαθὴ ἐκ τῆς φαρέτρας ἡμέρα. i. Bonus è pharetra dies. De die fortunato dicebatur. Trāſlatum a Scytharum conſuetudine: quibus, vt narrat Philarcus, mos erat, vt veſperi prius quam dormirent, calculum in pharetram immitterent candidum, ſi forte is dies citra moleſtiam abiiſſet: atrum, ſi ſecus. Demum vbi quis vita decederet, eius pharetram

retrā proferebant: in qua ſi plures candidos calculos reperiſſent, ſcilicē pronunciabant contra, ſi plures nigros. Atq; hinc vitæ ſummam æſtimabant: vnde prouerbio receptū eſt, vt dicerent bonum diem e pharetra eſſe, ſi quid ex animi ſententia accidiſſet.

Rex Cannacæ.

Τὰ κανάκου.id eſt, Res aut mala Cannacę. Bifariam hac vtebantur parœmia, vel de rebus ob vetuſtatem admirandis, vel de lamentis & comploratiōnibus miſeris ac lacrymoſis Cannacas quiſpiam Phrygum rex, quemadmodū narrat Hermogenes in Phrygiis qui cum prȩuidiſſet eueturum diluuium, conuocatis omnibus ad templa deorū, multis lacrymis ſupplicabat diis, vt id malum auerterent. Vnde Herodes iambographus inquit, ἵνα τὰ κανάκου κλαύσω. id eſt, Vt Cannacæ more plorem. Hæc referuntur a Zenodoto. Plinius libro triceſimo ſexto, Cannacum inter ſtatuarios nobiles recenſet. Stephanus in dictione Iconium, meminit adagii, niſi quod Annacum appellat non Cannacum, aut Cannacam: & de fabula nonnihil euariat. Ait enim Annacum quendam vixiſſe ſuper annos trecentos. Itaque vndique conſulta oracula, quo vſque victurus eſſet. Reſponſum autem, mortuo Annaco peritura vniuerſa: quo defuncto, ſucceſſiſſe diluuium Deucalionis. Ceterum audito reſponſo magnopere luxiſſe Phryges, atque hinc de graui luctu ortum prouerbium ἐπὶ ἀννακοῦ κλαύσειν.

Qui modus equitum.

Τίς τρόπος ἵππων, i. Qui modus equorum? Vbi quis nouam ac peregrinam induceret conſuetudinem: veluti ſi quis Italus Gallicis veſtibus vteretur. Dictum videtur de hoſpitibus nouo quadrigarum genere inuectis. Metagenes in Thurioperſis apud Suidam: Τίς τρόπος ἱππικός δ' ὀρχοῦνται τὸν βαρβαρικὸν τρόπον οὗτοι, id eſt, Quis equorū modus? Vt autem ſaltant hi more barbarico. Confinitatem habet cū illo, quod paullo ſuperius recenſuimus: ἄλλο γένος κώπης. id eſt, Aliud genus remi.

Chironium vulnus.

Χειρώνειον ἕλκος. id eſt, Chironium vulnus, immedicabile malum appellabant: Chiron in bello aduerſus Centauros ictus ab Hercule, vulnus immedicabile accepit in pede: vnde & periit. Hinc natam parœmiam auctor Zenodotus. Vergilius autem noſter, nam huic carmen inſcribitur, Chironiam manuum medicam vocat:

Viuit pectore ſub dolente vulnus,
Quod Chironia nec manus leuaret.

Ab hoc Chirone centauro fertur educatus Achilles. Vnde Plato Comicus Damonem, qui ſub obtentu tradendæ muſices putabatur Periclem inſtituiſſe ad tyrannidem, taxat his verſibus:

Πρῶτον μὲν οὖν μοι λέξον ἀντιβολῶ, σὺ γὰρ
Ὡς φασιν ὦ χείρων ἐξέθρεψας περικλέα. id eſt,
Primum quidem illud obſecro dicas mihi
Tu quippe Chiron educaſſe diceris Periclem.

Quem locum ita reddidit Lupus: Tu enim vt aiunt, peſſime Periclem educaſti. Quin & in editione Aldina geminum vitium eſt. Primum enim verſus perperam diſtinctus eſt, deinde vt pro ὦ χείρων, legamus ὁ χείρων, id eſt, tu ille Chiron metri cogit ratio. Per tropum ſiquidem appellat Damonem Chironem, quod id fuerit Pericli, quod Chirō fuit Achilli, quem docuit quidem fidibus canere, ſed ad Centauricam, ferociam eduxit. Hoc licet alieniore loco, viſum eſt ſtudioſis indicare, ne quis imprudens ad eum impingat lapidem.

Charontis ianua.

Χαρώνειος θύρα, id eſt, Charontica ianua. De imminente capitis periculo, ſiue de re magnopere triſti. Sic enim antiquitus appellabatur vna e carceris ianuis, per quam damnari iudicum ſententiis ad ſuppliciū educebantur. Referunt Zenodotus, Heſychius & Suidas: Charontis enim cymba fingunt animas ad inferos deduci. Hinc Ariſtophanes in Pluto, ὁ δὲ χάρων τὸ ξύμβολον δίδωσι, id eſt, Dat ſymbolum Charon: ſignificans illi imminere mortem.

Maſchalam tollere.

Μασχάλην αἴρειν, id eſt, Maſchalam tollere dicebatur, qui auidius biberet Sumptum a geſtu bibonum, inter ebibendum cyathos, gulam ac mentū incidentiū, & altius erigentium cubitos, ne quid reſideat in cyatho liquoris. Idem appellant κισσυβίζειν, ἀπὸ τοῦ κισσυβίου, quod eſt poculi genus, Heſychius indicat μασχάλην eſſe partem proræ, quæ con-

tineat τέῤῥον, ſiue Antemonem. Antemonẽ autem volunt eſſe veli genus. Sunt qui dicant μασχάλιον eſſe caniſtrum e palma contextum, quod virga palmea maſchale dicatur, non numquam & pro fune poni. Alii contendunt maſchalam eſſe machinã, qua ſarcinæ deponuntur in naues, aut eximuntur e nauibus. Hinc iocus in eos qui poculum tollunt in altum. Heſychius adfert & hunc trochaicum tetrametrum citra nomenclaturam auctoris.

Ὡς ἄνω τὴν μασχάλην αἴρωμεν ἐμπιπτωκότες. id eſt,
Surſum in altum vt irruentes erigamus maſchalam.

Fortaſſis huc adluſit Stratonicus citharœdus apud Athenæum libro octauo qui notans ſingulas Græciæ ciuitates: Βυζάντιον, ἔφη, μασχάλην τῆς Ἑλλάδος, id eſt, Byzantium dixit Græciæ maſchalam, quod illic opinamur ſtrenue potaretur, ſiue quod eſſet emporium Græciæ. Eſt enim Thraciæ ciuitas, eadem dicta Conſtantinopolis. Adiungit prouerbio gratiam adluſio, quod ſunt pocula namgii ſpecie, veluti cymbia, σκάφια, τριήρεις, & alia non nulla. Refertur à Zenodoto. Meminit & Iulius Pollux lib ſeptimo cap. 3. his quidem verbis, ἐπὶ δὲ τῶν μεθυόντων ὀλίγον τὸ μασχάλην αἴρειν, ὡς τοῦτο ἔθος ὂν τοῖς ἐν μέθῃ, id eſt De ebriis vero dicebãt maſchalam tollere, tamquam is mos ſit temulentis. Adducit & Homerici carminis teſtimonium:

Χεῖρας ἀνίσχοντες γέλῳ ἔκθανον,
Sublatis manibus riſu emori.

Ex his videtur non à tollendo poculo, ſed à geſtu gaudentium fuiſſe dictum. Certe manet & hodie apud Germanos milites, vt dextra ſublata lætitiam indicent animi.

Magis ipſe Phryx.

Μᾶλλον ὁ φρύξ, id eſt, Magis ipſe Phryx. Equidem coniicimus dictitatum, quoties ea magis probarentur, non quæ veriora ſint, ſed quæ adulantius dicta. Narrant Crœſum Lydorum regem aliquando percunctatum ſeptem illos ſapientes, cui nam primum felicitatis titulum tribuerent. At cum varie reſponderetur, aliis dicentibus feras indomitas ſibi videri feliciſſimas quod pro tuenda libertate mortem oppeterẽt: aliis ciconias: quod citra legem, ſuapte natura ius piumq; ſeruarent: Solone vero negante, quemquã appellaudum felicem, prius quam ex vita deceſſerit, aſſiſtens Phrygius ille fabulator Aeſopus: Tanto, inquit rex ceteros antecellis, quanto mare præſtat fluuiis. Id vbi rex audiſſet, reſpondiſſe fertur, μᾶλλον ὁ φρύξ. Ea vox in prouerbium ceſſit: equidem haud ſcimus an ita legendum ſit: μᾶλλον ὦ φρύξ, vt ſit libenter agnoſcentis eam laudẽ, & cũ eſſet maxima, tamen aliquid etiam adiungi deſiderantis: vnde cũ quis aperte nobis adulatur, ſuccinere licebit, μᾶλλον ὦ φρύξ. Referunt Suidas & Zenodotus.

Magis ſibi placet, quàm Peleus in Machæra.

Μέγα φρονεῖ μᾶλλον ἢ Πηλεὺς ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ, id eſt, Magis ſibi placet, quàm Peleus ſua machæra. In eum competit, qui præter modũ re quapiam inſolens eſt, ac tumet. Aiunt autem hunc gladium à Vulcano fabrefactum, à diis dono datum fuiſſe Peleo, virtutis illius ac prudentiæ ſymbolum. Quo quidem ille vtens & in prælus & venatibus, cõſequebatur quidquid optabat. Zenodotus ait huius mentionem factam & apud Anacreontem, & apud Pindarum.

Generoſus es ex crumena.

Γενναῖος εἶ ἐκ βαλαντίου, id eſt, Generoſus es ex crumena. In eum iaciebatur, qui propter opulentiam generoſus haberi voluiſſet, alioquin obſcurus & humilis. Pariunt enim nobilitatem & opes, non antiquæ ſolum, iuxta Ariſtotelem, verum etiam vndecunque & quandocunque partæ. Solet autem hoc genus ferocius inſoleſcere, quam qui maiorũ imaginibus clari ſunt.

Liberorum amantior, quàm Gello.

Γελλοῦς παιδοφιλωτέρα, id eſt, Puerorum amantior Gello. Dici ſolitũ vel in eos, qui morte præmatura periſſent, vel in eos, qui mira quidem caritate filios proſequerentur, ſed eoſdem indulgentia, deliciisq; corrumperent. Aiunt Gello virginem quampiã fuiſſe, quæ puella adhuc vita deceſſerit. Huius ſpectrum oberrare Lesbiis creditum eſt, ac pueros impetere. Vnde puerorum mortem, qui præmaturo fato perirent, huic Gello imputabant. Citatur Sappho, quæ huius fabulæ meminerit.

Gleba aruum.

Βῶλος ἀρούρα, i. Gleba aruum, vbi quis exigua maximis apponit, credens ſeſe nõ nihil iuuare. Proinde legendum ſuſpicamur: βῶλος ἀρούραι, aut ἀρούρα, vt ſubaudias, προστίθεται aut ἀυξάνει, aut eiuſmodi quippiam. Nihil enim adfert momenti, ſi gleba aruo adiungatur, quod perinde fit, ac ſi quis aquam à lacu hauſtam infundat mari.

Glauci ars.

Γλαύκου τέχνη, id eſt, Glauci ars. Huius parœmiæ duplex eſt vſus. Conuenit enim vel in opus celeriter abſolutum, vel in id, quod eſt arte ſumma, ſummaque cura elaboratum. Quidam ortum exiſtimant à Glauco quodam Samio, qui primus æris ferruminationem inuenerit. Alii à Libyco quodam, qui quattuor cymbala quædam fabricatus dicitur, certis proportionibus ita inter ſe reſpõdentia, vt primi ſpiſſitudo Epitriti rationẽ haberet ad ſecũdum, ad tertium Hemiolii, ad quartum dupli. Ea pulſata muſicam quandam harmoniam reddebant. Auctor Zenodotus.

Noctuæ Laurioticæ.

Γλαῦκες λαυριωτικαὶ, id eſt, Noctuæ lauriotice, hoc velut ænigmate pecuniarum vim ſignificabant. Laurios enim Atticæ regio eſt auri venis frequens. Porro nomiſmatis aureis noctuarum figura inſcalpebatur, quemadmodum alio diximus loco. Interpres addit & tetradrachmis noctuam ſolere inſculpi. Ariſtophanes in Auibus:

Γλαῦκες ὑμᾶς οὔποτ' ἐπιλείψουσι λαυριωτικαὶ,
Ἀλλ' ἐνοικήσουσιν ἔνδον, ἔν τε τοῖς βαλλαντίοις
Ἐννεοττεύσουσι. id eſt,
Noctuæ vos non relinquent Lauriotieæ, ſed hæ
Aedibus aderunt in ipſis, inque loculis nidulos
Sibi parabunt.

Glaucus poto melle reſurrexit.

Γλαῦκος πιὼν μέλι ἀνέστη, i. Glaucus poto melle reuixit. Dici ſolitũ, quoties aliquis vulgari rumore dictus mortuus, denuo prodit in publicum, & quaſi rediuiuus apparet iis quibus perſuaſum fuerat eum vita defunctum eſſe. Satis conſtat ab euentu natum. Nempe Glaucum quempiam præter omnium exſpectationẽ, guſtato mellito pharmaco reualuiſſe. Eamque rem in iocum popularem verſam fuiſſe. Quidam enarrant in hunc modum: Glaucus quidã poto melle, ob bilem pæne exanimatus eſt. Ad hunc multis adeuntẽtibus medicis, polyidos herba, quam Draconem vocant, eum reſtituit.

Generoſior Codro.

Εὐγενέστερος Κόδρου, i. Generoſior Codro. Per Ironiam recte dicetur in iſtos, qui maiorũ fumoſis imaginibus, & nataliũ antiquitate gloriantur. Codrus Melãthi filius fuit. Melãthus à Neleo ſextus. A quo Neleo prognatus & Neſtor. Hic igitur Melantus, Meſſene patria pulſus venit Athenas: atq; ibi cum Xantho Bœoto, qui tum Athenis imperabat, ſingulari certamine congreſſus, victor diſceſſit, & Athenienſium imperium occupauit. Cui ſucceſſit filius Codrus, ſingulari in patriam pietate præcipue nobilis. Nam cum Atticis bellum eſſet aduerſus Dores, proditumque eſſet oraculo, victoriam penes Athenienſem populum futuram, ſi rex illorum ab hoſtibus fuiſſet occiſus, Codrus patriæ gloriam ſua incolumitate cariorem habens, ignota ſpecie hoſtem pronocauit, & interemptus eſt. Reliquit autem filios duos, Mentorem, qui patri defuncto ſucceſſit in imperium, & Neleum, cuius auſpiciis colonia in Aſiam demigrauit, Hæc ferme Zenodotus.

Cadmea victoria.

Καδμεία νίκη, i. Cadmea victoria. Huius adagii varium adducunt & ſenſum & originẽ. Sunt qui putent inutilẽ victoriã, Cadmeam vocatam, propterea, quod Eteocles & Polynices Thebani, cum de regni vicibus diſceptarẽt, ſingulari certamine congreſſi, vtriq; perierint. Cuiuſmodi victoriæ meminit Herodotus lib. 1. de Phocenſibus agẽs. Vel quod Cadmei deuicerint quidem Argiuos cum Adraſto militantes, ſed ſuo malo. Poſteris enim illorum pœnas abunde magnas dederunt. Vel quod Oedipus ſoluto Sphingis ænigmate, victoriã quidem à mõſtro magnificam reportauit, verum poſt imprudẽs ſuam ipſius matrem duxit vxorem. Idq; ſimulatq; reſciuit, oculos ſibimet eruit. Itaq; illius quoque victoriæ parum felix exitus fuit. Sunt qui huc referant. Cum Cadmus

litteras à Phœnicibus acceptas, Græcis tradere vellet, Linum, quod is quoque litteras ſuas proferret, interemit. Deinde ciues Cadmum exegerunt, vt nec huic bono fuerit Linum ſuperaſſe. Plutarchus ſubſcribit primę ſententiæ. Nam ad hunc modum ſcribit in commentario: περὶ τῆς φιλαδελφίας. Οὐ γὰρ ἑτέραν οἱ παλαιοὶ καδμείαν νίκην, ἀλλὰ τὴν περὶ θήβας τῶν ἀδελφῶν, ὡς αἰχίστην καὶ κακίστην προσηγόρευσαν, id eſt, Non enim aliam priſci Cadmeam victoriam, quàm eam, quæ fuit fratrum apud Thebas, vt turpiſſimam atq; miſerrimam appellarunt. Idem περὶ παίδων ἀγωγῆς, oſtendit Cadmeam appellari victoriam, quoties præſtat vinci, quàm vincere. Vſurpauit hoc adagium Plato libro De legibus primo: παιδεία μὲν οὖν φέρει καὶ νίκην, νίκη δὲ ἐνίοτε ἀπαιδευσίαν. πολλοὶ γὰρ ὑβριστότεροι διὰ πολέμων νίκας γενόμενοι μυρίων ἄλλων κακῶν δι᾽ ὕβριν ἐνεπλήσθησαν, καὶ παιδεία μὲν οὐδεπώποτε γέγονε καδμεία, νῖκαι δὲ ἀνθρώποις πολλαὶ δὴ τοιαῦται γεγόνασί τε καὶ ἔσονται, i. Proinde eruditio etiam victoriam adfert: contra victoria non numquam imperitiã: eo quod complures ob victorias bello partas inſolentiores facti, innumeris aliis malis propter violentiam repleti ſunt. At eruditio numquam fuit Cadmea, victoriæ vero multæ profecto hominibus tales & fuerũt, & futuræ ſunt. Ariſtides in Pericle: Ὥστε τὴν καδμείαν νίκην ἡγεῖτο νικήσειν, i. Itaque Cadmeam victoriam reportaturum ſeſe exiſtimabat. Quo quidem loco ſcholium adſcriptum præter alia illud admonet ab iis, quæ retulimus, non nihil diuerſum. Thebanos cæſis Argiuis, qui cum Polynice pugnarant, negaſſe ſepulturam. Qua inhumanitate exaſperati Athenienſes, Thebanos oppugnatos deuicerunt, & conſimilem ad modũ vetuerunt, ne cadauera cæſorum darentur ſepulturæ. Nec protſus diſſonãt ab his, nec prorſus congruunt quæ ſcribit Pauſanias in Bœoticis. Scribit autem in hanc ferme ſententiam: Commiſſo apud Iſmenũ prælio in congreſſu victi ſunt Thebani, & compulſi in fugam intra mœnia ſeſe receperũt, tamquam Peloponeſii oppugnationis eſſent ignari. Porro cum illi magis ira, quàm arte irruerent, non pauci à Thebanis è muro iaculis ſunt interempti. Poſtremo vicerunt & alios, ideſt palantes, turbatosque facta impreſſione, ita vt totus exercitus, excepto Adraſto, interiret. Neque paruo ea victoria conſtitit Thebanis, καὶ ἀπ᾽ ἐκείνου, inquit, τὴν σὺν ὀλέθρῳ κρατησάντων, καδμείαν ὀνομάζουσι νίκην, id eſt, Ex eo victoriam coniunctam cum exitio eorum, qui vicerunt, Cadmeam appellant. Sed vndecunque natũ eſt adagium, Cadmeam victoriam appellabant infelicem, etiam ipſis victoribus. Cuiuſmodi fuit & Græcorum, quorum nulli nõ magno conſtitit capta Troia. Et medici Cadmeam victoriam vocant, cum ita depellitur morbus, vt ægrotus interim in remedio pereat, ſuccumbente natura.

Pecuniæ vir.

Χρήματα ἀνήρ, id eſt, Pecuniæ vir. Hoc eſt, tanti quiſque ſit, quantum poſſidet, Horatius:

> Nil ſatis eſt, inquit, quia tanti quantum
> habeas, ſis,

Zenodotus ex Pindaro citat. Extat autem in Iſthmiis hymno ſecundo, his quidem verbis:

> Νῦν δ᾽ ἐφίητι τ᾽ ἀργείου φυλάξαι
> Ῥῆμα τῆς ἀληθείας ἄγχιστα βαῖνον
> Χρήματα, χρήματ᾽ ἀνήρ.
> Ὃς φᾶ κτεάνων θ᾽ ἅμα λειφθεὶς καὶ φίλων.

Nunc ſubit illud, Argiui ſeruare dictum, ad veritatem proxime accedens, Pecuniæ, pecuniæ vir. Sic ait poſſeſſionibus ſimul deſtitutus & amicis. Interpres Pindari teſtatur Chryſippum auctorem in prouerbiis, qui ſcripſerit eſſe Ariſtodemi Spartani. Idem interpres verſum, quem paullo ante recenſuimus ex Alcæo, refert hunc in modum: χρήματ᾽ ἀνήρ, πενιχρὸς δ᾽ οὐδεὶς πέλει ἐσθλός, οὐδὲ τίμιος. Meminit apophthegmatis & Laertius in vita Thaletis, addens apud Lacedæmonios eſſe percelebre. Alcæi idem teſtantis hæc verba citantur apud Suidam: Ὡς γάρ δή ποτ᾽ ἀριστόδαμόν φασιν ἐν σπάρτᾳ οὐκ ἀπάλαμνον λόγον εἰπεῖν, χρήματ᾽, ἀνήρ, πενιχρὸς δ᾽ οὐδέποτ᾽ ἐσθλός, id eſt, Sic enim olim aiũt Ariſtodemum apud Spartanos verbũ non inſcitum dixiſſe, pecunię vir, pauper autem numquam probus. Quidam ad ſeptem illos ſophos referre malunt. Ad hanc ſententiam pertinent illi verſus è comœdia quapiam:

> Τ᾽ ἀργύριον ἐστιν αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς.
> Ὅστις δὲ μὴ ἔχει τοῦτο μηδὲ ἐκτήσατο,
> Οὗτος μετὰ ζώντων τεθνηκὼς περιπατεῖ. i.
> Argentum & anima & ſanguis, eſt mortalibus.

Hoc

Hoc qui caret, nec ſibi parauit ſedulo,
Viuos hic inter mortuus circũambulat.

Secundus verſus Græcis conſtabit, ſi tollas: δὲ, aut ſi legas· μὴ ἔχει pro μὴ ἔχει. Tertius conſtabit, ſi pro τεθνηκώς legas τεθνηκώς. Celebratur & hic ſenarius, non alienus ab hac ſententia:

Βίος βίου δεόμενος οὐκ ἔστιν βίος. id eſt,
Vita haud vocãda eſt vita victus indiga.

Proindequemadmodũ apud Græcos βίος, itidem apud Latinos vita ſignificat, & vitã morti contrariam, & facultates quibus vitam ſuſtinemus.

Diues factus iam deſijt gaudere lente.

Ἔπειτα πλουτῶν οὐκ ἔθ᾽ ἥδεται φακῶν, id eſt,
Lenticula diuiti placere deſiit.

Lens legumen pauperum ac tenuium cibus eſt. Quæ faſtiditur, ſimulatq; lautior fortuna contigit. Vnde prouerbium in eos, quibus ad vberiorem conditionẽ euectis, faſtidio ſunt, ea quæ prius inopes, boni conſulebant. Sumptum eſt adagium ex Ariſtophanis Pluto. Dicitur enim illic in adoleſcentem, qui cum pauper haberet conſuetudinẽ cum anu, nactus diuitias, cœpit illam faſtidire. Non diſſimile illi, quod alibi recenſuimus, ἄλλος βίος, ἄλλη δίαιτα.

Caluum vellis.

Φαλακρὸν τίλλεις, id eſt, Caluum vellis. Vbi inanem operam ſumit, aut vbi quis auferre conatur, quo vacat is à quo petitur. Veluti ſi quis à paupere conetur extundere pecuniam, ab indocto litteraturam. Simillimũ eſt illi Plautino: Aquam è pumice poſtulas. Rurſum illi: Nudo veſtimenta detrahere. Quin hodie quoq; vulgus vbi ſignificat nihil eſſe, quod adimatur, volam manus oſtendens, iubet inde velli quippiam, quod ea corporis pars nemini non ſit calua.

Somnus abſit ab oculis.

Ὕπνος δ᾽ ἀπέστω γλυκύθυμος ὀμμάτων. id eſt,
Oculis abeſto leniens animum ſopor.

Vbi quis rem aggreditur, quæ ſummam diligentiã curamq; deſideret. Quod genus, ſi quis philoſophiæ capeſſat ſtudiũ. Sumptus eſt autem hic ſenarius ex Ariſtophanis Nebulis, apud quem dicitur ſub perſona Socratis adhortantis Strepſiadem, vt philoſophiæ daturus operam, omnia tum faciat, tum patiatur.

Phoci conuiuium.

Φώκου ἔρανος, id eſt, Phoci præmium, ſiue conuiuium. Dictitari ſuetum, vbi quis ſuo malo conuiuas acciperet. Tametſi nihil vetat quò minus longius etiam traducatur: nempe ad quoſuis, qui læduntur ab iis, de quibus benemeriti fuerint. Aiunt Phoco cuipiam filiam fuiſſe iam nuptiis maturam. Is Procos, nam erant complures, conuocare ſolitus præmia ſtatuebat, & conditionibus ſubinde nouis propoſitis nuptias protogabat. Quamobrẽ indignati iuuenes Phocum in conuiuio trucidarunt. Auctor Zenodotus. Etiam ſi Plutarchus in Amatoriis narrationis fabulam hanc diuerſe narrat. Euſtathius in primum Odyſſeæ, tres conuiuiorum ſpecies facit, εἰλαπίνην, quod ad ſplendorem ac magnificentiam ſit apparatum. γάμον. quod ipſum etiam ſumptuoſius eſſe conſueuit. ἔρανον, id quod plurimi conueniunt, ſed ſuo quiſque cibo ſumptuque. Ea conuiuandi ratio præcipue probatur Heſiodo, propterea quod cum plurimum habeat iucunditatis, minimum habeat ſumptus. Nam temperantius & editur & bibitur, vbi quiſque de ſuo edit ac bibit. Heſiodi carmẽ eſt huiuſmodi:

Ἐκ κοινοῦ πλείστη τε χάρις δαπάνη τ᾽ ὀλιγίστη.

Porro qui ſplendidiores affectarent videri, ii etiam ἔρανον tum de ſuo, tum lautius exhibebant. Homerus has tres conuiuiorum formas ſimul complectitur:

Τίπτε δέ σε χρεώ,
Εἰλαπίνη ἠὲ γάμος, ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ᾽ ἐστίν.

Antiquior, quam chaos, & Saturnia tempora.

Χάους ἀρχαιότερος, i. Antiquior, quàm chaos. De re nimium priſca & obſoleta. Ibycus, ποτᾶται δ᾽ ἐν ἀλλοτρίῳ χάει, i. Volat in alieno chao. Ac rurſum: ὁ δὲ φλυαρεῖ, καὶ μάτην ἡμῖν λῆρον καταχεῖ τοῦ χάους ἀρχαιότερον καὶ Κρονίων ἀπόζοντα, i. Hic autem nugatur, ac temere nugas in nos infundit antiquiores, quàm chaos, ac Saturni tempora redolentes. Alludit adagium ad chaos, ad quod poetæ deorum, ac rerum omnium originem referunt. Ouidius opificium mundi hinc auſpicatur.

Tamquam Argiuum clipeum abſtulerit, ita gloriatur.

Ὡς τ' ἐν ἄργει ἀσπίδα καθελὼν σεμνύνεται, i. Superbit tamquam Argiuum clipeum detraxerit. In faſtuoſos, & magnificentius ſeſe gerentes dicebatur. Aiunt apud Argiuos ſacrum quendam eſſe clipeum, clauis adfixũ, vt facile detrahi non poſſit. Alii dicũt, apud eos ordinem, ac delectum iuuenum viribus antecellentium, ἀσπίδα, id eſt, clipeum appellari. Auctor Zenodotus.

Tamquam conchylium diſcerpere.

Ὥσπερ κογχύλιον διολᾶν. id eſt, Tanquam concham dilacerare. De imbecillis & viribus longe inferioribus dicebatur. Nam illiſæ ſolo rumpuntur conchæ, quo cibus eximatur, aut inciſo neruo, quo ſe contrahunt, ac diducunt, aperiuntur. Refertur apud Suidam.

Mutus magis, quàm ſcapha.

Συσομώτερος σκάφους, id eſt, Magis elinguis, quam ſcapha. De iis dici cõſueuit, qui propter humilitatem cõditionis apud præſtantiores non audent hiſcere. Natũ hinc aiunt qđ olim inquilini, & hoſpites alienæ Reipub. ludis popularibus, in pompa incedebant, nauim geſtantes: vnde quoties hoſpitem, non ciuem ſignificabant, σκάφην ἢ σκαφηφόρον, appellare conſueuerunt. Proinde vulgo ſic minitabantur: ποιήσω σε συσομώτερον σκάφης, id eſt, Reddam tibi os occluſius ſcapha. Etenim iis, qui in Repub. viuunt non ſua, multa ſunt muſſitanda. Nã vti non conuenit in aliena ciuitate curioſum eſſe, ita nec tutum eſt liberioris eſſe linguæ. Huius interpretamenti Suidas auctorem citat Theophraſtum in opere De legibus. Equidem in pleriſque codicibus, σιωπότερος ſcriptum reperimus, non συσομώτερος. Quæ lectio ſi cui magis adridebit, non reluctabimur, nempe vt metu contractum & humilem accipias.

Nudus tamquam ex matre.

Γυμνὸς ὡς ἐκ μητρὸς, id eſt, Nudus vt ex matre. Prouerbialis hyperbole de vehementer paupere. Nudiſſimi enim naſcimur, ac ne pilis quidem tecti, nedum veſtibus, quod non itẽ in ceteris animantibus accidit. Hoc dictum & hodie vulgo noſtrati eſt in ore, tam nudus quam natus erat. Huic ſimile, quod alibi refertur: Tamquam è naufragio.

Eſt Pylus ante Pylum.

Plutarchus in libello, cui titulus: περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι, teſtatur hunc verſum apud Meſſenios prouerbio fuiſſe celebratum:

Ἐστὶ Πύλος πρὸ Πύλοιο, Πύλος γε μέν ἐστι καὶ ἄλλος. id eſt,
Eſt Pyllus ante Pylum, ſiquidem eſt Pylus altera ſane.

Dictum apparet, vbi quid alteri præfertur velut antiquius & præſtantius. Aut vbi aliquis iactat ſeſe, quaſi vel ſolus ſit, vel ſummus, cum reperiantur & alii, qui poſſint cum eo decertare. Pylus enim Meſſeniorũ ciuitas, Neſtore nobilis, vt affirmant quidã. Hoc autem carmen Plutarchus hoc pacto commutauit:

Ἐστὶ τόκος πρὸ τόκοιο, τόκος γε μέν ἐστι καὶ ἄλλος. id eſt,
Vſura vſura prior, vſura altera ſane eſt.

In eos accõmodari põt, quibus alia vſura ex alia naſcitur. Vnde natũ ſit adagium Euſtathius interpretans Homeri Bœotiam indicauit. Scribit enim iuxta eos, qui de populis conſeripſerunt, tres fuiſſe Pylos. Vnam Meſſeniæ, alterã Triphyliæ, tertiã Arcadiæ. Triphyliacam obtinuiſſe Neſtorẽ. Idẽ geographum teſtem adducit, Strabonẽ opinamur, qui tres itẽ Pylos conſtituerit in Peloponneſo. Tractat autem hac de re Strabo libro Geographiæ octauo, demõſtrans, fuiſſe multas huius nominis vrbes, quarũ vnaquæque ſibi vindicauerit Neſtorem, ob viri celebritatem. Quamquam idem poſt autumat Neſtoris patriam fuiſſe, ex vtraque parte Alphei. Adluſit ad adagium Ariſtophanes in Equitibus:

Ἀλλὰ τόδε φράζευ, πρὸ Πύλου Πύλον, ὅν σοι ἔφραζεν
Ἐστὶ Πύλος πρὸ Πύλοιο. τί τοῦτο λέγει πρὸ Πύλοιο; id eſt,
Hoc age dic Pylus ante Pylum eſt, quam tu mihi narras,
Eſt Pylus ante Pylum, ſibi quid vult ante Pylum iſtuc?

Interpres adſcribit verſiculum, quem paullo ante citauimus è Plutarcho, proditum oraculo fuiſſe.

Iecit Achilles duas teſſeras & quattuor.

Βέβληκ' Ἀχιλλεὺς δύο κύβω καὶ τέσσαρα. id eſt, Duas

Duas Achilles,quattuorq; teſſeras Iecit. Hunc verſum Suidas ex Euripide citat. Quid autem ſibi velit adagium, nullus explicat. Niſi quod coniectare licet dictũ fuiſſe,de iis, qui omnia re vincerent, propterea quod is teſſerarum iactus felix eſſet. Interpres Ariſtophanis in Ranis Ariſtateum citat, qui ſcripſerit hũc ſenarium Euripidis nomine circumferri ſolitum, ſed falſo, cũ ſit ἀδέσποτος. Apud Ariſtophanem vſurpat Bacchus in Aeſchylum, victorẽ Euripidis, vnde apparet in fauſtis acclamationibus huius eſſe vſum prouerbii.

E tardigradis aſinis equus prodiit.

Ἐκ βραδυσκελῶν ὄνων ἵππος ἤρξατο, id eſt, E tardigradis aſinis equus emerſit. Cum clarus euadit quiſpiam obſcuro genere natus, aut quoties ab indocto præceptore proficiſcitur diſcipulus eruditus. Poteſt & per Ironiam proferri,& per negationem, vt nunquam ex aſinis naſcitur equus. Et, en tibi ex aſinis equum, id eſt, ex infimis parentibus arrogantem & ferocem. Huic contrariũ eſt,quod alibi retulimus, heroum filii noxæ,cum ex egregiis viris prognati, non reſpondet maiorum virtutibus, quemadmodum Socrates apud Platonem in Alcibiade priore, docet ambos Periclis filios Paralum & Xantippum fuiſſe ſtupidos, Cliniam euaſiſſe furioſum. Deniq; nullum illius operę factum ſapientem,cum Zenonis cõſuetudine multi ſapientes euaſerint. Idẽ tractat in Menone, commemorans & Ariſtidem, qui filium habuit Lyſimachũ nullius rei, pręterea Thucydidem,cui duo fuerint filii,Meleſias & Stephanus. Neuter reſpondit virtuti paternæ. His addi poterat Marcus Tullius, qui filium reliquit illaudatum & à patriis virtutibus plurimũ degenerantem.

Epeo timidior.

Ἐπειοῦ δειλότερος, id eſt, Epeo timidior. De magnopere pauido dicebatur. Ab Epeo quopiam dictum, notæ timiditatis homine. Datum eſt hoc cognominis Cratino comico, per adluſionem fortaſſis, quod cum Oenoidis tribus princeps eſſet, in eo munere timidius ſe gereret.

Epheſiæ litteræ.

Ἐφέσια γράμματα. id eſt,Epheſiæ litteræ. Dictum videtur de iis,qui mira felicitate, tanquam diuina virgula, quidquid optarent, aſſequerentur. Aiunt enim Epheſiis notulas quaſdam,& voces magicas fuiſſe quibus vtentes in omni negotio victores euaderẽt. Auctor Diogenianus. Euſtathius in Odyſſeæ Φ. tradit his litteris vſum Crœſum in rogo. Fuiſſe autem verba quædam,obſcura, ænigmatibus ſimillima,neutiquam cohærentia,deſcripta in pedibus,zona,& corona Dianæ. Suidas addit huiuſmodi fabulam, in Olympiis Mileſiũ quempiam cũ Epheſio palæſtra cõmiſſum nihil potuiſſe in conflictu,quod is Epheſius in talo Epheſias haberet litteras. Quod ſimulac animaduerſum eſſet, ademptis litteris, Epheſium qui iam triginta defatigarat,ſuccubuiſſe. Heſychius indicat fuiſſe priſcas quaſdam voces pro ſacris habitas,quibus impoſtores deinde multas addiderint. Priſcas putat has fuiſſe, ἄσκι,quod interpretatur tenebras, κατάσκι,lumen, λίξ, ipſe, δαμναμενεὺς ſol, αἴσιον, verum. Meminit harum & Anaxilas apud Athenæum lib. 12. Commemoratis enim philoſophi cuiuſdam deliciis ait, καὶ πρὸς τούτοις ἐν σκυταρίοις ῥαπτοῖσι φορῶν ἐφέσια γράμματα καλά,id eſt, Ad hæc, in conſutilibus pelliculis geſtans Epheſias litteras pulchras. Nec deſunt hodie,qui huiuſmodi cõfictis vocibus imponant ſtultis. Illud ſatis apparet librariorum incuria commiſſum, quod cum Heſychius inter magicas voces recenſeat τέτραξ, non meminit tamen interpretans ſingulas.

Eodem in ludo docti.

EODEM in ludo docti dicebantur, ſimilibus vitiis laborãtes,& improbitate pares. Hoc dictũ adeo vulgo manet, vt nihil ſit tritius. Terentius in Hecyra, In eodem omnes mihi videntur ludo doctę, ad malitiam. Solẽt enim ferme,qui communibus vſi ſunt pręceptoribus,ingenio, moribusq; cõuenire. Quod autem Terentius dixit in mulieres, omnes inter ipſas ſimilibus eſſe moribus, idem Grecus atteſtatur ſenarius:

Γυνὴ γυναικὸς πάντ' οὐδὲν διαφέρει. id eſt,
A fęmina nil fęmina vnquam diſcrepat.

Innuit autem prouerbium nullam inueniri bonam mulierem.

Tanquam in phiditiis.

Ὥσπερ ἐν φειδιτίοις,id eſt, Velut in phiditiis, vbi

In magnis & voluiſſe ſat eſt.

IN magnis & voluiſſe ſat eſt.
Tibulliana hac ſententia, nihil celebratius.
Eam Angelus Politianus non inſcite vertit
Græcè:

Ἀρκεῖ δ᾽ ἐν μεγάλοις καὶ τὸ θέλημα μόνον.

Apuleius Floridorum lib. 4. Maiore ſcilicet voluntate, quàm facultate. Eoque propenſius fortaſſe laudandus eſt, quod omnibus bonis in rebus, conatus in laude, effectus in caſu eſt. Item M. Varro apud Gelliũ lib. 1. cap. 18. In quo non modo Lælii ingenium non reprehendo, ſed induſtriam laudo. Succeſſum enim fortuna, experientiam laus ſequitur. Conuenit, vbi quis maiora viribus conatus, tametſi rei ſuſceptæ magnitudini non facit ſatis, tamen hoc ipſo nomine laudem promeretur, quod rẽ pulcherrimam tentauerit.

In holmo cubabo.

Ἐν ὅλμῳ εὐνάσω, id eſt, in holmo cubabo. Dicebatur ab iis, qui ſe quippiam diuinatione cognitum ire minitabãtur. Nam ὅλμον quidam vatem interpretantur. Alii tripodes Appollinis holmos appellatos fuiſſe. Tradit autem Ariſtophanes grammaticus, citãte Zenodoto, eos, qui holmis indormiſſent, repente diuinãdi ſpiritum concipere. Addit Apollinẽ ob id ἐν ὅλμον cognominatum a Sophocle. Quamquam apud Heſychium ὅλμος pro mortario ponitur. Apud Athenæum libro 11. poculi genus eſt cornu adſimile, vt per iocum torqueri poſſit & in bibones.

Eadem cera.

Ἐν κηρίον, id eſt, Idem fauus, dicebantur qui vno ore idem adfirmarent, aut qui inter ſe conſpiraſſent. Ductum à fauorum cellulis inter ſe cõnexis. Siue quod cera tenax, ſibique hærẽs. Siue quod olim in ceratis tabellis ſcribebant, vnde & Horatius: Cera laudatur eadẽ, ſiue quod olim imagines è cera fingebantur, varia quidem forma, nũc deorum, nunc regum, nunc plebeiorũ, ſed hæc omnia erant cera. Refert Zenodotus non diſſimile illi, quod alio diximus loco, Idem puluis, & Eadem farina.

In quinq; iudicum genibus ſitum eſt.

Ἐν πέντε κριτῶν γούνασι κεῖται, id eſt, In quinq; ſitum genibus iudicum, id eſt, in alieno arbitrio res eſt poſita. Nam antiquitus quinque iudicibus datum erat negotium, vt de comicorum fabulis pronunciarent, vt teſtis eſt apud Zenodotum Epicharmus. Quã quam & apud Platonem quinque iudicum fit mẽtio, cum alias, tum in lib. de Legibus 11. Ἐν πέντε δὲ τῶν νομοφυλάκων τοῖς νεωτάτοις ἀναστῆναι κρίσιν, id eſt, Vt iudicium ſit penes quinque natu minimos ex nomophylacibus. Adluſum eſt autem ad illud Homeri frequens:

Καὶ ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται. id eſt,
In genibus ſunt hæc ſita diuum.

Cum ſignificamus non eſſe noſtræ facultatis, præſtare rei exitum, verum hunc ſuperis & fortunæ in manu eſſe. Pindarus in Olympiis:

Νῦν δ᾽ ἔλπομαι μὲν, ἐν θεῷ γε μὰν τέλος. i.
Nunc ſpes quidem mihi, at in Deo ſitus
exitus.

Fames & mora bilem in naſum conciunt.

SOSIA Plautinus in Amphitryone: Vetus adagiũ eſt, inquit, fames & mora bilem in naſum conciunt, id eſt, latrante ſtomacho omnis mora bilem mouet. Quod autem dixit, bilem in naſum conciunt, conuenit cũ illo, quod ait Theocritus in Thyrſide:

Ἔστι γε πικρός,
Καί οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται. i.
Eſt enim acerbus,
Atq; illi ſemper ſedet in nare aſpera bilis.

Ducta eſt metaphora ab animãtibus iram narium flatu ſignificantibus. Vnde fabula de tauris ignem ſpirantibus. Quin hominibus etiam nõnullis ex naribus indicium iracundiæ. Vnde & corrugare nares dicuntur quæ offendunt. Horatius:

Ne ſordida mappa
Corruget nares.

Item Perſius in quinta Satyra:

Sed ira cadat naſo, rugoſaq; ſanna.

Poteſt id trahi latius, nempe ad quemlibet vehementius aliquid cupientem, cui omnis mora quantumuis puſilla, longiſſima videtur, atteſtante Mimo:

Etiam celeritas in deſiderio mora eſt.

Huc reſpicit & Horatianum illud:

Vt nox longa quibus mentitur amica, diesque
Longa videtur opus debentibus, vt piger annus
Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum.

Generoſior

Generoſior Sparta.

Ἐλευθεριώτερος σπάρτης, id eſt, Generoſior Sparta. Dicebatur excellenti animo, minimeq; timidus aut humilis. Spartanis enim olim indoles aderat generoſa, & ingeniũ omnis impatiens ſeruitutis, ac velut imperio natum. vnde nec mœnibus vrbem cingebant, legibus ita iubentibus, abunde munitã arbitrantes fortibus viris. Fœdiſſimum autẽ exiſtimabant quemquam è pugna redire, niſi victorem: id quod epigrammate quoq; teſtatum eſt. Nec tyrannidem in ſuam Rẽpub. admittebant, ſed æqua libertate parebant legibus. Deniq; nihil humilioris operæ exercebant, ſed agriculturam & artes ſedentarias per Helotas, id erat ſeruorum genus, peragebant.

Locrenſis bos.

Λοκρικὸς βοῦς, i. Locrẽſis bos. De re vili, aut de munere leuiculo dici poteſt. Cum aliquando Locrenſes publicum ſacrum facturi bouem deſiderarent, compoſito ex minutis lignis bouis ſimulacro, diis rem diuinã fecerunt. Atq; hinc vulgus adagionẽ arripuit.

Ficulnus gladius.

Συκίνη μάχαιρα, i. Ficulnus gladius. De friuola cauſſa dici poteſt, quæq; minimo negotio queat refelli. Dictus eſt autem, ficulnus gladius ſycophanta, quod idẽ & mollis ſit, & calumniator. Meminit & Heſychius.

Ficum Mercurio.

Σῦκον ἐφ' ἑρμῇ, id eſt, Ficum Mercurio. De prõpto & quibuſlibet expoſito beneficio dicebatur. Nã antiquitus mos erat, ſicubi ficus repertus fuiſſet, eum veluti Mercurio ſacrũ ſuſpendere. Liberum autem erat tollere ficum Mercurialem, cuicunq; libitum fuiſſet, vel quod is Deus furibus fauere creditus eſt, vel iuxta parœmiam illam, κοινὸς ἑρμῆς, Cõmunis Mercurius. Huc opinamur adluſiſſe Perſium, cum ait:

Inq; luto fixũ poſſis trãſcendere nummũ,
Nec gluto ſorbere ſaliuam Mercurialem.

Vt indicatum eſt alibi.

Vt fici oculis incumbunt.

Ὥσπερ τὰ σῦκ' ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔφυ, id eſt, Quemadmodum fici oculis innati. De iis dicebatur, qui pertinaciter vrgerent, præmerentq; negotium aliquod. Sumpta ſimilitudine à ficis, hoc eſt, vitio quod oculis adſcitur, nec facile poteſt auelli oculo incolumi. Ariſtophanes in Ranis:

Ὥσπερ τὰ σῦκ' ἐπὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖς ἔφυ, i.
Vt ficus oculis imminens, ſic ille erat.

Accõmodabitur haudquaquam inepte & in hos, qui cum graues ſint & intolerabiles, tamen auelli non queũt niſi magno malo. Opinamur autem ficos hic dici, rigidum tumorem innaſcentem genis oculorum: ea res cum moleſtiſſima ſit, tamen non ſine periculo tollitur, quod oculo immineat parti vexationis & tractatus impatiẽtiſſimæ. Adagii mentionem facit Suidas.

Cum haſta, cum ſcuto.

Σὺν δορὶ, σὺν ἀσπίδι, id eſt, Cum haſta, cũ ſcuto. Vbi quis omni conatu rem aggreditur. Ariſtophanes ἐν εἰρήνῃ:

Σὺν δορίσυν ἀσπίδι τε.
Cum haſta, cumq; ſcuto.

Item in Veſpis:

Ἐκδραμόντες δουρὶ ξὺν, καὶ ἀσπίδι. id eſt,
Expedita excurſione, cumq; ſcuto & lancea.

Sumpta metaphora à milite armis omnibus inſtructo. Ad ſimilem vſum recte torquebitur Homericum illud:

Ἔγχεΐ τ' ἄορί τ' μεγάλοισί τε χερμαδίοισιν. i.
Haſtaq; & gladio, ſaxiſq; ingentibus inſtant.

Quoties res omni vi geritur.

Viri ſenis aſtaphis caluaria.

Ἀνδρὸς γέροντος ἀσταφὶς τὸ κρανίον. id eſt,
Viri ſenis velut vua paſſa cranium.

Admonet adagium inualidum & flaccidũ eſſe ſenileq; corpus, exhauſto ſucco, carnibuſq; adeſis. Lucianus in Tyranno de ſenibus: ἐπεὶ ἀσταφίδες γε πάντες ἤδη εἰσί, i. Quando quidem iam omnes vuæ paſſæ ſunt. Rugoſæ enim & flaccidæ ſunt vuæ paſſæ, propter ſuccum ſole decoctum. Vnde veteres & vuas paſſas vocabant ſenes paſſos, ob rugoſitatem. Lucilius citante Nonio:

Rugoſi paſſiq; ſenes eadem oĩa quærunt.

Poſt folia cadunt arbores.

Post folia cadent in te arbores. Quoties admonebimus, leuiores iniurias ſi quis ferat, ſequi atrociores. Veluti arborum decidua folia negliguntur, verum aliquando fit, vt ipſæ arbores putres in caput ſubiecti decidant. Plautus in Menæchmis: Folia nunc cadunt.

cadunt. Nunc ſi triduum hoc hic erimus, tum arbores in te cadent.

Ante tubam trepidas.

ANTE tubam trepidas, id eſt, animo conſternaris, priuſquam appareat periculum. Ab ignauis militibus ſumptum, qui pauitant, priuſquam bellicum canatur. Nam audita tuba, mirus quidam pauor ſolet militũ animos inceſſere. Vergilius:

Cur ante tubam tremor occupat artus?

Qui ſermo ſi paullo longius detorqueatur, in prouerbii ſpeciem abibit.

Ameles angulus.

Ἀμελὴς γωνία, id eſt, Ameles angulus, id eſt, neglectus angulus, dicebatur, qui ſupinus & oſcitabundus deſideret, nihil bonarũ rerum tentãs. Aiunt in Libya locum eſſe, qui ἀμελὴς γωνία, hoc eſt, ſecurus angulus vulgo dictus ſit, ob id fortaſſe quod neglectus & incultus iaceret. Comperimus ſcriptum & ἀμελοῦς γωνία, id eſt, negligentis angulus. Recenſent Zenodotus & Heſychius.

Vltra res Callicratis.

Ὑπὲρ τὰ Καλλικράτους, id eſt, Super fortunas Callicratis. De immẽſis opibus dicebatur. Aiunt Caryſtium quempiam fuiſſe, nomine Callicratem, qui reliquos ciues opibus longe præſtiterit. Vnde ſi quem magnopere locupletem intelligi volebant, eum vel Caryſtii Callicratis facultates vincere dicebant. Ariſtoteles autem in Athenienſium Republ. citante Suida, tradit Callicratem quendam è iudicum ordine fuiſſe, qui iudiciarias exactiones ſupra modum auxerit, atque hinc natam parœmiam de immodicis exactionibus.

Vulcanium vinculum.

Ἡφαίστειος δεσμός, id eſt, Vulcanium vinculum. Vbi quis nodis inextricabilibus eſſet illigatus, Vulcaniis vinculis teneri dicebatur. Sũpta denominatione ab adamantinis illis vinculis, quibus apud Homerum Vulcanus Venerem & Martem ſic irretiuit, vt quo magis ſe conarẽtur explicare, hoc magis inuoluerentur. Homerus Odyſſeæ 8.

Βῆ ῥ' ἴμεν ἐς χαλκεῶνα, κακὰ φρεσὶ βυσσοδομεύων.
Ἐν δ' ἔθετ' ἀκμοθέτῳ μέγαν ἄκμονα, κόπτε δὲ δεσμοὺς
Ἀρρήκτους, ἀλύτους, ὄφρ' ἔμπεδον αὖθι μένοιεν,
Αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ τεῦξε δόλον κεχολωμένος Ἄρει,
Βῆ ῥ' ἴμεν ἐς θάλαμον, ὅθι οἱ φίλα δέμνι' ἔκειτο.
Ἀμφὶ δ' ἄρ' ἑρμῖσιν χέε δέσματα κύκλῳ ἁπάντῃ.
Πολλὰ δὲ καὶ καθύπερθε μελαθρόφιν ἐξεκέχυντο,
Ἠΰτ' ἀράχνια λεπτά, τά γ' οὔ κέ τις οὐδὲ ἴδοιτο
Οὐδὲ θεῶν μακάρων. id eſt,

Ille domũ periit, qua ſtat ferratia fornax
Secum imo interea penitus mala pectore volens,
At trunco impoſita prægrandi incude, ſecabat
Vincula nulli vel rũpenda, vel effugiẽda,
In quibus impliciti ſimul aſtrictiq; manerent.
At poſtquam inſidias Marti indignatus, & artes
Abſoluiſſet, adit cõclaue, vbi dulce cubile
Stabat, & hinc illinc fallacia vincula fulcris
Obligat & ſummo ſuſpẽdit plurima tecto,
Mire tenuia, ſic telas vt araneolorum,
Sic vti nec poſſint oculis deprendier vllis,
Non vel diuorum.

Adagium refertur a Suida.

Vtinam domi ſim.

Οἴκοι γενοίμην, i. Vtinam domi ſim. Dici ſolitum, vbi quis optat è malis, quibus implicitus eſt, emergere. Trãſlatum videtur ab iis qui in tempeſtate periclitantur. Nam nũc etiam ita vulgo loquuntur, qui periculoſe nauigant, οἴκοι γενοίμην. Refertur à Suida.

Vtinam male, quemadmodum inueniſti, eiicias.

Εἴθε φαύλως ὥσπερ εὗρες ἐκβάλοις τὴν ἔνθεσιν.
Vtinam ita vt male reperiſti ius, & eiicias male.

Hoc eſt, vtinam quemadmodum male tibi peperiſti famã, aut facultates, ita & malè pdas. Iuxta Plautinum illud, Malè partũ, malè diſperit. Suidas hunc trochaicũ, vt prouerbialem citat ex Ariſtophane, apud quẽ extat in Equitibus, diciturq; inibi in Cleonem reipublicæ depeculatorem.

Vltro Deus ſubiicit bona.

Αὐτομάτως ὁ θεὸς ἀνίησι τὰ ἀγαθά, id eſt, Vltro Deus ſubiicit bona. Quoties res citra noſtram operam feliciter cadunt, quaſi Deo quopiam accurante. Stobæus ſenarium hunc adducit ex Plutis Cratini:

Αὐτόματα τοῖσι θεὸς ἀνίει τὰ ἀγαθά.
Vltro dona iſtis ipſe ſuppeditat Deus.

De dormientis reti dictum eſt alias.

Vlyſſeum commentum.

Ὀδύσσειος μηχανή, i. Vlyſſeum inuentum,

callidum,

callidum, aſtutum & vafrū dicebatur. Vlyſſem Homerus vbiq; verſutum facit ac diſſimulantem, ſimulantemq;. Vnde eundem ſtatim initio Odyſſeæ, πολύτροπον appellat. Vergilius item:

Scelerumq; inuentor Vlyſſes.

Refertur apud Suidam. Plutarchus in Lyſandri vita declarat quid ſit Vlyſſeum commentum. Lyſandrum Lacedæmonii miſſa ſcytala domum reuocarant. Is metuens accuſationes Pharnabazi ſatrapæ, qui gratioſus erat Lacedæmoniis, dedit operam vt cum illo veniret in colloquiū. Ab eo multis precibus impetrauit, vt ſcriberet magiſtratui ſe nullis ab ipſo læſū iniuriis. Pharnabazus cum Cretenſi quod aiunt Cretiſſans, conſcripſit epiſtolam ex Lyſandri ſententia, quam ille legendam tradidit, ſed clā ſcripſerat aliam ex ſui animi ſentētia, ſigillo, & inſcriptione tam ſimili, vt dinoſci nō quirent altera ab alteris, eamq; tradit Lyſandro. Is nihil ſuſpicans, reddit: quam lectam, cum illi commoſtraſſent Ephori, Lyſander intellexit non ſolum Vlyſſem verſutum fuiſſe. In hanc ferme ſententiam Plutarchus.

Victitant ſucco ſuo.

PROVERBIALI figura dictum eſt in paraſitos. Victitant ſucco ſuo, qui ſi quando cena contigit lautior, ingurgitant ſeſe. Rurſus vbi nulla arridet ſpes cenatica, coguntur q; οἱ κοσίτοι viuere, fortiter ferunt inediam, & in conuiuii ſpem durāt. Sumpta metaphora à cochleis quæ per æſtum intra teſtā contractę, vtcunq; ſucco ſuo aluntur, donec acciderit pluuia. Plautus in Captiui duo:

Cum res, inquit, prolatæ ſunt, cū rus homines eunt
Simul prolatę res ſunt noſtris dentibus.
Quaſi cū caletur, cochleæ in occulto latēt,
Suo ſibi ſucco viuunt, ros ſi non cadit,
Itidem paraſiti rebus prolatis latent,
In occulto miſeri victitant ſucco ſuo.

Viri infortunati procul amici.

Ἀνδρὸς κακῶς πράσσοντος, ἐκποδὼν φίλοι. i.
Viri ſiti in malis amici ſunt procul.

Parœmia notat mores amicorum vulgariū, qui hirundinum ritu, pro ratione temporum aduolant ac deuolāt. Aduolant vbi res ſecundę, deuolant ingruente rerum tempeſtate. Ariſtides in oratione Panathenaica nominatim adagii titulo vſurpauit: Καὶ τὴν παροιμίαν ἐνήλλαξεν. οὐ γὰρ ἐκποδὼν εἶναι κατὰ δεῖξε φίλους κακῶς πράξαντος, ἀλλὰ πολλοὺς καὶ τῶν πρόσθεν διαφέρων ἐπὶ τοῖς ἀτυχήμασι φίλους πεποίηται, id eſt, Ac prouerbium inuertit. Declarauit enim haud quaquā eſſe procul amicos, eius cui res ſunt aduerſæ, verū etiam multos, qui antea diſſidebant, in rebus afflictis ſibi reddidit amicos. In hāc ſententiam extat & huiuſmodi ſenarius:

Τῶν δυστυχούντων εὐτυχὴς οὐδεὶς φίλος. id eſt,
Felix amicus nullus infelicibus.

Item alter huic ſimilis:

Κρίνει φίλους ὁ καιρὸς, ὡς χρυσὸν τὸ πῦρ. i.
Vt ignis aurū, amicum ita tēpus arguit.

Ad hanc ſententiam palam adluſit Cicero lib. Famil. epiſt. 9. Nam & ſi nō facile diiudicatur amor verus & fictus, niſi aliquod incidat eiuſmodi tempus, vt quaſi aurum igne, ſic beneuolentia fidelis, periculo aliquo perſpici poſſit. Cetera ſunt ſigna communia. Horatius:

Vilis amicorum eſt annona, bonis vbi quid deeſt.

Paſſim habentur amici qui petāt: qui dent, perpauci. Pindarus item in eandem ſniam:

Οἴχεται τιμὰ φίλων τητωμένῳ
Φωτί. παῦροι δ' ἐν πόνῳ πιστοὶ βροτῶν. id eſt,
Perit honos homini amicis orbato.
Sunt autem pauci mortales fidi in rebus afflictis.

Vias nouit, quibus effugit Eucrates.

Οἶδε τὰς ὁδοὺς ἅσπερ ἔφυγεν εὐκράτης, id eſt, Nouit vias, quibus effugit Eucrates. In eum quadrat, qui ſemper aliquā inuenit rimā, vt inquit Plautus, per quā elabatur, vt officiū ſubterfugiat. Ariſtoph. in Equitibus:

Εὐλαβοῦ δὲ μὴ φύγῃ σε, καὶ γὰρ οἶδε τὰς ὁδοὺς
Ἅσπερ εὐκράτης ἔφυγεν διὰ κυρηβίων. id eſt,
Caueto ne te effugerit, nouit vias
Quibus Eucrates effugerat per furfures.

Taxat autem obiter Eucratis mores, qui cū molitor eſſet, tamen rempublicam adminiſtrat. Quin & in Auibus taxat Execeſtidem quempiā, peregrinum & erronem, cui viæ omnes notæ fuerint. Congruet in hominem aliquo prætextu ſuffugientem, ſi quādo fides ſit præſtanda.

Viuit, incende ignem.

Ζῇ, πῦρ, id eſt, Viuit, incēde ignem. Vbi in negotii periculoſi puncto feſtinandum admonemus, & occaſionem arripiendam, vt cū reperta ſcintillula properatur, ne pereat & illa. Simile illi: Nunc tuum ferrum in igni eſt. Refertur apud Suidam.

Venter

Venter auribus caret.

Γαστὴρ οὐκ ἔχει ὦτα, id eſt, Venter nõ habet aures. Vbi de paſtu agitur, non admittuntur honeſtæ rationes. Atteſtatur huic ſenarius ille prouerbii vice Græcis celebratus:

Λιμῷ γὰρ οὐδέν ἐστιν ἀντειπεῖν ἔπος. id eſt,
Contra famem etenim nulla cõtradictio eſt.

Celebratur à Plutarcho, Gellioq́; dictum illud Catonis, ex oratione quadam, qua diſſuaſit legem Agrariam. Eã ſic exorſus eſt, vt dicat, arduum eſſe ad ventrem verba facere, qui careat auribus. Nec inepte accommodabitur in eos, qui ventris addicti voluptatibus, nihil admittunt quod ventri non ſit amicum. Seneca lib. 3. epiſt. 21. Venter, inquit, præcepta nõ audit, poſcit, appellat. Non eſt autem moleſtus creditor, paruo dimittitur, ſi modo das illi, quod debes, non quod potes.

Cum puluiſculo.

Vel cum puluiſculo dicimus, quoties omnia ſic tolluntur, vt nihil fiat reliqui, ne puluis quidem. Metaphora mutuo ſumpta videtur ab iis, qui frumentum ab area cõuerrunt, non ſine puluere. Plautus in Rudentibus Conuerret hic iam me totum cum puluiſculo. Idem in Truculento: Quo citius rem ab eo auferant cum puluiſculo. Simili figura dixit Iuuenalis cum erugine, pro eo quod eſt integre, & nulla parte diminutũ.

Nunc ſi depoſitum nõ inficietur amicus,
Si reddat veterem cum tota erugine follẽ.

Eodem pertinet euangelicũ illud, quod iubetur etiam puluerem excutere apoſtoli, i. ne minimum quidẽ ab eis auferre ſecum.

Valere pancratice.

Plautus in Bacchidibus, Valere pãcratice dixit, pro eo quod eſt firma eſſe valetudine. Nam in Pancratiſtis robur corporis potiſſimum ſpectabatur. Pro eodem dixit, Valere athletice. Valere pugilice. Valere baſilice. Terentius item: Pugilẽ eſſe aiunt. De puella robuſtiore & habitiore. Græci βασιλικῶς pro magnifice, prouerbiali figura dicunt. Neque is ſermo vulgo non tritus eſt, etiam hodiernis temporibus.

Fœdum eſt, & manſiſſe diu, vacuumq́; rediſſe.

Versus hic Homericus ex ſecundo Iliados libro, non dubium quin adnumerandus ſit inter eos, quos Macrobius ſcribit in prouerbium abiiſſe:

Αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν, κενεόν τε νέεσθαι. i.
Turpe eſt & manſiſſe diu, vacuumq́ue rediſſe.

Conueniet, vbi quis longam de ſe concitauit exſpectationem, cui poſtea non reſpondeat. Veluti ſi quis ſtudii cauſſa diu peregrinatus, domum redeat nihilo doctior. Aut ſi negotiator poſt diutinam abſentiam reuertatur, nihilo ditior. Aut ſi quis admodum longæuus, nihil præclari geſſerit in vita, quo ſe vixiſſe teſtaretur. M. Tullius prouerbii vice vſurpauit Epiſtolarum ad Atticum libro ſexto epiſtola, cui initium: Nũc quidem profecto.

Tragulam iniicere.

Plautus in Epidico: Tragulam in te iniicere adornant, id eſt, dolum aliquem in te ſtruunt. Et ibidem: Neſcio quam fabricã facit. Sic autem habet verſus tetrameter, trochaicus:

Tragulam in te iniicere adornat, neſcio quam fabricam facit.

Vtraque figura prouerbialis videtur. Idem in Caſſina, Ego Pol iſtam iam aliquorſum tragulam decidero. Rurſus in Pſeudolo, At volui iniicere tragulam in noſtrum ſenẽ. Huic ſimillimum quod dixit in Moſtellaria: Pilum iniecisti mihi, pilum enim haſtæ genus eſt.

Trium litterarum homo.

Trium litterarum homo, per ironiam dici poteſt, in eum, qui generoſus & ingenuus videri cupiat. Inde natum quod olim ingenui, prænomen, nomen & adnomen, in litteris aut inſignibus ſuis, tribus litteris notare ſoleant. Vt pro Quinto Valerio Maximo, Q. V. M. Hinc vulgi iocus de trium litterarum homine. Plaut. in Aulularia iocum aliò detorſit, nempe in ſeruum furacẽ. Subiicit enim, Etiam fur, trifurcifer.

Trium dierum commeatum.

Trium dierum commeatus, cũ inſtare paupertas extrema ſignificatur. Trãſlatione ducta à militum cõmeatu. Et apud Ariſtophanem cum alias tum in Acharnenſibus:

Καί μ' ἐκπέμψειν σιτί' ἡμερῶν τριῶν. id eſt,
Mihiq́; vt reſeruem commeatum tridui.

Interpres addit, antiquitus in bellũ ituris edici ſolere, vt ſibi tridui non minus, commeatũ pararent. Meminit & in Equitibus:

Ἐγὼ

Ἐγὼ πορίῶ γὰρ τοῦτον
Ἡμερῶν τριῶν. id eſt,
Præbebo & iſtum quod ſat eſt in triduum. Proinde tridui commeatum dicemus minimas facultates, quæ vix ad tridui victum ſufficiant. Non diſſimili figura Terentius in Seipſum excruciante, dixit decem dierum familiam.

Tragœdias in nugis agere.

TRAGOEDIAS in nugis agit, qui in re leuicula tumultum mouet. Et vt ait Terentius, magno conatu magnas nugas dicit. M. Tullius De oratore, lib. 2. Ne aut irriſioni, aut odio digni putemur, ſi tragœdias agamus in nugis. Vſurpat idem Fabius libro ſexto cap. de peroratione. Nam in paruis, inquit, litibus has tragœdias mouere, tale eſt, quaſi perſonam Herculis & cothurnos aptare infantibus velis. Quin hoc ipſum excitare tragœdiam, ſi alio quopiam deflectatur prouerbiū reſipit. Vnde & Græcis ἐκτραγῳδίζειν. & τραγικῶς λέγειν pro grauiter ſiue acerbe.

Tranſuerſum agere.

TRANSVERSVM agere dicitur, qui vi & impetu quodam ab inſtituto deflectitur. Ita Laberius Mimus apud Macrobium lib. ſaturnaliū 2. curſum fortunæ tranſuerſum vocat. Hunc enim C. Cæſaris benignitas inuitauit, vt eques Romanus, & ſenex prodiret in ſcenam. In prologo igitur queritur præter animi ſui ſententiam eo Cæſaris auctoritate fuiſſe compulſum.

Neceſſitas, inquit, cuius curſus tranſuerſum impetum
Voluerſit multi effugere, pauci potuerūt,
Quo me detruſit pene extremis ſenſib. &c.

Ita qui præceps ira fertur, tranſuerſus rapi dicitur. Ductum apparet à nauigantibus, qui ſecundo vento recto curſu feruntur, flatu aduerſo, tranſuerſum aguntur.

Traſybulo Dionyſium dicitis eſſe ſimilem.

Θρασυβούλῳ Διονύσιον φάτ' εἶναι ὅμοιον, i. Dionyſium Thraſybulo ſimilem eſſe dicitis. Dici ſolitum, vbi quis ea componit, quę nimio interuallo inter ſe differūt. Dionyſius enim inter peſtilentiſſimos tyrannos commemoratur, Thraſybulus laudatus, quod reipublicæ ſtudioſiſſimus fuerit. Sumptū eſt è Pluto Ariſtophanis.

Tributis potiora.

Τὰ τῶν φόρων κρείττω, i. Tributis potiora, dicebatur, vbi quis ex malefactis & iniquitate commodum ingens reportaret. Refertur à Suida & Zenodoto prouerbii nomine, nec pluribus explicatur. Harpocration in dictionario rhetorico ſcribit extitiſſe in oratione Hyperidis aduerſus Athenogenem. Inde natum opinamur, quod qui principū nomine tributum exigunt, fere plus extorqueut, quam par eſt. Et principes ſic petunt vt ab inuitis rapiant, ni dent quod petitur. Cōgruit huic illud Pindari ex Pythiis hymno 8. κέρδος δὲ φίλτατον γ' ἑκόντος εἴ τις ἐκ δόμων φέροι, id eſt, Lucrum autem gratiſſimum, ſi quis ex volentis ædibus ferat.

Tragica ſimia.

Τραγικὸς πίθηκος, id eſt, Tragica ſimia. Prouerbiali conuitio dicebatur, qui fungeretur honoribus, opibusq́; polleret, alioquin indignus. Simiam appellant homuncionē, vix hominem, ſed ſimulactū hominis magis. Tragicam addunt, propter fortunę ſtrepitum & perſonam additam. Demoſthenes in oratione pro Cteſiphonte, Aeſchinē tragicam ſimiam appellat, quod cum eſſet nequiſſimus, ſplēdidis verbis probum ciuem ageret. Cuius prouerbii meminit Philoſtratus in Ariſtide. Diuus Hieronymus in epiſtolis oſtendit hoc ſcomma iaci ſolere vulgo in Chriſtianos, ſed ab impiis, ethnicisq́; Conuenit & in eos, qui barba pallioq́; philoſophos ſe profitentur, cum cetera cultui non reſpōdeant. Sic enim Plutarchus: Οὔτε γὰρ φιλοσόφους πωγωνοτροφίαι καὶ τριβωνοφορίαι ποιοῦσιν, οὔτε ἰσιακοὺς λινοστολίαι, id eſt, neque enim alere barbam, aut geſtare vile pallium philoſophum facit, neq; lineis veſtiri Iſiacos, hoc eſt, Iſidis ſacerdotes.

Tineas paſcere.

TINEAS paſcere dicuntur, quę neglecta ſitu pereunt, Ductū à veſtibus, aut libris diu reconditis & intactis. Horatius in Epiſtolis:

Cōtrectatus vbi manibus ſordeſcere vulgi
Cœperis, aut tineas paſces taciturnus inertes:
Aut fugies Vticam, aut vnctus mitteris Ilerdam.

Titio ad ignem.

Δαλὸς ἐπὶ πῦρ, id eſt, Titio ad ignē, vbi quis applicatur

applicatur ad eas, res ad quas natura propẽ ſus eſt, Vt ſi mulieroſus ad puellarum conuictum, ſanguinis auidus ad militiam, lucri ſitiens ad mercaturam Δάλον enim Græci vocant lignum ſemiuſtulatum, Non admodum abludit ob illo, εἰς ἀμίδα ἐνουρεῖν, id eſt, in matulã immeiere. Refertur à Suida & Zenodoto.

Tithymallus Laconicus.

Τιθύμαλλος λακωνικός, id eſt, Tithymallus Laconicus. In hppientes, oculiſque cæcutientibus homines dicebatur. Tithymallus, herbæ genus, apud Lacones repertum, lacteo ſucco manans decerptum, vnde quidam dixere lactariam, ſingularis acrimoniæ, quo ſub noctem oculos illinebant ad viſum acuendum. Huius Dioſcorides in quarto plures ſpecies facit, deq́; oculorũ remedio diligenter meminit. Adagium refertur apud Suidam, qui citat ex Ariſtophane de Neoclide lippo, σκόροδ' ὁμοῦ τρίψαντα τιθυμάλλῳ, id eſt, Qui allium triuit ſimul cum tithymallo. Carmen autem extat in Concionatricibus:

Τί δή μ' ἐχρῆν δρᾶν
Σκόροδ' ὁμοῦ τρίψαντ' ὀπῷ τιθυμάλλου ἐμβαλεῖν τῷ λακωνικῷ
Σαυτοῦ παραλείφειν τὼ βλεφάρω τῆς ἑσπέρας. id eſt,
Simul cum opi liquore tereres allia
Tithymallon inſuper adderes Laconicon,
Et obungeres tibi palpebras ſub veſperãt.

Vox dictã videtur à mamma nutricis, ſed apud alios per ſimplex λ ſcribitur, licet Suidas ſcribat per geminum. Nec indicat interim vſum prouerbii. Si competit in lippos, dicendum eſt, tithymallo opus habet, aut tithymallum terit. Nam tradunt huic efficacem eſſe acrimoniam, vt eum ſuccus eius colligitur, cauendum ſit cõtingat oculos, & quoties ſumitur in ſtomachum, deuorare neceſſe eſt obuolutum, ne fauces radat. Huius ſucco medentur oculorum pituitæ. Multa de his Plinius libro 26. cap. 8. Cornelius Celſus in quinto indicans eam herbam Latinis dici Lactucam marinam, vim ait habere exedendi.

Tinctura Sardonica.

Βάμμα σαρδωνικὸν, id eſt, Tinctura Sardonica. De colore præcellenti dicebatur, præcipue purpuræ, per iocum autem transfertur ad eum, qui pudeſit, aut qui ob plagas ſanguine tingitur. Sardo, ſiue vt Heſchius ſcribit, Sardon inſula ingens adpoſita Italiæ, in qua viriæ purpurarum tincturę laudatiſſimęque fiebant. Itidem & Tyriũ muricem oſtrumq́ue Sarranum, legimus apud Latinos. Ariſtophanes in pace:

Ἢν εἰκάζῃ φησὶν εἶναι βάμμα σαρδονικόν. i.
Quã ille prædicat coloris eſſe Sardiniaci.
Idem in Acharnenſibus:
Ἵνα μή σε βάψω βάμμα σαρδονικόν. id eſt,
Ne te linam colore Sardoniaco,

Quam curat teſtudo muſcam.

Ὅσον μέλει τῇ χελώνῃ μυῶν, id eſt, Quam curat teſtudo muſcas. Suidas ex auctore quodam refert hęc verba: τῷ δὲ Ἀγαμέμνονι τῆς Θερσίτου πέρι ἔμελεν, ἢ χελώνῃ μυῶν, τὸ τῆς παροιμίας, id eſt, Agamemnon autem minoris faciebat Therſitæ maledicentiam, quam teſtudo muſcas, quemadmodũ prouerbio dicitur. Teſtudini nihil nocere poſſunt muſcę propter teſtam, qua munita eſt. Confine illi quod alibi memorauimus, Nõ curat culicem elephantus, Lepidius erit ad res animi detortũ. Animus virtute ac philoſophia munitus, nihil plus timet fortunæ incurſum, quam teſtudo muſcas.

Stultior Morycho.

Μωρότερος εἶ Μορύχου, id eſt, Stultior es Morycho. Siculum prouerbium, in eos qui ridicule ſtulteue quippiam facerent. Sed videntur peculiariter obnoxii huic adagioni, q domeſticorum negotiorum negligentes, foris agunt, aliena curantes. Quod genus inducitur Ollus apud Martialem. Cuiuſmodi ſunt & apud Plutarchum Lamiæ. Zenodotus tradit, apud Siculos Baccho cognomen eſſe Morycho, idque inde datum quod in vindemiis, huius dei facies muſto, ficiſq́; virentibus oblini conſueuerit, quod vtriuſque arboris iuuentæ laudem Baccho tribuunt veteres, vt teſtis eſt Athenęus lib. Dipnoſophiſtorum ſecundo: παρὰ τὸ μορύξαι τὸ μολύνθαι, id eſt, à moryxæ, quod eſt contaminare: vnde & Homer. μεμορυγμένος, dixerit, pro μεμολυσμένος, Bacchus autem vbique ridiculus, ac parum cordatus inducitur à poëtis: vtpote deus temulentus, velut in Ranis Ariſtophanis, ideoq́; in huiuſ ſacris ludrica quędam, tanquam in eius cõtumeliã fiebant. Quin & cognomen addi-

tum contumeliæ cauſſa, ἐρεβίνθιος. Apud Siculos huius ſimulacrum, non in templo, ſed extra phanum ſub dio poſitum erat iuxta ingreſſum, ſiue veſtibulum, confectum è lapide, cui nomen Pſella, arte Simmii cuiuſdam Eupalami. Proinde, vulgari ioco iactatum eſt de illo: μωρότερος εἶ Μορύχου, ὃς τ' ἄνδον ἀφεὶς, ἔξω τῆς οἰκίας κάθηται, i. Stultior es Morycho, qui omiſſis his quæ ſunt intus, foris extra domum deſidet. Zenodotus adagium citat ex epiſtola quadam Polemonis ad Diophilum. Quamquam alieniſſimum eſt ab ingenio moribusque noſtris, veſtigãdis, aut inſectãdis aliorum erratis operam conterere, tamen nõ poſſumus hoc loco nobis temperare, quin ridendi magis quam inſectandi cauſſa proferamus cuiuſdam nõ infimi nominis, inſcitiam ne dicamus, an ſocordiam, Principio prouerbium hoc è vulgatiſſimis Zenobii collectaneis enarrãs, Polemorum perinde citat, quaſi locum ipſe legerit. Id quod ſuo more facit, videlicet vt in abſtruſis, minimeq; vulgatis auctoribus verſari videatur. Deinde Græca quæ modo retulimus indidem ὃς τὰ ἔνδον ἀφεὶς, ἔξω τῆς οἰκίας κάθηται, reddidit ad hunc modum: Qui relinquens habitationem interiorem, extra poſitam quærebat. Rurſum quod habetur in iiſdem collectaneis: μόρυχος δὲ Διονύσου ἐπίθετον ἀπὸ τοῦ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ μολύνεσθαι ἐπειδὰν τρυγῶσι, τῷ ἀπὸ τῶν βοτρύων γλεύκει, καὶ τοῖς χλωροῖς σύκοις, expreſſit hoc pacto, Morychus ſane epitheton eſt Bacchi: ἀπὸ τοῦ πρόσωπον αὐτοῦ μολύνεσθαι, id eſt, ab inquinãdo videlicet propriam faciẽ; inquinare namque ſolet eam Bacchus racemis, & viridibus ficis. Deinde quod idem concertator etymologiam nominis reddẽs ſcripſit: μορύξαι γὰρ τὸ μολύναι, ſic interpretatus eſt lepos Atticus noſtri temporis: μορύξαι, inquit, porro idem eſt quod μωλύνειν, hoc eſt, ineptire, hoc eſt deſipere. Iam illud quanto eſt: πάντως Μορύχου μωρότερος, quod de Bacchi ſtatua reddidit. Græca ſic habẽt, παρόσον ἔξω τοῦ ναοῦ τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ ἔστη παρὰ τὴν εἴσοδον ἐν ὑπαίθρῳ. Ea ſic extulit trãſmarina Venus: Præterea dicitur à ſimplicitate Bacchi, cuius ſimulacrum in aperto ſtatuitur apud Heſiodum. Vide quot venereα in vno eoque perbreui capite prodidit hic venuſtus. Primum Bacchus faſtiditis penetralibus ædium ſuarum, peregrinas ſectatur domos, deinde cum ſaxeus ſit, ſit enim de ſtatua mentio, tamen ipſe ſibi faciem racemis & ficis oblinit, quo vindemiatores delectet. Ad hæc cum idem ſignificent, μορύξαι & μολύναι, vtrunque declarat, ineptire, & deſipere, verum his duntaxat, qui Venerem illam tranſmarinam vſquequaque percalluerint. Denique quod eſt omnium venuſtiſſimum, è veſtibulo, ſiquidẽ auctore Polluce, εἴσοδος templi vocatur, quod & πρόπυλαιον dicitur, Heſiodum fecit, hoc eſt, è mutis ſaxis eloquentiſſimum poetam. Et habet tamen hic talis artifex quibus ſit admirationi, hoc eſt, ſimiles habent labra lactucas, cum innumera ſint in huius commentariis, pari flore reddita Græca, ὥστι οὐρανοῦ, quod aiunt: ὥστι γῆς ἀπτόμενα, quæ vel ipſe ſaxeus Morychus rideat. Homo ſane ſuauis, atque adeo Moriæ beneficio felix, qui tranſmarinæ Veneris ſenſum requirat in aliis ipſe communi carens, & vt videtur, marinæ, quam tranſmarinæ Veneri familiarior. Sed præſtat, vt omiſſis iocis ad inſtitutum negotiũ calamus recurrat. Iocatur in Morychum & Ariſtophanes in Veſpis: ζῆν βίον γεννάδιον ὥσπερ Μόρυχος, id eſt, Viuere vitam generoſam, quemadmodum Morychus. At Suidas indicat huius nominis poetam quempiam fuiſſe tragicum, cuius vita non caruerit luxus ac mollicieі nota. Citatque hoc in eum carmen Ariſtophanis. Extat autem in Acharnenſibus:

ὦ φιλτάτη σὺ, καὶ πάλαι ποθουμένη,
ἥκεις, ποθεινὴ μὲν τρυγῳδικοῖς χοροῖς
φίλη Μορύχῳ. id eſt,
Cariſſima ac deſiderata iam diu
Optata ades, fece ſublitis choris
Grata & Morycho.

Quattuor obolis non æſtimo.

Τεττάρων ὀβολῶν εἶναι σίει. id eſt, Quattuor obolorum eſſe puta. Simile illis, quæ alibi retulimus: Aſſis te non facio, & Dupondii non facio, & Teruncii non facio. Suidas hæc quoque refert, ſed tacito, qui frequens illi mos, auctoris nomine: τὴν παῤῥησίαν τὴν σὴν οἴει τεττάρων εἶναι ὀβολῶν τὸ λεγόμενον, id eſt, Tuam maledicentiã exiſtimato quattuor eſſe obolorum; quemadmodum dicitur. Et diobolare vocant Latini, quod viliſſimum videri volunt.

Tenuem nectis.

Λεπτὴν πλέκεις, id eſt, Tenuẽ nectis. De pauperibus

peribus dictū, quibus plerunque tenuibus in rebus labor. Dicitur & λεπτὴ ἐλπὶς, id eſt, Spes tenuis, pro exigua, & λεπτὴ φροντὶς, id eſt, Tenuis cura, pro ſubtili & curioſa. & λεπτὰ ξαίνειν, id eſt, Tenuiter diducis, in ſordidos, quique vel minutiſſimarum rerum habent rationem. Ducta metaphora à textoribus.

Terreſtria balnea.

Χθόνια λουτρά, id eſt, Terreſtria, ſiue inferorum balnea. Dictum videtur, nam cōiectandum eſt, vbi quid ſero iam adhibetur, nulli futurū vſui ei cui exhibetur. Veluti ſi quis tum reo patrocinetur, poſtquam pronunciata fuerit irreuocabilis iudicum ſententia. Mos olim fuit, defunctis ad ſepulcrum balnea quædam inferre. Cadauera item ſepulturæ danda prius lauabantur. Vnde Ennius:

Tarquinii corpus bona fœmina lauit, & vnxit.

Fit & noſtra tempeſtate, vt defunctorū monumentis pie aquā inſpergant conſecratā.

Ter.

Nā illud quidem figura prouerbiali vacat, quod Græci numeri additione rem amplificant, maxime ternionis, fortaſſis quod is apud priſcos & abſolutiſſimus, & ſacer habetur, vt quidquid ter dictum aut factum eſſet, id ratum & efficax haberetur, vnde in magorum myſteriis adhiberi ſolitus. Vergilius in Pharmaceutria:

Terna tibi hæc primum triplici diuerſa colore.
Licia circundo, terque hæc altaria circum
Effigiē duco, numero deus impare gaudet.

Et apud Theocritum in eiuſdem tituli carmine:

Ἐς τρὶς ἀπὸ σπένδω, καὶ τρὶς τάδε πότνια φωνῶ. id eſt,
Ter libo, ter & hęc pronūcio myſtica verba.

Item in Ceremoniis funebribus:

Et ſupremum ter voce ciemus.

Apud Euripidem in Hecuba præco ter iterato verbo, ſilentium indicit:

Σιγᾶτ' Ἀχαιοί, σῖγα πᾶς λαός,
Σῖγα σιώπα. id eſt,
Silete Achiui, populus omnis ſit ſilens
Taciturnitate, ſilentioque.

Ariſtophanes in Ranis:

Τὸ τοισιν ἀπαυδῶ, κἄυθις ἀπαυδῶ, κἄυθις μάλ' ἀπαυδῶ. id eſt,
Iſtis recuſa, iterumque recuſo, curſum vaſ de recuſo.

Paſſimque legitur non ſolum apud poetas, verum etiam oratores: τρὶς μακρὸς, τρὶς κατάρατος, τρὶς μακάριος, τρὶς μέγιστος, τρὶς ἄθλιος, id eſt, Ter ſceleſtus, ter execrabilis, ter beatus, ter maximus, ter infelix. Quod Latini duntaxat in carmine ſunt imitati. Vergilius:

O terque quaterque beati. Ouidius:
Omnia bis dices vera fuiſſe mea.

Eſt illud etiam nunc vulgo familiare, vt ſi quid aſſeuerent vehementius, id ter repetant. Vt hinc etiam adagium ortum videri poſſit. Strabo lib. Geographiæ primo, quod Homerus ſcribit, charybdim ter in die reddere quod abſorbuit, ter reſorbere, cum conſtet id non fieri niſi bis in die, excuſat hac hyperbole, quaſi τρὶς non ſonet hic numerum, ſed vehementiam. Ad hanc ſermonis formam pertinet quod eſt apud Platonem libro de repub. 10. καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν ὁρῶντες, οὐκ αἰσθάνονται τρίτα ἀπέχοντα τοῦ ὄντος, id eſt, Et cum vident illorum opera, non intelligunt ea tertio gradu abeſſe à veris. Agit de iis qui è poetis ſumunt recte viuendi rationem, cum illi pro veris tradant phantaſmata. Durat huius ſermonis veſtigium & hodiernis diebus in lingua Gallica, qui huius ſyllabæ adiectione è comparatiuo faciunt ſuperlatiuum, niſi quod inuerſis litteris, tre ſonant pro ter.

Theagenis pecuniæ.

Θεαγένους χρήματα, τὰ τ' Αἰσχίνου, id eſt, Theagenis pecuniæ, quemadmodū Aeſchynis. Iocus prouerbialis in eos, qui pauperes cū eſſent, tamen diuites haberi volebant. Hoc morbo notatus eſt vterque & Theagenes, & Aeſchynes. Vnde cognomen his additū σέλλοις, à Sello quopiam inepte ambitioſo, qui cum re eſſet, per quam tenui, tamen affectabat videri locuplex, vnde qui hoc morbo laborabant, σελλίζειν dicebantur. Finitimū ei quod alio dicetur loco, φανίας θύρα, id eſt, Phaniæ ianua. Prouerbii meminit Ariſtophanes in Auibus:

Ἵνα καὶ τὰ Θεαγένους, τὰ πολλὰ χρήματα
Ταὐτ' Αἰσχίνου γ' ἅπαντα. id eſt,
Vbi ſunt Theagenis plurimæ pecuniæ,
Et Aeſchynis quidem vniuerſæ.

Tantali lapis.

Ταντάλειον λίθον, id eſt, Tantali lapidem, vocant, imminens capiti periculũ. Apud Suidam hæc referuntur: ἐπειδὴ τὸν ταντάλου λίθον τῆς κεφαλῆς ἀπιτιναξάμεθα, id eſt. Quandoquidem Tantali ſaxum capiti impendens excuſſimus. Plato apud Stobæum: οὐδ' εἰ τὸν λεγόμενον ταντάλου λίθον ἐπικρεμάμενον τις ἔχοι, id eſt, Ne ſi tantali quidem, quem vocant, lapidem imminentem haberet aliquis. Sumptum à fabula Tantali, quem quidam fingunt apud inferos, etiam hoc ſupplicii genus pati, vt ingens ſaxum ſic immineat capiti, vt iam iam caſurum videatur. Athenæus libro Dipnoſophiſtarũ ſexto, fabulæ originem refert hunc in modum: Tantalus voluptatum auidus, cum in deorum conſortium admiſſus impetraſſet optionem petendi quidquid vellet, à Ioue poſtulauit, vt ad eum modum iugiter viueret inter epulas, nihil hac re ducens felicius. At indignatus Iupiter promiſſum præſtitit, hominiſq; ne optatis ſatisfecit. Ceterum ne frui poſſet adpoſitis, ſaxum ingens iam iam caſuro ſimile ſupra verticem ſuſpendit, cuius metu non libeat quidquã attingere. Vergilius Aeneidos ſuæ libro ſexto commentum hoc ad Lapithas, Ixionem ac Pirithoum refert:

Quid memorem Lapithas, Ixiona, Pirithoumq; ue
Quos ſuper atra ſilex, iam iam lapſura, cadenti
Imminet aſſimilis? lucẽt genialibus altis
Aurea fulcra thoris, epulæque ante ora paratæ.
Regifico luxu. Furiarum maxima iuxta
Accubat, & manibus prohibet contingere menſas,
Exſurgitque facem attollens, atque intonat ore.

Vſurpat & Pindarus in Iſthmiis hymno ſeptimo: ἐπειδὴ τὸν ὑπὲρ κεφαλᾶς γε ταντάλου λίθον παρά τις ἔτρεψεν ἄμμι θεός. i. Quando quidem lapidem Tantali imminentem capiti aliquis nobis admouit deus. Sentit autem metum inſtantis belli. Interpres citat ex Euripide:

Κορυφῆς ὑπερτέλλοντα δειμαίνων πέτρον
Αἰθέρι ποτᾶται. id eſt,
Saxum paueſcens vertici quod imminet
Per aerem volat.

Gregorius Nazianzenus in Epiſtola quadã ad Baſilium fratrem, vitam ſolicitam ac periculis expoſitam, ταντάλειον ζωὴν appellat.

Surdior Toronæo portu.

Κωφότερος τορωναίου λιμένος, id eſt, Surdior Toronæo portu. Aiunt portum eſſe quendam Toronæ Thraciç ciuitatis, qui longis & anguſtis duobus excurſibus porrigitur in mare, ita vt ipſo portus receſſu nullus fluctuum fragor audiatur. Vnde prouerbium in eos, qui non audiunt. Quamquam alii Toronem ponunt in Macedonia. Stephanus meminit etiam ſinus cognomento Toronæi, à quo prouerbium ductum videri poſſit. Niſi quod mare ſurdum vocatur, magno fragore reſonãs, vt ob ſtrepitum vndarum præterea nihil exaudire liceat.

Surdior turdo.

Κωφότερος κίχλης. i. Surdior turdo. Zenodotus ex Euboli Dionyſio citat. Adſcribit ſurditatem huic aui peculiarẽ, cum ſit loquaciſſima, vel prouerbio teſte. Vnde concinne dicetur in eos, qui perpetuo blaterantes ipſi non auſcultant quid viciſſim ab aliis dicatur, quod vitium in multis licet deprehendere.

Effeminatorum etiam oratio Effeminata.

Εκλυσι ἐν δ'ανδράσι ἄνανδροι λόγοι. id eſt,
Inertibus viris iners oratio.

Vt quiſque eſt, ita & loquitur. Refertur à Zenodoto. Confine illi, quod alibi retulimus, Fatuus ſtulta loquitur. Itẽ illi: Qualis vir, talis oratio. Tametſi longe alium Drancen fecit Vergilius, lingua fortem bellatorem, te imbellem.

Stupidior Praxillæ Adonide.

Ηλιθιώτερος πραξίλλης ἀδώνιδος. id eſt, Stultior Praxillæ Adonide, In vehementer ſtupidos. Polemon apud Zenodotum, tradit Praxillam fuiſſe quampiam Sicyoniã poetriam, quç in ſuis cantionibus Adonidem inducit ab inferis interrogatũ, quid apud ſuperos pulcherrimum reliquerit reſpondere: Solem, cucumeres, mala. Quod cum vehementer inſulſum videretur, cucumeres & mala cum ſole componere, prouerbio dici cœptum in homines nullius iudicii.

Simonidis cantilenæ.

Σιμωνίδου μέλη. ideſt, Simonidis cantilenç. De vafris ac ſubdolis dictum eſt. Hunc tradũt

primum

primum aſtutiam & quæſtum in artem induxiſſe. Erant illi duo ſcrinia, alterum gratiarum, alterum præmiorum, quæ cum poſt tempus aliquantum aperuiſſet, gratiarum arculam ſemper oſtendebat inanem, præmiorum, ſemper plenam. Hoc commẽto ſignificans ſe nolle gratis donare carmina. Meminit huius rei Plutarchus in libello, περὶ τῆς πολυπραγμοσύνης. Vnde Ariſtophanes apud Suidam, ἄεισαι σιμωνίδου μέλη, id eſt, Cane Simonidis carmina. Meminit Ariſtophanes in Auibus:

Πρῶτον μὲν αὐτὸν τὴν λύραν λαβόντ᾽ ἐγὼ 'κέλευσα
Ἆσαι σιμωνίδου μέλος. id eſt,
Primum quidem ipſi iuſſi, vt ſumpta lyra ſonaret
Simonideam cantionem.

Ad duo ſcrinia adluſit Theocritus in Charitibus:

Ὀκνηρὰ δὲ πάλιν κενᾶς ἐπὶ πυθμένι χηλοῦ. i.
Rurs' at ignauę vacuo ĩtra ſcrinia fundo.

Si tibi machæra eſt, & nobis vrbina eſt domi.

PLAVTVS in Bacchidibus: Si tibi eſt machæra, & nobis vrbina eſt domi. Quoties malum malo opponitur. Nam machæra & vrbina vtrumq; teli genus eſt. Sunt autem apud Plautum Chryſali verba minas referentis, & militis ſæuitiam ſænis item dictis retundentis. Placiades Fulgentius pro vrbina legit, Veruina, & interpretatur teli genus oblongum. Simillimum eſt illis: Par pari. &: Malo nodo malus quærendus cuneus:

Semper agricola in nouum annum diues.

Ἀεὶ γεωργὸς εἰς νέωτα πλούσιος. id eſt,
Agricola ſemper diues annum in proximum.

De iis dictitatum, qui ſpe futuri compendii uiuites ſunt, ac ſibimet exſpectatione rerum amplarum blandiuntur. Ductum à colonis, qui ſemper proximæ ęſtatis vberiorem prouentum ſibi pollicentur, eaq; ſpe iam ſumptus nonnullos audent facere.

Semper virgines furiæ.

Ἀεὶ παρθένοι ἐριννῦς. id eſt, Semper virgines furiæ. Prouerbium obſcurius deterret à peccando. Erinnyes enim malefactorum vltrices corrumpi non queunt, quo minus pœnas ſumant de iis qui commeruerunt, atq; hac gratia dictæ virgines. Suidas è Sophocle citat.

Senex bos non lugetur.

Γέρων βοῦς ἀπείρατος ὀδυρμοῖσι, id eſt, Bos ſenex vacat luctu domeſticorum. Hoc eſt ſenum mors, quod tempeſtiua videatur, non lugetur ab amicis. Quin & hodie ſiquando nũciatur obitus hominis natu grandis: Nihil acerbum, inquiunt, haud perijt in eunabulis. Mortem iuuenum complorant ii quoque ad quod nihil attinet. Talem mortem deprecatur Solon apud Ciceronem libro de ſenectute, Elogium autem Solonis, cuius meminit Tullius, ſic habet:

Μηδέ μοι ἄκλαυστος θάνατος μόλοι, ἀλλὰ φίλοισι
Ποιήσαιμι θανὼν ἄλγεα καὶ στοναχάς. id eſt,
Ne mi illugubris veniat mors, ſed mihi caris
Mœrorem potius adferat & gemitus.

Ennius contra:

Nemo me lacrymis decoret, neque funera fletu
Faxit.

Sed vterque recte ſenſit. Solon vult mori carus ac deſiderãdus ſuis. Ennius non putat lugendam mortem, quã conſequitur immortalitas. Refertur & hic verſus in Menandro:

Πικρὸν ἐστὶ χρῆμα γέρων ἐν οἰκίᾳ μένων. id eſt,
Moleſta res eſt, in domo manens ſenex.

Sero veniſti, ſed in colonum ito.

Ὀψ᾽ ἦλθες: ἀλλὰ γ᾽ εἰς κολωνὸν ἴισο. id eſt,
Serus ades, aſt colonon hinc te conferas.

Iocus prouerbialis aduerſus eos, qui poſt tempus aduenirent, aut qui mercede quidpiam facerent. Porro Colonus eſt terra editior, in ſpeciem tumuli ſeu collis. Huiuſmodi duo erant Athenis, alter iuxta Neptuni templum, in quem equites conueniebant, alter iuxta templum vulcani, quia foro ſeu mercatu dictus eſt ἀγοραῖος. Hinc colonetæ dicti, qui mercede conducerentur, quod illic conſiſterent, qui conductorem quærebant. Huiuſmodi fermo Suidas.

Ad pedem.

Περὶ πόδα. id eſt, Iuxta pedem. Quod adpoſitum & vehementer accommodatũ eſt, id περὶ πόδα, dicebatur. Sumpta metaphora à calciamẽtis probe ad pedis menſurã quadrantibus. Vnde celebratur & illud Paulli

Aemilii apophthegma, nouum calceum oſtendentis. Vos, inquit, videtis bellum, ac nouum eſſe calceum; verum qua parte pedem torqueat meum, id ego demũ ſentio, ſignificans Papyriam vxorem, non eſſe ſuis accommodatam moribus. Suidas Platonẽ citat, poetam opinamur:

Ὡς ἐςὶ μοι τὸ χρῆμα τοῦτο πρὸς πόδα. id eſt.
Vt hoc meo negotium quadrat pedi.

Sarpedonium litus.

Σαρπηδονία ἀκτή, id eſt, Sarpedonium litus. De re turbulenta rectè dixeris, ſiue de vehemẽter clamoſis & obſtreperis. Eſt enim huiuſmodi litus quoddam Thraciæ Neptuno ſacrum, quod aſſiduis fluctibus tunditur. Eſt & aliud eiuſdem nominis in Cilicia. Rurſum aliud iuxta Oceanum, vbi Gorgonibus ſedes eſſe ferunt.

Seruilior Meſſena.

Δουλότερος μεσσήνης. id eſt, Seruilior Meſſena. De minime liberis dicebatur, & alieno viuentibus arbitrio. Lacedæmonii Meſſenios, quod iterum atque iterum deſciuiſſent, in ſeruitutem redegerunt, eoſque durius etiã quam reliquos ſeruos tractarunt, ne denuo res nouas moliri poſſent. Hiſtoria refertur à Pauſania in Meſſenicis, & à Iuſtino libro epitomatum tertio.

Seruus cum ſis, comam geris.

Δοῦλος ὢν κόμην ἔχεις, id eſt, Seruus cum ſis, comam habes: De eo qui præter decorũ quippiam faceret. Veluti ſi quis humili conditione patriciorum cultũ imitaretur. Apud Lacedæmonios enim ingenui comam alebant. Adagium refertur quidem à Suida, ceterũ extat apud Ariſtophanẽ in Auibus:

Ἔπειτα δῆτα δοῦλος ὢν κόμην ἔχεις, id eſt,
Ac deinde ſeruus cum ſies, portas comam?

Seruorum ciuitas.

Δούλων πόλις, id eſt, Seruorum ciuitas. De cœtu conuictuque hominum improborum, furacium, aut ignobilium dici poteſt. Eſt hoc nomine ciuitas quæpiam in Libya, vt auctor eſt apud Suidã Ephorus in 5. apud Stephanum Hecatæus. In hanc ſi quis ſeruus lapidem importaſſet, continuo liber fiebat, etiam ſi peregrinus fuiſſet. Eſt & altera, cui nomen ἱεροδούλων, quod ſeruis dicata ſit, in qua vnum duntaxat ingenium viuere tradunt. Eſt rurſum in Creta, Δουλόπολις χιλιάνδρος, id eſt, Mille viris habitata, vt auctor eſt Soſicrates in 1. narratione rerum Creticarum. Eſt itẽ alia iuxta Thraciam, πονηρόπολις, id eſt, Improborum ciuitas. In hanc Philippus collegiſſe dicitur, velut in ſentinam, infames ac moribus improbatis, vt ſycophantas, falſos teſtes, præuaricatores, & id genus alios ad numerũ duũ millium, vt auctor eſt Theopompus, in rerum Philippicarum lib. 13. Teſtatur & Plutarchus in commentario De curioſitate. Eſt & in Aegypto regio quædam Δουλόπολις appellata, teſte Olympianico. Plutarchus in collectaneis prouerbiorum oſtendit, dici ſolitum de raris inuentu, efferrique ad hunc modum: οὐκ ἐςὶ δούλων πόλις, i. Non eſt ſeruorum ciuitas. Non diſſimile quod Plinius narrat de gente Heſſenorum in Syria, ad quos fugitant vſquequaque nocentes. Quæ ſola toto in orbe, ſine vlla fœmina viuit, omni Venere abdicata, ſocia palmarum, in diem ex æquo, cõuenarum turba renaſcitur, longe frequentantibus quos vita feſſos ad mores eorũ, fortunæ fluctus agitat.

Samiorum flores.

Σαμίων ἄνθη, id eſt, Samiorũ flores. Vbi quis extremam voluptatem decerperet. Hoc autem nomine dicebatur locus quidam, in quo mulieres cum viris conuiuium agitabãt, omnique genere voluptatum affatim explebant ſeſe. Quibus deliciis effeminati, poſtea ſubacti ſunt à Perſis, & in ſeruiturẽ acti. Stephanus admonet, Samum inſulam olim ἀνθέμουσαν appellatam fuiſſe nimirũ à floribus. Eandẽ παρθενίαν fuiſſe vocatã, videlicet à virginibus. Refertur adagiũ in collectaneis, quæ Plutarchi ferũtur titulo. Meminit & Athenæus lib. 12. ex Clearcho, demonſtrãs locum ita vocatum, ob varias formas puellarum, quæ veluti flores atridẽtes, ad libidinem inuitabant. Apte quadrabit in ciuitatem, domum, denique hominem voluptatibus perdite addictum.

Summaria indicatura.

Ρωπικὸν ὤνιον. id eſt, Summaria indicatura. de rebus vilibus, magno tamen emptis. Quemadmodum fit nonnunquam in auctionibus, cum nõ expenditur ſigillatim

vniuſcuiuſq; rei precium, ſed multa ſimul congeſta pariter æſtimantur. Græcis enim γῶπες virgulta dicuntur, & γῶπον appellant faſciculum, ſeu ſarcinam è diuerſis rebus colligatam, aut varios colores ſimul conſuſos. Fit autem ſæpenumero, vt emptor parum attentus in hoc emptionis genere circumueniatur. Adagium refertur à Diogeniano. Meminit & Suidas.

Regia vaccula.

Βασιλικὸν βοΐδιον, id eſt, Regia bucula. De prodigioſa fœcunditate ferebatur, natum è miraculo rei geſtæ. Aetate Ptolemæi iunioris, vacca quædam eodem partu ſex edidit vitulos. Autor Diogenianus. Simile illud Iuuenalis:

Scropha fœcundior alba.

Pura à nuptijs.

Ἀγνὴ γάμων, id eſt, Rudis nuptiarum. Pertonam dicebatur in impudicam; quod citra nuptias ſui copiam faceret. Horat.

Nuptiarum expers, & adhuc proteruo
Cruda marito.

Rheginis timidior.

Ῥηγίνων δειλότερος, id eſt, Rheginis formidoloſior. Xenarchus apud Zenodotum Sophronis, qui de menſibus ſcripſit, filius, in gratiam Dionyſii tyranni taxauit Rheginenſes vt ignauos in rebus bellicis, animique pauidi, quemadmodum teſtantur Græcorum adagiorum collectanea.

Rapina rerum Cinnari.

Ἁρπαγὴ τῶν κινάρου id eſt, Direptio bonorum Cinnari. De facultatibus per tumultum direptis. Veluti cum principes prætextus in alienas fortunas iniiciunt manus. Timæus ſcriptum reliquit, Cinnarum quempiam fuiſſe, patria Seliuntium, arte lenonem, qui hoc quæſtu ad ſummas opes peruenerit. Is quoad viuebat, pollicebatur ſe facultates omnes Veneri conſecraturum, cæterũ moriens, populo diripiẽdas expoſuit. Huic non diſſimile, quod alibi commemorauimus, Porſenę bona.

Rhadamantheum iudicium.

Ῥαδαμάνθυος κρίσις, id eſt, Rhadamanthi iudicium. De incorrupte iudicantibus. Rhadamantibus enim manium iudex, neque muneribus, neque gratia deflectitur, quo minus ſeuere iudicet. Accommodari poterit ad mortis neceſſitatem, maximis pariter ac minimis ex æquo communem. Iuxta illud Aeſchyli apud Ariſtophanẽ in Ranis:

Μόνος θεῶν γὰρ θάνατος οὐ δώρων ἐρᾷ. id eſt,
Vna è deis Mors nulla captat munera.

Item Horatius,

Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas,
Regumque turreis.

Item alibi:

Non ſi trecentis quotquot eunt dies,
Amice places illacrymabilem
Plutona tauris.

Item Pindarus in Nemeis,

Ἀλλὰ κοινὸν γὰρ ἔρχεται
Κῦμ' ἀΐδα. πέσε δ' ἀδόκητον
καὶ δοκέοντα. id eſt,

Fluctus enim orci cõmuniter accidit, obruitque tum opinantem, tum inopinum, hoc eſt, & iuuenem & ſenem, aut pariter & nobilem & obſcurum. Bifariam enim interpretantur ἀδόκητον καὶ δοκέοντα. Item in Olympiacis,

Βουλαῖς ἐν ὀρθαῖς Ῥαδαμάνθυος. id eſt,
Rectis Rhadamanthi decretis,

Item alibi demonſtraus vnum Rhadamanthum nec aſſectari cupiam, nec quidquam ad gratiam facere. ὁ δὲ Ῥαδάμανθυς εὖ πέπραγεν, ὅτι φρενῶν ἔλαχε καρπὸν ἀμώμητον, οὐδ' ἀπάταισι θυμὸν τέρπεται ἔνδοθεν. id eſt, Fortunatus Rhadamanthus, qui fructum iudicii ſortitus eſt inculpatum, neque impoſturis intus in animo delectatur. Vſurpat & Plato lib. de legibus 12.

Rhadamanthi iuſiurandum.

Ῥαδαμάνθυος ὅρκος, id eſt, Rhadamãthi iuſiurandum, dicebatur quod veriſſimum quidem eſſet, ceterum nullum deum adſciſceret. Socrates per canem & anſerem iurare conſueuit, ne quem deorum citaret: ſiue quod nõ crederet vllos eſſe deos, ſiue quod non arbitraretur eſſe boni viri, deos ſuorũ negociorum teſtes acerſere. Hoc autem iuſiurandi genus ad Rhadamanthum referebant. Notauit adagium Ariſtides rhetor in Pericle, cum ait, ὥσπερ ἂν εἰ λέγοις τὸν Ῥαδάμανθυν ἰδίζειν τοὺς ἀνθρώπους ἐπιορκεῖν, ὃ τοσοῦτον περιῆν εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης, ὥστε καὶ τελευτήσας τοῖς ἐκεῖσε ἀφικομένοις δικάζει

ἄσκει. id eſt, Perinde quaſi dicas Rhadamãthum mortales in conſuetudinem adduxiſſe peierandi, qui vſqueadeo pietate, iuſtitiaque praecelluerit, vt etiam vita defunctus, iis, qui illuc appellunt, iudex eſſe credatur. Pythagorici per quaternionem iurare ſolent, quem τετρακτὺν appellant.

Οὐ μὰ τὸν ἁμετέρα ψυχᾶ παραδόντα τετρακτὺν. id eſt,

Non per eum à quo animae eſt datus ille quaternio noſtrae.

Exiſtimant enim hunc numerũ vſqueadeo ad animae perfectionẽ pertinere, vt eum in arcanis venerentur. Auctor Macrobius primo commentario in ſomnium Scipionis. Pythagoras in Carminibus aureis, quaternionem ſacrum animę fontem vocat. Gręci per caput alterius iurare conſueuerunt. Iuuenalis:

Graecis non dum iurare paratis
Per caput alterius. Vergilius,
Per caput hoc iuro.

Litore loquacior.

Ῥαχίης λαλίστερος, id eſt, Litore loquacior, In rabulam & obſtreperum dicebatur. Nam rhachia Graecis litus appellatur, praeſertim ſcopulis ac rupibus aſperũ, quod adſiduis tunditur fluctibus, non ſine fragore, vnde & Graeca vox ducta videtur ῥαχία quaſi τραχία. Nam ea vox ad omne quod aſperum ac ſpinoſum eſt, deflectitur.

Praeſentem fortunam boni conſule.

Τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν. id eſt, Quod adeſt, boni cõſule, καὶ τὸ παρὸν εὖ τίθεσθαι. id eſt, Quod adeſt aequi boniq ue facere oportet. Admonet adagium, ne nos alienarum rerum cupiditate maceremus, ſed quaecunque contigit ſors, eam velut optimam amplectamur. Magna enim felicitatis pars, vt ſua cuique fortuna placeat. Plato in Gorgia, ὡς ἔοικεν ἀνάγκη μοι κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, καὶ δέχεσθαι τὸ διδόμενον παρὰ σοῦ. id eſt, Neceſſum eſt mihi, ſicut videtur, iuxta vetus adagium, quod adeſt, boni conſule re, & hoc accipere quod abs te datur. Cratinus in Pylaea,

Ἀνδρὸς σοφοῦ χρὴ τό γε παρὸν πρᾶγμ' ὡς καλὸν
Εἰς δύναμιν εὖ τίθεσθαι. id eſt,

Sapientũ eſt virorum, vti quod adeſt boni,
Tamquã bonum ſit, conſulãt pro viribus.

Adſine illi, quod alibi retulimus, σπάρταν ἔλαχες ταύταν κόσμει, id eſt, Spartã es nactus, eam diſpone. Quod quidem carmen citat Stobęus ex Euripidis tragœdia, cui titulus, Τήλεφος, id quod obiter admonẽdum duximus. Nam adagium ſuo dictum eſt loco.

Qui omni in re, & in omni tempore.

AVLVS Gellius explicans vim μοχθηρὰς στερήσεως. ait hunc ſenarium antiquiſſimum prouerbii vice celebratum fuiſſe,

Sed enim qui in omni re, atque in omni tempore
Omni laude vacat, is illaudatus eſt,
Iſq; omnium peſſimus deterrimusq; eſt.

Admonet paroemia, fere neminem eſſe tã deplorati ingenii, qui non aliquando dicat faciatve quod laudem promereatur. Refertur iiſdem ferme verbis à Macrobio lib. Saturnalium 6. ex quo nobis, viſi ſumus deprehendiſſe manifeſtum errorem ſcripturę in Gelliano libro per eruditum quempiam admiſſum. Is enim non intelligens hos eſſe verſus: Sed. n. qui in omni tempore &c. ſuſpicatus eſt Gręcum verſiculũ omiſſum à librariis, in eius locũ ſuppoſuit hoc carmẽ,

Πολλάκι καὶ κηπουρὸς ἀνὴρ μάλα καίριον εἶπεν.

eum verſus de quo ſentit Gelli', ſit Latinus quem mox ſubiicit: Sed enim qui in omni &c. Id liquet ex Macrobio, qui locũ hũc ad verbum paene ſuffuratus eſt in ſuos commentarios. Porro Graecus verſiculus nihil facit ad explicandam vim huius vocis illaudatus, ſed obiter admixtus eſt, quaſi probandum eſſet quod dixerat, neminem eſſe tam efflictis moribus, quin faciat dicatve nonnunquã aliquid, quod laudari queat. Quo quidem loco rurſus efflictis deprauatũ eſt in efferis: poteſt enim illaudatus eſſe, qui non ſit efferis moribus, ſed efflictos mores dixit perditos & corruptos. Sunt autẽ tres ſenarii ſententiam abſoluentes, niſi quod alicubi videntur vitiati à ſcribis,

Sed enim qui in omni re atque in omni tempore.

Hic primus pulchre conſtat: Conſtabit & alter ſi legatur,

Qui omni vacat laude, is vir illaudat' eſt.

Nam dictiunculam Vir etiam aurium ſenſus in hoc verſu videtur requirere. Conſtabit & tertius ſi legas:

Iſq; omniũ eſt deterrimusq; ac peſſimus.

Locus

Locus eſt apud Gellium lib. 2. ca. 6. ſi quis volet conferre.

Qui e nuce nucleum eſſe vult, frangit nucem.

QVI commodum appetit, ne fugiat laborem. Qui quærit voluptatem, prius experiatur ſudorem, ſine quo non paratur vera voluptas. Hanc ſententiam Plautus figura ſane quam prouerbiali extulit. Qui è nuce, inquiens, nucleum eſſe vult, frangit nucem. Qui quærit animi pabulum in arcanis litteris, ſcrutetur ſub allegoriæ inuolucro conditum myſterium. Sic.n. vſurpauit alicubi D. Hierony. Nux.n. foris tum dura eſt tũ amara, intus ſuauiſſimũ condit cibũ. Huc referendum illud Homericum figmentum de moly herba, quam ait radicem quidem habere nigrã, ſed florem lacteum. Hãc ita deſcribit Odyſſeæ decimo:

Ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δὲ εἴκελον ἄνθος,
Μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοὶ χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν
Ἀνδράσι γε θνητοῖσι θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται. id eſt,
Atra quidem radix ſuberat, ſed lacteolus flos,
Moly vocant ſuperi, mortalibus ardua res eſt
Euulſiſſe viris, cæleſtes omnia poſſunt.

Accommodari poteſt cum ad omnem diſciplinam, tum peculiariter ad grammaticam, quæ cum ſit pueris amara, ſenibus iucunda eſt. Quadrauerit & in virtutis ſtudium, cuius initium acerbum, progreſſus facilis, finis iucundus.

Quis parentem laudabit, niſi infelices filij.

Τὶς πατέρ' αἰνήσει εἰ μὴ κακοδαίμονα τέκνα; i.
Quis patrẽ laudet, niſi proles laudis inanis?

Carmen vulgo iactatum de his qui maiorum ſuorum facinora iactitant, nimirum nihil habentes, quod de ſe ipſis vere prædicent, cuiuſmodi Ponticum quempiam ridet Iuuenalis Sat. 8.

Sed te cenſeri laude tuorum
Pontice noluerim, ſicut nihil ipſe futuræ
Laudis agas. Miſerum eſt alienæ incumbere famæ.

Poterit in hanc quoque torqueri ſententiam: Improbi filii ſic laudant parentes, dũ illos ceu bonos deſiderat populus, quod hos longe deteriores ferre non poſſit, Id quod nonnunquam ſolet in principibus vſu venire, videlicet, vt quem viuum oderant, mortuum probent ac requirant, filii comparatione bonum. Refert & explicat hoc adagium Plutarchus in vita Arati. Παροιμίαν τινὰ παλαιὰν ὦ Πολύκρατες δεδιὼς μοι δοκεῖ τὸ δύσφημον αὐτῆς ὁ φιλόσοφος Χρύσιππος, οὐχ ὃν ἔχει τρόπον, ἀλλ' ὡς αὐτὸς ᾤετο βέλτιον εἶναι, διατίθεσθαι,

Τὶς πατέρ' αἰνήσει εἰ μὴ εὐδαίμονες υἱοί.

Διονυσόδωρος δὲ ὁ Τροιζήνιος ἐξελέγχων αὐτὸν, ἀντιτίθησι τὴν ἀληθινὴν οὕτως ἔχουσαν.

Τὶς πατέρ' αἰνήσει εἰ μὴ κακοδαίμονες υἱοί,

Καί φησι τοὺς ἀφ' αὑτῶν οὐδενὸς ἀξίους ὄντας, ὑποδυομένους δὲ προγόνων τινῶν ἀρεταῖς, καὶ πλεονάζοντας ἐν τοῖς ἐκείνων ἐπαίνοις, ὑπὸ τῆς παροιμίας ἐπιστομίζεσθαι, id eſt, Adagium quoddã vetus o Polycrates, Chryſippus philoſophus, infamiam illius vt mihi videtur veritus, non vt habet, ſed vt ipſi viſum eſt melius, propoſuit:

Quis patrem laudarit, niſi felices filii?

Ceterum Dionyſodorus Trœzenius redarguẽs illum verum prouerbium denuo exponit. Id habet ad hunc modum,

Quis patrem laudet, niſi proles indiga laudis?

Atque eos qui ſi ſuis ipſorum meritis æſtimentur, nullius ſint precii, ceterũ inſinuantes ſeſe maiorum ſuorum quibuſdam virtutibus, atque illorum laudibus ſeſe immodice venditantes, hoc prouerbio ad ſilentiũ adigi. Hactenus Plutarchus. Vſurpauit in eundem ſenſum M. Tullius in Epiſtolis ad Atticum, A

Nam iam illi non ſunt, at qui ſunt mali.

Οἱ μὲν γὰρ οὐκ εἴσ' ἔτ', οἱ δ' ὄντες κακοί, id eſt,
Partim haud quidem iam ſunt, at ii qui ſunt mali.

Dici ſolitũ, vbi quis requirit ea, quæ quondam quidem extiterunt, verum temporum culpa perierunt. Eſt autem Ariſtophanis in Ranis, in qua fabula Bacchus inducitur deſcendens ad inferos, vt Euripidem, aut bonum aliquem poetam inueniret. Apud ſuperos enim neminem reperiri niſi malum.

Qui apud inferos ſunt terniones.

Τὰς ἐν ᾅδου τριακάδας, id eſt, Qui ſunt apud inferos terniones. Hoc adagio ridebantur ii, qui res abditas & abſtruſas, curioſa quadam diligentia veſtigarent. Non abſurde

abſurde torquebitur in eum, qui Homericas fabulas omnes inanibus allegoriis, interpretari conetur, aut Platonicorum & Pythagoreorum numeros explicare laboret. Aiunt terniones apud inferos honoratos eſſe, vt Hecatæ ſacros, cui quidem ob id ipſum Trigla piſcis ſacrificatur, & ſimulacrum eiuſdem in triuiis cōſtitui mos erat. Ad quod reſpiciens Vergil.

Tergeminamque Hecaten, tria virginis ora Dianæ.

Neque quantum luſciniæ dormiunt.

Οὐδ᾽ ὅσον ἀηδόνες ὑπνώσσιν. id eſt, Nec quantum luſciniæ dormiunt. In eos conuenit, qui ſomni parciſſimi ſunt. Luſciniæ minimum dormire feruntur, vel propter Ityn extinctum, vel ob timiditatem ſane magis arbitramur dictum, quod luſciniæ vernis menſibus, per omnem fere noctem perpetuo cantu garriant.

Cuiuſmodi portento me inuoluit fortuna.

Οἵῳ μ᾽ ὁ δαίμων τέρατι συγκαθεῖρξεν. id eſt, Monſtro cui fortuna me implicauit.

Trimeter eſt Catalecticus. Dici cōueniet, vbi negotium incidit cum homine moroſo, difficilique, cum quo non queas viuere, nec à quo te poſſis extricare. Carmen ſumptum ex tragœdia Philoxeni poetæ, apud quem Vlyſſes incluſus in antro Cyclopis, hoc modo loquitur.

Οἵῳ μ᾽ ὁ δαίμων τέρατι συγκαθεῖρξεν.

Refertur à Zenodoto.

Fixis oculis intueri.

Ἀτενὲς ὁρᾶν, id eſt, Defixis oculis obtueri. Si transferatur, prouerbialis erit figura, nempe pro eo quod eſt, attentius accuratiuſque conſiderare. Fixius intueri, preſſius inſpicere. Sumptum eſt ab amantibus, qui ſtupentibus, nec vſquam dimotis oculis inſpiciunt id quo delectantur: Adagium recenſetur à Diogeniano. Plutarchus in commentario De audiendo, βαρὺς μὲν γὰρ ὁ ἀκροατὴς καὶ φορτικὸς ὁ πρὸς πᾶν ἄτεγκτος, καὶ ἀτενής, τὸ λεγόμενον. id eſt, Grauis enim auditor ac moleſtus, qui ad ſingula ſtupet, & defixis eſt oculis, vt dicitur. Marcus Tullius pro Lucio Flacco, Vt totam cauſſam quam maximè intentis, vt aiunt, oculis acerrime contemplemini.

Puluerem oculis offundere.

PVLVEREM ob oculos offundere dicitur, qui de induſtria rem obſcurat, & aduerſario iudicium eripit. Traductum videtur à militia, Sæpe fit enim vt hoſtis data opera puluerem cieat in hoſtem. Hac arte Sertorius Romanus Caritanos, vt Græcus habet Characitanos, quoſdam vicit, auctore Plutarcho, cuius rei mentionem fecimus in adagio de Cæcia nubes attrahente. Vtitur hoc prouerbio præter alios diuus Hieronymus in Epiſtolis. M. Tullius gloriatur ſe in actione quadam iudicibus tenebras offudiſſe. Eſt apud Plautum in Milite, ſimile quiddam de glaucomate oculis oborto.

Pſecas aut ros.

Ψεκὰς ἢ δρόσος, id eſt, Pſecas aut ros. In crebrius expuentes dictitabatur. Ψεκὰς enim aſperſio illa, ac velut irroratio vocatur, quoties minutiſſimus guttulis irrigamur, vt pluuia rori ſimillima. Primitus autem per luſum dictum eſt in Antimachum Lyricum poetam, quod ſubinde exſpuens eos, quibus cum loquebatur, conſpergeret. Idem cognominis datum fuit & Olympico cuidam, quem nonnulli putant tuliſſe legem, ne quem nominatim taxarent poetæ, atque ita factum, vt multo quam prius pauciores accederent ad certamen, & qui prodibant, laudarent, non carperent. vnde huiuſmodi delinimenta, ψεκὰς appellata videntur. Vocantur enim Pſecades ancillę, quæ delicatarum matronarum capillos medicato fuco conſpergunt. Adagiū refertur à Diogeniano. M. Tullius in epiſtolis ad Atticum, conſputare dixit, pro conuitiis leuioribus aſpergere, nimirum ad hoc alludens adagium.

Hæſitantia cantoris tuſſis.

Ἀπορία ψάλτου βήξ, id eſt, Hæſitantia cantoris tuſſis. Suidas adagium neotericum eſſe monet. Dictum videtur, quoties non ſuppetit quod dicamus. idque velut aliud agētes diſſimulamus, velut apud Platonē Ariſtophanes, ne diceret in conuiuio, ſingultum fingit. Sumptum apparet à cantoribus, qui cum hærent in cantione, tuſſim ſimulant, vt hac videatur interrupta cantilena, non inſcitia. Confine putamus illi quod alias dictum eſt: Tuſſis pro crepitu.

Extritum ingenium.

Περιεξυμένον τὸν νοῦν ἔχων. id eſt, Mentem habens euani-

euanidã. περιζωλημένον perinde ſonat quaſi dicas extibiatam. Ducta ſiquidem eſt metaphora à tibiarum linguis, quæ poſtea quã exciderint, inutilis eſt tibia.

Panagæa Diana.

Η πανάγαια ἄρτεμις, id eſt, Panagæa Diana dicebatur olim, peregrinationem impenſius amans, errabundus, inſtabilis, nulla certa ſede conſiſtens. Siquidem Diana vagari dicitur apud poetas, & per nemora monteſque oberrare. Quin domicilium etiam ſubinde mutat, nunc apud ſuperos agens, nunc apud inferos. Ne ſpecie quidem ſemper eadem, ſed nunc pleno orbe, nunc mutila, nunc nulla.

Paſtillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.

PAROEMIAS ſpeciem præ ſe gerit illud Horatianum in Sermonibus:

Paſtillos Rufillus olet, Gorgonius hircũ.

Dicendum vel in duos aliquos diuerſis laborantes vitiis, vel in eundem ſui diſſimilem, nempe modo loquacionem quam ſat ſit, modo impendio taciturnum, interdum pueriliter ineptum, interdum Catone ſeueriorem, nonnunquam profuſum, nonnunquam ſordidum. Siquidem vt vitio dandum, ſi quis hircum oleat, ita adeóque vituperandum, ſi quis oleat vnguenta. Nam paſtilli, pilulæ ſunt vnguentariæ. Alterum ſpurci eſt, alterum mollis.

Claudus optime virum agit.

Ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ, ſiue vt alias legitur ὀχεῖ, i. Optime claudus virum agit. Dici ſolitum, vbi quiſpiam ſuam ſortem, vel parum egregiam, anteponit alienę tametſi præſtantiori. Ab Amazonum apophthegmate natũ aiunt. Tradunt morem Amazonibus fuiſſe quondam, vt pueros maſculos detorta tibia coxaue claudos efficerent. Porro cum bellum eſſet illis aduerſus Scythas, atque illi eas conarentur illicere vt ad ſeſe deſciſcerent, dicentes futurum vt poſthac non cum claudis ac mutilis, ſed cum integris viris rem haberent, Antianira Amazonum dux reſpondit ad hunc modum: ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ. vſurpauit Athenæus libro 13. ὄντως γὰρ ἄριστα χωλὸς οἰφᾶς. id eſt: vere enim claudus optime virum agis. Theocritus φιλοίφαν appellat virum coitus auidũ, Heſychus φίλοιφον dicit. Animaduerſum eſt etiam illud noſtris temporibus, plerumque qui tibiis ſunt mutilis, aut quopiam membro trunci, eos ad vſum veneris reliquis magis idoneus eſſe, nimirum paria faciente natura. De claudo quare ſit ſalacior ceteris, cauſſam reddit Ariſtoteles in problematibus ſectionis 10. proble. 26. quod in hoc parum alimenti deorſum delabatur, ob crurum vitium, plus autem ſuperiora petat, & in ſemen vertatur.

Ogygia mala.

Ὠγύγια κακά, id eſt, Ogygia mala. Recte dicentur, vel ingentia, vel antiqua. Nã vtrunque Græce ſignificat Ogygium. Alii malunt ad Ogygium primum Thebanæ ciuitatis principem referre. Huius filius Cadmus, ob filias ſuas in varias calamitates incidit. Quo reſpiciũt qui Ogygia mala, pro atrociſſimis interpretãtur. Huiuſmodi ferme Suidas, niſi quod magis probat, vt Ogygia mala, vetuſta dicantur. Ceterum qui Ogygia vetera dicũt, illud ſequuntur, quod olim Bœotiorum ac Thebana regio, Ogygia dicta ſit. Quin & omnis Attica olim hoc habuit nominis, ſicuti teſtatur Stephanus. Eſt & inſula peruetuſta dicta Ogygia, in quam Vlyſſes naufragus emerſiſſe fingitur ab Homero. Vnde vox iam obſoleta velut in iocum prouerbialem abiit. Nec in figura ſita eſt huius prouerbii ratio, ſed in nouitate vocis, vt in operis huius initio monuimus. Conſimili ratione, nec ſine prouerbii ſpecie. Græci priſcos ac peruetuſtos, ὠγυγίδας & ὠγυγίους appellant, à priſco quopiam deo, & multis iam ſæculis obſoleto. Huiuſmodi propemodum de Ogygiis Suidas & Stephanus.

Omnia Chnaumata.

Πάντα χνάυματα. i. Omnia chnaumata, dicebant olim quoties omne negotium ſignificabant. χνάυματα enim Græci placentorũ, atque id genus ciborum fragmiua vocant. Latini quoque reliquias belli, & reliquias Danaum dicunt ſimili figura. Refertur adagium à Zenodoto.

Sic eſt ad pugnæ partes re peracta veniendum.

PLATO in Gorgia, πολέμου καὶ μάχης φασὶ χρῆναι ὦ σώκρατες οὕτω μεταλαγχάνειν, id eſt, Ab belli pugnæq; munia Socrates ſic aiunt accedere oportere. Iocus erat prouerbialis, vbi

vbi quis negotio peracto, tum demum adueniret. Quemadmodum ignaui milites ſolent, qui conflictu peracto, ſublatoque metu, tum denique ſolent adeſſe, vel ad colligendam prædam, vel ad epinitia, id eſt, epulum victoriale celebrandum. Nam verbum illud μεταλαγχάνειν, tarditatem ſignificat, ac ſeram muneris functionem. Socrates autem reſpondens, parœmiam explicat ſimili parœmia, ἆρα τὸ λεγόμενον κατόπιν ἑορτῆς ἥκομεν καὶ ὑστεροῦμεν, id eſt, Num poſt feſtum, quod aiunt, venimus, ſeroque ad ſumus? Sumptum videtur à Rheſo Thracum duce, quem apud Euripidem obiurgat Hector, quod ſerius ad belli ſocietatem veniſſet, nimirum decimo demum anno:

Σύμμαχος μὲν οὔ, ξένος δὲ πρὸς τράπεζαν. i.
Socius haud quidem aduenis, ſed hoſpes ad menſam. isque reſpondet.

Ἀλλ' ὕστερον μὲν ἦλθον. ἐν καιρῷ δ' ὅμως.
Σὺ μὲν γὰρ ἤδη δέκατον αἰχμάζεις ἔτος,
Κοὐδὲν περαίνεις. id eſt,
Sero quidem, aſt in tempore aduenio tñ;
Nam tu quidem iam prælians decenniũ,
Nihil explicas.

Adluſit huc, ni fallimur, Diogenes. Cum enim quidam inſcripſiſſet ædibus ſuis hũc ritulum, Iouis filius Callinicus Hercules hic habitat, ne quid ingrediatur mali. Diogenes adiecit aliam inſcriptionem. μετὰ τὸν πόλεμον ἡ συμμαχία, id eſt, poſt bellum auxilium. Significans ſero vocari Herculem depulſorem malorum, cum iam malus hoſpes immigraſſet in eas ædes.

Obſequium amicos, veritas odium parit.

OBSEQVIVM amicos, veritas odium parit. Senarius eſt prouerbialis apud Terentium in Andria, non admonens quid oporteat fieri, ſed oſtendẽs quid vulgo fiat. Vulgatis. n. amicitia conſtat obſequiis. Nã inuicem conniuere ad familiarium vitia.

Hæc res & iũgit, vinctos & ſeruat amicos.

At inter veros amicos, nihil eſt veritate iucundius, modo abſit aſperitas agreſtis & inconcinna, grauisque. Porro qui vulgo plurimis ſtudet amicus eſſe, moribus alienis obſecundet, caueatque iuxta Perſium:

Auriculas teneras mordaci radere vero.

Non probari vero ſententiam hanc poetæ, ſatis indicat eum ait: Namque hoc tempore, id eſt, his corruptis moribus. Eandem ſententiam in Adelphis idem aliter extulit. Vt homo eſt inquiens, ita morem geras. Donatus admonet prouerbialiter dictum, M. Tullius in Sermone De amicitia: Sed neſcio quomodo verum eſt, quod in Andria familiaris meus Terentius dixit: Obſequium amicos, veritas odium parit. Moleſta veritas eſt, ſiquidem ex ea naſcitur odium quod eſt venenum amicitiæ. Sed obſequiũ multo moleſtius, quod peccatis indulgens, præcipitem amicum ferri ſinit. Maxima autem culpa in eo eſt, qui & veritatem aſpernatur, & in fraudem obſequio impellitur. Pindarus in Nemeis hymno quinto, οὔτοι ἅπασα κερδίων φαίνοισα πρόσωπον ἀλάθει' ἀτρεκής, καὶ τὸ σιγᾶν πολλάκις ἐστὶ σοφώτατον ἀνθρώπων νοῆσαι. Sentit ſimplicem veritatem non ſemper vt eſt proferendam, quod damnoſa ſit: ſed ſapientis eſſe, nonnunquam celare ſuam ſententiam, in tempore prolaturus, cum fructus ſpes oſtenditur. Apud Athenæum libro 5. citatur hic trimeter ex Agathone.

Εἰ μὲν φράσω τἀληθές, οὐχί σ' εὐφρανῶ,
Εἰ δ' εὐφρανῶ τι σ', οὐχὶ τἀληθὲς φράσω, id eſt,
Si vera dicam, tibi voluptati haud ero.
Si ſim voluptati, haud tibi vera dixero.

Obuijs vlnis.

OBVIIS vlnis, eſt apud Quintil. pro eo quod eſt, auide, ſitienterque. Translatum ab iis qui porrectis vlnis properant in complexum eorum, quorum magno deſiderio tenebantur, quosque cupidiſſime conſpiciunt. Legimus & obuiis manibus. D. Hieronymus ad Pammachium, Condiſcipulum quondam, & ſodalem & amicum, obuiis, vt aiunt, manibus excipio. Baſilius in præfatione dialogi, ἀμφοτέραις χερσὶν, id eſt, Ambabus manibus, eodem ſenſu ſcripſit. Hæc ſi ad rem animi detorqueantur, figuram prouerbialem habebunt. vt, Ego tuas litteras obuiis vlnis excipiam.

Obliuionis campus.

Λήθης πεδίον, id eſt. Lethes campus. Dicetur vel de vehementer obliuioſis, vel de rebus commenticiis ac friuolis, quæ nuſquam ſint. Ariſtophanes, τίς εἰς τὸ λήθης πεδίον, id eſt, Quis in Lethes campum? Vulgus enim nugas eſſe credit, quæ de inferis tradũt poetæ. Et, vt Iuuenalis inquit.

Stygio nigras in gurgite ranas
Nec pueri credunt.

Omnia ſapientibus facilia.

Ἅπαντα τοῖς σοφοῖσιν εὔκολα. id eſt,

Facilia cuncta ſunt viris ſapientibus:

Nihil eſt tam arduum,quod prudenti conſilio non facile conficiatur. Aut, nihil tam acerbum, quod ſapiens nõ ęquo animo faciléq; ferat,ratione cuncta leniẽte. Si addas verbum conſtabit ſenarius. Ἔϛι δ᾽ ἅπαντα. Refertur à Zenodoto.

Omnia eſculenta obſeſſis.

Ἅπαντα γάρ τοι βρωτὰ πολιορκουμένοις. id eſt,

Cinctis ab hoſte veſca ſunt & quælibet.

Senarius prouerbialis, cũ vrget neceſſitas, nihil non facimus. Et vehementer famelicis nullus non ſuauis eſt cibus. Natum ab vrbium obſidionibus, in quibus nonnunquam & canes & feles, herbarum radices, nõnunquam humana excrementa, inopia cibi deuorantur.

Omnia ſimilia.

Ἅπανθ᾽ ὅμοια καὶ ῥοδῶπις ἡ καλή. id eſt,

Similia cuncta. Rhodopis ipſa etiam decens.

Eadem eſt conditio mortalium, formoſi pariter,ac deformes ſeneſcunt ac moriuntur. Rhodopis nomen eſt puellæ cuiuſpiam formę celebris, cui nomen à roſeo aſpectu videtur inditum. De Rhodope meretricula multa Herodotus lib. 2. nonnulla Plinius lib. 36. ca. 12. cum Græcum carmen habeat ῥοδῶπις, mirum cur Iuuenalis corripuerit,

Dum Rhodopes vda terit inguina barba.

Refertur à Suida prouerbii loco.

Totus Echinus aſper.

Ἅπας ἐχῖνος τραχύς, id eſt, Totus Echinus aſper. In moroſos & iniucundis moribus quadrat. Echinus piſcis, & item Erinacius vndiq́ue ſpinis obſeptus eſt,ut nuſquã impune poſſis attingere. Eſt & hominum huiuſmodi genus, cum quibus nulla ratione poſſis agere citra litem. Ariſtophanes in Pace,

Οὐδέποτ᾽ ἂν θείης λεῖον τὸν τραχὺν ἐχῖνον. i.
Ex ſcabro in leuem nunquam vertetur Echinus.

Omnia bonos viros decent.

Ἅπαντα τοῖς καλοῖσιν ἀνδράσιν πρέπει. id eſt,

Habet hoc improbitas, vt ſi quis illaudatus recte faciat dicatve, tamẽ neſcio quo pacto non adſit decorum illud: Contra verã virtutem decus quoddam comitatur,vt quidquid vir bonus agat,id decorum eſſe videatur. Tametſi poteſt & hic accipi ſenſus,cuncta formoſos viros decent,quod formę gratia commendat & dicentem & canentem,& quiduis agentem. Id erit venuſtius ſi huc deflectas, vt dicas in bonam partem accipi, laudariq́ue, quidquid dixerint fecerintq́ue gratioſi apud principes: adeo vt quod huic capitale ſit futurum, illi laudem et pariat. Refertur à Diogeniano.

Omitte vatem.

Πάρες τὸν μάντιν,ideſt, Omitte vatem. Vti cõueniet, quoties alicui parcendum admonebimus,quod is eximius ſit,& immunis habendus à vulgari ſorte. Veluti ſi quis poetę,theologo,ſacerdoti diceret,oportere parci. Antiquitus mos erat, vt augur coronatus ante aciem incederet: neque fas erat, hunc telis impetere, vtpote virum ſacrum. Poterit adagium etiam per ironiam vſurpari.

Oderint dum metuant.

ODERINT dum metuant. Tyrannica vox, ſumpta è tragœdia, & à nemine ſcriptorũ non vſurpata: præcipue M. Tullio familiaris: quam etiam in vulgi ſermonem proceſſiſſe, ſatis indicat Seneca libro de Clementia 2. ſcribens multas voces, magnas, ſed deteſtabiles, in vitam humanam perueniſſe, celebreſq́ue vulgo fieri, vt illam: Oderint, dum metuant. Cui Græcus, inquit, verſiculus ſimilis eſt, qui mortuo terram miſceri ignibus iubet. Idem lib. De ira primo: Nã aliquæ voces ab iratis emittuntur, quæ magni videantur animi, verum ignorantibus magnitudinem, qualis illa dira & abominanda, Oderint dũ metuant. Syllano ſcias ſæculo ſcriptam. Licebit adagium etiam per iocum vſurpare: veluti ſi quis eruditionem ſuperior, de clancularijs hoſtibus: qui tamen ob metum hiſcere non audeant, dicat, Oderint dum metuant. Conueniet & in diuites, qui dicunt illud Horatii,

Populus me ſibilat, at mihi plaudo
Ipſe domi ſimulac nummos contemplor in arca.

Item illud Iuuenalis,

Tunicam

- Tunicam mihi malo lupini,
Quam ſi me toto laudet vicinia pago.

Odit cane peius & angue.

PROVERBIALI figura dictum eſt & illud ab Horatio,

Alter Mileti textam cane peius & angue,
Vitabit chlamidem.

Sentit autem, vt opinamur, de cane rabiente. Quod ſi longius etiam traducatur, magis erit prouerbiale, vt, Hic totus lucris addictus eſt, litteras, quas amauit aliquando, nunc quod aiunt, vitat cane peius & angue. vel, Hic ſe totum ad ulatoribus permittit, amicos à quibus veru m audiat vitat, cane peius & angue. Idem Horatius in Odis,

Cur oliuum
Sanguine viperino
Cautius vitat.

Plautus in Mercatore,

Nempe ruri vxor eſt tua, quam dudum dixeras
Te odiſſe æque atque angues.

Stultior Corœbo.

Ἠλιθιώτερος κοροίβου, id eſt, ſtultior Corœbo. Prouerbialis hyperbole in ſtupidos & vecordes. Corœbi ſtultitia vulgi fabula celebrata eſt, qui maris vndas numerare ſit conatus, cum nō potuerit vltra quinque proſequi ſupputationem. Meminit huius Euſtathius in decimum Odyſſeæ, & Lucianus in amoribus. Quamquam apud alios κορύβου legibus per y. Adduntque quidam Corybum hunc Mygdonis Phrygis fuiſſe filiū, temporibus belli Troiani. Meminit & Vergilius Corœbi cuiuſdam:

- Iuuenisque Corœbus
Venerat inſano Caſſandræ captus amore,
Et gener auxilium Priamo Phrygibusque ferebat.

Quo quidem in loco Seruius indicat ſumptum ex Euphorione, Hunc, inquit, Corœbum ſtultum induxit Euphorion, quem & Virgilius ſequitur, dans ei,

Dolus an virtus, quis in hoſte requirat?
Cum ſit turpiſſima dolo quæſita victoria.

Stupa ſeniculus.

Στυππεῖον γερόντιον, id eſt, Stupa ſiue ſtipulaceus ſeniculus. De viribus effœto ſene. Simillimum illi quod alio diximus loco, Homo bulla. Sumptum à ligno quod iam exaurit, exuccumque redditum eſt & marcidum, in ſtipulæ morē, Stupa dicitur quod è lino excutitur ſiccum & inutile.

Phormionis thori.

Στιβάδες φορμίωνος, id eſt, Thori Phormionis. De ſtratis ſordidis ac frugalibus, minimeque delicatis, qualia ſunt cubilia militaria, & quale ſibi apud Homerum parat Vlyſſes, ex arborum congeſtis frondibus, ac ramis humi ſuſtratis. Refertur à Suida. Phormio dux quiſpiam militum fuit, in perferendis militiæ incommodis notæ, ſicut conijcimus, patientiæ. Poterit & longius deflecti ad quamuis tractationem duriuſculam. Extat in Pace Ariſtophanis,

Εἰ γάρ μοι γένοιτ' ἰδεῖν ταύτην ἡμέραν ποτέ.
Πολλὰ γὰρ ἠνεσχόμην
Πράγματά τε καὶ στιβάδας, ἃς ἔλαχε φορμίων.

Id eſt, Vtinam mihi contingat videre hūc diem Multas enim ſuſtinui tum moleſtias, tum culcitras quas ſortitus eſt Phormio. Verſus ſunt chorici, eoque proſa vertimus.

Stultitia eſt Iouem putare eſſe.

Τῆς μωρίας, τὸν δία νομίζειν, ὄντα τηλικουτονί, id eſt, Inſcitia eſt, natum tot annos credere, eſſe vllum Iouem, In eū accommodari poteſt, qui grandis natu dicit aut ſentit abſurdum quippiam, cum propter ætatem nihil oporteat, iam ignorare. Non conuenit enim in natu grandes puerilis ſuperſtitio. Recenſetur à Suida. Carmen eſt Ariſtophanis in Nubibus,

Ἰδοὺ γ' ἰδοὺ Δί' ὀλύμπιον, τῆς μωρίας
Τὸν δία νομίζειν ὄντα τηλικουτονί. id eſt,
Ecce ecce Olympium Iouē, dementia eſt
Natum tot annos credere eſſe vllum Iouē.

Tuum tibi narro ſomnium.

Τὸ σὸν ὄναρ σοι διηγοῦμαι, id eſt, Tuum ſomnium tibi narro, id eſt, Narro tibi quod ipſe me rectius noſti. Apud Suidam hæc referūtur ex auctore quopiam, Εἰ γὰρ ἐγώ σοι νῦν αὐτὸν γνωρίζω, πέπονθα τὸ τῆς παροιμίας, τὸ σὸν ὄναρ σοι διηγούμενος. id eſt, Quod ſi te tibi ipſi notum reddere coner, tum mihi acciderit id quod prouerbio dicitur, vt tuū tibi ſomnium narrem, Plato libro De Repub. 8. Τὸ ἐμόν γ' ἔφη ἐμοὶ λέγεις ὄναρ. id eſt, Meum quidem, inquit, mihi narras ſomnium. Traductum videtur ab his, qui ὀνειροπόλους. id eſt, ſomniorum interpretes conſulunt. A quibus

quibus nonnulli hoc quoque requirunt, vt quid ſomniarint coniiciant, quaſi parum ſit ſi interpretentur. Ad eum modum ægroti quidam imprudentes à medicis expectant, vt viſo duntaxat lotio diuinent & ſexum, & ætatem, & omnem morbi naturam, vbi & vnde acciderit, quid ſentiant: ac propemodum etiam quid in febri ſomniarint.

Sponſi vita.

Νυμφίου βίος, id eſt, Sponſi vita, pro molli ac delicata. Confine illi, quod alibi relatum eſt, Muſica vita. Suidas ſenarium hunc adducit, qui extat apud Ariſtophanem in Auibus.

Υμεῖς μὲν ὄντως γε ζῆτε νυμφίου βίον. id eſt,
Sponſi quidem profecto vitam viuitis,

Propterea quod proci frondibus & ſertis coronari ſoleant, & delicatius nitidiusque cōli, vel quod molles videantur, nuptiis inhiantes. Apud Athenæum libro 8. Stratonicus citharœdus Rhodios λευκοὺς κυρηναίους, καὶ μνηστήρων πόλιν. i. Albos Cyreneos & procorum ciuitatem appellat. Niſi malumus ad Homericos illos Penelopes ſponſos referre, quibus nihil cordi erat præter conuiuia, citharam, choream, talos, diſcum, paraſitos, atque id genus alias voluptates. Vnde Horatius Homines luxui deditos, ſponſos Penelopes appellat.

Et fama fuis & eras.

Η μὲν κλέος ἦν δὲ καὶ ἦεν. id eſt,
Et dicebaris, eraſque.

Hemiſtichion prouerbiale, quoties facta reſpondent opinioni. Suidas meminit è poeta quopiam. Eſt enim fragmentum carminis Heroici.

Innocuus alium aſpiciam, meum habentem malum.

Ἐξάντης λεύσσω τοὐμὸν κακὸν ἄλλον ἔχοντα. i.
Indemnis ſpectabo alium mala noſtra ferentem.

Hoe eſt, ex aliorum malis ipſe rebus meis, conſulam. ἐξάντης autem dixit, quaſi ἔξω τῆς ἄτης, id eſt, extra noxam ſitus & illæſus. Simillimum illi Plautino,

Feliciter ſapit, qui alieno periculo ſapit.

Simul & dictum & factum.

Ἅμ᾽ ἔπος, ἅμ᾽ ἔργον, id eſt, Simul dictū, ſimul & factum. Vbi quis citra moram id re præſtat, quod verbis pollicetur. Latini, Cum dicto, dicunt, pro eo quod eſt, ſtatim poſtea quam dixeris. Et Vergilius,

Et dicto citius tumida æquora placat.

Sumptum apparet ex Homero, apud quē eſt hoc carmen,

Αὐτίκ᾽ ἔπειτ᾽ ἅμα μῦθος ἔην, τετέλεστο δὲ ἔργον. id eſt,
Mox ſimul ac dictum eſt verbum, res ipſa peracta eſt.

Idem Græcis dicitur vnica voce, αὐτοβοεί, quod à militari clamore tranſlatum videtur, quo nōnunquā funditur hoſtis priuſquam ad manus fuerit ventum. Sic vſus Thucydides. Theopompus vſus eſt, pro κατακράτος, id eſt, vi ac virtute non ex inſidiis. Quiſquis enim inſidias molitur hoſti, ſilet: qui fidit viribus ſuis cum clamore irruit in hoſtem. Quidam putat dictum à bubus, vt deductum videatur ab arantibus, qui cum pollicentur ſe eodem die, id eſt, αὐτῇ ἡμέρᾳ aliquid operis abſoluturos, dicere ſolent αὐτοβοεί, hoc eſt, priuſquam diſiungā boues. Transfertur ad cuiuſlibet actionis celeritatem, vt perinde valeat atque παραχρῆμα, αὐτόθεν.

Obiicere canibus agnos.

Προβάλλειν τοῖς κυσὶν ἄρνας, id eſt, Obiicere canibus oues, dicebatur qui imbellē & litiū imperitum, calumniatoribus & exercitatis exponeret; quod id animal omnium maxime ſit imbelle. Refertur à Diogeniano, Hemiſtichium eſt heroicum, ex oraculo quopiam, vt coniicimus, decerptum.

Nullius indigens deus.

Ἀπροσδεὴς ὁ θεός, id eſt, Nullius egens deus. Admonet parœmia, nullū eſſe mortalium tam abſolutum, in quo non aliquid deſideretur: vnum eſſe deum, vndequaque perfectum. Dici poteſt & in diuites, aut plurimis præditos naturæ pariter ac fortunæ commoditatibus, tanquam dei cuiuſpiam ſimiles, vt quibus omnia ſuppetāt, quęcumque videntur ad perfectam felicitatem pertinere.

Nucleum amiſi, reliqui pignori putamina.

PLAVTVS in Captiui duo, Nucleū amiſi, reliquit pignori putamina. Verba ſunt Hegionis, vbi reſciuiſſet ſibi impoſitū eſſe. &

& herum amiſſum pro ſeruo, ſeruum pro domino retentum. Is enim ex quo fructus exſpectabatur aufugerat, eo relicto ex quo nihil emolumenti poterat capi. Allegoria per ſe liquet.

Nudo mandas excubias.

Γυμνῷ φυλακὴν ἐπιτάττεις, id eſt, Nudo cuſtodiam mandas. Quoties negotii quippiam mandatur ei, cui deeſt præſtandi facultas, obeundæque prouinciæ propter inopiam neutiquam idoneus eſt. Neque enim nudus cōmode poteſt excubias agere propter rigorem nocturni frigoris, neque ad pugnam eſt idoneus inermis. Refertur à Zenodoto. Quo longius deflectetur, hoc erit prouerbialius. Iniungis vt aliquid in hunc poetam ſcribamus, verum iuxta vetus prouerbium, γυμνῷ τὴν φυλακὴν ἐπιτάττεις. Neque enim eſt quo meum interim otium alam. Heſychius nonnihil diſſidet ab his, quæ à Suida Zenodotoque traduntur: licet is locus apud hunc deprauatus habeatur in editione Aldina. Ceterum conijcimus ſenſum hunc eſſe, prouerbium dici ſolere, vbi quid mandatur his, quibus nihil opus eſt. Propterea quod vel iniuſſi cogantur id facere, niſi fallimur, ob id quod nudis nihil eſt quod egeat aſſeruatore.

Nunc contingat ſeruari.

Νῦν γένοιτο σωθῆναι. id eſt, Nunc cōtingat ſeruari. Cum ſignificamus nos ſatis cauturos in poſterum, ſi modo liceat præſens periculū effugere. Hoc modo Dauus in Andria: Poſt hac incolumen ſat ſcio fore me, nunc ſi deuito hoc malum. Natum aiunt ex apologo quopiam. Aquila teſtudinem vnguibus rapuerat: eam parabat è ſublimi deijcere, quo teſta rupta carnibus veſci poſſet. In hoc itaque diſcrimine teſtudo optabat, vt in præſens incolumis eſſe poſſet, de reliquo ſibi curæ futurum, nequando in ſimile periculum incideret, νῦν γένοιτο σωθῆναι, τοῦ δὲ λοιποῦ αὐτῇ μελήσει. id eſt, Nunc liceat incolumem eſſe, de reliquo mihi ipſi curæ fuerit. Quidam apologum narrant ad hunc modum. Teſtudini quondam inceſſiſſe volandi deſiderium. Aquilam oraſſe vt ſe doceret. Cumq; illa negaſſet fieri poſſe, quod natura refragaretur, illa nihilominus inſtabat. Itaque paruit Aquila, ac Teſtudinem in ſublime vectam demiſit vt volatum experiretur. Ea cū timeret infelicem euentū, optauit vt id temporis contingeret incolumē eſſe, νῦν σωθείην. Ita Diogenian⁹. Suidas hoc modo refert, νῦν σωθείην, ἵν᾽ ᾖ μοι δίδαγμα τοῦτο τοῦ χρόνου λοιποῦ. i. Vtinam nunc incolumis euadam, vt hoc mihi documentum ſit in reliquum tempus. Plinius facit tertium quoddam Aquilæ genus, quam alii morphnon, nonnulli plancū & anatariam, Homerus perenon vocauit: lingua caret, eoq; muta, ſed dentibus armata, nigerrima, prominentiore cauda. Huic ingenium eſt, teſtudines raptas frangere è ſublimi iactādo. Atque hac ſorte ait Aeſchylum poetam interiiſſe, cum prędictū eſſet, cum ruina periturum: iſq; quo caueret, cum diem ſub dio perſeueraſſet. Nam aquila decepta ſplendore capitis caluitio renidentis ad ſolem, dū ſaxum eſſe putat, teſtudinem illiſit, vt fractæ carnibus veſceretur. Auctor Valerius Maxi. lib 9 c. 12.

Nunc bene nauigaui, cum naufragium feci.

Νῦν εὐπλόηκα ὅτε νεναυάγηκα. id eſt, Nunc bene nauigaui, poſteà quam naufragium feci. Quoties id, quod videtur incōmodū, fortuna pręter ſpem vertit in bonum. Zenon Citticnſis, qui relictis prioribus pręceptoribus, Cratetis auditor eſſe cœpit, naufragio eiectus dixiſſe legitur, εὖ γε ποιεῖ ἡ τύχη προσελαύνουσα ἡμᾶς φιλοσοφίᾳ. id eſt, Bene facit fortuna, cum nos ad philoſophiā admouet. Auctor Suidas. Plutarchus in libello De vtilitate capienda ex inimico, meminit huius prouerbii.

Nunc in regionem veni.

Νῦν εἰς χώραν ἦλθον. i. Nunc in regionē veni. Ab iis dictitari ſolitum, qui tandem ſua ſpōte illuc quo oportuit, perueniunt cum diu non quiuerunt. Fit enim plerunque, vt res diu quæſita non occurrat, tandem velut vltro veniat in mētem. Quidam ſic efferunt, Νῦν εἰς χώραν ἥκεις. id eſt, Nunc in regionem veniſti, vbi quis eo venit, quo ſe venturum negarat.

Nunc illa aduenit Datidis cantilena.

Νῦν τοῦτ᾽ ἐκεῖν᾽ ἥκει τὸ Δάτιδος μέλος. id eſt, Nūc id quod aiunt, Datidis adeſt cantio. Dicebatur vbi quid lætum ac feſtiuum accidiſſet. Datis quiſpiam erat Perſarum ſatrapes, excellens in rei bellicę gloria. Is Gręce loqui conatus, conſueuit dicere, ἥδομαι,

καὶ

καὶ εὐφραίνομαι, καὶ χαίρομαι. id eſt, Delector, gaudeo, lætor. Ea cum ſæpius ac male Græce pronunciaret, res in vulgi iocum abiit. Auctor Suidas. Extat autem apud Ariſtophanem in Pace:

Νῦν τοῦτ' ἐκεῖν' ἥκει τὸ Δάτιδος μέλος,
Ὃ δεφόμενός ποτ' ᾖδε τῆς μεσημβρίας,
Ὡς ἥδομαι καὶ τέρπομαι καὶ χαίρομαι. id eſt,
Adeſt, vt aiunt, cantilena Datidis,
Quod maſtrupans is cecinit in meridie,
Vt lætor, vt delector, vtq; gaudeo.

Interpres addit, Datiſmum vſurpari pro barbariſmo, eo quod χαίρομαι dixerit pro χαίρω ſecutus vocum cõſonantiam, quemadmodũ apud nos ridetur, qui dixerit corpus meus, & domus tuus. Nã χαίρομαι Græcis non dicitur. Miror autem cur interpres huic velut adfine ſubiunxerit:

Αμὰς ἀπήντησε, οἱ δ' ἀπηρύοντο σκάφας.

Ex quo cõiectura ſumi poteſt, hoc prouerbium natum ex inſcitia linguæ, quæ nõ raro præbet huiuſmodi riſus materiam, dum Germani geſtiunt loqui Gallice, aut Galli Germanice. Idem accidit in ſurdaſtris.

Non ſtatuar leæna in machæra.

Οὐκ στήσομαι λέαινα ἐπὶ τυροκνήστιδος. id eſt,
Non ego leæna ſtatuar in tyrocneſtide.

Prouerbium meretricium, cum negat ſcortum ſui copiam facturum ſeſe. Nam in capulis militarium gladiorum elephantes ac leones imponi ſolent. At hi procumbentes inſcalpuntur, ſiue ne lædant manum vtentis gladio, ſiue ne defringantur facile, ſi in pedes erecti fingerentur. Tyrocneſtis vox militaris videtur enſem ſignificans. Poteſt adagium & ad verecundiorem vſum detorqueri, vt ſi quis negans ſe per omnia morẽ geſturum, inſeruiturumque pro libidine dicat, οὐ στήσομαι λέαινα ἐπὶ τυροκνήστιδος. Adagium recenſet Suidas. Extat autem apud Ariſtophanem in Lyſiſtrata.

Ne contra bouem opta.

Μὴ κατὰ βοὸς εὔχου. Ne contra bouem opta. Admonet adagiũ, non eſſe vitam inſtituendam iuxta votum animi, neq; quiduis ſperandum à ſuperis, ſed vt ea duntaxat ſibi quiſq; promittat, quæ poſſit induſtria conſequi. Refertur in collectaneis Diogeniani. Vnde ſumpta metaphora parũ liquet, niſi quod apparet ductam ab agricola, qui negligens adhibere bouis operam in colendis agris, optat vt citra ſuum laborem proueniat ſeges.

Non noſtrum onus, bos clitellas?

QVINTILIANVS Inſtitutionum oratoriarum libro quinto, parœmiæ, quam ait eſſe ceu breuem apologum, hoc adfert exemplum. Non noſtrum onus, bos clitellas? Satis conſtat ex apologo ſumptum: verum quis ſit is apologus, equidem nõdum reperimus. M. Tullius Epiſtolarum ad Atticum libro quinto, in epiſtola cuius initium eſt, Laodiceam veni pridie Kalendas ſextiles, videtur ad hoc adagium adludere, & nobis velut anſam coniectandi præbere. Inde, inquit, ire ad Taurum cogitabam, vt cum Maphragone collatis ſignis, ſi poſſem de ſeruo tuo decidere. Clitellæ boui ſunt impoſita. Illa ne? Non eſt noſtrum onus, ſed feremus: Quibus ex verbis, odorari licet, non noſtrum onus, bos clitellas, prouerbium fuiſſe recuſantis munus aliquod velut parum accommodatum ſibi. Neq; enim boum eſt, clitellis tergo impoſitis onera geſtare, ſed potius aſinorum ac mulorũ. Prouerbium vſurpauit & Ammianus libro decimo ſexto.

Nota res mala, optima.

PLAVTINVM illud in Trinummo prouerbiali ſchemate dictum videtur: Nota res mala optima eſt, Dictũ eſt autem ſub perſona ſenis, ſuadere conantis amico, ne vxorem tametſi malam repudiaret, aliam ducturus: propterea, quod plerunque fit, vt qui commutat, primum pro malo peius accipiat, tum ignotum pro noto, poſtremo inſuetum pro familiari. Tãtum enim valet adſuetudo, vt mala quibus adſueuerimus, optima videantur. Contra quæ ſint optima propter inſolentiã peſſima videantur. Adagium itaque deterret, ne temere nouandis rebus ſtudeamus, vitemusq; vitium illud, haud ſcimus an maximũ, quod Græci φιλοκαινίαν appellant, id eſt, nouarum rerum appetentiam, cui comes alterum veluti Germanum, quod ἀψικορίαν vocãt, quod mox faſtidiuntur paullo ante adamata. Cõuenit cum Plautina ſententia, quod apud T. Liuium Pacuuius Calauius ſuadens Cãpanis, ne ſenatores mutare vellent, populum iam redoctum dicere cõpulit, Notiſſimum

mum quodq́; malũ maxime tolerabile eſſe. Huc pertinet & Ouidianum illud:

Quod male fers, adſueſce, feres bene. multa vetuſtas
Lenit.

Eodẽ pertinet & mimus ille, neſcio cuius,

Mulier tum demum eſt bona, cum aperte eſt mala.

Cognitum enim malum, aut vitamus, aut nos ad id accommodantes ferimus. Item ille, Conſueta vitia ferimus, non reprehendimus, Ariſtot. lib. Moralium Nicomachiorum 7. ἀεὶ γὰρ πονεῖ τὸ ζῶον ὥσπερ καὶ οἱ φυσικοὶ λόγοι μαρτυροῦσι, τὸ ὁρᾶν καὶ τὸ ἀκούειν φάσκοντες εἶναι λυπηρὸν, ἀλλ᾽ ἤδη συνήθεις, ἐσμὲν ὥς φασιν. id eſt, Semper enim animal laborat ut audiat, videatq́; quemadmodum reſtantur & naturales ſermones, dum fatentur quidem eſſe moleſtum, ſed iam adſueuimus vt aiunt.

Inueni, non quod pueri in faba.

Strophilvs ſeruus in Aulularia Plautina, aulam auri plenam à ſene defoſſam, furto ſuſtulerat, eamq́; rem geſtiens indicare hero, reperi, inquit. Et rogatus quid repeſiſſet, non quod pueri clamitant, inquit, in faba ſe reperiſſe: prouerbiali nimirum figura magnum quidam repetiſſe ſe ſignificãs. Eſt enim Midas vermiculus quidam, qui fabis innaſcitur: hunc ſi quãdo nacti ſint pueri, geſtiunt atq́; exclamant, perinde quaſi magnum quiddam inuenerint.

Midas in teſſeris conſultor optimus.

Μίδας ὁ ἐν κύβοισιν εὐβουλότατος. id eſt,
Midas qui in teſſeris conſultor optimus.

Prouerbium à teſſerarum ludo natum. Eſt enim Midas, iactus vocabulum. Refertur a Suida prouerbii nomine. Perpendat diligens & eruditus lector, num εὐβολώτατος legi oporteat, vt verſus ſit iambicus trimeter:

Μίδας γὰρ ἐν κύβοισιν εὐβολώτατος. id eſt,
In teſſeris iactus Midas proſperrimus.

Accommodari poterit adagium ad rẽ, quæ ſorte fortuna bene cadit.

Ni purges & molas, non comedes.

Ἂν μὴ καθαρῇς, καὶ ἀλέσῃς, οὐ μὴ φάγῃς. id eſt,
Niſi & repurges & molas, haud vnquam edes.

Id eſt, non continget tibi victus, niſi tuam item induſtriam adiunxeris. Ceres cum oſtenderet vſum frumenti Triptolemo, ita dixiſſe fertur. Videtur eſſe ſenarius è poeta quopiam vſurpatus, ſed deprauatus. conſtabit ſi legas καλέσῃς. Poteſt transferri longius, nõ proderit tibi ingenii felicitas, niſi exercueris. Inutilis erit principũ fauor, niſi te geſſeris vt oportet. Nihil conducet, quod doctum præceptorem nactus es, ni vigilaueris. Refertur à Diogeniano.

Nihil differs à Chærephonte.

Οὐδὲν διοίσεις Χαιρεφῶντος τὴν φύσιν. id eſt,
Nihil ore quidquam à Chærephonte diſcrepas.

In macilentum pallidumq́ue dicebatur. Chærephon enim tragediarũ ſcriptor fuit. Is Heraclidarum res proſecutus eſt. Quoniam autẽ nocturnis lucubrationibus erat maiorem in modum extenuatus cõfectusq́ue vulgari ioco taxatus eſt. Quin etiam noctuæ cognomen additum. Ariſtophanes in Nebulis:

Οὐδὲν διοίσεις Χαιρεφῶντος τῇ φύσει. id eſt,
Nihil figura à Chærephonte differes.

Adluſit idem in Pluto:

Οὐδὲν διοίσοντ᾽ ἀντικρὺς
Τῶν ἡρακλειδῶν, οὐδ᾽ ὁτιοῦν τοῦ παμφίλου. i.
. Ne tantulum quidem
Ab Heraclidis differentem Pamphili.

Pamphilus enim in Stoa depinxerat Heraclidas ſupplices Athenienſibus, ad quos metu Euryſthei confugerant. Hos igitur vocat Heraclidas Pamphili.

Nihil ab elephante differs.

Ἐλέφαντος διαφέρεις οὐδὲν, id eſt, Ab Elephante differs nihil. In magnos & ſtupidos dicebatur: etiam ſi primam ingenii laudem Plinius tribuit Elephantis ſed inter bruta. Verum corporis moles, & formæ fœditas adagio locum fecit. Refertur à Diogeniano. Videtur huc adludere Paleſtrio Plautinus, qui herum ſuum Elephãti corio circumtectum ait, nec plus habere ſapientiæ quam lapidem.

Ne intra veſtibulum quidem.

Οὐδ᾽ ἐντὸς ἱερῶν, id eſt, Ne intra veſtibulum quidem. In tumidos, feroces & inſolentes dici ſolitum, qui procul omnes à ſeſe ſubmouent, Lex erat Athenis, vt homicidio

conta-

contaminati extra ſepta ſacrorum conſiſterent. Siquidem prima magnatum atria, ſolent patere quibuſlibet. Ad hunc morem adagium videtur adludere.

Neq; cum malis, neq; ſine malis.

ARISTOPHANES apud Suidam in Lyſiſtrata:

Κἄς' ἐκεῖνο τ' ἔπος ὀρθῶς κοὐ κακῶς εἰρημένον
Οὔτε σὺν πανωλέθροισιν, οὔτ' ἄνευ πανωλέθρων. id eſt,
Iſtud haud male, imo recte proditum eſt prouerbium,
Nec ſimul cum peſtibus, nec rurſus abſq; peſtibus.

De vxoribus dictum, cum quibus incommode ſane viuitur: ſed nec citra has conſtat familiæ. Simile illi, quod eſt in Epigrammatis:

Nec tecum poſſum viuere, nec ſine te.

Et quod alibi retulimus, ἀναγκαῖα κακά. Citantur eodem loco verſus & hi:

Κακὸν γυναῖκες, ἀλλ' ὅμως ὦ δημόται
Οὐκ ἔστιν εὑρεῖν οἰκίαν ἄνευ κακοῦ. id eſt,
Malum quidem vxor, attamen ciues, ſine hoc
Nulli licet parare familiam malo.

Notum eſt illud Catonis, quod cum vxoribus incommode viuitur, at ſine illis omnino non viuitur.

Ne tria quidem Steſichori noſti.

Οὔτε τὰ τρία Στησιχόρου γινώσκεις, id eſt, Ne tria quidem Steſichori noſti. De vehementer indocto & imperito dici ſolitum. Adagium ſumptum hinc exiſtimant, quod pleraq; Steſichori poemata Epodica ſunt, quæ tribus conſtant, στροφῇ, ἀντιστρόφῳ, καὶ ἐπῳδῷ. Strophe eſt prima ſeries variis metrorum generibus incedens. Antiſtrophus eſt iteratus per eadẽ ferme genera recurſus. Epodus eſt diuerſi carminis accentio. His & alii tragici poetæ nonnunquam vtuntur, potiſſimum in choris.

Nephalia ligna.

Νηφάλια ξύλα, id eſt, Nephalia ligna. Dici poſſe videtur in abſtemios, & ab omni voluptate procul alienos. Apud Athenienſes, nephalia ligna vocabãtur, quæ neq; vitea eſſent, neq; ficulna, neq; myrtea. Nephalia ſonat, quaſi dicas ſobria.

Nephalium ſacrum.

Νηφάλιος θυσία. id eſt, Nephalium ſacrificiũ. De conuiuio abſtemio non inepte dicetur: aut de conuiuio vehementer frugali, ſobrioque. Apud Athenienſes hoc genus ſacrificii exhibebatur Anemoſynæ, Auroræ, Soli, Lunæ, Nymphis, Veneri, & Vraniæ. Nam in eo non libabatur vinum, ſed aqua melle diluta. Hæc ferme Suidas. Meminit & Iulius Pollux libro ſexto, capite tertio, addens νηφαλιεῖν idem eſſe quod νηφάλια θύειν. Hoc ſacrificii genus ἄοινον dicebant, quemadmodum cetera in quibus vinum adhibebatur, οἰνόσπονδα vocabant. Seleucus apud Athenæum libro ſecũdo, negat, apud veteres fuiſſe morũ, vt vini copia, aut aliud quidlibet deliciarum inferretur in ſacrificia. Cum enim ſacrificia deorum gratia peragerentur, vnde & θοίνας & θαλίας, ac μέθας appellabant, θοίνας quod deorum gratia vino vterẽtur, θαλίας quod deorum gratia veſcerentur, conuenirentq́ue: μέθας vero, quod vt indicauit Ariſtoteles, μετὰ τὸ θύειν, id eſt, poſt ſacrificium vino vterentur, non conueniebat illic ventris negotium agere. Ibidem Epicharmus his verbis notat mores collapſos, ἐκ μὲν θυσίας θοίνη, ἐκ δὲ θοίνας πόσις ἐγίνετο, ἐκ δὲ πόσιος κῶμος, ἐκ κώμου δ' ἐγένετο ὑανία, ἐκ ὑανίας δίκη, ἐκ δὲ καταδίκας πέδαι καὶ σφάκιλος καὶ ζημία. id eſt, ex ſacrificio epulum, ex epulis facta eſt potatio, ex potatione comeſſatio, ex comeſſatione facta eſt ſubatio, ſiue ludus, ex ſubatione ſeu ludo lis, ex condemnatione compedes ſphacelus & mulcta. Quamquam hic locus non caret ſuſpicione mendæ. Videtur enim deeſſe particula, ἐκ δίκας κατὰ δίκα. Non diſſidet ab illo quod alio poſuimus loco, Caninum prandium.

Neglectis vrenda filix innaſcitur agris.

HORATIVS Satyra tertia:

Neglectis vrenda filix innaſcitur agris.

Mira admonuit allegoria, animum honeſtis excolendum diſciplinis, alioqui futurum, vt inutili ſylua vitiorum occupetur. Filix enim herba inuiſa agricolis, quæ totos agros occupare ſolet, nec facile repurgatur, vbi ſemel occupauerit.

Nauphracton tueri.

Ναύφρακτον βλέπεις. Nauphracton Græce, claſſis eſt ad bellum inſtructa. Solet autem

in triremibus magna quædam ineſſe foramina oculorum inſtar, per quæ remos inſerunt. Vnde velut ænigmatice dictum, claſſis more intueris: de his, qui latis ac prægrandibus, aut toruis & minacibus oculis quempiam aſpicerent. Ariſtophanes ἐν Ἀχαρνεῦσι:

Πρὸς τῶν θεῶν ἄνθρωπε ναύφαρκτον βλέπεις. i.
Homo per Deos, quiddā obtuere claſſicū.

Fortaſſis & hinc prouerbii iocus eſt natus, quod Athenienſes aliquoties feliciter naualı pugna rem geſſerint: velut apud Arthemiſium & Salaminem, vnde ſublati animi. Vnc videtur dictum in turgidos & arrogantes.

Negotium ex otio.

Πράγματ' ἐξ ἀπραξίας. id eſt,
Ex otio negotium.

Hemiſtichium iambicum vſurpādum, vbi res præter opinionē euenit, & inde tumultus oboritur, vnde trāquillitatem & otium ſperabamus. Nam & illud multis vſu venit, vt dum ſectantes otium, fugiunt honeſtam induſtriam, incidant in turbas inexplicabiles. Auctor Suidas. Nec indicat vnde ſit natum.

Nauis aut galerus.

Πλοῖον ἢ κυνῆ, id eſt, Nauis aut galerus. De re ancipiti. Quod genus ſi quis de voce incognita diceret, aut piſcem ſignificat, aut cucurbitam. Nec inuenuſte dicetur in eos, qui cultu, moribusq́; diuerſam perſonam præ ſe ferunt. Veluti ſi quis pallio philoſophico baltheum adderet militarem. Fragmentum eſt ſenarii ex Auibus Ariſtophanis πλοῖον ἢ κυνῆ. id eſt, Aut galerus, aut ratis. Sumptum ab hoc triremium genere, quas hodieq; vulgo dicunt galeas, veluti dicas galeratas. Hæ ſic erant inſtructæ, vt remos alarum vice porrigerent, mouerentq́;. Cęterum ſummo malo galerum, ſeu petaſum inſtar Mercurii præferrent. Nam Peloponenſes πέτασον, id eſt, galerum, appellāt κυνῆν, ἀπὸ κυνὸς à cane quod hoc genus pilei primum è pellibus canum fieri conſueuit. Hinc iocus militaris videtur fuiſſe natus in elatos & faſtuoſos, ſuperciliõq́; arroganti. Itidem Feſtus Pompeius indicat quaſdam naues onerarias appellatas Corbitas, quod in ſummo malo pro ſigno Corbem haberent. Quæ bello erant paratæ, galeam habebant: at quæ ad celeritatem, petaſum Mercurii ſignum geſtabant.

Mazam pinſuit à me piſtam.

Μᾶζαν γε μεμαχὼς τὴν ὑπ' ἐμοῦ μεμαγμένην. id eſt, A me ante piſtam mazam iſte pinſuit. De his dici ſolitum, qui ſibi alienæ induſtriæ laudem vindicant, & magnam gloriā alieno labore partam, verbis in ſe transmouent, vt Terentianus ait Gnato. Maza cibi genus ex lacte & farina, ferme panis inſtar confectum. Parœmia refertur & ad hunc modum, Μᾶζαν ὑφαρπάσας τὴν ὑπ' ἐμοῦ μεμαγμένην, id eſt, Subrepta maza quā pinſueram, vbi quis alienis fruitur laboribus. Sūptum eſt autē ex Equitibus Ariſtophanis, quo loco carmen huiuſmodi eſt:

Καὶ πρώην γ' ἐμοῦ
Μᾶζαν μεμαχότος ἐν Πύλῳ Λακωνικὴν,
Πανουργότατά πως περιδραμὼν ὑφαρπάσας
Αὐτὸς παρέθηκε τὴν ὑπ' ἐμοῦ μεμαγμένην,
Ἡμᾶς δ' ἀπελαύνει, id eſt,
Cumq́ue ipſe pridem pinſuerim mazam in Pylo
Laconicam, iſte adcurrit aſtutiſſime
Raptāq́; mox adpoſuit, quā ego pinſui.
At ſubmouet nos.

Demoſthenes qui bello Pelopōneſiaco dux fuit Athenienſium: is collega Nicia, Pylum vrbem diuturna obſidione in rerum omnium deſperationem adduxit. Cui ſucceſſit Cleon è Coriario Imperator, qui alieno labore partam gloriam in ſe tranſtulit, paucis poſt diebus Pylo capta. Quæritur igitur in hac fabula Nicias ac Demoſthenes, de laude ſibi pręrepta per Cleonem Ariſtophanis hiſtoria narratur adeo nō modo varie, verum etiam prolixe, vt non libeat referre. Indicatum eſt vnde peti poſſit.

Nauſon Naucrati.

Ναύσων ναυκράτει, i. Nauſon Naucrati. Quoties aliqui ſimilia inuicē reſpondetēt. Veluti ſi quis herus ſalutatus herū reſalutet. Et nebulo compellatus, nebulonē viciſſim cōpellet. Nauſon enim & Naucrates vtrumq; à naue dicitur: Perinde quaſi dicas, nauta nautæ. Heſychius indicat vocem hanc confictam à Cratino Nauſon, à ſeruandis nauibus, & ναυκράτης, ἀπὸ ναῦς & κρατεῖν: ſermonis color ſum eſt ab epiſtolis vt indicat Suidas, perinde quaſi dicas, Pompeius Pompilio ſalutem, aut iuuenis iuuenem appello.

Huius

Huius formæ ſunt & illa ἀγκὼν ἀγκαλίδες, & λεύκων λευκότερος. Tale quiddam innuit, ni fallimur, Ariſtophanes in Equitibus, οὐδὲ ναυφάντης γε τῆς ναυστόνου ut ſubaudiatur ἄρξει. Arbitramur autem in prouerbio ναύστονον eſſe non hominis nomen ſed ciuitatis, quemadmodũ & Naucratis Aegypti ciuitas eſt.

Tolle tolle mazam, quam ocyſſime ſcarabeo.

Αἶρ' αἶρε μᾶζαν ὡς τάχιστα κανθάρῳ. Id eſt,
Mazam ſine mora pone pone cantharo.

Hoc verſiculo Ariſtophanes exorditur εἰρήνην, quem eruditi prouerbii loco referunt. Id vſurpare licebit, quoties ſordidus cibus immundo conuiuæ adponitur. Quidam miniſtris panes furfuraceos adponunt, furfur autem tritici purgamentum eſt. Vnde per furfuraceam mazam cibum aluo redditum innuit: Hinc enim vt naſcuntur, ita & aluntur canthari: quos Latini ſcarabeos vocant. Aperit id cum addit, Δὸς μᾶζαν ἑτέραν ἐξ ὀνίδων πεπλασμένην. id eſt, Mazam alteram da, è ſtercore aſini conditam. Porro maza confectio quædam erat ex farina & lacte, panem imitans. Simillimum eſt illi, quod alio poſuimus loco, Cyprio boui merendam.

Non eſt meum negotium, multum valeat.

Οὐκ ἐστ' ἐμὸν τὸ πρᾶγμα, πολλὰ χαιρέτω. id eſt,
Multũ valeat, haud eſt meum negotium.

Quoties negabimus nos laborare de re, quę nihil ad nos pertineat. Refertur a Diogeniano. Non diſſimile illi:

Aedibus in noſtris quæ praua aut recta geruntur.

Item illud quod eſt apud Ariſtophanem in Equitibus, Τἀλλότριον ἀμῶν θέρος. i. Alienã metens meſſem, quidam ad eandem accommodant ſentẽtiam, etiamſi comicus ſentit de eo, q alienis fruitur laboribus. Propius huc pertinet quod ſcribit. Pindarus in Nemeis hymno I. Τὸ γὰρ οἰκεῖον πιέζει πάνθ' ὁμῶς, εὐθὺς δ' ἀπήμων κραδία κᾶδος ἀμφ' ἀλλότριον. id eſt, Quod enim proprium eſt premit vnum quemq; pariter. Ceterum protinus cor noxa vacat circa dolorem alienum.

Abominandus ſcarabeus.

Μυσῶν κανθαρίς. id eſt, Abominãda cantharis. De contemptiſſimo viliſſimoq; homunculo dicebatur. Cantharides vermiculi ſunt letali veneno. Quamquam hoc loco magis conuenit vt ſit diminutiuum à cãtharo ſcarabeo. quaſi dicas ſcarabeolus. Apud Suidã legitur μυσὶ κανθαρίς, id eſt, muribus cantharis, quod quid ſibi velit neſcimus, ſuſpicamur mendum in ſcripto eſſe. Si legamus, μύση ſonat abominanda, ſi μυσὴ ſonat Myſiam Cantharidem. Myſos autẽ olim fuiſſe contemptui, docuimus alias, hoc commentum maxime probatur.

Moleſtum ſapientem apud ſtultos loqui.

Ἀργαλέον φρονέοντα παρ' ἄφροσι πόλλ' ἀγορεύειν. id eſt,
Dicere multa graue eſt ſapientem apud inſipientes.

Nihil intractabilius homine ſtulto, qui quidquid recte dicitur, in diuerſam partẽ rapit. Proinde apud huiuſmodi aut ſilendum eſt viro cordato, aut ratio moribus illorum accommodanda. Recenſetur à Diogeniano. Sed extat idem inter ſententias Theognidis.

Modio demetiar.

Μεδίμνῳ ἀπομετρῶ. id eſt, Modio demetiar. Prouerbialis hyperbole, ingens & cumulatum ſperantis emolumentum. In magna ſiquidem rerum exuberantia, nõ heminis, neque congiis, ſed modio metimur. Integre ſic reddit Suidas:

Μεδίμνῳ ἀπομετρῶ παρὰ τοῦ πατρὸς ἀργύριον. id eſt,
Modio paternam metiar pecuniam.

Tametſi ſunt qui negent idem eſſe Latinis modium & Græcis μέδιμνον.

Mens non ineſt Centauris.

Νοῦς οὐκ ἔνι κενταύροισιν. id eſt, Mens non ineſt Centauris In vęcordes & ſtultos dicebatur, & qui conarentur quod effici non poſſet. Nota eſt Centaurorum fabula. Adagium à Diogeniano refertur. Iſq; conuenire putat in contentioſos, & aliení appetentes: propterea quod Centauris exitum attulerit rerum alienarum appetentia. Haud ſcimus an huc reſpexerit Plato poeta apud Athenæum libro decimo:

Ὑμῖν γὰρ οὐδεὶς καθάπερ ἡ παροιμία,
Ἐν τῷ καπήλῳ νοῦς ἔνεστιν, μοι δοκεῖ. id eſt,
Mens nulla vobis ſicut habet prouerbiũ,
Cauponi ineſt mens, vt quidem viſum eſt mihi.

Loquitur de mulieribus vinoſis. Ariſtophanes in Equitibus. νοῦς οὐκ ἔνι ταῖς κόμαις. id eſt, mens non ineſt comis. Comas dixit pro Centauris, adludens interim ad ſtudium alendi equos, qui iubas habent.

Melle temetipſum perungis.

Ἐν μέλιτι σαυτὸν κατεπάττεις. id eſt, In melle teipſum obuoluis, oblinisq́;, hoc eſt, molliter ſuauiterq́ue vitam agis, quaſi parum ſit veſci melle, niſi totus ſis melleus. Extat apud Diogenianum.

Mercurius infans.

Ἑρμῆς ἀμύητος. id eſt, Mercurius infans, elinguis, ſiue indoctus. Ironia prouerbialis, vbi quis fingit ſe rudem eius artis, cuius eſt callentiſſimus. Mercurius enim eloquentię diſciplinarumq́; parens eſt. Non diſſimulandum arbitramur, in vulgatis exemplaribus haberi, Ἑρμῆς ἀμύητος. id eſt, Mercurius prophanus & non initiatus. Quæ lectio ſi cui magis probatur, ne nobis quidem admodũ diſplicet. Quis enim myſteriorũ peritior, quàm Mercurius interpres deorum, ſuperis & inferis ex æquo communis: denique μυσταγωγὸς ipſe, hoc eſt, myſteriis præfectus? Reſpondet illi, quod eſt apud Ariſtidem in Pericle: ὁ Κρὴς τὸν πόντον. id eſt, Cretenſis mare.

Mendicorum loculi ſemper inanes.

Πτωχῶν θυλακοὶ ἀεὶ κενοί. id eſt, Mendicantium ſacculi ſemper inanes. De edacibus dictũ, & inſatiabilibus: cognatum ei, quod alio redditum eſt loco: πτωχοῦ πήρα οὐ πίμπλαται. id eſt, Mendici pera non impletur. Vtrumque refert Suidas, quamquam θυλακὸς pro peris non inuenitur, ſed θυλάκους inueniuntur pro vaſis farinariis, tametſi & ventres interdum eo verbo ſignificantur, ob mollitiem.

Meliacum nauigium.

Τὸ μηλιακὸν πλοῖον, id eſt, Meliacum nauigiũ. In futilem & rimarum, vt ait Terentius, plenum, hac atque illac perfluentem, dictitatum videtur. Parœmiam ad hiſtoriam quampiam referunt. Ea ſic habet: Ariſtoteles quidam Meliacus deducendæ coloniæ præfectus, cum multi detrectantes nauigationem, varia cauſſarentur, & alii dicerent vxores ſuas aduerſa valetudine teneri, alii naues ſuas perſtillare, atq; his prætextibus domi manerent, ille indignatus, imprecatus eſt illis, vt nunquam haberent naues integras, & ſemper ſub vxorum imperio viuerent. Vnde quadraturum videtur, vbi quis cauſſas fingit, quo ſuffugiat officium. Eſt autem Melia Cariæ ciuitas, auctore Stephano. Suidas indicat & arboris genus eſſe Meliam, proferens exemplum ex Auibus Ariſtophanis:

Ἑζόμενος μελίας ἐπὶ φυλλοκόμου. id eſt,
In Melia reſidens frondoſa.

Et fortaſſis huius arboris materia inutilis eſt ad fabricam nauigiorum. Verum vt vera ſit fabula de populo Meliaco, certe adluſum eſt ad arborem.

Melanione caſtior.

Μελανίωνος σωφρονέστερος. id eſt, Melanione caſtior Dicebatur, qui magnopere à mulierum congreſſibus abhorreret. Aiunt Melanionem quendam odio mulierum, in ſolitudinem demigraſſe: perque auia montium & nemorum, cane, quo vno conuictore vtebatur, feras inſectari ſolitum, nec vnquam domum reuocari potuiſſe. Meminit adagii Ariſtophanes in Lyſiſtrata. Quamquam hæc inter editas nondum habetur: nos ſcriptam legimus. Simili figura dicetur, Hippolyto caſtior: nam & huic ſimile venandi ſtudium, ſimile odium fœminarum.

Matris vt capra dicitur.

Τῆς μητρὸς ὡς αἲξ καλεῖται, id eſt, Matris vt capra dicitur. In ſpurios dictum videtur, quorum pater incertus eſt, eaq; gratia à matre denominantur. Ductum ab hœdis, quum caprilibus à matre dignoſcuntur: nam à patribus haudquaquam poſſis. Poteſt & in iocum verti prouerbium, velut ſi quis per luſum neget ſe patrem agnoſcere, matrẽ ſcire, τῆς μητρὸς ὡς αἲξ καλοῦμαι. id eſt, Matris velut capra vocor. Manet etiam hodie vulgi iocus, quo dicunt, ſapiẽtem eſſe filium, qui patrem ſuum norit. Hoc ab Homero manaſſe videtur, apud quem Odyſſeæ primo, Telemachus rogatus num Vlyſſis eſſet filius, reſpondet ad hunc modum:

Μήτηρ μέν τ' ἐμέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἔγωγε
Οὐκ οἶδ'. οὐ γάρ πώ τις ἑὸν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.
Eſſe quidẽ illius mater me ait, aſt ego ſane
Neſcio, nemo ſuum patrem vnquam nouerit ipſe.

Quaſi locum in balneis.

PROVERBII ſpeciem habet, quod eſt apud Tertullianum lib. aduerſus Marcionem 3. Sed quia prior eis venit, & prior virtutum documenta ſignauit, iccirco quaſi locum in balneis, ita fidem occupauit, poſteris quibuſq; præripuit. Conueniet vti, vbi non ex merito datur locus, ſed ex vetuſtate. Apud priſcos vnuſquiſque ex annorum numero æſtimabatur. Iuuenalis.

Atque vni cedit Homero
Propter mille annos.

Et Horatius ſtomachatur in eos, qui redeunt ad faſtos, & virtutem æſtimãt annis. Non abhorret ab hoc quod hodie vulgo iactatur apud noſtrates, ſumptum ex lege molitoria: Qui primus venerit, primus molet.

Milium torno ſculpere.

Τὰς κέγχρους ἀποτορνεύειν. id eſt, Milii grana torno ſculpere dicebantur, qui rem abſurdam moliuntur. Miliũ enim minutius eſt, quàm vt inde quidquã deſcalpi poſſit. Suidas ad hunc modum effert parœmiam: Γελοιότερον ἀπεργάζῃ, τῶν τὰς κέγχρους ἀποτορνεύειν ἐπιχειρούντων, id eſt, Magis ridicule facis, quam ii qui milii granula torno polire conantur.

Magnetum mala.

Μαγνήτων κακά. id eſt, Magnetum mala. De malis ingentibus dictũ videtur, aut iis quæ in auctores ſuos recidunt. Cum Termeriis enim malis Magnetum mala coniunguntur, in his verbis, quæ citra auctoris nomẽ referuntur apud Suidam: κἄντε μαγνήτων κακά, κἂν τὸ τερμέριον, κἂν πᾶσαν ἁπλῶς ἐμφθέγξωμαι τὴν τραγῳδίαν. id eſt, Nec ſi Magnetũ mala, nec ſi Termerium, nec ſi totã in ſumma tragœdiam eloquar. Quãquam in Suida legendũ ſit τὰ τερμέρια. id eſt, mala Termeriorum, de quibus alias nobis dictum eſt. Sumptum apparet ab hiſtoria, quæ de Magnetibus afflictis meminerit, iu quæ ferũtur incidiſſe, violato numine quopiam. Strabo Geographiæ lib. 14. Magnetas commemorat olim opibus floẽtes, à Treribus gente Cimmerica funditus fuiſſe ſublatos: anno deinde proximo à Mileſiis locũ fuiſſe occupatum, ſubindicans prouerbium ex Archilocho ſumptum eſſe, qui meminerit de Magnetum malis.

Complura maſculi canis cubilia.

Πολλαὶ κυνὸς ἄρσενος εὐναί. id eſt, Sunt canis infinita cubicula maſcli. Hemiſtichium heroicum prouerbiale. Recte dicitur in hominem mulieroſum, peculiariter eũ, qui non contentus certo thoro, paſſim per aliena cubilia volutari gaudeat.

Multa in bellis inania.

Πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου. id eſt, Multa belli inania. De inani ſuſpicione, aut pauore ſine cauſſa oborto, quem Græci πανικὸν vocant. Parœmiam hinc manaſſe putant, quod huiuſmodi panici terrores plerunq; ſolent in bellis accidere. Vel quod Lacedæmonii fundis quibuſdam & neruis crepitantibus vti conſueuerint ad terrorem incutiendũ hoſti. Polybius apud Suidam, Cum luna defectum paſſa eſſet temporibus Perſei Macedonũ regis, vulgo rumor increbuit, regis interitum ſignificari. Eaq; res pariter & Romanis addidit animos, & Macedones conſternauit. Deinde ſubnectẽs adagium, Οὕτως, inquit, ἀληθές ἐστι τὸ περιφερόμενον, ὅτι πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου. id eſt, Itaque verum eſt, quod vulgo circũfertur: Multa eſſe inania belli. M. Tullius. Epiſtolarum ad Atticum lib. 5. Interim ſcis eſſe quędam: πανικά, dici item τὰ κενὰ τοῦ πολέμου, rumore aduẽtus noſtri. Plutarchus in commentario: περὶ τοῦ ἀκούειν, ὡς γὰρ πολέμου καὶ ἀκροάσεως πολλὰ τὰ κενά ἐστιν. id eſt, Vt enim belli, ſic & auditionis multa inania ſunt. Reſpexit huc Q. Curtius libro tertio, Fama bella ſtare, & eum qui recedat fugere credi. Ac rurſum libro quinto, Ac fama maximum vtique in bello monumentum. Itẽ libro octauo, Fama enim bella conſtat, & ſæpe etiam quod falſo creditum eſt, viri vicem obtinuit. Sed apertius libro ſeptimo. Ea res, ſicuti pleraq; belli vana & inania, barbaros ad deditionem traxit.

Militauit cum Eraſinade.

Ἐστρατήγησε μετ' Ἐρασινάδου. id eſt, Militauit cum Eraſinade. Vulgo per iocum dicebatur de his, quibus res vndequaque male procederet. Eraſinades dux quidam Arginuſam obſederat. Infeliciter autem pugnatum eſt, ad internicionem extinctis cum aliis quotquot reſiſtebant, inter quos erant Thraſyllus & Pericles, tum ipſo duce. Huius Eraſi-

nade malis & illud acceſſit, quod accuſatus eſt, quod pecunias Helleſponticas furatus eſſet. Huiuſmodi ferme Suidas.

Mulieri ne credas, ne mortuæ quidem.

Γυναικὶ μὴ πίστευε μηδ᾽ ἂν ἀποθάνῃ. id eſt,
Ne fidem habeas, nec emorienti fœminæ.
Hyperbole prouerbialis. Vſqueadeo nō eſt fidendum mulieri, vt etiam ſi morietē videas, putes fingere. De nouerca, quæ ſepulta quoque priuignum interemit, illapſa in pueri caput pyramide, meminimus alias. Refertur à Diogeniano.

Mulierum exitia.

Γυναικῶν ὄλεθροι. id eſt, Mulierum exitia. De his qui funditus ac miſerabiliter pereunt. Mulieres enim omnium fere calamitatum auctores fuiſſe viris dicuntur. Teſtis Pandora Heſiodia, teſtis bellum Troianum, teſtis Hercules à Deianira extinctus, teſtis Danaidum fabula, teſtis Lemniatum mulierum hiſtoria teſtis Cleopatra. Quamquam hæc magis cōueniebat ſtultitiæ virorum adſcribere, qui tantum indulgeant mulierculis, vt velut amētes amore, in quoduis malum ſequantur: cum par fuerit, vt illis moderātibus, mulier natura ſtultitior, ſimul & imbecillior, minus deſiperet. Quod enim animus eſt corpori, id virū oportebat eſſe mulieri. Verum quemadmodum vulgus ſua vitia corpori imputat, cum ab animo proficiſcantur, & ſtulti principes in ſaniſſimos bellorum tumultus imputant populo, quorū ipſi ſunt auctores: ita viri reiiciunt in fœminas, ſi quid ipſi delirauerint.

Multa nouis oportet, quibus Deum fallas.

Πολλὰ χρὴ εἰδέναι οἷς τὸν θεὸν ἐξαπατήσεις. i.
Multa ſcienda, Deo quibus ipſi imponere poſſis.
Vbi quis fucum facere conatur ei, cui difficile ſit date verba, propter aſtutiam ſingularem. Ab oraculo natum adagium. Sententiā aliter extulit Pindarus in Pythiis, hymno tertio de Apolline loquens: ψεύδεων οὐχ ἅπτεται, κλέπτει τέ μιν οὐ θεὸς, οὐ βροτὸς, ἔργοις οὔτε βουλαῖς. id eſt, Mendaciis non vtitur. Fallit autem illum non Deus, non homo, nec factis neque conſiliis.

Multi Mannij Aricia.

Mannivs apud Feſtum Pompeium, Dianæ Aricinæ lucum, qui & ipſe Aricinus dictus eſt, conſecraſſe legitur. Ex hoc Mannio Aricio, viro laudatiſſimo, quam plurimi extiterunt viri item clariſſimi, eodem nomine, vt hinc natum prouerbium: Multos Ariciæ Mannios eſſe. Sed longe diſſentit Aſinius Capito, exiſtimans prouerbium conuenire in deformes; verum hic locus apud Feſtum ita mendis corruptus eſt, vt nihil certi poſſit elici, præter hæc quæ retulimus.

Murus aheneus.

Mvrvs aheneus apud Horatium in Epiſtolis, vſurpatur pro certo & immutabili animi decreto, ſchemate nimirū prouerbiali:
Hic murus aheneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.
Vegetius grauem armaturam murum ferreum exercitus appellat, veluti ſolitum & inexpugnabile munimentum. Adſimili figura Pindarus Olympiacon ſecundo, Hectorem appellat ἄμαχον, ἀστραβῆ κίονα. id eſt, inexpugnabilem, immobilem columnam.

Multi te oderint, ſi teipſum amas.

Πολλοί σε τοι μισήσουσ᾽, ἂν σαυτὸν φιλῇς. id eſt,
Multi te oderint, ſi temetipſum diligas.
Deterret à faſtu prouerbium & à Philautia. Multis enim diſplicere oportet, qui ſibi nimium placet. Contra modeſtia, præcipua fauoris & beneuolentiæ conciliatrix. Suidas ait, nymphas faſtiditas à Narciſſo hoc dixiſſe quod modo retulimus. Concinit huic ſenarius ille:
Λίαν φιλῶν ἑαυτὸν οὐχ ἕξεις φίλον. id eſt,
Nemo erit amicus, ipſe ſi te ames nimis.
Nulli minus ſunt adpoſiti ad mutuū amorem ac beneuolentiam, quam qui ſeſe vehementer amant.

Malorum panegyris.

Κακῶν πανήγυρις. id eſt, Malorum panegyris. De malis agminatim ingruentibus, & inuicē ſibi ſuccedentibus. Panegyris enim apud Græcos dicebatur ſolemnis ille populi conuentus, ad ludos feſtos celebrandos, voce hinc compoſita, quod feſtis diebus vniuerſi conuenirent. Piſides apud Suidam:
Καὶ πάντες, ὥσπερ ἐν κακῶν πανηγύρει,
Ἄλλος κατ᾽ ἄλλην συμφορὰν ἐδυστύχει. id eſt,
Omnes.

Omnes ſimul malorum vt in panegyre
Alios tenebat aliud infortunium.

Homerus Iliados τ.

Ὡς μοι δέχεται κακὸν ἐκ κακοῦ αἰεί. id eſt,
Triſtia perpetuo vt mihi triſtibus excipiuntur.

Hipponax apud Athenæum libro 15.

Αὐδῶν οἱ καὶ νῦν κῖθι κακῶν κακὰ ξαψῳδοῦσι, Claudicat carmen, ſed recta incedet, ſi tollas καὶ vel νῦν, & pro κῖθι legas κεῖθι. Auſonius in carmine non ineleganter appellat catenatos labores, quod moleſtia moleſtiam excipiat in vita mortalium.

Magis impius Hippomene.

Ἀσεβέστερος Ἱππομένους. id eſt, Magis impius, quàm Hippomenes. Hic Athenienſiũ principes filiam a ciue quopiam vitiatam, vna cum equo feroci cõcluſit in domicilio: nec huic nec illi cibum præbens. Equus igitur fame in rabiem actus, puellam adortus confecit, deinde periit ipſe quoque pabuli videlicet inopia: poſt hæc pater domum eſt demolitus, loco nomen inditum, equi & puellæ. Recenſet adagium Diogenianus.

Maniuoro vinculo.

Χειροβρῶτι δεσμῷ, id eſt, Maniuoro vinculo. Sic quiſpiam appellauit manicas veſtium Ponticarum, quod manus offendant, atterantque. Idem obiicitur Troianis, apud Vergilium:

Et tunicæ manicas & habent redimicula mitræ.

Recenſet Zenodotus.

Malum Hercules.

Μῆλον Ἡρακλῆς. id eſt, Malum Hercules. Dici conueniet, vbi quis munuſcula, quantũuis puſilla boni conſulit. Apollodorus apud Zenodotũ in libris De diis prodidit, apud Athenienſes Herculi Alexicaco, hoc eſt, depulſori malorum, peculiare quoddam victimæ genus immolari ſolere. Cum enim eueniſſet aliquando, vt bos, quem erant mactaturi, profugiſſet, malo arrepto ſubditiſque ceu crurum vice quattuor ramis, additis tũ cornuum loco duobus, bouis imaginẽ quandam repræſentarunt, atque id ridiculũ ſimulacrum vice bouis immolarunt Herculi, quæ quidem res in vulgi fabulam abiit. Idẽ eſt cum eo, quod ante retulimus: μήλιος Ἡρακλῆς. id eſt, Pomaceus Hercules, niſi quod vnius voculæ commutatione nonnihil immutatus eſt & vſus prouerbii: nam illud de contempto dicitur, hoc de boni conſuleute.

Manum habere ſub pallio.

MANVM habere ſub pallio dicuntur, qui languent otio. Quintilianus libro duodecimo damnat eos, qui nunquam cõmouentur inter agendum ſemperq́ue manũ, quod aiunt, habent ſub pallio. Quapropter, inquit, mihi falli multum videntur, qui ſolos eſſe Atticos credunt tenues & lucidos & ſignificantes, ſed quadam eloquentiæ frugalitate contentos, ac ſemper manum intra pallium continentes. Hactenus Fabius. Sumptum eſt a geſtu rhetorum. Nam qui languent, manum occultant ſub pallio, qui commoti ſunt, proferunt: & agitatione manus brachiique pronunciabãtur ea quæ contentionis pluſculum haberent. Subindicat hoc & Aeſchines in oratione contra Timarchum, de ſobrietate priſcorum rhetorum loquens: ὥστε ὃ νυνὶ πάντες ἐν ἔθει πράττομεν, τὸ τὴν χεῖρα ἔξω ἔχοντες λέγειν, τότε τοῦτο θρασύ τι ἐδόκει εἶναι, καὶ εὐλαβοῦντο τὸ αὐτὸ πράττειν. id eſt, Itaque quod nunc omnes ex more facimus, vt inter dicendum manum extra pallium habeamus, tum temporis confidentiæ tribuebatur ac verebantur id facere. Addit Salamine ſpectari ſtatuam Solonis manum intra pallium habentis.

In ſinu manum habere.

IN ſinu manum habere, dixit Theocritus, tenaces & ad largiendum pigros. Sic enim ait in Charitibus:

Νενίκηνται δ' ὑπὸ κερδέων
Πᾶς δ' ὑπὸ κόλπῳ χεῖρας ἔχων, πόθεν οἴσεται ἀθρεῖ
Ἄργυρος. id eſt,
Lucriq; cupidine victus
Inque ſinu vnuſquiſque manus habet, illud & vnum
Spectat, qua ratione ſibi aucta pecunia creſcat.

Porro quod ait Sceuola lib. Pandect. 22. Titulo de probationibus: In ſinu meo habui, pro eo quod eſt, in poteſtate mea clam habui, magis pertinet ad illud quod alibi nobis dictũ eſt, in ſinu gaudere. Verba Caii ſunt hæc: Titio centum do, lego quæ mihi pertulit, quæ ideo ei non caui, quod omnem fortu-

fortunam & ſubſtantiam, ſi quam à matre ſuſceperat, in ſinu meo habui ſine vlla cautione.

Præmanſum in os inſerere.

M. TVLLIVS in Oratore ſuo, lib. 2. prouerbii vice vſurpat, præmanſum in os inſerere, pro eo quod eſt; item in docendo nimis enucleate, nimiſque fruſtulatim tradere. Quod facere quidam adſolēt, qui velut ingeniis auditorum diffidant ita nihil omittunt, inculcantes etiam minutiſſimas nugas. Sumpta eſt figura à nutricibus, quæ pueris adhuc edentulis cibum præmanſum in os inſerunt. Verba Tullii ſunt hęc; Ego autem ſi quem nunc plane rudem inſtitui ad dicendum velim, his potius tradam, adſiduis vno opere eandem incudem die noctuq; tundentibus, qui omnes tenuiſſimas particulas, atque omnia minima manſa, vt aiunt nutrices, infantibus pueris in os inſerant. Aulus Gellius Noctium Atticarum libro quarto cap. 1. etiam ſi locus hic deprauatus ſit. Sic enim habent codices vulgati: Nam hoc quidem peruulgatum eſt, diffinitionem omnem ex genere & differētia conſiſtere. Sed ſi item pręmandere, quod aiunt, poſtulas, faciam ſane id quoq; honoris tui gratia legendum videtur, Sed ſi idem me tibi præmandere, quod aiunt, poſtulas. Præmandere dixit, pro eo quod eſt, plus quàm craſſe explicare rem alioqui non difficilem, niſi ſiquis plane ſit puer. Hoc adagii manet etiam hodie, cum aiunt: An non ſat tibi data occaſionem eſſe. Num poſtulas, vt tibi præmandatur etiã? Non diſſimile eſt huic, quod idem Cicero ſcripſit ad Atticum. Sed hęc hactenus, ne videar περὶ μικρὰ σπουδάζειν. etſi nunc quidem maxima mihi ſunt hæc. Et Græci μικρολογεῖν aiunt, pro eo quod eſt, circa minutula quempiam anxium eſſe.

Mali thripes, mali ipes.

Κακὰ μὲν θρίπες, κακὰ δὲ ἶπες. id eſt, Mala quidem thripes mala turſum ipes. De duplici malo dici ſolitum, vt non magni referat, vtrum elegeris. Thris enim Græcis vermiculus eſt, qui lignis innaſcitur, materiaſq; vitiat. Ips item cornibus & vitibus infeſtus. Extat apud eundem Diogenianum.

Mali bibunt improbitatis fecem.

Κακοὶ πίνουσι πονηρίας τὴν ὀμίχλην. id eſt, Mali bibunt iniquitatis turbidum. Græcus verſiculus videtur inuerſione dictionum deprauatus, quod non raro nobis deprehenſum eſt. Conſtabit hoc pacto:

Πίνουσ' ὀμίχλην τῆς πονηρίας κακοὶ, ſiue οἱ κακοὶ πονηρίας.

Dici ſolitum, vbi pœna maleficis digna meritis contigiſſet. Trãslatum apparet ab iis, qui vino limpido epoto, tandem ad fecem vſque proueniunt. Itaque voluptatem ex malefactis perceptam dolor ſupplicii conſequitur.

Lydio more.

Λυδίῳ νόμῳ, id eſt, Lydia lege, ſiue Lydia cantione. Conuenit quoties ariolatur aliquis, & auguriis diuinationibusq; ſeruit. Hac enim ſuperſtitione Lydi laboraſſe ferũtur. Adluſit ad harmoniæ genus quod Lydium dicitur. Nam & magorum preces, incantamenta vocantur & carmina. Meminit Diogenianus, & item Heſychius, putans idem eſſe λυδίῳ νόμῳ, ac ſi dicas μυστῷ νόμῳ, quod Lydi profecti ſunt a Myſis, & ipſi diuinationibus deditiſſimi. Addit aliam cauſſam, qđ Lydi flammeis muliebribus ſoleant ornare capita, vnde quadrare videtur in effeminatos. Atqui ſi nobis quoque diuinate liceret, Lydi curribus & equitatu valuiſſe leguntur, ita λύδιος νόμος idem erit, cum eo qui apud Suidam dicitur ἁρμάτιος νόμος, ſiue ἁρμάτιον μέλος, ita dictum quod primum inuentum ſit de Hectore, qui curru trahebatur, vt narrat Homerus.

Lydi mali, poſt hos Aegyptij &c.

Λύδοι πονηροὶ, δεύτεροι δ' αἰγύπτιοι,
Τρίτοι δὲ πάντων κᾶρες ἐξωλέστατοι. id eſt,
Lydi improbi, poſt hos ſecundi Aegyptii,
Tertiiq; Cares perditiſſimi omnium.

Tempeſtiuiter vtemur, ſi quãdo mali cum malis conferentur, & collatus cum ſceleratioribus, ita demum minus illaudatus aliquis videtur. Velut apud Athenæum Antiphanes cum ἰχθυοπώλας feciſſet omniũ ſceleratiſſimos, tamen excepit menſarios, his quoque nocentiores. Diogenianus.

Lutum ſanguine maceratum.

THEODORVS Gadareus Tiberii Cæſaris in arte rhetorica præceptor, perſpiciens in eo adhuc adoleſcente ſæuitiam quãdam cum ingenii ſtupore coniunctam, inter obiurgandum

iurgandum illum, ſubinde vocare ſolet: πηλὸν αἵματι συμπεφυραμένον, id eſt, Lutnm ſanguine maceratum, luto tarditatem innuēs, ſanguine crudelitatem. Auctor Suetonius. Nō omnino diſſimile, quod ſcurra quiſpiā Athenis iecit in Syllam: συκάμινόν ἐσθ' ὁ Σύλλας, ἀλφίτῳ πεπασμένον, id eſt, Morū eſt Sylla, farina variegatum. Quod enim Plutarchus dixit συκάμινον, interpres vertit morū. Notauit autem formam Syllæ in cuius facie alioqui candida, ſublucebat rubor non perpetuus, ſed veluti maculis inſperſis.

Liberæ capræ ab aratro.

Ἐλεύθεραι αἶγες ἀρότρου,
Immunes capræ ab aratris.

Hemiſtichium heroici carminis prouerbiale, dictum olim ab iis qui ſe ab onere quopiam, aut moleſtia liberatos glorietur. Velnti ſi quis paraſitus iactet, fælicitatem ſuam, quod ad reipub. munia non vocetur, cum ad nullam honeſtam functionē ſit adpoſitus. Zenodotus auctor.

Lis litem ſerit.

Ἔρις δ' ἔριν ἀντιφυτεύει. id eſt,
At lis ſeritur de lite viciſſim.

Hemiſtichium eſt heroicum. Reſecanda iniuria eſt, non retaliāda. Alioqui quis erit reciprocandi malis finis, ſi viciſſim contumelia contumeliæ reddatur? Carmen extat inter præcepta Phocylidis,

Πειθὼ μὲν γὰρ ὄνειαρ, ἔρις δ' ἔριν ἀντιφυτεύει.

Germanum illi, quod alio commemorauimus loco:

Δίκη δίκην ἔτικτε, καὶ βλάβη βλάβην. id eſt,
Litem parit lis, noxa item noxam ſerit.

Lignum tortum haud vnquam rectum.

Ξύλον ἀγκύλον οὐδέποτ' ὀρθόν. id eſt,
Numquam rectum tortile lignum.

Hemiſtichium Heroici carminis eſt hoc. Diſtorta, prauaque ingenia, vix vnquam ad bonam frugem traducuntur. Qui ſemel inueterauit in vitiis, raro fit vt ad bonam mentem redeat. Effertur ad hunc modum: τὸ ξύλον σκαμβὸν οὐδέποτ' ὀρθόν, id eſt, Lignū prauum numquam rectum. Vſurpauit Galenus libro de pulſuum differentia quarto: ἐκείνοις μὲν οὐδὲν ἀποκρινόμενοι, πρὸς δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς λέγοντες τὸ τοῦ κωμικοῦ, ὡς ὅτι στρεβλὸν ὀρθοῦται ξύλον, ὅτι γεράνδρυον μετατεθὲν μοχλεύεται, id eſt, Illis quidem nihil reſpondentes: ceterum apud nos ipſos dicentes illud è comœdia, quod nec tortum lignum fit rectū, nec arbor annoſa, ſi transferatur, emittit ſtolones. Hic pro ἡμᾶς, excuſum erat ὑμᾶς, pro γεράνδρυον, γεράνδρυον. Id admonuiſſe referebat, ne quis hanc ſcripturam corrumperet. Poſterius hoc prouerbium ante recenſuimus. Horatius metaphoram vnde ducta ſit, oſtendit:

Naturam, inquiens, expellas furca, tamen vſque recurrit.

Indicat enim ductam eſſe ab iis, qui furca admota conantur arboris diſtortæ vitium emendare. Confirmat hoc & ſententia prouerbialis:

Φύσιν πονηρὰν μεταβαλεῖν οὐ ῥᾴδιον. id eſt,
Ingenia praua vertere haud procliue ſit.

Lesbus digna.

Λεσβίων ἄξια, id eſt, Lesbiis digna. De rebus irritis dicebatur, ob id, quod Lesbii ob vanitatem vulgo male audirent. Fortaſſis non male quadrarit & in ſordidos atque impuros. Nam hæc etiam nota quondam illis inuſta eſt. Vnde λεσβιάζειν dictum, pro eo quod eſt, polluere & conſpurcare, Ariſtophanes,

Μέλλησαν ὑπολεσβιεῖν τοὺς ξυμπότας. i.
Spurcabit, ac iam pollnet conuiuium.

Lemnia manu.

Λημνία χειρὶ, id eſt, Lemnia manu, dictum eſt pro eo quod eſt, nefaria, impia, crudeli. Natum ab hiſtoria prouerbium, quam alias retulimus in Lemnio malo.

Lepus apparens, infortunatum facit iter.

Φανεὶς ὁ λαγὼς δυστυχεῖς ποιεῖ τρίβους. id eſt,
Inauſpicatum iter obuius facit lepus.

Vulgo creditum etiam his temporibus, occurſum leporis omen eſſe parum felix, iter ingreſſis torqueri poteſt ad interuentum cuiuſpiam, qui videatur incommodum aliquod adlaturus. Meminit Suidas.

Lingua bellare.

Γλώττῃ πολεμίζειν, i. Lingua bellare dicuntur, qui magnifice conuitiantur, ac minantur hoſti, ſed cum tutū eſt. Sic enim Menelaus Græcorum ignauiam incuſat Iliados H.

Ὤμοι ἀπειλητῆρες Ἀχαιΐδες οὐκέτ' Ἀχαιοί. i.
Heu Graiæ neque iam Graii, tantumque minaces.

Adluſit

Adluſit huc & Vergilius in Aeneide:

. An tibi Mauors
Ventoſa in lingua, pedibusque fugacibus iſtis
Semper erit?

Hęc enim Turnus in Drācem lingua pollentem in conſiliis, alioquin imbellem. Idē Rutulos maledicos facit:

O verę Phrygię, neque enim Phryges.
Et tunicę manicas & habent redimicula mitrę.

Sic autem loquitur Hector apud eundem Homerum, Iliados υ.

Κάκειν ἐγὼν ἐπέεσσι καὶ ἀθανάτοισι μαχοίμην,
Ἔγχει δ' ἀργαλέον ἐπειὴ πολὺ φέρτεροί εἰσιν. id eſt,
Sane ego vel diuis poſſim contendere lingua,
Verum haſta durum, multo quia viribus illi
Præcellunt

Porro vera fortitudo neque maledica eſt, neque minax. id quod innuit Homerus Iliad. libro ſ.

Τὸν δ' οὔτι προσέφη κορυθαίολος Ἕκτωρ,
Ἀλλὰ μάλ' ἐγγὺς ἴεν μεμαώς. id eſt,
Huic nihil omnino reſpondit belliger Hector,
Quin mage cominus inſiliit,

Et eiuſdem operis libro tertio fingit Græcos tacitos in prælium ire:

Οἱ δ' ἄρ' ἴσαν σιγῇ μένεα πνείοντες Ἀχαιοί
Ἐν θυμῷ μεμαῶτες ἀλεξέμεν ἀλλήλοισιν. id eſt,
Aſt hiant taciti, vim ſpirantes Danaidæ,
Atque animo prompti auxilium ſibi ferre viciſſim.
Et Ariſtophanes in Nebulis:
Βρέντων βουλεύων καὶ τῇ γλώττῃ πολεμίζων, i.
Poſcens conſulians, & lingua prælia miſcens.

De his eleganter apud Liuium dictum libro ab vrbe cond. 7. In caſtris feroces, in acie pauidi. Apuleius verbo feſtiniter nonato, verbigerari dixit, pro verbis digladiari. Et Heſychius indicat γλωσσομάχους dictos, qui pro armis lingua vterentur. Hoc nomine ſignari poſſent & qui aſpidis venenū in lingua circumferunt. Heraclitus ad Hermodorum: ἐν ταῖς γλώτταις ἔχετε τὰ ὅπλα ἀπὸ στερηθέντες χρήματα. id eſt, In linguis habetis arma, poſteaquam abſtuliſtis pecunias. Cauſidicorum, ac rhetorum eſt: γλώσσαις πολεμίζειν οὐδὲ μάχεσθαι. id eſt, Linguis bellare atque pugnare.

Larus hians.

Λάρος κεχηνώς, id eſt, Larus hians. Dicebatur, vbi quis auidius inhiaret prædæ. Eſt enim Larus auis auida, voraxque, quam eandem Græci κέπφον appellant. Ariſtophanes in Equitibus:

Λάρος κεχηνὼς ἐπὶ πέτρας δημηγορῶν.

Quæ Latine quidem commode reddi non poſſunt. Cleonem enim ob rapacitatem Larum vocat, quod quemadmodum auis in ſcopulis obuerſatur, ſiquid piſcium poſſit venari, ita ille verſaretur in Reipublicę negotiis adminiſtrandis, ſuum interim agens negotium. Plutarchus apud Athenæum libro Conuiuialium tertio:

Στὰς δ' ἄρ' ἐπ' οὐδοῦ ἰών, χεῖλευ δὲ ὁ ἐπιχάριτος
Χαιρεφῶν, παντὶ λάρῳ ἐοικὼς ἰσαῖς. id eſt,
At vero adueniens in limine ſtabat
Chærephoō paraſitus ei vicinus, aui non
Diſſimilis, vulgo dicta eſt Larus, eſurieti.

Apud eundem libro octano refertur hic trimeter,

Ὀψοφάγους εἶναι τοὺς λάρους εἶναι Σύρους. id eſt,
Eſſe vii laros opſoniorum auidos Syros.

Larum Theodorus Gaza vertit Gauiam, cuius mentionem facit Plinius, inter marítimas Halcyonem & mergum, lib. decimo capite trigeſimoſecundo.

Late viuens.

Λάθε βιώσας, id eſt, Falle viuens. Admonet adagium, in humili fortuna vitam eſſe feliciorem iis qui obſcure viuunt, & à publicis negotiis ita ſemoti, vt cum vita deceſſiſſent, nemo illos vixiſſe ſentiret. Nam λάθε βιώσας, ad verbum commode non poteſt reddi, verum hanc habet ſententiam, quaſi dicas, nemo te ſentiat in vita fuiſſe. De hoc adagio recte dictum ſit nec ne Plutarchus commentarium conſcripſit, ſi modo non fallit inſcriptio. Adluſit ad id Horatius:

Nec vixit male, qui natus morienſque fefellit,

Id eſt, quem nemo ſenſit, nec prodeuntem in hanc vitam, nec excedentem e vita. Adluſit huc, ni fallimur, Ouidius in libris Triſtium:

Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit & intra
Fortunam debet quiſque manere ſuam.

Recēſetur apud Suidā prouerbii nomine.

Labyrinthus.

Λαβύρινθον, id eſt, Labyrinthum olim vocabāt orationem, aut rem quampiam vehemēter impeditam & inextricabilē. Veluti ſi quis philoſophiæ ſtudium Labyrinthum vocet, quod ſemel ingreſſis nullus vnquā ſit exitus. Aut voluptatis ſtudium Labyrinthum vocet, quod aditus ad eam procliuis, exitus difficillimus. Sumptum à Labyrintho Dædali, quod antrum fabulæ ponunt in Creta, ſinuoſum & inexplicabilibus ambagibus inextricabile, in quo ſeruabatur Minotaurus. Dictum putat Suidas παρὰ τοῦ μὴ θύραν λαβεῖν, id eſt, quod oſtium non habeat, indicans & in garrulos ac nugaces competere, qui ſermonis nullum inueniunt exitum, ſi ſemel garrire cœperint. Gregorius Theologus in epiſtola ad Euſebium Cæſarienſem, torquet in verſipellem: ἐπειδὴ πρὸς ἄνδρα ποιοῦμαι τοὺς λόγους οὔτε ἀγαπῶντα τὸ ψεῦδος, καὶ τὸ ἐν ἑτέρῳ φωρᾶσαι πάντων ὀξύτατον, κἂν ὅτι μάλιστα σοφοῖς πλέκηται καὶ ποικίλοις λαβυρίνθοις, id eſt, Quoniā cum eo viro loquor, qui non ſolum non amet mendacium, ſed & qui in alio poſſit quam ocyſſime deprehēdere, etiamſi vel maxime callidis variiſq; labyrinthis inuoluatur. Huic non diſſimilis erat Mæander. Id erat picturæ, genus ortum ab exemplo labyrinthorum cuiuſmodi videmus & hodie in nonnullis pauimentis. Vtitur Prudentius in carmine, cuius initium Cultor Dei:

O tortuoſe ſerpens
Qui mille per Mæandros,
Frondesque flexuoſas
Agitas quieta corda.

Hinc & Mæandro Lydiæ fluuio nomen, qđ flexuoſus erret.

Labore laborioſus.

Πόνῳ πονηρός, id eſt, Labore laborioſus. Ipſa figura hyperbolen habet laboris immodici. Refertur à Suida prouerbii titulo: Hac forma Theophilus apud Atheneum li. 13. dixit de inſigniter formoſa & procera: κάλλει καλὴ, μεγέθει μεγάλη, τέχνῃ σοφὴ, Quaſi dicas, forma formoſam, magnitudine magnam, arte artificem, ſiue ſapientia ſapientem. Extat autem apud Ariſtophanem in Lyſiſtrata. Subeſt autem & iocus ob amphibologiam vocis. πονηρὸς enim Græcis vt laborioſum ac miſerum ita ſignificat & malum aſtutumque.

Laciadæ.

Λακιάδαι, id eſt, Laciadæ, vulgatum conuitium in mœchos. Populus quiſpiam eſt Atticæ Laciadarum, tribus Oeneidis, apud quos ingens raphanorum copia. His autē vtebantur in adulteros deprehēſos ludibrii cauſſa. Refertur apud Suidam.

Laborem ſerere.

Πόνον σπείρειν, i. Laborē ſerere, vulgo dicebantur, qui fruſtra laborarent, quaſi nihil fructus e labore reportaturi, pręter laborem ipſum. Auctor Diogenianus.

Labrax Mileſius.

Λάβραξ μιλήσιος, id eſt, Labrax Mileſius. In ſtolidum & auidū dicebatur. Labrax enim piſcis genus lato oris rictu, vnde eſcam totam vna cum ære, faucibus corripit, atque ob id facile capitur. Vnde apud Plautum lenoni Labracis nomen. Ariſtoteles hunc adnumerat inter eos, qui præda laniatuq; viuunt. Lingua eſt oſſea, & adfixa, cor triangulum. Ariſtophanes apud Atheneū lib. 7. labracem piſcium ſapientiſſimū appellat:

Λάβραξ ὁ πάντων ἰχθύων σοφώτατος.

Apud Miletum Aſiæ ciuitatem prægrandes, & item plurimi Labraces eſſe dicuntur propter ſtagnum influens in mare. Gaudet enim hic piſcis aqua dulci. Ariſtophanes in Equitibus:

Ἀλλ' οὐ λάβρακας καταφαγὼν μιλησίους
Χολοβήσεις. id eſt,
Haud cum lupos voraueris Mileſios,
Facies tumultum.

Nam quidam hunc piſcem eſſe putant, qui Latine Lupus dicitur.

Lauares peliam.

Λούσεις τὸν πελίαν, id eſt, Laues Peliam. Dictū apparat, vbi quis ſalutem pollicitus adfert exitium. Aut vbi quis prodeſſe conatus, ingens addit malum, Ductum à notiſſima Peliæ fabula, quem dum filię a Medea perſuaſæ ſtudent ad iuuentam reuocare, lebeti feruenti impoſitum occiderunt. Fortaſſis non intempeſtiuiter dicetur, vbi quis falſa ſpe ductus inanem ſumit operam. Veluti ſi quis arte, quam vocant Alchimicam fretus,

& herum amiſſum pro ſeruo, ſeruum pro domino retentum. Is enim ex quo fructus exſpectabatur aufugerat, eo relicto ex quo nihil emolumenti poterat capi. Allegoria per ſe liquet.

Nudo mandas excubias.

Γυμνῷ φυλακὴν ἐπιτάττεις, id eſt, Nudo cuſtodiam mandas. Quoties negotii quippiam mandatur ei, cui deeſt præſtandi facultas, obeundæque prouinciæ propter inopiam neutiquam idoneus eſt. Neque enim nudus cōmode poteſt excubias agere propter rigorem nocturni frigoris, neque ad pugnam eſt idoneus inermis. Refertur à Zenodoto. Quo longius deflectetur, hoc erit prouerbialius. Iniungis vt aliquid in hunc poetam ſcribamus, verum iuxta vetus prouerbium, γυμνῷ τὴν φυλακὴν ἐπιτάττεις. Neque enim eſt quo meum interim otium alam. Heſychius nonnihil diſſidet ab his, quæ à Suida Zenodotoque traduntur: licet is locus apud hunc deprauatus habeatur in editione Aldina. Ceterum coniicimus ſenſum hunc eſſe, prouerbium dici ſolere, vbi quid mandatur his, quibus nihil opus eſt. Propterea quod vel iniuſſi cogantur id facere, niſi fallimur, ob id quod nudis nihil eſt quod egeat aſſeruatore.

Nunc contingat ſeruari.

Νῦν γένοιτο σωθῆναι. id eſt, Nunc cōtingat ſeruari, Cum ſignificamus nos ſatis cauturos in poſterum, ſi modo liceat præſens periculū effugere. Hoc modo Dauus in Andria: Poſt hac incolumem ſat ſcio fore me, nunc ſi deuito hoc malum. Natum aiunt ex apologo quopiam. Aquila teſtudinem vnguibus rapuerat: eam parabat è ſublimi deiicere, quo teſta rupta carnibus veſci poſſet. In hoc itaque diſcrimine teſtudo optabat, vt in præſens incolumis eſſe poſſet, de reliquo ſibi curæ futurum, ne quando in ſimile periculum incideret, νῦν γένοιτο σωθῆναι, τοῦ δὲ λοιποῦ αὐτῇ μελήσει. id eſt, Nunc liceat incolumem eſſe, de reliquo mihi ipſi curæ fuerit. Quidam apologum narrant ad hunc modum. Teſtudini quondam inceſſiſſe volandi deſiderium. Aquilam oraſſe vt ſe doceret. Cumq́; illa negaſſet fieri poſſe, quod natura refragaretur, illa nihilominus inſtabat. Itaque paruit Aquila, ac Teſtudinem in ſublime vectam demiſit vt volatum experiretur. Ea cū timeret infelicem euentū, optauit vt id temporis contingeret incolumē eſſe, νῦν σωθείην. Ita Diogenian⁹. Suidas hoc modo refert, νῦν σωθείην, ἵν᾽ ἦ μοι δίδαγμα τοῦτο τοῦ χρόνου λοιποῦ. i. Vtinam nunc incolumis euadam, vt hoc mihi documentum ſit in reliquum tempus. Plinius facit tertium quoddam Aquilæ genus, quam alii morphnon, nonnulli plancū & anatariam, Homerus percnon vocauit: lingua caret, eoq́; muta, ſed dentibus armata, nigerrima, prominentiore cauda. Huic ingenium eſt, teſtudines raptas frangere è ſublimi iaciēdo. Atque hac forte ait Aeſchylum poetam interiiſſe, cum prædictū eſſet, eum ruina periturum: iſq́; quo caueret, cum diem ſub dio perſeueraſſet. Nam aquila decepta ſplendore capitis caluitio renidentis ad ſolem, dū ſaxum eſſe putat, teſtudinem illiſit, vt fractæ carnibus veſceretur. Auctor Valerius Maxi. lib 9. c. 12.

Nunc bene nauigaui, cum naufragium feci.

Νῦν εὖ πεπλόηκα ὅτε νεναυάγηκα. id eſt, Nunc bene nauigaui, poſtea quam naufragium feci. Quoties id, quod videtur incōmodū, fortuna præter ſpem vertit in bonum. Zenon Citticuſis, qui relictis prioribus præceptoribus, Crateris auditor eſſe cœpit, naufragio eiectus dixiſſe legitur, εὖ γε ποιεῖ ἡ τύχη προσελαύνουσα ἡμᾶς φιλοσοφίᾳ. id eſt, Bene facit fortuna, cum nos ad philoſophiā admonet. Auctor Suidas. Plutarchus in libello De vtilitate capienda ex inimico, meminit huius prouerbii.

Nunc in regionem veni.

Νῦν εἰς χώραν ἦλθον. i. Nunc in regionē veni. Ab iis dictitari ſolitum, qui tandem ſua ſpōte illuc quo oportuit, perueniunt cum diu non quiuerunt. Fit enim plerunque, vt res diu quæſita non occurrat, tandem velut vltro veniat in mētem. Quidam ſic efferunt, Νῦν εἰς χώραν ἦλθες. id eſt, Nunc in regionem veniſti, vbi quis eo venit, quo ſe venturum negarat.

Nunc illa aduenit Datidis cantilena.

Νῦν τοῦτ᾽ ἐκεῖν᾽ ἥκει τὸ Δάτιδος μέλος. id eſt, Nūc id quod aiunt, Datidis adeſt cantio. Dicebatur vbi quid lætum ac feſtiuum accidiſſet. Datis quiſpiam erat Perſarum ſatrapes, excellens in rei bellicæ gloria. Is Græce loqui conatus, conſueuit dicere, ἥδομαι, καὶ

καὶ εὐφραίνομαι, καὶ χαίρομαι. id eſt, Delector, gaudeo, lætor. Ea cum ſæpius ac male Græce pronunciaret, res in vulgi iocum abiit. Auctor Suidas. Extat autem apud Ariſtophanem in Pace:

Νῦν τοῦτ' ἐκεῖν ἥκει τὸ Δάτιδος μέλος,
Ὃ δεφόμενός ποτ' ᾖδε τῆς μεσημβρίας,
Ὡς ἥδομαι καὶ τέρπομαι καὶ χαίρομαι. id eſt,
Adeſt, vt aiunt, cantilena Datidis,
Quod maſtrupans is cecinit in meridie,
Vt lætor, vt delector, vtq; gaudeo.

Interpres addit, Datiſmum vſurpari pro barbariſmo, eo quod χαίρομαι dixerit pro χαίρω ſecutus vocum cōſonantiam, quemadmodū apud nos ridetur, qui dixerit corpus meus, & domus tuus. Nā χαίρομαι Græcis non dicitur. Miror autem cur interpres huic velut adfine ſubiunxerit:

Αμας ἀπίτυχε, οἱ δ' ἀπεφῶντο σκάφας.

Ex quo cōiectura ſumi poteſt, hoc prouerbium natum ex inſcitia linguæ, quæ nō raro prębet huiuſmodi riſus materiam, dum Germani geſtiunt loqui Gallice, aut Galli Germanice. Idem accidit in ſudaſtris.

Non ſtatuar leæna in machæra.

Οὐκ στήσομαι λέαινα ἐπὶ τυροκνήστιδος. id eſt,
Non ego leæna ſtatuar in tyrocneſtide.

Prouerbium meretricium, cum negat ſcortum ſui copiam facturum ſeſe. Nam in capulis militarium gladiorum elephantes ac leones imponi ſolent. At hi procumbentes inſculpuntur, ſiue ne lædant manum vtentis gladio, ſiue ne defringantur facile, ſi in pedes erecti fingerentur. Tyrocneſtis vox militaris videtur enſem ſignificans. Poteſt adagium & ad verecundiorem vſum detorqueri, vt ſi quis negans ſe per omnia morē geſturum, inſeruiturumque pro libidine dicat, οὐ στήσομαι λέαινα ἐπὶ τυροκνήστιδος. Adagium recenſet Suidas. Extat autem apud Ariſtophanem in Lyſiſtrata.

Ne contra bouem opta.

Μὴ κατὰ βοὸς εὔχου. Ne contra bouem opta. Admonet adagiū, non eſſe vitam inſtituendam iuxta votum animi, neq; quiduis ſperandum à ſuperis, ſed vt ea duntaxat ſibi quiſq; promittat, quæ poſſit induſtria conſequi. Refertur in collectaneis Diogeniani. Vnde ſumpta metaphora parū liquet, niſi quod apparet ductam ab agricola, qui negligens adhibere bouis operam in colendis agris, optat vt citra ſuum laborem proueniat ſeges.

Non noſtrum onus, bos clitellas?

QVINTILIANVS Inſtitutionum oratoriarum libro quinto, parœmiæ, quam ait eſſe ceu breuem apologum, hoc adfert exemplum. Non noſtrum onus, bos clitellas? Satis conſtat ex apologo ſumptum: verum quis ſit is apologus, equidem nōdum repetimus. M. Tullius Epiſtolarum ad Atticum libro quinto, in epiſtola cuius initium eſt, Laodiceam veni pridie Kalendas ſextiles, videtur ad hoc adagium adludere, & nobis velut anſam coniectandi præbere. Inde, inquit, ire ad Taurum cogitabam, vt cum Maphragone collatis ſignis, ſi poſſem de ſeruo tuo decidere. Clitellæ boui ſunt impoſita. Illa ne? Non eſt noſtrum onus, ſed feremus: Quibus ex verbis, odorari licet, non noſtrum onus, bos clitellas, prouerbium fuiſſe recuſantis munus aliquod veluti parum accommodatum ſibi. Neqs enim bonum eſt, clitellis tergo impoſitis onera geſtare, ſed potius aſinorum ac mulorū. Prouerbium vſurpauit & Ammianus libro decimo ſexto.

Nota res mala, optima.

PLAVTINVM illud in Trinummo prouerbiali ſchemate dictum videtur: Nota res mala optima eſt, Dictū eſt autem ſub perſona ſenis, ſuadere conantis amico, ne vxorem tametſi malam repudiaret, aliam ducturus: propterea, quod plerunque fit, vt qui commutat, primum pro malo peius accipiat, tum ignotum pro noto, poſtremo inſuctum pro familiari. Tātum enim valet adſuetudo, vt mala quibus adſueuerimus, optima videantur. Contra quæ ſint optima, propter inſolentiā peſſima videantur. Adagium itaque deterret, ne temere nouandis rebus ſtudeamus, vitemusq; vitium illud, haud ſcimus an maximū, quod Græci φιλόκαινον appellant, id eſt, nouarum rerum appetentiam, cui comes alterum veluti Germanum, quod ἀψίκορον vocāt, quod mox faſtidiuntur paullo ante adamata. Cōuenit cum Plautina ſententia, quod apud T. Liuium Pacuuius Calauius ſuadens Cāpanis, ne ſenatores mutare vellent, populum iam redoctum dicere cōpulit, Notiſſi-

mum quodq; malũ maxime tolerabile eſſe. Huc pertinet & Ouidianum illud:

Quod male fers, adſueſce, feres bene. mul ta vetuſtas
Lenit.

Eodẽ pertinet & mimus ille, neſcio cuius,
Mulier tum demum eſt bona, cum aperte eſt mala.

Cognitum enim malum, aut vitamus, aut nos ad id accommodantes ferimus. Item ille, Conſueta vitia ferimus, non reprehendimus, Ariſtot. lib. Moralium Nicomachiorum 7. ἀεὶ γὰρ πονεῖ τὸ ζῶον ὥσπερ καὶ οἱ φυσικοὶ λόγοι μαρτυροῦσι, τὸ ὁρᾶν καὶ τὸ ἀκούειν φάσκοντες εἶναι λυπηρὸν, ἀλλ' ἤδη συνήθεις, ἐσμὲν ὥς φασιν. id eſt, Semper enim animal laborat ut audiat, videatq; quemadmodum teſtantur & naturales ſermones, dum fatentur quidem eſſe moleſtum, ſed iam adſueuimus vt aiunt.

Inueni, non quod pueri in faba.

STROPHILVS ſeruus in Aulularia Plautina, aulam auri plenam à ſene defoſſam, furto ſuſtulerat, eamq; rem geſtiens indicare hero, reperi, inquit. Et rogatus quid repeririſſet, non quod pueri clamitant, inquit, in faba ſe repetiſſe: prouerbiali nimirum figura magnum quidam reperiſſe ſe ſignificãs. Eſt enim Midas vermiculus quidam, qui fabis innaſcitur: hunc ſi quãdo nacti ſint pueri, geſtiunt atq; exclamant, perinde quaſi magnum quiddam inuenerint.

Midas in teſſeris conſultor optimus.

Μίδας ὁ ἐν κύβοισιν εὐβουλότατος. id eſt,
Midas qui in teſſeris conſultor optimus.

Prouerbium à teſſerarum ludo natum. Eſt enim Midas, iactus vocabnlum. Refertur a Suida prouerbii nomine. Perpendat diligens & eruditus lector, num εὐβολώτατος legi oporteat, vt verſus ſit iambicus trimeter:

Μίδας γὰρ ἐν κύβοισιν εὐβολώτατος. id eſt,
In teſſeris iactus Midas proſperrimus.

Accommodari poterit adagium ad rẽ, quæ forte fortuna bene cadit.

Ni purges & molas, non comedes.

Αν μὴ καθαρῇς, καὶ ἀλέσῃς, οὐ μὴ φαγῇς. id eſt,
Niſi & repurges & molas, haud vnquam edes.

Id eſt, non continget tibi victus, niſi tuam item induſtriam adiunxeris. Ceres cum oſtenderet vſum frumenti Triptolemo, ita dixiſſe fertur. Videtur eſſe ſenarius è poeta quopiam vſurpatus, ſed deprauatus. conſtabit ſi legas καλῶς. Poteſt transferri longius, nõ proderit tibi ingenii felicitas, niſi exercueris. Inutilis erit principũ fauor, niſi te geſſeris vt oportet. Nihil conducet, quod doctum præceptorem nactus es, ni vigilaueris. Refertur à Diogeniano.

Nihil differs à Chærephonte.

Οὐδὲν διοίσεις χαιρεφῶντος τὴν φύσιν. id eſt,
Nihil ore quidquam à Chærephonte diſcrepas.

In macilentum pallidumq́ue dicebatur. Chærephon enim tragœdiarũ ſcriptor fuit. Is Heraclidarum res proſecutus eſt. Quoniam autẽ nocturnis lucubrationibus erat maiorem in modum extenuatus cõfectusq́ue vulgari ioco taxatus eſt. Quin etiam noctuæ cognomen additum. Ariſtophanes in Nebulis:

Οὐδὲν διοίσεις χαιρεφῶντος τῇ φύσει. id eſt,
Nihil figura à Chærephonte differes.

Adluſit idem in Pluto:

Οὐδὲν διοίσοντ' ἀντικρὺς
Τῶν ἡρακλειδῶν, οὐδ' ὁτιοῦν τοῦ παμφίλου. i.
Ne tantulum quidem
Ab Heraclidis differentem Pamphili.

Pamphilus enim in Stoa depinxerat Heraclidas ſupplices Athenienſibus, ad quos metu Euryſthei confugerant. Hos igitur vocat Heraclidas Pamphili.

Nihil ab elephante differs.

Ελέφαντος διαφέρεις οὐδὲν, id eſt, Ab Elephante differs nihil. In magnos & ſtupidos dicebatur: etiam ſi primam ingenii laudem Plinius tribuit Elephantis ſed inter bruta. Verum corporis moles, & formæ fœditas adagio locum fecit. Refertur à Diogeniano. Videtur huc adludere Paleſtrio Plautinus, qui herum ſuum Elephãti corio circumtectum ait, nec plus habere ſapientiæ quam lapidem.

Ne intra veſtibulum quidem.

Οὐδ' ἐντὸς πρόθυρων, id eſt, Ne intra veſtibulum quidem. In tumidos, feroces & inſolentes dici ſolitum, qui procul omnes à ſeſe ſubmouent. Lex erat Athenis, vt homicidio

conta-

contaminati extra ſepta ſactorum conſiſterent. Siquidem prima magnatum atria, ſolent patere quibuſlibet. Ad hunc morem adagium videtur alludere.

Neq; cum malis, neq; ſine malis.

ARISTOPHANES apud Suidam in Lyſiſtrata:

Κἄς' ἐκεῖνο τ' ἔπος ὀρθῶς καὶ κακῶς εἰρημένον
Οὔτι σὺν πανωλέθροισιν, οὔτ' ἄνευ πανωλέθρων. id eſt,
Iſtud haud male, imo recte proditum eſt prouerbium,
Nec ſimul cum peſtibus, nec rurſus abſq; peſtibus.

De vxoribus dictum, cum quibus incommode ſane viuitur: ſed nec citra has conſtãt familiæ. Simile illi, quod eſt in Epigrammatis:

Nec tecum poſſum viuere, nec ſine te.

Et quod alibi retulimus, ἀναγκαῖον κακόν. Citantur eodem loco verſus & hi:

Κακὸν γυνῆκες, ἀλλ' ὅμως ὦ δημόται
Οὐκ ἔστιν οἰκεῖν οἰκίαν ἄνευ κακοῦ. id eſt,
Malum quidem vxor, attamen ciues, ſine hoc
Nulli licet parare familiam malo.

Notum eſt illud Catonis, quod cum vxoribus incommode viuitur, at ſine illis omnino non viuitur.

Ne tria quidem Steſichori noſti.

Οὔτι τὰ τρία Στησιχόρου γινώσκεις, id eſt, Ne tria quidem Steſichori noſti. De vehementer indocto & imperito dici ſolitum. Adagium ſumptum hinc exiſtimant, quod pleraq; Steſichori poemata Epodica ſunt, quæ tribus conſtant, στροφῇ, ἀντιστρόφῳ, καὶ ἐπῳδῷ. Strophe eſt prima ſeries variis metrorum generibus incedens. Antiſtrophus eſt iteratus per eadẽ ferme genera recurſus. Epodus eſt diuerſi carminis accentio. His & alii tragici poetæ nonnunquam vtuntur, potiſſimum in choris.

Nephalia ligna.

Νηφάλια ξύλα, id eſt, Nephalia ligna. Dici poſſe videtur in abſtemios, & ab omni voluptate procul alienos. Apud Athenięſes, nephalia ligna vocabãtur, quæ neq; vitea eſſent, neq; ficulna, neq; myrtea. Nephalia ſonat, quaſi dicas ſobria.

Nephalium ſacrum.

Νηφάλιος θυσία. id eſt, Nephalium ſacrificiũ. De conuiuio abſtemio non inepte dicetur: aut de conuiuio vehementer frugali, ſobrioque. Apud Athenienſes hoc genus ſacrificii exhibebatur Anemoſynæ, Auroræ, Soli, Lunæ, Nymphis, Veneri, & Vraniæ. Nam in eo non libabatur vinum, ſed aqua melle diluta. Hæc ferme Suidas. Meminit & Iulius Pollux libro ſexto, capite tertio, addens νηφαλιεύειν idem eſſe quod νηφάλια θύειν. Hoc ſacrificii genus ἄοινον dicebant, quemadmodum cetera in quibus vinum adhibebatur, οἰνόσπονδα vocabant. Seleucus apud Athenæum libro ſecũdo, negat, apud veteres fuiſſe morũ, vt vini copia, aut aliud quidlibet deliciarum inferretur in ſacrificia. Cum enim ſacrificia deorum gratia peragerentur, vnde & θοίνας & θαλίας, ac μέθας appellabant, θοίνας quod deorum gratia vino vterẽtur, θαλίας quod deorum gratia veſcerentur, conuenirentque: μέθας vero, quod vt indicauit Ariſtoteles, μετὰ τὸ θύειν, id eſt, poſt ſacrificium vino vterentur, non conueniebat illic ventris negotium agere. Ibidem Epicharmus his verbis notat mores collapſos, ἐκ μὲν θυσίας θοίνα, ἐκ δὲ θοίνας πόσις ἐγένετο, ἐκ δὲ πόσιος κῶμος, ἐκ κώμου δ' ἐγένετο ὑανία, ἐκ ὑανίας δίκη, ἐκ δὲ καταδίκης πέδαι καὶ σφάκελος καὶ ζαμία. id eſt, ex ſacrificio epulum, ex epulis facta eſt potatio, ex potatione comeſſatio, ex comeſſatione facta eſt ſubatio, ſiue ludus, ex ſubatione ſeu ludo lis, ex condemnatione compedes ſphacelus & mulcta. Quamquam hic locus non caret ſuſpicione mendæ. Videtur enim deeſſe particula, ἐκ δίκης καταδίκη. Non diſſidet ab illo quod alio poſuimus loco, Caninum prandium.

Neglectis vrenda filix innaſcitur agris.

HORATIUS Satyra tertia:

Neglectis vrenda filix innaſcitur agris.

Mira admonuit allegoria, animum honeſtis excolendum diſciplinis, alioqui futurum, vt inutili ſylua vitiorum occupetur. Filix enim herba inuiſa agricolis, quæ totos agros occupare ſolet, nec facile repurgatur, vbi ſemel occupauerit.

Nauphracton tueri.

Ναύφρακτον βλέπεις. Nauphracton Græce, claſſis eſt ad bellum inſtructa. Solẽt autem in tri-

in triremibus magna quædam ineſſe foramina oculorum inſtar, per quæ remos inſerunt. Vnde velut ænigmatice dictum, claſſis more intueris: de his, qui latis ac prægrandibus, aut toruis & minacibus oculis quempiam aſpicerent. Ariſtophanes ἐν ἀχαρνεῦσι:

Πρὸς τῶν θεῶν ἄνθρωπε ναύφρακτον βλέπεις. i.

Homo per Deos, quiddã obtuere claſſicũ. Forraſſis & hinc prouerbii iocus eſt natus, quod Athenienſes aliquoties feliciter naua li pugna rem geſſerint: velut apud Arthemiſium & Salaminem, vnde ſublati animi. Vnc videtur dictum in turgidos & arrogantes.

Negotium ex otio.

Πράγματ' ἐξ ἀπραξίας. id eſt, Ex otio negotium.

Hemiſtichium iambicum vſurpãdum, vbi res præter opinionẽ euenit, & inde tumultus oboritur, vnde trãquillitatem & otium ſperabamus. Nam & illud multis vſu venit, vt dum ſectantes otium, fugiunt honeſtam induſtriam, incidant in turbas inexplicabiles. Auctor Suidas. Nec indicat vnde ſit natum.

Nauis aut galerus.

Πλοῖον ἢ κυνῆ, id eſt, Nauis aut galerus. De re ancipiti. Quod genus ſi quis de voce incognita diceret, aut piſcem ſignificat, aut cucurbitam. Nec inuenuſte dicetur in eos, qui cultu, moribusq; diuerſam perſonam præ ſe ferunt. Veluti ſi quis pallio philoſophico balrheum adderet militarem. Fragmentum eſt ſenarii ex Auibus Ariſtophanis πλοῖον ἢ κυνῆ. id eſt, Aut galerus, aut ratis. Sumptum ab hoc triremium genere, quas hodieq; vulgo dicunt galeas, veluti dicas galeratas. Hæ ſic erant inſtructæ, vt remos alarum vice porrigerent, mouerentq;. Ceterum ſummo malo galerum, ſeu petaſum inſtar Mercurii præferrent. Nam Peloponenſes πέτασον, id eſt, galerum, appellãt κυνῆν, ἀπὸ κυνὸς à cane quod hoc genus pilei primum è pellibus canum fieri conſueuit. Hinc iocus militaris videtur fuiſſe natus in elatos & faſtuoſos, ſuperciliõq; arrogan ti. Itidem Feſtus Pompeius indicat quaſdam naues onerarias appellatas Corbitas, quod in ſummo malo pro ſigno Corbem haberent. Quæ bello erant paratæ, galeam habebant: at quæ ad celeritatem, petaſum Mercurii ſignum geſtabant.

Mazam pinſuit à me piſtam.

Μᾶζαν γε μεμαχὼς τὴν ὑπ' ἐμοῦ μεμαγμένην. id eſt, A me ante piſtam mazam iſte pinſuit. De hisdici ſolitum, qui ſibi alienæ induſtriæ laudem vindicant, & magnam gloriã alieno labore partam, verbis in ſe transſmouent, vt Terentianus ait Gnato. Maza cibi genus ex lacte & farina, ferme panis inſtar confectum. Parœmia refertur & ad hunc modum, Μᾶζαν ὑφαρπάσας τὴν ὑπ' ἐμοῦ μεμαγμένην, id eſt, Subrepta maza quã pinſueram, vbi quis alienis fruitur laboribus. Sũptum eſt autẽ ex Equitibus Ariſtophanis, quo loco carmen huiuſmodi eſt:

Καὶ πρώην γε μου
Μᾶζαν μεμαχότος ἐν Πύλῳ λακωνικήν,
Πανουργότατά πως περιδραμὼν ὑφαρπάσας
Αὐτὸς παρέθηκε τὴν ὑπ' ἐμοῦ μεμαγμένην,
Ἡμᾶς δ' ἀπελαύνει, id eſt,
Cumque ipſe pridem pinſuerim mazam in Pylo
Laconicam, iſte adcurrit aſtutiſſime
Raptãq; mox adpoſuit, quã ego pinſui.
At ſubmouet nos.

Demoſthenes qui bello Peloponẽſiaco dux fuit Athenienſium: is collega Nicia, Pylum vrbem diuturna obſidione in rerum omnium deſperationem adduxit. Cui ſucceſſit Cleon è Coriario Imperator, qui alieno labore partam gloriam in ſe tranſtulit, pau cis poſt diebus Pylo capta. Quæritur igitur in hac fabula Nicias ac Demoſthenes, de laude ſibi prerepta per Cleonem Ariſtopha nis hiſtoria narratur adeo nõ modo varie, verum etiam prolixe, vt non libeat referre. Indicatum eſt vnde peti poſſit.

Nauſon Naucrati.

Ναύσων ναυκράτει, i. Nauſon Naucrati. Quoties aliqui ſimilia inuicẽ reſponderẽt. Veluti ſi quis herus ſalutatus herũ reſalutet. Et nebulo compellatus, nebulonẽ viciſſim cõpellet. Nauſon enim & Naucrates vtrumq; à naue dicitur: Perinde quaſi dicas, nauta nautæ. Heſychius indicat vocem hanc conficta à Cratino Nauſon, à ſeruandis nauibus, & ναυκράτης, à ναῦς & κρατεῖν: ſermonis color ſum eſt ab epiſtolis vt indicat Suidas, perinde quaſi dicas, Pompeius Pompilio ſalutem, aut iuuenis iuuenem appello.

Huius

Huius formæ ſunt & illa ἀγκαλῶν ἀγκαλίδες, & λόκκανος λόκκαυτερος. Tale quiddam innuit, ni fallimur, Ariſtophanes in Equitibus, οὐδὲ ναυφάντης γε τοῦ ναυσταθμου vt ſubaudiatur ἄρξει. Arbitramur autem in prouerbio ναύσταθμον eſſe non hominis nomen ſed ciuitatis, quemadmodũ & Naucratis Aegypti ciuitas eſt.

Tolle tolle mazam, quam ocyſſime ſcarabeo.

Αἶρ' αἶρε μᾶζαν ὡς τάχιστα κανθάρῳ. Id eſt,
Mazam ſine mora pone pone cantharo.

Hoc verſiculo Ariſtophanes exorditur εἰρήνην, quem eruditi prouerbii loco referunt. Id vſurpare licebit, quoties ſordidus cibus immundo conuiuæ adponitur. Quidam miniſtris panes furfuraceos adponunt, furfur autem tritici purgamentum eſt. Vnde per furfuraceam mazam cibum aluo redditum innuit: Hinc enim vt naſcuntur, ita & aluntur canthari: quos Latini ſcarabeos vocant. Aperit id cum addit, Δὸς μᾶζαν ἑτέραν ἐξ ὀνίδων πεπλασμένην. id eſt, Mazam alteram da, è ſtercore aſini conditam. Porro maza confectio quædam erat ex farina & lacte, panem imitans. Simillimum eſt illi, quod alio poſuimus loco, Cyprio boui merendam.

Non eſt meum negotium, multum valeas.

Οὐκ ἔστ' ἐμὸν τὸ πρᾶγμα, πολλὰ χαιρέτω. id eſt,
Multũ valeat, haud eſt meum negotium.

Quoties negabimus nos laborare de re, quę nihil ad nos pertineat. Refertur a Diogeniano. Non diſſimile illi:

Aedibus in noſtris quæ praua aut recta geruntur.

Item illud quod eſt apud Ariſtophanem in Equitibus, Τἀλλότριον ἀμῶν θέρος. i. Alienã metens meſſem, quidam ad eandem accommodant ſentẽtiam, etiamſi comicus ſentit de eo, q alienis fruitur laboribus. Propius huc pertinet quod ſcribit. Pindarus in Nemeis hymno i. Τὸ γὰρ οἰκεῖον πιέζει πάνθ' ὁμῶς, εὐθὺς δὲ ἀπήμων κραδία κήδεος ἀμφ' ἀλλότριον. id eſt, Quod enim proprium eſt præmit vnum quemq; pariter. Ceterum protinus cor nota vacat circa dolorem alienum.

Abominandus ſcarabeus.

Μύσων κάνθαρος. id eſt, Abominãda cantharis.

De contemptiſſimo viliſſimoq; homunculo dicebatur. Cantharides vermiculi ſunt letali veneno. Quamquam hoc loco magis conuenit vt ſit diminutiuum à cãtharo ſcarabeo. quaſi dicas ſcarabeolus. Apud Suidã legitur μυσὶ κανθαρίς, id eſt, muribus cantharis, quod quid ſibi velit neſcimus, ſuſpicamur mendum in ſcripto eſſe. Si legamus, μύση ſonat abominanda, ſi μυσὴ ſonat Myſiam Cantharidem, Myſos autẽ olim fuiſſe contemptui, docuimus alias, hoc commentum maxime probatur.

Moleſtum ſapientem apud ſtultos loqui.

Ἀργαλέον φρονέοντα παρ' ἄφροσι πόλλ' ἀγορεύειν. id eſt,
Dicere multa graue eſt ſapientem apud inſipientes.

Nihil intractabilius homine ſtulto, qui quidquid recte dicitur, in diuerſam partẽ rapit. Proinde apud huiuſmodi aut ſilendum eſt viro cordato, aut ratio moribus illorum accommodanda. Recenſetur à Diogeniano. Sed extat idem inter ſententias Theognidis.

Modio demetiar.

Μεδίμνῳ ἀπομετρῶ. id eſt, Modio demetiar.

Prouerbialis hyperbole, ingens & cumulatum ſperantis emolumentum. In magna ſiquidem rerum exuberantia, nõ heminis, neque congiis, ſed modio metimur. Integre ſic reddit Suidas:

Μεδίμνῳ ἀπομετρῶ παρὰ τοῦ πατρὸς ἀργύριον. id eſt,
Modio paternam metiar pecuniam.

Tametſi ſunt qui negent idem eſſe Latinis modium & Græcis μέδιμνον.

Mens non ineſt Centauris.

Νοῦς οὐκ ἔνι κενταύροισιν. id eſt, Mens non ineſt Centauris. In vęcordes & ſtultos dicebatur, & qui conarentur quod effici non poſſet. Nota eſt Centaurorum fabula. Adagium à Diogeniano refertur. Isq; conuenire putat in contentioſos, & alieni appetentes: propterea quod Centauris exitum attulerit rerum alienarum appetentia. Haud ſcimus an huc reſpexerit Plato poeta apud Athenæum libro decimo:

Ὑμῖν γὰρ οὐδεὶς καθάπερ ἡ παροιμία,
Ἐν τῷ καπήλῳ νοῦς ἔνεστι μοι δοκεῖ. id eſt,
Mens nulla vobis ſicut habet prouerbiũ,
Cauponi ineſt mens, vt quidem viſum eſt mihi.

Loquitur de mulieribus vinoſis. Ariſtophanes in Equitibus. νοῦς γὰρ ἔνι τοῖς κόμαις. id eſt, mens non ineſt comis. Comas dixit pro Cētauris, adludens interim ad ſtudium alendi equos, qui iubas habent.

Melle temetipſum perungis.

Ἐν μέλιτι σαυτὸν καταπάττεις. id eſt, In melle teipſum obuoluis, oblinisq́;, hoc eſt, molliter ſuauiterque vitam agis, quaſi parum ſit veſci melle, niſi totus ſis melleus. Extat apud Diogenianum.

Mercurius infans.

Ἑρμῆς ἀμύητος. id eſt, Mercurius infans, elinguis, ſiue indoctus. Ironia prouerbialis, vbi quis fingit ſe rudem eius artis, cuius eſt callentiſſimus. Mercurius enim eloquentię diſciplinarumq́; parens eſt. Non diſſimulandum arbitramur, in vulgaris exemplaribus haberi, ἑρμῆς ἀμύητος. id eſt, Mercurius prophanus & non initiatus. Quæ lectio ſi cui magis probatur, ne nobis quidem admodū diſplicet. Quis enim myſteriorū peritior, quàm Mercurius interpres deorum, ſuperis & inferis ex æquo communis: denique μυσαγωγὸς ipſe, hoc eſt, myſteriis præfectus? Reſpondet illi, quod eſt apud Ariſtidem in Pericle: ὁ κρὴς τὸν πόντον. id eſt, Cretenſis male.

Mendicorum loculi ſemper inanes.

Πτωχῶν ἀλαὶ ἀεὶ κεναί. id eſt, Mendicantium ſacculi ſemper inanes. De edacibus dictū, & inſatiabilibus: cognatum ei, quod alio redditum eſt loco: πτωχοῦ πήρα οὐ πίμπλαται. id eſt, Mendici pera non impletur. Vtrumque refert Suidas, quamquam ἀλαὶ pro peris non inuenitur, ſed ἀλάδες inueniuntur pro vaſis farinariis, tametſi & ventres interdum eo verbo ſignificantur ob mollitiem.

Meliacum nauigium.

Τὸ μηλιακὸν πλοῖον, id eſt, Meliacum nauigiū. In futilem & rimarum, vt ait Terentius, plenum, hac atque illac perfluentem, dictitatum videtur. Parœmiam ad hiſtoriam quampiam referunt. Ea ſic habet: Ariſtoteles quidam Meliacus deducendæ coloniæ præfectus, cum multi detrectantes nauigationem, varia cauſſarentur, & alii dicerent vxores ſuas aduerſa valetudine teneri, alii naues ſuas perſtillare, atq; his prætextibus domi manerent, ille indignatus, imprecatus eſt illis, vt nunquam haberēt naues integras, & ſemper ſub vxorum imperio viuerent. Vnde quadratum eum videtur, vbi quis cauſſas fingit, quo ſuffugiat officium. Eſt autem Melia Cariæ ciuitas, auctore Stephano. Suidas indicat & arboris genus eſſe Meliam, proferens exemplum ex Auibus Ariſtophanis:

Ἑζόμενος μελίας ἐπὶ φυλλοκόμου. id eſt,
In Melia reſidens frondoſa.

Et fortaſſis huius arboris materia inutilis eſt ad fabricam nauigiorum. Verum vt vera ſit fabula de populo Meliaco, certe adluſum eſt ad arborem.

Melanione caſtior.

Μελανίωνος σωφρονέστερος. id eſt, Melanione caſtior. Dicebatur, qui magnopere à mulierum congreſſibus abhorreret. Aiunt Melanionem quendam odio mulierum, in ſolitudinem demigraſſe: perque auia montium & nemorum, cane, quo vno conuictore vtebatur, feras inſectari ſolitum, nec vnquam domum reuocari potuiſſe. Meminit adagii Ariſtophanes in Lyſiſtrata. Quamquam hæc inter editas nondum habetur: nos ſcriptam legimus. Simili figura dicetur, Hippolyto caſtior: nam & huic ſimile venandi ſtudium, ſimile odium fœminarum.

Matris vt capra dicitur.

Τῆς μητρὸς ὡς αἲξ καλεῖται, id eſt, Matris vt capra dicitur. In ſpurios dictum videtur, quorum patet incertus eſt, eaq; gratia à matre denominantur. Ductum ab hœdis, quum caprilibus à matre dignoſcuntur: nam à patribus haudquaquam poſſis. Poteſt & in eum verti prouerbium, velut ſi quis per luſum neget ſe patrem agnoſcere, matrē ſcire, τῆς μητρὸς ὡς αἲξ καλοῦμαι. id eſt, Matris velut capra vocor. Manet etiam hodie vulgi iocus, quo dicunt, ſapiētem eſſe filium, qui patrem ſuum norit. Hoc ab Homero manaſſe videtur, apud quem Odyſſeæ primo: Telemachus rogatus num Vlyſſis eſſet filius, reſpondet ad hunc modum:

Μήτηρ μέν τ' ἐμέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἐγώ γε
Οὐκ οἶδ'· οὐ γάρ πώ τις ἑὸν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.
Eſſe quidē illius mater me ait, aſt ego ſane
Neſcio, nemo ſuum patrem vnquam nouerit ipſe.

Quaſi locum in balneis.

PROVERBII ſpeciem habet; quod eſt apud Tertullianum lib. aduerſus Marcionem 3. Sed quia prior eis venit, & prior virtutum documenta ſignauit, icirco quaſi locum in balneis, ita fidem occupauit, poſteris quibuſq; præripuit. Conueniet vti, vbi non ex merito datur locus, ſed ex vetuſtate. Apud priſcos vnuſquiſque ex annorum numero æſtimabatur. Iuuenalis.

Atque vni cedit Homero
Propter mille annos.

Et Horatius ſtomachatur in eos, qui redeunt ad faſtos, & virtutem æſtimãt annis. Non abhorret ab hoc quod hodie vulgo iactatur apud noſtrates, ſumptum ex lege molitoria: Qui primus venerit, primus molet.

Milium torno ſculpere.

Τὰς κέγχρους ἀποτορνεύειν. id eſt, Milii grana torno ſculpere dicebantur, qui rem abſurdam moliuntur. Milii enim minutius eſt, quàm vt inde quidquã deſcalpi poſſit. Suidas ad hunc modum effert parœmiam: Γελοιότερον ἀπεργάζῃ, τῶν τὰς κέγχρους ἀποτορνεύειν ἐπιχειρόντων, id eſt, Magis ridicule facis, quam ii qui milii granula torno polire conantur.

Magnetum mala.

Μαγνήτων κακά. id eſt, Magnetum mala. De malis ingentibus dictũ videtur, aut iis quæ in aúctores ſuos recidunt. Cum Termeriis enim malis Magnetum mala coniunguntur, in his verbis, quæ citra auctoris nomẽ referuntur apud Suidam: κἂν τὰ Μαγνήτων κακὰ, κἂν τὸ τερμέριον, κἂν πᾶσαν ἁπλῶς ἐπιφθέγξωμαι τὴν τραγῳδίαν. id eſt, Nec ſi Magnetũ mala, nec ſi Termerium, nec ſi totã in ſumma tragœdiam eloquar. Quãquam in Suida legendũ ſit τὰ τερμέρια. id eſt, mala Termeriorum, de quibus alias nobis dictum eſt. Sumptum apparet ab hiſtoria, quæ de Magnetibus afflictis meminerit, in quæ ſe rũtur incidiſſe, violato numine quopiam. Strabo Geographiæ lib. 14. Magnetas com memorat olim opibus floẽtes, à Treribus gente Cimmerica funditus fuiſſe ſublatos: anno deinde proximo à Mileſiis locũ fuiſſe occupatum, ſubindicans prouerbium ex Archilocho ſumptum eſſe, qui meminerit de Magnetum malis.

Complura maſculi canis cubilia.

Πολλαὶ κυνὸς ἄρσενος εὐναί. id eſt,

Sunt canis infinita cubicula maſcli.

Hemiſtichium heroicum prouerbiale. Recte dicitur in hominem mulieroſum, peculiariter eũ, qui non contentus certo thoro, paſſim per aliena cubilia volutari gaudeat.

Multa in bellis inania.

Πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου. id eſt, Multa belli inania. De inani ſuſpicione, aut pauore ſine cauſſa oborto, quem Græci πανικὸν vocant. Parœmiam hinc manaſſe putant, quod huiuſmodi panici terrores plerunq; ſolent in bellis accidere. Vel quod Lacedęmonii fundis quibuſdam & neruis crepitantibus vti conſueuerint ad terrorem incutiendũ hoſti. Polybius apud Suidam, Cum luna defectum paſſa eſſet temporibus Perſei Macedonũ regis, vulgo rumor increbuit, regis interitum ſignificari. Eaq; res pariter & Romanis addidit animos, & Macedones conſternauit. Deinde ſubnectẽs adagium, Οὕτως, inquit, ἀληθές ἐστι τὸ περιφερόμενον, ὅτι πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου. id eſt, Itaque verum eſt, quod vulgo circũfertur: Multa eſſe inania belli. M. Tullius. Epiſtolarum ad Atticum lib. 5. Interim ſcis eſſe quędam: πανικὰ, dici item τινὰ κενὰ τοῦ πολέμου, rumore aductus noſtri. Plutarchus in commentario: περὶ τοῦ ἀκούειν, ὡς γὰρ πολέμου καὶ ἀκροάσεως πολλὰ τὰ κενά ἐστιν. id eſt, Vt enim belli, ſic & auditionis multa inania ſunt. Reſpexit huc Q. Curtius libro tertio, Fama bella ſtare, & eum qui recedat fugere credi. Ac rurſum libro quinto, Ac fama maximum vtique in bello monumentum. Itẽ libro octauo, Fama enim bella conſtat, & ſæpe etiam quod falſo creditum eſt, viri vicem obtinuit. Sed apertius libro ſeptimo. Ea res, ſicuti pleraq; belli vana & inania, barbaros ad deditionem traxit.

Militauit cum Eraſinade.

Ἐστρατήγησε μετ' Ἐρασινάδου. id eſt, Militauit cum Eraſinade. Vulgo per iocum dicebatur de his, quibus res vndequaque male procederẽt. Eraſinades dux quidam Arginuſam obſederat. Infeliciter autem pugnatum eſt, ad interuicionem extinctis cum aliis quotquot reſiſtebant, inter quos erant Thraſyllus & Pericles, tum ipſo duce. Huius Eraſi-

nade malis & illud acceſſit, quod accuſatus eſt, quod pecunias Helleſponticas furatus eſſet. Huiuſmodi ferme Suidas.

Mulieri ne credas, ne mortuæ quidem.

Γυναικὶ μὴ πίστευε μηδ' ἂν ἀποθάνῃ. id eſt,
Ne fidem habeas, nec emorienti fœminæ.

Hyperbole prouerbialis. Vſqueadeo nō eſt fidendum mulieri, vt etiam ſi moriētem videas, putes fingere. De nouerca, quæ ſepulta quoque priuignum interemit, illa pſa in pueri caput pyramide, meminimus alias. Refertur à Diogeniano.

Mulierum exitia.

Γυναικῶν ὄλεθροι. id eſt, Mulierum exitia. De his qui funditus ac miſerabiliter pereunt. Mulieres enim omnium ferecalamitatum auctores fuiſſe vitis dicuntur. Teſtis Pandora Heſiodia, teſtis bellum Troianum, teſtis Hercules à Deianira extinctus, teſtis Danaidum fabula, teſtis Lemniarum mulierum hiſtoria teſtis Cleopatra. Quamquam hæc magis cōueniebat ſtultitiæ virorum adſcribere, qui tantum indulgeant muliercul is, vt velut amētes amore, in quoduis malum ſequantur: cum par fuerit, vt illis moderātibus, mulier natura ſtultitior, ſimul & imbecillior, minus deſiperet. Quod enim animus eſt corpori, id virū oportebat eſſe mulieri. Verum quemadmodum vulgus ſua vitia corpori imputat, cum ab animo proficiſcantur, & ſtulti principes in ſaniſſimos bellorum tumultus imputant populo, quorū ipſi ſunt auctores: ita viri reiiciunt in fœminas, ſi quid ipſi delirauerint.

Multa noris oportet, quibus Deum fallas.

Πολλὰ κεν εἰδείης ὅς τὸν θεὸν ἐξαπατήσεις. i.
Multa ſcienda, Deo quibus ipſi imponere poſſis.

Vbi quis fucum facere conatur ei, cui difficile ſit date verba, propter aſtutiam ſingularem. Ab oraculo natum adagium. Sentētiā aliter extulit Pindarus in Pythiis, hymno tertio de Apolline loquens: ψεύδεων οὐχ ἅπτεται, κλέπτει τέ μιν οὐ θεὸς, οὐ βροτὸς, ἔργοις οὔτε βουλαῖς. id eſt, Mendaciis non vtitur. Fallit autem illum non Deus, non homo, nec factis neque conſiliis.

Multi Mannij Ariciæ.

Mannivs apud Feſtum Pompeium, Dianæ Aricinæ lucum, qui & ipſe Aricinus dictus eſt, conſecraſſe legitur. Ex hoc Mannio Aricio, viro laudatiſſimo, quam plurimi extitere viri item clariſſimi, eodem nomine, vt hinc natum prouerbium: Multos Ariciæ Mannios eſſe. Sed longe diſſentit Aſinius Capito, exiſtimans prouerbium conuenire in deformes; verum hic locus apud Feſtum ita mendis corruptus eſt, vt nihil certi poſſit elici, præter hæc quæ retulimus.

Murus aheneus.

Mvrvs aheneus apud Horatium in Epiſtolis, vſurpatur pro certo & immutabili animi decreto, ſchemate nimirū prouerbiali:
Hic murus aheneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.

Vegetius grauem armaturam murum ferreum exercitus appellat, veluti ſolitum & inexpugnabile munimentum. Adſimili figura Pindarus Olympiacon ſecundo, Hectorem appellat ἄμαχον, ἀστραβῆ κίονα. id eſt, inexpugnabilem, immobilem columnam.

Multi te oderint, ſi teipſum amas.

Πολλοί σε τοι μισήσουσιν, ἂν σαυτὸν φιλῇς. id eſt,
Multi te oderint, ſi temetipſum diligas.

Deterret à faſtu prouerbium & à Philautia. Multis enim diſpliceat oportet, qui ſibi nimium placet. Contra modeſtia, præcipua fauoris & beneuolentiæ conciliatrix. Suidas ait, nymphas faſtiditas à Narciſſo hoc dixiſſe quod modo retulimus. Concinit huic ſenarius ille:

Λίαν φιλῶν σεαυτὸν οὐχ ἕξεις φίλον. id eſt,
Nemo erit amicus, ipſe ſi te ames nimis.

Nulli minus ſunt adpoſiti ad mutuū amorem ac beneuolentiam, quam qui ſeſe vehementer amant.

Malorum panegyris.

Κακῶν πανήγυρις. id eſt, Malorum panegyris. De malis agminatim ingruentibus, & inuicē ſibi ſuccedentibus. Panegyris enim apud Græcos dicebatur ſolemnis ille populi conuentus, ad ludos feſtos celebrandos, voce hinc compoſita, quod feſtis diebus vniuerſi conuenirent. Piſides apud Suidam:

Καὶ πάντες, ὥσπερ ἐν κακῶν πανηγύρει,
Ἄλλος κατ' ἄλλην συμφορὰν ἰδὼν τύχῃ. id eſt,

Omnes

Omnes ſimul malorum vt iu panegyre
Alios tenebat aliud infortunium.

Homerus Iliados τ.

Ὡς μοι δέχεται κακὸν ἐκ κακοῦ αἰεί. id eſt,

Triſtia perpetuo vt mihi triſtibus excipiuntur.

Hipponax apud Athenæum libro 15.

Αἰδ' ἐὰν οἱ καὶ νῦν κίει κακῶν κακὰ ξαψωδοῦσι,

Claudicat carmen, ſed recta incedet, ſi tollas καὶ vel νῦν, & pro κίει legas κάει. Auſonius in carmine non ineleganter appellat catenatos labores, quod moleſtia moleſtiam excipiat in vita mortalium.

Magis impius Hippomene.

Ἀσεβέστερος ἱππομένους. id eſt, Magis impius, quàm Hippomenes. Hic Athenienſiũ principes filiam a ciue quopiam vitiatam, vna cum equo feroci cõcluſit in domicilio: nec huic nec illi cibum præbens. Equus igitur fame in rabiem actus, puellam adortus confecit, deinde periit ipſe quoque pabuli videlicet inopia: poſt hæc pater domum eſt demolitus, loco nomen inditum, equi & puellæ. Recenſet adagium Diogenianus.

Maniuoro vinculo.

Χειροβρῶτι δεσμῷ, id eſt, Maniuoro vinculo. Sic quiſpiam appellauit manicas veſtium Ponticarum, quod manus offendant, atterantque. Idem obiicitur Troianis, apud Vergilium:

Et tunicæ manicas & habent redimicula mitræ.

Recenſet Zenodotus.

Malum Hercules.

Μῆλον ἡρακλῆς. id eſt, Malum Hercules. Dici conueniet, vbi quis munuſcula, quantũuis puſilla boni conſulit. Apollodorus apud Zenodotũ in libris De diis prodidit, apud Athenienſes Herculi Alexicaco, hoc eſt, depulſori malorum, peculiare quoddam victimæ genus immolari ſolere. Cum enim eue niſſet aliquando, vt bos, quem erant mactaturi, profugiſſet, malo arrepto ſubditiſque ceu crurum vice quattuor ramis, additis itẽ cornuum loco duobus, bouis imaginẽ quandam repræſentarunt, atque id ridiculũ ſimulacrum vice bouis immolarunt Herculi, quæ quidem res iu vulgi fabulam abiit. Idẽ eſt cum eo, quod ante retulimus: μήλιος ἡρακλῆς. id eſt, Pomaceus Hercules, niſi quod vuius voculæ commutatione nonnihil immutatus eſt & vſus prouerbii: nam illud de contemptu dicitur, hoc de boni conſulente.

Manum habere ſub pallio.

Manum habere ſub pallio dicuntur, qui languent otio. Quintilianus libro duodecimo damnat eos, qui nunquam cõmouentur inter agendum ſemperque manũ, quod aiunt, habent ſub pallio. Quapropter, inquit, mihi falli multum videntur, qui ſolos eſſe Atticos credunt tenues & lucidos & ſignificantes, ſed quadam eloquentiæ frugalitate contentos, ac ſemper manum intra pallium continentes. Hactenus Fabius. Sumptum eſt a geſtu rhetorum. Nam qui languent, manum occultant ſub pallio, qui commoti ſunt, proferunt: & agitatione manus brachiique pronunciabãtur ea quæ contentionis pluſculum haberent. Subindicat hoc & Aeſchines in oratione contra Timarchum, de ſobrietate priſcorum rhetorum loquens: ὥστε ὃ νυνὶ πάντες ἐν ἔθει πράττομεν, τὸ τὴν χεῖρα ἔξω ἔχοντες λέγειν, τότε τοῦτο θρασύ τι ἐδόκει εἶναι, καὶ εὐλαβοῦντο αὐτὸ πράττειν. id eſt, Itaque quod nunc omnes ex more facimus, vt inter dicendum manum extra pallium habeamus, tum temporis confidentiæ tribuebatur ac verebantur id facere. Addit Salamine ſpectari ſtatuam Solonis manum intra pallium habentis.

In ſinu manum habere.

In ſinu manum habere, dixit Theocritus, tenaces & ad largiendum pigros. Sic enim ait in Charitibus:

Νενίκηται δ' ὑπὸ κερδέων
Πᾶς δ' ὑπὸ κόλπου χεῖρας ἔχων, πόθεν οἴσεται ἀθρεῖ
Ἄργυρος. id eſt,
Lucrique cupidine victus
Inque ſinu vnuſquiſque manus habet, illud & vnum
Spectat, qua ratione ſibi aucta pecunia creſcat.

Porro quod ait Scæuola lib. Pandect. 22. Titulo de probationibus: In ſinu meo habui, pro eo quod eſt, in poteſtate mea clam habui, magis pertinet ad illud qđ alibi nobis dictũ eſt, in ſinu gaudere. Verba Caii ſunt hæc: Titio centum do, lego quæ mihi pertulit, quæ ideo ei non caui, quod omnem fortu-

fortunam & ſubſtantiam, ſi quam à matre ſuſceperat, in ſinu meo habui ſine vlla cautione.

Præmanſum in os inſerere.

M. TVLLIVS in Oratore ſuo, lib. 2. pro uerbii vice vſurpat, præmanſum in os inſerere, pro eo quod eſt; item in docendo nimis enucleate, nimiſque fruſtulatim tradere. Quod facere quidam adſolēt, qui velut ingeniis auditorum diffidant ita nihil omittunt, inculcantes etiam minutiſſimas nugas. Sumpta eſt figura à nutricibus, quæ pueris adhuc edentulis cibum præmanſum in os inſerunt. Verba Tullii ſunt hęc; Ego autem ſi quem nunc plane rudem inſtitui ad dicendum velim, his potius tradam, adſiduis vno opere eandem incudem die noctuq; tundentibus, qui omnes tenuiſſimas particulas, atque omnia minima manſa, vt aiunt nutrices, in ſantibus pueris in os inſerant. Aulus Gellius Noctium Atticarum libro quarto cap. 1. etiam ſi locus hic depra uatus ſit. Sic enim habent codices vulgati: Nam hoc quidem peruulgatum eſt, diffini tionem omnem ex genere & differētia con ſiſtere. Sed ſi item pręmandere, quod aiunt, poſtulas, faciam ſane id quoq; honoris tui gratia legendum videtur, Sed ſi idem me ti bi præmandere, quod aiunt, poſtulas. Præmandere dixit, pro eo quod eſt, plus quàm craſſe explicare rem alioqui non difficilem, niſi ſi quis plane ſit puer. Hoc adagii manet etiam hodie, cum aiunt: An non ſat tibi da tam occaſionem eſſe. Num poſtulas, vt tibi præmandatur etiā? Non diſſimile eſt huic, quod idem Cicero ſcripſit ad Atticum. Sed hęc hactenus, ne videar πτερυγιζειν αντὸ δάζειν. etſi nunc quidem maxima mihi ſunt hæc. Et Græci μικρολογεῖν aiunt, pro eo quod eſt, circa minutula quempiam anxium eſſe.

Mali thripes, mali ipes.

Κακοὶ μὲν θρῖπες, κακοὶ δὲ ἶπες. id eſt, Mala qui dem thripes mala rurſum ipes. De duplici malo dici ſolitum, vt non magni referat, vtrum elegeris. Thris enim Græcis vermiculus eſt, qui lignis innaſcitur, materiaſq; viriat. Ips item cornibus & vitibus infeſtus. Extat apud eundem Diogenianum.

Mali bibunt improbitatis fecem.

Κακοὶ πίνουσι πονηρίας τὴν ὀμίχλην. id eſt, Mali bibunt iniquitatis turbidum. Græcus verſiculus videtur inuerſione dictionum deprauatus, quod non raro nobis deprehenſum eſt. Conſtabit hoc pacto: Πίνουσ' ὀμίχλην τῆς πονηρίας κακοὶ, ſiue οἱ κακοὶ πονηρίας.

Dici ſolitum, vbi pœna maleficis digna meritis contigiſſet. Trāslatum apparet ab iis, qui vino limpido epoto, tandem ad fecem vſque proueniunt. Itaque voluptatem ex malefactis perceptam dolor ſupplicii conſequitur.

Lydio more.

Λυδίῳ νόμῳ, id eſt, Lydia lege, ſiue Lydia cantione. Conuenit quoties ariolatur aliquis, & auguriis diuinationibuſq; ſeruit. Hac enim ſuperſtitione Lydi laboraſſe ferūtur. Adluſit ad harmoniæ genus quod Lydium dicitur. Nam & magorum preces, incantamenta vocantur & carmina. Meminit Diogenianus, & item Heſychius, putans idem eſſe λυδίῳ νόμῳ, ac ſi dicas μυσῷ νόμῳ, quod Lydi profecti ſunt a Myſis, & ipſi diuinatio nibus dediti ſſimi. Addit aliam cauſſam, quod Lydi flammeis muliebribus ſoleant ornare capita, vnde quadrare videtur in effeminatos. Atqui ſi nobis quoque diuinare liceret, Lydi curribus & equitatu valuiſſe leguntur, ita λύδιος νόμος idem erit, cum eo qui apud Suidam dicitur ἁρμάτιος νόμος, ſiue ἁρμάτιον μέλος, ita dictum quod primum inuentum ſit de Hectore, qui curru trahebatur, vt narrat Homerus.

Lydi mali, poſt hos Aegyptij &c.

Λυδοὶ πονηροὶ, δεύτεροι δ' αἰγύπτιοι,
Τρίτοι δὲ πάντων κᾶρες ἐξωλέστατοι. id eſt,
Lydi improbi, poſt hos ſecundi Aegyptii,
Tertiiq; Cares perditiſſimi omnium.

Tempeſtiuiter vtemur, ſi quādo mali cum malis conferentur, & collatus cum ſceleratioribus, ita demum minus illaudatus aliquis videtur. Velut apud Athenæum Antiphanes eum ἰχθυοπώλας feciſſet omniū ſceleratiſſimos, tamen excepit menſarios, his quoque nocentiores. Diogenianus.

Lutum ſanguine maceratum.

THEODORVS Gadareus Tiberii Cæſaris in arte rhetorica præceptor, perſpiciens in eo adhuc adoleſcente ſæuitiam quādam cum ingenii ſtupore coniunctam, inter obiurgandum

iurgandum illum, ſubinde vocare ſolet: πηλὸν αἵματι συμπεφυρμένον, id eſt, Lutum ſanguine maceratum, luto tarditatem innuẽs, ſanguine crudelitatem. Auctor Suetonius. Nõ omnino diſſimile, quod ſcurra quiſpiã Athenis iecit in Syllam: συκάμινον ἐσθ' ὁ Σύλλας, ἀλφίτῳ πεπασμένον, id eſt, Morũ eſt Sylla, farina variegatum. Quod enim Plutarchus dixit συκάμινον, interpres vertit morũ. Notauit autem formam Syllæ in cuius facie alioqui candida, ſublucebat rubor non perpetuus, ſed veluti maculis inſperſis.

Liberæ capræ ab aratro.

Ἐλεύθεραι αἶγες ἀρότρων,
Immunes capræ ab aratris.

Hemiſtichium heroici carminis prouerbiale, dictum olim ab iis qui ſe ab onere quopiam, aut moleſtia liberatos gloriẽtur. Veluti ſi quis paraſitus iactet, fælicitatem ſuam, quod ad reipub. munia non vocetur, cum ad nullam honeſtam functionẽ ſit adpoſitus. Zenodotus auctor.

Lis litem ſerit.

Ἔρις δ' ἔριν ἀντιφυτεύει. id eſt,
At lis ſeritur de lite viciſſim.

Hemiſtichium eſt heroicum. Reſecanda iniuria eſt, non retalianda. Alioqui quis erit reciprocandi malis finis, ſi viciſſim contumelia contumeliæ reddatur? Carmen extat inter præcepta Phocylidis,

Γειτῶν μὲν γὰρ ὄνειαρ, ἔρις δ' ἔριν ἀντιφυτεύοι.

Germanum illi, quod alio commemorauimus loco:

Δίκη δίκην ἔτικτε, καὶ βλάβη βλάβην. id eſt,
Litem parit lis, noxa item noxam ſerit.

Lignum tortum haud vnquam rectum.

Ξύλον ἀγκύλον, οὐδέποτ' ὀρθόν. id eſt,
Numquam rectum tortile lignum.

Hemiſtichium Heroici carminis eſt hoc. Diſtorta, prauaque ingenia, vix vnquam ad bonam frugem traducuntur. Qui ſemel inueterauit in vitiis, raro fit vt ad bonam mentem redeat. Effertur ad hunc modum: τὸ ξύλον σκαμβὸν, οὐδέποτ' ὀρθόν, id eſt, Lignũ prauum numquam rectum. Vſurpauit Galenus libro de pulſuum differentia quarto: ἐκείνοις μὲν οὐδὲν ἀποκρινόμενοι, πρὸς δὲ ὑμᾶς αὐτοὺς λέγοντες τὸ τῆς κωμῳδίας, ὡς οὔτε στρεβλὸν ὀρθοῦται ξύλον, οὔτε γεράνδρυον μετατεθὲν μοσχεύεται, id eſt, Illis quidem nihil reſpondentes: ceterum apud nos ipſos dicentes illud è comœdia, quod nec tortum lignum fit rectũ, nec arbor annoſa, ſi transferatur, emittit ſtolones. Hic pro ἡμᾶς, excuſum erat ὑμᾶς, pro γεράνδρυον, γεράνδρυον. Id admonuiſſe referebat, ne quis hanc ſcripturam corrumperet. Poſterius hoc prouerbium ante recenſuimus. Horatius metaphoram vnde ducta ſit, oſtendit:

Naturam, inquiens, expellas furca, tamen
vſque recurrit.

Indicat enim ductam eſſe ab iis, qui furca admota conantur arboris diſtortæ vitium emendare. Confirmat hoc & ſententia prouerbialis:

Φύσιν πονηρὰν μεταβαλεῖν οὐ ῥᾴδιον. id eſt,
Ingenia praua vertere haud procliue ſit.

Lesbus digna.

Λεσβίων ἄξια, id eſt, Lesbiis digna. De rebus irritis dicebatur, ob id, quod Lesbii ob vanitatem vulgo male audirent. Fortaſſis non male quadrarit & in ſordidos atque impuros. Nam hæc etiam nota quondam illis inuſta eſt. Vnde λεσβιεῖν dictum, pro eo quod eſt, polluere & conſpurcare, Ariſtophanes,

Μέλλουσαν ἤδη λεσβιεῖν τοὺς ξυμπότας. i.
Spurcabit, ac iam polluet conuiuium.

Lemnia manu.

Λημνίᾳ χειρὶ, id eſt, Lemnia manu, dictum eſt pro eo quod eſt, nefaria, impia, crudeli. Natum ab hiſtoria prouerbium, quam alias retulimus in Lemnio malo.

Lepus apparens, infortunatum facit iter.

Φανεὶς ὁ λαγὼς δυστυχεῖς ποιεῖ τρίβους. id eſt,
Inauſpicatum iter obuius facit lepus.

Vulgo creditum etiam bis temporibus, occurſum leporis omen eſſe parum felix, iter ingreſſis torqueri poteſt ad interuentum cuiuſpiam, qui videatur incommodum aliquod adlaturus. Meminit Suidas.

Lingua bellare.

Γλώττῃ πολεμίζειν, i. Lingua bellare dicuntur, qui magnifice conuitiantur, ac minantur hoſti, ſed cum turũ eſt. Sic enim Menelaus Græcorum ignauiam incuſat Iliados H.

Ὤμοι ἀπειλητῆρες ἀχαιΐδες οὐκ ἔτ' ἀχαιοί. i.
Heu Graiæ neque iam Graii, tantumque
minaces.

Adluſit

Recēſetur apud Suidā prouerbii nomine.

Labyrinthus.

Λαβύρινθον, id eſt, Labyrinthum olim vocabāt orationem, aut rem quampiam vehemēter impeditam & inextricabilē. Veluti ſi quis philoſophiæ ſtudium Labyrinthum vocet, quod ſemel ingreſſis nullus vnquā ſit exitus. Aut voluptatis ſtudium Labyrinthum vocet, quod aditus ad eam procliuis, exitus difficillimus. Sumptum à Labyrintho Dædali, quod antrum fabulæ ponunt in Creta, ſinuoſum & inexplicabilibus ambagibus inextricabile, in quo ſeruabatur Minotaurus. Dictum putat Suidas παρὰ τὸ μὴ θύραν λαβεῖν, id eſt, quod oſtium non habeat, indicans & in garrulos ac nugaces competere, qui ſermonis nullum inueniunt exitum, ſi ſemel garrire cœperint. Gregorius Theologus in epiſtola ad Euſebium Cæſarienſem, torquet in verſipellem: ἐπειδὴ πρὸς ἄνδρα ποιοῦμαι τοὺς λόγους οὔτε ἀγαπῶντα τὸ ψεῦδος, καὶ τὸ ἐν ἑτέρῳ φωρᾶσαι πάντων ὀξύτατον, κἂν ὅτι μάλιστα σοφοῖς πλέκηται καὶ ποικίλοις λαβυρίνθοις, id eſt, Quoniā cum eo viro loquor, qui non ſolum non amet mendacium, ſed & qui in alio poſſit quam ocyſſime deprehēdere, etiamſi vel maxime callidis variiſq; labyrinthis inuoluatur. Huic non diſſimilis erat Mæander. Id erat picturæ, genus ortum ab exemplo labyrinthorum cuiuſmodi videmus & hodie in nonnullis pauimentis. Vtitur Prudentius in carmine, cuius initium Cultor Dei:

O tortuoſe ſerpens
Qui mille per Mæandros,
Frondeſque flexuoſas
Agitas quieta corda.

Hinc & Mæandro Lydiæ fluuio nomen, qđ flexuoſus erret.

Labore laborioſus.

Πόνῳ πονηρὸς, id eſt, Labore laborioſus. Ipſa figura hyperbolen habet laboris immodici. Refertur à Suida prouerbii titulo: Hac forma Theophilus apud Athenæum li. 13. dixit de inſigniter formoſa & procera: καλλει καλῆς, μεγέθει μεγάλη, τέχνῃ σοφῆς, Quaſi dicas, forma formoſam, magnitudine magnam, arte artificem, ſiue ſapientia ſapientem. Extat autem apud Ariſtophanem in Lyſiſtrata. Subeſt autem & iocus ob amphibologiam vocis. πονηρὸς enim Græcis vt laborioſum ac miſerum ita ſignificat & malum aſtutumq́ue.

Laciadæ.

Λακιάδαι, id eſt, Laciadæ, vulgatum conuitium in mœchos. Populus quiſpiam eſt Atticæ Laciadarum, tribus Oeneidis, apud quos ingens raphanorum copia. His autē vtebantur in adulteros deprehēſos ludibrii cauſſa. Refertur apud Suidam.

Laborem ſerere.

Πόνον σπείρειν, i. Laborē ſerere, vulgo dicebantur, qui fruſtra laborarent, quaſi nihil fructus e labore reportaturi, prę̨ter laborem ipſum. Auctor Diogenianus.

Labrax Mileſius.

Λάβραξ μιλήσιος, id eſt, Labrax Mileſius. In ſtolidum & auidū dicebatur. Labrax enim piſcis genus lato oris rictu, vnde eſcam totam vna cum ære, faucibus corripit, atque ob id facile capitur. Vnde apud Plautum lenoni Labracis nomen. Ariſtoteles hunc adnumerat inter eos, qui præda laniatuq; viuunt. Lingua eſt oſſea, & adfixa, cor triangulum. Ariſtophanes apud Athenęū lib. 7. labracem piſcium ſapientiſſimū appellat:

Λάβραξ ὁ πάντων ἰχθύων σοφώτατος.

Apud Miletum Aſiæ ciuitatem prægrandes, & item plurimi Labraces eſſe dicuntur propter ſtagnum influens in mare. Gaudet enim hic piſcis aqua dulci. Ariſtophanes in Equitibus:

Ἀλλ᾽ οὐ λάβρακας καταφαγὼν μιλησίους
Χολοκύσεις. id eſt,
Haud cum lupos voraueris Mileſios,
Facies tumultum.

Nam quidam hunc piſcem eſſe putant, qui Latine Lupus dicitur.

Lauares peliam.

Λούσῃς τὸν πελίαν, id eſt, Laues Peliam. Dictū apparat, vbi quis ſalutem pollicitus adfert exitium. Aut vbi quis prodeſſe conatus, ingens addit malum, Ductum à notiſſima Peliæ fabula, quem dum filię a Medea perſuaſæ ſtudent ad iuuentam reuocare, lebeti feruenti impoſitum occiderunt. Fortaſſis non intempeſtiuiter dicetur, vbi quis falſa ſpe ductus inanem ſumit operam. Veluti ſi quis arte, quam vocant Alchimicam fretus,

fretus, ſibi promittat futurum, vt è ſtanno fiat argentum, ex ære aurum. Refertur in adagiorum collectaneis, quæ Plutarchi ferũtur nomine.

Iterum atque iterum ad Pythum via.

Αὖθις ἂν πύθωδ' ὁδός. id eſt,

Iterum atque iterum Pythum verſus via.

Dictum de iis, qui moleſti ſunt eadem de re iterum atq; iterum percũctãdo. Quemadmodum ſolent ignati viæ, quencumque obuium habuerint, de via rogare. Porro Pythus ciuitas. Apollini ſacra, quæ viſebatur à pleriſque. Apparet è comœdia ſumptum. Eſt enim hemiſtichium iambicum: verum ex qua non indicat Diogenianus, & nobis nõ ſuccurrit. Finitimum illi, ὁ Διὸς κόρινθος, id eſt, Iouis Corinthus.

Cum Delphis ſacrificauerit, ipſe carnes abſumit.

PLVTARCHVS ſeptimo libro τῶν συμποσιακῶν, hunc ſenarium veluti prouerbialiter citat:

Δελφοῖσι θύσας αὐτὸς ὀψωνεῖ κρέας. id eſt,

Carne ipſe Delphis immolata veſcitur.

Oſtendit dici ſolitũ de iis, qui vocatis conuiuis ipſi cibos adpoſitos deuorant, vt illis ſpectare tantum liceat, non veſci. In Delphicis enim ſacris, is qui immolarat victimam, ea veſcebatur. Cõtra fiebat his ſacris, quæ Hecatæ inferebantur, ex quibus nihil redibat ad eum, qui offerebat, præter fumũ & tumultum. Quamquam & in diuerſum ſenſum accipi poteſt, vt intelligamus Delphicum ſacerdotem nihil impertiri de victima ei qui victimam dedit: ita fit aliquoties; vt edax conuiua, ſeu pluribus adductis edacibus vmbris, velut harpyis, cœnã oẽm deuoret, eſuriente qui vocauit. Adagium torqueri poteſt etiam ad illos, qui beneficio, qđ alii dediſſe videntur, ipſi fruuntur.

Ἰσθμιάζειν.

Ἰσθμιάζειν olim dicebantur, qui parum cõmode, parumque ſalubriter viuerent, propterea quod Iſthmiorum ludorum tẽpus morbis eſſet obnoxium, ob ingentem hominũ conuentũ. Meminit Suidas & Heſychius. Fortaſſe non abſurde dicetur in hos, qui fruſtra conantur, propter Iſthmi profeſſionem à multis infeliciter tentatam. Qua de re dictum eſt nobis alibi copioſius.

Hyperberetæa.

ὑπερβερεταῖα, id eſt, Hyperberetæa, dicebantur olim admodum ſerotina, quæq; vix tandem aduenirent. Apud Macedones extremus anni mẽſis ὑπερβερεταῖος appellabatur. Vnde quæ in longum proferebantur, Hyperberetæa dicebantur, perinde quaſi apud Latiuos dicas decembria. Et ὑπερβερεταῖοι, comperendinatores. Suidas exiſtimat eum eſſe menſem apud Macedones, quem nos octobrem vocamus, quod tum ſera fit æſtas, & quæ tum proueniunt, poſt legitimũ tempus prouenire videantur.

Vlyſſis remigium.

HOMINES nequam & voluptatibus addictos Horatius in epiſtolis Vlyſſis remigium appellauit, prouerbiali nimirum figura:

Remigium vitioſum Ithacenſis Vlyſſi.

Vt qui nec à Circes poculis temperarint, nec à Lotophagis auelli potuerint, nec à Solis bubus abſtinuerint. Vnde Homerus Odyſſeæ primo:

Αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο
Νήπιοι.

Ipſorum ſiquidem vecordia perdidit illos
Amentes.

Non diſſimili figura dixit, ſponſos Penelopes, & Alcinoos, voluptarios & virtutis negligentes. Item alio loco Phæacem appellat, nitidum & bene curata cute:

Vt poſſim pinguis Phæaxq; reuerti.

De Phæacibus Homerus Odyſſeæ lib. 8.

Αἰεὶ δ' ἡμῖν δαίς τε φίλη κίθαρίς τε χοροί τε
Εἵματά τ' ἐξημοιβὰ, λοετρά τε θερμὰ καὶ
εὐναί. id eſt,

Nos vero ſemper capiunt, citharæq; chorique,
Et variæ veſtes, & balnea calda, thoriq;

Idem de procis Penelopes, Odyſſeę libro primo:

Τούτοισιν μὲν ταῦτα μέλει, κίθαρις καὶ ἀοιδὴ,
Ῥεῖ', ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νήποινον ἔδουσιν, i.
Iſtos ſolicitant hæc, concentus, citharęq;
Et facile, vt qui aliena ſient impune vorantes.

Zaleuci lex.

Ζαλεύκου νόμος, id eſt, Zaleuci lex. De edicto mandatoque plus ſatis rigido parumq; humano dicebatur. Zeleucus quidam Locrenſibus

ſibus iis;qui vocantur Epizephyrii,leges tulit acerbiores, quales feruntur & Draconis fuiſſe leges apud Athenienſes, vere Draconis,vt ille dixit,non hominis. Non diſſimiles illis: Manliana imperia, & Phalaridis imperium. Meminit hiſtoriæ Valerius Maximus lib. 7. cap. 5. Etenim cum filius Zaleuci ſecundum ius ab eo conſtitutum ob crimen adulterii vtroque oculo carere deberet,ac tota ciuitas in honorem pœnã adoleſcenti remitteret, repugnauit aliquandiu, poſtremo populi victus precibus ſuo prius, deinde filii oculo eruto,ſalua lege, ſupplicii modum temperauit.

Zopyri talenta.

Ζωπύρε τάλαντα,id eſt, Zopyri talenta. De præclaris factis, magnoque æſtimandis. Hic Zopyrus Darii regis amicus erat, qui ſibi nares & aures conſcidit, & omne corpus flagris cruentauit, vt iis argumentis Babyloniis fidẽ faceret,ſe Dario male velle, a quo tam immaniter eſſet acceptus. Itaque Babyloniorum ciuitatem ingreſſus, eam Dario prodidit. Vnde Darium dixiſſe ferunt, ſe vnum Zopyrum integrum malle, quã centum Babylonas capere Et oblato malogranato,tantum optauit ſibi Zopyrorũ, quantum ibi granorum ineſſet, vt narrat Herodotus libro tertio. Meminit Plutarchus in apophthegmatis. Adagium recenſet Zenodotus.

Vna ſcutica omnes impellit.

Μία μάστιξ πάντας ἐλαύνει. id eſt, Vna ſcutica incitat omnes.

Hemiſtichium Heroicum de negotio dictũ, quod facile fieret, videlicet a promptis omnibus,ac ſuapte ſponte currentibus. Fortaſſis apte dicetur & in hos,quos eadẽ cauſſa impellit,puta eadem ſpes lucri,ſtudiũ commune,idem amor aut odium. Sumptũ ab aurigis. Auctor Suidas. Vſurpat Plutarchus in vita Lycurgi, ſcribens vrbem Lacedæmoniorum: ἀπὸ σκυτάλης μιᾶς καὶ τρίβωνος ἀρχουσαν τῆς ἑλλάδος ἑκούσης καὶ βουλομένης, i. Scytala ac ſago imperantem Græciæ ſpontaneæ volentique.

Tamquam Chalcidica nobis peperit vxor.

Ὥσπερ χαλκιδικὴ τέτοκεν ἡμῖν γυνή,id eſt,Tamquam Chalcidica peperit nobis vxor. De ea dicebatur, quæ liberos quam plurimos peperiſſet. Tradunt heroinam quampiã fuiſſe nomine Comben, cui cognomen fuerit Chalcidi, quod prima arma ærea confecerit. Ea viro coniuncta centum liberos enixa dicitur. Sicuti proditum eſt in Euboicis annalibus,& atteſtatur Ariſtus Salaminius. Quidam ad Chalcidem Eubœæ ciuitatem referunt, quod e Chalcidenſium officinis ingens armorum æreorum & quadrigarũ vis prodiret. Stephanus enim ab officinis ærariis vrbi nomen additum putat. Vſurpare licebit, vbi ſignificabimus, multum litium, bellorum, aut curarum alicunde natum.

His Medus non inſidiabitur.

Τάδ᾽ ὁ μῆδος οὐ φυλάξει,id eſt,Hæc Medus non obſeruabit. Cum Xerxes exercitum in Græciam traducere pararet, vt auctor eſt apud Zenodorum Dicæarchus, Græci deſperatis rebus facultates ſuas abſumpſerunt,ne multum reliquum fieret, quod hoſtis tolleret, ita dicentes, Hæc Medus non obſeruabit. Eaque vox in adagium abiit, vbi quis largius impenderet ſua, ne venirent in aliorũ manus. Veluti ſi quis pecunias ſuas erogaret amicis, vt eas liberis turpiter abſumpturis ſubducat,recte dixerit, ταῦτα μῆδος οὐ φυλάξει. Aut ſi ciuis opulentus pecunias extruendis ædificiis abſumat.

In Orci culum incidas.

Ἀδου πρωκτῷ περιπέσοις.id eſt, In Orci culũ incidas. Sermo perniciem & extremum exitium imprecantis. Recenſetur à Diogeniano,cognitum illis: βάλλ᾽ ἐς κόρακας. βάλλ᾽ ἐς μακαρίαν.

Inuitus Iupiter nouit.

Ἄκων μὲν ὁ ζεὺς οἶδεν,id eſt, Inuitus quidẽ Iupiter nouit. Vbi quis pollicetur quippiam, ſed inuitus. In quibuſdam codicibus legitur,ἄκων μὲν ὡς ζεὺς ἴδεν,id eſt,Inuitus tamquam Iupiter cognouit. At videtur & recte quadraturum,vbi ſerius pœnas dãt nocentes,vt adfine ſit ei quod alibi referimus,ζεὺς κατεῖδε χρόνιος εἰς τὰς διφθέρας. Etenim qui ſero dat, aut punit, grauatim id facere videtur.

Excubias agere,aut ditari.

Φρουρεῖν ἢ πλουτεῖν,id eſt,Excubias oportet agere, aut diuitem eſſe. De iis dicebatur, qui amplitèr

ampliter facerent ſumptus de alieno. Nam vt diuites, quibus ampla res domi eſt, large profundunt, ita milites non patēt opibus alienis, ſed prodigunt guauiter, & ſcelere parta perdunt ſceleratius. Athenienſes executiis agendis inſulares magno ſtipēdio conducere ſolebant. Non diſſimile illi:

Ἵππος μὲ φέρει, βασιλεὺς μὲ τρέφει, id eſt, Equus me portat, alit rex.

Intra ſeptimam.

Ἐντὸς ἑβδόμης, id eſt, Intra ſeptimam. Subaudi lunam. Edictum erat Athenis, ne ante ſeptimum diem menſis, exercitum educerēt. Recte fortaſſis vtemur hoc adagio, quoties admonebimus mature, ſuoque tempore negotium adgrediundum. Meminit Zenodorus, Suidas & Heſychius, nec præterea quidquam adſcribunt. Vide num adluſum ſit ad id, quod alio retulimus loco, ἕβδομος βοῦς. id eſt, ſeptimus bos: &:

Τὸν ἕβδομον βοῦν ἡ σοφὴ παροιμία. id eſt, Et ſeptimum venuſtus adagio bouem.

Quod pueris ſextum menſem egreſſis farinaceus bos fingi conſueuerit, qui lunæ primum apparentis cornua repræſentaret.

In cotyla geſtaris.

Ἐν κοτύλῃ φέρῃ. id eſt, In Cotyla portaris. Suſpicamur dictū de iis, qui arbitrio alieno, quo libitum eſſet, huc atque illuc ducerentur. Aut vbi quis indulgentius foueretur. Tractum eſt adagium à genere luſus puerilis, qui dictus eſt, ἐν κοτύλῃ. Huius meminit Iulius Pollux libro 9. de rerum vocabulis. Erat autem huiuſmodi: Vnus quiſpiā reductas in tergum manus coniūgebat, ſtringebatque. Rurſum alter impoſitus in eas genibus tollebatur, ſuis interim manibus oculos geſtantis obtegens. Et ad hunc geſtatus modum, ἐν κοτύλῃ portari dicebatur, quod manuum complexu geſtaretur. Nā κοτύλη Græcis cum alia permulta, tū manus etiam cauam partem ſignificat. Hunc luſum Iulius Pollux ait aliis item vocabulis appellari, velut ἱππάδα & κυβησίνδα.

In apes irruiſti.

Εἰς μελίττας ἐνήλμακας, id eſt, In apes inſiliſti. Vbi quis præter opinionem in ingens agmen, velut examen malorum immergitur, quemadmodū euenire ſolet iis, qui imprudentes in apum nidum incidunt. Circumuolantibus & impetentibus vndiq; illis, & fugientem etiam inſequentibus, haud facile diſcedit ſine vulnere quiſquis inciderit. Solent autem iuuenes comeſſabundi in conuiuium æqualium irruere, quemadmodum Alcibiades apud Platonem irruit in conuiuium Agathonis. Et Syrus in Adelphis de Demea qui ſe proripit in conuiuium filii. Abiit, commeſſatorem haud ſane commodum præſertim Cteſiphoni.

Orci galea.

Ἄϊδος κυνῆ, id eſt, Orci galea; dictitari ſolitum in eos, qui ſemet arte quapiam occultarēt. Parœmiam ad huiuſmodi fabulā referunt. Acriſio de maſculis liberis tollendis oraculum conſulenti reſponſum eſt, è Danae filia ipſius naſciturum filium, a quo occidendus eſſet: itaque territus æreum thalamum ſubterraneum parauit, in quo filiam incluſam adſeruabat, ne cum viro quopiam rem habere poſſit. Iupiter autem amore virginis correptus, in aurum trāsformauit ſeſe, atq; iſa per impluuium in Danaes gremium illapſus, eam grauidam fecit. Natus eſt Perſeus. Quod ſimulatq; reſciſſet pater, ipſam matrem vna cum infante, ſcrinio incluſam in mare præcipitem dedit. Porro ſcrinio forte fortuna ad Seriphū inſulam delato, Dictys ſublatum ad ſe Perſeum aluit. Polydectes autem Dictys frater, qui Seriphiis imperitabat, Danaen amare cœpit. Verū Perſeo iam adulto, non potuit ea potiri. Proinde conuocatis amicis, & inter hos Perſeo, ait ſe velle certamen dicere ſuper Hippodamiæ Oenomai filiæ nuptiis. Perſeus autem exiſtimans ſi cum Gorgonis capite pugnaret, neminem poſſe obſiſtere, præter alia poſtulauit equos, ductuque Mercurii ac Palladis peruenit ad Phorci filias, Memphedē, Ennyo & Dino. Has aiūt ſtatim natas anus fuiſſe, tum vnicum dumtaxat oculū fuiſſe tribus, vnicum item dentem, his viciſſim inter ſe tres vtebantur. Hæc cum Perſeus abſtuliſſet, repoſcentibus illis, ait redditurū ſeſe, ſi viam cōmonſtraſſent, quæ ad nymphas duceret. Erant his nymphis alata talaria, & cibiſis quæpiam, quam areulam ſeu peram putant fuiſſe. Habebant & Plutonis galeā, quā qui geſtaret, is quoſcunq; voluiſſet videbat, ipſe nemini cōſpicuus. His igitur inſtructus Perſeus, volucer iā ob talaria, ſicuti diximus, ad Gorgonas, tres ſorores,

Euryale,

Euryale, Stheno, Meduſa, Erant his capita, draconum ſquamis obſita, præterea dentes maximi, ſuum inſtar, ad hæc manus & alæ, quibus per aera ferebantur. Aderat inſuper ea vis, vt obtuentes ſeſe, in ſaxa verterent. Porro ſola Meduſa è tribus mortalis erat. Hanc igitur impetit Perſeus. Et oculis defixis in clipeum æreum, per quem tamen ipſam Gorgonis imaginem aſpiciebat, manũ porrigens, quam Pallas in Meduſam dirigebat, caput Meduſæ deſecuit. Aduolantes reliquæ duæ ſorores, Perſeum quidem inſequebantur, verum cum illum ob galeã Plutonis videre non quirent, retro abiere. Itaq; Perſeus reuerſus in Seriphum, Polydecten aggreſſus eſt, amicorum auxilium implorantem. Quibus ad regiam concurrẽtibus, Perſeus Gorgonis oſtenſo capite, quotquot obtuerentur, in ſaxa vertit. Sublato igitur Polydecta, & Dicty in fratris locum inſtituto, Gorgonis caput Palladi dedit, galeã Mercurio, cumq́ue hac peram ac talaria, ille rurſum nymphis reſtituit. Reliquum fabulæ, quã longius proſequitur Zenodotus, quandoquidem ad enarrationẽ adagii nihil attinet, omittimus. Vtitur hoc Plato libro de Republica decimo, dicens ſemper honeſta propter ſe ſequi oportere, etiam ſi quis Gygis anulum, vel Plutonis habeat galeam. Quibus ex verbis colligitur, eandem eſſe huius prouerbii ſententiam, & illius, γύγου δακτύλιος, id eſt, Gygis anulus. Vtrumq; enim a ſimili fabula natum eſt. Proinde recte accommodabitur & ad eos, qui rara quadam felicitate quidquid volunt efficiunt. Cuius generis eſt etiã illud, virgula diuina. Vſus eſt & Origenes libro primo aduerſus Celſum hæreticum, declarans magis cõueniſſe, vt Chriſtus, in Aegyptum fugiens, ſubduceret ſeſe Herodis inſaniæ, quam ſi ſub Plutonis ca'ide latitãs eundem feſelliſſet. Adagium manaſſe videtur ex Homero, apud quem Iliados quinto, Pallas ſeſe Orci galea tegit, ne videretur à Marte:

Τὸν μὲν ἄρης ἐναρίζε μιαιφόνος, αὐτὰρ ἀθήνη
Δῦν' ἄϊδος κυνέην, μήμιν ἴδοι ὄβριμος ἄρης. i.
Ille quidẽ cecidit iugulatus marte cruẽto.
At ſe Orci texit galea Tritonia Pallas,
Ne Mars hanc virtute inſignis cernere poſſet.

Admonet interpres prouerbio dici, εἰσδῦναι ἄϊδου κυνῆν, i. induere Orci galeam, de homine qui occultis inſidiis nocere molitur. Ariſtophanes ἐν ἀχαρνεῦσιν,

λάβε δ' ἐμοῦ γ' ἕνεκα παρ' ἱερωνύμου,
σκοτοδασυπυκνότριχά τιν' ἄϊδος κυνῆν,
εἶτ' ἐξάνοιγε μηχανὰς τὰς σισύφου. id eſt,
Meaq; cauſſa ſumito ab Hieronymo,
Orci galeam hiſpidam nigrantibus pilis,
Dein explicato dolos & artes Siſyphi.

In fermento iacere.

Ἐν τῇ ζύμῃ κεῖσθαι, id eſt, In fermento iacere dicebantur, qui animo eſſent ægro, quiq; iracundia turgerent. Plautus in Mercatore, Vxor tua in fermẽto iacet, pro eo quod eſt, intumeſcit ira. Idẽ in Caſſina, Nunc in fermento tota eſt. Ita turget mihi. Nota tranſlatio. Fermentum enim & acorem habet & tumorem.

In eo ipſo ſtas lapide, in quo præco prædicat.

Chrysalvs ſeruus in Bacchidibus Plauti, ſenem irridens, quem argento defraudabat, O ſtulte inquit, neſcis nunc venire te. Atqui in eo adſtas lapide, vbi præco prædicat. Quadrabit, vbi quis præſens, videns, audienſq́ue, tamen deluditur. Nam vendi etiam hodie vulgo dicuntur, quibus fit impoſtura. Quod autem meminit lapidis, id traductum eſt a lapide quodam editiore, quem Romæ fuiſſe complurium auctorum teſtimonio conſtat, vnde præcones in auctionibus res venales nunciabant. Vnde M. Tullius viliſſimos homunculos de lapide emptos appellat. De colono dictum eſt alibi.

Inus dolores.

Ἰνοῦς ἄχη, id eſt, Inus dolores. Ino Cadmi filia, ex Athamante duos peperit filios, Learchum & Melicertam, præterea filiam Eurycleam, Athamas autem verſus in inſaniam, reliquos liberos arcu percuſſit, occiditq́ue Ino vna cũ Melicerta ſeſe in mare abiecit: Et hanc quidem Megaras vndis adpulſam Megarenſes multo cum honore, exceperũt, iuſta perſoluẽtes. Leucothoe nomine commutato: illum vero Corinthum delatũ, Corinthii ſepeliere, & in eius honorem Iſthmios ludos inſtituerunt: nomine item commutato vocantes Palæmonem. Hinc ortum adagium, vt intolerandum, & exanimantẽ, vt ita dixerimus, dolorem ſignificantes di-

cerent, ἰνὸς ἄχη. Nam Achos proprie dolor dicitur apud Græcos, qui prorſus obſtupefacit, ſuiq; ſenſum adimit homini. Melicertes Tyrius apud eundem Zenodotum, vnde hæc retulimus, fabulã, quæ parœmię dedit occaſionem, narrat ad hunc modũ. Athamanti prius fuerat vxor Nephele, ex qua duos ſuſtulit liberos, Hellen & Phrixũ. Hac defuncta ſecundam duxit vxorem Ino. Ea veluti nouerca tendens inſidias Nepheles liberis, perſuaſit indigenis mulieribus, vt ſemina in terram iacienda prius frigerent, id eſt, aduterent in ſartagine. Ceterum vbi res male eueniſſet, neque quidquam is annus produxiſſet, Athamas in hac rerum anguſtia Delphos miſit, qui conſulerent oraculum. Verum Ino legatos muneribus corrupit, vt domum reuerſi dicerent, reſpõdiſſe deum, ita demum penuriam annonę depellendam, ſi Hellen & Phrixũ occidiſſent. Itaque perſuaſus Athamas, Phrixum & Hellen ad aram admouit immolaturus. Verum dii miſerti, aurei velleris ariete vectos illos per aera ſuſtulerunt. Et Helle quidem cum ſeſe in arietis tergo non ſatis teneret, delapſa eſt in mare, quod ab ipſa Helleſpõticũ appellatur. Phrixus autem in Colchicam regionem incolumis delatus eſt. Athamas ira deorum in rabiem verſus, Inus liberos aggreſſus eſt, quemadmodũ modo demonſtrauimus.

In omni fabula & Dædali execratio.

Ἐν παντὶ μύθῳ καὶ Δαιδάλου μῦσος, i. In omni fabula & Dædali execratio. Quadrat in auctores atrociũ facinorũ, aut ingentium calamitatum, vt frequenter illorum incidat mentio, ſed non ſine deteſtatione. Tradunt ab hac ortum fabula. Paſiphae regina Cretæ, tauri amore capta, Dædalum exorauit, vt ſibi vaccam ligneam ad proximam veræ vaccæ ſimulationem effingeret. In hac incluſa mulier, e tauro concepit, ac Minotaurum monſtrum abominandum peperit. Minos autem certis de cauſſis iratus, Athenienſibus indixit, vt quotannis ſeptem virgines, & totidem adoleſcentulos mitterent Minotauro obiiciendos. Horum omnium quoniam Dædalus cauſſam dediſſe videretur, in eum vulgo dira imprecabantur, vnde res in prouerbium abiit.

In parte vel ignem prædetur aliquis.

Ἐν τῷ μέρει τις καὶ πῦρ σκυλευέτω, id eſt, Prædetur aliquis per vices ignem quoq;. Suidas admonet dictum de iis, qui parum æqua referunt in commune. Cum enim res communis commiſſa fuerit manibus vnius aut paucorum, maxima pars penes eos hæret, qui diuidunt. Quid enim non prædetur qui prædatur ignem? qui ſic eſt natura cõmunis, vt ipſe nihilominus poſſideas, poſteaquam & aliis fueris impartitus. Amicitia facit omnia communia, verum vbi ventum eſt ad partitionem, quiſque ſtudet quod poteſt rapere. Neſcimus an ſcribæ vitio pro σκυλευέτω, deprauatum σκυλευέτω, vt pertineat ad ænigma Pythagoræ.

In nihil ſapiendo iucundiſſima vita.

SOPHOCLES in Aiace maſtigoforo, ſub perſona Aiacis, qui iam ab inſania reſipuerat:

Ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν ἥδιστος βίος.
Τὸ μὴ φρονεῖν γὰρ κάρτ' ἀνώδυνον κακόν. i.
Suauiſſima hic eſt vita, ſi ſapias nihil.
Nam ſapere nil, doloris expers eſt malum.

Hanc ſententiam docti citant prouerbii loco. Conſentaneum eſt autem, vulgo iactatum fuiſſe, vel eius argumento fabulę, quã Horatius narrat de quodam, Argiuo qui felicius exiſtimaret inſanire, quam ſapere & ringi.

Pol me occidiſtis amici,
Non ſeruaſtis, ait, cui ſic extorta voluptas,
Et demptus per vim mentis gratiſſimus error.

Huic concinit illud Eccleſiaſtæ dictum: In multa ſapientia, multa indignatio. Et: Qui addit ſcientiam, adiiciet & laborem. Heraclides Ponticus apud Athenæum auctor eſt, Thraſylaum Axonenſem Pythodori filium hoc inſaniæ genere correptum fuiſſe, vt exiſtimaret naues omnes quę in Piræum appellerent ſuas eſſe, eas appellentes ſumma cum voluptate recipiebat. Soluentes dimittebat, ac proſequebatur, in ſumma felix erat, perinde quaſi tantarum rerum dominus. Si quid periiſſet, non requirebat: ſi quid eſſet incolume, vehementer gaudebat, aliis iactitans ſuam fortunam, donec Crito frater e Sicilia reuerſus correptum hominẽ traderet medico. Ceterum is ad ſe reuerſus, negauit vnquam ſuauius vixiſſe ſeſe, quã cum eo mentis errore teneretur. Siquidem

cum tantum adeſſet voluptatum, nihil vnquam ſenſiſſe moleſtiæ.

Ignem palma.

Πῦρ παλάμῃ, i. ignem palma, dici ſolitum, ſi quando protinus aliquid intellectum eſſet a quopiam, vt ſi ſcommate dicto ſtatim ſentiat aliquis in ſe dictum. Sumptum videtur ab iis, per luſum ignem admouent manibus alienis, qui ſubito ſenſu excitati reſilire ſolent, riſumq́; mouere ſpectantibus.

Sub cultro liquit.

Svb cultro linqui dicitur, qui in præſentaneo periculo deſeritur. Sumpta metaphora a victima, quæ iam iam ferienda ſub cultro eſſe dicitur. Confine illis, inter ſacrum & ſaxum, Inter malleum & incudem. Horatius in Sermon.

Fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit.

Non admodum abludit hinc Ariſtophanicum illud : ἐν Ἀχαρνεῦσιν.

Ὑπὲρ ἐπιξήνου θέλων τὴν κεφαλὴν ἔχων λέγειν; id eſt,
Sum paratus verba facere, caput epixeno admouens.

Eſt autem ἐπίξηνον, truncus, in quo coqui ſecant carnes. Eſt in eadem fabula multus deinde iocus in ἐπίξηνον. Conuenit in eos, qui periculo capitis parati ſunt adfirmare quidpiam.

Fores habet tritas, vt paſtorum caſæ.

Τὴν θύραν ἔχει τετριμμένην ὥσπερ αἱ ποίμναι. i. Oſtium habet tritū, vt ſunt caſæ paſtorum. Ironia prouerbialis in homines inhoſpitales, aditu difficiles, ſibi viuentes, ſemper occluſis foribus, quod paſtores procul ab hominum commercio ſemotos vix vmquam quiſquā interuiſat. Meminit Diogenianus.

Apio opus eſt.

Τοῦ σελίνου δεῖται, i. Apio eſt opus. Ita loquebantur, quoties morbum capitalem innuebant, & vitæ periculum imminere. Nam olim monumenta defunctorum apio coronabantur. Plutarchus in Sympoſiacis : καὶ τοὺς ἐπισφαλῶς νοσοῦντας δεῖσθαι τοῦ σελίνου φαμέν. i. Et qui periculoſe ægrotant, iis dicimus apio opus eſſe. Idem prouerbii meminit & cauſſam addit in vita Timoleonis. Subeſt autem adagio iocus, adludens ad coronas victorum, quæ ex apio fiebant, præſertim in ludis Iſthmiis, teſte Diphilo apud Athenæum lib. ſexto :

Περὶ τῶν σελίνων μαχόμεθ' ὥσπερ Ἰσθμίοις. i.
Super apio certamus vt ſolet Iſthmiis.

Ialemo frigidior.

Ἰαλέμου ψυχρότερος, id eſt, Ialemo frigidior. De cantione oratione, argumento, ioco aut eiuſmodi re quapiam ſupra modum frigida, recte dicetur. Quidam aiunt Ialemon lugentis vocem fuiſſe. Nam ἰαλεμίζειν Græci dicunt pro complorare. Euripides in Troadibus Ialemon accipit, pro eiulatione & luctu : ὀξεῖς ἰάλεμοι, οἰκτρὰ τεκέων, Δάκρυά τ' ἐκ δακρύων καταλείβεται Ἡμετέροισι δόμοισι, id eſt, Qui eiulatus, quiq́; luctus, lacrymæque ſuper lacrymas diſtillantur in noſtris ędibus. Et Ariſtophanes apud Athenęum, grammaticus opinamur, in dictionibus Atticis, ἐν γάμοις, inquit, ὑμέναιος ἐν δὲ πένθεσιν ἰάλεμος, id eſt, In nuptiis Hymenæus in luctu Ialemus. Alii tradunt Ialemum Calliopes fuiſſe filium, infelicem, nulliuſq́; precii hominem, præſertim in cantu ſupra modum frigidum, vnde ἰαλέμου ᾠδὴν id eſt, Ialemi cantilenā, pro frigida dicūt ac miſerabili. Martialis item iocans in oratorem quendā frigidum ait, illum vnum idoneum eſſe, Qui Thermas refrigeret Neronianas. Heſychius indicat & hoc pacto efferri prouerbiū ἰαλέμου οἰκτρότερος, id eſt, Ialemo miſerabilior. Idem indicat ἰάλεμον dici, quod nullius ſit precii, quemadmodum Latini nænias appellant, cum ea vox proprie ſonet lugubres cantiones.

Humi hauris.

Χαμᾶζ' ἀντλεῖς. i. Humi hauris. De inaniter laborante dicebatur. Nihil eſt enim quod è ſolo haurias, hoc eſt, ab imo putei fundo, ſi is ſiccus ſit. Apparet dici poſſe quoties exhauſta copia, non multum ſupereſt quod haurias. Zenodotus meminit.

Humi ſerpere.

Hvmi ſerpit oratio, quę preſſior humiliorque eſt, quàm oportet, ſemper quaſi iacens, numquam adſurgens. Horatius:

Nec ſermones ego mallem
Repentes per humum, quam res componere geſtas.

Idem in Arte poetica:

Serpit humi tutus nimium, timiduſque procellæ.

Quod quidem aut a nauigantibus tranſlatum eſt, aut ab iis, qui procumbentes in terram ita reptant, ne erectos turbo ventorum auferat. Gregorius Nazianzenus in oratione contra Eunomianos deflexit ad homines, oſtendens non eſſe cuiuslibet de rebus diuinis diſſerere: οὐ παντὸς οὐχ οὕτω τὸ πρᾶγμα εὔωνον, καὶ τῶν χαμαὶ ἐρχομένων, id eſt, Non eſt cuiuſuis nec adeo vilis res, atque humi gradientium. Quamquam nihil vetat, & hic res aut actiones intelligi vulgares humileſque. Simillimum eſt huic, aut fortaſſis idē quod habet Pindarus in Olympiis, οὔτοι χαμαιπετέων λόγων ἐφάψῃ, Haud quaquam ſermones humi reptantes attingas. Item in Pythiis. χαμαιπετὲς δ᾽ ἄρ᾽ ἔπος οὐκ ἀπέῤῥιψεν, id eſt, Humile vero verbum nō effutiuit. Sumpſiſſe metaphoram videtur ab auibus haud procul à terra ſubuolantibus, quod idē Pindarus tribuit graculis. κολοιοὶ ταπεινὰ νέμονται. Vt huic reſpondeat, Aquila in nubibus.

Holerum adpoſitiones.

Αἱ τῶν λαχάνων προσθῆκαι, i. Holerum additamenta. De re nullius momenti. Sumptum videtur vel ab holeribus adpoſitis in menſa. vili nimirum cibo, vel auctariis holerū, quæ non numquam emptores ſordidi ac tenues requirunt. Auctor Diogenianus.

Fictilis homo.

Κεράμιος ἄνθρωπος, id eſt. Homo fictilis, id eſt, mollis, imbecillis, fragilis. Ductum à vaſis teſtaceis, quæ facile comminuuntur. Finitimum illi: Homo bulla. In quibuſdam codicibus legitur, κεραμεὺς ἄνθρωπος. In nōnullis, κέραμος ἄνθρωπος. Quorum poſtremum nobis magis arridet. Cerameus enim figulum ſonat, ceramos vas fictile. Sic & ficulnū hominem dicimus, ferreum, cereum, quernum, adamantinum. Contra quod eximiū videri volumus aureum dicimus. Inde illud poetis frequens, χρυσῆ ἀφροδίτη, id eſt, Aurea Venus. & τῆς δικαιοσύνης χρυσοῦν πρόσωπον, & χρύσεον ὄμμα τᾶς δίκας, id eſt, Iuſtitiæ vultus aureus, & iuſtitiæ oculus aureus, vt ex Pindaro, ni fallimur, refert Athenæus lib. 12. Itidē hodie quoq; aurea verba gemmeos mores dicimus, M Tull. Academicarum quæſtionum lib. 2. de libello loquens, quem Crantor ſcripſit de luctu: Eſt enim, inquit, non magnus, verum aureolus, & vt Tiberoni præcepit Panætius, ad verbū ediſcendus libellus. Quidquid aūt vile, κεράμιον ſiue κεράμεον, dicunt Græci ita Paullus homines appellat vaſa fictilia: ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν. M. Tullius actione in Verrem ſexta: tum illos cœpiſſe prætori dicere, putaſſe ſe id quod audiſſent alicuius precii ſcyphos eſſe Pamphili, Luteum negotium eſſe, non dignū quod in ſuo argento Verres haberet. Et alicubi Luteum hominem appellat, cōtemptū nulliusq; precii, interdum ipſum Lutum.

Hipparchorum tabula.

Ἱππάρχων πίναξ, i. Hipparchorum tabula. Dici conueniet, quoties haud impune futurū ſignificamus, ſi quid peccetur. A Syracuſanis natum adagium. Apud hos enim mos erat, vt Hipparchi, hoc eſt, equitum præfecti in tabellis deſcriberent militum nomina, qui ordinem deſeruiſſent. Meminit Zenodotus. Heſychius indicat, apud Lacedæmonios Hipparchum dici, qui iuuenibus præfectus eſſet. Is in tabula notabat eos, qui quidpiam indecore feciſſent.

Heteromolia cauſſa.

Ἑτερομόλιος δίκη. i. Cauſſa Heteromolia, dicitur apud Græcos, quæ ab altera duntaxat agitur parte, nullo præſente qui contradicat, ἀπὸ τοῦ τὸν ἕτερον μολεῖν, i. Quod alter duntaxat accedat. Simillimū illi, ἐρήμη δίκη. i. Deſerta cauſſa. Vſurpabitur non ineleganter, vbi quis damnat abſentem, recte ἑτερομόλιον δίκην, quis dixerit. Apud Heſychium ſic effertur ἑτερόμηνος δίκη.

Harmodii cantilena.

Ἁρμοδίου μέλος, i. Harmodii cantio: De lugubribus ac triſtibus dicebatur. Simillimum illi, ἀδμήτου μέλος, id eſt, Admeti melos. Ariſtophanes eum aliis aliquot locis, tum in fabula, cui titulus, ἀχαρνεῖς.

Οὐδὲ παρ᾽ ἐμοί ποτε τὸν ἁρμόδιον ᾄσεται. i.
Nec vmquam apud me carmen Harmodium canet.

Interpres indicat, cantilenæ genus fuiſſe, quod in compitis cani conſueuerit in Harmodiū & Ariſtogitonē quod hi Piſiſtratidarum tyrannidē ſuſtuliſſent. Eius carminis hoc erat initiū, φίλτατε ἁρμόδι᾽, οὔτι πού τέθνηκας,

κας, id eſt, cariſſime Harmodi haud quaquam mortuus es. Refertur à Suida ac Diogeniano.

Haud canit paternas cantiones.

Οὐ πατρῷα ᾄδει μέλη, i. Haud paternas cānit cantilenas. De eo iactatum, qui à paternis moribus degeneraret. Solent liberi maiorum ſuorum cantiūculis, quas admodum pueri didicerunt, delectari. Terentius in Adelphis: Pol Aeſchine haud paternum iſtuc dediſti.

Non certatur de oleaſtro.

Οὐ φυλίας ὁ ἀγών, id eſt, Hoc certamen non eſt oleaſtro. Quoties non de nugis, neque de gloria aut corollis, ſed de re ſeria ac pecunia ageretur. Siquidem in pleriſque certaminibus victoriæ præmium erat oleagina, aut querna, aut alioqui frondea corona. Meminit Diogenianus.

Haſta caduceum.

Δόρυ κηρύκειον. i. Haſta caduceum. Dici ſolitum, quoties aliquis ſimul & minaretur, & ad concordiam inuitaret. Ex oraculo natū, quod huiuſmodi fertur:

Ἀνδρὶ γεφυραίῳ φίλος οἶκος   id eſt,
Viro Gephyræo grata eſt domus.

Admoniti erant Gephyræi, vt ſequentes Athenienſium exercitum, vbi illos defeſſos conſpicerent, ibi manerent. Itaque cū Athenienſes ab Eumolpo oppugnarentur, ad Tanagram iter inſtituerunt, hac ſpecie, vt dux caduceum præferret, iuuentus armata a tergo conſequeretur, vt ſimul & pacem petere viderentur, & ad bellum nihilo ſegnius parati, ſi quis laceſſeret. Recēſet Suidas, & meminit Polybius libro hiſtoriarum 4. Legatum, inquit, ad Byzantios Aridicen miſere, & cum eo Polemoclem cum tribus triremibus, volentes id quod eſt in prouerbio, haſtam ſimul & caduceum Bizantiis mittere. Simillimum eſt huic quod eleganter vſurpauit D. Hieronymus, Scuto pacem petere.

Gallorum incuſare ventres.

Ἀλεκτρυόνων μέμφεσθαι κοιλίαν, id eſt, Gallorum incuſare ventrem. De edacibus, ac luxu multum abſumentibus facultatū. Huic enim animanti venter mirifice calidus, ita vt omnia ſtatim concoquat. Ariſtophanes in Veſpis.

Ἀλεκτρυόνος μ' ἔφασκε κοιλίαν ἔχειν.
Ταχὺ γὰρ καταπέψει τἀργύριον.   id eſt,
Mihi dixerat ventrem eſſe gallinacei,
Velociter enim cōcoquet hoc argentulū.

Hoc genus homines, Græci dicunt καταπιεῖν τὴν οὐσίαν, i. deuorare ſubſtantiā, id enim eſt atrocius, quam καταφαγεῖν. ſummam autem profuſionem ac cellerrimam indicant verbo ἀφανίζειν, i. ſic abſumere, vt nuſquam appareat veſtigium. Vtitur his omnibus, ſed poſtremo frequentiſſime Aeſchines in Timarchum, πάντ' ἠφάνισεν.

Ardens veſtis.

Αἴθεις πέπλος, i. Ardens veſtis, ſiue quemadmodum in aliis legitur exemplaribus, αἴθεις ἐν πέπλῳ, id eſt, Incenſus in veſte. Zenodotus prodidit dici ſolitum de iis, qui ſeditionem mouerent, calumniaſque ſererent. Exiſtimat autem adagium natum a veſte Neſſi Centauri ſanguine infecta, quam à Deianira miſſam cum induiſſet Hercules, incenſus igni ſacro periit. Porro fabulam idem recenſet ad hanc ferme ſententiam. Reliquis Centauris expugnatis ac confectis ab Hercule, Neſſus vnus omnium ſuffugerat. Is peruenit ad flumen Euenum, & in eius ripa verſans, ſolitus eſt adeuntes tranſmittere. Deinde euenit, vt Hercules in Trachinem ad Ceycem, vna cum Deianita proficiſceretur. Poſteaquam igitur ipſe iam fluuium tranſmiſiſſet Neſſo mandauit, vt Deianiram transferret. At is inter tranſuehendum, vim cœpit adferre mulieri. Quod ſimulac Hercules intellexiſſet, videlicet illa vociferante, Neſſi præcordia iaculo perfodit. At is ſentiens letale vulnus, neq; ſe poſſe mortem effugere, mulierem arceſſit: ſi vis, inquiens, tibi amatoriū efficaciſſimum parare, quo poſſis Herculem inflammare in amorem tui, & ſi quando deperibit aliā, in tui cupidinem reuocare facillum meo ſanguine perungas. Atq; ea perſuaſa, Neſſi ſanguinem è vulnere fluentem apud ſeſe ſeruauit. Itaque poſtquam Trachinem adiiſſet, ac rurſum inde profectus Oechaliam adortus ciuitatem cœpiſſet, reliquā populatus, Iolen puellam captiuam ſecum abduxit. Immolaturus autem Ioui parenti victimas ob res bene fortunatas, ad Deianiram mittit, iubens vt ſibi veſtem aliquam magnificam mitteret. Illa certior facta de Ioles raptu, veritaque ne Hercules

illam pluris quam ſeſe faceret, vt eſt, zelotypum mulierum genus, veſtem Neſſi cruore tinctam, imbutamq́ue mittit, phyltrum ſe mittere rata. Hanc indutus Hercules, rem diuinam peregit. Ceterum vbi calefacta veſte, venenum excitatum: corpus grauiter adurere cœpiſſet, auellere conatus eſt, verũ iam ita penitus adhæſerat, vt non ſine carnibus ipſis reuelli poſſet. His itaque malis diſcruciatus Hercules, in Thrachinem deducitur. Interim illa, cognitis iis, quæ acciderant ſuſpendio ſpontaneam mortem ſibi conſciuit. At Hercules iuſſit Hyllo, nã hũc ex Deianira ſuſtulerat natu iam grandem, Iolen duceret vxorem. Quo facto, in monte Oeta rogum extruxit, eumq́; conſcendit. Porro cum illo iubente, nullus ex Herculis comitibus auderet ignem ſubdere, videlicet metu contagii, paſtor quidam forte repertus, qui ignem immitteret, atq; huic officii præmium ſua tela dono dedit. Ardente iam rogo ferunt nubem non ſine tonitrũ obſepſiſſe Herculem, atque ita ſublatum ad deorum conſortium. Adagium referri non abſurde poterit & ad veſtem illam, quã Medea venenis imbutam, Iaſonis nouæ nuptæ dono miſit: quidam exiſtimant nephtha infectam fuiſſe. Itaque admotis vndique ex nuptiarum ritu tedis, flamma tranſiliit, pariter & puellam & patrem auxiliari cupientem excuſſit. Huius rei mẽtionem facit Euripides in tragœdia, cui titulus Medea.

Senecta leonis præſtantior hinnulorum iuuenta.

Γῆρας λέοντος κρεῖσσον ἀκμαίων νεβρῶν, i. Leo ſenex vigente potior hinnulo. Citatur apud Stobæum ex Hippothoonte poeta. Senectus viri fortis ac ſtrenui præſtantior eſt iuuenta quorundam ignauorum & imbecillium iuuenum. Venuſtius fiet, ſi longule transferatur. Veluti ſi quis ingenium docti ſenis & exercitati præferat ingenio parum eruditi iuuenis. Dicetur non inepte & in ſenectutem crudam, viridemq́ue, animiq́; viribus adhuc pollentem, in quam competet illud Euripidis ex Ione:

Τὸ τοι ποδὸς μὲν βραδὺ, τὸ δὲ νοῦ ταχύ. i.
Tardus quidem pes, animus eſt velox tamen.

Eodẽ pertinet illud eiuſdẽ in Andromacha,
Πολλῶν νέων γὰρ, κἂν γέρων εὔψυχος ᾖ
Κρείσσων. id eſt,
Gnauus ſenex & iuuenibus compluribus
Præſtat, Ariſtophanes alicubi:
Ἐγὼ τὸ γοῦν νομίζω γῆρας εἶναι κρεῖττον, ἢ πολλῶν κικίννους νεανιῶν, id eſt,
Meam ſenectam præferendam exiſtimo
Complurium comis adoleſcentium.

Nudior paxillo.

Γυμνότερος πασσάλου, id eſt, Nudior paxillo: De extremę paupertatis homine dicebatur hæc hyperbole. Nam paxillis corticem quoque detrahimus.

Herculei labores.

Ἡράκλειοι πόνοι, id eſt, Herculei labores, bifariam accipiuntur, partim plurimi atque ingentes, quique vires deſiderent Herculanas quemadmodum vſurpauit Catullus:

Sed te, inquit, quærere iam Herculis labos ſit.

Item Propertius:

Deinde vbi pertuleris, quos dicit fama labores
Herculis: Ac ruſum alibi:
Nou labor Alcidæ.

M. Tull. lib. de Finib. 2. At cũ de omnibus gentibus optime merere, cum opem indigentibus ſalutemq́; ferres, vel Herculis perpeti ęrumnas. Sic enim maiores noſtri labores non fugiendos triſtiſſimo verbo ęrumnas etiam in deo nominauerunt: exigerem ex te &c. Partim Herculei labores dicuntur, qui ſunt eiuſmodi, vt aliis quidẽ maximis adferant commoditates, ceterũ auctori ſuo nihil ferme fructus adducant, præter aliquantulum famæ, plurimum inuidię. Idq́; ita fato quodam accidiſſe putant, quod ἐν τῇ τετράδι γεννηθείη, id eſt, quarta natus luna crederetur, ſicut alio dictum eſt loco. Homerus poetico more cauſſam in Atendeam & Iunonem reiicit, quæ infeſta Herculi, tamquam ex pellice nato, periculis omnibus illum obiecerit. Celebrantur igitur, atq; etiã enumerantur à poetis Herculani labores: quorum omniũ longe difficillimus ac maximus hydra Lernæa, malum pertinax, ac propemodum inexpugnabile illi, qui iam omnia deuicerat. Cuius ſymbolo veteres inuidiam exprimere voluiſſe, ſatis indicat Horatius in Epiſtolis, cum ait:

-Diram qui contudit hydram
Notaq́, fatali portenta labore ſubegit,
Cõperit inuidiã ſupremo fine domãdam.

Con-

Conſuenit enim hæc teterrima peſtis pulcherrimorum facinorum eſſe comes, eximiamq́; virtutem non aliter, quàm vmbra corpus aſſequi, vt appoſite dixerit Ioſephus in opere De Iudæa capta: ἀμήχανον δ' ἐν εὐπραγίαις φθόνον διαφυγεῖν, id eſt, Nulla ratione fieri poteſt, vt in recte factis effugias inuidiam. Quis enim vmbram effugiat inuidiæ, niſi pariter & virtutis lucem effugerit? Cohærent inuicem hæc duo, ac rem omniũ optimam res omnium peſſima comitatur. Proinde Pindarus videtur non ſine cauſſa ſcripſiſſe:

Τὸ δ' ἄχνυμαι φθόνον ἀμειβόμενον τὰ καλὰ ἔργα.

Grauiter & indigne ferens, nimirum quod eſt indigniſſimum, præclara facta inuidiæ premio penſari. Neque vero parum cõcinne veteres illi videntur inuidentiæ ſymbolum Excetræ tribuiſſe. primum paluſtri malo, quod quemadmodum tradunt etiam naturalium cauſſarũ veſtigatores, magis huic morbo ſint obnoxii, qui humili abiectoq́; animo præditi ſunt, ſunt autem, quibus ſanguis ineſt frigidior, Eamq́ue ob cauſſam & apud Naſonem:

Inuidiæ domus eſt in vallibus imis
Abdita, ſole carens, non vlli peruia vento,
Triſtis, & ignaui pleniſſima frigoris, & quę
Igne vacet ſemper, caligine ſemper abundet.

Neque vero eum ſimplici portento res, ſed centum armato capitibus, quorum ſi quis vnum aliquod execuerit, in eius locum protinus duo ſuppullulent. Ea videlicet inuidentiæ natura eſt, vt ſi contra luctaris, magis ac magis irrites. ſi quãdo coneris ſplendore virtutis opprimere, tũ inſurgat acrior & intumeſcat. Hic ſi recidas, illic maior aboritur. Carptim extingui non poteſt, vix tandem obruitur. Verum id perpaucis contigit, ac vix etiam ipſi Herculi. Quamquã enim liuor velut ignis, alta petit, eſt tamen omnino aliquid vſque adeo perfectum & illuſtre, vt eo non poſſit attingere. Quo loci perueniſſe ſeſe gloriatur Horatius, cum ait:

Inuidiaq́; maior. Ac rurſum alibi:
Et iam dente minus mordeor inuido.

Iam vero quid aliud eſt, quod obtrectatores iſti elancularii ſolent in eos euomere, qui pulcherrimis ſudoribus orbi prodeſſe conantes, præclarum aliquid moliuntur, quã merum virus, ac venenum pluſquam letale. Quandoquidem generoſis & excelſis animis ſua fama quam impetunt iſti, non paullo carior antiquiorq́ue ſolet eſſe, quàm ipſa vita.

Effugi malum, inueni bonum.

Ἔφυγον κακὸν, εὗρον ἄμεινον. id eſt,
Euaſi mala, ſum nactus meliora.

Hemiſtichium prouerbiale, dici ſolitum, ſi quando fortuna lautior cuipiam contigiſſet. Natum aiũt à ceremoniis nuptialibus. Nam Athenis mos erat, vt in nuptiis puer quiſpiam induceretur vndiq; ſpineis frondibus, & quernis glandibus opertus, coronatusq́ue cunas geſtans panibus impletas. Dicebat autem hæc:

Ἔφυγον κακὸν, εὗρον ἄμεινον.

Ea vox bene ominabatur ſponſo ſponſęq́ue tamquam ad meliorem vſque fortunã profecturis. Malũ enim vocabat ſpinas & glandes, panes bonum, propterea quod ſteriles ſpinæ, iuxta prouerbium, quod alio poſuimus loco, οὐ γὰρ ἄκανθαι. Et glandibus victitabant agreſtes illi priſci, iuxta illud, ἄλλος βίος, ἄλλη δίαιτα. Reperto frumentorũ vſu, glandium eſus faſtidiri cœptus. Demoſthenes in oratione pro Cteſiphonte ſignificat id dici ſolere ab iis qui initiabantur, cum peractis iniuriis, quibus agitabantur ante myſteria, iam ad honorem initiationis admitterentur. Nam Aeſchyni obiicit, quod noctu miniſtrans initiandis, abſterſo luto iuſſit eos dicere:

Ἔφυγον κακὸν, εὗρον ἄμεινον.

Ariſtophanes in Pluto:

ἔπειτα πλουτῶν οὐκ ἔθ' ἥδεται φακῇ. id eſt,
Vbi diues eſt, haud lente gaudet amplius.

De iuuene, qui nactus Plutum faſtidiit anum, cui pauper morem geſſerat. Diuerſum eſt huic, quod Iulius Pollux lib. 6. refert ex Eupolide:

Οἴνου παρόντος, ὄξος ἠράσθη πιεῖν. id eſt,
Præſente vino bibere acetum maluit.

Adagium à Zenodoto refertur.

Aegypti nuptiæ.

Αἰγύπτου γάμος, id eſt, Aegypti nuptiæ, inauſpicatæ & infelices dicebantur. Sumptum è notiſſima fabula Aegypti, qui filios quinquaginta, totidẽ fratris filiabus maritos dedit,

At hi præter vnum omnes a ſponſis iugulati ſunt. Torqueri poterit in ſimulatã amicitiam, aut in munus honoris gratia datum in ſpeciem, cum reuera quæratur perniciei ei cui datur. Ita non numquam ex adfinitatibus aut fœderibus principũ atrocia naſcuntur exitia.

Aedilitatem gerit ſine populi ſuffragio.

PLAVTVS in Sticho: Sine populi ſuffragio, tamen ædilitatem hic quidem gerit. Vbi quis imperioſior eſt in alieno negotio, aut in ædibus alienis. Nam Plautus ad Paraſitum reſpicit in domo non ſua mandantem & imperantem, non aliter ac ſua. His confine eſt quod habetur apud Ciceronem libro tertio De legibus. Sed quæro quid hac re ſit turpius, quàm ſine procuratione Senator, legatus ſine mandatis. Item in decimatertia Philippica: Senator voluntarius lectus ipſe à ſe.

Pax redimenda.

DIVVS Auguſtinus. Homilia 10. narrat apud Pœnos huiuſmodi vetus prouerbium fuiſſe celebre: Vt habeas quietum tempus, perde aliquid. Raro carent lite, qui nuſquã ſuſtinent de ſuo iure concedere. Magnum interdum eſt lucrum, iactura rei moleſtiam & inquietudinem excluſiſſe.

E duobus tria vides.

Ἐκ δυοῖν τρία βλέπεις, id eſt, E duobus tria vides. Iocus prouerbialis in eos, qui vel ætate, vel ebrietate, vel alio quopiam oculorum vitio cæcutiunt. Huc pertinet illud Maronis:

Et ſolem geminum, & duplices ſe oſtendere Thebas.

Item illud Iuuenalis:

Et geminis conſurgere menſa lucernis.

In antiquis quibuſdam exemplaribus inuenitur ſcriptum hoc pacto: ἐν δυοῖν τρία βλέπεις, id eſt, In duobus tria vides, idque dici ſolitum, vbi quis aliud pro alio videt, fallentibus oculis. Venuſtius fiet, ſi ad animi iudicium deflectatur.

Edentulus veſcentium dentibus inuidet.

DIVVS Hieronymus epiſtolam illam eruditiſſimam, quam ad Magnum oratorẽ inſcripſit, huiuſmodi clauſit prouerbio: Cui quæſo, vt ſuadeas, ne veſcentium dentibus edentulus inuideat, & oculos caprearũ talpa contemnat, hoc eſt ne, quod ipſi nõ contigit, aliis inuideat. Sic enim eſt ferme hominum quorundam ingenium, vt quiſque laudet quantum ſe ſperat aſſequi poſſe: ſi quid vltra vires ſuas eſſe ſenſerint, id negãt diſci oportere. Breuiter paucos inuenias, qui quod in ſeſe deſperent, in aliis probent. idque non alia in re magis quam in litterarum ſtudiis. Hieronymus videtur Græcam illam reddidiſſe ſententiam.

Αὐτὸς πενωθεὶς τοῖς ἔχουσι μὴ φθόνει. id eſt,
Ne pauper ipſe iis inuide, qui poſſident.

Iiſdem veſcentes cepis.

Ταὐτὸν θύμον φαγόντες, id eſt, Qui idem ederunt thymum. Prouerbiali figura dictum ab Ariſtophane in Pluto. Congruit in pauperes ac bonos viros inter ſeſe amicos. θύμον enim viliſſimum herbæ genus, quo tenues & agreſtes, vtcumq; vitam ſuſtinent: quidã cepam agreſtem eſſe putant, etiam ſi diſſentiant Plinius & Dioſcorides. Suidas admonet agreſtis ac vilis herbæ genus eſſe, cuius eſu Comicus paupertatem veſcentium voluerit intelligi. Quemadmodum Heſiodus per maluam & aſphodelum tenues ſignificauit. Huic adfine quod ſcriptum eſt apud Iuuenalem:

Quis tecum ſectile porrum
Sutor, & elixi veruecis labra comedit?

Solidos è clibano boues.

ARISTOPHANES in Acharnenſibus:

Παρετίθει δ᾽ ἡμῖν ὅλους
Ἐκ κριβάνου βοῦς.
Καὶ τίς εἶδεν πώποτε βοῦς κριβανίτας; id eſt,
Deinde nobis præbuit
E clibano totos boues, & quis togo
Cõſpexit vmquam clibano coctos boues?

Antiphanes apud Athenæum libro quarto, facit quendã querentem de frugalitate Græcorum, qui paullulum carnium apponerent, cum maiores ſoleant totos boues, ceruos & arietes aſſos apponere. Quin & regi Perſarum coquum, totum camelum aſſum, atque etiam num calidum appoſuiſſe. Idem in eodem libro tradidit ex Herodoto, apud Perſas diebus natalitiis fuiſſe morẽ, vt diuites bouem, aſinum, equũ & camelum apponerent totos in clibano aut camino coctos. Prouerbialis hyperbole de barbarica rerũ copia, ſiue de lauticiis adfatim ſubminiſ-

ſubminiſtratis, Antiquitus enim in deliciis erant cibi in clibano cocti. Primum enim panis in clibano decoqui cœptus, quẽ κριβανίτην, id eſt, clibanarium vocabant, eaque res vſq; adeo viſa eſt noua, vt etiã prouerbio locum fecerit: deinde carnes & piſces eodem modo coqui cœperunt. Vnde & thunni, & id genus alia, in clibano cocta, xeniorum vice miſſitabantur amicis.

Drachmæ grando.

Δραχμὴ χαλαζῶσα, id eſt, Drachma grandinans. De lucro, quod tanquã cælitus emiſſum obtigit. Nam olim theatrale præmiũ drachma, quę velut grandinis in morem in populum ſpargebatur. Id à Diophanto tradunt inſtitutum. Vnde ſi quando grando accidiſſet, per iocum aiebant: δραχμὴ χαλαζῶσα. Miſſilium mos nec hodie totus extinctus eſt. Auctor Zenodotus. Meminit & Heſychius.

Duodecima artium.

Δωδεκαμήχανον, id eſt, Duodecim artium, appellabant callidum, verſutum, verſipellẽ, vafrum, ac variis inſtructum dolis: Narrant ſcortum quoddam fuiſſe nomine Cyrenẽ, cui cognomentum inditum δωδεκαμήχανος, propterea quod in peragenda Venere duodecim figuris vſa fuiſſe dicatur. Imitatum eſt autẽ ex Hypſipyle Euripidis tragœdia, in qua δωδεκαμήχανον ἄστρον, ſcripſit, citante Suida. Refertur & in Ranis Ariſtophan. tametſi interpres pro ἄστρον legiſſe videtur ἄντρον, vt intelligamus de membro pudendo muliebri. Ariſtophanes ſic habet, τολμᾷς τἀμὰ μέλη ψέγειν, ἀνὰ τὸ δωδεκαμήχανον Κυρήνης μελοποιῶν, id eſt, Audes tu mea vituperate carmina, qui per duodecim artes Cyrenes poemata fingis.

Vnde ſenſus ambiguus eſt, poteſt enim accipi vel de eo qui duabus ſederit ſellis, vel cui nomen ſit diſſyllabum. Zenodotus huiuſmodi citat epigramma:

Μισῶ τὸν ἄνδρα τὸν διπλοῦν πεφυκότα,
Χρηστὸν λόγοισι, πολέμιον δὲ τοῖς τρόποις. i.
Equidem virum odi duplicẽ, ſermonibus
Probis amicum, ceterũ hoſtem moribus.

Eſt aliquoties & apud Homerũ, Odyſſeę Σ.

Οἵ τ' εὖ μὲν βάζουσι, κακῶς δ' ὄπιθεν φρονέουσι. id eſt,
Qui bene cum dicant, retro mala mente volutant.

Rurſum Odyſſeæ P.

Ἐσθλ' ἀγορεύοντες, κακὰ δὲ φρεσὶ βυσσοδομεῦον. id eſt,
Qui bene cum loquerentur, atrocia mente præmebant.

Iterum eiuſdem operis Σ.

Θέλγε δὲ θυμὸν
Μειλιχίοις ἐπέεσσι, νόος δέ οἱ ἄλλα μενοίνα. i.
Pectora blandis
Lenibat dictis, at mens diuerſa parabat.

Apud Platonem in Hippia minore citat aliquis hos Homeri verſus, qui dicuntur ab Achille ad Vlyſſem:

Χρὴ μὲν δὴ τὸν μῦθον ἀπηλεγέως ἀποειπεῖν
Ὥσπερ δὴ φρονέω τε καὶ ὡς τετελέσθαι οἴω.
Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσιν,
Ὅς ἕτερον μὲν κεύθει ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δὲ εἴπῃ. id eſt,
Nam decet ingenue quod ſentis voce profari.
Haud ſecus atque Orci portas hominem execror illum
Quiſquis corde aliud celans, aliud ſonat ore.

Domi manere oporteret belle fortunatum.

Οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα. id eſt,
Domi manendum eſt, cuncta cui ſint proſpera.

Cui ſuppetit copia facultatũ, is ſi velit felicem agere vitã, domi viuat. Nuſquã enim viuitur commodius, nuſquã liberius. Qui eget, peregrinando rem quærat, ac fortunæ experiatur aleam. Ita Menander:

Οἴκοι μένειν χρὴ καὶ μένειν ἐλεύθερον,
Ἢ μηκέτ' εἶναι τὸν καλῶς εὐδαίμονα. id eſt,
Domi manere oportet, vt liber ſiet,
Aut liber eſſe deſinat qui diues eſt.

Poteſt in hunc quoq; detorqueri ſenſum. Qui ſibi bene conſcius eſt, ne captet ex alienis laudibus gloriam, ſed ſit ſuarum virtutum conſcientia contentus.

Per haſtæ cuſpidem currere.

Δι' ὀξείας δραμεῖν, id eſt, Per acutam currere dicebantur, qui in re magnopere periculoſa verſarentur. ὀξεῖαν enim haſtam, ſiue haſtæ cuſpidem vocant. Tranſlatum videtur vel à circulatoribus, qui per ſummas haſtarum & gladiorum cuſpides ingrediuntur. Vel à militari cõſuetudine, qua fieri ſolet, vt qui mortem commeritus videretur, is nudus per medias copiarum haſtas, hinc atque hinc intentatas, ire cogeretur. Nec abſur-

dum

dum, ſi de Thracia ſaltatione intelligatur, de qua nobis alias dictum eſt.

Alia Menecles, alia porcellus loquitur.

Ἀλλὰ λέγει μενεκλῆς, ἄλλα τὸ χοιρίδιον. id eſt, Non eadem loquitur ſuccula, quæ Menecles.

Vbi quis multum verborum effutit, quæ nihil ad rem pertineant. Nobis ſubeſſe prouerbium videtur, tametſi nondum ſatis liquet vnde natum ſit. Adludit ad illud Lucillius in epigrammate; quod quoniam eſt argutũ & elegans, nõ pigebit ſubſcribere:

Χοιρίδιον καὶ βοῦν ἀπολώλεκα καὶ μίαν αἶγα.
Ὧν χάριν εἴληφας μισθάριον μενέκλεις.
Οὔτι δέ μοι κοινόν τι πρὸς ὀθρυάδαν γεγένηται,
Οὔτ' ἀπάγω κλέπτας τοὺς ἀπὸ θερμοπυλῶν,
Ἀλλὰ πρὸς εὐτυχίδην ἔχομεν κρίσιν, ὥστε τί ποιεῖ
Ἐνθάδε μοι ξέρξης, καὶ λακεδαιμόνιοι,
Γλὴν κἀμοῦ μνήσθητι νόμου χάριν, ἢ μέγα κράξω
Ἀλλὰ λέγει μενεκλῆς, ἄλλα τὸ χοιρίδιον. i.
Succula, bos, & capra mihi periere Menecles,
Ac merces horum nomine penſa tibi eſt,
Nec mihi cum Othryade quidquam eſtve fuitve negoti
Nec fures vllos huc cito Thermopylis.
Sed contra Eutychidem nobis lis, proinde quid hic mi
Aut Xerxes facit, aut quid Lacedæmonii?
Ob pactum & de me loquere, aut clamaue to clare,
Multo aliud dicit ſus, alind Menecles.

Cum huius epigrammatis argumento conuenit & illud quod eſt apud Martialem libro ſexto.

Non de vi, neq; cæde, nec veneno,
Sed lis eſt mihi de tribus capellis.
Vicini queror has abeſſe furto.
Hoc iudex ſibi poſtulat probari.
Tu Cannas, Mithridaticumq; bellum,
Et periuria Punici furoris,
Et Syllas, mariosq; Mutiosq;,
Magna voce ſonas, manuq; tota.
Iam dic poſthume de tribus capellis.

In Martialis epigrammate hoc ipſum tota manu, prouerbii ſpeciem gerit. Solẽt enim rhethores in contentione manu rotata geſticulari. Vtrunque igitur in eum recte diceretur, qui ἐξαγώνια καὶ ἀπροσδιόνυσα, hoc eſt, extra cauſſam quæ ſunt, & ad rem nihil attinẽt, dicit. Aliud ſus, alind loquitur Menecles: &, dic de tribus capellis.

Haud annuncias bellum.

Οὐ πόλεμον ἀγγέλεις. id eſt, Non annuncias bellum. Dici ſolitum, vbi quis rem oppido lætam annunciat, quod bellum res ſit omnium calamitoſiſſima: & tamen ad huius rumorem hodie plerique mortales hilareſcunt, nimirum ſceleratiſſimum illud Carum genus, qui malis humani generis alũtur. Iulianus in epiſtola ad Baſilium. ἡ μὲν παροιμία φησὶν, οὐ πόλεμον ἀγγέλεις, ἐγὼ δὲ προσθείην ἐκ τῆς κωμῳδίας, ὦ χρυσῶν ἀγγείλας ἐπῶν, id eſt, Prouerbio dicunt, haud bellum annuncias. Ego vero illud addiderim ex comœdia: O aureorum nuntius verborum. Conduplicauit prouerbium Iulianus, quãdoquidem & hoc prouerbiale, χρυσῶν ἀγγείλας ἐπῶν. Sumptum eſt autem ex Ariſtophanis Pluto. Verba ſunt ſenum chorum explẽtium ad Carionem, qui Pluti annunciarat aduentum. Vſurpauit & Plato in Phædro: οὐ πόλεμόν γε ἀγγέλεις, id eſt, Haud ſane bellum annuncias. Ac rurſum libro de Legibus tertio. Pindarus in Pythiis hymno 4. τῶν δ' ὁμήρου, καὶ τόδε συνθέμενος πόρσυνε, ἄγγελον ἐσθλὸν ἔφα τιμὰν μεγίσταν πράγματι παντὶ φέρειν, id eſt, Qui ex Homeri dictis & illud conſerens orna. Nuntium bonum ait honorem maximum in omni negotio ferre. Verſus autem quem citat Pindarus, hic adfertur ab interprete:

Ἐσθλὸν καὶ τὸ τέτυκται, ὅτ' ἄγγελος αἴσιμα εἰδῇ. id eſt,
Hoc quoq; præclarum eſt, vbi nũcius optima nouit.

Extat autem Iliados O.

Machinas poſt bellum adferre.

Τὰς μηχανὰς μετὰ τὸν πόλεμον κομίζειν. id eſt, Machinas poſt bellum adferre dicebantur, qui peracto negotio, ſero adhiberent apparatum. Brutus in Epiſtola quadam ad Lycios: αἱ μηχαναὶ ὑμῶν μετὰ τὸν πόλεμον, ὡς ἡ παροιμία, ἐκομίσθησαν, id eſt, Veſtræ machinę poſt bellum, vti prouerbio dicitur, adductę ſunt. Adludit ad illud Platonis, quod alio reddidimus loco: οὕτως χρὴ τοῦ πολέμου μεταλαγχάνειν, id eſt, Ad iſtum modum oportet ad bellũ accedere. De Melitide dicetur ſuo loco, quem aiunt in Troiam veniſſe, quo

Priamo

Priamo ferret ſuppetias, ciuitate iã capta.

Leuiſſima res oratio.

Κουφότατον πρᾶγμα λόγος, id eſt, Leuiſſima res oratio. Syneſius in epiſtola quadã ad Theophilum: πρόπετης ὢν ἄνθρωπος γλῶτταν, ἐνέτυχεν ἀνδρὶ προπετεστέρῳ τὴν χεῖρα, καὶ τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον, κουφοτάτου πράγματος, βαρυτάτην τιμωρίαν ἐξέτισε, id eſt, Homo præcipiti lingua cum incidiſſet in virum manu magis præcipiti, iuxta id, quod dici ſolet, rei leuiſſimæ nempe ſermonis, grauiſſimas pœnas dedit. Porro quod Syneſius adducit, propemodum videtur eſſe apud Platonem libro De legibus quarto, διότι κούφων καὶ πτηνῶν λόγων βαρυτάτη ζημία, id eſt, Propterea quod leuium ac volatilium verborum grauiſſima ſit pœna. Refertur & apud Plutarchum in libello περὶ ἀοργησίας, ex auctore Platone. Apud Homerum paſſim obuium eſt illud:

Ἔπεα πτερόεντα προσηύδα. id eſt,
Verba volucria dixit.

Verba alata cognominat, quod facile euolent, ac reuolare neſciant. Proinde Horatius:

Et ſemel emiſſum volat irreuocabile verbum.

Eam ſententiam citat ex Menandro:

Οὔτ' ἐκ χερὸς μεθέντα καρτερὸν λίθον
Ῥᾷον κατασχεῖν, οὔτ' ἀπὸ γλώσσης λόγον. i.
Nec durus vlli emiſſus è manu lapis,
Neq; ſermo lingua, facile compeſci valet.

Alibi indicauimus ἀπτέρους λόγους dici Græce, id eſt, verba ſine pẽnis, quæ premit apud ſe qui audiuit, nec ſinit ad alios euolare.

Non omnia eueniunt, quæ in animo ſtatueris.

Homerus Iliados Σ.

Ἀλλ' οὐ Ζεὺς ἄνδρεσσι νοήματα πάντα τελευτᾷ. id eſt,
Iupiter haud quidquid animo conceperis, illud
Perficit exemplo.

Pindarus in Olympiis:

Πολλὰ δὲ ἀνθρώποις παρὰ γνώμαν ἔπεσεν. i.

Multa mortalibus præter animi ſententiam eueniunt, quod ipſum citauimus & alibi. Recte vtemur, quoties ſignificabimus, non euenire protinus quidquid ſpe votiſq; conceperimus.

Murem oſtendit pro leone.

Μῦν ἀντὶ λέοντος ἀπέδειξε, id eſt, Murem pro leone oſtendit, prouerbiali ſchemate dictũ, pro eo quod eſt, ingentia pollicitus & fortia, longe diuerſa exhibuit. Syneſius in epiſtola quadam ad Anaſtaſium: ἐνεκραγὼν γὰρ αὐτῷ δὶς που καὶ τρὶς καὶ τοῖς ἐξ ἁμάξης λοιδορησάμενος, καὶ πάντα ἐπαναταινάμενος ἅπερ ἂν εἰρῆσθαι καὶ παρ' ἐμοῦ, παντὸς ἂν ἐτιμησάμην, ἀπέδειξε τὸ κάταρμα μῦν ἀντὶ λέοντος, id eſt, Cũ inclamaſſet in illum bis aut ter, ac de plauſtro, quod aiunt, cõuitiis inſectatus, nihilque nõ in eum eſſet vociferatus, cum eiuſmodi vel à meipſo dicta fuiſſe, maximi fecerim, deinde murem pro leone exhibuit ſcelus. Sumptum apparet à beſtiariis, qui ridiculi gratia multa polliciti, quaſi leonẽ immanem & inſolitæ magnitudinis emiſſuri, mox murem emittunt in caueam.

Inimicum & inuidus vicinorum oculus.

Alcippvs in epiſtola quadam ad Encymonem: δυσμενὴς καὶ βάσκανος ὁ τῶν γειτόνων ὀφθαλμὸς φησὶν ἡ παροιμία, id eſt, Inimicus & inuidus vicinorum oculus, vt dictũ eſt prouerbio. Extat autem apud Ariſtotelem libro Rhetoricorum ſecundo, Vicinus inuidet vicino, iuxta Heſiodi ſententiam. Nec inuidemus iis, à quibus longo abſumus interuallo, ſed quos propemodum ſperamus adſequi. Vnde Flaccus:

Inuidia, quia maior. Et alibi:
Et iam dente minus mordeor inuido.

Bona terræ.

Τὰ τῆς γῆς ἀγαθὰ, id eſt, Terræ bona. De bonis & immẽſis & omnigenis, quaſi dicas, quidquid terra progignit, omnium rerum parens. Menander in epiſtola ad Glyceram: βασιλικῶς ὑπισχνούμενος τὸ δὴ λεγόμενον τοῦτο, τὰ τῆς γῆς ἀγαθὰ, id eſt, Regaliter pollicens, iuxta illud, quod vulgo dicitur: Terræ bona. Finitimum illi: Montes auri pollicẽs.

Palumbem pro columba.

Φάτταν ἀντὶ περιστερᾶς, id eſt, Palumbem pro columba, ſubaudi verbum ad ſententiam accommodatum. In epiſtola Mormiæ cuiuſdam ad Chremetem: αὐλητρίδα δὲ λυτρωσάμενος εἰς ἐπιχειρέων, νύμφης στολὴν αὐτῇ περιβαλὼν ἐπεισήγαγέ μοι φάτταν ἀντὶ περιστερᾶς φασὶν, ἑταίραν ἀντὶ νύμφης, id eſt, Redemptam

tibicinam

tibicinam quam ſorte amabat, ſponſæq́ue ſtola amictam mihi induxit columbæ loco palumbem, vt aiunt, meretricem pro ſponſa. Vſus eſt Plato in Theæteto: λαβὼν οἷον φάτταν ἀντὶ περιστερᾶς. id eſt, ſi velut accipiat palumbem pro columba. Error eſt in re, nõ in ipſa ſcientia. Palumbes autem columbis ſunt adſimiles. Conueniet, vbi quod deterius eſt, & adulterinum pro eo, quod eſt pręſtantius ac legitimum ſupponitur.

Cilix haud facile verum dicit.

Κίλιξ οὐ ῥᾳδίως ἀληθεύει, id eſt, Cilix haud facile verũ dicit. Dionyſius in Epiſtola ad Ruſum ſcholaſticum, λόγος ἐστὶ παλαιὸς, μὴ ῥᾳδίως ἀληθεύειν τοὺς κίλικας, id eſt, Vetus verbũ eſt, Cilices haud facile verum dicere. Quãquam ἀληθεύειν aliquoties eſt re præſtare quod dixeris. Quadrabit in hominem auidum lucri, & ob id ſæpenumero dicentem non quæ vera ſint, ſed quæ vtilia. Natum adagium à moribus eius gentis, quo nomine nunc vulgo notant Vltrattaiectiuos.

Culicem elephanti conferre.

Κώνωπα ἐλέφαντι παραβάλλειν, id eſt, Culicẽ elephanti conſerre dicuntur, qui minima maximis comparant. Libanus ad Caſilum, τὸ δὲ ἐμὸν τοιοῦτον, οἷον κώνωψ ἐλέφαντι παραβαλλόμενος, id eſt, Ego vero perinde ſum, quaſi culex cum elephante collatus. Huius generis eſt & Vergilianum illud:

Sic canibus catulos ſimiles, ſic matribus hœdos
Noram, ſic paruis componere magna ſolebam. &:
Si parua licet componere magnis.

Dum clauum rectum teneam.

Dvm clauum rectum teneam, id eſt, dũ meo fungar officio. Significat autem, non imputandum euentum parum proſperum artifici, modo is præſtiterit qđ artis eſt. Quintilianus lib. 2. Inſtitutionum, prouerbiale fuiſſe demonſtrat. Nam & gubernator, inquiens, vult ſalua naue in portum peruenire: ſi tamen tempeſtate fuerit abreptus, non ideo minus erit gubernator, dicetq́ue notum illud:

Dum clauum rectum teneam.

Videtur hemiſtichium è poeta quopiam ſumptum. Nonnulli citant ex Ennio:

Dum clauum rectum teneam, nauimq́ue gubernem.

Huc adluſit M. Tullius lib. Epiſt. fam. 12. Vna nauis eſt iam bonorum omnium, quã quidem nos damus operã, vt rectam teneamus, vtinam proſpero curſu. Sed quicunque venti erunt, ars noſtra certe nõ aberit. Itidem Pindarus Pythiorũ hymno primo, νώμα δικαίῳ πηδαλίῳ στρατόν, id eſt, Guberna iuſto clauo exercitum.

Incus maxima non metuit ſtrepitus.

Ἄκμων μέγιστος οὐ φοβεῖται τοὺς ψόφους. id eſt, Nihil tumultus metuit incus maxima. Excelſus animus non commouetur minis, aut fortunæ ſæuientis procellis. Trãſlatum ab incudibus fabrorum ærariorum, quæ tametſi hinc atq; inde tundantur crebris malleorum ictibus, tamen haud quaquam loco commouentur. Vergilius huiuſmodi conſtantem animum querno robori ſimilem facit, Idem. de animo inexorabili:

Quam ſi dura ſilex, aut ſtet Marpeſia cautes.

Extat apud Græcos diſtichon integrum huiuſmodi:

Ἄκμων μέγιστος οὐ φοβεῖται τοὺς ψόφους,
Καὶ νοῦς ἐχέφρων πᾶσαν ἔλκουσαν βίαν. i.
Strepitum ac tumultum maxima incus haud timet,
Conſtans nec animus quãlibet violentiã.

Veneri ſuem immolauit.

Ἀφροδίτῃ ὗν τέθυκεν, id eſt, Veneri ſuem immolauit. Dici ſolitum, vbi quis munus offert minime gratum. Inuiſus enim Veneri ſus propter Adonidem illius amaſium apri dente peremptum. Aut contra, cum quis alium in gratiam alterius lædit. Quemadmodum caper mactatur Libero, non quia gratus, ſed quia nocuit.

Non licet bis in bello peccare.

Ἁμαρτεῖν οὐκ ἔνεστι δὶς ἐν πολέμῳ, id eſt, In bello bis errare non licet, in rebus periculoſis nõ tutum eſt labi. Nam ſi ſemel erretur, actum eſt de capite, nec eſt ſecundo errori locus. Vel quod in bello, quia cuncta tumultu peraguntur, non detur ſpacium reuocandi reſtituendiq́; ſi quid perperam ſit inſtitutũ. Vnde Homerus, cum alibi, tum Iliados P.

Ὀλίγη δέ τ' ἀνάπνευσις πολέμοιο. id eſt,
At vero exigua eſt interſpiratio belli.

Proinde in his rebus, in quibus ſi ſemel erratum fuerit, non eſt quod in poſterum ſarcias, cautim ac circumſpecte agendum, admonente vel Mimo illo non infeſtiuo:

Deliberandum eſt diu, quidquid ſtatuendum eſt ſemel.

Huc pertinet quod à Catone citat Vegetius. In aliis rebus ſi quid erratū eſt, poteſt poſtmodum corrigi, præliorū delicta emēdationem non recipiunt, cum ſtatim pœna ſequatur errorem. Aut enim confeſtim pereunt qui ignaue imperiteq́; pugnauerūt, aut in fugam verſi, victoribus vltra pares eſſe non audent. Adagium videtur natum ex apophthegmate: cum Lamachus quēdam manipuli ducem increpaſſet, quod perperam quiddam egiſſet, isq́ue reſponderet, ſe non iterum commiſſurum quod commiſerat: In bello, inquit Lamachus, ne licet quidem peccare bis: quod primus error ſæpe vitam adimat.

Panidis ſuffragium.

Πανίδος ψῆφος, id eſt, Panidis ſuffragium. In eos torquebatur, qui ſtulte atque inerudite iudicarent. Aiunt Panidem hunc Chalcidis regem fuiſſe, qui Heſiodum Homero prætulerit: perinde quaſi dicas, Midæ ſuffragium, quod is quoque Panis agreſtem cantionem ante poſuerit Apollinis muſicæ. In genere conuenit in iudicia vulgi, cui fere ſemper peſſima pro optimis placuerunt. Huius ſuffragiis Menandrum aliquoties ſuperauit Philemon. Euripides cum quinque & ſeptuaginta tragœdias ſcripſerit, in ſolis quinque vicit. Plinius ætate ſua de recitatoribus ſcribit: Si quando tranſibis, inquit, per baſilicam, & voles ſcire quomodo quiſque dicat, nihil eſt quod tribunal aſcēdas, nihil quod præbeas aurem: facilis diuinatio, ſcito eum peſſime dicere, qui laudabitur maxime. Quapropter Socrates in Critone Platonis, illud in primis vult eſſe ſapienti fixum decretumq́ue, ne quid opinione vulgi commoueatur, imo ſuſpectū habeat, quidquid ſenſerit vulgo vehementer adridere. Scitum eſt illud Antiſthenis apud Diogenem Laertium, cui cum dixiſſet quiſpiam Multi te laudant, Quid, inquit, mali feci? Huic ſimillimum quod Plutarchus in Apophthegmatis refert de Phocione, cui dicenti cum populus Athenienſis præter morem alacribus ſtudiis adſentiretur, cōuerſus ad amicos, Quid hoc, inquit, eſt rei? Nunquid imprudens perperam?

Pattæcione calumnioſior.

Πατταικίωνος συκοφαντικώτερος, id eſt, Pattæcione calumnioſior. Ab euentu natum. Nā Pattæcion quiſpiam infamis calumniator, cui cum mos eſſet bonis viris calumnias ſtruere, atque hoc tam fœdo quæſtu parare rem, tandem deprehenſus conuictuſq́ue pœnas dedit capite. Huic præcipuum ſtudium fuit, probati nominis iuuenibus negotium faceſſere. Idem popularibus conuitiis lapidatus eſt, quod fur eſſet, & ædium perfoſſor. Talis fuit apud Athenienſes Hyperbolus. Refert Suidas.

Omni pede ſtandum.

Ὅλῳ ποδί, id eſt, Omni, ſiue toto pede, pro eo quod eſt: Summa vi, ſummoq́; niſu. Refertur à Suida. Quintilianus Inſtit. orator. lib. 12. Itaque in his actionibus, omni, vt agricolæ dicunt, pede ſtandum eſt. Videri poterat traductum ab iis, qui in acie conſtanter partes ſuas tuentur, neque locū deſerunt: aut à palæſtritis, quorum artis eſt, ſcite pedē figere: niſi Quintilianus ab agricolis profectum eſſe teſtaretur.

Callum ducere.

PROVERBIALES metaphoræ ſunt, Callum ducere, & occalleſcere, ſiquidem ad animum detorqueantur. Quintilianus libro 12. Et ingenio adhuc alendo callum inducere. Sæpicule legimus apud M. Tullium, occalluiſſe aures, cum aſſuetudo ſenſum mali adimit.

Extra organum.

QVINTILIANVS libro vndecimo, Et his diuerſa vox, & pœne extra organum: cui Græci nomen amaritudinis dederunt, ſupra modum ac pæne naturam vocis humanæ acerba. Extra organū dicetur, quod immodicum eſt, & extra vulgarem menſuram. Veluti ſi quis leges Platonis huius ætatis ciuibus proponeret. Ductum eſt ab organo muſico, quod intra vigeſimam vocem conſiſtit. Conueniet item in vehementer clamoſum.

Toto organo.

QVINTILIANVS lib. 11. Eſt enim quædam ad auditum accommodata non magnitudine, ſed proprietate ad hoc velut tractabilis: vtiq; habens omnes in ſe qui deſiderantur, ſonos, intentionesq́;, & toto, vt aiunt, organo inſtructa. Hactenus ille. Proinde toto organo inſtructa recte dixeris, quæ numeris omnibus conſtant, & vndique quadrãt. Sumptũ & hoc à muſicorum inſtrumẽtis.

Vltra linum.

Ὑπὲρ τὸ λίνον, id eſt, Vltra linum. Lucianus in Ioue redarguto: Οὐδὲν γὰρ οὕτω γένοιτ᾽ ἂν ἔξω τοῦ νόμου τῶν μοιρῶν οὐδὲ ὑπὲρ τὸ λίνον, id eſt, Neq; enim quidquam ita fieri poterit, præter Parcarum legem, & vltra linum. Vltra linum dixit pro eo quod eſt, extra decretum fatale. Adluſum eſt autem ad fila trium Parcarum. Confine illi, quod alias retulimus: ὑπὲρ τὸν ἄτρακτον, id eſt, Vltra fuſum.

Omnia ſecunda, ſaltat ſenex.

OMNIA ſecunda, ſaltat ſenex Iocus prouerbialis, quo conueniet vti, quoties res prius in periculum adducta, præter exſpectationem feliciter exierit. Seruius enarrans illũ Maronis verſiculum ex 3. Aeneidos lib.

Luſtramurq́ue Ioui, votisq́; incendimus aras:

adagium refert explicatq́; his verbis: Sciendum ſane moris fuiſſe, vt piaculo commiſſo, ludi celebrarentur. Nam cum iracundia matris Deum Romani laborarent, & eam nec ſacrificiis nec ludis placare poſſent quidam ſenex ſtatis ludis Circenſibus ſaltauit, quę ſola fuit cauſſa placationis. Vnde & natum prouerbium: Omnia ſecunda, ſaltat ſenex. Idem Seruius explicans locum eiuſdẽ poetæ in Aeneidos 8.

Vt celſas videre rateis, atq; inter opacum
Allabi nemus, & tacitis incumbere remis,
Terrentur viſu ſubito, cunctiq; relictis
Conſurgunt menſis, audax quos rumpere Pallas
Sacra vetat.

Cum aliquando, inquit, Romæ ludi Circẽſes Apollini celebrarentur, & Hannibal nũciatus eſſet circa portam Collinam ingruere, omnes raptis armis concurrunt. Reuerſi poſtea cum piaculum formidarent, inuenerunt ſaltantem in circo ſenem quẽdam, qui cum interrogatus, dixiſſet ſe nõ interrupiſſe ſaltationem, ductum eſt hoc prouerbium, Salua res ſaltante ſene. Verrius apud Feſtum Pompeium huiuſmodi fabulã adfert: C. Sulpitio, & C. Fuluio conſulib. M. Calphurnio Piſone prætore vrbis faciente ludos, ſubito nunciato hoſtium aduentu, è foro ad arma cõcurſum eſt. Sed poſtquam victores rediſſent in theatrum, ne ludi intermiſſi religionem adferrent, & inſtaurari oportere dicerent, inuentum eſt ibi. C. Põponium libertinum hominem grandẽ natu, ad tibicinem ſaltaſſe. Itaque gaudio nõ interruptæ religionis editam vocem, nunc quoque celebrari. Sunt qui C. Voluminum arbitrarentur appellatum fuiſſe, qui ad tibicinem ſaltarit. Meminit huius & T. Liui' alicubi, ni nos fallit memoria. Huic finitimum eſt illud, quod alio diximus loco: γλαὺξ ἵπτατο, id eſt, Noctua volauit. Ariſtophanes in Veſpis:

Γλαῦξ γὰρ ἡμῶν πρὶν μάχεσθαι τὸ στρατὸν διέπτατο. id eſt,
Noſtra enim ante prælium vlula peruolauit agmina.

Significat victoriam non virtute militum, ſed Mineruæ dexteritate contigiſſe.

Gladium dediſti, qui ſe occideret.

ADAGII formam habet, quod ſcripſit Plautus in Trinummo. Gladium dediſti, qui ſe occideret, id eſt, miniſtraſti materiã & adiumentum ad perniciem. Veluti ſi quis amãti adoleſcẽti pecuniam det in manum: aut iuueni temerario mãdet magiſtratum: aut mulieri permittat quo lubeat eundi licentiam. Dedit & Aeneas Didoni gladiũ quo ſe occidit. Quo quidem loco multa Seruius, quæ nobis alio loco dicta ſunt in prouerbio: ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα.

Alienum arare fundum.

Ἀλλοτρίαν ἄρουραν ἀροῦν, id eſt, Alienum aruum arare. Prouerbiali metaphora dictum eſt pro eo quod eſt, alienum agere negotium, aut cum alienis vxoribus habere rem. Theognis in ſententiis:

Ἐχθαίρω δὲ γυναῖκα περίδρομον, ἄνδρα τε μάργον,
Ὃς τὴν ἀλλοτρίαν βούλετ᾽ ἄρουραν ἀροῦν. i.

Eſt

Eſt inuiſa mihi mulier vaga, inersque maritus,

Alterius fundum quiſquis arare cupit.

Plautus item de marito adultero: Fundum alienum arat, ſuum incultũ deſerit. Huic ſimilis color eſt apud iureconſultos: Alienos irrigare agros, tuis ſitientibus. C. de ſeruit. & aqua. cap. præſes. Durum eſt & crudelitati proximũ, ex tuis prædiis aquæ agmẽ ortum, ſitientibus agris tuis, ad aliorum vſum, vicinorum iniuria propagari.

Fluuius, quæ procul abſunt, irrigat.

Ποταμὸς τὰ πόῤῥω ποτίζων, τὰ δ' ἔγγυον καταλείπει, id eſt, Fluuius quæ longe diſſita ſunt, irrigat, quæ proxima ſunt, præterit. De his dici conuenit, qui bene merentur de externis & nihil ad ſe pertinentibus, ſuos negligunt. Refert Diogenianus. Apparet inde ductum, quod vbi fluuius oritur, minor eſſe ſolet, minusq; argillæ ſecum trahens: & quo longius receſſit à fonte, hoc eſt copioſior vberiorq;.

Magno flumini riuulum inducis.

Ποταμῷ μεγάλῳ ὀχετὸν ἐπάγεις, id eſt, Magno flumini canalem inducis, id eſt, maximis rebus puſillum & inutile momentum addis. Commemoratur à Suida. Finitimum eſt illis: Syluæ addere ligna, mari aquam, ſoli lucernam.

Ne patris nomen quidem dicere poſſit.

SYNESIVS in epiſtola quapiam aduerſus Andronicum: ἄνθρωπος οὐκ ἔχων εἰπεῖν ὄνομα πάππου, ἀλλ' οὐδὲ πατρὸς φασι, id eſt, Homo qui aui nomen dicere non poſſit, imo ne patris quidẽ, vt aiunt. Quadrat in vehemẽter obſcuros & ſpurios, incertoq; patre natos. Quod genus eſt & illud Iuuenalis:

Quorum nemo queat patriam monſtrare parentis.

Vnde Plutarchus exiſtimat ſpurios dictos nothos, quod duabus his litteris prænotari ſoleant, s. p. hisq; ſignificari, ſine patre.

Ne ſi bos quidem vocem edat.

ALCIPHRON in epiſtola Glyceræ ad Menãdrum: Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐδ' εἰ τρόπῳ μὰ τὰς θεάς, οὐδ' εἰ βοῦς μοι, τὸ λεγόμενον, φθέγξαιτο πεισθείην ἄν, id eſt, Hoc autem nullo pacto crederim, ne ſi bos quidẽ fuerit elocuta. Hinc dictum eſt, quod in annalibus frequenter commemoratur bos humanam vocem reddidiſſe. Legimus, niſi fallimur, apud Platonem non diſſimili figura dictum, etiam ſi quercus eloqueretur. Nam olim è quercubus Dodonæis reddebantur oracula.

Aegæum nauigat.

Τὸν αἰγαῖον πλεῖ, id eſt, Aegæum nauigat, vt ſubaudias κόλπον. Aelianus in epiſtola quapiam: Γεωργίαν καὶ γεωργεῖν ἀπολιπὼν ὁ γείτων Λάχης ἐπέβη νεώς, καὶ πλεῖ τὸν αἰγαῖον φασι, καὶ ἄλλα πελάγη μετρεῖ, ἐπικυματίζει, καὶ λάρου βίον ζῇ, καὶ ἀνέμοις μάχεται διαφόροις, id eſt, Vicinus Laches relicta agricultura & agricolationis vſu, nauem conſcendit, atq; Aegæum, vt aiunt, nauigat, reliquaq; metitur maria, & in fluctibus agens, lari vitam viuit, cumq; variis ventis dimicat. Perſius item in quinta Satyra:

Ocyus ad nauem, nihil obſtat quin trabe vaſta

Aegæum rapias.

Arbitramur hoc mare ceteris eſſe periculoſius ob frequentes ſcopulos. Hinc eſt illa. M. Tulii metaphora, in Diuinatione: Intelligo quam ſcopuloſo difficiliq; loco verſer. Nec infrequens eſt apud Hieronymũ: E ſcopuloſis locis enauigauit oratio, quoties ſentit expeditam quæſtionum difficultatẽ. Quadrabit igitur in hominẽ ob lucri ſtudium nihil omnino periculi recuſantẽ.

Liberi poetæ & pictores.

LVCIANVS in Dialogo quem inſcripſit: ὑπὲρ τῶν εἰκόνων. Καίτοι παλαιὸς οὗτος ὁ λόγος, ἀνευθύνους εἶναι ποιητὰς καὶ γραφέας, id eſt, Atqui vetus hoc dictũ eſt, liberos eſſe poetas ac pictores. Idem in Demoſthenis Encomio, τὸ μὲν δὴ ποιητικὸν φῦλον ἐλεύθερον, id eſt, Atqui poeticum genus liberum. Sentit autem liberum eſſe poetis & pictoribus impune, quidquid velint fingere. εὐθύνη Græcis eſt cauſſa ſiue accuſatio. Magiſtratum itaque de quo cogebatur rationem reddere, qui ſuſceperat, ὑπεύθυνον appellabant, Liberum autem & de quo non exigebatur ratio ἀνεύθυνον. Indicat hoc Aeſchinis oratio aduerſus Cteſiphõtem. Diphilus apud Athenæum lib. 6. de poetis:

Οἷς ἐξουσία

Ἔστι λέγειν ἅπαντα καὶ ποιεῖν μόνοις. id eſt,

Quibus

Quibus licet,
Et facere ſolis quidlibet atque dicere.
Ad quod adluſit Horatius, cum ait:
Pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.

Nam poetæ numine aguntur, eoq; illis fruſtra præſcribas. Seneca libro De vita beata primo, Siue Platoni, inquit, credimus, fruſtra poeticas fores compos ſui pepulit, ſiue Ariſtoteli, nullum magnum ingenium ſine mixtura dementiæ fuit. Eſt autem pluri mum cognationis inter poeticen, & picturam. Hinc eſt quod Simonides, auctore Plutarcho: τὴν μὲν ζωγραφίαν ποίησιν σιωπῶσαν προσαγορεύειν, τὴν δὲ ποίησιν ζωγραφίαν λαλοῦσαν, id eſt, Picturam tacitam poeſim appellauit: poeſim autem loquentem picturam. Proinde Horatius:
Vt pictura poeſis erit.

Torqueri pôt in eos, qui pertinaci & obſtinato ſunt ingenio, quoſque neceſſe ſit ſuis moribus relinquere. Aut in mulieres quibus nihil nõ permittitur, aut in principes quibus omnia laudi dantur.

Per tranſennam inſpicere.

PER tranſennam inſpicere, Prouerbiali nimirum figura dictum eſt, pro eo quod eſt, non propius neque ſingillatim, ſed procul & ſummatim inſpicere. Tranſlatum à negotiatoribus, qui mercibus quas contrectari nolunt, cancellos obiiciunt: quidam etiã vitrum pellucidũ opponunt, vt prætereuntibus procul modo contemplari liceat: nec explicant eas niſi licitatori idoneo. M. Tullius De oratore libro primo: Si in aliquam domum plenam ornamentorum, vel in villam veniſſes: ſi ea ſepoſita, vt dicis, eſſent: tuque valde ſpectandi cupidus eſſes, non dubitares rogare dominum, vt proferri iuberet: præſertim ſi eſſet familiaris: ſimiliter nunc petas à Craſſo, vt eam copiam ornamentorum ſuorum, quam conſtructam vno in loco, quaſi per tranſennam prætereuntes ſtrictim aſpeximus, proferat, & ſuo quidq; in loco collocet.

Ne de lite pronuncies.

M. TVLLIVS libro Epiſtolarum ad Atticũ ſeptimo, Obſecro μήτε δίκην, præſertim in te, à quo nihil vnquam vidi temere fieri. Notauit Cicero carmen prouerbiale, quod citatur cum ab aliis multis, tum à Luciano libello De calumnia:
Μήτε δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς. id eſt,
Ne iudex fueris, partes ni audiueris ambas.

Nonnulli tribuunt Heſiodo, ſed falſo. Vnde Tullius ψευδησιόδειον: appellat, cum ſit Phocylidis. Admonet autem non temere pronunciandum de quopiam, niſi re vltro, citroq; diligenter cognita. Citatur & apud Ariſtophanem in Veſpis:
Ἦ που σοφὸς ἦν ὅστις ἔφασκε, πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς,
Οὐκ ἂν δικάσαις.
Sapiens fuit is, quiſquis dixit:
Prius ac partem audieris vtranq;
Ne iudicem agas.

Eandem ſententiam ſic extulit Euripides in Heraclidis:
Τίς ἂν δίκην κρίνειεν, ἢ γνοίη λόγον,
Πρὶν ἂν παρ' ἀμφοῖν μῦθον ἐκμάθῃ σαφῶς. id eſt,
Deliteqʒ nam iudices, aut qui queas
Pernoſſetem, prius atque partem audiueris
Vtramque?

Adluſit huc Seneca in Medea:
Qui ſtatuit aliquid parte inaudita altera,
Aequum licet ſtatuerit, haud ęquus fuit.

Fertur inter Gręcanicas ſententias & hic ſenarius:
Ἀνεξέταστον μὴ κόλαζε μηδένα. id eſt,
Ne quempiam punito, rem ni expẽderis.

Duobus pariter euntibus.

M. TVLLIVS Epiſtol. ad Attic. lib. 9. Vna fuiſſemus, conſiliũ certe non defuiſſet, σύν τε δύ' ἐρχομένω. Idẽ Epiſt. fa. lib. 9. ad M. Varronem: Volebã prope alicubi eſſes. Si quid bonæ ſalutis. σύν τε δύ' ἐρχομένω. Adpoſite citatur apud Platonem in Protagora, docens opinionem reddi firmiorem, ſi fuerit ab altero comprobata. Locus eſt apud Homerum Iliados. K. vbi Diomedes iturus exploratum, quid agant Troiani, comitem poſtulat. Id enim fore tum iucundius, tum tutius. Carmen ſic habet:
Ἀλλ' εἴ τις μοι ἀνὴρ ἅμ' ἕποιτο καὶ ἄλλος,
Μᾶλλον θαλπωρὴ καὶ θαρσαλεώτερον ἔσται,
Σύν τε δύ' ἐρχομένω, καί τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,
Ὅππως κέρδος ἔῃ, μοῦνος δ' εἴ πέρ τε νοήσῃ,
Ἀλλά τέ οἱ βράσσων τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις. id eſt,

At mihi

At mihi ſi qui alius veniat comes, ille futurus
Solamen, fueritque ſimul fiducia maior,
Si duo coniuncti veniant. Dein hic prior illo,
Si quid opus facto videt. At qui ſolus & vnus,
Quamuis perſpiciat, tamen eſt mens ſegnior illi, &
Conſilium tenue.

Apuleius in libello De dæmonio Socratis, autumat allegoriam non infrugiferã huic Homerico ſubeſſe figmento, videlicet periculoſis in rebus adhibenda duo conſilium, & opem. Vlyſſes quoniam prudentiſſimus fingitur, conſilii ſymbolum habet: Diomedes, vtpote iuuenis viribus antecellens, auxilii ſuſtinet imaginem. Apulei ex eo loco verba ſunt hęc: Itidem eum rebus creperis & adflictis ſpeculatores deligendi ſunt, qui nocte intempeſta, caſtra hoſtium penetrẽt, nonne Vlyſſes cum Diomede deliguntur: veluti conſilium & auxilium, mens & manus, animus & gladius.

Manu ſerendum, non thylaco.

Τῇ χειρὶ δεῖ σπείρειν, ἀλλὰ μὴ ὅλῳ τῷ θυλάκῳ, id eſt, Manu ſementem facere oportet, non autem tota corbe. Dictum Corrinæ ad Pindarum poetam, vt auctor eſt Plutarchus in commentario quem inſcripſit: πότερον ἀθηναῖοι κατὰ πόλεμον, ἢ κατὰ σοφίαν ἐνδοξότεροι. Modus in omni re ſeruãdus, & pedetentim ab aliis ad alia tranſeundum. Ab agricolis ductum eſt: qui cum ſerunt, non ſemel effundunt ipſo vaſe, ſed manu rara ſpargunt ſemina, vt vniuerſo aruo occupando ſufficiant. Ad eundem modum ita diſpenſanda eſt benignitas, vt multis ſuppeditare poſſis. Ita moderandus eſt labor in litteris, vt ad alia quoque vitę munia ſuppetat animi vigor.

Gallos quid execas?

Γάλλους τί τέμνεις, id eſt, Gallos quid execas? Quid actum agis? Nam Galli Cybelis ſacerdotes ſua ſponte ſunt exectis teſtibus. Quid ſpolias nudum? Cur affligis afflictum? Quamquam id ad quamuis inanem operam ſignificandam conueniet. Quemadmodum illa: Laterem lauas, Actum agis.

Quanto aſinis præſtantiores muli.

THEOGNIDIS illud ipſiſſimam prouerbii faciem habet:

Γνοίης δ' ὅσσον ὄνων κρείσσονες ἡμίονοι. id eſt,
Noris vti quanto muli aſinos ſuperent.

Dicendum vbi quis longo interuallo præcedit. Refertur apud Athenæum lib. Dipnoſophiſtarũ 7. Sumptum videtur ex Homero, cuius hi verſus ſunt Iliados κ.

Ἀλλ' ὅτε δή ῥ' ἀπέην ὅσσον τ' ἐπὶ οὖρα πέλονται
Ἡμιόνων, αἱ γάρ τε βοῶν προφερέστεραί εἰσιν,
Ἑλκέμεναι νειοῖο βαθείης πηκτὸν ἄροτρον. i.
Verum vbi tantum abetat, quantum pars vltima ſulci
Mularum. Siquidem hæ bubus longe potiores.
Ducere per pinguem ſegetem compactile aratrum.

Rurſum Odyſſeæ θ.

Τῶν δὲ θέειν ὄχ' ἄριστος ἔην Κλυτόνηος ἀμύμων.
Ὅσσον τ' ἐν νειῷ οὖρον πέλει ἡμιόνοιιν,
Τόσσον ὑπεκπροθέων λαοὺς ἵκεθ' οἱ δ' ἐλίποντο. id eſt,
Hos curſu anteibat Clytoneus ſplendidus omnes
Quantum mularum ſulcus præcedit in aruo
Tantum is præcurrens populos, metam attigit, illos
A tergo linquens.

Olim bubus, aſinis & mulis proſcindebãt arua. Aratrum igitur quod à mulis trahebatur, multo celerius perueniebat ad ſulci finem, cum arator inuertit aratrum, quã quod trahebatur à bubus. Heſiodus item mulos ταλαέργους vocat.

Ne quid ſuo ſuat capiti.

TERENTIVS in Phormione prouerbiali figura dixit, Ne quid ſuo ſuat capiti, pro eo quod eſt, ne quid mali illi cõcilier. Expreſſum eſt ad illud Homericum Iliad. 6.

Οὐκ ὄφελον Τρώεσσι κατεσσαμένη κακὰ ῥάψαι,
An ſuere inuiſę non debebã mala Troiæ?

Idem Odyſſeæ. γ

Εἰνάετες γάρ σφιν κακὰ ῥάπτομεν ἀμφιέποντες
Παντοίοισι δόλοισι. π. id eſt,
Annum illis nouum mala iam ſuimus, tentantes Fraudibus omnigenis.

Rurſum Odyſſeæ π.

Τίπτε δὲ σὺ Τηλεμάχῳ θάνατόν τε μόρον τε

Γάπτης, id eſt,
Cur tu Telemacho mortem ſuis, exitiumque.

Veſtis virum facit.

Εἵματα ἀνήρ, id eſt, Veſtis vir. Id hodie quoque vulgo tritiſſimum eſt. Aiunt enim ad hunc modum: Veſtitus virum reddit, qui habet, induat. Idem affirmar Quintilian. lib. Inſtit. 8. Et cultus, inquiens, conceſſus atque magnificus, addit hominibus, vt Græco verſu teſtatum eſt, auctoritatem. Hunc autem verſum, quē citat Fabius, opinamur eſſe illum apud Homerum Odyſſeæ ξ.

Ἐκ γάρ τοι τούτων φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει
Ἐσθλή. id eſt,
Quippe homini ex iſtis ſurgit bona fama decusque.

Paullo inferius in eodem libro quantum momenti cultus veſtium adferat, ad conciliandam homini formam dignitatemque, ſatis indicat, cum Nauſicaam puellam ita de Vlyſſe loquentem facit:

Πρόσθεν μὲν γάρ δή μοι ἀεικέλιος δόατ' εἶναι,
Νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν, id eſt,
Ante videbatur ſpecie fœdiſſimus eſſe,
Nunc diuis ſimilis, magnus quos paſcit Olympus.

Nam ante nudus, iam veſtes nitidas induerat Vlyſſes, ac protinus alius eſſe viſus eſt:

Ἕζετ' ἔπειτ' ἀπάνευθε κιὼν ἐπὶ θῖνα θαλάσσης,
Κάλλει καὶ χάρισι στίλβων. id eſt,
Deinde procul, veniens ad litora pontica ſedit
Fulgeſcens forma, atque leporibus.

Teneri calidis balneis.

Απαλοὶ θερμολουσίαις, id eſt, Teneri calidis lauacris, in molles & luxu diffluentes dicebatur. Nam antiquitus calida balnea deliciarum nomine taxata fuiſſe, vel Homerus teſtis eſt Odyſſeæ θ, inter voluptuariæ vitæ delicias ea commemorans:

Αἰεὶ δ' ἡμῖν δαίς τε φίλη κίθαρίς τε χοροί τε,
Εἵματά τ' ἐξημοιβά, λοετρά τε θερμὰ καὶ εὐναί. id eſt,
At ſemper cordi nobis, epulæque chorique,
Cantusque & variæ veſtes, & balnea calda,
Concubitusque.

Refertur adagium ab Eudemo his quidem verbis, Απαλοὶ θερμολουσίαις, ἁβροὶ μαλθακεύναις, id eſt, Teneri calidis lauacris, delicati lectorum mollicie. Huc adluſit Perſius, cum ait:

Elixæque nates labefactat forcipe adunca.

Dextrum pedem in calceo ſiniſtrum in pelui.

Δεξιὸν εἰς ὑπόδημα ἀριστερὸν εἰς ποδόνιπτρον, id eſt, Dextrum pedem in calceum, ſiniſtrum in peluim Subaudi verbum ad ſententiam accommodum mittit, aut ponit. Suidas ex Ariſtophane citat, aitq; dici ſolere in eos qui ſe norunt commode ad rei præſentis conditionem applicare, proque loco, tempore, negotiis, aliam atque aliam ſuſtinere perſonam: Eſt autem carmen hexametrū heroicum:

Dextrum in calceolo, læuum vero in podoniptro.

Podonipterum vas, in quo pedes lauantur, vnde & vocabulum inditum à Græcis.

Dædali alæ.

Δαιδάλου πτερά, id eſt, Dædali alæ: Dici ſolitum, vbi quis alioqui non ſatis idoneus ad negotium conficiendum, artis alicuius, aut auxilii acceſſionem adiungeret. Aut cum quis vrgente neceſſitate, ad noua confugit conſilia. Nota fabula, quæ prouerbii miniſtrauit occaſionem nempe de Dædalo, qui nouo commento adſutis alis elapſus eſt è manibus Minois.

Date mihi peluim.

Δότε μοι λεκάνην, i. Porrigite mihi peluim, vbi quid vehementer moleſtum eſſet, ita vt ferri iam diutius non poſſet, peluim ſibi porrigi iubebant, quaſi præ bile nauſeaque, & faſtidio rerum vomituri: veluti ſi quis orationem ſupra modum indoctam non ferēs, aut ſophiſtis næniis offenſus dicat, δότε μοι λεκάνην, id eſt, Porrigite mihi peluim. Refertur à Suida. Extat autē apud Ariſtophanem ἐν νεφέλαις. Et Plutarchus in Politicis citat è Platone comico.

Dares Entellum prouocas.

DARES Entellū prouocas, & prouerbii ſpeciem habet, & apud eruditos videtur in ius prouerbii ceſſiſſe. Sic enim Hieronymus ad Auguſt. Memento, inquit, Daretis & Entelli. Conueniet vti, ſi quādo quiſpiam iuuenili temeritate laceſſet aliquē, non perinde

de promptum ad ſuſcipiendum certamen, verum intolerandum, ſi ſemel inierit. Qui ſenum ferme mos, vt libenter ſuſtugiant negotia, ſuſcepta pertinaciter gerant. Sumptum eſt ex 5. Aeneidos lib. vbi Dares quiſpiam viribus fretus, & ferox iuuenta, vltro proſiliens in medium, quemuis ad certamen prouocat: adſurgente nemine, deterritisq; reliquis, iā perinde quaſi victor, præmiū flagitat ab Aenea. At Entellus ſenex, & iam pridē ab huiuſmodi genere certami num feriatus, inſtigante partim Aceſte, partim veterum victoriarum memoria, tandē ſurgit ceſtibus dimicaturus. Is diu ſuo con ſiſtens loco, iuuenem inſolentius circunſilientem tulit, donec fruſtrato ictu lapſus, pudore ſic recanduit, vt Daretem iam lōge imparem plane confectutus fuerit, niſi eū Aeneas intercedens eripuiſſet.

Ad cynoſarges.

Ἐς κυνόσαργες, id eſt, Ac Cynoſarges, prouerbiali conuitio dicebatur, quemadmodum εἰς μακαρίαν, καὶ εἰς κόρακας. Erat autem Cynoſarges locus in Attica quiſpiam, in quo nothi, ſpuriiq́ue exercebantur, cui nomen inditū, ἀπὸ κυνὸς ἀργοῦ, i. A cane albo, ſeu veloci. Nam Græcis ea vox ἀργὸς, vtrūque ſignificat. Qui colligit hiſtorias ex orationibus ſtelieuticis Gregorii Nazianzeni, tradit Cynoſarges dictū ἀπὸ τοῦ κυνὸς καὶ ταχέος, cōmutato κ in γ. Nominis cauſſam hanc adſcribunt. Cum olim Diomus quidam Athenienſis, auctore Stephano, nā Suidas Didymum ponit, ſacrificaret Herculi, canis quidam albus, aut, vt alii dicunt, velox aquila, victimæ partē abreptam in locum quendā depoſuit. Quo prodigio territus, cum deum cōſuluiſſet, reſponſum eſt, vt eo in loco Herculi ſacellum extrueret, in quem victima deportata fuiſſet. Nā eum Herculi placere. Porro, quoniam Hercules nothus fuit, vtpote ex adultera natus, & tamen virtute ſua diis æqualem honorem adſecutus: idcirco viſum eſt, vt inibi qui ſpurii fuiſſent, & neq; patris neq; matris nomine ciues, exercerentur. Nec abhorret ab his quod ſcribit Plutarchus in libello, quem inſcripſit: ἐρωτικὸν, Εἰ δὲ οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθος δεῖ καλεῖν ἔρωτα θῆλυν καὶ νόθον ὥσπερ εἰς κυνόσαργες συντελοῦντα, τὴν γυναικωνῖτιν, μᾶλλον δὲ ὥσπερ ἀετόν τινα λέγουσι γνήσιον καὶ ὀρείον, ὃν Ὅμηρος μέλανα καὶ θηρευτὴν προσαγορεύει, id eſt, Quod ſi igitur hunc quoque morbum oportet vocare amorem femineū ac nothum, veluti in Cynoſarges conii ciētem nos in muliebre conclaue, magis autem, ſicut aquilam quandam dicunt gneſion, id eſt, ingenuam germanamq́ue ac montanam, quam Homerus nigram & venatricem appellat. Vnde vel contumeliæ cauſſa dicebatur, εἰς κυνόσαργες, velut in ſpurium, vel imprecando, quaſi dicas, in malam crucem. Poſtea conſentaneum eſt hoc quoque loco garrire cœpiſſe philoſophos & ſophiſtas. Nam Suidas teſtatur tria fuiſſe gymnaſia, Lyceum, Cynoſarges, & Academiam. Meminit huius rei & Plutarchus in Temiſtoclis vita, quem aiunt fuiſſe nothum. Erat autem extra portas Athenienſium Herculis gymnaſium, quo ſpurii adoleſcentes ſeſe conferebant exercitii gratia, quod & ipſe deus nothus ae matre mortali natus eſſet. Huc Temiſtocles adhuc adoleſcens arte pelliciebat & ingenuos aliquot adoleſcentes, quo paullatim tolleret nothorum, & legitimorum diſcrimen.

Cythnicæ calamitates.

Κυθνώδεις συμφοραὶ, id eſt, Cythniez calamitates. Zenodotus Ariſtotelem auctorem Citat, Cythnios vſqueadeo diuexatos afflictosq́ue fuiſſe ab Amphitryone, vt in prouerbium abierint, κυθνώδεις συμφοραὶ, pro maximis cladibus, & immenſis calamitatibus. Eſt autem Cythnus ex inſulis Cycladibus vna, contra Dryopidem ſita, teſte Stephano.

Cythonymi probrum.

Κυθωνύμου αἶσχος, id eſt, Cythonymi dedecus. In hominem dicebatur vehementer infamem, fœdique nominis, cuiuſq́ue nomen iure ſupprimi debeat: vel ob malefacta, vel ob calamitates. Vnde & Græca vox à celando nomine dicta. Et hodie dictitant vulgo, tegendam ollam, quoties innuunt fœdius eſſe facinus, quàm vt auctoris facienda ſit mentio. Auctor Zenodotus.

Cyziceni ſtateres.

Κυζικηνοὶ στατῆρες, id eſt, Cyziceni ſtateres. De re ſcite ſcalpta. Hoc. n. ſubindicant παροιμιο λόγοι. Nam hi nummi olim celebres erant, quod eleganter ſcalpti viderentur. Repræſentabant altera parte Cybelen deorū ma-

trem, facie muliebri, altera leonis imaginē at magis videtur fore locus prouerbio, cū hominem ſignificamus inæqualem, ac ſui diſſimilem: aut qui longe aliud agat, quàm prę ſe ferat. Quemadmodum nummi Cyziceni ex vno latere Cybelen oſtendebant effeminatam, ex altero leonem. Stater is valebat 28. drachmas Atticas, vnde & de re magni precii videtur poſſe dici. Cyzicus autē erat ciuitas Propontidis. Quidam eiuſdem nominis vrbem ponunt in Sicilia. prouerbii præter alios meminit Suidas.

Cyrnia terra.

Κυρνία γῆ, i. Cyrnia tellus, dicebatur regio latrociniis infamis, cuiuſmodi ferūt olim fuiſſe Cyrnum. Eſt autem Cyrnus inſula quædam ad boream oppoſita Iapygiæ mellificio nobilis, auctore Stephano, verum ob latrocinia fuit inaceſſa nauigantibus. Plinius autumat hanc eſſe Corſicam, In Liguſtico, inquit, mari eſt Corſica, quam Græci Cyrnon appellauere. Gens hæc & hodie male audit. Prouerbium non inepte detorquebitur in hominem alieni rapacē ac violentum. In collectaneis Zenobii per Aldū editis reperitur, κυρνία ἄτη, i. Cyrnia noxa.

Cinyre opes.

Κινύρα πλοῦτος, id eſt, Cinyræ opes. De immenſis diuitiis dicebatur. Simillimum illi, Midæ opes. Nam huius regionem opulentiſſimam fuiſſe, Naſo ſatis indicat Metamorphoſeos lib. 10.

> Gratulor huic terræ, quod abeſt regionibus illis,
> Quæ tantum genuere nefas, ſit diues Amomo,
> Cinnamaq́ꝫ, coſtumque ſuam, ſudataq́ue ligno
> Thura ferat, floresque alios Panchaica tellus,
> Dum ferat & myrrham.

Pindarus in Nemeis meminit Cinyrę præ diuitiis: σὺν θεῷ γάρ φυτευθεὶς ὄλβος ἀνθρώποισι παρμονώτερος, ὅσπερ καὶ Κινύραν ἔβρισε πλούτῳ ποντίᾳ ἔν ποτε Κύπρῳ, id eſt, Deo fauēte felicitas hominibus ſtabilior, quæ ſane & Cinyram opibus cumulauit olim in marina Cypro. Prouerbii meminit & Plato libro De legib. 2. Εἰ δ' ἄρα πλουτῇ μὲν Κινύρα καὶ Μίδα μᾶλλον, ᾖ δὲ ἄδικος, ἄθλιός τε ἐστὶν καὶ ἀηδῶς ζῇ, id eſt, Quod ſi ditior quidem fuerit quam Cinyra aut Mida, ſit autem iniuſtus, & miſer eſt, & moleſte viuit. Suida in dictione κατεγηρακέναι refert hunc ad modum, καταγηράσαις Τιθωνοῦ βαθύτερον, καὶ τοῦ Κινύρου πλουσιώτερον, καὶ Σαρδαναπάλου τρυφηλότερον, ὅπως τὸ τῆς παροιμίας ἐπὶ σοὶ πληρωθῇ, δὶς παῖδες οἱ γέροντες, id eſt, Conſeneſcas Tithono profundius, Cinyra ditius, Sardanapalo delicioſius, vt in te complectatur prouerbium: Bis pueri ſenes.

Minus de iſtis laboro, quā de ranis paluſtribus.

Μέλει μοι τῶν τοιούτων οὐδὲν, ἧττον τῶν ἐν ταῖς τέλμασι βατράχων, id eſt, Nihilo maior mihi rerum iſtarū cura, quàm ranarum in limo verſantium. Prouerbialis hyperbole qua ſignificamus nihil omnino ad nos pertinere negotium. Recte dicetur & in obtrectatores, quorum oblocutiones dicemus nos fortiter contemnere. Siquidem ranæ tametſi aſſidue obgauniant, oblatrentq́ꝫ prætereuntibus, & odioſam illam cantionem iterentſine fine, βρεκεκὲξ κοὰξ κοάξ, tamen nemo commouetur.

Cucurbita ſanior.

Κολοκύντης ὑγιέστερος, id eſt, Cucurbita ſalubrior. Suidas, & Zenodotus pro adagio referunt. Athenæus lib. 3. citat hunc verſiculum ex Epicharmo:

> Ὑγιέστερος τ' ἦν ἔτι κολοκύντας πολύ. id eſt,
> Eratq́ꝫ longe ſanius cucurbita.

Verſus Grecus cōſtabit ſi legas ἔτυγε. Nam vt nos adduximus, habetur in Athenęo edito per Aldum. Vnde ſit natum, non indicat. Proinde diuinandum id inde ductum, vel quod cucurbita non facile lęditur aeris vitio, propter cruſtū quo tegitur, id quod ea variis remediis efficax eſſe perhibetur, quemadmodum indicat Dioſcorides lib. 2. Item Plin. lib. 20. c. 3. Nec vna tantū ſpecies ad remedia valet, & ſatiua, quam Græci κολοκύνθην appellant: valet inanis intus ſylueſtris, quam Græci ſomphon, vt ait Plinius dicunt. valet & ſatiua minor κολοκυνθὶς quaſi dicas cucurbitulā. Nobis videtur non abſurde ductum hinc prouerbium, quod cucurbita vndique turgeat, integra, nec rimis hians, nec vermiculis obnoxia. Eſt autem integritas & obeſitas corporis, ſanitatis argumentum. Cognatum illi quod alias recenſuimus: κρείττων Κρότωνος ὑγιέστερος, id eſt, Crotone ſalubrior.

Cum

Cum deo quiſque & gaudet & flet.

Σὺν τῷ θεῷ πᾶς καὶ γελᾷ κ' ὀδύρεται. id eſt, Deo volente, quiſque ridet, atque flet. Admonet adagium rerum humanarum celerem eſſe commutationem, neq; in nobis ſitum, vt res perpetuo ſecundæ ſint, verum vtcunque fortunæ libitum fuerit, ita vel ſecundis rebus attollimur, vel aduerſis affligimur. Extat hic verſiculus apud Sophoclem in Aiace flagellifero. Idē ſibi vult illud Euripideum ex Iphigenia Aulidenſi:

Οὐκ ἐπὶ πᾶσι σ' ἐφύτευσ' ἀγαθοῖς,
Ἀγάμεμνον Ἀτρεύς.
Δεῖ δέ σε χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι.
Θνητὸς γὰρ ἔφυς. κἂν μὴ σὺ θέλῃς.
Τὰ θεῶν οὕτω βουλόμεν' ἔσται. id eſt,

Non te ſeuit ad omnia læta
Agamemnon Atreus.
Gaudere atque dolere neceſſe eſt.
Mortalis enim es. Sin tu nolis,
Tamen eueniet, ſic diis placitum.

Cum deo ſit Græcis, quod ſit fauente numine. Contra ſine deo, quod abſque deorum fauore. Pindarus in Pythiis hymno, quinto, οὐ θεῶν ἄτερ, id eſt, Non ſine diis. Idē eiuſdem operis hymno 9.

Ὠκεῖα δ' ἐπειγομένων ἤδη θεῶν πρᾶξις ὁδοί τε βραχεῖαι. id eſt,
Velox actio iam diis accelerantibus breueſque viæ.

Rurſus hymno decimo:

Θεῶν τελεσάντων,
Οὐδέν ποτε φαίνεται ἔμμεν ἄπιστον. id eſt,
Cum dii peregerint, nihil videtur eſſe incredibile.

Et Vergilius:

Haud equidem, ſine mente reor, ſine numine diuum.

Ita quod præter ſpem vltro obtingit, diuinitus fieri dicitur. Ariſtoph. in Equitibus:

Ἀλλ' οὗτοι προσέρχεται
Ὥσπερ κατὰ θεὸν εἰς ἀγοράν. id eſt,
Sed ipſe in concionem prodit huc
Tamquam deo volente.

M. Tullius in Verrem actione quinta: Qui Metello diuinitus hoc venit in mentem? Et Horatius lib. 3. Oda 4. Non ſine diis animoſus infans. Et σὺν ταῖς μούσαις, id eſt, muſis fauentibus, σὺν τοῖς θεοῖς, id eſt, diis bene iuuantibus. Feſtiuum eſt quod de Stratonico refert Athenæus lib. 8. Is cū eſſet parum inſignis citharœdus, haberetq; in ludo ſuo nouem Muſarum imagines, & Apollinis vnam; diſcipulos duos, rogatus à quopiā quot haberet diſcipulos, σὺν θεοῖς, inquit, δώδεκα, ludens amphibologia. σὺν θεοῖς, accipi poteſt, adnumeratis diis fauentibus. Porro veteres præcipuum numen tribuebant fortunę, cui tribuitur quidquid feliciter aut ſecus euenit: de qua Demoſthenes in oratione ad Philippi epiſtolam: μέγα λαὶ γὰρ ῥοπή, μᾶλλον δὲ τὸ ὅλον ἡ τύχη ἐστὶ πρὸς ἅπαντα τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα, i. Magnum enim momentum, imo verius totum eſt ipſa fortuna ad omnes hominū actiones. Item Aeſchines in Apologia: τοῦ δὲ παρὰ πρέσβεις, ἡ τύχη πάντων ἐστὶ κυρία. id eſt, in fortunæ manu ſunt omnia.

Cum Coryco luctari.

Πρὸς κώρυκον γυμνάζεσθαι, id eſt, Aduerſus Corycum luctari dicebatur, qui ſumeret inanem operam opinamur Coryceum paleſtritem fuiſſe quempiam inuictum. Niſi malumus Coryeum eſſe manticam coriaceam, vt adagium adfine ſit illi: Vtrem vellis. Verum hoc ſenſu Heſychius ſcribit per κ & υ. Suidas ſcribit per ο & ι. Porro talis pugnata eſt Apuleio in Theſſalia.

Curetum os.

Κουρήτων στόμα, id eſt, Curetum os. Dici ſolitum ſi quando quis numine afflatus loqui videretur, propterea quòd curetes Cybeles comites furore quodam ſacro perciti, diuinare viderentur. Refertur à Zenodoto. Meminit & Heſychius.

Melius nobis eſt, quàm heri.

Proverbialem habere figuram videtur illud Ariſtophanis in Pluto:

Ὦ Βλεψίδημ' ἄμεινον ἢ χθὲς πράττομεν. id eſt,
O Blepſideme melius atq; heri mihi eſt.

Cum ſignificamus fortunam in melius cōmutatam. Item illud Theocriticum, quod alio citanimus loco:

Τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον. id eſt,
Melius cras forſan habebit.

Nam heri & cras, pro preterito futuroq; tempore poſita ſunt.

Cretenſes ſacrum.

Οἱ Κρῆτες τὴν θυσίαν, id eſt, Cretenſes ſacrum,

ſubaudi faciunt, aut ſimile quidpiam. Adagium Zenodotus ad huiuſmodi refert fabulam: Tempeſtate iactatus Agamemnon, delatus eſt in Cretam, ingreſſuſque Polyrrhenen (nam id eſt Cretæ inſulæ oppidū, ab ouium copia ſic appellatum, auctore Stephano) rem diuinam fecit. Interea vero captiui conſcenſis nauibus aufugerunt. Quæ res cum illi renunciaretur, fertur dimidiatum & imperfectum ſacrificium, & iam incenſam victimam reliquiſſe, curriculoque ad maris litus properaſſe, perturbatum maiorem in modum, animoque cōſternatum. Ibi vix vnam reperiſſe nauem reliquam, qua deuectus eſt, multum imprecatūs malorum eius inſulę cultoribus. Vnde ſi qua res per tumultum, ac turbulente fieret, κρητικὴν θυσίαν, id eſt, Cretenſe ſacrū vocabant. Nobis videtur quadraturū, vbi quis non fruitur his quæ parauit. Quemadmodum vſu venit Agamemnoni, cuius victimas deuorauere Cretenſes.

Simul & miſertum eſt, & interijt gratia.

Ἅμ' ἠλέηται καὶ τέθνηκεν ἡ χάρις. id eſt,
Simul & miſertum eſt interiitq; gratia.

Senarius prouerbialis apud Zenodotum, dici ſolitus in ingratum, qui ſimul atque leuatus eſt malis, deſinit meminiſſe beneficiorum eius, cuius opera reſtitutus eſt: iuxta illud, Si dolet, meminit: ſi placet obliuiſcitur: cum contra admoneat prouerbiū:

Χάριν λαβὼν μέμνησο, δοὺς ἐπιλάθου. id eſt,
Memineris accepti, dati obliuiſcere.

Idem decet in Moralibus Seneca:

Beneficii accepti meminiſſe oportere, dati obliuiſci.

At nunc ita eſt ingenium vulgi, vt fragilis ſit beneficiorum memoria, iniuriarum tenax. Et iuxta Plautum: Si quid iuues, pluma leuior gratia: ſi quid offendas, plumbeas iras gerunt. Celebrantur in eandem ſententiam hi quoque verſus:

Ἀεὶ δ' ὁ σωθεὶς ἐστὶν ἀχάριστος φύσει. id eſt,
Seruatus vſq; ingrat' eſt, & immemor. Et:
Μετὰ τὴν δόσιν τάχιστα γηράσκει χάρις. id eſt,
Poſt munus illico conſeneſcit gratia.

Morſus aſpidis.

Δῆγμα ἀσπίδος, i. Morſus aſpidis. De malo immedicabili, aut de lingua vehementer virulenta. Refertur adagium ab Apoſtolio Byzantio, non admodum memorabili auctore, niſi nos meliorum inopia compelleret. Quamquam hunc nec Politianus grauatus eſt quodam in loco citare teſtem. Circumfertur Græcus verſiculus, adagio concinens:

Ἰὸς πέφυκεν ἀσπίδος κακὴ γυνή. id eſt,
Telum aſpidis profecto mulier improba.

Aelianus primo De naturis animaliū libro tradit aduerſus viperarum, omniumque ſerpentium morſus remedium inueniri, aſpide vna excepta, præcipue ſi de rana guſtarit, vt ait libro pximo. Solinus huius ictū omni cura potentiorem eſſe. Nec ab vllo vinci, præterquam à muliere, quæ vel aſpectu contactuque ſolo necet, quorum alterū cum regulo, alterum cum aconito commune. Nicander item in Theriacis:

Ἀσπίδα φοινήεσσαν ἀμυδρότατον δάκος ἄλλων. id eſt,
Aſpida crudelē, cui' ſuper omnia morſus
Immedicabelis eſt.

Plinius prodidit, aſpidem numquam vagari ſine compare, quod ſi contigerit alteram interimi, protinus altera perſequitur percuſſorem, in mediis quoque fori turbis agnitum. Addunt quidam ab hoc ictū ſerpente intra quattuor horas emori. Nihil autem vetat, quo minus trahatur adagium ad hoſtem clancularium, & tanto peſtilentiorem, quod clanculum citraque dolorem infundat venenum hęc ſerpens, neque poſt morſum appareat vulnus in corpore: tantū ſomnus letalis obrepit, quemadmodū deſcribit Nicander, atq; hinc exiſtimāt quidam morſum illius ἀμυδρότατον ab eodem poeta vocari.

Arbore deiecta quiuis ligna colligit.

Δρυὸς πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. id eſt,
Ruente quiuis ligna colligit arbore.

Meminit huius prouerbii Theocriti Scholiaſtes, ſed pro πεσούσης ſcriptum eſt πεσόσης, mendoſe. Si quem fortuna præcipitem dederit, in hunc paſſim omnes incurrunt, & quiſq; quod poteſt diripit. Iam enim ſibi putant impune fore. Exemplum huius adagionis eſt apud Iuuenalem de Seiano.

Nihil eſt ab omni parte beatum.

QVOD ſcripſit in Odis Horatius:

Nihil eſt ab omni
Parte beatum.

Procer-

Prouerbialem habet ſententiam, quã Gręci ſic efferunt:

Οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ᾽ ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ. id eſt,
Felix per omnia nullus eſt mortalium.

Hunc ſenarium citat Ariſtoteles lib. Rhet. 2. inter exempla ſententiarum. Eſt aliquoties & apud Theognidem. Clearchus apud Athenæum adducit hunc verſum:

Ἀμώμητον δ᾽ οὐδὲν ἔγεντο βροτοῖς, id eſt,
Nil vſquam eſt hominum carpere quod nequeas.

Menander apud Plutarchũ, περὶ εὐθυμίας

Ἄρ᾽ ἐστὶ συγγενές τι λύπη καὶ βίος, id eſt;
Num quæpiam intercedit his cognatio,
Vitæ ac dolori.

Ad hanc ſententiam pertinet quod alibi diximus, omnibus galeritis innaſci criſtã. Theſeus priuſquam veniret in Atticam, inſtituit ſacra quædam, quę ludis ac lætitia peragerentur, quædam contra, quæ mœrore luctuque. Ceterum cum adpuliſſet in Atticam quoniam multos reperit ſqualidos, ac mœſtos ob mortem Regis Aegei, qui deſperato filii reditu præ dolore ſemet è ſaxo præcipitem dedit: multos contra lætitiã geſtientes ob filii reditum, inſtitutum eſt, vt in ὠσχοφορίᾳ, (id eſt, nomen feſto à geſtandis ramis) non nuntius ipſe, ſed caduceum coronaretur, deinde qui ſacris interfuerũ emitterent has voces, ἐλελεῦ ἰοὺ ἰού id eſt, eia, heu, quarum prior gratulationis eſt, & in bellicis pæanibus cani ſolet, quod liquet ex Ariſtophanis Pace, vbi crebro repetuntur illa, ὢ εἶα. εἶα μάλα. ὢ εἶα. εἶα ὤ. altera luctus eſt, Vnde & αἴαξ dictus Græcis & αἰάζειν. Hæc videlicet eſt imago vitæ mortalium. Hiſtoria refertur à Plutarcho in vita Theſei. Pindarus in Iſtmiis hymno 3. ad tempus torquet ſententiam, αἰὼν δὲ κυλινδομέναις ἁμέραις ἄλλοτ᾽ ἐξάλλαξεν, Ἄτρωτοί γε μὰν παῖδες θεῶν, id eſt, Seculũ autem voluendis diebus, nunc huc, nunc illuc ſeſe flectit. Ceterum dii extra telorum iactum ſunt. Nam interpres admonet hic παῖδες θεῶν eſſe dictũ pro θεοί. Simile quiddam habet in Pythiis hymno 7. φαντὶ γε μὰν οὕτως κεν ἀνδρὶ παρμονίμαν θάλλοισαν εὐδαιμονίαν, τὰ καὶ τὰ φέρεσθαι, id eſt, Aiunt ſane ſic viro ſtabilem florere felicitatem, ſi hæc & hæc ferat, hoc eſt, ſi ferat tũ proſpera, tum aduerſa. Perpetua felicitas minitatur ſubitum exitium: quod temperatum eſt, ſolet eſſe diuturnius. Interpres in hanc ſniam adduxit verſum Homericũ.

Τὸν περὶ μοῦσ᾽ ἐφίλησε, δίδου δ᾽ ἀγαθόν τε κακόν τε. id eſt,
Vnice amans dederat cui muſa bonumque malumque.

Extat autem hoc carmẽ Odyſſeę θ. De Demodoco. Rurſum Pindar⁹ hymno 5. πόνων δ᾽ οὔτις ἀπόκλαρος ἔστιν οὔτ᾽ ἔσεται, id eſt, Laborum autem exors nullus eſt nec erit. Ac mox, τὰ καὶ τὰ νέμων, id eſt, hæc ſortiens, videlicet bona cum malis. Interpres adducit & alium Pindari locum, qui eſt in Pythiis hymno 3. ἓν παρ᾽ ἐσλὸν πήματα σύνδυο δαίονται βροτοῖς ἀθάνατοι, id eſt, Ad vnũ bonum duo ſimul mala partiuntur mortalibus immortales. Adducit & illud Homericum, quod alibi retulimus ex Odyſſeæ ω.

Δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει. i.
Dolia namque Iouis duo ſunt in limine poſta.

Huc pertinent & illa, de quibus nobis alias dictum eſt: Vbi mel, ibi fel: vbi vber, ibi tuber, & huius generis alia. Nec alienum arbitramur ab hac ſentẽtia, quod priſcis Romani duas diuas coluerunt, Angeroniam atque Volupiam, alteram ab angoribus dictam, alterã à voluptate, & Angeronię quidem pontifices in ſacello Volupię ſacrum faciunt, ſignificantes dolores ac voluptates in vita hominum inuicem mixtas eſſe. Addunt Angeroniæ ſimulacrum in ara Volupię fuiſſe collocatum, quod dolor comes ſit voluptati, & voluptas dolori, ac figura, vt os habeat obligatum atque ſignatum, hoc ęnigmate ſignificantes, eos qui dolores & anxietates animi diſſimulant, patientię beneficio ad maximam peruenire voluptatẽ. Huiuſmodi ferme Macrobius libro in Sõnium Scipionis primo. Deſinam ſi Aeſchyli verſum adſcripſero, quem Iulius Pollux libro ſexto capite 11. teſtatur extare apud Ariſtophanem:

Ὀξυγλυκεῖάν τ᾽ ἄρα κοκκιεῖς ῥοιάν. Id eſt,
Et dulciter acre temperabis punicum.

Huius enim pomi grana gratam quãdam habent acrimoniam. Ad eundem modum temperata eſt vita mortalium.

Felicium multi cognati.

Τῶν εὐτυχούντων πάντες εἰσὶ συγγενεῖς. id eſt,
Cognatus vnus quilibet felicium.

Id hodieque vulgo dicunt, locupletum plurimos eſſe cognatos. Huc adluſit Terẽtius in Phormione, At ſi talentũ rem reliquiſſet decẽ, primus eſſes, memoriter progeniem

veſtram vſque ab auo atque atauo profectus. Pindarus in nemeis hymno 10. ſic extulit: γνώμην. Οἴχεται τιμὰ, φίλων τατωμένῳ φωτί, παῦροι δ᾽ ἐν πόνῳ πιστοὶ βροτῶν, id eſt, Perit honos, viro priuato amicis, pauci autem mortales in rebus aſperis fidi. Plato in epigrammate:

ἢ μόλις ἔγνως
Τοῦτ᾽ ἔπος, ὡς οὐδεὶς οὐδὲν ἔχοντι φίλος. id eſt,
An tandem expertus noſti verbum vetus illud:
Quod qui nil habet, huic nullus amicus adeſt.

Amantium iræ.

Τῶν φιλούντων ὀργαὶ, id eſt, Amantium irę. Vbi qui non ex animo indignantur inuicem, aut de iracundia nequiquam duratura. Terentius in Andria: Amantium iræ, amoris redintegratio eſt. Et iuxta Grecam ſententiam:

ὀργὴ φιλοῦντος μικρὸν ἰσχύει χρόνον. id eſt,
Puſillo amantum durat ira tempore.

Atque huiuſmodi diſſidiola, quæ nonnunquam incidunt inter amicos, modo abſit amaritudo, quaſi renouant amicitiam excuſſo diuturnæ conſuetudinis tędio. Quod elegāter indicat & Mimus ille Publianus:

Diſcordia fit carior concordia.

Primum recte valere, proxima forma, tertio loco diuitiæ.

Plato libro de legibus ſecundo: λέγεται γὰρ, ὡς ἄριστον ὑγιαίνειν, δεύτερον δὲ κάλλος, τρίτον δὲ πλοῦτος, id eſt, Aiunt enim optimum, ac potiſſimum eſſe bonā valetudinem, proximum formam, tertium diuitias. Meminit huius adagii aliis quoq; locis. Stobeus citat hæc ex Scleno quodam ὑγιαίνειν μὲν ἄριστον ἀνδρὶ θνατῷ, δεύτερον δὲ φυὰν καλὸν γενέσθαι, τρίτον δὲ πλουτεῖν ἀδόλως, εἶτα τέταρτον ἡβᾶν μετὰ τῶν φίλων, id eſt, Bona valetudine eſſe optimū eſt homini mortali. Proximum ſpecie honeſta præditum eſſe. Tertium opes habere citra fraudem. Quartum ætate vigere cum amicis. Plato autem libro De legibus primo effert ad hunc modum: ἡγεῖται μὲν ὑγίεια, κάλλος δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον ἰσχὺς, τέταρτον δὲ πλοῦτος, οὐ τυφλὸς ἀλλὰ ὀξὺ βλέπων, id eſt Primum locum obtinet bona valetudo, ſecundum forma, tertiū robur, quartum opes, haud cæcæ, ſed acutū cernentes. Hic ordo votorum olim popularibus etiam cantilenis celebrabatur, teſte Platone in Gorgia. Fertur inter Græcas ſententias huiuſmodi ſenarius:

Οὐκ ἔστ᾽ ὑγιείας κρεῖττον οὐδὲν, ἐν βίῳ. id eſt,
Quam bene valere, melius in vita nihil.

Item alter huic, ſimilis:

ὑγίεια καὶ νοῦς ἐσθλὰ τῷ βίῳ δύο. id eſt,
Recte valere & ſapere, duo vitæ bona.

Quo ſpectat etiam illud Iuuenalis:

Vt ſit mens ſana in corpore ſano.

Et Horatius:

Valeat poſſeſſor oportet.

Ariſto Sicyonius pæana ſcripſit in laudem ſanitatis, vt refert Athenæus lib. 15.

ὑγίεια πρεσβίστα μακάρων
μετὰ σοῦ ναίοιμι τὸ λειπόμενον βιοτᾶς,
σὺ δέ μοι πρόφρων σύνοικος εἴης. id eſt,

Sanitas antiquiſſima dearum, Tecum viuat quod reliquum eſt vitę. Tu vero mihi propitia conuictrix eſto. Ac mox: μετὰ σεῖο μάκαιρα ὑγίεια, τέθαλε πάντα, καὶ λάμπει χαρίτων ἔαρ, σέθεν δὲ χωρὶς οὔτις εὐδαίμων, id eſt, Tecum diua ſanitas florent omnia, ac renidet gratiarum ver. Abſque te vero nemo felix. Ariſtoteles libro Rhetoricorū 2. exemplum ſententiæ, quæ nō egeat epilogo, hoc eſt addita ratione, quod ſic omnibus perſuaſum ſit, refert: Ἀνδρὶ δὲ ὑγιαίνειν ἄριστον ὥς γ᾽ ἡμῖν δοκεῖ, id eſt, homini bene valere optimū eſt, vt mihi quidem videtur eſſe ſenarius, ſed corruptus. Ariſtoteles Moralium ad Eudemium lib. 1. narrat aliquem in veſtibulo templi, quod eſt in Delo Apollinis, hāc ſcripſiſſe ſententiam: Eidem non adeſſe omnia, bonitatem, honeſtatē, ac iucūditatem: ac quod iuſtiſſimum eſſet, feciſſe honeſtiſſimum, optimum autē bene valere, omnium vero iucundiſſimū, potiri quod quis amat. Philoſophus vero felicitatem cum ſit optima & pulcherrima, tamen eandem iudicat eſſe iucundiſſimam. Hęc enim diuidit vulgus, cum re vera ſint coniunctiſſima. Locus erit prouerbio, quoties ſignificabimus aliud alio prius eſſe, & iis, quæ potiora ſunt, maiorem curam deberi.

Fœnum eſſe. Ambroſia alendus.

Fœnum eſſe, & Ambroſia alēdus. Vtrūque prouerbiali figura dixit M. Tull. alterum in doctos, ac brutos homines, alterum in egregios, vt intelligas illos pecudibus, hos diis æquandos. Nam fœno victitant boues.

boues. Ambroſia cibus eſt apud Homerũ, deorum αἱ ἐν ἔοργαν. Cicero lib. de Oratore 2. Sic ego, Craſſo audiente, primum loquar de facetiis, & docebo ſus, vti aiunt, oratorẽ eum, quem cum Catulus nuper audiſſet, fę num alios aiebat eſſe oportere. Rurſum idem eodem libro: Iocabatur, inquit, Catulus, præſertim cum ita dicat ipſe, vt ambroſia alendus eſſe videatur. Horatius, prælautas opiparasque cenas, Deum cenas vocat:

O noctes, cenæque Deum:

Nectar & Ambroſiam indicans. Nam hæc illis tantum à poetis tribuuntur, ſi quando domi cibum capiunt: alioqui ſi contingat aliquo ad optimam victimam inuitari, nidore carnium magis delectantur.

Spes alunt exules.

Αἱ ἐλπίδες βόσκουσι φυγάδας, id eſt, Spes paſcunt exules. Vbi quis excuſſus à priſtina fortuna ſemper id agit vt reſtituatur. Ab humano ſumptum ingenio, quo fieri videmus, vt nullus ita ſit exul, quin & velit, & ſperet futurum, vt aliquando poſtliminio redeat in patriam. Eodem animõ ſe fuiſſe teſtatur Ouidius apud Tomitanos exulãs. Ne Iudæos quidem hodie ſpes deſtituit. Euripides prouerbialem ſententiam fuiſſe ſignificat, Citatur autem à Plutarcho, libello quem De exilio conſcripſit:

Αἱ δ' ἐλπίδες βόσκουσι φυγάδας, ὡς λόγος,
Καλῶς βλέπουσι γ' ὄμμασι, μέλλουσι δέ. id eſt,
Spes exules alunt, vt habet adagium,
Oculiſque ſpectant blandulis, ceſſant tamen.

Ἱππομανεῖν.

Ἱππομανεῖν, dicebantur prouerbiali conuitio fęminæ viroſæ ac libidine præter modum prurientes. Ariſtoteles lib. De animalibus 6. αἱ μὲν γὰρ αἱ ἵπποι θήλειαι ἱππομανοῦσι. ὅθεν καὶ ἐπὶ τὴν βλασφημίαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπιφέρουσιν, ἀπὸ μόνου τῶν ζώων τὴν ἐπὶ τὸ ἀκόλαστον περὶ τὸ ἀφροδισιάζειν, id eſt, Igitur equæ furiunt in equos. Vnde ab vno animante ductum eſt vocabulum, quod in mulieres conuitio dicitur, circa Venerem intemperantes.

Ouium mores.

Προβάτων βίος, id eſt, Ouium mores. In ſtupidos ac ſtolidos iaci ſolitum Ariſtophanes in Pluto.

ἀλλὰ προβατίου βίον λέγεις. id eſt,
Mihi imo vitam prędicas ouiculæ.

Ariſtoteles libro De natura animalium nono, quamobrem ita prouerbio dici conſueuerit, indicat: διαφέρει κατὰ τὴν δειλίαν καὶ πραότητα, καὶ ἀνδρείαν καὶ ἡμερότητα, καὶ νοῦν τε καὶ ἄνοιαν. τό τε γὰρ τῶν προβάτων ἦθος, ὥσπερ λέγεται, εὔηθες καὶ ἀνόητον. πάντων γὰρ τῶν τετραπόδων κάκιστόν ἐστι. ἕρπει εἰς τὰς ἐρημίας πρὸς οὐδέν. καὶ πολλάκις χειμῶνος ὄντος ἐξέρχεται ἔξωθεν, καὶ ὅταν ὑπὸ τοῦ νιφετοῦ ληφθῶσιν, ἂν μὴ κινήσῃ ὁ ποιμὴν, οὐκ ἐθέλουσιν ἀπιέναι, ἀλλ' ἀπόλλυνται καταλειπόμενα, ἐὰν μὴ ἄρρενας κομίσωσιν οἱ ποιμένες, τότε δὲ ἀκολουθοῦσιν, id eſt, Differunt autem & timiditate manſuetudineque, & ferocia placiditateq́; intelligentia ac ſtoliditate. Nam & ouium ingenium quemadmodum aiunt, ſimplex ac ſtultum. Siquidem eſt omnium quadrupedum inertiſſimum. Prorepit in deſerta, nulla de cauſſa, ac ſæpenumero hybernis mẽſibus foras è ſeptis digreditur. Cumque à niuibus occupatum fuerit, ni paſtor compulerit, diſcedere non vult, ſed relictum ceſſanſque perit, niſi paſtores mares adduxerint. Nam ita demum conſequuntur. Proinde Ariſtophanes taxans vecordiam populi Athenienſis, oues illos vocat in Veſpis:

Ἐκκλησιάζειν πρόβατα συγκαθήμενα. id eſt,
In concione pecus ouillum conſidet.

Nec hoc prętereundum loco, quod Diogenes Cynicus opulẽtum quendam, ceterum indoctum, πρόβατον χρυσόμαλλον, id eſt, Ouẽ aureo vellere dixit. Et Plautus in Bacchidibus, Quis has huc oues adegit? in ſenes ſtultos. Huc reſpiciens Origenes enarrans Leuiticum, ouis immolationem interpretatur affectuum ſtultorum & irrationabilium correctionem.

Muris interitus.

Κατὰ μυὸς ὄλεθρον, id eſt, Iuxta muris interitum. Aelianus lib. De naturis animalium 12. capit. 10. tradit murem minime viuacem eſſe, ſed ſua ſponte defluentibus inteſtinis ocyus emori, atq; hinc natum prouerbium, κατὰ μυὸς ὄλεθρον, id eſt, Iuxta muris interitum. Addit hoc vſum Menandrum in Ithade. Quadrare videtur in homines imbecilla valetudine, aut in μικροβίους, id eſt,

Breuis æui, quos μινυνθαδίους appellat Homerus. Aut in eos qui paullatim extabeſcunt. Veriſimile eſt enim, mures ſic emori quemadmodum naſcũtur in Aegypto: vt aliqua pars ſit viuus mus, altera nihil niſi limus.

Ante lentem augere ollam.

Πρὸ τῆς φακῆς αὔξάνειν τὴν λοπάδα, id eſt, Ante lentem augere ollam. Prouerbiali figura dictum, pro eo quod eſt, ſpes ingentes in animo cõcipere priuſquam res ipſa teneatur. Aut polliceri quod ipſe non dum habeat, aut pręproperè ſibi placere, quaſi iam poſſideat ea quę procul etiam dum abſunt vt teneantur. Veluti ſi quis vitæ ſtrepitum augeat ſpe magiſtratus, quem incertum eſt an ſit impetraturus. Citatur adagium ex Cratete apud Athenæum: μὴ πρὸ φακῆς λοπάδ' αὔξων εἰς στάσιν ἄμμες βάλῃς, id eſt, Ne ante lenticulam augens ollam, aut patinam, in ſeditionẽ nos mittas. Citatur & à Plutarcho cõmentario De pręceptis bonę valetudinis, eiuſdẽ Cratetis nomine, his quidẽ verbis: ὁ μὲν κράτης διὰ τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν οἰόμενος οὐχ ἥκιστα τὰς στάσεις καὶ τυραννίδας ἐμφύεσθαι ταῖς πόλεσι, μετὰ παιδιᾶς παρῄνει, μὴ πρὸ φακῆς λοπάδα αὔξων ἐς στάσιν ἄμμες βάλῃς. Αὐτὸς δέ τις ἑαυτῷ παρακελευέσθω, μὴ πρὸ φακῆς λοπάδα αὔξων ἀεί, μὴ δὲ πάντως ὑπερβαίνων τὴν καρδαμίδα καὶ τὴν ἐλαίαν, ἐπὶ τὸ ἐρίον καὶ τὸν ἰχθὺν εἰς στάσιν ἐκ πλησμονῆς τὸ σῶμα καὶ ταραχὸς ἐμβάλλειν καὶ διαῤῥοίας. id eſt, Crates igitur cum exiſtimaret in ciuitatibus ſeditiones ac tyrannides potiſſimum è deliciis ac luxu naſci, per iocum admonuit, ne præ lenticula ſemper augens patinam, in ſeditionem nos conicias. Sed ſeipſum adhortetur quiſq; ne ſemper præ lente augens patinam, neve modis omnibus, præterito naſturtio & olea, ad ſarcimẽ & piſcem deſciſcens, ex repletione corpori ſeditionem conciter, ac tumulentum & diarrhœas. Crates eo detorſit dictum, vt apparet, poetæ cuiuſpiam, vt pertineat ad homines impendio ſumptuoſos. Adluſit autẽ ad morem plebis, quæ ſolita ſit excitare ſeditiones, ſi conſpiciat optimates ſibi præponi. Nam lopade adponebantur cibi lautiores, id quod licet colligere ex Luciani Saturnalibus. Lens legumen eſt viliſſimum ac plebeium.

Pudebat recuſare, & non audebant ſuſcipere.

M. Tvllivs in Epiſtolis ad Atticum verſum hunc Homericum, ceu prouerbialem non ſemel vſurpauit:

Αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι. id eſt,
Detrectare pudor, formido ſubire vetabat.

Quo licebit vti, quoties incidit eiuſmodi negotium, vt aliud ſuadeat honeſtas, aliud vtilitas: & decoroſum ſit nõ ſuſcipere prouinciã, rurſum periculoſum ſuſcipere. Poteſt accommodari etiam ad illos, qui rogati neque negare audent ob pudorem, neq; præſtare tamen volunt quod rogantur, ob diuerſum animi vitium. Eſt autem hic verſus apud Homerum Iliados H. Vbi Hector quemlibet è Græcorum ducibus ad ſingulare certamen prouocat, & reliquis omnibus cunctantibus ſurgit Menelaus:

Ὣς ἔφαθ'. οἱ δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ἐγένοντο σιωπῇ.
Αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι. id eſt,
Sic ait, interea tenuere ſilentia cuncti,
Detrectare pudor, formido ſubire vetabat.

Sphæram inter ſeſe reddere.

Plvtarchvs in libello De cognoſcẽdo profectu: μάλιστα δὲ εἰ τὸ φιλόνεικον καὶ δυσεριστὸν περὶ τὰς ζητήσεις ὑφεῖται καὶ πεπαύμεθα τοὺς λόγους ὥσπερ ἱμάντας καὶ σφαίρας ἐπιδεχόμενοι πρὸς ἀλλήλους, τῷ λατάξαι καὶ καταβαλεῖν μᾶλλον, ἢ τῷ μαθεῖν καὶ διδάξαι χαίροντες, id eſt, Maxime ſi quæſtionum ambitio contẽtioq́ue remittitur, ſicq́ue deſinimus argumenta, ceu lora ſphæraſq́ue ſic viciſſim inter nos reddere, vt magis gaudeamus ferire, aut deiicere, quã diſcere aut docere. Eſt apud Plat. in Euthydemo: ὁ δὲ Διονυσόδωρος ὥσπερ σφαῖραν ἐκδεξάμενος τὸν λόγον, πάλιν ἐστόχαζετο τοῦ μειρακίου, id eſt, Dionyſodorus tanquam ſphæram exceptum ſermonẽ rurſus iaculabatur in adoleſcentem. Meminit de luſus genere Iulius Pollux, lib. De rerũ vocabulis 9. Seneca quod Græci de ſphæra tradunt, ad pilæ luſum refert, oſtendens eam commoditatem requiri inter dantem beneficium & accipientem, quæ eſt inter mittentem pilam & excipientem. Volo, inquit, Chryſippi noſtri vti ſimilitudine de pilæ luſu, quam cadere nõ eſt dubium, aut mittentis ſtudio aut accipientis. Tunc curſum ſuũ ſeruat, vbi inter manus vtriuſque apte

apte ab vtroq; & iactata & excepta verſat. Neceſſe eſt aũt luſor bonus, aliter illam col luſori longo, aliter breui mittat. Eadem be neficij ratio eſt, niſi vtrique perſonæ dantis & accipientis aptatur, nec ab hoc exibit, nec ad illum perueniet vt debet. Si cum exercitato & docto negotium eſt, audacius pilam mittemus: vtcumque enim venit, manus illam expedita & agilis repercutiet. Si cum tyrone & indocto, non tam rigide nec tam excuſſe ſed languidius, & in ipſam dirigentis manum remiſſe occurremus. Idẽ faciendum eſt in beneficiis &c. In eodem libro aliquãto poſt: Sicut in luſu eſt aliquid, pilam ſcite ac diligenter excipere, ſed non dicitur bonus luſor, niſi qui apte & expedite remiſit quam acceperat. Non diſſimilis eſt, quem hodie pilæ vocant, cuius meminit Horatius:

Namque pila lippis inimicum & ludere crudis.

Athenæus libro primo docet, ſphæræ luſum olim dictum: φαινίνδα ἀπὸ τῶν ἀφιέντας τῶν σφαιριζόντων, quæ verba quid ſibi velint, non ſatis intelligimus, magis arbitramur dictum: ἀπὸ τοῦ φαίνομαι, quod ſphæra miſſa emicet. Ibidem citatur carmen Antiphanes:

Σφαῖραν λαβὼν
Τῷ μὲν δίδους ἔχαιρε, τὸν δ' ἔφευγ' ἅμα,
Τὸν δ' ἐξέκρουσε, τὸν δ' ἀνέστησεν πάλιν,
Κλαγκταῖσι φωναῖς. id eſt,
Sumpta pila
Gaudebat huic dediſſe, at hũc fugit ſimul.
Excuſſit hunc, at erigabat alterum
Tubæ in modum ſonante voce.

Quadrabit adagium in eos, qui ſe viciſſim dicteriis inceſſunt. Cõſine, ſicut opinamur, illi Perſiano:

Cędimus, inque vicem pręebemus crura ſagittis.

Iuxta Senecę ſententiam, quadrabit etiam in eos, qui ſibi mutuo adſentantur & colludunt in diſputatione.

Animo ægrotanti medicus eſt oratio.

CELEBRATVR hic verſus apud Græcos prouerbii vice, citaturque à Plutarcho ad Apollonium:

Ψυχῆς νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι. id eſt,
Aegroto animo medicus eſt oratio.

Sumptum adparet ex Aeſchyli Prometheo:

Οὐκοῦν Προμηθεῦ τοῦτο γιγνώσκεις, ὅτι
Ὀργῆς νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι. id eſt,
Non hoc quidem te pręterit Promethee,
Morbo quod irę medicus eſt oratio.

Et ira, iuxta Stoicos, nihil aliud eſt quam furor breuis. Huc adluſit Horatius in epiſtolis:

Sunt Verba & voces, quibus hunc lenire dolorem
Poſſis, & magnam morbi depellere partẽ.

Ex opinione Stoicorũ, cupiditates animi morbos appellat. His philoſophia medetur pharmaci s verborum, id eſt, monitis ſalubribus. Et apud Terentium arguit ſeſe Menedemus, qui non vt decuit tractarit ęgrotum animum adoleſcẽtis. Vt enim in corporum morbis pro ratione valetudinis, alia atq; alia adhibentur pharmaca, itidem in animi malis non eadem adhibenda eſt oratio. Sed interim blandius monendum interim acrius iurgandum, nonnunquam diſſimulandum, & imprudenti pharmacũ adimonendum. Feruntur in eandem ſententiam & hi ſenarii:

Λόγος γάρ ἐστι φάρμακον λύπης μόνος; id eſt,
Dolori enim medetur vna oratio. Et:
Λόγῳ μ' ἔπεισας φαρμάκῳ σοφωτάτῳ. id eſt,
Sermone flexiſti optimo me pharmaco.
Et:
Ὁ λόγος ἰατρὸς τῶν κατὰ ψυχὴν παθῶν. id eſt,
Animo laboranti medicus oratio eſt.

Iſocrates in oratione De pace, elegãter vſurpauit hanc ſententiam: ὑμᾶς δὲ χρή, πρῶτον μὲν τοῦτο γινώσκειν, ὅτι τῶν περὶ τὸ σῶμα νοσημάτων πολλαὶ θεραπεῖαι καὶ παντοδαπαὶ τοῖς ἰατροῖς εὕρηνται. ταῖς δὲ ψυχαῖς ταῖς νοσούσαις καὶ γεμούσαις πονηρῶν ἐπιθυμιῶν, οὐδέν ἐστιν ἄλλο φάρμακον, πλὴν λόγος ὁ τολμῶν τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιπλήττειν. ἔπειθ' ὅτι καταγέλαστόν ἐστι τὰς μὲν καύσεις καὶ τὰς τομὰς τῶν ἰατρῶν ὑπομένειν, ἵνα πλειόνων ἀλγηδόνων ἀπαλλαγῶμεν, τοὺς δὲ λόγους ἀποδοκιμάζειν πρὶν εἰδέναι σαφῶς, εἰ τοιαύτην ἔχουσι τὴν δύναμιν, ὥστε ὠφελῆσαι τοὺς ἀκούοντας, id eſt, Vos autem illud in primis ſcire oportet, quod aduerſus corporis morbos multa variaque remedia à medicis reperta ſunt, animis vero ęgrotãtibus, ac prauis cupiditatibus oppletis, nõ eſt aliud remedium, quàm oratio, quę non vereatur errantis increpare. Deinde deridiculum eſſe, cum medicorum vſturas ac ſectiones perferamus, vt à grauioribus cruciatibus liberemur orationem reiicere priuſquam liqueat an huiuſmodi vim habeat,

vt vtilitatem adferat audientibus. Verum vt amica, ſalubris, & in tempore adhibita oratio, remediũ eſt efficax ac præſentaneũ, ita ſermo inimicus, aut peſtilens, aut non in tempore dictus, letale venenum eſt.

Si quid mali, in Pyrrham.

Εἴ τι κακὸν, εἰς πύῤῥαν. id eſt, Si quid mali, in Pyrrham, ſubaudiendũ recidat, aut habeat, aut eiuſmodi quidpiam. Ad hunc modum malum, ſi quod timeretur, deprecabantur abominantes, & in hoſtium caput imprecantes. Vnde & illa figura Græcis pariter ac Latinis ſcriptoribus familiaris, hoſtibus noſtris hoc eueniat. Ouidius:

Hoſtibus eueniant cõuiuia talia noſtris.

Idem tertio De arte amandi:

Hoſtibus eueniat tã fœli cauſſa pudoris.

Idem libro tertio Faſtorum:

Eueniat noſtris hoſtibus ille color,

Idem libro ſecundo Elegiarum:

Hoſtibus eueniat vacuo dormire cubili.
Hoſtibus eueniat vita ſeuera meis.

Idem libro tertio Elegiarum:

Eueniat noſtris hoſtibus ille pudor.

Rurſum Vergilius libro tertio, Georg.

Dii meliora piis, erroremque hoſtibus illum.

Idem in 4. Aen. de Mezentio:

Dii capiti illius generique reſeruent.

Propertius:

Hoſtibus eueniat lenta puella meis.

Et Horatius in Odis:

Hoſtium vxores, puerique cæcos
Sentiant motus orientis auſtri.

Et Terentius in Heautontimorumeno, in ſene ſeipſum excruciante. Au. obſecro te, iſthuc inimicis ſiet. Idem in Eunucho: Vtinam ſic ſint qui mihi male volunt. Originem prouerbii tradunt huiuſmodi: Quondam Pyrrhæos, quotquot erant finitimi, graui odio perſequebantur: Vnde ſi quod malum aliquando videretur impendere, id abominantes, precabantur vt in Pyrrhæos auerteretur dicentes εἰς τὴν πυῤῥαίων. id eſt, In Pyrrhæorum regionem. Et autẽ Pyrrha, Lesbi inſulę ciuitas auctore Stephano. Eſt & altera inter Prienen & Miletum. Neſcimus an librariis ſit imputandum, quod Plutarchus in Conuiuio ſapientũ pro Pyrrham refert. Prienen. Verba Plutarchi ſic habent: καὶ ὁ θάλης γελάσας, εἴ τι κακὸν ἄπιτε αὖθις εἰς πριήνην. διαλύσει γὰρ ὁ βίας, ὡς διέλυσεν αὐτὸς τὸ πρῶτον. id eſt, At Thales ridens; ſiquid, inquit, mali rurſus in Prienen. Soluet enim Bias, quemadmodũ ſoluit prius. Nobis videtur loci nomen data opera mutatum, quod Bias eſſet Prienæus, ita ioco Pyrrha mutata eſt in Prienen.

In tuum ipſius malum lunam deduces.

Ἐπὶ σαυτῷ τὴν σελήνην καθελεῖς. id eſt, Aduerſus teipſum lunam detrahis. Maleficæ mulieres incantamentis quibuſdam lunam in terram detrahere credebantur antiquitus. Vnde Vergilius:

Carmina vel cælo poſſunt deducere lunã.

Et Horatius in Odis:

Per atque libros carminum valentium
Refixa cælo deuocare ſydera.

Et rurſum in Sermonibus:

Lunamque rubentem
Ne foret his teſtis, poſt magna latere ſepulcra.

Item Iuuenalis:

Vna laboranti poterit ſuccurrere lunę.

Creditum eſt olim, huiuſmodi ſagas oculis ac pedib' priuari ſolere. Aglaonice quępiam, cum per Aſtrologiæ cognitionem defectus pręſciret, iactabat ſe lunã è cœlo detracturam in terram. Atque eius iactantiæ pœnas dedit, de quo dicitur in prouerbio: Lunam detrahere, Prouerbium igitur hinc ſumptum, dicebatur de iis, qui ſuis ipſorũ artibus ſibi malum accerſerent. Quod genus, ſi quis callidis rationibus effeciſſet, vt accerſeretur aliquis, deinde eueniret, vt ab eo, quem accerſendum curaſſet, ſubuerteretur.

Coruus aquat.

Κόραξ ὑδρεύει. id eſt, Coruus aquat. Dici ſolitum, vbi quis nõ citra negotium, citraque ingenium conſequeretur ea quæ cuperet. Aut vbi quis rem nouis ætatibus tentaret efficeret. Ductum ab apologo de coruo cũ ſitiret, congeſtis lapillis aquam ex imo fundo in ſummam vaſis oram euocante. Quod Plinius vt rem geſtam memorat libro decimo capite 44. ſed probabilius videtur, vt adagium referatur ad eam fabulam, quam Faſtorum libro ſecundo narrat Ouidius ad hunc modum:

Forte Ioui Phœbus feſtũ ſolenne parabat.
Non faciet longas fabula noſtra moras.
I, mea dixit auis, ne qd pia ſacra moretur

Ex

Et tenuem viuis fontibus adfer aquam,
Coruus inauratū pedibus cratera recuruis
Tollit, & aereum peruolat altus iter.
Stabat adhuc ficus duris denſiſſima pomis,
Tentat eam roſtro, non erat apta legi,
Immemor Imperii ſediſſe ſub arbore fert,
Dum fierent tarda dulcia poma mora.
Iamque ſatur, nigris longum capit vngui
bus hydrum.
Ad dominumq́; redit, fictaq́; verba refert.
Hic mihi cauſſa moræ, viuarum obſeſſor
aquarum,
Hic tenuit fonteis, officiumque meum.
Addis ait culpæ mendacia Phœbus, &
audes
Fatidicum verbis fallere velle deum?
At tibi dū lactens hærebit in arbore ficus,
De nullo gelidæ fonte bibantur aquæ.

Meminit huius & Hyginius, & Aelianus De naturis animātium lib. 1. Proinde prouerbiū magis vr̄ conuenire in ceſſatorem.

Conuenerat Attabas & Numenius.

Συνῆλθον ἀτταβάς τε καὶ νουμήνιος, id eſt, Coniunctus eſt ſuo Attabas Numenio. Quidam legūt Attagas. Dici ſolitum quoties improbus aggregatur cum improbo. Diogenianus tradit hos inſigne par furū fuiſſe. Meminit huius Diogenes Laertius in vita Timonis Nicei. Nam hoc prouerbio notabat eos, qui putabant intellectu atteſtante ſenſibus eſſe credendum, cum ipſe nec rationi nec ſenſibus aſſentiendum putaret. Simillimum illi, quod alibi dictum eſt: Cum Bitho Bacchius.

Mali commatis.

Πονηροῦ κόμματος. id eſt, mali commatis, dicebatur improbus, contemptus & reiiculus quiſpiam. Sumpta metaphora à reprobatis nomiſmatis. Ariſtoph. in Pluto:

Ἔοικεν εἶναι τοῦ πονηροῦ κόμματος. id eſt,
Videtur eſſe non probati commatis.

In ſycophantam dictum, iam ad paupertatem famemq́; redactum, poſteaquam Plutus oculos receperat. Interpres oſtendit, comma genus eſſe viliſſimi nomiſmatis. Sonat autem perinde quaſi dicas, malæ monetæ. Rurſum in eadem fabula:

Γνώσεται
Ὅτ' ἐς' ἐκείνου τοῦ πονηροῦ κόμματος. id eſt,
Nouerit
Illius eſſe hunc improbati commatis.

Apud eundem in Ranis: τῷ κακίστῳ κόμματι. Idem in Concionatricibus:

Καὶ κακὸν γέ μοι τὸ κόμμ' ἐγίνετ' ἐκεῖνο, id eſt,
Atiſtud hercule comma mihi fuit malū.

Reddit cauſſam, quod cum abiſſet in forū empturus farinas, iamque peram ſuppoſuiſſet, præco clamauit, ne quis reciperet æreos nummos, ſed argento venderentur omnia. Ad hanc formam pertinent etiā illæ, ceu prouerbiales metaphoræ: κίβδηλος ἄνθρωπος, & κιβδηλεύειν, pro eo quod eſt, impoſturam facere, & κιβδηλία, pro impoſtura, quæ voces reperiuntur cum alias frequentius, tum Platonis libro De legib. 11. ſi quis forte certius deſiderabit teſtimonium. Proinde qui moribus ſunt improbatis, eos κιβδήλους vocant, quaſi dicas adulterinæ monetæ. Appoſitius autē ad oris figuram, morum & indolis indicem referet. Siquidē quemadmodū nummus inſpecta imagine dignoſcitur illico, probatus ne ſit an adulterinus, itidem ex ipſa ſtatim hominis forma deprehenditur ingenium, vel Euripide teſte, cuius hæc ſunt in Ione:

Γνοίη δ' ἂν ὡς τὰ πολλά γ' ἀνθρώπων πέρι,
Τὸ χρῆμ' ἰδών τις ᾗ πέφυκεν εὐγενής. id eſt,
Plerunque ſpecies ipſa, ſimul aſpexeris
Hominē arguit, generoſus is ſit, an ſecus.

Beneuolus trucidator.

Εὔνους σφάκτης. id eſt, Beneuolus occiſor. Cōuenit in hos, qui cum ſummam adferant perniciem, tamen beneuolentiæ ſpeciē admiſcent. Tractum aiunt ab Oreſte, qui trucidata matre Clytæmneſtra, parentale conuiuium velut in illius honorem exhibuit. Quidam & ad Antigonum Regem referūt, qui poſteaquam Semelen è medio ſuſtuliſſet, oſſa tamen illius ſummo cum honore curauit ad matrem deportanda. Sunt quibus magis placet, vt adagiū ad Ptolemæum Philopatoris filium referatur: is matrem Berenicen in Palatio ipſius vinculis conſtrictam, Soſibio tradidit adſeruandam, vbi illa non ferens eam filii contumeliam, ſumpto veneno interiit. At ille perturbatus inſomniis, monumentum in medio vrbis extruxit, quod nunc ſepulcrum appellatur. In hoc vna cum matre maiores omnes ſuos cōpoſuit, & inter hos Alexandrū Magnū. Nec hoc contētus officio vir pius, templum eidem conſtituit in Aegialis, cui nomen inditū, Berenices ſeruatricis. Hæc

fermo

ferme Zenodotus. Confine eſt illud, quod alibi recenſuimus: Intempeſtiua beneuolẽtia nihil à ſimultata differt. Ita Flaccus:

Nil moror officium, quod me grauat.

Nec parum ſcite dixit Ennius apud Ciceronem lib. Offic. 2.

Benefacta male locata, malefacta arbitror.

Corytheo deformior.

Κορυθίως αἰσχείσιρ. id eſt, Corytheo deformior. Aiunt Corytheum quempiam fuiſſe hominem inſignite ſtultum, ac vecordem, ad hoc forma infeliciſſima fœdiſſimaq; cui liberi item fuerint omnes patrem referentes: vnde vulgaris dictus eſt iocus in hominem bardum, ac perinde deformẽ. Refertur adagium à Zenodoto.

Contra torrentem niti.

CONTRA torrentem niti dicuntur, qui fruſtra certant cum iis, quos vincere non queant. Sumptum à natantibus, qui ſolent ſecundo natare flumine, maxime ſi torrens fuerit. Quod ſi contra nitantur, nihil promouerint. Vſurpat hoc adagium Aurelius Auguſtinus in epiſtola quadam ad diuum Hieronymum. Et laudatur à Iuuenale Criſpi prudentia, qui Domitiani violentiæ cõceſſerit, & ingenio alioqui inſanabili obſecundarit.

Ille igitur nunquam direxit brachia cõtra
Torrentem.

Item Ouidius:

Stultus ab obliquo qui cũ diſcedere poſſit,
Pugnat in aduerſas ire natator aquas.

Gregorius Theologus ad Eudoxium rhetorem: Τὸ δὲ μὴ βιάζεσθαι ῥοῦν ποταμοῦ καὶ ἡ παροιμία παιδεύει. id eſt, nõ eſſe cogendum fluminis impetum, docet etiam prouerbium.

Vſque ad aras amicus.

Μέχρι τοῦ βωμοῦ φίλος εἰμί. id eſt, Vſque ad arã ſum amicus. Tametſi non eſt huius inſtituti quælibet apophthegmata colligere, tamen hoc ita commode dictum, & ſpecie vſque adeo prouerbiali, prętere a ſic à magnis celebratum auctoribus, vt merito videatur in hunc ordinem cooptandum. Reſponſum eſt autem à Pericle, quem cum amicus quiſpiam rogaret, vt in cauſſa quadam ſua gratia falſum deieraret: Δεῖ με ἔφη συμπράττειν τοῖς φίλοις, ἀλλὰ μέχρι βωμῶν, id eſt, Oportet me commodare amicis, ſed vſque ad aras, ita refert Gellius. Commodius refert Plutarchus in libello: περὶ δυσωπίας, μέχρι τοῦ βωμοῦ φίλος εἰμί. id eſt, Vſq; ad aram ſum amicus. Admonet prouerbium, nonnunquam, quo conſulamus amicorum commodis, eorumq; voluntati morem geramus, fas videri paullulum à recto deflectere, verum eatenus, ne propter hominem amicum numinis reuerẽtiam violemus. Olim iurantes aram manu contingebant. Porro quatenus & quouſque ſit ab honeſto deflectendum amici cauſſa, copioſe, docteque diſputat Aulus Gellius lib. noctium Atticarum 1. cap. 3.

Codali chœnix.

Κοδάλου χοίνιξ, id eſt, Codali chœnix, ſiue demenſum. De magnis menſuris dicebatur, auctore Suida. Neque prętere a quidquam ſuper hac re mihi repertum eſt adhuc apud auctores. Coniectare licet, ortum à ſeruo quopiam edaci, cui chœnix fuerit altius capax, & hac arte fraudarit herum. In collectaneis quæ titulo Heſychii circumferuntur, reperimus Condalũ piſcem, aut eundem, aut certe adfinem Ceſtreo, quem Gaza vertit Mugilem. Sed idem meminit alibi huius prouerbii κοδάλου χοίνιξ, ſubindicans fuiſſe quempiam ædilem qui maioribus menſuris ſolitus ſit vti.

Conchæ dignus.

Κόγχης ἄξιος, id eſt, Cõcha dignus. Rem nullius precii concham dicunt Græci, quemadmodum Latini nauci, aut floccum. Vnde quod contemptiſſimum, nulliuſque rei ſignificabant, id κόγχης ἄξιον dicebant.

Conto nauiga.

Κοντῷ πλεῖν. id eſt, Conto nauigare, dicebantur, qui ſic rebus vterentur, quemadmodũ vti conueniebat, aut qui vitæ genus ſuo accommodatum ingenio ſequerentur. Neq; enim contentus ad vllum aliũ vſum accommodatus, quàm ad nauigationẽ. Itidem nõ ad quamuis vitam quiuis idoneus eſt. Vtaris licebit, ſi quẽ admonere voles, vt quaque re vtatur ad id in quod inuẽta ſit, vt quorſum ſeruas nummos tuos, non in hoc natos vt ſpectentur, ſed quo vitæ ſubſidio ſint: conto nauigandum eſt. Refertur à Suida.

Cyli

Cydi pœnam debet.

Κύδου δίκην ὀφείλει, id eſt, Cydi pęnam debet. κῦδος prima producta, gloriam ſignificat: eadē correpta, τὴν λοιδορίαν καὶ κακολογίαν, id eſt, Maledictum & conuitium. Vnde & verbum deduxere κυδάζειν, pro eo quod eſt conuitiari. Proinde cum quis ob rem friuolam veluti verbū aliquod temere dictū deferretur vexareturq́; cum prouerbio dicebant: κύδου δίκην ἐκτετικέναι, καὶ κύδου δίκην ὀφείλειν, hoc eſt, conuitii pœnam dependiſſe, & maledicti pœnam debere. Nam antiquitus mulcta dicebatur iis, qui petulantius in quempiam aliquid dixiſſent.

Cnips in loco.

Κνὶψ ἐν χώρᾳ, ideſt, Cnips in regione. Dictū in eos, qui ſubinde ſedem mutarēt, & aliunde alio demigrarent. Cui vitio ſeſe obnoxium fuiſſe confitetur Horatius. Eſt autē σκνὶψ, ſiue κνὶψ, nam vtrunque reperimus, vermiculus innaſcens materiis. Is eroſo ligno, ſemper locum mutare nititur: Quidam efferunt prouerbium hoc modo, κνὶψ ἐκ χώρας, i. Cnips è regione, vt ſubaudias demigrat. Pli. lib. 16. c. 41. inter peſtes materiarum teredinem commemorat, vermē grauiſſimo ad portionē capite, ſic appellatū quod dētibus erodat, ſed proprie vocari teredinem, quę in mari materiam infeſtet. Addit huius generis Ceraſten vocari, qui ſimul atque tantum eroſerit, vt circūagat ſeſe, generat alium. Hęc an huic prouerbio congruant dubitamus, nam Gręci tradunt κνίπα eſſe animaleulum volucre & ξυλοφάγον, non diſſimile culici. Id ſi verū eſt, non videmus qui conſiſtat, quod ab Ariſtotele proditum eſt, auem ξυλοκόπτην, quem Latini, ni fallimur, picum Martium appellāt, ob id roſtro fodere arbores, vt κνίπας in ligno latentes euocet. Suidas ait à κνιπὸς, qui eſt genitiuus caſus huius nominatiui κνίψ, fingit nominatiuum κνιπὸς, eamq́; vocē ſignificare, parcum, tenuiq́; victu viuentem, nimirum ad Cnipis exemplū, qui lignorū arroſu paſcitur, cibo nō admodum lauto. Proinde conſentaneum videtur, adagium dici poſſe in ſordidos, duro, parcoque victu vtentes.

Cyclobori vox.

Κυκλοβόρου φωνὴ, id eſt, Cyclobori vox. De clamoſis & vehementer obſtreperis dicebatur, aut quibus vox eſſet vitioſa raucaque, Cycloborus fluuius quidam Atticæ, non perpetuus ſed torrens, ingenti ſtrepitu defluēs, vnde ductum prouerbium. Ariſtophanes in Equitibus:

Ἅρπαξ, κεκράκτης, Κυκλοβόρου φωνὴν ἔχων. i. Clamoſus, auidus, voce Cyclobori obſtrepens.

Thaſium infundis.

Θάσιον ἐνέχεις. ideſt, Thaſium miſcuiſti. Dici ſolitum videtur, vbi quis vinū nō aqua, ſed alio quopiam efficaciore vino dilueret. Nam Thaſia vina laudatiſſima, quondam fuiſſe, teſtat & Apuleius apologia prima, Olitori, inquiens, & cauponi merito conceſſum eſt, olus & vinum ex nobilitate ſoli commendare, vinum Thaſium, olus Phliaſium. Et Pli. c. 7. naturalis hiſtorię. lib. 14. inter tranſmarina vina Thaſium Chiumque in ſumma gloria fuiſſe ſcribit. Eſt autē Thaſus inſula iuxta Thraciam: vnde prouerbium, Thaſus bonorum. In ea inſula narrant fuiſſe Staphylum, quem deperierit Bacchus. Sumptum eſt ex Ariſtophanis Pluto, quo loco verſus hic eſt:

Εἰ θάσιον ἐνέχεις, εἰκότως γε νὴ Δία. id eſt, Merito profecto, ſi Thaſion infuderas.

Anus quędam quæritur adoleſcentem amatorem pridem ita ſibi ſolitum adulari, vt diceret illam ſuauiſſime olere. Ad id per iocum reſpondens Chremylus, negat eſſe mirum, ſi ita viſum fuit adoleſcenti, cum illi vinum Thaſium odoratiſſimum proponere ſit ſolita. Interpres addit ἐνέχεις dictum pro ἐνίεις. i. infundebas, pro miſcebas.

Κλειτοριάζειν.

Κλειτοριάζειν vulgato conuitio dicebantur ii, qui puerorū amoribus oblectarentur, aut, vt ait Diogenianus, mulieres immodicè libidinoſæ. Vnde natum ſit prouerbiū, non ſatis liquet, niſi quod Heſychius docet κλειτορὶς Græcis ſonare naturę muliebris vicinam partē, vnde receptum vt κλειτοριάζειν appellarent libidinoſam contrectationem, atteſtante & Suida.

Claudiana tonitrua.

FESTVS Pōpeius innuere videtur, Claudiana tonitrua in vulgi ſermonem abiiſſe, ſcribens

ſcribens ideo vocata Claudiana tonitrua, quod Claudius Pulcher inſtituerit, vt ludis poſt ſcenam factis, lapidum coniectus ita fieret, vt veri tonitrus ſimilitudinem imitaretur. Nam antea leues admodum & paruos ſonitus fieri ſolitos, cum claui, & lapides in labrum æneum conicerentur. Quadrabit adagium, ſi modo videbitur in adagionum gregem recipiendum, in homines immodicè clamoſos, & odioſe obſtreperos. Simillimum illi, quod alibi retulimus, δωδωναῖον χαλκεῖον, id eſt, Dodonæum æs.

Claudi more tenere pilam.

M. Tull. aduerſus Piſonem ſcribit in hunc modum: Græcus primum diſtinguere illa atque diuidere, quemadmodum diceretur, iſte claudus, quomodo aiunt, pilam retinere, quod acceperat teſtificari. Hactenus Cicero. Prouerbium congruit in eos, qui quidquid à præceptoribus acceperint, ſiue id doctum ſit, ſiue indoctum, nullo delectu, nulloque iudicio tenere ſolent, ac ſequi. Sumpta metaphora à claudo diffidente ſuis pedibus, & ob id pertinaciter columnis innitente. Niſi ſi cui magis referendū videtur ad luſum pilæ quā claudus ita demum accipit, ſi commode illi mittas. Alioqui pedibus tardus non poteſt vtcumque miſſam accipere. Seneca lib. De beneficiis 7. Quid ſi me remittere pilā mãco iubeas? hoc eſt, dare beneficium illi, qui non ſit idoneus ad accipiendum. Plautus in Aulularia: Tum autem interdiu, quaſi claudus ſutor domi ſedet totos dies. Generatim cōueniet in omnes, qui de alieno pendēti iudicio, alienęq; innituntur auctoritati, quēadmodum iſti, quibus ſatis eſt dixiſſe: αὐτὸς ἔφη. id eſt, ipſe ait.

Loripedem rectus derideat.

Et ſane quàm elegans eſt, & plurimum habet figuræ prouerbialis illud apud Iuuenalem.

Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.

Quo conueniet vti, quoties aliquis id aliis opprobrat mali, cui ſit ipſe obnoxius, aut aliena caſtigat vitia, à quibus ipſe nō ſit immunis, perinde quaſi claudus claudo claudicationis vitium per contumeliam obiiciat. Oportet eum quam maxime vacare culpa, qui in aliū paratus eſt dicere: & ſtultiſſimū eſt, in alium iacere, quod in ipſum poſſit retorqueri:

Quis enim tulerit Gracchos de ſeditione querentes?

Si fur diſpliceat Verri, ſi homicida Miloni?

Celebratur illud Leonis Bizantii, cui cum maledicus quiſpiam approbraſſet vitium oculorum, ipſe gibbo deformatus: Humanum, inquit, conuitium in me iecisti, cum ipſe Nemeſim in dorſo portes.

Cliſthenen video.

Κλεισθένην ὁρῶ. id eſt, Cliſthenen video. Cliſthenes hic male audiit, & comicorum conuitiis laceratus eſt, quod parum vir haberetur, ſeſeq; cultu indecoro velut in mulierem transfiguraret, Sardanapalum illum Aſſyrium imitatus. Ariſtophanes: ἐν θεσμοφοριαζούσαις,

Ὁρᾷς σεαυτὸν, οὐ μὰ δί', ἀλλὰ κλεισθένην. id eſt, Teipſum vides? non per Iouem, ſed Cliſthenem.

Suidas refert, & ait conuenire in eos, qui leui, deraſaque ſunt cute. Nam hic mos Cliſtheni, barba deraſa ſemper eſſe, quo iuuenis etiamdum videretur. Effertur & ad hūc modum: κλεισθένους ἀκρατέστερος. id eſt, Cliſthene intemperātior, de cinædo & deliciis effeminato, contrarium illi: ζηνῶνος ἐγκρατέστερος. id eſt, Zenone temperantior.

Coturniſſare.

Κιχλίζειν, prouerbio dicebantur, qui pinguibus coturnicibus, aut turdis veſcerentur, aut qui riderent laſciue parumq́ue decore. Proinde & κιχλισμὸν, riſum mollem & impudicum appellant. Quadrabit igitur vel in liguritores & cupediis addictos, vel in laſciuius ludentes. Sturni nihil non imitantur, & turdus à Plinio recenſetur inter aues, quæ ſermonē humanum imitantur; Nā auctores vocē hanc varie transferunt.

Cilicum exitium.

Κιλίκιος ὄλεθρος. id eſt, Cilicium exitium; De crudeli & immani dicebatur. Cilices. n. ob piraticā quā exercebāt, & aſſiduas hoſtiū deprędationes, infames erant immanitatis & crudelitatis nomine. Quapropter & Attici vindictas acerbiores, κιλικίους appellabāt. Meminit præter alios Heſychius. Similis formæ eſt, qđ apud Iureconſultos legimus Iſauricum pro crudeli immaniq; latrone.

Cilicq

Cilicij Imperatores.

Κιλίκιοι στρατηγοί. id eſt, Cilicii duces. Dicebãtur homines hirſuti, & pilis obſiti. Vnde & ſaga pilis contexta Cilicia vocãtur. Auctor Diogenianus. Simpliciter autem κιλίκιοι dicebantur, robuſti, ſordidi & magni, vnde & κιλικίζεσθαι dicuntur, qui prauis ſunt moribus & κιλίκιοι λόγοι barbarica ſuffragia, quod illi ſortibus in galeam miſſis ſoleant decernere. Memorantur κιλλικύριοι, qui cũ eſſent ſerui, heris eiectis occuparunt regionem. κίλλικων ἀγέλα alias recenſuimus.

Ciuitates ludimus.

Πόλεις παίζομεν. id eſt, Ciuitates ludimus. Luſus genus quoddam eſt, in quo calculis ludebatur olim, quos antiquitus πόλεις, id eſt, vrbes vocabant. Neoterici χώρας, hoc eſt, regiones appellare cœperunt. Vſurpauit adagium Cratinus in Fugitiuis. Hic nimirum locus eſt, ni fallimur, quem Iulius Pollux citat libro de rerum vocabulis 9. πανδιονίδα πόλιν βασιλέως τῆς θρεψικόλακος, οἶσθ' ἣν λέγομεν, καὶ κύνα καὶ πόλιν, ἣν παίζουσιν. id eſt, Pandioniam ciuitatem regis, ſupra modũ adulatricis. Noſti quam dicimus, & canem & ciuitatem quam ludunt. Genus autem luſus deſcribit his verbis: ἡ δὲ διὰ πολλῶν ψήφων παιδιὰ, πλινθίον ἐστὶ, χώρας ἐν γραμμαῖς ἔχον διακειμένας. καὶ τὸ μὲν πλινθίον καλεῖται πόλις, τῶν δὲ ψήφων ἑκάστη κύων. διῃρημένων δὲ εἰς δύο τῶν ψήφων κατὰ τὰς χρόας, ἡ τέχνη τῆς παιδιᾶς ἐστὶ περίληψις τῶν δύο ψήφων ὁμοχρόων, τὴν ἑτερόχροον ἀναιρεῖν. id eſt, Qui vero complurium calculorum dicitur luſus, laterunculus eſt regiones in ſe continens, in lineis ſitas. Et laterunculus quidem ipſe ciuitas appellatur. Ceterum vnuſquiſq; calculus canis. Porro cum calculi ſint duobus diſtincti coloribus, luſus hæc ars eſt, vt comprehenſis duobus calculis vnicoloribus, eũ qui diuerſi coloris eſt, tollas è medio. Alluſit ad hoc prouerbium Plato libro De Republica quarto: ἑκάστη γὰρ αὐτῶν πόλεις εἰσὶ παμπολλαὶ, ἀλλ' οὐ πόλις, τὸ τῶν παιζόντων. id eſt, Nam illarum vnaquæq; plurimæ ſunt ciuitates, non ciuitas quemadmodum dicere ſolent ludentes. Refert Zenodotus, quãquam idẽ adagii ſenſum non indicat. Quare cuiq; quod vero proximũ videatur, coniectandum relinquitur quadraturum videtur, quoties ſuum quiſq; commodum quacunq; ſectatur via, & æmulo, competitoriq; modis omnibus tendit inſidias. Ab hoc luſu manaſſe videtur, qui nunc vulgo ſcacarius dicitur.

Ciſſamis Cous.

Κίσσαμις κῷος. id eſt, Ciſſamis Cous, Hunc aiunt pecuariis gregibus ſupra modum ditem. Verum anguillam quotannis apparere ſolitam, quæ pulcherrimam omnium pecudem raperet. Et cum inſomnis apparens hominem commonuiſſet, vt ſepeliret ſeſe, & ille negligeret, euenit vt tum ipſe tũ vniuerſum illius genus radicitus interiret. Hæc ferme Zenodotus. Et hoc quoq; prouerbium, Delium aliquem natatorem requirit. Apparet ad fine, quod alibi dictũ eſt: Aderit Temeſſeus genius.

Carcini poemata.

Καρκίνου ποιήματα. id eſt, Carcini poemata. Dicebantur ea quæ viderentur obſcurius & inſtar ænigmatis dicta. Carcinus poeta quiſpiam fuit, cuius & alias meminimus in hoc opere, in quem iocatur Ariſtophanes in comœdia, cui titulus: εἰρήνη.

Εὐδαιμονέστερος φανεὶς τῶν καρκίνου στροβίλων. id eſt,

Qui viſus eſt felicior vel Carcini ſtrobilis.

Is finxit Oreſtem ab Ilio coactum, vt matricidium confiteretur, per ænigmata reſpondentem, auctore Suida qui teſtatur prouerbium à Menandro vſurpatum in falſo Hercule. Stratonicus apud Athenæum lib. 8. cum audiſſet quendam imperite canentẽ, rogauit cuius eſſet cantio: cum is reſpondiſſet Carcini, πολύ γε μᾶλλον ἔφη ἢ ἀνθρώπου. id eſt, Multo ſane magis inquit, quam hominis. Nam καρκῖνος Græcis & cancrum animal ſignificat. Itaque iocus ex ambiguo captatus eſt.

Carica victima.

Καρικὸν θῦμα. id eſt, Caricum ſacrum. De macilenta hoſtia, minimeq; eſculenta dicebatur. Hinc ductum, quod Caribus populis mos fuerit, canem immolare. Non inconcinne torquebitur ad cibum appoſitũ, inſipidũ, & quem nemo velit attingere. Solent ſordidi quidam, data opera, cibos putres, & ingratos palato, ſuis apponere, partim qđ minoris emantur, partim quo minus abſumatur epulatum in conuiuio. Hos eleganter quis dixerit: τὸ καρικὸν θῦμα παρατιθέναι. id eſt, Caricum ſacrum apponere.

Callicyrijs plures.

Καλλικυρίων πλείους. id eſt, Plures Callicyriis. De maxima quidem illa, ſed ſordida hominum turba dicebatur. Callicyrii dicebantur exulum ſerui, qui Syracuſis agricolationem exercebant, auctore Timæo. Quoniã autem ingens erat id genus hominum multitudo, prouerbio receptum eſt, vt ſi quos admodum numeroſos ſignificare vellent, καλλικυρίους appellarent. Ariſtoteles in Republica Syracuſanorum, oſtendit eam ſeruorum turbam ex omnigenis populis in vnum confluxiſſe. Erant autem eodem loco Callicyrii apud Lacedæmonios captiui, apud Theſſalos peneſtæ, qui vocantur apud Cretēes Elarotæ, apud Aegyptios Hebræi. Solitum eſt adagium hoc potiſſimum vſurpari, ſi quando ſignificabant metuendam multitudinem, quæ numero freta, nonnunquam opprimit dominos. Nam & hi ſerui plures erant dominis, quamobrē etiã expulerũt illos. Hæc ferme referuntur à Suida.

21 *Cera tractabilior.*

Κηροῦ εὐπλαστότερος. id eſt, Cera tractabilior. De vehementer docili dicebatur, aut de ingenio facili, tractabiliq; & in quemuis habitum ſequaci. Horatius:

Cereus in vitiũ flecti, monitoribus aſper.

Perſius quinta Satyra:

Artificemq; tuo ducit ſub pollice vultũ.

Rurſum Horatius:

Argilla quiduis imitabitur vda.

Eſt autem hoc ceræ peculiare, vt manibus contrectata molleſcat. Et hinc variæ rerum formæ ſolent effingi. Erat & picturæ genus è ceris coloratis, quemadmodum è teſſellis lapidum ac lignorum. Quamquam rudis ætas ſimilior eſt argillæ quam ceræ: primo quidem fingi poteſt dum tenera eſt, verum vbi duruit ingenium, non facile refingitur in aliam ſpeciem, ſed quemadmodum dixit Plato libro de Repub. 4. κινδυνεύει γοῦν ἐκ τῆς παιδείας ὅποι ἄν τις ὁρμήσῃ, τοιαῦτα καὶ τὰ ἑπόμενα εἶναι. id eſt, Periculũ eſt, ne ad quæcunq; ſe quis appulerit à pueritia, talia ſint & quæ ſequuntur.

1 *Occiſionis ala.*

Φόνου πτερόν. id eſt, Interfectionis ala, de ſubito interitu dici ſolitum. Sumpta metaphora ab alatis iaculis, quæ repente mortē adferunt. Quamquam magis probat Zenodorus, vt accipiamus φόνου πτερὸν dictum περιφραστικῶς. id eſt, per circuitionem, pro morte, quaſi ſit & ipſa alata.

III *Celmis in ferro.*

Κέλμις ἐν σιδήρῳ. id eſt, Celmis in ferro. Dici conſueuit de iis, qui præter modum ſuis fiderent viribus, tanquã inexpugnabiles inuictiq; ceteris. Celmis, vt ſcribit Zenodotus, vnus fuit ex Idæis Dactylis, qui cum matrem deorum Rheam violaſſet ſtupro, deinde à reliquis fratribus reiectus eſt. Ab hoc ferrum ſolidiſſimum cudi ſolebat. Ait huius hiſtoriæ mētionem factam apud Sophoclem in Satyris. Enarrator Apollonii de Dactylis Idæis inter quos & Celmis, refert hos verſus auctore Phrouide:

Ἔνθα γόητες
Ἰδαῖοι φρύγες ἄνδρες ὀρέστεροι, οἰκί᾽ ἔναιον
Κέλμις, Δαμναμενεύς τε μέγας καὶ ὑπέρβιος
Ἄκμων
Εὐπάλαμοι θεράποντες ὀρείης Ἀδρηστείης.
Οἳ πρῶτοι τέχνην πολυμήτιος Ἡφαίστοιο
Εὗρον ἐν οὐρείῃσι νάπαις ἰόεντα σίδηρον,
Ἐς πῦρ τ᾽ ἤνεγκαν καὶ ἀριπρεπὲς ἔργον ἔδειξαν. id eſt,

Illic habitabant
Mōtigenæ Phryges Idæi gens arte celebris
Celmis, Damnameneusq; ingens, Acmōque ſuperbus
Montanæ docti cultores Adraſteæ.
A quibus ars Vulcania primis eſſe reperta
Dicitur, & nigrum numeroſo in monte repertum
In varios vſus monſtrarunt cudere ferrũ,
Impoſitũq; igni miro ſplendeſcere cultu.

Ceſtum habent Veneris.

Τὸν κεστὸν ἔχουσι habere dicuntur, qui nouis modis quemlibet in amorem ſui pelliciunt. Sumptum eſt autem ex Homericæ Iliados Ξ quo loco Iuno concubitura cum ſuo Ioue, Venerem adit, atq; ab ea cingulũ gratiarum & amorum conciliatorem commodato petit. Hũc poeta deſcribit ad hunc modum:

Ἦ, καὶ ἀπὸ στήθεσφιν ἐλύσατο κεστὸν ἱμάντα
Ποικίλον. ἔνθα δέ οἱ θελκτήρια πάντα τέτυκτο.
Ἔνθ᾽ ἔνι μὲν φιλότης, ἐν δ᾽ ἵμερος, ἐν δ᾽ ὀαριστὺς
Πάρφασις, ἥ τ᾽ ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονεόντων.
Τόν ῥά οἱ ἔμβαλε χερσὶν, ἔπος τ᾽ ἔφατ᾽ ἔκ τ᾽ ὀνόμαζε.

Τῇ νῦν

Τῇ νῦν τοῦτον ἱμάντα τεῷ δ' ἐγκάτθεο κόλπῳ,
Ποικίλον ᾧ ἔνι πάντα, τετεύχαται. οὐδέ σέ φημι
Ἄπρηκτον γε νέεσθαι, ὅτι φρεσὶ σῇσι μενοινᾷς. i.
Sic ait, & ſoluit pectore texile lorum
Picturatum, in quo lenimina cuncta ferebat.
Huic inerat deſiderium, huic amor, huic muliebris
Blandiloquentia, quæ quidem & egregie ſapientem
Furtiuis adimit dolis ſallitq; capitq;
Quod manibus ſimul impoſuit, ſic ore locuta eſt:
Hanc cape nunc, ſinuique tuo ſuccingito zonam
Contextam varie, per quam quæcunque parabis
Polliceor, nil tu fruſtra tentaueris vnquã.

Meminit huius & Theocritus in Adonidis epitaphio:

Σοὶ δ' ἅμα κεστὸς ὄλωλε. id eſt,
Tecum vna & ceſtus periit.

Eſt igitur ceſtus Veneris, cingulus efficax ad illectamenta gratiarum & amorũ, quo illa dicitur Martem ſibi conciliare. Meminit huius & Martialis:

Collo necte puer meros amores,
Ceſtum de Veneris ſinu calentem.

Idem alibi:

Sume Citheriaco medicatũ nectare ceſtõ,
Vſſit amatorem balteus iſte Iouem.

Rurſum alibi:

A te Iuno petat ceſton & ipſa Venus.

Duplex erit huius vſus adagii, ſiue cum dicemus cuipiam ceſtum eſſe Veneris, quod neminem non inflammat amore ſui: ſiue cum dicemus iam opus eſſe Veneris ceſto, aut ne illum quidem profuturũ ei, cui per ætatem vires ac forma defluxerit, quiq; iã ἔξωρος eſſe factus videatur. Nam florẽs ętas ſuapte ſponte ſuſcitat amores, ſenectus aut muneribus aut pharmacis ſibi conciliet oportet, quamquam nec his rationibus efficere poteſt vt ametur.

Pontificalis cœna.

Olim cœnas ſumptuoſas opiparasq́;, pontificales appellabant. Ad quod adludens Horatius in Odis:

Abſumet hæres Cecuba dignior
Seruata centum clauibus, & mero
Tinguet pauimentum ſuperbum
Pontificum potiore cœnis.

Quo quidem in loco interpres admonet, prælautas cœnas prouerbio pontificales appellari ſolitas. Macrobius lib. Saturnalium tertio vetuſtiſſimam quandã pontificis cœnam deſcribit, ſummo apparatu, & omnigenis lauticiis affatim inſtructam. Plautus in Menæchmis conſimili figura Cereales cœnas dixit. Cerealeis inquiens, cęnas dat, ita menſam extruxit. Tantas patinarias ſtruices concinnat. Standum eſt in lecto, ſi quid de ſummo petas. Legimus & adipales cœnas, & adipoſas, & adiiciales. Terentius in Phormione, dubiam cœnam dixit, pro lauta, copioſaq́;.

Cœpas edere, aut olfacere.

Κρόμμυα ἐσθίειν. id eſt, Cœpas edere, dicebantur ioco prouerbiali, qui lacrymari viderentur. Natum à Biantis apophthegmate. Is enim Alyattæ regi ſibi per nunciũ miſſum denuncianti, vt quam primum ad ſe veniret, reſpondit ad hunc modum: ἐγὼ ἀλυάττῃ κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν. i. Ego iubeo Alyattã cœpas edere, hoc eſt, κλαίειν καὶ οἰμώζεσθαι, id eſt, Flere & eiulare. Quibus verbis extremũ regis contemptum indicabat. Ductum eſt hinc prouerbium, quod cœparum odor, vt eſt acris, conſueuerit lacrymas oculis excutere. Ariſtophanes, κρομμύων δ' ἄρ' οὐκ ἰδὼν innuens illum vel citra cœpas fleturum. Quoniam autem idem efficit ſinapi, nihil vetat & hinc prouerbium ducere. Columella in carmine:

Seq́; laceſſenti fletum factura ſinapis.

Mox & cœpæ meminit:

Atq; oleris pulli radix, lacrimoſaq; cępa.

Simili figura neque diuerſa ſententia dicti ſunt κρομμύων ὀσφραίνεσθαι, id eſt, Cępas odorari qui flerent. Ariſtophanes in Ranis:

Τί δαὶ τὰ κλαίεις, κρομμύων ὀσφραίνομαι. id eſt,
Qui quæſo lacrymas? cœpe odoror ſcilicet.

Hæc ferme Suidas. At Plinius lib. 20. cap. 5 tradidit eas & delacrymationi, & caligini oculorum mederi. Nec hoc pugnat cũ his quæ diximus, ſiquidem educendo purgãt. Xenophõ in Sympoſio dixit κρομμύων ὄζειν. id eſt, olere cœpe, quod in ſordidos & illotos congruit. Huic adfine eſt, σκοροδίζειν, pro moleſtia adficere, ſiue ad lacrymas adigere: Ariſtophanes in Equitibus ſub perſona populi Athenienſis: φάσκων φιλεῖν μ' ἐσκορόδισας. id eſt, dum ais te diligere me, alliaſti me.

ſti me. Quamquam ea vox: ἐσκοροδίσας, id eſt, alliaſti, à Comico riſus gratia cõficta eſt.

Scarabeo nigrior.

Κανθάρου μελάντερος. i. Scarabeo nigrior. In fœdos & vehementer atros, ac fuſcos. Nam ſcarabeus animal inſigni & fœdo nigrore eſt, de quo inferius plura dicentur.

Chalcidiſſare.

Χαλκιδίζειν καὶ χαλκιδίζεσθαι, dicebãtur, qui rapaciores, & plus ſatis ad rem attenti viderentur. Calcidenſes in inſula Eubœa populi, comœdiæ veteris conuitiis notati ſunt, quod auariores eſſent. Heſychius indicat eam gentem male audiſſe ob fœdos puerorum amores, & hinc natum prouerbii conuitium in ſimili morbo obnoxios.

Phicidiſſare.

Φικιδίζειν. id eſt, Phicidiſſare, dicebantur vulgo, puerorum obſcœnis amoribus dediti. Quidam malunt ad eos referre, qui littera ρ immodicè & ad faſtidium vſq; conſueuerint vti. Si quidem ea gens litteram σ ſolita eſt in ρ commutare. Quo quidem vitio notantur & Eretrienſes, atteſtante prouerbio, ἐρετριέων ρ. id eſt, Eretrienſium rho. Hodie iocus eſt vulgi in Piccardos: cũ Lutecianæ fœminę ob linguæ delicias, ρ vertant in σ. Maſia ſonantes pro Maria.

Canthara aſtutior.

Κανθάρου σοφώτερος. id eſt, Cãtharo aſtutior, aut callidior. Zenodotus ait, Athenis cauponem fuiſſe quempiam, nomine Cantharum, quẽ ob maleficia & imposturas ac proditiones, capitis affecerint ſupplicio, proinde vulgo receptum, vt in verſutos ac impoſtores diceretur. At vero propius videtur, ſi referatur ad animantis naturam, & ad apologum Aeſopicum, quo narratur, quemadmodum ſcarabeus tanto aquila inferior viribus, tamẽ ingenio ſuperauit auium omnium reginam.

Canis tanquam Delum nauigans.

Κύων ὥσπερ εἰς δῆλον πλεῖν. id eſt, Canis tanquam in Delum nauigans. In ſupinum, otioſum, ſecurum, ac voluptariam agẽtem vitam dicebatur. Nã Athenis facilis, ac tuta in Delum nauigatio. Vnde fiebat, vt qui illuc ſoluerent, inter nauigandum ſecuri, nihilq; periculi metuentes cauerent. Mos autem erat Athenienſibus, vt quotannis nauim ſolemni adparatu religionis cauſſa, Delum mitterent, id quod indicat Plato in Critone. Vnde conſentaneum eſt, qui hac vectabantur, hymnos quoſdam in Apollinis laudem ſolitos decantare.

Caunius amor.

Καύνιος ἔρως. id eſt, Caunius amor. De fœdo amore dicebatur, aut vbi quis ea deſideraret, quæ neque fas eſſet concupiſcere, neq; liceret aſſequi. Biblis Caunum fratrem impotenter adamauit, à quo cum eſſet repulſa, ſibimet necem conſciuit. Ouidius:

> Biblis in exemplo eſt, vt ament conceſſa puellæ.

Adagium refertur à Diogeniano, præterea ab Euſtathio in Dionyſium.

Scarabei vmbra.

Κανθάρου σκιά. id eſt, Scarabei vmbræ. Dictũ eſt de inani metu, quod hoc inſectum ſub noctem repẽte aduolans horribili bombo, nonnunquam terrere ſoleat parum attentum. Recenſetur à Diogeniano.

Papyri fructus non poſtulat magnam ſpicam.

Βύβλου δὲ καρπὸς οὐκ αἰτεῖ μέγαν στάχυν. id eſt,

> Byblus virens haud poſtulat ſpicam grauem.

Etiamſi Græcus ſenarius vitiatus eſt in αἰτεῖ. Apud Aeſchylum in Supplicibus ita legitur;

> Βύβλου δὲ καρπὸς οὐ κρατεῖ στάχυν μέγαν. i.
> Fructus papyri haud ſuſtinet ſpicam grauem.

Dici ſolitum de iis, qui ſuis ipſorum bonis frui non poſſent, propterea quod Byblus ob culmos inualidos, ſpicam granis onuſtã ferre non poteſt. Proinde prodit quidẽ ſpicas, ſed inanes. Byblus autem iunci ſpecies, quam Latini papyrum appellant. Apparet in Græco carmine αἰτεῖ deprauatũ pro κρατεῖ, quod indicat vel ipſa metri ratio.

Budoro more.

Βουδόρου νόμῳ. Aut vt alibi reperimus, Βουδόρων νόμῳ. i. Budororũ more, ſeu lege, Suidas ac Zenodotus interpretantur de iis, qui digni ſint, vt bouis ritu excorientur. Diogenianus exponit de admirandis. Βούδωρον, au-

ctore

ctore Stephano, promontorium eſt oppoſitum Salamani. βούδεια Magneſiæ ciuitas, quam Homerus βούδειον appellauit. βουδινοὶ populi ſunt Scythiæ, ſic appellati, quod à bubus vehãtur, vtpote ἁμαξόβιοι id eſt, Plauſtris ædium vice vtentes: Vnde videtur biſariam adluſum ad etymologiã πρὸς τὸ, βοῦς δέρειν, καὶ τὸ βοῦς δοῦναι. id eſt, Ad boum excoriationem, & boum donationem. Strabo libro 10. commoſtrat Euboiæ flumen Budorum. Idem indicat montem Salaminis proſpectantem in Atticam. Rurſum Plinius lib. 4 cap. 12. inter Gelonos & Agathyrſos refert Budinos. Ceterum quid hæc ad prouerbium faciant non videmus. Heſychius indicat βούδορον eſſe μοχλὸν quod boues excoriantur. Locus erit prouerbio, ſi quis dicat cũ improbo nõ argumentis, aut legibus ſed βουδόρῳ νόμῳ, agendum, quemadmodũ apud Terentium audit Sanio. Nam ſi moleſtus pergis eſſe, iam intro arripiere, atque ibi vſq; ad necem operiere loris.

Bœotica auris.

Βοιώτιον οὖς. id eſt, Auris Bœotica. In pingui iudicio hominem quadrat. Bœotorum ſtoliditas compluribus prouerbiis locũ fecit. Simillimum illi: Auris Bataua. Diogenianus meminit adagii. Sunt qui ſcribãt, olim Anaxagoram recitantem apud Thebanos librum Thebaidos, cum vidiſſet attentum neminem, clauſo codice dixiſſe: εἰκότως καλεῖσθε Βοιωτοί, βοῶν γὰρ ὦτα ἔχετε. id eſt, Iure vocamini Bœoti, qui quidem aures habeatis boum: videlicet adludens ad etymologiam nominis. βοῦς enim bos, & ὦτα aures, atque ex his Bœotorum nomen videtur cõpoſitum. Quin Homerus Iliad. ε. Bœotorum gentem pinguem appellat:

Πὰρ δέ οἱ ἄλλοι
Ναῖον Βοιωτοὶ μάλα πίονα δῆμον ἔχοντες. i.
Sed iuxta tenebant
Proxima Bœoti, quorum craſſiſſima gẽs eſt.

Notauit & Horatius Bœotorum tarditatẽ in epiſtola ad Octauium Auguſtum:

Quod ſi
Iudicium ſubtile videndis artibus illud
Ad libros, & ad hæc muſarum dona vocares,
Bœotum in craſſo iurares aere natum.

Quo loco demiramur, neminem interpretum quæſiſſe quid ſibi velit, quod Horatius pinguitudinem ingenii Bœotis tribuit, velut ei genti peculiarem, cum apud Latinos auctores nullum ſit huius rei teſtimoniũ. Cognatum huic eſt, quod alibi commemorauimus, Bœotica cantio, quæ ruſticana parumq; modulata poteſt intelligi, vt craſſis auribus craſſa conueniat harmonia. Quãquam Euſtathius in Iliad. β. de cantione nonnihil variantem narrat hiſtoriã. Sunt, inquit, qui putent Bœotiã dictam à boue. Nam cum Europa Phœnicis filia à Ioue rapta eſſet à Sidone, Cadmus raptę frater à patre miſſus eſt ad inueſtigandum ſororem. Eam vbi nuſquã inuenit, profectus eſt Delphos conſulturus oraculum. Deus reſpondit, ne ſolicitus aut curioſus eſſet de Europa, ſed ſequeretur ducem bouem, ibiq; cõderet ciuitatem, vbicunque bos defatigata procumberet. Hoc reſponſo accepto per Phocenſium regionem fecit iter. Dein cum incidiſſet in vaccã iuxta Pelagonis paſcua, hanc euntem ſecutus eſt. Ea cũ vniuerſam Bœotiam peragraſſet, feſſa procubuit, quo loco nunc eſt Thebanorũ ciuitas. Cadmus cum eam iuuencam vellet immolare Palladi, miſit aliquot è ſuis comitibus qui è fonte Aretiade haurirent aquam ad ſacrificiũ. At draco eius fontis cuſtos quem Marti ſacrum eſſe creditum eſt, nam & fons ipſe à Marte nomen habet, excitus ſtrepitu complures ex his qui miſſi fuerant confecit. Quod indigne ferens Cadmus draconem interfecit, & admonitu Palladis interfecti dentes ſeuit, vnde extiterunt illi terrigenæ fratres. Eam ob rem indignatus Mars, cum pararet Cadmũ interficere, veritus eſt à Ioue, qui Cadmo in matrimoniũ dedit Harmoniam, Martis ac Veneris filiam, hac lege vt priuſquam ſponſam attingeret, ſeruiret apud illam ſeruitutem annuam. Tum vt nuptiis epithalamium canerent Muſæ, ac deorum quiſq; nuptiale munus daret Harmoniæ. Hæc Euſtathius. Equidem arbitramur hanc fuiſſe primam originem adagii, vtcunq; poſtea detortum eſt ad alios vſus. Cõſtat autẽ Thebanos olim muſices fuiſſe ſtudioſiſſimos. Argumento eſt illud quod refertur de Alcibiade, qui mirantibus quod negligeret muſices ſtudium, lyrã hoc lẽmate damnabat, quod hominis vocem imitaretur plectrum, quod habitum formamq; liberalem mutaret in illiberalem. Tibiam gemino reiecit argumento, & qđ ſic immu

taret os hominis, vt vix à familiariſſimis agnoſceretur, & quod homini propriã adimeret vocem, loquendiq; facultatem eriperet. Mox adiecit, caueant igitur Thebani, qui loqui neſciunt.

Botrus oppoſitus botro matureſcit.

Βότρυς πρὸς βότρυν πεπαίνεται, id eſt, Botrus iuxta botrum matureſcit. Huius prouerbii varius eſſe poteſt vſus. Vel vbi pares in negotio quopiam videri volunt aliqui, & tantundem adferre momenti, vt nullus alteri debeat concedere. Vel cum ſignificabimus mutuis officiis opus eſſe, vt ſit ſimillimum illi, quod alibi retulimus, χεὶρ χεῖρα νίπτει. Vel ſi quando dicemus, talem quemq; euadere, eum qualibus habet conſuetudinem. Habet enim hoc aſſiduitas, vt vicinis vitia faciat communia. Quemadmodum teſtificatur ſenarius ille quem enarrator Pindari citat ex Ariſtarcho:

Χωλῷ παροικῶν κἂν ἔτι, σκάζειν μάθῃς. id eſt,
Claudo propinquus ſi vel vni vixeris,
Diſces & ipſe claudus ingredi breui.

Hoc quãquam alio loco nobis citatum eſt, nimirum in adagio, Si iuxta claudum, tamen quoniam ſcriptutam offendimus nõnihil à priore diuerſam, libuit per occaſionem denuo referre. Tranſlatum eſt adagiũ ab vuis, quæ mutuo oppoſitu maturitatem inter ſe viciſſim & dant & accipiunt. Quo reſpicit illud Iuuenalis:

Vuaq; conſpecta liuorem ducit ab vua.

Adagium recenſetur à Suida.

Boues meſſis tempus exſpectantes.

Βοῦς ἄμητον ἐπιτηροῦντες, id eſt, Boues meſſem obſeruantes. Dici ſolitum, vbi quis ingentium emolumentorum ſpe laborem ſumeret. Quidam ſic efferũt, Βοῦς εἰς ἄμητον, id eſt, Bos in meſſem. Subaudiẽdum reſpicit, aut eiuſmodi quippiam. Inde ductũ, quod boues meſſis tempore, maiore laborãt fructu, propterea quod inter trituram paſcuntur interim, & pabulũ largius apponitur. Contra cum vere aut hyeme proſcindunt aruũ, hoc moleſtior eſt arandi labor, quod nullo præſente fructu leniatur.

Bos Homolottorum.

Βοῦς ὁμολεττῶν, id eſt, Bos Homolottorum, dicebatur in plurima diſtractus ac veluti diſſectus negotia. Poterit & ad rem referri, vt ſi quis argumentum nimis minutatim diuidat, ita vt conſcindere & concerpere magis, quam diuidere videatur. Zenodotus prodidit Homolottos populos, diſſecto in minimas partes boue, fœdus iungere. Morem hunc Scythis fuiſſe teſtatur Lucianus in Toxaride.

Bos apud aceruum.

Βοῦς ἐπὶ σωρῷ, id eſt, Bos in aceruo. De ſplendide ampliterque viuentibus, quiq; in vbere rerum affluentia, prolixius faciunt ſumptum. Aut quemadmodum ait Suidas de iis, qui in media rerũ copia conſtituti, non ſinuntur præſentibus bonis frui. Tranſlatum arbitratur à bubus trituram exercentibus, quibus quod os obligatum habeãt, nã id faciunt quidam, non licet veſci tritico, quod exciunt, vt ſimile ſit illi: Tantalus inter vndas ſitiens. Simile quiddam refert Iulius Pollux lib. 7. de ſeruis in piſtrino laborantibus, quibus machina rotũda circa ceruicem addebatur, ne manum ori liceret admouere. Id factum ne deuorarent farinam. Machinam appellant παυσικάπην ſiue καρδοπεῖον, quod arceret à deuorando. Quod bubus non faciebant Iudæi, hoc illi faciebant hominibus.

Aut oportet tragœdias agere omnes, aut inſanire.

Ἢ χρὴ τραγῳδεῖν πάντας ἢ μελαγχολᾶν, i. Aut furere oportet, aut agere tragœdias. Dici ſolitũ de iis, qui ſemper quaſi ſtupẽt, ſtrigẽtq; & nec gaudere poſſunt ex animo, nec dolere. Porro tragœdia vehemẽtiſſimis conſtant affectibus, ita vt tragœdias agere, videatur eſſe quiddam inſaniæ ſimillimũ. Proinde Lucianus in commentario, cui titulus: πῶς δεῖ τὴν ἱστορίαν συγγράφειν, narrat Abderitis ex Euripidis tragœdia recitante tragœdo Archelao publicitus febrim obortam: eam ſeptimo poſt die tranſiſſe in inſaniam, ita vt omnes ingẽti voce verſus quoſdã ex Archelai Andromeda pronunciarẽt. Quamquam Plato poetis omnibus ſacrum quẽdam tribuit furorem. Et Ariſtoteles in Problematis meminit de Maraco quopiam Syracuſano, qui tũ meliora fecerit poemata, cum mente eſſet alienatus. Eodem ſpectat illud Horatianum:

Adde poemata nunc, hoc eſt, oleum adde camino.

Ficimum

Finitimum videtur illi, quod alio tetulimus loco:

Ἢ δεῖ χελώνης κρέα φαγεῖν ἢ μὴ φαγεῖν.

Quem ſenarium Athenæus citat ex Terpſione doctore Archiſtrati. Nos alio tetulimus loco.

Aufer Mothonem à remo.

Ἄπαγε τὸν μόθωνα ἀπὸ κώπης, id eſt, Aufer mothonem à remo. Admonet adagium nõ obſtrependum, nec obturbandũ importunius iis, qui rebus alioqui ſeriis ſunt occupati, veluti, ſi quis reipub. curis ſollicito, muſicã adferat, aut de capite periclitanti, verſus amatorios recitet. Mothon enim ſaltationis genus fœdæ, ſeruilis ac tumultuoſæ. Lacedæmonii vernas, hoc eſt, ſeruos domi natos, μόθωνας appellant: aut eos qui ingenuorum filios inſtituunt, quos Athenienſes vocant οἱ κότριβας. Vnde & in viles ac ſordidos homines conuitium eſſe cœpit. Alii putãt Mothonem hominem fuiſſe quempiam ſaltatorem & ebrioſum. Sunt qui credant Atticos Mothones vocatos, quod hos domitos ad ſeruilia miniſteria compuliſſent. Ad hunc modum Græci grammatici de Mothone nugantur. Iulius Pollux libro quarto, tradit Mothonem genus eſſe ſaltationis moleſtum ac nauticum. Atque hinc ſane videtur ortum prouerbium, vt accipiamus ἀπὸ κώπης, pro eo, quod eſt, à temo profectum.

Aurum Colophonium.

Χρυσὸς ὁ κολοφώνιος, id eſt: Aurum Colophonium. Zenodotus oſtendit dici ſolitum de auro probatiſſimo, quod apud Colophonios aurum optimum ſoleat fieri. Citatq; auctores Ariſtophanem in Cocalo, & Herodotum, qui ſpectatiſſimum aurum, & purũ putum, vt veteres dicebant, κολοφώνιον, dixerint. Venuſtius fiet, ſi longius deflectetur, velut ad mores vehementer incorruptos, aut ingenium exquiſitum & eximium.

Aſini mortes.

Ὄνου θανάτους, id eſt: Aſini mortes, ſubaudiendum narrat. Dicebatur in eos, qui narrarẽt abſurda, ridiculaque dictu, cuiuſmodi fuerit, ſi quis lõga narratione perſequatur aſini pericula, quemadmodum Vlyſſis deſcripſit Homerus. Apuleius in Metamorphoſi ſua, planc ὄνου θανάτους commemorat. Adagium refertur à Suida.

Aſinus compluitur.

Ὄνος ὕεται, id eſt, Aſinus compluitur. Cephiſodorus apud Suidam in Amazonibus:

Σκώπτει μ' ἐγὼ δὲ τοῖς λόγοις ὄνος ὕομαι,

Rides, at aſini more, ego verbis cõpluor.

Vnde dictum apparet in eos, qui maledictis nihil omnino commouerẽtur. Quemadmodum aſinus ob cutis durieiem adeo pluuia nihil offenditur, vt vix etiam fuſtem ſentiat.

Aſperſiſti aquam.

ASPERSISSE aquam dicitur qui dicto quopiam reddiderit animũ, ac metum ademerit. Mutuo ſumptũ ab iis, qui in deliquio quam Græci λειποθυμίαν appellant, aſperſa in faciem aqua ad ſui ſenſum reuocantur. Plautus in Bacchidibus: Euax, aſperſiſti aquam. Idem in Truculẽto: Aſperſiſti aquã iam redtit animus. Quod Terentius ſimpliciter: Reddidiſti animum.

Arcadiam me poſtulas.

Ἀρκαδίαν μ' αἰτεῖς, id eſt, Arcadiam me poſtulas. Diogenianus prouerbii duplicem oſtẽdit vſum. Conuenit enim vel in magna, vel in vtilia petentem. Vnde ſit natum non indicat: qui huic ſcriptori fere mos. Cæterum Herodotus libro primo, ſatis docet natum ex oraculo:

Ἀρκαδίαν μ' αἰτεῖς, μέγα μ' αἰτεῖς, οὔ τι δίδωσω. id eſt,

Arcadiam me oras, magnum petis, haud dabo quidquam.

Notat hoc prouerbium Cicero in epiſtola ad Atticum libro quarto: Quod mihi mandas de quodam regendo, ἀρκαδίαν, tamen nihil prætermittam.

Arcadas imitans.

Ἀρκάδας μιμούμενοι, id eſt, Arcades imitantes. Zenodotus indicat dictum in eos, qui aliis non ſibi laborant. Plato Piſandro ſcribit illum Arcadas imitari, quod comœdias a ſe conſcriptas aliis edẽdas traderet ob inopiã. Adagium hinc ductũ, quod Arcades olim inter Græcos bellicoſiſſimi, ſuis auſpiciis, ſuoq; titulo nunquam hoſtem vllum ſuperarunt, verum aliis ſuppetias ferentes perſæpe. Vnde illud illis fatale videbatur, aliis vincere, non ſibi.

A quinque ſcopulis deſilire in fluctus.

Ἀπὸ πέντε κυμάτων καταπηδᾶν εἰς κῦμα, id eſt, A quinque deſilire rupibus in vndam. Hoc vſurpari ſolet ab iis, qui iā impatientes pręſentium malorū minantur ſemel in quoduis potius malum præcipitaturos, quam vt perpetiantur. Confine nimirum illi, quod alias retulimus: Suſpendio deligendam arborem. Ad hoc adludit paſtor ille Vergilianus:

Præceps aerii ſpecula de montis in vndas
Deferar. extremum hoc munus morientis habeto.

Aqua præterfluit.

Ὕδωρ παραῤῥεῖ, id eſt, Perfluit aqua, ſiue pręterfluit. Zenodotus & Suidas admonent dici ſolitū de eo, qui nihil negotii recuſaret, & quidlibet quod mandatum eſſet, effecturum ſeſe polliceretur, quippe vſque adeo promptus ad quiduis ſuſcipiendum, vt nec nauim perfluentem ingredi grauaretur, contempto aquæ influxu, cuius eſt adfluere, ac defluere.

Aquila non captat muſcas.

Αἰετὸς οὐ θηρεύει τὰς μυίας, i. Aquila non aucupatur muſcas. Summi viri negligunt minutula quæpiam. Animus excelſus, res humiles deſpicit. Aut egregie docti nonnunquam in minimis quibuſdam labūtur. Et maximis occupati negotiis, ad puſilla quędam conniuent. Effertur & citra negationē adagium, αἰετὸς μυίας θηρεύει, id eſt, Aquila venatur muſcas, quoties magnis minima ſunt curæ. Huic non abſimile eſt, quod habet Gregorius theologus in Epiſtola ad Eudoxium rhetorem: μὴ ἀνέχου ἀριστεύειν ἐν τοῖς κολοιοῖς αἰετός, id eſt, non ſuſtineres tenere primas inter graculos aquila.

Incaprificatus es.

Ἀνερίνασαι, id eſt, Incaprificatus es. Suidas putat in mollem & inſtugiferum conuenire. Sunt qui referant ad eos, qui tueri non queant id, quod nacti ſunt boni. Adagium vſurpauit Hermippus in Militibus. Eius rationem huiuſmodi reddunt Suidas & Zenodotus. Aiunt mariſcis, qui caprifici fœtus eſt, innaſci vermiculum, quem Græci ψῆνα vocant, horum vim colligunt ruſtici, deq; fici ramis ſuſpendunt, ne videlicet fœtus ante tempus, & immaturi defluant. Nā vermes protinus per rimas irrepunt, atque hoc modo matureſcunt fici. Theophraſtus lib. De plantis 2. culices hos ficarios vafri putat è granis mariſcarum, quod ſimulatque euolarint illi, nulla grana inſint. Euolare penna fere, aut pede in pomo relicto. Sed complura de caprificādi ratione ibi, ſi cui libeat cognoſcere. Idem ſimilia ferme lib. de cauſſis plantarum 2. cap. 12. Plinius etiam lib. 15. cap. 19. Et Ariſtoteles lib. De natura animalium quinto. Vnde arborem, cui hoc maturitatis remedium adhibitum non fuerat, ἀνερίνασον appellabant, atque hinc deinde transferebant in hominem inutilem, à quo nihil bonæ frugis eſſet expectandum. Vox compoſita eſt: ἐκ τοῦ ἀστερητικοῦ μορίου & ἐρινεοῦ, quaſi dicas: Incaprificatus.

Repariazare.

Ἀντιπαριάζειν, id eſt, Repariaſſarunt. De iis dicebatur, quos pœniteret inſtituti, quiq; à conuentis diſcederent, ab hiſtoria natum. Parii cum aliquando à Thebanis bello pręmerentur, petierunt vt à bello deſiſterent, ſe ciuitatem in poteſtatem illorum tradituros. Hac lege cum deſtitiſſent Thebani, & Pariis interea ſpes auxilii fuiſſet alicunde oſtenſa, pactum irritarunt, bellumq; cum Thebanis integrarunt. Inde fictum prouerbiale verbum: ἀναπαριάζειν, pro irritare pacta, Pariorum exēplo. Prouerbii meminit & Stephanus in dictione πάρος, referens ex auctore Ephoro, niſi quod in hiſtoria variat. Cum enim Miltiades vehementer vrgeret Parios iamq; tractari cęptum eſſet de delenda vrbe, ſylua quædam circa Myconū vltro cœpit ardere. Parii ſuſpicantes quod Datis regiæ claſſis præfectus excitato igni ſignum ipſis dediſſet, reſciſſis conuentis noluerunt tradere ciuitatem. Adſtipulatur Aemilius in vita Miltiadis. Eſt autem Paros vna ex Cycladibus, quemadmodum & Myconus.

Mari è foſſa aquam.

Θαλάττῃ ἐκ λακκίου ὕδωρ, id eſt, Mari è lacu aquam, ſubaudiendum, infundis. Simile illi: βῶλον ἀρούρῃ, id eſt, Gleba aruum. Ouidius in elegiis amatoriis:

In freta collectas alta, quid addis aquas?

ICognatum illi, quod alibi recenſuimus: an ſyluam vehere ligna, & oleum camino addere.

Hamaxiæa.

Ἀμαξιαῖα. Prouerbiali verbo dicebantur ampla, magnificaq́ꝫ perinde ſonanti, quaſi Latine dicas: Plauſtralia, id eſt, tanta, vt iuſtum plauſtri onus videri poſſint. Vnde: ἁμαξιαῖα ῥήματα dictitabant eo pacto, quo Flaccus dixit: Seſquipedalia verba. Quod genus ſunt illa apud Ariſtoph. in Veſpis:

Ὀρθοφοιτοσυκοφαντοδικοταλαιπώρων τρόπων.

Apud Plautum in Curculione militis nomen Therapontigonoplatagidorus, quo ſe trapezita ait ſepenumero quattuor totas expleuiſſe ceras, dum ſcribit in ſuis rationibus. Extat iocus cuiuſdam in Hermetem quempiam huiuſcemodi ſeſquipedalium verborum affectatorem:

Gaudet honorificabilitudinitatibus Hermes

Conſuetudinibus ſollicitudinibus.

Athenæus libro decimo, referens olim taxatam fuiſſe Theſſalorum edacitatem, cœnas illorum vocat ἁμαξιαίας, ſiue κατακυμὰς, adfert carmen Ariſtophanis ἐν ταγηνισταῖς.

Τί πρὸς τὰ Λυδῶν δεῖπνα καὶ τὰ Θετταλῶν,

Et rurſus:

Τὰ Θετταλῶν μὲν πολὺ καπανικώτερα, id eſt,

Ad Lyda quid ſeu Theſſalica conuiuia?

Theſſalica ſunt multo magis plauſtralia.

Porro Theſſali vehicula dicunt καπάνας. Itē libro 7. tradidit apud Sicyonios congros capi permultos ἀνδραχθεῖς, hoc eſt, tantæ magnitudinis vt iuſto pondere baiulum onerent, non nullos etiam ἁμαξιαίους, hoc eſt, iuſtum onus vehiculi. Quin & αἰγιναῖα dicta ſunt ingentia, vel a talento quod apud illos habebatur maius ceteris: vel a ſarcinis negotiatorum, varias complectentibus merces, quę Heſychius teſtatur Gręcis dici αἰγίναια, Sic enim ſcriptum eſt, antepenultima acuta. Eas ſarcinas qui commercantur appellari αἰγινοπώλας. Addit & nomiſma quoddam argenteum ingēs dici Græcis αἰγίναιον.

Muſcum demetere.

Ἀμνία θερίζειν, i. Muſcum demetere: dici ſolitum, vbi quis tener adhuc & intempeſtiuus durius tractaretur, aut tolleretur emolumētum prius, quàm opportunum eſſet. Trāſlatum ab iis, qui ſtatim vt ager obduci cœperit herba, demetunt, nec ſinunt adoleſcere gramen. μνίον enim muſcus, & additione litteræ ἄμνιον ſicut ἀστάχυς pro στάχυς.

Extis pluit.

Ἀλλᾶσιν ὕει, id eſt, Lucanicis pluit. Sermo prouerbialis de prodigioſa rerum copia, qui locus etiam hac tempeſtate durat apud idiotas. Siquidem ἀλλᾶς Græcis exti genus eſt, ex quo fruſtulatim conciſo farta conficiuntur, quod cibi genus in Comicum iocum abiiſſe videtur, vnde viles & contempti ἀλλαντοπῶλαι vocantur adagio. Confinis illi: δραχμῇ χαλαζῶσα, id eſt, Drachma grandinans.

Aliis lingua, aliis dentes.

Ἄλλοισι γλῶττ' ἄλλοισιν εἰσὶ γόμφιοι. id eſt,

His lingua, at illis ſunt molares inuicem.

De loquacibus & edacibus dici conſueuit. Quemadmodum non raro fit in conuiuiis: vt aliis garrientibus, & fabulis potius quā cibis intentis, alii interim taciti, ſtrenue quod adpoſitum eſt, deuorent. Venuſtius erit ſi longiuſcule detorqueatur, veluti ſi quis minetur ſe facto nociturum ei, qui verbis duntaxat læſerit. Poetis eſt lingua, qua inuehantur: at principibus ſunt molares, quibus eos conficiant.

Improbi conſilium, in extremum incidit malum.

Ἀπώλετο κακὴ βουλὴ πρὸς ὕπερτατον ἄτην.

Incidit extremam in noxam mens improba tandem.

Heroicus prouerbialis in eum, qui poſtea quam diu peccauit impune, tandem in calamitatem incidit, vt pœnas omnium ſcelerū ſemel dependat.

Aliud noctua ſonat, aliud cornix.

Ἄλλο γλαῦξ, ἄλλο κορώνη φθέγγεται, i. Aliud noctua ſonat, aliud cornix ſonat. Vel, alia noctuæ, alia vox cornicis. Accōmodari poteſt vel ad eos, qui decertant cum longe pręſtantioribus, vel ad illos, inter quos ob morum, ingeniiq́ꝫ pugnantiam, minime conuenit. Siue cum eſt alius alio longe facundior. Quemadmodum enim auem etiam ſi non videas, tamen e cantu licet dignoſcere, ita ſtilus diuerſus prodit τὸ δυσεπιγραφίαν.

Reperire rimam.

PROVERBIALI figura dixit Plautus in Curcu-

Curculione: Aliquam reperietis rimam, in cauſſatores, ac tergiuerſatores, qui nulla in cauſſa tot fidei vinculis adſtringi poſsũt, quin aliquid inueniant quo elabantur. Similiter Horatius:

Centum adde catenas,
Effugiet tamen hæc ſceleratus vincula Proteus.

Ductum ab anibus, aut muribus captis.

Album panem pinſo tibi.

Λευκὴν μᾶζαν φυρῶσοι, id eſt, Album panẽ pinſo, ſiue tempero tibi. Dici ſolitum, vbi quis magnarum rerum ſpes amplas oſtendit. Eſt enim maza panis genus. Porro Græcis albũ panem in deliciis fuiſſe, locis aliquot teſtatur Lucianus, nominatim in libello de mercede ſeruientibus: οὐδὲ ὄναρ λευκοτέρου ἄρτου ἐμφορηθείς, id eſt, Ne per ſomnum quidẽ vmquam albo pane ſaturatus. Et D. Hieronymus in epiſtola ad Nepotianum, ſimilã inter delicias ponit. Quid prodeſt, inquit, oleo non veſci, & moleſtias quaſdam, difficultateſque ciborum quærere, caricas, piper, nuces palmarum, ſimilã, mel, piſtacca. Ac ne fuiſſe quidem Romæ piſtores ad Perſicum vſque bellum, annis ab vrbe condita, ſuper quingentos octoginta: teſtis eſt Plin. lib. 18. ca. 11. vbi rationes aliquot arte conditi panis oſtendit. Porro quod primum è triticea farina redditur, candidius eſt: rurſum quod ex ordeacea poſtremum, id magis eſt album, vt indicat in problematis Ariſtoteles ſectionis 21. prob. 3. & 7. eiuſq; rei cauſſam reddit. Græci panes elegantiores λευκοὺς appellabant, ſordidiores φαιοὺς, id eſt, fuſcos ſeu nigros. Sic Alexis apud Athenæũ libro tertio:

Λευκοὺς μὲν ὀκτὼ, τοὺς δὲ φαιοὺς τοσούτους, i.
Panes quidem albos octo, dein totidem nigros.

Huc pertinet illud, ex iure heſterno, panem atrum vorant. Narratur ibidem quiddam non illepidum de Diogene Cynico, qui cũ placenta veſceretur, percontanti quid comederet, reſpondit ſe panem edere bene conſectum. Hoc adiicere viſum, vt intelligamus, olim miras fuiſſe delicias in panibus conficiendis. Apud eundem libro quarto, deſcribitur conuiuium Atticum, in quo commemorantur & panes λευκότεροι χιόνος, id eſt, albiores niue.

Candidum linum lucri cauſſa ducis.

Λευκόλινον λήμματος ἕνεκα ἄγεις, id eſt, Candidulũ linum ob lucrum ducis vxorem, In eũ quadrat, qui dotis cauſſa ducit vel deformẽ vel anum. Porro linum vocat vxorem, vel quod apud veteres ſolæ mulieres lineis vterẽtur: vel quod viro adligetur matrimonio, & libera eſſe deſinat. Nã linon Græci non numquam vſurpant pro vinculo. λευκώλενος autem Iunonis epithetum apud Homerũ, ab albis vlnis. Refertur à Diogeniano.

In capras ſylueſtres.

Κατ' αἶγας ἀγρίας, id eſt, In capras feras. Abominantis eſt ſermo, & malum deprecãtis, inque ſylueſtres capras auertentis, confine illi, quod alibi dictum εἰς πύῤῥαν, i. in Pyrrham. Item illi:

Hoſtibus eueniant conuiuia talia noſtris.

Vſus eſt adagione Athenæus libro Dipnoſophiſtarum ſecundo: μαρτύρεται γὰρ ἔφασκεν, ὥσπερ εἰς αἶγας ἡμᾶς ἀγρίας ἀποπέμπων τοὺς ζητοῦντας, Ἡγήσανδρον τὸν Δελφὸν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν αὐτοῦ μνημονεύειν τῆς λέξεως, id eſt, Nã Myrtilus aſſeuerabat, velut ad capras ſylueſtres nos relegans quærentes, Hegeſandrum Delphum in commẽtariis ſuis, eius dictionis meminiſſe. Ad capras ſylueſtres poſuit pro eo, quod difficillimum eſſet inuẽtu, aut quod nuſquam eſt. Citauerat enim ex auctore teſtimonium, quod mox Plutarchus negat apud illum extare. Ad hoc prouerbium adluſit Apuleius in aſino, fingens Pſychen à Venere mitti ad Arietes agreſtes.

Adſint dij beati.

Σὺν δὲ θεοὶ μάκαρες. id eſt,
Felices adſint ſuperi.

Sermo eſt bene ominantis in re quapiã aggrediunda. Sic enim præfari ſolent rhapſodi, hoc eſt, carminum Homericorum recitatores & interpretes. Quemadmodum & citharœdis cantaturis mos erat Apollinem, vt dexter adeſſet carmine inuocare: ἀλλὰ ἄναξ μάλα χαῖρε, id eſt, At multum ſalue rex. Quin & teſtamentum conditurі præfabantur ominis cauſſa, ὄντο καλῶς ἔσται, i. Hoc bene ſit. Item apud Romanos dicturus in concione ſimili precatione vtebatur, vt felix ac fauſtum eſſet Reipublicæ, quod dicturus eſſet. Refertur apud Zenodotum.

In

In Aphannis.

Εἰς ἀφάννας, id eſt, In Aphannis. Stephanus tradit Aphannas locum quempiam eſſe Siciliæ, vehementer obſcurum & ignobilem, vnde & nomen adductum apparet. Hinc natum prouerbium: ἢ εἰς ἀφάννας, id eſt, Aut in Aphannis, de incertis, & quæ nuſquã ſunt. Zenodotus ait natum ex huiuſmodi caſu. Sybaritæ quondam oraculum adeuntes, orabant vt ſibi victoriam aduerſus Crotoniatas concederet, idque Crotoniatis ipſis præſentibus. Quidam autem Crotoniatarum per iocum reſpondit ad hunc modum. Iſtã quidem conſequemini in Aphannis. Sybarita credens id à deo reſponſum, admiratus eſt, quid ſibi velle: hoc verbi Aphannæ. Prouerbium ait quadrare in eos, qui ſe putant inuictos, & nulli tolerandos eſſe. Verũ Stephani nobis magis probatur interpretatio.

Ad id, quod erat opus.

Εἰς τὸ δέον, id eſt, In id, quod opus erat. ſubaudiendum, inſumpſi, aut ſimile quiddã. Natum aiunt ex oratione Periclis. Narrãt hũc datis pecuniis impetraſſe ab Aſtyanacte Lacedæmoniorum rege, qui iam bellum parabat, vt ex Attica diſcederet. Deinde cũ eſſet populo rationem eius pecuniæ redditurus, puderetque palam titulum inſumptæ pecuniæ proloqui, recte ſignificauit, εἰς τὸ δέον, inquiens, ἀνήλωσα τοσαῦτα τάλαντα εἰς τὸ δέον, id eſt, in vſus neceſſarios tantum talentorum iuſumpſi. Hæc ferme referuntur à Zenodoto. Notauit adagium & Ariſtophanes in Nebulis:

ὥσπερ περικλέης εἰς τὸ δέον ἀπώλεσα. id eſt,
Ita vt Pericles perdidi in quod oportuit.

Quo loco interpres varias adfert hiſtorias, vnde prouerbium ortum putet, quæ ſi quis requiret, vnde petere poſſit, oſtendimus. Eleganter torquebitur per iocum in eos, qui ſic adminiſtrarunt pecuniam alienã, vt non poſſint idoneam rationem reddere.

Adactum iuſiurandum.

Ἐπακτὸς ὅρκος, id eſt, Adactum iuſiurandum dicebatur, vel quod non vernaculum eſſet, ſed peregrinum, & aliunde adſcitum, vt indicat Zenodotus: vt ſi quis Græcus Scythico moreiuraret: νὴ τὸν ἀκινάκην καὶ νὴ τὸν ἄνεμον, id eſt, Per ventum & acinacem. Nã per ſuos deos vnaquæq; gens iurare conſueuit: vel quod non ſpontaneum, ſed adactum vi: vel quod ſponte ſuſceptum nemine cogente, ſi Suidæ credimus, & etymologico. Sũt enim tria iuſiurandi genera, vnum quod ἰπώμοτον vocant, alterum quod κατώμοτον, tertiũ quod ἐπακτόν. Heſychius contra: ἐφ' ὃν ἕτερος ἄγει, οὐκ αὐθαίρετος, id eſt, Ad quod alius adigit non ſpontaneum. Hoc inter adagia non recenſuiſſemus, niſi Zenodotus prior in hoc albo poſuiſſet.

Scabroſior leberide.

Κνηφότερος λιβηρίδος, id eſt, Aſperior, leberide. De vehemẽter aſperis & inſuauibus. Nã leberis Græcis dicitur exuuium illud vel ſerpentum, vel piſcium exuentium ſenectam, quod & σύφαρ vocatur: id autem aſperrimũ eſſe conſtat, nimirum ob ſummam ſiccitatem. Refertur à Suida.

Procul auribus nuncius veniat.

Ἀπ' ὤατος ἄγγελος ἔλθοι. id eſt,
Procul abſit nuncius aute.

Sermo deprecantis nuncium maleauſpicatum. Suidas ex Callimacho citat. Hom. item Iliad. 7.

Αἱ γὰρ δή μοι ἀπ' οὔατος ὧδε γένοιτο. id eſt,
Iſta velim mihi ſint procul auribus.

A Puro pura defluit aqua.

Theognis in ſententiis Elegiacis:

Εἶμ' ἐθέλεις πλύνειν, κεφαλῆς ἀμίαντον ἀπ' ἄκρης
Αἰεὶ λευκὸν ὕδωρ ῥεύσεται ἡμετέρης, id eſt,
Rurſum aqua de ſummo mihi vertice defluet vſque
Limpida, ſi innocuum forte lauare pares.

Hoc diſtichon, quoniam ſubeſſe prouerbiũ videbatur, adſcripſimus. Quadrabit in hominem vſquequaque inculpatum & innocentem, quem etiam ſi quis aliquando vocet in crimen, tamen nõ ſolum fama illius non contaminatur, verumetiam illuſtrior redditur. Nec ſine cauſſa laudi tribuunt illud Catoni Cenſorio, quod toties accuſatus & vocatus in ius, nempe quater & quadragies, ſemper iudicum ſententiis fuerit abſolutus.

A lupi venatu.

Ἀπὸ λύκου θήρας, id eſt, A lupi venatu. Dici ſolitum, vbi quis protinus re infecta diſcedit. Aut de negotio moleſto, & agreſti. Neque enim

enim tutum eſt lupum inſequi, neque is facile capitur, cum reliquarum ferarum venatus non vulgarem adferant voluptatem. Meminit Suidas.

A ſubeunte portum naui.

Ἀπὸ καταδυομένης, id eſt, A ſubeūte, ſubaudi, naue lucrum capias. Admonet adagium celeritatem ad quæſtum plurimum valere. Et in negotiatorem illud in primis competere: ὕπνος ἀπέςω, id eſt, Somnus abeſto. Sumptum a mercatorum diligentia, qui merces ſtatim emunt ab ipſis nautis in portum appellentibus. Tum enim & minoris emuntur, & maiori diſtrahuntur, lucro. Trahi poterit ad eam ſententiam, vt ſi quis dicat ſtatim arripiendam oblatam occaſionem lucri. Aut tum rogandum quempiam, vbi fortuna recentem aliquam commoditatem obiecerit. Nam ſumus pleriquetum ad gratificandum benigniores. Perſius in quinta Satyra metaphoram variauit, cum ait:

Tolle recens primus piper è ſitiente camelo.

Id eſt, illico cum adhuc de via ſitit camelus, qui merces attulit. Prouerbii meminit Suidas.

A bis ſeptem vndis.

Ἀπὸ δὶς ἑπτὰ κυμάτων, id eſt, A bis ſeptem vndis. In eos competit, qui a noxia quapiam purgati ſunt, propterea qđ antiquitus mos eſſet, homicidio pollutos veſtes ſuas bis ſeptem innundationibus, immerſionibusq́; lauare. Teſtis Suidas.

Exigit & à ſtatuis farinas.

Αἰτεῖ γε καὶ τοὺς ἀνδριάντας ἄλφιτα. id eſt,
Sane cibum & ſignis ab ipſis exigit.

In eum dicendum, qui nullius miſertus, vndecumque quod poteſt auellit, vel ab ipſis mortuorum ſtatuis. Simillimum illi: καὶ ἀπὸ νεκροῦ φορεῖς, id eſt, Et a mortuo tributum colligis.

Athos celat latera Lemniæ bouis.

Ἄθως καλύπτει πλευρὰ λημνίας βοός, id eſt,
Athos obumbrat latera Lemniæ bouis.

Vbi quis officit, aut moleſtus eſt, aut gloriā cuiuſpiam obſcurat, aut alioquin obſiſtit. Tradunt in Lemno bouis fuiſſe ſimulacrū ingens, candido factum lapide. Id Athos mons tametſi longo diſſitus interuallo, tamen ob ſummam celſitudinem, obſcurat vmbra ſua. Eſt autem Athos Thraciæ mōs ingens, adeo vt vmbram iaciat ad ſtadia trecenta, teſte Stephano. Meminit huius Apollonius Argonauticon lib. primo:

Ἠρι δὲ νισσομένοισιν ἄθω ἀνέτελλε κολώνη,
Θρηικίη, ἣ τόσσον ἀπόπροθι λῆμνον ἐοῦσαν,
Ὅσσον ἐς ἔνδιον κεν εὔστολος ὁλκὰς ἀνύσσαι,
Ἀκροτάτῃ κορυφῇ σκιάει, καὶ ἐς ἄχρι μυρίνης, i.
Solis ad exortū vada ſalſa ſecantibus alto
Vertice ſeſe oſtendit Athos, mons Thracius. is qui
Diſſitus à ſacra tanto diſcrimine Lemno,
Quantum alata die valeat tranſmittere nauis,
Hanc tamē aerii cōtingit verticis vmbra.
Quin longinquam etiam cōtingit ad vſq; Myrinen.

Prouerbii meminit & Plutarchus in Moralibus, cum alias tum in commentario, quē inſcripſit De facie apparente in orbe lunæ, teſtans vmbram porrigi per ſeptingenta ferme ſtadia. Theocriti Scholiaſtes verſiculū hunc citat ex Sophocle:

Ἄθως σκιάζει νῶτα λημνίας ἁλός. id eſt,
Athos obumbrat terga Lemnii maris.

Præſentem mulge, quid fugientem inſequeris?

Τὴν παρεοῦσαν ἄμελγε. τί τὸν φεύγοντα διώκεις, id eſt,
Præſentem mulgeto, quid inſequeris fugientem?

Heroicus prouerbialis admonens præſens lucrum nō omittendum ſpe commodorū, quæ non item ad manum videntur eſſe. Sumptum ex Cyclope Theocriti, Scholiaſtes citat conſimilis ſententiæ verſum Heſiodum:

Νήπιος ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν τ' ἀνέτοιμα διώκει, id eſt,
Stultus qui non prompta ſequens, iam prompta relinquit.

Exiſtimat eundem habere ſenſum quod alibi nobis dictum eſt: τὸν θέλοντα βοῦν ἑλκειν.

Quid ad Mercurium?

Τί πρὸς τὸν ἑρμῆν, i. Quid ad Mercuriū? Idem cum illo: οὐδὲν πρὸς ἔπος, & nihil ad Bacchū, Nihil ad rem. Nam Mercurius orationis auctor. Competunt in eos qui loquuntur aliena ab eo, quod agebatur.

Quid Achiuos a turre iudicatis?

Τί τοὺς ἀχαιοὺς ἀπὸ τοῦ πύργου κρίνετε; id eſt,

Cur

Cur iudicatis Danaidas de mœnibus?

Dici conueniet, quoties quis pronũciat de re non ſatis accuratè conſiderata. Ariſtides in Themiſtocle: τί ταῦτα τοὺς ἀχαιοὺς ἀπὸ τοῦ πύργου κρίνομεν; id eſt, Quid in his Achiuos de turre iudicamus? Sumptum apparet ex Iliados γ. quo loco Priamus in mœnibus Troianorum, acceſſitam Helenam percunctatur qui nam eſſent, quos procul in Græcorum exercitu conſpiceret, & Agamemnonis formam laudat ad hunc modum:

Ὅς τις ὅδ' ἐστὶν ἀχαιὸς ἀνὴρ ἠΰς τε μέγας τε,
Ἤτοι μὲν κεφαλῇ καὶ μείζονες ἄλλοι ἔασιν,
Καλὸν δ' οὕπω ἐγὼν οὕτως ἴδον ὀφθαλμοῖσιν,
Οὐδ' οὕτω γεραρὸν, βασιλῆϊ γὰρ ἀνδρὶ ἔοικεν. id eſt,
Ille quis eſt cedò, Graius homo, magnusq́; bonusq́ue?
Sunt alii hunc fateor ſuperantes vertice plures.
Verum æque pulchrum memini me cernere numquam
Nec reuerendum æque, regem præferre videtur.

Nec inconcinnè torquebitur ad eos, qui in tuto conſtituti, de iis iudicant, qui in periculo verſantur. Quemadmodum faciunt ii, qui in turre, aut vallo ſedentes, ocioſi ſpectant, iudicantque prœliantes, ac in multis animi robur aut cõſilium deſiderant, quod ipſi nequaquam præſtaturi forent, ſi in eodem diſcrimine verſarentur. Ariſtides in Themiſtocle: οὐ μὴν οὐχ ὅμοιον ἐν μέσῃ τῇ θαλάσσῃ περὶ τῶν ἐν τῷ πλοίῳ, λέγειν καὶ τὴν εὐψυχίαν τὴν αὐτοῦ δεικνύναι, καὶ καθήμενον ἔξω τοῦ ζάλης ὑπὸ τῷ τειχίῳ, id eſt, Atqui nõ parui refert, ſi quis medio in mari, de iis loquatur, qui in naui ſunt, animiq́; præſentiam demonſtret, ſedensq́ue procul à procella inter parietes.

Quis vſus cæpis putridi?

Τίς χρεία πυθομένης κρομμύου, i. Quis vſus putrefacti cæpis? De rebus, aut etiam hominibus reiiculis, & quorum nullus vſquã eſt vſus. Etenim cum cæpe ſit herba, per ſe viliſſima, ſimul atque computruit, nihil eſſe poteſt abiectius. Cognatum illi Plautino: vitioſa nuce non emam.

Philoxeni non.

Τὸ φιλοξένου οὔ, i. Philoxeni non. Dicendum, vbi quis obſtinate vel inficiatur, vel recuſat: aut vbi quis alteri neſcit concedere, neque quidquã ad gratiã loqui. Philoxenus poeta, quemadmodũ alibi diximus, vſque adeo nõ potuit carmina Dionyſii probare, vt maluerit reduci ad fodinas lapidarias.

Meos corymbos necto.

Τοὺς ἐμοὺς κορύμβους πλέκω, id eſt, Meos necto cincinnos. Vbi quis reſpondet, quod nihil pertineat ad interrogata. Refertur ad hunc modum: χαῖρε σὺ ὑψιπύλη, τοὺς ἐμοὺς κορύμβους πλέκω, ὥσπερ λέγω περὶ τούτου. ὁ ἐμὸς ἄκοιτις ἐνταῦθα, id eſt, Salue Hypſipyle. Meos corymbos necto. Non tibi loquor iſta de re. Maritus meus hic eſt? Ex aliquo comœdiæ loco ſumptum apparet, in qua perſona quæpiã per diſſimulationem, diuerſa reſponderit. Quod genus eſt & illud apud Terentiũ in Phormion. cum Phædria rogatus, vbi nam eſſet Antipho, reſpondens iterat ſalutationem, deinde, ait illum rectè valere. Eſt conſimilis locus & apud Plautum in Merca. Iam machæra eſt in manu. Nam ſi eo te introducam. Tollo ampullam, atque hinc eo, & reliqua. Nam locus longior eſt, quàm vt citra tædium poſſit recenſeri. Confine ei, quod alibi recenſuimus ἄμας ἀπήτουν.

Compendiaria res improbitas.

Σύντομος ἡ πονηρία, βραδεῖα ἡ ἀρετή, id eſt, Cõpẽdiaria res, improbitas, virtus longa. Qui ſemel addixit animum vitiis, is quiduis flagitii facile patrabit. At ſingulæ virtutes magno ſudore parandæ. Fitq́ue quadam naturæ corruptione, vt quæ turpia ſunt, vel αὐτοδίδακτοι protinus arripiamus, quæ honeſta vix laboribus diutinis inculcentur. Plutarchus in apophthegmatis tribuit hoc dictũ Cleomeni. Cum prædo quiſpiam in agrũ Lacedæmoniorum feciſſet incurſionẽ, atq́; vbi captus eſſet dixiſſet, Ideo hæc ſe feciſſe, quod non eſſet quo aleret militem, proinde ad eos vertiſſe ſeſe, quibus ſupereſſet nec impartirentur, Cleomenes σύντομος, ἔφη, ἡ πονηρία.

Vmbra pro corpore.

Σκιὰ ἀντὶ τοῦ σώματος, id eſt, Vmbra pro corpore. Quoties aliquis magnũ quiddam videbitur aſſecutus, cum nihil tandẽ auferat præter titulum, aut ſpes meras. Mutuo ſumptum ab Aeſopica fabula de cane, qui dum vmbram

vmbram carnium, quod ea maior appareret captat, veras amiſit carnes. Eam quidem iambico carmine Gabrias quidam, vtcũq; complexus eſt hoc pacto:

Φέρων γε ποταμῷ πλησίον κύων κρέας,
Κύψας ἑαυτὸν, ἄλλον εἰς ὕδωρ βλέπει.
Χανὼν δὲ λοιπὸν τοῦ κάτω λαβεῖν κρέας,
Απεστερεῖτο καὶ τοῦ, ὅπερ ἐκράτει, id eſt,
Iuxta fluentem deferens carnes canis,
Dum pronaros in amne conſpicit alteras,
Et hians deorſum, vt caſce carnes prenderet,
Amiſit has quoque, quas tenebat antea.

Sinopiſſas.

Σινωπίζεις, id eſt, Sinopiſſas, id eſt, laſciuis. A Sinope ſcorto quodam nobili, celebratęq; laſciuiæ, cui nomen hinc inditum videtur, quod noxiis eſſet oculis. Atheuæus libr. 15. docet Aeginenſem. Fuit & Sinope Aeſopi filia, cui nihil earius fuit virginitate.

Vitiat lapidem longum tempus.

Σήψει καὶ πέτρην ὁ πολὺς χρόνος. id eſt,
Saxa etiam longum faciet putreſcere tempus.

Nihil in rerum natura ſaxo durabilius. At id quoq; temporum diuturnitas abſumit. Quod poetæ nimirum innuunt, cum fingunt Saturnum temporis Deum ſaxum Iouis loco ſuppoſitum deuoraſſe. Ouid. libro De ponto 4.

Gutta cauat lapidem, conſumitur anulus vſu,
Et teritur preſſa vomer aduncus humo.

Sileni Alcibiadis.

Σιληνοὶ Ἀλκιβιάδου, id eſt, Sileni Alcibiadis, apud eruditos & in prouerbiũ abiiſſe videntur, certe in collectaneis Græcorum prouerbii vice referuntur, quo licebit vti, vel de re. quæ cum in ſpeciem, & prima, quod aiunt fronte vilis ac ridicula videatur, tamen interius ac propius contemplanti, ſit admirabilis: vel de homine, qui habitu vultuq; lõge minus præ ſe ferat, quã in animo claudat. Aiunt enim Silenos imagunculas quaſpiã fuiſſe ſectiles, & ita factas, vt diduci & explicari poſſent, & quæ clauſæ ridiculam ac mõſtruoſam tibicinis ſpeciem habebant, apertæ ſubito numen oſtendebant, vt artem ſcalptoris gratiorẽ iocoſus faceret error. Porro ſtatuarum argumentum ſumptum eſt a ridiculo illo Sileno Bacchi pædagogo, numinumq; poeticorum morione. Quandoquidem habent & illi principum noſtratium exemplo ſuos γελωτοποιούς. Proinde apud Athenæum libro quinto adoleſcens Critobulus irridens Socratem ſenem ac deformẽ, dicebat illum πολὺ τῶν σειληνῶν αἴσχιον, id eſt, multo Silenis deformiorem: locus autẽ eſt apud Xenophontem in cõuiuio. Socrates: ὡς γὰρ καλλίων ὢν τοῦτο κομπάζεις, Vt iſtud iactas quaſi ſis formoſior. Critobulus: νὴ δία ἢ πάντων σειληνῶν ἐν σατυρικοῖς αἴσχιστος ἂν εἴην. id eſt, Ita per Iouem, aut omnium Silenorũ qui ſunt inter Satyros turpiſſimus fuero. Et Alcibiades apud Platonem in conuiuio, Socratis Encomium dicturus, eum Silenis eiuſmodi ſimilẽ facit, quod is multo alius eſſet propius intuenti, quam ſummo habitu ſpecieq; videretur. Quem ſi de ſumma, qđ dici ſolet, cute quis æſtimaſſet, nũ emiſſet aſſe. Facies erat ruſticana, taurinus aſpectus, nares ſimæ muccoq; plenæ. Sannionẽ quempiam bardum ac ſtupidum dixiſſes. Cultus neglectus, ſermo ſimplex ac plebeius, & humilis, vt qui ſemper aurigas, cerdones, fullones & fabros haberet in ore. Nã hinc fere ſumebat illas ſuas ἐπαγωγάς, quibus vrgebat in diſputando. Fortuna tenuis, vxor qualem ne viliſſimus quidẽ carbonarius ferre poſſet. Videbatur mirari formas adoleſcentulorum, videbatur amare, & zelotypia tangi, cum eum ab his affectibus διὰ πασῶν abeſſe compererit etiam Alcibiades. Denique iocus ille perpetuus non nullam habebat morionis ſpeciem. Cum ea tempeſtate, ad inſaniam vſque ferueret inter ſtultos, profitendi ſapiẽtiam ambitio, nec vnus eſſet Gorgias, qui ſe nihil neſcire iactitaret, & Ardelionibus huiuſmodi nuſquam non referta eſſent omnia, ſolus hic hoc vnum ſcire dictitabat, quod nihil ſciret. Videbatur ineptus ad omnia reipublicæ munia, adeo vt quodam die quiddam apud populũ adorſus agere, cum riſu ſit exploſus. Atqui ſi Silenum hunc tam ridiculum explicuiſſes, videlicet numen inueniſſes potius quam hominem, animum ingentem, ſublimem, ac vere philoſophicum, omnium rerum pro quibus ceteri mortales currunt, nauigant, ſudant, litigant, belligerantur, contemptorem, iniuriis omnibus ſuperiorem, & in quem nullum omnino ius haberet fortuna, & vſque adeo nihil timentem, vt mortem

quoque

quoque nulli non formidatam contempſerit, in tantum vt cicutam eodē ebiberit vultu, quo vinum ſolet, vtq; iam moriens etiā in Phædone ſuum iocaretur, admonens, vt voto ſe liberans Aeſculapio gallum perſolueret, perinde quaſi ſumpto pharmaco, iam ſanitatis beneficium ſentiret, cum exiret è corpore, vnde omnes animi morbi ſcatent ac pullulant. Proinde non iniuria cū id tempeſtatis plena ſophis eſſent omnia, ſolus hic morio, ſapiens oraculo pronunciatus eſt, & plus iudicatus eſt ſcire, qui nihil ſciebat, quam hi qui nihil neſcire ſe prædicabant, imo ob idipſum iudicatus eſt plus ceteris ſcire, quod vnus omnium nihil ſciret. Huiuſmodi Silenus fuit Antiſthenes, baculo ſuo, pera, pallioq́ue maximorum regum fortunas antecellens. Huiuſmodi Silenus fuit Diogenes, vulgo canis habitus. Verum in hoc cane diuinum quiddā animaduerterat Alexander Magnus, principum, vt videbatur, omnium κορυφαῖος & alpha, cum animi magnitudinem admiratus, optaturum ſe diceret, vt ni Alexander eſſet, Diogenes eſſet: cū hoc magis optare debuerit Diogenis animum, quod Alexander eſſet. Huiuſmodi Silenus fuit Epictetus, ſeruus, pauper, claudus, vt indicat illius epitaphium, ſed idem, quod eſt feliciſſimum, carus ſuperis, id quod ſola vitæ præſtat integritas cum ſapientia coniuncta. Hęc nimirum eſt natura rerum vere honeſtarum: quod habēt eximium, id in intimis recondunt, adduntq́ue quod contemptiſſimū, id prima ſpecie præ ſe gerunt, ac theſaurum ceu vili cortice diſſimulant, nec prophanis oſtendunt oculis. At vulgarium & vmbraticarum lōge diuerſa ratio, ſumma ſpecie blādiuntur, quodq; pulcherrimum habent, ſtatim obuiis oſtentant: ſin penitus introſpicias, nihil minus ſunt, quam quod titulo ſpecieq; præ ſe ferebant. Adeo quidquid in omni rerum genere præclarum eſt, id minus in cōſpicuo eſt. In arboribus flores & folia blandiuntur oculis: ipſa ſe late moles oſtentat. At ſemen, in quo vis eſt omnium, quàm eſt res minutula, quàm abdita, quàm non lenocinans aſpectui, quam non oſtentatrix ſui? Aurum & gemmas in altiſſimas terræ latebras abdidit natura. In elemētis, quę vocant, quo quidq; præſtantius eſt, hoc longius a ſenſibus eſt ſemotum, velut aer & ignis. In animantū genere quod eſt optimum & efficaciſſimū, id in intimis abditum habent. In homine quod eſt maxime diuinum & immortale, id ſolum cerni nō poteſt. In quouis rerum genere, materia pars vilior, maxime patet ſenſibus, formæ vis & beneficium, vtilitate ſentitur, & tamen ipſa procul abeſt a ſenſibus. Rurſum in corporis phyſici temperatura, cum phlegma & ſanguis ſenſibus ſit familiaris & pateat, id quod plurimum confert ad vitam, minime patet, nempe ſpiritus. Demum in vniuerſo, quę maxime ſunt ea non videntur, veluti ſubſtantiæ, quas ſeparatas vocant. Et quod in his ſummū eſt, id à ſenſibus quàm maxime depoſitum eſt, nempe deus, adeo vt nec intelligi, nec cogitari poſſit, cum his fons ſit vnicus omnium.

Sarone magis nauticus.

Σάρωνος ναυτικώτερος, i. Sarone magis nauticus. Aiunt hunc fuiſſe deum quempiā nauticum. Vnde & Saronico mari cognomen inditum. Congruet in horrido cultu hominem, & moribus feris, quod genus nautas pleroſque videmus eſſe. Aut in negotiatorem per omnia maria volitantem. Meminit & Saronis, & ab hoc cognominati maris Ariſtides in Themiſtocle: Οὐδ' ἵνα τὸν πάντα χρόνον τὴν θάλατταν οἰκῶσιν, ὥσπερ τὸν γλαῦκόν φασι τὸν ἀνθηδόνιον, ἢ τὸν σάρωνα τὸν ἐπώνυμον τοῦ πελάγους id eſt, Nec vti per omne tempus in mari habitent, quemadmodū aiunt facere Glaucum Anthedonium, & Saronem mari cognominem. Pauſanias in Corinthiacis Saronis facit mentionem, qui Althepiæ regioni maritimæ imperarit. Huic diuerſum, quod ait in Ranis Ariſtophanes:

Πῶς δυνήσομαι
ἄπειρος, ἀθαλάττωτος, ἀσαλαμίνιος
ὢν εἶτ' ἐλαύνειν, id eſt,
Quo nam modo
Potero imperitus, & à mari alieniſſimus,
Salaminis expers, atq; nauim agere rudis?

Aſſidua ſtilla ſaxum excauat.

Ῥανὶς ἐνδελεχοῦσα κοιλαίνει πέτραν, id eſt, Stillicidium perpetuum ſaxum excauat. Admonet, nihil eſſe tam durum, quod non emolliat: nihil tam arduum, quod nō efficiat aſſiduitas: Quandoquidem ſtilla aquæ, nimirū res tam tenuis ac leuis ſaxum etiam duriſſimum

mum exhauriat, quod vix ferro poſſis euincere. Plinius tradit, inueniri ſilices, formicarum pedibus attritas, idq́ue grauiſſimum exemplum eſſe putat, quantam vim habeat aſſiduitas. Menander apud Stobæum:

Πάντα γὰρ
Ταῖς ἐνδελεχίαις καταπονεῖται πράγματα. i.
Nam vinci ſolent
Aſſiduitate quælibet negotia.

Ouidius:

Quid magis eſt durum ſaxo, quid mollius vnda?
Dura tamen molli ſaxa cauantur aqua.

Galenus περὶ κρασέων libro tertio, eandem ſententiam refert, carmine Heroico. οὕτω δή πως κἀκεῖνο καλῶς εἰρῆσθαι δοκεῖ.

Πέτρην κοιλαίνει ῥανὶς ὕδατος ἐνδελεχείῃ. i.
Ita nimirum & illud recte dictum videtur
Stillula mollis aquæ lapidem aſſiduo cauat ictu.

Huc adferunt Homeridæ, quod cum poculum plenum ceteri vix tollerent à menſa, ſolus Neſtor facile nulloq́ue negotio ſuſtulerit, cum eſſet admodū ſenex, & viribus multis inferior, verū hoc illi dabat vſus, & exercitatio. Nam Homerus facit Neſtorem φιλοπότην. Homeri carmen ſic habet:

Ἄλλος μὲν μογέων ἀποκινήσασκε τραπέζης
Πλεῖον ἐόν, Νέστωρ δ' ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν. i.
Vix alii poclum poterant ſuſtollere menſa
Plenum, ac grandæuus Neſtor facile abſtulit illud.

Quæ ſententia non ſolum accommodari poteſt ad aſſiduitatem, ſed huc quoque, quod ea facile facimus, quę libenter facimus.

Salaminia nauis.

Σαλαμινία ναῦς, id eſt, Salaminia nauis, de pręuelocibus dictitatum eſt. Celebratur enim vel in primis nauale bellum aduerſus Xerxem geſtum apud Salaminem, ſiue quod ex triremibus, altera Salaminia vocari conſueuit, altera πάραλος. Ariſtophanes in Auibus ἴσας ταχεῖα, πάραλος ἡ σαλαμινία, Vnde & Bacchus eo, quem modo citauimus loco, ἀσαλαμίνιον appellat ſeſe, quod bellicarum rerū ac remi ducendi eſſet ignarus. Adluſit autē poeta, ſicut opinamur, ad prouerbium qđ alibi retulimus: δεῖ ἐλαύνειν τὸν εἰδότα, id eſt, Oportet ducere remum eum qui norit. Plutarchus in vita Periclis nauim robuſtam & in qua velut in triariis vltimum ſit præſidium, Salaminiam appellat: Οὐδ' αἰεὶ παρὼν εἰς τὸ πλῆθος. ἀλλ' ἑαυτὸν ὥσπερ σαλαμινίαν τριήρη, φησὶ κριτόλαος, πρὸς τὰς μεγάλας χρείας ἐπιδιδούς. id eſt, Nec ſemper obambulans in turba, ſed veluti Salaminiam triremen, vt inquit Critolaus, ſeſe ad maiorē rerum vſum præbens. Scholia quæ ferūtur in Ariſtophanem tradunt Athenis duas fuiſſe naues vſui publico deſtinatas, e quibus Salaminia ſubueheret ad iudicium euocans, Patalus aueheret. Nam Theoris eos vehebar, qui voti aut religionis ergo Delphos, aut alio quopiam proficiſcerentur.

Pyrrhandri commentum.

Πυῤῥάνδρου μηχάνημα, id eſt, Pyrrhandri commentum, de callido inuento. Hic Phyrrhander ſycophanta quiſpiam ſunt, inſignite verſutus, notæq́; malitiæ. Ariſtophanes in Equitibus:

Καὶ νὴ δί' ἦν καὶ τοῦτο πυῤῥάνδρου τὸ μηχάνημα. id eſt,
Ac per Iouem fuit quidem Pyrrhandrica iſta techna.

Ἄζηλος πλοῦτος.

Ἄζηλος πλοῦτος, vocabatur, cum quis ſuas dotes ignoraret. Veluti ſi qua formoſa cū ſit, putida eſſet tamen, ſibiq́ue diſpliceret. Aut ſi quis facundus, infacundus ſibi videretur. Porro felicitatis non minima pars eſt, vt quiſque ſua norit bona. Proinde Maro:

O fortunatos nimium, bona ſi ſua norint
Agricolas.

Eſt finitimum illi: ὁ τυφλὸς πλοῦτος, i. Cęcæ diuitiæ. Nam ζηλοῦν aliquoties idem eſt, qđ admirari ac felicem ducere. Vnde ἀρίζηλον vocant conſpicuum & illuſtre. Cui diuerſum eſt: ἄσυλον, quod nemo miratur. Quis autem miratur quod eſt abditum ac retruſum? Plutarchus in vita Lycurgi facit Theophraſtum huius dicti auctorē: laudat enim Lycurgum, qui ſuis inſtitutis effeciſſet, vt apud Spartanos diuitiæ nec eſſent obnoxię furibus, ac prædonibus, quod ille vocat ἄζηλον, nec admirabiles, quod appellat ἄζηλον, nec omnino pro diuitiis haberentur, quod ille vocant ἄπλουτον πλοῦτον, quaſi dicas opes inopes. Verum ipſa Plutarchi verba ſubſcribamus, vel in hoc, quo perſpicuū fiat, quanta gratiæ parte fraudetur, qui mali t auctores in aliam linguam verſos legere, quā ſua lingua loquentes audire: Μέγα μὲν οὖν καὶ

τοῦτο

τοῦτο ἦν, μᾶλλον δὲ τὸ τὸν πλοῦτον ἄσυλον, μᾶλλον δὲ ἄζηλον ὥς φησι Θεόφραστος, καὶ ἄπλουτον ἀπεργάσασθαι, τῇ κοινότητι τῶν δείπνων. Addit inibi Plutarchus his ex rebus extitiſſe dictũ illud celebre: Plutũ ex omnibus ciuitatibus, quæ ſub ſole ſunt, in vna Sparta ſeruari τυφλὸν, id eſt, cæcum ac repoſitum, non aliter quam tabulam anima carentem & immobilē. Ex hiſce verbis ſimul & illud colligitur, idem pollere: τυφλὸς ὁ πλοῦτος καὶ ἄζηλος ὁ πλοῦτος. Cæcum enim dicitur, non ſolum quod non videt, verumetiam quidquid luce caret. Quamquam autem feſtiuiter prouerbium detortum eſt ad Spartanorũ frugalitatem, tamen quadrat potius in eos, qui ſuas opes ſibi poſſident, eaſq; recludunt aut defodiunt etiam. Ariſtophanes in Concionatricibus ἀφανῆ πλοῦτον appellat nummos in arca reconditos. Nam domus & agri celari non poſſunt. Nullus vſus eſt picturæ repoſitæ, nihilo maior diuitiarum abſtruſarum. Nam in vſum paratæ ſunt opes. Sic Flaccus in Odis:

Nullus argento color eſt, auaris
Abdito terris.

Et Pindarus in Nemeis hymno primo: Οὐκ ἔραμαι πολὺν ἐν μεγάρῳ πλοῦτον κατακρύψας ἔχειν, ἀλλ' ἐόντων εὖ τε παθεῖν, καὶ ἀκοῦσαι φίλοις ἐξαρκέων. id eſt, Non deſidero multas in ædibus opes habere abſtruſas, ſed his, quę adſunt bene frui, ac bene audire, amicis ſuppeditans.

Dicas tria ex curia.

Εἴποις τὰ τρία παρὰ τῆς αὐλῆς, id eſt, dicas tria de curia. Antiquitus qui iudicum ſententiis fuiſſent ad capitale ſupplicium condemnati, prius quàm ad mortem ducerentur, ea facultas concedebatur, vt vino, ciboque expleti, tria quædam quæcumque libitum eſſet dicerent. Quæ ſimul atque dixiſſent promulgata damnatione producebantur ad ſupplicium. αὐλὴ enim olim vocabant eum locum, quo damnati ducebantur, quem neoterici ἀρχεῖον appellant. Apud Suidam legitur: παρὰ αὐλῇ, dandi caſu, id eſt, iuxta curiam, ſiue iuxta ſeptum. Vſus adagii apud neminem adhuc reperitur. Eſt dici ſolitum, vbi quis petulantius loqueretur, ſed magno ſuo malo, aut exitiũ imprecaretur alicui. Adagium refertur à Zenodoto.

Pyrauſtæ gaudes gaudium.

Χαρὰν πυραύστου χαίρεις, id eſt, Gaudium pyrauſtæ gaudes. De momentaria, fluxaque voluptate. Oſtendimus alicubi pyrauſtam ad lucernas aduolantem, ambuſtis alis perire, vnde & prouerbium, πυραύστου μόρος, id eſt, Pyrauſtæ fatum. Cuius alibi meminimus.

Πτερυγίζειν.

Πτερυγίζειν dicitur, qui conatur & geſtit quippiam efficere. Sumptum à pullis auium, cũ adhuc inuolucres ſunt alas mouētibus. Lucianus vſurpat pro indecore & ſcurriliter geſticulari, libello De mercede ſeruiētibus. Ariſtophanes in Pluto:

Καὶ σύ γε λέξαι μ' οὔπω δύνασαι περὶ τούτου
Ἀλλὰ φλυαρεῖς, καὶ πτερυγίζεις, id eſt,
Tu mihi nondũ fari potis es ſuper hac re,
Sed nugaris geſticulando.

Et Diphilus apud Athenæum libro ſexto, inducit paraſitum hunc in modum loquentem:

Γίγνομαι καὶ χαίρω τι καὶ πτερύσσομαι. id eſt,
Lætorq; gaudeoq; & alas verbero.

Ante barbam doces ſenes.

Πρὸ τῆς γενειάδος διδάσκεις τοὺς γέροντας, id eſt, Ante barbam doces ſenes. Cum imberbis maiorem natu docet. Eſt autem figura prouerbialis, quod ait Perſius, Ante pilos:

Et rerum prudentia velox
Ante pilos venit, dicenda, tacendaque calles.

Hanc prudentiam, quam præcoquam, ſeu præcocem appellant, vulgo non admodum fauſti ominis habitam, oſtendit Apuleius in ſecunda Apologia, ſcribens hunc ſenarium nobilem & celebrem fuiſſe, poetæ cuiuſdam, neque enim nominat:

Odi puerulos præcoci ſapientia.

Nec Fabio placet pręcox ingeniorũ genus, quod negat ad frugē ſolere peruenire. Pindarus in Pythiis hymno quinto, ſic laudat quempiam: κρέσσονα μὲν ἁλικίας νόον φέρβεται, γλῶσσάν τε, θάρσος δὲ τανύπτερος ἐν ὄρνιξιν αἰετός. i. Præſtantiorem quam pro ætate mentem, alit linguamq; audacia vero pernix inter aues aquila.

Bellum Cononi curæ fuerit.

Πόλεμος κόνωνι μελήσει. id eſt,
Curabit prælia Conon.

Hemiſtichium eſt heroici carminis, nec ſatis liquet vnde ſumptum. Porro Conō dux Athenienſium fuit multum in belli negotiis exercitatus. Primum nauali prælio ſuperatus à Lyſandro Lacedæmoniorum duce, redintegratis copiis, eundem terreſtri prælio vicit, & Athenarum libertatem reſtituit. Proinde cōueniet ad hunc modum reſpondere, curanti negotium, quod ad ſe nihil attineat. Item Hector Andromachæ ſuæ Iliados z.

Πόλεμος δ' ἄνδρεσσι μελήσει. id eſt,
Viris curæ ſunt bella futura.

Et Turnus apud Vergilium:

Arma viri, bellumque gerant, queis bella gerenda.

Antehac putabam te habere cornua.

Πρὸ τούτου σε ᾤμην κέρατα ἔχειν, id eſt, Antehac credebam tibi eſſe cornua. De his, qui prius habiti fortes ac ſtrenui, poſtea cum res virū poſtulat, apparent ignaui. Vnde & Comicus cornutam beſtiam vocat hominem paratum ſe defendere: Cornutam beſtiam petis. Et Horatius:

Parata tollo cornua.

Apud eundem ſcurra iocatur in ſcurram accepto conuitio minitantem capite moto, cum in fronte fœdam haberet cicatricem. Quid faceres, inquit, ſi cornu tibi non eſſet exectum, cum ſic mutilus miniteris? Deinde Dialectici cornutum appellant ſyllogiſmum, dilemma velut inexpugnabile.

Priusquàm mactaris, excorias.

Πρὶν ἰσφάχθαι δέρεις, id eſt, Prius quàm mactaris, excorias. Dicendum, vbi quid præpoſtere fieri videtur. Videri poteſt ex Homero ſumptum, apud quem ſæpe excoriatur taurus prius quàm occiditur. Figura, quam Grammatici πρωθύστερον appellant. Finitimum illi, quod alibi retulimus: Actum agere. Nam id etiam adagium M. Tullius putat ad conſilii præpoſteri ſignificationē pertinere. Sic enim ſcribit in Dialogo de Amicitia: Præpoſteris enim vtimur conſiliis, & acta agimus, quod vetamur veteri prouerbio.

Prius quàm aſſa ſit farina.

Πρὶν ὀπτῆσαι ἄλευρα, i. Prius quàm coxeris farinam, ſubaudiendum, inſpergis, aut ſimile quidpiā. Euſtathius in Odiſſeæ π. refert vtrumque, tum hoc, tum illud proximum. Solitum autē eſt, aſſis carnibus apud quoſdam inſpergere farinam.

Plures adorant Solem orientem, quàm occidentem.

Πλείους προσκυνοῦσι τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα ἢ δύνοντα, id eſt, Plures adorāt ſolem orientem, quàm occidētem. Iuueni magis adhæretur, quam ſeni. Plutarchus ſcribit, Pompeium hoc adagio minatum Cinnæ. Senſit autem Pompeius, ſe ſolem eſſe orientem, nimirū iuuenem in dies magis fama creſcentem: illum occidentem, vtpote affecta iam ætate, & cuius dignitas gloriaq́, iam conſeneſceret. Cæterum quod Pompeius erat Cinnæ, hoc Caius Cæſar poſt fuit Pompeio. Simile quiddā Athenæus libro tertio ex poeta quopiam. οὐκ ᾄδω τὰ παλαιά, καινὰ γὰρ ἅμα κρείττω, νέος ὁ Ζεὺς βασιλεύει. id eſt, Non cano vetera. Noua ſi quæ ſunt, eadem & meliora ſunt, Iupiter, qui iuuenis eſt, regnat. Mos erat antiquis adorare ſolem, quem deū exiſtimant, & à Perſis præcipue colebatur, nomine Mithræ. Item apud Aegyptios Oſiridis, apud Græcos Apollinis, apud alios aliis atque aliis nominibus. Hunc orientem ſalutabant religionis cauſſa. Quem morem tradit Socrati fuiſſe Plato. Ferunt & ab elephantis adorari ſolem in exortu. Salutabatur & occidens, ſed à paucioribus. Habet & cuiuſque hominis ætas ſuam veſperā, quæ ſimul atque aduenit, iuuentæ gratia vertitur in tædium. Ita ſenex quidam apud Alexidem:

Ἤδη γὰρ ὁ βίος ἡμῶν ἑσπέραν ἄγει. id eſt,
Mea quippe ſeram vita ducit veſperam.

Sub occaſum autem ſolis incumbunt vmbræ, vnde Euripides:

Τί δ' ἄλλο, φωνὴ καὶ σκιὰ γέρων ἀνήρ. id eſt,
Quid aliud, atque vox, & vmbra vir ſenex?

Auro loquente, nihil pollet quæuis oratio.

Χρυσοῦ λαλοῦντος πᾶς ἀπρακτεῖται λόγος,
Πείθειν γὰρ οἶδε καὶ πέφυκε μὴ λέγων. id eſt,
Auro loquente, ratio quæuis irrita eſt,
Suadere ſiquidem nouit, & loquens nihil.

Prouerbiū indicat munera vbiq; longe plurimū valere. Vulgaris iocus ait, tinnulas rationes præcipuam habere vim ad perſuadendum, pecuniam indicans.

Pellenæa tunica.

Πελληναῖος χιτών, id eſt, Pellenæa veſtis. De

priſco

priſco cultu. Pellene peruetuſta Achaiæ ciuitas, Protei patria, in qua diuerſæ veſtimētorum formæ fieri cōſueuerunt, atteſtante Suida. Iulius libro De rerū vocabulis ſeptimo, prodidit lænas pellenicas olim nobiles fuiſſe, adeo vt in Iunoniis ludis ac certaminibus victori lacerna pellenica præmii vice daretur. Adſtipulatur Strabo lib. Geogra. 8. Diuerſum igitur videtur illi, quod alibi diximus · Munus Leuidenſæ. Lepidius erit, ſi per ironiam adhibeatur. Veluti ſi cui pro laborioſis ac diutinis officiis vile munuſculum miſſum ſit, dicamus: πελληνικὸν χιτῶνα, contigiſſe. Romæ quoq; veſtes xeniorū loco miſſitari ſolitas indicat Iuuenalis.

Aquilam cornix prouocat.

Αἐτὸν κορώνη ἐρεθίζει, i. Aquilam cornix prouocat: Tradunt peculiare cornicibus eſſe irritare aquilam. Verum illa negligit prouocantem, intelligens nimirum ſibi ab illa noceri non poſſe. Locus igitur fuerit adagio, ſi quando leuiuſculus quiſpiā homuncio, qui neque prodeſſe queat, neque lędere, maximis viris oblatrat. Quemadmodū Menelaus apud Euripidem in Iphigenia Aulidenſi de vatibus:

· Κοὐδέν γ' ἔχουσιν οὐδὲ χρήσιμον παρόν. id eſt,
At nihil habet nec vtile, nec inutile.

Lupus pilum mutat, non mentem.

Ὁ λύκος τὴν τρίχα, οὐ τὴν γνώμην ἀλλάττει, id eſt, Lupus pilum, non ingenium mutat. Senecta caniciem adfert improbis, non item aufert malitiam. Caneſcunt enim lupi, velut & equi more hominum per ætatem.

Laqueus laqueum cæpit.

Ἀτὰρ ἡ πάγη ἔοικε λήψεσθαι πάγην, ideſt, Laqueū laqueus, ita vt videtur, cæperit. Vbi malus malum obſeruat. Veluti adulter adulterum, fur furem, perfidus perfidum, quod interdum vſu venit, vt dum duo ſibi viciſſim inſidias tendunt, vterque deprehendat alterum.

Ipſum oſtij limen tetigiſti.

Αὐτὸν κέκρουκας τὸν βατῆρα τῆς θύρας, id eſt,
Ipſum attigiſti limen oſtii pede.

Dici ſolitum, quoties ad rem ipſam peruenitur. Ariſtophanes in Ranis:

· Ἀλλ' ἴσθ' ἐπ' αὐτὴν τὴν θύραν ἀφιγμένος. i,
Sed noueris veniſſe te ipſas ad fores.

Gallus inſilit.

Ἀλεκτρυὼν ἐπιπηδᾷ, id eſt, Gallus inſilit. Vbi quis ſemel victus, redintegrat certamen. A gallorum certaminibus ſumptum. Nam is huic animanti mos eſt, vt ad pugnam aſſiliat, quo magis lædat calcaribus ſuis, in hūc vſum a natura adfixis.

Nunc ipſa viuit ſapientia.

Αὐτὴ νῦν σοφίαζει, id eſt, Nūc ipſa viuit ſapientia. Applaudentis & adgratulantis eſt ſermo, ſi quid aliquādo videtur ſcite & arte dictum, factumve. Feſtiuius erit, ſi per ironiā efferatur in eos, qui res egregias ſtultiſſime tractant.

Nunc ipſa floret muſa.

Αὐτὴ νῦν ἀνθεῖ ἡ μοῦσα, id eſt, Nunc ipſa floret muſa Superiori ſimillimum. Vbi quid erudite, facunde, venuſte dictum, aut ſcriptum videbitur, quaſi muſis bene fortunantibus. Et hoc venuſtius fiet per ironiam, vbi quis ſibi videtur mirifice dicere, cum dicat inſulſiſſime.

Onus nauis.

Ἄχθος νεώς, id eſt, Onus nauis. In inertes & inutiles iacere conueniet, Αὐτὸ τοῦτο ἄχθος νεώς. Confine illi:

· Ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης. id eſt,
· Telluris inutile pondus.

Quadrabit & in magnū, eūdemq; moleſtū: Naues enim longæ plus oneris ferūt, quàm currus. De Hamaxizis alibi dictum eſt.

Marinam auditionem fluuiali abluit ſermone.

Ἁλμυρὰν ἀκοὴν ἀποκλύσασθαι ποτίμῳ λόγῳ, id eſt, Salſuginoſum ſermonē potabili diluit oratione: vbi quod erat audite moleſtum, id diuerſa oratione velut edulcatur. Quod erat guſtus, id traductum eſt ad aures. Etenim quod palato aqua marina, id auribus oratio triſtis aut contumelioſa. Item, quod palato liquor fontanus, id auditui ſermo placidus ac benignus. Vſurpat adagiū Plato in Phædro: Ἐπιθυμῶ ποτίμῳ, λόγῳ οἷον ἁλμυρὰν ἀκοὴν ἀποκλύσασθαι, id eſt, Cupio ſermonem velut amarum potabili ſermone diluere. Item Athenæus Dipnoſophiſtarum lib. 3. Ἐπὶ τούτοις λιχθεῖσιν ὁ κύνουλκος πιὼν ἤτησε ἀλλοκοτον, δεῖν λέγων ἁλμυροὺς λόγους γλυκέσι ἀπο-

 κλύσασθαι

κλ.' σιδ' ἐυπὲμασιν. i. His dictis Cynulcus poſcit decoctam, dicens amaros ſermones dulcibus lymphis oportere diluere. Cynulcus vſus eſt voce Romana cum Græce loqueretur: ſiquidem Vlpiano indignanti, quod voce inſolenti ac barbata vteretur, reſpondit, ſe in vrbe Roma vſum eſſe vocabulo vrbis Romæ vernaculo. Nam illic ſic loquebantur, popoſcit frigidam, popoſcit calidã, aut decoctam, ſubaudientes aquam.

Arcadicum germen.

Ἀρκάδιον βλάστημα, id eſt, Arcadicum germẽ, de grandibus & ignauis dici ſolitum. Iuuenalis:

-Quod læua in parte mamillæ
Ni ſalit Arcadico iuueni.

Arcades olim male audierunt ob ſtuporem ingenii. De quoru immanitate multa Athenæus lib. 14. qui plurimi muſicam omnem in ciuitatem recipere noluerunt, nec vllas liberales diſciplinas, quarum cultu manſueſcunt hominum ingenia. Vnde & cæli vitio, & neglectu diſciplinarum, in ſummam morum immanitatem efferati ſunt. Lucianus in libello De Aſtrologia, tradit Arcades ob eam cauſſam ſtupidos habitos, quod ceteris omnibus amplectẽtibus aſtrologiã, ſoli contempſerint, ſeſeq; fecerint antiquiores ipſa luna. Vnde & προσέληνοι dicti. Iidẽ epigrammatum iocis notati ſunt, vt βαλανοφάγοι, id eſt, glandibus victitantes. Nam is priſcorum hominum cibus erat nondũ repertis frugibus. Epigramma ſic habet:

Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίᾳ βαλανοφάγοι ἄνδρες ἔασιν. id eſt,
Multi in Arcadia ſunt, queis alimonia glandes.

Ariſtophanes in Auibus variis titulis irridet eos qui iactant antiquitatem ſuam:

Καὶ τοῦ Διὸς αὐτοῦ
Ἀρχαιότεροι, πρότεροί τε Κρόνου, καὶ Τιτάνων ἐγένεσθε. id eſt,
At antiquiores & Crono, & Titanibus fuiſtis.

Hic rhodus, hic ſaltus.

Αὐτοῦ ῥόδος, αὐτοῦ πήδημα, id eſt, Hic Rhodus, hic ſaltus. Vulgo iactatum de his, qui ſeſe de negotio quopiam iactaret inſolentius, cuius fides non extaret. Sumptum ex apologo, qui fertur inter Aeſopios. Adoleſcenti cuidam iactanti ſeſe, quod dum Rhodi eſſet, admirabiles feciſſet ſaltus, quidam ex auditoribus interpellato ſermone, ἰδοὺ ῥόδος, inquit ἰδοὺ πήδημα, id eſt, Ecce Rhodus, ecce ſaltus. Conueniet igitur, vbi quis iubetur re præſtare, quod alibi ſe feciſſe iactat. Ouidius:

-Sua narret Vlyſſes
Quæ ſine teſte gerit.

Arbitramur huic adfine, quod dictum eſt apud Theocritum in Hodœporis:

Αὐτόθι μοι ποτέρισδε, καὶ αὐτόθι βουκολιάσδευ, id eſt,
Mecum iſtic certa, ſimul iſtic paſcito tauros.

Quidam enim tutum eſt, glorioſa loquuntur: vbi præſto periculum, tergiuerſantur: his occini poterit hoc carmen. Simili figura Græci cũ iubent protinus numerari præſentem pecuniam: αὐτοῦ κατάβαλε. id eſt, Hoc ipſo loco depone. Apud Athenæum libro ſexto: ἔπειτα γ' ἂν τἀργύριον αὐτοῦ καταβάλῃς, id eſt, Deinde ſi pecuniam præſentem numeraris. Quamquam in excuſis codicibus habetur, αὐτῷ, ſed mendoſe, ni fallimur.

Archidamicum bellum.

Ἀρχιδάμιος πόλεμος, i. Archidamicum bellũ. De bello ſæuo, crudelíq; dicebatur, epitheto ſumpto ab Archidamo duce Lacedæmoniorum, qui maximis copiis impreſſionem fecerit in Atticam, eamq; decem annis diuexarit. Grauiſſimam autem noxam inflixit Acharnẽſibus, ſucciſis omnibus arboribus, vt teſtatur & Syneſius in Encomio Caluicii. Proinde eum funditus tollũtur omnia, bellum Archidamicum dicebatur. Meminit adagionis & Demoſthenicarum dictionum interpres, indicans extitiſſe apud Lyſiam Archidami ſæuitiam memorat & Pauſanias in Laconicis.

Mortuum vnguento perungis.

Νεκρὸν μυρίζεις, i. Mortuũ vnguento perũgis. De ſumptu ſuperuacaneo, ſiue cũ ſerò quid adhibetur. Moris erat apud priſcos, maxime Aegyptios, defunctorũ cadauera ne putreſcerent, vnguentis perungere. Qui mos & his temporibus apud Principes durat.

Mortuus iacet pedens.

Νεκρὸς κεῖται πέρδων: i. Mortuus iacet pedens. Dici

Dici ſolitum, ſi quando pauper ſimularet opulentiam. Apud vnum Apoſtoliū Byzantium reperitur.

Rudentes & remos cum armis commutauit.

Νῆα καὶ κωπίας ἀνθ' ὅπλων ἠλλάξαντο, i. Mutarunt armis remos et nautica vincla. Conueniet vbi quis artem, aut quæſtū ſolitum reliquit, gloriæ cupiditate commotus, velut ſi quis è nauta fieret miles, è negotiatore ſacerdos. νῆα funes nautici ſunt, κωπίαι, ligna vnde remi parantur.

Niobes mala.

Νιόβης πάθη, id eſt, Niobes dolores. De maximis & acerbiſſimis malis dicebatur. Erat Niobe filia Tantali, vxor Amphionis, quæ filios habebat ſex, totidem puellas. Eo ſucceſſu inſolens contempſit Latonam, quę nō niſi duorum mater eſſet, Apollinis ac Dianæ. Hanc enim fabulæ narrant, poſt occiſos liberos, quos permultos habebat, præ dolore in ſaxum conuerſam fuiſſe, illud innuentes, immodico dolore diriguiſſe. Id ſaxum quod fabulæ dedit occaſionem, in Sipylo Phrygiæ conſpici tradit Homeri Scholiaſtes, lacrymarum fontes emittens. Ouidius Metamor. libro 6. fabulam elegantiſſime narrant, de ſaxo ſic loquitur:

Flet tamen, & validi circundata turbine venti
In patriam rapta eſt, vbi fixa cacumine montis
Liquitur, & lacrymis etiam nunc marmora manant.

qui funditus pereunt, Græcis πανωλεθρία (?) dicuntur, veluti cum peſtilentia nullum in familia reliquum facit.

Radit vſque ad cutem.

Ξυρεῖ ἐν χρῷ, i. Ad cutem vſq; radit. Grammatici citant ex Sophocle. De eo dicebatur qui nimium exacte videretur agere cū aliquo. Sumptum a tonſoribus, qui quoſdam per pectinem radunt, relictis pilorum quaſi ſtipibus, quoſdam citra pectinem ad viuā vſq; cutem. Plautus in Captiui duo, Sed verum ſtrictim ne dicam attonſurum eſſe, an per pectinem neſcio: verum ſi frugi eſt, vſq; admutilabit probe. Loquitur de hero diligentius omnia percunctaturo, & tamquam ad cutem raſuro. Cognatum illi: At viuum reſecare.

Signum bonum, aut malum.

Σύμβολος ἀγαθὸς ἢ καὶ φαῦλος, id eſt, Signū bonum, aut certe malum. Vbi quis de re incognita diuinat incertus. Symbolum aiunt augurium appellari, quod ſumitur e ſternutamentis: id autem ad Ceterem pertinebat. Et hominis primum occurſum, ex quo ſignum aliquod euentus captabant, ſymboli appellabant. Ceterum hic loquendi color antiquis olim familiaris erat, teſtibus Homero & Platone, item apud Horatium Tireſia,

Quidquid dicam, aut erit, aut non.

Duos inſequens lepores, neutrum capit.

Ὁ δύο πτῶκας διώκων, οὐδέτερον καταλαμβάνει, id eſt, Qui duos inſectatur lepores, neutrū capit. Huius prouerbii ſenſus eſt. Qui ſimul duplex captat commodum, vtroq; fruſtratur. Effertur in Græcorum collectaneis, & citra figuram, Δυοῖν ἐπιθυμήσας οὐδὲ τέρας ἔτυχες, id eſt, Ambo concupiſcens, neutrum adſecutus es.

Cui multum eſt piperis, etiam oleribus immiſcet.

Ὁ πολὺ ἔχων πέπερι, τίθεσι κἂν λαχάνοις, id eſt, Qui multum habet piperis, etiam oleribus admiſcet. Cui rei cuiuſpiam largior adeſt copia, ea profuſius vtatur licebit. De puſillo parcius inſumendum. Vt, cui multum ſuppetit facultatum, huic licet opipare viuere. Nam piper oleribus admiſcere ſoleri teſtatur & Martialis:

Vt ſapiant fatuæ fabrorum prandia betæ,
O quam ſæpe petet vina, piperq; coquus.

Non nihil ſuſpicamur & hoc Apoſtolium à vulgi fece hauſiſſe. Tametſi vtitur Hermolaus Barbarus in epiſtola quadam ad Picū. Huic ſimile quod alibi retulimus: Putre ſalſamentum amat origanum.

Domus amica, domus optima.

Οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος, id eſt,
Eſt grata domus, domus optima ſemper.

Nuſquā commodius, nuſquā liberius, nuſquam lautius homini viuere cōtingit, quā domi. Quidam per iocū detorquent ad teſtudinem, de qua fertur apologus huiuſmodi: Iupiter cum animantium omne genus ad nuptias rogaſſet veniſſentq; reliqua, præter vnam teſtudinem (nam hęc peracto con-

 uiuio,

uinio, tum demum aduenit) Iupiter admirans percunctatus eſt, quid nam illi fuiſſet in mora. Atque illa reſpondit, οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος. Iratus ille, iuſſit vt quocunque iret, domum ſuam ſecū circumferret. Vnde per iocum affectata obſcuritate ſic deſcribitur apud Ciceronem, libro De diuinatione ſecundo:

Terræ tardigradam, domiportam, ſanguine caſſam.

Nam terræ pro terrigenam, legendum opinamur. Quin & iura publica fauent priuato domus. Sic enim Caius Pandect. libro quarto tit. de in ius vocando. Pleriq; putauerunt nullum de domo ſua in ius vocari licere, quia domus tutiſſimum cuique refugium ac receptaculum ſit: eumq; qui inde in ius vocaret, vim inferre videri. Similia Paulus lib. 50. Tit. de regulis iuris. Ad apologum adluſit M. Tullius in Epiſt. quadam ad Dolabellam: Hæc loca venuſta ſunt, abdita certe, & ſi quid ſcribere velis, ab arbitris libera; ſed neſcio quomodo οἶκος φίλος. Itaque me referunt pedes in Tuſculanum. cui reſpondet illud, alibi à nobis poſitum:

Οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα, id eſt, Domi manendum eſt, fata cui ſunt proſpera.

Nam huic demum

Οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος.

Alioqui cui ſit vxor rixoſa domi, & nihil quod edatur, huic domus carcer eſt. Ceterū Plutarchus hoc genus hominum ignauū, quod tecto gaudet, & vmbra, quodque ſemper amat deſidere domi, οἰκουροὺς appellat, quaſi dicas, cuſtodes domus. Et in libello περὶ τῆς δυσωπίας, non probant hanc οἰκουρίαν καὶ ἀπραξίαν. Idem in Præceptis coniugalibus refert, Phidiam, Heleorum Venerem ita finxiſſe, vt teſtudinem calcaret, tacite ſignificās, vxoribus domi manēdum eſſe, ſilendumq;. Idem narrat, Aegyptiis hanc fuiſſe morem, vt nuptæ ſandaliis non vterentur, ne videlicet domo vnquam prodirent. Huc adſcribendum quod refert Plutarchus in vita T. Flaminii. Is dehortatus Achæos ne ſibi vindicarent inſulam Zacynthiorū, dicebat, κινδυνεύειν ὥσπερ αἱ χελῶναι πορρωτέρω τῶν κεφαλὴν τῆς πελοποννήσου προτείνοντα. id eſt, Periculum ipſis fore, quemadmodum teſtudinibus, ſi longius a Peloponeſo proferrēt caput. His non diſſimilia T. Liuius de bello Macedonico lib. 6. vbi ſic loquitur Quintius: Si vtilem poſſeſſionem eius inſulę cenſerem Achæis eſſe, auctor eſſem S. P. Q. R. vt eam vos habere ſineret: ceterum ſicut teſtudinem, vbi collecta in ſuum tegumē eſt, tutam ad omnes ictus video eſſe, vbi exerit partes aliquas, quodcumque nudauit, obnoxium atque infirmum habere: haud diſſimiliter vobis Achæi clauſis vndique maris quod intra Peloponeſum eſt, termino, ea & iuncta tueri facile: ſi ſemel auiditate plura amplectendi hinc excedatis, nuda vobis omnia quæ extra ſint & expoſita ad omnes ictus eſſe.

Aſini caput ne laues nitro.

Ὄνου κεφαλὴν μὴ πλύνειν νίτρῳ, id eſt. Aſini caput ne laues nitro. Ne multū ſumptus operæve impendas in rem vilem, ac ſordidam. Finitimum illi: τὴν χύτραν ποικίλλειν, id eſt, Ollam variegare.

Aſini mandibula.

Ὄνου γνάθος, id eſt, Aſini mandibula. Conuenit in edaces alioqui ſtolidos, & ignauos. Cuiuſmodi pingit Horatius:

Nos numerus ſumus, & fruges conſumere nati.

Heſychius citat ex Eupolide, dictumque in homines edaces. Addit & loci nomen eſſe.

In occipitio oculos gerit.

Ὀπισθεν κεφαλῆς ὄμματα ἔχει, i. In occipitio oculos habet. De verſutis & circumſpectis, quoſq; neutiquā procliue ſit fallere. Quod genus hominum Perſius Ianos appellat. Et Homerus à principe requirit, vt oculatus ſit πρόσσω καὶ ὀπίσσω, i. A fronte & a tergo. Plautus in Aulularia. Quæ in occipitio quoque habet oculos.

Lutum niſi tundatur, non fit vrceus.

Ὁ πηλὸς ἂν μὴ δαρῇ κέραμος οὐ γίνεται, id eſt, Lutum ni tundatur, non fit teſta. Citra laborem nullus euadit in virum abſolutum. Et hoc, ni fallimur, Apoſtolius hauſit à vulgi fece: homo non perinde ingenio elegans atque palato: quemadmodum accepimus ab his, qui eum domeſtica conſuetudine nouerant.

Viri iureiurando, pueri talis fallendi.

Ὅρκοις ἄνδρας, ἀστραγάλοις δὲ παῖδας ἐξαπατέον, id eſt,

id eſt, Iureiurando viros, talis pueros oportet fallere. Docet vitis nulla re citius imponi poſſe, quàm iureiurando, quod nemo tã improbus eſſe credatur, qui id velit violare. Lyſandri Lacedæmoniorum ducis apophthegma, auctore Plutarcho.

Aues quæris.

Ὄρνις ζητεῖς, i. Aues quæris. Rem vagam, & captu difficilem ſequeris. Perſius,

Au paſſim ſequeris coruos, teſtaq; lutoq; ?

Item Ariſtoteles. τὰ πετόμενα διώκειν. id eſt, Sectari volantia. Et ante hunc Plato in Euthyphrone: τί δὲ πετόμενόν τινα διώκεις, id eſt, Quid autem volantem quempiam inſectaris?

Mons cum monte non miſcetur.

Ὄρος ὄρει οὐ μίγνυται, i. Mons cum monte non miſcetur. Non conuenit inter pariter elatos aut pariter potentes. Etiam ſi Plin. tradit, duos montes concurriſſe, crepitu maximo aſſultantes recedenteſq; magna hominum turba ſpectante, idq; luce.

Qui canem alit externum.

Ὃς κύνα τρέφει ξένον, τούτῳ μόνον λῖνος μένει, i. Qui canem alit peregrinum, huic præter funiculum nihil fit reliqui. Qui beneficium collocat in ingratum, perdit operam. Nam canis alienus relicta fune quo adligatur, priſtinum dominum repetit.

Cum Nibas coccyſſauerit.

Ὅτ' ἂν νίβας κοκκύσῃ, id eſt, Cum Nibas coccyſſauerit. Simillimum illi: Ad Græcas Kalendas. Tradunt in Theſſalonica Macedoniæ ciuitate vicum eſſe, cui nomen Nibas, vbi galli numquam vocem edant. Quemadmodũ & cicadæ mutæ ſunt alicubi. Porro quod illic locus addit gallinaceo, id ars efficit, addito collo circulo e ſarmentis, ſi qua fides Plinio, qui hoc retulit lib. 29. capit 4. Heſychius addit, Nibades dici capras criſtatas, vt ab iis exſpectetur τὸ κοκκύζειν, quod eſt, gallinaceorum.

Ignis non extinguitur igni.

Πυρὶ οὐ σβέννυται πῦρ, i. Igni non extinguitur ignis. Malum malo nõ tollitur: ira non ſedatur iracundia, ſed ferocitas ſedatur lenitate, malum patientia tollitur: iniuria beneficio vincitur. μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ alibi retulimus ex Platone & Plutarcho.

Ne terra quidem iuuit.

Οὐδ' ἀπὸ γῆς ὤνησεν, id eſt, Ne terra quidem profuit, id eſt, ne minimo quidem: perinde quaſi dicat, ne glebam quidem impertiuit: aut ne terræ quidem hoſpitio dignatus eſt: vt apud Maronem:

Hoſpitio prohibemur arenæ?
Bella cient, primaq; vetant cõſiſtere terra.

Nullus emptor difficilis bonum edit obſonium.

Οὐδεὶς δυσώνης χρηστὸν ὄψον ἐσθίει, id eſt, Difficilis emptor haud bona emit obſonia.

Qui nimiũ vili ſtudet emere, ſemper merces vitioſas emit. Nam haud conueniunt, paruo emere, & rem egregie bonam emere. Conueniet in hos, qui paullulo labore conantur egregias aſſequi litteras, quę nõ contingunt, niſi maximis ac diuturnis vigiliis. Ni fallimur, ſubnotauit hoc prouerbium Iulius Pollux libro, De rerum vocabulis ſexto, cum negat vocem δυσώνης vſurpatam ab auctoribus: ſed tantum reperiri in prouerbio.

Non potes Thetidem ſimul, & Galateam amare.

Οὐ δύνασαι τέθιδός τε καὶ γαλατείας ἐρᾶν, i. Non potes ſimul & Thetidem, & Galateam amare, id eſt, non potes idem diuerſa ſequi, velut litteras & pecuniam, voluptatẽ & gloriam, mundum, & CHRISTVM. Nam Galateæ fluuio male conuenit cũ marinis fluctibus. Declarat hoc Luciani dialogus inter Galateam, ac Doridem. Suſpicamur & hoc è vulgi fece hauſtum.

Lucrum malum, æquale diſpendio.

CELEBRATVM Heſiodum dictum,

Μὴ κακὰ κερδαίνειν, κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσιν. id eſt,
Ne male lucreris, mala lucra æqualia damnis.

Vtinam hanc ſententiam cum mortales omnes, tum præcipue negotiatores, non ſcriniis, ſed pectori inſcriberent ſuo, decernerentq; non eſſe lucrum, quod iactura bonæ mentis compareturneque quidquam vtile eſſe, quod non idem ſit honeſtum. Verũ his magis arridet illud Ennianum:

Vnde habeas quærit nemo, ſed oportet habere.

Sophocles Heſiodiam ſenteutiam latius extulit:

Οἱ κἰς ἅπαντος δ᾽ ἀεὶ τὸ κέρδ᾽ αἰνεῖν φιλεῖν.
Ἐκ τῶν γὰρ αἰσχρῶν λημμάτων πλείονας
Ἀτωμένους ἴδοις ἂν ἢ σεσωμένους. id eſt,
Non vndecunq; lucra gaude quærere,
Pleroſq; ſiquidem turpibus de queſtibus
Auferre, damnum, non ſalutem videris.

Feruntur hi eandem ſententiam aliquot ſenarii prouerbiales:

Κέρδος πονηρὸν ζημίαν ἀεὶ φέρει, id eſt,
Diſpendio vſque eſt fraude quæſitum lucrum. Et:
Τὰ δ᾽ αἰσχρὰ κέρδη συμφορὰς ἐργάζεται, id eſt,
At turpe lucrum adducit infortunium.

Huc pertinet quod alibi retulimus ex Iſthmiis Pindari: τὸ δὲ πὰρ δίκαν γλυκὺ πικροτάτα μένει τελευτά. i. Quod præter iuſtum eſt dulce, exitum habet amariſſimum.

Thericlei amicus.

Θηρικλέους φίλος, id eſt, Thericlei amicus. Dictum in biboſos. Thericles primus excogitauit poculum, vecitatur auctor Eubulus. Dictum eſt autem inuentum inuentoris vocabulo. Siquidem Græci vitreum poculum θηρίκλειον vocāt, auctore Suida. Fertur apud eundem & illud θηρικλέους τέκνον κύλιξ, id eſt, Thericlis filius calix. Huius dicti auctorem citat Athenæus Theopompum in Nemea. Antiphanes θηρίκλειον ὄργανον appellat. Sed plura ſuper hac re prodidit Athenæus lib. 11. oſtendens Thericlem Corinthiū quempiam ętate Ariſtophanis Comici fuiſſe figulum, qui noua arte primus è terebintho tornatile poculū finxerit, quod à fictilibus non potuerit dignoſc. Cuiusrei meminit Theophraſtus in libris de plantis: poculum erat ſatis profundum, auriculis breuibus, vt ad ilia geſtari poſſet, ad vteri effigiem imitatū, quemadmodum refert idem Athenæus, & incertum verum poculo nomen ſit inditum ab homine, an homini à poculo. Alii malūt Thericleum dictum: διὰ τὸ δορὰς θηρίων αὐτῷ ἐντετυπῶσθαι, id eſt, quod ferarum pelles illi fuerint inſculptæ. Pamphilus Alexādrinus mauult hinc dictū, quod Bacchus hoc poculo libans feras exturbare ſoleat. Sed nominis controuerſiā relinquamus. Illud conſtat, eiuſmodi poculi genus poſtea dictum Thericleum, inſuper & crateres dictos Thericleos. Similiter & intus lignea, foris inaurata pocula, nihilominus Thericlea vocata, quæ Callimachus χρυσόκλαστα dixit. Imo quidquid nouo artificio repeririſſe aliquis, Thericleum appellabatur. De patinis Thericleis meminit Plutarchus in apophthegmatis Scipionis minoris, tamquam de re ſingulari ac precioſa.

Theagenis hecateum.

Θεαγένους ἑκάτειον, id eſt, Theagenis hecateum, in ſuperſtitioſos ac ridicule meticuloſos dictum eſt. Hic Theagenes legitur vſq; adeo fuiſſe ſuperſtitioſus, vt domi haberet Hecates ſimulacrum, nec vſquam pedem moueret, niſi illo conſulto. Vnde & καπνὸς, id eſt, fumus eſt cognominatus, quod magnifice polliceretur, cum eſſet pauper. Qua de re meminimus alibi.

Fiducia pecuniæ amiſſ.

IACTATVR & hodie, veteq; dicitur fiducia pleroſq; mortalium falli. Videtur autem ex antiquorum relictum prouerbiis: quandoquidem apud Theognidem legitur hic verſiculus:

Πίστει χρήματ᾽ ὄλεσσα, ἀπιστίῃ δ᾽ ἐσάωσα. i.
Fiſo res periit, diffiſo ſalua remanſit.

Proinde non peſſime monet Epicharmus: νῆφε, καὶ μέμνησο ἀπιστεῖν. i. ſobrius eſto, & memineris diffidere. Quamquam nulli fidere, inhumanum eſt: omnibus fidere, ſtultum. Hoc honeſtius, illud tutius. Propter quod, vt idem ait Theognis:

Παῦροί τοι πολλῶν πιστὸν ἔχουσι νόον. id eſt,
Paucis è multis fidus adeſt animus.

Aliud ſtans, aliud ſedens.

NVLLVS inficias ierit, prouerbiali figura dictum illud Saluſtianum in Ciceronē: Aliud ſtans, aliud ſedens loquitur. Quo licebit vti, cum ſummam inconſtantiam animi ſignificamus, quaſi tantillum momentum atque interuallum commutet hominis ſententiam. Homerus Iliados N. huiuſmodi verſiculo notat hominis inconſtantiæ ingenium:

Ἀλλὰ μετοκλάζει, καὶ ἐπ᾽ ἀμφοτέρους πόδας ἵζει, id eſt,
Verum claudicat, inque pedes vtroſque vacillas,

Eandē ſententiam ſic effert Pindarus in Nemeis hymno tertio: ὃς δὲ διδάκτ᾽ ἔχει ψεφηνὸς ἀνὴρ ἄλλοτ᾽ ἄλλα πνέων, οὔποτ᾽ ἀτρεκεῖ

κατέβα ποδὶ, μυρίων δ' ἀρετᾶν ἀτελεῖ νόῳ γεύεται, id eſt, Qui vero tenet ea quæ didicit, obſcurus homo, alias aliter atque aliter affectus, nunquam certo ingreſſus eſt pede, ſed innumerabilium virtutum imperfecto intellectu guſtum capit. Pręfert autem Pindarus naturam inſtitutioni: quod qui natura bonus ſemper ſui ſimilis eſt: qui vero nititur eruditione, cum multa tentet, nec firmus, nec abſolutus eſt vlla in re.

Lingua amicus.

Ἀπὸ γλώττης φίλος, id eſt, Lingua amicus, qui verbis oſtendit, non re præſtat beneficium. Aut qui non amat ex animo, ſed beneuolẽtiam oratione pre ſe fert. Quod genus inducitur Cãdidus apud Martialem. Et apud Homerum Odyſſeæ Σ.

Οἵ τ' εὖ μὲν βάζουσι, κακῶς δ' ὄπιθεν φρονέουσι. id eſt,
Qui recte dicunt, à tergo praua volutant.

Theognis in ſententiis:

Ἀλλὰ δόκει μὲν πᾶσιν ἀπὸ γλώσσης φίλος εἶναι,
Χρῆμα δὲ συμμίξῃς μηδενὶ μηδ' ὁτιοῦν. id eſt,
Sic facito, vt lingua cunctis videaris amicus,
At factis cuiquam te caue miſcueris.

Contra Sophocles in Antigone:

Λόγοις δ' ἐγὼ φιλοῦσαν οὐ στέργω φίλην. id eſt,
Non diligo hanc, verbotenus quæ diligat.

At idem Theognis paullo poſt, damnat huiuſmodi genus amicorum:

Μή μ' ἔπεσιν μὲν στέργε, νόον δ' ἔχε καὶ φρένας ἄλλῃ. id eſt,
Nec me diligito verbis, cũ mens alibi ſit.

Rurſum alibi:

Μή μοι ἀνὴρ εἴη γλώσσῃ φίλος, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ. i.
Ne lingua mihi quis ſit amicus, ſed mage facto.

Simillimum eſt huic, quod alibi refert idẽ, μέχρι τῆς προσηγορίας, id eſt, vſq; ad ſalutationẽ.

Ῥεῖα γὰρ μὲν ἰδεῖν ὁ φίλος πάνυ δύσκολον, εἰσὶ δὲ πολλοὶ
Καὶ χίδ' οἱ πάντες μέχρι προσηγορίας εἰ.
Res perdifficilis quidẽ amicus, ſunt quia multi
Asq; adeo cuncti pæne, ſalute tenus.

Saturni podex.

Κρόνου πυγή, id eſt, Saturni culus: de carnibus vetulis, tamq; mancis & ſenſu vacantibus. Quidquid enim putre iam & effœtum intelligi volebant olim, id Saturnium vocabant. Meminit Diogenianus, nec tamẽ explicat. Suidas & Heſychius admonent, ita dictam carnem ob vetuſtatem ſtupidam, ac ſenſus expertem, à Saturno deo, qui multa prouerbia nobis dedit. Ad animum tranſlatum nonnihil habebit gratiæ.

Qui vitat molam, vitat farinam.

Ὁ φεύγων μύλον, ἄλφιτα φεύγει. id eſt,
Qui fugit molam, fugit farinam. Aut:
Deuitat quicunque molam, fugit ille farinam.

Nam omiſſo articulo, videtur hemiſtichiũ carminis heroici. Qui refugit induſtriam, non fruetur emolumentis. Sunt qui malorum ſtridoribus offenduntur, cum ſine molis non liceat viuere. Sic quidam vxorum mores ferre non poſſunt, cum optent liberos. Dicunt & hodie vulgo, qui quærit oua, gallinarum cacaliſmum, vt vulgo vocant, Latini glocire dicunt, ferat oportet. Finitimum illi: οὔτε μέλι οὔτε μέλιτται, id eſt, Neque mel, neque apes.

Ἀγεωμέτρητος οὐδεὶς εἰσίτω.

Ἀγεωμέτρητος οὐδεὶς εἰσίτω. Admonet iniquũ non admittendum. Geometriam enim æquabilitatem accipiunt, vt apud Ariſtidem in Themiſtocle: ὅπου γε δεῖ καὶ τῆς ἰσότητος, καὶ γεωμετρίας, id eſt, Vbi opus eſt, & æquabilitate, & geometria. Idem in Pericle: εἰ δὲ ἡ γεωμετρία καλὸν, καὶ ἡ κατ' αὐτὴν ἰσότης. id eſt, Si honeſta eſt geometria, & quæ cum illa coniuncta eſt æqualitas. Vnde Lycurgus arithmeticem, ceu popularem, ac turbulentam eiecit è Lacedæmone: geometriam induxit, tanquam modeſtæ oligarchiæ, & legitimo regno cõuenientem, teſte Plutarcho. Sed mea quidem ſententia, magis valebit perinde prouerbium, quaſi dicas: ἀνίπτοις ποσὶν, id eſt, Illotis pedibus, hoc eſt, temere & imparatis. Nam hæc erant apud veteres prima philoſophiæ rudimenta, muſica, & Geometria. Quibus diſciplinis ſi qui non eſſent initiati, non admittebantur in ſcholam Platonis, cuius hãc ferunt fuiſſe inſcriptionẽ: ἀγεωμέτρητος οὐδεὶς εἰσίτω. Loquitur ad hũc modũ & Taurus philoſophus apud Gellium: Nunc autem iſtis, qui repẽte pedibus illotis ad philoſophos diuertunt, non

eſt hoc

eſt hoc ſatis, quod ſunt omnino ἀθεώρητοι, ἄμουσοι, ἀγεωμέτρητοι, id eſt, Speculatiuæ, Muſicæ, Geometriæ ignari. Præcipuus autem admirator geometriæ fuit Pythagoras, quē tradunt ob inuentum vnum problema, ſacrificaſſe diis. Id erat huiuſmodi: Datis duabus figuris adiicere tertiā ab his diuerſam, quæ alteri ſit æqualis, alteri ſimilis. Tum Philo qui geometriam ἀρχὴν καὶ μητρόπολιν appellarit omnium diſciplinarum, quod hæc rerum intelligibilium imagines, vetiq́ue veſtigia, tanquam in politiſſimo ſpeculo demonſtret, mentemq́; purgatam paullatim abducat à ſenſu. Plato quoque dixiſſe creditur, deum ipſum γεωμετρεῖν, ſiue quod geometrica ſpeculatio animum à rebus corporis abducat ad ea, quæ ſemper eodē ſunt modo. Deus autem ab omni materia puriſſimus eſt. Siue quod in Timæo principia mundi diuiſit in tria, Deum, materiā, & ideam. Materia quiddam eſt omnium, quæ ſubſternuntur, maximè confuſum & incōpoſitum. Idea exemplarium pulcherrimū, Deus cauſſarum optima. Cum igitur ita condiderit mundum, ac ſemper ita ſeruet, vt materiæ ſit æqualis, ideæ ſimilis, videtur explicare Pythagoricum illud problema, cuius modo meminimus. Hæc itaque, & alia id genus multa, Plutarchus Sympoſiacæ decadis octauæ problemate ſecundo. Plato videtur æmulatus ſolemnem morem tale quidpiā inſcribendi foribus. Spado quidam effeminatus, cum oſtio domus inſcripſiſſet: οὐδὲν κακὸν εἰσίτω, Diogenes, At herus, inquit, domus, qua tandem ingreditur? Socrates apud Platonem in Theæteto diſputaturus de rebus ſubtilioribus, ἄθρει δὴ, inquit, περισκοπῶν, μή τις τῶν ἀμυήτων ἐπακούῃ. id eſt, Obſerua iam circunſpiciens, ne quis prophanus exaudiat. Imitatus eſt Pythagoram, qui ſic præfatur:

Ἀείσω συνετοῖς, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι. i.
Cordatis cantabo, fores tamen obde prophane.

Cuius alibi meminimus.

Serpens ni edat ſerpentem, draco non fiet.

Ὄφις ἂν μὴ φάγῃ ὄφιν, δράκων οὐ γενήσεται, id eſt, Serpens niſi ſerpentem edat, non futurus eſt draco. Potentes aliorum damnis creſcunt, & optimatum fortunæ non ita tantum augerentur, niſi eſſent quos exſugerēt. Quemadmodum inter piſces & beluas, maiores viuunt laniatu minorum. Quamquā nobis quidem & hoc dictum fecem vulgi videtur olere.

Certamen non accipit excuſationes.

Ἀγὼν οὐ δέχεται σκήψεις, id eſt, Certamen non admittit excuſationes. Plato lib. de legibus 6: ἀλλὰ γὰρ ἀγὼν προφάσεις οὐ πάνυ δέχεσθαί φασιν. id eſt, Verum aiunt certamen nō admittere cauſſationes. Et: ἀγὼν πρόφασιν οὐκ ἀναμένει. id eſt, Certamen non exſpectat occaſionem. Cum agitur periculo, non cōuenit tergiuerſari. Aut ſi mauis, In præſentaneo periculo nō oportet occaſionem exſpectare quemadmodum aliis in rebus. Veluti ſi quis in morbo capitali medicum opperiatur inſignem, aut procul arceſſendum. Huc pertinet quod legimus apud Quintū Curtium lib. 7. Sed neceſſitas ante rationē eſt, maxime in libello, quod raro permittit tempora legere.

Phallus Deo.

Φαλλὸς τῷ θεῷ, id eſt, Phallus Deo. Dici ſolitum, vbi parum quidem honeſta, ſed tamē apta tribuuntur, quaſi dicas: ἐνουρεῖν εἰς ἀμίδα, id eſt, In matellam immeiere. Plutarchus in commētario: περὶ τῆς φιλοπλουτίας, oſtendit hanc fuiſſe priſcorum in ludis ſolemnibus pompam, vt primo loco duceretur amphora vini, & clematis, id eſt fabę genus: poſt aliquis hircum trahebat: deinde nucum ſportulam geſtabat alius: poſtremo loco Phallus ferebatur. Ea erat effigies obſceni membri virilis. Cur autem in myſteriis fuerit receptum, cauſſam reddit Plutarchus in libro De Iſide & Oſiride. Columella in carmine ipſum Priapū Ithyphallum vocat:

Sed truncum forte dolatum
Arboris antiquæ numen venerare Ithyphalli.

Et Pompeius oſtēdit, Ithyphallum dici mēbrum viri pudendum. Vnde & hodie Itali ſi quem contemnunt hoc nomine notant. Non nulla de Phallis Herodotus lib. 2. Dictum eſt alibi de Phallis Bacchi, nempe in prouerbio: Erebinthius Bacchus.

Obturbas fruſtra velut vnda.

Ὀχλεῖς μάτην με, κῦμ' ὅπως, id eſt,
Turbas me vt vnda inaniter.

Id eſt,

Id eſt, Incaſſum mihi moleſtus es. Fragmẽtum carminis eſt ex poeta quopiam. Traductum ab vnda cautem aſſidue verberante. Quo pertinet illud Maronis:

Quam ſi dura ſilex, aut ſtet Marpeſia cautes.

Optimum obſonium labor ſenectuti.

Ὄψον ἄριστον πόνος τῷ γήρᾳ, id eſt, Optimum obſonium ſenectuti labor. Laborandum in iuuenta, quo ſeni ſuppetat commodius viuendi facultas. Diogenes rogatus, quid eſſe miſerrimum cenſeret, reſpondit ſenectutem inopem. Adagium autem videtur mutilum. Nos opinamur, πόνῳ, id eſt, labora legendum, vt intelligas, ſenectutis imbecillitatem exquiſitioribus cibis eſſe fulciendam, qui quo ſuppetant ſeni, paranda res eſt in iuuenta.

Omne æs alienum cæpe, & mulcta allium.

Πᾶν μοι χρέος κρόμμυα, καὶ τὸ τίμημα σκόροδα, id eſt, Vniuerſum æs alienum cæpe, & mulcta allium. Subaudiendum εἴη. Cum quis obſtrictus multo ære alieno, optat vt paruo depẽdere poſſit quidquid debet. Nonnihil veremur ne & hoc Apoſtolius hauſerit, nõ ex auctoribus priſcis, ſed è ſuis combibonibus.

Oportet omnibus corydalis.

Πάσῃσι κορυδάλλοισι χρὴ λόφον ἐγγενέσθαι, id eſt, Omnibus galeritis oportet criſtam ineſſe. Citatur ex Simonide, & vſurpatur aliquoties à Plutarcho, nominatim in vita Timoleontis, in hunc ſenſum: nullum eſſe mortalis ingenium, cui non ſit aliquod vitium admixtum, ceu perinde ſecũdum hominis naturam ſit non carere vitio, vt galeritæ naturale eſt habere criſtam. Plutarchi verba ſubſcribamus: ἐπεὶ δὲ χρῆν ὡς ἔοικεν, οὐ μόνον πάσῃ κορυδαλλῷ λόφον ἐγγίνεσθαι κατὰ Σιμωνίδην, ἀλλὰ καὶ πάσῃ δημοκρατίᾳ συκοφάντην. id eſt, Quoniam autem oportet, vt videtur, non ſolum omnibus galeritis criſtam ineſſe, quemadmodum dixit Simonides, verũ etiam omni democritiæ ſycophantam. Meminit Corydi Ariſtophanes in Auibus, affingens ex Aeſopo lepidam fabulam. Ait enim hanc auem fuiſſe omnium antiquiſſima, videlicet ante natam quam eſſet terra; cumq; pater illius morbo periſſet, nec eſſet ſepulchro locus, in capite ſepeliſſe patrẽ, vnde & criſta tumuli loco eſt. Inibi Corydo regnum decernitur. In eadem indicat Philocteti cuidam turbinato capite deformato, fuiſſe nomen Corydo. Cõgruit huic dictum Cratetis, quod refertur apud Laertium, vix eſſe quemquam, qui prorſus omni vitio careat, ſed omnibus malis punicis aliquod ineſſe granum putre.

Toto deuorato boue, in cauda defecit.

Πάντα ἐκτραγὼν τὸν βοῦν, εἰς τὴν οὐρὰν ἀπέκαμεν, id eſt, Toto deuorato boue, in cauda defecit, hoc eſt, reliquo negotio peracto, in extremo fine delaſſatus eſt. Videtur eſſe ſenarius, ſed deprauatus. Sapit tamen vulgi fecem & hoc.

Iuxta fluuium puteum fodit.

Παρὰ ποταμὸν φρέαρ ὀρύττει, id eſt, Ad flumen puteum fodit. De ſtultam & inanem ſumẽte operam. Finitimum illi, In ſyluam importat ligna. Putei fodiuntur ob aquarum inopiam.

Mutabilior Metra Eriſichthonis.

Μεταβλητότερος μήτρας τῆς ἐρισίχθονος, id eſt, Mutabilior Metra Eriſichthonis. In eum congruit, qui ſecum non conſtat, ſed ſubinde aliam atq; aliam perſonam ſumit. Extat in priſcorum fabulis Metram puellam in varias rerum figuras transfigurari ſolere. Res autem ſic habet: Eriſichthon quidã Theſſalus abſumptis facultatibus, ad extremam deuenit inopiam. Huic erat filia puella præſtanti forma, nomine Metra. Quam vbi proſtituiſſet, adoleſcentes qui commeabant ad illam, varia munera deferabãt, alius equos, alius boues, aut vetuces. Nam id tẽporis non dum auri, argenti, gemmarum ve erat vſus. Porro Theſſali per iocum dicebant, Metram Eriſichthonis verti in ea omnia, quæ illi ab amatoribus filiæ donabantur. Atque hinc prouerbium. Fabulam Eriſichthonis tractat Ouidius libro Metamorphoſeon octauo.

Catella Melitæa.

Μελιταῖον κυνίδιον, i. Melitæa catella. Quadrat in eum, qui habetur in deliciis, ac lautius in otio alitur ad voluptatem, non ad vſum. Triplex enim canum genus. Quidã habentur ad vſum venandi, quos appellant ἰχνευτάς. quaſi dicas veſtigatores. Quidam ædium cuſtodiæ præficiuntur, qui dicuntur, οἰκουροί, id eſt cuſtodes domus. Quidam ani-

mã

mi cauſſa nutriuntur, & adluſum dũtaxat mulierculatum, hos μελιτιέας, ſiue μελιταίους appellant. De quibus eſt illud Platonis: τὰ κυνίδια μιμούμενα τὰς δεσποίνας, id eſt, Catellæ dominas imitantes. Et Gorgo apud Theocritum in Syracuſiis, profectura duo mandat famulæ, vt infantem vagientẽ placaret, & catellum reuocaret intro. Lucianus ſalſiſſime ludit in Stoicum barbatum, cui in eodem ſedenti vehiculo domina catellam cõmittit, obteſtans illum per ea quæ ſunt in vita dulciſſima, vt diligenter curet. Eſt in familiis diuitum huiuſmodi miniſtrorum genus, quos illi nõ ad miniſterium, ſed animi cauſſa domi habent.

Ne cinerem vitans, in prunas incidas.

Μὴ τέφραν φεύγων εἰς ἀνθρακιὰν πέσῃς, id eſt, Ne cinerem fugiens in carbonariam incidas. Ne ſic defugias malum hoc aut illud, vt in aliud longe maius incurras. Videtur heroicus deprauatus, conſtabit, ſi pro πέσῃς legas καταπίπτῃς.

Syrus cum non ſis, ne ſyriſſa.

Μὴ ὢν σύρος μὴ σύριζε, id eſt, Cum non ſis Syrus, ne ſyriſſa. Ne ſumas perſonam parum decorã, ne velis alius videri, quàm ſis. Aut cum ſis natus ingenuus, ne moribus agas ſeruum & barbarum. Nam Syri male audiebant ob morum molliciem. Eſt autem facetus iocus, ex amphibologia huius verbi σορίζω, quod ſignificat, & ſyriſſare, & fiſtula canere.

Ne moue feſtucam.

Μὴ κάρφος κίνει, id eſt, Ne moue feſtucam. Iocus prouerbialis, vbi quis omnis ſtrepitus impatiens eſt. Quoſdam videas vſque adeo moroſos, vt quidquid agas offendantur, etiam ſi ſtipulam duntaxat moueas.

Cum paruula eſt, bona videtur ſpina.

Μικρὸν ὂν ἡ ἄκανθα ἀγαθὴ φαίνεται, id eſt, Cum puſilla eſt ſpina, bona videtur. Pueritia ſemper amabilis. Quemadmodum ſpina quoque innoxia eſt, atque adeo veſca etiam, donec ætate dureſcat. Sentit de aſparagis. Sic eſt rerum humanarum conditio, vt omnia ſuapte ſponte degenerent in peius. Citatur ex Diphilo:

Πολιὸς τεχνίτης ἐστὶν ὁ χρόνος ὦ ξένε,
Χαίρει μεταπλάττων πάντας ἐπὶ τὰ χείρονα. ἰ.
Eſt canus artifex ô Iupiter, dies:
Nam gaudet omnes deteriores reddere.

Moſchus canens Bœoticum.

Μόσχος ᾄδων βοιώτιον, id eſt, Moſchus canẽs Bœoticum. Moſchus hic citharœdus fuit imperitus, qui citra reſpirationem vocem in longum producebat. Bœoticum autem vocat cãtionis genus, veluti Phrygium aut Dorium. Quadrabit in multiloquos, ſed tamen inepte loquaces.

Filum contentionis tunc erat.

Μίτος ἔριδος τότ' ἦν, id eſt, Filum contentionis tum erat. Dici ſolitum in pertinaces, cũ vterq; peruicax eſt, neuterq; concedit alteri. Eſt aliquoties in epiſtolis Hieronymianis, funiculum contentioſum ducere: nec apud alium legiſſe meminimus, præterquã apud Tertullianum in principio libri Aduerſus Iudæos. Apparet natum à ludo, quo duobus hinc atq; hinc funem tenentibus, vterq; conatur alterum ad ſe trahere. Hinc & illud ductum arbitramur, quod alibi retulimus: Ne rumpamus, dum nimiũ tendimus funiculum.

Neq; cæcum ducem, neque amentem conſultorem.

Μήτε τυφλὸν ὁδηγὸν, μήτε ἀνόητον σύμβουλον, id eſt, Neque cæcum ducem, neque amentem conſultorem. Subaudiendum adhibeas. Diſce, ſed à doctis. Conſilium pete, ſed à cõſultis. Contra Horatius:

Cæcus vti ſi monſtret iter, tamen aſpice.

Mus non ingrediens antrum, cucurbitam ferebat.

Μῦς εἰς τρώγλην οὐ χωρῶν, κολοκύντην ἔφερε, id eſt, Mus non potens ſubire antrum, geſtabat cucurbitam. In eum congruit, qui cum ipſe ſibi conſulere non poſſit, aliis conatur opitulari. Aut qui conatur maiora viribus ſuis. Videtur ab apologo natum, ſed anili, ni fallimur.

Nouos parans amicos, ne obliuiſcere veterum.

Νέους φίλους ποιῶν, λέγει, τῶν παλαιῶν μὴ ἐπιλανθάνου, id eſt, Nouos parans amicos, optime, veterum ne obliuiſcere. Torqueri poteſt & ad mutua

ad mutua ſtudia, ad quæ conueuit nonnun quam reſpicere, etiam poſteaquam diuerſæ te addixeris diſciplinæ. Veluti ſi moneas, qui ſe ad iuris ſtudium cõtulerit, vt obiter recurrat ad bonas litteras. Vſurpatur ab Hermolao Barbaro in epiſtola quadam ad Picum Mirandulanum.

Etiam dormiens ſomniat.

Ὀνειροπολεῖ καὶ καθεύδων, id eſt, Somniat etiã dormiens, hodie quoq; vulgo dicitur, quoties ſignificãt aliquem toto pectore rei cuipiam addictum, deditumque. Siquidem iis eueuire ſolet, vt quę interdiu voluerint animo, noctu ſomnient. Ariſtophanes in Nebulis:

Ὀνειροπολεῖ γὰρ καὶ καθεύδων ἱππικήν. id eſt,
Et dormiens equeſtre ſtudium ſomniat.

De iuuene dictum eſt, qui ſtudio aleudorũ equorum rem patriam omnem abſum pſerat. Item paullo ſuperius: ὀνειροπολεῖ ἵππους, id eſt, Equosq; ſomniat. Dicet aliquis, quid miri ſi quis dormiens ſomniet? Sed ὀνειροπολεῖν non tam eſt ſomniare, quã ſomnia interpretari, & hinc ſpem concipere aut facere. Porro curam illã iuuenis ſomnium vult videri poeta. Ita bis ſomniat eadem & vigilans & dormiens, Plautus cõtra: Vigilans ſomniat, dixit. Terentius: Num ille ſomniat ea, quæ vigilãs voluit? Et apud Horatium Europa ſic loquitur:

Vigilans ne ploro
Turpe commiſſum, an vitiis carentem
Ludit imago Vana?

Chordæ vice.

Ὡς ἀντὶ χορδῆς, id eſt, Tanquam chordę loco. Conueniet, vbi quod alicubi diminutum videbatur, ſuppletum aliunde ſignificabimus. Plutarchus in Sympoſiacis prouerbii vice videt vſurpaſſe: καὶ ταῦτα μὲν, inquiẽs, ὡς ἀντὶ χορδῆς κείσθω, τοῖς ὑπὸ σοῦ πεφιλοσοφημένοις. id eſt, Atq; hæc quidem chordæ vice addita ſint iis, quę abs te ſunt erudite diſſerta. Sumptum eſt à Locrenſi fabula, quã expoſuimus in prouerbio: ἀκάνθιος τέττιξ, id eſt, Acanthia cicada.

In caput præcipitari.

Ἐπὶ κεφαλὴν ὠθεῖσθαι, id eſt, In caput impelli, hoc eſt præcipitem dari, dicebant eum, qui per ſummam cõtumeliam expelleretur, vel potius qui funditus perderetur. Eſt in Luciani libello De mercede ſeruiẽtibus. Vſurpauit non abſimili figura Terentius: Auctores erant, vt illam præcipitem darem, id eſt, vt exturbarẽ ædibus. Plutarchus in Stoicorum contrarietatibus: ὁ δὲ χρύσιππος ἕνεκα τοῦ χρηματισμοῦ τὸν σοφὸν ἐπὶ κεφαλὴν εἰς παντικάπαιον ἐλθεῖν, καὶ σκυθῶν ἐρημίαν. id eſt, Chryſippus ſapientem fenoris gratia pręcipitem dat in Panticapæum, & Scytharum ſolitudinem. Panticapæum vrbs Scythiæ ad Boſphorũ, auctore Stephano, arbitramur idem eſſe, quod ait Seneca lib. de Beneficiis 6. Alia detinebo diutius, alia expellã & capite agam. Notauit nonnihil adagii formã Phœnix Colophonius apud Athenæum libro 12. de Nino rege Aſſyriorum agẽs, qui præ corporis voluptatibus omnia contemnebat. Scazontes illius ſic habent:

Ἀλλ' ἦν ἄριστος ἐσθίειν τε, καὶ πίνειν
Κερᾶν, τὰ δ' ἄλλα πάντα κατὰ πετρῶν ὦσε. i.
Sed erat edendo, poculumq; miſcendo
Præſtans, reliqua autem cuncta abegit in ſaxa.

Id eſt, prorſus contempſit.

Ἄσπονδος πόλεμος.

M. Tullius Epiſtolarum ad Atticum libro nono, Huius igitur belli ego particeps & ſocius, & adiutor eſſe cogor, qd & ἄσπονδον eſt cum ciuibus. ἄσπονδον vocat perpetuum, & atrox & irreconciliabile. Suidas oſtendit, ἀσπόνδους ἐχθροὺς dici eos, qui in cõcordiam redigi non poſſunt. Sonat ferme, quaſi dicas inconfœderabiles, vt docendi cauſſa ſic loquamur. Conueniet in ſimultatem ac diſſidium amarulentum. Vſus eſt eo prouerbio diuus Chryſoſtomus Homilia in Matthæum quadrageſimaſeptima. Item diuus Baſilius in epiſ. quadã ad Athanaſium: κἂν τὴν αἰτίαν ἐρωτῶσι τοῦ ἀκηρύκτου τούτου καὶ ἀσπόνδου πολέμου, ψαλμοὺς λέγουσι καὶ τρόπον μελῳδίας, τὸν παρ' ἡμῖν κεκρατηκότας, i. Quod ſi rogentur quæ cauſſa ſit huius nec indicti, & ſine ſacris ſuſcepti belli, narrant cantica quædam eſſe & ſpeciem melodiæ, quæ apud nos obtinuit. Aeſchines in oratione: περὶ παραπρεσβείας, ἐξ ὧν οὐκ εἰρήνη γένοιτ' ἂν ἐκ πολέμου, ἀλλ' ἐξ εἰρήνης πόλεμος ἀκήρυκτος. id eſt, Ex quibus non pax fieret è bello, ſed ex pace bellum non indictum, hoc eſt, vehemens & atrox. Idem in eadem:

dem : εἰ δὲ ἔσονται τῶν πολέμων αἱ μὲν αἰτίαι τῶν πρέσβεων, αἱ δὲ δωρεαὶ τῶν στρατηγῶν, ἀποσπένδους καὶ ἀκηρύκτους τοὺς πολέμους ποιήσετε. id eſt, Quod ſi bellorum cauſſę quidem erunt oratorum, dona vero ducum, efficietis vt bella & ſacris careant & denunciationibus. Etenim qui indicit, qui mittit feciales, qui ſacrificat, ipſa mora fit lenior: & hoc conſilio probabile eſt huiuſmodi moras repertas, velut in iure citationem triplicem, litis conteſtationem, in matrimonio libellum repudii, & ſolemnia verba, Tua tibi habe: quo dum hæc aguntur, reſidat impetus ille impotens.

Ab Eteobutadis ducit genus.

Ἐξ ἐτεοβουταδῶν ἕλκει τὸ γένος. id eſt, Ab Eteobutadis ducit genus. Dici ſolitum de iis, qui maioribus illuſtribus & antiqua nobilitate ſunt oriundi, videlicet à Buto quopiam, qui ſacerdotes Athenis inſtituit. Et ab huius poſteris poſtea ſummi magiſtratus creabantur. Venuſtius erit, ſi per Ironiam ſumatur in hominem obſcurũ, aut nobilitatis, & imaginum oſtentatorem.

Ergini cani.

Ἐργίνου πολιαί, id eſt, Ergini canicies. De canicie præpropera, id eſt, quæ ante diem legitimũ accidit. Erginus filius fuit Clymenis, vnus ex Argonautis. Cum autem Hypſipyle Thoantis Lemniorum regis filia funerales ludos manibus parẽtis propoſuiſſet, Erginus adoleſcens præter ætatis rationem iã canus, acceſſit inter reliquos decertaturus. Irriſus eſt autem à mulieribus Lemniacis, ob intempeſtiuam capitis caniciem, & prouerbio locum fecit, hoc inſignior, quod ſuperatis omnibus athlethis pulcherrimã victoriam reportarit. Feſtiuius autem fiet, ſi per ironiam dicetur in ſenes iã canos, qui tamen iuuenes etiam dum haberi velint, cauſſantes eam caniciem non ex annis, ſed è curis, aut aliunde præmaturam accidiſſe. Poterit torqueri & in illos qui ætate iuuenes, iam tum ingenio, moribusque ſenem agunt. Et quibus rerum prudentia velox, Ante pilos venit, vt inquit, Perſius. Nulla vero res citius adcelerat ſenium quã animi curæ, amor, odium, inuidentia, metus ac mœror. Huc pertinet illud Theocriticum in Aita:

Οἱ δὲ ποθεῦντες ἐν ἤματι γηράσκουσι. id eſt,

Verum quos amor angit, in vna luce ſeneſcunt.

Scholiaſtes adducit conſimilem verſum ex Odyſſeæ T.

Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι. id eſt,

Rebus in aduerſis venit accelerata ſenectus.

Pindarus item in Olympiis:

Φύονται δὲ καὶ νέοις ἐν ἀνδράσι πολιαὶ
Θαμὰ καὶ παρὰ τὸν ἁλικίας ἐοικότα χρόνον. i.

Naſcuntur & in iuuenibus viris cani, frequenter & præter ætatis conueniens tempus. Deſiderantibus omne tempus longum eſt.

Sic piger annus
Pupillis, quos dura præmit cuſtodia matrum.

Et hodie prædicant nautæ in præſenti naufragii periculo de repente oboriri canicem.

Ἐσκιμαλίχθαι.

Ἐσκιμαλίχθαι σε χρή. Hoc geſtu contumeliã, deſpectumq; ſupremum ſignificabant. Eſt enim Græcis: ἐσκιμαλίσαι, medium digitũ oſtendere, contractis ceteris, ignominiæ cauſſa, aut ſtrepitu digitorum ſignificare contemptum. Vnde & apud Iuuenalem, quod alibi retulimus:

Manderet laqueum, mediumque oſtenderet vnguem.

Suidas citat ex Ariſtophane ſenariũ hunc. Extat autem ἐν εἰρήνῃ.

Ὁ δὲ δρεπανουργὸς οὐχ ὁρᾷς ὡς ἥδεται,
Καὶ τὸν δορυξόον οἷον ἐσκιμάλισεν, id eſt,
An non vides, vt geſtiat falcis faber,
Medioq; monſtret vngue lancearium?

Quid autem proprie ſignificet ἐσκιμαλίζειν, qui ſcire cupiet, è Suida diſcat. Elegantius magisq; prouerbialiter, ad fortunã, ad eruditionem, aut aliud quippiam, quod plane contemnitur, detorquebitur.

Extrema extremorum mala.

Ἐσχάτων ἔσχατα κακὰ δεῖ πεπρᾶχθαι, id eſt, Extrema extremorum mala acciderunt. In ipſo ſchemate ſita eſt prouerbii ratio, quemadmodum in initio operis admonuimus. Ad hanc formam pertinere videtur, quod apud Athenæum li. 15. ſcripſit Hipponax, κακῶν κακά, id eſt, Malorum mala pro ſummis malis. Item quod quidam Atticam, ἑλλάδος ἑλλάδα, id eſt, Græciæ Græciam dixit, quaſi dicas Græciæ florẽ. Quod genus

ſunt

ſunt & illa: ἀγκαλῶν ἀγκαλίδες. Et δεινότερα δεινῶν. Et κύντερα κυντέρου. Hunc ſermonis typum Græci videntur ab Hebræis mutuo ſumpſiſſe, qui vehementiã & ἐπίτασιν eiuſdem dictionis congeminatione ſignificãt.

Cucurrit quiſpiam ne pluuiæ madeſceret, & in foueam præfocatus eſt.

Ἐτρόχιτις μὴ βρεχθείη. καὶ εἰς βόθρον ἀπεπνίγη, id eſt, Cucurrit quiſpiam, ne conſpergeretur aqua, & in foueam præfocatus eſt. Vbi quis leuius malũ incautius fugiens, in maximum incurrit. Videtur à vulgo ſumptũ ab Apoſtolio, cuiuſmodi multa ſcientes prætermiſimus.

Heterognathus es.

Ἑτερόγναθος εἶ, id eſt, Heterognathus es. In edacem dici conſueuit, quod ob voracitatẽ alternatim, vtraq; mandibulã cibum commanderet. Nam hinc dictum ἑτερόγναθος, quod nunc in hanc, nunc in illam mandibulam cibum transferat. Heſychius tamen interpretatur de duris ac male morigeris, tranſlatum putans ab equis.

Vrbanus nihil æqui cogitat.

Οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον ἀνὴρ ἀστικός, id eſt,
Vrbanus æqui nil, bonive cogitat.

Admonet ruſticam vitam innocentiorem eſſe, vt quæ ſola cum ſolis habeat commercia terris. Contra qui degunt in vrbibus, propter contagia negotiorum & hominũ aſtutiores euadere, vnde & aſtuti, παρὰ τὸ ἄστυ dicti putantur. Poteſt & huc adcomodari parœmia, quod eximæ morum ciuilitati & vrbanæ blandiloquentiæ fere comes eſſe ſolet aſtutia. Cõtra qui moribus ſunt ſub agreſtibus, iis plerunq; eſt fides certior, animusq; ſyncerior. Verſus eſt Senarius, ſed deprauatus. Et Terentianus Demea ait: In aſtu aliud ex alio venire malum.

Patroclo ſordidior.

Πατροκλέους φειδωλότερος, id eſt, Patroclo parcior. In diuitem quidem, ſed oppido quam ſordidum ac parcum. Hic enim Patroclus poſteaquã ad ſummas opes euectus eſt, aut vt alii dicunt, ex quo natus eſt, nunquam eſt vſus balneo, parſimoniæ cauſſa. Taxatur ab Ariſtophane in Pluto:

Ἐκ πατροκλέους ἔρχομαι. id eſt,
Ex Patrocli venio domo.

Plutum enim ſqualidũ dixerat, & ſitus plenum. Prouerbii meminit etiam Eudemus.

Omnis herus ſeruo monoſyllabus.

Πᾶς δεσπότης δούλῳ μονοσύλλαβος, id eſt, Omnis herus ſeruo monoſyllabũ. Heris & potẽtibus breuiſſimo tantũ verbulo eſt opus, vt vel adnuant, vel renuant ναί, ἢ οὔ. Sic volo, ſic iubeo, ſit pro ratione voluntas. Seruis autem & impotentioribus, multis opus eſt verbis vt exorent, aut perſuadeant. Effertur integre ad hunc modum: πᾶς δεσπότης δούλῳ μονοσύλλαβος, τὸ δὲ ἱκετεύειν μακρόν. i. Omnis dominus ſeruo monoſyllabum. At ſupplicare lõgum. Adnotatum eſt à doctis, monoſyllaba heris, & diſſyllaba nomina cõuenire ſeruis: cuiuſmodi ſunt μῦς, quo nomine fuit ſeruus Epicuro. Ceterum Athenæus lib. 5. citat Herodicum, qui contemptus gratia grammaticos appellat μονοσυλλάβους, γωνιοβόμβυκας, μονοσύλλαβοι. Quod in angulis latitent bombicũ more, quodq; de minutiis vocularum tractent. De Lyſimacho dixit Demoſthenes, ni fallimur, regnum ipſius nihil differre à ſcena comica, quod impẽdio delectaretur ridiculè dictis, eoq; ab hoc omnes diſcedere diſſyllabos, hoc eſt, hiſtriones. Notabit enim Bithen & Parin, qui nihil apud illum non poterant, vt Athenæus lib. 14. Rurſus nomina magnatum faciunt polyſyllaba, qualia ſunt, Ariobarzanes, & Nabuchodonoſor, & apud Plautum Polypyrgopolinices, & Megalodorus.

Peniciſſare.

Πηνίζειν μαλθακῶς, perinde valet quaſi dicas, fucum facere, quod idem dicitur φυκίζειν. Nam πήνη Græcis comam non genuinã, ſed adpoſtitiam ſignificat, quam quidam galericum vocant. Hinc πηνίσματα τέχναι, doli.

Cicadis pleni.

Τεττίγων ἀνάμεστοι, id eſt, Cicadis operti. In glorioſos ac ſtultos olim dicebatur, aut obſoletis, ac iam deſitis vtentes. Antiquitus enĩ in Atticis mos erat, capillorum cincinnis aureas cicadas addere. Vnde & τεττιγοφόροι dicti ſunt, hoc indicio ſignificãtes, αὐτόχθονας eſſe ſeſe, id eſt, indigenas, quemadmodum & cicadę

& cicadæ non aliunde commigrant, ſicut pleraq; alia, ſed inibi naſcuntur vbi viuũt. Ariſtophanes in Nebulis:

Ἀρχαῖά γε καὶ διπολιώδη, καὶ τεττίγων ἀνά-
μεστα
Καὶ κηκείδου, καὶ βουφονίων, id eſt,
Priſca hæc ſane atq; obſita canis, necnon
repleta cicadis,
Ac Cecide cum Buphoniis.

Cecides peruetuſtus quiſpiam fuit dithyramborum ſcriptor. Buphonia item, feſtum priſcum & iam olim ob vetuſtatem deſitum. Quæ ſane omnia prouerbiali ſchemate ſunt dicta.

Quid de puſillis magna proœmia?

Τί μικρῶν πέρι μεγάλα φροιμιάζῃ, id eſt, Quid de minutis rebus magna texis proœmia? Vbi quis in re nõ magni momenti, verboſa vtitur prælocutione. Nã Athenis interdicebat præco dicturis in concione, ne vel præfatione, vel affectibus vterentur, rẽ modo exponerent, ἄνευ προοιμίων καὶ παθῶν, i. Abſque proœmiis & affectibus. Vt aliquot locis indicat Lucianus. Ad quod adluſit etiam Terentius: Etiam proœmium inceptat. Et Horatius:

-Quorſum hæc tam putida tendunt?

Leuiter huc adludens Aelius Spartianus in Aelio Vero: Et quoniam, inquit, nimis pauca dicẽda ſunt, nec debet prologus enormior eſſe, quàm fabula, de ipſo iam loquar. Plutarchus in Apophthegmatis Laconicis ad Cleomenem Cleombroti filium refert, qui cum alter quiſpiam vteretur oratione plus ſatis prolixa: Τί, inquit, μοι μικρῶν πέρι μεγάλα φροιμιάζῃ, ὅσον γὰρ ἂν ᾖ τὸ πρᾶγμα, τοσοῦτον καὶ λόγῳ, ᾧ χρῆσαι. id eſt, Quid mihi de paruis magna facis proœmia? Nam quanta res fuerit, tanta ſit & oratio, qua vteris.

Tunc canent cygni, cum tacebunt graculi.

Τότ' ᾄσονται κύκνοι, ὅταν κολοιοὶ σιωπήσωσι, i. Tum canent cygni, cum tacuerint graculi. Hoc eſt, tum loquentur eruditi, cum garrulis non erit loquendi locus. Aut inter garrulos & obſtreperos non eſt eruditis dicendi locus. Vſurpauit adagium Gregorius Theologus, in epiſtolis: παῦσαι καταφλυαρῶν ἡμῶν τῆς σιωπῆς, ἥ σοι παροιμίαν ἐρῶ μάλιστα μὲν ἀληθῆ, μάλιστα δὲ σύντομον, ὅτι τότε ᾄσονται κύκνοι ὅταν κολοιοὶ σιωπήσωσιν. id eſt, Aut deſine tuis nugis obſtrepere noſtro ſilẽtio, aut tibi referam prouerbium, vt veriſſimũ, ita breuiſſimum, Tunc canent cygni, cum tacebunt graculi. Ita nunc loquuntur, Cicero, Vergilius, Horatius, & tacent Pero, Philiſcus, Meuius, qui, viuis illis, obſtrepebãt, & tantò loquaciores, quantò indoctiores.

Malis ter mala.

Τοῖς κακοῖς τρὶς κακά, id eſt, Malis ter mala, hoc eſt, digna dignis eueniunt. Hanc parœmiam aiunt ab huiuſmodi quadam fabula profectam. Narrant Attagines aues cũ primum è Lydia in Aegyptum eſſent deportatæ, atque in ſyluas dimiſſæ, coturnicis vocẽ edidiſſe, deinde euenit, vt deſiccato Nili fluminis alueo, peſtilentia regionẽ Aegyptiorum infeſtaret, magnamq; hominum vim abſumeret. Inter hæc Attagines vocem edere cœperunt humanam & articulatam, aliquanto maiorem puerili, dicentes hæc verba: τοῖς κακοῖς τρὶς κακά, id eſt, Malis ter mala. Atq; huius quidem fabulæ auctorem citat Athenæus lib. 9. Socratem in opere De finibus, ſic efferens adagium: τρὶς τοῖς κακοέργοις κακά. Circunfertur inter Græcas ſententias & hic verſus:

Ἐσθλῷ γὰρ ἀνδρὶ ἐσθλὰ καὶ διδοῦσι θεοί. id eſt,
Viro bono bona largiuntur cælites.

Referũtur & hi ſenarii ex poeta quopiam, in commentariis De audiendis poetis:

Εἰ μαρμένον γὰρ τῶν κακῶν βουλευμάτων
Κακὰς ἀμοιβὰς ἐστὶ καρποῦσθαι βροτοῖς. id eſt,
Conſilia ſi quis deſtinarit improba,
Huic neceſſe eſt, præmiũ ferre improbũ.

Canis peccatum ſus dependit.

Τὸ κυνὸς κακὸν, ὗς ἀπέτισεν, id eſt, Canis malũ ſus dependit. Quoties pro iis, quæ peccauit alius, alius dat pœnas. Ex quo nã euentu natum ſit, non liquet, nec ad modum refert. Sapit enim vulgus.

Interſecta muſica.

Ἐκκέκοπτ' ἡ μουσική, id eſt, Interrupta eſt muſica. Veteres in conuiuiis eruditis confabulationibus vti conſueuerunt. Poſt cantores, hiſtriones, ſaltationes induci cœptæ. Vnde quidam moleſte ferentes interrumpi ſermones ſuos, dicebant: ἐκκέκοπται ἡ μουσική. Quæ vox in prouerbium traducta eſt, quoties aliquis interueniens ſermonem inſti-

tutum

rutum interpellaret. Simile quiddam legitur apud Platonem, licet in pręſentia locus non occurrat.

Chamæleonte mutabilior.

Χαμαιλέοντος εὐμεταβολώτερος, i. Chamæleonte mutabilior. Chamæleon commemoratur inter animantia, quæ colorem mutant. Huius figurā diligenter deſcribit Ariſtoteles lib. De naturis animantiū 2. Quod ad coloris mutationem attinet, hæc tradit: τῆς δὲ χρόας ἡ μεταβολὴ, ἐμφυσωμένῳ αὐτῷ γίνεται: ἔχει δὲ καὶ μέλαιναν ταύτην οὐ πόῤῥω τῆς τῶν κροκοδείλων, καὶ ὠχρὰν καθάπερ οἱ σαῦροι, μέλανι, ὥσπερ τὰ παρδάλια, διαπεποικιλμένην. γίνεται δὲ καθ' ἅπαν τὸ σῶμα αὐτοῦ ἡ τοιαύτη μεταβολή. καὶ γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ συμμεταβάλλουσιν ὁμοίως τῷ λοιπῷ σώματι, καὶ ἡ κέρκος. ἡ δὲ κίνησις αὐτοῦ νωθὴς ἰσχυρῶς ἐστι, καθάπερ ἡ τῶν χελωνῶν. ἀποθνήσκων δὲ ὠχρὸς γίνεται, καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ ἡ χροὰ τοιαύτη ἐστί. id eſt, Mutatur autem illi color, cum inflatur. Fitque is nunc niger, non abſimilis Crocodilorū, nunc pallidus, cuiuſmodi lacertarum, nūc rurſum nigris variegatus maculis, qualis eſt pardorum. Accidit autem huiuſmodi mutatio coloris per omne corpus ſiquidē & oculi & cauda, in eundem cum reliquo corpore abeunt colorem. Motus huius animantis admodum ſegnis, qualis eſt fermè teſtudinum. Palleſcit moriens. Exanimato color idem durat. Hactenus Ariſtoteles. His fermè conſentanea tradidit Pli. lib. 8. ca. 33. illud addens, hoc animal toto corpore reddere colorem quemcunq; proximum attigerit, præter rubrum & album. Competit igitur adagium in hominem verſipellem, ſiue inconſtātem, ac pro tempore ſeſe vertentē in omnem habitū. Plato in Ione: ἀλλ' ἀτεχνῶς ὥσπερ ὁ Πρωτεὺς παντοδαπὸς γίγνῃ, στρεφόμενος ἄνω καὶ κάτω. id eſt, Sed prorſus Protei in morem temet in omnē vertis ſpeciem, dum ſurſum ac deorſum volueris. Ariſtoteles Moralium Nicomachiorum primo Chamæleontis vocē vſurpat ad exprimendū inconſtantiæ vitium.

Suus cuique crepitus bene olet.

Ἕκαστος αὐτοῦ τὸ βδέσμα, μάλα γλυκὺ ἡγεῖται, i. Vnuſquiſque ſuum ipſius crepitum, malo ſuauiorem exiſtimat. Hoc eſt, nemo eſt cui ſua mala non videantur vel optima. Ariſtoteles Moralium Nicomachiorū nono: τὰ πολλὰ γὰρ οὐ τοῦ ἴσου τιμῶσιν, οἱ ἔχοντες καὶ οἱ βουλόμενοι λαβεῖν. τὰ γὰρ οἰκεῖα καὶ ἃ διδόασιν ἑκάστοις φαίνεται πολλοῦ ἄξια. id eſt, Pleraq; enim nō eodem pretio æſtimantur ab his, qui habent, & ab his, qui cupiunt accipere. Nam ſua cuique & quæ dat, videntur eſſe multi pretii. Hic locus magis congruebat prouerbio, ſuum cuique pulchrum, ſed ea pagina iam exierat manus noſtras. Prouerbium de crepitu ſuſpicamur ab Apoſtolio è vulgi ſece hauſtum. Nondum enim quēquā reperimus, cui ſuus crepitus bene olet. Illud verum eſt, homines vehementius abhorrere ab alienis excrementis & crepitu, quàm à ſuis.

E' poculo perforato bibere.

Ἐκ τετρημένης κύλικος πίνειν, id eſt, E' perforato poculo bibere, dicitur qui futiles ſunt, parumque feliciter continent arcana ſibi credita. Sapit & hoc vulgus.

In pulicis morſu deum inuocat.

Ἐν ψύλλης δήγματι θεὸν ἐπικαλεῖται, id eſt, In pulicis morſu deum inuocat, in eos dictū, qui quantumlibet leui de re grauiter perturbantur, perinde vt in maxima. Tractum ab Apologo, qui fertur inter Aeſopicos: Quidam offenſus dolore pulicis pedem mordētis ſubſedit, & Herculem ἀλεξίκακον, implorauit. Mox deſiliente pulice, male precatus eſt Herculi, qui cum in tantillo periculo vocatus non tuliſſet opem, non videri veriſimile, eum in grauioribus adfuturum. Simile eſt quod refert Ariſtoteles Moralium Nicomachiorum 7. de vehementer timidis, ὅς δέδιεν πάντα κἂν ψοφήσῃ μῦς. Veluti qui metuit omnia, ſi vel mus obſtrepat. Hanc timiditatē appellat θηριώδη, hoc eſt ferinā;

Κίβδηλος. id eſt, adulterinus.

Qvod ſimplex non eſt, neque ſyncerum, id vulgato verbo Gręci κίβδηλον vocant. Hinc ducto vocabulo, quod aliud præ ſe ferant, aliud tegant. παρὰ τὸ κεύθειν τὸ δόλον. vel quod Athenienſes ob ſummum in Chios odium, ſi cui male vellent, huius nomē numiſmati ſolent inſculpere, addita littera, iiſque in terram abiectis dira imprecari. παρὰ τὸ τοὺς χίους βδελύττεσθαι, id eſt. Sed proprie nummum ſubæratum κίβδηλον appellant. Et κιβδηλίαν inſynceritatem

ſeu corruptelam, velut Ariſtophanes:

Πολλὴν ἀφεῖλε τοῦ βίου κιβδηλίαν. id eſt,
Corruptionem vitæ ademit plurimam,

Et κιβδηλεύειν corrumpere fuco. Et qui pallent, κιβδηλιῶντας appellant, quod aliquid morbi, vitii ve ſubeſſe videatur. Quemadmodum in nummis quoque color nonnũquam arguit fucum. Conueniet igitur in amicitiam inſynceram, & fictam, aut in hominem blãdo vultu, ſed animo virulento. Veluti Piſides citante Suida:

Πραγμάτων πάντως δύο
Κίβδηλος ἐστὶν ἐργάτης εἷς, ὢν λόγος. id eſt,
Rerum duarum proſus vnus auctor eſt,
Vulgo vt loquuntur, quiſquis inſyncerus eſt.

Aut in orationem inſynceram, vt Plato libro De legibus 5. Τὰς δὲ αὖ τιμὰς δεῖ σκόπειν καὶ τούτων τίνες ἀληθεῖς, καὶ ὅσαι κίβδηλοι. id eſt, Rurſum honores oportet conſiderare, qui nam ex his veri ſint, qui adulterini. Rurſum eodem in libro: ὅπως μήτε αὐτὸς κίβδηλός ποτε φανεῖται τῳ, ἁπλοῦς δὲ καὶ ἀληθὴς ἀεί, id eſt, Vt neque ipſe adulterinus aliquando cuiquam appareat, ſed ſimplex & verax ſemper. Hoc igitur à nummis traductum, ſi ad diuerſas res traducatur, prouerbiale fiet. Sed huius rei mentionem fecimus in prouerbio: πονηροῦ κόμματος.

Nemo malus hoc ſciet.

Οὐδεὶς κακὸς εἴσεται τοῦτο, id eſt, Nullus malus hoc ſciet, quoties rem egregiam & cognitu dignã ſignificamus. Plato De legibus lib. 5. ὅσον γὰρ δὴ τὸ νῦν ἐπιταττόμενον ἀγαθὸν ὂν τυγχάνει πάσαις ταῖς πειθομέναις πόλεσιν, τὴν ἑπομένην κατασκευὴν προσλαβόν, κατὰ τὴν παλαιὰν παροιμίαν, οὐδεὶς εἴσεταί ποτε κακὸς ὤν, ἀλλ' ἔμπειρός τε καὶ ἐπιεικὴς ἔθεσι γενόμενος. id eſt, Quantum enim bonũ ſit, quod nunc præcipitur, omnibus rebus publicis, ſi modo paruerint, ordinem & apparatum adducens, nullus vnquam iners & malus cognoſcet, quemadmodum veteri prouerbio dicitur, vernm & peritus, & moribus æquis præditus. Huic confine eſt, quod idem poſuit in Lachete: οὐ πᾶσα ὗς τοῦτο ἄπειται. i. Non ſus quiuis hoc norit. Natum apparet à myſteriis deorum, quę non niſi ab initiatis, ac puris cognoſci fas erat.

Manus ferrea, non terrea.

Plato lib. De legib. 6. περὶ δὲ τειχῶν ὦ Μέγιλλε, ἔγωγ' ἂν τῇ Σπάρτῃ ξυμφεροίμην, τὸ καθεύδειν ἐᾶν ἐν τῇ γῇ κατακείμενα τὰ τείχη, καὶ μὴ ἐπανιστάναι τῶνδε εἵνεκα καλῶς μὲν καὶ ὁ ποιητικὸς ὑπὲρ αὐτῶν λόγος ὑμνεῖται, τὸ χαλκᾶ καὶ σιδηρᾶ δεῖν εἶναι τὰ τείχη, μᾶλλον ἢ γήινα. i. De mœnibus autem Megille equidem cũ Sparta conſenſerim, vt mœnia videlicet humi depoſita, dormire ſinamus, neque huius rei gratia rurſum velimus excitare. Recte quidem & poeticum dictum ſuper his cauitur: Mœnia ærea magis, ac ferrea eſſe oportere, quã terrea. Prouerbio iactatum fuiſſe videtur, & habet veluti ęnigmatis figuram. Innuit autem non oportere tutamentum ciuitatis in mœnibus collocare, ſed in viris armatis, quorum conſenſus murorum inexſpugnabilium vice, ciuitatem optime tuetur. Adludit autem Plato ad apophthegma Laconicum, cuius meminit Plutarchus. Equidẽ arbitramur & Horatiũ huc leuiter adluſiſſe, id eſt, Ep. cum ait:

Hic murus aheneus eſto.

Nemo nos inſequitur.

Plato lib. De legibus decimo: ὡς οὐδὲν τῷ παρόντι δεῖ προτιμᾶν βραχυλογίαν μᾶλλον ἢ μήκους. οὐδεὶς γὰρ ἡμᾶς τὸ λεγόμενον ἐπείγων διώκει. id eſt, Nam in pręſentia nihil eſt cur breuiloquentiam prolixitati anteponamus. Quandoquidem nemo nos inſequitur, qui feſtinare compellat, quemadmodum vulgo dicunt. Hoc parœmiæ etiam hodie tritum manet, cum ſignificant liberum eſſe, diutius in re quapiam immorari: Nemo nos, inquiunt, impellit.

Mare proluit omnia mortalium mala.

Θάλασσα κλύζει πάντα τ' ἀνθρώπων κακά. i.
Hominũ vniuerſa proluit pelagus mala.

Refertur ab Euſtathio in primum Iliados Homericæ. Extat autem apud Euripidem in Iphigenia Taurica. Natum eſt ab euentu huiuſmodi. Refert Diogenes Laertius. Euripidem Platoni comitẽ fuiſſe peregrinationis cum Aegyptum adiret: vbi cum morbo ſuo corriperetur, comitiali, ni fallimur, ſacerdotes Aegyptii merſione marina ſanarunt hominem. Hinc poſtea verſiculum hunc compoſuiſſe:

Κλύζει θάλασσα πάντα τ' ἀνθρώπων κακά,

Tamquam

Tamquam aqua marina morbis omnibus mederetur. Quin hodie morſos à cane rabido, ſi nouies mergantur in mare, putant à rabie liberari.

Canere de Telamone.

Ἄδειν τὰ τελαμῶνος, id eſt, Canere cantionē Telamonis. De querulo ſermone dictum prouerbium, quod Telamon impotentius fleuerit, Aiacem filium periiſſe apud Troiam, præſertim hoc genere mortis. Euſtathius enarrans carmen illud Homericum, quod eſt in Catalogo nauium:

Αἴας δ' ἐκ σαλαμῖνος ἄγεν δύο καὶ δέκα νῆας,

cōmemorat hanc parœmiam: καὶ τὸ ἄδειν τελαμῶνος παροιμιακῶς λεχθὲν, ἀπὸ σκολιοῦ μέλους οὗ ἡ ἀρχὴ, παῖ τελαμῶνος αἶαν αἰχμητά. i. Et quod prouerbio dicitur canere cantionem Telamonis, ab aliquo cantu, cuius initium: Fili Telamonis Aiax belliger. Simillimum eſt illud, quod alibi retulimus: ἀδμήτου μέλος καὶ ἁρμοδίου μέλος, id eſt, Admeti cantilena, & Harmodii cantilena.

Argiua calumnia.

Ἀργεῖα φωρά, id eſt, Argiua inſectatio, de calumnioſis & delatoribus dici ſolitum. Nā Argiuos olim notauit antiquitas, tāquam ſycophantas, & litium auidos. Teſtis Euſtathius in Catalogum nauium adagium ex Pauſania citans. Teſtis & Diogenianus in Collectaneis.

Initio confidens, in facto timidus.

Evstathivs enarrans ſeptimum Iliados librum huiuſmodi, refert parœmiam: θρασὺς πρὸ ἔργου, ἐν πολλῷ κακός. id eſt, Audax ante negotium plerunque ignauus. Citat idem ex Epicharmo: κακὸς θαρρῆ μάλ' αὐτόθι, ἐπὶ πατάξι φεύγει. id eſt, Ignauus ſtatim admodum de ſe confidit, poſt autem fugit. Videmus hoc vſu venire vulgo, vt qui ſunt audaciſſimi, & magniloquentiſſimi, prius quàm appareat periculum, vbi res virum poſtulat, ibi ſint animi nullius.

Γοργὸν βλέπειν.

Γοργὸν βλέπειν, aliquoties apud Lucianum, pro acribus oculis obtueri. Sumptum è fabula Perſei & Gorgus. γοργὸν dictum putāt παρὰ τῆς ὀργῆς, quod irati acribus oculis obtueantur. Item Homerus Iliados θ. de Hectore.

Γοργοῦς ὄμματ' ἔχων ἠδὲ βροτολοιγοῦ ἄρηος. i.
Gorgonius oculis, quales & Martis atrocis.

μανικὸν βλέπειν alias commemorauimus.

Tolle digitum.

Αἶρε δάκτυλον, id eſt, Tolle digitū. Victum te fatere. Nam hoc ſigno qui in conflictu ſuccubuiſſet: τὴν ἧτταν agnoſcebat. Perſius in Satyra 5.

Nil tibi conceſſit ratio? digitum exere, peccas.

Cognatum illi, quod alio dictum eſt loco, Dare herbam. Huc, ni fallimur, reſpexit D. Hieronymus in dialogo Luciferiani & Orthodoxi, cum ait: En tollo manum, cedo, viciſti. Athenæus lib. 6. ex Antiphane refert hos verſus, in tragicos poetas,

Ὅταν μηδὲν δύνωντ' εἰπεῖν ἔτι,
Κομιδῇ δ' ἀπειρήκωσιν ἐν τοῖς δράμασιν,
Αἴρουσιν ὥσπερ δάκτυλον τὴν μηχανήν. id eſt,
Vbi nil habent, quod dicere queant amplius,
Sed prorſus hærent explicanda in fabula,
Repente tollunt machinam digiti vice.

Paullo aliter vſus videtur M. Tull. libro in Verrem 6. Accurrunt tamen tutores, digitum tollit Iunius patruus. Nam hic videtur eſſe geſtus comprobantis, aut ſe profitentis emptorem, ſiue conductorem. Siquidem & hoc pacto olim ferebātur ſuffragia, & in auctionibus eodem, qui volebat, declarat ſe emptorem, aut conductorem.

Videberis, me videns, plane Martem videre.

Βλέπειν γὰρ ἀντικρὺς δόξεις μ' ἄρη. id eſt,
Martem videre me, videberis palam.

De his, qui ſe ſtrenuè pollicebantur opitulaturos, ac Martem quendam acturos. Eſt alicubi, apud Ariſtophanem. Nam locus non dum occurrit.

Bos in ciuitate.

Βοῦς ἐν πόλει, id eſt, Bos eſt in ciuitate. Dicitur vbi quis ad nouos honores euehitur. Lyſias bouis imaginem æream in arce collocauit Athenis. Ea res in vulgi iocum ceſſit. Nam in agris boum vſus eſt, non in vrbibus. Quadrabit & in eos, qui præter meritum euehuntur ad ſummos honores.

Braſidas quidem vir bonus.

Βρασίδας μὲν ἀνὴρ ἀγαθὸς, ἁ δὲ Λακεδαίμων, πολλὼς εἶχει κάῤῥονας, id eſt, Braſidas vir bonus quidem ille, ſed Lacedæmon multos habet præſtantiores. Aduerſus eos, qui ſe non modo primos, verum etiam ſolos exiſtimant. Natum ex apophthegmate, quemadmodum docet Plutarchus in Laconicis, & item in vita Lycurgi. Finitimum illi: Multi Manii Ariciæ.

Hedera poſt antheſteria.

Ἀκισσὸς μετ᾽ ἀνθεστήρια, id eſt, Hedera poſt Antheſteria. Cum ſero quidpiam adhibetur. Nam hinc habent nomen, quod eo menſe plurima è terra efflorescant. Apparet in iis ludis morem fuiſſe coronari hedera. De Antheſteriis, id eſt, floralib⁹ feſtis diximus in prouerbio, κᾶρες θύραζε, id eſt, Cares foras. Videntur illa fuiſſe quæ Latini vocant Bacchanalia. Hedera autem Baccho ſacra erat, vnde κιττοφόροι dicti, qui in ludis illis ferebant hederas. Conuenit cum eo, quod alibi retulimus: μετὰ τὴν ἑορτήν, id eſt, Poſt feſtum.

Ex Academia venis.

Ἀκαδημίηθεν ἥκεις, id eſt, Ex Academia venis. De ſeuero & compoſito ſeu docto. Sumptũ à Platonis ſchola. Quamquam & per Ironiam torqueri poterit in faſtuoſum, & vultu tetrico philoſophum agentem. Quin Athenæus libro 12. ſignificat dictum in nitidos, & cultu inſignes, quod his Plato delectaretur mundiciis. Ita Antiphanes philoſophum elegãtius cultum vbi depinxiſſet, apud hunc ipſum, τὶ μακρὰ δεῖ λέγειν, ὅλως αὐτὴν ὁρᾶν γὰρ τὴν ἀκαδημίαν δοκῶ, i. Sed quid neceſſe eſt plura dicere? Ipſam videre videor mihi Academiam.

Senem erigere.

Γέροντα δ' ὀρθοῦν φλαῦρον ὃς νέος πέσοι. id eſt, Erigere durum eſt, qui cadat iuuenis, ſenem.

Haud facile dediſcuntur à ſenibus, vitia, quæ pueri didicerint, & in omnem inhæſerint vitam. Et tamen in ſenecta quoque conandum, vt vitiis careamus, quantumuis inhæſerint.

Terra defoſſum habes.

Γῆ κρύψας ἔχεις, id eſt, Terra defoſſum habes. In eum, qui non impertit, neque profert ſuas dotes. Sumptũ ab auaris, theſaurum humo defodientibus. Quod apud Plautum facit Euclio. Itidẽ Horatius in Epod.

Haud parauero,
Quod aut auarus vt Chremes terra premam,
Diſcinctus aut perdam vt nepos.

Seneſcit bos.

Γηρᾶ βοῦς, δ' ἔργα πολλὰ τῷ βοός. id eſt, Bos conſeneſcit, at opera multa ſunt bonis.

Cum ob ætatis imbecillitatem aliquis inutilis redditur ad obeundum munus. Nam diuitum vulgus haud aliter miniſtris vtitur, quam equis & canibus, aut paullo etiã inhumanius dum vſui ſunt, alliciunt, vbi ſenuerint, reiiciunt. Vnde conſultum eſt, vt vnuſquiſque ſibi paret, quo ſenectutem ſuam commodius foueat, alatque, ne tum cogatur ex aliena liberalitate pendere, cum à nemine non contemnetur. Ac meminerit Diogenis apophthegmatis, qui rogatus, quid nam eſſet in hac vita calamitoſiſſimum, reſpondit: γέρων ἄπορος, id eſt, Senex egens.

Sus acinos dependes.

Ἀποτίσεις χοῖρε γίγαρτα, id eſt, Acinos ſus improba pendes.

Lues quod admiſiſti, reddes quod abſtuliſti non ſine fœnore. Quadrabit, vbi puſillum commodi magno dependitur malo. Natũ apparet à ruſtico quopiam, qui verbis hiſce comminatus ſit ſui paſcenti racemos.

Dum ceſſat boreas.

Ariſtoteles in Problematis ſectione 16. problemate 57. iuxta Theodori ſupputationem, teſtatur hunc verſiculum prouerbio celebrem fuiſſe:

Ἄρχομένου νότου, καὶ λήγοντος βορέαο. i.
Surgit vbi notus exoriẽs, boreaſq; reſidit.

Quo ſignificabant tempus opportunum proſperæ nauigationi. Subauditur enim δεῖ πλεῖν, ſiue δὴ πλεῖν, propterea quod auſter minus vehementer oritur: deſinit autem perquàm vehemens, diuerſum accidit in Aquilone. Atque huius rei philoſophus cauſſam admodum probabilem reddit. Nos enim, inquit, ad ſeptẽtrionem potius

potius quam ad meridiem vergimus, & aquilo ſtat à ſeptentrionibus, auſter à meridie. Hinc fit, vt ille ſtatim vehementior proxima inuadat loca, deinde vehementiã ſuã ad longius remotos transferat, propinquis ortui mitior. Hic è diuerſo, ad meridiem poſitos, primum vrgeat: poſt vbi præteriit, mitior ad nos veniat. Licebit & longius detorquere prouerbium nec id ſine gratia, ſi quando ſignificabimus tempus adeſſe commodum & aptum gerendæ rei, vt cum illo congruat, quod alibi poſitum eſt: Cũ pluit, molendum.

Inuulnerabilis vt Cæneus.

Ἄτρωτος ὑπάρχεις ὡς Καινεύς, id eſt, Inuulnerabilis es, vt Cæneus. De his, qui lædi non poſſunt. Eſt in poetarum fabulis, Cæneum munere Neptuni nullo telo vulnerari potuiſſe. Ceterum iuxta fidem hiſtoriæ, Cæneum Theſſalum quempiam aiunt fuiſſe rei bellicæ cum primis peritum, adeo vt cũ multis prælijs interfuiſſet, numquam vulnus acceperit. Denique cum Lapithis auxiliũ ferret aduerſus Centauros, deprehenſus ſolus, ab hoſtium multitudine obrutus eſt, citraque corporis vulnus extinctus. Itaque Lapithę, cadauere integro reperto, ſparſerũt rumorem, Cęneum in omni vita inuulnerabilem fuiſſe. Venuſtius enunciabitur per comparationem.

Sale perunctus hic adiuuabitur.

Ἅλσιν διασμηχθεὶς ὄνατ' ἀνὴρ γέρων, id eſt,
Acri ſale hic perlutus adiuuabitur.
In eos dicebatur, qui vel ætate, vel vino delirarent. Quidam ab vtribus trãſlatum exiſtimant, qui ſale loti redduntur meliores, quod ſalis acrimonia, coriorum craſſitudinem emendet. Itidem temulentia laborantes mos erat ſale & oleo perungere. id aduerſus ebrietatem exiſtimabatur. Quidam à vaſis teſtaceis ductum malunt, quę ſale imbuuntur, quo fidelius cõtineant liquorem infuſum. Sumptum eſt autẽ prouerbium ex Ariſtophanis Nebulis.

Atqui non eſt apud aram conſultandum.

Ἀλλ' οὐδὲν δεῖ πρὸς τὸν βωμὸν τῆς ἐπινοίας, i. Atqui nihil opus iuxta aram cogitare. Cõſultandum antequam incipias, in ipſo negotio ſera conſultatio. Sumptum à ſacrificiis, qui pro ritu ſacrorum omnia præparant, priuſquam accedant ad aram. Nam in ipſis ſacris periculoſum exiſtimabatur, ſi quid parum rite dictum ac factum fuiſſet à ſacerdotibus, aut patrimis, ac matrimis. Declarat M. Tull. in oratione De reſponſis Aruſpicum: An ſi ludus conſtitit, aut tibicen repente conticuit, aut puer ille matrimus & matrima ſi terram non tenuit, aut thenſam, aut lorum omiſit, aut ſi ædilis verbo, aut nutu aberrauit, ludi ſunt non ritè facti.

Mars haud concutit ſua ipſius arma.

Ἄρης τὰ αὑτοῦ ὅπλα οὐ σκύλλει, id eſt, Mars ſua ipſius arma non iactat. Commode feruntur quibus aſſueuimus, quęque nobis quadrant, etiam ſi ſint grauiſſima. Iactamus enim, quod incommode ferimus. Vnde Iuuenalis:

Nec iactare iugum vita didicere magiſtra.

Ita ſtudiorum labor qui occideret athletã, non grauat eruditum.

Smaragdus in luce obſcurus.

Ἀρίγνωτος σμάραγδος, ἐν μὲν τῷ φέγγει σκοτεινός, id eſt, Inſignis ſmaragdus, in luce quidem obſcurus. In eos iaci ſolitum, qui prępoſtero ibi ſemet occultarent, vbi maxime conueniebat edere virtutis ſpecimem. Plinius inter ſmaragdorum varietates commemorat, qui dicti ſunt cæci, quod colore ſint obſcuriore. Id vitii magis in ſole deprehenditur, cum ingens color ille ſuauiter virens, nec ſole mutetur, nec vmbra, nec lucernis, ac ne aquis quidem. Quemadmodũ idem docet Plin. lib. 37. c. 6.

Martis pullus.

Ἄρεος νεοττόν, id eſt, Martis pullum, vocãt ad bella magnopere propenſum. Ariſtophanes in Auibus:

Ἄρεος νεοττὸς, ὦ νεοττὲ δέσποτα. id eſt,
Pullus Gradiui, ò pulle rector, atque here.

Sentit autem de gallo, qui quod omnium auium ſit pugnaciſſimus bellaciſſimuſque, vnde & criſta & calcaribus armatus eſt, Marti ſacer eſt. Vel quod is olim fuerit adoleſcens Marti in deliciis habitus, qui conſueuerit obſeruare, Marte cum Venere cubante, ne quis deorum interueniret. Deinde cum illo dormiente Sol aduenisset, Marsq; turpiter eſſet deprehenſus, iratus gallũ adoleſcentem in auem commutauit, manentibus etiam num priſtinæ naturæ veſtigiis.

Narrat hanc ſabulam Lucianus in Gallo. Proucibii meminit, & Laerti⁹ in vita Diogenis Cynici.

Vtrem mergis vento plenum.

Ἀσκὸν βαπτίζεις πνεύματος πλήρη, id eſt, Vtrem mergis vento plenum. Competit in eũ, qui fruſtra conatur, vt qui caſtigat inemẽdabilem, quod inflatus vter, quantumuis immergas, rurſum emicet. Natum videtur ex oraculo Sibylle, quod illa edidit de ciuitate Athenienſi:

Ἀσκὸς βαπτίσῃ, δῦναι δέ τοι οὐ θέμις ἐστί. i.
Vter tingeris, ſed mergere nemo valebit.

Durus alloquijs.

Ἄτηκτος ἄνθρωπος προσηγορήμασιν, id eſt, Immobilis ſiue inflexilis alloquio. Ductum à cera, quę tractando molleſcit. ἄτηκτον autẽ dicitur, quod non queat liquefieri. Competet igitur in hominem inexorabilem.

Profectus ad apaturia.

Ἀπῆλθες ἀπατούρια ἐπανῆκ' ἐς θαργηλιῶνα, id eſt, Profectus ad apaturia, rediit Maio. Dici ſolitum in eos, qui licentius immorarentur negotio cuipiam. Athenis feſtũ erat, quod Apaturia vocabant, id triduo peragebatur. Primum diem appellabant δόρπειαν, propterea quòd ſub noctem conuenientes φράτορες conuiuium agerent. Secundum appellabant ἀνάῤῥυσιν, quod in eo rem diuinã facerent Ioui Phratrio, ac Mineruę. Tertiũ κουρεῶτιν, quod iuuenes & puellæ in gentem tranſcriberentur. Meminit Suidas copioſius de hoc feſto: verum ea non multum attinent ad explicandum prouerbium.

Ego tibi de allijs loquor, tu reſpondes de cæpis.

Ἐγὼ σκόροδά σοι λέγω, σὺ δὲ κρόμμυ' ἀποκρίνεις, id eſt, Ego tibi loquor de alliis, tu reſpõdes de cæpis. Simillimum illi: ἅμας ἀπῄτουν, cum aliud reſpondetur, quàm rogaris, vel contra, cum inepte reſpondetur inepte ſciſcitanti. Confinia ſunt inter ſeſe cæpæ, & allia.

Aurificem te futurum credebas.

Χρυσοχοήσειν ᾤου, id eſt, Aurificem te futurũ arbitrabare. Natum aiunt ab huiuſmodi quodam euentu. Inualuerat aliquando fama apud vulgus Athenienſium, in Hymetto monte magna auri fragmẽta videri, quę à formicis illis pugnacibus ſeruarentur. Itaque quidam creduli ſumptis armis exierunt illas expugnaturi: qui cum re infecta, fruſtraq; ſumpto labore redirent in vrbem, irriſi ſunt à ceteris ciuibus, illud obiectantibus, σὺ δὲ ᾤου χρυσοχοήσειν, id eſt, Tu credebas te futurum aurum. Meminit huius rei Eubulus in fabula cui titulus Glaucus:

Ἡμεῖς ποτ' ἄνδρας Κεκρόπιδας ἐπείσαμεν,
Λαβόντας εἰς Ὑμηττὸν ἐξελθεῖν ὅπλα,
Καὶ σὺ ἐπὶ μύρμηκας ἡμερῶν τριῶν
Ὡς χρυσοτεύκτου ψήγματος πεφηνότος. i.
Quondam viris nos Cecropidis perſuaſimus,
Sumptis vt armis montem Hymettum incurrerent,
Contraque formicas cibaria tridui
Ferrent, velut fragmentula auri ſuſilis
Apparuiſſent.

In penultimo verſu aut mendum eſt, aut defectus: fortaſſe pro συ legendum σῖτον. Itaq; certe conſtabit verſus:

Καὶ σῖτον ἐπὶ μύρμηκας ἡμερῶν τριῶν.

Extat & apud Platonem lib. De republi. 5. Τί δὲ ἦν ὁ σὸς Θρασύμαχος, χρυσοχοήσων εἰς τούσδε νῦν ἐνθάδε ἀφῖχθαι, ἀλλ' οὐ λόγων ἀκουσόμενος. id eſt, Quid autẽ erat tuus Thraſymachus, ſi auri fuſor, ad eos, qui nunc hic ſunt, adueniſſet, ac non potius rationes auditurus. Aeſchines. ἀποφοιτήσας παρ' ἐμοῦ τούτῳ δῆλον ὅτι χρυσοχοεῖν ἔμαθεν, ἀλλ' οὐ τὸ προκείμενον αὐτῷ πράττειν ἢ πάσχειν. id eſt, Cum hinc ſe ſubduxerit, perſpicuum eſt quod aurũ fundere didicit, potius quàm id facere pati ve, quod ipſi propoſitum erat. Parœmia conueniet, vbi quis ingentes ſpes animo concepit, ſed diſcedit fruſtratus. Quod fere ſolet accidere iis, qui ſuo ſumptu mittunt, qui terras peruestigent incognitas, aut qui fornaces alchimiſticas omnia ſua profundũt.

Seiuncta ſunt Merrhæ ac Siloam fluenta.

Χωρὶς τὰ Μέῤῥα καὶ Σιλωὰν ῥεύματα. id eſt, Seiuncta ſunt Merrhæ, ac Siloam flumina. De longo interuallo diſſitis inter ſeſe. Veluti ſi quis dicat, inter amicum & adulatorem plurimum intereſſe. Finitimum illi, χωρὶς τὰ τῶν Μυσῶν καὶ Φρυγῶν, id eſt, Separatæ ſunt poſſeſſiones Myſorum & Phrygum. Apparet neotriticum eſſe prouerbium.

τέλος.

Ψευδόπυρα.

Ψευδόπυρα οἷον τὰ σκ. De minis, ac terriculis inanibus: aut cum oſtenditur atte periculum, cum te nullum ſit periculum. Tranſlatum à militari aſtutia, qua fit, vt ad territandos hoſtes noctu diuerſis locis ignes incendant, vt ingens exercitus eſſe credatur. Eos ignes adſimulatos, ψευδόπυρα vocant. Non habebit prouerbii gratiam, niſi transferas ad eos, qui fumis verborum territare ſtudent aliquem, aut in fraudẽ illicere. Sic enim interdum falluntur & nautæ.

Pſyra Bacchum.

Ψύρα τὸν διόνυσον, id eſt, Pſyra Bacchum, Stephanus & Suidas citant è Cratino: ψύρα τὸν διόνυσον ἄγοντες. ideſt, In Pſyra Bacchum ducentes. Rurſum: ἐν ψυρίοισι, ψύρα τε τὴν σπάρτην ἄγεις. id eſt, Et in Pſyra Spartam du cis. Annotatum eſt & ab Hermolao Barbaro. Dictarum adagium, vbi vinum appoſitum in conuiuio nemo guſtat: aut de ſordido apparatu. Pſyra puſilla quæpiam inſula eſt haud procul à Chio, in qua vinum non prouenit. Meminit & Strabo lib. 14. Hanc Homerus Odyſſeæ γ. ψυρίην appellat. In Græcorum commentariis reperitur ſcriptum aliquoties ψυρᾶ finali circumflexo, ſed mendoſe, ni fallimur.

Caput vacuum cerebro.

Ὢ οἵα κεφαλὴ, καὶ ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει, id eſt, O quale caput & cerebrum nõ habet. De his, qui corporis ſpecie præcellunt, ingenio carentes. Natum ex Apologo, qui circumfertur inter Aeſopicos. Vulgo quoque vecordibus & inſipidis aiunt cerebro vacuum eſſe caput.

Crudelis Bacchus.

Ὠμηστὴς διόνυσος, id eſt, Crudelis Bacchus. Baccho quondam viuos homines ſacrificari mos erat. Vnde in crudeles conuenit: ſiue quod temulentia reddat feroces, & immites.

Hoc calceamentum conſuit Hiſtiæus, Ariſtagoras induit.

Τοῦτο ὑπόδημα ἔῤῥαψε μὲν ἱστιαῖος, ὑπεδήσατο δὲ ἀρισταγόρας, id eſt, Hoc calciamentum. Hiſtiæus quidem conſuit, ceterum Ariſtogaras induit. Diogenianus admonet dici ſolitum in eos, qui callide ſua malefacta in alios reiiciunt. Adagium natum eſt ex huiuſmodi hiſtoria. Hiſtiæus quiſpiam patria Samius, Dario amicus, ab eodem in Perſidem miſſus eſt, illic diutius commorati inceſſit patriæ reuiſendæ deſiderium. Verum cum à Rege commeatum impetrare non poſſet, ſcribit ad Ariſtagoram ex fratre nepotem, vt Iones ad defectionem ſollicitaret, videlicet vt hac occaſione dimitteretur. Excogitauit autem nouum litterarum tranſmittendarum genus, cuius meminit & Aulus Gellius Noctium Atticarũ lib. 17. cap. 9. Seruo cuidam ſpectatæ fidei, diu oculos ægros habenti, capillum ex omni capite, tamquam medendi cauſſa deradit, caputque eius leue litterarum formis compingit. His litteris, quæ voluerat, ſcripſit. Hominem poſtea quo ad capillus adoleſcet, domi continet. Renatis pilis, ad Ariſtagoram mittit. Et cum ad eum veneris, inquit, mãdaſſe me dicito, vt caput tuum, ſicut nuper egomet feci, deradat. Seruus vt impetratũ erat, ad Ariſtagoram venit, mandarum domini adfert. Is non eſſe fruſtra ra ſus, capite deraſo litteras legit, ac mẽte Hiſtiæi cognita, totam ferme Ioniam ad defectionem traxit. Darius poſtea quam hęc cognouiſſet, deſciuiſſet Iones, Hiſtiæum in cõſilium adhibet, quem potiſſimum in Aſiam mittere oporteat ad res componendas. Is perſuadet vt ſeſe mittat, vtpote idoneum ad ſarciendam defectionem Ionum. Itaque poſteaquam in Aſiam deueniſſet, iamque in ſuſpicionem veniſſet Sardium pręfecto, tamquã auctor huius motus fuiſſet, hoc audiuit ab eodem: οὕτω τοι ἱστιαῖε ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ πράγματα, τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔῤῥαψας μὲν σὺ, ὑπεδήσατο δὲ ὁ ἀρισταγόρας. id eſt, Sic hæ res habent Hiſtiæe. Tu quidem calceum hunc conſuiſti, ceterum Ariſtagoras induit. Meminit & Herodotus quinto & ſexto libro, in hunc modum efferens quemadmodum retulimus. Significabat autem eius conſilii primum fontem & auctorem fuiſſe Hiſtiæum, adminiſtratorem Ariſtagoram. Ea vox deinde, vt fit, vulgo cognita commenti nouitate, in populi fabulam abiit. Videtur magis conuenire, quoties in aſtutis & improbis conſiliis alteri alter auxilio, eſt mutuaq; opera ſeſe iuuant. Nam dare conſilium, eſt tãquam calceum conſuere: vti conſilio & exequi, eſt velut induere calciamentum.

Quæ non poſuiſti, ne tollas.

Ἃ μὴ κατέθου μὴ ἀνέλου, id eſt, Quæ non depoſuiſti, ne ſuſtollas. Citatur à Platone libro De legibus vndecimo, tamquam ex poeta quopiam. Laertius refert inter Solonis leges, ſentiens, opinamur, de terminis agrorum nō mouendis, quos maiores fixiſſent. Conuenit in furaces, & in eos, qui repetunt quod non crediderunt: item qui ſibi poſtulant acceptum ferri, quod non præſtiterūt.

Bulbos quæris.

Βολβοὺς ζητεῖ, id eſt, Bulbos quęris. Iocus prouerbialis in eos, qui iuxta Perſium:

Obſtipo capite defigunt lumina terræ.

Plutarchus in Sympoſiacis: καὶ γὰρ ὁ γελώμενος οὑτοσὶ, καὶ παροιμιώδης ἔφη, βολβὸς οὐ μικρότητι διαφεύγει τὸν κεραυνὸν, ἀλλ᾽ ἔχων δύναμιν ἀντιπαθῆ, καθάπερ ἡ συκῆ καὶ τὸ δέρμα τῆς φώκης, id eſt, Etenim ridiculus iſte, inquit, & prouerbio obnoxius bulbus, haud ideo fulmē effugit, quod puſillus ſit, ſed quod vim habeat contrariam fulmini, quemadmodū & ficus arbor, & vituli marini pellis. Porro riſus prouerbialis, de quo meminit Plutarchus, ſumptus eſt, ex Ariſtophanis Nebulis, vbi Strepſiades Socratis ingrediens ſcholam, admiratur diſcipulos Socratis prono capite terram ſpectantes. Reſpondentique cuipiam:

Ζητοῦσιν οὗτοι τὰ κατὰ γῆς βολβοὺς ἄρα
Ζητοῦσι· μὴ νῦν τοῦτό γε φροντίζετε,
Ἐγὼ γὰρ οἶδ᾽ ἵν᾽ εἰσὶ μεγάλοι καὶ καλοί id eſt,
Quærūt habet quæ terra Strapſiades. Bulbos ſcilicet
Quærunt, rei ſed cura ne quid iſtius
Vos angat, ego enim noui vbi ſint magni & boni.

Quod ſi quis malit referre ad id, quod eſt apud eundem poetā in Pluto, ταυτὸν θύμον φαγόντες, i. Qui eaſdē mecum cæpas ediſtis, equidem haud magnopere repugnarim. Significat autem tenues amicos, quique, vt ait Terentius, paupertatem vna tulerunt grauem. Perſius item Satyra quarta, de ſordido & impendio tenaci, parcoque:

Hoc bene ſit, tunicatum cum ſale mordēs
Cæpe, & farratam pueris plaudentibus ollam.

Extat apud eundem Ariſtophanem in Concionatricibus & alius de bulbo iocus huiuſmodi, καταφαγὼν βολβῶν χύτραν. i. Qui deuorauit bulborum ollam. Verba ſunt aniculæ ad iuuenem detrectantem coitum, quod vnus duabus par eſſe non poſſet, καλῶς, inquit, ἐπειδ᾽ ἂν καταφάγῃς βολβῶν χύτραν. Nam bulbos irritare Venerem, teſtatur & Martialis:

Nil aliud bulbis, quam ſatur eſſe potes.

Et Columella in carmine:

Iam Megaris veniant genitalia ſemina bulbi.

Sunt autē multæ bulbi ſpecies, ſed omnes, inquit Dioſcorides libro 2. habent acrimoniam, & calore Venerem ſtimulant, quemadmodum eruca: de qua Columella:

Excitet vt Veneri tardos eruca maritos.

Suidas duo de cæpis adagia refert, κρόμμυα ἐσθίειν, i. Cæpas edere: & κρόμμυον ὀσφραίνεσθαι, id eſt, Cæpas odorari, quæ ſuo reddidimus loco.

Exacta via viaticum quærere.

Seneca in libello De moribus: Quid.n. ſtultius eſt, quàm quod dici ſolet, via deficiente, viaticum quærere, aut augere? Quadrat in ſenes auaros. Laborat enim ea ætas plerumque hoc vitio: vt quo minus ſupereſt vitę, hoc magis ſit de victu ſollicita. Cōtra iuuentus huius ſtudii vel maxime negligēs eſt. M. Tull. in Catone Maiore: Auaritia vero ſenilis quid ſibi velit, non intelligo. Poteſt enim quidquā eſſe abſurdius quàm quo minus viæ reſtat, eo plus viatici quærere?

Omiſſa hypera, pedem inſequeris.

Ἀφεὶς τὴν ὑπέραν, τὸν πόδα διώκει, i. Omiſſa hypera, pedē ſectatur. Conuenit, vbi quis omiſſis his quæ magis ad rem attinebant, leuicula quępiam curat. Hyperę nautici funes ſunt, quibus antennarum cornua traducuntur. Pedem autem vocant imam claui partem. Verum hyperarum maximus vſus in nauigando. Suidas adagium citat ex Hyperide. Item qui ſcripſit ſcholia in Demoſthenem, ex lib. περὶ ταρίχους primo.

Becceſelenus.

Βεκκεσέληνος, prouerbio dicebatur ſtupidus ac delirus, ſyderatus, aut admodum ſenex. Beccus Phrygum antiquiſſima lingua panem ſignificat: auctore Herodoto libro 2. σελήνη lunam. Vnde Arcades, qui volunt morta-

mortalium omnium antiquiſſimi videri, προσέληνοι dicūtur, tamquam antiquiores ipſa luna. Quod notat Apollonius lib. Argonauticon 4.

Ἀρκάδες, οἳ καὶ πρόσθε σεληναίης ὑδέονται.

Pſammichus autem rex, hoc argumento deprehendit, Phrygios omnium antiquiſſimos fuiſſe, quod pueri qui nullam vocem hominis audierāt, Bacchum ſonarent. Suidas hoc loco iocans, negat mirū videri debere, ſi caprarum vocē imitati ſunt, qui ſub capra nutriti. Nam id aſſerit Herodotus. Vtitur Plutarchus lib. 1. De vitis Philoſophorum: καὶ γὰρ πλάτων ὁ μεγαλόφωνος εἰπὼν, ὁ θεὸς ἔπλασε τὸν κόσμον πρὸς ἑαυτοῦ ὑπόδειγμα, ὄζει λήρου βεκκεσελήνου, κατά γε τοὺς τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητάς. i. Etenim Plato vocalis cum ait, deus condidit mundum ad ſuam ipſius imaginem, olet delirationem Beccēſelenam, quemadmodum loquuntur veteris comœdiæ ſcriptores. Sumptum eſt prouerbium ex Ariſtophanis Nebulis:

Καὶ πῶς ὦ μωρὲ σὺ καὶ κρονίων ὄζων καὶ βεκκεσέληνε. id eſt,

Et quo pacto ſtolide tu, & Saturnia olēs, & Beccēſelene.

Quo loco complura ſuper hac dictione referunt ab interprete, ſi quis forte requirit.

Imperitus anaxyride indutus omnibus id oſtentat.

Ἀμαθὴς ἀναξυρίδα περιθέμενος, πᾶσι ταύτην ἐνδύνει, id eſt, Imperitusq́ ſubligaculum ſiue brachas indutus paſſim eas oſtēdit. In eum congruit, qui propter inſolentiam, etiam ineptiſſimis rebus effertur. Nam rerum imperitus quidquid peregrinū ac nouum eſt, videtur elegans. Eruditi quidam putant Anaxyridem Græcis dici quas Latini vocant brachas, ſiue feminalia, quæ tegebant mediam corporis partem vna cum feminibus. Brachæ igitur Barbaricæ veſtis genus erat, ſed præcipue Gallorum quorundam. Vnde & Gallia Brachata dicta eſt. Anaxyridē vero & Perſis in vſu fuiſſe declarat Strabo. Vidimus & Venetiæ patritios iuuenes ſi quando peregrinantur, gaudere Gallicis ſubuculis, abſque veſte ſuperiore, quod idē domi non faciunt. Quadrabit & in eos, qui ſibi videntur aliquid, quod Gallice loquantur inter Germanos, aut q̃ vocibus obſoletis, obſcuris aut peregrinis venditant ſeſe,

Subolet hoc ab Apoſtolio additum ex huius ætatis adagiis.

Mineruæ ſuffragium.

Ἀθηνᾶς ψῆφος, id eſt, Mineruæ ſuffragium. De exacto iudicio: contrariū illi, ὗς ἔκρινεν, id eſt, Sus iudicauit. Sed lepidius fiet, ſi per ironiam efferatur in ſtupidum, & nullius iudicii hominem.

Per parietem loqui.

Διὰ τοίχου λαλεῖν, id eſt, Per parietem loqui. Dicitur qui ridicule quid facit. Siue quod obſtāte pariete neuter alterum audit, ſiue quod ad eum modum colloquuntur amātes; vt teſtatur Ouidius de Pyramo, & Thysbe.

Interuallo perit fames, & optime perditur.

Διὰ μέσου καὶ λιμὸς ἔρρει καὶ κάλλιστ' ἀπόλλυται, id eſt, Intercapedine optime perit fames. Mora multis rebus adfert remediū, & maxime iracundiæ. Inuenitur etiam hoc interpretamentum, vt ſit ſenſus: Extincto famelico, fames item pereat neceſſum eſt.

Statuam faucibus colis.

Ἀνδριάντα γαργαλίζεις, id eſt, Statuam colas gutture. De re maiorem in modum abſurda, quæque fieri nullo pacto poſſit. Veluti ſi quis hominē præpotentem & inuictum fruſtra conetur opprimere. Nec enim liquefcit ſtatua.

Amens longus.

Ἄνους ὁ μακρός, id eſt, Amens qui longus, hoc eſt, quod vulgo dictitant, prælongis mētem deeſſe, puſillis nimium adeſſe animorum. Sumptum videtur ex Sophocle, apud quē hi verſus ſunt in Aiace flagellifero:

Οὐ γὰρ οἱ πλατεῖς,
Οὐδ' εὐρύνωτοι φῶτες ἀσφαλέστατοι,
Ἀλλ' οἱ φρονοῦντες εὖ. id eſt,

Non enim his,
Qui porriguntur mole vaſta corporis,
Latoq; tergo, niti oportere maxime
Verum mage illis, qui valent prudentia.

Videtur in eadē ferme ſententia fuiſſe Homerus. Tydeum fingens corpore puſillo, ceterum ſtrenuum. Sic enim ait Iliados E.

Τυδεύς τοι μικρὸς μὲν ἔην δέμας, ἀλλὰ μαχητής. id eſt,

Strenuus in pugna Tydeus, ſed corpore paruus.

Idem habetur in obſceno carmine:

Vtilior

Vtilior Tydeus, qui, ſi quid credis Homero,

Ingenio pugnax, corpore paruus erat.

Et apud Statium:

Maior in exiguo regnabat corpore virt⁹.

Antiopæ luctus.

Ἀντιόπης θρῆνος, id eſt, Antiopæ luctus. Dici conſueuit, vbi quis immerens calamitatibus affligitur, deinde malis eximitur. Natum adagium ab Antiopæ fabula, quę Nyctei filia fuiſſe narratur. Ea cum eſſet à ciue quodam vitiata, pater grauius iraſcens, ad fratrem Lycum mittit, vt de ea ſuppliciū ſumeret. At ille, quod vterum ferre videret, miſertus, pepercerat. Itaque peperit Zethum & Amphionem, quos ille in montem abiecit. Erat autem huic vxor nomine Dirce, quę ſimul atque ſenſit virum ſuū Lycum Antiopę captum amore, puellam in montem abductam tauri ceruicibus adligat, ſuſpenſis à cornibus tedis ardentibus, parans illam hoc exitii genere conficere. Verum ad vociferationem Antiopę cōcurſum eſt, cum à vicinis ruſticis, tum ab Amphione Zethoq; qui matrem agnitam eripiunt, à Dirce pœnas ſumunt.

Fuge procul à viro maiore.

Ἄπελθ' ἀπὸ μείζονος ἀνδρός. id eſt,

Qui te fortior eſt, hūc tu vitare memēto.

Caue à commertio potentium: habe commertium cum ęqualibus. Etenim optimatum familiaritas, aut ſeruum facit & turpem: aut ſi neſcias adulari, periculis obiicit. Cum paribus vt multo ſuauior, ita tutior etiam vita eſt. Pindarus in Nemeis: εἴδει δ' ἱκέτας, χαλεπὰ δ' ἔρις ἀνθρώποις ὁμιλεῖν κρεσσόνων. id eſt, Caue certamen congredi cum hominibus potentioribus. Congruit cum eo, quòd alibi dictum eſt: Procul à Ioue, & fulmine. Et illo: Longę regum manus. Herodotus in Vrania: καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἡ βασιλῆος ἐστὶ καὶ χεὶρ ὑπερμήκης, id eſt, Etenim potentia regis ſupra hominem eſt, & manus pręlonga.

Abſque baculo ne ingredior.

Ἄνευ ξύλου μὴ βάδιζε, id eſt, Abſque ligno ne ingrediare. Inermis ne ſis: verum ſemper ad manum ſit, quo depellas, ſi quis forte quærat lędere. Natum aiunt à Cleomene quodam Athenienſium duce. Is cum eſſet in inſaniam verſus, quod omnibus haberetur exoſus, baculum geſtans, obambulare conſueuit, quo propulſaret impetentes.

Anus cothoniſſat.

Γρᾶες κωθωνιζόμεναι, id eſt, Anus cothonizantes. De vetulis indecore laſciuientibus. κώθων enim temulentum ſignificat: inde fictum verbum κωθωνίζειν. Athenęus lib. vndecimo variis auctoribus cothonem eſſe oſtendit poculi genus; vnde dicatur κωθωνίζεσθαι, pro inebriari, & κωθωνισμὸς ipſa temulentia. Et Heſychius admonet, Gręcis hominem temulentum appellari cothonē, quemadmodum Latini lagœnam vocant aut vtrem. Horatius in Odis, in anum vxorem pauperis Ibyci:

Te lanæ prope nobilem
Tonſæ Luceriam, non citharæ decent,
Nec flos purpureus roſæ,
Nec poti vetulam fece tenus cadi.

De anu ſaltante dictum eſt alias.

Nudo capite.

Γυμνῇ κεφαλῇ, id eſt, Nudo capite facere quæpiam dicuntur, qui palam, ac citra pudorem omnem faciunt. Qui rem pudendam faciebant, iis mos erat cētonibus caput operire. Plautus in Captiui duo: Ipſi de foro tam aperto capite ad leuones eunt, quàm in tribu aperto capite ſontes condemnant reos. Neq; refert vtrum hic aperto, an operto legas per ironiam: nam ſenſus idē vtriuſque lectionis. Vſus eſt hoc prouerbii titulo & Cyrillus, interpretans Ioannis Euāgelium, & diuus Chryſoſtomus in Encomio Babylę martyris. Tegit & Socrates faciem apud Platonem in Phædro dicturus vituperationem amoris.

In re mala, animo ſi bono vtare, adiuuat.

MERETVR omnino Plautiuus ille ſenarius ex Captiuis duobus, vt inter adagia recenſeatur:

In re mala, animo ſi bono vtare, adiuuat.

Fortiter ferendo vincitur malum, quod euitari non poteſt. Eandem ſententiam paullo ſecus explicat in Pſeudolo:

Bonus animus in re mala dimidium eſt mali.

Mulieris

Mulieris oculus.

Γυναικὸς ὄμμα τοῖς ἀκμάζουσιν βέλος, id eſt, Mulieris oculus ſpiculum iuuenibus eſt. Et Virgilius:

Vtque videndo
Fœmina. Idem:
Vt vidi, vt perii, vt me malus abſtulit error.

Illud alias recenſuimus, ἐκ τοῦ ὁρᾷν γίγνεται τὸ ἐρᾷν, id eſt, Ex aſpectu naſcitur amor.

Decempes vmbra.

Δεκάπους σκιά ἐστι, id eſt, Decempes vmbra eſt, id eſt, cenandi tempus. Veteres vmbris notabant horas diei. Lucianus in Gallo: Συνεχὲς ἐπισκοπῶν ὁπόσων ποδῶν τὸ στοιχεῖον εἴη. id eſt, Aſiduè obſeruãs quot pedes haberet linea. Olim qui vocabant ad cenam, deſignabant ad quam vmbram ſolarii vellent adeſſe conuiuas. Itidem qui vocabantur ne venirent ante tempus, rogabant, ad quotam lineam eſſet veniendum. Porro vmbra decem pedum erat gratiſſima paraſitis, cœne ſpem faciens, quemadmodũ & fumus largior exiliens è culina. Huius adagii vſum nullum videmus, niſi ſi quis ſignificare volens hominem vehementer edacem, dicat illi magnopere placere vmbram decempedem. Aut nihil agere quempiam niſi obſeruare vmbram decempedem: quomodo vtitur Ariſtophanes in Concionatricibus:

Σοὶ δὲ μελήσει
Ὅταν ᾖ δεκάπουν τὸ στοιχεῖον,
Λιπαρῶς χωρεῖν ἐπὶ δεῖπνον. id eſt,
Verum hoc fuerit tibi curæ,
Vbi facta ſit vmbra decempes,
Ad lautam adcurrere cenam.

Ammianus lib. 23. tradit, apud Perſas nullam horam pręſcriptam ſumendi cibũ prærerquam regibus, ſed ſuum cuiq; ventrem ſolarium eſſe: & apud Plautum, ſi ſatis cõmeminimus, paraſitus quiſpiam deſtomachatur in eos, qui horologiorum vſum cõmenti ſunt, cum venter ſit optimum horologium. Adagium refertur à Suida.

Diagoras Melius.

Διαγόρας ὁ μήλιος, id eſt, Diagoras Melius. In ſceleratum ac fœdifragum & impium. Hic capta Melo vixit, & Athenienſium ſacrorũ myſteria vſque adeo contempſit, vt complures auerterit à religione, deterruerităq; ne iam vellent initiari. Præterea arcana illa myſteria, quæ nefas eſt prophanis edere, ille impius in vulgus extulit, modis omnibus irridens. Quas ob res ab Athenienſibus proſcriptus eſt, eamque proſcriptionem palam in ęrea columna poſuerũt, addito pręmii loco talento, ſi quis hominem occidiſſet: ſi quis viuum adduxiſſet, duobus. Meminit huius Ariſtophanes in Auibus:

Ἢν ἀποκτείνῃ τις ὑμῶν Διαγόραν τὸν μήλιον,
Λαμβάνειν τάλαντον, ἤν τε τῶν τυράννων τίς τινα
Τῶν τεθνηκότων ἀποκτείνῃ, id eſt,
Si quis è vobis Diagoram Melium interfecerit,
Præmium feret talentum, ſiq; quis quem è mortuis
Interemerit tyrannis.

Sexdecim pedibus ſuperauit.

HAVDQVAQVAM alienum eſt à prouerbiali figura, quod in Pericle ſcripſit Ariſtides, nempe Periclem oratorem reliquos in dicendo ſexdecim præteriiſſe pedibus, λέγων, inquit, ὡς ἐκκαίδεκα μὲν ποδῶν ᾕρει τοὺς ῥήτορας ἐν τοῖς λόγοις, μόνη δὲ πειθώ τις ἐπεκάθιζεν ἐν τοῖς χείλεσι, πάντα δὲ εἶναι φλυαρίαν πρὸς ἐκεῖνον. id eſt, Dicens illum ſexdecim pedibus vicisſe Rhetores dicendo, atque in vnius illius labiis inſediſſe ſuadelam quãdam. Cetera vero omnia nugas præ hoc fuiſſe. Itaque ſexdecim pedibus pro maximo interuallo dixit. Sumpta metaphora à ſtadiis curſorum. Locus autem hic de Pericle eſt apud Eupolim comicum, in comœdia cui titulus: Δῆμοι,

Κράτιστος οὗτος ἐγένετ' ἀνθρώπων λέγειν,
Ὁπότε παρέλθοι ὥσπερ οἱ ἀγαθοὶ δρομεῖς
Ἐκ δεκ' ἀπὸ ποδῶν ᾕρει λέγων τοὺς ῥήτορας.
Ταχὺς λέγειν μὲν, πρὸς δὲ αὐτοῦ τῷ τάχει,
Πειθώ τις ἐπεκάθιζεν ἐν τοῖς χείλεσιν. id eſt,
Hic inter homines plurimũ vnus polluit
Dicendo, quoties præteribat, vti bonus
Agiliſque curſor, ſexdecim ſpatio pedum
Linquebat à ſe ceteros iam rhetores.
Sermone celer erat, celeritati aderat huic
Suadela quædam illius inſidens labris.

Hos verſus & Ariſtopha. adducit in Acharnenſibus ex Demis Eupolis adiunctis his duobus.

Οὕτως ἐκήλει, καὶ μόνος τῶν ῥητόρων,
Τὸ κέντρον ἐγκατέλειπε τοῖς ἀκροωμένοις, id eſt,

Adeo

Adeo mouebat, atque ſolus rhetorum,
Aculeum in animis liquit audientium.

M. Tull. in Bruto: Quam deam, inquit, in Periclis labris ſcripſit Eupolis ſeſſitauiſſe. Huius immodicam eloquentiam idem taxauit in eadem comœdia:

Ἐντεῦθεν ὀργῇ περικλέης ὁ ὀλύμπιος
Ἤστραπτ', ἐβρόντα, ξυνεκύκα τὴν ἑλλάδα. i.
Pericles at indignatus hinc Olympius
Tonat, coruſcat, miſcet omnem Græciã.

Porro quod ad ſuadelam attinet, id imitatus Ennius apud Ciceronẽ in Catone Maiore, M. Cethegum Suadæ medullã dixit. Ab huius prouerbii forma non diſcrepat illud Ariſtophanis: ἐκ τῶν νεφελῶν,

Τῶν ἑλλήνων εἶναι λέγειν ἑκατὸν σταδίοισιν ἄριστον. id eſt,
Vt Graiorum dicar gentem ſtadiis præcedere centum.
Lepidius etiam erit, ſi pro pedibus paraſangas dixeris.

Saxum volutum non obducitur muſco.

Λίθος κυλινδόμενος τὸ φῦκος οὐ ποιεῖ. id eſt,
Muſco lapis volutus haud obducitur.

Qui non poteſt eodem in loco conſiſtere, raro fit, vt diteſcat. Id totidem pæne verbis & hodie dicunt. Simile illud Fabii: Planta, quæ ſæpius transfertur, non coaleſcit.

Lityerſam cantionem canis.

Λιτυέρσαν ᾠδὴν ᾄδεις, id eſt, Lityerſam cantionem canis. Lityerſes nothus erat Midæ Regis. Hic cum ageret in Celænis, exceptos eos, qui adueniſſent, compellebat, vt ſecum meterent, deinde præſectis capitibus, reliquum corpus manipulis inuoluebat. Idem inſtituit, vt in honorẽ Midę thericos, id eſt, æſtiuus, aut meſſorius hymnus caneretur, vnde ductum prouerbium, vt qui non ex animo canerent, aut qui coacti canerent, hi Lityerſam cantionem canere dicerentur. Menander in Chalcedonio:

Ἄδοντα λιτυέρσαν ἀπ' ἀρίστου τέως.

Meminit huius fabulæ Iulius Pollux lib. de rerum vocabulis 4. capite περὶ ᾀσμάτων ἐθνικῶν. Sed hoc nouat, Lityerſam loris cædere ſolitum, quos metendo viciſſet, ſed cũ aliquando incidiſſet in meſſorem ſe robuſtiorem, ab eo trucidatum fuiſſe. Quoſdam autem auctores eſſe, Herculis manu periiſſe. Proinde cantionem eam ad patris deſiderium leniendum fuiſſe repertam. Lityerſæ meminit, & Theocritus.

Lydum in planiciem prouocas.

Λυδὸν εἰς πεδίον προκαλεῖς, id eſt, Lydum in campum prouocas. In eum competit, qui laceſſit iamdudũ ad id propenſum, ac promptum. Notati ſunt Lydi, quod ad bellum capeſſendum æquo propenſiores eſſent. Herodotus lib. 1. docet Lydos equitatu valuiſſe. Proinde Crœſus optat Iones equitatu venire oppugnatum Lydos. Finitimum ei, qđ alibi recenſuimus: τὸν ἵππον εἰς πεδίον.

Sublata lucerna, nihil intereſt inter mulieres.

Λύχνου ἀρθέντος γυνὴ πᾶσα ἡ αὐτή. id eſt, Lucerna ſublata, nihil diſcriminis inter mulieres. Sentit Adagium, nullam mulierem non eſſe impudicam, ſi detur facultas ſine teſte peccandi. Receuſet Apoſtolius, & vſurpatur à Plutarcho in Pręceptis cõnubialib⁹.

Lyſiſtrati diuitias habes.

Λυσιστράτου πλοῦτον πλουτεῖς, id eſt, Lyſiſtrati diuitiis diues es. Prouerbialis ironia de magnopere tenuibus. A' Lyſiſtrato quodã tractum, extremæ paupertatis homine.

Exſpecta bos aliquando herbam.

Μένε βοῦς ποτὲ βοτάνην, id eſt, Exſpecta bos olim herbam. Dicendum vbi quid ſero contingit. Laborat enim bos in agricolando, ſed aliquando guſtatura herbam enatam. Finitimum illi:

Et adhuc tua meſſis in herba eſt.

Exſpecta anus.

Μένε γρᾶυ, ἐμὸν σε παῖδα φιλήσοντα, id eſt, Exſpecta anus meum filium, te ſuauiaturum. Nam priuſquam adoleſcat puer, illa deceſſerit. Confine ſuperiori, cum ſera ſpes oſtẽditur.

Magnus verſator in re puſilla.

Μέγας κυλιστὴς ἐν μικρῷ γε πράγματι, id eſt,
Verſator ingens in negotio leui.

Nam addita coniunctiuncula conſtabit verſus. Quadrat in eos, qui arte parum honeſta ſibi diuitias parant. Natum ab Eudamidæ apophthegmate. Is erat Archidami filius, frater Agidis. Cum muſicus quidam feliciter videretur cecíniſſe, quiſpiam ex iis, qui aderant, rogabat Eudamidam, quid

de

de eo ſentiret: reſpondit: μέγας κηλητὴς ἐν μικρῷ πράγματι, id eſt, Magnus delinitor in re parua, quod exiſtimaret operoſam eſſe ſcientiam, ſed nihil adferentem vtilitatis. Recenſetur à paroemiographis. Refertur & à Plutarcho in Laconicis, niſi quod illic legitur, κηλητής, quod oratorum ſit delinire ac mouere affectus. Huic non diſſimile eſt quod Muſonius ait apud Aul. Gell. lib. 5. c. 1. in eos, qui modulatu vocum, ac lenociniis verborum excitant inanem applauſum auditorum: Scito, inquit, illic non philoſophum loqui, ſed tibicinem canere.

Surdaſter cum ſurdaſtro litigabat.

Δύσκωφος δύσκωφον ἐκρίνετο, ὁ δὲ κριτὴς ἦν κωφότερος, id eſt, Surdaſter cum ſurdaſtro litigabat. Iudex autem erat vtroq; ſurdior, cum res agitur inter vndequaq; ridiculos ac ſtultos. Extat in hanc ſententiam epigramma Graecum Nicarchi:

Δυσκώφῳ δύσκωφος ἐκρίνετο, καὶ πολὺ μᾶλλον
Ἦν ὁ κριτὴς τούτων τῶν δύο κωφότερος;
Ὧν ὁ μὲν ἀντέλεγεν, τὸ ἐνοίκιον αὐτὸν ὀφείλειν
Μηνῶν πέντ', ὁ δ' ἔφη, νυκτὸς ἀληλεκέναι,
Ἐμβλέψας δ' αὐτοῖς ὁ κριτὴς λέγει. Ἐς τί μάχεσθε,
Μήτηρ ἐσθ' ὑμῖν, ἀμφότεροι τρέφετε.

Id Thomas Morus olim adoleſcens, ſcite vertit hunc in modum:

Lis agitur, ſurdusq; reus, ſurd° fuit actor,
Ipſe tamen iudex, ſurdus vtroq; magis.
Pro ędibus hic petit ęs, quinto iam menſe peracto.
Ille refert, tota nocte mihi acta mola eſt.
Aſpicit hos iudex, & quid contenditis? inquit,
An non vtrique eſt mater? vtrique alite.

Docui te vrinandi artem.

Ἐδίδαξα σε κυβιστᾶν, καὶ σὺ βυθίσαι με ζητεῖς, id eſt, Docui te vrinandi artem, & tu me vis demergere. In eos quadrat, qui benefacta malefactis retaliant, & beneficium acceptũ in eius ipſius vertunt perniciem, à quo acceperunt. Sapit fecem.

Pro eleganti medico malus poeta.

Ἀντὶ χαρίεντος ἰατροῦ, κακὸς ποιητὴς καλέσθαι ἐπιμελῶς, id eſt, Pro venuſto medico malus poeta dici cupis. In eum dici ſolitum, qui non contentus artis ſuę profeſſione, in qua locum mediocrem obtinebat, pergit aliena profiteri, in quibus non perinde ſit exercitatus, nec parem proinde gloriam reportaturus. Periander quiſpiam non incelebri fama medicus, & eius artis vel cum primis doctus, ad poetices ſtudium deflexit, & ineptos quoſdam verſiculos ſcribere cœpit. Hinc vulgaris ioc° increbruit. Plutarchus in Apophthegmatis Laconicis tribuit hoc dictum Archidamo Ageſilai filio.

A' remo ad tribunal.

Ἀπὸ κώπης ἐς τὸ βῆμα, id eſt, A' remo ad tribunal. Dici ſolitum, vbi quis repẽte ab infima cõditione prouehitur ad honeſti muneris adminiſtrationem. Taxat Demadem oratorẽ Syrianus Hermogenis interpres, qui citra cognitionem artis, ſtatim ad agẽdas cauſſas irruperit: ἀπὸ τῆς κώπης ἁψάμενος τὸ τοῦ λόγου χερσὶν ἐπὶ τὸ βῆμα πηδήσας. i. Qui illotis, vt aiunt, manibus à remo ad tribunal irruit.

In cœlum expuis.

Ἐς οὐρανὸν πτύεις, id eſt, In cœlum expuis, i. facis quod in tuum ipſius recidat caput. Aut obloqueris his, qui facilę poſſint lędere. Siquidem qui in cęlum expuit, primum videtur cœlites ipſos adficere contumelia: deinde fit ſępius, vt ſputum in ipſius faciẽ recidat. Confine illi: πρὸς κέντρα λακτίζειν, id eſt, Aduerſus ſtimulum calcitrare.

Vnus deus, & plures amici.

Εἷς θεὸς καὶ πολλοὶ φίλοι, id eſt, Vnus deus, & plures amici. Prouerbium admonet quãplurimos eſſe parandos amicos, quòd hi ſecundũ deum plurimum opitulari poſſint. Quamquam Heſiodo non probatur πολυφιλία, neque rurſum ἀφιλία.

Si caſeum haberem, non deſiderarem obſonium.

Εἰ τυρὸν εἶχον, οὐκ ἂν ἐδεόμην ὄψου, id eſt, Si caſeum haberem, non egerem obſonio. Dicendum, vbi quis minimis viliſſimisq; cõtentus eſt. Refertur apud Plutarchũ in Laconicis, cum Lacon quiſpiam cauponi dediſſet parandũ obſonium, atq; is peteret caſeũ, & oleũ, quibus illud cõdiret: Nõ opus, inquit,

inquit Lacon, fuiſſet mihi obſonio, ſi caſeũ habuiſſem. Si quis pro caſeo malit hoc loco butyrum, cum eo non pugnabimus: videtur enim butyrũ magis congruere oleo.

In antrum haud legitimum, ſtimulum impingis.

Εἰς τρυμαλιὰν οὐχ ὁσίαν τὸ κέντρον ὠθεῖς, id eſt, In foramen haud licitum, ſtimulum trudis. Dicterium Sotadis in Philadelphum, qui ſororem Arſinoen exemplo Iouis vxorem duxerat, quo quidẽ dicto offenſus rex, capitis ſupplicium ſumpſit de eo, qui dixerat. Meminit Plutarchus in libello; De liberis educandis.

Quamquam non dixeris, tamen appares è pelle.

Εἰ μὴ λέγεις, ἀπὸ τοῦ δέρματος φαίνῃ, id eſt, Etiã ſi non dicas, pelle pręte fers. Res ipſa redarguit mẽdacem, & oris habitus. Vnde illud Ciceronis: Niſi fingeres, non ſic diceres videtur ex apologo natum.

Decipula murem cæpit.

Εἴληφεν ἡ παγὶς τὸν μῦν, id eſt, Laqueus murũ cæpit. De recte meritoq; deprehenſis, & malo dignis. Quaſi dicas: Lupus in foueã incidit, aut aper in caſſes.

Iiſdem è litteris comœdia, ac tragœdia componitur.

Ἐκ τῶν αὐτῶν τραγῳδία γίνεται καὶ κωμῳδία, γραμμάτων, id eſt, Ex iiſdem litteris comœdia, tragœdiaq; componitur. Conuenit in eos, qui eadem de re norunt diuerſa fingere. Aut qui eadem opera diuerſa poſſunt.

A fronte præcipitium, à tergo lupi.

Ἔμπροσθεν κρημνὸς, ὄπισθεν λύκοι, id eſt, A fronte pręcipitium, à tergo lupi. Cum aliquis hinc atque hinc duobus maximis pręmitur malis, vt in vtrumq; inciderit, pereundum ſit.

Oſcitante vno, deinde oſcitat & alter.

Ἑνὸς χανόντος μετέχανεν ἅτερος, id eſt, Cũ oſcitat vnus, ſtatim oſcitat & alter. Dicendum quoties exemplo peccati, ſtatim prouocatur aliquis ad ſimile facinus. Fit autẽ hoc occulta quadam naturæ vi, vt qui viderit oſcitantem, cogatur & ipſe oſcitare. Cuius rei cauſſam etiam reddere conãtur philoſophi. Simili modo tranſeunt & quidam animorum affectus. Socrates apud Platone in Charmide: καὶ ὁ Κριτίας ἀκούσας ταῦτα, καὶ ἰδών με ἀποροῦντα, ὥσπερ οἱ τοὺς χασμωμένους καταντικρὺ ὁρῶντες ταυτὸν τοῦτο συμπάσχουσι, κἀκεῖνος ἔδοξέ μοι ὑπ' ἐμοῦ ἀποροῦντος ἀναγκασθῆναι καὶ αὐτὸς ἁλῶναι ὑπὸ ἀπορίας. id eſt, Hæc vbi audiuit Critias, meque vidiſſet hęſitãtem, quemadmodum ii, qui ex aduerſo vident oſcitantes, eodem affectu corripiuntur, itidem & ille mihi viſus eſt mea dubitatione cogi, vt & ipſe à dubitatione corriperetur. Oſcitantiam autem Latini vocant torporem & indiligentiam. Qui cum ignauis viuit, facile fit illorum ſimilis. Omnes enim procliues ſumus à labore ad libidinem, vt ait Comicus. Torpedo piſcis ſuo contactu protinus torpidum reddit. Plato in Menone: δοκεῖς μοι ὁμοιότατος εἶναι ταύτῃ τῇ πλατείᾳ νάρκῃ τῇ θαλαττίᾳ. καὶ γὰρ αὕτη τὸν ἀεὶ πλησιάζοντα καὶ ἁπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ, καὶ σὺ δοκεῖς μοι νῦν ἐμὲ τοιοῦτόν τι πεποιηκέναι ναρκᾶν. id eſt, Videris mihi ſimilimus eſſe iſti latæ torpedini marinæ. Nam hæc quoq; ſemper eum, qui accedit, ac tangit, torpidum reddit. Et tu videris mihi quoque tale quiddã feciſſe, vt torpeam.

Inter cæcos regnat Strabo.

Ἐν τοῖς τόποις τῶν τυφλῶν λάμων βασιλεύει, i. In regione cæcorũ rex eſt luſcus. Inter indoctos, qui ſemidoctus eſt, doctiſſimus habetur. Inter mendicos, qui paullulũ habet nummorũ, Crœſus eſt. Sapit vulgi fecem,

In area latitas.

Ἐν ἅλῳ δρασκάζεις, id eſt, In area occultaris. De eo, qui in eo verſatur negotio, vt, non poſſit non eſſe conſpicuus. Aut qui ſic latitat, vt à nemine tamen non conſpiciatur. Nam in area nullæ latebræ.

Cum liceat fugere, ne quære litem.

Ἐξὸν φυγεῖν μὴ ζήτει δίκην, id eſt, Cum fugiendi poteſtas eſt, ne quære litem. Ab Alcibiadis apopthegmate natum. Is cum è Sicilia citaretur ab Athenienſibus, vt criminibus reſponderet, abdidit ſeſe, negans litigãdum eſſe, ſi quo modo liceret effugere. Subiicientibus aliis, Non igitur confidis patrię de te iudicaturæ. Imo, inquit, ne matri quidem crediderim. Metuerem enim ne

foris

ſoris imprudens albi calculi loco nigrum immitteret. Alcibiadis ſententiæ ſubſcribere ret, quiſquis litium expertus eſt. Græcis vnico verbo dicuntur φυγοδικεῖν, qui litem detrectant.

In tergore bouis deſedit.

Ἐπὶ βύρσης ἐκαθίζετο, id eſt, In tergore bouis deſedit, id eſt, ſupplex implorat auxilia. Natum adagium à conſuetudine vernacula Scythis, quemadmodum teſtatur Lucianus in Taxaride. Nam apud hos ſi quis forte læſus eſſet, neque ſuppeteret vlciſcendi facultas, immolato boue carnes minutim ſectas coquebat, ipſe in tergore humi ſtrato ſedebat, manibus in tergum reductis. Idq́; maximum ſupplicandi genus apud illos habebatur. Accedebat quicumq́; vellet opitulari, & carnium portione guſtata, dextroque pede tergori impoſito, pollicebatur pro viribus auxilio futurum: Atque hoc fœdus apud Scythas ſanctiſſimum habebatur.

Hoſpites indigenam.

Ἔπηλυς τὸν ἔνοικον, id eſt, Aduena inquilinũ, ſubaudiendum, ἐξέβαλεν, id eſt, eiecit. Vſus fuerit, cum alienæ profeſſionis quiſpiam alium in propria vincit arte. Quod genus, ſi theologus in arte grãmatica ſuperet grãmatices profeſſorem. Aut ſi arrogatus, aut adoptiuus, filium eiiceret è familia, aut miles aſcititius eiiceret colonos.

Riſus Sardonius.

Σαρδόνιος γέλως, id eſt, Sardonius riſus. De riſu ficto, aut amarulento, aut inſano denique. Et ſenſus & origo prouerbii adeo varie tractatur ab auctoribus, vt vereamur, ne riſus hic Sardonius non citra riſum legatur, tamen accingemur referre quędam. Zenodotus in collectaneis ſuis Aeſchylum citat, q huiuſmodi ferme tradiderit in opere de parœmiis, Gentem eſſe quãdam Carthaginenſium coloniam, quæ Sardonem regionem inhabitet, ei morem eſſe, ſenes ſeptuageſimum prætergreſſos annum Saturno ſacrificare, ridentes interim, ac mutuo ſeſe complexantes. Nam turpe ducebant in funere aut eiulatum edere, aut lacrymas profundere. Hinc adſimulatum riſum, Sardonium vocari cœptum. Timæus apud eũdem Zenodorum ait, Sardoniis cõſuetudinẽ fuiſſe, vt filii parentes iam grandęuos iuxta foſſam, aut præcipitiũ, in quo ſepeliendi forent, collocarent, atq; inde fuſtibus cædentes, in eam darent præcipites. At illi interim pereuntes ridebant, exiſtimantes eam mortem felicem atque egregiam, quod liberorum impietate interirẽt. Sunt qui dicant, in Sardorum inſula herbam naſci quandam, cui Sardoæ cognomẽ ſit, Apiaſtro ſimilem. Eam ſapore quidem eſſe dulcem, verum guſtatam, ora hominũ in rictus dolore contrahere, vt veluti ridentes emoriantur. Hoc ſenſiſſe videtur Solinus, eumq́; hoc Seruius grammaticus enarrans hunc ex Vergiliana Thyrſide locum:

Imo ego Sardois videar tibi amarior herbis.

Atque his ferme confinia tradit Lycophronis interpres de riſu Sardonio. Seruiũ ſecutus Latinus Drepanus in Panegyrico, Serenos ergo, inquit, vultus induebamus, & ad illorum vicem, qui deguſtato Sardorũ graminum ſucco ferũtur in morte ridere, imitabamur læta mœrẽtes. Neque rurſum deſunt, qui Sardonium riſum cognominatum autumãt, ἀπὸ τοῦ σεσηρέναι τοὺς ὀδόντας, quod dentes aperiat atque renudet, cuiuſmodi riſus eſſe ſolet eorum, qui non ex animo rident. Hinc & iocus ille paraſiti Plautini conquerentis, quod ſuis dictis nullo pacto iuuenes arriſiſſent, ac non ſaltem canes fuiſſent imitati, vt dentes oſtenderent. Et Apuleius, Reſtrictis forte ſi labellis riſeris. Id genus riſum deſcripſit Homer. Iliados O. de Iunone loquens:

Ἡ δ' ἐγέλασσε
χείλεσιν, οὐδὲ μέτωπον ἐπ' ὀφρύσι κυανέῃσιν
ἰάνθη. id eſt,

Illa quidem labiis ridebat, nubila porro
Frons minime renitebat.

Ad id facit qđ ſcribit Ariſtophanes ĩ Pace:

Ἠγριωμένοις ἐπ' ἀλλήλοισι καὶ σεσηρόσι, i. Inuicem in ſe exaſperatis uſque diducentibus.

A canibus ducta metaphora, quibus hoc iræ indicium eſt, nudare dentes. Quem morem aiunt equis etiam ineſſe, ſi quando parant mordere: vnde vulgo nunc riſum huiuſmodi, riſum equinum vocant. Rurſum alii perhibent, apud Sardinios fuiſſe receptum, vt ex captiuis pulcherrimos quoſq;, ac natu maximos, qui ſeptuageſimum exceſſiſſent annum Saturno mactarent, ridentes in morte, propterea quòd id forte ac virile

ſile videretur. Citatur auctor Clearchus, Carthagine ſolemnem fuiſſe morem, vt in magnis votis puerũ Saturni manibus imponerent. Huius ſtatua fingebatur ærea, manibus porrectis. Sub eo fornax erat, ea ſuccendebatur, puer itaque ignis vapore cõtractus ac tortus, ridentis ſpeciem exhibebat. Denique & Simonidem allegat Zenodotus, nouæ fabulę auctorẽ. Ait enim Talũ quempiam æreum virũ priuſquam in Cretam perueniret, in Sardiniam acceſſiſſe, vbi non paucos mortales neci dedit. Qui cum morientes ringerentur, riſus imaginẽ quãdam exhibentes, prouerbio locum fecerũt. Addunt nonnulli, cum è Sardiniis in Cretam tranſmittere vetaretur: illum in ignẽ deſiliiſſe, quandoquidẽ ærei corporis erat, deinde Saturnios pectori ſuo admotos necaſſe ſolitum. Emoriebatur autem velut in amplexu, ac ridentibus adſimiles, nimirum rictu incendii vi diducto. De hoc Talo ridicula narratur fabula. Aiunt enim hunc à Vulcano ex ære fuiſſe fabrefactũ, Minoiq; dono miſſum ad Cretenſis inſulæ tutelam. Erat autem illi vnica duntaxat vena, eaque à ſumma ceruice, ad imos vſque talos porrecta. Ter in ſingulos dies inſulam obibat, excubias agens. Itaque & Argo nauem à Colchide cum Iaſone redeuntem vetuit in portum Cretenſem appellere. Sed à Medea deceptus periit, vt nonnulli dicunt, dato veneno, quod inſaniam immitteret: vt aliis placet, cum illa pollicita ſe illum immortalem redditurum, clauum qui ſummæ venæ erat adfixus, eduxit, atque ita ſanguine totoq; corporis humore defluente periit. Rurſum alii tradunt interiſſe percuſſum arcu à Pæante circa talum. Dioſcorid. libro ſexto inter venena prodidit herbæ ſpeciẽ eſſe quandam, quam quidam ranunculam appellant Latine, Gręci batrachion: eam à regione, in qua copioſius prouenit, Sardoam, ſiue Sardoniam dicunt; quæ pota ſiue comeſa mentem adimat, labiiſque contractis riſus ſpeciem præbeat. Atq; inde in hominum vitam ſiniſtri ominis veniſſe de riſu Sardonio prouerbium. Meminit huius herbæ & Pli. lib. 25. circa fi. Strabo lib. Geographiæ 11. ſcribit in Camby ſena, quę flumen Alazonium accolit, aranearum genus quoddam naſci, quod alios ridendo cogat emori, alios flendo deſiderio ſuorum. Quidam addunt de Tarcotella, cuius morſum interitus cũ riſu ſequatur. Quin & Ariſtoteles De partibus animaliũ lib. 3. ait, ictu etiam traiecta præcordia, in prœliis riſum attuliſſe litteris proditũ eſſe, idque accidere calore quẽ moueat vulnus. Mortuus eſt & Zeuxis pictor ridendo, dum ſine fine ridet anum à ſe pictam, & Chryſippus cõſpiciens aſinum veſcentem ficis. M. Tullius Epiſt. fam. lib. 7. ad Fabium Gallũ: Videris, inquit, mihi vereri, ne ſi iſtum habuerimus, rideamus γέλωτα σαρδάνιον: ſignificans futurum, vt ſi Cæſar rerum poniretur, multis arridere atque applaudere cõgerentur, quæ magnopere diſplicerent. Lucianus in Aſino, σαρδάνιον γελῶντες ἔλεγον. i. Sardonice ridentes aiebant. Riſum innuit contumelioſum & ſubſannantem. Idem alibi: ὁ δᾶμις δὲ τὸ σαρδάνιον ἐπιγελῶν ἔτι μᾶλλον παρώξυνε, id eſt, Damis autem Sardonio arridens riſu, magis etiam irritauit. In eodem ſenſu videtur vſurpatum & à Platone lib. De repu. 1. cum ſcribit Thraſymachũ, quem amarulentum & arrogantem vbiq; facit, Sardonice riſiſſe: Καὶ ὃς ἀκούσας ἀνεκάγχασέ τε μάλα σαρδάνιον καὶ εἶπεν, id eſt, His ille auditis edito cachinno, valde Sardonice riſit, ac dixit. Homerus itẽ aliquot locis huius riſus mẽtionem facit in Odyſſeæ υ, narrans quemadmodũ e procis quiſpiam, puta Cteſippus Vlyſſem in ædibus ſuis habitu ſpecieque mendici ſedentem, arrepto e ſportula bouis pede petiſſet, atq; ille capite commodum deflexo declinaſſet ictum:

Μείδησε δὲ, inquit, θυμῷ
Σαρδάνιον μάλα τοῖον.

Quo loco Euſtathius interpres admonet eũ ridere riſum Sardonium, qui diductis modo labris rideat, ceterum intus aut ira, aut moleſtia diſcruciatur. Veteres enim riſum Sardoniũ vocaſſe, quoties aliquis deſpectim non ſolum ridet, ſed etiam irridet: dictum autem παρὰ τὸ σεσηρέναι τὰ χείλη, id eſt, à diducendo labia. Quomodo fere rident, qui apud ſeſe perniciem alicui deſtinaut, quemadmodum Vlyſſes mox ſublaturus è medio procos, idq; iam tũ in animo ſtatuens, riſit riſum quendam ſubamarulentum. Conſimilem riſum riſit apud Heſiodum Iupiter iratus Prometheo propter ignem furto ſublatum. Carmen adſcripſimus, quod quidem eſt in 1. lib. operis, cui titulus: ἔργα καὶ ἡμέραι:

Τὸν δὲ χολωσάμενος προσέφη νεφεληγερέτα ζεύς.
Ιαπετιονίδη πάντων πέρι μήδεα εἰδὼς
Χαίρεις πῦρ κλέψας, καὶ ἐμὰς φρένας ἠπεροπεύσας.
Σοί τ᾽ αὐτῷ μέγα πῆμα, καὶ ἀνδράσιν ἐσσομένοισι.
Τοῖς δ᾽ ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακὸν, ᾧ κεν ἅπαντες
Τέρπωνται κατὰ θυμὸν ἑὸν, κακὸν ἀμφαγαπῶντες.
Ὣς ἔφατ᾽ ἐκ δ᾽ ἐγέλασσε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε. id eſt,
Huic animo inſenſus, qui nubila colligit, inquit,
Proles Iapeti multo technisq; dolisq;
Inter mortales vnus doctiſſimus omnes,
Impoſuiſſe mihi gaudes, ignemq́, tuliſſe.
Nempe ingens atroxq; malũ, & tibi, poſtque futuris,
Quis ego pro rapto igne malũ dabo, quo ſimul omnes
Gaudebunt, propriumque malum fouiſſe libebit.
Sic fatus, riſitque parens hominumque Deumque.

Riſum hunc fatalẽ interpretantur, quoties imminet pernicies à fatis deſtinata. Cuiuſmodi fuit & ille procorum, quem deſcribit Homerus eodem libro, quem paullo ante citauimus, alioq; retulimus loco:
Μνηστῆρσι δὲ Παλλὰς Ἀθήνη
Ἄσβεστον γέλων ὦρσε, παρέπλαγξεν δὲ νόημα,
Οἳ δ᾽ ἤδη γναθμοῖσι γελοίων ἀλλοτρίοισιν,
Αἱμοφόρυκτα δὲ δὴ κρέα ἤσθιον. ὄσσε δ᾽ ἄρα σφέων
Δακρυόφιν πίμπλαντο, γόον δ᾽ ὠΐετο θυμός. i.
Diua procis mouit validum Tritonia riſum
Haud compeſcendum, ac animum ſtupefecit, at illi
Iã malis ſine mente quidem riſere alienis,
Carnis fruſta & cruda & ſanguinolẽta vorantes.
Interea lacrymis implentur lumina, fletum
Senſit & ipſe animus.

Opinamur & Sardonium riſum accipiendum, quẽ Homerus Iliados H. tribuit Aiaci ſingulare certamen ineunti:
Τοῖος ἄρ᾽ Αἴας ὦρτο πελώριος, ἕρκος Ἀχαιῶν
Μειδιόων βλοσυροῖσι προσώπασι· id eſt,
Sic ingens Aiax ſurgebat murus Achiuũ

Terribili ridens vultu.

In vetuſtiſſimis quibuſdam in Heſiodum commentariis epigramma reperitur, quo prouerbium de riſu Sardonio non inelegãter explicatur, id eſt, huiuſmodi:
Σαρδώ τις ἐστὶ νῆσος ἰβηροτρόφος,
Ἐν ᾗ βοτάνη φθαρτικὴ γῆς ἐκτρέχει
Σελινοειδὴς σαρδάνη κεκλημένη.
Βιβρωμένη δὲ τοῖς ἀπείροις αὐτίκα
Σπασμούς τε ποιεῖ καὶ γελώτων ἐμφάσεις,
Καὶ πότμος εὐθὺς καὶ γελάσιμος μόρος.
Ἄλλοι δέ φασι σαρδονίους τοὺς βαρβάρους
Γηρῶντας αὐτῶν τοὺς γενάρχους ἐχθροὺς
Ἄγειν λαβόντας εἰς ἀπόκρημνον τόπον,
Κτείνειν τε τούτους ἔν τισι ῥοπάλοις καὶ λίθοις,
Ἔπειτα ῥίπτειν ἐκ πετρῶν τοὺς ἀθλίους
Γελῶντας εἰκῇ παιδιαῖς πατροκτόνοις.
Ἄλλοις δὲ τοὺς θνήσκοντας ἀρέσκει πλέον
Γελᾶν, ὁρῶντας τεκνικὰς παρανοίας,
Καὶ τὰς κυκλόσεις καὶ στροφὰς τῶν πραγμάτων.

Id quoq; nos noſtro more propter imperitiores Latinum fecimus, hoc modo:
Quędam inſula eſt vocata Sardo Hiberię,
In qua herba pernicioſa ſurgit è ſolo,
Cui Sardanæ nomen, apiaſtri præferens
Figuram, at ea comeſa ab imprudentibus
Mox ora contrahit, atq; riſus exhibet
Speciem, deinde protinus mors occupat
Imitata riſum. Ceterum ſunt qui ferant
Gentem eſſe quandam Sardanorum barbaram
Aetate qui feſſos parentes in loca
Prærupta raptos deferant, atq; ibi neci
Saxisq; fuſtibusq; dent miſerrimos
Ex arduis ſubinde præcipitent petris.
At inter iſthæc impiis rident iocis,
Luduntq; temere parricidis luſibus.
Aliis magis probatur hæc ſententia,
Ridere eos, qui ſic necantur, quippe qui
Spectent ſuorum pignorum veſaniam,
Citasq; rerum & æſtuarias vices.

Pauſanias in Phocaicis tradit, Sardoam inſulam ſerpentes gignere innoxios. Præterea eam à venenis herbarum prorſus immunem eſſe, niſi quod vnam alit exitialẽ, apii ſpecie, quæ iuxta fontes quidem proueniat, non inficiat tamen fontium aquas: eam qui ederint, ait ridentes emori. Atque hinc Homerum, & poſt Homerũ alios adagium induxiſſe, vt dicerẽt eos ridere riſum Sardoniũ, qui riſum riderent τὸν ἐπὶ οὐδενὶ ὑγιεῖ, hoc eſt, omnino inſanum. Itaque non

 abſurde

abſurde videtur accipi poſſe riſus Sardonius, pro riſu demente, quoties inſtantibus malis inſane ridetur. Siquidem legimus C. Gracchum in ambiendo magiſtratu repulſum, aduerſus inimicos inſolentius ridentes inclamaſſe, eos Sardonium ridere riſum, ignaros quàm magnis tenebris ex ſuis actibus circũfunderentur. Hoc in Gracchorum vita Plutarchus. Idem in commentario de ſuperſtitione: Ἐνταῦθα τοίνυν σκόπει τὸν ἄθεον, γελῶντα μὲν μανικὸν καὶ σαρδάνιον γέλωτα. id eſt, Hic itaq; conſydera eum, qui nullos credit eſſe Deos, inſanum quidem & Sardonium ridẽtem riſum. Interpres quiſpiam Heſiodi, riſum Sardonium interpretatur, riſum πλατὺν, id eſt, amplũ, vbi quis ore vehementer diducto ridet, quem eundem, opinamur, γέλωτα συγκρούσιον appellãt, id eſt, riſum concutientem. Cui quidẽ interpretamento ſuffragatur ipſius etymologia vocabuli, quam paullo ſuperius oſtendimus: ἀπὸ τοῦ σεσηρέναι τοὺς ὀδόντας. Poſtremo non omnino videbitur abſurde Sardonius riſus accommodari poſſe, ad riſum luctuoſum ac triſtem, cuiuſmodi tribuit Homerus Iliados Z. Andromachæ, tanquam is indicium fuerit animi, mortem Hectoris præſagientis:

Ἡ δ' ἄρα μιν κηώδει δέξατο κόλπῳ
Δακρυόεν γελάσασα. id eſt,
Illa ſuum accepit ſpiranti, flebile ridens.

Eudemus in collectaneis dictionum rhet. ait placere nonnullis, vt de riſu cõtumelioſo accipiatur, vbi quis deſpectim contemptimq; ridet, de quo prouerbium etiã fertur: Ἀφ' ὕψους καταγελᾷς μου, id eſt, E ſublimi me derides. Addit idem lapidis eſſe genus, qui riſus Sardonius appelletur. Suidas ſcribit hinc etiam verbum effictum, vt σαρδάζειν dicantur, qui Sardonium rideãt riſum.

Sed iamdudum libet à riſu Sardonio diſcedere, idq; faciemus, ſi prius illud addiderimus, epitherum hoc Sardoniũ variis formis inueniri apud auctores. Apud Lucianum & Ciceronẽ σαρδάνιον legimus, apud Homerum σαρδάνιον, apud Verg. Sardoũ, apud Lycophronis enarratorem σάρδιον, γέλωτα, apud Plutarchum σαρδιανὸς, εἴ τις ἐστὶ τῆς ψυχῆς σαρδιανὸς γέλως, id eſt, Si quis eſt animi Sardianus riſus. Stephanus indicauit dicit σαρδωνικὸν, & σαρδίακμον. Tametſi non omnia ab eadem voce manant. Nam à Sardo ſiue Sardon inſula, cui quondã nomen fuerat Ichnuſæ, deducitur Sardonius, Sardous & Sardonicus. A Sardos Illyriæ ciuitate proficiſcitur σαρδωνοὶ, vnde, ſicuti credimus, mutato ο, in α, σαρδάνιοι. A Sardis Lydię oppido Sardianos & Sardianicus. Ex his ſuccurrit coniectura in epigrammate Græco, quod modo citauimus, non legendum fortaſſis, ἰσμηροτρόφος, ſed ἰλλυριοτρόφος. Vſurpauit adagium Saluianus lib. 7. Sardonicis quoddãmodo herbis, omnem Romanorum populum putes ſaturatum: moritur & ridet.

Facta iuuenum, conſilia virorum, vota ſenum.

CELEBRATVR hic verſus moralis apud Græcos:

Ἔργα νέων, βουλαὶ δὲ μέσων, εὐχαὶ δὲ γερόντων. id eſt,
Facta Iuuenum, conſilia mediocrium, vota ſenum.

Huius adagii meminit Ariſtoph. grammaticus. Hyperides in oratione contra Autoclem ex Heſiodo citauit. Nam illius creditur eſſe carmen. Senſus per ſe liquet, nẽpe ad rem gerendam adhibendos iuuenes. Nã viribus ætas ea præpollet. In conſilium adſciſcẽdos mediocris ætatis viros, propterea quod in his nonnihil detrito virium vigore, valet tamen vſu rerum aucta prudentia. Senes vtpote religioſi ſolent à ſuperis optima precari. Ceterum neq; viribus iam vtiles, neq; mẽte ſatis conſtantes ætatis vitio. Euripides in Melanippo apud Stobæum:

Παλαιὸς αἶνος, ἔργα μὲν νεωτέρων,
Βουλαὶ δ' ἔχουσι τῶν γεραιτέρων κράτος. id eſt,
Dictum eſt vetuſtum, Facta iuuenum, ceterum
Magis valent conſilia natu grandium.

Idem innuit Pindarus cum ait:

Νεότατι μὲν ἀρήγει θράσος δεινῶν πολέμων. i.
Iuuentuti congruit audacia crudeliũ bellorum.

Item Homerus Iliados Π. docet in bello requiri vires, in conſultationibus orationẽ:

Ἐν γὰρ χερσὶ τέλος πολέμου, ἐπέων δ' ἐνὶ βουλῇ,
Τῷ οὔτι χρὴ μῦθον ὀφέλλειν, ἀλλὰ μάχεσθαι. i.
Bella manu conſtant, at cõſultatio dictis.
Illic pugnandum eſt, neque proſunt aſpera dicta.

Apud eundẽ Neſtor in conſiliis præcipuus, bello inutilis. Plutarchus in commentario, cui titulus: Εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον, Καὶ μάλιστα

μάλιϛα σώζεται πόλις, ἔνθα βουλαὶ γερόντων, καὶ νέων ἀνδρῶν ἀριϛεύουσι αἰχμαί. id eſt, Et, maxime ſeruatur ciuitas, vbi conſilia ſenum, & iuuenum virorum præcellunt lanceæ. Aeſchines in oratione contra Cteſiphontem teſtatur, hoc Solonis legibus fuiſſe cautũ, vt in conſultatione natu maximus primus diceret. Et apud Athenienſes olim fuiſſe morem, vt præco facturus dicendi facultatem ita ſonaret: τίς ἀγορεύειν βούλεται τῶν ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη γεγονότων, id eſt, Quis vult concionari ex iis, qui quinquageſimũ exceſſerunt annum?

Silentii tutum præmium.

Σιγῆς ἀκίνδυνον γέρας, id eſt, Tutum ſilentii præmium. Ariſtidis in defenſione Periclis ex Cio quopiam poeta citat. Plutarchus in apophthegmatis Auguſto Cęſari adſcribit, qui Athenodori conſilium opprobãs ſubiecerit, ἔϛι καὶ σιγῆς ἀκίνδυνον γέρας. verſus integer talis videtur:

Ἀκίνδυνον καὶ ἔϛι τὸ σιγῆς γέρας, id eſt,
Vacat periclo præmium ſilentii.

Vſurpat Horatius Odarum lib. 3.

Eſt & fideli tuta ſilentiò Merces.

Silendo nemo peccat, loquendo perſæpe. Iam olim in prouerbio eſt, nobilis illa Simonidis ſententia, quæ celebratur & apud Latinos prouerbii loco:

Nam nulli tacuiſſe nocet, nocet eſſe locutum.

Etiam ſi Valerius Max. lib. 7. cap. 2. ſententiam hãc tribuit Xenocrati: Quid, inquit, Xenocratis reſponſum quam laudabile? Cum maledico ſermoni quorundam ſummo ſilentio intereſſet, vno ex his quærente, quur ſolus linguam ſuam cohiberet: Quia dixiſſe me, inquit, aliquando pœnituit, tacuiſſe nunquam.

Felicitas multos habet amicos.

Εὐτυχία πολύφιλος, id eſt, Felicitas multos habet amicos.

Simillimum illi, quod alibi retulimus:
Τῶν εὐτυχούντων πάντες εἰσὶ συγγενεῖς. i.
Felicibus cognatus eſt vel quilibet.

Notior eſt ſententia, quàm vt requirat interpretem. Contra in rebus aduerſis ait nulli, aut pauci ſunt amici. Pindarus in Nemeis Oda X.

Οἴχεται τιμὰ φίλων τατωμένῳ
Φωτί, παῦροι δ' ἐν πόνῳ πιϛοὶ βροτῶν
Καμάτου μεταλαμβάνειν. id eſt,
Perit honor amicorum afflicto viro, paucique in rebus aduerſis fidi mortales ad laboris ſocietatem.

Stulto ne permittas digitum.

Εὐήθει δάκτυλον μὴ δείξῃς, ἵνα μὴ καὶ τὴν παλάμην καταπίῃ, id eſt, Stulto digitum ne oſtenderis, vt ne palmam etiam deuoret. Nihil permittendum imprudentibus, quantumuis puſillum. Siquidem in maximis lædunt, ſi vel tantillum commiſeris. Sapit & hoc vulgus.

Opta vicino vt habeat, magis autem ollæ.

Εὔχου τὸ πλησίον ἔχειν, ἐπὶ πλέον δὲ τῇ χύτρᾳ, id eſt, Opta vt proximus habeat, magis autem vt olla. Potiſſimum eſt habere domi, quibus eſt opus. Proximum, vicinum habere diuitem, à quo poſſis petere. Videtur è vulgi fece hauſtum.

Habet & muſca ſplenem.

Ἔχει καὶ ἡ μυῖα σπλῆνα, id eſt, Habet & muſca ſplenem. Simillimum illi:

Et pueri naſum Rhinocerotis habent.

Item illi: ἔνεϛι καὶ μύρμηκι χολὴ, id eſt, Ineſt & formicæ bilis. Olet fecem.

Camelus deſiderans cornua, etiam aures perdidit.

Κάμηλος ἐπιθυμήσασα κεράτων, καὶ τὰ ὦτα προσαπώλεσεν, id eſt, Camelus dum affectat cornua, & aures inſuper perdidit. Cõuenit in eos, qui dũ peregrina ſectantur, ne ſua quidem tuentur. Sumptum ex apologo de camelis, qui per oratorem cornua à Ioue poſtularunt, ille offenſus ſtulta poſtulatione, aures quoque reſecuit, & hoc Apoſtolii videtur.

Hercules & ſimia.

Ἡρακλῆς καὶ πίθηκος, id eſt, Hercules & ſimia. De minime congruentibus. Simia dolis valet, Hercules viribus antecedit. Adfine illi: Formicę camelus. Nota eſt fabula de fratribus Perperis, quos Hercules cõprehenſos à claua ſuſpẽdit. Eos ferũt verſos in Simios.

Aut manenti vincendum, aut moriendum.

Ἢ μένοντα ἀποθανεῖν, ἢ νικᾶν, id eſt, Oportet aut manentem vincere, aut interire. Dici ſolitum, vbi certa ſtat ſententia, aut nego-

tinm aliquod abſoluere, aut immori. Trãſlatum ab inſtituto Lacedæmoniorum, qui hoc animo prelium inibant, vt aut victores rediteent domum, aut victi occnmberẽt. Celebratum eſt Lacænæ cuiuſdam apophthegma, quæ filio tradẽs clypeum dixerit: ἢ τὰν, ἢ ἐπὶ τᾶς, Aut hũc, aut ſuper hunc. Laconicè ſignificans, aut referendum clypeum, aut in eo moriendum.

Maritimus cum ſis, ne velis fieri terreſtris.

Θαλάττιος δ᾽ ὤν, μήποτε χερσαῖος γίνῃ, id eſt, Si ſis matinus, abſtine à terreſtribus.

Admonet non mutandam conditionem, ne in melius quidem. Vernm vnieniq; tuẽdum id vitæ genus, ad quod vel inſtitutus à natura videtur, vel in quod caſu incidit. Mutuò ſumptum ex apologo qnodam Aeſopico, qni fertur huinſmodi: Cancer quidam relicto mari, cœpit in agro qnodã paſci. Ibi forte conſpectus à vulpe, protinus arteptus ac denoratus eſt. Itaque perituins ſero deplorauit ſtultitiam ſuam, quod marini generis cum eſſet, ad terreſtrinm animãtium partes deſciſcere voluerit. Eſt apologus non diſſimilis de lupo tibiis canẽte, ac mox canibus irruentibus deplorante, quod ex coco factus eſſet tibicen. Hermolaus Barbarus ad Picũ inuertit non inelegãter pronerbium: χερσαῖος ὢν μὴ ζήτει θάλασσαν, i. Terreſtris cũ ſis, ne quæſieris mare.

Thynni more.

Θύννου δίκην, i. Thynni more, videre dicũtur, qni limis aut altero oculo oblique inſpicinnt. Aeſchylns apud Athenæum lib. 7.

Τὸ σκαιὸν ὄμμα παραβαλὼν θύννου δίκην. i.
Oculum ſiniſtrum admoliens Thynni modo.

Siqnidem Ariſtoteles indicat Thynnos nõ cernere niſi læuo oculo, vt ibidẽ citat Athenæns, cnm panllo ſuperius ex eodem auctore dixerit illum cernere dextro, ſiniſtro cæcutire. Plin. lib. 9. cap. 15. dicit illos vtroq; hebetes eſſe, dextro tamen plus cernere. Refertur idem verſus ex eodem auctore apud Plutarchum in dialogo De comparatione terreſtrium ac matinorum, Addit cum piſcem altero ocnlo cæcutire, eoq; cum immigrant in mare, adhęrent terris ad dextrã, cũ emigrant, cõtra. Põt & ad eos referri, qni acriter ac diligenter inſpiciunt. Perſius: Non ſecus ac ſi oculo rubricã dirigat vno. Idq; Ariſtoteles Sectionis 31. probl. 3. & 4. vere putat euenire, propterea quòd oculorum initia ab eodem dependeãt. Vnde fit, vt altero occluſo, vis illa, quæ duos mouebat, ad vnum conferatur, hoc acrior, quò contractior.

Canis reuerſus ad vomitum.

Κύων ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, id eſt, Canis ad proprium vomitum. Qnadrat in eos, qui relabuntnr in eadem flagitia, à quibus aliquando ſunt expiati. Refertur in epiſt. Diui Petri, his qnidem verbis: Συμβέβηκε δὲ αὐτοῖς, τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας, κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, καὶ ὗς λουσαμένη εἰς κύλισμα βορβόρου. id eſt, Accidit autẽ illis illud veri prouerbii: Canis reuerſus ad proprium vomitum, & ſus lota ad volutationem cœni. Sũpta videlicet metaphora à canibus reſorbentibus qnod euomerint, & ſuibus ab amne protinus ad cœnum recurrentibus.

Cani das paleas, aſino oſſa.

Κυνὶ δίδως ἄχυρα, ὄνῳ δὲ ὀστέα, id eſt, Cani das paleas, aſino vero oſſa. Cum res præpoſtere diſtribuuntur. Veluti ſi quis indocto mnnns mittat litterarium, erudito floſculos, aut gladinm, balteumve, militi librũ. Siqnidem munera hoc ipſo ſunt ingrata, quod apta non ſunt. Interdum vertuntur in contnmeliam.

Præmonere venatum.

Προσοβεῖν τὴν θήραν, id eſt, Præturbare feram. Ariſtides in Pericle citat ex Platone: ὥς τι οὕτω γ᾽ ἂν ἃ φησιν αὐτὸς ἀνεσόβει τὴν θήραν. i. Igitur ad enm modnm quod ipſe ait, turbauit venationem. Ceterũ verba Platonis in Lyſide ſic habent: Ποῖος τις ἂν ἄν σοι δοκῇ θηρευτὴς εἶναι, εἰ ἀνασοβοῖ θηρεύων καὶ δυσαλωτοτέραν τὴν ἄγραν ποιοῖ, id eſt, Qualis igitnr tibi videatur eſſe venator, ſi inter venandum excitet feram, & captum reddat difficiliorem? Dici ſolitum apparet, vbi quis non ſatis diſſimulat quod molitnr. Quemadmodnm vſu venit, vt fera tumnltu excitata intellectis inſidiis, ſubducat ſeſe.

Rectam ingredi viam.

Τὴν ὀρθὴν βαδίζειν ὁδόν, id eſt, Rectã ambulare viam

re viam

re viam dicitur, qui nuſquam deflectit ab honeſto. Ariſtides in Pericle: ὥς τε ἐξετάζειν τεταγμένα καὶ τὴν ὀρθὴν ὁδὸν σώζειν κατὰ τὴν παροιμίαν. id eſt, Vt ordine incedatur, & recta ſeruetur via, iuxta prouerbium. Philon de humanitate: Ὁδὸν γὰρ τὴν λεωφόρον ἄγουσαν ἐφ' ὁσιότητα ταύτην ἠπίστατο. id eſt, Viã enim publicam, quæ ad æquitatẽ duceret, didicerat hanc. Plautus in Caſſina, Nunc ego Pol in rectam redii ſemitam. Itẽ paullo poſt, Sciens de via in ſemitam regredere. Iubet autem ancilla, vt qui imprudens verum effutiuerat, redeat ad ſimulationem, quam inſtituerat.

Αὐτόθεν κατάβαλλε.

Αὐτόθεν κατάβαλλε; id eſt, Hoc ipſo depone loco. Ariſtides in Pericle: περὶ μὲν δὴ λάλων ὦ Πλάτων καὶ ἀργῶν καὶ δειλῶν αὐτόθεν κατάβαλλε, μή πού τις καὶ Τρῶας ἐγείρῃσι θεὸς ἄλλος. id eſt, Iam de loquacibus ô Plato, ignauis ac timidis, protinus depone, ne forte aliquis Deus alius Troianos exigat. Interpres indicat prouerbium eſſe, ſumptumq́; à victoribus qui vetant, ne victus aliquo diſcedat, ſed inibi porrigat herbam, & victorẽ agnoſcat, ac victoriæ præmium perſoluat. Vſus erit quoties ſtatim & abſq; mora iubemus aliquid, exhiberi, veluti probationẽ eius quod dixerit aliquis, vel promiſſum, vel ſpecimen artis in qua glorietur ſeſe pollere. Vſurpatur & apud Platonem.

Oſtium obdite prophani.

Θύρας ἐπίθεσθε βέβηλοι, id eſt, Fores occludite quiq; prophani. Sumpta eſt adluſio ex Orpheo, cuius hoc citatur carmen:

Φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστὶ, θύρας ἐπίθεσθε βέβηλοι. id eſt,

Fas quibus eſt audire loquar, vos turba prophana
Obturate fores.

Iubet vt prophani oſtium auribus impõnant, ne quid arcani ſermonis poſſit ingredi. Ariſtides in Pericle: λέγω δὴ ταῦτα πρὸς οὓς ἔξεστι. τῶν δὲ βεβήλων ὀλίγος λόγος πάντως. id eſt, Loquar hæc apud eos, quibus audire fas eſt. Prophanorum autem leuis omnino ratio eſt. Conueniet vti, ſi quando ſignificabimus nos de rebus arduis & arcanis locuturos eſſe. Huc reſpexit Horatius, cum ſcribit in Odis:

Odi prophanum vulgus, & arceo,
Fauete linguis, carmina non prius
Audita, muſarum ſacerdos
Virginibus pueriſq; canto. Ouidius:
Lingua fauens adſit noſtrorum oblita laborum,
Quæ puto dedidicit iã bona verba loqui.

Ante ſacrificium præco clamore ſolebat iubere populum fauere linguis, hoc eſt, verba boni ominis loqui, vnde & fauentia dicitur bona ominatio. Item Seneca de philoſophia agens: Et ipſam vt Deos, & profeſſores eius vt antiſtites colite, & quoties ſacrarum litterarum mentio interuenerit, fauete linguis. Hoc verbum non vt pleriq; exiſtimant à fauore trahitur, ſed imperatur ſilentium, vt rite peragi poſſit factum, nulla voce mala obſtrepẽte. Sed pluſculum habebit gratiæ, ſi per ironiam adhibeatur.

Ad reſtim funiculum.

Ἐπὶ σχοῖνον σχοινίον, id eſt, Ad reſtim funiculũ, ſubaudiendum addis, aut reddis, vbi quis iiſdem rebus abundat, aut ſimilia ſimilibus pẽſat. Cognatum illi: λίνον λίνῳ συνάπτεις; id eſt, Linum annectis lino. Veluti ſi quis mendacium attexat mendacio, dolum dolo, nugamentum nugamento.

Salem & fabam.

Ἅλα καὶ κύαμον, id eſt, Salem & fabam, ſubaudiendum propoſuerunt, aut ſi quod aliud ad ſententiam magis appoſitum verbum. Diogenianus admonet dici ſolitum de his qui fingerent ſe ſcire quidpiam, quod neſcirẽt, atque hinc eſſe natum prouerbium, quod olim mos fuerit, vt diuini ſalem & fabam proponerent.

Ἐκπεπεδῆσαι.

Ἐκπεπεδῆσαι, Græci prouerbiali metaphora vocant elabi, ac ſuffugere. Ariſtophanes in Auibus:

Ὡς παρ' ἡμῖν οὐδὲν αἰσχρόν ἐστιν ἐκπεπεδῆσαι. i.
Quippe apud nos turpe non eſt, ſuffugere de caſſibus.

Ductum eſt ab auibus, quæ nonnunquam elabuntur è retibus, ſeu laqueis. Aiunt autẽ perdicem præcipue calliditatis ad id, vt aucupum manus effugiat. Qua quidem de re libet ipſius Ariſtotelis verba ſubſcribere, quæ ſcripta ſunt libro De natura animantium 9. καὶ ὅταν ἐν τῷ αὐτῷ τίκτωσι καὶ ἐπῳάζω-

σιν, ἵνα μή τις κατανοήσῃ τὸν τόπον πλείω χρόνον προσεδρευόντων. ὅταν δέ τις θηρεύων περιπέσῃ τῇ νοττίᾳ, προκυλινδεῖται ἡ πέρδιξ τοῦ θηρεύοντος, ὡς ἐπίληπτος οὖσα καὶ ἐπισπᾶται ὡς ληψόμενον ἐφ᾽ ἑαυτήν, ἕως ἂν διαδράσῃ τῶν νεοττῶν ἕκαστος. μετὰ δὲ ταῦτα ἀναπτᾶσα αὐτὴ ἀνακαλεῖται πάλιν. id eſt, Nec eodem in loco pariunt, & incubant oua, ne quis animaduertat ſi diutius in eodem aſſideant loco. Porro cum inter venandum inciderit quiſpiam in nidum, præuoluitur perdix ad pedes venantis, perinde quaſi capienda ſit, ad eumque modum illum allicit ad ſeſe quaſi capturum, donec interim pulli ſingillatim effugerint. Quod vbi factum eſt, & ipſa ſubuolans pullos reuocat. Hactenus Ariſtoteles. Neque vero grauabimur hic adſcribere, quod in eandem ferme ſententiam ſcribit Plutarchus libro cui titulũ fecit: πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα, τὰ χερσαῖα ἢ τὰ θαλάττια, id eſt, Vtra animalia ſunt prudentiora, terreſtria an marina: Ἄλλην δὲ πανουργίαν ὁμοῦ μετὰ τοῦ φιλοστόργου πέρδικες ἐπιδείκνυνται. τοὺς μὲν νεοττοὺς ἐθίζουσι μηδέπω φεύγειν δυναμένους ὅταν διώκωνται καταβαλόντας ὑπτίους ἑαυτοὺς βῶλόν τινα ἢ συρφετὸν ἄνω προΐσχεσθαι τοῦ σώματος, οἷον ἐπηλυγαζομένους. Αὗται δὲ τοὺς διώκοντας ὑπάγουσιν ἄλλῃ, καὶ περισπῶσιν ἑαυτὰς ἐμποδὼν διαπετόμεναι καὶ κατὰ μικρὸν ἐξανιστάμεναι, μέχρις ἂν οὕτως ἁλισκομένων δόξαν ἐνδιδοῦσαι μακρὰν ἀποσπάσωσι τῶν νεοττῶν. id eſt, Aliam vero calliditatem vna cum prolis amore coniunctam perdices exhibent. Nã pullos adhuc inuolucres conſuefaciunt, vt ſupinos proſternant ſeſe, glebam aut palearum tegumẽtum aliquod impoſitum corpori ſuſtinentes, atque ita veluti obtecti deliteant, ipſæ interim venantem alio abducunt hac arte. Alliciunt illum ad ſeſe, prouolantes ad pedes, ac paullatim prodeuntes, ac tãdiu ſpem oſtendunt capiendi ſui donec eum procul à pullis abſtraxerint. Ex his verbis ſatis liquet, quid ſibi velit ἐκπερδικίσαι, nimirum elabi, perdi cum arte ingenioque interim adluſum eſt ad cauponem quendam inſigniter improbũ, cui nomen inditum Perdix, quod claudicaret. Eius meminit Ariſtophanes in Auibus.

Munus Leuidenſe.

MVNVS Leuidenſe. Cicero prouerbiali nimirum figura vocat munus vile, minimiq; pretii, cuiuſmodi vulgaribus amicis miſſitare diuites cõſueuerunt. Sic enim ſcribit ad Dolabellam, lib. Famil. epiſt. 9. Oratiunculam pro Deiotaro quam requirebas, habebam mecum, quod non putaram. Itaque eam tibi miſi. Quam velim ſic legas, vt cauſſam tenuem & inopem, nec ſcriptione magnopere dignam. Sed ego hoſpiti veteri & amico, munuſculum mittere volui Leuidẽſe craſſo filo, cuiuſmodi ipſius ſolent eſſe munera. Seruius oſtendit Leuidenſam veſtis genus eſſe vile, raro, tenuique textu. Quondam inter hoſpitum xenia, veſtes in primis erant. Vnde & apud Iuuenalẽ quæritur quiſpiam veſtes donari, villo craſſo, coloreq; malo:

Et male percuſſus textoris pectine Galli.

Proinde M. Tullius orationem ſuam parũ elaboratam atq; expolitam, Leuidenſẽ munus appellat. Eleganter accommodabitur ad munus leuiculum, aut officium vulgare, non admodum ex animo, neq; diligenter præſtitum amico cuipiã vulgari. Huic diuerſum eſt illud: πελληναϊκὸς χιτών, i. Pellenæa tunica. Et συλοσῶντος χλαμύς, id eſt, Siloſontis chlamys.

Multi diſcipuli præſtantiores magiſtris.

M. TVLLIVS lib. Epiſt. familia. 9. ſcribens Varroni ſenarium quendam refert, haud dum ſcimus ex quo poeta, Cuius ſentẽtia etiam hodiernis temporibus vulgo celebratiſſima fertur. Aduenit, inquit, Dolobella. Eum puteo magiſtrum fore.

Πολλοὶ μαθηταὶ κρείσσονες διδασκάλων. i. Pleriq; diſcipuli magiſtros ante eunt.

Ad varios vſus poteſt accommodari, vel ad ſimplicem ſenſum, puta frequenter euenire, vt diſcipulus eruditione ſuperet eum, à quo literas, aut artem quampiam didicit. Aut per iocum, cum ſignificabimus, improbitate vinci, qui malitiæ doctor fuit: veluti ſi quis deciperetur ab eo, cui viam ac rationem imponendi demonſtraſſet aliquando. Siue cum quis ordine conditioneq; inferior, tamen plus valet, quàm is, qui non parere, ſed imperare videtur.

Ad Herculis columnas.

Ἡράκλειαι στῆλαι. Iã olim in prouerbio ſunt, vt admonet Pindari interpres. Sic enim vulgo dici ſolere, τὰ πέρα Γαδείρων οὐ περατά, id eſt, Quæ vltra Gades, inacceſſa. Quo ſignificant, vltra columnas Herculis non

eſſe

eſſe quo progrediare. Columnas has Herculesibi fixiſſe dicitur, cum boues veſtigaret Geryonis, tanquam illic eſſet ſuprema orbis meta. Pindarus in Nemeis: γαδείρων τὸ πρὸς ζόφον οὐ περατὸν, id eſt, Non vlterior acceſſus ad occidentem, vltra Gadira. Item alibi:

Εἰ δ' ὢν καλὸς ἔρδων τ' ἐοικότα μορφᾷ,
Ἀνορέαις ὑπερτάταις ἐπέβα
Παῖς ἀριστοφάνευς, οὐκ ἔτι πρόσω
Ἀβάταν ἅλα κιόνων
Ὑπὲρ ἡρακλέος περᾶν εὐμαρές·
Ἥρως θεὸς ἃς ἔθηκε
Ναυτιλίας ἐσχάτας.

Sentit Ariſtophanis filium ad extremã peruenisse laudem, vltra quam non poſſit creſcere: qui quidẽ egregiæ formæ, facta adiunxerit illuſtria. Quod ſi quis præterea quidquam laudis requirat, id perinde eſſe, ac ſi quis vltra columnas ab Hercule fixas conetur tranſire. Rurſus in Olympiis hymno tertio:

Νῦν δὲ πρὸς ἐσχατίαν θή-
ρων ἀρεταῖσιν ἱκάνων ἅπτεται
Οἴκοθεν ἡρακλέος σταλᾶν. τὸ πόρσω
Δ' ἐστὶ σοφοῖς ἄβατον
Κἀσόφοις. id eſt,

Nunc ſane ad extremos limites virtutibus perueniens Theron, attingit à domo Herculis columnas. Quod autem vltra eſt, ſapientibus pariter, & inſipientibus inacceſſum. Conſimilem in modum vſus eſt Gregorius Nazianzenus in Monodia, ſentiens Baſilium eò perfectionis perueniſſe, vt longius progredi negatum eſſet humanæ naturę. Heraclides Ponticus in allegoriis Homeri, improbos Homeri poematis interpretes, exigendos putat: ὑπὲρ ἡρακλέους ἐσχάτας στήλας καὶ τὴν ἄβατον ὠκεανοῦ θάλασσαν; id eſt, Vltra Herculis extremas columnas; & inacceſſum Oceani mare.

Ciceris emptor.

EQVIDEM arbitramur & illud inter prouerbia referendum, quod ait Horat. in Arte poet. Ciceris & nucis emptor, infimæ ſortis hominem, deque ima plebe quempiam ſignificans:

Offenduntur enim quibus eſt equus, & pater, & res.
Nec ſi quid fracti ciceris probat & nucis emptor,
Aequis accipiũt animis, donãtve corona.

Nemo quemquam ire prohibet publica via.

PROVERBII ſpeciem habet & illud Plautinum ex Curculione: Nemo ire quemquam prohibet publica via. Quo ſignificant rerũ communium æqualem omnibus vſum eſſe, neque cuiquam vertendum vitio, quod ius publicum concedit. Plautus ad ſenſum turpiculum deflexit, nempe ad vſum ſcorti publicitus proſtantis. Videtur autem effictum ad imitationem Pythagorici ſymboli iubentis: τὰς λεωφόρους βαδίζειν id eſt, Publicam ingredi viam, aut contra τὰς λεωφόρους μὴ βαδίζειν. Quo quidem reſpexiſſe videtur Flaccus in Arte poetica, cum ait:

Publica materies priuati iuris erit, ſi
Nec circa vilem patulumque moraberis orbem,
Nec verbum verbo curabis reddere.

Hinc belli initium.

INTER prouerbia quæ ſumuntur ex adluſionibus auctorum, nobis non videtur illud ſilentio prætereundum, quod ex Thucydide vſurpauit Lucianus in Pſeudomante: καὶ κατὰ τὸν θουκυδίδην ἄρχεται ὁ πόλεμος ἐντεῦθεν ἤδη. id eſt, Et iuxta Thucydidem, iã hinc belli initium. Id ad varios vſus poterit accommodari, ſiue cũ ad incipiendum negotium adcingi ſignificamus, ſiue cum alicunde natam ſimultatem innuimus, ac tumultum rerum exortum. Ad eundem Thucydidis locum, non dubium quin adluſerit Ariſtoph. in Acharnenſibus:

Κἀντεῦθεν ἀρχὴ τοῦ πολέμου.

Atq; illud, κἀντεῦθεν, eo loco frequentius iterat, quo magis conſentaneum, illũ adluſione ad iocum abuſum fuiſſe.

Inanium inania conſilia.

Κενοὶ κενὰ βουλεύονται, i. Inanium inania conſilia. καὶ κενοὶ κενὰ λογίζονται. id eſt, Inanium inanes cogitationes, cũ quis ſua ſpe fruſtratur. Cognatum eſt, μωρὰ μωρὸς λέγει. i. Fatuus fatua loquitur. Natum aiunt ex euentu. Nã Archias ſtipulatus à Demetrio quingenta auri talenta, vt Cyprum proderet, re deprehenſa, arrepto fune ex his, quibus tenduntur tentoria, ſuſpendit ſeſe. Refertur in Græcorum collectaneis.

Nutricum more male.

Καθ' ὥσπερ αἱ τίτθαι ψωμίζεις κακῶς, id eſt,

Paſcis profecto more nutricum male.

In vetuſtiſſimis quibuſdam prouerbiorum collectaneis reperitur, quæ quidam Plutarcho tribuunt. Extat autem apud Ariſtophanem in Equitibus, qui quidem & metaphoræ rationem explicat his verſibus:

Καὶ ὥσπερ αἱ τιτθαί γε σιτίζεις κακῶς.
Μασώμενος γὰρ τῷ μὲν ὀλίγον ἐντιθεὶς,
Αὐτὸς δ' ἐκείνου τριπλάσιον κατέσπακας. i.
Paſcis profecto more nutricum male.
Nam vbi manderis, paullùm huic in os
dein inferis.
Ipſe aſt præ illo vel triplum glutis cibi.

Conueniet igitur in eos qui de lucro paullulum aliquid impertiunt ſociis. Aut qui ſic facultates alienas adminiſtrant, vt maximam partem in ſuos conuertant vſus, id quod hodieq; tutorum vulgus factitat.

Amphictyonum conſeſſus.

Ἀμφικτυονικὸν συνέδριον, id eſt, Amphictyonicus conſeſſus. De frequenti grauium virorum conuentu. Ductum à conuentu illo Græcorum olim celebratiſſimo, qui Amphictyonũ dicitur, vel ab Amphictyone Deucalionis filio, qui cum rerum potiretur, gẽtes Græcanicas dicitur cõuocaſſe, vt citatur auctor Theopompus in 8. hiſtoriarum libro ac teſtatur Pauſanias in Phocaicis. Porro populi qui in id conſilii conuenire ſoleant, numerantur 12. Iones, Dores, Perrhæbi, Bœoti, Magnetes, Achæi, Phthii, Melienſes, Dolopes, Aenianes, Delphi, Phocenſes. Vel inde nomen inditum Amphictyonũ, quod vndecunq; ad id conſilium ex omni Græcia cõueniretur, vt placet Anaximeni, & Androtioni in Atticarum deſcriptione rerum, apud Pauſaniam, in eo quem modo oſtendimus loco. Quo quidem & alia complura ſuper hac re nõ indigna lectu referũtur, ſi quis forte requiret. Nos ad enarrationẽ prouerbii putamus hæc eſſe ſatis. Venuſtius fuerit adagium, ſi per ironiam torqueatur ad indoctorum conuentũ, qui ſibi tamen Solones eſſe videantur.

Etiam capillus vnus.

CELEBRATVR & Mimus, Publianus admodum prouerbiali ſpecie:

Etiam capillus vnus habet vmbrã ſuam.
Quãtumuis puſillum commodum iuuat,
quantumlibet exiguum delictum nocet.

Xenocratis caſeolus.

Ξενοκράτους τυρίον, id eſt, Xenocratis caſeolus. De cibo, qui perquam diu durat, priuſquã abſumatur. Quamquam nihil vetat, quò minus ad alia quoq; transferatur, puta ad veſtem, ad librum, ad pecuniolam, aut ſimile quidpiam, quo ſic parce, circunſpecteq; quiſpiam vtitur, vt quam diutiſſime duret. Sumptum adagium ab admirabili Xenocratis philoſophi frugalitate. Quẽ tradunt ſæpenumero obſonia iam rãcida facta abiecisse, neq; rarenter eueniſſe, vt cum cadum aliquem relinire vellet, iam vinum reperiret in acorem verſum. Proinde prouerbiũ appoſite dicetur in ſordidos quoſdã, quibus hic mos, omnem penum eouſq; ſeruare, quoad fuerit corruptus, perinde quaſi nefas ſit, rebus ſynceris & integris frui. Adagium refertur in Stobæi collectaneis.

Bellum omnium pater.

Ὁ πόλεμος ἁπάντων πατήρ, id eſt, Bellum omnium pater. Lucianus veluti prouerbio iactatum refert, in commentario de ratione conſcribendæ hiſtoriæ: μᾶλλον δὲ Θουκυδίδαι καὶ Ἡρόδοτοι καὶ Ξενοφῶντες, ἡμῖν ἅπαντες. καὶ ὡς ἔοικεν ἀληθὲς ἄρ' ἦν, ἐκεῖνο τὸ, πόλεμος ἁπάντων πατήρ, εἴγε καὶ συγγραφέας τοσούτους ἀνέφυσεν, ὑπὸ μιᾷ τῇ πληγῇ. id eſt, Quin potius Thucydides, Herodoti, Xenophontes nobis erant omnes. Adeo, vt verũ eſſe videretur illud, quod dicitur, Bellum rerũ omnium pater: ſi quidem tam multos ſcriptores produxit vnico ictu. Prouerbiũ ideo dictũ eſt, quod bellum omnium rerũ nouandarum auctor eſt, vt ex eo veluti nata videãtur vniuerſa. Niſi quis malit ad philoſophorũ quorundam decretum referre, qui dixerunt, rerum ſummam è lite progigni.

Phaniæ ianua.

Φανίου θύρα, id eſt, Phaniæ ianua. Euſtathius in Odyſſeæ ω, oſtendit dictum de his, qui ſimulant ſeſe congeſtas opes habere, quæ nuſquam ſunt. Ductum à Phania quodam, qui falſam de ſe præbuerit opinionem, quaſi multam diuitiarum vim domi conſtructam ac reconditam haberet. Diximus alibi de Phani ianua, in prouerbio Phani oſtium, quod an idem ſit cum hoc, nec ne, viderint docti.

Ἐκλιπὼν

Ἐκλινίσαι.

Ἐκλινίσαι. Prouerbiali figura dictum oſtendit Euſtathius in tertium Iliados. Sumpta metaphora à piſcibus, qui ſuffugiūt à retibus, quive ab hamo elabuntur. Nam lina retia dicuntur etiam Latinis, vt Maroni:

Humida lina trahunt.

Ineſt autem piſcibus quibuſdam genuina quædam calliditas e retium textis elabendi, quemadmodum eleganter de Ceſtreo narrat Oppianus libro tertio. Sed carmen ipſum, quādoquidem auctor non admodum adhuc vulgatus eſt, adſcribere præſtat:

Κίςρευς μὲν πλεκτῇσιν ἐν ἀγκοίνῃσι λίνοιο
Ἑλκόμενος, δόλον οὔτι περίδρομον ἠγνοίησεν.
Ὑψι δ' ἀναθρώσκει λελιημένος ὕδατος ἄκρος,
Ὀρθὸς ἄνω σοβέων ὅσσον σθένος ἅλματι κούφῳ
Ὁρμῆσαι, βουλῆς δὲ σαόφρονος οὐκ ἐμάτησεν.
Πολλάκι γὰρ ῥίπῃσι καὶ ὕςατα πείσματα φελλῶν
Ῥηϊδίως ὑπερᾶλτο καὶ ἐξήλυξε μόροιο.
Εἰ δ' ὅ γ' ἐφορμηθεὶς πρῶτον σφαλόεντι ὀλισθῇ
Ἐς βρόχον, οὐκ ἔτ' ἔπειτα βιάζεται, οὐδ' ἀνορούει
Ἀχνύμενος, πείρῃ δὲ μαθὼν ἀποπαύεται ὁρμῆς, id eſt,

Ceſtreus dum trahitur ſinuoſis æquore textis,
Haud illum qua ſuffugiat, latet, arsq; dolusque
Subſilit in ſublime alacer, ſaltuq; citato
Viribus eniti quantum valet omnibus vndas
Emicat in ſummas ſublato corpore toto.
Ingenio fortuna fauet, nam ſubera ſępe
Quæ ſummos tollunt funes, retinacula caſſis
Tranſilit, & fatum elabens fugit improbus atrum.
Sin primum expertus ſubſultum, in retia rurſum
Delapſus recidat, iam nec pugnare laborat
Anxius, aut fruſtra niti, doctusque periclo
Nec iactat ſeſe, neque ſurſum promicat vmquam.

De permultis item aliis piſcibus ad eūdem commemorat modum, quibus artibus elabantur capti. Sed reliqua perſequi prælongum. Illud non iniucundum ſcitu, quod de piſce Torpedine narrat poeta Claudianus, quemadmodum alligatus hamo, ſubducat ſeſe, vi veneni per linum atq; harundinem ad piſcatoris vſque manum immiſſa. Carmen ſic habet.

Si quando veſtita cibis incautior æra
Hauſerit, & curuis frænari ſenſerit hamis,
Nō fugit, aut vano conatur vellere morſu,
Sed propius nigræ iungit ſe callida ſetæ,
Et meminit captiua ſui, longeque per vndas
Pigra venenatis effundit flamina venis,
Per ſetam vis alta meat, fluctusque relinquit
Abſentem vinctura virum, metuendus ab imis
Emicat horror aquis, & pendula fila ſecutus
Trāſit arundineos arcano frigore nodos,
Victricemq; ligat concreto ſanguine dextram.
Damnoſum piſcator onus, prædamq; rebellem
Iactat, & amiſſa redit exarmatus habena.

Ariſtophanis interpres putat ab auibus tractum. Conſimili figura Perſius Satyra quinta:

Ne trepidare velis, atque arctos rodere caſſes.

Αἰγυπτιάζειν.

Αἰγυπτιάζειν dicebantur aſtuti & impoſtores. Sumptum à moribus eius gentis. Theocritus ἐν συρακουσίαις.

Οὐδεὶς κακοεργὸς
Δαλεῖται τὸν ἰόντα παρέρπων αἰγυπτιςὶ. i.
Lædit ſceleratus
Aſtu Aegyptiaco obrepens iam nemo, nocet ve.

De moribus Aegyptiorum teſtatur & illud ex Aeſchylo, quod alibi retulimus:

Δεινοὶ πλέκειν τοι μηχανὰς αἰγύπτιοι. id eſt,
Aegyptii miri ſtruendis artibus.

Citat hoc prouerbiū Syneſius in Encomio Caluitii. Quamquam non nunquam αἰγυπτιάζειν accipi ſolet, pro eo, quod eſt adurere, vt in hoc carmine.

Χροιὰν δὲ τὴν σὴν ἥλιος λάμπων φλογὶ
Αἰγυπτιώσει. id eſt,
Tuum colorem Phœbus ardens igneis
Flammis aduret.

Ne bolus quidem relictus.

Οὐδ' ἔγκαφος λέλειπται, id eſt, Ne bolus quidem relictus eſt, hoc eſt, nec vel pauxillum. Euſtathius enarrans tertium Odyſſeæ librum, citat hunc Eupolidis verſum:

Οὐχὶ λέλειπται τῶν ἐμῶν οὐδ' ἔγκαφος. id eſt,
Nec bolus è meis relictus rebus eſt.

Nam ἔγκαφος, id apud Græcos ſignificat, quod nos vulgata voce magis, quàm Latina, morſellum dicimus, à verbo κάπτω, quod eſt aui dè comedo.

Rex, aut aſinus.

Βασιλεὺς ἢ ὄνος, id eſt, Rex, aut aſinus, hoc eſt, aut victor, aut victus. Simile illi: ἢ τρὶς ἓξ, ἢ τρεῖς κύβοι, aut ter ſex, aut tres tali. Euſtathius Odyſſeæ ſextum enarrans librũ, oſtendit metaphoram ductam ab his qui ludunt ſphæra, quibus qui viciſſet, rex appellabatur, qui victus fuiſſet, huic aſino nomen erat. Plato in Theæteto: ὁ δὲ ἁμαρτὼν, καθεδεῖται ὥσπερ φασὶν οἱ σφαιρίζοντες, ὄνος, ὃς δ' ἂν περιγίγνηται ἀναμάρτητος, βασιλεύς ἡμῶν. i. Qui aberrarit, is deſidebit, quemadmodum dicunt ii, qui ſphæra ludunt, aſinus: qui vero nihil aberrans vicerit, rex noſter eſto. Iulius Pollux lib. de rerum vocabulis 9. ſphęra ludendi quattuor modos cõmemorat, quorum primus appellatur ἐπίσκυρος, alter φαινίνδα, ſeu φαινίδος, tertius ἀπόῤῥαξις, quartus οὐρανία. Quorum poſtremum, nam is ad prouerbium proprie facit, deſcribit his verbis: ἡ δὲ οὐρανία: ὁ μὲν ἀνακλάσας αὑτὸν ἀποῤῥίπτει τὴν σφαῖραν εἰς τὸν οὐρανὸν. τοῖς δὲ ἄλλοις μένοις φιλοτιμία πρὶν εἰς γῆν αὐτὴν ἐμπεσεῖν, ἁρπάσαι, ὅπερ ἔοικεν ὅμηρος ἐν φαίαξιν ὑποδηλοῦν, ὁπότε μέντοι πρὸς τὸν τοῖχον τὴν σφαῖραν ἀμπλήμψειον, τὸ πλῆθος τῶν πληγμάτων ἐλογίζετο, καὶ ὁ μὲν ὑπτόμενος ὄνος ἐκαλεῖτο καὶ πᾶν ἐποίει τὸ προσταχθὲν, ὁ δὲ νικῶν βασιλεύς τε ἦν καὶ ἐπέταττεν. id eſt, Vrania vero luſus ſic habet: Aliquis reſupinans ſeſe, ſphæram in cęlum mittit. Reliquis autem certamen erat vt eam prius quam in terram recideret, raperẽt, id quod in Phæacibus ſignificare videtur Homerus. Sane vero cum aduerſus parietem ſphæram miſiſſent, numerus ſubſultuum cenſebatur. Et qui victus fuiſſet, is aſinus appellabatur: & quidquid imperatum eſſet, faciebat. Rurſum qui viciſſet, is & rex erat, & imperabat. Hactenus Iulius. Porro locus, quem ex Homero citat, eſt Odyſſeæ θ. ad hunc modum.

Τὸν ῥα περιστρέψας ἧκε στιβαρῆς ἀπὸ χειρός,
Βόμβησεν δὲ λίθος κατὰ δ' ἔπτηξαν ποτὶ γαίῃ
Φαίηκες δολιχήρετμοι ναυσίκλυτοι ἄνδρες
Λᾶος ὑπὸ ῥιπῆς, ὁ δ' ὑπέρπτατο σήματα πάντων. id eſt,

Verſatum hunc valida ſubmiſit in aera dextra.
Intonuit lapis. Aſt in humum formidine ſidunt
Phæaces gens gnara maris, ratibusque ſuperba
Ob ſaxi iactum, verum id procul omnia ſigna
Tranſuolat.

Ab hac forma non videtur alienum quod eſt apud Plautum in Pœnulo: Rex ſum, ſi ego illum hodie hominem ad me illexero. Licebit vti, cum ſignificabimus, iaciendam aleam, quæ vel ſummos reddat, vel infimos.

Stellis ſignare.

Ἄστροις σημειοῦσθαι τὴν ὁδὸν, id eſt, Stellis viam ſignare dicuntur, qui notulis quibuſdam & coniecturis rem alioqui peruestigatu difficilem inquirunt. Euſtathius expouens quintum Odyſſeæ librum, admonet conuenire in eos qui longam ac deſertam ingrediuntur viam. Sumpta metaphora a nautis, qui in nocturna nauigatione viam ſtellarum obſeruatione coniectant. Quemadmodum apud Homerum Vlyſſes Odyſſeæ libro 5.

Αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως
Ἥμενος. οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτε,
Πληιάδας δ' ἐσορῶντι, καὶ ὀψὲ δύοντα βοώτην,
Ἄρκτόν θ', ἣν καὶ ἅμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν. id eſt,

At clauo ille ſedens, nauim mira arte regebat,
Numquam corripuit nutantia lumina ſomnus.
Verum Pleiadas ſpectat, ſeriq; Booten
Occaſus, vrſamque alio cognomine currum.

Adluſit huc elegãter M. Tull. lib. Academi. quęſt. 4. cum ait: Abſoluti ſapientis eſſe, nõ duci opinionibus, ſed certo verum tenere, idq; ductu & indicio Cynoſuræ, quę quod minore orbe circumferatur, vtpote polo vicinior, certius monſtrat viã, etiamſi minus ſit conſpicua. At nondum perfecte ſapientẽ, dum

dum vbiq; quod probabile videtur, amplectitur, interdum errantem. veluti Helicen ſequi, quæ vt clarior eſt, & magis oculis perſpicua, ita non perinde certa viæ monſtratrix, quod latiore ambitu circumagatur, eo quod à polo ſeu vertice mundi longius abſit. Verba Ciceronis ſunt hæc. Nec tamen ego is ſum, qui nihil vnquam falſi adprobem, qui numquam adſentiar, qui nihil opiner. Sed quærimus de ſapiente. Ego vero ipſe & magnus quidem ſum opinator, non enim ſum ſapiens, & meas cogitationes ſic dirigo, non ad illam paruulam Cynoſuram:

Quatidunt duce nocturna Phœnices in alto,

vt ait Aratus, eoq; ne directus gubernant, quod eam tenent,

Quæ curſu interiore, breui conuertitur orbe:

ſed ad Helicen & clariſſimos ſeptentriones, id eſt, rationes has latiore ſpecie non ad tenue elimatas. Eo fit vt errem, & vager latius. Scimus factam alibi huius prouerbii mentionem, verũ quoniam nacti erramus quædam nõ indigna cognitu, viſum eſt hic repetere.

Sambucam citius.

ADAGII ſpeciem præ ſe gerit Perſianum illud carmen:

Sambucam citius caloni aptaueris alto:

Cuius vſus incidet, ſi quando ſignificabimus, aliquem à diſciplina percipienda, ſiue munere gerendo nimis alienum eſſe. Siquidem Sambuca organum eſt muſicorũ, quod haudquaquam cõgruat caloni. Quãquam Athenæus libro 14. indicat & bellici inſtrumentum dici Sambucam, quod machinę in morem admouebatur hoſtium mœnibus. Calones autem vocãtur militum miniſtri, qui vallos ac ligna geſtitant. Vnde & nomẽ inditum autumant grammatici. Porro cũ milites ſint imperiti muſices, multo magis calones. Quamquam poteſt non abſurde accipi de ſambuca militari machina, quę citu organi muſici, chordis quibuſdam intendi tur. Ad hanc intendendam haudquaquam idonei ſunt calones, vtpote ſtolidi, & ob id ipſum ad infima miniſteria retruſi, quod diſciplinæ militaris prorſum rudes ſint & indociles. vnde Perſius non citra ἔμφασιν addidit: alto, propterea quod homines prælongi etiam prouerbio vecordiæ notãtur, ἄνους ὁ μακρός.

Noſtræ farinæ.

EIVSDEM farinæ dicuntur, inter quos eſt indiſcreta ſimilitudo. Quod enim aqua ad aquam collata, idem ad farinam farina. Perſius in quinta Satyra:

Noſtræ paullo ante farinę
Pelliculam veterem retines.

Perinde quaſi dicat: Noſtri gregis, noſtrę conditionis. Pertinet ad illam claſſem: Eadẽ cera, & Idem puluis, de quibus alibi dictum eſt. Simili tropo Seneca dixit: Eiuſdem notę lib. 3. epiſt. 24. His adiicias & illud eiuſdem notę licet, tantam hominum imprudentiam eſſe, imo dementiam, vt quidam timore mortis cogantur ad mortem.

Nullo ſcopo iaculari.

Ἄσκοπα τοξεύειν, id eſt, Abſque ſcopo iaculari dicuntur, qui nihil certi propoſitum habent, quod ſequantur, & ad quod inſtituti, conſiliiq; ſui rationes referant. Lucianus in Toxaride: ἐπειδὴ νῦν ἄσκοπα τετοξεύκαμεν, αὖθις ἑλόμενοι διαιτητὴν, ἄλλους ἐπ' ἐκείνῳ εἴπωμεν φίλους. id eſt, Quoniam in pręſentia nullo propoſito ſcopo iaculati ſumus, denuo, adſcito arbitro, alia amicorum paria apud illum referamus. Perſius Satyra tertia:

Eſt aliquid quo tendis, & in quod dirigis arcum?
An paſſim ſequeris coruos, teſtaq; lutoque?
Securus, quo pes ferat.

De pulmone reuellere.

DVBIVM non eſt, quin ad prouerbiorum formam pertineat & illud Perſianum: De pulmone reuellere, pro eo quod eſt, ſtultam, & arrogantem opinionem animo eximere:

Dum veteres auias tibi de pulmone reuello:

Tumorem, animiq; faſtum in pulmone collocant, vnde μέγα πνεῖν apud Gręcos. Et idem Perſius alibi:

Grãde aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet.

Quos non tollerent centum Aegyptij.

Οὓς οὐκ ἄρειαν ἂν οὐδ' ἑκατὸν αἰγύπτιοι, id eſt, Quos

Quos ferre nec centum queant Aegyptii,

De moleſtis dici ſolitum, ac moribus intolerandis, ſeu faſtu præturgidis. Inde ductum, quod Aegyptii plerique geſtādis oneribus quæſtum non ſatis honeſtum factitare conſueuerint, vnde & ἀχθοφόροι dicti, in iocum prouerbialem abierunt. Refertur adagium ab Eudemo in collectaneis dictionum Rhetoricarum, & item a Suida. Extat autem apud Ariſtophanem in Ranis, ad hunc modum:

Δύ᾽ ἅμαξ᾽ εἰσέθηκε καὶ νεκρὼ δύω,
Οὓς οὐκ ἂν ἄραιντ᾽ οὐδ᾽ ἑκατὸν αἰγύπτιοι, id eſt,
Duo plauſtra, duoque item impoſuit cadauera,
Quæ ferre nec centum queant Aegyptii.

Idem in Auibus:

Οὐκ αἰγύπτιος πλινθοφόρος. id eſt,
Non Aegyptius lateriger.

Conſimili modo Lucilius apud Nonium:

Quem neque Lucanis oriundi montibus tauri
Ducere pro telo validis ceruicibus poſſēt.

Rurſum idem alibi:

Hunc iuga mulorum, pro telo ducere centum
Non poſſint.

Aegyptius laterifer.

Αἰγύπτιος πλινθοφόρος, id eſt, Aegyptius laterū geſtator, Suidas nominatim prouerbii titulo refert. Extat autem apud Ariſtophanē in Auibus: ibi quærit quiſpiam quis compoſuiſſet equum Durium in arce Palladis, centum cubitorum? Cui reſpondetur:

Ὄρνιθες, οὐδεὶς ἄλλος, οὐκ αἰγύπτιος
Πλινθοφόρος, οὐ λιθουργός. id eſt,
Aues, nec alius vllus, haud Aegyptius
Laterifer, aut faber lapidarius.

Quadrare videtur in ſordidum, atq; infimæ ſortis hominem, in quem vſum etiam Carum vilitas vſurpata eſt: aut in eum, qui moleſtis negotiis premitur. Admonuimus modo Aegyptios in vulgi fabulā, ac riſum abiiſſe, quod aſinorum ritu vectādis corpore oneribus quæſtum facerent. Ad quem laborem hoc exercitatiores illos fuiſſe coniicimus, quod in effodiendis lacunis, limoq; exportando, ac lateribus argillaceis, huiuſmodi opera potiſſimū opus erat apud Aegyptios, ob limum, quem inuehit Nilus. Nā illic paſſeres aut hirundines monſtrarunt artem e luto conſtruendi parietes. Argumento eſt, quòd Hebræi, cum apud illos agerent, adacti ſunt, luto, lateribusq; geſtandis ſeruilem operam præſtare Pharaoni. De mulis Marianis alibi reperies.

Cœnare me doce.

Δειπνεῖν με δίδασκε. i. Cœnare me doce. Prouerbiali figura dictum eſt ab Ariſtophane in Ranis. Tēpeſtiuiter vſurpabitur, ſi quando docere, præire, aut etiam refellere conatur aliquem imperitus negotii, de quo diſceptatur. Verba ſunt Bacchi ad Herculem de tragœdiis iudicantem, cum exercitatior eſſet in vorandis tauris, quàm penſiculandis poetarum carminibus.

Rhamnuſius.

Ῥαμνούσιος, id eſt, Rhamnuſius. Eudemus in dictionibus. Rhet. admonet, id cognominis olim ſeu prouerbio additum ſapientibus ac moderatis viris: Nec explicat adagii rationem. Vnde coniectare licet, vel ab eius gentis moribus dictum, vel à dea Rhamnuſia, quæ modum in omni negotio docet adhibendum. Quemadmodum alias fuſius à nobis oſtenſum eſt.

Papæ Myxus.

Βαβαὶ μύξος, i. Papæ Myxus. In glorioſos & iactabundos dici conſueuit. Nam βαβαὶ ſtuporis & admirationis ſignificationem habet. Myxus autem ſacerdos quiſpiam fuit Dianæ, glorioſus & magniloquus: qui ſe fingebat omnia mirari. Refertur à Suida, & Zenodoto.

Lenticulam angulo tenes.

Φακῆς γωνίας κρατεῖς, id eſt, Lentem angulo tenes. De negotio quod fieri nullo pacto queat, propterea quod hoc leguminis genus angulis careat. Refertur à Suida, ne quis contemnat.

Patrocli occaſio.

Πατρόκλου πρόφασις, i. Patrocli occaſio, ſiue prætextus. Diogenianus oſtendit dici ſolere de iis, qui cum ob metum nō auſint proprias deplorare calamitates, deflent eas ſub prætextu luctus alieni. Plutarchus in commentario cui titulus, Quomodo quis ſe citra inuidiam laudare poſſit: καὶ μὴ δοκῶμεν πάτροκλον πρόφασιν, σφᾶς δ᾽ αὐτοὺς δι᾽ ἑκάστου ἐπαινεῖν, id eſt, Et ne videamur Patroclum

occaſionem

occaſionem, ſed nos ipſos per illos laudare. Agit enim de iis qui laudandis aliis ſuas ipſorum laudes inſinuant. Opinamur ſumptum a Patrocli moribus, in quem aliquoties iocatur Ariſtophanes.

Exiguum oboli pretium.

Μικρὸν τοῦ ὀβολοῦ τίμιον, id eſt, Exiguum oboli pretiũ. Suidas citat ex Maryca Eupolidis, conuenire in homines nequam, nihilique. Quamquam nihil obſtat, quominus ad rẽ contemptam transferatur. Meminit & Eudemus. De ſimilibus multa retulimus antea, obolaris homo, homo treſſis, homo trioboli, homo vix dupondio æſtimandus. Iuſtinianus iuuenes primum ad iuris ſtudiũ ingreſſos dupondios appellari voluit, velut extremæ claſſis. Nam qui iam profeciſſent, prolytas ac lytas appellauit, quaſi dimiſſos.

Phœnicum pacta.

Φοινίκων συνθῆκαι, id eſt, Phœnicum conuẽta. Phœnices qui Carthagine potiti ſunt, cum primum ad eam adpuliſſent regionem, poſtularunt ab iis, qui id temporis Libyam incolebant, vt ſibi liceret diem & noctem hoſpitio terræ vti. Quod cum impetraſſent, iamq́; exacto conceſſi temporis ſpatio, iuberentur excedere finibus, recuſarũt, adfirmantes ſe pactos vt ſibi fas eſſet illic noctesq́; ac dies commorari: videlicet ambiguitatem vocum ad ſuum commodum detorquẽtes. Vnde prouerbium eſſe natum aiunt, de pactis inſidioſis & aſtutis. Auctores Suidas ac Diogenianus. Quin in totum omnes Phœnices dicti ſunt, qui quæſtus eſſent auidi. Vnde Pindarus in Pythiis hymno ſecũdo: φοίνισσαν ἐμπολὰν, id eſt, Phœniciam negotiationem dixit. Et interpres citat ex comico quopiam, εὐθὺς φοῖνιξ γίνομαι, id eſt, Protinus Phœnix fio. Item ex Sophocle. Ὠνὴν ἔθου καὶ πρᾶσιν ὡς φοῖνιξ ἀνήρ. id eſt, Phœnix vt vir, cœpit emere ac vendere. Poſtremo Plato libro de Republica tertio de his agens, qui putant magiſtratui conuenire mendacium, inquit: μηδὲν καινὸν, ἀλλὰ φοινικόν τι. id eſt, Nihil pulchri eſt, ſed potius Phœnicenſe quiddam.

Puſillus quantus Molon.

Μικρὸς ἡλίκος μόλων, id eſt, Puſillus vt Molon. De vehementer breui ſtatura corporis homuncionibus. Suidas oſtendit duos fuiſſe Molones, nota corporis breuitate, quorum alter hiſtrio fuerit, aliter fur, honeſti ſcilicet quæſtus vterque.

Per antiquum diem.

Διὰ παλαιᾶς ἡμέρας, De re admodum obſoleta priſcaque. Refertur à Diogeniano. Finitimum illi, quod hodie non inſcite iactatur in ſcholis philoſophorum: Magno Platonis anno.

Perierunt bona.

Ἔῤῥει τὰ καλὰ, id eſt, Perierunt honeſta. Hippocrates Mindaro Lacedæmoniorum duci fuit ab epiſtolis, eo interfecto ab Athenienſibus Hippocrates in Lacedæmonem huiuſmodi ſcripſit epiſtolam: ἔῤῥει τὰ καλὰ, μίνδαρος δ' ἀπέσσυται: ſignificans interfecto duce rem eſſe deploratam. Adagium recenſet. Diogenianus, hiſtoriam recenſet Xenophon in παραλειπομένοις, libro I. Græca ſenario conſtant:

Periere honeſta, Mindarus ſublatus eſt.

Qui nimium properat, ſerius abſoluit.

PLATO in Dialogo, cui titulus, De regno: πεποίηκε καὶ ἡμᾶς καὶ νῦν παθεῖν τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν πάθος, ποῖον; οὐχ ἡσυχῆ δὲ διαιροῦντας, ἀνύειν βραδύτερον. id eſt, Fecit enim vt nunc quoque nobis acciderit, quod prouerbio dicitur: Quod nam? vt dum parum recte per otium diuidimus, ſerius perfecerimus. Idem in 7. de repub. adluſit ad prouerbium: σπεύδων γάρ ἔφην, ταχὺ πάντα διελθεῖν, μᾶλλον βραδύνω. i. Dũ feſtino, inquit omnia celeriter percurrere, tardior ſum. Idem in Cratylo ſimile quiddam habet: ἵνα μὴ ὄφλωμεν ὥσπερ οἱ ἐν αἰγίνῃ νύκτωρ περιϊόντες, ὀψὲ ὁδοῦ, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τὰ πράγματα δόξωμεν αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ, οὕτω πως ἐληλυθέναι ὀψιαίτερον τοῦ δέοντος. id eſt, Ne nobis vſu veniat, vt quemadmodum qui apud Aeginetas noctu obambulant, ſerius perficiunt iter, itidem nos ad rem ipſa veritate ſerius quam oportet perueniſſe videamur. Scitum eſt & illud diui Auguſtini aduerſus Petilianum, iis qui perturbatione aliqua feſtinant, vſu venire non numquam vt veſtem aut calceos peruerſe induant, quæ res poſtea moram adferat. Idem vſu venit his qui multa ſimul agere conantur, neq́; quidquam adſequuntur.

quuntur. Plato lib. de Repub. 3. ὅτι εἷς ἕκαστος, ἓν μὲν ἂν ἐπιτήδευμα καλῶς ἐπιτηδεύοι, πολλὰ δὲ οὔ, ἀλλ' εἰ τοῦτο ἐπιχειροῖ πολλῶν ἐφαπτόμενος, πάντων ἀποτυγχάνοι ἄν. i. Vnuſquiſque recte, vnum ſtudium exerceat, multa nequaquam. Imò ſi id tentarit, multa aggreſſus, omuibus fruſtrabitur. Idem eiuſdē operis lib. 10. docet idē accidere iis qui non veritate, ſed fucis ac malis artibns properāt ad honorem: οὐχ' οἱ μὲν δεινοί τε καὶ ἄδικοι δρῶσιν ὅπερ οἱ δρομεῖς, ὅσοι ἂν θέωσιν εὖ ἀπὸ τῶν κάτω, ἀπὸ δὲ τῶν ἄνω μή. τὸ μὲν πρῶτον ὀξέως ἀποπηδῶσι, τελευτῶντες δὲ καταγέλαστοι γίγνονται, τὰ ὦτα ἐπὶ ὤμων ἔχοντες καὶ ἀστεφάνωτοι ἀποτρέχοντες. id eſt, An non iſti artifices & iniuſti idem faciunt, quod ſolent curſores quidam, qui bene quidem currunt ab inferiore loco, à ſuperiore vero nequaquā. Primum quidem celeriter proſiliunt, ceterum in fine curſus ridiculi ſunt, atque auriculas in humeris habentes incoronati ſemet abripiunt. Monet adagium inſtituendæ rei non tam celeritatem, quàm curam adhibendam eſſe, ne poſtea ſit in mora, quod in operis ingreſſu fuerit erratū. Item in re bellica plus efficit Fabii cūctatio, quàm M. Minutii pręceps temeritas. Siquidem is vnus Hannibalem multis iam prœliis inuictum, non viribus, ſed lentitudine ſuperauit. De quo præclare Ennius apud M. Tullium in Catone maiore:

Vnus homo nobis cunctando reſtituit rē.
Non ponebat enim rumores ante ſalutē.

Vltra catalogum.

Ὑπὲρ τὸν κατάλογον ζῆν, id eſt, Vltra catalogum viuit. De eo dicebatur, qni mnltum ætatis viueret, vt iam præſcriptum illum annorū numerum prætcriſſe videretur. Et, ni fallimur, apud Lucianum. Refertur à Suida.

Vltra peram ſapere.

Ὑπὲρ τὴν πήραν φρονεῖν, id eſt, Vltra peram eſſe ſollicitum. Prouerbiali figura dictū apud Lucianum in Timone: ὀλιγαρκῆ γὰρ καὶ μέτριον χρὴ εἶναι τὸν φιλοσοφοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὴν πήραν φρονεῖν. id eſt, Oportet enim philoſophum paucis contentum ac frugalem eſſe, neqne quidqnam vltra peram quęrere. Qnadrabit vel in philoſophum, vel in pauperem, ſed præcipue in Chriſtianum. Confine illi: Vita doliaris.

Vir videbatur nauis ſupplicans ſcopulo.

Ἀνὴρ ἔοικε ναῦς ἱκετεύειν πέτραν. id eſt,
Vir viſus eſſe nauis eſt obſecrans petram.

De ſtupidis ac ſtolidis, quibus aliud pro alio videtur, dictum indicat Suidas, ducta metaphora à naue, quæ impingit in ſcopulum.

Viro eſurienti neceſſe eſt furari.

Πεινῶντι κλέπτειν ἐστ' ἀναγκαίως ἔχον, id eſt,
Famelicus vir eſſe furax cogitur.

Suidas prouerbii nomine refert, quod congruat in eos qui extrema adacti neceſſitate, quid faciunt. Veluti ſi qui confiteatur ſe mentitum, dicat, quid facerē, aut quid mentiendum erat, aut in ſummam veniendum infamiam, πεινῶντι κλέπτειν. Aut ſi quis auidus gloriæ, aliena pro ſuis edat, cum ipſe de ſuo nihil poſſit egregium edere.

Vixit, dum vixit, benè.

VIXIT, dum vixit, benè. Eſt in Hecyra Terentiana. Prouerbiale fuiſſe, vel ſenex indicat, rogans num præter vnam ſententiam nihil attuliſſet. Conuenit in eos, qui molliter ac ſuauiter viuunt, atque faciunt ſumptus, vt non multum iuuent hæredem. Eſt autē amphibologia in verbo viuere, quod interdum ſimpliciter viuere eſt, interdum genialiter vitam agere, vt apud Catullum:

Viuamus mea Lesbia, atque amemus.

Fumantem naſum vrſi ne tentaueris.

PROVERBII ſpeciē habet & illud apud Martialem:

Rabido nec perditus ore
Fumantem naſum viui tentaueris vrſi.
Sit placidus licet, & lambat digitoſque
manuſque,
Si dolor & bilis, ſi iuſta coegerit ira,
Vrſus erit, vacua dentes in pelle fatiges.

Admonet non eſſe tentandos, qui poſſint nocere. Conſimili modo Syneſius in Encomio Caluitii ſcripſit: Canem naribus prendere, pro eo, quod eſt: Prouocare mordacē, & nociturum. Hac parte corporis icta potiſſimum vrſos irritari docent Beſtiarii.

E tribus malis vnum.

Τῶν τριῶν κακῶν ἕν, id eſt, Trium malorum vnum. Suidas prouerbium indicat apud Menandrum extitiſſe. Sumptum autem à Theramene,

Theramene, qui euidam è tribus malis vnũ indixerit, è quibus quod vellet eligeret Vnde & Ariſtophanes apud eundem Suidam in Triphalete: ἐγὼ γὰρ ἀποθηραμένους δέδοικα τὰ τρία ταῦτα. id eſt, Ego enim à Theramene metuo tria hæc: Quæ ſint autem ea tria, quære in prouerbio: τὰ τρία τὸν εἰς θάνατον, Id vſurpauit Alexander in Aepolis. Ariſtides ait oraculum ſolere tradi obſignatum, quod qui ſolueret prius quam fas eſſet, vnũ è tribus malis illum manebat, aut oculorũ orbatio, aut manus, aut linguæ iactura. Sũt qui dicant iis, qui ſententia capitali damnati fuiſſent, tria ſolere deferri, gladium, laqueum, & aconitum.

Quam facile vulpes pyrum comeſt.

PLAVTVS in Moſtellaria: Tã facile vinces quàm vulpes pyrum comeſt, De re factu procliui. Quod nihil negotii ſit vulpi dentatiſſimæ, pyrum edere.

Contrahere ſupercilium, inflare buccas.

ὀφρῦς ἀνασπῶντες καὶ γνάθους φυσῶντες, id eſt, Adductis ſuperciliis, & inflatis buccis. In faſtuoſos ac turgidos dictũ Suidas admonet. Siquidem in ſuperciliis, ſicut alias oſtendimus, arrogãtiæ ſedes. Horatius inflatas buccas ad iracundiæ retulit argumentum:

Quin Iupiter ambas
Iratus buccas inflet.

Diuus Auguſtinus in libris Cõfeſſionum: Buccis typhoerepantibus. Quo loco non nulli perperam typo legunt. Mirum eſt autem Auguſtinum voce Græcanica tantopere delectatum, vt cum faſtum dicere poſſet typhum dicere maluerit, niſi quod ea iam vſu Latio donata videbatur. Traductum à ranis, quæ per iram inflãtur. Notus eſt apologus Aeſopicus de rana per arrogantiam dirupta. Horatius:

Creſcentẽ tumidis infla ſermonibus vtrẽ.

Sus comeſſatur.

ὗς ἐκώμασεν, id eſt, Sus ſaltauit, aut commeſſatur. Diogenianus oſtendit dici ſolitum de iis, qui præter decorum quidpiam facerent quiq; rerum ſucceſſu præter meritum obiecto, ſemet inſolentius efferunt. Attingunt & Suidas & Zenodotus. Eſt autem Græcis κωμάζειν iuuenum amantium more coronis, cantilenis, ſaltationibus, ceteriſque iuuenilibus nugis laſciuire, & in domos alienas irrumpere, Irrumpunt & ſues, vnde Theocritus in Syraenſis:

ἀθρόος ὄχλος ὠθεῦνθ' ὥσπερ ὕες. id eſt,
Turba ſimul conferta ſuum more irruit:

Ceterum qui ruſticiore ſunt ingenio, mirũ quam hæc dedeceant. Locus erit vbi natura ſæuus, & agreſtis adfectat videri feſtiuus.

Dat veniam coruis, vexat cenſura columbas.

NON tam ouum ouo ſimile, quàm illud prouerbii ſpeciẽ præ ſe fert, quod eſt apud Iuuenalem:

Dat veniam coruis, vexat cenſura columbas.

Pœna legum exercetur in humiles quoſpiam, & à quibus ob ingenii manſuetudinem aliquid emolumẽti poteſt auferri. Rapacibus ignoſcitur. Sumptum eſt ab apophthegmate Anacharſidis, qui hoc dicto eluſit, ſtudium Solonis in conſcribendis legibus, quemadmodum refert Plutarchus in vita Solonis: ὅτι τοὺς νόμους τοῖς ἀραχνίοις ὁμοίους ἔφασκεν. καὶ γὰρ ἐκεῖνα ἐὰν μὲν ἐμπέσῃ τι κοῦφον καὶ ἀσθενὲς, στέγειν, ἐὰν δὲ μεῖζον, διακόψαν οἴχεται. id eſt, Leges aranearum telis adſimiles dicebat, propterea quòd in illas ſi quid leuius, aut imbecillum incurrerit, hæret: ſin maius aliquid, diſſecat, ac fugit. Ad eandem pertinet ſententiam, quod in Phormione ait Terentius:

Quia non rete accipitri tenditur, neque miluio,
Qui male faciunt nobis. illis, qui nihil faciunt, tenditur.
Quia enim in illis fructus eſt, in illis opera luditur.

Sutorium atramentum.

M. TVLLIVS libro epiſtolarũ nono ad Pætum: Iam pater eius accuſatus eſt à M. Antonio: ſutorio atramento abſolutus putatur. Subeſſe videtur prouerbiũ. Sentit, opinamur hominem abſolutum fuiſſe, iudicũ corruptela, non citra infamiam. Eſt enim huiuſmodi ſutorium atramentum, vt neq; magnopere atram imprimat notam, neque, nullam tamen illinat maculam. Infamiam enim atramenti ſymbolo poetæ ſignificant, vt Horatius:

Hic nigræ ſuccus loliginis, hæc eſt
Aerugo mera.

Is quidem ſuccus quidam eſt, quẽ pleriſque mollium piſciũ, maxime Sepiis ineſſe ſcripſit

pſit Ariſtoteles libro De partibus animaliũ quarto enim tunica contineri membranea, emitti vero fiſtula quadam: quem effundũt in metu, & aquam infuſcant, ne queant deprehendi. Rurſus Horatius:

> Sed veluti tractata notam labemq; remittunt
> Atramenta, fere ſcriptores carmine fœdo
> Splendida facta linunt.

Ceterum quod Græci Chalcanthum appellant, Cornelius Celſus fere vertit ſutorium atramentum: cuius frequenter meminit in medicinis, præſertim libro 5. Colligitur ex ære. Vnde Græcis nomen χάλκανθος, quaſi dicas flos æris. Vnde ſuſpicamur magis dici maculam, quam ægre poſſis diluere. Nã atramentum quod ſcriptorium vocant, facilius diluitur, nec inhæret corio. Plinius in epiſt. ſimili figura dixit: Vitelliana cicatrice ſtigmoſum.

Surda teſtimonia.

Κωφὰ μαρτυρία, id eſt, Surda teſtimonia, dicuntur quæ feruntur per tabulas, propterea quod hæ rogatæ nihil reſpondeant. Vt non diſcrepet ab illo: Muti magiſtri. Vnde ſurdis agere teſtimoniis prouerbio dicuntur, qui vel procul abſentes, vel vita defunctos modo citant, ne queant deprehendi.

Perdere naulum.

IVVENALIS in Satyra, cui initiũ: Stemmata quid faciunt.

> Præconem Chærippe tuis circumſpice pannis,
> Cum Panſa eripiat, quidquid tibi nacta reliquit,
> Iamq́ue tace, furor eſt poſt omnia perdere naulum.

Domitius Calderinus, vt inter recentiores haudquaquam malus auctor, admonet prouerbium eſſe in eum, qui cum multa amiſerit, reliquum etiam velit perdere. Sumptã autem metaphoram à mercatoribus, qui cũ nauigant, ſi minus, quantum cupiunt, lucrari poſſunt, ſtudent vt ſaltem recuperẽt ex mercibus diuenditis, quantum pro vectura nauali ſoluerunt. Ariſtippus interrogatus a quodam, num eſſet vbique ridens: οὐκοῦν, ἔφη, παραπόλλυμι τὸ ναῦλον, εἰ γε πανταχοῦ εἰμί. i. Naulum igitur non perdo, inquit, ſi quidẽ vbique ſum. Refertur à Plutarcho in commentario, cui titulus: ὅτι διδακτὴ ἡ ἀρετή.

Siculiſſare.

Σικελίζειν, id eſt, Siculiſſare, Eudemus indicat antiquitus vſurpatum, pro eo quod eſt: Auſterum eſſe, tetricumq́ue. Et eum quidem in modum Epicharmum vſum eſſe. Ceterũ aliis placere magis referendũ ad improbos & vafros. Non dubium quin ab eius gentis moribus ſit ſumptum. At Athenæus Dipnoſophiſtarum lib. 1. indicat, adagium natũ ab Androne Siculo, qui morem inuexerit ad tibiam ſaltandi, geſticulandique.

Sedens columba.

Ἡμένη πελειάς, id eſt, Sedens columba. Suidas prouerbii titulo commemorat, indicatq́ue dici ſolitum, de ſupra modum manſuetis ac ſimplicibus. Nam columbæ cum auolãt, fallunt ceteras pernicitate volatus, cum ſedent, nihil mitius, aut ſimplicius. Neque quidquam habent, quo ſe tueantur aduerſus miluios, & accipitres, præter alarum velocitatem. Videtur dici poſſe & in eos, qui ſimplicitatem ſimulant, quo magis imponãt, propterea quod mos ſit aucupibus, excoculatam columbã in reti ponere, quę ſubſultans, ceteras columbas alliciat. Ea Gręcis dicitur παλεύτρια, a verbo παλεύειν, quod eſt ſeducere, ſiue in laqueum illicere. Ariſtophanes in Auibus de columbis loquens:

> Καὶ ἐπαναγκάζει παλεύειν δεδεμένας ἐν δικτύῳ. id eſt,
> Et cogit paleutriam agere, alligatas in reti.

Vide lector num legendum ſit ἠμμένη, i. illaqueata, id enim patitur, quo fallat alias.

Simia barbata, ſeu caudata.

Πίθηκος πώγων' ἔχων, id eſt, Simia barbam portans. Ariſtophanes: ὦ ἀχαριστίαν, ὦ πίθηκε τὸν πώγων' ἔχων. Interpres admonuit adluſum eſſe ad illud Archilochium: τοιὴν δ' ὦ πίθηκε τὴν πυγὴν ἔχων, id eſt, Talem ô ſimia caudam habens. Dici ſolitum de ridiculis. Regulus Ruſticum Stoicorum ſimium dixit, contumeliæ gratia, vt refert Plin. in Epiſtolis: opinamur quod barba & pallio Stoicum ageret verius, quàm moribus. Idem Ariſtophanes alio quodam loco quoſdam δημοπιθήκους appellat, quaſi populi ſimias. Eſt autem hoc animal natura γελωτοποιὸν, nec in alium vſum videtur natum, cum nec

valeat

valeat ad eſum vt oues, nec ad ædium cuſtodiam vt canes, nec ad onera geſtāda vt equi. Athenæus lib. 14. narrat Anacharſim philoſophum, genere Scytham, cum in conuiuium inducerentur homines ad riſum mouendum edocti, ſolum omnium nō riſiſſe. Tandem cum inducerentur ſimiæ, cœpit ridere: rogatus cauſſam, Hæ, inquit, natura ſunt γελωτοποιοί, illi fingunt.

Sibi canere.

Εαυτῷ ψάλλειν. i. Sibiipſi canere, dicitur qui non ad alienum arbitrium facit quidpiam, ſed animo obſequens ſuo. In Platonis conuiuio iubent tibicinam ſibiipſi canere. Et cantor quiſpiam. Antigenidas opinamur, iubet diſcipulum, quod populo non admodū gratus eſſet, ſibi canere & Muſis. M. Tullius in Bruto: Id enim eſt ſummi oratoris, ſummum oratorem populo videri. Quare tibicen Antigenidas dixerit diſcipulo ſane frigenti ad populū: Mihi cane & Muſis: ego huic Bruto dicenti vt ſolet apud multitudinem, Mihi cane & populo dixerim. Diuus Hieronymus ad Iſmeniā refert, huius diſcipulum. Atq; is non iuſſus eſt ſibi canere, ſed præceptori, qui poterat iudicare.

Si leonina pellis non ſatis eſt, vulpina addenda.

Αν ἡ λεοντῆ μὴ ἐξίκηται, τὴν ἀλωπεκῆν πρόσαψον, id eſt, Si leonis exuuium non ſufficit, adde vulpinum. Cum viribus res obtineri nō poteſt, dolus adhibendus. Adagium natum eſt ex apophthegmate Lyſandri. Nā is, quemadmodū in eius vita memorat Plutarchus, irridere ſolitus eſt, qui velut ab Hercule prognati, bellum apertis viribus, citraq; dolum gerendum eſſe cenſebant, cum ipſe magis exiſtimaret boni ducis officiū eſſe, quo leonina pellis non attingeret, eo contendendū adſuta vulpina. Quod quidem propemodū indicat & Maro, cum ait:

Dolus an virtus, quis in hoſte requiret?

Adagium refertur à Zenodoto. Huic adfine eſt quod apud Plutarchum in vita Syllæ Carbo dixiſſe memoratur. Cum enim Sylla nō ſolum aperto Marte, ſed dolis bellum gereret, ait: ὡς ἀλώπεκι καὶ λέοντι πολεμῶν ἐν τῇ Σύλλα ψυχῇ κατοικούσῃ, ὑπὸ τῆς ἀλώπεκος ἀνιῷτο μᾶλλον. id eſt, Quod bellum gerens cum vulpe, ac leone, quorum vtrunque habitabat in animo Syllæ, à vulpe vehemētius angeretur. Apud Ariſtophanem quidam dicitur, κυναλώπηξ, quòd caninam impudentiam cum vulpina aſtutia coniunxiſſet.

Siculus miles.

Σικελὸς στρατιώτης, id eſt, Siculus miles. In peregrinum, ac mercenarium militē prouerbiali ioco dicebatur, propterea quòd Siculi tēporibus Hieronis exotico milite plerūq; vterentur, auctore Zenodoro. Conueniet in hominem lucri gratia, nullum miniſterii genus recuſantem. Adfine eſt illi, quod de Care dictum eſt alibi.

Pro bonis glomi.

Αντ' ἀγαθῶν ἀγλῖθες, id eſt, Pro bonis glomi. Dici conſueuit, vbi quis beneficium, quod in alium contuliſſet, cumulate, cumque fœnore reciperet. Agathides enim Græcis glomi dicuntur: verum adluſionis decus in voce Græca eſt, quod in ſermone Latino reddi non poteſt. Meminit Suidas.

Sine pennis volare haud facile eſt.

MANET etiam hodiernis temporibus vulgo celebre, quod eſt in pœnulo Plautina: Sine pennis volare haud facile eſt. Idē in Aſinaria: Defraudem te ego? Age ſis, ſine pennis vola. Locum habet, cum deeſſe ſignificamus adminicula, ſine quibus negotiū peragi non poſſit. Reperitur apud idoneos auctores, Accidere alas, pro eo quod eſt, adimere materiam, facultatemque conandi quippiam. Et: Addere alas. Horatius ſimili forma dicit Decidere pennas:

Vnde ſimul primū me dimiſere Philippi,
Deciſis humilem pennis.

Et Cicero ad Atticum lib. quarto: Qui mihi pennas inciderant, nolunt eaſdem renaſci. Idem in Academicis dixit: Incidere nervos, pro adimere vires. Cognatum eſt illi, quod alibi retulimus: εἰς πῦρ ξαίνειν, id eſt, Ignem diuidere. Quod pro impoſſibili retulit Plato lib. De legibus 6. ὀλίγα δὲ ποιεῖν τὸν νομοθέτην τὸ παίζοντας εἰς πῦρ ξαίνειν. i. Vt propemodum legum conditor faciat, quod ſolent, qui ludunt, in ignem impingentes ictum, hoc eſt, inaniter laboret: quod ignis mox in ſe coeat. Eius generis eſt illud apud Platonem in Eryxia: κατὰ μὲν δὴ αὐτὸν ἐγὼ ὅτι ἴσον ἂν πάσαι, ὥσπερ ἂν τὸ λεγόμενον λίθον

ἰψῆσαι. id eſt, Vbi cognouiſſem tale eſſe hominis ingenium, vt illi ſuadere nihil aliud fuerit, quàm lapidem decoquere. Hæc fatemur aliis locis tempeſtiuius potuiſſe dici, ſed non omnia locis omnibus occurrunt.

Siphniaſſare.

Σιφνιάζειν, id eſt, Siphniaſſare. Suidas indicat prouerbio dici ſolere, pro eo, quod eſt manum admonere poſtico: ſumptũ eſſe à moribus Siphniorum, qui libidinis cauſſa id ſactitare conſueuerint. Eſt autem Siphnus inſula quæpiam, haud procul à Creta, cui quondam nomen fuerit Merope, vel hoc nobilis elogio, vna e Cycladibus. Refert eã & Plinius lib. 4. cap. 12. prouerbium indicat & Stephanus.

Iuxta melam.

Κατὰ μήλην, i. Iuxta melam. Suidas oſtendit prouerbio dici ſolere, vbi quis incerta coniecturis proſequeretur. Sumpta metaphora à medicis vlcus internum immiſſo per fauces inſtrumento quopiam explorantibus. Id enim inſtrumẽtum μήλην vocant, & μηλῶσαι, ad hunc modum tentare.

Non idem ſunt ſcriptura, & Leucæus.

Γραφὴ τε καὶ λευκαῖος οὐ ταὐτὸν, id eſt, Scriptura & Leucæus non ſunt idem, aut non conueniunt. Vbi quis aliud ſcribit, aliud facit, aut dicit. Rectè iacietur in eos, qui ſtare pactis nolunt. Nam hæc plerumque ſyngraphis conſtant. Aut in eos, quorum vita non congruit cum libris editis. Verſus Græcus conſtabit ſi addas λέγειν. Conîicere licet Leucæũ fuiſſe male fidei ſcribam.

Bellicum canere. Receptui canere.

ALIAS admonuimus, ferme prouerbiales eſſe metaphoras, quæ ſumuntur a bello, veluti Bellicum canere pro eo, quod eſt, animare atq; exhortari. M. Tullius Philipp. 7. Bellicum me ceciniſſe dicunt: Item Canere claſſicum dicitur, qui excitat diſſidium. Receptui canere, pro finire. M. Tullius Philippica 12. Quis enim reuocante & receptui canente ſenatu properet dimicare? Quintilianus libro 12. cap. quæ poſt finem ſtudia: Quare antequam in has ætatis veniat inſidias, receptui canet, & in portũ integra naue perueniet. Signa canant apud Martialẽ, id eſt, iam congrediamur: & apud Plautũ, Collatis ſignis depugnate: apud eundẽ Verſis gladiis depugnare. Quin hoc ipſum collatis ſignis, haud dubie prouerbii ſpeciẽ habet, cum ſignificamus ſeriam & exactam de re diſceptationem, vt M. Tullius in epiſtolis ad Atticũ, Vt cum Maphragoſignis collatis. Apud Iuuenalem:

Hęc tuba rixæ. Id eſt, hoc belli initium.

Pithon formoſus.

Πίθων καλὸς, i. Pithon formoſus. Conueniet vbi quis per adulationẽ falſo laudatur. Pindarus in Pythiis hymno 2. καλὸς τοι πίθων παρὰ παισὶν ἀεὶ καλὸς. id eſt, Formoſus Pithõ ſemper apud pueros formoſus. Interpres oſtendit ſumptum a pueris adulantibus ſimiæ, ſubinde dictitantibus καλὸς πίθων. Videtur autem pithon eſſe diminutiuum huius dictionis πίθηκος, quaſi dicas ſimiliolus. Taxat Pindarus oblique quẽdam, vel quod ab indoctis laudatus tolleret criſtas, vel qđ ipſe adularetur Hieroni, laudans non laudanda. Eſt autem φιλαυτία peculiaris huic animanti, adeo vt laudes ſentiant & ſpeculis delectentur, & ſuos catulos contrectari gaudeant, ipſiq; ſuos catulos complexu enecent. Ad gratiam loqui veteres dicebant χαριγλωττεῖν, quo verbo vſum Aeſchylum in Prometheo vincto, docet Athenæus libro 4. Eodem referente qui iucunda potius quam vera loqui ſtudio habebant, ἡδυγλωττεῖν dicebantur.

Semel rubidus, ac decies pallidus.

Ἅπαξ πυῤῥὸς καὶ δέκατον χλωρὸς, id eſt, Semel rubidus, & decies pallidus. Suidas admonet dictũ de iis, qui mutuum accipiũt, quos neceſſe eſt crebro tum rubeſcere pudore, tum metu palleſcere. Rubeſcere, dũ petunt mutuum: palleſcere, dum ſoluendo non ſunt, & metuunt, ne trahantur in ius, aut in neruũ.

Semper ſeni iuuenculam ſubiice.

Ἀεὶ γέροντι νέαν ἐπιβάλλειν κόρην, id eſt, Semper puellam virginem ſubiice ſeni. Senarius prouerbialis admonens, vt prouectioris ætatis viri, puellam ducant magis, quàm anum, ne ſi frigus acceſſerit frigori, languente Venere, ſteriles exiſtant nuptiæ. Quamquam non ineptè trahetur ad alios item vſus, quoties ſignificabimus ita rerum coniunctionem temperandam, vt quod alibi dimi-

bi diminutum ſit, aliunde ſuppleatur: videlicet vt ſeni coniunctor addatur iuuenis, quo ſenilis ætatis triſtitiam, huius hilaritas moderetur: ruſum iuuentutis exultantiam, ſenilis ſeueritas temperet. Item, vt loquaculus adiungatur, plus ſatis taciturno, audaculus timido, pauper diuiti. Prouerbii meminit Diogenianus.

Semper ſuperioris anni prouentus melior.

Ἀεὶ τὰ πέρυσι βελτίω. id eſt, Superior annus ſemper anteponitur: Cum præſentia diſplicent, & anteferuntur anteacta. Diogenianus admonet id acclamatum ab Athenienſibus in rebus Macedonicis. Sumpta metaphora ab agricolis, qui ſemper de præſentis anni fructibus queruntur apud dominos. Huc pertinet illud Horatianum:

-Laudator temporis acti
Se puero.

Sacra nihil ſunt.

Τὰ θύματα οὐδέν ἐστι, πλὴν γένεια καὶ κέρατα, i. Sacra nihil ſunt præter malas & cornua, de victimis macilentis. Trahetur non inconcinniter ad cibum minime eſculentum. Refertur à Suida.

Scytharum ſolitudo.

Σκυθῶν ἐρημία, i. Scytharũ ſolitudo, pro ſummis calamitatibus, exitioq́ue dictũ eſt, apud Ariſtophanem: ἐν ἀχαρνεῦσι,

Ἐξολοίατο συμπλακεὶς ταῖς σκυθῶν ἐρημίαις. i.

Impeditum deperire Scythicę ſolitudini. Quo loco commentator indicat prouerbiũ dici ſolitum de ingenti ſolitudine: ductum autem inde, quod Scythæ nullis certis ſedibus vtantur, ſed vagi ferantur in plauſtris. Eamq; ob cauſſam, regio feris abundat. Meminit adagii & Q. Curtius libro rerum ab Alexandro geſtarum 7. apud quem Scytharum legatus ad hunc loquitur modum: Scytharum ſolitudines Græcis etiam prouerbiis audio eludi. Nos deſerta & humano cultu vacua magis quàm vrbes & opulẽtos agros ſequimur. Vſurpat & Plutarchus in libro de Stoicis contrarietatibus, quemadmodum antè retulimus in prouerbio: In caput præcipitari.

Scindere glaciem.

SCINDERE glaciem, eſt aperire viam, & in incipiendo negotio priorem eſſe. Tranſlatum à nautis, quorum vnus aliquis præmittitur, qui flumine concreto, glaciẽ prærumpat, reliquiſq; viam aperiat.

Viuus fueris, vel cæpe ſolum accipiens.

Ζώσῃ γενήσῃ, κρόμμυον μόνον λαβών, id eſt, Si cæpe tantum ſumpſeris, iam vixeris. Zenodotus & Suidas oſtendit in eos dici ſolitum, qui è re quapiam puſilla, magnã opinionem conſequuntur. Natum apparet ab ægroto, qui medico porrigente cępe, reualuerit, herbã alioqui plebeiam, nec eam admodum ſalubrem corpori.

Sapientes tyranni, ſapientum congreſſu.

Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ, id eſt, Commercio ſapientium princeps ſapit. Zenodotus citat ex Aiace Locrenſi, addens eundem verſiculum, à Platone citatum eſſe Euripidis nomine. Certe huius nomine comperimus adductum libro de Republica octauo.

Σοφοὶ τύραννοι τῇ σοφῶν συνουσίᾳ.

Quo magis admiramur quare Aul. Gell. citet ex Theæteto Platonis, niſi forte ſcribarũ vitio pro Theage deprauatum eſt Theæteto, nam & in Theage refertur. Aul. Gellius libro 13. oſtendit eundem apud vtrumque fuiſſe, apud Sophoclem, in eiuſdem nominis fabula, & apud Euripidem. Quemadmodum & alii non nulli verſus apud Euripidẽ inueniuntur, quos eoſdem apud Sophoclẽ & Aeſchylum licet inuenire. Porro verſiculum, quem modo citauimus, Gellius notæ vetuſtatis eſſe dicit, vt intelligas velut in prouerbium abiiſſe. Atque vtinam quàm eſt grauiter ſimul & eleganter ſcriptus, tam placeret ætatis noſtræ principibus, in quos illud fere dixeris:

Μωροὶ τύραννοι τῶν κολάκων συνουσίᾳ.

Leonis exuuium ſuper crocoton.

Λεοντῆ ἐπὶ κροκωτῷ, id eſt, Leonis exuuium ſuper crocoton. Cum duo quæpiam copulantur, quorum alterum cum altero nequaquã congruit. Sumptum à Baccho, qui hoc ornatu deſcendit ad inferos apud Ariſtophanem, vt veſte muliebri, delicataque indutus eſſet, eiq; veſti leonis exuuium impoſitum geſtaret, quo videlicet Hercules crederetur, formi-

formidabilis videretur inferis. Hunc igitur ad eum modum adornatum, ſic in Ranis ridet Hercules:

Ἀλλ' οὐχ οἷός τ' εἴμ' ἀποσοβῆσαι τὸν γέλων
Ὁρῶν λεοντῆν ἐπὶ κροκωτῷ κειμένην. id eſt,
Riſum profecto haud ſum potis cōpeſcere
Crocoton additum leontæ conſpicans.

Nec aures habeo, nec tango.

NEC aures habere, nec tactum prouerbio dicebatur, cui in manifeſtis ab omnibus reclamabatur. Hieronymus in præfatione declamationis, de matre & filia reconcilianda. Cur autem verear appellare declamationē cum ipſe quodam in loco nominarim hoc argumentum exercitii cauſſa confictum à ſe ſubſignificet? Poſteaquam enim, inquit, arguendo crimina, factus ſum criminoſus, & iuxta ritum vulgi ſermone prouerbium, iurgantibus & negantibus cunctis, nec aures me credo habere, nec tāgo: id eſt, taceam neceſſe eſt, & quod audio, tangoque quaſi neſciam. Poteſt videri ſumptum ex Ariſtophanis Theſmophoriazuſis: μήτ' ἀκούω μήτ' ὁρῶ. id eſt, Neque audio, neque video.

Priuſquam ſortiaris, communia deuoras.

Πρὶν λαχεῖν, τὰ κοινὰ κατεσθίει, id eſt, Priuſquā ſortitio facta ſit, communia deuoras. In eū competit, qui non exſpectata partitione, rē inuadit. Ductam metaphoram indicat Suidas à conuiuiis, in quibus antiquitus mos erat, è cibis ſuam cuique portionem diſtribuere, quemadmodum ex compluribus Homeri locis licet coniicere, apud quem illud oppidò quàm frequens:

Καὶ ἦτις ἐδαίετο δαιτὸς ἐΐσης.

Deinde receptum apud non nullos, vt citra diſtributionem propoſitis in commune cibis, quiſque quantum vellet, ſumeret. Id qđ indicat Plautus: Patinarias ſtruit ſtruices. Huius rei mentionem facit & Plutarchus in Sympoſiacis, excutiens vtra conſuetudo magis probanda videatur. Porro prouerbium ſumptum eſt ex Equitibus Ariſtophanis:

Ἐπεὶ τὰ κοινὰ πρὶν λαχεῖν κατεσθίει. id eſt,
Quando publica, antequam illa ſortiaris,
deuoras.

Res in foro noſtro vertitur.

PLAVTINVS Tranio in Moſtellaria: Vbi egomet video rem verti in meo foro, Prouerbialiter dictum, pro eo, quod eſt, poſteaquam intelligo fortunas noſtras cōmutari in diuerſum. Traductum à mercatibus, in quibus rerum pretium pro tempore ſæpenumero commutatur. Aut certe à iudiciorum formulis, & explicādarum litium. Cui diuerſum eſt illud: In alieno foro litigare. Cognatum illi: Vti foro, quod alibi dictum.

Quodcumque in ſolum venit.

QVODCVMQVE in ſolum venit, id eſt, Quidquid in rerum natura producitur. M. Tullius libro De natura deorum 1. Hinc quodcumque in ſolum venit, vt dicitur, effingis atq; efficis. Ridet atomos Epicureorū, ex quibus illi cuncta progigni credunt, quidquid vſquā naſcitur in vniuerſo. Idem in epi. ad Pætum. Et Varro apud Nonium.

Quando id fieri non poteſt.

NIHIL dici poteſt nec venuſtius, nec moralius ea ſententia, quæ extat apud Terentium in Andria: Quoniā id fieri, quod vis, non poteſt, id velis quod poſſis: οὐ δυνάμενος ὃ θέλεις, θέλης ὃ δύνασαι. Plurimum decoris adiunxit ea verborum conuerſio. Qualis eſt in illis: Non viuendum vt edas, ſed edendū vt viuas. Eſt autem adagium hoc finitimū illi: δεῖ τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν. id eſt, Oportet id quod adeſt boni conſulere. Et Martialis inter felicitatis calculos commemorat, vt

Quod ſis, eſſe velis.

Quantum non miluus oberret.

QVANTVM non miluus oberret. Prouerbialis eſt hyperbole, de homine ſupra modum locuplete, cui tantum ſit agrorum, quantū nec miluus peruolet. Perſius:

Diues arat Curibus, quantum nō miluus
oberret,

Id imitatus Iuuenalis Satyra nona hunc in modum:

Tot miluos, intra tua paſcua laſſos:

Sic & apud Plutarchum tragicus quiſpiā:

Σπείρω δ' ἄρουραν δώδεχ' ἡμερῶν ὁδόν,
Βερέκυντα χῶρον. id eſt,
Aruum colo bis ſex dierum iter, ſolo
Berecynthio.

Plinius libro decimooctauo latifundia vocat, à quibus ait Italiæ perniciem inuectam fuiſſe, proinde veteres ita cenſuiſſe: Satius eſſe minus ſerere, & melius arare.

Ptolemai-

Ptolemaicalis.

Πτολεμαϊκὴ δίκη, id eſt, Ptolemaicalis. Diogenianus iudicat dici ſolitũ in litiũ auidos. Anus quæpiam fuit Ptolemais, quæ quoad vixit, lites agitabat, nec vmquam à cauſſis agendis erat feriata.

Prouoluitur ad miluios.

Προκυλινδεῖται ἰκτῖνος, id eſt, Adorat miluiũ. Initio veris prodeunt milui, quare læti te-nues, quod iam hyeme ſunt leuati, prouoluuntur, eosque veluti adorant. Accommodari poteſt in eos, qui noua ſpe geſtiũt. Suidas prouerbii loco commemorat. Item Iuuenalis: Durare, atque expectare cicadas. Sumptum eſt autem ex Auibus Ariſtophanis, προκυλινδεῖσθαι τοῖς ἰκτίνοις. Cauſſam adſcribit interpres in eadem, docens quattuor partes anni per aues denũciari hominibus. Ver attribuit miluis.

Prienenſis iuſtitia.

Πριηνία δίκη, id eſt, Prienenſis iuſtitia. Suidas oſtendit conuenire cum ſignificamus, aliquem in iudicando plurimum excellere. A Biante Prienẽſi ſumptum, cuius integritas in iudicandis cauſſis in prouerbiũ abiit vt dicatur: δικάζειν Βίαντος τοῦ Πριηνέως κρείσσων. i. In iudicando præſtantior Biante Prienenſi. Citatur ex Hipponacte iambographo, à Strabone libro Geographias decimoquarto, & in vita Biantis à Diogene Laertio. Etiam Demodici Lerii Trochaicus:

Εἰ τύχῃς τινῶν, δικάζειν τὴν Πριηνίην δίκην. i.
Si quam agas cauſſam, Prienes fac vti tum more agas.

Hipponactis Scazon ſic habet:

Αἴνει δικάζειν Βίαντος τοῦ Πριηνέως κρέσσον. id eſt,
Si qua iudicas, Biantem fac Prieneum vincas.

De Bochoris & Rhadamanti iudicio diximus alias.

Primum Mars in filiis laudatus eſt.

Τὰ πρῶτα Ἄρης εἰς τοὺς παῖδας ἐπῃνεῖτο. id eſt, Initio Mars laudabatur ob filios. De iis, qui initio ſpecimẽ aliquod indolis egregię præ ſe ferunt, deinde paullatim in alios degenerant mores. Quemadmodum euenit Romanis olim ſtrenuis, & Martem generis authorem virtute referentibus, poſt in degeneres prolapſis molliciem, vt non ſine cauſſa Iuuenalis exclamarit:

Sed vnde
Hæc tetigit Gradiue tuos vrtica nepotes?

Prouerbium refertur à Suida.

Phrynichi lucta.

Τὸ Φρυνίχου πάλαισμα, id eſt, Phrynichi luctatio. Diogenianus indicat dictitari ſuetum de iis, qui aſtu, dolisque negotium peragunt. Fuit is Phrynichus Lacedæmonum proditor, quem vetus Comœdia carbone notauit.

Pro malo cane ſuem repoſcis.

Ἀντὶ κακῆς κυνὸς σῦν ἀπαιτεῖς, i. Pro malo cane ſuem repoſcis, id eſt, pro re vili pretioſam. Sus enim eſculentus, canis haudquaquam veſcus eſt. Refertur à Diogeniano.

Prudens in flammam mitto manum.

Divvs Hieronymus quodam in loco prouerbium vſurpat huiuſmodi: Prudens in flammam manum immitto, pro eo, quod eſt: Sciens expono me diſcrimini, malisq; obiicio. Sumptum videri poteſt ab hiſtoria Mutii Scæuolæ. Extat & apud Ciceronem.

Proba eſt materia, ſi probum adhibeas artificem.

A Plavto dictum in Pœnulo non ſine prouerbii ſpecie: Proba eſt materia, ſi probum adhibeas fabrum. Egregia quidem indoles, ſi recte inſtituatur. Felix ingeniũ, ſi præceptor contingat idoneus. Aut magnificum negotium, ſi modo ſcite tractetur. Metaphora notior eſt, quàm vt ſit indicanda.

Illo reſpiciens, ſed hic remitte bona.

Aeschylvs in Ranis Ariſtophanis, cupiens redire ad ſuperos:

Ἐκεῖ φράσαιμ' ἄν, ἐνθαδὶ δ' οὐ βούλομαι. id eſt,
Dicturus illic, num hic quidem haud volo eloqui.

Cui Bacchus ad hunc modum reſpondet:

Μὴ δῆτα σύ γ' ἀλλ' ἐνθαδὶ ἀνίει τἀγαθά. i.
Minime profecto quin mage hic profer bona.

Interpres admonet adluſum ad parœmiã:

Ἐκεῖ βλέπουσα δ' δεῦρ' ἀνίει τἀγαθά. id eſt,

Illue tuens,at huc remitte commoda.
Cūueniet eū aliud præ nobis ferimus,aliud facimus: aut cum aliis adblandimur, in alios re beneficium conferimus. Quidam a Charitibus mutuo ſumptum exiſtimant, quarum vna a tergo reſpicit, & alteri munus offert,adridens alteri.

Ranæ aquam.

Βατράχῳ ὕδωρ, id eſt, Ranæ aquam,ſubaudiendum miniſtras. Vbi quid exhibetur, quo vel præcipue gaudet is qui accipit. Veluti ſi quem natura bibacem ad bibendi certamē prouoces, aut homini loquaculo narrandi materiā & occaſionem ſubminiſtres, Diuerſum ab illo, βατράχῳ οἰνοχοεῖς. Recte accommodabitur, vbi quid datur abundanti. Nam ranis affatim eſt aquæ. Aqud Athenæum refertur hoc carmen in Siracuſanos:

Οἳ πίνουσι μόνον βατράχων τρόπον οὐδὲν ἔδοντες. id eſt,
Qui abſque cibo viuunt ranarum more bibentes.

Theocritus in Ergatinis:

Εὐκτὸς ὁ τῷ βατράχῳ παῖδες βίος, οὐ μελεδαίνει
Τὸν τὸ πιεῖν ἐγχεῦντα, πάρεστι γὰρ ἄφθονον αὐτῷ id eſt,
O pueri ranæ vita eſt optabilis,vt quæ
Non metuat, potans effundere, copia namque.
Larga ſubeſt illi.

Paſtor taxat parſimoniam Ergo dotæ,quod ſudantibus maligne præberet potum, cum ranis in otio viuentibus liceat bibere quantum libet. Sunt & hodie bibones quidam, qui ſibi videntur perire ſiti, quod non in ipſis doliis habitent. Huic non diſſimile eſt illud,Equum in planiciem. Illud autē diuerſum: ἀσπάλακα εἰς κορώνειαν, id eſt,Talpam Coroneam. Eſt autem Coronea Bœotiæ ciuitas,quæ talpam non gignit, & ſi aliunde inferatur,emoritur. Ita Stephanus, quēadmodum ſcarabeus in loco Thraciæ iuxta Olynthum,auctore Plinio.

Poſt bellum auxilium.

Μετὰ τὸν πόλεμον ἡ συμμαχία, id eſt,Poſt bellum ſuppetiæ. Quoties ſerius adhibetur remedium. Refertur à Suida.|Natum eſt, aut certe vſurpatū à Diogene Cynico. De quo Laertius huiuſmodi fabulam narrat. Adoleſcens quiſpiam iactātior nuper vxore ducta, titulum huiuſmodi inſcripſit ædibus ſuis: ὁ τοῦ Διὸς παῖς καλλίνικος Ἡρακλῆς ἐνθάδε κατοικεῖ, μηδὲν εἰσίτω κακόν. id eſt, Iouis filius Callinicus Hercules hic habitat, ne quid introeat mali. Diogenes adſcripſit: μετὰ τὸν πόλεμον ἡ συμμαχία. id eſt, Poſt bellum auxilium, videlicet indicans, iam tunc receptum in eas malum,cum ipſe malus immigraſſet. Conuenit cum Platonico illo, quod alibi commemorauimus: μετὰ τὸν πόλεμον ἥκειν. id eſt, Poſt bellum adeſſe, Brutus in epiſtola ad Lycios, αἱ μηχαναὶ ὑμῶν μετὰ τὸν πόλεμον, ὡς ἡ παροιμία, ἐκομίσθησαν, id eſt,Machinæ veſtræ poſt bellum,vt habet prouerbium, allatæ ſunt. Item in epiſtola ad Myrenſes, ἡ γὰρ ἐν πολέμῳ βραδυτὴς ἴσον ἔχει τῷ μηδ᾽ ὅλως γινομένῳ τὸ ἄπρακτον. id eſt, Nam tarditas in bello perinde eſt,ac ſi nihil omnino ſit factum, quod fruſtra factū eſt. Quintilianus in declamatione cadaueris paſti, duas habet ſententias non abſimiles prouerbio. Quid quod medicina mortuorum ſera eſt? Quid quod nemo aquas infundit in cineres? Sic indicat ſerum remedium. Siquidem ægroto mortuo ſero venit medicus. Et ædibus in cinerem redactis ſero infunditur aqua.

Pinguis venter non gignit ſenſum tenuem.

DIVVS Hieronymus in epiſtola quadam, citat huiuſmodi prouerbium apud Græcos celebratum: Pinguis venter non gignit ſenſum tenuem. Quamquam fatetur id elegantius ſonare Græce,quàm Latinè. Græcus autem ſenarius extat apud Græcos huiuſmodi.

Παχεῖα γαστὴρ λεπτὸν οὐ τίκτει νόον, id eſt,
Subtile pectus venter obeſus non parit.

Refert & Galenus contra Thraſybulum,velut vulgo iactatum: καὶ τοῦτο ἀπάντων σχεδὸν ἀνθρώπων ᾄδεται διότι πάντων ἐστὶν ἀληθέστατον, ὡς γαστὴρ ἡ παχεῖα τὸν νοῦν οὐ τίκτει τὸν λεπτόν. id eſt, Et hoc ab omnibus prope hominibus canitur, eo quòd omnium veriſſimū eſt,quod venter obeſus non gignit mentem ſubtilē. Apud Lacedæmonios infame erat, ſi quis corpore fuiſſet vehementer obeſo. Agatharchides apud Athenæum libro 12. refert Anclidem ob delicias ſupra modum corpulentum, in concionem adductū fuiſſe, atque illic a Lyſandro vehementer obiurgatum,minimumq; abfuiſſe quin in exiliū ageretur,

ageretur, idq; futurum minitatos Lacedæmonios, ne vitam frugalius inſtitueret. Et ibidem Menander de quodam obeſo loquitur: παχὺς γὰρ ὗς ἔκειτ' ἐπὶ στόμα. id eſt, Obeſus etenim ſus premebat os viri. Admonet adagium, luxu, corporis hebeteſcere mentis aciem. Quemadmodum ſcribit etiam Horatius:

-Nam corpus onuſtum
Heſternis vitiis animum quoque prægrauat ipſum,
Atque affigit humo diuinæ particulam auræ.

Plutarchus apud Gellium oſtendit pueros multo paſtu ſtupidioris, ac tardioris ingenii euadere.

Piſcem natare doces.

Ἰχθὺν νήχεσθαι διδάσκεις, i. Piſcem natare doces. Perinde eſt, ac ſi dicas, doctum doces. Confine illi, quod alibi retulimus: δελφῖνα νήχεσθαι διδάσκεις. id eſt, Delphinum natare doces. Quod idem ad hunc effertur modũ: τὸ δελφῖνι κολυμβᾶν συμβουλεύειν. id eſt, Delphini quemadmodum natare oporteat conſulis. Auctor Diogenianus.

Pitana ſum.

Πιτάνη εἰμί, id eſt, Pitana ſum. Zenodotus indicat dici ſolitum de iis, qui in extremas redacti calamitates, ab iiſdem denuo in priſtinam felicitatem reſtituuntur. Sic enim eueniſſe quondam Pitanæ Aeoliç ciuitati. Nã hanc à Pelſagis in ſeruitutem redactam, Erythręi in libertatem priſtinam vindicarunt.

Piſtillo retuſius.

PROVERBIALIS eſt hyperbole, quam in epiſtolis vſurpauit diuus Hieronymus: Piſtillo retuſius, pro eo quod eſt, minime acutum. Timon Miſanthropus Cleanthem ob ingenii tarditatem appellat: ὅλμον ἄτολμον, id eſt, Piſtillum ſiue mortarium ignauum. Et Chryſippeum acumen, apud eundem per ironiam vſurpatur in ſtupidum. Et Cornutus ſyllogiſmus, pro ratione ridicula, friuolaque.

Partitio non præfocatio.

Μερὶς οὐ πνίξ, id eſt, Sortitio, non præfocatio. Olim cum ii, qui viribus prępollerent, cibũ eriperent imbecillioribus, manus interim in illos iniicientes, excogitatum eſt, vt ſortibus ex æquo diuideretur epulum, iamq; ab omnibus acclamari cœptum, μερὶς οὐ πνίξ, id eſt, Partitio, non ſtrangulatio. Eaque vox in prouerbiũ abiit. Quo licebit vti, ſi quando ſignificabimus, non eſſe locum violẽtiæ, ſed ex æquitate iuris oportere tractari negotium. Plutarchus in collectaneis, ſi modo illius ſunt citat his verbis, μερὶς ἀλλ' οὐ πνιγεύς. i. Partitio eſt, non ſtrangulat. Admonet & Suidas hac forma prouerbium efferri.

Paries dealbatus.

Τοῖχος κεκονιαμένος, id eſt, Paries dealbatus aut incruſtatus. Lucianus, Myrronis & Praxitelis coloſſos ad huiuſmodi ferme ſimilitudinem trahit in Gallo, quod foris multo niterent ebore, multo fulgerent auro, variiſq; coloribus arriderent: pręterea Iouis, aut Neptuni repræſentarent imaginem, fulmẽ aut tridentem dextra tenentes, vt plane numen aliquod eſſe viderentur, cum intus nihil appareat, præter picem, clauos, araneas, mures, atque id genus ſordes alias, haudquaquam ad exteriorem illam imaginem reſpondentes. Atque huiuſmodi principum eſſe vitam adfirmat, quorum ſi ſtrepitum & apparatum inſpicias, nihil felicius, nihil deorum vitæ ſimilius: ſin curas, ſuſpiciones, odia contemplere, quibus intus diſcruciantur, nihil calamitoſius. Seneca Philoſophos, qui cum docerent honeſta, turpiter viuerent, ſimiles eſſe ſcripſit quorundam medicorum pyxidulis, quarum tituli remediũ pollicerentur, cum intus venenum occultãrent. E diuerſo, qui meliores ſunt intus, quam oratione, quamque prima illa vitæ ſpecie, quaſique fronte præ ſe ferunt, hos Plato Silenis adſimiles facit, de quibus alio diximus loco.

Ollam alere.

Χύτραν τρέφειν, i. Ollam alere dicebãtur, qui metum oſtenderẽt, quo deterrerent quempiam. Veluti ſi quis præſidium alicubi collocatum habeat, quo minus vicini res nouas moliantur. Sumptum id eſt à more ciuitatis Athenienſis, in qua ollas in tectis diſponere conſuerunt, ad deterrendas vlulas, quarum illic maxima vis. Nam illarum ſtrepitum omne genus auium reformidat. Adagium refertur tum à Suida, tum à Diogeniano. Sumptum eſt ex Ariſtophanis Comedia, cui titulus: Aues.

Οτιμὲν τί σʹ ἄ μάχεσθαι λαμβάνειν τι τῶν χυτρῶν.
Τὶ δὲ χύτρα ὠφελήσει;
Γλαύξ μὲν ὂ πρόσεισι νῷν. id eſt.
Pugnare ſane oportet ſimul & ollas ſumere.
Sed quid iuuabit olla?
Vlula nos tum non adibit.

Oleum, & ſalem oporteret emere.

Τοὔλαιον καὶ τὰς ἅλας δεῖ ὠνεῖσθαι. i. Oleum & ſalē oporteret emere. Refert adagium hoc Ariſtoteles Rhetoricorum libro ſecundo, tractans de locis & enthymematis. Proponit autem huiuſmodi exemplum a utiſtrephontis: Sacerdos quædam diſſuadebat filio, ne quādo verba faceret apud populum. Nam ſi iniuſta ſuaſeris, inquit, deos habebis iratos: ſin iuſta, homines. Id hoc pacto ἀντιστρέφει, id eſt, reciprocat filius. Imò expedit orationem habere apud populū. Quandoquidem ſi iuſta dixero, dii me amabunt: ſi iniuſta, homines. Atque huiuſmodi genus argumentationis confine putat prouerbio, quo iubemur, oleum ac ſalem emere: ταῦτα δʹ ἐστὶ ταυτὸ τῷ λεγομένῳ τὸ ἔλαιον πρίασθαι καὶ τὰς ἅλας. id eſt, Hoc autem idem eſt cum eo quod dici ſolet, oleum emere & ſalem ſignificans opus eſſe non numquam remediis contrariis, nunc acrimonia, nunc lenitudine. Sal enim mordet, ac ſiccat. Oleū lenit ac humectat. Sic medici oleū addunt ſali, ne plus ſatis erodat: & qui ſapiunt, admonitionis acrimoniā bonis verbis leniūt.

Tamquam ſuber.

Ὡς φελλὸς, id eſt, tamquam ſuber, de iis, qui non norunt diſſimulare, aut qui neſciunt mergi aduerſis fortunæ procellis. Extat apud Pindarum. Tractum a natura ligni, quod non ſolum ipſum non mergitur, verumetiam alligatum aliis ne ſidant, ſuſtinet. Vnde retibus adſuitur, & natantibus ſubditur.

Obtrudere palpum.

OBTRVDERE palpum apud Plautum, eſt arte, fucoq; decipere. Ego, inquit, iſtuc aliis dare condidici, mihi obtrudere non potes palpum. Vnde & Palpari pro adulari, & Palpones adulatores vocamus a ſimili metaphora. Metaphora tracta eſt ab equiſonibus, qui ferocientibus equis, plauſu manus adblandiuntur, vt oſtendimus alibi.

Ne quis vmquam Megarenſibus.

Μηδέποτε μηδεὶς μεγαρέων γένοιτο σοφώτερος, i. Numquam quiſquam ſapientior ſit Megarenſibus. Scomma prouerbiale, iaci ſolitum in ſtupidos. Dictum eſt autem per adulationem de Megarenſibus, auctore Diogeniano.

Nulla candidorum virorum vtilitas.

Οὐδὲν λευκῶν ἀνδρῶν ὄφελος ἢ σκυτοτομεῖν, i. Nullus candidorum virorum vſus niſi ad cerdonicam. In molles & effeminatos dictum, ac veluti voluptatibus natos. Id enim innuit, opinamur, per cerdonicam, iuxta illud Martialis:
Quid ad te.
De cute quid faciat ille, vel ille ſua.
Ceterum ii negotiis gerēdis inutiles. Contra qui nigra ſunt cute, & hiſpidi, hi magis allegandi ſunt ad adminiſtrandam Remp. Vnde & Herculem μελάμπυγον appellarunt, tamquam ſtrenuum, & mollicie alienum, quemadmodum alibi demonſtratū in prouerbio: Ne in Melampygum.

Nox humida.

Νὺξ ὑγρὰ, id eſt, Nox humida. De malis ingruentibus dici ſolitum, auctor eſt Diogenianus. Quemadmodum de lætiore fortuna dicimus, exoriri lucem. Apud eundem eſt νὺξ δασεῖα, id eſt, Nox ſpiſſa, de nocte hyberna. Quæ ſi cui non videbuntur in adagiorum numerum referenda, is ea reſcribat Diogeniano, ſi libet.

Quid ad farinas?

Τί πρὸς τʹ ἄλφιτα, i. Quid ad farinas? id eſt, quid attinet ad parandas facultates? Nam ἄλφιτα pro victu quoque re familiari ponere, poetis eſt familiare. Ariſtophanes in Nebulis:
Τί δὲ μʹ ὠφελήσουσʹ οἱ ῥυθμοὶ πρὸς τʹ ἄλφιτα, id eſt,
Quid me numeri tandem ad farinas iuuerint:
Id recte detorquebitur ad artes ſteriles, vel poeticem, οὐδὲν πρὸς τʹ ἄλφιτα, quod vulgo dicunt de pane lucrando, ſermone celebri magis, quàm erudito.

Numeris

Numeris Platonicis obſcurius.

PROVERBIALIS hyperbole videtur, quam vſurpat M. Tullius in epiſtolis ad Atticū, lib. 7. Aenigma oppiorum ex Velia, plane non intellexi. Eſt enim numero Platonis obſcurius. Id ideo dictum, quod Plato numeris Pythagoricis obſcurat ſuam philoſophiam, ac veluti nebulas quaſdam offundit, præcipue in Timæo. Nam Pythagoras omnem fere philoſophiæ rationem ad numeros traxit. De quibus permulta Macrobius in commentariis, quos edidit in Somnium Scipionis.

Nihil ex agro dicis.

Οὐδὲν ἐξ ἀγροῦ λέγεις, id eſt, Nihil è rure loqueris, i. Nihil humile, neque triuiale. Quod enim parum elegans, parum expolitum, id ex agro profectum dicitur. Contra quod feſtiuum, quod lepidum, id vrbanum ac ciuile vocant. Meminit Suidas.

Nihil graue paſſus es, niſi.

Οὐδὲν πέπονθας δεινὸν εἰ μὴ προσποιῇς, id eſt, Nihil graue accidit, niſi tibi vindicas. Meminit Diogenianus. Nemo læditur, niſi à ſeipſo. Nemini fit iniuria, ſi eam exiſtimet ad ſe non pertinere.

Ne ſpina quidem vulnerabit bonos.

Μηδ᾽ ἄκανθα ἀμύξῃ τοὺς ἀγαθούς, id eſt, Ne ſpina quidem vulnerabit bonos. Nemo moleſtus fuerit innocenti. Nam ſpina natura pungit quemlibet. Sed vbiq; tuta eſt innocentia vitæq; integritas.

Naæra & Charmione.

Νάειρα καὶ χαρμίων, id eſt, Naæra & Charmione. De fidis amicis dici ſolitum ſcripſit Zenodotus, quiq; non dubitarent vel mortis eſſe comites amicis. Erat autem hoc amicitiæ genus laudatum apud Aegyptios, quod appellabant συναποθνησκόντων, id eſt, commorientium. Quibus hoc neceſſitudinis genus placebat, ii hac lege copulabantur, vt ſi alteri fatale quidpiam accidiſſet, alter vltro mortis ſocium ſeſe adiungeret. Hoc fœdere cohæſerant Antonius & Cleopatra. Significat & Horatius lib. 2. Oda 17. ſimile quiddam erga Mecœnatem:

--Ille dies vtranq;
Ducet ruinam, non ego perfidum
Dixi ſacramentum, ibimus, ibimus,
Vtcunq; præcedes, ſupremum
Carpere iter comites parati.

Rurſum alio loco:

Quid nos? quibus te vita ſit ſuperſtite
Iucunda, ſi contra grauis.

Sed vt redeamus ad prouerbium, Naæra & Charmione, duæ erant Cleopatræ reginæ pediſſeq;, quæ ſpontaneam Cleopatræ mortē ſunt imitatæ: ac ſemiuiuæ repertæ ſunt, dominæ iam mortuæ coronā capite delapſam reponentes. Eſt quidē hiſtoria memoratu cū primis digna, nec iniucunda cognitu, verum eam ſi quis forte requiret, petat licebit ex Plutarcho in vita M. Antonii.

Neq; nullis ſis amicus, neq; multis.

CARMEN illud Heſiodi, ſicut & alia pleraq; ceſſit in prouerbium:

Μὴ δὲ πολύξεινον, μηδ᾽ ἄξεινον καλέεσθαι. i.
Nec multis, at nec nulli dicaris amicus.

Ariſtoteles libro Moralium nono, tāquam prouerbio iactatum citat, ac dictum probare videtur, propterea quod prorſum citra vllius amici conſuetudinem viuere, ferinum atque iniucundum eſſe videatur. Rurſum, nec vehemēter amare poſſumus ſimul multos, nec pluribus morē gerere. Quin & Lucianus in Toxaride narrat apud Scythas, πολυφιλίαν, id eſt, complurium amicitiam non aliter infamem fuiſſe, quā apud alias gentes, vnius mulieris cum pluribus viris conſuetudinem. Quamquam diuerſa ſentit M. Tullius in libro De amicitia. Et Plutarchus in commentario: περὶ πολυφιλίας.

Nebulas diuerberare.

Νεφέλας ξαίνειν, id eſt, Nebulas diuerberare, dicitur, qui vel in re ſtulta, vel quę fieri non queat, fruſtra ſumit operā. Meminit Diogenianus. Suidas ſuſpicatur ductum, ab eo qui dixit nebulas eſſe lanam expāſam, quaſi ſimiliter debeant carminari.

Myconius vicinus.

Μυκόνιος γείτων, id eſt, Myconius vicinus. In eum, qui inuocatus ad conuiuium accedit. Nā hoc nomine Myconios notauit antiquitas, quod liguritores eſſent, & alienæ appetentes menſæ. Ad hunc modum Suidas. Zenodotus antē ait conuenire in ſordidos, atque humiles homunciones, propterea quod ea inſula, inter contēptas habita ſit, ob

ſit, obſterilitatem, atq; ob id gẽtem auidiuſculam, & alieni appetentiorẽ fuiſſe. Athenæus idem ferme teſtatur in primo ſermone Dipnoſophiſtarum, citans hunc ex Archilocho verſum, quo taxauit Periclen quẽdam, ὡς ἀκλήτοι εἰς πτώοντα εἰς τὰ συμπόσια μυκονίων δίκην. id eſt, Velut qui inuocatus irruerit in conuiuia Myconiorum more. Idẽ addit Myconios, quod inopes eſſent, vtpote ſterilem inſulam incolentes, ἐπὶ γλισχρότητι καὶ πλεονεξίᾳ, fuiſſe notatos. Egeſtas enim facit auidos alienarum rerum, vnde & Cratinus Iſchomachum quendam gulæ mancipium, Myconium appellarit.

Mortuos videns.

Νεκροὺς ὁρῶν, νίκρωσιν ἕξεις πραγμάτων, id eſt,
Tibi occident res, mortuos ſi ſomnies.

Refertur à Suida tanquam vulgo iactatum de diuinatione, quę ſumitur ab inſomniis, ſuperſtitione multo omnium vaniſſima. Id tamẽ ita dictum eſt, quod mors finis ſit omnium huius vitæ malorum.

Mortui non mordent.

Οἱ τεθνεῶτες οὐ δάκνουσιν, id eſt, Mortui non mordent. Id etiam hac tempeſtate vulgo dictitant. Natum ex apophthegmate Theodori Chii, qui fuit Ptolemæi regis in arte Rhetorica pręceptor. Hic enim in conſiliũ addſcitus, cum deliberaretur, vtrum Pompeius ab Aegypto repellendus eſſet, an admittendus, cenſuit receptum occidendum, addens hoc dictum: νεκρὸς οὐ δάκνει, id eſt, mortuos non mordere. Refert Plutarchus in vita Pompeii.

Adſciſce ad extremum ſcientiam.

Πέμπε ἐπ' ἔσχατον τὴν ἐπιστήμην, id eſt, Adcerſe ad extremum ſcientiam. Non ſtatim vtendum extremis ingenii viribus, verum vbi iam vrget vltimum periculum, tum ad artes confugiendum.

Miſerrimum fame mori.

Sententia etiam cantionibus apud veteres celebrata, teſte Platone, Miſerrimũ mortis genus, fame mori. Sumpta eſt autem ex Homericæ Odyſſeæ M.

Πάντες μὲν στυγεροὶ θάνατοι δειλοῖσι βροτοῖσι,
Λιμῷ δ' οἴκτιστον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν. i.

Dura quidem miſeris mors eſt mortalibus omnis,
At periiſſe fame, res vna miſerrima longe eſt.

Plato libro De republica tertio refert hoc carmen, veluti peſtilens moribus adoleſcentum, cum nulla mors ſit miſera quæ honeſtatis gratia oppetitur. Accommodari poterit in ſordidos quoſdam, qui quo parcant nummis, defraudant genium ſuum: aut in eos qui pereunt inſcitia veri.

I modo venare leporem, nunc Itym tenes.

Plautus in Captiui duo: I modo venare leporem, nunc Itym tenes, prouerbiali figura dixit. Id eſt, hanc interim cœnam, qualemcunq; certam habes, quære alteram ſi potes potiorem. Itys enim auis, quem à Phaſide Scythiæ flumine. Phaſianum vocant. Proinde cum iubebimus, vt qui nactus ſit cõmodi quidpiam, ad aliud ſeſe adcingat, nõ intempeſtiuiter hoc vtemur adagio. Verum opinamur hunc Plauti locum, vt ſunt alii pleriq; deprauatum eſſe legendum autem, nec Itym, vt habent codices, nec Ichthyn, vt perperam mutauit quidam, cum nec auis, nec piſcis quidquam faciat ad venationem leporis, ſed Ictin. Nam eſt id animal de genere muſtellarum, quod in cuniculos immittitur, vt prædam eliciat. Latini Viuerram appellant. Suidas oſtẽdit idem animal inſidiari piſcibus. Meminit huius Ariſtoteles libro de naturis animantium nono, capite ſexto. Quamquam non indicat inſidiari leporibus, ſed auibus & aluearibus. Quod ſi recte conſtat ictin eſſe viuerram, Plinius octauo libro indicat præcipuam viuerris gratiam fuiſſe, propter venatum leporum & cuniculorum. Iniiciunt, inquit, eas in ſpecus, qui ſunt multifores in terris, vnde & nomen animali, atque ita eiectos ſuperne capiunt.

Minimo prouocare.

Minimo prouocare, eſt contemptim ad certamen prouocare. Sumptum à geſtu prouocantium ad pugnam minimo digito porrecto. Horatius in Sermonibus:

- Ecce,
Criſpinus minimo me prouocat. accipe, ſi vis;

Accipe

Accipe iam tabulas, videtur nobis locus, hora,
Cuſtodes, videamus vtei plus ſcribere poſſit.

Elegantius ad res animi torquebitur. Vt: Vnus hic grammatiſtes theologos omnes omnino prouocat:

Minore finire pomœrio, & his ſimilia.

PROVERBII rationem ſapiunt huiuſmodi ferme metaphoræ: Finire pomœrio: Præſtituere metam: Circumſcribere cancellis, & ſi quæ ſunt conſimiles. Varro in libris De re ruſtica: Eo melius feciſſe quoſdam, qui minore pomœrio finierunt, excluſis partibus, quæ non pertinent ad hanc rem. Idem eiuſdem operis lib. 1. Ars ſit, an quid aliud, & à quibus carceribus decurrat ad metas. Cicero lib. de Oratore 1. Exiguis quibuſdã finibus totũ oratoris munus circũdediſti.

Mens peregrina.

Νοῦν τὸν ξένον, id eſt, Mẽtem peregrinam habere dicuntur cogitabundi, nec ſatis ob id attenti ad ea, quæ coram agũtur. Iocus Ariſtophanis: ἐνδαχαρισθώσιν, in Euripidem tãquam dialecticis vtentem argutiis, id quod indicat etiam Fabius Quintilianus in Inſtitutionibus, his verſibus:

Οὐκ ἔνδον ἐστὶν εἰ γνώμην ἔχεις.
Πῶς ἔνδον, εἶτ' οὐκ ἔνδον, ὀρθῶς ὦ γέρον,
Ὁ νοῦς μὲν ἔξω συλλέγων ἐπύλλια,
Οὐκ ἔνδον, αὐτὸς δ' ἔνδον ἀναβάδην ποιεῖ
Τραγῳδίαν. id eſt,
Eſt intus, haud eſt intus idem ſi ſapis.
Qui nã intus & non intus? optime ſenex.
Nam mens foris abeſt colligens epyllia
Non intus, ipſe at intus eſt, tragœdiam
Scribens ſupinus.

Epyllia verſiculos dicit, voce diminutiua ab epos. Idem in Equitibus:

Πρὸς τι τὸν λέγοντ' ἀεὶ
Κέχηνας, ὁ νοῦς δ' ἡμῶν πάρεστ' ἀποδημεῖ. id eſt,
Vſq; ad loquentẽ inhias, at ipſa mens tua,
Præſens, peregre eſt.

In eundem ſenſum Terentius: Præſens, abſens vt ſies.

Mitior columba.

Πραότερος περιστερᾶς, i. Mãſuetior colũba. Columbina ſimplicitas, ac mãſuetudo, laudatur etiam in diuinis litteris. Nam hoc eſt colũba in auibus, quod ouis in quadrupedibus. Ipſa nulli animantium meditatur noxam, nec aliunde præſidium habet aduerſus miluios, quam à celeritate volandi. Adagii meminit Diogenianus.

Ad porcellum da mihi mutuo tres drachmas.

Εἰς χοιρίδιόν μοι νῦν δάνεισον τρεῖς δραχμάς. i. Ad porcellum da mihi mutuo tres drachmas.

Dicebatur ab eo, qui mori decreuiſſet, aut qui vellet initiari. Nam initiandi conſueuerunt immolare porcum. Suidas ex Ariſtophane citat. Eſt autem in Pace:

Εἰς χοιρίδιόν μοι νῦν δάνεισον τρεῖς δραχμάς,
Δεῖ γάρ μυηθῆναί με πρὶν τεθνηκέναι. id eſt,
Qui porcum emam mihi mutua nũc tres drachmas,
Initiandus ſum prius, ac mortem oppetã.

Mulieris podex.

Γυναικὸς πυγή, id eſt, Mulieris podex. In ignauum ac deſidioſum dicebatur. Ignauũ animal mulier, & quo minus habet mẽtis, hoc inhoneſtis voluptatib' eſt addictius. Amat otium, & fucorum in morem, quemadmodum ait Heſiodus, virorum laboribus quæſita ſibi inſumit, id quod indicat etiã illud prouerbiũ, ἔνδον ἀνήρ. Et omnino tales permultas habet Gallia. Atqui Hollandia innumeras habet, quæ ſua induſtria viros otioſos & voluptarios alunt.

Mulieris animus.

Γυναικὸς φρένες, id eſt, Muliebre ingenium. Diogenianus oſtendit dici ſolitum in ſtultos. Videtur autem magis quadrare in imbelles & inconſtantes. Vnde eſt illud Ennianum:

Vos etenim iuuenes, animos geritis muliebres,
Illaq; virgo viri. Et Terentius:
Noui ingenium mulierum.
Nolunt, vbi velis: vbi nolis, cupiũt vltrò.

Perendinum ventum prædicere.

Τὸν τριταῖον ἄνεμον προγνῶναι, id eſt, Perendinũ ventum præſcire dicuntur, qui coniecturis, quod multo poſt euenturum ſit, colligunt. Sumptum à nautis, aut à negotiatoribus. Pindarus:

Σοφοὶ δὲ μέλλοντα τριταῖον ἄνεμον ἔμαθον. i.
Sapientes futurum perendie ventum nouerunt.

Id enim

Id enim demum eſt ſapere, non ſolū quod ante pedes eſt videre, verum id quoq;, quod procul abeſt, perſpicere.

Caute loquacior.

Ῥαχίας λαλίστερος, id eſt, Caute loquacior. Prouerbialis hyperbole, in hominem immodice, ac permoleſte garrulum. Sumpta metaphora à cautibus, quę quoniam aſſiduis fluctibus tunduntur, multo reſonāt fragore.

Lepori eſurienti etiam placentæ fici.

Λαγῷ πεινῶντι καὶ πλακοῦντες εἰς σῦκα, id eſt, Lepori eſurienti & placentæ pro ficis. Suidas tradit dictū de iis, qui compulſi neceſſitate, res etiam pretioſiſſimas abſumūt. Fortaſſis natum ab huiuſmodi quapiam fabula, qualem de ſe narrat Apuleius, ꝙ adactus fame, placentas primum lambere, deinde etiam comeſſe didicerit.

Lex & regio.

Νόμος καὶ χώρα, id eſt, Mos ſiue lex & regio. Admonet prouerbium quemadmodum & alias obiter indicauimus, ſeruiendū & obſecundandum eſſe moribus regionis, in qua verſeris. Zenodotus adſcribit, vnicuiq; genti ſuas quaſdam eſſe leges, & inſtituta viuendi. Nam Perſarum mos eſt, vt inter pocula temulenti conſultent, ac reges ſuos pro numine adorent. Deinde qui ſunt pares, oſculantur inuicem: inferiores genam modo contingunt potentiorum. Natos pueros poſt quadriennium demum inſpiciūt. Gordii regem creant eum, qui ſit inter ipſos quam maxime corpulentus. Syraci coronam deferūt ei, qui proceritate corporis reliquos antecellat. atq; vt quidam narrāt, cui caput ſit longiſſimum. Stymphali, mulierem eam in honore habent, quæ cū pluribus viris habuerit conſuetudinem. Montani Meſſagetæ, in viis coeunt. Sauromatæ inter pocula filias vendunt. Mazuſius abſtinet à mulierum congreſſu, niſi ſiquam bello ceperit. Tibareni, poſt vxoris partum, ipſi perinde quaſi pepererint, reuincto capite cubant. Apud Cecertæos opifices onera geſtant, donec occurrat, qui emat. Sidones parētes deuorant excepto capite. Nam hoc inaurant Cæſiæ, aut iuxta alios Heniochi, natos lacrymis proſequūtur, defunctos gaudio. Bachirii ſi quando à morbo reualuerint, canibus ſemetipſos obiiciunt. Orgenii et neq; domos habent, nec animante veſcuntur. Sunt autem calui, non ipſi modo, verum etiam mulieres, idq; aiunt accidere, propter aquæ vim natiuam, quam bibunt. Thyſetę diis oſſa ſacrificāt, ipſi veſcūtur carnibus. Tauroſcythæ homines immolant. Byzoni mediterranei lacte bubulo victitant, nec vllo præterea veſcuntur cibo. Iberes ouium loco, canum greges alūt. Aethiopes, qui dicuntur Colcenſes, hyænas. Quin hodie non pauciora ingeniorum & morū diſcrimina. Ad ea quoad fieri poteſt accommodare ſeſe, polypumq; piſcē imitari, non minima prudentiæ pars eſt.

Aegis venit.

Αἰγὶς ἔρχεται, id eſt, Aegis venit. Suidas indicat prouerbio dici ſolitum de iis, qui petulanter & impudenter agerent. Refertq; ex Pherecrate, οἴμοι κακοδαίμων αἰγὶς ἔρχεται. Aegis autem Græcis varia ſignificat, pelliceū tegmen quod geſtant Afri, præterea maris intumeſcentis vndas, ac procellas ventorū, idq; lingua Dorica. vnde ἐπαιγίζειν reperitur, pro vehementer flare. Alii malunt eſſe quid è coronis contextum, aut rete ex coronamentis contextum. Sic ait vſurpatum, apud Herodotum lib. 4. & apud Lycurgum, Nec deſunt, qui putent ſignificare ſacerdotem, quæ Athenis ſolita ſit ferre ſacrā Aegidem, itaq; ingredi ad eos, qui nuper duxiſſent vxores. Apparet in huiuſmodi ſacris multum fuiſſe licentiæ.

Multam ſyluam geſtas.

Λόχμην πολλὴν φορεῖς. id eſt, Syluam multam portas. Dictum in Phormionem militem quendam hirſutum, denſaq; pilorum obſitum ſylua, cuius & alibi facta mentio. Quadrabit in agreſtem & ſtupidum. cuiuſmodi ferme ſunt milites. Refertur à Suida.

Leonem videre hoſtium prælia portendit.

Λέοντας ἰδεῖν, δυσμενῶν δηλοῖ μάχας. id eſt, Cernere leones, hoſtiū pugnam indicat. Tranſlatum vel à ſomniorum coniecturis, vel ab obſeruātibus auguria. Meminit Suidas. Huiuſmodi verſiculos indicantes quid quodq; portendat ſomnium, videmus diligenter cōmemoratos à Suida & Heſychio.

Larus in paludibus.

Λάρος ἐν ἕλεσι, id eſt, Larus in paludibus. Suidas

das ſcribit dictitatum de iis, qui facile ſunt ad dandum. Ductum à Lato aue, quam ean dem κίπφον appellari putant, quamquam Theodorus Gaza hanc ſulicam vertit, illā gauiam. Ea quoniam facile decipitur, illiciturq; proinde prouerbio locum fecit.

Iſſa.

Ισσα, id eſt, Iſſa. Prouerbialis erat acclamatio in eos, quibus ζ littera forte cecidiſſet. quique modis omnibus eſſent infortunati. Hæc Suidas, qui prouerbium citat ex Meſenia Menandri, teſtatus, & alibi vſurpatū apud auctores. Coniectare licet, eam litterā in ſortibus, inauſpicatā fuiſſe. Martianus Capella in nuptiis Philologiæ & Mercurii, teſtatur hanc litteram inuiſam fuiſſe Appio Claudio, quod dentes mortui, dum exprimitur, imitetur.

In tua ipſius harena.

In tua ipſius harena, id eſt, In tua ipſius arte. Sumptum à gladiatoribus, ſolitis in harena digladiari. Neq; vero parui referebat horū, nota an ignota dimicarent harena.

In ſaltu vno duos apros capere.

In ſaltu vno, duos apros capere. Eſt eadem in re duos pariter deprehendere. Plautus in Caſina: Iam ego vno in ſaltu lepidè apros capiam duos.

Ignis ad torrem.

Πῦρ ἐπὶ δαλὸν ἐλθὸν, id eſt, Ignis ad torrem veniens. De negotio, quod raptim, facileq; conficitur, quaſi eum vltro ignis ad torrem tranſuolat, ob materiei ſiccitatem. Meminit Diogenianus. Simile fuerit: Ignis ad naphthan. Eſt autem Naphtha bituminis genus, ad quod flamma vel è longinquo tranſuolat.

Hippolytum imitabor.

Ἱππόλυτον μιμήσομαι, id eſt, Hippolytum imitabor. Diogenianus in prouerbiorum collectaneis ait dictitatū de iis, qui ſtatuiſſent purè, caſtèq; viuere. Nota eſt fabula, vel apud Euripidem, vel apud Senecam, quemadmodū is iuuenis odio feminei generis, Dianæ ſtudiis ſeſe totum addixerit, deſpecto Veneris numine. Sic enim loquitur apud Euripidem:

Τὴν σὴν δὲ κύπριν πόλλ' ἐγὼ χαίρειν λέγω. i.

Veneri tuæ, longum valere renuncio.

Nihil agere.

Suidas hunc verſiculum citat è Cratini fabula, cui titulus: Horæ:

Καὶ ταῦτα πράττων φασίν οὐδὲν δρᾶν. i.

Atq; iſta faciens quidam ait, faciēs nihil. Admonetq; ſubeſſe prouerbiū, quod quadret in eos, qui fruſtra laborent. Apud Latinos item nihil agunt, qui ſumunt inanem operam, vt apud Terentium, Ceterum hoc nihil agit. Celebratur & illud Attilii: Satius eſt otioſum eſſe, quàm nihil agere.

Herculis cothurnos aptare infanti.

Herculis perſonam, aut cothurnos aptare puero, eſt minimis applicare maxima, quæ nequaquam vel congruant, vel deceāt, veluti ſi quis rem humilem oratione tragica proſequatur. Quintilianus lib. 6. de peroratione: Nam in paruis quidem litibus, has tragœdias mouere, tale eſt, quaſi perſonam Herculis & cothurnos aptare infantibus velis. Plutarchus commemorat apophthegma quoddam Ageſilai, non admodum ad hoc alienum. Cui cum ſophiſta quiſpiā hoc nomine laudaretur, quod res minimas dicendi artificio maximas efficeret, negauit is vel cerdonem bonū ſibi videri, qui paruo pedi, magnum induceret calceum: ſignificans orationem oportere cum re congruere, non aliter, quàm veſtis conuenire debet corpori.

Grues lapidem deglutientes.

Αἱ γέρανοι λίθους καταπίνουσαι, id eſt, Grues lapillos deglutientes. Suidas ex Ariſtophane citat, oſtendens dici ſolitum de iis, qui ſumma prouidentia gerunt negotium. Idque inde vulgi ſermonem veniſſe, quod grauibus hic mos ſit, vt quoniā admodum ſublimes volant, magnoq; ferātur impetu, neq; poſſint deorſum aſpicere, lapillos geſtent, quos ſi quando fatigari cœperint inter volādum, ex alto deiiciant, quo videlicet è eadē rium ſtrepitu percipiant, vtrum ſupra terram, an ſupra mare volēt. Quod ſi lapillus in mare deciderit, pergunt viam: ſin in terram, interquieſcunt. Nec his diſſimilia refert Plinius lib. 10. cap. 23. Quando proficiſcuntur, inquit, conſentiunt. Volant ad proſpiciendum alte, ducem quem ſequantur, eligunt. In extremo agmine per vices qui

qui acclament, diſpoſitos habent, & qui gregem voce contineant: excubias habent nocturnis temporibus, lapillum pede ſuſtinētes, qui laſſatis ſomno decidens, indiligentiam ſono coarguat. Ceterę dormiunt capite ſubter alam condito, alternis pedibus inſiſtentes. Dux erecto prouidet collo, ac prædicit. Ac paullo poſt: Certum eſt, inquit, Pōtum tranſuolaturas primum omnium anguſtias petere, inter duo promōtoria Criumetopum & Catambin, mox ſaburra ſtabiliri. Cum medium tranſierint, abiici lapillos: cum attigerint continentem, & è guttute arenam. Hactenus Plinius. Porro locus, quem Suidas citat, eſt in Auibus Ariſtophanis:

Ἐκ μέν γε λιβύης ἧκον ὡς τρεῖς μυρίαι

Γέρανοι θεμελίους κατατεπωκυῖαι λίθους. id eſt,

Venere gruum terdena ferme millia,

Libycis ab oris, deuoratis maximis

Saxis.

Interpres hoc loco eadē fermè, quæ Suidas.

Fortuna æſtuaria.

Τύχη εὔριπος, id eſt, Fortuna Euripus, ſiue volubilis, quod viciſſim nunc huic fauere ſoleat, nunc illi. De qua Boëtius:

Exæſtuantis more fertur Euripi.

De mari Euripo alio diximus loco. Quemadmodum autem mare habet acceſſus ac receſſus æſtuarios, ita nihil eſt in rebus humanis perpetuum. Nullum autem mare crebrius aut celerius recurrit, quam Euripus. Pindarus in Pythiis hymno 3. metaphoram ſumpſit à ventis: χρὴ πρὸς μακάρων τυγχάνοντ' εὖ πασχέμεν, ἄλλοτε δ' ἀλλοῖαι πνοαὶ ὑψιπετᾶν ἀνέμων. ὄλβος δ' οὐκ ἐς μακρὸν ἀνδρῶν ἔρχεται. id eſt, Oportet vbi contigerit à diis, frui. Ceterum alias alii ſunt ventorum flatus. Felicitas autem mortalium, non venit diu manſura. Interpres citat verſus Euripidis:

Κάμνουσι γὰρ τοι καὶ βροτοῖς αἱ συμφοραί,

Καὶ πνεύματ' ἀνέμων οὐκ ἀεὶ ῥώμην ἔχει, i.

Quin & laborant calamitates hominibus,

Nec habent vigorē ſemper auræ flamina.

Tua res agitur, cum proximus ardet paries.

Et hodiernis tēporibus indocto vulgo paſſim in ore eſt, tum nobis eſſe cauendum, cū vicini domus ardet. Admonet prouerbiū: vt ex alterius malo ſumamus exemplum, alienoque periculo diſcamus noſtris rebus conſulere. Sumptum eſt ex Horatianis Epiſtolis:

Ecquid

Ad te poſt paullo ventura pericula ſentis?

Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet.

Et Vergilius:

Iam proximus ardet

Vcalegon.

Fontibus apros, floribus auſtrum.

Dubium non eſt, quin ad prouerbiorū claſſem pertineat, quod eſt apud Maronem in carmine Bucolico:

Eheu quid volui miſero mihi, floribus auſtrum

Perditus, & liquidis immiſi fontib' apros.

Vbi quis optat nocitura. Nam ventus floribus inimiciſſimus, præcipue auſter, ob violentiam.

Ollaris Deus.

Χυτρεοῦς θεός, id eſt, Ollaris Deus. Dicebatur in hominem humilem & contemptæ ſortis. Ariſtophanes in Nubibus:

Ὅτι καὶ σὲ χυτρεοῦν ὄντα θεὸν ἡγησάμην. i.

Quando arbitrabar te quoq; ollarē Deū.

Magni Dii, ebore, auro & argento ſculpebātur. At plebei illi & minutuli, quod genus ſunt Silenus & Priapus, qualibet materia fingebantur, ligno nonnunquam & luto, quo videlicet argento fingūtur & ollæ. Vnde non inepte quadrabit in eū, qui ſtudeat haberi inter aulicos optimates, ſed nec opibus pollens, nec auctoritate valēs apud principem. Cognatum eſt illi: καὶ κόρκορος ἐν λαχάνοις. id eſt, Et Corcorus inter olera: aut illi οὐδὲν ἱερόν. id eſt, Nihil ſacri. Refertur in Zenodoti collectaneis.

Oetæus genius.

Οἰταῖος δαίμων, id eſt, Oetęus genius. Diogenianus ait ferociam & arrogantiam huic dæmoni vehemēter innisam fuiſſe, nec inultam ſinere ſolitum: vnde tumidis ac pręferocibus minitabantur Oetæum dæmonem. Collectanea vulgata prouerbium referunt ad auctorem Clearchum. Eſt aūt Oeta mons finitimus Trachini atq; eodem nomine ciuitas Melieuſium. Proinde ſimilis erit huius vſus prouerbii, qualis eſt illius: Aderit Temeſſæus genius.

Aequales

Aequales calculi.

Ἴσαι ψῆφοι, id eſt, Aequales calculi, ſi quando parum abeſt vt condemnetur aliquis, & tamen abſoluitur: aut cũ nutat animus, ambigitq́; vtram in partem ſe deflectat, rationibus hinc atq; hinc velut ex æquo adhortantibus, ac deterrentibus. Quemadmodũ eſt apud Terentium, Cum in dubio eſt animus, paullo momento huc vel illuc impellitur. Suidas oſtendit metaphoram ſumptã à priſca cõſuetudine iudiciorum, qua reus æqualibus iudicũ ſententiis abſoluebatur, at non citra periculum. Cur autem potius abſoluendum, quam damnandum reum veteres exiſtimarint, cum pares eſſent ſententię, multas cauſſas reddit Ariſtoteles in problemate quodã. Multis enim nominibus, viſum eſt conuenire, vt reliquis paribus, reo magis, quam actori faueatur: vel quod accuſator accedit paratus, ac pręmeditatus. Reus ad multa non præuiſa compellitur reſpondere. Vel quod conſentaneum ſit reũ, vt qui maiore periculo dicat, ob metũ quędam prætermiſiſſe potius quam auctorem. Vel quod in ancipiti negotio potius ad eã partem oporteat vergere, vbi ſi forte erratum, peccetur leuius. At minus eſt malum abſoluere nocentem, quam innocentẽ damnare, præſertim in capitalibus cauſſis, vbi ſi contingat errare iudicem, non eſt quo ſarciat in poſterum erratum ſuum, extincto iam homine. Contra, ſi elabatur nocens, poterit alio iudicio pœnas dare. Vel quod accuſatio propior eſt ſuſpicioni maleuolentiæ, quam defenſio: quare cum in ceteris nihil appareat diſcriminis, de actore potius male iudicamus, quam de reo. Hæc & alia quædam huiuſmodi tradit Ariſtoteles. Igitur vt tutiſſimo liberatur à cauſſa, qui calculis omnibus abſoluitur, ita periculo proximus fuiſſe videtur, qui paribus calculis, iam quaſi fauore quodam elabitur.

Luſciniæ deeſt cantio.

LVSCINIAE deeſt cantio. Prouerbialis allegoria, perinde quaſi dicas: Mulieri deſunt verba, poetæ verſus, oratori color, ſophiſtæ cauillum. Nulla enim auium ęque canora, atq; luſcinia, etiam fœmina, ſicuti teſtatur Plinius lib. 10. cap. 29. Sed haud fuerit alienum ipſius verba ſubſcribere. Luſciniis, inquit, diebus ac noctibus continuis quindecim garrulus ſine intermiſſu cantus, denſante ſe frondium germine non in nouiſſimum digna miratu aue. Primũ tanta vox, tam paruo in corpuſculo, tam pertinax ſpiritus: deinde in vna perfecta muſicæ ſcientia, modulatus editur ſonus. Et nunc continuo ſpiritu trahitur in longum, nunc variatur inflexo, nunc diſtinguitur conciſo, copulatur intorto, promittitur reuocatur, infuſcatur ex inopinato: interdum & ſecũ ipſa murmurat: plenus, grauis, acutus, creber, extentus: vbi viſum eſt, vibrans, ſummus, medius, imus. Breuiterq́; omnia tam paruulis in faucibus, quæ tot exquiſitis tibiarum tormentis ars hominum excogitauit. Plautus in Bacchidibus:

Ego quoque pol metuo ne luſciniolæ defuerit cantio.

Ego ex bono in bonum traductus ſum.

Ἐγὼ μὲν ἐκ τοῦ καλοῦ εἰς καλὸν μετήνεγκα, id eſt, Ego quidem è bono in bonum tranſii. Suidas indicat dici ſolitum de his, qui bonum inſtitutum, bono commutant. Innuit autẽ natum à quodam, qui ex bono citharœdo factus ſit poeta tragicus. Eſt enim poetica muſicæ confinis arti, vnde & muſicam artẽ poeticen vocauit Terentius. Sumptum eſt adagium ex Ranis Ariſtophanicis.

Anguillas captare.

Ἐγχέλεις θηρᾶσθαι, id eſt, Anguillas venari dicuntur, qui priuati compendii cauſſa, ciẽt tumultus. Inde ducta ſimilitudine, quod cum aqua ſtat immota, nihil capiunt qui, captant anguillas: cũ vero ſurſum ac deorſum miſcent ac perturbant aquam, ita demum capiunt. Quadrabit in eos, quibus tranquillo Reipub. ſtatu, nihil eſt emolumenti. Proinde ſeditiones gaudẽt exoriri, quo ciuitatis publicum malum, in ſuũ priuatum vertant commodum. Prouerbium exſtat apud Ariſtophanem in Equitibus:

Ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας,
Ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν οὐδὲν,
Ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κινῶσιν,
Αἱροῦσι. καὶ σὺ λαμβάνεις, ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς. id eſt,

Namq́ue accidit tibi, quod anguillas qui aucupantur.
Vbi quieta ſtat palus, nil piſciũ reportãt.

Contra lutum ſi moueriut ſurſum, atq; item deorſum,

Capiunt: ita ipſe capis, vbi rem publicam inquiras.

Ego faciam omnia more Nicoſtrati.

Εγὼ ποιήσω πάντα κατὰ Νικόστρατον, id eſt, Ego cuncta more fecero Nicoſtrati. Pro eo, quod eſt egregiè, Nam hunc Nicoſtratum aiunt comœdiarum actorem fuiſſe talem, qualis apud Romanos prædicatur fuiſſe Roſcius. Itaq; propter artis famam in vulgi ſermonem abiit. Suidas prouerbii titulo recenſet.

Duplex cappa.

Διπλοῦν κάππα, i. Duplex cappa, velut ęnigma, quo malum aliquod ſignificabant. Siquidem gemino cappa, ſcribitur κακὰ. Simili figura Plautus furem, trium litterarū hominem appellauit.

Tria cappa peſſima.

Τρία κάππα κάκιστα, id eſt, Tria peſſima cappa. Iactatum & hoc olim ænigmatis vice, quo trium gentium mores notati ſunt, Cappadocum, Cretenſium, & Cilicum. Auguſtinus in grammaticis indicat fuiſſe tortum in Cornelium Syllam, Cornelium Cinnā, & Cornelium Lentulum. Creditumq; eſt in libris Sibyllinis horum nomina tribus hiſce litteris fuiſſe deſignata. Eſt item clauſula carminis heroici.

Temulentus dormiens non eſt excitandus.

PROVERBII ſpeciem habet, quod admonet Theognis, Sopitum ebrium non oportere excitari ſomno. Similimum eſt autem illi: κακὸν εὖ κείμενον μὴ κινεῖν. id eſt, Malum bene conditum ne moueas. Non eſt refricandū odium, cui iam tempus induxit obliuionem. Non eſt renouandum animi vulnus, cui iam obduci cicatrix cœpit. Theognidis carmen ſic habet:

Μηδ' εὕδοντ' ἐπέγειρε Σιμωνίδη, ὅντινα ἡμῶν
Θωρηχθέντ' οἴνῳ μαλθακὸς ὕπνος ἔχει. id eſt,
Ne cuiquam è nobis ſomnum depelle Simonida,
Oppreſſum vino, quē ſopor altus habet.

Vtroq; nutans ſententia.

Ἀμφοτερόγλωσσος γνώμη. id eſt, Vtroq; claudicātes ſententię, aut animus huc atq; illuc verſatilis. Sic enim arbitramur legendum δίχωλος per ω magnum, vt ſit, vtroq; claudicantes. Nam in vulgaris libris per omicron ſcriptum reperitur. Conuenietigitur in hominem lubricæ fidei, & incertarum partiū, in quem congruet illud Homericum:

Ἀλλὰ μεταλλάζει, καὶ ἐπ' ἀμφοτέροις ποσὶν ἴζει. id eſt,
Claudicat inceſſu, pedibusque vacillat vtriſque.

Dentata charta.

DENTATA dicuntur mordacia. M. Tullius ad fratrem lib. 2. Calamo & atramento tēperato. Dentata etiam charta res agetur. Et Seneca dentatos ſales eſſe non vult. Rurſus Edentula quæ morſu careant.

Daulia cornix.

Δαυλίαν κορώνην, id eſt, Dauliam cornicem, luſciniam vocant poetæ: ſiue quod Tereus in Daulide Phocidis cū ea vixerit, ſiue quod illic Philomena mutata ſit in auem. Non videamus quid ſibi velit adagium, niſi forte dictum eſt in garrulos, aut canoros. Magis autem ſuſpicamur Zenodotum, ſiue Zenobius, is ſiue quiſquis alius fuit, hoc prouerbium fuiſſe commentum, quo locum faceret narrandæ fabulæ, quod idem in nonnullis aliis ab eo factum coniicimus.

Cum muſis.

Μετὰ μουσῶν, id eſt, Cum muſis: hoc eſt, Muſis bene fortunātibus, de doctis, aut iis, quæ doctè dicuntur: aut quemadmodum oſtendit Suidas, cum illiteratis inter eruditos viuit, vt per Ironiam efferatur.

Amicos tragœdos æmulatur.

Τοὺς ἑταίρους τραγῳδοὺς ζηλοῖ, id eſt, Amicos tragœdos æmulatur. Suidas è Didymo citat, addens dici ſolitū de his, qui ſeſe accōmodarent, & morum ſeueritatem ſumerēt, ad æmulationem aliorum. Sumptum ab hiſtrionibus tragœdiarum, qui cū ſint leuiſſimi nebulones, tamē vbi Deum aut regem agunt in fabula, tum cultu, voce, geſtuque maieſtatem quandam imitantur.

Aeſopicus graculus.

Αἰσώπειος κολοιός, id eſt, Aeſopicus graculus, dicitur, qui aliena ſibi vſurpat, aliorumq; ue bonis ſeſe venditat. Vſurpat Lucianus in Pſeudologiſta. Horatius:

-Moueat

Moueat cornicula riſum
Furtiuis nudata coloribus.

Extat apologus inter alios, qui Aeſopi nomine circunferuntur. Pindarus in Nemeis hymno tertio: οὐδ᾽ ἀλλοτρίων ἔρωτες ἀνδρὶ φέρειν κρέσσονες, οἴκοθεν μάτευε. id eſt, Neque rerum alienarum cupiditates viro meliores ſunt ad ferendum, e domeſticis inquire. Reprehendit ſuam digreſſionem poeta, iubetque vt quem ſuſcepit celebrandum, laudet è propriis virtutibus potius, quàm ex alienis.

Aries cornibus laſciuiens.

Κριὸς ἀσελγόκερως, id eſt, Aries cornibus laſciuiens. Diogenianus oſtendit conuenire in magnos, ac laſciuos. Pruriunt cornua arietibus bene paſtis, quod idem accidit bubus. Vergilius:

Iam cornu petat, & pedibus qui ſpargat arenam: vitulum laſciuientem indicans. Heſychius indicat originem prouerbii. In arce Palladis aries erat repoſitus ingens æreus, quem Plato comicus dixit: ἀσελγόκερων, non tam ob laſciuiam, quam ob ingentem molem. Cōfertur enim cum equo Durateo. Veteres enim non ſolum ἀσελγὲς dixiſſe quod eſſet laſciuum & indomitum, verum etiam quod eſſet prægrande: quemadmodum Eupolis ἄνεμον ἀσελγῆ dixit pro magno vento. Hæ ſunt grammaticorum cruces, ne æreus ille aries ſit formidabilis ob ingentia cornua. At quid vetat etiam ventum dici laſciuum & intemperātem, quod ſuo arbitrio ludit vbi velit? Nobis videtur adagium conuenire & in ſtolidos, præter meritum euectos ad dignitatem.

Ductus per Phratores canis.

Ἀγόμενος διὰ φρατέρων ὁ κύων, id eſt, Ductus per Phratores canis. Vbi quis inciderit in eos, quibus pœnas det. Canis enim apud hos protinus occiditur. Apud Athenienſes populus in tribus erat diſtributus, vniuſcuiuſq; tribus tertia pars φρατρία dicebatur, & huic præfectus φρατρίαρχος. In comitiis igitur ſi quis canis intercurriſſet, continuo petebatur à populo.

Calabri hoſpitis xenia.

Proverbivm ſubeſſe videtur in his Horatii verſibus, quos ſcripſit in Epiſtolis:

Non quo more pyris veſci Calaber iubet hoſpes,
Tu me feciſti locupletem, veſcere ſodes.
Iam ſatis eſt, at tu quantum vis tolle, benigne.
Nō inuiſa feres pueris munuſcula paruis.
Tam teneor dono, q̄ ſi dimittar onuſtus.
Vt lubet, hęc hodie porcis comedenda relinques.

Itaque Calabri hoſpitis munera recte dixeris, ruſticana, leuiaque, quæque magis onerent accipientem, quam iuuent: aut quæ donantur contempta. Siquidem Calabri, quod pyris abundent, conſueuerunt ea hoſpitibus affatim apponere, deinde ſaturos bellariorum vice domum auferre iubent. Quod ſi recuſes, eadem porcis obiiciuntur. Atqui iſtud haud eſt dare munus, ſed abiicere. Is demum dat, qui ſimul & pretium muneris expendit, quod largitur, & eius meritum quem eo donat. Notatus eſt apud Athenæum Antiochus cognomento Illuſtris, qui quod erat reliquū pecuniæ ſolet effundere verius quam largiri, interdum in viis publicis ſtans dicere conſueuit: τίνι ἡ τύχη δίδωσι λαβέτω. id eſt, Cui fortuna dat, capiat, & abiecta pecunia diſcedebat.

In oſtio formoſus.

Ἐν θύρᾳ καλὸς, id eſt, In oſtio formoſus. De iis, qui adamantur, vulgoq; gratioſi habentur. Sumptum à veterum cōſuetudine, qui formoſorum, aut amaſiorum nomina, arboribus, foliis ac parietibus inſcribant, ὁ δεῖνα καλὸς. Ad id adludens Ariſtophanes in Veſpis:

Καὶ νὴ δί᾽ ἂν ἴδῃ γέ που γεγραμμένον
Τὸν πυριλάμπους ἐν θύρᾳ δῆμον καλὸν.
Ἰὼν παρέγραψε πλησίον κημὸς καλὸς. id eſt,
Ac per Iouem ſcriptum vſpiam ſi viderit
Demum venuſtum in Pyrilampus oſtio,
Adcurrit ac Cemum venuſtum proxime
Adſcribit.

Idem ἐν ἀχαρνεῦσιν,

Υμῶν ἐραστὴς ἦν ἀληθῶς, ὥστε καὶ
Ἐν τοῖσι τείχοις ἔγραφον ἀθηναῖοι καλοί. id eſt,
Is veſtri amans haud ficte erat, nam in ædium
Muris, venuſti Athenienſes ſcripſerant.

Alteri verſui Græco ſupereſt ſyllaba, tametſi ſic habet Aldina editio: ſuſpicamur inuerſum ordinem dictionum. Conſtabit ſi legas hoc modo: Ἐν τοῖς ἔγραφον τείχοις

ἀϑωαῖοι καλοὶ niſi magis placet vt legamus: Ἐν τοῖσι τοίχοις ἔγραφον ἀϑῆναι καλαί, quaſi blandiẽtes ciuitati, hoc in illius mœnibus ſcripſiſſent. Apud Athenæum lib. 6. refertur ex auctore quopiã. quod qui Athenienſium rem publicam adminiſtrabant adſentabantur populo, dicentes cetera quidẽ omnia eſſe Græcorum communia, verum illud eſſe proprium Athenienſibus, quod viam noſſent, quæ perduceret in cœlũ. Quiſquis legerit encomium Aeſchinis & Menonis apud Platonem, intelliget quam formoſos pinxerint Athenienſes, miro dicendi artificio illis blandientes. Interpres diſtichon hoc citat ex Callimacho:

Ἀλλ' ἐνὶ δὴ φύλλοισι κικομμένα τόσσα φέροιτε
Γράμματα, κυδίππην ὅσσ' ἐρέουσι καλήν, i.
Litterulas tot ferte inſculptas frondibus hiſce,
Cydippen pulchrã quot memorare queãt.
Id imitatus Maro:
Teneris, inquit, incidere amores
Arboribus: creſcent illæ, creſcentis amores,

Torquere licebit & in eos, qui falsò per adſentationem laudantur.

Caput ſcabere, & conſimilia.

CAPVT ſcabere, vngues arrodere, geſtus hominis ſunt cogitabũdi, & de mutando, cuius pœniteat, ſecum agitantis. Vnde trahuntur in vſum prouerbialem. Horatius lib. 1. Satyra 10.

Sed ille
Si foret hoc noſtrũ fato delapſus in æuũ,
Detereret ſibi multa, recideret omne, quod vltra
Perfectum traheretur, & in verſu faciẽdo
Sæpe caput ſcaberet, viuos & roderet vngues.
Sæpe ſtylum vertas, iterum quæ digna legi ſint
Scripturus.
Id imitatus Perſius:
Nec pluteum, inquit, cædit, nec demorſos ſapit vngues.
Idem alibi:
Crudum Chæreſtratus vnguem
Arrodens ait hoc.

In ſuperiore taxat poetarũ in ſcribendo negligentiã. In altero deſcribit adoleſcentẽ de mutanda anteactæ vitæ ratione cogitãtem.

Caricus hircus.

Καρικὸς τράγος, id eſt, Caricus hircus. Diogenianus indicat dictitatũ de vilibus & contemptis. Heſychius indicat vſurpatum à Sophocle. Carum populus quod paſſim in bellis mercenariam locarent operam, ceu vili vita, in contemptus prouerbium abiit. Vnde & Plato καρικὸν ἄνθρωπον: id eſt, Caricum homuncionem dixit, pro vili nihilique, quemadmodum alio dictum eſt loco. Fieri poteſt, vt prouerbiũ eo reſpiciat, quod Cares pro hirco ſolent immolare canem, vt indicatum eſt in prouerbio: Caricum ſacrificium.

Bullatæ nugæ.

VENTOSA, atque inania bullata dicuntur. Sumpta metaphora: παρὰ τῶν πομφολύγων, de quibus alias dictũ eſt in prouerbio: Homo Bulla. Perſius:

Bullatis vt mihi nugis
Pagina turgeſcat.

Bullatas nugas appellans inanem perſtrepentium vocum congeriem, in quibus nihil ſubſit ſolidioris ſententiæ. Horat. nugas canoras vocauit in Arte poetica:

Quam verſus inopes rerum, nugæque canoræ.

Bolus ereptus è faucibus.

BOLVS è faucibus eripi dicitur, quoties cõmoditas aliqua, quæ iam propemodũ tenebatur, præter expectationẽ ſubito præripitur. Terent. in Serpſum excrucianté: Crucior bolum tantum mihi eſſe ereptum ſubito è faucibus. Bolum autem dixit, quod Græci vocant βωμὸν. Metaphora per ſe liquet.

Scarabeus Aquilam quærit.

Κάνθαρος ἀετὸν μαίεται, id eſt, Scarabeus Aquilam quærit. Cum imbecillior, atque impotentior, mali quidpiam molitur, ſtruitque inſidias inimico longe potentiori. Eſt & altera lectio: ὁ κάνθαρος ἀετὸν μαιεύεται, i. Scarabeus Aquilæ obſtetricatur. Senſus ferme idem eſt, ſiue legas μαίεται ſiue μαιεύεται. Cõpetit enim in humilem, & imbecillum, qui viribus longe præpollenti, malitioſis inſidiis, & clancularijs dolis perniciem machinatur. Ariſtophanes in Lyſiſtrata:

Ὑπε-

Ὑπερχολῶ μοι, αἰετὸν τίκτοντα κάνθαρός σε
Μαιεύσομαι. id eſt,
Supramodū iraſcor tibi, Scarabeus Aqui
lam ego te,
Quando oua paries obſtetrix iuuabo.

Super hac re fertur apologus quidā apud Græcos non inelegans, quem Lucianus iudicat Aeſopicum eſſe, cum ait in Icaromenippo fabulatum fuiſſe Aeſopum, quemadmodum aliquando Scarabei & cameli cęlum cōſcenderint. Porro quod ad fabulam Scarabei & Aquilæ attinet, ad hunc habet modum. Eſt iam olim aquilarum generi, cum vniuerſa Scarabeorum gente, vetus atque antiqua ſimultas, ac bellum prorſus internecinum, planeq́; quod Græci ſolēt dicere, ἄσπονδος πόλεμος. Nam odio diſſident pluſquā Vatiniano, adeo vt ne Iupiter quidem ipſe: οὗ κράτος ἐστὶ μέγιστον, & qui totum nutu tremefactat Olympum, rē inter eos componere, ac diſſidium finire potuerit, ſi modo vera narrant apologi. Sed erit fortaſſis, qui Aeſopicarum fabularum rudis, & ἀνήκοος admiretur, quid tandem negotii ſit cum Aquila Scarabeo. Quæ cognatio, quę vicinitas, quæ adfinitas vſqueadeo diſſimilibus intercedat. Nā inter hos qui vinculis eiuſmodi copulātur potiſſimum diſſidia ſolēt oriri pręſertim inter principes. Ad hæc, quæ nam tam atrocis odii cauſſæ, poſtremo vnde tantum animorū Scarabeo, vt cum Aquilarū populo bellū ſuſcipere nō dubitarit. Rurſum qua contumelia tantopere fuerit offenſus Aquilę θυμὸς ἀγήνωρ, vt hoſtem tam humilem non contempſerit, ac ſuo vel odio iudicarit indignum. Videlicet argumentum ingens, longa eſt iniuria, longę ambagis, ac res omnino maior, quam vt humana facundia queat explicari. Quod ſi muſę quæ grauatæ non ſunt olim Homero dictare Βατραχομυομαχίαν, nobis quoq; relicto tantiſper Helicone, dignentur adeſſe, rerum ſummā pro virili conabimur exponere. Quid enim tam arduū eſſe poſſit, quod illis auſpicibus non andeāt homines? Sed quo res cognitu fiat illuſtrior, priusquā ad ipſum negotii caput veniamus ducis vtriuſque mores, formā indolem, ingenium, quam licebit pauciſſimis perſtringam. Primum igitur illud ſuccurrit admirari, quid olim Romanis viris alioqui ſapientibus venerit in mētem, qui cum huius alitis ſymbolo ſeſe præter ceteras nationes iactent, ac diis proximos ducant, cumq́ue huius auſpiciis tot victorias reportarint, tot egerint triumphos, tātum abeſt, vt bene meritæ gratiam referant, vt nō toleranda etiam adiiciant contumelia. Nam auem vnam omnium maxime maſculā, & inuicti roboris, emaſculant, euirantq́ue ac propemodum Tireſiam reddunt ipſi non admodum mares, ſiquidē apud Græcos plane mas eſt αἰετὸς. idq́ue ni fallimur, longe magis quadrat in eum, cui ſummus ille pater & rex, hominumq́ue deumq́ue Regnum in aues vagas Permiſit, expertus fidelem Iupiter in Ganymede flauo, Tum ei, qui ceteris diis procul abſiſtentibus, ſolus irato Ioui, triſulca tela porrigat, nihil etiam prouerbio deterritus: πόῤῥω Διός τε καὶ κεραυνοῦ. Neque vero ſine graui ratione factum arbitramur, vt inter tam multas auium nationes, tamq́ue numeroſas tribus, Aquila potiſſimum ſit viſa idonea, cui non ſolū auium φρήτρα, verum etiam ſenatus populusq́ue poeticus, ſuffragiis omnibus monarchiam decerneret. Nam quātum ad auium iudicium attinet, ad hanc partem pleræq́ue propendebant, vt pauoni rerum ſummam committerent. Siquidem huius pulchritudini, ſplēdori, ſublimitati, faſtuiq́ue plane regio, regnum deberi videbatur, Ac prorſum in hanc ſententiam itum fuiſſet, niſi quædam longo rerum vſu callidæ, cuiuſmodi ſunt cornices, coruiq́ue perpendiſſent, futurum vt ſi pauonem rebus præfeciſſent, eueniret, quod complures iam annos in monarchis quibuſdam videre datū eſt, nimirum vt ſolo nomine ſtrepituq́; regem ageret, Aquila nihilo ſecius, vel ſine populi ſuffragiis, regnum gereret. Ceterum poetas viros ſapientiſſimos illud arbitramur perſpexiſſe, non alia magis imagine regum mores ac vitam effingi potuiſſe. In quouis enim rerum genere, ſemper fuit eritq́ue bonorum paucitas. Et aliud ſæculum alios gignit. Sed paucis, ſi videtur, hinc contentionem admoueamus. Iam primum ſi quid ominis eſt in vocabulo, vt certe eſt, apte profecto Gręcis αἰετὸς dicitur παρὰ τὸ ἀΐσσειν, quod eſt propemodum rapior impetu, & concitus feror. Quędam aues natura placidæ ſunt, ac mites, tum quæ feræ ſunt, tamen arte cultuq́ue cicurantur, ac manſueſcunt. Sola Aquila, nec eſt habilis ad vllam diſciplinam, nec vllo ſtudio

poteſt manſueſcere. Tantum impetu naturæ præceps fertur, & quidquid valde libuit, idem poſtulat ſibi licere. Libet ne ſpectare pullū animo vere aquilino? Graphice depinxit Horatius:

Qualem miniſtrum fulminis alitem
Olim iuuentas & patrius vigor
Nido, laborum propulit inſcium,
Vernique iam nimbis remotis
Inſolitos docuere niſus
Venti pauentem, mox in ouilia
Demiſit hoſtem viuidus impetus.
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis atque pugnæ.

Melius intelligunt hoc ænigma regiones expertæ. Deinde cum ſex, aquilarum genera commemorentur, tamen illud inter omnes conuenit, quod roſtro ſunt vehementer adunco, nec minus aduncis vnguibus, vt vel ex ipſo corporis habitu poſſis intelligere, carniuoram eſſe auem, quietis ac pacis inimicam, pugnis, ac prædationibus natā. Et quaſi parum ſit carniuoras eſſe, ſunt & quæ oſſifragæ dicantur, & ſint. Age ſi quis iam phyſiognomos non omnino malus, vultum ipſum & os aquilæ diligentius cōtempletur, oculos auidos atque improbos, rictum minacem, genas truculentas, frontem toruam, denique illud quod Cyrū Perſarum Regem tantopere delectabat in principe γρυπὸν, nonne plane regium quoddam ſimulacrum agnoſcet, magnificum ac maieſtatis plenum? Accedit huc & color ipſe funeſtus, teter & inauſpicatus, fuſco ſqualore nigricans. Vnde etiam quod fuſcum eſt ac ſubnigrum, aquilum vocamus. Tum vox inamœna, terribilis, exanimatrix, ac minax ille querulusq; clangor, quem nullum animantium genus non expaueſcit:

Εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι
Ἢ τεὸν ἢ Αἴαντος ἰὼν γέρας, ἢ Ὀδυσῆος
Ἄξω ἑλών, ὁ δέ κεν κεχολώσεται ὅν κεν ἵκωμαι.
Aut illa non minus βασιλικῶς.
Μή νύ τοι οὐ χραίσμωσιν, ὅσοι θεοί εἰσ᾽ ἐν Ὀλύμπῳ,
Ἆσσον ἰόνθ᾽ ὅτε κέν τοι ἀάπτους χεῖρας ἐφείω.

Iam & viuacem eſſe Aquilā, ab auctoribus proditum eſt. Ea tamen cum ad extremam peruenerit ſenectutem, nihil adhuc ſitit, niſi ſanguinem, cuius ſuctu vitam omnibus inuiſam prorogat, nimirum roſtro ſuperiore adeo increſcente, vt carnes depaſci non poſſit. Atque hinc ortum eſt adagium illud notiſſimum, ἀετοῦ γῆρας, in ſenes ætate vinoſiores, cum alioqui omne ferme genus hoc auiū, quibus adunci ſunt vngues, aut nō bibant omnino, aut certe perquam raro, ſiquidem Ariſtoteli credimus. Et tamen hę ſi quando bibunt, aquam bibunt. Sola Aquila ſanguinem ſitit. Ergo roſtro intorto natura certe non ſemper nouerca, reliquis animantibus vtcumq; conſuluiſſe videtur, & inexplebili voracitati modū aliquem impoſuiſſe. Quemadmodum & hac ratione proſpexit, quod non ſinat aquilam oua parere plura tribus, nec pullos alere plures duobus. Atque adeo ſi Muſæi verſiculo credimus, quem teſtem adducit Ariſtoteles:

Excludit binos, edit terna, educat vnum.

Atque per hos ipſos dies, quibus incubat, incubat, autem ferme triecenos, naturæ prouidentia cibum illis negauit, inuerſis interim & vnguibus, ne videlicet omnium ferarum fœtus raperentur, Itaque per id tempus pennæ albeſcunt inedia. Atque hinc odium in fœtus proprios. Sed parum βασιλικῶς erat inſtructa aquila, ſi tantum adunco roſtro, ſi tantū aduncis vnguibus ad prędandum eſſet armata, niſi additi fuiſſent oculi pluſquam lyncei, & nec ad clariſſimum ſolem conniuentes, quo quidem experimento fœtus ſuos an legitimi ſint, explorare dicuntur. Itaque prædam quamuis è longinquo ſpeculantur, quam deſtinent inuadere. Quamquam auium regi bini duntaxat ſunt oculi, roſtrum vnicum, vngues pauci, venter item vnicus. Verumtamen eſſet eadem fortaſſis aliquanto minus noxia, niſi ad arma doteſque corporis aſtus accederet ingenii, hoc eſt, niſi nocens per ſe ferrum veneno tingeretur. Vngues ſuos quoties ingreditur, contrahit, ne videlicet aciem deterat, minusque valeant in prædando, id quod habet cum leonibus commune. Neque quemuis impetit, ſed eum duntaxat, quo ſe credat viribus eſſe ſuperiorem. Neque ſe repente præcipitem dat in terram, more ceterarum, cum prædam appetit, ſed ſenſim demittit, ne impetu illiſa offendatur. Ne leporem quidem, nam hunc maxime petit, aggreditur, niſi viderit in plana deſcendiſſe. Neque quouis graſſatur tempore, ne quis opprimat fatigatam: ſed à prandio ad meridianum ad prędandum prouolat, reliquis

reliquis horis otioſa ſedet, donec hominũ conuentu fora compleantur, Tum quod occiderit non inibi ſtatim deuorat, ne quis ſubitus hoſtium incurſu, incautam deprehendat in prędа: ſe de exploratis prius ac ſubinde refectis viribus, prædam in nidum velut in caſtra deuehit. Nam quibus artibus ceruum ſe præſtantiorem capiat, mox dicetur. Illud in primis memorandum ingenii documentum teſtudinem raptam, ex alto, ſpeculata locum idoneum, in ſaxum aliquod dimittit, vt ad eum modum rupta teſta carne veſci poſſit. Quamquam, in Aeſchylo parum aquilinis fuit oculis, cum in huius albicantem caluariam, ſaxum eſſe rata, demiſſa teſtudine, miſerum occideret, vt vel ob hanc vnam cauſſam, optimo iure poetis omnibus conueniat inuiſam eſſe. Atque id quidẽ nunc aſſidue veluti ſuo iure facit. Ceterum primitus teſtudinem dolis ad id pellexit, dum perſuadet illi futurũ, vti ſua opera, volandi artem perdiſceret. Atq; hac ſpe ſublatã in altum, deiecit in ſaxum, vt illius calamitatem tyrannico more verteret in ſuas delicias. Leporem potiſſimum venatur Aquila, vnde & leporariæ cognomen additum vni generi, perinde quaſi ducem Africanum, aut Numantium appelles. Neque contemnit imbellem hoſtẽ, ſed eſculentum appetit, vt etiam ſi parum gloriæ veniat ex victoriam, non parum tamen auferatur emolumenti. At fit aliquoties vt cum maxime leporem captat tũ maxime capiatur icta pennato iaculo, dicatq; prouerbium, quod illi ferimus acceptum, τοῖς ἰδίοις πτεροῖς ἐναποθνήσκω. Audet & cũ cerno confligere, inferior tamen futura, niſi vulpinam adderet pellem. Nam aſtu ſupplet quod, viribus eſt diminutum. Commiſſura cum hoſte, prius in puluere volutat ſeſe. Deinde cornibus inſidẽs ceruinis, puluerem pennis collectum, in oculos ſpargit, alis ora verberãs, donec exoculatum in rupes det præcipitem. Sed eſt eidem acrior, multoque magis anceps cum dracone pugna etiam in aere. Draco maleficis artibus oua conſectatur Aquilæ. Illa viciſſim hoſtem vbicunq; viſum rapit. Nam quod illi cum vulpe ſimultas eſt irreconciliabilis, nemo mirabitur, quiſquis cognorit, quã olim regaliter illã acceperit. Inierat cũ vicina neceſſitudinẽ, cumq; incubanti paſtus deeſſet proximæ catulos in nidum ſuſtulit. Reuerſa autem vulpes, cumque catulorum ſuorũ indignam ſpectaret laniationem quod vnũ poterat, immortales teſtata eſt deos, atque inter hos præcipue Iouem φίλιον amicitiæ violatæ vindicem. Et audiſſe videtur iſta vota deus aliquis. Pauculis poſt diebus euenit, vt Aquila prunam carnibus è ſacrificio raptis hęrentem, in nidũ deuexerit imprudens. Igitur abſente Aquila, igni paullatim ventis excitato, nidus conflagrare cœpit. Pulli territi, præcipites ſe dedere, nimirum adhuc inuolucres. Vulpes delapſos excipit, & in cauum delatos deuorat. Ac poſt id quidem temporis, nihil omnino conuenit inter Aquilam & vulpem, quamquam id ſane non mediocri vulpinæ gentis malo: Quo tamen an dignæ videri debeant, quæ quondam leporibus συμμαχίαν aduerſus Aquilam petẽtibus auxilium negarint, vt refertur in annalibus quadrupedum, ex quibus Humerus: βατραχομυομαχίαν eſt mutuatus. Iam vero acre diſſidium eſt & cum vulture, velut homotechno, & edacitatis æmulo, tametſi hoc quidem nomine, vt crudelior, ita & generoſior Aquila, quod non deuorat animal, niſi quod occiderit, nec per ignauiam alienis inſidit cadaueribus. Nam ſitam iure habet exoſam, quæ miris artibus Aquilæ oua frangere ſtudet. Pugnat & cum ardeolis quod hæc auis vnguibus freta, non vereatur eam aliquoties adoriri, adeo dimicans acriter, vt in conflictu emoriatur. Neque vero iam mirum, quod illi parum conuenit cum odoribus, aue nimirum poetica: illud mirum, ab iis ſæpenumero vincitam pugnacem belluam. Nec cum gruibus ſatis conuenit, ob id, quod illis impendio placeat Democratia, à quibus tamen ingenio ſuperantur. Etenim cum grues è Cilicia demigrantes montem taurum aquilis plenum parant tranſmittere, ingentibus lapidibus, quo vocẽ cohibeant, in os ſumptis, noctu tacite tranſuolant, atque ita deceptis Aquilis tuto traiiciunt. Sed peculiaris quædã cum Trochilo, nam id eſt aui nomen, ſimultas intercedit, non ob aliud, vt autumat magnus ille deambulator, niſi quod huic quoq; regis ac βασιλέως nomen tribuitur. Idque potiſſimum apud Latinos. Proinde ceu regni affectatorẽ extremo perſequitur odio. Quamquam nõ is hoſtis eſt, cuius vires metuat Aquila.

Nam Trochilus imbecillis eſt ac fugax, ſolertia tamen & ingenio præditus, fruticetis & cauis abdit ſeſe, vt quamuis à potentiore facile capi non poſſit. Quin olim cum certamen volandi cum Aquila ſuſcepiſſet, vicit aſtu magis quam viribus. Denique cum Cybindo bellum gerit internecinum, adeo, vt ſæpenumero cohærentes prendantur. Eſt autem Cybindus nocturnus accipiter. Atquein reliquis animantium ordinibus aliis cum aliis partim bellum eſt, partim amicitia. Multos habet inimicos vulpes attamen coruum habet amicum, cuius auxiliis aduerſus Aeſalon auem, catulos ſuos diuexantem adiuuatur. Eidem bene conuenit & cum ſerpentibus, cum æque cuniculis gaudeant. Crocodilus hoſtem habet Ichneumonem, ſed cum Trochilo familiaritas eſt, adeo vt illi liceat vel in ipſas belluę fauces impune penetrare. Vni Aquilæ cum nullo prorſus animante, nec amicitia, nec affinitas, nec ſodalitas, nec conſuetudo, nec fœdus, nec induciæ. Hoſtis eſt omnibus, & neminem non habet hoſtem. Siquidem non poteſt non omnium eſſe hoſtis, qui omnium malo viuit ac ſaginatur. Proinde ſibi conſcia, non nidulatur in plano, ſed in præruptis & excelſis rupibus, aliquoties & arboribus, ſed præaltis, videlicet tyrannicum illud ſecum voluens, Oderint dum metuant. Proinde cum Ciconiæ ſacræ ſint Aegyptiis, adeo vt occidiſſe ſit capitale, apud Romanos ſacri Anſeres, Miluiis apud Britannos nemo noceat, ſuibus parcant Iudæi, nec Delphines venabantur antiqui, neq; lędere fas erat, ſed ſi quid in venatu peccaſſent, pauculis modo plagis puerorũ more caſtigabãtur. At in Aquilas vbiq; gentium eadẽ lex eſt, quæ in lupos, vt præmium ſit, qui communem omnium hoſtem occiderit. Ergo nec amat vllum, nec amatur ab vllo animante Aquila. Leonem animal tam immane retuliſſe gratiam homini de ſe benemerito, & vitam dediſſe, à quo pedis ſanitatem acceperat, prope creditum eſt ab omnibus. Draconem ſeruaſſe nutricium ſuum, & ad agnitam vocem accurriſſe, credunt permulti. Quin & aſpidem, ad menſam cuiuſdam quotidie ventitare ſolitam, vbi ſenſit ab vno catulorum ſuorum hoſpitis filium interemptum, eũ occidiſſe, violatiq́ue hoſpitii pœnam & de ſuo partu ſumpſiſſe, neque præ pudore deinde in eas ædes reuerſam, retulit Philarchus, neque deſunt qui credant, ſcribẽdum exiſtimauit Demetrius Phyſicus, recenſendum Plinius. Item Pantheram ob catulos eductos è fouea, hominem officioſe produxiſſe, donec egreſſus ſolitudines in viam publicam rediſſet. Ariſtophani grammatico puellam Stephanopolidem adamanti, riualis erat Elephantus. Eamq́ue rem vt omnibus notiſſimam, & omnium ſermone celebratam retulit Plutarchus. Apud eundem draco quiſpiã perdite amat puellam Aetolidem. Nam Delphinum erga homines amor, erga Arionem ſeruatum, erga Heſiodum in litus deuectum, & virginem Lesbiã cum amatore ſeruatam, erga puerum vectũ & reuectum officium, propemodum incõfeſſo eſt. Ad virginem ab Aquila adamatã, nec hi credunt, qui credunt omnia. Nam fatale quoddam huius & in homines odiũ, vel hinc colligas licebit, quod Prometheo deorum omnium φιλανθρωποτάτῳ addita ſit in Caucaſo carnifex. Et tamen in tã multis vitiis eſt, quod laudare poſſis. Minime bibaces ſunt, minimeq́ue ſalaces, quæ maxime ſunt rapaces. Nã quod Ganimedem rapuit Aquila, Ioui rapuit, non ſibi. Ergo cum innumerabiles ſint auium ſpecies, atque inter has aliæ plumarum opibus ac picturis admirandę ſicuti pauones: aliæ candore niueo inſignes, vt olores: aliæ contra decenti nigrore lucentes, vt corui: aliæ corporum proceritate præminentes, velut ſtruthiones: aliæ fabuloſis etiã miraculis celebres, vt phœnix: aliæ fœcunditate commendatæ, vt colũbæ: aliæ gratæ lautorum menſis, vt perdices, ac Phaſides: aliæ loquacitate iucundæ, vt pſitaci: aliæ cantu mirabiles: vt luſciniæ: alię fortitudine animi præſtantes, vt galli gallinacei: aliæ deliciis hominum natę, vt paſſerculi: tamen ex vniuerſis, vna Aquila viris tã ſapientibus idonea viſa eſt, quę regis imaginem repræſentet, nec formoſa, nec canora, nec eſculenta, ſed carniuora, rapax, p̄datrix, populatrix, bellatrix, inuiſa omnibus, omnium peſtis, quæ cum plurimum nocere poſſit, plus tamẽ velit quam poſſit. Nec alio iudicio leoni mandatum eſt regnum inter quadrupedes, quo non alia bellua, vel immanior vel putidior. Canes cum ad multa ſunt vſui, tum ad hoc præcipue, quod pro rebus hominum excubias agunt. Boues agricolantur.

tur. Equi & elephanti belligerantur. Muli & aſini geſtandis oneribus ſunt vtiles. Paraſitatur ſimia. Draco vel hoc vtilis nomine, quod vſum marathri mouſtrarit ad oculorum aciem acuendam. Leo nihil niſi, hoſtis ac deuorator omnium, nec niſi viribus ac metu tutus, planeque regium animal, quemadmodum & Aquila. Quod videtur perſpexiſſe, qui nobiles illos clipeos leonibus quam maxime hiantibus & explicatis ad prędã vnguibus inſigniũt. Sed ad Aquilam redeamus, cui ob dotes quas commemorauimus, tam βασιλικὸς, ob tam egregia in omne animantium genus merita, ſenatus populuſq́ue poetarum, magno cõſenſu decreuit, primum, vt rex omnium, atque etiam θεῖος, id eſt, diuinus appellaretur. Deinde ſatis honeſtum inter ſydera locum dederunt, ac ſtellulis aliquot inſignierunt. Poſtremo munus inter cælites honorificum mandarunt, vt ſolus arma miniſtret irato Ioui, quibus orbem commouet vniuerſum. Quoque id impune poſſit, illud quoque tribuerunt, vt vna animantium, nec metuat fulmen, nec lędatur à fulmine, ſed iiſdem oculis fulmen emicans obtueatur, quibus aduerſum aſpicit ſolem. His addiderunt ſapientiſſimi illi Caſciq́ue Romani, vt in legionum ſuarum vexillis, primas teneret Aquila, eſſetq; vexillorum ipſorum ceu vexillifera, poſthabitis etiam lupis. Romanæ gentis nutriciis, poſthabitis Minotauris, & apris, non extremæ rapacitatis belluis, poſthabitis deniq; & equis. Nam his quattuor animantibus inſignita vexilla, quondam Aquilam ſequebantur. Paullo poſt, nec comites eos eſt paſſa, ſed illis in caſtris relictis, ipſa ſola prodibat in prælium. Hanc inquam vnam dignam cenſuerũt, quæ totius orbis monarchæ, ſceptra ſigna, clipeos, domos, veſtes, vaſa, miniſteria decoret, cum tamen vulturum, ni fallimur, augurio conditum ſit Romanum Imperium, non Aquilarum. Addidit hoc augurum collegium, vt ſi cuius ędibus inſederit Aquila, aut ſi pileum in caput alicuius immittat, Imperium portendatur. Habes è ducibus alterum, nunc ad Scarabeum veniamus. Eſt animal, ac vix etiã animal, quippe cui ſenſus aliquot deſint, ex inſectorum infima gente, quod infami ſanè vocabulo Græci κάνθαρον, Latini Scarabeum appellant, aſpectu tetrum, odore tetrius, ſonitu teterrimum, alis cruſtacea vagina obtectis. Quin magis totus ipſe Scarabeus nihil eſt, niſi cruſtum. Naſcitur in excrementis, hoc eſt, animantium ſtercoribus, in iiſdem viuit, verſatur, oblectatur, deliciatur. Præcipuum huic ſtudium pilas aquam maxime poteſt ingentes componere, ceu paſtillos, non ex odoribus, ſed ſtercore, potiſſimum caprino: nam id illi prorſus amaracinum olet. Eas miro conamine voluit auerſus, pedibus poſterioribus, quos habet longiores, ſuperne iniectis, capite in terram prono. Quod ſi quando contingat, vt aduerſus collem aliquem onus protrudant, elapſis ſubinde pilis, ac deorſum recurrentibus, putes te Siſyphum voluẽtem ſaxum videre. Nec defatigantur, nec conquieſcunt. Tantus operis ardor, donec in antrum ſuum deuexerint. In his pilis, vt ipſi nati ſunt, ita fœtus etiã ſuos educãt, & teneros adhuc aduerſus hyemis rigorẽ nidulantes fouent. Scimus nulli nõ eſſe notũ Scarabeum, vt qui paſſim ſit obuius, niſi ſicubi nulla omnino ſunt ſtercora. Sed non eſt eadem omnium ſpecies. Etenim ſunt, quibus nigro quodã virore luceat cruſta. Pleriq́ue tetro nigrore horrent. Sunt nonnulli grandiores, prælongis, ac biſulcis armati cornibus, cacumine forcipibus dentato, ea cum viſum eſt, ad morſum contrahunt, ſtringuntq;. Sunt item rutili, & iidẽ prægrandes, qui terram aridam fodiunt, ac que illic nidos ponunt. Sunt qui metuendo bombo, formidabiliq́ue ſtrepitu prouolent, vt imprudentem non mediocriter territent. Sunt & alia formarum diſcrimina. Verum illud commune eſt omnibus, è ſtercore ortꝰ, e ſtercore victus, in ſtercore vita, deliciumq́ue. Iam opinamur futurum, vt aliquis Romanis ducibus impenſe fauens Aquilæ vicem deploret, cui cum tam humili, tamq; plebeio hoſte res inciderit, aui tam regali, quem vincere glorioſum non ſit, à quo vinci turpiſſimum, & cui abundè multum laudis contingat, quod cum Aquila decertarit, etiãſi victus diſceſſerit. Apud Poetas pudet Aiacem Vlyſſis aduerſarii tã imbellis, & Aquila cogitur cum Scarabeo conflictari? Rurſum alius magis etiã demirabitur, vnde huic inſecto viliſſimo, tantum animorum, tantum audaciæ, vt non ſit veritum cum aue multo pugnaciſſima bellum ſuſcipere. Tum vnde opes, vires,

non effigiem expreſſam, ſed viuum ac vetũ Scarabeum intra gemmam conditum dicas. Poſtremo ſi quid hoc ad rem pertinet, non paucioribus adagiis nobilitatus eſt ille fimo prognatus Scarabeus, quã res aniũ Aquila. Nam ſi quis Aquilæ factioni ſtudens, neget hac parte cum ea conferẽdum eſſe Scarabeũ, quod olim apud Thebanos craſſos homines inter numina habebatur, non admodum, refragabimur modo meminerit hoc honoris aquilę cum Crocodilis & Cercopithecis, denique & cum cæpis, ac ventris crepitu eſſe commune, quandoquidem apud Aegyptios hæc omnia portenta, diuinos honores inuenerunt. Et ſi quo calculo dignum eſt in hac collatione numinis inane vocabulum, non defuerũt, qui Scarabeo quoque tribuerint diuinitatem. Vtrumq; ducem vtcumq́ue depinximus. Supereſt iam, vt tã atrocis belli cauſſas repetamus. Olim in Aetna monte leporem quempiam inſectabatur Aquila, iamq́ue contractis vnguibus, prædæ ſic imminebat, vt afflatu propemodum exanimatum animal & alioqui timidum, ad proximum Scarabei cauum velut ad áſylum confugerit. Quandoquidem in rebus deſperatis, extremoq́ue diſcrimine, præſidium vndelibet & petitur & ſperatur. Erat autem is Scarabeus, quemadmodum inquit Homerus: ἶνς τε μέγας τε. Nam in eo monte Scarabeorum natio, feliciſſimæ ſobolis eſſe perhibetur, adeo vt hinc ὁ αἰτναῖος κάνθαρος prouerbio ſit nobilitatus, videlicet ob inſignem corporis magnitudinẽ. Ad huius igit antrum confugiens lepus, ſupplex ad eius genua ſe prouoluit, obſecrans atq; obteſtans, vt ipſius penates ſibi vitæ præſidio ſint aduerſus hoſtem immitiſſimum. Iam primum hoc ipſo ſibi nõnihil placebat Scarabeus, quod extitiſſet qui ipſi ſuam vitam debere vellet, quiq́ue rem tantam à ſe præſtari poſſe crederet. Denique cui ſuum antrum, quod omnes homines obturatis naribus execrantes præterire ſolent, idoneum videretur ad quod ſalutis cauſſa velut ad ſacram aram aut principis ſtatuam confugeret. Confeſtim igitur prouolat obuiã Aquilæ Scarabeus, & huiuſmodi dictis furẽtem lenire conatur. Quo maior eſt tua poteſtas, hoc magis conuenit te parcere innoxiis. Noli lares meos innocentis animantis interitu funeſtos reddere. Sic tibi tuus nidus ſemper ab huiuſmodi calamitate ſit immunis. Generoſi regiiq́ue animi eſt, dare veniam & indignis. Proſit nihil commerito domicilii reuerentia, quod cuiq́ue tutum & inuiolatum eſſe vult ęquitas, ſinunt leges, adprobat conſuetudo: proſit deprecantis, ſi non auctoritas, certe ſtudium. Quod ſi genus noſtrũ & Scarabeia deſpicis arma,
At ſperate deos memores fandi, atque nefandi.

Si nihil te mouent penetralium violatorũ vices, in tuum caput aliquando rediturae, certe Iouem maximũ reuerearc, quem in vno facto ter offendes. Meus eſt hic hoſpes, offendes ξένιον, meus eſt ſupplex, & ipſe pro illo tibi, violabis ἱκετήσιον, denique pro amico deprecor amicus, offendes φίλιον. Scis quam certas iras concipere ſoleat iratus Iupiter, quam acriter vindicet laceſſitus, qui ſęuienti miniſtras arma. Nec omnia permittit ſuis, nec omnia cõdonat affectibus. Sed plura parantem dicere Scarabeũ, Aquila vexatum alis, contemptim in terrã præcipitat. Leporem fruſtra ſupplicem, ſub oculis Scarabei crudeliſſime iugulat laniatq́ue laniatum in immitem nidum deportat: neque vel tantillum valuerunt apud eam nec preces, nec minæ Scarabei: quem tamen haud aſpernata fuiſſet, ſi quantum audacia viribusq́ue pollet, tantundem polleret prudentia: aut ſi in mentem veniſſet, olim leonem in extremo vitę diſcrimine, à mure ſeruatum fuiſſe, & omnium quadrupedum tyranno, quod dii vix dare poterãt, id à tam infimo contemptoq́ue animalculo per occaſionem datum eſſe: ſi cogitaſſet formicam beneficio prouocatam, columbę vitam dediſſe, admorſo aucupis calcaneo. Adeo nullus eſt tam humilis, tam abiectę ſortis, qui non poſſit per occaſionẽ, & prodeſſe amicus, & nocere inimicus, vel potentiſſimo. Verum id temporis nihil horum ſuccurebat Aquilæ, tantum pręſenti pręda potitur, fruiturq́ue. Ea contumelia deſcendit altius in pectus magnanimi Scarabei, quam quiſquam crediſiſſet. Stimulabat excelſum ac titanicum animum: hinc pudor, quod in cauſſa tam ęqua, parum ſua valuiſſet auctoritas: hinc miſericordia, quod innoxium animal & imbelle, tam immaniter eſſet laniatum: hinc dolor, quod ab Aquila tam ferociter, atque id tam impune contemptus eſſet, haud quaquam, vt

ipſi

ipſi videbatur contemnendus. Siquidem
nulli ſua leuis eſt auctoritas. Iam ſuccurre-
bat & illud, fore vt vniuerſum Scarabeorũ
genus in contemptum veniret, ſi ſemel id
factum Aquilæ ceſſiſſet impunè. Ac tũ qui-
dem temporis, quoniam vlciſcendi facultas
non erat, omnino regium quiddam exhi-
buit Scarabeus. Nempe hoc ipſum, quod
de Agamemnone, ceteriſque regibus dixit
Calchas:

Εἴπερ γάρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ,
Ἀλλά γε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον, ὄφρα τε-
λέσσῃ,
Ἐν στήθεσσιν ἑοῖσι.

Omnes igitur artes, omnes dolos in pectus
aduocat. Nec vulgarem molitur pœnam,
internecionem, ac plane πανωλεθρίαν in ani-
mo voluit. At cum ipſa quidem Aquila ho-
ſte tam bellaci, Martem experiri, non ſatis
tutum eſſe ducebat: non ſolum ob id, quod
copiis eſſet inferior, verum etiã quod Mars
ſtupidus deus, ac vecors, nec minus cæcus
quam ipſe Plutus, aut Cupido, plerumque
faueat cauſſæ deteriori. Quod ſi maxime
par viribus fuiſſet, ſi felicius pugnarent hi,
quorum melior eſſet cauſſa, tamen eſſe vi-
debat, in quo grauius excruciaret Aquilã,
& odium ſuum pleniore vindicta ſatiaret,
ſi poſteritate ſublata, viuam etiam & ſen-
tientem Aquilam longa morte exanima-
ret. Nulla in re grauius diſcruciantur pa-
rentes, quàm in liberis. Adeo vt qui ſui cor
poris ſæuiſſimos negligunt cruciatus, filio-
rum tormenta non ferant. Viderat aſinos
per ignes obiectos, miro vitæ contemptu,
pullis ſuis ſuccurrere: viderat exempla hu
ius animi in animãtibus permultis. Exiſti-
mabat ab his communibus affectibus, non
eſſe alienam Aquilam. Denique ſuo gene-
ri tutius eſſe iudicabat, ſi inimicum tã per-
tinacem ab ipſa, quod aiunt, ſtirpe perdi-
diſſet. Audierat, opinamur, celebratum il-
lud prouerbium:

Νήπιος ὃς πατέρα κτείνας παῖδας καταλείπει.

Titillabat, & blanda quędã ſpes, ſi facinus
ſucceſſiſſet, futurum vt profligata Aquila,
ipſe regno potiretur. Atque vt dolor nõ ſo-
lum fortes facit & intrepidos, verum etiam
ſagaces, diligenter explorat, quo loco ſpem
ſuæ poſteritatis hoſtis recondidiſſet. Quo
peruestigato, Vulcanum adit, qui cum illi
nonnulla familiaritas eſt, ob coloris ſimili
tudinem. Exorat, vt arma ſibi cudat, quæ
neque ſint oneroſa volanti, & tamen aduer
ſus mediocrem vim tueãtur. Armatã ſum-
mo vertice ad imum vſque calcaneum Vul
canus Scarabeum, his armis quibus adhuc
vtitur: nã antea muſcarum more inermis
erat. Nidus erat procul illinc ſemotus, in
excelſo præruptoq; ſcopulo, multa ſarmen
torum ac ſtipularum vi congeſtus & com-
munitus. Huc nobis protinus egregius Sca-
rabeus aduolarit ne an adrepſerit, parum
liquet, certe peruenit. Sunt qui dicant tum
eum pennis Aquilæ feriretur, adhęrentem
clanculum ab inſciente Aquila in nidum
deportatum eſſe. Et quo nec homines, qui-
bus non eſt aliud animal inſidioſius, nec ad
nocendum ingenioſius, peruenire potuiſ-
ſent, eo penetrauit Scarabeus. Inter ſtipu-
las in inſidiis abdit ſeſe, ac tempus nactus
idoneũ, Aquilę oua protrudit è nido, aliud
poſt aliud, donec nullũ reliquum faceret.
Ea delapſa, comminuta ſunt, ipſi pulli in-
formes adhuc miſerabiliter in ſaxa eliſi,
prius orbati vita ſunt, quam vitæ ſenſum
accepiſſent: nec hac tam atroci pœna con-
tentus fuit Scarabei dolor. Eſt gemma cum
primis nobilis, quam ab Aquilæ nomine
Græci vocant Aetitem: non diſſimilis eſt
ouo, ſexu quoque diſtinguitur, nam in fe-
mina fœtũ incluſum inuenias, pulli prope
modum ſpecie. Mira vis, ad eliciendum par
tum. Quamobrem hodieque parturienti-
bus admouetur, quo partum acceleret. Hu
ius itaque generis par, Aquila ſolet in ni-
do ſuo ponere, alioquin nunquam poſitu-
ra oua, aut certe non excluſura pullos. Tã-
tum etiam theſaurum deiicit è nido Scara-
beus, quo patiẽdi facultatem in poſterum
eripiat, lapides acutis excepti ſaxis minuta
tim diſſilire. Ne hæc quidem adhuc ſatis
viſa ſunt irę Scarabei. Leuem calamitatem
putat, niſi dolore quoque ac lamentis ho-
ſtis frueretur, itaque rurſum abdit ſe peni-
tus in ſtipulis. Redit Aquila, nouam ſui ge
neris cladem conſpicatur, videt ſua viſcera
fruſtulatim diſcerpta: videt nobilis gem-
mæ non æſtimabilem iacturam: queritur,
clangit, fremit, ſtridet, eiulat, obteſtatur deos:
ac ſuis illis oculis, quos iã dolor etiã acue-
bat, hoſtem tam potentem circumſpectat.
Atque omnia potius in mentem veniunt
reputanti, quam Scarabeus ille contẽptus.
Dira minatur, dira precatur ei quiſquis
tantæ calamitatis fuiſſet auctor. Quantam
intereà

Id enim demum eſt ſapere, non ſolū quod ante pedes eſt videre, verum id quoq;, quod procul abeſt, proſpicere.

Caute loquacior.

Ραχίας λαλίσερ@, id eſt, Caute loquacior. Prouerbialis hyperbole, in hominem immodice, ac permoleſte garrulum. Sumpta metaphora à cautibus, quę quoniam aſſiduis fluctibus tunduntur, multo reſonāt fragore.

Lepori eſurienti etiam placentæ fici.

Λαγῷ πεινῶντι καὶ πλακοῦντες εἰς σῦκα, id eſt, Lepori eſurienti & placentæ pro ficis. Suidas tradit dictū de iis, qui compulſi neceſſitate, res etiam pretioſiſſimas abſumūt. Fortaſſis natum ab huiuſmodi quapiam fabula, qualem de ſe narrat Apuleius, quòd adactus fame, placentas primum lambere, dein de etiam comeſſe didicerit.

Lex & regio.

Νόμ@ καὶ χώρα, id eſt, Mos ſiue lex & regio. Admonet prouerbium quemadmodum & alias obiter indicauimus, ſeruiendū & obſecundandum eſſe moribus regionis, in qua verſeris. Zenodotus adſcribit, vnicuiq; genti ſuas quaſdam eſſe leges, & inſtituta viuendi. Nam Perſarum mos eſt, vt inter pocula temulenti conſultent, ac reges ſuos pro numine adorent. Deinde qui ſunt pares, oſculantur inuicem: inferiores genam modo contingunt potentiorum. Natos pueros poſt quadriennium demum inſpiciūt. Gordii regem creant eum, qui ſit inter ipſos quam maxime corpulentus. Syrtaci coronam deferūt ei, qui proceritate corporis reliquos antecellat. atq; vt quidam narrāt, cui caput ſit longiſſimum. Stymphali, mulierem eam in honore habent, quæ cū pluribus viris habuerit conſuetudinem. Montani Meſſagetæ, in viis coeunt. Sauromatæ inter pocula filias vendunt. Mazuſiis abſtinet à mulierum congreſſu, niſi ſiquam bello ceperit. Tibareni, poſt vxoris partum, ipſi perinde quaſi peperetint, reuincto capite cubant. Apud Cecertæos opifices onera geſtant, donec occurrat, qui emat. Sidones parētes deuorant excepto capite. Nam hoc inaurant. Cæſiæ, aut iuxta alios Heniochi, natos lacrymis proſequūtur, defunctos gaudio. Bachirii ſi quando à morbo reualuerint, canibus ſemetipſos obiiciunt. Orgenij ei neq; domos habent, nec animante veſcuntur. Sunt autem calui, idq; non ipſi modo, verum etiam mulieres, idq; aiunt accidere, propter aquæ vim natiuam, quam bibunt. Thyſſeę diis oſſa ſacrificāt, ipſi veſcūtur carnibus. Tauroſcythæ homines immolant. Byzoni mediterranei lacte bubulo victitant, nec vllo præterea veſcuntur cibo. Iberes ouium loco, canum greges alūt. Aethiopes, qui dicuntur Colcenſes, hyænas. Quin hodie non pauciora ingeniorum & motū diſcrimina. Ad ea quoad fieri poteſt accommodare ſeſe, polypumq; piſcē imitari, non minima prudentiæ pars eſt.

Aegis venit.

Αἰγὶς ἔρχεται, id eſt, Aegis venit. Suidas indicat prouerbio dici ſolitum de iis, qui petulanter & impudenter agerent. Refertq; ex Pherecrate, ὦ μοι κακοδαίμων αἰγὶς ἔρχεται. Aegis autem Græcis varia ſignificat, pelliceū tegmen quod geſtant Afri, præterea maris intumeſcentis vndas, ac procellas ventorū, idq; lingua Dorica. vnde ἐπαιγίζειν reperitur, pro vehementer flare. Alii malunt eſſe quid è cotonis contextum, aut rete ex coronamentis contextum. Sic ait vſurpatum, apud Herodotum lib. 4. & apud Lycurgum. Nec deſunt, qui putent ſignificare ſacerdotem, quæ Athenis ſolita ſit ferre ſacrā Aegidem, itaq; ingredi ad eos, qui nuper duxiſſent vxores. Apparet in huiuſmodi ſacris multum fuiſſe licentiæ.

Multam ſyluam geſtas.

Λάχμην πολλὴν φορεῖς. id eſt, Syluam multam portas. Dictum in Phormionem militem quendam hirſutum, denſaq; pilorum obſitum ſylua. cuius & alibi facta mentio. Quadrabit in agreſtem & ſtupidum. cuiuſmodi ferme ſunt milites. Refertur à Suida.

Leonem videre hoſtium prælia portendit.

Λέοντας ἰδεῖν, δυσμενῶν ἐπαλαὶ μάχας. id eſt, Cernere leones, hoſtiū pugnam indicat. Tranſlatum vel à ſomniorum coniecturis, vel ab obſeruātibus auguria. Meminit Suidas. Huiuſmodi verſiculos indicantes quid quodq; portendat ſomnium, videmus diligenter cōmemoratos à Suida & Heſychio.

Larus in paludibus.

Λάρ@ ἐν ἕλεσι, id eſt, Larus in paludibus. Suidas

das ſcribit dictitatum de iis, qui facile ſunt ad dandum. Ductum à Laro aue, quam eandem κέπφον appellari putant, quamquam Theodorus Gaza hanc fulicam vertit, illã gauiam. Ea quoniam facile decipitur, illiciturq́, ptoinde prouerbio locum fecit.

Iſſa.

Ιττα, id eſt, Iſſa. Prouerbialis erat acclamatio in eos, quibus ζ littera ſorte cecidiſſet, quique modis omnibus eſſent infortunati. Hæc Suidas, qui prouerbium citat ex Meſſenia Menandri, teſtatus, & alibi vſurpatũ apud auctores. Coniectare licet, eam litterã in ſortibus, inauſpicatã fuiſſe. Martianus Capella in nuptiis Philologiæ & Mercurii, teſtatur hanc litteram inuiſam fuiſſe Appio Claudio, quod dentes mortui, dum exprimitur, imitetur.

In tua ipſius harena.

In tua ipſius harena, id eſt, In tua ipſius arte. Sumptum à gladiatoribus, ſolitis in harena digladiari. Neq; vero parui referebat horũ, nota an ignota dimicarent harena.

In ſaltu vno duos apros capere.

In ſaltu vno, duos apros capere. Eſt eadem in re duos pariter deprehendere. Plautus in Caſina: Iam ego vno in ſaltu lepidè apros capiam duos.

Ignis ad torrem.

Πῦρ ἐπὶ δαλὸν ἐλθὸν, id eſt, Ignis ad torrem veniens. De negotio, quod raptim, facileq; conficitur, quaſi cum vltro ignis ad torrem tranſuolat, ob materiei ſiccitatem. Meminit Diogenianus. Simile fuerit: Ignis ad naphthan. Eſt autem Naphtha bituminis genus, ad quod flamma vel è longinquo tranſuolat.

Hippolytum imitabor.

Ἱππόλυτον μιμήσομαι, id eſt, Hippolytum imitabor. Diogenianus in prouerbiorum collectaneis ait dictitatũ de iis, qui ſtatuiſſent purè, caſtèq; viuere. Nota eſt fabula, vel apud Euripidem, vel apud Senecam, quemadmodũ is iuuenis odio feminei generis, Dianæ ſtudiis ſeſe totum addixerit, deſpecto Veneris numine. Sic enim loquitur apud Euripidem:

Τὴν σὴν δὲ κύπριν πόλλ᾽ ἐγὼ χαίρειν λέγω. i.

Veneri tuæ, longum valere renuncio.

Nihil agere.

Suidas hunc verſiculum citat è Cratini fabula, cui titulus: Horæ:

Καὶ ταῦτα πράττων φάσκ᾽ ἀνὴρ οὐδὲν ποιεῖν. i.

Atq; iſta faciens quidam ait, faciẽs nihil.

Admonetq́; ſubeſſe prouerbiũ, quod quadret in eos, qui fruſtra laborent. Apud Latinos item nihil agunt, qui ſumunt inanem operam, vt apud Terentium, Cererum hoc nihil agit. Celebratur & illud Attilii: Satius eſt otioſum eſſe, quàm nihil agere.

Herculis cothurnos aptare infanti.

Herculis perſonam, aut cothurnos aptare puero, eſt minimis applicare maxima, quæ nequaquam vel congruant, vel deceãt, veluti ſi quis rem humilem oratione tragica proſequatur. Quintilianus lib. 6. de peroratione: Nam in paruis quidem litibus, has tragœdias mouere, tale eſt, quaſi perſonam Herculis & cothurnos aptare infantibus velis. Plutarchus commemorat apophthegma quoddam Ageſilai, non admodum ad hoc alienum. Cui cum ſophiſta quiſpiã hoc nomine laudaretur, quod res minimas dicendi artificio maximas efficeret, negauit is vel cerdonem bonũ ſibi videri, qui paruo pedi, magnum induceret calceum: ſignificans orationem oportere cum re congruere, non aliter, quàm veſtis conuenire debet corpori.

Grues lapidem deglutientes.

Αἱ γέρανοι λίθους καταπιοῦσαι, id eſt, Grues lapillos deglutientes. Suidas ex Ariſtophane citat, oſtendens dici ſolitum de iis, qui ſumma prouidentia gerunt negotium. Idque inde vulgi ſermonem veniſſe, quod grauibus hic mos ſit, vt quoniã admodum ſublimes volant, magnoq́; ferãtur impetu, neq; poſſint deorſum aſpicere, lapillos geſtent, quos ſi quando fatigari cœperint inter volãdum, ex alto deiiciant, quo videlicet è cadentium ſtrepitu percipiant, vtrum ſupra terram, an ſupra mare volẽt. Quod ſi lapillus in mare deciderit, pergunt viam: ſin in terram, interquieſcunt. Nec his diſſimilia refert Plinius lib. 10. cap. 23. Quando proficiſcuntur, inquit, conſentiunt. Volant ad proſpiciendum alte, ducem quem ſequantur, eligunt. In extremo agmine per vices

qui

qui acclament, diſpoſitos habent, & qui gregem voce contineant: excubias habent nocturnis temporibus, lapillum pede ſuſtinẽtes, qui laſſatis ſomno decidens, indiligentiam ſono coarguat. Ceteræ dormiunt capite ſubter alam condito, alternis pedibus inſiſtentes. Dux erecto prouidet collo, ac prædicit. Ac paullo poſt: Certum eſt, inquit, Põtum tranſuolaturas primum omnium anguſtias petere, inter duo promõtoria Criumetopum & Carambin, mox ſaburra ſtabiliri. Cum medium tranſierint, abiici lapillos: cum attigerint continentem, & è gutture arenam. Hactenus Plinius. Porro locus, quem Suidas citat, eſt in Auibus Ariſtophanis:

Ἐκ μὲν γε λιβύης ἧκον ὡς τρεῖς μυρίαι
Γέρανοι θεμελίους καταπεπωκυῖαι λίθους. id eſt,
Venere gruum terdena ferme millia,
Libycis ab oris, deuoratis maximis
Saxis.

Interpres hoc loco eadẽ fermè, quæ Suidas.

Fortuna æſtuaria.

Τύχη εὔριπος, id eſt, Fortuna Euripus, ſiue volubilis, quod viciſſim nunc huic fauere ſoleat, nunc illi. De qua Boetius:

Exæſtuantis more fertur Euripi.

De mari Euripo alio diximus loco. Quemadmodum autem mare habet acceſſus ac receſſus æſtuarios, ita nihil eſt in rebus humanis perpetuum. Nullum autem mare crebrius aut celerius recurrit, quam Euripus. Pindarus in Pythiis hymno 3. metaphoram ſumpſit à ventis: χρὴ πρὸς μακάρων τυγχάνοντ' εὖ πασχέμεν, ἄλλοτε δ' ἀλλοῖαι πνοαὶ ὑψιπετᾶν ἀνέμων. ὄλβος δὲ οὐκ ἐς μακρὸν ἀνδρῶν ἔρχεται. id eſt, Oportet vbi contigerit à diis, frui. Ceterum alias alii ſunt ventorum flatus. Felicitas autem mortalium, non venit diu manſura. Interpres citat verſus Euripidis:

Κάμνουσι γὰρ τοι καὶ βροτοῖς αἱ συμφοραὶ,
Καὶ πνεύματ' ἀνέμων οὐκ ἀεὶ ῥώμην ἔχει, i.
Quin & laborant calamitates hominibus,
Nec habent vigorẽ ſemper auræ flamina.

Tua res agitur, cum proximus ardet paries.

ET hodiernis tẽporibus indocto vulgo paſſim in ore eſt, tum nobis eſſe cauendum, cũ vicini domus ardet. Admonet prouerbiũ: vt ex alterius malo ſumamus exemplum, alienoque periculo diſcamus noſtris rebus conſulere. Sumptum eſt ex Horatianis Epiſtolis:

Ecquid
Ad te poſt paullo ventura pericula ſentis?
Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet.

Et Vergilius:
Iam proximus ardet
Vcalegon.

Fontibus apros, floribus auſtrum.

DUBIUM non eſt, quin ad prouerbiorũ claſſem pertineat, quod eſt apud Maronem in carmine Bucolico:

Eheu quid volui miſero mihi, floribus auſtrum
Perditus, & liquidis immiſi fontib' apros.

Vbi quis optat nocitura. Nam ventus floribus inimiciſſimus, præcipue auſter, ob violentiam.

Ollaris Deus.

Χυτρεοῦς θεὸς, id eſt, Ollaris Deus. Dicebatur in hominem humilem & contemptæ ſortis. Ariſtophanes in Nubibus:

Ὅτι καὶ σὲ χυτρεοῦν ὄντα θεὸν ἡγησάμην. i.
Quando arbitrabar te quoq; ollarẽ Deũ.

Magni Dii, ebore, auro & argento ſculpebãtur. At plebei illi & minutuli, quod genus ſunt Silenus & Priapus, qualibet materia fingebantur, ligno nonnunquam & luto, quo videlicet argento fingũtur & ollæ. Vnde non inepte quadrabit in eũ, qui ſtudeat haberi inter aulicos optimates, ſed nec opibus pollens, nec auctoritate valẽs apud principem. Cognatum eſt illi: καὶ κόρκορος ἐν λαχάνοις. id eſt, Et Corcorus inter olera: aut illud, οὐδὲν ἱερόν. id eſt, Nihil ſacri. Refertur in Zenodoti collectaneis.

Oetæus genius.

Οἰταῖος δαίμων, id eſt, Oetæus genius. Diogenianus ait ferociam & arrogantiam huic dæmoni vehemẽter innixam fuiſſe, nec inultam ſinere ſolitum: vnde tumidis ac præferocibus minitabantur Oetæum dæmonem. Collectanea vulgata prouerbium referunt ad auctorem Clearchum. Eſt aũt Oeta mons finitimus Trachini atq; eodem nomine ciuitas Melienſium. Proinde ſimilis erit huius vſus prouerbii, qualis eſt illius: Aderit Temeſſæus genius.

Aequales

Aequales calculi.

Ἴσαι ψῆφοι,id eſt, Aequales calculi, ſi quando parum abeſt vt condemnetur aliquis, & tamen abſoluitur: aut cũ nutat animus, ambigitq́; vtram in partem ſe deflectat, rationibus hinc atq; hinc velut ex æquo adhortantibus,ac deterrentibus. Quemadmodũ eſt apud Terentium, Cum in dubio eſt animus,paullo momento huc vel illuc impellitur. Suidas oſtendit metaphoram ſumptã à priſca cõſuetudine iudiciorum, qua reus æqualibus iudicũ ſententiis abſoluebatur, at non citra periculum. Cur autem potius abſoluendum,quam damnandum reum veteres exiſtimarint,cum pares eſſent ſententię,multas cauſſas reddit Ariſtoteles in problemate quodã. Multis enim nominibus, viſum eſt conuenire, vt reliquis paribus, reo magis,quam actori faueatur: vel quod accuſator accedit paratus,ac pręmeditatus. Reus ad multa non præuiſa compellitur reſpondere. Vel quod conſentaneum ſit reũ, vt qui maiore periculo dicat,ob metũ quędam prætermiſiſſe potius quam auctorem. Vel quod in ancipiti negotio potius ad eã partem oporteat vergere, vbi ſi forte erratum,peccetur leuius. At minus eſt malum abſoluere nocentem, quam innocentẽ damnare, præſertim in capitalibus cauſſis, vbi ſi contingat errare iudicem, non eſt quo ſarciat in poſterum erratum ſuum, extincto iam homine. Contra,ſi elabatur nocens,poterit alio iudicio pœnas dare. Vel quod accuſatio propior eſt ſuſpicioni maleuolentiæ,quam defenſio: quare cum in ceteris nihil appareat diſcriminis, de actore potius male iudicamus, quam de reo. Hæc & alia quædam huiuſmodi tradit Ariſtoteles. Igitur vt tutiſſimo liberatur à cauſſa, qui calculis omnibus abſoluitur, ita periculo proximus fuiſſe videtur, qui paribus calculis, iam quaſi fauore quodam elabitur.

Luſciniæ deeſt cantio.

LVSCINIAE deeſt cantio. Prouerbialis allegoria,perinde quaſi dicas: Mulieri deſunt verba, poetæ verſus, oratori color, ſophiſtæ cauillum. Nulla enim auium ęque canora, atq; luſcinia, etiam fœmina, ſicuti teſtatur Plinius lib. 10. cap. 29. Sed haud fuerit alienum ipſius verba ſubſcribere. Luſciniis, inquit, diebus ac noctibus continuis quindecim garrulus ſine intermiſſu cantus, denſante ſe frondium germine non in nouiſſimum digna miratu aue. Primũ tanta vox, tam paruo in corpuſculo, tam pertinax ſpiritus: deinde in vna perfecta muſicæ ſcientia, modulatus editur ſonus. Et nunc continuo ſpiritu trahitur in longum, nunc variatur inflexo, nunc diſtinguitur conciſo, copulatur intorto, promittitur reuocatur, infuſcatur ex inopinato: interdum & ſecũ ipſa murmurat: plenus,grauis,acutus, creber,extentus: vbi viſum eſt, vibrans, ſummus,medius,imus. Breuiterq́; omnia tam paruulis in faucibus, quæ tot exquiſitis tibiarum tormentis ars hominum excogitauit. Plautus in Bacchidibus:

Ego quoque pol metuo ne luſciniolæ defuerit cantio.

Ego ex bono in bonum traductus ſum.

Ἐγὼ μὲν ἐκ τοῦ καλοῦ εἰς καλὸν μετῳκίσθην, id eſt, Ego quidem è bono in bonum tranſii. Suidas indicat dici ſolitum de his, qui bonum inſtitutum, bono commutant. Innuit antẽ natum à quodam, qui ex bono citharœdo factus ſit poeta tragicus. Eſt enim poetica muſicæ confinis arti, vnde & muſicam artẽ poeticen vocauit Terentius. Sumptum eſt adagium ex Ranis Ariſtophanicis.

Anguillas captare.

Ἐγχέλεις θηρᾶσθαι, id eſt, Anguillas venari dicuntur, qui priuati compendii cauſſa, ciẽt tumultus. Inde ducta ſimilitudine, quod cum aqua ſtat immota, nihil capiunt qui, captant anguillas: cũ vero ſurſum ac deorſum miſcent ac perturbant aquam, ita demum capiunt. Quadrabit in eos, quibus tranquillo Reipub. ſtatu, nihil eſt emolumenti. Proinde ſeditiones gaudẽt exotiri, quo ciuitatis publicum malum, in ſuũ priuatum vertant commodum. Prouerbium exſtat apud Ariſtophanem in Equitibus:

Ὥσπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας,
Ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν οὐδέν,
Ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν,
Αἱροῦσι. καὶ σὺ λαμβάνεις, ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς. id eſt,

Namq́ue accidit tibi, quod anguillas qui aucupantur.
Vbi quieta ſtat palus, nil piſciũ reportãt.

Contra

Contra lutum ſi mouerint ſurſum, atq; item deorſum,
Capiunt: ita ipſe capis, vbi rem publicam inquiras.

Ego faciam omnia more Nicoſtrati.

Ἐγὼ ποιήσω πάντα κατὰ Νικόστρατον, id eſt, Ego cuncta more fecero Nicoſtrati.
Pro eo, quod eſt egregiè, Nam hunc Nicoſtratum aiunt comœdiarum actorem fuiſſe talem, qualis apud Romanos prædicatur fuiſſe Roſcius. Itaq; propter artis famam in vulgi ſermonem abiit. Suidas prouerbii titulo recenſet.

Duplex cappa.

Διπλοῦν κάππα, i. Duplex cappa, velut ænigma, quo malum aliquod ſignificabant. Siquidem gemino cappa, ſcribũtur κακά. Simili figura Plautus furem, trium litterarũ hominem appellauit.

Tria cappa peſſima.

Τρία κάππα κάκιστα, id eſt, Tria peſſima cappa.
Iactatum & hoc olim ænigmatis vice, quo trium gentium mores notati ſunt, Cappadocum, Cretenſium, & Cilicum. Auguſtinus in grammaticis indicat fuiſſe tortum in Cornelium Syllam, Cornelium Cinnã, & Cornelium Lentulum. Creditumq́; eſt in libris Sibyllinis horum nomina tribus hiſce litteris fuiſſe deſignata. Eſt item clauſula carminis heroici.

Temulentus dormiens non eſt excitandus.

PROVERBII ſpeciem habet, quod admonet Theognis, Sopitum ebrium non oportere excitari ſomno. Similimum eſt autem illi: κακὸν εὖ κείμενον μὴ κινεῖν. id eſt, Malum bene conditum ne moueas. Non eſt refricandũ odium, cui iam tempus induxit obliuionem. Non eſt renouandum animi vulnus, cui iam obduci cicatrix cœpit. Theognidis carmen ſic habet:

Μηδ' εὕδοντ' ἐπέγειρε Σιμωνίδη, ὅντιν' ἂν ἡμῶν
Θωρηχθέντ' οἴνῳ μαλθακὸς ὕπνος ἔχει. id eſt,
Neequiquam è nobis ſomnum depelle Simonida,
Oppreſſum vino, quẽ ſopor altus habet.

Vtroq; nutans ſententia.

Δίχωλοι γνῶμαι. id eſt, Vtroq; claudicãtes ſententiæ, aut animus huc atq; illuc verſatilis. Sic enim arbitramur legendum δίχωλος per ω magnum, vt ſit, vtroq; claudicantes. Nam in vulgatis libris per omicron ſcriptum reperitur. Conueniet igitur in hominem lubricæ fidei, & incertarum partiũ, in quem congruet illud Homericum:

Ἀλλὰ μετοκλάζει, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους πόδας ἵζει. id eſt,
Claudicat inceſſu, pedibuſque vacillat vtriſque.

Dentata charta.

DENTATA dicuntur mordacia. M. Tullius ad fratrem lib. 2. Calamo & atramento tẽperato. Dentata etiam charta res agetur. Et Seneca dentatos ſales eſſe non vult. Rurſus Edentula quæ morſu careant.

Daulia cornix.

Δαυλίαν κορώνην, id eſt, Dauliam cornicem, luſciniam vocant poetæ: ſiue quod Tereus in Daulide Phocidis cũ ea vixerit, ſiue quod illic Philomena mutata ſit in auem. Non videamus quid ſibi velit adagium, niſi forte dictum eſt in garrulos, aut canoros. Magis autem ſuſpicamur Zenodotum, ſiue Zenobius, is ſiue quiſquis alius fuit, hoc prouerbium fuiſſe commentum, quo locum faceret narrandæ fabulæ, quod idem in nonnullis aliis ab eo factum coniicimus.

Cum muſis.

Μετὰ μουσῶν, id eſt, Cum muſis: hoc eſt, Muſis bene fortunãtibus, de doctis, aut iis, quæ doctedicuntur: aut quemadmodum oſtendit Suidas, cum illitteratus inter eruditos viuit, vt per Ironiam efferatur.

Amicos tragœdos æmulatur.

Τοὺς ἑταίρους τραγῳδοὺς ζηλοῦται, id eſt, Amicos tragœdos æmulatur. Suidas è Didymo citat, addens dici ſolitũ de his, qui ſeſe accõmodarent, & morum ſeueritatem ſumerẽt, ad æmulationem aliorum. Sumptum ab hiſtrionibus tragœdiarum, qui cũ ſint leuiſſimi nebulones, tamẽ vbi Deum aut regem agunt in fabula, tum cultu, voce, geſtuq́ue maieſtatem quandam imitantur.

Aeſopicus graculus.

Αἰσώπειος κολοιός, id eſt, Aeſopicus graculus, dicitur, qui aliena ſibi vſurpat, aliorumq́ue bonis ſeſe venditat. Vſurpat Lucianus in in Pſeudologiſta. Horatius:

Moueat cornicula riſum
Furtiuis nudata coloribus.

Extat apologus inter alios, qui Aeſopi nomine circunferuntur. Pindarus in Nemeis hymno tertio: οὐδ' ἀλλοτρίων ἔρωτες ἀνδρὶ φέρειν κρέσσονες, οἴκοθεν μάτευε. id eſt, Neque rerum alienarum cupiditates viro meliores ſunt ad ferendum, e domeſticis inquire. Reprehendit ſuam digreſſionem poeta, iubetque vt quem ſuſcepit celebrandum, laudet è propriis virtutibus potius, quàm ex alienis.

Aries cornibus laſciuiens.

Κριὸς ἀσελγόκερως, id eſt, Aries cornibus laſciuiens. Diogenianus oſtendit conuenire in magnos, ac laſciuos. Pruriunt cornua arietibus bene paſtis, quod idem accidit bubus. Vergilius:

Iam cornu petat, & pedibus qui ſpargat arenam: vitulum laſciuientem indicans. Heſychius indicat originem prouerbii. In arce Palladis aries erat repoſitus ingens æreus, quem Plato comicus dixit ἀσελγόκερων, non tam ob laſciuiam, quam ob ingentem molem. Cōfertur enim cum equo Durateo. Veteres enim non ſolum ἀσελγὲς dixiſſe quod eſſet laſciuum & indomitum, verum etiam quod eſſet prægrande: quemadmodum Eupolis ἄνεμον ἀσελγῆ dixit pro magno vento. Hæ ſunt grammaticorum cruces, ne æreus ille aries ſit formidabilis ob ingentia cornua. At quid vetat etiam ventum dici laſciuum & intemperātem, quod ſuo arbitrio ludit vbi velit? Nobis videtur adagium conuenire & in ſtolidos, præter meritum euectos ad dignitatem.

Ductus per Phratores canis.

Ἀγόμενος διὰ φρατέρων ὁ κύων, id eſt, Ductus per Phratores canis. Vbi quis inciderit in eos, quibus pœnas det. Canis enim apud hos protinus occiditur. Apud Athenienſes populus in tribus erat diſtributus, vniuſcuiuſq; tribus tertia pars φρατρία dicebatur, & huic præfectus φρατρίαρχος. In comitiis igitur ſi quis canis interuenisſet, continuo petebatur à populo.

Calabri hoſpitis xenia.

PROVERBIVM ſubeſſe videtur in his Horatii verſibus, quos ſcripſit in Epiſtolis:

Non quo more pyris veſci Calaber iubet hoſpes,
Tu me feciſti locupletem, veſcere ſodes.
Iam ſatis eſt, at tu quantum vis tolle, benigne.
Nō inuiſa feres pueris munuſcula paruis.
Tam teneor dono, q̄ ſi dimittar onuſtus.
Vt lubet, hæc hodie porcis comedenda relinques.

Itaque Calabri hoſpitis munera recte dixeris, ruſticana, leuiaque, quæque magis onerent accipientem, quam iuuent: aut quæ donantur contempta. Siquidem Calabri, quod pyris abundent, conſueuerunt ea hoſpitibus affatim apponere, deinde ſaturos bellariorum vice domum auferre iubent. Quod ſi recuſes, eadem porcis obiiciuntur. Atqui iſtud haud eſt dare munus, ſed abiicere. Is demum dat, qui ſimul & pretium muneris expendit, quod largitur, & eius meritum quem eo donat. Notatus eſt apud Athenæum Antiochus cognomento Illuſtris, qui quod erat reliquū pecuniæ ſolet effundere verius quam largiri, interdum in viis publicis ſtans dicere conſueuit: τίνι ἡ τύχη δίδωσι λαβέτω. id eſt, Cui fortuna dat, capiat, & abiecta pecunia diſcedebat.

In oſtio formoſus.

Ἐν θύρᾳ καλός, id eſt, In oſtio formoſus. De iis, qui adamantur, vulgoq; gratioſi habentur. Sumptum à veterum cōſuetudine, qui formoſorum, aut amaſiorum nomina, arboribus, foliis ac parietibus inſcribant, ὁ δεῖνα καλός. Ad id adludens Ariſtophanes in Veſpis:

Καὶ νὴ Δί' ἢν ἴδῃ γέ που γεγραμμένον
Τὸν Πυριλάμπους ἐν θύρᾳ Δῆμον καλόν,
Ἰὼν παρέγραψε πλησίον κημὸς καλός. id eſt,
Ac per Iouem ſcriptum vſpiam ſi viderit
Demum venuſtum in Pyrilampus oſtio,
Adcurrit, ac Cemum venuſtum proxime
Adſcribit.

Idem ἐν Ἀχαρνεῦσιν,

Υμῶν ἐραστὴς ἦν ἀληθῶς, ὥστε καὶ
Ἐν τοῖσι τοίχοις ἔγραφον Ἀθηναῖοι καλοί. id eſt,
Is veſtri amans haud ficte erat, nam in ædium
Muris, venuſti Athenienſes ſcripſerant.

Alteri verſui Græco ſupereſt ſyllaba, tametſi ſic habet Aldina editio: ſuſpicamur inuerſum ordinem dictionum. Conſtabit ſi legas hoc modo: Ἐν τοῖς ἔγραφον τοίχοις

ἀδῶσαι καλοὶ niſi magis placet vt legamus: Ἐν τοῖσι τοίχοις ἔγγραφον ἀδῶσαι καλῶ, quaſi blandiētes ciuitati, hoc in illius mœnibus ſcripſiſſent. Apud Athenæum lib. 6. refertur ex auctore quopiā. quod qui Atheniensium rem publicam adminiſtrabant adſentabantur populo, dicentes cetera quidē omnia eſſe Græcorum communia, verum illud eſſe proprium Atheniensibus, quod viam noſſent, quę perduceret in cœlū. Quiſquis legerit encomium Aeſchinis & Menonis apud Platonem, intelliget quam formoſos pinxerint Athenienſes, miro dicendi artificio illis blandientes. Interpres diſtichon hoc citat ex Callimacho:

Ἀλλ' ἐπὶ δὴ φύλλοισι κεκομμένα τόσσα φέροιτε

Γράμματα, κυδίππην ὅσσ' ἐρέουσι καλήν, i.

Litterulas tot ferte inſculptas frondibus hiſce,

Cydippen pulchrā quot memorare queāt.

Id imitatus Maro:

Teneris, inquit, incidere amores

Arboribus: creſcent illæ, creſcentis amores,

Torquere licebit & in eos, qui falsō per adſentationem laudantur.

Caput ſcabere, & conſimilia.

CAPVT ſcabere, vngues arrodere, geſtus hominis ſunt cogitabūdi, & de mutando, cuius pœniteat, ſecum agitantis. Vnde trahuntur in vſum prouerbialem. Horatius lib. 1. Satyra 10.

- Sed ille

Si foret hoc noſtrū fato delapſus in æuū,

Detereret ſibi multa, recideret omne, quod vltra

Perfectum traheretur, & in verſu faciēdo

Sæpe caput ſcaberet, viuos & roderet vngues.

Sæpe ſtylum vertas, iterum quę digna legi ſint

Scripturus.

Id imitatus Perſius:

Nec pluteum, inquit, cædit, nec demorſos ſapit vngues.

Idem alibi:

Crudum Chęreſtratus vnguem

Arrodens ait hoc.

In ſuperiore taxat poetarū in ſcribendo negligentiā. In altero deſcribit adoleſcentē de mutanda anteactæ vitæ ratione cogitātem.

Caricus hircus.

Καρικὸς τράγος, id eſt, Caricus hircus. Diogenianus indicat dictitatū de vilibus & contemptis. Heſychius indicat vſurpatum à Sophocle. Carum populus quod paſſim in bellis mercenariam locaret operam, ceu vili vita, in contemptus prouerbium abiit. Vnde & Plato καρικὸν ἄνθρωπον: id eſt, Caricum homuncionem dixit, pro vili nihilique, quemadmodum alio dictum eſt loco. Fieri poteſt, vt prouerbiū eo reſpiciat, quod Cares pro hirco ſolent immolare canem, vt indicatum eſt in prouerbio: Caricum ſacrificium.

Bullatæ nugæ.

VENTOSA, atque inania bullata dicuntur. Sumpta metaphora: παρὰ τὸν πομφολύγων, de quibus alias dictū eſt in prouerbio: Homo Bulla. Perſius:

Bullatis vt mihi nugis

Pagina turgeſcat.

Bullatas nugas appellans inanem perſtrepentium vocum congeriem, in quibus nihil ſubſit ſolidioris ſententiæ. Horat. nugas canoras vocauit in Arte poetica:

Quam verſus inopes rerum, nugæque canoræ.

Bolus ereptus è faucibus.

BOLVS è faucibus eripi dicitur, quoties cōmoditas, aliqua, quę iam propemodū teneb batur, præter expectationē ſubito præripitur. Terent. in Seipſum excrucīante: Crucior bolum tantum mihi eſſe ereptum ſubito è faucibus. Bolum autem dixit, quod Græci vocant βολμόν. Metaphora per ſe liquet.

Scarabeus Aquilam quærit.

Κάνθαρος ἀιτὸν μαίεται id eſt, Scarabeus Aquilam quærit. Cum imbecillior, atque impotentior, mali quidpiam molitur, ſtruitque inſidias inimico longe potentiori. Eſt & altera lectio: ὁ κάνθαρος ἀετὸν μαιεύεται, i. Scarabeus Aquilę obſtetricatur. Senſus ferme idem eſt, ſiue legas μαίεται ſiue μαιεύεται. Cō petit enim in humilem, & imbecillum, qui viribus longe prępollenti, malitioſis inſidiis, & clancularis dolis perniciem machinatur. Ariſtophanes in Lyſiſtrata:

Υπε-

Ὑπερχολῶ μοι, αἰετὸν τίκτοντα κἀνθαρός σε
Μαιεύσομαι. id eſt,
Supramodũ iraſcor tibi, Scarabeus Aquilam ego te,
Quando oua paries obſtetrix iuuabo.

Super hac re fertur apologus quidã apud Græcos non inelegans, quem Lucianus indicat Aeſopicum eſſe, cum ait in Icaromenippo fabulatum fuiſſe Aeſopum, quemadmodum aliquando Scarabei & cameli cęlum cõſcenderint. Porro quod ad fabulam Scarabei & Aquilæ attinet, ad hunc habet modum. Eſt iam olim aquilarum generi, cum vniuerſa Scarabeorum gente, vetus atque antiqua ſimultas, ac bellum prorſus internecinum, planeq́; quod Græci ſolẽt dicere, ἀκήρυκτος πόλεμος. Nam odio diſſident pluſquã Vatiniano, adeo vt ne Iupiter quidem ipſe: οὗ κράτος ἐστὶ μέγιστον, & qui totum nutu tremefactat Olympum, rẽ inter eos componere, ac diſſidium finire potuerit, ſi modo vera narrant apologi. Sed erit fortaſſis, qui Aeſopicarum fabularum rudis, & ἄπειρος admiretur, quid tandem negotii ſit cum Aquila Scarabeo. Quæ cognatio, quę vicinitas, quæ adfinitas vſqueadeo diſſimilibus intercedat. Nã inter hos qui vinculis eiuſmodi copulãtur potiſſimum diſſidia ſolẽt oriri pręſertim inter principes. Ad hæc, quæ nam tam atrocis odii cauſſæ, poſtremo vnde tantum animorũ Scarabeo, vt eum Aquilatũ populo bellũ ſuſcipere nõ dubitarit. Rurſum qua contumelia tantopere fuerit offenſus Aquilę θυμὸς ἀγήνωρ, vt hoſtem tam humilem non contempſerit, ac ſuo vel odio iudicarit indignum. Videlicet argumentum ingens, longa eſt iniuria, longę ambagis, ac res omnino maior, quam vt humana facundia queat explicari. Quod ſi muſę quæ grauatæ non ſunt olim Homero dictare Βατραχομυομαχίαν, nobis quoq; relicto tantiſper Helicone, dignentur adeſſe, rerum ſummã pro virili conabimur exponere. Quid enim tam arduũ eſſe poſſit, quod illis auſpicibus non audeãt homines? Sed quo res cognitu fiat illuſtrior, prius quã ad ipſum negotii caput veniamus ducis vtriuſque mores, formã indolem, ingenium, quam licebit pauciſſimis perſtringam. Primum igitur illud ſuccurrit admirari, quid olim Romanis viris alioqui ſapientibus venerit in mẽtem, qui cum huius alitis ſymbolo ſeſe præter ceteras nationes iactent, ac diis proximos ducant, cumq́ue huius auſpiciis tot victorias reportarint, tot egerint triumphos, tãtum abeſt, vt bene meritæ gratiam referant, vt nõ toleranda etiam adiiciant contumelia. Nam auem vnam omnium maxime maſculã, & inuicti roboris, emaſculant, euirantq́ue ac propemodum Tireſiam reddunt ipſi non admodum mares, ſiquidẽ apud Græcos plane mas eſt αἰετὸς. idq́ue ni fallimur, longe magis quadrat in eum, cui ſummus ille pater & rex, hominumq́ue deumq́ue Regnum in aues vagas Permiſit, expertus fidelem Iupiter in Ganymede flauo, Tum ei, qui ceteris diis procul abſiſtentibus, ſolus irato Ioui, triſulca tela porrigat, nihil etiam prouerbio deterritus: πόῤῥω Διός τε καὶ κεραυνοῦ. Neque vero ſine graui ratione factum arbitramur, vt inter tam multas auium nationes, tamq́ue numeroſas tribus, Aquila potiſſimum ſit viſa idonea, cui non ſolũ auium φρήτραι, verum etiam ſenatus populusq́ue poeticus, ſuffragiis omnibus monarchiam decerneret. Nam quãtum ad auium iudicium attinet, ad hanc partem pleræq́ue propendebant, vt pauoni rerum ſummam committerent. Siquidem huius pulchritudini, ſplẽdori, ſublimitati, faſtuiq́ue plane regio, regnum deberi videbatur, Ac prorſum in hanc ſententiam itum fuiſſet, niſi quædam longo rerum vſu callidæ, cuiuſmodi ſunt cornices, coruiq́ue perpendiſſent, futurum vt ſi pauonem rebus præfeciſſent, eueniret, quod complures iam annos in monarchis quibuſdam videre datũ eſt, nimirum vt ſolo nomine ſtrepituq́; regem ageret, Aquila nihilo ſecius, vel ſine populi ſuffragiis, regnum gereret. Ceterum poetas viros ſapientiſſimos illud arbitramur perſpexiſſe, non alia magis imagine regum mores ac vitam effingi potuiſſe. In quouis enim rerum genere, ſemper fuit eritq́ue bonorum paucitas. Et aliud ſæculum alios gignit. Sed paucis, ſi videtur, hinc contentionem admoueamus. Iam primum ſi quid ominis eſt in vocabulo, vt certe eſt, apte profecto Gręcis αἰετὸς dicitur παρὰ τὸ ἀίσσω, quod eſt propemodum rapior impetu, & concitus feror. Quędam aues natura placidæ ſunt, ac mites, tum quæ feræ ſunt, tamen arte cultuq́ue cicurantur, ac manſueſcunt. Sola Aquila, nec eſt habilis ad vllam diſciplinam, nec vllo ſtudio

poteſt manſueſcere. Tantum impetu naturæ præceps fertur, & quidquid valde libuit, idem poſtulat ſibi licere. Libet ne ſpectare pullũ animo vere aquilino? Graphice depinxit Horatius:

Qualem miniſtrum fulminis alitem
Olim iuuentas & patrius vigor
Nido, laborum propulit inſcium,
Verniq́ue iam nimbis remotis
Inſolitos docuere niſus
Venti pauentem, mox in ouilia
Demiſit hoſtem viuidus impetus.
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis atque pugnæ.

Melius intelligunt hoc ænigma regiones expertæ. Deinde cum ſex, aquilarum genera commemorentur, tamen illud inter omnes conuenit, quod roſtro ſunt vehementer adunco, nec minus aduncis vnguibus, vt vel ex ipſo corporis habitu poſſis intelligere, carniuoram eſſe auem, quietis ac pacis inimicam, pugnis, ac prædationibus natã. Et quaſi parum ſit carniuoras eſſe, ſunt & quæ oſſifragæ dicantur, & ſint. Age ſi quis iam phyſiognomos non omnino malus, vultum ipſum & os aquilæ diligentius cõtempletur, oculos auidos atque improbos, rictum minacem, genas truculentas, frontem toruam, denique illud quod Cyrũ Perſarum Regem tantopere delectabat in principe γρυπὸν, nonne plane regium quoddam ſimulacrum agnoſcet, magnificum ac maieſtatis plenum? Accedit huc & color ipſe funeſtus, teter & inauſpicatus, fuſco ſqualore nigricans. Vnde etiam quod fuſcum eſt ac ſubnigrum, aquilum vocamus. Tum vox inamœna, terribilis, exanimatrix, ac minax ille querulusq́; clangor, quem nullum animantium genus non expaueſcit:

Εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι
Ἤ τεὸν ἢ Αἴαντος ἰὼν γέρας, ἢ Ὀδυσῆος
Ἄξω ἑλών, ὁ δέ κεν κεχολώσεται ὅν κεν ἵκωμαι.

Aut illa non minus βασιλικά.

Μή νύ τοι οὐ χραίσμωσιν, ὅσοι θεοί εἰσ' ἐν Ὀλύμ-
πῳ,
Ἀσσὸν ἰόνθ' ὅτε κέν τοι ἀάπτους χεῖρας ἐφείω.

Iam & viuacem eſſe Aquilã, ab auctoribus proditum eſt. Ea tamen cum ad extremam peruenerit ſenectutem, nihil adhuc ſitit, niſi ſanguinem, cuius ſuctu vitam omnibus inuiſam prorogat, nimirum roſtro ſuperiore adeo increſcente, vt carnes depaſci non poſſit. Atque hinc ortum eſt adagium illud notiſſimum, ἀετοῦ γῆρας, in ſenes ætate vinoſiores, cum alioqui omne ferme genus hoc auiũ, quibus adunci ſunt vngues, aut nõ bibant omnino, aut certe perquam raro, ſiquidem Ariſtoteli credimus. Et tamen hę ſi quando bibunt, aquam bibunt. Sola Aquila ſanguinem ſitit. Ergo noſtro iniorto natura certe non ſemper nouerca, reliquis animantibus vtcumq; conſuluiſſe videtur, & inexplebili voracitati modũ aliquem impoſuiſſe. Quemadmodum & hac ratione proſpexit, quod non ſinat aquilam oua parere plura tribus, nec pullos alere plures duobus. Atque adeo ſi Muſei verſiculo credimus, quem teſtem adducit Ariſtoteles:

Excludit binos, edit terna, educat vnum.

Atque per hos ipſos dies, quibus incubat, incubat, autem ferme triceenos, naturæ prouidentia cibum illis negauit, inuerſis interim & vnguibus, ne videlicet omnium ferarum fœtus raperentur, Itaque per id tempus pennæ albeſcunt inedia. Atque hinc odium in fœtus proprios. Sed parum βασιλικῶς erat inſtructa aquila, ſi tantum adunco roſtro, ſi tantũ aduncis vnguibus ad prędandum eſſet armata, niſi additi fuiſſent oculi pluſquam lyncei, & nec ad clariſſimum ſolem conniuentes, quo quidem experimento fœtus ſuos an legitimi ſint, explorare dicuntur. Itaque prædam quamuis è longinquo ſpeculantur, quam deſtinent inuadere. Quamquam auium regi bini duntaxat ſunt oculi, roſtrum vnicum, vngues pauci, venter item vnicus. Verumtamen eſſet eadem fortaſſis aliquanto minus noxia, niſi ad arma doteſq́ue corporis aſtus accederet ingenii, hoc eſt, niſi nocens per ſe ferrum veneno tingeretur. Vngues ſuos quoties ingreditur, contrahit, ne videlicet aciem deterat, minusq́ue valeant in prædando, id quod habet cum leonibus commune. Neque quemuis impetit, ſed eum duntaxat, quo ſe credat viribus eſſe ſuperiorem. Neque ſe repente præcipitem dat in terram, more ceterarum, cum prædam appetit, ſed ſenſim demittit, ne impetu illiſa offendatur. Ne leporem quidem, nam hunc maxime petit, aggreditur, niſi viderit in plana deſcendiſſe. Neque quouis graſſatur tempore, ne quis opprimat fatigatam: ſed à prandio ad meridianum ad prędandum prouolat,

reliquis

reliquis horis otioſa ſedet, donec hominũ conuentu fora compleantur, Tum quod ociderit non inibi ſtatim deuorat, ne quis ſubitus hoſtium incurſu, incautam deprehendat in prçda: ſe de exploratis prius ac ſubinde refectis viribus, prædam in nidum velut in caſtra deuehit. Nam quibus artibus ceruum ſe præſtantiorem capiat, mox dicetur. Illud in primis memorandum ingenii documentum teſtudinem raptam, ex alto, ſpeculata locum idoneum, in ſaxum aliquod dimittit, vt ad eum modum rupta teſta carne veſci poſſit. Quamquam, in Aeſchylo parum aquilinis fuit oculis, cum in hnius albicantem caluariam, ſaxum eſſe rata, demiſſa teſtudine, miſerum occideret, vt vel ob hanc vnam cauſſam, optimo iure poetis omnibus conueniat inuiſam eſſe. Atque id quidẽ nunc aſſidue veluti ſuo iure facit. Ceterum primitus teſtudinem dolis ad id pellexit, dum perſuaderilli futurũ, vti ſua opera, volandi artem perdiſceret. Atq; hac ſpe ſublatã in altum, deiecit in ſaxum, vt illius calamitatem tyrannico more verteret in ſuas delicias. Leporem potiſſimum venatur Aquila, vnde & leporariæ cognomen additum vni generi, perinde quaſi ducem Africanum, aut Numantium appelles. Neque contemnit imbellem hoſtẽ, ſed eſculentum appetit, vt etiam ſi parum gloriæ veniat ex victoriam, non parum tamen auferatur emolumenti. At ſit aliquoties vt cum maxime leporem captat tã maxime capiatur icta pennato iaculo, dicatq; prouerbium, quod illi ferimus acceptum, τοῖς ἰδίοις πτεροῖς ἐν ἀποθνήσκω. Audet & cũ ceruo confligere, inferior tamen futura, niſi vulpinam adderet pellem. Nam aſtu ſupplet quod, viribus eſt diminutum. Commiſſura cum hoſte, prius in puluere volutat ſeſe. Deinde cornibus inſidẽs ceruinis, puluerem pennis collectum, in oculos ſpargit, alis ora verberãs, donec exoculatum in rupes det præcipitem. Sed eſt eidem acrior, multoque magis anceps cum dracone pugna etiam in aere. Draco maleficis artibus oua conſectatur Aquilæ. Illa viciſſim hoſtem vbicunq; viſum rapit. Nam quod illi cum vulpe ſimultas eſt irreconciliabilis, nemo mirabitur, quiſquis cognorit, quã olim regaliter illã acceperit. Inierat cũ vicina necesſitudinẽ, cumq; incubanti paſtus deeſſet proximæ catulos in nidum ſuſtulit. Reuerſa autem vulpes, cumque catulorum ſuorũ indignam ſpectaret laniationem quod vnũ poterat, immortales teſtata eſt deos, atque inter hos præcipue Iouem φιλιον amicitiæ violatæ vindicem. Et audiſſe videtur iſta vota deus aliquis. Pauculis poſt diebus euenit, vt Aquila prunam carnibus è ſacrificio raptis hęrentem, in nidũ deuexerit imprudens. Igitur abſente Aquila, igni paullatim ventis excitato, nidus conflagrare cœpit. Pulli territi, præcipites ſe dedere, nimirum adhuc inuolucres. Vulpes delapſos excipit, & in canum delatos deuorat. Ac poſt id quidem temporis, nihil omnino conuenit inter Aquilam & vulpem, quamquam id ſane non mediocri vulpinæ gentis malo: Quo tamen an dignæ videri debeant, quæ quondam leporibus συμμαχίαν aduerſus Aquilam petẽtibus auxilium negarint, vt refertur in annalibus quadrupedum, ex quibus Humerus: βατραχομυομαχίαν eſt mutuatus. Iam vero acre diſſidium eſt & cum vulture, velut homotechno, & edacitatis æmulo, tametſi hoc quidem nomine, vt crudelior, ita & generoſior Aquila, quod non deuorat animal, niſi quod occiderit, nec per ignauiam alicuis inſidit cadaueribus. Nam ſitam iure habet exoſam, quæ miris artibus Aquilæ oua frangere ſtudet. Pugnat & cum ardeolis quod hæc auis vnguibus freta, non vereatur eam, aliquoties adoriri, adeo dimicans acriter, vt in conflictu emoriatur. Neque vero iam mirum, quod illi parum conuenit cum odoribus, aue nimirum poetica: illud mirum, ab iis ſæpenumero vincitam pugnacem belluam. Nec cum gruibus ſatis conuenit, ob id, quod illis impendio placeat Democratia, à quibus tamen ingenio ſuperantur. Etenim cum grues è Cilicia demigrantes montem taurum aquilis plenum parant tranſmittere, ingentibus lapidibus, quo vocẽ cohibeant, in os ſumptis, noctu tacite tranſuolant, atque ita deceptis Aquilis tuto traiiciunt. Sed peculiaris quædã eum Trochilo, nam id eſt aui nomen, ſimultas intercedit, non ob aliud, vt autumat magnus ille deambulator, niſi quod huic quoq; regis ac βασιλέως nomen tribuitur. Idque potiſſimum apud Latinos. Proinde ceu regni affectatorẽ extremo perſequitur odio. Quamquam nõ is hoſtis eſt, cuius vires metuat Aquila.

Nam Trochilus imbecillis eſt ac fugax, ſolertia tamen & ingenio præditus, fruticetis & canis abdit ſeſe, vt quamuis à potentiore facile capi non poſſit. Quin olim cum certamen volandi cum Aquila ſuſcepiſſet, vicit aſtu magis quam viribus. Denique cum Cybindo bellum gerit internecinum, adeo, vt ſæpenumero cohærentes prendantur. Eſt autem Cybindus nocturnus accipiter. Atque in reliquis animantium ordinibus aliis cum aliis partim bellum eſt, partim amicitia. Multos habet inimicos vulpes attamen coruum habet amicum, cuius auxiliis aduerſus Aeſalon auem, catulos ſuos diuexantem adiuuatur. Eidem bene conuenit & cum ſerpentibus, cum æque cuniculis gaudeant. Crocodilus hoſtem habet Ichneumonem, ſed cum Trochilo familiaritas eſt, adeo vt illi liceat vel in ipſas belluę fauces impune penetrare. Vni Aquilæ cum nullo prorſus animante, nec amicitia, nec adfinitas, nec ſodalitas, nec conſuetudo, nec fœdus, nec inducię. Hoſtis eſt omnibus, & neminem non habet hoſtem. Siquidem non poteſt non omnium eſſe hoſtis, qui omnium malo viuit ac ſaginatur. Proinde ſibi conſcia, non nidulatur in plano, ſed in prærupitis & excelſis rupibus, aliquoties & arboribus, ſed præaltis, videlicet tyrannicum illud ſecum voluens, Oderint dum metuant. Proinde cum Ciconiæ ſacræ ſint Aegyptiis, adeo vt occidiſſe ſit capitale, apud Romanos ſacri Anſeres, Miluiis apud Britannos nemo noceat, ſuibus parcant Iudæi, nec Delphines venabantur antiqui, neq; lędere fas erat, ſed ſi quid in venatu peccaſſent, pauculis modo plagis puerorũ more caſtigabâtur. At in Aquilas vbiq; gentium eadē lex eſt, quæ in lupos, vt pręmium ſit, qui communem omnium hoſtem occiderit. Ergo nec amat vllum, nec amatur ab vllo animante Aquila. Leonem animal tam immane retuliſſe gratiam homini de ſe benemerito, & vitam dediſſe, à quo pedis ſanitatem acceperat, prope creditum eſt ab omnibus. Draconem ſeruaſſe nutricium ſuum, & ad agnitam vocem accurriſſe, credunt permulti. Quin & aſpidem, ad menſam cuiuſdam quotidie ventitare ſolitam, vbi ſenſit ab vno catulorum ſuorum hoſpitis filium interemptum, eũ occidiſſe, violatiq́ue hoſpitii pœnam & de ſuo partu ſumpſiſſe, neque præ pudore deinde in eas ædes reuerſam, retulit Philarchus, neque deſunt qui credant, ſcribēdum exiſtimauit Demetrius Phyſicus, recenſendum Plinius. Item Pantheram ob catulos eductos è fouea, hominem officioſe produxiſſe, donec egreſſus ſolitudines in viam publicam rediſſet. Ariſtophani grammatico puellam Stephanopolidem adamanti, riualis erat Elephantus. Eamq́ue rem vt omnibus notiſſimam, & omnium ſermone celebratam retulit Plutarchus. Apud eundem draco quiſpiā perdite amat puellam Aetolidem. Nam Delphinum erga homines amor, erga Arionem ſeruatum, erga Heſiodum in litus deuectum, & virginem Lesbiā cum amatore ſeruatam, erga puerum vectũ & reuectum officium, propemodum incōfeſſo eſt. Ad virginem ab Aquila adamatā, nec hi credunt, qui credunt omnia. Nam fatale quoddam huius & in homines odiũ, vel hinc colligas licebit, quod Prometheo deorum omnium φιλανθρωποτάτῳ addita ſit in caucaſo carnifex. Et tamen in tā multis vitiis eſt, quod laudare poſſis. Minime bibaces ſunt, minimeq́ue ſalaces, quæ maxime ſunt rapaces. Nā quod Ganimedem rapuit Aquila, Ioui rapuit, non ſibi. Ergo cum innumerabiles ſint auium ſpecies, atque inter has aliæ plumarum opibus ac picturis admirandę ſicuti pauones: aliæ candore niueo inſignes, vt olores: aliæ contra decenti nigrore lucentes, vt corui: aliæ corporum proceritate præminentes, veluti ſtruthiones: aliæ fabuloſis etiā miraculis celebres, vt phœnix: aliæ fœcunditate commendatæ, vt colūbæ: aliæ gratæ lautorum menſis, vt perdices, ac Phaſides: aliæ loquacitate iucundæ, vt pſitaci: aliæ cantu mirabiles: vt luſciniæ: alię fortitudine animi præſtantes, vt galli gallinacei: aliæ deliciis hominum natę, vt paſſerculi: tamen ex vniuerſis, vna Aquila viris tā ſapientibus idonea viſa eſt, quę regis imaginem repræſentet, nec formoſa, nec canora, nec eſculenta, ſed carniuora, rapax, ꝑdatrix, populatrix, bellatrix, inuiſa omnibus, omnium peſtis, quæ cum plurimum nocere poſſit, plus tamē velit quam poſſit. Nec alio iudicio leoni mandatum eſt regnum inter quadrupedes, quo non alia bellua, vel immanior vel putidior. Canes cum ad multa ſunt vſui, tum ad hoc præcipue, quod pro rebus hominum excubias agunt. Boues agricolan-

tur. Equi & elephanti belligerantur. Muli & aſini geſtandis oneribus ſunt vtiles. Paraſitatur ſimia. Draco vel hoc vtilis nomine, quod vſum marathri monſtrarit ad oculorum aciem acuendam. Leo nihil niſi, hoſtis ac deuorator omnium, nec niſi viribus ac metu tutus, planeque regium animal, quemadmodum & Aquila. Quod vidētur perſpexiſſe, qui nobiles illos clipeos leonibus quam maxime hiantibus & explicatis ad prędā vnguibus inſigniūt. Sed ad Aquilam redeamus, cui ob dotes quas commemorauimus, tam βασιλικῆς, ob tam egregia in omne animantium genus merita, ſenatus populuſque poetarum, magno cōſenſu decreuit, primum, vt rex omnium, atque etiam θεῖος, id eſt, diuinus appellaretur. Deinde ſatis honeſtum inter ſydera locum dederunt, ac ſtellulis aliquot inſignierunt. Poſtremo munus inter cælites honorificum mandarunt, vt ſolus arma miniſtret irato Ioui, quibus orbem commouet vniuerſum. Quoque id impune poſſit, illud quoque tribuerunt, vt vna animantium, nec metuat fulmen, nec lędatur à fulmine, ſed iiſdem oculis fulmen emicans obtueatur, quibus aduerſum aſpicit ſolem. His addiderunt ſapientiſſimi illi Caſcique Romani, vt in legionum ſuarum vexillis, primas teneret Aquila, eſſetq; vexillorum ipſorum ceu vexillifera, poſthabitis etiam lupis. Romanæ gentis nutriciis, poſthabitis Minotauris, & apris, non extremæ rapacitatis belluis, poſthabitis deniq; & equis. Nam his quattuor animantibus inſignita vexilla, quondam Aquilam ſequebantur. Paullo poſt, nec comites eos eſt paſſa, ſed illis in caſtris relictis, ipſa ſola prodibat in prælium. Hanc inquam vnam dignam cenſuerūt, quæ totius orbis monarchæ, ſceptra ſigna, clipeos, domos, veſtes, vaſa, miniſteria decoret, cum tamen vulturum, ni fallimur, augurio conditum ſit Romanum Imperium, non Aquilarum. Addidit hoc augurum collegium, vt ſi cuius ędibus inſederit Aquila, aut ſi pileum in caput alicuius immittat, Imperium portendatur. Habes è ducibus alterum, nunc ad Scarabeum veniamus. Eſt animal, ac vix etiā animal, quippe cui ſenſus aliquot deſint, ex inſectorum infima genere, quod infami ſanè vocabulo Græci κάνθαρον, Latini Scarabeum appellant, aſpectu tetrum, odore tetrius, ſonitu teterrimum, alis cruſtacea vagina obtectis. Quin magis totus ipſe Scarabeus nihil eſt, niſi cruſtum. Naſcitur in excrementis, hoc eſt, animantium ſtercoribus, in iiſdem viuit, verſatur, oblectatur, deliciatur. Præcipuum huic ſtudium pilas aquam maxime poteſt ingentes componere, ceu paſtillos, non ex odoribus, ſed ſtercore, potiſſimum caprino: nam id illi prorſus amaracinum olet. Eas miro conamine voluit auerſus, pedibus poſterioribus, quos habet longiores, ſuperne iniectis, capite in terram prono. Quod ſi quando contingat, vt aduerſus collem aliquem onus protrudant, elapſis ſubinde pilis, ac deorſum recurrentibus, putes te Siſyphum voluētem ſaxum videre. Nec defatigantur, nec conquieſcunt. Tantus operis ardor, donec in antrum ſuum deuexerint. In his pilis, vt ipſi nati ſunt, ita fœtus etiā ſuos educāt, & teneros adhuc aduerſus hyemis rigorē nidulantes fouent. Scimus nulli nō eſſe notū Scarabeum, vt qui paſſim ſit obuius, niſi ſicubi nulla omnino ſunt ſtercora. Sed non eſt eadem omnium ſpecies. Etenim ſunt, quibus nigro quodā virore luceat cruſta. Plerique retro nigrore horrent. Sunt nonnulli grandiores, prælongis, ac biſulcis armati cornibus, cacumine forcipibus dentato, ea cum viſum eſt, ad morſum contrahunt, ſtringuntq;. Sunt item rutili, & iidē prægrandes, qui terram aridam fodiunt, ac que illic nidos ponunt. Sunt qui metuendo bombo, formidabilique ſtrepitu prouolent, vt imprudentem non mediocriter territent. Sunt & alia formarum diſcrimina. Verum illud commune eſt omnibus, è ſtercore ortus, e ſtercore victus, in ſtercore vita, deliciumque. Iam opinamur futurum, vt aliquis Romanis ducibus impenſe fauens Aquilæ vicem deploret, cui cum tam humili, tamq; plebeio hoſte res inciderit, aut tam regali, quem vincere glorioſum non ſit, à quo vinci turpiſſimum, & cui abundè multum laudis contingat, quod cum Aquila decertarit, etiāſi victus diſceſſerit. Apud Poetas pudet Aiacem Vlyſſis aduerſarii tā imbellis, & Aquila cogitur cum Scarabeo conflictari? Rurſum alius magis etiā demirabitur, vnde huic inſecto viliſſimo, tantum animorum, tantum audaciæ, vt non ſit veritum cum aue multo pugnaciſſima bellum ſuſcipere. Tum vnde opes, vires,

facultates, auxilia, vt tot iam annos bellum ducere potuerit. Verum ſi quis hunc explicet Silenum, & contemptum hoc animalculum propius ac veluti domi cõtempletur, tam multas in eo dotes haud vulgares animaduerterit, vt omnibus diligenter penſitatis, propemodum Scarabeum ſe malit eſſe, quam Aquilam. Ne vero nobis reclamet & obturbet quiſquam prius atq; rem cognouerit. Primum in hoc Aquilæ præſtat etiã Scarabeus, quod ſenectam quotãnis exuit, ac ſubinde repubeſcit. Deinde in tantulo corpore, quantum animi robur, quam Heroica mentis vis, quantus ad inuadendum impetus, vt nihil iam ſit ad Scarabeum Homerica muſca. Nam hinc, ni fallimur, quibuſdam Scarabeis nomen etiam inditum, vt tauri dicantur. At cum tauris nec leones temere congrediuntur, tantum abeſt, vt id faciant Aquilæ. Iam vero nec ingenium vulgare, niſi quis ſine cauſſa, vel natum olim, vel vbique celebratum exiſtimet, Græcum illud prouerbium: κάνθαρος σοφώτερος, quo nimirum ſingularis quędam & incomparabilis tribui videtur ſapientia. Neque noſtra refert; ſi quis cauilletur eum parum bene habitare, in domicilio deformi. Quãquam quod ad corporis quoque formam attinet, abſit modo vulgaris & iudicium occupans imaginatio, non eſt quod contemni poſſit Scarabeus. Etenim ſi vere proditum eſt, à Philoſophis, eam figuram quam vocant ſphæricam, non modo pulcherrimam eſſe, verum etiam modis omnibus optimam, nec aliam magis demiurgo illi placuiſſe qua cælum hoc, rem omnium multo pulcherrimam fabricaretur, cur non & formoſus videat Scarabeus, qui ad huius ſpeciem longe propius accedit, quam Aquila? Denique ſi equus in ſuo genere formoſus eſt, ſi canis in ſuo, qui minus in ſuo placeat Scarabeus? niſi omnes omniũ formas noſtra metimur: vt quidquid ad hominis formam non adceſſerit, id continuo deforme iudicetur. Nam colorem Scarabei nemo, putamus, calumniabitur, vt qui gemmas etiam nonnullas commendet. Porro quod animantium excrementis, ad ſuam commoditatem abutitur, ingenii laus eſt, non crimen. Quaſi vero non idem faciant Medici, qui cum multorum animantium, tum hominis etiam excrementa, non illinunt ſolum, verum in potione miniſtrant in morbis. Nec pudet Alchimiſtas, ad quintam illam eſſentiam eliciendam, vti fimo. Nec agricolas, quo quidem hominum genere nullum fuit olim honoratius, ſtercoribus arua ſaginare. Sunt & populi, quibus ad incruſtandos domiciliorum parietes, fimus pro gypſo eſt. Eodem contuſo, & ad ſolem exiccato, id ignis alimentum vtuntur lignorum vice. Cyprii boues ſuos humano ſtercore ſaginant, nec ſaginant tãtum, ſed etiam medentur. Sed illi, inquis, res tam putida bene olet. Stultum vero ſit naſum hominis in Scarabeo deſiderare. Siquidẽ id homini peculiare, odore ſui fimi offendi. Nec idem accidit in vllo ceterorum animantium. Felicior itaque nobis Scarabeus, non immundior. Quamquam homines quoque non tam res offendit, quã opinio: nam priſcis illis mortalibus, res ipſa non perinde atque nobis viſa eſt abominanda, quam auſpicatiſſimo vocabulo lætamen appellarunt. Nec dubitarunt Saturno deo, Sterculei cognomen addere, nimirum honoris cauſſa, ſiquidem Macrobio credimus. Nam prodidit Plinius, Sterculo Fauni filio, hinc non nomen ſolum, verum etiam immortalitatem contigiſſe in Italia. Porro in Græcia res eadem duobus regibus ſummam peperit gloriam. Augeę qui excogitarit, Herculi qui diuulgarit. Denique nunquam abolebitur regii ſenis memoria, quem Homerus, vt in Catone tradit Cicero, manibus ſuis lætificantem agros, nec alia re quam qua delectatur Scarabeus, poſteritati conſecrauit. Imperatorem Romanũ nihil offendebat lotii putor, cum emolumento coniunctus, cur Scarabeum à tantis commoditatibus tam leue deterreat incommodum, vt iam demus incommodum eſſe? Denique cum videamus Scarabeo in ſtercore purum eſſe, ſemperque cruſta nitida, contra Aquilam etiam in aere putere, quęſo vter altero mundior? Equidem hinc etiam nomen inditum arbitramur, vt κάνθαρος, veluti καθαρὸς ſit appellatus, niſi ſi quis malit à Centauris dictum Cantharum. Nam ne putes Scarabeum ob naturam ſordidam à lautitiis abhorrere, idem roſis impenſiſſime delectatur, eaſque vnice adpetit, ſi quidem Plinio credimus. Quod ſi quis forte dotes has leues ac vulgares exiſtimet, illud certe nemo non fatebitur magnificum, & in-

genti

igenti criſta dignum, quod antiquitus inter ſacras imagines, & in vatum myſteriis cum primis habitus eſt Scarabeus, egregii bellatoris aptiſſimum ſymbolum. Siquidem vt refert Plutarchus in commentario de Iſide & Oſiride, in Hieroglyphicis Aegyptiorũ pictatis regis ſimulactum erat oculus, addito ſceptro, quo videlicet vigilantia, cum recta iuſtaque rerum adminiſtratione coniuncta, ſignificabatur. Nam illis, opinamur, temporibus adhuc eiuſmodi reges erant, multum Aquilæ diſſimiles. At Thebis ait idem imagines quaſdam fuiſſe repoſitas, quæ manibus carerent: ex iudices repræſentabant, quos oportet ab omni munerum corruptela quam maxime ſeiunctos eſſe. Atque inter has vnam oculis quoque carentem, quæ iudicii pręſidem adumbrabat, quod hunc oporteat omni prorſus affectu vacare, tantumque rem ipſam ſpectare, perſonam non reſpicere. Aderat, non corchorus inter olera, quod prouerbio dicunt, ſed inter ſacras imagines Scarabeus, ſigillo inſculptus. Et quid tandem per hoc nouum ſymbolum, nobis innuebant ſapientiſſimi homines? Rem videlicet haud quaquam vulgarem, nempe belli ducem egregium & inuictum. Nam hoc quoque Plutarchus indicat, ne quis ſic à nobis confictum exiſtimet. Ardixerit imperitior aliquis. Quid Scarabeo cum duce belli? Permulta ſane congruunt. Principio vides, vt totus armis luceat Scarabeus, nullaque pars corporis ſit non diligenter cruſtis ac laminis communita, vt non melius armatus videatur Mauors Homeric⁹, cum illum maxime ſua inſtruit panoplia. Adde nunc militarem adſultum, cum horrendo ac Panico bombo, cantuq; ne vere militari. Quid enim inſuauius claſſicorum ſonitu. Quid ἀμχσέτιgον tympanorum ſtrepitu? Nam tubarum vocem, qua nunc reges tantopere delectantur, olim Buſiritæ non ferebant, quod aſino rodenti videatur adſimilis. At ei genti, inter abominanda habebatur aſinus. Adde laboris inuoluendis oneribus patientiam, inuictum animi robur, ac vitæ contemptum. Ad hæc negant in Scarabeorum gente fœminam inueniri, ſed omnes eſſe mares. Verum quid magis congruere poteſt in ſortem Imperatorem? Quin & illud ad rem aptè quadrat, vt idem indicat Plutarchus, quod in delicatis illis pilis, de quibus dictũ eſt, fœtus ſuos edunt, fouent, alunt, educant: nec alius eſt locus naſcendi, quàm cibi. Verum hoc myſterii nō facile ſit interpretari. Rectius exponent imperatorii milites, qui norunt quid ſit ἐν ἀσπίδι ζωίζεσθαι, qui norunt χαμευνίας, qui in obſidione nudi duras hyemes duriorem famē ſępe numero pertulerunt, qui vitam ęgram, non iam herbatum radicibus, ſed fœdo victu produxerunt, qui menſes aliquot in nauibus exegerunt. Si quis huius vitæ ſordes perpendat, mundus erit Scarabeus: ſi quis miſeriam, eſt quod Scarabeo inuideat. At hęc eſt laudatiſſimorũ Imperatorũ ſors & conditio, ne quis forte contemnat. Deniq; non vſq; quaq; contemnēdũ exiſtimabit Scarabeum, quiſquis ſecum reputarit, magos ac medicos maximis hominum malis ab hoc animante remedia petere. Siquidem cornua Lucanorũ, ſic enim appellant hoc genus, non modo geſtantur in crumena, verum etiam de collo ſuſpenduntur: nonnunquam & auro incluſa, aduerſus omnes infantiũ morbos. Quid quod in efficaciſſimis vixq; credēdis remediis, ni Pli. auctor eſſet, parē cũ Aquila vim obtinebit Scarabeus? ὁ ἀετὸς ὑκὰν θ Scarabeus, ſmaragdo gemmæ inſculptus: nec. n. è quouis ligno fingitur Mercurius, iuxta prouerbium, nec quamuis gemmā ſe dignatur Scarabeus, ſed ſmaragdo gemmarum nitidiſſima expreſſus, vt diximus, ſed ſi de collo ſuſpendatur, at nō niſi Cynocephali capillis, aut certe plumis hirũdinis, aduerſus omnia veneficia præſentaneũ adſert remedium: nec omnino minus efficax, quã moly, quod Vlyſſi quondam dedit Mercurius. Nec ſolum aduerſus hæc valet, verum etiam non vulgariter confert, ſi quis quocumque modo regem adire paret. Idē capitis grauedinem auertit, non mediocre per Iouem malum, præſertim potoribus. In his igitur tam mirandis remediis, ſapiētes illi magi nullum faciunt diſcrimen inter Aquilam & Scarabeum. Proinde quis ipſum Scarabeum deſpiciat, cuius & imago lapillis inſculpta, tantam habet vim? Admonet nos gemmarum mentio, vt illud etiam adiiciamus ſi quid Aquila ſibi placet cognomine gemma Aetite, nec hac laudis portione cedere Scarabeum. Nam huic quoque nomen debet Cantharias, totam animantis ſpeciem mire referens, vt non

non effigiem expreſſam, ſed viuum ac verũ
Scarabeum intra gemmam conditum di-
cas. Poſtremo ſi quid hoc ad rem pertinet,
non paucioribus adagiis nobilitatus eſt il
le fimo prognatus Scarabeus, quã res auiũ
Aquila. Nam ſi quis Aquilæ factioni ſtu-
dens, neget hac parte cum ea conferẽdum
eſſe Scarabeũ, quod olim apud Thebanos
craſſos homines inter numina habebatur,
non admodum, refragabimur modo me-
minerit hoc honoris aquilę cum Crocodi-
lis & Cercopithecis, denique & cum cæpis,
ac ventris crepitu eſſe commune, quando-
quidem apud Aegyptios hæc omnia por-
tenta, diuinos honores inuenerunt. Et ſi
quo calculo dignum eſt in hac collatione
numinis inane vocabulum, non deſuerũt,
qui Scarabeo quoque tribuerint diuinita-
tem. Vtrumq; ducem vtcumq́ue depinxi-
mus. Supereſt iam, vt tã atrocis belli cauſ-
ſas repetamus. Olim in Aetna monte le-
porem quempiam inſectabatur Aquila,
iamq́ue contractis vnguibus, prædæ ſic im-
minebat, vt afflatu propemodum exanima
tum animal & alioqui timidum, ad proxi-
mum Scarabei cauum velut ad aſylum con
fugerit. Quandoquidem in rebus deſpera-
tis, extremoq́ue diſcrimine, præſidium vn-
delibet & petitur & ſperatur. Erat autem
is Scarabeus, quemadmodum inquit Ho-
merus: ἦυς τι μέγας τε. Nam in eo monte
Scarabeorum natio, feliciſſimæ ſobolis eſ-
ſe perhibetur, adeo vt hinc ὁ αἰτναῖος κάνθα-
ρος prouerbio ſit nobilitatus, videlicet ob
inſignem corporis magnitudinẽ. Ad huius
igit̃ antrum confugiens lepus, ſupplex ad
eius genua ſe prouoluit, obſecrans atq; ob-
teſtans, vt ipſius penates ſibi vitæ præſidio
ſint aduerſus hoſtem immitiſſimum. Iam
primum hoc ipſo ſibi nõnihil placebat Sca
rabeus, quod extitiſſet qui ipſi ſuam vitam
debere vellet, quiq́ue rem tantam à ſe præ-
ſtari poſſe crederet. Denique cui ſuum an-
trum, quod omnes homines obturatis na-
ribus execrantes præterire ſolent, idoneum
videretur ad quod ſalutis cauſſa velut ad ſa
cram aram aut principis ſtatuam confuge-
ret. Confeſtim igitur prouolat obuiã Aqui
læ Scarabeus, & huiuſmodi dictis furẽtem
lenire conatur. Quo maior eſt tua poteſtas,
hoc magis conuenit te parcere innoxiis.
Noli lares meos innocentis animantis in-
teritu funeſtos reddere. Sic tibi tuus nidus
ſemper ab huiuſmodi calamitate ſit immu
nis. Generoſi regiiq́ue animi eſt, dare ve-
niam & indignis. Proſit nihil commerito
domicilii reuerentia, quod cuique tutum
& inuiolatum eſſe vult ęquitas, ſinunt le-
ges, adprobat conſuetudo: proſit deprecan
tis, ſi non auctoritas, certe ſtudium. Quod
ſi genus noſtrũ & Scarabeia deſpicis arma,
At ſperate deos memores fandi, atque ne-
fandi.
Si nihil te mouent penetralium violatorũ
vices, in tuum caput aliquando rediturę,
certe Iouem maximũ reuereare, quem in
vno facto ter offendes. Meus eſt hic hoſpes,
offendes ξένιον, meus eſt ſupplex, & ipſe pro
illo tibi, violabis ἱκετήσιον, denique pro ami
co deprecor amicus, offendes φίλιον. Scis
quam certas iras concipere ſoleat iratus Iu
piter, quam acriter vindicet laceſſitus, qui
ſęuienti miniſtras arma. Nec omnia per-
mittit ſuis, nec omnia cõdonat affectibus.
Sed plura parantem dicere Scarabeũ, Aqui
la vexatum alis, contemptim in terrã præ-
cipitat. Leporem fruſtra ſupplicem, ſub
oculis Scarabei crudeliſſime iugulat lani-
atq́ue laniatum in immitem nidum depor
tat: neque vel tantillum valuerunt apud
eam nec preces, nec minæ Scarabei: quem
tamen haud aſpernata fuiſſet, ſi quantum
audacia viribusq́ue pollet, tantundem pol-
leret prudentia: aut ſi in mentem veniſſet,
olim leonem in extremo vitę diſcrimine, à
mure ſeruatum fuiſſe, & omnium quadru-
pedum tyranno, quod dii vix dare poterãt,
id à tam infimo contemptoq́ue animalcu-
lo per occaſionem datum eſſe: ſi cogitaſſet
formicam beneficio prouocatam, columbę
vitam dediſſe, admorſo aucupis calcaneo.
Adeo nullus eſt tam humilis, tam abiectę
fortis, qui non poſſit per occaſionẽ, & pro-
deſſe amicus, & nocere inimicus, vel poten
tiſſimo. Verum id temporis nihil horum
ſuccurrebat Aquilæ, tantum pręſenti pręe-
da potitur, fruiturq́ue. Ea contumelia de-
ſcendit altius in pectus magnanimi Scara-
bei, quam quiſquam crediſiſſet. Stimula-
bat excelſum ac titanicum animum: hinc
pudor, quod in cauſſa tam ęqua, parum ſua
valuiſſet auctoritas: hinc miſericordia,
quod innoxium animal & imbelle, tam im
maniter eſſet laniatum: hinc dolor, quod
ab Aquila tam ferociter, atque id tam im-
pune contemptus eſſet, haud quaquam, vt
ipſi

ipſi videbatur contemnendus. Siquidem nulli ſua leuis eſt auctoritas. Iam ſuccurrebat & illud, forę vt vniuerſum Scarabeorũ genus in contemptum veniret, ſi ſemel id factum Aquilæ ceſſiſſet impunè. Ac tũ quidem temporis, quouiam vlciſcendi facultas non erat, omnino regium quiddam exhibuit Scarabeus. Nempe hoc ipſum, quod de Agamemnone, ceteriſq́ue regibus dixit Calchas:

Εἴπερ γάρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ,
Ἀλλά γε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον, ὄφρα τελέσσῃ,
Ἐν στήθεσσιν ἑοῖσι.

Omnes igitur artes, omnes dolos in pectus aduocat. Nec vulgarem molitur pœnam, internecionem, ac plane πανολεθρίαν in animo voluit. At cum ipſa quidem Aquila hoſte tam bellaci, Martem experiri, non ſatis tutum eſſe ducebat: non ſolum ob id, quod copiis eſſet inferior, verum etiã quod Mars ſtupidus deus, ac vecors, nec minus cæcus quam ipſe Plutus, aut Cupido, plerumq́ue faueat cauſſæ deteriori. Quod ſi maxime par viribus fuiſſet, ſi felicius pugnarent hi, quórum melior eſſet cauſſa, tamen eſſe videbat, in quo grauius excruciaret Aquilã, & odium ſuum pleniore vindicta ſatiaret, ſi poſteritate ſublata, viuam etiam & ſentientem Aquilam longa morte exanimaret. Nulla in re grauius diſcruciantur parentes, quàm in liberis. Adeo vt qui ſui corporis ſæuiſſimos negligunt cruciatus, filiorum tormenta non ferant. Viderat aſinos per ignes obiectos, miro vitæ contemptu, pullis ſuis ſuccurrere: viderat exempla huius animi in animãtibus permultis. Exiſtimabat ab his communibus affectibus, non eſſe alienam Aquilam. Denique ſuo generi tutius eſſe iudicabat, ſi inimicum tã pertinacem ab ipſa, quod aiunt, ſtirpe perdidiſſet. Audierat, opinamur, celebratum illud prouerbium:

Νήπιος ὃς πατέρα κτείνας παῖδας καταλείπει.

Titillabat, & blanda quędã ſpes, ſi facinus ſucceſſiſſet, futurum vt profligata Aquila, ipſe regno potiretur. Atque vt dolor nõ ſolum fortes facit & intrepidos, verum etiam ſagaces, diligenter explorat, quo loco ſpem ſuæ poſteritatis hoſtis recondidiſſet. Quo perueſtigato, Vulcanum adit, qui cum illi nonnulla familiaritas eſt, ob coloris ſimilitudinem. Exorat, vt arma ſibi cudat, quæ neque ſint onerosa volanti, & tamen aduerſus mediocrem vim tueãtur. Armat à ſummo vertice ad imum vſque calcaneum Vulcanus Scarabeum, his armis quibus adhuc vtitur: nã antea muſcarum more inermis erat. Nidus erat procul illinc ſemotus, in excelſo præruptoq; ſcopulo, multa ſarmentorum ac ſtipularum vi congeſtus & communitus. Huc nobis protinus egregius Scarabeus aduolarit ne an adrepſerit, parum liquet, certe peruenit. Sunt qui dicant tum cum pennis Aquilæ feriretur, adhęrentem clanculum ab inſciente Aquila in nidum deportatum eſſe. Et quo nec homines, quibus non eſt aliud animal inſidioſius, nec ad nocendum ingenioſius, peruenire potuiſſent, eo penetrauit Scarabeus. Inter ſtipulas in inſidiis abdit ſeſe, ac tempus nactus idoneũ, Aquilę oua protrudit è nido, aliud poſt aliud, donec nullũ reliquum faceret. Ea delapſa, comminuta ſunt, ipſi pulli informes adhuc miſerabiliter in ſaxa eliſi, prius orbati vita ſunt, quam vitæ ſenſum accepiſſent: nec hac tam atroci pœna contẽtus fuit Scarabei dolor. Eſt gemma cum primis nobilis, quam ab Aquilæ nomine Græci vocant Aetitem: non diſſimilis eſt ouo, ſexu quoque diſtinguitur, nam in fœmina fœtũ incluſum inuenias, pulli propemodum ſpecie. Mira vis, ad eliciendum partum. Quamobrem hodieq́ue parturientibus admouetur, quo partum acceleret. Huius itaque generis par, Aquila ſolet in nido ſuo ponere, alioquin nunquam poſitura oua, aut certe non excluſura pullos. Tãtum etiam theſaurum deiicit è nido Scarabeus, quo pariẽdi facultatem in poſterum eripiat, lapides acutis excepti ſaxis minutatim diſſilire. Ne hæc quidem adhuc ſatis viſa ſunt irę Scarabei. Leuem calamitatem putat, niſi dolore quoque ac lamentis hoſtis frueretur, itaque rurſum abdit ſe penitus in ſtipulis. Redit Aquila, nouam ſui generis cladem conſpicatur, videt ſua viſcera fruſtulatim diſcerpta: videt nobilis gemmæ non æſtimabilem iacturam: queritur, clangit, fremit, ſtridet, eiulat, obteſtatur deos: ac ſuis illis oculis, quos iã dolor etiã acuebat, hoſtem tam potentem circumſpectat. Atque omnia potius in mentem veniunt reputanti, quam Scarabeus ille contẽptus. Dira minatur, dira precatur ei quiſquis tantæ calamitatis fuiſſet auctor. Quantam

interea

interea voluptatem animo perſenſiſſe credis Scarabeum, dum hæc audit? Quid faciat miſera? Rurſum in fortunatas inſulas illi deuolandum fuit, neq; enim aliunde importatur ἀετίτης alterum par inueniendum. Nidus in locum multo ſemotiorem editioremque transfertur. Rurſus oua ponit, & huc nihilo ſecius ignotus hoſtis penetrat: populatur omnia, totam ſuperiorē renouat tragœdiam. Rurſum hinc in tutiorem arcem demigrat Aquila: alia deponit oua, alios adhibet Aetitas. Rurſum adeſt Scarabeus. Nec modus nec finis fugiendi atque inſequendi, donec delaſſata tot cladibus ales, conſtituit ſacram mouere ancoram, ac ſuis diffiſa viribus ad deorum præſidia confugere. Iouem adit, exponit calamitatis ſuæ tragœdiam, hoſtem tam potētem, cumque quod eſſet grauiſſimū, ignotum: vt tanta paſſæ, facultas etiam vlciſcendi eriperetur: Addit hanc ſuam perniciem ad ipſum quoque Iouem pertinere, periturum Imperii munus, quod ille donaſſet, mutandum armigerum, ſi quemadmodū inſtituit hoſtis, pergeret: eſſe non nihil aſſuetis ac notis vti miniſteriis, etiam ſi noui ras in ſuffecto Ganymede feliciter ſucceſſiſſet. Mouet Iouem ſatellitis ſui periculum, præſertim cū recens rapti Ganymedis officium hæreret animo. Iubet, ſi videatur, in ſuo ipſius ſinu deponat oua. Aut illic, aut nuſquam omnino in tuto futura. Paret ales, ac in ſummi Iouis ſinu, extremam gentis ſuæ ſpem deponit, multum obteſtata, per feliciſſima illa oua, quæ quondam illi Leda peperetat, vt ſua bona fide tueretur. Quid non efficit pertinax animi dolor? Vereamur, ne cui res ſupra veri fidem eſſe videatur. Ad ipſam ſummi Iouis arcem inuictus ſubuolat Scarabeus, neſcim⁹ an nu minis alicuius fauore adiutus. Paſtillum in hunc vſum è ſtercoribus paratum in ſinum illius demittit. Iupiter vt eſt ſordium inſolens, quippe in puriſſima mundi parte habitans, & à terreno contagio longiſſimo ſemotus interuallo, dum offenſus teterrimo odore, ſimū è ſinu ſtudet excutere, oua Aquilæ deiicit imprudens, quę videlicet ex alto delapſa, perierunt, & prius quàm terrā contingerent. Atque ita tandem cognitus eſt, ille tot cladium artifex: & hoc ipſum voluptatis cumulum addidit Scarabeo. Iuuit agnoſci. Contra Aquilæ, nam rem geſtam ex ipſo didicit Ioue, non mediocre doloris pondus adiecit, tam contemptus ſuæ calamitatis auctor. Quandoquidem eſt & hoc non nullum mali ſolatiū, ſi quis à magno ſuperetur hoſte. Hinc velut de integro diium inter eos coortum bellum, Aquila pro viribus vbicumque conſpectam Scarabeorum gentem vexat, rapit, proterit, perdit. Viciſſim Scarabeus in Aquilæ perniciem neruos intendit vniuerſos. Itaque prędādi, inſidiādi, iugulandi, nec mora, nec requies, nec vllus omnino finis futurus videbatur, niſi vtraque gente pariter ſublata funditus, vt Cadmeam victoriam diceres: adeo gladiatoriis animis, vterque in alterum aſſectabat viam. Nec vinci poterat Aquila, neque cedere nouit Scarabeus. Tandem Iupiter in tantis rerum periculis ſuccurrendum putat, conatur priuatim inter eos rem componere. Quo magis conatur, hoc magis horum incrudeſcit odium, gliſcunt irę, feruēſcunt pugnæ. Et erat ille quidem haud dubie propenſior in Aquilæ partem: ſed è diuerſo monebat exemplum longe pernicioſiſſimum, ſi cui licuiſſet impunè ἱκετήσιον, φίλιον, aut ξένιον contemnere. Proinde facit quod in extremo verum diſcrimine ſolet, deos in concilium aduocat: pauca pręlocutus rē, vt eſt geſta proponit. Præconio Mercurii fit dicendi poteſtas, rogantur ac dicuntur ſententiæ. Variatum eſt ſtudiis. Dii con temptiores fere fauebant Scarabeo et maximis etiam Iuno vehementer huic ſtudebat, nimirum odio Ganymedis, Aquilæ rebus infenſa. Tandem in hoc ſenatusconſultum pedibus itum eſt, quod arguta voce pronunciauit Mercurius, Vulcanus in æs incidit, vti bellum æternum Scarabeus & Aquila ſuo gerant arbitratu. Quod cuique acciderit incommodi, ob id in ius vocare non liceat, bello imputetur. Quod rapuerit, id iure belli poſſeſſurum, tantum, non placere diis internicionē vllius gentis. Proinde triginta dies, per quos incubat Aquila, temperetur à manibus, ſeruentur induciæ. Nec fas ſit Scarabeis per id tempus in publicum prodire, ne videlicet ad inediam ac fouendi laborem, belli quoque tædium accederet Aquilæ. Addidit illud ex ſuo ſtudio Iupiter, idque reclamantibus nonnullis, Aequum eſt, inquit, ex tam immenſis terræ ſpatiis, vel exiguum: angulum, velut aſylū ſupereſſe meo ſatelliti quo tutus ſit à Scata-

Scarabeorum incurſu. Neque vero nouum exemplum induco. Sunt loca quæ lupum neſciunt: ſunt in quæ non immigrent venena: ſunt in quibus non viuant talpæ. Metabor & ipſe in Thracia iugerũ aliquot ſpatium apud Olynthũ, in quod ſi quocumq; modo prudens, imprudens, volens, nolens, pedem intulerit Scarabeus; capitalis eſto: nec fas ſit exire ſemel ingreſſo, verum inibi torqueat ſeſe, donec emoriatur. Loco nomen tribuitur Cantharolethrus, vt vel ipſo monitus vocabulo ſciat Scarabeus actũ fore de ſe, ſi contra noſtrum ſenatuſconſultum non vereatur in eum locum irrumpere. Rhodo exultat Aquila, ne cui videatur inhumanum Olyntho excludi Scarabeum.

Sic ait, & totum nutu tremefecit Olympum.

Adfremebat omnis deorum conſeſſus. Valet in hodiernum vſque diem ſenatuſconſultũ, ſemperque valebit. Scarabeis & Aquilis durat exitiale bellum, per eos dies, per quos incubat Aquila, nuſquam apparent Scarabeorum filii. Locum eum, quem deſignauit Iupiter, ſummo ſtudio vitat: quod ſi quis importet, protinus exanimatur. Eiuſque rei, ſi quis forte requiret, teſtimonium perhibet Plinius libri vndecimi ca. 28. Atque hoc quoq; grauior auctor Plutarchus in commentario de animi tranquillitate. Sed iamdudum ſat eſt ad prouerbiorum negotium redeamus: Meminit huius fabulæ Comicus Ariſtophanes ἐν εἰρήνῃ, his quidem, verſibus:

Ἐν τοῖσιν Αἰσώπου λόγοις ἐξηυρέθη,
Μόνος πετεινῶν εἰς θεοὺς ἀφιγμένος.
Ἄπιστον εἶπας μῦθον, ὦ πάτερ πάτερ,
Ὅπως κάκοσμον ζῶον ἦλθεν εἰς θεούς,
Ἦλθεν κατ' ἔχθραν αἰετοῦ πάλαι ποτ'
Ὠ' ἐκκυλίνδων, κἀντιτιμωρούμενος. id eſt,
In fabulis id eſt repertum Aeſopicis,
Adiiſſe diuos vnicum è volucribus.
Haud credibilem ais fabulam pater pater,
Adiiſſe diuos animal obſcœnum atque olens.
Peruenit olim inquam, ob ſimultatẽ aſperam,
Quæ illi fuit cum Aquila, oua voluens illius,
Et expetens pœnas ab hoſte mutuas.

Admonet autem apologus, non eſſe cuiquã contemnendum hoſtem, quamuis infima fortuna. Sunt enim homunculi quidam, infimæ quidem ſortis, ſed tamen malitioſi, nõ minus atri, quam Scarabei: neque minus putidi, neque minus abiecti: qui tamẽ pertinaci quadam ingenii malitia, cũ nulli omnino mortalium prodeſſe poſſint, magis etiam ſæpe numero viris facetiſſant negotiũ. Terricant nigrore, obſtrepunt ſtridore, obturbant fœtore, circumuolitant, hærent, inſidiantur, vt nõ paullo ſatius ſit, cũ magnis aliquando viris ſimultatem ſuſcipere, quam hos laceſſere Scarabeos, quos pudeat etiam viciſſe, quosq; nec excutere poſſis, neque conflictari cum illis queas, niſi diſcedas contaminatior.

Timidus Plutus.

Δειλὸς ὁ πλοῦτος, id eſt, Timidus Plutus. Huiuſmodi enim & Ariſtophanes inducit Plutum, atque hunc imitatus Lucianus in Timone omnia formidantem, nulliq; ue fidentem. Neque vero diſſimilem animi habitũ opes adferunt diuitibus, cum contra paupertas ſecura in vtranque dormiat aurem. Ariſtophanes vulgo iactatam indicat opulentiæ timiditatem, eum ait:

Ἀλλ' λέγουσι πάντες ὡς
Δειλότατον ἐστ' ὁ πλοῦτος. id eſt,
Quin id omnes dictitant,
Timidiſſimum quiddam eſſe, diuitias.

Interpres admonet, Comicum adluſiſſe ad illud Euripidis:

Δειλὸν δ' ὁ πλοῦτος καὶ φιλόψυχον κακόν. i.
Res cupida vitæ, ſunt opes, pauidũ malũ.

Id ideo dictum eſt, quod diuitibus multi tẽdunt inſidias: nempe latrones, heredipetæ, principes, ſycophantæ, nonnumquam & vxor, & liberi. Quam ob cauſſam addidit Euripides φιλόψυχον κακὸν, vel quod ob diuitias magis illis libeat viuere, quam his, qui tenui ſunt fortuna: vel quod ob eas ſæpe numero de vita ſolliciti ſunt, Id eleganter explicans Iuuenalis ait:

Pauca licet portes argenti vaſcula puri,
Nocte iter ingreſſus, gladium contumq; timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis vmbram.
Cantabit vacuus coram latrone viator:

In ſumma in omni negotio formidoloſior eſt diues, q̃ pauper. Cautius munit ędes ſuũ metu. Metuit tẽpeſtates, propter frumẽ-

ta, quæ habet in agris, propter merces, quas habet in mari. Metuit amicos, ne quid rogantibus donare cogatur. Metuit inimicos ne quid noceant. Timidius conuiuatur, metu mulctæ. Omnia circunſpectius, & facit & dixit, metu calumniæ, quæ potiſſimũ diuitibus ſtrui ſolet. quippe quibꝰ eſt quod auferri poſſit, Si bellum immineat, diues in primis diſcruciatur. Denique nec ſuperſtitione vacat, ne quod numen parum amicum, damnum immittat.

Panicus caſus.

Πανικὸν, Veteres vocabant ſubitum animorum tumultum ſed iuanem. Veteres enim exiſtimabant Panem denm repentinos terrores, & animi conſternationes immittere, lymphaticis ſimillimas, vſque adeo impotentes, vt non ratione modo, verum & mente careant, Sicuti non rarenter vſu venit, cũ in exercitu nulla comparente idonea cauſſa, viri pariter atque equi perturbantur. Cuius rei meminit & Euripides in Rheſo:

Ἀλλ᾽ ἢ κρονίου πανὸς τρομερᾷ μάστιγι φοβῇ.

Verba ſunt Hectoris ad cuſtodes nunciantes, nouum tumultum in caſtris oriri: atq; is motum Panicum eſſe reſpondet. Pindarus in Nemeis ſcribit non oportere fortibus viris vitio vertere, ſi fugiant in huiuſmodi tumultu:

Ἐν γὰρ δαιμονίοις φόβοις φεύγοντι καὶ παῖδες θεῶν. id eſt,

In diuinis terroribus fugiunt & filii deorũ. Δαιμονίους φόβους appellans τοὺς πανικούς. Narratur idem deus concham illam tortilem ac turbinatam, quæ Græce κόχλος, id eſt, teſtudo dicitur, primus reperiſſe, eaque perſonans olim Titanas contra quos bellabat, in fugam egiſſe. Pauſanias in Phocaicis: Ἐν δὲ τῇ νυκτὶ φόβος σφίσιν ἐμπίπτει, τὰ γὰρ ἀπὸ αἰτίας οὐδεμίας δείματα ἐκ τούτου φασὶ γίνεσθαι. id eſt, Cererum noctu irruit in eos pauor panicus, ſiquidem terrores nulla de cauſſa exortos, aiunt ab hoc immitti. Hac de re copioſius diſſerit citatis aliorum etiam Græcorum teſtimoniis, Angelus Politianus in Miſcellaneorũ annotatione vigeſimaoctaua, Hoc adagii ſubinde refertur à Cicerone in epiſtolis ad Atticum: Ego, inquit, bellũ fœdiſſimum futurum puto, niſi qui, vt tu ſcis, panicus caſus extiterit. Rurſum alibi: De Ventidio, panicon puto. Item alibi: Rumorem adferunt magnum, Romæ dum ad Antonium frumentum omne portari, πανικὸν certe. Itẽ alibi: Interim ſcis enim quædam πανικὰ dici, item τὰ κατὰ τοῦ πολέμου, rumore aduentus noſtri, & Caſſio, qui Antiochiæ tenebatur, animus acceſſit, & Parthis timor iniectus eſt. Idem ad Tyronem: Etſi Atticus noſter, qui me quondam moueri πανικοῖς intellexit, idem ſemper putat: nec videt quibus præſidiis philoſophiæ ſeptus ſim. Et hercle quod timidus eſt ipſe, θορυβοποιεῖ, id eſt, tumultum ciet, & panicis mouetur. Huc adluſiſſe putamus & Apuleium in Aſino ſuo, cum Pſychæ ad mortem ſpontaneam properanti: Panem obuium facit.

Nihil minus expedit, quàm agrum optime colere.

Apvd priſcos adagionis inſtar fuiſſe Plinius teſtatur libri 18. cap. 6. Temerarium, inquit, videatur vnam vocem antiquorum poſuiſſe, & fortaſſis incredibile penitus exiſtiment, nihil minus expedire, quàm agrũ optime colere L. Tatius Rufus infima natalium humilitate, conſulatum militari induſtria meritus, antiquæ alias parſimoniæ, circiter mille ſiclos (ſiue quę lectio quibuſdam magis adridet, ſeſtertium) liberalitate diui Augusti congeſtum: vſque ad detractionem hęredis exhauſit, agros in Piceno coemendo, colendoq; in gloriam, Internicionem ergo, famemq; cenſemus? Immo hercle iudico modum, rerum omnium vtiliſſimum. Bene colere neceſſarium eſt, optime damnoſum. Hactenus Plin. Huc & Terentius adluſit, cum ait in Phormione: Noſtrapte culpa facimus, vt malos expediat eſſe, dum nimium dici nos bonos ſtudemus, & benignos. Item illud Horatianũ:

In vitium culpæ ducit fuga ſi caret arte.

Citius, quàm aſparagi coquuntur.

Velocivs quàm aſparagi coquuntur. De re vehementer properata. Sunt quędam figurę prouerbiales. quę Octauio Auguſto peculiariter adriſerũt: inter quas hęc quoque refertur, à Trãquillo, cum ſcribit eum ad exprimendum feſtinatæ rei velocitatem ſolere dicere, Velocius, quam aſparagi coquantur. Idq; identidem in litteris vſurpat. Eſt autem aſparagus herbę genus ſpinoſum, & in medicinam vtile, & in cibos gratum cuius ſumma priuſquã dureſcant, leuiter coquuntur, tantum, vt cruditas abſit. Dicitur autem aſparagus, quod qui ſunt

ſunt in his præcipui, non ſeruntur, vt Athenæus dixit, Docti quidam admonent, ſimile quiddã dici de ſalſamentis. Citius, quam ſalſamenta coquantur, eo quòd quidam piſces ſale conditi, aut fumo ventoue durati, crudi quoque comedantur, aut leuiſſime cocti. Quamquam hoc prouerbiũ apud Athenæum, vnde citant, nondum reperimus. Confine illi, quod alibi dicetur. ἀφύα ἐς πῦρ, id eſt, Aphia ad ignem.

Amicitiæ perſonam.

Τὸ προσώπειον ἀφελεῖν τῇ φιλίᾳ, id eſt, Amicitię perſonã detrahere dicimur, cum aperte quæ ſentimus animo, tum facimus, tum loquimur apud amicos, & quidquid in pectore clauſum eſt, id pręe nobis ferimus, Vultus enim ab animo diſcrepans perſonę verius eſt, quam vultus. Et eleganter à Seneca dictum eſt in Cęſarem, vt perſonam malit, quàm faciem: id eſt, vt videri malit, quàm eſſe. M. Tullius Tuſculanarum quęſtionũ quinto ſcribit Epicurum tãtummodo perſonam induiſſe philoſophi. Martialis;

Mentiris iuuenẽ tinctis Lentine capillis.
Tam ſubito coruus, qui modo cygnus eras.
Nõ omneis fallis, ſcit te Proſerpina canũ,
Perſonam capiti detrahet illa tuo.

Neque ſemper tamen perſona ſonat in malam partem, Etenim cum ſcribit M. Tullius in Officiis: Ponit enim perſonam amici, cum induit iudicis: non ſignificat fictum amicum, aut fictum iudicem. Eſt autem tractum à perſonis hiſtrionum.

Vtere curru, de aſinis nihil laborans.

Ἀπολαύε τῆς σῆς ἁμάξης τῶν δ᾽ ὄνων οὐδὲν μέλοι. id eſt,

Vtere plauſtris tuis, aſinoſq; ne curaueris.

Verſus eſt trochaicus tetrameter. Hoc prouerbio monebant, vti ſuarum quiſque rerum curam ageret, hisq; frueretur, alienarum negligens, atque incurius, Hinc ducta metaphora, quod quibus plauſtrum eſt domi, nihil neceſſe habent deportandis oneribus aſinos aliunde conducere.

Lybica fera.

Λιβυκὸν θηρίον, id eſt, Lybica beſtia. Refertur à Diogeniano, Dicebatur olim in hominem vafrum callidum, verſipellem, variis moribus, ancipitique ingenio. Quod genus portentum Cicero Catilinam fuiſſe teſtatur. Inde natum quod in Libya variæ ferarum ſpecies ſępe numero miſceantur: atque ita noua quædam hinc mõſtra ſpectaculo produci ſoleant, Romam à prouinciæ præſidibus deportata.

Semper adfert Libya mali quippiam.

Eodem fonte fluxit & illud: ἀεὶ φέρει τι λιβύη κακόν, id eſt, Semper affert Lybia mali quippiam, quod inde Romam, vt diximus monſtra deportarentur. Hinc & in mores, ingeniumq́ue gentis detorqueri poteſt: ſi quidem vt eſt regio venenorum ferax, ita gentis peſtilens ingenium. Peculiariter cõueniat in fœdifragos, ac pactorum nouatores.

Semper Africa noui aliquid apportat.

Hvic ſimillimum eſt illud Plinianum, qui in hiſtoria mundi refert, Libyã ſemper aliquid noui adferre. Quodquidem ideo dicebatur, quod in ſiticuloſa regione ad vnum aliquem riuum plurimę ferarum ſpecies bibendi gratia conuenire cogãtur: inibiq; varia mixtura violentæ Veneris, varias monſtrorum formas, ſubindeque nouas naſci. Porro Plinius ſumpſit ab Ariſtotele, apud quem refertur lib. de generatione animalium 2. c. 5. Anaxilas apud Athenæum lib 4 feſtiuiter ad rem detorſit:

Ἡ μουσικὴ δ᾽ ὥσπερ λιβύη πρὸς τῶν θεῶν,
Ἀεί τι καινὸν, καθ᾽ ἐνιαυτὸν τίκτει θηρίον, id eſt,
At muſica itidem vt Afra terra per deos
Semper quotannis beſtiam aliquam edit nouam.

Scimus Gręcum verſum poſteriorem non conſtare, ſed ita habet editio Aldina, nec ſatis diuinamus quomodo reſtitui poſſit, niſi forte pro καθ᾽ ἐνιαυτὸν legendum eſt ἐν αὐτῷ, tametſi ne ſic quidem conſtat metrum: fortaſſe θηρίον omittendum, & pro καθ᾽ ἐνιαυτὸν reponendum, & pro κατ᾽ ἐνιαυτόν. Quadrabit in homines lubrica fide, ſempque nouandarum rerum auidos.

Afra auis.

Λιβυκὸν ὄρνεον, id eſt, Libyca auis. Refertur à Suida de prægrandibus, quod ex ea regione deportentur aues immani magnitudine. Horatius de prælauta vſurpauit:

Non

Non Aſia auis deſcendat in ventrem meū:
Iucundior, quam lecta de pinguiſſimis
Oliua ramis arborum.

Nam gallinas prægrandes olim mittebat Africa, quas eaſdem Numidicas aues appellant. Acron videtur de Struthione ſentire, quæ & ipſa auis mira mole corporis eſſe fertur. Noſtra quidem ſententia non inepte iacietur & in hominem peregrino cultu notabilem. Et Plautus alicubi Pœnū auem vocat, ob manicas alarū inſtar vtrinque penſiles. Prouerbium extat in auibus Ariſtophanis. Interpres indicat conuenire in barbaros, ac meticuloſos. Sunt enim homines prægrandes fere timidiores. Teren. Hic nebulo magnus eſt.

Boni paſtoris eſt, tondere pecus, non deglubere.

Hodieq. vulgo celebratū durat, vbi quis eſt exactor durior, atque inſtantior. Quid? Num & pellem vis? Quaſi conueniat lana contentum eſſe. Id adagii Tiberius Cæſar, auctore Suetonio aut reperit, aut certe vſurpauit: Nam is admonitus ab amicis, vt prouincialibus augeret vectigalia, reſcripſit, Boni paſtoris eſſe, tondere pecus, non deglubere. Eſt autem deglubere, detrahere pellem. Tractum à ruſticis, qui deglubere vocant, ſiliquam, aut folliculum exuere, & granum ſua nudare tunica: vnde & Catullus in obſcenum ſenſum detorſit, vt dicat virum à muliere deglubi. Et Apuleiana Fotis ait ſe viuos homines ſolere deglubere. Tondent igitur, qui ita ſpoliant, vt ſortem relinquant, vnde res poſſit creſcere. Deglubunt, qui nihil reliqui faciunt. Nam lana detonſa renaſcitur. Cute detracta nihil eſt, quod deinde poſſis auferre. Alexander Macedonum Rex, cognomēto Magnus, ſententiam eandem diuerſa extulit metaphora. Cum enim quidam admoneret, longe plus vectigalium à ciuitatibus auferri poſſe, reſpondit ad hunc modum: καὶ κηπωρὸν μισῶ τὸν ἐκ ῥιζῶν ἐκτέμνοντα τὰ λάχανα. id eſt, Et olitorem odi, qui radicitus herbas excidat. Denique hoc ipſum ἀπὸ ῥιζῶν καὶ ἀπορρίζειν, & item apud Latinos radicitus, ſtirpitus, à ſtirpe, ab ima ſtirpe, atque id genus aliæ metaphoræ, prouerbii naturam reſipiunt.

Lucri bonus eſt odor ex re qualibet.

Faceta quidem, ſed tamen peſtilens illa vox Veſpaſiani, qui cum ex lotio vectigal faceret, homo turpiter auidus, ſuperque eo facto à filio admoneretur, quod è re tam putida lucrum faceret, paullo poſt collectā pecuniam, filii naribus admouit, rogauitque ecquid illa puteret? Vnde Iuuenalis:

Lucri bonus eſt odor, ex re
Qualibet.

Ad quod adludens, Ammianus lib. 22. dixit: Et lucrum ex omni odorantes occaſione. Iam & Ennianus ille verſiculus, non in ſermonem modo, verum etiam in animos & vitam hominum penitus abiit.

Vnde habeas, curat nemo, ſed oportet habere.

Quin illud ab Horatio dictum: εἰρωνικῶς, ſerio ſequimur,

O ciues ciues quærenda pecunia primū,
Virtus poſt nummos.

Cephiſodorus apud Athenæum libro 3. docet apud poetas celebres ac ſapientes viros inueniri ſententias quaſdam improbatas, velut illud apud Archilochum: πάντ' ἄνδρ' ἀποσκολύπτειν. id eſt, Quemuis hominem excoriare ſine ſpoliare. Apud Theodorum illud: κελεύειν μὲν πλέον ἔχειν, ἐπαινεῖν δὲ τὸ ἴσον. id eſt, Quod iubet plus æquo habere, laudare tamen quod æquum eſt. Apud Euripidem: τὴν γλῶτταν ὀμωμοκέναι φασιν, id eſt, Quod dixerit, linguam iuraſſe, quo de nobis alias dictum eſt. Apud Sophoclem:

Τοιαῦτα τοῖσι, πρὸς χάριν τε κοὐ βίᾳ
Λέγω, σὺ δ' αὐτὸς ὥσπερ οἱ σοφοὶ τὰ μὲν
Δίκαι' ἐπαίνει, τοῦ δὲ κερδαίνειν ἔχου. id eſt,
Ad gratiam tibi iſta dico, haud impero,
At ipſe, vti ſolent facere prudentes viri,
Laudato iuſta, ceterum lucro hæreas.

Idem alibi dixit: μηδὲν εἶναι σὺν κέρδει κακόν, id eſt, Nullum eſſe malum, quod cum lucro cōiunctum ſit. Apud Homerum, quod facit Iunonem inſidiātem Ioui, quod Martem fingit adulterum. Hæc Athenæus. Mirum autem populum indignari poetis aut hiſtrionibus, ſi quando talia recitār in theatris, cum magis debuerit indignari quiſque ſibi, quod ea ſequeretur in vita, quorum commemorationem in theatro ferre non poterat.

Lucrum pudori præſtat.

Κέρδος αἰσχύνης ἄμεινον, id eſt, Lucrum pudori præſtat.

præſtat. Plautus in Pſeudolo: Nimio illud quod pudet facilius fertur, quã illud quod piget. Eũdem ſenſum aliter extulit in Trinummo: Pol pudere, quàm pigere, præſtat, totidem litteris. Sententia bono viro indigna, eoque illic à lenone dicitur, hic à ſene. Sed commodè ad perſuadendum ſententiã etiam parum probam arripuit. Alioqui longe ſatius rei iactura, quàm famæ diſpendium accipere. Huc adluſit Terentius in Phormione: Non te pudet vanitatis? Non dum ob rem. Quin & hodie vulgato prouerbio iubent valere pudorem, vbi de pecunia res agitur. Plutarchus in commentario de audiendis poetis, refert à poeta quodam, ſenarios hos:

Τῦ μὲν δικαίου τὴν δόκησιν ἄρνυσο,
Τὰ δ' ἔργα τῦ πᾶν δρῶντ☉, ἔνθα κερδανεῖς. id eſt,
Opinionum ſpernito iuſti, ac virum
Quiduis agentem ſequere, cũ ſpes lucri.

Refert & hunc ex Sophocle:

Τὸ κέρδ☉ ἡδὺ, κἂν ἀπὸ ψευδῶν ἴῃ. id eſt,
Dulce eſt lucrum, profectum & à mendaciis.

Bæta tum hyeme, tum æſtate bona.

Βαίτη καὶ θέρει, καὶ ἐν χειμῶνι ἀγαθὸν, id eſt, Bæta cum in æſtate, tum hyeme bona. Suidas qui huius adagii meminit, adſcribit Bætam veſtis pelliceæ, genus, quod in vtrunque tempus videatur adpoſitum. Nam hyeme depellit ventos, æſtate ſolem. Iulius Pollux libro de rerum vocabulis ſeptimo, inter veſtes coriaceas meminit & bætæ: quã ait tunicam fuiſſe prælongam, quę totum contegeret corpus. Conuenit igitur de re ad multa vſui futura; veluti de litteris, quæ iuuenes iuxta ac ſenes ornant. Aut Philoſophia, quæ in rebus proſperis arcet ab inſolentia, in aduerſis præſtat, ne frangamur animo.

Anicularum deliramenta.

Γραῶν ὕθλ☉, id eſt, Anicularum deliramenta. De nugis inanibus, cuiuſmodi ſolẽt effutiri vetulæ, cum iam ſexus vitio vitiũ ætatis accedens, nugacitatis morbum conduplicat. Extat prouerbium apud Platonem in Theæteto: ταῦτα μὲν γάρ ἐστιν ὁ λεγόμεν☉ γραῶν ὕθλ☉. id eſt, Nam hæc quidem ſunt, quod dici ſolet, anicularum nugæ. Itidem Cicero in oratione pro domo ſua dixit anilem ſuperſtitionem.

Ante pedes.

Ante pedes eſſe dicitur, quod obuium, quodque vel præſens adeſt, vel imminet. Terentius:

Iſthuc eſt ſapere, non quod ante pedes modo eſt
Videre, ſed etiam illa, quæ futura ſunt
Proſpicere.

Sic Pindarus in hymno vltimo: τὸ δὲ πρὸ ποδὸς ἄρειον αἰεὶ χρῆμα πᾶν. id eſt, Quidquid ante pedes eſt ſemper melius. Lucianus in Pſeudologiſta: καὶ τὰ κοινὰ ταῦτα καὶ τὰ ἐν ποσὶν ἀγνοεῖν. id eſt, Et quod hæc communia, quodq; hæc paſſim obuia ignores. Philoſtratus in Phœnice: Βαδίζεις δὲ ποῖ, μετέωρ☉ τε καὶ ὑπὲρ πάντα τὰ ἐν ποσί. id eſt, Quo vadis autem? ſublimi vultu, cunctaq; deſpiciens, quæ ſunt ad pedes. Et παρὰ ποδὶ dicitur, quod iam inſtat, imminetq; ἐμποδὼν eſſe dicitur, quod obſtat, ἐκποδὼν cõtra, προκυλινδεῖσθαι τῶν ποδῶν eſt aliquoties apud Platonem, id eſt, ante pedes prouolui, quod veluti expoſitum eſt. Veluti de republ. 4. πάλαι ὦ μακάριε φαίνεται πρὸ ποδῶν ἐξ ἀρχῆς κυλινδεῖσθαι, καὶ οὐχ ἑωρῶμεν ἄρ' αὐτό, ἀλλ' ἦμεν καταγελαστότατοι, ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς χερσὶν ἔχοντες ζητοῦσιν ἐνίοτε ὃ ἔχουσι. id eſt, Iam dudum ô beate videtur rurſus ante pedes volui, nec videmus illud, ſed fuimus ridiculi, quemadmodum ſolent, qui cum manibus teneant aliquid, tamẽ quęrunt quod habent. Non diſſimili figura Maro dixit, In manibus:

In manibus terræ, non hic te carmine longo,
Atque per ambages & longa exorſa tenebo.

Albo rete aliena captant bona.

Proverbii ſpeciem habet, quod ait Plautus in Perſa: Ne iſti faxim vſquam appareant, qui hic alboreti aliena oppugnant bona. Rete vocat calumnias quadruplatorum, & paraſitorum. Album dixit, adludẽs ad codicillos, & dicas, ſyngraphasq; quibus lis intenditur, peragiturque. Nec omnino diſplicet, vt ad album prætoris, quo leges & litium formulæ proponebantur, reſpexerit. Nam leges etiam Solon aranearum textis ſimiles eſſe dixit.

Ad ſuum quemq; quæſtum æquum eſt eſſe callidum.

APVD Plautum eſt prouerbialis ſententia in Truculento, tum in Aſinaria:

Ad ſuum quemq; quæſtum, ęquum eſt eſſe callidum.

Quæ ſi transferatur paullo longius, pluſculum habuerit gratiæ. Velut alius eſt pecuniæ appetens, alius famę ſtudioſus, alius voluptatum auidus, alius litterarum ſitiens, alius pietatem ſectatur. Quiſq; aduigilat ad id, quod expetit.

Vel acum inueniſſes.

APVD eundem Menæchmis prouerbialis hyperbole, de re diligēter veſtigata: Acum credo inueniſſes, ſi acum quæreres. Nam acus inuentu difficillima, quod ob exiguitatem facile fallat oculos quærentis.

Subuentanea parit.

Ὑπηνέμια τίκτει, id eſt, Subuentanea parit. De vanis ac friuolis inuentis. Tranſlatum ab auibus, quæ Veneris imaginatione concipiunt oua, ſed inania, hoc eſt, vnde non gignatur fœtus. Ariſtophanes in Auibus:

Τίκτει πρώτιστον ὑπηνέμιον νὺξ ἡ μελανόπτερος ᾠόν. id eſt,

Parit primum ſubuentaneum nox nigripennis ouum.

Hos conceptus potiſſimum accidere in his auibus, quę ſint neque veloces, neque aduncis vnguibus, cuiuſmodi ſunt perdix, gallina, demonſtrat Ariſtoteles libro de generatione animalium tertio, cauſſam eſſe quod excremento magis abundant. Volaces & aduncas nec ſalaces eſſe, nec fęcūdas, quod in his excrementi ſeminalis pars, in pennas & in vngues abeat. Concipiuntur huiuſmodi fœtus aliquoties audita maris voce, ſicuti fit in pdicibus, aliquoties ex affrictu pulueris, aliquoties feminis ob inopiam maris inter ſe ſalientibus. Auctor & Plinius. Eaq; oua Græci ὑπηνέμια, id eſt, ſubuentanea, ſiue ζεφύρια vocant, à vento fauonio. Vnde quæ vana ſunt, ἀνεμιαῖα, dicūtur. Plato in Theęteto: ἀλλὰ φέρε δὴ αὐτὸ κοινῇ σκεψώμεθα γόνιμον ἢ ἀνεμιαῖον τυγχάνει. id eſt, Sed age iam illud communiter diſpiciamus, ſolidus ne partus ſit an ſubuētaneus. Et Homer. Κενὸν δ' ἀνεμώλιον βάζειν, dicta inania, & ventis ſimilia ſignificans M. Tullius in epiſtolis ad Atticum, ἀνεμοφόρητα, vocat inania, quæ ventis ferantur, de gladiatoribus: De ceteris, quæ ſcribis ἀνεμοφόρητα, facias me quotidie certiorem.

Phrynondas alter.

Φρυνώνδας ἄλλος, id eſt, Phrynondas alter. De improbo. Huius meminit Lucianus in Pſeudomante, inter nobiles facinoroſos. Phrynondas cum eſſet hoſpes Athenis, in negotiis Peloponneſiacis verſabatur, homo verſutus, maleficus, impoſtor, ſummus malarum rerum artifex, vt hominis vocabulum in rei tranſierit appellationem. Etenim quoties inſigniter malum & ſceleratum accipi volebant, Phrynondam appellabant. Sic Ariſtophanes in Amphiareo, citante Suida:

Ὦ μιαρὲ, καὶ φρυνώνδα, καὶ πονηρὲ σύ. id eſt, Sceleratetu, ac Phrynonda, & imputiſſime.

Vſus eſt & Plato in Protagora. Meminit horum & Aeſchynes aduerſus Cteſiphontem, ὅτι φρυνώνδας, ὅτι Εὐρύβατος, ὅτι ἄλλος οὐδεὶς πώποτε τῶν πάλαι πονηρῶν τοιοῦτος μάγος, καὶ γόης ἐγένετο. id eſt, Nec Phrynondas, nec Euribatus, nec alius quiſquam veterum improborum vnquam talis magus, & impoſtor fuit.

Sus per roſas.

Ὗς διὰ ῥόδων, id eſt, Sus per roſas. Quamquā in aliis exemplaribus ſcriptum inuenitur, ὗς διὰ ῥόδων. Nobis neutra ſcriptura ſatis probatur: ſed legendum arbitramur, διὰ ῥοιδίων, ἀπὸ τῆς ῥοιᾶς, vt ſit nomen diminutiuum. Rhœæ veto vero Græcis dicuntur mala punica. Eudemus prouerbium citat ex Cratetis fabula, cui titulus: γείτονες, indicans dici ſolere de agreſtibus, & intractabilibus. Quemadmodum ſus per mala commodè duci non poteſt.

Aſinus auis.

Ονος ὄρνις, id eſt, Aſinus auis. Eſt apud Ariſtophanem in Auibus. Sumptum ab omine quodam. Quidam enim cōſultus de eo, qui aduerſa laborabat valetudine, forte fortuna conſpexit aſinum ſurgentem à lapſu, ſimulq; alium quendam audiuit dicētem: βλέπε πῶς ὄνος ὢν ἀνέστη, id eſt, Vide quo pacto aſinus cum ſit, ſurrexit. Id ominis arripiens ille, protinus reſpondit, fore vt valetudinarius

tudinarius ille reualeſceret. Itaque iocatur Ariſtophanes, quaſi & aſinus anis eſſet, & au gurii nõnihil haberet. Nec hoc prouerbiũ è Comœdia natum eſt, ſed à vulgo ad iocum detortum, & à comico vſurpatum. Dicetur non intempeſtiuè, cum ex indicio quopiã ridiculo quidpiam colligimus.

Siſyphi artes.

Σισύφου μηχαναὶ, id eſt, Siſyphi artes. Dicebantur vafra, verſutaq́; conſilia. Ariſtophanes ἐν ἀχαρνεῦσιν:

Ἔπειτ' ἐξάνοιγε μηχανὰς τὰς σισύφου. id eſt,
Dein callidos deprome Siſyphi dolos.

Porro vt Siſyphus in aſtutiæ prouerbiũ abiret, Homericus ille verſus in cauſſa fuit:

Σίσυφος ὃς κέρδιστος ἐπιχθονίων γένετ' ἀνδρῶν. id eſt,
Siſyphus in terris, quo nõ aſtutior alter.

Rurſus Iliados ζ.

Ἔνθα δὲ σίσυφος σκεν ὃ κέρδιστος γένετ' ἀνδρῶν.

Ab hoc genus duxit Vlyſſes, quem Homerus vbiq; vafrum & callidum facit.

Homo Thales.

Ἄνθρωπος θαλῆς, id eſt, Homo Thales Ironia prouerbialis in ſtultum, qui ſapiens haberi ſtudeat. Ariſtophanes in Auibus:

Ἄνθρωπος θαλῆς μέτων, id eſt,
Homo Thales Meto.

Idem in Nebulis:

Τί δῆτ' ἐκεῖνον τὸν θαλῆν θαυμάζομεν, id eſt,
Qua gratia illũ proinde ſuſpicimus Thalem?

Fuit enim Thales vnus è ſeptem Græciæ ſapientibus. Eſt & apud Plautum: Salue Thales: cum ſtultum ſignificet.

Sardanapalus.

Σαρδανάπαλος, id eſt, Sardanapalus, Huius cognomen ob inſignem hominis molliciẽ abiit in prouerbium. Ariſtophanes in Auibus: τίς ὁ σαρδανάπαλος οὑτοσί, id eſt, Quis hic Sardanapalus? Fuit autem Sardanapalus Anacyndaraxis filius, rexq́; Nini Perſicæ regionis, qui eodem die Tarſum pariter, & Anchialẽ, duas Ciliciæ ciuitates obtinuit: ceterum deliciis vſqueadeo effeminatus, vt inter eunuchos & puellas, ipſe puellari cultu deſidere ſit ſolitus. Apollodorus, vt citat Ariſtophanis interpres, tradit eius ſepulcro epitaphium huiuſmodi litteris aſſyriis inſculptum fuiſſe: ἔσθιε, πῖνε, ὄχευε, ὡς τἆλλα οὐδενὸς ἐστὶν ἄξια, id eſt, Ede, bibe, vtere Venere, nam cetera ſunt nihil. Suidas hac forma refert ex Calliſthene: σὺ δὲ ὦ ξένε ἔσθιε καὶ πῖνε καὶ παῖζε, ὡς τάγε ἄλλα ἀνθρώπεια, οὐκ ὄντα τούτου ἄξια. id eſt, Tu vero hoſpes, ede, bibe, lude, tanquam ceteras res humanas, huius non faciens.

Quid tandem non efficiant manus?

Ariſtophanes in Auibus:

Τί δῆτα πόδες ἂν οὐκ ἂν ἐργασαίατο, id eſt,
Quid eſt, quod haud effecerint demum pedes?

Interpres oſtendit adluſum eſſe ad huiuſmodi prouerbium:

Τί δῆτα χεῖρες οὐκ ἂν ἐργασαίατο, id eſt,
Quid denique eſt, quod manibus effici haud queat?

Admonet nihil eſſe rerum omnium, quod arte, quod induſtria nõ efficiatur. Ceterum quod ſcripſit Ariſtophanes, apte torſeris in milites ignauos, quibus omne præſidium & ſpes ſalutis non in manibus, ſed in pedibus ſita eſt.

Teſta colliſa teſtæ.

Teſta teſtæ collidi dicitur, cum duo confligantur vtriuſque malo. Ariſtophanes in Pace:

Καὶ πίθος πληγεὶς ὑπ' ὀργῆς ἀντιλακτίσας πίθῳ. id eſt,
Ac recalcitrans per iram teſta teſtam vulnerat.

Talis eſt ferè conflictatio tegum, inter ſe belligerantium, qualis ollæ cum olla colliſio. Nonnunquam perit vterq́; Certe neuter abſq; grauiſſimis damnis diſcedit.

Animus eſt in coriis.

Ariſtophanes ἐν εἰρήνῃ:

Ἡ πάντα μὲν ταῦτ' ἀλλὰ συγγνώμην ἔχε,
Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἦν τότ' ἐν τοῖς σκύτεσι. id eſt,
In his quidem ſum lapſus, at veniam dabis,
Nam mens profecto noſtra tum in coriis erat.

Quamquam alias huius prouerbii meminibus. Simillimum eſt illi Terentiano: Animus eſt in patinis. Item illud, quod legimus apud Athenæum libro Dipnoſophiſtarum primo:

Οὐδ' ἂν λέγῃ τις, οὐδαμῶς μάθοιμεν ἄν,
Ὁ νοῦς γάρ ἐστι τῆς τραπέζης πλησίον. id eſt,

Ne quis loquatur, capere nunquam quibimus,
Nam mens quidem ipſa menſæ adhæret proxima.

Interpres admonet huius prouerbii, ἐπὶ σκώπτει βλέπει, de his, qui iam ad bellum ſpectant: quemadmodum alio demonſtratum eſt loco. Licebit vti, cum ob ſollicitudinem erit aliquis ad id, quod agitur in præſentia, parum attentus.

Quibus nec ara, neque fides.

ARISTOPHANES ἐν ἀχαρνεῦσιν:
Οἷσιν οὔτε βωμὸς, οὔτε πίστις, οὐθ' ὅρκος μένει. i.
Queis nec ara, nec fides, nec vlla durant fœdera.

De vehementer perfidis. Dictum eſt in Spartanos, quorum perfidiam taxauit Euripides:
Σπάρτης ἔνοικοι δόλια βουλευτήρια. id eſt,
Spartæ incolæ, doloſa conſultamina.

Nunc in aulicos non omnino peſſime quadrat.

Salem lingere.

Ἅλα λείχειν, i. Salē lingere dicuntur qui perquam tenuiter victitant. Sic enim Perſius:
Vare reguſtatum digito tenebrare ſalinum,
Contentus perages, ſi cum Ioue viuere pergis.

Diogenes cum à Cratero prædiuite quodam inuitaretur, vt ad ſe veniret, vſurus hoſpitio ſuo, ſuaque liberalitate, reſpondit ſe malle ſalem Athenis lingere, quàm apud illum opiparis menſis frui. Itidem Plautus in Curculione: Hodie apud me nunquam delinges ſalem.

Pedere thus.

Βδεῖν λιβανωτὸν, i. Pedere thus. Prouerbii ſpeciem habet. Accommodabitur in hos, quorum & vitia placent, aut ipſis, aut aliis impendio amantibus. Facit enim hoc φιλαυτία, vt vnicuiq; ſua placeant, arrideantque etiam ſi ſint putidiſſima. Facit itē hoc amor immoderatus, vt polypus etiam Agnæ delectet Balbinum: veluti ſcripſit Horatius. Ariſtophanes in Pluto:
Οὐ λιβανωτὸν γὰρ βδέω. id eſt,
Non ſoleo thura pedere.

Quadrabit & in adſentatores, turpiſſima pro honeſtiſſimis laudantes.

Pro cæco exoculatus eſt.

OMNES huiuſmodi facetiarum formulæ pertinent ad adagiorum naturam, cum videmur corrigere quod dictum eſt: ſed altero verbo, quod vel idem polleat, vel magis etiam lędat: veluti ſi quis dicat: Non furatus eſt, ſed inuolauit. Non furatus eſt, ſed rapuit. Ariſtophanes in Pluto:
Μῶν οὐ κέκλοφας ἀλλ' ἥρπακας, id eſt,
An non furatus es, ſed rapuiſti?
Idem in eadem fabula:
Ἀντὶ μὲν τυφλοῦ ἐξωμμάτωται,

Ludit enim ſeruus ambigua voce ἐξωμμάτωται, quæ declarat & oculis donatum Plutum, & exoculatum.

Prius lupus ouem ducat vxorem.

ARISTOPHANES ἐν εἰρήνῃ:
Πρὶν κεν λύκος οἶν ὑμεναιοῖ. id eſt,
Ante lupus ſibi iunget ouem.

De his, inter quos inſanabile diſſidiū. Conſimili figura dixit Horatius:
Sed prius Apulis
Iungentur capreæ lupis.

Plautus in Pſeudolo: Vt mauelis lupos apud oues linquere, quàm hos domi cuſtodes. Ad rem relatum erit lepidius: quod genus ſi dicas, nō cohærere pecuniæ ſtudium, cum ſtudio litterario, adq; eam ſentētiam accommodes prouerbium.

Sphondyla fugiens peſſime pedit.

IDEM in eodem ferme loco:
Ὡς ἡ σφονδύλη φεύγουσα πονηρότατον βδεῖ. i.
Vt feles quoties fugitat, male pedere ſueta eſt.

In eos quadrabit, qui diſcedunt non citra infamiam. Sphōdyla inſecti genus, odoris teterrimi. Plinius lib. 27. cap. 13. meminit Sphondylæ ſerpentis, quæ radicibus arborū ſit infeſtiſſima: ceterum genus quod nā ſit, non explicat. Eſt autem ſerpētis huiuſmodi ſpecies, exiguo corpore, & ſubnigro, quæ emoriens grauiſſimum odorem emittit. Heſychius docet apud Atticos ſphondylen dici felem. Eſt apud Ariſtophanem γαλῆς δριμύτερον, de acido ventris flatu.

Nunquam efficies vt recte ingrediantur cancri.

ARISTOPHANES in Pace:

Οὔποτε

Οὔποτε ποιήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν,
Οὐδ' ἐπὶ τῷ πραχθέντι ποιήσας ὕστερον χόλην. i.
Ambulet vt cancer recta, haud effeceris vnquam,
Nec quidquam efficies, vbi res erit ante peracta.

Hoc velut oraculum poeta facetus pronunciat, quod à natura ſit inſitum, nullo corriges negotio. Nam cancris genuinum obliquè ingredi. In quorum altero carmine tãgit adagium, quod ſuperius dictum eſt; Actum ne agas.

Κορυβαντιᾶν.

Κορυβαντιᾶν, pro inſanire dixit Ariſtophanes in Veſpis:
Ἀλλ' ἢ παραφρονεῖς ἐτεὸν ἢ κορυβαντιᾷς. i.
Aut vere inſanis, aut corybantiatis.

Hanc vocem frequenter vſurpat Lucianus in Timone epiſtolis ſaturnalitiis, Lexiphane, Hermotimo. Sumptum eſt à Corybantibus Cybeles cultoribus, qui ſacro correpti furore cymbala pulſant, alios item in ſimilem agentes rabiem. Quod idẽ alias vocat: κακοδαιμονᾶν, quaſi malo duci genio.

Calculo mordere.

Τὴν ψῆφον δάκνειν, id eſt, Calculo mordere, dicuntur qui ſuffragio lędũt, aut vlciſcuntur hominem. Ariſtophanes ἐν Ἀχαρνεῦσι:
Βλέπουσιν οὐδὲν ἄλλο πλὴν ψῆφον δακεῖν. i.
Spectant id vnum, vt mordeant ſuffragio.

Siquidem hac via potiſſimum plebei vindicabant, ſi quid eſſent offenſi, refragabantur in concione, cum calculis ferrẽtur ſuffragia. Proinde mordebant nõ dente, quod tutum non erat, ſed calculo.

Charybdis, Barathrum.

HYPERBOLAE prouerbiales ſunt & hæ, cum hominem maiorem in modum edacem, bibacem, rapacem, heluonẽ, Charybdim, aut Bararhrum vocamus. Ariſtophanes in Equitibus:
Καὶ τελώνην καὶ φάραγγα, καὶ χάρυβδιν ἁρπαγῆς. id eſt,
Et Thelonen & Barathro, & rapinæ gurgitem.

Huc adſcribendum opinamur, quod Diogenes, auctore Laertio, ventrem τῆς βίου χάρυβδιν, id eſt, Facultatum Charybdim vocauit. Horatius de lurcone quodam:
Ingluuies, & tempeſtas, barathrumque macelli.

Lingua ſeorſum inciditur.

ARISTOPHANES in Pace:
Ἡ γλῶττα χωρὶς τέμνεται. id eſt,
Lingua ipſa ſeorſum inciditur.

Interpres admonet prouerbialiter dictum. Sumptum autem ex Homero Odyſſeæ γ.
Ἀλλ' ἄγε τέμνετε μὲν γλώττας. id eſt,
Eia age iam linguas incidite.

Eiuſq; ſententiæ Calliſtratum citat auctorem. Rurſum in Pluto:
Ἡ γλῶττα τῷ κήρυκι τούτου τέμνεται, id eſt,
Præconibus horum lingua præcidi ſolet.

Calliſtratus, vt citat interpres, tradit olim in ſacrificiis linguam exactam præconibus dari ſolitam, Nam alioqui ſunt qui dicãt, ex victimis Mercurio deberi linguam. Eſt autem in Ariſtophanis verbis ἀμφιβολία, non infaceta, quod lingua vtrolibet referri poteſt, vel ad boues, vel præcones. Interpres admonet adluſum eſſe ad prouerbiale dictum: ἡ γλῶττα τῷ κήρυκι. id eſt, Lingua præconi, Quo recte videbimur vſuri, cum præmii nonnihil deberi ſignificabimus, qui in conficiendo negotio pro ſua virili in partẽ adiumento fuit, aut εὐαγγέλιον dandum læta nunciãti. Sic enim vocat Homerus mercedulam, quæ dari conſueuit lætum adferẽtibus nuncium Apud Plutarchum Antipater, cum incidiſſet mentio de Demade iam ſenio imbecilli fractoq;, Velut, inquit, ex immolata victima, ſolus venter & lingua ſupereſt. Apparet linguam ceu prophanũ membrum ſacris adhiberi non ſolere. Et Pittacus Amaſidi regi mittit è victima linguam, vt membrum peſſimũ & idem optimum. Præcones autem habent linguam venalem, & in ſacrificiis admonebant populum vt linguis fauerent. Plautus in Prologo Pœnuli: Exerce vocem, quam peruis, & colis. Nam niſi clamabis, ſtatim te obrepet fames.

Non capit ſomnum, niſi hoc, aut illud fecerit.

SVNT duæ figuræ prouerbiales, quibus intẽperantem, atq; impotentem rei cuiuſpiam cupiditatem ſignificamus. Altera eſt apud Ariſtophanem in Veſpis, huiuſmodi:
Ἢν μὴ 'πὶ τοῦ πρώτου καθίζηται ξύλου
Ὕπνου δ' ὁρᾷ τῆς νυκτὸς οὐδὲ πασπάλην. id eſt,
Ligno niſi fors primus ille adſederit
Somni videt nil nocte, non vel paſpalam.

Primum lignum dixit, primum gradum.

Paſpalam autem Graeci vocant minutiſſimum aliquem ſatinæ puluiſculũ. Ad eundem modum Iuuenalis:

- Quibuſdam
Somnum rixa facit.

Altera eſt apud Marouem in Bucolicis:

Quod ſi non aliqua nocuiſſes, mortuus eſſes.

Ventre pleno melior conſultatio.

Plutarchus Sympoſiacon libro ſeptimo, citat hoc carmen:

Γαστρὸς ἀποπλείης βουλὴ καὶ μῆτις ἀμείνων. i.
Conſultatio tum melior, cum expleueris aluum.

Cum fames interpellat, non vacat deliberare, propterea quòd conſultatio moram deſiderat, & animi tranquillitatem, at fames bilem acuit. Poteſt & huc torqueri, prius agendum quod inſtat & vrget, deinde de futuro deliberandum. Congruet & in illos, qui bene poti conſultant de rebus grauiſſimis, quem morem Herodotus libro primo tradit fuiſſe Perſis. Item Perſius:

Ecce inter pocula quærunt
Romulidæ ſaturi quid dia poemata narrent.

Anno ſenior fio.

Quoties aliquid nobis magnopere moleſtum ſignificamus, ſeneſcere nos etiam vulgo dicimus. Ariſtophanes in Ranis:

Μὴ νῦν ποιήσῃ. ὡς ἐγὼ διόμνυμαι,
Οταν τι τούτων τῶν σοφισμάτων ἴδω,
Πλεῖον ἐνιαυτῷ πρεσβύτερος ἀπέρχομαι. i.
Faxis caneto, quippe quoties conſpicor
Iſtiuſmodi negotiorum quidpiam,
Diſcedo, crede, ſenior anno protinus.

Tædio vero, moleſtiaq; conciliari ſenium indicat etiam Homerus:

Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι. id eſt,
Illico mortales inter mala multa ſeneſcunt.

Tauricum tueri.

Βλέπειν ταυρηδὸν, id eſt, Tueri taurine, pro eo, quod eſt: torue. Ariſtophanes in Ranis:

Βλέψιν οὖν ταυρηδὸν ἐγκύψας κάτω. id eſt,
Itaq; ore prono contuetur tauricum.

Plato demonſtrat hunc Socrati fuiſſe morem, taurinis oculis obtueri. Et Vergilius bouem toruam vocat:

- Optima toruæ
Forma bouis.

Expedit habere plura cognomina.

Ariſtophanes in Pluto:

Ὡς ἀγαθὸν ἐστ᾽ ἐπωνυμίας πολλὰς ἔχειν. i.
Vt expedit, ſi plura habeas cognomina.

Conuenit in eos, qui multa ſimul profitentur, quo quæſtum faciant vberiorem. Aut qui diuerſarum ſunt partium. Quemadmodum veſpertilio in apologis aliquando mus eſt, aliquando auis. Dictum eſt autem in Mercurium, cuius varia feruntur cognomina. Vocatur enim στροφαῖος, vel quod bene vertat negotia, vel quod ſubdolus ſit, ac verſipellis: ἐμπολαῖος, quod auctionibus, ac mercimoniis præſit: ἡγεμόνιος, quod viæ dux, vt apud Homerum Priamo: δόλιος, quod imposturæ, præſtigiarumque repertor: κερδῷος, quod lucris augeat negotiatores: ἐναγώνιος, quod in certaminibus præconis vice fungatur: διάκονος, quod deorum miniſter. Ferũtur item & Bacchi permulta cognomina: Prouerbium non inſcite torquebitur & in iſtos.

Λιμοδωριεῖς.

Λιμοδωριεῖς. In prouerbiorum collectaneis, quæ Plutarchi nomine feruntur, huiuſmodi repetitur fabula: Cum aliquando Peloponneſus annonæ laboraret inopia, quidã vrgente fame, collectis ſarcinis, inde demigrarunt: ii cum incertis ſedibus huc atque illuc vagarentur, recepti ſunt in ciuitatem à Tripolitis. Tripolis autem ea in Rhodo eſt. Nomen igitur inditum illis, vt dicerentur λιμοδωριεῖς. Heſychius addit ex auctoritate Didymi eos, qui iuxta Oetam accolebant, ſic vocatos, quod ob terræ ſterilitatem frequenter cum fame rem habebãt. Δωριεῖς Græce dici videntur à dono & eundo. Itaq; qui vagantes famem adferebãt λιμοδωριεῖς dicti ſunt. Alioqui Dores non ſunt in Peloponneſo, ſed inter Locros & Aetolos, auctor Strabo lib. 9. Quadrabit igitur in eos, qui fame adacti, aliquò demigrant. Feſtus Pompeius admonet homines exili re, tenuiq́ue fortuna dictos olim Canalicolas, quod circa canales fori conſiſterent.

Tribus bolis.

Plautus in Curculione: Si vis tribus bolis, velim chlamidẽ. Tribus bolis, dixit pro compendio, quaſi tribus verbis. Nam bolũ Terentius accipere videtur pro eo, quod Græci

Græci vocant βλωμὸν. Quod autem continuo deuoratur, tribus bolis edi dicitur.

Velut vmbra ſequi.

Ὥσπερ σκιὰ ἕπεσθαι, id eſt, Velut vmbra ſequi. Dicitur qui nuſquam deeſt. Nam vmbra corpus adſectatur, velit, nolit. Plautus in Caſina: Decretũ eſt mihi quaſi vmbra quoquo ibis tute, perſequi. Vnde adſeclas indiuiduos, vmbras vocamus, & vltro comitã tes ad conuiuium, vt indicatum eſt alibi, in prouerbio Vmbræ M. Tullius lib. Tuſculanarum quæſtionum 1. Etſi enim nihil in ſe habeat gloria, cur expetatur, tamen virtutem tanquam vmbra ſequitur.

Ne nummus quidem plumbeus.

NVMMVM plumbeum hyperbolę prouerbiali, pro minimo pecuniæ ponunt. Plautus in Caſina: Cui homini hodie peculi numus non eſt plumbeus. Idem in Trinummo: Cui, ſi capitis res ſiet, nummum nunquam credam plũbeum. Confine illi, quod eſt apud eundem in Captiui duo:

Neq; ridiculos iam terunci faciunt.

Quamquam hoc alio dictum eſt loco.

Satietas ferociam parit.

NICOLAVS Stobæus in collectaneis ſuis hanc ſententiam prouerbii titulo citat: τίκτει κόρος μὲν ὕβριν, ἀπαιδευσία δὲ μετ᾽ ἐξουσίας ἄνοιαν. id eſt, Parit ſacietas ferociã, imperitia cum poteſtate coniuncta, inſaniam. Tollit animos opulentia, quod ſi ad inſcitiam accedat poteſtas, iam res ad inſaniam vſque procedit. Concinit cum illo: Fœnũ habet in cornu. Pindarus in Olympiis inuertit ſententiam, dicens ὕβριν κόρου ματέρα. id eſt, Ferociam matrem ſatietatis. Sed reprehẽditur ab interprete, qui magis adprobat Homeri verſum:

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν ὅταν κακῷ ὄλβος ἕποιτο. id eſt,

Fauſtum copia gignit, opes vbi prauus adeptus.

Ceterum hunc verſum non legimus apud Homerum, nec videtur illi γνήσιος, certe, quod cõſtat, exſtat in ſentẽtiis Teognidis.

Quid cæco cum ſpeculo?

Τί τυφλῷ καὶ κατόπτρῳ, id eſt, Quid cæco cũ ſpeculo? Fiuitimum illi: Nihil cum fidibus graculo. Citatur à Stobęo verſiculus ex Epicharmo:

Τίς γὰρ κατόπτρου καὶ τυφλῷ κοινωνία, id eſt, Lumiuibus orbo, cum ſpeclo quid eſt rei? Quorſum opus eſt libris illitterato? quo regnum iuueni ſtulto? quo diuitias ei, qui neſciat vti?

Miſeram meſſem metere.

MALAM metere meſſem, eſt pro malefactis luere pœnas. Non admodum abhorret ab eo, quod alibi retulimus: Vt ſementem feceris, ita & metes. Stobæus hoc carmen citat ex Euripidis Ione:

Καὶ νῦν ἐφέλκετ᾽ ὦ κακοὶ τιμὰς βροτοί,
Καὶ κτᾶσθαι πλοῦτον πανταχόθεν θηρώμενοι,
Σύμμικτ᾽ ἄ μὴ δίκαια καὶ δίκαι᾽ ὁμοῦ,
Ἔπειτ᾽ ἀμᾶτε τῶνδε δύστηνον θέρος. id eſt,
At nunc honores ò ſceleſti accerſitis,
Et opes paratis aucupantes vndiq;
Promiſcue per fas, nefasq; poſtea
Meſſem metitis ob iſta triſtem, & aſperã.

Aeſchylus in Perſis:

Ὕβρις γὰρ ἐξανθοῦσ᾽ ἐκάρπωσε στάχυν
Ἄτης, ὅθεν πάγκλαυτον ἐξαμᾷ θέρος. id eſt,
Florens enim ſpicam tulit ferocia
Noxæ, vnde prorſum flebilem meſſem metit.

Plato in Phædro: ποῖον τινα οἴει μετὰ ταῦτα τὴν ῥητορικὴν καρπὸν ὧν ἔσπειρε θερίζειν. id eſt, Qualẽ putas poſtea rhetorice meſſem meſſura eſt, quam ſeminauit. Ariſtoteles rhethoricorum tertio, citat ex Gorgia: σὺ δὲ ταῦτα αἰσχρῶς μὲν ἔσπειρας, κακῶς δὲ ἐθέρισας, id eſt, Tu quidem hæc turpiter ſeminaſti, & miſere meſſuiſti.

Venimus ad ſummam lineam.

EVRIPIDES in Antigone:

Ἐπ᾽ ἄκραν ἥκομεν γραμμὴν κακῶν. id eſt,
Deuenimus ſummam ad malorum lineã.

Item Horatius:

Venimus ad ſummum.

De linea ſtadiorum, & luſus, dictum eſt alibi non vno loco.

Saburratus.

PLAVTVS in Ciſtellaria, nouè quidem, ſed admodum eleganter dixit ſaburratus, pro onuſtus cibo. Sumpta metaphora à nauibus, quas onerant arenis, aut argilla, ne iactentur, vacillentq; in fluctibus. Quod inter adagia non retuliſſemus, niſi etiam vulgo paſſim diceretur. Plauti verba ſunt hęc: Idem mihi, magnæ quod parti eſt vitium mulie-

mulierũ,quæ nunc quæſtum facimus. Quę vbi ſaburratæ ſumus,largiloq; extemplo ſumus: plus loquimur, quàm ſat eſt. Venuſtius fiet, ſi longius detorqueatur: veluti ſi quis aures ſaburratas dicat,alicuius multiloquio. Aut animus philoſophię præceptis ſaburratus,ne tetum tempeſtate iactetur.

Palpari in tenebris.

Ψηλαφᾷν ἐν τῷ σκότῳ,id eſt, Manu tentare in tenebris. Dicuntur qui rem obſcuris veſtigant coniecturis. Ariſtophanes in Pace:

-Πρὸ τοῦ μὲν οὖν
Ἐψηλαφῶμεν ἐν σκότῳ τὰ πράγματα,
Νυνὶ δ' ἅπαντα πρὸς λύχνον βουλεύσομεν. i.
-Antehac negotia,
Velut in tenebris manibus attentauimus,
Nunc ad lucernam cuncta penſitabimus.

Adluſit poeta ad Hyperboli artificium, qui ex lychnopola;id eſt, lucernario factus fuit Imperator. Vſurpat idem prouerbium Plato in Phædone. Quod quidem & hodie dicitur de coniecturis incertis, ψηλάφα.

Muſcas depellere.

Mvscas depellere,etiam hodie vulgato ioco dicitur,qui otioſo, atque inutili fungitur officio. Ariſtophanes in Veſpis:

Ἀλλὰ φυλάττει διὰ χειρὸς ἔχων καὶ τὰς μυίας ἀποσοβεῖν. id eſt,
Imo cauet præ manu habens, etiam muſcas depellere curans.

Simia fucata.

Πίθηκος ἀνάπλεως ψιμυθίου, id eſt, Simia plena fuci. De deformi anu,fucata tamen, & meretriciis culta lenociniis. Nam ψιμύθιον Grecis appellatur color ille, quo quondam meretrices,nunc honeſtæ etiam, ſi diis placet, matronæ faciem oblinunt, quo ſenectam, ac formæ vitia diſſimulent. Ariſtophanes ἐν ταῖς ἐκκλησιαζούσαις.

Πότερον πίθηκος ἀνάπλεως ψιμυθίου,
Ἢ γραῦς ἀνεστῶσα παρὰ τῶν νεκρῶν, id eſt,
Vtrum ne variis picta fucis ſimia?
An anus ab imis huc reuerſa manibus?

Poteſt ad rem accommodari, veluti ſi quis turpem cauſſam, orationis phaleris adornet,vt honeſta videatur. πιθηκίζειν eſt fucis, aut blanditiis fallere. Vnde πιθηκισμός. Ariſtophanes in Equitibus:

Οἴμοι τάλας,οἵοις πιθηκισμοῖς με περιελαύνεις.i.
Me miſerum cuiuſmodi pithecismis me circum agis.

Ζοφοροδόρπιδες. & ſimilia.

Plvtarchvs in Sympoſiacis oſtendit olim cognomina quædam prouerbiali ioco iactata fuiſſe in eos,qui ſerius ac cunctātius ad conuiuium accederēt. Dictos enim tum κωλυσιδείπνους,tum ζοφοροδόρπιδας, tū τριχιδείπνους. Quorum nominum rationem ſi coniectare licet, hanc eſſe putamus, quod qui cunctarentur adire,hi, quod aliis eſſent in mora,impedimento eſſe videbantur,quo minus illis cœnare liceret: deinde quod lentitudine ſua efficerent, vt conuiuium ad noctem vſque proferretur. Tertium cognomen κατ' ἀντίφρασιν, attributū apparet. Negat autem apud Plutarchum quiſpiam Pittacum ab Alceo Zophorodorpidem appellatum, quod ſerius iniret conuiuium, ſed quod ſordidis ac plebeis compotationibus gauderet. Antiquitus autem inelegans, ac parum vrbanum habebatur, ſi quis ad conuiuium togatus, tardius aduenisset. Vnde Polycharmus in apologia, qua vitæ ſuæ rationem reddit Athenienſibus, illud in laudem ſuam interpoſuit: ἄνδρες ἀθηναῖοι τἄλλα καὶ πρὸς τούτοις οὐδέποτε κληθεὶς ἐπὶ δεῖπνον ὕστατος ἀφικόμην, id eſt; Ad hæc inſuper Athenienſes, nunquam ad cœnam accerſitus, poſt tēpus acceſſi. Huius opinionis Battus quidam ſcurra nō illepidè cauſſam aperuit apud Cæſarē. Conſueuit enim is qui tardius venirent ad conuiuium, ἐπιθυμοδείπνους appellare, quaſi dicas, cōuiuiorum appetētes, propterea quòd cum eſſent occupati negotiis: ob cœnatum tamen cupiditatem non excuſarent iis, à quibus rogarentur. Huiuſmodi ferme Plutarchus. At Terentius in Se excruciante,indicat inciuile fuiſſe, ſtatim & ante tempus adeſſe conuiuam,cum Chremes ait illos iam dudum præſto eſſe domi ſuæ, ſeque ipſum in mora conuiuis eſſe, nimirum indicans cōtra fieri ſolere. Apud Ariſtophanem in Cōcionatricibus huc adluditur aliquoties, ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἔρχομαι. id eſt, Ad cœnam venio. In eadem, ἐπάσομαι μέλος τι μελοδειπνικὸν,id eſt, Accinā melos aliquod cęnaticū.

Cui iſta adridens,meis ne gaudeas.

Aristophanes in Nubibus:

Ὅστις

Ος τις οὖν τούτοισι γελᾶ, τοῖς ἐμοῖς μὴ χαιρέτω. id eſt,

Proinde riſum cui iſta pariunt, is meis ne gaudeat.

Prouerbii ſpeciem habet, quo licebit vti, cũ ingens intereſſe diſcrimen ſignificabimus inter noſtras & aliorum rationes. Græcus verſiculus claudicat vna ſyllaba. Plenus erit, ſi pro γελᾶ legas γελάει. Contrarium huic illud Maronis:

Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui.

De iis, quæ eiuſdem ſunt farinę, & ex ęquo contemnenda.

Βωμολοχὸς, Βωμολοχεύεσθαι.

Βωμολοχοὶ, prouerbiali conuicio dicebantur ſceleſti, & improbi. Quod nominis olim inditum videtur iis, qui obuerſantes circũ aras, victimis tendere conſueuerũt inſidias: aut qui ob id rem diuinãm facerẽt, quod ex aliorum accuſatione compendii non nihil auferrent. Nam huiuſmodi mortaliũ non Iupiter audit apud Lucianum in Icaromenippo. Dicuntur item βωμολοχοὶ, qui cum res diuina peragitur, non faciunt vota diis, ſed nugas inanes deblaterant. Qui mos hodie magnatibus præcipue placet. & illud admodum ciuile putant, ſi inter ſacrificandũ adſidue cuipiam ad aurem obganniant. Ariſtophanes in Nebulis: καὶ βωμολόχος.

Idem in eadem fabula:

Εἰ δέ τις αὐτῶν βωμολοχεύσαιτ', ἢ κάμψειέ τινα καμπήν. id eſt,

Si quis eorum bomolochum egerit, & flexum aliquem flexerit.

Quamquam in hoc ipſo καμπήν τινα κάμπτειν ſubeſt prouerbii color. Idem in Equitibus: ὦ θυμὲ, νῦν βωμολόχον ἐξεύρε τι, ſentiẽs aduerſarium excogitaſſe quiddam egregie ſceleſtum, quod βωμολόχον appellat, quaſi inſigniter adulatorium. Vox deducta videtur a βωμὸς altari, & λόχος inſidiis, quod nec illic deſint, qui cibos ſuffurentur, aut mendicando petant. Hinc tranſlatum eſt ad abiecte adulantes ventris gratia. Vnde dicta ſunt βωμολοχεύματα καὶ βωμολοχεύματα pro ſordidis adulationibus. Interdum βωμολόχου vox tribuitur aruſpicibus, diuinis, tibicinibus, & huic hominum generi quod nidorem altaris ſequitur. Deniq; vocis vſus tranſiit ad omnes, qui improbis artibus venantur quæſtum.

Prius, quàm gallus iterum cecinerit.

Πρὶν ἢ τὸ δεύτερον ἀλεκτρυὼν ἐφθέγγετο, id eſt,

Prius, atq; gallus canter iterum criſtiger.

Græcus verſiculus cõſtabit, ſi pro ἀλεκτρυὼν legas ἀλέκτωρ, id eſt, Admodũ mane & Antelucano. A priſca conſuetudine ſumptum, qua noctis deliquium & acceſſum diei, galli cantu metiebantur, gnomonibus horariis nondum repertis. Gallus autem tribus interuallis canit, prænuncians diem. Qua de re Plinius, lib. 10. cap. 21. Et hi noſtri vigiles nocturni, quos excitandis in opera mortalibus, rumpendoque ſomno natura genuit. Norunt ſydera, & ternas diſtinguũt horas interdiu cantu. Cum ſole eunt cubitum. Quartaq; caſtrenſi vigilia ad curas laboremque reuocant. Nec ſolis ortum incautis patiuntur obrepere. Diemque venientem nunciant cantu, ipſum vero cantũ plauſu laterum. Hactenus Plinius. Cur autem id adcidat gallis, Democritus apud M. Tullium cõcoctionem in cauſſa eſſe putat, quod id temporis cibus à pectore depulſus in omne corpus digeritur. Poetæ ab fabulã referunt, cuius meminit Lucianus in Gallo. Sed magis adridet Ambroſii Leonis Nolani ratio. Hic in quæſtionibus ſuis gallorum cantum à peculiari quadam ſalacitate proficiſci putat. Eſſe enim hoc animal præ ceteris gallinis deditum, ac velut vxorium, mireq; ſollicitum de ſobole quàm maxime propaganda, adeo vt vnus gallus compluribus gallinis perficiatur, tantamq; turbam vnicus maritus impleat, tum pro feminis, ac pullis acerrimè depugnet. Porro cantum gallorum ab imaginatione Veneris proficiſci, vel illud ſatis arguit, quod prius quàm iucundis gallinis maturi ſint, ſileant. Ex reliquis item auibus pleræque in coitu, coitus ve deſiderio vocem edunt, vt: Anates, Paſſeres, Hirundines, Perdices. Vox autem maris in auium genere tantam vim habet ad incitandam Venerem, vt quædam hac audita tantum, concipiant oua. Quo in numero ſunt perdices. Gallus itaque dilabente iam per viſcera cibo, ſomnoque diſcedente, quo tempore corpora ſua ſponte concitantur, ad Venerem ſtatim gallinarũ meminit, quoq; copioſior ſit fœtura, cantus illecebra prouocat. Quod aũt ſubinde canit, in cauſſa eſt, quia galli ſomnus eſt interſectus, minimeq; perpetuus, maximeq; cũ vigent

gent ætate, vt intelligas & hoc à ſalacitate proficiſci. Sed vt ad interpretationem adagii recurramus, veteres initiũ diei à prima mediæ noctis inclinatione ordiebãtur, proximum tempus gallicinium vocabant, qđ id temporis lucem multo ante præſentientes incipiunt canere. Tertium conticiniũ, cum & galli cõticeſcunt, & homines etiam tum quieſcunt. Quartum diluculum, cum incipit dignoſci dies. Quintum mane, cum clarus iam dies exorto ſole. Itaque ſecundus gallorum cantus, multo ſolis exortum ante uenit. Hinc Iuuenalis:

Quod tamen ad galli cantum facit ille ſecundi
Proximus ante diem caupo ſciet.

Conſimiliter Ariſtophanes in Concionatricibus:

-Poëta

Οὐδ' ἅμα δίᾳ τὸ τ' ἦλθες, ὅτι τὸ δεύτερον
ἀλεκτρυὼν ἐφθέγγετο. id eſt,
Minime gentium.
Ne ſi quidem te illo adpuliſſes tempore,
Cum gallus iterum caneret.

Ne allij quidem caput.

Proverbialis hyperbolæ, Οὐδὲ σκορόδου κεφαλὴν δέδωκεν, i. Ne allii quidem caput dedit. Ariſtophanes in Veſpis:

Οὐδεὶς οὐδὲ σκορόδου κεφαλὴν τοῖς ἐψητοῖσι δίδωσι. id eſt,
Nemo vel allii caput addit coctis.
Conueniet in ſordidum, & impendio parcum.

Ruminare negotium.

Ἀναμάσσασθαι τὸ πρᾶγμα, i. Ruminare ſeu remandere negotium: dicitur qui ſuo cũ animo verſat, etiam atq; etiam expendens: ſumpta metaphora ab animantibus, qui cibum in os reuocatum denuo mandunt, atq; ita demum in alterum ventrem traiiciunt. Nã id non accidit niſi iis, quibus duo ſunt ventres. Ariſtophanes in Veſpis:

Μόλις τὸ πρᾶγμ' ἔγνωσαν ἀναμεμασημένοι. i.
Vix cauſſa cognita eſt, vbi ruminauerant.

Id etiam appellant ἀναπεμπάζειν. Vſurpat hoc adagium & Lucianus quodam in loco,

Mordere labrum.

Ἐσθίειν τὰ χείλη, id eſt, Comedere labra, vel hodiernis temporibus vulgò dicitur, qui ſtomachatur, animoque ringitur, ſumptum ab indignantium geſtu. Ariſtophanes in Veſpis:

Ὑπ' ὀργῆς τὴν χελύνην ἐσθίων. id eſt,
Comedens labra præ iracundia.
Sic & Homerus Odyſſeæ υ.
Οἳ δ' ἄρα πάντες ὀδὰξ ἐν χείλεσι φύντες. i.
Aſt hi labra ſuis preſſerunt dentibus omnes.

Lesbiari.

Λεσβιάζειν antiquitus polluere dicebant. Ariſtophanes in Veſpis:

Μιλλακῶν ἤδη λεσβιεῖν τοὺς ξυμπότας. i.
Quæ combibones iam ſuos contaminet.

Aiũt turpitudinem quæ per os peragitur, fellationis, opinamur, aut irrumationis, primum à Lesbiis auctoribus fuiſſe profectam, & apud illos primum omnium feminam tale quiddam paſſam eſſe. Interpres huius rei teſtem citat Theopompum in Vlyſſe: ἵνα μὴ τὸ παλαιὸν τοῦτο καὶ θρυλλούμενον δὴ ἡμέτερον στόματι ἄπω σόφισμα, ὅ φασι παῖδας λεσβίων εὑρεῖν. id eſt, Vt ne vetus illud, ac vulgo iactatum inuectum ore noſtro proloquar, quod aiunt Lesbios reperiſſe. Citat & Stratidem in Troilo:

Μήποτ' ὦ παῖ Διὸς ἐς τ' αὐτὸ μόνης
Ἀλλὰ παραδοὺς τοῖς λεσβίοις χαίρειν ἔα. i.
Nequando filii Iouis hucuſque peruenias,
verum hoc Lesbiis relinquas, ac valere ſinas.

Senarii duo videntur, ſed non nihil deprauati. Innuit idem Ariſtophanes: ἐν ἐκκλησιαζούσαις.

Δοκεῖς δέ μοι καὶ λάβδα κατὰ τοὺς λεσβίους. i.
Mihi at videre labda iuxta Lesbios.

Adluſit autem ad communem litterã, quæ prima eſt & Lesbiis, & obſceno verbo λαικάζειν. id, ni fallimur, tale quiddam eſt Græcis, quale fellare Latinis. Nam vox etiam num manet, tametſi rem iam olim e medio ſublatam arbitramur.

Pyrrhichen oculis præ ſe ferens.

Πυρρίχην βλέπειν, id eſt, Tumultum ac bellum vultu pre ſe ferre, inde dictũ, quod Pyrrhiche ſaltationis genus eſt, quod ab armatis pueris peragebatur, vt teſtis eſt Athenęus libro Dipnoſophiſtarum 14. oſtendens in ea belli imaginem repræſentari, impetum & ardorem adorientium, & celeritatẽ fugientium. Et Aelius Spartianus in Adriano, Militares, inquit, pyrrhichas populo frequenter

ter exhibuit. Tranquillus item Pyrrhiches meminit: Pyrrhichen ſaltauerunt. Aſiæ Bithyniæq́; principum liberi. Iulius Pollux libro quarto, capite 14. inter varia ſaltationum genera commemorat ἐμμέλειαν tragicorum, κορδακα comicorum σικιννίδα ſatyricorum, πυῤῥίχην ac τελεσίαν, quas ἐνόπλιος vocat, quod armati ſaltarent, vnde ξιφισμὸν dictum indicat, quod gladiis perageretur, & ποδισμὸν, quod mira pedum celeritate corpus circumagerent. Idem commemorat & alia ſaltationum genera quę belli habebant imaginem: κῶμον & τετράκωμον, quā ait Herculi fuiſſe ſacram. Rúrſus aliam quam καρπαίαν dixere, quæ ab ipſa armis peragebatur, Plato De legibus ſeptimo, docet duo potiſſimum ſaltationis genera fuiſſe, alterum bellicum ac tumultuoſum quod Pyrrhiche dicebatur, alterū moderatius, quod ἐμμέλεια. Pyrrhichen ſcribit his verbis: Πυῤῥίχην ἄν τις ὀρθῶς προσαγορεύοι τάς τε εὐλαβείας πασῶν πληγῶν καὶ βολῶν ἐκνεύσεσι καὶ ὑπείξει πάσῃ, καὶ ἐκπήδησιν ἐν ὕψει, καὶ συνταπεινώσει μιμουμένην. καὶ τὰς τοιαύτας ἐναντίας τὰς ἐπὶ τὰ δραστικὰ φερομένας αὖ σχήματα, ἔν τε ταῖς τῶν τόξων βολαῖς καὶ ἀκοντίων καὶ πασῶν πληγῶν μιμήματα ἐπιχειρούσας μιμεῖσθαι, τότε ὀρθὸν ἐν τούτοις καὶ τὸ εὔτονον τῶν ἀγαθῶν σωμάτων καὶ ψυχῶν, ὁπόταν γίγνηται μίμημα εὐθυφερὲς ὡς τὸ πολὺ τὸν τοῦ σώματος μελῶν γιγνόμενον, ὀρθὸν μὲν τὸ τοιοῦτον, τὸ δὲ τούτοις ἐναντίον, οὐκ ὀρθὸν ἀποδεχόμενον. id eſt, Pyrrhichen recte appellaueris, quæ vitationes omnium plagarum ac iaculorum deflectione corporū, omniq́ne credendi ratione, ſubmiſſione ac ſubſultibus in altum imitatur. Rurſum his contrarios geſtus, qui conducunt ad corporis motus, agilitati parandæ idoneos, qui tū in arcuum iaculationibus, tum in haſtiliū miſſionibus, denique in omnium plagarū impetitionibus ſimulacra pugnę ſtuderit imitari, ſimulq́; rectitudinem interim & robur bonorum corporum atq; animorum, quoties fit imitatio, quæ adhibita plerumque confert ad corporis membrorum firmitatē, rectum quidem hoc, quod autem his cōtrarium eſt, non vt rectum approbatur. Meminit & ſcholiaſtes in Iliados Homericæ π. commemorans tria ſaltationum genera, Pyrrhichē, Sicinnin, quæ pertinet ad ſacra, & Scordaciſmū, qui fit indecorus & prophanis conueniēs. Pyrrhiche Cretenſiū erat, & in armis peragebatur, Vnde Homerus virum in belli munils agilem intelligi volēs, ſaltatorem appellat ὀρχηστὴν περ ἐόντα. Hoc pugnæ genus eleganter depingitur ex Xenophonte apud Athenæum libro primo: Ἀνέστησαν πρῶτοι Θρᾷκες, καὶ πρὸς αὐλὸν ὠρχοῦντο σὺν ὅπλοις, καὶ ἥλλοντο. ὑψιλά τε καὶ κούφως, καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο. τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παίει ὡς πᾶσι δοκεῖν πεπληγέναι τὸν ἄνδρα. ὁ δὲ ἔπεσε τεχνικῶς πως, καὶ πάντες ἀνέκραγον. καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας τὰ ὅπλα ἑτέρου ἐξῄει, ᾄδων Σιτάλκαν, ἄλλοι δὲ τῶν Θρᾳκῶν, τὸν ἕτερον ἐξέφερον, ὡς τεθνηκότα, ἦν δὲ οὐδὲν πεπονθώς. i. Surrexerunt autem primi Thraces, & ad tibiam ſaltabant, ſubſiliebantq́ue in altum, idq́ue leuiter, interim vtentes gladiis. Tandem alter alterum feriebat, ſicut omnibus videretur hominem percuſſiſſe. Ille vero artificio quodam cadebat, moxq́; omnes exclamabant. Tum is qui percuſſiſſe videbatur cum alterum armis ſpoliaſſet, exibat, canēs Sitalcam. Porro ceteri Thraces, alterum efferebant veluti mortuum, cum nullo eſſet affectus malo. Refert illic & alia ſaltationū genera, ſi quis auet ea cognoſcere. Denique Homerus Iliados π. Cretenſem quempiam bello ſtrenuum, ὀρχηστὴν appellat, hoc eſt, ſaltatorem, ob Pyrrhichen, de qua diximus, Thracibus familiarem. Ita ſcholiaſtes commemorans tria ſaltationum genera, Pyrrhichen bellicam, Sicinnin ſacris accommodā, & σκορδακισμὸν ſordidam ac prophanā. Ariſtophanes in Auibus:

-Ἄγγελος.

Ἐλθεῖ πρὸς ἡμᾶς δεῦρο πυῤῥίχην βλέπων. i.

-Nuncius

Accurrit ad nos, Pyrrhichen oculis tuens. Vnde & pedi Pyrrhichio nomen, quod impetum habet militis ruentis in prælium, & vel a Pyrrho Achillis filio, quod Plin. lib. 7. cap. 56. ſentire videtur, ſcribens, Armatam ſaltationem Curetes docuere, pyrrhichen Pyrrhus, vtramque in Creta. Vel vt putat Athenæus, a Pyrrhicho quodā Lacedæmonio: ſunt enim bellaciſſimi Lacones, apud quos peculiaris erat hæc ſaltatio, quā mox a quinto anno pueri diſcebant, quod illi vocant πυῤῥιχίζειν: & Pyrrhichiſtæ dicuntur hoc genus exercentes. Vel ab ignea vi nomen habet. Iulius Pollux eo quem mox citauimus loco, ait Pyrrhichen eandem eſſe cum Teleſia, & vtroque fuiſſe iudices hoc genus certaminum. Quin hoc ipſum, ſi quis tumultantem & ira excandeſcentem dicat

dicat πυῤῥιχίζειν, non carebit prouerbii ſpecie. Simili tropo Timodes apud Ariſtophanem.

Μισῶν λόγους ἄνθρωπος, οὐδ' ἐπώποτε
Ἀντίθετον εἰπὼν οὐδὲν, ἀλλ' ἄρη βλέπων. i.
Sermonis oſor homo, nihil contra loquẽs
Vnquam, ſed ore præferens Martẽ truci.

Itidem poetæ dicunt torua tuens: & Græci ὑπόδρα βλέπων.

Non eſt oleum in lecytho.

Ἔλαιον οὐκ ἔνεστιν ἐν τῷ ληκύθῳ. id eſt,
Olei liquor nequaquam ineſt in lecytho.

Scilicet cum ſignificamus non eſſe precibus locum apud inexorabilem. Refertur apud Ariſtophanem in Auibus. Eſt autem adluſio ad vocem. Nam ἔλαιον oleum ſignificat, & ἔλεος miſericordiam, & haud ſcimus an altera ab altera ſit deriuata.

Magis gaudet eo qui ſenectam exuit.

Γέγηθε μᾶλλον ἢ τὸ γῆρας ἐκδύς, id eſt, Gaudet magis, quam qui ſenectam exuit. De vehementer hilari, ac geſtienti gaudio. Ariſtophanes in Pace:

Ἥδομαι γὰρ καὶ γέγηθα, καὶ πέπορδα καὶ γελῶ
Μᾶλλον ἢ τὸ γῆρας ἐκδύς, ἐκφυγὼν τὴν ἀσπίδα. id eſt,
Gaudeo ſiquidem, atque lætor, atq; pedo, & rideo,
Qui clypeum ſuffugerim, magis ac ſenectam qui exuit.

Ductum eſt à ſerpentibus & cicadis, qui ſtatis temporibus exuunt ſenectutem, ac veluti renaſcuntur.

Hic bonorum virorum eſt morbus.

Αὕτη γε χρηστῶν ἐστὶν ἀνδρῶν ἡ νόσος, id eſt,
At iſte ſane morbus eſt probi viri.

Suidas propemodum vt prouerbiale citat. Extat autem apud Ariſtophanẽ in Veſpis. Vti licebit, cum id probro datur, quod magis laudi duci oportebat. Finitimum illi ex Euripidis Aulidenſi Iphigenia;

Καλόν γέ μοι τοὔνειδος ἐξωνείδισας. id eſt,
Mihi opprobraſti probrum, honeſtum ſcilicet.

Βατταρίζειν.

Βατταρίζειν, dicebantur vulgo qui balbutirẽt, quibuſq; hæſitans eſſet & impedita lingua, quod Græci τραυλίζειν appellãt. M. Tullius ad Atticum libro ſexto: τὸ ξυναγορεῦ τὸ ἐμοῖς ὁ ἀπελεύθερος ἔδοξέ μοι τὰ ἐμὰ βατταρίζειν. Qđ vitium ex humore immodico naſci docet Hippocrates. Probat Galenus comment. 6. vnde in pueris ac temulentis fere accidit, quamquam addit & alias cauſſas, indicans potiſſimum fieri in τ, & ρ, pro quibus ſonant τλ. vnde fit vt ægre ſuum ipſorum vitium pronuncient, ῥάυλαουσιν. De pueris cur magis balbutiant, quàm viri, quærit Ariſtoteles, Sectionis 11. problemate 30. Diſtinguit autem illic philoſophus, τραυλότητα, ψελλότητα, & ἰσχνοφωνίαν. Trauloſin autem definit, cum quis litteram quampiã non poteſt exprimere, non quamlibet, ſed certam aliquam. Hanc Theodorus vertit blæſitatẽ. ψελλότητα vero, cum littera quæpiã aut ſyllaba ſupprimitur, veluti cum πτίδιν, dicitur pro πιστίδιν, hanc Theodorus vertit balbutiem ἰσχνοφωνίαν vero, cum non valent expedite ſyllabam ſyllabæ contexere pronunciando, quam Theodorus vertit linguę hæſitantiam. Quæ vitia frequentius accidunt pueris, vt dictum eſt, ſenibus ac vinolentis. vnde Flaccus balbam ſenectutem vocat. In cauſſa putat Ariſtoteles virum imbecillitatem, quæ non queat animo ſubſeruire. Etiã ſi Tullius βατταρίζειν accipere videtur propemodum pro effutire. Inde translatum ad eos, qui nugas deblaterãt. Vnde βατταρισμὸν nugacitatem vocant, vocem à Batto quopiã Thebano mutuati, cui vox fuerit exilis, linguaque parum articulata. Cui Pythia dixerit, Βάττ' ἐπὶ φωνὴν ἦλθες, id eſt, Batte ad vocem veniſti. Auctor Heſychius, addens quibuſdam videri vocem imitatitiam, qualis eſt φλοῖσβος, aliæque innumeræ. Dicunt & βαττολογίαν multiloquentiam, à Batto quopiam poeta, cui mos erat in poematis eadẽ ſubinde inculcare. Vtriuſque meminit Suidas. Verũ hæc nihil ad ſenſum Ciceronis. Nobis magis apparet dictum fuiſſe βατταρίζειν pro dolo malo agere, quod apud Cyrenæos vulpes dicatur, βάσσαρος, teſte Herodoto, vt Latini quoque dicunt Vulpinari. Battarus enim dux fuit deducendæ in Cyrenen coloniæ. De pſelliſmo dictum eſt nobis alias.

Vnde excoquat ſeuum.

PLAVTVS in Captiui duo, prouerbiali dixit hyperbole: Vnde excoquat ſeuum ſenex,

nex, opes ſignificans copioſiſſimas. Tametſi locus hic non videtur vacare mendo. Ratio trochaici carminis admonet opimæ legendum, non optimæ. Plautinus verſus hic eſt, ita vt in vulgatis circumfertur codicibus: Quid diuitiæ, ſunt ne optimæ? Vnde excoquat ſeuum ſenex. Seuum autem, vel vt alii ſebum, eſt pingue pecudum durius, quod Græci στέαρ appellant.

Iactare iugum.

IACTARE iugum, eſt incommodè ferre ſeruitutis neceſſitatem. Trãslatum à bubus, nondum aſſuetis iugo. Iuuenalis:

Nec iactare iugum vita didicere magiſtra.

Simile illi: Contra ſtimulum calcitrare. Congeminatur enim infortunium, quod feras impatientius, minuitur animi æquitate. Quemadmodum ait Plautus:

In mala, animo ſi bono vtare, adiuuat.

Vt in Velabro olearij.

VT IN Velabro olearii: Prouerbialis ſimilitudo de iis, qui conſpirarunt, remq́; gerunt ex compoſito. Plautus in Captiui duo:

-Vna res,
Omnes compacto rem agunt, quaſi in Velabro olearii.

Velabrum autem, auctore Varrone, locus erat Romæ, quo olearii diſtrahebãt oleum. Mos eſt autem huic hominum generi, vt inter ſe de pretio conſpicerent, quò pluris vendant.

Manticulari.

FESTVS Põpeius oſtendit poetas hoc verbo mãticulari vſos pro fucũ facere, ac ſubdolè agere. Citatq́; Pacuuium ita loquentẽ: Ad manticulandum aſtu aggreditur. Tractum autumat à manticulis, quas fures attrectare ſolent, nimirum quò furẽtur. Equidem magis arbitramur hinc ſumptam metaphoram, quod qui in conuiuio diſſimulant, mantilibus tegunt faciem, velut extergentes. Vnde in Sermonibus Horatius:

-Mappa compeſcere riſum.

Plautus item in Captiui duo, pro pallio latebraque poſuit, qua dolus tegi poſſit: Nec mendaciis ſubdolis mihi vſquam mantelũ eſt meis: Nec ſycophantis, nec fucis vllum mantellum obuium eſt. Equidem neſcimus num ad hanc pertineat formam, quod legitur apud Origenem homilia in Ezechielẽ quinta: Qui dixit proximo ſuo? Ignoſcit nobis peccata noſtra deus. Siquidem, & in talibus ſacramentis ludimus viciſſim nobis pollicentes. Mappam mittet deus: id eſt, teget noſtra flagitia, miſſa mappa. Verum quoniam Græci codicis non adeſt copia, ſuper hac re præſtiterit Academicum agere. Docti, quibus adeſt, locum hunc excutient à nobis admoniti. Vtitur eodem dicto Tertullianus libro aduerſus Valẽtinianos: Sed mappa, quod aiunt, miſſa.

Auro habet ſuppactum ſolum.

PROVERBIALI figura dixit Plautus in Bacchidibus:

Sed diues ne eſt iſthic Theotimus?
Etiam rogas? qui ſoccis habeat auro ſuppactum ſolum.

De prædiuite, cui tanta ſuppetat auri vis, vt pedibus calcet. Solum enim pro infima crepidarum parte poſuit, aut certe pro pauimento.

Ad aras.

Ἐπὶ βωμοὺς, id eſt, Ad aras. Refertur in collectaneis, quæ Plutarchi titulo feruntur, nec explicatur. Equidem opinamur perinde valere, quaſi dicas, ipſo in negotio, iuxta prouerbium, quod nobis alio dictum eſt loco, quo vetatur ad aras conſultare.

Samiorum laura.

Σαμίων λαύρα, id eſt, Samiorum laura. Dictitabatur in turpibus addictos voluptatibus. Laura apud Samios angiportum quoddam erat, in quo cupediæ, popinariæq́; venditabantur à mulierculis in hoc paratis. Extat, & hoc adagium in commentariis, quæ Plutarcho inſcribũtur. Refert idem Athenæus ex Clearcho lib. 12. addens hoc inuentum fuiſſe Polycratis Samiorum tyranni, eamq́; ciuitatis corruptelam fuiſſe commentum ex Sardium cubito, qui Dulcis prouerbio dictus eſt, auctore Platone.

Tænarium malum.

Ταινάριον κακὸν, id eſt, Tænarium malum. Si quid crudelius ſæuitum eſſet in famulos, Tænarium malum vocabant, propterea quòd olim Lacedæmonii captiuos, qui in Tænarum confugerant, reductos capitis adfecerunt ſupplicio. Eſt autem hoc loco Tænarus oppidum quoddam Laconicę, cuius incolæ

colæ Tænaritæ vocentur & eiuſdem regionis promontorium, in quo ſpelunca, per quam aditus erat ad inferos.

Lesbius Prylis.

Ὁ λέσβιος πρύλις, id eſt, Lesbius Prylis. Plutarchus in adagiorum collectaneis, ſi modo non fallit titulus, tradit hoc prouerbiũ per ſimilitudinem ſumptum. Prylin enim fuiſſe Mercurii filium, ac diuinandi peritum. Quamquam πρύλις Græce, militem peditem ſignificat.

Agas aſellum.

AGAS aſellum. Hoc adagii quoniam mutilum refertur, non ſatis liquet, quid ſibi velit. Refertur autem à Cicerone lib. De oratore 2. ad hunc quidem modum: In hoc genus coniiciuntur prouerbia, vt illud Scipionis, cum Aſellus omnes prouincias ſtipendia merẽtem ſe peragraſſe gloriaretur, agas aſellum, & cetera. Hactenus Tullius. Neque vero libet referre, quę in hunc locum adfert Omnibonus, interpres alioqui non omnino malus. Tamen viſum eſt ipſum adagiũ in medium proponere, quo doctis ſaltem veſtigandi miniſtraremus occaſionem. Fortaſſe legendum: Agaſo aſellum. Nam veteres elidebant vocales more Græcorum etiã in ſcriptura. Atque ita ſenſus erit, vnumquemque facere quæ ſe digna ſint. Depotãt nepotes, decoquit lureo, digladiatur miles, peierat leno, mentitur aduocatus. Siquidẽ hoc ipſum agaſonis vocabulum, in cõtemptus abiit prouerbium, id quod apud Græcos feſtiuius eſt, ob ſermonis ἰδίωμα. Nam Dores aſinum vocant, non ὄνον, vt ceteri, ſed κίλλον, & agaſonem, non ὀνηλάτην, ſed κιλλιντῆρα, veluti teſtatur Iulius Pollux libro De rerum vocabulis 7. Fortaſſis huc pertinet quod ſcripſit Flaccus Epiſt. 19. ad Lollium,

Adimum
Thraxerit, aut olitoris aget mercede caballum.

Samium comatum.

Τὸν ἐν σάμῳ κομήτην, id eſt, Samium comatum dicebant eũ, qui ante ignauus habitus, præclarius exſpectatione ſeſe geſſiſſet in negotio. Aiunt pugilem quempiã apud Samios fuiſſe, qui cum ab aduerſariis haberetur ludibrio, quod comatus eſſet, commiſſum cũ illis vicit. Vnde in prouerbium abiit, quoties quis certamẽ ſuſcipit cum iis, quos præter opinionem experitur ſeſe viribus ſuperiores. Non diſſimile quod admonuit Sylla. Cauendum à puero malè cincto. Recenſetur in Plutarchi collectaneis.

Seruum haud veho.

Δοῦλον οὐκ ἄγω,
Εἰ μὴ νεναυμάχηκε τὸν περὶ τῶν κρεῶν. id eſt,
Seruum ego haud veho,
Niſi qui prius pro carnibus certauerit,
Certamine in nauali.

Id eſt, non admitto ſeruum, niſi multis magniſque ſpectatum experimẽtis. Eſt autem carmen hoc apud Ariſtophanem in Ranis, à nobis alio citatum loco. Admonent interpretes duplicem eſſe lectionem: περὶ τῶν κρεῶν, & περὶ τῶν νεκρῶν, id eſt, pro carnibus, & pro cadaueribus. Pro carnibus accipiunt, pro vita: carnem enim corpus appellant. Porro ſerui cum pugnant, quoniam nullas habent poſſeſſiones, pro vita duntaxat dimicant. Qui legunt νεκρῶν, hanc adferunt fabulam. In prælio nauali, quod actum eſt apud Arginuſas, ſuperiores extiterunt Athenienſes, vetueruntq; ne cadauera cæſorum colligerentur, & hac quoq; de re digladiarum eſt. In hoc autem bello ſerui egregiam operam nauaſſe leguntur, quapropter & libertate donati ſunt. Recenſetur prouerbium in Plutarchi collectaneis.

Tertium caput.

Τρίτην κεφαλὴν, καὶ τρίτῳ ἐγκεφάλῳ. i. Tertium caput & tertio cerebro. In onerum baiulos dictum, qui non humeris modo, verum & capite geſtant onera. Extat in iiſdem, quæ modo citauimus, collectaneis. Apte torquebitur in homines variis diſtractos negotiis.

Vt Corinthia videris.

Ἀκορινθία ἔοικας χοιροπωλήσειν, id eſt, Corinthia videris corpore quæſtũ factura. In mulierem intempeſtiuius libidinãtem. De mulieribus Corinthi proſtantibus dictum eſt alibi. Dictum eſt autem χοιροπωλεῖν, nouo quidem verbo, quod nobis indicat quæſtũ facere corpore. χοῖρος enim naturam muliebrem ſignificat. Extat & hoc in iiſdem collectaneis.

Cynia

Cyrnia iactura.

Κυρνία ἄτη,id eſt,Cyrnium malum. De magnis diſpẽdiis & expilationibus dicebatur. Cyrnus inſula quæpiam eſt,è regione Apuliæ, cuius incolæ longæui perhibentur eſſe propter mel,quo plerumq; veſcuntur, vicini Sardonicæ inſulę. Nam eius illic ſumma copia, quemadmodũ auctor eſt Stephanus. Hęc olim nauigantibus erat inacceſſa, propter prædonum, ac piratarum circa illam frequentiam. Atq; hinc vulgo prouerbium inoleuit. Plin.lib.4.cap.12.nominat Cyrnum, ſed diuerſam à Corſica, cum Strabo tradat Cyrnum eſſe, quàm Romani dicunt Corſicam,inſulam ægre habitatam,ob locorum aſperitatem, & regionem multis locis imperuiam,ſed præcipue quod qui montes obtinent, ac latrociniis viuunt, feris ipſis ſint efferatiores. E quibus ſi quãdo aliquot capti per duces Romanos, Romã deducantur, dictu mirum quàm ferinum quiddam ac belluinum prę ſe ferant. Nam aut ſibi mortem conſciſcunt, aut ſi viuunt, ſtoliditate & amentia ſic fatigãt dominos,vt quantulocumq; emptos, tamen emiſſe pœniteat. Talis enim Corſica, nũc vinis laudatiſſimis inſtruit Romanas delicias. Ob immanitatem igitur latrociniorum ac gentis feritatem dicta eſt κυρνία ἄτη,quemadmodum dictum eſt Cilicium exitium, quod alibi retulimus. Meminimus huius adagii ſuperius in Cyrnia terra.

Rapina Cotytiis.

Ἁρπαγὰ κοτυττίοις,id eſt,Rapina Cotytiis. Cotitia feſtum quoddam erat apud Siculos, in quibus ex more placentulæ quæpiam,& arborum fœtus ramis alligabantur,eaque diripienda proponebantur. Refertur in Plutarchi collectaneis,nec exponitur. Quamquam facile liquet dici ſolitum de bonis temere profuſis, direptiſque.

Quæ ex antiqua.

Τὰ ἐκ παλαιᾶς,id eſt , Quę ex antiqua,ſubaudiendum Tyro. Perinde valet, quaſi dicas ſummam moleſtiam,extremumq; malum. Tyrum enim, quę cognominata eſt vetus, dictione compoſita, παλαίτυρος, Alexander expugnatam,& ex inſula comportatis aggeribus redditam continentem,crudeliter tractauit, plurimiſq; affecit incommodis, vnde prouerbium,τὰ ἐκ παλαιᾶς,quo ſignificabant tantum malorum, quantum antiqua Tyrus pertuliſſet. Recenſetur & in Plutarchi collectaneis, atque item Zenodoti. Hiſtoria eſt apud Q. Curtium.

Triceps Mercurius.

Τρικέφαλος ἑρμῆς, id eſt, Triceps Mercurius. Dictum videtur in ambiguos ancipiteſque, aut vehementer aſtutos. Ad hunc modum fingebatur antiquitus Mercurius, vel quod plurimum vim habeat oratio, vel quod idẽ Deus iudex viæ, proinde in ſingulis capitibus inſcriptionẽ habebat, quo duceret hæc via,quo turſum illa. Huiuſmodi Mercurii ſimulacrum primus poſuit Proclides,auctore Philochoro.

Danace.

Δανάκη,id eſt,Danace,ſic appellabatur nũmulus ille, qui Charonthi perſoluitur, naulũ pro tranſmiſſione Stygię paludis, cuius meminit Lucianus in Charonte. Apuleius itẽ in fabula Pſyches. Refertur in collectaneis Plutarchi,nec indicatur vſus. Nobis videtur recte vſurpandum,ſi quis iubeat ſenem parare δανάκην, innuẽs prope eſſe, vt emigret è vita. Aut ſi quẽ vſqueadeo nihil reliquiſſe dicat,vt ne Danace quidem ſuperfuerit. In hunc ſenſum vſurpat Iuuenalis Satyra tertia,qui hunc nummulum trientem vocat:

Nec ſperat cœnoſi gurgitis alnum.
Infelix,nec habet quem porrigat ore trientem.

Vt Bagas conſtitiſti.

Βάγας ἕστηκας,i. Vt Bagas ſtabas. In ſtupidum & elinguem dicebatur. Bagas erat quiſpiam adſimilis attonito, ſtupidoque & inſulſo. Commemoratur in Plutarchi collectaneis, haud ſcimus num legẽdum ſit Bagoas pro Bagas: is Eunuchus fuit. Et eſt hoc genus timidum,& imbelle.

Cancrum ingredi doces.

Καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν διδάσκεις, id eſt, Cancrum recte ingredi doces. De eo, qui docet indocilem. Refertur in iiſdem collectaneis. Finitimum, vel idem potius cum illo, qđ paullo ſuperius retulimus ex Ariſtophane, in prouerbio: Numquam efficies. Pertinet ad genus ἀδυνάτων. Aethiopẽ dealbas, &c.

Siquidem

Siquidem animal hoc non ingreditur niſi obliquo corpore, & in omnem partem mouet greſſum. Dictum putant καρκίνον quaſi καρακινοῦν à mouendo capite. Dicitur & capite gignere.

Mare exhauris.

Θάλασσαν ἀντλεῖς, id eſt, Mare exhauris. De eo, qui conatur, quod effici non poſſit. Nam montes vtcumque perfodiuntur, at mare non poſſit exhauriri.

Canes timidi vehementius latrant.

Q. Cvrtivs lib. 7. demonſtrat huiuſmodi prouerbium apud Bactrianos vulgo iactatum fuiſſe: Canis timidus vehementius latrat, quàm mordet. Thraſonum eſt turgidis minis dira moliri: At Chremes ad rem gerendam promptior. Sic & Athenienſes ad bene dicendum, quàm ad grauiter agendum accommodatiores fuiſſe leguntur. Nec Aiaci promptum fuit dicere, nec Vlyſſi bellare. Et Lacedæmonii verbis parciſſimi, virtus longè præcelluerunt. Et apud Homerum Græci taciti pugnam ineunt, ſed vim ſpirantes, cum barbari immani clamore accurrerent. Deniq; mulieres lingua melius, quàm viri belligerātur. Q. Curtius eodem in loco ſubiicit allegoriam huic ſimilem: Altiſſima quæque flumina minimo ſono labi.

Homeri verſus aliquot prouerbiales.

Tantvm honoris antiquitas habebat Homero, quemadmodum teſtatur Macrobius, vt ſinguli pęne verſus illius prouerbii vice celebrarentur, quorum nos nō nullos ſparſim in hoc opere recenſuimus, præſertim quos in auctorū litteris vſurpatos deprehendiſſemus. Nunc itaque nobis videmur pretium, ſi ex omni Homericæ poeſis corpore, ſeligamus quoſdam verſiculos, qui prouerbii ſpeciem ita præ ſe ferant, vt dubitandum non ſit, quin hi certe ex illorū numero fuerint, quos antiquitas adagionum inſtar vſurpauerit. quamquam aūt nullum fere carmen eſt huius poetæ, quod non poſſit ad aliquam prouerbii rationem detorqueri, tamen nos è plurimis pauca quędam decerpere maluimus: partim ne quis nos, in re tamquam aſcita, nimium diligentes dicere poſſet: partim quòd magis arridenti in hoc genere, quæ ſibi quiſque velut adoptarit. Itaque ſat habuimus in paucis aliquot, quemadmodum accommodari debeant, viam oſtendiſſe. Atque in his ipſis, quamquam eum carminis vſum indicauimus, qui eum nobis ſcribentibus veniſſet in mentem, tamen nihil vetuerit, quo minus idē carmen ad varios vſus adſciſcatur. Neq; vero idem permiſerimus in reliquis poetis, niſi quis in Marone licere putet, quem Latinum Homerum optimo iure dixeris: ſed facit hoc Homeri diuinitas quædam, vt deceat, quidquid ex illo quocumq; pacto mutuum ſumpſeris, etiamſi, quod in Centonibus fieri ſolet, ad longe diuerſam ſententiā verba detorſeris. Quamquam autem ſcitemus his non ad futuram gratiam, niſi quis vſurparet Græce, tamē ne non intelligerentur à nonnullis, vertimus hęc quoque. Sed iam referre accipiemus.

Non probantis.

Ἀλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι ἥνδανε θυμῷ. i.
At non Atridæ ſic eſt Agamemnoni viſum.

Vſurpatur à Luciano ſeu prouerbialiter in Lapithis. Recte vtemur, vbi rem quidem fatebimur honeſtam factu, verum diuerſa placere iis, quorum libido plus valet, quàm æquitatis ratio. Siue cum quis tyrannico more ſequitur, non quod dictet æquitas, ſed quod animo collubitum ſit. Siue cum vnus aliquis à ceteris omnibus diſſentit. Sumptum eſt autem ex Iliados Homericę lib. 1. vbi & iteratur hic verſiculus:

Ἔνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἐπευφήμησαν Ἀχαιοί,
Αἰδεῖσθαι θ' ἱερῆα, καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα.
Ἀλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι ἥνδανε θυμῷ,
Ἀλλὰ κακῶς ἀφίει, κρατερὸν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλε. id eſt,

At reliquæ Danaum placet hæc ſententia turbę,
Sacrificio vt habeatur honos, ac ſplendida dona
Accipiant, at idem hoc Agamemnoni nō ita viſum eſt,
Quin male dimittit, ac dicta fera inſuper addit.

Refutantis laudem immodicam.

Οὔτοι ἐγὼ θεός εἰμι, τί μ' ἀθανάτοισιν ἐΐσκεις. id eſt,

Nullum

Nullum ego ſum numẽ, quid me immortalibus æquas?

Plutarchus in commentario, cui titulus: Quo pacto quis intelligat ſe profeciſſe, monet, vt hoc Homericum carmen ſemper habeamus in promptu, tamquam pharmacũ aduerſus venenũ adulationis, aut vbi quis nos magnificentius, quàm pro merito laudat. Vſurpatur à Luciano in Icaromenippo. Carmen extat Odyſſeæ, II. ſub perſona Vlyſſis loquentis ad Telemachum filium.

Cauentis clancularias inſidias.

Μὴ τίς σοὶ φεύγοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ. id eſt,

Ne quis te à tergo fugientem cuſpide figat.

Cum ſignificamus circumſpectius agendũ, ne quis noceat imprudenti. Diogenes vſurpauit mutata vocula in adoleſcẽtem formoſum, qui incuſtoditè dormiebat,

Μή τίς σοὶ εὕδοντι μεταφρένῳ ἐνδόρυ πήξῃ.

Sunt autem apud Homerum Iliad. Θ. verba Diomedis Vlyſſem fugientem reuocantis ad pugnam. Item Iliados X.

Οὐ μέν μοι φεύγοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξεις.

Ἀλλ' ἰθὺς μεμαῶτι διὰ στήθεσφιν ἔλασσον. i.

Numquam mi à tergo fugienti infixeris haſtam,

Sed prompto potius aduerſa in pectore torque.

Hoc licebit vſurpare, cum quis non detrectat apertum certamen.

Iubentis aperte loqui.

Si quem admonebimus, vt proferat doloris, aut odii cauſſas, neque celet in animo, non illepidè dixerimus illud ex primo Iliados libro:

Ἐξαύδα, μὴ κεῦθε νόῳ, ἵνα εἴδομεν ἄμφω. i.

Eloquitor, nec celato, quo norimus ambo.

Pollicentis ſe promiſſa re præſtiturum.

Significantes promiſſorum fidem non irritam futuram, ſed re præſtituros nos, qđ verbis ſimus polliciti, vſurpare poterimus verſus hos ex eodem libro:

Οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον οὐδ' ἀπατηλὸν,

Οὐδ' ἀτελεύτητον γ', ὅ, τί κεν κεφαλῇ κατανεύσω. id eſt,

Nec reuocanda, nec irrita, vana ve dico futura

Quæcunque annuero & promiſero vertice moto.

Dicuntur autem à perſona Iouis ad Thetidem.

In abſurde locutum.

Vbi quis videtur abſurdum quidpiam dixiſſe, ſiue cum verbũ aliquod videbitur per imprudentiam elapſum, quod ſatius erat reticuiſſe, locus erit illi, quod pluribus locis apud Homerum reperitur, & nominatim Odyſſeæ libro primo:

Ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων. id eſt,

Dentis clauſtra tui quæ vox elapſa reliquit?

Laudatur hic verſus ab A. Gellio Noctium Atticarum lib. 1. cap. 15. qui pulchre admoneat parcè loquẽdum eſſe, quod natura linguam vallo dẽtium cinxerit, & ſepto labiorum, cum aures patulas dederit.

Quæ ſero contingunt, magnifica.

Quoties intelligi volemus famã, aut præmium aliquod ſerius quidem contingere, verum hoc præſtantius, ac durabilius, quo ditius dilatum, vt tarditatẽ ſtabilitate, perpetuitateque compenſet, non alienum fuerit Homericum illud ex Iliados ſecundo libro vſurpare.

Ὀψιμὸν ὀψιτέλεστον ὅου κλέος οὔποτ' ὀλεῖται.

Quem verſum Cicero ita vertit,

Tarda & ſera nimis, ſed fama & laude perenni.

Verba ſunt Calchantis animum addentis Græcis vt perdurent: quamquam enim victoria belli decimo demum anno contigerit, eius famam tamen immortalẽ fore.

Conſulendum & conſilijs parendum.

Cum admonebimus quempiam, vt viciſſim & rectum conſilium aliis det, & ab aliis accipiat: aut vt & ſecum rem diligenter perpendat, & alienam ſententiam auribus attentis audiat, non intempeſtiuum erit illud ex eodem libro:

Ἀλλὰ ἄναξ, αὐτός τ' εὖ μήδεο, πείθεό τ' ἄλλῳ, id eſt,

Ipſe age rex bene conſulito, & pareto viciſſim.

Non interpellandus famelicus.

Quoties innuemus non eſſe confabulãdi

 otium,

otium, niſi prius placauerimus latrantē & iratum, vt ait Horatius, ventrem. Aut vbi ſignificabimus aliquem, ſimulatque ſit adſecutus, quod expetebat, iam ad alia conuerti, non inepte proferemus verſiculum hunc ex eodem libro, & alias apud Homerum ſolemnem:

Αὐτὰρ ἐπὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἕντο. i.
At poſtquam his potus exempta cupido, cibique.
Id Vergilius ita reddit:
Poſtquam exempta fames, & amor compreſſus edendi.

Fatis imputandum.

Cvm hominem quempiam culpa liberabimus, eamque vel in fatum, vel in fortunam reiiciemus, vſurpare licebit quod inibi dicit Priamus ad Helenam:

Οὔτοι μοὶ αἰτίη ἐσσὶ, θεοί νύ μοι αἴτιοί εἰσιν. i.
Nil tibi ego imputo, verum ipſis magis imputo diuis.

Diu diſſimulatum aperientis.

In eum, qui quod diu diſſimulauit, randem irritatus eloquitur, non inconcinnè detorquebitur illud, quod in eodem loco dictum eſt de Vlyſſe?

Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ὄπα τε μεγάλην ἐκ στήθεος ἵει. i.
Aſt vbi iam promit prægrandem è pectore vocem.

Malorum obliuio.

Qvi deprecabitur omen aliquod parum fauſtum, aut qui iubebit obliterari memoriam malorum, non intempeſtiuiter vſurpabit illud ex eodem libro:

Τὰ δὲ πάντα θεοὶ μὲν ἀνεμώλια θεῖεν. id eſt,
Irrita dii ſuperi ventis hæc omnia tradāt.

Ex minimis initiis maxima.

Ad indicandum maximas ſimultates non numquā ex leuiſſimis iniuriolis naſci, non ſecus atque ex minutiſſima ſcintillula grauiſſimum incendium, mire congruet illud ex eodem libro de Eride, id eſt, dea contentione:

Ἥτ' ὀλίγη μὲν πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα
Οὐρανῷ ἐστήριξε κάρη καὶ ἐπὶ χθονὶ βαίνει. i.
Quę primā exigua ſurgit, verū ilico cœlū
Attingit capite, in terris veſtigia ponens.
Hunc locum Vergilius Aeneidos 4. detorſit ad famam:

Parua metu primo, mox ſeſe attollit in auras,
Ingrediturque ſolo, & caput inter nubila condit.

Alieno ferox præſidio.

Si quæras innuere, quod ferox ſit quiſpiā, & improba moliatur, id eum non facere domeſticis viribus fretum, verum alicuius potentioris fultum præſidio, qui clanculum illi ſuppeditat & animum & opem, quemadmodum vulgus noſtratium ſuſpicatur ducem Gelriæ tot iam annos negotium facceſſere nobis, diſſimulatis Gallorū ſuppetiis, illud accommodes licebit eodem ex libro:

Οὐχ ὅγ' ἄνευθε θεοῦ τάδε μαίνεται, ἀλλά τις ἄγχι
Ἕστηκ' ἀθανάτων νεφέλῃ εἰλυμένος ὤμους. id eſt,
Iſta quidem hic nequaquā audet ſine numine, verum
Adſtat diuum aliquis, humeros caligine tectus.

Arripe negotij curam.

Admonentes aliquem, vt diligenter negotium capeſſat, & gnauiter rem aggrediatur, vtemur hoc ex eodem loco carmine, quo Aeneas hortatur aurigam ſuum:

Ἀλλ' ἄγε νῦν μάστιγα καὶ ἡνία σιγαλόεντα
Δέξαι. id eſt,
Quin age nunc ſcuticamque manu, depictaque lora.
Corripe.

Aequa concertatio.

Cvm ſignificabimus duos ex æquo paratos ad diſceptandum, iixam ve, licebit accōmodare carmen illud ex eodem libro:

Τὼ μὲν δ' ἐν χερσὶν τε καὶ ἔγχεα ὀξύοντα,
Ἀντίοι ἀλλήλων ἐχέτην μεμαῶτε μάχεσθαι. id eſt,
Illi inter ſeſe, iam iam pugnare parantes
Obtendunt, pariterq; manus, præacutaq; pila.

Incitare currentem.

Qvi ſignificabit inſtigari quempiam ad id ad quod ſuapte ſpōte propendet, vſurpabit illud ex eodem libro, quemquam & alias apud eundem poetam occurrit:

Μάστιξεν δ' ἵππους, τὼ δ' οὐκ ἀέκοντε πετέσθην. id eſt,
Cædit equos ſcutica, aſt illi vel ſponte volabant.

Sumptum

Sumptum ab aurigis.

Ad vtrumuis paratus.

HOMINEM ad vtramq; fortunam inſtructum, ludicris pariter ac ſeriis accommodatum, aut qui norit cum bonis pariter ac malis conuenire, notabimus hoc carmine, qđ eſt in Iliados H.

Οἶδ' ἐπὶ δεξιὰ, οἶδ' ἐπ' ἀριςερὰ, νωμῆσαι βῶν. id eſt,

Noui equidem clypeum dextra, læuaque mouere.

Muneribus res agitur.

QVI dicet non eſſe locum recte factis, & æquis rationibus, ſed largitione & adſentatione rem omnem peragi poterit illud accommodare ex Iliados I,

Δώροισίν τ' ἀγανοῖσιν, ἔπεσσί τε μειλιχίοισι. id eſt,

Et donis permagnificis, & lenibus dictis.

Quo quidem in carmine muneribus non temere prior datus eſt locus.

Alieno auxilio potentes.

QVI alienis præſidiis freti facinus aliquod egregium, aut qui alieni prætextu nominis aliquid faciunt, in eos adpoſite torquebitur ex eodem libro, quod ibi dictum eſt de Teucro fratre Aiacis Telamonii. Nam is ſub fraterno latitans clypeo, ſagittas aliquot mittit in Troianos:

Στῆ δ' ἄρ' ὑπ' Αἴαντος σάκεϊ Τελαμωνιάδαο. id eſt,

Conſtitit Aiacis clypeo ſeptẽplice tectus.

Cauendum à potentiore.

QVI ſe negabit rem habere velle cum homine longe potentiori, quiq; magnopere poſſit lædere, rectè accommodauerit illud eodem è libro.

Οὐ γὰρ ἐγώ γ' ἐθέλοιμι Διὶ Κρονίωνι μάχεσθαι. id eſt,

Cum Ioue ego ſane nolim certamẽ inire.

Subitum remedium periculi.

CVM indicabimus rem in extremum diſcrimen adductam, actumq; fuiſſe ni ſubita ſalus, ceu deo quopiam immiſſa protinus affulſiſſet, illud ex eodem libro, tum alias ſæpe conueniet:

Εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, i.

Ne illico ſenſiſſet, genitor diuumq; hominumque.

Perplexus, animique conſternati.

IN eum, qui periculoſo negotio conſternatur animo, nec rationem inuenit, qua explicet ſeſe, quadrabit illud ex eodem libro:

Νέστορα δ' ἐκ χειρῶν φύγον ἡνία σιγαλόεντα. id eſt,

Fugere è manibus mirandæ Neſtori habenæ.

Litem incipere.

IN eum qui iã prouocatus aggreditur conuiciis agere, congruet illud ex Iliados κ.

Εἵλετο δ' ἄλκιμον ἔγχος ἀκαχμένον ὀξέϊ χαλκῷ. id eſt,

Haſtam corripuit robuſtam cuſpide acuta.

Cui diuerſum illud: Haſtam abiecit, quod alibi retulimus ex Cicerone.

Auſculta & perpende.

QVOTIES ſignificabimus nos aliquid dicturos, quod ad rem pertineat, quodque ratum ac certum futurum ſit, conueniet illud ex eodem libro, quamquam & alias apud eũ poetam ſæpius obuium:

Ἄλλο δέ τοι ἐρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσι. id eſt,

Immo aliud quiddam, tu mente recondito, dicam.

Non ſtatim decernendum.

QVI ſignificabit interponendam moram prius, quàm decernatur, & rem in poſterum diem reiiciendam, accommodabit illud ex eodem libro, quod Phœnici cum legatis ad reconciliandam gratiã miſſo ab Agamemnone reſpondit Achilles.

Ἅμ' ἠοῖ φαινομένηφι
Φρασσόμεθα. id eſt,

Aurora vbi craſtina ſurget
Conſultabimus,

Hinc apparet ſumptum celebre Græcis prouerbium: ἐν νυκτὶ βουλή, id eſt, In nocte conſilium, quod alio diximus loco.

Nemo cogendus amicus.

CVM innues aliquem non eſſe ad negotiũ accerſendum, præter animi ſententiam, aut non eſſe collocandum officium in eum, qui nec agnoſcat, nec accipiat libenter, accommodum fuerit quod eodẽ in libro de Phœnice dixit Achilles:

Ἣν ἐθέλῃσιν, ἀνάγκη δ' οὔτι μιν ἄξω. id eſt,

Si volet, inuitum hunc haud quaquã abduxero quoquam.

Euenit malo male.

CVM ſcelerato cuipiam euenit, quod omnes imprecabantur & optabant, locus erit illi ex eodem libro:

Θεοὶ δ᾽ ἐτέλειον ἐπαράς. id eſt,
Explerunt inimica precamina diui.

Verba ſunt Phœnicis narrantis omnia mala accidiſſe ſibi, quæ pater olim fuerat imprecatus.

Nec dignus qui me intueatur.

QVI contemnet omnino quempiam, vt ignauum, multoq́; ſeſe inferiorem, non ineleganter illud ex eodẽ libro detorſerit, qđ in Agamemnonem dixit Achilles:

Οὐ δ᾽ ἂν ἔμοι γε
Τετλαίη κύνεός περ ἐών, εἰς ὦπα ἰδέσθαι. i.
Haud ille quidem auſit,
Quamuis perfricta ſit fronte, mihi ora tueri.

Quod idem etiam hodie vulgo dictitãt. Eſt autem indicium animi conſcii, non audere recta faciem intueri eius quẽ læſeris. Hinc eſt quod Menelaus in Iphigenia Aulidenſi iubet in primis, vt Agamemnon obtueatur ſeſe, videlicet inde facti collecturus primũ argumentum.

Cauendum ab eo qui ſemel impoſuit.

QVI ſe negabit habere velle commercium cum eo, à quo ſemel ſit deceptus, vſurpabit illud ex eodem libro:

Οὐδέ τί οἱ βουλὰς συμφράσσομαι, οὐδὲ μὲν ἔργον.
Ἐκ γὰρ δή μ᾽ ἀπάτησε καὶ ἤλιτεν, οὐδ᾽ ἂν ἔτ᾽ αὖτις
Ἐξαπάφοι ἐπέεσσιν, ἅλις δέ οἱ, ἀλλὰ ἕκηλος
Ἐρρέτω. id eſt,
Hoc ego cum nihil aggrediar, neq;. enim expedit vmquam.
Quippe vbi fruſtratus ſemel eſt, ac fraude fefellit,
Non iterum mihi verba dabit ſtulto, ſemel illi hoc
Sit feciſſe ſatis, quin poſthac ille quieſcat,
Ac valeat.

Amicorum eſt admonere mutuum.

SENTENTIA prouerbialis videtur, quã legimus Iliados Λ.

Ἀγαθὴ δὲ παραίφασίς ἐστιν ἑταίρου. id eſt,
Bonus eſt affatus amici,
Admonitoris.

Hanc licebit vſurpare, ſi quando dicemus, amici munus eſſe, vt amicum ſi quid erret, liberius admoneat.

Vnus multorum inſtar.

QVOD eodem in libro dictum eſt in laudem medici idem torqueri poterit ad quẽcumque virtute præſtantem. Carmen eſt huiuſmodi.

Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων. i.
Vir medicus multis aliis æquandus honore eſt.

Feſtiuiter hoc in Eryximachum torquet Alcibiades, cui iubenti negat ſe poſſe obſiſtere, quod vir medicus multorũ inſtar ſit. Feſtiuius erit, ſi transferatur ad res animi. Veluti Plato libro de Republica quarto: ἐὰν τὸ λεγόμενον ἓν μέγα φυλάττωσι. id eſt, Si illud vnum magnum quod dicitur ſeruauerint. Indicat illud ἓν μέγα fuiſſe prouerbiale: Vide prouerbium: Multa nouit vulpes, &c. Bona mens igitur πάντων ἀντάξιος ἄλλων. & eruditio & bona fama, πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.

In voti compotem.

VBI quis aſſecutus eſt quod affectabat captabatq́ue veluti ſi quis ſacerdotii ſpe munus principi mitteret, eoq́ue ſacerdotio fauore principis potitetur, quadrabit illud ex eodem libro:

Καὶ βάλεν, οὐδ᾽ ἅρα μιν ἅλιον βέλος ἔφυγε χειρός. id eſt,
Attigit, èque manu non irrita miſſa ſagitta eſt.

Lupus in fabula.

CVM forte fortuna in medio ſermone interuenit is, cuius fiebat, conueniet illud ex Iliados Κ.

Οὔπω πᾶν εἴρητο ἔπος, ὅτ᾽ ἄρ᾽ ἤλυθον αὐτοί. id eſt,
Iamq; aderant ipſi nondum ſermone peracto.

Aliter cum aliis agendum.

QVI ſignificabit cum aliis blandius agendum, cum aliis aſperius, vt cuiuſque fuerit ingenium, aut fortuna, dignitaſq́; allegabit illud ex eodem libro,

Ἄλλοι μειλιχίοις, ἄλλοι στερεοῖς ἐπέεσσι
Νεικεῖν.

Νείκεον. id eſt,
Verbis hunc placidis, contra aſperioribus illum
Increpnere.

Concordia fulciuntur opes etiam exiguæ.

SENTENTIA prouerbialis eſt ibidem, huiuſmodi:

Συμφερτὴ δ᾽ ἀρετὴ πέλει ἀνδρῶν καὶ μάλα λυγρῶν. id eſt,
Coniuncti pollent etiam vehementer inertes.

Hac cõueniet vti, ſi quando ſignificabimus non eſſe contemnendam amicitiam, aut ſimultatem multorum, etiam ſi fuerint alioquin imbecilles, & quorum ſingulos quiuis facile contemnat. Nam quemadmodũ, vt ait Ouidius:

Et quæ non proſunt ſingula, multa iuuant;
Ita quæ non lædunt ſingula, multa nocent,

Extra periculum ferox.

IN TIMIDVM & ita demum ferocem, ſi procul abſit à periculo, velut in obtrectatorem clancularium, qui coram nõ auſit congredi, quadrauerit illud ex eodem loco:

Ἀνδρῶν δυσμενέων ἑκὰς ἱστάμενος πολεμίζειν. id eſt,
Pugnare gnarus verum eminus & procul hoſte.

Simile eſt illud Demoſthenis in oratione de corona: οὕτως οἰκείως ἡμᾶς ἐδέχοντο· ὥστε τῶν ὁπλιτῶν, καὶ τῶν ἱππέων ὄντων, εἰς τὰς οἰκίας καὶ τὸ ἄστυ δέχεσθαι τὴν στρατείαν ἐπὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ τὰ τιμιώτατα. i. Adeo familiariter nos acceperunt, vt cum adeſſent armati & equites, in ædes atque in ciuitatem reciperent exercitum ad liberos & vxores, & ad ea quæ ſunt cariſſima. Extra telorum iactum ante recenſuimus, cui contrarium eſt Intra tela. M. Tullius in Verrem actione quarta. Non ego à Vibone paruo nauigio inter fugitiuorum, ac prædonum, ac tua tela veniſſem? quod Græci dicunt ἐν τοῖς βέλεσι.

Quiſquis fuerit.

QVEMVIS citra vllam exſpectationẽ hominem indicabimus hoc verſiculo, qui eſt in eodem libro:

Ος θνητὸς τ᾽ ἄη, καὶ ἔδοι δημήτερος ἀκτήν.
Qui modo mortalis ſit edẽs cerealia dona.

Veluti ſi quis dicat humanas leges alibi alias eſſe, ceterum legem naturæ omnium eſſe communem, ὅς θνητὸς τ᾽ ἄη.

Iuuenta viribus polles.

AD vires plurimum momenti adfert ætas iuuenta. Ad id facit illud ex eodem loco de Aenea:

Καὶ δ᾽ ἔχει ἥβης ἄνθος, ὅτε κράτος ἐστὶ μέγιστον. id eſt,
Flos quoque adeſt æui, cuius tunc maxima vis eſt.

Aegre quidem, ſed facimus tamen.

CVM ægre quidem, & non ſine plurimis incommodis agimus quidpiam, ſed tamen facimus, adacti neceſſitate, conueniet illud ex Iliados Z.

Καὶ μάλα τειρόμενοί περ, ἀναγκαίη γὰρ ἐπείγει. id eſt,
Quamuis afflicti nimium, ſed fatum ita cogit.

Quod alibi diminutum, exæquatur alibi.

IN eum in quo deſideratur virtutis aliquid, ſed cuius iacturam alia quapiam dote compenſet. Veluti ſi quem intelligi velimus parum eloquentem, ſed admirabili tamen iudicio: aut qui ſit indoctus quidem, ſed bene nummatus, competet illud ex eodẽ loco, quem modo citauimus ex Iliados K.

Ος δή τι εἶδος μὲν ἔην κακὸς, ἀλλὰ ποδώκης. id eſt,
Qui ore quidem deformis erat, pedibus tamen acer.

Mutua defenſio tutiſſima.

QVI ſignificabit minus eos lædi poſſe, qui concordes ſeſe mutuo defendnut: contra omnium iniuriæ obnoxios illosq́; qui diſſident factionibus inteſtinis, accommodabit illud ex Iliados ρ.

Παυρότεροι δὲ πολὺ φθίνυθον, μέμνηντο γὰρ αἰεί.
Αλλήλοις ἀν᾽ ὅμιλον ἀλεξέμεναι πόνον αἰπύν. i.
Multo turba minor periit, quod in agmine ſemper
Mutuam opem ſibi ferre, malumq́; arcere ſtudebant.

Qui cum contemptu vitæ inuadunt.

IN eos qui gladiatorio, ſicut ait Terentius, animo quempiã impetunt, vt aut perdant

aut pereant, conueniet illud ex Iliados M.
Ἀγροτέροισι σύεσσι ἐοικότες. id eſt,
Similes agreſtibus apris.
Tradunt enim venatores, hos prouocatos recta impetere prouocantem, nec lancea vitata.

Alijs proſpiciens, non ſibi.

Si libebit in quempiam iocari, qui cum artem diuinandi profeſſus, aliis ſua mala prædixerit, ipſe ſuum malum non potuerit prouidere, non inconcinniter accommodabimus illud ex Homeri Bœotia:
Ἀλλ' οὐκ οἰωνοῖσιν ἐρύσατο κῆρα μέλαιναν, i.
At non auguriis fatum ſibi depulit atrum,
Quod imitatus Maro:
At non auguriis valuit depellere peſtem.
Dictum eſt de Eunomo Myſorum duce, perito quidem augurıorum, at nihilominus ab Achille occiſo.

Ne depugnes in aliena negotio.

Vbi ſignificabimus nos nolle noſmet admiſcere liti alienæ, quæ nihil ad nos pertineat, ſed permiſſuros, vt ipſi inter ſeſe ſuo decertent periculo, quorum agitur negotium, verſiculo fuerit locus ex eodem libro:
Οἴους ἀμφ' Ἑλένῃ, καὶ κτήμασι πᾶσι μάχεσθαι. id eſt,
Proque Helena, proque omni re decernere ſolos,
Dictum de Menelao & Paride ſingulari certamine congreſſuris.

Prudentia coniuncta cum viribus.

In eum qui norit idē & aliis imperare quid ſit agendum, & ipſe perſequi cum eſt opus, quod aliis imperat, apte quadrabit illud ex eodem libro:
Ἀμφότερον βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής. id eſt,
Et iuxta ductor bonus, & certamine pollens.
Sunt enim qui imperatorem agere norūt, at militem præſtare non norunt.

Pauciloquus, ſed eruditus.

In eum, qui pauca quidem, ſed tamen auditu digna loquitur, conueniet illud ex eodem libro, quod illic dicitur de Menelao breuiloquo Laconum more, verum ſuauiloquo & arguto:
Παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως, ἐπεὶ οὐ πολύμυθος. id eſt,
Non is multa quidem, verum argutiſſima, quippe
Pauciloquus.

Duobus malis reſiſtere difficillimum.

Εἰ δὴ ὁμοῦ πόλεμός τε δαμᾷ, καὶ λοιμὸς Ἀχαιούς. id eſt,
Iam pariter ſubigit, bellumq; & morbus Achiuos.
Si quando dicemus eundem hominem duobus, aut plurimis premi malis. Eſt apud Homerum Iliados Α.

A fronte ſimul & occipitio.

Cum indicabimus admirabilem rerū omnium cognitionem, aut ſingularem prudentiam, quæ conſtat non præſentium modo ſcientia, ſed & memoria præteritorum, & futurorum proſpicientia, recte verſum hunc ex eodem vſurpabimus libro:
Ὃς ᾔδη τά τ' ἐόντα τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα. id eſt,
Qui ſcit præterita, ac præſentia, poſtque futura.
Vergilius vertit ad hunc modum:
Quæ ſunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.

Nocuit & nocebit.

Si quando demonſtrata præteritorum malorum cauſſa, comminabimur, futurū vt accedant maiora, niſi quis reſipiſcat, non intempeſtiuiter vſurpabimus verſum hunc Homericum ex eodem libro:
Τοὔνεκ' ἄρ' ἄλγε' ἔδωκεν ἑκηβόλος, ἠδ' ἔτι δώσει. id eſt,
Phœbus ob hæc mala multa dedit, atq; inſuper addet.
Veluti ſi medicus oſtenſo morbi periculo, moneat ægrotum reualeſcentem, vt temperet ab immodica Venere, alioqui rediturū cum fœnore malum.

Ingens diſcrimen.

Quoties ingens diſcrimen innuemus inter homines, aut res plurimum inter ſe diuerſas, aut immenſum interuallum inter ſeiunctos, eleganter accommodabimus illud ex eodem libro:
Ἐπειὴ μάλα πολλὰ μεταξὺ
Οὔρεά τε σκιόεντα θάλασσά τε ἠχήεσσα. i.
Sunt in medio ſita plurima, monteſque
Vmbroſi,

Vmbroſi, fretaque horriſono clamoſa fragore.

Qui paratus ad reſiſtendum.

Qvi ſignificare volet ſe nequaquam detractare certamen, ſed abunde ſupperere, quo partes tueatur ſuas, vſurpabit illud ex Iliados ν.

Τῷ μοι δ᾽ ὄρεα τά ἐστι καὶ ἀσπίδες ὀμφαλόεσσαι
Καὶ κόρυθες καὶ θώρηκες λαμπρὸν γανόωντες. i.
Et mihi ſunt haſtæ teretes, clypeique rotundi,
Tum galeę, tum thoraces procul igne micantes.

In diſcrimine apparet qui vir.

Dire periculoſa difficilique, & huiuſmodi, quæ virum cordatum ac ſtrenuum requirat, conueniet illud, quod eodem libro dicitur ab Idomeneo Cretenſium duce:

Ἔνθ᾽ ὅ, τέ δειλὸς ἀνὴρ ὅς τ᾽ ἄλκιμος ἐξεφαάνθη. id eſt,
Illic qui vir iners, qui ſtrenuus ipſa docet res.

Ad idem facit quod proximo carmine conſequitur:

Τοῦ μὲν γάρ τε κακοῦ τρέπεται χρὼς ἄλλυδις ἄλλῃ.

Cuius alias nobis facta mentio.

Non cedendum malis.

Si quando admonebis, non oportere cedere vel aduerſariis, vel inſultibus aduerſę fortunæ, aut non eſſe certãdum cum fugitiuis, non inſcitè detorſeris illud ex eodem libro:

Οὐκ ἂν ἐν αὐχένι ὄπισθε πέσοι βέλος οὐδ᾽ ἐνὶ νώτῳ,
Ἀλλά κεν ἢ στέρνων ἢ νηδύος ἀντιάσειε. id eſt,
Ne feriat iaculum ceruicem aut terga, ſed ipſum
Aut ventrem, aut pectus feriat aduerſa ſagitta.

Ipſe ſibi perniciem accerſiuit.

In eum, qui ſibi pertinaciter accerſit malũ, cui veluti fato deſtinatus ſit, congruet illud ex eodem libro:

Τὸν δ᾽ ἄγε μοῖρα κακὴ θανάτοιο τέλος δέ. i.
Iſtum mortis in exitium mala Parca trahebat.

Vltra vires nihil aggrediendum.

Qvi dicet non eſſe ſuſcipiendum negotiũ, ad quod peragendum non ſuppetant vires, non inconcinniter illud accommodauerit ex eodem libro:

Πὰρ δύναμιν δ᾽ οὐκ ἔστι καὶ ἐσσύμενον πολεμίζειν. id eſt,
Vires vltra nemo queat bellare, licet ſit
Quantumuis animo promptus.

Verba ſunt Paridis ad Hectorem.

Ocyor accipitre.

Admirandam celeritatem hyperbola prouerbiali licebit indicare, quæ eſt in eodem libro:

Θάσσονες ἱρηκῶν.
Pernices magis accipitre.

Venuſtius fiet, ſi ad famam, aut ingenium, aut nuncium, aut eiuſmodi quidpiam detorqueatur.

Ancipitis animi.

Animvm ancipitem & incerti conſilii, licet indicare verſiculo, qui eſt Iliados ξ.

Ὡς ὁ γέρων ὅρμαινε δαϊζόμενος κατὰ θυμὸν
Διχθάδια. id eſt,
Sic ſenior verſans animo diſquirit vtroq;
Nutans.

Id Maro ſic eſt imitatus:

Atque animum nunc huc celerem, nunc diuidit illuc.

Rurſum Iliados π.

Διχθὰ δέ μοι κραδίη μέμονε φρεσὶν ὁρμαίνοντι. id eſt,
Huc animus mihi verſanti inclinabat & illuc.

Omnia ex ſententia cedunt.

In magnopere fortunatos, quibus & recte & ſecus inſtituta feliciter cedunt, congruet illud ex Iliados ρ.

Τῶν μὲν γὰρ πάντων βέλε᾽ ἅπτεται, ὅστις ἀφήῃ,
Ἢ κακὸς ἢ ἀγαθός, Ζεὺς δ᾽ ἔμπης πάντ᾽ ἰθύνει. id eſt,
Spicula cuncta horum feriunt, ſeu torſerit illa
Ignauus, ſeu vir fortis, quia Iupiter ipſe
Dirigit.

Improbitas muſcæ.

In improbum, & ſubinde redeuntẽ, etiam ſi turpiter repellatur, quadrabit illud ex eodẽ:

Καὶ οἱ μυίης θάρσος ἐνὶ στήθεσσιν ἐνῆκεν,
Ἥ τε καὶ ἐργομένη μάλα περ χροὸς ἀνδρομέοιο.

Ἰσχανάα δ᾽ ἀκέειν. id eſt,
Atque illi muſcæ vim intra præcordia miſit.
Quæ quãuis de pelle viri ſit ſæpe repulſa,
Adſultat morſura tamen.

Deo fortunæq; committo.

QVI fortunam experiri ſtatuerit, euentũ negotii fortunæ committens, in hunc conuenerit illud ex eodem libro:
Ἥσω γὰρ καὶ ἐγώ, τὰ δέ κεν Διὶ πάντα μελήσει. id eſt,
Torſero & ipſe, Ioui fuerint hæc omnia curæ.

Conſilium in melius commutandum.

SIQVANDO iubebimus mutare conſilium, vtpote fœdum ac ſtultum, aut reprehendemus quidpiam vt inconſulte factũ, vſui fuerit ex eodem libro:
Τίς τοι θεῶν κραδίῃ ἐνὶ βουλὴν
Ἐν στήθεσσιν ἔθηκε καὶ ἐξέλετο φρένας ἐσθλάς. i.
Quis tibi conſiliũ ſubmiſit inutile tandẽ
Diuorum, ſanamq; exemit pectore mẽtẽ?

Alia dantur, alia negantur.

QVOTIES è duabus naturæ dotibus altera contigit, altera negata eſt, veluti ſi cui forma decus adſit, deſit ingenii laus. Siue cum è duobus poſtulatis alterũ duntaxat impetratur, quadrauerit illud ex Iliados π.
Τῷ δ᾽ ἕτερον μὲν ἔδωκε πατήρ, ἕτερον δ᾽ ἀνένευσε. id eſt,
Annuit hoc illi diuũ pater, abnuit illud.
Hunc verſiculum vſurpat Plinius in epiſtola quadam. Dictus eſt autẽ de Achille, qui in votis, quæ facit pro Patroclo ſuis armis inituro prælium, duo quædam rogarat, alterum vt cum laude pugnaret, alterum, vt peracta pugna referret arma, incolumis & ipſe. Quorum alterum annuit Iupiter, nempe vt fortiſſime pugnaret. Ceterum Achillis arma non retulit, nec incolumis rediit. Feſtiuiter abuſus eſt hoc carmine Stratonicus citharœdus, qui cum audiſſet quendam cithara canentem, ſubiecit hunc Homeri verſum:
Τῷ δ᾽ ἕτερον μὲν ἔδωκε πατήρ, ἕτερον δ᾽ ἀνένευσε.
Ac mox alio quodam rogante, cur ita diceret. Quoniam, inquit, male canere cithara dedit, ceterum bene canere voce abnuit. Ita ferme Athenæus lib. 8.

Victoria non incruenta.

FACIT hoc tum corruptela iudicum, tũ patronorum rapacitas, vt fere litigantium vtræque partes plectantur, adeo vt non tantũ pœniteat etiam eum, qui vicit litem. In hos igitur conuenit illud ex Iliados ρ.
Οὐδ᾽ οἵ γ᾽ ἀναιμωτί γ᾽ ἐμάχοντο. id eſt,
Nec hi ſine ſanguine pugnam
Miſcebant.

Re opitulandum, non verbis.

CVM re opus eſt, nihil proſunt verba, veluti ſi quis egeat pecuniariis ſuppetiis, quorſum attineat huic aures explere dictis? Rurſum in conſultationibus, in iudiciis, rationibus agendum eſt non ui. Ad id faciet Homericum illud ex Iliados π.
Ἐν γὰρ χερσὶ τέλος πολέμου, ἐπέων δ᾽ ἐνὶ βουλῇ. id eſt,
Verba in cõſilio, valet in certamine robur.

Apta prouincia.

IN eum, qui prouinciam ſuſcipit, ſuis aptã viribus, abſtinens a negotio, cui ſit impar, veluti ſi quis epiſcopatum accipiat, ſummũ pontificium recuſet, conueniet illud ex eodem libro:
Εἵλετο ἄλκιμα δοῦρε δύω, τά οἱ παλάμηφιν ἀρήρει,
Ἔγχος δ᾽ οὐχ ἕλετ᾽ οἶον ἀμύμονος Αἰακίδαο. i.
Quæ manibus quadrent, ingentes corripit haſtas
Quaslibet, aſt haſtam ſolam non ſumit Achillis.
De Patroclo dictum, qui cũ Achillis armis eſſet indutus, ab haſta tamen abſtinebat, quõd ea grauior eſſet, quàm vt quiſquam Græcorum regere poſſet præter vnum Achillem. Quod idem in Odyſſea de arcu Vlyſſis finxit Homerus.

Pudor & metus.

CVM abſtinetur à re qua piã, quod ea tum inhoneſta factu videatur, tum vero minime tuta locum habet illud ex Iliad. ο.
Ἴσχε γὰρ αἰδὼς καὶ δέος. id eſt,
Nam pudor atque metus vetuit.
De conglobata acie dictum, quæ ne ſeſe diduceret, partim pudor obſtabat, partim metus. Pudorem autem ingens addere calcar ad fortiter agendum, indicat in eodem lib. cum ait:
Αἰδομένων δ᾽ ἀνδρῶν πλέονες σόοι ἠὲ πέφανται. id eſt,
Plures

Plures ſunt ſalui atque cadunt his, quis pudor adſit.

Qui obticeſcit.

IN eum, qui metu attonitus, aut ſtupefactus admiratione tacet, aut cui non eſt, quod reſpondeat, quadrabit illud ex Iliados ρ.

Δὴν δέ μιν ἀμφασίη ἐπέων λάβε. id eſt,
Illum corripuit ſtupor, atq; infantia linguæ.

Mors omnibus communis.

QVI dicet omnibus ex æquo moriendum, nec vllis viribus arceri fati neceſſitatem, citabit illud ex Iliados σ.

Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βίη Ἡρακλῆος φύγε κῆρα. id eſt,
Nec vis Herculea fatum euitauit acerbũ.

Alius aliis in rebus præſtantior.

QVI dicit alium alia dote præcellere, accõmodabit quod in eodẽ libro dictum eſt de Polydamante & Hectore.

Ἀλλ' ὁ μὲν ἂρ μύθοισιν, ὁ δ' ἔγχεϊ πολλὸν ἐνίκα. id eſt,
Hic dictis, haſta longe præſtantior ille.

Eandem ſententiam fuſius explicat Iliad. ν. Polydamas loquens Hectori:

Ἕκτορ ἀμήχανός ἐσσι παραὶ ῥητοῖσι πιθέσθαι.
Οὕνεκά τοι περὶ δῶκε θεὸς πολεμήϊα ἔργα,
Τοὔνεκα καὶ βουλῇ ἐθέλεις περιίδμεναι ἄλλων,
Ἀλλ' οὔπως ἅμα πάντα δυνήσεαι αὐτὸς ἑλέσθαι.
Ἄλλῳ μὲν γὰρ ἔδωκε θεὸς πολεμήϊα ἔργα,
Ἄλλῳ δ' ὀρχηστὺν, ἑτέρῳ κίθαριν, καὶ ἀοιδὴν,
Ἄλλῳ δ' ἐν στήθεσσι τίθει νόον εὐρύοπα Ζεὺς
Ἐσθλὸν, id eſt,
Hector non potis es deflectere pectora dictis.
An quia Dii donãt factis præcellere belli,
Vis in concilio reliquos præcedere ſenſu?
At non cuncta potes vnus ſimul omnia ferre.
Quippe Deus dedit huic virtute excellere belli,
Huic laudem choreæ, citharam illi, & carmina blanda,
Rurſum alii mentem præclaram in pectore, magnus
Iuppiter inſeruit.

In periculoſo negotio non eſt dormitandum.

VBI monebimus in re ardua non eſſe ceſſandum, congruet quod ſubinde repetitur apud Homerum Iliados π.

Ὀλίγη δ' ἀνάπνευσις πολέμοιο. id eſt,
Exigua eſt interſpiratio belli.

Poterit trahi vel ad litem forenſem, vel ad ſimile negotium odioſum, & laboris plenum.

Mens læua.

FREQVENTER hominũ mens læua eſt, & peſſima pro optimis ſequuntur, optima pro peſſimis repudiant. Ad hanc ſententiã facit illud ex Iliados σ.

Ἕκτορι μὲν γὰρ ἐπῄνησαν κακὰ μητιόωντι,
Πουλυδάμαντι δ' ἄρ' οὔτις, ὃς ἐσθλὴν φράζετο βουλήν. id eſt,
Conſilium Hectoreum laudabat inutile quiſque,
Nemo Polydamantis, at hic dabat vtile ſolus.

Verbis pugnas, non re.

FACILE eſt conuitiis altercari, verum te vincere difficile. Ad eam ſententiam quadrabit illud ex Iliados υ. dictum ab Aenea congreſſuro cum Achille:

Ἐπεὶ σάφα οἶδα καὶ αὐτὸς
Ἠμὲν κερτομίας ἠδ' αἴσυλα μυθήσασθαι. i.
Siquidem noui probe & ipſe.
Et petere probris inimicaq; dicere dicta.

Paullo poſt repetit copioſius eandem ſententiam:

Ἔστι γὰρ ἀμφοτέροισιν ὀνείδεα μυθήσασθαι
Πολλὰ μάλ', οὐδ' ἂν νηῦς ἑκατόζυγος ἄχθος ἄροιτο.
Στρεπτὴ δὲ γλῶσσ' ἐστὶ βροτῶν, πολέες δ' ἔνι μῦθοι,
Παντοῖοι, ἐπέων δὲ πολὺς νομὸς ἔνθα καὶ ἔνθα.
Ὁπποῖόν κ' εἴπῃσθα ἔπος, τοῖόν κ' ἐπακούσαις. i.
Ambobus ſiquidem probra dicere plurima promptum eſt,
Quorum onus haud portet centum ratis obſita remis.
Eſt hominum quia lingua volubilis, omnigeniq;
Inſunt ſermones, variiq;, & paſcua dictis,
Hinc atque hinc, multæq; vices, ſed qualia verba
Dices, talia redduntur tibi dicta viciſſim.

Ne quid moueare verborum ſtrepitu.

QVI monebit aliquem, ne ſæuis verbis, ac minis deterreatur, quominus experiatur, accõmodabit illud ex eodem libro, ab Apolline dictum Aeneæ:

Ἀλλ' ἰθὺς φέρε χαλκὸν ἀτειρέα, μηδέ σε πάμπαν
Λευγαλέοις ἐπέεσσιν ἀποτρεπέτω καὶ ἀρειῇ. i.

Quin

Quin rigido ferro magis obuius ito, nec
vnquam
Te ſæuis dictis deterreat ille miniſq́;.

Cibo opus duraturis in labore.

INITVRI bellum, ne omnino ieiuni ſint, ne viribus deſtituantur. Id trahi poterit ad ſtudium litterarum, ad exercitum pietatis, atque alia complura. Ad id congruent verſus Homerici, ex Iliad. τ.

Οὐ γὰρ ἀνὴρ πρόπαν ἦμαρ ἐς ἠέλιον καταδύντα
Ἄκμηνος σίτοιο δυνήσεται ἄντα μάχεσθαι·
Εἴπερ γὰρ θυμῷ γε μενοινάᾳ πολεμίζειν,
Ἀλλά τε λάθρῃ γυῖα βαρύνεται, ἠδὲ κιχάνει
Δίψα τε καὶ λιμὸς, βλάβεται δέ τε γούνατ' ἰόντι.
Ὃς δέ κ' ἀνὴρ οἴνοιο κορεσσάμενος, καὶ ἐδωδῆς
Ἀνδράσι δυσμενέεσσι πανημέριος πολεμίζῃ,
Θαρσαλέον νύ οἱ ἦτορ ἐνὶ φρεσὶν, οὐδέ τι γυῖα
Πρὶν κάμνει, πρὶν πάντας ἐρωῆσαι πολέμοιο. i.
Nam quis ad occaſum vſque valebit ſolis
abortu
Impaſtus iugi durans confligere pugna?
Pectore enim quamuis ſit prompto ad bel
ligerandum,
Senſim membra grauant tamen, ac ſitis
atra, fameſq́;
Corripiunt, genuaq́; labant tendentis in
hoſtem.
Ruſus erit quicũq; ſatur, vinoq́; ciboq́;,
Is demum potuit cõfligere perdius hoſti.
Huic animus viget vſq; ferox, neq; membra
laborant
Huic prius, ac victor bello ſubmonerit
omnes.

Omnibus armis præſidijſq́; deſtitutus.

HOMINEM inermem & omnibus deſtitutum præſidiis indicabimus hoc verſu, qui eſt Iliados φ.

Γυμνὸς ἄτερ κόρυθός τε, καὶ ἀσπίδος· οὐδ'
ἔχεν ἔγχος. id eſt,
Et Clypeo ſimul, & Galea nudatus, & haſta.

Fruſtra habet qui non vtitur.

SI quem increpare voles, quod ingenio, diuitiis, litteris non vtatur, cum habeat, conueniet illud ex eodem Iliad. φ.

Τίπτε τόξον ἔχεις ἀνεμώλιον αὔτως, id eſt,
Cur fruſtra tibi iã geſtatur inutilis arcus?

In fugitiuum.

VBI quis impotenti animi cupiditate ad rem quãpiam inſtigatur, præcipue parum honeſtam, vel magis ſiquis turpiter fugiat, in hunc quadrabit, ſi dixeris:

Τοῦτον κυνάμυια ἄγει. id eſt,
Hunc cynamya rapit.

Sic enim in eodem libro Iuno de Marte è prælio fugiente:

Καὶ δ' αὖθ' ἡ κυνάμυια ἄγει βροτολοιγὸν Ἄρηα. id eſt,
Peſtiferum Martem rurſum exagitat Cynamya.
Id eſt, muſca canina.

Cum dijs non pugnandum.

QVI monebit non eſſe pugnandum cum genio, cum ſuperis, cum magnis principibus, vſurpabit illud ex eodem libro:

Θεοὶ δέ τε φέρτεροι ἀνδρῶν. id eſt,
Verum homines Diis inferiores.

De θεομαχεῖν diximus alibi. Pindarus in Pythiis hymno ſecundo, ſententiam hanc ſic extulit: Χρὴ δὲ πρὸς θεὸν οὐκ ἐρίζειν. id eſt, Oportet aduerſus Deum non contendere.

Vindicta tarda, ſed grauis.

VBI qui diu multa patrauit impunè, tandem in extremum malũ adducatur, ſemelq́; dependit ſuperiora flagitia, congruet illud ex eodem libro:

Νῦν δ' ἀθρόα πάντ' ἀποτίσεις. id eſt,
Nunc cuncta lues ſemel adglomerata.
Verba ſunt Achillis ad Hectorem.

Omiſſis nugis rem experiamur.

QVI conuiciis amiſſis iubebit ipſa re periculum fieri, vter vincat, aut vincatur, non intempeſtiuiter accommodauerit illud ex eodem libro:

Βέλτερον αὖτ' ἔριδι ξυνελαυνέμεν ὅττι τάχιστα
Εἴδομεν ὁπποτέρῳ κεν Ὀλύμπιος εὖχος ὀρέξῃ. id eſt,
Sed præſtet pugnam committere comminus, vt mox
Vtri Iupiter eſſe velit laudemq́;, decuſq́;,
Perſpicuum fiat.

Metus infamiæ.

CVM dicemus nos hominum de nobis opinione, rumoribuſque commoueri quo minus mutemus conſilium, conueniet illud ex eodem libro, præterea Iliados ζ. quod frequenter vſurpat Marcus Tullius in Epiſtolis ad Atticum:

Αἰδέομαι Τρῶας καὶ Τρῳάδας ἑλκεσιπέπλους. i.
Troianos ac Troianas, vereorq́; pudetq́;.

Verba ſunt Hectoris pudore nolentis in vrbem recipere ſeſe, ne quis opprobraret illi, imputaretq́; Troianorum interitum.

Aliam ætatem alia decent.

QVI iam aliam ætatem ſignificabit, nec idem decere canum, quod iuuenem aliquãdo decuit, vſurpabit illud ex eodem libro, quamquam & alias iteratum:

Ἀλλ' ὅτι δὴ πολιόν τε κάρη πολιόν τε γένειον. i.
Verum vbi iam, cauumq́ue caput, incanaq́; menta.

Quod alijs vitio vertas, ipſe ne feceris.

QVOD damnaturus ſis in aliis, in te ne admiſeris. Ad id faciet illud ex Iliados Υ.

Καὶ δ' ἄλλῳ νεμεσᾶτον ὅς τις τοιαῦτά γε ῥέζοι. id eſt,
Imò adeò ſi quiſquam alius patrare pararet
Tale aliquid, damnaretis vitioq́; daretis.

Aut ipſe fuiſti, aut tui ſimillimus.

SI quando per iocum indicabimus eũdem aliquem fuiſſe, qui tamen ſe fuiſſe eat inficias, veluti ſi quem incuſes, quod inter bibones compotauerit, isq́; ſeſe neget fuiſſe, verum alium quempiam: non illepide detorſeris illud ex eodem libro, quod de Patrocli ſpectro dixit Homerus:

Πάντ' αὐτῷ μέγεθός τε καὶ ὄμματα κάλ' εἰκυῖα,
Καὶ φωνήν, καὶ τοῖα περὶ χροῒ εἵματα ἕστο. i.
Cuncta ipſi ſimilis, vocemq́;, oculosque decoros
Corporis atque modum, & talem geſtabat amictum.

Audiens non audit.

SVNT quidam, qui ſi quid parum placet, id ſcire diſſimulant, veluti cum negant ſibi redditas litteras, quibus eom moneſiãt officii ſui, quod tamen malint effugere, quàm præſtare, in hos quadrabit illud ex Iliad. Υ.

Ὡς οὐκ ἀΐοντι ἐοικώς. id eſt,
Diſſimulans audiſſe.

De Antilocho dictum, qui Menelaum reuocantem à curſu, cum audiret, perinde tamen quaſi nõ audiſſet, ita celerius etiam currebat:

Ἀντίλοχος δ' ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον ἔλαυνε,
Κέντρῳ ἐπισπέρχων, ὡς οὐκ ἀΐοντι ἐοικώς. i.
Quin etiam curſum Antilochus magis accelerabat
Inſtigans ſtimulis, audireq́ue diſſimulabat.

Ex habitu bonum virum præ ſe fert.

QVI dicere ex ipſa oris figura videri probũ hominem, citabit illud ex Odyſſeæ primo:

Οὐ μὲν γάρ τι κακῷ εἰς ὦπα ἐῴκει. id eſt,
Ex ſpecie minime improbus ipſa
Eſſe videbatur.

M. Tullius in Verrem lib. 8. Is erat Apronius, qui vt ipſe non ſolum vita, ſed etiam corpore atque ore ſignificat, immenſa aliqua vorago eſt, aut gurges vitiorum turpitudinumq́; omnium.

Abſit clamor in colloquio, aut luſu.

QVI iubebit in conuiuio, colloquiove tẽperari à vociferatione, accommodabit illud ex eodem libro:

Νῦν μὲν δαινύμενοι τερπώμεθα, μηδὲ βοητὺς
Ἔστω. id eſt,
Nunc hilares cœnemus, & omnis clamor abeſto.

Grata nouitas.

SI quando dices nuperrima quæque vulgo maxime placere, nõ intempeſtiuum fuerit illud ex eodem libro:

Τὴν γὰρ ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,
Ἥ τις ἀκουόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται. i.
Cantio enim hæc hominum longe eſt celeberrima vulgo
Et gratiſſima, quæ nuperrima venit in aures.

Accinit huic Pindarus olymp. hym. 9.

Αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων. id eſt,
Lauda vinum vetus, ſed nouorum hymnorum flores.

Sentiens gratiores eſſe hymnos, qui res nuper geſtas celebrant, quàm qui priſca tractant. Pleraq́; commendat nouitas, potiſſimum apud imperitos. Contra in ſcriptis antiquitas conciliat gratiam, nouitas inuidiam: vnde Flaccus in Epiſtolis:

Indignor quidquam reprendi, non quia craſſe
Compoſitum, illepideve putetur, ſed quia nuper.

Ac ceteris ferme in rebus fauor nouitatis, ſuperiorum obliterat gratiam. Simile faſtidium eſt humani ingenii in his quæ nobis ad manum ſunt. Miramur enim exotica, cum interdum domi habeamus meliora. Id potiſſimũ vſu venit in medicis: noſtros faſtidimus,

faſtidimus, licet eruditos, belluam è longinqua barbarie profectam ſuſpicimus. Itidē pharmacopolæ magno emunt herbas è longinquo aduectas, cum interdum meliores naſcantur in horto vicini. Id eleganter notauit Alexis apud Athenæum lib. 3.

Ἐρῶμεν ἀλλοτρίων, παρορῶμεν συγγενεῖς. i.
Alienum amamus, proximum contemnimus.

Mulier pudica ne ſola ſit vſquam.

CVM admonebimus non conuenire, vt pudica mulier ſola, citraq; teſtes cum viris colloquatur, vſui fuerit illud apud Homerum frequens de Penelope:

Οὐκ οἴη. ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δύ᾽ ἕποντο. i.
Haud ſola, aſt illam famulæ binæ comitatæ.

Fatale vitæ tempus exactum.

IN decrepitos, quorum ætas iam exacta videbitur, quadrabit ex eodem libro:

Νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς ὑπερίονος ἠελίοιο
Ἤσθιον. id eſt,
Dementes, vt qui ſacros tibi maxime Phœbe
Abſumpſere boues.

Nam per ſolis boues, annos fatales, vt opinamur, innuit poeta.

Non luctu, ſed remedio opus in malis.

IN malis non lamentis, ſed auxiliis vtendū. Ad id conueniet illud ex Iliados ω. quamquam aliis item iteratum locis:

Οὐ γάρ τις πρῆξις πέλεται κρυεροῖο γόοιο. i.
Quippe nihil miſeri fletus lamētave proſunt.

Adhuc aliquis Deus reſpicit nos.

CVM in rebus vehementer afflictis, negabimus nos prorſus abieciſſe animum, verum eſſe ſpei nonnihil, cōueniet illud, quod in eodem libro dicitur à Priamo:

Ἀλλ᾽ ἔτι τις καὶ ἐμεῖο θεῶν ὑπερέσχεθε χεῖρα. i.
Numen adhuc aliquod dextram mi obtendit amicum.

Mors optima rapit, deterrima relinquit.

OPTIMA mors eripit è medio, relinquit deterrima. Proinde videmus quoſdā prorſus inutiles Tithoniā ætatem viuere, pauciſſimos egregio præditos ingenio, ad ſenectæ limen peruenire. In hanc ſententiam quadrat illud ex eodem libro:

Τοὺς μὲν ἀπώλεσ᾽ Ἄρης, τὰ δ᾽ ἐλέγχεα πάντα λέλειπται,
ψεῦσταί τ᾽ ὀρχησταί τε χοροιτυπίῃσιν ἄριστοι,
Ἀρνῶν ἠδ᾽ ἐρίφων ἐπιδήμιοι ἁρπακτῆρες. id eſt,
Suſtulit hos Mauors, reliqua at mala probra relicta
Mendaces, ſaltatores, primiq; choreis
Ducendis, agnis, atq; hœdis diripiendis
Strenui.

Celebre eſt illud Maronis:

Optima quæque dies miſeris mortalibus æui
Prima fugit, ſubeunt morbi, &c.

Concinit & Theocritus in Epitaphio Bionis:

Ταῖς νύμφαισιν ἔδοξεν ἀεὶ τὸν βάτραχον ᾄδειν,
Τοῖς δ᾽ ἐγὼ οὐ φθονέοιμι, τὸ γὰρ μέλος οὐ καλὸν ᾄδει. id eſt,
Sic viſum eſt nymphis ſemper canit improba rana,
Huic neque ego inuideo, nec enim bona carmina cantat.

Domi manendum.

INVTILE diutius abeſſe domo, relictis poſſeſſionibus. In eam ſententiam quadrabit illud ex Odyſſeæ Γ.

Καὶ σὺ φίλος, μὴ δηθὰ δόμων ἄπο τῆλ᾽ ἀλάλησο,
Κτήματά τε προλιπὼν, ἄνδρας δ᾽ ἐν σοῖσι δόμοισι. id eſt,
Tu quoque amice domo diuturnus abeſſe caueto
Rebus itemq; viris intra tua tecta relictis.

Item Heſiodus:

Οἴκοι βέλτερον εἶναι, ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύρηφι. id eſt,
Eſſe domi præſtat, quia dānoſum foris eſſe.

Refertur ex Euripide carmen hoc:

Μακάριος ὅστις εὐτυχῶν οἴκοι μένει,
Ἐν γῇ δ᾽ ὁ φόρτος καὶ πάλιν ναυτίλλεται. i.
Beatus is, qui in proſperis manet domi,
Nam ſarcina ſolo quæ tenetur, denuo
Poteſt ſalo committi.

A ſacris abſtinendæ manus.

VVLGO quoque creditum eſt, fatum inſtare ei, qui ſacris rebus, ac Deo dicatis manus iniecerit: aut qui pios homines, aut certe fungentes ſacris miniſteriis oppugnarit: veluti Pontificem Romanum, epiſcopos, abbates, etiam ſi parum fuerint piis moribus. Id propemodum iam olim dictum eſt ab Homero Iliados Ρ.

Ὁππότ᾽ ἀνὴρ ἐθέλει πρὸς δαίμονα φωτὶ μάχεσθαι,
Ὅν κε θεὸς τιμᾷ, τάχα οἱ μέγα πῆμα κυλίσθη. i.

Cum

Turpis iactantia.

N O N eſt generoſi animi iactare ſeſe de his, quæ fortiter, aut feliciter fecit. Super hoc ita Menelaus eodem in libro:

Οὐ μὲν καλὸν ὑπέρβιον εὐχετάασθαι. id eſt,
Haud ſane pulchrũ ſeſe iactare ſuperbe.

Prior occupat.

V B I quis lucrum celeritate præripuit cuipiam, conueniet illud ex Iliados χ.

Μή τις κῦδος ἄροιτο βαλών, ὁ δὲ δεύτερος ἔλθοι. id eſt,
Ne quis præriperet iaculans, laudemque decusque.
Atque ira ſerior ipſe veniret. iamque ſecundus.

Dictum de Achille, qui reliquis Achiuis innuit, ne quis iaculum mitteret in Hectorem, quo ſibi gloriam totam ſeruaret.

Ne dij quidem à morte liberant.

N E M O tam carus ſuperis, vt illorũ fauore mortẽ euitarit. Huic ſentẽtię ſuffragabitur Homericum ex eodem libro teſtimonium:

Ἀλλ' ἤτοι θάνατον μὲν ὁμοίιον οὐδὲ θεοί περ,
Καὶ φίλῳ ἀνδρὶ δύνανται ἀλαλκέμεν, ὁππότε κεν δὴ
Μοῖρ' ὀλοὴ καθέλῃσι τανηλεγέος θανάτοιο.
At vero mortem communiter omnibus æquam
A dilecto homine, neque dii depellere poſſunt,
Quem funeſta dies fati iam iam vrget acerbi.

Deus vndecunq; iuuat, ſi modo propitius.

D E V S vbiq; pręſens adeſt, ſi faueat: neque refert vbi gentium agas illo propitio. Ad hanc ſententiam accommodes licebit ex eodem libro:

Ῥέα θεός κ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σαῶσαι. id eſt,
Si libeat ſeruare procul quoque numina poſſint.

Fatum immutabile.

D I V I N A decreta non commutantur, humanæ leges pro tempore variantur, quemadmodum & mores & voluntates. Ad id cõgruet illud ex eodem libro:

Οὐ γάρ τ' αἶψα θεῶν τρέπεται νόος αἰὲν ἐόντων. id eſt,
Non etenim diuum mens vertitur aſtricolarum.

Sine ope diuina nihil valemus.

M A N C A eſt omnis mortalium induſtria, omnisq; conatus, niſi fauor adſpiret diuinus. At id accommodare licebit Homericũ illud ex eodem libro:

Πάντες δὲ θεῶν χατέουσ' ἄνθρωποι. id eſt,
Mortalis diuum auxiliũ deſiderat omnis.

Induſtriam adiuuat Deus.

I N aggrediundo negotio, quædam humana ratione prouidentur, quædam fortunæ commoditas, ipſaque res ſuppeditat. Id eſt apud Homerum, cum alias aliquoties, tum hoc quem modo citauimus libro.

Τηλέμαχ' ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῇσι νοήσεις,
Ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται. id eſt,
Hæc partim ipſe tuo perpendes pectore tecum,
Partim diuum aliquis tibi ſuggeret.

Aetate prudentiores reddimur.

S I quando negabimus nobis eadem probari iam natu grandioribus, quæ quondam ob ætatis inſcitiam adriſerunt, ſed vſu rerum auctam prudentiam, congruet illud ex eodem libro:

Ἐγὼ δ' ἔτι νήπιος ἦα
Νῦν δ' ὅτε δὴ μέγας εἰμί, καὶ ἄλλων μῦθον ἀκούων
Πυνθάνομαι, καὶ δή μοι ἀέξεται ἔνδοθι θυμός.
Eram adhuc puer, aſt vbi iam ſum
Grandior, & reddit me aliorum oratio doctum,
Ipſeq; grandeſcit mi animus.

Dicitur ad procos à Telemacho.

Otioſus eſto.

S I quem iubebimus animo otioſo eſſe, tantum curare cuticulam, negotium aliis curæ futurum, accommodabimus illud ex eodem libro:

Μή τι τοι ἄλλο
Ἐν στήθεσσι κακὸν μελέτω ἔργον τε ἔπος τε,
Ἀλλὰ ἐσθιέμεν καὶ πινέμεν ὡς τὸ πάρος περ.
id eſt,
Tute caueto
Aut dicti, aut facti cruciet tua pectora cura
Quin tranquillus, edasq; bibasque ita vt ante ſolebas.

Cedendum multitudini.

Q V I ſuadebit non eſſe pugnandũ vni cũ multis,

multis, & vbique multitudini morigerandum, adducet illud ex eodem libro:

Ἀλλά κεν αὐτὸς ἀεικέα πότμον ἐπίσποι,
Εἰ πλεόνεσσι μάχοιτο. id eſt,
Arceſſet mox ipſe ſibi crudelia fata,
Si multis pugnare velit.

Iidem proci paullo ſuperius:

Ἀργαλέον δὲ
Ἀνδράσι καὶ πλεόνεσσι μαχήσασθαι περὶ δαιτί. id eſt,
Cum pluribus ardua res eſt
Depugnare viris inter conuiuia ſolos.

Deus vlciſcetur.

CVM ſignificabimus nobis in præſentia deeſſe facultatem depellendi, votum optare, vt ſuperi puniant aliquando, vſui fuerit illud ex eodem libro:

Ἐκ δὲ θεοὺς ἐπιβώσομαι αἰὲν ἐόντας,
Αἴ κέ ποθι Ζεὺς δῷσι παλίντιτα ἔργα γενέσθαι. id eſt,
Aſt equidem immortales implorauero diuos,
Si fors Iuppiter ipſe vices aliquando reponat.

In tempore cauenda pœna mali.

QVOTIES admonebimus, vt multo ante occurratur malo, prius quàm oppreſſerit nos: aut ceſſandum à peccando prius quàm ingruat diuina vindicta, vſui fuerit illud ex eodem libro:

Ἀλλὰ πολὺ πρὶν
Φραζώμεσθ' ὥς κεν καταπαύσομεν. id eſt,
Verum nos multo ante modum, finemq; velimus.
Ponere.

Verba vatis minantis procis Vlyſſis reditū.

Domeſticum malum.

AD ſignificandum priuatum, ac domeſticū malum, quod ad alios nihil attinet, conueniet illud ex eodem libro:

Ἀλλ' ἐμὸν αὐτοῦ χρεῖος, ὅ μοι κακὸν ἔμπεσεν οἴκῳ. id eſt,
Porro malum noſtras quod in ædes incidit, vnum
Ad me pertinet.

M. Tullius in actione in Verrem 5. domeſticum ac vernaculum crimen appellat, quod intra parietes admiſſum nondum peruenit in publicum rumorem.

Senum prudentia.

IN ſenem plurimarum rerum vſu peritum, quiq; multa meminerit ſuperioribus acta ſeculis, quadrauerit illud ex eodem libro:

Παλαιά τε πολλά τε εἰδώς. id eſt,
Qui antiquaq; multaq; notat.

Premenda occaſio.

QVI ſignificabit modis omnibus inſtandum eſſe, nec omittendam è manibus ſemel oblatam occaſionem, accommodabit illud ex Odyſſeæ δ.

Ὑμεῖς δ' ἀσφαλέως ἐχέμεν μᾶλλόν τε πιέζειν. id eſt,
Vos premite, & vinclis magis arcte ſtringite captum.

Quod quidem detorquere licebit ad id, cū dicemus impetus animi, hoc magis ac magis eſſe coercendos, rationis moderamine; quo magis efferueſcunt, & ad malum ſollicitant.

Cum principe non pugnandum.

QVI ſignificabit arduum, principem à priuato ſuperari: aut difficillimum vincere naturam, vſurpabit illud ex eodem libro:

Ἀργαλέος γάρ τ' ἐστὶ θεὸς βροτῷ ἀνδρὶ δαμῆναι. id eſt,
Ardua res homini mortali vincere numē.

Ingens diſcrimen.

INGENS interuallum, veluti, ſi quis ſentiat plurimum intereſſe inter pecuniæ ſtudium & ſapientiam, hoc verſu licebit ſignificare ex eodem libro:

Τόσσον ἄνευθ' ὅσσον τε πανημερίη γλαφυρὴ νηῦς
Ἤνυσεν, ᾗ λιγὺς οὖρος ἐπιπνείῃσιν ὄπισθεν. id eſt.
Tantum aberat, quantum curſu ratis acta diurno
Conficiat ſpatii, quam prouehat aura ſecunda.

Aperte, ſimpliciterq; loqui.

SIMPLICITER & aperte dicturos nos, citraq; ambages ſignificabimus hoc carmine, quod eſt in eodem libro:

Οὐκ ἂν ἐγώ γε
Ἄλλα παρὲξ εἴποιμι παρακλιδὸν, οὐδ' ἀπατήσω. id eſt,
Non fucis te diſſimulans decepero fictis.

Rerum omnium viciſſitudo.

VARIAE fortunę vices, & nunc leta contingunt vnicuique, nunc triſtia. Ad eā ſententiam applicabitur illud ex eodem libro:

Ἀτὰρ

Ἄλλοτε δ' ἀλλοῖος ἐπ' ἄλλῳ,
Ζεὺς ἀγαθόν τε κακόν τε διδοῖ.

Nunc huic, nunc Iupiter illi
Nunc læta immittit, nunc triſtia,

Qui nocere poteſt, & idem prodeſſe.

IN medicos imperitos, qui non raro venenum pro remedio miniſtrant, quadrabit illud ex eodem libro, quod vſurpauit in Pſeudomante Lucianus, eſtq́ue pluribus apud Homerum locis:

Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά. id eſt,

Pharmaca miſta, ſalubria multa, at noxia multa.

Idem quadrabit in hominem & bonis & malis inſtructum artibus, qui vel iuuare poſſit, ſi velit, vel lędere.

Arripienda quæ offeruntur.

SOLEMNIS eſt, multiſq́ue locis iteratus verſiculus hic:

Οἱ δ' ἐπ' ὀνείαθ' ἑτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἴαλλον. id eſt,

Quiſquis ſibi appoſitis, ſi quid foret vtile promptas
Admouere manus.

Quem torquere licebit in tutores, qui rem nacti pupillorum manus iniiciunt, interq́ue ſe partiti ſibi vindicant. Aut in ſimile hominum genus inuadentium & inuolantium aliena.

Principum fauor neceſſarius.

VBI quis inuitis principibus, conatur extricare ſeſe è malo quopiam: aut lite, à qua non poſſit explicari, niſi adiutus illorum fauore, conueniet illud ex eodem libro dictū in Aiacem Oileum:

Φῆ ῥ' ἀέκητι θεῶν φυγέειν μέγα λαῖτμα θαλάσσης. id eſt,

Iactabat ſeſe ſpatioſi ex æquoris altis
Emerſurum vndis, inuito numine diuū.

Negotium non aptum.

QVI recuſat munus, aut prouinciam ſibi parum accommodam: aut qui negabit artem ſe velle ſeſe quempiam ad id muneris, ad quod gerendum idoneus non videatur, vſurpabit illud ex eodem libro:

Ἵππους δ' εἰς Ἰθάκην οὐκ ἄξομαι. id eſt,

Ceterum equos Ithacam non duxero.

Verba ſunt Telemachi recuſantis, equos quos Menelaus offerebat dono, quod Ithacenſis inſula non eſſet opportuna alendis equis, quippe petricoſa, minimeq́ue paſcuis apta.

Conuiua non conuiua.

IN eum, qui accumbit quidem in conuiuio, verum ſpectator duntaxat eorum, quæ opponuntur: nam hoc pacto quidam ſordide magnifici conuiuas ſuos tractant, quadrabit quod in eodem dictum eſt de Penelope:

Κεῖτ' ἄρ' ἄσιτος, ἄπαστος, ἐδητύος, ἠδὲ ποτῆτος. id eſt,

Incœnatus, & impaſtus potuq́ue ciboq́ue
Accubuit,

Vndecumq́ue lucrum captant.

IN aduocatos, in calumniatores, in malos medicos, qui captant vndecumq́ue, ſi quis incidit in caſſes, quem poſſint explicare, cōgruet illud, quod in eodem libro:

Αἰεὶ γὰρ περὶ νῆσον ἀλώμενοι ἰχθυάασκον
Γναμπτοῖς ἀγκίστροισι, ἔτειρε δὲ γαστέρα λιμός. id eſt,

Semper enim quaqua patet, inſula, piſcibus hamo
Inſidiabantur, ventrē fames enecat atra.

Munerum corruptela.

IN eum qui rem auro, doniſq; aggreditur, nō infeſtiuiter torſeris illud ex eodem lib. dictum de Mercurio ſumente caduceum:

Εἵλετο δὲ ῥάβδον τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει,
Ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει. i.

Corripuit virgā, qua mulcet lumina sōno,
Quorumcumq́ue velit, ſoluit quoq́ue lumina ſomno.

Quadrat enim pulchre in munera, quod de virga Mercuriali dictum eſt, quibus volut expergefiunt iudices, antea ceu dormitantes, & rurſum infeſti placantur, vt in cauſſa velut obdormiſcant, conniueantq́ue Ariſtophanes in Concionatricibus, ait deos quoque capi donis, eoſq́ue manibus ſtare ſupinis,

Ὅταν γὰρ εὐχώμεσθα διδόναι τἀγαθὰ,
Ἕστηκεν ἐκτείνοντα τὴν χεῖρ' ὑπτίαν,
Οὐχ ὥς τι δώσοντ' ἀλλ' ὅπως τι λήψεται. i.

Nam cum precamur largiantur vt bona,
Manum ſupinam porrigentes ſtant, velut
Nihil daturi, ſed recepturi magis.

Interpres admonet, ſtatuas deorū olim ferè ſupinis manibus finge ſolere. Supinam autem

autem appellat repandam, velut ad excipiẽdum compoſitam.

Principes inter ſe noti.

QVI dicet mutuam principum, aut eruditorum inter ipſos eſſe notitiam, etiam ſi diuerſas, longeq; diſſitas habitent regiones, vſurpare poterit illud ex eodem libro:

Οὐ γάρ τ' ἀγνῶτες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται
Ἀθάνατοι, οὐδ' εἴ τις ἀπόπροθι δώματα ναίει. i.
Non ignoti inter ſe ſunt diu morte carentes,
Quamquam ſemoti diuerſa in ſede morentur.

Periculum ne temere ſubeas.

NEMO longam nauigationẽ ſuſcipit animi cauſſa, ſed adactus graui quapiã neceſſitate: ant nemo diuturnum, graue mq; laborem capeſſit temere. Ad id congruet illud ex eodem libro:

Τίς δ' ἂν ἑκὼν τόσσον διαδράμοι ἁλμυρὸν ὕδωρ. id eſt,
Quis tãtum ſalſi laticis percurreret vltro.

Si Deus voluerit.

DE re futura, cuius exitus pendeat à Dei fauore: nam etiam vulgo dicunt ominis cauſſa, ſi deus voluerit: id Homerico verſu licebit explicare, ſi quando iocabimur apud eruditos:

Αἴκε θεοί γ' ἐθέλωσι τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι. i.
Diis ita ſi viſum fuerit, quos geſtat olympus.

Suadeo, quod ipſe facturus eſſem.

CVM alteri damus conſilium, quo non grauemur ipſi vti in ſimili cauſſa, conueniet illud Calypſus ex eodem libro:

Ἀλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ὅσσ' ἂν ἐμοί περ
Αὐτῇ μηδοίμην, ὅτε μι χρειὼ τόσον ἵκοι. id eſt.
Sentio, ſuadeboq; tibi, quibus haud grauer vti
Ipſa, mihi ſimilis ſi quã occurreret vſus.

Non abijcit animum.

DE eo, qui ne afflictiſſimis quidem in rebus ſpem, aut conſilium abiicit: quemadmodũ apud Maronem; Latinus rerumq; reliquit habenas, ſed de recipiendo ſe vtrumq; cogitat, appoſitè dicetur, quod inibi dictum eſt de Vlyſſe:

Ἀλλ' οὐδ' ὧς σχεδίης ἐπελήθετο τειρόμενός περ id eſt,
Ac neque ſic licet afflictus obliuia cæpit
Nauigii

Malis mala ſuccedunt.

IN eum, qui variis exercetur incommoditatibus fortunæ, nunc morbo, nunc rapinis, nunc aliis, atque aliis malis, conueniet illud ex eodem libro:

Ἄλλοτε μέν τε νότος βορέῃ προβάλεσκε φέρεσθαι,
Ἄλλοτε δ' αὖτ' εὖρος ζεφύρῳ εἴξασκε διώκειν. id eſt,
Tradebat notus hunc boreæ quandoq; vehendum,
Nunc rurſum Zephyro iactandum tradidit eurus.

Auſonius in epigrammate eleganter dixit: Catenatos labores, quod negotium ex negotio ſeritur. Cui contrarium eſt quod ait Pindarus Olymp. 8. ἐσλὰ δ' ἐπ' ἐσλοῖς ἔργα θέλοι δόμεν. Optat vt Iuppiter velit illi benefacta benefactis enmulare.

Hoſpitis habenda cura.

QVI dicet hoſpitum habendam eſſe rationem vſurpabit illud ex eodem libro:

Αἰδοῖος μέν τ' ἐστὶ καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι
Ἀνδρῶν ὅς τις ἵκηται ἀλώμενος ὥσπερ ἐγὼ νῦν. id eſt,
Nam diuis venerendus & immortalibus ille eſt,
Quicunque appulerit multis erroribus actus,
Nunc vti ego.

Diuitiæ non ſemper optimis contingunt.

QVI dicet opes non ſemper cordatiſſimis, ſed pro fortunæ arbitrio, nunc huic, nunc illi contingere, citabit illud ex Odyſſeæ Ζ,

Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὄλβον Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν,
Ἐσθλοῖς ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν, ἑκάστῳ. i.
Iuppiter emetitur opes mortalibus ipſe,
Sic viſum vt fuerit, cuicumque, bonoue, malone.

Dicuntur à Nauſicaa, ad Vlyſſem mendicãtem: nec illum ob inopiam habet deſpectui, quæ fortunæ ſit imputanda, non homini, ſi is modo fuerit alioqui cordatus.

Munus exiguum, ſed opportunum.

CVM munus indicamus, pretio quidem perpuſillum, ſed tamen accipienti pro tempore gratiſſimũ, veluti ſi quis panẽ porrigat

gat de vita periclitanti, citabimus illud ex eodem libro:

Δόσις δ' ὀλίγη τε φίλη τε. id eſt,

Exiguum munus, gratum tamen,

Idem carmen extat in ζ.

Suo quiſque ſtudio gaudet.

QVI dicet aliis ſtudiis alios teneri, & vnũquemque ſuo victitare quæſtu, proferet illud ex eodem lib.

Οὐ γὰρ φαιήκεσσι μέλει βιὸς ἠδὲ φαρέτρη,
Ἀλλ' ἱστοὶ καὶ ἐρετμὰ νεῶν, καὶ νῆες ἐῖσαι. i.
Nam Phæacibus haud cordi iacula, atque pharetra,
Sed remi, tabuliſque ratis compactilis equis.

Adſine illi: Tractant fabrilia fabri. Pindarus in Pythiis hymno decimo, *καὶ γὰρ ἑτέροισιν ἑτέρων ἔρως ἔκνιξε φρένας*, i. Aliis aliarũ rerum amor pupugit mentem.

Demittere ſeſe ad aliorum mediocritatem.

VBI quis moderatur data opera vires ſuas, ad aliorum mediocritatem. Veluti ſi quis præceptor tradat auditoribus, non quantum ipſe docere poſſet, ſed quantum illi capere poſſint, conueniet illud ex eodem lib. de Nauſicaa ſic habenis moderãte curſum mularum, vt pediſſequæ, & Vlyſſes pedibus conſequi poſſent:

Ἡ δὲ μάλ' ἡνιόχευεν ὅπως ἅμ' ἑποίατο πεζοί,
Ἀμφίπολοί τ' Ὀδυσεύς τε, νόῳ δ' ἐπέβαλλεν ἱμάσθλην. id eſt,
Hæc ita lora regens, pedes vt comes iret Vlyſſes
Tum comitum quoque turba, modo, rationeq́ue certa
Iuſtigat ſcutica.

Mihi curæ erit hoc negotium.

CVM admonebimus quempiam, vt omne negotium in nos reiiciat ipſe ſecurus, nobis rem curæ futuram, conueniet illud ex Odyſſeæ H.

Ἀλλ' ἴθι σιγῇ, τοῖον, ἐγὼ δ' ὁδὸν ἡγεμονεύσω. id eſt,
Quin tacitus procede, viæ huius ego fuero dux.

Aliud cura.

CVM negabis eſſe cauſſam, cur aliquis aut dubitet, aut ſollicitus ſit exempto ſcrupulo, accommodabitur illud ex eodem lib.

Ἄλλως ἄλλοτι τοὶ μελέτω φρεσίν. id eſt,
Alcinoe cures aliud.

Itẽ Terent. Atqui iam repperi, aliud cura

Moleſtus interpellator venter.

VENTER improbus interpellator, non ſinit vnquam quempiam obliuiſci ſui. Id ad ægeſtatem torqueri poterit, quæ mortales ad omnia tum facienda, tum ferenda ſolet compellere. Sic autem Vlyſſes in eod. lib.

Οὐ γάρ τι στυγερῇ ἐπὶ γαστέρι κύντερον ἄλλο
Ἔπλετο, ἥτ' ἐκέλευσεν ἕο μνήσασθαι ἀνάγκῃ,
Καὶ μάλα τειρόμενον καὶ ἐνὶ φρεσὶ πένθος ἔχοντα. id eſt,
Non eſt improbior res altera ventre moleſto,
Quippe vel inuitum meminiſſe ſui iubet, & ſi
Valde animó crucieris, & angat pectora mœror,

Vulgus ſuſpicax.

SVSPICIOSVM vulgus, & pleraq́ue malam in partem interpretatur. Homerus in eodem libro:

Δύσζηλοι γάρ τ' εἰμὲν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων. id eſt,
Quippe homines plerique ſumus male ſuſpicioſi.

Nemo cogendus officij cauſſa.

NVLLVS hoſpes retinendus aduerſum animi ſentẽtiam, & inuitus. Nemo cogendus, vt cuiuſquam vtatur beneficio, ſi nolit. Ad hanc ſentẽtiam accommodabitur illud ex eodem libro:

Εἰκ' ἐθέλων γε μένοις, ἀέκοντα δέ σ' οὔτις ἐρύξει. id eſt,
Si maneas ſponte, inuitũ nemo retinebit.

Dicitur ad Vlyſſem ab Alcinoo Phæacum tyranno.

Malum bono penſatum.

QVOTIES natura dotem aliquam egregiam largitur, eandem aliquo vitio penſat: aut cum quis beneficium ſuum aliquo viciat maleficio, quadrabit illud ex Odyſſeæ Θ. de Demodoco muſico dictum:

Τὸν πέρι μοῦσ' ἐφίλησε, δίδου δ' ἀγαθόν τε κακόν τε.
Ὀφθαλμῶν μὲν ἄμερσε, δίδου δ' ἡδεῖαν ἀοιδήν. id eſt,
Hunc alios vltra dilexit muſa, deditq́ue
Atque boni, atque mali quiddam, nam lumina ademit,
At dedit emulcere ſuaui pectora cantu.

Omni certaminis genere.

CVM innuemus omni certaminis genere congreſſum eſſe, veluti ſi quis dicat, in omni diſciplina diſputatum actiter, cõueniet illud ex eodem libro:

Πύξ τε πάλαισμοσύνῃ τε ἠδ' ἅλματι ἠδὲ πόδεσσιν. id eſt,

Et pugnis, pedibusque, & ſaltibus, atque palæſtra.

Item vbi quis oſtendit ſe nullum detractare certamen, ſed ad quoduis ingenii experimentum paratum eſſe, conueniet illud ex eodem lib.

Δεῦρ' ἄγε πειρηθήτω ἐπεί μ' ἐχολώσατε λίην,
Ἢ πὺξ ἠὲ πάλῃ, ἢ καὶ ποσὶν οὔτι μεγαίρω. i.
Huc age, quandoquidem grauiter mihi concita mens eſt,
Qui volet, experiatur, pugnis ſiue palæſtra,
Siue pedum curſum malit, nihil ipſe recuſo.

Antiquis debetur veneratio.

CVM ſummis & inuictis, vel cum antiquis non eſt certandum, qui velut extra aleam hominum poſiti videntur, ſed his vltro cedendum: veluti ſi quis neget ſeſe, cum M. Tullio de eloquentia velle conflictari, cum medioctibus non recuſare, vſurpabit quod eodem in loco dicitur ab Vlyſſe:

Ἀνδράσι δὲ προτέροισιν ἐριζέμεν οὐκ ἐθελήσω
Οὔθ' Ἡρακλῆϊ οὔτ' Εὐρύτῳ Οἰχαλιῆϊ. id eſt,
Cum maioribus haud ſubeam certamina, vel cum
Herculea virtute, vel Euryto Oechalienſi.

Flagitiorum turpis exitus.

CVM res perperam inſtituta, male cedit, conueniet illud ex eod. lib.

Οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα. id eſt,
Haud bene ſuccedunt facta improba.

Dictum eſt de Martis adulterio deprehẽſo.

Patria ſua cuique iucundiſſima.

VNICVIQVE ſua patria iucundiſſima, quæcumque contigit. Homerus Odyſſeæ I.

Ὡς οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος οὐδὲ τοκήων
Γίγνεται. id eſt,
Vt nihil eſt patria proprijsve parentibus vlli
Dulcius.

Fuga tutior.

QVI dicet tutius eſſe fuga vincere libidinẽ, quàm cõtra pugnando, poterit accõmodare, qđ de Charybde dictũ eſt Odyſſeę M.

Οὐδέ τις ἔστ' ἀλκή, φυγέειν κάρτιστον ἀπ' αὐτῆς. id eſt,
Non eſt vlla medela, procul fugere optimum ab illa.

Alia committenda, alia celanda.

NON temere quiduis apud quemuis effutiendum, at nec familiaribus arcana omnia proferenda ſunt verum alia communicare conuenit cum amicis, aut vxoribus, alia celare. Ad hanc ſententiam quadrat illud ex Odyſſeæ Δ.

Ἀλλὰ τὸ μὲν φάσθαι, τὸ δὲ γ' ἂν κεκρυμμένον εἶναι. id eſt,
Dicendum eſt aliud, contra eſt aliud reticendum.

Fœmina nihil peſtilentius.

NIHIL fœmina peſtilentius, hanc ſententiam eodem in libro ſic effert Homerus:

Ὡς οὐκ αἰνότερον καὶ κύντερον ἄλλο γυναικός. i.
Vſqueadeo nihil improbius, muliereque peius.

Frequenter apud antiquos poetas male audit mulierum genus.

Cum amico non certandum æmulatione.

CVM amico & benemerito nõ eſt ſuſcipiendum certamen, ne quid obſcuretur amicitiæ propter æmulationem huiuſmodi comitem contentionum. Id innuit Homerus in Odyſſeæ Θ. cum Vlyſſes excipit Laodamantem, quod hoſpes eſſet:

Τίς ἂν φιλέοντι μάχοιτο. id eſt,
Quis namque benigno cum hoſpite pugnet?

Locum etiam habuerit, vbi dicemus hoſpitis eſſe munus cedere iis, apud quos diuerſatur, etiam ſi poſſit vincere. Nam inibi ſtatim ſubnectitur huiuſmodi ſententia:

Ἄφρων δὴ κεῖνός γε καὶ οὔτιδανὸς πέλει ἀνήρ,
Ὅστις ξεινοδόκῳ ἔριδα προφέρηται ἀέθλων. i.
Vir ſiquidẽ vecors eſt ille, nec vnius aſſis,
Quiſquis ad euentum certaminis euocat illum
Quem penes hoſpitio fruitur, tectoque iuuatur.

Aſpera vita, ſed ſalubris.

IN vitæ rationem, duriuſculam quidem, ſed tamen ad rectam morum inſtitutionẽ idoneam, conueniet illud ex Odyſſeæ I. dictum de Ithaca:

Τρηχεῖ' ἀλλ' ἀγαθὴ κουροτρόφος, id eſt,
Aſpera, ſed iuuenum nutrix bona.

Conſilij

Conſilijs ſimul & facto valens.

In hominem conſilio pariter ac viribus excellentem, conueniet illud Odyſſeæ Ξ.

Οἷος ἐκεῖνος ἔην βουλῇ ἔνι ἠδὲ μάχεσθαι. i.
Is cuiuſmodi erat ſeu pugna, conſiliove.

Abhorrentis, ac deteſtantis.

Cvm dicemus nos vehementer à vitio quopiam abhorrere, illud ex libro eodem vſurpare licebit,

Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς Ἀΐδαο πύλῃσι. i.
Is mihi iuxta inuiſus, vt atri limina Ditis.

Idem carmen extat in Iliados I. ſub perſona Achillis. Hic ab Vlyſſe dicitur.

Quod adest, boni conſule.

Qvi admonebit oportere boni conſulere, quidquid à fortuna conceditur, vſurpabit illud ex Odyſſeæ Ξ.

Ἔσθιε δαιμόνιε ξείνων καὶ τέρπεο τοῖσδε,
Οἷα πάρεστι. θεὸς δὲ τὸ μὲν δώσει, τὸ δ' ἐάσει,
Ὅττι κεν ᾧ θυμῷ ἐθέλει. δύναται γὰρ ἅπαντα. i.
Hoſpes ſume cibum, & quorum data copia, lętum his
Paſce animum, nā ſors dabit hæc, rurſum illa negabit
Vtcumque eſt animo lubitum, valet omnia quippe.

His verbis Eumæus ſubulcus Vlyſſem inuitat, vt cibos viles & ruſticanos qualeſcunque eſſent, boni conſuleret. Transferetur ad omnem hominis vitam, quoties admonebimus, vt quemcunque ſtatum ſors dederit, in eo læiè, tranquilleque viuamus. Apud Athenæum libro 10. refertur hic ſenarius:

Ἐπὶ τοῖς παροῦσι τὸν βίον διέπλεκε. id eſt,
Quæ præſto ſunt, in hiſce vitam nectito.

Iſocrates in oratione de pace: στέργειν τοῖς παροῦσιν, ait pleriſque hominibus eſſe difficilimum: & hinc eſt, quod bellum malunt, quàm pacem.

Officium ne collocaris in inuitum.

Instar iniuriæ fuerit, ſi quis officium collocet in inuitum. In eam ſententiam Homerus Odyſſeæ O.

Ἶσόν τοι κακόν ἐσθ' ὅς τ' οὐκ ἐθέλοντα νέεσθαι
Ξεῖνον ἐποτρύνῃ, καὶ ὃς ἐσσύμενον κατερύκῃ.
Χρὴ ξεῖνον παρεόντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν. id eſt,
Iuxta peccat vterque vel is, cui extruditur hoſpes
Inuitus, vel qui remoratur abire volentem.
Hoſpes donec adeſſe volet, tractate benigne
Conuenit, emittendus vbi diſcedere q̃ret,

Bona ſpes oſtenſa.

Cvm bona quæpiam ſpes effulget alicunde, perficiendi quod propoſuimus, conueniet illud ex eodem libro:

Ὣς ἄρα οἱ εἰπόντι ἐπέπτατο δεξιὸς ὄρνις. i.
Sic fato felix à dextris aduolat ales.

Arrogantia non ferenda.

In eos, qui intoleranda ſunt arrogantia, non inſcite torquebitur illud ex eodem libro ab Eumæo dictum in procos:

Τῶν ὕβρις τε βίη τε σιδήρεον οὐρανὸν ἵκει. i.
Horum viſque animuſq́ʒ, ferox, contingit olympum.

Idem in P. dicitur ab Vlyſſe ad Eumęum.

Domus optima.

Infelicissimvm incertis vagari ſedibus, quemadmodum faciunt ſemper ἀνέστιοι, peregreq́ue viuentes. Huic adſtipulatur eodem libro:

Πλαγκτοσύνης δ' οὐκ ἔστι κακώτερον ἄλλο βροτοῖσιν. id eſt,
Nil miſerabilius, quàm incerta ſede vagari.

Transferri poterit ad eos, qui circumaguntur quibuſlibet opinionibus, aut qui ſubinde mutant amicos, aut inſtitutum vitæ.

Non omnibus contingit.

Non cuiuis ſit poteſtas cum regibus colloquendi: aut non omnibus contingit diuinarum litterarum penetrare myſteria. Ad hunc ſenſum non inuenuſtè deflectetur illud ex Odyſſeæ Γ.

Οὐ γάρ πω πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς. i.
Haud cuiuis manifeſta videntur numina diuum.

Auctoritas diuinitus.

Divinitvs contingit, vt idē homo nunc magnifiat, nunc deſpiciatur. Ad id facit illud ex eodem lib.

Ῥηΐδιον δὲ θεοῖσι τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι,
Ἠμὲν κυδῆναι θνητὸν βροτὸν, ἠδὲ κακῶσαι. i.
Eſt procliue deis, amplus quos claudit Olympus,
Reddere vel deſpectum hominem, aut adiungere honorem.

Tollenda mali occaſio.

Qui ſuadebit, vt mali ſubmoueatur occaſio, non abſurde citabit illud ex eodem lib.

- Αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα σίδηρος. id eſt,
- Quippe viros ferrum illicit ipſum.

Ita diuitiæ proliciunt ad luxum, conſuetudo puellarum ad amorem.

Vbi cognitum eſt quod erat occultum.

Vbi res, quæ magno ſtudio celebratur, fuerit aliquo pacto deprehenſa, quadrabit illud ex eodem libro:

Ἤτις σφιν τόδ' ἔειπε διὼν, ἢ ἐισιδὸν αὐτοί. i.
Siue illis de hoc aliqs deprodidit index,
Siue ipſe videre.

Abſtinenda vis à regibus.

Qui dicet haud temere manum immittēdam in reges, potentes, aut viros deo dicatos, adducet illud ex eodem libro:

- Δεινὸν δὲ γένος βασιλήϊον ἐστὶ
Κτείνειν. id eſt,
- Res dira, ac plena pericli eſt,
Regale occidiſſe genus.

Domeſticum diſſidium.

Ad deteſtandam ſeditionem domeſticam, & mutuam contubernalium inter ipſos diſcordiam, inſidiaſque, conueniet illud ex eodem libro:

Οὐκ ὅσιον κακὰ ῥάπτειν ἀλλήλοισιν. id eſt,
Impia res moliri inter ſeſe mala.

Qui eget, in turba verſetur.

Etiam hodiernis temporibus vulgo iactatur fabula de cæco mendico, qui iubebat miniſtro, vt eo ſe duceret, vbi maxima eſſet hominum procella, addens ſententiam populari ioco celebrem: Ibi quæſtum eſſe, vbi ſit hominum frequentia. Homerus item Odyſſeæ ρ.

Πτωχῷ βέλτιόν ἐστι κατὰ πτόλιν, ἢ ἐκατ' ἀγροὺς
Δαῖτα πτωχεύειν. id eſt,
Mendico præſtat populoſa per oppida cœnam
Mendicare ſuam, quàm ruri.

Officium humilius.

Cum quis recuſat munus tanquam humilius, parumq́; ſeſe dignum, applicabit illud ex eodem Odyſſeæ ρ.

Οὐ γὰρ ἐπὶ σταθμοῖσι μένειν ἔτι τηλίκος εἰμί. i.
Nam vt maneam in ſtabulis iam nō mea poſtulat ætas,

Verba ſunt Vlyſſis ad ſubulcum.

Vitandæ potentum offenſæ.

Qui dicet formidandas diuitum & principum offenſas, propterea quòd quanquam leuiter offenſi, grauiter indignantur, &, vt ait Plautus, Plumbeas iras gerunt, accommodabit illud ex eodem lib.

Χαλεποὶ δὲ τ' ἄνακτων εἰσὶν ὁμοκλαί. id eſt,
Sunt formidandæ regum, offenſæque minæ.

Princeps indiligens.

Indiligens pædagogus corrumpit puerum, malus præceptor vitiat diſcipulum, rex improbus populum item corrumpit. Ad hanc ſententiam facit illud ex eodem libro:

Αὐτὰρ μῆλα κακοὶ φθείρουσι νομῆες, id eſt,
At corrumpit oueis paſtor malus.

Dicuntur ab Eumæo ſubulco ad caprarium.

De alieno liberalis.

De alieno facile largimur, de noſtris non item. Hanc ſententiam protulit Antinous in eodem libro:

- Ἐπεὶ ὅτις ἐπίσχεσις, οὐδ' ἐλεητὺς
Ἀλλοτρίων χαρίσασθαι. id eſt,
- Nam res largiri alienas
Haud res vlla vetat, neque enim piget.

Seneca epiſtolarum libro. 2. epiſtola 16. Non eſt quod miſeris animum meum, adhuc de alieno liberalis ſum. Ita Mitio in Adelphis, Aeſchino dicenti: Fac, promiſi ego illis. Reſpondet: Promiſiſti autem? De te largitor puer.

Pauper, ſed ingenioſus.

In hominem tenui cultu, ſed egregio tamē corpore, quadrabit illud ex Odiſſeæ σ.

Οἵην ἐκ ῥακέων ὁ γέρων ἐπιγουνίδα φαίνει. i.
Quos profert ſenior pannis è vilibus armos.

Dictum eſt de Vlyſſe certaturo cum Iro. Lucianus in Hercule Gallico, torquet ad ſenem ingenio, facundiaque præcellentē.

Iactantiæ comes inuidia.

Qui monebit, ne quis inſolentius iactet vel fortunæ munera, vel naturæ dotes, ne, quādo Nemeſis exaudiat, auferatque, non intempeſtiuiter vſurpabit illud ex eod. lib.

Ἀλλ' ὅγε σιγῇ δῶρα θεῶν ἔχοι ὅττι διδοῖεν. i.
Poſſideat tacitus, ſi qua adſunt munera diuum.

Verboſus amicus.

In eum, qui ſimulat oratione beneuolentiā, cæterum

ceterum longe diuerſa parans in animo, quadrabit illud ex eodem libro:

Θέλγε δὲ θυμὸν
Μειλιχίοις ἐπέεσσι, νόος δέ οἱ ἄλλα μενοίνα. i.
Animum præmollibus iſti
Leuibat dictis, at mens diuerſa parabat.

Nihil recuſandum quod donatur.

SI quando dices nullum eſſe recuſandum munus, quodcumq; offertur, aut adripiendũ eſſe, quoties obtigerit alicuius occaſio commoditatis, conueniet illud ex eod. lib.

Οὐ γὰρ καλὸν ἀνήνασθαι δόσιν ἐστίν. id eſt,
Donum reiicere haudquaquam decet.

Nouit mala et bona.

IN eum, qui per ætatem vſumque rerum, iam delectum habere poteſt fugiendorum atque expetendorum, congruet illud ex eodem libro:

Δὴ γὰρ νοέω καὶ οἶδα ἕκαστα
Ἐσθλά τε καὶ τὰ χέρεια. id eſt,
Iamdudum ſiquidem, nouique & ſentio cuncta
Quæ bona, quæque mala.

Hac figura vel hodie nihil vulgatius.

Neque enim ignari ſumus.

VBI quis ad tolerantiam præſentium incommodorum, animat ſeſe præteritorum malorum recordatione, non infeſtiuiter vſurpabit illud ex eod. lib.

Τέτλαθι δὴ κραδίη καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης. id eſt,
Obdures anime, & quondam grauiora tulisti.

Id æmulans Vergil. ait:

O paſſi grauiora, dabit deus his quoque finem.
Durate, & voſmet rebus ſeruate ſecundis.

Conſimiliter Horatius in Odis:

O fortes, maioraque paſſi
Mecum ſæpe viri.

Danda venia lapſo.

QVI dicet aliquando dandam veniã, ſi quid erratum ſit per incuriam, neque enim hominis eſſe, vt ſemper exactam præſtet diligentiam, vſurpauit illud ex Odyſſeæ τ.

Ἀλλ' οὐ γάρ πως ἐστὶν ἀύπνους ἔμμεναι αἰὲν
Ἀνθρώπους. id eſt,
Haud quaquam fieri potis eſt, vt peruigil vſque
Mortalis duret.

Non quiduis continget quod optaris.

QVI negabit omnia cõtingere homini quę ſperarit, animoque conceperit, accommodabit illud ex eodem lib.

Ἤτοι μὲν ὄνειροι ἀμήχανοι, ἀκριτόμυθοι
Γίγνοντ' οὐδέ τι πάντα τελείεται ἀνθρώποισι. id eſt,
Friuola ſcilicet exiſtunt, & inania quędã
Somnia, nec quodcunque vides, ſic euenit omne.

Atque hoc in loco ſubiungit pulcherrimũ illud de duabus ſomniorum portis ſigmẽtum, quod in ſexto Vergilius retulit.

Gaudium dolori iunctum.

CVM pariter accidit, quod & gaudeamus, & doleamus, quod genus, ſi cui parentes opulenti vita deceſſerint, partim excruciatur morte ſuorum, partim gaudet hæreditatis obuentu, atque acceſſione libertatis, conueniet illud ex eodem libro:

Τὸν δ' ἅμα χάρμα καὶ ἄλγος ἕλε φρένα. id eſt,
Lætitia huic mœrorque ſimul pręcordia cępit.

Mala ſenium accelerant.

QVI dicet ſenectam non eſſe metiendam annis, propterea quod ii, qui ſe multis laboribus, curiſque diſcruciant, ante diem conſeneſcunt, vſurpauit illud ex eod. lib.

Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι. id eſt,
Quippe repente homines curiſque maliſque ſeneſcunt.

Vita mortalium breuis.

QVI monebit dandam operam, vt apud poſteros honeſtæ vitæ memoriam relinquamus, quę perpetuo viuat. nam hanc vitam anguſtis circumſcriptam eſſe terminis, accommodabit illud ex eod. lib.

Ἄνθρωποι δὲ μινυνθάδιοι τελέθουσι. id eſt,
Aſt hominis breuibus ſpatiis conſtringitur æuum.

Veriſimiliter mentiens.

IN eum, qui falſum perinde quaſi verum ſit, narret, quadrabit illud ex eodem libro.

Ἴσκε ψεύδεα πολλὰ λέγων ἐτύμοισιν ὁμοῖα. i.
Plurima narrabat figmenta ſimillima veris.

Dictum de Vlyſſe. Notatur & apud Platonem, quod Homerus Vlyſſem induxerit mendacem, Achillem contra veracem.

Sibi malum reperit.

IN eum, qui ſuo læditur inuento, quadrabit illud ex Odyſſeæ φ.

Οἷ τ' αὐτῷ πρώτῳ κακὸν εὕρετο οἰνοβαρείων. i.
Qui ſibi perniciem, vel primum reperit ipſe
Vino victus

Dictum eſt de Euritione, qui primus inuenit vſum vini, peremptus à Lapithis.

Qui continet arcanum.

IN eum, qui celat arcanum ſibi cõmiſſum, neque cuiquam effutit, quadrabit illud in Odiſſeæ φ.

- Τῇ δ' ἄπτερος ἔπλετο μῦθος. id eſt,
- Huic pennis dicta carebant.

Hoc eſt, haud longius auolabant.

Mortuis non conuiciandum.

VICTO non inſultandum, nec in mortuum vltra congerenda conuicia. Huic ſuffragatur Homerus in eodem libro:

Οὐχ ὁσίη κταμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν εὐχετάασθαι. id eſt,
Haud fas eſt ſuper occiſis iactare teipſum.

Vlyſſes ita, de procis extinctis.

Focus luculentus in ædibus.

PRIMVM domus ornamentum eſt, vt luceat focus, proinde qui in ędes immigrant, nouas, aut in diuerſorium ingrediuntur, ante omnia iubent ignem incendi. Quod ex Homeri χ. ſumptum videtur, apud quem Vlyſſes:

Πῦρ νῦν μοὶ πρώτιστον ἐνὶ μεγάροισι γενέσθω. i.
Nunc ante omnia mi luceſcat in ædibus ignis.

Item illud celebratum:

Αἰθομένου δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι. id eſt,
Scilicet accenſo domus eſt ornatior igni.

Quo quidem verſiculo videtur impendio delectatus Plutarchus, adeo ſubinde vſurpat, & in varios detorquet vſus: in commẽtario De virtute & vitio, refert ad opes, potentiam gloriam, quæ tum fiunt iucundiora, ſi adſit animus à moleſtia liber. Rurſum in libello, quem Amatorium inſcripſit, detorquet ad amantis animum longe ſplendidiorem, ſi calor amoris eum inflammarit.

Qui iure perierunt.

IN eos, qui ſuo merito pereunt, conueniet illud ex eodem libro.

Τούσδε δὲ μοῖρ' ἐδάμασσε θεῶν, καὶ σχέτλια ἔργα. id eſt,
Hos fatum & malefacta, neci exitioque dederunt.

Dictum de procis.

Senum prudentia.

DE ſenibus quidem, attamen ob rerum peritiam nõ inidoneis ad negotium aliquod conficiendum, apte dicetur illud ex eodem libro:

Καὶ πολιοί περ ἐόντες ἀναγκαῖοι πολεμισταί. i.
Aetas cana quidem, ſed non inidonea bello.

Imperator bonus, & idem robuſtus miles.

REFERT Plutarchus in commentario de fortuna Alexandri, ſi modo is liber illius eſt, cum in conuiuio propoſitum eſſet, qui nã inter verſus Homericos maxime probandus videretur, aliis alios pręferẽtibus, Alexander huic carmini palmam tribuit, quod extat Iliados γ.

Ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής. id eſt,
Dux bonus, ac miles præpollens viribus idem.

Nam hoc & Agamemnonis laudẽ expreſſit, & Alexandri virtutem eſt vaticinatus. Quamquam noſtra quidem ſententia, non magnum habet momentum in principe corporis robur, plurimum autem conſilium & prudentia. Proinde grauiter Timotheus, cum rhetores Charetem quendam efferrent laudibus, iuuenem corporis viribus inſignem, cenſerentque eiuſmodi belli ducem Athenienſibus eſſe quęrendum, Haudquaquam, inquit. Nam iſtiuſmodi quidem optarim, qui culcitas & ſtragulas ſit exercitui deportaturus: at ducem velim, qui à fronte pariter, atque à tergo ſit oculatus, & quem à pendendo quid vtile factu ſit, nulla impediat animi perturbatio.

Capram cæleſtem orientem conſpexerunt.

Αἶγα τὴν οὐρανίαν ἐπιτέλλουσαν ἐθεάσαντο. i.
Capram cæleſtem exorientem aſpexerunt. Hoc dici ſolitum in eos, quibus omnia feliciter, eaque animi ſententia ſuccederent: propterea quòd antiquitus opinione vulgi comprobatum eſt, qui capram illam Iouis altricem, & ob id in ſyderum relatam numerum conſpexiſſent quidquid votis conciperent, eius compotes futuros. Qua de

re

relatius dictum eſt in adagio ἀμαλθείας κέρας. Hoc autem extat in Plutarchi collectaneis. Idem in libello de poetis audiendis: ὀλβίδαίμων πολύαγρος ὠράνιον αἶγα πλουτοφόρον τρέφων. id eſt, Felix multorum agrorum poſſeſſor, cęleſtem capram opum largitricem alens. Quamquam apud Athenæum lib. 9. Antiphanes, opinamur, commemorat capram cęleſtem inter animantia apta menſis: τράγος ὑλιβάτας, αἴξ οὐρανία, κριὸς τομίας. id eſt, Hircus ſylueſter, capra cœleſtis, aries caſtratus.

Capra ad feſtum.

Αἴξ εἰς τὴν ἑορτὴν, id eſt, Capra ad feſtum. Dici ſolitum, vbi quis in tempore ad negotiũ aliquod accederet. Aut vbi quis commode in ſuam perniciem offert ſeſe. Nam in feſtis maxime Bacchi, capram immolabãt. Refertur in iiſdem commentariolis.

Mox ſciemus melius vate.

Τάχ᾽ εἰσόμεθα μάντεων ὑπέρτερον. id eſt,
Mox melius ipſo vate rem cognorimus.

Ad eum modum dicebant, qui rem nõ coniecturis diuinabant, ſed experimento deprehendere tentarent. Nihil enim experimento certius. In iiſdem extat Plutarchi collectaneis. Sumptum autem ex Sophoclis Antigona. At Titus Liuius belli Punici ſecundi, libro ſecundo, euentum appellat ſtultorum magiſtrum.

Tinctura Cyzicena.

Βάμμα κυζικηνὸν, id eſt, Tinctura Cyzicena. Dedecus non eluendum appellabatur apud Atticos. Dicebaturq́ue in eos, qui metu quidpiam indecore facerent. Nam Cyziceni duobus nominibus notati ſunt, timiditatis, & mollitiei. Recenſetur in iiſdem collectaneis. Meminit & Heſychius, addens Cyzicenos ob molliciem notatos, quod Iones eſſent. Eadem ferè Ariſtophanis interpres. Stephanꝰ addit eos fuiſſe graues Tyrrhenorum prædationibus. Extat apud Ariſtophanem in Pace:

Ἄν δέπου δ᾽ ἐν μάχεσθ᾽ ἔχοντα τὴν φοινικίδα,
Τηνικαῦτ᾽ αὐτὸς βέβαπται βάμμα κυζικηνικόν. id eſt,
Sicubi pugnare oportet, atque ferre palmulam,
Ipſum eum tinctura tingit mox ibi Cyzicenica.

Solent autem tincturæ inſignes à locis habere cognomen. Nec enim vbiuis quilibet color tingitur feliciter. Simili modo dictum eſt ἐμβάμμα συρακούσιον, & βάμμα σαρδιανικὸν. Id parœmia detorſit ad mores hominum. Eſt enim æſtimatio rumorq́; conſequens hominum vitam, velut tinctura quædam. Vnde carbone notari dicũtur qui damnantur. Et notum eſt illud Ennianum apud A. Gelliũ, Quæ tincta malis, aut quæ bona dicto. Ariſtophanis interpres indicat Lacedęmonios puniceis tunicis vti ſolitos, ne ab hoſte ſentirentur vulnerati, ob coloris ſimilitudinem. At ignaui molleſq́; palleſcunt. Addemus quod eſt apud Herodotum libro 4. Cum Aethiopum rex conſpexiſſet à Rege Perſarum miſſam veſtem purpuream, rogauit tincturæ rationem. Eam cũ ab Ichthyophagis didiciſſet: δολερὸς μὲν ἀνθρώπους ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτέων τὰ ἱμάτια. i. Nõ ſolum ait homines eſſe ſubdolos, ſed & veſtes illorum eſſe doloſas.

Seruabis bouem.

Βουκολήσεις, i. Bubulcus eris. Hoc velut ęnigmate ſignificabant exilium. Siquidem qui per oſtraciſmum eiiciebãtur, in Argiuam exulatum ibant. Ac illic bos erat æneus inſigni magnitudine. Refertur in Plutarchi collectaneis. Heſichius teſtatur extitiſſe in Phaſmate Menandri.

Embarus ſum.

Ἔμβαρός εἰμι, i. Embarus ſum. Dictũ eſt olim de inſano, deliroq́ue. Referunt autem adagionem ad huiuſmodi fabulam: Olim Piręus inſula fuit, id quod ipſum & vocabulũ adhuc indicat, περᾶν enim trãſmittere eſt: in ea, cum Munychus principatum obtineret, templum inſtituit Dianę, cui cognomẽ additum Munychiæ. Dein cum vrſus Dianæ ſacer quidam ibi repertus, & ab Athenienſibus interfectus eſſet, fames ingruit: itum eſt ad oraculum, quæſitumq́ue malo remedium. Reſpondit deus, ita demum finem mali futurum, ſi quis filiam immolaſſet numini. Vnus autẽ repertus eſt Embarus, vſqueadeo demens, qui polliceretur ſe filiam immolaturum, ea lege, vt ſacerdotium in poſteros ſuos traduceretur. Itaque puellam ſolemni ritu ornatam ſacrificauit. Fit & huius mentio in Plutarchi collectaneis.

Colophonium ſuffragium.

Κολοφωνία ψῆφος, id eſt, Colophanium ſuffragium. Vſurpatur in epiſtola quapiam Platonis ad Dionyſium. Adagium eſt verbis magis, quàm re diuerſum ab illo, quod in ſecunda retulimus Chiliade: τὸν κολοφῶνα ἐπιθεῖναι, id eſt, Colophonem addidit. Adagionis originem explicant in hunc modũ: Cum olim Colophonii domeſticis ſeditionibus tumultuarentur inter ſeſe, euenit, vt aliquot ex illis mutatis ſedibus, ad Smyrnæos demigrarent. Dein accidit, vt cum bellũ gererent Smyrnæi, ac ſæpenumero victi diſceſſiſſent, tandẽ adhibitis Colophoniis, quos in ciuitatem receperant, extiterint ſuperiores. Vnde inſtitutum eſt, vt quemadmodum Smyrnęi non vicerant in bello, niſi Colophoniorũ acceſſione, ita nec in ſuffragiis vincerent, niſi illorum calculum adiungerent. Proinde cum Ionii duodecim ciuitatibus imperarent, quarum vna Smyrna in publicis conſiliis, ſiquando Smyrnenſium æquales fuiſſent calculi, pars ea vincebat, cui ſubſcripſiſſent Colophonii illi, quorum opera vicerant in prælio. Nec abhorẽt ab his, quæ refert Iabenus ſcriptor Græcus. Duodecim Ioniæ ciuitates conuenire ſolitas: id concilium Panionium dicebatur: in quo ſi forte calculis hincatque hinc paribus nihil decerni poterat, accerſebantur Colophonii, qui victoriam adferebant vtricũque parti fuiſſent ſuffragati. Itaque prouerbium quadrabit, cum ſignificabimus iudicium, aut ſuffragium alicuius plurimum in re quapiam valere. Huius adagii nobis facta eſt mentio.

Mihi iſta curæ futura ſunt, &c.

Ἐμοὶ μελήσει ταῦτα καὶ λευκαῖς κόραις. id eſt, Curæ iſta mihi erũt, ac puellis candidis. Senarius ex oraculo ductus in popularem ſermonem. Cum Brẽnus Gallicis copiis ingrueret in Delphos, Delphi conſuluerunt oraculum, quid opus eſſet facto. Reſponſum eſt, hoc, quod modo retulimus carmine. Paullo poſt viſus Apollo cũ duabus puellis, Pallade ac Diana. Nam & his fana ſunt apud Delphos, Conuenit vti, ſiquando ſignificabimus nihil eſſe periculi, negotium iis curæ futurum, ad quos pertinet. Refertur in Plutarchi collectaneis. Cicero vertit Græcum carmen De diuinatione primo:

Ego prouidebo rem iſtã, & albæ virgines.

Feſtum multas habens.

Ἑορτὴ πολλὰς ἔχουσα, id eſt, Feſtum multas habens, ſubaudiendum moleſtias, aut occupationes, Dictum in eos, qui magnas componerent ſarcinas, aliquò profecturi. Venuſtius erit, ſi deflectatur ad quoſdam, qui nihil agunt, quamuis exiguum, niſi magnò molimine, longa cunctatione, miro apparatu, ita vt ſæpenumero tum ſe, tum reliquos omnes defaticarint apparando, priuſquam quidquã incipiãt. Natum ab iis, qui feſta ſolent adire. Nam iis mos, multã ſupellectilem vna, ſecum conuehere, vaſa, veſtes, ſacra, panes, atque id genus alia multa, ne quid deeſſet ad ſolemnitatem pertinens. Extat in iiſdem collectaneis.

Nihil aliæ ciuitates ad Crotonem.

Μάταια τἆλλα παρὰ Κρότωνα ἄστεα. id eſt, Sunt reliqua prę Crotone friuola oppida. Theocriti interpres meminit huius prouerbii. Licebit accommodare ad rem, aut hominem vſqueadeo præcellentem, vt reliqui eum hoc collati, nihil eſſe videantur. Natum fortaſſis eſt à pugilũ Crotoniatarũ excellentia, quorum erat Milo, de quo dictum eſt alias, nempe in prouerbio: Crotone ſalubrius.

Canis panes ſomnians.

Svnt quibus prouerbiali figura dictum videatr illud apud Theocritũ in Piſcatorib.:

- Καὶ γὰρ ἐν ὕπνοις

Πᾶσα κύων ἄρτους μαντεύεται, ἰχθύα κἠγών. i.

- Siquidem omnis

Panes in ſomnis canis ariolatur, at ipſe Piſces.

Senſus eſt, vnicuiq; ea per ſomnum occurrere, quæ impenſe deſiderat, quibusq; magnopere deditus eſt. Ariſtoteles non ſolum homini, verum etiam ceteris animantibus ſomnia tribuit, etiam ſi id in canibus euidentiſſimum: quippe quos audimus ſæpenumero dormientes venationem ſomniare, quæ res haud difficile deprehenditur ex ratione latratus, quem edunt ſopiti. Proinde nobis rectius quadraturum videtur, ſi pro ἄρτους legatur ἀγρούς, aut ἄγρας, id eſt, agros, aut venationes. Verum hoc tantum eruditis penſitandum proponimus, ſuper hoc pronunciaturis, vbi codicem emendatiorem erunt nacti. Nobis adhuc non contingit, Ex ſomniis autem qui ariolentur euen-

euentura, ne noſtris quidem temporibus deſunt, quamquam nõ probat Ariſtoteles.

Canis.

Ἀδεις ἔχων, id eſt, Canis, pro eo quod eſt, nugaris, ineptis, fruſtra loqueris. Eſt autẽ Atticæ linguæ figura, ſicuti παίζεις ἔχων, id eſt, Ludis, ſiue iocaris. Etenim qui canunt, nõ agunt rem ſeriam, ſed tantum, vt aures deliniant voluptate mox peritura.

Aethiops non albeſcit.

Αἰθίοψ οὐ λευκαίνεται, id eſt, Aethiops non candeſcit. De iis dici ſolitum, qui nunquam mutaturi ſunt ingenium. Quidquid enim natiuum, id haud facile mutatur. Fertur Aeſopicus apologus de quodã, qui empto Aethiopi, cum eum colorem arbitraretur non natiuum eſſe, ſed domini ſuperioris accidiſſe neglectu, aſſidua lotura faciem diuexauit, ita vt morbum etiam adiungeret, colore nihilo, quàm antea fuerat, meliore. Fertur & epigramma Luciani nomine:

Εἰς τί μάτην νίπτεις δέμας ἰνδικόν, ἴσχεο τέχνης,
Οὐ δύνασαι δνοφερὴν νύκτα καθηλιάσαι, i.
Abluis Aethiopem fruſtra quin definis artem?
Haud vnquam efficies, nox ſit vt atra, dies.

Annas clibanum.

Ἄννας κρίβανον, id eſt, Annas clibanum, ſubaudi reperit. Haud nos fugit, hoc alio loco relatum à nobis, verum quoniam toties alia nobis occurrit ſpecie in prouerbiorum collectaneis, libuit admonere, trifariam eſſe ſcripturam. Alibi legitur, & quidem pleriſque in locis, ἄνθρωπος κρίβανον, id eſt, Homo clibanum. Quam equidem lectionem arbitramur eſſe deprauatam. Nec obſcurũ, vnde deprauandi occaſio, iis qui Græcas literas norunt. Alibi inuenitur, ἄννος, vt vir fuiſſe videatur. In quibuſdam eſt ſcriptũ, ἄννας, vt mulieris, aut certe barbaricum ſit vocabulum. Clibanum autem accipimus, nõ hunc vulgatum (quid enim hoc admirandum, aut nouum?) ſed teſtaceum illum, qui incluſo pane, ponitur in clibanis vulgaribus, in quibus panis, aut etiam piſces, aut carnes paullatim lento vapore decoquuntur.

Archilocum teris.

Ἀρχίλοχον πατεῖς, id eſt, Archilocum teris, ſeu calcas, de maledico dicebatur. πατεῖν autem dictum eſt, vel quod maledicus aſſidùus videatur in euoluẽndis huius poetæ carminibus, vel quod huius veſtigiis ingreditur. De Archilocho teſtatur & Horatius.

Archilochum proprio rabies armauit Iambo.

Equidem ſuſpicamur hoc idem eſſe cum illo, quod alibi poſuimus: ἀρχιλόχου πατρίς, id eſt, Archilochi patria, deprauata voce, πατεῖς in πατρίς.

Non ineſt illi dentale.

Γύης οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ, id eſt, Gyes non ineſt illi. Dici conſueuit de quopiam, ad rem aliquã parum vtili. Sumpta eſt metaphora ab aratro, cuius pars eſt γύης. eam nonnulli putant eſſe, quam Latini dentale vocant. Ea quoniam præcipua videtur, ſi abſit, nihil confici poteſt aratro. In hunc ſenſum vſurpauit Heſiodus, πρίνου δὲ γύης. Cęterum Homerus pro iugere poſuit, agrũ πεντηκοντόγυον appellans, id eſt, centum iugerum.

Gigantum arrogantia.

Γιγάντων ἀπόνοια, id eſt, Gigantum amentia. Dicebatur, vbi quis viribus ſuis fretus, temere, nulloque conſilio res non tentandas moliretur. Tractum à notiſſima gigantum fabula. Prouerbium admonet, inauſpicato cedere, quęcunque citra conſilium, aduerſus deos, aduerſus pietatem, aduerſus ius & ęquum, per vim inſtituuntur. Horatius in Odis:

Vis conſilii expers, mole ruit ſua,
Vim temperatam dii quoque prouehunt
In maius.

Homerus item Iliados ψ. elegãtiſſima ſententia demonſtrat, in omni negotio nimio plus habere momẽti rationem, conſiliumque quàm corporis vires,

Μήτι τοι δρυτόμος μέγ' ἀμείνων ἠὲ βίηφι,
Μήτι δ' αὖτε κυβερνήτης ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ
Νῆα θοὴν ἰθύνει ἐρεχθομένην ἀνέμοισι,
Μήτι δ' ἡνίοχος περιγίνεται ἡνιόχοιο. id eſt,
Cõſilio ſane multo, quàm robore pręſtat,
Hirſutam quicumque parat ſuccidere ſyluam.
Cõſilio rurſum naucler⁹ in ęquore nigro
Dirigit vndiuagam nauim raptantibus auſtris.
Conſilio auriga aurigã vincitq; præitq;.

Ariſtoteles lib, de Rhetoricis ſecundo citat hunc

hunc verſum trochaicum tacito auctoris nomine:

Θνατὰ χρὴ τὸν θνατὸν, οὐκ ἀθάνατα τὸν θνατὸν φρονεῖν, id eſt,

Non decet mortalis vt qui eſt, curet immortalia:

Sed magis mortalis vt qui eſt, cogitet mortalia.

Per ignem incedis.

Ἐν πυρὶ βέβηκας, id eſt, Per ignem incedis, i. verſaris in periculoſo negotio. Eſt apud Ariſtophanem in Lyſiſtrata,

Κἂν με χρῇ διὰ τοῦ πυρὸς
Θέλω βαδίζειν. id eſt,

Velim & per ignẽ incedere, ſi fuerit opus.

Horatius in Odis:

Periculoſæ plenum opus aleæ
Tractas, & incedis per ignes
Suppoſitos cineri doloſo.

Tradunt etiam in eum quadrare, cui celeriter abſoluendum eſt negotium. Qui per ignem incedit, minus læditur, ſi ſuſpenſis pedibus properet. Confine quod ille dixit apud Senecam Declamator: Per ſpinas ingredior.

Fortis in alium fortiorem incidit.

Ἐσθλῷ ἐὼν ἄλλου κρείττονος ἀντέτυχεν. id eſt,

Forti alius potior contigit, ac melior.

Dici ſolitum, vbi quis nimium fretus ſuis viribus, aliquando nanciſcitur, à quo vincatur. Sumptum putant ab Hyllo Herculis filio, & Euchemo Aegeate. Ita Zenodotus. Suidas huiuſmodi verba recenſet, tacito auctoris nomine: ἔστι μὲν γὰρ ὅτι καὶ ταὐτόματον ἀντέπραξε ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν. ἔστι δὲ ὅτι πάλιν κατὰ τὴν παροιμίαν,

Ἐσθλὸς ἐὼν ἄλλου κρείττονος ἀντέτυχεν. id eſt,

Fit nonnunquam, vt iuxta prouerbium, ipſa per ſe res bonorum virorũ conatibus obſiſtat. Fit rurſus interdum:

Forti vt contingat fortior, ac melior.

Sententia poteſt videri ducta ex Iliados χ. vbi Hector incidit in Achillem:

Πρόσθε μὲν ἐσθλὸς ἔφευγε, δίωκε δέ μιν μέγ᾽ ἀμείνων. id eſt,

Fugit qui prius acer erat, cui iam acrior inſtat.

Inſania non omnibus eadem.

Μανία γ᾽ οὐ πᾶσιν ὁμοία. id eſt,

Haud eſt eadem veſania cunctis.

Hemiſtichium heroicum, ſicut & illud ſuperius, extat in eiſdem collectaneis. Senſus eſt, nullum eſſe mortalem, qui non in aliqua re deſipiat. Quamquã alius alio morbo laboret, hic auaritiæ, ille libidinis: hic ambitionis, ille inuidię. Quod copioſe demonſtrat Stoicus Damaſippus apud Horatium in Sermonibus. Et in hac hominis calamitate mira ludit varietate natura. Inter hos, qui mente lapſi ſunt, alii ſibi videntur cornibus taurinis, alii naſo pręlongo, alii vaſa victilia, nonnulli ſe credunt eſſe mortuos, alii ſibi videntur eſſe principes, alii doctiſſimi Philoſophi. Argiuus ille ſolus plaudebat in theatro, credens ſe miros audire tragœdos. Athenæus lib. 12. refert de quodam Athenienſi, qui perſuaſum habebat omnes naues, quæ appellerent in Piræum, eſſe ſuas, eaſque recenſebat, dimittebat, ac deducebat, & appellentes tanto gaudio excipiebat, ac ſi omnium rerum, quas vehebant, eſſet dominus: at ſi quid periſſet, non amplius quærebat: ſi incolumes perueniſſent, gaudebat, multa interim cũ voluptate vitam agens, donec frater eius Crito è Sicilia aduectus, tradidit illũ medico, cuius opera liberatus eſt inſania. Ceterum ad ſe reuerſus dicere ſolet, ſe nunquam vixiſſe iucundius.

Hydrus in dolio.

Ὕδρος ἐν τῷ πίθῳ, id eſt, Hydrus in dolio. Prouerbium hoc nondum apud vllum veterũ auctorum reperimus, neque Græcum, neq; Latinum, & haud ſcimus an de vulgo ſumptum ſit, neque enim liber credere virum eloquentem, & in litteris non poſtremi nominis ex ſeſe commentum eſſe. Nam refertur ab Antonio Sabellico in epiſtola quadam familiari. Addit & fabulam prouerbii parentem, huiuſmodi: Ruſticus quidam cum ſenſiſſet minui vinum in dolio conditum, admiratus quid eſſet rei, circumſpicere cœpit, num qua rima extillaret liquor: vbi nihil eiuſmodi compeiſſet, pergit vicinos in ſuſpicionem apud ſeſe vocare, ne ſeſe abſente vas relinerent, vinumq; potitarent. Obſignat itaque diligẽter dolium ad opus exiturus. At reuerſus ſignis illæſis, vinũ nihilominus imminui videt. Tum vero fortunam agricolarum deplorare, quibus non in vite ſolum, verum etiam in doliis calamitas præſto eſſet. Ad extremũ ex-

hauſto

hauſto dolio hydrus in imo repertus eſt vini potor. Ea res in vulgi iocum abiit. Admonet Pli. lib. 10. c. 72. ſerpentes quamquam exiguo indigeant potu, tamen vinũ, cum eſt occaſio, præcipue appetere. Iuuenalis de muliere vinoſa Satyra ſexta:

Tamquam alta in dolia longus
Deciderit ſerpens, bibit & vomit.

Adagium ipſum haudquaquam inelegãs, nec aſpernandum. Quod ſi quem nihil moueat recẽs auctor, licebit vſurpare, cum quis occulta calamitate premitur, cauſſa atque auctore nõ extante. Aut cum diuturni mali tandem auctor deprehenditur. Porro ſerpentem, quem Græci vocant hydron, Latini natricem vocant, quod in aquis degat. Ex vlcere huius morſu facto defluit copioſus humor aquoſus, & graue olẽs. Ita Dioſcorides lib. 6. Pli. lib. 6. ca. 23. tradit apud inſulas quaſdam ante Perſidem, hydros marinos vicenum cubitorũ terruiſſe claſſem.

E' Maſſilia veniſti.

Ἐκ μασσαλίας ἥκεις, i. E' Maſſilia veniſti. Suidas ait dici ſolitum de iis, qui cultu parũ viris decoro vterentur. Quod Maſſilienſes luxu perditi, muliebrem ferme in modum ornarentur, comis vnguento delibutis, capillisque religatis. Huic affine quod refert Athenæus Dipnoſophiſtarum libro 12. πλεύσειας εἰς μασσαλίαν, cuius nos alibi mentionem fecimus in prouerbio: Nauiges Maſſiliam, & quid ſuper hoc ſentiremus, explicuimus.

Tibicines mente capti.

ATHENAEVS lib. Dipnoſophiſtarũ 8. prouerbio iactatum ſcribit apud priſcos, tibicinibus nihil eſſe mentis; λόγος γὰρ παλαιὸς ὡς ὅτι.

Ἀνδράσι μὲν αὐλητῆρσι θεοὶ νόον οὐκ ἐνέφυσαν,
Ἀλλ' ἅμα τῷ φυσᾶν χ' ὁ νόος ἐκπέταται. i.
Dictum enim eſt peruetuſtum, quod
Dii tibicinibus nunquam mentem inſeruere.
Sed ſimul ac flarint, auolat illico mens.

De hoc hominũ genere plura diximus in prouerbio: Tibicinis vitam viuis.

Dulce bellum inexpertis.

ET elegans cum primis, & multorum litteris celebratum adagium eſt: γλυκὺς ἀπείρῳ πόλεμος, i. Dulce bellum inexperto. Id ita reddit Vegetius libro de re militari 3. cap. 14. Nec confidas ſatis, ſi tyro prælium cupit, inexpertis enim dulcis eſt pugna. Citatur ex Pindaro: γλυκὺ δὲ πόλεμος ἀπείροισιν, ἐμπείρων δέ τις ταρβεῖ προσιόντα νιν καρδίᾳ περισσῶς. i. Dulce bellum inexpertis, aſt expertus quiſpiam horret, ſi acceſſerit cordi ſupra modum. Sunt quædam in rebus mortalium, quæ quantum habeant diſcriminis ac malorum, non intelligas, niſi facto periculo.

Dulcis inexpertis cultura potẽtis amici,
Expertus metuit.

Bella res & ſplendida videtur, inter aulicos obambulare proceres in regiis verſari negotiis, at ſenes, quibus vſu penitus cognita res eſt, ab ea felicitate libenter abſtinent. Suaue videtur, amare puellas, ſed iis, qui nondum ſenſerunt, quantum amori inſit amari. Ad eũdem item modum accommodari poterit, ad quoduis negotiũ multo cum periculo, multisq; coniunctum malis, quod nemo velit capeſſere, niſi iuuenis, & rerum imperitus. Siquidem Ariſtoteles in rhetoricis hanc adfert cauſſam, cur iuuẽta ſit audacior, contra ſenecta timidior, qđ illis imperitia rerum confidẽtiam pariat, his multorum experientia malorum timiditatem & cunctationem. Quod ſi quidquam eſt in rebus mortaliũ quod cunctanter aggredi conueniat, certe bellum eſt.

Argiuos fures.

Ἀργείους ὁρᾷς, id eſt, Argiuos vides, id eſt, ſtupentibus & attonitis oculis. Sumptum opinamur ab Oreſte, furiis agitato. Heſychius nonnihil lucis aperit, admonẽs eos, qui inter helotes eſſent alicuius auctoritatis, ac ſplendidi, ſolitos appellari Argiuos, ſunt enim helotes in Peloponeſo, & Peloponeſi primaria ciuitas eſt Argos. Ambitionis igitur erat, quod Argiui quam helotes appellari maluerint. Nõ ignoramus, apud Lacedæmonios helotas vocari ſeruos, quod ex gente ſubacta ſeruos ſibi conſtituerint. Et fortaſſis ex his quibus hæri magis fidebant, Argiui dici maluerunt, quàm helotes. Similem affectum & hodie deprehendas in quibuſdam, qui nati in obſcuriſſimo pago, præclaræ cuiuſpiam vrbis cognomen adſciſcunt. Ariſtophanes in Pluto μανικὸν βλέπειν dixit eodem ſenſu. Refertur à Suida prouerbii nomine.

Argiui

Argiui fures.

Ἀργεῖοι φῶρες, id eſt, Argiui fures. De Palã improbis. Nam Argiui furacitatis infamia laborabãt antiquitus. Extat & hoc apud Suidam. Videtur autem adluſum ad vocem ipſam. Argos enim Græcis ſignificat ignauum & otioſum. Tales vero ſolent alí furtis. Latini vulgo ficto, ſicuti videtur, per iocum vocabulo Lauerniones appellant, homines furaces: quod fures ſub rutela Lauernæ deæ eſſent: in cuius luco obſcuro atque abdito, ſoliti ſunt furto ſublata prædamque defodere. Auctor Feſtus.

Mars rex.

Ἄρης τύραννος. id eſt, Mars rex. Suidas interpretatur congruere in principem, qui vi, non legibus Rempublicam tractat. Zenodotus ortum putat à Timotheo Athenienſiũ Imperatore, qui multa feliciſſime geſſit aduerſus Perſas & Aſianos, & ſub cuius ductu florebat Attica. Vnde dictum eſt Mars rex. Heſychius prouerbium recenſet tantum. Indicat Suidas aliquando Græcis ἄρη dici ferrum ipſum. Itaq; poteſt hic eſſe ſenſus prouerbii: ferrum rex, quoties res vi geritur.

Attagen.

Ἀτταγᾶς. Suidas indicat hoc cognominis, prouerbiali ioco dici ſolere in ſeruos ſtigmaticos: quod hæc auis plumas habeat, variis colorum notis diſtinctas Ariſtopha. in Auib.

Εἰ δὲ τυγχάνει τις ὑμῶν δραπέτης ἐστιγμένος,
Ἀτταγᾶς οὗτος παρ' ἡμῖν ποικίλος κεκλήσεται. i.
Siquis è vobis erit fugitiuus atq; uſtus notis,
Attagen is ſane apud nos varius appellabitur.

Quamobrem eam auem ibidem appellat πτεροποίκιλον. Ad eundem modum ταὼς, id eſt pauones appellant Græci nitidius cultos, & verſicoloribus amictos. Ceterum de Attagena plura dicemus in prouerbio: Attagenis nouilunium.

Tenedius homo.

Τενέδιος ἄνθρωπος, id eſt, Tenedius homo, Plutarchus in adagiorum collectaneis, ait dici ſolitum de homine tetrico, formidabilique aſpectu. Originem, ſicuti plerumque alias, varie tradunt. Suidas ait regem quempiam Tenedi fuiſſe, cui nomen Tenes, qui legem tulerit, atque induxerit morem, vt à tergo iudicis: adſtaret quiſpiam ſecurim tenens, videlicet in hoc paratus, vt qui perperam quid iudicio dixiſſet, opinamur mẽdacium, aut falſum teſtimonium, eũ protinus ſecuri feriret. Hoc interpretamentũ ferme conuenit cum eo, quod ante commemorauimus in adagio: Tenedia ſecuris. Alii tradunt in hunc modum, haud tamen cum his pugnantia. Cygnus Neptuni filius, pater Hemitheæ & Tenæ, nouercam liberis ſuis induxerit. Euenit autẽ vt Tenes apud patrem inſimularetur à nouerca, quod ſeſe de ſtupro interpellaſſet: id cum ille verum eſſe crederet, iuuenem in capſam incluſit, vnaque Hemitheam ſororem, quod fraterni fati comes eſſe deſideraret, ſimulque in mare præcipitauit. Id ſcrinium delatum eſt Leucophrynem, cui poſtea Tenedo cõmutatum vocabulum, videlicet à Tene, Cygni filio. Qui progreſſu temporis nactus imperium eius loci, quod modo diximus exemplum induxit, vt in tribunalibus adſiſteret, qui ſecurim in caput accuſantis vibratam ſuſtineret. Quod ſi quis fuiſſet calumniæ conuictus, eum protinus viuum ſecuri diſſecaret. Id ſpectaculi quoniam formidabile videbatur, in prouerbium abiit: vt Tenedius homo diceretur, qui minaci truciique eſſet aſpectu. Pauſanias in Phocicis variat nonnihil in narratione, qua de re nobis dictum eſt alio loco in prouerbio: Tenedia ſecuris. M. Tullius lib 2. epiſt. ad Q. fratrem. Tenediorum igitur libertas Tenedia ſecuri præciſa eſt, cum eos præter me & Bibulum, & Calidium & Fauonium nemo defenderit. Sentit libertatem rigide, & in totum negatam.

Tenedius patronus.

Τενέδιος συνήγορος, id eſt, Tenedius aduocatus. Eodem è fonte profectum eſt & hoc dici ſolitum de eo, qui compendio cauſſam expedit, litiſque nodum ocyus diſſecat. Ductum à Tenedia ſecuri, de qua prius dictũ eſt, Suidas ait apud Tenedios duas ſecures ſuſpenſas oſtendi. Ariſtoteles apud eundẽ, illud addit, præterea, quę recenſuimus, in Aſterina, is eſt locus quiſpiam in Tenedo, fluuiolum eſſe, in quo cancrorum teſtis, nauigiorum vtantur vice. Eas ita diſſecant, vt ſecuris ſpeciem præ ſe ferant. Prouerbii meminit & Stephanus in locorum catalogo, addens dici ſolitum de aduocato rigido, du roque;

duroque: quod illic non eſſet tutum quiduis garrire in iudicio.

Ἐγκιῶτις ἡμέρα.

Ἐγκιῶτις ἡμέρα. Plutarchus in collectaneis, ſi modo verax eſt titulus, tradit hoc dici ſolitum de his, qui conuiuium agunt, aut exhibent. Idq; hinc manaſſe, quod olim apud Ceos mos fuerit, vt qui magiſtratum inirent, epulum exhiberent populo. Quod ſi quando plures fuiſſent magiſtratus, dies inter ſeſe diſtribuebant. Itaque cum ſibi occurrerent, rogabant τίς ἡμέρα, id eſt, Quis dies? Ea vox in vulgi iocum ceſſit. Videtur autem vox ἐγκιῶτις, data opera ridicule cõflata ex his verbis, ἐν κέῳ τίς, id eſt, in Ceo quis, ſubaudi dies.

Verſatilis Artemon.

Ὁ περιφόρητος Ἀρτέμων, id eſt, Verſatilis Artemon. Extat in iiſdem collectaneis. Aiunt dici ſolitum de his, quorum gratia vehementer deferretur. Nam Artemonem adoleſcentem fuiſſe quempiam certatim adamatum à mulieribus ob inſignem formã, quem ſuſpicamur ob id dictum περιφόρητον, vel quod circumferretur in ore omniũ verſans, vel quod paſſim obambularet, veluti oſtentans ſeſe. Alii malunt Artemonẽ machinarium fuiſſe fabrum, in arte praecellentem, temporibus ferme Periclis. Qui cũ claudus eſſet, paſſim ſuas machinas circunferebat. Athenaeus in duodecimo Dipnoſophiſtarum libro referens hoc prouerbium citat auctorem Chamaeleontem Ponticum, qui teſtatur Artemoni περιφορήτου cognomen additum, quod praedelicatus in lecto circunferretur, ſiue quod is poſtea coeperit voluptariam ac mollem agere vitam, cum antea pauper fuiſſet. Ex Anacreonte citat haec de eodem: ψιλὸν μὲν ἔχων περὶ πλευρῇσι βοὸς νώπλυτον εἴλυμα κακῆς ἀσπίδος, ἀρτοπώλισιν καὶ ἐθελοπόρνοισιν ὁμιλέων κίβδηλον εὑρίσκων βίον, πολλὰ μὲν ἐν δουρὶ τιθεὶς αὐχένα, πολλὰ δὲ ἐν τροχῷ, πολλὰ δὲ κόμην πώγωνά τ' ἐκτετιλμένος, id eſt, Tenuem quidem habens circum latera bouis recentem amictum mali clypei, cum panum cauponibus & proſtibulis conſuetudinem agens, inſynceram inueniens vitam: ſaepe vt ſuperet, in haſta ponens ceruicem, ſaepe rurſum in rota, ſaepe vero comabarbaq; reuulſus. Quibus ex verbis apparet dictũ in hominem ſui diſſimilem, ac moribus inaequalibus praeditum, qualẽ perhibent fuiſſe Alcibiadẽ, qui, vt refert Satyrus, apud Iones delitiabatur, vt illos quoq; vinceret: apud Thebanos exercitamẽtis corporis erat quouis Boeoto Boeotior: apud Theſſalos equeſtris rei ſtudio ſuperabat ipſos: apud Lacedaemonios temperans ac patiens, magis ipſis Lacedaemonibus: in Thracia Thraces ſuperabat viuolentia. Id & cum laude fieri poteſt. Ceterum περίτριμμα probroſe dicitur, qui ſeſe per omne rerum genus voluit. Indicat Pollux lib. 6. Plutarc. indicat fuiſſe claudum quempiam, qui vehiculo circumferretur, cum alioqui meticuloſus eſſet ac plerumq; deſideret domi duobus famulis ſcutum aereum ſupra caput ſuſtinentibus, ne quid ex alto decideret in caput. Quod ſi quando cogebatur exire, vehiculo vtebatur, ſed humili, metu ruinae. Huiuſmodi quẽdã refert Plutarc. in vita Periclis. Proinde dictum vr in molles, ac meticuloſos. Quin & Pli. lib. 34. c. 8. inter Polycleti opera meminit Artemonis, qui dictus ſit περιφόρητος. Adluſum autem eſt ad Artemonem nauticum, quo vela circumferuntur, & onera tolluntur è nauibus. Nã hodie nautę ad vtrumque vtuntur antenna. Nam Artemon Graece proprie eſt machina tollendis oneribus apta, quam Latini, ni fallimur troclearn appellant. Et ſic compoſita eſt, vt facile circumuoluatur.

Placiadae.

Πλακιάδαι καὶ στέλεον, id eſt, Placiadae etiam ſtelaeum. Plutarchus in iiſdem commentariis oſtendit dici conſueuiſſe de deprehenſis adulteris, & contumelioſe, ſicuti merentur, tractatis. Vicus eſt quidam Atticae regionis, cuius incolae Placiade vocantur. Apud hos moris erat, vt qui fuiſſet in adulterio deprehenſus, ignominioſas poenas daret, impactis in pudendam corporis partem raphanis, qui apud illos mirae magnitudinis eſſe dicuntur. Quod ſi raphani forte non fuiſſent ad manum, ſtelaeo vtebantur, id eſt, ligonis ligno. Non ignoramus hoc alio nobis dictum loco, ſed mutilatũ; eoq; duximus operępretiũ hic integrè repetere.

Iuſtitiae oculus.

Δίκης ὀφθαλμός, id eſt, Iuſtitiae oculus, dicitur

ſyncerus

ſyncerius & incorruptus iudex, aut ipſum etiam iudicium. Adagii meminit Suidas, Sumptum appatet ex illa Chryſippi deſcriptione apud Aulum Gellium lib. 14. cap. 4. in qua iuſtitiæ oculos tribuit acres, rectos atque immotos: quod eum qui recte ſit iudicaturus, non oporteat huc aut illuc ab honeſto oculos deflectere. Celebratur hic ſenarius prouerbialis:

Ἔστιν δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὸ πάνθ' ὁρᾷ. id eſt,
Eſt oculus æquitatis omnia intuens.

Iuſtitia iuſtior.

Δίκης δικαιότερον, id eſt, Iuſtitia iuſtior. Prouerbialis hyperbole de vehemẽter integris & incorruptis. Veteres enim iuſtitiam deã faciebant: cuius imaginem eleganter, depinxit Chryſippus apud Aulum Gellium.

Quantum ex Bacchanalibus.

Ὅσον ἐκ Διονυσίων, id eſt, Quantum ex Dionyſiis ſiue Bacchanalibus. Suidas prouerbii loco refert, ſed perturbatius, vt adſolet. Antiquitus apud Atticos conſueuerũt annos ac numerum accedentem à Dionyſiis numerare, quemadmodum ex Olympiadibus. Iterabatur autem Dionyſiorum feſtum tertio quoque anno Vnde Vergilius, Trieterica vocat. Suidas ſic integre recenſet: ἐξ αὐτοῦ σχεδὸν τοσοῦτον ὅσον ἐκ Διονυσίων. id eſt, Ex hoc prope tantum, quantum ex Bacchanalibus, addit dictum de rebus vehementer expetendis, atque expectatis. Ad hoc facit quod refert ex auctore quodam ὦ Διονύσια, αὐτὰ μὲν ὄζει σ' ἀμβροσίας καὶ νέκταρος. id eſt, O Bacchanalia, ipſa quidem redolẽt ambroſiam, & nectar.

Mercator eſt.

Ἔμπορός ἐστι σκηπτόμενος, id eſt, Mercatorem ſe adſimulat. Dicendum in eum, qui ob timiditatem cauſſas commentitias prætexit, ne cogatur ſubire diſcrimen. Suidas ex Ariſtophane citat, apud quem tum in Pluto, tum in Eccleſiazuſis quiſpiam inducitur, loquens in hunc modum, vt dicat ſeſe fingere mercatorem eſſe, quoties ad bellum ire iubetur, quod negotiatores non cogerentur exire: quoniam expediebat illos relinqui, quo de commeatu proſpiciant. In Pluto ſic habet locus:

Γεωργὸς εἶ; μελαγχολᾶν μ' οὕτως οἴει,
Ἀλλ' ἔμπορος, καὶ σκήπτομαί γ' ὅταν τύχω. i. e.

Num cultor agri es? me ne ſic furere putas?
Negotiator? Simulo ſi quando eſt opus.
Alter ſic habet:
Ἀλλ' ἔμπορος εἶναι σκήπτομαι. id eſt,
Quaſi ſim negotiator, ita memet gero.

Donum quodcumque dat aliquis proba.

Δῶρον δ' ὅτι δῷ τις ἐπαίνει. id eſt,
Donum quodcumque probato.

Prouerbium admonet boni conſulendum eſſe munus, aut officium conſiliũ ve, quod offertur ab amico. Vnde natum ſit indicat Strabo geographus libro 6. Cum Achiui iuſſi eſſent oraculo Crotonem cõdere, miſſus eſt Myſcellus quidam, qui ciuitatis futurum locum conſideret. Is cum iam Sybarim ædificatam cerneret, videreturque is locus magis idoneus repetiit oraculum, conſuluitque deum, num fas eſſet hanc pro illa condere. Numen ad hũc modum reſpõdit:

Μύσκελλε βραχύνωτε παρὲξ θεὸν ἄλλο ματεύων.
Κλάσματα θηρεύεις. δῶρον δ' ὅτι δῷ τις ἐπαίνει. id eſt,

Eos verſus interpres vertit in hunc modũ:

Terga breuis Myſcelle tuo de pectore omitte.
Cetera perquirens, fruſtra en venaris iniqua.
At rectum quodcumque datur tu laude probato.

Extat idem in collectaneis adagiorum, ſed multo deprauatiſſimum. Quamquam ex vocum veluti ruinis huiuſmodi lectio colligi poterit:

Μύσκελλε βραχύνωτε παρὲξ θεὸν ἄλλα ματεύων.
Οὐδὲν ἄλλα θηρεύεις, δῶρον δ' ὅτι δῷ τις ἐπαίνει. id eſt,
Diuerſa inquirẽs à numine Myſcelle gibber,
Captas friuola, quod datur, æqui conſule donum.

Myſcellus dictus videtur ob crurum exilitatem, quæ habebat murinis ſimilia, Brachynotus ob dorſum contractũ. Diximus alias Crotonem ſaluberrimam fuiſſe, Sybarim peſtilentem. Refert & alia Suidas de oraculis Myſcello redditis, ſed quæ non admodum faciant ad enarrationẽ prouerbii.

Ithorus.

Ἴθωρος Suidas ait vocem prouerbialem fuiſſe, in eum qui velut inſtigator hortatorque

foret

ſoret aliis. Tranſlatum opinamur à nautis, quod remigantes naucleri vox animat ad gnauiter laborandum: ſiue ab equorum curſu. Plutarchus in Sympoſiacis decade ſeptima, problemate quinto ſcribit, ἱπποθορον appellatam cantionem ad incitandas equas. Conſimilia tradit de præceptis connubialibus. Nam θορεῖν Græcis eſt impetu inſilire. Vnde & apud Homerum θοῦρος ἄρης appellatur ab adſultu citato. Apparet Græcam vocem compoſitam ex ἵει valde, & ὀρεῖν incitare.

Ne allia comedas, & fabas.

Γῆτε μὴ φάγε σκόροδα, μηδὲ κυάμους, id eſt, Ne edas allia, & fabas. Prouerbiali videtur ænigmate dictum, pro eo quod eſt, ne bellis, neve in iudiciis adſis. Nam in bellum inferebantur allia, commeatus militaris: In iudiciis fabas eſitabant, ne obdormiſcerent. Hæc quidem Suidas. Etiamſi magis putamus referendum ad calculos fabarios, quibus antiquitus ferebantur ſuffragia.

Mortuus per ſomnium, vacabis curis.

Θανὼν καθ' ὕπνους φροντίδων ἔσῃ δίχα. id eſt, Curis vacabis mortuus per ſomnium. Verſiculus vulgo iactatus apud Græcos, ex ſuperſtitioſa in ſomniorum obſeruatione. Exiſtimabant enim eum, qui ſe mori ſomniaſſet, à curis moleſtiiſque liberatum iri. Quod mors, finem doloribus imponere videatur planeque imponit his, qui hinc in meliorem demigrant vitam. Fortaſſis ad eandē ptinet ſnīam, quod alibi retulimus. Νεκρὸς ὁρῶν, νίκησεν ἔξεις πραγμάτων.

Animus heptaboeus.

Θυμὸς ἑπταβόειος, i. Animus heptaboeus, ſiue ira heptaboea, de forti magnoque & inuicto dictum. Epithetum ſumptum à clypeo Aiacis, quem Homerus ἑπταβόειον appellat, quod ſeptem bouum tergoribus eſſet obductus, atque ob id impenetrabilis. Et Ouidius:

- Dominus clypei ſeptemplicis Aiax.

Sumptum eſt adagiū ex Ranis Ariſtoph.

Ἀλλ' πνέοντας δόρυ καὶ λόγχας καὶ λευκολόφους τρυφαλείας,
Καὶ πήληκας καὶ κνημῖδας, καὶ θυμοὺς ἑπταβοείους. id eſt,
Sed ſpirantes ſpicula & haſtas, albaſque in vertice criſtas.

Adde his galeas, adde his ocreas, animos quoque ſeptibouinos.

Semper Ilio mala.

Αἰεὶ Ἰλίῳ κακά, id eſt, Semper Ilio mala. De vehementer calamitoſis & afflictis. Troianorum excidium poetis multa tragœdiarum argumēta miniſtrauit, atq; hinc prouerbium. Refertur ab Euſtathio in quartū Iliados librum. Stratonicus rogatus, cur nollet apud Ilienſes viuere, reſpondit: αἰεὶ Ἰλίῳ κακά, id eſt, Semper Ilio mala. Auctor Athenæus lib. Dipnoſophiſtarum octauo. Quamquam is locus non vacat mendo.

Libera Corcyra, caca vbi libet.

Ἐλευθέρα Κόρκυρα, χέζ' ὅπου θέλεις, id eſt, Corcyra libera, proiu caces, vbi velis. Cum ſignificamus libertatem quiduis agendi. Citatur ab Euſtathio in Dionyſium, ſed magis quadrabit, vbi ſignificabimus impunitatem eſſe maleficis. Hic non abſurde putamus referri poſſe quod Plutarchus narrat. Chii quidam cum, apud Spartanos peregrinarentur, à cœna non ſolum mouerunt, verum etiā incacarunt in ſellas ephororum. Primum diligenter inquiſitum eſt, qui nam eſſent tanti facinoris auctores, daturi nimirum pœnas ſi ciues fuiſſent. Ceterum vbi compertum eſt factum à Chiis, Spartani dicebant: Chiis licere intemperanter agere.

Decernetur equa Theſſalica.

Επιμεμνήσται ἵππος θεσσαλική, id eſt, Decernetur equa Theſſalica de ſummo prēmio dicebatur, propterea quòd antiquitus prima laus fuerit equarum Theſſaliæ. Id quod ſatis indicat oraculum Aeginenſibus redditum. Citat Euſtathius in ſecundum Iliados librum. Suidas refert, haud dum ſcimus ex quo nam auctore: ἱππῆς μὲν ἐν θετταλίᾳ καὶ θρᾴκῃ, τοξόται δὲ καὶ, τὰ κουφότερα τῶν ὅπλων ἐν ἰνδίᾳ καὶ κρήτῃ καὶ καρίᾳ. id eſt, Equites in Theſſalia Thraciaque, ſagittarii atque armatura leuior in India, Creta & Caria. Finitimum eſt illi, quod alio dictum eſt loco: Pellenea tunica. Lepidius erit per ironiam.

Canis viuens è magdalia.

Κύων ζῶν ἀπὸ μαγδαλίας, id eſt, Canis viuens è magdalia. Euſtathius in Iliados librum quartum oſtendit dici ſolitū in paraſitos, & alieno

& alieno victitãtes cibo, Magdaliam dicit, quaſi dicas furfurem, & manuum purgamentum. Ceterum apud alios auctores cõperimus ſcriptam vnicam dictionem, velut apud Heſychium: ἀπομαγδαλιά, inquit, σιτάριον ᾧ τὰς χεῖρας ἀπεμάττοντο ἐν τοῖς δείπνοις, βάλλοντες δὲ τοῖς κυσὶν ἀναλύοντες ἀπὸ δείπνων. i. Apomagdalia adeps, in quo abſtergebãt manus in conuiuiis, id proiiciebant canibus, cũ à cœna diſcederent. Iulius itẽ Pollux lib. De rerum vocabulis 6. c. 14. οἱ δὲ πάλαι ταῖς καλουμέναις ἀπομαγδαλίαις ἐχρῶντο, αἱ ἦσαν τὸ ἐν τῷ ἄρτῳ μαλακὸν καὶ στεατῶδες, εἰς ὃ ἀποψησάμενοι, τοῖς κυσὶν αὐτὸ παρέβαλον, ὅθεν καὶ Λακεδαιμόνιοι κυνάδα τὴν ἀπομαγδαλίαν καλοῦσιν. id eſt, Veteres autẽ vtebantur apomagdaliis, ſic enim vocabant id, quod eſt in pane molle ac pinguius, in qđ abſterſo obſonio ipſum canibus abiiciebant, vnde & Lacedæmonii apomagdaliam appellant cynada. Ariſtopha. in Equitibus:

Ὑπερβαλεῖσθαί σε οἴομαι τούτοισιν, εἰ μάτην γ' ἂν
Ἀπομαγδαλίαις σιτούμενος, τοσοῦτος ἐξετράφην.

Iactat Halantopola ſuperaturum ſe Cleonem impudentia & malis artibus, aut alioqui fruſtra paſtum apomagdaliis euaſiſſet tantum. Cui reſpondet Cleon:

Ἀπομαγδαλίας, ὥσπερ κύων, ὦ παμπόνηρε, πῶς οὖν
Κυνὸς βορὰν σιτούμενος μάχῃ σὺ κυνοκεφάλῳ. id eſt,

Apomagdalias ritu canis, ſcelеſte, quo ergo pacto tu victitans canis cibo, cynocephalo repugnas? Apomagdaliarum mentio fit & apud Plutarchum in Lycurgo, quo quidem loco an interpres aſſecutus ſit ſenſum ſermonis, non ſatis nobis liquet, Græca ſic habent: δοκιμάζεσθαι δὲ τὸν βουλόμενον τοῦ συσσιτίου μετασχεῖν οὕτω φασί. λαβὼν τῶν συσσιτῶν ἕκαστος ἀπομαγδαλίαν εἰς τὴν χεῖρα, τοῦ διακόνου φέροντος ἀγγεῖον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἔβαλε σιωπῇ καθάπερ ψῆφον, ὁ μὲν δοκιμάζων ἁπλῶς, ὁ δὲ κρίνων σφόδρα τῇ χειρὶ πιέσας. ἡ γὰρ πεπιεσμένη τῆς τετρημένης ἔχει δύναμιν, κἂν μίαν εὕρωσι τοιαύτην, οὐ προσδέχονται τὸν προσιόντα, βουλόμενοι πάντας ἡδομένους ἀλλήλοις συνεῖναι, τὸν δὲ οὕτως ἀποδοκιμασθέντα κεκαδδίσθαι λέγουσι, κάδδιχος γὰρ καλεῖται τὸ ἀγγεῖον, εἰς ὃ τὰς ἀπομαγδαλίας ἐμβάλλουσι. id eſt, Eum vero qui vellet eſſe conuiuii particeps, aiunt hunc in modum probare ſolitos: Vnuſquiſque conuiuarum apomagdaliam in manum ſumpram, veluti calculum tacite coniiciebat in vas, quod miniſter geſtabat in capite, alius quidem ſimpliciter probans, alius vero iudicans, vehementer manu premendo. Nam preſſa tãtundem valet, quantum calculus perforatus. Quod ſi vel vnam talem compererint, non admittunt ingreſſum, volentes vt omnes lubentes inter ſeſe conuiuant. Porro qui hoc modo probatus erat, caddiſſatum appellabant. Nam caddus dicitur vas, in quod coniiciunt apomagdalias. Lapus autem vertit hunc in modum: Qui autem ſe conuiuii participem fieri velit, ſic probari. Deinde ſinguli apomagdaliam ſumentes in manum miniſtro vas ſuper capite ferente, ſilentio quaſi calculum immittebant, qui reprobaret ſimpliciter, qui vero approbaret, manu vehemẽter imprimens. Nam quæ apomagdalia preſſa fuerit, perforati calculi vim habet. Quod ſi quam ex iis minus preſſam offenderint, non admittunt ingredientẽ: quippe qui velint omnes inuicem iucunde congredi. Qui vero ſic reprobatus fuerit caddiſcatũ dicunt. Caddiſcus namq; vas vocatur, in quod apomagdalias immittunt. Hæc ſi quis conferat cum his quæ ſcribit Plutarchus, intelliget Græcum exemplar quod ſecutus eſt Lapus, fuiſſe diuerſum ab eo quod nobis dedit nuper officina Aldi. Ceterum de apomagdaliis quæ ante conuiuium dabãtur abſtergendis manibus, meminit nonnihil & Athenæus lib. 9. Itẽ lib. 4. tradit, apud Arcadas fuiſſe moris, vt à cœna ſacrificarent. nõ quidem lotis manibus, ſed iure ſeu offa abſterſis, & quo ſe abſterſerat quiſque, id ſecum auferebat: id faciebant ob terrores nocturnos, qui in compitis ſolent accidere. Sic ille. Et arbitramur ſane non inutile remedium aduerſus canes in compitis adorientes viatorẽ. Arbitramur huc reſpexiſſe Ariſtophanem in Equitibus, cũ Cleoni obiicit, quod aliis egregiis viris in exilium actis ipſe delicatiſſimo hordeo abſtergeret manus:

Κἀκεῖνος μὲν φεύγει τὴν γῆν, σὺ δ' ἐκ τῶν ἀχιλλείων ἀπομάττει. id eſt,

Atque ille quidem patriam liquit, dum tu abſtergeris Achilliеis.

Interpres addit hordei genus Achilleum dici, veluti generoſius, quo minus mirum eſt Theologis Achilleum argumentum vocari quod efficax ſit, ac refutatu difficile.

Ficus poſt piſcem.

Σῦκον μετ᾽ ἰχθῦν, ὄσπριον μετὰ κρέα. id eſt, A piſce ficum, à carnibus legumina. Athenæus in Dipnoſophiſtarum libro tertio meminit huius. Quadrabit vbi dicemus aliis alia congruere. Quemadmodum & vulgo iubent ab eſu carnium apponi caſeum: ab eſu piſcium, nuces.

Ficus auibus grata.

Σῦκα φίλ᾽ ὄρνισιν, φυτεύειν δ᾽ οὐκ ἐθέλουσιν. i. Fici gratæ auibus ſunt, quæ plantare recuſant.

Carmen heroicum citatur ab Athęneo continenter eodem quo modo diximus loco. Quadrare videtur in voluptarios, ac fugitantes honeſti laboris, cum tamen appetant emolumentum.

Ingredi Iunonium.

Βαδίζειν ἥραιον ἐμπεπλεγμένον, id eſt, Incedere complicatum Iunonis ſacrum. Extat & hoc apud Athenæum lib. Dipnoſophiſtarũ duodecimo. Dictum appatet in faſtuoſum ac lentum quorundam inceſſum, quem notat, & Horatius in Sermonibus:

Vt ſi Iunonis ſacra ferret.

Volentem bouem ducito.

Τὸν θέλοντα βοῦν ἐλαύνω, id eſt, Volentem bouem agito. Vtere illorum opera, qui ex animo faciunt. Stultitia eſt, venarum ducere inuitas canes, vt ait Plautus. Refertur ab interprete Theocriti. Diximus in prouerbio: Præſentem mulge.

Habet.

Habet, prouerbialiter dicitur, cum obtigit alicui qnod expetiuit, aut quo dignus eſt. Habet quod amet, ſimiles habent labra lactucas. Sumptum autumanr ab aucupantibus, piſcantibus aut venantibus: quibus reuerſis ſic aiunt: ἔχεις τι, i. Habes ne aliquid? Citatur ex Ariſtophanis Nebulis. Seneca tragicus in Agamemnone: Habet, peractum eſt. Terentius in Andria: Egomet continuo mecum, certe captus eſt, habet. Donatus oſtendit proprie de gladiatoribus dici, quos prius alii vidẽt, quàm ipſi ſe ſentiant eſſe percuſſos. Ex ea acclamatione natum videtur prouerbium.

Hercules hoſpitatur.

Ἡρακλῆς ξενίζεται, id eſt, Hercules accipitur. Dictitatum, vbi quis diutius in conuiuio commorati videretur: propterea quòd qui recepiſſent Herculem hoſpitio conuiuioq; his multum temporis erat opperiendum, donec ille ſatur eſſet. Nam famelicum commouere parum erat tutum. Nec facile ſaturabatur edax, adeo vt legatur ſolidos etiam boues vno deuoraſſe conuiuio. Vnde Græcis ἀδδηφάγος dictus eſt: & huic Larũ auem conſecrarunt, & ipſam βουφάγον. Legitur & certamen iniſſe cum Lepreo quodam vter citius bouem conficeret. Hęc aliaq; permulta refert Athenæus lib. 10. de huius edacitate: addens & Thaſio cuidam athletæ, cui nomen Theagenes, tum & Miloni Crotoniatæ bouem vno die confectum fuiſſe. Tales conuiuæ contingant hoſtibus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Etiam in deorum cętu.

Κἂν θεῶν ἀγορᾷ, id eſt, Etiam in deorum cętu, ſeu concione. Quidam interpretantur de maiorem in modum probis & ęquis: quidã de vehementer maledicis. Addunt locum quempiam eſſe in Eleuſine, vicinum Anactoro, vocatum θεῶν ἀγορὰν, in quem non ingrediebantur, niſi bene ominantes: vnde de quopiam præter modum maledico dicebant: οὗτος κἂν θεῶν ἀγορᾷ δυσφημήσειε, id eſt, Hic vel in deorum concione male ominata loquetur.

Calliphanes.

Καλλιφάνης, Calliphanes. Ridicula quædam huius hominis ambitio, prouerbiali ioco fecit locum. Aiunt eum hic fuiſſe poetæ morem, vt diuerſorum carminũ & orationũ initia conſcriberet, ad tres, aut quattuor verſus, eaq; pronunciaret, oſtentaretq; quo commentum ignorantibus, multiſcius & eruditus videretur. Meminit huius Atheneus Dipnoſophiſtarum lib. 1. aitq; cognomen fuiſſe Parabryconis. Neq; vero deſunt his noſtris temporibus id genus impoſtores litterarii, quibus hoc modo ſtudiũ eſt, ex ſummis aliquot diuerſæ profeſſionis auctoribus locos aliquot inſignes, nec eos admodũ vulgatos ediſcere. Quibus inſtructi, nõ verentur in cõciliabulis quẽuis quantũlibet eruditũ adoriri. Atqui illud aſſequuntur

tur prompte decantandis illis locis ſuis, vt imperitis plane Solones eſſe videantur. Cũ quibus tamen Solonibus, ſi tertiũ aut quartum congrediare, deum immortalem nihil infantius, nihil indoctius, videlicet theſauris illis ſemel effuſis.

Cauda blandiri.

Κέρκῳ σαίνειν, id eſt, Cauda blandiri dicũtur, qui ſpe commodi cuipiam adulantur. Ariſtophanes in Equitibus:

Ὃς κέρκῳ σαίνων, ὁπότ' ἂν δειπνῇς, ἀπιτηρῶν,
Ἐξέδει τοὐστ' ὄψον ὅπου σύ ποι ἄλλοσε χάσκοις. id eſt,
Qui cauda adludẽs eum cęnam obſeruat, amica,
Te ſpectante alio, tua edulia deuorat ille.

Pro eodem frequenter vſurpat αἰκάλλειν, quod canum eſt, auribus, cauda, totoq; corpore blandientium, in Equitibus,

Τὰ μὲν λόγι' αἰκάλλει με. id eſt,
Oracula quidem blandiuntur hæc mihi.

Θωπεύειν item ab animante dictum eſt, ſi Græco etymologico credimus. Thos Græcis lupi genus eſt. Blandiuntur enim & lupi quidam more canum. Thoas refert Plinius libro 8. capite 24. de luporum quidem genere, ſed qđ homini ſit amicum animal, An hinc dicatur θωπεύειν, dubito.

Crater litium.

Κρατὴρ κακῶν, id eſt, Cratera malorum. De re pręmoleſta, ſiue de homine litium auctore. Ariſtophanes in Acharnenſibus.

Κρατὴρ κακῶν, τριπτὴρ δικῶν. id eſt,
Crater malorum, ſector litium:

Calumniatorem ſignificans, & quadruplatorem.

Lampon iurat per anſerem.

Λάμπων ὄμνυσι τὸν χῆνα, id eſt, Lampon iurat per anſerem. Ita loquebantur, vbi quis decipere tentaret iureiurando. Lampon ſacrificus quiſpiam fuit ac vates, & oraculorũ auctor. Is ſolitus eſt per anſerem iurare, tamquam per auem auguralem. Vel quod olim ita inſtituerat Radamanthus, ne per deorũ aliquem iuraretur, ſed per canem, anſerem, id quod Socrati familiare apud Platonem. Tradunt hoc Lampone auctore factum, vt Athenienſes coloniã miſerint in Sybarim. Adagii meminit Ariſtoph. in Auibus: Λάμπων δ' ὄμνυσιν ἔτι καὶ νῦν τὸν χῆν' ὅταν ἐξαπατῇ τίς τι id eſt, Lampon etiam nunc iurat per anſerem, vbi quis fallit in aliquo.

Palpo percutere.

Palpo percutere dicitur, qui blanditur, ac ſpem inanem verbis iniicit. Plautus in mercatore: Liberum caput tibi faciam, paucos menſes Palpo percutis. Egon' auſim vſquam quidquam facinus falſum ꝓloqui? Idem alibi: Mihi obtrudere non potes palpum. Trãſlatum ab equiſonibus, qui plauſu manus blandiũtur equis. Verg. 3. Georgicon libro:

Tum magis atq; magis blandis gaudere magiſtri.
Laudibus, & plauſæ ſonitum ceruicis amare.

Horatius in Satyris:

Cui male ſi palpere, recalcitrat vndique tutus.

Eximere è manu manubrium.

Figura prouerbiali dixit Plautus: Eximere è manu manubrium, pro eo quod eſt, iam parãti facere quidpiam, extorquere peragendi facultatẽ. Locus eſt in Aulularia, Capio fuſtem, obtrunco gallum, furem manifeſtarium. Credo ego ædepol illi mercedem gallo pollicitos coquos, ſi id palam feciſſet, exemi ex manu manubrium. Tranſlatum ab eo, cui iam vibrato gladio percuſſuro, repente capulus excutitur è manibus.

Alybantis hoſpitis munera.

Τὰ δῶρα τοῦ ἐξ Ἀλύβαντος ξένου, ἢ τὰ τοῦ Ἀλυβαντίου ἑταίρου ξένια, id eſt, Munera Alybantis hoſpitis, aut Alybantii amici xenia. Euſtathius interpres Homeri, putat rectè prouerbio dici poſſe, quoties fit vt aliquis falsò iactet ſe magna largitum eſſe, ſeu verbis duntaxat, non repræſtet beneficium. Nam apud Homerum vlt. Odyſſeæ lib. Vlyſſes ignoto habitu cum Laerte patre colloquẽs, adſimulat ſe Alybantium eſſe Aphidantis opulentiſſimi viri filium, & quondam Vlyſſem exceptum hoſpitio, muneribus ampliſſimis donatum à ſe dimiſiſſe:

Εἰμὶ γὰρ, inquit, ἐξ Ἀλύβαντος, ὅθι κλυτὰ δώματα ναίω
Υἱὸς Ἀφείδαντος Πολυπημονίδαο ἄνακτος.
Αὐτὰρ ἐμοί γ' ὄνομ' ἐστὶν Ἐπήριτος. id eſt,

Sum

Sum ex Alybãte oriundus, vbi mihi ſplendida tecta,
Regis Aphidãtis proles Polypomenidai,
Eſt mihi nomen Eperitus.

Ac paullo ſuperius.

Τὸν μὲν ἐγὼ πρὸς δώματ' ἄγων εὖ ἐξείνισσα,
Ἐνδυκέως φιλέων πολλῶν κατὰ οἶκον ἐόντων,
Καί οἱ δῶρα πόρον ξεινήια οἷα ἐῴκει.
Χρυσοῦ μέν οἱ δῶκ' εὐεργέος ἑπτὰ τάλαντα,
Δῶκα δέ οἱ κρητῆρα πανάργυρον ἀνθεμόεντα,
Δώδεκα δ' ἁπλοΐδας χλαίνας, τόσσους δὲ τάπητας.
Τόσσα δὲ φάρεα καλά, τόσους δ' ἐπὶ τοῖσι χιτῶνας,
Χωρὶς δ' αὖτε γυναῖκας ἀμύμονας, ἔργα ἰδυίας
Τέσσαρας, εἰδαλίμας ἃς ἤθελεν αὐτὸς ἑλέσθαι. id eſt,

Hunc equidem tecto induxit, accepiq́ue benigne,
Sollicitéq́ue fouens ex his, quæ plurima noſtris
Aedibus exuperaut, atque hoſpita munera deinde
Adieci, tali dare quæ decuiſſet amico.
Auri cælati tribui ſeptena talenta,
Donaui pateram ex ſolido depictam argento.
Bis ſenas textu donaui ſimplice lęnas,
Pallia ad hæc totidem adieci, totidemq́ue ſubuclas,
Inſuper ancillas nitidas, atque arte manuque
Quattuor egregias, ſibi quas delegerat ipſe.

Fungus.

Plavtvs in Bacchidibus, fungum dixit pro ſtupido impenſeq́; credulo. Vel q̃a fungus per ſe inſipida quæpiam res eſt, vel quod mollis ac fragilis, vel quod ſubito prorumpat. Plautina verba ſunt hæc: Adeon me fuiſſe fungum, vt qui illi crederẽ? Idem in eadem fabula. Quicumq; vbi vbi ſunt, qui fuere, quique futuri ſunt poſthac ſtulti, ſtolidi, fatui, fungi, Bardi, buccones, blenni, ſolus ego omnes ante eo ſtultitia.

Eurycles.

Εὐρυκλῆς, Euryclis vulgato cognomine dicebatur, qui de ſe ſuisq́; incommodis aliquid diuinaret. Nã hoc nomine vates fuit quiſpiam ἐγγαστρίμυθος cognominatus, hinc nifallimur, quod ex aſtris vera prædiceret; παρὰ τὸ ἐτάζειν. Meminit & Suidas, quamquam apud hunc ἐγγαστρίμυθος ſcriptum eſt, id eſt, diuinus ſiue ventriloquus. Refertur, in collectaneis adagionum Plutarcho inſcriptis. Vſurpatur autem à Platone in Sophiſta. Taxans enim eos qui perplexis & abſurdis rationibus produnt ſuam ineptiã addit: οὐκ ἄλλων δέονται τῶν ἐξελεγχόντων, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον οἴκοθεν τὸν πολέμιον καὶ ἐναντιωσόμενον ἔχοντες ἐντός ὑποφθεγγόμενον ὥσπερ τὸν ἄτοπον Εὐρυκλέα περιφέροντες ἀεὶ πορεύονται. id eſt, Non opus eſt aliis, à quibus redarguantur, ſed domi, quod dici ſolet, habent hoſtem, qui cõtradicat, intus ſubmurmurantem tamquam abſurdum illum Euryclem circumferentes ſemper incedunt.

Si quis iuxta ciuitatem clypeus.

Εἴτις περὶ πόλιν αἰγίς, id eſt, Si quis circum vrbem clypeus. Hoc ſcommatis iaciebãt in eos qui ſparſim ac diſſolute ciuitatem obirent palantes. Refertur in Plutarchi collectaneis, nec explicatur.

Rupta ancora.

Κράδης ῥαγείσης, id eſt, Rupta crada. Dicebatur de his qui repente tamquam magnum quiddam facturi prodiſſent: deinde falſa omnium exſpectatione turpiter & indecore ſe geſſiſſent in negotio. Tranſlatum à tragœdiarum hiſtrionibus, qui ſi quando numen inducendum eſt, derepente machinis quibuſdam ſublati, in ſumma ſcena apparere conſueuerunt, veluti in aere pendẽtes, hamo quopiam à tergo in cingulũ adfixo ſuſpenſi. Nam his non numquam eueniebat, vt forte fortuna rupta ancora, qua ſuſtinebantur, deciderent, non ſine magno ſpectatorum riſu, ſuoq́; tum malo, tum dedecore. Porro crada hoc loco non ficulnum ramum indicat, quemadmodum alias: ſed vncum illud æs, quo vincti tenebantur actores in machina. Iulius Pollux lib. 4. cap. 19. docet κράδην, appellari ſolitum in comœdia, qđ in tragœdiis dicebatur μηχανή. Fuiſſe vero non diſſimile ficui, ſiquidẽ Attici ficũ arborẽ κράδην vocãt. Quamquã quarumlibet arborũ rami non numquã cradæ dicuntur.

Suam quiſque homo rem meminit.

Plavtvs in Mercatore, Suam quiſque homo rẽ meminit. Sententia prouerbialis,

notās communem hominum morem, qui in alieno negotio dormitant, in ſuo quiſque & vigilat & attētus eſt. Vnde recte monet apud Gellium Ennius:

Hoc tibi ſit argumentum ſemper in prōptu ſitum,
Ne quid exſpectes amicos, facere quod per te queas.

In eandem ſententiā extat belliſſimus Aeſopi apologus de Caſſita auicula: quæ negauit vllum eſſe periculum, donec res alienis manibus eſſet cōmiſſa. Alluſit ad prouerbium Plautus in Pœnulo: Ita ne tentas, an ſciamus nos meminiſſe noſtra? Eodem alluſit Terentius in Phormione: At ſi talentum rem reliquiſſet decem, &c. Quidquid cordi eſt, facile meminimus, & plerūque obliuionis mater eſt negligentia.

In vtrumuis dormire oculum.

PLAVTVS in Pſeudolo: De iſthac re in oculum vtrumuis conquieſcito. Senſum habet eundem cum eo, quod ſuperius retulimus: In vtramuis dormire aurem. Captatus eſt autem à Comico iocus ex nouatione verborum. Proinde conſequitur illico: Oculum vtrum, an ne in aurem? Et reſpondet nouator? At hoc peruulgatum eſt nimis. Notatur interim commune hominū ſtudium in huiuſmodi dictis ſubinde nouandis.

Corinthijs non indignatur Ilium.

Κορινθίοις δ' οὐ μέμφεται τὸ Ἴλιον. id eſt, Incuſat haudquaquā Ilium Corinthios. Hoc carmine clam exprobramus ignauiā alicui, qui ita ſe geſſerit, vt hoſtes nihil habeant, quod illi magnopere indignentur. Eſt autem carmē Simonidis, quod velut in contumeliam ſuam ſcriptum iniquo animo tuliſſe Corinthios ſcripſit Ariſtoteles lib. Rhet. 1. quod in bello Troiano, nō admodum egregiam operam nauaſſe viderentur. Poteſt & huc detorqueri, veluti ſi quis ita inſulſe ſcripſiſſet aduerſus bonas litteras, vt eas ſua inſantia commendaſſet potius, quàm infamaſſet: κορινθίοισι, &c. Plutarchus in vita Dionis aliquanto diuerſius interpretatur adagium: Αρέσκει ὥσπερ ὁ Σιμωνίδης φησὶν ὦ σόσσιε σενεκίων, τοῖς κορινθίοις οὐ μηνιεῖν τὸ Ἴλιον, ἐπιστρατεῦσασι μετὰ τῶν ἀχαιῶν, ὅτι κἀκείνοις οἱ περὶ γλαῦκον ἐξ ἀρχῆς κορίνθιοι γεγονότες συνεμάχουν προθύμως. id eſt, Sane quemadmodum inquit Simonides Soſſie Senecio Corinthiis non indignatur Ilium, quod vna cum Achiuorum copiis veniſſent ad bellum, propterea quod illis quoque promptis animis fuiſſent auxilio, Glauci comites, & ipſi è Corinthiis oriundi. Ex his Plutarchi verbis liquet illud ſentire prouerbium, leuius offendi oportere, ſi quando læſerint qui quondam ſunt benemeriti, ſed præſentem offenſam ſuperioribus officiis condonare.

Maras.

Μάρας, id eſt, Maras. Hoc nomine ferūt fuiſſe quempiam apud Berœam Syriæ ciuitatem, ditiſſimum quidem illum verum nihilominus humanum & officioſum cū omnes tum ciues, tum hoſpites. Vnde vulgo receptum, vt id vocabuli tribueretur viris, qui ad multorum vtilitatem nati viderentur. De hoc longiuſcula narratur fabula in Græcorum collectaneis, ſed nobis ſat viſum eſt attigiſſe, ne male collocaremus operam. Nam prouerbium adulterinum & ſuppoſitum eſſe videtur.

A Nannaco.

Ἀπὸ νανακὸς, id eſt, A Nannaco. Cum ſignificamus rem ab extrema vſque antiquitate repetitam. Nannacus rex ante Deucalionē fuiſſe narratur, qui diluuium futurū præuiderit. De quo mentionem fecimus & alibi. Meminit huius & Stephanus in dictione ἰκόνιον, referens alterum ob eodem ortum prouerbium. ἐπὶ ναννάκου κλαύσειν, id eſt, Sub Cannaco flere. Etiam ſi in Stephano pro ναννάκου legimus ἀννάκου. Latini conſimili figura dicunt, Ab Aboriginum ſæculo repetita, & perinde quaſi cum Euandri matre loquaris. Non diſcrepat ab hoc illud: πρεσβύτερος κόδρου, καὶ ἀρχαιότερα τῆς διφθέρας λέγεις, id eſt, Antiquior Codro, & antiquiora diphthera loqueris.

Aſinus ad tibiam.

Ὄνος πρὸς αὐλὸν, id eſt, Aſinus ad tibiam. Dicendum vbi quis ea quæ ſcite dicuntur, nec animaduertit, nec intelligit, nec laudat. Sunt enim animantia quædam, quibus nōnullis muſices ſenſus ineſſe videtur: vt equis, auibus ſerpentibus. Aſinum nihil mouet cantus. Germanū eſt, illi: ὄνος πρὸς λύραν, id eſt, Aſinus ad lyram.

Oreſti pallium texere.

Ὀρέϛῃ χλαῖναν ὑφαίνειν. id eſt, Oreſti texere lænam,

Dicebatur qui munus pararet abuſuro. Nã Oreſtes per inſaniam veſtes dilacerabat. Eſt hemiſtichiũ heroici carminis decerptum ex Ariſtoph. in Auibus:

Εἶτα δ' Ὀρέϛῃ χλαῖναν ὑφαίνειν, ἵνα μὴ ῥιγῶν ἀποδύῃ. id eſt,
Poſtea Oreſti texere lænam, vt ne horridulus ſpoliet quem.

Scholium admonet Oreſtem λωποδύτην, quempiam ſimulando inſaniã in tenebris aggredi ſolere homines, eoſq; veſtitu ſpoliare. Vnde non inepte dicetur, vbi quis admonet dandum aliquid homini furaci, ne rapiat. Adagium non eſt natum ex Ariſtophane, ſed ab illo eſt affectatum. Nã hac periphraſi notat hyemem.

Pandeletias ſententias.

Πανδελετίας γνώμας, id eſt, Pandeletiam ſentẽtiam, appellat in deterioribus Cratinus, vt citant, moroſam ac moleſtam. A Pandeleto quopiam ſycophãta, ex eorum genere, qui quo queſtum faciant, dicas impingunt grãdes, vt ait Phormio Terentianus, & ſimili ſtudio feruunt ſuffragia.

Sibylla viuacior.

SIBYLLAE viuacitas prouerbio locum fecit. Propertius Elegiarum lib. 2.

At me non ætas mutauit tota Sibyllæ.

Sibyllæ ætatem pro quantumuis longa poſuit. Hanc Vergilius. Aeneid. lib. longæuã ſacerdotem vocat. Et Seruius eum enarrãs locum, adſcribit Apollinem amore Sibyllę captum, ei poſcendi quod vellet arbitrium dediſſe, illam hauſtis arenis, tantum popoſciſſe vitæ. Id Apollo fieri poſſe reſpondit, ſi Erythræam inſulam relinqueret, numquam eam reuiſura. Venit itaque Cumas, vbi corporis viribus defecta, in ſola voce vitã retinuit. Quod vbi cognouiſſent illius ciues, incertum inuidia, an commiſeratione, epiſtolam ad eam miſerunt, creta antiquo more ſignatam. At illa viſa terra patria, in mortem reſoluta eſt. Ita vati ſuæ verba dedit Phœbus.

E flamma cibum petere.

TERENTIVS in Eunucho dixit in paraſitũ, eiuſmodi eſſe, vt vel è flamma cibum peteret, hoc eſt, quiduis cibi cauſſa paſſurum, ſaturumque. Explicat prouerbium Catullus in epigrammatis:

Bononienſis Rufa Rufulum fellat,
Vxor Meneni, ſæpe quam in ſepulcretis
Vidiſtis ipſo carpere è rogo cœnam,
Cum deuolutum ex igne, proſequens panem
A ſemiraſo tunderetur vſtore.

Reddidit Harpocratem.

CATVLLVS in Epigrammatis prouerbiali ſpecie dixit: Reddidit Harpocratem, pro eo quod eſt: Impoſuit ſilentium. Carmen eſt huiuſmodi:

Gellius audierat patruum obiurgare ſolere,
Si quis delicias diceret aut faceret.
Hoc ne ipſi accideret, patrui perdeſpuit ipſam
Vxorem, & patruum reddidit Harpocratem,
Quod voluit fecit: nam quamuis irrumet ipſum
Nunc patruum, verbum non faciet patruus.

Harpocrates Deus ita apud veteres fingebatur, vt digito admoto ori, ſilentium indiceret, qualis & apud Romanos dea Angerona.

Qui probus Athenienſis.

PLATO libro De legibus primo refert prouerbium: τὸ ὑπὸ πολλῶν λεγόμενον, ὡς ὅσοι Ἀθηναίων εἰσὶν ἀγαθοί, διαφερόντως εἰσὶ τοιοῦτοι, δοκεῖ ἀληθέστατα λέγεσθαι. id eſt, Et quod vulgo dicitur, ex Athenienſibus qui probi ſint, eos egregie probos eſſe, veriſſime dictũ videtur. Sentit autem Plato, in male inſtituta, maleque morata Republica qui boni ſint, eos natura & ĩſignite bonos eſſe. Quippe qui neq; fingere putandi ſunt probitatẽ nimirum inter improbos, quibus motũ ſimilitudine poterant etiam commendari: neq; corrumpi queant deprauatis aliorum moribus, & vitiorum cõtagio. Simili argumento Simo Terentianus colligit probitatẽ filii ſui. Deflecti poteſt ad vitam aulicã, aut ſtudii genus ad perniciem inuitans.

Digna Cedro.

DIGNA Cedro dicuntur, quæ promerentur immor-

immortalitatem, & eiuſmodi iudicantur, vt poſteritati conſecrari debeant. Horatius in Arte poetica:

Speramus carmina fingi
Poſſe linenda cedro. Perſius item:
Et cedro digna locutus.

Sumptum ab arboris natura, cuius ſucco quæ ſunt illita, non ſentiunt cariem. Nam hac arte Numæ libros, cum eſſent cartacei, duraſſe ad annos quingentos trigintaquinque terræ infoſſos, narrat Plinius libro decimotertio, capite decimotertio. Idem lib. decimoſexto, cedrum inter æternas materias commemorat. Dioſcorides ait maxime probari ſuccum huius arboris craſſum, pellucidum, & odore vehementiore, quiq́; non defluit, ſed guttis concreſcit, manetq́;. Vim habet diuerſam, viua corpora corrumpit, mortua ſeruat incorrupta. Vnde à nonnullis dictam eſſe tradunt νεκρῶ ζωὴν, id eſt, Cadaueris vitam. Eodem pertinet illud:

Nec ſcombros metuentia carmina, nec thus.

Item Martialis:

Ne nigram cito raptus in culinam,
Cordylas madida tegas papyro.

Et Horatius:

Aut fugias Vticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.

Telemachi olla.

Τηλεμάχου χύτρα, id eſt, Telemachi olla. Meminit huius adagionis Athenæus libro 9. tradens Telemachum Acharnenſem fuiſſe quempiam, qui plerunq; victitarit fabris. Vnde conijcere licet in ſordidos dici conſueuiſſe.

Alia res ſceptrum, alia plectrum.

HAVD omnino contenderimus eſſe prouerbium, ſed tamen ipſe ſermonis habitus colorq́; adeo ſimilis eſt prouerbio, vt vix ſimilior ſit ficus fici, quod Stratonicus citharœdus regi Ptolomæo reſpondit, pertinacius ſecū arte canendi diſputanti: ἕτερόν ἐστιν ὦ βασιλεῦ σκῆπτρον, ἕτερον δὲ πλῆκτρον. id eſt, Alia res eſt, ô rex, ſceptrum, alia vero plectrum. Locus erit vtendi, quoties diues ac potens, fortuna ſua fretus, velut ex equo, diſputat cū erudito, cum multo aliud ſit diuitem, aut fortunatum eſſe, aliud litteratū.

Quæ dolent, ea moleſtum eſt contingere.

AMPHIS in Ampelurgo apud Stobæum:

Ἐν οἷς ἂν ἀτυχῶν ἄνθρωπος τόποις,
Ἥκιστα τούτοις πλησιάζων ἥδεται. id eſt,
In quibus homo eſt non admodum felix locis,
Minime ſuaue eſt admouere ad hæc manum.

Vnuſquiſque inuitus audit ſua incommoda, maxime ea, quæ ſint cum aliqua infamia coniuncta. Veluti turpitudinem generis, vitium formæ: proinde ciuilitatis eſt, nemini ſuum refricare vulnus, nec vlcus tangere.

Aurum igni probatum.

Ὁ χρυσὸς τῷ πυρὶ δοκιμασθεὶς, id eſt, Aurum igni probatum dicitur is, cuius fides rebus aduerſis explorata ſpectataq́; eſt. Vtitur hac ſimilitudine M. Tullius in epiſtolis familiaribus libro 9. Pindarus item in nemeis hymno quarto: Ὁ χρυσὸς ἑψόμενος αὐγὰς ἔδειξεν ἁπάσας. id eſt, Aurum coctum omnē nitorem oſtendit. Rurſum in Pythiis hymno decimo: πειρῶντι δὲ χρυσὸς ἐν βασάνῳ πρέπει καὶ νόος ὀρθός. id eſt, Experienti vero aurum in indice relucet, & mens recta.

Theognis:

Εὑρήσεις δέ με πᾶσιν ἐπ' ἔργμασιν, ὥσπερ ἄπεφθον
Χρυσὸν ἐρυθρὸν ἰδεῖν, τριβόμενον βασάνῳ.
Omnibus in rebus me comperies velut aurum
Purum, dulce rubens, indice cum atteritur.

Idem alibi:

Εἰς βάσανον δ' ἐλθὼν παρατριβόμενός τε μολίβδῳ
Χρυσὸς ἄπεφθος ἐὼν, καλὸς ἅπασιν ἔσῃ. i.
Venit vbi ad cotem, & confertur in indice plumbo.
Purum aurum cum ſit, totum erit egregium.

Eſt autem illud auro non citra miraculum peculiare, vt igni non ſolum non fiat deterius, ſed magis ac magis eniteſcat. Itidem is, qui vere bonus eſt, obiectus malorū procellis, illuſtrat animi virtutem, non amittit. Plinius lib. 33. ſcribit ob eam præcipue cauſſam aurum omnibus metallis prælatū, quod vni rerum nihil igni depereat, tuto etiam in incendiis durante materia. Quinimo, quò ſæpius arſerit, hoc magis proficiat ad bonitatem. Idque argumentum eſſe probi auri, ſi ſimiliter rubeat, vt ignis, atq; ipſum obrizum appellant.

Lunam detrahere.

Τὴν σελήνην κατασπᾷ, id eſt, Lunam detrahit. Conſueuit dici de eo, cui res vehementer aduerſæ viderentur. Interpres Apollonii in librum quartum, natū autumat ab Aglaonice Hegemonis filia; quæ cum ob aſtrologiæ peritiam, lunæ defectus præſciret, iactabat ſeſe lunam è cælo deductū in terras. Eam vocem tam arrogantem audiuit Nemeſis, moxq; pœnas ſumpſit. Atque hinc prouerbii origo.

Leonis veſtigia quæris.

Τοῦ λέοντος ἴχνη ζητεῖς, id eſt, Leonis veſtigia quæris. Dicterium in eum, qui verbis ferox eſſet, re timidus. Ductum ab apologo quopiam Aeſopico, quo narrant venatorem quendam paſtorem obuiū rogaſſe, nunc ubi leonem vidiſſet, vt eum ſibi commoſtraret. Atque eum reſpondiſſe: Equidem tibi leonis veſtigia mox oſtendero: neq; enim procul abſunt. Tum ille ſatis eſt, inquit, ne que enim vltra quidquam requiro. Conuenit cum eo, quod alio poſitum eſt loco: ἀρκτοῦ παρούσης τὰ ἴχνη ζητεῖς, id eſt, Cum viſus adſit, veſtigia quæris.

Non vna vehit nauis.

Οὐ μία ναῦς ἄγει, id eſt, Non vna vehit nauis. Prouerbii perſonam ante ſe gerit. Quo cōueniet vti, quoties maiorē hominum multitudinem ſignificamus, quàm vt eos vna nauis poſſit capere. Veluti ſi quis dicat: τοὺς ἀπαιδεύτους οὐ μία ναῦς ἄγει. id eſt, Indoctos non vna nauis vehit. Eſt autem apud Theognidem:

Τοὺς δ᾽ οὐκ εὑρήσεις διζήμενος, οὐδ᾽ ἐπὶ πάντας
τοὺς ἀνθρώπους, οὓς ναῦς μὴ μία πάντας ἄγοι. i.
Hos non inuenies homines ſcrutatus & inter
Omnes, quos ſane non vehit vna ratis.

Horna meſſis.

PLAVTVS in Moſtellaria, hornam meſſem prouerbiali figura dixit, pro maximo emolumento, quaſi, tantum lucri, quantum eo anno ſit prouenturum in agris. Comici verba ſunt hæc:

Iam pridem me Caſtor frigida non laui
magis lubenter,
Nec vnde me melius mea Scapha rerer
ædificatum.

Hæc dicuntur à perſona puellæ. Tum lena, optans vt ex eius forma, quam plurimum commodi capiatur:

Euentus, inquit, omnibus velut hornas
meſſis ſuat.

Id puella quippe ſimplex, quid ſibi vellet, non ſatis intelligēs. Quid, inquit, ea meſſis attinet ad meam lauationem? Huic figuræ confine eſt illud eiſdem in Curculione: Vindemia hæc huic anui non ſatis eſt ſoli: ſignificat adeo bibacem, vt vniuerſum vinum, quod eo ſit prouenturum anno, parum ſitillius ſiti.

Glaucus comeſa herba habitat in mari.

Γλαῦκος φαγὼν πόαν οἰκεῖ ἐν θαλάσσῃ, id eſt, Glaucus comeſa herba habitat in mari. Dictum apparet per iocum de iis, qui cum perierint, tamen vulgo creduntur viuere. De Glauco Græci fabulam adferunt huiuſmodi. Glaucus quiſpiam fuit Anthedonius piſcator, natandi peritia longe omnium primus. Is quo magis eſſet miraculo, commentus eſt impoſturam huiuſmodi: Enatabat è portu ſpectantibus Anthedonis, donec iam extra proſpectum eſſet. Ibi reuerſus in terram ſeceſſit in locum aliquem ſemotum, atq; in eo dies complures commorabatur. Deinde cum videretur, redibat nans in portum, ſpectantibus iis, qui ſtabant in litore. Mirantibus autem amicis ac ſciſcitātibus, vbi nam gentium tam diu commoratus eſſet, adſimulabat marinis fluctibus interim verſatum eſſe ſeſe. Auxit miraculum altero commento. Hybernis menſibus, cum ceteri piſcatores nihil piſcium capere poſſent, ille ciues rogabat, quoſnam piſces adduci vellent. Quoſq; inſtitiſſent, aduehebat, videlicet iam ante paratos in hunc vſum, atque alibi concluſos. Euenit tandem vt hic impoſtor à bellua quadam marina deuoraretur. Iſque fuit eius comœdiæ finis. Porro cum nō rediret ex more, populari fama iactatum eſt, Glaucum guſtata herba factum immortalē, & in mari vitam agere. Interpres Apollonii poetæ conſimilia tradit de Glauco, piſcatorem fuiſſe, qui cum aliquando multitudine piſcium quos ceperat, defatigatus eſſet, onus in media abiecit via. Ibi vero res accidit mira dictu, vnus è piſcibus iam moriens guſtata herba reuixit. Id Glaucus obſeruans, eadem herba comeſa, immortalis eſt redditus. Tandem tædio vi-

tę ſemet abiecit in mare. Sunt qui prodant eum verſum in Deum marinum, ſuut qui in piſcem: de quo complura tradidit Athenæus libro ſeptimo, apud quem alicubi citatur Alexis: ἐν ἀπηγλαυκωμένῳ. Quod ſi reliquas fabulas Græculorum de Glauco cupis cognoſcere, lege ſeptimum Athenæi librum, qui vſque ad nauſeam vomitumq́ue garrit de Glauco piſce, de Glauco dęmone, ſed non licet tantum nugarum hic repetere. Hoc commentum animo pæue reclamāte adſcripſimus; ſubolet enim Græcum ſcriptorem, quiſquis is fuit, in hoc fiuxiſſe prouerbium, quo fabulam hāc liceret commemorare. Maluimus tamen hoc operæ ludere, quam quibuſdam parū erudiiis anſam calumuiandi præbere, quod pręter ietimus id quod in excuſis etiam Græcorum commentariis habeatur.

Pergræcari.

Si apud Græcos prouerbia ſunt: χαλκιδίζειν, λεσβιάζειν, κρητίζειν, id genus alia complura, quid eſt quo minus habeatur adagium apud Latinos, quod iu Moſtellaria dixit Plautus: Pergræcari, pro eo quod eſt, genialem agere vitam? Nam quid ſit Pergræcari, ipſa Plauti verba ſatis indicaut:

Dies, inquit, noctesq́ue bibite, pergræcamini.
Amicas emite, liberate, paſcite
Paraſitos, obſonate pollucibiliter.

Hactenus ille. Marcus Tullius in Verrem actione tertia: Fit ſermo inter eos, & iuuitatio, vt Græco more biberetur. Græcorum geus male audit paſſim apud poetas Latinos, & item apud Ciceronem, uou ſolum quaſi voluptatibus addicta, & effeminata deliciis, verum etiam quaſi lubrica fide. Siue quod olim Romanis adhuc rudibus, & antiquam illam obtinētibus ſeueritatem, Græcorum elegantia luxus videbatur. Siue quod ſtudiorum æmulatio, ac mutuum odium in cauſſa fuit, vt eiuſmodi probra de Græcis conſcriberent. Siue quod vere Græcorum nonnulli tales fuerunt, quales eos depingit Iuuenalis, id quod uou inficiatur & Lucianus in libro de mercede ſeruientibus, vt ex illis gentem omnem æſtimauerint.

Conos artoxya.

Κόνος ἀρτοξύη, id eſt, Couos artoxya. De ſimilibus & inter ſeſe reſpoudentibus, quidam eruditi putant Conon piſtorium eſſe inſtrumentum, non diſſimile Artoxyę, quod panarium ſcalprum videtur ſignificare. Ceterum ex his, quæ mox ſequūtur apud Suidam, apparet Conos munuſcula quæpiam fuiſſe, quæ pueris douo dateutur apta ætati, cuiuſmodi ſunt armillæ. Proiude vide, ne competat iu eos, qui vili leuiq; munuſculo compenſant operam alicuius.

Ne ligula quidem dignus.

Κορδύλης οὐκ ἄξιος, id eſt, Ne ligula quidem dignus, dicebatur homo nequam, & nullius precii. Quod prouerbii durat etiam hodiernis diebus apud Latinos vulgo iactatum. Tametſi magis arbitramur piſcis cordulæ vilitatem prouerbio feciſſe locum. Is eſt pelamis, niſi quod minor, vt teſtis eſt Plinius lib. 32. cap. 11. Cordylarum vilitatem oſtendit & Martialis lib. 11. Epigram. 50.

Prima tibi dabitur vētri lactuca mouēdo
Vtilis, & porris fila reſecta ſuis.
Mox vetus & tenui maior cordyla lacerto,
Sed quam cum rutæ froudibus oua tegant.

Mox poeta precioſa memorat, vt fallat ſodalem:

Mentiar vt venias: piſces, conchylia, ſumen,
Et cortis ſaturas atq; paludis aues.

Iuxta nauem.

Κατὰ ναῦν, id eſt, Iuxta nauem dicuntur, quæ digeſta ſunt ordiue, quæq́ue quadraut ac congruunt, propterea quod inſtrumenta nauium ſuo quæq́ue loco repoui ſoleāt. Addubitamus quidem, uum in his verbis ſit prouerbium, quæ adſcribuntur: κατὰ ναῦν ἄρμενα, id eſt, Iuxta uauem carbaſa. Neque enim omni nauigio quæuis vela congruunt.

Iuxta cubitum profecit.

Κατὰ πῆχυν ἐπιδίδως, id eſt, Iuxta cubitum profecit. De eo dicebatur, qui promotus eſſet ad meliora: ſiue cum quis ordiue legitimo progreditur: ſiue cum magnis proficit acceſſionibus. Cubitus enim & modum ſignificat, vt intelligas nihil tranſiliendum, & modum grandiuſculum, vt accipias incrementum amplius. Nam minuta

nuta latis digitis, aut palmorum porrectu metiri conſueuimus.

De ſuo capite aguntur comitia.

PROVERBIALI figura dixit Plautus in Aulularia:

Ibo intro, vbi de capite meo ſunt comitia.

Deliberabatur enim, ducturus ne eſſet puellam, nec ne, quam amabat. Sumptum eſt à comitiis Romanorū, in quibus populi ſuffragiis noui magiſtratus creabātur. Itaque cum ſtatuitur de re quapiam, à qua pēdeat felicitas alicuius, tum de capite illius fieri comitia recte dicentur.

Vſque ad rauim.

QVEMADMODVM Gręci dicunt, ἄχρι κόρυ, id eſt, Vſq; ad ſatietatem, ita Plautus, & quidem lepidius dixit, vſque ad rauim, pro eo quod eſt, improbe, ſæpius, clamoſe, adeo vt vox etiam toties vociferanti raucescat. Eſt in Aulularia ad hunc modum:

Huccine detruſiſti me ad ſenem parciſſimum,
Vbi ſi quid poſcamus, ad rauim poſcamus prius
Quam quidquam detur.

Cereri ſacrificant.

ITEM quemadmodum Græci dicunt: ἑστίᾳ θύουσι, id eſt, Lari ſacrificant, ita Plautus propemodum indicat apud Latinos dici ſolere: Cereri ſacrificant, ſi quando in cōuiuio vinum deeſſet, propterea quòd in huius ſacris nefas eſſet inſerre vinum, ſicut apud Græcos in quarundam dearum ſacrificiis, vt oſtendimus in prouerbio: νηφάλια ξύλα. Locus eſt in Aulularia. his ferme verbis:

Cererin' mi Strobile hi ſunt facturi nuptias?
Qui? Quia temeti nihil adlatum intelligo.

Inutilior Blace.

Βλακὸς ἀχρειότερος, id eſt, Blace inutilior, aut nequior. In hominem nihili, nulliusq; bonæ frugis dicebatur. Sumptum à piſce vſque adeo vili, inſipido, ac male olenti, vt à canibus quoque faſtidiatur. Eſt autem piſcis non diſſimilis Siluro: ſi quid credimus Gręcarum etymologiarum farragini. Numquā enim audiuimus canes eſſe piſcium auidos. Et ſi ſilurus is eſt, quē vulgus appellat Sturionem, hic inter piſces vel primas tenet. Addit locum eſſe iuxta Cumas, paluſtrem opinamur ac ſterilem, cui nomen Blacia, vnde ſuſpicatur ortum prouerbium. Heſychius & piſcem pro blace blaciā vocat. Adiicit, in Alexandria tributum eſſe dictum βλακεννόμιον, quod illic pendunt aſtrologi, eo quod blaces, hoc eſt, fatui ad illos commeent, petentes ex aſtris oracula. Illud conſtat, etiam homines ſtupidos, ignauos, molles & inſipidos dici βλάκας, vnde βλακεύειν, molliter & ignauiter agere, & βλακικῶς pro ſtulte & inſulſe. Apparet ab hac voce Latinos dixiſſe Flaccos, & flaccidos, & flacceſcere: ἀλλὰ περὶ βλακὸς ἅλις.

Ἀλιτήριος.

Ἀλιτήριος, vulgo dicebatur, qui per vim raperet aliena. Natum ex euentu huiuſmodi. Temporibus Aetolici belli, tanta frumentariæ rei penuria incidit Athenienſibus, vt pauperes coacti fame captiuorum farinam diriperent, inde vox traduci cœpit ad hominem quocumq; modo ſceleratum. Plutarchus in commentario de curioſitate, diuerſam huius nominis originem reddit. Nempe cum Athenis fame vehementer laboraretur, & hi qui iuſſi fuerant, frumentū non efferrent in publicum, ſed domi clanculum molerent ac noctu, curioſi quidam obambulantes obſeruato malorum ſtrepitu, eos prodiderunt: atq; hi quidē Aliterii dicti ſunt, quemadmodum & ſycophantæ. Verum ab hoc commento diuerſa memorat in Problematibus, volens Aliterium à fugiēdo dictū. Nam Græcis ἀλέω, vtrumque ſignificat, molo & fugio: eoq; vocabulo ſcribit notatum eum qui tantę fuiſſet improbitatis, vt quiſquis eum effugere valuiſſet, is felix haberetur. Ariſtophanes in Equitibus, Aliterios appellat eos, qui violarunt templum Palladis: ἐκ τῶν ἀλιτηρίων σέ φημι γεγονέναι τῶν τῆς θεοῦ. id eſt, Aio te eſſe de numero Aliteriorum, qui deæ arcem inuaſerunt. Interpres multa recenſens hoc quoque commemorat. Cylon quidam per tyrannidem occupauit arcem, ac deprehenſus eſt ſpoliare templum Mineruæ. At ipſe quidem effugit nactus opportunitatem, ceterum illius amicos qui ad aram deæ confugerant, inde retractos occiderunt Athenienſes. Vnde qui violaſſent ſupplices, ἀλιτήριοι, dicebantur. Etenim q violatę deę tēplo ſupplices interfecerāt, poſtea ſupplicio capitis affecti ſunt.

Denique

Deniq; & Ceres dicta eſt ἀλιτήρια, & Iupiter ἀλιτήριος, quod in publica fame ſeruaſſent molitores ne farina diriperetur. Quin & illud admonent, ἀλιτηρίους dici, qui fruſtrãtur ſpe ſua, nec perficiunt quod tentarunt. Ambiguitas hinc eſt, quod ἀλέω duo ſignificat, molo & aberro: vnde & ἀλίτης erro. Porro vt ἀλιτήριος vſurpatur pro ſacrilego & impio, ita ἀλιτραίνειν dicuntur qui ſacrilegiũ committunt.

Piſcis nequam eſt, niſi recens.

PISCIS nequam eſt, niſi recens, manet in hunc vſque diem vulgo celebre. Dicitur autem peculiariter in hoſpitem, aut vulgarẽ amicum, qui primo quidem aduentu non ingratus eſt, ceterum ante triduum exactũ putet. Plautus: Quaſi piſcis itidem eſt amator lenæ, nequam eſt, niſi recens. Iocatur apud Alexidem quiſpiam citante Athenæo, quod cum non nulli frugaliores abſtinerẽt ab iis quibus eſſet anima, ipſe nihil huiuſmodi attuliſſet, nempe mercatus piſces mortuos. At hodie qui vendunt, rrcentiore manus aſſimulant viuere, ante biduum mortuos.

Nihil homini amico eſt opportuno amicius.

GRATISSIMVM eſt officium, quod præſtatur in tempore. Contra intempeſtiuum officium, plerumq; moleſtum eſſe ſolet. Plautus:

Nil homini amico opportuno amicius.
E diuerſo nihil differt ab inimicitia, intempeſtiua beneuolentia.

Aſinum in rupes protrudere.

PROVERBIVM olet, quod ſcribit Horatius in Epiſtolis:

Qui male parentem in rupes protruſit aſellum.

Quadrabit in quoſdam peruerſo natos ingenio, qui cum ipſi non ſapiant, nolint tamen bene conſulentium monitis obtemperare. Hi ſunt etiam vltro quo tendunt impellendi, vt vel malo docti tandem agnoſcant ſtultitiam ſuam. Natum eſt a ruſtico quopiam, qui cum aſinum ſuum per Alpes niuibus obtectas duceret, isq; fræno non obediret, iratus in rupes protruſit.

Et merito, quis enim inuitum ſeruare laboret?

Videris mihi labda.

Δοκεῖς δέ μοι καὶ λάβδα κατὰ τοὺς λεσβίους, i. Mihi videre & labda iuxta Lesbios, fellatricem indicat velut ænigmate primæ litteræ, quæ communis Lesbiis, & vitio quod ei tribuitur genti, quemadmodum indicauimus alibi. Sumptum ex Ariſtophanis Concionatricibus.

Poſtica ſanna.

PERSIVS poſticam ſannam, prouerbialiter appellat clancularium irriſionem, à geſtu ridentium aliquem a tergo:

Poſticæ occurrite ſannæ. Idem:
O Iane à tergo quem nulla ciconia pinſit,
Nec manus auriculas imitata eſt mobilis albas,
Nec linguæ tantum ſitiat canis Appula quantum.

Nam huiuſmodi geſtibus, ab occipitio derident quidam.

Coruus ſerpentem.

Κόραξ τὸν ὄφιν, id eſt, Coruus ſerpentem, vbi quis ſuo ipſius inuento perit. Sumptum ex Apologo quodam Aeſopi. Coruus eſuriens ſerpentem in aprico dormientem conſpicatus rapuit, à quo morſus periit. Cognatum ei, quod alias retulimus, κορώνη τὸν σκορπίον, id eſt, Cornix ſcorpium. Torquere licebit & in hominem ob edacitatem periclitantẽ: veluti Diogenes Cynicus, comeſo polypo crudo periit.

Cænei haſta.

Τὸ καινέος δόρυ, id eſt, Cænei haſta. Cæneus Elati filius, Lapitharum rex prius fuerat elegans puella, e puella conuerſus eſt in virũ, adnuente Neptuno, quem ad coitum admiſerat. Cui illud etiam donatum eſt, ne ſaucius vllis vulneribus fieri, ferrove occumbere poſſet, quemadmodum refert Ouid. 12. Transformationum libro. Fernnt hunc certaſſe cum Apolline. Præterea morem huic fuiſſe, vt qui ad ſeſe venirent, iuberet per ſuam haſtam iurare, vnde prouerbium arreptum, vt indicat enarrator Apollonii in Argonauticon primum librum. Quem locũ adducit Euſtathius in primum Iliados librum. Is addit illum cum eſſet ætatis ſuæ hominum præſtantiſſimus, fixo in medio foro iaculo, præcepiſſe diis, vt numerarent, qua

qua ferocia offenſus Iupiter pœnas de illo ſumpſit. Cum enim bellū gereret cum Lapithis, eſſetq́; inuulnerabilis, hoc pacto deuicit hominem, Lapithæ quercus & abietes in eum iaculantes deiecerunt illum in terram.

Pepones.

Πέπονες, i. Pepones, prouerbiali conuicio dicuntur homines molles & effeminati, parumq́; viri. Homerus Iliados B.

Ὦ πέπονες, κακ' ἐλέγχε', Ἀχαιΐδες, οὐκ ἔτ' Ἀχαιοί. id eſt,

O pepones, mala probra, Achiuæ, nō enim Achiui.

Euſtathius in ſeptimū huius operis librū, oſtendit ſimilitudinem ſumptam ab eo fructu, qui ſimulatq́; maturuit, dulcis quidem eſt, verū flaccidus, & inutilis. Quanquam eadem vox aliquoties non conuiciātis eſt, ſed blandius & amicius appellantis, veluti Iliados Z.

Ὦ πέπον ὦ Μενέλαε,

O pepon ô Menelae.

Ῥυποκόνδυλος.

Græci prouerbiali conuicio ſordidos & impendio parcos, ῥυποκονδύλους appellāt, ducto cognomine ab iis, quibus ſordes in vnguibus inſident, nec tantillum ſumptus facere volunt, vt tonſori dent nummulum, qui repurget vngues. Nam ῥύπος proprie ſordes eas ſignificat, quæ in ſummis vnguibus manuum ac digitorum colliguntur, & κόνδυλος articulum digitorum. Iul. Pollux lib. 6. cap. 4 eoſdem vocat τρυγοβίους, quaſi fece viuentes. Quidam adagium ſic efferūt: ἄχθομαι αὐτοῦ τῷ ῥύπῳ, id eſt, Moleſtæ ſunt mihi illius ſordes. Latini item immoderatam parſimoniam, hoc eſt, vitiū luxui contrarium, ſordes appellant: hominem ei vitio obnoxium, ſordidum.

Iuuenari.

Ivvenari dixit Horatius, tum noue, tum prouerbialiter, in Arte poetica. Græci item νεάζειν, νεανίζειν, νεανιεύειν, confimili modo vſurpant, pro eo quod eſt iuuenum more iactantius, inconſideratius, inconſultius agere, aut ſi quid aliud ei ætati peculiare videtur. Quod quo longius traducetur, hoc fuerit venuſtius: vt ſi quis orationem floridam phaleratamq́; dicat νεανίζειν, Eiuſdem eſt formæ γυναικίζειν, pro geſtu cultuq́ue repræſentare mulierem. Ob inſcitiam rerum & impotentes affectus ætas illa magis eſt lubrica, vnde νεανικῶς factum dicunt Græci, quod maiore impetu, quam iudicio geſtū eſt. Baſilius in epiſtola quadam: Καὶ ἐνταῦθα δῆλον ὅτι τοὺς οὔπω κατηρτισμένους τὸν ἔσω ἄνθρωπον οὐδὲ εἰς τὸ τέλειον ἐφθακότας τῆς ἡλικίας μέτρον, τούτους περιφέρεσθαι καὶ σαλεύεσθαι, ἡ παροιμία φησίν. id eſt, Et hic nimirum, qui nondum perfecti ſunt ſecundum interiorem hominem, nec adhuc ad perfectum ætatis modum peruenerunt, circumagi, ac fluctuare dicit prouerbium. Reperitur & ἀκκίζειν, pro eo quod eſt iuuenilia facere. Sic vſus eſt Hyperides, in oratione contra Mantitheum, & Lyſias aduerſus Nicarchū tibicinem. Laberius citante Nonio pro eodem dixit: Adoleſcenturire, Incipio adoleſcenturire, & neſcio quid nugarum facere.

Laudant vt pueri pauonem.

Proverbii faciem habet, quod ſcripſit Iuuenalis in auaros, qui carmina laudant duntaxat, nihil autem largiuntur poetæ:

Dicit laudator auarus
Tantum admirari, tantum laudare diſertos,
Vt pueri Iunonis auem. Idem alibi:
Probitas laudatur & alget.

Notior eſt metaphora, quàm vt oporteat explicare. Ouidius alicubi de pauo:

Laudata oſtendit auis Iunonia pennas,
Si tacitus ſpectes, illa recondit opes.

Λευκηπατίας.

Λευκηπατίας, olim appellabatur formidoloſus. Clearchus in Vitis, vt citat Zenodotus ait quorundam epati vitium quoddam accidere, quod eos timidos reddat, atque hinc prouerbio iactatum cognominis ſcomma. Videtur autem compoſita vox: ἀπὸ τοῦ λευκοῦ καὶ ἥπατος, quod palleant plerumque quibus epar eſt vitiatum, id quod apparet in amantibus. Pallor autem formidoloſis conuenit.

Emori riſu.

Proverbiales hyperbolæ ſunt & illæ: Emori riſu, Defluere riſu, pro vehementer ridere. Homerus Odyſſeæ Σ.

Αὐτὰρ μνηστῆρες ἀγαυοὶ

Χεῖρας ἀνασχόμενοι γέλῳ ἔκθανον id eſt,
Deinde procorum ſplendida turba
Præ riſu emoriens nimio ſuſtollit ad alta
Aſtra manus.

Vſurpauit & Terentius in Eunucho: Omnes riſu emoriri.

Hipparchi murus.

Ἱππάρχου τειχίον, i. Hipparchi murus, dicebatur res quæpiam, quæ magnis conſtaret impenſis. Hinc natum, quod Hipparchus Piſiſtrati filius Academiam muro ſepſit. Atque huius rei nomine, magnam pecuniæ vim ab Athenienſibus exegit. Auctor Suidas.

Hodie nullus, cras maximus.

Οὐδὲν μὲν ἐχθὲς, αὔριον δ' ὑπέρμεγας. id eſt,
Qui nullus hodie, cras erit vel maximus.

De eo, cui repente, prӕterq; ſpem ingens aliquis honos acceſſerit. Et vulgo, qui ex infima conditione ad dignitatem euehuntur, & nihilo dicuntur emerſiſſe. Extat apud Ariſtophanem in Equitibus.

Samiorum mala metuis.

Τὰ σαμίων ὑποπτεύεις, id eſt, Samiorum metuis mala. Dictitatum de iis, qui metuerent proditionem. Narrant, Athenienſes olim in Samios quoſcumque cœpiſſent, inclementius ſæuiſſe, atque alios interemiſſe, alios confixiſſe fama, id eſt ſupplicii genus. Samii viciſſim ſi quos cœpiſſent Athenienſium, hos ad eundem modum excruciabãt. Vnde prouerbium Samii litterati. Nã Suidas indicat hoc dici ſolitum de his, qui meruerent immedicabiles calamitates. Idem indicat Samen dici genus calamitatis Samiæ, quod Atheniẽſes notas infames inuſſerint Samiis captis, mox Samii viciſſim Athenienſibus. Duris Samius ſcriptor multa tragice exaggerat de crudelitate Periclis, & Athenienſium in Samios, quæ Plutarchus putat magna ex parte conficta in inuidiam Periclis & Athenienſium. Simili figura dictum eſt illud: τὰ μαγνήτων κακά.

Pygmæorum acrothinia coloſſo adaptare.

Ἀκροθίνια τῶν πυγμαίων κολοσσῷ ἐφαρμόζειν, i. Acrothinia Pygmęorum coloſſo accommodare dicebantur, qui inanem ac ſtultam ſumerent operam, aut qui præter decorũ minima maximis adaptarent. Veluti ſi quis rem friuolam & minutam ampliſſimis copioſiſſimiſq; laudibus proſequeretur. Philoſtratus in Niceta: ἠγνόουν δὲ ἀκροθίνια πυγμαῖα κολοσσῷ ἐφαρμόζων. i. Non intelligebat autem ſeſe Pygmæa acrothinia coloſſo accommodare. Quamquam Suidas hunc locum citans πυγμαίων. dicit, non πυγμαῖα. Meminit dagii Euſtathius in Odyſſeæ φ. Coloſſi dicuntur vaſtæ prodigioſæque magnitudinis ſtatuæ. Nam hinc vox Græcis dicta putatur, quod illarum proceritatem viſus humanus non adſequatur. Pygmæorũ qui longiſſimi ſunt, duos pedes & quadrantem non excedunt. Vnde & nomen inditum putant à cubitali proceritate. Eſt autem gens extremas Aegypti partes inhabitans, agricolationi dedita, bellum ſubinde gerens cũ gruibus. Belli cauſſa eſt, quòd grues ſublegunt ſemina, famemq; inducũt ei regioni. Ita ſcholiaſtes in tertium Iliados. Horum feminæ quinto anno pariunt, octauo ſterileſcunt. Pygmæorum meminit Iuuenalis Saty. 13. Et in hos plurimus iocus in Græcorum epigrammatibus. Porro acrothinia Græcis primitiæ dicuntur, quod hę ſoleant è ſummo aceruo tolli. ἄκρον ſummum, & θῖνες frumentorum acerui dicuntur.

Dij tibi dent tuam mentem.

Dii tibi dent tuam mentem, in inſanum congruit. Quid enim precemur infelicius ſceleſtis hominibus? Martialis:
Dii mentem tibi dent tuam Philenі.

Horatius:
Quid facias illi? iubeas miſerum eſſe libenter.
Quatenus id facit.

Contra Demea Terentianus: Mentem meliorem vobis dari.

Cura eſſe quod audis.

Ad prouerbii ſpeciem accidit Horatianum illud:
Cura eſſe quod audis.

Conuenit in diuites, qui ita demum felices fuerint, ſi id ſtudeant eſſe, quod audiunt ab adulatoribus. Carmen Horatii ſic habet:
Tu recte viuis, ſi curas eſſe quod audis.
Iactamus iã pridẽ omnis te Roma beatũ,
Sed vereor, ne cui de te plus, quam tibi credas.

Cantus

Cautus enim metuit, &c.

Qvi non ex animo, ſed mali metu continent à maleficio, in eos quadrabunt hæ prouerbiales eiuſdem metaphoræ:

Cautus enim metuit foueam lupus, accipiterque
Suſpectos laqueos, adopertum miluius hamum.

Nam aliis aliæ tenduntur inſidiæ, lupi fouea frondibus contecta capiuntur. Vnde apud Plautum ſeruus minatur ſe leoni, cui nomen Lycus, foueam effoſſurum. Similis eſt illa de fuſte: Vertere modum formidine fuſtis.

Si coruus poſſit tacitus paſci.

Si breuis apologus auctore Fabio parœmię genus eſt, cur nō illud etiam prouerbiis annumeremus, quod ſcripſit Horatius:

Sed tacitus paſci ſi poſſet coruus, haberet
Plus dapis, & rixæ multo minus inuidiæque.

Quidam exiſtimant mutuo ſumptum ex Apologo, quem in libro de deo Socratis refert Apuleius, de coruo prædam nacto, quā vulpes ita intercępit, dum arte perſuadet illi, vt canere incipiat. Quadrat in eos, qui ſi quid bonæ rei nacti ſunt, continuo iactant oſtentantque atq; ad eum modum efficiūt, vt alii tum obſiſtunt, quo minus eiuſmodi plura commoda nanciſcantur, tum quę nacti ſint, interuertant.

Clauam extorquere Herculi.

Qvi ſibi vēdicare conatur quod alius iam potentior occupauit, non infacetè dicetur clauam velle Herculi extorquere. Idq; iam pridem apud eruditos prouerbii vice celebratur. Natum eſt autem ab apophthegmate Maronis, cui cum Zoili quidam vitio darent, quod non paucos verſus Homeri pro ſuis vſurpaſſet, reſpōdit, hoc ipſum magnificum eſſe facinus, vel Ioui fulmen eripere, vel clauam extorquere de manu Herculis. Macrobius libro Saturnalium 5. de Marone, qui ſic vſurpauit Homerica, vt fecerit ſua: Quia cum tria hæc ex ęquo impoſſibilia putentur, vel Ioui fulmen, vel Herculi clauā, vel verſum Homero ſubtrahere, quod & ſi fieri poſſet, alium tamen nullum deceret, vel fulmen præter Iouem iacere, vel certare præter Herculē robore, vel canere quod cecinit Homerus, hic opportune in opus, ſuum, quæ prior vates dixerat transferendo, fecit vt ſua eſſe credantur.

Bis interimitur qui ſuis armis perit.

Minvs eſt prouerbialis, incertum cuius. Senecæ titulo celebratur, ſed falſo. Bis interimitur qui ſuis armis perit. Magis dolent incommoda, quibus ipſi dedimus occaſionem. Natum apparet ex Aeſopico apologo. Hunc Gabrias quidam verſibus Iambicis complexus eſt ad hunc modum:

Βλέπει τοξῦτος αἰετὸς τρωθεὶς πάλαι,
Ἀλγῶν δὲ λοιπὸν ἦσο πολλὰ δακρύων.
Βλέπων δ' οἰστὸν εἶπεν ἐπτερωμένον,
Βαβαί, πτερόν με τὸν πτερωτὸν ὀλλύει. id eſt,
Quondam icta pectus Aquila vulnus inſpicit,
Multumque lacrymans præ dolore conſtitit.
Pennatum vt autem ſpiculum cernit, pape,
Ait, ala me aligeram graui exitio dedit.

Adagium Græcum, quod ex hoc item apologo ſumptum eſt, alio diximus loco.

Mulierem ornat ſilentium.

Sophocles in Aiace flagellifero:

Γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει. id eſt,
Decus addit vſque feminis ſilentium.

Sententia prouerbialis, quam Seruius in primum Aeneidos citat ex Sophocle. Mulier animal natura loquax, nulla re magis cohoneſtatur, quàm ſilentio, maxime apud viros, cum de rebus ſeriis agitur. Sumptum eſt ex Homero, apud quem eſt non ſemel illud:

Μῦθος δ' ἄνδρεσσι μελήσει, id eſt,
Fueritque viris oratio curæ.

Imitabor Nepam.

Imitari Nepā dicitur, qui retrocedit. Id erit prouerbialius, ſi torqueatur in eum, qui in deterius vſque degenerat: ἐπὶ τὰ μανδραβούλου. Nam Nepa, quemadmodum auctor eſt Feſtus Pompeius, Afrorum ſydus, appellatur cancer, vel, vt quidam putant, ſcorpius, qui & ipſe retrogradus eſt. Nonius Marcellus negat eam vocem aliud ſignificare, quàm ſcorpium ex M. Tullii De finibus libro quinto: Serpere anguiculos, natare anaticulos, volare merulas, cornibus vti videamus boues, nepas aculeis, ſuam denique

niquecuiq; naturam eſſe ad viuendum ducem. Citat & Manilium:

- Ad ſydera vectam
Erigonen, ictuq; nepam, ſpolioq; leonẽ.

Hæc Nonius. At ſi nepa nihil eſt, quàm ſcorpius, mirum cur Cicero maluerit dicere nepam. Quamquam ſcorpio quoq; peculiare eſt retrocedere, ſi quid offendat, & cancer ictu vulnerat. Plautus in Caſſina, Retrorſum cedam ad parietem. Imitabor Nepam.

Quod alius condiuit coquus aliter condiam.

VBI quis rem omnem nouat ac perturbat, conuenier Plautinum illud ex eadem fabula, non dubium quin prouerbiali dictum forma:

Ibo intro, vt id, quod alius condiuit coquus, ego nunc viciſſim
Vt alio pacto condiam, quidquid prandii eſt, vt paratum ne ſiet,
Sietque ei paratum, quod paratũ nõ erat.

Odi puerulos, præcoci ſapientia.

APVLEIVS in apologia ſecunda, verſiculum hunc ex poeta quopiam citat, ceu vulgo celebrem:

Odi puerulos præcoci ſapientia.

Vulgo inualuit opinio, vt credãt puerulos maturius ſapientes, aut nõ fore vitales, aut dementes futuros, ſimulatq; ad ætatẽ maturam peruenerint. Plin. lib. 7. refert Catonẽ Cenſorium velut ex oraculo prodidiſſe, ſenilem iuuentam prematuræ mortis eſſe ſignum. Et apud Senecam lib. controuerſiarum 2. controuerſia prima, Ceſtius de ingenio Alhi Flauii prædicare conſueuit, tam mature magnum ingenium non eſſe vitale. Talem puerum Sophocles ἀνδρόπαιδα vocat. Citatur autem his verſiculus ab interprete Pindari in Pythiis hymno ſecũdo, τὸν ἀνδρόπαιδα δεσπότης ἀπώλεσα; id eſt, Puerum virilem, dominus ipſe perdidi. ἀνδρόπαιδα vocat, quod ætate puer, viri ſapientia præditus eſſet. Adaptare licebit ad diſcipulum qui in ipſis ſtatim rudimentis ſibi placeat. Ariſtoteles libro Rhet. 2. refert hanc ſententiam ex poeta quodam:

Οὐχρὴ ποθ' ὅστις ἀρτίφρων πέφυκ' ἀνὴρ
Παῖδας περισσῶς ἐκδιδάσκεσθαι σοφούς. i.
Quiſquis ſapit, non vmquam oportet, plus ſatis
Docẽdo pueros, mox philoſophos reddere.

Δούρειος ἵππος.

Δούρειος ἵππος, id eſt, Dureus equus de clandeſtinis inſidiis dicebatur, aut vbi repẽte complures apparerent, qui latebant antea. Sumptum ab equo Homerico, in quo Græcorũ proceres abditi, repente proſilientes Troiã ceperunt. Hunc Homerus Durateũ appellat, vt Odyſſeæ Θ. quod trabibus eſſet contextus:

Αἶσα γὰρ ἦν ἀπολέσθαι ἐπὴν πόλις ἀμφικαλύψῃ
Δουράτεον μέγαν ἵππον, ὅθ' εἵατο πάντες ἄριστοι
Ἀργείων, Τρώεσσι φόνον καὶ κῆρα φέροντες. i.
Fatum enim erat perituram vrbem, ſimul ingrederetur.
Durateus præcelſus equus, qui clauſerat omnes
Primores Danaum, luctumque necemque ferentes
Troianis.

Plutarchus in vita Themiſtoclis, narrat illum aliquando dono rogaſſe equum à Philide nutritore equorum. Eum is vbi negaſſet, comminatum fuiſſe ſe breui ex illius domo facturum equum δούρειον, ſignificans ſe crimina ipſius ac domeſticorum prolaturum in lucem. Nec inſcitum fuerit, ſi quis ludum alicuius eruditi, Durateum equum appellet, quod ex eo breui tempore ſummi viri prodierint. De laudatis viris qui ſubito alicunde emerſerunt apud eruditos frequẽs eſt, vt ex illius domo velut ex equo Troiano prodiiſſe dicantur. M. Tullius Philippica ſecunda, ad egregii facinoris ſocietatem retulit: In huius me conſilii ſocietatẽ tamquam in equum Troianum includi cum principibus non recuſo. Ariſtophanes in Auibus prouerbium detorquet in emphaſim roboris ac magnitudinis:

Ἵππων ὑπόντων μέγεθος ὅσον ὁ δούρειος.

Interpres admonet adluſum ad equũ æreũ inſigni magnitudine, qui in acropoli ſtabat Palladi dicatus à Charidemo, quod ipſa teſtabatur inſcriptio. Verum is ad imitationem equi Troiani compoſitus erat. M. Tullius actione in C. Verrem ſexta Troianum equũ accipit pro extrema calamitate: Quẽ concurſum factum in oppido putatis? quẽ clamorem? quem porro fletum mulierum, qui viderent equum Troianum introductum, vrbem captam eſſe dicerent, &c. Por-

tas per quas introductus fuerat equus Durius, Homerus Iliados γ σκαιὰς, hoc eſt, ſiniſtras appellat, quod læua mente Troiani equum illum induxerint in ciuitatem idem pro Muræna dicit equum Troianum intùs eſſe, cum ſentit reipublicæ periculum eſſe à ciuili diſcordia: Intus, inquit, intus eſt inquam equus Troianus, à quo numquã me conſule dormientes opprimemini. Idẽ pro M. Cælio: An equus Troianus fuerit, qui tot inuictos viros muliebre bellum gerẽtes tulerit, ac texerit?

Cum adſit via, ſemitam quæris.

Οὐδὲ παρεῶσης τὴν ἀτραπὸν ζητεῖς. id eſt, Cum præſto ſit via, tu requiris ſemitam. Citatur ab Euſtathio in Odyſſeæ N. Eſt antem ἀτραπὸς, ſemita, quæ diuerſa ſit à via plauſtrorum, quam regiam vocant. Conueniet adagium in tergiuerſatores, qui quo præſens negotium ſuffugiant, diuerticula captant.

E culmo ſpicam conijcere.

Eustathius Odyſſeæ ξ. enarrãs hunc verſum, quem uos alio citauimus loco:

ξ. Ἀλλ᾽ ἔμπης καλάμην γέ σ᾽ οἴομαι εἰσορόωντα Γιγνώσκειν.

Oſtendit Vlyſſem ad prouerbium adluſiſſe, quod plene ſic efferatur: ἐκ καλάμης δῆλος ἐστιν ὁ τεθερισμένος στάχυς. id eſt, Ex culmo perſpicitur ſpica demeſſa. Etiam in ſene apparet cuiuſmodi fuerit iuuenis. Meminit huius loci Ariſtoteles libro Rhetoricorum indicãs per metaphoram ſenectutem dictam culmum.

Βυσσοδομεύειν.

Βυσσοδομεύειν frequenter eſt apud Homerũ, non citra prouerbii ſpeciem, pro eo, quod eſt alto pectore moliri quidpiam, & clanculum in animo ſtruere inſidias. Translatum à fundamentis ædificiorum, quæ profunde iaciuntur. Odyſſeæ P.

Ἐσθλ᾽ ἀγορεύοντες κακὰ δὲ φρεσὶ βυσσοδόμευον. id eſt,

Dicebant bene, ſed mente alta praua ſtruebant.

Idem alibi:

Δόλον φρεσὶ βυσσοδομεύων. id eſt,

Fraudem alta mente volutans.

Arceſſitum malum.

Ἐπακτὸν κακὸν, i. Arceſſitũ malum dicitur, cuius ipſe tibi cauſſam præbueris. Homerus Odyſſeæ Σ.

Ἦ τάχα Ἶρος ἄϊρος ἐπίσπαστον κακὸν ἕξει.

Næ mox perditus Irus habebit, quod ſibi quærit

Vltrò malum.

Eurymnus.

Εὔρυμνος, i. Eurymnus, dictus eſt olim prouerbio, qui per calumniã conaretur fidos amicos inter ſeſe committere. Nam hic cũ moliretur ſerere diſſidium inter Caſtorẽ & Pollucem, alterum apud alterum inſimulans, poſt deprehenſus, vtrique grauiſſimas pœnas dedit. Hoc autem fere ſolet accidere iis, qui malis artibus ſtudent dirimere eos, quos inſolubili vinculo natura copulauit, vt vxorem & maritum, parentem & filium, ac fratres. Fit enim vt hi redeant in gratiã, & præteritæ ſimultatis pœnas vtrique repetant ab auctore. Id euenit Athenis Hyperbolo, qui Niciam, ac Alcibiadem conatus eſt committere.

A furijs oriundus.

Ἐριννύων ἀποῤῥώξ, id eſt, A furiis profectus. Olim dicebatur terra, fœdaque ſpecie, quiq; μανικὸν βλέπει, quemadmodum ait Ariſtophanes. Item quod noxium & exitiale ſit, id à furiis ortum aiunt, quemadmodum Aiax in tragœdia,

Ἆρ᾽ οὐκ ἐριννὺς τοῦτ᾽ ἐχάλκευσε ξίφος; id eſt,

An non mucronem hunc furia cudit tartari?

Similes videntur captiuis ex Pylo.

Ἐοίκασι

Τοῖς ἐκ Πύλου ληφθεῖσι τοῖς Λακωνικοῖς. id eſt,

Captiuis mihi

Similes videntur è Pylo Laconicis.

Eſt apud Ariſtophanem, ἐν Νεφέλαις. Dici ſolitum de iis, qui vultu ſunt miſerãdo, nempe pallidi, ſqualidi, macilẽti. Pylus ciuitas quæpiam Laconicæ, quam obſeſſam Cleon expugnauit. Qui vero ſuperfuerant à cęde, ſecum abduxit Athenas, extenuatos, confectos, pallidos, deformi ſpecie ſicuti conſentaneum eſt accidiſſe, tum ob diutinam obſidionem, præſertim in inſula deſerta, quę rerum neceſſariarum copiam maligne ſuppeditabat, tum quod poſt expugnatam vrbem complures dies in vinculis habiti fuiſſent. Hæc ferme Xenodotus. De Pylo dictum eſt nobis

nobis alias in prouerbio, Pylus ante Pylũ.

Γύργαθον φυσᾷς.

Γύργαθον φυσᾷς, id eſt, Gyrgathum ſpiras, iu inſanum fruſtraque vociferantem iacieba-tur. Gyrgathus lectus eſt, in quo paraly-tici, menteque capti, quique vocantur dæ-moniaci, vincti iactant ſeſe, multa minitan-tes, ſed fruſtra. Conueniet igitur iu atroces ſine viribus iras. Heſychius indicat Gyrga-thon diei vas quoque iu quod piſtor coctos reponit panes. Græca vox à voluendo di-cta videtur.

Byzeni libertas.

Βυζήνε παῤῥησία, i. Byzeni libertas, vbi quis audaeius liberiusq́; loquitur. A Byzeno quodam Neptuni filio, cui mos fuerit mira in dicendo libertate vti. Stephanus comme morat βυζήνην Scythiæ ciuitatem, vnde By-zeni. Eius gentis peculiare eſt intrepide loqui.

Ἀχρειόγελως.

Ἀχρειόγελως, prouerbiali nouoq; compoſito verbo dicebatur nugator, quiq; rebus inep-tis oblectaretur. Nam ἀχρειόγελως perinde ſonat, quaſi dicas, temere ridentem, quod vitii vel ſtultitiæ ſignum eſt, vel dementiæ.

Protinus apparet, quæ plantæ fru-gifera futura.

Αὐτίκα καὶ φυτὰ δῆλα ἃ μέλλει κάρπιμ' ἔσεσθαι; id eſt,

Protinus apparet quæ fructum planta da-rura eſt,

Vel in pueris elucet indoles futuræ probi-tatis. Protinus in diſcipulo preſentire licet profectum futurum.

Periyt ſus.

Ἀπόλωλεν ὗς καὶ τάλαντον καὶ γάμος, id eſt,

Periit mihi ſus, & talentum, & nuptiæ.

Dici ſuetum, vbi quis fruſtratus perdidiſſet operam impenſam. Natum à quodam, qui cum apparaſſet ad uuptias omnia, non eſt eas adſecutus. Adfine illi: Oleum, & ope-ram perdidi.

Ἀμφιθαλὴς ἔρως.

Ἀμφιθαλὴς ἔρως, id eſt, Vtrinq; florens amor, olim dicebatur, quoties vterque pariter eſ-ſet incolumis, ac mutuo reſponderet amo-re. Nam dimidiati dicimur, quoties ami-cus diſtrahitur, velut altera pars noſtri. Ex-tat apud Ariſtophanem in Auibus in calce fabulæ. Talem amorem in Eunucho optat Phędria: Vtinam eſſet mihi pars ęqua amo ris tecum. Congruit huic Pindaricũ illud iu Pythiis: φιλέων φιλέοντ' ἄγων ἄγοντα προφρόνως. i. Amans amantem, & ducens ducen tem libenter.

Ex amphitheto bibiſti.

Ἀμφιθέτῳ ἔπινες, id eſt, Ex amphitheto bib-iſti. Dicebatur in eum, qui meracius ac lar-gius potaret. Amphithetum enim erat po-culi genus, ita factum, vt quauis ex parte poſitum ſtaret, nullumque certum haberet fundum. Probabilius eſt quod inter varia addit Heſychius, Amphitheton eſſe pocu-lum quod ob magnitudinem ambabus tol-litur ac reponitur, id Hollandi nautæ vo-cant buſam.

Pronomi barba.

Προνόμε πώγων, id eſt, Pronomi barba, de præ-longa dicebatur. Ariſtophanes in Concio-natricibus.

Ἀργυῤῥίου γοῦν τὸν προνόμε πώγων' ἔχων
Λέληθε. id eſt,
Hneuſque latuit ergo Prouomi Argyr-rhium
Geſtare barbam.

Prouomus tibicen quiſpiam fuit prolixa barba, geſtamine non admodum adpoſito profeſſione. Quandoquidem tibicinum molliciem etiam prouerbia notant. Argyr-rhius exercitus dux quiſpiam fuit effemina tus & cinœdus, nihil habens viri præter bar bam. Taxatur eodem iu loco, Epicratis ora toris cuiuſdam barba, cui ob id ipſum vul-gari ioco cognomen inditum σακεσφόρος, reste ſenario, quem Ariſtophanis interpres citat ex Platone comico:

Ἀναξ ὑπήνης ἐπικράτης σακεσφόρε. id eſt,
Rex barbæ Epicrates ſcutifer.

Barbam ob ſimilitudinem ſcutum vocat, & alibi, ἅπασα καὶ μῖσα σάκον πρὸς τοῖν γνάθοιν ἔχουσα. Ariſtophanes in eundem.

Κἀγὼ γ' ἐπικράτους ἐκ ὀλίγῳ καλλίονα. id eſt,
Mihi barba multo pulchrior, atque Epi-cratis.

Eſt frequens iocus apud Lucianum in bar-bam philoſophorum. Itidem apud Hora-tium:

-Iuſſit ſapientem paſcere barbam.
Martialis item in huiuſmodi quendam io catur.

Omnibus veſtigiis inquirere.

Πάσιν ἴχνεσι ζητεῖν, id eſt, Omnibus inquirere veſtigiis dicitur, qui ſũma cura, ſummaq́ue diligentia rẽ perueſtigat. Metaphora ſumpta eſt à venatoribus M. Tullius actione in Verrem quarta: Ex iſtis etiam tu retibus effugere te poſſe confidis? Cum te nos nõ opinione dubia, ſed tuis veſtigiis perſequamur, quæ tu in tabulis publicis ac recentia reliquiſti. Rurſus in eadem: Vt omnes mortales iſtius auaritiæ non iã veſtigia, ſed ipſa cubilia videre poſſint. Item actione ſexta: Illos ego accuſatores puto fuiſſe, qui huiuſmodi hominum furta odore, aut alicubi leuiter preſſo veſtigio perſequantur. Nam nos quidem quod facimus in Verre, quem in luto volutatum totius corporis veſtigiis inuenimus. In Oratione pro Cluentio: Quid? Albiana pecunia, veſtigiis ne nobis odoranda eſt, au ad ipſum cubile vobis ducibus venire poſſumus? Et paullo poſt: Cluentii nummus nullus iudici datus vllo veſtigio reperitur. In Piſonem: An vero tu parum putas in ueſtigatas eſſe a nobis labes imperii tui, ſtrageſq; prouinciæ? quas quidem nos non veſtigiis odorãtes ingreſſus tuos, ſed totis volutationibus corporis, cubilibus perſecuti ſumus.

Apros immittere fontibus.

Qui ſibi accerſit, optat ve perniciem adlaturam, in hunc quadrat Vergilianum illud:
-Et liquidis immiſi fontibus apros.
Neque enim id ſine prouerbii ſpecie dictũ apparet. Siquidem apri non tantum bibũt è fonte impreſſis pedibus, verumetiam voluiant ſeſe.

E canis podice.

Ἐκ κυνὸς πρωκτοῦ, id eſt, E canis culo. Dictum videtur à Luciano, pro eo quod eſt, rebus anxiis atq; anguſtis, quod ea pars arctior ſit huic animanti, quamobtrem & excernũt difficilius. Nã aſinum ſuũ finit his verbis: ἐνταῦθα θεοῖς σωτῆρσιν ἔθυον καὶ ἀναθήματα ἔθηκα, μὰ Δία οὐκ ἐκ κυνὸς πρωκτοῦ, τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, ἀλλ᾽ ἐξ ὄνου περιεργίας, διὰ μακροῦ, πάνυ, καὶ οὕτω δὲ μόλις οἴκαδ᾽ ἀνασωθείς. id eſt, Hic dies ſeruatoribus rem diuinã feci, donaq;
ſuſpẽdi, nimirũ non è canis podice, quemadmodum vulgo dici conſueuit, quin magis ex aſini curioſitate, poſt multũ denique temporis, idque etiam vix domum incolumis reuerſus. Vulgo iactatur & in Zenonẽ, teſte Laertio, quod in canis poſtico de Republica conſcripſiſſet, vel quod nimis anxie, vel quod ineptè. Verum de hoc prouerbio meminimus alibi.

E cantu dignoſcitur auis.

Refertur & hoc à quibuſdam, etiam ſi nobis nondum apud idoneos auctores repertum. E cantu dignoſcitur auis, alioqui non indignum quod in prouerbiorũ ordinem adlegatur. Senſus congruit cum illo: Qualis vir, talis oratio. Iactatur vulgo ſimillimum huic: E plumis auem dignoſci, è cultu ſpectari vitam, & ingenium hominis.

Canis ſæuiens in lapidem.

Κύων εἰς τὸν λίθον ἀγανακτοῦσα, id eſt, Canis indignans in lapidem. Competit in eos, qui mali ſui cauſſam imputant, nõ ipſi auctori, ſed alteri cuipiam. Veluti ſi quis iracundiæ vitium iuuentæ, non ſtultitiæ attribueret, vnde proficiſcitur. Plato lib. de Repub. 5. damnans eos qui cæſorum, cadauera deſpoliant, ait hos perinde facere, vt ſolẽt canes ſæuientes in lapidem, eo qui iecit omiſſo. Pacuuius apud Nonium in armorũ iudicio. Nam canis eum eſt percuſſus lapide, non tam petit illum qui in ſe iecit, quã eum ipſum lapidem, quo ictus eſt, petit.

Profundum ſulcum.

Βαθεῖαν αὔλακα, id eſt, Profundum ſulcum. Refertur & hoc in adagionũ collectaneis, addunt dictum de iis, qui cogitatiouibus rem expenderent. Sumptum eſt autem ex Aeſchyli tragœdia, cui titulus, ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας. In qua verſus hi dicuntur de Amphiarao,

Βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος
Ἐξ ἧς τὰ κέδνα βλαστάνει βουλεύματα. i.
Sulco è profundo pectoris fructũ metens,
Rectæ vnde cogitationes germinant.

Citatur aliquot locis in Moralibus à Plutarcho, & à Platone, ſecundo de Republica libro. Adluſit ad hoc prouerbium aliquot locis Marcus Tullius, vt in epiſt. ad Atticũ lib. 4. Ne βαθύτης mea, quę in agendo appa-

ruit, in ſcribendo ſic occultior. Rurſus libro quinto: Admirabere meam βαθύτητα, cum ſalui redierimus, tanta mihi μελέτη huius virtutis datur. Rurſum libro 6. epiſto. 1. Nam nulla re ſum delectatus magis, quam meã βαθύτητα in Appio tibi, liberalitatem in Bruto probari vehementer gaudeo. Nobis videtur recte quadraturum & in eos, qui ſe metiuntur non aliorum opinione, ſed ex recte, ſecus ve factorum conſcientia.

Herniosus vſque ad gulam.

Κηλὸς μέχρι τοῦ μιῤῥίνου, id eſt, Herniuſus vſq; ad gulam.

Quadrat in vehementer herniosum. Carmen eſt apud Ariſtophanem in Equitibus:

Κηλων γενέσθαι δεῖ σε μέχρι τοῦ μιῤῥίνου. i.
Sis herniosus oportet ipſam vſq; ad gulã.

Ariſtophanis interpres oſtendit fuiſſe & apud Diphilum.

Benignior pellace vulpe.

Ὠ πλεῖον ἵλαος αἱμύλης ἀλώπεκος. id eſt,
Pellace quanto eſt blandior vulpecula.

De eo, qui commodi ſui cauſſa ſimulat beneuolentiã. Archilochi vulpeculã commemorat Plato lib. de Rep. 2. οὐκ οὖν ἐπειδὴ τὸ δοκεῖν, ὡς δηλοῦσί μοι οἱ σοφοὶ, καὶ τὴν ἀλήθειαν βιᾶται καὶ κύριον εὐδαιμονίας, ἐπὶ τοῦτο δὴ τρεπτέον ὅλως, πρόθυρα μὲν καὶ σχῆμα κύκλῳ περὶ ἑαυτὸν σκιαγραφίαν ἀρετῆς περιγραπτέον, τὴν δὲ τοῦ σοφωτάτου ἀρχιλόχου ἀλώπεκα ἑλκτέον ἐξόπισθεν, id eſt, Itaque poſtea quam opinio, quemadmodum declarant homines ſapientia præditi, etiam ipſam veritatem cogit, quod felicitatis eſt proprium, ad hanc ſane protſus incumbendum eſt, ac ſibi quiſque ceu veſtibulum ac virtutis vmbram circumponere debet, ſed ita, vt ſapientiſſimi Archilochi vulpem à tergo trahat. Hæc ibi Glauco, laudans iniuſtitiam, quo Socratem ad iuſtitiæ prædicationem excitet. Archilochi vulpeculam commemorat & diuus Baſilius, cum alias, tum in libello ad nepotes ſuos, & Philoſtrat⁹ in imaginibus. Multi ſunt apologi de vulpis aſtutia, ex his quis ſit Archilochi, non ſatis liquet.

Non vt prior lædam, ſed vt iniuriam retaliem.

Senarium hunc quidam ex Olynthia Menandri citant, quidam ex Therſita Chæremonis:

Ὡς οὐχ ὑπάρχων, ἀλλὰ τιμωρούμενος. id eſt,
Vt qui prior nolim malo laceſſere.
Sed iam datum malo retaliem malum.

Conuenit cum illo Terentiano: Sic exiſtimet, reſponſum, non dictum eſſe.

Non nauigamus ad Hippolaitas.

Οὐχ ἱππολαΐτας περισσοὺς πλῶμες. Equidem ad hunc modum reperitur ſcriptum in vulgatis exemplaribus, verum ex his verbis nõ videtur quæ ſententia poſſit exſculpi. Quid ſi legas: Οὐκ ἱππολαΐτας περισσοὺς πλῶμες, id eſt, Non nauigamus ad eximios Hippolaitas, vt ſit admonentis parcius vtendũ eſſe rebus præſentibus, neque enim nauigari ad eum locum, vnde rerũ eiuſmodi copia exuberat, vt quod temere ꝓdegeris, facile poſſis ſarcire. Nam in Græcorum commentariis hoc tantum adſcriptum inuenitur, ἐπὶ τῶν βραχέα κεκτημένων, id eſt, De iis, qui pauca poſſident. Hippola vero vetuſtiſſima ciuitas fuit Laconicæ, non procul à mari, quã olim conſentaneum eſt ob portus commoditatem, mercimoniis floruiſſe. Meminit huius Pauſanias in Laconicis his quidem verbis: καὶ ἐπὶ θαλάσσῃ ναός ἐστιν ἀφροδίτης καὶ ἄγαλμα ὀρθὸν λίθου. ἐντεῦθεν ἀπέχοντι τριάκοντα σταδίους, ἄκρας ὑπὲρ ταινάρου, καὶ πόλεως ἐρείπια ἱππόλας ἐστὶν, ἐν δὲ αὐτοῖς ἀθηνᾶς ἱερὸν ἱππολαΐτιδος. id eſt, Et ad mare templum eſt Veneris, & ſtatua recta lapidea. Hinc recedenti ſtadia triginta oſtia ſumma Tænari, & ciuitatis Hippolæ ruinæ ſunt. Et in his Mineruæ phanum Hippolaitidis. Meminit huius vrbis & Stephanus. Ne quam prætermittamus coniecturam, & illud excute lector, num pro Hippolaitas legendum ſit Hippobotas, is eſt populus Chalcidẽſis, cuius meminit Plutarchus in vita Periclis, olim opibus, gloriaq; cum primis clarus. Nam ipſum nomen, ab agrorum fertilitate inditum eſt, quaſi dicas equorum altricẽ. quorum regionem pulſis indigenis, & deducta colonia occupatũt Athenienſes. Huius rei mentionem facit & Herodotus in Terpſicore.

Epiphyllides.

Refertur & hic ſenarius Ariſtophanicus, è comœdia, quæ inſcribitur. Ranæ in prouerbia:

Ἐπιφυλλίδες ταῦτ' ἐστὶ καὶ στωμύλματα. id eſt,
Epiphyllides ſunt hęc & ampullę meræ.

Eum

Eum aiunt conuenire in blandiloquos, & phaleris verborum inſtructos magis, quàm egregiis factis. Epiphyllides enim Græcis dicuntur minutiores botri maioribus adhærentes. Calliſtratus omnes minutulos racemulos Epiphyllidas appellari ſcribit, quod ſub pampinis lateant. Nam hinc nomen, quod foliis adhæreant. Eſt autem id luxuriantis arboris argumentum. Theocritus in Aita meminit de puſtulis naſo innatis, quæ mendacem arguunt. Id ſuo loco dicetur.

Ἀπ' ἀκροφυσίων.

Ἀπ' ἀκροφυσίων, prouerbialiter dicebant pro eo, quod eſt, recens ab officina profectum, perinde quaſi modo productum à follibus, ærariaq; fornace. Nam ab his ſumpta metaphora. Ariſtophanes:

Ῥήματα τε κομψὰ καὶ παίγνια ἐπιδεικνύναι
Πάντα ἀπ' ἀκροφυσίων καὶ ἀπὸ κιναβευμάτων. id eſt,

Dictaq; ſplendida, & luſus oſtētare, omnia à follibus, & archetypis. Porro cinuabeuma vocatur exemplar, & ſimulacrum, ad cuius imitationem pictores, ac ſtatuarii ſignū effingnnt, ac repræſentant. Vnde quod nuper natum eſt: id ἀπὸ τῶν κιναβευμάτων. venire dicitur.

Super te hæc omnia Leparge.

Ἀμφὶ σοὶ τάδε πάντα λέπαργε. id eſt, Super hæc te cuncta Leparge. Hemiſtichium heroicum dici ſolitum in eum, cui ne poſt laborem quidem exhauſtū datur reſpirare. Tranſumptum à bubus, quibus perfunctis iam agricolandi labore, labor is etiam reliquus eſt, vt aratrum, reliquaq; inſtrumenta domum referant. Ea ſolent imponi, qui ſit è duobus robuſtior. Taurum autem λέπαργον appellat, ob cādorē pili. Videri poſſunt verba aſini ſub onere collabentis ad bouem, qui rogatus vt ſarcinæ partem reciperet recuſauit, moxq; deficiente aſino, coactus eſt totam ſarcinā vna cum aſini pelle geſtare.

Laqueus auxiliari videtur.

Ἀμύνειν ὡς ἔοικεν ἡ πάγη, id eſt, Laqueus ita vt videtur & bono fuit. Dictitari conſueuit, quoties incommodum alicui verteretur in bonum. Veluti ſi quis Turca bello captus, ſeruiret apud Chriſtianos, iſq; hac occaſione noſtræ religionis ſacris initiaretur. Aut ſi diues ad inopiam redactus, hac occaſione fieret ex luxurioſo ſobrius, ex impio pius. Huc pertinet quod philoſophus ille, Zeno, ni fallimur, dicebat, ſe tum proſperè nauigaſſe, poſteaquam naufragium fecerat.

Ἀμυστὶ πίνειν.

Ἀμυστὶ πίνειν, dicuntur qui hauſtim auideque bibunt, nec inter bibendum ſpiritum reciprocant, ſed potum in aluū non ſecus atq; in dolium infundunt. Sonat autem ἀμυστὶ quaſi dicas, citra ſuctum. Traduci poterit ad eos qui ſermonem nullo delectu, nimis auide accipiunt. Aut qui immodica lectione obruūt ingenium, cum magis expediat, ſubinde cogitationem admiſcere lectioni. Similis potatio Græcis dicitur ἄμυστις, quòd inter bibendum labia non claudantur.

Amphidromiam agis.

Ἀμφιδρόμιαν ἄγεις, i. Amphidromiam agis. Adagium ad varios vſus poterit accommodari: vel ad eos, qui pueros oſtentant, ac circūferūt, aut munuſcula captāt, ambiuntq;. Sumptū à priſca conſuetudine, qua mulieres quæ in partu adfuiſſent, & obſtetricādo iuuiſſent, quinta poſt die manus abluere ſolent, ac puerū curſu latibus circūferre. Eoq; die munuſcula miſſitabantur à cognatis, ſępię plerumq; & polypi, decimo à partu die nomen indebatur infanti. De munuſculis huiuſmodi meminit & Terētius in prima Phormionis ſcena. Et Plautus in Truculento, in qua fabula Phroneſium meretrix Dinarcho cupienti accumbere in ſacrificio pro puero accititio, iubet potius illud agat, quod quinto die fieri conſueuit. Quāquam Heſychius & Amphidromiam ſeptimo die ſcribit celebrari ſolitam. Plato in Theæteto, τὰ ἀμφιδρόμια, vocat genere neutro. Idē facit Ephippus apud Athenæum lib. Dipnoſophiſtarum nono.

Canens vitæ palmum.

Ἄδων τὴν σπιθαμὴν τοῦ βίου πρὸς ἄνηθον, id eſt, Canens vitæ palmum ad anethum. De parco dictum, qui re tenui leuiculaq; tranſigit vitam, atque interim exiſtimat ſe laute viuere. Morem hunc quibuſdam eſſe videmus, vt cum nihil apponat in menſa, quod edi poſſit, ne ieiunum omnino conuiuium appareat, varias narrant fabulas, aut cantillent, vt his modis ciborum obliuionem inducant conuiuiis.

Qui non litigat, cælebs eſt.

DIVVS Hieronymus tamquam prouerbio iactatum citat: Qui non litigat, cęlebs eſt. Indicat adagium rixoſum eſſe omne coniugium, nec eſſe trãquillam vitam, niſi cælibatu. Iuuenalis:

Semper habet lites, alternaque iurgia lectus,
In quo nupta iacet: minimum dormitur in illo.

Adſtipulantur huic ſententiæ verſus aliquot prouerbiales,

Χειμὼν κατ' οἴκους ἐστὶν ἀνδράσιν γυνή. id eſt,
Mulier in ædibus atra tempeſtas viro.
Item:
Ζῆλος γυναικὸς πάντα πυρπολεῖ δόμον. i.
Incendit omnem feminę zelus domum.
Οὐδὲν γυναικὸς χεῖρον οὐδὲ τῆς καλῆς. id eſt,
Muliere nil eſt peius, atque etiam bona.

Sed Heſiodus, vt modeſtius, ita verius opinamur.

Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζετ' ἄμεινον
Τῆς ἀγαθῆς, τῆς δ' αὖτε κακῆς οὐ ῥίγιον ἄλλο. id eſt,
Sors potior muliere proba, non obtigit vmquam
Vlla viro, contraque mala nil tetrius vſquam eſt.

Præſtat vni malo obnoxium eſſe, quàm duobus.

ARISTOPHANES in Concionatricibus ſenarium hunc prouerbialem refert:

Ἑνὶ γὰρ συνέχεσθαι κρεῖττον ἢ δυοῖν κακοῖν, id eſt,
Vni atq; geminis præſtat inuolui malis.

Quoties vtrumque malum euitari non poteſt, danda tamen opera, quo declinemus alterũ, & in id, quod minus habeat incommoditatis incurramus.

Chius.

Χῖος ἀποπατῶν, id eſt, Chius cacans. Ariſtophanis interpres in Pacem, indicat prouerbio iactatum in eos, qui contaminarent, conſpurcarentq; ciuitatem. Nam hac occaſione cõſueuerunt calumniã ſtruere Chiis. Vnde nõ perperam accommodabitur & in illos qui captata occaſione calumniantur aliquem. Quemadmodum lupus Aeſopicus agnum accuſat, quod ſibi bibenti turbarit aquam. Ariſtophanes in ea quam modo citauimus fabula:

Ἡ πόλις ἡ Χίων δι' ἐκ τὸν σὸν πρωκτὸν ὀφλήσει.

Probabile eſt adagium ab euentu natum, quem refert Plutarchus in apophthegmatibus Laconicis: Chii cum apud Lacedæmonios peregrinarentur, poſt cenã vomuerunt in curia Ephororum, quorum apud eam gentem erat ſumma auctoritas, quin & in horũ cathedras in quibus ſedere conſueuerunt, incacarũt. Ac primum quidem diligenter inquiſitio facta eſt, qui nam hoc deſignaſſet ſcelus, ſeueriter animaduerſuris, ſiquis ciuium hoc perpetraſſet. Vbi ſenſerunt id à Chiis factum, per præconem edixerunt, Chiis permiſſum eſſe intemperanter agere.

Furari litteris arenas.

LITTORIS arenas furari dicitur, qui rem ab omnibus neglectam & incuſtoditam tollit. Ouidius in Amoribus:

Ille poteſt vacuo furari littore arenas,
Vxorem ſtulti quiſquis amare poteſt.

Conueniet cum illo, quod alibi retulimus ex Ariſtotele: ἐν θύραις τὴν ὑδρίαν, id eſt, In foribus aqualem. Aptius per negationem vſurpabitur prouerbium, vt, Quis littoris arenas furetur?

Colubrum in ſinu fouere.

Ὄφιν τῷ κόλπῳ θάλπειν, id eſt, Serpentem in ſinu fouere, dicitur, qui complectitur amore, ſtudioque proſequitur hominem ingratum, & aliquando per occaſionem nociturum. Sumprũ eſt ab apologo quodam, qui Aeſopi nomine fertur. Eum Gabrias quidam iambis expreſſit in hunc modum,

Ἐθαλπέ τις γεωργὸς ἐν κόλποις ὄφιν
Ὥρᾳ κρύους ἐπεὶ δὲ θέρμης ᾔσθετο,
Ἐπλήξε τὸν θάλψαντα κἀκτεινεν τάχος.
Οὕτω κακοὶ παισὶ τοὺς εὐεργέτας. id eſt,
Sinu fouebat quidam agricola viperam
Gelu rigẽtem, at hęc calorem vt ſenſerat,
Ferit fouentem, moxq; perimit vulnere.
Ingrati ad hunc benemeritos tractãt modum.

Eſt & alter apologus, de gallina fouente ſerpentis oua, quam admonet hirundo, ne in ſuam perniciem foueat.

Præter Sibyllam leget nemo.

DIVVS Hieronymus irridens Iouiniani ſtylum, vt perturbatum & obſcurum, ſcribit Plautinarum litterarum illud in eum quadra-

quadrare: Has præter Sibyllā leget nemo. Eſt autem hic locus in Pſeudolo Plautina, vbi quidam litteras ab amica ſcriptas inſidens, notulis male concinnatis, cuiuſmodi ferme ſcriptura mulierū, Quærunt, inquit, hæ litteræ ſibi liberos. Alia aliam ſcandit. Has quidem pol credo nemo niſi Sibylla legerit, interpretari alium poſſe neminem. An obſecro hercle, habētq; gallinæ manus? Nam has quidem gallina ſcripſit.

Nihil profuerit bulbus.

ATHENÆVS Dipnoſophiſtarum lib. 2. ſenarium hunc prouerbii nomine refert: Οὐδὲν σ᾽ ὀνήσει βολβὸς ἂν μὴ νεῦρ᾽ ἔχῃς. i. Neruis carentem iuuerit bulbus nihil. Martialis item:

Nihil aliud bulbis, quàm ſatur eſſe potes.

Bulbus autem ad irritandam Venerem valet. Licebit ad verecundiorem vſum trahere: Nil prodeſſe ſtudium, ni vis adſit ingenii.

Quæ dantur.

M. TVLLIVS libro epiſtolarum ad Atticum ſexto: Ἀπορῶς ἀλόγως εἰ ἀπιστεῖ ἐπεκτείνων, Αἰσχρόν τοι δῶρον τιμᾶν. Meq; obiurgauit veteri prouerbio: τὰ μὲν διδόμενα. Vtitur eodem & alio quodam loco. Non admodū liquet quid ſibi velit, niſi quod coniicere licet, τὰ μὲν διδόμενα, verſum eſſe poetæ cuiuſpiam: eſt enim hemiſtichium iambicum, quod admonet, quod a fortuna datur, id boni conſulendum eſſe, & ferendū æquo animo, quod mutari non queat. Plato in Gorgia videtur indicare prouerbium: νῦν δὲ ἐψεῦσθαι καὶ ὡς ἔοικεν ἀνάγκη μοι κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, καὶ τοῦτο δέχεσθαι τὸ διδόμενον παρὰ σοῦ. id eſt, Nunc autem mendacio deluſus ſum, atque vt videtur, neceſſe eſt mihi iuxta vetus prouerbiū, Quod adeſt boni conſulere, idque quod abs te datur accipere. δῶρον δ᾽ ὅτι δῷ ἀπὸ ἐπαινεῖν, alibi dictum eſt. Eodem pertinet: Vt poſſumus, quando vt volumus non licet.

Sidera addere cœlo.

ADDERE cœlo ſidera, pro eo quod eſt, adiungere, quibus ipſis ſumma eſt copia, prouerbiali ſchemate dictum, vel illud ſat ſigni fuerit, quod Ouidius ſecundo Elegiarum amatoriarum libro, duobus prouerbiis intertexuit:

Quid folia arboribus, pleno quid, ſidera cœlo,

In freta collectas alta quid addis aquas?

Pamphili furtum.

Παμφίλου κλέμμα, id eſt, Pamphili ſublatio. Pamphilus hic veteris comœdiæ conuiciis notatus eſt, quod ærarium expilaſſet. Conuenit in peculatores, qui è publico ſuffurantur.

Pegaſo velocior.

Πηγάσου ταχύτερος, id eſt, Pegaſo velocior. Hyperbole prouerbialis de prævelocibus. Nota fabula de equo alato. Ita Pindarus Olympia. hymno 9. καὶ ἀγανορέας ἵππου θᾶσσον καὶ ναὸς ὑποπτέρου. id eſt, Velocius & generoſo equo, & alata naue.

Crepitu probabis.

Πλαταγὴ δοκιμάσεις, id eſt, Plataga probabis. De iis qui ridicule explorant alterius in ſeſe animum. Sumptum à vulgari ioco puellarum, quæ impoſito pollici, medioq; digito papaueris folio palmam illidūt: quod ſi crepuerit, amoris argumentum eſt, ſin minus, non amantis indicium. Id Suidas indicat fieri ſolere folio papaueris, aut anemonæ, quod πλαταγώνιον dicitur, à πλαταγεῖν, id eſt, à ſtrependo. Adluſit ad prouerbium Ammianus libro decimoquarto. Quod cū vere & ex animo dicitur, ſolet amor ex leui crepitu monſtrari. Vnde locus erit prouerbio, vbi ex dicto ſimplici deprehēditur animus hoīs. Apud alios πλαταγὴν reperimus, pro inſtrumento, quo mouemus ſtrepitū, & πλαταγεῖν pro crepitum mouere.

Multa docet fames.

Γαλλωνὸ λιμὸς γίγνεται διδάσκαλος, id eſt, Fames magiſtra eſt artium compluriū. Ouidius:

Ingenium mala ſæpe mouent.

Perſius: Ingeniiq; largitor

Venter negatas artifex ſequi voces.

Multorum feſtorum Iouis glandes comedit.

Πολλοὺς πεπρωμένους Διὸς βαλάνους ἔφαγε, id eſt, Multorum feſtorū Iouis glandes comedit. De ſene longoque plurimarum rerum vſu docto, perinde valet quaſi dicas, multas vixit Olympiadas. Quercus autem Ioui ſacra:

cra: vnde nuces iuglãdes. Simili ioco & hodie dicunt noſtrates, Comedit multa oua paſchalia: ſenem indicantes.

Prodico doctior.

Προδίκου σοφώτερος, id eſt, Prodico doctior. Aiunt hunc Prodicum in diiudicandis litibus & arbitriis inter diſſentientes amicos, acerrimi fuiſſe iudicii. Ariſtophanes in Centauro, citante Suida:

Ἐγὼ γὰρ εἴ τις ἠδίκηκ', ἢ ἄλλο δίκην
Δοῦναι προδίκον. id eſt,
Ego namque ſi quis præter æquũ fecerit,
Prodicum volo negotium cognoſcere.

Subeſt autem adluſio ad vocabulum nominis: Prodicus enim veluti præiudicatorem ſonat, qui ante de lite pronunciet, quam ad iudices delata ſit. Fuit huius nominis & ſophiſta quidam, cuius meminit Plato locis aliquot.

Mendico ne parentes quidem amici ſunt.

Πτωχῷ φίλοι οὐδ' οἱ γεννήτορες, i. Mendico ne parentes quidem amici ſunt. Diuitiæ conciliant amicos. Paupertas nec illos habet amicos, quos natura coniunxit. Tantum valet in hominum vita, cuius momentum oportuit eſſe leuiſſimum, ſi res non ex noſtris cupiditatibus, ſed ex vſu metiremur.

Malus ianitor.

Πυλωρὸς κακός, id eſt, Ianitor malus, id eſt, indiligens præfectus, aut cuſtos. Natum à dicto Thericyonis cuiuſdam, qui cum videret Philippi copias, Iſthmicas anguſtias occupaſſe, ſic ait: κακοὺς πυλωροὺς ὑμᾶς ὦ Κορίνθιοι ἡ Πελοπόννησος ἔχει, id eſt, Malos ianitores vos ô Corinthii Peloponeſus habet. Si quidem anguſtias locorum, Græci pylas, id eſt, portas appellant. Refertur à Plutarcho in apophthegmatis.

Audi chelidonem.

Κλύε χελιδόνος, id eſt, Audi chelidonẽ, id eſt, in tempore curato tua negotia. Quidam à ſuperſtitioſo quodam ortum autumant, cui nomen Chelidoni. Nam aiunt huic fuiſſe morem, obſeruatis prodigiis colligere rerum exitus. Atq; huius opinionis auctor citatur Muſeas Patrẽſis, ἐν τῷ περὶ ὠδῶν. Non nulli malunt ad auem hirundinem referri, quod ſtridula ſit auis, ac lugubris, ſiue quod Veris prænunciet aduentum.

Ominabitur aliquis te conſpecto.

Σὲ δ' οἰωνίσαιτ' ἄν τις ἰδών. id eſt, Qui te conſpexerit, augurium poterit capere. Dici conſueuit in deformes, fœdoq; aſpectu. Veteres ex primo hominis occurſu ſumebant omen. Occurrere formoſo, felix omen habebatur: occurrere deformi nigroq; contra. Romanus quidam imperator, Hadrianum opinamur, vt erat omnium ſuperſtitioſiſſimus, ex Mauri cuiuſdã ſcurræ occurſu, mortem ominatus eſt. Ille iuſſus abire, dictum addidit ominoſus: Totum viciſti, totum feciſti, nunc deus eſto. Nam imperatores defuncti, ſolemnibus quibuſdam ceremoniis referebantur in numerum deorum. Iuuenalis:

Et cui per mediam nolis occurrere noctẽ.

Non admodum miſces.

Ὀ μάλα κυκᾷς, i. Nõ admodum miſces, id eſt, non multum potes neque prodeſſe, neque nocere. Pericles dictus eſt totam miſcuiſſe Græciam eloquẽtia ſua, quod arbitratu ſuo verſaret omnia. Et apud M. Tullium omnia miſcere dicuntur, qui immodica potentia perturbant rempublicam.

Aſini cauda.

Ὄνου οὐρὰ ἠθμὸν οὐ ποιεῖ, id eſt, Aſini cauda non facit cribrum vbi quis ad hoc, aut illud dicetur inutilis. Cribrum è pilis equinis fieri conſueuit, non è vilis aſininæ caudæ. Suſpicamur hoc ex huius ætatis fece ſumptum ab Apoſtolio.

Ipſo cratere.

Αὐτῷ κρατῆρι γίνεται κακά, id eſt, Ipſo cratere contingant mala. Dictitari ſolitum de iis in quos recidit quod per inſidias in alios moliebantur. Craterem enim quaſi malorum fontem vocat, vnde Κρατὴρ κακῶν, i. Crater malorum, de quo dictum eſt alias.

Gutta vini.

Σταλαγμὸς οἴνου μυρίοις χεῦσιν ὕδατος οὐ μίγνυται, i. Gutta vini non miſcetur aqua ſæpius infuſa. Cum paullulo boni nimia mali vis admiſcetur. Diluitur enim, & euaneſcit, ſi pauxillum vini plurima corrumpas aqua.

Bos porrecto vltra Taygetum capite.

Ταΰγετον ὑπερκύψας τὸν τένοντα τὸ ἀπὸ τοῦ Εὐρώτα πίνει,

ὕπιεν, id eſt, Taurus porrecto vltra Taygetum capite bibit ex Eurota, de re vehementer abſurda. Simillimum illi: Quid ſi cœlũ ruat? Natum ex apophthegmate Geradę Lacedæmonii: is ab hoſpite quopiam interrogatus, quæ pœna foret adulteris apud Lacedæmonios, negauit vllos eſſe adulteros apud Lacedæmonios. At inſtans ille, quid ſi quis exiſteret, inquit, quam pœnam daret? Is, inquit, taurum maximum dependeret, qui producto vltra Taygetum montem capite, biberet ex Eurota. cumq; hoſpes adridens, & vnde taurus tam ingens? Lacedæmonius viciſſim, at vnde apud Lacedæmonios adulteri? Refertur à Plutarcho in vita Lycurgi.

Ad cribrum dicta.

Ταπὶ κοσκίνῳ, i. Ad cribrum dicta. Quæ vera compertaq́; videri vellent, ad hunc appellabant modum. Finitimum illi: τὰ ἐκ τρίποδος, ſumptum a diuinationis genere, quod ſuſpenſo circumactoq́; cribro peragebatur, quemadmodum alias indicauimus ex Ariſtotele & Luciano.

Iouis tergus.

Διὸς κώδιον, id eſt, Iouis tergus. De re ſordida quidem, ſed tamen in vſum aliquem ſeruata. Nam olim victimæ pellem ſeruabant in pompis Eleuſinis circumferendam, vel ſubſternendã pedibus eorum, qui piaculo quopiam tenebantur ad expiationem.

Mala vltro adſunt.

FERTUR & huiuſmodi ſententia in prouerbiorum collectaneis: δίζημένοισι τ᾽ἀγαθὰ μόλις παραγίνεται, τὰ δὲ κακὰ καὶ μὴ δίζημένοισι id eſt, Bona vix accedunt iis qui quærũt; mala vel non quærentibus obtingunt. Idẽ & vulgo dicunt idiotæ, neq; tamen non vere: Mala vltro adeſſe, vel inuocata. Et tamẽ paſſim vitiis noſtris acerſimus bellum, lites, morbos, quaſi ſua ſponte parum adſit malorum.

A vicinis exemplum habent.

Ἐκ τῶν γειτόνων ἔχουσι τὸ παράδειγμα, id eſt, A vicinis ſumunt exemplum. Qui faciunt quidpiam aliorum exemplo prouocati. Vicinus enim vicino morbum ſuum adfricat, & malorum commercio reddimur deteriores. Huc nimirum adluſit Terentius in Andria:

Quid iſthuc tam mirum eſt, de te ſi exemplum capit?

My ſortitus es.

Ἔλαχες τὸ μ, id eſt, M littera tibi ſorte obtigit. Aenigma in ſtultos. Nam Græce μωροὶ hanc initialem habent. Cum aliquãdo Dionyſio M. in ſortibus obueniſſet, quidã per iocum ait: μωρολογεῖς, Διονύσιε. Stulta loqueris Dionyſi. At ille detorquens alio: μονομαχήσω μὲν οὖν, inquit, ſingulari proinde certamine depugnabo. Ad hunc quidem modũ refertur in collectaneis Græcorum, ſed mendoſe, quod liquet ex Plutarcho, qui narrat Dionyſium reſpondiſſe μοναρχήσομεν οὖν, qđ interpretes verterunt, Monarchæ erimus, decepti ſcripturæ vitio. Legendum enim μοναρχήσωμεν οὖν, vt μὲν οὖν ſit vnica dictio, quę non inferat tantum, ſed aduerſetur potius. Corrigit enim alterius diuinationem, & ſubiicit, imò potius ero monarcha: quis enim ſic loquitur, erimus monarchæ. Ad hæc μοναρχήσομεν, nũ ſonat, erimus monarchæ, ſed ſimus monarchæ. Poſtremo ſi legas οὖν, vt ſit inferentis, non corrigentis, quid aliud dicit Dionyſius, quàm ideo ſe fore monarcham, quod ſtultus eſſet?

In Pythij templo cacare.

Ἐν πυθίου χέσαι, id eſt, In Pythii templo cacare dicebatur, qui rem nefariã & periculoſam faceret, quod Piſiſtratus tyrannus extructo templo inſcripſerat, ne quis inibi ventrem exoneraret, & aduenam quendã deprehenſum è medio ſuſtulit.

In terra pauperem.

Ἐν γῇ πένεσθαι μᾶλλον ἢ πλουτοῦντα πλεῖν. i.
Egere præſtat in ſolo, quàm diuitem
Sulcare fluctus.

Satius eſt paullulũ habere tutò, quàm multum cum periculo. Nec placebant cuidam opes de funibus pendentes, multo minus quas eripere ventis in manu eſt. Prouerbium admonet certam fortunam, licet modicam, incertis quamlibet amplioribus anteponendam.

Inter pueros ſenex.

Ἐν παισὶ μὲν γέρων, ἐν τοῖς δὲ γέρουσι παῖς, id eſt, Inter ſenes puer, idem at in pueris ſenex. Conueniet in hominem grandiuſculũ, maiorem quam vt puer videri poſſit, minorem

quam vt vir. Dictum eſt autem ab æmulis in Hermogenem rhetorem. Accommodare licebit in hominem ſic eruditum, vt inter idiotas videri poſſit doctulus, inter eruditos indoctus.

In ſola Sparta expedit ſeneſcere.

Ἐν σπάρτῃ μόνῃ λυσιτελεῖ γηράσκειν, id eſt, Vna in Sparta expedit ſeneſcere. Dictũ eſt, quod apud Spartanos ſummus honos ſenibus habebatur olim. Torqueri poterit ad quoslibet, penes quos virtus in precio ſit. Refert Plutarchus in Laconicis, ſed incerto auctore. Dictum eſt autem à quodam hoſpite, cũ videret apud Lacedæmonios iuuenes tantũ honoris habere ſenioribus M. Tullius in Catone maiore, ſimilem ſententiam adſcribit Lyſandro: Lyſandrum, inquit, Lacedæmonium dicere aiunt ſolitum, Lacedæmone eſſe honeſtiſſimum domicilium ſenectutis. Nuſquam enim tantum tribuitur ætati, nuſquam eſt ſenectus honoratior. Nota eſt hiſtoria de ſene, cui cum ingreſſo theatrum nullus Atheniẽſium daret locum, ſoli Lacedæmoniorum legati caniciem illius reueriti, & aſſurgendi officio venerati ſunt, & inter ipſos honoratiſſimum locum ceſſerunt: cui facto cum applauderet Athenienſium populus, quidam è Lacedæmoniis dixit, Scire quidem populum Athenienſem quid deceat, ſed negligere. Narratur à multis, nominatim à Valerio Maximo lib. 4. capite quinto.

Ne maior thylaco adceſſio.

LVCIANVS in Encomio Demoſthenis: σοὶ δ' ἴσως εὐλάβεια τίς τὸ παροιμιῶδες σκῶμμα ἐπὶ τῇ ἀσυμμετρίᾳ ἐπαγαγέσθαι, μή σοι μεῖζον προσκέοιτο τοὐπίσαγμα τοῦ θυλάκου. id eſt, At tu fortaſſe vereris ne in te torqueatur illud prouerbiale dicterium, de male reſpondente proportione, nempe, ne tibi thylaco maior ſit adceſſoria ſarcinula. Thylacus enim culeus eſt ſiue mantica parata geſtãdis oneribus. Neque ignoramus in vulgatis exemplaribus eſſe τοὐπίγραμμα, non τοὐπίσαγμα. Verum niſi ſcripturam mutatis, nulla ſententia poteſt elici. Eſt aũt ἐπίσαγμα à σάττω, velut oneris adſertura. Translatum autem a mulionibus, qui præter legitimum onus, vaſcula quædam ſuperimponunt. Ergo cũ digreſſio longior eſt quàm ipſa res, vti licebit hoc prouerbio. Baſilius idem aliis verbis expreſſit libro de Spiritu Sancto: ἢ οὕτω γε ἂν τὸ ἐπιπρόσθιον πολλαπλάσιον εἴη τῆς κεφαλῆς. id eſt, Ad iſtum alioqui modum adceſſorium multo maius eſſet ipſo principali.

Acarnici equi.

Ἀκαρνικοὶ ἵπποι, id eſt, Acarnici equi, dicebantur equi maximi. Finitimum illi, cuius meminit etiam Ariſtoteles: ἵππος θεσσαλική, id eſt, Equa Theſſalica. Vergilius item in Georgicis tribuit primam laudem equis Epiroticis:

--Eliadum palmas Epirus equarum.

Acarnanes enim ſunt iuxta Epirũ, quemadmodum & Theſſali. Conueniet vti de re quapiam eximia, aut inſigni premio.

Contribulis factus ſerua ordinem.

Γεννητὸς γενόμενος τήρει τὴν τάξιν, id eſt, Tribulis factus ſerua ordinẽ, id eſt, poſtea quam aſcitus es in ordinem aliquem, fungere tuo officio, quemadmodum & cæteri faciunt. Natum à tribubus Athenienſiũ. Populus Atheniẽſis diſtributus erat in tribus duodecim, ad menſiũ numerum, rurſum vnaquæque tribus in triginta genera, quemadmodum vocant, ad dierũ numerum, vnde γεννηταὶ vocabãtur, non coniuncti ſanguinis propinquitate, ſed in eandem tribus partem aſciti.

Glaucus alter.

Γλαῦκος ἄλλος ἱππόβρωτος, id eſt, Glaucus alter ab equis deuoratus. Quadrabit in hominem alendis equis exhaurientem facultates ſuas. A fabula natum, qualis fertur & de Actæone.

Gorgonem Perſeus aggreditur.

Γόργονα περσεὺς ἐχειρώσατο, id eſt, Gorgonem Perſeus adortus eſt. Vbi quis egregium facinus inceptat. Notiſſima fabula eſt. Ne hoc quidem prouerbium adſcripturi eramus, ni repertum eſſet in Græcorum collectaneis.

Vincula Tyrrhena.

Δεσμοὶ τυῤῥηνοὶ, id eſt, Vincula Tyrrhena, dicebantur odioſa negotia quibus diſtringebatur aliquis. Traductum à vinculis, quibus Tyrrheni captiuos vinciebant grauibus & moleſtis.

Diu delibera.

Διϰὸν βουλεύου, id eſt, Diu delibera. Non ſtatim aggrediundum negotium. Carmē integrum tertui huiuſmodi:
Δηρὸν βουλεύου, ἀλλ' ἔχε καὶ πολλὸν ἀμείνων. i. Cōſultatu diu, multo vt pręcellere poſſis. Lente conſultandum, at vbi ſtatueris, matu rè quod opus facto faciendum eſt. Qui ſecus faciunt, iis non tarò ſolet euenire latonicum illud, vt feſtinantes in principio, ſerius perueniant ad finem.

Epimenideum corium.

Ἐπιμενίδειον δέρμα, id eſt, Epimenidia pellis. De re repoſita, miraculique loco ſeruata. In nō nullis codicibus ſcriptū offendimus. Epimelidiū, ſed deprauate, ni fallimur: adſcriptum erat huius pellē adſeruari additā, ceu rem ſacrā apud Lacedęmonios. Indicat aūt Eudemus tractum ab Epimenide Cretēſi, qui legitur ppetuo ſomno dormiſſe quadraginta ſeptem, aut ſi Laertio credimus, quinquaginta ſeptem annos, neque paucos poſtea ſuperuixiſſe. Vnde conſentaneum eſt huius reliquias, vt miraculi monumentum ſeruatas fuiſſe.

Volaticum iuſiurandum.

Ταχυβάμονες ὅρκοι. Ad eū modū appellabant iuſiurandum irritum, qd euaneſceret auolaretq; ſimulatq́ue pronunciatum eſſet, cuiuſmodi ſunt amantium. Hæc ſententia magis adridet Suidæ. Quamquā Ariſtarchus apud Eudemū. κατ' ἀντίφρασιν accipit, quaſi tardum oporteat eſſe iuſiurandum, neq; temere proferendum: neque enim ſtatim euaneſcere, ſi quid iuraris.

Superatus es a gallo quopiam.

Ηττήθης τινὸς ἀλεκτρυόνος, id eſt, Superatus es a gallo quopiam. Iocus prouerbialis in ſeruos qui dominos a tergo ſequuntur, ſupplices videlicet & abiecti, cuiuſmodi ſolent eſſe galli ſuperati in pugna. Nā hæc auis victa ſilere ſolet, canere ſi viciſſet, vt auctor eſt Cicero in Diuinationibus. Addūt gallum in pugna ſuperatum vltro ſequi victorem. Sumptum eſt ex Ariſtophane, niſi nos fallit memoria. Refertur ab Eudemo.

Βυτακίδης.

Βυτακίδης, De pinguibus dictū & impotentibus, Eudemus meminit, addēs eſſe legendum κατὰ γυτονίαν. Quibus verbis quid ſibi velit, nondum ſatis liquet, niſi ſenſit exprobratam ingenii tarditatem. Etenim quæ viuido ſunt ingenio, caput erigūt. Capite eſſe deiecto hebetioris ac ſegnioris animi ſignū eſſe ſolet. Nā Græca vox hinc dicta eſt. βυτὰς enim vt indicat Heſychius, apud Tarentinos pronum ſignificat, & κάρα caput. Vnde βάτταρα Thracibus dicuntur Bacchæ, Bacchi numine afflatæ, quæ & Baſſarides dicūtur, vt indicat Etymologicus. Hinc vox deducta ad meretricem, quæ ſe proſternit quibuſlibet. Apud Athenæum libro quarto, καρηβαρoῦντες dicuntur, qui crapula grauatum habent caput. Cōuenier in temulentum ac ſomnolentum. Quemadmodum vſurpauit diuus Baſilius in epiſtola quadam.

Ex æquo partire.

Ἐξ ἴσου δίδου πᾶσιν, id eſt, Ex æquo da omnibus. Tranſlatum ab iis, qui cōuiuium, aut hæreditatem partiuntur. Quadrabit in iudicem, aut principem, quem oportet æquabilius reddere.

Ἐπαύλια δῶρα.

Ἐπαύλια δῶρα dicebantur magnifica munera. Sic enim appellabantur apud Græcos, quæ poſtero poſt nuptias die, ſponſæ pater adducebat ſponſo ac ſponſæ, pompæ cuiuſdam ſpecie. Præcedebat enim puer, candida toga, facem geſtans ardentem; poſt hunc caniſtrifer, poſt hunc longa ſeries adportantium aurum, pulues, ſmegmata, lecticas, pectines, lectos, alabaſtros, ſandalia, ſcrinia, vnguentaria, interdum & dotem ipſam. Addunt & ipſum diem a nuptiis ſecundum ἐπαυλίαν, quod ſponſa tum inducatur in eubile. Adagium accommodari poterit & in eos qui iactant ſuam beneficentiam. Opinamur autem hæc eſſe, quæ iureconſulti vocant παράφερνα.

In pedes retrocedit.

Ἐπὶ πόδας ἀναχωρεῖ, id eſt, In pedem retrocedit, de eo qui metu dat locum potētiori, & reuocat ſe in tutum, ab athletis aut gladiatoribus ſumptum videtur. Hoc eſt quod Latini dicunt referre pedem. Quadrabit & in eos, qui mutant inſtitutum.

In armis acciſſat.

Ἐπὶ τοῖς ὅπλοις ἀκκίζεται, id eſt, In armis acciſſat.

ſat. In eum qui ſibi placet, ſeſeq́; quaſi contemplatur in armis ſuis. Conueniet in quẽuis ſibi ſtulte placentem. Refertur pręter alios etymologico. De Accone muliere quæ ad ſpeculum inepte ſibi blandiebatur], dictum eſt alibi in prouerbio Acciſſate.

In Lipſydrio pugnas.

Ἐπὶ λειψυδρίῳ μάχῃ, id eſt, In Lipſydrio pugnas. Lipſydrium locus erat haud procul a Parnethe, quem mœnibus cinxerant tyranni, qui profugerant ex vrbe, prius condiderant Alcmæonidæ, ſed in hos obſeſſos, victosq́; à Piſiſtrati copiis obliqua cantio cani cœpta eſt huiuſmodi: αἰαῖ λειψύδριον προδοσέταιρον οἵους ἄνδρας ἀπώλεσας, μάχεσθαι ἀγαθούς γε καὶ εὐπατρίδας ὅποτ᾽ ἔδειξαν οἵων πατέρων ἔσαν. id eſt, Heu heu Lipſydrion, ſociorum proditor, quales viros perdidiſti, ad pugnandum idoneos & claros, cum oſtenderent e qualibus eſſent orti maioribus. Prouerbium dictum in ſtrenuos, & bellicoſos viros. Locus nomen habet ab aquarum inopia.

Deſertum obtueri.

Ἔρημον ἐμβλέπειν, id eſt, Deſertum intueri, dicebatur, qui fixis & attonitis intueretur oculis. Metaphoram mutuati ſunt ab iis qui pelagus immenſum, aut ſolitudinem taciti intuētur. Multis adeſt hoc oculorum vitium, vt paullo longius ſemota non exacte videant. Iis ſi quando dicendum eſt in hominum frequentia, quoniam in neminem certo figunt oculos, deſertum intueri videtur. Citatur Ariſtophanes ex Polyido.

Eſto promus.

Ἔστω ταμίας, τἄλλα δ᾽ εἰ βούλει κύων, id eſt, Sis condus, in reliquis canis eſto, ſi libet. Aiunt dictum in eum, cui felicitas immerenti contigiſſet, peculiariter ĕn eunuchos. Suidas indicat Athenis fuiſſe magiſtratum decemuiris cõmiſſum, qui pecunias in arce Palladis poſitas ſeruarent, quas ſacras & publicas appellabant, vna cum ipſo Palladis ſimulacro, ac reliquis templi ornamentis. Erant & Tamiæ triremium, qui præfectos triremibus ſolēt comitari, veluti cuſtodes. Is magiſtratus interdum furacibus cõmittebatur, cum oporteuerit incorruptos atque integræ fidei viros ad id adſciſcere, quaſi nihil referret qualis ſurcipias prouinciã, modo commiſſa ſit. Solent antem reges gazas ſuas, & vxores eunuchis committere.

Ephemeri vita.

Ἐφημέρου ζωή, id eſt, Ephemeri vita. De iis, qui ſtatim emoriuntur aut pereunt: ab animantibus, quæ ſic appellantur, quod vltra diem non viuant. Ariſtoteles libro de natura animalium 5. prodit ad hũc modum de Ephemeris: Hypanis, inquit, fluuius apud Cimmerium Boſphorum ſub ſolſtitio fert veluti folliculos acinis maiores, quibus quadrupedes volucres erumpunt, quod genus animalis in poſtmeridianum tempus vſque viuit & volat, mox declinante ſole marieſcit & languet, mox occidente emoritur, vita nõ vltra vnum diem peracta, vnde ἐφήμερον appellatum. Retulit ſimilia Plinius lib. 11. cap. 36. niſi quod ait animal dictum ἡμερόβιον. Ariſtotelem citat M. Tullius Tuſculanarum queſt. lib 1. addẽs Hypanim ab Europæ parte profluere in Pontum.

Canis mendico auxilians.

Κύων τῷ πτωχῷ βοηθῶν, id eſt, Canis mendico auxilians. Vbi quis nobis aduerſatur & diuerſis ſtudet partibus is, cuius auxilio nitebamur. Nam canes infeſti ſunt mendicis, velut ὁμοτέχνοις, niſi ſi quando fruſto panis corrumpuntur.

Iuppiter aquilam delegit.

Ζεὺς ἀετὸν εἵλετο, id eſt, Iuppiter aquilam delegit. Vbi quis adſciſcit ſibi pclaros, ſuisq́; rebus accommodos. Poetæ fingunt aquilã Ioui fulmen porrigere, quod hæc auis omnium altiſſime ſubuolet, nec ictu fulminis lædatur. Eiuſdem vſus eſt opera in rapiendo catamyto puero.

Aut minus animi, aut plus potentiæ.

Ἢ φρονεῖν ἔλασσον ἢ δύνασθαι δεῖ μεῖζον, id eſt, Oportet aut minus animoſum eſſe, aut plus poſſe. Conuenit in feroces, quorum arrogantiæ non ſuppetant vires. Aut qui non temere iritare, quem vincere non poſſint. φρονεῖν accipi poteſt pro ſapere: qui ſunt humili fortuna, iis multa diſſimulanda ſunt: quandoquidem quod vident perperam fieri, non queant vetare, & quod ſentiunt fieri oportere, non poſſunt efficere. Plutarchus in Laconicis tribuit Archidamo Zeuxidami filio, cum filium videret præcipitan-

tius

tius & inconſideratius pugnantem cũ Athe nienſibus: ἢ τῇ δυνάμει πρόσθες, ἢ τοῦ φρονήματος ὕφες. id eſt. Aut adde viribus, aut detrahe animo.

Felicitas à Deo.

Θεῶν δὲ δῶρόν ἐστιν εὐτυχεῖν βροτοῖς, id eſt, Felicitas datur deum homini munere.
Vt res noſtræ bene cedant, id in nobis ſitũ non eſt, ſed à ſuperum arbitrio pendet. Ho minum eſt conatus, dei eſt euentus.

Hyſtricis ſeta.

Θρὶξ ὕστριχος, id eſt, Pilus hyſtricis, dici poterit, dicterium acriter in quempiam tortũ. Ab animante ſumptũ, cui mos iritato, pinnas aculeatas, quibus illi tergum inhorret, teli ritu eiaculari, etiam procul, idq; facit intenta cute. His igitur ora canum vrgentium figit. Eſt autem hyſtrix de genere Erinaceorum, niſi quod huic lõgiores aculei. India & Africa potiſſimum hyſtrices generat, vt autor eſt Plinius lib. 8. cap. 35.

Alter Ianus.

Ἰανὸς ἄλλος, id eſt, Ianus alter. Quadrabit vel in prouidum ac circumſpectum, vel in ancipitem & perfidum. Perſius:
O Iane à tergo, cui nulla ciconia pinſit.
Sumptum à Iano bifronte, cuius notior eſt fabula, quam vt ſit hoc loco perceuſenda.

Veſtes circumfers ignem.

Εἵματι τὸ πῦρ περιστέλλεις, id eſt, Veſte circumfers ignem, vbi quid ridiculeſit. Aut vbi ouis ſuum ipſius malum fouet, veluti ſcortum, aut adulatorẽ, aut fictum amicũ.

Erinnys ex tragœdia.

Ἐριννὺς ἐκ τραγῳδίας, id eſt, Erinnys ex tragœdia. De fœdis aniculis. Sumptum ex Ariſtophanis Pluto, quo loco dictum eſt de Penia:
Ἴσως Ἐριννύς ἐστιν ἐκ τραγῳδίας. id eſt,
At forſan eſt Erinnys ex tragœdia.
Strabo Geographiæ lib. 4. tradit inſulas eſſe 10. in oceano Gaditano, noĩe Caſſiteridas quarũ vna prorſus inculta ſit, in reliqs habitare hoĩes colore fuſco, tunicis vtentes ad talos vſq; dimiſſis, pectoribus cingulo obuinctis, baculos manu geſtãtes, ĩ ſumma, pſimiles furiis tragicis. Quibus ex verbis apparet hoc habitu furias ĩ tragœdiis induci ſolere.

Aequalitas haud parit bellum.

Ἴσον πόλεμον οὐ ποιεῖ, id eſt, Aequalitas bellum haud parit. Aequalitate continetur concordia. Inęqualitas diſcordiarum eſt mater. Eſt Solonis apophtegma, quemadmodũ ſcribit Plutarchus in huius vita, admonens dictum hoc fuiſſe vulgo celebre, τὸ ἴσον πόλεμον οὐ ποιεῖ.

Piſcis primum a capite fœtet.

Ἰχθὺς ἐκ τῆς κεφαλῆς ὄζειν ἄρχεται, id eſt, Piſcis à capite primum incipit putere. Dictũ in malos principes, quorum contagione reliquũ vulgus inficitur. Apparet ab idiotarũ vulgo ſumptum.

Etiam Bætylum deuorares.

Καὶ βαίτυλον ἂν καταπίοις, id eſt, Etiam Bætylum deglutires. In voracẽ & omnia coquentem. Nam Bætylus dicitur ſaxum illud faſciis obuinctum, quod pro Ioue deuorauit Saturnus, vt teſtatus eſt Heſychius.

Malum vas non frangitur.

Κακὸν ἄγγος οὐ κλᾶται, id eſt, Malum vas non frangitur. Qui deterior, is non numquam viuacior, & in periculis tutior. Simili metaphora dicunt & hodie vulgo, malam herbam non perire.

Etiam quercus baccatur.

Καὶ δρῦς μαινὰς ἐγένετο, id eſt, Etiam quercus Mœnas facta eſt. De iis qui vix deliniuntur. Ab Orphei fabula, quercus ſua cithara demulcent is. Mænades enim ſunt mulieres afflatæ Baccho.

Vita molita.

Ἀληλεσμένος βίος, id eſt, Vita molita, ſiue victus, vt ita loquamur, farinatus. Suidas indicat adagium varie accipi. Quoſdam vſurpare de vita priſcorum, qui glãdibus veſcebantur, fortaſſis ob id qđ illis ſeculis ignotus adhuc eſſet carnium & piſcium eſus, ſolaq; glandium farina victitarent mortales. Alios de his quibus citra laborem vita lauta contingeret, propterea quod aliqnandiu poſt frumenta reperta, farinæ faciendæ ratio neſciretur. Eſt autem farina paratior, ſi cui libeat veſci. Alioqui proſcindendum aruum, ſerendum triticum, metendum, excutiendum, molendum, pinſendum. Nonnullos de iis qui in magna rerum, quas deſiderarent

ſiderarent affluentia, vitam agerent, vt adſi-
nęs ſit illi quod alio poſitum eſt loco, οὐ γὰρ ἀκανθαι, id eſt, Non enim ſpinæ. Cæſar Cõmentariorum lib. 1. Trium menſium molita cibaria ſibi quemque domo efferre iubent. Huc adludere videtur Ariſtophanes in Equitibus, cum Cleon populo blandiēs ita loquitur:

Ἀλλ' ἄλφιτ' ἤδη σοι πεφυραμένα. i.
At ego paratas tibi farinas iam dabo.
Cui reſpondet altera perſona:
Ἐγὼ δὲ μαζίσκας γε διαμεμαγμένας
Καὶ τοὔψον ὀπτόν, μηδὲν ἄλλ' εἰ μὴ 'σθίειν: id eſt,
Bene maceratas ego dabo tibi meſſulas,
Piſcemque coctum, nil aliud, quàm veſcere.

Hoc poſterius pertinet ad prouerbium, qđ ante retulimus: Victus maceratus. Rurſus in eadem fabula cum Cleon offerret μαζίσκας μεμαγμένας, alter reſpondet:

Ἐγὼ δὲ μυστίλας μεμυστιλημένας.
panem intelligens iam iure maceratum, ac madefactum, & ob id paratũ eſui. Ac mox offert vinum iam temperatum, vt ſtatim poſſit bibi:

Ἔχε καὶ πιεῖν κεκραμένον τρία καὶ δύο. i.
Dilutum habe, quod ebibas, tria, ac duo.

Nam olim vinum non bibebatur niſi aqua dilutum, quod apud Germanos inſuetum eſt. Optimam autem temperaturam exiſtimabant, ſi duobus vini cyathis duo aquæ adderentur. Porro quæ parata ſunt, ea gratiora eſſe paullo poſt declarat populus. Cũ enim alter iactaret ſe ſuo periculo rapuiſſe quod dabat, alter correxiſſe, reſpondet:

Ἀπιὼν γάρ, ἀλλὰ τῷ παραθέντος ἡ χάρις.
ſignificans illi deberi gratiam, qui cibum paratum appoſuerit.

Malum eſt bonum.

Κακὸν τὸ καλὸν ἔτι μὴ καιρῷ τύχῃ. id eſt,
Bonum malum fit, tempore haud datum ſuo.

Nihil gratum, quod intempeſtiuum. Pharmacum in tempore datum, ſaluti eſt, ſecus datum, mortem adfert. Citatur apud Athenęum libro ſeptimo hic verſiculus ex Timone:

Ὥρα γὰρ ἐρᾶν, ὥρα δὲ γαμεῖν, ὥρα δὲ πεπαῦσθαι. i.
Tempus amandi, tempus habendæ coniugis, eſt quod
Rebus ab his tandem moneat deſiſtere tempus.

Caricum ſepulchrum.

Καρικὸς τάφος, id eſt, Caricum monumentũ. De re magnifica ſumptuoſaque Sumptum, à Mauſoli ſepulchro, quod eſt apud Caras. Plinius libro 36. cap. 5. oſtendit opus hoc inter ſeptem orbis miracula commemoratum, idque potiſſimum ob artificum famã. Patebat ab auſtro & ſeptẽtrione ſexagenos ternos pedes. Breuius a frontibus, toto circuitu pedes quadringentos vndecim. Attollebatur in altitudinem viginti quinq; cubitis. Cingebatur columnis quadraginta ſex. Ab oriẽte cælauerat Scopas, a ſeptentrione Bryax, à meridię Timotheus, ab occaſu Leochares. Opere nondum abſoluto periit Artemiſia. Latini huiuſmodi monumenta vocant mauſolea. Martialis libro primo:
Aere nec vacuo pendentia mauſolea,
Item Propertius libro 3.
Nec Mauſolei diues fortuna ſepulchri.

Malum munus.

Κακὸν γε δῶρον ἐστὶ σοι ζημία. id eſt,
Munus malum eſt perinde vti diſpendiũ.

Nocet, non iuuat, qui largitur noxia. Veluti ſi quis adoleſcenti ſubminiſtret pecuniã, aut ſtulto committat imperium.

Inani ſpe flagrat.

Κενοῖσιν ἐλπίσι θερμαίνεται, id eſt, Inanibus ſpebus incenditur. In eum, qui fruſtra ſibi magna pollicetur. Spes enim ſtultis addit animos, etiamſi procul abſint Sapiens etiã ſi ſperat, diſſimulat. Decerptum apparet ex Sophocle, apud quem Aiax ita loquitur:

Οὐκ ἂν πριαίμην οὐδενὸς λόγου βροτόν
Ὅστις κενοῖσιν ἐλπίσιν θερμαίνεται. id eſt,
Haud emero virum mente nulla præditum,
Quemcumque inanes ſpes mouent & incitant.

Aeſchines contra Timarchum: ἐλπίδων κενῶν ἐμπλήσας. id eſt, Poſteaquam illum impleſſet inanibus ſpebus.

Voluitur dolium.

Κυλινδεῖται ὁ πίθος, id eſt, Reuolutum eſt dolium. In eum qui commouetur alieno exẽplo, ſiue inſtinctu ad ſtulte quid faciendũ. Nam doliũ facili impulſu quo velis voluitur. At ſapiens tetragono ſimilis, ſemper fixus & immotus. Apparet eſſe natũ ab hiſto-

xia de Diogene in publico ciuitatis tumultu voluente dolium, quam refert Lucianus lib. de conſcribenda hiſtoria.

Ceram auribus obdis.

Κηρὸν τοῖς ὠσὶν ἐπαλείφεις, id eſt, Ceram auribus oblinis. In eos qui recuſat audire vel æqua, vel iniqua. Natum ab Vlyſſis cera, qua ſuas ac ſociorum aures obturat apud Homerum, aduerſus Sirenarum cātilenas.

Corui luſciniis honoratiores.

Κόρακες ἀηδόνων αἰδεσιμώτεροι, id eſt, Corui luſciniis honoratiores. Cum indocti doctis præferūtur, improbi probis, blaterones eloquentibus, rapaces ac furaces cordatis & integris viris. Aut cum plus tribuitur improbitati & audaciæ, quam eruditioni ac ſapientiæ.

Commune naufragium.

Κοινὸν ναυάγιον τοῖς πᾶσι παραμύθιον, id eſt, Cōmune naufragium, omnibus ſolatiū. Multo facilius fertur malum, quod nobis eſt cū omnibus, aut cum multis commune Quin & hodie iactatur inter Scholaſticos: Miſerum eſt ſolatium habere calamitatis ſociū.

Cypariſſi fructus.

Κυπαρίττου καρπὸς, id eſt, Cypariſſi fructus, de verbis dictu magnificis, ceterum inutilibus. Prouerbium fluxit a natura arboris, quam Plinius libro 16. ſcribit, natu moroſam eſſe, fructu ſuperuacuam, baccis toruā, foliis amaram, odore violentam, ac ne vmbra quidem gratioſam. Hactenus Plinius. Atque huiuſmodi cum ſit, tamen proceritate, vnde & conifera vocatur a poetis, ac perpetuo virore, neque non naſcēdi difficultate, nonum aliquem fructum polliceri videtur. Theophraſtus autem lib. de cauſſis plātarum 1. ſcribit ſemen cupreſſi adeo eſſe minutum, vt vix oculis percipi poſſit. Neque enim huius eſſe fructum totum id qđ pilæ ſpeciem gerit, ſed quod cono innaſcetur, perquam tenue & exile, laricis ſemini proximum, quod pilula ſua dehiſcente dilabitur, nec legi niſi ab experto poteſt.

Ματτυάζειν.

ATHENAEVS, Dipnoſophiſtarum libro 14. refert cibi genus, primum à Theſſalis repertum, ſed quod Athenis quoque fuerit in deliciis, cum ſubeſſent imperio Macedonū, quorū lingua dicebatur ματτύα, a Græca voce μάττω, quod eſt pinſo, ſiue macero: vnde dicta ſit μᾶζα, quę & ipſa prouerbio locum fecit, vt ὑπερμαζᾶν dicerentur, qui lautius viuerent: poſt quidquid eſſet opiparū & elegans in cibis, ματτύα, dicebant, etiā in auibus, piſcib⁹, oleribus ac ſartis, & ματτυάζειν, qui ſuauiter viuerēt. Citantur in teſtimonium verſus ex Alexide.

Σκευάζετ' ἐνοχεῖσθαι προπόσει πίνετε
Λέπεσθε ματτυάζετε. id eſt,
Facite opparatus, & epulis incumbite,
Lepamini atque mattayzete.

Ceterum Atticis λέπεσθαι dicuntur, qui intemperanter indulgent Veneri, huc ni fallimur adludentibus, quod λεπίζω ſonet deglubo, quę vox et Latinis vſurpatione facta eſt obſcœna. λέπος enim Græcis pellem ſignificat. De Mattyis qui plura volet cognoſcere, legat finem 14 libri, quem modo citauimus, & mattyis explebitur affatim. Tot auctoribus Athenæus docet qd ſit mattya. Idem lib. 4. tradit apud Lacedęmonios ματτύων dicta bellaria quæ poſt αἶκλον, id erat cōuiuii genus, apud illos dabantur, quæ quidem & ἐπαίκλα vocabātur. Meminit huius cibi & Martialis lib. 9. Mattya ſola iuuant.

Matiolæchus.

Ματιολοιχὸς vulgato cōuicio dicebatur liguritor, & in minimis etiā rebus exquiſitus. Quin & Heſychius indicat quod puſillum ſit, id Græcis dici μάτιον. Aiunt autē eſſe cibi genus. Equidem in commentariis Gręcorū inuenitur μάτιον vocari, quod eſt minimū, aut genus menſuræ. Proinde quadrat in eos, qui per fraudem minimis e rebus ſectātur cōpendium: ἀπὸ τοῦ ματίου καὶ λοχῶσαι, niſi mauis a λείχειν. Vſurpatur ab Ariſtophane in Nebulis, inter multa epitheta, quibus virum improbum notat. Interpres tā varie exponit, vt ſatis fateatur ſe neſcire, ſcribens dici de eo qui malignam dat menſuram, de parco ac ſordido, de eo, qui cogitat inania, ſiue nanciſcitur friuola.

Poſt Marathonem pugna.

Μετὰ τὴν Μαραθῶνα μάχη, i. Poſt Marathonē pręlium. Vbi quis poſt calamitatē in aliam nouam rurſus incidit. Marathon locus eſt Atticæ, crebris cladibus inſignis, vbi acerrima pugna fuit cum Perſis. Refert Herodotus libro 6. Simile huic: μετὰ πόλεμον ταραχή, Poſt bellum tumultus.

Ne vities muſicam.

Μὴ κακούργει τὴν μουσικήν, i. Ne vities muſicā, id eſt, ne loquaris diſcrepantia, ne noua moliaris. Plutarchus in Apophtegmatis refert

ita

cta loquutum Emerepen, in Phrynidis cantoris organo duas ex nouem incidentem fides, quod ſeptem ſatis eſſe duceret.

Aſtutior coccyce.

Μηχανικώτερος κόκκυγος, id eſt, Coccyce aſtutior, dicebatur, qui aſtu ſibi conſuleret. Sũptum ab auis ingenio, oua ſubiicientis in nidos alienos, maxime palumbium, de qua abunde Plinius & Ariſtoteles.

Heſperidum mala.

Μῆλα ἑσπερίδων δωρεῖσθαι, id eſt, Mala Heſperidum largiri, qui magna ſplendidaq; largiretur. Nota eſt fabula de malis aureis. Huc adluſiſſe videtur Maro noſter in Buc. carm. Aurea mala decem miſi. cras altera mittã.

Solæ Lacænæ viros pariunt.

Μόναι λάκαιναι ἄνδρας τίκτουσι, id eſt, Solæ Lacænæ viros pariunt. Apud Lacedæmones fortiſſimi viri naſcebantur, & apud eoſdem matres ſeuere natos educabant. Narum eſt prouerbium ex apophtegmate Gorgus Lacænæ Leonidæ vxoris, cui cum peregrina quæpiã dixiſſet: Μόναι τῶν ἀνδρῶν ἄρχετε αἱ λάκαιναι, id eſt, Solæ viris imperatis Lacedæmoniæ: reſpõdit: Μόναι γὰρ τίκτομεν ἄνδρας, id eſt, Solæ enim parimus viros. Refert Plutarch. in vita Lycurgi.

Myrteam coronam ambis.

Μυῤῥινοῦν, id eſt, Myrteam cupere dicebatur, qui tyrannidẽ, aut magiſtratum ambiret. Nam olim principes myrteis corollis coronabantur, ſiquidem Suidæ credimus.

Præuertit ancoræ iactum deus.

Ἀλλ' ἀντέπιπτεν τὴν ἐπ' ἄγκυραν θεός. id eſt, Sed anteuertit ancoræ iactum deus. Cum res præter ſpem euenit. Traductum a nautis, quibus accidit ſæpenumero, vt cũ parant ſeſe vt ancoram iaciant, in portum appulſuri, repellantur a ventis, & in mediã tempeſtatem reuocentur.

Pro Delo Calauriam.

Ἀντὶ δήλου τὴν καλαυρείαν, id eſt, Pro Delo Calauriam. Eſt in fabulis: Neptunum cũ Latona permutationem feciſſe, vt illa Callauriam inſulam Neptuno concederet, poſſideret Delum, proq; dato Tænaro reciperet Pythonem. Eſt autem Callauria exigua inſula, haud procul à Creta. Pauſanias in Corinthiacis tradit Calauriam olim fuiſſe ſacram Apollini, Delphos Neptuno, hos inter ſe commutaſſe loca. Meminit eius rei Strabo quoque lib. 8. Trœzen, inquit, ſacra Poſidoni, i. Neptuno eſt, vnde & Poſidonia dicta quondam. Eminet aũt e mari ad quindecim ſtadia: ne ipſa quidem obſcura ciuitas. Huius portui dicto Pogon imminet Calauria, exigua inſula, circuitu ſtadiorũ triginta. Hic erat aſylum Neptuno ſacrũ. Et fama eſt hunc deum commutatione facta cum Latona, data Delo recepiſſe Calauriam, cum Apolline vero, pro Pytho recepiſſe Tænarum. Ephorus autem ipſum refert oraculum:

Ἴσον τοι Δῆλόν τε Καλαύρειάν τε νέμεσθαι,
Πυθώ τ' ἠγαθέην, καὶ Ταίναρον ἠνεμόεντα. id eſt,
Nil refert Delos fuerit ne Calauria culta,
Pythos ne excellens, an peruia Tænarus auris.

Ea res in prouerbium abiit, quoties manus manum lauat, & officium officio penſatur.

Antiquior Codro.

Πρεσβύτερος κόδρου, de priſcis, & ob antiquitatem admirandis. Codrus antiquiſſimus Atticę rex, cuius alibi nobis facta mentio. Ad hunc genus ſuum referebant, qui generoſi videri volebant.

Hirundo totos ſchœnos anteibit.

Πρόσωθις χελιδὼν ὅλους σχοίνους παρέρχεται, id eſt, Hirundo quępiam totos ſchœnos preteribit. Vbi quis immenſo vincit interuallo. Nam σχοῖνος Græcis menſurę genus, quę ſicut exiſtimat Herodotus libro 5. ſexaginta complectitur ſtadia. Quemadmodum & docet Hermogenes in libello cui titulus περὶ μεθόδου δεινότητος, oſtendẽs eſſe verbum Aegyptium, quemadmodum paraſanges Perſicum. Etiamſi Plinius libro 12. cap. 14. quadraginta ſtadia tribuit ſchœno, quæ efficiãt paſſuum quinque milia. Rurſus idem lib. 5. cap. 10. ſcribit ſchœnum patere ſtadia triginta, vnde varietas videtur accidiſſe ſcribarum vitio. Quãquam ſuſpicamur hoc loco Chelidonem pro viro accipiendum, cuius alibi facta eſt mentio, qui haud ſcimus, an curſu celeritateque pręcelluerit.

Nihili cocio eſt.

PLAVTVS in Aſinaria: Vetus eſt, nihili cocio eſt. Dictum videtur in eos, qui pollicentur in futurum, nec exhibent tẽ præſentẽ.

Laberius

Laberius apud Gellium cocionem peruulgato verbo dixit, quem veteres ariolatorem dixerunt. Dicuntur autem hęc apud Comicum à lena, quę prędicabat ſibi oculatas eſſe manus, atque id demum credere quod videret. Quod autem alii legũt coactionem, id neque carminis ratio patitur, niſi vocalem elidas. Ex Feſto Pompeio propemodũ licet coniicere coctionem eſſe legendũ. Ait enim coctiones appellatos a cunctatione, quod in emendis vendendiſque mercibus tarde perueniant ad iuſti precii finem. Proinde apud antiquos primam ſyllabam, per u litteram, non per o ſcribi ſolitam. Huic adſtipulatur quod ſcribit Anneus Seneca libro epiſtolarum 11. diſſerens non eſſe ceſſandum a benemerendo, quod aliquando inciderimus in hominẽ ingratum. Et poſt malam, inquit, ſegetem ſerendum eſt. Sępe quidquid perierat adſidua infelicis ſoli ſterilitate, vnius anni reſtituit vbertas. Eſt tanti, vt gratum inuenias, experiri & ingrato. Nemo tam certam habet manum, vt nõ ſępe fallatur. Aberrent, vt aliquando hæreant. Poſt naufragia, maria tentantur. Fœneratorem non fugat a foro coactor. Cito inerti otio vita torpebit, ſi relinquendum eſt, quidquid offendit. Hactenus Seneca. Quo loco num coactor legendum ſit, nec ne, ſtudioſis expendendum relinquitur. Iuxta etymologiam cuntio ſiue cunctio, aut mutata littera contio dicendum eſſet, ni quod Feſtus Pompeius oſtendit eundem eſſe coctionem & cocionem. Is in dictione Arulator, conſentit cum Gellio, confirmãs eundem eſſe cotionem cum arulatore. Arulatorem autem dici a voce Gręca αἶρε, id eſt, tolle, quod merces eas ſequatur, ex quibus ſi quid ceciderit lucri, poſſit tollere.

Non nauigas noctu.

Οὐ νυκτὶ πλοεῖς, id eſt, Non noctu nauigas. De eo, cui nihil eſt certi, quod ſequatur, propterea ꝙ nocturnis temporibus certius nauigant nautę, ꝑp ſtellarum notas, de q̃bus alias dictũ eſt. Chryſippus, vt citãt, negationem detraxit, νυκτὶ πλοεῖς. manẽte, ſicut quidem arbitramur, eadem ſñia. Nã quid alioqui fuerat memorandũ, ſi Chryſippus citra negationem extuliſſet? quaſi vero non idẽ iuris ſit in quauis oratione. Quamquã autem nautæ noctu ſtellarũ indicia ſequũtur longe tamen certior interdiu nauigatio.

Mores hominum regioni reſpondent.

Καὶ τῶν φυτῶν τὰ σπέρματα, καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ βίοι ταῖς χώραις συνεξομοιοῦνται. id eſt, Et plãtarum ſemina, & hominũ mores ad regionis habitum reſpondent. Refertur & hoc in Gręcorum prouerb. collectaneis natum ab apophtegmate, cuius meminit Plutarchus. Vt triticum in non nullis agris degenerat in aliud genus, ſoli vitio: ita pro qualitate regionis variantur hominum ingenia. Mõtani aſperi fere ſunt & inhumani. Litotales ferme prędones & immites. Campeſtres molles & humani. Herodotus in calce libri vltimi, ſatis declarat primum e Cyri reſponſo natum eſſe. Etenim cum Perſæ rerum potiti poſtularent, vt ex aſpera regione, quam tum incolebant, transferrentur in commodiorem ac feraciorẽ, annuit quidem, ſed admonitis vt poſthac ſeſe pararent ad ſeruiendum, non ad imperandum: φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς γίνεσθαι. Οὐ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι καρπόν τε θωμαστὸν φύειν, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. id eſt, Ex mollibus enim regionibus molles homines naſci ſolere. Neque enim eiuſdẽ eſſe terrę fructum egregium producere, & viros in re bellica præſtantes.

Cum cane ſimul & lorum.

Σὺν τῷ κυνὶ καὶ τὸν ἱμάντα, id eſt, Vna cum cane lorum quoque. Clauſula eſt heroici carminis. Eudemus ĩdicat dici, quoties ſimul omnia pereũt, vt nihil omnino ſit reliqui, ne ſpes quidem recuperandi quod periit.

Teipſum inſpice.

Μὴ τοὐμὸν ἀλλὰ καὶ τὸ σὸν φῦλον σκόπει. i. Age non meum, verum & tuum inſpicio genus.

Teucer in tragedia quapiã in Agamenonẽ ſibi generis vitium probro vertẽtem, quod nothus eſſet, tegerit huiuſmodi conuiciũ, quod & ipſe genus duxiſſet à Cliſthene effeminato. Stultũ eſt in alterum dicere, quod in te poſſit retorqueri. Adagium refertur à Plutarcho.

Ne mihi vacuam abſtergas.

THEOCRITVS in Syracuſiis:

Μὴ φύη μελιτῶδες ὃς ἁμῶν καρτερὸς εἴη,
Πλὰν ἑνός, οὐκ ἀλέγω, μή μοι κενεὰν ἀπομάξῃς, i.
Ne quiſquam exiſtat Proſerpina, quẽ dominum, vno

Excepto, agnoſcamus, ego id non cuto,
caneto,
Abſtergas ne mi vacuam.

Subeſſe prouerbium videtur in eo quod ait: Μή μοι κενεὰν ἀπομάξῃς. Subaudiendum autem ῥαβδὸν, χεῖρα, aut ſimile quiddam. Apparet eſſe comminantis, aut timentis alapã, aut colaphum. Nam locus nondum ſatis liquet. Eruditis itaque relinquimus excutiẽdum diligentius. ἀπομάττειν, dicuntur & plaſtę, qui argillam oblinunt, dum fingunt imaginem. Solẽt quidam ſimulare officiũ, quaſi velint aliquid ſordium a mala abſtergere, & interim imprudenti illinũt aliquid ſordium. Quemadmodum inducunt Bacchum facie, gypſo, & vuarum ſucco oblita. Interpres tamen homo nec admodum doctus, nec diligens, mauult ſubaudiri menſuram, fortaſſe χοίνικα. Quod in menſura redundat, abſtergetur terete baculo. Fallit igitur qui nondum plenam abſterget, ita ſimulans aliquid redundare. Sentit ſe non eſſe illi ancillam, vt ab eo debeat obiurgari. Heri offenſi defraũdant ſeruos ſuo dimẽſo, hoc eſt, ni fallimur, quod ait, non ſum ſollicita, ne mihi menſuram vacuam abſtergas.

Cum ſis nanus, cede.

Νάνος ὢν ὕπεικε, id eſt, Nanus cum ſis, cede. De puſillis dictum. Nani enim homunciones appellantur infra modum humani corporis, & prodigioſæ breuitatis. Iuuenalis:
Nanum Atlanta vocamus.

Νάνος enim Græce dicit quaſi μὴ ἄνω, quod non excreſcat in altum. Citatur Theophraſtus, qui ſenſerit nanos dici, quibus pudendum membrum ſit iuſto maius, quod in hoc hominum genere inueniri probabile eſt. Quadrabit in tenues & humilis fortunæ homunculos, ac quemadmodũ ait Horat. moduli bipedalis, qui potentes ſumptu conantur æquare.

Nocte lucidus, interdiu inutilis.

Ἐν νυκτὶ λαμπρός, ἐν φάει δ᾽ ἀνωφελής, id eſt, In nocte lucens, luce vero inutilis.

De præpoſteris qui ſapiunt, vbi nihil eſt opus, cũ opus eſt, vbi dormiunt. Ceterũ magis videtur competere in eum qui inter indoctos videatur aliquid eſſe ĩ litteris, inter eruditos nihil ſapiat. Aut inuertendum eſt prouerbium:

Ἐν φάει λαμπρός, ἐν νυκτὶ δ᾽ ἀνωφελής.

Sumptum à gemma quadam, cuius alibi fecimus mentionem.

E Tantali horto fructus colligis.

Ταντάλου κήπους τρυγᾷς, id eſt, Ex Tantali horto fructum colligis, id eſt, ea conſectaris, quæ nuſquam ſunt, aut quibus frui non licet. Quod quidem appoſite dicetur in mũdanis addictos voluptatibus. Nam ii dum his veluti temulenti fruuntur, egregie felices ſibi videntur. Verum ſimul atque reſipuerunt, iam velut expergefacti, intelligunt omnia illa nihil fuiſſe, niſi mentis non admodum ſanæ ſomnium.

Telenico pauperior.

Τελλήνου πενέστερος, id eſt, Telenico pauperior. Nam is vſqueadeo notę paupertatis fuit, vt Seriphii verbum inde finxerint, dicantq́; τελμνίσαι pro euacuare.

Telenicia echo.

Τελλήνιος ἠχώ, id eſt, Telenicia echo, recte dicetur oratio fatui. Sic enim vocant crepitũ vaſculorum inanium. Sumpto epitheto ab eodem, de quo modo diximus Telenico. Quamquam Plutarchus inter argute dicta Epaminondę, meminit Tellenis cuiuſdam peſſimi tibicinis, cui diſſimillimus fuerit Antigenidas. Expendat igitur lector an ab hoc malit deductum prouerbium. Etenim de Tellenis cantilenis alias nobis dictũ eſt.

Terebintho ſtultior.

Τερεβίνθου ἀνοητότερος, id eſt, Terebintho demẽtior, in ſtupidum ſibique placentem, quod arbor ea late porrigat ramos, quod eſt inſolenter oſtentantium ſeſe, ad hęc nigrore inſignis, foliis craſſis, ſucco item pingui & reſinoſo, tum alias alia ſpecie. Parit quidem cum vite, ſed diſſimilem fœtum.

Męnia Semyramidis.

Τείχη Σεμιράμιδος, id eſt, Muri Semyramidis, de muris inexpugnabilibus dicebatur, egregieq́ue munitis. Ouidius libro Metamorphoſeon quarto:
Vbi dicitur altam
Coctilibus muris cinxiſſe Semyramis vrbem.

Manum admouere.

Τὴν χεῖρα ἐπιβάλλειν, i. Manum apponere dicebantur,

ocebantur, qui ſeſe inſinuarent in rei cuiuſpiam egregiæ communionem. Tranſlatū à ſacris, in quibus nonnunquam fieri ſolet, vt aliis rem diuinam facientibus, alius aliquis adueniens, admota victimæ manu, fiat & ipſe particeps ſacrificii.

Patris eſt filius.

Τοῦ πατρὸς ἐστὶ τὸ παιδίον, id eſt, Patris eſt filius. Ita loquuntur, vbi quis mores imitatur patrios. Et in genere, eius filium vocamus quemlibet, quem moribus expreſſerit, quod liberi ferè parentes referre ſolcāt. Hūc titulum Varro vni ex Menippeis indidit, citante Nonio Marcello. Varronis autem tituli fere prouerbiales ſunt. Philoſtratus in Ariſtide commemorat, ſophiſtā hoc prouerbio notaſſe Alexandrum, quod patris ambitionem imitaretur.

Paruo emptas carnes.

Τὸ ὤνιον κρέας οἱ κύνες ἐσθίουσι, id eſt, Paruo emptas carnes, canes edūt. Quidam putria emunt obſonia, ne pluſculum inſumant nummorum. Ea cum nullus attingit, canibus aliquoties edenda ſeruantur. Sapit & hoc vulgus horum temporum.

Qui domi compluitur.

Τὸν οἴκοθεν βρεχόμενον οὐδὲ θεὸς οἰκτείρει. id eſt, Qui domi compluitur, huius ne deū quidem miſeret, vulgo Græcis iactatum. Senſus eſt eum modis omnibus ſuo malo videri dignum, qui ſit vſqueadeo ignauus, vt nec domi ſuę poſſit à pluuia tut⁹ eſſe. Eiuſdem farinæ cum ſuperiore prouerbium.

Tragicus Theocrines.

Τραγικὸς Θεοκρίνης, Tragicus Theocrines. Vſurpauit hoc adagium Demoſthenes aduerſus Aeſchinem. Theocrines primum tragœdiarum actor fuit, deinde calumniator, & ſycophanta. Vnde Demoſthenes in oratione pro Creſiphonte. Aeſchinem tragicum Theocrinem vocat. Extat eiuſdem aduerſus hunc Theocrinem, oratio, quā quam nonnulli Dinarcho tribuunt. Vſus eſt hoc prouerbio diuus Hieronymus, ni fallimur, in epiſtola ad Furiam, de viduitate: Vbicumque viderent Chriſtianum, ſtatim illud de triuio: τραγικὸς θεοκρίνης. Hoc conuicii iaciebant in Chriſtianum, quaſi ſanctimoniæ ſimulator magnificis verbis aliorum vitam criminaretur.

Tragicum malum.

Τραγικὸν πάθος, id eſt, Tragicum malum, dicetur ingens, cuiuſmodi finguntur in tragœdiis. Nā ab iis abſtinet comœdia. Quintilianus duo facit affectuum genera: quoſdam enim atrociores eſſe, hos amat tragœdia, quoſdam mitiores, his vtitur comœdia: ac tragicos quidem πάθη vocant, comicos ἤθη. Tragœdia ſemper habet triſtem exitum: Comœdia lætum. Vnde Plautus citante Feſto Pompeio, Comœdicè dixit pro ſuauiter: Fuge, heus aſtitiſti & dulce, & comœdice.

Cæcus auribus ac mente.

Τυφλὸς τά τ' ὦτα, τόν τε νοῦν, τά τ' ὄμματ' εἶ. i. Tu ſimul & aure, & mente, & oculis cæcus es.

Quadrat in hominem plane ſtupidum.

Cæcum inſomnium.

Τυφλὸν ὄνειρον. id eſt, Cæcum inſomnium, de re friuola vanaq; . Quædam enim inſomnia portendunt aliquid, quædam inania ſunt, quemadmodum ſunt & bruta fulmina.

Aſinos non curo.

Τῶν δ' ὄνων οὔ μοι μέλει, id eſt, Ceterum aſinos nil moror. Congruit in eum, qui domeſticis contentus opibus, non quærit aliena. Nam cui plauſtrum eſt domi, huic non eſt opus aſinis cōducticiis, carmen integrum alibi citauimus.

Plurium calculus vincit.

Τῶν πλειόνων ψῆφος νικᾷ, id eſt, Plurium calculus vincit. Quoties in conſilio ceditur multitudini. Plin. in Epiſt. quæritur, numerari ſententias, nō expendi. Et Liuius: Pars, inquit, maior meliorem vicit.

Piſtillo nudior.

Ὑπέρου γυμνότερος, id eſt, Piſtillo nudior. De vehementer tenui. Cognatum illi: παττάλου γυμνότερος, id eſt, Paxillo nudior. His enim cortex detrahitur.

Pillo caluior.

Ὑπέρου φαλακρότερος, i. Piſtillo caluior. Prouerbialis item hyperbole, de magnopere glabris. Nam ima piſtilli pars, calui cranium referre videtur. Transferri poteſt ad inſigniter egenos, aut ſimplices, ac diſſimulandi ignaros.

Aureum ſubæratum.

Ὑπόχαλκον χρυσίον, id eſt, Subæratum aurū

 dice-

dicetur homo nequaquam ſyncerus, ſed aliud præ ſe ferens, aliud intus occulens. Sumptum à nomiſmatis adulteratis.

Nihil de vitello.

Νεοσσὸν οὐδέν μοι δίδωσ, id eſt, Nihil mihi de vitello dediſti. Quadrat in eos, qui impertiunt deteriora, meliora ſibi ſeruantes. M. Tull. in lib. De diuinatione 2. narrat huiuſmodi fabulam, vnde conſentaneum eſt hoc mutuatum eſſe prouerbium: Quidam ſomniarat ſe videre ouum ex lecti cubicularis faſcia pēdens illigatum, id ſomnium cum ad coniectorem retuliſſet, reſponſum eſt theſaurum indicari: proinde foderet eo loco quo ſe ſomniaret ouum videre: vbi fodiſſet, reperit aurum argento circumtectum. Miſitque paullulum ex argento cōiectori, diſſimulans inuentum aurū. Coniector accipiēs, Nihil ne, inquit, de vitello?

Queruli in amicitia.

Οἱ φιλομεμφεῖς εἰς φιλίαν οὐκ εὐφυεῖς, id eſt, Qui queruli ſunt in amicos, non ſunt ad amicitiam idonei. Conniuere ad amicorum vitia, hæc res & iungit, iunctos & ſeruat amicos. Sententia videtur deſumpta ex Herodoto. Conſtabit tamen trimeter ſi legas: ὁ φιλομεμφὴς εἰς φιλίαν οὐκ εὐφυής. Nec tamen videmus quid ſit φιλεμεμφής. Si legimus φιλομεμφεῖς, addenda eſt coniunctio, οἱ δ' φιλομεμφεῖς, ita conſtabit verſus,

Qui querulus eſt, amicitiæ haud accommodus.

Cleomenes ſuperat cubile.

Κλεομένης τῆς κοίτης ὑπερέχει, id eſt, Cleomenes cubile ſuperat. De eo qui magis abundaret rebus ſuperuacaneis quam neceſſariis. Ductum apparet à quopiam, corpore, quàm pro lectuli modo, maiore. Sicut & Iuuenalis:

Lectus erat Codro, Procul minor.

Vterque ambo.

Ὁ μὲν ἑκάτερος ἀμφότερος, ὁ δ' ἀμφότερος οὐδέτερος, i. Vterq; ambo, ambo neuter. Inſtar ænigmatis eſt, cuius meminit Plutarch. in Moralibus, & extat in Græcis Epigrammatis. E duobus fratribus, quorum alteri nomen erat ἑκάτερος, alteri ἀμφότερος, ille bonæ frugis erat, hic nequam. Hos cum Philippus vidiſſet, hoc in eos iocatus eſſe fertur. Quadrabit in duos aliquos, quorum alterius nequitiam, alterius probitas compenſat.

Os ineſt orationi.

Ὀστοῦν ἔνεστι τῷ λόγῳ, id eſt, Sermoni ineſt os ac vigor. De oratione non inani, ſed ſolidas habente ſententias. Dictum hoc Themiſtocli tribuitur, videtur è poeta quopiā deſumptum. Eſt enim iambicus Dimeter. Quintilianus item rerum inuectionem appellat orationis oſſa. Sumpta ſimilitudine ab animantium corporibus, quæ oſſibus ſuſtinentur, colligantur, neruis, veſtiuntur carnibus, & pelle, cohærent anima, mouentur actu.

Fluuius non ſemper fert ſecures.

Οὐκ ἀεὶ ποταμὸς ἀξίνας φέρει, id eſt, Non ſemper ſecures fert fluuius, id eſt, non protinus tibi ſperes idē, quod aliis feliciter ceſſit. Natum ab apologo Aeſopico: Cuidam cædenti ſyluam, ſecuris è manibus excidit. Mercurius inuocatus reddidit argenteam. Neganti ſuam eſſe, reddidit auream. Hanc quoque ſuam eſſe negāti, ferream tandem reſtituit, & illas inſuper donauit. Alius quidam eundem euētum ſperans, data opera, paſſus eſt elabi ſecurim. Ea cum periſſet, nec Mercurius imploratus adfuiſſet, expoſtulanti, prior ille reſpondit ad hunc modum: οὐκ ἀεὶ ποταμὸς ἀξίνας φέρει. Quāquam hic apologus varie narratur in aliis commentariis, nempe adfuiſſe Mercuriū, & prolata aurea ſecuri rogaſſe, nū ea eſſet quæ periſſet, atque eo protinus affirmante ſuam eſſe, Mercurium offenſum hominis impudentia, nec ferream reſtituiſſe.

Non eſt Dithyrambus, ſi bibat aquam.

Οὐκ ἔστι διθύραμβος ἂν ὕδωρ πίνῃ. id eſt,
Haud Dithyrambus eſt, aquam ſi potitet.

Non adeſt hilaritas, cum deeſt vinum: languet poetarum ingenium, ni vino concaleſcat. Vnde, teſte Flacco:

Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus. Et,
Ennius ipſe pater, numquam niſi potus ad arma
Proſiliit dicenda. Et:
Nulla placere diu, nec viuere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus.

Quin, ut refert in Sympoſiacis Plutarch., Aeſchylus tragœdias ſuas potādo ſcripſit.

Excitat

Excitat enim vini calor inueniendi vim, quę torpet nonnunquam in ieiunis, mouet phātaſias, addit impetus, ſubminiſtrat fiduciam. Addit Gorgiam non recte ſuam tragœdiam Marti tribuiſſe, cum Baccho magis ſit adſcribenda. Dithyrambi canebantur in honorem Bacchi, qui & ipſe διθύραμβος dictus eſt, quod bis natus velut è duabus ianuis prodierit.

Poſt acerba prudentior.

Παρὰ τὰ δεινὰ φρονιμώτερος, id eſt, Poſt mala prudentior. Finitimum illi:

Ῥεχ. ἐν δέ τε νήπιος ἔγνω.

Plato in Sympoſio. ἃ δὴ καὶ σοὶ λέγω ἀγάθων μὴ ἐξαπατᾶσθαι ὑπὸ τούτου, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἡμετέρων παθημάτων, γνόντα εὐλαβηθῆναι, καὶ μὴ κατὰ τὴν παροιμίαν, ὥσπερ νήπιος παθόντα γνῶναι, id eſt, Quæ ſane & tibi dico Agathon, ne ab hoc fallaris, ſed meis doctus malis caueas, neque, quemadmodum habet prouerbium, ſtulti more malo accepto ſapias. Congruet in eum, qui ſuo malo redditus eſt cautior.

Pauſone mendicior.

Παύσωνος πτωχότερος, id eſt, Pauſone mendicior. Pauſon pictor quiſpiam fuit, inſigni tenuitate, quemadmodum apud Iuuenalē Codrus. Hunc notat Ariſtopha. in Pluto, apud quem cum Penia exclamaſſet: ὦ πόλις ἀργεῖα κλύεθ' οἷα λέγει; id eſt, O vrbs Argos, quod ait audi: reſpondet Chremylus: παύσωνα καλει τὸν ξύσσιτον, id eſt, Pauſonē adhibe tibi conuiuam.

Vltra Hyperbolum.

Ὑπὲρ τὸν ὑπέρβολον, id eſt, Vincit Hyperbolum. Hyperbolus quiſpiam erat, mirum in modum appetens litium, Vnde conuenit in eos, qui ſimili laborant morbo. Plutarchus in vita Alcibiadis, Thucydides Peloponneſiaci belli lib. 8 & Ariſtophanes in Equitibus oſtendit Hyperbolum fuiſſe hominem modis omnibus improbiſſimum, nec vlla re clarum, aut potentem, niſi vitio linguę. Præterea M. Tull. lib. De claris oratoribus, ita ſcribit de Saturnino: Homo ſimillimus Athenienſis Hyperboli, cuius improbitatem veteres Atticorum comœdiæ notauerunt. Ariſtophanes pręter alia ſcribit & hoc de hyperbolo:

Ἄνδρα μοχθηρὸν, πολίτην ὄντα, ὑπέρβολον. i. Improbum virum, atq; ciuem vapam aci dumque Hyperbolum.

Sus in volutabro cœni.

Ὗς λουσαμένη εἰς κύλισμα βορβόρου, id eſt, Sus lota rediit ad volutabrum luti, cum quis iterat iam expiata flagitia, ſicut indicauimus alibi. D. Petrus epiſt. 2. c. 2. Canis reuerſus ad ſuum vomitum, & ſus lota in volutabro luti. Adſimile huic Prouerb. 26. de eo, qui iterat ſtultitiam ſuam, id eſt, peccatum.

Mendax Atraphaxis.

Ψευδῶν πλέα ἀτράφαξις, id eſt, Referta mendaciis Atraphaxis. De tumidis ac ventoſis. Atraphaxis oleris genus, quod celeriter in altum ſurgit. Latinis atriplex dicitur, adfinis, ut fallimur betarum generi, quæ & ipſæ ſubito grandeſcunt alioqui fatuę. Id qđ indicat & Theophraſtus in hiſtoria plantarum, lib. 1. ca. 5. Eadem herba ab eodem, lib. 7. cap. 1. recenſetur inter eas, quæ celeriter proueniunt, nempe die à ſatu octauo. Eſt caule grandiore, ſed molli carnoſaque Suida admonet dictum in Cleonem, qui falſo calumniaretur equites in cōcilio: cui cum fides haberi videretur, dictum eſt: Ψευδῶν ἀτράφαξις πλέαν εἶναι τὴν βουλὴν, id eſt, Concilium plenum eſſe mendaci Atraphaxi: quo dicto ſimul notata eſt & Cleonis in calumniando vanitas, & populi facilitas in credendo. Eſt enim illud proprium calumnię, è leuiſſimo malo ſubitò maximam excitare tragœdiam. In hāc ferme ſententiam Suidas. Adagium ſumptū eſt ex Equitibus Ariſtophanicis.

Infige plagam ab aratro.

Παῖε τὴν ἀπ' ἀρότρου, id eſt, Infige plagam aratri: ſiue, impinge vomerem, cum iubebimus ſtrenue pugnare licet ſine arte. Natū aiunt ab huiuſmodi fabula, quam narrat Pauſanias lib. Elia 2. Glaucus quidam Caryſtius cum terram aratro proſcindēti forte fortuna vomis excidiſſet ab aratro, ſublatum aptauit manu vice mallei. Quod vbi cōſpexiſſet pater Demylus, iuuenē produxit in Olympia, ad pugilum certamen: verum vbi iam artis imperitus, plagis afflictus pęne deficeret, pater acclamauit: παῖε τὴν ἀπ' ἀρότρου, admonens, vt ſic peteret hoſtem, quemadmodum vomere ſolet vulnerare terram. Hac voce rediit animus iu-

ueni, vicitq́; . Idem poſtea bis vicit Pythia, octies Nemea, item octies Iſthmia, auctor Pauſanias.

Summis ingredi pedibus.

QVI clanculum, aut cautim, ac pedetentim, quod aiunt, conãtur aliquid, ſummis pedibus ingredi dicũtur. Græci iucundius efferunt aduerbio compoſito, ἀκροποδητί. Idẽ valent illa: Suſpenſo gradu, & ſuſpenſis pedibus. Traductum à geſtu eorũ, qui ſic ingrediuntur, vt ſtrepitum pedum nemo ſentiat: aut q viæ diffiſi, cautim & leuiter figunt veſtigia. Aliquãto diuerſius eſt, quod eſt apud Platonem in Lachete: καὶ οὐδ' ἄκρῳ ποδὶ ἐπιβαίνοντας, id eſt, Ne ſummo quidem pede ingredientes, quod pertinet ad illam formam: Summis labris degustare, Summis digitis attingere.

Cœlum digito attingere.

PROVERBIALI nimirum hyperbole, digito cœlum attingere dicuntur, qui longe ſupra mortalium conditionem, ac diis proximi eſſe videntur. M. Tullius ad Atticum lib. 2. Noſtri autem principes digito ſe cælum putant attingere, ſi mulli barbati in piſcinis ſint, qui ad manũ accedãt. Cognatum illi, quod alias ex eodem retulimus: In cœlo eſſe. Ad conſimilem modum Horatius:

Quod ſi me lyricis vatibus inſeris,
Sublimi feriam ſidera vertice:

Ouidius:

Huic tu cum placeas & vertice ſidera tangas.

Et apud Theocritum in Hodœporis:

Ὅττι πόκ' ἤδη.
Ἀρνα τάμνω τὸν ἄμνον, ἐς οὐρανὸν ὔμμιν ἀλεῦμαι.
Agnum quãdo tuli, vobis in ſidera abibo.

Lyſimachus cum ad Thraciam peruenisſet, velut occupatis extremis regni finibus, Nunc, inquit, Byzantii ad me veniũt, poſteaquam cælum attingo lancea. Eam vocẽ inſolentiſſimam ita caſtigauit Paſiades Byzantius, qui tum forte aderat, vt diceret: Abeamus, ne lanceæ mucro cælũ pertũdat.

Corinthiari.

Κορινθιάζεσθαι veteres vulgato ioco dicebant eos, qui ſcortationibus ac luſtris indulgerent, qui ve lenocinium exercerent. Sumptum eſt à meretricibus Corinthienſibus, de quibus ſuo loco dictum eſt. Tantus enim illic honos habebatur meretricibus, vt, quemadmodum ex auctoribus docet Athenæus, illic in templo Veneris proſtarent, atque in ſolemnibus precibus illud addi ſoleat, vt dii augerent meretricum numerum. Quin & illud refert, meretrices facto ſacro Veneri, ciuitatem extremo periculo laborantem ſeruaſſe placata Venere. Prouerbii meminit huius Stephanus de vrbibus, Ariſtophanis adlegans Cocalum.

Si tanti vitrum, quanti margaritum?

DIVVS Hieronymus in epiſtola quadam ad Demetriadem virginem: Solent miſeri parentes, & non plenæ fidei Chriſtiani, deformes, & aliquo membro debiles filias, quia dignos generos non inueniunt, virginitati tradere: ſi tanti, vt dicitur, vitrum, quanti margaritum? Vtitur eodem complaſculis alibi locis, vſurpatur & à Tertulliano in libello ad martyres. Hoc dicto ſumma rerum inæqualitas ſignificabatur. Inter gemmas prima laus olim fuit vnionibus, vitrum viliſſimum; & tamen gemmas nonnihil imitatur. Si tanto ſtudio curas, vt viuat corpus, quàm eſt danda opera, quò viuat animus? Si nihil non facis, quo placeas homini principi, quanto magis enitendum, vt placeas principi deo? Si tantis ſudoribus parantur opes periturae vel vſu, vel furto, cur non magis incumbimus, vt cæleſtes opes adcumulemus? In his & huiuſmodi locus erit prouerbio.

In culmo arare.

Ἐπὶ καλάμῃς ἀροῦν, id eſt, In ſtipula arare, dicuntur, qui labore numquam intermiſſo vim mentis exhauriunt: aut qui nunquã deſinũt ab amicis petere quod debet. Sumpta metaphora à nimium auidis agricolis, qui ſegetẽ non patiuntur vnquam interquieſcere: ſed aſſidua cultura ſuccum omnem ſoli exhauriunt, ſtatim à meſſe, nouam ingerentes ſementem. Suidas citat ex Lyſia.

Taciturnior Pythagoreis.

Σιωπηλότερος ἔσομαι τῶν πυθαγόρα τελεσθέντων,
i. Taciturnior ero, quàm hi, qui Pythago-

ræ ſunt initiati. De vehementer taciturnis vſurpari ſolet. Sumptũ à Pythagoræ ſchola, in qua quinquenne ſilentium indicebatur auditoribus, quam ἐχεμυθίαν vocant, à cohibendo ſermone. Suidas prouerbii titulo refert, & Zenodotus in collectaneis.

Attagenæ nouilunium.

Ἀτταγᾶς νουμηνία, id eſt, Attagenæ nouilunium. Refertur à Suida: nec explicatur, niſi quod è diuerſis locis haud difficile coniectura colligi poteſt, dictum fuiſſe in turbam abiectorum & ſeruilium hominum. Siquidem Attagen auis eſt paluſtris, verſicoloribus plumarum maculis diſtincta: vnde ſeruum hominem ſtigmaticum, & cui tergum ob plagarum vibices, variis punctis eſſet picturatam, Attagenam vocabant. Porro ad nouam lunam, ſic enim Græci vocant initium menſis, eum Kalendas non habeant, & ſerui diſtrahebantur apud Athenienſes, & militum delectus agebatur.

Viuus, videnſque.

QVOD in Eunucho dixit Terentius: Viuus, videnſq; pereo, M. Tull. indicat prouerbiali figura dictum eſſe. Sic enim ſcribit in oratione pro P. Sextio: Ille Cyprius miſer, qui ſemper ſocius, ſemper amicus fuit, de quo nulla vnquã ſuſpicio durior ad ſenatum, aut Imperatores noſtros allata eſt, viuus, vt aiunt, & videns eſt cum victu ſuo, ac veſtitu publicatus, Vſurpat aliquot locis & D. Hieronymus. Quin & illud quoque cum victu ſuo, ac veſtitu prouerbium ſapit.

Præſtat habere acerbos.

M. TVLLIVS in dialogo De amicitia. Scitum eſt.n. illud prouerbiũ Catonis: Multo melius de quibuſdam acerbos inimicos mereri, quam eos amicos, qui dulces videantur. Equidem, vt præclaram eſſe ſententiam fatemur, ita prouerbium eſſe negamus. Primum, quod nullam omnino prouerbii ſpeciem præ ſe ferat: deinde quod prouerbia vulgi ſunt, nõ huius aut illius. Vnde legendum arbitramur: Scitum eſt enim illud Catonis, aut illud verbum Catonis: tamen adſcribendum putauimus, ne quis indiligentia ꝑtermiſſum exiſtimaret.

Columnas rumpere.

AELIANVS prodidit in Samo quondam fuiſſe animalia vaſta magnitudine, Neades vocantur, quorum voce terra rumperetur. Vnde prouerbium natum in clamoſos & improbe loquaces, vt poſtes, & columnas dicantur rumpere. Vſus eſt eo Vergilius in Philiſtum rabulam, & obtrectorem. Itẽ Iuuenalis:

Frontonis platani conuulſaq; marmora clamant.

Leporis vita.

Λαγὼ βίον ζῆν, id eſt, Leporis vitam viuere dicuntur, qui ſemper anxii trepidique viuunt. Quod id animal omnium prædæ expoſitum, ne ſomnum quidem capit, niſi oculis apertis. Demoſthenes in Aeſchinẽ: Λαγὼ βίον ἔζης δεδιὼς καὶ τρέμων καὶ ἀεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν. id eſt, Leporis vitam viuebas, timens ac tremens, ac ſemper exſpectans vt vapulares. Vſus eſt & Plutarchus in libello: περὶ φιλοπλουτίας, quem pridem Latinũ reddidimus. λαγωῶν δειλότερος. ſcripſit Athanaſius in apologia 1. & apud Strabonem: Phrygiis leporibus timidior, de quo dictum eſt alias per occaſionẽ.

Victi non audent hiſcere.

Νενικημένοι ἄνδρες τῷ ἀγρυξίᾳ δέδενται, id eſt, Qui vincuntur ſilentio vincti ſunt Plutarchus in libello, cui titulus: Quo pacto quis vtilitatem capere poſſit ex inimicis, citat ex Pindaro. Conuenit cum illo, quod alibi retulimus: Quid, niſi dolor victis? Eſt autem verbum perquã elegans ἀγρυξία, vbi quis non audet hiſcere, à verbo γρύζειν, de quo non ſemel dictum eſt.

Therſitæ facies.

Θερσίτειον βλέμμα, id eſt, Therſitica facies. De prodigioſe deformi dici ſolitum, quod Homerus ſcripſerit hunc omnium, qui ad Troiam veniſſent, fœdiſſimum fuiſſe. Ac totum hominem à capite, quod aiunt, vſque ad pedes ita graphice depingit, & corporis vitia & animi morbos, vt dicas, peſſimũ ingeniũ in domicilio ſe digno habitaſſe. Locus apud Homerum eſt Iliad. lib. 2. notior quàm vt hic referat adducere. Venuſtius erit, ſi ad animum transferatur: veluti ſi de formoſo, ſed moribus improbo dicas: Si corpus aſpicias, Nireas eſt: ſi animũ, pluſquam Θερσίτειον βλέμμα reperies. Adagii mentionem fecit Suidas.

Picifer.

Κηλοφόρος, id eſt, Picifer, vulgare conuiciũ videtur

Videtur in hominem infimum & deſpicatiſſimæ ſortis. Siquidem Demoſthenes in oratione pro Cteſiphonte dicit Aeſchinē hoc nomine abaniculis compellatum, quēadmodum & λικνοφόρον, quod picas & vannos capite baiularet. Nam his in myſteriis Bacchanalibus vtebantur, quod ea auis ſacra ſit Baccho, & vannus in omnibus myſteriis adhibebatur. Vnde Maro.

– Et myſtica vannus Iacchi.

In numerato.

IN numerato habere, ſi ad animi rem transferatur, prouerbii rationem habuerit, velut Octauius Auguſtus, vt refert Seneca, pronunciauit de Vinitio oratore, quod ingenium in numerato haberet: propterea quòd in cauſſis agendis ingenio eſſet præſentiſſimo, & quidquid aliis præſtaret diutina cogitatio, id illi prima ſtatim animi intentio daret. Sumptum eſt ab his, qui res ſuas ad certiſſimum calculum redegerunt, hoc eſt, ad pecuniam numeratam. Quintilianus in ſexto: De actore, inquit, facile dicente ex tempore dictum eſt olim, ingeniū eum in numerato habere. Vide prouerbiū: Numero dixiſti.

Quantum habet.

QVANTVM habet quiſque, tanti fit. Quod ſcripſit Horatius in lib. 1 Serm. Satyra 1.

Nil ſatis, inquit, quia tanti, quantum habeas, ſis.

Item Iuuenalis ſatyra tertia.

Quantum quiſque ſua nummorum ſeruat in arca,
Tantum habet & fidei.

Non recenſuiſſemus inter prouerbia, ne quis clamaret nos ſententias collegiſſe, nō adagia, niſi D. Auguſt. in libro de diſciplina Chriſtiana nominatim prouerbii titulo citaſſet. Vnde & illud prouerbiū, inquit, Quantum habebis, tantus eris. Quamquā & Horatius ſatis indicat vulgo iactatam ſententiam eo quod eadē Satyra præceſſit:

At bona pars hominum decepta cupidine falſo.

Vſurpat & Apuleius in Apologia: Tanti re vera eſtis, quantum habetis. Videtur ex Euripide veniſſe in vulgi ſermonem. Cuius & hunc verſum inter ceteros refert Seneca:

Vbiq; tanti quiſque, quantū habuit, fuit.

Imis ceris eradere.

IMIS ceris eradere, pro eo, quod eſt: Delere penitus, ſic vt nullum omnino memoriæ priſtinæ veſtigium extet. Sumptum ab his, qui in ceratis ſcriptitant tabulis. his mos eſt ita nonnunquam verſum ſtylum per ſummum æquor ceræ ducere, vt qualiacūque tamen priori ſcripturæ remaneant veſtigia. Aliquoties fundi tus delent, Conuenient in profundam obliuionem vel amicorum, vel priſtinæ fortunæ, vel ſi quid eſt ſimile.

Macilenta manu pinguem pedem.

HESIODVS in opere quod inſcripſit. Opera, & dies, velut ænigmate quodam explicuit paupertatem:

Λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις. id eſt,
Gracili autem manu pinguem pedem premas.

Manus enim gracileſcunt fame, pedes intumeſcunt frigore. Carmen ſic habet:

Μή σε κακοῦ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμάρψῃ
Σὺν πενίῃ, λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις. id eſt,
Ne te deprendant inopem mala tempora brumæ,
Atque pedem premere incipiat manus arida pinguem.

Venuſtius erit, ſi longius transferatur ad viaticum parandum ſenectuti, aut ſimilia.

Non ſemper erit æſtas.

AD eundem ferme ſenſum pertinet & illud ex eodem libro:

Οὐκ αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται, ποιεῖσθε καλιάς. i.
Aeſtas nō ſemper fuerit, cōponite nidos.

Non ſemper virebit ætas, para, quo ſe recipiat ſenectus. Aut, non ſemper erit proſpera fortuna, munias animum philoſophiæ decretis, quo fortunam aduerſam poſſis contemnere. Admonet & Cato agricolas: Cogitent, quàm longa ſit hyems. Notus eſt apologus de formicis exprobrantibus cicadæ, quod totam æſtatem nihil aliud, quàm ceciniſſet otioſe, eoque mendicaret in hyeme. Hoc dictum oportuit adoleſcētum pilis inſcribi. Neque enim tātum admonet parandam eſſe rem in ſenectam, verum etiam eruditionem, virtutem, honeſtam famam, quæ præſidia ſunt optima ſenectutis.

Cum ex oſſis ſuum rodit pedem.

CONSIMILI figura ſignificauit egeſtatem in eodem opere:

Or

Ὅτ' ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει. id eſt,
Quando pedes edit ipſe ſuos is qui caret oſſe.

Exoſſem vocat Polypum, quod oſſibus careat. Is creditus eſt nonnullis ſua brachia rodere, cum deeſt cibus. Eſt enim edaciſſimus, quamquam Plinius exiſtimat id illi accidere à conchis, verum præciſa renaſci credit, quemadmodum caudas lacertis. Alcæus apud Athenæum lib. 7.

Ἔδω δ' ἐμαυτὸν πολύπους, id eſt,
Comedo meipſum more Polypi,

Vnde & αὐτοφάγος dictus. Verum hoc opinionem & Athenæus reiicit.

Centum plauſtri trabes.

TAM ſimile eſt prouerbio, quàm eſt ouum ouo, quod ſcripſit Heſiodus in eodem opere, cui titulus: ἔργα καὶ ἡμέραι,

Ἑκατὸν δὲ τε δούρατ' ἀμάξης. id eſt,
Cētum autem lignis plauſtrum compingitur vnum.

Eo tempeſtiuiter vtemur, cum ſignificabimus id, quod à nobis petitur, magno conſtare. Facile enim alienis vtimur, non expendentes quanti conſtiterint ei, qui præbet. Carmen Heſiodi ſic habet:

Ῥηΐδιον γὰρ ἔπος εἰπεῖν, βόε δὸς καὶ ἄμαξαν
Ῥηΐδιον δ' ἀπανήνασθαι, πάρα δ' ἔργα βόεσσι,
Φησὶ δ' ἀνὴρ φρένας ἀφνειὸς πήξασθαι ἄμαξαν
Νήπιος, οὐδὲ τόγ' οἶδ', ἑκατὸν δέ τε δούρατ' ἀμάξης. id eſt,
Nam dictu eſt procliue, dato plauſtrumque bouesque
At procliue negare, ſed en tauris labor inſtar,
Cogitat, eſt animo diues, cōpingere plauſtrum
Stultus & haud nouit, centum id compactile lignis.

Itaque quoties ad id, quod molitur aliquis, pluribus adminiculis opus eſt, velut ad gerendum magiſtratum, ad ſcribēdum, librū ad munus concionandi, ad inſtituendam familiam, ad longinquam peregrinationem, non ineptè vſurpabimus Heſiodi verbum: ἑκατὸν δέ τε δούρατ' ἀμάξης.

Araneas eiicere.

HABET illud quoque prouerbii ſpeciem, quod eſt apud eundem in eodem opere:

Ἐκ δ' ἀγγέων ἐλάσειας ἀράχνια. id eſt,
Vaſis eiicias, quas nectit aranea telas.

Sic enim ſignificāt inanitatem & inopiam etiam hodie. Ad eundem modum Catull.

Nam tui Catulli
Plenus ſacculus eſt aranearum.

Quo dicto nunc nihil eſt vulgo vulgarius. Lucianus in Pſeudologiſta: ὀλεθρός καὶ ἀραχνίων μεστά. i. Carie & araneis differta.

Muris circumcurrentibus.

Τῶν τοίχων περιτρεχόντων, id eſt, Parietibus circumcurrentibus. Plutarchus in Sympoſiacis decade ſeptima problemate quinto, indicat muliebre fuiſſe prouerbium, quo ſecretum ſignificabant, muris videlicet teſtes & arbitros arcentibus. At bonorum virorum huiuſmodi voluptates etiam ac luſus ait oportere eſſe, vt nihil egeant vallo parietum. Licebit vti, cum ſignificabimus aliquid ali monſtri, & ob id captari ſecretum.

Κερασβόλος.

IN eodem opere problemate ſecundo, docet homines præfractos, & aſperis moribus, & intractabiles κερασβόλους vocari ſolitos, quam vocē haud ſatis commode verteris Latine. Sumptam autem metaphorā ab agricolis, apud quos ſemina quæ priusquam in terram decidāt, incidant in cornu boum, κερασβόλα, dicantur, παρὰ τὸ εἰς κέρας βάλλεσθαι. Hæc aiunt prouenire ceteris multo duriora, vnde & ἀτεράμονα vocantur. Qui ſcripſit etymologicon, indicat hāc vocem ſemel duntaxat vſurpatam à Platone, ſumptamque à leguminibus, quæ nec igni, nec aqua molleſcāt: cuiuſmodi quædam videmus admixta leguminibus minuta nigraque. Locus eſt apud Plat. lib. De legibus 9. Quo quidem loco videtur interpretes ignoraſſe quę ſint κερασβόλα. Vertit enim legumina fulminis tactu prædura, quaſi dictum eſſet κεραυνοβόλα. Porro cur id accidat, vt ſemina quæ in cornua boum impegerint, aut non proueniant, aut proueniant ſicciora durioraque Plutarc. hanc adfert cauſſam, quod ea quę à manu calida ſtatim excepta terra fouentur, magis adiuuātur calore, qui ſeminibus eſt amicus. At quę in cornua incidant, proiecta magis videntur quam ſeminata, & mora frigus colligunt. Theophraſtus dubitat num friuolum ſit quod de cerasbolis iactāt agricolæ.

Reſpublica virum docet.

Πόλις ἄνδρα διδάσκει, id eſt, Reſpublica virū docet. Significat neminem ad rem geren-

dam idoneũ eſſe poſſe, niſi qui ſit vſu exercitatus. Plutarchus citat ex Simonide, tam etſi hemiſtichium carminis heroici. Quantumlibet diu verſatus in agro, non fies idoneus adminiſtrandæ reipublicæ niſi vixeris in foro, in curia, in frequenti p̃ opulo. Adluſit huc Socrates Platonicus, cum inuitatus ad loca amœna in agris, reſpondit ſe cupidum eſſe diſcendi, arbores autem nihil docere.

Faber cum ſis.

PLVTARCHVS in præceptis ciuilibus, ſenarium hunc haud dubie prouerbialem, ex Euripide citat:

Τέκτων γὰρ ὤν, οὐκ ἔπρατ7ες ξυλουργικά. i.

Cum ſis faber, opera haud facis fabrilia. Congruet in eum, qui tentat ad quæ non eſt idoneus, vel ob imperitiam, vel ob natu ram alienam, veluti ſi quis infans & ad perſuadendum ineptus, ſuſcipiat legationem: aut indiligens diſpenſet rem domeſticam: aut ſenex, ſiue inualidus militiã capeſſat. Iamdudum & illud Horatianum ceſſit in prouerbium, quod hinc imitatũ videtur, Tractant fabrilia fabri.

Aquam igni miſcere.

INTER prouerbia, quibus ἀδύνατον ſignificamus, referendum & illud: πῦρ ὕδατι μιγνύναι. id eſt, Ignem aquæ miſcere. Plutarchus in libello, cui titulum fecit: περὶ τοῦ πρώτου ψυχροῦ, adducit huius prouerbii teſtimonium, ſtudens probare aquæ propriũ eſſe frigiditatem, potius quàm aeris. Pugnat autem vtraque qualitate ignis cum aqua: quippe calidus & ſiccus cum humida & frigida. Narrat eodem in loco morem fuiſſe apud Perſas, vt ſupplex in fluuium deſcenderet, ignem geſtans, minitans ni conſequeretur quæ petebat, ſe ignem miſſurum in aquam. Atque ad eum modum impetrabat quidem quæ rogabat, ſed mulctabatur, quod minatus eſſet ſe facturum id, quod eſſet contra rerum naturam. Nã aqua hoſtis eſt ignis, eumq́ue ſemper extinguit. Id ſupplicandi genus apud barbaros maximum habebatur, & in quo non eſſet fas recuſare quod petabatur. M. Tull. Philippica 13. Prius vnda cum flamma redibit in gratiam. Rurſus prius vndam flãmamq́ue vt ait poeta quiſpiam, prius deniq; omnia, quàm aut cum Antoniis Reſpub. aut Antonii cum Repub. redeant in gratiam.

Velut è ſpecula.

Ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς, id eſt, Velut è ſpecula. Similitudo prouerbialis, cum quis tẽ velut oculis ſubiectam, totam vndique contemplatur. Siquidem ex alto commodiſſime ſpectantur omnia, propterea quod nihil obſtet, quod impediat proſpectum. Vtitur Plutarchus in libello, cui titulus: De Romanorum fortuna.

Velut in cratere.

Ὥσπερ ἐν κρατῆρι φιλοτησίῳ, id eſt, Velut in cratere philoteſio. Prouerbialis & hæc collatio, qua ſignificabimus res antea turbulentas componi, ſedariq; & prius inter ſeſe inimicos in gratiam redigi. Dicitur autẽ crater philoteſius, quem in conuiuiis porrigunt aliis alii, ceu amicitiæ ſymbolum, ac pignus. Veluti qui filiam alicui deſponderet futuro genero prælibans φιλοτησίου κρατῆρα porrigebat. Scythę quoque amicitias, quarum ſunt pertinaciſſimi, cratere conciliabant, vt teſtatur in Toxaride Lucianus. Quin & CHRISTVS ipſe noſtræ religionis princeps, arcanam illam cũ ſuis amicitiam poculo conſecrauit.

Sero veniſti.

Ὀψὲ ἥλθες, id eſt, Sero veniſti. Competit in eos, qui poſt tempus rem aliquam aggrediuntur, veluti ſi iam ætatis vitio frigidus vxorem paret ducere, aut grandior litteras addiſcere. Natum ex oraculo, quod Pythia vates edidit cuidam conſulenti, num deberet ad rempublicam tractandam accedere: ὀψὲ μ' ἦλθες ἀρχὴν καὶ δημαγωγίαν δίζημενος, καὶ πὲρ ὥραν στρατηγίας κόπτεις θύραν, id eſt, Sero veniſti, me de principatu & republicæ adminiſtratione conſulens, & alieno tẽpore militia pulſas ianuam. Meminit Plutarchus in commẽtario, cui titulus: εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον.

Prius antidotum, quàm venenum.

DIVVS Hieronymus aduerſus Ruffinum reſpondens, Quomodo eorum præfationes librorum, quos neſcias, accuſes, quæ quodam vaticinio futuræ calumnię reſpõderunt, implentes prouerbium, Prius antidotum quam venenum, ſubaudi adhibes. Cõueniet vti, quoties aliquis ſe purgat antequã accuſetur. Antidotus.n. aduerſus venena datur, Hanc nemo ſumit, niſi guſtato veneno. Quamquã ſunt qui ſe præmuniãt antido-

antidotis, ne noceat, ſi fors contingat ſumere toxicum. Quemadmodum feciſſe legimus Mithridatem.

Statua taciturnior.

His etiam temporibus in prouerbio eſt: Statua taciturnior. In hominem vehementer infantem, ac tacitum. Vſus eſt hac hyperbole Hora. in epiſt. ad Iulium Florum:

Statua taciturnius exit
Plerumque & riſu populum quatit.

Itidem Iuuenalis diuitem quempiam, ſed infantem & indoctum, Mercurii ſtatuæ ſimilem facit:

Truncoq; ſimillimus Hermæ.

Conſimili forma diuus Chryſoſtomus lib. περὶ ἐρωνίης 6. de tardo & ſtupido: τοῦτο δὴ τὸ ἡμέτερον τῶν λιθίνων οὐδὲν διοίσει, id eſt, Tum illud, quod Græci dicere ſolemus, à ſaxeis nihil differet. quod & alibi retulimus. Xenophon in Sympoſio: ἐκείνων γοῦν μὲν ἂν ἧττον φωνὴν ἀκούσαις, ἢ τῶν λιθίνων. id eſt, Illorum igitur vocem minus audias, quàm ſaxearum ſtatuarum. Statuæ frequenter habent ſpeciem ſapientum, & eloquentiũ virorum, ipſæ tamen nihil loquuntur.

Hoc noueram prius quàm.

Plutarchus in libello, cui titulus: Philoſophum maxime debere diſputare cũ principibus, irridens eos qui duplicem facerẽt philoſophiæ rationem: alteram in affectibus ſitam, quæ à Mercurio Hegemone, id eſt, ductore proficiſceretur: alteram in efferendo poſitam, quam Diactorus Mercurius, id eſt, nuncius largiretur: ἕωλον ἐστίν, inquit, καὶ ὑποπέπτωκε τῷ τουτὶ μὲν ᾔδειν πρὶν Θέογνιν γεγονέναι. id eſt, Friuolum & obſoletum eſt, coniungaturq́ue cum illo: Hoc noueram antequã Theognis natus eſt. Vſurpat idem in eandem ſententiam, in libello, cui titulus: περὶ τοῦ μὴ χρᾶν ἔμμετρα νῦν τὴν πυθίαν, citans è comico quopiam. Aul. Gel. lib. 1. Noctium Atticarum, c. 3. citat ex Lucilio. Cõtra patriam, inquit Cicero, arma pro amico ſumenda non ſunt. Hoc profecto nemo ignorauit, & prius quàm Theognis, vt Lucilius ait, naſceretur. Non eſt dubitandum, quin hic ſenarius ſit prouerbialis, quo rem frigidam & ineptam ſignificabant. Apparet ſumptum à Theognide tragœdiarum ſcriptore, quem frigidiſſimum fuiſſe teſtatur Suidas, & ni fallimur memoria, Plato. Nam fuit huius nominis alter quoque cuius extant ſententiæ.

Phocenſium deſperatio.

Φωκέων ἀπόνοια, ſiue φωκικὴ ἀπόνοια, id eſt, Phocẽſium, ſiue Phocica deſperatio de ſtultis & inſanis conſiliis dici ſolitum admonet Stephanus. Verum ex Plutarcho Cheronẽſi conicere licet dici ſolitum, vbi deſperatis rebus ad extrema conſilia venitetur. Natum eſt autem ex euentu huiuſmodi: Atrox odium & irreconciliabilis ſimultas, atq; vt Plutarchi dicamus verbis, ἄσπονδος πόλεμος erat inter Theſſalos & Phocenſes: quod hi primores illorum in ſuis vrbibus, ad vnũ omnes eodem die trucidaſſent, illi viciſſim illorum obſides ducento quinquaginta in crucem ſuſtuliſſent. Deinde Theſſali contractis omnibus copiis, per Locrenſes irruperunt, edicto promulgato, ne cuiquam prouectioris ętatis parceretur: pueri cum mulieribus in ſeruitutem abducerentur. Daiphantus itaq; qui fuit vnus è tribus, quibus Phocenſium res erat commiſſa, ſuaſit vti viri quidẽ Theſſalis obuiã irent, cum illis conflicturi, ceterũ mulieres vna cum liberis, ex vniuerſa Phocide congregatas, in vno quopiam loco ſeponerent, congeſta ingenti lignorum materia: & adhibitis cuſtodibus mandarent, vt ſimulac intellexiſſent ſeſe victos in prælio, continuo pueros & vxores iniecto igni exurerent. Id reliquis cõprobantibus, exurgens quidam negauit ęquum fieri, ni conſilium hoc, vxorum quoque ſuffragiis comprobatum fuiſſet: quod ſi non placeret, nõ eſſe cogendas. Itaque mulieres, vbi rem cognouiſſent, ipſæ inter ſe habito conſilio, Daiphantum collaudarunt, qui rectiſſime conſuluiſſet Phocenſium rebus. Eadem autem videri & vxoribus & liberis eorum. His ita peractis, congreſſi cum Theſſalis Phocenſes, ſuperiores extiterunt. Ac decretum quidem illud Græci Phocenſium deſperationem appellarunt, quod etiam ſi feliciter ceſſiſſet, tamen temerarium parumque cordatum videretur. Huiuſmodi ferme Plutarchus. Similia fere narrat Pauſanias in Phocicis. Meminit & prouerbii, quod ait ex hoc euentu dici ſolitũ: ἐπὶ πάντων βουλευμάτων ἀναλγήτων, hoc eſt, de omnibus conſiliis quæ carent dolore.

Memi-

Meminit & Stephanus indicans dici ſolitum: περὶ τῶν τὰ ἀνάλγη βαλλομένων.

Extremum occupet ſcabies.

OLIM pueri curſu certantes, clamare ſolebant: Occupet extremum ſcabies, adhortantes hac voce ſingulos ad curſum, ac male precantes ei, qui fuerit omnium poſtremus. Id deductum eſt in adagium, quo vtebantur, qui ſignificarent ſeſe quocumque modo velle vincere, neque commiſſuros, vt inter poſtremos ſint. Ita qui per fas nefaſque rem augent, poſſunt alio vocanti reſpondere: Extremum occupet ſcabies.

Quamquam nihil vetat, quo minus in bonam partem detorqueamus, vt ſi qui ſummis viribus adnititur, ne ab æqualibus, eruditione, aut recte factis aut officiis ab amico ſuperetur, dicat: Occupet extremum ſcabies. Hoc igitur prouerbium pueris acceptum ferimus, quemadmodum & illud: τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα. Vſus eſt Horatius in Arte poetica:

Occupet extremũ ſcabies, mihi turpe relinqui eſt.

Originem Acron indicat.

Ἡμερόκοιτος.

VVLGARI ioco fures dicti videntur ἡμερόκοιτοι, quod interdiu dormiant, noctu vigilent. Sic enim Heſiodus in Operibus, ac diebus:

Μήποτέ σ' ἡμερόκοιτος ἀνὴρ ἀπὸ χρήμαθ' ἕληται. id eſt,

Ne ſolitus dormire die tua tollere poſſit.

Apte torquebitur in tollionem, & furacẽ. Eſt & piſcis eiuſdem nominis, vt indicat Suidas, Phoca opinamur.

Ne vni naui facultates.

QVIN illud etiam ad prouerbiorum claſſem, ſi longius deflectatur, referendum videtur, quod eſt in eodem opere:

Μηδ' ἐν νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι. id eſt,

Ne bona tu pandis ratibus ſemel omnia mandes.

Ne quid aggrediaris, in quo ſint vniuerſa periclitanda. Non omnis ſtatim alea iacienda eſt. Periculoſa eſt nautica negotiatio. Naufragiũ enim tollit omnia. Tutius eſt cum terra commercium. Alibi retulimus dictum Laconis, qui negabat ſibi placere diuitias, quæ penderent a funibus.

Vrit abſque torre.

VERSVM hunc ceu prouerbialem ſubinde Plutarchus vſurpat:

Εὕει ἄτερ δαλοῖο καὶ ὠμῷ γήραϊ δῶκεν, id eſt,

Exurit ſine torre, grauique dat illa ſenectæ.

Nempe vxor improba, quæ moribus ſuis ſenium viro præmaturum conciliat. Idem lepide transferetur ad auaritiam, ad ambitionem, ad inuidiam, amorem obſcœnum, ſimiliaq; alia vitia, quibus obnoxii torquentur & contabeſcunt.

Adhuc cælum voluitur.

QVOTIES ſignificabimus adhuc ſupereſſe ſpem, & nondum omne tempus, quod melioris fortunæ ſolet occaſionem adducere, exactum eſſe, conueniet illud Theocriticum ex Charitibus:

Οὔπω μῆνας ἄγων ἔκαμ' οὐρανός, οὐδ' ἐνιαυτούς. id eſt,

Nõdum defeſſus prouoluere deſiit æther
Menſes, atque annos.

Quod enim vnus annus negat, alter vltro defert.

Multæ rotæ voluentur.

PROVERBIALITER extulit, & ad eandem pertinet ſententiam, quod proxime conſequitur:

Πολλοὶ κινήσουσιν ἔτι τροχὸν ἅρματος ἵπποι. i.

Permultis voluetur adhuc rota mota caballis.

Id eſt, Multum adhuc temporis reſtat, multæque rerum incident mutationes. Quod quidem adagium & hodie noſtrati vulgo in ore eſt, Frigidius enim eſt quod quidam interpretantur de certaminibus Olympiacis, de quibus illic non agit poeta in carmine Bucolico.

Ne nomen quidem.

PROVERBIALI figura dictum eſt & illud in eadem Ecloga.

Βοὰς δ' ἔτι μηδ' ὄνομ' εἴη, id eſt,

Vlterius nec nomen erit belli atque tumultus.

Ceruus canes trahit.

INTER adagia quibus ἀδύνατον, ſeu præpoſterum quidpiam ſignificamus, adnumerandum & illud, quod eſt apud Theocritum in Thyrſide:

Τὰς

Τὰς κύνας ὁ ἔλαφος ἕλκει. id eſt,
Canes ceruus trahit.

Præpoſterum enim eſt, vt ceruus venetur canes. Carmen Theocriti ſic habet:

Δάφνις ἐπεὶ θνάσκει, καὶ τὰς κύνας ὥλαφος ἕλκοι. id eſt,
Poſtquam Daphnis obit, ceruus trahat ipſe moloſſos.

Ad conſimilem formā Vergilius in Pharmaceutria:

Nunc & oues vltro fugiat lupus.

Bubo canit luſciniæ.

ITEM illud quod proxime conſequitur:

Κἠξ ὀρέων τοὶ σκῶπες ἀηδόσι γαρύσαιντο. i.
Buboque montanus philomenis occinat ipſis.

Cum inſans ſuadere conatur eloquēti, aut ineruditus docere doctiſſimum.

Ne vidit quidem oleum.

ECLOGA cui titulus: νομεῖς, ſcatet prouerbiis ſententiis ac figuris, quarum de numero primum eſt illud:

Κοὐ πόκα τῆνος ἔλαιον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὄπωπε, id eſt,
Et quando ille oculis, oleum conſpexerat vmquam?

Conuenit in eos, qui ſunt artis alicuius prorſus rudes, & imperiti. Veluti ſi quis profiteatur rem medicam, qui numquam didicerit quidquam illius artis, venuſte notabitur hoc verſu:

Καὶ πόκα τῆνος ἔλαιον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὄπωπε, id eſt,

Vngebantur enim athletæ, quō membris euaderent curioribus, vnde per oleum ſignificant certamen. Quamquam ſcholia declarant quoſdam hoc ad arborem referre, quod in Olympiacis oleaſtro ſiue olea coronari ſolebant.

Et me mater &c.

ITEM illud, quod in eadem ſequitur:

Κἠμ' ἔφασ' ἁ ματηρ πολυδεύκεα ἦμεν ἀμείνω. id eſt,
Me quoque Pollucem mea mater vincere dixit.

Cum quis anteponitur, aut æquatur iis, cum quibus nullo modo conferendus eſt. Matres enim amore cæcutiunt in filios, & formoſiſſimos putant, qui ſunt deformes, fortiſſimos, qui ſunt ignauiſſimi. Porro Pollux pugil optimus fuiſſe creditur, teſte Flacco:

Caſtor gaudet equis, ouo prognatus eodē Pugnis.

Suade lupis, vt inſaniant.

RVRSVM in eadem:

Πείσαι τοι Μίλων καὶ τὼς λύκως αὐτίκα λυσσῆν. id eſt,
Hoc quoque Milo lupis mox perſuadeto rabire.

Vbi quis animum inducit ad rem ſtultiſſimam, quam non aggrederetur, niſi inſanus. Nam lupi inſaniunt vel ſua ſponte, velut ſi quis tyrannum inſtiget ad crudelitatem, cum plus ſatis ſæuiat ſuopte ingenio. Rabies proprie canum eſt, vnde Scholiaſtes Theocriti putat hoc velut abſurdū proponi. Sed canes aliquando rabiunt, lupi numquam non rabiunt.

Rore paſcitur.

IN hominem prætenui corpore, quadrabit illud ex eodem Idyllio, quod dictum eſt in vitulam maeram:

Μὴ πρώκας σιτίζεται ὥσπερ ὁ τέττιξ,

Dores enim rorē appellant πρώκα, quod πρωΐ, id eſt, mane cadat. Porro cicadas rore ali, teſtis eſt Plinius libro 11. ca. 36. Ore carent, ſed habent in pectore fiſtuloſo quiddam aculeatum linguis ſimile. Eo rorem lambunt. Cum excitatæ ſubuolant, reddūt humorē, quod ſolum argumentum eſt illas rore paſci. Neque enim ad excrementa corporis vllum foramē eſt. Vnde Maro:

Dumque thymo paſcentur apes, dum rore cicadæ.

Venuſtius erit, ſi transferatur ad ingeniū, ſiue ſtylum ieiunum & aridum. Aut per ironiam, in hominem vehementer obeſo corpore.

Tuam ipſius terram calca.

CVM iubebimus cuipiam, vt ſuo loco ſe cōtineat, neque ſe recipiat in noſtrā, quadrabit illud ex eiuſdem Hodœporis:

Τὰν σαυτοῦ πατέων ἔχε τὰς δρύας. id eſt,
Quin propriam calcans terram, querceta teneto.

Conueniet, vbi parum fidemus alicui, nec volemus in domeſticam recipere conſuetudinem.

Ne faſcines.

Ἵνα μὴ βασκάνῃς με, id eſt, Ne me faſcines. Dici ſolitum vbi quis rem ſuauē nactus, præſentibus impartit aliquid, ne ſolus fruens alios contriſtet. Indicat hoc Ariſtoteles ſectionis vigeſimæ problemate 24.

Vbi.

Vbi de menſa communi aliquis ſibi priuatim ſumeret aliquid, intuenti communicans dicebat, ne me faſcines. Itaque ſumpturi cibum prius edebant rutam, ceu remedium aduerſus faſcinum. Tum enim metuebant noxam faſcini, quoties vel auidius veſcerentur, vel alicuius incommodi ſuſpicione tenerentur, aut cibum haberēt ſuſpectum quem cupiebant. Ita fiebat, vt ſemper cum perturbatione vel biberent vel ederent, flatu ſimul hauſto: qui ſi ex pellitur, ſimul exit cib᷑, ſi retinetur, mouet tormina. Itaque ruta prius comeſa, & ſtomachum & reliquum corpus calfacit, vt ſpiritus ille incluſus diſcuti atque abigi poſſit. Vnde & illud prouerbiale quidam habet, ruta opus eſt, vbi ſignificabimus periculū cuiuſpiam incommodi, quemadmodum de baccare, & apio diximus alias.

Non omnis fert omnia tellus.

Vt Vergilianum illud: Non omnis fert omnia tellus, prouerbium erit, ſi traducatur ad diuerſas ingenii dotes, aut nō quiduis à quouis eſſe petendum: ita prouerbii rationem habebit illud Theocriticum, ex Cyclope:

Ἀλλὰ τὰ μὲν θέρεος, τὰ δὲ γίγνεται ἐν χειμῶνι. id eſt,

Illa quidem producit hyems, illa educat æſtas.

Cum ſignificabimus aliud agendum iuueni, aliud ſeni, aliis atque aliis temporibus diuerſis moribus vtendum. Quid autem quæque ferat tellus, eleganter deſcribit Vergilius in Georgicis, & Hermippus apud Athenæum lib. primo.

Dum virent genua.

Nec illud caret prouerbii ſpecie, quod eſt apud eundem in Thyonicho:

Ποιεῖν τι δεῖ ἇς γόνυ χλωρόν. id eſt,

Quando virent genua, tum aliquid faciamus oportet.

Studendum bonis litteris, dum adhuc viget ingenium.

Ducenda eſt, vxor ſed iuueni. Conſimilem ad modum Horatius:

Dumque virent genua,

Et decet, obducta ſoluatur frōte ſenectus.

Quamquam hæc ipſa figura, genu viret, prouerbialis eſt, quoties iuuentutem ſignificamus.

Neque peſſimus, neque primus.

Mediocritatem hoc pacto ſignificare licebit.

Οὔτε κάκιστος,
Οὔτε πρᾶτος. id eſt,

Neque peſſimus, at nec
Primus,

Lepidius fiet, ſi ad ingenii laudem transferatur. Nam apud Theocritum in Thyonicho de milite dictum eſt, qui ſeipſum modeſte iactat.

Scit quomodo Iupiter duxerit Iunonem.

In curioſos, & quid quiſque domi faciat peruestigantes, conueniet illud ex Syracuſanis:

Πάντα γυναῖκες ἴσαντι, καὶ ὡς Ζεὺς ἀγάγεθ' Ἥραν. id eſt,

Nouit femineum genus omnia, nouit & illud
Iunonem quo pacto duxit Iupiter olim.

Scholiaſtes Theocriti putat ſignificari furtiuas Iouis, & Iunonis nuptias, quales deſcribit:

Εἰς εὐνὴν φοιτῶντε φίλους λαθόντε τοκῆας. i.

Coniugii ſubiere thorum clam vtroq; parente.

Adiungit fabulam, quam retulit Ariſtoteles quidam in libro, quem ſcripſit de templo Hermiones. Iuppiter inſidians ſororis pudicitiæ, cum forte vidiſſet illam ſemotam ab reliquis diis: nam ne diis quidem virginibus tutum eſt obambulare ſolas: ſeipſum vertit in cuculum, conſeditque in monte, qui prius dictus erat Thronax, nunc Coccyx dicitur. Eo vero die Iupiter excitauit ingentem tempeſtatem. Iuno itaque ſola peruenit in montem, conſeditque eo loci, vbi nunc eſt Iunonis Teliæ, hoc eſt, perfectæ templum. Cuculus autem ob tempeſtatem horridus ac tremens deuolauit, cōſeditque in Iunonis genibus. Eum Iuno miſerta texit veſte ſua. Hic rex deorum repente è cuculo factus Iupiter, Iunonem complexus eſt. Cumque illa metu matris recuſaret coitum, Iupiter promiſit ſe ducturum illam in vxorem. Hinc natū exiſtimant prouerbium. Addit huius Iunonis ſimulacrum in templo fuiſſe collocatum hac imagine, vt in throno ſedens ſceptrum dextra teneret, in cuius faſtigio ſederet cuculus, vix credimus hanc fabulam

lam apud veteres inueniri, ſed ſuſpicamur ab otioſo quopiam grammatico fuiſſe cōfictam. Adeo ſapit anile quiddam. Huic ſimillimum eſt quod ſcribit Plautus in Trinummo: Sciunt quid in aurem rex reginæ dixerit, ſciunt quid Iuno fabulata cum Ioue: quæ neq; futura, neque facta, tamen illi ſciunt.

Vbi paueris, impera.

In eadem Ecloga:

Πασσάμενος ἐπίτασσε, id eſt,
Præcipito poſtquam ſatiaueris eſca.

Ad eum modum reſpōdent mulieres cuipiam obiurgāti, quod loquaciores eſſent, & ſilentium imperanti. Conueniet vbi quis imperioſior eſt in eos, de quibus nihil eſt meritus.

Gallus in ſuo ſterquilinio plurimum poteſt.

Qvod ſcriptū eſt in ludicro Senecæ, prouerbii ſpeciem habet. Intellexit, inquit, neminem parem ſibi Romæ fuiſſe, illic q; non habere ſe idem gratiæ, Gallum in ſuo ſterquilinio plurimum poſſe. Alluſit ad Claudium Imperatorem Lugduni natū. Hodieq; de cane vulgo dicunt, eū in ſuo ſterquilinio plurimum audere: in alieno timidiores ſumus omnes, in ſuo quiſq; regno ferocior eſt, & animoſior.

Iſthmum perfodere.

Isthmvm perfodere dicebantur, qui magno quidem conatu, ſed irrito molirētur aliquid. Ductum ab Iſthmo Corinthiaco, qui efficiebat, vt naues lōgo & ancipiti ambitu iuxta peninſulam circumagerentur. Vnde complures illum adorti ſunt, qua erat anguſtiſſimus, perfodere, nempe Demetrius Rex, Dictator Cæſar, C. princeps, Domitius Nero, infauſto, vt omnium patuit exitu, incepto. Auctor Plin. lib. 4. c. 4. Tranquillus oſtendit, idem tētatum à Caligula. Philoſtratus in vita Apollonii negat Neronem deſtitiſſe victum operis difficultate: ſed quod timeret, ne admiſſum mare, periturnam Aeginam portenderet, aut res nouas in Imperio Romano coorituras: nam id prædixerant Aegyptii vates. Quin & vetuſtiſſimus ſcriptor Herodotus lib. hiſtoriæ ſuo primo, prodidit Cnidios Iſthmum qua anguſtiſſimo ſpatio, nempe quinque ſtadiorum ſpectabat continentē, perfodere adortos, quo inſulam facerent, ceterum ictos ſcopulos in fodientiū oculos reſiliiſſe, deinde Delphicum Apollinē ab eis conſultum trimetris reſpondiſſe:

Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε, μηδ᾽ ὀρύσσετε.
Ζεὺς γάρ κ᾽ ἔθηκε νῆσον, εἴ κ᾽ ἐβούλετο. id eſt,
Neque cingite Iſthmum mœnibus, neq; fodrte.
Nam ſi Ioui id viſum, locaſſet in ſalo.

Denique Nicanor Seleucus aggreſſus eſt Iſthmum, qui dirimit Euxinū, & Caſpiū mare, nec perfecit, à Ptolemæo Cerauno interfectus.

Lingere ſalem.

Olim tenuis fortunæ hominibus ſal pulmentarii vice fuit, vti nunc quibuſdam eſt acetum. Quæ res & in prouerbium abiit, tametſi non ſatis liquet cuiuſmodi id fuerit. Sed præſtiterit ipſius Plinii verba ſup hac re ſubſcribere ex libri trigeſimiprimi ca. 7. Varro, inquit, veteres etiam pulmentarii vice vſos, auctor eſt. Eſitaſſe enim ſalem cum pane & caſeo, vt prouerbio apparet. Perſius in ſatyra 5.

Iura. ſed Iupiter audiet. heu heu
Vare reguſtatum digito terebrare ſalinū,
Contentus perages, ſi viuere cum Ioue tendis.

Hoc eſt, vitam ages pauperrimam.

Selliſſare.

Σιλλίζειν prouerbiali ioco dicebantur, glorioſi, faſtuq; pretumgidi. Suidas admonet ſumptum à moribus Selli cuiuſpiam qui cum re eſſet perquam tenui, tamen affectabat haberi diues. Torqueri poterit & in eos, qui ſe doctrinę iactitant, ac venditant opinione, cum à litteris ſint alieni. Heſychius indicat Gręcis idem ſignificare: σιλλίζεσθαι καὶ ψιλλίζεσθαι. Qua voce ſemel atque iterum vſus eſt Plato in Gorgia: & ψιλλὸς dicitur, qui ſigma craſſius profert, qua de re nōnihil attigimus in prouerbio: ἡ ψιλλὴ οὐ πίπτει. Addit Heſychius nonnunquam σιλλαίνειν, idem eſſe quod ἀλαζονεύειν, videlicet adſtipulans Suidæ.

Cecidis & Buphoniorum.

Τὰ Κηκείδου καὶ βουφονίων, id eſt, Cecidis & Buphoniorum, de re magnopere priſca, & ob vetuſtatem iampridē obſoleta, deſuetaq;. Ariſtophanes in Nebulis:

Ἀρχαῖά γε καὶ διπολιώδη, καὶ τεττίγων ἀνάμεστα,
Καὶ Κηκείδου καὶ βουφονίων. id eſt,
Priſca hęc ſane atque obſita canis, nec nō oppleta cicadis,

Ac Cecide cum Buphoniis.

Siquidem Cecides peruetuſtus quiſpiam Dithyramborum poeta fuit, cuius ſcripta iam ſitum olebant, vnde in iocum vulgarẽ abierunt. Quemadmodum iure ridentur hodie, qui immodica & intempeſtiua affectatione vetuſtatis, è duodecim tabulis, ex Ennio, Luciliọque petunt ſermonem, perinde quaſi cum Euandri matre loquantur: nec vllum verbum elegans eſſe putant, niſi quod ſit ab vſu vulgi, & noſtro ſeculo procul remotum. Item Buphonii feſtum quoddam erat apud Athenienſes, ob vetuſtatem neglectum iam ac deſitum, ſic appellatum à cæde boum. Adagio licebit per iocum vti cum ſignificabimus aliquid ceu nimis priſcum negligi.

Serenitati nubem inducit.

NON tam ouũ ouo ſimile, quam illud prouerbii faciem præ ſe fert, quod refertur à Plutarcho in commentario de dignoſcendo adulatore ab amico, εὐδίᾳ γὰρ ἐπάγνεφος, id eſt, Serenitati nubem inducit. De eo, qui inter pocula ludoſq́ue virulentum aliquid admiſcet, quod offuſcata hilaritate frontem corruget, ſuperciliaq́ue contrahat. Ad eundem modum Horatius libro 3. Ode. 15. de anu deformi, quæ ſe puellarum choris admiſcebat.

Et ſtellis nebulam ſpargere candidis.

Μονόγραμμοι.

OLIM homines macie prætenues, veſculi, ac decolores, prouerbiali ioco μονόγραμμοι vocabantur. Lucilius. Vix viuo homini ac monogrammo. Rurſum idem alibi: Quæ pictas monogrammi. Nonius Marcellus ductum autumat à pictura, quæ prius quã coloribus corporatur, vmbra fingitur. Nõ perperam quidem Marcellus: Venuſtius tamen erit adagium, ſi ad veterum picturam reſpiciamus: quæ primitus omnium conſenſu, ab vmbra hominis lineis circunducta cepit initium, quod vocant declinare. Deinde ſingulis coloribus pingi cœptum eſt, eaſq́ue picturas μονοχρωμάτους, appellabãt. Mox ars diſtinxit ſeſe, & inuenit lumẽ atq; vmbras, vt quædã eminere, quædã abdi premiq́, viderentur, differentia colorum. Deinde adiectus eſt ſplẽdor quem aliũ à lumine noluit eſſe, medium tamen inter lumen & vmbram proinde eundem Tonon vocant. Nam commiſſuram ac tranſitum colorum, ἁρμογὴν appellant. Huiuſmodi ferme Plinius libro 35. capite 5. Conueniet igitur in hominem deformem, nullo aut eodem vultus colore, cuiuſmodi priſcorũ erant imagines. M. Tullius libro de natura deorum 1. Non enim venis & neruis & oſſibus continentur: nec eſcis, nec potionibus veſcuntur, vt aut nimis acres, aut nimis concretos humores colligant. Nec his corporibus ſunt, vt aut caſus, aut ictus extimeſcant, aut morbos metuant, ex defatigatione membrorum. Quæ verens Epicurus, monogrammo deos, & nihil agentes commentus eſt, Illi autem pulcherrima forma prediti, puriſſimaq́ue in regione cœli collocati, ita feruntur, moderantorq́ue curſus, vt ad omnia conſeruanda & tuenda conſenſiſſe videantur. Monogrammos appellat Cicero informes, nullaq́ue ſpecie.

Aliorum medicus.

MANET hoc dictum his quoque ſeculis celebratiſſimum, quod refertur à Plutarcho in commentario de dignoſcendo adſentatore ab amico, è poeta quopiam.

Ἄλλων ἰατρὸς αὐτὸς ἕλκεσι βρύων. id eſt,
Aliis medetur, ipſus vlceribus ſcatens.

Vtitur eo & in cõmentario, quem inſcripſit aduerſum Coloten. Conueniet in hos, qui aliis ſapiunt, nõ ſibi, aliis oculati ſunt & cauti, non ſibi: alios conſulari norunt, ipſi ſua mala non ferunt æquo animo.

Lapſana viuere.

LAPSANA viuere lepide dixeris eos, qui per parce, nimiumq́ue tenuiter viuunt. Conſentaneum eſt enim iocum illum militarem in popularem fabulam abiiſſe, quo Cæſariani milites alternis verſibus exprobrabant, quod apud Dirachium lapſana vixiſſent. Eſt autem lapſana, olus ſylueſtre ac vulgare, paſſimq́ue proueniens, trium foliorum, ex Braſſicarũ ni fallimur, genere. Verum ſi quis forte requiret, Plinii verba ſunt hæc libro 19. capite 8. Nec non olus quoque ſylueſtre eſt trium foliorum, Diui Iulii carminibus, præcipue iocis militaribus celebratum. Alternis quippe verſibus exprobrauere lapſana ſe vixiſſe apud Dirachium, præmiorum parſimoniam cauillãtes. Eſt autem id cyma ſylueſtris. Hactenus Plinius. Idem libro 20. cymam inutilem eſſe dicit, & concoctu difficilem. Cymam autem

autem interpretatur in caulibus dici delicatiorem, teneriorémque cauliculum, qui & in lappis & aſparagis gratiã habet. Dioſcorides ait Lapſanam Romanis & napiũ dici, cuius folia ſimul & caules elixi comeduntur: putat hanc ſtomatho magis amicam quam lapathum, cuius meminit Horatius, de cœna frugali loquens:

Aut herba lapathi, prata amãtis, & graui
Maluæ ſalubres corpori.

Haud contra oſtium.

Οὐ κατὰ θύρας, id eſt, Haud contra ianuam, pro eo, quod eſt, non proprie ad rem, & apte ad id, de quo agitur, prouerbiali certe figura dictum eſt ab Ariſtotele, libro Phyſicorũ quarto: Οὗτοι μὲν οὖν οὐ κατὰ θύρας πρὸς τὸ προβλήμα ἀπαντῶσιν. id eſt, Iſti quidem igitur haud contra oſtium occurrunt quæſtioni. Argyrophylus οὐ κατὰ θύρας vertit, non recte, neque non recte tamen id quidem. Perinde valet, quaſi dicas: Ad ſcopũ. Illud expende lector, num hoc adagium illi ſit adfine: τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι, id eſt. Quis aberrauerit à ianua?

Climacides.

Κλιμακίδες, id eſt, Scalulæ, per iocum vocari poterunt, qui ſe diuitibus ad quiduis obſequii ſubmittunt, etiam ſi ſordidiſſimum ſit. Sic autem vulgato conuicio ſunt appellatæ mulierculæ quædam Cypriæ, adulatrices apud Syros, quod tegum vxoribus ſubmitterent ſeſe, vt per eas ceu per ſcalas curſum conſcederent. Meminit Plutarchus in libello de diſcernendo adulatore ab amico. Et Athenæus libro Dipnoſophiſtarum ſexto. Et Valerius Maximus rerũ memorabilium libro nono, capite primo.

Valeat amicus cum inimico.

Ἐῤῥέτω φίλος σὺν ἐχθρῷ, id eſt, Valeat amicus cum inimico. Quadrat in eos, qui toti ad ſe ſpectant, nec amici magis quam inimici rationem habent: euiuſmodi fertur Timõ ille Miſanthropos. Plutarchus in commentario quem, modo citauimus, Εἰ μηδαμῶς μὴ ἀρέσκει ἐπαινοῦμεν τὸ, ἐῤῥέτω φίλος σὺν ἐχθρῷ. id eſt, Si nequaquam placet illud, Valeat amicus cum inimico. Eſt autem Græcis hemiſtichium carminis trochaici.

Manica.

Μανικὰ Phrygio prouerbio dicebantur ingentia, egregiaque facta, ducta voce à Mane quodam priſco apud ipſos rege, quẽ ferunt virum fuiſſe præpotentem, & admirabili virtute præditum. Auctor Plutarchus in libello de Oſiride. Quin & Latini inſanum vocant, quod eſt præter vulgarem modum, Inſanire libet. Et: Inſano iuuat indulgere labori.

Ruta cæſa.

Ne in rutis quidẽ & cæſis, haud dubie prouerbiali ſpecie dictum eſt à Cicerone libro de Oratore ſecundo, pro eo quod eſt: Nulla in parte. Sed dicet te, cum ædes venderes, ne in rutis quidem & cæſis, ſolitum tibi paternum recepiſſe. Quo quidem loco illud obiter admonendum, in vulgatis Tullii codicibus perperam pro recepiſſe, *legi reliquiſſe, id quod ſatis liquere poteſt ex Nonio Marcello, qui in dictione receptitius, hũc ipſum Ciceronis adducit locũ. Eſt enim hoc loco recipere idem, quod excipere. Porro quid ſibi velint ruta cæſa, nam verba ſunt peculiaria iureconſultis, abunde patet ex Pandectarum lib. 19. Lege 18. Si ruta, inquit Vlpianus, cæſa excipiantur in venditione, ea placuit eſſe ruta, quæ, eruta ſunt, vt arena, & ſimilia: cæſa ea eſſe vt arbores cæſas & carbones, & his ſimilia. Gallus autem Aquilius, cuius Mela refert opinionem, recte ait fruſtra in lege venditionis de rutis & cæſis contineri, quia ſi non ſpecialiter venierint, ad exhibendum de his agi poteſt. Neque magis de materia cæſa, aut de cæmentis, aut de harena cauendum eſt venditori, quam de ceteris, quæ ſunt pretioſiora. Meminit & in Topicis de rutis & cęſis M. Cicero: Nam ne præterirem aliquid, quod ad argumẽtũ in omni ratione reperiendum pertineret, plura fortaſſe, quam abs te deſiderata erant, ſum cõplexus: fecique quod ſæpe liberales venditores ſolent, vt cum ædes, fundum ve vendiderint, rutis cæſis receptis, concedant tamen aliquid emptori quod ornandi cauſſa apte, & ſuo loco poſitum eſſe videatur: Meminit & in Partitionibus. Et cum ſignificabimus inclementius tolli omnia, neque quidquam fieri reliqui, venuſte dicemus, ne rutis quidem ac cæſis receptis, vt iureconſultorum more loquamur.

Aetna, Athon.

Aetnam & Athonem montes in moleſtię, tædiiq́; prouerbium abiiſſe, teſtatur Lucilius apud A. Gell. lib. 16. c. 9. etiam ſi locus is

is deprauatus habeat. Lucilii verſus, quos adducit, ſunt hi:

Verum hic ludus ibi, ſuſque, omnia, deque fuere.

Suſque & deque fuere inquam omnia ludus iocuſque.

Illud opus durum, vt Setinum acceſſimus finem ἐπὶ τὸ λοιπόν, vt aiunt, Montes Aetnæ omnes atque aſperi Athones. De Aetna Siciliæ monte dictum eſt, quod gigantem ſua mole premat, iuxta poetarum fabulas. Siue quod crebris incendiis grauis ac pernicioſus olim eſſet accolis. Vnde & M. Tullius in Catone maiore, dixit onus Aetna grauius. De Atho vero, quod ob ingentem celſitudinē, vmbra ſit moleſtus, quam in Lemnum vſque trecētis diſſitam ſtadiis mittit, alibi diximus. Pomponius Mela tradidit huius cacumen altius, quam vnde cadant imbres: eius rei coniecturam ex eo colligi, quod de aris, quas in vertice ſuſtinet, non abluitur cinis, ſed quo relinquitur aggere manet. Obſtat & nauigantibus, quod toto longe dorſo procedat in pelagus, qua continenti adhæret. Vnde & à Xerxe perfoſſus. Athenæus lib. 10. commemorat Eryſichthonem quendam inexpletæ voracitatis, vulgo dictum fuiſſe βορὰς ἄθωνα, id eſt, Voracitatis Athonem.

Immunem venire.

IMMVNEM Latini vocant, quem ἀσύμβολον Græci, nempe eum, qui nihil confert ad conuiuium. Horat. in Odis.

Nardi paruus onyx eliciet cadum.
Non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis
Plena diues vt in domo.

Sed pluſculum habebit gratiæ, ſi transferatur ad res animi, puta doctrinam, verſus, aut ſimile quidpiam. Aulus Gell. lib. 6. c. 13. indicat vocem hanc in prouerbiū abiiſſe: Ne omnino, vt dicitur, immunes & aſymboli veniremus, conuectabamus ad eã nulam, non cupedias ciborum ſed argutias quæſtionum. Terent. in Phormione: Tene aſymbolum venire vnctum atq; lautum è balneis? Apud Athenæum Ephippus eleganter dixit immuni manu:

Ἀλλότριον εἰσιλθεῖν δ' ὀψώνιον μάτη,
Ἀσύμβολον τε χεῖρα προσβάλλειν βορᾷ. i.
Ingreſſus alienum edere diſce obſonium,
Eduliiſq; porrigere immunem manum.

Soterichi lecti.

APPARET Soterichi lectos in vulgarem iocum abiiſſe de re vili priſcaque & minime ambitioſa, & rudis artificii. Sic enim Seneca Ennianos de Cethego verſus irridens: Qui huiuſmodi verſus amāt, inquit, liceat ſibi & eoſdem admirari & Soterichi lectos. Aul. Gell. nam ab hoc iſta referuntur lib. 10. cap. 2. Dignus ſane Seneca videatur lectione ac ſtudio adoleſcentium, qui honorem & colorem veteris orationis Soterichi lectis cōpararit, quaſi minimæ ſcilicet gratiæ, & relictis iam contemptiſque. Conīcere licet Soterichum fabrum fuiſſe quempiam, cuius opera priſcam illam & eandem ſimplicitatem præ ſe tulerint. Nam Romę poſtea argentea triclinia diuitibus in vſu fuiſſe, teſtatur Pli. lib. 33. c. 11. Huiuſmodi inter pictores fuiſſe Fuluium, Rutubã, & Placideianum, in ſermonibus indicat Horat. lib. 2. Satyra 7.

Vel cum Pauſiaca torpes inſane tabella,
Qui peccas minus, atq; ego, cum Fului, Rutubæque.
Aut Placideiani contento poplite, miror
Prœlia rubrica picta, aut carbone.

Peribis, ſi non feceris.

VBI quis in eum redactus eſt locum, vt nec aggredi rem poſſit citra magnum incommodum, neque tutò omittere, conueniet illud ex oraculo profectum: deinde populari, vt ſolet, ſermone iactatum: Peribo, ſi non fecero: ſi ſaxo, vapulabo. Refertur ab Aulo Gellio, lib. Noctium 3. c. 3. e Plautina comœdia, cui nomen Fretum. Verſus Plautini ſunt hi:

Nunc illud eſt, quod Arietini reſponſum magnis ludis:
Peribo, ſi non fecero: ſi ſaxo, vapulabo.

Porro quæ nam ſit hiſtoria redditi oraculi, Gellius ipſe teſtatur ſibi non liquere, & in hoc hos Plauti verſiculos enotaſſe, vt hiſtoriam quæreret. Sunt autem verſus iambici tetrametri catalectici. Vnde dicitur verbum, adiectum opinamur ab interpretante, ſubmouimus. Nam in vulgatis codicibus ſcriptum eſt, magnis ludis dicitur.

Ex ſe fingit velut araneus.

PROVERBIALIS videtur & illa collatio, aranei ex ſeſe texentis telas, & hominis ex ſeipſo comminiſcentis mendacia. Sic enim Plutarchus in libello, cui titulus de Oſiride: Οἱ ἐκ ποιητικῶν καὶ λογογράφων καθάπερ οἱ ἀράχναι

οἱ ἀράχναι γεννῶντες ἀφ' ἑαυτῶν ἀπαρχὰς ἀνυποθέτως ὑφαίνουσι καὶ ἀποτείνουσι. id eſt, Qualia poetæ & oratores, velut aranei gignentes ex ſeipſis à nullis ſuggeſta, exordia texunt, producuntque Plinius tradit maiores araneas in terra cauernarum exigua veſtibula præpandere, minimas non texere: tertium genus erudita operatione eſſe cõſpicuum. Orditur, inquit, telas, tantique operis materiæ vterus eius ſufficit: ſiue ita corrupta alui natura ſtato tempore, vt Democrito placet, ſiue eſt intus quædã lanigera fertilitas: tam moderato vngui, tam tereti filo, & tam æquali, deducit ſtamina, ipſo ſe pondere vſus. Texere à medio incipit, circinato orbe ſubtegmina adnectens: maculaſque paribus ſemper interuallis, ſed ſubinde creſcẽtibus, ex anguſto dilatas indiſſolubili nodo implicat. Nec abhorrent ab his, quæ Ariſtoteles refert libro de natura animalium nono, addens araneos, mox vt editi ſunt, fila mittere, non ex interioribus, velut excrementa, quemadmodum ſenſit Democritus, ſed de ſumma corporis parte, veluti corticem, aut in morem Hiſtricis de cute ſpinas iaculantis. Non texunt autem, neque venantur, niſi feminæ. Mas fruendi comes eſt, non laborandi.

Boue venari leporem, & ſimilia.

Τῷ βοῒ τὸν λαγὼ κυνηγετεῖν, id eſt, Boue leporem venari, dicuntur qui rem abſurdã, ſtultam, ac præpoſteram aggrediuntur. Plutarchus in commentario de animi tranquillitate: Οὐδὲ γὰρ ὁ τοξεύειν τῷ ἀρότρῳ βουλόμενος καὶ τῷ βοῒ τὸν λαγὼ κυνηγετεῖν, δυστυχής ἐστιν, οὐδὲ γὰρ γρίφοις καὶ σαγήναις ἐλάφους μὴ λαμβάνοντι, μηδὲ εἷς δαίμων ἐναντιοῦται μοχθηρὸς, ἀλλ' ἀβελτηρίᾳ, καὶ μοχθηρίᾳ τοῖς ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦσιν. id eſt, Neque enim qui aratro velit iaculari, ac boue venari leporẽ, infortunatus eſt. Neque ei, qui piſcatoriis retibus ceruos non ceperit, vllus malus aduerſatur genius, ſed ſtultitia & peruerſitas, aggrediuntur quę fieri non poſſunt. Nõ quiduis eſt accomodum ad omnia, veluti ſi quis homini ſtudiis & otio nato, bellum, aut rẽpublicam adminiſtrandam mandet. τῷ βοῒ τὸν λαγὼ κυνηγετεῖ. Aut ſi quis ſtupido & inſulſo iudicia committat. Citat in eodem libello verſus, ni fallimur, Pindari: ἐν ἅρμασιν ἵππος, ἐν δ' ἀρότρῳ βοῦς, παρὰ ναῦν δ' ἰθύνει τάχιστα δελφὶς, κάπρῳ δὲ βουλεύοντι φόνον κύνα δ' εἰ τλάθυμον ἐξευρεῖν. In curribus equus, in aratro vero bos, nauem autem præterfertur quàm ocyſſimè Delphinus. A capro patanti mortem, canis eſt fortis inueniendus, nam hæc quoque prouerbii ſpeciem habent.

Ab diagrammate.

PLVTARCHVS in libello de diſcrimine inter adulatorem & amicum: ὁ δὲ κόλαξ ἀφ' ἑνὸς διαγράμματος ἀεὶ τὸ ἡδὺ, καὶ πρὸς χάριν εἰωθὼς ὑποκρέκειν, οὔτε ἔργον οἶδεν ἀντιτείνειν, οὔτε ῥῆμα λυποῦν, ἀλλὰ μόνον παρέπεται βουλομένῳ, συνάδων ἀεὶ καὶ συμφθεγγόμενος. i. Adulator autem ab vno diagrammate ſemper id, quod iucundum eſt, quodque blandiatur ſolitus ſuccinere, neq; facto reſiſtere nouit, neque verbo contriſtare, ſed tantum obſecundat volenti, ſemper illi concinens & cõſonans. Palam eſt prouerbii ſpecie dictũ eſſe ἀφ' ἑνὸς διαγράμματος, Eſt autem diagramma pictura, deſcriptioq; philoſophorum, qua rem exponũt oculis, vt perinde valeat, quaſi dicas, de eadem formula.

Non filius Achillis.

INTER carmina nobilium poetarũ, quę à doctis vice prouerbiorum vſurpantur, hæc quoque referri poſſe videntur:

Οὐ παῖς Ἀχιλλέως, ἀλλ' ἐκεῖνος αὐτὸς εἶ. i.
Haud ſatus Achille, verum Achilles ipſus es.

E tragœdia quapiam, aut comœdia ſumptum videtur. Eſt enim verſus trimeter iãbicus. Vſurpatur à Plutarcho in eodem cõmentario, quem inſcripſit, qua ratione ſit adulator ab amico dignoſcẽdus. Ait enim adulatorem modis omnibus ſic amicũ imitari, vt illud in eum dici poſſit: Οὐ παῖς Ἀχιλλέως, &c. Itidem Terentianus Parmeno in Gnathonẽ Thraſonis orõni ſubſeruientẽ:
Hem alterum hunc ex hoc natum dicas.

Vlyſſes pannos exuit.

IN eodem, quem modo diximus, commentario Plutarchus hũc Homericum verſum vſurpat, non ſiue ſpecie prouerbiali, ex Odyſſeæ χ.

Αὐτὰρ ὁ γυμνώθη ῥακέων πολύμητις Ὀδυσσεύς. id eſt,
Vilibus at pannis mox eſt exutus Vlyſſes.

Accomodare licebit iis, qui genere vitæ ſubito cõmutato, è pauperibus diuites, e ſqua-

 lidis

lidis nitidi, e triſtibus hilares exiſtunt. Nā Vlyſſes ſimul atque pannos, in quibus mēdicum apud procos egerat, exutus, magnifi cis veſtibus ornatus eſſet, repente viſus eſt alius. Plutarchus torquet in adulatorē, qui Polypi more omnium ſtudiis ſeſe accōmodat: adeo vt qui paullo ante apud amicum philoſophiæ deditum, prolixam barbam ac pallium geſtarit. aſſidue verſans in libris, nihilq; crepans niſi numeros, rectangulos & triangulos Platonis: ſi forte fortuna in amicum inciderit, voluptatibus addictum, continuo mutata figura velut à Circe transformatus, Sardana palus fiat.

In durum, & implacabilem.

IN hominem impendio rigidum & implacabilem recte torquebitur illud Homericū, ex Odyſſeæ K.

Σοὶ δέ τις ἐν ϛήθεσσι ἀκήλητος νόος ἐϛί. id eſt,
At tibi non vnquam placanda in pectore mens eſt.

Plutarchus in commentario de dignoſcendo ab amico adulatorem, ait hunc verſum obiici ſolitum Antonio ab aſſentatoribus, quod Cleopatræ efflictim amanti, non reſponderet in amore.

Aſinus balneatoris.

Ὡς ὄνος βαλανέως id eſt, Vt aſinus balneatoris. Dictum eſt in eos, qui ex ſuis laboribus ipſi nihil fructus caperent. Plutarchus in libello: περὶ τῆς φιλοπλουτίας, Οὐδὲν εὖ πάσχων, ὥσπερ ὄνος βαλανέως ξύλα καὶ φρύγανα κατακομίζων, ἀεὶ καπνοῦ καὶ τέφρας ἀναπιμπλάμενος, λουτροῦ δὲ μὴ μετέχων, μὴ δὲ ἀλέας, μηδὲ καθαριότητος. id eſt, Nihil inde capiens commodi, velut aſinus balneatoris, qui ligna & ſarmenta defert, ſemper fumo ac favillis oppletus, numquam autem particeps balnei, neque temporis, neque mundiciei. Loquitur de diuite parco ac ſordido, qui cum ſit onuſtus diuitiis, non fruitur tamē.

Lychnobij.

APPARET λυχνοβίους prouerbiali ioco dictos, qui lucernariam vitam ducerēt, vt torqueri poſſit vel in nocturnum potorem, vel hominem ſupra modum ſtudioſum, qui quemadmodū dictū de Demoſthene, plus abſumat olei, quam vini: vel in ſordidū & & parcum, quaſi de lucernario oleo victitātem. Seneca lib. epiſt. 22. epiſt. 122. dictum oſtendit in lucifugam quendam, cuius tota vita erat prępoſtera, adeo vt quidquid hominum vulgus interdiu ſolet facere, id ille faceret noctu. Sub noctem expergiſcebatur, diluculo ibat cubitum. In quem ita iocatus Varus lepidiſſimus fabulator, vt eum diceret admodū frugaliter viuere, quippe qui nihil inſumeret niſi noctem. Et quibuſdā illum ſordidum & auarum dicētibus, Vos, inquit, illum & Lychnobiū dicetis. Eſt autem in ioco vox ambigua, vt intelligas eum vſqueadeo ſordidum, vt lucernas etiam abſumeret: vel adeo parcum, vt lucernis victitaret. Ceterum adluſum eſt ad vitam hominis præpoſteram, cuiuſmodi deſcribit in eadem epiſtola, & Butem quendā Attilium.

Quaſi Sutrium eans.

SVTRIVM peruetuſtum Etruriæ oppidum. Id olim defecerat à Romanis, cū quibus inierant ſocietatē. Camillus ad id delectus à ſenatu, vt eos cogeret ad fidem. Is ne in apparando commeatu multum temporis tereretur, vtq; Sutrini ipſa celeritate opprimerentur, edixit, vti ſinguli milites triū dierum commeatum ſecum exportarētq. Id deinde verſum eſt in prouerbiū, quod vſurpari conſueuit, quoties aliquis ſuo ſumptu nauat operā aliis. Sic enim interpretatur Feſtus Pompeius in fragmentis quibuſdā, quæ Romæ inueniuntur. Arbitramur eandem eſſe hiſtoriam quam aliquanto aliter narrat Titius Liuius libro ab vrbe condita 6. Plauta in Caſſina, Tum quoque facito vt veniant, quaſi eant Sutrium. Iubet Alceſimus, vt ſuos ad ſeſe mittat, ſed ſuopte cibo inſtructos. Notum eſt carmen Catulli, quo Fabullum ad cœnam vocat, ſed ita vt ipſe ſecum adferat quidquid ad lautam cœnam pertinet.

Αὐτολήκυθοι.

Αὐτολήκυθοι, vulgato verbo dicebantur, qui non ex animo, ſed ventris cauſſa colerent amicos, inde conficta voce, quod ſponte ad Lecythum commearent, & inuocati præſto eſſent in conuiuiis. Eoſdem τηγανιζέας quoque vocatos fuiſſe teſtatur, & ab Eupolide, τοὺς περὶ τάγηνον καὶ μετ' ἄριστον φίλους. id eſt, Circum ſartaginem & poſt prandium amicos dictos fuiſſe. Plutarchus in libello cui titulus: Quo pacto qs dignoſcere poſſit adulatorem ab amico; ἀπλῶς μὴ καθάπερ οἱ πολλοὶ

λοὶ τοὺς αὐτολεκύθους τούτους λεγομένους καὶ τραπεζέας καὶ μετὰ τὸ κατὰ χειρὸς ὕδωρ, δειπνομένους, ὥς τις εἶπε, κόλακας νομίζωμεν, id eſt, Sed ne quemadmodum vulgus hominum facit Autolecythos iſtos, qui vocantur, ac menſales, quiq; tum demum audiunt, poſteaquã aqua manibus infunditur, ſicuti dixit quidam, exiſtimemus adulatores. Vſus eſt eo verbo Demoſthenes in oratione aduerſus Cononem. Interpretes varie exponunt: vel de his qui ad quiduis perpetiendum parati ſunt, vel de pauperibus, qui præter lenticulam nihil poſſident: vel de iis, q facile ſunt ad depromendam pecuniam, quod quidã ſoleant in lenticulis pecuniam recondere, atque aliis item modis, quorum nihil conuenit cum ſentẽtia Plutarchi. Apud Athenæum libro 4. vocantur ἀλλοτριοφάγοι, quibus dulce eſt aliena viuere quadra. Refert ibidem quiddam non illepidũ: orta diſceptatione quænam aquarum eſſet optima, cum alii præferrent Lernæam, alii Pirenẽã, alii aliam, Carneus iuxta Philoxeni ſententiam dixit: τὸ κατὰ χειρῶν ὕδωρ ὕδιστον, ſuauiſſimam aquã quæ manibus infunditur, quod ea declaret cenam eſſe paratam, cum conuiuator iubet cõuiuas lauare. Cõgruit cum eo, quod alibi dictum eſt: Feruet olla, viuit amicitia.

Melitæus catulus.

Μελιταῖον κυνίδιον, id eſt, Melitæus catellus, dicebatur is, cuius opera nulli feriæ rei cõducebat, ſed duntaxat animi cauſſa alebantur, cuiuſmodi non melioris, eſt multitudo in diuitum familiis. Aliorum canum varius eſt vſus. Sunt quibus ędium cuſtodia delegata eſt, vt noctibus aduerſus fures excubias agant. Hi vocantur οἰκουροί. Sũt quorum opera in venatibus vtimur, qui θηρευτικοὶ dicũtur. Sunt quorũ nullus eſt vſus, niſi vt eum otioſis ac delicatis matronis luſitent, qui noſtris quoq; temporibus, mirũ quam ſint in deliciis. Atque ii μελιταῖοι vocantur, nimirũ ab inſula Melita, inter Corcyram nigram & Illyricum ſita. Auctor Plinius lib. 3. capite vltimo. Itidem Strabo & Stephanus. Horum meminit Ariſtoteles Sectionis decimæ problemate 14. indicans eos omnibus membris puſillos gracileſq; fuiſſe, & hac dote commendantur, quẽadmodum ſunt qui ſine nanis & pumilionibus non poſſunt viuere. Apud Lucianũ in Lapithis γελωτοποιὸς Alcidamantem Cynicum, μελιταῖον κυνίδιον vocat. Athæneus libro 12. ſcribit Sybaritis vehementer in delitiis fuiſſe canes Melitæos. Qui quidem hoc eſſe videntur in genere canum, quod nani, & pumiliones inter homines. At Maſſiniſſa merito laudatur, quod pro ſimiis & catulis maluit pueros alere, vſq; ad annum tertium, deinde remittebat eos ſuis parẽtibus. Sed intolerabilius eſt quod apud Britãnos complures alunt greges vrſorum ad ſaltationem, animal vorax & maleficum. Cuiuſmodi ſunt & ſimiæ, licet minus voraces.

Illico hyems erit.

ARISTOTELES in problematis ſectione tertiadecima, refert hunc verſum, nullo citato auctore, ſed veluti vulgo iactatum:

Εἰ δ' ὁ νότος βορέαν προκαλέσσεται, αὐτίκα χειμών. id eſt,
Illico hyems ſit vbi Boream accerſiuerit Auſter.

Cauſſam hanc adfert, quod Notus ſuapte natura nubem & imbrem affatim colligat. Proinde ſi hoc tempore Boreas acceſſerit, congelaſcunt omnia huius rigore, atq; ita protinus hyems. Adiicit in eodem problemate carmen alterum conſimili fere ſententia:

Εἰ βορέας πηλὸν καταλήψεται, αὐτίκα χειμών. id eſt.
Molle lutum Boreas ſi prenderit, illico hyems fit.

Id tametſi vulgo ſimpliciter dictum apparet, tamen nos eo deflectere poterimus, vt dicamus ingens periculum imminere, ſi malum malo ſucceſſerit. Veluti ſi qui immodice diſcruciat ſeſe ſtudii laboribus, amare & incipiat: aut ſi qui prius principi parum gratus fuit, in plebis & odiũ veniat aut ſi regi vehementer leni, placidoque ſuccedat admodum rigidus, aut contra. Nam huiuſmodi ſubitæ mutationes, maximos rerum motus ſolent excitare.

Eundem calceum omni pedi inducere.

GALENVS Therapeutices libro nono: ἐκεῖνοι μὲν οὖν οὔτε ζητοῦσιν οὔτε ἴσασιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν, ἑνὶ καλάποδι πάντας ὑποδέουσιν. id eſt, Iſti quidem igitur neque inquirunt, neque ſciunt. Quin magis iuxta prouerbium, eodẽ calciamẽto calceant oẽs. Loquitur de qbuſdã medicis imperitis, q non

habita ratione morborum, eadem remedia admouent omnibus, cum diuerſa mala diuerſam curationem deſiderent. Non diſſimile illi, quod alio dictum eſt loco: Scis ſimulare cupreſſum. Ad hanc formam pertinet, quod adducit Hieronymus in prima præfatione commentariorum, quos edidit in epiſtolam ad Epheſios: Nec ad inſtar imperiti medici vno collyrio omnium oculos velle curare.

Cochleæ vita.

Κοχλίου βίος, id eſt, Cochleæ vita. De iis, qui parce paruoque viuunt, aut contracti a negotiis, luceque forenſi ſemoti. Notū eſt animal, vnde ſumpta eſt metaphora. Plutarchus in libello: περὶ τῆς φιλοπλουτίας. σὺ δὲ τοσαῦτα πράγματα συνέχεις, καὶ ταράττεις καὶ στροβεῖς σεαυτὸν, κοχλίου βίον ζῶν διὰ τὴν μικρολογίαν. id eſt, Tu vero tantum moleſtiarū ſuſtines turbaſque ac torquens teipſum, cum ob parſimoniam cochleæ vitā viuas. De Cochleis quæ cum ealetur, ſucco victitant ſuo, alias retulimus ex Plautina Captiui duo.

Bello parta.

Ἐκ πολεμίας, id eſt, Ex hoſtium regione. Vbi quis immodice inſumeret. Solemus enim celerius ac temere profundere, ſi quid hoſtibus ſit ereptum. Quod quidem adagium & hodie paſſim audiuimus vulgo dictitari in Lurcones & helnones. Plutarchus in libello cui titulum fecit: ὑγιεινὰ παραγγέλματα, ἐμπίπλασθαι παρ᾽ ἑτέροις τὸν πολυτελῶν, καὶ ἀπολαύειν, καθάπερ ἐκ πολεμίας ἀφειδῶς ἐπισιτιζομένους. id eſt, Impleri apud alios, cibis ſumptuoſis, fruique velut ex hoſtili regione raptis, ampliter ſeſe cibo onerantes. Vſurpat idem Sympoſiacæ decadis ſeptimæ, problemate ſexto. Satyrus apud Athenæum lib. 4. id genus homines depingit his verbis: κατατρίβοντες τὸν ἀγρὸν, διαρπάζοντες τὴν οἰκίαν, λαφυροπωλοῦντες τὰ ὑπάρχοντα. id eſt, Proculcantes agrum, diripientes domum, pro ſpoliis vendentes facultates. Nam λαφυροπωλεῖν, eſt prædas hoſtibus detractas ſubhaſta vendere. Atque ea ſolent minoris æſtimari, veluti aliena. Hinc Græcis λαφύκται dicuntur, qui luxu prodigunt rem familiarem, vt indicat Athenæus lib. 11. & eiuſmodi profuſio λαφυγμὸς dicitur, & λαφύσσειν prædari, aurum intēperanter profundere ſeu deuorare, vt indicat Suidas. Nā λάφυρα ſpolia dicuntur, viuis hoſtibus detracta, quemadmodum σκῦλα mortuis.

Panis lapidoſus.

Illvd ſi quis prouerbium eſſe negabit, cū hoc equidem non admodū digladiabimur, certe dignum eſt, vt aſſidua vſurpatione in adagiorum cōtubernium cooptetur, quod refertur à Seneca lib. de beneficiis 2. Panis lapidoſus. Sic enim Fabius Verrucoſus appellabat beneficium, ab homine duro aſpere datum, quem eſurienti neceſſarium ſit accipere, durum & acerbum eſſe. Ita quidā cunctatione, toruitate vultus, aſperitate orationis, oſtentatione moleſta, corrumpūt beneficium, vt nemo ſit accepturus, qui poſſit eo carere.

E patroclis domo venit.

Ἐκ πατροκλέους, id eſt, E Patroclis domo. In ſordidos, ſumptum à moribus Patroclis cu iuſdā Athenienſis, prædiuitis quidē, verum impendio parci ſordidiq́ue quē vetus comœdia talem ferme depingit, qualem Plautus Euclionem, teſte Ariſtophanis interprete, cuius verba Suidas quoq; refert, qui & prouerbium eſſe vult. Eſt autem in Ariſtophanis Pluto. Is cum eſſet ſqualidus, incultus & ſordibus obſitus, rogatus vnde veniſſet: Πόθεν οὖν φέρεσθαι αὐχμῶν βαδίζεις. id eſt, Vnde igitur adeo ſordidus, ſqualenſq́ue venias dicito.

Atque ille reſpondet:

Ἐκ πατροκλέους ἔρχομαι,
Ὃς οὐκ ἐλούσατ᾽ ἐξ ὅτου περ ἐγένετο, id eſt,
E Patroclis domo,
Qui haud lauit vnquam poſteaquam natus eſt.

Tam in procliui, quam imber.

Non abſque prouerbii ſpecie dictum eſt illud à Plauto in fabula, cui titulus eſt Captiui duo:

Tam hoc tibi in procliui quam imber eſt quando pluit.

Nam procliue proprie dicitur, quod ex alto deorſum propendet. Arduum eſt autē onera ſubmoliri in altū, deorſum vero vel ſuapte ſponte deuoluuntur.

Et poſt malam ſegetem ſerendum eſt.

Eqvidem non pugnamus eſſe prouerbium, et ſi prouerbii ſimillimū eſt, illud epiphonema Senecæ, lib. epiſtolarū vndecimo, Et poſt malam ſegetem ſerendum eſt. Quo licebit vti, quoties res parū ex animi ſententia

tia cecidit, & ſignificabimus non eſſe deſiſtendum a conatu. Quamquam Seneca loquitur de iis, qui refugiunt in vllum hominem beneficiũ collocare, quod ſemel inciderint in ingratum. Eiuſdem generis eſt, quod eodem ſubnectitur loco; Poſt naufragium maria tentantur.

Spes ſeruat afflictos.

PLVTARCHVS in libello de ratione victus, indicat vulgatum fuiſſe prouerbium, de ſpe, nec tamen explicat, quod nam id fuerit: Τοὺς πλείονας δὲ μαλακίᾳ καὶ ἀκρασίᾳ συνήγορον ἔχουσα παροιμίαν ἐλπὶς ἀναπείθει καὶ προσάγεται βαδίζειν ἀναστάντας εὐθὺς ἐπὶ τὴν συμπόσιον. id eſt, Pleroſque vero ſpes intemperantiæ molliciei que patrocinante prouerbio adducit huc, vt relictis ſtratis, ad conſuetam redeant vitam. Quod autem ſit illud prouerbium quod intemperantiæ ſuæ prætexunt homines, declarat in his quę ſequũtur: ὡς οἶνον κραιπάλῃ δὲ κραιπάλην ἐξελάσοντας καὶ διαφορήσοντας. id eſt, Tamquam vinum vino, & crapulā crapula eiecerint ac diſcuſſerint. Ex his apparet Plutarchum adluſiſſe ad prouerbium: Clauum clauo pellere. Quod quidem & hodie manet æque celebratum inter compotores. Addunt iocum de pilo canis rabidi, & expetiuntur faceciā multis exitialem. Quamquam & obiter ad luſum eſt ad hoc quod extat in ſententiis e comœdiis, vt apparet collectis:

Ἀνὴρ ἀτυχῶν σώζεται ταῖς ἐλπίσι. id eſt,
Spes ſeruat hominē, rebus in duris bona.
Notum eſt illud Naſonis:
Spes bona dat vires, animum quoq; ſpes bona firmat.
Viuere ſpe vidi qui moriturus erat.

Deinde Pindaricũ illud apud eruditos pæne ceſſit in prouerbium:

Ἐλπὶς γηροτρόφος. id eſt,
Spes altrix ſenectæ.

Sic enim Plutarchus in libello de tranquillitate animi: καὶ τὴν μνήμην ἡδίονα καὶ βεβαιοτέραν τῆς πινδαρικῆς γηροτρόφου ἐλπίδος. i. Et memoriam iucundiorem, ac firmiorē, Pindarica ſpe, ſenectæ altrice. Refert aũt hunc Pindari locum Plato lib. de Republica 1. ὅτῳ δὲ ἂν ἀδίκως καὶ ὁσίως τὸν βίον διαγάγῃ, γλυκεῖα οἱ καρδίαν ἀτάλλοισα, ἡ γηροτρόφος συναορεῖ ἐλπίς, ἃ μάλιστα θνατῶν πολύστροφον γνώμαν κυβερνᾷ. id eſt, Propterea quod qui iuſte pieque vitam peregerit, huic dulcis cor exhilarans, ſenectutis altrix, familiaris eſt ſpes, quę maxime verſatilem mortaliũ mētem gubernat.

Tria ſaluberrima.

IN eodem opere, quandoquidem nullo auctore refert, videtur & hoc prouerbio fuiſſe iactatum. Sed præſtat ipſius verba tranſcribere: δεῖν δ᾽ εἰς τὰ λεγόμενα τροφῆς ἀκορίαν, καὶ πόνων ἀοκνίαν καὶ σπέρματος φύσεως σωτηρίαν, ὑγιεινότατα εἶναι. id eſt, Vnde optime dictum eſt, veſci citra ſaturitatem, non refugere laborem, naturæ ſemen conſeruare, eſſe ſaluberrima.

Admoto capite.

PLVTARCHVS in libello, cui titulus: πῶς ἄν τις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου, verſum hunc qui apud Homerum frequenter obuius eſt, ceu prouerbialem vſurpat.

Ἀγχι σχὼν κεφαλήν, ἵνα μὴ πευθοίατ᾽ οἱ ἄλλοι. i.
Admoto capite, reliqui ne audire valerent.

Admonet eo loco, ſi quid obiurgandus eſt amicus, vt id fiat primum in tempore, dein de comiter & amice magis quam aſpere, poſtremo clanculum ſemotis arbitris: δεῖν ἄρα μὲν ἔχειν, τὸ ἄγχι σχὼν κεφαλήν. id eſt, Vnde optimum eſt illud: Admoto propius capite. Pro eo Liuius lib. ab vrb. condit. 10. dixit conferre capita, Conſules velut deliberabundi capita conferunt.

Cur ceſſatum eſt.

EODEM in commentario vſurpat & hunc Homeri verſum ex Iliados Α.

Τυδείδη, τί παθόντε λελάσμεθα θούριδος ἀλκῆς. id eſt,
Dic quid nam acciderit nobis, vt Martia virtus
Tydide exciderit animis.

Licebit vti, quoties communem culpam apud amicum agnoſcemus, & in re quapiā male ceſſatum eſſe ſignificabimus.

Abiiciendum procul.

CVM vitium aliquod, aut rem alioqui noxiam admonebimus procul abiiciēdam eſſe, conueniet verſus ille, ni fallimur, Homericus:

Εἰς ὄρος ἢ εἰς κῦμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης. i.
In montem tumidas ve fremētis in ęquoris vndas.

dam idoneũ eſſe poſſe,niſi qui ſit vſu exercitatus. Plutarchus citat ex Simonide,tam etſi hemiſtichium carminis heroici. Quantumlibet diu verſatus in agro, non fies idoneus adminiſtrandæ reipublicæ niſi vixeris in foro, in curia, in frequenti populo. Adluſit huc Socrates Platonicus, eum inuitatus ad loca amœna in agris, reſpondit ſe cupidum eſſe diſcendi, arbores autem nihil docere.

Faber cum ſis.

PLVTARCHVS in præceptis ciuilibus, ſenarium hunc haud dubie prouerbialem, ex Euripide citat:

Τίκτων γὰρ ὤν, οὐκ ἔπρατ τες ξυλουργικά. i.

Cum ſis faber, opera haud facis fabrilia. Congruet in eum, qui tentat ad quæ non eſt idoneus, vel ob imperitiam, vel ob naturam alienam, veluti ſi quis infans & ad perſuadendum ineptus, ſuſcipiat legationem: aut indiligens diſpenſet rem domeſticam: aut ſenex, ſiue inualidus militiã capeſſat. Iamdudum & illud Horatianum ceſſit in prouerbium, quod hinc imitatũ videtur,

Tractant fabrilia fabri.

Aquam igni miſcere.

INTER prouerbia, quibus ἀδύνατον ſignificamus, referendum & illud: πῦρ ὕδατι μιγνύναι. id eſt, Ignem aquæ miſcere. Plutarchus in libello, cui titulum fecit: περὶ τοῦ πρώτου ψυχροῦ, adducit huius prouerbii teſtimonium, ſtudens probare aquæ propriũ eſſe frigiditatem, potius quàm aeris. Pugnat autem vtraque qualitate ignis cum aqua: quippe calidus & ſiccus cum humida & frigida. Narrat eodem in loco morem fuiſſe apud Perſas, vt ſupplex in fluuium deſcenderet, ignem geſtans, minitans ni conſequeretur quæ petebat, ſe ignem miſſurum in aquam. Atque ad eum modum impetrabat quidem quæ rogabat, ſed mulctabatur, quod minatus eſſet ſe facturum id, quod eſſet contra rerum naturam. Nã aqua hoſtis eſt ignis, eumque ſemper extinguit. Id ſupplicandi genus apud barbaros maximum habebatur, & in quo non eſſet fas recuſare quod petabatur. M. Tull. Philippica 13. Prius vnda eum flamma redibit in gratiam. Rurſus prius vndam flãmamque vt ait poeta quiſpiam, prius deniq; omnia, quàm aut cum Antoniis Reſpub. aut Antonii cum Repub. redeant in gratiam.

Velut è ſpecula.

Ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς, id eſt, Velut è ſpecula. Similitudo prouerbialis, cum quis rẽ velut oculis ſubiectam, totam vndique contemplatur. Siquidem ex alto commodiſſime ſpectantur omnia, propterea quod nihil obſtet, quod impediat proſpectum. Vtitur Plutarchus in libello, cui titulus: De Romanorum fortuna.

Velut in cratere.

Ὥσπερ ἐν κρατῆρι φιλοτησίῳ, id eſt, Velut in cratere philoteſio. Prouerbialis & hæc collatio, qua ſignificabimus res antea turbulentas componi, ſedariq; & prius inter ſe ſe inimicos in gratiam redigi. Dicitur autẽ crater philoteſius, quem in conuiuiis porrigunt aliis alii, ceu amicitiæ ſymbolum, ac pignus. Veluti qui filiam alicui deſponderet futuro genero prælibans φιλοτησίῳ κρατῆρι porrigebat. Scythę quoque amicitias, quarum ſunt pertinaciſſimi, cratere conciliabant, vt teſtatur in Toxaride Lucianus. Quin & CHRISTVS ipſe noſtræ religionis princeps, arcanam illam cũ ſuis amicitiam poculo conſecrauit.

Sero veniſti.

Ὀψὲ ἥκεις, id eſt, Sero veniſti. Competit in eos, qui poſt tempus rem aliquam aggrediuntur, veluti ſi iam ætatis vitio frigidus vxorem paret ducere, aut grandior litteras addiſcere. Natum ex oraculo, quod Pythia vates edidit cuidam conſulenti, num deberet ad rempublicam tractandam accedere: ὀψὲ μ' ἥκεις ἀρχῆς καὶ δημαγωγίας δίζημενος, καὶ πυρ' ἀρχῶν στρατηγίου κόπτων θύραν, id eſt, Sero veniſti, me de principatu & reipublicæ adminiſtratione conſulens, & alieno tẽpore militia pulſas ianuam. Meminit Plutarchus in commẽtario, cui titulus: εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον.

Prius antidotum, quàm venenum.

DIVVS Hieronymus aduerſus Ruffinum reſpondens, Quomodo eorum præfationes librorum, quos neſcias, accuſes, quæ quodam vaticinio futuræ calumniæ reſpõderunt, implentes prouerbium, Prius antidotum quam venenum, ſubaudi adhibes. Cõueniet vti, quoties aliquis ſe purgat antequã accuſetur. Antidotus. n. aduerſus venena datur, Hanc nemo ſumit, niſi guſtato veneno. Quamquã ſunt qui ſe præmuniãt antido-

antidotis, ne noceat, ſi fors contingat ſumere toxicum. Quemadmodum feciſſe legimus Mithridatem.

Statua taciturnior.

HIS etiam temporibus in prouerbio eſt: Statua taciturnior. In hominem vehementer infantem, ac tacitum. Vſus eſt hac hyperbole Hora. in epiſt. ad Iulium Florum:

Statua taciturnius exit
Plerumque & riſu populum quatit.

Itidem Iuuenalis diuitem quempiam, ſed inſantem & indoctum, Mercurii ſtatuæ ſimilem facit:

Truncoq; ſimillimus Hermæ.

Conſimili forma diuus Chryſoſtomus lib. περὶ ἱερωσύνης 6. de tardo & ſtupido: τοῦτο δὴ τὸ ἡμέτερον τῶν λιθίνων οὐδὲν διοίσει, id eſt, Tum illud, quod Græci dicere ſolemus, à ſaxeis nihil differet. quod & alibi retulimus. Xenophon in Sympoſio: ἐκείνων γοῦν μὲν ἂν ἧττον φωνὴν ἀκούσαις, ἢ τῶν λιθίνων. id eſt, Illorum igitur vocem minus audias, quàm ſaxearum ſtatuarum. Statuæ frequenter habent ſpeciem ſapientum, & eloquentiũ virorum, ipſæ tamen nihil loquuntur.

Hoc noueram prius quàm.

PLVTARCHVS in libello, cui titulus: Philoſophum maxime debere diſputare cũ principibus, irridens eos qui duplicem faceret philoſophiæ rationem: alteram in affectibus ſitam, quæ à Mercurio Hegemone, id eſt, ductore proficiſceretur: alteram in efferendo poſitam, quam Diactorus Mercurius, id eſt, nuncius largiretur: ἕωλον ἐστιν, inquit, καὶ ὑποπιπτέτω τῷ ταῦτα μὲν ᾔδειν πρὶν Θέογνιν γεγονέναι. id eſt, Friuolum & obſoletum eſt, coniungaturq́ue cum illo: Hoc noueram antequã Theognis natus eſt. Vſurpat idem in eandem ſententiam, in libello, cui titulus: περὶ τοῦ μὴ χρῆν ἔμμετρα νῦν χρᾶν τὴν πυθίαν, citans è comico quopiam. Aul. Gel. lib. 1. Noctium Atticarum, c. 3. citat ex Lucilio. Cõtra patriam, inquit Cicero, arma pro amico ſumenda non ſunt. Hoc profecto nemo ignorauit, & prius quàm Theognis, vt Lucilius ait, naſceretur. Non eſt dubitandum, quin hic ſenarius ſit prouerbialis, quo rem frigidam & ineptam ſignificabant. Apparet ſumptum à Theognide tragœdiarum ſcriptore, quem frigidiſſimum fuiſſe teſtatur Suidas, & ni fallimur memoria, Plato. Nam fuit huius nominis alter quoque cuius extant ſententiæ.

Phocenſium deſperatio.

Φωκέων ἀπόνοια, ſiue φωκικὴ ἀπόνοια, id eſt. Phocẽſium, ſiue Phocica deſperatio de ſtultis & inſanis conſiliis dici ſolitum admonet Stephanus. Verum ex Plutarcho Cheronẽſi conſicere licet dici ſolitum, vbi deſperatis rebus ad extrema conſilia veniretur. Natum eſt autem ex euentu huiuſmodi: Atrox odium & irreconciliabilis ſimultas, atq; vt Plutarchi dicamus verbis, ἄσπονδος πόλεμος erat inter Theſſalos & Phocenſes: quod hi primores illorum in ſuis vrbibus, ad vnũ omnes eodem die trucidaſſent, illi viciſſim illorum obſides ducento quinquaginta in crucem ſuſtuliſſent. Deinde Theſſali contractis omnibus copiis per Locrenſes irruperunt, edicto promulgato, ne cuiquam prouectioris ætatis parceretur: pueri cum mulieribus in ſeruitutem abducerentur. Daiphantus itaq; qui fuit vnus è tribus, quibus Phocenſium res erat commiſſa, ſuaſit vti viri quidẽ Theſſalis obuiã irent, cum illis conflicturi, ceterũ mulieres vna cum liberis, ex vniuerſa Phocide congregatas, in vno quopiam loco ſeponerent, congeſta ingenti lignorum materia: & adhibitis cuſtodibus mandarent, vt ſimulac intellexiſſent ſeſe victos in prælio, continuo pueros & vxores iniecto igni exurerent. Id reliquis cõprobantibus, exurgens quidam negauit æquum fieri, ni conſilium hoc, vxorum quoque ſuffragiis comprobatum fuiſſet: quod ſi non placeret, nõ eſſe cogendas. Itaque mulieres, vbi rem cognouiſſent, ipſæ inter ſe habito conſilio, Daiphantum collaudarunt, qui rectiſſime conſuluiſſet Phocenſium rebus. Eadem autem videri & vxoribus & liberis eorum. His ita peractis, congreſſi cum Theſſalis Phocenſes, ſuperiores extiterunt. Ac decretum quidem illud Græci Phocenſium deſperationem appellarunt, quod etiam ſi feliciter ceſſiſſet, tamen temerarium parumq́ue cordatum videretur. Huiuſmodi ferme Plutarchus. Similia fere narrat Pauſanias in Phocicis. Meminit & prouerbii, quod ait ex hoc euentu dici ſolitũ: ἐπὶ πάντων βουλευμάτων ἀναλγήτων, hoc eſt, de omnibus conſiliis quæ carent dolore.

Memi-

Meminit & Stephanus indicans dici ſolitum: περὶ τῶν τὰ ἀναλγῆ βουλευομένων.

Extremum occupet ſcabies.

OLIM pueri curſu certantes, clamare ſolebant: Occupet extremum ſcabies, adhortantes hac voce ſingulos ad curſum, ac male precantes ei, qui fuerit omnium poſtremus. Id deductum eſt in adagium, quo vtebantur, qui ſignificarent ſeſe quocumque modo velle vincere, neque commiſſuros, vt inter poſtremos ſint. Ita qui per fas nefaſque rem augent, poſſunt alio vocanti reſpondere: Extremum occupet ſcabies. Quamquam nihil vetat, quo minus in bonam partem detorqueamus, vt ſi qui ſummis viribus adnititur, ne ab æqualibus, eruditione, aut rectè factis aut officiis ab amico ſuperetur, dicat: Occupet extremum ſcabies. Hoc igitur prouerbium pueris acceptum ferimus, quemadmodum & illud: τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα. Vſus eſt Horatius in Arte poetica:

Occupet extremũ ſcabies, mihi turpe relinqui eſt.

Originem Acron indicat.

Ἡμερόκοιτος.

VVLGARI ioco fures dicti videntur ἡμερόκοιτοι, quod interdiu dormiant, noctu vigilent. Sic enim Heſiodus in Operibus, ac diebus:

Μήποτέ σ' ἡμερόκοιτος ἀνὴρ ἀπὸ χρήμαθ' ἕληται. id eſt,

Ne ſolitus dormire die tua tollere poſſit.

Apte torquebitur in tollionem, & furacẽ. Eſt & piſcis eiuſdem nominis, vt indicat Suidas, Phoca opinamur.

Ne vni naui facultates.

QVIN illud etiam ad prouerbiorum claſſem, ſi longius deflectatur, referendum videtur, quod eſt in eodem opere:

Μηδ' ἐν νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι. id eſt,

Ne bona tu pandis ratibus ſemel omnia mandes.

Ne quid aggrediaris, in quo ſint vniuerſa periclitanda. Non omnis ſtatim alea iaciẽda eſt. Periculoſa eſt nautica negotiatio. Naufragiũ enim tollit omnia. Tutius eſt cum terra commercium. Alibi retulimus dictum Laconis, qui negabat ſibi placere diuitias, quæ penderent à funibus.

Vrit abſque torre.

VERSVM hunc ceu prouerbialem ſubinde Plutarchus vſurpat:

Εὕει ἄτερ δαλοῖο καὶ ὠμῷ γήραϊ δῶκεν, id eſt,

Exurit ſine torre, grauique dat illa ſenectæ.

Nempe vxor improba, quæ moribus ſuis ſenium viro præmaturum conciliat. Idem lepidè transfertetur ad auaritiam, ad ambitionem, ad inuidiam, amorem obſcœnum, ſimiliaq; animi vitia, quibus obnoxii torquentur & contabeſcunt.

Adhuc cœlum voluitur.

QVOTIES ſignificabimus adhuc ſupereſſe ſpem, & nondum omne tempus, quod melioris fortunæ ſolet occaſionem adducere, exactum eſſe, conueniet illud Theocriticum ex Charitibus:

Οὔπω μῆνας ἄγων ἔκαμ' οὐρανὸς, οὐδ' ἐνιαυτός. id eſt,

Nõdum defeſſus prouoluere deſiit æther
Menſes, atque annos.

Quod enim vnus annus negat, alter vltro defert.

Multæ rotæ voluentur.

PROVERBIALITER extulit, & ad eandem pertinet ſententiam, quod proximè conſequitur:

Πολλοὶ κυκλήσουσιν ἔτι τροχὸν ἅρματος ἵπποι. i.

Permultis voluetur adhuc rota mota caballis.

Id eſt, Multum adhuc temporis reſtat, multæque rerum incident mutationes. Quod quidem adagium & hodie noſtrati vulgo in ore eſt. Frigidius enim eſt quod quidam interpretantur de certaminibus Olympiacis, de quibus illic non agit poeta in carmine Bucolico.

Ne nomen quidem.

PROVERBIALI figura dictum eſt & illud in eadem Ecloga.

Βοᾶς δ' ἔτι μηδ' ὄνομ' εἴη, id eſt,

Vlterius nec nomen erit belli atque tumultus.

Ceruus canes trahit.

INTER adagia quibus ἀδύνατον, ſeu præpoſterum quidpiam ſignificamus, adnumerandum & illud, quod eſt apud Theocritum in Thyrſide:

Τὰς

Τὰς κύνας ὁ ἔλαφος ἕλκοι. id eſt,
Canes ceruus trahit.
Præpoſterum enim eſt, vt ceruus venetur canes. Carmen Theocriti ſic habet:

Δάφνις ἐπεὶ θνάσκει, καὶ τὰς κύνας ὡ ἔλαφος ἕλκοι. id eſt,
Poſtquam Daphnis obit, ceruus trahat ipſe moloſſos.

Ad conſimilem formã Vergilius in Pharmaceutria:

Nunc & oues vltro fugiat lupus.

Bubo canit luſciniæ.

ITEM illud quod proxime conſequitur:

Κἠξ ὀρέων τοὶ σκῶπες ἀηδόσι γαρύσαιντο. i.
Buboque montanus philomenis occinat ipſis.

Cum inſans ſuadere conatur eloquẽti, aut ineruditus docere doctiſſimum.

Ne vidit quidem oleum.

ECLOGA cui titulus: νομεῖς, ſcatet prouerbiis ſententiis ac figuris, quarum de numero primum eſt illud:

Κὠ ποκα τῆνος ἔλαιον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὄπωπε, id eſt,
Et quando ille oculis, oleum conſpexerat vmquam?

Conueniet in eos, qui ſunt artis alicuius prorſus rudes, & imperiti. Veluti ſi quis profiteatur rem medicam, qui numquam didicerit quidquam illiùs artis, venuſte notabitur hoc verſu:

Καὶ πόκα τῆνος ἔλαιον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὄπωπε, id eſt,

Vngebantur enim athletæ, quò membris euaderent curioribus, vnde per oleum ſignificant certamen. Quamquam ſcholia declarant quoſdam hoc ad arborem referre, quod in Olympiacis oleaſtro ſiue olea coronari ſolebant.

Et me mater &c.

ITEM illud, quod in eadem ſequitur:

Κἠμ' ἔφα θ' ἁ ματὴρ Πολυδεύκεος ἦμεν ἀμείνω. id eſt,
Me quoque Pollucem mea mater vincere dixit.

Cum quis anteponitur, aut æquatur iis, cum quibus nullo modo conferendus eſt. Matres enim amore cæcutiunt in filios, & formoſiſſimos putant, qui ſunt deformes, fortiſſimos, qui ſunt ignauiſſimi. Porro Pollux pugil optimus fuiſſe creditur, teſte Flacco:

Caſtor gaudet equis, ouo prognatus eodẽ Pugnis.

Suade lupis, vt inſaniant.

RVRSVM in eadem:

Πείσαι τοι Μίλων καὶ τὼς λύκως αὐτίκα λυσσῆν. id eſt,
Hoc quoque Milo lupis mox perſuadeto rabire.

Vbi quis animum inducit ad rem ſtultiſſimam, quam non aggrederetur, niſi inſanus. Nam lupi inſaniunt vel ſua ſponte, velut ſi quis tyrannum inſtiget ad crudelitatem, cum plus ſatis ſæuiat ſuopte ingenio. Rabies proprie canum eſt, vnde Scholiaſtes Theocriti putat hoc velut abſurdũ proponi. Sed canes aliquando rabiunt, lupi numquam non rabiunt.

Rore paſcitur.

IN hominem prætenui corpore, quadrabit illud ex eodem Idyllio, quod dictum eſt in vitulam macram:

Μὴ πρώκας σιτίζεται ὥσπερ ὁ τέττιξ,
Dores enim roꝛè appellant πρώκα, quod πρωί, id eſt, mane cadat. Porro cicadas rore ali, teſtis eſt Plinius libro 11. ca. 36. Ore carent, ſed habent in pectore fiſtuloſo quiddam aculearum linguis ſimile. Eo rorem lambunt. Cum excitatæ ſubuolant, reddũt humorẽm, quod ſolum argumentum eſt illas rore paſci. Neque enim ad excrementa corporis vllum foramẽ eſt. Vnde Maro:

Dumque thymo paſcentur apes, dum rore cicadæ.

Venuſtius erit, ſi transferatur ad ingeniũ, ſiue ſtylum ieiunum & aridum. Aut per ironiam, in hominem vehementer obeſo corpore.

Tuam ipſius terram calca.

CVM iubebimus cuipiam, vt ſuo loco ſe cõtineat, neque ſe recipiat in noſtrã, quadrabit illud ex eiuſdem Hodœporis:

Τὰν σαυτῶ πατέων ἔχε τὰς δρῦας. id eſt,
Quin propriam calcans terram, querceta teneto.

Conueniet, vbi parum fidemus alicui, nec volemus in domeſticam recipere conſuetudinem.

Ne faſcines.

Ἵνα μὴ βασκανθῶ μέ, id eſt, Ne me faſcines. Dici ſolitum vbi qnis rem ſuauẽ nactus, præſentibus impartit aliquid, ne ſolus fruens alios contriſtet. Indicat hoc Ariſtoteles ſectionis vigeſimæ problemate 24.

Vbi.

Vbi de menſa communi aliquis ſibi priuâtim ſumeret aliquid, intuenti communicans dicebat, ne me faſcines. Itaque ſumpturi cibum prius edebant rutam, ceu remedium aduerſus faſcinum. Tum enim metuebant noxam faſcini, quoties vel auidius veſcerentur, vel alicuius incommodi ſuſpicione tenerentur, aut cibum haberēt ſuſpectum quem cupiebant. Ita fiebat, vt ſemper cum perturbatione vel biberent vel ederent, flatu ſimul hauſto: qui ſi expellitur, ſimul exit cib⁹, ſi retinetur, mouet tormina. Itaque ruta prius comeſa, & ſtomachum & reliquum corpus calfacit, vt ſpiritus ille incluſus diſcuti atque abigi poſſit. Vnde & illud prouerbiale quidam habet, ruta opus eſt, vbi ſignificabimus periculū cuiuſpiam incommodi, quemadmodum de baccare, & apio diximus alias.

Non omnis fert omnia tellus.

Vt Vergilianum illud: Non omnis fert omnia tellus, prouerbium erit, ſi traducatur ad diuerſas ingenii dotes, aut nō quiduis à quouis eſſe petendum: ita prouerbii rationem habebit illud Theocriticum, ex Cyclope:

Ἀλλὰ τὰ μὲν θέρεος, τὰ δὲ γίγνεται ἐν χειμῶνι. id eſt,

Illa quidem producit hyems, illa educat æſtas.

Cum ſignificabimus aliud agendum iuueni, aliud ſeni, aliis atque aliis temporibus diuerſis moribus vtendum. Quid autem quæque ferat tellus, eleganter deſcribit Vergilius in Georgicis, & Hermippus apud Athenæum lib. primo.

Dum virent genua.

Nec illud caret prouerbii ſpecie, quod eſt apud eundem in Thyonicho:

Ποιεῖν τι δεῖ ἕως γόνυ χλωρόν. id eſt,

Quando virent genua, tum aliquid faciamus oportet.

Studendum bonis litteris, dum adhuc viget ingenium.

Ducenda eſt vxor ſed iuueni. Conſimilem ad modum Horatius:

Dumque virent genua,

Et decet, obducta ſoluatur frōte ſenectus.

Quamquam hæc ipſa figura, genu viret, prouerbialis eſt, quoties iuuentutem ſignificamus.

Neque peſſimus, neque primus.

Mediocritatem hoc pacto ſignificare licebit.

Οὔτι κάκιστος

Οὔτι πρᾶτος. id eſt;

Neque peſſimus, at nec

Primus,

Lepidius fiet, ſi ad ingenii laudem transferatur. Nam apud Theocritum in Thyonicho de milite dictum eſt, qui ſeipſum modeſte iactat.

Scit quomodo Iupiter duxerit Iunonem.

In curioſos, & quid quiſque domi faciat peruestigantes, conueniet illud ex Syracuſanis:

Πάντα γυναῖκες ἴσαντι καὶ ὡς Ζεὺς ἠγάγεθ' Ἥραν. id eſt,

Nouit femineum genus omnia, nouit & illud

Iunonem quo pacto duxit Iupiter olim.

Scholiaſtes Theocriti putat ſignificari furtiuas Iouis, & Iunonis nuptias, quales deſcribit:

Εἰς εὐνὴν φοιτῶντε φίλους λάθοντο τοκῆας. i.

Coniugii ſubire thorum clam vtroq; parente.

Adiungit fabulam, quam retulit Ariſtoteles quidam in libro, quem ſcripſit de templo Hermiones. Iuppiter inſidians ſororis pudicitiæ, cum forte vidiſſet illam ſemotam ab reliquis diis: nam ne diis quidem virginibus tutum eſt obambulare ſolas: ſeipſum vertit in cuculum, conſeditque in montem, qui prius dictus erat Thronax, nunc Coccyx dicitur. Eo vero die Iupiter excitauit ingentem tempeſtatem. Iuno itaque ſola peruenit in montem, conſeditque eo loci, vbi nunc eſt Iunonis Teliæ, hoc eſt, perfectæ templum. Cuculus autem ob tempeſtatem horridus ac tremens deuolauit, cōſeditque in Iunonis genibus. Eum Iuno miſerta texit veſte ſua. Hic rex deorum repente è cuculo factus Iupiter, Iunonem complexus eſt. Cumque illa metu matris recuſaret coitum, Iupiter promiſit ſe ducturum illam in vxorem. Hinc natū exiſtimant prouerbium. Addit huius Iunonis ſimulacrum in templo fuiſſe collocatum hac imagine, vt in throno ſedens ſceptrum dextra teneret, in cuius faſtigio ſederet cuculus, vix credimus hanc fabulam

lam apud veteres inueniri, ſed ſuſpicamur ab otioſo quopiam grammatico fuiſſe cõfictam. Adeo ſapit anile quiddam. Huic ſimillimum eſt quod ſcribit Plautus in Trinummo: Sciunt quid in aurem rex reginæ dixerit, ſciunt quid Iuno fabulata cum Ioue: quæ neq; futura, neque facta, tamen illi ſciunt.

Vbi paueris, impera.

In eadem Ecloga:

Πασσάμενος ἐπίτασσε, id eſt,
Præcipito poſtquam ſatiaueris eſca.

Ad eum modum reſpõdent mulieres cuipiam obiurgãti, quod loquaciores eſſent, & ſilentium imperanti. Conueniet vbi quis imperioſior eſt in eos, de quibus nihil eſt meritus.

Gallus in ſuo ſterquilinio plurimum poteſt.

Qvod ſcriptũ eſt in ludicro Senecæ, prouerbii ſpeciem habet. Intellexit, inquit, neminem parem ſibi Romæ fuiſſe, illic q; non habere ſe idem gratiæ, Gallum in ſuo ſterquilinio plurimum poſſe. Adluſit ad Claudium Imperatorem Lugduni natũ. Hodieque de cane vulgò dicunt, eũ in ſuo ſterquilinio plurimum audere: in alieno timidiores ſumus omnes, in ſuo quiſq; regno ferocior eſt, & animoſior.

Iſthmum perfodere.

Isthmvm perfodere dicebantur, qui magno quidem conatu, ſed irrito moliretur aliquid. Ductum ab Iſthmo Corinthiaco, qui efficiebat, vt naues lõgo & ancipiti ambitu iuxta peninſulam circumagerentur. Vnde complures illum adorti ſunt, qua erat anguſtiſſimus, perfodere, nempe Demetrius Rex, Dictator Cæſar, C. princeps, Domitius Nero, infauſto, vt omnium patuit exitu, incepto. Auctor Plin. lib. 4. c. 4. Tranquillus oſtendit, idem tẽtatum à Caligula. Philoſtratus in vita Apollonii negat Neronem deſtitiſſe victum operis difficultate: ſed quod timeret, ne admiſſum mare, perituram Aeginam portenderet, aut res nouas in Imperio Romano coorituras: nam id prædixerant Aegyptii vates. Quin & vetuſtiſſimus ſcriptor Herodotus lib. hiſtoriæ ſuo primo, prodidit Cnidios Iſthmum qua anguſtiſſimo ſpatio, nempe quinque ſtadiorum ſpectabat continentẽ, perfodere adortos, quo inſulam facerent, ceterum ictos ſcopulos in fodientiũ oculos reſiliiſſe, deinde Delphicum Apollinẽ ab eis conſultum trimetris reſpondiſſe:

Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε, μηδ᾽ ὀρύσσετε.
Ζεὺς γάρ κ᾽ ἔθηκε νῆσον, εἴ κ᾽ ἐβούλετο. id eſt,
Neque cingite Iſthmum mœnibus, neq; fodite.
Nam ſi Ioui id viſum, locaſſet in ſalo.

Denique Nicanor Seleucus aggreſſus eſt Iſthmum, qui dirimit Euxinũ, & Caſpiũ mare, nec perfecit, à Ptolemæo Cerauno interfectus.

Lingere ſalem.

Olim tenuis fortunæ hominibus ſal pulmentarii vice fuit, vti nunc quibuſdam eſt acetum. Quæ res & in prouerbium abiit, tãetſi non ſatis liquet euiuſmodi di fuerit. Sed præſtiterit ipſius Plinii verba ſup hac re ſubſcribere ex libri trigeſimiprimi ca. 7. Varro, inquit, veteres etiam pulmentarii vice vſos, auctor eſt. Eſitaſſe enim ſalem cum pane & caſeo, vt prouerbio apparet. Perſius in ſatyra 5.

Iura. ſed Iupiter audiet. heu heu
Vare reguſtatum digito terebrare ſalinũ,
Contentus perages, ſi viuere cum Ioue tendis.

Hoc eſt, vitam ages pauperrimam.

Selliſſare.

Σιλλίζειν prouerbiali ioco dicebantur, glorioſi, faſtuq; prętumidi. Suidas admonet ſumptum à moribus Selli cuiuſpiam qui cum re eſſet perquam tenui, tamen affectabat haberi diues. Torqueri poterit & in eos, qui ſe doctrinę iactitant, ac venditant opinione, cum à litteris ſint alieni. Heſychius indicat Gręcis idem ſignificare: σιλλίζεσθαι καὶ ψιλλίζεσθαι. Qua voce ſemel atque iterum vſus eſt Plato in Gorgia: & ψελλὸς dicitur, qui ſigma craſſius profert. qua de re nõnihil attigimus in prouerbio: ἢ ψιλλὴ οὐ πτίσσει. Addit Heſychius nonnunquam σιλλαινίζειν, idem eſſe quod ἀλαζονεύειν, videlicet adſtipulans Suidæ.

Cecidis & Buphoniorum.

Τὰ κηκείδου καὶ βουφονίων, id eſt, Cecidis & Buphoniorum, de re magnopere priſca, & ob vetuſtatem iampridẽ obſoleta, deſuetaq;. Ariſtophanes in Nebulis:

Ἀρχαῖα δὲ καὶ δὴ πολιώδη, καὶ τεττίγων ἀνάμεστα,
Καὶ κηκείδου καὶ βουφονίων. id eſt,
Priſca hęc ſane atque obſita canis, nec nõ oppleta cicadis,

Ac Cecide cum Buphoniis.
Siquidem Cecides peruetuſtus quiſpiam Dithyramborum poeta fuit, cuius ſcripta iam ſitum olebant, vnde in iocum vulgarẽ abierunt. Quemadmodum iute tidentur hodie, qui immodica & intempeſtiua affectatione vetuſtatis, è duodecim tabulis, ex Ennio, Lucilióque petunt ſermonem, perinde quaſi cum Euandri matre loquantur: nec vllum verbum elegans eſſe putant, niſi quod ſit ab vſu vulgi, & noſtro ſeculo procul remotum. Item Buphonii feſtum quoddam erat apud Athenienſes, ob vetuſtatem neglectum iam ac deſitum, ſic appellatum à cæde boum. Adagio licebit per iocum vti cum ſignificabimus aliquid ceu nimis priſcum negligi.

Serenitati nubem inducit.

NON tam ouũ ouo ſimile, quam illud prouerbii faciem præ ſe fert, quod refertur à Plutarcho in commentario de dignoſcendo adulatore ab amico, εὐδίᾳ γὰρ ἐπάγοντο, id eſt, Serenitati nubem inducit. De eo, qui inter pocula ludoſque virulentum aliquid admiſcet, quod offuſcata hilaritate frontem corruget, ſuperciliaque contrahat. Ad eundem modum Horatius libro 3. Ode. 15. de anu deformi, quæ ſe puellarum choris admiſcebat.
Et ſtellis nebulam ſpargere candidis.

Μονόγραμμοι.

OLIM homines macie prætenues, veſculi, ac decolores, prouerbiali ioco μονόγραμμοι vocabantur. Lucilius. Vix viuo homini ac monogrammo. Rurſum idem alibi: Quæ pietas monogrammi. Nonius Marcellus ductum autumat à pictura, quæ prius quã coloribus corporatur, vmbra fingitur. Nõ perperam quidem Marcellus: Venuſtius tamen erit adagium, ſi ad veterum picturam reſpiciamus: quæ primitus omnium conſenſu, ab vmbra hominis lineis circunducta cepit initium, quod vocant declinare. Deinde ſingulis coloribus pingi cœptum eſt, eaſque picturas μονοχρωμάτους, appellabãt. Mox ars diſtinxit ſeſe, & inuenit lumẽ atq; vmbras, vt quædã eminere, quędã abdi premiq́; viderentur, differentia colorum. Deinde adiectus eſt ſplẽdor quem aliũ à lumine nolunt eſſe, medium tamen inter lumen & vmbram proinde eundem Tonon vocant. Nam commiſſuram ac tranſitum colorum, ἁρμογὴν appellant. Huiuſmodi fere Plinius libro 35. capite 5. Conueniet igitur in hominem deformem, nullo aut eodem vultus colore, cuiuſmodi priſcorũ erant imagines. M. Tullius libro de natura deorum 2. Non enim venis & neruis & oſſibus continentur: nec eſcis, nec potionibus veſcuntur, vt aut nimis acres, aut nimis concretos humores colligant. Nec his corporibus ſunt, vt aut caſus, aut ictus extimeſcant, aut morbos metuant, ex defatigatione membrorum. Quæ verrens Epicurus, monogrammo deos, & nihil agentes commentus eſt. Illi autem pulcherrima forma prędi͏ti, putiſſimaque in regione cœli collocati, ita feruntur, moderanturque curſus, vt ad omnia conſeruanda & tuenda conſenſiſſe videantur. Monogrammos appellat Cicero informes, nullaque ſpecie.

Aliorum medicus.

MANET hoc dictum his quoque ſeculis celebratiſſimum, quod refertur à Plutarcho in commentario de dignoſcendo adſentatore ab amico, è poeta quopiam.
Ἄλλων ἰατρὸς αὐτὸς ἕλκεσι βρύων. id eſt,
Aliis medetur, ipſus vlceribus ſcatens.
Vtitur eo & in cõmentario, quem inſcripſit aduerſum Coloten. Conueniet in hos, qui aliis ſapiunt, nõ ſibi, aliis oculati ſunt & cauti, non ſibi: alios conſulari norunt, ipſi ſua mala non ferunt æquo animo.

Lapſana viuere.

LAPSANA viuere lepide dixeris eos, qui per parce, nimiumque tenuiter viuunt. Conſentaneum eſt enim iocum illum militarem in popularem fabulam abiiſſe, quo Cæſariani milites alternis verſibus exprobrabant, quod apud Dirachium lapſana vixiſſent. Eſt autem lapſana, olus ſylueſtre ac vulgare, paſſimque proueniens, trium foliorum, ex Braſſicarũ ni fallimur, genere. Verum ſi quis forte requiret, Plinii verba ſunt hæc libro 19. capite 8. Nec non olus quoque ſylueſtre eſt trium foliorum, Diui Iulii carminibus, præcipue iocis militaribus celebratum. Alternis quippe verſibus exprobrauere lapſana ſe vixiſſe apud Dirachium, præmiorum parſimoniam cauillãtes. Eſt autem id cyma ſylueſtris. Hactenus Plinius. Idem libro 20. cymam inutilem eſſe dicit, & concoctu difficilem. Cymam autem

autem interpretatur in caulibus dici delicatiorem, tenerioreḿque cauliculum, qui & in lappis & aſparagis gratiã habet. Dioſcorides ait Lapſanam Romanis & uapiũ dici, cuius folia ſimul & caules elixi comeduntur: putat hanc ſtomacho magis amicam quam lapathum, cuius meminit Horatius, de cœna frugali loquens:

Aut herba lapathi, prata amãtis, & graui
Maluæ ſalubres corpori.

Haud contra oſtium.

Οὐ κατὰ θύρας, id eſt, Haud contra ianuam, pro eo, quod eſt, non proprie ad rem, & apte ad id, de quo agitur, prouerbiali certe figura dictum eſt ab Ariſtotele, libro Phyſicorũ quarto: Οὗτοι μὲν οὖν οὐ κατὰ θύρας πρὸς τὸ πρόβλημα ἀπαντῶσι. id eſt, Iſti quidem igitur haud contra oſtium occurrunt quęſtioni. Argyrophylus οὐ κατὰ θύρας vertit, non recte, neque non recte tamen id quidem. Perinde valet, quaſi dicas: Ad ſcopũ. Illud expende lector, num hoc adagium illi ſit adfine: τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι, id eſt. Quis aberrauerit à ianua?

Climacides.

Κλιμακίδες, id eſt, Scalulæ, per iocum vocari poterunt, qui ſe diuitibus ad quiduis ob ſequii ſubmittunt, etiam ſi ſordidiſſimum ſit. Sic autem vulgato conuicio ſunt appellatæ mulierculæ quædam Cypriæ, adulatrices apud Syros, quod regum vxoribus ſubmitterent ſeſe, vt per eas ceu per ſcalas curſum conſcederent. Meminit Plutarchus in libello de diſceruendo adulatore ab amico. Et Athenæus libro Dipnoſophiſtarum ſexto. Et Valerius Maximus rerũ memorabilium libro nono, capite primo.

Valeat amicus cum inimico.

Ἐῤῥέτω φίλος σὺν ἐχθρῷ, id eſt, Valeat amicus cum inimico. Quadrat in eos, qui toti ad ſe ſpectant, nec amici magis quam inimici rationem habent: cuiuſmodi fertur Timõ ille Miſanthropos. Plutarchus in commentario quem, modo citauimus, Εἰ μηδαμῆ μηδαμῶς ἐπαινοῦμεν τό, ἐῤῥέτω φίλος σὺν ἐχθρῷ. id eſt, Si nequaquam placet illud, Valeat amicus cum inimico. Eſt autem Gręcis hemiſtichium carminis trochaici.

Manica.

Μανικὰ Phrygio prouerbio dicebantur ingentia, egregiaq́ue facta, ducta voce à Mane quodam priſco apud ipſos rege, quẽ ferunt virum fuiſſe præpotentem, & admirabili virtute præditum. Auctor Plutarchus in libello de Oſiride. Quin & Latini inſanum vocant, quod eſt præter vulgarem modum, Inſanire libet. Et: Inſano iuuat indulgere labori.

Ruta cæſa.

Ne in rutis quidẽ & cæſis, haud dubie prouerbiali ſpecie dictum eſt à Cicerone libro de Oratore ſecundo, pro eo quod eſt: Nulla in parte. Sed dicet te, cum ædes venderes, ne in rutis quidem & cæſis, ſolitum tibi paternum recepiſſe. Quo quidem loco illud obiter admouendum, in vulgatis Tullii codicibus perperam pro recepiſſe, legi reliquiſſe, id quod ſatis liquere poteſt ex Nonio Marcello, qui in dictione receptitius, hũc ipſum Ciceronis adducit locũ. Eſt enim hoc loco recipere idem, quod excipere. Porro quid ſibi velint ruta cæſa, nam verba ſunt peculiaria iureconſultis, abunde patet ex Pandectarum lib. 19. Lege 18. Si ruta, inquit Vlpianus, cæſa excipiantur in venditione, ea placuit eſſe ruta, quæ, eruta ſunt, vt arena, & ſimilia: cæſa ea eſſe vt arbores cæſas & carbones, & his ſimilia. Gallus autem Aquilius, cuius Mela refert opinionem, recte ait fruſtra in lege venditionis de rutis & cæſis contineri, quia ſi non ſpecialiter venierint, ad exhibendum de his agi poteſt. Neque magis de materia cæſa, aut de cæmentis, aut de harena cauendum eſt venditori, quam de ceteris, quæ ſunt pretioſiora. Meminit & in Topicis de rutis & cęſis M. Cicero: Nam ne præterirem aliquid, quod ad argumẽtũ in omni ratione reperiendum pertineret, plura fortaſſe, quam abs te deſiderata erant, ſum cõplexus: fecique quod ſæpe liberales venditores ſolent, vt cum ædes, fundum ve vendiderint, rutis cæſis receptis, concedant tamen aliquid emptori quod ornandi cauſſa apte, & ſuo loco poſitum eſſe videatur: Meminit & in Partitionibus. Et cum ſignificabimus inclementius tolli omnia, neque quidquam fieri reliqui, venuſte dicemus, ne rutis quidem ac cæſis receptis, vt iureconſultorum more loquamur.

Aetna, Athon.

Aetnam & Athonem montes in moleſtię, tædiiq́; prouerbium abiiſſe, teſtatur Lucilius apud A. Gell, lib, 16. c. 9. etiam ſi locus

is

is deprauatus habeat. Lucilii verſus, quos adducit, ſunt hi:

Verum hic ludus ibi, ſusque, omnia, deque ſuere.
Susque & deque ſuere inquam omnia ludus ioeusque.

Illud opus durum, vt Setinum aecessimus finem ἐπὶ τὸ λοιπὸν, vt aiunt, Montes Aetnæ omnes atque aſperi Athones. De Aetna Siciliæ monte dictum eſt, quod gigantem ſua mole ptemat, iuxta poetarum fabulas. Siue quod crebris incendiis grauis ac pernicioſus olim eſſet accolis. Vnde & M. Tullius in Catone maiore, dixit onus Aetna grauius. De Atho vero, quod ob ingentem celſitudinē, vmbra ſit moleſtus, quam in Lemnum vſque trecētis diſſitam ſtadiis mittit, alibi diximus. Pomponius Mela tradidit huius cacumen altius, quam vnde cadant imbres: eius rei coniecturam ex eo colligi, quod de aris, quas in vertice ſuſtinet, non abluitur cinis, ſed quo relinquitur aggere manet. Obſtat & nauigantibus, quod toto longe dorſo procedat in pelagus, qua continenti adhæret. Vnde & à Xerxe perfoſſus. Atheneus lib. 10. commemorat Eryſichthonem quendam inexplebilis voracitatis, vulgo dictum fuiſſe βορᾶς ἄθωνα, id eſt, Voracitatis Athourm.

Immunem venire.

IMMVNEM Latini vocant, quem ἀσύμβολον Græci, nempe eum, qui nihil confert ad conuiuium. Horat. in Odis.

Nardi paruus onyx eliciet cadum.
Non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis
Plena diues vt in domo.

Sed pluſculum habebit gratiæ, ſi transferatur ad res animi, puta doctrinam, verſus, aut ſimile quidpiam. Aulus Gell. lib. 6. c. 13. indicat vocem hanc in prouerbiū abiiſſe: Ne omnino, vt dicitur, immunes & aſymboli veniremus, conuectabamus ad cenulam, non cupedias ciborum ſed argutias quæſtionum. Terent. in Phormione: Te ne aſymbolum venire vnctum atq; lautum è balneis? Apud Athenæum Ephippus eleganter dixit immuni manu:

Ἀλλότριον εἰσελθὼν ὀψὸν ἰδίειν μάθε,
Ἀσύμβολον τε χεῖρα προσβάλλειν βορᾷ. i.
Ingreſſus alienum edere diſce obſonium,
Edulisq; porrigere immunem manum.

Soterichi lecti.

APPARET Soterichi lectos in vulgarem iocum abiiſſe de re vili priſcaque & minime ambitioſa, & rudis artificii. Sic enim Seneca Ennianos de Cethego verſus irridens: Qui huiuſmodi verſus amāt, inquit, liceat ſibi & eoſdem admirari & Soterichi lectos. Aul. Gell. nam ab hoc iſta referuntur lib. 10. cap. 2. Dignus ſane Seneca videatur lectione ac ſtudio adoleſcentium, qui honorem & colorem veteris orationis Soterichi lectis cōpararit, quaſi minimæ ſcilicet gratiæ, & relictis iam contemptisque. Conlicere licet Soterichum fabrum fuiſſe quempiam, cuius opera priſcam illam & rudem ſimplicitatem præ ſe tulerint. Nam Romę poſtea argentea triclinia diuitibus in vſu fuiſſe, teſtatur Pli. lib. 33. c. 11. Huiuſmodi inter pictores fuiſſe Fuluium, Rutubā, & Placideianum, in ſermonibus indicat Horat. lib. 2. Satyra 7.

Vel eum Pauſiaca torpes inſane tabella,
Qui peccas minus, atq; ego, cum Fului, Rutubæque.
Aut Placideiani contento poplite, miror
Pręlia rubrica picta, aut carbone.

Peribis, ſi non feceris.

VBI quis in eum redactus eſt locum, vt nec aggredi rem poſſit citra magnum incommodum, neque tutò omittere, conueniet illud ex oraculo profectum: deinde populari, vt ſolet, ſermone iactatum: Peribo, ſi non fecero: ſi faxo, vapulabo. Refertur ab Aulo Gellio, lib. Noctium 3. c. 3. e Plautina comœdia, cui nomen Fretum. Verſus Plautini ſunt hi:

Nunc illud eſt, quod Arietiui reſponſum magnis ludis:
Peribo, ſi non fecero: ſi faxo, vapulabo.

Porro quæ nam ſit hiſtoria redditi oraculi, Gellius ipſe teſtatur ſibi non liquere, & in hoc hos Plauti verſiculos enotaſſe, vt hiſtoriam quæreret. Sunt autem verſus iambici tetrametri catalectici. Vnde dicit verbum, adiectum opinamur ab interpretante, ſubmouimus. Nam in vulgatis codicibus ſcriptum eſt, magnis ludis dicitur.

Ex ſe fingit velut araneus.

PROVERBIALIS videtur & illa collatio, aranei ex ſeſe texentis telas, & homines ex ſeipſo comminiſcentis mendacia. Sic enim Plutarchus in libello, cui titulus de Oſiride: Οἱ δὲ ποιηταὶ καὶ λογογράφοι καθάπερ οἱ ἀράχναι

οἱ ἀράχναι γεννῶντες ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἀπαρχὰς ἀνυποθέτους ὑφαίνουσι καὶ ἀποτείνουσι. id eſt, Qualia poetæ & oratores, velut aranei gignentes ex ſeipſis à nullis ſuggeſta, exordia texunt, producuntque Plinius tradit maiores araneas in terra cauernarum exigua veſtibula præpandere, minimas non texere: tertium genus erudita operatione eſſe cõſpicuum. Orditur, inquit, telas, tantique operis materiæ vterus eius ſufficit: ſiue ita corrupta alui natura ſtato tempore, vt Democrito placet, ſiue eſt intus quædã lanigera fertilitas: tam moderato vngui, tam tereti filo, & tam æquali, deducit ſtamina, ipſo ſe pondere vſus. Texere à medio incipit, circinato orbe ſubtegmina aduectens: maculaſque paribus ſemper interuallis, ſed ſubinde creſcẽtibus, ex anguſto dilatas indiſſolubili nodo implicat. Nec abhorrent ab his, quæ Ariſtoteles refert libro de natura animalium nono, addens araneos, mox vt editi ſunt, fila mittere, non ex interioribus, velut excrementa, quemadmodum ſentit Democritus, ſed de ſumma corporis parte, veluti corticem, aut in morem Hiſtricis de cute ſpinas iaculantis. Non texunt autem, neque venantur, niſi feminæ. Mas fruendi comes eſt, non laborandi.

Boue venari leporem, & ſimilia.

Τῷ βοῒ τὸν λαγὼ κυνηγετεῖν, id eſt, Boue leporem venari, dicuntur qui rem abſurdã, ſtultam, ac præpoſteram aggrediuntur. Plutarchus in commentario de animi tranquillitate: Οὐδὲ γὰρ ὁ τοξεύειν τῷ ἀρότρῳ βουλόμενος καὶ τῷ βοῒ τὸν λαγὼ κυνηγετεῖν, δυστυχής ἐστιν, οὐδὲ γὰρ γρίφοις καὶ σαγήναις ἐλάφους μὴ λαμβάνοντι, μηδεὶς δαίμων ἐναντιοῦται μοχθηρὸς, ἀλλὰ ἀβελτηρία, καὶ μοχθηρία τοῖς ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦσιν. id eſt, Neque enim qui aratro velit iaculari, ac boue venari leporẽ, infortunatus eſt. Neque ei, qui piſcatoriis retibus ceruos non ceperit, vllus malus aduerſatur genius, ſed ſtultitia & peruerſitas, aggrediuntur quę fieri non poſſunt. Nõ quidquis eſt accomodum ad omnia, veluti ſi quis homini ſtudiis & otio nato, bellum, aut rempublicam adminiſtrandam mandet. τῷ βοῒ τὸν λαγὼ κυνηγετεῖ. Aut ſi quis ſtupido & inſulſo iudicia committat. Citat in eodem libello verſus, ni fallimur, Pindari: ἐν ἅρμασιν ἵπποι, ἐν δ᾽ ἀρότρῳ βοῦς, παρὰ ναῦν δ᾽ ἰθύνει τάχιστα δελφὶς, κάπρῳ δὲ βουλεύοντι φόνον κύνα δεῖ τλάθυμον ἐξευρεῖν. In curribus equus, in aratro vero bos, nauem autem præuehitur quàm ocyſſimè Delphinus. At apro paranti mortem, canis eſt fortis inueniendus, nam hæc quoque prouerbii ſpeciem habent.

Ab diagrammate.

PLVTARCHVS in libello de diſcrimine inter adulatorem & amicum: ὁ δὲ κόλαξ ἀφ᾽ ἑνὸς διαγράμματος ἀεὶ τὸ ἡδὺ, καὶ πρὸς χάριν εἰωθὼς ὑποκρέκειν, οὔτε ἔργον οἶδεν ἀντιτείνειν, οὔτε ῥῆμα λυποῦν, ἀλλὰ μόνον παρέπεται βουλομένῳ, συνᾴδων ἀεὶ καὶ συμφθεγγόμενος. i. Adulator autem ab vno diagrammate ſemper id, quod iucundum eſt, quodque blandiatur ſolitus ſuccinere, neq; facto reſiſtere nouit, neque verbo contriſtare, ſed tantum obſecundat volenti, ſemper illi concinens & cõſonans. Palam eſt prouerbii ſpecie dictũ eſſe ἀφ᾽ ἑνὸς διαγράμματος. Eſt autem diagramma pictura, deſcriptioq; philoſophorum, qua rem exponũt oculis, vt perinde valeat, quaſi dicas, de eadem formula.

Non filius Achillis.

INTER carmina nobilium poetarũ, quę à doctis vice prouerbiorum vſurpantur, hæc quoque referri poſſe videntur:

Οὐ παῖς Ἀχιλλέως, ἀλλ᾽ Ἀχιλλεὺς αὐτὸς εἶ. i.
Haud ſatus Achille, verum Achilles ipſus es.

E tragœdia quapiam, aut comœdia ſumptum videtur. Eſt enim verſus trimeter iãbicus. Vſurpatur à Plutarcho in eodem cõmentario, quem inſcripſit, qua ratione ſit adulator ab amico dignoſcẽdus. Ait enim adulatorem modis omnibus ſic amicũ imitari, vt illud in eum dici poſſit: Οὐ παῖς Ἀχιλλέως, &c. Itidem Terentianus Parmeno in Gnathonẽ Thraſonis omni ſubſeruientẽ:

Hem alterum hunc ex hoc natum dicas.

Vlyſſes pannos exuit.

IN eodem, quem modo diximus, commentario Plutarchus hũc Homericum verſum vſurpat, non ſine ſpecie prouerbiali, ex Odyſſeæ χ.

Αὐτὰρ ὁ γυμνώθη ῥακέων πολύμητις Ὀδυσσεύς. id eſt,
Vilibus at pannis mox eſt exutus Vlyſſes.

Accomodare licebit iis, qui genere vitæ ſubito cõmutato, è pauperibus diuites, e ſqualidis

lidis nitidi, e triſtibus hilares exiſtunt. Nā Vlyſſes ſimul atque pannos, in quibus mēdicum apud procos egerat, exutus, magnificis veſtibus ornatus eſſet, repente viſus eſt alius. Plutarchus torquet in adulatorē, qui Polypi more omnium ſtudiis ſeſe accōmodat: adeo vt qui paullo ante apud amicum philoſophiæ deditum, prolixam barbam ac pallium geſtarit, aſſiduè verſans in libris, nihilq; crepans niſi numeros, rectangulos & triangulos Platonis: ſi forte fortuna in amicum inciderit, voluptatibus addictum, continuo mutata figura velut à Circe transformatus, Sardana palus fiat.

In durum, & implacabilem.

IN hominem impendio rigidum & implacabilem recte torquebitur illud Homericū, ex Odyſſeæ K.

Σοὶ δέ τις ἐν στήθεσσι ἀκήλητος νόος ἐστί. id eſt,

At tibi non vnquam placanda in pectore mens eſt.

Plutarchus in commentario de dignoſcendo ab amico adulatorem, ait hunc verſum obiici ſolitum Antonio ab aſſentatoribus, quod Cleopatræ efflictim amanti, non reſponderet in amore.

Aſinus balneatoris.

Ὥσπερ ὄνος βαλανέως id eſt, Vt aſinus balneatoris. Dictum eſt in eos, qui ex ſuis laboribus ipſi nihil fructus caperent. Plutarchus in libello: περὶ τῆς φιλοπλουτίας, Οὐδὲν ὧν πάσχων, ὥσπερ ὄνος βαλανέως ξύλα καὶ φρύγανα κατακομίζων, ἀεὶ καπνοῦ καὶ τέφρας ἀναπιμπλάμενος, λουτροῦ δὲ μὴ μετέχων, μὴ δὲ ἀλέας, μηδὲ καθαριότητος. id eſt, Nihil inde capiens commodi, velut aſinus balneatoris, qui ligna & ſarmenta deſert, ſemper fumo ac fauillis oppletus, numquam autem particeps balnei, neque temporis, neque mundiciei. Loquitur de diuite parco ac ſordido, qui cum ſit onuſtus diuitiis, non fruitur tamē.

Lychnobij.

APPARET λυχνοβίους prouerbiali ioco dictos, qui lucernariam vitam ducerēt, vt torqueri poſſit vel in nocturnum potorem, vel hominem ſupra modum ſtudioſum, qui quemadmodū dictū de Demoſthene, plus abſumat olei, quam vini: vel in ſordidū & & parcum, quaſi de lucernario oleo victitātem. Seneca lib. epiſt. 22. epiſt. 122. dictum oſtendit in lucifugam quendam, cuius tota vita erat præpoſtera, adeo vt quidquid hominum vulgus interdiu ſolet facere, id ille faceret noctu. Sub noctem expergiſcebatur, diluculo ibat cubitum. In quem ita iocatus Varus lepidiſſimus fabulator, vt eum diceret admodū frugaliter viuere, quippe qui nihil inſumeret niſi noctem. Et quibuſdā illum ſordidum & auarum dicētibus, Vos, inquit, illum & Lychnobiū dicetis. Eſt autem in ioco vox ambigua, vt intelligas eum vſqueadeo ſordidum, vt lucernas etiam abſumeret: vel adeo parcum, vt lucernis victitaret. Ceterum adluſum eſt ad vitam hominis præpoſteram, cuiuſmodi deſcribit in eadem epiſtola, & Butem quendā Attilium.

Quaſi Sutrium eant.

SVTRIVM peruetuſtum Etruriæ oppidum. Id olim defecerat à Romanis, cū quibus inierant ſocietatē. Camillus ad id delectus à ſenatu, vt eos cogeret ad fidem. Is ne in apparando commeatu multum temporis tereretur, vtq; Sutrini ipſa celeritate opprimerentur, edixit, vti ſinguli milites triū dierum commeatum ſecum exportarēt. Id deinde verſum eſt in prouerbiū, quod vſurpari conſueuit, quoties aliquis ſuo ſumptu nauat operā aliis. Sic enim interpretatur. Feſtus Pompeius in fragmentis quibuſdā, quæ Romæ inueniuntur. Arbitramur eandem eſſe hiſtoriam quam aliquanto aliter narrat Titius Liuius libro ab vrbe condita 6. Plautus in Caſſina, Tum quoque facito, vt veniant, quaſi eant Sutrium. Iubet Alceſimus, vt ſuos ad ſeſe mittat, ſed ſuopte cibo inſtructos. Notum eſt carmen Catulli, quo Fabullum ad cœnam vocat, ſed ita vt ipſe cum adferat quidquid ad lautam cœnam pertinet.

Αὐτολήκυθοι.

Αὐτολήκυθοι, vulgato verbo dicebantur, qui non ex animo, ſed ventris cauſſa colerent amicos, inde conficta voce, quod ſponte ad Lecythum commearent, & inuocati præſto eſſent in conuiuiis. Eoſdem τρεχεδείπνους quoque vocatos fuiſſe teſtatur, & ab Eupolide, τοὺς περὶ τάγηνον καὶ μετ' ἄριστον φίλους. id eſt, Circum ſartaginem & poſt prandium amicos dictos fuiſſe. Plutarchus in libello cui titulus: Quo pacto qs dignoſcere poſſit adulatorem ab amico: ἁπλῶς μὴ καθάπερ οἱ πολ-

λοὶ

λοὶ τοὺς αὐτολεκύθους τούτους λεγομένους καὶ τραπεζέας καὶ μετὰ τὸ κατὰ χειρὸς ὕδωρ, ἀκουομένους, ὥς τις εἶπε, κόλακας νομίζωμεν, id eſt, Sed ne quemadmodum vulgus hominum facit Autolecythos iſtos, qui vocantur, ac menſales, quiq; tum demum audiunt, poſteaquã aqua manibus infunditur, ſicuti dixit quidam, exiſtimemus adulatores. Vſus eſt eo verbo Demoſthenes in oratione aduerſus Cononem. Interpretes varie exponunt: vel de his qui ad quiduis perpetiendum parati ſunt, vel de pauperibus, qui præter lenticulam nihil poſſident: vel de iis, q facile ſunt ad depromendam pecuniam, quod quidã ſoleant in lenticulis pecuniam recondere, atque aliis item modis, quorum nihil conuenit cum ſenſtẽtia Plutarchi. Apud Athenæum libro 4. vocantur ἀλλοτριοφάγοι, quibus dulce eſt aliena viuere quadra. Refert ibidem quiddam non illepidũ: orta diſceptatione quænam aquarum eſſet optima, cum alii præferrent Lernæam, alii Pirenẽã, alii aliam, Carneus iuxta Philoxeni ſententiam dixit: τὸ κατὰ χειρῶν ὕδωρ ὕδιστον, ſuauiſſimam aquã quæ manibus infunditur, quod ea declaret cœnam eſſe paratam, cum conuiuator iubet cõuiuas lauare. Cõgruit cum eo, quod alibi dictum eſt: Feruet olla, viuit amicitia.

Melitæus catulus.

Μελιταῖος κυνίδιον, id eſt, Melitæus catellus, dicebatur is, cuius opera nulli feriæ rei cõducebat, ſed duntaxat animi cauſſa alebantur, cuiuſmodi non melioris, eſt multitudo in diuitum familiis. Aliorum canum varius eſt vſus. Sunt quibus ędium cuſtodia delegata eſt, vt noctibus aduerſus fures excubias agant. Hi vocantur οἰκουροί. Sũt quorum opera in venatibus vtimur, qui θηρευτικοὶ dicũtur. Sunt quorũ nullus eſt vſus, niſi vt eum otioſis ac delicatis matronis lusitent, qui noſtris quoq; temporibus, mirũ quam ſint in deliciis. Atque ii μελιταῖοι vocantur, nimirũ ab inſula Melita, inter Corcyram nigram & Illyricum ſita. Auctor Plinius lib. 3. capite vltimo. Itidem Strabo & Stephanus. Horum meminit Ariſtoteles Sectionis decimæ problemate 14. indicans eos omnibus membris puſillos gracileſq; fuiſſe, & hac dote commendantur, queadmodum ſunt qui ſine nanis & pumilionibus non poſſunt viuere. Apud Lucianũ in Lapithis γελωτοποιὸς Alcidamantem Cynicum, μελιταῖον κυνίδιον vocat. Athæneus libro 12. ſcribit Sybaritis vehementer in deliciis fuiſſe canes Melitæos. Qui quidem hoc eſſe videntur in genere canum, quod nani, & pumiliones inter homines. At Maſſiniſſa merito laudatur, quod pro ſimiis & catulis maluit pueros alere; vſq; ad annum tertium, deinde remittebat eos ſuis parẽtibus. Sed intolerabilius eſt quod apud Britãnos complures alunt greges vrſorum ad ſaltationem, animal vorax & maleficum. Cuiuſmodi ſunt & ſimiæ, licet minus voraces.

Illico hyems erit.

Ariſtoteles in problematis ſectione tertiadecima, refert hunc verſum, nullo citato auctore, ſed veluti vulgo iactatum:

Εἰ δ᾽ ὁ νότος βορέαν προκαλέσσεται, αὐτίκα χειμών. id eſt,
Illico hyems fit vbi Boream acceſſiuerit Auſter.

Cauſſam hanc adfert, quod Notus ſuapte natura nubem & imbrem affatim colligat. Proinde ſi hoc tempore Boreas acceſſerit, congelaſcunt omnia huius rigore, atq, ita protinus hyems. Adiicit in eodem problemate carmen alterum conſimili fere ſententia:

Εἰ βορέας πηλὸν καταλήψεται, αὐτίκα χειμών. id eſt.
Molle lutum Boreas ſi prenderit, illico hyems fit.

Id tametſi vulgo ſimpliciter dictum apparet, tamen nos eo deflectere poterimus, vt dicamus ingens periculum imminere, ſi malum malo ſucceſſerit. Veluti ſi qui immodice diſcruciat ſeſe ſtudii laboribus, amare & incipiat: aut ſi qui prius principi parum gratus fuit, in plebis & odiũ veniat aut ſi regi vehementer leui, placidoque ſuccedat admodum rigidus, aut contra. Nam huiuſmodi ſubitæ mutationes, maximos rerum motus ſolent excitare.

Eundem calceum omni pedi inducere.

Galenus Therapeutices libro nono: ἐκεῖνοι μὲν οὖν τέλεον οὔτε ζητοῦσιν, οὔτε ἴσασιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν, ἑνὶ καλοποδίῳ πάντας ὑποδοῦσιν. id eſt, Iſti quidem igitur neque inquirunt, neque ſciunt. Quin magis iuxta prouerbium, eodẽ calciamẽto calceant oẽs. Loquitur de qbuſdã medicis imperitis, q non

habita ratione morborum, eadem remedia admouent omnibus, cum diuerſa mala diuerſam curationem deſiderent. Non diſſimile illi, quod alio dictum eſt loco: Scis ſimulare cupreſſum. Ad hanc formam pertinet, quod adducit Hieronymus in prima præfatione commentariorum, quos edidit in epiſtolam ad Epheſios: Nec ad inſtar imperiti medici vno collyrio omnium oculos velle curare.

Cochleæ vita.

Κοχλίου βίος, id eſt, Cochleæ vita. De iis, qui parce paruoque viuunt, aut contracti a negotiis, luceque forenſi ſemoti. Notũ eſt animal, vnde ſumpta eſt metaphora. Plutarchus in libello: περὶ τῆς φιλοπλουτίας. σὺ δὲ τοσαῦτα πράγματα συνέχεις, καὶ ταράττεις καὶ στρεβλεῖς σεαυτὸν, κοχλίου βίον ζῶν διὰ τὴν μικρολογίαν. id eſt, Tu vero tantum moleſtiarũ ſuſtines turbans, ac torquens teipſum, cum ob parſimoniam cochleę vitã viuas. De Cochleis quę cum caletur, ſucco victitant ſuo, alias retulimus ex Plautina Captiui duo.

Bello parta.

Ἐκ πολεμίας, id eſt, Ex hoſtium regione. Vbi quis immodice inſumeret. Solemus enim celerius ac temere profundere, ſi quid hoſtibus ſit ereptum. Quod quidem adagium & hodie paſſim audiuimus vulgo dictitari in Lurcones & heluones. Plutarchus in libello cui titulum fecit: ὑγιεινὰ παραγγέλματα, ἐμπίπλασθαι παρ᾽ ἑτέροις τῶν πολυτελῶν, καὶ ἀπολαύειν, καθάπερ ἐκ πολεμίας ἀφειδῶς ἐπισιτιζομένους. id eſt, Impleri apud alios, cibis ſumptuoſis, fruique velut ex hoſtili regione raptis, ampliter ſeſe cibo onerantes. Vſurpat idem Sympoſiacæ decadis ſeptimæ, problemate ſexto. Satyrus apud Athenæum lib. 4. id genus homines depingit his verbis: κατατρέχοντες τὸν ἀγρὸν, διαρπάζοντες τὴν οἰκίαν, λαφυροπωλοῦντες τὰ ὑπάρχοντα. id eſt, Proculcantes agrum, diripientes domum, pro ſpoliis vendentes facultates. Nam λαφυροπωλεῖν, eſt prædas hoſtibus detractas ſubhaſta vendere. Atque ea ſolent minoris ęſtimari, veluti aliena. Hinc Græcis λαφύκται dicuntur, qui luxu prodigunt rem familiarem, vt indicat Athenæus lib. 11. & eiuſmodi profuſio λαφυγμὸς dicitur, & λαφύσσειν prædari, aut intẽperanter profundere ſeu deuorare, vt indicat Suidas. Nã λάφυρα ſpolia dicuntur, viuis hoſtibus detracta, quemadmodum σκῦλα mortuis.

Panis lapidoſus.

Illvd ſi quis prouerbium eſſe negabit, cũ hoc equidem non admodũ digladiabimur, certe dignum eſt, vt aſſidua vſurpatione in adagiorum cõtubernium cooptetur, quod refertur à Seneca lib. de beneficiis 2. Panis lapidoſus. Sic enim Fabius Verrucoſus appellabat beneficium, ab homine duro aſpecte datum, quem eſurienti neceſſarium ſit accipere, durum & acerbum eſſe. Ita quidã cunctatione, toruitate vultus, aſperitate orationis, oſtentatione moleſta, corrumpũt beneficium, vt nemo ſit accepturus, qui poſſit eo carere.

E patroclis domo venit.

Ἐκ πατροκλέους, id eſt, E Patroclis domo. In ſordidos, ſumptum à moribus Patroclis cuiuſdã Athenienſis, prædiuitis quidẽ, verum impendio parci ſordidiq; quẽ vetus comœdia talem ferme depingit, qualem Plautus Euclionem, teſte Ariſtophanis interprete, cuius verba Suidas quoq; refert, qui & prouerbium eſſe vult. Eſt autem in Ariſtophanis Pluto. Is cum eſſet ſqualidus, incultus & ſordibus obſitus, rogatus vnde veniſſet a.

Πόθεν οὖν φράσον αὐχμῶν βαδίζεις. id eſt,
Vnde igitur adeo ſordidus ſqualensq; venias dicito.

Atque ille reſpondet:

Ἐκ πατροκλέους ἔρχομαι
Ὃς οὐκ ἐλοῦσατ᾽ ἐξ ὅτουπερ ἐγένετο, id eſt,
E Patroclis domo,
Qui haud lauit vnquam poſteaquam natus eſt.

Tam in procliui, quam imber.

Non abſque prouerbii ſpecie dictum eſt illud à Plauto in fabula, cui titulus eſt Captiui duo:

Tam hoc tibi in procliui quam imber eſt quando pluit.

Nam procliue proprie dicitur, quod ex alto deorſum propendet. Arduum eſt autẽ onera ſubmoliri in altũ, deorſum vero vel ſuapte ſponte deuoluuntur.

Et poſt malam ſegetem ſerendum eſt.

Eqvidem non pugnamus eſſe prouerbium, et ſi prouerbii ſimillimũ eſt, illud epiphonema Senecę, lib. epiſtolarũ vndecimo, Et poſt malam ſegetem ſerendum eſt. Quo licebit vti, quoties res parũ ex animi ſentẽ-

tia

tia cecidit, & ſignificabimus non eſſe deſiſtendum a conatu. Quamquam Seneca loquitur de iis, qui refugiunt in vllum hominem beneficiũ collocare, quod ſemel inciderint in ingratum. Eiuſdem generis eſt, quod eodem ſubnectitur loco; Poſt naufragium maria tentantur.

Spes ſeruat afflictos.

PLVTARCHVS in libello de ratione victus, iudicat vulgatum fuiſſe prouerbium, de ſpe, nec tamen explicat, quod nam id fuerit: Τοὺς πλείονας δὲ μαλακίᾳ καὶ ἀκρασίᾳ συνήγορον ἔχουσα παροιμίαν ἐλπὶς ἀναπείθει καὶ προσάγεται βαδίζειν ἀναστάντας ἑταμῶς ἐπὶ τὴν συμβίωσιν. id eſt, Pleroſq́ue vero ſpes intemperantiæ mollicieique patrocinante prouerbio adducit huc, vt relictis ſtratis, ad conſuetam redeant vitam. Quod autem ſit illud prouerbium quod intemperantiæ ſuæ prætexunt homines, declarat in his quę ſequũtur: ὡς οἶνον κραιπάλῃ δὲ κραιπάλην ἐξελῶντας καὶ διαφορήσοντας. id eſt, Tamquam vinum vino, & crapulã crapula eiecerint ac diſcuſſerint. Ex his apparet Plutarchum adluſiſſe ad prouerbium: Clauum clauo pellere. Quod quidem & hodie manet æque celebratum inter compotores. Adduntur iocum de pilo canis rabidi, & experiuntur facetiã multis exitialem. Quamquam & obiter ad luſum eſt ad hoc quod extat in ſententiis e comœdiis, vt apparet collectis:

Ἀνὴρ ἀτυχῶν, σώζεται ταῖς ἐλπίσι. id eſt,
Spes ſeruat hominẽ, rebus in duris bona.

Notum eſt illud Naſonis:

Spes bona dat vires, animum quoq; ſpes bona firmat.
Viuere ſpe vidi qui moriturus erat.

Deinde Pindaricũ illud apud eruditos pæne ceſſit in prouerbium:

Ἐλπὶς γηροτρόφος. id eſt,
Spes altrix ſenectæ.

Sic enim Plutarchus in libello de tranquillitate animi: καὶ τὴν μνήμην ἡδίονα καὶ βεβαιοτέραν τῆς πινδαρικῆς γηροτρόφου ἐλπίδος. i. Et memoriam iucundiorem, ac firmiorẽ, Pindarica ſpe, ſenectæ altrice. Refert aũt hunc Pindari locum Plato lib. de Republica 1. ὅτι ὃς ἂν δικαίως καὶ ὁσίως τὸν βίον διαγάγῃ, γλυκεῖα οἱ καρδίαν ἀτάλλοισα, ἡ γηροτρόφος συναορεῖ ἐλπίς, ἃ μάλιστα θνατῶν πολύστροφον γνώμαν κυβερνᾷ. id eſt, Propterea quod qui iuſte pieq́ue vitam peregerit, huic dulcis cor exhilarans, ſenectutis altrix, familiaris eſt ſpes, quę maxime verſatilem mortaliũ mẽtem gubernat.

Tria ſaluberrima.

IN eodem opere, quandoquidem nullo auctore refert, videtur & hoc prouerbio fuiſſe iactatum. Sed præſtat ipſius verba tranſcribere: διὸ ἄριστα λέλεκται τροφῆς ἀκορίαν, καὶ πόνων ἀοκνίαν καὶ σπέρματος οὐσίας συντήρησιν, ὑγιεινότατα εἶναι. id eſt, Vnde optime dictum eſt, veſci citra ſaturitatem, non refugere laborem, naturæ ſemen conſeruare, eſſe ſaluberrima.

Admoto capite.

PLVTARCHVS in libello, cui titulus: πῶς ἄν τις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου, verſum hunc qui apud Homerum frequenter obuius eſt, ceu prouerbialem vſurpat.

Ἄγχι σχὼν κεφαλήν, ἵνα μὴ πευθοίατ' οἱ ἄλλοι. i.
Admoto capite, reliqui ne audire valerent.

Admonet eo loco, ſi quid obiurgandus eſt amicus, vt id fiat primum in tempore, deinde comiter & amice magis quam aſpere, poſtremo clanculum ſemotis arbitris: ὅθεν ἄριστα μὲν ἔχει, τὸ ἄγχι σχὼν κεφαλήν. id eſt, Vnde optimum eſt illud: Admoto propius capite. Pro eo Liuius lib. ab vrb. condit. 10. dixit conferre capita, Conſules velut deliberabundi capita conferunt.

Cur ceſſatum eſt.

EODEM in commentario vſurpat & hunc Homeri verſum ex Iliados Λ.

Τυδείδη, τί παθόντε λελάσμεθα θούριδος ἀλκῆς. id eſt,
Dic quid nam acciderit nobis, vt Martia virtus
Tydide exciderit animis.

Licebit vti, quoties communem culpam apud amicum agnoſcemus, & in re quapiã male ceſſatum eſſe ſignificabimus.

Abiiciendum procul.

CVM vitium aliquod, aut rem alioqui noxiam admonebimus procul abiiciẽdam eſſe, conueniet verſus ille, ni fallimur, Homericus:

Εἰς ὄρος, ἢ εἰς κῦμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης. i.
In montem tumidas ve fremẽtis in æquoris vndas.

quod Tyria maria conciret, hoc eſt, ingentes turbas excitaret.

Altera manu fert aquam &c.

Τῇ μὲν ὕδωρ φορεῖ, τῇ δὲ ἑτέρῃ τὸ πῦρ, id eſt, Altera manu fert aquam, altera ignem. In eum torqueas licebit, qui cum corã ſit blandus, occulte noceat. Aut in bilinguem, & nunc laudantem, nunc vituperãtem, aut in diuerſa ſentientẽ. Finitimũ illi Plautino:

Altera manu fert lapidem, panem oſtentat altera.

Refertur adagium a Plutarcho, in commentario de primo frigore: τῇ μὲν ὕδωρ ἐφόρει δολοφρονέουσα χειρὶ, τῇ δὲ ἑτέρῃ τὸ πῦρ. id eſt, Altera quidem aquam geſtabat doloſa manu, altera vero ignem. Loquitur autem de muliere diuerſis & contrariis inſtructa. Mirum eſt autem idem dictum hodie totidem verbis in ore eſſe vulgo.

Vapula papyria.

VAPVLA Papyria, Siſinius Capito ſcribit prouerbio dici ſolitum, ſi quando vole bant ſignificare ſe negligere minas aliquorum: hoc tantum reperimus in fragmentis Feſti Pompeii. Suſpicamur eſſe natum a Papyrio prætextato, a quo mater comminando plagas, fruſtra conata exſcalpere, quid actum eſſet in ſenatu. Proinde Papiri legendum, non Papyria, niſi malis ſubaudire lege, vt ſit comminantis pœnam legis Papyriæ. Aut ni magis placeat, vt intelligas de Papyria, vxore Paulli Aemilii, quæ repudiata eſt a marito, cum repudii cauſſam nemo ſcire potuerit. Quid enim facias? diuinandum eſt, vbi non ſuccurrunt auctores.

Quaſi millus cani.

SAPIT & hoc prouerbium, quod apud eundem ad populum dixit Scipio Aemilianus: Nobis, inquit, reiq; publicæ, præſidio eritis, quaſi millus cani. Nam millus eſt collare canum venaticorum, coriaceum, confixum clauis ferreis eminentibus aduerſus impetum luporum. Ad hunc igitur modum, certum firmumq; præſidiũ ſignificabimus.

Non liberat podagra calceus.

PLVTARCHVS in commentario: περὶ τῆς εὐθυμίας, refert huiuſmodi ſententiam, ceu vulgo iactatam, alioqui ipſa quoque figura prouerbium præ ſe ferentem: Οὔτε ποδάγρας ἀπαλλάττει καλτίκιος, οὔτε δακτύλιος πολυτελὴς παρωνυχίας, οὔτε διάδημα κεφαλαλγίας. id eſt, Nec podagra liberat calceolus, nec precioſus anulus vnguium vitio quam παρωνυχίαν vocant Latini reduuiam, nec diadema capitis dolore. Plutarchus vtitur ad hunc modum: ſi diuitiæ, reliquaque fortunæ munera, non tollunt morbos corporis, quanto minus mederi poſſunt animi malis?

Vno digitulo.

VNO digitulo, ſummam negotii facultatẽ ſignificabant. Terent. in Eunucho: Qui mihi nunc vno digitulo fores aperis fortunatus, Næ tu iſtas faxo calcibus ſæpe inſultabis fruſtra. Hieronymus in dialogo Luciferiani & Orthodoxi, Hanc igitur haſtam, quam totis viribus miſiſti, de qua nobis minitaris, vno, vt aiunt, digitulo repellã. Huc pertinet & illud, quod alibi dictum eſt: Minimo prouocare, cum ſignificamus, nos vel nullo negotio poſſe vincere.

Muli Mariani.

MVLI Mariani, caſtrenſi prouerbio dicti ſunt varicoſi milites, qui ex C. Marii ducis inſtituto, in furca tabella interpoſita, ſua onera portare conſueuerunt, vt teſtatur & Feſtus Pompeius. At Plutarchus in vita C. Marii originem adagii bifariam refert: cũ Marius imperator milites curſu, variiſque ac longis itineribus, geſtandiſque oneribus exerceret, atque illi iam aſſueti, non grauatim taciti que ea ferrent, caſtrenſi ioco ἡμίονοι μαριανοί, id eſt, muli Mariani dicti ſunt. Hinc tranſlatum eſt in quoſuis, qui facile parerent imperatis. Meminit adagii & Iulius Frontinus libro Strategematon quarto hiſce verbis: Caius Marius recidendorũ impedimentorum gratia, quibus maxime exercitus agmen oneratur, vaſa & cibaria militum in faſciculos aptata furcis impoſuit, ſub quibus & habile onus & facilis requies eſſet, vnde & in prouerbium tractum eſt, Muli Mariani, nimirum ob laborũ tolerantiam, quod Homerus, ἡμιόνους ταλαιέργους identidem appellat. Sunt qui diuerſam adagii originem referant. Cũ enim Scipio Numantiam obſidens ſtatuiſſet inſpicere non arma modo militum, verum & equos, mulos, & currus, quo pacto hęc quiſq; ſibi haberet exercitata atq; apparata, Marium produxiſſe equũ pulcherrime ab ipſo nutritũ,

præterea mulum habitudine corporis, mãſuetudine ac robore, longe cæteris antecellentem. Itaque cum imperator Marii iumentis delectaretur, ac ſubinde horum faceret mentionem, tandem factum eſt, vt iocoſa laude, qui in officio ſe præſtaret aſſiduum patientem ac induſtrium, mulus Marianus diceretur. Et hanc alteram prouerbii originem refert Plutarchus in vita Marii, quam modo citauimus. Seneca in ludicro libello, quem ſcripſit in Claudium Cæſarem, mulos perpetuarios nominat. Feſtiuius erit, ſi detorqueatur in hominem immenſo ſtudio, aut perpetuis negotiis vehementer diſtrictum.

Oſculana pugna.

Festus Pompeius indicat Oſculanã pugnam prouerbio dici ſolitam, quoties victi vincerent. Idque inde natum, quod Valerius Leuinus imperator, prius a Pyrrho victus, paullo poſt eundem regem deuicerit. Citat Ticinium, qui huius adagii fecerit mentionem. Quamquam hic quoq; locus mutilus, ac truncus eſt apud Feſtum.

Oſce loqui.

Osci loqui vetuſto prouerbio dicebantur, qui turpiter parumq́ue pudice loquerentur. Ab Oſcorũ moribus adluſione ſumpta, quod apud eos ſpurcatum libidinum impunitus vſus fuerit, vnde & obſcena dicta quidam putant, quæcumq; factu dictu ve turpia ſint, etiam ſi reſragantur Feſtus Pōpeius. Citat autem Ticinum quendã, qui ſcripſerit ad hunc modum: Oſce, & Volſce fabulantur, quia latinè neſciunt.

Sero molunt deorum molæ.

Plutarchus in commentario, cui titulus: περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων, ὀψὲ θεῶν ἀλέουσι μύλοι. τί χρήσιμον ἔνεστι, τοῖς δὲ δὴ ταύτοις ἀλεῖν λεγομένοις μύλοις τῶν θεῶν. id eſt, Itaque non video, quid nam vtilitatis inſit iſtis deorum molis, quæ ſero dicuntur molere. Ceterum ex his, quæ præcedũt eodem in loco, colligere licet dici ſolitum de his, qui licet ſerius, tamen aliquando pœnas dant malefactorum, vindici deo.

Tribus verbis.

Tribus verbis pro pauciſſimis dicere prouerbiale eſt. Diuus Hieronymus in dialogo Luciferiani, & Orthodoxi, Tribus, vt aiunt, verbis, rem iſtam grandem diſſoluiſti. Itē Geta Terentianus in Phormione negat quoddã tria inter ſe commutaturos verba. Pindarus in Nemeis hymno 12. τρία ἔπεα διαρκέσει. id eſt, Tria verba ſufficient. Tametſi nos non fugit hic interpretes ſuperſtitioſius philoſophari de tribus verbis. M. Tullius pro Cluentio, Accuſabat autē Scamandrum verbis tribus: venenum eſſe deprehenſum, &c. conſimili figura, ſexcenta dicimus pro multis: Proinde ſexcentas mihi dicas ſcribito. Contra verbo rem expedire dicitur, qui paucis explicat: & ne ſyllaba quidē, attingere, qui nihil omnino meminit. Ita Galenus in Eraſiſtratũ opinamur: πῶς δὲ οὐκ αἰδεῖται, τὰς μὲν τῆς πέψεως ἀποτυχίας διαιρούμενος ὡς πολλαί τι εἰσὶ καὶ κατὰ πολλὰς γίνονται προφάσεις, ὑπὲρ δὲ τῶν αἱματώσεως σφαλμάτων, οὐδ᾽ ἄχρι συλλαβῆς μιᾶς φθεγξάμενος, id eſt, Qui fit vt non pudeat, quod cum de concoctionis vitiis diſtinxerit, & quod multa ſint, & variis ex cauſſis accidãt, ne generandi ſanguinis defectibus, ne vno quidem verbo, ne vna quidem ſyllaba locutus ſit?

Incita equum iuxta nyſſam.

Κέντει τὸν πῶλον περὶ τὴν νύσσαν, id eſt, Stimula equum iuxta lineam ſiue metam, dicebatur vbi ſermo loquentis aberraret ab eo quod eſſet inſtitutũ. Natum videtur ex Iliados Homericæ ψ. Vbi Neſtor multis verbis docet filium Antilochum quomodo debeat equos regere, addit & hoe:

Ἐν νύσσῃ δέ τοι ἵππος ἀριστερὸς ἐγχριμφθήτω. i. Ceterum equum læuum, conſtringat linea metæ.

Sumptum ab equeſtri curſu, qui inter præſcriptas metas ac lineas agebatur, quas trãſilire nefas erat. Ad quod haud dubie Fabius adluſit, in vndecimo Inſtitutionum oratoriarum libro, referens Caſſium Seuerum lineam poſcere ſolitum, aduerſus eos qui in aliena tranſirent ſubſellia, veluti qui pręſcriptum limitem egrederentur. Finitimum illi τὸ ἐκτὸς τῶν ἐλαιῶν. id eſt, Extra oleas. Item illi: ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν. Vſurpauit prouerbii titulo Gregorius Nazianzenus ī oratione de ſancto paſcha: ἀλλὰ τί τούτων ἡμῖν τάχα ἂν εἴποι τις τῶν φιλοσόφων καὶ θερμοτέρων, κέντει τὸν πῶλον περὶ τὴν νύσσαν, τὰ τῆς ἑορτῆς φιλοσόφει. i. Sed hic fortaſſis

fortaſſis aliquis nobis dixerit ex his qui amant dies feſtos, ac calidiores ſunt, iucita equũ iuxta Nyſſam, ac de feſto diſſere. Vtitur eodem prouerbio in oratione de natatali Iesv Christi. Idem variauit nõnihil in oratione contra Eunomianos: μηδὲ καθάπερ ἵπποι θερμοὶ καὶ δυσκάθεκτοι τὸν ἐπιβάτην λογισμὸν ἀποῤῥίψαντες, καὶ τὴν καλῶς ἄγχουσαν εὐλάβειαν ἀποπτύσαντες, πόῤῥω τῆς νύσσης θέωμεν. id eſt, Ne velut equi ferui di & intractabiles, poſtea quam rationem ceu ſeſſorem excuſſerimus, & religioſam cautionem pulchre nos ſeptis cohibẽtem, procul à meta curramus.

Præſtat inuidioſum eſſe &c.

Nihil tam vulgari ſermone iactatũ, quam hęc ſentẽtia, præſtat inuidioſum eſſe quàm miſerabilem. Nam inuidia fere comes eſt felicitatis, miſeratio calamitatis. Eſt autem apud Herodotum in Thalia, vbi Periander ita loquitur filio, σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶ, ἢ οἰκτείρεσθαι. id eſt, Tu vero doctus, quanto ſatius ſit, inuidioſum eſſe quam miſerandum. Extat epigramma Græcum Palladæ in hanc ſententiam:

Ὁ φθόνος οἰκτιρμοῦ κατὰ πίνδαρον ἐστὶν ἀμείνων,
Οἱ βασκαινόμενοι λαμπρὸν ἔχουσι βίον,
Τοὺς δὲ λίαν ἀτυχεῖς οἰκτείρομεν, ἀλλά τις εἴην
Μήτ᾽ ἄγαν εὐδαίμων, μήτ᾽ ἐλεεινὸς ἐγώ.
Ἡ μεσότης γὰρ ἄριστον, ἐπεὶ τὰ μὲν ἄκρα πέφυκεν
Κινδύνους ἐπάγειν, ἔσχατα δ᾽ ὕβριν ἔχει. i.
Peior liuore eſt miſeratio, Pindarus inquit,
Nam ſunt felices quos petit inuidia.
Horum nos contra miſeret, quorum aſpera ſors eſt.
At mihi donari non cupio alterutrum,
Vt nimium felix, vel ſim miſerabilis vlli.
Nam præſtat cunctis rebus adeſſe modũ.
Quandoquidẽ celſæ vicina pericula ſorti,
Imaque deprimitur non toleranda ferẽs.

Eſt autem apud Pindarum, primo hymno Pythiorum.

Ἀλλ᾽ ὅμως, κρέσσων γὰρ οἰκτιρμῶν φθόνος,
Μὴ παρίει καλὰ, νώμα δικαίῳ πηδαλίῳ στρατόν. id eſt,
Verumtamen melior eſt commiſeratione inuidentia.
Ne omitte honeſta, guberna iuſto clauo exercitum.

Rurſus in Nemeis hymno octauo, ὄψον δὲ λόγοι φθονεροῖσιν, ἅπτεται ἐσλῶν ἀεὶ, χειρόνεσσι δ᾽ οὐκ ἐρίζει. id eſt, Obſonium eſt inuidis obtrectatio. Attingit autem honeſtos, cũ deterioribus non contendit. Rurſus Pythiorũ vndecimo:

Ἴσχει τε γὰρ ὄλβος οὐ μείονα φθόνον
Ὁ δὲ χαμηλὰ πνέων ἄφαντον βρέμει. id eſt,
Habet enim felicitas haud minimam inuidiam.
At qui humilia ſpirat, in obſcuro fremit.

E naſſa eſcam petere.

Admodvm certe prouerbiali figura dictum eſt Plauto, citante Feſto Pompeio:

Numquam hercle ex iſta naſſa hodie eſcã petam.

Et Cicer. ad Atticum libro quintodecimo, epiſt. vltima. Ex hac naſſa exire conſtitui, nõ ad fugam, ſed ſpem mortis meliorem. Eſt autem naſſa piſcatorii vaſis genus, quo poſtea quam intrarit piſcis, exire non poteſt. Vnde prouerbialia fuerint & illa: In naſſam incidere, & E naſſa elapſus.

Nec mulieri, nec gremio credendum.

Idem Feſtus indicat huiuſmodi prouerbium vulgo dictitatum fuiſſe, Nec mulieri, nec gremio credi oportere: quod illa incerti, ac leuis ſit animi, & plerumque fiat, vt in gremio poſita, cum in obliuionẽ venerint, exſurgentibus procidant. Itidem ſinui com miſſa decidũt, niſi cingaris. Itaque. M. Tullius ſilentium promittens, ait: In ſinu eſt, nec diſcingor.

Vna cum templis & aris.

Plvtarchvs locis aliquot in Sympoſiacis ſignificat antiquitus fuiſſe morẽ, vt quoties vnicuipiam deo res diuina fieret, omnibus ſimul vota fierent, vide licet ne Calydonii ſuis tragœdia renouaretur. Inuocantes autem deos, addebant hęc verba ceu ſolemnia: ἅμα σὺν ναοῖς καὶ βωμοῖς. id eſt, Vna cum phanis & aris. Non admonet quidem ille palam, eſſe prouerbium, tamen ita videtur vſurpare, vt conficere poſſis, prouerbio dici ſolitum, cũ nihil omnino prætermiſſum volebant ſignificare. Quemadmodum & hodie vulgo dicunt, Vna cum veſtibus & calciamentis. Et, Demigrarunt vna cũ ſarcinis & impedimentis.

Mercurius ſuperuenit.

Ο ἑρμῆς ἐπεισελήλυθεν, id eſt, Mercurius ſuperuenit. Ita loqui conſueuerunt, ſi quando ſilentium oriretur in conciliabulo multorũ, ſignificantes, non eſſe fas loqui Mercurio præſente, qui ſermonis ſit autor. Ominoſum & hodie putatur, ſi quãdo in cœtu, aut conuiuio, ſubitum omnium ſilentium fuerit obortum. Refertur adagiũ à Plutarcho in commentario: περὶ τῆς ἀδολεσχίας. Adfine eſt illi, quod alibi dictum eſt: Lupus in fabula.

Dulce pomum cum abeſt cuſtos.

Γλυκὺ ὀπώρα φύλακος ἐκλελοιπότος, id eſt, Cuſtos vbi deeſt, dulce pomũ eſt ſcilicet. Senarius eſt prouerbialis, quo licebit vti cũ ſignificabimus impunitate malos ad peccãdum prouocari. Sumpta metaphora a pueris & adoleſcentibus, qui ſibi non tẽperant, quo minus furentur poma, ſi ſenſerint ab. eſſe cuſtodem. Vtitur Plutarchus in libello quẽ inſcripſit, ἐρωτικόν, in philoſophos, qui ſub prætextu philoſophiæ, libidini ſuę ſeruiunt: πρόφασις ἦν φιλία καὶ ἀρετή. κονίεται δὲ καὶ ψυχρολουτεῖ καὶ τὰς ὀφρῦς αἴρει, καὶ φιλοσοφεῖν φησί, σωφρονεῖ ἔξω διὰ τὸν νόμον, εἶτα νύκτωρ καὶ καθ' ἡσυχίαν.

Γλυκὺ ὀπώρα φύλακος ἐκλελοιπότος. id eſt, Igitur occaſio amicitia ac virtus eſt. Sordidatur autem puluere, frigidaq́ꝫ ne lauat, attollit ſupercilia, ac philoſophari ſe prædicat, & foris ſobrius eſt ob legem, deinde noctu clanculum.

Pomum ſuaue eſt, tunc vbi cuſtos abeſt.

Et Pindarus in Iſthmiis hymno ſexto: Τὸ δὲ πὰρ δίκαν γλυκὺ πικροτάτα μένει τελευτά. id eſt, Id quod præter honeſtum dulce eſt, manet finis amariſſimus.

Sanior es piſce.

Proverbialiter haud dubie dixit Iuuenalis: Sanior es piſce. Nam ad eum modum, hodieq; vulgo loquuntur, tam ſanus es, quàm piſcis. Id inde ſumptum eſt, quod creditum eſt, piſces non ſentire morbos. Quamquam huic ſententiæ refragatur Ariſtoteles libro de natura animalium 8 atque hunc ſecutus Plinius lib. nono, Siquidem ægrotare piſces hoc argumento colligunt piſcatores, quod aliquoties inter eiuſdẽ generis pręp ingues ac vegetos, aliquot capiũt extenuatos, ac languentibus ſimiles, coloreq́ue immutato. Quamquam vniuerſo piſcium generi non incidit peſtis, quemadmodum frequenter accidit hominibus, ac ceteris animantibus, non cicuribus modo, verum etiam feris.

E Creta raptus.

Plutarchus in commentario De puerorum educatione: καὶ τοὺς μὲν Θηβαίων καὶ τοὺς Ἠλιδι φευκτέον ἔρωτας καὶ τὸν ἐκ Κρήτης καλούμενον ἁρπαγμόν, τοὺς δὲ Ἀθήνησι καὶ τοὺς ἐν Λακεδαίμονι ζηλωτέον. id eſt, Thebanorum quidem ac Helienſiũ amores oportet fugere, eumq; qui vocatur è Creta raptum, Athenienſium vero & Lacedęmoniorum imitari. Apparet furtiuum amorem his verbis olim ſignificatũ fuiſſe, quod aliquoties illinc virgines à negotiatoribus aducherentur.

Euparyphus ex comœdiis.

Admodum prouerbiali figura dixit Plutarchus in Sympoſiacis: ὥσπερ εὐπάρυφος ἐκ κωμῳδίας, hominem ſignificans magnifice veſtitum, ac magnam ſeruorum turbam poſt ſe trahendam. Nã huiuſmodi fingunrur in comœdiis milites glorioſi. Quorum inſigne eſt chlamys purpurea, quemadmodum indicat Donatus. Ita Lucianus de milite: τὸν εὐπάρυφον λέγω τὸν ἐν χλαμύδι. id eſt, Euparyphum illum dico, illum chlamydatum. Vnde diuites omne ſplendide cultos, εὐπαρύφους appellãt Græci, quod ipſum prouerbiale quiddam habet. Nam Paryphis veſtimenti genus eſt, cuius meminit Iulius Pollux libro ſeptimo. Id vtrinq; purpuram habebat aſſutam, quod virgæ purpureæ inter textæ veſti, Ionũ lingua Paryphi vocantur. Idem admonet εὐπάρυφον nonæ comœdiæ verbum eſſe. Contra tenues & humiles nullo cultu inſignes tunicati dicũtur. Cornelius Tacitus in dialogo de oratoribus: Quos ſæpius vulgus imperitum & tunicatus hic populus tranſeuntes nomine vocat & digito demonſtrat. Similiter Horatius:

Viſia vendẽtem tunicato ſcruta popello.

Nam prætexta nobilium erat, & tota ciuiũ erat inſigne. M. Tullius contra Rullũ: Iam vero qui murus erat tunicatorum illotum. Item pro M. Cęlio: Nobis quidem olim annus erat vnus ad cohibendum brachium toga conſtitutus, & vt exercitatione ludoq́ue campeſtri tunicati vteremur.

Tranquillo

Tranquillo quilibet gubernator eſt.

SENECA in epiſtola quadam ad Lucilium: Alioqui gubernatoris artem adeo non impedit tempeſtas, vt oſtendat. Tranquillo enim,vt aiunt,quilibet gubernator eſt. Ait autem illic fortunam aduerſam, ac rerum difficultatem,non ſolum non obeſſe ſapienti,verum etiam virtutē in his maxime proferre ſeſe, quæ rebus ſecundis ac pacatis latebat. Non magnum eſt adminiſtrare rempublicam,cum omnia pace conſtant.

Neque Lydorum carycas.

Μήτε λυδῶν κάρυκας, μήτε μαςίγων ψόφους, i. Neque Lydorum condimenta, neq; flagrorum crepitus. Conſtabit trochaicus tetrameter catalecticus,ſi addas articulum: Μήτε τῶν λυδῶν, & καρύκκας per geminum cappa legimus apud Heſychium & Athenæum. Heſychius indicat καρύκκην dici offam è ſanguine variiſq; condimentis confectā. Athenæus hunc verſiculum adducit:

Εἴωθας εἰς ταυτὸν καρυκεύειν, μέλι,
Σεμίδαλιν, ᾠά. πάντα γὰρ τἀναντία. id eſt,
Miſcere in vnum conſueuiſti, mel,ad hæc
Similaginem,oua,cuncta enim contraria.

Vnde καρυκκεύειν pro miſcere varias rerū ſpecies, & καρυκεύματα pro cibis varie conditis,& καρυκεία cōditura exquiſitior. Sed quibus rebus quibuſque modis genus hoc edulii conficiatur, ſerio declarat libro duodecimo, dicens hoc inuentum eſſe Candauli,qui hinc ſibi nomen celebre peperit. Suidas refert adagium,nec exponit. Coniicere licet dici ſolitum, quoties mediocrem vitæ rationem, aut conditionem ſignificarent, quæ pariter & a ſummis deliciis,& ab extremis malis abeſſet. Legimus enim Lydos luxu deliciiſq; fuiſſe corruptiſſimos, adeo vt ludiis nomen dederint: de Tyrrhenis certū eſt,ad tibię modos ſolere ſeruos cędere,ſummam molliciem cum ſumma ſæuitia coniungentes. Venuſtius erit,ſi ad animi res transferatur, velut ad orationem, nec omnino ruſticam nec operoſius expolitā. Vnde καρυκεύειν dicuntur, non ſolum qui variis condimentis inficiunt cibos,verū etiā, qui ſermonem multiplici verborū, & figurarum lenocinio condiunt.

Tamquam de narthecio.

PROVERBII ſimillimum eſt & illud Ciceronis in ſecundo De finibus bonorum libro,tāquam de narthecio, pro eo quod eſt, ex parato,& ad manum. Nam narthecium, vocat pyxidem,vnde pharmacopolæ depromunt medicamēta. Verba Ciceronis ſic habent: Iam doloris medicamenta illa Epicurea,tamquam de narthecio promant,ſi grauis,breuis: ſi longus,leuis.

Quod non opus eſt,aſſe carum eſt.

CATONIANA velut oracula videntur apud veteres in prouerbium abiiſſe,nō ſecus atq; illa Apollinis, Noſce teipſum, & Ne quid nimis. Quorum de numero commodiſſime dictum eſt quod in epiſtola quadam ad Lucilium refert Seneca, Quod nō opus eſt, aſſe carum eſt. Vult autem Cato diligētem patrem familias vendacem eſſe,non emacē, & emere nō quod opus eſt, ſed quod neceſſe eſt. Nam quod non opus eſt,inquit,aſſe carum eſt: hoc eſt,quantumuis paruo emptū, tamen carum eſt, ſi nec opus eſt eo. Vocat neceſſe, quo carere non poſſis, velut arator aratro: opus quod vſu futurum ſit, ſi quis habeat, ſed eiuſmodi tamen, vt carere poſſis. Porro quod opus non eſt,id eſt protſus ſuperuacaneum & inutile. Poteſt ad cōplures accommodari ſententias: vt ſi quis dicat artem quāpiam minimo negotio poſſe diſci, quæ tamen nihil ſit frugis allatura, reſponderi poſſet: Quod opus non eſt, aſſe carum eſt.

Nunc tuum ferrum in igni eſt.

EIVS ferrum in igni eſſe dicebāt, cuius negotium iam ageretur. Præmollitur enim ferreum igni ad cudendum. Ita Seneca in ludicro libello, quē ſcripſit de morte Claudii imperatoris. Hercules enim qui videret ferrum ſuum in igni eſſe, modo huc,modo illuc curſabat,& aiebat, Noli mihi inuidere,mea res agitur: deinde ſi quid volueris inuicem faciam,manus manum lauat. Adluſit eo,quod Hercules quoq; ex homine factus eſſet deus,id quod ambiebat Claudius. Alexāder Magnus interrogatus quomodo potitus eſſet Gręcia,reſpōdit, μηδὲν ἀναβαλλόμενος. id eſt, Nil procraſtinans. Refert Homeri Scholiaſtes Iliados β.

Ne bos quidem pereat.

IAM ante prouerbiis aliquot nobis declaratum eſt quantum vtilitatis adferat bonus vicinus,

vicinus, quantum incommodi malus. Sed quæ conducunt ad vitæ felicitatem, iterum atque iterum ex pedit inculcare, quo penitius infigantur animis. Neque enim ea res tantum habet locum in paradis ædibus aut fundo, ſed in omni pœne vita: vt quod Portius Cato prodidit de commodo vicino habendo, nō ſolum ad agricolas pertineat, verum etiam ad vnumquenq; noſtrū. Etenim ſi quis iam prouectior ætate vitæ totius cursum relegat, comperiet maximam bonorū malorumq; partem à bonis maliſq; vicinis fuiſſe profectam. Heſiodi carmen Columella tamquam prouerbiale refert:

Μηδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ' εἰμὴ γείτων κακὸς εἴη. i. Nec bos intereat, vicinus ſi improbus abſit.

At leuis eſt bouis iactura, ſi cum his malis conferatur, quę capiuntur ex improbis contuctoribus, ex fucatis amicis, ex vxoribus & famulis parum fidelibus. At Catonis quidē ſententiam non nulli reiiciendam eſſe duxerunt, quod in nobis ſitum non eſt, qualē habeamus vicinum, quem non numquam mors aliæq; diuerſæ cauſſæ nobiſcum mutant. Id tametſi negari non poteſt, ſapiēter tamen à Catone præceptum eſt, vt agricola quantum in ipſo eſt, curet habere bonum vicinum, nec bonum tātum, ſed & commodum. Bonus enim eſſe poteſt, qui tibi commodus non ſit. Id vt contingat, duæ res po tiſſimum adiuuabunt, diligentia in parando agro, & commodi mores erga vicinum. Frequenter enim habemus malum vicinū, quod ipſi nos præbeamus malos vicinos. Quemadmodum igitur, vt elegāter ſcribit Columella, ſapientis eſt fortuitos caſus magno animo ſuſtinere, ita demētis eſt ipſum ſibi malam facere fortunam. Quod facit, qui nequam vicinum ſuis nummis parat, cum a primis cunabulis, ſi modo liberis parentibus eſt oriundus, audiſſe potuerit:

Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ' εἰμὴ γείτων κακὸς εἴη.

Quod non ſolū de boue dicitur, ſed de omnibus partibus rei noſtræ familiaris, adeo quidem vt multi prætulerint carere penatibus, & propter iniuriā vicinorum ſedibus ſuis profugerint. Niſi aliter exiſtimamus diuerſum orbem, vniuerſas gentes periiſſe relicto patrio ſolo, Achæos dicimus & Hiberos, Albanos quoque, nec minus Siculos, & vt primordia noſtra contingamus Pelaſgos, Aborigenes, Arcadas, quam quia malos vicinos ferre non potuerint. Ac ne tantum de publicis calamitatibus loquamur, priuatos quoque memoria tradidit, & in regionibus Græciæ & in hac ipſa Heſperia deteſtabiles fuiſſe vicinos: niſi Autolycus ille potuit cuiquam tolerabilis eſſe contermi nus, aut Auentini montis incola, Palatinis vllum gaudium finitimis ſuis Cacus attulit. Malumus enim præteritorum quā præſentium meminiſſe, ne vicinum noſtrū nominemus qui nec arborem prolixiorem ſtare noſtræ regionis, nec inuiolatum ſeminarium, nec pedamentū annexum vineæ, nec etiam pecudes negligentius paſci ſinit. Iure igitur, quantum noſtra fert opinio, M. Portius talem peſtem vitare cēſuit, & in primis futurum agricolā præmonuit, ne ſua ſponte ad eam perueniret. Hactenus quidē Columella declamatoria quadam eloquentia, ſimul & Catoni patrocinatus eſt, & nos docuit, quanta peſtis ſit malus vicinus. Tametſi Cato non ſolū de vicini moribus ſenſit, verum etiam quam lauta ſit re. Vicini inquit, quo pacto niteant id animaduertito. In bona regione bene nitere oportebit. Interdum enim nitor arguit agri bonitatē, in ſolo vero parū fertili declarat induſtriā agricolæ. Porro quemadmodum diligens vicinus extimulat ad ſtudium bene colēdi, ita vicinorum luxus ex ignauia corrumpit vicini familiam. Itidem & prępotens vicinus opprimit propinquum pauperem, & ſupra modū tenues vicini ſemper aliquid abradunt, ſiue precibus, ſiue furto. Iam cū moroſis & improbis vicinis numquam rixa non eſt, nunc de finibus, nunc de damno dato, nunc de ſtillicidio, nunc de ſemita actu ve, nunc de proſpectu, aut de lumine. Quod ſi fortuna nobis dederit talē vicinū, nec liceat mutare, reliquum eſt, vt noſtra commoditate reddamus illum ex malo bonum, certe caueamus ne laceſſitus fiat incōmodior. Turpiſſimum enim fuerit ſi noſtris moribus ex cōmodo vicino faciamus incommodum. Videlicet hoc eſt quod pręcipit Cato: Vicinis bonus eſto. Et ne ſatis eſſe putares, ſi ipſe temperes ab iniuria vicini, adiungit: Familiam ne ſiueris peccare. Mox indicat, quid vtilitatis capiatur ex bonis vicinis: Si te, inquit, libenter vicinitas videbit, facilius tua vendes, operas facilius locabis, operarios facilius conduces. Si ædificabis, operis, iumentis, materia iuuabunt.

Si quid bona ſalute vſus venerit, benigne defendent. Olim igitur qui fundum proſcribebant venalem præconem edocebant, quibus dotibus eſſet ager commendabilis, quam ſalubri, cœlo, quam commodo ſitu, quam fertili ſolo, quam bene ædificatis villis. Sed vir acerrimi ingenii Themiſtocles, cum fundum vēderet, iuſſit huiuſmodi dotibus & illud adiici, quod haberet bonū vicinum. Id factum primum riſu iocoq́; multitudinis acceptum eſt, mox intellectum eſt hanc agri commendationem eſſe pręcipuā. Plurimum itaque refert ad totius vitę commoditatem, qualem quiſque vicinum ſibi deligat, tum quo pacto, qui cōtigit vtatur. Princeps qui ditionem ambit, quam ſine maximo negotio, ſummoque ditionis auitæ diſpendio tueri non poſſit, malam vicinam ſibi adiungit. Rurſum qui cordatos ac fidos conſiliarios, qui magiſtratus integros & reipublicę amantes adſciſcit, bonos vicinos adiungit. Neque minimum intereſt quas nationes in adfinitatem adglutinet. Qui dotis aut honoris gratia ſponſam adſciſcit incommodis moribus, aut cui ſint cognati procaces, malos vicinos ſibi adiungit. Qui cum improbis init amicitiæ fœdus, malam viciniam adcerſit. Prima igitur cautio ſit in deligendo, poſtrema in fugiendo, quod corrigi non poteſt. Quamquam ne fuga quidē debet carere cautione. Alioqui in vitium ducit culpæ fuga, ſi caret arte: neq; raro fit, vt odio mali præcipitemus nos in aliud grauius malum. Raro pœnituit amicitiæ, qui iudicio delegit amicum. Et ſæpe noſtra culpa fit, vt reſcindatur amicitia, quod amicis bonis vtamur non bene, tum quod parum commodos amicos nec ferre nouimus nec emendare. Neque vero leuius peccant, qui cum inciderint in amicos peſtilentes, neſciunt ſeſe ſubducere, ſed aut hęrent his quos oderūt clanculum aut non diſſuunt amicitiam, ſed abrumpunt. Obſtrepunt vndiq; querimoniæ, deplorantium ſibi ad ſtudiorum cultum deeſſe Mecœnates. Atqui Mecœnas non ſtatim amplexus eſt Vergilium aut Horatiū, nec Meuio Bauione fuit Mecœnas. Illud primum agat adoleſcens, vt egregium aliquod ſpecimen ceu pignus de ſe præbeat, non periturum quod in ipſum conferatur. Nec ſatis eſſe putet, quibuſcumq; rationibus abſtuliſſe munus vel prædam verius. Non eſt improbitate petendi ambiēda benignitas, ſed litteris ac moribus ſemper in melius proficientibus. Sic inuitat fundus agricolam ad vberiorem ſementem, ſi quod creditū erat, bona fide multoq́; cum fœnore reddat. Nec eſt ſubinde mutandus patronus, vt relicto quem defatigaſti, quæras integrum, & vna quercu excuſſa, ſub alia colligas. Sic vni aut duobus ſeruiendum eſt, quaſi ſis perpetuo iiſdem vſurus. Nunc quā multos videmus qui ſuis moribus & litteras odio, & patronos pudore inuidiaq́; onerant. Eſt quidem non nulla gratitudinis pars litteris dictiſq́; celebrare nomen patroni, ſed magni refert quo quem modo laudes. Vana laudatio fidem abrogat etiam vera prædicantibus: itaq; fit, non vt lector melius ſentiat de laudato, ſed prius de laudante. Immodicæ laudes conciliant inuidiam potius, quàm gloriam. Iam qui laudibus vehunt ea quæ bonorum ac ſapientum iudicio damnantur, laudando vituperant. Primum quod adfers ad Encomium ſit verum: deinde quod verum eſt ſic tractetur vt fiat etiam veriſimile. Abſint autem poetarum quorūdam hyperbolæ, quibus ex homine cum libet, deum faciunt: hæ virtutes potiſſimum depingantur, quæ fauorem ac beneuolentiam conciliant, quod genus ſunt pietas, integritas, pudicitia, modeſtia, benignitas, morū candor ac facilitas. Nihil eſt humano ingenio inuidentius, nihil hominum iudiciis moroſius. Proinde ſi quid attingendum erit earum rerum quas vulgus ſic miratur vt inuideat poſſidentibus, id arte tractādum eſt, ne faſcinatio ſit metuenda laudato. Nullus inuidet opulento, qui quod vel ex benignitate fortunæ, vel ſine fraude partum poſſideat, ſic habet, vt diſpenſator ſit potius quā dominus. Neq; quiſquam inuidet potenti qui potens eſt reipublicæ commodis, qui quantum eminet dignitate, tantum ſe ſubmittit modeſtia, comitate vincens etiam humiles. Nullus inuidet formoſo, qui naturæ dono pudorem, ac pudicitiam adiunxit. Nullus inuidet valenti aut lōgæuo, qui magno plurimorum bono valet, ac viuit. Quod ſi cui deeſt ingenium aut ars ad hæc pro dignitate tractanda, abſtineat potius quam velut malus pictor bonam formā imperitia ſua reddat deteriorem. Alexander ille fortaſſe moroſius, qui nullius manu pingi ſuſtinebat niſi Apellis. Nemo tamen egregio,

egregio corpore, à Fuluo Rutubaque pingi cupiat. Quod emiſeris in lucem publicam, tale ſit, vt poſteritatis memoriam polliceatur. Deniq; ſic temperanda laudatio, vt hoc officium non appareat eſſe tributum eius animo quem laudas, nulli enim minus expetunt aut ſuſtinent etiam laudari quã qui maxime promerentur: ſed ipſi potius virtuti, quam nolentem etiam ſequitur ſua gloria, ſed aliis ad ſimilia ſtudia prouocandis. Sic & vtiliter laudabitur qui promeritus eſt, & citra periculum inuidiæ, aut adſentationis ſuſpicionem. In defunctorum autẽ laudes vberius effundenda eſt vis eloquẽtię, cum iã mitior eſt inuidia, & minor adulandi ſuſpicio. Hactenus oſtendimus quomodo ſtudioſi ſuis patronis cõmendari queãt. Nũc paucis attingamus quibus rationibus & ſtudiis ipſis fauorem omnium valeãt conciliare. Multis enim in locis iam linguæ bonæque quas vocant litteræ magna flagiant inuidia: quod quidem fit partim culpa maiorum, qui putant auctoritati ſuæ detrahi ſi quid nouæ eruditionis accedat iuuentuti, contemtique his quæ pueri didicerunt, alia nec doceri patiuntur, nec ſuſtinent diſcere, vel quia piget, vel quia pudet: partim etiam eorum vitio, qui hæc vetera noua inuehũt. Sunt enim in hoc ordine quidam intolerabili inſolentia, qui ſimul atque tenuerint duodecim verba Latina & quinque Gręca, Demoſthenes ac Cicerones ſibi videntur, effutiunt ineptos libellos, non numquam & virulẽtos, liberales diſciplinas omnes miro faſtu aſpernantur, & in harum profeſſores ſcurriliter debacchantur. Poſtremo res omnium & publice & priuatim erunt feliciores, ſi ſuo quiſque vicino bonum præſtiterit. Vt ad prouerbium redeamus congruit illi, quod alibi commemoratũ eſt, Aliquid mali propter vicinum malum, quod vſurpauit Demoſthenes in oratione contra Callictean: οὐκ ἦν ἄρ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι χαλεπώτερον οὐδὲν ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν. id eſt, Non erat quidquam o Athenienſes pernicioſius, quàm improbum vicinũ, nec ſuis contentum, eſſe nactum.

Caput artis, decere quod facias.

QVINTILIANVS libro Inſtitutionum oratoriarum II. videtur veluti vulgo celebratũ adducere: Caput eſt artis decere quod facias. Ipſius verba ſunt: Vnum etiam his adiiciendum eſt, cum præcipue in actione ſpectetur decorum, ſæpe aliud alios decere. Eſt enim latens quædam in hoc ratio & inenarrabilis: & vt vere dictum eſt, caput eſſe artis, decere quod facias, ita nec ſine arte eſſe, nec totum arte tradi poteſt. Hactenus Fabius. Id vſurpare licebit, non ſolũ vbi quid fiet parum decore, veluti ſi cantillet aut luſitet ſenex, ſi præeat & obiurget iuuenis: verũ etiam cum negabimus quibuslibet quiduis eſſe decorum. Quod ſępenumero videamus euenire, vt quod ab hoc dictum aut factum placet vniuerſis, ſi idem tenet alius, etiamſi doctior peritiorque, nemo tamen ferat. Id cum quotidie videamus accidere, tamẽ cur accidat, ratio reddi non poteſt.

Domus recta.

ANNEVS, Seneca libro epiſtolarum familiarium decimoſexto: Videbimus quod parum reciſum ſit, quod parum ſtructum, quod non huius recentis polituræ. Cum circũſpexeris omnia, nullas videbis anguſtias inanes. Deſit ſane varietas marmorum, & conſciſſura aquarum a cuniculis interfluentium, & pauperis cella, & quidquid aliud luxuria, non contenta decore ſimplici miſcet, quod dici ſolet, domus recta eſt. Hactenus Seneca. Quod ſi locus non vacat mendo, ſignificat vulgo domum rectam vocari, non quidem opulentam & ambitioſam, ſed cui nil deſit iuſtæ ſupellectilis. Ad eundem modum M. Tullius Græcorum linguam ambitioſæ meretrici confert, quæ multo luxu ſuperfluat: Latinorum honeſtæ ac pudicę matronæ, cui nihil deeſt, quod ad honeſtã pertineat mundiciem.

Non eſt beatus, eſſe qui neſciat.

IDEM in eodem opere verſiculum hunc ẽ poeta quopiam allegat Comico: Non eſt beatus, eſſe qui ſe neſciat, haud dubiũ quin populari ſermone iactatum, cum auctoris nomen nõ adſcripſerit. Senſus eſt, haud eſſe ſatis, vt adſit felicitas, ni felicitatem tuã intellexeris. Huc adludens Vergilius:

O fortunatos nimium, ſua ſi bona norint
Agricolas.

Eodem pertinet, quod Martialis inter felicitatis calculos hunc quoq; commemorat.

Quod ſis, eſſe velis.

Quid enim felicius libertate? Atqui videas non

non paucos qui ſortem deplorent ſuã, q'd in principum aulis locum non inueniant: miſeros ſe putant, quod ſeruire non liceat. Verum vt beatus non eſt, qui ſe non putat beatum: ita bis miſer eſt, qui eũ animi malis ſit infelix, tamen ſibi videtur felix. Etenim vt qui ſanus eſt, & ſibi videtur ægrotus, non fruitur ſuo bono: ita qui morbo tenetur, non intelligens ſuum malum, longiſſime abeſt à ſanitate: quippe qui vſque adeo ſanus non ſit, vt ſit etiam inſanabilis.

Amicus certus in re incerta cernitur.

M. Tvllivs in Lælio, ſenarium hunc ex Ennio citat prouerbii ſpecie:

Amicus certus, in re incerta cernitur.

Quo ſignificatum eſt. amici fidem in rebus aduerſis explorari. Nam quod eum periculo coniunctum ſit, id dubium appellãt, pro quo Ennius poſuit incertum, affectans ἐναντιώσιν & προσονομασίαν, quibus ſchematis impendio delectatus eſt, atq; adeo non ipſe ſolũ, ſed & omnis illa ætas vſque ad M. Tullium. Plautus item, eum amicum pronunciat, qui in re dubia iuuat.

Auarus niſi cum moritur, nil recte facit.

Omnes ferme Publianas ſententias videmus prouerbiorum vice fuiſſe celebratas, nec iniuria ſane. Nihil enim illis fingi poteſt nec argutius, nec iucundius, quorum hic vnus eſt:

Auarus niſi cum moritur, nil recte facit.

Etenim qui ſeſe pecuniæ ſtudio addixit, nulli commodus eſt dum viuit. Sola mors voluptatem & emolumentum adfert hæredi.

Bona nemini hora eſt.

Arrisit & hic:

Bona nemini hora eſt, quin alicui ſit mala.

Ita fortuna temperauit res mortalium, vt quod huic lætum eſt, alii pariat dolorem: quod alii lucro eſt, alii damnum adſerat. Nemo diteſcit, niſi malo alterius. Nemo vincit in bello, niſi exitio alterius. Niſi manis pro alicui legere alicubi.

Sapiens ſua bona ſecum fert.

Ὁ σοφὸς ἐν αὑτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν, id eſt, Sapiens opes ſibi ſecum habet ſemper ſuas, à Bianthis apophthegmate natum, qui rogatus, cur nihil exportaret rerum ſuarũ ex incendio patriæ: Ego vero, inquit, omnia mea bona mecum porto: ſignificans ea quę vere noſtra ſunt intra nos eſſe, velut eruditionem, ac virtutem. Vt rurſum quæ vere mala ſunt noſtra, non licet effugere, quantumlibet commutetur locus.

Citius Telegoræ donarim.

Telegoras apud Naxios prædiues quiſpiam ac prępotens erat, cui quod quotidie multa miſſitarentur, vulgato ſermone receptum eſt, vt venditores paruo licitantibus dicerent: μᾶλλον προΐοιμι τῷ τελεγόρᾳ δοῦναι. id eſt. Malim Telegorę dare. Refertur apud Athenæum, libro Dipnoſophiſtarum octauo ex Ariſtotele. Rem longius proſecuti ſumus in prouerbio: Nullus malus magnus piſcis. Nec videtur quis vſus adagionis eſſe poſſit, niſi ſi dicamus officium rectius gratuito collocari penes probos ac magnos, quem mercede penes improbos ac viles.

Hecatæ cena.

Veteres cœnam perparcam & impendio frugalem Hecatæ cœnam appellabant, quod apud inferos tenuiſſimo victu, minimoque cibo, eoque viliſſimo viuitur, iuxta poetarum figmenta. Siquidem vmbræ plebeiæ malua porroq; victitant, Hecate Mænides ac Triglidas piſces, apud nos cõtemptiſſimos, habet in deliciis, vt ſibi ſacros. Vnde & Athenis locum eſſe dictum Triglã, atque inibi ſimulacrum Hecates Triglantinæ. Alii Triglam illi ſacram putant ob nominis rationem à ternione dicti, cũ triformis ſit & Hecate. Extat apud Athenęum libro ſeptimo, meminit & octauo. Meminit & Lucianus alicubi. Verum illud expendat eruditus lector, an prouerbium accipi poſſit de cena illa, quam ſingulis menſibus in triuiis Hecatæ collocabant diuites, diripiebant pauperes. Cuius rei meminit etiam Ariſtophanes in Pluto:

Παρὰ τῆς καὶ ἑκάτης ἔξεστι τοῦτο πύθεσθαι,
Εἴτε τὸ πλουτεῖν, εἴτε τὸ πεινῇ βέλτιον, φησὶ
γὰρ αὕτη
Τοὺς μὲν ἔχοντας καὶ πλουτοῦντας δεῖπνον κατὰ μῆνα προσάγειν,
Τοὺς δὲ πένητας τῶν ἀνθρώπων ἁρπάζειν, πρὶν καταθεῖναι. id eſt,

Hoc

Hoc ex Hecata ſi vis didiciſſe licebit,
Vtrum potius, ditem eſſe, ne egenũ, quandoquidem iubet illa
Hos quibus eſt res quoque benignã menſe vno ponere cœnam,
Ceterum egenos hãc prædati prius, ac deponere poſſunt.

Quo quidem loco in hanc ſententiam ſcribit interpres: Olim in triuiis venerabantur Hecaten, quod eadem tribus nominibus appelletur, Luna, Artemis & Hecate. Cæterũ ſub nouilunium diuites mittebant cœnam veſpere, veluti cenã Hecatæ in triuiis. Pauperes autem eſurientes diripiebant ac deuorabant quæ erant appoſita, dicentes quod Hecate comediſſet. Itaq; congruet, vbi res per tumultum diripitur.

Mens videt, mens audit.

Νοῦς ὁρᾷ καὶ νοῦς ἀκούει, id eſt, Mens videt, mens audit. Hemiſtichium prius videtur carminis trochaici, tetrametri, catalectici. Refertur ab Ariſtotele quaſi vulgo iactatum Sectionis vndecimæ problemate 33. vbi propoſita quæſtione cur noctu acrius andiam quam interdiu, inter alias cauſſas & hãc reddit, quod interdiu animus variis negotiis diſtrahitur: qui niſi ſit præſens, nec corporis ſenſus officio ſuo fungãtur, adeo vt mente alienatã, nec corporis dolorem interdum ſentiamus: & ipſi ſumus experti in cruciatu dentium, aut calculi, multo leuiorẽ reddi doloris ſenſum, ſi poſſis animum in aliquam cognitionem alienam intendere. εἴρηται τὸ, νοῦς ὁρᾷ καὶ νοῦς ἀκούει. Noctu vero, quoniam oculorum ſenſus quieſcit, & animi cogitatio tranquillior eſt, tum aurium meatus non minus patent nocte quam interdiu, nec minus capaces ſunt ſonorũ, ſed eos facilius etiam renunciant animo, quod tum nullis actionibus diſtrahatur, nec oculorum ſenſu auocetur, quemadmodum in die fit, vt acurior ſit aurium ſenſus. Locus erit adagio, vbi iubemus quempiam attentum eſſe, quemadmodũ dicimus, Hic eſto, & Iſthic ſum. De mente peregrinante nobis dictum eſt alias.

Thymbra victitane.

Θυμβροφάγοι, id eſt, Thymbra victitantes adagio dicebantur, vel qui tutius ac liberius vitam agerent, vel moribus eſſent parum blandis, vel qui hilariter citraq; ſolicitudinem paruo contenti viuerent, quod Thymbra, quam eandem cunilam dicunt, herbæ genus ſit, quam Plinius non diſtinguit à Satureia, Columella diſtinguere videtur:

Et Satureia, inquiens, Thymi referens,
Thymbreq; ſaporem.

Eſt autem ſaporis ſubamari, in agris paſſim prouenit, & pratenſis ad remedia præſtantior eſt hortenſi, vt ductor eſt Dioſcorides, locis gaudens petricoſis. Hortenſis cibis aptior. Prouerbium recenſuit Suidas & Heſychius. Fertur Epaminondas mire ſtrugalem vitam egiſſe, itaq; de prandio pareo tenuiq; dixiſſe: τὸ τοιοῦτον ἄριστον, οὐ χωρεῖ προδοσίαν. id eſt, Tale prandium non recipit proditionem. Senſus autem dicti geminus eſt, vel quia nemo molitur inſidias rebus modicis, vel quia qui modicis contenti ſunt non facile corrumpuntur, vt prodant rempublicam. Amphis apud Athenæum lib. 10.

Εὐτελὲς γὰρ δεῖπνον οὐ ποιεῖ παροινίαν. id eſt,
Vbi cœna frugi eſt, nulla debacchatio.

Græcus trimeter videtur corruptus inuerſione duarum dictionum: Reſtituetur ſi legas: δεῖπνον γὰρ εὐτελές. & ſubdit ex Alexide, Ex prolixis conuiuiis primũ naſci ſcommata, è quibus fere plus eſt doloris quam voluptatis. Hinc maledictum. Id re geritur ac reciprocatur in dicentem. Mox à verbis ad verbera. Non ita qui Thymbra victitant.

Doryphorematis tu.

GRAECI δορυφόρημα vocant ſatellitium illud ex barbarorum fece conductum, quod olim tyranni ad cuſtodiam corporis adhibebant, nunc à regibus magis faſtus quam tutelæ gratia alitur: In tragœdiis igitur ſic addebatur regũ perſonis δορυφόρημα, vt adſtarent modo, nihil etiam loquerentur. Vnde qui taciti aſſident, δορυφορήματος τρόπον adeſſe dicũtur. Sic Athenęus libro quinto: παρεμβάλλοντός τινα λόγον Πεισιστράτου, χρὴ γὰρ καὶ τοῦτον μὴ παρεῖναι δορυφορήματος τρόπον. i. cum iniiceret ſermonem quendam Piſiſtratus: Neque enim oportet hunc adeſſe more Doryphorematis: hoc eſt, tacitum & nihil adferẽtem in medium. Vſurpatur à Luciano in libello De conſcribenda hiſtoria, his quidem verbis: ἀκούω ὦ φίλοι, ὡς μὴ μόνος ἄφωνος εἴην ἐν οὕτω πολυφώνῳ, μηδ᾽ ὥσπερ κωμικὸν δορυφόρημα κεχηνὼς σιωπῇ περιφέρωμαι. id eſt, Igitur amici, ne ſolus eſſem mutus in tempore

pore tam vocali, neq; veluti comicum Doryphorem ians eum ſilentio obambulantem.

Muſicam docet amor.

PLVTARCHVS adducit & hoc adagium trochaico verſu expreſſum:

Μουσικὴν ἔρως διδάσκει, κἂν τις ἄμουσος ᾖ τὸ πρίν. id eſt,

Muſicem docet amor, & ſi fuerit indoctus prius.

Senſus eſt, amorem ad induſtriam excitare animum, artiumq; & omnis elegantię magiſtrum optimum eſſe. Socrates in conuiuio Platonis, putat animã immerſam corpori, velut expergiſci amoris ſtimulis, & hinc primos ad honeſta impetus capere, tãquam excuſſo veterno. Vnde deum hunc idem Plato παντὸς ἐπιχειρητὴν appellat, qđ nihil non experiatur. Siquidem è taciturno reddit loquaculum, è verecundo ſtupidoque comem ac blandum, è negligente diligentem. Nam Muſicen hic ſentit litteras, quas antiquitas nouem Muſis dicabat. Adluſit ad prouerbium Bion in Bucolicis, qui cum multis verſibus docuiſſet Muſas ſemper eſſe comites amoris, ſubiicit:

Μάρτυς ἐγὼν, ὅτι μῦθος ὅδ᾽ ἔπλετο πᾶσιν ἀληθής. id eſt,

Teſtis ego dictum hoc haud vmquam fallere quemquam.

Poteſt & ad verecundiorem vſum detorqueri prouerbium, ſi dicas non mediocrem eſſe gradum ad diſcendum, amaſſe præceptorẽ, poteſt & ad pium, ſi dicas caritatem eſſe virtutum omnium magiſtram, quæ niſi adſit, nihil recte feceris.

Sicyon arrodens vxor lacernam texe.

ATHENAEVS lib. Dipnoſophiſt. 3. heroicũ hunc vt prouerbialem adducit:

Τὸν σικυὸν τρώγουσα γύναι, τὴν χλαῖναν ὕφαινε. id eſt,

Arrodens Sicyon vxor ſubtexe lacernam.

Apparet eſſe verba mariti iubentis, vt vxor tenui contenta victu, perageret opus ſuum. Nam Sicyon ſeu Sicyos bulbi genus eſt, aut certe peponis: non nulli putant cucumeris. Hermolaus Barbarus Corollariis in Dioſcoridem, cap. 366. videtur aliud diuinare, ſcribens ex Ariſtotelis ſententia, pleraſque textrices eſſe impudicas: An Sicyos Venerem temperet neſcio.

Tetigit lapidem à cane morſum.

PLINIVS lib. 29 cap 5. de veneno rabidi canis agens: Tanta, inquit, vis mali eſt, vt vrina quoque calcata rabioſi canis noceat, maxime hulcus habentibus. Remediũ eſt fimum caballinum, aſperſum aceto, & calefactum in vino appoſitum. Minus hoc miretur, qui cogitet lapidem à cane morſum, vſque in prouerbium diſcordiæ veniſſe. Hactenus Plinius. Cuius è verbis conicere licet, vulgo creditum fuiſſe, ſi quis lapidem à cane morſum contigiſſet aut calcaſſet, eum iracũdiorem euadere, & ad diſſidia propenſum. Fortaſſis ita dictitabant in hominem conuiciatorem ac rixoſum: Hic lapidem calcauit à cane morſum.

Erecti.

ATHENAEVS in Dipnoſophiſtarum lib. quinto. Καὶ τὸ θαυμάσιον, ὅτι πιεζημένοι καρηβαροῦντες ὑπὸ τῆς μέθης, ὁπότε τι τῶν λεγομένων θεασαίμεθα, πάντες ἐξηγειρόμεθα, ὀρθοὶ τὸ δὴ λεγόμενον, ἀνιστάμενοι, id eſt, Et quod dictu mirũ, cũ depreſſi eſſemus, & capite grauato temulẽtia, quoties ſpectaſſemus aliquid eorum, quæ inferebantur, omnes expergiſcebamur, recti, quod dici ſolet, ſurgentes. Accommodum erit, vbi ſignificabimus aliquẽ toto pectore attentum ad rem quampiam. Erigunt enim ſe totos, & ſummis nõ nunquam inſiſtunt pedibus, qui auſcultant aut ſpectant auidius.

E clibano boues.

PROVERBIVM ſapit quod ſcripſit Ariſtophanes: ἐν Ἀχαρνεῦσι.

Εἶτ᾽ ἐξέπεμψεν, παρετίθει δ᾽ ἡμῖν ὅλους
Ἐκ κριβάνου βοῦς. id eſt,
Accepit inde, & appoſuit totos boues
E clibano nobis.

Vſus erit, quoties efferemus ſplendorẽ conuiuii, aut inſignem edacitatem. Conſimili figura vocabant Hecatomben, id quod aliquanto poſt ſequitur apud eundem poetã: καὶ πολυπόδων ἑκατόμβην, id eſt, Et polyporum hecatomben.

Sequitur perca ſepiam.

ATHENAEVS libro 7. nullo auctore refert huiuſmodi prouerbium: ἕπεται πέρκη μελανούρῳ, id eſt, Comitem ſibi ducit ſepia percam. libr. 10. ex Ariſtophane ad-

ducit, nec addit in quē ſenſum ſoleat vſurpari, niſi quod videtur dictū de improborū ſocietate. Apud eundem paullo inferius adducuntur his verſus Numenii, qui de piſcibus prodiderit:

Θυλίδας ἀλφησὴν τε καὶ ἐν χεροῖσιν ἐωλὸν
Σκορπίον, ἢ πέρκαισι κασιγνήτην μελάνουρον.

Feri puer.

ATHENAEVS lib. Dipnoſophiſtarū 15. demonſtrat olim prouerbio ſolitum acclamari ἴη παιὰν, quo ſignificabant quempiam ſuo munere defunctum. Itidē ferme, quemadmodum nos abſolutæ virtuti gratulātes dicere ſolemus: Macte animo, macte virtute. Narrat enim, cum quiſpiam è conuiuio diſceſſiſſet probe potus, ac magnopere ſomnolentus, ceteros in eum acclamaſſe ἴη παιών. Huius adagii fieri mentionem apud Clearchum in prouerbiis, quod ab huiuſmodi natum euentu tradit: Cum Latona Apollinem ac Dianā ex Chalcide Delphos deportaret, iamq; ad Pythonis ſpecum veniſſet, & draco concitus in eos prouolaret, Latona puellam vlnis baiulans, Apollinis præſidium implorans, clamabat, ἴε παῖ, cum is forte ſortiua arcum teneret, ac perinde valere, ἴε παῖ, quaſi dicas, ἄφιε παῖ, id eſt, mitte ac perente fili. Non nullos deflexis nō nihil vocibus efferre. ἴε παιών, idq; prouerbio dici ſolere, quoties in rebus afflictis opē imploramus. Rurſum alii putant acclamari hoc pacto feliciter ſuo perfunctis munere, & eo quod expetebant potitis. Ceterum ob adſuetudinem non videri prouerbiū, quod his vocibus ſolemniter vterentur in ſacris Apollinis.

Ἰη παιὰν, ἰη παιὼν, ἰη παιών.

Vnde & ἰαμβικὸν τρίμετρον ortū exiſtimāt, quod & ipſum impetum ac celeritatem habet. Etenim ſi producas priorem in ἰη, carmen erit hexametrum heroicum: ſi corripias, iambicum. Porroquod apud Athenęū in ἴε & ἰη nunc aſpiratur, nunc tenuis eſt, ne ſcimus an librariorum incuria factum ſit. Ouidius in Arte amandi videtur vſurpaſſe pro acclamatione, qua gratulantur victori votiq; compoti:

Dicite io Pæan, & io bis dicite Pæan,
Decidit in caſſes præda petita meos.

Pulchre fallit vulpem.

Γελᾶν ἀπατᾶν καλῶς τὴν ἀλώπεκα, id eſt, Decipit pulchre vulpem. Suidas recenſet duntaxat, nec explicat. Apparet dictum in eum qui dolis captaret aſtutum, cuiq; fruſtra tenduntur inſidiæ. Nam πηλαδεῖν eſt arte illectare. Vnde & columbæ excoculatæ, quas aucupes in reti ponunt, quo ſubſultantes, reliquas deceptas alliciant, παλευτρίαι dicuntur. Et qui feris tendunt caſſes, παλευταὶ vocantur. At vulpem dolo circumuenire difficile eſt.

Aut piſcem olet, aut florem.

AVT piſcem olet, aut timallum. Ambroſius Hexaemoron lib. 5. cap. 2. teſtatur dictū in eum qui bene oleret, quod timallus piſcis ſit odore graviſſimus, & æque fragrans eiuſdem nominis flos. Sed præſtiterit Ambroſii verba ſubſcribere: Neq; te inhonoratū noſtra proſecutione timalle dimittam, cui à flore nomē inoleuit, ſeu Ticini vnda te fluminis, ſeu amœni Ateſis vnda nutrierit, flos es. Denique ſermo teſtatior, quod de eo qui gratam redolet ſuauitatem, dictum facete ſit, aut piſcem olet, aut florem: ita idē pronunciatus eſt, piſcis odor eſſe, qui floris. Quid ſpecie tua gratius? quid ſuauitate iucundius? quid odore fragrantius? Quę mella fragant, hoc tu corpore tuo ſpiras. Verum haud ſcimus an pro timallo apud Ambroſium legi debeat tithymallus, cuius varia genera recenſet Plin. lib. 26. cap. 8. cuiusq; ſubinde meminit Dioſcorides locis diuerſis.

Equi dentes inſpicere donati.

SVNT quędam & hodie vulgo iactata, non indigna quę veteribus adagiis annumerentur, quod genus eſt illud: nō oportere equi dentes inſpicere donati. Cum ſignificamus æqui boniq; conſulendum, qualecumque eſt quod non emitur, ſed gratis donatur. Siquidem equum empturus dentes inſpicit, in quibus ętatis indicia certiſſima ſunt, ne circumueniatur. At inciuile ſit idem facere in equo donaticio. Vſus eſt tamen hoc prouerbio D. Hieronymus in præfatione commentariorum, quos ſcripſit in epiſtolā Paulli ad Epheſios. Parum, inquit, eloquēs ſum, Quid ad te? Diſertiorem lege. Non digne Græca in Latinum trāsfero, aut Græcos lege, ſi eius linguæ habes ſcientiā, aut ſi tantum Latinus es; noli de gratuito munere iudicare, & vt vulgare prouerbium eſt, equi

equi dentes inſpicere donati. Hactenus Hieronymus.

Amicitias immortales eſſe oportet.

T. LIVIVS libro decimo de bello Macedonico & Aſiatico, cuius fragmentum debemus aureæ Magontiæ, ſcribit in hũc modum: Vulgatum illud, quia verum erat, in prouerbium venit: Amicitias immortales, inimicitias mortales eſſe debere. Sic enĩ tegẽdũ eſſe, vel ipſe ſermonis tenor admonet. Recte quidem admonet prouerbium, verũ eo rediere mores mortalium, vt ſimultates ſint immortales, amicitiæ plus quã vitreæ: pluſque poſſit vna Ate quam centum Litę, atque omnium tardiſſime ſeneſcat ira, beneuolentia ad quamuis leuem occaſionem intereat: quæ ſi ſarciatur, nequidquã coit & reſcinditur. In hanc ſententiam citat carmen Ariſtoteles Rhetoricorum libro 2. quod alibi, ni fallimur, retulimus:

Οὐδεὶς ἐραστὴς ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ id eſt,
Non eſt amicus quiſquis amare deſiit.

Citat ibidem & alterum carmen:

Ἀθάνατον ὀργὴν μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν. id eſt,
Ne maneat immortalis ira te penes,
Mortalis ipſe cum ſies.

Ad bonam frugem.

QVI commutatis ad meliora ſtudia moribus reſipiſcunt, prouerbio dicebãtur ad meliorẽ frugem ſeſe recipere. Vſurpat M. Tullius in actione pro M. Cælio: Et ſe ad bonã frugem, vt dicitur, recepiſſe, grauesq́; homines atque illuſtres fuiſſe. Item Plautus in Trinummo, certum eſt ad frugem applicare animum. Lampridius in Heliogabalo, Milites ſe parſuros dixerunt, ſi ad bonã frugem rediret. Vnde frugi & bonæ frugi dicuntur, qui ſuo funguntur officio, præſertim ſerui quos ad operam præſtandam alimus. Vlpianus ad legem Aquiliam cap. Inde Neratius: Sed ſi bonæ frugi ſeruus intra annum mutatis moribus occiſus ſit. Item Titul de quibus rebus ad eundem iudicem eatur. Cap. ſi quis ſeruũ. Intereſſe fructuarij videtur, bonæ frugi ſeruum eſſe. Rurſum in digeſtis libro 11. Titulo de Seruis corruptis, paragrapho, Quod ait prætor. Sed verum ita demum tenetur, ſi bonæ frugi ſeruum perpulit ad delinquendum. Plautus in Caſſina: Credo pol eſſe, ſi tu frugi bonæ es. Rurſus in Pſeudolo, Cupis me eſſe nequam, tamen ero frugi bonæ. Nequã oppoſuit frugi. Nequam enim nulli eſt vſui. Et ita frugi hominẽ dicimus, quemadmodum nequam, vtraque voce indeclinabili. Columella de re ruſt. lib. 1. Eiuſdem agilitatis homo frugi melius quàm nequam faciet. Et in Declamationibus, frugi filius opponitur luxurioſo. Hinc & frugalis dicitur. Sumptum videtur ab agris, qui cultu redduntur frugiferi.

Per manus tradere.

QVOD ſucceſſione quadã ab aliis ad alios deuenit, per manus tradi dicitur: quod tranſlatum videtur ab his qui nauim aut paluſtrum exonerent. Idem frequenter fit in militia, velut in commẽtario belli Ciuilis primo: Saxo, inquit, prærupta multis locis iter impediebant, vt arma per manus neceſſario traderentur, militesq́ue inermes ſubleuati alij ab alijs magnam partem itineris conficerent. Rurſus belli Gallici lib. 7. Quidam ante portam oppidi Gallos per manus ſibi ac picis traditas glebas in ignem è regionẽ turris proiiciebat. In eodem: Non nullæ de muris per manus demiſſæ. Item libro 8. Tale conſilium ſui recipiendi inierunt; faſces vbi conſederant, per manus ſtramentorum ac virgultorum, quorum ſumma erat in caſtris copia, inter ſe traditos, ante aciem collocauerũt. Verum hic nullus eſt tropus. Qui quoties accedit, tranſit in ſpeciem prouerbialem; quomodo frequenter obuium eſt apud auctores. Velut apud Fabiũ lib. 12. Non ea modo quæ cõſcripta ſunt hiſtoriis, aut ſermonibus velut per manus tradita, quæq́; quotidie aguntur noſſe, verum ne ea quidem quæ à poetis ficta ſunt negligere. Item Liuius lib. ab vrbe condita 5. Etiamſi nobis cum vrbe ſimul poſitæ, traditæq́; per manus religiones nullę eſſent. Idem lib. 9. Tum diſciplina militaris iam inde ab initiis vrbis tradita per manus, in artis perpetuis præceptis ordinatæ modum venerat. M. Tullius in oratione de prouinciis conſularibus: Nam et C. Iulius omnibus à ſenatu eximiis ac nouis rebus ornatus, per manus hanc prouinciam tradat ei, cui minime vos velitis. Quin & Iureconſultis per manus tradi dicitur, quod de manu in manum datur. Veluti Papinianus libro Pandectarum 19. Titulo De iure codicillorum, Quod per manus traditum eſt, codicillis

hæreditatem dari nō poſſe rationem illam haber, & cetera. Plautus in Trinummo: E manibus dedit ipſe mihi in manus: de epiſtola loquitur. Fit autem iucūdius, quoties ad res animi prouerbium accommodatur, quemadmodum cum dicimus inſtitutum, aut opinionem, aut conſuetudinem, aut diſciplinam aliquam, per manus traditam ad nos veniſſe.

De manu in manum.

V T non arbitramur idem eſſe cum ſuperiori, ita non vſquequaque diſſimile eſt, quod ſcribit Cicero libro Epiſt. famil. 7. Totum deniq; hominē tibi trado de manu. vt aiſit, in manum tuam iſtam & victoria & fide prę ſtantem. Traduntur enim & qui commendantur, Terentius: Hanc in manum dat. Item Horatius:

-Vt tibi ſe laudare ac tradere coner. Itē:
Hunc hominem velles ſi tradere.

Mira de lente.

R O D O L P H V S Agricola vir immortalitate dignus, libro Dialectices 3. teſtatur apud Gręcos prouerbio dici ſolere, egregia de lente, quoties res humilis & puſilla magnificis laudibus attolleretur: perinde quaſi lentem minutum ac vile legumen ſplendidis encomiis efferas. Opinamur Græcis efferri hūc in modum: δεινὰ περὶ φακῆς.

Non vna manu capere.

Οὐ τῇ ἑτέρᾳ ληπτέον, id eſt, Non vna tantum manu capiendum. De re lubrica variaq; captuque difficili. Nam huiuſmodi ſolemus vtramque admouere manum. Vſus eſt Plato in ſophiſta: ὁρᾷς οὖν ὡς ἀληθῶς λέγεται τὸ ποικίλον εἶναι τοῦτο τὸ θηρίον, καὶ τὸ λεγόμενον, οὐ τῇ ἑτέρᾳ ληπτέον, id eſt, Vides igitur vere dici, beſtiam hanc eſſe variam, neque (quod dici ſolet) vnica manu capiendam. Sumptum eſt à venatu, in quo feræ quædam miris artibus ex ipſis venantium manibus frequēter elabuntur, quibus adſimilem putat hominem ſophiſtam, ad elabendum omnibus dolis inſtructum.

Omnes laqueos effugere.

I N eodem dialogo non diſſimilem huic allegoriam adducit, veluti prouerbio iactatam: Difficile omnes laqueos effugere. Quod ipſum à venatu translatum eſt, in quo ſic vndique ſępiuntur exitus, vt neceſſe ſit feram in aliquas inſidias incidere: ὀρθὸν γὰρ ἡ παροιμία, τὸ τὰς ἁπάσας μὴ ῥᾴδιον εἶναι διαφεύγειν, i. Siquidem recte habet prouerbium, quo dicitur, haud facile eſſe omnes laqueos effugere.

Hoſtis domeſticus.

R V R S V M in eodem domeſticum hoſtem prouerbio ſolitum dici teſtatur, vbi malum non aliunde proficiſcitur, ſed ex nobis ipſis naſcitur: velut cum quis ipſe ſe prodit, aut redarguit, ipſe ſua bili aut liuore ſeſe conſicit: οὐκ ἄλλων δέονται τῶν ἐλεγχόντων, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον, οἴκοθεν τὸν πολέμιον καὶ ἐναντιωσόμενον ἔχοντες, id eſt, Non opus habent aliis qui redarguant, ſed iuxta prouerbium, cum domi hoſtem habeant, quique ſit aduerſaturus &c. Agit de ſophiſtis, qui cū ſit loquax, ipſe ex ſeſe præbere ſolet quo reuincatur.

Capere ciuitatem.

P L A T O in eodem dialogo ſignificat prouerbio dici ſolere: Capere ſiue expugnare ciuitatem, qui rem difficilem eſſet adſecutus. Neq; enim ciuitas primo ſtatim impetu capitur. Illic hoſpes animat Theętetū, vt qđ inſtituit, perſequatur, eo quod qui ad leniores difficultates aut hæret, aut reſilit, nūquam aliquid perficiet in eo quod eſt diſputationis caput. Verba Platonis ſic habent: Θαῤῥεῖν ὦ θεαίτητε χρὴ τὸν καὶ σμικρόν τι δυνάμενον εἰς τὸ πρόσθεν ἀεὶ προϊέναι, τί γὰρ ὅ γ' ἀθυμῶν ἐν τούτοις, δράσειεν ἂν ἐν ἄλλοις; ἢ μηδὲν ἐν ἐκείνοις ἀνύτων, ἢ πάλιν εἰς τοὔπισθεν ἀπωσθείς, σχολῇ που τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν λεγόμενον, ὅ γε τοιοῦτος ἄν ποτε ἕλοι πόλιν, id eſt; Confidere oportet Theætete, fore vt qui vel paullulū aliquid potuerit, ſemper vltra progrediatur. Quid enim facturus ſit in aliis qui in his animum deſponderit? aut nihil in illis efficiens, aut retrocedere etiam compulſus: haud vnquam ille talis, vrbem, quod dici ſolet, cæperit. In bello facile eſt in excurſionibus, aut pagorum incendiis aliquid deſignare: at munitas vrbes expugnare perdifficile eſt. Simile eſt illi: Timidi numquam ſtatuerunt Trophęum.

Diuinum excipio ſermonem.

P L A T O libro de Repub. 6. demonſtrat prouerbii vice in ore fuiſſe vulgo: θεῖον ἐξαιρῶ λόγον, id eſt, Diuinum excipio ſermonem,

nem, quoties gloriosius aliquid dictum eſſet, ominis gratia deos excipiebant, qui nihil non poſſunt, & quibus nemo præſcribit. Platonis verba ſubſcribemus: Οὔτε γὰρ γίγνεται οὔτε γέγονεν οὐδ' οὖν μὴ γένηται, ἀλλοῖον ἦθος πρὸς ἀρετὴν, παρὰ τὴν τούτων παιδείαν πεπαιδευμένον ἀνθρώπειον, ὦ ἑταῖρε, θεῖον μέντοι κατὰ τὴν παροιμίαν ἐξαίρω λόγον. id eſt, Neq; enim ſunt, neq; fuerunt, neq; futuri ſunt mores aliter ad virtutem inſtituti, quam ad horũ inſtitutionem. De humanis loquor amice, at diuinum iuxta prouerbium, excipio ſermonem. Apparet eſſe fragmentum carminis iambici:

Θεῖον ἐξαίρω λόγον, fortaſſis ex Homero natum:

Θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται. id eſt,

Diui tamen omnia poſſunt.

Accommodari poteſt ad ſummos principes, veluti pontificem, aut cardinales, aut monachos.

Vna pertica.

VNA pertica, pro eo quod eſt eadem opera. Plinius Secundus lib 8. epiſt. 2. Nam regione, inquit, tota, & nouitas remiſſionis, & forma laudatur, ipſis etiam, quos non vna, vt dicitur, pertica, ſed diſtincte gradatimq; tractaui. Quanto quis melior & probior, tanto mihi obligatior abit, expertus eſſe non apud me: ἐν δὲ ἰῇ τιμῇ ἠμὲν κακὸς ἠδὲ καὶ ἐσθλός, id eſt, Vir malus ac fortis precio ducuntur eodem. Sumptum videtur ab his, qui metiuntur agros, Perticam poſuit pro decempeda. Nam Seruius Sulpitius, vt indicat Feſtus Pompeius, dixit perticam eſſe lineam, qua diuiduntur agri, & verſus eſt Homericus, lib. Iliad. 9. quem alibi recenſuimus atque expoſuimus.

Pulmo prius veniſſet.

PVLMO prius veniſſet, dictum eſt olim in lentos ac ceſſatores. Opinamur quod pulmo cum perpetuo moueat, numquam tamen loco ſe promouet. Plautus in Epidico: Dii immortales ſoccos iuſſi adimere pedibus. Pulmo enim, quod perhibent, prius veniſſet, quam tu adueniſti mihi.

Qui multum obfuit.

SICVT eiuſdem artificis eſt egregie mentiri, & vera dicere, ita eiuſdẽ eſt prodeſſe plurimum ac lædere. Id olim prouerbio iactatũ fuiſſe teſtatur Thucydides lib. 6. in oratione Alcibiadis: τοῦτον δ' ἤδη πρὸ πάντων προβαλλόμενον λόγον, ὡς εἰ πολέμιός γε ὢν σφόδρα ἔβλαπτον, κἂν φίλος ὢν ἱκανῶς ὠφελοίην, i. Dictum videlicet illud, quod ab omnibus vſurpatur, quod ſi hoſtis cum eſſem vehementer nocui, etiam ſi ſim amicus magnopere quiuero prodeſſe.

Non vulgari ancora nitatur.

DEMOSTHENES in oratione pro Cteſiphõte: Οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς, id eſt, Non eadem ancora nititur qua vulgus, ſignificans illum nouis, minimeq; vulgaribus præſidiis niti. Suidas admonet eſſe prouerbium, & ſubaudiendum ancoram.

Non pluris, quàm ſimias.

SIMIA ridiculum animal, & vulgo contemptum, non vni prouerbio locum fecit. Dion Pruſenſis in lib. De Troia non capta: Quos ego, inquit, non pluris facio, quam, vt dici ſolet, ſimias.

Aſpis à vipera.

TERTVLLIANVS lib. aduerſus Marcionem 3. prouerbii titulo refert: Aſpis à vipera, cum peſſimus, à peſſimo ſumit mali quidpiam. Deſinat, inquit, nunc hæreticus à Iudeo, aſpis quod aiunt à vipera mutuari venenum. Refertur autem inter Diogenis apophthegmata, qui conſpicatus duas feminas inter ſe cõferentes clam ſermonem, protulit verſiculum, è comœdia quapiam ſumptum:

Ἀσπὶς παρ' ἐχίδνης φάρμακον δανείζεται. i.

Sumit venenum à vipera aſpis mutuo.

Vtriuſque ſerpentis venenum immedicabile, pariterq; noxium, niſi quod viperæ morſus magnis enecat cruciatibus, aſpidis adeo nullum adfert dolorem, vt nec volupt as deſit, ſi Plinio credimus. Eſt autem aſpidis genus, quod abſque morſu, conſpuens hominem veneno, perimit, vnde Græcis dicta πτυάς. Vſus erit quoties qui per ſe malus eſt, contagio mali fit deterior.

Neque intus neque foris.

IRENAEVS lib. 1. cap. 9. refert hoc prouerbiũ, dicẽs hoc quadrare in mulierculas quaſdã, quæ cum intelligerẽt ſe fuiſſe deluſas à diſcipulis Valentini, non tamẽ ſe com-

mittebant eccleſiæ, vt remedio pœnitentiæ reciperentur in conſortium. vnde diſceſſerant, ſed inter vtrumq; degentes, nec Valentinianis adhærebant, nec eccleſiæ ſeſe reconciliabunt. Simili figura dicunt hodie, neq; caro eſt, neque piſcis, de homine qui ſibi viuit, nec vllarum eſt partium.

De toga ad pallium.

CERTE ſpeciem habet prouerbii quod refert Tertul. in libello de pallio: Hæc nimirum indignitas erit à toga ad pallium, cuius duplex erit vſus: vel cum ad diuerſum vitæ genus ſeſe contulerit aliquis: vel cum à fortuna honeſtiore ad humiliorem, velut ſi quis è præfecto ſiunt pædagogus, è conſule rhetor. Toga Romanorum erat, pallium Græcorum. Poſt pallium cœpit eſſe geſtamen philoſophorum. Cōfine illi: Ab equis ad aſinos.

Fuit & Mandroni ficulna nauis.

Ἐγένετο καὶ μάνδρωνι συκίνη ναῦς, id eſt, Fuit & Mandroni ficulna nauis. In eos dici ſolitū, qui præter meritum ad felicitatem atq; opes euecti, priſtinæ conditionis non meminerunt, ſed preſenti rerum ſucceſſu inſolentius abutuntur: ita vt fere mos eſt τοῖς νεοπλούτοις, id eſt, iis qui ad nouas diuitias ex infima fortunæ condicione prouehuntur. A Mandrone quodam ſumptum, qui indiguus & immereus, ex nauiculario factus eſt imperator. Nauim autem ficulnam per contemptum dixit. Nam ficulnum in genere vocant Græci, quidquid imbecille, aut contemnendum ſignificare volunt.

Lupus in fabula.

HOC prouerbium ſolitum eſt dici, quoties is, de quo cōfabulatio eſt, de improuiſo interuenit. Quod inde ſumptum putat Donatus, interpres Terētii, quod lupus ei quē prior viderit, vocem adimere dicitur, vt cū cogitatione in qua prius fuerat ſimul & vocem amittat & verba. Nec deſunt qui huius ſeu rei, ſeu opinionis cauſſam philoſophicam reddere conentur, videlicet quod lupus natura ſit hoſtis homini, & ideo ſpiritus quoſdam ac vim natiuam ab illius oculis proficiſcentem in eum quem conſpexit inopinato, vires illius obſtupefacere, atque hinc eſſe ſubitum ſilentium. Donatus huc pertinere putat quod alibi citatū eſt à nobis Theocriticum illud λύκον εἶδες. Rurſum illud Maronis: Lupi Mœrim videre priores, cum vocem per ætatem ademptam paſtor quereretur. Sunt qui ex nutricum fabulis natum exiſtimant, quæ narrant ludificato puero terrore lupi, verum lupum à cauea paullatim veniſſe ad limen cubiculi. Nam eſt & in apologis, matrem, vt puerum vagientem compeſceret, lupum frequenter inclamaſſe, vt niſi deſineret plorare, deuorandum auferret. Tandem lupum ſpe prædæ veniſſe: ſed fruſtra hiantem abiiſſe, hac tantum ſententia doctiorem, nō eſſe fidem habendam feminæ pollicenti. Nam hoc, opinamur, ſenſit Donatus. Locus enim in libris euulgatis non videtur carere mendo. Tertiam opinionem reiicit Donatus, quæ putat hinc natum: cum in Neniana fabula repræſentaretur, quomodo Romulus & Remus aliti ſint à lupa, repente verum lupum actioni interueniſſe: quo factum vt ſubitū eſſet totius fabulæ ſilentium, quod talis ſpectator inexſpectatus interueniſſet. Sic vſus eſt Terentianus Syrus in Adelphis, ſilentiū innuens Cteſiphoni, quod Demea pater adoleſcentis, quem ruri eſſe credebat, præter exſpectationem adeſſet. Eſtiuius etiā vſus eſt Plautus in Sticho. Atque eccum, inquit, tibi lupus, in ſermone præſens eſuriens adeſt. Loquitur enim de paraſito Gelaſino, qui fratribus de ipſo confabulantibus derepēte interuenit. Addit enim prouerbio gratiam, adluſio ad hominis edacitatē: quemadmodum apud Theocritum, ad nomen adoleſcentis, de quo dicitur, λύκον εἶδες. Vtitur & M. Tullius epiſt. ad Atticum, lib. 13. De Varrone loquebamur, lupus in fabula. Venit enim ad me. Fere fit autem vt quoties interueniat, de quo colloquimur, obmuteſcamus: propterea quod ſiue laudabatur, pudet in os dicere, quod recte narratur de abſente: ſiue vituperabatur, timemus offendere.

Prolixius Iliade.

Μακρότερα τῆς ἰλιάδος λαλεῖν, id eſt, Prolixiora Iliade loquens. Refert Iulius Pollux, libro de rerum vocabulis 6. cap. 26. adiungens ei quod alibi docuimus, competere in homines vehementer garrulos, τὸ ἐκ Δωδώνης χαλκεῖον. & ἀέρβιος αὐλός. ſic enim ibi refertur. Hunc in ſenſum vſus eſt & Aeſchines in Demoſthenem, qui locus nobis alibi cita-

tus eſt. Non diſſimile eſt huic, Ilias malorũ. Sed quoniam hoc congruit immenſis malis, quod nunc referimus immodicæ loquacitati, ſeparare viſum eſt ob vſum diuerſũ. Eſt autem Ilias nobile opus Homeri, quo Troiæ captæ hiſtoriam libris viginti quatuor explicat, cum Vergilius duodecim libris complexus ſit; quod ex vtroque opere viſum eſt decerpere.

Apud nouercam queri.

QVI deplorant infelicitatem ſuam apud eos, qui nihil auxilii ſint laturi, vel gauiſuri magis conquerentium malis, apud nouercam queri dicuntur, quod nouercæ fere male velint priuignis. Ballio leno in Pſeudolo Plauti:

Nam iſthuc quod nunc lamentare, nõ eſſe argentum tibi,
Apud nouercam querere,

Leno pro ſe ſuppoſuit nouercam. Quod dictum Pſeudolus ſimulans ſe non intelligere.

Eho, inquit, an vnquam huius nupſiſti patri?

Animus habitat in auribus.

VETERES animo ſedem in oculis dedere, plerique in corde. At Herodotus in Polymnia, iuxta vulgi ſermonem vt videtur, docet animum habitare in auribus, qđ qui bene audiunt, voluptate adficiantur, qui ſecus, exacerbentur. Herodoti verba ſubſcribemus: Καὶ νῦν τοῦ τόχι ἐξεπίστατο, ὡς ἐν τοῖσιν ὠσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέοι ὁ θυμὸς, ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας τέρψιος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα, ὑπεναντία δὲ τουτοισὶ ἀνοιδέει, i. Et nunc illud ſane diſcito, quod in auribus hominum habitet animus: qui cum bona audierit, voluptate corpus implet, cũ his diuerſa, moleſtia adficit. Opinamur hunc eſſe ſenſum adagii, qđ ex his quæ audimus maxime placatur, aut irritatur animus. Nam hac potiſſimum iter eſt ad animum hominis. Comiter ac blande dictum, ſępe atroces iras vertit in beneuolentiam, & aſperior ſermo prouocat capitales inimicitias. Quin & cõuitio quidam iugulantur, non aliter quam ferro aut veneno. Proinde peſtilentiſſimum homicidarum genus eſt, quod hoc ſæculo potiſſimum regnat, qui venenum aſpidum portant in lingua, & qui idẽ peragunt lingua, quod ſicarii ferro.

Inſcitia confidentiam parit.

Ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει, i. Inſcitia quidem confidentiam, prudentia, vero cunctationem parit. Extat apud Thucydidem libro Peloponneſiaci belli ſecũdo. Diuus Hieronymus in epiſt. ad Euagrium ita refert: Imperitia confidentiam, eruditio timorem creat. Refert & Plinius Epiſtolarũ lib. 4. Sicut ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει, ita recta ingenia debilitat verecundia, peruerſa confirmat audacia. Vtitur eodem & Lucianus in Nigrino, vt dubiũ non ſit, quin hęc ſententia fuerit olim vulgi ſermone pertrita. Cognitio rerum reddit hominem cunctantiorem ad aggrediendũ negotium. hinc nimirum eſt, quod iuuentus audacior eſt, quàm ſenectus: &, vt docet Quintilianus, fortius dicunt qui minus habent artis: cum interim cordatus orator ac periculum intelligens initio trepidet. Et qui minus ſapiunt, minus habent pudoris. Et qui nondum didicere, quid ſit ſcire, nullius rei ſibi non arrogant ſciẽtiam. Deniq; maxime bellum adfectant, qui, quid ſit bellare, numquam experti ſint.

Non ſtatim finis apparet.

HERODOTVS in Polymnia, ſignificat hoc olim prouerbio dici ſolitum: Non ſtatim cum principio apparere rei exitum: καὶ τὸ παλαιὸν, inquit, ἔπος ὡς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ τὸ τέλος καταφαίνεσθαι, id eſt, Et vetus adagium, quo recte dictum eſt, non ſtatim cum initio apparere finem. Conueniet in quorundam præproperas ſpes, qui negotio vix cœpto, ſtatim arbitrantur ſe rem factam habere, cum ſępe exitus non reſpondeat initiis. Vulgi iocus eſt in Batauum quendã, qui iuſſus ſumere catapotia, rogauit medicum quid eſſent effectura. Cum medicus reſpondiſſet fore, vt moueretur aluus, denorauit, moxq; ue non dum egreſſo medico, clamauit ſe cacaturire, nimirum ſuſpicans ſtatim apparere finem vna cum principio. Alter quidam eiuſdem ſapientię, cum a parentibus miſſus eſſet in Galliam, vt Gallice diſceret, cum illic egiſſet quatriduum, querebatur apud ſuos, quod nõ dum loqueretur Gallice, putans hanc vim habere ſolum ipſum, vt quiſquis adiſſet Galliam, illico Gallice loqueretur. Sunt & huiuſmodi quidam, qui ſimulatq; ue filius triduo verſatus

eſt in ludo litterario, mirentur eum non dum ſcire litteras, quera ntntq; operam ſimul & impenſam periſſe. Poterit ad ſeria torqueri. Rebus honeſtis ſtrennè vacandũ, vt olim liceat egregiorum laborum optimam meſſem metere. Semper in hac vita recte faciendum, olim non deſutura præmia, etiam ſi nõ contingant in hoc mũdo.

Philippide tenuior.

ATHENAEVS lib. Dipnoſophi. 12. oſtẽdit Philippidem comœdiarum ſcriptorem ſic tenni fuiſſe corpore, vt etiam πεφιλιππῶσθαι, dixerint, pro macruiſſe. Refert autem prouerbium ex Ariſtophonte: ἐν ἡμέραις αὐτὸν τρισὶν ἰσχνότερον ἀποφανῶ φιλιππίδου. id eſt, Intra tridnum graciliorem illũ reddam Philippide. Rurſus ex Menandro:

Ὁ λιμὸς ὑμῶν τὸν καλὸν τοῦτον δακὼν
Φιλιππίδου λεπτότερον ἀποδείξει νεκρὸν. i.
Veſtrum vbi fames formoſulum hunc momorderit,
Reddet cadauer macrius Philippide.

Rurſus ex Alexide citat hoc dictum: ψυκτηρίδιον φιλιππίδου λεπτότερον, id eſt, Poculum Philippide gracilius. Accommodabitur non inuenuſte ad orationem ieiunam, aut diſputationem otioſæ ſubtilitatis.

Quæ ſemel ancilla, numquam hera.

VT vulgo iactatum refertur in Græcis epigrammatis, libro primo, titulo Palladæ:

Μή ποτε δουλεύσασα γυνὴ δέσποινα γένοιτο
Ἐστὶ παροιμιακόν. id eſt,
Si qua ancilla ſemel fuit, haud vmquam dominetur,
Vt prouerbium habet.

VIDETVR ideo dictum, quod qui ex humili fortuna ſubuehuntur ad res amplas, ſoleant eſſe ceteris inſolentiores, minusq; tolerabiles, quàm qui felices naſcuntur.

Exurere mare.

ADMONVIMVS ἀδύνατα ferme pertinere ad cognationem prouerbiorum. Quod genus eſt illud, quod refert Vergilius Aeneidos lib. 9.

Maria ante exurere Turno,
Quàm ſacra dabitur pinus.

Nec diſſimile eſt quod habet Propertius:

Tu prius & fluct⁹ poteris ſiccare marinos,
Altaq; mortali detrahere aſtra manu.

Obedientia felicitatis mater.

AESCHYLVS in ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις.

Πειθαρχία γάρ ἐστι τῆς εὐπραξίας
Μήτηρ, γυνὴ σωτῆρος, ὧδ᾽ ἔχει λόγος. id eſt,
Felicitatis mater obedientia,
Côiuxq; vt aiunt, ſoſpitatoris Iouis.

Fingit poeta Iouem ſoſpitatorem, cuius beneficio contingat ſalus: huic eſſe vxorẽ: cui nomen πειθαρχία. id ſonat obediẽtiam ſed ꝓprie qua paremus magiſtratibus ac principibus: ex horum coniugio natam eſſe filiam, cui nomen εὐπραξία, id eſt, felicitas. Principis eſt conſulere ſaluti ciuium, Id conatur bonis & æquis legibus, populi eſt his obtemperare, ſi velit eſſe felix. Sed vtinam non eſſent Ioues ὀλέθριοι, quibus vxor eſſet ἀπειθία, & filia δυστυχία.

Ver ex anno tollere.

ΕΚ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ ἐξαίρειν, id eſt, Ver ex anno tollere dicebatur, qui id quod in negotio quopiam erat præcipuum tolleret. Meminit Herodotus in Polyhymnia: Lacedæmonii & Athenienſes miſſis in Siciliam legatis, petebant à Gelone Syracuſano & ſocietatem & ſuppetias, aduerſus Xerxem bellum inferentem Græciæ. Nec recuſauit Gelo, modo ſe imperatorem vel maritimarũ rerum vel terreſtrium copiarum conſtituerent: quam condicionem cum repudiarent legati, iuſſit eos illico diſcedere, ac renũciare Græcis: ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτοῖς ἐξαίρεται, Ver ipſis ex anno ſublatum eſſe, videlicet illud ſubindicans, ſuum exercitum præcipuum eſſe Græciæ florem ac robur, qui ſi deeſſet, deſuturum illi qđ eſſet præcipuũ. Ver enim anni præcipua pars eſt. Meminit Ariſtoteles lib. Rhetor. 3. inter metaphorarum genera. Rurſus rhetoricorum libro 1. oſtendit hoc dictum eſſe Periclis in epitaphio qui dixerit: τὴν νεότητα ἐκ τῆς πόλεως ἀνῃρῆσθαι ὥσπερ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαιρεθείη. id eſt, Iuuentutem è Repub. ſublatam eſſe perinde ac ſi ver ex anno tolleretur. Poteſt deflecti longius, vt dicãtur vel eximere anno, qui linguarum ac bonarum litterarum peritiam ſuſtollant è ſcholis.

Etiam ſi Cato dicat.

PLVTARCHVS in vita Catonis Vticenſis, narrat tantam Catonis apud populum fuiſſe fidem, & auctoritatem, vt de rebus incredibilibus

incredibilibus prouerbio diceretur: Τοῦτο μὴ δ᾽ εἰ Κάτων λέγοιτο, πιθανόν ἐστιν, id eſt, Iſtuc incredibile eſt, etiam ſi dicat Cato. Et orator quidam cum hyperbolicos diceret vni teſti nō eſſe credendum, adiecit; ne Catoni quidem M. Tullius epiſtola ad Atticum lib. 1. Quid Cato ille noſter, qui mihi vnus eſt pro centum millibus. Similis erat auctoritas Ariſtidis apud Athenienſes ac Xenocratis, cui vni populus remiſit iuſiurandum, cum alioqui nullus illic teſtis admitteretur abſque iureiurando. Huic affine eſt; Nec iurato iſtuc crediturus ſim.

Qualis hera, tales pediſſequæ.

HVIC ſimillimum eſt peruetus adagium, libro Epiſtolarum ad Atticum quinto, epiſtola vndecima: Si verum eſt, inquit, illud ὁποία ἡ δέσποινα, τοῖαι καὶ θεραπαινίδες. id eſt, Qualis hera, tales & ancillæ. Quamquam nec hoc multum abeſt à ſenario.

Δέσποιν᾽ ὁποία, τοῖαι καὶ θεραπαινίδες.

Plato libro de Repub. 4. ἢ οὐκ ἀεὶ τὸ ὅμοιον ὂν ὁμοίῳ παρακαλεῖ, id eſt, Aut non ſemper qđ eſt ſimile, ſimile accerſit.

Bibere mandragoram.

INEST vis ſomnifica mandragoræ, adeo vt eneceret etiam largiore potu, ſi Plinio credimus, hiſtor. mundi lib. 20. capite. 11. Dioſcorides indicat radicē vino decoqui ad tertiam partē, ex eo colato ſumi cyathū aduerſus inſomnium. Datur & ſecādis aduerſus intolerabilem cruciatum. Quin & ſedi immiſſa herba, gladiis vice, ſomnum facit. Hanc Pythagoras ἀνθρωπόμορφον appellauit quod radix imitetur hominis formam. Vnde Columel. in carmine ſemihominē dicit:

Quamuis ſemihominis veſano gramine fœta
Mandragoræ pariat flores.

Eandem circeā appellant, quod radix illius amatoriis veneficis credatur vtilis. Vnde qui ceſſant in officio dormitantque multā mandragoram bibiſſe dicūtur. Sic vſus eſt Iulianus in epiſtola quadam ad Callixenē: Οὐ φαίνεταί σοι πολλὴν πάνυ μανδραγόραν ἐκπεπωκώς, id eſt, An nō videtur multam hauſiſſe mādragoram? Vſurpat & Demoſthenes in Philippica 4. ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκόσιν, ἢ τι φάρμακον, ἄλλο τοιοῦτον ἐοίκαμεν ἀνθρώποις, id eſt, Similes videmur his qui mandragoram biberunt, aut aliud ſimile pharmacum. Itidem qui dormitant in negotio ſub mandragora dormire dicuntur. Lucianus in Timone: ὅπου γε καθάπερ ὑπὸ μανδραγόρᾳ καθεύδεις, id eſt, Quando quidem veluti ſub mandragora dormis. Hoc non diſſimile eſt illi, quod alibi retulimus: Bibe elleborum.

Ne pictum quidem vidit.

QVEMADMODVM de vehementer ignoto dicimus, ne natum quidem noui, ſic dicimus, ne pictum quidem vidit. Multas n. vrbes & res, atque etiam homines numquā nobis conſpectas, ex pictura vtcumque nouimus M. Tull. libro de finibus bonorum vltimo. Dicis eadem omnia & bona & mala, quæ quidem dicunt, qui numquam philoſophum pictum, vt dicitur, viderunt. Plautus in Aſinaria: Nam neque vmquā fictum, aut pictum, neque ſcriptum in poematis, vbi lena bene agat. Venuſtius etiam fiet, ſi longius transferatur. Rhetoricam ne pictam quidem vidit. Virtutem ne pictam quidem. Nam pinguntur hæc quoque.

In angulo.

Ἐν γωνίᾳ, id eſt, In angulo fieri dicitur, quod fit in occulto, reperitur eſſe apud Platonem in Gorgia: Τὸν λοιπὸν βίον βιῶναι, μετὰ μειρακίων ἐν γωνίᾳ τριῶν ἢ τεττάρων ψιθυρίζοντα, i. Reliquum vitæ degere cum adoleſcentulis tribus aut quatuor in angulo ſuſurrantem. Item Lucianus in concione deorum: μηκέτι τοίνυν θορυβεῖτε ὦ θεοί, μηδὲ κατὰ γωνίας συστρεφόμενοι, πρὸς οὓς ἀλλήλοις κοινολογεῖσθε, id eſt, Ne poſt hac ſuſurros miſcete ò dii, nec ad angulos conuerſi, alius alii ad aurem conſpirate. M. Tullius libro de oratore primo: Quibus ego de his rebus omnibus in angulis conſummendi otii cauſſa, vt diſſerant &c.

Callidum mendacium.

CALLIDVM facinus, θερμὸν ἔργον, pro audaci dici, monuimus alias. Simili figura dici ſolere callidum mendacium pro audaci & impudenti, docet Plautus in Moſtellaria:

Callidum hercle audiui eſſe optimū mendacium.

Aut non eſt mentiendum, aut eſt fortiter mentiendū: alioqui mox deprehēditur, qui verecunde mētitur. Quemadmodū Aeſchinus Terentianus: Non iſtas, quod ſciam.

Miti

Muti citius loquentur.

A D ἀδυνάτων genus pertinet & hoc quod habet Plautus in Perſa: Muti prius loquentur quam ego.

Ne hoc, inquit, cuiquam homini dicerem edictum eſt mihi
Magnopere, nec cuiquã homini crederẽ.
Omnes muti vt prius loquerentur hoc,
quam ego.

In tranſennam inducere.

I N tranſennã inducit, qui dolo fallit. Plautus in Perſa: Hũc ergo hodie hominem in tranſennam doctis ducam dolis.

Itaque huic inſidiæ paratæ ſunt, prope aggrediar virum.

Ab aucupibus ſumptum eſt, qui intra cancellos eſcam ſpargunt inſidiantes auiculis. Vnde & hodie qui dolo captus eſt, intra trãſennam eſſe dicitur. Huic ſimillimum: In foueam, & in laqueum inducere, quorum alibi meminimus.

Ab tranſenna cibum petere.

A B tranſenna cibum petere dicitur, qui periculo ꝓximus eſt. Plautus ĩ Bacchidibus.

Nunc ab tranſenna hic turdus lumbricũ petit.

In ſenem dicitur, legentem epiſtolam, per quam erat fallendus.

Ab eadem metaphora ſumptũ, cuius modo meminimus.

Omnes adhibere machinas.

M. T V L L. lib. Epiſt. ad Brutum. Ad reliquos hic quoque labor mihi adceſſit, vt omnes machinas adhibeam ad tenendũ adoleſcentem, itẽ Plato de legibus lib. 7. Οὐκοῦ φαμὲν ἅπασαν μηχανητέον μηχανὴν, id eſt, Ita quæ dicimus oẽm adhibendam machinã. Rurſum in eodem: πᾶσαν μηχανὴν προσφέρων, i. Oẽm machinam admouens. Sumptũ eſt ab his, qui ſumma vi oppugnant arcem aut oppidum, nullum machinæ genus nõ admouentes, nihilq; relinquũt intentatũ.

Leo cordula vinctus.

L V C I A N V S in libello de mercede ſeruiẽtibus: Νῦν δὲ τὸ τοῦ λόγου, λέων κρόκῃ δεθεὶς ἄνω καὶ κάτω περισύρομαι, id eſt, Nunc autẽ quod dici ſolet: Leo filo vinctus, ſurſum ac deorſum circumferor: cum quis exiguo cõmodo captus, apud aulicos oſtentatur paſſim, quod princeps tantum alat virum.

Sinapi victitare.

T R I S T E S ac ſupra modum tetrici ſinapi victitare dicuntur, quod hodieq; vulgo tritum eſt. Plautus in Truculento:

Si Aecaſtor hic homo ſinapi victitet,
Non cenſeam tam triſtem eſſe poſſe.

Ariſtophanes in Equitibus conſimili figura dixit, Tueri ſinapi,

Κἄβλεψε νᾶπυ, καὶ τὰ μέτωπ᾽ ἀνέσπασε. i.
Torum tuens, vt qui ſinapi victitant,
Frontem ſeueram contrahebat,

Interpres Ariſtophanis admonet napy ſemen eſſe, vnde fiat ſinapi. Huius vis eſt ciere lacrymas, eoque Ennius apud Macrobiũ triſte vocat.

Nec triſte quæritat ſinapi, neque mœſtum cœpe.

De cœpis alias nobis eſt dictum.

Arcus tenſus rumpitur.

P L V T A R C H V S in libello, cui titulũ fecit. An ſit ſeni adminiſtranda Reſpub. Τόξον μὲν, inquit, ὥς φασιν ἐπιτεινόμενον ῥήγνυται, ψυχὴ δὲ ἀνιεμένη, id eſt, Arcus, quemadmodum aiunt, cum intenditur, rumpi ſolet, contra animus cum remittitur. Refertur autem in epitaphio Theophraſti, qui tantiſper viguit dum eſſet in labore: ſimulatq; remiſit ſtudium, interiit.

Οὐκ ἄρα τοῦτο μάταιον ἔπος μερόπων τινὶ ἐλέχθη
Ῥήγνυσθαι σοφίης τόξον ἀνιέμενον.
Δὴ γὰρ καὶ Θεόφραστος ἕως ἐπόνει μὲν, ἄπηρο
Ἦν δέμας, εἶτ᾽ ἀνεθεὶς, κάτθανε πηρομελής.
Frangi ni ſtudii tenſum laxaueris arcum
Viridici ſane verba fuere viri.
Namque opere aſſiduo valuit Theophraſtus, & idem
Laxato ſtudio, membra ſolutus obit.

Ne Apollo quidem intelligat.

Q V O D vehementer eſſet obſcurũ, & intellectu perdifficile, id negabant vel ab Apolline poſſe intelligi. Athenæus libro Dipnoſoph. 3. Τί δὲ ἡ ἐπιστολὴ δηλοῖ, νομίζω ἐγὼ μηδὲ τὸν πύθιον διαγνῶναι, id eſt, Quid autem ſibi velit epiſtola arbitror equidem, nec ipſum Apollinem intelligere. Adducit inibi ſenarium ex Antiphane.

Ταυτὶ δ᾽ ὅ τι ἐστὶν οὐδ᾽ ἂν Ἀπόλλων μάθοι. id eſt,
Nec Apollo, quid ſibi hæc velint, intelligat.

Deſti-

Deſtitutus ventis remos adhibe.

QVVM res non ſuccedit, vt volumus, ad alia præſidia confugiendum eſt, aut cum fortuna eſt aduerſa, tum magis ad laborandum. Refert adagiũ Hermolaus in epiſtola quadam Græca, quæ Politianicis admixta eſt: καὶ τοῦ πνεύματος ἁμαρτὼν φασίν ἐπὶ τὰς κώπας χώρει, id eſt, Et deſtitutus ventis, ad remos, quod aiunt, te confer.

In pace Leones.

ARISTOPHANES in Pluto:
Ὄντες οἴκοι μὲν λέοντες, ἐν μάχῃ δ᾽ἀλώπεκες. id eſt,
Cum leones ſint domi, iidem in Marte ſunt vulpeculæ.
Ariſtophanis interpres oſtendit prouerbiũ iactatum in Laconcs, qui in Aſia inſeliciter rem geſſerant.
Οἴκοι λέοντες, ἐν Ἐφέσῳ δ᾽ἀλώπεκες. id eſt, Domi leones, in Epheſo vulpeculæ.
Ad hoc nimirum adluſit Comicus. Plutarchus in comparatione Syllæ & Lyſandri refert hanc ſententiam tamquam vulgo iactatam in principes. Sic enim de Lyſandri frugalitate prædicat:
Ἀλλ᾽ εἰ δὲ τις ἄλλος ἐκπεφεύγοι τοῦτο τὸ περικεκτοι,
Οἴκοι λέοντες, ἐν ὑπαίθρῳ δ᾽ἀλώπεκες. id eſt, Immo ſi quis alius effugerat illud, quod vulgò circumfertur:
Domi leones, ſed foris vulpeculæ.
OLIM fortaſſe ſic emergebant potentes, poſt & domi & foris leones eſſe cœperunt, aut ſi quod animal leone violentius. Côuenîet in eos qui præpoſtere ſe gerunt: ibi ferroces, vbi nihil erat opus: ibi fugaces, vbi res poſcebat virum: aut qui in ſuos ſæui, non itidem audeut aduerſus inimicos, quod Ciceroni obiicit Salluſtius, videlicet, quod cõtumelioſus in amicos, ſupplex inimicis. Aut in illos qui ſimulata manſuetudine perueniunt ad tyrannidem.

Certiſſima paupertas.

SENTENTIAM prouerbialem refert Iunius Columella. libro de re ruſt. 12. cap. 2. Præparatis igitur receptaculis, oportebit ſuo quidq; loco generatim, atque etiã ſpeciatim non nulla diſponere, quo facilius, cum quid poſtulabit vſus, recipere poſſit. Nam vetus prouerbium eſt, paupertatẽ certiſſimam eſſe, cum alicuius indigeas, vti eo non poſſe: quia ignoretur vbi proiectum iaceat, quod deſideratur. Hactenus Columellæ verba retulimus. Sentit autem, ni fallimur, ſi quis habeat domi, quod cum vtendum eſt, inueniri non poteſt, eum magis egere eo quod habet, quam ſi non haberet. Etenim, qui non habet, rogat aliunde cõmodato: qui habet, vbi ventum eſt ad articulum quo ſit vtendum: nec ſuum habet, quod vbi ſit, neſcit: nec alienum habet quo poſſit vti.

Mercator nauiga, & expone.

STRABO lib. Geographiæ ſuæ 14. refert huiuſmodi prouerbium: ἔμπορε κατάπλευσον, ἐξελοῦ, πάντα πέπραται, id eſt, Mercator aduauiga, expone, omnia diuendita ſunt. Ait natum à Cilicibus olim piraticam exercentibus, quorum præcipuus quæſtus erat ex mãcipiis, quę propter opportunitatem loci facile capiebantur, & celertime diſtrahebantur, quod Delus quæ non procul aberat emporium præſtaret, & amplũ & pecunioſum, vt illic eodẽ die præſente pecunia, multa mancipiorum milia diſtrahi poſſent & auehi. in cauſſa erat illud quoque, quod Romani ex Carthagine Corinthoque ſubuerſis vehementer locupletati fuerant, eoq; pluribus mancipiis vti cœperunt. Si quid habet prouerbium, præter rei geſtæ memoriã, poterimus vti, quoties ſignificabimus rei cuiuſpiam eſſe tantam auiditatem, vt nulla copia ſufficiat: aut: præſertim ſi quid mali ſit, quod expetitur.

Niſi crura fracta.

M. TVLLIVS in Philippica 13. docet prouerbio fuiſſe iactatum in C. Plancum, eum perire nõ poſſe, niſi crura ei fracta fuiſſent. Is incenderat curiam, ob quod facinus cum eſſet eiectus in exilium, tamẽ poſt armatus auſus eſt redire in vrbem. Adagium autem ductum eſt ab his qui ob ſcelera ſubiguntur in crucem, tantaq; eſt malitię viuacitas, vt nec illic mori poſſint, niſi fractis cruribus mors acceleretur. Iocatur autem Cicero Planco fuiſſe fracta crura, cum legibus eſſet adempta poteſtas redeundi in ciuitatem. Et tamen vixit ac rediit. Adſcribemus M. Tullii verba: Sequuntur alii tribunitii, C. Plancus in primis, qui ſi ſenatũ dilexiſſet, numquam curiam incendiſſet: quo ſcelere

ſcelere damnatus, in eam vrbem rediit armis, a qua exceſſerat legibus: ſed hoc ei cõmune cum plurimis diſſimillimis. Illud tamen verum quod in hoc Planco Prouerbii loco dici ſolet, perire eum nõ poſſe, niſi crura ei fracta eſſent. Fracta ſunt, & viuit. Hoc tamen, vt alia multa, aquilę fertur acceptũ. Hactenus Tullii verba recenſuimus. In quorum poſtremis iocus eſt in aquilam, quo ſignificatur armata manus. Nam vexilla Romanorum præcipua habebant aquilã. Meminit & in oratione pro Roſcio Amerino: Sin autem ſic agetis, vt arguatis aliquẽ patrem occidiſſe neq; dicere poſſitis, aut quare aut quomodo, aut tantummodo ſine ſuſpicione latrabitis crura quidem vobis nemo ſuffringet: ſed ſi ego hos bene noui, litteram illam cui vos vſque eo inimici eſtis, vt etiam eas omnes oderitis, ita vehemẽter ad caput adigent, vt poſtea alium neminem niſi fortunas veſtras accuſare poſſitis. Quidam putãt hic ſignificari θ. de quo dictum eſt in prouerbio θ. præfigere: ſed magis videtur ſentire de τ. quod crucis habet imaginem, & in crucem ſuffixis ſolent frangi crura. Et hac quidem littera rei abſoluebatur, ſed interim actor referebat notam calumniæ & impudentiæ, qui crimen atrox obiecerit, quod nullis argumentis probare valebat.

Cuculus.

OLIM qui fuiſſent in re quapiam parum honeſta deprehenſi, vulgari probro Cuculi dicebantur. Id ortum à vinitoribus, qui ſerius cœpiſſent putare vineam, nec hoc munus abſoluiſſent, priuſquam audiretur ea auis, velut ceſſationem exprobrans agricolis. Huius vocem imitantes viatores deridebant vinitores. Ita Plinius lib. 18. cap. 26. In hoc temporis interuallo quindecim diebus primis agricolæ rapienda ſunt ea, quibus peragendis ante æquinoctium nõ ſuffecerit, dum ſciat inde natam exprobrationẽ fœdam putantium vites per imitationem cantus alitis temporari, quem cuculum vocãt. Dedecus enim habetur opprobriumq; meritum, falcem ab illa volucre in vite deprehendi, vt ob id petulantiæ ſales etiam cũ primo vere ludantur. Auſpicio tamen dete ſtabiles videntur. Adeo minima quęque in agro naturalibus trahuntur argumẽtis. Porro quos Plinius petulantię ſales appellat, apud quaſdam nationes & hodie licet agnoſcere. Vernis enim menſibus, cum auditur coccyx, ſi tamen hic eſt cuculus, id qd ſentit Gaza, coniugati mutuis ſalibus inter ſeſe ludunt, dicentes, tibi canit hæc auis, ſignificantes, vxorem parum vigilãter cuſtoditã. Quin & Plautus in Aſinaria, ſic facit vxorẽ conuiciantem marito in amica deprehẽſo. At etiam cubat cuculus, ſurge amator, i domum. Ac mox: Cano capite te cuculũ vxor ex luſtris rapit. Horatius ſermonum libro primo Satyra ſeptima:

Tum prænestinus ſalſo multumq; fluenti
Expreſſa arbuſto regerit conuitia, durus
Vindemiator & inuictus, cui ſępe viator
Ceſſiſſet, magna compellans voce cuculũ.

Hæc nimirum cõgruunt cum his quę ſcribit Plinius, probro ſolere obiici vindemiatoribus, ſi cuculus eos deprehendiſſet putãtes vineam. Eum Horatii locũ ſic explicat Porphyrio. Nam ſolent lenia ruſtici circa viam arbuſta vindemiantes a viatoribus cuculi appellari, cum illi prouocati tantã verborum amaritudinem in eos effundant, vt viatores illis cedãt, contenti eos cuculos iterum appellare. Acron hæc adfert, Hoc autem ipſa re nouimus, quod viatores ſæpe vindemiatores conuitiis agant cum tranſierint, & illi reſpondent, ita, vt cuculum eum appellent, quaſi pigrum, & recitant hoc cuſtodibus, eo quod ſemper aſſideant. In his Porphyrionis & Acronis verbis, videmus mendas aliquot ſubeſſe. Cum his conuenit illud Plautinum. Etiã cubat cuculus, quod grauatim ſurgeret adſeſſor puellæ. Quin arbitramur in cõuicio cuculi, adluſum ad vocem cubandi. Vnde pro leuia in verbis Porphyrionis fortaſſe legẽdum lenti. Iam quod quidam ex cuculo faciunt cucullum, ex aui veſtem, nihil eſt neceſſe, cũ hæc vox penultimam habeat productam, apud Plautum in carmine trochaico:

At etiam cubat cuculus, ſurge amator, i domum.

Ac mox,

Cano capite te cuculum vxor ex luſtris trahit.

Trochaicus eſt. In Pſeudolo pro generali conuicio videtur vſurpaſſe, Quid fles cucule viues. Niſi forte, lacrymantem ac ſingultientem amatorem cuculum appelat, quaſi κοκκύζοντα, ſimiliter in Mercatore, Iſthęc ſilio non credam qui obſequitur patri, huic non

non vt mero cuculo. Itidem in Perſa, Tua quidem cucule cauſſa non hercle ſi os præciderim tibi, metuam morticine.

Arator niſi incuruus, præuaricatur.

PROVERBII ſpeciem habet quod refert Plinius lib. 18. ca. 19. Arator niſi incuruus, præuaricatur. Præcipit vt arator aruum primum rectis ſulcis proſcindat, mox & obliquis ſubigat, id fieri vix poteſt, niſi toto corpore incumbat labori, vnde & Vergilio dictus eſt curuus arator. Ceterum præuaricari eſt à recto ſulco diuertere. Vnde & in cauſſis præuaricari dicũtur, qui cauſſam diuerſam adiuuant. Videlicet hoc eſt quod ait Plinius. Inde translatum hoc crimen in forum: Ibi itaque caueatur, vbi inuẽtum eſt. Transferri poteſt ad quemuis, vt leno niſi periurus eſt, præuaricatur. Miles niſi impius eſt, præuaricatur. Conueniet In negotium, quod abſque magnis ſudoribus peragi non poteſt.

Metiri digitis.

QVI rem accuratius expendit quam oportet digitis metiri dicitur, veluti ſi quis cũ amico rationem ineat, vter in alterum plus contuliſſet officiorum M. Tullius in paradoxo tertio: Poetam non audio in nugis, in vitę ſocietate audiam ciuem digitis peccata dimetientem ſua: Si ſunt viſa breuiora, leuiora qui poſſunt videri, cum quidquid peccetur, perturbatione peccetur rationis atque ordinis. Adluſit huc Cicero, quod poetæ carminis pedes digitis metiri ſoleãt, vnde & Horatius:

Legitimumq́ue ſonum digitis callemus
& aure.

Non optimus autem poeta videtur, qui nõ ſtatim aurium iudicio deprehendit carminis vitium.

Salem & caſeum edere.

PLINIVS libro 21. ca. 7. indicat prouerbium, quod tamen non refert. Siquidẽ inter laudes ſalis & hoc refert. Varro etiã pulmentarii vice vſos veteres auctor eſt, eſitaſſe enim ſalem cum pane & caſeo, vt prouerbio apparet. Cõiicere licet tale fuiſſe dictũ, nihil conuiuio deerat, habuimus ſalem panem & caſeum. Aut ne ſis ſolicitus quo me apparatu accipias, præter ſalem panem & caſeum nihil requiram. De Xenocratis caſeo dictum alibi.

In agro ſurculario capras.

VARRO de re ruſt. lib. 1. cap. 2. dictũ hoc veluti legem agricolariam adfert: Colonus in agro ſurculario ne capras compaſcat. Deflecti poteſt ad eos qui noxiarum rerũ aut hominum admixtu corrumpunt teneram ętatẽ, veluti ſi quis ſacris virginibus adiiungat iuuenes laſciuos, aut adoleſcentibus addat laſciuas puellas. Aut ſi quis ſtudiis admiſceat voluptates ſtudiis inimicas. Nam capra plantis omnibus non vulnere tantũ: ſed & veneno dentium peſtifera eſt, præſertim oleæ & viti, vnde & Baccho immolatur vindictæ gratia, Mineruæ nihil caprini generis, quod vitis ille repertor dicitur, huic ſacra eſt olea.

Oportet agrum imbecilliorem eſſe.

COLVMELLA lib. 1. ca. 3. teſtatur apud Afros huiuſmodi prouerbium fuiſſe celebre, oportet agrum imbecilliorem eſſe quã agricolam. Hoc ænigma ſic explicuit Vergilius, ſpecie non minus prouerbiali:

-Laudato ingentia rura,
Exiguum colito.

Sed præſtat ipſa Columellæ verba adſcribere. Adhibendum modum menſuramq́ue rebus, idq́ue vt non ſolum aliud acturis, ſed & agrum paraturis dictum intelligatur, ne maiorem quam calculorum ratio patitur emere velit. Nam huc pertinet noſtri poetę ſententia:

-Laudato ingentia rura,
Exiguum colito.

Quod vir eruditiſſimus traditũ vetus pręceptum numeris ſignauit. Quippe acutiſſimam gentem Pœnos dixiſſe conuenit, Imbecilliorem agrum quã agricolam eſſe debere, quoniam cum ſit colluctandum cum eo, ſi fundus pręualeat, allidi dominum. Nec dubium quin minus reddat laxus ager non recte cultus, quam anguſtus eximie. Conueniet in eos qui ſtudent imperio proferendo, cum hoc ipſum quod habent non poſſint adminiſtrare, aut qui ſuſcipiũt munus, cui gerendo ſunt impares. Congruet cum eo, quod alibi retulimus: Spartam nactus es, hanc orna.

Ab ipſa meſſe.

NON eſt animus conuertere in hoc opus, quidquid aliquam prouerbii ſpeciẽ habet. Pauca

Pauca quę ſeſe caſu obtulerunt viſum eſt non prætermittere, præſertim ſi commodius & argutius dicta videbantur. Quod genus eſt illud apud Senecam epiſtolarum lib. 3. epiſtola 22. Ab ipſa meſſe diſcedā? Agit enim de his qui vel commodis vel ſpe commodorum detinentur, quo minus ſemet explicēt a negotiis, quaſi deſerturi agrum, cū inſtat meſſis. Quam multi ſunt in principum aulis, quos tædet eius vitæ, diſcruciantur ꝗ; libertatis deſiderio, verum iſtis ad libertatem aſpirantibus reclamat cupiditas: Tam magnas ſpes relinquā? Ab ipſa meſſe diſcedā?

Cum ſarcinis enatare.

NEC minus commode dictum eſt in eadē epiſtola: Nemo cum ſarcinis enatat, id eſt, nemo ſeſe recipit in libertatem, niſi contēptis præmiis ſeruitutis. Non enim poteſt euadere occupationes, qui curarum auctoramētum non poteſt negligere. Congruit cum eo, quod alibi retulimus ex Martiale: Totis pilea ſarcinis redemi: rurſum cum apologo; quem adducit Horatius de vulpe paſta in camera frumentaria.

Doſones.

PLVTARCHVS in vita Paulli Aemylii tradit Antigonum regem, Demetrii nepotem, eo quod benigne promitteret omnibus, nec præſtaret promiſſa, populari ioco dictum fuiſſe Doſonem, quaſi latine dicas Dabonem, quod ille quiduis petentibus reſpondere ſoleat δώσω, id eſt, Dabo. Tales ſunt χρυσολόγοι, de quibus alibi nobis dictū eſt. Ouidius:

Promittas facito, quid enim promittere lædit?
Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt.

Huiuſmodi Doſonibus ſcatent aulæ principum. Cras, mox redi.

Humeris ſuſtinere.

QVORVM auctoritas diligentiaꝗ; plurimum valet in conſeruanda ſalute cuiuſpiā, ii dicuntur humeris ſuſtinere M. Tullius pro L. Flacco: De ſumma Reipubl. taceo, quā vos vniuerſam hoc iudicio, veſtris inquam humeris Iudices ſuſtinetis. Ammianus Marcellinus lib. 16. Vbi bellorum inūdantium molem humeris ſuis quod dicitur vehens, ſcindebatur in multiplices curas. Huic adfine eſt: Humeris referre. Cicero pro domo ſua: Dicebas te tuis humeris me cuſtodem vrbis in vrbem relaturum. Ab hac metaphora dicuntur Atlantes Reipublic. qui eam ſuis humeris ſuſtinēt, alioqui collapſuram.

Arcem ex cloaca facere.

QVI rem hominemve nihili laudibus magnificis attollunt, dicuntur arcem ex cloaca facere M. Tul. pro Cn. Plācio: Nunc venio ad illud extremum quod dixiſti, dum Plancii in me meritum verbis extollerem, me arcem ex cloaca facere, lapidem ſepulcro venerari pro deo: neque enim inſidiarum periculum vllum neque mortis fuiſſe. Hactenus Cicero. In cuius verbis & illud prouerbii figuram habet: Lapis è ſepulcro, de homine nullius potentiæ.

Archimedes non poſſet melius deſcribere.

ARCHIMEDES Syracuſanus geometra fuit celeberrimus, nuſquam non intentus figuris geometricis, adeo vt pingens ſit interfectus. Ex quo prouerbii ſpecie dictum eſt illud, quod eſt apud M. Tullium in oratione pro A. Cluentio: Si vt tu dicis, gratiæ conciliandæ cauſſa, quadraginta iſtorū acceſſio milliū quid valet? Si vt nos dicimus, vt quadragena millia nummū ſedecim iudicibus darentur, non Archimedes potuit melius deſcribere. Solent enim geometræ mathematicas figuras i puluere depingere.

Porta itineri longiſſima eſt.

M. VARRO libro de re ruſt. 1. cap. 2. ſubindicat vulgo dici ſolere, Portam itineri eſſe longiſſimam. cuius arbitramur eundem eſſe ſenſum, qui eſt illius: Dimidium facti qui cœpit habet. Quin & hodie dicunt bonam itineris partem confectam ei, qui portam egreſſus ſit: ſemper enim eſt quod iter apparantem remoretur, & ſi nihil ſit negotii, remorantur amicorum affectus: apud noſtrates autem non creditur profectio futura felix, niſi dies aliquot dati fuerint conuiuiis & compotationibus amicorum. Varronis verba ſubſcribemus: Vulcis igitur interea vetus prouerbium, quod eſt: Romanus ſedendo vincit, vſurpemus dum iſte venit? & ſimul cogitans portam itineri dici longiſſimam eſſe, ad ſubſellia ſequentibus nobis præcedit.

Dorm

Deorum concio.

Θεῶν ἀγορά, id eſt, Deorum concio, ſiue curia. Heſychius indicat dici ſolitum in eos qui libere magnaque cum auctoritate loquuntur, perinde quaſi dii loquant hominibus. Addit Athenis eſſe locum huius cognominis. Conueniet in diuites aut prępotentes, qui non numquam cum ſtultiſſime loquātur, tamen freti opibus ac potentia, pro oraculo volunt haberi quidquid dixerint. Cognatum eſt illi, quod alibi retulimus: Argenti fontes loquuntur.

Camarine loqui.

HVIC non diſſimile eſt, quod extat apud quendam: καμαρινῶς λέγειν, id eſt, Camarine loqui, pro eo quod eſt, audacter, præciſe, & ſeueriter loqui. Vnde natum ſit, non ſatis liquet, niſi quod Iuuenalis Camarinos inter vetuſtę nobilitatis familias recenſet:

Ne tu, inqt, ſis Cericus aut Camarinus.

Heſychius indicat militum zonas dici καμάρας. Itaque fieri poteſt, vt ab horum ferocia prouerbium duxerit originem. Idē docet columnas quaſdam, in quibus erat depictus Aſiæ circuitus, dictas καμάρας. Fortaſſis ab hac oſtentatione dicti ſunt καμαρινῶς loqui, qui ſeſe iactarent barbarico more. Rurſum idem oſtendit καμάριον dici cubiculum, in quo ſunt plures cameræ: In ſuo quiſque cubiculo quæ vult loquitur.

Gloſſogaſtores.

QVI linguam habent venalem, ea loquentes quæ ventri conducunt, Comicorum ſalibus taxati ſunt, dictiq; γλωσσογάστορες, voce ridicule ex lingua & ventre compoſita. Quadrabit in malos aduocatos, in adſentatores. Auctor eſt Iulius Pollux libro De rerum vocab. 2. Athæneus lib. 3. docet eiuſmodi homines a poetis aliquot dictos κνισσοκόλακας & κνισσολοιχοὺς, q̃d ob culinę nidorem adulentur, & nidorem liguriāt: morbum dictum κνισσολοιχίαν. Ita Iuuenalis:

Te putat ille ſuæ captum nidore culinæ.

Pereant amici, &c.

M. TVLLIVS in oratione pro Deiotaro rege refert hunc verſiculum vt prouerbio iactatum:

Pereant amici, dum vna inimici intereant.

Dicit eandem ſententiam Græco quoq; verſiculo celebrari, quem nondum comperimus. Niſi forte is eſt cuius fragmentum ante retulimus: ἐῤῥέτω φίλος σὺν ἐχθρῷ, id eſt, valeat amicus cum inimico. Ciceronis verba ſubſcribemus: Itaque cum eſſet ei nunciatum Domitium naufragio periſſe, etiā te in caſtello circumſederi, de Domitio dixit verſum Græcum eadem ſententia, qua etiam nos habemus Latinum: Pereant amici, dum vna inimici intereant. Quod ille ſi eſſet tibi inimiciſſimus, numquam tamen dixiſſet: ipſe enim māſuetus eſt, verſus inanis. Congruet in illos, qui nec amicis parcunt nec inimicis, modo quod impenſe cupiunt adſequantur. Verſus autem non ſolum inanis eſt, verum etiam immanis; cū humanitatis ſit & inimicos inultos ſinere, ne lædas amicos. Neq; dubitemus contēdere a Cicerone immanis ſcriptū, quod ſcriba deprauarit in inanis, cū manſuetus non reſpondeat inani, ſed immani, nec in hoc verſu quidquā ſit inane, hoc eſt, glorioſum aut friuolum, ſed feritas homine indigna. Quamquam carmen apud Ciceronem nō ſatis conſtat ſuis numeris, cōſtabit ſi legas:

Pereant amici, inimici dum intereant ſimul.

Talis eſt & ille, quem alibi retulimus,

Me mortuo terra incendio miſceatur.

Plenis velis.

PASSIS velis, pleniſque velis agere dicuntur, qui toto impetu ſummoq; conatu moliuntur aliquid. Ita M. Tullius pro domo ſua ad Pont. Quid tandem ſi tu in illis Reipub. tenebris cęciſque nubibus & procellis ſenatum a gubernaculis deieciſſes, populū e naui exturbaſſes, ipſe Archipirata cū grege prædonum impuriſſimo plenis velis nauigaſſes, ſi quę tum promulgaſti, conſtituiſti, promiſiſti, vēdidiſti, perferre potuiſſes, qui locus terrarum vacuus extraordinariis faſcibus atque imperio Clodiano fuiſſet? Hactenus Cicero. Philoſtrat. in Polemone: ἐπεὶ δὲ ἤκουσεν Εὐφράτου, τοῦ Τυρίου, πλησίστιος ἐς τὴν ἐκείνου φιλοσοφίαν ἐφοίτα. id eſt, Poſteaquam audiuit Euphratem Tyrium, plenis velis ad illius philoſophiam ſe contulit. De ſimilibus figuris alias à nobis non ſemel dictum eſt.

Pecunia abſque peculio.

APPARET olim fuiſſe prouerbiū inter agricolas iactatū, Pecuniā ſine peculio fragilem

ducit, nec addit in quẽ ſenſum ſoleat vſurpari, niſi quod videtur dictũ de improborũ ſocietate. Apud eundem paullo inferius adducuntur his verſus Numenii, qui de piſcibus prodiderit:

Φυλίδας ἀλφηστὴν τε καὶ ἐν χέρσῳ τι κνεφαῖον
Σκορπίον, ἢ πέρκαισι κακηγορίην μελάνουρον.

Feri puer.

ATHENAEVS lib. Dipnoſophiſtarũ 15. demonſtrat olim prouerbio ſolitum acclamari ἰὴ παιὼν, quo ſignificabant quempiam ſuo munere defunctum. Itidẽ ferme, quemadmodum nos abſolutæ virtuti gratulãtes dicere ſolemus: Macte animo, macte virtute. Narrat enim, cum quiſpiam è conuiuio diſceſſiſſet probe potus, ac magnopere ſomnolentus, ceteros in eum acclamaſſe ἰὴ παιών. Huius adagii fieri mentionem apud Clearchum in prouerbiis, quod ab huiuſmodi natum euentu tradit: Cum Latona Apollinem ac Dianã ex Chalcide Delphos deportaret, iamq; ad Pythonis ſpecum veniſſet, & draco concitus in eos prouolaret, Latona puellam vlnis baiulans, Apollinis præſidium implorans, clamabat, ἵε παῖ, cum is forte ſortitus arcum teneret, ac perinde valere, ἵε παῖ, quaſi dicas, ἄφιε παῖ, id eſt, mitte ac percute fili. Non nullos deflexis nõ nihil vocibus efferre. ἰὲ παιών, idq; prouerbio dici ſolere, quoties in rebus afflictis opẽ imploramus. Rurſum alii putant acclamari hoc pacto feliciter ſuo perfunctis munere, & eo quod expetebant potitis. Ceterum ob adſuetudinem non videri prouerbiũ, quod his vocibus ſolemniter vterentur in ſacris Apollinis.

Ἰὴ παιάν, ἰὴ παιών, ἰὲ παιάν.

Vnde & ἰαμβικὸν τρίμετρον ortũ exiſtimãt, quod & ipſum impetum ac celeritatem habet. Etenim ſi producas priorem in ἰὲ, carmen erit hexametrum heroicum: ſi corripias, iambicum. Porroquod apud Athenęũ in ἵε & ἰε nunc aſpiratur, nunc tenuis eſt, neſcimus an librariorum incuria factum ſit. Ouidius in Arte amandi videtur vſurpaſſe pro acclamatione, qua gratulantur victori votiq; compoti:

Dicite io Pæan, & io bis dicite Pæan,
Decidit in caſſes præda petita meos.

Pulchre fallit vulpem.

Καλῶς ἐξαπατᾷ τὴν ἀλώπεκα, id eſt, Decipit pulchre vulpem. Suidas recenſet duntaxat, nec explicat. Apparet dictum in eum qui dolis captaret aſtutum, cuiq; fruſtra tendun tur inſidiæ. Nam παλεύειν eſt arte illectare. Vnde & columbæ exoculatæ, quas aucupes in reti ponunt, quo ſubſultantes, reliquas deceptas alliciant, παλεύτριαι dicuntur. Et qui feris tendunt caſſes, παλευταὶ vocantur. At vulpem dolo circumuenire difficile eſt.

Aut piſcem olet, aut florem.

AVT piſcem olet, aut timallum. Ambroſius Hexaemoron lib. 5. cap. 2. teſtatur dictũ in eum qui bene oleret, quod timallus piſcis ſit odore gratiſſimus, & æque fragrans eiuſdem nominis flos. Sed præſtiterit Ambroſii verba ſubſcribere: Neq; te inhonoratũ noſtra proſecutione timalle dimittam, cui à flore nomẽ inoleuit, ſeu Ticini vnda te fluminis, ſeu amœni Ateſis vnda nutrierit, flos es. Denique ſermo teſtatior, quod de eo qui gratam redolet ſuauitatem, dictum facete ſit, aut piſcem olet, aut florem: ita idẽ pronunciatus eſt, piſcis odor eſſe, qui floris. Quid ſpecie tua gratius? quid ſuauitate iucundius? quid odore fragrantius? Quæ mella fragrant, hoc tu corpore tuo ſpiras. Verum haud ſcimus an pro timallo apud Ambroſium legi debeat tithymallus, cuius varia genera recenſet Plin. lib. 26. cap. 8. cuiusq; ſubinde meminit Dioſcorides locis diuerſis.

Equi dentes inſpicere donati.

SVNT quędam & hodie vulgo tacta, non indigna quę veteribus adagiis annumeretur, quod genus eſt illud, nõ oportere equi dentes inſpicere donati. Cum ſignificamus æqui boniq; conſulendum, qualecumque eſt quod non emitur, ſed gratis donatur. Siquidem equum empturus dentes inſpicit in quibus ętatis indicia certiſſima ſunt, ne circumueniatur. At inciuile ſit idem facere in equo donaticio. Vſus eſt tamen hoc prouerbio D. Hieronymus in præfatione commentariorum, quos ſcripſit in epiſtolã Paulli ad Epheſios. Parum, inquit, eloquẽs ſum, Quid ad te? Diſertiorem lege. Non digne Græca in Latinum trãsfero, aut Græcos lege, ſi eius linguæ habes ſcientiã, aut ſi tantum Latinus es, noli de gratuito munere iudicare, & vt vulgare prouerbium eſt, equi

equi dentes inſpicere donati. Hactenus Hieronymus.

Amicitias immortales eſſe oportet.

T. LIVIVS libro decimo de bello Macedonico & Aſiatico, cuius fragmentum debemus aureæ Magontiæ, ſcribit in hũc modum: Vulgatum illud, quia verum erat, in prouerbium venit: Amicitias immortales, inimicitias mortales eſſe debere. Sic enim legẽdũ eſſe, vel ipſe ſermonis tenor admonet. Recte quidem admonet prouerbium, verũ eo rediere mores mortalium, vt ſimultates ſint immortales, amicitiæ plus quã vitreæ: pluſque poſſit vna Ate quam centum Litę, atque omnium tardiſſime ſeneſcat ira, beneuolentia ad quamuis leuem occaſionem intereat: quæ ſi ſarciatur, nequidquã coit & reſcinditur. In hanc ſententiam citat carmen Ariſtoteles Rhetoricorum libro 2. quod alibi, ni fallimur, retulimus:

Οὐδεὶς ἐραστὴς ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ id eſt,
Non eſt amicus quiſquis amare deſiit.

Citat ibidem & alterum carmen:

Ἀθάνατον ὀργὴν μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν. id eſt,
Ne maneat immortalis ira te penes,
Mortalis ipſe cum ſies.

Ad bonam frugem.

QVI commutatis ad meliora ſtudia moribus reſipiſcunt, prouerbio dicebãtur ad meliorẽ frugem ſeſe recipere. Vſurpat M. Tullius in actione pro M. Cælio: Et ſe ad bonã frugem, vt dicitur, recepiſſe, grauesq; homines atque illuſtres fuiſſe. Item Plautus in Trinummo, certum eſt ad frugem applicare animum. Lampridius in Heliogabalo, Milites ſe parſuros dixerunt, ſi ad bonã frugem rediret. Vnde frugi & bonæ frugi dicuntur, qui ſuo funguntur officio, præſertim ſerui quos ad operam præſtandam alimus. Vlpianus ad legem Aquiliam cap. Inde Neratius. Sed ſi bonæ frugi ſeruus intra annum mutatis moribus occiſus ſit. Item Titul de quibus rebus ad eundem iudicem eatur. Cap. ſi quis ſeruõ. Intereſſe fructuarii videtur, bonæ frugi ſeruum eſſe. Rurſum in digeſtis libro 11. Titulo de Seruis corruptis, paragrapho, Quod ait prætor. Sed verum ita demum tenetur, ſi bonæ frugi ſeruum perpulit ad delinquendum. Plautus in Caſina: Credo pol eſſe, ſi tu frugi bonæ es. Rurſus in Pſeudolo, Cupis me eſſe nequam, tamen ero frugi bonæ. Nequã oppoſuit frugi. Nequam enim nulli eſt vſui. Et ita frugi hominẽ dicimus, quemadmodum nequam, vtraque voce indeclinabili. Columella de re ruſt. lib. 1. Eiuſdem agilitatis homo frugi melius quam nequam faciet. Et in Declamationibus, frugi filius opponitur luxurioſo. Hinc & frugalis dicitur. Sumptum videtur ab agris, qui cultu redduntur frugiferi.

Per manus tradere.

QVOD ſucceſſione quadã ab aliis ad alios deuenit, per manus tradi dicitur: quod tranſlatum videtur ab his qui nauim aut paluſtrum exonerent. Idem frequenter fit in militia, velut in commẽtario belli Ciuilis primo: Saxo, inquit, prærupta multis locis iter impediebant, vt arma per manus neceſſario traderentur, militeſque inermes ſubleuati alii ab aliis magnam partem itineris cõficerent. Rurſus belli Gallici lib. 7. Quidam ante portam oppidi Gallus per manus ſibi ac picis traditas glebas in ignem è regionẽ turris proiiciebat. In eodem: Non nullæ de muris per manus demiſſæ. Item libro 8. Tale conſilium ſui recipiendi inierunt: faſces vbi conſederant, per manus ſtramentorum ac virgultorum, quorum ſumma erat in caſtris copia, inter ſe traditos, ante aciem collocauerũt. Verum hic nullus eſt tropus. Qui quoties accedit, tranſit in ſpeciem prouerbialem; quomodo frequenter obuium eſt apud auctores. Velut apud Fabiũ lib. 12. Non ea modo quæ cõſcripta ſunt hiſtoriis, aut ſermonibus velut per manus tradita, quæq; quotidie aguntur noſſe, verum ne ea quidem quæ à poetis ficta ſunt negligere. Item Liuius lib. ab vrbe condita 5. Etiamſi nobis cum vrbe ſimul poſitæ, traditæq; per manus religiones nullę eſſent. Idem lib. 9. Tum diſciplina militaris iam inde ab initiis vrbis tradita per manus, in artis perpetuis præceptis ordinatæ modum venerat. M. Tullius in oratione de prouinciis conſularibus: Nam vt C. Iulius omnibus à ſenatu eximiis ac nouis rebus ornatus, per manus hanc prouinciam tradat ei, cui minime vos velitis. Quin & Iureconſultis per manus tradi dicitur, quod de manu in manum datur. Veluti Papinianus libro Pandectarum 29. Titulo De iure codicillorum, Quod per manus traditum eſt, codicillis

hæreditatem dari nō poſſe rationem illam habet, & cetera. Plautus in Trinummo: E manibus dedit ipſe mihi in manus: de epiſtola loquitur. Fit autem iucūdius, quoties ad res animi prouerbium accommodatur, quemadmodum cum dicimus inſtitutum, aut opinionem, aut conſuetudinem, aut diſciplinam aliquam, per manus traditam ad nos veniſſe.

De manu in manum.

Vt non arbitramur idem eſſe cum ſuperiori, ita non vſquequaque diſſimile eſt, quod ſcribit Cicero libro Epiſt. famil. 7. Totum deniq; hominē tibi trado de manu. vt aiūt, in manum tuam iſtam & victoria & fide præſtantem. Traduntur enim & qui commendantur, Terentius: Hanc in manum dat. Item Horatius:

-Vt tibi ſe laudare ac tradere coner. Itē: Hunc hominem velles ſi tradere.

Mira de lente.

Rodolphvs Agricola vir immortalitate dignus, libro Dialecticees 3. teſtatur apud Græcos prouerbio dici ſolere, egregia de lente, quoties res humilis & puſilla magnificis laudibus attolleretur: perinde quaſi lentem minutum ac vile legumen ſplendidis encomiis efferas. Opinamur Græcis efferri hūc in modum: δεινὰ περὶ φακῆς,

Non vna manu capere.

Οὐ τῇ ἑτέρᾳ ληπτίον, id eſt, Non vna tantum manu capiendum. De re lubrica variaq; captuq́ue difficili. Nam huiuſmodi ſolemus vtramque admouere manum. Vſus eſt Plato in ſophiſta: ὁρᾷς οὖν ὡς ἀληθῶς λέγεται τὸ ποικίλον εἶναι τοῦτο τὸ θηρίον, καὶ τὸ λεγόμενον, οὐ τῇ ἑτέρᾳ ληπτίον, id eſt, Vides igitur vere dici, beſtiam hanc eſſe variam, neque (quod dici ſolet) vnica manu capiendam. Sumptum eſt à venatu, in quo feræ quædam miris artibus ex ipſis venantium manibus frequēter elabuntur, quibus adſimilem putat hominem ſophiſtam, ad elabendum omnibus dolis inſtructum.

Omnes laqueos effugere.

In eodem dialogo non diſſimilem huic allegoriam adducit, veluti prouerbio iactatam: Difficile omnes laqueos effugere. Quod ipſum à venatu translatum eſt, in quo ſic vndique ſæpiuntur exitus, vt neceſſe ſit feram in aliquas inſidias incidere: ὀρθὸν μὴν ἡ παροιμία, τὸ τὰς ἁπάσας μὴ ῥᾴδιον εἶναι διαφεύγειν, i. Siquidem recte habet prouerbium, quo dicitur, haud facile eſſe omnes laqueos effugere.

Hoſtis domeſticus.

Rvrsvm in eodem domeſticum hoſtem prouerbio ſolitum dici teſtatur, vbi malum non aliunde proficiſcitur, ſed ex nobis ipſis naſcitur: velut cum quis ipſe ſe prodit, aut redarguit, ipſe ſua bili aut liuore ſeſe conficit: οὐκ ἄλλων δέονται τῶν ἐλεγχόντων, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον, οἴκοθεν τὸν πολέμιον καὶ ἐναντιωσόμενον ἔχοντες, id eſt, Non opus habent aliis qui redarguant, ſed iuxta prouerbium, cum domi hoſtem habeant, quique ſit aduerſaturus &c. Agit de ſophiſta, qui cū ſit loquax, ipſe ex ſeſe præbere ſolet quo reuincatur.

Capere ciuitatem.

Plato in eodem dialogo ſignificat prouerbio dici ſolere: Capere ſiue expugnare ciuitatem, qui rem difficilem eſſet adſecutus. Neq; enim ciuitas primo ſtatim impetu capitur. Illic hoſpes animat Theætetū, vt qđ inſtituit, perſequatur, eo quod qui ad leuiores difficultates aut hæret, aut reſilit, nūquam aliquid perficiet in eo quod eſt diſputationis caput. Verba Platonis ſic habent: Θαρρεῖν ὦ Θεαίτητε χρὴ τὸν καὶ σμικρόν τι δυνάμενον εἰς τὸ πρόσθεν ἀεὶ προϊέναι, τί γὰρ ὅ γ' ἀθυμῶν ἐν τούτοις, δράσειεν ἂν ἐν ἄλλοις, ἢ μηδὲν ἐν ἐκείνοις ἀνύτων, ἢ πάλιν εἰς τοὔπισθεν ἀπωσθείς, σχολῇ που τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν λεγόμενον, ὅ γε τοιοῦτος ἄν ποτε ἕλοι πόλιν, id eſt, Confidere oportet Theætete, fore vt qui vel paullulū aliquid potuerit, ſemper vltra progrediatur. Quid enim facturus ſit in aliis qui in his animum deſponderit? aut nihil in illis efficiens, aut retrocedere etiam compulſus: haud vnquam ille talis, vrbem, quod dici ſolet, ceperit. In bello facile eſt in excurſionibus, aut pagorum incendiis aliquid deſignare: at munitas vrbes expugnare perdifficile eſt. Simile eſt illi: Timidi numquam ſtatuerunt Trophæum.

Diuinum excipio ſermonem.

Plato libro de Repub. 6. demonſtrat prouerbii vice in ore fuiſſe vulgo: θεῖον ἐξαιρῶ λόγον, id eſt, Diuinum excipio ſermonem,

nem, quoties, glorioſius aliquid dictum eſſet, ominis gratia deos excipiebant, qui nihil non poſſunt, & quibus nemo præſcribit. Platonis verba ſubſcribemus: Οὔτε γὰρ γίνεται οὔτε γέγονεν οὐδ' ἂν μὴ γένηται, ἀλλοῖον ἦθος πρὸς ἀρετὴν, παρὰ τὴν τούτων παιδείαν πεπαιδευμένον ἀνθρώπειον, ὦ ἑταῖρε, θεῖον μέντοι κατὰ τὴν παροιμίαν ἐξαίρω λόγου. id eſt, Neq; enim ſunt, neq; fuerunt, neq; futuri ſunt mores aliter ad virtutem inſtituti, quam ad horũ inſtitutionem. De humanis loquor amice, at diuinum iuxta prouerbium, excipio ſermonem. Apparet eſſe fragmentum carminis iambici:

Θεῖον ἐξαίρω λόγον, fortaſſis ex Homero natum:

Θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται. id eſt,

Diui tamen omnia poſſunt.

Accommodari poteſt ad ſummos principes, veluti pontificem, aut cardinales, aut monachos.

Vna pertica.

VNA pertica, pro eo quod eſt eadem opera. Plinius Secundus lib 8. epiſt. 2. Nam regione, inquit, tota, & nouitas remiſſionis, & forma laudatur, ipſis etiam, quos non vna, vt dicitur, pertica, ſed diſtincte gradatimq; tractaui. Quanto quis melior & probior, tanto mihi obligatior abit, expertus eſſe non apud me: ἐν δ' ἰῇ τιμῇ ἠμὲν κακὸς ἠδὲ καὶ ἐσθλός, id eſt, Vir malus ac fortis precio ducuntur eodem. Sumptum videtur ab his, qui metiuntur agros, Perticam poſuit pro decempeda. Nam Seruius Sulpitius, vt indicat Feſtus Pompeius, dixit perticam eſſe lineam, qua diuiduntur agri, & verſus eſt Homericus, lib. Iliad. 9. quem alibi recenſuimus atque expoſuimus.

Pulmo prius veniſſet.

PVLMO prius veniſſet, dictum eſt olim in lentos ac ceſſatores. Opinamur quod pulmo cum perpetuo moueat, numquam tamen loco ſe promouet. Plautus in Epidico: Dii immortales ſoccos iuſſi adimere pedibus. Pulmo enim, quod perhibent, prius veniſſet, quam tu aduenisti mihi.

Qui multum obfuit.

SICVT eiuſdem artificis eſt egregie mentiri, & vera dicere, ita eiuſdẽ eſt prodeſſe plurimum ac lædere. Id olim prouerbio iactatũ fuiſſe teſtatur Thucydides lib. 6. in oratione Alcibiadis: τοῦτον δ' ἤδη ὑπὸ πάντων προβαλλόμενον λόγον, ὡς εἰ πολέμιός γε ὢν σφόδρα ἔβλαπτον, καὶ ἂν φίλος ὢν ἱκανῶς ὠφελεῖν, i. Dictum videlicet illud, quod ab omnibus vſurpatur, quod ſi hoſtis cum eſſem vehementer nocui, etiam ſi ſim amicus magnopere quiuero prodeſſe.

Non vulgari ancora nititur.

DEMOSTHENES in oratione pro Cteſiphõte: Οὐκ ἐπὶ τ' αὐτ' ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς, id eſt, Non eadem ancora nititur qua vulgus, ſignificans illum nouis, minimeq; vulgaribus præſidiis niti. Suidas admonet eſſe prouerbium, & ſubaudiendum ancoram.

Non pluris, quàm ſimias.

SIMIA ridiculum animal, & vulgo contemptum, non vni prouerbio locum fecit. Dion Pruſenſis in lib. De Troia non capta: Quos ego, inquit, non pluris facio, quam, vt dici ſolet, ſimias.

Aſpis à vipera.

TERTVLLIANVS lib. aduerſus Marcionem 3. prouerbii titulo refert: Aſpis à vipera, cum peſſimus, à peſſimo ſumit mali quidpiam. Deſinat, inquit, nunc hæreticus à Iudeo, aſpis quod aiunt à vipera mutuari venenum. Refertur autem inter Diogenis apophthegmata, qui conſpicatus duas feminas inter ſe cõferentes clam ſermonem, protulit verſiculum, è comœdia quapiam ſumptum:

Ἀσπὶς παρ' ἐχίδνης φάρμακον δανείζεται. i.
Sumit venenum à vipera aſpis mutuo.

Vtriuſque ſerpentis venenum immedicabile, pariterq; noxium, niſi quod viperæ morſus magnis enecat cruciatibus, aſpidis adeo nullum adfert dolorem, vt nec voluptas deſit, ſi Plinio credimus. Eſt autem aſpidis genus, quod abſque morſu, conſpuens hominem veneno, perimit, vnde Græcis dicta πτυάς. Vſus erit quoties qui per ſe malus eſt, contagio mali ſit deterior.

Neque intus neque foris.

IRENAEVS lib. 1. cap. 9. refert hoc prouerbiũ, dicẽs hoc quadrare in mulierculas quaſdã, quę cum intelligerẽt ſe fuiſſe deluſas à diſcipulis Valentini, non tamẽ ſe com-

mittebant eccleſiæ, vt remedio pœnitentiæ reciperentur in conſortium. vnde diſceſſerant, ſed inter vtrumq; degentes, nec Valentinianis adhærebant, nec eccleſiæ ſeſe reconciliabunt. Simili figura dicunt hodie, neq; caro eſt, neque piſcis, de homine qui ſibi viuit, nec vllarum eſt partium.

De toga ad pallium.

CERTE ſpeciem habet prouerbii quod refert Tertul. in libello de pallio: Hæc nimirum indignitas erit à toga ad pallium, cuius duplex erit vſus: vel cum ad diuerſum vitæ genus ſeſe contulerit aliquis: vel cum à fortuna honeſtiore ad humiliorem, velut ſi quis è præfecto ſunt pædagogus, è conſule rhetor. Toga Romanorum erat, pallium Græcorum. Poſt pallium cœpit eſſe geſtamen philoſophorum. Cõſine illi: Ab equis ad aſinos.

Fuit & Mandroni ficulna nauis.

Ἐγένετο καὶ μάνδρωνι συκίνη ναῦς, id eſt, Fuit & Mandroni ficulna nauis. In eos dici ſolitũ, qui præter meritum ad felicitatem atq; opes euecti, priſtinæ conditionis non meminerunt, ſed præſenti rerum ſucceſſu inſolentius abutuntur: ita vt fere mos eſt τοῖς νεοπλούτοις, id eſt, iis qui ad nouas diuitias ex infima fortunæ condicione prouehuntur. A Mandrone quodam ſumptum, qui indignus & immerens, ex nauiculario factus eſt imperator. Nauim autem ficulnam per contemptum dixit. Nam ficulnum in genere vocant Græci, quidquid imbecille, aut contemnendum ſignificare volunt.

Lupus in fabula.

HOC prouerbium ſolitum eſt dici, quoties is, de quo cõfabulatio eſt, de improuiſo interuenit. Quod inde ſumptum putat Donatus, interpres Terẽtii, quod lupus ei quẽ prior viderit, vocem adimere dicitur, vt eũ cogitatione in qua prius fuerat ſimul & vocem amittat & verba. Nec deſunt qui huius ſeu rei, ſeu opinionis cauſſam philoſophicam reddere conentur, videlicet quod lupus natura ſit hoſtis homini, & ideo ſpiritus quoſdam ac vim natiuam ab illius oculis proficiſcentem in eum quem conſpexit inopinato, vires illius obſtupefacere, atque hinc eſſe ſubitum ſilentium. Donatus huc pertinere putat quod alibi citatũ eſt à nobis Theocriticum illud λύκον εἶδες. Rurſum illud Maronis: Lupi Mœrim videre priores, cum vocem per ætatem ademptam paſtor quereretur. Sunt qui ex nutricum fabulis natum exiſtimant, quæ narrant ludificato puero terrore lupi, verum lupum à cauea paullatim veniſſe ad limen cubiculi. Nam eſt & in apologis, matrem, vt puerum vagientem compeſceret, lupum frequenter inclamaſſe, vt niſi deſineret plorare, deuorandum auferret. Tandem lupum ſpe prædæ veniſſe: ſed fruſtra hiantem abiiſſe, hac tantum ſententia doctiorem, nõ eſſe fidem habendam feminæ pollicenti. Nam hoc, opinamur, ſenſit Donatus. Locus enim in libris euulgatis non videtur carere mendo. Tertiam opinionem reiicit Donatus, quæ putat hinc natum: cum in Neniana fabula repræſentaretur, quomodo Romulus & Remus aliti ſint à lupa, repente verum lupum actioni interueniſſe: quo factum vt ſubitũ eſſet totius fabulæ ſilentium, quod talis ſpectator inexſpectatus interueniſſet. Sic vſus eſt Terentianus Syrus in Adelphis, ſilentiũ innuens Cteſiphoni, quod Demea pater adoleſcentis, quem ruri eſſe credebat, præter exſpectationem adeſſet. Eſtiuius etiã vſus eſt Plautus in Sticho. Atque eccum, inquit, tibi lupus, in ſermone præſens eſuriens adeſt. Loquitur enim de paraſito Gelaſino, qui fratribus de ipſo confabulantibus derepẽte interuenit. Addit enim prouerbio gratiam, adluſio ad hominis edacitatẽ: quemadmodum apud Theocritum, ad nomen adoleſcentis, de quo dicitur, λύκον εἶδες. Vtitur & M. Tullius epiſt. ad Atticum, lib. 13. De Varrone loquebamur, lupus in fabula. Venit enim ad me. Fere fit autem vt quoties interueniat, de quo colloquimur, obmuteſcamus: propterea quod ſiue laudabatur, pudet in os dicere, quod recte narratur de abſente: ſiue vituperabatur, timemus offendere.

Prolixius Iliade.

Μακρότερα τῆς ἰλιάδος λαλῶν, id eſt, Prolixiora Iliade loquens. Refert Iulius Pollux, libro de rerum vocabulis 6. cap. 26. adiungens ei quod alibi docuimus, competere in homines vehementer garrulos, τὸ ἐκ δωδώνης χαλκεῖον. & ἀρχαῖος αὐλός. ſic enim ibi refertur. Hunc in ſenſum vſus eſt & Aeſchines in Demoſthenem, qui locus nobis alibi citatus

tus eſt Non diſſimile eſt huic, Ilias malorũ. Sed quoniam hoc congruit immenſis malis, quod nunc referimus immodicæ loquacitati, ſeparare viſum eſt ob vſum diuerſũ. Eſt autem Ilias nobile opus Homeri, quo Troiæ captæ hiſtoriam libris vigintiquatuor explicat, cum Vergilius duodecim libris complexus ſit; quod ex vtroque opere viſum eſt decerpere.

Apud nouercam queri.

Qvi deplorant infelicitatem ſuam apud eos, qui nihil auxilii ſint laturi, vel gauiſuri magis conquerentium malis, apud nouercam queri dicuntur, quod nouercæ fere male velint priuignis. Ballio leno in Pſeudolo Plauti:

Nam iſthuc quod nunc lamentare, nõ eſſe argentum tibi,
Apud nouercam querere,

Leno pro ſe ſuppoſuit nouercam. Quod dictum Pſeudolus ſimulans ſe non intelligere.

Eho, inquit, an vnquam huius nupſiſti patri?

Animus habitat in auribus.

Veteres animo ſedem in oculis dedere, plerique in corde. At Herodotus in Polymnia iuxta vulgi ſermonem vt videtur, docet animum habitare in auribus, qđ qui bene audiunt, voluptate adficiantur, qui ſecus, exacerbentur. Herodoti verba ſubſcribemus: Καὶ νῦν τοῦ τόχι ἐξεπίστατο, ὡς ἐν τοῖσιν ὠσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμὸς, ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας τέρψιος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα, ὑπεναντία δὲ τούτοισι ἀνοιδέει, i. Et nunc illud ſane diſcito, quod in auribus hominum habitet animus: qui cum bona audierit, voluptate corpus implet, cũ his diuerſa, moleſtia adficit. Opinamur hunc eſſe ſenſum adagii, qđ ex his quæ audimus maxime placatur, aut irritatur animus. Nam hac potiſſimum iter eſt ad animum hominis. Comiter ac blande dictum, ſæpe atroces iras vertit in beneuolentiam, & aſperior ſermo prouocat capitales inimicitias. Quin & cõuitio quidam iugulantur, non aliter quam ferro aut veneno. Proinde peſtilentiſſimum homicidarum genus eſt, quod hoc ſæculo potiſſimum regnat, qui venenum aſpidum portant in lingua, & qui idẽ peragunt lingua, quod ſicarii ferro.

Inſcitia confidentiam parit.

Ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει, i. Inſcitia quidem confidentiam, prudentia, vero cunctationem parit. Extat apud Thucydidem libro Peloponneſiaci belli ſecũdo. Diuus Hieronymus in epiſt. ad Euagrium ita refert: Imperitia confidentiam, eruditio timorem creat. Refert & Plinius Epiſtolarũ lib. 4. Sicut ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει, ita recta ingenia debilitat verecundia, peruerſa confirmat audacia. Vtitur eodem & Lucianus in Nigrino, vt dubiũ non ſit, quin hęc ſententia fuerit olim vulgi ſermone pertrita. Cognitio rerum reddit hominem cunctantiorem ad aggrediendũ negotium. hinc nimirum eſt, quod iuuentus audacior eſt, quàm ſenectus: &, vt docet Quintilianus, fortius dicunt qui minus habent artis: cum interim cordatus orator ac periculum intelligens initio trepidet. Et qui minus ſapiunt, minus habent pudoris. Et qui nondum didicere, quid ſit ſcire, nullius rei ſibi non arrogant ſciẽtiam. Deniq; maxime bellum adfectant, qui, quid ſit bellare, numquam experti ſint.

Non ſtatim finis apparet.

Herodotvs in Polymnia, ſignificat hoc olim prouerbio dici ſolitum: Non ſtatim cum principio apparere rei exitum: καὶ τὸ παλαιὸν, inquit, ἔπος ὡς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ τὸ τέλος καταφαίνεσθαι, id eſt, Et vetus adagium, quo recte dictum eſt, non ſtatim cum initio apparere finem. Conueniet in quorundam præproperas ſpes, qui negotio vix cœpto, ſtatim arbitrantur ſe rem factam habere, cum ſæpe exitus non reſpondeat initiis. Vulgi iocus eſt in Batauum quendã, qui iuſſus ſumere catapotia, rogauit medicum quid eſſent effectura. Cum medicus reſpondiſſet fore, vt moueretur aluus, deuorauit, moxque non dum egreſſo medico, clamauit ſe cacaturire, nimirum ſuſpicans ſtatim apparere finem vna cum principio. Alter quidam eiuſdem ſapientię, cum a parentibus miſſus eſſet in Galliam, vt Gallice diſceret, cum illic egiſſet quatriduum, querebatur apud ſuos, quod nõ dum loqueretur Gallice, putans hanc vim habere ſolum ipſum, vt quiſquis adiſſet Galliam, illico Gallice loqueretur. Sunt & huiuſmodi quidam, qui ſimulatq́ue filius triduo verſatus

eſt in ludo litterario, mirentur eum non dum ſcire litteras, queranturq; operam ſimul & impenſam periſſe. Poterit ad ſeria torqueri. Rebus honeſtis ſtrennè vacandũ, vt olim liceat egregiorum laborum optimam meſſem metere. Semper in hac vita recte faciendum, olim non defutura præmia, etiam ſi nõ contingant in hoc mũdo.

Philippide tenuius.

ATHENAEVS lib. Dipnoſophi. 12. oſtẽdit Philippidem comœdiarum ſcriptorem ſic tenui fuiſſe corpore, vt etiam πεφιλιππιδῶσθαι, dixerint, pro macruiſſe. Refert autem prouerbium ex Ariſtophonte: ἐν ἡμέραις αὐτὸν τρισὶν ἰσχνότερον ἀποφανῶ φιλιππίδου. id eſt, Intra tridnum graciliorem illũ reddam Philippide. Rurſus ex Menandro:

Ο λιμὸς ὑμῶν τὸν καλὸν τοῦτον δακών
Φιλιππίδου λεπτότερον ἀποδείξει νεκρὸν i.
Veſtrum vbi fames formoſulum hunc momorderit,
Reddet cadauer macrius Philippide.

Rurſus ex Alexide citat hoc dictum: ψυκτηρίδιον φιλιππίδου λεπτότερον, id eſt, Poculum Philippide gracilius. Accommodabitur non inuenuſte ad orationem ieiunam, aut diſputationem otioſæ ſubtilitatis.

Quæ ſemel ancilla, numquam hera.

VT vulgo iactatum refertur in Grȩcis epigrammatis, libro primo, titulo Palladæ:

Μή ποτε δουλεύσασα γυνὴ δέσποινα γένοιτο
Ἐστὶ παροιμιακόν. id eſt,
Si qua ancilla ſemel fuit, haud vmquam dominetur,
Vt prouerbium habet.

VIDETVR ideo dictum, quod qui ex humili fortuna ſubuehuntur ad res amplas, ſoleant eſſe ceteris inſolentiores, minuſq; tolerabiles, quàm qui felices naſcuntur.

Exurere mare.

ADMONVIMVS ἀδύνατα ferme pertinere ad cognationem prouerbiorum. Quod genus eſt illud, quod refert Vergilius Aeneidos lib. 9.

Maria ante exurere Turno,
Quàm ſacra dabitur pinus.

Nec diſſimile eſt quod habet Propertius:

Tu prius & fluct⁹ poteris ſiccare marinos,
Altaq; mortali detrahere aſtra manu.

Obedientia felicitatis mater.

AESCHYLVS in ἑπτὰ ἐπὶ θήβαις.

Πειθαρχία γάρ ἐστι τῆς εὐπραξίας
Μήτηρ, γυνὴ σωτῆρος, ὧδ᾽ ἔχει λόγος. id eſt,
Felicitatis mater obedientia,
Cõiuxq; vt aiunt, ſoſpitatoris Iouis.

Fingit poeta Iouem ſoſpitatorem, cuius beneficio contingat ſalus: huic eſſe vxorẽ: cui nomen πειθαρχία. id ſonat obediẽtiam ſed ꝓprie qua paremus magiſtratibus ac principibus: ex horum coniugio natam eſſe filiam, cui nomen εὐπραξία, id eſt, felicitas. Principis eſt conſulere ſaluti ciuium, Id conatur bonis & æquis legibus, populi eſt his obtemperare, ſi velit eſſe felix. Sed vtinam non eſſent Ioues ἀλάστορες, quibus vxor eſſet ἀπειθεία, & filia δυστυχία.

Ver ex anno tollere.

ΕΚ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ ἐξαίρειν, id eſt, Ver ex anno tollere dicebatur, qui id quod in negotio quopiam erat præcipuum tolleret. Meminit Herodotus in Polyhymnia: Lacedæmonii & Athenienſes miſſis in Siciliam legatis, petebant à Gelone Syracuſano & ſocietatem & ſuppetias, aduerſus Xerxem bellum inferentem Græciæ. Nec recuſauit Gelo, modo ſe imperatorem vel maritimarũ rerum vel terreſtrium copiarum conſtituerent: quam condicionem cum repudiarent legati, iuſſit eos illico diſcedere, ac renũciare Græcis: ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτοῖς ἐξαίρηται, Ver ipſis ex anno ſublatum eſſe, videlicet illud ſubindicans, ſuum exercitum præcipuum eſſe Grȩciæ florem ac robur, qui ſi deeſſet, defuturum illi qđ eſset prȩcipuũ. Ver enim anni præcipua pars eſt. Meminit Ariſtoteles lib. Rhetor. 3. inter metaphorarum genera. Rurſus rhetoricorum libro 1. oſtendit hoc dictum eſse Periclis in epitaphio qui dixerit: τὴν νεότητα ἐκ τῆς πόλεως ἀνῃρῆσθαι ὥσπερ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαιρεθείη. id eſt, Iuuentutem è Repub. ſublatam eſse perinde ac ſi ver ex anno tolleretur. Poteſt deflecti longius, vt dicãtur vel eximere anno, qui linguarum ac bonarum litterarum peritiam ſuſtollant è ſcholis.

Etiam ſi Cato dicat.

PLVTARCHVS in vita Catonis Vticenſis, narrat tantam Catonis apud populum fuiſse fidem, & auctoritatem, vt de rebus incredibilibus

incredibilibus prouerbio diceretur: Τοῦτο μὲν οὐδὲ κάτωνος λέγοντος πιθανόν ἐστιν, id eſt, Iſtuc incredibile eſt, etiam ſi dicat Cato. Et orator quidam cum hyperbolicos diceret vni teſti nõ eſſe credendum, adiecit; ne Catoni quidem M. Tullius epiſtola ad Atticum lib. 2. Quid Cato ille noſter, qui mihi vnus eſt pro centum millibus. Similis erat auctoritas Ariſtidis apud Athenienſes ac Xenocratis, cui vni populus remiſit iuſiurandum, cum alioqui nullus illic teſtis admitteretur abſque iniciurando. Huic adfine eſt: Nec iurato iſtuc crediturus ſim.

Qualis hera, tales pediſſequæ.

HVIC ſimillimum eſt peruetus adagium, libro Epiſtolarum ad Atticum quinto, epiſtola vndecima: Si verum eſt, inquit, illud οἵηπερ ἡ δέσποινα, τοῖαι καὶ θεραπαινίδες. id eſt, Qualis hera, tales & ancillæ. Quamquam nec hoc multum abeſt à ſenatio.

Δέσποιν' ὁποία, τοῖαι καὶ θεραπαινίδες.

Plato libro de Repub. 4. ἢ οὐκ ἀεὶ τὸ ὅμοιον ὂν ὁμοίῳ παρακαλεῖ, id eſt, Aut non ſemper qđ eſt ſimile, ſimile adcerſit.

Bibere mandragoram.

INEST vis ſomnifica mandragoræ, adeo vt enecet etiam largiore potu, ſi Plinio credimus, hiſtor. mundi lib. 20. capite. 11. Dioſcorides indicat radicẽ vino decoqui ad tertiam partẽ, ex eo colato ſumi cyathũ aduerſus inſomnium. Datur & ſecãdis aduerſus intolerabilem cruciatum. Quin & ſedi immiſſa herba, glandis vice, ſomnum facit. Hanc Pythagoras ἀνθρωπόμορφον appellauit quod radix imitetur hominis formam. Vnde Columel. in carmine ſemihominẽ dicit:

Quamuis ſemihominis veſano gramine fœta

Mandragoræ pariat flores.

Eandem circeã appellant, quod radix illius amatoriis veneficiis credatur vtilis. Vnde qui ceſſant in officio dormirantque multã mandragoram bibiſſe dicũtur. Sic vſus eſt Iulianus in epiſtola quadam ad Callixenẽ: Οὐ φαίνεται πολλὴν πάλιν μανδραγόραν ἐκπεπωκώς, id eſt, An nõ videtur multam hauſiſſe mãdragoram? Vſurpat & Demoſthenes in Philippica 4. ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκόσιν, ἢ τι φάρμακον, ἄλλο τοιοῦτον ἐοίκαμεν ἀνθρώποις, id eſt, Similes videmur his qui mandragoram biberunt, aut aliud ſimile pharmacum. Itidem qui dormitant in negotio ſub mandragora dormire dicuntur. Lucianus in Timone: ὁπόταν γε καταπέσῃς ὑπὸ μανδραγόρᾳ καθεύδεις, id eſt, Quando quidem veluti ſub mandragora dormis. Hoc non diſſimile eſt illi, quod alibi retulimus: Bibe elleborum,

Ne pictum quidem vidit.

QVEMADMODVM de vehemẽter ignoto dicimus, ne natum quidem noui, ſic dicimus, ne pictum quidem vidit. Multas, n. vrbes & res, atque etiam homines numquã nobis conſpectas, ex pictura vtcumque nouimus M. Tull. libro de finibus bonorum vltimo. Dicis eadem omnia & bona & mala, quæ quidem dicunt, qui numquam philoſophum pictum, vt dicitur, viderunt. Plautus in Aſinaria: Nam neque vmquã fictum, aut pictum, neque ſcriptum in poematis, vbi lena bene agat. Venuſtius etiam fiet, ſi longius transferatur. Rethoricam ne pictam quidem vidit. Virtutem ne pictam quidem. Nam pinguntur hæc quoque.

In angulo.

Ἐγγωνίᾳ, id eſt, In angulo fieri dicitur, quod fit in occulto, reperitur eſſe apud Platonem in Gorgia: Τὸν λοιπὸν βίον βιῶναι, μετὰ μειρακίων ἐν γωνίᾳ τριῶν ἢ τεττάρων ψιθυρίζοντα, i. Reliquum vitæ degere cum adoleſcentulis tribus aut quattuor in angulo ſuſurrantem. Item Lucianus in concione deorum: μηκέτι τονθορύζετε ὦ θεοί, μηδὲ κατὰ γωνίας συστρεφόμενοι, πρὸς οὓς ἀλλήλοις κοινολογεῖσθε, id eſt, Ne poſt hac ſuſurros miſcete ò dii, nec ad angulos connecti, aliis alii ad aurem conſpirate. M. Tullius libro de oratore primo: Quibus ego de his rebus omnibus in angulis conſummendi otii cauſſa, vt diſſerant &c.

Callidum mendacium.

CALLIDVM facinus, θερμὸν ἔργον, pro audaci dici, monuimus alias. Simili figura dici ſolere callidum mendacium p ro audaci & impudenti, docet Plautus in Muſtellaria:

Callidum hercle audiui eſſe optimũ mendacium,

Aut non eſt mentiendum, aut eſt fortiter mentiendũ: alioqui mox deprehẽditur, qui verecunde mẽtitur. Quemadmodũ Aeſchinus Terentianus: Non iſtas, quod ſciam.

Muti citius loquentur.

AD ἀδυνάτων genus pertinet & hoc quod habet Plautus in Perſa: Muti prius loquentur quam ego.

Ne hoc, inquit, cuiquam homini dicerem edictum eſt mihi
Magnopere, nec cuiquã homini crederẽ.
Omnes muti vt prius loquerentur hoc, quam ego.

In tranſennam inducere.

IN tranſennã inducit, qui dolo fallit. Plautus in Perſa: Hũc ergo hodie hominem in tranſennam doctis ducam dolis.

Itaque huic inſidiæ paratæ ſunt, prope aggrediar virum.

Ab aucupibus ſumptum eſt, qui intra cancellos eſcam ſpargunt inſidiantes aniculis. Vnde & hodie qui dolo captus eſt, intra trãſennam eſſe dicitur. Huic ſimillimum: In foueam, & in laqueum inducere, quorum alibi meminimus.

Ab tranſenna cibum petere.

AB tranſenna cibum petere dicitur, qui periculo primus eſt. Plautus ĩ Bacchidibus.

Nunc ab tranſenna hic turdus lumbricũ petit.

In ſenem dicitur, legentem epiſtolam, per quam erat fallendus.

Ab eadem metaphora ſumptũ, cuius modo meminimus.

Omnes adhibere machinas.

M. TVLL. lib. Epiſt. ad Brutum. Ad reliquos hic quoque labor mihi acceſſit, vt omnes machinas adhibeam ad tenendũ adoleſcentem, itẽ Plato de legibus lib. 7. Οὐκοῦν φαμὲν ἅπασαν μηχανητέον μηχανήν, id eſt, Ita quæ dicimus oẽm adhibendam machinã. Rurſum in eodem: πᾶσαν μηχανὴν προσφέρων, i. Oẽm machinam admouens. Sumptũ eſt ab his, qui ſumma vi oppugnant arcem aut oppidum, nullum machinæ genus nõ admouentes, nihilq́; relinquũt intentatũ.

Leo cordula vinctus.

LVCIANVS in libello de mercede ſeruiẽtibus: Νῦν δὲ τὸ τοῦ λόγου, λέων κρόκῃ δεθεὶς ἄνω καὶ κάτω περισύρομαι, id eſt, Nunc autẽ quod dici ſolet: Leo filo vinctus, ſurſum ac deorſum circumferor: cum quis exiguo cõmodo captus, apud aulicos oſtentatur paſſim, quod princeps tantum alat virum.

Sinapi victitare.

TRISTES ac ſupra modum tetrici ſinapi victitare dicuntur, quod hodieq́; vulgo tritum eſt. Plautus in Truculento:

Si Accaſtor hic homo ſinapi victitet,
Non cenſeam tam triſtem eſſe poſſe.

Ariſtophanes in Equitibus conſimili figura dixit, Tueri ſinapi,

Κἄβλεψε νᾶπυ, καὶ τὰ μέτωπ' ἀνέσπασε. i.
Torum tuens, vt qui ſinapi victitaut,
Frontem ſeueram contrahebat,

Interpres Ariſtophanis admonet napy ſemen eſſe, vnde fiat ſinapi. Huius vis eſt ciere lacrymas, eoq́ue Ennius apud Macrobiũ triſte vocat.

Nec triſte quæritat ſinapi, neque mœſtum cœpe.

De cœpis alias nobis eſt dictum.

Arcus tenſus rumpitur.

PLVTARCHVS in libello, cui titulũ fecit. An ſit ſeni adminiſtranda Reſpub. Τόξον μὲν, inquit, ὥς φασιν ἐπιτεινόμενον ῥήγνυται, ψυχὴ δ' ἀνιεμένη, id eſt, Arcus, quemadmodum aiunt, cum intenditur, rumpi ſolet, contra animus cum remittitur. Refertur autem in epitaphio Theophraſti, qui tantiſper viguit dum eſſet in labore: ſimulatq́; remiſit ſtudium, interiit.

Οὐκ ἄρα τοῦτο μάταιον ἔπος μερόπων τις ἔλεξεν
Ῥήγνυσθαι σοφίης τόξον ἀνιέμενον.
Δὴ γὰρ καὶ θεόφραστος ἕως ἐπόνει μὲν, ἄπηρος
Ἦν δέμας, εἶτ' ἀνεθεὶς κάτθανε πηρομελής.

Frangi ni ſtudii tenſum laxaueris arcum
Viridici ſane verba fuere viri.
Namq́ue opere aſſiduo valuit Theophraſtus, & idem
Laxato ſtudio, membra ſolutus obit.

Ne Apollo quidam intelligat.

QVOD vehementer eſſet obſcurũ, & intellectu perdifficile, id negabant vel ab Apolline poſſe intelligi. Athenæus libro Dipnoſoph. 3. Τί δ' ἡ ἐπιστολὴ δηλοῖ, νομίζω ἐγὼ μηδ' τὸν πύθιον διαγνῶναι, id eſt, Quid autem ſibi velit epiſtola arbitror equidem, nec ipſum Apollinem intelligere. Adducit inibi ſenarium ex Antiphane,

Ταυτὶ δ' ὅτι ἐστὶν οὐδ' ἂν Ἀπόλλων μάθοι. id eſt,
Nec Apollo, quid ſibi hæc velint, intelligat.

Deſti-

Deſtitutus ventis remos adhibe.

CVM res non ſuccedit, vt volumus, ad alia præſidia confugiendum eſt, aut cum fortuna eſt aduerſa, tum magis ad laborandum. Refert adagiũ Hermolaus in epiſtola quadam Græca, quæ Politianicis admixta eſt: καὶ τοῦ πνεύματος ἁμαρτὼν φασὶν ἐπὶ τὰς κώπας χώρει, id eſt, Et deſtitutus ventis, ad remos, quod aiunt, te confer.

In pace Leones.

ARISTOPHANES in Pluto:

Οἴκοι μὲν λέοντες, ἐν μάχῃ δ' ἀλώπεκες. id eſt,
Cum leones ſint domi, iidem in Marte
ſunt vulpeculæ.

Ariſtophanis interpres oſtendit prouerbiũ iactatum in Lacones, qui in Aſia infeliciter rem geſſerant.

Οἴκοι λέοντες, ἐν Ἐφέσῳ δ' ἀλώπεκες. id eſt,
Domi leones, in Epheſo vulpeculæ.

Ad hoc nimirum adluſit Comicus. Plutarchus in comparatione Syllæ & Lyſandri refert hanc ſententiam tamquam vulgo iactatam in principes. Sic enim de Lyſandri frugalitate prædicat:

Ἀλλ' εἰ δέ τις ἄλλος ἐκπεφευγὼς τουτὶ τὸ περίακτον,
Οἴκοι λέοντες, ἐν ὑπαίθρῳ δ' ἀλώπεκες. id eſt,

Immo ſi quis alius effugerat illud, quod vulgò circumfertur:

Domi leones; ſed foris vulpeculæ.

OLIM fortaſſe ſic emergebant potentes, poſt & domi & foris leones eſſe cœperunt, aut ſi quod animal leone violentius. Conuenit in eos qui præpoſtere ſe gerunt: ibi feroces, vbi nihil erat opus: ibi fugaces, vbi res poſcebat virum: aut qui in ſuos ſæui, non itidem audent aduerſus inimicos, quod Ciceroni obiicit Salluſtius, videlicet, quod cõtumelioſus in amicos, ſupplex inimicis. Aut in illos qui ſimulata manſuetudine perueniunt ad tyrannidem.

Certiſſima paupertas.

SENTENTIAM prouerbialem refert Iunius Columella. libro de re ruſt. 12. cap. 2. Præparatis igitur receptaculis, oportebit ſuo quidq; loco generatim, atque etiã ſpeciatim non nulla diſponere, quo facilius, cum quid poſtulabit vſus, recipere poſſit. Nam vetus prouerbium eſt, paupertatẽ certiſſimam eſſe, cum alicuius indigeas, vti eo non poſſe: quia ignoretur vbi proiectum iaceat, quod deſideratur. Hactenus Columellæ verba retulimus. Sentit autem, ni fallimur, ſi quis habeat domi, quod eum vtendum eſt, inueniri non poteſt, eum magis egere eo quod habet, quam ſi non haberet. Etenim, qui non habet, rogat alicunde cõmodato: qui habet, vbi ventum eſt ad articulum quo ſit vtendum: nec ſuum habet, quod vbi ſit, neſcit: nec alienum habet quo poſſit vti.

Mercator nauiga, & expone.

STRABO lib. Geographiæ ſuæ 14. refert huiuſmodi prouerbium: ἔμπορε κατάπλευσον, ἐξελοῦ, πάντα πέπραται, id eſt, Mercator aduauiga, expone, omnia diuendita ſunt. Ait natum à Cilicibus olim piraticam exercentibus, quorum præcipuus quæſtus erat ex mãcipiis, quę propter opportunitatem loci facile capiebantur, & celerrime diſtrahebantur, quod Delus quæ non procul aberat emporium præſtaret, & amplũ & pecunioſum, vt illic eodẽ die præſente pecunia, multa mancipiorum milia diſtrahi poſſent & auehi. in cauſſa erat illud quoque, quod Romani ex Carthagine Corinthoque ſubuerſis vehementer locupletati fuerant, eoq; pluribus mancipiis vti cœperunt. Si quid habet prouerbium, præter rei geſtæ memoriã, poterimus vti, quoties ſignificabimus rei cuiuſpiam eſſe tantam auiditatem, vt nulla copia ſufficiant: præſertim ſi quid mali ſit, quod expetitur:

Niſi crura fracta.

M. TVLLIVS in Philippica 13. docet prouerbio fuiſſe iactatum in C. Plancum, eum perire nõ poſſe, niſi crura ei fracta fuiſſent. Is incenderat curiam, ob quod facinus cum eſſet eiectus in exilium, tamẽ poſt armatus auſus eſt redire in vrbem. Adagium autem ductum eſt ab his qui ob ſcelera ſubiguntur in crucem, tantaq; eſt malitię viuacitas, vt nec illic mori poſſint, niſi fractis cruribus mors acceleretur. Iocatur autem Cicero Planco fuiſſe fracta crura, cum legibus eſſet adempta poteſtas redeundi in ciuitatem. Et tamen vixit ac rediit. Adſcribemus M. Tullii verba: Sequuntur alii tribunitii, C. Plancus in primis; qui ſi ſenatũ dilexiſſet, numquam curiam incendiſſet: quo ſcelere

ſcelere damnatus, in eam vrbem rediit armis, a qua excelſerat legibus: ſed hoc ei cõmuue cum plurimis diſſimillimis. Illud tamen verum quod in hoc Planco Prouerbii loco dici ſolet, petire eum nõ poſſe, niſi crura ei fracta eſſent, Fracta ſunt, & viuit. Hoc tamen, vt alia multa, aquilę fertur acceptũ, Hactenus Tullii verba recẽſuimus. In quorum poſtremis iocus eſt in aquilam, quo ſignificatur armata manus. Nam vexilla Romanorum præcipua habebant aquilã. Meminit & in oratione pro Roſcio Amerino: Sin antem ſic agetis, vt arguatis aliquẽ patrem occidiſſe neq; dicere poſſitis, aut quare aut quomodo, aut tantummodo ſine ſuſpicione latrabitis crura quidem vobis nemo ſuffringet: ſed ſi ego hos bene noui, litteram illam cui vos vſque eo inimici eſtis, vt etiam eas omnes oderitis, ita vehemẽter ad caput adigent, vt poſtea alium neminem niſi fortunas veſtras accuſare poſſitis. Quidam putãt hic ſignificari θ. de quo dictum eſt in prouerbio θ. præfigere: ſed magis videtur ſentire de τ. quod crucis habet imaginem, & in crucem ſuffixis ſolent frangi crura. Et hac quidem littera rei abſoluebatur, ſed interim actor referebat notam calumniæ & impudentiæ, qui crimen atrox obiecerit, quod nullis argumentis probare valebat.

Cuculus.

OLIM qui fuiſſent in re quapiam parum honeſta deprehenſi, vulgari probro Cuculi dicebantur. Id ortum à vinitoribus, qui ſerius cœpiſſent putare vineam, nec hoc munus abſoluiſſent, priuſquam audiretur ea auis, velut ceſſationem exprobrans agricolis. Huius vocem imitantes viatores deridebant vinitores. Ita Plinius lib. 18. cap. 26. In hoc temporis interuallo quindecim diebus primis agricolæ rapienda ſunt ea, quibus peragendis ante æquinoctium nõ ſuffecerit, dum ſciat inde natam exprobrationẽ fœdam putantium vites per imitationem cantus alitis temporari, quem cuculum vocãt. Dedecus enim habetur opprobriumq; meritum, falcem ab illa volucre in vite deprehendi, vt ob id petulantiæ ſales etiam cũ primo vere ludantur. Auſpicio tamen detestabiles videntur. Adeo minima quęque in agro naturalibus trahuntur argumẽtis. Porro quos Plinius petulantię ſales appellat, apud quaſdam nationes & hodie licet agnoſcere. Vernis enim menſibus, cum auditur coccyx, ſi tamen hic eſt cuculus, id qd ſentit Gaza, coniugati mutuis ſalibus inter ſeſe ludunt, dicentes, tibi canit hæc auis, ſignificantes, vxorem parum vigilãter cuſtoditã. Quin & Plautus in Aſinaria, ſic facit vxorẽ conuiciantem marito in amica deprehẽſo. At etiam cubat cuculus, ſurge amator, i domum. Ac mox: Cano capite te cuculũ vxor ex luſtris rapit. Horatius ſermonum libro primo Satyra ſeptima:

Tum prænestinus ſalſo multumq; fluenti
Expreſſa arbuſto regerit conuitia, durus
Vindemiator & inuictus, cui ſępe viator
Ceſſiſſet, magna compellans voce cuculũ.

Hæc nimirum cõgruunt cum his quę ſcribit Plinius, probro ſolere obiici vindemiatoribus, ſi cuculus eos deprehendiſſet putãtes vineam. Eum Horatii locũ ſic explicat Porphyrio. Nam ſolent lenia ruſtici circa viam arbuſta vindemiantes a viatoribus cuculi appellari, cum illi prouocati tantã verborum amaritudinem in eos effundant, vt viatores illis cedãt, contenti eos cuculos iterum appellare. Acron hæc adfert, Hoc autem ipſa re nouimus, quod viatores ſæpe vindemiatores conuitiis agant cum tranſierint, & illi reſpondent, ita, vt cuculum eum appellent, quaſi pigrum, & recitant hoc cuſtodibus, eo quod ſemper aſſideant. In his Porphyrionis & Acronis verbis, videmus mendas aliquot ſubeſſe. Cum his conuenit illud Plautinum. Etiã cubat cuculus, quod grauatim ſurgeret adſeſſor puellæ. Quin arbitramur in cõuicio cuculi, adluſum ad vocem cubandi. Vnde pro leuia in verbis Porphyrionis fortaſse legẽdum lenti. Iam quod quidam ex cuculo faciunt cucullum, ex aui veſtem, nihil eſt neceſſe, cũ hæc vox penultimam habeat productam, apud Plautum in carmine trochaico:

At etiam cubat cuculus, ſurge amator, i
domum.

Ac mox,

Cano capite te cuculum vxor ex luſtris
trahit.

Trochaichus eſt. In Pſeudolo pro generali conuicio videtur vſurpaſſe, Quid fles cucule vines. Niſi forte, lacrymantem ac ſingultientem amatorem cuculum appelat, quaſi κοκκύζοντα, ſimiliter in Mercatore, Iſthęc filio non credam qui obſequitur patri, huic

non vt mero cucullo. Itidem in Perſa, Tua quidem cucule cauſſa non hercle ſi os præciderim tibi, metuam morticine.

Arator niſi incuruus, præuaricatur.

PROVERBII ſpeciem habet quod refert Plinius lib. 18. ca. 19. Arator niſi incuruus, præuaricatur. Præcipit vt arator aruum primum rectis ſulcis proſcindat, mox & obliquis ſubigat, id fieri vix poteſt, niſi toto corpore incumbat labori, vnde & Vergilio dictus eſt curus arator. Ceterum præuaricari eſt à recto ſulco diuertere. Vnde & in cauſſis præuaricari dicũtur, qui cauſſam diuerſam adiuuant. Videlicet hoc eſt quod ait Plinius. Inde translatum hoc crimen in forum: Ibi itaque caueatur, vbi inuẽtum eſt. Transferri poteſt ad quemuis, vt leno niſi periurus eſt, præuaricatur. Miles niſi impius eſt, præuaricatur. Conueniet in negotium, quod abſque magnis ſudoribus peragi non poteſt.

Metiri digitis.

QVI tem accuratius expendit quam oportet digitis metiri dicitur, veluti ſi quis eũ amico rationem ineat, vter in alterum plus contuliſſet officiorum M. Tullius in paradoxo tertio: Poetam non audio in nugis, in vitę ſocietate audiam ciuem digitis peccata dimetientem ſua: Si ſunt viſa breuiora, leuiora qui poſſunt videri, cum quidquid peccetur, perturbatione peccetur rationis atque ordinis. Adluſit huc Cicero, quod poetæ carminis pedes digitis metiri ſoleat, vnde & Horatius:

Legitimumque ſonum digitis callemus
& aure.

Non optimus autem poeta videtur, qui nõ ſtatim aurium iudicio deprehendit carminis vitium.

Salem & caſeum edere.

PLINIVS libro 21. ca. 7. indicat prouerbium, quod tamen non refert. Siquidẽ inter laudes ſalis & hoc refert. Varro etiã pulmentarii vice vſos veteres auctor eſt, eſitaſſe enim ſalem cum pane & caſeo, vt prouerbio apparet. Cõiicere licet tale fuiſſe dictũ, nihil conuiuio deerat, habuimus ſalem panem & caſeum. Aut ne ſis ſolicitus quo me apparatu accipias, præter ſalem panem & caſeum nihil requiram. De Xenocratis caſeo dictum alibi.

In agro ſurculario capras.

VARRO de re ruſt. lib. 1. cap. 2. dictũ hoc veluti legem agricolariam adfert: Colonus in agro ſurculario ne capras compaſcat. De flecti poteſt ad eos qui noxiarum tetũ aut hominum admixtu corrumpunt teneram ętatẽ, veluti ſi quis ſacris virginibus adiiungat iuuenes laſciuos, aut adoleſcentibus addat laſciuas puellas. Aut ſi quis ſtudiis admiſceat voluptates ſtudiis inimicas. Nam capra plantis omnibus non vulnere tantũ: ſed & veneno dentium peſtifera eſt, præſertim oleæ & viti, vnde & Baccho immolatur vindictæ gratia, Mineruæ nihil caprini generis, quod vitis ille repertor dicitur, huic ſacra eſt olea.

Oportet agrum imbecilliorem eſſe.

COLVMELLA lib. 1. ca. 3. teſtatur apud Afros huiuſmodi prouerbium fuiſſe celebre, oportet agrum imbecilliorem eſſe quã agricolam. Hoc ænigma ſic explicuit Vergilius, ſpecie non minus prouerbiali:

- Laudato ingentia rura,
Exiguum colito.

Sed præſtat ipſa Columellæ verba adſcribere. Adhibendum modum menſuramq́ue rebus, idque vt non ſolum aliud acturis, ſed & agrum paraturis dictum intelligatur, ne maiorem quam calculorum ratio patitur emere velit. Nam huc pertinet noſtri poetę ſententia:

- Laudato ingentia rura,
Exiguum colito.

Quod vir eruditiſſimus traditũ vetus pręceptum numeris ſignauit. Quippe acutiſſimam gentem Pœnos dixiſſe conuenit, Imbecilliorem agrum quã agricolam eſſe debere, quoniam cum ſit colluctandum cum eo, ſi fundus pręualeat, allidi dominum: Nec dubium quin minus reddat laxus ager non recte cultus, quam anguſtus eximie. Conueniet in eos qui ſtudent imperio proferendo, cum hoc ipſum quod habent non poſſint adminiſtrare, aut qui ſuſcipiũt munus, cui gerendo ſunt impares. Congruet cum eo, quod alibi retulimus: Spartam nactus es, hanc orna.

Ab ipſa meſſe.

NON eſt animus conuertere in hoc opus, quidquid aliquam prouerbii ſpeciẽ habet. Pauca

Deorum concio.

Θεῶν ἀγορά, id eſt, Deorum concio, ſiue curia. Heſychius indicat dici ſolitum in eos qui libere magnaque cum auctoritate loquuntur, perinde quaſi dii loquantur hominibus. Addit Athenis eſſe locum huius cognominis. Conueniet in diuites aut præpotentes, qui non numquam cum ſtultiſſime loquantur, tamen freti opibus ac potentia, pro oraculo volunt haberi quidquid dixerint. Cognatum eſt illi, quod alibi retulimus: Argenti fontes loquuntur.

Camarine loqui.

HVIC non diſſimile eſt, quod extat apud eundem: καμαρινῶς λέγειν, id eſt, Camarine loqui, pro eo quod eſt, audacter, præciſe, & ſeueriter loqui. Vnde natum ſit, non ſatis liquet, niſi quod Iuuenalis Camarinos inter vetuſtę nobilitatis familias recenſet:

Ne tu, inquit, ſis Creticus aut Camarinus.

Heſychius indicat militum zonas dici καμάρας. Itaque fieri poteſt, vt ab horum ferocia prouerbium duxerit originem. Idē docet columnas quaſdam, in quibus erat depictus Aſiæ circuitus, dictas καμάρας. Fortaſſis ab hac oſtentatione dicti ſunt καμαρινῶς loqui, qui ſeſe iactarent barbarico more. Rurſum idem oſtendit καμάριον dici cubile, in quo ſunt plures cameræ: In ſuo quiſque cubiculo quæ vult loquitur.

Gloſſogaſtores.

QVI linguam habent venalem, ea loquentes quæ ventri conducunt, Comicorum ſalibus taxati ſunt, dictiq; γλωσσογάστορες, voce ridicule ex lingua & ventre compoſita. Quadrabit in malos aduocatos, in adſentatores. Auctor eſt Iulius Pollux libro De rerum vocab. 2. Athæneus lib. 3. docet eiuſmodi homines a poetis aliquot dictos κνισοκόλακας & κνισολοιχοὺς, q̄d ob culinę nidorem adulentur, & nidorem ligurriāt: mor bum dictum κνισσολοιχίαν. Ita Iuuenalis:

Te putat ille ſuæ captum nidore culinæ.

Pereant amici, &c.

M. TVLLIVS in oratione pro Deiotaro rege refert hunc verſiculum vt prouerbio iactatum:

Pereant amici, dum vna inimici intereant.

Dicit eandem ſententiam Græco quoq; verſiculo celebrari, quem nondum comperimus. Niſi forte is eſt cuius fragmentum ante retulimus: ἐρρέτω φίλος σὺν ἐχθρῷ, id eſt, valeat amicus cum inimico. Ciceronis verba ſubſcribemus: Itaque cum eſſet ei nunciatum Domitium naufragio periſſe, etiā te in caſtello circumſederi, de Domitio dixit verſum Græcum eadem ſententia, qua etiam nos habemus Latinum: Pereant amici, dum vna inimici intereant. Quod ille ſi eſſet tibi inimiciſſimus, numquam tamen dixiſſet: ipſe enim māſuetus eſt, verſus inanis. Congruet in illos, qui nec amicis parcunt nec inimicis, modo quod impenſe cupiunt adſequantur. Verſus autem non ſolum inanis eſt, verum etiam immanis; cū humanitatis ſit & inimicos inultos ſinere, ne lædas amicos. Neq; dubitemus contēdere a Cicerone immanis ſcriptū, quod ſcriba deprauarit in inanis, cū manſuetus non reſpondeat inani, ſed immani; nec in hoc verſu quidquā ſit inane, hoc eſt, glorioſum aut friuolum, ſed feritas homine indigna. Quamquam carmen apud Ciceronem nō ſatis conſtat ſuis numeris, cōſtabit ſi legas:

Pereant amici, inimici dum intereant ſimul.

Talis eſt & ille, quem alibi retulimus,

Me mortuo terra incendio miſceatur.

Plenis velis.

PASSIS velis, pleniſque velis agere dicuntur, qui toto impetu ſummoq; conatu moliuntur aliquid. Ita M. Tullius pro domo ſua ad Pont. Quid tandem ſi tu in illis Reipub. tenebris cæciſque nubibus & procellis ſenatum a gubernaculis deieciſſes, populū e naui exturbaſſes, ipſe Archipirata cū grege prædonum impuriſſimo plenis velis nauigaſſes, ſi quę tum promulgaſti, conſtituiſti, promiſiſti, vēdidiſti, perferre potuiſſes, qui locus terrarum vacuus extraordinariis faſcibus atque imperio Clodiano fuiſſet? Hactenus Cicero. Philoſtrat. in Polemone: ἐπεὶ δὲ ἤκουσεν Εὐφράτου, τοῦ Τυρίου, πλησίστιος ἐς τὴν ἐκείνου φιλοσοφίαν ἀφῖκτο. id eſt, Poſteaquam audiuit Euphratem Tyrium, plenis velis ad illius philoſophiam ſe contulit. De ſimilibus figuris alias à nobis non ſemel dictum eſt.

Pecunia abſque peculio.

APPARET olim fuiſſe prouerbiū inter agricolas iactatū, Pecuniā ſine peculio fragilem

gilem eſſe. Refertur Pandect. lib. 32. tit. de legat. & fid. com. capite, Si chorus. His verbis, quæ mobilia mea erunt, do, lego, nummos ibi repoſitos, vt mutui darentur, non eſſe legatos Proculus ait. At eos quos præſidii cauſſa ſepoſitos habet, vt quibuſdam bellis ciuilibus factitaſſent, eos legato contineri, & ſçpe audiſſe ruſticos ſenes ita dicentes: Pecuniā ſine peculio fragilē eſſe: pecuniam appellantes, quod præſidii cauſſa reponeretur. Retulimus alibi prouerbiū, quod admonet ne totam ſubſtantiam vni credamus naui, ne nihil ſuperſit vnde damnum ſarciatur, ſi nauis interierit. Ita ſolēt ſenes ſummam aliquē ſeponere, ne nihil ſupereſſet, ſi res incendio, bello aut furto periiet. Si libebit adagium alio deflectere, poterit accommodari ad eum qui non omnia conſilia ſua communicat amicis. Aut qui felicitatis ſummam nō ponit in rebus extrariis, ſed in animi bonis, vt illis caſu perditis habeat quo confugiat, nec deſpōdeat animum. Quod enim proprie noſtrū eſt, peculium dicitur, Ea vero demum proprie noſtra ſunt, quę fortuna non pōt eripere.

Rana cum locuſta.

IMPAR certamen expreſſit hac figura Theocritus in Thalyſiis:

Βάτραχος δὲ ποτ᾽ ἀκρίδας ὥς τις ἐρίσδω. i.
Sic certo veluti ſi certet rana locuſtis.

Addit Scholiaſtes Græcis ranā dici βάτραχον quaſi βοάτραχον ob vocis aſperitatem.

Muſarum aues.

Μουσᾶν ὄρνιθες, in eadem Ecloga dicti ſunt poetæ, qđ aſſidue modulētur ſua carmina.

Καὶ μοισᾶν ὄρνιχες ὅσοι ποτὶ Χῖον ἀοιδὸν
Ἀντία κοκκύζοντες ἐτώσια μοχθίζοντι, id eſt,
Quotquot aues muſarum, audent certare poetæ
Chio Coccyſando, opera conātur inani.

Ad pedes, ad caput.

NON ſine prouerbii ſpecie dictum videtur illud Theocriti in Paſtoribus, de rebus copioſis & affluentibus:

Ἂν μοὶ πρὸς κεφαλῇ, καὶ πὰρ ποσὶ κώεα κεῖνται. id eſt,
Ad caput, adq́ue pedes, quarum me vellera cingunt.

Sermo eſt paſtoris iactantis opes ſuas, quibus vndiq́ue affluebat.

Pſydracia.

THEOCRITVS in Aita,

Ψύδεα ῥινὸς ὕπερθεν ἀραιᾶς οὐκ ἀναφυσῶ. i.
Non mihi naſcentur nares mendacia ſupra.

Scholiaſtes addit apud Siculos, qui ſupra nares haberent poſtulas albas, quas illi vocant ψυδράκια ſiue ἐόντας aut ὀνθύας pro mendacibus haberi ſolitos vulgo. Quin & hodie vulgo dicunt: Naſus tuus arguit mihi te mentiri. Idem iocus eſt vulgi de miraculis vnguium, quin & ipſas narium poſtulas Gręci ψεύσματα vocant: vt indicat idē Scholiaſtes. Amans hoc ænigmate ſignificat ſe nihil mentiturum de amica. Iones ψυδρακας appellant varias poſtulas. Hinc diminutiuum ψυδράκια, ἐξανθήματα, quod in ſumma cute effloreſcant. Res ipſa plane ſuperſtitioſa eſt.

Cum ſacco adire.

PROVERBIALI ſchemate dictum eſt, quod adfertur ex Paullo lib. Pand. 46 titu. de ſolu. & liber. ca. Quod dicimus, inquit, in eo hærede, qui fideiuſſori teſtatoris id quod ante aditam hęreditatem ab eo ſolutum eſt debere ſtatim ſoluere, cum aliquo ſcilicet temperamento temporis intelligēdum eſt, nec enim cum ſacco adire debet. Hæc ibi. Non dubium eſt, quin hic ſermo fuerit vulgo iactatus de quouis qui poſtulat, vt ſtatim exhibeatur quod petit. Alioqui non ad omnia recipiēda ſacco eſt opus, velut ad oleum aut vinum; Græcis εὐλακίζειν dicitur, qui cum pera ſequens poſtulat aliquid, qui mos eſt mendicorū: vnde prouerbium, mendicorū peras ſemper eſſe inanes. εὔλακος autem vas eſt farinarium. Heſychius indicat eam vocem fuiſſe peculiarē Tarentinis.

Manu longa, & manu breui tradere.

LIBRO Pandectarum 46. tit. de ſolutionibus ſcribitur hunc in modum: pecuniā mihi debes aut aliam rem. ſi in Conſpectu meo ponere te iubeam, efficitur, vt & tu ſtatim libereris, & mea eſſe incipiat. Nam tūc quod a nullo corporaliter eius rei poſſeſſio detinetur, acquiſitam mi & quodammodo manu longa tradita exiſtimanda eſt. Simili figura dictum eſt breui manu dare, lib. Pādect. 23. titu. de iure dotium, capite Licet ſoleat.

ſoleat. Quoties autem extraneus accepto fert debitori doris conſtituendæ cauſſa, ſi quidem nuptiæ inſecutæ non fuerint, liberatio non ſequetur, niſi forte ſic accepto tulit, vt velit mulieri in totum donatũ. Tunc enim eredendum eſt breui manu acceptũ à muliere, & marito datum. Quæ ſi deſe-ctas, plus habebũt veneris? veluti qui promiſſis agit, ac ſpem tantum oſtendit, longa manu dat, quod animo contueri poſſis, nõ ſtatim etiam tollere. Contra, qui præſens ac ſtatim exhibet quod promittit, breui manu dat. Pueri aſſem oſtendunt elephanto, nec audent porrigere. De longis regum manibus alibi dictum eſt.

Iynge trahor.

QVI vehementer, & impotenti deſiderio trahuntur ad aliquid, Iynge trahi dicuntur. Ita Pindarus in nemeis hymno 4 ἰΰγγι ἕλκομαι ἦτορ, id eſt, Iynge trahor animo; Interpres addit huiuſmodi fabulam. Iyngem aiunt fuiſſe filiam Echus, alii Pithus, quæ cum amatoriis venenis incitaſſet Iouem in amorem Ius, à Iunone irata verſa eſt in auem, quà mulieres vti conſueuerũt in amatoriis veneficiis, quemadmodum indicat Theocritus in Pharmaceutria:

Ἶυγξ ἕλκε τυ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα. id eſt,

Per te Iynx meus ille domum vir quæſo trahatur.

Quidam Iyngem vertunt motacillã, quod caudam aſſidue moueat.

Dij omnia poſſunt.

HEMISTICHIVM Homericum.

Θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται. id eſt,

At cœleſtes omnia poſſunt.

Quadrabit in eos, quibus promptum eſt facere quidquid animo collibitum fuerit, ſiue iure, ſiue iniuria. Pindarus in Pythiis hymno 3. θεὸς ἅπαν ἐπὶ ἐλπίδεσσι τέκμαρ ἀνύεται. id eſt, Deus autem pro ſua libidine omnem exitum perficit.

Timidi mater non flet.

PROBVS Aemilius in vita Thraſybuli, teſtatur hoc velut ænigma vulgo iactatum, timidi matrem non flere, quod in bello qui contemnunt hoſtem nihilque metuendũ ducunt, quoniam ſibi parum cauẽt, fere pereunt, & matribus luctum adferunt cum orbitate. Contra qui nihil non metuit, neque quidquam omnino contemnit, is tutioribus vtens conſiliis, raro venit in periculum. Thraſybulus enim cum indixiſſet bellum triginta tyrannis, qui Athenas oppreſſerant, & caſtellum Atticę Philen occupaſſet, non plures ſecum habuit quam triginta commilitones. Hoc, inquit initium fuit ſalutis Atticorum, hoc robur libertatis clariſſimæ ciuitatis. Neque vero hic nõ contemptus eſt primo à tyrannis, neq; eius ſolicitudo, quæ quidem res & illis contemnentibus perniciei, & huic deſpecto ſaluti fuit. Hoc enim illos ad perſequendum ſegnes, hoc autem tempore ad comparandũ dato fecit robuſtiores. Quo magis præceptum illud omnium in animis eſſe debet, nihil in bello oportere contemni, nec ſine cauſſa dici, Timidi matrem flere non ſolere. Quamquam ſatis conſtat hunc locum deprauatè legi, vnde coniicitur ſic ſcriptum fuiſſe: Neque vero hic modo contẽptus eſt primo à tyrannis, ſed eius etiam ſolitudo. Itaque modo deprauatum eſt in non, & ſolitudo in ſolicitudinem, & deprauatio deinde trahit deprauationem, vt anſa anſam. Scribit enim Probus ipſum Thraſybulum, vt hominem mediocriter nobilium ac diuitem deſpectui fuiſſe tyrannis. Deinde hoc magis fuiſſe contemptui, quod tam paucos haberet ſuæ factionis homines. Retulim⁹ alibi de fortitudine, quæ erumpit in neruum.

Theuthidum more.

THEMISTOCLES, vt in ipſius vita refert Plutarchus, Eretrico cuidam exprobrans ignauiam dixit: ἦ μὴν ἔφη καὶ ὑμῖν περὶ πολέμου τίς ἐστὶ λόγος, οἳ καθάπερ αἱ τευθίδες μάχαιραν μὲν ἔχετε, καρδίαν δὲ οὐκ ἔχετε, id eſt, Sane inquit, & vobis aliquid de bello dicendum eſt, qui Theuridum in morem gladium quidem habetis, cor autem non habetis. Quidam Teuthidas putant eſſe, quas nos vocamus ſepias. Sepia autẽ de genere molium eſt, & arbitramur huic generi cor non ineſſe.

Samij litterati.

PLVTARCHVS in vita Periclis citat hunc verſiculum ex Ariſtophane Comico:

Σαμίων ὁ δῆμός ἐστιν ὡς πολυγράμματος. i. Populus Samiorum valde litteratus eſt. Arbitramur hoc inde dictum, quod cum Samii captiuis Athenienſium inuſſiſſent noctuam, Athenienſes viciſſim Samiorum captiuis inurebant Samænam, quam in collectaneis opinamur dictam σάμιν. Id erat nauis genus lato ventre, à prora veluti ſuilli roſtri ſpeciem præferens, vnde & hic verſus iactatus eſt,

Ναῦς δέ τις ὠκυπόρος σαμίαινα ὑὸς εἶδος ἔχουσα, id eſt,

Nauis erat velox Samia, ſpecieque ſuilla. Dicta eſt Samæna, quod à Samiis reperta ſit. Conueniet igitur in cicatricoſos, & ſtigmatum plenos. Heſychius & Suidas addũt apud poetam dictum in Babylonios è piſtrino prodeuntes, ſtigmatibus notatos. Verum Ariſtoteles etiam huius dicti mõſtrat originem. Cum Samiorum gens eſſet afflicta à tyrannis, ob inopiam adminiſtrantium rempublicã, coacti ſunt aliquot è ſeruis admittere in conſortium adminiſtrandi magiſtratus. Sic Ariſtoteles, Seruile eſt autem ac noxiorum, ſtigmatis notari. Apud Plautum in Caſſina: Si hic litteratus me ſinat, Litteratum appellans notis inuſtis inſignem. Plinius lib. 18. cap. 3. inſcriptos appellat. At nunc eadem illa, vincti pedes, damnatæ manus, inſcripti vultus, exercent. De Attagena diximus alias. Nec deſunt qui cauſſam diuerſam adferant, quod apud Samios inuentæ ſunt vigintiquattuor litteræ à Calliſtrato. Sic Andron in tripode. Idem Ionum litteras tradidit Athenienſibus. Probabile eſt igitur à repertis traditisque litteris, iocum fuiſſe verſum ad ſtigmata. Nam Samii ſimul & accipiebãt, & tradebant infames notas. Nicanor Alexandrinus grammaticus populari ioco dictus eſt ſtigmaticus, quod de ſcripturæ diſtinctiunculis, quas Græci στιγμὰς appellant, curioſe ſcripſerit.

Samij mores.

Σαμιακὸς τρόπος, id eſt, Samii mores. Quidam referunt ad calumniandi vitiũ, quod, vt dictum eſt, Samii notas & inurerẽt aliis, & paterentur ab aliis. Alii malunt referre ad nouã nauigii ſpeciem, quam apud eos reperit Polycrates tyrannus. Itaque quadrabit in eos, qui ſuos quoſdam habent mores à ceterorum moribus diſſidentes.

Λακκόπλουτοι.

CALLIAS barbarus quiſpiam clam indicauit magnam auri vim in puteum quẽdam coniectam. Is & occidit indicem, ne proderet, & aurum ſuſtulit. Vbi res innotuit, in comœdiarum iocum verſa eſt, vt qui malis artibus ſubito diteſcerent, λακκόπλουτοι dicerentur. Refert Plutarchus in vita Ariſtidis. Attigit & Heſychius.

Abydus, Abydenus.

ABYDENORVM mores in prouerbium abierunt. Nam Abydeni dicti ſunt Sycophantæ, ſeu molles & effeminati. Meminit adagii Pauſanias & Suidas, quorum hic oſtendit etiam res nihili, nugasque meras Abydum dici, quemadmodũ de Tricis & Apinis alibi retulimus: opinamur quod id tẽporis frigeret Abydus ob vetuſtatem. Vnde Sinopem meretricem Abydum vulgo dictam indicat Athenæus libro 13. quod iã anus à nemine adiretur. Heſychius indicat quempiam apud poetam quendam ἄβυδον ὁμοιῶν dictum, quod de ſycophantia ſeſe venditabat. Suidas, ni fallimur, alicubi citat ex Ariſtophane. Zenodotus ſic effert prouerbium ἄβυδος πόλις, id eſt, Abydus ciuitas, Stephanus indicat prouerbium dictum ab Abydenis Mileſiis. Nã hinc profecta eſt Abydus Helleſpontica. Verũ hæc propius attinent ad prouerbium quod antea retulimus: Ne temere Abydum.

Manuari.

SICVT fures multis artibus inſtructi ſunt, ita ſtudium illorum variis nominibus appellabatur: velut inuolare & manticulari, pro eodem Laberius citante Nonio Marcello dixit, Manuari, nec dubium quin ea vox ioco populari fuerit iactata, quemadmodum & hodie, quoniam furandi verbũ nimis odioſum eſt, mitiore verbo dicunt, digitauit, ſi quid furto ſublatum volunt intelligi, ſimul vt effugiant actionem iniuriarum. Quid ais? Appellas me furem? Nequaquam, ſed manuatorem. Huiuſmodi voces obſoletæ non carent gratia, ſi in loco adhibeantur, nec ſine προσώπῳ λέξει, vt priſci loquebantur, aut vt vetere verbo vtamur.

Ad coronidem vſque.

Μέχρι τῆς κορωνίδος, id eſt, Vſque ad coronidem,

dem, cum extremũ finem rei cuiuſpiã ſignificamus. A' nauibus tranſlatum putant litteratores, quibus aliquid roſtri ſpeciem gerens ſolet addi. Nam Corone Græcis cornicem ſonat, coronis corniculam. Apud Homerum vſurpatur κορώνη pro anulo, aut ſi quid apponitur oſtio. Idem velut ornamẽti gratiæ perfectis omnibus additur. Vnde Euſtathius indicat lætum rerum finem χαρίεν κορώνην prouerbio dici ſolere. Plutarchus in li. de fortuna Alexandri refert Philoxenum à Dionyſio coniectũ in latomias, id erat nomen teterrimo carceri, quod tragœdiam quam illi caſtigandã tradiderit: ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τῆς κορωνίδος περιέγραψεν, videlicet circunducta linea ſignificans totam eſſe diſpungendam. Idem aduerſus Stoicos, Ἐκ περόδου καὶ ἀρχῆς ἄχρι κορωνίδος, id eſt, ab ingreſſu & initio vſque ad coronidem. Iucundius erit quoties transfertur ad animum, veluti ſi quis ſtudiorũ coronidem dicat, aut moueat, vt egregiis cœptis auream addat coronidem: aut vitæ laudabiliter actæ iubeat auream imponi coronidem, hoc eſt, mortem piam. Quamquam coronis dicitur interdum quod accedit abſoluto operi, vt Martialis, Multaque coronide longus, qualia ſunt in conuiuiis, quæ Græci vocant ἐπιδορπίσματα, ſiue μετὰ δόρπα, quod cenis addantur: Latini, ni fallimur, bellaria vocant. Cuius vocis eadem fuerit gratia, ſi ad res animi transferatur, velut ad acceſſionem quæſtioni propoſitæ additam, aut aliud ſimile. Poſtremo grammatici quoties perſona actoris eodem metri genere finit quo cœperat, Coronidem vocant :. eamque notant velut roſtri figurã exprimentibus lineis. Attigeramus hoc prouerbium, in eo, quod eſt: A capite vſq; ad calcem, ſed tribus duntaxat verbis.

Sine vt incolumis redeat.

HABET prouerbii ſpeciẽ quod eſt apud Theocritum in Hodœporis:

Εἶα λέγ' ὅττι λέγεις, καὶ τὸν ξένον ὡς πόλιν αὖθις
Ζῶντ' ἄφες. id eſt,
Dic age ſi quid dicis, & hoſpes vt vnde profectus,
Viuus eo redeat, permittito.

Sic & hodie dicimus iis qui verbis minacibus & conuiciis ferociunt, Eia ſine hominem viuere. Verba ſunt Laconis ad Comatam, qui de ſe arroganter in alterum contumelioſe fuerat locutus. Tametſi locũ varie interpretatur Scholiaſtes.

Quiſquis tarde venit ad cenam.

THEOCRITI ſcholiaſtes indicat hos ſenarios prouerbio fuiſſe iactatos:

Ὅστις ἐπὶ δεῖπνον ὀψὲ κληθεὶς ἔρχεται,
Ἢ χωλός ἐστιν, ἢ οὐ δίδωσι συμβολάς. id eſt,
Quiſquis vocatus tardus ad cœnã venit,
Aut claudus eſt, aut nõ dat ille ſymbolas.

Theocritus ſic habet

Ἦ μετὰ δαῖτα κλητὸς ἐπείγεαι. id eſt,

An quoquam ad cœnam properas conuiua vocatus? Et addit, eos qui vocati ſunt celerius ire, qui nõ vocati tardius. Etenim qui vocatus ſe venturum promiſit, inciuile putat, ſi conuiuatori ſit in mora. Qui nõ vocatus venit, vel pudore tardior eſt, vel quod excluſus ſpe alterius cõuiuii. Ita qui ſymbolam dedit, properat ne mulctetur damno, ſi poſt tẽpus venerit. Qui nõ dedit, huius rei ſecurus, vt lubet, ambulat.

Gargara bonorum.

INNVMERABILEM hominum rerum ve vim priſci gargara dicebant, ficta voce, à ſtrepitu quem facit hominum congregatorum multitudo, aut rerum effuſarum copia. Ariſtomenes ἐν βοηθοῖς apud Suidam & Ariſtophanis interpretem:

Ἔνδον γὰρ ἡμῖν γάργαρα. id eſt,
Nobis enim intus gargara.

Citatur & Tragicus quiſpiam, Sophron opinamur, qui inſcripſerit, χρημάτων τε γάργαρα. id eſt, Pecuniarum gargara. Vnde & γαργαίρω verbum, quod ſignificat perſtrepo præ multitudine. Vt Cratinus:

Ἀνδρῶν ἀρίστων πᾶσα γαργαίρει πόλις. id eſt,
Vrbs vniuerſa hæc optimis ſtrepit viris:

Rurſus ex fabula cui titulus λήμνιαι citatur hic verſiculus.

Ἀνδρῶν ἐπακτῶν πᾶσα γάργαιρ' ἐστία. id eſt,
Viris adactis tota perſtrepit domus.

Ceterum quod eſt apud Homerum, κάρκαιρε δὲ γαῖα πόδεσσι, id eſt, Pedibus quoque terra ſtrepebat, mutata litterula κάρκαιρε dictum pro γάργαιρε. Deniq; cancros exiſtimant dictos γαργάρους ob pedum multitudinem. Macrobius lib. Saturnalium quinto, docet gargara montem eſſe, & eiuſdem nominis oppidum monti ſubiectum in Myſia, vt apparet, quæ frugum eſt feraciſſima,

ma, vt hinc factum ſit, vt qui immenſam rerum copiam ſignificare vellet, gargara nominaret. Exempla citat ex Alcæo, Ariſtomene, quæ ſcribarum inſcitia deſiderantur. Ariſtophanes ἐν ἀχαρνεῦσι, riſus cauſſa duas voces coniunxit, immenſam multitudinem ſignificantes ἀδ' ὠδώμην ψαμμοσιογάργαρα. Siquidem ψαμμοσιόσια dicunt Græci, quæ vel æquant harenarum numerum, ad eam formam qua dicunt τριακόσια & ἑξακόσια. Alexis apud Athenæum lib. ſexto.

ἐβόα καλῶν τὸν οἰκέτην
ἕν ὄντα καὶ μόνον, ὀνόμασιν δὲ χρώμενος
ψαμμακοσίοις. id eſt,
Famulum intonabat euocans
Vnum atque ſolum, ceterum vocabulis
Vtens ad id innumeris.

Loquitur de paupere oſtentatore diuitiarum, qui cum non haberet niſi vnum famulum, tamen pro foribus euocabat eundem variis nominibus, vt hoſpites crederent plurimos eſſe domi. Et huius compoſitæ vocis meminit Macrobius loco, quem modo citauimus.

Onobatis.

APVD Cumanos mulier in adulterio deprehenſa ducebatur in forum, vt illic lapidi inſiſtens omnibus eſſet conſpicua. Deinde impoſitam aſino, atque ita per totam ciuitatem circunductam reducebant ad lapidem, vt ibi rurſus eſſet omnibus ſpectaculo. His actis habebatur infamis per omnem vitam, & ignominiæ gratia ὀνοβάτις dicebatur, quod aſinum equitaſſet. Lapis autē nefaſtus ac deteſtabilis habebatur in quo ſteterat mulier. Quadrabit in quāuis proſtitutæ famæ, Aſinus apud Cumanos erat iocus prouerbialis, qua de re nobis dictum eſt alias. Illud hic adnotandum, quomodo decreuerit legū ſeueritas. Apud Hebræos adultera lapidabatur. Apud Romanos aliquando minitabatur lex Iulia. Apud Cumanos ſumma ignominia ſupplicii loco erat. Verum quod ad prouerbium attinet, refertur à Plutarcho in problematis.

Eamus Athenas.

Ἴωμεν εἰς ἀθήνας, Eamus Athenas Plutarchus in vita Theſei refert Athenienſes Minois violentia, ſimulq́; rerum inopia afflictos, iniſſe fœdus cum illo, his quidē conditionibus, vt quotannis in Cretam mitterent ſeptem pueros, ac totidē puellas, quos quidam exiſtimant à Minotauro ſolitos interimi. Ariſtoteles diſſentit, ſed cum vetuſti cuiuſdam voti religione tenerētur Cretenſes, illas hominum primitias mittebant in Delphos: quibus eo proficiſcentibus, adiunxerunt ſeſe multi Cretenſium filii. Ceterū cum illic ob terræ ſterilitatem ægre ſibi pararent victum, venerunt in eam Italiæ partem, quæ quondam Iapygia dicta eſt. Hinc in Thraciam profecti, Bottiæi dicti ſunt. Vnde virgines Bottiæorum ſacrificio quodam abſoluto, canere ſolent; Eamus Athenas, his verbis teſtificantes deſiderium patriæ quondam relictæ. Huius ſententiæ citat auctorem Ariſtotelem in Repub. Bottiæorum. Licebit vti, ſi quando nos mediocris fortunæ relictæ pœnitebit.

Abderitica mens.

ABDERITAE in ſtuporis inſaniæq́; fabulam abiere, quod perſpicuum eſt ex epigrammate, Martialis li. 10. de eo, qui damnatus in theatro repræſentauit Murii Scæuolam, ac manum impoſuit igni, ſed atrocibus paratis ſuppliciis, ni faceret.

Si patiens fortisq; tibi durusq; videtur,
Abderitanæ pectora plebis habes.

De Bœotis, & Batauis alias nobis dictū eſt. Abderitanis autē natura peculiarem fuiſſe mentis ſtuporem indicat M. Tull. in libris De natura deorum. Et Plinius lib. 25. c. 8. docet huic vrbi vicina eſſe paſcua in quibus equi paſti inflammantur rabie, quemadmodum apud Potniam aſini. Eſt autē in Thracia, condita dictaque ab Abdera ſorore Diomedis, patria Democriti phyſici, iuxta Pomponiū Melam. Stephanus ciuitatem dictam autumat ab Abderito filio Ermi, Herculi adamato, quem Diomedis equi dilacerauerant.

Maritimi mores.

NON abeſt à prouerbii ſpecie, quod Plautus in Ciſtellaria dixit: Maritimos mores, pro variis & inconſtantibus, quales fere ſunt amantium, qui cum ferantur impotentibus cupiditatibus, tamen ſibi non cōſtant. Queritur autem apud Comicum adoleſcēs de amore mentem in varios affectus rapiente. Ira, inquit, mihi omnia ingenia ſunt: quod lubet, non lubet iam id continuo. Ita me amor lapsū animi ludificat, fugat, agit, appetit,

appetit, raptat, retinet, iactat, largit, quod dat non dat, diluit. Modo quod ſuaſit, diſ-ſuadet: quod diſſuadet, id oſtentat. Maritimis moribus meci experitur. Quemadmodum autē mare numquam conquieſcit, & ſubinde mutat faciem: ita ferunt homines maritimos nonnihil ex maris ingenio referre. De Euripo dictum eſt nobis alias.

Pecuniæ pedibus compenſantur.

INTER Catonis dicta, quæ prouerbiorum vice celebrātur, refertur & illud, Pecuniam pedibus compenſari, quod tamen in libris eius viri non dum reperimus: ſed fieri poteſt, vt hoc M. Tull. ioco dixerit. Nec diſſimile veri eſt multas Catonis ſententias fuiſſe celebres, quas ille dixit tantum, non ſcripſit. Ciceronis ex oratione pro L. Flacco verba ſubſcribamus, Si te Craſſi agri delectabant, hic alicubi in Cruſtumino, aut in Capenati paraniſſes. Verum eſto, Catonis eſt dictum, pedibus compēſari pecuniam, longe omnino à Tiberi ad Caetum &c. Sententiam autem hanc eſſe arbitramur, ſi longius abſit fundus plus impendiorum eſſe domino, & minus ad eum redire lucri. Id damni ſarcitur pedibus domini, ſi nō grauetur ſubinde fundum inuiſere.

Ne incalceatus in montes.

THEOCRITVS ἐν νομεῦσι,

Εἰς ὄρος ὄκχ᾽ ἕρπῃς μὴ ἀνάλιπος ἔρχεο Βάττε.
Ἐν γὰρ ὄρει ῥάμνοι τε καὶ ἀσπάλαθοι κομόωντι. i.
Batte caue pedibus nudis perrepere mōtē,
Quippe rubis, tribolisque viret mons vndique denſus.

Qui ſuſcipit vitæ genus, armet ſeſe aduerſus occurſura incommoda, ne pœniteat ſuſcepti.

Ne incedis per ignem.

Οὐ γὰρ ἐπὶ πυρὸς βέβηκας. Non incedis per ignem. Theocritus in Hodœporis,

Μὴ σπεῦδ᾽ οὐ γάρ τοι πυρὶ θάλπεαι. id eſt,
Ne propera, neque enim igne caleſcis.

Scholiaſtes indicat ſubeſſe prouerbiū, quo ſignificabant aliquem plus ſatis feſtinare. Nam paſtor, vt erat, protinus volebāt canēdi certamen inire. Alter non probans tantam celeritatem, prouocat ad locum commodiorem. Properāt enim qui per ignem incedunt, & celeritas reddit elemētum innoxium: quemadmodum nōlęditur, qui manum per mediam flammam mittit, aut prunam ardentem ſubito manu correptam abiicit. Qui verſatur in re periculoſa, dicitur & ipſe per ignē incedere. De quo prius nobis dictum eſt.

Non ſoli Atridæ amant vxores.

QVOTIES ſignificabimus ſuam cuique dolere iniuriam, contumeliam aut damnum, nec oportere quemquam impune lędi, cōueniet Homericus ille verſus ex Iliados I.

Ἦ μοῦνοι φιλέουσ᾽ ἀλόχους μερόπων ἀνθρώπων
Ἀτρεΐδαι. id eſt,
Nunc ſolis hominum Atridis affectus amorque
Vxorum eſt?

Eum Sextus Cœlius, citante Vlpiano, ceu vulgo iactatum adfert lib. Pandect. 48. Titulo ad legem Iuliam de adulteriis, lege, Si vxor. Vergilius imitatus eſt libro Aeneidos nono:

Nec ſolos tangit Atridas
Iſte dolor.

Auris Batana.

QVEMADMODVM Græci dicūt, βοιώτιον οὖς, id eſt, Bœotieam aurem pro pingui, craſſaque itidem Martialis Epigrammatum lib. 6. Batauam aurem dixit agreſtem, inelegātem tetricamque:

Tu ne es, tu ne, ait, ille Martialis,
Cuius nequitias iocoſque nouit,
Aurem qui modo non habet Batauam.

Sic enim legit Domitius Calderinus, quāquam nonnulli mutarant, pro Batauam, ſeuerā. Erant Batauī Germaniæ populi, Cattorū pars, qui domeſtica ſeditione pulſi, extrema Galliæ oræ vacua cultoribus, ſimulque inſulam inter vada ſitam occupauere: quam mare Oceanum à fronte, Rhenus amnis tergū ac latera circumluit. Gens tum bello valida, vt quæ Germanicis bellis eſſet exercitatiſſima, tum opibus pollens, quod Romana militia non exhauriretur, quandoquidem erat his cum Imperio ſocietas, vt viros tantum armaque miniſtrarent: quemadmodum copioſius prodidit Cornelius Tacitus li. 20. Cōuenit inter pleroſque doctos, nec id refragantibus coniecturis, eam inſulam, cuius meminit Tacitus, eſſe quam nunc Hollanidam vocant.

Κεχηνοχυτρολοίχεος.

HOMINEM ſtulte nugacem Græci vocabāt

Ete 3 κεχη-

κρουνοχυτρολήραιον, voce ridicule compoſita, à κρουνὸς, quæ proprie dicitur aqua impetu ſcatens, & χύτρα olla, & ληρεῖν quod eſt nugari. Ollas autem ſtupidos appellamus. Refertur à Suida. Extat apud Ariſtopha. in Equitibus, quo dicto notaſſe videtur homines immodice nugaces. Nam & λήρους quidam fontes dici putant παρὰ τὸ λίαν ῥεῖν. Indicat hoc Vlpianus enarrans etiam Demoſthenis Olynthiacam. Alibi retulimus prouerbium, Luſciniæ nugis inſidentes ἀηδόνες λέσχαις ἐγκαθήμεναι. Sed poſt cõperimus λέσχας Græcis dicis nonnunquam ſedilia quædam publica in quibus Athenienſes otioſi complures pariter ſedebant, quibuſlibet de rebus inter ſe nugantes, Qualia ſunt hemicyclia. In teſtimonium proferunt hoc carmen ex Homero:

Οὐκ ἐθέλεις εὕδειν χαλκήϊον ἐς δόμον ἐλθὼν
ἤπου ἐς λέσχην.

Hęc ſedilia fuiſſe Apollini conſecrata ſcripſit Cleantes. Quidam eum deum appellant λεσχηνόριον.

Fabarum arroſor.

Κυαμοτρὼξ, id eſt, Fabarum arroſor dicebatur, qui in creandis magiſtratibus vendebat ſua ſuffragia, eoque quæſtus gratia ſedulo verſabatur in comitiis, Priuſquam repertus eſt vſus calculorũ, quos Gręci ψήφους appellãt ſuffragia nigris & albis fabis ferebantur. Vnde fabis victitare dicebantur, quibus hinc erat quæſtus. Suidas citat ſenarium, ſed vt fere ſolet, tacito auctoris nomine:

Κρινεῖ δὲ τούτους οὐ κυαμοτρὼξ Ἀττικός. id eſt,
Hos iudicabit non fabæ eſor Atticus.

Prouerbii meminit & Heſychius, indicãs hunc morem fuiſſe apud Aetolos, vt cui alba faba obtigiſſet, is magiſtratum ſuſciperet. Vnde ferre ſuffragia, ſiue ſortiri, κυαμεύειν appellabant, & iudicem κυαμοβόλον, nam & iudiciis quibuſdam non voce, ſed calculis ferebantur ſententię. Manet in hodiernum vſque diem mos, vt in Epiphaniis rex conuiuii faba deligatur. Extat autem & apud Ariſtophanem in Equitibus:

Νῷν γάρ ἐστι δεσπότης
ἄγροικος ὀργὴν, κυαμοτρώξ. id eſt,
Nobis agreſti eſt dominus ira, qui fabas
Arrodit.

Dici poterit & in tenuem parcumq́; . Nã hinc ſumpta eſt metaphora in magiſtratus affectatores, aut ex ſuffragiis ſuis venantes quæſtum.

Manci pera.

Narrant locum fuiſſe vicinum Hymetto, cui nomẽ fuerit κυλλοῦ πήρα, id eſt, claudi mantica, in eo fuiſſe templum ſimulq́; fontem, vnde fœminæ ſteriles bibebant, & fiebant fœcundæ. Suidas indicat & compoſite dici κυλλοπήραν, admonens eſſe prouerbium in eos qui artificio vim admouẽt naturæ. Heſychius oſtendit Ariſtophanẽ in Centauro, lupanar appellaſſe κυλλοῦ πήραν, quod huius nominis locus decliuis ſit ac præceps. Conueniet in illos, qui bulbis, aliis ve medicamentis irritant libidinem. Quidam elleboro ſuccurrunt ingenio, & quibuſdam medicaminibus memoriæ.

Vndarum in vlnis.

Suidas refert hunc Senarium ex Ariſtophane:

Καὶ ταῦτ᾽ ἔχοντ᾽ ἐν κυμάτων ἐν ἀγκάλαις. i.
Atque id quidem cum eſſent in vlnis
fluctuum.

In vlnis vndarum eſſe dicebantur, qui in ſummis rerum difficultatibus verſabãtur. Neque enim ſuaniter iactant maris vndæ, quos amplexæ fuerint. Adluſum eſt ad nutrices quæ pueros in vlnis circunferunt, & agitatione mouẽt, vt fiant vegetiores, quod ipſum infantibus natura gratum eſt, ſomnoſque cõciliat. Verum alia eſt fluctuum iactatio.

Fluctus mutus.

Κῦμα κωφὸν, id eſt, Fluctum mutum appellabant, qui nondum edebat fragorem, ſed iã incipiebat intumeſcere. Primum enim tacitis vndis inſurgit mare, mox exaſperata tempeſtate, procul fremit ac reſonat. Dici poteſt de bili hominis quæ nõ dũ erupit in conuicium, ſed tacitè inardeſcit. Veluti ſi dicas: Cede κύματι κωφῷ, deſine contendere, ne diſputatio exeat in rixam. Aut obſiſte κύματι κωφῷ, reprime irã efferueſcentẽ.

Caricum vinum.

Καρικὸς οἶνος, Suidas indicat fuiſſe, prouerbium de vino, vt opinamur, tenui, quod non adſert hilaritatem, qualis erat Carica muſa de qua dictum eſt alias. Quidquid enim vile, lugubre, moleſtum, aut querulum, Caricum dicebatur. Sed haud ſcimus an

an apud Suidam pro οἶμος ſcriptũ ſit οἶνος, niſi quod Heſychius neſcimus, quid attingit de Carica vite, velut inculta & incompoſita. Nam genus hoc militare, negligit agricolationem.

Οἰόλυκος.

Herodotvs in Melpomene, hoc eſt, libro 4. refert, cum Theres quidam adornaret longinquam nauigationẽ, ac filius ipſius adoleſcens negaret ſe futurum eius nauigationis comitem, τοιγαρῶν ἔφη αὐτὸν καταλείψειν οἶν ἐν λύκοισι. id eſt, Itaq; relinquam eum, inquit, ouem inter lupos. Ex eo dicto nomen inditum eſt adoleſcentulo οἰόλυκος, voce compoſita ex oue & lupo. Dici poterit in hominem deſertum ac deſtitutum auxilio. Quod ſi quis negabit hoc eſſe prouerbium, patiatur appendicem eſſe eius quod alibi retulimus: Ouem lupo commiſiſti: Nam probabile eſt ab hac hiſtoria natum prouerbium.

Ναιχισσορεῖν.

Ναιχισσορεῖν dicebantur qui ſtudio quidpiam eleuarent. Alii putant ναιχισσορεῖς dici ſolitum ei, qui cum videretur confiteri, non confitebatur, perplexis verbis occultatis mendacium, quod fere ſolent hæretici in diſcrimen adducti. Vox compoſita videtur à ναὶ, quod eſt adfirmantis, & κίσσα pica, & ῥέω quod eſt fluò, quod inuoluta loquacitate negent, quod adfirmare vidẽtur, rurſus adfirment quod negant. Meminit Heſychius.

Cui nullum negotium erat. Harmenen muro cinxit.

Strabo libro geographiæ 12. refert huiuſmodi prouerbium:

Ὅτῳ ἔργον οὐδὲν εἶχεν ἀρμένην ἐτείχισεν. i.
Qui negoti nil habebat, Harmenæ murum addidit.

Eſt enim trochaicus tetrameter: Tradit autem Harmenem vicum eſſe Sinopenſium, portum habentem. Cuius meminit & Stephanus, ſitum indicans in Paphlagonia, & à nonnullis dictam ἀρμήνην, quod hic ſane carminis ratio non patitur. Neuter indicat originem aut ſenſum adagii. Coniectare licet vicum fuiſſe frigidum, quem aliquis cinxerit muro vt fieret oppidulum, æque frigidum. Non enim dixit ἔκτισεν, quod interpres videtur ſomniaſſe, qui vertit conſtruxit, ſed ἐτείχισεν, hoc eſt, muro cinxit.

Nec animans nec inanime.

Proverbiali figura dictum eſt apud Platon. lib. de de Leg. 8. πάντων τῶν τε ἐμψύχων καὶ τῶν ἀψύχων, id eſt, Omnium & animantium & inanimorum, cum nihil omnino ſignificamus excipiendum. Simili figura dicimus, Iuuenumq́ue ſenumq́ue, & bipedum ac quadrupedum nequiſſimus. Item: Nec diis, nec hominibus placet, Nec viuis parcit, nec mortuis. Locum Platonis citauimus integrum in prouerbio σωμαχεῖν.

Hic telam texuit, ille diduxit.

Apvd Iulium Pollucem lib. 7. c. 10. refertur ſenarius ſuppreſſo auctoris nomine, niſi forſitan Nicophanes eſt in Pandora:

ὃ δ' ἐξυφαίνεθ' ἱστὸς, ὃ δὲ διάζεται.

Quamquam legendum arbitramur: ὃ μὲν ἐξυφαίνεθ' ἱστὸν, ὃ δὲ διάζεται, ſiue quod probabilius eſt διάζετο: nam vocem ἱστὸς & metri ratio reſpuit: Iã ſi nobis textor quiſpiã Græcus exponeret quid ſit διάζεσθαι quod, vt indicat Pollux. Attici dicebant: προφορεῖσθαι non eſſet difficile prouerbii ſenſum enarrare. Nam Suidas tantum habet: διάζομαι τὸν στήμονα. Heſychius paullulum lucis addiderat, dicens: διάζετο, διεχίζετο, ſi διάζετο veniret à themate διάζομαι. Quod ſi διάζεσθαι eſt ſtamini, quod ſupereſt, addere, ſenſus erit: Alter orſus eſt, alter perfecit.

Per fluuium traducere.

Διαβιβάζειν τὸν ποταμὸν: id eſt, Tranſmittere per flumen dicebãtur, qui difficultatem explicabãt rei, quam ineruditiores aut inualidiores explicare non poterant. Tranſlatum à torrẽtibus aut fluuiis profundioribus, quam vt cuiuis tutum ſit traiicere. Itaque qui ſunt robuſtiores atque exercitatiores, pueros, mulieres, aut alioqui imbecilles ſuſceptos in humeros tranſmittunt. Plato lib de Legib. 10. ἐγὼ σφῶ ὥσπερ νῦν δὴ δεξάμενος διαβιβῶ τὸν ποταμὸν, id eſt, Ego vos quemadmodum modo feci, ſuſceptos, vltra fluuium trãsferam. Verba ſunt hoſpitis Athenienſis, qui diſputationem tradit Cliniæ & Megillo, pollicens ſe adfuturum, ſi quid hæſerint.

Gangamon.

Ivlivs Pollux libro 10. c. 40. docet genus

eſſe retis inuolutis flexibus ſinuoſom, ac perplexum quod à Græcis dicatur γαγγάμων à γῶ quod eſt capio, vt indicat etymologicus, putaos & γαγγάμων appellari, vnde & γαγγαμευλκός dici qui piſcantur hoc retis genere, & γαγγαμεῖς. Aut idem eſt com ſagena, aut ſimillimum. Pollux citat Aeſchilum, qui negotinoi inuolutum & explicatu difficile, γαγγάμωνα dixerit, quemadmodum dicimus, naſſam. Vnde ventris locum circa vmbilicum γαγγάμωνα dictum, quod illic appareat circumuolutio quædam neruorum. Fortaſſis & interior aluus ſic appellatur, quòd inteſtina in ſeſe cõpliceutur, ne mox effluant ſtercora.

Sacer manipulus.

Ἱερὸς λόχος. id eſt, Sacer manipulus olim dicebatur, quemadmodum dicimus ſacram ancoram iaciendam, aut rem ad triarios rediiſſe. Athenæus libro 13. declarat apud Thebanos exercitus partem fuiſſe quam illi ἱερὸν λόχον nominabant, eam conſtitiſſe ex amantibus, & amatis, & ob id præcipuũ belli robur in his fuiſſe ſitum, quod reddat fortiſſimos ad mortis etiam contemptum animans. Vſus erit, ſi quis dicat rem Chriſtianam hodie à monachis velut à ſacro manipulo pendere.

Poſtico diſcedere.

GALENVS περὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων lib. 2. εἰ δὲ ἐκ πολλῶν σύγκειται τῆ κυπρίᾳ κατὰ τὴν παροιμίαν πρὸς ἀσκληπιάδην ἀπεχωρήσαμεν. id eſt, Si ex pluribus conſtat, poſtico quod dici ſolet, ad Aſclepiadem receſſimus ſiue defecimus. Poſtico autem recedere dicitur qui furtim abit, aliis inſciis ſeſe ſubducens. Sic Horat. Poſtico falle clientem quod & hodie non raro faciunt magnates. Idem alia forma dixit: In Ariſtippi furtim præcepta relabor. Thomas Lioacer vir incomparabili doctrina, κατ' αὐλὴν vertit per horti poſticum. Aedes quibus eſt adiunctus hortus duas habet ianuas, anticam, & poſticam. Antica ſpectat ad publicam viam, poſtica ducit ad hortum: per hanc elabebantur, qui clanculum abire cupiebant. Quoſdam pudet παλινῳδεῖν, ſed diſſimulanter maoſeunt in alienam ſententiam, alii per occaſionem ſubducunt ſe negotiis. In hos congruet prouerbium.

Vtres Thylaci.

Ἀσκὸς καὶ θύλακος, id eſt, Vter & Thylacus dicebatur, qui cibo potuique indulgebat. ἀσκὸς enim vter eſt vinarius θύλακος vas farinariam. Athenæus lib. 11. refert hos verſus ex Alexidis Heſione, qui dicuntur ſub perſona Herculis:

ἤτησε κύλικα, καὶ λαβὼν ἑξῆς πυκνὰς
Ἕλκει, κατάντλεῖ, κατὰ τὴν παροιμίαν
Ἀεί ποτ' εὖ μὲν ἀσκὸς εὖ δὲ θύλακος
Ἄνθρωπος. id eſt,
Calicem popoſcit, ac datum, crebro bibens.
Trahitq; & hauſit, & vt habet prouerbiũ,
Sẽper bene vter, thylacus ſemper bene eſt,
Homo. Itidem Horatius:
Si ventri bene, ſi lateri, pedibusque tuis, quid
Diuitiæ poterunt regales addere maius?
De lurconibus, ac ventribus dictũ eſt alias non ſemel.

Ignarium dare.

SENECA libro de Beneficiis quarto, refert vt vulgo iactatum, Vt doleat, inquit, tibi, vt poſtea conſideratius loquaris, quod dicere ſolemus, ignarium dabo De lapide pyrete ſcotit, ni fallimur, quem alii viuum, nonnulli ignarium vocant; quod plurimum habeat ignis, vt attritu digitos adurat, & alioqui ponderoſiſſimus. Itaque dicebatur ignarium dare, qui ſuggereret quod doloreqnodam reuocaret hominem à peccãdo; quemadmodũ lapis digito additus vel pondere vel attritu non ſinit hominem obliuiſci, cuius gratia ſumpſerat eum. M. Tullius haud abſimili forma dixit in Antoniũ Philippica ſecunda: Num exſpectas, dum te ſtimulis fodiam? hęc te ſi vllã habes partem ſenſus lacerãt, hæc cruentat oratio. Terentius: Noli fodere latus. Perſius:
Atq; aliquis cubito ſtantẽ prope tangens.
His enim geſtibus admonemus, quemadmodum & vellendo autem, de quo nobis prius dictum eſt.

In morbo conſumat.

SENECA libro de Beneficiis 4. Quingentis, inquit, denarii ſunt, illud, quod dici ſolet, in morbo conſumat. Zeno cuidam promiſerat quingẽtos denarios mutuo admonitus ab amicis, hominem eſſe malæ fidei, tamen credidit, vel ob hoc quia promiſerat, & ſumma erat exilis. Solent igitur creditores cum ſentiunt non reddituro creditam pecuniam, nec exiſtimant operæ preciũ ob tantillũ legibus agere, dicere, habeat, cõſumat in morbo. Qui ſermo dubium habet ſenſum.

ſenſum. Poteſt enim ab amico dici, qui no ſit deeſſe amico quod impendat ſi morbus inciderit: poteſt & ab inimico, qui malo viro morbum optet.

Vel Megaram vſque.

MANET is ſermonis color & hodie, vbi quid ſignificamus magni precii, nobiſque vehementer expetitũ, dicimus, huius rei gratia vel in Indiam vſq; proficiſcere. Aut digna res eſt, cuius gratia vel in Hyberniam vſque nauigetur. Socrates apud Platonem in Phædro: ἦ γὰρ ἀνδράσι καὶ δημωφελεῖς ἂν εἶεν οἱ λόγοι, ἔγωγ' οὖν οὕτως ἐπιτεθύμηκα ἀκοῦσαι, ὥστ' ἐὰν βαδίζων ποιῇ τὸν περίπατον μεγάραδε, καὶ κατὰ ἡρόδικον προσβὰς τῷ τείχει πάλιν ἀπίῃς, οὐ μή σου ἀπολειφθῶ, id eſt, Nam profecto feſtiui & in publicum vtiles fuerint ſermones. Nobis ſane tanta cupiditas eſt audiendi, vt ſi pedibus vel Megaram vſq; ambules, ac mox iuxta morem Herodici, vbi ad mœnia acceſſeris, denuo abſcedas, non te ſim relicturus. Ambigue dictum κατὰ ἡρόδικον. Incertum enim vtrum Herodicus quiſpiam hoc dixerit, an Herodicus aliquis in populi riſum abierit, qui cum tantum itineris cõfeciſſet, vel oblitus aliquid vel mutata ſententia, à mœnibus Megarenſibus redierit Athenas, quomodo Phædria Terentianus à diuerticulo redit in vrbem. Vnde hoc ipſum iuxta Herodicum prouerbii ſpeciem habet, in hominem incerti cõſilii, aut qui ſero mutat ſententiam, cum deliberandum ſit antequam incipias. Simile illi: Dignum propter quod vadi moniũ deſeratur.

Omnem vocem mittere.

Πᾶσαν φωνὴν ἱέναι. id eſt, Omnem vocẽ mittere dicebantur qui nihil omittebant, quo perſuaderent. Etenim qui totus eſt in hoc vt perſuadeat, nunc argumẽtatur, nunc obiurgat, nunc blanditur, nũc pollicetur, nũc minitatur: καὶ παντοῖος γίγνεται, vt flectat audientem. Plato de Legib. 10. μηδαμῶς ὦ ξένε, ἀλλ' εἴπερ τυγχάνει γε ὅσα καὶ σμικρὰ πειθὼ τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα, δεῖ μηδαμῇ κάμνειν, τόν γε ἄξιον καὶ μικρὸν νομοθέτην, ἀλλὰ πᾶσαν τὸ λεγόμενον, φωνὴν ἱέντα, τῷ παλαιῷ νόμῳ ἐπίκουρον γίγνεσθαι λόγῳ, ὡς εἰσὶ θεοί. id eſt, Nequaquam ô hoſpes, ſed ſi forte fuerit vel exigua perſuadẽdi ratio, circa huiuſmodi, haud quaquã oportet defatigari, præſertim legum auctorẽ, ſi modo vllius ſit precii: quin potius, emiſſa quod dici ſolet, omni voce, veteri legi ſuppetias ferre debet, docens rationibus eſſe deos. Idẽ in Phædro: τούτου τοι ἕνεκα χρὴ πάντας τοὺς λόγους ἄνω καὶ κάτω μεταστρέφοντα ἐπισκοπεῖν. id eſt, Huius itaque gratia oportet, omnibus rationibus ſurſum deorſum verſatis, diſpicere, &c. Sumptum videtur ab incantamentis, in quibus ſi parum moueant preces, adhibent efficaciores. Id alicubi indicat Plato, tametſi locus in pręſentia non ſuccurrit. Indicabitur, cum occurrerit. Vide num omnem vocem, dicat omnem contentionẽ. Solent. n. patroni cauſſarum cũ magno ſtudio cauſſam agũt vocem intendere. Paullus Apoſtolus ad Galatas c. 4. cum ait: ἤθελον δὲ παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, καὶ ἀλλάξαι τὴν φωνήν μου, tale quiddam ſenſiſſe videtur. Nam qui nunc obiurgat, nunc blanditur, nunc ſe prædicat, nunc ſemet demittit, nunc territat, nunc conſolatur, vtcumq; poſtulat eorũ vtilitas quos perire nõ vult, veluti doctus incãtator mutat vocem ſuã, vt aliquo pacto perſuadeat.

Magadari.

Μαγαδίζειν ſiue μαγῳδεῖν, dicebãtur olim, qui bilingues eſſent, eodem ore laudantes ac vituperantes, blandientes & obiurgantes, pudicè, & obſcœnè loquentes. De magadide multa diſſerit Athenęus lib. 14. dubitans citharæ ne genus ſit, an fiſtulæ. Quidam eandem putant eum ſambuca, nonnulli & cum pectide. Verum hoc nihil ad prouerbium, quando conſtat organum eſſe δίφωνον, quod ſimul emittit geminam vocẽ, grauem, & acutam, harmonia quæ dicitur διὰ πασῶν. Citatur ex Alexandride hic ſenarius.

Μάγαδιν λαλήσω, μικρὸν ἅμα σοι καὶ μέγαν. i.
Magnum ac puſillum, proloquar Magadin ſimul.

Ait vetuſtum eſſe genus, repertũ à Lydis, nomen inditum eſt à Thrace quodam, cui nomen erat Magdus. Alii putant inuentum eſſe Sapphus. Pindarus magadin appellat ψαλμὸν ἀντίφθογγον, qualis eſt cantio, cũ ſimul concinunt viri & pueri impuberes. Hac de re nõnihil attigimus in prouerbio, Ex eodem ore calidũ, & frigidum efflare.

Chalcenterus.

Χαλκέντερος olim dicebãt inſigniter patiẽs laborum,

laborum, atque indefatigabilis, velut habens ærea inteſtina, qualem fabulæ narrāt fuiſſe Talo cuſtodem inſulæ Cretæ. Hoc cognomen inditum eſt Didymo grammatico, ob incredibilem numerum librorum, quos ſcripſiſſe dicitur. Eadē de cauſſa Origenes dictus eſt Adamantius.

Origanum tueri.

Ὀρίγανον βλέπειν, dicebantur qui robur & maſculum animum præferebant. Suidas refert hoc carmen ex Ariſtophane, vti coniicimus, licet metro deprauato:

Παρέξομ' αὐτὸν ἀνδρεῖον τὸ λῆμα, καὶ βλέποντα τ' ὀρίγανον. id eſt,
Præbebo meipſum animo virilē, ac tuentem origanum.

Sumptum ab acrimonia herbæ, vt reſpondeat illis alibi dictis, tueri ſinapi aut naſturtium. Quidam cunilam vocat, eius generis, quod Dioſcorides appellat heracleoticum. Nam eſt aliud genus dictum ὀνῖτις, eſt tertium quod Panaces Heracleum vocant. Ita Dioſcorides lib. 3. Plin. lib. 20. c. 14. tradit origanum non diſſimile pulegio ſylueſtri.

Thurium lema.

Θούριον λῆμα dicebant animum intrepidum, & ad bellum paratum. Nam λῆμα genere neutro Græcis ſonat, volūtatem, animum ſiue propoſitum, aut dignitatem & auctoritatem, vox dicta à λῶ quod eſt volo. Nam λῆμμα quod ſcribitur per geminum μμ. venit à λάβω ſiue λαμβάνω, eſt argumentum, quod adſumitur ad probationē. Thurion autem dicitur quidquid eſt vehemens ac bellicum. Vnde Hom. θοῦριδ' ἀλκήν, id eſt, Thuriū robur appellat. Quin & ipſe Mars dictus eſt θοῦρος, à θορεῖν quod eſt inſilire. Suidas citat ex Ariſtopha. Inuenitur & θούριος λόγος, pro ſermone diuinitus afflato, ac vehementi, cum quis intrepide cum auctoritate loquitur.

Nec elephantus ebiberet.

Οὐδ' ἂν ἐλέφας ἐκπίοι. id eſt, Ne elephantus quidem ebiberet. De poculo pregrandi, cū elephantus proboſcide immenſam aquarū vim cum libet, hauriat. Athenæus lib. 11. citat ex Epinico:

Ἐλέφας ἐλέφαντα περιαγεῖ ῥυτὸν
Χωροῦντα δύο χόας, ὃν οὐδ' ἂν ἐλέφας ἐκπίοι. i.
Duas choas capiētem, vt hunc ne elephas quidem
Ebibere poſſit.

Rhytus autem poculi genus eſt, ſpecie cornu, quod videtur eburneum fuiſſe, impoſitum imagini elephanti. Subiicit autem: οὐδὲν ἐλέφαντος γὰρ διαφέρεις οὐδὲ σύ. id eſt, Nam ne tu quidem quidquam differs ab elephanto, vt eſſet quadruplex elephanti mentio. Prouerbium hoc poſterius ante retulimus, hoc loco non citato. Porro choa menſuræ genus eſt. Dicetur in librum inſulſum ac loquacem, quem ne patientiſſimus quidem perlegere ſuſtineat.

Sacer piſcis.

Ἱερὸς ἰχθύς. id eſt, Sacer piſcis dicebatur, cui nemo nocebat, ſed ſui iuris erat. Suidas indicat eſſe apud Homerum, Quidquid enim ingens ac præclarum haberi volebāt veteres, ἱερὸν appellabant, velut apud Homerum ἱερὸν μένος Ἀλκινόοιο. id eſt, ſacra vis Alcinoi. Per iocum dici poterit in hominē prægrandem & in precio habitum, cum ſit ſtupidus & infans. Meminit & Athenæus.

Φελλίνας.

Φελλίνας leuis dicitur, quaſi dicas ſuberinus. Nam φελλὸς cortex eſt arboris ſemper fluitans, qui Latinis dicitur Suber. Vnde & φελλεὺς dicitur locus aſper ac petricoſus, aptior ad paſcendas capras, quam ferendas fruges, quod terra veluti ſupernatet ſaxis. Vnde & φελλεύειν dicitur, quod fluitat, nec habet radices. Quin & hodie lingua Britānica commodum hominem minimeque difficilem, φελλεία vocat. Hanc morum leuitatem Græci vocant εὐήθειαν, quæ vox in vitium ſonat. Plato lib. de Repub. 3. εὐλογία ἄρα καὶ εὐαρμοστία καὶ εὐσχημοσύνη καὶ εὐρυθμία, εὐηθείᾳ ἀκολουθεῖ, οὐχ ἣν ἄνοιαν οὖσαν ὑποκοριζόμενοι καλοῦμεν ὡς εὐήθειαν, ἀλλὰ τὴν ὡς ἀληθῶς, εὖ τε καὶ καλῶς τὸ ἦθος κατεσκευασμένην διάνοιαν, id eſt, Ergo ſermonis probitas, morum compoſitio, decus & concinnitas ſequitur εὐήθειαν, nō hanc inquam, quam vitio blandiētes, vocamus eo nomine, quaſi ſit morum bonitas, cum ſit amentia, ſed mentem vere moribus bonis pulchriſque inſtructam. De his nonnihil attigimus in prouerbio: Subere leuior. De profundo ſulco animi dictum eſt alias.

Ἴσον ἴσῳ.

Ἴσον ἴσῳ, id eſt, Par pari dicebant, vbi quid ex æquo moderatum ſignificabant. Sermo ductus à potoribus, qui frequenter de æqualitate

litate diſputant, interdum pugnis & enſibus. Sed olim æqualitas erat, vt tantundem adderetur aquæ quantum eſſet vini. Athenæus lib. 11. ex Ariſtophanis fabula, cui titulus Philonides, citat:

Τοιγαροῦν ἐμοὶ μὲν ἀρτίως ὁ δεσπότης
Δι᾽ ἀρετὴν τῶν θηρικλείων δινώλωτον ἀσπίδα
Υπεραφρίζουσαν τρυφῶσαν ἴσον ἴσῳ κεκραμμένην
Προσφέρων ἔδωκεν. id eſt,
Proinde iam nuper meus
In Therieleis mihi virtutis ergo pręſtitę,
Scutum herus pulchre rotundum, deferēs dono dedit,
Spuma inundans, delicatum, temperatū par pari:

Ex Stratone comico citat hoc carmen:

Ἑρμῆς ὃν ἕλκουσ᾽ οἱ μὲν ἐκ προχιδίου
Οἱ δ᾽ ἐκ καδίσκου ἴσον ἴσῳ κεκραμμένον. i.
Sors, quam trahunt alii quidem è prochidio,
Alii ex Caliſco temperato par pari.

Primus trochaicus eſt imperfectus, & hic legendum arbitramur prochoidion, vtrunque vas eſt vinarium, ἑρμῆς autem pro ſorte ponitur, quæ prima ducitur, vt alias docuimus. Idem eodem libro refert ex Hermippo:

Απνευςὶ ἐκπιὼν
Ὦς ἅ τις ἡδὺς ἴσον ἴσῳ κεκραμμένον. id eſt,
Quem ſpiritu vno exhauſeram,
Suauiſſime, contemperatum par pari.

Alibi retulimus par pari, verum non eſt idem prouerbium. Illud de penſatione dicitur, hoc de mixtura æquali. Velut vtinā natura vitam hominū miſcuiſſet ἴσον ἴσῳ nunc nimio plus eſt mali quam boni. Hęc autem verba ἴσον ἴσῳ ponuntur velut abſolute, præter rationem conſtructionis, quēadmodum dicimus διὰ πασῶν.

Cothoniſare.

Κωθωνίζειν ſiue κατακωθωνίζεσθαι dicebantur, qui largius biberent, & potationem largiorem κωθωνισμὸν appellabant. Eam Mneſitheus medicus apud Athenæum lib. 11. putat cōducere valetudini corporum. Plato corrigendis moribus, Seneca ingenio excludunt tamen ebrietatem, nec id niſi raro fieri ſinūt. Ακρωκώθωνες, ſiue vt ſcripſit quiſquis collegit etymologicon ἀκρατοκώθωνες, dicti qui meracius biberent, quos Heſychius putat dictos ἀκροθώρακας. Adſcribit enim μέθυσοι. Verum ex Plutarcho in Sympoſiacis, & Ariſtotele in Problematibus, apparet ἀκροθώρακας dici, qui nōdum prorſus ebrii ſunt, toto corpore rigato, ſed pectore ſummo dūtaxat. Indicat & Iulius Pollux lib. 6. ex auctore Hyperide: & Athenæus citans eundē in oratione contra Demoſthenem. ἐπικωθωνίζεσθαι pro intemperantius bibere refert Pollux ex auctore Critia. Cothon autē poculi genus eſt, de quo nonnihil alias attigimus.

Τρυγόβιοι.

Homines ſordidos, ac parcos olim popularis iocus τρυγοβίους appellabat, quaſi fece victitantes. Qui ſplendidiores ſunt, vbi ventum eſt ad fecem, aperiunt aliud vas. Quidam adeo natura miſeri ſunt, vt non patiantur bibi vinum, niſi poſteaquam vel acuit vel euapuit. Adagiū indicauit Pollux lib. 6. cap. 4. Euſtathius oſtendit perparcos τρυγιβίους dici, quod anxi cumque gemitu viuant. Ridetur apud Aulum Gellium libro 11. c. 7. qui de nimium frugali quodā dixerit, Hic eques Romanus apludam edit & floces bibit. Priſci ruſtici frumenti furfurem appellabant apludam, flocem, vini fecem e vinaceis expreſſam, quemadmodū fraces ex oleis.

Loquax talpa.

Homo nullius iudicii, ſed tamen impendio verboſus, loquax talpa dictus eſt populari cōuicio. Quod primum dictum eſt in Iulianum Capellam, poſtea quam venerat in publicum odium: nam talpæ noſtri, vt cæci ſunt, ita ſunt æque muti. Idem dictus eſt πίθηκος ἐν πορφύρᾳ, id eſt, ſimia purpurata, cuius alibi meminimus. Refert Ammianus lib. 17.

Non contis, aut ramulis.

Idem libro eodem de Antonio quodam ad honorem menſæ regalis apud Perſas euecto & ad ius ferendæ ſententiæ admiſſo, nō contis, inquit, aut ramulis, vt aiunt, id eſt, non flexiloquis ambagibus vel obſcuris, ſed velificatione plena, in rempubli. ferebatur, eoque incitans regem. Quamquam pro ramulo, legendum arbitramur remulo: nam contis & remis impellunt nauim, qui ventos habent aduerſos. Pars eſt magis adagii, quod alibi recenſuimus: Velis remiſque quam nouum adagium.

Extra

Extra calcem.

Idem lib. 21. Ne igitur extra calcem, quod dicitur ſermo decurrens lecturo faſtidium ferat ad explicanda proſpecta reuertamur. Quamquam arbitramur ſcripturam vitiatam, legendum autem eſſe extra callem, pro extra viam, quod alibi nobis dictũ eſt, vbi quis digreditur à re propoſita.

Ex perpendiculo.

Idem libro eodem, ex perpendiculo dixit, pro eo quod erat exacto iudicio. Palatinas inquit dignitates, velut ex quodã tribuens perpendiculo: & ſub eo nemo celſum aliquid actitatus, in regiam repentinus adhibitus eſt, vel incognitus. Ad hanc formam & illa pertinent quæ cum alibi frequenter, tum apud Gellium ſunt libro ſecundo, ca. primo, ad amuſſim exigere, & librili perpendere, & ad æquilibrium æſtimare. Et apud Plinium lib. 36. cap. 15. ad regulam ac libellam exigere. Præterea digitis metiri, trutina penſare, ad vnguem facere, aliaque quorum nonnulla ſuis locis indicauimus; quæ omnia plus habent veneris, ſi ad res animi transferantur. Sumpta metaphora à perpendiculo fabrorum, quo explorant vel æqualitatem ſoli, vel parietis rectitudinem. Amuſſis eſt penſilis, in imo plumbum habens affixum, additur in medio regulæ quæ conſtat duobus gnomonibus, hac explorant æqualitatem ſoli. M. Tullius in Verrem actione tertia: Tu Verres hic, quod moliare, nihil habes, niſi forte vis ad perpendiculum columnas exigere. Dicunt ei fere nullam eſſe columnam, quæ ad perpendiculũ eſſe poſſit. Nam hercle inquit, ſic agamus, columnæ ad perpendiculum exigantur &c.

Acolo non fico.

Ἀκόλῳ τὰ χείλη ἢ σύκῳ βάψαι. id eſt, Acolo non ficui immergere labra. Suidas indicat dictum, vbi promitteretur proſpera valetudo, aut ſignificaretur rebus fortiter vtendum. Nam ἀκόλους Græci vocant, minutas offulas. Interdum & fragmenta panis παρὰ τὸ μὴ κολλᾶσθαι. id eſt, quod non cohæreat. Heſychius indicat ἀκόλους veſcentem reddere bilis expertes ac placidos, cũ ficus incendat ſanguinem. Vidimus aliquos ſi quando bilem vellent eximere, dies aliquot nihil ſumere præter offulas pauculas ex aqua cum paullulo butyri recẽtis decocta. Quidam adduunt herbarum ac radicum pauxillum. Prouerbium hortatur ad victum tenuem.

Πεντάπλοα.

Athenævs lib. 11. commemorat poculi genus quod olim πεντάπλοον dicebatur, quod in publicis ludis adhibebatur. Ephebi quidam curſu contendebant Athenas. Currebant autem geſtantes viteum ramum onuſtum fructu, qui dicebatur ὦσχος. Initium curſus erat à templo Bacchi vſque ad templum Palladis, cui cognomen σκιράς. Victor in eo certamine capiebat calicem dictum πεντάπλοον, atque ita tripudiabat cum choreа. Nomen inditum calici, quod in eo quinque rerum ſpecies eſſent commixtæ, vinum, mel, caſeus, farina & paullulũ olei. Accommodari poterit ad orationem ex variis argumẽtis conſarcinatã. Simile quoddam vas erat fictile, quod Græci κέρνος appellant, Baccho ſacrum. In eo plures erant rerum ſpecies, ſed diſtinctæ cyathulis inter ſe connexis. Athenæus nominatim recenſet circiter ſedecim. Vt igitur farraginem, dicimus rem variam, atque ex diuerſis generibus conflatam, ita poterimus vel πεντάπλοον, vel κέρνος dicere. De copiæ Cornu dictum eſt alias. Nec his diſſimile eſt quod ſatyram dixere priſci, de quo ſuo dicetur loco.

More Carico.

Σχήματι καρικῷ, id eſt, figura ſiue modo Carico, fieri dicebatur, quod ſordide incompoſiteque fiebat, præſertim in rebus obſcœnis, quod tamen ad alia transferri poteſt, velut ad mores indecoros atque inciuiles, ad orationem inconditam. Legimus & πλοίῳ καρικῷ. id eſt, naue Carica.

Μυσπακεῖ.

Μυσπακεῖ, dicebantur agere, qui dure ac ſicce viuerent. Vox ficta videtur à mure & palea, quod mus in re puſilla vehementer laboret: niſi malumus dictũ à μύσσω quod eſt ſicco, & μύσις præfocatio, quaſi ſi quis feſtuca præfocetur. Nam Heſychius indicat ſic hanc vocem pronunciandam, vt dicitur, ἀκοντὶ vſurpatam autem à Cratino in fabula cui titulus, Horæ. Alii virum quempiam μὴ μυσπακεῖν dictum exiſtimant, qui ex

ex ſe quidem nihil venuſtiorum dicterioſum adferre poterat, ſed tamen libenter aliorũ dictis adridebat. Et huius nominis mentionem factam, apud Apollophanem Comicum. Torquebitur igitur in hominem parcum ac ſordidum, aut in frigide iocoſum.

Μύτης.

IMPENDIO tacitus, aut in Venerem ſolutior dicebatur μύτης quaſi dicas mutitor, à μυ mutorum ſyllaba, de quo nobis alias dictum eſt. Et huius nominis piſcis fœmina quæ ſine mare non paſcitur. Hinc & in libidinoſos aut ſupra modum vxorios, Rectius autem in viroſas feminas. Auctor Heſychius.

Qui inſpuerit in cauernam formicarum, &c.

IDEM indicat vulgari ſermone fuiſſe iactatum, ὡς ὁ πτύσας εἰς μυρμηκιὰν, οἰδεῖ τὰ χείλη. id eſt, Quod qui inſpuerit in agmen formicarum, huic intumeſcant labra. Hoc ſeu vere fit, vt ex halitus repercuſſu virus aliquod adficiat conſpuentis os, ſeu temere creditum, torqueri poterit in eos, qui multitudinem imbecillum quidem ſed tamen numeroſam, & concordem prouocant. Heſychius auctorem citat Dinolochũ. Is fuit Comœdiarum ſcriptor. Epicharmi filius.

Nemo ſibi naſcitur.

HAEC ſententia Platonis ſic eſt ab eruditis omnibus celebrata, vt optimo iure poſſit inter prouerbia receſeri. Eam primus Plato prodidit in epiſtola, quam ſcripſit ad Archytam: Ἀλλὰ κἀκεῖνο δεῖ σε ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν οὐχ αὑτῷ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς γενέσεως ἡμῶν, τὸ μέν τι ἡ πατρὶς μερίζεται, τὸ δέ τι οἱ γεννήσαντες, τὸ δὲ οἱ λοιποὶ φίλοι, πολλὰ δὲ καὶ τοῖς καιροῖς δίδοται τοῖς τὸν βίον ἡμῶν καταλαμβάνουσι, id eſt, Quin & illud tibi cõſiderandum eſt, quod quiſque noſtrum, nõ ſibi tantum natus eſt, ſed ortus noſtri partẽ ſibi vendicat patria, partem parentes, partem amici ceteri. Multa vero dantur & occaſionibus, quæ incidunt in vitam noſtrã. Adducit hunc locum M. Tullius libro de Officiis primo. Sed quoniã, inquit, vt preclare ſcriptum eſt à Platone, non nobis ſolum nati ſumus, ortuſque noſtri partem patria vendicat, partem parentes, partem amici. Quam ſententiam cum dilucide, commode & eleganter verterit Cicero, miramur quare Seneca dicere maluit: Nemo ſibi contigit. Nam videtur exprimere voluiſſe illud ἐγένετο, ſic enim ſcribit ad Lucilium libro 5. epiſtola 32. Vis ſcire quid ſit, quod faciat homines auidos futuri? Nemo ſibi contigit. Videtur enim hoc imputare parentibus, quod non ſtatim expetimus optima. Subiicit enim: Optauerunt itaque tibi alia parentes tui, ſed ego cõtra, omnium tibi eorum contemptum opto, quorum illi copiam. Vota illorum multos compilant, vt te locupletent. Idem ſtudii fuiſſe videtur Quintiliano, vt omnia ſecus diceret, quã dixerat Cicero. Quare fit, vt nõ raro dicat ineleganitius, atque etiã obſcurius.

Pireus non fert vaſa inania.

IVLIVS Pollux lib. 6. cap. 6. refert hoc ex Ariſtotele. τὸν πειραιᾶ μὴ κεναγγίαν ἄγειν. id eſt Piræum non vehere vaſa inania. Pireus portus erat Atticæ. Huc appellabant vaſa mercibus onuſta. Eodem conueniebãt adoleſcentes cõuiuium acturi, indicat hoc Antipho in Eunucho Terentiana: Aliquot adoleſcentuli coiimus in Piræo in hũc diẽ, vt de ſymbolis eſſemus, Eſt eiuſdem nominis portus Corinthiacus, vbi conſentaneũ eſt maiorem fuiſſe luxum. Hinc ductum ſcomma in eos, qui gaudent ſemper cibo, potuque diſtendi. Expendendum num apud Pollucem legendum πειραιᾶ.

Cradophagus.

RVSTICVM & ſordidum veteres κραδοφάγον per iocum appellabãt, quaſi κραδαοφάγον. Nam κράδαι vocant arboris fici folia. Idẽ dicebantur βαλανοφάγοι quaſi priſco more glandibus viuentes.

Sapiens diuinat.

DONATVS in Hecyram indicat prouerbiũ eſſe diuinare ſapientem, quod ex coniecturis prudenter collatis colligit verum, non ſolum de preteritis, verum etiam de futuris, quamquam in fabula, quidem Laches diuinans tota errat via. Cuius tamen coniecturã approbans Phidippus ait: plane hic diuinat, nam i. Reliqua pete ex prouerbio Qui bene coniicier.

Ἰαμβίζειν.

Ἰαμβίζειν priſci dixerunt, pro conuitiari, ac maledicere, voce ducta ab Iambe fœmina inſigniter maledica: Probabilius eſt ab Iambo pede ductum, qui conuiciis repertus eſt,

eſt, impetum ferientis atque impetêtis exprimens. In quo congruit & illud, quod à breui orſus deſinit in longam, quemadmodum iniuria ex leuioribus initiis exit in grauem tragœdiam, quod iudicauit & Homerus, ἥτ' ὀλίγη μὲν τὰ πρῶτα. id eſt, Quæ primum exigua eſt. Vnde & hominem ad conuiciandum propenſum ἰάμβυλον appellãt. Huiuſmodi ferme Suidas & Heſychi⁹.

Teſtaceum flagellum.

Κεραμεικὴ μάστιξ. id eſt, Teſtaceum flagellum dicebatur oſtraciſmus, de quo nobis abunde dictum eſt in prouerbio Oſtraci conuerſio. Flagellum autem vocabant, quod hoc exigerentur in exilium, Teſtaceum, quod teſtulis ſoleant ea ferri ſuffragia.

Arietis miniſterium.

Κριοῦ διακονία, Arietis miniſterium, Suidas & Zenodotus ſic referunt, quaſi dici ſolitum de officio in ingratos collocato. Si quidem aries cornibus ferit paſcentem. Heſychius ita refert, quaſi congruat in eos qui ſpe cuiuſuis præmioli inſeruiunt indignis. Cũ pueros inuitamus adminiſterium, pollicemur aliquid, puta talos aut nuces. Itidem in apologo quopiam dixit Aries, iunge, dabo tibi talos. Addita ſtellula in editione Aldina indicat κατέλειψιν eſſe verbum ſubdititium, legendum eſt κατέλειψον ab ἀλέφω. Huius obiter mentionem fecimus in prouerbio: Aries nutricationis præmium. Eſt aliud in ingratos prouerbium, quod ſuperius à nobis relatum eſt.

Ἀντ' εὐεργεσίης Ἀγαμέμνονα δῆσαν Ἀχαιοί. i.
Pro benefactis vinxerunt Agamemnona
Graii.

Reperitur citatum citra auctoris titulum. Interim in ſcholiis Græcanicis inuenitur: in porticu Stoæ, quæ varia dicebatur, & regis, complures fuiſſe Mercurii ſtatuas, partim à plebeis, partim à principibus poſitas: vna erat ex his quæ carmen hoc inſculptũ habebat antiquis litteris. Hinc venit in prouerbium. Hoc quidquid eſt ſuo loco erat addendum, ſed iã ea charta exierat manus.

In tuum ipſius caput.

Qvoties in auctorẽ mali malum retorquetur aut recidit, Græci dicunt: Εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλήν. Demoſthenes in oratione, περὶ παραπρεσβείας, ὰλλ' ὅσ' ἐν ταῦτα συνεύχετο οὗτος, καὶ κατηρᾶτο τῇ πατρίδι. ἃ νῦν εἰς κεφαλὴν ὑμᾶς αὐτῷ δεῖ τρέψαι. id eſt, Hæc igitur obtabat iſte, patriæq; imprecabatur, quæ nunc vos oportet in ipſius caput vertere. Ita Cteſippus in Euthydemo Platonis: εἰμὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν, εἶπον ἄν σοι εἰς κεφαλήν. id eſt, Niſi dictu ruſticius eſſet, dicerem, tibi in caput. Nam ſophiſta collegerat, eos procurare interitum adoleſcentis qui vellent eũ doctum euadere, cum nõdum eſſet doctus: nam perit quod deſinit eſſe quod erat, & incipit eſſe quod non erat. Ita Maro:

- Quod dii prius omen in ipſum Conuertant.

Apud Ariſtophanem in Pluto Penia ratiocinatur ſi omnes homines diteſcerent, fore vt Chremylus ipſe cogeretur arare, fodere reliquosq; labores exhaurire vt iam afflictior viueret diues, quàm antehac vixerat pauper. Cremylus autem memor laborum, quos in paupertate pertulerat, abominatur hoc verbum, & in Peniæ caput reprecatur, dicens: ἐς κεφαλὴν σοί. id eſt, in caput tibi: vt ſubaudias, recidat. Celius ad M. Ciceronem, lib. 8. At Domitius cum manus ad os oppoſuit, re ad 9. Kalend. Iun. ſubroſtrarii, quod illorum capiti ſit, diſſiparant periſſe.

Iracundior Adria.

Qvi moribus parum eſt commodis, & irritabili ingenio. Adriæ comparatur prouerbio. Ita Flacci amica, qui cum fecerat diuortium,

Tu leuior cortice, & improbo
Iracundior Adria.

Ipſe fatetur ſe ſubiracundo fuiſſe ingenio.
Iraſci celerem, at ſic vt placabilis eſſem.
Item in ſatyra cuius initium, Iam dudum auſculto. Aeſchines in Demoſthenem, dicit eũ moribus fuiſſe adeo aſperis & incõſtantibus, vt cum Adria facilius ſit habere commercium quam cum illo: non quod illud mare ſit ceteris ſæuius, immo vix aliud mitius: ſed ita viſum eſt nõnullis, qui ſi nauigaſſent mare Britannicum aut Danicũ, faterẽtur Adriam indignum eſſe maris vocabulo.

Bos marinus.

Βοῦς ἐνάλιος, id eſt, Bos maritim⁹, de magnis, inſulſis & ad nihil vtilib⁹, quales ſunt phocæ,

æ, tantum paſcentes, nec operi, nec eſui vtiles, contra quam boues terreſtres. Refertur à Suida. Suſpicamur, autem legendum βοῦς ἐναύλιος, vt ſit idē quod mox ſequitur βοῦς ἐν αὐλίῳ κάθη. id eſt, bos in ſtabulo ſedes. Sic enim refertur in collectaneis Tarrhæi ac Didymi. Eſtque hemiſtichium Iambici trimetri.

Bos in ſtabulo.

Βοῦς ἐν αὐλίῳ. id eſt, Bos in ſtabulo, dicebatur inutilis & in ocio vitam agens. Heſychius indicat à Cratino dictum in fabula, cui titulus: Deliades, quamquam huius alibi meminimus.

Canis ad cibum.

Κύων ἐπὶ σῖτον. id eſt, Canis ad cibum. De iis qui in ſuum properant exitium. Qui canē volunt occidere, cibo oſtenſo adliciūt. Heſychius indicat hoc eſſe ſimile: βοῦς ἐπὶ σφαγήν, καὶ ὗς ἐπὶ δεσμά, id eſt, Bos ad mactationem, & ſus in vincula.

Bos in quadra argentea.

Βοῦς ἐπὶ πίνακος ἀργυροῦ. id eſt, Bos in quadra argentea, In eos qui perſonam ſuſtinent, officium aliquod egregium pollicentem, nec vlli tamen ſunt vſui, niſi ad voluptatē aut faſtum. Simillimum eſt illi, quod alibi retulimus: Bos ſeptimus, Olim apponebantur bellaria, ſic effic̃ta, vt nouæ lunæ cornua præ ſe ferrent, quod luna naſcens ac deſinens cornuta videatur. Quin & lunæ dicebantur huiuſmodi bellaria. Qua de re Suidas citat epigramma non inelegans:

Πῶς βοῦς ὑπάρχων αὔλακας γῆς οὐ τέμνεις,
Ἀλλ' ὡς πάροινος ἀγρότης ἀνεκλίθης;
Πῶς οὐχὶ καὶ σὺ πρὸς νομὰς ἀποτρέχεις
Ἀλλ' ἀργυροῦν ἄδυλον ἵστασαι τράγε,
Ἕστηκα τὴν σὴν ἐξελέγχων ἀργίαν. id eſt,

Qui nam fit, vt bos cum ſies, aruum haud ares,
Sed ebrii in morem recumbis ruſtici?
Quin hirce tu quoque curtis hinc in paſcua,
Sed potius hic imago ſtas argentea?
Hic ſto, tuam redarguens inertiam.

Meminit huius bouis Iulius Pollux lib. 6. ca. 11. demonſtrans hoc cibi genus inferri ſolere Apollini Dianæ, Hecatæ, & Lunæ. Finguntur & hodie variæ animantium ſpecies in bellariis. Huic non diſſimile eſt, quod Galli vocant regem chartarum, qui titulo verius, quam opibus rex eſt.

Accepta candela.

Diphilvs apud Athenæum lib. 15. in fabula cui titulus: Ἀγνοίᾳ, Ἅψαντες λύχνον λυχνοῦχον ἐζητοῦμεν. id eſt, adrepta candela, candelabrum quærebamus, cum res improuide geritur, oportuit enim candelabrum eſſe paratum, antequem candelam attingeres.

Vacuam inhabitare.

Κενὸν ἐγκατοικεῖν δόμον. id eſt, Vacuam habitare domum dicuntur, qui ſpeciem rei magnificam oſtētant, cū ipſo bono vacui ſint. Plato trimetrum citat, haud dubium, quin vulgo iactatum, quandoquidem auctoris nomen tacet: καὶ ἄσκει ὁπόθεν δόξεις φρονεῖν, ἄλλοις τὰ κομψὰ ταῦτα ἀφεὶς, εἴτε ληρήματα χρὴ φάναι εἶναι, εἴτε φλυαρίας, Ἐξ ὧν κενοῖσιν ἐγκατοικήσεις δόμοις, ζηλῶν οὐκ ἐλέγχοντας ἄνδρας τὰ μικρὰ ταῦτα, ἀλλ' οἷς ἐστὶ καὶ βίος, καὶ δόξα, καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγαθά. id eſt. Eaque exerce vndecumque videberis ſapere omiſſis iſtis ad oſtentationem facientibus, ſiue deliramenta ea vocari decet ſiue nugas,
Ex quibus inanes incolas tādem domos,
neque magnifacias viros, qui hæc minuta redarguūt, ſed illos potius, quibus adeſt res familiaris, & honeſta fama, aliaq; multa bona. De vacuo gratiarum ſcrinio diximus alias.

Στηνιῶσαι.

Στηνιῶσαι eſt alterum aſperis cōuitiis inceſſere. Athenis erat feſtum quoddam, in quo ius erat dicteriis & conuitiis in alios ludere. Vnde στηνιῶσαι dici cœperunt, qui liberius in quempiam debacchabantur. Feſto nomen erat στήνια, στηνοῦ enim proprie dicitur, quod aſperum auribuſque moleſtum eſt. Ita Heſychius & Etymologus. Simile illi, de plauſtro loqui.

A ſexaginta viris venio.

Athenienses mire delectabantur iis, qui riſum dictis aut factis mouere norūt, adeo vt ad hoc in diomeo, aut heracleo ſexaginta conuenirent, qui in ciuitate nominabātur ſexaginta viri, quemadmodum nos dicimus duumviros, triumuiros & decemuiros, magiſtratum ſignificantes, vt ſi quid ridicule dictum eſſet, vulgo ita loquerentur

ἀπ' ὀιξήκοντα τῆτο εἶπον. id eſt, Sexaginta viri hoc dixerunt, aut ἀπὸ τῶν ξ' κοντα ἔχω μαι. id eſt, à ſexaginta viris venio. Refert Athenæus lib. 14. Erat Athenis tribus quæ dicebatur Διομεῖς, à Diomo quodam Colyti filio, vnde Διομέων, vt ex Heſychio licet conijcere. Poterit per ironiam dici in dictum illepidum, & agreſte, dictum ſexaginta viris dignum: aut in ſtulte dicacem, hic nobis venit à ſexaginta viris.

Capite geſtare.

Qvos tenere amamus, capite geſtare dicimus. Plato lib. de Repub. 10. καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ σοφίᾳ οὕτω σφόδρα φιλοῦνται, ὥστε μόνον οὐκ ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς περιφέρουσιν αὐτοὺς οἱ ἑταῖροι. id eſt, Et huius ſapientiæ gratia tam vehementer amantur, vt amici tantum non eos in capitibus circumferant. Tranſlatum apparet à matribus ac nutricibus, quæ infantulos cunis impoſitos, capite portant. Simili figura Cicero dixit: Oculis ferre, pro vehementer amare: & in ſinu ferimus, quos ſingulari affectu proſequimur.

In frigidum furnum panes immittere.

Ἐπὶ ψυχρὸν ἰπνὸν τοὺς ἄρτους ἐμβάλλειν. id eſt, in frigidum furnum immittere panes dicuntur & hodie, qui docet indocilem, qui monet auerſum, aut qui alioqui ſumit inanem operam. Refertur apud Herodorum lib. 5. cui titulus Terpſichore. Conſultis manibus Meliſſa apparens, negauit ſe indicaturam, vbi reconditum eſſet depoſitum, enim ipſa algeret nuda. Nihil enim ſibi profuiſſe veſtes, quibuſcũ fuerat ſepulta, quod nõ eſſent exuſtæ. Aſtruxit fidem ſuis dictis hoc indicio ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἰπνὸν περίανδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. id eſt, quod in furnum cum frigeret, Periander ingeſſiſſet panes. Hoc ænigma ſolus Periander renunciatum intellexit, ſibi conſcius, quod cum exanimi coierat. Hoc ad prouerbii ſenſum opinamur eſſe ſatis, quo nobis licet caſti⁹, ac verecundius vti.

Mercurio dextro.

Hesychivs indicat veteres in iactu quodam ſolere omnis gratia præfari Mercurium, quemadmodum in conuiuiis, ἀγαθοῦ δαίμονος, καὶ διὸς σωτῆρος, de quibus ſuo dictum eſt loco. Idem indicat in ſortibus ducendis, primam ſortem dici ſolere Mercurium. Per iocum vſurpare licebit vbi quid aggredimur noui. Qui de ſumma periclitantur, dicuntur, omnem iacere aleam, qui primum tentant aliquid, dici poſſunt Mercurium ducere. Iulius Pollux lib. 6. c. 9. indicat in κρεανομίᾳ, id eſt, carnium partitione, primam carnium portionem ἑρμῦ κλῆρον, i. Mercurii ſortem appellari ſolere.

Ne Mercurio quidem credere.

Strabo lib. 2. de narratione parum probabili: οὐδ' ἂν τῷ ἑρμῇ πιστεύσαι τις λέγοντι. id eſt, quam ne Mercurio quidẽ credat aliquis narranti. Tametſi locus mẽdoſus eſt, vt ſunt pleraq; in hac prima editione. ᾧ ſine coniunctiſſa legendum eſt. Proprie cõueniet in eos, qui longinquis peregrinationibus circumacti, narrare ſolent prodigioſa. At viatorũ deus habebatur Mercurius.

Mercuriale.

Ἑρμαῖον Græci vocabant lucrum præter exſpectationem oblatum, à primitiis quas olim in viis ponebant Mercurio. iis viatores veſcebantur. Alii malunt ductum ab aceruis lapidũ, quos in itineribus ambiguis Mercurio ſacros ponebant. Sicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurii, ita qui tribuit inſipienti honorem: quamquam hic varie tractatus eſt Græcis. Quidam ita ſunt interpretati: ὡς ἀποδεσμεύει λίθον ἐν σφενδόνῃ, ὅμοιός ἐστι τῷ διδόντι ἄφρονι δόξαν. id eſt, qui religat lapidem in funda, ſimilis eſt tribuenti ſtulto gloriam. Alii pro hermæo vertetunt πολυάνδριον qui locus eſt multorum ſepulturę deſtinatus, & lapidem accipiunt non quoduis ſaxum, ſed gemmam. Nec multum inter ſe diſcrepant, qui vertetunt polyandrium, & qui hermæum, Nã & ſepulcra plebeiorum habebant congeſtẽ lapidum, vnde illud Maronis:

Monte ſub hoc lapidum tegitur Balliſta ſepultus.

In locũ ſordidum, ac funeſtum, ſtulte mittas gemmam. Non enim ornat locum, ſed ſordidatur à loco. In Hermęum vero ſi mittas quem uis lapidem, nihil eſt gratiæ. Nec enim extat in turba lapidum, ſingulorum officium: ſi gemmam, multo ſtultiores. Sed illorum eſt argutiſſima ſententia, qui vertetunt fundam. Non enim tantum perit officium tuum, ſed in tuum malum reſilit

filii: veluti ſi ſtulto lapidem innectas fundæ, dediſti quo te feriat. Verum hæc non ſunt propriè huius inſtituti. Suidas citat hęc abſque nomen clatura: Οὐ κατὰ τοὺς ἄλλους ἐγκαπήλους τὸ ἑρμαῖον ἐσῆι οὐδεὶς ἀρχ μεσῆι ἀδικεῖν ἑκὼν παρ᾽ ἑκόντος ὅτιῶν ἐωνήσατο id eſt, Nō iuxta cęterorum morē captus amore lucri, nec arbitratus ſe nihil peccare, ſi volens à volente quiduis mercatus eſſet. Idem refert hanc ſententiam tacito item auctoris nomine: Ἑρμαῖον ἐστὶ τῶν κακιόνων ἅπας ἐπιεικής. id eſt, Lucrum eſt improborum, quiſquis eſt humanus, ac modeſtus. Bonorum enim lenitas, inuitat malorum audaciam. Refert & illud ex Damaſceno vt apparet: καὶ ἐδόκει ἑρμαίῳ ἐντετυχέναι, ὁ μοὶ περιτυχών. id eſt, Videbatur ſibi in hermæum incidiſſe, quiſquis in me inciderat. Recreat enim viatorē, vbi dubius de via repperit aceruum Mercurii. Idē aceruus dicitur λόφος ἑρμαῖος. id eſt, tumulus ſiue collis Mercurialis. Philoſtratus in ſophiſtis Hermæum appellat theſaurum in ædificio repertū, & alias pro inſigni lucro ſorte obiecto vſurpat.

Filum neuiſti, & acu opus eſt.

PROVERBII faciem habet verſiculus vt apparet anapæſticus, quem Iulius Pollux libro decimo refert ex Hermippi fatis:

Ῥάμμα ἐπίκλωσας, προσδεῖ, καὶ ῥαφίδος. id eſt,

Filum ductum eſt, opus eſt & acu.

Cum ſignificamus non ſatis eſſe cœpiſſe, niſi pari induſtria perficias. Didiciſti artem, ſupereſt exercitatio. Didiciſti grammaticā, reſtat dialectica. Didiciſti ſacras litteras, reſtat bona vita.

Caluus cum ſis.

GREGORIVS Theologus ī epiſtola quadam ad Euſtochium ſophiſtam, quem laceſſiuerat: καὶ μὴδὲ ὑπὸ τῆς παροιμίας τῆς ἰδιωτικῆς ἐπισχεθεὶς φαλακρὸς ὢν κατὰ κριοῦ μὴ ἀναξ ζειν ἀντιπρόσωπος, μηδὲ τὴν σφηκιὰν κατ᾽ ἐμαυτοῦ, γλώσσαν πρὸς τὸ κακῶς λέγειν ἑτοιμοτέραν. id eſt, Ac nō ſaltem a prouerbio plebeio dicerim, cum ſim caluus non obuerſa fronte obnuere arieti, neque veſparum nidum in me prouocare, nimirum linguā ad maledicendum quam ad benedicendum promptiorem. De non irritandis crabronibus dictum eſt alias.

Argenteus puteus.

Φρέαρ ἀργυροῦν. i. Argenteus puteus. Athenæus lib. vndecimo, indicat olim ingens poculum dici ſolitum puteum argenteum: nā cyathi puſilli erant. Sunt & hodie qui delectantur e profundis poculis haurire, atque vt inquit ille, proluere labra, habentes in ore prouerbium: Multa aqua ori admota probe macerari barbam. Iocus eſt à tonſoribus, qui raſuri prius calida macerant barbam.

Malo aſino vehitur.

QVIBVS res ſunt parum ſecundæ, mala aſella vehi dicuntur ἐπ᾽ ὄνου πονηροῦ ὀχούμενοι. Suidas ceu prouerbiale refert, in dictione πονηρός. Felices enim eximiis equis inſidere gaudent, quo celerius perueniant eo quo volunt, nec inſcite iacietur in hominem parum feliciter coniugatum.

Allium in retibus.

Σκόροδον ἐν δικτύοις. id eſt, Allium in retibus, de ſordido commeatu dicebatur, hinc natum, quod Attici, quoties nauigationem, aut expeditionem adornabant, commercabantur allia, eaque retibus impoſita ſecum ferebant. Item in obſidionibus vrbium in precio erat allium, vnde illud citra nomen claturam apud Suidam, ἀπόλλυμαι τὰ σκόροδα πορθούμενος. id eſt, Perdo allia in obſidione. Thraces præcipue delectantur alliis, vtpote calidis, cum regionem inhabitent frigidam. Quin & hodie nautarū delicię ſunt allium, non ingratus & ruſticorum cibus, vtcumq; execratus Horatio. Locus erit adagio, ſi quem admoneas, vt philoſophiæ ſtudium aggreſſurus, paret ſeſe ad frugalem victum, ad vigilias ac labores, ſine quibus nō paratur eruditio, σκόροδον ἐν δικτύοις.

Sybaritici ſermones.

Συβαριτικοὶ λόγοι, Heſychius narrat ὅθω πον quempiam, Sybaritā opinamur, apud Grę cos ſummo ſtudio incubuiſſe, vt orationis quoque genus haberet lautum & opiparū: vnde iocum prouerbialem ortum, vt oratio nitidior & accuratior, Sybaritica diceret. Ea ſolet carere fide. Nā veritatis ſimplex ac breuis eſt oratio: talis enim ſolet hoīs oratio eſſe qualis vita. In exēplo ſunt Mecœnas

 & Apu.

& Apuleius ille deliciis effeminatus, hic Aſeret magus. De Sybaritarum apparatu dictum eſt in prouerbio Sybaritica menſa.

Maturior moro.

Πεπαίτερος μόρου. De Hectore Aeſchylus in Phrygibus ita loquitur apud Athenæum libro 2.

Ἀνὴρ δ' ἐκεῖνος ἦν πεπαίτερος μόρου. id eſt, Porro vir ille, erat moro maturior.

Dici poteſt vel in hominem miti ingenio præditum, vel in mollem, vel in vehemēter propenſum ad aliquid, velut in virginē nupturientem. Addit ex Nicandro huius arboris fructum primū omnium apparere. Adhibetur & huic arbori vellicatio, ad maturitatem. Opinamur fici genus eſſe, cum ſcribitur per omicron, μόρον.

Flos cinis.

Divvs Auguſtinus libro aduerſus Petiliani litteras 2. cap. 62. irridens quod aduerſarius iactaret, quod ſuorum animabus impletum eſſet cælum, corporum memoria terræ floruiſſent, reſpōdit: Sane de corporibus eorum multorum terrarū flores videmus, ſed ſicut ſolet dici, flos cinis. Donatiſtę ſuos qui ſibi manus attuliſſent, qui ve prouocaſſent alios vt ab eis occiderentur, ni mallent occidi, in numerum martyrum referebant, eorum monumenta frequentantes: vnde flores illos cinerem vocat. Dici ſolitum videtur in fugacitatem humanæ vitæ. Hodie floret iuuentus, cras erit in ſepulcro.

Homo ſemper contradicens.

Galenvs libro quo refellit Iulianum quemdam calumniantem aphoriſmos Hippocratis, refert hanc ſententiam, vt vulgo celebratam: οὐδὲν ἐστὶν ἀπειραντολογώτερον ἀνθρώπου. id eſt, nihil eſt pertinacius ad contradicendum, quam homo: ἀπειραντολογία eſt vitium quo quis garriendi finem neſcit facere. Conuenit in eos, qui numquam fatētur ſe victos. Hoc vitio maxime laborant ſtupidi, & imperiti.

Inſanire cum inſanientibus.

Τοῖς μαινομένοις συμμαίνεσθαι. id eſt, Cum inſanientibus inſanire dicebatur, qui ſe moribus quorumlibet attemperabat. Vſurpauit Galenus lib. περὶ φυσικῶν δυνάμεων I. Ἐπεὶ δ' ἱκανῶς ἠδολεσχήσαμεν οὐχ ἑκόντες ἀλλ' ὡς ἡ παροιμία φησὶ, μαινομένοις ἀναγκασθέντες συμμανῆναι, πάλιν ἐπὶ τὴν τῶν οὔρων ἐπανέλθωμεν διάκρισιν. id eſt, Poſteaquam autem ſatis nugati ſumus haud ſponte, ſed iuxta prouerbium, coacti cum inſanientibus inſanire, rurſus ad vrinarum diſcretionem reuertamur.

Callipyges.

Καλλίπυγοι dicebantur eleganti forma prædita. Athenæus libro 12. ad huiuſmodi fabulam refert originem prouerbii. Duæ ſorores ruſtici cuiuſdam filiæ, de formæ præſtantia inter ſe decertabant in via publica. Acceſſit adoleſcens, qui formas admiratus, patri ſeni oſtendit. Is maiorem præferens, eius amore captus eſt. Profectus in vrbem, lecto cœpit decumbere. Morbi cauſſam expoſuit fratri minori. Is rus profectus, cōſpectis puellis, minoris amore correptus eſt. Pater virginum collocat eas huius filiis, quas ciues ob inſignem formam appellarūt καλλιπύγους. Harum opibus extructum eſt Veneri templum, quam & ipſam a puellis dixere καλλίπυγον. De quibus Cercidas Scazontem citat.

Ἦν καλλιπύγων ζεῦγος ἐν Συρακούσαις. id eſt, Par callipygon quondam erat Syracuſis.

Eoſdem appellant πυγάργους, vt alibi diximus, in prouerbio λευκόπυγοι.

Quod volumus ſanctum eſt.

Divvs Auguſtinus lib. contra Creſconiū grammaticum 4. Non iam vt vetus prouerbium fertur, quod volumus ſanctū eſt, ſed etiam quando volumus, & quandiu volumus. Alibi, ni fallimur, citat ex Ticonio Donatiano. Eſt hemiſtichium carminis heroici.

Ne crepitu quidem digiti dignum.

Athenaevs libro 12. de Sardanapali epitaphio loquens: καὶ τελευτήσας δείκνυσιν ἐν τῷ μνήματος τύπῳ τοῖς δακτύλοις, ὡς καταγέλωτές ἐστιν ἄξια τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα, οὐκ ἄξια ὄντα ψόφου δακτύλων, id eſt, Et mortuus declarat in monumenti ſtatua digitis, quā deridiculæ ſint res hominum, ne digitorū quidem crepitu dignę. Mox Ariſtobolus apud eundem indicat Sardanapali ſepulcro impoſitam fuiſſe ſtatuā, dexterę manus digitis ea ſpecie compoſitis, qua ſolemus edere crepi-

re crepitum. Et geſtus is, & prouerbium in hodiernum vſque diem manet apud noſtrates, cum aiunt ne huius quidem facio.

Coriaceum auxilium.

Σκυτίνη ἐπικουρία. id eſt, Coriaceum ſiue Pelliceum auxilium apud Atticos infirmum & imbecille dicebatur. Refertur apud Heſychium. Athenæus libro 12. indicat dictum in quendam Sannyrionem macilentum, quod præter pellem nihil haberet. Apud eundem lib. 13. Antiphanes philoſophos macilentos notans: μετὰ σοφιστῶν νὴ δία λεπτῶν, ἀσίτων, σκυτίνων. id eſt, Cum ſophiſtis per Iouem macilentis, impaſtis, pelliceis. Tales erant olim philoſophi.

Tanagræus cetus.

OBESVM, ac prægrandi corporis mole τὸ ταναγραῖον κῆτος appellabant, a Tanagra Bœotię ciuitate, quam Homerus γραῖαν vocat, Lycophron Pœmandriam appellat, maritimam, ad quam delatus cetus immani magnitudine prouerbio locum dedit. Refertur ab Athenęo libro 12.

Legatus non ceditur, neque violatur.

SCHOLIASTES in Iliados quartũ refert hoc prouerbium: πρέσβυς οὐ τύπτεται οὐδὲ ὑβρίζεται. id eſt, Orator nec percutitur, nec violatur. Quod pręconum genus olim habitum fuerit ſacrũ. Id iure gentiũ receptum eſt, vt legati publica fide veniãt & redeant inuiolati, etiã ſi perferant atrocia: quales erant olim feciales ac patres patrati. Nunc in mediis etiam bellis caduceatoribus parcitur. Deflecti poterit ad bene monentem, ſiue recta conſulentem, ſiue concionantem libere. Legatus eſt, refert mandata ſui principis, aut agit negotium publicũ, non eſt fas illi vim admouere.

Herculani lecti.

Ἡράκλειαι στρωμναί. id eſt, Herculani lecti, dicebantur molles ac delicati. Teſtis eſt Athenęus libro 12. quod dictu mirum eſt, cum Cynici ſibi vindicent Herculem. Sed is, qui hæc loquitur apud Athenęum, hoc agit vt perſuadeat Herculem mollem, ac voluptariam egiſſe vitam: ceterum quę de illius laboribus feruntur apud poetas, mera eſſe figmenta. Sic homines blandiuntur ſuis vitiis.

Ἀποσκυθίσαι.

ATHENAEVS libro 12. narrat, quod Scythæ, cum multis calamitatibus premerentur, pluſum, ac delicias omnibus populis, quibus imperabant detondebant comã: vnde ceteri raſuram ignominiæ ludibriique cauſſa factam, appellabãt ἀποσκυθίσαι. Quæ res atrocis belli cauſſa fuit. Conueniet in quoſdam aſperis moribus, quibuſcum vix quiſquam habet commercium, niſi diſcedat cum ignominia.

Macilentior Leotrephide.

Λεπτότερον λεωτρεφίδου καὶ θαυμαντίδος. id eſt, Gracilius Leotrephide ac Thaumantide. Leotrephides inſigni macilentia corporis comicorum ſalibus locum dedit, in quem Hermippi verſus referũtur apud Athenæũ libro 12.

Θύουσι νῦν δὲ βοΐδια
λεωτρεφίδου λεπτότερα καὶ θαυμάντιδος. i.
Immolant nunc buculas
Exiliores Leotrephide ac Thaumantide.

Notatus eſt à multis & Cineſias poeta, procero, ſed tam gracili corpore, vt corticibus arborum circuncinxerit ne inflecteretur, ob id ab Ariſtophane dictus φιλύρινος. Nobilitatus eſt & Philetas poeta, qui globos plumbeos pedibus addebat, ne ventis abriperetur. Tanta erat corpuſculi tenuitas. Congruet in homines exiles ac prætenues. Iucundius erit, ſi transferatur ad inopiam ingenii, aut dictionem aridam, ieiunam & exanguem.

Cape nihil, & ſerua bene.

Λάβε μηδὲν καὶ κράτει καλῶς. id eſt, Cape nihil, & ſerua bene. Videtur in eos dictum, qui cum doceant friuola, tamen iubent auditores meminiſſe. Galenus de Platonis & Hipocratis placitis libro 3. ὅτι γὰρ μόνως οἶμαι πιθανώτατα τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν λεγόμενον ὑπάρχειν αὐτῇ. τὸ λάβε μηδὲν καὶ κράτει καλῶς. id eſt, Siquidem hoc vno modo perſuadebitur, quod adſit illi illud prouerbii, Cape nihil, & ſerua bene. Congruet in doctrinã inutilem, ac falſam.

Μυιοσόβαι.

ET hodie vulgo dicuntur μυιοσόβαι, id eſt, muſcarũ abactores, qui friuolis officiis cuipiã obſeruiũt, quod a Perſarũ deliciis natũ

indicat Athenæus libro 12. qui in cõuiuiis μυιοσόβας, adhibeant, quod nunc apud Italos plebeium eſt. Et μυιοσοβεῖν eſt abigere muſcas, quod quadrabit etiam in illos qui tenere amant quempiam, vt minimo etiã illius incommodo offendantur, vt conueniat cum illo quod alibi retulimus ex Homero:

Ὡς ὅτε μήτηρ
Παιδὸς ἐέργει μυῖαν ὅθ' ἡδέϊ λέξεται ὕπνῳ. i.
Non ſecus atque genitrix.
Muſcam arcet puero ſomno mulcente cubanti.

Miſerior monomachis.

NON caret prouerbii ſpecie quod ex Poſidippo Comico refert Athenæus libro 4. τῶν μονομαχούντων ἀθλιώτερος. id eſt, miſerior his qui monomachiam exercent. Nã hi duriſſima lege committuntur, vt aut alter aut vterque pereat. Carmen ſic habet:

Ὁ μὴ πεπλευκὼς οὐδὲν ἑώρακεν κακόν,
Τῶν μονομαχούντων ἐσμὲν ἀθλιώτεροι. id eſt,
Vidit mali nil, nauigandi qui eſt rudis,
Ipſis monomachis miſeriores nos ſumus.

Hos Latini vocabant gladiatores, quo ſpectaculo cum nihil poſſit immanius eſſe, tamen olim Romanis erat in deliciis. Lepidius fiet, ſi transferatur ad contentionem cum homine improbiſſimo ſuſceptam, qua ſi pugnam dicas gladiatoriam.

Zenonium eſt & lentem coquere.

TIMON Phliaſius apud Athenęum lib. 4. καὶ Ζηνώνειον γε φακῆν ἕψειν. id eſt, Zenonis eſt & lentem coquere. Zenon Stoicorum princeps fuit, qui docet ſapientem omnia recte facere, nec referre quid agat, ſed in minimis pariter ac maximis ſapientem eſſe ſui ſimilem. Ex quo conſequitur, ad lenticulam recte coquendam opus eſſe ſapientia Zenonis. Natum ex Apophthegmate qđ refert Diogenes Laertius. Cum enim Zenon diſſereret ſapientem omnia recte facere, quidã irridens obiecit, Igitur & lenticulam recte coquet. Zenon annuit, & collectionem approbauit. Serio licebit vti, cum dicemus eſſe viri boni etiã in rebus minutiſſimis ſui ſimilem eſſe: aut egregium artificẽ, in quacumq; materia declarare qualis ſit artifex.

Oliuam ne comedas.

CRYSIPP. apud Athenæum libro decimo, in opere. περὶ τοῦ καλοῦ tradit huiuſmodi ſententiam, μὴ ποτὲ ἐλαίαν ἐσθίειν ἀκαλήφην ἔχων χειμῶνος ὥρᾳ, id eſt, Ne quando comederis oleam, cum habeas vrticã hyberno tempore. Opinamur illum ſentire de herba, nõ de piſce. Nec vſum adagii videmus, niſi ſi quando ſignificabimus extremã victus parſimoniam, vt nec vrticæ quidquam adhibeatur condimenti. Mox ſubiicit, βολβοφακῆν velut delicias, cibi genus vt Gręca vox indicat ex bulbis & lenticula confectũ. βολβοφακῆν, βαβαὶ, βαβαί. Vrtica calida eſt, ſed minoris conſtat quam oleum. Subindicat autem æſtiuis menſibus nec oleo nec vrtica opus eſſe.

Olla lenticulam attigit.

EPICHARMVS apud Athenęum eo quē modo citauimus loco, χύτρα δὲ φακέας ἅψετο. Sed olla lenticulam attigit. Conueniet in eos, qui vehementer propenſi ſunt ad aliquid, velut huc nati, vt vltro nulla data occaſione ſe conferant ad id quod appetunt. Olla fictilis videtur amare lentem, ac veluti vltro venire ad lentem. Simile illi, quod alibi retulimus: Ipſa olera olla legit, & equum in planiciem.

Qui non zelat.

DIVVS Auguſtinus aduerſus Adimantum cap. 13. indicat vulgo iactatum, qui non zelat non amat. Quod ſane & hodie fertur, cum negant illic eſſe amorem vbi non eſt zelotypia. Verum eſt ex amoris vehemẽtia naſci zelotypiam, ſed eadem interdum naſcitur ex inopia mentis.

Lens deus.

APVD Athenæũ libro quarto refertur hic trimeter, vt apparet prouerbialis:

Φακός σε δαίμων, καὶ φακῆ τύχη λάβοι. id eſt,
Te lens deus corripiat & fortuna lens.

Φακὸς dicitur lens cruda, φακῆ cocta, vt indicat etymologus. Conueniet quoties eadem ad faſtidium iterantur. Dæmon autem Gręcis fortunam ſonat, vnde cacodæmones dicuntur infelices, & idem ſonat, τύχη, nec intereſt niſi qđ dæmon eſt mas, τύχη femina.

Trabs in omnibus.

Δοκὸς δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται. id eſt, Trabs in omnibus facta eſt. Videtur hemiſtichium ex poeta quopiã, quo ſignificatũ eſt, nihil eſſe

tam

tam certum quin obſtet ſcrupulus, cogens nos ad exactiorem rei cõſiderationem. Porrò Græca vox δοκὸς anceps eſt ad trabem, quam δοκὸν malunt ſonare, & ad conſiderationem, quam δόκον. Notum eſt illud Socratis φρόντιζε, id eſt, ſollicite cõſidera. Diuerbium refert Galenus de Differentiis pulſuum libro 3. Tranſlatum apparet ab aratione, quam difficilem reddit trabs ſubinde occurrens in aruo proſcindendo.

Ex libro gubernatores.

GALENVS in libro, quẽ conſcripſit de ſuis libris. Ἀλλ᾽ οἱ μὴ μαθόντες παρὰ διδασκάλοις, ἐοίκασι, κατὰ τὴν παροιμίαν, τοῖς ἐκ βιβλίων κυβερνήταις ταῦτα ζητεῖν. id eſt, Ceterum qui nõ didicerũt ſub præceptoribus, ſed iuxta prouerbium ſimiles ſunt gubernatoribus è libro, iſtiuſmodi quærunt. Idem libro de Cõpoſitione pharmacorum tertio: ἔοικε τοῖς κατὰ τὴν παροιμίαν λεγομένοις ἐκ βιβλίων κυβερνήταις. id eſt, Adſimilis iis, qui prouerbio dicuntur gubernatores è libro. De mutis magiſtris alibi dictum eſt.

Fractibus auribus.

GALENVS contra Thraſybulum: ἀνίσι τὰ θαυμαστὰ ταυτὶ συγγράμματα, νῦν ὑπὸ τῶν τὰ ὦτα κατεαγότων πεφορημένα. id eſt, Quorũ ſunt admirandi iſti libri, qui circumferuntur ab his fractas gerunt aures. De pugilibus, ni fallimur, ſentit, qui poſtea facti medici ſcribũt libros: aut potius de libris imperitorum medicorum, qui leguntur à pugilibus, qui ſolent habere laceras aures more ſuum, oculos ſugillatos, totam faciem tuberibus notatam, ex arte quam exercẽt. Galenus enim crebro ſe ſtomachatur in athletarum genus. Vſus eſt hoc adagio Plato in Gorgia, nec ſatis liquet quo ſenſu. Etenim cum Socrates dixiſſet ſe audire, qđ Pericles reddidiſſet Athenienſes deteriores, nimirum ignauos ac timidos, loquaces & auaros, vt primus mercenaria ſtipẽdia inſtituiſſet: Callicles reſpondet: τῶν τὰ ὦτα κατεαγότων ἀκούεις ταῦτα ὦ Σώκρατες. id eſt, Ab his qui aures habent fractas audis iſta o Socrates. Sentit de athletis & barbaris, quibus ignaui videntur à militari ferocia alieni. Hanc coniecturã noſtrã tantiſper valere volumus, dum aliquid adferetur explo ratius. De perforatis aurib' dictũ eſt alias. Conueniet in hominem pugnacem, & vt no tantem multos, ita notatum à multis.

Coruus albus.

Dé raris inuentu dixit Iuuenalis:
Coruo quoque rarior albo.
Ammianus in epigrammate:
Θᾶττον ἔην λευκοὺς κόρακας πτηνάς τε χελώνας
Εὑρεῖν. id eſt,
Aut albus coruus prius, aut teſtudo volucris,
Inuenietur.

Galenus libro, περὶ φυσικῶν δυνάμεων primo, taxans Lycum quendam qui nec Eraſiſtratum ſequeretur, nec ipſe verum adferret, ait: ὥστε ὁ λύκος οὔτ᾽ ἀληθῆ λέγων φαίνεται οὔτε ἐρασιστράτεια. λευκὸς τοίνυν κατὰ τὴν παροιμίαν ἔοικε κόραξ, μήτε αὐτοῖς τοῖς κόραξιν ἀναμιχθῆναι δυνάμενος διὰ τὴν χρόαν, μήτε ταῖς περιστεραῖς διὰ τὸ μέγεθος. id eſt, Itaque Lycus, dum palam eſt eum neque vera loqui, neque eadem cum Eraſiſtrato, ſimilis videtur albo coruo, qui nec ipſis coruis admiſceri poſſit ob colorem, nec columbis ob magnitudinem. Conueniet in hominem ſui ingenii, & alienum à ſenſu communi. Sũt enim quos pudet vſquam cum quoquam conſentire, quaſi nihil verum ſit, niſi diuerſum ſit.

Aſino fabulam.

GALENVS περὶ φυσικῶν δυνάμεων libr. 3. τοῖς δ᾽ ἄλλοις οὕτω γενήσεται τὸ γράμμα περιττόν, ὥς εἴ τις καὶ μῦθον ὄνῳ τις λέγει. id eſt, Reliquis vero tam inutile fuerit ſcriptũ, quã ſi quis aſino narret fabulam. Extat in Græcorum collectaneis, ὄνῳ τις ἔλεγε μῦθον, ὁ δὲ τὰ ὦτα ἐκίνει. id eſt, Aſino quiſpiam narrabat fabulam, at ille mouebat aures. Ad hoc adluſit Galenus lib. de Differẽtia pulſuum ſecundo: ἐπὶ τούτοις ὁ μὲν γέρων ὥσπερ ὄνος ἔσειεν ἤδη τὰ ὦτα. id eſt, Ad hæc ſenex quidẽ ille, velut aſinus quatiebat auriculas, opinamur, quod non aſſentiretur: eſt nobis de his alias dictum non nihil.

Sub aliena arbore fructum.

Ex aliena arbore fructum legere dicuntur, qui fruuntur aliorum laboribus. Ita Fabius apud Liuium libro ab vrbe cond. decima, Fabius, inquit, quam arborem conſeruiſſet, ſub ea legere alium fructum, indignum ducere. Finitimum eſt illi: Alienam meſſem metit.

eſſe retis inuolutis flexibus ſinuoſum, ac perplexum quod à Græcis dicatur γαγγάμων à γῶ quod eſt capio, vt indicat etymologicus, putans & γαγγάμην appellari, vnde & γαγγαμουλκοὺς dici qui piſcantur hoc retis genere, & γαγγαμεῖς. Aut idem eſt cum ſagena, aut ſimillimum. Pollux citat Aeſchilum, qui negotium inuolutum & explicatu difficile, γαγγάμωνα dixerit, quemadmodum dicimus, naſſam. Vnde ventris locum circa vmbilicum γαγγάμωνα dictum, quod illic appareat circumuolutio quædam neruorum. Fortaſſis & interior aluus ſic appellatur, quòd inteſtina in ſeſe cōplicentur, ne mox effluant ſtercora.

Sacer manipulus.

Ιερὸς λόχος. id eſt, Sacer manipulus olim dicebatur, quemadmodum dicimus ſacram ancoram iaciendam, aut rem ad triarios rediiſſe. Athenæus libro 13. declarât apud Thebanos exercitus partem fuiſſe quam illi ἱερὸν λόχον nominabant, eam conſtitiſſe ex amantibus, & amatis, & ob id præcipuū belli robur in his fuiſſe ſitum, quod reddat fortiſſimos ad mortis etiam contemptum animans. Vſus erit, ſi quis dicat rem Chriſtianam hodie à monachis velut à ſacro manipulo pendere.

Poſtico diſcedere.

Galenvs περὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων lib. 2. εἰ δὲ ἐκ πολλῶν σύγκειται τῇ κηπαίᾳ κατὰ τὴν παροιμίαν πρὸς ἀσκληπιάδην ἀποκεχωρήσαμεν. id eſt, Si ex pluribus conſtat, poſtico quod dici ſolet, ad Aſclepiadem receſſimus ſiue defecimus. Poſtico autem recedere dicitur qui furtim abit, aliis inſciis ſeſe ſubducens. Sic Horat. Poſtico falle clientem quod & hodie non raro faciunt magnates. Idem alia forma dixit: In Ariſtippi furtim præcepta relabor. Thomas Linacer vir incomparabili doctrina, κηπαίαν vertit per horti poſticum. Aedes quibus eſt adiunctus hortus duas habet ianuas, anticam, & poſticam. Antica ſpectat ad publicam viam, poſtica ducit ad hortum: per hanc elabebantur, qui clanculum abire cupiebant. Quoſdam pudet παλινῳδεῖν, ſed diſſimulanter tranſeunt in alienam ſententiam, alii per occaſionem ſubducunt ſe negotiis. In hos congruet prouerbium.

Vtres Thylaci.

Ασκὸς καὶ θύλακος, id eſt, Vter & Thylacus dicebatur, qui cibo potuiq; indulgebat. ἀσκὸς enim vter eſt vinarius θύλακος vas farinariam. Athenæus lib. 11. refert hos verſus ex Alexidis Heſione, qui dicuntur ſub perſona Herculis:

ἤτησε κύλικα, καὶ λαβὼν ἑξῆς πυκνὰς
Ελκει, κατατλεῖ, κατάτε τὴν παροιμίαν
Αεί ποτ' εὖ μὲν ἀσκὸς εὖ δὲ θύλακος
Ανθρωπος. id eſt,
Calicem popoſcit, ac datum, crebro bibens.
Trahitq; & hauſit, & vt habet prouerbiū,
Sēper bene vter, thylacus ſemper bene eſt.
Homo. Itidem Horatius:
Si ventri bene, ſi lateri, pedibusque tuis, quid
Diuitiæ poterunt regales addere maius?

De lurconibus, ac ventribus dictū eſt alias non ſemel.

Ignarium dare.

Seneca libro de Beneficiis quarto, refert vt vulgo iactatum, Vt doleat, inquit, tibi, vt poſtea conſideratius loquaris, quod dicere ſolemus, ignarium dabo De lapide pyrete ſentit, ni fallimur, quem alii viuum, nonnulli ignarium vocant; quod plurimum habeat ignis, vt attritu digitos adurat, & alioqui ponderoſiſſimus. Itaque dicebatur ignarium dare, qui ſuggereret quod dolore quodam reuocaret hominem à peccādo; quemadmodū lapis digito additus vel pondere vel attritu non ſinit hominem obliuiſci, cuius gratia ſumpſerat eum. M. Tullius haud abſimili forma dixit in Antoniū Philippica ſecunda: Num exſpectas, dum te ſtimulis fodiam? hęc te ſi vllā habes partem ſenſus lacerât, hæc cruentat oratio. Terentius: Noli fodere latus. Perſius:

Atq; aliquis cubito ſtantē prope tangens.

His enim geſtibus admonemus, quemadmodum & vellendo aurem, de quo nobis prius dictum eſt.

In morbo conſumat.

Seneca libro de Beneficiis 4. Quingenti, inquit, denarii ſunt, illud, quod dici ſolet, in morbo conſumat. Zeno cuidam promiſerat quingētos denarios mutuo admonitus ab amicis, hominem eſſe malæ fidei, tamen credidit, vel ob hoc quia promiſerat, & ſumma erat exilis. Solent igitur creditores cum ſentiunt non redditurо creditam pecuniam, nec exiſtimant operæ preciū ob tantillū legibus agere, dicere, habeat, cōſumat in morbo. Qui ſermo dubium habet ſenſum.

ſenſum. Poteſt enim ab amico dici, qui nolit deeſſe amico quod impendat ſi morbus inciderit: poteſt & ab inimico, qui malo vito morbum optet.

Vel Megaram vſque.

MANET is ſermonis color & hodie, vbi quid ſignificamus magni precii, nobiſque vehementer expetitũ, dicimus, huius rei gratia vel in Indiam vſq; proficiſcere. Aut digna res eſt, cuius gratia vel in Hyberniam vſque nauigetur. Socrates apud Platonem in Phædro: ἦ γὰρ ἀνἀςεῖοι καὶ δημωφελεῖς εἶεν οἱ λόγοι, ἔγωγε οὖν οὕτως ἐπιτεθύμηκα ἀκοῦσαι, ὥστ' ἐὰν βαδίζων ποιῇ τὸν περίπατον μεγάραδε, καὶ κατὰ ἡρόδικον προσβὰς τῷ τείχει πάλιν ἀπίῃς, οὐ μή σου ἀπολειφθῶ, id eſt, Nam profecto feſtiui & in publicum vtiles fuerint ſermones. Nobis ſane tanta cupiditas eſt audiendi, vt ſi pedibus vel Megaram vſq; ambules, ac mox iuxta morem Herodici, vbi ad mœnia acceſſeris, denuo abſcedas, non te ſim relicturus. Ambigue dictum κατὰ ἡρόδικον. Incertum enim vtrum Herodicus quiſpiam hoc dixerit, an Herodicus aliquis in populi riſum abierit, qui cum tantum itineris cõfeciſſet, vel oblitus aliquid vel mutata ſententia, à mœnibus Megarenſibus redierit Athenas, quomodo Phædria Terentianus à diuerticulo redit in vrbem. Vnde hoc ipſum iuxta Herodicum prouerbii ſpeciem habet, in hominem incerti cõſilii, aut qui ſero mutat ſententiam, cum deliberandum ſit antequam incipias. Simile illi: Dignum propter quod vadi moniũ deferatur.

Omnem vocem mittere.

Πᾶσαν φωνὴν ἱέναι. id eſt, Omnem vocẽ mittere dicebantur qui nihil omittebant, quo perſuaderent. Etenim qui totus eſt in hoc vt perſuadeat, nunc argumẽtatur, nunc obiurgat, nunc blanditur, nũc pollicetur, nũc minitatur: καὶ παντοῖος γίγνεται, vt flectat audientem. Plato de Legib. 10. μηδαμῶς ὦ ξένε, ἀλλ' εἴπερ τυγχάνει γε ὄντα καὶ σμικρὰ πειθώ τις περὶ τὰ τοιαῦτα, δεῖ μηδαμῇ κάμνειν, τόν γε ἄξιον καὶ μικρὸν νομοθέτην, ἀλλὰ πᾶσαν τὸ λεγόμενον, φωνὴν ἱέντα, τῷ παλαιῷ νόμῳ ἐπίκουρον γίγνεσθαι λόγῳ, ὡς εἰσὶ θεοί. ideſt, Nequaquam ò hoſpes, ſed ſi forte fuerit vel exigua perſuadẽdi ratio, circa huiuſmodi, haud quaquã oportet defatigari, præſertim legum auctorẽ, ſi modo vllius ſit precii: quin potius, emiſſa quod dici ſolet, omni voce, veteri legi ſuppetias ferre debet, docens rationibus eſſe deos. Idẽ in Phædro: τούτου τοι ἕνεκα χρὴ πάντας τοὺς λόγους ἄνω καὶ κάτω μεταςρέφοντα ἐπισκοπεῖν. id eſt, Huius itaque gratia oportet, omnibus rationib' ſurſum deorſum verſatis, diſpicere, &c. Sumptum videtur ab incantamentis, in quibus ſi parum mouent preces, adhibent efficaciores. Id alicubi indicat Plato, tametſi locus in præſentia non ſuccurrit. Indicabitur, cum occurrerit. Vide num omnem vocem, dicat omnem contentionẽ. Solent. n. patroni cauſſarum cũ magno ſtudio cauſſam agũt vocem intendere. Paullus Apoſtolus ad Galatas c. 4. cum ait: ἤθελον δὲ παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, καὶ ἀλλάξαι τὴν φωνήν μου, tale quiddam ſenſiſſe videtur. Nam qui nunc obiurgat, nunc blanditur, nunc ſe prædicat, nunc ſemet demittit, nunc territat, nunc conſolatur, vtcumq; poſtulat eorũ vtilitas quos perire nõ vult, veluti doctus incãtator mutat vocem ſuã, vt aliquo pacto perſuadeat.

Magadari.

Μαγαδίζειν ſiue μαγαδεύειν, dicebãtur olim, qui bilingues eſſent, eodem ore laudantes ac vituperantes, blandientes & obiurgantes, pudicẽ, & obſcenẽ loquentes. De magadide multa diſſerit Athenæus lib. 14. dubitans citharæ ne genus ſit, an fiſtulæ. Quidam eandem putant eum ſambuca, nonnulli & cum pectide. Verum hoc nihil ad prouerbium, quando conſtat organum eſſe διφωνον, quod ſimul emittit geminam vocẽ, grauem, & acutam, harmonia quæ dicitur διὰ πασῶν. Citatur ex Alexandride hic ſenarius.

Μάγαδιν λαλήσω, μικρὸν ἅμα σοι καὶ μέγαν. i.
Magnum ac puſillum, proloquar Magadin ſimul.

Ait vetuſtum eſſe genus, repertũ à Lydis, nomen inditum eſt à Thrace quodam, cui nomen erat Magdus. Alii putant inuentum eſſe Sapphus. Pindarus magalin appellat ψαλμὸν ἀντίφθογγον, qualis eſt cantio, cũ ſimul concinunt viri & pueri impuberes. Hac de re nõnihil attigimus in prouerbio, Ex eodem ore calidũ, & frigidum efflare.

Chalcenterus.

Χαλκέντερος olim dicebãt inſigniter patiẽs laborum,

laborum, atque indefatigabilis, velut habens ærea inteſtina, qualem fabulæ narrãt fuiſſe Talo cuſtodem inſulæ Cretæ. Hoc cognomen inditum eſt Didymo grammatico, ob incredibilem numerum librorum, quos ſcripſiſſe dicitur. Eadẽ de cauſſa Origenes dictus eſt Adamantius.

Origanum tueri.

Ὀρίγανον βλέπειν, dicebantur qui robur & maſculum animum præferebant. Suidas refert hoc carmen ex Ariſtophane, vti cõiicimus, licet metro deprauato:

Παρέξομ' αὐτὸν ἀνδρεῖον τὸ λῆμα, καὶ βλέποντα τ' ὀρίγανον. id eſt,
Præbebo meipſum animo virilẽ, ac tuentem origanum.

Sumptum ab acrimonia herbæ, vt reſpondeat illis alibi dictis, tueri ſinapi aut naſturtium. Quidam cunilam vocat, eius generis, quod Dioſcorides appellat heracleoticum. Nam eſt aliud genus dictum ὀνῖτις, eſt tertium quod Panaces Heracleum vocant. Ita Dioſcorides lib. 3. Plin. lib. 20. c. 14. tradit origanum non diſſimile pulegio ſylueſtri.

Thurium lema.

Θούριον λῆμα dicebant animum intrepidum, & ad bellum paratum. Nam λῆμα genere neutro Græcis ſonat, volũtatem, animum ſiue propoſitum, aut dignitatem & auctoritatem, vox dicta à λῶ quod eſt volo. Nam λῆμμα quod ſcribitur per geminum μμ. venit à λάβω ſiue λαμβάνω, eſt argumentum, quod adſumitur ad probationẽ. Thurion autem dicitur quidquid eſt vehemens ac bellicum. Vnde Hom. θοῦριν ἀλκήν, id eſt, Thuriũ robur appellat. Quin & ipſe Mars dictus eſt θοῦρος, à θορεῖν quod eſt inſilire. Suidas citat ex Ariſtopha. Inuenitur & θούριος λόγος, pro ſermone diuinitus afflato, ac vehementi, cum quis intrepide cum auctoritate loquitur.

Nec elephantus ebiberet.

Οὐδ' ἂν ἐλέφας ἐκπίοι. id eſt, Ne elephantus quidem ebiberet. De poculo prægrandi, eũ elephantus proboſcide immenſam aquarũ vim cum libet, hauriat. Athenæus lib. 11. citat ex Epinico:

Ἐλέφας ἐλέφαντα περιέχει ῥυτὸν
Χωροῦντα δύο χοᾶς, ὃν οὐδ' ἂν ἐλέφας ἐκπίοι. i.
Duas choas capiẽtem, vt hunc ne elephas quidem
Ebibere poſſit.

Rhytus autem poculi genus eſt, ſpecie cornu, quod videtur eburneum fuiſſe, impoſitum imagini elephanti. Subiicit autem: οὐδὲν ἐλέφαντος γὰρ διαφέρεις οὐδὲ σύ. id eſt, Nam ne tu quidem quidquam differs ab elephanto, vt eſſet quadruplex elephanti mentio. Prouerbium hoc poſterius ante retulimus, hoc loco non citato. Porro choa menſuræ genus eſt. Dicetur in librum inſulſum ac loquacem, quem ne patientiſſimus quidem perlegere ſuſtineat.

Sacer piſcis.

Ἱερὸς ἰχθύς. id eſt, Sacer piſcis dicebatur, cui nemo nocebat, ſed ſui iuris erat. Suidas indicat eſſe apud Homerum, Quidquid enim ingens ac præclarum haberi volebãt veteres, ἱερὸν appellabant, velut apud Homerum ἱερὸν μένος ἀλκινόοιο. id eſt, ſacra vis Alcinoi. Per iocum dici poterit in hominẽ prægrandem & in precio habitum, cum ſit ſtupidus & infans. Meminit & Athenæus.

Φελλῖνας.

Φελλῖνας leuis dicitur, quaſi dicas ſuberinus. Nam φελλὸς cortex eſt arboris ſemper fluitans, qui Latinis dicitur Suber. Vnde & φελλεὺς dicitur locus aſper ac petricoſus, aptior ad paſcendas capras, quam ferendas fruges, quod terra veluti ſupernatet ſaxis. Vnde & φελλόδρυς dicitur, quod fluitat, nec habet radices. Quin & hodie lingua Britãnica commodum hominem minimeque difficilem, φελλεία vocat. Hanc morum leuitatem Græci vocant εὐήθειαν, quæ vox in vitium ſonat. Plato lib. de Repub. 3. εὐλογία ἄρα καὶ εὐαρμοστία καὶ εὐσχημοσύνη καὶ εὐρυθμία, εὐηθείᾳ ἀκολουθεῖ, οὐχ ἣν ἄνοιαν οὖσαν ὑποκοριζόμενοι καλοῦμεν ὡς εὐήθειαν, ἀλλὰ τὴν ὡς ἀληθῶς, εὖ τε καὶ καλῶς τὸ ἦθος κατεσκευασμένην διάνοιαν, id eſt, Ergo ſermonis probitas, morum compoſitio, decus & concinnitas ſequitur εὐήθειαν, nõ hanc inquam, quam vitio blandiẽtes, vocamus eo nomine, quaſi ſit morum bonitas, cum ſit amentia, ſed mentem vere moribus bonis pulchriſque inſtructam. De his nonnihil attigimus in prouerbio: Subere leuior. De profundo ſulco animi dictum eſt alias.

Ἴσον ἴσῳ.

Ἴσον ἴσῳ, id eſt, Par pari dicebant, vbi quid ex æquo moderatum ſignificabant. Sermo ductus à potoribus, qui frequenter de æqualitate

litate diſputant, interdum pugnis & enſibus. Sed olim æqualitas erat, vt tantundem adderetur aquæ quantum eſſet vini. Athenæus lib. 11. ex Ariſtophanis fabula, cui titulus Philonides, citat:

Τοιγαρῦν ἐμοὶ μὲν ἀρτίως ὁ δεσπότης
Δι' ἀρετὴν τὸν θηρικλέων δῶκε κύλικα
Ὑπερφρίζουσαν τρυφῶσαν ἴσον ἴσῳ κεκραμένην
Γεγοφέρων ἰδὼν. id eſt,

Proinde iam nuper meus
In Therieleis mihi virtutis ergo præſtite,
Scutum herus pulchre rotundum, deferẽs dono dedit,
Spuma inundans, delicatum, temperatũ par pari:

Et Stratone comico citat hoc carmen:

Ἑρμῆς ἕν ἕλκουσ' οἱ μὲν ἐκ προχιδίου
Οἱ δ' ἐκ καδίσκου ἴσον ἴσῳ κεκραμένης. i.
Sors, quam trahunt alii quidem è prochidio,
Alii ex Caliſco temperato par pari.

Primus trochaicus eſt imperfectus, & hic legendum arbitramur prochoidion, vtrun que vas eſt vinarium, ἑρμῆς autem pro ſorte ponitur, quæ prima ducitur, vt alias docuimus. Idem eodem libro refert ex Hermippo:

Ἀπνεύς ἐκπιὼν
Ὃς ἅπαξ ἴσον ἴσῳ κεκραμένον. id eſt,
Quem ſpiritu vno exhauſeram,
Suauiſſime, contemperatum par pari.

Alibi retulimus par pari, verum non eſt idem prouerbium. Illud de penſatione dicitur, hoc de mixtura æquali. Velut vtinã natura vitam hominũ miſcuiſſet ἴσον ἴσῳ nunc nimio plus eſt mali quam boni. Hæc autem verba ἴσον ἴσῳ ponuntur velut abſolute, præter rationem conſtructionis, quemadmodum dicimus διὰ πασῶν.

Cothoniſare.

Κωθωνίζειν ſiue κωθωνίζεσθαι dicebantur, qui largius biberent, & potationem largiorem κωθωνισμὸν appellabant. Eam Mneſithens medicus apud Athenæum lib. 11. putat cõducere valetudini corporum. Plato corrigendis moribus, Seneca ingenio excludunt tamen ebrietatem, nec id niſi raro fieri ſinũt. Ἀκρωκώθωνες, ſiue vt ſcripſit quiſquis collegit etymologicon ἀκρατοκώθωνες, dicti qui meracius biberent, quos Heſychius putat dictos ἀκροθώρακας. Adſcribit enim μέθυσοι. Verum ex Plutarcho in Sympoſiacis, & Ariſtotele in Problematibus, apparet ἀκροθώρακας dici, qui nõdum prorſus ebrii ſunt, toto corpore rigato, ſed pectore ſummo dũtaxat. Indicat & Iulius Pollux lib. 6. ex auctore Hyperide: & Athenæus citans eundẽ in oratione contra Demoſthenem. ἐπικωθωνίζεσθαι pro intemperantius bibere refert Pollux ex auctore Critia. Cothon autẽ poculi genus eſt, de quo nonnihil alias attigimus.

Τρυγόβιοι.

HOMINES ſordidos, ac parcos olim popularis iocus τρυγοβίους appellabat, quaſi fece victitantes. Qui ſplendidiores ſunt, vbi ventum eſt ad fecem, aperiunt aliud vas. Quidam adeo natura miſeri ſunt, vt non patiantur bibi vinum, niſi poſteaquam vel acuit vel euapuit. Adagiũ indicauit Pollux lib. 6. cap. 4. Euſtathius oſtendit perparcos τρυσιβίους dici, quod anxi cumque gemitu viuant. Ridetur apud Aulum Gellium libro 11. c. 7. qui de nimium frugali quodã dixerit, Hic eques Romanus apludam edit & floces bibit. Priſci ruſtici frumenti furfurem appellabant apludam, flocem, vini fecem e vinaceis expreſſam, quemadmodũ fraces ex oleis.

Loquax talpa.

HOMO nullius iudicii, ſed tamen impendio verboſus, loquax talpa dictus eſt populari cõuicio. Quod primum dictum eſt in Iulianum Capellam, poſtea quam venerat in publicum odium: nam talpæ noſtri, vt cæci ſunt, ita ſunt æque muti. Idem dictus eſt πίθηκος ἐν πορφύρᾳ, id eſt, ſimia purpurata, cuius alibi meminimus. Refert Ammianus lib. 17.

Non contis, aut ramulis.

IDEM libro eodem de Antonio quodam ad honorem menſæ regalis apud Perſas euecto & ad ius ferendæ ſententiæ admiſſo, nõ contis, inquit, aut ramulis, vt aiunt, id eſt, non flexiloquis ambagibus vel obſcuris, ſed velificatione plena, in rempubli. ferebatur, eoque incitans regem. Quamquam pro ramulo, legendum arbitramur remulo: nam contis & remis impellunt nauim, qui ventos habent aduerſos. Pars eſt magis adagii, quod alibi recenſuimus: Velis remiſque quam nouum adagium.

Extra calcem.

Idem lib. 21. Ne igitur extra calcem, quod dicitur ſermo decurrens lecturo faſtidium ferat ad explicanda proſpecta reuertamur. Quamquam arbitramur ſcripturam vitiatam, legendum autem eſſe extra callem, pro extra viam, quod alibi nobis dictũ eſt, vbi quis digreditur à re propoſita.

Ex perpendiculo.

Idem libro eodem, ex perpendiculo dixit, pro eo quod erat exacto iudicio. Palarinas inquit dignitates, velut ex quodã tribuens perpendiculo, & ſub eo nemo celſum aliquid acturus, in regiam repentinus adhibitus eſt, vel incognitus. Ad hanc formam & illa pertinent quæ cum alibi frequenter, tum apud Gellium ſunt libro ſecundo, ca. primo, ad amuſſim exigere, & librili perpendere, & ad æquilibrium æſtimare. Et apud Plinium lib. 36. cap. 15. ad regulam ac libellam exigere. Præterea digitis metiri, trutina penſare, ad vnguem facere, aliaque quorum nonnulla ſuis locis indicauimus; quæ omnia plus habent veneris, ſi ad res animi transferantur. Sumpta metaphora à perpendiculo fabrorum, quo explorant vel æqualitatem ſoli, vel parietis rectitudinem. Amuſſis eſt penſilis, in imo plumbum habens affixum, additur in medio regulæ quæ conſtat duobus gnomonibus; hac explorant æqualitatem ſoli: M. Tullius in Verrem actione tertia: Tu Verres hic, quod moliare, nihil habes, niſi forte vis ad perpendiculum columnas exigere. Dicunt ei fere nullam eſſe columnam, quæ ad perpendiculũ eſſe poſſit. Nam hercle inquit, ſic agamus, columnæ ad perpendiculum exigantur &c.

Acolo non fico.

Ἀκόλῳ τὰ χείλη ὀ συκῳ βάψαι. id eſt, Acolo non ficui immergere labra. Suidas indicat dictum, vbi promitteretur proſpera valetudo, aut ſignificaretur rebus fortiter vtendum. Nam ἀκόλους Græci vocant, minutas offulas. Interdum & fragmenta: pauis παρὰ τὸ μὴ κολλᾶσθαι. id eſt, quod non cohæreat. Heſychius indicat ἀκόλους veſcentem reddere bilis expertes ac placidos, cũ ficus incendat ſanguinem. Vidimus aliquos ſi quando bilem vellent eximere, dies aliquot nihil ſumere præter offulas panculas ex aqua cum paullulo butyri recẽtis decocta. Quidam addunt herbarum ac radicum pauxillum. Prouerbium hortatur ad victum tenuem.

Πιτάπλους.

Athenævs lib. 11. commemorat poculi genus quod olim πιτάπλοος dicebatur, quod in publicis ludis adhibebatur. Ephebi quidam curſu contendebant Athenas. Currebant autem geſtantes viteum ramum onuſtum fructu, qui dicebatur ὄσχος. Initium curſus erat à templo Bacchi vſque ad templum Palladis, cui cognomen σκιράς. Victor in eo certamine capiebat calicem dictum πιτάπλοον atque ita tripudiabat in chorea. Nomen inditum calici, quod in eo quinque rerum ſpecies eſſent commixtæ, vinum, mel, caſeus farina & paullulũ olei. Accommodari poterit ad orationem ex variis argumẽtis conſarcinatã. Simile quoddam vas erat fictile, quod Græci κέρνος appellant, Baccho ſacrum. In eo plures erant rerum ſpecies, ſed diſtinctæ cyathulis inter ſe connexis. Athenæus nominatim recenſet citciter ſedecim. Vt igitur farraginem, dicimus rem variam, atque ex diuerſis generibus conflatam, ita poterimus vel πιτάπλοον vel κέρνον dicere. De copiæ Cornu dictum eſt alias. Nec his diſſimile eſt quod ſatyram dixere priſci, de quo ſuo dicetur loco.

More Carico.

Σχήματι καρικῷ, id eſt, figura ſiue modo Carico, fieri dicebatur, quod ſordide incompoſiteq; fiebat, præſertim in rebus obſcœnis: quod tamen ad alia transferri poteſt, velut ad mores indecoros atque inciuiles, ad orationem inconditam. Legimus & πλοίῳ καρικῷ. id eſt, naue Carica.

Μυστικαρφί.

Μυστικαρφί, dicebantur agere, qui dure ac ſicce viuerent. Vox ficta videtur à mure & palea, quod mus in re puſilla vehementer laboret: niſi malumus dictũ à μύσσω quod eſt ſicco, & μύσις præfocatio, quaſi ſi quis ſe ſtuca præfocetur. Nam Heſychius indicat ſic hanc vocem pronunciandam, vt dicitur, ἀκοιτὶ vſurpatam autem à Cratino in fabula cui titulus, Horæ. Alii virum quempiam μὺ μυστικαρφον dictum exiſtimant, qui

ex

ex ſe quidem nihil venuſtiorum dicteriorum adferre poterat, ſed tamen libenter aliorũ dictis adridebat. Et huius nominis mentionem factam, apud Apollophanem Comicum. Torquebitur igitur in hominem parcum ac ſordidum, aut in frigide iocoſum.

Μύτης.

IMPENDIO tacitus, aut in Venerem ſolutior dicebatur μύτης quaſi dicas mutitor, à μῦ mutorum ſyllaba, de quo nobis alias dictum eſt. Et huius nominis piſcis fœmina quæ ſine mare non paſcitur. Hinc & in libidinoſos aut ſupra modum vxorios, Rectius autem in viroſas feminas. Auctor Heſychius.

Qui inſpueris in cauernam formicarum, &c.

IDEM indicat vulgari ſermone fuiſſe iactatum, ὡς ὁ πτύσας εἰς μυρμηκιὰν, οἰδεῖ τὰ χείλη. id eſt, Quod qui inſpuerit in agmen formicarum, huic intumeſcant labra. Hoc ſeu vere fit, vt ex halitus repercuſſu virus aliquod adficiat conſpuentis os, ſeu temere creditum, torqueri poterit in eos, qui multitudinem imbecillum quidem ſed tamen numeroſam, & concordem prouocant. Heſychius auctorem citat Dinolochũ. Is fuit Comœdiarum ſcriptor. Epicharmi filius.

Nemo ſibi naſcitur.

HAEC ſententia Platonis ſic eſt ab eruditis omnibus celebrata, vt optimo iure poſſit inter prouerbia recenſeri. Eam primus Plato prodidit in epiſtola, quam ſcripſit ad Archytam: Ἀλλὰ κἀκεῖνο δεῖ σε ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν οὐχ αὑτῷ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς γενέσεως ἡμῶν, τὸ μέν τι ἡ πατρὶς μερίζεται, τὸ δέ τι οἱ γεννήσαντες, τὸ δὲ οἱ λοιποὶ φίλοι, πολλὰ δὲ καὶ τοῖς καιροῖς δίδοται τοῖς τὸν βίον ἡμῶν καταλαμβάνουσι, id eſt, Quin & illud tibi cõſiderandum eſt, quod quiſque noſtrum, nõ ſibi tantum natus eſt, ſed ortus noſtri partẽ ſibi vendicat patria, partem parentes, partem amici cæteri. Multa vero dantur & occaſionibus, quæ incidunt in vitam noſtrã. Adducit hunc locum M. Tullius libro de Officiis primo. Sed quoniã, inquit, vt præclare ſcriptum eſt à Platone, non nobis ſolum nati ſumus, ortusque noſtri partem patria vendicat, partem parentes, partem amici. Quam ſententiam cum dilucide, commode & eleganter verterit Cicero, miramur quare Seneca dicere maluit: Nemo ſibi contigit. Nam videtur exprimere voluiſſe illud ἐγένετο, ſic enim ſcribit ad Lucilium libro 5. epiſtola 32. Vis ſcire quid ſit, quod faciat homines auidos futuri? Nemo ſibi contigit. Videtur enim hoc imputare parentibus, quod non ſtatim experimus optima. Subiicit enim: Optauerunt itaque tibi alia parentes tui, ſed ego cõtra, omnium tibi eorum contemptum opto, quorum illi copiam. Vota illorum multos compilant, vt te locupletent. Idem ſtudii fuiſſe videtur Quintiliano, vt omnia ſecus diceret, quã dixerat Cicero. Quare fit, vt nõ raro dicat inelegantius, atq; etiã obſcurius.

Piræus non fert vaſa inania.

IVLIVS Pollux lib. 6. cap. 6. refert hoc ex Ariſtotele. τὸν πειραιᾶ μὴ κεναγγίαν ἄγειν. id eſt Piræum non vehere vaſa inania. Piræus portus erat Atticæ. Huc appellabant vaſa mercibus onuſta. Eodem conueniebãt adoleſcentes conuiuium acturi, indicat hoc Antipho in Eunucho Terentiana: Aliquot adoleſcentuli coimus in Piræo in hũc diẽ, vt de ſymbolis eſſemus, Eſt eiuſdem nominis portus Corinthiacus, vbi contentaneũ eſt maiorem fuiſſe luxum. Hinc ductum ſcomma in eos, qui gaudent ſemper cibo, potuque diſtendi. Expendendum num apud Pollucem legendum πειραιᾶ.

Cradophagus.

RVSTICVM & ſordidum veteres κραδοφάγον per iocum appellabãt, quaſi κραδιοφάγον. Nam κράδαια vocant arboris fici folia. Idẽ dicebantur βαλανοφάγοι quaſi priſco more glandibus viuentes.

Sapiens diuinat.

DONATVS in Hecyram indicat prouerbiũ eſſe diuinare ſapientem, quod ex coniecturis prudenter collatis colligit verum, non ſolum de præteritis, verum etiam de futuris, quamquam in fabula, quidem Laches diuinans tota errat via. Cuius tamen coniecturã approbans Phidippus ait: plane hic diuinat, nam i. Reliqua pete ex prouerbio: Qui bene coniiciet.

Ἰαμβίζειν.

Ἰαμβίζειν priſci dixerunt, pro conuitiari, ac maledicere, voce ducta ab Iambe fœmina inſignite maledica: Probabilius eſt ab Iambo pede ductum, qui conuiciis repertus eſt,

eſt, impetum ferientis atque impetētis exprimens. In quo congruit & illud, quod à breui orſus deſiuit in longam, quemadmodum iniuria ex leuioribus initiis exit in grauem tragœdiam, quod iudicauit & Homerus, ἥτ' ὀλίγη μὲν τὰ πρῶτα. id eſt, Quæ primum exigua eſt. Vnde & hominem ad conuiciandum propenſum ἰαμβύλον appellãt. Huiuſmodi ferme Suidas & Heſychiꝰ.

Teſtaceum flagellum.

Κεραμεικὴ μάστιξ. id eſt, Teſtaceum flagellum dicebatur oſtraciſmus, de quo nobis abunde dictum eſt in prouerbio Oſtraci conuerſio. Flagellum autem vocabant, quod hoc exigerentur in exilium, Teſtaceum, quod teſtulis ſoleant ea ferri ſuffragia.

Arietis miniſterium.

Κριοῦ διακονία, Arietis miniſterium, Suidas & Zenodotus ſic referunt, quaſi dici ſolitum de officio in ingratos collocato. Si quidem aries cornibus ferit paſcentem. Heſychius ita refert, quaſi congruat in eos qui ſpe cuiuſuis præmioli inſeruiunt indignis. Cũ pueros inuitamus ad miniſterium, pollicemur aliquid, puta talos aut nuces. Itidem in apologo quopiam dixit Aries, iunge, dabo tibi talos. Addita ſtellula in editione Aldina indicat κατέλειψιν eſſe verbum ſubdititium, legendum eſt κατάλειψον ab ἀλείφω. Huius obiter mentionem fecimus in prouerbio: Aries nutricationis præmium. Eſt aliud in ingratos prouerbium, quod ſuperius à nobis relatum eſt.

Ἀντ' εὐεργεσίης Ἀγαμέμνονα δῆσαν Ἀχαιοί. i.
Pro benefactis vinxerunt Agamemnona
Graii.

Reperitur citatum citra auctoris titulum. Interim in ſcholiis Græcanicis inuenitur: in porticu Stoæ, quę varia dicebatur, & regis, complures fuiſſe Mercurii ſtatuas, partim à plebeis, partim à principibus poſitas: vna erat ex his quæ carmen hoc inſculptũ habebat antiquis litteris. Hinc venit in ꝓuerbium. Hoc quidquid eſt ſuo loco erat addendum, ſed iã ea charta exierat manus.

In tuum ipſius caput.

Qvoties in auctorẽ mali malum retorquetur aut recidit, Græci dicunt: Εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλήν. Demoſthenes in oratione, περὶ παραπρεσβείας, οὐκ οὖν ταῦτα συνεύχετο οὗτος, καὶ κατηρᾶτο τῇ πατρίδι. ἃ νῦν εἰς κεφαλὴν ὑμᾶς αὐτῷ δεῖ τρέψαι. id eſt, Hæc igitur optabat iſte, patriæque imprecabatur, quę nunc vos oportet in ipſius caput vertere. Ita Cteſippus in Euthydemo Platonis: εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν, εἶπον ἄν σοι εἰς κεφαλήν. id eſt, Niſi dictu ruſticius eſſet, dicerem, tibi in caput. Nam ſophiſta collegerat, eos procurare interitum adoleſcentis qui vellent eũ doctum euadere, cum nõdum eſſet doctus: nam perit quod deſinit eſſe quod erat, & incipit eſſe quod non erat. Ita Maro:

Quod dii prius omen in ipſum Conuertant.

Apud Ariſtophanem in Pluto Penia ratiocinatur ſi omnes homines diteſcerent, fore vt Chremylus ipſe cogeretur arare, fodere reliquosq́; labores exhaurire vt iam afflictior viueret diues, quàm antehac vixera pauper. Cremylus autem memor laborum, quos in paupertate pertulerat, abominatur hoc verbum, & in Peniæ caput reprecatur, dicens: ἐς κεφαλὴν σοί. id eſt, in caput tibi: vt ſubaudias, recidat. Celius ad M. Ciceronem, lib. 8. At Domitius cum manus ad os oppoſuit, te ad 9. Kalend. Iun. ſubroſtrarii, quod illorum capiti ſit, diſſiparant periſſe.

Iracundior Adria.

Qvi moribus parum eſt commodis, & irritabili ingenio. Adriæ comparatur prouerbio. Ita Flacci amica, qui cum fecerat diuortium,

Tu leuior cortice, & improbo
Iracundior Adria.

Ipſe fatetur ſe ſubiracundo fuiſſe ingenio.
Iraſci celerem, at ſic vt placabilis eſſem.

Item in ſatyra cuius initium, Iam dudum auſculto. Aeſchines in Demoſthenem, dicit eũ moribus fuiſſe adeo aſperis & incõſtantibus, vt cum Adria facilius ſit habere commercium quam cum illo: non quod illud mare ſit ceteris ſæuius, immo vix aliud mitius: ſed ita viſum eſt nõnullis, qui ſi nauigaſſent mare Britannicum aut Danicũ, faterẽtur Adriam indignum eſſe maris vocabulo.

Bos marinus.

Βοῦς ἰνάλιος, id eſt, Bos maritimꝰ, de magnis, inſulſis & ad nihil vtilibꝰ, quales ſunt phocæ.

æ, tantum paſcentes, nec operi, nec eſui vtiles, contra quam boues terreſtres. Refertur à Suida. Suſpicamur, autem legendum βοῦς ἐν αὐλίῳ, vt ſit idē quod mox ſequitur βοῦς ἐν αὐλίῳ καθῆ. id eſt, bos in ſtabulo ſedes. Sic enim refertur in collectaneis Tarrhæi ac Didymi. Eſtque hemiſtichium Iambici trimetri.

Bos in ſtabulo.

Βοῦς ἐν αὐλίῳ. id eſt, Bos in ſtabulo, dicebatur inutilis & in ocio vitam agens. Heſychius indicat à Cratino dictum in fabula, cui titulus: Deliades, quamquam huius alibi meminimus.

Canis ad cibum.

Κύων ἐπὶ σῖτον. id eſt, Canis ad cibum. De iis qui in ſuum properant exitium. Qui canē volunt occidere, cibo oſtenſo adliciūt. Heſychius indicat hoc eſſe ſimile: βοῦς ἐπὶ σφαγὴν, καὶ ὗς ἐπὶ δεσμά, id eſt, Bos ad mactationem, & ſus in vincula.

Bos in quadra argentea.

Βοῦς ἐπὶ πίνακος ἀργυροῦ. id eſt, Bos in quadra argentea, In eos qui perſonam ſuſtinent, officium aliquod egregium pollicentem, nec vlli tamen ſunt vſui, niſi ad voluptatē aut faſtum. Simillimum eſt illi, quod alibi retulimus: Bos ſeptimus, Olim apponebantur bellaria, ſic efficta, vt nouæ lunæ cornua præ ſe ferrent, quod luna naſcens ac deſinens cornuta videatur. Quin & lunæ dicebantur huiuſmodi bellaria. Qua de re Suidas citat epigramma non inelegans:

Πῶς βοῦς ὑπάρχων αὔλακας γῆς οὐ τέμνεις,
Ἀλλ' ὡς πάροινος ἀγρότης ἀνακλίνῃ;
Πῶς οὐχὶ καὶ σὺ πρὸς νομὰς ἀποτρέχεις
Ἀλλ' ἀργυροῦν εἴδωλον ἵστασαι τράγε,
Ἕστηκα τὴν σὴν ἐξελέγχων ἀργίαν. id eſt,
Qui nam fit, vt bos cum ſies, aruum haud ares,
Sed ebrii in morem recumbis ruſtici?
Quin hirce tu quoque curris hinc in paſcua,
Sed potius hic imago ſtas argentea?
Hic ſto, tuam redarguens inertiam.

Meminit huius bouis Iulius Pollux lib. 6. ca. 11. demonſtrans hoc cibi genus inferri ſolere Apollini Dianæ, Hecatæ, & Lunæ. Finguntur & hodie variæ animantium ſpecies in bellariis. Huic non diſſimile eſt, quod Galli vocant regem chartarum, qui titulo verius, quam opibus rex eſt.

Accepta candela.

Diphilus apud Athenæum lib. 15. in fabula cui titulus: ἀγνοία, Ἀψάμενοι λύχνου λυχνεῖον ἐζητοῦμεν. id eſt, adrepta candela, candelabrum quærebamus, cum res improuide geritur, oportuit enim candelabrum eſſe paratum, antequem candelam attingeres.

Vacuam inhabitare.

Κενὴν ἐγκατοικεῖν δόμον. id eſt, Vacuam habitare domum dicuntur, qui ſpeciem rei magnificam oſtētant, cū ipſo bono vacui ſint. Plato trimetrum citat, haud dubium, quin vulgo iactatum, quandoquidem auctoris nomen tacet: καὶ ἄσκει ὁπόθεν δόξεις φρονεῖν, ἄλλοις τὰ κομψὰ ταῦτα ἀφεὶς, εἴτε ληρήματα χρὴ φάναι εἶναι, εἴτε φλυαρίας, Ἐξ ὧν κενοῖσιν ἐγκατοικήσεις δόμοις, ζηλῶν οὐκ ἐλέγχοντας ἄνδρας τὰ μικρὰ ταῦτα, ἀλλ' οἷς ἐστὶ καὶ βίος, καὶ δόξα, καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγαθά. id eſt. Eaque exerce vndecumque videberis ſapere omiſſis iſtis ad oſtentationem facientibus, ſiue deliramenta ea vocari decet ſiue nugas,
Ex quibus inanes incolas tādem domos,
neque magnifacias viros, qui hæc minuta redarguūt, ſed illos potius, quibus adeſt res familiaris, & honeſta fama, aliaq́ multa bona. De vacuo gratiarum ſcrinio diximus alias.

Στηνιῶσαι.

Στηνιῶσαι eſt alterum aſperis cōuitiis inceſſere. Athenis erat feſtum quoddam, in quo ius erat dicteriis & conuitiis in alios ludere. Vnde στηνιῶσαι, dici cœperunt, qui liberius in quempiam debacchabantur. Feſto nomen erat στηνία, στηνὸν enim proprie dicitur, quod aſperum auribusq́ue moleſtum eſt. Ita Heſychius & Etymologus. Simile illi, de plauſtro loqui.

A ſexaginta viris venio.

Athenienses mire delectabantur iis, qui riſum dictis aut factis mouere norūt, adeo vt ad hoc in diomeo, aut heracleo ſexaginta conuenirent, qui in ciuitate nominabātur ſexaginta viri, quemadmodum nos dicimus duumuiros, triumuiros & decemuiros, magiſtratum ſignificantes, vt ſi quid ridicule dictum eſſet, vulgo ita loquerentur

αὐτοὶ οἱ ἑξήκοντα τοῦτο εἶπον, id eſt, Sexaginta viri hoc dixerunt, aut ἀπὸ τῶν ἑξήκοντα ἔρχομαι. id eſt, à ſexaginta viris venio. Refert Athenęus lib. 14. Erat Athenis tribus quę dicebatur Διομεῖς, à Diomo quodam Colytti filio, vnde Διομεῖον, vt ex Heſychio licet coniicere. Poterit per ironiam dici in dictum illepidum, & agreſte, dictum ſexaginta viris dignum: aut in ſtulte dicacem, hic nobis venit à ſexaginta viris.

Capite geſtare.

QVOS tenere amamus, capite geſtare dicimus. Plato lib. de Repub. 10. καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ σοφίᾳ οὕτω σφόδρα φιλοῦνται, ὥστε μόνον οὐκ ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς περιφέρουσιν αὐτοὺς οἱ ἑταῖροι. id eſt, Et huius ſapientiæ gratia tam vehementer amantur, vt amici tantum non eos in capitibus circumferãt. Tranſlatum apparet à matribus ac nutricibus, quæ infantulos cunis impoſitos, capite portant. Simili figura Cicero dixit: Oculis ferre, pro vehementer amare: & in ſinu ferimus, quos ſingulari affectu proſequimur.

In frigidum furnum panes immittere.

Ἐπὶ ψυχρὸν ἰπνὸν τοὺς ἄρτους ἐμβάλλειν. id eſt, In frigidum furnum immittere panes dicuntur & hodie, qui docet indocilem, qui mouet auerſum, aut qui alioqui ſumit inanem operam. Refertur apud Herodotum lib. 5. cui titulus Terpſichore. Conſultis manibus Meliſſa apparens, negauit ſe indicaturam, vbi reconditum eſſet depoſitum, cum ipſa algeret nuda. Nihil enim ſibi profuiſſe veſtes, quibuſcũ fuerat ſepulta, quod non eſſent exuſtæ. Aſtruxit fidem ſuis dictis hoc indicio ὅτι ἐς ψυχρὸν τὸν ἰπνὸν Περίανδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. id eſt, quod in furnum cum frigeret, Periander ingeſſiſſet panes. Hoc ænigma ſolus Periander renunciatum intellexit, ſibi conſcius, quod cum exanimi coierat. Hoc ad prouerbii ſenſum opinamur eſſe ſatis, quo nobis licet caſtiꝰ, ac verecundius vti.

Mercurio dextro.

HESYCHIVS indicat veteres in iactu quodam ſolere omnis gratia præfari Mercurium, quemadmodum in conuiuiis, ἀγαθοῦ δαίμονος, καὶ Διὸς σωτῆρος, de quibus ſuo dictum eſt loco. Idem indicat in ſortibus ducendis, primam ſortem dici ſolere Mercurium. Per iocum vſurpare licebit vbi quid aggredimur noui. Qui de ſumma periclitantur, dicuntur, omnem iacere aleam, qui primum tentant aliquid, dici poſſunt Mercurium ducere. Iulius Pollux lib. 6. c. 9. indicat in κρεανομίᾳ, id eſt, carnium partitione, primam carnium portionem ἑρμοῦ κλῆρον, i. Mercurii ſortem appellari ſolere.

Ne Mercurio quidem credere.

STRABO lib. 2. de narratione parum probabili: ὧν οὐδὲ τῷ ἑρμῇ πιστεῦσαι τις λέγοντι. id eſt, quam ne Mercurio quidẽ credat aliquis narranti. Tametſi locus mẽdoſus eſt, vt ſunt pleraq; in hac prima editione. οὐδὲ ſine controuerſia legendum eſt. Proprie cõuenier in eos, qui longinquis peregrinationibus circumacti, narrare ſolent prodigioſa. At viatorũ deus habebatur Mercurius.

Mercuriale.

Ἑρμαῖον Græci vocabant lucrum præter exſpectationem oblatum, à primitiis quas olim in viis ponebant Mercurio. iis viatores veſcebantur. Alii malunt ductum ab aceruis lapidũ, quos in itineribus ambiguis Mercurio ſacros ponebant. Sicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurii, ita qui tribuit inſipienti honorem: quamquam hic varie trãſlatus eſt Græcis. Quidam ita ſunt interpretati: ὃς ἀποδεσμεύει λίθον ἐν σφενδόνῃ, ὅμοιός ἐστι τῷ διδόντι ἄφρονι δόξαν. id eſt, qui religat lapidem in funda, ſimilis eſt tribuenti ſtulto gloriam. Alii pro hermæo verterunt πολυάνδριον qui locus eſt multorum ſepulturę deſtinatus, & lapidem accipiunt non quoduis ſaxum, ſed gemmam. Nec multum inter ſe diſcrepant, qui verterunt polyandrium, & qui hermæum, Nã & ſepulcra plebeiorum habebant congeriẽ lapidum, vnde illud Maronis:

Monte ſub hoc lapidum tegitur Balliſta ſepultus.

In locũ ſordidum, ac funeſtum, ſtulte mittas gemmam. Non enim ornat locum, ſed ſordidatur à loco. In Hermęum vero ſi mittas quemuis lapidem, nihil eſt gratiæ. Nec enim extat in turba lapidum, ſingulorum officium: ſi gemmam, multo ſtultior es. Sed illorum eſt argutiſſima ſententia, qui verterunt fundam. Non enim tantum perit officium tuum, ſed in tuum malum reſilit

filit: veluti ſi ſtulto lapidem innectas fundę, dediſti quo te feriat. Verum hæc non ſunt propriè huius inſtituti. Suidas citat hęc abſque nomen clatura: Οὐ κατὰ τοὺς ἄλλους ἀγαπήσας τὸ ἑρμαῖον οὐδὲ οἰηθεὶς ἄρα μηδὲν ἀδικεῖν εἰ ἑκὼν παρ' ἑκόντος ὅτιοῦν ἐωνήσατο. id eſt, Nō iuxta ceterorum morē captus amore lucri, nec arbitratus ſe nihil peccare, ſi volens à volente quiduis mercatus eſſet. Idem refert hanc ſententiam tacito item auctoris nomine: Ἑρμαῖον ἐστὶ τῶν κακούργων ἅπας ἐπιεικής. id eſt, Lucrum eſt improborum, quiſquis eſt humanus, ac modeſtus. Bonorum enim lenitas, inuitat malorum audaciam. Refert & illud ex Damaſceno vt apparet: καὶ ἐδόκει ἑρμαίῳ ἐντετυχηκέναι, ὅ μοι περιέτυχεν. id eſt, Videbatur ſibi in hermæum incidiſſe, quiſquis in me inciderat. Recreat enim viatorē, vbi dubius de via repperit aceruum Mercurii. Idē aceruus dicitur λόφος ἑρμαῖος. id eſt, tumulus ſiue collis Mercurialis. Philoſtratus in ſophiſtis Hermæum appellat theſaurum in ædificio repertū, & alias pro inſigni lucro forte obiecto vſurpat.

Filum neuiſti, & acu opus eſt.

PROVERBII faciem habet verſiculus vt apparet anapęſticus, quem Iulius Pollux libro decimo refert ex Hermippi fatis:

Ῥάμμα ἐπίκλωσας, προσδεῖ, καὶ ῥαφίδος. id eſt,

Filum ductum eſt, opus eſt & acu.

Cum ſignificamus non ſatis eſſe cœpiſſe, niſi pari induſtria perficias. Didiciſti artem, supereſt exercitatio. Didiciſti grammaticā, reſtat dialectica. Didiciſti ſacras litteras, reſtat bona vita.

Caluus cum ſis.

GREGORIVS Theologus ī epiſtola quadam ad Euſtochium ſophiſtam, quem laceſſiuerat: καὶ οὐδὲ ὑπὸ τῆς παροιμίας τῆς ἰδιωτικῆς ἐπαιδεύθην φαλακρὸς ὢν κατὰ κριοῦ μὴ ὠθίζειν ἀντιπρόσωπος, μηδὲ τὴν σφηκιὰν κατ' ἐμαυτοῦ, γλῶσσαν πρὸς τὸ κακῶς λέγειν ἑτοιμοτέραν ἔχων. id eſt, Ac nō ſaltem a prouerbio plebeio didicerim; cum ſim caluus non obuerſa fronte obnuere arieti, neque veſparum nidum in me prouocare, nimirum linguā ad maledicendum quam ad benedicendum promptiorem. De non irritandis crabronibus dictum eſt alias.

Argenteus puteus.

Φρέαρ ἀργυροῦν. i. Argenteus puteus. Athenęus lib. vndecimo, indicat olim ingens poculum dici ſolitum puteum argenteum: nā cyathi puſilli erant. Sunt & hodie qui delectantur e profundis poculis haurire, atque vt inquit ille, proluere labra, habentes in ore prouerbium: Multa aqua ori admota probe macerari barbam. Iocus eſt à tonſoribus, qui raſuri prius calida macerant barbam.

Malo aſino vehitur.

QVIBVS res ſunt parum ſecundæ, mala aſella vehi dicuntur ἐπ' ὄνου πονηροῦ ὀχούμενοι. Suidas ceu prouerbiale refert, in dictione πονηρός. Felices enim eximiis equis inſidere gaudent, quo celerius perueniant eo quo volunt, nec inſcite iacietur in hominem parum feliciter coniugatum.

Allium in retibus.

Σκόροδον ἐν δικτύοις. id eſt. Allium in retibus, de ſordido commeatu dicebatur, hinc natum, quod Attici, quoties nauigationem, aut expeditionem adornabant, commercabantur allia, eaq́ue retibus impoſita ſecum ferebant. Item in obſidionibus vrbium in precio erat allium, vnde illud citra nomenclaturam apud Suidam, ἀπόλλυμαι τὰ σκόροδα πορθούμενος. id eſt, Perdo allia in obſidione. Thraces præcipue delectantur alliis, vtpote calidis, cum regionem inhabitent frigidam. Quin & hodie nautarū delicię ſunt allium, non ingratus & ruſticorum cibus, vtcumq; execratus Horatio. Locus erit adagio, ſi quem admoneas, vt philoſophiæ ſtudium aggreſſurus, paret ſeſe ad frugalem victum, ad vigilias ac labores, ſine quibus nō paratur eruditio, σκόροδον ἐν δικτύοις.

Sybaritici ſermones.

Συβαριτικοὶ λόγοι, Heſychius narrat Αἴσωπον quempiam, Sybaritā opinamur, apud Gręcos ſummo ſtudio incubuiſſe, vt orationis quoque genus haberet lautum & opiparū: vnde iocum prouerbialem ortum, vt oratio nitidior & accuratior, Sybaritica diceret. Ea ſolet carere fide. Nā veritatis ſimplex ac breuis eſt oratio: talis enim ſolet hoīs oratio eſſe qualis vita. In exēplo ſunt Mecœnas

& Apuleius ille deliciis effeminatus, hic Aferet magus. De Sybaritarum apparatu dictum eſt in prouerbio Sybaritica menſa.

Maturior moro.

Πεπαίτερος μόρου. De Hectore Aeſchylus in Phrygibus ita loquitur apud Athenæum libro 2.

Ἀνὴρ δ' ἐκεῖνος ἦν πεπαίτερος μόρου. id eſt,
Porro vir ille, erat moro maturior.

Dici poteſt vel in hominem miti ingenio præditum, vel in mollem, vel in vehemẽter propenſum ad aliquid, velut in virginẽ nupturientem. Addit ex Nicandro huius arboris fructum primũ omnium apparere. Adiitur & huic arbori vellicatio, ad maturitatem. Opinamur fici genus eſſe, cum ſcribitur per omicron, μόρον.

Flos cinis.

Divus Auguſtinus libro aduerſus Petilia ni litteras 2. cap. 62. irridens quod aduerſarius iactaret, quod ſuorum animabus impletum eſſet cælum, corporum memoria terræ floruiſſent, reſpõdit: Sane de corporibus eorum multorum terrarũ flores videmus, ſed ſicut ſolet dici, flos cinis. Donatiſtæ ſuos qui ſibi manus attuliſſent, qui ve prouocaſſent alios vt ab eis occiderentur, ut mallent occidi, in numerum martyrum referebant, eorum monumenta frequentantes: vnde flores illos cinerem vocat. Dici ſolitum videtur in fugacitatem humanæ vitæ. Hodie floret iuuentus, cras erit in ſepulcro.

Homo ſemper contradicens.

Galenus libro quo refellit Iulianum quemdam calumniantem aphoriſmos Hippocratis, refert hanc ſentẽtiam, vt vulgo celebratam: οὐδὲν ἐστὶν ἀπειρακυτολογώτερον ἀνθρώπου. id eſt, nihil eſt pertinacius ad contradicendum, quam homo: ἀπειρακυτολογία eſt vitium quo quis garriendi finem neſcit facere. Conuenit in eos, qui numquam fatẽtur ſe victos. Hoc vitio maxime laborant ſtupidi, & imperiti.

Inſanire cum inſanientibus.

Τοῖς μαινομένοις συμμαίνεσθαι. id eſt, Cum inſanientibus inſanire dicebatur, qui ſe moribus quorumlibet attemperabat. Vſurpauit Galenus lib. περὶ φυσικῶν δυνάμεων I. Ἐπεὶ δ' ἱκανῶς ἠδολεσχήσαμεν οὐχ ἑκόντες ἀλλ' ὡς ἡ παροιμία φησὶ, μαινομένοις ἀναγκασθέντες συμμανῆναι, πάλιν ἐπὶ τὴν τῶν οὔρων ἐπανέλθωμεν διάκρισιν. id eſt, Poſteaquam autem ſatis nugati ſumus haud ſponte, ſed iuxta prouerbium, coacti cum inſanientibus inſanire, rurſus ad vrinarum diſcretionem reuertamur.

Callipyges.

Καλλίπυγοι dicebantur eleganti forma præditæ. Athenæus libro 12. ad huiuſmodi fabulam refert originem prouerbii. Duæ ſorores ruſtici cuiuſdam filiæ, de formæ præſtantia inter ſe decertabant in via publica. Adeſſit adoleſcens, qui formas admiratus, patri ſeni oſtendit. Is maiorem præferens, eius amore captus eſt. Profectus in vrbem, lecto ecœpit decumbere. Morbi cauſſam expoſuit fratri natu minori. Is rus profectus, cõſpectis puellis, minoris amore correptus eſt. Pater virginum collocat eas huius filiis, quas ciues ob inſignem formam appellarũt καλλιπύγους. Harum opibus extructum eſt Veneri templum, quam & ipſam a puellis dixere καλλίπυγον. De quibus Cercidæ Scazontem citat.

Ἦν καλλιπύγων ζεῦγος ἐν Συρακούσαις. id eſt,
Par callipygon quondam erat Syracuſis.

Eoſdem appellant πυγάργους, vt alibi diximus, in prouerbio λευκόπυγοι.

Quod volumus ſanctum eſt.

Divus Auguſtinus lib. contra Creſconiũ grammaticum 4. Non iam vt vetus prouerbium fertur, quod volumus ſanctũ eſt, ſed etiam quando volumus, & quandiu volumus. Alibi, ni fallimur, citat ex Ticonio Donatiano. Eſt hemiſtichium carminis heroici.

Ne crepitu quidem digiti dignum.

Athenæus libro 12. de Sardanapali epitaphio loquens: καὶ τελευτήσας δείκνυσιν ἐν τῷ μνήματος τύπῳ τοῖς δακτύλοις, οἷα καταγέλωτες ἐστὶν ἄξια τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα, οὐκ ἄξια ὄντα ψόφου δακτύλων, id eſt, Et mortuus declarat in monumenti ſtatua digitis, quã deridiculæ ſint res hominum, ne digitorũ quidem crepitu dignæ. Mox Ariſtobolus apud eundem indicat Sardanapali ſepulcro impoſitam fuiſſe ſtatuã, dexteræ manus digitis ea ſpecie compoſitis, qua ſolemus ede re crepi-

recrepitum. Et geſtus is, & prouerbium in hodiernum vſque diem manet apud noſtrates, cum aiunt ne huius quidem facio.

Coriaceum auxilium.

Σκυτίνη ἐπικουρία. id eſt, Coriaceum ſiue Pelliceum auxilium apud Atticos infirmum & imbecille dicebatur. Refertur apud Heſychium. Athenæus libro 12. indicat dictum in quendam Sannyrionem macilentum, quod præter pellem nihil haberet. Apud eundem lib. 13. Antiphanes philoſophos macilentos notans: μετὰ σοφιστῶν νὴ Δία λεπτῶν, ἀσίτων, σκυτίνων. id eſt, Cum ſophiſtis per Iouem macilentis, impaſtis, pelliceis. Tales erant olim philoſophi.

Tanagræus cetus.

OBESVM, ac prægrandi corporis mole τὸ ταναγραῖον κῆτος appellabant, a Tanagra Bœotiæ ciuitate, quam Homerus γραῖαν vocat, Lycophron Pœmandriam appellat, maritimam, ad quam delatus cetus immani magnitudine prouerbio locum dedit. Refertur ab Athenęo libro 12.

Legatus non ceditur, neque violatur.

SCHOLIASTES in Iliados quartū refert hoc prouerbium: πρέσβυς οὐ τύπτεται οὐδ' ὑβρίζεται. id eſt, Orator nec percutitur, nec violatur. Quod præconum genus olim habitum fuerit ſacrū. Id iure gentiū receptum eſt, vt legati publica fide veniāt & redeant inuiolati, etiā ſi perferant atrocia: quales erant olim feciales ac patres patrati. Nunc in mediis etiam bellis caduceatoribus parcitur. Deflecti poterit ad bene monentem, ſiue recta conſulentem, ſiue concionantem libere. Legatus eſt, refert mandata ſui principis, aut agit negotium publicū, non eſt fas illi vim admouere.

Herculani lecti.

Ἡράκλειαι στρωμναί. id eſt, Herculani lecti, dicebantur molles ac delicati. Teſtis eſt Athenęus libro 12. quod dictu mirum eſt, cum Cynici ſibi vindicent Herculem. Sed is, qui hæc loquitur apud Athenęum, hoc agit vt perſuadeat Herculem mollem, ac voluptariam egiſſe vitam: ceterum quę de illius laboribus feruntur apud poetas, mera eſſe figmenta. Sic homines blandiuntur ſuis vitiis.

Ἀποσκυθίσαι.

ATHENAEVS libro 12. narrat, quod Scythæ, cum multis calamitatibus premerentur, pluſum, ac delicias omnibus populis, quibus imperabant detondebant comā: vnde ceteri raſuram ignominiæ ludibriiq́ue cauſſa factam, appellabāt ἀποσκυθίσαι. Quæ res atrocis belli cauſſa fuit. Conueniet in quoſdam aſperis moribus, quibuſcum vix quiſquam habet commercium, niſi diſcedat cum ignominia.

Macilentior Leotrephide.

Λεπτότερον λεωτρεφίδου καὶ θαυμαντίδος. id eſt, Gracilius Leotrephide ac Thaumantide. Leotrephides inſigni macilentia corporis comicorum ſalibus locum dedit, in quem Hermippi verſus referūtur apud Athenæū libro 12.

Θύουσι νῦν βοΐδια
Λεωτρεφίδου λεπτότερα καὶ θαυμάντιδος. i.
Immolant nunc buculas
Exiliores Leotrephide ac Thaumantide.

Notatus eſt à multis & Cineſias poeta, procero, ſed tam gracili corpore, vt corticibus arborum circuncinxerit ne inflecteretur, ob id ab Ariſtophane dictus φιλύρινος. Nobilitatus eſt & Phileta poeta, qui globos plumbeos pedibus addebat, ne ventis abriperetur. Tanta erat corpuſculi tenuitas. Congruet in homines exiles ac prætenues. Iucundius erit, ſi transferatur ad inopiam ingenii, aut dictionem aridam, ieiunam & exanguem.

Cape nihil, & ſerua bene.

Λάβε μηδὲν καὶ κράτει καλῶς. id eſt, Cape nihil, & ſerua bene. Videtur in eos dictum, qui cum doceant friuola, tamen iubent auditores meminiſſe. Galenus de Platonis & Hippocratis placitis libro 3. οὕτω γὰρ μόνως οἶμαι πεισθήσεσθαι τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν λεγόμενον ὑπάρχειν αὐτῷ. τὸ λάβε μηδὲν καὶ κράτει καλῶς. id eſt, Siquidem hoc vno modo perſuadebitur, quod adſit illi illud prouerbii, Cape nihil, & ſerua bene. Congruet in doctrinā inutilem, ac falſam.

Μυιοσόβαι.

ET hodie vulgo dicuntur μυιοσόβαι, id eſt, muſcarū abactores, qui friuolis officiis cuipiā obſeruiūt, quod a Perſarū deliciis natū

tam certum quin obſtet ſcrupulus, cogens nos ad exactiorem rei cōſiderationem. Porrò Græca vox δόκος anceps eſt ad trabem, quam δοκὸν malunt ſonare, & ad conſiderationem, quam δόκον. Notum eſt illud Socratis φρόντισον, id eſt, ſollicite cōſidera. Diuerbium refert Galenus de Differētiis pulſuum libro 3. Translatum apparet ab aratione, quam difficilem reddit trabs ſubinde occurrens in aruo proſcindendo.

Ex libro gubernatores.

Galenus in libro, quē conſcripſit de ſuis libris. Ἀλλ' οἱ μὴ μαθόντες παρὰ διδασκάλοις, ἐοικότες, κατὰ τὴν παροιμίαν, τοῖς ἐκ βιβλίου κυβερνήταις ταῦτα ζητοῦσι. id eſt, Ceterum qui nō didicerūt ſub præceptoribus, ſed iuxta prouerbium ſimiles ſunt gubernatoribus è libro, iſtiuſmodi quærunt. Idem libro de Cōpoſitione pharmacorum tertio: ἔοικε τοῖς κατὰ τὴν παροιμίαν λεγομένοις ἐκ βιβλίου κυβερνήταις. id eſt, Adſimilis iis, qui prouerbio dicuntur gubernatores è libro. De mutis magiſtris alibi dictum eſt.

Fractibus auribus.

Galenus contra Thraſybulum: ὦν ἐστὶ τὰ θαυμαστὰ ταυτὶ συγγράμματα, ὑπὸ τῶν τὰ ὦτα κατεαγότων περιφερόμενα. id eſt, Quorū ſunt admirandi iſti libri, qui circumferuntur ab his fractas gerunt aures. De pugilibus, ni fallimur, ſentit, qui poſtea facti medici ſcribūt libros: aut potius de libris imperitorum medicorum, qui leguntur à pugilibus, qui ſolent habere lacetas aures more ſuum, oculos ſugillatos, totam faciem tuberibus notatam, ex arte quam exercēt. Galenus enim crebro ſtomachatur in athletarum genus. Vſus eſt hoc adagio Plato in Gorgia, nec ſatis liquet quo ſenſu. Etenim cum Socrates dixiſſet ſe audire, qđ Pericles reddidiſſet Athenieſes deteriores, nimirum ignauos ac timidos, loquaces & auaros, ut primus mercenatia ſtipēdia inſtituiſſet: Callicles reſpondet: τῶν τὰ ὦτα κατεαγότων ἀκούεις ταῦτα ὦ Σώκρατες. id eſt, Ab his qui aures habent fractas audis iſta o Socrates. Sentit de athletis & barbaris, quibus ignaui uidentur à militari ferocia alieni. Hanc coniecturā noſtrā tantiſper valere volumus, dum aliquid adferetur exploratius. De perforatis aurib' dictū eſt alias. Conueniet in hominem pugnacem, & vt eo tantem multos, ita notatum à multis.

Coruus albus.

De raris inuentu dixit Iuuenalis:

Coruo quoque rarior albo.

Ammianus in epigrammate:

Θᾶττον ἐκ λευκοὺς κόρακας πτηνάς τε χελώνας Εὑρεῖν. id eſt,

Aut albus coruus prius, aut teſtudo volucris,

Inuenietur.

Galenus libro, περὶ φυσικῶν δυνάμεων primo, taxans Lycum quendam qui nec Eraſiſtratum ſequeretur, nec ipſe verum adferret, ait: ὥστε ὁ λύκος οὔτ' ἀληθῆ λέγων φαίνεται οὔτ' Ἐρασιστράτεια. λευκῷ τοίνυν κατὰ τὴν παροιμίαν ἔοικε κόρακι, ὃς μήτε αὐτοῖς τοῖς κόραξιν ἀναμίγνυσθαι δύναται διὰ τὴν χρόαν, μήτε ταῖς περιστεραῖς διὰ τὸ μέγεθος. id eſt, Itaque Lycus, dum palam eſt eum neque vera loqui, neque eadem cum Eraſiſtrato, ſimilis videtur albo coruo, qui nec ipſis coruis admiſceri poſſit ob colorem, nec columbis ob magnitudinem. Conueniet in hominem ſui ingenii, & alienum à ſenſu communi. Sūt enim quos pudet vſquam cum quoquam conſentire, quaſi nihil verum ſit, niſi diuerſum ſit.

Aſino fabulam.

Galenus περὶ φυσικῶν δυνάμεων libr. 3. τοῖς δ' ἄλλοις οὕτω γενήσεται τὸ γράμμα περιττόν, ὡς εἰς ὄνου τις λέγει. id eſt, Reliquis vero tam inutile fuerit ſcriptū, quā ſi quis aſino narret fabulam. Extat in Græcorum collectaneis, ὄνῳ τις ἔλεγε μῦθον, ὁ δὲ τὰ ὦτα ἐκίνει. id eſt, Aſino quiſpiam narrabat fabulam, at ille monebat aures. Ad hoc adluſit Galenus lib. de Differētia pulſuum ſecundo: ἐπὶ τούτοις ὁ μὲν γέρων ὥσπερ ὄνος ἔσειεν τὰ ὦτα. id eſt, Ad hæc ſenex quidē ille, velut aſinus quatiebat auriculas, opinamur, quod non aſſentiretur: eſt nobis de his alias dictum non nihil.

Sub aliena arbore fructum.

Ex aliena arbore fructum legere dicuntur, qui fruuntur aliorum laboribus. Ita Fabius apud Liuium libro ab vrbe cond. decima, Fabius, inquit, quam arborem conſeruiſſet, ſub ea legere alium fructum, indignum ducere. Finitimum eſt illi: Alienam meſſem metit.

Milium terebrare.

Κέγχρον τρυπᾶν, id eſt, Milium perforare dicuntur, qui in re difficili, ſed prorſus inutili laborant. Galenus libro de Preſcientia, taxans ſophiſtas, qui putant philoſophię ſtudiũ vehementer inutile, ſic loquitur: Ἀλλ' ἁπάντων μαθημάτων ἀχρηστότερον τοῦτο νενομίκασιν, ὁμοίως τῷ κέγχρον τρυπᾶν. id eſt, Quin potius omnium diſciplinarum hoc exiſtimãt inutiliſſimum, perinde, vt milium perterebrare. Sic enim arbitramur legendum, cũ in editis libris habeatur τὸ κέγχρον. id eſt, minutum leguminis genus, quod haud facile perterebres gemmarum more, cũ perterebrati nullus ſit vſus. Simile ſtudium fuit illius, qui grana milii è longinquo mittebat per foramen acus.

Lanam in officinam fullonis.

QVI præpoſtere rem gerunt, veluti ſi quis Theologo committat puerum in grammaticis rudimentis inſtituẽdum, lanam in officinã fullonis ferre dicitur. Fullonũ enim ars, non rudem lanam, ſed iam contextum pannum tractat. Galenus de Differẽtia pulſuum lib. ſecundo: ὅς τις δὲ ἀκριβῶς τούτοις ἕπεσθαι βούλεται, γεγυμνάσθαι πρότερον χρὴ περὶ τὰς κατηγορίας, τὸ μὲν τοῦ Ἀρκεσιλάου καλὸν, ὡς οὐδ' εἰς πόκον εἰς γναφεῖον φέρει. Τάξις γάρ ἐστιν ὥσπερ ἐρίων ἐργασίας, οὕτω καὶ μαθημάτων διδασκαλίας id eſt, Quod ſi quis hæc exacte velit aſſequi, prius exercitatũ eſſe oportuit circa prædicamenta. Nam ſcitum eſt, quod dixit Arceſilaus: Nemo defert lanam in officinam fullonis. Quemadmodum enim eſt ordo in operandis lanis, ita eſt & in diſciplinis. Refert hunc inter Academicos Laertius, qui ſolitus ſit non ferre eos qui liberales diſciplinas non ſuo tempore attingerent, vt ſi quis velit diſcere poeticẽ, aut rhetoricen ignarus grammatices.

De fumo ad flammam.

AMMIANVS Marcellinus lib. 14. Vtque ſolet manum iniectantibus fatis hebetari ſenſus hominum, & obtundi, his illecebris ad meliorem exſpectationem erectus, egreſſusque Antiochiam, Meleuo dictante, prorſus ire tendebat de fumo, vt prouerbium loquitur vetus, ad flammam. De eo dictũ, qui ſe a rebus dubiis, in præſens exitium conieci. Alibi retulimus ex Plauto, Flamma fumo eſt proxima.

Calicum remiges.

Κυλίκων ἐρέται. id eſt, Calicum remiges dicti ſunt, qui aſſidue perpotarent, vinum pro remo ducentes. Ita Dionyſius cognomento æreus, apud Athenæum libro decimo in Elegiis:

Καί τινες οἶνον ἄγοντες ἐν εἰρεσίᾳ Διονύσου
Συμποσίου ναῦται καὶ κυλίκων ἐρέται. id eſt,
Si qui vina trahunt in remigio tibi Bacche
Potandi nautæ, remigium calicum.

Ingens poculum quaſi ſinus eſt, In hoc trahunt, non remis, ſed lingua, neque raro faciunt naufragium, iactura cum pecunię, tum mentis.

Ab vnguibus incipere.

Ἐκ τῶν ὀνύχων ἄρχεσθαι, dicuntur, qui a leuiſſimis minimeque ad rem pertinentibus ordiuntur. Ita Baſilius in epiſtola quadam: καταγέλαστον ἐστὶν, ἐκ τῶν ὀνύχων ἄρχεσθαι καὶ μὴ αὐταῖς αὐτῶν κεφαλαῖς διαλέγεσθαι. id eſt, ridiculum eſt ex vnguibus initium ſumere, ac non potius cum ipſis illorum capitibus colloqui. Caput rei dicitur quod eſt illius præcipuum. Vſus erit quoties admonebimus, vt omiſſis parergis ac friuolis, agatur de cauſſa. Aut ſi quis velit emendare reipub. ſtatum, ordiatur a principibus potius, quàm ab humilibus, qui non multum adferunt momenti, vel ad perniciem ciuitatis, vel ad ſalutem.

Muſcę.

Μυῖαι olim dicebantur qui delectabantur aliena menſa, quos Plautus muribus comparat ſemper alienum edentibus cibum. Apud Athenęum libro ſexto paraſitus quiſpiam ſe muſcæ confert:

Δειπνῶν ἄκλητος μυῖα. id eſt,
Quod inuocatus cœnitare amo, muſca ſum.

Aduolat enim hoc inſectum ad cibum alienum, & ægre poteſt abigi. Apud eundem Hegeſander narrat, cum Alexander dixiſſet ſe morderi à muſcis, ſic vocabat paraſitos, iamque conaretur illas abigere, Cineſias vnus eius ordinis, qui forte aderat, profecto aliæ muſcę ſiticuloſæ magis vrgebunt te ſo-

te ſemel guſtato tuo ſanguine. Extat apologus de erinacio, qui voluit vulpi μυιοσόβης eſſe. Plautus in Mercatore deflexit ad hominem curioſum & ad omnia aduolantem. Muſca eſt meus pater. Nihil pote illũ clam haberi, Nec ſacrum nec tam prophanum quidquam eſt, quin adſit ibi illico.

Bæon malus piſcis.

ATHENAEVS lib. 7. teſtatur apud Atticos fuiſſe prouerbium, μή μοι βαιὼν κακὸς ἰχθύς. id eſt, Ne mihi Bæon piſcis nequam. Nec indicat vſum prouerbii, tantum oſtendit apud Epicharmum βαιῶνα dictum piſcẽ quendam. Nomen inditum videtur a breuitate. Laudantur enim magni piſces. Dicetur in hoſpitem ingratum, ac moleſtũ.

De ſportula cenare.

ATHENAEVS libro 8. Græci τὸ ἀπὸ σπυρίδος δεῖπνον. id eſt, cenam e ſportula proprie vocabant, quoties aliquis ſibi paraſſet cœnam, eaque in ſportulam compoſita, iret apud alium cenaturus. Quod genus & hodie durat inter homines frugi, qui nec grauari volunt ſumptu nec alios grauare. Lepidius erit, ſi transferatur ad eum, qui ſic adit diſcendi gratia, vt ipſe viciſſim adferat quod doceat, vt fiat eruditionis permutatio.

Tibicen vapulat.

EVBVLVS apud Athæneum libro 9. ait fuiſſe morem, ſi quid peccaſſet coquus, tibicinem ſolere vapulare: Philyllius apud eundem:

Ὅ τι ἂν τύχῃ
Μάγειρος ἀδικήσας τὸν αὐλητὴν λαβεῖν
Πληγάς. id eſt,
Quidquid coquus
Peccauerit, tibicen accipere ſolet
Plagas.

Proinde coquus quiſpiam apud eundẽ ait, ſe non rem priſcam, ſed ab ipſo inuentam narrare, ἵνα μὴ, inquit, ὁ αὐλητὴς πληγὰς λάβῃ, id eſt, ne tibicen vapulet. Ob id opinamur, quod coquos lædere tutum non ſit, iuxta ſententiam aliquanto poſt apud eundem citatam:

Οὐδεὶς μάγειρον ἀδικήσας, ἀθῷος διέφυγεν. id eſt,
Nullus homo læſo indẽnis euaſit coquo.

Quamquam Græcus verſiculus non vacat mendo.

Execrationes ſerere.

Ἀρὰς ἐπισπείρειν, id eſt, Execrationes ſerere, dicebantur qui diris deuouerent aliquem: inde natum quod apud Cyprios eſſet ſollẽne, quoties ſererent hordeum, addito ſale, deuouere quibus male vellent. Tãtum Heſychius. Docet Plin. quædam non feliciter ſeri, niſi cum conuiciis. Eſſe etiam genus, quod terrę infoditur, ac pede compreſſa additur execratio, Ne vmquam exeas. De Lindiorum ſacro diximus alias.

Aqua & terra redammi.

Ὕδωρ καὶ γαῖα γίνοισθε. id eſt,
In terram vertamini aquamque.

Pro eo, quod eſt, redigamini in nihilum, ac pereatis. Hemiſtichium hoc ſic refertur ab Heſychio, quaſi prouerbio iactatum. Sumptum eſt autem ex Iliados η. Nam his verbis Menelaus increpat Græcorum ignauiam, quod nullus auderet cum Hectore prouocante monomachiam ſuſcipere.

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

Interpretatur Plutarchus in vita Homeri, & Alexander Aphrodiſeus libro 1. problemate 77. reddit cauſam phyſicam cur ita locutus ſit Homerus. Ex terra & aqua gignũtur omnia, & in hæc reſoluuntur omnia. Ab hac forma non abhorret, quod ex Epicharmo citat Plutarchus in cõſolatione ad Apollonium; συνεκρίθη καὶ διεκρίθη, καὶ ἀπῆλθεν ὅθεν ἦλθε πάλιν, γᾶ μὲν εἰς γᾶν, πνεῦμα δ' ἄνω. τί τῶνδε χαλεπόν; οὐδὲ ἕν. id eſt, concreta ſunt, & diſcreta ſunt, & abierunt rurſum vnde venerant, terra quidem in terram, ſpiritus vero ſurſum. In his quid acerbum? nihil loquitur de morte quæ eſt diſſolutio corporis & animæ. M. Tullius libro Tuſculanarum quæſtionum tertio citat ex Euripide:

Reddenda eſt terræ terra, tum vita omnibus
Metenda vt fruges, ſic iubet neceſſitas.

Hanc ſentẽtiam Antiochus ſcribit placuiſſe Chryſippo, ſed diſſentiente Carneade. Denique Ariſtoteles Rhethoricorum libro ſecundo, ſubindicat, qui olim ſeruitutem profitebantur, eos terram & aquam domino tradere ſolitos, velut omnium rerũ iure abdican-

abdicantes & in herum transferentes, καὶ ὅτι inquit, διδόναι γῆν καὶ ὕδωρ δουλεύειν ἐστί: id eſt, Et quod dare terram & aquam ſeruire eſt.

Mars communis.

INCERTVM ac varium belli euentū notabant hoc dicto: Ἄρης κοινός. id eſt, Mars cōmunis. Sumptū eſt ex Homericæ Iliad. Σ.

Ξυνὸς ἐνυάλιος καί τοι κτανέοντα κατέκτα. id eſt,
Communis Mars, inq; vicem perimit perimentem.

Quod dictum Ariſtoteles libro rethoricorum ſecundo inter prouerbiales ſententias commemorat. Rurſus eodem libro:

Νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας. id eſt,
Nunc hic nunc illic contingit vincere.

Titus Liuius belli Punici libro decimo, Cum tuas vires, tū vim fortunæ, Martemq; belli communem proponeanimo: vtrinq; ferrum corpora humana erant: nuſquam minus quam in bello euentus reſpondent. Rurſus ab vrbe cond. lib. 8. Quid illum facturum fuiſſe, ſi, quod belli caſus ferunt, Marſque communis, aduerſa pugna cueniſſet? Iterum eodē lib. Noſtra certamina Romani non verba legatorum, nec hominum quiſquam diſceptator, ſed campus Campanus, in quo concurrendum erit, & arma, & communis Mars belli decernet. Et in eodē alias: Ibi in conciliis Numitius imperator eorum, affirmando communem vere Martē belli, vtramq; aciem pari cæde proſtrauiſſe, &c. Rurſum lib. ab vrbe cond. 7. Samnitium, inquit, bellum ancipiti Marte geſtū. Apud eundem frequens eſt, æquo Marte diſceſſum eſt, quoties neutri parti ceſſit victoria M. Tullius Philippica vndecima: Sed, vt concedam incertos exitus eſſe belli, Martē communem, tamen pro libertate, vitæ periculo decernendum. De Marte communi non nihil attigimus in prouerbio: Omniū rerum viciſſitudo. Porro ἐνυάλιος Homero Mars dicitur, ab ἐνυῷ quam belli fortunam eſſe putant.

Lex in manibus.

Ἐν χειρῶν νόμῳ. id eſt, Lege manuum dicitur, cum res vi geritur, non ex præſcripto legū. Aeſchines contra Timarchum: φυλακτέον δὲ τοῖς μὲν ὀλιγαρχικοῖς καὶ τοῖς τὴν ἄνισον πολιτείαν πολιτευομένοις, τοὺς ἐν χειρῶν νόμῳ τὰς πολιτείας καταλύοντας. id eſt, His vero qui ſequuntur oligarchiam, & apud quos inæqualis eſt reipub. adminiſtratio, cauēdi ſunt qui lege quæ eſt in manibus ſita, ciuitatis ſtatum labefactant. Manuum legem appellat violentiā, ſiue ius belli. Vſus eſt in hunc ſenſum Polybius hiſtoriæ lib. 1. τὸν δὲ πολεμίων οὓς ποτὲ κρατήσειε, τοὺς μὲν ἐν χειρῶν νόμῳ διέφθειρε: τοὺς δὲ ζωγρείᾳ πρὸς αὐτὸν ἀναχθέντας ὑπέβαλλε τοῖς θηρίοις. id eſt, Ex hoſtibus quoſcumque deuiciſſet aliquādo, alios violenta manu perimebat, eos vero qui viui capti ad eam adducebantur, beſtiis obiiciebat. Rurſus libro ſecundo: Ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ συνέβη γάϊον μὲν τὸν ὕπατον παραβόλως ἀγωνιζόμενον, ἐν χειρῶν νόμῳ τελευτῆσαι τὸν βίον. id eſt, per idem hoc tempus accidit, vt Caius conſul dum audacius pugnat, manū lege vitam finierit. De αὐτοχειρίᾳ dictum eſt alias. Apud Plautum ſeruus quiſpiam minitatur ſe manu litem acturum.

Nihili inanius quam multa ſcire.

APVD Athenæum lib. 13. Hippon, qui dictus eſt ἄθεος, citatur auctor huius verſiculi:
Πολυμαθημοσύνης τῆς οὐ κενώτερον ἄλλο. i.
Non aliud mage inane puta quam plurima ſcire.

Citatur idem ex Timone:
Πολυμαθημοσύνης τῆς οὐ κενώτερον ἄλλο.
Conuenict in eos qui malunt multa diſcere quam vtilia. Contra laudata eſt Hippiæ πολυμαθεία.

Κύκλῳ περιέλκειν.

QVI arte circumagit quempiam, vt cum ſe putet aliquid egiſſe, nihil egerit, aut in idem recidat vnde volebat extricari. κύκλῳ περιέλκεσθαι dicitur. Ita Plato in Charmide. ὦ μιαρὲ ἴφην ἐγώ, πάλαι μέ περιέλκεις κύκλῳ ἀποκρυπτόμενος, O ſcelerate inquam, iam dudum me in orbem circumagis non ſentientem. Fit enim hoc arte ſophiſtica, vt qui contra diſputat, poſt aſſeueret ambagibus circumactus quod prius negabat, aut contra. Metaphora ducta ab equis, qui circumacti, eo reducuntur, vnde prius reſilie-bant pauidi. Similis ludus exercetur in Labyrinthis. Confine illi: In eaſdem anſas incidiſti.

Inuio

Iouis lac.

QVOD inſignitet eſſet lautum in cibis, Iouis lac veteres appellabant. Eurip. apud Ath. lib. 14.

Κώτυρος ἀτίας ἐςὶ καὶ δίος γάλα, id eſt,
Eſt ſucculentus caſeusq; & lac Iouis.

Apud eum frequenter inter ciborum delicias commemoratur, διὸς ἐγκέφαλος, de quo alias diximus. Perſæ, ſi quid eſſet exquiſite lautum, appellabant διὸς καὶ βασιλέως ἐγκέφαλον. id eſt, Iouis & regis cerebrum, propterea quod rex Perſarum ſolet dare præmium honorariũ, ſi quis nouum aliquod edulii genus reperiſſet. Clearchus apud eundem lib. 12. quamquam eadem multis aliis verbis commemorat. Videntur antiqui quidquid eximiũ videri volebant, Ioui tribuiſſe. Inde illud è Satyra.

Et Iouis auribus iſta Seruas.

Meſonica dicteria.

DICTERIA petulantius iacta, priſci Meſonica vocabant, σκώμματα μαισωνικά, à Mæſone quodam hiſtrione comœdiatum Megarenſi, cuius inuentum eſt perſona, quã à repertore, Græci μαίσωνα vocabant: repetit enim perſonam famuli & coqui. Quin & veteres Græci coquum vrbanum μαίσωνα vocabant, exterum τέττιγα. In comœdiis autem ſemper inducuntur coqui dicaces, præſertim apud Plautũ. Id teſtatur Philemon alicubi:

Σφίγγ' ἄῤῥεν' οὐ μάγειρον εἰς τὴν οἰκίαν
Εἴληφ' ἁπλῶς γὰρ οὐδὲν μὰ τοὺς θεοὺς
Ὧν λέγει συνίημι. id eſt,
Recepi in ædes non coquum, ſed maſculã
Sphingem, nihil enim per deos intelligo
Simpliciter, ex his quæ loquitur.

Conuenit cum Hipponacteo præconio.

Neceſſitas magiſtra.

SVIDAS ex Carchedonio citat hoc prouerbium:

Χρεία διδάσκει κἂν ἄμουσος ᾖ, σοφόν. id eſt,
Catum è rudi reddit magiſtra neceſſitas.

Tempus, rerum vſus, ipſaq; neceſſitas excitat ingenium ad diſcendas artes. Idem indicat Græcorum ſententia σοφία πενίαν ἔλαχε. & apud Ariſtophanem Penia iactat ſe artiũ inuentricem. A Perſio venter dicitur magiſter artis ingeniiq; largitor. Et vt ait Q. Curtius: Neceſſitas ignauiam acuit.

Beſtia beſtiam nouit.

ARISTOTELES lib. Rhetoricon 1. Inter ſimilitudinis & affinitatis prouerbia refert & hoc.

Ἔγνω δὲ θὴρ θῆρα. id eſt,
Nouit profecto fera feram.

Videtur fragmentum iambici trimetri, vtcumq; deprauatum eſt Apud Ariſtotelem; θὴρ Græcis beſtia dicitur, ſed proprie fera aut noxia, quod genus ſunt apri lupi, & viperæ. Vnde hominem moribus efferatis, ingenioq; agreſti θηριώδη vocant. Congruet vbi conuenit inter duos pariter improbos. Simile illi: Furemq; fur cognouit, & lupum lupus.

Cæci præſcriptio.

Τυφλοῦ παρακέλευσις: id eſt, Cęci iuſſio ſiue exhortatio, dicitur abſurda, quoties ipſe qui præſcribit, non intelligit quid dicat. Socrates apud Platonem in Theęteto, redarguens abſurdam Theęteti præceptionẽ, iubentis, vt qui rectam haberent opinionẽ, rectæ opinioni aſſentirentur, cõfert illius orationem loto, aut piſtillo circumuolubili, ſed rectius putat dicendum, Cæci iuſſionem: τυφλοῦ δὲ παρακέλευσις ἂν καλοῖτο δικαιότερον. τὸ γὰρ ἃ ἔχομεν ταῦτα προσλαβεῖν κελεύειν, ἵνα μάθωμεν ἃ δοξάζομεν, πάνυ γενναίως ἔοικεν ἐσκοτωμένῳ, id eſt, Sed rectius cæci præceptio dicatur: ſiquidem iubere, vt ea, quæ habemus, accipiamus, vt diſcamus, ea quæ opinamur, plane conuenit homini inſigniter caliganti. Alias telatum eſt nobis illud Horatii: Cæcus vti ſi monſtret iter. Item: Cęca ſpeculatio.

Ibyci equus.

Ἰβύκειος ἵππος, id eſt, Ibyci equus in iocum prouerbialem abiſſe videtur, de iis qui nolentes præter ætatẽ ac vires ad periculoſum negotium adigerentur. Dicti originem refert Plato in Parmenide. Ibyco poetæ equus erat iam annoſus athleta, multis certaminibus detritus. Is cum ad certamen curtui iungeretur, extimuit videlicet expertus eiuſmodi ludorum aleam. Ridente populo Ibycus ſurgens, equus, inquit, domini ſimilis eſt nã & ipſe iã ſenex ad amandum compellor: equo ſuo ſeſe comparans, quod ipſe nõ minus intẽpeſtiuus eſſet ad amores quã vetulus equus ad certamen. Non admonet

net hoc quoque Suidas. Ibycum vulgo male audiſſe ob adoleſcentulorum amorē. Hac imagine Parmenides queritur ſe ſenem adigi ad rerum difficillimarum explicationē: Huc adluſiſſe videtur Horatius in epiſtolis:

Non eadem eſt ætas, non mens, &
Solue ſeneſcentē mature ſanus equum, ne
Peccet ad extremū ridendus & ilia ducat.

de Ibici gruibus dictum eſt alias.

In craſtinum ſeria.

Εἰς αὔριον τὰ σπουδαῖα. id eſt, In craſtinum ſeria. Plutarchus in vita Pelopidæ narrat hāc vocem apud Græcos abiiſſe in prouerbium. Originem dedit Archias vir opulentus ac potens, ſed parum ſobrius. Huic inter conuiuium allata eſt epiſtola. qui pertulit, admonuit, vt ſtatim legeret: de ſeriis enim rebus ſcriptam eſſe, tum ille vino madidus, riſit. οὐκοῦν, inquit, εἰς αὔριον τὰ σπουδαῖα. id eſt, in craſtinum igitur ſeria, ſimulq; acceptam epiſtolā puluillo ſuppoſuit, cui inſidebat; ac ſermonem cum Phillida cœptum pergebat. Quin & hodie inciuile eſt in conuiuiis tractare ſeria. Apud Hollandos recitatur fabula non aliena ab hoc adagio. Quidam in conuiuio accumbebat igni vicinior, ita vt ima veſtis adureretur. Id animaduertens è conuiuis quidam, habeo, inquit, quod tibi nunciem. tum alter, ſi quid, inquit, triſtius eſt, nolo audire in conuiuio, vbi conuenit feſtiua, lætaq; eſſe omnia. Non eſt, inquit, admodum lætū, mox alter, poſt conuiuiū, inquit, ſeria. vbi cenatū eſſet hilariter, Nūc inquit, dicito quidquid voles. Oſtendit illi veſtem à tergo enormiter aduſtam. Ibi ſtomachari cœpit, quod non admonuiſſet in tempore. Volebam, inquit, at tu vetabas. μετὰ δεῖπνον σπουδαῖα.

Cuniculis oppugnare.

Υπονόμοις πολεμίζειν. id eſt, Cuniculis bellare, dicitur qui non aperta vi, ſed diſſimulāter, ac dolis rem gerit. Contra qui palam agit quod agit, machinis agere dicitur. Caii Cæſaris potentia iam ad manifeſtam tyrannidem ſpectante, Catulus Luctatius vir ſummæ apud Romanos dignitatis, ſurgens in ſenatu ait: οὐκ ἔτι ὑπονόμοις Cæſar ἀλλ' ἤδη μηχαναῖς αἱρεῖ τὴν πολιτείαν, id eſt, Cæſar nū iam cuniculis. ſed machinis tollit rempub. Suffoſſiones clā fiunt, machinæ, hoc eſt arietes, onagri balliſtæ palam admouentur. Dictum Plutarchus refert in vita Caii Cæſaris, Plus veneris habebit, ſi ad res animi trāsferatur, veluti ſi quis dicat malos genios interdum oppugnare nos machinis, cum palam terrent aut illectant, interdum cuniculis, quoties falſa ſpecie pietatis imponunt obrepuntq; incautis.

Exitij nulla ratio.

Ολέθρου οὐδεὶς λόγος, id eſt, Exitii nulla ratio. Refert Plutarchus in vita Eumenis. Is cum ſatagens rerum ſuarum, ſuperiorem adiſſet Phrygiam, intra Celanas hybernauit: vbi quoniam reperit Alcetam, Polemonem & Docimum de imperio contra ipſum decertantes: τοῦτο ἦν ἔφη τὸ λεγόμενον, ὀλέθρου δὲ οὐδεὶς λόγος, id eſt, Exitii nulla ratio. Sētiens opinamur, cū immineat homini fatale exitium, deum adimere conſilium ac rationē. Apparet eſſe hemiſtichium carminis Iābici ὀλέθρου δ' οὐδεὶς λόγος. Huic adfine eſt, quod habet Quintilianus libro 5. de coniectura loquens: Præterea, inquit, cur potiſſimum illo modo ſit aggreſſus: qui & ipſe diligentiſſime tractatur pro eodem locus, an etiam ſi nulla ratione ductus eſt, impetu raptus ſit & abſque ſententia. Nam vulgo dicitur, ſcelera non habere conſilium.

Qui lucerna egent infundunt oleum.

PLVTARCHVS in vita Periclis refert Anaxagoram Pericli in adminiſtranda Reipub. magno adiumento fuiſſe, verum vbi iam grauaret ſenectus, & à Pericle publicis intento negotiis negligeretur, decreuerat inedia finire vitam. Id vbi reſciuit Pericles, accurrit ad ædes philoſophi, precibusque & lacrymis conatus eſt illum ab inſtituto reuocare, idq; ſua ipſius cauſſa magis, quam Anaxagoræ. at ille iam agens animam dixit: ὦ Περίκλεις, καὶ οἱ τοῦ λύχνου χρείαν ἔχοντες, ἔλαιον ἐπιχέουσιν, id eſt, O Pericles, & quibus lucerna eſt opus infundunt oleum: exprobrans illi neglectum amici vnde non vulgarem capiebat vtilitatem, cum qui egēt lucerna, ob vſum qualemcumque curent illam, abſtergentes atq; infundentes oleum. Et quibus opus eſt fructu, ſtercorant agrū.

In ventrem inſilire.

Ες τὴν γαστέρα ἐναλλεσθαι, id eſt, In ventrem irrumpere dicitur, qui curam omnem ad cibum ac potum confert. Ita Plutarchus de Lucullo

Lucullo in ipſius vita: Ἅτε δὴ μὴ θεατρικῶς μηδ' ἐπιδεικτικῶς λουκούλλου πολεμοῦντος, ἀλλὰ δὴ τοῦτο τὸ λεγόμενον εἰς τὴν γαστέρα ἐναλλομένου, καὶ ὅπως ὑφαιρήσει τὴν τροφὴν ἅπαντα πραγματευομένου, id eſt, Vtpote cum Lucullus iam non palam, neq; ad oſtentationem bellaret, ſed quemadmodum dici ſolet in ventrem impetum faceret, nihil non moliens vt hoſti commeatum ſubtraheret. Nō hic reperemus quomodo locum hunc vertit Leonardus Iuſtinianus. Sunt quos non alia ratione melius vincas quam ſi ventrem impetas huc reſpexit. Teren. cum ait, pugnos in vētrem ingere. Nam paraſiti nulla parte magis lædi poſſunt quam ventre.

Sortem & vſuram perſoluere.

Καὶ τὸν τόκον καὶ τὸ κεφάλαιον ἐκτίνειν dicūtur, qui ſerius quidem ſed grauius puniuntur, aut qui differunt vindictam, vt per occaſionem lædant grauius. Nam prorogatione creſcit vſura. Dion libello: περὶ τῆς ἀπιστίας. ὥσπερ τὰ θηρία πολλάκις ἠρεμεῖ κοιμώμενα ἢ ἐμπιπλάμενα, τὴν μὲν φύσιν οὐκ ἀποβέβληκεν τὴν αὑτῶν, παραπλησίως δὲ καὶ ἐκεῖνοι χρόνον τινὰ οὐκ ἔβλαψαν, ἔπειτα συμβάσης προφάσεως, καὶ τόκον φασὶ καὶ τὸ κεφάλαιον, τῆς πονηρίας ἐκτίνουσι, id eſt, Quemadmodum noxiæ beſtiæ ſæpenumero quietem agunt, ſiue cū dormiunt, ſiue cū cibo expletæ ſunt, quamquam naturā interim ſuam non exuerunt: Similiter & illi ad tempus aliquod non læſerunt, at vbi ſe dederit occaſio, & vſuram vt aiunt, & ſortem malitiæ perſoluunt.

Ad incitas.

QVOS vrgeret extrema neceſſitas, his rés dicebatur ad incitas rediiſſe. Plautus in Trinummo: Hem nunc hic cuius eſt, ſubaudi ager, vt ad incitas redactus, id eſt, ad extremam inopiam. Idem in Pœnulo: Tace modo, profecto ad incitas leonem rediget, ſi eas abduxerit: quin potius diſperibit ſaxo, quam vnam calcē ciuerit. Sed haud ſcimus an hic legendum ſit, vnum calcum ciuerit. Nonius Marcellus admonet incitā dici egeſtatem, & verum dicit, ſed non abſq; tropo. Nam in his duobus locis quę retulit è Plauto, extremam quidem inopiam ſignificat, at non ſtatim vbicumq; ponuntur incitę, ſignificatur egeſtas. Lucilius incita dixiſſe videtur in neutro genere. Illud ad incita cū redit atque internecionem. Item Cōmanducatūs corrupit ad incita adegit. At Iſidorus libro 18. vſurpauit genere maſculino. Calculi inquiens, partim ordine mouētur, partim vagi, qui vero moueri omnino non poſſunt inciti dicuntur. Cio, moueo eſt, inciti quaſi immobiles, quos Græci dicerent ἀκινήτους. Satis liquet prouerbium ductum à luſu calculorum, in quo erant certæ lineæ, ad quas redactus calculus moueri iam non poſſet. Quadrabit & in eos qui confutati manifeſtis argumentis, non habent quod reſpondeant, quod Dialectici vocant metam Silentii.

Centro & ſpatio circumſcriptæ.

PLVTARCHVS in præceptis ciuilibus: ἂν δὲ ᾖ τὰ τῆς οὐσίας μέτρια, καὶ κέντρῳ καὶ διαστήματι περιγραφόμενα πρὸς τὴν χρείαν, i. Quod ſi facultates modicæ fuerint, & cētro & ſpatio circumſcriptæ ad vſum. Sentit fortunas tam anguſtas vt niſi certa dimēſione diſpenſentur, non ſint ad neceſſarios vſus ſuffectturæ. Veluti qui ſupputatione facta quantum habeant annui cenſus, ſubducūt quantum quoq; menſe, quaque hebdomade, quoque die poſſint impendere. Quod ſi hoſpitis aduentus, aut ſimilis caſus fecerit ſumptus paullo largiores, id ſequentiū dierum parſimonia ſarcitur, ne non conſtet ratio. Idem de futili loquacitate docet reſponſionem eſſe κέντρῳ καὶ διαστήματι circumſcribendam, ne quid reſpondeatur vltra quam requirit percunctatio. Quidā enim de vno interrogati, reſpondent de pluribus. Metaphora tranſlata eſt, à circulo qui fit circino circunducto: in medio, centrum eſt immobile, hinc ſpatium vndiq; æquale ad lineam obeuntem. Vnde & circumſcripta dicuntur, quæ certis finibus continentur.

Roſcius.

ROSCIVS hiſtrio tam erat felix in agendis fabulis, vt quiſquis in arte quapiam inſignis eſſet, Roſcius vocaretur. Id indicat M. Tull. lib. de Oratore 1. Itaque hoc eſt iam diu conſecutus, vt in quo quiſque artificio excelleret, is in ſuo genere Roſcius diceretur. Idem in 2. de oratore. Soleo ſępe mirari eorum imprudentiam, qui agūt in ſcena, geſtum ſpectante Roſcio. Quis enim ſe commouere poteſt, cuius ille vitia non videat. Rurſus in Bruto: Et in ſcena Roſciū eſſe intelligat. Hic eſt ille Roſcius Ciceronis

uis concertator, quem ornauit hoc elogio, vt diceret Virum fuiſſe tam bonū, vt unus indignus eſſet qui in ſcenam prodiret, & eundem tam præclarum artificem, vt ſolus dignus eſſet qui in ſcena verſaretur. Eodē igitur tropo quo vehementer in conſiliis callidum Dædalum vocamus, in laboribus patientem Herculem, in diſputando inuictum Achillem, in iudicando Ariſtarchū, patronum in cauſſis agēdis egregie dextrū, Roſcium licebit appellare.

Philoteſius crater.

Κρατὴρ φιλοτήσιος, dicitur quo in conuiuiis conciliantur amicitię, qui mos etiam num durat apud Germanos, quibus turpiſſimū eſt, poſt acceptum Philoteſium poculum, veterum offenſarum quamuis capitalium meminiſſe, ne iudices quidē admitterent actionem iniuriarum. Plutarchus in commentario de fortuna Alexandri, qui barbaros armis, Græcos ciuilibus inſtitutis conabatur ad humaniorem ac ſanctiorem vitæ rationē adducere, ὥσπερ, inquit: ἐν κρατῆρι φιλοτησίῳ μίξας τοὺς βίους, καὶ ἤθη, καὶ τὰ τοὺς γάμους, καὶ διαίτας, id eſt, Velut in philoteſio poculo miſcens vitas, mores, coniugia ac viuendi rationes. Apud Plautum in Pſeudolo, ſeruus ebrius diis proximū putat, manu candida cantarum dulciſerum propinare mitiſſimam amicitiā. Heſychius indicat hanc φιλοτησίαν ſolere adhiberi poſt cenam, cum in ſignum amicitiæ ex eodē poculo de eodē vino bibunt omnes. Aſconius Pedianus in actionem aduerſus Verrem tertiam, putat hoc eſſe, quod M. Tullius criminatur Verrem cum ſuis potaſſe more Græco. Nā vulgus exiſtimat illos Græco more bibere, qui largius ac cyathis grandioribus bibunt. At ipſe magis probat, vt intelligamus eos Græco more bibere, qui merum bibunt. Id autē ſolent facere Græci, vt cum in conuiuio libant, primum ſalutent deos paullulū è cyatho profundentes, dein amicos ſuos: totieſq; bibunt merum, quoties deos aut caros ſuos nominatim vocant. Ita ferme Pedianus. Quidam putant hunc craterem etiam ἀγαθοῦ δαίμονος appellari.

Cithara incitat ad bellum.

PLVTARCHVS libro de fortuna Alexandri ſecundo, declarat hunc verſiculum apud Lacedæmonios ſolere decantari:

Ἕρπει γὰρ ἄντα τῶ σιδάρω τὸ καλῶς κιθαρίσδεν. id eſt,

Vergit ad lætale ferrum, lepide Cithara canere.

Quo ſignificabant certis citharæ modis ſedari motus animorum, aliis addi vigorem ad prelium. Cum Alexander audiſſet Antigenitam tibia modos incinentem, qui vocantur Harmatii, adeo inflammatus eſt, vt ſimul cum armis exſurgens manus iniecerit in proxime aſſidentes.

Bathyclis poculum.

Βαθυκλέους κύλιξ, id eſt, Bathyclis calix, dictū videtur in eos qui diuitiis ſuis ſoli fruuntur, nemini quidquam impartiētes. Apud Plutarchum in conuiuio ſeptem ſapientū Ardalus quidam ſic alloquitur Aeſopum. Tu nunquam huc tranſmittes poculum ad nos, cum videas iſtos tamquā Bathyclis calicem inter ſeſe trāſmittere, ceterum alii nemini impartientes. Cui reſpondet Aeſopus. At ne hoc quidem poculum eſt publicum. Siquidem vni Soloni iam dudum aſtat. Bathycles Græcis ſonat profundę gloriæ, quo nomine videtur fuiſſe quiſpiam diues ſibi viuens ſibiq́ue bibens.

Lunæ radijs non matureſcit botrus.

PLVTARCHVS hunc Ionis ſenarium ceu prouerbialem adfert, diſſerens quod luna quoniā radios habet imbecilliores quā ſol, excitare poſſit humores, concoquere non poſſit:

Μέλας γὰρ αὐταῖς οὐ πεπαίνεται βότρυς, i.

Neque enim his niger maturus efficitur botrus.

Conuenit in eos, qui conantur quod ob defectum virium non queūt perficere. Refert idem in commētario de facie apparente in orbe lunæ. Accedet plus veneris, ſi volentes ſignificare diſciplinas humanas non præſtare felicitatem, dicamus: μέλας γὰρ αὐταῖς οὐ πεπαίνεται βότρυς. In αὐταῖς ſubaudiendum eſt, ἀκτῖσιν, i. radiis.

Calliæ defluunt pennæ.

CALLIAS apud Græcos quiſpiam fuit, qui per luxum, ac libidinem patrimonium abligurierat. In eum vulgaris iocus extitit: Καλλίας πτερορρυεῖ, id eſt, Calliæ defluunt pennæ. Solet enim hoc interdum auibus accidere.

accidere, vel morbo, vel certis anni tempo- ribus. Quemadmodum & quadrupedibus quibuſdam mutantur pili aut villi. Vnde & deplumati dicuntur ac detonſi qui facul tatibus exuti ſunt. Hoc verbum πτερορρυεῖν frequenter per iocum vſurpatur apud Ariſtophanem in auibus.

Ἐν πλάτει.

Ἐν πλάτει dictum accipiendum interpretantur Græci, cum paullulum vltra præſcriptū ſignificant eſſe concedendum, præſertim in his quæ ſunt humanitatis. Veluti ſi quis pollicitus ſolutionem ad diem Auguſti decimum, reddat poſtridie. Iulianus Pandectarum libro 46. Titu. de ſolut. & lib. cap. Ratum autem dominus habere debet, mox eū primum certior factus eſt, ſed hoc ἐν πλάτει & cum quodam ſpatio temporis accipi debet. Et hunc Iuliani locum citat Vlpianus, eodem libro ti. rem ratam haberi, cap. Quo enim Rurſus libro 13. titu. de conditione triticaria, cap. in hac actione. Verius eſt, inquit, quod Seruius ait, condemnationis tēpus ſpectandum: ſi vero deſierit eſſe in rebus humanis, mortis tempus. Sed etiam ἐν πλάτει ſecundum Celſum erit ſpectādum. Non enim debet breuiſſimum vitæ tempus æſtimari. Iterum libro 22. titu. de probationibus, cap. penultimo Nec hoc quæritur, num aliquis meminerit quo die aut quo conſule factum ſit, ſed num hoc aliquo pacto probari poſſit, quando id opus factum ſit: & hoc Græci ἐν πλάτει, dicere ſolent, & cetera. Hactenus Pandectæ. Verum illud ἐν πλάτει, non norunt Caletii, qui ad horam vndecimam iuſſi claudere portas ciuitatis, ſtatim ad primum nolæ ictum occludunt, repulſis & qui foris ſtant, & qui egredi cupiunt, vtriuſque portæ proximis. Cum denunciatur anathema qui ad diem præſcriptum non ſoluerint, liberantur a fulmine, ſi ab eo die intra decimum quartum liberarint fidem ſuam. Hæc ad iuris æquitatem pertinent.

Per Satyram.

VARIARVM rerum mixturam ſparſim nulloq; ordine congeſtarum veteres Satyram appellabant. Apparet vocem primum deducta à laſciuia Satyrorum, temere nunc huc nunc illuc ſalientium. Hinc deflexa eſt ad cibi genus, quod ex diuerſis herbarū formis conflatum eſt: præterea ad lancem variis rerum generibus onuſtam, quæ ſiedus offerebatur, non adſimilis illi poculo, quod Græci πεντέ πλόον, quintuplici rerum differentia, ſiue κέρνος à mixtura vocabant, de quo nobis ſupra dictum eſt. Feſtus ait Saturam ſiue Satyram dici cibum variis rerum generibus conditum, aut legem aliis multis conſertam legibus. Itaq; in ſanctione legum adſcribi ſolere, ne ve per Satyram derogato, aut abrogato, cum ſignificant totā legem eſſe ſeruandam. Citat Annium Luſcum ex oratione quam habuit aduerſus Tyberium Gracchum: Imperiū quod plebs per Satyram dederat, id abrogatum eſt. Citat & C. Lelium ex ea quam pro ſe dixit. Poſtero die quaſi per Satyram legem ſentētiis exquiſitis, in deditionem accipitur. Legem Satyram interpretantur, quæ eadem multas res complectitur: quemadmodum, Iugurtha acceptus eſt in deditionem, ſed multis præſcriptis conditionibus, vt triginta daret Elephantos, pecus atque equos multos, cum magno argenti pondere. Vſus eſt hoc adagio Iuſtinianus in præfatione Pandectarum: Et primo quidem, inquit, anno hoc opus tradebatur legentibus non ſecundum edicti perpetui ordinationem, ſed paſſim & quaſi per ſatyram collectum & vtile cum inutilibus permixtum, maxima autē parte inutilibus deputata. Itidem Salluſtius in bello Iugurthino: Quaſi per Satyram ſententiis exquiſitis in deditionem accipitur. Hæc Salluſtius dicit de Iugurtha, nec ſunt in cuiuſquam oratione, nec ibi quiſquam aderat Lelius: vnde neceſſe eſt locum apud Feſtum eſſe mutilum. Verba Lelii ſunt omiſſa, ſimul cum nomenclatura Salluſtii.

Nec præceps fueris ad iurandum.

NON nullis haud vulgariter eruditis videtur & hoc adagiis annumerandum, quod refert Vlpia. lib. Pandect. 12. capit. 13. Titu. de iureiurando circa finē. Si quis, inquit iurauerit in re pecuniaria per genium ptincipis, dare ſe non oportere, vel intra certum tempus, & peierauerit, vel ſi dare oportere, vel intra certum tempus iurauerit ſe ſoluturum, nec ſoluerit, Imperator noſter cum patre reſcripſit, fuſtibus caſtigatum dimittere, & ita ei ſuperindici, προπετῶς μὴ ὄμνυε. id eſt, ne fueris ad iurandum præceps. Habebit

bebit prouerbii ſpeciem, ſi quis hominem poſt acceptum malū admoneat, προπετῶς μὴ ὄμνυε.

Ex ſyngrapha agere.

SVNT & illæ formæ à iureconſultis ductæ verſæ in prouerbium. Ex ſyngrapha agere, obſignatis tabulis agere, pro eo quod eſt rigide parumq́ue ciuiliter, ſed velut ex obligatione. Cicero pro Murena: pergitis ne vos tamquam ex ſyngrapha agere cum populo? Syngrapha Latinis ſonat cōſcriptionem, quod vtriuſq; manu conſcripta vtriſque partibus tradi ſoleat: & in hoc ſyngraphæ differunt à tabulis, quod tabulę ab vna parte tantum ſeruari conſueuerint. A chirographo, tabulis, codicillis differt Syngrapha, quod in illis non ſcribantur niſi acta, in hac etiam contra fidem actionis pactio venit, & non numerata pecunia, aut non integre numerata pro temporaria voluntate hominum ſcribi ſolet. Ita propemodum Aſconius Pedianus in Verrinarum tertio.

Iniuria ſoluit amorem.

IN Græcorum epigrammatibus prouerbii titulo citatur ὕβρις ἔρωτας ἔλυσε, id eſt, iniuria ſiue contumelia ſoluit amores, qđ contemptus amor plerumq; vertitur in iram, ira in odium. Sic in comœdia Phędria: Excluſit, reuocat, redeam? Non ſi me obſecret. Item Horatius:

Nam ſi quid in Flacco viri eſt,
Non fert aſſiduas potiori te dare noctes,
Et quæret iratus parem,
Nec ſemel offenſæ cedet conſtantia formę,
Si certus intrarit dolor.

In epigrammate queritur amans hoc dictum falſo iactari vulgo, quod ipſe ab amica excluſus non ſine conuicio, cum iuraſſet ſe toto anno nō rediturum ad illam poſtridie diluculo ſupplex ad eam redierit. Carmen ſic habet:

ὕβρις ἔρωτας ἔλυσε, μάτην ὅδε μῦθος ἀλᾶται,
ὕβρις ἐμὸν ἔγειρε μᾶλλον ἐρωμανίην. id eſt,
Falſum eſt quod iactant iniuria ſoluit amores,
Morbum quippe meum prouocat illa magis.

In genere tamen verum eſt officiis mutuis ali beneuolentiam, iniuriis extingui.

Quod pulchrum, idem amicum.

Τὸ καλὸν φίλον, id eſt, Quod pulchrum amicum. Inter prouerbia conciliantium amicitiam, refertur & hoc apud Platonem in Lyſide: καὶ κινδυνεύει κατὰ τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν, τὸ καλὸν φίλον εἶναι, id eſt, Ac propemodum apparet iuxta vetus prouerbiū, quod pulchrum eſt, amicum eſſe. Qui commodi gratia amat, non amat vere, ſed quod pulchrum eſt per ſe amatur. Vnde Ariſtoteles, percontanti qui fieret vt liberius colloqueremur cum formoſis quam cum deformibus, reſpondit, eam percōctationem eſſe cæcorū. Nihil autem virtute pulchrius, eoq; nec amabilius quidquam.

Mortuo leoni & lepores inſultant.

EXTAT epigramma Græcum, cuius argumentum ſumptum eſt ex Homericæ Iliad. χ. vbi Hectorem ab Achille iam interſectū circumſiſtunt Græci mortuo inſultantes, nec quiſquam erat qui extincto non aliquod vulnus infligeret Sic enim habet Homerus:

ἄλλοι δὲ περίδραμον υἷες ἀχαιῶν,
οἳ καὶ θηήσαντο φυὴν καὶ εἶδος ἀγητὸν
ἕκτορος, οὐδ᾽ ἄρα οἵ τις ἀνουτητί γε παρέστη, i.
At reliqui accurrunt Graii, cinguntq; cadauer
Hectoris, eximiam ſpeciem formamq́ue ſtupentes.
Nec tamen aſtitit exanimi ſine vulnere quiſquam.

Ac paullo poſt:

ὣς ἄρα τις εἴπεσκε, καὶ οὐτήσασκε παραστάς. id eſt,
Dixerat hæc aliquis, ſimul & vulnus dedit aſtans.

Epigramma ſic habet:

Βάλλετε νῦν μετὰ πότμον ἐμὸν δέμας, ὅττι καὶ αὐτοὶ
Νεκροῦ σῶμα λέοντος ἐφυβρίζουσι λαγωοί. i.
Nunc telis petitote meum poſt fata cadauer,
Audet vel lepus exanimi inſultare leoni.

Dictum eſt alias de his, qui mordent mortuos, cum laruis luctantur, & cum vmbris depugnant.

Lingua non redarguta.

PLATO in Theæteto: Ἀτὰρ ὡς ἔοικεν ἐὰν ὅτι ἐστὶν, διερωτήσαιτί τι ξυμβήσεται, ἡ μὲν γλῶτ-

τα

τα ἀνέλεγκτος ἡμῖν ἔσαι ἡδὲ φρὴν ὐκ ἀνέλεγκτος, id eſt, at vt videtur ſi poſſe reſponderis, Euripideum quiddã nobis accidet, lingua quidem nobis erit irredarguta, mens autẽ non erit irredarguta. In eos quadrat qui rationibus conuicti non cedunt tamen, ſed tergiuerſantur reclamantes aduerſus ſuam ipſorum conſcientiam.

Pugno tenere.

Απρὶξ τῶν χερῶν λαβέσθαι, id eſt, Pugno ſtringere dicitur, quod ipſo contactu ſentitur. Sic Plato in Theæteto: οἱ ὐδὲν ἄλλο οἰόμενοι εἶναι ἢ ὃ ἂν δύνωνται ἀπρὶξ τοῖν χεροῖν λαβέσθαι, id eſt, qui nihil eſſe putant, quidquid non poſſint ſtrictim manibus apprehendere. Loquitur de his qui non exiſtimant quidquam eſſe in rerum natura præter res corporeas, & ſenſibus expoſitas: actiones, generationes, & huius generis alia, quæ intellectu non ſenſibus percipiuntur, exiſtimant eſſe inania vocabula. Talis viſus eſt Platoni Diogenes, qui dicebat ſe cyathos & menſas videre, cyathitates ac menſeitates, quas Plato commemorabat, nõ videre. Sed viciſſim audiuit, Nimirum oculos, quibus cyathi & menſæ videntur, habes: mentem qua cyatheitates ac mẽſeitates cernuntur, non habes. Tam craſſum ingeniorum genus Plato veluti prophanũ à philoſophiæ myſteriis iubet arceri. Verius enim ſunt quæ non videntur, quam quæ videntur: & certius ea ſcimus quæ ratione colligimus, quam quę manibus cõtrectamus. ſenſuum enim iudicium fallax eſt.

Aut abi, aut exuere.

Plato in Theæteto ſignificat apud Lacedæmonios hunc fuiſſe morem, vt in publicis certaminibus neminem cogerẽt ad congreſſum, ſed legem edicebãt ἢ ἀπιέναι, ἢ ἀποδύεσθαι, id eſt, aut abire, aut exui. Gręcis autem ἀποδύεσθαι, dicuntur, qui ſe parãt certamini, quod cãpeſtriati luctarentur olim, cetera nudi vnde hæc ipſa vox: ἀποδύεσθαι quoties transfertur ad rem animi, velut ad diſputandum, aut repugnandum carni, prouerbii vim habet. Ita frequenter vſurpat diuus Chryſoſtomus, ac D. Baſilius. Simile eſt id, qđ alibi dicitur: Aut bibat, aut abeat.

Criſonem Himeræum præcurrere.

Prodigiosa celeritas Criſonis videtur locum dediſſe prouerbio. Sic enim Socrates apud Platonem in Protagora, rogatus vt inſtitutam cum Protagora diſputationẽ peregeret: βυλοίμην ἂν χαρίζεσθαί σοι εἰ μοι δυνατὰ δ' εἴη. Νῦν δ' ἐστὶν, ὥσπερ ἂν εἰ δέοιό μου Κρίσωνι τῷ ἱμεραίῳ δρομεῖ ἀκμάζοντι ἕπεσθαι, ἢ τῶν δολιχοδρόμων τῳ ἢ τῶν ἡμεροδρόμων διαθεῖν τε καὶ ἕπεσθαι, id eſt, Optarim quidem tibi morem gerere, ſi quod petis, meæ facultatis eſſet. Nunc perinde eſt, ac ſi me roges vt Criſonem Himeræum inſignem curſorẽ ſequar, aut dolichodromon quempiam, aut hemorodromon perpetuo æquem curſu ſequarq; Himera Siciliæ ciuitas eſt, quãquã eiuſdem nominis eſt altera in Africa. Vnde Criſon dictus eſt Himeræus, celeritate currendi celebris, qualem refert lib. 7. Plinius fuiſſe Philippidem, & Caniſtium Lacedæmonium, cumq; his Philonidem Alexandri magni curſorẽ. Dolichodromi dicebãtur, qui perpetuo impetu duodecim ſtadia decurrebant. Hemerodromi, qui totũ diem à mane vſque ad veſperam citra reſpirationem currebant. Plinius ſcribit puerum nouem natum annos à meridie vſq; ad veſperam cõtinuaſſe curſum. Vnde Græci poetæ ſolem appellant ἡμεροδρόμον, quod ſingulis diebus curſum ſuum peragat, quaſi vero noctu requieſcat in diuerſorio Thetidis.

Charadrion imitans.

Χαραδριὸν μιμούμενος, id eſt, Charadrion imitans, dici ſolitum de diſſimulante, ac rẽ vtilem occultante. Suidas refert hunc ſenariũ Scazontem ex Hipponacte:

Καὶ μὴν καλύπτει μὲν χαραδριὸν περνάς. i.

Et num Charadrion quæſo vẽditor cęlat.

Item Ariſtophanes in Auibus:

ἄλλως ἀρ' ὁ ὕποψ ὡς ἔοικ' εἰς τὴν λόχμην

ἐμβὰς ἐπτάζε χαραδριὸν μιμούμενος. id eſt,

Alioqui vpupa vt videtur ſaltum ingreſſa abdidit ſeſe, Charadrion imitans. Quo loco interpres fere cum Suida conſentiens, narrat huic aui vim ineſſe medicam, vt illius aſpectu facile ſanetur, qui laborãt ictero ſiue regio morbo: eamq; ob cauſſam qui vendunt occultant eam, ne licitator remedium ſentiat priuſquam emerit. Addit eam autẽ mutare colorem ad ſimilitudinem eorum quibus admouetur: nõ deeſſe tamẽ qui ſentiant non aſpectum, ſed eſum auis, habere remedium. Vocem autem diſtingui accentu,

tu, nã ſi pronũcies vltima acuta χαραδριόν. declarari auem, ſi penultima acuta χαράδριον diminutiuum a χαράδρα ſignificari voraginem, ſiue terræ hiatum. quod in hũc delabens aqua melodiam quandam reddere videtur. Tantum ex his quæ indiligenter a Suida ſunt cõgeſta tradere licuit. Meminit huius auis & alias Comicus in eadẽ fabula; ὕδωρ ἐφόρουν κάτωθεν εἰς τὸν ἀέρα οἱ χαραδριοὶ, id eſt, aquam ex imo portabant in aeiẽ Charadrii. Interpres addit aui nomen inditum quod in voraginibus gaudeat verſari. Socrates apud Platonem in Gorgia, cum Calliniceen eo pellexiſſet, vt fateretur beatam vitam non eſſe ſitam in copia rerum, ſed in perpetuo influxu: nam qui ſatur eſt, aut nõ ſitit quoniam nec voluptatem, lapidis more viuit, potius quam hominis: ita ſubijcit: χαραδριοῦ τινὰ αὖ σὺ βίον λέγεις ἀλλ' οὐ νεκροῦ οὐδὲ λίθου, Rurſus tu Charadrii quandam narras vitam, non mortui lapidis ve. Marſilius vertit auem, cum Socrates videatur ſentire de voragine, in quam cum perpetuo decurrat aqua, nunquam tamen expletur: niſi forte Charadius auis eſt de numero voracium, quemadmodum & Larus, vt hinc nomen inuenerit à Charadra ductum.

Quantum pedibus potes.

SOCRATES in Gorgia Platonis ita loquitur: σωφροσύνην μὲν διωκτέον καὶ ἀσκητέον, ἀκολασίαν δὲ φευκτέον, ὡς ἔχει ποδῶν ἕκαστος ἡμῶν, id eſt, Temperantiam quidem ſectari atque exercere oportet. Contra, intemperantiam fugere, quantum quiſque noſtrum pedibus valet. Id quo longius transfertur a rebus corporeis, hoc magis accedit ad prouerbium celeritatis. Quod in corpore ſunt pedes, hoc in animo ſunt affectus, quibus expetimus aliquid aut refugimus.

Vaſis inſtar.

Ἀγγείου δίκην, id eſt, Vaſis inſtar loqui dicitur, qui cum ob imperitiam ex ſe nihil poſſit adferre, ab aliis audita profert. Fons ex ſe liquorem habet, vas ni aliunde infuderis ſiccum eſt. Homines autem qui vacant eruditione, per aures implentur, Socrates in Phædro Platonis: ὅτι μὲν οὖν παρά γε ἐμαυτοῦ οὐδὲν αὐτῶν ἐννενόηκα, εὖ οἶδα, συνειδὼς ἐμαυτῷ ἀμαθίαν, λείπεται δὴ οἶμαι ἐξ ἀλλοτρίων ποθὲν ναμάτων διὰ τῆς ἀκοῆς πεπληρῶσθαί με δίκην ἀγγείου, id eſt, Nihil horum ex me ipſo excogitaui fateor, imperitiæ mihi cõſcius. Supereſt igitur, vt alicunde ex alienis fluentis per aures fuerim impletus inſtar vaſis.

Vt lupus ouem.

Ὡς λύκος ἄρνα φιλεῖ, id eſt, Vt lupus ouem amat, qui ſui commodi gratia ſimulat amorem. Nam is vulgo dicitur amor, cum re uera, ſit odium. Iuuenis enim cum puellam venatur, vt illi pudicitiam, theſaurum incomparabilem eripiat, vt pro honeſta fama turpi rumore traducat, vt parentibus, amicis ac bonis omnibus inuiſam reddat: denique vt quod eſt omnium cariſſimum, bonam mentem eripiat, quæſo quid deterius hoſtis faciat hoſti? Socrates citat carmen in Phædro veluti populari vſu iactatum:

ὡς λύκοι ἄρνα φιλοῦσ' ὣς παῖδα φιλοῦσιν ἐρασταί. id eſt.

Vt lupi oues, ita amat puerum veſanus amator.

Maro:

Torua leæna lupum ſequitur, lupus ipſe capellam,
Florentem cytiſum ſequitur laſciua capella.

Et Horatius:

Non ego te tigris vt aſpera,
Getulus ue leo frangere proſequor.

In nauibus educatus.

ἐν ναυσὶν τεθραμμένος, id eſt, in nauibus educatus dicebatur, qui rudis eſſet & alienus a moribus liberalibus, ſenſuque communi, Solet enim fere nauticum genus ſuo elemento reſpondere, quod a ciuilium hominum commercio ſubmotum viuat. Ita Plato in Phædro: πῶς οὐκ ἂν οἴει αὐτὸν ἡγεῖσθαι ἀκούειν ἐν ναύταις που τεθραμμένων. id eſt, An non putas illum exiſtimaturũ, ſeſe audire homines in nauibus alicubi, educatos. Plaut. in Ciſtellaria, mores agreſtes appellat maritimos, immo potius inconſtantes, quod mare vicibus æſtuariis accedat recedatque Plauti verba ſic habent: Ita me amor lapſum animi ludificat, fugat. agit, appetit, raptat, retinet, iactat, largitur, quod dat non dat, deludit, modo quod ſuaſit diſſuadet, quod diſſuaſit id oſtentat, maritumis moribus mecum experitur, ita meum frangit amantem animum.

Magis quam ſol Heracliti.

QVI ſine ſpe reparationis deficiũt, eos Socrates

crates apud Platonem de Repub. lib. ſexto: μᾶλλον τοῦ ἡρακλειτείου ἡλίου ἀποσβέννυσθαι, hoc eſt, magis ipſo Heracliti ſole extingui dixit. Agit illic de ſenibus qui ad perdiſcendas philoſophiæ difficultates idonei non ſunt, in adoleſcentia defatigati. Heraclitus enim exiſtimauit ſolem ſcaphæ ſpeciem habere, eiusq; lumen deficere quoties cauum ad ſuperiora vertitur, ſed ruſſus fieri lucidū poſtquam inuertitur. Non diſſimile ſomnium de ſole prodidit Xenophanes, qui putauit eum in occaſu perire, ſed exoriri nouum fieri ſolem. At ſenes numquam renouantur ad vigorem iuuenilem. Huc adluſiſſe videtur Horatius in odis:

Damna tñ celeres reparant cœleſtia lunæ,
Nos vbi decidimus, &c.

Cenum barbaricum.

Βορβόρῳ βαρβαρικῷ, id eſt, Cenum barbaricum, pro vehementi ſtupore mentis apud Platonem lib. de Repub. 2. ponitur. Laudat enim illic dialecticam quæ ſola mentē ignorantiæ immerſam erigit attollitq; à vulgaribus opinionibus, ad ſolidam veri cognitionem. καὶ τῷ ὄντι inquit, ἐν βορβόρῳ βαρβαρικῷ τινι τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα κατορωρυγμένον ἠρέμα ἕλκει καὶ ἀνάγει ἄνω. id eſt, Ac re vera barbarico quodam ceno demerſum animi oculum, paullatim trahit ſubuehitq; ſurſum. Barbarus à borboro per contemptum dictum videtur.

Non è quercu aut ſaxo.

Οὐκ ἐκ δρυὸς οὐδ᾽ ἐκ πέτρας. i. Non è quercu ſaxove, cum ſignificamus non conſtare materia externa, ſed ex animi virtutibus. Veluti vulgus ciuitatem appellat, muros ad domos è lapidibus lignisque conſtructas. Eccleſiam appellat ſtructuram ſimili materia congeſtam, cum re vera ciuitas cōſtet hominum moribus, & eccleſia ſit animorum in vera religione conſenſus. Plato libro de Repub. 7. ἢ οἴει ἐκ δρυός ποθεν ἢ ἐκ πέτρας τὰς πολιτείας γίγνεσθαι ἀλλ᾽ οὐχὶ ἐκ τῶν ἠθῶν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν. id eſt, An exiſtimas è quercu qualibet, aut è ſaxo reſpu. fieri, ac non potius ex moribus eorum, qui in ciuitatibus verſantur?

Pſallium inijcere.

Ψάλλιον ἐμβάλλειν, id eſt, Pſalliū iniicere dicuntur, qui ferocientem animum moderamine quopiam premunt, metaphora ſumpta ab equis animoſioribus. Plato libro de Legibus 3. ὁ δὲ τρίτος σωτὴρ ἡμῖν, ἔτι σπαργῶσαν καὶ θυμουμένην ἀρχὴν ὁρῶν, οἷον ψάλλιον ἐνέβαλεν αὐτῇ, τὴν τῶν ἐφόρων δύναμιν, id eſt, At tertius vobis ſeruator, luxuriantem etiā nū frementemq; conſpiciens principatum, veluti pſallium illi iniecit, Ephororū potentiam. De Lacedæmoniorum republica loquitur, in qua quinque Ephori ſunt inſtituti, ad temperandam regiam potentiam. Pſallium autem eſt circulus, qui fræno additur, vnde & pro freno ponitur interdum. Niſi forte adluſit ad bubalos, qui circulo ferreo naribus iniecto circumaguntur, vnde prouerbium naribus trahere, quod alio dictum eſt loco.

Principium, medium, fini.

PLATO lib. de Legibus quarto, refert hoc quaſi vulgo decantatum, deum vniuerſitatē rerum omnium complecti, hoc eſt, principium, medium & finem. Ab illo enim omnium quæ ſunt, initium, incrementum, & ſumma: Ἄνδρες τοίνυν φῶμεν πρὸς αὐτοὺς ὁ μὲν δὴ θεὸς, ὥσπερ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, εὐθείᾳ περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος, i. Sic igitur illis loquamur, Deus quidem ò viri, quemadmodum & vetere prouerbio dicitur, omnium quę ſunt, principium, finem ac medium continens, rectum peragit curſum, ſecundum naturam circumiens.

Orphica vita.

Ὀρφικὸν βίον, id eſt, Orphicam vitam Plato libro de Legibus 6. dixit vitam innoxiam, & à luxu ſanguinolentiſq; dapibus purā. Huiuſmodi ſiquidem vitæ rationem Orpheus inſtituiſſe videtur, vt non ſolum ſanguine pecudum non inquinarent aras deorum, verum ne veſci quidem vllius animantis carnibus ſuſtinerent, ſed libis ac frugibus melle conſperſis ſacra facerent, nec aliis ipſi veſcerentur. Platonis verba ſunt hæc: ἀλλ᾽ ὀρφικοί τινες λεγόμενοι βίοι ἐγίγνοντο ὑμῖν τοῖς τότε, id eſt, Sed orphica quædam vt dicitur, vita tum erat veſtris illo ſæculo. Videtur Orpheus hoc conatus apud Thraces, quod Pythagoras tentauit apud Ionios, Numa apud Romanos.

Ambrones.

AMBRONES olim vulgo dicebãtur, qui rapto maliſq; artibus viuerent: Origenem indicat Feſtus Pompeius, admonens eam fuiſſe Galliarum gentem, quam cum mare inundans finibus ſuis depuliſſet, per aliena oberrantes rapinis ac ꝑdationibus ſe ſuoſq; alere cęperunt. Manus erat formidabilis nõ numero tantum dicuntur enim fuiſſe triginta milia, verum etiam tum animorum ferocia, tum ratione pugnandi. Siquidem conſerti rhythmis & concentu quodam in hoſtem ferebantur, ſubinde intonãtes: Ambrones Ambrones: ſiue vt hac voce ſuos in vnum conuocarent, ſiue vt hoſtibus terrorẽ incuterent. Ab his victi fuerãt Romani duces Manlius & Cepio: ſed primum à Liguribus fracti ſunt, mox à C. Mario proſtrati, tandem ad aquas Sextias vna cum Cimbris ac Teutonibus deleti ſunt. Ita ferme Iulius Florus in Epitoma libri 68. & Plutarchus in vita C. Marii. Simili modo Cilicis vocabulum abiit in conuicium rapacitatis ac prædationis.

Vinaria angina.

DE ἀργυράγχη, id eſt, angina argentaria quæ multis præter Demoſthenem vocem intercipit, iam antea diximus. At Feſtus Põpeius indicat ioco iactatũ in in eos qui vino præfocantur laborare vinaria Angina, quam οἰνάγχην poſſis dicere.

Titiuilitium.

TITIVILITIVM vox erat olim nullã quidẽ rem certam declarans, ſed velut interiectio contemptum extremum indicabat, qualis eſt apud Græcos: πιππαλό. Plautus citante Feſto Pompeio: Non ego iſthuc verbũ emptitem titiuilitio, i. re admodum vili. Locus autẽ eſt in Caſſina. Similis vox eſt apud eundem Feſtum Buttubata, qua tamen vſus ſit Neuius pro nugatoriis nihiliq́ue rebus. Nonius autem putat pipulũ, conuicii fuiſſe vocem. Plautus in Aulul. Ita me bene amet Lauerna, iam niſi vaſa reddi iubes, pipulo hic differam ante ædes.

Nihil poteſt nec addi, nec adimi.

DE perfectis operibus ita vulgo dici ſolitũ indicat Ariſtoteles libro moralium Nicomachiorum ſecundo: ὅθεν εἰώθασιν ἐπιλέγειν τοῖς εὖ ἔχουσιν ἔργοις, ὅτι οὐκ ἀφελεῖν ἐστιν, οὔτε προσθεῖναι, id eſt, Vnde de operibus quæ bene habent ita ſolent prædicare, nec adimere poſſis, nec addere. Nam vt bene ſit aliquid præſtat mediocritas, tollit exceſſus, aut defectus: exceſſum inducit, qui addit: defectum, qui adimit. De Lucillio ſcripſit Horatius:

Cum fluet lutulentus, erat quod tollere velles.

De Demoſthene ac Cicerone dictum eſt, illi nihil poſſe demi, huic nihil poſſe addi.

Virtus ſimplex.

DVBITARI poſſit vtrum verſus ſit vulgo iactatus, quem vt omnibus notiſſimum citra nomenclaturam retulerit Ethicorũ 2. Ariſtoteles, an imprudenti exciderit verſus pẽtameter. Differens enim è ſentẽtia Pythagoræ, errorem eſſe infinitum, virtutem finitam, quemadmodum in nemore mille modis aberratur à recta via, cũ ea ſit vnica: eoq; vitium eſſe in procliui, virtutem in arduo, quemadmodum facile eſt à ſcopo aberrare, ſed ſcopum attingere difficile eſt: ſubiũgit:

ἐσθλοὶ μὲν γὰρ ἁπλῶς, παντοδαπῶς δὲ κακοί. id eſt,

Eſt ſimplex virtus, omnigenum vitium.

Extra fumum & vndam.

ARISTOTELES eodem libro refert verſum Homericum vt vulgo decantatum:

τοῦ μὲν καπνοῦ καὶ κύματος ἐκτὸς ἔεργε νῆα, id eſt,

A fumo nauim ſimul atq; a fluctibus arce.

Ariſtoteles indicat eſſe verba Calypſus adhortantis Vlyſſem, vt neque nimium littori vicinus nauiget, fumum ſecutus, neque ſe profundo credat pelago, ſed in medio ſecet viam: quod ibi periculum ſit à ſaxis & vadis, hic ab vndis. Argyropylus autẽ interpres ea verba tribuit Circe, quid ſecutus neſcio.

Communis tamquam Siſapo.

PROVERBIALI ſchemate ſine cõtrouerſia dictum eſt. M. Tullius Philippica ſecunda: Domum dico? Quid erat in terris vbi in tuo pedem poneres? præter vnũ miſenum, quod cum ſociis tamquam Siſaponem tenebas. Senſit Antonium Miſeniũ nõ habuiſſe vt veram poſſeſſionem, ſed vt venã redem-

redemptam ad quæſtum. Plinius libro 33. cap. 7. docet minium quod Græci μίλτον appellant, non nulli Cinnabar, apud priſcos non tãtum ſummo in pretio, ſed etiam in magna religione fuiſſe. Nam feſtis diebus ſimulacra deorum minio oblinebantur, quemadmodum & triumphantes, quod tamen Calba ſenex in ſe fieri paſſus nõ eſt, vt refert Cornelius Tacitus. Siſapo antẽ Beticæ oppidum eſt, olim Romanis vectigale, venas habens miniarias. Neque enim temere Romam aliunde minium aduehebatur. Negat autem Plinius vllius rei Romanis fuiſſe diligentiorem cuſtodiam. Neq; enim ibi fas erat perfici minium, excoquiq; vbi naſcebatur: vena ſignata ad dena milia fere pondo annua, Romæ lauabatur. In vendendo lex præſcribebat pretii modum, ne in immenſum excederet. Sed multis modis adulterabatur, vnde inquit, præda ſocietati. Et mox de minio adulterino: Hoc ergo adulteratur in officinis ſociorum. Ex his liquet eam regionem in multos ſocios fuiſſe diuiſam, quemadmodum & hodie metalla argentaria aurariave iuxta certos tractus à redemptoribus occupantur.

Modo palliatus, modo togatus.

IN hominem inconſtantem ac lubricæ fidei diuerſarumq; partium eleganter torquebitur: veluti ſi quis ſubinde mutato vitæ genere, nunc Cidarim geſtet theologicã, nunc cum paludamẽto militari incedat. M. Tullius Philippica quinta: Accipiet ne accuſationem is qui quæſtioni præerit Græci iudicis, modo palliati, modo togati? Pallium Græcorum eſt, vt toga Romanorum: vtraq; tamen veſtis pacis eſt, quemadmodum ſaga ſunt belli.

Neque terræmotus timet, neque fluctus.

ARISTOTELES libro Moralium Nicomachiorum 3. docens eos, qui non habitu virtutis, ſed immanitate quadam naturæ nihil omnino formidant, nequaquam appellendos eſſe fortes, ſed μαινομένους καὶ ἀναλγήτους, hoc eſt, inſanos & ſtupidos ſenſusq; expertes, εἴη δ᾽ inquit, ἄν τις μαινόμενος καὶ ἀνάλγητος, εἰ μηδὲν φοβοῖτο μήτε σεισμὸν μήτε κύματα, καθάπερ φασὶ τοὺς κελτούς. id eſt, Fuerit autem quiſpiam inſanus ac doloris ſenſu vacans, ſi nihil metuat, neque terræ cõcuſſiones, neque fluctus, quemadmodum de Celtis prædicant. Nihil enim horribilius mari commoto, terræ vero concuſſio videtur inferorum ad ſuperorum ſedem eruptionẽ minitari. Tanta autem erat quarundam Galliæ Germaniæque gentium immanitas, vt nec his terrerentur, quæ maxime ſunt natura horrenda. Quod autem Ariſtoteles μαινόμενον & ἀνάλγητον pro eodem vſurpat, arbitramur huc reſpexiſſe Diogenem, qui rogatus quis ipſi videretur Socrates, μαινόμενος inquit: videlicet eo quod aduerſus omnem corporis moleſtiam obdurueerat, cum alioqui eſſet omnium iniuriarum tolerantiſſimus: niſi forte Diogenes hoc quoque ſtupori tribuebat non virtuti, quod ne colaphis quidem prouocari poſſet, vt vel tantillum excandeſceret.

Campana ſuperbia.

FELICITATIS comes eſſe ſolet ferocia. Cãpaniam autem Italiæ quondam fuiſſe regionem longe beatiſſimam teſtantur, tum alii complures, tum Plinius lib. 3. capit. 5. Hinc inquit felix illa campania eſt, ab hoc ſinu incipiunt vitiferi colles, & temulentia nobilis, ſucco p omnes terras inclyto, atque vt veteres dixere, ſummum Liberi patris cũ Cerere certamen: & cetera quæ ſequuntur, de fertilitate ſimul & amœnitate Cãpaniæ. Conſtat autem Capuam olim cum Roma de Principatu concertaſſe. Hinc Campana ſupérbia, & Campana arrogãtia in prouerbiũ venit. M. Tullius in oratione pro Rullo: Itaque illam Campanam arrogantiam, atque intolerandam ferociam, ratione & conſilio maiores noſtri, ad inertiſſimum ac deſidioſiſſimum otium perduxerunt. Sic & crudelitatis infamiam effugerunt, quod vrbem ex Italia pulcherrimam non ſuſtulerunt, & multum in poſterum prouiderunt, quod neruis vrbis omnibus exectis vrbem ipſam ſolutam ac debilitatam, reliquerũt. In eadem aliquanto poſt, Capuam domiciliũ ſuperbiæ ſedemq; luxuriæ vocat. Itaq; electi coloni Capuæ in domicilio ſuperbiæ, atque in ſedibus luxuriæ collocari. Quemadmodũ in oratione habita in ſenatu poſt reditum ſuum: Capuæ ne, inquit, te putabas, in qua vrbe domicilium quondam ſuperbiæ fuit, conſulem eſſe, ſicut eras eo tempore. Rurſus in fragmento orationis cõtra eundem: Qui locus propter vbertatẽ agrorum,

rum, abundantiamq; rerum omnium ſuperbiam & crudelitatem genuiſſe dicitur. Ac mox: Si luxuries Annibalem ipſum Capuæ corrupit, ſi ſuperbia nata inibi eſſe, ex Campanorum faſtidio dicitur Titus item Liuius libro primæ Decad. 9. ſcribit Campanis ingenitam eſſe ſuperbiam. Ad hæc Aulus Gell. lib. 11. cap. 24. Næuianum epitaphium, quod in ſcipſum tumidius prędicat, ait eſſe plenũ Campanæ ſuperbiæ. Opinamur autem Nęuium fuiſſe Campanum. Ita quemadmodum olim omnem inſignẽ perfidiam populus Punicam appellat, ſic cuiuslibet ferociam Campanam appellabat. At nunc de moribus gentis nihil dicemus.

Αὐτοβοᾶν.

ANTE retulimus prouerbium αὐτὸς αὑτὸν αὐλεῖ, id eſt, ipſe ſui tibicen eſt. Huic ſimillimum eſt quod vnico verbo Gręci dicunt αὐτοβοᾶν, ſi quis ſua voce ſeipſum prædicat, hoc eſt, ipſe ſui præconem agit. Solêre enim præcones hominum venalium artes ac dotes euulgare, quo magis emptorem irritarent. Ridiculum autem habetur, hominem ſui præconem eſſe. Congruit cum eo quod alibi diximus οἴκοθεν ὁ μάρτυς. Prouerbium refertur apud Suidam. Simili figura dicũt Attici, αὐτοῖς ῥήμασιν ἀπόλοιο, vna cum ipſis dictis percas. & Ariſtophanes in Equitibus: τὸν παφλάγονα αὐταῖσι βουλαῖς ἀπολέσειαν οἱ θεοί, id eſt, Paphlagonem ipſis cum conſiliis perdant dii. Et mox: αὐταῖς διαβολαῖς, id eſt, vna cum ipſis calumniis.

Sterilem fundum ne colas.

Στεῖρον ἀγρὸν μὴ σπείρειν, id eſt, Agrum ſterilẽ ne colas. Refertur inter leges Platonicas. Hoc ænigmate lex apud Platonem verecunde deterret à venere maſcula, ſi ſatis commeminimus. In octauo de Legibus, ait illos facere ſementem in petras. Poteſt tamen ad alios vſus accommodari. Ne doceas indocilem, ne felicitatem quæras in diuitiis. Non enim pariunt homini beatitudinem. Plautus in Amphytrione: Nam vxorem vſurariam perinde eſt præberier, ac ſi agrum ſterilem ſarriendum colloces.

Scarabeus citius faciet mel.

AD τῶν ἀδυνάτων, claſſem pertinent, quę referuntur in Epigrammate Palladę, Citius mel facit ſcarabeus aut lac culex.

Θᾶττον ποιήσει μέλι κάνθαρος ἢ γάλα κώνωψ. id eſt,
Mel citius faciet ſcarabeus, & ante culex lac.

Terram video.

QVI moleſti prolixiq; laboris finem adeſſe ſignificabat dicere ſolet, γῆν ὁρῶ, id eſt, terrã video. Sumptum à nauigantibus. Quintus Curtius lib. 4. Haud ſecus quam profundũ æquor ingreſſi terrã oculis requirunt. Plautus in Mercatore, Equidem iam me cenſebam eſſe in terra. M. Tullius in oratione pro L. Murena, Quod ſi portu ſoluentibus, ii qui iam in portum ex alto inuehuntur, pręcipere ſummo ſtudio ſolent, & tempeſtatum rationem, & prædonum, & locorum: quod natura affert vt eis faueamus, qui eadem pericula quibus nos perfuncti ſumus, ingrediantur: quo tandem animo me eſſe oportet prope iam ex magna iactatione terram videntem, in hunc, cui video maximas reipub. tempeſtates eſſe ſubeundas. Idem in Catone ſeniore: Quaſi terram videam: ſentiens inſtare vitæ finem. Diogenes cum prolixum volumen recitans tandem eo perueniſſet, vt libri finem videret, Bene habet, inquit amici, γῆν ὁρῶ, id eſt, terram video.

Incantatione quauis efficacius.

Πάσης ἐπῳδῆς ἐνεργέστερον, id eſt, Quauis incantatione efficacius. Priſcis perſuaſum erat prodigioſam ineſſe vim vocibus incantatorum. Plato in epiſtola ad Hermiam, Eraſtũ, & Coriſcum: οἶμαι γὰρ δὴ μὴ τοῦτο αὐτὸ τοὺς παρ᾽ ἡμῶν ἰόντας ἐλθόντας λόγους ἐπῳδῆς ἡστινοσοῦν μᾶλλον ἂν συμφῦσαι καὶ συνδῆσαι πάλιν εἰς τὴν προϋπάρχουσαν φιλότητά τε καὶ κοινωνίαν, id eſt, Arbitror enim ſermones hinc à nobis profectos, iuſtitia ac pudore vos quauis incantatione magis conciliaturos ac redacturos in priſtinam concordiam.

Inuidus vicini oculus.

ALICLYTVS Eucymoni: δυσμενὴς γὰρ καὶ βάσκανος ὁ τῶν γειτόνων ὀφθαλμὸς, φασὶν ἡ παροιμία, i. Maleuolus & inuidus vicinorum oculus, inquit prouerbium. Reſpexit ad Heſiodium dictum de figulo cantore, & vicino, quod alibi retulimus. Sic Ouidius:

Fertilior ſeges eſt alieno ſemper in agro,
Vicinumq; pecus grandius vber habet.

Eodem

Eodem collyrio mederi omnibus.

LEGES, admonitiones & obiurgationes non opottet omnibus eaſdem admouere, ſed pro gentium temporum & ingeniorũ varietate ſermonem attẽperare. Hanc dexteritatem B. Hieronymus enarrãs epiſtolam ad Epheſios, laudat in Apoſtolo Paullo, qui factus eſt omnia omnibus, vt omnes lucrifaceret. Verba Hieronymi citãtur diſt. 29. Nec ad inſtar, inquit, imperiti medici vno collyrio omnium oculos vult curare. Alibi retulimus ex Galeno: Eundem calceum omni pedi inducere.

Funditus, radicitus &c.

QVOD prorſus ac citra ſpem inſtaurationis perditur, funditus ac radicitus tolli dicitur, quorum alterum ſumptum eſt ab ædificio, cum æquatur ſolo, alterum ab arboribus, cum non ſolum amputantur rami, verum etiam ipſa ſtirps inciditur, aut vna cũ radicibus tollitur. Acinetus Phœbianę exprobrans amicæ, quod ab ea rebus omnibus exutus iã faſtidiretur, *Ἄρτι*, inquit, *ὅλον με αὐτὴ κατὰ τὴν παροιμίαν ἀνατρέψασα δουλείαν ἐπιδέγμεναις*, id eſt, Sic vbi me iuxta prouerbiũ totum ſubuertiſti, inſuper & in ſeruitutem redegiſti. Plautus in Trinummo: Qui illius ſapiẽtiam & meam fidelitatem, & celata omnia pęne ille ignauus funditus peſſundedit. Idem in Muſtellaria pro eodẽ dixit, cum fundamento. Non videor mihi ſarcire poſſe ædes meas quin totæ perpetuo ruant, quin cũ fundamento perierint, nec quiſquam eſſe auxilio queat. Quod nos dicimus radicitus ſiue a ſtirpe, Græci dicunt *ἐκπρεμνίζειν*, quaſi dicas extirpare. Quo verbo vſus eſt Cic. libello de fato: Extirpari autem & funditus tolli vt is ipſe &c. Idem pro Sexto Roſcio Amerino: Et ex eo Titus Roſcius, non paullulum neſcio quid in rẽ ſuã conuertit, ſed hunc funditus euertit. Idẽ in Verrem lib. 4. Nam me dies, vox, latera deficient, ſi hoc nunc vociferari velim, quã miſerum indignumque ſit iſtius nomine apud eos diem feſtũ eſſe, qui ſeſe iſtius opera funditus extinctos eſſe arbitrantur. Rurſus in eundem lib. 5. Labefactarat enim vehementer aratores iam ſuperior annus: proximus vero funditus euerterat. Idẽ pro domo ſua ad pontifices: Et funditus euerteres ciuitatem. In eadem: vt eius qui pernicioſa Reipub. conſilia cępiſſet, omnis memoria funditus ex oculis hominum ac mentibus tolleretur. Item in epiſt. ad Q. fratrem prima: Sin autem omnibus in rebus obſequemur, funditus eos perire patiemur. Rurſus ad eundem: Remp. funditus amiſimus. Item in eadem: Vides ne me non radicitus euelleſe omnes actiones tuas? Multum accedet gratiæ, ſi ad animum deflectatur: veluti ſi quis dicat ambitionem, auaritiam ac libidinem funditus ac radicitus ex animo reuellendam.

Myconiorum more.

Μυκονίων δίκην, id eſt, Myconiorum more dicebantur ad conuiuium accedere, qui vltro venirent non vocati. Myconus vna cycladũ eſt: ipſa gens ob rerum inopiam, cogebatur ſeſe conuiuiis ingerere: vnde iocus prouerbialis. Apud Athenæum Archilochus lacerat Periclẽ quod inuocatus irrueret in conuia, *μυκονίων δίκην*, quem locum & alibi retulimus. Myconiorum morum veſtigia videas & hodie in quibuſdam Hybernis, qua de re quidam olim fabulam non illepidam recitauit, immo non fabulam, ſed rem ipſo teſte geſtam. Hybernus quidam ignotus, ingreſſus aulam principis tempore prãdii, non inuitatus accubuit menſæ regiorũ ſatellitum. Qui videntes auem peregrinam, rogarunt cuias eſſet: profeſſus eſt patriã, rogarunt num quod officium haberet in aula, nullum inquit, ſed habere cupio. Illi demirantes hominis impudentiam, iuſſerunt ſurgere atq; abire, hoc inquit faciam pranſus; quid multis? Vicit improbitate, nec locum in acie deſeruit Hybernus. Tandem ira verſa in riſum, rogarunt hominem qua tandem fronte auſus eſſet ignotus & alienus ſeſe in regiam familiam ingerere: Quoniam, inquit, ſciebam regem ſatis eſſe diuitem ad dandum mihi prandium.

Solem adiuuare facibus.

ALIOQVI retulimus *τὸ φῶς ἡλίῳ δανείζειν*. Huic ſimillimũ eſt, quod refert Gratianus ex Anacleto Papa, Cauſſa. 6. q. prima, ĩ eos qui hic vſurpant ſibi diuinum iudiciũ, qđ nullus hominum poterit effugere. Nã incerta ſunt hominum iudicia, neq; ſecus ſeſe habẽt ad iudicia dei, quàm fax ad ſolem. Si omnia, inquit, in hoc ſæculo vendicata eſſent, locũ diuina iudicia nõ hẽrent. Sup-

uacnis labotat impendiis, qui ſolē certat facibus adiuuare &c. Quāquā in libris vulgatibus librariū ꝑ facibus deprauatū ſaſcibꝰ.

Cenſoria virgula.

TRITISSIMVM eſt apud eruditos, Cenſoriā virgam appellare iudicandi auctoritatem, præſertim cum ſupercilio, a magiſtratu Romano ſumptum. Cuius formę eſt quod ait beatus Hieronymus in dialogo aduerſus Luciferianos: Nemo poteſt CHRISTI palmam ſibi adſumere, nemo ante diem iudicii de hominibus iudicare. Videtur autem Hieronymus adluſiſſe ad caput Deuterono mii 25. vbi inſtitiæ palma dicitur, quæ a iudicibus tradebatur ei qui probaſſet ſuam innocentiam, cauſſamq; viciſſet.

Trochi in morem.

Βιμβικος δίκην, id eſt, Trochi in morē, de verſatilibus, & inconſtantibus dici ſolitū. Eſt enim bembix trochus quem pueri flagello circumagunt. Suidas citat ex Ariſtophane, βιμβικος ἐχῆν διαφέρειν ἐδ᾽, id eſt, non oportet quidquā a trocho differre. Locus is eſt, in Auibus. Heſychius dictum putat in eū, qui in fuga non tenuerit rectam viam, ſed in orbem fuerit circumactus. Bembix autem magno impetu mouetur, ſed in orbē, vt fugiens non effugiat. Simili tropo ſtultorum inconſtantiam notat Sirach ille ſapiens Hebræus, capite 33. Præcordia fatui quaſi rota curri, & quaſi axis verſatilis cogitatus illius. Apud Plautum interdum dicitur aliqs trocho aut rota figuli verſatilior.

Præſtat canem irritare quam anum.

REFERTVR ex Menandro:
Πολὺ χεῖρον ἐςὶν ἐρεθίσαι γραῦν κύνα. id eſt, Irritabile enim ac vindex mulierum genus, partim ob rationis inopiam, partim ob animi humilitatem. Nam veræ magnanimitatis eſt quaſdam iniurias negligere, neq; quoſuis homines dignari ira ſua. Eſt autem formidabile animal mulier cum ad ſexus vitium accedit ſenectus. Canis irritatus tantū oblatrat, interdum & mordet: at aniculæ pręter linguæ venenum, interdum inſtructæ ſunt malis artibꝰ, beneficiis & incātamētis. Itaq; nōnulli ingētiſuo malo experti ſunt eſſe veriſſimū, qd dixit Menāder.

Pecunioſus damnari non poteſt.

M. TVLLIVS in Verrem actione ſecunda, ait hoc omnium ſermone percrebruiſſe, non apud Romanos tantum, verum etiā apud exteras nationes, in iudiciis illorum temporum pecunioſum, quāuis ſit nocens, neminem poſſe dānari. Et in eundē orationę tertia: Reus eſt enim, inquit, nocentiſſimus. Qui ſi condemnatur, deſinent homines dicere, his iudiciis pecuniam plurimū poſſe. Sin abſoluitur, deſinemus nos de Iudiciis transferendis recuſare. Huic adfine quod aliquoties reperitur apud Salluſtium ī bello Iugurthino, Romæ eſſe venalia oīa.

Inter manum & mentum.

FESTVS Pompeius indicat eſſe prouerbium apud Latinos, ſed ex illo Græco ductum: πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου. Cuius originem ita refert: cum Chalcas vitem fereret, quidā augur vicinus præteriens, dixit illum errare. Non enim ei fas eſſe nouum vinum deguſtare. Tantum colligere licuit e fragmentis, quæ nobis quorundam ſtoliditas ſupereſſe voluit ex auctore vndiquaq; doctiſſimo. Prouerbium admonet in hominum vita nihil eſſe certi. Nam ſępenumero fit, vt quod nos maxime tenere credimus, caſus aliquis inopinatus interuertat. Veluti cum quis manu tenet poculum, minimumq; ſpacii ſit inter manum & mentum, tamen interdum fit, vt is moriatur antequam bibat. Hoc prouerbium variis modis effertur, eiuſq; originem alii aliter prodiderunt, de quibus ſatis opinamur dictum eſt in prouerbio: Multa cadunt inter calicem ſupremaq; labra. Hic ideo retulimus quod aliis verbis commemoretur à Feſto, in quibus non nihil eſt gratiæ ex proſonamaſia: Manū & mētū.

Colophonium calciamentum.

Κολοφώνιον ὑπόδημα, id eſt, Colophonium calciamentum dicebatur cauum. Nam antiqui fere ſoleis vtebantur, quæ infimam pedum partem tantum munirent. Vnde quadrabit in hominem ſtolidum, & incompoſitum, & ruſticanum per lutum ituris conuenit tale calciamētū. Venuſte itaq; dixeris, ī ſordidis auctoribus verſaturo opus eſſe calceis Colophoniis. Huic contrariū videri calciamentum

ciamentum Sicyonium cui cognomen inditum à Sicyone ciuitate Peloponneſi, vt indicat Stephanus, atque etiam Sextus Põpeius Feſtus, neuter tamen indicat vſum adagii. M. Tullius indicat Sicyoneos calceos fuiſſe perbellos, ſed aptiores feminis & effeminatis, quam viris. Mar. Tullii verba ſubſcribemus: Quin etiam cum & ſcriptã orationem deſertus orator Lyſias attuliſſet ad Socratem, quam ſi videretur ediſceret, ac pro ſe in iudicio vteretur, non inuitus legit, & commode ſcriptam eſſe dixit: Sed inquit, vt ſi mihi calceos Sicyonios attuliſſes nõ vterer, quamuis eſſent habiles & apti ad pedes, quia nõ eſſent viriles: ſic illam orationem diſertam ſibi & oratoriam videri, fortem & virilem non videri.

Manduces.

MANDVCES dicebantur, vehementer ſamelici, aut qui, minis inanibus terrorẽ incuterent. Feſtus Pompeius tradit in pompis olim inter ceteras ridiculas ac formidoloſas imagines ire ſolere effigiem, magnis malis, late dehiſcente rictu, & ingentẽ dentibus ſonitum facientem. Eam manducem appellabant. Apud Plautum in Rudentibus, ita loquitur Charmides paraſitus: Quid ſi aliquo ad ludos pro manduce me locem, quapropter? quia põl clare crepito dentibus. Enarrat paraſitus e naufragio, totusq; horrebat præ frigore. Vnde paullo poſt dicit ſe omnia coruſca loqui. Aut de hac, aut de ſimili effigie ſentire videtur Martialis cum ait:

Sum figuli luſus, rufi perſona Bataui.
Quæ tu derides, hæc timet ora puer.

Hoc genus imaginum Græci vocant μορμολύκια, quod lupina ſpecie terrent pueros, vt a plorando deſiſterent.

Vbi tu Caius, ibi ego Caia.

PLVTARCHVS in Problematibus Romanis, quærit vnde mos ille natus ſit, vt qui ſponſam ad ſponſum deducerent, iuberent illam hæc verba profari, ὅπου σὺ κάϊος, ἐγὼ κάϊα, id eſt, Vbi tu Caius, ego Caia. Dubitatq; an priſci voluerint ſponſam his verbis depaciſci cum ſponſo, vt inter ipſos omnia eſſent communia, pariterq; imperarent in familia, quaſi diceret, vt tu dominus domus & auctor, ita ego domina domus atque hera. Forma ſermonis ſumpta videtur a iuriſcõſultis, qui pro quibuſuis nominibus ponunt C. Seium & L. Titium, quemadmodum philoſophi Dionem ac Theonẽ. Vnde & illud prouerbium, quod alibi citauimus ex Varrone. Idem Actii, quod Titii, cum par duorum ius ſignificatur. An potius ominis cauſſa Caia nominetur, quod fuerit quædam Caia Cecilia, mulier cũ eleganti forma tum probatiſſimis moribus, antea dicta Tanãquil: quæ nupſit vni e filiis Tarquinii, videlicet Tarquinio Priſco. Huic Caiæ Romani poſuerunt ſtatuã æreã in templo Sancti. Sic enim ſcribit Plutarchus ἐν τῷ τοῦ σάγκτου ἱερῷ. Is erat Deus olim hoc nomine cultus apud Romanos, vnus e numero duodecim ſelectorum. Ibidem antiquitus erant repoſita illius ſandalia & colus, quorum illa teſtabantur eam domi manentem familiæ curam habuiſſe, hęc induſtriam ſignificabat, quod mulieres operas diligenter obierit, lanificii ſtudioſa. Huius itaq; nominis mentio ſponſam admonebat, vt talis eſſet ſuo marito, qualis Caia Cecilia fuerat ſuo. Inter priſcas nuptiarum ceremonias ſeruabatur & illud quod inauſpicatum habebatur, vel ſponſum, vel ſponſam propriis appellare nominibus. Quin & in hodiernum vſque diem obſeruatur, vt ſponſa relicto cognomento gentilitio tranſeat ad cognomen viri, vt Hectoris Andromache. Prouerbium e coniugio natum inter coniuges maneat, niſi quod poteſt & ad ſororem fratremq; accommodari.

Rumor publicus non omnino fruſtra eſt.

CARMEN Heſiodi celebratiſſimum citat Ariſtoteles libro Moralium Nicomach. 7. φήμη δ' οὔτι πάμπαν ἀπόλλυται ἥν τινα λαοὶ πολλοὶ φημίζωσι. id eſt,

Haud quaquam in totum rumor perit ille, per ora
Qui volitat populis compluribus.

Philoſophus hunc verſiculum adducit velut argumentum probabile voluptatem eſſe ſummum bonum, quod eã & homines expetant & bruta animantia.

Quadratus homo.

ARISTOTELES moraliũ Nicomachiorum 1. diſputans aduerſus eos, qui felicitatem hominis bonis externis definiũt, quę fortunæ arbitrio dantur ſimul & eripiuntur, dicit ad hãc rationem felicem, Chamæleontem

leontem quempiam induci, vt qui ſubinde mutatis rebus, nunc felix ſit nunc infelix, quemadmodum Chamæleon ad ſpeciē rerum quibus admouetur, mutat colorem, cum vera felicitas præcipue ſita ſit in bonis animi. Vnde colligit, qui vere beatus ſit, nihil obſtare, quo minus per omnē vitam ſit beatus, ac ſubiicit: ἀεὶ γὰρ ἢ μάλιστα πάντων πράξει καὶ θεωρήσει τὰ κατ᾽ ἀρετὴν, καὶ τὰς τύχας οἴσει κάλλιστα καὶ πάντη πάντως ἐμμελῶς, ὅ γ᾽ ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸς καὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου id eſt, Semper. n. aut quam maxime, omnino faciet & contemplabitur quæ ſunt virtutis: ac fortunæ caſus optime feret, ac prorſus omni ex parte modulate, is ſane qui vere bonus eſt & quadrangulus, carens omni vitio. Libro Rhetoricorum 3. meminit huius dicti inter genera metaphorarum. Hæc autem figura in quamcunq; partem voluatur, ſui ſimilis eſt. Ita ſapiens quemcunq; inciderit fortuna, non mutat animum. Venuſtius erit, ſi viri fortis animum nec vllis fortunæ caſibus labefactabilem dicamus τετράγωνον.

Merces conſtituatur.

PLVTARCHVS in vita Theſei tradit fuiſſe quendam Pittheum auum Theſei maternum, a quo Hippolitus ille pudicus fuerit inſtitutus. Is gnomologiis, quæ tum temporis præcipua habebatur ſapientia, clarus erat.

Ex eius ſententiis hanc vnam fuiſſe ferunt:
Μισθὸς δ᾽ ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔστω. i.
Aequa viro merces fac p̄ſtituatur amico.

Ariſtoteles nono Moralium Nicomachiorum, narrat Protagoram cum nemine diſcipulorum ſolere paciſci, verum vbi iam didiciſſent quæ volebant iuſſit ipſos diſpicere, quanti æſtimarent ea quæ didicerant, & quidquid ab illis dabatur accipiebat. Hoc animo qui ſunt, iis in hoc genere commerciorum putat eſſe ſatis Pitthei præceptum, qui iubet amico viro ſtatui mercedem iuſtam & æquam. Bene haberet, ſi medici quoq; nihil paciſcerentur, ſed ægro leuato acciperent quod daretur. Nam quod Ariſtoteles inibi refert de quibuſdā ſophiſtis, qui neminem recipiebant in diſciplinam, niſi numerata mercede, mox acceptis nummis non præſtabant quod erant polliciti: videmus interdum fieri a chirurgis ac medicis malæ fidei: ac fere comperiūtur eſſe impoſtores, qui ſtipulantur ingens præmium, nec admouent manum niſi aut tota ſumma, aut maxima pars ſtatim numeretur.

A bonis bona diſce.

ARISTOTELES Moralium Nichomachiorum 9. oſtendens virtutem optime diſci conuictu bonorum, quod amici ſe mutuo corrigunt ſi quid erratum eſt, & ſeſe viciſſim ad honeſtas excitant actiones, citat carmen veluti notum ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ᾽ ἐσθλά. Verſus autem eſt Theognidis, cuius meminit Xenophon in commentario de dictis ac factis Socratis. Aiebat enim inter vnguenta nullum oleum melius olere, quā quo vngebantur athletæ, Amaracinum & foliatum fœminis eſſe relinquenda. Rogatus quid deceret olere ſenes, reſpondit probitatem. Dein rogatus vbi hoc vnguentum venderetur, Theognidis hemiſtichio reſpondit:
Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ᾽ ἐσθλὰ διδάξεαι: id eſt,
Qui bonus eſt, ab eo bona diſcito.
Itidem & noſter γνωμολόγος:
Diſce, ſed à doctis.

Aſinus ſtramenta mauult quam aurum.

ARISTOTELES libro Moralium Nicomachiorum 10. diſputans non eādem omnibus eſſe voluptatem, cum aliis rebus delectetur canis, aliis equus, aliis homo, citat Heraclitum qui dixerit: ὄνους σύρματ᾽ ἂν ἑλέσθαι μᾶλλον ἢ χρυσόν, ἥδιον γὰρ χρυσοῦ τροφὴ ὄνοις, id eſt, Aſinos ſtramenta malle quam aurum, quod aſinis pabulum auro ſit iucūdius. Atque hac quidem in parte aſini plus ſapiunt quam homines. Illæ rem æſtimant vſu, nos inutilibus atque etiam noxiis rebus ex animi perſuaſione ingentia ſtatuimus precia. Notus eſt apologus de gallo qui gemmam in ſterquilinio repertam cōtempſit. Gallus enim mauult putre granum, quam margaritum aut adamantem. Ita qui ventris ſunt mancipia, compotationem temulentam omnibus diſciplinis liberalibus anteponunt.

Iocandum vt ſeria agas.

EODEM libro refert ſententiam Anacharſidis, qui taxarit eos qui ſeria agunt vt iocētur, cum iocus in hoc interdum admittendus ſit vt ſeriis rebus vacare liceat. Veluti q. per omnem vitam magnis laboribus hoc

aguns

agunt, vt fiant boni ſaltatores, aut egregii tibicines. Ariſtotelis verba ſunt hæc: σπουδάζειν δὲ καὶ πονεῖν παιδιᾶς χάριν, ἠλίθιον φαίνεται καὶ λίαν παιδικὸν, παίζειν δὲ ὅπως σπουδάζῃ κατ' ἀνάχαρσιν ὀρθῶς ἔχειν δοκεῖ, id eſt, Studere vero ac laborare ludendi gratia, ſtolidū videtur atque admodum puerile. At ludere vt agas ſeria, iuxta Anacharſidis ſententiā recte videtur habere.

Cyclopum more.

In eodem rurſus lib. Cyclopicam vitam appellabat, vbi nullis publicis legibus viuitur, ſed quiſquis ſuo arbitratu res gerit: ἐν δὲ ταῖς πλείσταις τῶν πόλεων ἐξημέληται περὶ τῶν τοιούτων, καὶ ζῇ ἕκαστος ὡς βούλεται, κυκλωπικῶς θεμιστεύων παίδων ἠδ' ἀλόχου, id eſt, In ceteris autem ciuitatibus ſuper his, hoc eſt educatione liberorum, nulla eſt habita cura, ſed quiſque viuit vt vult, Cyclopum ritu de liberis & vxore fas nefaſq; ſtatuēs. Cyclopes enim ſparſim habitare feruntur in montibus, nulla ſpecie vitæ ciuilis, ſed in ſuo quiſque antro facit quod lubet. Ne religio quidem apud illos vlla. κύκλωπος βίος alibi nobis dictus eſt.

In leporinis.

Ἐν λαγῴοις, id eſt, In leporinis carnibus viuere dicebantur, qui laute atque in deliciis vitam agebant. Nam leporinam olim in deliciis habitam declarat Martialis:

Inter aues turdus ſi quis me iudice certet,
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

Atteſtatur & prouerbium, tu te lepus es, & pulpamentum quæris. Ariſtophanes in Veſpis. Sunt, inquit, mille ciuitates, quę nunc nobis tributum ſoluunt: Harum vnicuiq; ſi quis imperet vt viginti alat viros:

Δύο μυριάδες τῶν δημοτικῶν ἔζων ἐν πᾶσι λαγῴοις
Καὶ στεφάνοισι παντοδαποῖσι, καὶ πύῳ καὶ πυαρίτῃ. id eſt,

Viginti milia populorum viuerent in omnibus leporinis omnigeniſq; coronis, & pyo, & pyarite. Πύον autem Græci vocant lac, quod animal primum reddit a partu, & pyariten hinc factā decoctionem. Interpres citat carmen ex Homero ni fallimur:

Πύον δαινύμενοι κ' ἐμπιπλάμενοι πυαρίτῃ. i.
Epulentas pyo, & explentes ſeſe pyarite.

Rurſus Ariſtophanes in equitibus, cum Cleon & aduerſarius certatim promittunt lautiſſimas epulas populo: multis deliciarum generibus nominatis, promittunt & leporinæ carnes, quaſi ſummæ exquiſitęq; deliciæ.

Matrem ſequimini porci.

Ἕπεσθε μητρὶ χοῖροι, id eſt, Poſt matrem adeſte porci. Id ſubinde repetitur apud Ariſtophanem in Pluto. Interpres admonet iocum eſſe prouerbialem in ſtupidos & indoctos. Sus enim Mineruę opponitur iuxta prouerbium. Veluti ſi quis diceret indocti præceptoris indoctis diſcipulis, ἕπεσθε μητρὶ χοῖροι. Quadrabit & in gulæ ventriq; deditos.

Ariſtylli more.

Idem eodem in loco: σὺ δ' ἀρίστυλλος ὑποχάσκων ἐρεῖς. Tu vero Ariſtyllus ſubhiās dices. Interpres admonet Ariſtyllū fuiſſe poetam deformem ore ſemper hiante. Quē obiter taxat Ariſtoph. cuius & meminit ἐν ἐκκλησιαζούσαις. Tragicum autem eſt & hiſtrionicum, ore nimium diducto loqui. At nobis videtur magis taxatus Ariſtyllus, quod ore paullulum diducto loqueretur, vt vox magna ex parte prodiret per nares ſtridula, qualis eſt porcorum: quod vitiū in quorundam pronuntiatione cantuq; videmus.

Citeria.

Citeriae conuitium in homines impendio loquaces olim iactatum eſt. Cato in M. Cęlium: Quid ego dicerem amplius, quem denique credo, in pompam vectitatū iri ludis pro Citeria, atq; ſpectatoribus ſermocinaturum. Feſtus Pompeius admonet, Citeriam dictam fuiſſe quandam effigiem argutam ac loquacem, quæ ridiculi gratia in pompis vehi ſoleat crepitum & ſtrepitū aſſidue edens. Nunc in pompis non circumferrur Citeria, ſed multi Citerias habēt domi, factitiis illis multo magis obſtreperas.

Oſtrei in morem hæret.

Ὥσπερ λεπὰς προσίσχεται id eſt, Oſtrei ſiue cōchylii in morem adhæret. Ariſtophanes dixit in anū quæ ægre a iuuene diuellebatur,

ὦ Ζεῦ βασιλεῦ τὸ γραΐδιον ὡς εὐτόνως
Ὥσπερ λεπὰς τῷ μειρακίῳ προσίσχεται. i.
O Iuppiter, quam fortiter conchę modo,
Iſthæc anicula adhæret adoleſcentulo.

Eſt

Eſt conchatum genus quod capillamentis quibuſdam inter ſe cohæret, quo tutius ſit aduerſus vndarum motus.

Hodie nihil ſuccedit.

PLAVTVS Amphytrio in ſui nominis fabula citat adagii titulo: nihil eſt, vt dici ſolet, quod hodie bene ſuccedat mihi. Adluſit autem ad vulgi ſuperſtitionem, cui quidam dies credebantur rebus gerendis auſpicati, quidam infelices. Quod ſi vnũ atque alterum parum ſucceſſit ex ſentẽtia hinc ęſtimantes totum diem, dicũt, hodie nihil ſuccedet, & ab omnibus negotiis abſtinent.

Nec currimus, nec remigamus.

ARISTOPHANES ἐν ἐκκλησιαζούσαις, facit mulieres hoc molientes vt occupent Rempub. quod hactenus ab omni functione ſubmotæ nihil egerint:

Νῦν μὲν γὰρ οὔτε θέομεν, οὔτ' ἐλαύνομεν. id eſt,
Neque currimus nunc, nec iuuamur remige.

Metaphora ſumpta eſt a nautis ad Reipub. gubernationem. Nautæ currere dicuntur, cum venti ſunt ſecundi, ἐλαύνειν, cum deſtituti ventis remigio nauim impellunt, qui curſus dicitur ſecundarius ὁ δεύτερος πλοῦς. Sentiunt ſe nec pace, nec bello ad vlla vocari munia. Apte torquebitur & in illos, qui fruſtra conantes nihil proficiunt, videlicet aduerſante fortuna.

Vt luti baiuli.

Ὥσπερ πηλοφοροῦντες, id eſt, Vt lutum baiulantes. Apud Ariſtoph. in Concionatricibus queruntur feminæ, populum Athenienſem non conuenire ad concionem, niſi dato ſingulis obolo, cum ante ſuo victu cõſultarent de Reip. πηλοφορεῖν autem poſuit pro omnium quæſtuariarum artium ſordidiſſima. Apte torquebitur in eos qui functionibus honeſtis ad abiectum quæſtum abutuntur.

Tam multa quam ſapiens.

ARISTOTELES libro Rhet. 3. admonẽs ne orator nimiũ crebris enthymematibus vtatur, ſed tãtum intermiſceat, ſubiicit hoc carmen Homeri, ni fallimur, ceu vulgo iactatum:

ὦ φίλ' ἐπεὶ τόσα εἶπες, ὅσ' ἂν πεπνυμένος ἀνὴρ
Quandoquidem nobis tã multa locutus amice es,
Quam multa prudens vir diceret atq; peritus.

Conueniet in hominem multa loquentem potius quam opportuna. τόσα, inquit Ariſtoteles: ἀλλ' οὐ τοιαῦτα, id eſt, tam multa, at nõ talia. Neque enim perinde refert quam multa loquamur, ſed quam ad rem facientia. Quemadmodum philoſophus quidam dixit, non eos pro doctis habendos qui multa didiciſſent, ſed qui vtilia.

Hoc iam & vates ſciunt.

IDEM aliquanto poſt differens quod in cõſultationibus apud populum dicere multo ſit difficilius quam in iudiciis cauſſas agere, eo quod qui ſuadet, de futuris loquitur, qui accuſat aut defendit de præteritis, & ad hæc legem habet pro fundamento, quo habito facile eſt reperire demonſtrationem: Subiungit Epimenidis Cretenſis ſententiã ὃ ἐπιστατῶν ἤδη καὶ μάντεσι, id eſt, quod, videlicet factum, ſciri iam poteſt a diuinis. Addit Epimenidem ſolere non de futuris, quę ſciri non poſſunt, ſed de pręteritis vaticinari, verum occultis. Nam eſt hoc quoddam diuinandi genus. Apte torquebitur iocus in rem tãdem compertam, quę diu feſellerat.

Noui nummi.

EX Plauto apparet non eſſe nouum, publicam monetam in ſingulos annos cudi deteriorem. Sic enim præfatur in Caſſinam:

Qui vtuntur vino vetere ſapientes puto,
Et qui libenter veteres ſpectant fabulas.
Antiqua enim opera & verba cum vobis placent,
Aequum placere eſt ante veteres fabulas.
Nam nunc nouæ quę prodeunt comędię,
Multo ſunt nequiores, quàm nũmi noui,

Θρᾴττειν.

DICTVM eſt à nobis in ſuperioribus κρητίζειν, abiiſſe in prouerbium fraudulentię. Idem obſcurius indicatur per θρᾴττειν, quæ vox Græcis ſignificat turbare aut moleſtum eſſe. Quod ſi reſpicias ad θρᾴττας quæ ſunt ancillæ Thracię, ſignificat decipere, & Thraciis dolis tractare. Theodorus de Nicone Citharœdo dixit, θράττεις. Nicon autem erat Thrax. Hoc ſi neſcias, dictum amittit gratiam. Refert Ariſtote. libro Rhetor. Arbitramur huc adluſiſſe Ariſtophanem in Equitibus, vbi Nicias iuſſus audacter eloqui quod

quod haberet, reſpōdit: ἀλλ᾽ οὐκ ἔνι μοὶ τὸ θρέττε, interpres admonet θρέττε barbaricam eſſe vocem, quæ fiduciam ſignificet, & ad audendū animet, quaſi quis dicat ſume Thracum audaciam.

Neque dicta neque facta.

Μήτε δεδραμένα μήτε εἰρημένα. Non dubium quin prouerbiali ſchemate vehementer falſa dicamus, neque dicta neque facta. Quod genus illud, neq; ſcriptum neque dictum. Nam de veris mendacio mixtis dicimus facta atque infecta. Ariſtophanes in Concionatricibus: ἀλλὰ περαίνε μόνον, μήτε δεδραμένα, μήτ᾽ εἰρημένα πω πρότερον. Age perora tantum, neque facta neque dicta vnquā prius. Comicus ioco monet vt omnia noua dicat quod vetera cum faſtidio audiantur. Egregie vero nouum ſit oportet, quod neque dictum eſt antea neque factum M. Tullius in orationibus frequenter nouo more factum ait, cuius nullum vnquā extitit exēplum.

Saluete equorum filię.

APPARET ioco vulgari fuiſſe iactatum, in eos qui emolumenti gratia blandiūtur. Refert Ariſtoteles lib. Rhet. tertio. In certamine mulorum cum is qui vicerat dixiſſet exile precium pro carmine, Simonides recuſauit, indignans mulos celebrari ſuo poemate, verū vbi victor dediſſet ſatis magnū præmium, carmen tale fecit:

Χαίρετ᾽ ἀελλοπόδων θυγατέρες ἵππων. id eſt,
Saluetote volucripedum ſoboles equorū.

Siluit enim quod eſſent ex aſinis quoq; nati, & quod honeſtius erat expreſſit, equorum filias appellans.

Mitrhagyrtes, non daduchus.

IS qui in functione quapiam ſordidas contemptasque partes agit, Mithragyrtes dicetur, daduchus eſſe negabitur. Eoque Iphicrates Calliam μητραγύρτην οὐ δᾳδοῦχον appellabat. Significans illum non fuiſſe initiatū ſacris, ſed tamen velle videri. Mithras apud Perſas ſol dicitur, quem illi deorum ſummum iudicant. Vnde Mithragyrtæ dici videntur, qui obambulant cum ſimulatis myſteriis, ac rudibus imponant. Nam hoc genus hominum & olim fuiſſe declarat Apuleius.

Sibi parat malum qui alteri parat.

VERSICVLVM hūc Ariſtoteles Rhet. 3. citat titulo Democriti Chii:

Οἷ τ᾽ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων. id eſt,
Ipſe ſibi mala cudit quiſque alii mala cudens.

Nemo poteſt alterum iniuria afficere, niſi prius lædat ſeipſum. Qui alium fraudat pecunia, ſeipſum ſpoliat bona mēte, grauius ſeipſum lædit quā alterum, veriſſime itaq; dictum eſt: Ipſus ſe lædit, alium qui lædere quærit.

Trabem baiulans.

ARISTOTELES libro Rhetoricorū tertio diſputans de quibuſdam verbis quę nō habent gratiā, niſi pronuntiatione geſtuq; adiuuentur, alioqui, inquit: γίνεται ὁ τὴν δοκὸν φέρων, id eſt, fit ille trabem geſtans. Id accidit in dictionibus, præſertim nominibus propriis ac pronominibus, & vocibus crebro repetitis, quæ tacitam habent Emphaſim: Vt Therſites contemnit Achillem: Et tu me aſinum vocas? Similiter & in aſyndetis, vt: veni, vidi, vici. Et ſi qua ſunt ſimilia, quæ ſine commendatione actionis non habent eandem gratiam. Quod genus Terentianum illud: Excluſit, reuocat redeam? Et mox: Ego ne illam? quæ illum? quæ me, quę non. Sine modo. Rurſus illud in Adelphis: Storax, nō rediit hac nocte Aeſchinus a cena. Storax enim vocantis vox eſt, & ob id clarius pronuncianda, reliqua ſecum loquitur. Nihil addubitamus quin aſſumptū ſit ex fabula quapiam. Nam ὁ τὴν δοκὸν φέρων, finis eſt iambici trimetri. Qui trabe onuſtus eſt, non eſt idoneus ad geſticulationem, ſed oneri ſeſe accommodet oportet. Talis opinamur perſona riſus gratia alicubi producta fuerat in comœdia. Interdum inducuntur σκευοφόροι geſtantes ſarcinas. Cuiuſmodi ſunt quibus dicitur ī Andria: Vos iſthæc intro auferte. Et in Hecyra Soſia: Tales aut nihil dicunt, aut geſtu non reſpondent pronunciationi. Vide, nū Ariſtoteles ſentiat de Athlantibus, qui trabibus ædificium ſuſtinentibus ſupponi ſolēt. Videntur enim laborare, cum nihil agant: Actio autem quaſi vita eſt orationis: Vitæ indicium eſt motus. Tale quiddam in tragœdiis erat δορυφόρημα, tantum adſtabat, nihil

hil agens. Et fortaſſis pro ὁ δεινὸν φέρων ſcriptum erat, ὁ δορυφορῶν, ſed nihil pronũciamus. Excutiant eruditi.

Quæ quis ipſe facis.

Aristoteles Rhetoricorum libro ſecundo, diſputans de affectibus, refert hoc dictum vt vulgo iactatũ: ἃ γὰρ τις αὐτὸς ποιεῖ, ταῦτα λέγεται τοῖς πέλας μὴ νεμεσᾶν id eſt, Nã quæ quis ipſe facit, hęc dicitur vicinis non vertere vitio. Conuenit cum illo Terentiano: Homine imperito nil quicquã eſt iniuſtius, qui nihil niſi quod ipſe facit rectũ putat. Sunt enim qui damnant, quidquid ipſi non poſſunt aſſequi.

Cognatio mouet inuidiam.

Aristoteles eodem libro, docẽs inuidiam oriri erga vicina & cognata: nullus enim inuidet olim defunctis, aut diuerſi generis, aut i mmẽſo interuallo ſuperioribus, inferioribus ve: adducit huius verſiculi teſtimonium:

Τὸ συγγενὲς γὰρ καὶ φθονεῖν ἐπίσταται, id eſt, Etenim inuidere nouit ipſa affinitas.

Vnde qui eo altitudinis proceſſerũt, vt inuidiam gloria ſuperarint, extra omnẽ aleã, extraq; inuidiæ tela eſſe dicuntur.

Sapiens non eget.

Ibidem inter ſententias refert hoc carmen:

Χρεῖ᾽ δ᾽ οὔποτ᾽ ὅτις ἀγαθὰς φρένας ἔχει, id eſt, Haud vnquam eget qui mente ſana eſt præditus.

Siue quod magnæ ſint opes habere bonam mentem, ſiue quod ſapienti facile eſt ditescere ſi velit. Velut Ariſtippus eiectus naufragio reperit a quibus humaniter exciperetur. Idem cum Dionyſius talentum petẽti diceret, Nonne docebas ſapientem non egere? Da, inquit, & reſpondebo. Dedit rex, ac mox exegit reſponſum. Tum Ariſtippus, non ne verum dixi ſapientem non egere?

Lecythum habes in malis.

Ἔχειν λήκυθον πρὸς ταῖς γνάθοις, id eſt, Lecythum habere ad malas, tectum & ænigmaticum conuitium eſt in anus quæ rugas illitis pigmentis diſſimulãt. Qualis erat Phryne meretrix, iam vetula nec tamen a quæſtu recedẽs. Ariſtophanes in Cõcionatricibus:

Φρύνην ἔχουσαν λήκυθον πρὸς ταῖς γνάθοις. Id eſt, Phrynen gerentem Lecythum iuxta genas.

Lecythum appellat vaſculum vnguentariũ vnde fucatur facies. Eadem ſolita eſt dicere, multos bibere fecem ob vini nobilitatem, quod ad illam ἔρωτα, propter ſcorti celebre nomen commearent amantes, quo gloriari poſſent ſibi cum Phryne fuiſſe rem.

Piſcis eget ſale.

Ἰχθὺς δεῖται ἁλός, id eſt, Piſcis eget ſale. De re abſurda & incredibili. Nec enim veriſimile eſt, piſces in mari agentes opus habere ſale. Hoc videtur a populo reclamatum Androcli Pitenſi, cum legem quandam reprehendens dixiſſet: δέονται οἱ νόμοι νόμου διορθώσοντος, id eſt, Egent leges lege correctrice. καὶ γὰρ ἰχθύες ἁλός. Nam & piſces ſale. Leges enim in hoc datæ ſunt, vt ad harum regulam corrigãtur hominum actiones. Quod ſi ipſæ leges indigent correctione, leges nõ ſunt. Idq; non minus abſurdum ſit, quam ſi piſces marini dicantur egere ſale. Refert Ariſtoteles in Rhetoricis.

Baccæ egent oleo.

Ibidem mox ſubiicit aliud eiuſdem formæ, τὰ στέμφυλα δεῖται ἐλαίου, id eſt, Baccæ egent oleo. Neq; enim credibile eſt illi opus eſſe oleo, vnde naſcitur oleum. E baccis autem oliuarum exprimitur oleum. Cognatum illi, quod ante retulimus: Ipſi fonte ſitiunt.

Auis ex auibus.

Ὄρνις ἐκ τῶν ὀρνέων, id eſt, Auis ex auibus, prouerbii forma dictus eſt Ariſtophani per ironiam vir nobilis, quaſi bonus ex bonis prognatus,

Τὸν ἔποφ᾽ ὅς ὄρνις ἐγένετ᾽ ἐκ τῶν ὀρνέων. id eſt, Vpupam hancce quæ prognata ab auibus eſt auis.

Qui de nobilitate gloriantur, repetunt ab auis & atauis gentis ſtemmata. Nam empta nobilitas, aut nuper parta, non perinde magni fit.

Da lapidi volam.

Interpres Ariſtophanis indicat pueros ſi quando viderint aues, dicere ſolere, Da lapidi volã, & cadent oẽs. Conuenit vbi quis ſectatur quæ nõ poſſit aſſequi, aut minatur

i is quibus

iis quibus non poteſt nocere. In comœdia quiſpiam ait ſe velle ſtrepitu excitare aues: alter ioeans reſpondet: τῷ σκέλει θεῖν τὴν πέτραν, id eſt, Tibia lapidem feri. Atque interim anes nihil habent incommodi, ſed manus aut pes percutiens ſaxum: eoque iubet alter, vt ipſe capite percutiat lapidem, quo ſtrepitus fiat duplex.

Ne quæras deus eſſe.

Μὴ ζήτει θεὸς γενέσθαι, id eſt, Ne quære fieri deus In hominem vndequaque beatum in hac vita. Pindarus in Olympiacon hymno quinto:

ὑγίεντα δ' εἴτις ὄλβον
ἄρδει ἐξ ἀρκεῶν κτεάνεσσι, καὶ
ἐκλογίαν προστιθεὶς, μὴ ματεύ-
σῃ θεὸς γενέσθαι,

Si quis aurem opes cum ſanitate cõiunctas auget, ac ſuis poſſeſſionibus contentus eſt, atque his adiunxit honeſtam famam, ne petat a diis vt fiat deus. Itidem apud noſtrates vulgo dicitur: Sat fortunatus es. Quid tibi vis? Num poſtulas eſſe deus?

Operi incipienti fauendum.

Celebratiſſimum eſt Honos alit artes, & virtus laudata creſcit. Ita Pindarus Olympiacon hymno ſexto: ἀρχομένου δ' ἔργου πρόσωπον χρὴ θέμεν τηλαυγές, In initio facinoris, oportet faciem illuſtrem addere: hoc eſt fauendum aliquid egregii facinoris aggredictibus, ſimul vt ipſis addatur animus, & alii ad æmulationem prouocentur. Poteſt & hic ſenſus accipi. Qui famam affectat, hunc: oportet ab egregio quopiam facinore auſpicari. Permagni ſiquidem tefert, vnde nominis ſumas exordia.

Nec apud homines, nec in mari.

Ibidem & illud prouerbiali ſchemate dictum eſt: ἀκίνδυνοι δ' ἀρεταὶ οὔτε παρ' ἀνδράσιν, οὔτ' ἐν ναυσὶ κοίλαις τίμιαι, id eſt, Virtutes autem periculi expertes, neque apud homines neque in cauis nauibus habentur in pretio, pro eo quod erat, nuſquam, quaſi dicas, neque terra, neque mari. Ipſa autem ſentẽtia conuenit cum illo Heſiodio decãtatiſſimo:

Virtutem poſuere dei ſudore parandam.

Nemo magnam laudem parauit abſque periculo: Eoque Pindarus bellum appellat κυδιάνειραν, quod viris pariat illuſtre nomen. Tropus prouerbialis eſt in his verbis, nec in terra, nec in mari. Et pugnat terra mariq́;.

In hoc calciamento pedem habet.

Dictum ibidem & illud adagii forma: ἴσω γὰρ ἐν τούτῳ πεδίλῳ δαιμόνιον πόδ' ἔχειν, i. Nouit enim ſe in hoc calciamento fortunatum habere pedem, pro eo quod eſt, nouit has laudes in ipſum competere. Olim magnæ deliciæ erant in ſoleis & calceis. Nã pedilon Grǽcis eſt calciamenti genus, variũ & picturatum, dictum παρὰ τὸ τῷ ποδὶ περιειλεῖσθαι, eo quod pedi applicetur. Vt autem non omnis calceus conuenit cuilibet pedi, ita nec quæuis laus in quemuis congruit.

Bonum eſt duabus niti ancoris.

Rursus in eodem:

Ἀγαθαὶ δὲ πέλον-
τ' ἐν χειμερίᾳ νυκτὶ θοᾶς
ἐκ ναὸς ἀπεσκίμφθαι δύ' ἄγκυραι,

Bonæ ſunt in hyberna nocte duæ ancoræ, ad laxandum e celeri naui, id eſt, bonum eſt duplici pręſidio niti, vt ſi alterum deſtituat, altero iuuemur, quemadmodum is victor quem laudat, geminam habebat patriam, vt ſi quid accidiſſet alteri, ad alteram ſe reciperet. De hoc dictum eſt nobis alias, ἐπὶ δυοῖν ὁρμεῖν.

Domi pugnans more galli.

Ἐνδομάχας ἅτ' ἀλέκτωρ, id eſt, Domi pugnax more galli. In eum qui ſemper domi deſidens, non audet vel in bellum, vel in certamina proficiſci foras. Nam hoc animal pugnaciſſimum quidem eſt, ſed domi. Nihil autem confert Reipub. nec ea certamina celebrantur. Ita quidem interpres, ſed addubitamus tamen an ſcriptum ſit, ἐνδομύχας, id eſt, domi abditus, ἐνδομάχας dictio noue cõpoſita, ab ἐν τοῖς & μάχομαι. Hærebit in iſtos qui domi perpetuo rixantur, cum foris ſint placidiſſimis moribus. Conuenit cum eo, quod alibi diximus: Domi leones.

Nec deus, nec homo.

Hoc ſchema prouerbiale frequenter obuiũ eſt apud poetas, diis hominibuſq; inuitis, proh deum atque hominum fidem. Ibi de diuinis atq; humanis cernitur. Horatius:

Non dii, non homines, non conceſſere columnæ.

Pindarus in Pythiis hymno 3. κλέπτει τέ μιν, οὐ θεὸς, οὐ βροτὸς, ἔργοις οὔτε βουλαῖς, i. Nec deus illũ fallit nec homo, nec factis nec conſiliis.

Laudat

Laudat Apollinem, qui cum omnia ſciat, nihil tamen mentiatur.

Apud matrem manere.

Παρὰ μητρὶ μένειν, dicebantur, qui per ignauiã ſemper domi manentes, nihil audent præclari facinoris. Pindarus Pythiorum Oda 4. μήτινα λειπόμενον τὸν ἀκίνδυνον παρὰ ματρὶ μένειν, id eſt, ne quis immunis a periculo relictus apud matrem maneret. Loquitur ni fallimur, de argonautis, qui audaci peregrinatione quærebant gloriam, Iunonis auſpiciis. Molles & effeminati temporibus Auguſtini μαμμόθρεπτοι dicebantur. Siue quod ab auiis eſſent educati, quæ neptulos ſuos tenerius amant, quam ipſæ matres, ſiue quod Græci μάμμην diminutiue dicunt matterculam, quin & hodie vulgus matris filium appellat adoleſcẽtem delicatius educatum, ac tales dicebantur Matriſſare.

Sine canibus & retibus. b

Ἄνευ κυνῶν καὶ λίνων, id eſt, Abſque canibus & retibus. Hoc quidem ſchemate Pindarus Nemeorum Oda 3. ſignificauit ſummam celeritatem. Quis enim pedibus aſſequatur ceruos, niſi aut à canibus remorentur, aut implicentur retibus. Conueniet tamen in eos, qui clancularii artibus capiunt prędã. Pindari verba ſic habẽt: κτείνοντ' ἐλάφους ἄνευ κυνῶν δολίων θ' ἑρκέων, id eſt, ceruos occidentẽ ſine canibus ac doloſis retibus: Dicetur & in eos qui non alienis præſidiis, ſed proprio Marte rem gerunt.

Et Scellij filium abominor.

Hic eſt affectus humanus, vt ſi quis vel hominem vel quamcunque rem vehementer oderit, nõ ſolum a commemoratione, verũ etiam a cognatis vocibus abhorreat. Id eleganter expreſſit Ariſtophanes in Auibus. Ibi perſona quædam ſic loquitur:

Ἀριστοκράτης εἶσθαι δῆλος εἶ ζητῶν, id eſt,
Ariſtocratiam palam eſt te quærere.

Altera reſpondet:

Ἥκιστα, καὶ τὸν Σκελλίου βδελύττομαι.
Minime, ſe ipſum Scellii natum quoque
Abominor.

Scellii filius dictus eſt Ariſtocrates. Hoc nomen iure inuiſum eſt deteſtanti Ariſtocratiam, quod ea vox abominandæ rei memoriam renouet.

Larinum verbum.

Λαρινὸν ἔπος, id eſt, Larinum verbum appellabant ingens atque egregium, hinc orto prouerbio quod in Lariſſa boues ſint prægrandes ac præpingues. Alii putant Larinos dictos obeſos ac prægrandes a Latino quodam paſtore ſupra modũ magno corpore. Boues aũt pręgrãdes paſci in Epiro, poſteritatẽ boũ Geryonis. Ariſtophanes in Auib.:

Ἀλλὰ λέγειν ζητῶ τι πάλαι
μέγα καὶ λαρινὸν ἔπος τι. id eſt,
Sed tibi
Iam quæro dudum grande verbũ dicere,
Atque Larinon.

Huc pertinet quod Gręci rebus ingentibus bouem addunt, vt βουφάγος, edax, ſimili modo Latini veteres Lucã dicebant pro grãdi.

Hernioſi in campum.

Κόκκυ, ψωλοὶ πεδίονδε, id eſt, Coccy, hernioſi in campum. Ariſtophanes in auibus refert prouerbii loco: τοῦτ' ἄρ' ἐκεῖν' ἦν τοὔπος ἀληθῶς κόκκυ ψωλοὶ πεδίονδε, Quorum verborũ hic ſenſus eſt, Hoc eſt vere quod prouerbio dicitur, coccy, hernioſi in campum. ſubaudi venite, quod hæc auis canit paullo ante meſſem, velut agricolas prouocans ad laborem metendi, vnde Heſiodus ἦμος κόκκυξ κοκκύζει. Quod autem ψωλοὶ dixit pro agricolis, obiter taxauit Aegyptios, apud quos plerique ſunt execti, qui omnes ad vocem cuculi cogũtur eſſe in agris. Fingit enim olim apud Aegyptios regnaſſe cuculum priuſquã fieret auis. Quin hodie parum viri, & ob hoc vxores cum aliis habentes communes, vulgo cuculi vocantur. Alias annotauimus ex Horatio, cuculos a viatoribus appellari ſolere, qui tum demum veniſſent ad colendã vineam, cum auditus eſſet cuculus. Canit autem iam adulto vere, quia ſero prorepit è nido, quem ſibi parat ſub hyemem in cauis arboribus, exuens ſe plumis, atque his ſeſe inuoluens, congeſtis in commeatum malis ac pyris. Interpres Ariſtophanis admonet eſſe prouerbium κόκκυ ψωλοὶ πεδίονδε, cum ſegnes ipſum tempus prouocat ad induſtriam.

Μελλονικιᾶν.

Nicias traducebatur quod cunctator eſſet in re militari, qualis apud Romanos fuiſſe

fuiſſe narratur Fabius, eoque iocularem vocem finxit vetus comœdia: μελλονικιᾶν, ex μέλλειν, quod eſt, cunctari, & νικίας, qui fuit Athenienſibus. Ariſtophanes in Auibus:

ὀυχὶ νυστάζειν ἔτι
ὥρα 'στὶν ἡμῖν ὀυδὲ μελλονικιᾶν,
Αλλ' ὡς τάχιστα δεῖ τι δρᾶν. id eſt,
Porro oſcitandi tempus haud eſt amplius
Nec more Niciæ decet cunctarier,
Sed oportet aliquid agere quã celerrime.

Fumus.

Καπνὸς dicuntur promiſſa magnifica quidẽ, ſed inania. Vnde fumos vendere, & fumos offundere. Hoc nomen inditum Theageni cuidam, qui enim pauper eſſet, affectauit tamẽ haberi prędines ac magnificus negotiator, vnde vulgo dictus eſt καπνός. Ariſtophanis interpres auctorem citat Eupolim Comicum in fabula cui titulus: δῆμοι.

Pariter remum ducere.

QVI ſimul remigant certis numeris impellunt remos vt inter ſe conſentiant, alioqui nihil acturi. Hinc Ariſtophanes in Auibus dixit, ὁμορροθῶ, pro aſſentior, & eodem enitor quo tu. Vox compoſita eſt ab ὁμοῦ, ſimul & ῥοθέω impetu feror. ὁμορροθῶ, συνθέλω, συμπαραινέσας ἔχω. id eſt, eodem nitor, conſentio, collaudo. Interpres admonet hoc verbum eſſe ſumptum è fabula Sophoclis cui titulus πηλεύς.

Ipſis & Chijs.

Αὐτοῖς καὶ χίοις, Non obſcurum eſt has voces ex ſolemni more vulgo iactatas, quoties aliqs ſibi bona precabatur & amicis. Sic enim precatur apud Ariſtophanem auis:

διδόναι νεφελοκοκκυγιεῦσιν
ὑγίειαν καὶ σωτηρίαν
αὐτοῖσι καὶ χίοισι. id eſt,
Vt detis Nephelococcygienſibus, Bonã valetudinem & incolumitatem, Ipſis & Chiis.

Interpres oſtendit hunc ſermonis colorem ductum ex publica Athenienſium conſuetudine, qui in ſollemnibus comprecationibus ac ſacrificiis bona a diis precantes Reipub. addebant καὶ χίοισιν. Atque huius hiſtoriæ teſtem citat Theopompum in 12. libro rerum Philippic. fortaſſe quod e Chio non nullam haberent Athenienſes commoditatem. Qui ſi vni bene precatur, nulla facta mentione amicorum aut bene meritorum, facete ſuccinetur: καὶ χίοισιν.

Alas addere.

Αναπτεροῦν vulgo dicebantur, qui verbis alicui adderent animum, inque bonam ſpem erigerent. Ariſtophanes in Auibus:

Οὐκ ἀκήκοας
Ὅταν λέγωσιν οἱ πατέρες ἑκάστοτε
Τοῖς μειρακίοις ἐν τοῖσι κουρείοισι ταδί.
Δεινῶς γέ μου τὸ μειράκιον διοτρέφης.
Λέγων ἀνεπτέρωκεν ὥσθ' ἱππηλατεῖν. id eſt,
Num tibi auditum illud eſt
Quod officinis vndique in tonſoriis
Cani patres loquuntur adoleſcentibus:
Mire Diotrephes & meo adoleſcentulo
Alas loquendo adfixit, vt iam geſtiat
Equitare

Narrant Diotrephen fuiſſe quempiã prędiuitem, qui maiorem in modum delectatus eſt alẽdis equis, vnde & poſtea Hipparchus factus eſt: huius hortatu exemploque multi iuuenes accendebantur ad curas equeſtres: patres autem oderunt hoc ſtudii genus in filiis, quod immodicis conſteri impendiis.

Χηναλώπηξ.

THEAGENES quod eſſet garrulus ac ſtupidus more anſerum, & verſipellis more vulpium, vulgari ioco dictus eſt χηναλώπηξ, voce compoſita ex anſere & vulpe. Quamquam Didymo magis probatur anſeris nomen additum, quod auitio ac præſertim anſerinis ſupra modum delectaretur, videlicet vulpinum more. Anſeris iecur olim in ſummis erat deliciis. Huius adagii meminit Ariſtophanes in Auibus.

Reſpublica nihil ad muſicum.

HAEC perſuaſio quemadmodũ olim multorum animos occupauit, ita nunc quoque multis inhæret, vt credant doctos ac probos viros non eſſe accommodos ad gubernandã Rempub. Plato abſtinuit, Socrates fruſtra tentauit, Demoſtheni ac Ciceroni parum feliciter ceſſit. Denique mater Neronis deterruit filium a ſtudio philoſophiæ, quod exiſtimaretur inutile geſturo principatũ. Ad hęc Dõ. Auguſtinus redarguit in epiſtola quoſdam, qui iactabant Euangelicam philoſophiam officere Remp. adminiſtrauri. Id venuſte expreſſit Ariſtophanes in Equitibus. Nam illic principatũ recuſanti quod muſices eſſet imperitus ita reſpondetur:

Ἡ δημα-

Τοῖσιν πρώτοις τοῖς σοῖσιν, ὥσπερ βλαυτίοισι χρώμενοι. id eſt,

Quibus verbis negat ſe circumuenire populum Athenienſem, ſed facere quod ſolet qui deſident in compotationibus, & vrgente aluo ſurgunt, arreptis alienis ſoleis, ſiue quod feſtinant, ſiue quod ebrii ſunt. Ita ille abutebatur moribus populi Athenienſis, qui cibo corrumpi volebat, & blanda libentius audiebat quã ſalutaria. Apparet olim Grecos abſq; ſoleis ſolere accumbere. Exituri domum poſcebant ſoleas. Hinc quæſtus Lopodyttis. Quidam etiam nudi accumbebant.

Longum procemium audiendi cupido.

PROVERBII ſpeciem habet quod eſt apud Platonem libro de rep. 4 μακρὸν τὸ προοίμιον τῷ ἐπιθυμοῦντι ἀκοῦσαι, id eſt, Longum procœmium audiendi cupido. Qui rem ipſam cupit cognoſcere huic longum eſt omne procœmium. Vnde illud Teren. vah, etiam procœmium mihi occeptat. Et Athenis præco, qui dicendi poteſtatem faciebat rhetoribus præfabatur ἄνευ προοιμίων καὶ παθῶν, id eſt, ſine procemiis & affectibus: quod hęc extra cauſſam ſint.

Quod recte datum eſt.

PLATO in Philebo, oſtendit prouerbiũ à pueris vſurpatum non oportere repoſci, quod ſemel datum eſt: ἡμεῖς δὲ δὴ λέγομεν, κατάπερ οἱ παῖδες, ὅτι τῶν ὀρθῶς δοθέντων, ἀφαίρεσις οὐκ ἔστι, id eſt, Nos autem dicimus id quod ſolent pueri, quæ recte data ſunt, non licere rurſus eripi. Hoc eo dicebat, quod Socrates ſolet ab integro repetita diſputatione, quæ prius conceſſa fuerant rurſus in dubium vocare. Simile quiddam & hodie iactatur inter pueros, vbi quis quod dedit repoſcit. Adeo dicta huiuſmodi per tot ſęcula perque tot nationes ad nos vſque demanatnur.

Funiculum ad lapidem.

Τὴν σπάρτην πρὸς τὸν λίθον ἄγειν, id eſt, Funiculum lapidi admouere dicuntur, qui curam omnem adhibent ne quid geratur in Repub. ſecus quam oportet. Beatus Chryſoſtomus homilia in priorẽ ad Corinthios epiſtolã 35. σκόπει πῶς πάλιν ἐν ταύτῃ πρὸς τὴν σπάρτην τὸν λίθον ἄγει τὴν οἰκοδομὴν πανταχοῦ ζητῶν τῆς ἐκκλησίας, id eſt, Conſidera vt hic ruſus funiculum admouet ad lapidem, vbique quærens ædificationem ecclesiæ. Tranſlatum eſt ab Architectis, qui non credunt oculis ſuis, ſed ad perpendiculum explorant lapidum æqualitatẽ. Quod eſt exactæ diligentiæ.

Nummo addicere.

APVD Iuriſconſultos prouerbiale eſt nũmo addicere, pro eo quod eſt, minimo vendere. Eſt autem fucus quo legibus imponitur prohibentibus donationes. Vlpian. libro Pandect. 19. titu. Locati. Si quis conduxerit nummo vno, conductio nulla eſt, quia & hoc donationis inſtar inducit. Idẽ lib. 1. titu. de re iudicata: Si quis & conduxit, & rogauit pcario vti poſſideret, ſi quidem nummo vno conduxit, nulla dubitatio eſt, quin & precarium ſolũ teneat. Verum addubitamus nũ in his exemplis pro conduxit & conductio, legendum ſit condixit & condictio. Suetonius in Iulio Cæſare: Bello ciuili ſupra alias donationes ampliſſima prædia nummo addixit. Valerius Max. lib. 2. c. de Gratitudine: Pollinctorib. exequiarum apparatus Seſtertio nummo ipſis præbentibus eſt addictus. Idẽ Plau. in Pſeudolo: Numquam hoc eris nummo diuitior. Nũmo dixit, pro viliſſimo precio.

Vero verius.

CVM nihil poſſit eſſe vero verius, tamẽ prouerbiali tropo dicimus vero verius quod prorſus indubitatũ haberi volumus. Martialis in Gallicum quendam, cui ex more ſæpe repetebatur illud:

Dic verum mihi Marce, dic amabo:
Vero verius, inquit, ergo quod ſit, audi,
Verum Gallice non libenter audis.

Nõ diſſimili forma dicimus certo certius, quamquam nihil prohibet aliud alio certius eſſe. Vlpian. lib. Pandect. 23. tit. de Teſtamen. tutel. Teſtamento datos ſponſores non eſſe cogendos ſatiſdare rem ſaluam fore, certo certius eſt.

Vento viuere.

HODIEQVE vulgo tritiſſimum eſt, vt eos dicant vento viuere, qui nullo viuunt impẽdio, & addunt: more ſiluri, qđ plerisq; creditum eſt eum piſcem aura ſaginari, qđ idem creditum eſt de Chamæleonte. Alexander

Non oportet hoſpitem ſemper hoſpitem eſſe.

Aristoteles libro Rhetoricorum tertio, nullo auctore citat ceu vulgo iactatũ: οὐ δεῖ τὸν ξένον ξένον ἀεὶ εἶναι, i. Non oportet hoſpitem ſemper hoſpitem eſſe. Hoſpites dicuntur ignari eius loci in quo viuunt. Sed turpe eſt diu in eadem ciuitate viuere, & ſemper eſſe peregrinum. Videtur iambicus trimeter corruptus. Turpe eſt in eadẽ diſciplina diu verſatum eſſe, & nihil ſcire.

More Romano.

In eadem epiſtola M. Tull. non ſine prouerbii ſpecie dixit more Romano, pro eo quod eſt, ſimpliciter & abſque fuco potius quam erudite. Tales enim fuerunt illi Romani priſci, Græcorum diſſimiles. De quo inquit, homine tibi ſpondeo, non illo vetere verbo meo, quod cum ad te de Milone ſcripſiſſem, iure luſiſti, ſed more Romano cum homines non inepti loquuntur, probiorem hominem, meliorem virum, prudentiorem eſſe neminem. Penes Romanos erat ruſticana veritas. Talem inducit libro de Finib. 2. Quod noſtri quidem optime diſputant, nihil opus eſſe eum qui philoſophus futurus ſit, ſcire litteras. Itaq; vt maiores noſtri ab aratro adduxerunt Cincinnatum illum, vt dictator eſſet, ſic vos de Pelaſgis omnibus colligite, bonos quidem viros, ſed certe non ſemper eruditos. Idem ad Trebatium lib. 7. Balbus mihi confirmauit te diuitem futurum: id vtrum Romano more locutus ſit, bene nummatum te futurum, an quomodo Stoici dicunt, omnes eſſe diuites qui cælo & terra frui poſſunt, poſtea videro. Romano more dixit, pro indocto & ſimplici. Nam Stoici ſubtiliter definiunt diuitem ac pauperem. Ac mox ad eundem: Ego te Balbo cum ad nos proficiſcitur, more Romano commẽdabo.

Lacryma nihil citius areſcit.

M. Tull. libro de inuentione priore, præcipiens ne orator poſteaquam iudicis animum commouit ad miſericordiam, diutius commoretur in quæſtione, adducit Apollonii dictum: οὐδὲν θᾶττον ξηραίνεται δακρύου, id eſt, Lacryma nihil citius areſcere, quod vehemens affectus facile vertitur in tædium.

Gallonius.

Etiam ipſa luxuries multos nobilitauit, vt Aeſopum & Apitium. M. Tull. celebrauit Gallonium à Lucilio traditum, idque locis compluribus. In oratione pro Cęcinna: Quid ergo eſt? Non vſque eo tamen vt in capita fortunasq; honeſtiſſimorũ virorum dominentur hi qui relicta bonorũ virorum diſciplina, & quæſtum & ſumptũ Gallonii ſequi maluerunt. Itẽ pro P. Quintio meminit Gallonii. Rurſus lib. de Finibus 2. refert è Lucilio. O Publi, ò gurges, Galloni es homo miſer inquit, cenaſti in vita numquam bene, cum omnia in iſto conſumis ſquilla, acipenſere cum decumano. Hæc Lucilius facit loquentem Lęlium lapatho ceuare ſolitum, Gallonio lurconi, & omnia gulæ ventriſque delectatione metienti. Gallonii meminit M. Tull. lib. de Finibus 2. Sed qui ad voluptatem omnia referens viuit vt Gallonius, loquitur vt frugi ille Piſo, non audio.

Vultu ſæpe læditur pietas.

M. Tull. in oratione pro Roſcio, obiter citat ſententiã à ſapientibus iactatã. Etenim inquit, ſi id quod præclare à ſapientibus dicitur, vultu ſæpe læditur pietas, quod ſupplicium ſatis acre reperietur in eum qui mortem obtulerit parenti, pro quo mori ipſum ſi res poſtularit, iura diuina atque humana cogebant. Prouerbium admonet pietatem erga parentes adeo religioſe colendam, vt non ſolum non offendamus eos verbis aut factis impiis, ſed ne vultu quidem atrociore aut contumaciore.

Culleo dignus, aut non vno culleo dignus.

Cum hominem enormiter ſceleroſum ſignificare volumus, eum culleo dignum dicimus. Hoc ſupplicium erat parricidis, id eſt, qui parentem occidiſſent. Quamquam apud priſcos parricidium dicebatur, quoties homo hominem occidiſſet, hoc eſt, par parem, videlicet eo ſæculo, quo crudelitas erat occidiſſe bouem, auem, aut gallum gallinaceum. Dein cum cœpiſſet eſſe vulgare, vt homo occideret hominem, parricidii vox ad ſum-

mæ impietatis ſignificationem deflexa eſt. Culleus autẽ erat ſaccus coriaceus, cui inſuebatur parricida, ſimul immiſſa vipera, ſimia, & gallo gallinaceo, atque ita proiiciebatur in profluentem. Marc. Tullius pro Roſcio Amerino: Quanto maiores noſtri ſapientius, qui eum intelligerent nihil eſſe tam ſanctum, quod non aliquando violaret audacia, ſupplicium in parricidas excogitauerunt, vt quos natura retinere in officio non potuiſſet, magnitudine pœnæ à maleficio ſummo arcerentur: inſui voluerunt culleum viuos, atque ita in flumen deiici. Oh ſingularem ſapientiam iudicum, nonne videntur hunc hominem ex rerum natura ſuſtuliſſe & eripuiſſe, cui repente cælum ſolum, aquam, terramque ademerunt: vt qui eum necaſſet, vnde ipſe natus eſſet, careret his rebus omnibus, ex quibus omnia nata eſſe dicuntur &c. Proin Iuuenalis impietatem cuiuſdam exaggerans, negat illi ſatis eſſe ſerpentem vnum, aut culleum vnum. Narrat Suetonius quoſdam ſtatuę Neronis appoſuiſſe culleum cum elogio: Metueras, ſed ego quid poſſum?

Ratio quidem apparet &c.

Plavtvs in Trinummo: Nequaquam. Argenti ratio comparet tamen, cui Staſimus, Ratio quidem Hercle apparet, argentum οἴχεται. Nam hæc eſt germana eius loci lectio, quam alii uarie mendoſam comminiſcuntur. Vſus eſt. M. Tullius in Piſonem: Quas rationes ſi cognoris, intelliges nemini pluſquam mihi litteras profuiſſe. Ita enim ſunt perſcriptæ ſcite & litterate, vt ſcriba ad ærarium qui eas retulit, perſcriptis rationibus ſecũ ipſe caput ſiniſtra manu perfricans, commurmuratus ſit: Ratio quidem Hercle apparet, argentum οἴχεται. Itidem Geta Terentianus in Phormione: Non ratio nobis, ſed argentum deerat. Mar. Tullius ad Q. Fratrem lib. 2. epiſtola vltima: Quamquam ſunt facta verbis difficiliora. Eodem pertinet illud, Pulchre dixti.

Omnia præter animam.

Cvm nihil non datum ſignificamus, præter vitam, dicimus omnia tradita, præter animam. Mar. Tull. pro Roſcio Amerino: Quod ſi tibi cauſſa nulla eſt, cur hunc miſerum tanta calamitate affici velis, ſi tibi omnia ſua præter animam tradidit, nec ſibi quidquam paternum, ne monumenti quidẽ cauſſa reſeruauit &c. Simili ſigura Animam debere dicuntur, qui pluſquam omnia debent. Terent. Quid ſi animam debet? Rurſus: omnia debet, præter animam.

De reduuia queritur.

Περὶ τῆς παρωνυχίας μέμφεται ὁ τῷ μείζονι ἔνοχος κακῷ. id eſt, De reduuia queritur maiori obnoxius malo. Vbi quis prauo pudore, leuiſſimis malis quærit remedium, diſſimulans maiora. Hoc affectu ſunt complures, vt etiam apud medicum diſſimulent morbum, præcipue podagrici. Narrat Plutarchus quendam conſuluiſſe medicum de vitio vnguiũ, cum color argueret illum eſſe vitiato epate. At medicus intelligens ineptum hominis pudorem, nihil, inquit, tibi periculi eſt à reduuia, ſed grauius malum vrget te. Huc adluſit Mar. Tullius in oratione pro Roſcio Amerino: Intelligo me ante tempus hęc perſcrutari, & propemodum errare, qui cum capiti Sex. ti Roſcii mederi debeam, reduuiam curẽ.

Ad libellam debere.

Qvi pecuniam præſentem ac iuſti ponderis debet, ad libellam debere dicitur. Nã olim ad libram dabatur pecunia, non ad numerum. Inde illa vulgata, expendere, expenſum ferre, dependere, rependere, impendere, pro ſumptum facere, ſumptuum rationem reddere, ſoluere, reſoluere, & inſumere. Marc. Tull. pro Roſcio Amerino. Niſi planum facit HS. LIII. ad libellam ſibi deberi, perdit litem.

Hoc municeps aut vicinus nunciauit.

M. Tvllivs in eadem oratione: Soletis cũ aliquid huiuſcemodi auditis, Iudices, continuo dicere, neceſſe eſt aliquem municipem aut vicinum dixiſſe. Solent.n.à vicinis ac municipibus vicinorum ac municipũ ſcelera potiſſimũ prodi. Quod & hodie vulgo dicũt, dedecus homini à cõterraneis aut

aut ciuibus oriri. Nā ſi quod fortunæ incommodum, ſi qua vitę labes, ab illis quoniam ſciunt proditur.

Dea excogitauit.

Aristophanes in Equitibus:

Τὸ μὲν νόημα τῆς θεοῦ, τὸ δὲ κλέμμ' ἐμόν. i.
Excogitauit dea, meum ſed furtum erat.

Non ſine prouerbii ſpecie dictū eſt in rhetores, qui apud populum iactabant. Minetuam ipſis quod ſuaderent miſiſſe in mentem, & tamen rerum geſtarum gloriam ſibi vindicabant. Color ſumptus eſt ex Homero, vbi quoties facti ratio reddi non poteſt, Pallas dicitur ſuggeſſiſſe. Pallas Athenienſium erat protectrix. Comicus autem ioci gratia, pro πρᾶγμα, poſuit κλέμμα, notans Cleonis rapacitatem.

Vſus eſt altera natura.

Nihil hoc dicto celebratius, ἔθος ἄλλη φύσις, i. vſus altera natura. Natura nihil efficacius potentius vc. Vnde Satyricus,

Cuſtode & cura natura potentior omni.

Huic parem aut certe proximam vim habet aſſuetudo. Ariſtoteles libro Rhet. 1. diſputans de iucundis, docet ea iucunda eſſe, quę vel ſecundum naturam ſunt, vel quod huic proximum eſt, conſueta. Nihil enim putat intereſſe inter naturam & vſum, niſi quod intereſt inter ſemper & plerumque. Perpetuum enim eſt quod indidit natura, frequēs quod vſus affixit. Proinde ſanctiſſimum cōſilium dedit, qui iuſſit vt à teneris ſtatim annis optima eligamus, quæ poſt vſu futura ſint etiam iucunda.

Neceſſitas moleſta.

Mox eodem in loco citat ſententiam ceu vulgo iactatam, oſtendens eſſe moleſta quę ſecundum naturam non ſunt. Vis autem pugnat cum natura, eoque moleſta omnibus neceſſitas. καὶ ὀρθῶς, inquit, εἴρηται, πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον πρᾶγμα ἀνιαρὸν ἔφυ, id eſt, Et recte dictum eſt. Quidquid enim eſt neceſſarium natura moleſtū eſt. Verum optimis non adſueſcimus, niſi initio adhibeatur aliqua vis: ſed quod prius erat violentum, ac proinde moleſtum, ad ſuetudine primū fit leue, poſtea etiam iucundum.

Iucunda malorum præteritorum memoria.

Ibidem refert & hanc ſentētiam prouerbialem ex poeta quopiam:

Ἀλλ' ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων. i.
Meminiſſe laborū ſuaue qui ſeruatus eſt.

Item illud:

Καὶ μέγα γάρ τε καὶ ἄλγεσι τέρπεται ἀνὴρ
Μνήμων, ὅστις πολλὰ πάθοι καὶ πολλὰ ἔοργοι. id eſt,
Magnopere eſt iucunda viro renouata dolorum
Mentio, qui permulta tulit, permultaque geſſit.

Huius & alibi meminimus.

Suffragium optimum.

Aristoteles Rhetoricorum lib. 1. videtur hoc attingere tamquam in foro iactatū, γνώμῃ ἀρίστῃ, id eſt, ſuffragio optimo. Cum enim multa ſint probationum genera, quæ extra cauſſam petuntur, ac Græcis dicūtur ἄτεχνοι, velut leges, teſtes, pacta, tormenta, iuſiurandum, optima probatio eſt ex coniecturis, quæ illi εἰκότα vocant: μάρτυρας μὲν μὴ ἔχοντι, ὅτι ἐκ τῶν εἰκότων δεῖ κρίνειν, καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ γνώμῃ τῇ ἀρίστῃ, id eſt, Ei vero, qui teſtes non habet, hic erat locus, ex probabilibus ſignis eſſe indicādum: & hoc eſt quod dicitur, ſuffragio optimo.

Tamquam ad aram.

De ſacra ancora dictum eſt alias. Illi ſimillimum eſt ad aram, cum extremum refugium intelligi volumus. Inde ſumptum, quod olim qui extrema neceſſitate vrgebātur, ad aras deorum ſoleant confugere, vnde nefas erat quemquā detrahere. M. Tullius in oratione pro Roſcio Comœdo: Quod item nuper in Erote Comœdo vſu venit, qui poſteaquam è ſcena non modo ſibilis, ſed etiam conuicio explodebatur, ſicut ad aram confugit in huius domum, diſciplinam, patrocinium, nomen. Idem lib. 3. de natura deorum: Quod vos inquit, cum facere non poteſtis, tamquam ad aram confugitis ad deum. Idē actione in Verrem quarta: Magiſtratuum autem noſtrorum iniurias ita multorum tulerunt, vt numquam ante hoc tempus ad aram legum, præſidiique veſtrum publico conſilio confugerēt. Ouidius Epiſtolarum lib. 4.

Vnica fortunis ara reperta meis.

Plautus in Moſtellaria: Ad aram confugiſti.

Ad aſylum confugere.

Huic cognatum eſt: Ad aſylum cōfugere.

M. Tull. actione in Verrem 3. Se quæſtorē prohibitum eſſe dicebat, quo minus è phano Dianæ ſeruum ſuum qui in illud aſylum confugiſſet, abduceret. Hæc fient venuſtiora & πολυμαθέστερα, ſi ad animi res transferantur.

Equitandi peritus ne cantet.

Ἱππωσύνην δεδαὼς μὴ ἄδε, id eſt, Equitādi peritus, ne cantet. Sumptum à poeta quopiā, in eum qui profeſſus res ſerias verſatur in nugis. Equitatio militaris eſt, & ad bellum pertinet. Muſici ſunt imbelles ac voluptatū inſectatores. Gregorius Theologus in epiſtola ad Eudoxum rhetorem: ἱππωσύνην δεδαῶτα μὴ ἄδειν ἐθέλει ἡ ποίησις, μήτι γένηται, μὴ καὶ τῆς ἱππωσύνης διαμάρτῃς, καὶ τῆς ᾠδῆς, id eſt, Eum qui didicit artem equitādi non vult canere poeſis, ne qua eueniat, vt ſimul & in equitando aberres & in canēdo. Nondum liquet è quo poeta ſumptum ſit, ſed dictum videtur in Thebanos, qui duas artes præcipue diſcebant, equitandi & canendi tibiis, cum altera parum alteri cōgruat.

Spartæ ſerui maxime ſerui.

PLVTARCHVS in vita Lycurgi refert, ceu vulgo iactatum ἐν Λακεδαίμονι τὸν ἐλεύθερον μάλιστα ἐλεύθερον εἶναι, καὶ τὸν δοῦλον μάλιστα δοῦλον, id eſt, Apud Lacedæmonios qui liber eſt, eum maxime liberum eſſe. Contra qui ſeruus eſt, maxime ſeruum eſſe. Apud Lacedæmonios ingenuis non erat fas diſcere, aut exercere vllum opificium, aut negotiationem, aut agriculturā, ſed hęc omnia per Helotas, id erat ſeruorum genus, quibus nefas erat vllam artem liberalē vel diſcere vel exercere, agebant: quos ipſos duriſſime tractabant. Cogebantur adeſſe cōuiuiis, & illic inebriari, cātiones ridiculas canere, & ſaltationes indecoras agere, vt horum exemplo ingenui diſcerent, quam indecora fœdaque res ſit temulentia. Quin & Ephori cum inirent magiſtratum, ſolent Helotibus bellum indicere, quo fas eſſet illos occidere. His rationibus ad tantā ſeruitutem adigebantur, vt nihil auderent iniuſſu dominorum: adeo vt cum Thebani, qui eruptione facta in Laconicam quoſdā ex Helotibus ceperant, iuberent illos canere cantiones Terpandri, Alcmanis & Spondontis Laconici, reſponderint id heriles filias nolle. Generoſior Spartano, alias nobis dictum.

Veſpertilio.

VESPERTILIONES videntur appellari, qui grauati ære alieno, luce domi ſe continent, ne à creditoribus appellentur, noctu prodeunt. Vlpianus libro Pandect. 21. titu. de Euictionibus: Si quis ita ſtipulanti ſpondeat, ſanum eſſe, furem non eſſe, veſpertilionem non eſſe &c. inutilis ſtipulatio quibuſdam videtur, quia ſi quis eſt in hac cauſſa, impoſſibile eſt quod promittitur. Si non eſt, fruſtra eſt. Sed ego puto verius hanc ſtipulationem furem non eſſe, ſanum eſſe, veſpertilionem non eſſe, vtilem eſſe: hoc enim continere, quod intereſt horum quid eſſe, vel horum quid non eſſe. Hactenus Vlpianus. Quamquā hoc loco quidam pro veſpertilione legunt veſpillonem aut verſipellem. Alciatus inter iureconſultos vndequaque doctiſſimus in commentariis ſuis de Rerum ſignificationibus, putat veſpertilionem dictū quemadmodum modo diximus, qui metu creditorum interdiu latitat, noctu prodit. Nam animal hinc dictum quod veſperi volet, indicat Nonius Marcellus. Adagium eſſe ſumptum videtur ex apologo quopiam, ſiue Aeſopi, ſiue alterius illum imitati (Nam Aeſopo videtur indignus) qui narrat veſpertilionem, mergum & rubum, iniſſe ſocietatem, vt cōflatis ſortibus pariter negociarentur. Veſpertilionem contuliſſe pecuniam à fœneratoribus mutuo ſumptam, Mergū aliud quidpiam, rubum veſtem. Cum omnes è naufragio nudi enataſſent, veſpertilionem metu creditorum interdiu latitare, noctu volare tantum, mergum obſidere littora, ac ſubinde collum demittere in fundum, ſicubi reperiat merces ſuas, vel eiectas in littus, vel in fundo hærentes: rubū prętereuntium adhærere veſtibus, ſiquam forte ſuam reperiat. Poterat videri parum quadrare, ſeruum ære alieno grauatū eſſe, quis enim credat ſeruo? niſi legeremus apud Terentium, Dauum Getæ quod debebat reddidiſſe. Nobis tamen videtur veſpertilionis nomen & in fugitiuum ſeruum competere, qui noctu ab hero ſolitus ſit ſubducere ſeſe, latitatq́ue vbi periculum eſt ne agnoſcatur. Nā inibi mox proximo capite, pro veſpertilione ponit erronem ac fugitiuū,

cum

cum quis, inquit, ſtipulatur furem non eſſe fugitiuum non eſſe, erronem non eſſe. priſci tamen ea voce ſecus vſi ſunt, videlicet pro homine ancipitis fidei, qui nec huius ordinis ſit, nec illius, cum vtroque tamen colludat: eo quod veſpertilio ſic vtrũque vt nec inter volucres, nec inter mures habeat locum. Alas habet, ſed pennas non habet: volitat, ſed ſub veſperam. Dentes habet, quod auium nulla. Varro in Agathone citãte Nonio: Quid multa? factus ſum veſpertilio, neque in muribus plane, neq; in volucribus ſum. Veſpertilionis conuicium torqueri poterit & in amãtes qui noctu volitant, quos Plautus in Trinummo vocat tenebricolas. Elegans, inquit, deſpoliator latebricolarum hominũ corruptor.

In folle offerre.

Calistratvs lib. Pandect. 35. tit. de condit. & demonſ. c. cum ſeruus: Nos, inquit, neque conditionem meram putamus eſſe, quæ in datione exiſtit, neque meram conditionem quæ in facto conſiſtit, ſed eam cõditionem quæ ex quadam mixtura conſiſtit. Nam non vtique ſi ille in folle reliqua obtulit, liber erit: nõ enim teſtator hoc ſenſit, ſed illud, vt rationes reddat, quomodo ſeruus reddere ſolet: id eſt, legendas offerre rationes primum, deinde computandas, vt explorari poſſit, cõputationes probæ an improbæ referantur, accepta, relata recte an non recte. Apparet in folle dictum, pro eo quod erat, inexplorate, inexplicate & confuſe, ſicut qui ſyngraphas & pecuniam ſacculo incluſas offert.

Malus choraules, bonus ſymphoniacus.

Divvs Auguſtinus in epiſtola ad Aurelianũ. Et refertur in decretis Cauſſa 16. Quæſtio. 1. c. Legi epiſtolam: commemorat vulgo illud iactatum: Malus choraules, bonus ſymphoniacus: vbi quis in ſuo genere contemptus, in præſtantiore habetur in precio: veluti ſi quis poeta ineptus profiteatur medicinam, & inter præclaros medicos habeatur. Auguſtini verba ſunt hæc: Ordini clericorum fit indigniſſime iniuria, ſi deſertores monaſteriorum ad militiam clericorum eligantur, cum ex his qui in monaſterio permanent, non tamen niſi probatiores ac meliores in clerum adſumere ſoleamus: niſi forte ſicut vulgares dicunt, malus choraules, bonus ſymphoniacus eſt, ita ipſi vulgares de nobis iocabuntur, dicẽtes, malus monachus, bonus clericus eſt. Sumptum apparet ex M. Tull. qui in oratione pro Murena ita loquitur. Itaque mihi videntur initio multo hoc maluiſſe: poſtquã id adſequi non potuiſſent, illuc potiſſimũ ſunt delapſi, vt autem in Græcis artificibus eos auloedos eſſe, qui citharœdi fieri non potuerint, ſic nonnullos videmus, qui oratores euadere non potuerunt, eos ad iuris ſtudium deuenire.

Ne beſtiæ quidem ferre poſſent.

Proverbialis hyperbole eſt apud Marc. Tul. actione in Verrem quinta: Poſtremo vt odor Apronii teterrimus oris & corporis, quem vt aiunt, ne beſtiæ quidem ferre poſſent, vni iſti ſuauis & iucundus videretur. Confine eſt illi quod alibi retulimus, Balbinum polypus Agnę delectat. Idem in Catil. inuectiua 5. Tantus enim illorum temporum dolor inuſtus eſt, vt iam iſta nõ modo homines, ſed ne pecudes quidem mihi paſſuræ eſſe videantur. Paullo diuerſius dixit in epiſt. ad Atticum, cuius initium, Quæris ex me, libro 1. Et quod omnes non modo homines, verum etiam pecudes factum eſſe ſciebant.

Coſſi.

Olim vulgari conuicio Coſſi dicebantur homines natura rugoſi, à ſimilitudine vermium qui lignis innaſcuntur. Ii natura rugas habent, vt ſe contrahant ac porrigant. Horum Plinius meminit compluribus locis, vt lib. 11. cap. 33. Rurſus lib. 30. cap. 13. libri vero 17. cap. 24. indicat huius generis grãdiores in cibis atq; etiam in luxu fuiſſe antiquit^s. Meminit & Hieronymus aduerſus Iouinianum libro 2. Græci τρωφές vocant, qui cum ſint iuniores, tamen vultu ſenium præ ſe ferunt. Auctor Feſtus Pompeius.

Circeo poculo.

De Circes virga nobis ante dictum eſt. Adſimili forma M. Tul. vſus eſt Circeo poculo, de homine ſubito in aliũ mutato, Actione in Verrem prima: Sed repẽte è veſtigio ex homine tamquam aliquo Circeo poculo factus eſt Verres, redit ad ſe, atque ad mo

res ſuos. In verbis Ciceronis tacita adluſio eſt ex ambiguo vocis. Nam Verris porcus eſt maialis nondum caſtratus.

Ne tempeſtas quidem nocere poſſit.

In homines inſigniter nudos & inopes, nō ſine prouerbii ſpecie dixit M. Tull. actione in Verrem 5. Ceteros Leontinos quibus non modo Apronius in agris, ſed ne tempeſtas quidem vlla nocere potuit, exſpectare nolite. Etenim non modo incommodi nihil cæperunt, ſed etiam in Apronianis illis rapinis, in quæſtu ſunt compendioque verſati &c. Adluſum eſt autem in Apronii vocabulo ad aptum Calydonium. Et qui poſſident aliquid rerū, aut habent in agris, aut in mari: his tempeſtas nocere poteſt. Cui vero nulla tempeſtas nocere poteſt, is nec in agris poſſidet quidquam, vt agricolæ, nec in nauibus, vt negotiatores.

Ballio.

Nomina quędam ob inſignem improbitatem abierūt in prouerbium, quod interdum à veris, interdum à fictis in comœdia perſonis ſumitur. Nam Mar. Tull. in actionibus ſuis ſubinde C. Fannium Chęream quendam Ballionem appellat, veluti pro Roſcio Comędo. Qui iccirco capite & ſuperciliis, inquit, ſemper eſt raſis, ne vllū pilū boni viri habere dicatur. Cuius perſonam præclare Roſcius in ſcena tractare cōſueuit, neq; tamen pro beneficio ei par gratia refertur, nam Ballionem illum improbiſſimum & periuriſſimum lenonem eum agit, Chæream: perſona illa lutulenta, impura, inuiſa, in huius moribus natura vitaque eſt expreſſa. Rurſus in eadem: Vix medius fidius tu Fanni à Ballione aut aliquo eius ſimili poſtulare auderes & impetrare poſſes: Ballionem induċit Plautus in Pſeudolo, lenonē impuriſſimum, rapaciſſimum, improbiſſimum, nomen confictum eſt à βάλλειν, quod ſemper aliquid prædæ venetur leno: vel à βαλλίζω, quod laſciuiarum ac ſaltationum ſit architectus.

Canes venatici.

Qui venandi ſtudio tenentur, habēt canes emiſſarios, qui veſtigiorū odore feras exploratas, & repertas latratu produnt. De Coryceis alibi diximus. M. Tullius actione in Verrem ſexta: Apponit de ſuis canibus quendam qui dicat ſe Diodorum Meliten ſem rei capitalis reum velle facere. Ibidem aliquanto poſt: Qui ſimul atque in oppidum quodpiam venerat, immittebant illi continuo Cybiratici canes, qui inueſtigabant ac perſcrutabantur omnia. Duos fratres Cybiritas appellat canes, quod ad furādum Verres illorum oculis, ſed ſuis manibus vteretur. Solet autem canibus à regione cognomen indi, vt Melitæis. Ac ſuperius in eadem: Qui poſtea quam venerunt, mirandum in modum canes venaticos diceres, ita odorabāt omnia & veſtigabāt &c.

Mercenarium præconium.

Laudes non ex animo tributas, ſed commodi gratia per adulationem oblata. M. Tullius actione in Verrem tertia Mercenarium præconium appellat. Itaque cum à te caput illud tam multis verbis mercenario præconio eſſet ornatum, ecquis inuentus eſt poſtea prætor, qui illud idem eiiceret? Quamquam ſcimus in vulgatis codicibus pro præconio haberi proœmio, an recte, docti viderint.

Palmarium facinus.

Palmarium facinus, pro inſigni ac triūpho digno dixit Terentius in Eunucho: Tum hoc alterum, id vero eſt, quod mihi puto palmarium. Pro eodem M. Tullius dixit: Palmas. Vt pro Sexto Roſcio Amerino: Si quemadmodum paratum eſſe audio teſtis prodierit, tum alias quoque ſuas palmas cognoſcet. Rurſus Philippica II. Sexta palma vrbana etiā in gladiatore, difficilis: ſed hæc iudicum culpa, non mea eſt Plautus in Muſtellaria, palmā itē vſurpauit in malam partem, loquens de adoleſcente qui ex moribus contiuētiſſimis degenerat ad mores corruptiſſimos. Is nunc in aliam partem palmam poſſidet.

Commouere ſacra.

Plautus in Pſeudolo: Commouere ſacra dixit, pro eo quod erat extrema experiri præſidia. Hinc dictum apparet, quod rebus deſperatis, ſoleāt homines ad deorum præſidia confugere. Velut hodie, Lutetiæ, cum ſupra modum inundat Sequana, corpus diuę Genoueſæ à montis acuti templo defertur, ad ædē virgini matri ſacram. Sed vide

videnum pro ſacra leg. edum ſit ſaga, vt intelligas arma, de quo iam diximus. Sequitur enim protinus, quo pacto & quãtas ſoleã turbellas dare. Deinde verba ſunt quaſi bellum denunciantis: Nunc ne quis dictũ ſibi neget, dico omni pube pręſente in cõcione omni populo, omnibus, amicis notiſque edico meis: In hunc diem, à me, vt caueant ne credant mihi. Idem ſeruus & deinceps bellica loquitur.

Quaſi dies dicta ſit.

Olim rei ſolent eſſe mœſti ſqualidiq́ue ac lugentibus ſimiles, quo iudices ad miſericordiam inflecterent. Hinc illud Plautinum in Aſinaria:

Quem videam æque mæſtum eſſe, vt quaſi dies dicta ſi ſiet.

Βιζγκίζειν.

Stephanvs ſcribit βίζγυν eſſe ciuitatem Thraciæ, ſiue vt Strabo refert vicum. Eius gentis improbi mores in prouerbium abierunt, vt dicerentur βιζγκίζειν, qui nihil ſani loquerentur. Tota enim natio Thracum multis nominibus male audiebat, ſed præcipue, ob morum truculentiam ac perfidiam. Thrax erat Polymneſtor, qui victricia arma ſecutus, Polydorum obtrũcauit, & auro vi potitus eſt.

Summo pede.

Ἄκρῳ ποδί, id eſt, Summo pede eadem figura dictum eſt, qua ſummo digito. Negatur ſummo pede attigiſſe diſciplinam, qui nũquam ingreſſus eſt, nec attigit limen illius. Extat apud Platonem in Lachete, cuius loci alibi, ni fallimur, fecim' mẽtionẽ.

Vſuræ nauticæ.

Apvd Iuriſconſul. vſuræ nauticæ dicuntur centeſimę magnæq́;. Negotiaturi ſortem interdum accipiunt mutuo. Quoniam autem qui nauticam exercet negotiationem ſe ſuaq́; ventis & vndis committunt fœneratores maiorem vſurã exigebant. Interdũ accipiebant mutuum in vna ciuitate, qđ in alia redderent: veluti ſi negotiator Venetiæ pecuniam acciperet, reddẽdum Brugis. Hoc genus negotiationis quod vtriuſque periculo fit, à Græcis dicitur, ἀμφοτερόπλουν, Idq́ue mutuum uocabatur δάνειον ναυτικόν.

Vſus eſt Demoſthenes in Oratione aduerſus Dionyſiodorum: Dicebatur & ἔκδοσις, quo verbo vſus eſt Demoſth. contra Aphobum, quod foris daretur. Porro de fœnore nautico titulus eſt in Pandectis libro 22. Eam pecuniam Modeſtinus vocat traiectitiam, ſed non ſolus. Paullus appellat vſuras maritimas. Idem titulus eſt in Codice lib. 4. Hoc indicare, ſatis eſt parœmiographo. Qui quęrit exactiora, inde petat.

Doribus Dorice loqui.

Proverbii faciem habet, quod Gorgo in Syracuſiis apud Theocritum reſpondet hoſpiti, admonenti vt deſinant turturum more garrire:

Δωρίσδεν δ' ἔξεστι, δοκῶ, τοῖς Δωριέεσσι, id eſt,
Doriſſare tamen fas Doribus arbitramur eſſe.

Conueniet in homines natura loquaces, Aut cum oratio reſpondet moribus & ingenio, Velut cum Pœnus fraudulenter loquitur, aut leno lenone digna.

Somnium hybernum.

Χειμερινὸς ὄνειρος. id eſt, Hybernum ſomniũ dicitur prolixa narratio, ſed inepta, quod hyeme noctes ſint longiores & proinde longiora ſomnia. Lucianus in ſomnio: μεταξὺ δὲ λέγοντος, Ἡράκλεις, ἔφη τις, ὡς μακρὸν τὸ ἐνύπνιον καὶ δικανικόν. εἶτ' ἄλλος ὑπήκουσε, χειμερινὸς ὄνειρος. id eſt, Sed interim dũ hæc loquor Papę dixerit aliquis, vt longum inſomnium ac forenſe, mox alius ſubiecerit, Hybernum ſomnium. Dicanicum dixit, vel quod duę perſonæ inter ſe decertent, vel quod forenſes cauſſæ multis clepſydris peroreutur.

Alios tragœdos prouocat.

Τοὺς ἑτέρους τραγῳδοὺς ἀγωνιεῖται. id eſt, Aduerſus reliquos tragœdos ſeſe parat. Refertur ex Lycurghi ſophiſtæ oratione aduerſus Demadem. Didymus oſtendit dici ſolitum in eos qui ſeſe componunt inſtruuntq́ue aduerſus partem aduerſam. Tranſlatum videtur à certaminibus Baccho ſacris, in quibus tragœdorum ſeruebat concertatio.

Πομπεύειν.

Veteres πομπεύειν dicebant conuiciari,

πομπείας

πομπείας conuicia, hinc natum quod in pompis Bacchanalibus quidam è curribus conuicia iaciebant in alios, & viciſſim ab illis impetebantur. Citantur hi verſus è Menandri Perinthia:

ἐπὶ τῶν ἁμαξῶν εἰσὶ πομπεῖαι τινὲς
σφόδρα λοίδοροι. id eſt,
In curribus nonnulla ſunt dicteria.
Acerba valde.

De plauſtro loqui dictum eſt alias.

Securim inÿcere.

SECVRIM iniicere dicuntur, qui vehementer lædunt, ac vulnerant M. Tul. pro L. Murena: Sed tamē Serui, quam te ſecurim putas inieciſſe petitioni tuæ, cum tu populū Romanum in eum metum adduxiſti, Atque inibi paullo ſuperius, quod hic ſecurim dixit, velut exponēs appellat plagam. Atque ex omnibus illa plaga eſt iniecta petitioni tuę, non tacente me maxima. Item pro Plancio: Quam grauiorem potuerunt Reipub. infligere ſecurim. Idem in epiſtola ad Q. Fratrem lib. ſecūdo Tenediorum igitur libertas, ſecuri Tenedia præciſa eſt. Et Demoſthenes Phocionem appellare ſolet ſuorum argumentorum ſecurim. Frequentia ſunt apud Plautum. Iniicere tragulam, inicere pilum, iniicere telum. Omnia tela in patriam intenta, Cicero de prouinciis conſularibus.

Sale nihil vtilius.

REPERITVR & hoc à doctis prouerbii titulo commemoratum. Humano corpori nihil eſſe vtilius ſale & ſole, Salem etiam hodie omnibus cibis admiſcemus, olim apricatio vehementer laudabatur à medicis.

Apud equum & virginem.

AESCHINES aduerſus Timarchum refert. Athenis fuiſſe quendam tantæ ſeueritatis, vt filiam quod impudice ſe geſſerit, nec integritatem ſuam ſeruarit vſque ad matrimonium, deportarit in locum deſertū, atque ibi vna cum equo incluſerit haud dubie fame perituram. Eiuſque domicilii ſolum ſua etiam num ætate ſuperfuiſſe tradit, quod ex re dicebatur παρ᾽ ἵππον καὶ κόρην. id eſt, apud equum & virginem. Dici poteſt in exemplum immodicæ ſeueritatis.

Ad vinum diſerti.

CICERO in Oratione pro M. Celio: ad vinum diſertos appellat, qui ad ſerias cauſſas agēdas inepti, inter pocula multa garriūt, vbi nihil opus: Qui ſe numquam profecto ſi iſtum in locum proceſſerint, explicabūt, quam volent in conuiuiis faceti, dicaces, nonnūquam etiam ad vinum diſerti ſint. Alia fori vis eſt, alia triclinii. Notum eſt illud Flacci:

Fœcundi calices, quem nō fecere diſertū?

M. Tull. adluſit ad morem priſcum, quo cauſſæ ad aquæ modum agebantur. Ea diuidebatur in tres partes, vna infundebatur actori, altera reo, tertia iudici. At qui ad vinū diſerti ſunt, ad aquā fere muti ſunt.

Sicco iunco.

PROVERBII ſpeciem habet quod eſt apud Aeſchinē: περὶ τῆς παραπρεσβείας, ὁλοσχοίνῳ ἀβρόχῳ, i. iunco, ſiue fune ſicco: πηγὰς δὲ δὴ λόγων ἀφθόνους ἔχειν ἐπηγγέλλετο, καὶ περὶ τῶν δικαίων τῶν ὑπὲρ Ἀμφιπόλεως καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου τοιαῦτα ἐρεῖν, ἔφη ὥστε ἀποῤῥάψειν τὸ Φιλίππου στόμα ὁλοσχοίνῳ ἀβρόχῳ. id eſt. Iam vero & rationum copioſos fontes habere ſe iactabat, atque de iure Amphipolis, deque belli origine talia dicturum, vt Philippi os ſicco fune obuincturus eſſet. ἄβροχος dici poteſt, vel ſiccum, quodque nō rigatur, vel quod laqueum non habeat. Nā iunci gaudent humido, & ex his interdum texuntur funes. Heſychius indicat ὁλόσχοινον idem eſſe quod ὀξύσχοινον. id eſt, Iuncum marinum, ad hæc ὁλότροχον, id eſt, verſatilem. Deniq; & περιφερῆ λίθον. id eſt, rotundum ac volubile ſaxum. Itaque perpēdat eruditus lector, an ὁλόσχοινον ἄβροχον, intelligat orationem ſalſam, non aqua marina, ſed acribus ac pungentibus rationibus. Quin & in illis verbis, πηγὰς λόγων, ſubeſt prouerbium: cum ingentem copiam ſignificabant. Frequens eſt apud Chryſoſtomum.

Supercilium ſalit.

QVOTIES bona quędam ſpes titillat animū noſtrum, dicere licebit nobis ſalire ſuperciliū. Ita Pſeudolus apud Plautū in ſui nominis fabula, amāti de argēto quærenti, At id futurum vnde? reſpondet, vnde dicam, neſcio, niſi quia futurū eſt, ita ſupercilium ſalit. Sumptum à vulgi ſuperſtitione, qui futurorum auguria captat ex corporis adfectibus, vt ſi quod membrum pruriat pter euidentē cauſſam, ſi dexter oculus ſaliat,

ſaliat, ſi auris dextra tinniat. Non me fallit aliter legi apud Plautū: Verum & ipſa ſententiam & metri ratio docet eſſe legendū, vt a me poſitum eſt. Sic enim legendi ſunt ſenarii iambici:

Verum ego te amantem ne paue non deſeram.
Spero alicunde hodie me bona opera, aut hac mea.
Tibi inuenturum eſſe auxilium argentarium.
At id futurum vnde? vnde dicam neſcio,
Niſi quia futurum eſt, ita ſupercilium ſalit.

Duobus digitis primoribus.

Qvod auide arripimus tota manu ſumimus, aut vt habet prouerbium ambabus. Contra qui parce ſumunt, duobus digitis accipiunt. Plautus in Bacchidibus: Quid igitur ſtulte quoniam occaſio ad eam rem fuit. Mea virtute parta, vt quantum velles, tantum ſumeres. Hoc tu digitulis duobus ſumebas primoribus ſentit de pollice & indice. Rurſus in Pœnulo: Tenetis rem, vix quidem Hercle, ita pauxilla eſt digitis primoribus: Ad res animi tranſlatum pluſculum habebit veneris, vt, Tanta occaſio non erat tibi duobus digitis primoribus accipienda, ſed toto arripienda corpore.

Maduſa.

In Pſeudolo Plautina ſeruus ebrius, ita loquit: Ego nunc probe habeo maduſam. Feſtus Pompeius indicat apud priſcos maduſam dici ſolere temulētū, dubitatq; vtrum à Græcis deductum ſit, quibus ebrius eſt μέθυσ@, an à Latino verbo madere, quod probe poti vino madidi dicantur. Quod ſi maduſa ſonat ebrium, non ebrietatem, abſurdus ſermo eſt: habeo maduſam. Vnde ſic arbitramur legendum:

Ego nunc probe habeo maduſa, ita victu curato.

Seruus in ebrietate videtur ſibi felix, vt ſolutus omni metu curiſque & omnium triſtium oblitus. Dixerit aliquis, quid hęc ad prouerbia? Imo quemadmodum peregrina vocabula nouitatis commendatione in prouerbium abierunt, ita & obſoleta q̄dā.

Talum reponere.

Τὸν πεσσὸν ἀναθεῖναι, id eſt, Rurſus talum ponere dicebantur, qui quod parum ex ſentētia euenerat, curis vt aiunt poſterioribus corrigebāt. Antiphon in oratione de concordia: ἀναθεῖναι δὲ ὥσπερ πεσσὸν τὸν βίον οὐκ ἔστιν, id eſt, Vitam perinde atque talum denuo ponere non licet. Vitam ſemel actam rurſus iterare non eſt datum. Licet tamen iuxta Mitionis Terentiani dictum, prioris vitæ lapſus melioribus factis corrigere. Admiſſa vita non eſt quòd corrigas.

Dorice concinere.

Qvi diſſentiunt, dicuntur non conciuere harmonia. Dorica. Id prouerbio iactatum, videtur in eos quorum oratio diſſentiret à factis. Plato in Lachete: οὐκ ἄρα πω κατὰ τὸν σὸν λόγον δωριστὶ ἡρμόσμεθα ἐγώ τε καὶ σὺ ὦ Λάχης. τὰ γὰρ ἔργα οὐ συμφωνεῖ ἡμῖν τοῖς λόγοις, id eſt, Nequaquam igitur iuxta ſermonem tuum Dorica concinimus harmonia ego ac tu Laches. Nam facta nobis haud conſonant verbis. Inter muſices genera Doricū maxime probatum eſt, vt medie temperatum inter Lydium & Phrygium.

Præſentibus rebus conſulendum.

Procopivs belli Gotthici lib. 1. Vetus nimirum me ſubit dictum, quod vtique pręſentibus rebus vt conſulatur iniungit. Arbitramur eſſe idem, quod alias ex Platone retulimus δεῖ τὸ παρὸν εὖ τιθέναι. quod præterit, in integrum reuocari non poteſt: cōſultationem de futuris variæ interrumpūt occaſiones, q̄d vrget in primis curandū eſt.

Sal & menſa.

Apvd priſcos hoſpitii ius fuiſſe ſanctiſſimum alias nobis eſt dictum. Id contrahebatur ſalis & menſæ conſortio. Quemadmodum apud Germanos acceptus à propinante cyathus adimit omne ius agendi iniuriarum. Aeſchines de perperam obita legatione: τοὺς γὰρ τῆς πόλεως ἅλας καὶ τὴν δημοσίαν τράπεζαν περὶ πλείστου φησὶ ποιεῖσθαι. id eſt, Etenim ciuitatis ſalem, publicamque menſam, ait ſe plurimi facere. Nō exciderat hoc prouerbium antea commemoratum, verum hoc exemplum hoſpitii publici religionem nobis commendat: eoque commemorandum putauimus. Manent huius hoſpitalitatis publicæ veſtigia in hunc vſque diem apud Germanos.

Saliares dapes.

VETVSTISSIMVM ſacerdotum genus, fuit apud Romanos Salii, dicti quod Ancylia, quæ credebantur cœlo delapſa, ſaliantes ferrent. Hinc opiparum conuiuiũ ac magnificũ Saliare dicitur. Horatius in Odis:
Nunc eſt bibendum, nunc pede libero
Pulſanda tellus, nunc Saliaribus
Ornare puluinar deorum
Tempus erat dapibus ſodales.
Arbitramur autẽ Horatium Saliares pro pontificales dixiſſe, hoc eſt ſpeciem pro genere. Nam in omnibus ſacris adhibebatur apparatus ſplendidus ac magnificus, quæ curã delegata erat ſeptẽ viris epulonibus. Ariſtippus reprehenſus quòd homo philoſophus ſumptuoſe viueret, ſi inquit, hoc eſſet crimen, dii nõ paterentur in ſuis ſactis. De pontificali cœna nobis alibi dictũ eſt.

Falſum probrum.

SENTENTIA prouerbialis eſt apud Aeſchinem in oratione: περὶ παραπρεσβείας. τὸ γὰρ ψευδὲς ὄνειδος οὐ περαιτέρω τῆς ἀκοῆς ἀφικνεῖται, id eſt falſum probrum non peruenit vltra aures. Qui audit conuitium, cuius ſibi conſcius eſt grauiter animo vulneratur. At qui falſo probro aſpergitur, non perinde commouetur. Non. n. deſcẽdit altius in animum hominis rectæ conſcientiæ.

Ne inſciens quidem verum dicis.

ALIQVANTO poſt addit hyperbolen prouerbialem: συμπέπλεγμαι δὲ ἐν τῇ πολιτείᾳ, καθ' ὑπερβολὴν ἀνθρώπῳ γόητι καὶ πονηρῷ, ὃς οὐδ' ἂν ἄκων ἀληθὲς οὐδὲν εἴποι. id eſt, In rep. verſo inuolutus ſum cum homine ſupra modũ impoſtore & improbo, qui ne inſciens quidem quidquam veri poſſit dicere. Hoc tropo notat hominem inſigniter vanum. Alioqui ſolent etiam natura mendaces, interdum lapſu linguæ, ac per incogitantiã aliquid veri dicere. Fertur & hodie vulgo apud noſtrates de vano: Fortunatus eſt ad dicendum verum: quaſi nunquam loquatur verum, niſi imprudens. Quod enim accidit præter animi deſtinationem, fortunę tribuitur.

Capillis trahere.

Τῶν τριχῶν ἕλκειν. id eſt, capillis trahere dicũtur qui vi perpellunt, quod & hodie dicitur autibus trahere. Aeſchines in oratione quam modo citauimus: οὐ κατεχόμην τὴν ὕβριν, ἀλλὰ παραθερμανθεὶς ὑφ' ἡμᾶς ἐπὶ ξένους τὸν ἑταῖρον τις τῷ Φιλίππου, ἐλκόμην τῶν τριχῶν, καὶ λαβὼν ῥυτῆρα μαστιγοίη τὴν αἰχμάλωτον γυναῖκα. id eſt, non perpeſſus fuiſſem contumeliam, ſed incanduiſſem cum nos exciperet conuiuio quidã è Philippi amicis excipiendis hoſpitibus præfectus, & capillis traxiſſem, & arrepto loro flagellaſſem captiuam mulierem. Plautus in Menæchmis; ſed quis hic eſt qui me capillo hinc de curru deripit. Opinamur adluſum ad Palladem Homericam quæ Achillem capillis reuocauit à pugna, idem in Mercatore: Me iſtam capillo pertracturum in viam, niſi hinc abducit. De naribus trahi, obtorto collo, obtorta gula, nobis alias dictũ eſt. Quo longius à rebus corporeis recedet metaphora, hoc erit venuſtior, veluti ſi quis dicat: laſciuiam capillis trahendam & ieiuniis, laboribusque caſtigandam.

Scytha malus.

TANTA erat barbaries immanitasque Scythicæ gentis vt ipſa etiam appellatio ceſſerit in prouerbium, quemadmodum hodie crudelem hominem appellamus Turcam & immane facinus Turcicum. Aeſchines in oratione: περὶ παραπρεσβείας, καὶ δέομαι σώσατέ με, καὶ μὴ τῷ λογογράφῳ καὶ σκύθῃ κακῷ ὄντι παραδῶτε, Obſecro vt ſeruetis me, ne ve logographo, maloque Scythæ mecra datis.

Mali principij malus finis.

Ἀρχῆς κακῆς τέλος κακόν. id eſt, Orſus mali finis malus. Iambicus dimeter ex Aeolo poeta refertur. Quæ rectis conſiliis inſtituuntur, etiam ſi qua incidat difficultas, tamen ſortiuntur, aliquando lætum exitum: contra quæ prauis rationibus inceptãtur, quãuis initio ſuccedant, tamen habent infelicem exitum.

Laureolam in muſtaceis quærere.

M. TVLLIVS in epiſtolis ad Atticum: Bibulus cœpit laureolam in muſtaceo quærere, hoc eſt, ex friuolis negotiis captare famã haud præclaram, neque magnificã. Eſt autẽ muſtaceum ſiue muſtaceus ubi genus, cui aliquid additur de virga lauri deraſum, ac decoquitur ſuppoſitis lauri foliis, vt indicat

eat Cato lib. de agricultura. Vnde Pli. lib. 15. c. 30. Muſtaceum dictum putat tertiũ lauri genus, quod ad eum vſum adhibebatur. Alioqui laurus erat triumphalis ornamentum ædium principalium ac pontificiatum. Hanc qui non poterant aſſequi lautum, in muſtaceo quærebant laureolam. M. Tull. Epiſtolarum ad Atticum libro 5. Epiſtola cuius initium: Saturnalibus mane: Bibulus, inquit, credo voluit hac appellatione inani nobis eſſe par. In eodẽ Amano cœpit laureolã in muſtaceo quærere Cicero in prouincia res præclaras geſſerat, Bibulus frigebat. Idem ad M. Cœliũ Ruffum lib. 2. qualemcumque triumphũ laureolam appellat, velles enim, ais tantũ modo, vt haberem negotii, quod eſſet ad laureolam ſatis:

Si tu proreta.

NON tam ficus ficui ſimilis eſt, quàm eſt ſimile prouerbio quod eſt apud Plautum in Rudentibus:

Si tu proreta iſti naui es, ego gubernator ero.

Quo licebit vti, quoties neuter alteri in negotio quopiam vult cedere. Nam prora ea pars nauis eſt, quæ in appellendo percutit littus, puppis eſt poſterior in qua ſedet qui clauum regit. Habent enim nautæ ſingulis diſtributa munia, quorũ præcipua ſunt proretæ & gubernatores. Vnde prouerbiũ Prora & puppis. Prora Græca vox eſt, cui parti qui præſidet πρῳρεὺς & πρωράτης illis appellatur, vnde πρωρατεύειν, proram regere. Suſpicamur autem Plautum & alteram vocem Græce poſuiſſe vt priori Græcę reſponderet κυβερνήτης. Nam ſi gubernator legas, verſus trochaicus antepenultimo loco habebit breuem ſyllabam, gubernator ero, quod carminis ratio nullo pacto recipit, Si tu proreta iſti naui es, ego κυβερνήτης ero. Verum hoc quidquid eſt eruditorum iudicio relinquimus. Honeſtior autem nauis pars eſt puppis. Vnde Vergilianus Aeneas: Stat celſa in puppi. Et M. T. Cornificio libro duodecimo. Quamobrem mi Quinte conſcende nobiſcum, & quidem ad puppim.

Hedera laſciuior.

NON ſine prouerbii ſpecie dictũ eſt, quod hederę natura ſit omnia complexu ſuo vincite. Vnde Flaccus arctiſſimum amicæ complexum ſignificare volens ait in Odis:

Arctius atque hedera procera aſtringitur ilex,
Lentis adhærens brachiis.

Rurſus alibi: Laſciuis hederis ambitioſior. Sed complexu ſuo enecat arbores, quod idẽ amantibus faciunt laſciuæ puellæ. Vnde Romę Flamini Diali nefas erat tangere hederam, atque adeo ne nominare quidẽ fas erat. Hoc ænigmate declarauit antiquitas, quanta puritas, quantaque caſtitas deceat ſacerdotem, atque adeo quanta libertas, nã amare mera ſeruitus eſt. Nec annulum ſolidum geſtare conceſſum erat, aut vllum omnino in corpore nodum habere, vt teſtatur Feſtus Pompeius.

Nugæ theatri.

PLAVTVS in Comœdia Pſeudolo, nugas theatri appellat, quotidiana conuicia quę in meretrices, lenones & paraſitos iaciebãtur à comœdiarum actoribus. Sic ibi Ballio leno rogatus quid ipſi dixiſſet quiſpiã? Nugas inquit theatri, quę in comœdiis ſolent lenoni dici, quæ pueri ſciunt, Malum & ſceleroſum, & periurum aiebant eſſe me, ſic leno: His autem conuiciis non oportebat quenquam offendi, vt aiebat Socrates, nihilo Hercle magis quam in magno conuiuio, liberius dictis. Quin etiam totum hoc quod in comœdiis agitur, nugę theatri dici poterunt: veluti iuuenes amare, ſenes iurgare, ſeruos heris imponere, lenas ſitire & cetera. Aliquanto ſecus dictum eſt M. Tul. qui theatri vocem traxit ad ſignificationem oſtentationis. Velut in oratione pro Rabirio: Multas equidem C. Cæſaris virtutes magnas incredibileſq; cognoui, ſed ſunt ceteræ maioribus quaſi theatris propoſitę & pœne populares, caſtris locũ capere & cetera. Vnde & Theatrica dicuntur quę multitudinis fauorem captant.

Pleno modio.

ANTE dictum eſt nobis plena manu fieri, quod largiter, minimeq; maligne dicitur. M. Tull. ad Atti. lib. 6. Epiſt. 1. ſimillima figura dixit, pleno modio: Si illa iam habẽt pleno modio, verborum honorem, inuitationem crebram &c. Nam antea dixerat, ſe publicanorum vſuras affatim laudaſſe.

Agninis lactibus alligare canem.

BALLIO in Pſeudolo Plautina: Quia pol qua opera credam tibi, vua opera adligem fugitiuum canem agninis lactibus. Qui canē alligat inteſtinis agninis, is nō modo canem amittit, verum & prædam vltro dederit fugitiuo. Sic qui credit homini malæ fidei, & rem perdit & fruſtra obligatum habet eum, qui non eſt ſoluendo. Lactes enim dicuntur inteſtina molliora.

Superauit dolum Troianum.

APVD Plautum in Pſeudolo, ſenex laudās ſeruum ſuum, quod arte noua, ſtructis inſidiis per ſubornatum quendam impoſuerit Ballioni lenoni, ita loquitur:

Superauit dolum Troianum, atque vicit Pſeudolus.

Sentit autem de equo Troiano è trabibus cōtexto, de quo iam ſæpius diximus. Quēadmodum autem Græci per ſubornatum Sinonem impoſuere Troianis, ita Pſeudolus per Harpagem impoſuit lenoni.

Laryngizein.

Λαρυγγίζειν Græcis dicuntur, qui nō loquuntur naturali modo, ſed dilatato gutture effundunt immanem vocem. Quemadmodum & canunt nonnulli. Hoc vitium Demoſthenes obiecit Aeſchini, quod non ex animo loquens vocem præter naturam intenderet, Neque enim oratoris eſt, adfectus clamore mouere, ſed argumentis & rem velut oculis ſubiiciendo.

Oculis ac manibus.

QVOD omnibus modis cōpertum eſt, oculis & manibus deprehenſum dicitur Mar. Tull. pro Cluentio: Cum manifeſte venenum deprehendiſſet, quod vir matris Oppianicus ei parauiſſet, & res non coniectura, ſed oculis ac manibus teneretur, neque in cauſſa vlla dubitatio poſſet eſſe, accuſauit. Oculis magis creditur, quàm auribus. Quidam porro adeo ſunt δυσπειθεῖς, vt niſi manibus contrectent, non credant.

Vt herba ſolſtitialis.

APVD Plautum in Pſeudolo amans de ſpe ſubito deiectus, ita loquitur: Quaſi ſolſtitialis herba paulliſper fui, repente exortus ſum, repentino occidi. De Ephemero animalculo nobis alias dictum eſt. Sunt qui hoc loco ſolſtitialem herbam intelligi velint Heliotropiū. Atqui tametſi Heliotropium circumagitur ad ſolem ſpectans, nuſquam tamen legimus eam, eodem die naſci ac mori. Vero propius eſt Plautum ſentire de herba Ephemero, cuius aliquot locis meminit Dioſcorides, veluti lib. 4. cap. 698. Item aliis nonnullis. Rurſus libro 6. c. 111. Is duo facit genera, alterum Colchicū quod illic affatim proueniat, à quibus bulbus erraticus ſiue agreſtis dicitur, quod ſub exitum autumni florem effundit ſubcandidum, non diſſimilem croceo. Alterū quod Irim ſyluestrem appellant, foliis lilii ſed tenuioribus, caule pari, florem habet ceruleum amarum, cuius deſcriptionem habet Plin. lib. 25. c. 13. Colchicon bulbi ſimilitudine adlicit ignaros, & iugulat, quēadmodum & fungi. Sed præſens remediū eſt lac Bubulum. De hac herba non dubiū eſt quin Plautus ſenſerit. Nā Dioſcorides ait prouenire ſub exitū autumni, hoc eſt, circa ſolſtitium brumale. Et Theophraſtus Ephemeron appellatam putat quod vltra diem non viuat, idem prædicans de herba quod Ariſtoteles de animante eiuſdem nominis.

In herbis.

IN herbis eſſe dicuntur, quæ nondum maturuerunt, ſed ſpem modo bonam de ſe p̄bent: dixit M. Tull. in oratione pro M. Celio: Sed ego non loquor de ſapientia quæ non cadit in hanc ætatem, de impetu animi loquor, de cupiditate vincendi, de ardore mētis ad gloriam, quæ ſtudia iam in his ętatibus noſtris contractiora eſſe debeant, in adoleſcentia vero tanquam in herbis ſignificant, quæ virtutis maturitas, & quantæ fruges induſtriæ ſint futuræ. Hoc prouerbium alibi nobis dictum meminimus, ſed hunc locum adiicere viſum eſt. Ex quo ſi quid damni capit lector, eſt quod quęratur: ſi quis cauilletur nos captare numerū ſilebit, ſi perpenderit innumera prouerbia ceteris admixta, non referri.

Nullius coloris.

ALIBI commemorauimus de modis omnibus ignoto ſolere dici, alb' an ater ſit neſcimus. Huic ſimillimū eſt, quod ait Harpax apud Plautū. Quem Pſeudolum, quas

in eadem. Qui ſuum repetunt, alienum reddunt nato nemini. Idem in rudẽtibus: Dominus huic ne fruſtra ſis, niſi ego nemo natus eſt. Rurſus in Muſtellaria: Curabitur, tamquam ſi intus nemo in ædibus habitet. Iterum in eadem: Natus nemo in ædibus fuit.

Et prædam & præmium.

Qvoties ſignificamus omnino quidpiam auferẽdum ſiue iure, ſiue iniuria, dicemus & præmium & prædam auferendum. Præmiũ datur pro meritis, præda per vim aut arte abducitur. Ballio in eadem fabula: Aufertur id præmium à me, qđ promiſi per iocum. Cui reſpondet ſenex, De improbis viris auferri præmium & prædam decet. Sentiens malos quouis modo ſpoliandos, eo quod ſi quid malefit malis, benefactũ eſt. Sicuti bene dictum eſt, quod dignis male dicitur.

Ex natali emortualem facere.

In eadem fabula Ballio leno coactus reddere argentum dicit: Certum eſt mihi hunc emortualem facere ex natali die. Emortualem dixit pro triſti, ac funeſto, natalem pro læto ac felici.

Catone hoc contenti ſumus.

Inter ea quæ Cæſar Auguſt. quotidiano ſermone ſolet vſurpare, Suetonius & illud commemorat, quod quoties ſignificabat præſentem rerum ſtatum eſſe boni conſulendum dicebat, contenti ſumus hoc Catone. Cato Vticenſis conatus eſt tueri preſentem Reipub. ſtatum excluſa tyrannide, at non ſucceſſit, vicit ea pars quę tyrannidem videbatur affectare. Auguſtus autẽ in hoc cum Catone ſentiebat, quod præſentẽ Reipub. ſtatum nollet immutari. Itaque ipſe quodammodo ſui temporis Cato fuit. Retulimus ex Macrobio inter apophthegmata, Cæſarem Auguſtum aliquando veniſſe in ædes in quibus habitauerat Cato. Hic cum Strabo in gratiam Auguſti incuſaret Catonis peruicaciam, quod ſibi necẽ conſciſcere maluerit quam Cæſarem videre, ret res nouas.

Edax triremis.

Ἀδδηφάγοι τριήρεις, id eſt, Edaces triremes, dicuntur quod magnis conſtent impendiis. Trãſlatum videtur ab egregiis equis & ad certamina alitis, quos oportet eſſe voraces, extat apud Lyſiam oratorem. Alcæus autẽ in comœdo tragœdia, lucernas bibulas ἀδδηφάγους dixit, quod multũ abſumant olei. Prouerbii ſpeciem hæc habebunt, ſi ad hominem prodigum immodicique impẽdii transferantur, quemadmodum Edax curtus, de quo nobis eſt dictum prius.

Obolo dignus.

Ἄξιος ὀβολοῦ, id eſt, dignus obolo per iocum dicebatur, qui in aliquo numero vellet haberi. Translatum à conſuetudine reipubl. Athenienſium, qua qui per ſenatum adſcribebantur in numerum virorum, & ob id δόκιμοι vocabantur, iis in ſingulos dies dabatur obolus ex ærario publico, quemadmodũ tradit Ariſtoteles in Politicis. Alii malunt duos dari ſolitos. Et fieri poteſt, vt poſt duplicata ſit mercedula. Huius rei meminit Lyſias in oratione περὶ τοῦ ἀδυνάτου. Et haud ſcim' an huc adluſerit Ariſtophanes in Equitibus. ἀνὴρ γεγένηται τοῖσι πολλοῖς τοὐβολοῦ. ἀδύνατοι dicebantur, qui trium mẽſium ſpacio corpore claudicarent. Quẽadmodum ἀδόκιμαστοι dicebãtur, qui nondum erãt in virorum numerum adſcripti, nec dum obolo digni iudicati.

Areopagita taciturnior.

Ἀρεοπαγίτου σιγηλότερος. id eſt, Areopagita taciturnior dicebatur, qui commiſſum arcanum optime contineret. Alciphron in epiſtola quadam: γενοῦ μοι τὸ νῦν Ἀρεοπαγίτου σιγηλότερος. id eſt, Eſto mihi nunc Areopagita taciturnior, σιγηλὸς enim dicitur, non qui tacet ipſe, ſed qui continet arcanũ, nec effutit vſquam, trãſlatum eſt à vaſis ſolidis, nec vlla ex parte perſtillantibus, Athenis in Areopago cauſſæ capitales audiebantur, idq; noctu, magna attentione. Et fortaſſis

nefas

nefas erat illis quæ ibi fuiſſent acta apud vulgus effutire. Extant & hodie apud Veſphalos reliquiæ generis iudicum. Certi vulgo dicuntur. Qui in hunc ordinem admittuntur, magna religione adiguntur ad ſilentium. Eſt enim ratio quædam deprehendendi crimina, quam nullus intelligit, præter illos iuratos.

Veterata vaticinari.

Alibi retulimus ἀρχαῖα λέγειν, friuola loqui. Ballio in Pſeudolo Plautina ad atrocia conuicia, quibus à duobus impetitur, reſpondet, vetera vaticinamini. Conueniet in eos qui nihil adferunt noui, ſed iã olim vulgo iactatum, Nam vatũ eſt, aut aliquid noui dicere quod nondum accidit aut aliquid proferre, quod nulli cognitum eſt. Solent enim prognaſtæ quidam mira quędam diuinare de præteritis annis. Lenoni nihil eſt noui audire, ſcelestus, periurus, ſacrilegus.

Eadem queri.

Συναυλίαν κλαίειν, dicuntur, qui ſimul iiſdem de malis queruntur, inde ſumptum quod apud veteres interdum duo tibicines eandem cantionem ſonabant. Ariſtophanes in Equitibus:

Συναυλίαν κλαύσωμεν, Ὀλύμπου νόμον id eſt,
Modis Olympi concinamus triſtia.

Olympus quidam fuit Marſyæ diſcipulus. Is conſcripſit de lugubribus modis tibia canendis. At Marſyæ male ceſſit ſua muſica. Diſcipulus igitur magiſtro accinit lugubria.

Schœnicolæ.

Festvs Pompeius indicat olim ſchœnicolas appellata ſcorta plebeia ac vilia, ab vnguento viliſſimo quo oblinuntur. Plautus in Pœnulo: Miſeras, ſchœno delibutas, ſchœnicolas ſordidas.

Luto lutulentior.

Avaros quæſtusq; ſupra modum auidos, impuros ac ſordidos dicimus. Id Plautus ὑπερβολικῶς exaggerat in Pœnulo: Sed lenone iſthoc Lyco illius domi nõ lutum eſt lutulentius. Nonnumquam declarat hominem ſceleroſum & contaminatum potiusquam ſordidum Vt Cicero in oratione pro domo ſua ad pontifices. O cœnum, ò portentum, ò ſcelus. Et Piſonem alicubi ſutum appellat. Sic enim appellat lutũ, quemadmodũ ſubinde vocat ſceleroſum, Labem ac maculam. Itidem ſubinde face, procellam, ac tempeſtatem appellat tumultus auctorem.

Διακωδωνίζειν.

Διακωδωνίζειν, Demoſthenes dixit pro explorare atque examinare. Sumptum putant ab iis quo noctu cum tintinabulo circumeunt excubias, ne quis dormiat, aut vt hoc ſigno declarent ſe vigilare. Siue ab iis qui coturnices tintinabulo experiuntur, num ſint ad pugnam idoneæ, vt viſum eſt Ariſtarcho. Nec deſunt qui malint inde ductũ, quod ad eundem modum explorari ſoleãt equi, an tubarum & armorum ſtrepitum laturi ſint Simili modo conuiciis olim explorabantur initiandi myſteriis.

Ferrum & flamma.

Cum exitiabile bellum ſignificamus, ferro flammaque rem geri dicimus, ſiue ferro igniq; M. Tullius in oratione pro L. Flacco: O diis immortales quid hoc miſerius, nos qui P. Lentulo ferrum & flammam de manibus extorſimus, imperitæ multitudinis iudicio confidimus. Mox in eadem: O nox illa, quæ penè æternas huic vrbi tenebras attuliſti, cum Galli ad bellum, Catilina ad vrbem, coniurati ad ferrum & flammam vocabantur. Rurſum pro Sylla: Cuius nuper ferrum retuderim, flammamq; reſtinxerim: In oratione pro domo ſua, addit ſaxa, Deinde cum ille ſaxis & ignibus & ferro vaſtitatem meis ædibus intuliſſet. Item pro Planco: Quorum vidiſti toto illo anno ferrum in foro, flammam in ædibus, vim in tota vrbe verſari.

Montes frumenti.

De montibus auri nobis alibi dictum eſt. Sed quemadmodum muſca ad quaſuis res transfertur cum negamus quidquam tale eſſe, nulla mihi muſca in ędibus, ita montes ad quarumlibet rerũ affluentẽ copiam transfertur. Plautus in Pſeudolo: Quibus cunctis montes maximi acerui frumenti ſunt domi. Vox hęc montes ſupereſt ſermoni, niſi quod ex vſu vulgari addita auget copię ſignificationẽ. Itidem in vſum venit oppido pro valde, cum tantã rerum copiam intelligerent agricolæ, quanta ſatis

eſſet

eſſet vel oppido. Plautus in Muſtellaria, Mõtem erroris dixit pro errore grauiſſimo. Nec ſalus nobis ſaluti iam eſſe ſi cupiat poteſt, Ita alium erroris montem maximũ ad portum modo conſpicatus ſum, herus aduenit peregre, periit Tranio. Si legas ita mox alium, conſtabit verſus trochaicus. In Milite dixit montes argenti: Tum montes argenti non maſſas habet.

Ἐξορχεῖσθαι.

Qvi fugiunt & ab eo quod agitur alio ſe vertunt. Græcis ἐξορχεῖσθαι dicũtur, ſumpta metaphora a ſaltationibus præſertim ſacris; vnde ſubtrahere ſeſe inauſpicatum erat: quemadmodum indicatum eſt in prouerbio, Omnia ſecunda; ſaltat ſenex. Notũ eſt quod refert Herodotus de Hippoclide, qui indecora ſaltatione excidit a ſpe nuptiarũ & audiuit: ἀπορχήσαό γε τὸν γάμον.

Periſtromata Campanica.

Origenes opus quoddam varias tractãs materias, στρωματεῖς inſcripſit, ſumpta metaphora ab auleis & ſtragulis picturatis, quibus olim diuites impenſe delectabãtur. Quod ad hominem verſipellem transferri poteſt. Siquidem aulea explicata aut complicata & rurſus aliter atque aliter complicata varias rerum formas præbent. Leno in Pſeudolo Plautina minitatur ſuis famulis hoc modo: Ita ego veſtra latera loris faciam vt valide varia ſint, vt ne periſtromata quidem æque picta ſint Campanica. Campania cum floreret opibus, præter modum luxui ac deliciis indulgebat. Campanicis periſtromatibus Plautus adiungit Alexandrina tapetia. De Attagena dictum eſt alias.

Fors domina campi.

In creandis magiſtratibus non ſemper vincebat, qui potior eſſet, ſed cui fortuna fauebat. Nam a populi ſuffragiis res omnis pendebat M. Tull. in Piſonem: Sed omitto vt ſit factus vterque noſtrum, ſit ſane. Fors domina campi, magnificentius eſt dicere, quẽadmodum geſſerimus conſulatum.

Fulmentum lectum.

Nonivs Marcellus indicat prouerbium quoddam eſſe frequens apud Varronẽ; Fulmentum lectum ſcandunt. Nec exponit qd ſit fulmentum, neq; quis ſit prouerbii ſenſus: tantum indicat fulmentum dici neutro genere, & fulmentas feminino.

Parthi quo plus biberint.

De Parthis vetere prouerbio dictũ eſt, quo plus biberint, eo plus ſitire. Habet hoc temulentia, vt poſteaquam obſurduit palatũ, magis ac magis cupiant haurire. Apte dicetur in auaros, ac ſtudioſos, creſcit enim diſcendi cupido cum eruditione.

Scraptæ.

Scraptae populari conuicio dicebantur mulieres nugaces nulliuſq; rei, a ſcreo quod eſt oris purulẽtiam eiicio cũ ſonitu. Vnde ſcrea pro rebus viliſſimis accipiebãt. Fortaſſe quadrabit in anus, ſubinde ſcreantes, ac tuſſientes. Ita Feſtus. Nonius autẽ putat eſſe conuicium indeformes meretrices, citans hunc Plauti verſum ex Vidularia:
Scraptæ, ſcrupedæ, ſtrictiuelæ ſordidæ.

Ex Phelleo.

Ἐκ φελλέως ἐλθεῖν, id eſt, Ex Phelleo venire dicebantur, qui ex humili fortuna aſperaque vita ad dignitatem emerſiſſent. Nam Græcis φελλεὺς dicitur locus aptus paſcendis capris, aſper, pumicoſus, ac ſterilis. Nam huiuſmodi paſcuis capræ delectantur. Ariſtophanes in Nebulis:
Ὅταν μὲν γὰρ τὰς αἶγας ἐκ τοῦ φελλέως
Σύ, ὥσπερ ὁ πατήρ σου, διφθέραν ἐνημμένος.
Eſt huius nominis locus Atticæ montanus ac petricoſus, cuius meminit & Stephanus, niſi quod montem Φελλὸς vocat, fortaſſis ſcriptura mendoſa. De his non nihil attigimus in prouerbiis: Suberelenior, & Phellinas.

In foro veritas.

Ἐν ἀγορᾷ ἀψευδεῖν, id eſt, In foro abſtinendũ a mendacio. Lex erat apud Athenienſes, vt in foro rerum venaliũ vanitas omnis abeſſet. Theophraſt. in libris De legibus oſtendit Agoranomis duo præcipue curanda, vt omnia in foro compoſite, citraq; tumultũ agantur, deinde vt abſtineant a mendaciis non vendentes modo, verum etiam ementes. Hinc eſt quod apud Laertium Anacharſis ait ſe mirari, quod Atheniẽſes lege pro-

hiberent in foro mendacium, cum nuſquã frequentius aut impudentius mentiretur.

Oculum excludere.

HAC figura vulgus adimit omnem ſpē petendi, vt dicat, ſi hoc impetraris, oculum mihi excludito, aut dentem extundito. Senex in Pſeudolo Plautina: Excludite Hercule oculum ſi dedero. Senſit quiduis potius futurum, quam vt ſeruo daret argentum pro amica filii. Itidē Phormio Terētianus: Vel oculum excludito, eſt, vbi vlciſcar, locus.

Aut terra aut mari.

PLAVTVS in Pſeudolo, aut terra aut mari, dixit pro quacunq; ratione. Sumptū eſt ab hiſtoricis, qui referunt res terra mariq; geſtas, & gentes terra mariq; expugnatas. Cicero pro Cluentio: Cuius tantæ res geſtæ terra mariq; extiterunt. Item pro lege Manilia: Quantas ille res domi militiæq; terra mariq; quanta feliciter geſſerit. Rurſus in eadem: Vt aliquãdo vere videremur omnibus gentibus ac nationibus terra mariq; imperare. Item in Verrem libro 2. Quam multæ mihi à Verre inſidiæ, terra marique factæ ſint. Ad Atticum libro 7. Qua aut terra aut mari perſequar eum, qui vbi ſit neſcio. Demoſthenes in clauſula orationis ꝑ Cteſiphonte: εἰ δ' ἄρα ἔχουσιν οὕτως, ἀνιάτως τούτους μὲν αὐτοὺς καθ' ἑαυτοὺς ἐξώλεις καὶ προώλεις ἐν γῇ καὶ θαλάσσῃ ποιήσατε. id eſt, Quod ſi vſqueadeo ſunt inſanabiles, iſtos quidem per ſe ſolos exitio perniciéq; dignos terra mariq; reddite. Plauti verba ſunt hæc: Ego in hoc triduo aut terra, aut mari alicunde euoluam id argentum tibi. M. Tull. libro De Finibus 5. addit tertium: Vna pars eſt diſſerendi, altera viuendi, tertia natura ſic ab his inueſtigata eſt, vt nulla pars cœlo, mari, terra, vt poeticè loquar, prætermiſſa ſit. Addit poetice, quod poetæ tria tantum elementa referant: vt Ouidius:

Ante mare & terras, & quod tegit omnia cœlum.

Terentius: O cœlum, ô terra, ô maria Neptuni. Plautus in Amphitrione: Ita mihi videntur omnia, mare, terra, cœlũ conſequi.

Ἐκφυλλοφορῆσαι.

QVIBVS ius ferendi ſuffragia adimebatur, & ex albo iudicũ ſubmouebantur, olim dicebantur ἐκφυλλοφορεῖσθαι, quemadmodũ exauctorati dicebantur milites quibus ius pugnandi adimebatur. Olim non calculis ſed foliis ferebantur ſuffragia, quaſi dicas à foliis ferendis excludi.

Nullam corporis partem.

AESCHINES de perperam obita legatione: ὁ δὲ οὐδὲν ἄπρακτον ἔχων μέρος τοῦ σώματος, οὐδ' ὅσον τὴν φωνὴν προΐεται, ὡς ὁ Ἀριστείδης τοὺς φόρους τάξας τοῖς Ἕλλησιν, ὁ δίκαιος ἐπικαλούμενος, δυσχεραίνει καὶ καταπτύει δωροδοκίας, id eſt, At is qui nullam corporis partē habet otioſam, ne eam quidem qua vocem promit, perinde ac ſi eſſet Ariſtides qui vectigalia præſcripſit Græcis & iuſti cognomē meruit, indignatur ac deſpuit munerũ acceptionem. Diſpiciat prudens lector, an pro ἄπρακτος, legēdum ſit ἄπρατος id eſt, ἀπρίατος, vt intelligas illi omnia membra fuiſſe venalia, etiam os & vocem. Tametſi dici poteſt ἄπρακτος, qui nihil exigit, Vt intelligas non manibus tantum, ſed toto corpore rapacem.

Dulce & amarum.

PLAVTVS in Pſeudolo non ſine prouerbii ſpecie dixit dulce & amarum, pro lætis ac triſtibus. Amans adoleſcens de epiſtola amicæ: Dulce amarumq; vna nunc miſces mihi. Idem in eadem fabula: Dulcia atque amara apud te ſum elocutus oīa. Scis amorem, ſcis laborem, ſcis egeſtatem meam. Idē in Truculento: Nunc poſteaquam ſcimus dulce, atque amarum quid ſit de pecunia.

Αἰξωνεύεσθαι.

QVEMADMODVM multa prouerbia retulimus è gentium moribus deſumpta, ita αἰξωνεύεσθαι olim dicebantur calumniandi morbo obnoxii, quod is populus hoc nomine taxatus ſit veterum Comœdiarum ſalibus, quemadmodum indicat Stephanus docens, Aexoniam eſſe Magneſiæ ciuitatem. Eſt autem & αἰξωνὴ vltima acuta, populus tribus Cecropidis, ab vtraque voce deducitur αἰξωνεύς. Citant teſtem Menandrum in κανηφόρῳ. Plato in dialogo de Fortitudine: οὐδὲν ἐγὼ πρὸς ταῦτα ἔχω εἰπεῖν, μή με φῇς ὡς ἀληθῶς αἰξωνέα εἶναι. id eſt, Nihil ad iſta reſpondeo, cum quod dicam habeam, ne me merito dicas Aexonenſem eſſe. Marſilius vertit maledicum, & calumniatorem.

Gallam bibere oportet.

QVI plus ſatis indulgent ventri gulæque prouerbiali ioco iubebantur gallam bibere. Is eſt fructus ſub autumnum adnaſcens arboribus, præcipue robori ſpecie rotundæ nucis. De cuius natura multa prodiderunt Plinius. Dioſcodorides, Galenus ac Theophraſt. Vim habet aſtringendi exiccandiq; & ob id vtilis ad multa. Inde illud Lucil. cũ nepotes, ac lurcones iubet gallam bibere & rugas inducere ventri, ſentiens coarctãdos eſſe vẽtres. Refert Sextus Pompeius Feſt. Simile eſt Horatianum illud cum ſcribit ventres nepotum inurendos candenti lamina.

Sontica cauſſa.

NAEVIVS poeta, citante Feſto, Sonticam cauſſam appellat admodũ grauem, in hoc trochaico catalectico:

Sonticam eſſe cauſſam oportet, quamobrẽ perdas mulierem.

Translatum a duodecim tabulis, quæ ſonti cum morbum appellant non vulgarem, ſed tam moleſtum vt reus non cogatur apud iudices comparere.

Macula, Labes.

FREQVENS eſt apud M. Tullium, vt hominem infamen ac ſceleroſum, maculam, labem, ſordes, lutum appellet: pro eo Plautus citante Feſto ſuaſum dixit:

Quia tibi ſuaſo infeciſti propudioſa pallulam.

Suaſum Feſtus putat eſſe maculam quæ fit in veſte alba è ſtillicidio fumoſo. Plautin' Trochaicus quadrabit in eos, qui famam honeſtam vel à maioribus traditam, vel benefactis partam, aliquo ſcelere contaminãt.

Capere crines.

PLAVTVS in Muſtellaria capere crines dixit, pro arripere occaſionem oblatam, & acceptam retinere. Sumptũ vel ex illo deo, quem Græci vocant καιρὸν, Nam eũ fingunt frõte capillata, occipitio caluo: vel ex hominũ conſuetudine, qui crinibus remorantur quem nolint abire. Si tibi acceptũ eſt fore tibi vnicũ, ſempiternum, atq; illũ amatorẽ tibi propriũ futurũ in vita. Soli gerendum cenſeo morem, & capiendos crines, vt fama eſt, hominis, & in ſole pecuniam inuenire.

Nihil eſt miſerius, quàm animus conſcius.

SAEPE etiam eſt olitor valde opportuna loquutus, vt habet prouerbium. Apud Plautum in Muſtellaria Tranio ſeruus nequiſſimus ſententiam profert, quouis dignam Theologo: nihil eſt miſerius quam aius hominis conſcius. Et Horatius felix eſſe iudicat:

Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.

Celei ſupellex.

VILEM & ruſticanam ſupellectilẽ Celei fuiſſe dictã indicat Maro Georg. libro 1.

Virgea præterea Celei viliſq; ſupellex.

Item Ouidius lib. Faſtorum 4.

Sors ſua cuiq; loco eſt, qui nunc Cerealis Eleuſis
Dicitur hic Celei rura fuere ſenis.
Ille domum glandes excuſſaque mora rubetis
Portat & arſuris arida ligna focis,
Filia parua duas redigebat mõte capellas,
Et tener in cunis filius æger erat.

Celeus rex erat Eleuſine, pater Triptolemi, cui Ceres quod eſſet ab illo excepta hoſpitio, commonſtrauit omnem agriculturę rationem. Verba Plauti ſunt hæc: Quaſi ſupellex Celionis, palus palo proximus eſt. Mirum eſt autem a Plauto primam ſyllabã in Celione produci, cũ ab aliis corripiatur. Nam Celionem ꝓ Celio dictũ nihil eſt noui, ſic & ſcorpium dicimus & ſcorpionem.

Ampullacea.

PLAVTVS in Menęchmis videtur ampullaceam vocare mulierem magnifice cultam carmen ſic fertur: quando te auratam & veſtitam bene habet, ampula ſpem. Recte perhibent, melius ſanam eſt mulier mentem ſumere. Ampulla ſpem, certum eſt deprauatas eſſe voces, Quidam reponunt ampullaſam, verum hanc dictionem Trochaica carminis ratio non patitur. Ampullaceam, & metro congruit & ſenſui. Plinius libro 15. inter genera pyrorum cõmemorat ampullacea. Qui tamen locus haud ſcimus an mendo vacet. Verba Plinii ſic habent: Ab odore myrrhapia, laurea, nardina, a tempore hordearia, a collo ampullacea, & Coriolana.

Cyatho non emam.

NON abſque ſpecie prouerbii: Miles apud Plautum

Plautum in Pœnulo dixit: Proh nebulæ, cu ius ego cyatho ſeptem noctes non eman, loquitur de muliere faſtidioſa, ſed nõ perinde formoſa, & cyathum dixit pro minimo ptecio miles, cui res erat cum cyathis. Cyathus minimum erat poculum: crater amplius.

Rex ſum.

QVEMADMODVM olim inſignem felicitatem ſignificantes dicebant, deus ſum, aut in cœlo ſum: Ita Plautus in Pœnulo dicit: Rex ſum, ſi ego illum hodie ad me hominem allexero. Verba ſunt Lyci lenonis, ſperantis ſe diuitem fore ſi quendam bene nummatum ad ſe pertraxiſſet.

Cribro crebrius.

SCITE dictum eſt Plauto, nec ſine prouerbii ſchemate, cribro crebius, pro eo quod erat, plurimis locis, ac paſſim. Villam integundam intelligo totam mihi. Nam nunc pellucet ea quã cribrum crebrius. Vulgus de futili ac loquaci dicit, tam ſolidus eſt quam cribrum.

Et operam & retiam perdere.

PLAVTVS in Rudentibus: Iam nunc & operam ludos facit & retiam. Id quidem citra tropum dictum eſt a ſene, qui Crippum ſeruum piſcatum miſerat, cum eſſet noctu orta tempeſtas grauiſſima. Venuſtius erit, ſi tropo adhibito dicatur in capratorẽ, cui non ſucceſſit aucupium. Porro retiam Plautus antique dixit pro rete. Adfine eſt illi, qđ alibi retuli mus: Oleum & operam perdidi: &, Opera & impenſa periit.

Crœſi pecuniæ teruncium addere.

M. TVLL. lib. de Finibus quarto. Itaque in quibus propter earum exiguitatem obſeruatio conſequitur, ſæpe accidit, vt nihil intereſſe noſtra fateamur, ſint illa nec ne ſint: vt in ſole, quod a te dicebatur, lucernã adhibere, nihil intereſt, aut teruncium addere Crœſi pecuniæ. Teruncii nummi à tribus vnciis dicti vilitas prouerbio locum fecit. Crœſus Lydorum rex inter prodigioſe diuites celebratur.

Priſcis credendum.

M. TVLLIVS in libello De vniuerſitate: Credẽdum, inquit, nimirum eſt veteribus & priſcis, vt aiunt viris, qui ſe progeniem deorum eſſe dicebant. Incertum vtrum Cicero ſentiat eam ſententiam fuiſſe vulgo decantatam, an notet vocem priſci, qua declaramus homines extremæ antiquitatis, quorum origo quoniam poſteris erat incognita fere referebatur ad deos.

Omnes intus.

THEOCRITVS in Syracuſanis:

Κάλλις, ἔνδοι πᾶσαι, ὁ τὰν νυὸν εἶπ' ἀποκλάξας. id eſt,

Optime habet, cunctæ ſunt intus, fertur vt olim

Incluſa ſponſa ſponſus dixiſſe.

Scholiaſtes admonet eſſe prouerbium, e tali caſu natum, vt coniicimus. Spõſus quidã pertæſus ſponſam excluſit ædibus: cumque illa pulſaret fores cupiens recipi, ſponſus reſpondit, ἔνδοι πᾶσαι, id eſt, omnes ſunt intus, forte cum ſponſa ex more duceretur ad ædes ſponſi, ille occluſis foribus ita locutus eſt. Accommodari poteſt ad vſum magis ſerium, veluti ſi ambienti in amicorum numerum recipi, qui ſit indignus amicitia, reſpondeatur, πᾶσαι ἔνδοι. Aut, quod vero propius eſt, cum ſignificabimus omnia eſſe in tuto. Siquidem ἀποκλείω non ſolum ſonat excludo, verum etiam includo quod ſemotũ in tuto eſſe volumus, vnde ἀπόκλεισμα pro cuſtodia. Itaque fieri poteſt vt ſponſus ſpõſa in thalamum recluſa ceteras ſubmouerit dicens, omnes intus. Sponſo vna ſufficit, ceteras vt ſupernacaneas excluſit. κλὶξ Siculis dicitur clauis, inde ἀποκλάζω pro ἀποκλείω.

Eſurienti ne occurras.

IN eodem Idyllio prouerbii faciem habet & illud in fine. Gorgo hortans ad reditum qđ maritus eſſet iracundus adiicit:

Πεινῶντί γε μηδέ ποτ' ἔνθῃς. id eſt,

Abſit vt vnquam occurreris eſurienti.

Famas enim exaſperat iracundiam. Vnde apud Plautũ aliquis iracundius loquentem rogat quampridem ediſſet. Apud eundẽ eſt:

Fames & morabilem in narem conciunt.

Opus ad opus.

ADDAM & illud ex eodem: ἔργον ἐπ' ἔργῳ, quo nullũ operę finem ſignificamus. Verba ſunt mulieris de marito cõquerẽtis qđ emiſſet lanã ac rudẽ, in qua plurimũ eſſet operis ſibi.

ſibi. Ita Maro de vita colenda :

Cui nunquam exhauſti ſatis eſt.

Tredecim cubitorum.

HOMINES inſigniter procero corpore & hiſce temporibus populari ioco taxatur, vt ignaui, & inutiles, Quod vt alia pleraq; manaſſe videtur ab antiquitate. Sic enim in eodem carmine Praxinoa de marito loquitur, ἀνὴρ τρισκαιδεκάπηχυς, id eſt, vir tredecim cubitorum, hyperbolicos ſignificans enormiter procerum, cũ eſſet tam inſulſus, vt è mercatu pro nitro ſalem attulerit. De Caliga Maximini nobis alias dictum eſt. Priſci prælongos homines ridiculi gratia Longuriones appellabant. Varro in Tripalo apud Nonium, Ego nihil narro, adeo hæc ita curat, qui ante me eſt, neſcio qui longurio.

Volam pedis oſtendere.

Τὸ κοῖλον τοῦ ποδὸς δεῖξαι. id eſt, cauum ſiue volam pedis oſtendere dicuntur qui in bello fugiunt, quod apud hiſtoricos frequentiſſime dicitur, Vertere terga, prouerbium refertur ab Heſychio. Dicitur & hodie vulgo in fugaces, calcaneum oſtendere.

Factum tranſactum.

APVD Iuriſprudentes ſollemnia ſunt hęc. Factum tranſactum, quoties ſentiunt nihil prætermiſſum, quod ad negotii tractationem pertinet M. Tullius in Catilinam in uectiua tertia : Atque illud quod faciendũ primum fuit, factum atque trãſactum eſt. Eſt alicubi & apud Terentium, aliosq; complures melioris notæ ſcriptores.

Mæandri.

CVM res agitur non ſimpliciter, ſed vafris & obliquis conſiliis, Mæandros dicimus, metaphora ſumpta a fluuio Mæandro, qui ſinuoſus ac flexuoſus labitur: vnde & nomẽ habere videtur quaſi oberret quærens hominum conſortia. M. Tull. in Piſonem: Quos tu Mæandros dum omnes ſolitudines perſequeris, ꝗ diuerticula flexionesq; quæſiſti ? vtitur & Prudentius in hymno, quod alibi nobis citatum eſt in prouerbio Labyrintho. Fluuius eſt Lydiam flexuoſis recurſibus perfundẽs. De quo Plinius lib. ca. 29. Mæander ortus e lacu in monte Aulocrene, plurimisq; adfuſus oppidis, & repletus, fluminib', crebris ita ſinuoſus flexibus, vt ſępe credatur reuerti, Apamenam primũ peruagatur regionem: mox Eumeneticam, ac deiu Bargylioticos campos, poſtremo Cariã, placidus omnesq; eos agros fertiliſſimo rigans limo: ad decimũ à Mileto ſtadium, lenis illabitur mari. Eſt & picturę genus Mę̃der, in morem labyrinthorum flexuoſis ambagibus implexum, qđ oris chlamydũ addi ſolet. Vnde Maro Aeneidos libro quinto:

Victori chlamydem auratam, quam plurima circum

Purpura Mæandro duplici Melibœa cucurrit.

Maſculum.

MASCVLVS apud veteres non ſemper ſignificat ſexum, ſed interdum quidquid vegetum ſolidum ac robuſtum eſt maſculum dicitur. Exemplum Nonius Marcellus citat ex varronis fabula cui titulus ὄνος λύρας, vin cor non eſſe maſculum ad rem. Grammatici putant ab Horatio marem vitellum dictum, ſolidum ac firmum. de ouis oblongis ita loquitur in Sermonibus :

Namq; marem cohibent calloſa vitellum.

Vergilius quoq; maſcula tura dicit alba & meliora. Lepidius erit ſi ad incorporea trãſferatur, veluti cum excelſum fortemq; animum maſculum appellamus.

Intra labia riſit.

DE riſu Sardonio nobis alias dictum eſt. Similem deſcribit Theocritus in Thalyſia:

Καί μ' ἀτρέμας εἶπε σεσαρὼς

ὄμματι μειδιόωντι, γέλως δέ οἱ εἴχετο χείλευς. id eſt,

Et me eſt adfatus, diducto leniter ore

Arridenti oculo, riſus vero labium intra

Hæſit.

Homerus riſum Sardoniũ dixit amarulentũ. Hic deſcribit riſum modeſtũ & amicũ, qui ſi erumpat, Cachinus fit indecorus.

Pingui menſura.

Πίονι μέτρῳ. id eſt, Pingui menſura dixit ĩ eodem carmine, pro eo quod erat adfatim & largiter :

Μάλα γάρ σφισι πίονι μέτρῳ

Ἁ δαίμων εὔκριθον ἀνεπλήρωσεν ἀλωάν. id eſt,

Illis fortunante deo bona copia frugum

Arearũ campos mẽſura impleuit opima.

Iii 5 Similli-

Simillimum eſt illi, quod ante diximus: Plena manu, & Ambabus manibus.

Non habet cui indormiat.

THEOCRITVS in Hodœporis:

Οὐδὲ γὰρ εὐμάρεα τῷ δεσποσύνῳ ἐς τοὶ ἐνεύδειν. i.
Eumare ſiquidem domino nec vellus erat,
cui Indormiret.

Hoc colore Lacon paſtor deſignat extremã caprarii cuiuſdam inopiam, cui nec pellis eſſet hircina, in qua ſomnum caperet. Solent enim veteres in animantium tergoribus & diſcumbere & dormire. Apud Homerum proci in bubulis tergoribus agitant cõuiuia. Et hodie dicimus, non habet lectum, aut non habet ſtramẽta quibus indormiat.

Aſinus aſino & ſus ſui pulcher.

ὄνος ὄνῳ κάλλιστος. id eſt, Aſinus aſino pulcherrimus, ſimile ſimili placet. Alcimus apud Diogenem Laertium inter multa quæ colligit ex Platonis Philoſophi & Epicharmi Comici ſcriptis, quibus perſuadere conatur Philoſophum a Comicis multa fuiſſe ſuffuratum, & hos refert Senarios:

Θαυμαστὸν οὐδὲν ἐστὶ με ταῦθ' οὕτω λέγειν,
Καὶ ἁνδάνειν αὐτοῖσιν αὐτοὺς, καὶ δοκεῖν
Καλῶς πεφυκέναι, καὶ γὰρ ἡ κύων κυνὶ
Κάλλιστον εἶμεν φαίνεται, καὶ βοῦς βοΐ.
ὄνος τ' ὄνῳ κάλλιστον, ὗς δὲ τῷ συΐ. id eſt,
Res mira non eſt, iſta ſi ſic proloquor,
Ipſiq́; nobis ſi placemus inuicem,
Pulchreq́; nati ſi videmur, nam & cani
Pulcherrimus canis videtur, bos boui.
Aſinus aſello pulcher eſt, & ſus ſui.

Conueniet vbi inter inhoneſtos ſimilitudo morum & inſtituti conciliat beneuolentiã, veluti cum miles placet militi, aleator aleatori, potator potatori, ſophiſta ſophiſtæ. Mirum eſt ab Epicharmo præteritam ſimiã cum nullum animal ſibi placeat impẽſius.

Pediculi Platonis.

Οἱ πλάτωνος φθεῖρες. id eſt, Platonis pediculi, in prouerbium abierũt, vt referente Laertio in vita huius philoſophi, teſtatur Myronianus in opere, cui titulum fecit. De ſimilibus, hinc cõiectans hoc morbo periiſſe Platonem, quod vulgo pediculi Platonis appellarentur. Græci φθειρίασιν appellant. Morbus eſt fœdus & cruciabilis, quo periit & L. Sylla: tametſi de genere mortis variæ ſunt ſcriptorum opiniones. Myronianus nullũ indicat vſum prouerbii. Suſpicari tamen licet, dictum in ſordidos, quod philoſophi minimum indulgeant nitoribus externis, dum circa mẽtis cultum toti ſunt occupati.

Vates ſecum auferat omen.

IN eos, qui nobis dira minitantur, aut acerba prænunciant, conueniet illud Theocriti, cum in Bucoliaſtis:

Αὐτὰρ ὁ μάντις ὁ Τήλεμος ἔχθρ' ἀγορεύων
Ἐχθρὰ φέροι ποτὶ οἶκον. ὅπως τεκέεσσι φυλά-
ξῃ. id eſt,
Telemus at vates, mihi qui canit omnia
dira,
Dira domum referat, quo natis illa reſeruet.

Iurarat Cyclops per vnicum oculum ſuũ, qui videret omnia ſemperq́; viſurus eſſet. At Telemus vates illi prædixerat fore, vt ab Vlyſſe exocularetur, hoc omen Cyclops reiicit in vatem, & illius liberos. Ita Vergilius:

Quod dii prius omen in ipſum
Conuertant.

Et rurſus:

Dii capiti ipſius generique reſeruent.

Itidem Homerus Iliad. Δ.

Σὺν σφῇσιν κεφαλῇσι γυναιξί τε καὶ τεκέεσσι.

Simile illi Platonico: In tuũ ipſius caput.

Talia gignit bellum.

SENARIVM hunc M. Tullius epiſt. ad Q. fratrem libro 2. ceu vulgo iactatũ adducit:

Τοιαῦθ' ὁ τλήμων πόλεμος ἐξεργάζεται. id eſt,
Similia bellum calamitoſum perficit.

Sentiens e diſſidiis eorum, qui Rempub. adminiſtrant, multa gigni abſurda, verba Ciceronis ſic habent: Summum otium forẽſe, ſed ſeneſcentis magis ciuitatis quã acquieſcentis. Sententia autem mea in ſenatu eiuſmodi, magis vt alii nobis adſentiantur quã noſmetipſi. τοιαῦθ' ὁ τλήμων πόλεμος ἐξεργάζεται. id translatum ad priuatam diſcordiam pluſculum habebit gratiæ.

Porcus Troianus.

GVLAE veteres architecti & hoc commenti ſunt, vt bos aut camelus totus apponeretur, differtur intus variis animantium generibus. Hinc & porcus Troianus venit in populi fabulam, cui hoc nomen inditum eſt,

quod

quod ita varias animantium ſpecies vteto tegetet, quemadmodum Ductius equus texit armatos viros. Macrobius lib. Saturna. 3. refert Cincium in oratione qua ſuaſit legem Fanniam de moderandis ſumptibus, obieciſſe ſuo ſæculo, quod porcũ Troianũ menſis inferrent. Conueniet in opipara cõuiuia, aut in hoĩem variis deliciis expletũ.

Pilus in medio.

MINIMVM diſcriminis ſignificantes dicimus pilum intereſſe, id vehementius eſt, quam ſi dicas culmum latum. Theocritus in Thyocicho:

Λακτῷ δὲ μανεὶς ποκα. θρὶξ ἀνὰ μέσσον. id eſt,
At me imprudentem capiet veſania tandẽ.
Vix pilus in medio eſt.

Verba ſunt amantis ac metuentis ne tandẽ amor exeat in inſaniam, a qua tam parum abſit, vt vix pilus ſit in medio. Cõſimili tropo Plautus dixit ĩ Muſtellaria: Pluma haud intereſt patronus an cliens probior fiet, Homini cui nulla in pectore eſt audacia. Non intereſt pluma dixit, pro nihil omnino refert. Aſinius Pollio M. Ciceroni: Nullum enim veſtigium abs te diſceſſurus ſum.

Muſopatagos.

Μουσοπάταγος, dicitur qui percitus eſt & attonitus furore Muſarũ. Ita Maro in Georgicis:

Quarum perculſus amore
Sacra fero.

Transfertur ad eos, q̃ ſua poemata ſic amãt quemadmodum parentes liberos M. Tull. ad Qu. fratrem libro ſecundo: Nõ me Hercle quiſquam μουσοπάταγος libentius ſua recentia poemata legit, quam ego te audio: Horatius:

Verſus amat, hoc ſtudet vnum.

Vt Phrygius amauit Pieriam.

PLVTARCHVS in libro περὶ γυναικῶν ἀρετῶν oſtendit ad ſuam vſque ætatem duraſſe conſuetudinem vt vxores optarent ſic amari a viris ὡς φρύγιος ἠράσθη πιερίας, id eſt, quemadmodum Phrygius amauit Pieriam. Id ortum eſt ab huiuſmodi hiſtoria. Ionum qui in Miletum commigrarant, non nulli ſeditione mota aduerſus Nelei filios, ſeceſſerũt Myuntem, atq; ibi ſedem conſtituerũt, multis iniuriis affecti a Mileſiis, qui cum illis bellum agitabãt ob defectionem, verum nec atrociter, nec excluſo omni commercio, ſed non nullis diebus feſtis mulieres ẽ Myunte Miletum itabant. Erat autem ex his qui ſeceſſerant vir quidam noĩe Pythes, cuius vxor dicta eſt Hippygia, filia Pieria, cum aũt Mileti die feſto ſacrificaretur Dianæ, quam illi Neleidam cognominãt, miſit eo vxorẽ filiam id precatas, vt ſibi feſto liceret intereſſe. Ex Nelei vero filiis longe potentiſſimus erat Phrygius, is captus amore Pieriæ, cogitabat qua re poſſet puellæ quã maxime gratum facere. Cumque illa dixiſſet nihil accidere poſſe gratius, quàm ſi efficeret ſibi liberum frequenter Miletũ commeare multis virginibus comitatã: ex his verbis Phrygius intelligens ab illa quæri pacem & amicitiam ciuibus ſuis, bellũ compoſuit. Hinc Pieriæ nomen & apud Myuntios mire gratioſum eſſe cœpit, adeo vt puellæ quæ viris nuberẽt ominis cauſſa precari ſoleãt; vtinã ſic amer a viro, vt Pieriã amauit Phrygius.

Tota vlcus eſt.

IN eodem dialogo, ad laudatam agriculturam, ita reſpondet Socrates: ἀλλ᾽ οὐχ ὅλη ὥς φασιν ἕλκος, ἀεὶ λύπης πρόφασιν ὠδίνουσα. id eſt, Verum an non tota quod aiunt vlcus eſt, ſemper moleſtiarum occaſionẽ ex ſe gignens. Id quidem eſſe verum declaranit Vulteius Horarianus: ceterum quidquid nobis vehementer moleſtum eſt hulcus vomicam & Carcinoma ſolemus appellare. Quemadmodum de Cæſare Auguſto litteris proditum eſt, quod Iulias, filiam & neptem, & Agrippam prius adoptatum, poſtea abdicatum, non aliter appellare ſolet, quam tres Vomicas ſuas ac tria Carcinomata: adeoq; deteſtabatur mores illorum minime frugales, vt ad omnem illorum mẽtionem ſoleat exclamare verſu Homerico:

Αἴθ᾽ ὄφελον ἄγαμός τε μένειν, ἄγονός τ᾽ ἀπολέσθαι. id eſt,
O vtinam celebs manſiſſem, orbuſque periſſem.

Atque hic quoque verſus inter prouerbiales merito referendus eſt, vſurpandus ab his qui infeliciter duxerunt vxores, aut liberos pœnitendos ſuſceperunt. Conueniet & in hominem moleſtis moribus. Theocritus in epitaphio Adonidis, acerbum dolorem

ποτικάρδιον ἕλκος appellat.

Ἄγριον ἄγριον ἕλκος ἔχει κατὰ μηρὸν Ἄδωνις
Μεῖζον δ' ἁ Κυθέρεια φέρει ποτικάρδιον ἕλκος, i.
Dirum dirum vulnus habet circa inguen
Adonis.
Sed maius Cythera gerit ſub pectore vulnus.

Lucernam accendere poſſis.

Vehementem irā hac hyperbole exaggerauit Theocritus in Thyonicho.

Κἤφατ' ἴτ' ἐυμαρέως κεν ἀπ' αὐτᾶς καὶ λύχνον ἅψαις, id eſt,
Incaluitq; ira, facile accendiſſe lucernam.
Ex ipſa vt poſſis.

Verba ſunt amantis ac de proteruia puellæ conquerentis, quę cum in conuiuio ſileret, quidam illi dixit, non loqueris, lupum vidiſti illa ad nomen lupi vehementer incanduit. Aderat enim adoleſcens nomine lupus, quē adamabat. Irati dicuntur ardere. Similis hyperbole, licet ſordidior, & hodie fertur apud noſtrates ita loquentes; Adeo exarſit ira, vt ouum ad illius frontem poſſes decoquere.

Semper aliquem virum magnum.

Ἀλλ' ἀεί τινα φῶτα μέγαν, hoc hemeſtichium M. Tullius vt vulgo iactatum adducit in epiſtola ad Q. fratrem, cuius initium: Statius ad me venit. Quod autem, expectationem tui concurſumq. eum qui erat futurus ſit recū decederet, neque antea viſus eſſet ſuſtulit id mihi non incommode, viſum eſt accidiſſe. Exhauſtus eſt enim ſermo hominum & multæ emiſſæ iam eiuſmodi voces; ἀλλ' ἀεί τινα φῶτα μέγαν, quæ te abſente confecta eſſe lætor. Vnde ſumptum ſit hemiſtichium nondum liquet, niſi quod fortaſſe pro ἀεὶ legendum eſt, αἰτεῖ, id eſt, poſtulat, aut αἰτεῖ, id eſt, poſtulat & requirit.

Ne ſi ad Iouis quidem aulam.

Qui metuunt malum, ad aſylum, ad Arā ad arcem, ad ſtatuas principis, ad diuorum phana confugiunt. Verum a morte nullum eſt effugium. Id ita Sophocles expreſſit verſibus.

Ὅταν γὰρ ὁ καιρὸς τοῦ θανεῖν ἐλθὼν τύχῃ
Οὐδ' ἂν πρὸς αὐλὰς Ζηνὸς ἐκφύγοι μολών. i.
Vbi mortis vrget tempus, ad Iouis atria
Si fugeris, effugere non poſſis tamen.

Prouerbii ſpecies eſt in illis verbis, vel ad Iouis quidem atrium, quod pro tutiſſimo poſuit refugio. Huc confugerat Aquila inſectante Scarabeo.

Oracula loqui.

Χρησμοὺς λέγειν, id eſt, Oracula loqui dicūtur qui certa & indubitata loquuntur. Theocritus in Syracuſiis.

Χρησμὼς ἁ πρεσβῦτις ἀπώχετο θεσπίξασα. i.
Hæc anus abſceſſit, diuorum oracla locuta.

Τὰ ἐκ τρίποδος alias dictum eſt, & Sibyllæ folium. M. Tull. ad Brutum epiſtola cuius cuius initium, Scripta & obſignata iā. Hæc ex oraculo Apollinis Pythii edita tibi puta. Idem de Finibus quinto: Quia cum a Zenone inquam hoc magnifice tanquam ex oraculo editur, virtus ad beate viuendum ſeipſa contenta eſt.

Non ab Hymetto.

Craſſam philoſophiam ac ruſticanā, quam diſcimus ex congreſſu plebeiorum, non ex commētariis Zenonis aut Platonis. M. Tullius ad Q. fratrem li. 2. appellat philoſophiam ab area Syra. Nos enim inquit, ita philologi ſumus vt vel cū ſabris habitare poſſimus, habemus hanc philoſophiam nō ab Hymetto, ſed ab area Syra Hymettus Atticę mons eſt, vnde Hymettia mella. Cui opponit aream Syrā, ſubindicans ruſticanā ſimplicitatem, Nā paullo ante nō nihil attigerat de dicteriis argutis. Apparet id tēporis M. Tulliū in prędio quodam ędificaſſe. Quamquam haud ſcimus an hic locus, quo mā varius habetur in exemplaribus, mēdo vacet. Diſpiciat eruditus lector, an pro area ſyra legendum ſit, ex hara Syra, ſic enim loquitur in Piſonē: ex hara productæ nō ſchola. Syri barbarie nobiles erant id temporis, quemadmodum Attici lepore dictorum.

Cymbalum mundi.

Plinius maior in præfatione ad Imperatorē Veſpaſianum refert, Apionē grammaticum a Tyberio Cæſare Cymbalū mundi conſueſſe vocari ob nominis celebritatē: cū publicæ, inquit, famæ tympanū potius videri poſſet. Is Apion aiebat eos a ſe donari immortalitate ad quos aliqua cōponebat. Huc Tyberius adludens appellabat illum cymbalum mundi: quod hominem honeſta fama donaret, quæ per vniuerſum mundum amabiliter reſonaret. Plinius autem ob

ob arrogantiam mauult illũ appellari tympanum publicæ famæ, quod famam daret potius, quàm honeſtam famam. Nam reſonat & tympanum, ſed inamœno ſtrepitu. Adluſiſſe videtur huc, quod tympana fiunt è pelle aſinina.

In beato omnia beata.

A DIVITIBVS omnia magnifice fiunt, à tenuibus frugaliter. Praxinoe in Charitib⁹ Theocriti, laudans Ptolemæum, quod Adonidis feſtum magnificis ſumptibus apparaſſet, non ſine prouerbii ſpecie dixit:

ἐν ὀλβίῳ ὄλβια πάντα. id eſt,
In diuite ditia cuncta.

Vſus erit, ſi dicas ab homine docto omnia docte fieri, à pio pie, rege regaliter.

Digitum qua proferat.

SCHEMATE prouerbiali M. Tullius dixit pro A. Cæcinna, digitum qua proferat non habet, hyperbolicos indicans illi nihil prorſus eſſe quod dicat agatve, locus ſic habet: Denique iſta nimia quæ dominatur in ciuitate potentia, in hoc ſolo genere quieſcit, quid agat, quomodo aggrediatur indicem, qua denique digitum proferat nõ habet. Sumptum eſt à geſtu rhetorum, qui varius traditur à Quintiliano, ſimpliciſſimus eſt proferre digitum, quod plebeiorum eſt & ruſticorum.

Iouis germen.

Ἐκ Διὸς ἔρνος. id eſt, Ex Ioue germen dicebatur inſigni virtute præditus, verba ſunt paſtoris ad paſtorem muſices pulchre peritum, cui honoris gratia clauam dono dedit. Claua autem geſtamen eſt Herculis, ex Ioue prognati, obſeruatum eſt à priſcis, à poetis Iouis filios ſemp induci ciuiles & humanos, contra Neptuni truces & aſperos. Muſica autem ciuilitatis magiſtra eſt. Carmen ſic habet:

Οὕνεκεν ἐσσὶ
Πᾶν ἐπ' ἀλαθείᾳ πεπλασμένον ἐκ Διὸς ἔρνος. i.
Es ſiquidem tu,
Renera factum ac prognatum ipſo ex Ioue germen.

Interpres tamẽ mauult eo referre, quod qui vera loquuntur, ex Ioue prognati dicũtur, adducens carmen Homericum:

Οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον οὐδ' ἀπατηλὸν,
ὅ, τι κεν κεφαλῇ κατανεύσω. id eſt,
Haud etenim fallax erit aut reuocabile quidquam
Quod capite annuero.

Paſtor ob id laudatur quod ingenue profiteatur ſe non conferẽdum cum inſignibus muſicis. Qualis inducitur & à Marone:

Me quoque dicunt
Vatem paſtores, ſed non ego credulus illis.

Muſarum aues.

Μουσᾶν ὄρνιχας. i. Muſarum aues, non abſque prouerbii ſpecie Theocritus in Thalyſia appellat poetas, quod Luſciniarum in morem adſidue canant ſua poemata. Scholiaſtes admonet omnes aues canoras Muſarũ aues appellari. Sentit autem ſibi diſplicere poetas, qui cuculorum more audent Homero occinere.

Nullus dies omnino malus.

ASTROLOGI deſignant quoſdã dies fortunatos aut infelices, ſed his, aut his rebus: nullo tamen die indulgendum eſt otio, qd' nullus ſit adeo inauſpicatus, quin alicui negotio ſit felix, ſi quis recte vtatur conceſſo tempore, dies infauſtus gerendo bello, aut nauigationi, felix eſt adminiſtrandæ rei familiari. Nullus autem dies non proſperandæ bonæ menti. Fatetur hoc Heſiodus: περὶ ἔργων καὶ ἡμερῶν.

Καὶ ὅποτε πάγκακον ἦμαρ. id eſt,
Omni ex parte dies malus haud obuenerit vmquam.

Rectam inſtas viam.

REM acu tetigiſti, huic ſimillimũ eſt quod habet Plautus in Aſinaria: eſt ne hic vt dico Libane? Lib. rectam inſtas viam, ea res eſt. Vt qui falluntur dicuntur tota aberrare via, ita qui rem coniectãt, dicuntur rectam inſiſtere viam: quod ſchema mire tritũ eſt & hodie vulgo illiterato. Simili ſchemate dictum eſt in Caſſina, Nũc pol ego demum in rectam redii ſemitam, pro eo quod erat, rem ipſam deprehendi.

Aeacidinæ minæ.

IN eadem ita loquitur mercator: ſiquidem hercle Aeacidinis minis animiſq; expletus incedit. Iratus ſi me tetigerit, iratus vapulabit. non ſine prouerbii ſpecie dictum eſt, ꝑ atrocibus ac ſuperbiſſimis minis, verſus

ſus patitur vt pro Aeacidinis legatur Aeacinis. Nam id non nulli diuinant, ſed probabilius eſt poetam ſentire de Achille Aeaci nepote, quem Homerus vbiq; facit ſtomachabundum ac minabundum: velut in primo ſtatim Iliados libro, vbi ſic incandeſcit in Agamemnonem, vt manum admoueat capulo, à conuiciis ad pugnas venturus, niſi Pallas eum capillis reuocaſſet. Quin & ipſum opus ab Achillis ira habet exordium μῆνιν ἄειδε θεά. Quod quidam adſerunt de Aeaco manium iudice, non videmus quid ad hunc faciat locum. Quidquid etiam inuictum & inſuperabile volumus intelligi, Achilleum dicimus.

Oleo nitidius.

OLEI NITOR adeo venerat in prouerbium, vt myſticæ quoque litteræ iubeant facie oleo vncta diſſimulare triſtitiam ieiunii. Plautus in Truculēto de amica pulchre compta. Fetuide vt tota floret, vt oleum nitide nitet. Oleum nitorem ac lucem addit rebus omnibus.

Herculis quæſtus.

HERCVLIS quæſtū pro magnis impendiis dixit Plautus in Moſtellaria: Dapſiles ſumptus facit, perdidit patrem, vnus iſtic ſeruus acerrimus Tranio, is vel Herculis conterere quæſtum potis eſt. Alias dictum eſt, olim pleroſque decimam lucri partem Herculi vouere ſolitos, Huius fauore perſuaſerunt ſibi rem fore auctiorem, Ex tam multis autem decimis oportuit immēſam pecuniarum vim conflari. Quæſtum appellat facete, quaſi Hercules ſuum fauorē vendiderit.

Poſterius dictum.

DOCTVM doces, Memorē mones, Scienti loqueris, Aliaq; eius formę antea retulim⁹. Eundem ſenſum feſtiuiſſime extulit Plautus in Aſinaria: cū enim Demęnetus quereretur de moribus vxoris dixiſſet, fateor eam eſſe importunam atque incommodam, reſpondit Libanus ſeruus: Poſterius iſthuc dixit, quàm credo tibi, hoc eſt ſciebā priuſquam diceres. Nec apparet quamobrem Nonius hic poſterius interpretetur minus. Ne id quidem caret prouerbiali ſchemate quod mox ſequitur. Tu primus ſentis, nos tamen prænoſcimus. Dedecus ille domus ſciet vltimus, ait Satyricus, & Terentius, Is ſolus neſcit omnia, ſed aliena mala licet priores intelligamus non dolent nobis, ſed ſua igitur mali primum ad illos peruenit, ad quos res attinet, notitia ad alios.

Agones.

ADMONVIMVS Antigonum regē Demetrii nepotem militari ioco dictum Doſonem, quod omnibus polliceretur dicens δώσω, nec prętaret ſemper pollicita. Ita qui apud Romanos percutiebant victimā Agones dicti ſunt, quod ex more priuſquam ferirent, populum rogabant agon', id eſt, agone? Ouidius in Faſtis:

Semper agat ne rogat, nec niſi iuſſus agit.

Agonum meminit Lactantius Statii enarrator. Quadrabit in cunctatores, qui ſemper deliberant, neque quidquam aggrediuntur.

Fungus putidus.

SENEM iam delirum & inutilem Plautus in Bacchidibus fungum putidum appellat, fungi licet natura inſipidi, olim in deliciis erant, & adhuc ſunt apud Italos, ſed teneri ac recentes: vetulis nihil inſipidius. Verba Plauti ſic habent: Terræ odium ambulat. Iam nihil ſapit, nihil ſentit, tanti eſt, quanti fungus putidus. Quin & hoc ipſum, terrę odium, prouerbii figuram habet, velut illud, tellutis inutile pondus. Idem in Bacchidibus, inter ſtoliditatis conuicia ponit & fungos: Stulti, ſtolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, bucones. In Moſtellaria pro ſtolido ſruticem appellat. Nec veriſimile loquere, nec verum frutex. In ceteris arboribus eſt non nulla imago dignitatis ac prudentiæ. Frutex temere naſcitur, expers cultus, & aut nullum habet fructum, aut ſylueſtrem & inutilem.

Viuum noueris.

ANTEA retulimus, viuorum meminiſſe oportet. Id meretricula in Truculēto Plautina detorquet in alium ſenſum, amatorē pro mortuo ducens, qui deſierat eſſe dādo. Dum viuit, inquit, hominem noueris, vbi mortuus eſt quieſcas: Te dum viuebas nouoram. Pecunia iuxta Heſiodum anima eſt mortalibus, hac amiſſa, exanimis eſt homo.

Lippi

Lippo oculo ſimilis.

VIDEMVS quoſdam his moribus, vt eos æquo animo ferre non queas: ruſus ita induſtrios & ad obſequium expoſitos, vt quoties ſeſe offert occaſio, non poſſis cauere, quin aliquid illis committas. Lippus oculus manuum contactu læditur, & tamen naturale eſt nobis illuc habere manum vbi dolet. Plautus in Perſa: Ego nec libenter ſeruio, neque ſatis ſum hero ex ſententia. Sed quaſi lippo oculo me herus meus, manũ abſtinere haud quid tamen: Quin mihi imperet, & quin me ſuis negotiis præfulciat. Item in Bacchidibus: Lippi illic oculi ſeruus eſt ſimillimus. Si non eſt, nolis eſſe neque deſideres: Si eſt, abſtinere quin attingas non queas.

Tu in legione, ego in culina.

IN Truculẽto Plautina militi atrociter minitanti cocus reſpondet: Sis tu in legione bellator ſi vis, at ego in culina Ares. Auxit cocus bellatoris verbum. Mars enim deus belli eſt. Quod autem dixit Ares pro Mauors, non eſt Plauto nouum Græcas voces admiſcere Latinis. Quamquam in nõ nullis exemplaribus habebatur aues, in nõnullis aries, ſed mendoſe.

Citius quam formicæ papauer.

NON caret adagii ſpecie, qđ eſt apud Plautum in Trinummo: Confit citius, quam ſi tu obiicias formicis papauerem. Verba ſũt Staſini ſerui, narrantis quadraginta minas intra quindecim dies fuiſſe conſumptas, vtpote in comeſſationes, compotationes, balnea, in piſcatores, piſtores, lanios, coquos, olitores, myropolas, & aucupes diſſipatas, non aliter quam ſi papauer obiicias agmini formicarum. Mox enim diſtrahitur aceruus, dum vna quæq; ſuum arripit granulum.

Itidem vt Acheronti.

APVD eundem in eadem fabula amãti repoſcenti quæ dederat, reſpondet ſcortũ: Nã itidem vt Acheronti hic ratio accepti ſcribitur, Intro receptum, quando acceptũ eſt, non poteſt ferri foras. Sentit nihilo magis ad amantem redire, quod in meretricis domum eſt datum, quam redeunt ab inferis mortui, vnde iuxta Catullum negant redire quemquam.

Mus non vni fidit antro.

NIHIL hodie eſt decãtatius apud vulgus, quam eum murem eſſe miſerum, cui nõ eſt niſi vnus cauus. Idem Plautus expreſſit in Truculento.

Sed tamen cogitato mus puſillus quam ſit ſapiens beſtia,
Aetatem qui vni cubili numquam committit ſuam.
Quia ſi obſideatur vnum, aliunde præſidium gerit.

Locus erit adagio ſi quem admouebimus, vt ſibi plures amicos paret, aut vna cum opibus ſtudeat philoſophiæ, vt ſi fortuna quod ſuum eſt eripiat, in litteris ſit præſidium.

Poſt rem deuoratam ratio.

QVEMADMODVM de ſera ope dicitur, poſt bellum auxilia, ita de ſera parſimonia dicitur, poſt abſumptam rem ſupputatio. Staſinus in Trinummo Plautina: Sero atq; ſtulte, prius quod cautum oportuit, poſtquam comedit rem, poſt rationẽ putat. Loquitur ſeruus herili filio ſupputanti rationem accepti, cum tota ſumma iam eſſet nequiter abſumpta. Nimirum hoc eſt numerare præteritas vndas, cum venientes oporteat cenſere.

Cœna popularis.

QVEMADMODVM Phormio Terentianus cœnam dubiam appellat, variis epulis inſtructã, vbi tu dubites quid ſumas potiſſimum, ita Philto Plautinus cœnam popularem appellat magnificam, egregiẽque lautam atque adeo gratuitam quoque, qua les ſolent exhiberi populo. Verba Plautina ſic habent: Quid tu ſi in ædem ad cœnam veneris, atque ibi opulentus tibi par forte vt venerit, appoſita ſit cœna, popularem quam vocant. Si illi congeſtæ ſint epulæ à clientibus &c.

Apud menſam verecundari neminem decet.

SEQVITVR ibidem aliud prouerbium quod ex tanta antiquitate per manus traditum hodieq; verſatur in ore omnium:

Verecundari neminẽ apud mẽſam decet.

Nam

Nam ibi de diuinis atque humanis cernitur.

Niſi quod vulgus addit, nec in lecto. Sententia eſt non philoſophi, ſed Staſini ſerui Comici: eum nuſquam magis habenda ſit verecundię ratio, quam in lecto & in conuiuio. Sunt tamen qui ruſtico pudore moleſti ſint conuiuæ, ſemper exſpectantes vt ipſis præminiſtretur, & quod datum eſt reponentes. Iam hoc ipſum de diuinis atq; humanis cernitur, prouerbiale eſt, quo tropo ſignificabãt de ſumma rerum agi. Dictum ſeruo dignũ qui felicitatis puppim ac proram in ventris expletione collocarat.

Salillum animę.

IN eadem ſcena Philto hominem vocat Salillum animę, ſentiens hominis breuiſſimã eſſe vitam, videlicet quantulum ſalis cuiq; in conuiuio apponitur. Locus Plautinus ſic habet: Dei diuites ſunt, deos decet opulentia, Et factiones, nos homunculi ſumus Salillum animæ, quam cum extemplo amiſimus, Aeque mendicus atque ille opulentiſſimus cenſetur, ad Acherõtem mortuus. Quamquam extremo ſenario deſunt duæ ſyllabæ. Pelops cenſetur, aut cenſetur Crœſus, aut aliquid ſimile.

Nummus plumbeus.

QVEMADMODVM aſſis, obolus, ac teruncius, ita & nummus plumbeus abiit olim in vilitatis prouerbium. Plautus in Trinũmo: Cui ſi capitis res ſiet, nummum numquam credam plumbeum. Idem in Caſſina, cui homini hodie peculi nũmus non eſt plumbeus. Aereos nummos & hodie nouit Flandria, plumbeos Anglia. At M. Tull. lib. ad Attic. 5. Vatinium ſemiſſem hominem vocat viliſſimum & cõtemptiſſimum. Simul vero ſemiſſis homo contra me arma tulit. Et treſſis agaſo pro contemptiſſimo dictus eſt alibi. Plautus in Muſtellaria: Tace ſis faber, qui cudere ſoles plumbeos nummos.

Baſilica facinora.

ANTE admonuimus quidquid magnificũ eſſet appellari ſolere βασιλικὸν, vt valere βασιλικῶς, & magnificas ædes baſilicas appellabant. Plautus in Trinummo de ſeruo nullius rei, ſed philoſophica quædam loquente: Dii inquit immortales, baſilica hic qui dem facinora inceptat loqui. Notum eſt illud Pori reſponſum, qui roganti Alexãdro à quo fuerat bello ſuperatus, quomodo te tracto? βασιλικῶς inquit. Roganti, nũquid aliud? reſpondit, ἐν τῷ βασιλικῶς omnia cõprehendi. Nihil enim humile decet reges. Duriuſculum eſt quod Plautus dixit in Epidico: Dii immortales, vt ego perii baſilice.

Nec caput, nec pedes.

NEGOTIVM ita perturbatum, vt neſcias quo pacto vel expedias vel amittas, veteres dicebant, nec caput habere nec pedes. Sic enim M. Tullius iocatur reſpondens ſuo Curioni: Sulpitii tibi operam intelligo ex tuis litteris non multum opus fuiſſe, propter res tuas ita contractas, vt quemadmodum ſcribis: Nec caput, nec pedes. Equidẽ vellem pedes haberent, vt aliquãdo redires. Antea nobis dictum eſt ex Platone ἀκέφαλος μῦθος. Sine capite fabula.

Emendus cui imperes.

CVIQVE in ſuos ſeruos imperioſum eſſe licet, in alienos aut in liberos non item. Ita Plautinus Staſinus in Trinummo heroim perioſius reuocãri, quem herum eſſe neſciebat, aut ſcire diſſimulabat: Emere, inquit, melius eſt cui imperes. Item in Perſa: Emere oportet quem tibi obedire velis. Huc pertinet illud Theocriticum quod alibi recenſuimus, non ſum ſollicita ne mihi vacuam abſtergeas. Mulier indigne fert obiurgari ab illo, cui non erat ancilla nec vxor. Addit & illud συρακοσίαις ἐπιτάσσεις, id eſt, Syracuſanis mulieribus imperas, hoc eſt non tuis, ſed liberis.

Sale & aceto.

PARCVM tenueque prandium ſignificans Grippus piſcator in Rudẽtibus ait, Sed hic rex cum aceto pranſurus eſt, ſiue bono pulmento. Miſeris, obſoniorum loco ſal eſt cũ aceto. Mar. Tullius ad Papirium Pætum libro nono. Tyrotarichi meminit, ceu plebei condimenti Id erat ius è caſeo confectũ quod & hodie Itali vocant meneſtram. Meminit & Põpilii piſcis viliſſimi, qualis erat & gobio. Quem inquit, tu mihi Pompiliũ, quem denarium narras, quam Tyrotarichi patinam? De Pompilo piſce crebra eſt apud Plinium mentio. Denarium ſuſpicamur eſſe vocem deprauatam. Certe nobis nondum liquet quid ſibi velit. Acetum tamen non

non numquam vſurpatur in ſignificationē acuminis, vt Plautus: Acetum habet in pectore. & Perſius: Mordaci lotus aceto. Varro in Seſquiulyxe citante Nonio: Alteram viam deformaſſe Carneadem virtutis, à cupis acri aceti, hoc eſt magna ſubtilitate.

Caſſa glande.

INTER vilitatis adagia retulimus & illud: Caſſa nuce non emam. Simillimo tropo Plautus in Rudentibus dixit caſſam glandem: Promittens iudicium quærit precium, alter licitatur, nummos trecentos. Gripus reſpondet, tricas. Lab. Quadringentos. Gr. Tramas putidas. Lab. Quingentos. Gr. Caſſam glandem. Lab. Sexcentos. Gr. Curculiunculos minutos fabulare Caſſam glandem dixit, pro vitioſa glande, & inani putamine.

Veruecea, ſtatua.

PLAVTINVS Ergo in Captiui duo, ſeruum ſtupidum appellat ſtatuā veruecéam, quaſi dicas, brutum ac mutum hominem: Vos, inquit, ite intro, interim ego ex hac ſtatua veruecea volo rogitare, meo minore quid ſit factum filio. Quidam pro veruecea legūt verberea, quaſi verberonem plagis aſſuetū pro ſtatua marmorea dixerit verbeream. Certe dictionem veruecéam non patitur carminis trochaici ratio, ſupereſſet enim vna ſyllaba, niſi in, cea, facias ſynæreſim.

Quam in tragœdia comici.

VBIQVIS in aliena verſatur harena, inducti dicentur in tragœdiam Comici. Diuerſi generis ſunt Tragœdia & Comœdia, nec fas eſt tragicas perſonas in comœdiam inducere, nec contra. Plautus in Pœnulo: Quin ædepol indoctior ſum quam in tragœdia Comici. Nos legendum arbitramur inductior ſum. Adluſit enim Colabiſcus ad id, quod dixerat Milphio: Fac modo vt conducta tibi ſint dicta ad hanc fallaciam, Reſpondit iocans: Inductior ſum, id eſt, iuſtructior ſum.

Non magis, quàm canem.

ODIVM & contemptum vulgo declarant canis vocabulo. Hor. Odit cane peius. Et Plautus in Amphytrione: Valuiſtin' vſq; ? Exſpectat' aduenio? Soſ. Haud vidi magis. Exſpectatum cum ſalutat haud quiſquam magis quam canem. Sic enim legendum opinamur, vt conſtet ratio carminis trochaici, tetrametri, catalectici.

Gralatorius aut teſtudineus gradus.

PLAVTVS in Amphytrione: Bleph. Non potuimus noſtros grandius grandire gradus. Amphi. Siue gralatorius, ſiue teſtudineus fuerit, certum eſt mihi hunc ſceleſtū perdere. Item in Pœnulo: Vinceretis ceruum curſu, gralatorem gradu. Gralæ dicuntur fuſtes quibus innixi quidam ingrediuntur, quos gralatores appellauit antiquitas. Græcis κακοβάται dicuntur, quemadmodū ſchœnobatæ vocantur funambuli. Ii fuſtes quo ſunt longiores à gradu, cui pes innititur, hoc gradus ſunt maiores. Tantum elicere licuit, è corruptiſſimo loco apud Nonium, præſertim in editione Aldina. Idem Plautus in Menæchmis: Atque eccum incedit, moue formicinum gradum. Formicę videntur currere, cum minimum promoueant. Rurſus in Pœnulo: Viciſtis cochleā tarditudine, In eadem tardos appellat ſpiſſigradiſſimos, & tardiores quàm ſint corbitæ in tranquillo mari. Rurſus talium gradum dicit eſſe ſuccretum cribro pollinario, quod Simila perangusta foramina, paullatim defluat.

Dædaleum remigium.

AD celeritatem ſignificandam Plautus in Amphytrione dixit, remigiis Dædaleis, pro volatu. Non ocyus quiui ſi Dædaleis mē tuliſſem remigiis.

Argentum accepi, imperium vendidi.

NIHIL hac ſententia decantatius: qui accipit beneficium, perdit libertatem. Demęnetus eleganter expreſſit in Aſinaria:

Argentum accepi, dote imperiū vendidi. Nam pauper vxorem duxerat pulchre dotatam, ſed in quam nihil haberet imperii. Talis inducitur & Nauſiſtrata in Phormione Terentiana.

De puere malum.

MANET & hodie in vulgi moribus, vt ſi quid audiāt execrandum, quod ſibi nolint euenire, deſpuāt velut abominantes. Id autem

tem hæſit ex veternm ſuperſtitione, qui ſibi perſuaſerant deſputationem eſſe remediū aduerſus imminentia mala, præcipue aduerſus morbum comitialem: cui non hinc tantum eſt nomen inditum, quod in hominū frequentia ſæpius oboriatur, verum etiam quod prohibeat comitia fieri: & in admonendis remediis ter expuere habebatur ſalutare. Velut etiam aduerſus incantationes, vt refert Plinius. Simili ſuperſtitione contra improbæ ſpei faſcinum, ter in ſinū expuebant, Plautus: Et illic iſti qui ſputatur morbus venit, cui reſpondetur: Ain' verbero mihi cum morbum eſſe, qui me opus ſit inſputarier? Hic rurſus alter: Ne verere, multos illic morbus homines macerat, quibus inſputari ſaluti fuit, atque illis profuit. Idem in Amphytrione: Teq; obſecro hercle vt quæ locutus deſpuas.

Contrahere vela.

In eadem epiſtola dixit cōtrahere vela, pro eo quod eſt reprimere ſeſe & cautius agere. Contraxi, inquit, vela perſpiciens inopiam iudicum, neq; dixi quidquam pro teſtimonio, niſi quod erat ita notum atque teſtatum vt non poſſem præterire. Itidem Horatius:

Et idem
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

Sumptum eſt à nautis, qui vehementius ſpirante vento vela contrahunt, quo tutius nauigent: vento languidiore pandunt, captantes auram.

ἔσπετε νῦν μοι.

In eadem carmen Homericum feſtiuiſſime vſurpat ad continuationem narrationis:

ἔσπετε νῦν μοὶ μοῦσαι ὅπως δὴ πρῶτον ἔπεσε, id eſt,
Dicite nūc Muſæ, dixiſtis quippe priora.

In commemoratione rerum ridicularū habebit gratiam, in Aldina editione, hemiſtichium modo refertur, ἔσπετε νῦν μοὶ μοῦσαι. Neque enim ſemel habetur apud Homerū, licet finis non ſit idem, velut illud ἔσπετε νῦν μοὶ μοῦσαι ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι. Iliados ſecundo.

In directum.

Qvibvs precamur exitiū, eos iubemus ire in malam crucē, ad coruos, ad cynoſarges, pro eodem priſci dixerunt in dierectū quod illi dierectos appellarent in crucē ſuffixos. Nonius citat ex Varrone, Apage in dierectum à domo noſtra iſtam inſanitatē. Dierectos dici putat quaſi in diem erectos. Fortaſſe ſcriptum erat in dium erectos, qđ qui crucifiguntur, ſub dium exponuntur. Præſertim cum addat: à domo noſtra. Sub dium rapiuntur, quæ domo efferuntur. Inſanitatem autem pro inſania dixit M. Tullius, ne quis mendum ſuſpicetur.

Nihil eſt, aut nihil curæ eſt.

Idem eodem libro, epiſtola cuius initiū: Cum è Pompeiano, verſiculum Rhintonis vt vulgo iactatum refert, Illud tamē, inquit, velim exiſtimes, me hanc viam opimatum poſt Catuli mortem, nec præſidio vllo, nec comitatu tenere. Nam vt ait Rhinton vt opinor:

Οἱ μὲν παρ' οὐδὲν εἰσι, τοῖς δ' οὐδὲν μέλει. i.
Nihili quidem hi ſunt, ceteris curæ eſt nihil.

Sentit ſe non vti præſidiis magnatū, quod partim nihil poſſint, partim negligant res.

E terra ſpectare naufragium.

Alias nobis dictum eſt, de muris iudicare Achiuos, pro eo quod eſt in tuto ſpectare aliorum pericula. Idem alia metaphora feſtiuius extulit M. Tullius lib. ad Atticū 2. epiſt. De geographia Nunc vero cum cogar exire de naui, non abiectis ſed ereptis gubernaculis, cupio iſtorum naufragia ex terra intueri, cupio vt ait tuus amicus Sophocles:

Κἂν ὑπὸ στέγῃ ς ἀκούειν ψακάδος εὐδούσῃ φρενί.

Quamquam hic verſiculus in aliis codicibus habebatur varius, ſed æque deprauatus in aliis erat omiſſus. Videtur eſſe verſus trochaicus catalecticus: Κἂν ὑπὸ στέγης ἀκούειν ψακάδος εὐδούσῃ φρενί. pro ψακάδος, quidam codices habebant ψάκαλος, quod quid ſit non intelligimus, ψακάδος, non patitur carminis ratio. Senſus autem hic videtur eſſe: optat de tecto audire tumultus aliorum, ipſe vacuus & quietus animo.

Qui prior laeſit.

In eodem lib. epiſt. Subito cum mihi dixiſſet &c. vſurpat verſum Homericum, minitans vindictam ei qui prior laceſſeret. Nam nos quidem, inquit, ſi per iſtum tuum ſodalem

lem Publiũ licebit, σοφιστεύειν cogitamus. Si ille cogitat tantum duntaxat nos offendere, & quod proprium eſt artis huius:

ἐπαγγέλλομαι

Ἄνδρ' ἀπαμύνασθαι ὅς τις πρότερος χαλεπήνῃ. id eſt,

Denuncio

Vlturum me hominem quiſquis prior irritarit.

Quod datur.

NONIVS Marcellus citat hunc verſiculũ è Cecilii Plotio: Patiere quod dant, quando optata non danunt. Danunt antique dictũ eſt pro dant. Conuenit cum eo quod alibi retulimus ex Cicerone: τὰ μὲν διδόμενα, & huic ſimilibus.

Chimæra.

HOMINEM inconſtantem ac variis moribus aut opus ſibi non cohęrens, M. Tullius deſignat feſtiuiter illo verſu Homerico: Quod de Qu. inquit, fratris epiſt. ſcribis, ad me quoque fuit:

Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

Quid dicam neſcio, nã ita deplorat primis verſibus manſionem ſuam, vt quemuis mouere poſſit: ita rurſus remittit, vt me roget, vt annales ſuos emendem atque edam. Epiſtolam ſibi inæqualem, appellat Chimærã.

Nihil dulcius quam omnia ſcire.

M. TVLLIVS ad Atticum, lib. 4. epiſt. Delectarunt me, refert hunc Senarium ceu vulgo celebrem:

οὐδὲν γλυκύτερον ἢ πᾶν εἰδέναι. id eſt,

Nil dulcius, quàm ſcire prorſus omnia.

Verſus corruptus conſtabit, ſi addas ἐστὶν, ſic

οὐδὲν γλυκύτερον ἐστὶν ἢ πάντ' εἰδέναι.

aut πάντα περὶ πάντων. Ac mox ſubiicit: quare vt homini curioſo, ita perſcribas ad me, quid primus dies, quid ſecundus, quid cenſores, quid Appius, quid illa populi Apuleia. Eſt & illud aliquoties obuium in epiſtolis M. Tullii πάντα περὶ πάντων.

Strumam dibapho tegere.

STRVMAM dibapho tegere, dixit M. Tullius ad Atticum pro eo, quod eſt infamiam aliqua dignitate obliterare. Vatinii inquit, ſtrumam ſacerdotii dibapho tegere. Dibaphon appellat purpuram bis tinctam. Struma eſt tumor corporis, veluti gibbus. Ea deformitas interdum purpura diſſimulatur. Idem ad M. Cœlium lib. 2. Nã Curtius noſter Dibaphum cogitat, ſed eũ infector moratur. Dibaphi nomine deſignat magiſtratum cui fas erat dibapho vti. Sed tocatur illi rem parum ex ſententia cedere, quod tinctor eſſet in mora. Eſt autem hæc vna ratio obliterandæ infamiæ, ſplendore dignitatis hominum calumnias deterrere, mediocris enim fortuna patet inuidiæ.

Multa in medio.

ANTEA commemorauimus, multa cadũt inter calicem ſupremaque labra. Idem alia metaphora extulit M. Tull. ad Attic. lib. 6. epiſt. Et ſi nil ſani. Non quo me aliquid iuuare poſſes, quippe res in manibus, tu autẽ abes longe gentium.

Πολλὰ δ' ἐν μεταιχμίῳ,

Νότος κυλίνδει κύματ' ὀξείης ἁλός.

Ita Cicero ſentit multas rerum nouationes exorituras antequam Atticus qui procul aberat poſſit opitulari. Senarii ſunt quos ita vertas licet:

Sed interim in medio notus

Multas patentis voluit vndas æquoris.

Preces armatæ.

IDEM libro nono, epiſtol. cuius initium: Tuas tt. Kal. πειθανάγκην appellat ſuaſionẽ cum neceſſitate viq; coniunctã. Quales ſunt principum preces, id quod eleganter Ouidius expreſſit in Ioue: Precibusque minas regaliter addit. Ciceronis verba ſunt: Ego autem non tam γοητείαν huius timeo, quàm πειθανάγκην. αἱ γὰρ τῶν τυράννων δεήσεις, inquit Plato, οἶσθ' ὅτι μεμιγμέναι ἀνάγκαις εἰσίν. id eſt, non tam fucos huius timeo quam parendi neceſſitatem; nam tyrannorum preces, vt ait Plato, ſcis neceſſitati admixtas eſſe. Extat & ille minus celebris:

Cogit rogando qui rogat potentior.

Benefactis penſare delicta.

EODEM libro, epiſtola cuius initiũ: Certior à Pylio factus, citat hunc Senarium citra nomenclaturam, vt vulgo celebrem:

Ἄλλοις ἐν ἐσθλοῖς τόνδ' ἀπωθοῦνται ψόγον. i.

Aliis benefactis hocce depellunt probrũ.

Loquitur de Bruto & Caſſio qui occiderãt Cæſarem,

Cæſarem locus ſic habet: Itaq; idus Martiç me non tam conſolantur quam antea, magnum enim mendum continent, & ſi illi tu tienes: ἀλλὰ σὺ μὲν τὸ λοιπὸν, &c Conuenit cum illo σὺ κακῶς δ᾽ ἔρδων λέγεις.

Altius Oromedonte.

THEOCRITVS in Thalyſia:

Ὡς μοὶ καὶ τέκτων μέγ᾽ ἀπέχθεται, ὅστις ἐρευνῇ Ἶσον ὄρευς κορυφᾷ τελέσαι δόμον ὠρομέδοντος. id eſt,

Sic mihi magnopere faber eſt inuiſus, in altum.
Qui ſtruit, adnitēs ſuperare iugum Oromedontis,

Allegoria prouerbialis eſt, deterrens ab inſolentia, ne quis ſe præponat iis, quibuſcum nullo pacto eſt conferēdus. Scholiaſtes indicat Oromedontem eſſe montem in inſula Co. Eſt adluſum ad poetam Coum: Nam paullo poſt, Homerum appellat poetam Chium.

Φιλοπροσωπεῖν.

HAC voce M. Tullius videtur delectatus. Ita ſubinde vſurpat in epiſtolis: Eſt autem vultu ſiontéque præferre hilaritatem ac beneuolentiam, cum aliud geras in animo. Vnde illud Maronis:

Spem vultu ſimulat, premit altum corde dolorem.

Faciles partus.

THEOCRITVS in Encomio Ptolemęi:

Ῥηΐδιαι δὲ γοναί, τέκνα δ᾽ οὔποτ᾽ ἐοικότα πατρί.

Sunt faciles partus, ſed proles nata parentem
Ore refert numquam.

Pater eſt iuxta iureconſultos quem nuptiæ deſignant, ſed proles non ſemper facie maritum parentis exprimit. Eoq; iuxta Flaccū: Laudantur ſimili prole puerperæ. Quāquā & hic natura ludit varietate, quemadmodū ferme in omnibus. Proles non ſemper refert matrem aut patrem, ſed interdū auum paternum aut maternum, interdum auiā, interdum patruum, aut propatruum.

Præficarum more.

PRAEFICAE dicebantur mulieres in hoc conductæ, vt in funere lamentarētur, ac defuncti laudes prædicarent, aliis plorādi modum præirent, vnde & præficæ dictæ ſunt, quaſi præfectæ. Ab his iocus ſumitur in eos, qui ſimulant amorem, aut dolorē, cum lucri cauſſa faciant quidquid faciunt. Lucilius citante Nonio:

Mercede quæ conductæ flent alieno in funere præficę,
Multo & capillos ſcindunt & clamant magis.

Id in Arte poetica imitatus eſt Horatius:

Vt qui conducti plorant in funere, dicūt,
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo.

Plautus apud Nonium in Friuolaria: Superauere omnes argutando præficas. Conuenit & in illos, qui præ inuidia non ſuſtinent laudare niſi vita defunctos. Næuius apud Feſtum: Hæc quidem, me hercle opinamur, præfica eſt, quæ ſic mortuū collaudat, Id familiare eſt vxoribus, vt maritū defunctū in alterius inuidiam ſine fine prædicent. Quadrabit & in illos, qui cum ipſi nihil habeant quod laudem promereatur, laudādis aliis adfectant videri aliquid Plautus in Truculento: Sine virtute argutum ciuem mihi habeam pro præfica, alios quæ collaudat, capſe ſeſe vero non poteſt.

Socratis gallus, aut callus.

NONIVS Marcellus è Varrone citat Socratis gallum in ſignificationem caluiciei: inueniſſe ſe, cum dormire cœpiſſet tam glaber quam Socratis gallus, eſſe factum ericiū cum pilis & proboſcide. Sentit quiſquis illic loquitur ſe cum iret cubitum, fuiſſe læui corpore, nec vllos habuiſſe pilos toto corpore. In ſomno trāsformatum in ericium, qui totus hirſutus eſt, & ſuum in ore proboſcidem habet. Aldina editio, pro gallo legit caluum. Lectio tolerabilis eſſet, ſi pro caluum legamus callum, hoc pacto: inueniſſe ſe, cum dormire cœpiſſet tam glaber quam Socratis callus ſiue callum, eſſe factum Ericium, &c. Socrates corporis erat patientiſſimi, quod ad omnem laborem occalluerat, ambulabat nudis pedibus, dormiebat humi. Hinc iocus in Socratis callum. Non ignoramus quid narrent de gallo deplumato, quem Diogenes, immiſerat in ſcholā Platonis, ſed magis placet, vt legamus callum, facilis enim tranſitus eſt, a c in g, cognatam litteram. In corporis partibus quę callum habent,

habent, non proueniunt pili, velut in pedũ cauo, & vola manuum, Vulgus illitteratũ ſignificans nihil eſſe, quod det, oſtenſa vola manus dicere ſolet: Hine mihi pilum euel le. Adagium cõueniet in nudos & inopes.

Vt ex bulga matris.

NONIVS Marcellus refert hunc Trochai cum tetrametrum catalecticum e Lucilio: Ita vti quiſq; noſtrum e bulga eſt matris in lucem editus.

Id ad nuditatem inopiamq; referri poteſt. Poteſt & ad æquam omnibus viræ conditio nem. Natiuitas enim non diſtinguit Crœ ſum ab Iro, non regem a plebeio. Eædem ſunt voces reginæ parturientis & mendicę, Idem vagitus Cæſaris emergentis & tenuiſ ſimi cuiuslibet. Neque mũdius eſt cauum vnde ſe profert monarchæ filius, quàm vn de prodit ancillæ proles. Feſtus indicat vo cem eſſe gallorum, qui folliculos, aut eru menas, aut ſacculos ſcorteos, hoc eſt, è pel libus factos olim appellabant bulgas. Luci lius Satyrica libertate matricem ſiue vul uam bulgæ nomine deſignauit. Quod Græ ci dicunt: Nudus tamquam ex mãtre, alibi nobis commemoratum eſt.

Eſurienti leoni prædam exculpere.

NONIVS Marcellus ex Lucilio citant hũc uerſum;

Vt eſurienti leonĩ ex ore exculpere prædam.

Verſus conſtat, ſi amoneas vt, aut quod ve ro propius eſt, pro vt, legas, vi: & ſi in vſu rienti corripiatur, ti, aut ſi legas eſuriente. Metrum durius eſt, quod nullam habeat cę ſuram, ſed non abhorrens à compoſitione Lucilii. Adagium ſimillimum eſt illi quod alias retulimus: Clauam extorquere de ma nu Herculis, & lupo agnam eripere.

Halopanta.

HALOPANTAM veteres appellabãt om nia mentientem. Plautus in Curculione: Aedepol nugatorem lepide nactus eſt hũc Phedromus, Halopantam an ſycophãtam magis hunc dicam neſcio. Verba ſunt militis conquerentis de Curculione, qui anulo militis impoſuerat lenoni. Nonius Marcellus citans hunc Plauti locum hæc re fert: Halopantam aut ſycophantam, ho minum genus nequam, quod ob ſuenda mendacia, miſerrima mercede cõducitur. Feſtus hunc in modum: Halopanta ſignifi cat omnia mentientem, πάντα enim Græci omnia, κλεπτόμενον fallentem appellant Quã tum autem tribuẽdum, ſit eiuſmodi ſrag mentis non minus deprauatis quam decur tatis. Aldina editio habuit aliam etymolo giam, ſed magis etiam mendoſam, nam ſi halopãta venit ab ἀλέω, ſiue ἀλιτ θύομαι, neu tra dictio habet primam aſpiratam: & vtra que corripit primam, cum apud Plautum ſit producta, vt exigit Trochalei carminis ratio. Rurſus ſi venit ab ἅλος conuenit qui dem aſpiratio, ſed hæc quoque vox habet primam breuem. Adde quód eſt noua com poſitionis forma a nomine, non a verbo, mollius erat πανέκλεπτης. Quoniam autem eſt in his vocibus duabus ſchema προσονομασίας, proprius adludit ad ſycophantam, halophanta. ἁλοφάντης autem dici videtur, qui deſert eos qui telonas conantur frau dare vectigalibus, quemadmodum ſyco phantę dicti ſunt qui deferebant exportan tes ficos Athenis ſi legamus ἀλλοφάντην, quaſi aliena loquentem varieque mentien tem, conuenit quidẽ metri ratio, ſed abii cienda eſt aſpiratio primę vocalis. Metrum tamen conſtabit, ſi Græce pronuncies halo phantem, aut ſycophanten. Tum enim in primo loco erit anapæſtus pro ſpondeo. Plautus autem non raro græciſſat in comœ dia. Verum hoc doctis relinquitur diſcu tiendum.

Quadra propria.

ET hodie vulgo dicitur Nihil æque ſapere, vt cibum proprium domi ſumptum. No nius citat hoc hemiſtichium ex Priapeis Catulli: De meo ligurire libido eſt. Ligu rire dixit, pro guſtare cum voluptate. At dii Homerici malunt inuitari ad nidores hoſtiarum. quàm viuere οἰκόσιτοι Citat & ex Plauti Perſa: Turbucinari de ſuo, ſi quid domi eſt.

Manſum ex ore dare.

QVOS tenerè amamus, his mãſum ex ore dare dicimur, qđ a matribus ac nutricibus mutuo ſumptũ eſt. Lucilus citãte Nonio: Sperans, ſi ætatem eandẽ proferre poteſſet, Manſum ex ore daturum.

Quamqam Marcus Tullius & Aulus Gel lius paullo diuerſius vſurpãũt pœmãde re quemadmodum antea monuimus.

Medullitus, occultus.

INTIMUM affectum veteres variis modis exprimebãt, ex corde, ex animo, toto pectore, de quo diximus, penitus, ex intimis præcordiis, medullitus, animitus, oculit*. Plautus apud Nonium in Cornicibus: Qui ancillam meam ſedulium oculitus. Amãtium enim eſt oculum appellare, quod vnice carũ eſt. In Moſtellaria: Euge oculus meus. Rurſus: Volo placere meo Philolacheti, meo oculo, meo patrono.

Sapientia gubernator nauis.

DICTUM eſt à ſapientiſſimis viris etiam in bellis plus habere momenti conſilia quã vires. Idem eleganter expreſſit Titinnius, citante Nonio:

Sed in ſapientia gubernator nauim torquet, non valentia.

Nouum cribrum, nouo paxillo.

NEQUAQUAM obſcurũ eſt prouerbio fuiſſe iactatum quod Nonius citat ex Varronis Eumenidibus, vbi dicitur primus Zeno nouam hæreſim nouo paxillo ſuſpendiſſe. Zenonem notat, qui primus Athenis inuexit ſectam Stoicorum, idque nouis rationibus ac paradoxis. Idem in Bimargo: Nouum vt cribrum, nouo paxillo pendeat. Sic enim habet Aldina editio. Quadrabit in eos, qui noui quidpiam comminiſcuntur.

Sarcinator ſummum centonem.

APUD eundem citatur hic verſus ex Lucilio: Sarcinatoris eſſe ſummum ſuere centonẽ optime. Videtur eſſe verſus trochaicus, tetrameter, catalecticus: & conſtat eliſos, in ſarcinatoris. Sarcinator a ſarcina dicitur, non à ſarciendo. Conuenit cum illo quod alibi retulimus, Boni poetæ eſt in extremo actu eſſe optimum. Lucilianum tamen dictum germaniorem ac venuſtiorem habet adagii ſpeciem.

Prælio victus, non bello.

NON ſtatim victor eſt, qui in vno, alterove negotii actu diſceſſit ſuperior, ſed qui totã cauſſam euicit. Prælium enim eſt conflictus bellicus, bellum totum hoc tempus dicitur, etiam ſi ceſſetur à præliis, aut ſi intercedant induciæ. Sola pax finit bellum, induciæ dirimũt congreſſus. Nonius hos trochaicos citat ex Lucilio: Vt Romanus populus victus vi, & ſuperatus præliis ſæpe multis, bello vero numquã, in quo ſunt omnia. Congruunt illi: Vir fugiens & denuo pugnabit.

Curre denuo.

Τρέχ' ἄνθις, id eſt, Curre denuo. Hoc ita refertur à Luciano in tragœdia cui titulus ὠκύπους, quaſi ſit in tonſtrina natum. Quãquã totum hoc poemation mendis ſcatet, nec vllam habet micam ſalis Lucianici. Inducitur illic podagroſus iuuenis, qui tamen affectabat videri ὠκύπους, Is rogatus à ſene, vnde accidiſſet pedis dolor, reſpondit ſe cum magna celeritate curreret, diſtrinxiſſe talũ, atque hinc eſſe cruciatum. Huic reſpondet ſenex:

Τρέχ' ἄνθις ὥσπερ εἶπεν ὁ καθήμενος
Πώγωνα τίλλων κουρέων ὑπ' ἀγκάλαις.

Si legas, ἄπτι ὅς, ſenſus erit, curre denuo, ſicuti dixit quidam, qui ſedens vellit barbam ſub cubitis tonſorum, hoc eſt, qui curatur à tonſore. Podagroſi remedium petunt à tonſoribus, & tamen nolunt videri podagram, ſed pedem alioqui læſum, vt ex immodico curſu. Interim aliquis eorum qui tondentur, ſentiens fictam eſſe cauſſam, reſpondet τρέχ' ἄνθις. Nam id ſolet eſſe remedium in ſimili malo. Poſteaquam enim neruus incaluit violento motu, ceſſat dolor. Quod quotidie videre eſt in equis, qui poſt curſũ aut non claudicant, aut leuius claudicant. Probabilius tamen eſt pro κουρέως legendum κουρῶν participium à verbo κουρᾶν, quod eſt hirſutum eſſe & tonſoris egere: quemadmodum aliquis dixit, qui ſedens in tonſtrina velit barbam quam habet hirſutam ſub alis. Illic enim deſident otioſi & garruli. Horatius:

Cultello proprios purgantem leniter vngues.

Hæc noſtra diuinatio ſi cui non placet, ſequatur quod magis arridet, res non eſt magni momenti.

Nutricis pallium.

NUTRICES quoniam tractãt infantes, ſæpe veſtes habent, bua, ſaliua, mictu, foriaq; contaminatas. Vnde Plautus in Bacchid. Si vnã peccauiſſes ſyllabam, fieret corium tam maculoſum quam eſt nutricis pallium.

Cum ramento.

TROPO prouerbiali cum ramento reddidiſſe

diſſe dicitur, qui totum reddidit nulla ex parte decurtatum. Sumptum apparet à fabris ærariis, qui ſibi ſeruant quod lima deraſerint. Plautus in Bacchidibus: Quia patri omne cum ramẽto reddidi, cum ramento additum ἐπιτάσεως gratia, idem velut interpretaror, ſubiiciens omne oppido, hoc eſt, omne prorſus. Cum puluiſculo, & cum ærugine, alias nobis dicta ſunt. Plautus in Rudentibus: Conuerret iam hic me totum cum puluiſculo.

Mortuo vilior.

NIHIL abiectus cadauere. Plautus in eadem fabula. Eia bonum habe animum. Vnde habeam? Mortuus pluris precii eſt quã ego ſum. Et in Perſa, quidam alterum per contemptum appellat morticinum: Non Hercle ſi os præciderem tibi, metuã morticine.

Quam Clinia ex Demetrio.

PLAVTVS in eadem fabula, Plura ex me audis hodie mala quam audiuit vnquam Clinia ex Demetrio. Quidam eruditi hoc loco pro Clinia legunt Lamia. Et verum eſt Lamiam fuiſſe ſupra modum adamatam à Demetrio rege Macedonum, quo nomine ipſe quidem male audiebat vulgo, ſed eam à rege fuiſſe conuiciis affectam, nuſquã legimus: præterea vocem Lamiam carminis ratio non admittit. Vero propius eſt ſumptum è comœdia Turpilii, cui titulus Demetrius, vel alia quapiam, vbi pater prolixius & acerbius obiurgat filiũ. Talis enim inducitur Clinia in Sene ſeipſũ excruciante, qui à patre nimium ſæpe nimiumq; acer be obiurgatus, tandem profugit in militiã. Et haud ſcimus an ad hanc fabulam adludat Plautus. Nam fieri poteſt, vt Terentius pro Demetrio ſenem appellarit Menedemum. Nec obſtat quod Terentius Plauto fuit poſterior, cum Græcus auctor fabulæ fuerit vtroque.

Pleno gradu.

QVI leniter rem quampiã attigerunt, ſummo pede dicuntur ingreſſi: contra qui magno ſtudio inſtituerunt aliquid, pleno gradu, dicuntur ingreſſi. Trebonius Cic. libro 12. Nam illum paratum vt video & ingreſſum pleno gradu, cohortari non intermittemus, quo in dies longius diſcendo excendoque ſe procedat.

Ad pila vbi ventum.

MARCVS Tullius in libello De re militari, ſi tamen non fallit titulus: Prima autem, inquit, & ſecunda acies, cum ad pila, vt dicitur, ventum fuerit, totum ſuſtinet bellum. Pilum autem eſt genus haſtæ Romanę breuius. Itaque cum de propinquo res geritur, ad pila ventum dicitur.

Velatis manibus orare.

QVI ſupplicites orant, velatis manibus orare dicuntur. Sumptum ab antiquo more oratorum, quo qui pacem petituri venirent, ramum oliuæ prętendebant. Velatas autem dictum arbitramur pro vittatis. Plautus in Amphytrione: Poſtridie in caſtra ex vrbe ad nos veniunt flẽtes principes, vittatis manibus orant, ignoſcamus peccatum ſuum.

Cicadæ ſibi canent.

Οἱ τέττιγες ἑαυτοῖς χαμόθεν ᾄσονται, id eſt, Cicadæ ſibi ipſis ex humo canent. Hoc exemplũ Ariſtoteles libro 3. adducit ex Stheſichoro ſchematis, quo quis dicit quod non dicit. Nec aliud addit, vnde poſſis dicti ſensũ deprehendere: niſi quod ſuſpicamur poetam his verbis comminatum iis, à quibus erat læſus, quos ſi vlciſci alioqui non poſſet, certe carminibus ſuis eſſet illos infamiæ traditurus. Adducit idem eiuſdem lib. 2. inter ſententias obſcure dictas: ὅπερ Στησίχορος ἐν Λοκροῖς εἶπεν, ὅτι οὐ δεῖ ὑβριστὰς εἶναι, ὅπως μὴ οἱ τέττιγες χαμόθεν ᾄδωσιν. Quod quidem Steſichorus apud Locrenſes dixit, Non oportere cuiquam iniuriam facere, ne Cicadę ex humo canant. Cicadæ poetarum habent ſymbolum. χαμόθεν dixit, ob inopiam & conditionis humilitatem. Vnumquodq; animal minatur his armis quibus à natura inſtructum eſt. Poetæ præter verſus nihil habent, quibus tamen hominem vel album vel nigrum ad poſteros tranſmittunt. Vnde & Plato dicitur amicos admonere ſolitus, ne quem hominem poeticum ſibi redderent inimicum. Eſt enim, vt ait Flaccus genus irritabile vatum, & in his ſunt qui fœnũ habeant in cornu. Doctis tamen nõ nullis placet, alio ſpectare Steſichori dictum. Quoniã cicadæ ſolent, Marone atteſtante, in arboribus canere, apparet Steſicorũ ciuiliter hoc

ęnigmate Locrenſes admonere, ne per petulantiam à finitimorum iniuriis parum temperantes, tandem arma illorũ in ſe concitent, qui cum exercitu fines illorum ingreſſi, quidquid arbuſtorum ſit in agris, ho ſtiliter excidãt, itaq; fiat vt cicadę illis iã humi canere incipiant, ſublatis arboribus qui bus inſideant. Fortaſſe tale quiddam refert Gregorius Naziãzenus, cuius in hoc opus commentarios vidimus Venetiæ.

Famæ prodit omnia.

Aeschines in oratione contra Timarchum refert ſententiam Euripidis:

Φήμη τὸν ἐσθλὸν κἂν μυχῷ δείκνυσι γῆς. id eſt,
Virum bonum fama aperit vel in terræ cauis.

Interpretatur autem hoc ſenſiſſe poetam, non viuentium tantum virtutem illuſtrari fama, verum etiam ſepultorum. Terra corpus tegit, ſed fama non ſinit occultari quod quis bene geſſit in vita. Eodem in loco citat Heſiodi verſum, quem antea commemorauimus:

Φήμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα λαοὶ
Πολλοὶ φημίζουσι, θεός νύ τίς ἐστι καὶ αὐτή.

Quem locum citat & in oratione περὶ τῆς παραπρεσβείας.

Bœotiſſare.

Inter conuicia quibus Aeſchines lapidat Demoſthenem, etiam illud abiecit, quod Bœotorum more vociferaretur immodice & indecore: ταῦτα δέ μου μεταξὺ λέγοντος ἀνεβόα παμμεγέθες Δημοσθένης, ὡς ἴσασι πάντες οἱ συμπρέσβεις ἡμῶν, καὶ γὰρ πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς βοιωτιάζει. id eſt, Hæc me loquente vehementer exclamat Demoſthenes, quemadmodum ſciunt omnes qui nobis in ea legatione fuere collegæ. Nam præter alia mala, etiam Bœotiſſat. In clamore fit adluſio ad boum mugitum. Quamquam βοιωτιάζειν accipi poteſt, pro fauere Bœotorũ partibus.

Surculus ſurculum ferens.

Qui ſinguli ſunt infirmi, tamen concordia iuncti, multum habent roboris. Ita Ennius apud Feſtum: Vnus ſurus ſurum ferret, tamẽ defendere poſſent. Veteres enim, vt Feſtus admonet, ſurum dicebant, vnde nos dicimus ſurculum diminutiue. Nos non fugit carmẽ eſſe vitiatum etiam in Aldina editione, fortaſſe legendum: Si vnus ſurum ſurus ferret, cum aut ſe defenderet poſſet, aut poſſent. Stirps habet robur, ſurculi nihil habent virium niſi iuncti.

Salacones.

Qvemadmodvm Irus & Codrus ob inopiam in vulgi fabulam abierunt, ita & Salacon quidam extremæ paupertatis homo effecit, vt omnes fortuna tenui Salacones dicerentur, & ipſa paupertas Salaconia. Meminit Heſychius, ſed idem indicat eodem nomine fuiſſe notatos faſtuoſos & adrogantes: vnde ductum ſit verbum σαλακωνίζειν καὶ σαλακωνεύειν, pro eo quod eſt, fracto delicatoq; gradu incedere. Addunt teſtẽ Theophraſtum, qui σαλάκωνα dixerit eũ qui ſua profundit temere. Ex his colligere licet, adagii conuicium non hæſiſſe in quoſuis pauperes, ſed in eos duntaxat qui faſtu luxuq; redacti ſunt ad inopiam. Vox autem dicta videtur, à verbo σαλάξαι, quod eſt labefactari & ad ruinam tendere.

Archilochi melos.

Ἀρχιλόχου μέλος, id eſt, Archilochi cantio, dicebatur hymnus qui ad multos poterat accommodari, qualẽ ferunt Archilocho fuiſſe repertum, qui fuerit ante Pindarum & alios hoc genus lyricos, qui ſingulos propriis laudibus exornabant. Archilochi carmen erat idem in omnes, quod cithara canebatur. Citharœdus tantũ ad ſingula cantionis interualla, victorũ nomina voce ſua repetebat: velut ſi Herculem laudabat, accinebat: Tenella Callinice χαῖρ' ἄναξ ἡράκλεις. Aut aliud, ſi cum aliũ canebat. Huic non diſſimile eſt quod refert Horatius de pictore, qui depicta cupreſſo nautam rogabat, ecquid vellet addi. Quadrabit in rem priſcam ac rudem. Meminit Ariſtophanis & Pindari interpres. Sumptum eſt è Pindari Olympiorum Encomio ſeptimo: τὸ μὲν ἀρχιλόχου μέλος φωνᾶεν ὀλυμπίᾳ καλλίνικος. Quo quidem loco varia commenta refert enarrator, quæ repetere, nõ videtur ad hoc, quod agimus, neceſſarium.

Ολοέχοος.

Antea retulimus ex oratione Aeſchinis περὶ ὀλοχόιν ἄβρεχον, cũ lexicographi pro ὀλοχόιν habeant ὀλοέχοιν. qui adiecit ſcholia in Demoſthenem, citat orationem Aeſchinis

ſchinis aduerſus Demoſthenem περὶ παραπρεσβείας, & Theophraſtum in quarto lib. Apud Aeſchinem reperimus ὁλοσχόινου. Similiter Theophraſtus libro de plantis quarto, inter ea quæ proueniunt in aquis facit (qđ admonet ſcholiaſtes) tria χοίνου, hoc eſt, ſparti ſiue iunci genera: quorum vnū ſit acutū, quod appellant maſculum, id eſt, infrugiferum: alterum frugiferum, quod à nigro fructu vocāt μελαγκρανίν: tertium quod dicitur ὁλόσχοινος, pinguitudine, magnitudine & calloſitate ceteris præſtans. Hoc vltimum putat accommodatius ad plectendos funes, qđ mollius ſit & carnoſius, Dioſcorides lib. 4. paullo ſecus diſtinguit genera, ſed admonet tertium quod ὁλόσχοινος dicit, eſſe ceteris aſperius & calloſius. Vt autem quidam pro χοίνος ſcriberent ἐχῖνος ſuſpicamur in cauſſa fuiſſe, quod Theophraſtus meminit carnoſitatis, quaſi nouum ſit audire carnem mali aut ceraſii. Echinus tamen terreſtris, quem appellant Erinaceum, in hoc conuenit cum holoſchœno, quod habet aſperitatem: vnde & cutis detracta eum ſpinis, vtilis eſt ad defricāda vaſa. Proinde dictum videtur de duro & procaci ſermone, quo velut os alicui perſtringimus. Hoc quidquid eſt appendicis, lectorem celare noluimus.

Apologus Alcinoi.

Ἀπόλογος ἀλκινόου, commemoratur in Græcorum collect. vt ante nobis commemoratum eſt. Originem autem tum diuinauimus ex Homeri Odyſſea, apud quem in conuiuio multa de ſe mentitur Vlyſſes: nec abſurdum eſſet commentum, ſi Alcinoi apologus dici poſſet ficta narratio apud Alcinoum habita. Ariſtoteles tamen Rhet. 3. cum obiter meminit huius apologi, ſic loquitur, vt videri poſſit notaſſe ſcriptorem aliquem, qui finxerit orationem ad Penelopen, contexens omnia, quæ multis annis geri potuerint, ficta narrans pro veris. Fortaſſis ſcriptor cui nomen Alcinous, induxit perſonam Vlyſſis apud Penelopen plurima commemorantem, quaſi vel in bello, vel in itinere vere paſſus eſſet ea. Locus apud Ariſtotelem ſic habet: ἔτι πεπραγμένα δεῖ λέγειν ὅσα μὴ πραττόμενα ἢ οἶκτον ἢ δείνωσιν φέρει. παράδειγμα ὁ Ἀλκινόου ἀπόλογος, ὅτι πρὸς τὴν πηνελόπην ἐν ἑξήκοντα ἔπεσι πεποίηται. Trapezontius interpres legiſſe videtur ἔτι μὴ πεπραγμένα δεῖ λέγειν ὅσα πραττόμενα. &c. At ne ſic quidem locus videtur vacare mēdis. Quare ſuſpendemus hic ſententiam, donec vel è Gregorii Nazianzeni commentariis in hos libros, vel aliunde cōpertius aliquid fuerimus nacti.

Doceat qui didicit.

PINDARVS in Olympii Encomio, τὸ διδάξασθαι δέ τοι εἰδότι ῥᾴτερον, id eſt, docere porro facilius ei qui didicit. Iuxta illud: Diſce, ſed à doctis. Nemo facilius artem tradit alteri, quam qui eam exacte callet. Nouit enim multa in compēdium contrahere, nouit obſcuris dare lucem. Proinde quod quidam tot ambagibus circumagunt ac detinent adoleſcentes in diſciplinis, in cauſſa eſt aut quæſtus, aut liuor, aut imperitia.

Celeritas in malis optima.

SOPHOCLES in Antigona:

Βράχιστα γὰρ κράτιστα τ' ἐν ποσὶν κακά. i.

Verba ſunt Chori ad Creontem in vario luctu domus cupientem è medio tolli. Nam cito perire quem vitæ tędet, non nihil eſt lucri. Nihil moleſtius quā diu animo diſcruciari, ſi quid mali imminet, quod vitari nō queat. optimū eſt dare operam, vt ſit quàm breuiſſimum.

Prima felicitatis pars ſapere.

IN eiuſdem fabulæ clauſula:

Πολλῷ τὸ φρονεῖν εὐδαιμονίας
Πρῶτον ὑπάρχει. id eſt,
Vt ſis felix longe primum
Sapere eſt.

De Creonte dictum eſt, qui dum mauult animo ſuo quam rectis conſiliis obtemperare, & ſuos & ſe funditus perdidit. Magna fortuna facile vertitur in magnam calamitatem, ſi abſit ſapientia. Idem paullo ante contrariis expreſſit verbis de Hæmone loquens, qui ſibi mortem conſciuerat:

Δείξας ἐν ἀνθρώποισι τὴν ἀβουλίαν
Ὅσῳ μέγιστον ἀνδρὶ πρόσκειται κακόν. id eſt,
Monſtrans quod incōſulta temeritas viro
Adiuncta, ſit longe malorum maximum.

Sero vidit iuſtitiam.

RVRSVM in eadem:

Οἴμ' ὡς ἔοικας ὀψὲ τὴν δίκην ἰδεῖν id eſt,
Proh vt videre iuſta ſero cernere.

De Creonte dictū eſt, qui prius nec Tireſię,

nec cuiquam ſuorum obtemperat, magnis doctus cladibus incuſat ſuam ſtultitiam. Eadem ſententia reperitur in clauſula tragœdiæ, ſed diuerſo ſchematæ.

Μεγάλας δὲ πληγὰς τῶν ὑπεραύχων
Ἀποτίσαντες,
Γήρᾳ τὸ φρονεῖν ἐδίδαξαν. id eſt,
Diui pœnas poſtquam atroces
De verbis ſumpſere ſuperbis
Aetate docent ſapere extrema.

Conuenit cum illo: Sero ſapiunt Phryges.

Vindicta velox.

De fera vindicta numinum aliquot prouerbiis teſtatum eſt, quæ ſupra retulimus. Sed quod ait Sophocles expeditam deorum vindictam, magis huc conducit, vt in aliquod prolapſi malum, mature reſipiſcamus. Verba ſunt Chori ad Creontem:

Ὅσον γ᾽ ἄναξ τάχιστα. συντέμνουσι γὰρ
Θεῶν ποδώκεις τοὺς κακόφρονας βλάβαι. i.
Rex iſta facito quam potes celerrime.
Noxæ citipedes numinũ: improbos viros
Subito occupant iunctæ ſimul cõpendio.

Id euenit Creonti, cui vindicta pœne prius adfuit quã abſolueretur Tireſię vaticiniũ.

Fato non repugnandum.

In eadem Creon ita loquitur:

Ἀνάγκῃ δ᾽ οὐχὶ δυσμαχητέον. ideſt,
Sed fata contra, quando id eſt perquam arduum,
Non eſt reluctandum.

Eandem ſententiã alias ex variis citauimus auctoribus. Nemo poteſt vitare quod deus nobis immittit. Quod autem vitari non poteſt, ferendum eſt, non culpandum. Ducunt enim volentem fata, vt ait Tragicus.

Vati non conuiciandum.

In eadem fabula Creon Tireſiæ more vatũ incandeſcenti ac liberioribus dictis impetenti regem, loquitur:

Οὐ βούλομαι τὸν μάντιν ἀντειπεῖν κακῶς. i.
Vati viciſſim nolo proloqui male.

Quod Horatius ait: Genus irritabile vatũ, non tantum ad poetas, ſed multo magis ad diuinos pertinet. Eblandiendum eſt, ſi quid ab eis velis exculpere, quos ſi prouoces, diuinant omnia mala. Conueniet vti, vbi quis nos impetierit impotenti conuicio, velut afflatus furore quodam, cui honoris gratia nolimus viciſſim maledicere, cum non deſit quod retorqueatur: aut cum libertatẽ eam tribuimus iræ, veluti furori cuidam. Cum irato enim nihilo ſanius decertes conuiciis quam cum furioſo, finitimum eſt illi quod ante retulimus: Omitte vatem. Præterea illi: Ni pater eſſes, quod eſt in hac eadẽ fabula ſub perſona Hæmonis.

Vatum genus auatum.

In eadem ſcena Creõ ita loquitur Tireſiæ:

Genus omne vatum eſt appetens pecuniæ.
Τὸ μαντικὸν γὰρ πᾶν φιλάργυρον γένος. i.

Hoc nomine olim male audiebant augures & haruſpices. Vera non poteſt ſemper loqui, qui corruptus muneribus ad hominũ gratiam loquitur.

Non mouenda loqui.

Eodem in loco iam irritatior Tireſia ſic minatur Creonti:

Ὄρσεις με τἀκίνητα διὰ φρενῶν φράσαι. i.
Tu me excitas vt quæ latent in pectore.
Immota, cogar proloqui.

Vſus erit, quoties aduerſariorum improbitas eo nos compellit, vt quæ decreueramus ſilentio tegere, efferamus. Creon enim illũ conuicio tetigerat, dicens:

Σοφὸς σὺ μάντις, ἀλλὰ τἀδικεῖν φιλῶν. i.
Tu doctus augur, at ſuetus lædere.

Quod ipſum conuenit in hominem prudentem, aut eruditum, ſed improbum. Confine eſt illi: Non mouenda moues.

Mortuos rurſus occidere.

Ibidem verba Tireſiæ ſunt ad Creõtem, ſuadentis vt Polynicis corpus ſinat condi ſepulcro:

Ἀλλ᾽ εἶκε τῷ θανόντι, μηδ᾽ ὀλωλότα
Κέντει. τίς ἀλκὴ τὸν θανόντ᾽ ἐπικτανεῖν. id eſt,
Age, mortuo cõcede, nec qui extinctus eſt,
Stimulato: quæ nam eſt fortitudo, mortuum
Necare rurſum?

Confine eſt illi, quod alibi retulimus: Iugulare mortuos.

Deo nemo poteſt nocere.

Sententia pia eſt, ſed à Creonte impio animo dicta:

Θεοὺς μιαίνειν οὔτις ἀνθρώπων σθένει. id eſt,
Violare, ſiue polluere diuos, nemo quit mortalium.

Veteribus perſuaſũ erat offendi diuos infeſtos ſi mortuo negaretur ſepultura: offendi Iouem:

Iouem ſupplicium, ſi quis ſupplicem reiiceret. At Creon putabat nihil huiuſmodi rerum curæ eſſe diis, quod illi non queant à quoquam lædi. Hoc carmen occini poteſt iis qui indignum deo putãt, in matrice virginis latitaſſe, & per vterum virginis exiſſe, vnde prodeunt homines ceteri: aut qui putant corpus domini pollui, quod in ſtomachum hominis immundum deſcendat:

Θεὸς μιαίνειν, ὅτις ἀνθρώπων σθένει.
Neque ſol polluitur, tot cloacas ac paludes luſtrans.

Auſcultandum bene loquenti.

TIRESIA in eodem ſermone:

Εὖ σοὶ φρονήσας, εὖ λέγω, τὸ μανθάνειν
Δ' ἥδιστον εὖ λέγοντος, εἰ κέρδος λέγει. id eſt,
Tibi beneuolus, bene loquor, ſuauiſſimum eſt
A bene loquente, lucra ſi fert, diſcere.

Eandem ſententiã, antea dixerat Hæmon:

Καὶ τῶν λεγόντων εὖ, καλὸν τὸ μανθάνειν, i.
Recte loquentem audire par eſt, ac decet.

Conueniet cum illo: Audi quæ ex animo dicuntur. Item cum Heſiodio, quo probatur & is qui paret recta mouenti.

Fortunæ nouacula.

EIVSDEM Tireſiæ verba ſunt ad Creontem admonentis, vt in ſummo diſcrimine poſitus ſapiat:

Φρόνει βεβὼς αὖ νῦν ἐπὶ ξυροῦ τύχης. id eſt,
Sape, denuo nunc poſitus in nouacula
Fortunæ.

Calamitati quam excitarat Eteoclis & Polynicis contentio, ſucceſſit hæc quam offenſis diis excitauit Creon. Quamquam hic verſus obiter nobis alibi citatus eſt, in prouerbio: In acie nouaculæ.

Pernicacia ſtultitiæ dat pœnas.

IN eadem tragœdia Tireſia Creontem admonens ne præfractus ac rigidus perſiſtat in ſententia, ita loquitur:

Αὐθαδία τοι, σκαιότητ' ὀφλισκάνει. id eſt,
Præfracta mens amentiæ pœnas luit.

Intractabilis illa ferocia fere ſolet magnæ cuiuſdam calamitatis eſſe præludium. Hoc Tireſiæ dictum eleganter expreſſit Hæmon in eadem fabula, duplici metaphora, arborum & nautarum. Carmen ſic habet:

Ὁρᾷς παρὰ ῥείθροισι χειμάῤῥοις ὅσα
Δένδρων ὑπείκει, κλῶνας ὡς ἐκσώζεται,
Τὰ δ' ἀντιτείνοντ' αὐτόπρεμν' ἀπόλλυται.
Αὔτως δὲ, ναὸς ὅστις ἐγκρατὴς, πόδα
Τείνας ὑπείκει μηδὲν, ὑπτίοις κάτω
Τρέψας τὸ λοιπὸν σέλμασιν ναυτίλλεται, i.
Vides vt in torrentium decurſibus,
Quæ cedit arbor, ſurculos ſeruat ſuos.
Atque reſiſtit, ſtirpe cum ipſa deperit.
Nauclerus itidem, qui tenẽs clauum, nihil
Concedit auræ & fluctibus, deuoluitur
Ac iam ſupinis nauigat nixus foris.

Nauigationis ſocius.

ANTE retulimus: In eadem eſſe naui, qui communi tenentur periculo. Ad hoc alluſit Iſmene, in eadem fabula, dicens ſe non recuſare, quo minus ſubiret idem periculum, quod ſubiret Antigone ſoror:

Ἀλλ' ἐν κακοῖς τοῖς σοῖσιν οὐκ αἰσχύνομαι
Ξύμπλουν ἐμαυτὴν τοῦ πάθους ποιουμένη, id eſt,
Sed in tuis non erubeſco me malis
Rate vecta eadem, calamitati adiungere.

Nuncioni hil imputandum.

HIC fere eſt hominum affectus, vt triſtia nuncianti perinde indignentur, quaſi fecerit quod factum nunciat. Creonti itaq; ſuccenſenti nuncio, quod parum læta adferret, ita reſpondet:

Ὁ δρῶν ἀνιᾷ τὰς φρένας, τὰ δ' ὦτ' ἐγώ. id eſt,
Qui fecit, animum diſcruciat, aures ego.

Eiuſdem nuncii verſus eſt:

Στέργει γὰρ οὐδεὶς ἄγγελον κακῶν ἐπῶν. id eſt,
Nemo hunc amat, qui verba nũciat mala.

Accommodari poterit ad eum qui lapſum admonet, vt magis ſibi ipſi ſuccenſeat qui crimen admiſit, quam ei qui neceſſariã admouet correptionem. Nam correptio ad tempus moleſta eſt auribus, ſed ſceleris conſcientia perpetuo mentem fodicat.

Quod fieri non poteſt, nec incipiendum quidem eſt.

PRIVS retulimus, ἀδύνατα θηρᾷς, id eſt, impoſſibilia venaris. Quod aliis verbis expreſſit Sophocles in Antigone:

Ἀρχὴν δὲ θηρᾶν οὐ πρέπει τἀμήχανα. id eſt,
Quæ efficere nequeas, nec vel ordiri decet.

Verba ſunt Iſmenes deterrentis Antigonẽ, ne Polynicen ſepeliat aduerſus regium edictum.

Cor calidum in re frigida.

EADEM Iſmene dehortans Antigonem ab audaci facinore ait:

Θερμὴν ἐπὶ ψυχροῖσι καρδίαν ἔχεις. id eſt,
Profecto tu cor calidum habes in frigidis.
Alibi diximus calidũ facinus audax & præceps appellari. Frigida hic appellat, quorum feliciter perficiendorum exigua ſpes erat.

Fruſtra niti dementiæ eſt.

RVRSVS in eadem ita loquitur.
Τὸ δὲ
Περισσὰ πράσσειν οὐκ ἔχει νοῦν οὐδένα. id eſt,
Fruſtranea agere inſignis eſt amentiæ.
Non ſolum amentiæ eſt, iniuſta agere, verũ etiam ſuperuacanea. Ex iniuſtis interdum aliquod eſt lucrũ, ex ſuperuacaneis nullũ.

Principi obtemperandum in omnibus.

NON ſine prouerbiali ſchemate dictum eſt in eadem tragœdia, quod ait Creon:
Ἀλλ' ὃν πόλις στήσειε, τοῦδε χρὴ κλύειν
Καὶ σμικρὰ καὶ δίκαια καὶ τ' ἀναντία. id eſt,
Sed principatum ciuitas cui tradidit
Hic audiendus, ſiue leuia præcipit,
Siue æqua mandat, ſiue & his contraria.

Ciuitas non ciuitas.

HAEMON Creontem tendentem ad tyrannidem, ita tangit:
Πόλις γὰρ οὐκ ἔσθ' ἥτις ἀνδρός ἐσθ' ἑνός. id eſt,
Quæ vnius hominis, illa non eſt ciuitas.
Dixerat Creon ipſius eſſe, non alterius imperare regioni. Hæmon negat eam eſſe ciuitatem, vbi ſumma rerum penes vnum hominum eſt. Polis enim Græcis vel à verſando, vel à multitudine dicta videtur. Latini Rempublicam appellant. At Reſpub. non eſt, vbi vnius arbitratu aguntur feruntur omnia. Itaque cum Creon reſpondiſſet, ciuitatem cenſeri illius, qui illi imperat, ſubiicit Hæmon:
Καλῶς, ἐρήμης γ' ἂν σὺ γῆς ἄρχοις μόνος. id eſt,
Recte, vnus vt deſerto in agro regẽ agas.
Regium eſt imperare liberis, neq; quidquã abſque ciuium conſenſu tentare.

Mens cæli, terræq; regina.

SOCRATES apud Platonem in Philebo: πάντες γὰρ συμφωνοῦσιν οἱ σοφοί, ἑαυτοὺς ὄντως σεμνύνοντες, ὡς νοῦς ἐστὶ βασιλεὺς ἡμῖν οὐρανοῦ καὶ γῆς. id eſt, Omnes enim ſapientes conſentiunt hoc pacto ſeipſos honeſtantes, quod mens nobis regina cæli & terræ. Sentit ſapiẽtia gubernari omnia potius, quàm voluptate. Cũ enim Philebus probaſſet felicitatem ex ſapientia & voluptate mixtum, quæri cœptũ eſt vtra duarum plus haberet momenti ad beatitudinem. Quoniam autem Plato dicit in hoc omnes conſentire, ſubindicat fuiſſe vulgo iactatum. Conuenit huic, quod habet Hæmon Sophocleus:
Πάτερ, θεοὶ φύουσιν ἀνθρώποις φρένας,
Πάντων ὅσ' ἐστὶ χρημάτων ὑπέρτατον. id eſt,
Pater, dei mentem inſerunt mortalibus,
Quæ res opes exſuperat omnes maxime.

Primas iactare haſtas.

M. TVLLIVS lib. de Oratore 2. primas iactare haſtas dixit, pro velitari, quod ad oratorem trãsfert, cuius dictio initio debet eſſe lenis ac ſedata, vt paullatim incandeſcat oratio. Notat ibi Philippum oratorem, qui ſolitus ſit ita ad dicendum ſurgere, vt neſciret primum verbum quod eſſet dicturus: ſed aiebat ſe poſteaquã concaleſeciſſet brachiũ, tum pugnare. Atqui non attendit, inquit, eos ipſos vnde ſimilitudinẽ ducit, illas primas haſtas ita tractare leniter, vt & venuſtati vel maxime ſeruiant, & reliquis viribus ſuis conſulant. παροιμιῶδες erit, ſi ad diſputationis aut contentionis exordium transferatur. Idem vnico verbo dicitur Velitari.

Omiſſis fontibus conſectari riuulos.

IN eodem libro non ſine prouerbii ſpecie dixit riuulos conſectari, pro eo quod eſt minus ad rem pertinentia dicere, omiſſo eo quod eſt negotii caput. Hac metaphora videtur admodum delectatus Hieronymus. Marci Tullii verba ſic habent: Tamen tardi ingenii eſt, riuulos conſectari, fontes rerum non videre. Etiam ætatis eſt, vſuſq; noſtri à capite quod velimus arceſſere, & vnde omnia manant videre.

Res palæſtræ & olei.

QVAE non ad ſerium negotium, ſed ad luſum & oſtentationem adhibentur, palæſtræ & olei dicuntur, cum in prælio maioribus opus ſit viribus. In palæſtra non armati, ſed vncti cõcertabant, tum quo difficilior eſſet apprehẽſio, & elapſus facilior, tum quo corpus eſſet nitidius certabant enim nudi. M. Tullius lib. de Orat. 1. Nitidum quoddam genus eſt verborum & lætum, ſed palæſtræ magis & olei, quam huius ciuilis turbæ ac fori. Conſimiliter lib. 2. de Iſocratis diſci-

pulis

pulis agens, Sed eorum, inquit, partim in pompa, partim in acie illuſtres eſſe voluerunt. Eodem ſpectat quod ait libro De legibus I. Fannii autem ætate coniunctus Antipater, paullo inflauit vehementius, habuitque vires agreſtes ille quidem atque horridas ſine nitore ac palæſtra ſed tamen admonere reliquos potuit, vt accuratius ſcriberent. Hæc tibi. Quod prius dixerat oleum, hic vocat nitorem. Et in libro De claris oratoribus, vnctius vocat, quod eſt nitidius. Iã, inquit, erat vnctior quædam ſplendidiorq; conſuetudo loquendi. Rurſus in Oratore ad Brutum: Numerus autem nondum depromebatur, neque habebat aliquam neceſſitudinem aut cognationem cũ oratione: itaque ſerius aliquãto notatus & cognitus, quaſi quandam palęſtram & extrema lineamenta orationi attulit: palæſtram appellat venuſtatem ad oſtentationem adhibitã. In his porro verbis, nec illud abſque prouerbii ſpecie dictum eſt, extrema lineamenta, pro extrema manu, metaphora ducta a pictoribus.

Operari.

IBIDEM non abſque prouerbii ſpecie operarios appellat, qui citra philoſophię cognitionem cauſſas agunt. Architectus ex arte rationem operis præſcribit, operarii vero non iudicium ſuum, ſed tantum operã adhibent, iuxta præſcriptum. At qui philoſophiam callet, ex ſe paratus eſt de quauis re recte dicere M. Tull. de Mneſarcho loquẽs, Hos quos nos oratores vocamus, nihil eſſe dicebat niſi quoſdam operarios, lingua celeri & exercitata: oratorem autem niſi qui ſapiens eſſet, eſſe neminem. Rurſus in Bruto: Nam illud minus curo, quod congeſſiſti operarios omnes, vt mihi videantur mori voluiſſe non nulli, vt a te in oratorum numerum referrentur. Huius generis oratores libro De claris oratoribus appellat vocales: Addamus, inquit, huc etiam, ne quem vocalem præteriſſe videamur, C. Coſconiũ Calidianum.

E ſcola cantilena.

PLAVTVS, vt ante admonuimus, Theatri nugas appellat, quæ ſolent in comœdiis recitari M. Tull. è ſcholis cantilenam appellat orationem declamatoriam ac iuuenilẽ, plus habentem oſtentationis, quàm ſapientiæ: locus ſic habet eodem libro: Gerendus eſt tibi mos adoleſcentibus Craſſe, qui non Græci alicuius quotidianã loquacitatem, neque ex ſcholis cantilenam requirunt, ſed ex homine omnium ſapientiſſimo atq; eloquentiſſimo, atque ex eo qui non in libellis, ſed in maximis cauſſis & in hoc domicilio imperii & gloriæ, ſit conſilio linguaq; princeps.

A deo ficti.

QVI vehementer ad aliquid natura cõpoſiti ſunt hos prouerbiali ſermone ad hoc natos, factos ſculptosq; ue dicimus: inſignẽ autem naturæ dexteritatem M. Tullius elegãter expreſſit eodem libro: Sunt autem, inquit, quidam ita naturæ muneribus in iiſdem rebus habiles, ita ornati, vt non nati, ſed ab aliquo deo ficti videantur. Adluſit autem ad Pandoram, quam finxit Vulcanus, ceteris item diis ſua munera in vnam conferentibus.

E circulo.

HOMINEM è trinio, plebeium & contemptum appellamus. Marcus Tullius, proco dixit è circulo. Circulum autem vocat conuenticulum hominum in foro aut in plateis confabulantium. Ita Craſſus eodem quem modo citauimus libro: Effudi vobis omnia quæ ſentiebam, quæ fortaſſe ſi quẽcumque patremfamilias arripuiſſetis ex aliquo circulo, eadem vobis percontantibus reſpondiſſet.

Cauſſa cadere, Formula cadere, Ex iure manu conſertum.

QVEMADMODVM priſci iureconſulti dicebant aliquem ex iure manu conſertum vocari, cui lis intendebatur, ita cauſſa cadere dicebatur, qui male agendo ius agendi perdidiſſet, vtrumq; fiet παροιμιῶδες, ſi accedat tranſlatio; vtrumq; eſt apud M. Tulliũ eodem libro ſub perſona Scæuolæ, Quod vero in extrema oratione quaſi tuo iure ſumpſiſti, oratorem in omni ſermonis diſputatione copioſiſſime poſſe verſari, id niſi in tuo regno eſſemus, non tuliſſem, multisq; præeſſem, qui aut interdicto tecum contenderent, aut te ex iure manu conſertum vocarent, & aliquãto poſt, cum Hypſeus maxima voce plurimis verbis a M. Craſſo p̃tore cõtenderet, vt ei quẽ defendebat cauſſa cadere liceret;

re liceret: Gn. autem Octauius homo conſularis, non minus longa oratione recuſaret, ne aduerſarius cauſſa caderet. Idem pro L. Muræna: Et ſi turpe exiſtimas te aduocato illum ipſum quem contra veneris, cauſſa cadere. Meminit & Quintilianus lib. 7. ca. 4. Apud priſcos ſuperſtitioſe ſeruabatur, vt qui in actione inſtituenda vel verbo lapſus eſſet, cauſſa caderet, cuius ſuperſtitionis veſtigia non exigua adhuc reſident apud Anglos, interdum totum inſtrumentum reiicientes, ſi cognomen aliquod vna littera ſecus fuerit ſcriptum. Iuſtinianus Inſtitutionum iuris lib. 4. tit. De actionibus, paragrapho, ſi quis, Si quis, inquit, agens in intentione ſua plus complexus fuerit quã ad eũ pertineat, cauſſa cadebat: id eſt, rem amittebat, nec facile in integrum reſtituebatur, niſi minor erat 25 annis, &c. Proximo autem paragrapho, vocem hanc plus, oſtendit quadrifariam intelligi, re, tempore, loco & cauſſa. Re, ſi quis pro decem aureis petat viginti: Tempore, ſi quis ante diem vel ante conditionem petat: Loco, ſi quis Romæ petat, quod Epheſi promiſſum eſt: Cauſſa, ſi quis ſtipulatus Stichum aut viginti aureos, petat Stichum pura actione, cum electio ſit promiſſoris. Pro eodem dici videtur rem amittere, litem perdere, & formula cadere. Iuſtinianus libro quarto tit. De exceptionibus, paragrapho, appellantur: Cum temere, inquit, rem in iudicium deducebant, & conſummebant, qua ratione rẽ amittebant Horat. in Sermonibus:

Et caſu iam reſpondere vadato
Debebat, quod ni feciſſet, perdere litem.

Quintilianus libro tertio, cap. 8 Neq; ignoro multa transferri in omnibus ferre cauſſis, in quibus cecidiſſe quis formula dicitur hæ ſunt quęſtiones: an huic, an cum hoc, an hac lege, an apud hunc, an hoc tempore liceat. Seneca libro epiſtolarũ 6. epiſt. 49. de philoſophis agens, qui vocum argutiis oſtendebant eruditionem: Quid enim, inquit, aliud agitis, cum eum quem interrogatis, ſcientes in fraudem inducitis, quã vt formula cecidiſſe videatur? Sed quemadmodum illũ prętor, ſic hos philoſophia in integrum reſtituit, ita Seneca. Quin hoc ipſum in integrum reſtituere, ſi a foro transferatur ad alia, παροιμιῶδες eſt. Poterit ita deflecti, vt dicatur cauſſa cecidiſſe, qui ius obiurgandi filium amiſit, quod eum ſuo exẽplo aut largitione ad nequitiam prouocarit. Illa porro ſermonis formula, ex iure manu conſertum, ab ipſis duodecim tabulis ſumpta videtur, quemadmodum indicat Aulus Gellius lib. Noctium Atticarum 20. cap. 9. Antiquitus inter quos erat de agro aut ſimili de re controuerſia in rem præſentem veniebant, & apud prætorem vindiciarũ cauſſa manus conſerebant: hoc eſt, alter alterius manum corripiebat. Sed cum propagatis Italiæ finibus, grauarentur prætores vindiciarum cauſſa lõgius proficiſci, inſtitutum eſt, vt litigantes non ex iure apud prętorem manum conſererent, ſed ex iure manu conſertum vocarent, hoc eſt, alter alterum ex iure ad conſerendum manum in rem de qua ageretur vocaret: ſimulque profecti in agrũ de quo litigabatur, terræ aliquid ex eo, aut vnam glebam in ius in vrbem ad prętorem deferrent, & in ea gleba tamquam in toto agro vindicarent M. Tullius libro epiſtolarum ſeptimo ſcribens Trebatio iureconſulto: Tantum metuo ne artificium tuum tibi parum proſit. Nam, vt audio, iſthic

Non ex iure manu conſertum, ſed mage ferro
Rem repetunt, regnumq́; petunt, vadunt ſolida vi.

Huiuſmodi vindiciarum formulam Marc. Tullius facetiſſime expreſſit in oratione pro L. Muræna iraque irati illi, quod ſunt verti, ne dierum ratione peruulgata & cognita, ſine ſua opera lege poſſet agi, notas quaſdam compoſuerũt, vt omnibus in rebus ipſi intereſſent, cum hoc fieri belliſſime poſſet. Fundus Sabinus meus eſt, immo meus: deinde iudicium voluerunt. Fundus, inquit, qui eſt in agro qui Sabinus vocatur, ſatis verboſe. Cedo, quid poſtea? Eum ego ex iure meum eſſe aio. Quid tum? Inde ibi ego te ex iure manu cõſertum voco. Quid huic tam loquaciter litigioſo reſpõderet ille vnde petebatur non habebat. Tranſit iureconſultus, tibicinis Latini modo. Vnde tu me, inquit, ex iure manu conſertum vocaſti, inde ibi te reuoco. Hactenus M. Tullius. Metaphora ſumpta eſt à bellis, in quibus manꝰ conſerere dicuntur, qui cominus confligũt, quemadmodum indicat M. Varro libro De lingua Latina ſecundo.

Lapides flere.

De re vehementer miſeranda prouerbiali hyper-

hyperbola dici ſolet, eam eſſe tam lamentabilem, vt vel lapides cogantur ad fletum M. Tullius in libro de Orat. 2. Tu vero vel ſi teſtamentum defenderes, ſic ageres, vt omne omnium teſtamentorum ius in eo iudicio poſitum videretur: vel ſi cauſſam ageres militis, patrem eius, vt ſoles, dicendo a mortuis excitaſſes, ſtatuiſſes ante oculos, cõplexus eſſe filium, flensq; eum centumuiris cõmendaſſes, lapides mehercle omnes flere ac lamentari coegiſſes, vt totum illud vti lingua nuncupaſſes, non in duodecim tabulis, quas tu omnibus bibliothecis anteponis, ſed in magico carmine ſcriptum videtur, hæc ille. In verbis autem Ciceronis, ad prouerbium adludit magici carminis mentio, Quod enim vehementer commouet animum, quauis incantatione efficacius dicitur, ſicut alibi retulimus.

Liber non eſt, qui non aliquando nihil agit.

QVI in ſummo otio verſabantur ab omnibus feriati negotiis, ii nihil agere dicebantur M. Tullius eodem libro, ſub perſona Craſſi ad Scæuolam: Quid igitur, inquam, quando ages negotium publicum, quando amicorum, quando tuum? quando deniq; nihil ages? Tum illud addidi, mihi enim liber eſſe non videtur, qui non aliquando nihil agit, hæc ille, mox interpretatur q̃d declaret, nihil agere: In qua, inquit, p̃maneo Catuli ſententia, meq; cum huc veni, hoc ipſum nihil agere, & plano ceſſare delectat. Nam ceſſare dicuntur non tantum ii qui deſiſtũt à negotio, ſed qui ſunt in otio. Expedit autem interdum nihil agere, vt cetera recte agamus. Alias oſtendimus eos nihil agere dici, qui inanem ſumunt operam.

In herba luxuries.

RVSTICI ſemina copioſius quam expedit herbeſcentia, dicunt luxuriare: eam pręproperam lętitiam appellant luxuriem, quã immiſſis in agrũ iumentis aut pecudibus corrigunt, quod illi vocant depaſcere. Maro:
Luxuriem ſegetũ tenera depaſcit in herba.
M. Tullius eodem libro quem modo citauimus. Quod ſi hic noſter Sulpitius faceret, multo eius oratio eſſet preſſior, in qua nũc interdum, vt in herbis ruſtici dicere ſolent,
in ſumma vbertate ineſt luxuries quædam quæ ſtylo depaſcenda eſt.

Surculum defringere.

SIMILI forma dixit M. T. de Orat. libro tertio, in eodẽ Surculum defringere, pro eo quod eſt, non callere totam diſciplinam, ſed ex ea paullulum quod ad rem præſentẽ faciat decerpere: quemadmodum iureconſulti non numquam aliquam ſententiam aut fragmentum adducunt e Theologorũ diſciplina, locus apud Ciceronem hunc in modum habet, Atque hactenus loquũtur, etiam hac inſtituendi diuiſione vtũtur, ſed ita, non vt iure aut iudicio, vt denique recuperare amiſſam poſſeſſionem, ſed vt ex iure ciuili ſurculum defringendo vſurpare videantur.

Mendacium vtile.

DIVES ille apud Satyricum Iuuenalem, dicit, Quid enim ſalus infamia nummis? & Dorionem Terentianum non pudet vanitatis, dum ob rem: ſed honeſto propius eſt, quod ait Oreſtes in Electra Sophoclis:
Δοκῶ μὲν οὐδὲν ῥῆμα σὺν κέρδει κακόν. id eſt,
Nullum reor verbũ quod eſt lucro, malũ.
Conuenerat enim vt fingerent ipſum eſſe mortuum. Sentit igitur famam mortis viuo nihil nocituram, ſed ad id quod conſtituerant fore accommodam, venerant enim vulturi Agamemnonis mortem, idque perfecerunt.

Equi generoſi ſenectus.

Ἵππου γῆρας, alias dictum eſt, de his qui poſt res pręclare geſtas ob ſenium reiiciuntur. Sed Sophocles in eadem fabula declarat generoſi equi ſenectutem, his verſibus.

Ὥσπερ γὰρ ἵππος εὐγενὴς κἂν ᾖ γέρων
Ἐν τοῖσι δεινοῖς θυμὸν οὐκ ἀπώλεσεν,
Ἀλλ' ὀρθὸν οὖς ἵστησιν, ὡσαύτως δὲ σὺ
Ἡμᾶς τ' ὀτρύνεις, καὐτὸς ἐν πρώτοις ἕπῃ. i.
Generoſus vt equus, conſenuerit iã licet,
Animum tamen numquam in periclis abiicit.
Sed auribus rectis ſtat, itidem tu quoque
Et incitas me, & ipſe cum primis ades.

Verba ſunt Oreſtis ad pædagogum ſenem, cuius conſilio & auxilio occidit Clytęmneſtram & Aegiſthum.

Cuncta-

Cunctatio noxia.

In eadem fabula Electra de Oreſte, qui reditum proferebat ita loquitur:

Μέλλων γὰρ ἀεὶ δρᾶν τι τὰς οὔσας τέ μου
Καὶ τὰς ἀπούσας ἐλπίδας διέφθορεν. id eſt,
Dum facere ſemper prorogat quæ adſunt ſimul,
Simul & futuras pdidit mihi ſpes meas.

Prouerbii ratio eſt in tropo, quo præſentes & abſentes dixit pro omnes.

In arduis cunctanter agendum.

Ibidem Electræ querenti de fratre:

Φησίν γε, φάσκων δ' οὐδὲν ὧν λέγει ποιεῖ. id eſt,
Dicit quidem, ſed è dictis facit nihil.

Ita reſpondet Chorus:

Φιλεῖ γὰρ ὀκνεῖν πρᾶγμ' ἀνὴρ πράσσων μέγα. i.
Qui facinus ingens tentat, ille lentus eſt.

Sentiens in arduis ac periculoſis negotiis non eſſe præcipitandum conſiliũ, huic rurſus ita reſpondet Electra:

Καὶ μὴν ἔγωγ' ἔσωσ' ἐκεῖνον οὐκ ὄκνῳ. id eſt,
At his quidem haud cunctante me ſeruatus eſt.

Sentiens pernicioſam eſſe cunctationem, cum vrget præſens periculum.

E paucis verbis ingens bonum aut malum.

Ibidem Electra ſic loquitur ſorori Chryſothemidi,

Πολλά τοι σμικροὶ λόγοι
Ἐσφηλάν ἤδη καὶ κατώρθωσαν βροτούς. id eſt,
Sermo profecto rebus in compluribus
Deiecit homines, ſimul & erexit, breuis.

Sentit interdum ex paucis verbis perperam intellectis, magnos naſci errores, atque etiã erroris correctionem ex paucis recte intellectis. De leuiſſimæ rei grauiſſimis pęnis dictum eſt alias.

Vni cum duobus non eſt pugnandum.

In eadem Chryſothemis, Electræ ſorori, & Choro cõcorditer hortãtibus ita reſpõdet:

Δράσω, τὸ γὰρ δίκαιον οὐκ ἔχει λόγον
Δυοῖν ἐρίζειν. id eſt,
Factura ſum, non æquũ enim eſt, reſiſtere
Vnam duabus.

Adfine eſt illi: Ne Hercules quidem aduerſus duos. Huc adluſit & Catullus in epithalamio,

Noli pugnare duobus.

Mala malis eueniunt.

Clytaemnestra obiurgans Electram filiam, quod per eam traduceretur, vt viricida, viciſſim audit:

Αἰσχροῖς γὰρ αἰσχρὰ πράγματ' ἐκδιδάσκεται. i.
E turpibus enim, facta turpia diſcimus.

Significans quod filia de matre parum honeſte loqueretur ei imputandum, quę necãdo maritum, & filii necem moliẽdo, docuiſſet liberos odiſſe matrem, id paullo poſt dicit explanatius:

Τὰ δ' ἔργα τοὺς λόγους εὑρίσκεται. id eſt,
Porro ipſa facta, verba reperiunt ſua.

Scitum eſt illud Socratis, vt ſe quiſque talẽ præſtaret re qualis haberi cuperet. Fama. n. è factis velut e fonte naſcitur, è bonis bona, è malis mala. Proinde qui factis ignominioſis ſibi peperit ignominioſam famam, ne ſuccenſeat male loquentibus, ſed ſibi qui ora aperuit populo: nec moliatur vindictã in maledicos, ſed bene factis rumorem fœdum abolere ſtudeat.

Numinis ira inenitabilis.

Apud Homerum Iuppiter vxori minitãs, appellat manus ſuas ἀάπτους, quod lædant quoſcumque velit, cum a nemine viciſſim lædi queant. Similе eſt quod in eadem fabula dicit Oreſtis pædagogus:

Ὅταν δέ τις θεῶν,
Βλάπτῃ, δύναιτ' ἂν οὐδ' ἂν ἰσχύων φυγεῖν. i.
At vbi vito nocet deorum quiſpiam,
Vitare poſſit nemo quamlibet potens.

Solent homines calamitates ſuas in hanc, aut illam cauſſam reiicere, cum pleraq; mala ſic præter omnem exſpectationem accidant, vt appareant à ſuperis immitti.

Quo terrarum raperis.

Qui non ſunt attenti ad rem propoſitam, negantur eſſe domi. Qui longius aberrant à vero, in alia regione eſſe dicuntur. Electra ſorori nunciãti Oreſtem viuere qui dictus erat mortuus, ita reſpondet:

Οὐκ οἶδ' ὅποι γῆς, οὐδ' ὅποι γνώμης φέρῃ. i.
In quod ſolum rapiare non intelligis,
Nec quo ferat mens.

Prouerbium eſt in tropo. Sic in eum, qui aberrat à re propoſita apte dicetur illud:

Quo

Quo nunc ſe proripit ille? Aut: In quam regionem abripitur? Translatum videtur à nautis.

Bene natis turpe eſt male viuere.

QVIDAM arbitrantur ob hoc ipſum ſibi licere turpiter viuere, quod honeſtis maioribus orti ſunt, cum cõtra generis claritas, quaſi fax addita faciat, vt nobilium errata plus habeant dedecoris quam obſcuro genere natorum. Hoc in eadẽ fabula ſic expreſſit Electra:

Ζῆν αἰσχρὸν αἰσχρῶς τοῖς καλῶς πεφυκόσι. id eſt,
Natis honeſte, turpe viuere turpiter.

Quamquam Electra putat eos turpiter viuere, non qui ſunt improbis moribus, ſed qui viuunt in ſeruitute; cum ſint ingenui nati, vt cum illo conueniat: Vbi non ſis qui fueris, non eſt cur velis viuere.

Mortui non dolent.

EADEM in eadem fabula, ſignificans ſe ſpontanea morte quæſituram malorum finem, ait:

Τοὺς γὰρ θανόντας οὐχ ὁρῶ λυπουμένους. id eſt,
Nam mortuum dolere video neminem.

Eoq; Plinius exiſtimat nullum beneficium a diis datũ homini maius, quam qđ cuiq; in manu eſt cum velit è vita excedere. Melius Socrates, qui docet eſſe nephas animã iniuſſu Imperatoris Dei è corporis præſidio decedere.

Latini tibicinis more.

IN M. Tullii verbis, quæ paullo ante retulimus ex oratione pro L. Muræna, prouerbium inerat, cum ait iureconſultum inſtructo petitore, Latini tibicinis more tranſire ad eum a quo petitur, & illum ſollemnibus verbis inſtructurum. Vnde nata ſit ſimilitudo, non admodum liquet, niſi quod probabilis coniectura videtur, ductum à priſcis illis Latinis, qui in pagis aut oppidis vnico tantum tibicine fabulas agitabant, ad cuius modulatum vocem ac geſtum accommodabant hiſtriones, alioqui ob imperitiam non ſeruaturi carminis rationem. Is igitur tibicen poſteaquam vni actori præcinuerat, cogebatur ad alterum huic reſponſurum tranſire, eique viciſſim incentu tibiæ metri modulos, præire, atque hinc rurſus ad aliũ, quod ruſticani homines abſque præeunte tibicine non poſſent apte ſaltare verſus aut Mimos. Hanc coniecturam adiuuat locus qui eſt apud M. Tullium in Oratore ad Brutum, vbi agit de verſibus ita compoſitis, vt poſſet orario libera ſolutaque videri. Quorum, inquit, ſimilia ſunt quædam etiam apud noſtros, velut illa in Thyeſte. Quem nam te eſſe dicam, qui tarda in ſenectute: & quæ ſequuntur: quæ niſi cum tibicen acceſſit, orationi ſunt ſolutę ſimillima. Prior locus ex oratione, refertur in prouerbio: Cauſſa cadere.

In quadrum redigere.

SVPERIVS ex Ariſtotele docuimus, virum conſtantis animi appellari tetragonum, qđ ea figura ex omni parte ſui ſimilis eſt. Vnde quidquid congruit & aptum eſt, quadrare dicitur. Id M. Tullius in oratore deflexit ad orationem concinnam & aptis numeris compoſitam: Itaque poſtquam eſt nata hæc circumſcriptio, vel comprehenſio, vel continuatio, vel ambitus, ſi ita licet dicere, nemo qui aliquo eſſet in numero, ſcripſit orationem generis eius quod eſſet ad delectationem cõparatum, remotumq; a iudiciis forenſique certamine, quin redigeret oẽs fere in quadrum numerumq; ſententias. Metaphora ducta eſt à marmorariis.

Cadere in curſu.

CADERE in curſu M. Tullius dixit ꝓ eo, quod eſt expetita laude fruſtrari, quemadmodum ſi quis ad lauream theologicã contendens emoriatur priuſquam ad ſummũ eius nominis faſtigium peruenerit. Marc. Tullius libro De claris oratoribus de Galba loquens: Laudabant hunc patres noſtri, fauebant etiam propter patris memoriã, ſed cecidit in curſu. Nam rogatione Manilia Iugurthinę coniurationis inuidia, cũ pro ſe ipſe dixiſſet, oppreſſus eſt. Simili tropo dicimus eos e curſu reuocare, quos ab inſtituto ad aliud quidpiam retrahimus. Et in curſu eſſe dicuntur, qui magno ſtudio contendũt aliquo. Metaphora ſumpta eſt à publicis certaminibus, pedibus aut equis currentium.

Ne pudeat artem.

VERSVS erat olim populari ſermone iactatus: Ne pudeat artem proloqui, quã factites. Multos non pudet turpi q̃ſtu viuere, cũ pudeat

pudeat uomen eius quæſtus profiteri. Quē admodum ſi quis vſuram exercens, vocari malit negotiator. Verſum citat M. Tullius eodem libro, Me autem ſiue peruulgatiſſimus ille verſus, qui vetat:

Artem pudere proloqui, quam factites, diſſimulare non ſinit, quin delectet: ſiue tuum ſtudium hoc à me volumē expreſſit.

Δωριάζειν.

Δωριάζειν, olim dicebantur qui corpore parum decore nudato incedebant, ductum à virginibus quæ in Peloponeſo diſcinctæ, & abſque tunicis eſſe conſueuerunt, tantū pallio tectæ vtrimq; feneſtrato, per quod patebant nuda corporis. Apud Lacedæmonios autem virgines certis diebus totæ nudę incedebant. De Romanorum multitiis pellucentibus multa queritur Iuuenalis.

Aetoli.

Αἰτωλιτοὶ dicti ſunt olim ioco prouerbiali, qui iuxta mores Aetolorum petaces eſſent & improbi. Adluſum eſt enim ad vocem, quemadmodum auidi munerū Dorice loqui dicebantur, ſic αἰτωλοὶ dicti videntur, quod omnia petant, παρὰ τὸ ἄλλο αἰτεῖν. Meminit Stephanus.

Χαρωνῖται.

Olim Charonitarū cognomen apud Romanos populari ioco tributum eſt iis qui defuncti commentariis tuebantur qđ perperam agebant. Hinc ortum. Cum M. Antonius oratione funebri prolataq; C. Cęſaris veſte populum in eius interfectores concitaſſet, adripuit Cæſaris commentarios, in quibus acta illius continebantur, iiſq; adſcripſit quæ libuit. Atque horum auctoritate ſe facere ſimulabat quidquid agebat, aliis tribuens magiſtratus, alios ab exilio reuocans, alios è vinculis liberans. Hi omnes quoniam ſe defuncti commentariis excuſabant, vulgari ioco dicti ſunt χαρωνῖται, vt refert Plutarchus in vita M. Antonii. Simili artificio quidam abutuntur teſtamentis, in quos competet itidem cognomen.

Iapeto antiquior.

Ἰαπετοῦ ἀρχαιότερος, id eſt, Iapeto antiquior. Iuppiter apud Lucianū ſic adloquitur Cupidinem pueritiam excuſantem: σὺ παιδίον ὦ ἔρως, ὃς ἀρχαιότερος πολὺ τοῦ ἰαπετοῦ.

FINIS.

APPENDIX ADAGIORVM, QVAE ADDITA SVNT,

Salmoneus alter.

SALMONEVS alter, Parœmiæ ſpecie vſurpatur à Symmacho, de ſupra modum ſuperbo, & elato verba eius ad Theodoſiũ Imperatorem, vbi deprecatur honorati vehiculi vſum, ſunt iſta: Abſit vt moderator vrbis liberæ atque ideo deuotæ, tamquam Salmoneus alius inuehatur. Eunapius Sardianus in Chronographia de Eutropio eunucho, aduerſus quem inuectiuæ extant Claudiani poetæ: τὸ ἐκείνου κράτος ἐς τόσον δὲ κατέσεισεν ἅπαντα καὶ κατεβρόντησεν, ὡς τὸ οὐ μόνον Ῥουφῖνος ἦν αὐτὸς, ἀλλ' ὁ τοῦ μύθου Σαλμωνεὺς μικρόν τι χρῆμα πρὸς αὐτὸν ἦν, id eſt, Illius potentia adeo concuſſit omnia & tonitru quodam perculit, vt non modo Ruffinus eſſe reipſa deprehenſus fuerit, ſed fabuloſus ille Salmoneus nihil fuerit præ iſto. Galenus Therapeutices primo in Theſſalum inuehens, dicit eum imitari Zoilum, qui Homeri ſimulachrum flagellare ſolebat, & Salmoneum Iouis æmulum, ſic enim, inquit: καὶ οὕτως γε, καὶ Ζωΐλος ἔνδοξος τὴν ὁμήρου μαστίζων εἰκόνα, καὶ Σαλμωνεὺς τὸν Δία μιμούμενος. id eſt, Hac ratione nobilitatus eſt Zoilus Homeri effigiem verberando, & Salmoneus Iouem imitando, & rurſus: οὐδὲ ζηλοῖ νοῦν ἔχων ἀνὴρ οὐδεὶς οὔτε τὸν ὁμήρου μάστιγα Ζωΐλον, οὔτε τὸν παραπλῆγα Σαλμωνέα, καίτοι τοῖς μὲν φιλολοιδόροις ζηλωτὸς ὁ Ζωΐλος, τοῖς δ' ἱεροσύλοις ὁ Σαλμωνεύς. hoc eſt, Nemo quiſquam ſanæ mentis emulatur Homeri flagellatorẽ Zoilum, neque vecordem Salmonea, tametſi maledicis ſcurris in exemplo ſit Zoilus, & ſacrilegis Salmoneus. Heſiodus.

Σαλμωνεὺς ἄδικος καὶ ὑπέρθυμος προὔκειτο. i. Salmoneus plenus factus ac neſcius æqui.

Qui & ipſe prouerbialis verſus in principem ſubditis grauem & ſuperbiæ immo dicum, aut prætorem inſolentem & iniquum apte torqueri poterit. Salmoneus filius fuit Aeoli Elidis reguli ex Laodice Aloei, qui curruum rotas æreis canthis obmuuitas ſuper pontem æneum, quem conſtruxerat, agitaſſe, ad imitanda vera tonitrua, & immiſſis in homines facibus, neci eos dediſſe legitur, vnde Virgilius lib. Aeneid. 6.

Vidi & crudeleis dantem Salmonea pœnas,
Dum flammas Iouis & ſonitus imitatur olympi.

Et Valerius Flaccus Argonauticorum, 1.

Salmoneus nondum ille furens, cum fingeret alti,
Quadrifida trabe tela Iouis.

Salmoneum fuiſſe induſtrium mechanicarum operarum artificem putat Euſtathius Odyſſeæ. λ. quando & alii quidam βροντεῖον ad imitanda cœli tonitrua leguntur excogitaſſe, vas ingens mugitum illum tonitrui per calculos immiſſos exprimens. Produnt & hiſtoriæ Archimedem Syracuſanum fulgurationes quaſdam igniuomas per ſpecula edidiſſe. Idem commemorat peritum quendam mathematicum adiumento machinæ, inimici ſui ædes non aliter quam terræ motu vibratas concuſſiſſe, fulguritoſque quoſdam radios in illum diſtrinxiſſe, vt confeſſione inimici & ἐννοσίχθων & τιερπικέραυνος dictus fuerit Neptuni Iouiſque illius terræquaſſoris, huius fulguratoris, epithetis, quod dictum de Arthmeſio intelligendum eſt, quem ſcribit Agathius hiſtoriæ lib. 5. domum Zenonis vicini ſui æmuli terræ motus concuſſione per diſpoſitos certis locis tubulos perculiſſe.

Pulmonis vitam viuere.

PLATO in Philebo: ζῆν δὲ οὐκ ἀνθρώπου βίον ἀλλά τινος πλεύμονος, id eſt, Non hominis, ſed pulmonis cuiuſpiam vitam viuere; de homine ſtupido & rationis mentiſque parum compote. Poteſt appoſite dici in ebrioſum. & abdomini ὑπογαστρίοις ἐπιθυμίαις (vt Aretes Cæſarienſis loquitur) addictum, farcire corpus ſolum promptum, ingenii viribus

tibus nuſquam vti. Eſt autem Pulmo marinum zoophyton, quaſi plantanimal dicas, mixtæ inter frutices & animantia naturæ, ſuapte ſponte prouenientis: quod inter teſtacea ponit Ariſtoteles & hoc ipſo in loco Plato, quando ſubiicit: ἢ τῶν ὅσα θαλάττια μετ' ὀστρείνων ἔμψυχα ἐστι σωμάτων. id eſt, aut alterius marini generis, quod inter teſtacea corpora animantium eſt. Vſus eo eſt & Syneſius Ptolemaidos. Epiſcop. in lib. de Regno βίον ζῶντες θαλαττίου πνεύμονος: i. Vitam degentes marini pulmonis: loquitur autem de voluptariis hominibus, qui in ganeæ libidinumque vſu ſummum bonũ ponunt.

Theſſalia buccea.

Θετταλικὴ ἔνθεσις, Theſſalica buccea vel turunda, pro ingenti ponitur, Athæneo teſtante, & Polluce libro ſexto Hermippus in μοίραις.

Ὁ Ζεὺς ξυνέπλαττε τὴν θετταλικὴν ἔνθεσιν. i. At iuppiter manſum efformabat Theſſalum. Phileterus in Lampadigetis: θετταλικὸν τμητὸν κρέας χοιρόβραιες, ſuillæ carnis portionem Theſſalico more ſectam vocat fruſtũ ingens quantum manu tolli poterat, inde nata dicti gratia, quod Theſſali in prægrandia fruſta carnes partiri ſolebant, vnde & Crates in Lamia:

Ἐπεὶ τρίπηχυ θετταλικῶς τετμημένα. id eſt,
Nam ſunt tricubita, more ſecta Theſſalo.

Non abſimiliter à gentis polyphagia, Friſonicum ferculum pro magno, vulgare dictetium appellat. Alioqui Theſſali olim audiebant ſtrenui gurgites & inſigniter edaces, vnde illud Antiphanis Comici: Ἀεὶ γὰρ ὀξύπεινος εἶ θετταλὸν λέγεις. id eſt, vſque eſuris, numquam ſatur. Tu Theſſalum depingis.

Theſſalicus ſaltus.

Θετταλὸν πήδημα, id eſt, Theſſalicam ſaltationem in prouerbium abiiſſe annotat in Dionyſium commentario, Euſtathius pro molli fortaſſis, nam & θετταλικὰ πτερὰ alæ Theſſalæ in luxus argumentum apud auctores nobilitantur, quod eius gentis togæ vtrinq; alarum ſpeciem præferrent, extentioribus fortaſſe manicis, vnde ἴστε θετταλίσμεθα, dixit in Maryca Eupolis apud Stephanum & Pollucem, de geſtantibus diffuſiores more Theſſalorũm chlamydas, de quo annotatum eſt Heſychio, & Suidæ, Orator quidam has Theſſalicas alas, θετταλικὰ γέρα. non πτερὰ, dixit, quod incertaminibus ſuis præmia proponerentur eiuſmodi chlamydes, celebratur & θετταλὶς calciamenti genus illi nationi peculiare. Memorat & θετταλὸν πτέρωμα Stephanus aſtrigmenti genus elegantioris ad comptum faciens, quo angulos chlamydum, quos πτέρυγας exponit Heſychius, affibulare atque conſtringere ſolebant, vt arbitramur: Nec vero diſſimile eſt, hanc lectionem ab Euſtathio male interpolatam fuiſſe: Quidquid ſit, diuinatione quam aſſeueratione magis opus eſt, in re non explicita, donec aliquis exotiatur qui ſcriptum hunc aperiat. Forte θετταλὸν πήδημα. id eſt, Theſſalicum ſaltum, pro ingenti, qualem graliatorium vocat Plautus, non inepte expoſuetis, ratione in ſuperiore adagio reddita.

Theſſalicum nomiſma.

Θετταλὸν νόμισμα. i. Theſſalicum nomiſma prouerbiale eſſe annotatur à Suida & Heſychio, niſi quod apud hunc deſideratur vox altera, hoc modo reponenda: θετταλὸν νόμισμα, τοῦτο παροιμιῶδες, τασσόμενον ἐπὶ ἀπάτης: quæ lectio plena & integra in illo ſeruata eſt, Conuenit ergo in fraudem & fucũ vtroque auctore. Credidetimus nos Theſſalicum nomiſma adulterinum fuiſſe parumq; ſincerum aut probæ monetę, atque inde ortum adagium Venuſte ad perſonã transferetur, ſi impoſtorem aliis fucum facientem, & improbi commatis hominem Theſſalicum nomiſma vocitemus. Suidas neſcimus quid de Theſſalonice vrbe à filia Philippi regis cognomine appellata hoc loco refert.

Delphinis in terra vires.

Δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία. id eſt, Vis Delphini in terra, videtur dici de eo, qui vires ingenii in negotio, cui par non ſit, periclitatur, & iudicii lubricum ferre vult, vbi impos ſit. Plutarchus in Demoſthene, comparate & expenſo iudicio ſententiam ferre de Ciceronis & Demoſthenis orationibus ac ſtylo, male

male ſani hominis neque vires ſuas exploratas habentis eſſe exiſtimat, idem namq; agere illum, quod Delphinus velociſſimũ agilliműmque in mari animal, ſed in arida humo deſtitutum, ſui impotens citoq; expirãs, vnde Pindarus pernicitatem ſummam volens oſtendere, dixit θαλασσίαν παραμείβεται δελφῖνα. id eſt, marinum delphina ſuperat, verba ei⁹ ſunt ex Ione Chio ſumpta, κἀκεῖ γὰρ ὥς φησιν ὁ Ἴων δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία. id eſt, Illic namque contingit vti Delphinis robore in tellure, quod Ion dixit. Quadrabit non male in pauperem qui litigare velit cum potentiore opibus affluente, qui litem in longum extrahere corruptelis poſſit, illo interim exhauſto, talis namque δελφῖνος βία ἐν χέρσῳ nititur: Denique in quemuis ſupra vires tentantem aliquid ſupra crepidam ſutorem, ſupra malleum fabrum.

Quadrante dignum.

QVADRANTE dignum pro exiguo & vili non abſque prouerbii ſpecie dictũ inuenimus apud D. Hieronymum, Rideo aduocatum qui patrono egeat, quadrante dignam eloquentiam nare ſubſanno, vbi dignam quadrante eloquẽtiam vocat quæ nullius penſi ſit, & vix vnius ęſtimandam aſſis, quod Catullus dixit. Huic confine eſſe annotarunt alii. Quattuor obolis æſtimas, quod diuerſo ſenſu exponit Suidas: τεττάρων ὀβολῶν. ἐπὶ τῶν πολλῆς τιμῆς ἀξίων. Quattuor obolis dignum, de rebus quantiuis pretii, quomodo accepiſſe videtur incertus auctor cuius verba citat: τὴν παρρησίαν τὴν σὴν οἴει τεσσάρων ὀβολῶν εἶναι τὸ τῆς παροιμίας, οὐκ οἶδα ὅτι καὶ θερσίτης ἐν τοῖς ἕλλησιν ἐπαρρησιάζετο, τῷ δὲ ἀγαμέμνονι τοὺς θερσίτου παροινίας ἔλαττον ἔμελλον, ἢ χελώνῃ μυιῶν, τὸ τοῦ λόγου. id eſt, Libertatem linguæ tuam quattuor obolis dignam putas, iuxta prouerbium: at ignoras etiam Therſiten inter Gręcos libertate dicendi vſum fuiſſe, cuius deblateramenta nihilo pluris fecit quã muſcas teſtudo, id quod dici ſolet, Agamemnon.

Draconis leges.

Δρακοντείους νόμους, Draconianas leges dici inuenimus, à Xenarcho apud Athenæum, nimia ſeueritate ſancitas, & quæ rigiditate immoderata, humanitatis iura æquitatiſque diſſoluunt. Sic enim inquit:

Πῶς τότ' ὦ δέσποινα ποντία Κύπρις
Βινεῖν δυνήσονται τῶν Δρακοντείων νόμων
Ὁπόταν ἀναμνησθῶσι; id eſt,
Qui cærula o Venus queant
Dare liberis operam creandis, quoties
Legum Draconis ſint memores?

Draco Athenienſis vir bonus magnæque prudentiæ tetricas leges ſanxit ſupplicio ferme capitis cenſitas, vt Aulus Gellius refert, qua de cauſſa non atramento ſed ſanguine ſcriptas eius leges (quas proprie θεσμοὺς dictas ſcribit Aelianus) quidam dixiſſe memoratur. Seueram igitur alicuius diſciplinam & inſtituta acerbiora, Draconis legis nominabimus. Huc ſpectat illud Ariſtotel. in Rhetoricis, οὐκ ἀνθρώπου οἱ νόμοι, ἀλλὰ Δράκοντος, id eſt, Haud hominis, ſed Draconis ſunt leges.

Luſcinia Muſarum.

Ἀηδὼν μουσῶν, id eſt, Muſarum luſcinia, Conuenit in hominem inſigniter eruditum, & præcipue in poetam carmine felicem, chorus apud Euripidem in Palamede.

Ἐκτάνετ', ἐκτάνετε τὸν πάνσοφον ὦ Δαναοί,
Τὰν οὐδὲν ἀλγύνουσαν ἀηδόνα μουσᾶν. id eſt
Necaſtis necaſtis omniſcium o Danai,
Muſarum luſciniam cunctis innoxiam.

Sentit de Palamede Vlyſſis dolo à Græcis ſaxis obruto: Fuit autem vir ille in philoſophia excellens, & ad pangẽdum carmen factus, quem Iliacum bellum verſibus ceciniſſe perhibent, ſed abolitum inductumque ipſius poematis nomẽ ab Homero inuidiæ ſtimulis agitato. Citat carmen prædictum Philoſtr. in Heroicis, Notum eſt poetas μουσῶν ὄρνιθας velut Muſarum aues à Theocr. vocari: & Latini poetæ cygnos pro poetis accipiunt, vt Virg. ibi: Cantantes ſublime ferent ad ſydera cygni, & Horat. Pind. appellat Dircæum cignum. Idẽ nõ vſitata nec tenui penna ſe ferri per ęthera gloriatur, & in album alitem mutari. fictionem ab Anacreonte mutuatus: qui ait ἀναπέτομαι πρὸς Ὄλυμπον πτερύγεσσι κούφαις. id eſt. Euolo in cęlum leuibus pennis. Et apud Ariſtoph. Cineſias poeta optat fieri luſcinia, ſic inquiens:

Ὄρνις γενέσθαι βούλομαι

Αἰγύμυθος ἀηδών.
Pennata auis fieri volo
Philomela canora.

Corinthia verba & Ionica.

CORINTHIA verba pro exquiſitis & magnopere elaboratis & ad oſtentationem nitidis, vel etiam pro delicato & molli dicendi genere, poni videmus. Quint. lib. 8. c. 3. Sed ita demum, ſi non appareat affectatio, in qua mirifice Virginius, Corinthiorum amator iſte verborum. Corinthia opera olim laudatiſſima fuerunt & primæ nobilitatis, de quibus ita Plin. lib. 34. c. 2. Sunt ergo vaſa Corinthia quæ iſti elegantiores modo in eſculenta transferunt, modo in lucernas, modo in trullas, nullo munditiarum reſpectu. Cice. in oratione pro Sexto Roſcio, Domus referta vaſis Corinthiis & Deliacis. Strabo li. 8. ἐτιμήθη ὁμοίως τοῖς χαλκώμασι τοῖς κορινθιουργέσιν. id eſt, æquali in pretio æſtimata fuerunt cum vaſis Corinthiis. Addit Lu. Florus, Aeris notam pretioſiorem fecit opulentiſſimæ vrbis Corinthi iniuria, quia incendio peruſtis plurimis ſtatuis atque ſimulacris, æris auri argētique venæ in commune fluxerunt. Quod ſi ad mollitiem mauis referri, ſuccurrat verbum κορινθιάζειν pro ſcortari, quódque Corinthia ſcorta toties apud veteres ſcriptis nobilitata ſint, vt apud Ariſtoph. eſt videre. Simili modo, ἰωνικὸν ἔπος. id eſt, Ionicum verbum, pro diſſoluto & molli extulit Aeſchylus, vnde Athenæus lib. 13. Dipno. καταχλίδω σοὶ Κύνουλκε ἰωνικόν τιν' ἔπος ἐκτείνας κατὰ τὸν Αἰσχύλον. ideſt, Commemorabo tibi Cynulce & proferam Ionicum dictū, vt Aeſchyli more loquar. Heſychius ἰωνικὸν exponit τρυφερὸν Ionicum delicatum, aut effeminatum fractúmque quo nomine traducebantur Iones, ita enim emendādus eſt Græcus codex, ἐπὶ τούτῳ γὰρ ἐκωμῳδοῦντο οἱ Ἴωνες. Vnde & Horatius illud, Motus doceri gaudet Ionicos, ex Ariſtoph. Concionatricibus mutuatus eſt, vbi anus ita loqt:

Ἤδει τὸν ἀπὸ Ἰωνίας τρόπον τάλαινα κνησιᾷς. id eſt,
Miſcella pruris nunc Ionico modo.

Vtitur ita & Philoſtratus in Iconibus, Ἁβρὸν μὲν αὐτῷ τὸ εἶδος καὶ μάλα ἰωνικόν, i. Forma illi delicata valdeque Ionica. Dion Chryſoſtomus, καλὸς καὶ μέγας, πολὺ ἔχων ἰωνικὸν τοῦ εἴδους. i. Formoſus & procerus multum Ioniæ venuſtatis ore præferens. Varro apud Nonium ἀχίλλειος, ἐρωτικός, ἰωνικὸς κίναιδος. id eſt, Achilleus, hoc eſt, venuſtus, laſciuus, Ionicus, cinædus ſic. n. interpolāda ſunt ex manuſcripto Nonio verba, quę portentoſe hoc modo legūtur: ἀ'ξικος ἤρωικὸς ἰωνικὸς in dictione Cinædi.

In eandem lancem imponere.

Εἰς τὴν ἀντλὴν τιθέναι πλάστιγγα. id eſt, Eidem bilanci imponere, prouerbialiter accipit Athenæus pro eodem in loco habere aut æqualiter æſtimare. Sic enim ait lib. 1. Dipnoſ. εἰς τὴν ἀντλὴν τιθεὶς πλάστιγγα τὴν μέθην τῇ μανίᾳ, id eſt, In eandem lancem cum inſania temulentiam componens. Sumptum à nummulariis aut ab inſtitoribus æqualia lancibus iiſdem ponderum momenta appendētibus. Huic finitimum eſt illud Simocati, οὐκ ἰσόρροπον ἔχουσιν οἱ ἔρωτες πλάστιγγα. id eſt, Amor non habet bilances æquilibrio æquales, & iterum: τὴν ἰσόρροπον πλάστιγγα τὸ θεῖόν σοι ταλαντεύσεται. i. Aequalem bilancem deus tibi appendet.

Suilla abſumpta, bouem non exſpectes.

QVANDO cunctationem damnoſam fore & vitæ periculo permiſtam indicare volumus, iuxta Lucani illud: Semper nocuit differre paratis, vſurpare licebit verſiculū hunc prouerbialem:

φθάνετε ἀπανύσαντες ὗς κρέα, μηδὲ μένειν βοῦν. id eſt,
Exſpectare bouem expleti nolite ſuilla.

Refertur ab Athenæo ex Anticlidis hiſtoriis, quod cum Erythræi inſidiis adoriri Chios inter cenandum eoſque interficere cogitarent, quidam re cognita Chios verſu iſto admonuit vt paratas ipſis inſidias fuga præuenirent, priuſquam in tragicum choragium exirent epulæ.

Flamma perſequeris quem genueras.

IN eum, qui damno afficit, quem paullo ante & opera & re adiuuerat, quadrabit appoſite Senarius prouerbialis Aeſchyli:

Σύ τοί μ' ἔφυσας, σύ με κατακαίειν μοι δοκεῖς. i.
Videris vrere igne me quem genueras.

Verba

Verba videntur eſſe Meleagri, quē Althæa mater, impoſito igni fatali titione, flammis conſumpſit, vel potius Penthei, nam hoc nomine fabulam docuit Aeſchylus in quem furiata Agaue mater deſæuiit, incēnſis ędibus, vt refert Oppianus & Euripides: apud quem in Bacchis cōſimilia loquitur Pentheus. Demet. à victoria Poliorcetes vocitatus variis caſibus vltro citroque iactatus, ad fortunam exclamaſſe hoc Aeſchili tamen legitur:

Σύ τοί μ' ἔφυσας, σύ με καταίθειν μοι δοκεῖς.
Tu me extuliſti in lucem, at eadem nunc parens
Abolere flammis me nefariis paras.

Cubitale.

Πηχυαῖον dicunt Græci prouerbialiter quod humile eſt aut exiguum quaſi cubitale dicas: Mimnermus Colophoni' poeta apud Strobæum:

Τοῖς ἴκελοι πήχυιον ἐπὶ χρόνον ἄνθεσιν ἥβης
Τερπόμεθα. id eſt,
Tempore perfruimur cubitali, floræ iuuentæ,
Frondibus adſimiles.

Breue namque eſt cubiti ſpatium, quod πῆχυν & πυγμὴν dicunt illi, vnde & Pygmæorum pumilæ genti agnomen eſt. Contra τετραπήχυν ἄνδρα procerum & magnū vocauit Callixenus apud Athenæum, μέσος δὲ τούτων ἐβάδιζεν ἀνὴρ μείζων τετραπήχυς. Medius horum incedebat larduus homo quadricubitus. Vſurpauit & Ariſtoph. hanc vocem pro magno, ibi, τετραπήχεις καὶ γενναίους. id eſt, quadricubitos & generoſos.

Coturnicis naturam inducre.

Ὀρτύγων ἀνάπτεσθαι φύσιν. id eſt, Coturnicū inducre ingenium, prouerbiū dicitur in pugnaces & feroci ingenio homines, quique velut re pręclare geſta criſtas attollūt. Natura coturnicum ea eſt quod in ludrico certamine productæ (quod olim vſitatiſſimum fuiſſe ex Polluce & Ariſtophanis commentariis diſcimus) vel etiam inter ſe ipſę concertantes depugnent collidantque ſe mutuis ictibus, & caput ceruicemq; arduam altius erigant ut in gallinaceis videre licet. Ariſtides ſophiſta de quodam deprecante ne Sparta muris cingeretur, ita extulit apud Philoſtratum, μὴ δὴ ἐν τείχει ἐπιπτάξωμεν, ὀρτύγων ἀναγάμενοι φύσιν, id eſt, ne capita illidamus mœnibus coturnicum aſſumpto ingenio.

Theagenis munificentia.

Θεαγένους μεγαλοφροσύνη καὶ εὐεργεσία, id eſt, Theagenis magnanimitas & liberalitas in prouerbium verſa eſt, de inſigni & effuſa benignitate. Eunapius vt opinamur, apud Suidam de Hegia ampliſſime ſpei iuuene, ἦν ἦν γάρ τι τῷ Ἡγίᾳ καὶ τῆς Θεαγένους μεγαλόφρονος φύσεως ἐν ταῖς εὐεργεσίαις. hoc eſt, Erat in Hegia magnanimitas quędam Theagenis in munificentia poſita. Fuit autē hic Theagenes, non is cuius apud Ariſtophanē pecuniæ prouerbio locum dedere ad oſtentationem magnæ, at reipſa exiguę, ſed ſub Imperatoribus Romanis, pretor Athenarum excelſo animo & honoris cupido, opibus prępotens, vtpote qui calamitatibus nonnullorum oppidorum, nedum egenis hominibus aliquot mederi potuerit, οὐ μιᾷ χειρὶ δωρούμενος, ἀλλ' ἀμφοῖν κατὰ τὴν παροιμίαν, id eſt, non vna manu, ſed ambabus, iuxta prouerbium, elargitus: ἦν γὰρ φιλόδωρός τε καὶ μεγαλόδωρος εἰς ὑπερβολήν, erat. n. ſupra modum donandi auidus, & quidem magna: Huius pater Archiadas, ſublata rapto ingenti pecuniæ vi, conſpicatus ſubtriſtem filium, iam tum puerum, bono illum eſſe animo iuſſit, nihilque faciēdam illam iacturam, quando ſi in Palladis ludos conſumēda ea fuerat, longe maiores ſumptus facturi fuerint, iſtud vero cum iactura certamen multo eſſe cum honeſtius tum ſplēdidius. Ex quo apparet qualem habuerit magiſtrum & magnanimitatis doctorem à puero Theagenes.

Tudiculam expoliuit.

Τορύνην ἔξεσεν, id eſt, Tudiculam dedolauit. Citatur à Demetrio Phalereo ex Sophone Mimographo, quem totidem ferme adagiis abundare, quot verſibus, ait. Videtur quadrare in hominē plus iuſto curioſum: vel qui operā minime neceſſariam & inutilem verborum fuco commendat: aut qui hominem agreſtibus moribus & ruſticano ingenio ac Demeam prorſus, ad elegātio-

tes mores cultumque ciuiliorem traducere conetur, talis enim τορύνην ζεῖν appoſite dicetur, Quidam male legerunt ἔζεσεν, quod eſt, ebullit. Eſt autem τορύνη coquinarium inſtrumentum commouẽdis pulmentariis ollæque vertendæ idoneum, Tudiculam latini vocant, quam qui velit expolire elegantius, næ ille in re omnium inutiliſſima operam conſumet.

Iolaum implorat.

QVI ſibi diffiſus, alienã implorat opem, Ἰόλεω δεῖσθαι, ideſt, Iolao habere dicitur aut Ἰόλεων παρακαλεῖν, Iolai opem aduocare. Syneſius ad Pylæmenem: σέλλεται οὖν ἐπὶ πονηροὺς ἄνδρας, τὸν ἡράκλειον τρόπον ἐκκαθαίρων αὐτῶν τὴν πατρίδα, θεοῦ δὲ ἴδια δήπου καὶ ἡρακλέους, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ἰόλεω συμμάχου καὶ παραστάτου. id eſt, Ablegatur ad malitioſos homines, Herculis more patriam ab illis expurgaturus, quàm ad rem Deo nimirũ & Hercule, immo & Iolao opitulatore ac ſubſidiario opus habet. Idem in Caluitii encomio: Πρὸς δύο δὲ, φησὶν ὁ λόγος, οὐδ' ἡρακλῆς, οἵ τοὺς Μολιονίδας ἐκ λόχου προσπεσόντας οὐκ ἤνεγκεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ὕδραν ἀγωνιζόμενος, τέως μὲν οἷς ἑνὶ συνειστήκεσαν, ἐπεὶ δὲ ὁ καρκῖνος αὐτῇ παρεγένετο, κἂν ἀπεῖπεν, εἰ μὴ τὴν Ἰόλεω συμμαχίαν ἀντεπηγάγετο, κἀγώ μοι δοκῶ παραπλήσιόν τι παθεῖν ὑπὸ Δίωνος, οὐκ ἔχων ἀδελφιδοῦν τὸν Ἰόλεων, id eſt, Aduerſum duos, iuxta prouerbium, ne Hercules quidẽ, qui Molionidas ex inſidiis ipſum adortos haud ſuſtinuit, & cum hydra pugnam ingreſſus, quandiu vnus vni aduerſus ſtetit, æquo Marte decertauit, ſed poſtquã hydræ cancer acceſſit, ſuccubuiſſet ille, ni Iolai opem contra imploraſſet. Similiter cũ Dione res mihi ſuccedit, patruele Iolao deſtituto. Apud Platonem in Phœdone cum vrgenti Socrati, vt conuelleret argumentis aduerſarios Phœdon, deprecatus iſte tenuitatem ſuam, reſpondiſſet duobus ne Herculem quidem ſufficere, ſubiecit Socrates: ἀλλὰ καὶ ἐμὲ τὸν Ἰόλεων παρακάλει id eſt, Quin tu me Iolaum tibi adſciſcito. Rurſus in Euthydemo, ὁ δ' ἐμὸς Ἰόλεως πατροκλῆς εἰ ἔλθοι, πλέον ἂν θάτερον ποιήσειεν. id eſt, Atqui ſi meus Iolaus Patrocles acceſſerit, alterutram certaminis partem integer ſuſtinuerit. Quibus ex locis, Iolaũ pro auxiliario & qui operam alteri accommodat, quemadmodum & Theſei nomen, accipi clarum eſt. Euripid. in Ione: Ἀσπιστὰς ἰόλαος ὃς κοινοὺς αἰρόμενος πόνους, Δίῳ παιδὶ συναντλεῖ. id eſt, Armiger Iolaus qui cõmunes ſubiens labores Iouis filio opitulatur. Nota eſt fabula vel ex ſuperioribus Syneſii verbis, nam collato pede cum Hydra depugnanti Herculi cum Cancer mordicus calcem prehendiſſet, vt in Heraclea refert Panyaſis, Iolaus laboranti opem tulit. Quod in fabuloſis Palæphatus exponit ita, Hydram oppidum copiis oppugnante Hercule, Lernus regulus imperata facere nolens, auxiliarem militum manum, duce Carcino impigro & ſtrenuo homine, ſtipendio conduxit, quo bellum propulſaret: itaque viribus inferior Hercules, Iolaum Iphicli fratris filium, cũ delecta Thebanorum manu, in auxilium vocat, eoque ſubſidio adiutus, hoſtile oppidũ ſolo æquauit, copiasque omnes deleuit.

In meridie vitæ philoſophante.

Ἐν μεσημβρίᾳ τοῦ βίου φιλοσοφεῖν. id eſt, In meridie vitæ philoſophari dicuntur prouerbialiter qui prouecta ętate animum ad ſtudia applicant. Syneſius ad philoſophã: οἶσθα τινὰς ἐν λογιστηρίοις ἀποδύντας, ἢ πάντως ἀπὸ μιᾶς γέ του συμφορᾶς ἀναπαιδευθέντας ἐν μεσημβρίᾳ τοῦ βίου φιλοσοφεῖν. i. noſti quoſdã depoſitis ad rationariam menſam veſtibus, aut accepto damno vel vnico edoctos, in meridie vitę philoſophię incumbere. Nõ abludit hinc multum M. Craſſi & Deiotari tetrarchæ Galatiæ conuitium: nam Craſſus videns illum extremo in ſenio nouam vrbem condentem, Quid, inquit, o rex hora diei duodecima ædificare inceptas? ὦ βασιλεῦ δωδεκάτης ὥρας οἰκοδομεῖν ἄρχῃ. ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸς πρωΐ λίαν ἐπὶ πάρθους ἐλαύνεις. i. atqui neque tu ipſe, ò Imperator matutinus admodum in Parthos expeditionẽ ſuſcipis: Vterq; intempeſtiua molimina alteri facete obiecit, quod perſcriptum eſt ab Appiano in Parthico, & à Plutarcho in Craſſo, verbis plane iiſdẽ: vt & paginę aliquot in vtraq; hiſtoria nihil immutatis verbis leguntur: vter vero plagii in ſimulãdus ſit, difficile fuerit iudicium, quod eadem ętate (vt opinamur) vixerint. Poteſt ad quæuis alieni temporis ſtudia aut negotia trãsferri, velut in ſenem intempeſtiuæ libid. ἐν μεσημβρίᾳ τοῦ βίου μαλακιζόμενον.

Ab hoc adagio non alienum eſt illud Alexidis comici:

Ἤδη γὰρ ὁ βίος ὁ ἐμὸς ἑσπέραν ἄγει. id eſt, Nam vita ſerã veſperam trahit mea. Aetatum curricula diei curſui comparantur, & Nazianzenus ad Nemeſiũ: βιότοιο πρὸς ἕσπερον ἀλγύνοντος. id eſt, Miſeræ ſub veſpere vitæ.

Altera caduceum, haſtam altera.

Θατέρᾳ μὲν δόρυ, θατέρᾳ δὲ κηρύκειον προΐσχόμενος, i. Altera manu haſtam, altera caduceũ præferens. Prouerbium eſſe adnotat Euſtathius ex Pauſania de iis qui armatas preces adferunt, amicæ admonitioni minas coniungentes. Ex hiſtoria natum quæ talis eſt. Gephyræi ad decimas Apollini Delphico votiuas perſoluendas ab Athenienſibus miſſi acceperant oraculum iſtud:

Ἀνδρὶ γεφυραίῳ οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος. i.
Non domus eſt melior Gephyræo prę domo amica.

admoniti inſuper vt pręuia boum veſtigia inſecuti, ibi locorum conſiderent, vbi delaſſatos boues conſpexiſſent: itaque oppugnante Athenienſes Eumolpo, ipſi ad Tanagram contenderunt, tradito in manum fęciali ductori exercitus caduceo, ſub pacis legationiſque obtentu, ſubſequente à tergo armata iuuenum manu. Ibidem ex alterius lexici fide annotat Euſtathius eandem hiſtoriæ occaſionem paullo aliter, nimirũ Gephyræos à Tanagræis bello infeſtatos, fœcialem pręmiſiſſe, armatis pone in ſecutis omnibus. Polybius libro 4. de Rhodis aſtu tali vſis loquens: πρεσβευτὴν μὲν Ἀριδίκην προσεχειρίσαντο πρὸς τοὺς βυζαντίους, Πολεμοκλῆν δὲ τρεῖς ἔχοντα τριήρεις ὁμοῦ συναπέστειλαν, βουλόμενοι τὸ δὴ λεγόμενον καὶ τὸ δόρυ δὲ τὸ κηρύκειον ἅμα πέμπειν πρὸς τοὺς βυζαντίους, id eſt, Ad Byzantios legatum Aridicen delegerunt, ſimulque cum eo Polemoclen tribus inſtructum triremibus emiſerunt, volentes ſimul & haſtam & caduceũ, iuxta prouerbium ad Bizantios mittere. Adfine huic eſt & plane cognatum id quod decimo Aeneidos dixit Vergi.

Pacem orare manu, præfigere puppibus arma.

Porro ex ſuperiore oraculo conſtare poteſt ratio etiam adagii, quod apud nonnullos legitur: Domus amica, domus optima.

Dorice incedere.

Dorice incedere, hoc eſt, δωριάζειν dicuntur quæ nudant bonam corporis partem depoſitis veſtibus, vt Aelius Dionyſius exponit. Nam in Peloponneſo puellæ diſcinctæ & ſine tunica interdiu incedebãt, quod & Pauſanias confirmat interpretans τὸ δωριάζειν, παραγυμνοῦσθαι, quod Doricum eſſet artus nudos ſpectantium oculis exhibere, nullo cinctus vſu. Anacreon Lyricus. Ἐκδῦσα χιτῶνα δωριάζει. id eſt, Exuta tunicam Dorice ingreditur. Chorus apud Euripidem in Hecuba:

Λέχη δὲ φίλα μονόπεπλος
Λιποῦσα, δωρὶς ὡς κόρα. id eſt,
Dulceis linquo thoros ego ſimplicem,
Induta pallam Dorides
Qualem ſolent virguncułę. Sic & Spartanæ puellę incedebant olim incinctę καὶ ἀχίτωνες, ſupparum habentes vtroque in humero quinis fibulis adſtrictũ, quod inferius laxum inceſſu femora nudabat, vnde Callimachus ἔσκεν ὅτ' ἄζωστος, χἀτερόπορπος, id eſt. Erat quando incinctus & alteru tro ex latere fibulis adſtrictus. Eodem ſpectat quod Lacęnas φαινομηρίδας dixit Ibicus poeta, quod in inceſſu femora re tecta oſtẽderent, & Euripides ait incedere illas γυμνοῖσι μηροῖς καὶ πέπλοις ἀνειμένοις. id eſt, nudis feminibus, & retracta palla: quin & Sophocles θυραῖον μηρὸν quaſi clathratum aut feneſtratum femur ipſis dat D. Clemens pædagogi libro ſecundo, Lacænæ virginis more ὑπὲρ γόνυ ἐσταλμέναι, id eſt, reductis ſupra genu veſtibus incedere, indecorum eſſe ait. Quadrabit hodie in leues, parumq; caſtas.

Muſicus apparatus.

Μουσικὸν id eſt, Muſicum pro mediocri vſurpari plurifariam apud auctores inuenimus, Damaſcius Syrus in hiſtoria quam de Philoſophis ſcripſit: τὴν δὲ τροφὴν ἐκληρώσατο μετρίαν τινὰ καὶ ἀθρύπτον οὔτε διὰ πλοῦτον βλακεύουσαν, ἀλλὰ μέσην δὲ μουσικὴν καὶ τὸν δωρίον τρόπον τῆς τύχης ἀλύπως ἡρμοσμένην. id eſt, Victum ſortitus eſt moderatum & frugalẽ, neque ob egeſtatem præparcum, neq; pro-

pter opes diffluentem, ſed medium atque muſicum, pro fortunis vere tẽperatum ad inſtar Doriorum modorum. Plutarchus in præceptis ſalubribus Timotheum Athenienſium ducem cenaſſe dicit in Academia apud Plat. μουσικὸν δὲ λιτὸν δεῖπνον. id eſt, Muſicam & frugalem cœnam: quod repetit idem in Symp. 6. his verbis εἱστίασεν μουσικῶς καὶ ἀφελῶς, id eſt, tractauit illũ muſice & abſq; graui apparatu, nimirum mediocriter. Similiter Athenęus lib. 10. ἑστιαθεὶς ἀφελῶς δὲ μουσικῶς. id eſt, conuiuio acceptus mediocri & Muſico. Euphron Comicus, ἅλας δ' οὐ μουσικῶς. id eſt. Mediocri ſalis copia iniecta. Huc referri putamus illud Plauti in Moſtellaria vbi ait Muſice hercle agitis ętatẽ, ita vt vos decet. Vino & victu, piſcatu probo, electili, cum vellet innuere mediam viuendi rationem illos ſequi, neque viles & minimi pretii, neq; rurſus maximi dapibus victitando, ſed habito delectu media eligendo. Apud priſcos tria harmonię genera numerantur inter quæ Lydios modulos vt luctui & funeralib' aptiores reſpuit Plato, quemadmodum & Ionicos, vt ſolutiores & mollitie infames: Doricos laudat, ceu temperatis & modeſtis ingeniis congruos, quibus perſimiles ſunt quos Aeolios nominabant: Huc ſpectant Pratinę Phliaſii poetæ verſus ab adagii ſenſu haud alieni:

Μὴ σύντονον δίωκε μήτ' ἀνειμένην,
Ἰαστὶ μοῦσαν, ἀλλὰ τὰν μέσαν νέμων
Ἀρουραν αἰόλιζε τῷ μέλει. id eſt,
Nec aſperum modum aut remiſſum Ionicum
Sectare, ſed mediam tenens viam, melos
Modulator Aeolium.

Charixenæ non ſunt iſta.

Apud Ariſtophanem in Concionatricibus anus loquit', οὐ γὰρ τ' ἐπὶ Χαριξένης τάδ' ἐστίν. id eſt, Neq; enim ad Charixenam iſta pertinent. Euſtathius in Nauium catalogum ſcribens, ait eſſe prouerbium à Charixena poetria fidicina tractum, ſed non explicat. Scholiaſtes Ariſtophanis annotat Charixenam fuiſſe ſtolidam & fatuam muliercula͂, videtur dici poſſe cum indicare volumus, alia de re quam alter exiſtimet, ſermonem nobis eſſe.

Mantiſſa obſonia vincit.

Vetvs eſt adagium, Plus eſt mantiſſa, quàm obſonium, quando ſignificabimus dictum aliquod obiter aſperſum orationi, pluris nobis eſſe, quam reliquam orationis molem, veluti ſi epiſtolæ bene prolixæ breuis aliqua parænesis adiecta ſit, dicere licebit, Pluris nobis eſſe eam mantiſſam, quàm obſonium. Elegantiſſime eo vſus eſt Lucillius in Satyris hoc hemiſtichio:

Mantiſſa obſonia vincit.

Ampullas loqui.

Ampvllari dixit Horatius epiſtola tertia lib. 1. pro verbis tumidis vti, qualibus cothurnus Tragicus ſolet, ibi:

An tragica deſęuit, & ampullatur in arte?

Idem in arte poetica Ampullas vocat verba grandiloqua & turgida, quorum egeno homini ineptus vſus eſt, ibi:

Proiicit ampullas & ſeſquipedalia verba.

Simili ratione φυσήματα efferunt Græci prouerbiali figura, ita Hyperides orator de Demea Demadæ oratoris è tibicina filio, dixit, os illi magna in ſuggeſtu crepanti obſtruens, οὐ σιωπήσῃ μεῖζον τῆς μητρὸς ἔχων τὸ φύσημα. id eſt, Num tacebis qui amplius matre phyſema habes, φῦσα proprie follem Græcis ſonat à flatus argumento: at φύσημα bullam ſpiritu inflatam & tumentem: vnde ad inanem futilium hominum garrulitatem transfertur, ita quod Theodoritas poeta de Vulcano dixit, φυσωντῆρσι μολγίνοις χρῆσθαι, id eſt, Vtricularibus follibus vti, poterit contorqueri in blaterone͂, cuius pleni ſpirent mendacia folles. Hinc non abludit oraculum de Athenienſibus editum: Μὴ μοι Ἀθηναίους αἰνήσετε, μολγοὶ ἔσονται, id eſt, Ne mihi Cecropidas laudetis, erunt etenim vtres, hoc eſt elati & tumidi. Eſt autem Ampulla lecythi aut olearii vaſis genus, grandi ventre tumens.

Aſciam cruribus illidere.

Asciam cruribus ſuis illidere prouerbiali ſchemate dicitur, qui ſibi ipſi malũ arceſſit dedita opera aut temeritate quapiam. Apuleius lib. 9. de Aſino: Męque ſponte aſciam cruribus meis illidere compellis. Tranſla-
tum

tum videtur à fabula quæ memorat Lycurgum Thracem ſuccidendis vineis intentũ crura ſibi amputaſſe impacta ſecuri. Conueniet in dicaces qui virulenta lingua & cõuitiis exitii auctores ſibi ſunt vel ſaltē ingentis damni, qualem conſtat fuiſſe. Sotadam qui amaruleuto dicterio perſtricto Ptolemæi inceſtu, regis in ſe iram, mox ne cem cõcitauit: ſimiliter Theocritus Chius ſophiſta appellitans Antigonũ regem Cyclopem, funeſtam cruribus ſuis aſciam illi ſit. Eſt autem aſcia fabrile inſtrumentum, ad cædendam materiam comparatum, cuius inuentio Dædalo attribuitur à Plinio. Simili metaphora Cicero dixit in oratione pro Plancio: Infligere ſecurim, pro damnum adferre.

Syri aduerſum Phœnices.

Σύροι πρὸς φοίνικας, Aduerſum Phœnices Syri, Citatur adagium in Suidæ collectaneis, Dici conuenit in pariter fraudulentos & verſipelles, vtraque enim natio vafritiæ inſignis nomine male audiuit olim. Poteſt & ad diffidentiæ ſignificationem trahi vt inter ſe male concordes & alterum alterius fi dei diffidentem σύροι πρὸς φοίνικα, Syrum cum Phœnice cõmiſſum dicamus, eo quod hæ gentes conterminæ propter mutuam ſimultatem raro amicitiam colant, aut ſibi inuicem credant. Alioqui Syros & Iudæos, qui Phœniciæ attribuuntur, nationes ſeruituti natas, appellat Cicero in oratione De prouinciis conſularibus.

Multis brachiis æqualis.

Πολλῶν βραχιόνων ἀντάξιος, id eſt, Multis brachiis æqualis, de induſtrio homine effertur adagium, qui ingenii ſolertia plus poſſit vnus præſtare, quam indefeſſa opera plures ſimul: qualis Archimedes qui incredibilia reipſa præſtitit, veluti cum cuncti Syracuſii nauim immēſæ magnitudinis τριήρη ab Hierone Ptolemæo Regi Aegypti extructam deducere de naualibus nequirēt, Archimedis induſtria ſolus Hieroneã deduxit, vt obſtupefact⁹ ille exclamaret, Poſthac Archimedi de quauis re loquenti credendum eſt, vt prolixe narrat Proclus lib. quarto commẽtariorum in Eucliden. Extat adagii vſus apud Philoſtratum in Heroicis de Palamede: ἀλλ' ἐν πορθμείῳ ξυνοικίσθῳ ἀδελφῷ ἔπλευσε, πολλῶν φασὶ βραχιόνων ἀντάξιον ἑαυτὸν ἡγούμενος, id eſt. Traiecit Poutone vna cum fratre œace, multorũ (quod dici ſolet) brachiorum inſtar ſeipſum ducens, ita Xenophon dixit πολλῶν οἰκετῶν οἶμαι ἀντάξιον εἶναι, id eſt, illum pluriũ ſeruorum vice habeo. Nec aliena eſt hinc ἑκατόγχειρος, hoc eſt, centimini appellatio, de ingenioſo & πολυμηχάνῳ quomodo prædictum Archimedem Centimanum dictũ adnotat Euſtathius, quod vno machinæ baliſtariæ tortu multa ſimul iacula in hoſtes diſtringeret.

Archimedeum problema.

QVIA in mentionem Archimedis incidimus, lubet ſubiicere quod haud dubie prouerbii intellectu à Cicerone dictum eſt libro tertiodecimo epiſtolarum ad Atti. ita enim habet. Abiit illud quod tum me ſtimulabat, quod tibi dabam ἀρχιμήδειον πρόβλημα. Archimedeum problema appellat quæſtionem abſtruſam, ſolutu difficilem, ſolicitaque indagine examinandam. Archimedis inuenta admiranda, & infinitam ſolertiam prædicat Vitruuius lib. 9. Singularemq; illius induſtriam ibidem narrat in expendendo ſacomate, quod & Rhemnius Fannius explicat verſibus. Archimedem ait Syneſius lib. De inſomniis, popoſciſſe locum ſibi extra telluris orbem, vbi cum vniuerſa terra ſe velut in lãce appenderet, in terra namq; poſitum, nullas aduerſus illam habere vires. Memoratur & dictum ipſius Dorica dialecto:

Πᾶ βῶ καὶ χαριστίωνι πᾶσαν τὰν γᾶν κινάσω, i. Quo ibo, & vniuerſam tellurē Chariſcioni commouebo. Legũtur de eius induſtria incomparabili, ſenarii Piſidæ iſti ſic à me repoſiti:

Τὰς πέντε δυνάμεις Ἀρχιμήδης εἰς μίαν
Συνάψας ὅλκιον εἰς τὸ κινῆσαι μόλοις
Τῶν δυσβαστάκτων ἐξοχῶν τὰ φορτία, quorum verſuum hic ſenſus eſt, Archimedē Geometricas omnes facultates (quæ numero quinq; cenſentur) in vnum tractoriæ machinæ corpus coniunxiſſe, qua immēſi põderis moles libraret verſaretq́ue legendum enim eſt ὅλκιον non autem ὅλον apud Suidã verſus iſtos adducentem.

Gratias Muſis commiſcere.

Extat apud Agatium hiſtoricum lib. tertio: τὰς μούσας, φασὶ, τὰς χάριτας συγκαταμιγνύειν. id eſt. Muſis Gratias, quod aiũt, commiſcere, hoc eſt, operi hiſtorico & erudito, gratiæ & ingenii lenocinium aſpergere. Euripides in Hercule ſurente: οὐ παύσομαι τὰς χάριτας ταῖς μούσαις συγκαταμιγνὺς, ἡδίσταν συζυγίαν, id eſt, Non deſinam Charites Muſis coniungere, copulam ſuauiſſimã. Vtitur & Dion Chryſoſtomus in oratione ad Alexandrinos. Non abſimile huic eſt quod apud Heliodorũ libro 5. Aethiopicæ hiſtoriç Cnemon dicit ad Nauſiclem: καί μοι δοκεῖς καὶ τοῦ δαιμονίου μάλιστα συνιέναι, τὸν ἑρμῆν τῷ διονύσῳ συγκατιδρύων, καὶ λόγων ἥδισμα τῷ πότῳ συνεκχέων, id eſt, Videris mihi rei ſacræ rationẽ optime callere, qui Baccho Mercurium aſſocias, & orationis condimentum poculis permiſces, ita Plutarchus libro primo Sympoſi. de philoſophis qui non minus ſatagunt litteratis ſermonibus condire ſympoſii apparatum, quam vinum affuſa aqua dilucere, dixit: οὐχ ἧττον ταῖς μούσαις Διόνυσον ἢ ταῖς νύμφαις κεράννυντες, id eſt, non ſegnius Bacchum Muſis quam Nymphis permiſcentes: nam vt vino affuſa lympha diluto temperies roburque corporis cõſeruatur, ita colloquiis eruditionis ſale conditis animus paſcitur: propterea addit ibi Plutarchus ſeque ipſe exponit, Nymphæ namque placidum mitemque eum corpori conciliant, at Muſæ melleum reuera & benignum animis præſtant: vtrumque aſſequuntur docti & Philoſophi, qui pocula diluere parique ſtudio doctis fabulis coronare laborant. Plato & admonet alicubi vt temulẽtum Bacchũ ſobriis deabus nymphis contẽperemus. Huc aſpectat quod incertum Nympharũ numerum Baccho attribuerit antiquitas, quod pluſculis aliquando lymphæ menſuris cicuranda ſit vini protervia. Attingit adagii huius gratiam Martialis lib. 11. de Philoſtrato quodam loquens, qui potus per gradus præceps corruit, periclitatus ceruicem frangere, non paſſurus idem, ſi nympharum aquis proluere ſe maluiſſet, ſic enim inquit.

Non eſſet Nymphæ, tam magna pericula paſſus
Si potius veſtras ille bibiſſet aquas.

Niobes archetypum.

Νιόβης ἀρχέτυπον, id eſt, Niobes archetypũ, De homine ſtupido & immobili, quem Saxeum etiam dicimus, Lucillius de ſaltatore nihil agilitatis habente:

Ὀρχηστὴς νιόβης ἔμπνοον ἀρχέτυπον. id eſt,
Orcheſtes viuens archetypum Niobes.

Poteſt & dici de taciturno homine & attonito, vnde verbũ exculpere nequeas, quomodo apud Ariphanem Comicum loquitur quiſpiam ſaxeum euadere ſe dictitans, cum audito immani piſcium venalium pretio velut attonitus hiſcere nequiret. ſic enim ait: ἐμβλέψας γὰρ αὐτοῖς ἰχθυοπώλαις, λίθος εὐθὺς γίνομαι. id eſt, Quando intueor cetarios, cõfeſtim euado ſaxeus. Quod alludit ad fabulam de Gorgoneo capite cuius aſpectus homines in ſaxa conuertebat, vnde illud Philoſtrati de Perſeo: καὶ τὸ δεῖμα τῆς γοργοῦς, ἔχων ἀπόθετον, μὴ ἐντυχόντες αὐτῷ λαοὶ, λιθογίνωνται. id eſt, Sepoſito Gorgonis terriculamento, ne lapideſcerent homines ipſi occurrentes. Neq; abſurde præfracti ingenii hominem, quem expugnare nequeas, & ab opinione concepta depellere, viuum Niobes exemplar, ſeu archetypũ vixeris. De Niobe in ſcopulum verſa, multa apud poetas mentio.

Pergæa Diana.

Ἡ περγαία ἄρτεμις, id eſt, Diana Pergæa, Adagium effertur, teſtante Suida, de circulatoribus & vagis erronibus, qui nullo in loco firmam ſedem collocare amãt, ἐπὶ τῶν ἀγυρτῶν δὲ πλανητῶν. Diana enim, quæ eadem eſt & Luna, inter ſeptem planetas vagatur tamquam venatibus indulgẽs operam, vnde Anuinagç epitheton apud Ciceronem. Quadrabit oppoſite in circũforaneos mendicos & paullulo meliores illis. Pergça autem Diana è Perga Pamphiliç oppido nomen habet, Stephano teſte. Huic ſimile legas apud alium Panagçam Dianam, non ſine temeritatis nota immutata voce neq; reddita epitheti ratione, vt non immerito mirentur quidam dictionem ab illo haud fuiſſe explicatã, cum nullibi apud auctores eam legas. Pergææ vero Dianç meminit & Cicero in actione in Verrem tertia, vbi inquit ita Pergçç fanum antiquiſſimũ & ſanctiſſimum

ctiſſimum Dianæ ſcimus eſſe : meminit & Philoſtratus lib. 1. de vita Apollonii, hymnorũ q in Dianę Pergęę honorẽ canerent.

Aere & rore paſtus.

Ἐν ἀέρι καὶ δρόσῳ σιτούμενος, id eſt, Aere & rore ſaginatus, Prouerbii ſpecie dicetur de eo qui frugali admodũ & tenui victu vtitur. Plutarc. Sympoſiacωr quarta decade ἐν ἀέρι καὶ δρόσοις λέγουσι καθάπερ οἱ τέττιγες σιτούμενον, hoc eſt, Aere ac rore cicadæ in morem enutritũ aiunt. Cicadas rore viuere auctor eſt Plinius, & Virgil. eo verſiculo :

Et paſtæ rore cicadæ : Et eo :

Dumque thymo paſcentur apes, dum rore cicadæ,

Cuius rei argumentum eſt humor, quem reddunt, dum excitatæ ſubuolant. Cui conſonat Theocriti illud in Ecloga cui titulus νομεῖς. id eſt, opiliones :

Μὴ πρᾶκας σὺ τίζεται ὥσπερ ὁ τέττιξ,
Aerio ne fouet vitam ceu rore cicada ?

Philo Iudęus de Iudęis philoſophis vitam famelicam ducentibus: ἐθισθέντες ὥσπερ φασὶ τὸ τῶν τεττίγων γένος, ἀέρι τρέφεσθαι, τῆς ᾠδῆς ὡς γε οἶμαι τὴν ἔνδειαν ἐξημεριζούσης. i. Aſſueti aere veſci, quemadmodum cicadæ ſolent, cantu (vt equidem exiſtimo) eſuriem mitigante. Huc reſpexit Nazianzenus ad Amphilochium, καὶ εἰσόμεθα εἰ ὄντως δρόσῳ μόνῃ τρέφονται τέττιγες, i. Sciemus an reuera ſolo rore paſcantur cicadę.

Gutta fortunæ præ dolio ſapientiæ.

In diuitum inexplebilem auri cupiditatẽ cõuenientiſſime quadrat Græcus ſenarius Gregor. Nazianzeni:

Θέλω τύχης σταλαγμὸν ἢ φρενῶν πίθον. id eſt,
Præ dolio doctrinæ malo guttam opum.

Id mali adfert pecuniæ ſtudium eoq; ceu veneno animum imbuit, ac veluti Circeo poculo immutat, vt præ auro nihil admirentur homines, nihil nocturna diurnaq; cura in mente ſæpius voluãt, quam qua ratione diteſcant, non ſapiẽtiæ adiiciant, pecuniæ mancipia, Aloidis perſimiles qui Marti quem captiuum in vinculis habebant, nihilominus ſacra offerebant: vſqueadeo infinita illa & inſatiabilis habendi cupiditas cultores ſuos & admiratores demẽtat, &, vt loquitur Ennius ſapientiam omnem exſpectarat à quibus diuerſiſſima & ex diametro pugnans eſt ſtudioſorum voluntas, qui ſapientiæ & eruditionis germanę guttulam maximis etiam Crœſorum diuitiis anteponunt, vt rurſus eiuſdem auctoris iambicum ſibi ſumere atque arrogare poſſint :

Ῥανὶς φρενῶν μοι μᾶλλον ἢ βυθὸς τύχης. id eſt,
Eſt gutta doctrinæ potior, quàm magnæ opes.

Ceterũ libet hic adiicere illud, tametſi ab adagio diuerſum, quod Euſtathius obſeruauit : σταλαγμὸν quaſi guttam, cõiicio vocari homuncionem puſillę ſtaturæ.

Archilocum calcas.

Ἀρχίλοχον πατεῖς. id eſt, Archilochum calcas, eſt enim hęc vera & genuina lectio, ad cuius pręſcriptum conformari debet quod ex Diogeniano referunt alii : Ἀρχίλογον πατρεῖς, pro, Ἀρχίλοχον πατεῖς, facillimo lapſu, littera ρ pro ε tranſcripta. De cuius vſu ab iis diſſentire non diſſimulamus : nam Archilochum proterere aut calcare, eo ſenſu accipimus, quo Crabrones irritare, in maledicum conuitia facientem ei qui poſſit longe maiore vehementia mordere, iuxta illud, Genus irritabile vatum : qua ratione Leonides Epigrammatarius monet hoſpitem, ne Hipponactis maledicentiſſimi poetæ tumulum calcet,

Μήπως ἐγείρῃς σφῆκα τὸν κοιμώμενον. id eſt,
Nec forte veſpam conſopitam concitet.

Conuenit & in pauperem cui cum locuplete aut magnatium aliquo res eſt, qui rebus illius plurimum officere poſſit. Euſtathius Odyſſeę 11. idem eſſe annotat, Ἀρχίλοχον πεπάτηκας, i. Archilochũ calcaſti, ac ſi quis dicat, ſcorpium calcaſti, aut anguem, aut aſperos tribulos. Archilochus namq; Lycambidas poematibus ſuis virulentis atq; dentatis ad laqueos cõpuliſſe legitur. Archilochum igitur calcare dicemus eũ, qui quomodocunq; potentiorem laceſſit.

Inter Orci cancros adhæſit.

Intra Orci cancros hęrere dicitur prouerbio, qui arcte irretitus tenetur, vt nullibi effugium pateat amplius. Apuleius libro 6. de Aſino aureo de Pſyche loquens : Sed bene quod in meas potiſſimum manus incidiſti, & inter Orci cancros iam adhæſiſti, datura ſcilicet actutum cõtumaciæ tantę pęnas. Pulchre Orpheus in hymnis :

κοινοῦ

κωκυτοῦ ἀνωπόστροφον οἶμον vocat Cocyti irremeabilem ſemitam, quod ab inferis nulla ſit reditus ſpes, facilis deſcenſus auerni, Sed reuocare gradum ſuperasque euadere ad auras, id demum laborioſiſſimum eſt. Dixit autem cancros, pro clauſtro & quos diminutiue cancellos vſitatius dicimus.

Phœnicium mendacium.

Proverbii ſpecie dicit Plato in tertio De repub. ſub finem: μηδὲν καινὸν, ἦν δ' ἐγὼ, ἀλλὰ φοινικικόν τι. hoc eſt, Nihil inauditum, inquam ego, ſed Phœnicium quidpiam. Nota eſt fabula de Draconis dẽtibus à Cadmo Phœnice ſatis, vnde armata virorum ſeges extiterit, erato inde illis nomine à ſatione, σπαρτοὺς enim dictos conſtat, quamque Steſichorus eos dentes à Minerua humi mandatos voluit: Androtion vero vocatos ait inde quod ſecuti è Phœnicia Cadmũ, ſparſim habitare defixis ſedibus cœperint: Amphilocus quod inſitione quadam Thebanis ciuibus adiuncti fuerint: alii aliter, vt quiſque in re fabuloſa noui quidpiam comminiſci inſtitit. Dicetur igitur de fabuloſo commento inſigniq́ue mendacio, & fidei portentoſæ narratione, illa ſpirare φοινικικόν τι, id eſt, Phœnicium quiddã, aut φοινικικὰ ψεύδη, hoc eſt mendacia Phœnicia veriora eſſe, quam ſint iſtorũ dicta: vſus eſt adagio & Strabo libro 3. τὸν δὲ χρησμὸν καὶ τὰς πολλὰς ἀποστολὰς ψεῦσμα φοινικικὸν, id Oraculum & freqnentes eo miſſas legationes, exiſtimat eſſe Phœnicium commentũ. Olimpiodorus in commentario in Gorgiam Platonis à Cadmi fabula ductũ prouerbium ait. Poteſt etiam videri profectũ adagium à Phœnicum negotiatorum conſuetudine, quod genus hominum mendaciis ferme tranſigit mercaturas, euanidas atque obſoletas merces interpoſito etiam iuramento, pro frugi & probis venundantes. Phœnices vero primi mercatus gratia alienas terras exoticaſq́ue regiones adiiſſe leguntur, & peregrinas merces exportaſſe: Vnde & litterarum inuentio illis tribuitur, per quas inter ſe mutuo ſenſa conſiliaq́ue cõmunicarent, hinc illud Critiæ apud Athenæum. Φοίνικες δ' εὗρον γράμματα λεξιλόγα, aut vt Euſtathius citat, ἀλεξίλογα quod ſolatia quædam ſint animorũ, Porro quod mercaturam exercuerint, fidem facit & illud Pindari φοίνισσα ἐμπολὰ, id eſt, Phœnicia mercimonia, & Sophoclis illud:

Συνὼ ἴθι δὴ πρᾶσσε ὡς φοινίξ ἀνήρ, id eſt,
Aſſueſce mercari & venundare, vt Phœnix
negotiator:

Angularis bombyx.

Γωνιοβόμβυκες, hoc eſt, angulares bombyces prouerbii facie dicuntur vani eruditionis oſtentatores, qui morbus indoctioribus plerumq́ue familiaris eſt qualẽ deſcribit Agathius Vranium Syrum, qui ante regiam porticum obambulans & in librariis officinis, magnifice crepabat, & in corona hominum altercabatur, nihil exacte ſciens & tamen plurima ſe ſcire iactitans. Herodicus Babylonius in quodam Epigrammate, grãmaticorum nationem proſcindit dicterii iſtius aſpergine: Φεύγετ' Ἀρισταρχεῖοι γωνιοβόμβυκες. id eſt, Fugite procul Ariſtarchei angulares bombyces, aut obſtreperi culices. βόμβυξ inſectigen', ab obſtrepero murmure, quod βομβεῖν ſonat, nomen habens, quod & βομβύλιον.

Cadaueris inſtar venuſtus.

Χαρίεις ὥσπερ νεκρός. id eſt, Cadaueris modo venuſtus. Conuenit in macilentum hominem aut prę morbo luridum. Citant Ariſtophanis cõmentaria ex Theopompi popinonibus.

Λεωτροφίδης ὁ τρίμετρος.
Εὔχρως τε φαίνεται δὲ χαρίεις ὥσπερ νεκρός. id eſt,
Leotrophides ille trimeter
Colore viuido, & venuſtus ſcilicet Inſtar
cadaueris.

Fuit autem Leotrophides poeta dithyrambographus genere Athenienſis, macilentus admodum & leuis, de quo iocatus in Cercopibus fabula Hermippus Apud Athẽnæum:

Ἀνάπηρα σοι θύουσιν ἤδη βοίδια
Λεωτροφίδου λεπτότερα καὶ, θουμάντιδος. i.
At immolant tibi mutilas nũc bucculas,
Exiliores Leotrophide & Thumantide.

Conſimili dicterio Phrynichus Comicus Lamprum quendam σκελετὸν μουσῶν id eſt, Sceletoñ ſine exareſactum Muſarum cadauer nuncupauit, hoc verſu, μουσῶν σκελετὸς, ἀηδόνων ἠπίαλος, ὕμνος ᾅδου, id eſt, Muſarũ ſceletos luſciniarum febris, inferorũ hymnus. Quæ etiam in illitteratum, & inuenuſtum poetaſtrum quadrabunt.

Vulpis reliquiæ.

Ἀποτρέγημα ἀλώπεκος, hoc eſt, Vulpis reliquiæ, Conuenit in verſipellem & fraudulentum veteratorem, ita exponit ex Dorotheo Athenæus, extat autem apud Eupolin Comicum in fabula cui nomen Aureum genus, quamquam Etymologici auctor citat ἀποπάτημα hûc in modum: τί μοι ἐς ἐκεῖνο ἀποπάτημα ἀλώπεκος, id eſt, Quid illud eſt, vulpis quiſquiliæ, adluſum interim videtur etiam ad puſillam mulierculæ ſtaturam mediocri minorem & veluti dentibus pmorſam, id enim ſonat ἀποτρέγημα quaſi menſum dicas aut buccеam demorſam.

Nox gubernatorem prudentem terret.

Σοφῷ ἵνα τίκτει νὺξ κυβερνήτῃ σοφῷ. id eſt, Docto gubernatori nox metum parit. In rebus dubiis parumque explicitis, vir prudens caute timideque gerere ſe debet. Periti quãtumuis naucleri noctis tenebras ſuſpectas habent, quod illæ proſpectũ adimant, propter iniqua littora & latẽtes ſcopulos, ita & rerũ publicarum adminiſtratores quantumuis prudentes, oborto tumultu, præpediti metu omnia etiam tuta timent: Exercitus ductores territat ſæpe leuis occaſio, quando hoſtium conſilia minus liquida ſunt. Vſus tunc & prouerbialis Senarii quo Danaus apud Aeſchylum vtitur in fabula cui nomen Danaides ſiue Supplices. φιλεῖ,

Σοφῷ ἵνα τίκτειν νὺξ κυβερνήτῃ σοφῷ.

Amat nox atra nauclero ſcio parere metum.

Meminit & Plutarchus in libello aduerſus Colotem. Idem tamen auctor in Agamemnone ſcite dixit μάταιον ἐν νυκτῶν φόβον, hoc eſt, nocturnum pauorem vanum eſſe. Adluſit ad adagium Gregorius Nazianzenus ad Eudoxium rhetorem ſcribens: ἐῤῥύη τὰ καλά, γυμνὰ τὰ κακά, ὁ πλοῦς ἐν τῇ νυκτὶ, πυρσὸς οὐδαμοῦ, i. Bona difluxere, mala nude ſe oſtendunt, nauigatio in nocte, facula nuſquam. Innuit plena eſſe periculorum omnia.

Saperdæ videmur, cum ſimus σαπροί.

Proverbialis eſt ſententia Varronis ex Modio, & fabulæ nomẽ eſt, in eos qui ſua, qualiacunque tandem ſint, mirifice approbant, ſuis operibus, ſuis inuentis impenſe fauent cæco quodam ſui amore ducti.

Omnes videmur nobis eſſe belluli
Et feſtiui ſaperdæ, cum ſimus σαπροί.
id eſt, marcidi, vel vetuſti.

Gauia in ſtagnis.

Λάρος ἐν ἕλεσι, id eſt, In ſtagnis gauia, Suidas annotat dici ἐπὶ τῶν τάχυ ἀποδιδόντων, de cito reddentibus, vt accipiamus eos qui celeri alui proluuio cibum in geſtum reddunt: vt competat adagium in voracem, & inexplebilis gulę hominem ac prodigũ. Poteſt & corrupta videri lectio, & quidem procliui lapſu, vt pro ἀποδιδόντων, ſcribamus ἐπιδιδόντων, efferamusque adagium de iis qui celeriter incrementum capiunt, quomodo veriſimile fit gauiam auem piſcoſis in amnibus locisque vliginoſis cito augeſcere in magna alimoniæ copia: alioqui quomodo in munificum & ad dãdum procliuem quadret, id quod alii ſenſerũt, nõ videmus. Siquidem in rapacium auiũ genere Larus cenſetur, neutiquam rapinæ ſuæ liberalis. Quo pertinet illud Matronis Parodi poetæ:

Χαιρεφόων πεινῶντι λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς. id eſt,
Chærephon paraſitus famelicæ gauiæ aſſimilis.

Quod ſi ἀποβιβάζεσθαι pro victum quærere accipi poſſit, non inuitus ἀπονιζόντων, legerem, prono ſimiliter librariorum oſcitantiæ errore, vt torqueatur in eos qui citra moleſtiam & facile nulloque negotio victum comparent quemadmodum laree affatim alimonia ſuppetit piſculentis locis.

Dium vides.

Ὁρᾷς τὸ Δῖον, οὗ βέλος διέπτατο, id eſt, Dium vides, cuius tranſmiſit iaculum. Cuius ſenſus eſt iſte: Vides ob oculos velut exemplum quoddam Dium, de ſe vindictam ſumens. Senarius prouerbialis vulgo celebratus, cuius vſus eſt longe elegantiſſimus: ὅταν τοῖς ὁμοίοις τὴν προτέραν ὕβριν ἀμυνώμεθα, cum talionem referimus, aut refricata malorum perpetratorum memoria, mentionẽ iuſtæ vindictæ ingerimus: verbi gratia, ſi iniuriam bello illatam occupato perfidioſe oppido, hoſtes viciſſim reponant capta aduerſæ partis vrbe a deditione. Natum ab hiſtoria quam perſtringit Polybius hiſtoricus lib. 5. Aetoli nefa-

rio bello depopulati fuerant Iouis Dodonæi templum & Dium, quod eſt, Stephano teſte, Macedoniæ Oppidū Olympiaco certamine celebre: hanc illorum impietatem pari talione vlti fuerunt Macedones, Philippum regem eo inſtigante Arato, capta hoſtili terque direpta copioſiſſima ditiſſimaque & Aetolorum nundinis ac mercatu celeberrima vrbe Thermo, in ſcripto oppidi muris elogio prioris iniuriæ exprobratorio.

Ὁρᾷς τὸ Δῖον, οὗ βέλος διέπτατο,
Dion vides, telo volantem vindice.

Quo dicterio maleficii, immo ſacrilegii, memoriam partim illis regeſſerunt atque ob oculos poſuerunt, partim poſteritati cōſignarunt. Perottus interpres re non perpenſa male conuertit verſiculum ita: Vides numen, cuius iaculum volauerit? viſus legiſſe vel θεῖον, vel diuū adiectiue pro nomine accipiens, cum tamen Dii oppidi mentio præceſſiſſet, quod ille intactum tacito pede transmiſit.

Chilonius modus.

Χιλώνειον τρόπον, id eſt, Chilonium modum, vel Chiloniam loquendi rationem, pro Laconiſmo & breuiloquio, quo paucis verbis ſententię multum complectimur, dixit Ariſtagoras Mileſius, vt in Chilone ſcribit Laertius, & tranſcripſit iſtius verbis Suidas. Fuit autem Chilon Demageti filius Lacon genere, cui genti ſumma in loquēdo breuitas tribuitur: docent autem hoc & Chilonis breues ſententiæ, quas Laertius enumerat.

Mercurij typus.

In virum inſigniter eloquentem & omnibus doctrinæ numeris abſolutum quadrabit illud Synesii Cyrenæi ex epiſtola ad Pylamenem, ἑρμοῦ λογίου τύπος, id eſt, Mercurii eloquentiæ præſidis typus ſiue exemplar, ſic autem ſonant eius verba: πρόσειπε παρ᾽ ἐμοῦ πάνυ πολλὰ τὸν σεβασμιώτατον Μαρκιανὸν, ὃν εἰ προλαβὼν Ἀριστείδην ἑρμοῦ λογίου τύπον εἰς ἀνθρώπους ἔφην ἐληλυθέναι, μόλις ἂν ἐτύγχανον τῆς ἀξίας, ὅτι πλεῖον ἐστὶν ἢ τύπος, i. Salutabis ex me pluribus verbis eximium Marcianum, quem ſi ego prior Ariſtide, Mercurii eloquentis typum inter mortales venisse dicerem, non ſatis pro merito illum deſcripſiſſem, quoniam plus aliquāto eſt quam typus. Quin &, ἑρμῆς λόγιος abſque adiūcto prouerbialiter de magnæ eruditionis homine dicitur. Iulianus parabates ad Maximum philoſophum: ἡμεῖς δέ σοι καθάπερ ἑρμῇ λογίῳ τοὺς ἡμετέρους λόγους ἐγχειρίζομεν. i. Nos tibi tamquam eloquentiæ præſidi Mercurio noſtra ſcripta in manus tradimus. Idem ad Iamblichum ſcribens illum nominat: ἑρμοῦ λογίου μαθητὴν, εἰ δὲ βούλει τρόφιμον. hoc eſt, Mercurii eloquentiæ præſidis diſcipulum aut ſi mauis alumnū. Huc reſpexit Nazianzenus in Stelitentice priore in Iulianum dicta, τίς ἑρμῆς σοι λόγιος, ὡς ἂν αὐτὸς εἴποις, τοῦτ᾽ ἐπὶ νοῦν ἤγαγε, i. Quis Mercurius eloquentiæ antiſtes quē admodum tu dicturus eſſes, iſtud tibi in mentem redegit? Quod propterea dicit, quod Mercurium λόγιον frequenter in ſcriptis ſuis inculcaret, eſt autem ita legendū in Nazianzeni codice, pro λόγος.

Non abludit à typi metaphora quod Syneſius τοὺς κακίας χαρακτῆρας nefarios homines appellat velut improbitatis & ſcelerū typos & characteres: & Nazianzenus epiſcopum ſanctę vitæ exemplar, χαρακτῆρα τῆς ἐκκλησίας, i. eccleſiæ typum nominat.

Archigenis indiget.

Archigenis indigere dicitur qui ſanæ mentis compos non eſt. Iuuenalis Satyra 13. Si non eget Anticyra, nec Archigene. Idem Satyra 14. Ocyus Archigenē quære atque eme quod Mithridates Compoſuit. Fuit Archigenes ex Apamea Syriæ magni nominis medicus Romæ ſub Traiano: cuius ſcripta paſſim in teſtimonium vocant Galenus, Aetius, alii. Conſimili figura ἀσκληπιοῦ δεῖσθαι, id eſt, Aeſculapio indigere dixit apud Plutarchum Calliſthenes philoſophus & rhetor, qui in cōuiuio Alexandri Macedonis, cum ingens poculum meraco vino plenum, ordine ad ipſum veniſſet, recuſauit ebibere, dictitans: οὐ βούλομαι πιὼν Ἀλέξανδρον ἀσκληπιοῦ δεῖσθαι, id eſt, Nolo Alexander bibendo Aſculapii indigere, vt in libro De frenāda ira ſcribit Plutarchus, & iterum in prima Sympoſ. decade, vbi lepidius paullo dictum illius argutiusq; repetitur. Nolle ſe Alexandri poculum inaniendo, Aeſculapio opus habere, nam ſcyphus qui in orbem ibat, Alexandro cognominis dicebatur: indicare autē voluit vir prudens, ſe nolle in medicorum manus,

contra-

contracta per temulentiam aduerſa valetudine, ac proinde etiam in præſens periculum conijcere. Aeſculapius è Ioue & Coronide nympha natus, medicinæ ſcientiā ab Api Aegyptio inuentam excoluit diligentius & præceptis adauxit, vt teſtatur Clemens Alexandrinus: Aeſculapio indigere viſus fuit Polemon Laodiceus magni nominis orator, qui articulari morbo grauiter vexat*, Pergami in fano Aeſculapii obdormit, cui eum noctu apparuiſſet Aeſculapius admonens vt ne frigido potu vteretur, experrectus reſpondit, Quid tandem præcepturus eras optime ſi bouem laborātem curares, vt à Philoſtrato ſcriptum eſt. Hermocrates quoque Phocenſis Aeſculapio opus habuit, cum propoſitis illi à Seuero Impera. votis, thus popoſcit, dictaus ſibi à Pergamenuo Aeſculapio Imperatum eſſe, vt perdice vteretur thure ſuffito, vt idem refert. Porro duas fuiſſe Anticyras, alteram in Phocide, alteram apud Malienſes, ſcribit Demetrius Calletianus, vbi præſtantiſſimum veratrum naſci fert fama. Celebratur & Anticireus quidam nomine purgaſſe Herculē hellebori poculo poſt inſaniā, vt commemorat Stephanus: καὶ τὴν μανίαν αὐτηκετ' αὐτὴν ἢ ἀντίκυρα θεραπεῦσαι, hoc eſt, inſaniæ ipſa per ſe anticyra medetur, vt ait Plutarchus lib. De compeſcenda iracundia. Diphilus Comicus apud Clementem Ἀλλὰ μάκαρ ἀήρ δι᾽ ἀκτῶν νεφέων δ᾽ ἀπίπεμψον Αντικύραν. id eſt, At nobis diuinē aer per nubila mittas Anticyram: expiatoriū videlicet pharmacum. Alioqui & ἐλλέβορον, id eſt, elleborum, pro mera inſania vſurpare videtur Nicoſtratus Comicus apud Athenæū ibi: ἀλύσεις, δακτυλίους, ψέλια, ὄφεις, περισκελίδας, ἐλλέβορον. quo loco nominat torques, anulos, monilia, angues, periſcelidas, elleborū velut inſanię inſtrumēta, & ἐξελλεβορίζειν pro veratri purgatione vſurparunt veteres, inter quos Euclides Iābicus poeta ea voce vſus legitur apud Ariſtot. lib. de Poetica, οὐκ ἂν γ' ἐράμενος τὸ κείνου ἐξελλέβορον, i. haud aſſumpturus illius elleborum. Porro non abludit à prouerbio Ariſtophanis illud in Pluto, vbi ait Caryon ſeruus de Pluto, quod viſum recepe-rit: Ἀσκληπιὸν παιῶν᾽ εὐμενῆ τυχών, id eſt, nactus Aeſculapium medicum proprium.

Neſcit aranea ſobolem vt erudiat.

Ἀγνοεῖ δ' ἀράχνη παῖδας ὡς παιδεύεται,
Θρέψασα καὶ τέθνηκε πρὸς τῶν φιλτάτων. i.
Aranea prolem neſcit vt ſuam educet,
Quas namque eduxit, mortis illi cauſſa
ſunt.

Senarii prouerbiales in eos qui malum ſibi ipſi cudunt, molientes quod in ſuum poſtea vertatur incommodum aut exitium. Aranea fœtus ſuos in ſuam ipſius perniciē parit & educat. Citantur à Suida.

Dormienti loquor.

Irriti & fruſtranei laboris ſignificationē habet illud Oreſtis apud Aeſchylūm Agamemnone:

Κωφοῖς ἀυτῶ δὲ καὶ καθεύδουσιν μάτην
Ἄκραντα βάζω, id eſt,
Inclamo ſurdis, irrita Sopitis loquor. Quoties igitur incaſſum laboramus vel orando vel ſuadendo, vſus erit adagionis.

Phryx non minus quàm Spintharus.

Φρὺξ μὴ δὲ ἧττον σπινθάρου. id eſt, Non minus Phryx, quàm Spintharus, De homine barbaro & inelegante, ac ſeruilis conditionis. Spintharus traducitur in Comœdiis homo ineptus, Heracleotes genere, Tragœdiographus, quem propterea fortaſſe proſciderunt vt barbarum quod Heraclea eſſet oriundus, quemadmodum Tito Liuio Patauinitas fuit obiecta. Meminit tamen eius inter teſtimonia Laertius Diogenes. Exſtat in Auibus Ariſtophanis.

Telephus è perula.

Τήλεφος ἐκ πηρίδιος, Telephus è perula, Dici apparet in hominem tenui fortuna, ſed propter nomen aſcititium præclarum, magnos ſibi ſumentem ſpiritus, veluti ſi quis Caroli nomine ſibi placeat quod illud Imperatoris maximi decantatiſſimum ſit nomen. Ariſtophanes. καὶ τοι πρότερόν γ' ἐπτώχευες τήλεφος εἶναι φάσκων ἐκ πηρίδιος. i. Atqui antea mendicabas Telephum te eſſe prædicans è perula ſcilicet. Fuit enim is Telephus mendicus ſtipem queritans, māticam circumferens. Sunt qui referāt hoc ad Telephum Myſorum Regem ab Achille haſta vulneratum, de quo etiam Horatii illud ex arte poetica exponūt quidam. Thelephus & Peleus cum pauper & exul vterque cuius in Acharnenſibus meminit Ariſtophanes Myſi nominatim, eiuſque

ἐκκλ-

ἐκκόμματα, hoc eſt, obſoletas plagulas dari al teri poſtulat Euripidem.

Fumus è ficubus.

Καπνὸς ἀπὸ σύκων. id eſt, Fumus de ficubus, comico luſu vocatur calumnia aut criminatio ſycophantica. Quis neſcit Sicophantas (quo vocabulo delatores cenſentur) nomen habere ab eſu ficuum, quaſi dicas, ficuũ edones. Refertur ab Euſtathio Odyſſeæ duodecimo.

E tragico Comicum drama.

Δρᾶμα ἐκ τραγικοῦ κωμικόν, id eſt, Actus è Tragico Comicus, prouerbialiter à Syneſio vocatur, cum pro triſtibus initiis lætus ſuccedit euentus, præſens exitiũ incolumi ſalute commutatur, ſic enim inquit in longa illa ad Enoptiũ epiſtola, τοῦτό σοι δρᾶμα ἐκ τραγικοῦ κωμικὸν ὅ, τι δαίμων ἡμῖν ἀνήρμοσε, κἀγὼ τοῖς πρὸς σὲ γράμμασι, id eſt, Hanc fabulam è Tragica Comicam & fortuna nobis concinnauit, & ego meis ad te litteris inſerui. Heliodorus lib. 7. εἰς κωμικὸν ἐκ τραγικοῦ τὸ τέλος κατέστρεψε, id eſt, Exitus cataſtrophem habuit è Tragica Comicam. E' diuerſo dixit Agathius Scholaſticus Epigramma lib. 7.

Καὶ τραγικοῖς ἀχέεσσι τὸ κωμικὸν ἔργον ἀμείψας. id eſt,
Comicum at is luſum Tragica feritate reponens.

Nemo non nouit tragœdiam in neces, ſuſpendia, exilia, aliaſque calamitates deſinere, contra Comœdiam nuptias plerunque & optatos habere exitus. Alioqui τραγικὸν pro triſti & vitæ periculo coniuncto poni ſolet, vt apud Philoſtratum in Ariſtide. πῶς ἄν τις ἀσφαλῶς κινδυνευμένας τὰς τραγικὰς ἐννοίας μεταχειρίσαιτο, id eſt, qua ratione quis ſecure tractare queat periculoſas & Tragicas ſententias. Item pro ſupercilioſo & ſuperbo Plutarchꝰ in Lucullo, τὸ φρόνημα τραγικὸν καὶ ὑπέρογκον, id eſt, faſtus tragicus & intolerabilis. Nazianzenus in epiſtola ad Anyſium, ἀλλ' οὐκ ἦν οἶμαι πράττοντα τραγικῶς, πανηγυρίζειν κωμικῶς. id eſt, Non licuit arbitror, Tragice habentem, Comice ludere, quod ipſum vice prouerbii poterit vti, quando aliquis grauibus moleſtiis implicitus excuſat ſe, cur minus lætus ſit aut iocis ludat. Cui germanum eſt illud Syneſii libro De prouidentia. ὥστε πολλάκις τραγικὴ παννυχὶς εἰς κωμῳδίαν ἀπετελεύτησε. i. Ita ſæpenumero Tragica pernoctatio in Comœdiam deſinit: quo voluit innuere pernoctes debacchationes dirum & infelicem exitum minantes, ſæpe in riſum deſinere. Aelianus πάσχειν τραγῳδίας ἄξια. i. & Tragœdia digna pati, dixit, pro diras calamitates incurrere, at Plutarchus Luculli vitam ἀρχαίαν κωμῳδίαν nominat, i. antiquam Comœdiam, quod poſt militares & actos in repub. labores, deliciis luxuiq; ſe totũ dediderit, quemadmodum Comœdia poſt initia dura, in lætum finem deſinit, & nuptias plerunque.

Thymo nemo veſcitur, vbi adeſt caro.

Οὐδεὶς κρέως παρόντος ἐσθίει θύμον. id eſt, Carnes vbi adſunt, nemo veſcitur thymo. Prouerbialis ſenarius ex Antiphanis facetiſſimi poetæ comœdia, cui nomen eſt Paræmia, quod prouerbiis ſcateat, Athenæo teſtante. Nemo libenter egeſtatem ſubit, modo liberius viuendi ratio ſe oſtendat: optima quã tenuia munera libentius quiſque ſequitur: menſæ opiparę famelicus aſſidere mauult, quã tenue ſalinũ illingere.

Canina victitans, cynocephalum oppugnat.

CLEON apud Ariſtophanem in Equitibus, ad fartorem inquit:

Κυνὸς βορὰν σιτούμενος, μάχει σὺ κυνοκεφάλῳ. id eſt,
Eſca canina veſcens, pugna prouocas canicipitem.

Prouerbiali figura dictum torqueri poteſt in eos qui gregales ſuos eiuſdem factionis & inſtituti, ſcriptis impetunt. Cõtrarium huic eſt vulgare diuerbium. Aues concolores plerumque vna volitant, quo innuitur conſenſus hominum, idem vitæ genus, eadem ſtudia, eoſdem mores ſequentium. Cõcordat cum hoc adagio vetus dictum cuius pane veſcor, eius verba molior: æqua nãq; ratio eſt nos illi non aduerſari amico, qui nos fouet, omniq; ope & opera res noſtras promouet, aqua pręclara nos mutuo demerendi ratione qui diſcedunt, næ illi ferinã immanitatem æmulantur. Quiſquis ergo aduerſus ſui ordinis hominem verbis aut ſcriptis inſurgit, is Canina eſca veſcẽs, Cynocepha-

nocephalum adoritur. Sunt autem Cynocephali quaſi Canicipites dicas, genus hominum, ſi non potius animalium, capitibus caninis, pro voce latratum edentium, vt libro 7. c. 2 Plin. & ex eo tranſcripſit Auguſtinus de ciuitate Dei 6.

Ex eodem præſepi.

Ἐκ τῆς αὐτῆς οἱονεὶ φάτνης ἐδηδοκότες, id eſt, Ex eodem quaſi præſepi ediſſe dicuntur prouerbiali ſchema qui eandem opinionẽ hauſerunt, eodem in ludo docti, iiſdemq́; imbuti præceptis. Eunapius, ni fallimur, apud Suidam de Epicureis loquens: Μεσσήνιοι δὲ ἐν Ἀρκαδίᾳ τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς οἱονεὶ φάτνης ἐδηδοκότας ἐξήλασαν, λυμεῶνας μὲν εἶναι τῶν νέων λέγοντες. id eſt, Meſſenii qui in Arcadia ſunt, ciuitate pepulerunt quotquot ex eodem veluti præſepi paſti fuerant, iuuentutis, corruptores eos eſſe dictitantes. Sentit de iis qui Epicuri peſtiferam ſectã mordicus ſequebantur. Tracta ſimilitudo à iumentis quæ communi pabulo ex eodem præſepi paſcuntur. Non abſimile eſt illud Petronii Arbitri de eloquentiæ ratione, Sed omnia quaſi eodem cibo paſta, non potuere vſque ad ſenectutem caneſcere.

Laconice cenat.

Λακωνικῶς δειπνεῖν, id eſt, Laconice epulari pro frugaliter & cibis parum exquiſitis vti prouerbio dicunt Græci. Diphilus apud Athenæum lib. 2.

Δειπνεῖ δὲ καταδὺς, πῶς δοκεῖς, Λακωνικῶς, Ὄξους δὲ κοτύλην, id eſt, Cœnat larem intra, qui putas Laconice, Heminã aceti. Laconũ in victu frugalitas à Plutarcho in vita Lycurgi celebratur, quippe apud quos exoticis mercimoniis locus non erat, laudatur & à Critia κώθων Λακωνικὸς, fictile poculum Laconicum, quo vtebantur.

Fabilibus victitat.

Κυρήβια ἐσθίειν. id eſt, Fabilibus victitare dicitur prouerbialiter homo ſordidus, qui præ nimia parſimonia quoſuis cibos eſitat, vt impenſis parcat. Cratinus Comicus citante Etymologici auctore: Δακὼν ἔχων τὸν πρωκτὸν, ἅτε κυρηβιεσθίων. proſcindit hominem agreſtem & auarum, vel inde, quod fabarum recrementis veſceretur. Sunt autẽ κυρήβια proprie τὰ ἀποβράσματα τῶν κυάμων. i. fabarum furfures & repurgamenta, quæ Pliniano vocabulo fabilia vocari poſſunt.

Murus Semiramidis.

Σεμιράμιδος τεῖχος, id eſt, Semiramidis murus prouerbiali figura effertur à Syneſio in epiſtolis pro re inuicta & ineſpugnabili: παραπέτασμα γὰρ ἡμᾶς ἀπετείχιζε, καὶ τοῦτο ἐῤῥωμένον ὂν πάλαι, διεῤῥωγότες ἱστίου τεμμάχιον, σωφρονοῦσιν ἀνθρώποις τὸ τεῖχος τὸ Σεμιράμιδος. id eſt, Cortinæ intergermæ, qua viri à feminis ſecluſi eramus, vicem obtinebat, veli paullo ante diſciſſi validum ſegmẽtũ, temperantibus hominibus murus plane Semiramidis. Semiramis vernæ regii pellex fuerat, poſtea Nino potentiſſimo Aſſyriorum Regi amoribus illius illaqueato innupſit, tantumq́ue potuit apud maritũ illex feminæ philtrum, vt poſtulanti concederet vnius diei Imperium, id namque popoſcerat vt liceret ſibi diem vnum regali in ſolio præſidere, diadema capite præferre, iuraque daret annuente rege iubenteque cunctos illi eſſe obſequentes, primis imperiis modeſte vſã ſatellitum periculũ fecit, quos dictis morigeros experta nihilq́ue tergiuerſantes, Ninum maritum comprehendi primo mandat, mox vinculis aſtringi, tandem etiam obtruncari: quo peracto facinore Aſiæ rerum potita fuit, & Babylonem decantatiſſimam vrbem à Nino conditam, vel, vt Ioſephus vult, inſtauratam muris validiſſimis cinxit, quorum altitudo pedes ducenos, latitudo quinquagenos æquaret, in ſingulos pedes, ternis digitis menſura ampliore, quam noſtra, vt auctores ſunt Plinius & Strabo. Murus ergo Semiramidis pro validiſſimo præſidio & indubitato munimento parœmiace accipitur. Haud ſcimus an ad iſtud adagium adluſerit Horat. vbi ait: Hic murus aheneus eſto, eo quod fabricati à Semiramide muri portas habuerint ahenæas, certe vtriuſque idem ſenſus eſt. Conuenit eum hoc illud Nazianzeni de Baſilio dictum γίνεται τοῖς μόνοις τεῖχος ὀχυρὸν καὶ χαράκωμα. id eſt, Fit iſtis murus validus & vallum quoddã. Poteſt huc referri & ἀδαμαντοπέδιλος κίων, quaſi adamante reuinctam columnam dicas, pro firmiſſimo munimine, quo Pindarus vſus eſt.

Grania bina gerit, & innumeros oculos.

Versvs eſt hexameter Cratini ab Hepheſtione

ſtione citatus ex Fabula cui titulus πανόπτα, veluti cuncta intuentes:

Κράνια δισσὰ φορεῖ, ὀφθαλμοὺς δ' οὐκ ἀριθμητοί. id eſt,

Crania bina, oculoſque gerit numerum ſugientes.

Qui competit in cordatum hominem & prouidum, magno ingenio prædium & mira ſagacitate futura proſpicientem. Du ctum opinamur ab Argo, quem oculeum totum nominat in Aulularia Plautus.

Os duodecim ſalientium.

Δωδεκάκρουνον στόμα quaſi duodecim ſalientium os, prouerbiali figura extulit Ioannes Zezes, de homine lacteo eloquentiæ fonte manante, quod de Tito Liuio dixit Hieronymus, ſic enim ait:

Οὐδὲ δωδεκάκρουνον ἔχομεν στόμα, καθάπερ ὁ κρατῖνος id eſt,

Neque vero nobis eſt duodecim ſalientũ os, vti Cratinus inquit.

Vſus ita eſt & Philoſtratus de Dionyſio Mileſio loquens, quem nonnulli laudantes, δωδεκάκρουνον στόμα, duodecim ſcatebrarum os nominabant. Verſus Cratini Comici hi ſunt:

Ἄναξ ἄπολλον τῶν ἐπῶν τῶν ῥευμάτων
Καὶ χᾶσι πηγαὶ δωδεκάκρουνον στόμα,
Ἰλισσὸς ἐν φάρυγγι, τί ἂν εἴποιμι. id eſt,

Apollo, fontes verborum puri licet
Salientibus bis ſex os occupent
Iliſſus impleat fauces, quid eloquar?

Metaphora ſumpta à fonte Callirhoe Athenienſi, quem à duodecim ſalientum ſcabris δωδεκάκρουνον indito nomine vocarũt Triginta tyranni, antea à nouena ſcaturigine per nouem tubulos manante ἐννεάκρουνος etiam dictus: vnde nouis nuptiis lauandis aqua petebatur, puero gentili lauacrũ geſtante, quem ab officio λουτροφόρον vocabant, quemadmodum ſcribunt Iulius Pollux libro tertio, & auctoritate Philoſtephani Harpocration: de quo fonte loqui etiã Vitruuium lib. 8. c. 3. puto, vbi ſic ait, Ibi (de Athenis ſermo eſt) cum ex eiuſmodi locis & fontibus & in ἄστυ & ad portum Piræum ducti ſunt ſalientes, è quibus bibit nemo, ſed lauationibus & reliquis rebus vtuntur. Porro illud ipſum etiam quod ſequitur: ἰλισσὸς ἐν φάρυγγι, id eſt, Iliſſus in faucibus, prouerbii vicẽ obtinet, de eo, qui locuplete rerum ac verborum ſcatebra affluit, quandoquidem Εἰλισσός, (ſic enim potior lectio habet) id eſt, Iliſſus Athenarũ fluuius limpidus admodum celebratur, in cuius ripis Orithyam à Borea raptam fabulantur, & quem Muſis, quas ab amnis nomine εἰλισσιάδας nominat, ſacrum eſſe ſcribunt Pauſanias, & Stephanus.

Quaſi Nauplius Capharco rediens.

Ὥσπερ ναύπλιος ἀπὸ τοῦ καφηρέως ἥκων, i. Quaſi Nauplius Capharco rediens.

De homine immani & horrificam ſpeciẽ pſerẽte, ita vſurpauit Dion Chryſoſtomus in Euboico: μικρὸν δὲ δεῖν, ὥσπερ οἶμαι τὸν ναύπλιον ἐρεῖν ἀπὸ τοῦ καφηρέως ἥκοντα. id eſt, Meu propemodum corripior, quaſi, vt arbitramur, Nauplium ſuſpectans à Caphareo redeuntem, loquitur de ruſtico vili penula & auino vellere amicto, qui extra vrbis commercia ruri abditus in ſeceſſu delituerat. Nauplius Palamedis pater indignã filii necem grauiſſime ferens, cum vltionis repulſam in caſtris ad Troiam tuliſſet, mala varia excogitauit aduerſum Græcos, ſtupris excidiiſq; regnorum filii morte vltus, claſſem Troia capta reducem in Caphareo aſperrimo Euboiæ monte excitata pyra, in litus ſcopuloſum & naufragum pellexit: ex quo facto diritas hominis facile elucet qui tot hominum millibus innoxiis auctor mortis exſtitit. Ammianus libro 22. Caphareus Euboicus ſcopulus, vbi Nauplius Palamidis claſſem concidit Argiuã. Citat Sophoclis verſiculum Ariſtides:

Πόσας ναυπλίου πάγας ὑποπτεύεις. id eſt,

Quot Nauplii ignitas tendiculas.

Tela araneæ.

Ἱστὸς ἀράχνης, id eſt, Araneæ tela, pro re friuola & parui momenti, prouerbialiter accipitur apud Theodoretum Cyri epiſcopũ lib. de prouidentia ſexto: τὴν ὑπ' αὐτῶν πλακεῖσαν κατηγορίαν, ἱστὸν ἀράχνης ἀποδείξομεν. id eſt, Accuſationem ab illis contextam, araneæ telam eſſe oſtendamus, hoc eſt, nihilo fortiorem quam ſit caſſis araneæ, inualidã nimirum & inanibus argumentis conſutam. Futiles ergo rationes & infirmas, ἱστὸν ἀράχνης, id eſt, araneæ caſſes vocabimus appoſite, quod eos quidquid illabitur facile diſcindat. Proclus Conſtantinopolitanus Epiſcopus: πλέκοντες συλλογισμοὺς ἀράχνης ἀσθενεστέρους.

ἀραχνίων. id eſt, Terentes Syllogiſmos aranearum telis fragiliores, & iterum: οὗτος ἴσον ἀράχνης ὑφάσματι οἱ ταῦτα λέγοντες. i. Qui iſta dictitant, reuera telam araneę contexũt. Nazianzenus in carminibus:

Ἴσον ἀραχνείοις νήμασιν αἰὲν ἔχειν. id eſt, Ducere arachnæis ſtaminibus ſimilem.

Thales quoque Soloni legum latori dixiſſe memoratur, vanam operam ab illo inſumi, ὅτι τοῖς ἀραχνίοις νήμασιν ἐοίκασιν οἱ νόμοι, &c. quoniã araneæ caſſibus ſimiles eſſent leges, quod a potentioribus ſoluantur.

Amiſit vrbem, & pugionem recepit.

Πόλιν ἀπολωλεκώς, τυρόκνηστιν εἴληφεν. id eſt, Amiſſa vrbe recepit pugiunculum. Prouerbium eſt in eum qui pro luculenta quam fecit iactura, exiguum quid reportat: veluti ſi negociator pro mercibus opulentis ad Indos ſpe diuitis lucri miſſis, vilem tegeticulam referat. Callippus, qui occiſo per inſidias Dione Syracuſarum tyrannidem inuaſit, non multo poſt quam imperium ſuſceperat, ad occupandam Catanam vicinum oppidum profectus, vrbis Syracuſanę imperio excidit: qua accepta calamitate, prouerbialem verſiculum hunc exclamauit:

Πόλιν ἀπολωλεκὼς, τυρόκνηστιν εἴληφα. id eſt, Pugiunculum recepit, vrbem perdidit.

Refertur à Plutarcho in vita Dionis. Eſt autẽ τυρόκνηστις pugiunculi ſiue cultelli genus ſcalpendis caſeis comparatum, ſi vocis etymon ſpectemus παρὰ τὸ κνίζειν ἐκ τυρὸς.

Nauſiclidis ſolitudo nec ver nec amicos.

Ναυσικλείδης ἐρημία μήτε ἔαρ, μήτε φίλους ἔχει. id eſt, Nauſiclidis ſolitudo neque ver, neque amicos habet. Dici prouerbiali ſpecie autumo de homine cunctis vitæ præſidiis atq; adiumentis deſtituto. Apparet natum à Nauſiclide quopiam qui ſeceſſerit ſolitarium in locum ob omni humano cultu alienum.

Labra, non palatum rigat.

Χείλεα μέν τ' ἐδίην', ὑπερώην δ' οὐκ ἐδίηνε. id eſt, Labra quidem rigat, ac nequit humectare palatum.

Extat apud Homerum Iliados 22. de Andromache, cui necem mariti Hectoris lugẽti, ad pellendum ex animo mœrorem poculũ oblatum erat, quod dolor non paſſus eſt altius deſcẽdere. Trahi põt elegãter ad vſum prouerbialem, qd indicat ibi & Euſtathius; in eũ qui exiguum munuſculum largitur, quod humectandis quodammodo labris cedat aſperginis vice, nequeat tamen oris platum imbuere, hoc eſt, vel animum explere, vel præſenti neceſſitati mederi. Competet & non abſurde in pollicitatorem ſtrenuũ qui verbis aureos tantum non montes polliceatur, diues nimirũ promiſſis, quibus cor homini ſalire faciat, nihil tamen aut perparuum præſtet: eſt autem ὑπερώη, aut, vt in manuſcripto Euſtathio ſcribitur, ὑπερῷον, oris cœlum conuexum, quod palatum vocamus.

Embarus es.

ADAGIVM iſtud non inficior annotatũ eſſe ab aliis, attamen diuerſo plane ſenſu & origine expoſitum, neque enim de vecordi & deliro, ſed e diuerſo de callido atq; ingenioſo dici obſeruatum eſt. Refert namque Pauſanias vel ex eo Euſtathius in Bœotia, Embarum quendam ingenii dexteritate vel potius felici aſtutia ſortem oraculi hoc pacto eluſiſſe. Athenienſes vrſam, quæ in fanũ Dianæ Munychiæ, a Munycho Pyræi regulo ſic nuncupatæ, irruperat, occiderant (in Fauorini codice κακωθεῖσαν ſepone, ἀναιρεθεῖσαν) animal illius numini ſacrum: qđ factum conſecuta mox fuit peſtis, quantum demum ceſſaturam oraculo cecinit Apollo, ſi quis Dianæ filiam immolaſſet: itaq; Barus quidã ſiue Embarus, id ſe factuũ cum Athenienſibus pepigit ea conditione, vt generi ſuo gentilium quodãmodo & hæreditarium ſacerdotiũ deferrent, communi omnium conſenſu, quod & factũ eſt: at ille vafro conſilio gnatã de more comptam velut victimam mactaturus, in adyto (quo præter ſacerdotem acceſſus nulli patebat) abſcõdit, & capram filiæ ornamentis indutam, illius loco, immolauit: Atque inde prouerbii occaſio manauit, vt catum hoĩem & callido cõſilio aliis imponentem Embarũ vocitarent. Conuenit prorſus cũ adagio, Theſſalicum ſophiſma, quod ſimili de cauſſa natum eſt, nã Diotimo Theſſalo (quem alii Aratũ nominant) expeditionem ſuſcepturo oraculũ præceperat, vt caueret necubi hoſtes illum anteuerterent opimioribus votis vſi: ſic ille ſuperare hoſtes prælio feſtinans, Apollini καταιβίῳ, ceu manium pręſidi vel expeditio

nis auctori, perſolututum ſe voluit cētumuirale ſacrum, ſed victoria potitus, & votiua ſacra perſoluturus, comperendinādo ita diē de die exemit, vt in plures annos votis ſuis illuſerit, dictitans humanas victimas Deo nō conuenire, religioniq; omni repugnare. In hunc ferme modum ſcribunt Euripidis commentaria, in Phœniſſas, in nomine ſolo diſcrepat Euſtathius ex Pauſania & Suida.

Etiam e vite rubus naſcitur.

Κἀξ ἀμπέλου βάτος φύεται. id eſt, Etiam e vite rubus naſcitur, Prouerbium eſt quoties indicare volumus a nequam patribus, bonæ frugis liberos; ex indocto magiſtro, diſcipulum eruditum: e ſtolidis, interdum cordatos naſci Gregorius Nazianzenus ex oratione Athanaſio Alexandrino dicta: φύεσθαι δὲ ἀμπέλῳ βάτον ἠκούσατε, καὶ ἰούδας τῶν μαθητῶν εἷς ὁ προδότης. id eſt, Audistis vero etiam e vite rubum oriri, & inter diſcipulos vnus extitit proditor ille Iudas. Huic contrariū eſt quod de Eutherio dixit Marcellinus libro 16. qui Armenus natus gente truculenta & improba, iuſti conſilii plenus fuit, & cum ſpado eſſet, nihil efferatis eunuchorū moribus conſonum habuit ſic autem ait. Sed & inter vepres roſæ naſcuntur, & inter feras non nullę miteſcunt. Innuens nullam tam barbaram eſſe gentem & ab humanitate omni alienam, quin bonos aliquos producat, ſic Scythia Anacharſin protulit inſignem philoſophum, Cappadocia improbitate morum infamis Baſilium illum vere magnum, Gregorium Nazianzenū, & Aretam Capadocem cuius in Apocalipſin extat commentarius, alioſque præclaros ſcriptores dedit.

Fronti ocream, tibiæ galeam applicat.

Vbi præpoſtere omnia fiunt, & quæ in poſtremum locum reſeruari deberent, primore in parte velut acie collocantur, & e diuerſo, protſus quod dici ſolet ὕστερον πρότερον. vti licebit adagio illo Lucianico in libello de errore in ſalutatione commiſſo: ὥσπερ ἄν εἴ τις κνήμῃ τὸ κράνος, ἢ περὶ τῇ κεφαλῇ τὰς κνημῖδας ἐπίσειτο, id eſt, Non aliter quam ſi quis tibiæ caſſidem, aut capiti ocream adaptet. & alibi: τὸ πρῶτον ἔμπισον, πρῶτον λεγέσθω, κἂν ὅτῳ τύχῃ, περὶ τῷ μετώπῳ μὲν ἡ κνημὶς, περὶ τῇ κνήμῃ δὲ αἱ κόρυς. id eſt, Quod primum occurrit, prius dicatur, & ſi vſus ita ſerat, fronti ocrea, tibiæ galea applicetur, innuens vt quidq; in dicendo obuium eſt, ita nulla habita, ordinis ratione inſeredū eſſe.

Muſarum fauus.

Μουσῶν ὄχλος ... id eſt, Fauus Muſarum propitiarū, Dicetur non inuenuſte de omnibus numeris abſoluto & carminis elegantia nulli ſecundo poeta. Dictum eſt poetæ cuiuſpiā de Sophocle, vt refert Philoſtratus Iunior in Iconibus, quamquā ibi corrupta voce ... legitur. Conſtat autem Sophoclem ob carminis ſuauitatem μέλιτταν velut apem fuiſſe dictum, & νέαν σειρῆνα. i. Sirenem nouam. Fauus melis dulciſſimus eſt. Huc trahi poteſt illud Ariſtophanis: μέλιττα μουσῶν, χαρίτων θρέμμα. i. Apis Muſarū, & Charitum deliciæ, de erudito viro.

Annum in menſem contrahis.

De impetioſo homine quiq; in republ. omnem paginam, omneſq; partes ſibi ſumit, & arbitrio ſtatuens atq; immutans quidquid lubitum eſt, aptiſſime effertur ſenarius ille Philippidæ Comici quem in Demetrio citat Plutarchus:

Ο τὸς ἐνιαυτὸν συντεμὼν εἰς μῆν᾽ ἕνα. id eſt, Annum integrum qui contraxit in menſem vnicum.

Natum a Stratocle Athenienſi qui Demetrio victori adulans decreto ſanxit, vt Martinum menſem, Nouembrem dici ſciſcerent vt myſteria Iacchi, quæ hoc menſe enim ſtatis nundinis celebrari ſolebant, Martio mēſe fierent iam Nouembris agnomē adepto, in gratiam Demetrii. Qui ergo ordinem conſuetum in rebus pro lubito commutat, ſcite dicetur, Annum in menſem contrahere. Videtur & non male quadrare poſſe in abbreuiatorem, qui prolixe & ad faſtidium vſque multis libris conſcripta, in compendium contrahit, quomodo operoſam & prælongam Trogi Pompeii hiſtoriam in epitomen concinnam redegit Iuſtinus.

Neronianas thermas refrigerat.

De inſulſo homine in quo nihil eſt venuſtatis, nihil Mercurialis ſalis, dicetur elegāter illud Epigrammatarii, Neronianas refrigerat thermas, extat autem lib. 5. de Sabineo oratore inepto & frigido:

Si temperari balneum cupis feruens,
Fauſtine, quod vix Iulianus intraret.
Rogo, lauetur hic rhetor Sabineus,
Neronianas

Neronianas is refrigerat thermas.

Tertium verſum ex vetuſto manuſcripto codice paullo aliter lego quã in impreſſis codicibus legitur. Apparet autẽ thermas Neronis feruẽtiſſimas fuiſſe, quarũ fornicum veſtigia adhuc hodie viſuntur Romæ prope ædem S. Euſtachii quarum mentio fit apud eundem libro 7.

Quid thermis melius Neronianis.

Eſt modus matulæ.

PROVERBIALIS eſt epigraphè e Satyris Menippeis Varronis apud Nonium Marc. quę admonet ſeruandum eſſe in poculis modũ, neq; ad ſatietatem vſq; ingurgitandum. Vitandum enim omni in re eſt, quidquid nimium eſt. Hinc facete dictum fuit a Prerello quodam, qui interrogatus quidnam de Bœotiis ſentiret, reſpondit, quid aliud quã quod idem ſonarent dolia, ſi voce eſſent prędita. Inſcriptio autem ita habet. Varro: Eſt modus matulæ, περὶ μέθης, id eſt; de temulentia: ſolet enim primo loco adagium aut diuerbium ponere, tum ſubiicere libri argumentum.

Muſæi pathichiſſimi libelli',
Qui certant Sybariticis libellis.

Delphinum patina non capit.

Οὐδὲ λεκάνη δελφῖνα χωρεῖ, id eſt, Non capit Delphinum lanx eſcaria. Dictum fuit arrogans, Græci ſupercilii plenum, Amphicratis Athenienſis rethoris, qui Seleuciam Tigranis regiam veniẽs profugus, rogatus ab oppidanis vt oratoriæ artis profeſſionem illic ſuſciperet, indignanter eos reiecit dicterio haud dubii faſtus indice, ὡς οὐδὲ λεκάνη τὸν δελφῖνα χωροίη, hoc eſt, quod neq; patina delphinum caperet, reſpuens, eos velut indignos qui tanti oratoris vocem audirẽt. Delphin piſcis cetaceus ac proinde magnæ molę corporis, vt omne Cetaceorũ genus, maior eſt, quam vt lance aut catino contineatur. Trãsferri poteſt ad ingenium quod tenue & exile altiſſimorum myſteriorũ & reconditarum diſciplinarum capax non eſt. Extat autem dictum ſuperius apud Plutarchum in Lucullo.

Sol non inuidet veſperę.

Ἥλιος ἑσπέρᾳ μὴ φθονεῖ. id eſt. Nõ inuidet ſol veſperę: Qui aliquo in artificio præ ceteris excellit, nihil derogatum ſuæ exiſtimationi putat, ſi tenuibus aliqd ex arte ſua accedat lucelli: εἶτα οἴει ἥλιον ἑσπέρᾳ φθονεῖν, ἢ μέλλειν αὐτῷ εἴ τις ἐστὶν ἀστὴρ ἄλλος ἐν οὐρανῷ; hoc eſt, Deinde exiſtimas ſolem veſperæ inuidere, aut illũ curare ſi qua ſit alia ſtella ĩ cęlo? Verba ſunt Philagri ſophiſtę apud Phil. Homerus ſolẽ exoriri dicit, at non itidẽ ſtellas:

ἠέλιος δ' ἀνόρουσε λιπὼν περικαλλέα λίμνην. i.
Exoritur Titan linquens maris humida ſtagna.

Semel in laqueum vulpes.

Ἅπαξ ἡ ἀλώπηξ εἰς πάγην.

Vulpes ſemel laqueum ſubit.

Iambicus dimeter prouerbialis de aſtutis hominibus quos haud procliue eſt poſt primum errorem irretitos tenere: ſemel expertus quantũ opum hauriant lites, quantũq; moleſtiarum pariant litium laqueos declinat, & cum piſcatore ictus ſapit poſt liminio. Prudentis non eſt denuo eundem in lapidem pedem offendere: Coniugii turbas repetentem naufrago comparat. Græcum epigramma, iam ſecundo pelagus tentãti. Annotat Suidas etiam aliter efferri: ἀλλ' οὐκ αὖθις ἀλώπηξ. Non iterum vulpes, vt ſubaudiatur εἰς πάγην, in laqueum.

Pugna conſilia ſcindit.

Μάχη ἐπιμήδεα χείρει, id eſt. Conſilia abrũpit pugna. Hemiſtichium prouerbiale, quo ſignificatur non ſolum in prælii conflictu, vbi ad manus vtrinque ventum eſt, ſæpenumero recte prouiſa conſilia turbari & inutilia reddi, verumetiam, in quauis contẽtione animi impetum & acrimoniam retundi atque hebeſcere. Acrior in diſputãdo altercatio ſępius cõfundit ingenium, memoriã obliterat, & præcogitata argumentorum arma prorſus extorquet e manibus, induſtriãq; expectorat. Extat apud Heſychium.

Megabyzi ſermones.

Μεγαβύσιοι λόγοι. id eſt, Megabyſia dicta, prouerbiali ſchemate dicuntur ſuperba & inſolentius ac velut elato magnumq; ſpirante animo dicta, quaſi μεγαφύσιοι, cuiuſmodi Thraſonica apud Romanas aures vocitantur. A Megabyzis ſatrapis regis Perſarũ, in quo genere hominum ferocia plerumque & impotens ſupercilium ſpectatur, nata parœmia. Megabyzi meminit non ſemel Herodotus. Sic Megabocchum appellat Cicero Pompeium haud vano inſolentiæ ſingularis conuitio, quod Bocchum Africę potẽtem regem faſtu tyrannico imitaretur.

Quo curris potius quam ad ephebum?

Ποῖ τρέχεις, ἢ ἐπὶ τὸν ἔφηβον; id eſt, Quo curris potius, quam ad ephebum? De Apollonio Tyaneo dictum fuiſſe, prouerbiiq́ue honorem ſortitum teſtatur Philoſtratus lib. I. cõmentat. de eius Philoſophi vita, idq́; ex oraculari reſponſo, quo Aeſculapius per flaminem ſuum profeſſus fuerat ſe gaudere ſub Apollonii ephebi teſtimonio valetudinem priſtinam hominibus reſtituere, quæ fama illico ita paſſim apud Cilices finitimosq́ue populos inualuit, vt eos qui ad Aeſculapiũ voti cauſſa, aut valetudinis ergo proficiſcerentur, percontari ſoliti fuerint. ποῖ τρέχεις, ἢ ἐπὶ τὸν ἔφηβον, id eſt, Quo abis potius quam ad ephebum? volentes innuere, nil opus eſſe peregrinationem ſuſcipere, cũ votis abunde ſufficere poſſet præſens Apollonius tũ pubertatis annos ingreſſus. Libuit iſtud docere, quoniam alii dicat parum liquere, quid ſibi velit Ciliciũ iſtud adagiũ. eoq́; magis q́d exiſtimet ab oraculo Apollinis, quo feſtinabatur vndiq́ue ſumptũ eſſe. Cur autem non ſimiliter vt ille verterim, Quo properas, num ad ephebum: nequis temeritatis me inſimulet, ratio reddenda eſt, quod apud Græcos eã vim habeat coniunctio ἤ, vt vel comparatiui virtutem includat vel ſubauditi dictionẽ μᾶλλον poſtulet, quomodo & poſitiuo gradui idem apud illos familiare eſſe ſolet: id quod exemplo vno atq; altero conuinci poſſit. Homerus Iliad. primo: βούλομ᾽ ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι. i. populum eſſe ſoſpitem volo potius quam extingui.

Manſum male reiicias.

CITAT Suidas ex Ariſtophanis Equitibus trochaicum hunc acatalecticum vt prouerbialem:

Εἶτα φαύλως ὥσπερ εὗρες, ἀποβάλοις τὴν ἐνθέσιν. id eſt,

Manſum reiicias male, quod reperiſti nõ bene.

Oſtendit idem, quadrare in eos quibus præter exſpectationem faciliter & ex animi ſententia aliquid ſuccedit, eius enim hæc ſunt verba: ἐπὶ τῶν παρὰ προσδοκίαν εὐδοκιμηκότων. nam laboribus aliquid acquirere, ſtudium & propenſam hominis voluntatem atque induſtriam teſtatur, ac temere inueniſſe fortuitum eſt nec induſtriæ laudẽ meret. Quo loco Suidæ codex mendoſus eſt, atque ita emaculandus, ὥστις αὐτοῦ τοῦ εὑρόντος γνώμης ἔργον pro καὶ τῆς τοῦ. Dictum eſt autẽ ab equitum cœtu in Cleonem, qui rerum ad Pylum feliciter geſtarum gloriam ad ſe trahens, in Prytaneo reipub. impendiis vt aleretur, obtinuerat. Competit ergo in eũ qui facinus aliq́d nulla ingenii ſagacitate aut prudentia peregit, ſed temere, magnamq́ue laudis partẽ inde velut ſingularis induſtriæ teſtimonium quærit:

Εἶτα φαύλως ὥσπερ εὗρες, ἀποβάλοις τὴν ἐνθέσιν. id eſt,

Reiicere vt mãſum ſic poſſis, vt es adeptus improbe.

Lepus leonem trahit aureo laqueo.

Ἕλκει λαγὼς λέοντα χρυσέῳ βρόχῳ. id eſt,

Lepus leonem retho ductat aurea.

Senarius eſt prouerbialis cuius in largitiones & munerum corruptelas vſus eſt. Natũ dicteriũ a quodam lagophthalmo (ita medici nominant eum qui palpebris hiantibus leporum more indormit) qui principem datis muneribus corrumperat.

Proteruia ignominiam præcedit.

Συντριβῆς προηγεῖται ὕβρις. id eſt, Proteruia ruinam præcedit: qui integer eſt ſceleris calamitoſam ignominiam non incurrit neque capite aut fortunis oppugnatur iuxta vulgare dictum, qui non peccat, non luit in ære: culpa enim damnoſa eſt. Meminit huius prouerbii Nazianzenus in eadem inuectiua: καὶ πρὸ μὲν συντριβῆς ἡγεῖται ὕβρις, ἡ παροιμία καλῶς φησί, πρὸ δὲ δόξης ταπείνωσις, ἢ ἵνα σαφέστερον εἴπω ὕβρει μὲν ἕπεται συντριβή, ταπεινώσει δὲ εὐδοξία. id eſt, Præcedit ruinam proteruia, vt præclare loquitur parœmia, & gloriam humiliatio, aut clarius dicam, Proteruiam comitatur ruina, humiliationem gloria. Συντριβὴ capitis diminutio vocari poteſt iuriſconſultorum vocabulo, cum alicuius fortunę & ſtatus affligũtur atteruntur q́;.

Ventura per dioptram proſpicis.

DE cordato homine qui ſagaciter odoratur & præuidet imminens periculum, appoſite dicetur illud Piſidæ:

Ταῦτα πρὸ πολλοῦ τῇ διόπτρᾳ συνβλέπεις. i.

Hæc ante multo per dioptram proſpicis.

Senarius eſt iambicus, Tranſlatio petita ab inſtrumento geometrico quo explorant

turrium

turrium & propugnaculorum altitudinem librato per foramen viſu, quod Greci à perſpiciēdo διοπτρα & διοπτρεύειν vocāt. Quiſquis igitur propria induſtria rei euentum præſagit, Ingenii dioptra rerum exitum ꝓſpectare dicetur.

Caprarum nomina.

Αἰγῶν ὀνόματα, id eſt, Caprarum nomina: prouerbium effertur de re friuola & inutili, nā cum ſimiles inter ſe capræ ſint, ſtulte operā collocat, qui illis nomina quibus dignoſcātur imponit, quippe cum iſta creari ſoleant in differentibus ſpecie, diſcriminis gratia, quod in caprarum genere nullū eſt aut exiguum admodum. Qui ergo conſimilium rerum colluuiem congerit, Caprarum nomina recenſere illum dictitabimus. Refertur in Suidæ collectanæis.

Rusticanus Oenomaus.

Ἀρουραῖος Οἰνόμαος, id eſt, Ruralis Oenomaus prouerbio dicitur qui magnos ſibi ſpiritus ſumit, & de preclara nobilitate aut inſigni eruditione ſe iactat ruſticis alioqui morib⁹ & e plebe natus, aut proletaria doctrina imbutus. Demoſthenes oratione de Corona vtrumque ferme in Aeſchine notat, quem patre ſeruo natum & ſubito oratorem factum inceſſit, cum ille pro Tromate Atrometum velut impauidum, parentem ſuum preferret, & ꝓ Empuſa a ſpectri cuiuſdam ſimilitudine ſic dicta, matrem, Glaucotheā, Nymphæ marinæ nomine vocitaret, deinde & Oenomaum Sophoclis tragędiam malum hiſtrionem male egiſſe Aeſchinē inſimulat. Proinde his verbis inuehitur in eū, τοῦτο δὲ τὸ φύσει κίναιδος ἄνθρωπός ἐστι, οὐδὲν ἐξ ἀρχῆς ὑγιὲς πεποιηκὼς, οὐδὲ ἐλεύθερον, αὐτοτραγικὸς πίθηκος, ἀρουραῖος οἰνόμαος. id eſt, Hic homuncio natura eſt vulpecula, qui nihil vmquam ſani fecit aut liberale quod fuerit, ipſiſſima Tragica ſimia, rure natus Oenoma⁹, quamquam Philoſtratus paullulum immutata lectione, nō αὐτοτραγικὸς compoſita dictione, ſed fortaſſis ita, οὐδὲ ἐλεύθερον αὐτὸ, τραγικὸς &c. diuulſum legiſſe videtur, cum in Ariſtide Sophiſta ita meminit: ὑπὲρ τοῦ τραγικοῦ πιθήκου, καὶ ἀρουραίου οἰνομάου. id eſt, De tragica ſimia & rurali Oenomao. Fuit autem Oenomaus Piſeæ ditionis rex, Alxionis, Pauſania teſte, filius, vel vt alii fabulantur, Martis ex Storope Atlantide, aut ſecūdum alios ex Herpinna Aſopi, pater Hippodamiæ qui inſigni crudelitate filiæ procos non paucos interemit. Heſychius annotat Ruſticanum Oenomaum a Demoſthene dictum Aeſchinem, eo quod vicatim pagos circumiret Sophoclis Oenomaum hiſtrionico habitu actitans.

Non propter pedis cum lyra diſcidium.

Refertur in Suidæ collectaneis prouerbium in eos, qui aliam ob cauſſam puniuntur, aut mulcta afficiuntur, quam ipſi exiſtimenti Ἀλλ᾽ οὐ διὰ τὴν ἐν τῷ ποδὶ πρὸς τὴν λύραν ἀμαρτίαν, id eſt, At non propterea quod pes lyræ haud reſponderit, aut ſi ita mauis, non ꝓpter pedes a lyra diſſenſum, vſus eſt Plut. in lib. De inutili verecundia: καὶ τοι οὐ διὰ τὴν τοῦ ποδὸς πρὸς τὴν λύραν ἀμετρίαν, ὡς πλάτων ἔλεγε, ἀλλὰ διὰ τὴν περὶ τὰ νόμιμα καὶ δίκαια πλημμέλειαν. id eſt, tametſi non propter pedis à lyra diſcordiam, vt Pla. aiebat, ſed propter quod in legum obſeruatione & ęquitate peccetur. Illud vero obſeruādum eſt diſcrimen eſſe in lectione, ſed exiguum inter ἀμαρτίαν errorem, & ἀμετρίαν immoderationem, quando videlicet rhythmi & modulati pulſus modum non obſeruat & legem ſuam.

Ventis & ſcripturæ in aqua credere.

Ἀνέμοις πιστεύειν καὶ γράμμασι τοῖς καθ᾽ ὕδατος, i. ventis credere & litteris in aqua deſcriptis: Prouerbii vice dicitur vbi fluxam in aliquo fidem & lubricam notamus & perfidiā perſtringimus. Nazianzenus ad Sophronium prefectum: ὡς ἀνέμοις εἶναι μᾶλλον πιστεύειν καὶ γράμμασι τοῖς καθ᾽ ὕδατος, ἢ ἀνθρώπων εὐημερίᾳ. id eſt, vt auræ potius fidendum ſit & litteris aquę inſcriptis, quam mortalium rebus proſperis. Competet inconſtantiam & malam fidem, hoc modo, Quod feminarū auribus committitur, aurę te fidere & ſcripturę in aqua cogita.

Amnis curſum cogere.

Βιάζεσθαι ῥοῦν ποταμοῦ, id eſt, Amnis curſum inhibere, Prouerbium dicitur de eo qui duram & difficilē rem aggreditur & quaſi impoſſibilem: aut qui vitiis innutritū ad viā virtutis reuocare conatur, aut qui naturam inuitā atq; repugnantē alio cōpellit. Naziā zen. ad Eudoxiū Rhetorē: τὸ δὲ μὴ βιάζεσθαι ῥοῦν ποταμοῦ· καὶ ἡ παροιμία παιδεύει, καὶ ἐπιπεσοῦντα διδάσκοντα μὴ ἄδειν ἐθέλει ὁ ποιητής. i. Pro-

uerbium docet amnis alueum non eſſe fiſtẽdum, & poeta vult equitandi peritum nõ carere. Quo cuiuſq; ducit ingenium, eo applicare ſe debet, male namque coactum ingenium reſpondit. Pulchre ſe habuit olim Athenienſium lex, qua iuuenes prius quam pubertatis annos attingerent, ad opificii delectum ducebãtur, propoſitis publice artiũ omnium inſtrumentis, in eam namq́ue artem erudiendi tradebantur, ad quam naturæ impulſu ferebantur propenſius. Laudat & Fabius certum ſtudiorum delectum facere, quod eo quo natura vocat duci ingenia conſultum ſit: neque enim feliciter succedit, quidquid extortum & inuita Minerua tentatur.

Anima ſicca ſapientiſſima.

ψυχὴ ξηρὴ σοφωτάτη, id eſt, Anima ſicca ſapientiſſima, Adagium elegans ex obſcuris Heracliti fontibus hauſtum, quo ſobrietatis virtus commendatur, velut ingeniorum & induſtriæ parẽtis. Verba eius recitat Galenus in libello Quod corporis temperiei reſpondeant animi mores, atque exponit obiter: Αὐγὴ ξηρὴ ψυχὴ σοφωτάτη, id eſt, Aridus fulgor, mens ſapientiſſima, vel aliter, Anima ſicca iubar eſt ſapientiſſimum, Dictum eſt, inquit, Heracliti, quo innuere voluit ſiccitatem prudentiæ auctorem eſſe, ſiquidem aſtra cum fulgido iubare micent, pariterq́; ſint & arida, eximia prædita eſſe ſapientia veriſimile eſt. Hæc ille. Clemens Alexandrinus Pædagogi libro ſecundo, loquens qua ratione euitando temulentiam animus reddatur purus ab omni labe atque adeo luminis capax & perſpicax etiam, ſubiungit: αὐγὴ δὲ ψυχὴ ξηρὴ σοφωτάτη, καὶ ἀρίστη, ταύτῃ δὲ καὶ ἐποπτική, οὐδέ ἐστι κάθυγρος ταῖς ἐκ τοῦ οἴνου ἀναθυμιάσεσι, νεφέλης δίκην σωματοποιουμένη. i. Iubar vero eſt anima ſicca ſapientiſſimum & præſtantiſſimum, idemq́ue & perſpicax, neque madeſcit vini halitu, in modum nebulæ craſſeſcẽs. Syneſius lib. De inſomniis, vbi dicit calorem & ſiccitatem eſſe quædam animæ vehicula, addit: τὸ, τε αὖ ξηρὴ ψυχὴ σοφή, πρὸς οὐδὲν ἄλλο τῷ ἡρακλείτῳ τείνον εὑρίσκομεν, ἢ παχὴ καὶ ὑγρὸν γινόμενον τοῖς χυμοῖς τῆς γῆς ἐνδύεται ῥοπῇ φυσικῇ, φωλεύον κατὰ βάθος μυχὸν εἰς τὴν καταγαίαν χώραν. id eſt, Illud vero, anima ſicca ſapiens, quod Heracliti dictum eſt, non alio tendere inuenio, quam quod anima opima & vuida ſi fiat, naturali pondere in terræ cauernas demergatur, in ſubterranea loca detruſa. Quo in loco (vt in tranſcurſu id admoneamus) pro αὖ legẽdum cẽſemus αὐγὴ, ſuperiorum auctorum teſtimonio. Heracliti verba annotat Stobæus capite de temperantia: Ἀνὴρ ὁκόταν μεθυσθῇ, ἄγεται ὑπὸ παιδὸς ἀνήβου σφαλλόμενος, οὐκ ἐπαΐων ὅκη βαίνει ὑγρὴν τὴν ψυχὴν ἔχων, αὔη ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη, hoc eſt, Temulentus maleſirmo greſſu nutans ab impubere puero ducitur, ignarus quorſum eat, vuidã habens animam. Eſt vero ſicca anima ſapiẽtiſſima & præſtantiſſima. Vnde aſſeri poteſt duplex lectio: αὔη ψυχὴ σοφωτάτη i. Anima ſicca ſapientiſſima, & αὐγὴ ξηρὴ ψυχὴ σοφωτάτη, id eſt, Anima ſicca iubar ſapientiſſimum, eundem vtraque ſenſum obtinens. Mens, cuius cœleſtis eſt origo, & quam non male diuinæ auræ particulam Flaccus nominat, multo cibo potioneq́ue madida, altum ſapere non poteſt, neque ad cæleſtium rerũ contemplationem aſſurgere valet. Androcydis oratoris dictũ memorabile refertur apud Clementem Alex. Strom. lib. 7. vinũ & carnium ſagina, robur quidem adiiciunt corpori, ac animum reddũt languidũ. Tribuit Ioannes Philoponus Plotino diuinã, vt ipſe ait, ſententiam, qua dicit eos omnes qui ſaginando corpori indulgent, parum abeſſe quin arboreſcant, hoc eſt in plantarũ naturam degenerent: eius hæc ſunt verba: ὅσοι ἐμμένουσι κατὰ τὰς θρεπτικὰς δυνάμεις ἐνεργοῦσιν, οὗτοι κινδυνεύουσιν ἀποδενδρωθῆναι. In eandem ſentẽtiam Euſebius apud Stobæũ, Crapula corpus quidem opimum reddit, at vecordiam & ſtuporem conciliat, & rationem, quæ princeps animi pars eſt, obliterat. Nemo eſt adeo a ſenſu communi alienus, qui non libenter aſſenti atur illi diuerbio vulgato, Pinguis venter non gignit ſenſum tenuem, aut illi ſenario Nazianzeni, Νοῦς λεπτὸς οὐκ οἶδεν ἐκ γαστρὸς γεγείς. id eſt,

Threicia hirundo labijs inſtrepit.

Χελιδὼν ἐπιβρέμεται θρηκία χείλεσιν. Labris immurmurat hirundo Thracia, De indocto & barbaro dicitur. Hirundo obſtrepera auis eſt inepto garritu auribus moleſta. Exſtat apud Ariſtophanem dicteriũ de Cleophonte, Ἐφ' οὗ δὴ χελιδὼν ἐπιβρέμεται θρηκία χείλεσιν hoc eſt, Cuius labris hirundo Thracia inſtrepit. Aliter de Pericle dictũ eſt, eius labris inſidere Suadam deam.

Ignis

Ignis in veprib9.

Πῦρ ἐν ἀκάνθαις, i. Ignis in veptibus, De acti diſputatore vſurpauit prouerbialiter Nazianzenus, qui aduerſariorum argumẽta ignis inſtar abſumit: ita enim de Baſilio Magno loquitur in Monodia: τοῖς δὲ γίνεται πέλεκυς κόπτων τὴν πέτραν, ἢ πῦρ ἐν ἀκάνθαις, ὅ φησιν ἡ θεία γραφὴ, ῥαδίως ἀναλίσκων τοὺς φρυγανώδεις καὶ ὑβριστὰς τῆς θεότητος. hoc eſt, Fit illis bipennis cotem diſcindens, aut ignis in ſenticeto, iuxta ſcripturæ ſacræ dictum abſumens haud difficulter ſarmentitias quiſquilias, deitatis violatores.

Argi tumulus.

Ἀργείων λόφος, id eſt, Argi tumulus, prouerbialiter dicit locus periculoſę aleę plenus, aut negotium difficile capitis diſcrimine obnoxium. Origo ſumpta ab accliui quodã colliculo, apud Argos copioſam olim & nobilẽ Peloponneſi ciuitatem, quem πρῶνα nominabãt vbi Danaus delectis iudicibus ex Argiuorum Aegyptiorumq; primoribus, iudicio ſtetit, cauſſamq; dixit necis à filiabus perpetratę in fratris filios. Proditum enim eſt memorię Aegyptum necem filiorum vlturum veniſſe Argos cum exercitu, & Danaũ re cognita exſpediuiſſe arma Argiuoſq; in prœlium eduxiſſe, ſed Lyncei interuentu rem fuiſſe compoſitam, negotiumque delectis ex vtraque gente arbitris delegatum, cõſtituto ei rei in edito tumulo tribunali: Hecatęus hiſtoricus negat Aegyptum Argos appuliſſe, iudicii tamen locum in eo colle extitiſſe non inficiatur. Meminit Euripides in Oreſte:

Θάσσοντ' ἄκραν,
Οὗ φασὶ πρῶτον Δαναὸν Αἰγύπτῳ δίκας
Διδόντ' ἀθροῖσαι λαὸν ἐς κοινὰς ἕδρας. id eſt,
Conſpicor collum editum,
Vbi perhibẽt primum Danaum Aegypto necis
Cauſſam ferentem, publica ad ſubſellia Egiſſe plebem.

Dinias hiſtoricus in rebus Argolicis meminit loci in hanc ſententiam. Confeſtim Melacharim loci dominum & Cleometram ſaxis obrutos interemerunt, cuius ſepulcrum etiam num hodie demõſtrant in ſupremo colliculi vertice, quem πρῶνα nominant, vbi Argiui ſolent ius dicere. Videtur meminiſſe eiuſdem loci & Euripides in Bellerophonte fabula, his verbis:

Κοῖλόν τε πρὸς ὄχθον, Δαναΐδων ἑδράσματα, i. Circumque laxeum, notum ſedilibus Danaidum.

Veſpertinum amant, matutinum oderunt.

ADDVCIT ex Callimacho Cyreneo prouerbialem verſiculum Zezes.

Ἑσπέριοι φιλέουσιν, ἀτὰρ συγέουσιν ἑῷοι. id eſt,
Veſpertinum adamant, ſed matutinum odere.

Quem annotat dici in homines lubricam in amicitia fidem ſeruantes, vacillanteſque & ad quamuis fortunæ aurulam ſeſe vertentes. Nos in heredipetas conuenire putamus qui ſenibus & aniculis palpantur, morti, hoc eſt, occaſui vicinis, quo ſibi hęreditatis aliquid attrahant. Ab hoc dicto diuerſum fuit Cn. Pompeii apophthegma dicentis: Plures adorare ſolem orientem, quam occidentem, quo innuere voluit plus eſſe ſpei in iuuene, quam in defectæ ætatis ſene.

Byſſina verba.

Βύσσινα ῥήματα, id eſt, Byſſina verba ſpecie prouerbiali dicuntur verba ſplendida & cũ auctoritate ac maieſtate quadam prolata. Plutarchus in apophthegmat: παρύσατις ἡ κύρου καὶ ἀρταξέρξου μήτηρ ἐκέλευε τὸν βασιλεῖ μέλλοντα μετὰ παῤῥησίας διαλέγεσθαι, βυσσίνοις χρῆσθαι ῥήμασι. id eſt, Paryſat. Cyri & Art. mater iuſſit eum qui libere cum rege verba facturus eſſet, byſſinis vti ſermonib9: nam Chriſtophorus Lõgolius homo doctiſſimus ex collatione veterum codicũ in ſuo Plutarcho hanc lectionem manu ſua annotauerat: alioqui ſermo eſt de rege cũ popularibus libere tranſacturo, ſi βασιλεῖ legas. Exſtat idem apud Herodotũ. Byſſina veſtis principatus auctoritatiſq; primatię ſymbolũ erat. Sophocles in Laocoonte fabula loquens de Aenea patrẽ Anchiſen ſucculãte:

Πάρεσ᾽, ἐπ᾽ ὤμων πατέρ᾽ ἔχων κεραυνίου
Νῶτον καταστάζοντα βύσσινον φάρος. id eſt,
Adeſt, in humeris efferens dorſo patrem
Sublime, pallium trahentem byſſinum.

Et apud Aeſchylum Antigone fratri puluerem mortuo inſpergit, quem byſſinæ veſtis ſinu exceperat: Græce eſt: κόλπῳ φέρουσα βυσσίνου πεπλώματος. Apud Ioſeph. lib. 6. belli Iudaici, ſacerdotes quorum magna erat auctoritas, byſſinis veſtibus amicti fuiſſe legũtur Apuleius lib. 11. Biſſina quidem, ſed floride depicta veſte conſpicuus. Aetatas Cæſa-

ricuſis in Apocalypſin ait Byſſum eſſe corticem Indicæ plantæ, ad linum redactum. Plinius lino byſſino ſecundam bonitatis palmam dat mulierum maxime deliciis. Pollux byſſum lini ſpeciem indici exponit, quod eligni fructu Ponticæ nucis aſſimili, in modum lanæ, carpitur.

Charadrij vitam viuit.

Χαραδρίου βίος, id eſt, Charadrii vita prouerbialiter dicitur de inexplebili gurgite, qui vt multam cibi potuſque ſaginam ingeſſit, ita mox eam deplere ſatagit, cuiuſmodi hominem μισσηνυδορποχέστην nominat Hipponax, heluonem inſatiabilem, qui ventrem ſaburrat identidem atque exinanit vt nouo onere eum inferciat. Plato in Gorgia, χαραδριοῦ τινὰ αὖ σὺ βίον λέγεις. id eſt, Charadrii vitam iterum dicis. Id ait Socrates Callicli perſuadens, felicem vitam in aſſiduo influxu eſſe poſitam. Charadrius auis, quam rupicem Gaza nominat ſimul & edere & deiicere putatur, ſic enim annotationes Græce, quas vidi in Georgiam, habent: χαραδριός, ὄρνις τις ὃς ἅμα τῷ ἐσθίειν ἐκκρίνει. Opinioni iſti ſuffragatur & Olympiodorus Alexandrinus in eum Platonis locum: ἢ ζῶον λέγει ὃ ἐσθίει καὶ εὐθέως ἐκκρίνει, ἢ αὐτὰ τὰ κοῖλα τῶν πετρῶν ἃ δέχεται τὸ ὕδωρ καὶ ἀποβάλλει. id eſt, aut de aui loquitur, quæ & vorat & e veſtigio excernit alui proluuiem: aut de rupium cauernis, quæ affluentẽ aquarum vim recipiunt pariter & deponũt. Quò autem illorſum tendat Plat. oratio, verba Soc. proxime præcedentia liquide oſtendũt: τοιούτῳ ἀνάγκην ἂν πολὺ ἐπιῤῥεῖν, πολὺ τὸ καὶ ἀπιὸν εἶναι, καὶ μεγάλ' ἄττα τὰ τρήματα εἶναι ταῖς ἐκροαῖς, hoc eſt, Neceſſe igitur eſt, ſi multum affluat, multum etiam defluere, ipſaq; exitus ora patentibus quibuſdam rimis dehiſcere. Nihil vero commune habet iſtud prouerbium cum ea Charadrii natura quã præter Ariſtotelem & Euphronium refert Heliodorus Treccenſis epiſcopus Aethiopicarum rerum libro 3. quod videlicet ab auriginoſis vitus omne in ſe rapiat atque corriuet faſcini cuiuſdam in modum, vnde in velatis caueis abſcondere eam propolæ ſolebant, ne emptor ante contactum ſentiret remedium. Quò adluſum eſt ab Hipponacte eo verſu, qui ſic e mendãdus venit in Suida:

Καὶ μιν καλύπτει, μῶν χαραδριὸν πιπρὰς, i. Illum recondit: Num Charadriũ vendens.

Facilius quam Oreum deuicerint Bæoti.

Ρᾷον ἢ τὸ ὠρεὸν ὑπερβαίνουσιν οἱ βοιωτοὶ, id eſt, Citius quam Oreum deuicerint Bœoti. Prouerbium dici admonet Suidas de iis qui limites ſuos tranſcendunt. Nos arbitramur efferri poſſe de expeditione celeriter confecta: vt etiam de re facta prolixi. Oreon Euboiæ vrbem conſtat eſſe in Bęotię confiniis, quam Bœoti noctu adorti in poteſtatem ſine magna difficultate redegerũt, de iis nãq; Appollodori verba interpretanda exiſtimo apud Steph.

Cuminum ſerere.

Κύμινον σπείρειν, hoc eſt, Cuminum ſerere dicitur prouerbio homo virulentæ linguæ, quiq; effreni oris petulantia maledicens conuitia dictaſq; ſeminat. Demetrius Phaleręus ſcribit Sophronem Mimographũ eo vſum, κύμινον ἔσπειρε, id eſt. Cuminum ſeuit, Natũ a natura herbæ, quam eiuſmodi eſſe tradũt naturalium rerũ indagatores, vt lætius prouenire putetur, ſi maledicta adhibeantur, diręque imprecationes, dum ſeritur: quod ne quis ceu ridiculum exſibilet, apponã Theophraſti doctiſſimi philoſophi ex octauo de Plantarum hiſtoria lib. verba: ἴδιον δὲ καὶ ὃ λέγουσι κατὰ τοῦτο, φασὶ γὰρ δεῖν καταρωμένους τε καὶ βλασφημοῦντας σπείρειν, εἰ μέλλει καλὸν ἔσεσθαι καὶ πολύ. id eſt, Peculiare eſt quod de eo memorant, ferunt namque imprecationibus & maledictis opus eſſe, ſi qui ſerunt, illud copioſum pulchrumque prouenire velint. Eadem naturæ lex eſt in ocymo quod iniuriis maledictisque terræ mandatum. fęcundius exiſtimauit antiquitas, nõ abnuente & Plinio.

Pallenicum tueri.

Παλληνικὸν βλέπειν Pallenicum tueri dicebantur qui magnos ſpiritus præferebant & maſculum animum. Varinus exponit παλληνικὸν βλέπειν, ἀντὶ τοῦ γενναῖον, generoſum obtuerit. Sumptum videtur a pugna qua occubuerunt in Pallenęis agris Athenienſes, Piſiſtrato ad tyrannidem aſpirante, vel potius à conflictu quo Gigantes in Phlegræis campis (Pallene autem Thraciæ vrbs vetus Phlegræ nomen mutauit) decertaſſe cum diis fabulæ produnt: hiſtoriam ex Theagene ita memorat Stephanus, Phlegræ incolę gigantes

gigantes dicebãtur, ad quos profectus Hercules, gentis proteruiam & immanitatem accuſando, animos illorum efferauit in ſe, itaque correptis armis ad manus cum illis veniens, pro hoſpitali teſſera bellum inferentes occidit. Contigit autem durante conflictu tonitrua & fulmina edi, inde nata fuit opinamur vulgi fabulæ locum dãs, quod dii cum gigantibus debellaſſent ibi locorum. Euſtath. Odyſſ. 9. πάλληνικον βάλλειν dici annotat & βαλληνικὸν a Pallene quæ & Balleue Thraciæ oppido, & eſſe ænigma quod innuat inimicum etiam ſaxis licere ferire: χερσιν ἅμα καὶ λίθοις βάλλειν τὸν ἐχθρόν.

Coſæ conſilium.

Γοσκόσα λόγους ἐκ. Coſæ dicta dici inuenio, pro ſano & ſalubri conſilio. Fuit Coſas vir conſultus & iuſtus, genere Pellenæus, eſt autem Atticæ oppidum Pellene, cuius oppidani bellum cum Salaminiis gerentes, cũ vicinas gentes in belli ſocietatem aduocaſſent, inito cum illis pacto de partitione agrorum, profligatis hoſtibus victores, vicinos ſuos eluſerunt, neque conuentis ſteterunt, illo inita rite cum ipſis pacta minime violanda, immo mordicus ſeruanda vrgente: qua ex re orta paullo poſt peſte, criminis eos pœnitere cœpit, Coſæq; conſiliũ magnifice laudarunt. Dici conuenietin ſœdifragos aut alioqui imprudentes, qui ſanis conſiliis non obtemperant, tales namque τὰ κόσα λόγυς βδελύττεσθαι ἢ ἀποπτύειν, Coſæ dicta nihil penſi facere aut deſpuere dicemus, refertur apud Suidam.

Iube factu procliuia.

Τῶν ἀνυτῶν τινὰ οὐ γὰρ παρὰ κενταύροισι.
Præcipito factu procliue, nec eſſe furentes
Centauros inter te certum eſt,

Verſus eſt ſpondaicus, quo imperioſi hominis & duriora nobis imponentis libidinem caſtigabimus, ſumptus ex Teleclide Athenienſi, verſus autem finem prouerbii ſpecie, torquere apte licebit in clamoſos, q intempeſtiuis clamoribus pertinaciter cauſſam obtinere volunt, immo pugnis interdum potius, quam æquitate, οὐ γὰρ παρὰ κενταύροις εἶ, neque vero inter Centauros verſaris aut res tibi eſt.

Extra callem.

Ἐκ πάτου, Extra callem, Euſtathius oſtendit eſſe parœmiam Odyſſ. 9. procul ποδῶν, procul e pedibus, vbi denunciabimus periculi viciniam eſſe cauendam. Tranſlatum a fugitiuorum periculo, quos intrita pedibus ſemita errantes facile herus deprehendere atque aſſequi poſſit, maiore opera & difficilius in deuiis locis eos ſecuturus.

Inferorum triacadas.

In hominem plus æquo curioſum & recõdita peruestigantem atque a communi hominum notitia abſtruſa cognoſcere laborãtem, illud competit: τὰς ἐν ᾅδου τριακάδας ἐπιζητεῖ, Inferorum triacadas inquirit aut ſcrutatur, τριακάδα vocant triceſimum cuiuſque menſis diem vocabulo à Thalete Mileſio primum excogitato, ſi Laertio credimus, aliis ἕνη καὶ νέαν vocitantibus, quem nos pridianam Calendarum facimus.

Simulacrum pictum.

De ſoccorde homine & nihil proficiente non inuenuſte dixeris illud ex Ariſtophanis Ranis:

Γεγραμμένον εἰκὸν' ἑστάναι. Pictum ſimulachrũ velut immobilem, quomodo verruceam ſtatuam Plautus dixit: nec abludit hinc vernacula lingua ſtupidum nec quidquam promouẽtem hominem, ligneam ſtatuam nuncupans. Laudat autem Ariſtophanes viriq; cordati eſſe dicit, ad felicem inclinare parietem potius quam picti ſimulacri in modum ſtare vnico indutum ſchemate, græce ita hẽt: μετακυλινδεῖν αὑτὸν ἀεὶ πρὸς τὸν εὖ πράττοντα τοῖχον μᾶλλον, ἢ γεγραμμένην εἰκόν' ἑστάναι λαβόνθ' ἓν σχῆμα. Huc pertinet illud Syneſii ex libello de Dione ἀφωνότερος ἀνδριάντος γενέσθαι, hoc eſt, Euadere magis mutus, quàm ſtatua.

Tantali philoteſia.

Ταντάλου φιλοτησία, Tantali philoteſia dicebatur peculum amicitię beneuolentiæque auſpex, ſed paullo grandius, quo plerumq; a cena & ſub ſomnum ſe inuitabant. Ferunt apud Iudos morem fuiſſe vt maioribus poculis præbiberent cubitum ituri, pronis in phialas capitibus ad conciliandam amicitiam, eiuſque peculi initiatorem Tantalum faciebant, is namque, Philoſtrato teſte, φιλανθρωπότατος ἐν ἀνθρώποις, incredibili

credibiliter inter homines beneuolentia libetalitateq; præcelluiſſe creditur. Itaque cũ amicitiam cum quopiam conflare, aut iniuriæ ſuſpicionem obliterare volentes, poculo eius auſpicium ſancimus, dicemus, Ταν τέλας φιλοτησίας πιέδω, Qui mos etiã nũ in tota ferme Germania durat, vt hoſpiti finita iam cena, ingens phiala meracioris generoſiorisq; vini plena, apponatur. Carpit tamen D Clemens libro 2. pædag. iſtos qui ceu in dolium ingerunt affatim vinum Philoteſiæ nomine, ὥσπερ ἐκ ἀμφορέως διαπυτίζοντας ἀλλήλοις τὸν ἄκρατον φιλοτησίας ὀνόματι.

In aſtragalis nobilitas.

Ἐν τοῖς ἀστραγάλοις τὴν εὐγένειαν ἔχει, In aſtragalis nobilitatem gerit, dicetur in hominẽ ſtemmata & fumoſas maiorum imagines iactantem, nulla re alia quæ virtutem aut doctrinam commendet, ſpectabilem: Herodes Atticus ſophiſta ad Bradeam leuirum ſuum dixiſſe legitur apud Philoſtratum libro ſecundo, ſophiſtarum, cum ille magnifice creparet de generis ſui antiquitate & nobilitate σὺ τὴν εὐγένειαν, τοῖς ἀστραγάλοις ἔχεις, tua nobilitas in aſtragalis ſita eſt. Solebant Romani generoſiores in calceis lunulas, antiquitatis inſignia, præferre, vt Plutarcho teſte, Arcadum more qui ſe Luna priores iactitabant: & Philoſtratus in loco iã dicto, nobilitatis illud ſymbolum vocat: ἐπισφύριον ἐλεφάντινον μηνοειδὲς (male namq; μονοειδὲς illic legas) eburneum ſupertalare luniforme. Vnde Iuuenalis:

Appoſitam nigræ lunam ſubtexit alutæ.

Quo ſpectat & Martialis locus libro ſecũdo, parum ſcire hactenus ſcriptus: Non heſterna ſedet lunata lingula planta.

Vbi non heſternam vocat veterem & antiquæ nobilitatis teſtem voce non temere mutata ex manuſcripto.

Marſyæ mors.

De immani & ſupra modum crudeli necis genere, μαρσύου θάνατος, hoc eſt, Marſyæ mors efficitur, Eunapius de Hormiſda Saporis Perſarum regis filio natu maiore, qui ex venatu ad regiam regreſſus, cum cõuiuarum accumbentium nullus forte, vti decuerat, aduenienti aſſurrexiſſet, ἠπείλησε τὸν Μαρσύου θάνατον αὐτοῖς ἐπιθήσειν. id eſt, interminatus illis fuit marſyç necem, quare intellecta ſatrapæ communi cõſilio, poſt obitum patris, natu minorem fratrem regno præfecerunt, illo in caueam incluſo ferreiſque compedibus obuincto, qui poſtea ope vxoris lima præſectis vinculis ad Conſtantinum Magnum profugus euaſit. Marſyas Hyagnidis filius, genere Phryx tibicen cum Apolline de artis prȩſtantia contendiſſe dicitur, victuſq; proteruiæ pœnas victori dediſſe, detracto membratim corio & arbori appenſa. Vnde Nouius Panopolites in dyoniſiacis de tibicine hoc loquens ſic canit:

Clenȩ ex quo pœnas das impie victus,
Ludibrium vẽtis pellis direpta mouetur.

Hoc cruciatus inhumani genere obiiſſe Valerianum Romanorum Imperatorem à Perſis captum memorat Agathius hiſtoriæ libro quarto, addit idem Saporem necis id genus viſu miſerabile primum excogitaſſe ex Orphei de Marſyæ ſupplicio hiſtoria adductum. Refert & Choſtoen regem Nachoragam profugum ita excruciaſſe, vt a ceruice ad imos vſque pedes cutis detraheretur inuerſa, cum ipſis quoque genitalibus, & in vtris ſpeciem vento inſpirato diſtenta, ſcopulo adfigeretur. Commemorat & Procopius rhetor belli Perſici libro primo, Baſſicii corium deductum, inſtar vtris palea oppletum, ex altiſſima arbore fuiſſe ſuſpenſum. Et Ammia. Marcellinus lib. 23. ſcribit eos cutes viuis hominibus detrahere particulatim vel ſolidis.

Quem Cos non nutrit, illum nec Aegyptus.

PROVERBIVM eſſe non admodum vetuſtum oſtendit Iliad. 14. Euſtathius tale ὃν οὐ θρέψεικῶς, ἐκεῖνον, οὐδ᾽ Αἴγυπτος. Quem Cos nutrire non queat eundem neq; Aegyptus. Conueniet in eos, quibus pluſquam mediocres fortunæ faſtidio ſunt, inuenias nõ nullos qui in rebus etiã lautis atque peramplis ſtomacho ſunt nauſeabundo, quo vix mare bonorum ſaturet. Eſt autem Cos inſula valde ferax, pecoris abundans, vnde illi & nomen eſt, Thracibus Con nominantibus ouem ſeu pecus.

Hinnulus ne cum leone partiatur.

QVOTIES cum ditiore pauper, cum potentiore inferior opibus, cum doctiorẽ indoctus congreditur aut rem habet, quadrabit

bic illud Critiæ, qui ex triginta Athenarũ tyrannis vnus fuit: μὴ κατιέναι λέοντι πρὸς τὰν μοῖραν ἀξιοκρεων, Ne cum leone hin nulus exiſtens carnium portionem ſortire. Admonet principum potentiorumque libidini concedendum eſſe. Referũtur eius verba a Platone in Charmide. Huic non diſſimile eſt: μὴ πρὸς λέοντα δορκάς ἅψαιμι μάχης. Conſerere pugnam cum leone Caprea nolim.

Quid delphino & boui commune?

De diſſimilibus minimeque inter ſe conſonis effertur, vt ſi quis imperitos & doctos conſociet: τί γὰρ δὲ δελφῖνι καὶ βοὶ φασὶ κοινόν; Quid enim commune habent bos & delphinus: Apparet contortum fuiſſe in Syllam Romanorum Imperatorem eum occupatis Athenis, philoſophos audiret homo a philoſophia prorſus alienus. Refertur a Suida. Concordat cum illo: Quid graculo cum fidibus.

Alba præcordia.

Λευκὰς φρένας hoc eſt, Alba præcordia habere, dicitur homo ſtolidi ingenii & inſulſus, metaphora a coloris vitio, tracta ſi quid dem Ariſtoteli Albus color maxime emouet oculorum ſenſum vt inde emotæ mentis hominem ac bliteum, λευκόνοον & λευκὰς ἔχειν φρένας dicant, ita Pindarus in Pythiis vſus eſt: πεύθομαι γάρ μιν πελίαν ἄθεμιν λευκαῖς πιθήσαντα φρεσίν. audio, etenim iniquum Pelian albis vſum præcordiis. Interpres annotat metaphoram ab aquis tranſlatam, quæ quo minus profundæ ſint, limpidiores & lucido quodam candore pelluci dæ videntur, contra profundiores nigreſcunt, vt ita λευκὰς φρένας τὰς ἐπιπολαίους, ſuperficiaria quadam prudentia, haud pro. funda, præditas Homero μελαίνας φρένας prudentiæ argumento nominante. Huc ſpectat quod Horatius Leuconoen vocat quandam Genethliacorum vanitati fidem adhibentem non ſine ſtoliditatis morſu, vt in eum locum olim annotauimus.

De limine offendere.

De limine offendere dixit Tertullianus ſpecie prouerbii, pro in ipſo operis negotii ue ſuſcepti primordio peccare, vt ſit idem quod illud Fabii Quintiliani, in portu impingere. Vſus eſt in libro aduerſus Valentinianos, A manifeſto ad occultum retorquere, de limine offendere eſt.

Lapitha.

Λαπίθης. Lapitha ſalſe vocatur prouerbio homo faſtuoſus quique vulgi animos commouere præſumit & in ſui admirationem trahere, magnos ſibi ſpiritus ſumendo: ὁ κυχηματίας, παρὰ τὸ ἐν λαοῖς εἰς ἔπη ἄγειν καὶ ἐπιστροφὴν, οἷς πείθει τινὰς περιαυτολογούμενος. ſonat enim λαπίθης vocabuli etymon ſpectantibus, plebis perſuaſorem, quod de ſe iactabundus magnopere glorietur, ſic enim annotatum eſt ab Euſtathio Iliados quinto. Eo ferme ſenſu extuliſſe videtur Plutarchus in libello quo Stoicos alieniora à cõmuni hominum exiſtimatione inuexiſſe diſputat, cum ait: ὁ δὲ στωικὸς λαπίθης, ὥσπερ ἐξ ἀδαμαντίνης ὕλης ὑπ' αὐτῶν τῆς ἀπαθείας κεχαλκευμένος, id eſt, Stoicus iſte Lapitha fabricatus velut ex adamantina materia, impaſſibilitate quam ipſi inuexerunt. Porro Lapithæ heroicum genus fuere in Theſſalia, Centauris perduelle, a Lapitha Apollinis & Stilbes nymphæ filio ortum ducentes.

Licynij & Licynium fulmen.

Λικυνίους. Licinios prouerbiali ſpecie dici annotat Euſtathius Odyſſeæ decimo octauo eos qui duris modis deſæuiunt aſperiuſq; animaduertunt in quempiam, ὀλιγρέως καλάζοντες, eo modo quo Iri mendici, helluones Sardanapali, Crœſi diuites dicuntur à Licinio quopiam: ſuſpicamur autem λικυμνίους legendum vel certe λικυμνίους quam lectionem etiam Callimachus olim approbauit, a Lycimnio incendiario qui multorum domos igne crudeliter corrupiſſe legitur. Quo ſpectat illud Ariſtoph. in auibus.

Κατειθαλώσειεν λικυμνίαις βολαῖς, Telo Lycimnio ille te corruperit. Docuit Euripides Lycimnium fabulam vbi fulmine conflagrauit.

Formicarum nidos inſpirauit.

Formicarum nidos inſpirare, quod eleganter vnica voce, μυρμηκιᾶν efferunt Græci, quaſi Formicari dicas, prouerbio dicuntur qui malum ſibi imprudẽter accerſunt. Natum inde quod qui inſpirant aut aperto ore loquuntur in formicarum antra ſeu cauernulas,

cauernulas, his lingua vlcere intumeſcit atque inflatur, cuius rei cauſſam aſſignant venenatum aerem quo illatum antra imbuuntur e paſtu ſerpentium: formicas nāque mortuis anguibus veſci libenter, inter confeſſa habetur. Quid quod Draco ex eſu formicarum & cantharidum, veneno diſtendi atque in rabiem agi putatur, vt Iliados viceſimo ſecundo annotat, Euſtathius.

Da panem & pugnum.

Δὸς ἄρτον τυχὸν καὶ κόνδυλον ὄψον ἐπ' αὐτῷ. id eſt,
Porrige, ſi poſſis panem, hinc obſonia pugnos.

Prouerbium expreſſis verbis docet eſſe Euſtathius Iliad. ψ quo ſignificetur pugnos plagaſq; illi deberi qui moderatis contentus eſſe nolit: Poterit etiam eius eſſe vſus quoties expectatione bonæ fortunæ, diuerſa obtingit ſors.

Chius Coum loqui non ſinit.

Κῖος παραςὰς κῷον οὐκ ἐᾷ λέγειν.
Hic Chius aſtans, non ſinit Coū loqui.

Senarius prouerbialis e Strattidis Comici fabulis, Competet in rabulam verboſum qui multiloquio os prudentioris doctioriſq; obſtruit, nec patitur verba pro ſe facere. Chiorum ſcurrilitas & illaudata leuitas ex auctoribus notiſſima eſt: at Coos inſula magni nominis & decantatiſſimos viros permultos protulit. Niſi mauis referre ad iactuum teſſerariorum vtilitatem dignitatemq; in quibus χῖος vnionem caniculam ve deſignabat, infelix iactus, at κῷος ſenionem, feliciſſimus omnium iactus.

Citius quam gradatim.

Θᾶττον ἢ βάδην. Citius quam gradatim prouerbio dicunt Græci cum inſignem celeritatem & properandi ſtudium ſignificare volunt, Menander:

Τὸ δὴ λεγόμενον τοῦτο θᾶττον ἢ βάδην.
Ocyſſime id curabo, quod dici ſolet.

Porro quod addit, τὸ δὴ λεγόμενον, clariſſime oſtēdit prouerbium fuiſſe, ne quis hue temere irrepſiſſe exiſtimet. Vſus eo eſt & Plutarchus in Fabio Maximo, αὐτὸς δ' ἐκεῖνος ἀποπηδήσας κατὰ τάχος, θᾶττον ἢ βάδην πρὸς τὸν υἱὸν ἐπειχθείς. id eſt, Pater ipſe ocyus deſcendens ab equo, concitato quam potuit maxime greſſu ad filium appropcrans, ſiue ad verbum ſi mauis, citius quam greſſim. Suidas ex incerto auctore: ὁ δὲ θᾶττον ἢ βάδην τήν τε κεφαλὴν ἐπισείων καὶ βαρβαρικῶς τινα ἐπιφθεγγόμενος ὅσα τοῖς τε φωνῆς ἐν τῷ ἐπιτόνῳ καὶ τοῖς βαδίσμασιν ἐν τῷ σεσοβημένῳ εἰκάσαι ἐπηπείλει, id eſt, Ocyſſime ille caput quaſſans, & barbara voce non nulla locutus, quantum licuit coniectare tum ex vocis contentione, tum ex inceſſus inſolentia, grauia minitabatur.

In aſini aures canere.

Εἰς ὄνου ὦτα ᾄδειν. In aures aſino canere, dicetur prouerbialiter qui indocto recitat poema omnibus numeris abſolutum, aut orationem in qua nihil reliquum fecerit rhetorica ars: aut ſi quis apud craſſas & Muſices ignaras aures artem omnem oſtentet Muſicus. Meminit adagii Dion oratione trigeſima ſecunda, eiuſque occaſionem talem indicat. Aegyptio Muſico inſigni aſtās in ſomnis genius prædixiſſe viſus erat, qđ in Aſini aures cantaturus eſſet, quo neglecto ſomnio vt vano ac friuolo, accidit vt Syrorū rex Nemphiri, qui venerat, ipſum accerſceret, quod audiſſet a cunctis laudari ſummopere: acceſſit itaque & omni induſtria adhibita artis ſuæ præſtantiam oſtentare adnixus eſt, qui tacere ignominioſe iuſſus a rege Muſices ignaro, recordatus ſomnii, hoc ipſum, inquit, eſt in aures aſini canere: quibus verbis per interpretem intellectis, rex vinctum hominem affici verberibus iuſſit, vnde natum poſtea bellū. Græce eſt: τουτὶ ἄρ' ἦ φη, τὸ εἰς ὄνου ὦτα ᾄδειν.

Alaudæ in nido latet gramen.

CITATVR à Caſſiano Baſſo Scholiaſtico, librorum, qui de agricultura apud Græcos inſcribuntur, collectore, adagium hoc:

Ἐν κορυδοῦ κοίτῃ σκολιὴ κέκρυπται ἄγρωστις. i.
Ramoſum gramē nido occultat alaudæ.

Quo licebit vti cum effugii aut ſubſidii ſpem oſtētabimus, veluti ſi potentior quiſpiam nos conetur opprimere, in legum & æqui præſidio fiduciam nobis repoſitā aut in vetuſti iuris codicillis, in dicare volētes, prouerbiali hoc verſu vtemur: vel ſi ſcriptorum auctoritate multiplici ac rationibus opugnati ſignificemus, neque nos hac parte inermes eſſe, ſed ad manum habere in expedito tela quibus nos defendamus: nimirum:

mirum: Ε'ν κορυδοῦ κόιτη σκολιῆ κήρυττει ἄγρευσις. Solet autem alauda peculiari quodam amuleto nidum ſuum luſtrare impoſitis graminis ramulis, quẽadmodum aquila callitricho, cornix vel benaca ſupina, turdus myrto, lauro palumbes, vt Zoroaſtræ magi auctoritate lib. decimoquinto γεωπονικῶν legitur.

Alauda non eſt ſine criſta.

Οὐδὲ κορυδαλλὶς ἄνευ λόφου, Nec alauda eſt abſq; criſta, Prouerbio vtemur quoties ſignificabimus aliquem non carere, ſuis vitiis, aut eximiam virtutem raramq; eruditionem fere expoſitas eſſe inuidiæ: ita accepit Eunapius Sardianus de Oribaſio medico loquens, qui ob inſignem artis peritiam magna inuidia apud multos inflagrauit, eius hęc ſunt verba: Οὐδὲ κορυδαλλὶς ἡ παροιμία φησὶν ἄνευ λόφου, οὐδ' ὀρειβάσιος ἦν ἄνευ φθόνου. id eſt, Neque ſine criſta (vt loquitur prouerbium) eſt alauda, neque Oribaſius abſque inuidia fuit.

Manu ignauus, mente præſens.

De homine cordato, qui conſilium in numerato habet, non perinde manu ſtrenuus, prouerbiale eſt illud Timocreuntis Rhodii in ſuis epigrammatis:

ὁ ξυμβάλλειν χέρσ' ἀπο· τῆς δὲ πάρα.
Mens præſens, ſed abeſt conſilium manibus.

Refertur ab Hepheſtione grammatico. Prudentia & ingenium, niſi manus famulatrices ſortiantur, inutiliter ſatagunt: contra robur, ingenii & moderatricis prudentiæ expers, amens fertur, omnia cõfundens. At vtraque ſi iungantur & in vnum coeãt, inuictum reddunt. Eam ob cauſſam Aegyptii in Hieroglyphicis nautis Mercurium iuuenili ſpecie ſeni aſtantem pingebant innuere volentes doctum & ſapientem, niſi vires adſint, quæ grauis ætatis nomine deſignantur, nihil agere, quaſi alterum ſine altero inutile ſit: Eadem de cauſſa Sphinx in tẽplorum veſtibulis collocata apud eos fuiſſe legitur, ſacrum ſymbolum combinationis coniugiique harum virtutum, quando per fere effigiẽ robur, per hominis prudentiam intelligi vellent: quæ coniunctæ, murus ſunt inexpugnabilis, & (quod dici ſolet) Semiramidis mœnia: at diſiũctæ prudentia ſine viribus, & vires ſine prudentia, mole ſua cadunt. Præclarum eſt elogium Mitridatis Pontici apud Velleium Paterculum, Conſiliis dux miles manu, & Dictis Cretenſis de Hectore teſtatur nunquam vires conſilio potiores fuiſſe, & Pacatus Drepanus Theodoſio id tribuit, quod dux ſit conſilio, miles exemplo, ſic de Fauno Aboriginum rege dixit Halicarnaſſ. libro 1. ἀνὴρ μετὰ τοῦ δραστήριος καὶ συνετός, vir pariter & impiger & cordatus.

Cerylus euadam.

Βάλλε δὴ βάλλε, κήρυλος ἔσω, ſacias licet, Cerylus euadam. Dictum iſtud vulgo iactari ſolere apud Dores annotat Euphronius & tranſcripſit Suidas, vſum tamẽ adagii neuter explicat. Videtur autem ſalacium & libidinoſorum dictum fuiſſe, qui nullũ mortis genus deprecentur, modo in venere cupita & in mediis amplexibus animam efflare liceat, in voluptate ſummum bonum ſtatuentes, nam Cerylus (ita inter Alcedines mas vocatur) in coitu intermori ſcribitur, & ſenio defectus a femellis ſubuehi alis. Nõ abludit ab adagio dictum Veſpaſiani in quendam Cerylum libertũ, ἐπὰν ἀποθάνῃς αὖθις ἔσῃ κήρυλος. Poſtquam interieris, rurſum fies Cerylus.

Melanurum Perca ſequitur.

Citatur parœmia ab Athenęo libro 7. incerto auctore, ἕπεται πέρκη μελανούρῳ. id eſt, Perca aſſequitur melanurum, Prouerbii vſum non indicat, videtur quadrare in prudentes homines & callidos, qui alieno periculo ſuis rebus cauent: aut ex vnius patrocinio & ſententia toti pendent, vnum obſeruant. Natum ex ingenio vtriuſque piſcis, Melanurus ex ingenio vtriuſq; piſcis, Melanurus ex re nomen habens quod cauda illi maculoſa ſit, imbecillus eſt (Oppiano teſte) piſcis, ſed qui natiuam debilitatẽ calliditate compenſat, adeo vt naſſas & retium ſinus facile eludat, vnde ait:

Ε'ξοχα καὶ μελάνουρος ἐν ἰχθύσιν ἦ μὲν ἄναλκις
Η' δὲ σαοφρονέων. hoc eſt,
Inualidus mire, at prudenter callidus idem
Squamoſos inter piſces Melanurus.

Adagio viam aperit & Numenius in halicutico opere, Percæ ductorem Melanurum vocans.

Πέρκαισι καθηγητὴν μελάνουρον.

Meminit huius piſcis & Ouidius in halieutici fragmẽto, Quin laude inſignis caudæ

dæ Melanurus. Itaq; fallitur ille dū Melanurum ſepiam Vertit, cum hi piſces nihil habeant cōmune, toto genere diuerſi: nec minus, quod de improborum ſocietate dici cōiectat, cum ex Numenii verbis liqueat Melanurū præiuiū Peſcarum agmini ducē ſe præbere, easq; vt tutiores ſint, illum comitari.

Omnem lapidem nitidum adorantes.

De iis, qui temere & ſine iudicio erga quoſuis afficiuntur, elegans extat adagiū apud D. Clementem libro ſeptimo ſtromatum: οἱ αὐτοὶ δ' ἤτοι πᾶν ξύλον καὶ πάντα λίθον, τὸ δὴ λεγόμενον, λιπαρὸν προσκυνοῦντες. id eſt, illi ipſi quoduis lignum & quemlibet lapidē (quemadmodum dici ſolet) politum adorantes, loquitur de ſuperſtitioſis hominibus, quorū mentes prauitatis erroribus imbutas, numinis metus ita penitus perculit, vt ad quemuis vel facis vel ſulphuris aſpectū illico inhorreſcant. Transferetur venuſte ad iudiciorum moroſitatem, inueniasenim quoſdam ita ſiniſtros eruditionis iudices, vt verboſum & volubili lingua verborum aliquātum hinc inde conſarcinantem, non minore admiratione quā virum ad miraculum vſque doctum ſuſpicant & tantum nō adorent: πάντα λίθον λιπαρὸν προσκυνοῦντες.

Sanguis & anima.

Αἷμα καὶ ψυχὴ, Sanguis & anima, prouerbii ſpecie de re impenſe nobis grata & adamata effertur, tranſlatum ab amantium choris quibus id in ore frequens eſt. Antiphanes comicus:

Τ' ἀργύριον ἐστὶν αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖν. id eſt, Argentum & anima & ſanguis eſt mortalibus.

Citatur à Stobæo. Sanguis quia vehiculum & ſedes eſt animæ, pro vita accipitur, qua nihil poteſt eſſe nobis dulcius.

Poſtes tranſcendere.

Ὑπερβάθμιον πόδα ἐίπτειν, hoc eſt, Poſtes trāſcendere, vel pedem inticere tranſultoriū, ſpecie prouerbii vſurpatum inuenimus, pro incompoſite & extra modum in aliquam rē inuehi, immodiceq; ſe gerere. Suidas ex autore incerto: δεῖ ὑπερβάθμιον πόδα ῥίπτειν κατὰ τὸ λόγιον εἰς τὴν θεοῖς βαίνειν, ἀλλὰ μέτρῳ ὁρίζειν ἑαυτῷ τῆς ἡλικίας ἄξιον, γινώσκειν καὶ καθαρῷ συνειδότι μετεχειρίζειν τὰ πάθη· οὐκ ἐκεῖς. hoc eſt haud nimis alte, velut tranſcenſis poſtibus, iuxta prouerbium in religionem inſultans, ſed præſcriptis tibi certis limitibus ætati ſuæ congruis, cultum diuorum pura & ſincera conſcientia adminiſtrans. Vſus eo fuit & Ariſtoteles alicubi & Aretas Cæſarienſis epiſcopus in Apocalypſeo explanatione, interpretes vertit gradum limemq; excedere. Diuerſum a ſuperiori eſt βαθμηδὸν ὑπερβάλλειν, pro ordine & quaſi per gradus vlterius pergere. Athenæus: ὑπὸ τῆς ἐν τῷ λέγειν ἐμμονότητος πρὸς τὰ ἐπόμενα τῆς βίβλου βαθμηδὸν ὑπερβάλλετε. i. Gradatim ad ea quæ proxime ſequuntur quodam dicendi feruore tranſilit.

Humeros licet perdas aquam incernendo.

Ἀνάπολις γὰρ ὤμους ὕδωρ πτίσσων, ὤμους ὕδωρ μένει. id eſt, Quamuis humeros perdas aquā incernendo, aqua tamen manet. Citat adagium Suidas in collectaneis ſuis, & annotat quadrare in eos qui vannum ſumunt laborē. Crediderimus rectius cōpetere in eum qui ingrato homini diligentem nauat operā, aut in præceptorem ſtupidi & indocilis diſcipuli, cui quicquid inculcatur, diffluit velut in dolium futile congeſta aqua. Quamquam vero vulgati codices habeāt πίσσων, conſtanter tamen πτίσσων legendum autumamus, eſt enim πτίσσειν contundum hordeum pinſere cribroq; incernere, vnde & πτισάνης, hoc eſt, ptiſanæ vocabulum.

Scommata Dionyſiaca.

Διονύσια σκώμματα, id eſt, Dionyſiaca ſcommata, prouerbialiter dicuntur ſcurrilia cōuitia quibus mores hominum flagellantur & perſtringuntur. Synefius in Dione Pruſæo: τῷ μὲν βάλλοντι σωκράτην καὶ Ζήνωνα τοῖς ἐκ Διονυσίων σκώμμασι, καὶ γὰρ ἀπ' αὐτῶν ἀξιοῦντι πάσης ἐλαύνεσθαι γῆς καὶ θαλάσσης, i. Nunc inceſſenti Socratem & Zenonem dicteriis Dionyſiacis, eorumq; ſectatores terra marique proſcribendos mandanti. Suidas ex incerto auctore: ποτέμου βάλλων καὶ σκώπτων τοῖς ἐκ Διονυσίων σκώμμασι. id eſt, Interdum conuitians & Dionyſiacis ſcommatibus debacchans. Natum a prænimia licentia Bacchanalium feriarū qui flagitiis & ſcurrarum dicacitate perſtrepebant.

Bifrons Mercurius.

De ſimulati ingenii homine dicitur, qui aliud

aliud coram in os, aliud auerſus loquitur. Nazianzenus ad Nemeſium: Ἀμφιπρόσωπος Ἑρμῆς ὁ γλυφος οἷα. πρόσω τὸ μὲν, ἄλλο δ' ὄπισθεν. Qualis Mercurius bifrons, aliud po ſtriuſecus. Hermę lapidei ligneive cippi erant in biuiis trıuiisq; erigı ſoliti, ad indicanda viarum ferentium diſcrimina. Vlpianus in Demoſthenicam orationem quæ eſt aduerſus Leptinem, Hermas iſtos quadrangulos fuiſſe annotat, ſuprema parte Mercurii faciem præferentes, inferius inſcriptiones viarum oſtendentes. Thucydidis ſcholiaſtes in ſexto ſcribit quadratos & cubi formes poni conſueuiſſe, velut ſymbola quædam rationis & veritatis inconcuſſę. Alioqui & τρικέφαλος Ἑρμῆς apud Etymologici auctorem Triceps Mercurius, viarũ index legitur.

Cum Muſis certare.

Ἀμιλλᾶσθαι ταῖς μούσαις. id eſt, Cum Muſis certamen inire, dicetur prouerbialiter qui doctrinæ quam callet indubitata certitudine, cauſæq; bonitate confiſus, cum doctiſſimo quoq; congredi & in diſputationis paleſtrã deſcendere non dubitarit. Galenus in fine libro primo, Therapeuticæs methodi: Ἀλλὰ κατὰ τὸν παλαιὸν αὐλητὴν ὁ ἱερὸν, ἁμιλλώμην ἂν καὶ ταῖς μούσαις. Equidem antiquiſſimi tibicinis exemplo o Hieron, etiam cum Muſis concertarim. De Thamyra Thrace ſentit, ni fallimur, cui tamen peritiæ ſuæ confidentia parum proſpere ceſſit, orbitatis pœna victo inflicta, vnde hoc loco recte φιλόνικον eum vt ambitioſum vocat Galenus: Nõ alieno hinc ſenſu συγχορεύοντας μούσαις, dixit Philon Iudæus litteratos viros, quaſi qui cum Muſis choros ductitarint.

Ilio indigna verba.

Ilio indigna verba dixit Euripides nõ ſine prouerbii ſpecie, verba patrum fortia & imbellem animum prudentia, ſic enim apud illum loquitur Menelaus, ſuadens Helenę vt vitæ ſuæ conſulere, habita vtriuſque ſalutis ratione:

Ἀνανδρ' ἔρ' ἐξεῖπας, Ἰλίου τ' οὐκ ἄξια. id eſt,
Imbelle verbum dixti, & haud dignum Ilio.

Fortia facinora in decennali potentiſſimæ vrbis Troianæ obſidione a Græcis edita, veterum ſcriptis paſſim celebrantur.

Ignem ſtipulæ admouere non tutum.

Proverbii faciem habet illud Naziãzeni:
Πῦρ ἐγγὺς καλάμης, οὐκ ἀσφαλές. id eſt,
Ignem ſi admoueas ſtipulæ, res plena pericli.

Iuuentus male credit libidinum magiſtris: tenellæ ætati non tutus eſt vini vſus, qđ rudis illa ætas flammis exęſtuet inde ardentioribus, quam Aetnęi crateres.

Darei equi ſpeciem præfert.

Δαρείου τινὸς ἵππου εἰκόνα σώζει. Darei cuiuſdã equi imaginem ſeruat, Dici poteſt de homine multifariis & diuerſis inter ſe vitiis obnoxio. Clemens libro ſecundo, Stromatum de Baſilide loqnens ſtatuente paſſiones animi ſpiritus quoſdam rationali animi annexos: πῶς δὲ, inquit, τοῦτο μόνον παρασημαντέον, ὡς Δαρείου τινὸς ἵππου κατὰ τὸν ποιητικὸν μῦθον εἰκόνα σώζει ὁ κατὰ Βασιλείδην ἄνθρωπος, ἐν ἑνὶ σώματι τοσούτων πνευμάτων διαφόρων στρατὸν ἐγκολπωσάμενος. hoc eſt, Id ſolum nunc obſeruandum, quod Darei equi ſpeciem quãdam obtinet, iuxta poetarum fabulam, Baſilidæ, homo, vno in corpore tot diuerſorum ſpirituum exercitum in aluo incluſum habens. Dureo equo ligneo ab Epeo fabricato, multos Græcorum proceres fuiſſe incluſos, ex hiſtoria notum eſt.

Agaſonem vincit.

Νικᾷ τὸν ἐλάτην, i. Agaſonẽ vincit, Adagiũ oſtẽdit eſſe Suidas in refractarium hoĩem, qui monẽtis verbis obaudit, ſeq. in præſens diſcrimen aut exitium conicit. Originem adagii nõ commouſtrat: ac proinde ſine teſte nou auſum quidquam comminiſci.

Coturniculæ animus.

Ὀρτυγίου ψυχὴν ἔχειν, hoc eſt, Coturniculę animum habere; pũerbio dicitur homo puſillanimus & formidoloſus. Antiphanes Comicus in Ruſtico apud Athenæum:
Σὺ τί ποιεῖν δύναιο ἂν ὀρτυγίου ψυχὴν ἔχων; i.
Tu quid faccre vales coturniculæ animo præditus?

Acceſſorium operis loco.

Πάρεργον ἔργον ποιεῖσθαι, id eſt, Acceſſorium in opus commutare dicuntur, qui plus collocãt operę in negotio leui, quodq; obiter in tranſcurſu

tranſcurſu delibandum erat, quam in primario præcipuoq; inſtituto. Galenus initio libro primo de naturalibus facultatibus εἰ δὲ τούτοις ἐκτρεπόμενος ἐλέγχοιμι, μεῖζον ἄν μοι τὸ πάρεργον τοῦ ἔργου γίνοιτο, quod Thomas Linacer commode ita vertit: Ergo ſi ad hos refellendos digrediar, plus operæ in acceſſorio, quam in propoſito ſumam. Plato. in epiſtol. ἵνα μὴ πάρεργα ὡς ἔργα μοι ξυμβαίνῃ λεγόμενα. id eſt, Ne acceſſoria, vice operum nominari mihi contingat. Polybius hiſtor. οἱ δὲ πολλοὶ τὰ μὲν ἔργα τῶν εὐτυχούντων οὐ πειρῶνται μιμεῖσθαι, τὰ δὲ πάρεργα ζηλοῦντες, ἐκδειγματίζουσι τὴν ἑαυτῶν ἀκρισίαν. id eſt, Pleriq; homines facta magnatium imitari negligunt, at æmulando acceſſoria nihil ad rem facientia, ſuam ipſi produnt ſtultitiam. D. Clemens libro quinto ex Agathone Tragico, duos ſenarios adducit: ὅπως μὴ τὸ τοῦ τραγῳδοποιοῦ.

Ἀγάθωνος πάθωμεν καὶ αὐτοί,
Τὸ μὲν πάρεργον, ἔργον ὡς ἡγούμενοι,
Τὸ δ' ἔργον ὡς πάρεργον ἐκπονούμενοι, hoc eſt,
Ne impigamus & nos in illud Tragici Agathonis
Operis loco ducentes acceſſorium:
Inq; opere ſatagentes vt acceſſorio.

Quos verſus recitat & Atheneus libro quinto, Greg. Nazian. elegantiſſime eo vſus eſt in funebri oratione in Baſilium dicta, de Saule loquens: βασιλείαν εὕρατο μεῖζον τοῦ ἔργου τὸ πάρεργον ἐμπορευσάμενος id eſt, Saul paternos aſinos inueſtigans, regno potitur acceſſorium ipſo inſtituto negotio maius nactus: Idem in carmine:

Ἔργον πάρεργον οὐδαμῶς ἔργον λέγω. id eſt,
Extrarium negotium, haud opus vocem.

Non otioſum fuerit huc adſcribere Pioris Græci monachi dictum, qui interrogatus cur obambulando cibum ſumeret reſpondit: ὅτι οὐ βούλομαι τῷ βρώματι ὡς ἔργῳ χρήσασθαι, ἀλλ' ὡς παρέργῳ, id eſt, Quia nolo cibo vti tamquam opere, ſed tamquam operis acceſſorio.

Achaicum telum.

Ἀχαϊκὸν βέλος, id eſt, Telum Achaicum dicitur telum habile & quod apte collineat. Coniecturam alicuius artificioſam & pulchre ſcopum attingentem, aut ſcomma adpoſite mores cuiuſpiam perſtringens, licebit parœmiace vocare βέλος ἀχαϊκόν, Citatur a Suida. Apparet autem fuiſſe telum fundiroribus gentis Achaicæ peculiare, aptum cum primis in obſidione.

Herculis cornu.

Ἡρακλέους κέρας, id eſt, Herculis cornu, de affluentia bonorum omnium prouerbialiter dicitur apud Dionem Chryſoſtomum oratione 2. de Fortuna ibi: τοῦτο ἦν ἄρα καὶ χρυσοῦν γένος, καὶ αἱ τοῖν μακάρων νῆσοι αὐτομάτας ἔχουσαι τροφάς, καὶ ἡρακλέους κέρας καὶ κυκλώπων βίος. id eſt, Illud ipſum fuit & aureum ſeculum, & fortunatæ dictæ inſulæ ſponte ſua proferentes alimẽtorum genus omne, & Herculis cornu, & Cyclopum victus. Adagium mere idem cum Amalthεæ cornu de cuius origine quia varia & auctoribus & prorſus diuerſa prodi videmus, nõ luſurum me operam putaui ſi in ſtudioſorum gratiam philologia hac acceſſione per me adiuuaretur: vnde eluceſceret ratio cur Herculis cornu dicatur. Helenius Acron & Porphyrion grammatici in illud Horatii Odarum lib. 1. Hinc tibi copia Manabit, ad plenum benigno Ruris honorum opulenta cornu, referunt adagii natalem ad cornu Fortunæ quod Acheloo detractũ victor Hercules Fortunæ donaſſe perhibetur, de quo ita Dion Pruſæus: οἱ δὲ τὰ κρείττω γράφοντες τὸ τῆς ἀμαλθείας κέρας διδόασιν κέρας πλῆρες καὶ βρίθον τοῖς ὥραις, ὃ ἐν μάχῃ Ἡρακλῆς Ἀχελώου ἀπέρρηξε. id eſt, Qui veritati magis conſona pingunt, dant Fortunę cornu Amalthææ refertum omnigenis fructibus quod in cõflictu Acheloo defregit Hercules, ſubicit poſt, τὸ δὲ τῆς ἀμαλθείας (ita enim legi debet loco ἀμελίας, quæ vox incuriam denotat κέρας μηνύει τὴν τῶν ἀγαθῶν δόσιν τε καὶ εὐδαιμονίαν, hoc eſt, Amalthεæ cornu indicat bonorum largitionem & felicitatem. Euſtathius in commentarii Dionyſii Afri paullo aliter fabulatur, Acheloũ videlicet pro læuo cornu per Herculẽ comminuto Amalrheæ cornu unmeris loco illi rependiſſe, cuius beneficio bonorum omnium affluentia vteuti ſuppetebat: quam fabulam ita ſanant quidam dictitãtes, Herculem cunctos vbiuis gentium mortales ſibi beneficio deuincire volentem, cum intellexiſſet Achelοum fluuium errabundis flexibus magnam Aetoliæ partem lancinare, atque ita variis foſſis, aggeribus, alueorũq; clicibus regioni iniurium, vim quodammodo

modo adhibuiſſe, & ad moderationem reuocaſſe ſuperuacuos annis curſus ea: cultura feraciorem agrum reddidiſſe: qua ratione ſiniſtrum fluminis cornu incompoſitis ſinuoſiſq; anfractibus inutile atque incolis infructuoſum, tractabile ac commodū præſtiterit: Atq; iſta eſſe Achelοi cornua exponunt, ſuperatam & compreſſam amnis iniuriam, & repoſitam fœcunditatem. Palephatus narrat Herculē aliquando Theſpiis Bœotiæ oppido commoratum fuiſſe, apud feminam liberalis formę, cui Amaltheæ nomen fuerit, propoſito Iolai nepotis hoſpitio, quod cum iſte iniquius ferret, cogitaretq; peculium omne quod in cornu bubulo illa aſſeruabat in vſum Herculis, ſi quid emptitaret, furto auferre, factum eſt vt ſocii peregrinationis dicerent, Herculem habere cornu Amaltheæ, vnde promeret affluēter ea omnia quæ ipſi forent vſui. Alii hanc ipſam Amalthæam aunm faciunt ex mercimoniis opulentam, & quæ pleramq; peculii ſortem e diuenditis mercibus contractā, includere in cornu ab eius nomine nuncupatum conſueuerit, quod quia pecuniis refertum Hercules abſtulerit ſplendide inde victitans, prouerbialis ſermo increbuit, ex Amaltheæ cornu cuncta bona Herculi ſuppetere. Fuerunt & qui aliam commēti ſunt fabulam fuiſſe in Lybia diticunculam ſupra modum feracem, forma loci bubulo cornu non abſimili a femina nomine Amalthea poſſeſſam, a cuius ſingulari fœcūditate fructuum genus omne copioſiſſimo prouentu affundentis, natam parœmiæ originem autumāt. Callimachi ſcholiaſtes Græcus, amaltheam capram, quæ Ioui lac præbuerit, ſcribit ex altero cornu ambroſiam fundere, ex altero nectar, creditam fuiſſe. Theon Alexandrinus in Aratæis commentariis annotat Capram iſtam mulierem fuiſſe Arcadicam, Iouis nutricem, Iouemq; alumnū beneficii memorem, nutricis mortuæ pellem complicatam ſibi circumpoſuiſſe, ac inter aſtra retuliſſe, eamq; eſſe Amaltheam, Parmeniſcus ait Meliſſeo Cretæ regi Alumnū fuiſſe datum Iouem infantem, cuius filiæ Dodonides cum lacte carerent, illum caprā geminos hædos enixam puero adhibuiſſe, nomine Amaltheam, quæ eum educarit, eiuſque fœcunditatem prouerbio locū dediſſe. Muſæus (huuc enim fabulæ auctorē citant Hyginus & Baſſus Aratæi commentarii auctor creditus) tradit Iouis nutrices Themidem & Amaltheā nymphas ab Ope matre delectas fuiſſe, ac poſtremam Amaltheam in deliciis habuiſſe capram incredibili lactis copia ſcatentem, cuius ille vbera ſuxerit. Diodorus Siculus Bibliothecæ libro quarto refert Hammonem Libyæ patris regem virgini præſtāti forma Amaltheę dictæ ſtuprum obtuliſſe, procreata ex ea ſobole, ipſamque propinquæ oræ præfeciſſe, quę quod bouis cornu ſpeciem imitaretur, occiduū cornu nuncupata ſit & Amaltheæ cornu, quod vineis & fructiferis omnis generis arboribus abundaret, poſteris eam appellationem transferentibus ad optimam & primę feracitatis terrā. Hactenus de origine. Socrates (vt Ioannes Stobæus commemorat) Amaltheæ cornu dicebat eſſe Symbolum induſtriæ & ſedulitaris, illinc enim omnia manare bona illi, qui μέλλει, hoc eſt, ignauus & ſocors non pergat eſſe: Cornu namque bonis animalis laborioſiſſimi, operarium ſignificare: vuas & alios fructus quibus cornu ſcateat, indicare affluentiam bonorum ex agricultura prouenientium: Cornu autem illud a bono Genio & Fortuna bonorum largitrice, vtrimque ſuſtineri volunt. Philemon Comicus per iocū Amaltheæ cornu pecuniam eſſe ait, cuius hi leguntur ſenarii:

Τὸ τῆς ἀμαλθείας δοκεῖς εἶναι κέρας,
Οἷον γράφουσιν οἱ γραφεῖς, κέρας βοός.
Ἀργύριον ἐστὶ, τοῦτ᾽ ἐὰν ἔχῃς, λέγε,
Πρὸς τοῦτ᾽ ὃ βούλει, πάντα σοὶ γενήσεται. i.
Tuncillud eſſe cornu Amaltheæ putas,
Cuiuſmodi pingit pictor, cornu bouis?
Argentea eſt moneta, quam qui poſſidet,
Huic copioſe pro votis cuncta affluunt.

Phocylides agrum cornu Amaltheæ accipit quod ad victum neceſſaria & ſuſtinendæ vitæ alemoniam ſuppeditet, eo verſu: Ἀγρὸν γάρ τε λέγουσιν ἀμαλθείης κέρας εἶναι. Phocion Peripateticus librum ſcripſit multa variaq; hiſtoria refertū, inſcripſit κέρας ἀμαλθείας, teſte Gellio. Philoſtratus de Dione: Δίωνα τὸν προυσιαῖον, οὐκ οἶδ᾽ ὅτι χρὴ προσειπεῖν, διὰ τὴν ἐς πάντα ἀρετὴν, ἀπαλθείας γὰρ κέρας ἦν τὸ τοῦ λόγου. id eſt, Dionem Pruſiæum haud ſcio quo nomine compellabo, propter mirificam in omni genere pręſtantiam, erat enim iuxta prouerbium Amaltheæ cornu.

Lemnius obtuetur.

Λήμνιον βλέπειν, id eſt, Lemuium obtueri,

de truculento & quaſi igneo aſpectu prouerbialiter dici oſtendit Euſtathius Iliad. primo & exponit: δεινὸν καὶ πυρῶδες βλέπειν. Lemnii homines efferi & immanes ferebantur, qui natos ſibi ex Atticis feminis liberos nefarie trucidarunt, teſte Herodoto: vnde & Lemnia manus pro, ſanguinaria, & Lemnium malum, de inſigni & ineuitabili malo natum eſt. Citatur ab Heſychio, addita cauſſa, quoniam, & Lemno inuentus ſit ignis. Quid? quod primi ferrarias officinas, fabricatis exitio mortalium & ad cædes repertis telis, inſtituerunt, qua de cauſſa & Sinties a nocendi argumento nuncupati fuere.

Cum Protogene mortuo bellum gerit.

BELLVM cum Protogene mortuo gerere, prouerbiali figura dicitur qui in mortuorum ſcripta inuehitur, mortuorum manes conuitiis impetit, aut quomodocunque. illis iniurius eſt. Extat apud Aul. Gellium libro 15. ca. vltimo. Demetrius Poliorcetes cognomento dictus a ſolertia machinarum oppugnandis vrbibus repertarum, Rhodū obſidens, incēdio ſtatuerat abolere ædes extra vrbem, in quibus aſſeruabatur pulcherrimi operis imago, a Protogene illuſtri pictore facta, quod eam hoſtili vrbi inuideret re intellecta Rhodii legatos ad eū mittunt cum his verbis: Petimus, conſideres, ne turpe tibi ſit, quia non potueris bello Rhodios vincere, bellum cum Protogene mortuo geſſiſſe. Huc ſpectat Philoſtrati Lēnii dictum quo Aelianum repercuſſit, qui accuſationem cuiuſdam retro tyranni ſcripſerat. Laudarem, inquit, inſtitutum tuum ſi viuum accuſaſſes, viuentem namque tyrannum inceſſere, viri eſſe duco, at mortuo inſultare cuiuſuis: Grȩce ita ſonat: εἶναι γὰρ δὴ τὸ μὲν ζῶντα τὸν τύραννον ἐπικόπτειν, ἀνδρός, τὸ δὲ ἐπεμβαίνειν κειμένῳ παντός. Eodem ſenſu plancus fregit calumnias Aſinii Pollionis, qui orationes meditabatur a morte Plāci edendas, ne reſpondere poſſet, dictitans, Cum mortuis non niſi laruas luctari, quod a Plinio in præfatione Naturalis Hiſtoriæ inſcripta relatum eſt. In hanc ſententiam trahi poteſt illud Epigramma Grȩcum:

Βάλλετε νῦν μετὰ πότμον ἐμὸν δέμας, ὅτι καὶ αὐτοὶ
Νεκρῷ σώματι λέοντος ἐφυβρίζουσι λαγωοί, i.
Nunc poſt fata meum telis configite corpus,
Audet & exanimum lepus infeſtare leonem.

Mercurij catena.

Ἑρμαϊκὴ σειρά, id eſt, Mercurii catena, adagiali ſpecie vſurpatur ab Eunapio Sardiano de inuictæ eloquentiæ homine, qui quo velit linguæ lenocinio auditores rapere & tranſducere poſſit. Sic enim ait: ὁ δὲ πορφύριος ὥσπερ ἑρμαϊκή τις σειρὰ καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἐπινεύουσα διὰ ποικίλης παιδείας πάντα ἐς τὸ εὔγνωστον καὶ καθαρὸν ἐξήγγελλεν. i. ad Porphyrius velut Mercurialis quædam catena ad mortales deuergens cuncta, clare pureque in lucem protulit, variæ doctrinȩ beneficio. Notum eſt de Herculis Ogmii catena auribus hominum inſerta, qua eos circumducebat, ex Luciani opuſculo: Herculem vero eundem cum Mercurio exiſtimauit religio Druidarum, & Aegyptiorum ſchola.

Vt egeni, eruum.

Ὅπερ τοῖς σίτου ἀπόροις, οἱ ὄροβοι. i. Id quod in frumenti inopia, eruum: adagii vſus erit cum ſignificare volumus, boni conſulenda eſſe qualiacumq; ſint deteriora, vbi non adſit meliorum copia. Glandium eſus mortalibus fuit gratiſſimus, ante repertas & a Triptolemo commoſtratas Cereales fruges. Solet autem vſuuenire famis, tempore, aut vbi frumentum deeſt, vt legumina quȩuis, viciam, lentem eruum, aliaq; χέδροπα in victum commutet vulgus, ad placandam eſuriei iniuriam & ſuſtenendam vitam, vbi cetera deficiunt neceſſaria. Philoſtratus in Nicete: ἀλλ' ἀπορίᾳ γενναίων σοφιστῶν ἐσπουδάσθησαν τοῖς ἐφ' ἑαυτῶν Ἕλλησιν, ὃν που τρόπον τοῖς σίτου ἀποροῦσιν οἱ ὄροβοι. id eſt, Inopia præcellentium doctorum, in pretio fuerunt habiti a Grȩcis ea tempeſtate, quemadmodum eruum magni ſit apud illos qui frumento carent.

Priuſquam pinſueris, farinam ſubigis.

Πρὶν ἢ πτίσσαι, τὰ ἄλφιτα, ſubaudi φύρεις, i. priuſquam pinſueris, farinam ſubigis aut maceras.

maceras. Dicitur in homines præpoſteros, qui peruerſo ordine, quod poſtremo factũ oportuit, primum omnium faciunt. Præpoſtere agit qui ſubigere tẽtat, priuſquam triticum a glumis ſeparetur & pinſatur. Euſtathius in decimumſextum Odyſſeæ perperã legẽs, πρὶν ὀπτῆσαι, quod ſonat, Priuſquam aſſaueris occaſionem labendi dedit lectionẽ eius ſecutis minus venuſtam minuſq; explicitam. Simile iſti adducit Suidas, & ex eo procul dubio Euſtathius mutuatus tale Prouerbium: πρὶν ἢ τοὺς ἰχθῦς ἑλεῖν, σὺ τὴν ἅλμην κυκᾷς, id eſt, Ante capros piſces mare agitas, aut ſalem aquæ miſces. Quod conueniet in præproperos homines, q. locuplete ſpe præcipiunt futuram adhuc victoriam.

Nondum incuruam ceruicem
Iupiter habet.

EXTAT inter Tyrtæi poemata quæ admonitoria ad bellicam virtutem Spartanæ iuuentuti ſcripſit, prouerbialis verſus.

Θαρσεῖτ', οὐ γάρ πω Ζεὺς αὐχένα λοξὸν ἔχει. id eſt, Animo conſtanter habete, Iuppiter haud dum etenim colla retorta gerit. Quo vti licebit apud deiectos animos & facile conſternatos, quos in rebus duris durare ſe & confirmare admonebimus. Metaphora tranſlata a ſupplicibus & depreſſa mente præditis, quos incuruiceruicos Pacuuius vocat, quo ſpectant & verſus de ſeruitute apud Philonem:

Οὔποτε δουλείη κεφαλὴ ἰθεῖα πέφυκεν,
Ἀλλ' αἰεὶ σκολιὴ αὐχένα λοξὸν ἔχει. hoc eſt.
Haud ſolitum eſt ſeruile caput ſe attollere rectum:
Semper at obliquum colla retorta gerit.

Thmuitarum hircus.

Θμουϊτῶν τράγος, Thmuitarum hircus, de mulieroſo homine, in quem adhinniunt quodammodo ſcorta, ad vnius nutum parata, D. Clemens in Protreptico loquens de Apolline nobili inſeſſore, qui amicas multas habuerit, inter quas commemorantur, Aethuſa, Arſinoe, Zeuxippe, Prothoe, Marpiſſa, & Hypſipyle, ἐνεπίμπλατο γυναικῶν, inq;, γυναικῶν ἀκόπτος ὡς οὐδὲ ὁ Θμουϊτῶν τράγος. i. Mulierculis ad ſatietatem ſe expleuit non paucioribus quam capris Thmuitarum hircus. Eſt autem Thmuis oppidum Aegypti Stephano teſte, Euſebius & Nicephorus Philæ meminerunt Thmuitarum epiſcopi viri ſanctiſſimi. Nemini vero dubium eſt, ſingula Aegypti oppida peculiaria habuiſſe olim numina, animalia, quibus diuinos faciebant honores, Tentyritæ accipitrem, Cobitæ crocodilum, lupum Lycopolitani, canem Bubaſtii, ouem Saitæ, capram & hircũ Mendeſii, hircum Thmuitæ colebant, cui vt veriſimile eſt, capras votiuas victimas & donaria ſacra offerebant aſſatim. Itaque ganeonem inſignem aut notæ famæ mœchũ pluribus abundare feminis dicemus, quam olim capris Thmuitarum hircus.

Ventos paſcere.

Ἀνέμους ποιμαίνειν. id eſt, ventos paſcere, hoc eſt inſtar ouium agere dicitur qui inane ſumit operam, nihil operæ pretii faciens, D. Clemens lib. I. Stromatum. ὃς δὲ ἐρείδεται ἐπὶ ψεύδεσιν, οὗτος ποιμαίνει ἀνέμους, καὶ διώκει ὄρνεα πετόμενα. id eſt, Qui mendaciis innititur, is ventos paſcit & volucres aues perſequitur.

Tenedia regula.

Τενέδιος κέραμος, id eſt, Tenedium fictile, Prouerbiali ſchemate dicitur de re fragili, & in qua cõtractanda magna opus ſit religione. Dion Chriſoſtomus oratione. 42. σχεδὸν οὖν παραπλήσιον πεπόνθασιν οἱ ἐμοὶ λόγοι τῷ κεράμῳ τῷ τενεδίῳ, καὶ γὰρ ἐκεῖθεν τὰς μὲν ὁ παραπλέων ἐμβάλλεται κέραμον, τὸ δ' εἰς δὲ ὑγιῆ διακομίζει ῥᾳδίως, ἀλλὰ πολλοὶ συντρίβουσι παίοντες, ἢ συντρίψαντες, ὥσπερ ἂν ἔχοντες καταθῶνται αὐτούς. i. Idem propemodum meis orationibus accidit, quod fictilibus Tenediis: illuc enim qui prænauigant aduenæ omnes, manum fictilibus immittunt, nemo autem fere integrum perfert, ſed plerique omnes ea vel atterendo, perfringunt, vel colliduut, ignorantes teſtacea ſeſe tractare. Loquitur de ſuis ſcriptis, quæ eum omnibus in ore eſſent, multi libere de induſtria verba immutabant, vel ne memoriæ lapſum proderent, vel etiam inuiti quibus nihil eſſet peculii, vnde librum comparare nt, atque verbatim edi ſcerent. Transferri poteſt prouerbium ad orationẽ aut carmẽ, in quibus qui immutare & liberius trãſponere verba conat, is facile impingit, vt aut orationis, vim eneruet, aut ſanguinẽ deducat, aut curſum frangat,

Anxietate ſumma & ſollicita cura hic opus eſt, quod interdum vnica ſyllaba immo litera momentum omne trahat.

Agreſtibus holeribus victitat.

De homine ſordido, qui ſuum defraudat genium, dictum eſt illud Pherecratis Comici, in fabula cui ἄγριοι nomen, ἐν θρύσκοισι καὶ βρακάνοις καὶ στρεβίλοις ζῶν, ὁπόταν δ᾽ ἤδη πεινῶσι σφόδρα, ὥσπερεὶ τοὺς πολύποδας νύκτωρ περιτρώγειν ἐντὸς τοὺς δακτύλους. id eſt, Agreſtibus holuſculis ac carduis viuere, cumq; vehementer eſurierint, polyporum inſtar noctu digitos intus, arrodere. Apud Athenęũ male legitur pro ἐντὸς, ἐν τῶ & θρύσκουσι, pro θρύσκοις. Sunt autem θρῦστα & βράκανα teſte Heſychio, ἄγρια λαχανὰ, agreſtia quædam holera, στρόβιλοι vero cardui ſpecies. Poteſt etiam dici de homine egeno qui omnis ſubſidii expers ad inhumana edulia adigitur. Porro quoniam iſtiuſmodi holera difficulter eluũtur, hinc Cratinus Comicus δυσβράκανον prouerbialiter dixit, quod intellectu arduum eſt, & ingenio ægre conſequi quis poſſit.

Leporem frondium crepitus terret.

Gregorius Nazianzenus in Diſtichis ſententioſis:

φύλλων λαγωοὺς ἐκφοβοῦσιν οἱ κτύποι,
Ἄνδρας δ᾽ ἀνάνδρους αἱ σκιαὶ τῶν πραγμάτων, id eſt,
Lepus fragore territatur frondium,
Vmbræq; rerum timidulos terrent viros.

Arduus & infractus animus non commouetur rebus aduerſis & reflante fortuna, neque periculi tempeſtas illum aut honoris aura vnquam de ſuo curſu vel ſpe vel metu depellit.

Aequalia reddere capita in pugna.

Nazianzenus in funebri oratione Baſilio Magno dicta, καὶ τὴν παρ᾽ ἐμαυτοῦ ῥοπὴν χαριζόμενος, ἴσας ὑσμίνη τὰς κεφαλὰς, τὸ τοῦ λόγου, κατέστησα. id eſt, Addito à me ſubſidii momento, ęqualia in conflictu capita, iuxta prouerbium, vt eſſent effeci. Quadrabit cum quis diſceptantibus arbiter datus, nũc hunc, nunc illum auxiliaribus argumentis ſuppeditatis ſuſtinet in ęquilibrio quodã contentionis, nam parua acceſſio in tali pugna, ἑτεροκλινέα νίκην. id eſt, victoriam alterutro declinantem tribuere poteſt. Locus videtur deſumptus ex Homero Iliad. vndecimo, vbi Gręci pariter & Troiani pari Marte depugnantes neutro alternante victoria ἴσας δ᾽ ὑσμίνη κεφαλὰς ἔχεν. hoc eſt, ęqualia in duello capita habebant.

Bubulcus antea, nunc caprarius.

Βώτας μὲν ἐλέγευ, νῦν δ᾽ αἰπόλῳ ἀνδρὶ ἔοικας. i. Caprigeni gregis es ductor, paullo ante bubulcus.

Theocritus Idyllio primo. De iis qui in peius degenerant, ab equis, quod dicitur, ad aſinos: vel qui perſonam ſuſtinere nequeũt aut tueri, quam præ ſe ferunt, vel qui placidos mores in aſperos commutant, humani prius & mites, nunc crudeles & efferati, denique ex Mitionibus Demeę Natum videtur a boum & caprarum ingenio, quod proceſſu temporis bubulci caprariique in conſuetudinem rapiunt, animantiumque iſtorum mores imitantur. Boues vt ſunt placidi & manſueto ingenio, ita & eorum magiſtri: contra caprarii ſalacitate & intractabili feritate capras ęmulari creduntur contagione in naturam abeunte.

Aeoliſare.

Αἰολίζειν, pro circumſcribere & decipere inter prouerbiales voces a gentium moribus ductas, refertur eo quod Aeoles vt impoſtores & fraudulẽti traducebantur, quamquã & a variegatione efficta dictio videri poteſt, id enim αἰόλον ſignificat, & mendacia verborum fuco variari ſolent, quemadmodum veritatis ſimplex eſt gratia. Hierocles Alexandrinus cuius in aurea Pythagorę carmina ſcriptum extat, μηδ᾽ αἰολίξει ταῦτα, id eſt, Neq; in his rebus imponas aut fraudem facias. Hinc apud Theocritum Αἰολικὸν τι θαῦμα, miraculum Aeolicum legunt quidã pro ἀπατηλὸν, ἐκπληκτικὸν καὶ ποικίλον, fraudulentum & varium.

Cum Euandri matre loqui.

Prouerbiali ſpecie dictũ eſt illud ab Au. Gellio noctium Atticarum lib. 1. Tu autem perinde quaſi cum Euandri matre nũc loquare, ſermone abhinc multis annis iam deſito veteris Hominem antiquariũ, qui priſcę ętatis vocabulis obſoletis vti gaudet, & Apulleianæ dictionis delicias iam deſitas,

in vſum reuocare frequens inſiſtit, cum Euandri matre loqui non inuenuſte dicemus, quo ſpectat Phauorini philoſophi admonitio ad adoleſcentem priſcarum vocũ cupidiſſimum, Inauditum atque inſolens verbum tamquam ſcopulum eſſe fugiendum. Euandri vero Arcadis, qui ob fortuitam fratris cædem extorris patria in Latiũ deſcendit, ibiq; ſedem firmauit, mater fuit Nicoſtrata proprio nomine, ab aliis Themis quoque dicta, Plutarchi teſtimonio, quoniam fatiloqua habebatur, vnde & à carminum oraculis Carmenta fuit appellata. Non abludit hinc illud apud eundẽ auctorem libro decimo ſexto cap. 10. Ego vero dicere atque interpretari hoc deberẽ, ſi ius Faunorum & Abhoriginum didiciſſem: quaſi diceret, ſi vocabula vetera & primis Latii incolis vſitata didiciſſem. Aborigines autem ab Euandro Arcade litteras accipiſſe primum refert Cor. Tacitus. Annalium libro 11. Aborigines ante repertum papyri vſum, exſtitiſſe & ſcripturę loco inciſis lignorum taleolis vſos fuiſſe cõſtat, vnde Symmachi illud, Mallem Aboriginum more dictionem ſalutis alternę ligno corticibus ſcribere.

Alba linea.

ALBA linea fieri dicitur quod ſimpliciter fit, & abſq; varietate quadã picturata. Au. Gellius lib. 20 cap. vlt Multa & varia lectitantes in quas res cumq́ue inciderent alba (vt dicitur) linea, ſine cura diſcriminis, ſolã copiã, ſectari conuertebant: quo loco copiam pro multitudine ſola intelligimus, non autẽ pro variatione dictionis: Translatio à tabulis monochromatis, vbi nulla pigmentorũ varietas oculos ſatiare poteſt.

Puteus, ſi hauriatur, melior euadit.

APPARET prouerbium eſſe vetus quo in Epiſtola ad Euſtathium medicum vtitur Baſilius: καὶ γὰρ τὰ φρέατα φασὶν ἀντλούμενα βελτίω γίνεται, Etenim putei (quod aiunt) ſi hauriantur, meliores euadunt. Ferrum ſi exteratur niteſcit: aqua pigra ſi moueatur nihilo fit deterior, & ingenium adoleſcentis quo magis excolas exerceasq́ue hoc fit præſtantius, vſus eſt & D. Clemens lib. 1. Strom. τὰ φρέατα τὰ ἐξαντλούμενα, διαυγέστερον ὕδωρ ἀναδιδώσι, καὶ τὸν σίδηρον ἡ χρῆσις καθαρώτερον φυλάσσει, id eſt, Puteus exhauſtus limpidiorem reddit aquam, & ferrum vſus purius ſeruat. Philon Iudæus lib. De gigãtibus: πολλάκις δὲ καὶ πρὸς τὸ ἄμεινον ἐπιδίδωσιν, ὥσπερ φασὶ τὰς ἀπαντλουμένας πηγὰς, καὶ γὰρ ἐκείνας λόγος ἔχει τότε μᾶλλον γλυκαίνεσθαι id eſt. Sæpe etiã melior euadit, quẽadmodum perhibent fontes, ſi hauriãtur: hos etenim tunc dulceſcere magis vulgaris opinio eſt.

Otus & Othus.

Ω̃τοι, id eſt, Oti dicuntur prouerbii ſpecie vecordes homines ſtulteq; glorioſi: χαῦνοι καὶ κενόδοξοι, vt ex Aelio Dionyſio annotat Euſtathius ab auicula Oto, quam Aſionẽ Latini nominant, quæ geſticulabunda & ad laudes ſuas ſubſultabunda, eo modo capitur. Idem Odyſſeæ. λ. ὤτους vocari dicit qui facile quauis in re circumueniunt, ac præcipue qui ſe patiũtur dictis facile protelari, argumẽtis quibuſuis improuide aſſentientes, nihilq́ue curioſius expendẽtes, eius hæc ſunt verba: οἱ ἐκ μόνης ἀκοῆς ἀπιστέγοντες καὶ ἀνεξετάστως ἀπάτην πάσχοντες. Auiculam hanc ſtolidam eſſe facileq́ue decipi annotat Etymolog. auctor, de qua ita Ariſtoteles, Otus noctuæ ſimilis, circa aures alarum quandam ſimilitudinem pręfert. Verũ Othus pro faſtuoſo homine & qui gradus (vti Plautus loquitur) grandit, prouerbialiter dici poteſt, aperiente huic rei viam Marcellino lib. 22. vbi inquit. Grandiaq́ue incedens tamquam Othus & Ephialtes, quorum proceritatem Homerus in immenſum tollit. Fabula de Otho & Ephialte Aloei filiis ex Homeri Ilia. 5. nota abũde eſt, qui maiora viribus aggreſſi, cælumq́ue aggeſtis temere montibus inuadere adorti, deiecti occubuerunt: fabulantur autem illos quolibet menſe nouem digitis excręuiſſe, Heginio teſte.

Cælaturam olet.

Γλυφάνου ὄζειν. Scalprum aut cęlum olere dicitur quod recenter fabricatum eſt. Theocritus idylio primo de poculo ornato recenter: Νεοτευχὲς ἔτι γλυφάνοιο ποτόσδον. Quod natum nuper redolet cælamina ſcalpri. Transferri poterit ad librũ recens ab aliquo conſcriptum & è prælo profectum aut ad carmen nuperum quod ſub incudẽ nõdum reuocarit auctor. Sic inducię quæ non diu durauerant in bello nauali apud Ariſtopha. Acarn. ὄζουσι πίττης, Picẽ olent,

propter triremium aliarumque nauium bellicum apparatum, quæ pice illitæ nuper ad belli procinctum paratæ fuerant.

In Piſa animum confirma.

QVOTIES animum alicui addere volumus ad diſceptationem, aut eum in contẽtionis ſtudio, quod ἀγῶνα Græci dicunt, cõfirmare ne labaſcat aut animo concidat, prouerbii huius vſus erit, quod apud Syneſium in Caluitii encomio extſtat: τήρησον ἐν πίσῃ, φησὶ, τὴν καρδίαν. id eſt, in Piſa animum (quod aiunt) confirma. Vbi auctor ille ob caluitii deformitatem offenſus, ſeipſum duxat animatque, ne ea re commoueatur. Solebant apud Piſam Elidos vrbem quolibet luſtro certamina, Olympia dicta, maximo Græciæ cõuentu celebrari, in quibus decertaturus ad gloriæ immortalitatẽ parandam, præſentem animum ac fortem ſumere debebat.

Cubitis adoleſcere.

Πήχεσιν αὐξάνεσθαι, id eſt, Cubitis adoleſcere aut incrementum capere prouerbiali tropo dicitur, qui in re quapiam aut arte magnos & repentinos profectus facit. Eunapius Sardianus de maxima loquens: πήχεσι δὲ ἐπὶ πᾶσαν σοφίαν αὐξόμενος. id eſt, Per cubitos ad omnigenam eruditionem prouectus, aut excreſcens. Ita diuitem repente ingentibus opibus ditatum: πήχεσιν ἐπὶ πλοῦτον ἀμήχανον αὐξηθέντα id eſt, per cubitos in immenſas opes adultum dicemus. Natum à Gigante quopiam, quem ſingulis menſibus cubito increuiſſe fabulæ loquuntur: quin & Antæum Libycum in ſexaginta cubitorum altitudinem excreuiſſe, vt veterum memoria prodidit ſcriptis Plutarchus in Sertorio. Ad hãc adagii formulam, efficta eſt etiam illa Philoſtrati in Iconibus: φωνητὰς ἀποφαίνει καὶ τετραπήχεις ἐκ μικρῶν. id eſt, Præualidos efficit & ex puſillis quadricubitos: & illa Cratetis Comici in Lamia: ἐπὶ τετραπήχει θετταλικῶς τετμημένα, i. Tricubitalia fruſtra carnis Theſſalico more diſſecta. Prodigioſæ magnitudinis ſignificationem habet & Philoxeni Cytherii guloſiſſimi votum apud Machonem Comicum, qui optauit τριῶν ἔχειν τὸν λάρυγγα πηχέων, id eſt, guttur tres longum cubitos. Ariſtophanes quoque procetos deſignans, τετραπήχεις, inquit καὶ γενναίους. id eſt, quadricubitos & ſtrenuos. Citatur & hoc modo adagium, κατὰ πῆχυν ἐπιδιδόναι, ideſt, Cubiti ſpatio increſcere. Suidas ex incerto, vt ſolet, auctore. ὁ δὲ φιλόσοφος ἀνεμποδίστως εἰς ἐπίδοσιν ἐχώρει, καὶ ἐπεδίδου κατὰ πῆχυν, ὥς φασιν, ἀτυχοῦς ἄχρι τοῦ πανικοῦ δυστυχήματος. id eſt, Philoſophus liberaliter erogare pecunias non deſtitit ere ſcebatque velut per cubitos (vt ita dicam) firmum illud propoſitum, donec repente in incredibilem calamitatem incidit.

Non eſt cuiuis recte condire.

Οὐ πρὸς παντὸς ἐστὶν ἀρτύσαι καλῶς. id eſt, Condire ſcite eſt hercle non cuiuſlibet. Venuſtum adagium eſt Cratini Comici lepidiſſimi in Glauco fabula, de rebus non vulgaribus, ſed arduis atq; operoſis. Huic adagio obnoxii ſunt quotquot ſcribũt carmen. nam ſi eruditus fuerit paullo, & ad popularium aures minus attemperatum, ita vt vulgi captũ excedat, obſcuritatis nomine damnatur illico, contra ſi leue ſit & triuiale ac ſuberis inſtar ſuperfluitãs quodãmodo, à doctioribus reiicitur, ὡς ἐκ βραχυσμάτι καταβλητόν: vſqueadeo Condire recte non cuiuſuis eſt.

Etiam mater & ſorores.

QVANDO citra diſcrimen aut exemptionẽ omnes promiſcue iudicare volumus, prouerbii huius vſus erit, Ἀλλὰ καὶ μήτηρ καὶ ἀδελφαὶ, Etiam mater & ſorores. Vtitur loco modo citato Syneſius oſtendens nominatim adagium eſſe, ſic enim inquit, Ἀλλὰ καὶ μήτηρ, ἀλλὰ καὶ ἀδελφαὶ, φασι, τῷ κάλλει τὶ νέμουσι τῶν ἀρρένων, id eſt, Imo etiam mater ac ſorores (quod aiunt) virorum pulchritudini multum deferunt: volens innuere nullam tam ſanctam, tam caſtam eſſe, quæ non formæ venuſtæ & egregiæ lenocinio trahatur, citra exceptionem, etiã ſi mater illa ſit aut germana.

Priuſquam ignitus lapis enatarit.

Πρὶν ἢ τὸν μύδρον ἀναφῦναι, Priuſquã globus ignitus exiſtat. Quando aliquid nunquam futurum ſignificabimus, adagium conueniet, veluti ſi ſempiternam accepti beneficii memoriam pollicẽtes, numquam illius obliuionem nobis obrepturam dicamus: πρὶν

πρὶν ἢ τὸν μύδρον ἀναφῆναι, aut iuxta Callimachum μέχρις φωκαίων ἐν ἁλὶ μένῃ μύδρος, Donec Phocenſum ignitus lapis in mari manſerit, beneficii perpetuo memores ſore. Natum à Phocenſibus qui diris execrationibus deſertores ſuæ claſſis proſecuti, lapidem ignitum in altum mare proiecerunt, adhibitoque iuramento vouerunt nunquam in Phocida reuerti antequam è mari exiſteret ille lapis, Refertur his verbis ab Herodoto in Clio: καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν, καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν, πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναφῆναι. perſtrinxit hoc verſiculo Callimachus:

Φωκαίων μέχρις κεμένῃ μέγας εἰν ἁλὶ μύδρος. i.
In pelago dum ſaxum ingens Phocenſe manebit.

Vſus eſt apposite Ariſtides in oratione in Romam panegyrica, vbi in fine ita precatur deos διδόντων τὴν ἀρχὴν τήνδε καὶ πόλιν τήνδε θάλλειν δι' αἰῶνος, καὶ μὴ παύσασθαι πρὶν ἂν μύδροι ὑπὲρ θαλάσσης πέσσωσι, Dent Imperium hoc & hanc vrbem florere ſempiternum in æuum, neque prius deſinere, quã igniti lapides in maris æquore ſupernatent. Sophoclis interpres annotat morem fuiſſe vt iuraturi ignitos lapides (quos μύδρους vocant) tollerent, & fœdera tantiſper durare votis expoſcerẽt, dum illi rurſus apparerent, ſimulque cum dictis ſolere eas in altum pelagus porrigere, innuẽtes perpetuitatem pactorum. Huc ſpectauit Sophocles in Antigone:

Ἦμεν δ' ἑτοῖμοι καὶ μύδρους αἴρειν χεροῖν
Καὶ πῦρ διέρπειν καὶ θεοὺς ὁρκωμοτεῖν. hoc eſt,
Globos parati tollerere igneos manu,
Reptare per pyram. eiurare cælites.

Hunc ritum attigit & Plutarchus in Ariſtide, ὁ δ' Ἀριστείδης ὥρκισε μὲν τοὺς Ἕλληνας καὶ ὤμοσεν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων μύδρους ἐμβαλὼν ἐπὶ ταῖς ἀραῖς εἰς τὴν θάλατταν. id eſt, Sacramento adegit Græcos in Athenienſiũ verba iurare, votiſue nuncupatis ignitos lapides in mare porrexit. Adluſiſſe videt' huc Macedonius in Epigrammate:

Ὤμοσα τὴν ἀθέριστα κόρην, τρίσσαι ὤμοσα πέτραις
Μήποτε μειλιχίοις ὄμμασιν εἰσιδέειν. id eſt,
Virginis ore feræ iuraui triplice ſaxo
Me placidis numquam velle tueri oculis:

Suidas in dictione λίθος, ritum iurandi ad lapidẽ apud Atheniens receptum, auctoritate Philochori & Ariſtotelis, cõprobat, citatque locum Demoſthenis ex oratione aduerſus Cononem, πρὸς τὸν λίθον ἄγοντες καὶ ἐξορκίζοντες, qui aliter legitur in vulgatis libris, qui habent βωμὸν, id eſt, aram, non λίθον, id eſt, lapidem.

Idem furnus, idem duxit trochus.

Αὐτὴ κάμινος, αὐτὸς ἤλασε τρόχος. id eſt.
Caminus idem duxit, atque eadem rota.

Senarius prouerbialis de iis qui ſimilia efficiunt, teſtãtibus Suida & Heſychio quorum ille citat duplicem lectionem: καπνὸς ἢ τρόχος, id eſt, fumus aut rota, hic vero mutilatum adferens adagium, prioribus tantum duabus vocibus conſtans, ſubiicit clarius petitam eſſe translationem à figuli rota. Meo quidem iudicio & dictum fuiſſe & non ſine gratia vſurpati poſſe videtur de conſimilibus operibus, aut dicendi ratione conformi & congenere: vel etiam de duobus hominibus ingenio ſimilibus aut improbitate paribus, &, quod dici ſolet, eodem in Ludo edoctis, tales namque: Αὐτὸ κάμινος, αὐτὸς ἤλασε τρόχος, quaſi qui eodem in furno cocti ſint, aut eadem rota currente effecti.

Clauis in lingua.

Ἀλλ' ἐστὶ καμοὶ κλεὶς ἐπὶ γλώσσῃ φύλαξ.
In prouerbii vſum ceſſit illud Aeſchyli:
Et noſtra præfert lingua cuſtodem clauẽ.
Quoties fidam ſilentii ſpem pollicemur.

Citatur à D. Clemente Stromatum lib. 5. Conforme huic adagio eſt illud Sophoclis in Oedipo Colonæo: ὧν καὶ χρυσέα κλεὶς ἐπὶ γλώσσᾳ βέβακε προσπόλων, id eſt, quorum aurea clauis linguam coercet initiatorum quod dixit propterea quod lingua veluti claue obſerata ſit ne reuelet myſteria. Non abludit hinc Aeſchyli illud, πιστὸν ταμεῖον ἐπὶ γλώσσης. id eſt, Fidũ penu vel ærarium linguæ. Huc ſpectat Lucianicus verſiculus:

Ἀῤῥήτων ἐπέων γλώσσῃ σφραγὶς ἐπικείσθω. i.
Arcanum vt celet, claudẽda eſt lingua ſigillo.

Præceptum eſt Iamblichi Pythagoræi, γλώσσης πρὸ τῶν ἄλλων κράτει, θεοῖς ἑπόμενος, id eſt, Linguam ante omnia contine, Dei exemplo. Diuerſum huic eſt illud apud Aeſchylum in Perſis: οὐδ' ἔτι γλῶσσα βροτοῖσι: Ἐν φυλακαῖς, id eſt, Neq; amplius hominibus, lingua in cuſtodia eſt, quaſi

 dicat,

dicat, rem illam libere ab omnibus & palã dici citrà diſſimulationem.

Groſſus maturus è ſui ineptus.

Γίπων ἐρινὸς εἰς βρῶσιν ἀχρεῖος ὢν ἄλλους ἐξερινάζεις λόγοις. id eſt, Maturus cum ſis groſſus eſui ineptus, alios loquela tua groſſis expolias. Extat apud Sophoclem in Helenes Nuptiis, & citatur ab Euſtathio Iliados viceſimo, vt prouerbiale in hominem indoctum & inſcitum, qui ſe doctiores erudire præſumat, verſus ſuis numeris integri leguntur in tertio apud Athenæum, hoc modo Πέπων δ' ἐρινὸς ἀχρεῖος ὤν: Εἰς βρῶσιν, ἄλλους ἐξερινάζειν λόγοις. id eſt, Maturus groſſus eſui ineptus, aliis verbo groſſos excutis. Talem γέροντο διδάσκαλον compoſita voce dixit in Satyris Varro, qua notatur arrogantis ingenii adoleſcens, qui ſupra ætatem pluſquam ſenes ſapere velit: quæ dictio in duas perperam diffiſa apud Nonium Marcellũ legitur non vno in loco, Aldinis exẽplaribus legẽtibus γέροντος διδασκάλου, pro vnico γεροντοδιδασκάλῳ, Eſt autẽ ἐρινὸς agreſtis ficus arboris fructus. groſſum vocant, qui frugiferæ ficui appẽſus, pediculis ex ea in groſſos emicãtibus (vt annotat Suidas) efficit vt perficiantur eius fructus.

Verba ſine penu & pecunia.

IN oſtẽtatores opum immodicos, cum nec araneus illis in arca ſit, aut in crumena teruntium, & quorum verba res non ſequitur, iuxta vulgi dicterium, conuenit illud Plauti ex Captiuis.

Quibus ſunt verba ſine penu & pecunia. Eſt autẽ elegans adluſio in vocibus cognatis penus & pecunia, illud in rebus ad vſum cõparatis, hoc in præſentibus opibus quæritur.

Terram ne legas nauigando.

INTER Pythagoræ ſymbola, dignitate adagiis ſimillima, huc aſcribendum videtur ab omnibus hactenus præteritum, Ἐπὶ γῆς μὴ πλεῖν. Nauigans terram ne radas. Quo innuere voluit vectigalia ſimileſque redemptiones incertas & curarum tumultuumq; plenas, contemnere & abnuere nos debere. Sic enim exponit D. Clemens Stromatum lib. 5. his verbis: δηλοῖ δὲ τὰ τέλη καὶ τὰ ὅμοια τῶν μισθωμάτων ταραχώδη καὶ ἄστατα ὄντα παραιτεῖσθαι δεῖν: Monet etiam Horatius vt cauti horreſcamus nimium premere littus iniquum.

Antica excluſum, poſtica recipere.

Τῇ αὐλείῳ ἀποκλεῖν, τῇ δὲ παραθύρῳ εἰσάγειν, Per atrii ſeu veſtibuli oſtiũ excludere, per poſticum intromittere competit adagium vbi domum apertis verbis repudiatum, cõniuenter admittimus: aut cum ſententiæ aut opinioni, cui ex profeſſo ſumus refragati, diſſimulanter aſſentimus atque ſubſcribimus. Plutarchus Sympoſiacon lib. 1. cap. 2. δέδια μὴ δοκῶμεν τῇ αὐλείῳ τὸν τῦφον ἀποκλείοντες εἰσάγειν τῇ παραθύρῳ μετὰ πολλῆς ἀδιαφορίας. id eſt. Vereor ne faſtum primore oſtio excluſum, poſtico intromittere citra diſcrimen videamur. Similiter dixit Galenus lib. 2. De natural. facul. τῇ κηπαίᾳ κατὰ τὴν παροιμίαν ἀπεχωρήσαμεν, Poſtico iuxta prouerbium digreſſi ſumus. Eſt autem anterior ædium ianua, Græcis αὔλειος, at poſtica quæ à via regia abſcedit aut in hortum excurrit, παράθυρος à fallendi argumẽto, & Κηπαία velut hortenſis, denique etiã ψευδόθυρον dicta, qua voce præter Ammianum & Suetonium, vſus etiam eſt Cicero in Verrinis, Ea quemadmodum ad iſtum poſtea per pſeudothyrum reuertatur, tabulis planum faciam. Poſticum in ea ſignificatione Horatio etiam notũ eſt, ibi: Atria ſeruantem poſtico falle clientem.

Tragici cothurni ſtrepitus.

TRAGICI cothurni ſtrepitus ab Ammiano Marcellino vſurpat' prouerbialiter pro oſtentatione & magnicrepa verborum iactantia: ſic enim ait lib. 20. de Lupicino armorum magiſtro Bellicoſum ſane & caſtrenſis rei peritũ, ſed ſupupercilia erigentem vt cornua, de Tragici, quod aiunt cothurni ſtrepitu. Vt autem Comicorũ proprius eſt ſoccus, ita Tragicorum cothurnus: ille vulgaria & plebeia tractat humili ſtylo: hic altiſonus heroum regumque res & fortunas perſequitur: vnde & pro ſublimi & grãdiore genere accipitur, Virgilius in Buccolico carmine:

Sola ſophocleo tua carmina digna cothurno.

Propertius poeta alicubi:

Deſine & Aeſchyleo componere verba cothurno.

Horatius

Horatius odarum ſecundo ad Aſinium Pollionem:

Grande munus Cecropio repetes cothurno.

Simile huic adagio eſt illud Theodoriti de Marco Arethuſio: τὰ δὲ γυμνάσια δράματα τῆς αἰσχύλου καὶ σοφοκλέους μεγαληγορίας δεῖται, ἵν' ἀξίως τὰ ἐκείνου τραγῳδήσωσι πάθη. i. Marci factum Aeſchyli & Sophoclis cothurno opus habet, vt dignis verſibus Tragice deſcribant ea quæ ſit perpeſſus.

Sacrum ignem inſtare illi nefas.

De improbo & ſceleribus operto dicitur illud: ᾧ τὸ ἱερὸν πῦρ οὐκ ἔξεστι φυσῆσαι, id eſt, Cui ſacrum ignem inſpirare nefas eſt. Timeus hiſtoricus ſcriptum reliquit, Demochati cuidam ſoli inter Athenienſes non licuiſſe ſacrum ignem (qui in æde Veſtæ aſſeruabatur) inſtare, quippe ſuperiore corporis parte flagitioſe impuro Duris Samius ſcribit Pytheam iſtud ipſum obieciſſe Demoſtheni.

Neque Phaſis mala eluat.

Malorvm multitudinem oſtendere volẽtes, quibus obuiam iri rectaq; ratione medicari non poſſit, appoſite vſurpabimus illos Sophoclis verſus ex Oedipo tyranno.

Οἶμαι γὰρ οὔτ' ἂν ἴστρον οὔτε φᾶσιν ἂν
Νίψαι καθαρμῷ τήνδε τὴν στέγην, ὅσα κεύθει.

Nec Iſter ipſe (quod reor) nec eluat
Phaſis, malorum quidquid hæc celat domus.

Sunt autem nominatiſſimi fluuii & maximi, Iſter Germaniæ & Phaſis Colchidos, vterq; maximarum etiam nauium capax: ille prægrandibus ſeptem oſtiis in Euxinum ſe exonerat, hic Aſiam ab Europa diſterminat, vnde δοιὰς τέρμων Aeſchylo dicitur.

Nihil hydropico ſiccius.

Dionysivs Lõginus in libello περὶ ὕψους adagium hoc vulgo vſitatum oſtendit, οὐδὲν γάρ φασι ξηρότερον ὑδρωπικοῦ. hoc eſt, Nihil (quod aiunt) hydropico ſiccius. Auarus quo plura habet, eo plura deſiderat, tam enim illi deeſt quod habet, quam quod nõ habet, vt inquit Seneca. Creſcit indulgẽs ſibi dir⁹ hydrops, Nec ſitim pellit, niſi cauſa morbi ceſſerit venis. Notum eſt de Heraclito philoſopho, qui aqua intercute miſere affectus bubulo ſterquilinio ſe obleuit, addens ἐπομβρίας δεῖσθαι, ſe opus habere pluuio madore, aut vt Philoſtratus refert lib. 1. de vita Apollonii δεῖσθαι τοῦ ποιήσοντος ἐξ ἐπομβρίας αὐχμὸν, indigere ſe eo qui pro madore ſqualorem induceret.

Θαλλοφόρος.

Θαλλοφόρος, quaſi ramigerum dicas, prouerbialiter dicetur teſte Euſtathio in Odyſſ. 17. homo ad omnia inutilis, niſi qui forte paſcendo pecori in ſuggerendis ſurculis operam præſtare foret idoneus. Natum à pompa Athenienſium, quam Panathenæa vocabant, in qua ſenes emeriti oleaginos termites geſtabant, teſtibus Philochoro & Xenophonte. Meminit & Iunius in lib. de ſenectute, ὅτι νόμος αὐτοὺς ἐκείνους χειροτονεῖ τῇ ἀθηνᾷ, ὥς φασι ξενοφῶν ὁ φιλόσοφος, θαλλοφόρους: id eſt, Lex illos ipſos decernit Mineruæ oleaginas virgulas deferre, vti teſtatur Xenophon. hinc eſt quod θαλλοφόρους ipſos ſenes nominat Ariſtophanes ceu ad obeũda alia munera ineptos. Licebit itaque ciuilibus negotiis parum idoneum aut aliis quibuſcunque, θαλλοφόρον appellare Comico ſale.

Fructibus non ſtadijs certare.

Καρποῖς οὐ σταδίοις ἐρίζειν, Fructibus haud ſtadiis contendere, adagio dicitur, De loco exili quidem, ſed frugifero, exiguis quidẽ ſpatiis circumſcripto, fructuum tamẽ prouentu longe lætiſſimo. Antiphilus epigrãmatarius de Chio inſula loquens.

Καρποῖς οὐ σταδίοισιν ἐρίζομεν,
Fructibus, haud ſtadiis certamen inimus.

Licebit nõ male transferre ad librum non magna quidem mole, ſed eruditionis omnifariæ plenum, Cuiuſmodi iudicium de Perſii ſatyris tribuit Martialis eo diſticho.

Sæpius in libro numeratur Perſius vno,
Quam leuis in tota Marſus Amazonide.

In Ialemos adſcribendus.

Εἰς τοὺς ἰαλέμους ἐγγραπτέος, Inter Ialemos adſcribendum

bendum dicimus qui inepte inſulſeque ſe gerit, Menander Comicus:

Ὅταν δ' ἔρωτι τόλμαν ἀφέλης, οἴχεται,
Εἰς δὲ Ιαλέμους τε τούτοις ἐγγράφει.

Audaciam cui dempſeris amans, petit,
Poteſtq; is inter Ialemos adſcribier.

Ialemus homo mamęnus matrique Calliopæ diſſimilimus fuiſſe perhibetur, nomen fortaſſis adeptus παρὰ τὸ τὴν ἰαν ἀλᾶσθαι, ὁ ἐν τῇ ἰα ἀλώμενος, quomodo & κοάλεμος, ὡς ὁ ἐν τῷ νοεῖν ἀλώμενος ſtolidus fatuuſque homo dicitur. Galenus lib. De præmotione Ιαλέμους ἰατροὺς inſulſos medicos vocat. Hermones thetο. παρέχει μυρία τοιαῦτα πράγματα ζητοῦσι περὶ αὐτοῦ τοῖς Ιαλέμοις τούτοις, Mirum quantum negotii exhibeat Ialemis iſtis hac de re ſciſcitantib⁹.

Sunt qui Ialemum eundem eſſe cum Lino putant.

Cenſorium ſupercilium.

CENSORIVM ſupercilium prouerbialiter dixit Luc. Seneca in declamationibus, pro eximia grauitate, & tetrica ſeueritate: vbi ait, Affectabat enim cenſorium ſupercilium, cum alius animo eſſet, quamquam in nōnullis codicibus legatur ibi, faciebat, pro affectabat, & alias, pro alius, ſed vtrumque male. Cenſores Romæ erat magiſtratus quinquennalis, penes quos auctoritas maxima erat ſummumque arbitrium animaduertendi in mores ciuium, nam & ſenatores loco mouere, troſſulis, hoc eſt, equitibus equos adimere, plebeios infamia notare, illis licebat.

Siphnia arra.

Σίφνιος ἀῤῥαβὼν, id eſt, Siphnius arrabo, Prouerbiū extat apud Heſychium & Suidā, quo digitus infamis olim notabatur, à fœdis Siphniorum moribus, vnde natū adagium σιφνιάζειν quod alii notarunt, ita vt Siphniam arram oſtēdere, idem ſeime ſit quod Martiali Medium & impudicum digitum oſtēdere. Poteſt ita vocati & nummus aut atra quā ſtupri arbiter largitur. Meminit Euſtathius in commentariis in Dionyſium Aſium ἀστράγαλος σιφνίξ, id eſt, aſtragali Siphnii ſed cum eius nullibi fiat mentio, arbitramurillum vitio codicum deceptum, loco ἀῤῥαβὼν legiſſe ἀστράγαλος. Heſychii codex emaculandus eſt, pro αἰδούμενον legēdo δεδόμενον. Poſſet fortaſſis & pro ingenti magniq; pretii arrabone, σίφνιος ἀῤῥαβὼν efferri, quod inſulani iſti olim opibus affluentiſſimi fuerint quamdiu ſtato anni tempore decumas Delphico Apollini perſol uerent, ex argenti fodinis Herodoto teſte. Siphnus inſula vna Cycladū fuit à Siphno Sunii filio nomen habens, vt Stephanus ſcribit, laudatiſſimis poculis celebris, vnde σίφνια ποτήρια, id eſt, Siphnia pocula, eodem auctore dicta.

Mugilis vitam degere.

Κεστρέως βίον τρίβειν, Mugilis vitam agere dicitur, qui non habet quod edat, hoc eſt, eſuriem & inediam patitur. Eubulus in fabula Nauſiaca:

Ὃς νῦν τεταρτην ἡμέραν βαπτίζεται,
Νῆστιν πονηροῦ κεστρέως τρίβων βίον.

Qui nunc diem, ſi diis placet, quartum lauat Ieiunus improbi vitam mugilis agēs. Euphron Comicus. Μίδας δὲ κεστρεύς ἐστι, νῆστις περιπατεῖ. Midas mugil eſt, ieiunus obambulat. Amipſias Comicus ἀπίοι ἂν οὖν νῆστις καθάπερ κεστρεὺς ἀκολουθεῖν ἐμοί. Paullo minus ieiunus tu mugilis in morem mihi famulabere. Alexis in Phryge fabula. Ἐγὼ δὲ κεστρεὺς νῆστις οἴκαδ' ἀποτρέχω, Ego ſanè ieiunus mugil accurro domum. Diphilus in Lemniis:

Οὗτοι δεδειπνήκασιν, ὁ δὲ τάλας ἐγὼ
Κεστρεὺς ἂν εἶην ἕνεκα νηστείας ἄκρας.

Sumpſere cœnam iſti, aſt ego interim miſer
Inediam ob ingentem fieri cogor mugil.

Citatur & Theopompo auctoritas κεστρέων νήστεις χορός, Famelicus mugilum cœtus, & apud Athenæum Heſperus cynicus exclamat, ἐσθίεν κεστρέων νηστέων. Eſurimus mugilum inſtar. Mugil vero ſolus in genere piſcium ieiunus ſiue famelicus audit, eo quod nulla capiatur eſca animata, nō carne, non alia re quapiam vitali, vt ab Ariſtotele proditum eſt, aut piſcium aliorum eſca.

Briareus, alias lepus.

Βριάρεως φαίνεται, ὢν λαγώς, Briareus apparet eſſe cum ſit lepus. Competit in Thraſonica iactantia feroces, qui de ſe magnifice erepant deque ſua virtute, lepore timidiores cum res poſtulat viros. Poſidippus Comicus in Tripudiantibus:

Ξεναγὸς οὗτος ὅστις ἂν θώρακ' ἔχῃ
Φολιδωτὸν ἢ δράκοντα σεσιδηρωμένον,

Ἐφάνη

Ἐφαίνε βριάρεως, ἂν τύχῃ δ' ἐστὶ λαγώς.
Stipem metentum ductor iſte ſquammeo
Thorace tectus, aut dracone ferreo
Briareus videtur, ſi ferat res, eſt lepus.

Briareum centum manibus armauit fabula, Ioui auxiliarem à ceteris diis per inſidias appetito, vnde ἑκατὸν τάχειρα. Homerus centimanum Latini, & centumgeminum Virgilius vocant, nominis etymo robuſtum & præualidū ſignificante, id enim eſt βριαρός, vnde & βριαρόχειρ, manu valid⁹. Meminit eius Homerus: Ὃν βριάρεων καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ τε πάντες Αἰγαίωνα. Lepore vero nihil eſſe meticuloſius fugaciuſque oſtendit & hyperbole prouerbialis, λαγὼ ἢ λαγωοῦ δειλότερος, Lepore timidior. Nazianzenus in funebri oratione patris, publicanos ait Briarei manus pecuniis publicis immittere, innuens vndecunque hamatis manibus diripere reipu. vectigalia, ſic enim ait, τὰς βριάρεω χεῖρας ἐπιβάλλοντας τοῖς δημοσίοις.

Lari vita.

Λάρου βίον ζῆν Lari vitam viuere, pro lucri gratia maria omnia obire nauigando prouerbii ſpecie dixit Aelianus ſophiſta in ruſticis epiſtolis: ἐπικυματίζει καὶ λάρου βίον ζῇ καὶ ἀνέμοις μάχεται διαφόροις. In vndis fluctuat, Larique vitam degit cum ventis diuerſis dimicans. Dici conuenier de mercatore qui augēdi peculii gratia quouis terrarum nauigat, & ad extremos etiam Indos decurrit. Larus enim vorax auis è mari victum quæritat, aut lacubus quam Gauiam Latini nuncupant, & Matron Parodus Chærephontem paraſitum laro aſſimilat famelico, ob inexplicabilem voracitatē, ſic enim ait: Πεινῶντι λάρῳ ὀρνιθίῳ ἐοικώς.

Carpathius teſtem.

Καρπάθιος τὸν μάρτυρα, Carpathius teſtem, ſcilicet ἐπηγάγετο, accerſiuit, aut adduxit, Dicetur cum quis teſtem citat in ſuū ipſius malum & perniciem, veluti cum auctoris teſtimonium aut ſcripturæ locus quē pro ſe adducit quiſpiam, diuerſum ſonat atq; repugnat ipſius opinioni. Vſurpauit adagium Archilochus deflexum ab altero vulgatiore, Carpathius leporem. Eſt autem Carpatus inſula à Coo, in quam importati aliunde lepores, in tantam copiam excreuere, vt non frugibus tantum, ſed & viribus eroſis exitium attulerint.

Scaperdam trahere.

Σκαπέρδαν prouerbialiter dici annotat Euſtathius Iliad. ρ. quidquid durum ſit & difficile, ita enim ſonant eius verba: τὰ δυσχερῆ πάντα σκαπέρδαν ἔλεγον παροιμιακῶς, διὰ τὸ ἐπίπονον τῆς ὁλκῆς καὶ ἀντολκῆς. Narū à ludicro contentiones genere, quod ita deſcribit idem auctor, & Heſychius, nec non & pollux Onomaſtici lib. 9. Collocatur in circo trabs humanam ſtaturam altitudine exæquans, perforata, per foramen traiecto fune, è cuius extremitate religantur vtrinque adoleſcentes duo auerſi, qui valido niſu adurgentes alter alterū in ſublime attrahere ſatagunt, quo certaminis genere victoriā reportat qui ſupremo ſtipiti alterum admouerit. Itaque à laborioſo molimine attractionis & aduerſarii retractionis σκαπέρδα de difficili & moleſtię pleno labore effertur vt σκαπέρδαν ἕλκειν. id eſt, Scaperdam trahere dicatur, qui duram ſuſceperit prouinciam.

Inſanus appenſis pellibus non curatur.

TATIANVS Aſſyrius in oratione aduerſus Græcos, οὐδὲ ὁ μεμηνὼς σκυτίδων ἐξαρτήμασι θεραπεύεται. Neque furioſus pellium appendicibus curatur. Quemadmodum ab inſaniæ morbo non liberant coriacorum ſegmentorum pendigines, ita ſtoliditatē non auferunt doctor alia inſignia nec ingenii vanitatem, habitus ſacerdotalis. Eādem plene ſententiam habet cum illo Plutarchi, Calceus podagra non liberat.

Pica Sirenem imitans.

DE inepto imitatore dictum eſt illud à Galeno lib. 2. de pulſuum differentiis, κίττα τὰς σειρῆνας μιμουμένη. Pica Sirenis æmula. Doricum videtur eſſe prouerbium, quid enim conſoni habet obſtrepera pica, cum arguta Sirenum fabuloſarum voce?

Ἀμφαξονεῖν.

Ἀμφαξονεῖν prouerbialiter dicitur, vt annotat Iliad. Ψ. Euſtathius, qui non recta via incedit, quod ſimili tropo exorbitare latine dicimus, nam ἄξονες etiam orbitas ſignificāt, quas ἁρματροχιὰς Callimachus dixit. Sic Epicureos voluptatibus ſummum bonum

num metientes ἐμφαξοῦν dicemus, quod Auguſtinus in libris de Ciuitate Dei, exorbitare ab itinere ſapientiæ & lege iuſtitiæ. Quamquam & labare genibus ac ſuccidere inceſſu parum firmo ἀμφαξονεῖν ſignificare Heſychius & Pauſanias in Rhetorico Lexico annotant, id quod accidit infirmis & inualido corpore nutantibus, aut quibus epigonatis, ſeu conchula genu muniēs luxata eſt. Dicetur ergo non modo de iis qui à vulgata veráque opinione recedunt, & longo vſu receptam à doctis ſententiam faſtidiunt, quomodo Cleanthes Samius olim, & nuper Copernicus, cælum ſtare, ſedemq́ue telluris circumrotari aſſeuerarūt, præter aſtronomorum omnium conſenſum verum etiam de iis qui inſtabili doctrina ad quemuis argumenti crepitum vacillant, atque in alienam ſentētiam manus dant.

Fundo carens calix.

Citatvr ab Euſtathio Iliados λ. ſenarius prouerbialis:

Ἀπυνδάκωτος οὐ τραπεζοῦται κύλιξ. id eſt,
Fundo carens menſis non infertur calix.

Non tamen exponitur eius vſus, Apparet dicterium eſſe in profuſe liberales, prodigosq́ue, aut linguaces blaterones, qui verborum modum neſciant, quos à menſæ cōmunione, vitæq́ue conſortio excludendos moneat. Quadrabit & in prægrande poculum, quod à menſa exulare poſtulet homo ſobrius. Eſt autem πυνδαξ idem quod πυθμὴν, vaſis alicuius fundus, quamquam Sophocles in Iphigenia πυνδακα ξίφους pro capulo gladii extulerit, vt ex Pauſaniæ lexico Euſtath. & Heſychius annotant. Porro ſenarius iſte verſus ē Sophoclis Triptolemo deſumptus videtur, corruptéq́; apud Etymologici auctorē legitur, οὐ τραπεζοῖς κύλιξ. Citatur adagium & à Demetrio Phalereo hunc modum, ἀπυνδάκωτος οὐ τραπεζοῦται κύλιξ, ἀντὶ τοῦ, ἀπυθμένος ἐπὶ, τραπέζης κύλιξ οὐ τίθεται. id eſt, vt verbum verbo exprimam, Fundiindigus menſari non ſolet calix: pro eo quod eſt, fundo carens calix, in menſa non apponitur.

Alcinoi horti.

Ἀλκινόου κῆπος Alcinoi Hortus, Parœmia ſpecie celebratur & Alcinoi pometum, apud Septimium Tertullianū lib. de pallio, Conſitum & amœnum ſuper Alcinoi pometū & Micæ roſetum, quod alibi in libro de corona militis ſic extulit, Centenariis quoque roſis ex horto Midæ lectis. Vt autem de loco deliciarum pleno dicitur, ita & tropice transferri poterit ad librum eruditum ac variæ lectionis diuitiis excultum, vt dicamus non Alcinoi hortos cultiores eſſe, quā ſint huius aut illius commentarii. Notum eſt ex Homero Alcinoi Phæacum regis affluentiſſimos culturæq́; diligentiſſimæ fuiſſe hortos. Iulianus ad Libanium κῆπον δὲ τοῦ μὲν Ἀλκινόου καταδεέστερον, παραπλήσιον δὲ τῷ Λαέρτου. Hortum imparem quidem Alcinoi pomario, ſed tamen Laertæ conſimilem. Conſimili ratione Alcinoi menſam dixit Gregorius Nazianzenus de oppipara & omni luxus genere referta:

Κἂν δόμον ἀγλαΐσῃς, καὶ Ἀλκινόοιο τράπεζαν,
Non ſi marmoreum dederis tectum, Alcinoiq́ue Menſam.

Et alibi in epiſtola ad Baſiliū, ἀλλ᾽ ὡς Ἀλκινόου τράπεζαν. ſic Ciceronianam menſam dixit Tertullianus lib. De anima, pro ſumptuoſa magniq́ue pretii menſa. Quod, inquit, menſis Ciceronianis infertur, nam M. Tullius Cicero citream menſam quingentis millibus emit vt idem ait lib. de pallio, aut vt Plinius, HS. decem milibus.

Iynges.

Iyngis voce pro illecebris & blandimento lenocinio ve quodam prouerbialiter vtuntur paſſim auctores, Sophocles in Hippodamia, loquens de præſtantia formæ Pelopis.

Τοιάνδ᾽ ἐν ὄψει ἴυγγα θηρατηρίαν,
Ἔρωτος ἀστραπήν τιν᾽ ὀμμάτων ἔχει. id eſt,
Iynga talem lumina efflant, illicem,
Amoris igneum iubar in oculis cubans.

Quamquam apud Athenæum in decimo tertio λύγγα legitur, Aeſchylus in Perſis,

Ἴυγγά μοι δοῦτ᾽ ἀγαθῶν ἑτέρων ὑπομνήσκεις. i.
Regeris mihi aliorum bonorum lenocinancium memoriam.

Heliodorus Emeſenus lib. quarto Aethiopicæ hiſtoriæ ἀπαραίτητον ἔχει πρὸς γυναῖκας ἴυγγα χρυσὸς καὶ λίθος. id eſt, Aurum & gemmæ vim pellaciæ haud dubiam obtinent apud femineum genus. Syneſius ad Herculianum πολλῷ πρότερον ἐγὼ τοῦ κατακλυσμοῦ τῶν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ἰύγγων αὐτὸς ἐθελουσίως ἦν, id eſt, multo ante ipſe quodam tuarum in epiſtolis iyngum & deliciarum diluuio eſſe mi-

effeminatus ſum. Idẽ ad Athanaſium. αὐτὴν ἐκείνην ἀποφανῶ σοι δεῦρο πολλαῖς ἴυγξι γινομένην ἀγώγιμον, id eſt, Ipſam illam Galatheã tibi hic ſiſtam illecebris variis cõciliatam: Suidas ex incerto auctore, ἡ δὲ Κλεοπάτρα ᾤετο τοῖς αὐτοῖς ἴυγξι καὶ τὸν σεβαστὸν κρατήσειν τρίτον. i. Cleoparra rebatur ſe iiſdẽ illecebris, quibus Cæſ. & Antonium tertium quoq; Aug. expugnaturam. Idẽ τοιαύτη τις προσῆν ἴυγξ τοῖς Διογένους λόγοις τοῦ κυνός. i. Tautum inerat illicium Diogenis Cynici verbis. Sic de Helena dictum eſt illud, ὅτι ἐφελκυστικάς τινας εἶχε πότε ἴυγγας, hoc eſt, tã validas & illices amoris, iyugas habuit, vt cum Priamus illam agnoſceret eſſe belli cauſſam, iraſci tamen illi nequiuerit, immo filiæ nominæ eam cõpellarit amanter. Philoſtratus Iunior. ἀπὸ τῆς τοῦ κεστοῦ ἴυγγος. id eſt, Sub ceſti pellacia. Lycophrou etiã πυρφόρον ἴυγγα, iguiuomam iyngem vocat amoris illicias, & Zezes λογικὰς ἴυγγας, verborum iyugas appellat, quod animos verba attrahant quantumuis duros & inflexiles, quodam lenocinio. Vtitur etiam Pindarus ea voce pro cupidine & deſiderio, in Nemeis ἴυγγι τηκόμενος ἦτορ. id eſt, liqueſcit iynge ſeu amore pectus. Eſt autem inx auicula plumis diſcoloribus, collo prælongo, lingua exerta. crebro motu ſe circũ agens, & ceruicem in orbem flectens, vropygiũq; ſuccuſſans, vnde & σεισοπυγὶς, à non nullis vocatur, ab aliis κίναιδον, ex eadem cauſſa, Zezi etiam ιγκλὶς, Latinis motacilla: cuius vſus ad veneficia infamis fuit atque ad incantamenta, nam de trocho eam relegabãt Veneficæ, & carmina quædam admurmurantes circumgyrabant, aur exenteratam trocho adnectebant. Hanc fingit Pindarus in Pythiis à venere primum e cœlo ad homiues deportatam, & Iaſoni traditam, additis veneficii documeutis, quibus Medeã irretirer. Fabulę uarrant Iyngem mulierculam fuiſſe Iunonis iuſſu in auem commutatam, quod phatmacis quibuſdam Iouem in Ius amorem cõcitaſſet, vt Nicephorus pariter & Piudari Scholiaſtes cum Zeze aunotant, nam apud Suidam pro ἀπελθοῦσα legendum eſt ἀπορρωσάσα. Theocriti interpres ſcribit eam id veneficii molitã fuiſſe, vt in ſui amorem Iouem pertraheret. Callimachus Iyngem Echus filiam facit, alii Pithus ſiue Suadelæ. Nicephorus Gregoras ex aliorum auctoritate ſcribit ἴυγγα fuiſſe citharam mire concinnam, κιθάραν ἐμμελεστάτην, atque inde prouerbiali figura ἴυγα dici quiduis ſuaue & deſiderabile, πᾶν γλυκὺ καὶ ποθεινόν. at Theocriti gloſſematarius annotat Iyngi auiculæ vim ineſſe natiuam amatorii philtri, ac propterea omnia ad amorem impellentia, gratioſa, pellacia, & ad perſuadendum appoſita, ἴυγγας metaphorice dici. τὰ ἐπαγωγὰ καὶ χαρίεντα. Quid, quod inuocationes & archanæ precum vires quas mutare nefas erat certis verborum legibus conceptas ἴυγγες dicebãtur, quo ſpectat illud Syneſii libro de inſomniis, καὶ μήποτε ἀμείλικτοι ἴυγγες αὗται, quod Marſilius Ficinus neſcimus quã recte vertit. Conſideratione vero dignum eſt, Vtrũ huc tendant illices vel motacillę magorũ. Illo quo diximus modo accipitur in Hecates oraculo apud Porphyrium:

Τὰς μὲν ἀπειρεσίοις ἴυγξιν ἀπ᾽ αἰθέρος
Ῥεῖα δ᾽ ἄγεις ἀέκοντας ἐπὶ χθόνα δια κατέγεις .i.
Dæmonas innumeris in terram ex ætheræ votis
Traxiſti diua inuitos magno abſque labore.

Xenophou etiam pro veneficio iynga dixit ibi, ὅτι ταῦτα οὐκ ἄνευ πολλῶν φίλτρων καὶ ἐπῳδῶν καὶ ἰύγγων, id eſt, quod iſta non citra philtra, incantamenta, & iyngas accidant.

Manum peteris & pedem porrigis.

MANVM peteris & pedem porrigis. Adagio vtitur Hieronymus in Ruffinum, Eo vti poſſumus in hominem auerſi ingenii & præpoſterum, qui aliud rogatus, aliud & quidem diuerſum oſtentat aut reſpondet. Conueuit cum illo celebri, ἄμας ἀπῄτουν, οἱ δ᾽ ἀπηρνοῦντο σκάφας. id eſt, Falcem petenti, denegabant ſarculum.

Ab alno ſpectat.

ΑΠ᾽ αἰγείρου θέα. id eſt, Ab alno ſpectaculum, Dicitur de eo, qui cum nõ poſſit è propinquo ſpectare, extrema adiumenta quærit. Erat Athenis extra theatrum in foro alnus arbor, ita tamen vt inde in theatrum peteret proſpectus eminus, quo fiebat vt cui in theatro conſeſſus locus nou erat, in alnum aſcenderet. Vti licebit, quando innuere volumus quempiã in peregrina arte & à ſtudiis ſuis aliena eius artis myſteria procul & quaſi per tranſennam inſpicere: veluti

Iure-

Iureconſultus extra Medicæ artis theatrũ poſitus, velut ab alno, iuxta prouerbium, artis ſecreta deſpectat.

Binis tonderi forficibus.

Διπλῇ μαχαίρᾳ κείρεσθαι, id eſt, Gemina tonderi forfice Prouerbiale conuitium de molliculis hominibus & effeminatis quique ornandæ & componendæ corporis formæ ſtudii pluſculum impendunt. Citatur abſque auctore à Iulio Polluce onomaſtici ſecundo. Eſt autem hoc loco μάχαιρα quæ & ψαλλὶς forficula tonſoria. E diuerſo. Qui κατωκαρὰν tonſuræ genus ita dictum tondebantur, hi teſte Heſychio, μιᾷ μαχαίρᾳ κείρεσθαι, vna forfice tonderi dicebantur, tametſi locus ille nonnihil apud eũ ſit corrupus.

Agreſtis apis.

Αγρία μέλιττα, id eſt, fera, aut agreſtis apis prouerbialiter dicitur de improbitis præter modum & crudelibus, teſtante Suida, ab api quæ aculeum in vulnere relinquere ſolet. Fuit & Hegeſias Cyrenaicus philoſophus, Cuius non ſemel meminit Cicero cognomento ἀγρία μέλιττα dictus eo quod de morte diſſerens, in magna orationis contentione multos necem ſibi conſciſcere cõpulerit, atteſtante Valer. Maximo. E diuerſo Xenophon ob ſtyli ſuauitatem ἀττικὴ μέλιττα, id eſt, Attica apis nuncupatus fuiſſe legitur. Alioqui ἄγριον pæderaſten circa puerorum amores efferatum dixit Aeſchines in oratione aduerſus Timatchum, & Menander ἄγριον κυβευτὴν aleatorem aleæ inſigniter deditum nominat.

In agrum ſeruus.

Εἰς ἀγρὸν μάνης, id eſt, in Agrum famulus. Cõueniet dici vbi quid vtiliter & appoſite ſuo loco fit, nam famuli opera in agris neceſſaria eſt. Varinus ex Heſychio tranſcripſit. eſt autem μάνης ſeruile nomen, vnde & ad ſignificationem laruæ æneæ transfertur, πᾶν κατὰ τὸ τεχνικὸν πρόσωπον, vt annotat Euſtathius. Quadrabit item vbi ſignificare volumus, ſuam cuique artem eſſe tractandam, non aliena inuolandum: veluti theologus ea quæ ſacras litteras reſpiciunt, medicus morborum curationes, fabri tractent fabrilis, ſic ruſticum opus verna exerceat.

Iſtic vellus non carpitur.

Ἐνταυθοῖ πόκος οὐ κνάπτεται, id eſt, Iſtic vellus non carpitur aut tondetur, Conuenit adagium, vbi vir doctus ſordidam prouinciam, qualis eſt, erudiendæ iuuentutis detrectat: aut quando innuere volumus aliquem eſſe doctiorem, quam vt ab eo prima rudimenta & artis tyrocinia petenda ſint: aut quando alienam & alterius loci operam à quopiam expoſcimus. Natum à Xenocrate Chalcedonio philoſopho qui illitteratum hominem geometriæ & aſtronomiæ prorſus rudem, ipſius ſcholam frequentantem hoc dicto abegit: παρ' ἐμοὶ πόκος οὐ κνάπτεται, id eſt, Apud me vellus non deglubitur. Lanificium multos habet operarum gradus, tondetur enim primũ, mox maceratʳ, deinde hamatis aut dentatis inſtrumentis carpitur, poſtea in netricum & textorum officinam deditur, poſtremum in fullonjam ablegatur.

Quid Lecytho cum Strophio?

Λήκυθος καὶ στρόφιον. Quid Lecytho cũ Strophio? De rebus diſſimilibus & abſonis effertur. Citatur à Suida. Cui affinis eſt & illa paræmia, τίς δὲ κατόπτρῳ καὶ ξίφους κοινωνία, quid ſpeculo commercii cum gladio? Eſt autem Lecythus vas oleariũ quod Capſacem vocat D. Cyprianus.

Flumina in terram commutat.

Χερσοῖ τὰ ῥεῖθρα, τελματοῖ δὲ τὰς λίθους. id eſt, Amnes humũ facit, mutat ſaxa in lacus. Citatur ex Piſide. Quadrabit in præpoſtere omnia faciẽtes: aut in magnicrepos qui ex cloaca arcẽ faciunt: Adluſum putamus ad hiſtoriam de Xerxe, qui rerum naturæ frenum quoddam iniicere tẽtauit, Athon montem nauigabilem faciens, & fluuios ſiccis pedibus permeabiles reddens: quamquam & ad magicæ vires referri poſſe origo videri queat, quomodo apud Petroniũ Arbitrum Genotra inquit de ſe gloriabunda, His ego callens.

Artibus Idæos frutices ingurgite ſiſtam
Et rurſus fluuios in ſummo vertice ponã.

Tydeus Corpore, animo Hercules.

De ſtaturę quidem puſillę homine, ſed animo infracto dicitur, Menander hiſtoricus de Sapiro milite pluſquam Herculeo animi

mi robore. τὸ μὲν σῶμα ὡς ὁ ποιητὴς μικρὸς ὢν τυδεὺς ἀνυμνούμενος, τὴν δὲ γνώμην καὶ περιττότερος τυδέως ἡρακλῆς γὰρ ἐν τὴν ψυχὴν καὶ εἴ τις τούτου γεγόνει ποτὲ ἀλκιμώτερος, οὐ γὰρ ἀποκνῶ τῷ μεγέθει τῆς ἀρετῆς τὸν ἡρακλέα ἐν δευτέροις τιθείς, id eſt, Corpore exiguo Tydeus, tantopere ab homero celebratus, animi vero cõſtautia Tydeo ſuperior, quippe qui Hercules animo fuerit, & ſi quis illo vmquã extitit fortior, neque enim vercor Herculem ſecundo loco pouere, quod ad magnitudinem conſtanriæ attinet. Homerus Iliad. 5.

Τυδεύς τοι μικρὸς μὲν ἔην δέμας, ἀλλὰ μαχητής. id eſt,

Tydeus paruus eram, at bellaror ſtrenuus armis.

Hinc Fabius Quint. lib. 3. Interim confert admirationi multum etiam infirmitas, vt cum idem Tydea paruum, ſed bellatorem dicit fuiſſe: & Grammarici nominis etymon deducũt à τυτθὸν quod puſillum ſignificat ob corporis breuitatem. Statius Papinius de Tydeo,

Maior in exiguo regnabat corpore virt⁹,

Fuir autem Tydens Oenei Aetolorum Regis ex Peribœo filius qui Alcathoum & Lycopea patrueles patri ſuo inſidiantes in agro occidit, cum patruo Melaue quem imprudenter vulnerauerat.

Rureſtris locuſta.

Ἀγροίκος μάντις, id eſt, Rnreſtris vates aut locuſta prouerbialiter dicitur, Suida teſte de otioſo & reſide ſegni. Eſt aurem μάντις lócuſtę genus tardum ægreq́ue vadens, viridi corpore, è cuius inceſſu nonnulli curioſa vanitate, futurorum euentus captare ſoliti fuerant.

Hippocratis liberis cedit.

Τοῖς ἱπποκράτους υἱέσιν εἴκειν, id eſt, Hippocratis liberis cedere prouerbialiter dicitur de inepto & ſtolidi ingenii homine. Ariſtophanes in Nubibus:

Τοῖς ἱπποκράτους υἱέσιν εἴξεις. id eſt,

Hippocratis prolibus locum dabis.

Traducunrur in Comœdiis Hippocratis liberi vt rudes & indocti ſtipites, ac hebeti ingenio, ὑώδεις denique, vnde Eupolis Comicus in ſabula quam Δήμους inſcripſit:

Ἱπποκράτους δὲ παῖδες ἐμβόλιμοί τινες,

Βληχητὰ τέκνα, κοὐδαμῶς τοῦ σοῦ τρόπου. i.

Sunt liberi Hippocratis nothi, inſititii,

Pecudes balautes, moribus nullis bonis.

Meminit & Galenus in libello, quod animi mores corporis temperamento reſpondeant, Ἱπποκράτους, inquit, υἱεῖς ἐπὶ μωρίᾳ σκώπτουσιν οἱ κωμικοὶ διὰ τὴν ἄμετρον θερμήν. i. Hippocratis filios ſtultitiæ nomine rident Comici ob immoderarnm calorem. Iudoctum itaque & ſtupidum, Hippocratis liberis vecordia credere dicemus.

Vter faſtu plenus.

In hominem faſtu turgidum & ſupercilioſum, elegans eſt dicterium prouerbiale Timonis Phliaſii, qni philoſophorum arroganriam mordaci opere, quod à re σίλλους inſcripſir, conuellir atque exagitat. Κενεῆς οἰήσιος ἔμπλειος ἀσκός. i. Vrer, quē impleuit opinamur vana. Quadrabit & in ſni ingenii hominem, qui ſuo ſenſu, abundar, nec à concepta opinione facile reſilit. Verſus eius hi ſunt:

Ῥοῖαι ἐκ τ' ἐρίδων λεχνοῦ ὁμάχοι πεπλάνησθε;

Ἄνθρωποι κενεῆς οἰήσιος ἔμπλειοι ἀσκοί. id eſt,

Quæ vos ſeducunr rixæ, vel qui blaterones?

Ah vẽto ſi vtres, quos implet opinior inanis.

Huc pertinet illud Syneſii in epiſtola ad Herculianum: καὶ φύσσης ἐμπλησθέντες ἐμόλυναν θεσπέσια δόγματα. id eſt, Qui ventoſo folle inflati, diuina decreta conſpurcarunt, idem in libro De prouidentia: φύσης τε ἦσαν ἔμπλεῳ τὴν βασιλείαν καραδοκήσαντες. id eſt, Follis in modum vento pleni, imperium expectabant. Eunapius Sardianus: ἠσθανόμην δὲ καὶ αὐτὸς ἑκάστοτε τῶν ἀμφ' αὐτῷ, κενοῦ φυσήματος ἀνοήτου ἀμπεπλησμένων. hoc eſt, Feci, & ego aliquoties illius periculum, qui inani flatu abſque ingenio tumebat. Epicharmus Comicus, φύσις ἀνθρώπων, ἀσκοὶ πεφυσημένοι. id eſt, Homines natura ſunt vtres vento diſtenti.

Darÿ opes.

Δαρείου πλοῦτος, id eſt, Darii opes, de immenſis diuitiis prouerbialirer efferrur, Syneſius libro De regno: Πλούτου θημῶνας ὑπὲρ τὸν πάλαι Δαρεῖον, id eſt, Opum cumuli, maiores quam Darius ille vetus poſſederit. Huc ſpectat & illa Cratetis hyperbole in epiſtolis: πλουσιώτερος τῶν τὰ καρχηδονίων φρονούντων, id eſt, Dirior iis qui Chartaginenſium rebus ſtudent.

Ex

Ex eodem lare.

Ἐκ μιᾶς ἑστίας, ideſt, ex vno & eodem lare, prouerbiali figura dictum eſt à Syneſio, pro eodem ex principio, in libro De prouidentia: ὡς ἐκ μιᾶς ἑστίας προϊέναι τὰ τοσοῦτον ἀπῳκισμένα, καὶ μίαν εἶναι ταῖν δυοῖν βλάσταιν τὴν ῥίζαν, id eſt, vt ex eodem lare ortum habeant res tantopere diuerſæ, ſitque vna duorum germinum radix. Ariſtides, κοινῇ τοῦ γένους ἑστίᾳ, id eſt, communi generis lare, hoc eſt, origine. Ita accipiendum eſt illud, quod in Aratęo commentario male redditum ſuſpicamur, Sophron in Mimo, qui Nuncius inſcribitur, à veſta incipiens, omnes inuocãt Iouem omnium principem; gręce arbitramur eſſe. ἀφ᾽ ἑστίας, quod interpres communi vertendi ratione, à Veſta vertit, cum debuiſſet hoc pacto, Sophrõ in ipſo exordio à Iouis inuocatione auſpicatur, cauſſam nãque reddit cur Aratus operis ſui initium à Ioue ordiatur, neque enim Veſtæ illic fit mentio, quamuis ea vox veſtã quoque Græcis ſignificet.

Polypus ſcopulo affixus.

Πετροφυὴς πολύπους, id eſt, Adfixus ſcopulo Polypus, prouerbio dici poteſt qui ita adfixus & deditus alicui ſtudio aut rei adheret, vt nullis inde machinis diuelli queat: Menãder Byzantius qui Agathii hiſtorię ſuã ſubtexuit, de Sapiro fortiſſimo milite. τῇ ἐπάλξει τὰς χεῖρας ἐμβαλὼν, οἷα πολύπους ἀφύκτους πλεκτάνας τινὰς, id eſt, Propugnaculo manus iniiciens, vt Polypus cirros ſuos inexplicabiles. Nazianzenus in Monodia Baſilii, τὸ τῶν πολυπόδων πάσχωμαι, ἂν τῆς θαλάμης ἐξελκομένων, προσέχονται ταῖς κοτύλαις αἱ πέτραι, ideſt, Accidit mihi id quod Polypis vſuuenit, quorum flagellis ſaxa adhærent, ſi nido eos auellere tentaueris. Et in libro Carminum,

> Πουλυπον ἐκ θαλάμης πέτρην κοτυλῇσιν ἔχοντα. id eſt,
> Hærentem polypum crinali corpore ſaxis.

Transferri poteſt ad ſtudioſum ita libris addictum, vt vix ſomni voluptas, aut cibi neceſſitas ſtudiũ interpellare queat, quod de Ioanne Pico Mirandulano Comite memoratur, cui rarum aliquem codicem in bibliothecis nacto miniſtri cibum & neceſſaria ad eum ipſum locũ adferre cogebantur, vt ne interim dum cibum capit oriarẽtur oculi: poteſt & in amatorem quadrare amoris caſſibus irretitũ cuius animus (iuxta Plautum) adhæret affixus clauo cupidinis.

Atlanticum mare cotyla exſorbere.

De re impoſſibili aut etiam ſupra modum difficili hyperbolice dictum eſt à Simocato in epiſtolis, λίαν ἐργῶδες καὶ τοῦ καθαίρειν τὴν Αὐγέου κόπρον ἐστὶ δυσχερέστερον, ἢ κοτύλῃ τὸ ἀτλαντικὸν ἅπαν ἐκροφῆσαι πέλαγος. i. Valde operoſum & difficilius quam ſit repurgare Augiæ ſterquilinium, aut quam ſit Atlanticum mare totum cotyla exorbere. Eſt autem cotyla mẽſuræ genus ſex cyathos capiẽs, de qua Rhemnius Fãnius ita.

> At Cotylas (quas, ſi placeat, dixiſſe licebit.
> Heminas) recipit geminas ſextari⁹ vnus.

Thyeſtæa cœna.

Θυέστου τράπεζα ἢ δεῖπνον, id eſt, Thyeſtęa mẽſa, aut cœna, pro immiti & cruento epulo ponitur. Athenagoras lib. De mortuorum reſurrectione. καὶ τὰ τραγικὰ δεῖπνα θυέστου. id eſt, & Tragicas Thyeſtę epulas. Euſebius lib. 5. eccle. hiſt. in epiſt. Gallicanarũ Chriſtianorum, quæ eſt de martyribus in Gallia necatis, καὶ ἐψεύσαντο ἡμῶν θυέστεια δεῖπνα καὶ οἰδιποδείους μίξεις, id eſt, Mentiti ſunt de nobis Thyeſtæas cœnas, & Oedipodios inceſtus nobis obiicientes. Oppianus Cilix in Cynegeticor tertio, de onagro loquens teſtes ſui catuli abſumente, conqueritur de natura, quæ non homines tãtum in pignora ſua diro exemplo armauerit, verumetiã beſtias eadem immanitate imbuerit, ſic inquiens.

> Θηρσὶ θυεστείην ὁ λόων παρέθηκε τράπεζαν, i.
> Appoſuitque feris epulũ ferale Thyeſtę,

Philon in oratione de diratum imprecationibus: ἐπάρατοι τροφαὶ τὰ θυέστου παιδία καὶ συγκρινόμενα ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν συμφορῶν. id eſt, Execrandæ dapes Thyeſtæi liberi inter grauiſſimas calamitates adnumeratę. Martialis lib. 1.

> Qui ſcribit prandia ſæui
> Tereos aut cœnam crude Thyeſta tuam.
> & lib. 5.
> Fugerit an Phœbus menſas cœnamque Thyeſtæ.
> Ignoro, fugimus nos Ligurine tuam.

Nota eſt fabula de Thyeſtæ Pelopis filio, cui Atreus frater epulandos ſuos ipſius liberos

betos appoſuit, quorum nomina prodit Euripidis ſcholiaſtes eſſe, Aglaum, Orchomenum, & Caleum.

Pardalis exuuium induere.

Παρδαλῆν ἐνάψω, Pardi exuuio amictus dicitur homo verſipellis & ingenio varius, vaferq; ὁ πολύστικτος τὸ ἦθος, teſte Euſtathio Iliad. tertio, quod & breuius repetit in decimo: ὡς παροιμίαν ἐπὶ πανούργων κεῖται τὸ στικτὸν τῆς παρδάλεως. id eſt, Parœmiace de vafris effertur maculoſa pardi pellis. Eſt enim variis maculis diſtincta pardi pellis, præcipueque eius quam Heliodorus Camelopardalin nominat. de qua ſic ſcribit hiſtoriæ Aethiopicæ lib. decimo: χροιὰν δὲ καὶ ἐπιφοράν φολίσιν ἀνθηροῖς ἐστιγμένον, color pelliſque florentibus macularum punctis, variegata, vnde & epitheto αἰολόνωτος, id eſt, maculoſo tergore dicitur ab Oppiano. Aſtutum ergo & ſubdolum παρδαλῆν ἐνημμένον eleganter dicemus, quomodo fraudulentum ἀλωπεκῆν ἐνημμένον vulpino exuuio cōueſtitum, & λυκῆν lupina pelle indutum hominē rapacem, & νεβρίδα ἐνημμένον hinnulina pelle tectum, timidum hinnuli inſtar, aut etiam verſipellem, quod huius animalis pellis maculoſa quoque ſit. Non abludit hinc quod legimus Antenorem ingenio varium (id quod patriæ ſuæ non dubia proditio, quamquā hoſpitii nomine à Liuio excuſata, facile oſtendit) non exitium modo effugiſſe capta iam Troia, ſed res & ſuas integras ſeruaſſe, beneficio pellis pantheræ ſeu pardi, pro ædibus ipſius appenſæ, haud ambiguo argumento varii dubiiq; ingenii, cuius rei fidem facit Sophocles in Aiace Locro, quod videlicet pro foribus ædiū ipſius perpēderit καταστικτωμένως.

Σκολιὰς λιβύσσα, παρδαληφόρον δέρος. i.
Maculoſæ canis Pellis Libyſſa, pardalinū ſcilicet tergus.

In quo verſu perperam pro λιβύσσα ſcribitur καὶ βύσσα apud Ariſtophanis ſcholiaſten in auibus.

Vmbræ me prohibent.

Τῆλέ με εἴργουσι ψυχαὶ εἴδωλα καμόντων, i.
Meque abigūt vmbræ, larualia ſpectra virorum.

Verba ſunt Patrocli in ſomnis Achilli cōquerentis ſe excludi ab inferis propter denegatum ſibi humationis officium apud Homerum Iliad. penultimo. Euſtathius annotat quadrare vbi quis impedimentum accipit in negotio quopiam à vilibus & nullius penſi hominibus. Torquebitur & in ſtrigoſos & exangues, vmbris pallore ſimiles, cuiuſmodi apud Ariſtophanem Samyrion tragœdus, Melitus, & Cineſias traducuntur quos à poetis ad cœtum poetarū apud inferos degentium legatos fuiſſe fingit. εἰδωλοφοῖτας eos nominans.

Habenas ignarus non tractes.

Μὴ ἡνιῶν ψαύειν παιδίον ἄπειρος ὤν, id eſt,
Ne frena tractes inſcius cum ſis puer.

Quadrabit cum à negotio quopia arduo deterrebimus ei prouinciæ imparem. Extat apud Clementem pædagogi tertio: μὴ ἡνιῶν ψαύειν παιδίον ἄπειρος ὤν, μηδὲ ἀναβῇς τὸν δίφρον ἐλαύνειν μὴ μαθών, id eſt, Ne tractes habenas fili regendi imperitus, nec currum conſcendas aurigandi neſcius. Apparet aliunde ſumptum è tragœdia quapiam, vbi Phaethontē filium deprecatur pr̄, ne exitiale votum vrgeat, ſibique perniciem accerſat regendo ſolis equos. Vnde apud Ouidium Metamorphoſeon 2. Sol filium alloquitur paternos currus depoſcentem:

Magna petis Phaethon, & quæ non viribus iſtis
Munera cōueniunt, nec tam puerilibus annis.
Plus etiam quam quod ſuperis contingere fas eſt,
Neſcius affectas,

Non omnia per bouem obtinebis.

Μὴ πάντα κατὰ βοὸς ἕξεις, id eſt,
Ne ſperes te opera bouis omnia poſſe tenere.

Hemiſtichium eſt prouerbiale quod admonet non ſacrificiis aut litationibus, votiſque pro arbitrio omnia ceſſura, ſed laborādum nobis eſſe, quemadmodum apud Saluſtium in Catilin. Cato ait, Non votis neque ſuppliciis mulieribus auxilia parantur deorum, ſed vigilando, agendo, bene conſulendo, proſpere omnia cedunt, vbi ſocordiæ atque ignauiæ te tradideris, nequidquam deos implores, quo ſpectat illud Aeſchyli:

Τῷ δ' ἂν πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει. i.

Ooo Quiſqui

Quiſquis laborat, huic manum præbet Deus & iterum

Τῷ πονοῦντι δ', ἐκ θεῶν ὀφείλεται τίκνωμα τοῦ πόνου κλέος. id eſt,

Laboranti, debetur diuinitus gloria laboris proles.

Torqueri ſolitum in reſides exercitus duces, qui mactato boue propitiaſſe ſe Deum abunde putant, non poſſe infeliciter cadere ſua cœpta arbitrantes, cum conſilio & animi præſentia & fortibus factis in bello opus ſit. Crediderim idē eſſe cum eo quod ex Diogeniano citant alii, μὴ κατὰ βοὸς εὔχου, atque exponit: Ne contra bouem opta.

Bupali odium.

Βουπάλειον ϛύγος, id eſt, Bupalium odium de inexpiabili & acerbo prouerbialiter dicitur à Bupalo Chio ſculptore, vel ſecūdum alios, pictore, qui acerrimam cum Hipponacte Epheſio clariſſimo poeta ſymultatē exercuit ſed infelici conatu quippe q maledicorum verſuum morſus concoquere non potis, laqueo ſibi gulam fregerit. Leonides Epigrammatar.

Ὦ ξεῖνε φεῦγε τὸν χαλαζεπῆ τάφον,
Τὸν φρικτὸν ἱππώνακτος, οὗτε χ' ἁ τέφρα
Ἰαμβιάζει βουπάλειον ἐς ϛύγος. id eſt,
Hoſpes ſepulchrum grandinās diris fuge,
Horribile Hipponactis, cuius & cinis
Exercet odium Bupali iambis teris.

Bupalia pugna.

Βουπάλειος μάχη, id eſt, Bupalium duellum prouerbiali figura effertur à Iuliano apoſtata, pro virulento & dentato ſcripto, quo maledicentiæ & irarum habenas omnes in quempiam effundimus, ſic enim ſcribit in epiſtola ad Alypium Cæſarii fratrem, qua gratias illi agit de Geographica pinace elegantioribus formis ac lineamentis expreſſa: καὶ κατεμούσωσας αὐτὸ προσθεὶς τοὺς ἰάμβους οὐ μάχην ἀείδοντας τὸν βουπάλειον κατὰ τὸν κυρηναῖον ποιητὴν, ἀλλ' οἵους ἡ καλὴ σαπφὼ βούλεται τοῖς ὕμνοις ἁρμόττειν. id eſt, Singularique induſtria illud elaboraſti, adiectis & ſenariis iambicis qui non Bupaliam pugnam canunt, vt Callimachi Cyrenæi poetæ verbis vtar; ſed quales venuſta Sappho vult in deorum hymnos concinnari.

Matreæ beluam alit.

In hominem inuidum liuore percitum cō petit, quod ex Athenæo detortum eſt apud Euſtathiū Odyſſeæ primo de Matrea quodam Alexandrino, qui ænigmate ludere ſolebat, dictitans ſe belluam alere ſeipſam comedentem, θηρίον τι τρέφειν, ὅπερ αὐτὸ ἑαυτὸ ἐσθίει. Polypus piſcis carnem ſuam rodere dicitur, ſed ingenti inferie eo adactus: at inuidus alienæ felicitatis ſpectator, quāuis ipſe abundet, ſe conficit, & iuxta poetæ dictum macreſcit alterius rebus opimis, vt nō mirum ſit cur liuior epitheto & quidem digniſſimo edax à poetis dicatur.

Andromachen ex anguibus concinnare.

Ἐξ ὀφίων τὴν ἀνδρομάχην διασκευάζειν, id eſt, Anguium plexu Andromachen exornare. prouerbio dicitur qui admiracula omnia vndecumque congerit ad confirmandam ſuam cauſſam & exornandas fulciendasq; rationes ſuas: vel qui operis molem multiplicis lectionis opibus & omnis generis ſcriptorum auctoritatibus inſtruit atque exædificat Nicephorus Calliſtus lib. 14 Id conſilii nobis eſt, vt ex omnibus quæ ad rē faciunt colligamus, & interdum etiam ſpiris anguium implexis Andromachen adornemus. Græce eſt: ἐπείτε δὲ καὶ ἐξ ὀφίων τὴν ἀνδρομάχην διασκευάζωμεν, Eſt autem hoc loco ὄφις ornamentum capitis, quod criniū volutis lubrico ſpirarum implexu, in modum anguium inerrantibus faſtigiatur, quod Statius Papinius ſuggeſtum comæ nominat, quod genus in veteribus Italiæ monumentis frequens occurrit. Reſpexit huc Iuuenalis Satyra ſexta feminarum aſtum notans, quæ angnino iſto plexu & ſtructura plocamorum, proceritatem mentiebantur, vbi ait:

Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
Aedificat caput, Andromachen à fronte videbis, Poſt, minor eſt,

Conſtat autem Andromachen Hectoris vxorem ſtatura longiſſimam fuiſſe, ex Ouidiano verſu.

Mariandinus tibicen.

Μαριανδυνὸς θρηνητής. id eſt, Mariandynus tibicen aut præcentor, dicitur luctuoſi carminis cantor, qui flebiles modos inſonat. Neque abſurde poetaſtrum inamœni atq; indocti carminis ſcriptorem, μαριανδυνὸν θρηνητῆρα dixeris, conſimili ratione, qua

ineptam

ineptam orationem, Caricam Muſam, & καρικὸν αὔλημα. Citatur nominatim prouerbii vice ab Euſtathio in Dionyſianis commentariis: ἰστέον ὅτι ἐπεχωρίαζον τοῖς μαριανδυνοῖς θρήνων αὐλητικοί, ὡς καὶ ἡ παροιμία δηλοῖ, μαριανδυνοῦ μεμνημένη θρηνητῆρος. id eſt, Sciendum apud Maryandinos frequentes fuiſſe tibicines lugubria cõcinentes, quod & prouerbio iudicatur, in quo fit mentio Mariãdyni eiulatoris. Chorus apud Aeſchylum in Perſis, Xerxi reduci, poſt deletas ingenti ſtrage à Græcis Perſarum copias, loco gratulatorii carminis accenturum ſe dicit lugubre Mariandyni tibicinis carmen, his verſibus;

Πρόσφθογγόν σοι νόστου, τὰν κακοφάτιδα βοάν,
Κακομέλετον ἰὰν μαριανδυνοῦ θρηνητῆρος Πέμψω. id eſt,

Excipiam reditum tuum clamore inconditο & male concinno Mariandini tibicinis vlulatu te proſequar. Quo Aeſchyli verſu vti licebit apud eum, qui pro exſpectato læto nuncio, aduerſa omnia & triſtia apportat Mariandyni gens eſt Pontica. Paphlagoniæ contermina nomẽ habens à Mariandyno Aeolẽſi, vt Stephanus indicat, Aeſchyli interpres ex Calliſtrato annotat Tyrium binos habuiſſe liberos, Priolaũ & Mariandynum, qui in venatu perierit, inſignem artificem lugubris concentus, qui flebiles tibiis modos adaptarit, ſuamq; artem docuerit Hiagnin Marſiæ tibicinis patrem (quem Marſum nominat Euſtathius) & addit, eam gentem ad ſua vſque tempora, in æſtiuis caloribus, flebilibus numeris auctorem ſuum Mariandynũ proſequi, Apollonii Rhodii ſcholiaſtes annotat, Mariandynum Phinei filium fuiſſe ex Idæa Dardani, ab aliis Cimmerii creditum fuiſſe filiũ. Quin & Maryandinas tibias aptiſſimas eſſe luctui, idem ſcribit, & conſentit in gentis peritia Heſychius: huc referri & vulgatũ illud: Αὐλεῖ μαριανδυνοῖς καλάμοις, κρούων Ἰάστι. id eſt, Spirat Mariandynis calamis Ionicos modos ſonans poteſt autem prouerbialis iſte verſus anapæſticus torqueri in hominem ſecum diſcordem, velut qui inter læta triſtes fabulas commemorat, aut lugubre carmen condit. Nam vt Mariandynæ tibiæ neniis funebribus dicatæ ſunt, ita Ionici modi amoribus, deliciis, laſciuiæq; ſeruiunt. Citatur in Aeſchyli Græcis commentariis, quos quam nitidiſſimos ex corruptiſſimis dedit nobis Henricus Stephanus, ὁ τῶν τυπογράφων στέφανος. Solebant autem tibiæ in luctu adhiberi, & teſtatur Statius Papinius funera præſertim minoris ætatis ad tibiam efferri ſolere, eo verſu:

Tibia enim teneros ſolitũ deducere manes.

Myſorum more inclama.

Μύσιον ἐπιβοᾶν, i. Myſorũ inſtar vociferari, prouerbiali ſpecie dixit Aeſchylus in Perſis, pro eiulare & fletu omnia permiſcere, vbi Xerxes accepta clade mæſtus ita chorũ alloquitur:

Καὶ στέρν' ἄρασσε κἀπιβόα τὸ μύσιον. hoc eſt.
Conſcinde plãctu pectus, atque Myſium inclama.

Apparet autem barbaros ob natiuam vocis aſperitatem olim ad funebris pompas ad ciendum luctum expetitos fuiſſe, ſic Phrygas & Myſios ad id muneris adhibet Euſtathius, ita & Carica Muſa vt inſuauis pro epicedio & funebri carmine Platoni accipitur. Aeſchyli interpres ita ſuccincte tradit: ἐπιβόα τὸ μύσιον, οἱ γὰρ μύσοι καὶ οἱ φρύγες μάλιστα εἰσὶ θρηνητικοὶ idest, Myſiũ inclama, nam Myſi Phrygesq́ue ciendo luctui appoſitiſſimi ſunt. Simonides: Μυσὰ ἠπύοντα παρὰ ῥόον ἀργανθώνης, id eſt, Myſium & flebile exclamantem ad Arganthones amnem.

Ter ſex iacit.

Τρὶς ἓξ βάλλειν, hoc eſt, Ter ſex iacere prouerbio dicitur, cui ex animi ſententia ac pro votis omnia ſuccedunt proſperrime, inde nata prouerbii origine, quod antiquitus in trium cubitorum iactu, ſeniones ieciſſe, fortunatiſſimum erat & primæ palmæ victoriam apportabat, aliter quam putauit quidam tertium iactum feliciſſimũ fuiſſe, diſerte namq́ue teſtatur Suidas quod dixi, ita annotans: τρὶς ἕξ, νικητήριος βόλος, i. Ter ſex, victor iactus eſt, & atteſtatur prouerbium quod ancipiti voto vel ſupremã vel infimam ſortẽ depoſcit: τρὶς ἕξ, ἢ τρεῖς κύβοι, id eſt, Ter ſex aut tres vniones. Clariſſime vero extra controuerſiam hoc ponit apud Aeſchylum in Agamemnone nuncius in ſpecula relictus, qui conſpicatus in tenebris facem capti Ilii indicem, vti conuenerat, ait ignem illum ter ſex ieciſſe, nimirum fauſta ac læta omnia portendere ſignans, verſus hi ſunt:

Τὰ δ' ἱ σποτῶν γὰρ εὖ πισόντα θήσομαι,
Τρὶς ἓξ βαλούσης τῆς δέ μοι φρυκτωρίας. i.
Feliciter cecidiſſe heriles res dabo,
Fax iſta quando iecerit ter ſex mihi.

Qui verſus quoniam deprauati leguntur apud Suidam admonēdus eſt lector ęquus vitii duplicis, nam & male πεσὸν πασόσομαι in priore ſcribitur, & in ſecundo βαλοῦσα τῆς ἐμῆς. Neque vacuus erroris eſt codex Euſtathii Romæ excuſus, apud quem in Odiſſeæ primo pro τῆς δέ μοι legitur τῆς δ' ἰῶς.

Lacrymæ Simonidis.

Mœſtius lacrymis Simonideis, prouerbiali figura dictū eſt ab elegantiſſimo Catullo, de re flebili & miſeratione digna. Simonides poeta ex poetis, quos θρηνῳδοὺς vocant, præcipui nominis fuit hoc eſt, qui nænias & carmina quæ cum lamentatione mortuo extrema accinebantur (ſic enim Nænias exponit Diomedes grāmaticus) ſcripſerunt, Vnde Horat. lib. Odiſſ. 2. talia nominat Cæę ueniæ munera. Sunt & qui elegiæ inuentæ gloriam illi tribuerunt, veteres autem in funere mortuorum elegis ad ſepulturam vtebantur, vt Lucillius Tharrhęus ait. Callioū pentametri ſiue elegiaci carminis auctorem facit. Verba autem Catulli ſunt, in epigrammate ad Cornificium, Paullulum quidlibet allocutionis: Mœſtius lacrumis Simonideis. Fuiſſe autem Simonidem appoſitiſſimum concitādo luctui, etiam Ariſtides oſtendit in Epicedio his verbis exclamans: ποῖος ταῦτα σιμωνίδης θρηνήσει, qualis Simonides hunc męrorem digne lugebit?

Theatrum ſimul & aperit & claudit.

PROVERBIALE eſt in eum, qui pollicetur dicturum ſe aut explicaturum aliquid opportunum & magni momenti, ſimulque alio orationem dirigit. Heliodorus lib. tertio: ὥσπερ κατὰ τὴν ἑορτῆς ἥκοντα, τὸ τῆς λόγου, παρατρέχεις, ὁμοῦ τε ἀνοίξας καὶ κλείσας τὸ θέατρον, id eſt. Me veluti peracto iam feſto aduenientem, iuxta prouerbium, prætereris, & reſerans ſimul & claudens theatrum. Poteſt & inſordidum torqueri, qui ſpem oſtētat domi, ſed mox reuocat.

Veluti Minerua calculus.

Ὥσπερ τις ἀθηνᾶς ψῆφος. id eſt, Velut quidam Mineruæ calculus, Prouerbialiter dictum eſt à Philoſtrato vbi dicit Herodem Atticum, principem in oratoria virum honeſtaſſe ſua pręſentia Ariſtoclem pergami docentem miſſis eo & ſuis diſcipulis, ſic enim inquit: καὶ τὸν Ἀριστοκλέα εἶδεν ὥσπερ τις ἀθηνᾶς ψῆφος. id eſt, vidit & Ariſtoclem, velut quidam Mineruæ calculus, nimirum ad faciendam fidem illius eruditionis dignatus eum honorifica ſalutatione, eoque facto veluti comprobans præclaram de illo exiſtimationem. Vti ergo prouerbio licebit, cū quis primarii iudicis calculo abſoluitur, aut quoties docti viri iudicium accedit ad laudem alterius, teſtimonioque luculento huius eruditionem extollit: aut vbi bellicoſus aliquis Heros ſtrenuam ducis militisve virtutem liberali elogio exornat: vtrique enim & militiæ & doctrinæ Mineruā præfecit gentilitas: ὥσπερ τις Ἀθηνᾶς ψῆφος. Natalem prouerbii referendum puto ad iudicium Oreſtæ, qui cum pares eſſent calculi & damnatorii & liberantes, Mineruę calculo alteri parti accedente abſolutus à crimine fuit, quod ita refert Ariſtides: ὀρέστην φυγόντα, ἴσων τῶν ψήφων γινομένων, ἡ ἀθηνᾶ προσθεμένη τὴν παρ' αὐτῆς σώζει.

Ieiunum olet.

Νηστείας ὄζειν. id eſt, Ieiunium olere Gręco prouerbio dicuntur, quibus grauis eſt anima & pudidum olens, Ariſtoteles Problematum ſectione 13. διὰ τί τὰ στόματα μᾶλλον ἐσθίουσιν, ἀλλὰ νηστεύουσιν ὄζει μᾶλλον ὃ καλεῖται νηστείας ὄζειν φαγόντων δὲ τινί τι, ὅτι ἔδει μᾶλλον. id eſt, Quid cauſſę eur ora eorum qui nihil ederint, ſed ieiuni ſint, magis puteant (id quod Ieiunium olere dicitur) poſtquam cibum ſumpſerint, nequaquam, cum oporteret tūc magis obolere. Cauſſam aſſignat aer: propter requiem fer uefacto, qui ſpiritum & excrementa pituitoſa in putredinem agat. Cęcilius Comicus: Quæ mihi.

Vbi domū aduenī, aſſedi, exēplo ſuauium
Dat ieiuna anima.

Plautus in Mercatore:

Ieiunitatis plenus, anima fœtidat:

Sic enim citat Nonius Marcellus, & legit vetus codex, pro quo vulgata editio habet: Iam plenus ætatis, animaque fœtida: Huc pertinet quod in Baſſam olidā anum ſcribit Martialis libro quarto Epigrammatum.

Quod

Quod bis murice vellus inquinatum,
Quod ieiunia ſabbatariorum,
Mœſtorum quod anhelius reorum,
Quod ſpurcæ moriens lucerna tedę,
Quæ poſtrema dictio in impreſſis libris perperam in Ledæ commutata legitur.

Sphyngis ænigmata diſſoluit.

EPIGRAMMATON lib. 3. Alcęi poetę prouerbialis verſus legitur,

Νῦν σφιγγὸς γρίφους οἰδίπος ἐφρασάμην. i.
Nunc Sphyngis nodos Odipus explicui,

Quadrabit in eum qui inſigni dexteritate recondita auctorum ſenſa & tenebroſos locos poſſit explanare. Alexis Comicus in Orcheſtride:

Δαιμονίως ἀσπάζομαι
Γραῦν σφίγγα πρός ἐμ' ὡς αἰνίγματα λέγῃ. i.
Complector valde humaniter
Anum Sphingem, quæ ſoluat ænigmata mihi.

Huc ſpectat vrbanus Ciceronis iocus, ad Hortenſium, cum iſte diceret ſe Ciceronis ęnigmata intelligere. Atqui, debes, inquit ille, cum Sphingem domi habeas: acceperat enim à Verre auream Sphingem Hortenſius, patrocinii præmiū, vti refert Quintilianus. Comicus Straton in Phœnicide:

Σφίγγ' ἄῤῥεν, οὐ μάγειρον εἰς τὴν οἰκίαν
Εἴληφ'· ἁπλῶς γὰρ οὐδὲν μὰ τοὺς θεοὺς
Ὅσ' ἂν λέγῃ, συνίημι. id eſt,
Domum introduxi maſculam Sphingē,
Haud cocum, adeo nihil, teſtor Deos, intelligo. Quæ loquitur.

Vbi Sphingem maſculam vocat cocum poeticis verbulis vtentē identidem data opera, vt ea ratione obſcurior imperito hero illuderet. Finitimum huic eſt Epicharmi illud: Οἰδίπους τοίνυν ποτ' ὢν αἰνίγματ' οὐ νοεῖς: id eſt. Iā olim Oedipus cum ſis, ænigmata haud capis Sphingē, fabulantur fuiſſe belluam canino corpore, vultu puellari, auis in modum pennatam, humana voce loquentem, conſueniſſeque Thebanis ciuib⁹ ænigma proponere quod indiſſolutū eū multis necis cauſſa fuiſſet, tandē, Oedipus Corinthius diſſoluit, exitialēq; beſtiā ſuſtulit, quā fabulā pluribus perſequitur Palæphatus, aliter eā exponit apud Nicephorū Philoſtorgius, Sphinx, inquit, de ſimiarum genere eſt, pectore ad collum vſque glabro, reliquo corpore hirſuto, vbera muliebri habet, facies pluſculū rotunda eſt, & acuminata, à muliebri ſpecie, non abhorrens, vox humana, ſed ſtridula nec articulata: beſtia indomita, maligna, aſtuta, hanc crediderim olim Thebas allatam, & cum in ciuium ad ſpectaculum commeantium vultus inſiluiſſet, eoſque vnguibus lancinaſſet, Oedipum ciuiū ſuorum iniuria offenſum feram intermiſſe, nomenque inde illuſtre retuliſſe. Ceterum fabula Oedipo fortitudinis gloriam tribuens, alatam eam fingit eo quod celeriter in obuios inſultum faceret: eadem illi pectus muliebre, corpus leoninum addit, illud propter glabritiem & femineæ formæ ſimilitudinem, hoc propter ferocitātem, quodque vt plurimum quadrupes ingrediens leoninum inceſſum mentiatur: Sermonē quoque illi aſſignat, quod vox eius humanæ ſit affinis, enigmata vero, quod obſcurum quiddam neque intellectum vociferetur. Neque otioſum fuerit vt huc adſcribatur qd D. Clemens cōmemorat Stromatum lib. quinto, apud Aegyptios pro tēplis ſtare dedicata Sphingū ſimulacra, quo ſignificent obſcurum minimeque explicitum, & ænigmatis cuiuſdam ſimile, quidquid de Deo loqui aut opinari mortales inſtituerimus nō ignoro tñ aliter iſtud ſymbolū à Syneſio exponi in libro de Regno ad Theodoſium Iuniorem, & iterum in Aegyptio.

Cyreneus videris.

DE homine quauis ratione inexpleto dicitur Alexidis Comici illud è Tyndareo, id fabulæ nomen eſt:

Ἄνθρωπος εἶναι μοι κυρηναῖος δοκεῖς. id eſt,
Videris eſſe vir Cyrenæus mihi.

Prouerbii vice vſurpauit Athenæus libri duodecimi initio: Ἄνθρωπος εἶναι μοι κυρηναῖος δοκεῖς, κατὰ τὸν Ἀλέξιδος Τυνδάρεω ἑταῖρε Τιμόκρατες, κἀκεῖ γὰρ ἄν τις ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἕνα καλῇ, Πάρεισιν ὀκτωκαίδεκ' ἄλλοι, καὶ δέκ' ἅρματα. id eſt, Videris eſſe homo Cyrenęus mihi, iuxta Alexidis Tyndar eum, ſodalis Timocratis, illic enim ſi quempiam ad cœnam voces, mox octodecim alii adſunt & currus decem. Modeſte Timocratis ſtudioſi hominis inexplebilem in legendo & ad editionem depoſcendis libris auiditatem, perſtringit, qui perlectis iam vndecim Dipnoſophiſtarum commentariis, nondum ſatur, efflagitarat prædictis adiici librum de iis, quos luxu diffluentes ac deliciis addictos fuiſſe obſeruarat.

narat. Appoſite igitur quadrabit in hominem inexhauſtæ lectionis aut voluptatibus nunquam ſaturum.

Ne corticem quidem dederit.

Versicvlvs eſt prouerbialis Parthenii ab Etymologici auctore citatus.

Οὐδὲ πόρφυρ δρύφελα ποντιάδος, id eſt,
Herbæ littoreæ fragmina non dederit,
vel ita:
Radicis nulli dederit fragmenta marinæ.

Quo licebit vti in hominem ſordidum & auarum, qui nulli aliquid largiatur, vt è pumice aquam citius eliciat quam à tali numulum, eſt autem δρύφελον cortex arboris delibratus, ſeu ab arbore reuulſus, aut etiam quiſquiliæ quælibet & fragmenta, ἀπὸ τοῦ δρύπτειν, quod lancinare ſonat. Conuenit cum eo, quod alibi citauimus. Ne ſalem quidem dederit.

Ne Bæon piſcis moleſtus ſit.

Μή με βαιὼν κακώσῃ ἰχθύς, id eſt, Ne Bæon piſciculus mihi noxā pariat. Citatur ab Etymologiaci auctore, qui illud exponit de homine voluptario & delicato ganeone, qui vilia & communia edulia aſpernatus, cupedias ſectatur: cuiuſmodi Philoxenus Cytherius fuit, qui appoſitum in exiguum mullum percontanti ſimilis auri admouit, vt ingenioſo commento prægrandem Dionyſio tyranno in eadem mēſa oppoſitum impetraret, vti refert Athenæus. Eſt autē βαιὼν piſciculus gobio perſimilis, alio nomine βέλτιος à muccoſitate, vt videtur, nomen ſortitus, quamquam apud Athenæum lib. 7. βέλτιος ſcribatur, vbi & alter exſtat in vulgatis codicibus error talis, ἐστὶ δὲ κωβιῷ τὴν ἰδέαν πάρεμπλήσιος, pro quo reponas ex Euſtathio & Etymologici auctore κωβιῷ, vt dicat βλέννον, piſcem à βλέννα, id eſt, mucco nomen habentem, gobio eſſe perſimilem. Vilem autem fuiſſe & ingrati ſaporis piſciculum, oſtendit Epicharmus, ἀχρείους βαιὼνας, id eſt, inſipidos Bæonas vocitans. Lectio huius paroemiæ diuerſa eſt apud Athenæum, ſed quæ eodem ſenſu conſtare poteſt μή μοι βαιὼν κακὸς ἰχθύς, id eſt, Procul à me faceſſat Bæon malus piſcis. Competet in hominem aſpernabundum & delicati moroſique ingenii, qui communia & vulgaria faſtidiat.

Cum vulpe habens commercium, dolos caue.

Senarivs prouerbialis citatur à Suida talis:

Κερδοῖ συνών, τὴν κερδοσύνην προσδόκα. i.
Cum vulpe habens commercium, dolum caue,

Adfine eſt illi Paulino: Cum prauo deprauaberis. A' malorum conſortio cauendum eſt, ne aut impoſtura exitio tibi ſit, aut ne in mores tranſeat contagium: τὸ γὰρ ἐμφυὲς οὔτ' αἴθων ἀλώπηξ οὔτ' ἐρίβρομοι λέοντες διαλλάξαιντο ἦθος, vt inquit Pindarus hoc eſt, natiuum ingenium neque doloſa vulpes, neque rugibundus leo commutare valeant. κερδὼ autem vulpes dicitur quaſi κερκὼ à caudæ quam ſpiſſam habet tractu, vel ab aſtutia qua lucrum quæritur & emolumentum, quam κέρδος etiam nominant, vnde & κερδαλέος fraudulentus homo dr.

Pro pede Xenium.

Τοῦτό σοι ἀντὶ ποδὸς ξεινήιον, id eſt,
Iſtud habe Xenium pede pro bonis.

Verba ſunt Philœtii bubulci Vlyſſis apud Homerum Odyſ. 22. ad Creſippum quem ſagitta traiecerat, illi inſultantis, vt munus illud accipiat pro bubulo pede, quem ille mendicanti Vlyſſi impegerat paullo ante. admouet ibi Euſtathius vſurpatum adagiū à primi nominis theologo, in eos quibus malum pro malo rependitur.

Vti nutrices Lamiam.

Cvm inanes minas ad territandum ſolum comparatas innuere volumus, vtemur illo Dionis Chryſoſtomi, ὥσπερ αἱ τίτθαι δεικνύμεναι τὴν λαμίαν, id eſt, inſtar nutricum Lamiam pueris obiicientium. Eius verba hęc ſunt oratione 55. μόνους δὲ θαυμάζεις τοὺς λέοντας (ita corrigendus eſt codex grecus, qui habet:) λέγοντας καὶ τοὺς αἰτοὺς καὶ τοὺς σκύλλας καὶ τοὺς κύκλωπας, οἷς ἐκεῖνος ἐκήλει τοὺς ἀνοήτους ὥσπερ αἱ τίτθαι τὰ παιδία, δεικνύμεναι τὴν λαμίαν. i. Solos miraris leones, aquilas, ſcyllas, & cyclopes quibus ille ſtupidos homines demulſit, non aliter quam ſolēt nutrices pueros, Lamiæ adductum narrantes. Lamiam quaſi λαιμίαν à prægrandi ingluuie nomen habere volt Etymologi auctor, diximus de ea in adagio Lamiæ turris, antea: nunc & hoc addendum eſt ex Nicephoro Calliſto lib. 18. c. 9. Lamiam etiam λέγω vocari,

vocari, ſic enim ait de Mauritio Impera. Illud inſuper anile parumq́; ſimile veri addens Empuſam (ita enim nominant, quã λέγω quis dixerit) ſæpenumero infantem Mauritium è cubili, velut mox deuoraturam, extuliſſe, nullo accepto incommodo.

Immortales Gratiarum horti.

Ἀκήρατοι χαρίτων κῆποι, id eſt, Interitum neſciunt Gratiarum horti. Ariſtides, καὶ μάλ' ἐν ἀκηράτοις χαρίτων κήποις, id eſt, In immortalibus Gratiarum hortis natum. Prouerbii facies ad gratitudinis ſignificationem trahi poteſt, nam beneficii collati memoria immortalis eſſe debet, ſemperq́ue in animo grato viuere, vnde & Gratiarum vni à virore perpetuo Thaliȩ nomen fuit. Poteſt & ad perſonam transferri, ſi dicamus virum ſempiterna memoria digniſſimum, in Charitum hortis immortalibus viuere, A quo non abludit Sapphus poetriȩ inuectiua in indoctam & à Muſis Gratiisq́; alienam feminam: κατθανοῖσα δὲ κείσεαι, τοὐδέ ποτε μνημοσύνα σέθεν ἔσσεται τοὐδὲ ποκ' ὕστερον, οὐ γὰρ μετέχεις ῥόδων τῶν ἐκ πιερίας, ἀλλ' ἀφανὴς κἠν ἀΐδα δόμοις φοιτάσεις. hoc eſt, Mortua iacebis, nec tui vmquam à morte exſtabit memoria, quippe expers roſarũ in Pieria naſcẽtium ſed obſcura vmbra apud inferos maneis oberrabis. Quæ verba corrupte leguntur apud Plutarchum in tertio Sympoſiacωn in Codice Aldino, parumq́; integre.

Phœnicis inſtar reuiuiſcere.

Κατὰ φοίνικα ἀναβιώσκεσθαι, id eſt, Phœnicis in morem reuiuiſcere, prouerbio dicetur, qui longa valetudine, aſſiduis curis, amore, ſollicitudine, carceris tȩdio emaciatus, nũc viuidior factus ad ſe redit. Ariſtides refert ad ſtatum ciuitatis, cuius ruinȩ in nouã vrbis faciem reſtitutæ ſint, reparatis etiã iis quæ obſoleta forent, ita. n. loquitur de Smyrna beneficio M. Aur. Imp. reȩdificata: ἡ πόλις ἀναφύεται μεταβαλοῦσα τὴν ἡλικίαν, ἡ αὐτὴ παλαιά τε καὶ νέα γινομένη, ὥσπερ τὸν φοίνικα ἀναβιώσκεσθαι λόγος αὐτὸν ἐξ αὐτοῦ, id eſt, Repullulat ciuitas depoſito ſenio, vetus eadem & noua, quomodo Phœnicem ex ſe reuiuiſcere fama loquitur, & alibi de eadẽ, γέγονε δὴ παλαιοτάτη καὶ νεωτάτη ἡ αὐτὴ ἑαυτὴν ἀνανεωσαμένη, καθάπερ τὸν ὄρνιον φασὶ τὸν ἱερόν. i. Facta eſt eadẽ vrbs & antiquiſſima & nouiſſima, reſumpta iuuẽta, quod de ſacro alite dr̃. De Phœnice aue ita Ambroſius libro de fide reſurrectionis. Auis in regione Arabiæ, cui nomen eſt Phœnix, rediuiuo ſuæ carnis humore reparabilis, cum mortua fuerit, reuiuiſcit. Euſebius Pãphili in vita Conſtantini: Αἰγύπτιον ὄρνιν φασὶ μονογενῆ ὄντα τὴν φύσιν, ἐπὶ σκευῶν μὲν ἐπ' ἀρωμάτων αὐτὸν αὐτῷ τὴν τελευτὴν ἐνηπολοῦντα. ἀναβιώσκειν δὲ ἐξ αὐτῆς σποδιᾶς καὶ ἀναπτάντα τοιοῦτον οἷος καὶ πρότερον ἦν φῦναι. i. Phœnicem volucrem Aegyptiam ferunt natura vnigenam eſſe, & ſuper aromatum aceruo emori ſuum ſibi rogum adolentem, poſtea de ſuo cinere reuiuiſcere, reſumptisq́; pennis talem exiſtere qualis antea fuerit. Nazianzenus in Carminum lib.

Ὅς δ' ὄρνιν φοίνικα φάτις θνήσκοντα νεάζειν,
Ἐν πυρὶ τικτόμενον πολλῶν ἐτέων μετὰ κύκλα
Γηραλέης κόνιος ξεῖνον γόνον αὐτογένεθλον. i.
Phœnicem perhibent poſt fata reſumere vires,
Naſcentem ex igni, & decurſis pluribus annis,
De cinere annoſo fœturã ſponte renaſci.

De hac aue ita ferme Artemidorus lib. de inſomniis quarto ca. 49. Phœnix vbi fatale ingruit tempus, euolat in Aegyptum, loco vnde profectus ad ſit ignorato, ibiq́ue conſtructo è caſia myrrhaq́; rogo, immoritur: ex eo cinere poſt ſtatum temporis curriculum vermis enaſci putatur, qui grandeſcẽs in volucrem abit, fitq́ue iterum phœnix, moxq́; emigrat ex Aegypto, locumq́; vnde genitor aduenerat volatu repetit. Eius verba legũtur apud Suidam in dictione φοῖνιξ, ſed à librariis corrupta, nam illa ἀφίπτασθαι εἰς αἴγυπτον ἐκεῖθεν, ex Artemidoro ita legi debent, ἀφίπτασθαι αἰγύπτου ἐκεῖσε. Plura de hac aue qui ſcire deſiderat, legat opuſculum Lactantii, & alterum Claudiani, de Phœnice, Cornelium Tacitum annalium lib. 5. Plinium lib. 10. ca. 2. Solinum c. 36. Ouidium in transformationum libris, denique Achillem Statium Alexandrinum in calce lib. tertii de amoribus Blitophontis & Leucippes.

Qualis hera, talis & canis.

Refertur à Clemente Alexandrino lib. pȩdagogi tertio, οἵα γὰρ δὲ δέσποινα (φασὶν οἱ παροιμιαζόμενοι) τοιάδε χ' ἡ κύων, id eſt, Qualis namq́ue hera, iuxta prouerbium, talis eſt

& canis. Quadrabit ne impudicæ aut ebrioſæ matris, libidinoſam aut temulentam filiam. Vſus eo eſt Gregorius Palama, in declamatione, qua corpus aduerſus animum ſe defendit, teſtaturque ſe mereri veniam, raptum illius affectionibus οἵα γάρ, φησίν, ἡ ἐλάφεια, τοία χ' ἡ κύων.

Gyaro dignum.

FACINVS audax cum periculo coniunctū, quale ἐπικίνδυνον Græci vocant, velut profectæ audaciæ plenum verſū à multis viſitato. Iuuenalis dixit: Gyaro dignum, ita autē habet, Aude aliquid breuib⁹ Gyaris, & carcere dignum, in quo præter aliorum grammaticorū expoſitionē, breuibus, epitheton eſſe nolo, vt exilitas inſulæ includi eo verbo videatur, ſed commate diſtermino, vt tria loca periculo vitæ cōiuncta illi adeunda eſſe ſignificet, qui facinus aliquod memorabile ſuſcipere velit. Sunt enim Breuia loca maris vadoſa, naufragiis infamia, quorum etiam apud Vergiliū mentio eſt in primo Aeneid. ibi, In breuia & Syrtes. Polybius ſimiliter vt Latini βραχέα nominat. vel lib. 1. de parua Syrti loquens ἐν ᾗ προσπεσόντες εἰς τινὰ βραχέα (ita locum corrige pro ἀβραχέα) διὰ τὴν ἀπειρίαν, εἰς τὰ ἔσχατα ἦλθον ἀπορίαν, id eſt, Ad quam in breuia incurrentes, propter locorum imperitiam, in ſummum adducti fuerunt diſcrimē. Gyaros vero inſula eſt inter Cycladas, quam immitem & ſine cultu hominum cauſatur Tiberius apud Cornelium Tacitum,

Mel ſummis digitis delibandum.

Χρὴ τοῦ μέλιτος ὀλίγῳ δακτύλῳ ἀλλὰ μὴ κοίλῃ χειρὶ γεύεσθαι. hoc eſt, Mel ſummo digito, haud caua manu delibandum eſt, Dionyſius Myleſius apud familiares ſuos identidem dicere ſolebat, Philoſtratus lib. 1. de Sophiſtarum vitis commemorat. Tranſlationibus aliiſque deliciis, quibus oratio ornatur, parce vtendum eſt, non affluenter & ad faſtidium vſque. Voluptatibus modice frui pro re nata, illaudatum non eſt, modo ne totum te iis immergas. Vti adagio conueniet, quoties moderatum rei alicuius vſum laudabimus.

Polycleti norma.

Πολυκλείτου κανών, id eſt, Polycletęa norma, prouerbii ſpecie effertur de homine omni bus numeris abſoluto, de opere ad vnguē facto, deque re extra controuerſiam perfecta. Natum à Polycleti ſtatuariorum aute. ſignaui commentario, quo abſoluti operis ſpecimen artificibus præſcripſit, itemque eiuſdē ſtatua abſolutiſſima, quibus ambobus κανόνος nomen inditū fuit ab auctore. Sed operepretium eſt Galeni verba quibus hāc rē perſequitur apponere ex quinto lib. De Hippocratis & Platonis decretis: καθάπερ, ἐν τῷ Πολυκλείτου κανόνι γέγραπται, πάσας γὰρ ἐκδιδάξας ἐν ἐκείνῳ τῷ συγγράμματι τὰς συμμετρίας τοῦ σώματος ὁ Πολύκλειτος, ἔργῳ τὸν λόγον ἐβεβαίωσε δημιουργήσας ἀνδριάντα κατὰ τὰ τοῦ λόγου προστάγματα, καὶ καλέσας δὴ καὶ αὐτὸν τὸν ἀνδριάντα καθάπερ καὶ τὸ σύγγραμμα, κανόνα. id eſt, Quemadmodum in Polycleti regula perſcriptum eſt: nam cū eo in commētario Polycletus nos edocuiſſet ſymmetrias corporis, ſcriptum deniq; opere confirmauit, fabricata ſtatua iuxta libri præſcripta, inditoque illi ſimiliter, vt & commentario, Normæ peculiari nomine. Idem de corpore quadrato loquens in primo De temperamentis, quod non modo medium obtinere humiditatis ſiccitatiſque, verumetiam optima formatione præditum vult eſſe ſupra Polycleti normā, ſic inquit: καὶ πού τις ἀνδριὰς ἐπαινεῖται Πολυκλείτου κανὼν ὀνομαζόμενος, ἐκ τοῦ πάντων τῶν μορίων ἀκριβῆ τὴν πρὸς ἄλληλα συμμετρίαν ἔχειν, ὀνόματος τοιούτου τυχών. id eſt, Laudatur alicubi ſtatua Polycleti, Norma vocitata ereato inde nomine quod exactam admuſſim omnium inter ſe membrorum cōmenſurationem habeat. Transferetur appoſite ad animi dotes, ſi hominem omni virtutum genere præditum Πολυκλείτειον κανόνα vocemus. Eo modo accipitur & per ſe κανὼν Græcis, vt Norma Latinis. Apud Suidam incerti auctoris verba citātur iſta, ἡ δὲ ἐφοβεῖτο, κανὼν ἦν ὀρθῶς βίου καὶ ὕλης. i. Pubertatis anni norma erāt rectè inſtitutę, & neq; vitę. Eunapi⁹ de Marciano: ἀνὴρ ἐς ἀρετὴν ἅπασαν ὥσπερ τις κανὼν ἀπηκριβωμένος. i. Vir ad omnes virtutes veluti norma quæpiam affabre factus. Simili tropo Hieronymus ad Ruffinum dixit: Norma Catonianæ ſeueritatis, & Martialis lib. 11. Regula morū. Adfine etiā eſt illud Trebellii Pollionis, Valeriani vita cēſura eſt. Ad eundē modū capitur & γνώμων. Damaſcius de Iſidoro

Iſidoro philoſopho Hypatiæ doctiſſime feminæ marito: ἅπαν τὸ θέατρον ὡς εἰπεῖν, τῇ ἐκείνης κρίσει γνώμονι ἐχρῆτο τῶν ἄμεινον ἢ χεῖρον λεγόντων. id eſt, Vniuerſum theatrum illius iudicio vtebatur ceu regula eorum qui bene maleue dicerent. Thucydides de Themiſtocle: τῶν τε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων. i. Rerũ pręſentium exactiſſima norma, ... ibito vel leui conſilio.

Pro virgine cerua.

Ἀντὶ παρθένου ἔλαφος. id eſt, Loco virginis cerua. Prouerbio hoc vti licebit, cũ præter opinionem inſperatum quid accidit, veluti ſi quis opima ſpe excidat, & pro aureis tantũ non montibus exiguum quid referat: aut vbi quis criminis putus, reus tamen accuſatus, liberatur, auctore ſceleris deprehenſo: aut cum aliud pro alio fraudulenter ſubſtituitur. Extat apud Achillem Statium Alexandrinum libro ſexto de amoribus Clitophontis & Leucippes. Cuſtos, inquit, vt veriſimile eſt, obſtupuerat, inopinatæ rei nouitate commotus, iuxta parœmiam, p̃ virgine cerua cõſpecta. Natum videtur a fabula Iphigeniæ, quæ cũ in Aulide Bœotiæ ad aram Dianæ adducta ſtaret, futura deę victima, ipſa quidem repẽte euanuit & in Tauricam deuecta eſt, immolata eius loco ſuppoſititia cerua. Hanc rem narrat apud Euripidem Iphig nuntius:

Λέπτον εἰσίδοντες ἐκ θεῶν τινος
Φάσμ', οὔγε μηδ' ὁρωμένου πίστις παρῆν,
Ἔλαφος γὰρ ἀσπαίρουσ' ἔκειτ' ἐπὶ χθονὶ
Ἡ αἵματι βωμὸς ἐρραίνετ' ἄρδην τῆς θεοῦ. i.
Spectrum intuentes à deorum quopiam
Inopinum, & ægre creditum ſpectãtibus,
Nam cerua humi iacebat artubus micãs,
Aram deæ cruore ſtagnantem imbuens.

Non alienum hinc eſt quod Martialis iocatur in Miſitium quendam à Cybeles ſacerdotibus noctu præſectis virilibus orbatum, cum illi Achillam puerum concubinum ea parte mulctaſſe ſe crederent decepti, proinde ſubiicit auctor: Suppoſitam ſama eſt quondam pro virgine ceruam.

Fulmenta lectum ſcandunt.

CITATVR à Nonio prouerbiũ Varroni frequens: Fulmenta lectum ſcandunt, quãquam in impreſſis codicibus, vt vbiq; ſcatent portentoſis mendis, ſingulari numero Fulmentum vitioſe ſcriptum legitur. Videtur autem quadrare quoties præpoſtere aliquid fit, aut vbi hero imperare ſeruus, & ſupra patronũ cliens habere pręſumit arroganter. Nihil autem in rerum natura magis eſt præpoſterũ, quam vbi fulcra ſuſtentando lecto deſtinata, onus ipſa lecti eſſe volunt, & ab eo portari quodammodo. Eſt autem fulmentum idem, quod fulcrum aut pleniore voce fulcimentum, qđ vel ex Plautino exẽplo in Triuummo liquere poteſt, vbi vulgati codices fulcimenta præferunt, cum feminino Fulmentas veriore lectione emendatiores libri habeant hoc modo: Fulmentas iubeam ſuppingi ſoccis.

Tantali menſa.

Ταντάλου τράπεζα. id eſt, Menſa Tantali, fere de re, qua frui non liceat. Melite Epheſia apud Achillem Statium libro quinto, amore Clitophontis incenſa, cum veneris fructum ſolicitaret apud illum identidem tergiuerſantem: Næ ego, inquit, totũ Tantali menſæ non abſimilem nacta ſum. Præceſſerunt autem hæc verba. Tantone tempore vt propter fluuium ſedeam, neque ſitim explere queam? nam cum ſedulo inſtare Melite, vt litando veneri nuptias confirmaret amans ille amaſiæ ſuæ Leucippes deſiderio hoc dans, cõgreſſum connubiumq́; cum Melite vitabat, diem ſemper eximendo. Nota eſt de Tãtalo fabula in mediis vndis ſitiente, & imminentibus ori ipſius pomis frui non potente: quam rem eleganter idẽ & breuiter expreſſit Petronius Arbiter:

Nec bibit inter aquas, nec poma patentia carpit
Tantalus, infelix quem ſua vota premũt.

Vnum alueare.

Ἓν κοινεῖον. id eſt, Vnum idemq; alueare. Prouerbium eſt de collegis ſociis & coniuratis, qui eiuſdem ſodalitii ſunt, iiſdem ſtudiis addicti, aut ſimilibus ſceleribus operti. Citatur in Suidæ collectaneis.

Camellus pyrrhicham didicerit.

Ἡ κάμηλος πυρρίχην ἐμάνθανεν, id eſt,
Pyrrhicham Cineſiæ camelus didicerit.

Locus erit adagio vbi quis repugnante natura & genio aggreditur quippiam, veluti ſi ſtipes quiſpiam litteris operam dare velit, aptior

lit, aptior tractandæ ſtiuæ. huic enim dicet:
Diſcit camelus pyrrhicham Cineſiæ.
Fuit Cineſias poeta prælõgus tardo immobiliq́; corpore, quippe tiliæ arboris aſſerculis circummunito ad greſſus firmitatẽ, ac proinde ad ſaltandum pyrrhicham tripudii genus velocis, inepto. Pyrricha namq́; Laconum inuentum ab armatis adoleſcentibus obiri ſolebat ad comparandum velocitatis habitũ, quippe qua in bellis maxime opus ſit, cum ad perſequendum hoſtem tum ad fuga euadendũ, ſi contingat inferiores obtinere. Ariſtophanis interpretes ſcribũt Cineſiam poetam pyrrhicham compoſuiſſe ad quã decurſus modulatus fieret, lege carminis conflata e breuibus ferme pedibus, qui vel inde, vel ab ignea mobilitate pyrrhichii dicuntur, iidem & κινησίαι, vel ab auctore, vel a mobilitate, vt Diomede grammatico ſcriptum eſt. Adluſum videtur ad verſum Ariſtophan. in Nebulis ἢ πυῤῥίχην τὶς ἔμαθε τὴν κινησίου. id eſt, An Pyrrhicham Cineſiæ quis edidicit? Gratiæ multum accedet adagio, ſi paullulum deflectatur hoc modo: Camelus citius pyrrhichã Cineſiæ didicerit, quam talis caudex litteras. Eſt.n. Camelus animal ſaltationi ineptũ, tametſi nomen illi quaſi καμμήρω, a femorum incuruatione eſſe velit Euenus apud Artemidorum. Neq; abſurdus eius vſus erit, quando ſignificabimus ſub inſtitutione viri litterati, ſtupidum diſcipulum plurimũ profeciſſe, ſub tali enim præceptore Camelus Pyrrhicham Cineſię didicit.

Eleuſina ſeruat quod oſtendat.

Eleusina ſeruat quod oſtendat reuiſentibus. In adagium cedere digniſſimum Senecæ dictum, quando ſignificabimus nõ ſemel & vnica vice effundendas eſſe omnes eruditionis opes. Habent hoc vitii nõ nulli, vt omne ſuũ myrothecion, vniuerſa pigmenta ſimul in vnicam epiſtolam, aut orationem impendant, cum parcior ornatus laudabilior ſit. Seneca Naturaliũ Queſtionum lib. ſeptimo: Eleuſina ſeruat qđ oſtendat reuiſentibus. Rerum natura ſacra ſua non ſimul tradit. Habẽt illud ciuitates quę ſpectaculorum & reliquiarum oſtẽtus gratia. ſtatis annorum interuallis adeuntur, vt ſeruent in proximam panegyrin ſemp aliquid antea non ſpectatum. Eleuſin ſiue Eleuſina Atticæ locus Eluſiniæ Cereris religioſo fano nobilis, quo prima frumenti ſatio inuecta fuerit: παρὰ τὸ ἐλθεῖν, vt Diodorus Siculus ait, vel ab Eleuſino Mercurii filio nomen habens, vt Etymologici auctor voluit. Atticæ ſacrarium eam vocat Apuleius.

Nemo comatus qui non præciditur.

Οὐδεὶς κομήτης, ὅστις οὐ ψηνίζεται. id eſt, Nullus comatus qui non præcidi ſolet, Prouerbium eſſe vetuſtum, immo oraculare, maniſeſtis verbis teſtatur Syneſius quo ſignificetur, omnes qui impenſe mollitiei cutis operam nauãt, aut calamiſtratæq; nimium ſtudium impendẽt, aut quomodocumq; tandem corporis cultum & nitorẽ deamant, molles cenſeri, & pathicũ quiddam ſi non corpore, animo ſaltem præſferre, fractosq́; eſſe. Verba eius ſunt in epiſtola ad fratrem de Ioanne quoddam improbo hoīe & ignauo: χθὲς τοι πάνυ λαμπρῶς συνηγορήκει τῇ παροιμίᾳ, μᾶλλον δὲ τῷ χρησμῷ, χρησμὸς γὰρ ἄντικρυς, τοῦτό γε πάντως οἶδα, τὸ οὐδεὶς κομήτης ὅστις οὐ ψηνίζεται. i. Heri apertiſſime prouerbii fidem comprobauit, vel oraculi potius, reuera namq́; oraculum eſt, qđ tibi non ignotum eſt, Nullus comatus qui non præcidi ſolet. Idẽ in libello de Coma: Τίς οὖν ποτ' ἐστὶν ἥδε παροιμία καὶ τί βούλεται, οὐδεὶς κομήτης ὅστις οὔ. τὸ δὲ ἀκροτελεύτιον, αὐτὸς σὺ πρὸς τὴν ἠχὼ τοῦ τριμέτρου συνάρμοσον, οὐ γὰρ ἔγωγε φθέγξομαι τὸ δεινὸν ἐκεῖνο καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα. id eſt, Quod eſt igitur prouerbium illud & quid ſibi vult: Nullus comatus qui non. nam poſtremam vocem, trimetri numeroſæ legi tu ipſe adaptato, neque enim non proferetur a me fœdum illud & re & nomine verbum. Quæ verba citantur & Suida in dictione κομῆται, non nominato tamen auctore. Idem alibi ſenarii poſtremum verbum immutatum citat hoc modo: οὐδεὶς κομήτης ὅστις οὐ παρακύπτει. Vtrobiq́; tamen idem eſt ſenſus.

Smyrnæi mores.

Σμυρναῖος τρόπος, id eſt, Smyrnæi more, prouerbium videtur competere in eos qui deliciis luxuique indulgent, rurſus cum res poſtulat viros, fortiter ſe gerunt, ita enim exponit ipſe Ariſtides in Smyrnæ encomio, tribuit namq́; illis ἁβρότητας μὲν εἰς τὰ καθ' ἡμέραν, τολμήματα δὲ εἰς τοὺς πολέμους

κρατίσ-

κρᾶτιον ἢ πολλοῖς ἱέρσαι λυσιτελεῖν, addit dein de, ὡς τι καὶ τῶν ποντῶν ἤδη τινὶ σμηρναίων τρόπον τὸ τοιοῦτον αἱρεῖσθαι. i. In dies opipare viuunt, ſed in bello ferociores ſunt, quam vt multis expediat eiuſce rei periculũ facere vſqueadeo vt nõnulli poetæ Smyrnæos mores tale ingenium vocent: ſubiicit deinde exemplum vnum de Chiis qui vacuam ab oppidanis illorum vrbẽ occupaturos ſe rati, viris in mõte operi ruſtico intẽtis, mox cum de monte decurrentes ſubito ciues eõ ſpexiſſent, tanta trepidatione iniecta fugerunt, vt triremes pleraſq; iniquitate locorum amiſerint, impetum in ſe ciuium metuentes. Dicetur ergo de gente, aut homine bellicoſo, pacis tempore diſſoluto.

Capra cinnamomum.

Ἡ αἲξ τὸ κιννάμωμον, i. Capra cinnamomum videlicet ſequitur aut amat. Euſtathius dici teſtatur in eos qui rem quampiam impẽſe amant, & feruide depereunt. Cinnamomum ſurculus eſt Arabicus mirę fragrãtiæ viti non diſſimilis, q naribus admotus odoris gratia, voluptatis plena, lacrymas etiam inuitis elicit, vt ex Porphyrio annotat ille in Dionyſii Afri cõmentariis, adamaturq; vehementer ab indigenis capris. Philoſtratus lib. 3. de vita Apollonii originem adagii docet, cum namq; oſtendat, Capram do cumentum prębere bonitatis cinnamomi, ita ſubiungit, ſi quis capræ porrigat cinnamomi ſurculum, ea catuli inſtar admurmurat, abeuntemq; ſequitur, naribus quãtum poteſt admotis, atque adeo repulſa nõ aliter, quam ſi pabulum denegatum foret, quiritatur.

Veteris monetæ.

Παλαιὸς κόμματος, id eſt, veteris monetæ eſſe dicitur quiſquis integrum adfert iudiciũ, haud corruptũ, fuci corruptelæq; neſcius: deniq; quidquid probum eſt & rectum, veteris monetæ eſſe dicetur, vetera namq; eo nomine bene audiunt, velut minime adulterina καὶ κίβδηλα. Symmachus epiſtol. lib. 2. Itaque vt ipſe non numquam prędicas, ſpectatorum tibi veteris monetæ ſolus ſupereſum, ceteros delinimenta auri num capiunt. Vſus huius prouerbii durat etiam nũ in lingua noſtra vernacula incorruptũ dicentibus nobis eſſe de veteri moneta. Ita fere vſurpatur ἀρχαίως, hoc eſt, vetuſte apud Demoſthenem in Philippicis, ꝓ ſimpliciter & ſine fuco doloq; quod priſci ſeculi homines integri fuerint, ſic enim habent eius verba: οὕτω δὴ ἀρχαίως εἶχον, hoc eſt, de verbo ad verbum, vſqueadeo vetuſte habebant.

Olim Pelaſgi, Danaidæ poſtea.

Πάλαι πελάσγοι, δαναΐδαι δ᾽ ὕστερον. id eſt Olim Pelaſgi, Danaidæ poſtea.

Euripidis ſenarius in Oreſte fabula, prouerbii ſpeciem redolens, qui torqueri poteſt in locuplete genere ortos iam ad egeſtatem redactos, aut propemodum ſtirpitus extinctos. Pelaſgi, ſi Straboni credimus, numeroſa & valida olim gens fuit, quæ errabunda paſſim ſedes poſuit leuiq; de cauſſa eas mutauit, alio atque alio commigrans, & in infinitam adaucta multitudinem, celeriter defecit: ſiquidem maritimam Ioniæ oram inſediſſe, & Chium inſulam inhabitaſſe leguntur, Herodotus refert etiam Imbrum & Lemnum inſulas Perſici belli temporibus à Pelaſga gente habitatas, memorat Strabo & campum Pelaſgicum in Theſſalia ad Lariſſam. Poſſederunt & Cretæ partem vt ex Vlyſſis ad Penelopen verbis apud Homerum manifeſtum fit. Fuerunt & Pelaſgi in Achaia, cum & Aeoliam in Aſia incoluerunt: tranſierunt & in Italiam eorum coloniæ, Lesbus quoque pelaſgia antiquitus ab incolis eius nominis dicta fuit. Conueniet itaque in eos quorum opes olim firmę & potentes fuerunt aut prępotens familia, nunc vero ea defecerint. Poteſt & haberi adfine illi vulgato de Mileſiis: Fuere quondam ſtrenui Mileſii.

Helenæ crater.

Ἑλένης κρατήρ. id eſt, Helenę crater, de lęto nuncio aut re quauis animo noſtro impen ſe grata quę ſollicitudinem leuare poſſit curaſque diluere. Philoſtratus in Sophiſtis: καὶ τὰ ἄχθη σοι κουφιεῖ τῆς γνώμης ὥσπερ ὁ κρατὴρ τῆς ἑλένης τοῖς αἰγυπτίοις φαρμάκοις. i. Leuabit tibi animi moleſtias nõ aliter quã Helenę poculum Aegiptiis pharmacis imbutum. Intelligit de pharmaco Nepente, Locus eſt apud Homerũ Odyſſeę quarto:

Αὐτίκ᾽ ἄρ᾽ εἰς οἶνον βάλε φάρμακον ἔνθεν ἔπινον

Νηπενθές

Νηπενθές τ' ἄχολόν τε, κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων. id eſt,
Irarum cauſſas abolens, fugansque malorum.
Seu ſum, & triſtitię patiens obliuia, vino.
Pharmacon immiſit. De quo ita Pli. li. 25. c. 2. Nobile illud Nepenthes obliuionem triſtitię veniamque afferens, & ab Helena vtique omnibus mortalibus propinandũ.

Spinas colligens.

Τὰς ἀκάνθας συνάγων, id eſt, Spinas attrahẽs, Frequens eſt apud Athenęum de moroſo homine & importune curioſo, qui in diſputationibus nunc hoc nunc illud inceſſit & in controuerſiam trahit: talem autem vbique perſtringit Vlpianum Tyrium altercando moleſtum, vt lib. 3. Dipnoſophi. ἐξετάζεις πάντα τὰ προσπίπτοντα τοῖς συνδιαλεγομένοις, τὰς ἀκάνθας συνάγων, ὡς ἂν ἐχινόποδας καὶ ἀνὰ τρηχεῖαν ὄνωνιν ἀεὶ διατρίβων ἀνθέων τῶν ἡδίστων μηδὲν συναθροίζων. id eſt, Ad vnguem expendis quidquid diſceptantibus occurrit, ſpinas attrahẽs, quippe inter tribulos ſemper, ſpinoſam & Ononin conuerſans, nihil omnino amœnorum florum colligens, quem locum reſpiciens Euſtathius ita legit lib. 2. Iliad. ἐξ οὗ παροιμία τὸ. τὰς ἀκάνθας συνάγων ὅταν ἐχινόποδας, i. Vnde prouerbium illud. Spinas adducens velut tribulos aculeatos: cum adluſum ſibi ſit ad diſtichon quod apud Plutarchũ extat Sympoſ. lib. 1. c. 4.

Ὡς ἂν ἐχινόποδας καὶ ἀνὰ τρηχεῖαν ὄνωνιν φύονται μαλακῶν ἄνθεα λευκοΐων. id eſt,
Ceu ſcabros inter tribulos, & Ononin acutam
Tellure erumpunt mollia Leucoia.

Idem Athenæus libro 6. ἐκ τούτων πάλιν τῶν λεχθὲν τὰς ἀκάνθας ἀναλεξάμενος Οὐλπιανός. id eſt, Hic iterum è prædictis ſpinas colligens Vlpianus. Rurſus libro octauo. ὁ τὰς ἀκάνθας ἀγείρων Οὐλπιανός. id eſt, Vlpianus ſpinas congregans. Porro ſuperiore diſticho concinne vtemur cum à Seuero homine & auſtero lepidè dictũ aliquod prodierit & iocoſus lepos: aut ibi ſcriptum tetricum quaſique aculeatum vnis atque alteris facetiis conditum temperetur.

Suilla harmonia.

Ὕειος ἁρμονία, id eſt, Suilla harmonia, prouerbii ſpecie de incondito & indocto clamore effertur alicubi ab Ariſtide: τὴν ὕειον ἁρμονίαν ἡρμοσμένοι. id eſt. Harmoniam porcinam modulantes, de ineptis & obſtreperis ſentiens, ac moleſto barbaroque ſermone obgrunnientibus.

Monitor capras age.

Ἐμὲ νουθετῶν, αὐτὸς αἰπόλει. id eſt, Qui me admones, ipſe capras age. Quadrabit in conſultorem ineptum, qui alteri dictare conſilium parat, ipſe ſupra ſtinam non ſapiens. Attigit iſtud Ariſtides in oratione περὶ παραφθέγματος, hoc eſt, de inepto reſponſo: ὅπως καὶ γνῷς οἷος ὢν ἐμὲ νουθετεῖς, τῆς παροιμίας σοι λεγούσης αἰπολεῖν. id eſt, vt intelligas cuiuſmodi vir ſis qui me admones, cum prouerbium iubeat te capras paſcere.

Agamemnonium epulum.

Ἀγαμεμνόνειος δαίς, ἢ τράπεζα. id eſt, Agamẽnonium epulum, vel Agamemnonia, menſa prouerbialiter dicitur de iis, qui in exitiali menſa epulãtur, vltimamque cœnam ſumũt. Torquebitur in eos, qui amice accepti medicatum hauriunt poculum, aut venenatã offulam & Claudii Cęſ. boletum edunt, quod multis ex purpuratorum collegio contigit, qui ab Alexandro pontifice eius nominis ſexto opipare excepti Agamemnonia menſa, paullo poſt interierũt, Refert Homerus Odyſ. δ. quomodo Aegyſtus adulter lautum apparatit conuiuium velut excipiendo Agamemnoni inſtructũ, quo illum nihil mali ſuſpicantem interemit, ſic enim ait: κατέπεφνε δειπνίσσας, ὥς τίς τε κατέκτανε βοῦν ἐπὶ φάτνῃ. i. Cœna Acceptũ mactat, ceu ſub fœnile cadit bos, Aliter ἀγαμεμνόνειον δαῖτα accipit Sophocles pro anniuerſario interfecti Agamẽnonis epulo, Refertur ab Euſtath. Odyſſ. 4.

Ioui paria intonas.

In ferocem & ſuperbe grandiloquum nihilque mediocre ſpirãtem quadrabit illud Rhiani Cretenſis, apud Stobęum:

Ἶσα δὴ βρομέει, κεφαλὴν δ' ὑπὲρ αὐχένας αἴρει. id eſt,
Par Iouis Imperio fremit, & capite arduus exit.

Cui cognatum eſt illud Soſiphanis apud eundem:

Ἂν δ' εὐτυχῶσι μηδὲν ὄντες, εὐτυχεῖ

Ἰσ' οὐρανῷ

Ἰσ᾽ ὑψηλῷ φρονεῖ. id eſt,
Aſſulſerit ſi ſors egenis, illico
Attollitis cœlo arduum caput.
Ita vt idem ſit ἴσα δ᾽ ἡ βρόμων, & ἴσα ὑψηλῷ φρονεῖν, illud poteſtatis æqualitatem, hoc inimitabilem altitudinem iuſimulat.

Tamquam Pauo circumſpectans ſe.

De philauto homine & qui ſibi quacumque tandem in re placet impenſius, ſuoq; ingenio indulget, aut qui forma ſua delectatur. Syneſius de Dione Pruſæo ſophiſticis politicisque argumentis admodum delectato: ἐν ἐκείνοις ὑπτιάζει καὶ σεμνύνεται καθάπερ ὁ ταὼς περιαθρῶν ἑαυτὸν καὶ οἷον θαυμάζων ἐπὶ ταῖς ἀγλαΐαις τοῦ λόγου. id eſt, in illis ſe ſupinus gloriatur, in illis reſupinus gloriatur, in illis decorem oſtentat, pauonis in morem ſeipſum circumluſtrans & quaſi ſuperbiens orationis ſplendore. Pauo ſuperbaniis gemmantes ſuas pennas mirari ſolet, & ad laudes ſuas explicare opes. Philoſtratus in Hippidromo, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ ταὼ τοῦ ὄρνιθος, ὡς ἀναπτεροῦντος αὐτὸν τοῖς ἐπαίνοις. id eſt, Exorſus à pauone vt qui laudatus pennas ſurrigat. Simocatus in epiſtoli: τὸ μαλακὸν ὄρνεον ὁ ταὼς καὶ τῶν μήδων τῇ ὑπεροψίᾳ καὶ κλίνεται μέγα καὶ ὑπέρογκον ἐπὶ τῷ κάλλει φρονεῖ. id eſt, Pauo medica auis Medorum etiam ſuperbiam velut hæreditario iure, adepta, immenſam ob pulchritudinem ſuperbit. Ab hac aue etiã aliud prouerbium deducitur propter multicolorem pennarum varietatem, vt quidquid mirifice varium ſit, ποικιλώτερον ταῶνος, id eſt, pauone magis varium dicatur. Syneſius libro de imperio ad Theodoſium Iuniorẽ: ποικιλώτατον καὶ παγχροῦν ὥσπερ ταῶς. i. maxime varium & omnicolor, pauonũ inſtar: Alexis Comicus in Crateua fabulę nomen eſt à Crateua herbario ῥιζοτόμῳ, male. n. apud Atheneum κρατεία legitur, ſeu Pharmapocola.

Πονηρὰν τ᾽ αὐτὸ ποικιλώτερον ταῶ. id eſt,
Sartaginem inſtruxit variam quam pauo
magis.

Clitophonti apud Achillem Statium vulgus Leucippes amicæ, ſuperare videtur inimitabilem illã pauonis pulchritudinem.

Collaria cadauera.

Νεκροὶ τραχηλίζοντες, velut cadauera colloïenus medio, prouerbialiter dicũtur ab Ariſtophane popinones perditi perpetuis commeſſationibus luxuque tempus terentes, qui vitam gulæ deliciis metiuntur, atque æſtimant, quibus oſſarto præ in gluuie cor pore pigris, & iuxta poetam vino ſepultis, neque pes neque mens officium facit. Talis Philoxenus ille quem gruinum collum voto expetiiſſe refert Athenæus tricubitale guttur Machon Comicus. Eiuſdem generis fuit M. Apicius non iniuenuſte ab Eunapio ἀσωτείας πέρας vocitatus, velut helluationis extremus finis.

Veriora Bacidis dictis.

Ἀληθέστερα τῶν σιβύλλης καὶ βάκιδος. veriora Sibyllinis aut Bacidis oraculis. De rebus indubitatis minimeque controuerſis. Dion Chryſoſtomus: οὐδ᾽ ἂν ἀληθέστερα λέγω τῶν σιβύλλης ἢ βάκιδος. Ne ſi veriora quidem dixero quam Sibyllæ dicta ſint aut Bacidis. Fuit Bacis ex iis quos χρησμῳδοὺς velut fatidicos Græci nominant, vt in Theage oſtẽdit Plato. χρησμολόγον oraculorum concentorem appellat Suidas: carminibus luſtralibus expiaſſe illum fanaticas Lacænas relatum eſt a Theopompo in nono Philippicarum. Pauſanias in Phocicis commemorat lecta ſibi eſſe Bacidis oracula arreptitiumque nympharum vocat: meminit eiuſdem & in Bœoticis. Philetas Epheſius tres enumerat Sibyllas, vnam Apollinis ſororem, alteram Erythræam, tertiam Sardianam: totidemq; Bacides, quorum primus oriundus fuerit Eleone Bœotia oppido, alter Atheniensis, tertius Arcas. Fuit autem is, quem diximus Lacedemoniorum feminas ab inſania liberaſſe. Apollinis iuſſu immiſſum, genere Bœotius:

Cappari victitas, qui potes Anthia.

Ἦρ᾽ ἐς κάππαριζες, δυνάμενος πρὸς ἀνθίαν. id eſt,
Poteras vel Anthia, qui viuis Cappari.

Senarius prouerbialis in parcos qui vilibus contenti frugaliter viuunt, cum poſſint ſplendidius. Quadrabit & in eos qui triuialibus negotiis immiſcent ſe, cum arduis ſufficiant: aut qui litterarum otium ſectantes, tenui conditione malunt contenti viuere, quã in aulis principũ opima ſpe diuites. Plutar. ſympoſ. cap. 4. ὁ δὲ τὸ στιχίδιον τοῦτο ποιήσας, πρὸς κάππαριν ζῇς, δυνάμενος πρὸς ἀνθίαν, τί βούλεται, id eſt, Verſiculi illius vulgati auctor. Poteras vel Anthia, qui viuis Cappari, quid tandem ſibi vult?

In

In libris excuſis καπποάριον diminutiui forma legitur, ego vt ſenarius conſtaret, κάππαριν reſtituo, niſi καππάριον per vincum π manis. Eſt autem Anthias nõ ignobilis piſcis quem & ſacrum & à felici nominis augurio Callionymum vocãt. Adfine huic eſt illud Ariſtidis βύρσης ὄζειν, μύρων ἐξόν. id eſt, Corium redolet, qui poſſit vnguenta.

Geminas chordas ferit.

Διπλᾶ κρέκειν, id eſt, Binis fidibus canere dicũtur prouerbii ſpeciei, qui duobus dominis ſeruiunt, aut qui ancipitem fouent ſententiam neutro inclinantes. Ariſtides in oratione quæ, κατὰ τῶν ἐξορχουμένων inſcribitur. Ἀλλ' οἶμαι κομψοί τινές εἰσιν καὶ διπλᾶ κρέκουσιν. ἵνα ἐὰν μὲν ἴλωσι, ταύτῃ κρατῶσιν. ἐὰν δὲ φωραθῶσιν, ἔχωσιν ὑποχωρεῖν. id eſt, At lepidi belliq́ue homunculi, vt arbitror, ſunt, binasq́ue chordis pulſant, obtineant, potiores hac parte ſint, ſin, deprehendantur, retrocedere queant.

Equum Scytha.

Τὸν ἵππον ὁ σκύθης, id eſt, Scytha equum, ſubaudi βδελύσσεται ἢ δυσχεραίνει, auerſatur aut faſtidit. Citatur à Suida prouerbium, De eo, qui in propatulo rem quampiam reiicit & auerſatur, clam appetit. Id genus hominum neutiquam rarum eſt, qui munerum publicorum adminiſtrationem verbis deſpuunt, & ceu onus quauis Aetna grauius exectantur, cum re ipſa nihil affectent magis, ambitionis pleniſſimi. Videtur etiam dici poſſe de eo qui duplex vna & eadem ex re commodum captant nam Scytha equo & ad itineris expeditionẽ & ad paſtum vtitur, vt indicat D. Clemens in Pędagogo, nam conſcenſo equo auehitur quo velit eumq́ue & vrgente ſame epoto è ſecta vena ſanguine famem ſitimq́ue placat.

Mandibulis alienis ridere.

Γναθμοῖς γελᾶν ἀλλοτρίοις, id eſt, Mandibulis alienis ridere, Huius parœmiæ formam ſua ætate etiam vſurpatã annotat in Odiſſ. viceſſimum Euſtathius, aliis quidem verbis, ſed tamen eodem plane ſenſu, nempe ξένοις γελᾶν παρειαῖς. hoc eſt, Peregrinis buccis ridere, dici autem vtrumq́ue aut de riſu nõ vero & ex animo profecto, eos namq́ue qui prę ira naſum criſpant, aut præ cõ ſilii inopia animi hærentes iure non ridicula riſum cient. Alienis maxillis ridere: ſic qui inuiti & vi adacti cibum ſumunt, ἀλλοτρίοις γναθμοῖς ἐσθίειν. id eſt, alienis mandibulis eſitare dicentur, tamquam quorũ proprię maxillę torpeãt officiumq́ ſuum detrectent. Homerus Odiſſeę υ. de procis loquens, quibus iniuriatum ac proteruiæ ſummę pœnas capite luituris, Minerua cachinum ementitum iniecerit, & mẽte emotos reddiderit, ita ait:

Οἱ δ' ἤδη γναθμοῖσι γελοίων ἀλλοτρίοισι. i.
Illorum at riſus buccis alienus inerrat.

Poterunt hinc prouerbiales in vſum trahi figuræ, vt eum qui citra appetentiam edit, στόματι ἀλλοτρίῳ ἐσθίειν, hoc eſt, ore alieno manducare dicamus: qui inuitus manum operi admoueat, ἀλλοτρίᾳ χειρὶ ποιεῖν, aliena manu quid agere. qui quod nolit aſpiciat. ἀλλοτρίοις ὄμμασι ὁρᾶν alienis oculis intueri: qui difficilis ſit in præſtanda alterius dictis opera, ἀλλοτρίοις ὠσὶν ἀκούειν, alienis auſcultrare auribus.

Vuæ paſſæ ſimilis.

Ἀσταφίδι ἰσμὸς. id eſt, Vuæ paſſæ ſimilis, ſcõmate prouerbiali in ſenilem ętatem rugis contractam & paſſa cute ſtrigoſam detorquetur, apud Gregorium Palamam Theſſalonicenſem archiepiſcopum, qui animã ſic loquentem inducit: ὅτε δὲ τὸ πρεσβυτικὸν ὑπανέχεν κρανίον, μηδὲν ἀσταφίδος, τὸ τῆς παροιμίας, ἀπεοικὸς, ὡς νήπιον αὖτις λογίζομαι. id eſt, cum rurſus ſenilem ſubmiſerit caluam, nihil à paſſa vua (iuxta prouerbium) diſſidentem, iterum infantis loco habeor.

Imbrij & Lemnij.

TERGIVERSATORES & qui ſibi conſcii iudicium declinabant atque ſubterfugiebãt, cauſantes ſe peregre abfuiſſe, prouerbialiter Ιμβρίας, hoc eſt, Imbrios dici ſolere annotat ex Aelio Dionyſio Halicarnaſſæo. Euſtathius, cuius hęc verba citat: ἴμβριοι, οἱ τὰς δίκας ὑποφεύγοντες, ἐπεί τινες εἰς δίκην καλούμενοι, ἐσκήπτοντο ἐν ἴμβρῳ εἶναι id eſt, Imbrii dicuntur qui iudicium ſubterfugiũt, eo quod aliqui in ius vocati in Imbro abſentiam prætendebant. Idem repetit & Heſychius, ſed addit eoſdem quoque λημνίους dici velut abſentiam in Lemno prętexentes. Eſt autem Imbrus Aeolica inſula non procul à Lemno diſſita, è regione Tenedi.

Parœ-

Patroclum ſub ſpecie.

Πάτροκλον πρόφασιν, Patroclum ſub obtentu aut prætextu, prouerbium dicitur de his qui rei cuiuſpiam gratia ſimulant ſe facere aliquid, quod reuera alioſum faciunt: aut qualiter alium qui laudant, vt ſuas in eo laudes recitent, atque inculcent, ii Patroclum obtendunt. Eſt autem elliptica oratio vt plena ſit, πάτροκλον πρόφασιν τιθέναι, aut ſimile quid, hoc eſt· Patroclum obtentum facere aut prætexere. Plutarchus in libello quomodo ſe quiſpiam extra inuidiam laudare poſſit δεῖν δὴ μάλα δεῖ προσέχειν ἑαυτοῖς περὶ τοὺς ἑτέρων ἐπαίνους ὅπως μὴ φανῶμεν πάτροκλον τὴν πρόφασιν, σφᾶς δ' αὐτοὺς δι' ἐκείνων ἐπαινοῦν. Quapropter diligenter attendendum eſt nobis circa alienas laudes, ne videamur Patroclum obtendendo, nos ipſos per alios laudare. Occaſio adagii ex Homero petita eſt Iliados decimonono, vbi Briſeida necem Patrocli lugentem, reliqua feminarum turba ſequitur, non tam Patroclum, quã proprias ærumnas deflens, ſic enim inquit:

Ὡς ἔφατο κλαίουσ', ἐπὶ δὲ στενάχοντο γυναῖκες
Πάτροκλον πρόφασιν, σφῶν δ' αὐτῶν κήδε' ἑκάστη. id eſt,
Sic ait illacrymans, gemitum grex inſuper addit.
Femineus, Patrocli obtentu, ſua funera lugens.

Qualibet. Ita paullo poſt Achille lacrymãte, ſeniorum cœtus etiam illacrymat, memor pignorum domi relictorum quod Euſtathius reddit: οἱ γέροντες κλαίουσι πρόφασιν ἅ ἕκαστος οἴκοι ἔλιπον. neque enim propter Achillem lacrymis indulgebant, ſed memoriam recolentes quos parentes, quantũ liberorum domi reliquiſſent. Hinc liquet errare eum qui natum adagium putat è Patrocli cuiuſdam moribus cuius ſordes in comœdia traducuntur.

Pyrrhonia hæſitatio.

Πυῤῥώνειος ἀπορία. id eſt, Pyrrhonia dubitatio, prouerbiali ſchemate vſurpatur de iis qui nihil certi ſtatuunt atque decernunt, ſemper ambigui: Galenus libro ſecundo, de temperamentis: ἆρα ταῦτ' οὐ πυῤῥώνειος ἀπορία καὶ λῆρος ἀπέραντος. id eſt, Nonne hæc ſunt Pyrrhonis hæſitatio & infinitæ nugæ: Idem lib. 2. de naturalibus facultatibus: ἀλλ' ἀπορητικοί τινες ἐξαίφνης καὶ πυῤῥώνειοι γενήσονται. id eſt, Sed hæſitatores quidam ſubito ac Pyrrhonii euadent. Fuit Pyrrhon Elæus philoſophus qui deſperata veritatis inquiſitione, temere omnia diu multumque rimatus, in ſingulis hæſitabat, vt idem Galenus in libello περὶ ὑποτυπώσεως ἐμπειρικῆς ſcribit, nihilque reuera eſſe aiebat, ſed lege quadam & conſuetudine omnia fieri, Laertio teſte. Huius ſectæ aſſeclæ ab auctore Pyrrhonii appellati fuerunt: iidem & ἐφεκτικοί, quaſi ſuperſedentes, quod cunctarentur ac ſuperſederent quidquam aſſerere, de quibus Philoſtratus, πυῤῥωνείους ἐφεκτικοὺς ὄντας, &c. hoc eſt aiebat Phauorinus Pyrrhoniorum de rebus diffinire ſuperſedentium queſtiones iudicari poſſe: ab his Ἐποχὴ nomen habuit quam aſſenſionis retentionem vocat Cicero in Academicis. Idem & ἀπορηματικοί ſiue ἀπορητικοί à perpetua hæſitantia, vt Σκεπτικοί quod conſiderationibus ſemper vacent, numquam inuentionem perficiant. Dicti fuerunt & Ζητητικοί, quod inquirant ſemper veritatem. In horum familiam adoptarunt ſe Academici, q. nihil adfirmabant & quaſi deſperata certi cognitione, quodcumque veriſimile videretur, ſequi volebant, vt in lib. de finibus bonorum & malorum inquit Cicero: Idem lib. De natura deorum primo, Prudenter dicit Academicos in rebus incertis aſſenſionẽ cohibuiſſe.

Caricum ſchema.

Καρικὸν σχῆμα, id eſt, Caricum ſchema de libidinoſo effertur. Heſychius annotat venerei congreſſus ſpurcum turpemque modũ ita nominari, atque inde ἐπὶ τῶν ἀκολάστων, laſciuos & ſalaces effrenata libidine prurientes, καρικὰ σχήματα εἰδότας, id eſt, Caricas figuras edoctos dicemus.

Libera in Cynadra aqua.

Ἐν κυνάδρᾳ ἐλευθέριον ὕδωρ id eſt. Libera in Cynadra aqua Prouerbium eſt ad vitæ libertatem adhortatorium, nam cum libertas res ſit inæſtimabilis, ſecurius dulciuſq; aqua viuitur in libertate, quam in magna rerum abundantia ſeruitur. Vere inquit, Perſius liberum eſſe cui vitam ducere licet, vt voluit, Eſt autem Cynadra fons Argis,

gis, à perſugio canis, nomen habens. Meminit prouerbii Euſtathius Odyſſeæ υ. Annotat & auctor Etymologici Argis fuiſſe ἐλευθέριον ὕδωρ. id eſt, liberalem aquam, è qua ſerui qui in libertatem aſſerebantur, poculum hauriebant: vnde etiam Cerberũ canem inferni tricipitem bibiſſe, liberatũque fuiſſe fabulãtur, à cuius forte perfugio fonti Cynadræ nomen creatum fuit.

Lippus oculus ſolis radios non fert.

PROCVL Conſtantinopolit. epiſcopus: λημῶν ὀφθαλμὸς ἡλίου ἀκτῖνας καθαρῶς οὐ δέχεται καὶ ἀσθενοῦσα διάνοια πίστεως οὐ προσίεται ὕψος: id eſt, Lippus oculus ſolare iubar inoffenſe non admittit, nec imbecilla mens fidei faſtigium capit. Non illico perſpicua ſunt lectori medicos libros euoluenti, eius artis miſteria, niſi ea doctrina imbuto: Diuinarum litterarum arcana nõ obuia ſunt prophano vulgo. Porro in Græco exemplari perperam ſcriptum eſt λιμῶν pro λημῶν.

Fulicam cygno comparas.

DE rebus aut perſonis maxime inter ſe diſſimilibus conueniet dici hos Paulini Nolani ad auſonium verſus:

Si cõfers fulicas cygnis, & aedona parræ.
Caſtaneis corylos eques, viburna cupreſſis.

Diſſimilimæ ſunt inter ſe fulicę colore fuſco, & cygni niueo: rurſus aedon ſeu luſcinia vocis amœnitate auium regina, & parra auicula inter oſcines à Feſto habita, ſed ſtridulo & ingrato ſono. Eadem imparitas ſpectatur in caſtaneis arboribus proceris, & humilibus corylis quæ ab Auella Campaniæ oppidulo Auellanæ fuerunt dictæ: itidẽ inter cupreſſos editas ac proceras admodum arbores, & breuia depreſſaque viburna, qua comparatione etiam Vergilius Romam vrbem reliquis Italiæ oppidis cõferr, vt eam tantum dicat caput præ ceteris efferre:

Quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi.

Lumbos fractus vt Myſius aſinus.

Ὀσφὺν κατεαγὼς ὥσπερ μύσιος ὄνος.

Delumbatus aſini inſtar Myſii, Citatur prouerbii nomine ab Euſtathio Nauium catalogo ſed nõ explicatur, cõtentus enim eſt addere, in Myſia rariſſimos eſſe aſinos, quibus rectum ſit deorſum circa lumbos aut ilia ita enim, ὀσφὺς vocatur tertia & inferior dorſalis ſpinæ pars ad clunes deſcendens. Videtur quadrare in molles & effeminatos, quos elumbes vocamus, Græci κατεαγότας, hoc eſt, fractos, de quo antea diximus. Porro in Euſtathio Romę excuſo pro κατιγὼς legendum eſt ex manuſcripto exẽplari quod Bononiæ videre contigit, κατεαγὼς.

Araneis abundat propter inopiam.

HOMERICVS verſiculus eſt prouerbialis Odyſſeæ Π. quem Telemachus loquitur interrogans an thorus paternus etiamnũ propter collecti inopiam ſcateat aranearũ telis obſitus ſic enim ait.

Χήτει ἐνευναίων κάκ' ἀράχνια κεῖται ἔχουσα. i.
Horret Arachnæis vacuus ne coniuge telis.

Volens ſignificare deſertum iacere atq; neglectum, nam locis incultis ſtabulantur araneæ Varius Imp. opera ſeruorum decem millium pondo aranearum cum collegiſſet, ſqualloris vrbis Romæ manifeſtum teſtimonium ad poſteros tranſmiſit. Poeta quiſpiam paceõptans, voto à Deo exquirit, ἀράχνας νήματ' ὑφαίνειν τοῖς ὅπλοις, vt araneę telas ſuas armis intexant. Heſiodus in preceptis ruſticis ita mandat, Ἐκ δ' ἀγγέων ἐλάσειας ἀράχνια, admonens doliorum eſſe ſatagendum ne intus nidulentur araneæ. Prouerbiali itaque ſpecie dicemus κάκ' ἀράχνια ἔχειν. id eſt, araneis abũdare quidquid incultum deſertumque iacet. Transferretur ad poſſe ad ingeniorum culturam, aut ad interpretum oſcitantiam ſupinam, qui difficilioribus auctorum locis altum agũt ſilentium & ſqualorem quendam cõciliãt: & Nonius Marcellus, & Varro corruptis tot locis deſcriptorũ incuria, paſſim. κάκ' ἀράχνια ἔχουσι. Ad ſuperiorem verſum adludiſſe videtur Propertius in tertio:

Putris & in vacuo texetur aranea lecto.

Manus in Aetolis habet.

Τὼ μὲν χεῖρ' ἐν αἰτωλοῖς. id eſt, Manus ambas habet in Aetolis, prouerbium eſt Ariſtophanis de impudenter petace, aut munerũ corruptelæ obnoxio, nam Aetoli populi nomen habere videntur deductum ab αἰτεῖν ὅλως, quod totũ flagitent. ita Homer. Odyſſeæ ξ. egenum hominem & mendicum ex Aetolia oriundum non temere fingit, ad

voc-

vocis etymon adludens quod eſt, αἰτέω. i. poſtulo. Verſus: Ariſtophanis eſt:

Τὼ μὲν χεῖρ' ἐν αἰτωλοῖς, ὁ δὲ νοῦς ἐν κλωπιδῶν, id eſt,
Manus vtraque in Aetolis, ad mens in Clopidis.

Quod prouerbiale eſſe ſcōma annotat Euſtathius in veteratorem improbum & munerum receptatorem, qui & flagitioſe manibus donaria efflagitet & furaci, animo opes inuolet. Eſt autem paragramatiſmus in Clopidis & Cropidis, nam Cropidæ tribus Athenienſis nomen eſt, at Clopidę ἀπὸ τῆς κλοπῆς à furto nomen habere videtur.

Turtur canitat.

De inepto cātore extat prouerbium apud Suidam. τρυγὼν ψάλλει, id eſt. Turtur pſallit aut canit, quamquam apud illum perperā ſcriptum legitur: ἐπὶ τῶν φαύλως πεπλήττων pro ψαλλόντων. nam turturum vocis ſonus aſperior eſt, & inamœnum ſtridet, gemitui quam cantui propior quod τρύζειν Græci dicunt, vnde & ad odioſam loquacitatem transfertur, Hinc Idyllio ſeptimo Theocritus:

Ἄειδες κόρυδοι, καὶ ἀκανθίδες ἔστενε τρυγών, i.
Cantabant corydi & ſpini, turturque gemebat.

Poteſt & ad ineptum inepti carminis ſcriptorem transferri.

A lineis excidere.

Proverbialiter vtitur Tellianus A lineis excidere, pro eo quod eſt, ab inſtituto & propoſito aberrare, libro aduerſus Hermogenē, Et hic à lineis tuis excidiſti, quibus circa perſonam Dei vſus es. Tranſlatione ſumpta à geometria quæ lineis omnia perficit ita concionatorem à propoſita materia latius euagantem, à lineis excidiſſe dicemus. Sic è diuerſo, Lineę inſiſtere dixit lib. 4. aduerſus Marcionem, pro, in inſtituto permanere ſic enim inquit. Puto me non temere hucuſque adhuc lineæ inſiſtere, qua deſinio nuſquam omnino aliū Deum ô Chriſto reuelatum. Frequens autem vſus linearum ſpecie prouerbii apud hunc auctorem eſt, nam & iiſdem demicare lineis dixit, pro intra certa argumentorum ſepta permanere, & lineas aliquas pręducere, pro certam materiæ legem præfinire, & ad lineas & in gradū, lib. 1. aduerſus Marcionem pro, ad propoſitum atq; inſtitutū, & lineis claudere materiam hoc eſt, ſtata quædam argumenta præfinire, intra quæ ceu cancellos quoſdam coerceatur liberior orationis euagatio Ducta metaphora à certantium luctantiumve lineis, quas intra decertent. Hinc manauit vrbanus iocus Caſſii Seueri, qui aduerſus eos qui in diuerſa ſubſellia tranſeunt, lineam popoſcit, vt eſt apud Fabium: velut obiicem certum & pręfinitum limitem, quem tranſgre di non liceat: ridiculum enim eſt quod Cælius iſtud de longurſis interpretatur. Eodē ſpectat & Hieronymi illud in Luciferiani dialogo, In gradum rurſus ac lineas regredere. Ab eadem metaphora fluxerunt & hæ loquēdi formulæ apud Ciceronem pro Pub. Quintio, Si extra hos cancellos egredi conabor, quos mihi ipſi circundedi, lib. De oratore I. Et quaſi certarum artium forenſibus cancellis circunſcriptam ſcientiā. Neque ſilentio prætereundum eſt quod annotat Donatus in Eunuchum Terentianā: Longis lineis fieri, pro eo quod eſt, de longinquo.

Lapis molaris.

De homine ſtupido vecorde & cerebri experte, prouerbialiter dicetur λίθος μυλίας. id eſt, lapis molaris, Plato in Hippia maiore: ὥσπερ ἂν εἰ μοι παρακάθοιο λίθος καὶ τοῦτο μυλίας, μήτε ὦτα μήτ' ἐγκέφαλον ἔχων. i. Non aliter quam ſi lapis aſſideas mihi, iſque molaris, & auribus & cerebro carens. Apud Ariſtophanem quidam λᾶς, id eſt, lapis audit, propter vecordiam inſignem & animi ſtupiditatem: διὰ σκληρότητα καὶ ἀναισθησίαν, vt exponit Euſtathius. Ariſtides ex Platone: τί δὲ εἰ τοῦ περικλέους υἱεῖς λίθοι ἐγένοντο. id eſt Quid, ſi Periclis filii lapides fuerint, ita fere & Plautus in mercatore: Egomet credidi Homini docto rē mandare, is lapidi mādo maximo.

Decumani malorum fluctus.

Κακῶν τρικυμία, i. Malorum decumanus fluctus. De ingētibus calamitatibus effertur. Mercurius apud Aeſchilum Prometh.

Οἷός σε χειμὼν καὶ κακῶν τρικυμία
Ἔπεισ' ἄφυκτος. hoc eſt,
Tibi quanta tempeſtas, & ineuitabiles
Fluctus malorū decumani mox ingruēt.

Theodoretus lib. De prouidentia 6. ὁ πλοῦτος πολλοὺς ἔχων βαρύβους καὶ ἀντίδικα παν-

 τα-

τοδαπαῖς καὶ τρικυμιῶν εἴδη μυρία ἐπίβουλος ἐστιν ἀρετῆς. id eſt, Opes variis tumultibus & omnigenis curis refertæ, ac ſexcentis decumanium luctuum generibus, virtuti inſidiantur, Ibidem. ταῖς τῶν παθῶν τρικυμίαις ἐνδιδόναι. id eſt, affectuum decumanis vndis cedere. Nazianzenus in diſtichis.

Κύβερνος ἴδμων φεύγεται τρικυμίας. id eſt,
Doct⁹ Gubernator decimas vndas cauet.

Plato lib. De repub. 5. τοῦτο μέγιστον καὶ χαλεπώτατον τῆς τρικυμίας ἐπάγεις. id eſt, poſteaquam vix euaſi binas diſceptationum vndas nunc maximum difficillimumque veluti decumani fluctus vorticem ſuperingeris. Idem in Euthydemo σῶσαι ἡμᾶς ἐμέ τε καὶ τὸ μειράκιον ἐκ τῆς τρικυμίας τοῦ λόγου idest, ſeruatos nos velis me pariter & adoleſcentulum è diſputationis decumano tantum non impetu. Clemens Alexand. in pędagogo. δέδυκεν εἰς βυθὸν ἀκοσμίας ταῖς τοῦ οἴνου τρικυμίαις ἐπικεχωσμένον. id eſt, Corpus immergitur in profundum turpitudinis, adobrutum quibuſdam decumanis temulētiæ fluctibus. Τρικυμίαν tempeſtatem volunt eſſe grauem, qua tres vndarum cumuli in vnū coeunt, quam graphice deſcribit in epiſtola ad Euoptium Syneſius, Latini decumanū fluctum nominant. Lucianus in libello De mercede ſeruientibus, τὰς τρικυμίας καὶ ζάλας καὶ ἐκβολὰς, ideſt, Decumanos fluctus, procellas, naufragia. Plato in Euthydemo: δεόμενος τοῖν ξένοιν, ὥσπερ Διοσκούρω ἐπικαλούμενος, σῶσαι ἡμᾶς, ἐμέ τε καὶ τὸ μειράκιον, ἐκ τῆς τρικυμίας τοῦ λόγου, id eſt, Obteſtatus hoſpites velut ipſos Dioſcuros inuocans, qui nos (me videlicet & adoleſcentē) è decumano ſermone fluctu ſeruatos velint.

Statua viatores omnes intuens.

GREGOR. Nazianz. eodem in loco in funerali oratione Athanaſii, prouerbialiter, ſtatuam viatores omnes intuentem, appellat ſymbolum aut dictum aliquod diuerſimode interpretari quod poſſis, & quod ſpecioſis argumentis in hanc & in illam ſententiam deflecti & ad diuerſa accommodari queat. Verba eius ſunt: ἡ πρὸς πάντας ὁρῶσα τοὺς παριόντας εἰκών, id eſt, effigies aut ſimulacrum cunctos viatores aſpectans.

Anguilla in ſtrigmento.

Ἐγχελὺς κατὰ γλοιοῦ. id eſt, Anguilla in ſtrigmento, de lubricæ fidei homine dicitur. Anguilla per ſe lubrica eſt nec facile manibus ſtringitur, multo magis ſi ſtrigmento olei vuido, quod γλοιὸν vocant Græci, imbuta ſit. Exſtat apud Simonidem in Iambis: ὥσπερ ἔγχελυς κατὰ γλοιοῦ, velut anguilla in olei ſtrigmento: Simile illi eſt quod ex Ariſtophanis Δαιταλεῦσιν, fabulę nomē eſt, citatur ab Athenæo, λεῖος ὥσπερ ἔγχελυς. id eſt, Inſtat anguillæ lubricus.

Faber cadit cum ferias fullonem.

ARNOBIVS lib. 6. aduerſus gentes lepidū vſurpat adagium, quo vti licebit quoties ſignificabimus immerētem plecti, aut perſtringi, veluti ſi quis in re ridicula, expoſita muri eſca lætifera, catellum imprudenter è medio tollat. eius verba ſunt. Nonne illud eſt quæſo, quod in vulgaribus prouerbiis dicitur, fabrum cadere cum ferias fullonem? Finitimum huic eſt quod apud Athenæum Philyllius Comicus in fabula, quæ πόλεις, inſcribitur, extulit:

Ο, τι ἂν τύχῃ
Μάγειρος ἀδικήσας, αὐλητὴν λαβεῖν
Πληγάς. id eſt,
Quidquid coquus
Deliquerit, cædi flagris tibicinem.
Eubulus in Leda.
Ηκουσάμην καὶ τοῦτο νὴ τὴν ἑστίαν
Οἴκοι πόθ' ἂν ὁ μάγειρος ἐξαμαρτάνῃ,
Τύπτεσθαι αὐλητὴν, id eſt,
Ecaſtor audiſſe memini olim me domi,
Tibicinem cædi, vbi coquus peccauerat.

Leo prius, nunc leporem agis.

Λαγὼ βίον ζῇς ὁ πρὶν ἄτρομος λέων. id eſt,
Ferox leo olim, leporis æuum nunc agis.

Senarius eſt prouerbialis, incerti auctoris, in hominem delicatum, qui priſtinam ferociam exuerit. Huc ſpectat illud Galeni lib. De prænotione: τὰ δ' ὑποπλήσσοντα λαγὼ βίον ζῆν ἀεὶ τρέμοντα καὶ τι πείσεσθαι προσδοκῶντα. id eſt, Metuentem leporis vitam viuere, ſemper trepidum ac pati quidpiam ſpectātem. Dion in oratione de gloria καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, λαγὼ βίον ζῶν, id eſt, Ac iuxta prouerbium, leporis vitam viuēs. Antiqui, λέοντα, id eſt, leones viros ſtrenuos appellarunt, ita Lycophron Herculem τριέσπερον λέοντα, id eſt, triueſperum leonem dixit: Q. Calaber Achillem κρατερὸν λέοντα, id eſt, rigidum leonem: & Euripides

Oreſtem

Oreſten ac Pyladen λέοντας διδύμους. id eſt, geminos leones. Eodem referendum eſt Chabriæ dictum: φοβερώτερον εἶναι ἐλάφων στράτευμα λέοντος ἡγουμένου, ἢ λεόντων ἐλάφου. hoc eſt, Formidabilius eſſe ceruorũ agmen ductore leone, quam leonum, ceruo, quod Ariſtides refert. Euripides à Deo cuilibet animanti vnam in genere attributam eſſe naturam dicit:

Τί ποθ' ὁ Προμηθεὺς ὃν λέγουσ' ἡμᾶς πλάσαι,
Καὶ τ' ἄλλα πάντα ζῷα, τοῖς μὲν θηρίοις
Ἔδωχ' ἑκάστῳ κατὰ γένος μίαν χύσιν,
Ἅπαντες οἱ λέοντες εἰσὶν ἄλκιμοι,
Δειλοὶ πάλιν ἑξῆς εἰσὶ πάντες οἱ λαγῷ. id eſt,
Quid, quod Prometheus condidiſſe quẽ ferunt
Nos atque cuncta animantia, ille beſtiis
In genere ſingulis naturam vnam dedit,
Cuncti leones præditi ſunt robore.
Formidinis pleni omnes ſunt lepuſculi.

Argiuos exarmat oraculum.

CITATVR à Plutarcho in eo quem ἐρωτικὸν inſcripſit ſenarius prouerbii vice ab ipſo vſurpatus:

Τοῦδ' ἐξοπλίζει τοὖπος Ἀργείων λεών. id eſt,
Exarmat Argiuam gentem hoc oraculũ.

Accommodari poterit quando ſignificabimus argumento quopiam valido aut ſyllogiſmi ariete deſtrui atque euerti quæ per ſe firma antea & certa videbãtur. Videtur è Tragico quopiam deſumptum. Exarmare proprie belluas dicimur quando vngulas aliaue armamenta contra hoſtilem iniuriam à natura illis conceſſa demimus, ne nocere queant. ſic Plinius exarmare accuſationem tropice dixit pro infirmare eam & conuellere.

Turbinem felix proſpecta.

Ἐξώστην εὐτυχὴς ἄθρει, id eſt, Turbinem proſpecta felix exiſtens. Citatur ex Varronis Menippeis à Nonio Marcello. Cũ res ſunt maxime ſecundæ, tum de aduerſa fortuna præcipue timendum eſt: quemadmodum nautæ licet proſpero fere vento oram ſoluant, ad manum tamen aut ſaltem præparata aduerſus tempeſtatẽ ſi forte ingruat, inſtrumenta adminicularia habere debẽt, ne malo cedere cogantur. Sapientis eſt in fortuniis ſe ante parare, quam opprimãt. Non abludit hinc Vectii Valentis reſponſum apud Cor. Tacitum, cum metueret à Claudio Oſtiæ agente, Aſpicere ſe tempeſtatem ab Oſtia atrocem, cum de Meſſalinę adulteriis quæſtionem aciem futuram innuere vellet cunctis in autem dormientibus. Ἐξώστης autem ventus eſt procelloſus quaſi dicas quaſſatorem, παρὰ τὸ ὠσαι i. ab impellendo. Adfine eſt illud,

Χρὴ δ' ἐκτὸς ὄντα πημάτων τὰ δείν' ὁρᾶν. i.
Exſtra malum exiſtens, pericla proſpice.

Amaris pharmacis amara bilis proluitur.

Ἰατροὶ πικρὰν πικροῖς κλύζουσι φαρμάκοις χολήν. id eſt.
Medici Amaram amaris pharmacis bilem eluunt. Senarius eſt integer cum fine alterius, ex Sophocle ſumptus, vt indicat Plutarch. in lib. de facie in lunæ circulo apparente meminit & in libro De animi tranquillitate. ὥσπερ οἱ Σοφοκλέους ἰατροὶ πικρὰν χολὴν κλύζουσι φαρμάκῳ πικρῷ. i. ad exẽplũ medicorũ Sophoclęorũ, qui bilem amarã amaro pharmaco eluũt. Competit vbi res nobis erit cum moroſo & difficili homine, cuius improbitatem ſimili aſperitate frãgendam eſſe videamus. Finitimum eſt illi, Cum Crete Cretizandum. Adluſiſſe hoc videtur Symmachus in Epiſtola quadam. Plerumque amara hauſtu ad ſalutem valẽt, & ſuccis triſtibus affecta reſouentur. Quadrabit etiam vbi aſperioribus verbis iuuenilem audaciam aut calidum facinus caſtigandum eſſe iudicabimus.

Mulgens hircos, ſanguinem ducit.

Ποιμὴν ἀμέλγει, ἂν θέλῃ, καὶ τοὺς τράγους,
Ἀλλ' ἀντὶ γάλακτος, αἱμάτων πηγὰς ὕσει. i.
Mulgere & hircos, ſi velit, paſtor poteſt.
Sed ſanguinis pro lacte ſalientes fluent.

Leguntur apud Nazianzenum hi ſenarii prouerbiales, qui ſalubriter monent, non eſſe exugendos ſubditos, vt ad vitalis vſque ſanguinis fontes deſcendatur. Conuenit cum Tiberii dicto, tondendum eſſe pecus, non deglubendum, quod Amylio Recto Ægypti prætori grauiora conſuetis vectigalia imperanti reſcripſit, quod his verbis expreſſit Dion lib. 57. κείρεσθαί μου τὰ πρόβατα, ἀλλ' οὐκ ἀποξυρεῖσθαι βούλομαι, id eſt, Tõderi meas oues, non radi volo.

Canis clanculum mordens.

Κύων λαίθαργος. id eſt, Canis clanculũ mordens, Prouerbium de ſimulatoribus qui be-

 neuo-

neuolentiam & ſtudium ſuum ore prædicant, clam inſidiantur & detrahunt, & dolum blando riſu prætexunt. Citatur alicubi à Suida iambicus talis.

Σαίνεις δ'ἀκνυσα, καὶ κύων λαίθαργος εἶ. i. Palpando mordes, clam canis dentem im primens.

Adluſit huc Euſtathius Odiſſeæ 16. obtrectatores nominans, λαιθάργους δ'ἀκνόντας. i. in modum elancularii canis mordentes. Leguntur apud Laertium poetæ cuiuſpiā verba, hypocritæ inſidias cauendas eſſe admonentis,

Πεφυλαγμένος ἄνδρα ἕκαστον, ὅρα μὴ κρυπτὸν ἔγχος ἔχων κραδίην, φαιδρῷ προσεννέπῃ προσώπῳ, γλῶσσα δέ οἱ διχόμυθος ἐκ μελαίνας φρενὸς γεγωνῇ. i. Caute obſeruans quemlibet virū, vide ne occultum corde gerēs mucronem, nitida te fronte compellet, atque os bilingue ex atris præcordiis ſonet.

Menſura aquam bibens.

Μέτρῳ ὕδωρ πίνοντες, ἀμέτρως μάζαν ἔδοντες. id eſt,
Immodice vorat, & lympham modulo obbibit æquo.

Verſus oracularis qui in prouerbiū abiit, de lurconibus & comeſſatoribus qui ſe cibis vinoque ingurgitant, aquæ parum vel adeo nihil inſumentes. Natum ex oraculo Sybaritis edito, quos immoderatus luxus Crotoniatis debellatos ſubiecit.

Crocum in Ciliciam.

Ἐς Κιλικίαν κρόκον, i. In Ciliciā Crocum, prouerbiale eſt in eos qui cumulate merces eo comportant, vbi magna ſit earum affluentia, aut qui diuitibus opima munera largiuntur. Citat Suidas: ἐς Αἴγυπτον ἄγειν σῖτον, καὶ ἐς Κιλικίαν κρόκον. id eſt, in Aegyptum deferre fruges, in Ciliciam Crocum Cilicia croci fœtura abūdat apud Coryeum Ciliciæ vrbem & in Tmolo monte, vnde Virgilius in Battatis:

Cicilio croc' editus aruo: & in Georgicis: Nonne vides, croceos vt Tmolus odores Mittit.

Reſpondet adagio noſtrati: In Noruegiam aſſeres comportat, quod ea regio admodū nemoroſa lignis abundantiſſima ſit.

Morſimi verſus quis deſcripſerit.

Ἡ Μορσίμου τίς ἂν στίχους ἐξεγράψατο; id eſt,
Quis verba Morſimi velit deſcribere?

Adagium quo vtemur cum quid putidius ineptiuſque eſſe indicabimus, quam vt edi ſci aut etiam prælo excudi mereatur. Suidas adnotat dici: ἐπὶ τῶν ἀποβλήτων καὶ διαβεβλημένων, hoc eſt, de contemptis & rancidis infamibusque Morſimus Athenienſis poeta fuit Tragicus, admodū frigidus, cuius tragœdiā canere in deuotionis cuiuſdam loco ponit Ariſtophanes, vt idem illi ſit explodi, quod Morſimi verſus ediſcere.

Piſandri galea & ſupercilium.

Πεισάνδρου λόφοι καὶ ὀφρύς. i. Piſandri apices galeæ & ſupercilia, Quadrat in Thraſones de ſuperciliis & galea tenus formidabiles ſunt, & conflictus neſcio quos & duella crepant, vt Plautinus ille Pyrgopolinices facit, cum ferme tales poſt principia ſtēt, Terentiani illius militis more, timidi atque imbelles. Piſandri timiditas etiam prouerbio locum dedit: is procero corpore fuiſſe ſcribitur, ſed ſupra modum meticuloſus, vnde & Aſinus Cnidius cognomento fuit dictus: vtebatur autem galea tribus conis & apicibus inſigni, ſpecioſiſq; armis, vt vel ea parte fortitudinis nomen aucuparetur: ſic Miles glorioſus apud Plautum clypeum ſplendidiorem vult eſſe, quam ſolis radii ſunt, vt oculorum aciem hoſtibus pſtringat. Extat adagium apud Ariſtophan.

Duro flagello mens docetur rectius.

Σκληρὰ δὲ μάστιξ παιδαγωγὸς καρδίας. id eſt,
Durum flagellum eſt pędagogus ingeni.

Sententia monoſtichos prouerbialis apud Grego. Nazianzenum: ſolet ita vſuuenire in rebus humanis, vt periculorum magnitudine cautiores plerunque reddamur. Eſt & vulgo noſtrati nihil in ore frequentius iſto adagio: Graues caſus, docēt rectiſſime.

Bibliotheca animata.

PROVERBIALI tropo dictum eſt illud ab Eunapio Sardiano: βιβλιοθήκη ἔμψυχος καὶ περιπατοῦν μουσεῖον, id eſt, Animata bibliotheca & viuum Muſæum. Dici conueniet de homine valde erudito, & qui velut ex profeſſo de omnibus reſpondere, & inexplicabiles auctorum nodos diſſoluere poſſit, tamquam ex ſecretiore Muſarum adyto cuncta depromens. Loquitur autem de Longino Caſſio Porphyrii præceptore: Λογγῖνος δὲ βιβλιοθήκη τις ἦν ἔμψυχος καὶ περιπατοῦν μουσεῖον.

τεῖον. id eſt, Erat Lōginus bibliotheca quædam ſpirans & viuum Muſæum. Sic enim malo reddere, quam vt Græce ſonat, obambulans Muſæum. Simili loquendi genere Iſidorum, ἔμψυχον κίονα ἀσκήσεως dixit Nicephorus Calliſtus hoc eſt inſtituti monaſtici animatum columen, & Nazianzenus martyres nominat ἐμπνόους στήλας, quaſi ſpirantes columnas propter viuidæ fidei ſingularem conſtātiam. Porro Μουσεῖον, id eſt, Muſæum menſa fuit Aegyptia ad quam cunctis, quos tota paſſim Aegypto celebres eruditio faciebat, aditus patebat, ita enim ſcribit Philoſtratus de Mileſio Dionyſio loquens, quem ab Hadriano Imperat. adſcriptum fuiſſe equitum ordinibus & iis qui in Muſæo alebantur dicit, ſubiungit: τὸ δὲ μουσεῖον ἐν τράπεζα αἰγυπτία ξυγκαλοῦσα τοὺς ἐν πάσῃ τῇ γῇ ἐλλογίμους. Idem de Polemone ſcribit quod illum Hadrianus κατέλεξε πρὸς τὸν μουσεῖον κύκλον ἐς τὴν αἰγυπτίαν σίτησιν hoc eſt, Adlegit circulo Muſæi vt Aegyptiaco more illic aleretur: ex quo colligo Muſęum apud Aegyptios fuiſſe, quod ferme apud Athenienſes πρυτανεῖον Prytanæum, in quo viris bonis & de repub. pręclare meritis victus quotidianus publico ſumptu pręberatur, vt ex Cicerone diſcas, qui honos erat vel maximus, vnde Plutarchus vix alio nomine Luculli magnificentiā laudat magis, quam quod doctis viris ædes ipſius Prytanæum quoddam fuerint, ſic enim inquit: καὶ ὅλως ἑστία καὶ πρυτανεῖον ἑλληνικὸν ὁ οἶκος ἦν αὐτοῦ τοῖς ἀφικνουμένοις. Vtitur & Syneſius in epiſtola ad Orum, αἱ δὲ ἀληθεῦοντες ἀπιστοῦνται, καὶ ἐν καιρῷ μοίρᾳ τιμῶνται, id eſt, Vere philoſophātibus fides derogatur, Cariſq; in loco habentur.

Gubernatori ſomnolento ne benefacito.

In Suidæ collectaneis adagium iſtud legitur, μήποτ' εὖ ἔρδειν γείτονος κύνα, μήτι κυβερνήτην φίλυπνον, id eſt, Nunquam vicini cani, aut ſomnolento gubernatori benefacito. Admonet prouerbium inutiliter non eſſe conſumendum beneficium, vnde vel ad te nihil rediturum ſit fructus, vel præſens detrimentum expectandum. Vicini canis bene paſtus redit ad priorem dominum, Gubernator ſomno deditus maximo periculo & fortunas negotiatoris omnes & vitā ipſam exponit.

Cedrus cecidit.

Ὀλόλυξον πίτυς ὅτι πέπτωκε κέδρος. id eſt, Ploret picea, quòd cedrus cecidit.

Potentiorum ruina documentum eſt minoribus modeſtiæ, admonentur enim contrahere vela, quibus res ſunt minus validę, quando fortunis exuuntur & de ſtatu ſuo deiiciūtur magnates. Cedrus arbor eſt longe reliquarum omnium proceriſſima, vnde prouerbialis illa locutio apud Nazianzenum in Steliteuticis: τὴν ὑπὲρ τὰς κέδρους ἔπαρσιν καὶ τὴν εἰς τὸ μηκέτι ἀνακαθαίρεσιν, id eſt. Faſtigium ſuper cedros & deiectionem in nihilum. Idem in Monodia Baſ. καὶ ὄρεσι καὶ κέδροις ὑπεραιρόμενοι. id eſt, Increſcere ſuper montes & cedros.

Præ Nili catarac̄tis.

Ὑπὲρ τοὺς νειλώους καταῤῥάκτας. i. Pre Niliacis catarractis, de vehemente eloquentia. Suidas de Chriſoſtomo: τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ καταῤῥέουσαν ὑπὲρ τοὺς νειλώους καταῤῥάκτας. id eſt, Dum lingua eius vehementius præcipitat quam Niliaci catarractæ. Ita Zezes νειλώους ῥύακας. id eſt, Niloa fluenta, vocat orationē fluidā & vberē, à natura amnis Nili agros omneis fœcundos reddentis paſtinantisq; Ariſto. in Rhodiaco refert ad ingentem & inauditum fragorem ac ſtrepitum; οἴομαι γὰρ οὔτε τοὺς ὑπὲρ αἰγύπτου καταῤῥάκτας, οὔτε τὴν τῆς ἔξω θαλάττης ῥαχίαν, οὔτε σκηπτοὺς πυρφόρους, οὐδ' ὅτι πλεῖστον ἠχοῦνται ἀνθρώποις, τῷ τότε ἀνθήκαστῳ καὶ κτύπῳ παραβαλεῖν. i. arbitramur neq; Catarractas ſupra Aegyptum, neque oceani ſalebroſum littus, neque ignita quæ nubibus erumpunt fulmina, neque etiam quidquid maxime inter homines inſtrepit, huic malo & fragori comparari poſſe. Catarractes locus dicitur in Nilo, vbi per arduas & exceſſas pluribus locis rupes Nilus inſurgit & vires ſuas concitat, ac occurrētibus ſaxis fractus perque anguſtias eluctatus cadit cum ingenti circumiacentium regionum ſtrepitu, vt lib. 4. natural. quęſt. ſcribit Seneca, eiuſque loci accolæ gentes propter magnitudinem ſonitus, ſenſu audiendi carent, vt inquit Cicero in Somnio Scipionis. De eo ita Pli. li. 5. Nouiſſimo catarractę inter occurſantes ſcopulos non fluere immenſo fragore creditur, ſed ruere. Eſt autem catarractes limitaneus terminus Aegyptum ab

Aethiopia ſeparans, vt apud Heliodorum Emeſenum declarat Hydaſpes Rex.

Equus ſeſſorem rapit.

Ἵππος τὸν ἐπιβάτην, id eſt, Equus ſeſſorem ſubandi ἀφαρπάζει. id eſt, abripit, Prouerbiali figura dicitur, cum orationis impetu abducimur & in aliam diuertimus materiam. Gregorius presbyter: προϊὼν ὁ λόγος συναρπάσας τὸν λέγοντα καθάπερ ἵππος τὸν ἐπιβάτην εἰς τοὺς ἐπαίνους κατέστησε βασιλείου τοῦ μακαρίου. id eſt, Orationis curſus dicentem, veluti ſeſſorem equus, in laudes B. Baſilii abduxit. Horatius etiam orationem equo aſſimilat: & Græci ἔποχον velut equeſtrem vocant orationē numeris adſtrictam, quod quaſi equo inuecta ſublime ſpiret.

Abaridis ſagitta.

Ἀβάριδος οἰστὸς, id eſt, Abaridis ſagitta, de velocibus dicitur, vt & Pegaſus. Naziāzenus in funebri Oratione Baſilii: τὸν γὰρ ἀβάριδος οἰστὸν τί ἂν λέγοιμι τοῦ ὑπερβορέου, ἢ τὸν ἀργεῖον πήγασον, οἷς οὐ τοσοῦτον ἦν τὸ δι' αἰθέρος φέρεσθαι, ὅσον ἡμῖν τὸ πρὸς θεὸν αἴρεσθαι, id eſt, Quid Abaridis Hyperborei iaculum recenſeam, aut Argiuum Pegaſum, quibus non tam ſtudio fuit per aerem volare, quàm nobis ad deum mentes attollere. Abaris Scytha fuit Seuthæ filius, qui oracula Scythica cōpoſuit, & è Scythia in Græciam Athenas legatus venit memoraturq́ue inquit Suidas, eius fabuloſam iaculum è Græcia ad Hyperboreos vſque Scythas deuolantis. Licebit in vſum hoc modo vocari, ſi dicamus non Abaridis ſagittam celerius deuolaſſe, quam alicuius litteræ ad nos commearint. Elegātiſſime Nazianzenus in epiſtola ad Baſilium: ὑπόπτερος εἶ καὶ μετάρσιος, καὶ τῷ ἀβάριδος οἰστῷ συμφερόμενος. id eſt, Ala te tu & ſublimipeta, & qui vna cum Abaridis iaculo per ardua raptaris: iſtud dici cōueniet ſ ſtuiter in aſtrologum, aut in peregrinantem, maxime ſi pernicibus veredis celeriter auectus fuerit.

Circa montis radices verſari.

Περὶ τὰς ὄρους προπόδας στρέφεσθαι. id eſt, Circa montis radices hærere dicitur prouerbiali figura qui ad præcipua artis alicuius capita & myſteria non adſpirat, ſed in triuialibus & vulgaribus inhęret. Nazianzenus in Monodia Baſilii: ἔτι περὶ τὰς προπόδας τοῦ ὄρους στρεφόμεθα τῆς ἄκρας ἀπολειπόμενοι, ἔτι πορθμὸν διαπερῶμεν, ἀφέντες τὸ μέγα καὶ βαθὺ πέλαγος. id eſt, Adhuc verſamur ad montis radices, à cacumine abſtinentes, adhuc fretum tranſmittimus, relicto profundo & ingenti pelago. Idem in carminibus metaphorice dixit, ὑπὸ προποδίοισι γάμοιο, Sub connubii radicibus, pro, initiis. Dicuntur autem πρόποδες montis imæ radices, vnde in accliue aſſurgere incipit.

Arma Achillea.

Ὅπλα ἀχίλλεια. id eſt, arma Achillea prouerbialiter pro certiſſimo pręſidio, & haud dubia ope ſeu potius pro inuicto eloquentiæ robore accipit Philoſt. in Sophiſta Polemone: χειροτονηθεὶς μὲν πρεσβεύειν ὑπὲρ τῶν σμυρναίων, ὡς ὅπλα δὲ ἀχίλλεια τὴν ἐκείνου πειθὼ ᾔτησεν. id eſt, Delectus vt pro Smyrnæis legationem ſuſciperet, vim perſuadēdi quę in Scopeliano erat, quaſi armaturā quandam Achillis poſtulauit. Eius vſus eſt cum alienam viri docti eloquētiam optamus, aut patrociniū principis quod ab iniuria maleuolorum nos tueatur: quemadmodum Patroclus Achillis armaturam flagitat apud Homerū Iliad. π. vt Troianos falſa armorum imagine deceptos bello abſterreret. Porrò ſententiam ſuperiorē aliquantulum obſcuram idem Philoſt. dilucidiorem reddit in Scopeliano his verbis: ἐχειροτονεῖτο γὰρ ὁ πολέμων ὑπὲρ τῆς πρεσβείας πρότερον, δεξάμενος οὖν ὑπὲρ τῆς ἀγαθῆς τύχης, ἐδεῖτο γενέσθαι οἱ τὴν τοῦ σκοπελιανοῦ πειθώ, καὶ περιβαλὼν αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, δὸς δὴ καὶ ὤμοιιν τὰ σὰ τεύχεα θωρηχθῆναι, αἴ κέ μ' ἴσκωσι. id eſt, Habito delectu decreta fuit Polemoni legatio. ei' muneris tyroni, itaque ille quod bene verteret precatus, popoſcit ſibi adeſſe Scopeliani perſuadēdi vim, illumq́; in corona circumſtantium hominum amplexus, hoc verſu compellauit:

Indulgeto meis humeris aptarier arma
Nunc tua, ſi mereor.

His enim verbis deprecatur Achillem Patroclos, vt armaturā ipſius impetraret. Euſtathius eo in loco annotat iſtum verſum vſurpari poſſe cū quis cūſenſum alicunde & adminiculū quęrit tum verbis, tū factis.

Vomentum in numero.

VOMENTUM in numero eſſe dicūtur prouer-

uerbiali ſpecie quotquot nō modo extemporaneam dicendi leuitatem ſequuntur, quæ cruda pleraque & indigeſta effutit, in primoribus ſolum faucibus, non in pectore nata: uerum etiam qui chartis illinunt, quidquid muſte ingenii male feriati feruor ebullierit cum ſcripta fingi oporteat vt ſuo more, & lima addita expoliri. Ariſtides Smyrneus, cum Mar. Antoninus fama viri commotus ipſum audire differentem geſtiret, dixiſſe legitur: τήμερον πρόβαλε καὶ αὔριον ἀκροῶ, οὐ γὰρ ἐσμὲν τῶν ἐμούντων, ἀλλὰ τῶν ἀκριβούντων. i Hodie propōnito, & cras audito neq; enim è vomentium numero ſumus, ſed exacta cura elaborantium: qd à Philoſt. in Sophiſtis traditum eſt, & à Zenerepetitur Idem Phil. in Fauorino iudicii ſui cenſuram interponens de oratione quadam falſo illi attributa, ſic inquit: Ἀλλ' ἀντὰ αὐτὰ μειρακίῳ φροντίσματα μεθύοντος, μᾶλλον δὲ ἐμοῦντος ἡγώμεθα. id eſt, Quin exiſtimamus eos eſſe luſus adoleſcētis cuiuſpiā temulenti, ſeu potius vomentis Ita Cicero probri loco receuſet. Marc. Antonium orationem ab ipſo ſcriptam de ebrietate enomuiſſe. Syneſius in Dione, vbi ait iſtos qui ſibi indulgent in ſtylo, cæca & ſubuentanea parere, ſubiicit: οὐ γὰρ ἐκ θαλπωσ τὸν ἄρα λόγον, ἰσω καθ' ἡμέραν ἐμεῖν ἀνάγκη. id eſt, nec enim incubando fouet intus orationē, cui quotidie vomere neceſſum eſt: ſit namque euanidus ſtylus & ἐξίτηλος, qui non cōgrua temporis mora dictionem elimat, immo, quod in fœtu immaturo ſolet accidere, abortit, eoq; fieri aſſolet vt abortus eiuſmodi in habitum abiens nihil pariat vitale & integrum aediuturnum. Huc ſpectat Lyſiæ oratoris dictum: οὐ βούλομαι ἐγὼ συντάττειν ἐσπευσμένα, id eſt, Nolo ego conſcribere quæ feſtinatio præcipitauit.

Fures ipſi accuſant.

Οἱ φῶρες προσεγκαλοῦσι, id eſt, Fures ipſi inſimulant, aut accuſationem intentant. Ariſtides aduerſus eos qui taciturnitatem feſtinam in ipſo criminabantur: Πρότερον μὲν οὐκ ἐγὼ ᾔδειν ὅ,τι ποτ' ἦν τὸ λεγόμενον, τὸ προσεγκαλεῖν τοὺς φῶρας, νῦν δέ μοι δοκῶ γιγνώσκειν, ὅταν γὰρ οἱ ἀπαντᾶν ἐπὶ τὰς μελέτας ἢ τὰς ἀκροάσεις προσῆκον, τοῦτο παρέντες, ὡς οὐδεὶς ἐσθ' ὁ λέγων αἰτιῶνται. πῶς οὐ τὰ σφέτερα αὐτῶν ἐτέροις λογίζονται, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἡλίου κατακρὸς φλέγοντος μύσας τις λέγοι τὸ φανὸν μὴ εἶναι. id eſt, Ante hac ignorauerā quid ſibi vellet vulgo quod dici ſolet, Fures ipſos accuſare: nunc vero intelligere id mihi videor, nam cum illi quos æquum foret ad ſtudiorum exercitamenta & audiendas declamationes conuenire, ea poſtpoſita cura, cauſantur neminem eſſe qui declamet, quomodo non animaduertunt propriam vecordiam in alieno vitio? quēadmodum ſi quis radiante ſolis iubare occludat oculos, negetq; lucem exiſtere. Cōuenier dici in iſtos, qui ſuam ipſorum culpam, friuolo prætextu excuſant, & cum ipſi iuſtæ reprehenſioni ſubiaceant, in alios crimen deuoluunt: poteſt & aliter in vſum vocari hoc modo. Inſimulas me neglecti officii & proteruię, qui tuos penates non inuiſerim illac iter faciens, cum tu ipſe accuſandus eo nomine venias, qui prior hac parte impegeris, nimirum iuxta prouerbium: Fur ipſe accuſat. Non raro vſuuenire ſolet, vt qui manifeſto criminis tenetur, priores accuſandi partes ſuſcipiat, vt ſuſpicionem offeuſæ eximat, integritatemque mentiatur.

Herculis ædem mulier non intrat.

Γυνὴ εἰς ἡρακλέους οὐ φοιτᾷ. id eſt, Mulier Herculis ædem non ingreditur. Quadrat prouerbium in eos, qui rei alicui indigne manus iniiciunt & attrectant, velut ſi prophanus cerdo ad altiſſima ſacræ philoſophiæ myſteria, illota mente irrumpat: quadrabit & in indignos & adminiſtrandis reip. muniis neutiquam aptos. Natum opinamur à veterum religione, quæ feminas Herculis indigetis fano excludebat: velut Dei illius opprobria, obſeruitium Omphale Lydorum reginæ præſtitum: quemadmodum viris nō dabatur acceſſus in Bonæ deæ templum. Citatur à Suida.

Rete inflas.

Δίκτυον φυσᾷς, id eſt, Rete inflas, prouerbium eſt in incaſſum laborantes, qui temere rem impoſſibilem aggrediuntur. Quid enim ſtultius, qui vanior labor, quam rete foraminoſum vento conari diſtendere? Exſtat & iſtud in Suidæ dictionario.

Hydrargyro furacior.

Ὑδραργύρου κλεπτότερος, id eſt, Hydrargyro furacior, ſeu argento viuo, eſt enim hydrargyros,

gytos, quod argētum viuum nominamus, Chymeſtæ Mercurium, quod & ille furtorum magiſter & epitheto etiā φώρος, id eſt, furis apud Græcos notus fuerit: Parœmiæ origo eo refertur, quod viuum argentum cuncta quæ fuſilia ſunt recipiat & in ſe rapiat: vel quia vt fures potiſſimum inſidiātur auro, ita & argentum viuum cetera fere metalla vt ignobiliora, ipſi innatantia, reiicit, at aurum veluti mero quodam domino ſibi vſurpat ac poſſidet, ſordes tantū illius expuens. Adagio vſus eſt eleganter Io. Zezes præſulum ſui temporis ſordidam auaritiam notans:

Ὑδραργύρου γὰρ εἰσὶ κλεπτότεροι τοῦ κλέπτου. i.
Furaciores fure ſunt hydrargyro.

Summis auribus inſidet.

Qvod perfunctorie auſcultamus quodq; difficulter credimus & cum aurium faſtidio ἄκροις ὠσὶν ἐφιζάνειν, id eſt, Summis auribus inſidere ſpecie prouerbiali dixit Philo Iudæus lib. De vita theoretica: ὅτις οὐκ ἄκροις ὠσὶν ἐφιζάνει, ἀλλ' διὰ ἀκοῆς ἐπὶ ψυχὴν ἔρχεται καὶ βεβαίως ἐπιμένει. id eſt, Quæ non primoribus auribus inſidet, ſed per aures in animum penetrat & firmiter immoratur. Conſimili modo dixit Seneca: Summo animo inhærere, pro ἐπιπολαίως & leuiter.

Ne ad Adonia quidem.

Cvm doctrinam alicuius ita eleuamus, vt ne in triuialibus quidem & rebus communibus, talem doctorem depoſcere nobis dignaturi ſimus, vti licebit Cratini lepidiſſimi poeæ verſu è comœdia, quæ inſcribitur Bubulci:

Οὐκ ὂν ἠξίουν ἐγώ.
Ἐμοὶ διδάσκειν, οὐδ' ἂν εἰς Ἀδώνια. id eſt,
Quem ne digner quidem
Doctorem habere vel ſacris Adoniis.

Adoniis autem ſacris, quorum meminit Macrobius & Lucianus, nihil ſtultius excogitari poteſt, quæ præter femineos plāctus vix aliud religionis cultusve diuini veſtigium habuerunt, at lacrymę & lamenta, quibus omnia ſtulte permiſceant, femineo generi paratiſſimæ ſunt opes. Extat apud Athenæum. De Adonidis horto meminit eleganter Nazianzenus formam muliebrem illi comparans:

Κῆπος Ἀδώνιδος ἦν τίς χάρις ὀλιγοχρόνιος. id eſt,
Gratia feminea eſt effœtus Adonidis hortus.

Neque defraudat neque marginem excedit.

Ὡς μὴ τικροῦσθαι, μηδ' ὑπὲρ χεῖλος βαλεῖν. i.
Vt nec defraudet, neue excedat marginē.

Senarius verſus quem parœmiæ nomine adducit Heſychius, & habere moderationis temperamentiq; ſignificationem annotat. Sumptum à venditoribus æquitatem & modum in menſuris obſeruantibus, ita vt neque concutiant metreten vt excidat quod menſum eſt, neq; tantum effundāt, quod ſuperfluas & margines excedat. Græci vocant κρουσιμετρεῖν in menſura defraudare aliquē quod improbi inſtitores faciunt, vnde & κρουσίδημοι dicuntur metaphorice vulgi impoſtores, apud Ariſtophanem. At χεῖλος proprie labrum denotat & per tranſlationem ſupremam oram atque marginē cuiuſcunque rei. Heſiodus de Pandoræ dolio, ἔνδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χείλεσι, id eſt, Cōtinuit ſe intra dolii labra, & ἐπιχειλὴς vocant quod eo vſque plenū eſt vt ſuperfluat; vt ὑποχειλὴς quod infra margines nō vſquequaque menſuram implet.

Hirundo æſtatem loquitur.

Ἡ χελιδὼν τὸ θέρος λαλεῖ, i. Hirundo æſtatē loquitur, Ariſtophanis interpres in Equites fabulam, eo loco, οὐχ ὁρᾶτ', ὥρα νέα χελιδών. id eſt, Nonne videtis? noua hirundo: admonet prouerbium eſſe mutilum, ſed integrum tale eſſe: Νέα χελιδὼν ἐστὶν ἔαρος ἀρχή, hoc eſt, Noua hirundo veris eſt initium. Sunt qui, interpretis verba ita accipiunt, vt parœmiam periude valere ſcripſerint, quaſi dicas, initium veris: hanc parœmiā imitatus eſt Philemō Comicus:

Ἡ μὲν χελιδὼν τὸ θέρος ὦ γύναι λαλεῖ. i.
Aeſtatis o mulier hirundo eſt nuncia.

Quadrat prouerbium in artificioſa coniectura, cum indicio non vano indubitatum de futuris euentum ominamur: verbi gratia, ſi viſa fuerint in freti anguſtiis catalcopia prædatoria quę mari inſidiari incipiāt belli futuri ea ſunt pręludia, nempe ἡ χελιδὼν τὸ θέρος λαλεῖ: aut ſi dicamus ſororiantes puellę mammas, nobilem ętatem loqui, nimirum hirūdo illa veris eſt primordium. Alioqui νέαν χελιδόνα, i. nouam hirundinem nō inconcinne puto vocari poſſe eū, qui noui quidpiam licet vetus, opinione tamen hominum, adferat: quemadmodum

modum hodie multi noua inuenta iactitant, quæ vel plane vetera ſint, vel è veteribus pendeant ſaltem: veluti hirundo naturæ lege aut obſeruatione hominum ſemper ver prænunciat à primordio mūdi ſemper nouum, cum anni nouantis initio.

Quid cothurnus cum claua.

Τί κόθορνος καὶ ῥόπαλον ξυνηλθέτην. id eſt,
Quid conueniunt cothurnus & claua.

Verba ſunt Herculis ad Bacchū apud Ariſtophanem in Ranis, crocoto muliebri indumento & cothurno mollium & delicatorum geſtamine indutum, quibus ſuperiniectum erat leoninum tergus cum claua. De rebus incongruis & indecoris: veluti ſi ſacrificus militarem abollam geſtet & diſſectis thorace & caligis incedat, pileoq; pennis farto.

Adulter ad adulterum trahit.

CITATVR in Suidæ commentariis adagiū ſed pſunctorie, ἕλκει μοιχὸς εἰς μοιχόν, id eſt, Trahit adulter ad adulterum, Dictum arbitror in contagionem morum, nam flagitioſi alios ſuis flagitiis ſocios quærunt, vel potius in ſimilitudinem ingeniorū, æqualis enim equalem delectat maxime.

Senis ira.

Γέροντος ὀργή. i. ſenis ira dicitur de ira langui da & facile quæ ſopitur, quod in ſenecta omnes affectus remiſſiores ſint & celeriter cadant. Soph. in commentariis. Euripides,

Ὀργὴ γέροντος ὥστε μαλθακὴ κοπὶς
Ἐν χειρὶ θήγει, ἐν τάχει δ᾽ ἀμβλύνεται. i.
Senilis ira, mollis inſtar guttulæ.
Pungit quidem, at retuſa hebeſcit illico.

Nazian. de ſene Euſeb. qui olim rigidior fuerat, nūc modeſtior miteſceret, ὥσπερ σίδηρος, inquit, πυρὶ τῷ χρόνῳ μαλάσσεται. i. vt igne ferrum, ita hic ſenio molleſcit. Diuerſum ſentit Ariſtophanes in veſpis.

Τὸ γένος ἤν τις ὀργίσῃ
Τὸ τῶν γερόντων, ἐσθ᾽ ὅμοιον σφηκιᾷ. id eſt,
Qui ſenum genus
Proritat, ille in ſe crabrones concitat.

Ne ſol quidem ſciet.

CVM tutam ſilentio fidem obſtringimus, ac nemini conſilium noſtrum detecturos, aut factum declaraturos innuimus, prouerbio locus erit. Heliodorus Emeſenus lib. 7. Aethiopicæ hiſtoriæ. ἀλλ᾽ τούτου γε ἕνεκα θάρσει, ὡς οὐδ᾽ ὁ ἥλιος τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, γνώσεται, id eſt, Quin de ea re animo ſis ſecuro, nam ne ſol quidem, quod dicitur, ſciet. Sol mundi oculus à philoſophis appellatur, quod omnia luſtret, vnde Homerus.

Ἠέλιος θ᾽ ὃς πάντ᾽ ἐφορᾷ καὶ πάντ᾽ ἐπακούει. i.
Sol oculus rerum cuncta audit & omnia
cernit.

Vnde Plinius lib. 2. natur. hiſt. Omnia intuens, omnia exaudiens, vt principi litterarum Homero placuiſſe in vno video. Huc pertinet Polemonis ſophiſtæ dictum qui arthriticos cruciatus non ferens, cum ſe viuum in ſepulcro condi iuſſiſſet, ad familiares operam illi manātes dixit, ἔπαγε ἔπαγε, μὴ γάρ ἴδοι με σιωπῶντα ἥλιος. i. Obſtrue obſtrue, ne me tacentē ſol aſpiciat. Diuerſius dixit Antiochus philoſophus de victoria Luculli aduerſus Tigranem, οὐκ ἔφη τοιαύτην ἄλλην ἑωρακέναι τὸν ἥλιον. id eſt, Dicebat ſolē non vidiſſe aliam maiorem, victoriam ſcilicet.

Qui ſitiunt, ſilentio bibunt.

Οἱ διψῶντες σιωπῇ πίνουσιν, id eſt, ſiticuloſi ſilentio bibunt, Qui aſpirant ad adſequendos honores, nemine qui ambitus ſit participe conſcio id affectant. qui amicam ambiunt re non communicata cum riuali, cū parentibus & neceſſariis tranſigunt. Ariſtides eo vtitur in declamatione in puteum Aeſculapii. ἀλλ᾽ οὐ μέν δὴ χρὴ τὸ διψώντων φασὶ πίνειν σιωπῇ, ἀλλ᾽ ἐπικοσμῆσαί τε γάρ λόγῳ καὶ προσειπεῖν τὸν σωτῆρα θεόν. i. Haud decet iuxta ſitibundos, quod aiunt, ſilentio bibere, ſed exornare oratione & ſalutare ſalutis auctorem Deum. Licebit diuerſo ſenſu vſurpare, quando ſignificabimus non eſſe ſupprimendas & obliterandas inſignis viri laudes, vel ſimile quid, ſed claris verbis in lucem id omne efferendum, Idem in epicedio Eteonei pueri ἀλλ᾽ ὥσπερ οἱ διψῶντες σιωπῇ πίνουσιν, οὕτως ἐκείνῳ ἤρκει δέχεσθαι τὰ λεγόμενα. id eſt, Quemadmodum ſilentio bibunt ſiticuloſi, ita illi ſatis erat dictata excipere,

Bubulum obtueri.

Βλοσυρὸν ἐμβλέπειν. i. Bubulū obtueri, ꝑ defixis & intentis oculis obſeruare. Syneſius lib. de caluitio. ὥστε βόειον ἐπιβλέπειν αὐτῷ. i. vt bu bulo

bulo obtutu aſpectet. Natũ fortaſſis inde q᷑ grandes oculos bos habeat, vnde βοῶπιδος, hoc eſt, Bouoculæ Iunonis epithethõ apud poetam: cum exiles ocelli conniuere magis videantur.

Cicadæ humi canunt.

Τέττιγες χαμόθεν ᾄδουσιν, id eſt, Cicadæ humi canunt. Prouerbio ſignificatur ingens vaſtitas. Ariſtoteles lib. rhethoricę ſecundo ænigmatodes eſſe oſtendit: οἷον εἴ τις λέγοι ὅπερ Στησίχορος ἐν Λοκροῖς εἶπεν, ὅτι οὐ δεῖ ὑβριστὰς εἶναι ὅπως μὴ οἱ τέττιγες χαμόθεν ᾄδωσιν. id eſt, vt ſi quiſpiam dicat id quod in Locris extulit Stheſichorus, non oportere conuiciari, ne cicadæ humi concinant: quo innuit temperandam eſſe à dicacitate linguã eo quod vitia ſępe cõcitent bellorum cauſſas, vnde fit regiones deuaſtentur penitus excidioque non arborum modo ſed vrbiũ quoq;, Marti litetur. Meminit Euſtathius Iliados tertio: μεμνῆσθαι χρὴ καὶ συμβολικοῦ λόγου ἐν ᾧ ἀπειλήσατό τις ποιήσειν τοὺς τέττιγας τοῖς ἐχθροῖς χαμόθεν ᾄδειν, ἀντὶ τοῦ δενδροτομήσειν αὐτοῖς τὴν χώραν, ἵνα ἐξ ἀνάγκης οἱ τέττιγες ἀπὸ γῆς ᾄδωσι id eſt, Meminiſſe operæpretiũ eſt & ſymbolici dicti, quo minatus fuit quiſpiam hoſtibus ſe effecturum vt cicadæ humi canerent nimirum exciſurum ſe arbores omnes regionis, vt neceſſario cicadæ humi canerent. Natum inde quod arbuſtis maxime gaudeãt cicadæ, vnde in Bucolicis Virgilius:

Sole ſub ardenti reſonant arbuſta cicadis,

& Pli. li. 11. dicit cicadas non naſci in raritate arborum.

Coloſſi fragmenta.

Κολοσσοῦ ἀποκρέμματα. id eſt, Coloſſi fruſta, prouerbiali ſpecie dici poſſunt commentaria viri docti ſpecimen magnæ & incredibilis eruditionis præbentia: aut verſus aliquot & ſententiæ excerptæ ſingularis ingenii teſtimonia: aut etiam diſcipuli litterati qui è ſchola inſignis præceptoris velut ex equo Troiano prodierint omnes, ceu aſſulæ quæpiam & fruſtulamenta eximij cuiuſdam coloſſi. Herodes Atticus cum audiſſet Hadrianum Tyrium adhuc adoleſcẽtem declamantem, honorifico teſtimonio dixit, κολοσσοῦ ταῦτα μεγάλα ἀποκρέμματα ἄν, Ingentia hæc fuerint Coloſſi fruſta; magnę ſpei illum fore auguratus apud Philoſtratum legitur, Coloſſi moles ſunt ſtatuarũ, turribus pares, vt inquit Plinius ſic dicti vel ab auctore, vt Sex. Pompeius vult, vel ἀπὸ τοῦ κολούειν τὰ ὄσσε, quod altitudine nimia officiant inſpectãtium luminibus: vel à vaſta inanitate ſpecus cuiuſdam interanei quaſi κόλασσα, hinc Coloſſica dicuntur quæ magnæ molis ſunt onera. Strabo lib. primo: καθάπερ ἐν τοῖς κολοσσικοῖς ἔργοις οὐ τὸ καθ᾽ ἕκαστον ἀκριβὲς ζητοῦμεν, ἀλλὰ τοῖς καθόλου προσέχομεν μᾶλλον εἰ καλῶς ἔχει τὸ ὅλον, οὕτως κἀν τούτοις δεῖ ποιεῖσθαι τὴν κρίσιν, κολοσσουργία γάρ τις καὶ αὕτη τὰ μεγάλα φράζουσα πῶς ἔχει, id eſt, quemadmodum in Coloſſicis molibus ſingularum partium exactam ſtructuram non exploramus, ſed vniuerſo operi an rectę fabricatum ſit attendimus potius, & idem in iſtis iudicium eſt, ſiquidem & hæc Coloſſæa quædam fabrica eſt, rerum magnitudinẽ quomodo ſe habeant declarans. Ita Vitruuius lib. 10. Coloſſicotera comparatiui modo dixit quæ immania ſunt, Sin autem, inquit, coloſſicotera amplitudinibus & oneribus onera in operibus fuerint, non erit ſucculæ committẽdum. Procopius de ſtatua grandi, κολοσσῷ ἐμφερής. id eſt, Coloſſo aſſimilis. Philon Iudæus De mundi fabricatione lib. ὡς γὰρ τῶν κολοσσιαίων μεγεθῶν τὰς ἐμφάσεις καὶ ἡ βραχυτάτη σφραγὶς τυπωθεῖσα δέχεται. id eſt, quẽadmodum enim perexiguum ſigillum accipere poteſt expreſſam Coloſſicæ molis effigiem. Coloſſæam magnitudinem ad horrorem tranſtulit Eunapius: ὥσπερ ὁ ῥοδίων κολοσσὸς διὰ μέγεθος καταπληκτικὸς ὢν οὐκ ἔστιν ἐράσμιος, κἀκεῖνος διὰ τὸ ἄφιλο χρήματος θαυμαστὸς ὢν, οὐκ ἔχει χάριν. id eſt, Sicut Rhodiorum Coloſſus propter inuſitatam magnitudinem amabilis non eſt, ſed formidinem potius & horrorem incutit, ita & ille, quamuis contemptus opum admirabilem eum fecerit gratioſus tamen nõ fuit. Huic adagio adfine eſt illud Alexandri Seleucienſis ſophiſtæ apud Philoſtratum eundem, τεμάχια σου ἐσμὲν οἱ σοφισταὶ πάντες. id eſt, Fruſtula aut particulæ tuæ ſumus omnes quotquot ſophiſtæ dicimur: quod ad Herodem Atticum dixiſſe fertur, cum litteratorum omnium columen facileque principem illum vellet innuere: paullo diuerſiore ſenſu Aeſchylus dictitare ſolebat, ſuas tragœdias eſſe fruſtula de magnis Homeri cœnis: τὰς αὐτοῦ τραγῳδίας τεμάχη εἶναι τῶν

μεγα-

μεγάλων δείπνων ἐμῶν δείπνων, vti refert in Dipnoſophiſtis Athenæus, cum ſignificaret ſe inſtruxiſſe ex ingeniorum affluentiſſimo fonte Homero ſuas fabulas. Iſocrates apud Plutarchum in vita ipſius ad Demoſthenem integram pro diſciplina ſtipem perſoluere nequeuntem οὐ τεμαχίζομεν, inquit, τὴν πραγματείαν. id eſt, artis oratoriæ inſtitutionem in fruſtula non partimur.

Atticus miles.

Ἀττικὸς πεζομάχος, id eſt, Atticus miles, Prouerbio dicitur in fortem ac ſtrenuum virum. Heliodorus lib. 2. Aethiop. Hiſtoriæ: τὴν γυναῖκα νεκρὰν καὶ ταύτην ὑποφεύγων ὁ γεννάδας καὶ ἀττικὸς πεζομάχος. hoc eſt, Terga dediſti mortuam feminam fugiens, tam ſtrenuus & Atticus miles. Poteſt ironice torqueri in meticuloſum & quouis lepore timidiorem, talem hominem nominando militem Atticum. Porro in pedeſtri & ſtatario prælio, laudati olim fuerunt milites quos Attica mittebat.

Quid barbiton crocoto loquitur.

Τί βάρβιτος κροκωτῷ λαλεῖ, τί δὲ λύρα κιναιφάλῳ. id eſt,

Quid barbiton crocoto loquitur, quidue lyra calanticæ.

De re abſurda nihilq́ue conſoni habente. Citatur à Suida ex Ariſtophane: veluti ſi Manardus medicas rationes cerdoni alicui aut craſſo ruſtico enucleet: vel ſi colores rhetoricos rudi eius artis fabro exponat rhetor. Eſt autem barbiton ſiue barbitus instrumentum, Lyricum fidibus intentum plectro pulſatile, quod à grauioris fortaſſe ſoni modulis βαρύμιτον, quaſi grauichordũ dicas, Pollux libro quarto. nominat, quam lectionem ſaniorem iudico, quam quæ in Athenęo libro quarto, βάρωμον, legitur, & in 14. βαρμός. De quo Halicarnaſſęus lib. 7. βάρβιτα κρέκοντες, id eſt, barbita plectris radiiſue percurrẽtes. Theocritus βάρβιτον ἐς πολύχορδον, barbiton multichordum.

Ex Ilio me ducit.

Cvm ſignificamus prętęritorum malorũ memoriam reſiicari, aut ad triſtium rerũ mentionem nos compelli: Heliodorus lib. 2. Ἰλιόθεν με φέρεις καὶ σμῆνος κακῶν καὶ τὸν ἐκ τούτου βόμβον ἄπειρον ἐπισείεις κινεῖς. id eſt, Ex Ilio me rapis, ac malorum examen & infinitum ex illis bonbum in te cõmoues. Ita Virgilianus Aeneas: Infandum regina iubes renouare dolorem. Troianas vt opes, & lamentabile regnum, Eruerint Danai.

Nectar ſpirat.

De re impenſe ſuaui, aut quouis honore digna dicitur. Symmachus, Litterę tuæ oleures Platonicum nectar Eubulus Comicus vinum Lesbium vetus, nectar ſtillare ait eo verſu, λέσβιον γέροντα νεκταροσταγῆ. quod non incommode transferri poterit ad orationem ſuauiloquam. Theocritus. ἁδύ τι νέκταρος ὄσδει. id eſt, Fragrat nectaris inſtar. Martialis lib. 9. Nomen nectare dulcius beato. Suidas ex incerto auctore, ὄντως μὲν ὄζουσ' ἀμβροσίας καὶ νέκταρος. id eſt, Redolẽt ambroſiam & nectar: quod annotat ille competere in eos qui merentur & digni ſunt admitti. Ariſtides. ἐφ' οἷς τοῖς σεμνύνεται ὡς οὐδὲν ἀτιμοτέροις τοῦ νέκταρος, id eſt, his gloriatur atque ſuperbit tamquã nectare non inferioribus. Hermippus apud Athen.

Ὄζει ἴον, ὄζει δὲ ῥόδον, ὄζει δ' ὑακίνθου
Ὀσμὴ θεσπεσία κατὰ πᾶν δ' ἔχει ὑψερεφὲς δῶ
Ἀμβροσία καὶ νέκταρ. id eſt,
Spirat odor mirus violasq́ue roſasq́ue rubentes.
Ambroſia auguſtas nectarq́ue impleuerat ædeis.

Non alienum hinc eſt quod Petronius Arbiter dicit: Mellitos verborum globulos, & omnia dicta factaq́ue quaſi papauere & ſanſuco ſparſa. Porro nectar volunt eſſe deorũ potum, alii cibum, inter quos Anaxandrides Comicus: τὸ νέκταρ πάνυ μάττων ἐσθίω διαπίνω τ' ἀμβροσίαν. id eſt, nectar pręmanſum edo, ambroſiamq; interbibo, & Alcmã Lyricus ait deos τὸ νέκταρ ἔδμεναι. id eſt, nectar eſitare: ita Sappho Lyrica, Ἀμβροσίας κρατὴρ ἐκέκρατο. id eſt, Ambroſiæ poculum infuſum erat: at Homerus nectar deorum poculum agnoſcit & Ibycus qui ambroſiã cibum nouies dulcedine mel ſuperare ait.

In triclinio choa.

Proverbiale ęnigma exſtat apud Fabiũ Inſtit. orat. lib. 8. cap. vltimo ex Cæcilio Comico. Et in triclinio Choa, & in cubilo nola: quod detorſit ille in multibibam feminam, quæ citra pudorem in conuiuio calices

calices detergeret, eandemque importune garrulam vbi minime oporteat: ſiquidem vbique iuxta Sophoclem: γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει, hoc eſt, ſilentium addit feminis decus, ſed potiſſime cubiculo ſilentium debetur. Quadrabit igitur in biboſam anum & odioſe loquacem. Choa vocant Græci congium, ſextariorum ſex capacem, vt ex Rhemnio Fannio conſtat. Epinicus apud Athenæum: ῥυτὸν χωροῦντα δυοχόας, ὃν οὐδ᾽ ἂν ἐλέφας ἐκπίοι, id eſt, Rhytium duorum congiorum capax, quod ne elephas quidem ebibat.

Alabandicum opus.

Ἀλαβανδικὸν σύγγραμμα, id eſt, Alabandicum ſcriptum vel opus, pro inepto ac barbaro dici prouerbialiter inuenio, & Philoxenus ἀλαβανδικὸν σολοικισμὸν ſolœciſmũ Alabandicum nominat turpẽ & vitioſum: vtrumque eſt apud Stephanum: Hermolaus Barbarus impolitos ac rudes carbunculos. Alabandicos dici annotat, vt Alabandicos libellos, ineptos & barbaros, nam in vniuerſum Cares omnes, inter quos ſunt Alabandæi, βαρβαρόφωνοι ab Homero nuncupantur, à barbarie & ruditate: quorum vecordia vel in eo eluxit, quod in gymnaſio loco certaminibus & exercitationi corporis dedicato ſtatuæ apud eos viſerentur habitu cauſidicorum, contra in foro iudicatio, diſcos aut ſimile quid manibus tenerent, ordine plane præpoſtero. Alabando Cariæ vrbs, ab Alabando, quem indigetum deorum in numero colebant, condita, inter duos colles vtrinque in accliue ſurgentes ſedet, ita vt ſpeciem referat clitellarum inuerſatum, ita enim vertẽda ſunt Strabonis verba ex lib. 14. ὡς ὄψιν κατέχεσθαι κανθηλίου κατεστραμμένου, quæ perperam interpres reddidit. vt ciſtæ inuerſæ aſpectum exhibeant: quamquã & græcus codex nõ careat menda, pro κατεστραμμένου legẽs κατεστραμμένου: vnde emerſit iocus Appollonii dicentis eam eſſe σκορπίων κανθήλιον κατεστραμμένον. hoc eſt, ſcorpionum clitellas inuerſas, Scorpionum addens propter iſtorum animalculorum abundantiam: ſuggillat poſtea illos vt mollicie ac delitiis deditos, & καπυριστάς. hoc eſt, libidine feruentes, ſic enim malo reddere, quã cũ interprete, ſuffitos.

In aceruum metere.

Πρὸς τὸν σωρὸν ἀμᾶσθαι. id eſt, In aceruum metere, prouerbium eſſe admonet Suidas in eos qui ad magna aſpirant, aut res arduas ſuſcipiunt: vel qui edicta edictis, mandata mandatis accumulant. Sumpta à meſſoribus metaphora.

Pardus maculas non deponit.

Πάρδαλις οὐκ ἀποτίθεται τὸ κατάστικτον οὐδ᾽ αἰθίοψ τὸ μέλαν. id eſt, Pardus pellis maculas nõ ponit, nec Aethiops fuſcedinem. Extat apud Nazianzenum in Steliteuticis Vt pãthera, verſicolor maculas non amittit, nec Aethiops colorem mutat.

Sex congios capit.

Ἑξχοῦς χωρεῖται, id eſt, Sex congios capit, prouerbium eſt in ſtolidos & emotæ mentis homines. Ariſtoph. in Nebulis, ἑξ χόας χωρήσεται. ſubaudi, ὁ ἐγκέφαλος αὐτοῦ. id eſt, Senos capit congios, nempe cerebrum hominis. Metaphora ab vtre aut teſta, citatur in Suidæ commentariis.

Aquam plorat cum lauat, fundere.

PLAVTINVM illud ex comœdia Aulularia: Aquam hercle plorat, cum lauat, profundere, conuenit in hominẽ præparcum & illiberalem nimis atque ſordidum, qui vſqueadeo ſit non attentus ad rem modo, ſed miſer, vt illuuiem & ſordes aquæ, qua fuerit ablutus, vereatur effundere, velut ſui aliquando futuras.

Supra clepſydram dicere.

Ὑπὲρ τὸ ὕδωρ ἐγχεόμενον εἰπεῖν. id eſt, ſupra aquam infuſam dicere. Prouerbium annotatur à Budæo, non explicatur tamen, ſonat autem idem quod, ſupra clepſydram loqui & quod Quintilianus dixit, Aquam perdere: videtur dictum de garrulis, qui loquentiæ multum habẽt, ſapientiæ parum, quiq; verboſitate nimia tempus extrahunt, Syneſius in Dione: ὕδωρ δὲ τουτὶ ἐπὶ διαύλου δρόμον οὐ μεμετρημένον οὐδὲ πρὸς κλεψύδραν τιθέμενον, ἀλλ᾽ ἐγὼ μὲν εἰ μήπω παύομαι, ἀλλὰ αὐτίκα πεπαύσομαι. id eſt, Aqua celeriter diffluit, non dimenſa aut ad clepſydram expenſa: attamen ego ſi nondum finem facio, mox ſaliẽ deſultam. Philoſtratus in Pauſania ſophiſta: τοὺς τῆς κλεψύδρας μετέχοντας, id eſt, clepſydræ participes nominat qui ad clypſydram declamabant aquæ certa menſura repletam κλεψύδραν ξυμμεμετρημέ-

τεμίνων, vocat, taleſque vulgari dictio, διψῶντας quaſi ſiticuloſos appellatos fuiſſe ſcribit. Solebant veteres ad aquæ ſtillicidium, orandi modum metiri productiore breuioreque tempore circumſcriptum.

Mare amnium non indiget.

NAZIANZENVS in Monodia in Baſilium; ὅτι γὰρ θάλαττα δεῖται τῶν εἰσρεόντων ποταμῶν. id eſt, Non indiget mare influentibus amnibus. Vtemur eo cum oſtendere volumus quempiam ita ſuis animi dotibus inſtructum & exornatum, vt per ſe abunde ſit laudatus, nec acceſſione alieni præconii aut externo adiumento opus habeat. Philoſophiç doctrina imbutus, non indiget vno aut altero Iſocratis aut Agapeti præcepto ad mores faciente: vir cordatus alienis non vſus habet conſiliis, ſuis abundans. Eo modo vtitur idem in epiſtola quadam ad Baſilium: εἰ καὶ ὕδατος δεῖται θάλασσα, καὶ σὺ τοῦ συμβούλου. id eſt, Si aqua indiget mare, & tu conſultore opus habebis.

Rudens omnis diſruptus eſt.

Πᾶν πεῖσμα ῥήγνυται, id eſt, Omnis rudens diſruptus eſt. Prouerbium effertur de ſummo rerum diſcrimine, cum conclamatam eſſe ſpē ſignificamus, Heliod. lib. 7. Aethio. hiſtoriç. πᾶν δὴ τοῦτο τὸ τοῦ λόγου πεῖσμα διέῤῥηκται, πᾶσα ἐλπίδος ἄγκυρα παντελῶς ἀνέσπασται. id eſt. Omnis quod dici ſolet rudēs perfractus eſt, omniſque ſpei ancora prorſus ſublata eſt. Metaphora à naui q̃ amiſſis funibus in mari iactatur vndarum ludibrium.

Vincat tuus tripes.

HELIODORVS lib. 2. νικάτω δὲ παρὰ σοὶ τρίπους ἐγὼ δὲ ψεύδομαι τις ἀποφανθείην. id eſt, Tuus tripus vincat, egoque mendax vates inueniar, Conuenier vbi alicui proterue pertinaci veritatem dicti concedimus, velut herbam illi porrigentes victoriamque permittentes. Sumptum à tripode oraculari cui inſiſtens vates, hauſto numine ventura canebat.

Tamquam Gorgone conſpecta.

DE repente attonito metuque perculſo dicitur. Heliodorus lib. 4. ἡ δὲ ὥσπερ τὴν γοργοῦς θεασαμένη κεφαλὴν ἢ τι τῶν ἀτοπωτέρων, ὀξύ τι καὶ μέγα ἀνέκραγε. id eſt, Illa non aliter ac conſpecto Gorgonis capite aut alio quopiam monſtro, altum vociferata eſt. Gorgones Phorcynis Ponti terræque filii natæ fuerunt, vt fabulantur Heſiodus in Theogonia, Hyginus, & Baſſus in Aratæo commētario, oculo vno exemptili prædictę tres, alatæ, Anguibus loco crinium implexæ, aprugnis dentibus, manus habentes æneas & alas quibus volarent, vt annotatum eſt à doctiſſimo ſcoliaſte Aeſchyli, quarum nomina fuerunt, Stheno à robore, Meduſa à regni cura. Euryale ab imperio maris appellatæ: quarum meminit in Agamemnone Aeſchylus:

Αἰδὲ γοργόνων δίκην
Φαιοχίτωνες καὶ πεπλεκτανημέναι
Πυκνοῖς δράκουσιν. id eſt,
Illę inſtar Gorgonum.
Atratæ, & angues inuolutæ crinibus.

Gorgo autem & Gorgon ad incutiendum terrorem formidabilis fuiſſe fingitur horribili aſpectu, vnde Homerus Iliados vndecimo:

Τῇ δ᾽ ἐπὶ μὲν γοργὼ βλοσυρῶπις ἐστεφάνωτο
Δεινὸν δερκομένη. id eſt,
Torua tuens Gorgon clypei lucebat in ære.

Tam vero teter & horrendus earum obtutus fuiſſe perhibetur, vt in ſaxa obriguiſſe homines ſolo aſpectu, crediti fuerint, quo ſpectat illud Homeri γοργοῦς, aut vt Zenodotus maluit, γοργόνος ὄμματ᾽ ἔχων, id eſt, Gorgoneos torquens oculos, & Martialis libro nono:

Auertam vultus, tamquam mihi pocula Gorgon.
Porrigat, atque oculos oraq; noſtra perat.

Aeſchylus in Prometheo de Thyphone loquens:

Ἐξ ὀμμάτων δ᾽ ἤστραπτε γοργωπὸν σέλας. i.
Vibrabat ex oculis Meduſæum iubar.

Vlyſſes apud Homerum Odyſſeæ vndecimo, pauidum fugiſſe ſe ait:

Μή μοι γοργείην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου
Ἐξ ἀΐδος πέμψειεν ἀγαυὴ Περσεφόνεια. id eſt,
Ne mihi Perſephone coniux Plutonia tetrum,
Gorgonei capitis monſtrum ſubmitteret Orco.

Iamblicus Gorgonem cupiditatem nominat, quæ illectos vecordibus affectionibus homines, materiæ immergit, ſaxoſque efficit. Alexander Myndius hiſtoricus apud Athenæum

Athenæum in 5. refert Gorgona animal eſſe Lybicum non diſſimile vitulo, quod diro minacium oculorum aſpectu intuens enecet.

De Gorgone lege Palephatum.

A vipera morſum culpas.

De eo qui alienæ calamitati inſultat, nondum expertus fortunæ ſæuitiam, extulit illud Ariſtidis in oratione: καί μοι δοκεῖς κατὰ τὴν παροιμίαν, τὸν ὑπὸ τῆς ἐχίδνης δηχθέντα αἰτιᾶσθαι μηδεπώποτ' αὐτὸς δηχθείς. id eſt, Videris mihi viperæ dentibus ſaucium culpare, ipſe ſaucius antea numquam iuxta prouerbium. Adagii origo videtur ex Apologis ſumpta.

Philoxeni codicillus.

Φιλοξένου γραμμάτιον, id eſt, Philoxeni codicillus. Citatur prouerbium à Suida, & exponitur de iis, qui repudiant oblatam conditionē, aut poſtulata peruicaciter reiiciunt, Natum à Philoxeno Cytherio, dythyramborum ſcriptore Dionyſii tyranni deliciis, qui cū inepta huius poemata & faſtidiret audire & tranſuerſo calamo iugulaſſet in Latomias (ita appellatur carcer Syracuſis ab eo ipſo tyranno factus è ſaxo in mirandam altitudinem depreſſo, & multorum operis penitus exciſo, vt teſtatur in Verrinis Cicero) miſſus fuit, vnde liberatus iuſſu tyranni, ac Tarentum elapſus, ac per literas à Dionyſio vt rediret reuocatus, reſpōſo illum dignatus non fuit, ſed arrepto codicillo primum alphabeti elemētum quod eſt α identidem inſcripſit, quo votum illius prorſus reſciſſa amicitiæ teſſera repudiaret: habet autem α negandi vim apud Græcos, inficiatoria particul. Philoxeni ergo codicillum aut Pugillares reſcripſiſſe dicetur appoſite, qui rogatus non obtemperat, vel oblatis nuptiis nuncium remittit, vel denique ratione quauis abnuit ac reſpuit rogationem. Venuſtius eſt quā quod ab aliis adfertur; τὸ φιλοξένου οὔ, id eſt, Philoxeni non.

In Ceo quis dies.

Ἐν Κέῳ τίς ἡμέρα, id eſt, In Ceo qui dies. Heſychius annotat efferri prouerbium de rebus dubiis haud certo cōpertis: ἐπὶ τῶν οὐκ εἰδυιῶν, quod in Ceo inſula non haberent ſtatas ferias, ſed pro arbitrio quiſque ſuo eas celebrarent vbi commodū eſſet: vnde etiam prouerbiale dictum manauit: Tibi ipſe calendas edicito, de quo alibi egimus.

Quod ſal carni.

Cum ſignificare volumus proprium aliquid eſſe & peculiare alicui rei, prouerbii vſus erit, veluti ſi dicamus veritatem proprium eſſe condimentum hiſtoriæ. non aliter, quam ſal carni ſit aut poetices delectationem: vſus eſt Philon Iudæus libro de mundi opificio, de piſcibus loquens, quibus ad conſeruationem corporis aſperſa ſit vitalis facultas: καθάπερ φασὶ τοὺς ἅλας τοῖς κρέασιν, ἵνα μὴ ῥᾳδίως διαφθείροιντο. id eſt, quemadmodum ſal, vti dicitur, carni, ne facile computreſcat. Ita Varro libro rei ruſticæ ſecundo, Suibus animam datam pro ſale ait, qui ſeruaret carnem. At ſal fatuus, de inſipido homine dicitur, quomodo Hecebolius ſophiſta legitur ſe humi ſtrauiſſe ante templi veſtibulum, exclamaſſeque πατήσατέ με τὸ ἅλας τὸ ἀναίσθητον, id eſt, proculcate me ſalē inſenſilem quod refert. Nicephorus Calliſtus.

Intus Hecuba, foris Helena.

De femina formoſa quidem, ſed maledica & improbis moribus prædita dicitur prouerbio. Gregor. Nazianzenus in carmine aduerſus fucatas mulieres purpuriſſo oblitas:

Ἔνδοθι τὴν Ἑκάβην, ἔκτοθι τὴν Ἑλένην, hoc eſt,
Turpem intus Hecubam, pulchram Helenemque foris.

Hecuba Priami vxor præ ſenio turpiſſima in canem conuerſa fingitur, Plautinus Menæchmus propter maledicentiam, ſic enim ait:

Non tu ſcis mulier, Hecubam quapropter canem.
Graii eſſe prædicabant? Mu. Non equidem ſcio.
Me. Quia idem faciebat Hecuba, quod tu nunc facis.
Omnia mala ingerebat, quemquem aſpexerat,
Itaq; adeo iure cœpta appellari eſt canis.

Huc ſpectat illud Iuuenalis ſatyra decima. Sed torua canino Latrauit rictu, quæ poſt hunc (Priamum) vixerat vxor, Poterit & de fucata dici, quomodo vſus eſt Nazianzenus, quæ larua potius & ſpectrum hominis

nis videri queat, niſi ſtibii & purpuriſſi mā gonium penicillo inſcriptum fœditatem oblitteret. Transferri etiam poterit ad librū ſpurcitiæ plenum, ſpecioſum titulum præferentem, aut membranis ſumptuoſis magnifice exornatum.

Citius terra æthera conſcendet.

IMPOSSIBILIS conatus ſignificationem habet illud, quod apud Euripidem Hercules loquitur : πρόσθι μὰρ κάτω.

Γῆς ἄστρα ἄξει, γῆ δ' ἀνεῖσ' εἰς αἰθέρα,
Πρὶν ἐξ ἐμοῦ σοι χρηστὸν ἐκπέσῃ λόγον. id eſt,
Citius humo infigentur aſtra, & ætherem
Terra occupauit, quā verbis palper tibi.

Refertur à Philone ſemel atq; iterum. Cui adfine eſt Zenonis dictum: ὅτι θᾶττον ἀσκὸν βαπτίσαι πλήρη πνεύματος. hoc eſt, Procliuius mergi poſſe vtrem vento diſtentum: cuius idem ſcriptor meminit.

Flamma ſine Vulcano.

Γυναικῶν ἀνήφαιστον καὶ ἄξυλον, quod ſonat: Incendium abſque Vulcano & lignorum expers, prouerbio dici ſcribit Io. Zezes in omnigena hiſtoria, animi angores & curas animum coquentes exulcerantesque nul. lum autem grauius eſt incendium quam affectus, qui ita animum lancinant: Sic de amoris igne dixit Vergilius doctè: Eſt mol lis flamma medullas. Et de eadem Didone iterum: Et cæco carpitur igni, ſecretū amoris incendium, qui torrebatur indicans.

Edentulæ maxillæ.

Ἀμύλοι γνάθοι, id eſt, Bucca edentula prouerbiale dicterium in eum qui lædere aut fortunis officere alterius nequeat: Licebit & γέροντος ἀμύλας γνάθους, id eſt, edentulas aut exarmatas ſenis maxillas in contemptum ſenilium virium detorquere, vt ſi quis cala mo conuitioque ſenem laceſſens, iniuriæq; viciſſitudinem contemnens, dicat ſe nihili facere impotentis hoſtis ὥσπερ γέροντος ἀμύλας γνάθους, veluti ſenis edentulas maxillas. Integrum videtur adagium legiſſe Gregorius Theſſalonicenſis hoc modo:

Γέροντος ἀμύλοι γνάθοι βακτηρία. id eſt,
Sunt ſcipio ſeni maxillæ edentulæ.

Verba eius hæc ſunt: ὅμως ἀλλὰ ἐν γνάθοις ἀμύλοις, ὡς οἷόν τε, ὡς καὶ τις παροιμία ὅσα καὶ βακτηρίαν ἀποχαρίζεται ἀνδρὶ γέροντι. hoc eſt, At tamen edentulis malis, vt poteſt, cibū mo-

lit, quas prouerbium ſcipionis vice ſeni tribuit.

A cauda ad os transferre.

Ἀπ' οὐρᾶς ἐπὶ τὸ στόμα μετάγειν. id eſt, A cauda ad os transferre, apud Plutarchum in nono Sympoſiac. prouerbii vice poſitū eſt, pro, à calce ad initium transferre: vt quod poſtremum locum obtinere debuerat, ad primū mutato ordine tranſponatur, ſic autem inquit: ὃ γὰρ καλοῦμεν ψυχρὰν τράπεζαν ἀπ' οὐρᾶς ἐπὶ στόμα μετάγεσθαι τὴν πρώτην ἀντὶ τῆς ἐσχάτης τάξιν ἔχουσι. id eſt, Quas frigidas nominamus menſas, à cauda ad os tranſlatæ, primum pro poſtremo ordinē obtinēt.

Agnum demetere.

Ἀμνίον θερίζειν, id eſt Agnum demetere, Prouerbium citat Euſtathius Odyſſ. nono, eſſerrique annotat: ἐπὶ τῶν ἐκδικαζομένων τιμωρουμένων de his qui ad pœnam conniuent, multamque in commodum tempus differūt: Occaſione adagii petita ab agnis, qui primo vere inutiles lanitio relinquuntur, aſſeruanturque in æſtatem ad idoneū tondendis lanarum villis tempus. Quadrabit quando ſilentio prætermittimus quidpiam, data occaſione opportuniore loca ac tempore diſertius de eo prolixiusq; acturi.

Nil boni cogitat vir arrigens.

Οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον ἐστυκὼς ἀνήρ. id eſt,
Nil cogitat plane boni vir arrigens.

Prouerbialem ſenarium citat Euſtathius ex Aelii Dionyſii rhetorico lexico, non explicat tamen, atque ita legit & Suidas fere hunc in modum: οὐδὲν μέγα φρονεῖ ἐστυκὼς ἀνήρ. id eſt, Nil magnum ſapit vir arrigens, ſed manca parumque integra verſus lege. Significat autem quod libidinis furor prudentiam omnem expectaret, honeſtique rationem ex animo deleat, quod ſiquis legat ἐστῶτας, indicabit, ſtantes, hoc eſt, in iram alioſue animi affectus arrectos iuſte iudicare non poſſe, ſiquidem legimus iudices olim ſediſſe: argumento ſedatioris animi & ab omni motu compoſiti. Porro verbum στύειν in pudendam ſignificationem tranſtulit Comicus, vnde & de Diana virgine dictum eſt, ὅτι σύματα μισεῖ, ἤτοι τὰς αἰσθήσεις τάσεις; quod arrectionem inuiſam habeat: quin & lactuca ſeſſilis latifolia, ab Athenienſibus ἄστυτις dicebatur, quod nimius eius

vſus

giſ, à perfugio canis, nomen habens. Meminit prouerbii Euſtathius Odyſſeæ ν. Annotat & auctor Etymologici Argis fuiſſe ἐλευθέριον ὕδωρ. id eſt, liberalem aquam, è qua ſerui qui in libertatem aſſerebantur, poculum hauriebant: vnde etiam Cerberū canem inferni tricipitem bibiſſe, liberatūque fuiſſe fabulātur, à cuius ſorte perfugio fonti Cynadræ nomen creatum fuit.

Lippus oculus ſolis radios non fert.

PROCVL Conſtantinopolit. epiſcopus: λημῶν ὀφθαλμὸς ἡλίου ἀκτῖνας καθαρῶς οὐ δέχεται καὶ ἀσθενοῦσα διάνοια πίστεως οὐ προσίεται ὕψος. id eſt, Lippus oculus ſolare iubar inoffenſe non admittit, nec imbecilla mens fidei faſtigium capit. Non illico perſpicua ſunt lectori medicos libros euoluenti, eius artis miſteria, niſi ea doctrina imbuto: Diuinarum literarum arcana nō obuia ſunt prophano vulgo. Porro in Græco exemplari perperam ſcriptum eſt λιμῶν pro λημῶν.

Fulicam cygno comparas.

DE rebus aut perſonis maxime inter ſe diſſimilibus conueniet dici hos Paulini Nolani ad auſonium verſus:

Si cōfers fulicas cygnis, & acdona parræ.
Caſtaneis corylos eques, viburna cupreſſis.

Diſſimilimæ ſunt inter ſe fulicę colore fuſco, & cygni niueo: rurſus aedon ſeu luſcinia vocis amœnitate animum regina, & parra auicula inter oſcines à Feſto habita, ſed ſtridulo & ingrato ſono. Eadem imparitas ſpectatur in caſtaneis arboribus proceris, & humilibus corylis quæab Auella Campaniæ oppidulo Auellanæ fuerunt dictæ: itidē inter cupreſſos editas ac proceras admodum arbores, & breuia depreſſaque viburna, qua comparatione etiam Vergilius Romam vrbem reliquis Italiæ oppidis cōfert, vt eam tantum dicat caput præceteris eſſetre:

Quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi.

Lumbos fractus vt Myſius aſinus.

Οσφυῶ κτηγὼς ὥσπερ μύσιος ὄνος.

Delumbatus aſini inſtar Myſii, Citatur prouerbii nomine ab Euſtathio Nauium catalogo ſed nō explicatur, cōtentus enim eſt addere, in Myſia rariſſimos eſſe aſinos, quibus rectum ſit deorſum circa lumbos aut ilia ita enim, ὀσφὺς vocatur tertia & inferior dorſalis ſpinæ pars ad clunes deſcendens. Videtur quadrare in molles & effeminatos, quos elumbes vocamus, Græci κατεαγότας, hoc eſt, fractos, de quo antea diximus. Porro in Euſtathio Romę excuſo pro κατιγὼς legendum eſt ex manuſcripto exēplari quod Bononiæ videre contigit, κατηγὼς.

Araneis abundat propter inopiam.

HOMERICVS verſiculus eſt prouerbialis Odyſſeæ Π. quem Telemachus loquitur interrogans an thorus paternus etiamnū propter collecti inopiam ſcateat aranearū telis obſitus ſic enim ait.

Χήτει ἐνευναίων κακ' ἀράχνια κεῖται ἔχουσα. i. Horret Arachnæis vacuus ne coniuge telis.

Volens ſignificare deſertum iacere atq; neglectum, nam locis incultis ſtabulantur araneæ Varius Imp. opera ſeruorum decem millium pondo aranearum eum collegiſſet, ſqualloris vrbis Romæ manifeſtum teſtimonium ad poſteros tranſmiſit. Poeta quiſpiam pacē oprans, voto à Deo exquirit, ἀράχνας νήματ' ὑφαίνειν τοῖς ὅπλοις, vt araneę telas ſuas armis intexant. Heſiodus in pręceptis ruſticis ita mandat, Ἐκ δ' ἀγγέων ἐλάσειας ἀράχνια, admonens doliorum eſſe ſatagendum ne intus nidulentur araneæ. Prouerbiali itaque ſpecie dicemus κακ' ἀράχνια ἔχειν. id eſt, araneis abūdare quidquid incultum deſertumque iacet. Transferretur ad poſite ad ingeniorum culturam, aut ad interpretum oſcitantiam ſupinam, qui difficilioribus auctorum locis altum agūt ſilentium & ſqualorem quendam cōciliāt: & Nonius Marcellus, & Varro corruptis tot locis deſcriptorū incuria, paſſim. κακ' ἀράχνια ἔχουσι. Ad ſuperiorem verſum adluſiſſe videtur Propertius in tertio:

Putris & in vacuo texetur aranea lecto.

Manus in Aetolis habet.

Τὼ μὲν χεῖρε ἐν Αἰτωλοῖς. id eſt, Manus ambas habet in Aetolis, prouerbium eſt Ariſtophanis de impudenter petace, aut munerū corruptelæ obnoxio, nam Aetoli populi nomen habere videntur deductum ab αἰτεῖν ὅλον, quod totū flagitent. ita Homer. Odyſſeæ ξ. egenum hominem & mendicum ex Aetolia oriundum non temere fingit, ad

voce

vocis etymon alludens quod eſt, αἰτέω. i. poſtulo. Verſus: Ariſtophanis eſt:

Τὼ μὲν χεῖρ' ἐν αἰτωλοῖς, ὁ δὲ νοῦς ἐν κλωπιδῶν, id eſt,
Manus vtraque in Aetolis, ad mens in Clopidis.

Quod prouerbiale eſſe ſcōma annotat Euſtathius in veteratorem improbum & munerum receptatorem, qui & flagitioſe manibus donaria efflagitet & furaci, animo opes inuolet. Eſt autem paragramatiſmus in Clopidis & Cropidis, nam Cropidæ tribus Athenienſis nomen eſt, at Clopidę ἀπὸ τῆς κλωπῆς à furto nomen habere vidētur.

Turtur cantat.

De inepto cātore extat prouerbium apud Suidam. τρυγὼν ψάλλει, id eſt. Turtur pſallit aut canit, quamquam apud illum perperā ſcriptum legitur: ἐπὶ τῶν φαύλως πρακτόντων pro ψαλλόντων. nam turturum vocis ſonus aſperior eſt, & inamœnum ſtrider, gemitui quam cantui propior quod τρύζειν Græci dicunt, vnde & ad odioſam loquacitatem transfertur, Hinc Idyllio ſeptimo Theocritus:

Ἄειδον κόρυδοι καὶ ἀκανθίδες ἔστενε τρυγὼν, i.
Cantabant corydi & ſpini, turturque gemebat.

Poteſt & ad ineptum incepti carminis ſcriptorem transferri.

A lineis excidere.

Proverbialiter vtitur Tellianus A lineis excidere, pro eo quod eſt, ab inſtituto & propoſito aberrare, libro aduerſus Hermogenē, Et hic à lineis tuis excidiſti, quibus circa perſonam Dei vſus es. Tranſlatione ſumpta à geometria quæ lineis omnia perficit ira concionatorem à propoſita materia latius euagantem, à lineis excidiſſe dicemus. Sic è diuerſo, Lineę inſiſtere dixit lib. 4. aduerſus Marcionem, pro, in inſtituto permanere ſic enim inquit. Puto me non temere hucuſque adhuc lineæ inſiſtere, qua definio nuſquam omnino aliū Deum ò Chriſto reuelatum. Frequens autem vſus linearum ſpecie prouerbii apud huncauctorem eſt, nam & iiſdem demicare lineis dixit, pro intra certa argumentorum ſepta permanere, & lineas aliquas pręducere, pro certam materiæ legem præfinire, & ad lineas & in gradū, lib. 1. aduerſus Marcionem pro, ad propoſitum atq; inſtitutū, & lineis claudere materiam hoc eſt, ſtata quædam argumenta præfinire, intra quæ ceu cancellos quoſdam coerceatur liberior orationis euagatio. Ducta metaphora à certantium luctantiumve lineis, quas intra decertent. Hinc manauit vrbanus iocus Caſſii Seueri, qui aduerſus eos qui in diuerſa ſubſellia tranſeunt, lineam popoſcit, vt eſt apud Fabium: velut obiecm certum & pręfinitum limitem, quem tranſgredi non liceat: ridiculum enim eſt quod Cælius iſtud de longurſis interpretatur. Eodē ſpectat & Hieronymi illud in Luciferiani dialogo, In gradum rurſus ac lineas regredere. Ab eadem metaphora fluxerunt & hæ loquēdi formulæ apud Ciceronem pro Pub. Quintio, Si extra hos cancellos egredi conabor, quos mihi ipſi circundedi, lib. De oratore 1. Et quaſi certarum artium forenſibus cancellis circunſcriptam ſcientiā. Neque ſilentio prætereundum eſt quod annotat Donatus in Eunuchum Terentianā: Longis lineis fieri, pro eo quod eſt, de longinquo.

Lapis molaris.

De homine ſtupido vecorde & cerebri experte, prouerbialiter dicetur λίθος μυλίας. id eſt, lapis molaris, Plato in Hippia maiore: ὥσπερ εἴ μοι παρεκάθητο λίθος καὶ τοῦτο μυλίας, μήτε ὦτα μήτ' ἐγκέφαλον ἔχων. i. Non aliter quam ſi lapis aſſideas mihi, isque molaris, & auribus & crebro carens. Apud Ariſtophanem quidam λᾶας, id eſt, lapis audit, propter vecordiam inſignem & animi ſtupiditatem: διὰ σκληρότητα καὶ ἀναισθησίαν, vt exponit Euſtathius. Ariſtides ex Platone: τί δὲ εἰ τὼ Περικλέους υἱεῖ λίθω ἐγενέσθην. id eſt Quid, ſi Periclis filii lapides fuerint, ita ſere & Plautus in mercatore: Egomet credidi Homini docto rē mandare, is lapidi mādo maximo.

Decumani malorum fluctus.

Κακῶν τρικυμία, i. Malorum decumanus fluctus. De ingētibus calamitatibus effertur. Mercurius apud Aeſchilum Prometh.

Οἷός σε χειμὼν καὶ κακῶν τρικυμία
Ἔπεισ' ἄφυκτος. hoc eſt,
Tibi quanta tempeſtas, & ineuitabiles
Fluctus malorū decumani mox ingruet.

Theodoretus lib. De prouidentia 6. ὁ πλωτὴρ πολλοὺς ἔχων θορύβους καὶ φροντίδας παν-

τοῖς ἀπαῖς καὶ τρικυμιῶν ἀεὶ μυρίοις ἐπίβουλος ἐστιν ἀρετῆς. id eſt, Opes variis tumultibus & omnigenis eutis refertæ, ac ſexcentis decumanarum luctuum generibus, virtuti inſidiantur, Ibidem. ταῖς τῶν παθῶν τρικυμίαις ἐνδιδόναι. id eſt, affectuum de cumanis vndis cedere. Nazianzenus in diſtichis.

Κύβερνος ἴδμων φεύγεται τρικυμίας. id eſt, Doct⁹ Gubernator decimas vndas cauet. Plato lib. De repub. 5. τοῦτο μέγιστον καὶ χαλεπώτατον τῆς τρικυμίας ἐπάγεις. id eſt, poſteaquam vix euaſi binas diſceptationum vndas nunc maximum difficillimumque veluti decumani fluctus vorticem ſuperingeris. Idem in Euthydemo σῶσαι ἡμᾶς ἐμέτε καὶ τὸ μειράκιον ἐκ τῆς τρικυμίας τοῦ λόγου idest, ſeruatos nos velis me pariter & adoleſcentulum è diſputationis decumano tantum non impetu. Clemens Alexand. in pędagogo. δέδυκεν εἰς βυθὸν ἀκοσμίας ταῖς τοῦ οἴνου τρικυμίαις ἐπικλυζόμενον. id eſt, Corpus immergitur in profundum turpitudinis, adobrutum quibuſdam decumanis temulentiæ fluctibus. Τρικυμίαν tempeſtatem volunt eſſe grauem, qua tres vndarum cumuli in vnũ coeunt, quam graphice deſcribit in epiſtola ad Enoptium Syneſius, Latini decumanũ fluctum nominant. Lucianus in libello De mercede ſeruientibus, τὰς τρικυμίας καὶ ζάλας καὶ ἐκβολὰς, id eſt, Decumanos fluctus, procellas, naufragia. Plato in Euthydemo: δεόμενος τὼ ξένω, ὥσπερ Διοσκόρω ἐπικαλούμενος, σῶσαι ἡμᾶς, ἐμέ τε καὶ τὸ μειράκιον, ἐκ τῆς τρικυμίας τοῦ λόγου, id eſt, Obteſtatus hoſpites velut ipſos Dioſcuros inuocans, qui nos (me videlicet & adoleſcentẽ) è decumano ſermone fluctu ſeruatos velint.

Statua viatores omnes intuens.

Gregor. Nazianz. eodem in loco in funerali oratione Athanaſii, prouerbialiter, ſtatuam viatores omnes intuentem, appellat ſymbolum aut dictum aliquod diuerſimode interpretari quod poſſis, & quod ſpecioſis argumentis in hanc & in illam ſententiam deflecti & ad diuerſa accommodari queat. Verba eius ſunt: ἡ πρὸς πάντας ὁρῶσα τοὺς παριόντας εἰκὼν, id eſt, effigies aut ſimulacrum cunctos viatores aſpectans.

Anguilla in ſtrigmento.

Ἐγχελυς κατὰ γλοιοῦ. id eſt, Anguilla in ſtrigmento, de lubricæ fidei homine dicitur. Anguilla per ſe lubrica eſt nec facile manibus ſtringitur, multo magis ſi ſtrigmento olei vuido, quod γλοιὸν vocant Græci, imbuta ſit. Extat apud Simonidem in Iambis: ὥσπερ ἔγχελυς κατὰ γλοιοῦ, velut anguilla in olei ſtrigmento: Simile illi eſt quod ex Ariſtophanis δαιταλεῦσιν, fabulę nomẽ eſt, citatur ab Athenæo, λεῖος ὥσπερ ἔγχελυς. id eſt, Inſtat anguillæ lubricus.

Faber cadis cum ferias fullonem.

Arnobius lib. 6. aduerſus gentes lepidũ vſurpat adagium, quo vti licebit quoties ſignificabimus immerẽtem plecti, aut perſtringi, veluti ſi quis in te ridicula, expoſita muri eſca lætifera, catellum imprudenter è medio tollat. eius verba ſunt. Nonne illud eſt quæſo, quod in vulgaribus prouerbiis dicitur, fabrum cadere cum ferias fullonem? Finitimum huic eſt quod apud Athenæum Philyllius Comicus in fabula, quæ πόλεις, inſcribitur, extulit:

Ὅ, τι ἂν τύχῃ
Μάγειρος ἀδικήσας, αὐλητὴν λαβεῖν
Πληγάς. id eſt,
Quidquid coquus
Deliquerit, cædi flagris tibicinem.
Eubulus in Leda.
Ἤκουσά μου καὶ τοῦτο νὴ τὴν ἑστίαν
Οἴκοι ποθ' ἂν ὁ μάγειρος ἐξαμαρτάνοι,
Τύπτεσθαι αὐλητὴν, id eſt,
Ecaſtor audiſſe memini olim me domi,
Tibicinem cædi, vbi coquus peccauerat.

Leo prius, nunc leporem agis.

Λαγὼ βίον ζῇς ὁ πρὶν ἄγριος λέων. id eſt, Ferox leo olim, leporis æuum nunc agis. Senarius eſt prouerbialis, incerti auctoris, in hominem delicatum, qui priſtinam ferociam exuerit. Huc ſpectat illud Galeni lib. De prænotione: τοὺς ὑποπλήσσοντας λαγὼ βίον ζῆν ἀεὶ τρέμοντας καὶ τι πείσεσθαι προσδοκῶντας. id eſt, Metuentem leporis vitam viuere, ſemper trepidum ac pati quidpiam ſpectãtem. Dion in oratione de gloria καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, λαγὼ βίον ζῶν, id eſt, Ac iuxta prouerbium, leporis vitam viuẽs. Antiqui, λέοντας, id eſt, leones viros ſtrenuos appellarunt, ita Lycophron Herculem τρεσπέριον λέοντα, id eſt, triueſperum leonem dixit: Q. Calaber Achillem κρατερὸν λέοντα, id eſt, rigidum leonem: & Euripides Oreſten

Oreſten ac Pyladen λέοντας διδύμους. id eſt, geminos leones. Eodem referendum eſt Chabriæ dictum: φοβερώτερον εἶναι ἐλάφων στράτευμα λέοντος ἡγουμένου, ἢ λεόντων ἐλάφου. hoc eſt, Formidabilius eſſe ceruorũ agmen ductore leone, quam leonum, ceruo, quod Ariſtides refert. Euripides à Deo cuilibet animanti vnam in genere attributam eſſe naturam dicit:

Τί ποθ' ὁ προμηθεὺς ὁ λέγουσ' ἡμᾶς πλάσαι,
Καὶ τ' ἄλλα πάντα ζῶα, τοῖς μὲν θηρίοις
Ἔδωχ' ἑκάστῳ κατὰ γένος μίαν φύσιν,
Ἅπαντες οἱ λέοντες εἰσὶν ἄλκιμοι,
Δειλοὶ πάλιν ἐλάφοι εἰσὶ πάντες ἀλλαλοὶ id eſt,
Quid, quod Promerheus condidiſſe quẽ ferunt
Nos arque cuncta animantia, ille beſtiis
In genere ſingulis naturam vnam dedit,
Cuncti leones prædiri ſunt robore.
Formidinis pleni omnes ſunt lepuſculi.

Arginos exarmat oraculum.

CITATVR à Plutarcho in eo quem ἐρωτικὸν inſcripſit ſenarius prouerbii vice ab ipſo vſurpatus:

Τοῦτ' ἐξοπλίζει τοὺς Ἀργείους λέων. id eſt,
Exarmat Argiuam gentem hoc oraculũ.

Accommodari poterit quando ſignificabimus argumento quopiam valido anr ſyllogiſmi ariete deſtrui arque euerri quæ per ſe firma antea & certa videbãtur. Videtur è Tragico quopiam de ſumptum. Exarmare proprie belluas dicimur quando vngulas aliaue armamenta contra hoſtilem iniuriam à natura illis conceſſa demimus, ne nocere queant. ſic Plinius exarmare accuſationem tropice dixit pro infirmare eam & conuellere.

Turbinem felix proſpecta.

Ἐξέδσω εὐτυχὴς ἄελλα, id eſt, Turbinem proſpecta felix exiſtens. Citatur ex Varronis Menippeis à Nonio Marcello. Cũ res ſunt maxime ſecundæ, tum de aduerſa fortuna præcipue timendum eſt: quemadmodum nautæ licer proſpero fere vento oram ſoluant, ad manum tamen aut ſaltem præparata aduerſus tempeſtatẽ ſi forte ingruat, inſtrumenta adminicularia habere debẽt, ne malo cedere cogantur. Sapientis eſt infortuniis ſe ante parare, quam opprimãt. Non abludit hinc Vectii Valentis reſponſum apud Cor. Tacitum, cum metueret à Claudio Oſtiæ agente, Aſpicere ſe tempeſtatem ab Oſtia atrocem, cum de Meſſalinæ adulterii s quæſtionem aciem futuram innuere vellet cunctis in aurem dormienti bus. Ἐξώστης aurem ventus eſt procelloſus quaſi dicas quaſſatorem, παρὰ τὸ ὠθεῖν i. ab impellendo. Adfine eſt illud,

Χρὴ δ' ἐκτὸς ὄντα πημάτων τὰ δεῖν' ὁρᾶν. i.
Extra malum exiſtens, pericla proſpice.

Amaris pharmacis amara bilis proluitur.

Ἰατροὶ πικρὰν πικροῖς κλύζουσι φαρμάκοις χολήν. id eſt.
Medici Amaram amaris pharmacis bilem eluunt.

Senarius eſt integer cum fine alterius, ex Sophocle ſumptus, vt indicat Plutarch. in lib. de facie in lunæ circulo apparente meminit & in libro De animi tranquillitate. ὥσπερ οἱ σοφόκλειοι ἰατροὶ πικρὰν χολὴν κλύζουσι φαρμάκῳ πικρῷ. i ad exẽplũ medicorũ Sophocleorũ, qui bilem amarã amaro pharmaco eluũt. Competit vbi res nobis erit cum moroſo & difficili homine, cuius improbitatem ſimili aſperitate frãgendam eſſe videamus. Finitimum eſt illi, Cum Crete Cretizandum. Adluſiſſe hue videtur Symmachus in Epiſtola quadam. Pleiumque amara hauſtu ad ſalutem valẽt, & ſuccis triſtibus affecta refouentur. Quadrabit etiam vbi aſperioribus verbis iuuenilem audaciam aut calidum facinus caſtigandum eſſe iudicabimus.

Mulgens hircos, ſanguinem ducit.

Ποιμὴν ἀμέλγει, εἰ θέλει, καὶ τοὺς τράγους,
Ἀλλ' ἀντὶ γάλακτος, αἵματος πηγὰς ὕσει. i.
Mulgere & hircos, ſi velit, paſtor poreſt.
Sed ſangninis pro lacte ſalientes fluent.

Leguntur apud Nazianzenum hi ſenarii prouerbiales, qui ſalubriter monent, non eſſe exugendos ſubditos, vt ad vitalis vſque ſanguinis fontes deſcendatur. Conuenit cum Tiberii dicto, tondendum eſſe pecus, non deglubendum, quod Amylio Recto Ægypti prætori grauiora conſueris vectigalia imperanti reſcripſit, quod his verbis expreſſit Dion lib. 57. κείρεσθαί μου τὰ πρόβατα, ἀλλ' οὐκ ἀποξυρᾶσθαι βούλομαι, id eſt, Tõderi meas oues, non radi volo.

Canis clanculum mordens.

Κύων λαίθαργος. id eſt, Canis clanculũ mordens, Prouerbium de ſimulatoribus qui be

neuolentiam & ſtudium ſuum ore prædicant, clam inſidiantur & detrahunt, & dolum blando riſu prætexunt. Citatur alicubi à Suida iambicus talis.

Σαίνεις δ' ἀκνίσα, καὶ κύων λαθάργος εἶ. i.
Palpando mordes, clam canis dentem imprimens.

Adluſit huc Euſtathius Odiſſeæ 16. obtrectatores nominans, λαιθάργας δάκνοντας. i. in modum clancularii canis mordentes. Leguntur apud Laertium poetæ cuiuſpiã verba, hypocritæ inſidias cauendas eſſe admonentis,

Πεφυλαγμένος ἄνδρα ἕκαστον, ὅρα μὴ κρυπτὸν ἔγχος ἔχων κραδίην, φαιδρῷ προσεννέπῃ προσώπῳ, γλῶσσα δέ οἱ διχόμυθος ἐκ μελαίνης φρενὸς γεγωνῇ. i. Caute obſeruans quemlibet virũ, vide ne occultum corde gerẽs mucronem, nitida te fronte compellet, atque os bilingue ex atris præcordiis ſonet.

Menſura aquam bibens.

Μέτρῳ ὕδωρ πίνοντες, ἀμέτρως μάζαν ἔδοντες. id eſt,
Immodice vorat, & lympham modulo obbibit æquo.

Verſus oracularis qui in prouerbiũ abiit, de lurconibus & comeſſatoribus qui ſe cibis vinoque ingurgitant, aquæ parum vel adeo nihil inſumentes. Natum ex oraculo Sybaritis edito, quos immoderatus luxus Crotoniatis debellatos ſubiecit.

Crocum in Ciliciam.

Ἐς Κιλικίαν κρόκον, i. In Ciliciã Crocum, prouerbiale eſt in eos qui cumulate merces eo comportant, vbi magna ſit earum affluentia, aut qui diuitibus opima muneta largiuntur. Citat Suidas: ἐς Αἴγυπτον ἄγειν σῖτον, καὶ ἐς Κιλικίαν κρόκον. ideſt, in Aegyptum deferre fruges, in Ciliciam Crocum Cilicia croci fœtura abũdat apud Corycum Ciliciæ vrbem & in Tmolo monte, vnde Virgilius in Battatis:

Cicilio croc⁹ editus aruo: & in Georgicis:
Nonne vides, croceos vt Tmolus odores
Mittit.

Reſpondet adagio noſtrati: In Noruegiam aſſeres comportat, quod ea regio admodũ nemoroſa lignis abundantiſſima ſit.

Morſimi verſus quis deſcripſerit.

Ἢ μορσίμου τίς ἂν ἔπη ἐγγράψαιτο; id eſt,
Quis verba Morſimi velit deſcribere?

Adagium quo vtemur cum quid putidius ineptiusque eſſe indicabimus, quam vt edi ſci aut etiam prælo excudi mereatur. Suidas adnotat dici: ἐπὶ τῶν ἀποβλήτων καὶ διαβεβλημένων, hoc eſt, de contemptis & ranci dis infamibusque Morſimus Athenienſis poeta fuit Tragicus, admodũ frigidus, cuius tragœdiã canere in deuotionis cuiuſdam loco ponit Ariſtophanes, vt idem illi ſit explodi, quod Morſimi verſus ediſcere.

Piſandri galea & ſupercilium.

Πεισάνδρου λόφοι καὶ ὀφρύς. i. Piſandri apices galeæ & ſupercilia. Quadrat in Thraſones de ſuperciliis & galea tenus formidabiles ſunt, & conflictus neſcio quos & duella crepant, vt Plautinus ille Pyrgopolinices facit, cum ferme tales poſt principia ſtẽt, Terentiani illius militis more, timidi atque imbelles. Piſandri timiditas etiam prouerbio locum dedit: is procero corpore fuiſſe ſcribitur, ſed ſupra modum meticuloſus, vnde & Aſinus Cnidius cognomento fuit dictus: vtebatur autem galea tribus conis & apicibus inſigni, ſpecioſisq; armis, vt vel ea parte fortitudinis nomen aucuparetur: ſic Miles glorioſus apud Plautum clypeum ſplendidiorem vult eſſe, quam ſolis radii ſunt, vt oculorum aciem hoſtibus perſtringat. Extat adagium apud Ariſtophan.

Duro flagello mens docetur rectius.

Σκληρᾶ δὲ μάστιξ παιδαγωγεῖ καρδίαν. id eſt,
Durum flagellum eſt pædagogus ingeni.

Sententia monoſtichos prouerbialis apud Grego. Nazianzenum: ſolet ita vſuuenire in rebus humanis, vt periculoſum magnitudine cautiores plerunque reddamur. Eſt & vulgo noſtrati nihil in ore frequentius iſto adagio: Graues caſus, docẽt rectiſſime.

Bibliotheca animata.

PROVERBIALI tropo dictum eſt illud ab Eunapio Sardiano: βιβλιοθήκη ἔμψυχος καὶ περιπατοῦν μουσεῖον, id eſt, Animata bibliotheca & viuum Muſæum. Dici conueniet de homine valde erudito, & qui velut ex profeſſo de omnibus reſpondere, & inexplicabiles auctorum nodos diſſoluere poſſit, tamquam ex ſecretiore Muſarum adyto cuncta depromens. Loquitur autem de Longino Caſſio Porphyrii præceptore: Λογγῖνος δὲ βιβλιοθήκη τις ἦν ἔμψυχος καὶ περιπατοῦν μουσεῖον.

μουσεῖον. id eſt, Erat Longinus bibliotheca quædam ſpirans & viuum Muſæum. Sic enim malo reddere, quam vt Græce ſonat, obambulans Muſæum. Simili loquendi genere Iſidorum, ἔμψυχον κίονα ἀσκητικῆς dixit Nicephorus Calliſtus hoc eſt inſtituti monaſtici animatum columen, & Nazianzenus martyres nominat ἔμπνους στήλας, quaſi ſpirantes columnas propter viuidæ fidei ſingularem conſtantiam. Porro Μουσεῖον, id eſt, Muſæum menſa fuit Aegyptia ad quam cunctis, quos tota paſſim Aegypto celebres eruditio faciebat, aditus patebat, ita enim ſcribit Philoſtratus de Mileſio Dionyſio loquens, quem ab Hadriano Imperat. adſcriptum fuiſſe equitum ordinibus & iis qui in Muſæo alebantur dicit, ſubiungit: τὸ δὲ μουσεῖον ἐστι τράπεζα αἰγυπτία ξυγκαλοῦσα τοὺς ἐν πάσῃ τῇ γῇ ἐλλογίμους. Idem de Polemone ſcribit quod illum Hadrianus κατέλεξε πρῶτος μουσεῖον κύκλῳ εἰς τὴν αἰγυπτίαν σίτησιν hoc eſt, Adlegit circulo Muſæi vt Aegyptiaco more illic aleretur: ex quo colligo Muſæum apud Aegyptios fuiſſe, quod ferme apud Athenienſes πρυτανεῖον Prytanæum, in quo viris bonis & de repub. præclare meritis victus quotidianus publico ſumptu præbebatur, vt ex Cicerone diſcas, qui honos erat vel maximus, vnde Plutarchus vix alio nomine Luculli magnificentiā laudat magis, quam quod doctis viris ædes ipſius Prytanæum quoddam fuerint, ſic enim inquit: καὶ ὅλως ἑστία καὶ πρυτανεῖον ἑλληνικὸν ὁ οἶκος ἦν αὐτοῦ τοῖς ἀφικνουμένοις. Vtitur & Syneſius in epiſtola ad Orum, οἱ δὲ ἀληθῶς ὄντες ἀπιστοῦνται, καὶ ἐν καρὸς μοίρᾳ τιμῶνται, id eſt, Vere philoſophātibus fides derogatur, Cariſq; in loco habentur.

Gubernatori ſomnolento ne benefacito.

In Suidæ collectaneis adagium iſtud legitur, μήποτ' εὐεργέτει γείτονος κύνα, μήτε κυβερνήτην φίλυπνον, id eſt, Nunquam vicini cani, aut ſomnolento gubernatori benefacito. Admonet prouerbium inutiliter non eſſe conſumendum beneficium, vnde vel ad te nihil rediturum ſit fructus, vel præſens detrimentum expectandum. Vicini canis bene paſtus redit ad priorem dominum, Gubernator ſomno deditus maximo periculo & fortunas negotiatoris omnes & vitā ipſam exponit.

Cedrus cecidit.

Ὀλολυξάτω πίτυς ὅτι πέπτωκε κέδρος. id eſt, Ploret picea, quòd cedrus cecidit. Potentiorum ruina documentum eſt minoribus modeſtiæ, admonentur enim contrahere vela, quibus res ſunt minus validę, quando fortunis exuuntur & de ſtatu ſuo deiiciūtur magnates. Cedrus arbor eſt longe reliquarum omnium proceriſſima, vnde prouerbialis illa locutio apud Nazianzenum in Steliteuticis: τὴν ὑπὲρ τὰς κέδρους ἔπαρσιν καὶ τὴν εἰς τὸ μηκέτι εἶναι καθαίρεσιν, id eſt. Faſtigium ſuper cedros & deiectionem in nihilum. Idem in Monodia Baſ. καὶ ὀρῶν ἢ κέδρων ὑπεραιτάνεσθαι. id eſt, Increſcere ſuper montes & cedros.

Præ Nili cataractis.

Ὑπὲρ τοὺς νειλώους καταῤῥάκτας. i. Pre Niliacis catarractis, de vehemente eloquentia. Suidas de Chriſoſtomo: τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ καταῤῥέουσαν ὑπὲρ τοὺς νειλώους καταῤῥάκτας. id eſt, Dum lingua eius vehementius præcipitat quam Niliaci catarractæ. Ita Zezes νειλώους ῥύακας. id eſt, Niloa fluenta, vocat orationē fluidā & vberē, à natura amnis Nili agros omneis fœcundos reddentis paſtinantiſq; Ariſto. in Rhodiaco refert ad ingentem & inauditum fragorem ac ſtrepitum; οἰόμεθα ὅτε τοὺς ὑπὲρ αἰγύπτου καταῤῥάκτας, οὔτε τὴν τῆς ἔξω θαλάττης ῥαχίαν, οὔτε σκηπτοὺς πυρφόρους, οὐδ' ὅτι πλεῖστον ἠχήσαντ' ἀνθρώπους, τῷ τότε ἀνακεκραγότι καὶ κτύπῳ παραβαλεῖν. i. arbitramur neq; Catarractas ſupra Aegyptum, neque oceani ſaleboſum littus, neque ignita quæ nubibus erumpunt fulmina, neque etiam quidquid maxime inter homines inſtrepit, huic malo & fragori comparari poſſe. Catarractes locus dicitur in Nilo, vbi per arduas & exceſas pluribus locis rupes Nilus inſurgit & vires ſuas concitat, ac occurrētibus ſaxis fractus perq; anguſtias eluctatus cadit cum ingenti circumiacentium regionum ſtrepitu, vt lib. 4. natural. queſt. ſcribit Seneca, eiuſque loci accolę gentes propter magnitudinem ſonitus, ſenſu audiendi carent, vt inquit Cicero in Somnio Scipionis. De eo ita Pli. li. 5. Nouiſſimo catarractę inter occurſantes ſcopulos non fluere immenſo fragore creditur, ſed ruere. Eſt autem catarractes limitaneus terminus Aegyptum ab

Aethiopia ſeparans, vt apud Heliodorum Emeſenum declarat Hydaſpes Rex.

Equus ſeſſorem rapit.

Ἵππος τὸν ἐπιβάτην, id eſt, Equus ſeſſorem ſubaudi ἀφαρπάζει. id eſt, abripit, Prouerbiali figura dicitur, cum orationis impetu abducimur & in aliam diuertimus materiam. Gregorius presbyter: προϊὼν ὁ λόγος συναρπάσας τὸν λέγοντα καθάπερ ἵππος τὸν ἐπιβάτην εἰς τοὺς ἐπαίνους κατέστησε βασιλείου τοῦ μακαρίου. id eſt, Orationis curſus dicentem, veluti ſeſſorem equus, in laudes B. Baſilii abduxit. Horatius etiam orationem equo aſſimilat: & Græci ἔποχον velut equeſtrem vocant orationē numeris adſtrictam, quod quaſi equo inuecta ſublime ſpiret.

Abaridis ſagitta.

Ἀβάριδος ὀιστὸς, id eſt, Abaridis ſagitta, de velocibus dicitur, vt & Pegaſus. Naziãzenus in funebri Oratione Baſilii: τὸν γὰρ ἀβάριδος ὀϊστὸν τί ἂν λέγοιμι τοῦ ὑπερβορέου, ἢ τὸν ἀργεῖον πήγασον, οἷς οὐ τοσοῦτον ἦν τὸ δι' ἀέρος φέρεσθαι, ὅσον ἡμῖν τὸ πρὸς θεὸν αἴρεσθαι, id eſt, Quid Abaridis Hyperborei iaculum recenſeam, aut Argiuum Pegaſum, quibus non tam ſtudio fuit per aerem volare, quàm nobis ad deum mentes attolere. Abaris Scytha fuit Seuthæ filius, qui oracula Scythica cõpoſuit, & è Scythia in Græciam Athenas legatus venit memoraturq́ue inquit Suidas, eius fabuloſam iaculum è Græcia ad Hyperboreos vſque Scythas deuolantis. Licebit in vſum hoc modo vocari, ſi dicamus non Abaridis ſagittam celerius deuolaſſe, quam alicuius literæ ad nos commearint. Elegãtiſſime Nazianzenus in epiſtola ad Baſilium: ὑψίπτερέ του καὶ μετάρσιε, καὶ τῷ ἀβάριδος ὀϊστῷ συμφερόμενε. id eſt, Alate tu & ſublimipeta, & qui vna cum Abaridis iaculo per ardua raptaris: iſtud dici cõueniet feſtiuiter in aſtrologum, aut in peregrinantem, maxime ſi pernicibus veredis celeriter auectus fuerit.

Circa montis radices verſari.

Περὶ τὰς ὄρους προπόδας στρέφεσθαι. id eſt, Circa montis radices hærere dicitur prouerbiali figura qui ad præcipua artis alicuius capita & myſteria non adſpirat, ſed in triuialibus & vulgaribus inhęret. Nazianzenus in Monodia Baſilii: ἔτι περὶ τὰς προπόδας τοῦ ὄρους στρεφόμεθα τῆς ἄκρας ἀπολειπόμενοι, ἔτι πορθμὸν διαπερῶμεν, ἀφέντες τὸ μέγα καὶ βαθὺ πέλαγος. id eſt, Adhuc verſamur ad montis radices, à cacumine abſtinentes, adhuc fretum tranſmittimus, relicto profundo & ingenti pelago. Idem in carminibus metaphorice dixit, ὑπὸ προπόδεσσι γάμοιο, Sub connubii radicibus, pro, initiis. Dicuntur autem πρόποδες montis imæ radices, vnde in accliue aſſurgere incipit.

Arma Achillea.

Ὅπλα ἀχίλλεια. id eſt, arma Achillea prouerbialiter pro certiſſimo pręſidio, & haud dubia ope ſeu potius pro inuicto eloquentiæ robore accipit Philoſt. in Sophiſta Polemone: χειροτονηθεὶς μὲν πρεσβεύειν ὑπὲρ τῆς σμυρναίων, ὡς ὅπλα δὲ ἀχίλλεια τὴν ἐκείνου πειθὼ αἰτήσας. id eſt, Delectus vt pro Smyrnæis legationem ſuſciperet, vim perſuadē di quę in Scopeliano erat, quaſi armaturã quandam Achillis poſtulauit. Eius vſus eſt cum alienam viri docti eloquẽtiam optamus, aut patrociniũ principis quod ab iniuria maleuolorum nos tueatur: quemadmodum Patroclus Achillis armaturam flagitat apud Homerũ Iliad. π. vt Troianos falſa armorum imagine deceptos bello abſterreret. Porrò ſententiam ſuperiorē aliquantulum obſcuram idem Philoſt. dilucidiorem reddit in Scopeliano his verbis: ἐχειροτονεῖτο γὰρ ὁ πολέμων ὑπὸ τῶν πρεσβειῶν πρότερον, δεξάμενος δὲ ὑπὲρ τοῦ ἀγαθῆς τύχης, ἰδεῖν τὸ γενέσθαι οἱ τὴν τοῦ σκοπελιανοῦ πειθὼ, καὶ περιβαλὼν αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, δὸς δὲ καὶ ὤμοιιν τὰ σὰ τεύχεα θωρηχθῆναι, αἴ κ' ἔμπως εἴκωσι. id eſt, Habito delectu decreta fuit Polemoni legatio. ei⁹ muneris tyroni, itaque ille quod bene verteret precatus, popoſcit ſibi adeſſe Scopeliani perſuadẽdi vim, illumq́; in corona circumſtantium hominum amplexus, hoc verſu compellauit:

Indulgeto meis humeris aptarier arma
Nunc tua, ſi mereor.

His enim verbis deprecatur Achillem Patroclus, vt armaturã ipſius impetraret. Euſtathius eo in loco annotat iſtum verſum vſurpari poſſe cũ quis cõſenſum alicunde & adminiculũ quęrit tum verbis, tũ factis.

Vomentum in numero.

VOMENTVM in numero eſſe dicũtur pro-

uer-

uerbiali ſpecie quotquot nõ modo extemporaneam dicendi leuitatem ſequuntur, quæ cruda pleraque & indigeſta effutit, in primoribus ſolum faucibus, non in pectore nata: verum etiam qui chartis illinunt, quidquid muſteꝰ ingenii male feriati feruor ebullierit cum ſcripta fingi oporteat vt ſuo more, & lima addita expoliri. Ariſtides Smyrneus, cum Mar. Antoninus fama viri commotus ipſum audire differentem geſtiret, dixiſſe legitur: τήμερον προβαλῶ καὶ αὔριον ἀκροῶ, οὐ γάρ ἐσμεν τῶν ἐμούντων, ἀλλὰ τῶν ἀκριβούντων. i. Hodie propõnito, & cras audito neq; enim è vomentium numero ſumus, ſed exacta cura elaborantium: qđ à Philoſt. in Sophiſtis traditum eſt, & à Zenone repetitur Idem Phil. in Fauorino iudicii ſui cenſuram interponens de oratione quadam falſo illi attributa, ſic inquit: Ἀλλ' εἶναι αὐτὰ μειρακίου φροντίσματα μεθύοντος, μᾶλλον δὲ ἐμοῦντος ἡγούμεθα id eſt, Quin exiſtimamus eos eſſe luſus adoleſcẽtis cuiuſpiã temulenti, ſeu potius vomentis Ita Cicero probri loco recenſet. Marc. Antonium orationem ab ipſo ſcriptam de ebrietate euomuiſſe. Syneſius in Dione, vbi ait iſtos qui ſibi indulgent in ſtylo, cæca & ſubuentanea parere, ſubiicit: οὐ γὰρ ἐκ θάλπει τὸν ἄσω λόγον, ὅτῳ καθ' ἡμέραν ἐμεῖν ἀνάγκη. id eſt, nec enim incubando fouet intus orationẽ, cui quotidie vomere neceſſum eſt: fit namque euanidus ſtylus & ἐξίτηλος, qui non cõgrua temporis mora dictionem elimat, immo, quod in fœtu immaturo ſolet accidere, abortit, eoq; fieri aſſolet vt abortus eiuſmodi in habitum abiens nihil pariat vitale & integrum ac diuturnum. Huc ſpectat Lyſiæ oratoris dictum: οὐ βούλομαι ἐγὼ συντάττειν ἐσπευσμένα, id eſt, Nolo ego conſcribere quæ feſtinatio pręcipitauit.

Fures ipſi accuſant.

Οἱ φῶρες προσεγκαλοῦσι, id eſt, Fures ipſi inſimulant, aut accuſationem intentant. Ariſtides aduerſus eos qui taciturnitatem ferinam in ipſo criminabantur: Πρότερον μὲν οὖν ἐγὼ οὐκ ᾔδειν πρὸς τί ποτ' ἦν τὸ λεγόμενον, τὸ προσεγκαλεῖν τοὺς φῶρας, νῦν δέ μοι δοκῶ γιγνώσκειν, ὅταν γὰρ οἷς ἀπαντᾶν ἐπὶ τὰς μελέτας ἦν καὶ τὰς ἀκροάσεις προσῆκεν, τοῦτο παρέντες, ὡς οὐδεὶς ἐθέλει μελετᾶν αἰτιῶνται. πῶς οὖν τὰ σφέτερα ἀνταιτιῶνται λογίζονται, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἡλίου καταρρέοντος φλέγοντος μύσαντες λέγουσι τὸ φαινόμενον οὐκ ὄν. id eſt, Ante hac ignorauεram quid ſibi vellet vulgo quod dici ſolet, Fures ipſos accuſare: nunc vero intelligere id mihi videor, nam cum illi quos æquum foret ad ſtudiorum exercitamenta & audiendas declamationes conuenire, ea poſtpoſita cura, cauſantur neminem eſſe qui declamet, quomodo non animaduertunt propriam vęcordiam in alieno vitio? quẽadmodum ſi quis radiante ſolis iubare occludat oculos, negetq́ue lucem exiſtere. Cõuenict dici in iſtos, qui ſuam ipſorum culpam, friuolo prætextu excuſant, & cum ipſi iuſtæ reprehenſioni ſubiaceant, in alios crimen deuoluunt: poteſt & aliter in vſum vocari hoc modo. Inſimulas me neglecti officii & proteruię, qui tuos penates non inuiſerim illac iter faciens, cum tu ipſe accuſandus eo nomine venias, qui prior hac parte impegeris, nimirum iuxta prouerbium: Fur ipſe accuſat. Non raro vſuueni re ſolet, vt qui manifeſto criminis tenetur, priores accuſandi partes ſuſcipiat, vt ſuſpicionem offenſæ eximat, integritatemq́ue mentiatur.

Herculis ædem mulier non intrat.

Γυνὴ εἰς Ἡρακλέους οὐ φοιτᾷ. id eſt, Mulier Herculis ædem non ingreditur. Quadrat prouerbium in eos, qui rei alicui indigne manus iniiciunt & attrectant, velut ſi prophanus cerdo ad altiſſima ſacræ philoſophiæ myſteria, illota mente irrumpat: quadrabit & in indignos & adminiſtrandis reip. muniis neutiquam aptos. Natum opinamur à veterum religione, quæ feminas Herculis indigetis fano excludebat: velut Dei illius opprobria, obſeruitium Omphale Lydorum reginæ præſtitum: quemadmodum viris nõ dabatur acceſſus in Bonæ deæ templum. Citatur à Suida.

Rete inflas.

Δίκτυον φυσᾷς, id eſt, Rete inflas, prouerbium eſt in incaſſum laborantes, qui temere rem impoſſibilem aggrediuntur. Quid enim ſtultius, qui vanior labor, quam rete foraminoſum vento conari diſtendere? Exſtat & iſtud in Suidæ dictionario.

Hydrargyro furacior.

Ὑδραργύρου κλεπτότερος, id eſt, Hydrargyro furacior, ſeu argento viuo, eſt enim hydrargyros,

gyros, quod argẽtum viuum nominamus, Chymiſtæ Mercurium, quod & ille furtorum magiſter & epitheto etiã φωρὸς, id eſt, furis apud Græcos notus fuerit. Parœmiæ origo eo refertur, quod viuum argentum cuncta quæ fuſilia ſunt recipiat & in ſe rapiat: vel quia vt fures potiſſimum inſidiãtur auro, ita & argentum viuum cetera ferme metalla vt ignobiliora, ipſi innatantia, reiicit, at aurum velut mero quodam domino ſibi vſurpat ac poſſidet, ſordes tantũ illius expuens. Adagio vſus eſt eleganter Io. Zezes præſulum ſui temporis ſordidam auaritiam notans:

Ὑδραργύρου γάρ εἰσι κλεπτότεροι τοῦ κλέπτου. i.
Furaciores fure ſunt hydrargyro.

Summis auribus inſidet.

Qvod perfunctorie auſcultamus quodq́; difficulter credimus & cum aurium faſtidio ἄκροις ὠσὶν ἐφιζάνειν, id eſt, Summis auribus inſidere ſpecie prouerbiali dixit Philo Iudæus lib. De vita theoretica: ὅτις οὐκ ἄκροις ὠσὶν ἐφιζάνει, ἀλλ᾽ διὰ ἀκοῆς ἐπὶ ψυχὴν ἔρχεται καὶ βεβαίως ἐπιμένει. id eſt, Quæ non primoribus auribus inſidet, ſed per aures in animum penetrat & firmiter immoratur. Conſimili modo dixit Seneca: Summo animo inhærere, pro ἐπιπολαίως & leuiter.

Ne ad Adonia quidem.

Cvm doctrinam alicuius ita eleuamus, vt ne in triuialibus quidem & rebus communibus, talem doctorem depoſcere nobis dignaturi ſimus, vti licebit Cratini lepidiſſimi poetæ verſu è comœdia, quæ inſcribitur Bubulci:

Ὃν οὐκ ὂν ἠξίουν ἐγώ.
Ἐμοὶ διδάσκειν, οὐδ᾽ ἂν εἰς Ἀδώνια. id eſt,
Quem ne diguer quidem
Doctorem habere vel ſacris Adoniis.

Adoniis autem ſacris, quorum meminit Macrobius & Lucianus, nihil ſtultius excogitari poteſt, quæ præter femineos plãctus vix aliud religionis cultusve diuini veſtigium habuerunt, at lacrymę & lamenta, quibus omnia ſtulte permiſceant, femineo generi paratiſſimæ ſunt opes. Extat apud Athenæum. De Adonidis horto meminit eleganter Nazianzenus formam muliebrem illi comparans:

Κῆπος ἀδώνιδος ἦδε τέα χάρις ὠλεσίκαρπος. id eſt,
Gratia feminea eſt effœtus Adonidis hortus.

Neque defraudat neque marginem excedit.

Ὡς μὴ τι κρούσῃ, μηδ᾽ ὑπὲρ χεῖλος βάλῃ. i.
Vt nec defraudet, neue excedat marginẽ.

Senarius verſus quem parœmiæ nomine adducit Heſychius, & habere moderationis temperamentiq́; ſignificationem annotat. Sumptum à venditoribus æquitatem & modum in menſuris obſeruantibus, ita vt neque concutiant metreten vt excidat quod menſum eſt, neq; tantum effundãt, quod ſuperfluas & margines excedat. Græci vocant κρουσιμετρεῖν in menſura defraudare aliquẽ quod improbi inſtitores faciunt, vnde & κρουσίδημοι dicuntur metaphorice vulgi impoſtores, apud Ariſtophanem. At χεῖλος proprie labrum denotat & per tranſlationem ſupremam oram atque marginẽ cuiuſcunque rei. Heſiodus de Pandoræ dolio, ἔνδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χείλεσι, id eſt, Cũtinuit ſe intra dolii labra, & ὑπερχειλὲς vocant quod eo vſque plenũ eſt vt ſuperfluat; vt ἐπιχειλὲς quod infra margines nõ vſquequaque menſuram implet.

Hirundo æſtatem loquitur.

Ἡ χελιδὼν τὸ θέρος λαλεῖ, i. Hirundo æſtatẽ loquitur, Ariſtophanis interpres in Equites fabulam, eo loco, οὐχ ὁρᾶτ᾽, ὤρα, νέα χελιδών. id eſt, Nonne videtis? noua hirundo: admonet prouerbium eſſe mutilum, ſed integrum tale eſſe: Νέα χελιδὼν ἐστὶν ἔαρος ἀρχή, hoc eſt, Noua hirundo veris eſt initium. Sunt qui, interpretis verba ita accipiunt, vt parœmiam perinde valere ſcripſerint, quaſi dicas, initium veris: hanc parœmiã imitatus eſt Philemũ Comicus:

Ἡ μὲν χελιδὼν τὸ θέρος ὦ γύναι λαλεῖ. i.
Aeſtatis o mulier hirundo eſt nuncia.

Quadrat prouerbium in artificioſa coniectura, cum indicio non vano indubitatum de futuris euentum ominamur: verbi gratia, ſi viſa fuerint in freti anguſtiis cataſcopia prædatoria quę mari inſidiari incipiãt belli futuri ea ſunt pręludia, nempe ἡ χελιδὼν τὸ θέρος λαλεῖ: aut ſi dicamus ſororiantes puellę mammas, nobilem ętatem loqui, nimirum hirũdo illa veris eſt primordium. Alioqui νέαν χελιδόνα, i. nouam hirundinem nõ inconcinne puto vocari poſſe eũ, qui noui quidpiam licet vetus, opinione tamen hominum, adferat: quemadmodum

modum hodie multi nona inuenta iactitaur, quæ vel plane vetera ſint, vel è veteribus pendeant ſaltem: veluti hirundo naturæ lege aut obſeruatione hominum ſemper ver prænunciat à primordio mūdi ſemper nouum, cum anni nonantis initio.

Quid cothurnus cum claua.

Τί κόθορνος καὶ ῥόπαλον ξυνηλθέτην. id eſt, Quid conueniunt cothurnus & claua. Verba ſunt Herculis ad Bacchū apud Ariſtophanem in Ranis, crocoto muliebri indumento & cothurno mollium & delicatorum geſtamine indutum, quibus ſuperiniectum erat leonium tergus cum claua. De rebus incongruis & indecoris: veluti ſi ſacrificus militarem abollam geſtet & diſſectis thorace & caligis incedat, pileoq; pennis farto.

Adulter ad adulterum trahit.

Citatvr in Suidæ commentariis adagiū ſed pſunctorie, ἕλκει μοιχὸς εἰς μοιχόν, id eſt, Trahit adulter ad adulterum, Dictum arbitror in contagionem morum, nam flagitioſi alios ſuis flagitiis ſocios quærunt, vel potius in ſimilitudinem ingeniorū, æquales enim equalem delectar maxime.

Senis ira.

Γέροντος ὀργή. i. ſenis ira dicitur de ira langui da & facile quæ ſopitur, quod in ſenecta omnes affectus remiſſiores ſint & celeriter cadant. Soph. in commentariis. Euripides,

Ὀργὴ γέροντος ὥστε μαλθακὴ κοπίς
Ἐν χειρὶ θάκει, ἐν τάχει δ' ἀμβλύνεται. i.
Senilis ira, mollis inſtar gutturlæ.
Pungit quidem, at retuſa hebeſcit illico.

Nazian. de ſene Euſeb. qui olim rigidior fuerat, nūc modeſtior miteſceret, ὥσπερ σίδηρος, inquit, πυρὶ τῷ χρόνῳ μαλάσσεται. i. vt igne ferrum, ita hic ſenio molleſcit. Diuerſum ſentit Ariſtophanes in veſpis.

Τὸ γέρος ἤν τις ὀργίσῃ
Τὸ τῶν γερόντων, ἐσθ' ὅμοιον σφηκιᾷ. id eſt,
Qui ſenum genus
Prouitat, ille in ſe crabrones concitat.

Ne ſol quidem ſciet.

Cvm tutam ſilentio fidem obſtringimus, ac nemini conſilium noſtrum detecturos, aut factum declaraturos innuimus, prouerbio locus erit. Heliodorus Emeſenus lib. 7 Aethiopicæ hiſtoricæ. ἀλλ' τοῦτο γινώσκεται, ὡς οὐδ' ὁ ἥλιος τοῦτό γε τὸ τοῦ λόγου, γνώσεται, id eſt, Quin de ea re animo ſis ſecuto, nam ne ſol quidem, quod dicitur, ſciet. Sol mundi oculus à philoſophis appellatur, quod omnia luſtret, vnde Homerus.

Ἠέλιος θ' ὃς πάντ' ἐφορᾷ καὶ πάντ' ἐπακούει. i.
Sol oculus rerum cuncta audit & omnia cernit.

Vnde Plinius lib. 2. natur. hiſt. Omnia intuens, omnia exaudiens, vt principi litterarum Homero placuiſſe in vno video. Huc pertinet Polemonis ſophiſtæ dictum qui arthriticos cruciatus non ferens, cum ſe viuum in ſepulcro condi iuſſiſſet, ad familiares operam illi manātes dixit, ἔπαγε ἔπαγε, μὴ γάρ ἴδοι με σιωπῶντα ἥλιος. i. Obſtrue obſtrue, ne me tacentē ſol aſpiciat. Diuerſius dixit Antiochus philoſophus de victoria Luculli aduerſus Tigranem, οὐκ ἔφη τοιαύτην ἄλλην ἑωρακέναι τὸν ἥλιον. id eſt, Dicebat ſolē non vidiſſe aliam maiorem, victoriam ſcilicet.

Qui ſitiunt, ſilentio bibunt.

Οἱ διψῶντες σιωπῇ πίνουσιν, id eſt, ſiticuloſi ſilentio bibunt, Qui aſpirant ad adſequendos honores, nemine qui ambitus ſit particeps conſcio id affectant. qui amicam ambiunt re non communicata eum riuali, cū parentibus & neceſſariis tranſigunt. Ariſtides eo vtitur in declamatione in puteum Aeſculapii. ἀλλ' οὐ μόνον χρὴ τὸ διψῶντας φασὶ πίνειν σιωπῇ, ἀλλ' ἐπικοσμῆσαί τι γὰρ λόγῳ καὶ προσειπεῖν τὸν σωτῆρα θεόν. i. Haud decet iuxta ſitibundos, quod aiunt, ſilentio bibere, ſed exornare oratione & ſalutare ſalutis auctorem Deum. Licebit diuerſo ſenſu vſurpare, quando ſignificabimus non eſſe ſupprimendas & oblite andas inſignis viri laudes, vel ſimile quid, ſed claris verbis in lucem id omne efferendum, Idem in epicedio Eteonei pueri ἀλλ' ὥσπερ οἱ διψῶντες σιωπῇ πίνουσιν, οὕτως ἐκείνῳ ἤρκει διεξελθεῖν τὰ λεγόμενα. id eſt, Quemadmodum ſilentio bibunt ſiticuloſi, ita illi ſatis erat dicta excipere.

Bubulum obtueri.

Βλέπειν ἐμβλέπειν. i. Bubulū obtueri, pro defixis & intentis oculis obſeruare. Syneſius lib. de caluitio. ὥσπερ βόειον ἐπιβλέπειν αὐτῷ. i. vt bu bulo

bulo obtutu aſpectet. Natū fortaſſis inde q̄d grandes oculos bos habeat, vnde βοώπιδος, hoc eſt, Bouoculæ Iunonis epithethō apud poetam: cum exiles ocelli conniuere magis videantur.

Cicadæ humi canunt.

Τέττιγες χαμόθεν ᾄδουσιν, id eſt, Cicadæ humi canunt. Prouerbio ſignificatur ingens vaſtitas. Ariſtoteles lib. rhethoricę ſecundo ænigmatodes eſſe oſtendit: οἷον ὅ τις λέγοι οὗπερ Στησίχορος ἐν Λοκροῖς εἶπεν, ὅτι οὐ δεῖ ὑβριστὰς εἶναι ὅπως μὴ οἱ τέττιγες χαμόθεν ᾄδωσιν. id eſt, vt ſi quiſpiam dicat id quod in Locris extulit Stheſichorus, non oportere conuiciari, ne cicadæ humi concinant: quo innuit temperandam eſſe à dicacitate linguā eo quod vitia ſępe cōcitent bellorum cauſſas, vnde fit regiones deuaſtentur penitus excidioque non arborum modo ſed vrbiū quoq;, Marti litetur. Meminit Euſtathius Iliados tertio: μεμνῆσθαι χρὴ καὶ συμβολικοῦ λόγου ἐν ᾧ ἀπειλήσατό τις ποιῆσαι τοὺς τέττιγας τοῖς ἐχθροῖς χαμόθεν ᾄδειν, ἀντὶ τοῦ δενδροτομῆσαι αὐτοῖς τὴν χώραν, ἵνα ἐξ ἀνάγκης οἱ τέττιγες ἀπὸ γῆς ᾄδωσι id eſt, Meminiſſe operæpretiū eſt & ſymbolici dicti, quo minatus fuit quiſpiam hoſtibus ſe effecturum vt cicadæ humi canerent nimirum exciſurum ſe arbores omnes regionis, vt neceſſario cicadæ humi canerent. Natum inde quod arbuſtis maxime gaudeāt cicadæ, vnde in Bucolicis Virgilius;

Sole ſub ardenti reſonant arbuſta cicadis.

& Pli. li. 11. dicit cicadas non naſci in raritate arborum.

Coloſſi fragmenta.

Κολοσσοῦ ἀποκρέμματα. id eſt, Coloſſi fruſta, prouerbiali ſpecie dici poſſunt commentaria viri docti ſpecimen magnæ & incredibilis eruditionis præbentia: aut verſus aliquot & ſententiæ excerptæ ſingularis ingenii teſtimonia: aut etiam diſcipuli litterati qui è ſchola inſignis præceptoris velut ex equo Troiano prodierint omnes, ceu aſſulæ quæpiam & fruſtulamenta eximij cuiuſdam coloſſi. Herodes Atticus cum audiſſet Hadrianum Tyrium adhuc adoleſcētem declamantem, honorifico teſtimonio dixit, κολοσσοῦ ταῦτα μεγάλα ἀποκρέμματα ἄν, Ingentia hæc fuerint Coloſſi fruſta; magnę ſpei illum fore auguratus apud Philoſtratum legitur, Coloſſi moles ſunt ſtatuarū, turribus pares, vt inquit Plinius ſic dicti vel ab auctore, vt Sex. Pompeius vult, vel ἀπὸ τοῦ κολούειν τὰ ὄσσε, quod altitudine nimia officiant inſpectātium luminibus: vel à vaſta inanitate ſpecus cuiuſdam interanei quaſi κόλασμα, hinc Coloſſica dicuntur quæ magnæ molis ſunt onera. Strabo lib. primo: καθάπερ ἐν τοῖς κολοσσικοῖς ἔργοις οὐ τὸ καθ' ἕκαστον ἀκριβὲς ζητοῦμεν, ἀλλὰ τοῖς καθόλου προσέχομεν μᾶλλον εἰ καλῶς ἔχει τὸ ὅλον, οὕτως κἀν τούτοις δεῖ ποιεῖσθαι τὴν κρίσιν, κολοσσουργία γάρ τις καὶ αὕτη τὰ μεγάλα φράζουσα πῶς ἔχει, id eſt, quemadmodum in Coloſſicis molibus ſingularum partium exactam ſtructuram non exploramus, ſed vniuerſo operi an recte fabricatum ſit attendimus potius, & idem in iſtis iudicium eſt, ſiquidem & hæc Coloſſæa quædam fabrica eſt, rerum magnitudinē quomodo ſe habeant declarans. Ita Vitruuius lib. 10. Coloſſicotera cōmparatiui modo dixit quæ immania ſunt, Sin autem, inquit, coloſſicotera amplitudinibus & oneribus onera in operibus fuerint, non erit ſucculæ committēdum. Procopius de ſtatua grandi, κολοσσῷ ἐμφερής. id eſt, Coloſſo aſſimilis. Philon Iudæus De mundi fabricatione lib. ὡς γὰρ τῶν κολοσσιαίων μεγεθῶν τὰς ἐμφάσεις καὶ ἡ βραχυτάτη σφραγὶς τυπωθεῖσα δέχεται. id eſt, quēadmodum enim perexiguum ſigillum accipere poteſt expreſſam Coloſſicæ molis effigiem. Coloſſæam magnitudinem ad horrorem tranſtulit Eunapius: ὥσπερ ὁ Ῥοδίων κολοσσὸς διὰ μέγεθος καταπληκτικὸς ὢν οὐκ ἔστιν ἐράσμιος, κἀκεῖνος διὰ τὸ ἀφιλοχρήματος θαυμαστὸς ὢν, οὐκ ἔχει χάριν, id eſt, Sicut Rhodiorum Coloſſus propter inuſitatam magnitudinem amabilis non eſt, ſed formidinem potius & horrorem incutit, ita & ille, quamuis contemptus opum admirabilem eum fecerit gratioſus tamen nō fuit. Huic adagio affine eſt illud Alexandri Seleucienſis ſophiſtæ apud Philoſtratum eundem, τεμάχια σοῦ ἐσμὲν οἱ σοφισταὶ πάντες. id eſt, Fruſtula aut particulæ tuæ ſumus omnes quotquot ſophiſtæ dicimur: quod ad Herodem Atticum dixiſſe fertur, cum litteratorum omnium columen facileque principem illum vellet innuere: paullo diuerſiore ſenſu Aeſchylus dictitare ſolebat, ſuas tragœdias eſſe fruſtula de magnis Homeri cœnis; τὰς αὑτοῦ τραγῳδίας τεμάχη εἶναι τῶν μεγα-

μεγάλων ὁμήρου δείπνων, vti refert in Dipnoſophiſtis Athenæus, cum ſignificaret ſe inſtruxiſſe ex ingeniorum affluentiſſimo fonte Homero ſuas fabulas. Iſocrates apud Plutarchum in vita ipſius ad Demoſthenem integram pro diſciplina ſtipem perſoluere nequeuntem οὐ τεμαχίζομεν, inquit, τὴν πραγματείαν. id eſt, artis oratoriæ inſtitutionem in fruſtula non partimur.

Atticus miles.

Ἀττικὸς πεζομάχος, id eſt, Atticus miles, Prouerbio dicitur in fortem ac ſtrenuum virum. Heliodorus lib. 2. Aethiop. Hiſtoriæ: τὴν γυναῖκα νεκρὰν καὶ ταύτην ὑποφεύγεις ὁ γενναῖος καὶ ἀττικὸς πεζομάχος. hoc eſt, Terga dediſti mortuam feminam fugiens, tam ſtrenuus & Atticus miles. Poteſt ironice torqueri in meticuloſum & quouis lepore timidiorem, talem hominem nominando militem Atticum. Porro in pedeſtri & ſtatario prælio, laudati olim fuerunt milites quos Attica mittebat.

Quid barbiton crocoto loquitur.

Τί βάρβιτος κροκωτῷ λαλεῖ, τί δὲ λύρα κεκρυφάλῳ. , id eſt,

Quid barbiton crocoto loquitur, quidue lyra calanticæ.

De re abſurda nihilque conſoni habente. Citatur à Suida ex Ariſtophane: veluti ſi Manardus medicas rationes cerdoni alicui aut craſſo ruſtico enucleet: vel ſi colores rhetoricos rudi eius artis fabro exponat rhetor. Eſt autem barbiton ſiue barbitus instrumentum, Lyricum fidibus intētum plectro pulſatile, quod à grauioris fortaſſe ſoni modulis βαρύμιτον, quaſi grauichordũ dicas, Pollux libro quarto. nominat, quam lectionem ſaniorem iudico, quam quæ in Athenęo libro quarto, βάρωμον, legitur, & in 14. βαρμός. De quo Halicarnaſſeus lib. 7. βάρβιτα κρέκοντες ᾗ id eſt, barbita plectris radiiſue percurrētes. Theocritus βάρβιτον ἐς πολύχορδον, barbiton multichordum.

Ex Ilio meducis.

Cum ſignificamus præteritorum malorũ memoriam refricari, aut ad triſtium rerũ mentionem nos compelli: Heliodorus lib. 2. ἰλιόθεν με φέρεις καὶ σμῆνος κακῶν καὶ τὸν ἐκ τούτου βόμβον ἄπειρον ἐπισείων κινεῖς. id eſt, Ex Ilio me rapis, ac malorum examen & infinitum ex illis bombum in te cõmoues. Ita Virgilianus Aeneas: Infandum regina iubes renouare dolorem. Troianas vt opes, & lamentabile regnum, Eruerint Danai.

Nectar ſpirat.

De re impenſe ſuaui, aut quouis honore digna dicitur. Symmachus, Litterę tuæ olentes Platonicum nectar. Eubulus Comicus vinum Lesbium vetus, nectar ſtillare ait eo verſu, λέσβιον γέροντα νεκταροσταγῆ. quod non incommode transferri poterit ad orationem ſuauiloquam. Theocritus. ἁδύ τι νέκταρος ὄσδει. id eſt, Fragrat nectaris inſtar. Martialis lib. 9. Nomen nectare dulcius beato. Suidas ex incerto auctore, ἀντεῖ μάλ' ὄζουσ' ἀμβροσίας καὶ νέκταρος. id eſt, Redolēt ambroſiam & nectar: quod annotat ille competere in eos qui merentur & digni ſunt admitti. Ariſtides. ἐπὶ τούτοις σεμνύνεται ὡς οὐδὲν ἀτιμοτέροις τοῦ νέκταρος, id eſt, his gloriatur atque ſuperbit tamquã nectare non inferioribus. Hermippus apud Athen.

Ὄζει ἴον, ὄζει δὲ ῥόδον, ὄζει δ' ὑακίνθου
Ὀσμὴ θεσπεσία κατὰ πᾶν δ' ἔχει ὑψερεφὲς δῶ
Ἀμβροσία καὶ νέκταρ. id eſt,
Spirat odor mirus violasque roſasque rubentes.
Ambroſia auguſtas nectarque impleuerat ædes.

Non alienum hinc eſt quod Petronius Arbiter dicit: Mellitos verborum globulos, & omnia dicta factaque quaſi papauere & ſan ſuco ſparſa. Porro nectar volunt eſſe deorũ potum, alii cibum, inter quos Anaxandrides Comicus: τὸ νέκταρ πάνυ μάττων ἐσθίω διαπίνω τ' ἀμβροσίαν. id eſt, nectar præmanſum edo, ambroſiamq; interbibo, & Alcmã Lyricus ait deos τὸ νέκταρ ἔδμεναι. id eſt, nectar eſitare: ita Sappho Lyrica, Ἀμβροσίας κρατὴρ ἐκέκρατο. id eſt, Ambroſiæ poculum infuſum erat: at Homerus nectar deorum poculum agnoſcit & Ibycus qui ambroſiã cibum nouies dulcedine mel ſuperare ait.

In triclinio choa.

Proverbiale ęnigma exſtat apud Fabiũ Inſtit. orat. lib. 8. cap. vltimo ex Cæcilio Comico. Et in triclinio Choa, & in cubilo nola: quod detorſit ille in multibibam feminam, quæ citra pudorem in conuiuio calices

calices detergeret, eandemque importune garrulam vbi minime oporteat: ſiquidem vbique iuxta Sophoclem: γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει, hoc eſt, ſilentium addit feminis decus, ſed potiſſime cubiculo ſilentium debetur. Quadrabit igitur in biboſam anum & odioſe loquacem. Choa vocant Græci congium, ſextariorum ſex capacem, vt ex Rhemnio Faunio conſtat. Epinicus apud Athenæum: ἐντὸν χωροῦντα δύο χόας, ὃν οὐδ᾽ ἂν ἐλέφας ἐκπίοι, id eſt, Rhytium duorum congiorum capax, quod ne elephas quidem ebibat.

Alabandicum opus.

Ἀλαβανδικὸν σύγγραμμα, id eſt, Alabandicum ſcriptum vel opus, pro inepto ac barbaro dici prouerbialiter inuenio, & Philoxenus ἀλαβανδικὸν σολοικισμὸν ſolœciſmũ Alabandicum nominat turpẽ & vitioſum: vtrumque eſt apud Stephanum: Hermolaus Barbarus impolitos ac rudes carbunculos. Alabandicos dici annotat, vt Alabandicos libellos, ineptos & barbaros, nam in vniuerſum Cares omnes, inter quos ſunt Alabandæi, βαρβαρόφωνοι ab Homero nuncupantur, à barbarie & ruditate: quorum væcordia vel in eo eluxit, quod in gymnaſio loco certaminibus & exercitationi corporis dedicato ſtatuæ apud eos viſerentur habitu cauſidicorum, contra in foro iudicatio, diſcos aut ſimile quid manibus tenerent, ordine plane præpoſtero. Alabando Cariç vrbs, ab Alabando, quem indigetum deorum in numero colebant, condita, inter duos colles vtrinque in accliue ſurgentes ſedet, ita vt ſpeciem referat clitellarum inuerſarum, ita enim vertẽda ſunt Strabonis verba ex lib. 14. ὥστ᾽ ὄψιν κατέχεσθαι κανθηλίου κατεστραμμένου, quæ perperam interpres reddidit. vt ciſtæ inuerſç aſpectum exhibeant: quamquã & græcus codex nõ careat menda, pro κατισραμμένου legẽs κατεστραμμένου: vnde emerſit iocus Appollonii dicentis eam eſſe σκορπίων κανθήλιον κατεστραμμένον. hoc eſt, ſcorpionum clitellas inuerſas, Scorpionum addens propter iſtorum animalculorum abundantiam: ſuggillat poſtea illos vt mollicici ac delitiis deditos, & καπυριστάς. hoc eſt, libidine feruentes, ſic enim malo reddere, quã cũ interprete, ſuffitos

In aceruum metere.

Ϝρὸς τὸν σωρὸν ἀμᾶσθαι. id eſt, In aceruum metere, prouerbium eſſe admonet Suidas in eos qui ad magna aſpirant, aut res arduas ſuſcipiunt: vel qui edicta edictis, mandata mandatis accumulant. Sumpta à meſſoribus metaphora.

Pardus maculas non deponit.

Πάρδαλις οὐκ ἀποτίθεται τὸ κατάστικτον οὐδ᾽ αἰθίοψ τὸ μέλαν. id eſt, Pardus pellis maculas nõ ponit, nec Aethiops fuſcedinem. Extat apud Nazianzenum in Steliteuticis Vt pãthera, verſicolor maculas non amittit, nec Aetiops colorem mutat.

Sex congios capit.

Ἑξ χόας χωρεῖται, id eſt, Sex congios capit, prouerbium eſt in ſtolidos & emotç mentis homines. Ariſtoph. in Nebulis, ἓξ χόας χωρήσεται. ſubaudi, ὁ ἐγκέφαλος αὐτοῦ. id eſt, Senos capit congios, nempe cerebrum hominis. Metaphora ab vtre aut teſta, citatur in Suidæ commentariis.

Aquam plorat cum lauat, fundere.

PLAVTINVM illud ex comœdia Aulularia: Aquam hercle plorat, cum lauat, profundere, conuenit in hominẽ præparcum & illiberalem nimis atque ſordidum, qui vſque adeo ſit non attentus ad rem modo, ſed miſer, vt illuuiem & ſordes aquç, qua fuerit ablutus, vetcatur effundere, velut ſui aliquando fututas.

Supra clepſydram dicere.

Ὑπὲρ τὸ ὕδωρ ἐγχεόμενον εἰπεῖν. id eſt, ſupra aquam infuſam dicere. Prouerbium annotatur à Budæo, non explicatur tamen, ſonat autem idem quod, ſupra clepſydram loqui & quod Quintilianus dixit, Aquam perdere: videtur dictum de garrulis, qui loquentiæ multum habẽt, ſapientiç parum, quiq; verboſitate nimia tempus extrahunt, Synesius in Dione: ὕδωρ δὲ τοῦτο ἐπὶ διάτλον δρόμον οὐ μεμετρημένον οὐδὲ πρὸς κλεψύδραν ταμιευόμενον, ἀλλ᾽ ἐγὼ μὲν εἰ μήπω παύομαι, ἀλλὰ αὐτίκα πεπαύσομαι. id eſt, Aqua celeriter diſfluit, non dimenſa aut ad clepſydram expenſa: attamen ego ſi nondum finem facio, mox ſaliẽ deſultam. Philoſtratus in Pauſania ſophiſta: τοὺς τῆς κλεψύδρας μετέχοντας, id eſt, clepſydræ participes nominat qui ad clypſydram declamabant aquæ certa menſura repletam κλεψύδραν ξυμμεμετρημέ-

τετρημένην, vocat, taleſque vulgari dicterio, Διψῶντας quaſi ſitientuloſos appellatos fuiſſe ſcribit. Solebant veteres ad aquæ ſtillicidium, orandi modum metiri productiore breuioreque tempore circumſcriptum.

Mare amnium non indiget.

NAZIANZENVS in Monodia in Baſilium; ὅτι γὰρ θάλαττα δεῖται τῶν εἰσρεόντων ποταμῶν. id eſt, Non indiget mare influentibus amnibus. Vtemur eo cum oſtendere volumus quempiam ita ſuis animi dotibus inſtructum & exornatum, vt per ſe abunde ſit laudatus, nec acceſſione alieni præconii aut externo adiumento opus habeat. Philoſophię doctrina imbutus, non indiget vno aut altero Iſocratis aut Agapeti præcepto ad mores faciente: vir cordatus alienis non vſus habet conſiliis, ſuis abundans: Eo modo vtitur idem in epiſtola quadam ad Baſilium: εἴπερ ὕδατος δεῖται θάλασσα, καὶ σὺ τοῦ συμβουλεύοντος. id eſt, Si aqua indiget mare, & tu conſultore opus habebis.

Rudens omnis diſruptus eſt.

Πᾶν πεῖσμα διέῤῥηκται, id eſt, Omnis rudens diſruptus eſt, Prouerbium effertur de ſummo rerum diſcrimine, cum conclamatam eſſe ſpē ſignificamus, Heliod. lib. 7. Aethio. hiſtorię. νῦν δὴ τοῦτο τὸ τοῦ λόγου πεῖσμα διέῤῥηκται, πᾶσα ἐλπίδος ἄγκυρα παντελῶς ἀνέσπασται. id eſt. Omnis quod dici ſolet rudēs perfractus eſt, omniſque ſpei ancora prorſus ſublata eſt. Metaphora à naui q̄ amiſſis funibus in mari iactatur vndarum ludibrium.

Vincat tuus tripes.

HELIODORVS lib. 2. νικάτω ὁ παρὰ σοὶ τρίπους ἐγὼ δὲ ψευδόμαντις ἀποφαινέσθω. id eſt, Tuus tripus vincat, egoq́ue mendax vates inueniar, Conueniet vbi alicui proterue pertinaci veritatem dicti concedimus, velut herbam illi porrigentes victoriamq́ue permittentes. Sumptum à tripode oraculari cui inſiſtens vates, hauſto numine ventura canebat.

Tanquam Gorgone conſpecta.

DE repente attonito metuq́ue perculſo dicitur. Heliodorus lib. 4. ἡ δὲ ὥσπερ τὴν γοργοῦς θεασαμένη κεφαλὴν ἤ τι τῶν ἀτοπωτέρων, ἐξέστη καὶ μέγα ἀνέκραγεν. id eſt, Illa non aliter ac conſpecto Gorgonis capite aut alio quopiam monſtro, altum vociferata eſt. Gorgones Phorcynis Ponti terræq́ue filii natæ fuerunt, vt fabulantur Heſiodus in Theogonia, Hyginus, & Baſſus in Aratæo commētario, oculo vno exemptili prædite tres, alatæ, Anguibus loco crinium implexæ, aprugnis dentibus, manus habentes æneas & alas quibus volarent, vt annotatum eſt à doctiſſimo ſcoliaſte Aeſchyli, quarum nomina fuerunt, Stheno à robore, Meduſa à regni cura. Euryale ab imperio maris appellatæ: quarum meminit in Agamemnone Aeſchylus:

Αἵδε γοργόνων δίκην
Φαιοχίτωνες καὶ πεπλεκτανημέναι
Πυκνοῖς δράκουσιν. id eſt,
Illę inſtar Gorgonum.
Atratæ, & angues inuolutæ crinibus.

Gorgo autem & Gorgon ad incutiendum terrorem formidabilis fuiſſe fingitur horribili aſpectu, vnde Homerus Iliados vndecimo:

Τῇ δ᾽ ἐπὶ μὲν γοργὼ βλοσυρῶπις ἐστεφάνωτο
Δεινὸν δερκομένη. id eſt,
Torua tuens Gorgon clypei lucebat in ære.

Tam vero teter & horrendus earum obtutus fuiſſe perhibetur, vt in ſaxa obriguiſſe homines ſolo aſpectu, crediti fuerint, quo ſpectat illud Homeri γοργοῦς, aut vt Zenodorus maluit, γοργὸν ὄμματ᾽ ἔχων, id eſt, Gorgoneos torquens oculos, & Martialis libro nono:

Auertam vultus, tamquam mihi pocula Gorgon.
Porrigat, atque oculos oraq́; noſtra petat.

Aeſchylus in Prometheo de Thyphone loquens:

Ἐξ ὀμμάτων δ᾽ ἤστραπτε γοργωπὸν σέλας. i.
Vibrabat ex oculis Meduſæum iubar.

Vlyſſes apud Homerum Odyſſeæ vndecimo, pauidum fugiſſe ſe ait:

Μή μοι γοργείην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου
Ἐξ ᾅδεος πέμψειεν ἀγαυὴ Περσεφόνεια. id eſt,
Ne mihi Perſephone coniux Plutonia tetrum,
Gorgonei capitis monſtrum ſubmitteret Orco.

Iamblicus Gorgonem cupiditatem nominat, quæ illectos vecordibus affectionibus homines, materiæ immergit, ſaxoſq́ue efficit. Alexander Myndius hiſtoricus apud

Athenæum

nis videri queat, niſi ſtibii & purpuriſſi mā gonium penicillo inſcriptum fœditatem oblitteret. Transferri etiam poterit ad librū ſpurcitiæ plenum, ſpecioſum titulum præferentem, aut membranis ſumptuoſis magnifice exornatum.

Citius terra ætherem conſcendet.

IMPOSSIBILIS conatus ſignificationem habet illud, quod apud Euripidem Hercules loquitur: πρόσθε γὰρ κάτω.

Γῆς εἶσιν ἄστρα, γῆ τ' ἄνεισ' εἰς αἰθέρα,
Πρὶν ἐξ ἐμοῦ σοι θῶπ' ἀπαντῆσαι λόγον. id eſt,
Citius humo inſigentur aſtra, & ætherem
Terra occupauit, quā verbis palper tibi.

Refertur à Philone ſ[illegible] el atq; iterum. Cui adfine eſt Zenonis dictum: ὅτι θᾶττον ἀσκὸν βαπτίσαι πλῆρες πνεύματος. hoc eſt, Procliuius mergi poſſe vtrem vento diſtentum: cuius idem ſcriptor meminit.

Flamma ſine Vulcano.

Γυναικεῖον ἀνήφαιστον καὶ ἄξυλον, quod ſonat: Incendium abſque Vulcano & lignorum expers, prouerbio dici ſcribit Io. Zezes in omnigena hiſtoria, animi angores & curas animum coquentes exulcerantesque nullum autem grauius eſt incendium quam affectus, qui ita animum lancinaut: Sic de amoris igne dixit Vergilius doctè: Eſt mollis flamma medullas. Et de eadem Didone iterum: Et cæco carpitur igni, ſecretū amoris incendium, qui torrebatur indicans.

Edentulæ maxillæ.

Ἀμύλλοι γνάθοι, id eſt, Bucca edentula prouerbiale dicterium in eum qui lædere aut fortuuis officere alterius nequeat: Licebit & γέροντος ἀμύλλους γνάθους, id eſt, edentulas aut exarmatas ſenis maxillas in contemptum ſenilium virium detorquere, vt ſi quis calamo conuitioque ſenem laceſſens, iniuriæq; viciſſitudinem contemnens, dicat ſe nihili facere impotentis hoſtis ὥσπερ γέροντος ἀμύλλους γνάθους, veluti ſenis edentulas maxillas. Integrum videtur adagium legiſſe Gregorius Theſſalonicenſis hoc modo:

Γέροντος ἀμύλλοι γνάθοι βακτηρία. id eſt,
Sunt ſcipio ſeni maxillæ edentulæ.

Verba eius hæc ſunt: ὅμως ἀλλὰ θει γνάθοις ἀμύλλοις, ὡς οἷόν τε, ἅς καὶ τις παροιμία δόσα καὶ βακτηρίαν ἀπεχαρίζετο ἀνδρὶ γέροντι. hoc eſt, At tamen edentulis malis, vt poteſt, cibū molit, quas prouerbium ſcipionis vice ſeni tribuit.

A cauda ad os transferre.

Ἀπ' οὐρᾶς ἐπὶ τὸ στόμα μετάγειν. id eſt, A cauda ad os transferre, apud Plutarchum in nono Sympoſiac. prouerbii vice poſitū eſt, pro, à calce ad initium transferre: vt quod poſtremum locum obtinere debuerat, ad primū mutato ordine tranſponatur, ſic autem inquit: αἱ γὰρ καλούμεναι ψυχραὶ τράπεζαι ἀπ' οὐρᾶς ἐπὶ στόμα μεταχθεῖσαι τὴν πρώτην ἀντὶ τῆς ἐσχάτης τάξιν ἔχουσι. id eſt, Quas frigidas nominamus menſas, à cauda ad os tranſlatæ, primum pro poſtremo ordinē obtinēt.

Agnum demetere.

Ἀμνίον θερίζειν, id eſt Agnum demetere, Prouerbium citat Euſtathius Odyſſ. nono, eſſerrique annotat: ἐπὶ τῶν ἐκδιαλάμματος τιμωρουμένων de his qui ad pœnam conniuentur, multamque in commodum tempus differūr: Occaſione adagii petita ab agnis, qui primo vere inutiles lanitio relinquuntur, aſſeruanturque in æſtatem ad idoneū tondendis lanarum villis tempus. Quadrabit quando ſilentio prætermittimus quidpiam, data occaſione opportuniore loca ac tempore diſertius de eo prolixiusq; acturi.

Nil boni cogitat vir arrigens.

Οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον ἐστυκὼς ἀνήρ. id eſt,
Nil cogitat plane boni vir arrigens.

Prouerbialem ſenarium citat Euſtathius ex Aelii Dionyſii rhetorico lexico, non explicat tamen, atque ita legit & Suidas fere hunc in modum: οὐδὲν μέγα φρονεῖ ἐστυκὼς ἀνήρ. id eſt, Nil magnum ſapit vir arrigens, ſed manca parumque integra verſus lege. Significat autem quod libidinis furor prudentiam omnem expectaret, honeſtique rationem ex animo deleat, quod ſiquis legat ἑστῶτες, indicabit. ſtantes, hoc eſt, in iram alioſue animi affectus arrectos iuſte iudicare non poſſe, ſiquidem legimus iudices olim ſediſſe: argumento ſedatioris animi & ab omni motu compoſiti. Porro verbum στύειν in pudendam ſignificationem tranſtulit Comicus, vnde & de Diana virgine dictum eſt, ὅτι στύματα μισεῖ, ἤτοι τὰς αἰδοίων τάσεις; quod arrectionem inuiſam habeat: quin & lactuca ſeſſilis latifolia, ab Athenienſibus ἄστυτις dicebatur, quod nimius eius

vſus

vſus impotentes in venerem reddat, qua de cauſſa & Pythagoræi ἀνόρχον eam vocarunt, quaſi caſtrantem, & eunucham.

Herculis ira.

HERCVLIS iram appellat Ariſtophanes in veſpis, generoſi pectoris iram, magnoque animo dignam, quod quemadmodũ Hercules laborioſiſſima quæque & difficillima certamina ſubiit, è quibus eo plus honoris aſſequebatur, quo eſſent moleſtiora: ita & generoſus eſt & Herculis ira dignus, potentiores inceſſere, quam plebeios homunculos, propterea inquit, Comicus:

Ἀλλ' ἡρακλειός ὀργήν τιν' ἔχων τοῖσι μεγίστοις ἐπιχειρεῖν, id eſt,

At Herculaneam quandam iram habens, magnates, adoriri ſe velle dicit, Theocritus de robuſto illud extulit idylio quarto:

Φαντὶ νιν ἡρακλῆι βίην καὶ κάρτος ἐρίσδειν. i. Viribus Alcidæ hunc contendere poſſe loquuntur.

Philon Iudæos: ἡρακλειον εὐτολμίαν, id eſt, Herculeam confidentiam dixit prouerbialiter ibi: τὴν ἡρακλειον εὐτολμίαν ἀπομιμούμενοι, id eſt, Herculeam ferociam imitantes. Ad Ariſtophanicum verſum reſpexit Ariſtides, de Comico illo ſentiens. ἕτερος δ' αὐτῶν ἡρακλείους ὀργήν τιν' ἔχων. id eſt. Alius quiſpiam Herculis quadam ira percitus. Huic diſſimile eſt quod Ouidius ait lib. De põto tertio: (Nobile namque) Pectus, & Herculeæ ſimplicitatis habes.

Deo præeunte, nullus officit obex.

FREQVENS eſt & parœmiæ vice vſurpatum ab Ariſtide θεοῦ δ' ἐξάρχοντος ἀρχήν, id eſt, Deo præeunte, aut initium faciente, vt in Panegyrica oratione: Ἀλλ' ὥσπερ ἔφη πίνδαρος θεοῦ δ' ἐξάρχοντος ἀρχήν, οὐδὲν δεῖ τὸ κωλύον. id eſt, At vbi Deus initium oſtenderit, quod ait Pindarus, nullus officit obex. Idem aduerſus orii obtrectatores: θεοῦ δέ φησι πίνδαρος δ' ἐξάρχοντος ἀρχήν, εὐθεῖα δὴ κέλευθος εὑρεῖν τὸ προκείμενον. hoc eſt, Moſtrante initium Deo, vt Pindarus inquit, prona eſt ſemita ad inueniendum quod propoſitum eſt. Huc pertinet ſententia prouerbialis, quã citat Suidas, θεοῦ παρόντος ἅπαν ἄπορον πόριμον, id eſt, Deo pręſente fit expeditum quidquid fuerat implicitum, & illud Ariſtidæ: ἅπαντα περαίνει ὁ θεὸς εὔοδα καὶ πορεύσιμα. id eſt, Fit peruium auctore Deo, quod impe-rium erat antea, Hinc Philon Iudæus libro: Quod omnis vir bonus idem ſic & liber: ἀναφθέγξεται γὰρ ἐκεῖνο τὸ σοφόκλειον, οὐδὲν τῶν πυθοχρήστων διαφέρον, Θεὸς ἐμοὶ ἄρχων, θνητῶν δὲ οὐδὲ εἷς. id eſt, Exclamabit. n. Sophocleum illud, oracularibus reſponſis nihilo inferius, Mortalium nemo, at Deus dux eſt mihi. Ad hanc claſſem ſpectat & Syneſii illud in epiſtolis: θεὸς ἡγείσθω παντὸς ἔργου καὶ λόγου. id eſt, Deus cuiuſuis & dicti & facti auſpex eſto. Certe religio omnis Deũ opificem omnium agnouit ſemper, & ab illo captandum auſpicium vnanimi conſpiratione conſenſit, vnde Pauſaniæ auctoritate annotat Euſtathius in cuiuſlibet rei auſpicatu dici ſolere, celeuſmatis inſtar, θεὸς θεός id eſt, Deus Deus: quod obſeruaſſe non temere videtur Plato in principio librorum de Legibus, vbi cum Athenienſis hoſpes dubie dixiſſet videri à Deo aut ab homine quopiam inuectas eſſe leges, reſpõdet Clinias: θεὸς ὦ ξένε θεός, hoc eſt, Deus ò hoſpes Deus eiuſce rei auctor eſt. Quod Platonis dictum repetit Theon Alexandrinus in Arateis commentariis, cauſſam reddens, cur ab Ioue exordium operis ſumpſerit Aratus, ita canens Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα. quod Maro ad ſe recepit ibi, Ab Ioue principium. Nimirum & Pindarus alicubi dixit breuiter: Διὸς ἐκ προοιμίου. hoc eſt, Ab Iouis prooemio, innuẽs ab Ioue, hoc eſt, Deo rerum principio, conatus noſtri auſpiciũ eſſe ſumendum.

Daphnis inter paſtores primus.

Δάφνις παρὰ ποιμέσι πρῶτος ἐγένετο, id eſt, Daphnis inter paſtores primus euaſit. Extat apud Syneſium in Epiſtola ad fratrem, prouerbiali ſpecie dictum: κἀκ τούτου Δάφνις παρὰ ποιμέσι πρῶτος ἐγένετο, τοῦτο τὸν Εὐθάλιον ἐπὶ μεγάλας τύχας ἐξῆρεν. id eſt, Ex ea occaſione Daphnis inter paſtores primus extitit, hoc factum Euthalium ad amplas fortunas euexit. Vſum prouerbii ipſe auctor exponit propemodum. Quoties namque opinionem alicuius augeſcere, ipſumque admirationi eſſe volumus innuere, atque magnę auctoritatis haberi, dicem⁹, Daph. inter paſtores principatum obtinet. Prouerbii origo ex Theocriti Bucolicis; vbi de victore Daphni ita canit:

Κἠκ τούτω Δάφνις παρὰ ποιμέσι πρᾶτος ἐγεντο. id eſt,

Daphnis

Daphnis ſe ex illo prim⁹ paſtorib⁹ infert. Quo adludit Virgilius ibi:

Daphnin ad aſtra feremus. Hiſtoriam de Daphnide pertexit Diodorus Siculus lib. 5. Is è Mercurio & Nympha Siciliæ indigena ꝓgnatus, & ab nymphis enutritus, multa boum armenta poſſedit, à quorum cura βουκόλος, id eſt, bubulcus dici cœpit, cumque eſſet ingenio acri, carmen ab auctore Bucolicum dictum, primus excogitauit: dicitur autē Syracuſius fuiſſe. De hoc paullo fuſius Aelianus li. 10. omnigenæ hiſtoriæ. Daphnis, inquit, Bucolus amuſi⁹ fuit Mercurii, ſecundum alios filius, nomen ab euētu ſortitus, quod à partu expoſitus fuerit in laureto, quem boues in Sicilia paſcentē nympharum vna deperiiſſe dicitur, eumq; illo primum iuuentæ florem delibaſſe inito pacto, ne cum alia congrederetur, quod ſi falleret, interpoſita oculorum orbitatis pœna: ſed cum non multo poſt adamatus à Regia puella, per ebrietatem pactum diſſoluiſſet, habita conſuetudine cum Regis filia, captus luminibus, Bucolicum carmē, calamitatis ſolatium, primus cecinit.

Addere gangrænam.

ADDERE gangrænam vſurpat Arnobius libro 5. aduerſus gentes, pro geminare malū, aut veterem culpam nouæ noxę acceſſione grauare, verba eius ſunt: In quo enim vnam contrahere poſſetis culpam conſcriptione de ſuperis tali addidiſtis (vt dicitur) gangrænam, cum deorum omnibus appellauiſtis res turpes. Simili metaphora dictum eſt illud à Varrone li. 3. de vita populi Romani. Quo facilius animaduertatur per omnes articulos populi hanc mali gangrænam ſanguinolentam permeaſſe. Ad eundem modum Lucilius in ſatyris: Serpere vti gangræna malo atque herpeſtica poſſet.

Hectorem imitaris, ab Ilio numquam recedis.

IOCVS eſt in paraſitum gulæ plus æquo deditū. Marulli Mimographi, quem M. Antonini philoſophi & Cæſ. temporibus vixiſſe teſtatur Iulius Capitolinus: cuius præter Ael. Spartianum meminit & D. Hieronymus aduerſus Ruffinum. Tu Hectorem imitaris, ab Ilio nunquā recedis. Adluſum eſt autem ad Ilii, quo Troia cenſetur, nomen ambiguum, cū Ili inteſtino, per quod cibus receptus delabitur. Competet in ſtrenuū gurgitem, qui nunquam helluonari deſinat. Quadrabit & in ganeonem inexhauſtę libidinis, quippe cum Ilium pro impudio ſeu interfœmineo muliebri accipi ſoleat atteſtante Heſychio, quo ſenſu detortum fuit illud Homericum, ἴλιον εἴσω. i. Intra Ilium.

In cauea non canit luſcinia.

Ἀηδὼν ἐν οἰκίσκῳ μὴ ᾄδει, i. In cauea non canit luſcinia, prouerbio ſignificatur ingenii libertate nihil eſſe pſtantius ad res agēdas, propterea quod ſeruilis conditio animi ſinum coarctet quodammodo ac præcludat: præclare enim dictum eſt ab Homero Odyſſ. ρ.

Ἥμισυ γάρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυται εὐρύοπα Ζεὺς
Ἀνέρος, εὖτ' ἄν μιν κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσιν. id eſt,

Dimidio ingenii nō ęquus Iuppiter orbat
Seruilis quem ſorte premit cōditio vitæ.

Recte quoq; Philō Iudęus: δουλεία τοῖς ἐλευθέροις ἀφορητότατόν ἐστι. i. Homini libero nihil ſeruitute intolerabilius eſt. Scopelianum ſophiſtam obſecrarant Clazomenii, vt domi ſuæ profiteretur, ſperantes eius doctrina celebres fore Clazomenas: horū petitionē reiiciens ille, os obſtruxit percommode, dictitans inclusam caueæ luſciniam nō canere, Græca Philoſt. verba ſunt: οὐκ ἀμούσως παρῃτήσατο, τὴν ἀηδόνα φήσας ἐν οἰκίσκῳ μὴ ᾄδειν. hoc eſt, non inuenuſte deprecatus fuit, luſcinia, inquiens non cantillat in cauea. Luſciniæ tale ingenium eſt, vt non niſi libero aere moduletur, capta caueęq; cancellis immiſſa obmuteſcat: quamquam audio inuentū eſſe apud nos, qui arte quadā erudiat luſcinias vt in caueis cantent.

Ne ſalem quidem dederit.

Οὐδ' ἅλα δοίη, id eſt, Nec vel ſalem dederit. Adagium eſt in hominem præparcum & ſordidum, qui neque minimum quid, ac ne ſalis quidem micā largiri ſuſtineat, qui hoſpitibus dabatur omnibus. Exſtat apud Homerum Odyſſeæ decimoſeptimo. Vbi Vlyſſes Antinoum conuitio lacerat, velut ſordidum ſupra modum & illiberalem:

Οὐ σύ γ' ἂν ἐξ οἴκου σῷ ἐπιστάτῃ οὐδ' ἅλα δοίης, i.
De penore haud dederis micam ſalis Vpilioni:

Vbi notandum quod Ariſtarchus, ita legit,

quemadmodum citauimus, at Caliſtratus οὐδ' ἀλλὰ dictione propatoxytona ſcribit & exponit κόπρια καὶ λύματα, id eſt, ſterquilinia & ædium purgamenta, quæ ſcopis à pauimento euerruntur, ab οὐδὸς, quod ſonat ſolum ſiue pauimentum: quod ab Euſtathio in illum locum annotatum eſt. Vſurpatur & à Dione Chryſoſtomo in oratione, quã inſcripſit Euboicum, quamquam in græco codice vitioſe legitur, οὐδ' ἀλλ' ὁ οἶος.

Nec vola, nec veſtigium.

EXSTAT apud Varronem in ταφῆ μενίππου, Hæc Numa Pompilius fieri ſi viderit, ſciet ſuorum inſtitutorum nec volã nec veſtigium apparere. Et iterũ in Cynicis περὶ ἐπιταφίων. Quorũ in ſepulchris nec vola, nec veſtigium extat. Vtrunque citatur, a Nonio Marcello. Idem eſt cum illo Plautino. Nec pes nec caput ſermonis apparet. Huc pertinet illud Aeſchyli in Agamemnone fabula:

Καὶ ποῖ τελευτᾷ καὶ καρανοῦται λόγος; id eſt, Qui finis, aut quod naſcitur verbis caput; Verba ſunt Electræ ad Agamemnonẽ, quo vti licebit, cum indicamus incertos nos eſſe quo euadat oratio, aut vnde orta ſit.

Spongia medebitur.

Σπόγγος ἰάσεται, id eſt, Spongia medebitur. Quadrabit quoties mutaturos nos ſententiam & antiquaturos pollicebimur. Vſus ſpongiæ notiſſimus erat in extergentis menſis præcipueq; abacis in quibus ſcribebant & inducta ſpongia corrigebant, quomodo Auguſtus Aiacem fabulam in ſpongiam incubuiſſe dicit ad exemplum Aiacis, qui in ferrum, vti refert Suetonius Tranquillus. Ariſtides in oratione quadam: εἴ τι μὴ τιμῶν λελήρηται, οὐδὲν δεῖ τῆς στησιχόρου παλινῳδίας, ἀλλὰ σπόγγος ἰάσεται, id eſt, Quod ſi quid nugati ſumus, nihil opus fuerit Steſichori palinodia, nimirum abunde medebitur ſpõgia. Adluſit huc auctor epigrammatis incertus libro 6. in quo Callimenes quidam Mercurio artis ſuæ inſtrumenta his verſibus dedicat:

Καὶ βυθίου τρίτωνος ἀλιπλάγκτοιο χαμεύναν Σπόγγον, ἀκεσφόρον πλαζομένης γραφίδος. i.

Vndiguagique thorum Tritonis ſpongiam, in alto
Decerptam, errantis quæ medicina ſtyli eſt.

Clemens Alexandrinus ἀκροφορίζεσθαι ξηροφαγίᾳ dixit, madorem ventriculi nimiũ aridis cibis ebibere atque rapere, quod me taphoricè licebit transferre ad orationem, quæ ſi nimis affluens ſit, exiccanda venit, ac molli illo madore exinanienda, Græce non male dixeris: τὸ τῶν λόγων ὑγρὸν καταπογγίζειν.

Figura, & triobolus.

EVSTATHIVS Iliados decimotertio annotat prouerbialiter dici: σχῆμα καὶ τριώβολον. i. Figura & triobolus cuius vſus ſit in ingenioſos quidem, ſed niſi inſtitteris remiſſos, & non niſi præmiolis quibuſdam expugnabiles ſicut vitio dexteritatis quiſque obnoxius ferme eſſe deprehenditur. Nata parœmia à Phrynico tragico, qui tantum operę ſtudiíque collocaſſe in Tragicam ſaltationem perhibetur, vt nouum genus ſaltandi (σχῆμα vocant) excogitantibus triobolum præmii vice numeraret. Refertur ab aliis origo prouerbii ad Pythagoram, quem Iamblicus philoſophus ſcribit ingenioſo dextroque diſcipulo, ſed ad diſciplinas excolẽdas tardiori, pro quolibet mathematico ſchemate triobolum pependiſſe, vt præmii inuitamento ſupinitatem diſcipuli caſtigaret, ſtudioque diſcendi (quod libera & incoercita voluntate conſtat) faces quaſdam ſubderet.

In paguro ſapientia.

Ἐν παγούρῳ σοφία, id eſt, In paguro ſapientia, prouerbiũ eſt quo ſignificatur, vt arbitror etiam paruis rebus ſuam eſſe gratiã, & puſillæ ſtaturæ hominibus non deeſſe prudẽtiam, vt ad eũ modum dicatur, quo illud, Ineſt & formicæ ſua bilis. Alioqui elegantiſſime lepidiſſimeque Paguri ſapientiam habere dicetur, qui viribus ſuis diffiſus, cũ fortiori congredi timet: vt ſi dicamus doctum quempiam, cui cum ſophiſta res ſit, imbecillitatis ſuæ conſcium, in idoneum tempus pugnam differentem, παγούρου σοφίᾳ, id eſt, Paguri ſapientia armare ſe debere. Pagurus cancri genus eſt, qui quotãnis ſpoliatum ſe teſtea cruſta & aculeis omnique armatura ſentiens, latebris ſuis verno tempore tantiſper ſe continet, dum noua eáq; durior teſta ſuccreuerit, nec ante hoc tẽpus, imbecillarum virium conſciẽtia, piſcẽ vllum aggredi audet. Hinc eſt quod cõ-

ſilii

ſilii prudentiæq; argumento Pagurum de collo Dianæ Epheſiæ ſuſpendiſſe antiquitas putatur. Huius prudẽtię meminit multis verſibus in primo Alieuticon Cilix poeta: & apud Epicharmum comicum in Purpura fabula; piſcator inquit: σοφίαν ἐν παγούροις μὲν θεοῖς εὑρήσετε καὶ ἰχθυδίοις δὲ μάλα παντοδαπὰς τέχνας. id eſt. In Paguris Diis inuiſis ſapientiam, inque piſciculis omnigenas artes deprehendi. Lycophron in Caſſandra appellat Phœnicẽ Achillis formatorem πάγουρον, non tam propter cutis aſperitatem ſenio contractam, quod Zezes & Euſtathius annotant, quam propter innatam prudentiam, cuius ergo Peleus illum formandæ Achillis filii pueritiæ præfecit.

Hecalei cœna.

De frugali admodum tenuique apparatu effertur Hecales cœna, ab Hecale paupercula, cuius apud Ouidium fit mentio, & cuius egenam cœnam non aſpernatus fuiſſe Theſeus legitur. Iulianus Ceſar ad Iamblichum philoſophum: πάντως δήπου τῆς ἑκάλης ὁ θησεὺς τὴν δαπάνην τὸ λιτὸν ἀπεξίωσεν, ἀλλ' ἤδει καὶ μικροῖς ἐς τὰ ἀναγκαῖα ἀρκεῖσθαι. id eſt, Nimirum Theſeus non detrectauit tenuẽ Hecales cœnulam, ſed norat etiam paruis eſſe contentus, cum ita ferret neceſſitas. Dicitur autem Hecaleanus Theſeum iam tũ iuuenili in ætate hoſpitio ſolere excipere, proque illius ad pugnam profecturi ſoſpite reditu vota diis nuncupaſſe: in cuius beneficii memoriã Theſeus inſtituit poſtea Hecaleſion feſtum: quo Ioui ab illius nomine Hecalo dicto ſacrificabatur. Callimachus ſcribit in opere quod ab anu inſcripſit Hecalem habuiſſe illam φιλοξενίης ςέγος ἀκλήιςον. id eſt, hoſpitii lares cunctis parentes.

Alexandrinæ deliciæ.

Consimili ſenſu Alexandrinas delicias dixit Fabius Quintilianus inſtitutionum oratoriarum lib. vbi parentum erga liberos ſuos indulgentiam ſeuere proſcindẽs: Verba inquit, ne Alexandrinis quidẽ permittẽda deliciis; riſu & oſculo excipimus, extremã intemperantiã turpemq; luxum, deſignans: luxus autem & intemperantiæ genetrix eſt opulentia. Nemini vero dubiũ eſt, Alexandriam copioſiſſimum & opibus mercibusque omnigenis affluentiſſimum fuiſſe emporium, in hunc vſque diem.

Medica menſa.

Μηδικὴ τράπεζα, id eſt, Menſa Medica, pro exquiſite ſumptuoſa & ingentis apparatus menſa prouerbialiter accipitur à Syneſio lib. De inſomniis: à Medorũ deliciis, qui Perſidi contermini in eorum mores defluxere, ſiquidem apparatus Perſicos, pro opiparis dixit Horatius, & ſcribit Herodotus Perſas natali ſuo quemq; die opiparam apponere cœnam & prolixam diuerſis ferculorum miſſibus, idque tã pauperibus quã diuitibus factitari: alioqui Perſarum Regi mille victimas quotidie iugulari, præter immenſam volucrum vim, ex Heraclide Cumano refert Athenæus. Syneſii verba ſunt: παρατίθεται τράπεζαν, εἰ μὲν βούλοιτο σικελικήν. εἰ δὲ βούλοιτο, μηδικήν, id eſt, Menſam apponit, ſi velit, Siculam, aut ſi malit, Medicam. Vſurpat & Dion Chryſoſtomus in oratione triceſimatertia: ἅμα σκῆπτρα καὶ ἁλουργίδες καὶ μηδικὴ τράπεζα καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἐξέλιπεν. i. Defecerũt pariter ſceptra, paludamenta, menſa Medica, ipſorumque proſapia. Thucydides libro 1. de Pauſania elatius ſe gerente, τράπεζάν τε μηδικὴν παρετίθετο, id eſt, Mẽſam apponebat Medicam, quamquam ſcholiaſtes Græcus περσικὴν legiſſe videtur, ſed exponit recte τρυφηλὴν, id eſt, opiparam deliciisq; affluentem. Diuerſo plane ſenſu, Μηδικὴν τράπεζαν, id eſt, Medicam menſam extulit Athenagoras libro de mortuorum reſurrectione, pro immitibus cruentisque epulis, reſpiciens, vt opinamur, ad crudele Aſtyagis Medorum Regis factum, qui Harpago amico conſiliorum omnium participi epulandum filium appoſuiſſe legitur apud Iuſtinum Trogi Pompeii epitomiaſten.

Vbi Atridarum ſcapha.

Ποῦ σκάφος τῶν ἀτρειδῶν, id eſt, Vbi ſcapha Atridarum, Adagio vtemur cum ſignificabimus non eſſe curioſos nos de re à nobis peregrina, quæ nihil ad nos pertineat de qua non admodum ſit nobis laborandum: v. g. ſi dicat quis ſe melioribus ſtudiis addictum non curare aut ſollicite velle indagare, quid rerum agat Pontifex, vbi æſtiuet Turca, quid apparet Cæſar, quidue moliatur Gallus: quo ſenſu cecinit illud in odis Horatius:

Muſis amicus triſtitiam & metus.

Tradam proteruis in mare Creticum.
Portare ventis, quis ſub arcto.
Rex gelidæ metuatur oræ.
Quid Tyridaten terreat, vnice Securus.

Vtitur Cicero libro ad Atticum ſeptimo. Sed quoniam res eo deducta eſt, non quæram, vt ſcribis, πῶ σκάφ⊕ τῶν Ατρειδῶν. Videtur alicunde è Tragœdia ſumptum.

Iſthmum ſinapi bibit.

PROVERBII ſpeciem redolet, quod apud Artemidorum lib. quinto Oniırocriticon legitur: ἰσθμὸν τὸ νάπυ πιεῖν. id eſt, Iſthmum ſinapi bibit aut momordit: vbi ille exponēs viſum & euentum ſomnii cuiuſdam, quo is qui viſus ſibi erat ebibiſſe liquidi ſinapi atritutam, in ius vocatus, capite luerat, ſubiungis id quod illi acciderat, iam antea deſignatum fuiſſe prouerbiali dicterio modo dicto: ſic. n. ſonant eius verba: καὶ μέντοι δίκη κριθεὶς περὶ τῆς κεφαλῆς ἀπὸ τοῦ λεγομένου, ἰσθμὸν τὸ νάπυ πιεῖν. quo miror quid Cornario viro alioqui doctiſſimo in mentem venerit, vt omiſſo verborum ductu, poſtremum iſtud verterit hoc pacto, Quis vnquam ſinapi bibit? Vſus adagii eſſe poterit, quando aliquem criſpare naſum præ ira, animoque ringi ſtomachabundum ſignificabimus: vel quando ſcommatis dicacitatisue pœnas dat quiſpiam, & numquam redituras per iugulum voces effutiens in capitis periculum ſe coniicit, nam tunc mordax cōuitiorum ſinapi appetit iuguli iſthmon. Eſt autem Iſthmus præter notam ſignificationem, inter ſeptum narium, & oris gulæque inter ſepimentum quod abſumptum iri ſinapis poculo denotabat ſomnium.

Iccicœna.

DE præparca & frugali cœna dicitur parœmiace ἰκκοδεῖπνον. id eſt, Icci cœna, vt commemorat Euſtathius. Iccus Tarentinus ſuit medicus. ὃς ἐπὶ βίῳ εὐτελεῖ εἰς παροιμίαν κεῖται, hoc eſt, cuius vitæ parſimoniā parœmia notat: diciturque inquit: ἐπὶ τῶν ἀπρεπῶς δειπνούντων, Meminit Aelianus omnigenæ hiſtoriæ vndecimo lib. Icci Tarentini non medici, ſed luctatoris, quem toto certationis tempore, temperantiſſimo & coercito victus genere vſum fuiſſe, venerisque omnis expertem ſcribit. Græce eſt: κατολιγωρίῃ τροφῇ διαβιώσας. Simile eſt illi quod ſupra adſcripſimus, Hecales cœna,

In cinere ſcribere.

Εἰς τέφραν γράφειν, id eſt, Inſcribere cineri, Suidas & ex eo Varinus exponūt de eo qui inanem ſumit operam: Cinis namq; impreſſos caracteras, quantumuis leuis auræ flatu facile confundit. Adnotant iidem auctores de rebus quoque impoſſibilibus dici Citatur ex incerto auctore, apud quē vſurpari videtur, pro, nihil penſi facere: Ἐγὼ δὲ τοὺς ὅρκους αὐτοῦ, τὸ τῆς παροιμίας, οἶμαι δεῖν εἰς τέφραν γράφειν, id eſt, Equidem illorū iuſiurandum cineri, iuxta prouerbium, inſcribendum eſſe reor.

Frumentum in populum.

Πυρὸς εἰς δῆμον, id eſt, Frumentum in populum, Prouerbiale dicterium in ambitus ſuſpectos & officiis muneribusve gratiā vulgi demereri ſtudentes: cuiuſmodi fuere, qui frumentum populo viritim diuidendo, tyrannidis gratia id facere putabātur, vt ciuium libertatem in periculum vocarent, occupatis tali libertate illorum animis. Cicero lib. ad Atticum ſerio iocatus in eum, quod elargitus fuiſſet in Atheniēſes frumentum, tamquam qui ad tyrannidem viam quandam affectaret, itaque ait, Sed heus tu πυρὸς εἰς δῆμον Athenis, placet hoc tibi? Memorat Velleius Paterculus Tiberium, eiusque fratrem Caium, Gracchos, præmuniendæ regalis potentiæ gratia, frumentum populo dari inſtruiſſe. Quadrabit in omnes qui quauis ratione gratiam captant popularem.

Iciens ictus eſt.

Βάλλων ἐβλήθη, id eſt, Iciens ictus eſt. Competit in eum, qui ſibi ipſi malum acceſſit. Ortum habet ab Herculo, qui in Olimpia ſtatuam cōſpicatus, eamq; latronem ratus eſſe, ſaxum eo coniecit, quod eū reſiliſſet, Herculem ipſum ferit. Effertur & ad hūc modum, πλήξας καὶ πληγείς, i. Percutiens idem & percuſſus. Euſtathius Iliad. λ. originem paullo aliter refert, quod nimirum inter Elidem & Piſam ſtatua ſteterit, arte dædalea ſe vertens, quam cum Hercules lapide percuſſiſſet, virum ſuſpicatus, illa impulſa Herculem feriit. Eleganter vſus eſt adagio Philoſtratus in Iconibus de Capaneo loquens: καπανεὺς δὲ λέγεται κεραυνῷ βεβλῆσθαι, πρότερ⊕ μὲν οἰμωγῇ ... βαλὼν τὸν Δία.

Διὰ id eſt, Fulmine percuſſus fuiſſe dicitur Capaneus, qui prior (niſi me fallit opinio) iactantia Iouem percuſſerat.

Mulctores reipub. peſtis.

Αμοργοὶ ſiue ἀμολγοὶ, ac ſi mulctores dicas, prouerbiali dicterio nominabantur oratores, quod populi pecunias, emulgerent atque exugerent quodammodo, vt ex Pauſaniæ lexico adnotat Euſtathius Iliad. λ. & iterũ Odyſſ. σ. qui etiam μοργοὶ dicebantur, ab ἀμέργειν, quod ſignificat καρπολογεῖν, hoc eſt vindemiari, atque inde natum prouerbiũ, ἀμοργοὶ πόλεως ὄλεθροι, id eſt, mulctores ciuitatis pernicies, Oratores olim fœcundiore aliquanto prouentu & lucro, quam nunc aduocatorum turba, factiones ſeditioneſque venali lingua fouendo, & reipublicæ, ærarium expilabant, & plebem exugebant temporariis patrociniis. Hinc fit quod tãtas pecunias coegiſſe rhetores illi legũtur cum Demades Athenienſis talenta decem accepiſſe memoretur, non alia de cauſſa, quam vt tacẽdo cauſſæ ne officeret, vt apud Gellium inquit C. Gracchus diſerte profeſſus, ſe ipſum quoque non gratis ad concionandũ prodiiſſe, alioſq́; omnes qui verba ad populum faciunt, rei familiaris ſuæ pretium & pręmium referre. Huc ſpectat oraculũ in quod ludit Comicus Ariſtoph.

Μὴ μοὶ κἀθηναίους αἰνεῖτε, ἀμολγοὶ ἔσονται. i.
Ne mihi Cecropidas ſtudio laudetis inani,
Mulctores etenim fient.

Argentea fame conniuari.

Αργυρείῳ λιμῷ ἱστιᾶν, ἢ, εἰλαπινάζειν, id eſt, Argentea fame conniuari epulariue dicitur prouerbialiter, qui vere ſplendidam, hoc eſt, argenteis lancibus onuſtam, ſed obſoniorum inanem menſam apponit, exſtat apud Epigrammatariũ lib. 2. ti. in Parcos:

Αργυρέῳ λιμῷ τὶς ἐς εἰλαπίνην με καλέσσας
Ἔκτανε πενχλέους τοὺς πίνακας προφέρων. i.
Ad cœnam accitum eſuries argentea nuper
Me necuit, vacuis lancibus aſſiduum.

Vbi ludit eleganter in voce πινάκων, id eſt, lancium quarum ſcrutatus etymon cum ſperaret eas fore ſibi πείνης ἄκος, hoc eſt, famis medelam, prorſus, κεναλέους, i. famelicas & inanes reipſa fuit expertus. Huc ſpectat Epigramma Martialis, cuius ego mentionem alio loco feci:

Auro, non dapibus, oneratur menſa, miniſtri
Apponunt oculis plurima, pauca gulæ.

Cum argentea fame eandem eſſe putant quam idem Epigrammatarius pretioſam vocat lib. 10.

Hic pretioſa fames, conturbatrixq́ue macelli.

Sic enim in duobus vetuſtiſſimis exemplaribus lego reponẽdumq́ue cenſeo, pro quo vulgati libri habent, conturbatorque macellus. Pretioſam autem famem illic & conturbatricem macelli intelligo, qua exoticæ deliciæ & ganeata obſonia, inexhauſtis pretiis alio ex orbe petebantur, quod Satyrice carpit Petronius Arbiter, ibi:

Luxuriæ rictu Martis marcent mœnia,
Tuo palato clauſus paruo naſcitur,
Plumato amictus aureo Babylonico,
Gallina tibi Numidica, tibi gallus ſpado, &c.

Diuerſa ab hac eſt, ἀργυρεία λιμός, id eſt, argentea fames pro argenti pecuniæve inopia, apud Heſychium.

Qui celocem regere nequit, onerariam petit.

COMPETIT in eum qui maiora aggreditur quam ferre valeant humeri. Citatur ex Apuleio in lib. de rep. his verbis: Qui celocem regere nequit, onerariam petit. Celox nauigiũ eſt breue, à celeritate qua pollet, nomen habens: at oneraria, grauis eſt & tarda de onere, cui ferendo accommoda eſt. Celocem facili momento quis regat & impellat, maiori arte ac labore in agendis onerariis opus eſt. Non abludit hinc Syllæ dictum inſultantis Marii Iunioris conſulis capiti, quod memorat lib. 1. Appianus. ἐρέτην δεῖ πρῶτον γενέσθαι, πρὶν πηδαλίοις ἐπιχειρεῖν, i. Remigem prius eſſe oportet, quã tractãdo gubernaculo manum admoueas.

Aranearum plenus aluus.

Αραχνίων μεστὴν ἔχεις τὴν γαστέρα. id eſt, Senarius prouerbialis apud Cratinũ Comicũ in fabula quæ Doliũ, ſiue Seria inſcribitur. Prouerbio egeſtas & extrema inopia ſignificatur: ex quo detortũ videtur Catullianum illud de ſe: Plenus ſacculus eſt aranearũ. Staphyla anus apud Plautum in Aulularia, metuens ne ædes inanes à furibus aſportentur: Ita, inquit, inaniis ſunt oppletæ, atque araneis.

De paxillo ſuſpendere.

Πασσάλω ἀνακρεμάσαι. id eſt, De Paxillo, aut clauo ſuſpendere prouerbiale ſpecie dicitur, qui rerum non ſatagit, ſed negligentius quidpiam curat: ſic exponitur ab Euſtathio. Metaphora ſumpta ab iis qui non reponunt aliquid accurate, ſed velut aliud agentes, primo inſtrumento obuio appendunt illud. Simili modo dictum eſt, ſed tamen diuerſo ſenſu, κρεμάσαι τὴν ἀσπίδα. i. ſuſpendere, pro, quietem agere & in pace verſari, quoniam pacis tempore ſcuta de parietibus ſuſpenduntur.

Inter Soſias & Tybios referre.

Εἰς σωσίας καὶ Τυβίους ἀποδίδοσθαι. id eſt, In Soſiarum & Tybiorum numerum referre, prouerbii ſpecie dicemus quoties meritos proſtituimus & in inferiorem quam merentur claſſem atque ordinem redigimus. Synenſius ad Euoptium: τοῦτον τὸν πλέον ἢ κέκροπα τὴν εὐγένειαν, ὁ θεῖος ἡρώδης καὶ εὐφυὴς, εἰς σωσίας καὶ τυβίους ἀπέδοτο. id eſt, Huius vel Cecrope longe generoſioris conſobrinam auunculus Herodes ab oſtiis, in Soſias & Tybios elocauit, hoc eſt in ignobiles & plebeios terræ filios. Galenus Therapeutices lib. 1. indicat Tybios emptitios fuiſſe ſeruos, quamquam ibi male per, i, ſcribantur, eius verba ſunt: καθάπερ γέται καὶ τιβίοι καὶ θρᾶκες ἀργυρώνητοι. id eſt, Getarum more & Tybiorum, Tracumq; venalitiorum hominum Tibii à Phylarcho in Ponto ponuntur, ita quoque in Plinianis libris eſt, vt naturalis hiſtoriæ c. 2. libri 7. Plutarchus ſympoſiacon 5. c. 7 καὶ τοιούσγε περὶ τὸν πόντον οἰκοῦντας πάλαι τυβίους προσαγορευομένους ἱστορεῖ φύλαρχος, οὐ παιδίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τελείοις ὀλεθρίους εἶναι. id eſt, quamquam Tybios dictos Ponti accolas, refert Phylarchus non pueris modo, ſed & adultæ ætati faſcino officere. Soſias vero in comœdiis ſeruiles eſſe perſonas nemo eſt qui ignoret.

Oreſtis ſomnium.

Ὀρέστου ὄνειρος, id eſt, Oreſtæum ſomnium de re fabuloſa & commentitia, futiliq; dicitur: ita vſurpat Galen. Therapeutices methodi lib. 1. ὄνειρον ὀρέστου διηγεῖ θέσσαλε. i. Oreſtis ſomnium nobis narras Theſſale. Huic ſimile eſt illud Dionis Chryſoſtomi. ἐνύπνια ὁρᾶν ἔδοξα ἀγροὺς καὶ κώμας. id eſt, Videbar mihi videre in ſomnia quæpiam, agros & vicos, quos prædicabat.

Reperit patella operculum.

Adagii iſtius Græci, ſalientes latuerunt hactenus, donec diligentiorem aliquanto operam repaſtinandis Nonii Marcelli ſenticetis impendens ego, primus illos aperui: cum illic non vno in loco legatur nullo prorſus ſenſu. Varro heurenulo paſtopoma περὶ ὑ τῶν μυκήτων, pro quibus verbis ita legendũ è manuſcripto vetuſto codice adnotatum à nobis in Animaduerſorum libris fuit antea. εὗρεν ἡ λοπὰς τὸ πῶμα, περὶ γεγαμηκότων, Conſtat autem Varronem pleriſque ſuis libris prouerbiales inſcriptiones dediſſe. Eſt igitur adagium iſtud εὗρεν ἡ λοπὰς τὸ πῶμα. id eſt, Reperit patella operculum, pure puteq; idem cum eo quod D. Hieronymus detorſit ad ſuum vſum: Dignum patella operculum: quo vtemur ſi quando vecordi marito ſatuam obtigiſſe vxorẽ ſignificare volumus, aut difficili homini rem eſſe cum moroſis.

Vitex flores, & botrus maturuit.

Ἡ ἄγνος ἀνθεῖ καὶ ὁ βότρυς πεπαίνεται. id eſt, Flos vitice exit, & botrus maturuit. Plutarchus lib. 2. Sympoſi. vbi de remora piſce agit, oſtendit verſiculum hunc vulgi ſermone tritum fuiſſe, quando addit, τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον, id eſt, quod dici ſolet: ſed vſum non addit, neque originem adagii. Vti eo non intempeſtiue licebit, quando indicabimus tempus eſſe vt iuuenis maturi ingenii ſpecimen edat, Ἄγνος eſt quam ſalicem Amerinam & viticem Latini nominant, cuius frondes thori loco ſubſtratæ, veneris impetum cohibere credunter, vnde illi & nomẽ à ſterilitatis argumento, quaſi ἀγόνου, hoc eſt, geniture inimico.

Nouus iſte Palæphatus.

Καινὸς οὗτος παλαίφατος. id eſt, Nouus iſte Palæphatus. Venuſte quadrabit in eos, qui fabuloſa, qualia fidem non inueniant, ſeria oratione verſimilia facere aliiſq; approbare ſatagunt. Exſtat apud Athenæum de cotto, artem ſuam oſtentante glorioſius, ἰδοὺ καινὸς οὗτος παλαίφατος. i. Ennouus iſte Palæphatus, de quo ita Euſtathius in Odyſſeę deci-

decimũnonũ ſentit: παροιμιάζεται τοὺς πιθανολογοῦντας τὰ μὴ οἷα. τούτω προσοχὴν ἔχειν. i. Prouerbialiter torquetur in adſertores rerum, quæ fidem non merentur. Palæphatus ſcriptor fuit fabuloſarum narrationũ, quas ad hiſtorias transfert, eiusq́ue hodie exſtat: τῶν ἀπίστων liber de rebus incredibilibus, in quod opuſculum multa commentari fuiſſe dicuntur Heraclitus & Charax. Meminit eius & Virgilius in Ciri eo verſu: Docta Palæphatia teſtatur voce papyr°.

Aliud quidpiam exorna.

Exstat apud Syneſiũ in epiſtola ad Athanaum, prouerbiali ſchemate prolatũ haud dubie: ἄλλο μὲν τοι πόικιλλε. i. Aliud coloribus exorna: nam cum Vlyſſes euadendi è ſpecu Cyclopis modos omnes rimatus, ſpem Galatheę amorum illi feciſſet, antrũq́ue prius euerrendum ab illuuie pecoris, ac thymiamate quopiam fragranti adolendum, & ſertis corollis ornandum inſtaret, quo ſic fugam captare liceret, ille non omnino ſtupide verba ſibi dari ſubodoratus: δριμύτατον μὲν ἄν θρώπιον, inquit, ἔοικας εἶναι καὶ ἐγκατατετριμμένος ἐν πράγμασιν ἄλλο μὲν τοι ποίκιλλε, ἐντεῦθεν γὰρ οὐκ ἀποδράσεις. i. deſt, Callidiſſimus mihi videris homuncio, & in rebus verſatiſſimus, nempe aliud pigmentis exorna, neque enim iſthinc effugies. Sumptum à pictoribus qui colorum delinimentis variis rem exornant. Locus videtur alicunde ex poetæ tragici alicuius fabula, cui Cyclops nomen ſit, deſumptus. Non abſimile eſt illi quod apud Plutarchũ in Sympo. 8. Autobulus dicit: παῦε ποικίλλων πρὸς ἡμᾶς. id eſt, Deſine iſta apud nos variegare: Sophocles in Trachiniis: οὐδὲν ξυνίημ' ὧν σὺ μὲν ποικίλλεις πάλαι id eſt. Nihil horum capio quæ tu dudũ exornas & lenocinio verborum illecebrisq́ue venuſtas, & iterum, Lichas ad Deianiram: τί ποτε ποικίλλας ἔχεις. i. Quid artificioſe moliris, & exornas.

Luteæ progenies.

Πηλογόνοι vocabulo Callimachi dicuntur vaſti homines & ignobiles, quaſi è luto prognati: παρὰ τὸ ἐκ πηλοῦ γεγονέναι: quales terræ filii habebantur, vnde Minutius Felix in octauio, qui lib falſo octauus Arnobio adſcribitur, de Saturno loquẽs, Terræ enim, inquit, & cœli filius, quod apud Italos eſſet ignotis parentibus proditus, vt in hodiernum opinato viſos, Cœlo miſſos, ignobiles, & ignotos terræ filios nominamus, & Tertullianus in Apollogetico, Terræ filios vulgus vocat quorum genus incertum eſt. Eodem ſenſu γηγενεῖς, hoc eſt, terrigenæ dicuntur, apud Alexin Comicum:

Ὁ δ' ἕτερος τί ἂν τύχοιμι ὀνομάσας,
Βῶλος ἀρότριον, γηγενὴς ἄνθρωπος. id eſt,
At alterum quo nomine obſecro feram?
Is ipſe gleba eſt, ſtiua, terræ & filius.

Quibus verbis, ſtupidũ, inſulſum, & ignobilem proſcindit. Quid, quod γίγαντες, hoc eſt, gigantes, non alii quam ἐκ γῆς γεγενημένοι, id eſt, humo enati, ſonant græca voce. Haud diſſimili ſchemate γεώλοφοι veteres dixerunt, craſſum, indocilem, telluris inutile poudus, teſte Aelio Dionyſio, qualis ille fuit qui è ſomno euigilare non potuit, niſi compunctus impreſſis altius aciculis, vt Euſtathius inſimulat: Tranſlatio à terrei collis mole. Theodotius lib. de prouidentia 5. ὡς γεωλόφους τινὰς τῷ μεγέθει μιμεῖται, i. Immani corporis mole colles repſentat.

Inteſtina adolens ipſe carnes deuorat.

Plutarchus in Problemate, vbi de vmbris in conuiuia adducendis ſententiam exquirit, ſenarium vt apparet, tritum adducit:

Ἄλλως γὰρ ἡμῖν προσπαίζουσιν οἱ λέγοντες,
Δελφοῖσι θύσας αὐτὸς ὕστερον κρέας. id eſt,
Alioqui ioculare illud in nos contorquẽt,
Omenta ponens ipſe carnes deuorat.

Quadrabit in eum qui deteriora aliis ponit, potiora ſibi reſeruat: exemplo Promethei, qui ſola oſſa adipe contecta Ioui apponebat, ſibi totius hoſtiæ carnes ſeruabat: aut qui facit quidem quod decet, ſed non ſine commodi ſui reſpectu. Eſt autem δελφὺς ſeu δελφὺς, quod in porcino genere vulua à Latinis dicitur.

Præſente arbore, ligna omnes colligunt.

Δρυὸς πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. id eſt,
Præſente quercu ligna quiuis colligit.

Parœmia citatur à ſcholiaſte Theocriti. Facile cuiuis eſt ſcribere, parata dicẽdi ſcribendiue materia, cum res ſe vbertim ſuggerunt. recte namq́ue dictum eſt ab Horatio:

Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere chartæ.

pio, παρόντος, id eſt, ad manum præſente & parata legendum cenſuimus, πεσόντος, ideſt, ruente vel lapſa.

Ventis & mare & ignis ſeruiunt.

Ανέμοις θάλασσα καὶ πῦρ δουλεύει, id eſt, ventis mare ignisq́; ſeruiunt. E Menecratis Democritique fontibus hauſtum adagiũ, quo indicare illi voluerunt, ita comparatũ eſſe diuinitus naturæ lege, vt mare, quamuis Imperium in naues nautasq́; obtineat, ignis, in ſubiectam materiam, ventis tamẽ obſecundare cogantur: quam ſententiam pluribus verſibus expreſſit in Alexipharmacis Nicander: θάλασσαν

Ἥ τι καὶ ἀτμεύειν ἀνέμοις πόρεν ἐννοσίγαιος
Σὺν πυρὶ, καὶ γὰρ δὴ τὸ πνοαῖς συνδάμναται
ἐχθραῖς.
Πῦρ μὲν ἀείζωον καὶ ἀχώνετον ἔτρεσεν ὕδωρ
Αργέστας, &c. id eſt,
Inſeruire dedit, ventis, maris arbiter, æquor.
Atque ignem: hic etenim flatu ſtridente domatur.
Nam viuax Euros ignis timet, & mare vaſtum.

Gratia non ducitur pœnitentia.

Brevivs, concinniusq́ue Græcis dicitur, χάρις ἀμεταμέλητος. id eſt, Gratia pœnitentiæ expers. Elogium breue & Theoph. auctore dignum, & cuius gloriam diſcipulo non inuidit Ariſtoteles: quo ſignificatur gratiam pœnitentia non duci, neque reuocare collatum beneficium, ita Terentianus Simo ad Soſiam libertum beneficii memorem. dicit ſe haud mutare factum. Conueniet eo vti, neq; ſine venere, quando volumus ſignificare non pœnitere nos beneficii in hominem non male merentem collocati. Antiph. Comicus apud Athenæum libro primo, eleganter:

Τοῦ γὰρ τις ἄλλου πρὸς θεῶν πλουτεῖν ἕνεκα
Εὔξαιτο πλουτεῖν δυνατὸς εἶναι χρημάτων,
Ἢ τοῦ δύνασθαι περιβοηθεῖν τοῖς φίλοις
Σπείρειν τε καρπὸν χάριτος ἡδίστης θεῶν; i.
Qua gratia, teſtor deos, diteſcere.
Quis optet, atque effluere gaza diuite?
Niſi vt ſuo ferat opem amico, & Gratiæ
Inter deas primariæ fructum ſerat.

Oreſtis inſaniam inſanire.

Simocatvs in epiſtolis de paupertate loquens, malum calamitoſiſſimum illam vocat, qui cum nullus habere commercium deſideret, etiam ſi Oreſtæa inſania laboret: οὐ γὰρ, inquit, τις ἐθέλει τῷ λαμπροτάτῳ κακῷ συνοικεῖν, οὐδ᾽ εἰ τὴν ὀρέστου μανίαν νοσῶν κατακρίνοιτο. Oreſtis inſaniæ pleni ſunt auctorum libri, qua diræ ſcelerum vltrices furiæ illum agitarunt, parricidii reum.

Tria Theramenis cauenda.

Cvm periculum ingens denunciamus, aut cauendum eſſe negotium periculoſæ aleæ plenum admonemus, adagii vſus erit. Polyzelus Comicus in Demotyndareo fabula: τριῶν ἐν οὖν κακῶν ἦν ἑλέσθαι, αὐτῷ τι πάντ᾽ ἀνάγκη,

Ξύλον τ᾽ ἐφέλκειν, ἢ πιεῖν κώνειον, ἢ
Προδόντα τὴν ναῦν, ὡς τάχιστα τῶν κακῶν
Απαλλαγῆναι, ταῦτ᾽ ἐστὶ τρία θηραμένους.
Α σοὶ φυλακτέ᾽ ἐστίν. id eſt,
Tribus è malis vnum neceſſe legere erat,
Induere palum, vel cicutam obducere,
Vel naue prodita malis cito eximi,
Theramenis tria hæc cauenda cenſeo.

Apparet verſus eſſe trimetros, quorũ priores parum ſuis numeris conſtant, corrupti nimirum. Ariſtophanes in Triphalete fabula:

Ἐγὼ γὰρ ἀπὸ θηραμένους δέδοικα τὰ τρία ταυτί. ideſt.
Ego metuo mihi tria hæc Theramenis.

Theramenes, cuius dubia in reipub. adminiſtratione fides litteris conſignata eſt, tria pœnarum genera Athenis inuexiſſe videtur, aut ſtipiti adligatum corpus lictori excarnificandum dare, aut cicutæ poculum ebibere, aut exilio ſolum vertere. Huc adluſit Menander Comicus eo verſu:

Ἓν γάρ τι τούτων τῶν τριῶν ἔχει κακῶν. id eſt,
Id namq́; de tribus malis vnum obtigit.

Theramenes quomodo à triginta tyrannis è medio ſublatus ſit, quidq́; dixerit, ne Iſocrates ſuſcepto illius patrocinio periculum ſibi ipſe crearet, legas apud Plutarchũ in vita Iſocratis. Non diſſimile eſt quod refert Suidas, capitis reis tria apponi ſolere, gladium, reſtim, & cicutæ potiunculam, quę nominabãt τὰ τρία τὰ εἰς θάνατον, hoc eſt, Tria lætalia, vel τὰ τρία τῶν εἰς θάνατον, hoc eſt, tria morti addictorũ: cuius rei memi-

meminit in Aepolis fabula Alexis Comicus, quamquam etiam aliter illud efferatur: τὰ τρία τὰ παρὰ τῷ αὐλῷ, id eſt, Tria apud Prætorium ſiue iudiciarium forum: quod inde natum quod capitalem ſententiam ſubituris fas eſſet, effari, libere cibo prius vinoque expletis. Zenobius auctaritate Ariſtidis commemorat, oraculum Delphicum conſulentibus ſortes exhiberi conſueuiſſe annulo obſignatas, cum admonitione iſta, ne ſtatim ante diem, eas reſignarent, preuaricatoribus. n. impendere è tribus vnum, aut oculorum orbitatē, aut linguæ iacturam, aut manus truncationem.

Vita ſuilla.

SPVRCVM & contaminatum viuendi genus, ὑώδης βίος, id eſt, Suilla vita à Clemente lib. pædagogi tertio vocatur, vbi ait: τὴν μετὰ τῶν φαύλων συνδιαίτησιν ἀνθρώπων ὑώδη γνωρίζων ὁ πάνσοφος διὰ μωσέως παιδαγωγὸς, χοιρείων ἀπηγόρευσε μεταλαμβάνειν. id eſt, Pedagogus ille omnia ſcius ſciens conuerſationem cum improbis hominibus ſuinā eſſe, per Moyſen vetuit porcina veſci: ὑώδεις etiam ſtolidi craſſique ingenio dicuntur, vt apud Ariſtophanis ſcholiaſten Hippocratis liberi leguntur traducti fuiſſe per ora hominum de ſtupiditate, hoc eſt: διαβεβλημένοι εἰς ὑωδίαν, & Eudemus de iiſdem ait: ὑώδεις καὶ ἀπαίδευτοι ἐκωμῳδοῦντο, id eſt, ſuilli & illitterati Comicorum ſalibus inceſſebantur: Ariſtoph. interpres de Phenippo quodam, ὑώδης ἦν καὶ ἑταιρικός. id eſt, Suinus & ſcortorum amoribus deditus erat. Bœoti ὕαντες dicti fuerunt propter ingenii craſſitiem. Pherecratis etiam ὑηνίαν pro imperitia extulit, & Plato συηνὸν pro indocte & iuſulſe, ſuum more aliquid conari. Nazianzenus:

Αὐτοὶ δ' ἐν σφετέροις αἴσχεσιν εἰσὶ σύες. id eſt,
Ipſi in ſuis ipſorum probris ſunt ſues.

Supra fumum clauus.

Ὑπὲρ καπνοῦ τὸ πηδάλιον. id eſt, Supra fumū clauus. Refertur ab Euſtathio Odyſſ. μ. Idem Odyſſ. π. indicat prouerbialiter dici ſecuritatis aut incuriæ cuiuſdam argumēto ἐπὶ τῶν ἀμελουμένων, de rebus iam ſecure ſepoſitis: quaſi ſupra fumum, ac proinde neglectis: Cui oppoſitum eſt illud Vlyſſis conſilium ad Telemachum filiū, Ἐκ καπνοῦ κατέθηκα id eſt, Extra fumum depoſui diligentiæ nauatæ indicio, ſiquidem arma aut vtenſilia cum extra ſeponimus ne fumo denigrentur, ſed ſplendorem ſeruent. Incuriam oſtendit qui illud ſcripſit:

Η δ' ἀσπὶς ἐν τῷ φεψάλῳ κρεμήσεται. id eſt,
Hic clypeus appendetur in fuligine: nimirum neglectus propter diuturnam pacem atque obliteratus. Heſiodicum eſt: ὑπὲρ καπνοῦ καταθέσθαι πηδάλιον, id eſt, ſupra fumū ſeponere gubernaculum, pro, nauigationi ſuperſedere: ſic enim ait:

Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι. hoc eſt,
Clauum affabre factum ſupra fumum ſuſpendere, & iterum:

Αἶψα κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο. id eſt,
Abſque mora ſupra fumum ſepone temonem.

Greg. Nazian. in epiſt. iocatur in Greg. Nyſſ. qui reiectis ſacris li. & ſepoſitis, profanos in manus aſumpſiſſet: ἢ, inquit, ὑπὲρ καπνοῦ τέθεικας, ὡς τὰ πηδάλια χειμῶνος ὥρᾳ, id eſt, an ſupra fumum libros ſepoſuiſti, quemadmodum clauum ſolent brumæ tempore.

Fluctibus obloqui.

Πρὸς κύματα λαλεῖν, id eſt, Fluctibus abloqui, prouerbialiter dicitur, cui cū homine refractario ac moroſo res eſt, Refertur ab Euſtathio Odyſſ. nono. A quo non abludit illud Aeſchyli apud Prometheum:

Οχλεῖς μάτην με κῦμ' ὅπως παρηγορῶν, id eſt,
Hortando me obturbas vt vnda inaniter.

Aeſopicum onus.

Αἰσώπειος φόρτος, id eſt, Aeſopicum onus prouerbiali ſpecie dicitur quod nō vſquequaque grauat, ſed paullatim lenius redditur imminuiturque. Natum ab Aeſopo fabulatore, qui mazas frixas & commeatus in longum ita parati vim magnam humeris exportandam in ſe recepit, iniquius nimirum & portatu difficilius onus, qua de cauſſa ludibrio ſannisque omnium patuit primo ſed cum indies decederet aliquid oneri, demenſo dietim inde in cibum abſumpto, poſtea ob induſtriæ ſpecimen cunctis admirationi fuit, videntibus illi decreſcere onus, conſeruis, propter viæ moleſtiā & diuturnitatē ingraueſcere. Qui ſcholæ ergaſtulum ſuſcipit, docendi inſolens, ſubit quidem ille Aeſopicum onus, ſed quod vſu fit lenius.

Lapis

Lapis ad funiculum.

Λίθος ποτὶ σπάρτον ἀπευθύνεται, id eſt, Lapis ad funiculum aptatur, prouerbium accommodatur cum quid rite fit & ex vſu, nec enim rubrica ad lapidis poſitum adaptatur, ſed pro rubricæ ſeu ſuniculi ductu, coria, in ædificiis ſeu lapidum ordines adpoſite locantur. Vtitur eo Gregori⁹ Palama: καὶ λίθος ποτὶ σπάρτον ἀπευθύνεται, οὐ σπάρτα ποτὶ λίθον συναρμόζεται, id eſt, Et lapis ad funiculum apte locatur, non autem ſuniculus ad lapidem componitur, Confine eſt illi, Bos currum trahit, nõ bouem currus. Eſt autem σπάρτη is funiculus fabrorum cæmentariorum, quem ad perpendiculi normam extendunt, vt lapidum coria concinnius aptent atque componant. Poteſt & inuerti adagium, cum quid præpoſtere adminiſtrari ſignificabimus. Euripidis ſcholiaſtes citat hoc modo adagium τὸ λίθον ποτὶ τὰν σπάρτον ἄγε. id eſt, Funiculo lapidem applica. Refertur & ab Apollonii interpretibus Doricæ parœmiæ nomine, ita: ἡ δωρικὴ παροιμία, τὸν λίθον ποτὶ τὸ σπάρτον ἄγοντας, id eſt, Dorico prouerbio dicitur, Lapidem ad ſparton agentes.

Capræ anniculæ pera.

Citatvr ab Euſtathio Odyſſ. 9. parœmia heroici verſus lege aſtricta eiuſmodi.

> Αἰγὸς ἐπιπρωτοῦ ἐριφοῦ πήρη ἀρίστη. id eſt,
> Anniculę capræ ruſſe pera optima fertur.

Videtur autem conficta ad commendationem puellaris ætatis, fuit enim πρωτῖνες anniculi agni, vt exponit Heſychius. Vſus eius accommodabitur, ſi quando eundem iuuenem præclaræ ſpei & modeſtum laudabimus, qui poſtea ſenii vitio moroſior redditus intolerabilis euaſit.

Tibi ipſe calendas edicito.

Σεαυτῷ νουμηνίαν κηρύσσειν. id eſt, Tibi ipſi nouilunii diem aut Calendas edicito. Licebit vti cũ alicuius arbitrio permittimus quidpiam, vt pro ſuo iure ſtatuat quod velit. Apparet olim cum penes ſacerdotes ius omne eſſet intercalandi, ab iiſque petenda eſſet feriarum omnis ratio, conſuetudinem fuiſſe receptam, vt præconis publici voce in vulgus ederetur initialis cuiuſque menſis dies. quem feriatum habebant: Eſt autem νουμηνία, nouilunio dicatus dies menſis auſpex. Fit huius adagii mentio apud Heſychium: & indicat natum à Cæi inſulæ incolarum cõſuetudine, vbi prohibito ſerias ſibi quiſque deligebat, incerta, & confuſa dierum feſtorum ratione.

Diſſidij pomum.

De eo qui ſeminarium litium & rixarum ſpargit, diſſidii auctor, prouerbialiter dixit Nicephorus Calliſtus lib. 14. τὸ μῆλον ἔριδος ἐς μέσον βάλλειν. id eſt, Contentionis pomum in mediũ proiicere. vbi craſſo errore lapſus eſt interpres ita vertens. Contentionis ouem, vehementer eam perſtringens, in medium protulit. Adluſit ad fabulam de pomo, quod Eris diſcordiæ dea in conuiuio deorum proiecit inter accumbentes deas, in ſcriptum vt pulcherrimæ cederet. qua de re Lucianus legatur.

Xenocratis teſtimonium.

De minime vano & indubitato teſtimonio efferri poteſt, ſiquidẽ hoc de illo proditum legimus apud Laertium, quod cum nemini iniurato teſtari liceret apud Athenienſes, ſoli huic iuſiurandum remiſſum fuerit: ἦν δὲ, inquit: καὶ ἀξιόπιστος σφόδρα, ὥστε μὴ ἐξὸν ἀνώμοτον μαρτυρεῖν, τούτῳ μόνῳ συνεχώρουν Ἀθηναῖοι. Quo ſpectat illud Ciceronis ad Atticum. Quæ mihi res multo honorificior viſa eſt, quam aut illa, cum iurare tui ciues Xenocratem teſtimonium dicentem prohibuerunt, aut cum tabulas Metelli Numidici, cum hæ, vt mos eſt, circumferrentur, noſtri iudices aſpicere noluerunt. Ex quo ſimiliter Metelli tabulæ, pro incorruptæ integręque fidei tabulis, quibus etiã nõ inſpectis fides habeatur, in adagii vſum vocari poſſunt.

Vlyſſis vinculum.

Ὀδυσσέως δεσμός, id eſt, Vlyſſis vinculum aut ligaculum, dicitur (vt adnotat Euſtathius Odyſſ. θ) de rebus tuto ſepoſitis ac diligente opera obſeratis: ἐπὶ τῶν σφραγιζομένων ἀσφαλῶς. Occaſio adagii ſumpta ex Homero, loco iã antea citato, vbi Vlyſſes:

> Θοῶς δ' ἐπὶ δεσμὸν ἴηλε.
> Ποικίλον, ὅν ποτέ μιν δέδαε φρεσὶ πότνια Κίρκη. id eſt,
> Continuo firmum iniicit ille.
> Vinculum, quod quondam monſtrarat nectere Circe.

Vetuſti

Vetuſti moris fuit vinculis munire, quod ab aliorum iniuria tutum eſſe volebant: recentior enim eſt clauium vſus, quas Laconum eſſe inuentum, ſunt qui adnotant.

Vulgari piſci non inſunt ſpinæ.

Ἐν ξυωῷ ἰχθύι ἄκανθαι οὐκ ἔνεισιν. id eſt, Vulgari piſci non inſunt ſpinæ. Democriti adagium eſt. Vulgus hominum, non ita lędere poteſt aut fortunas aliorum euertere, vti magnates: neque argumentis obuiam ire poteſt: idem etiam diſſoluēdis ſyllogiſmis ineptum eſt, Plutarchus Sympoſ. lib. 2. ἐν γὰρ ξυωῷ ἰχθύι ἄκανθαι οὐκ ἔνεισιν ὥς φησιν ὁ Δημόκριτος. id eſt, Etenim quod dixit Democritus, vulgaris piſcis ſpinas nō habet. Refert Aelianus omnigenæ hiſtoriæ libro decimo, Archytæ Tarentini apopthegma tale, vt difficulter inuenias piſcem ſpina carentem, ita & virum qui nihil habeat doloſi aut ſpinoſi, gręce illud ſonat: ἔργον ἐστὶν εὑρεῖν ἰχθὺν ἄκανθαν μὴ ἔχοντα.

Arundinea crura, & tabis propheta.

De prętenui homuncione & macilento, atque etiā morboſo dicetur illud Comici Platonis:

Καλάμινα σκέλη φορῶν, φθόης προφήτης. i. Arundinea habens cruſcula, tabis propheta.

Totſir ille in Cineſiam Euagoræ filium, poetam dithyrambicum, qui vſqueadeo imbecillo & macro corpuſculo fuiſſe memoratur, vt tiliaceis aſſeribus circumquaque ſe cingeret, ne prælongum & exile corpuſculum vltro citroque flecteretur, vnde φιλύρινος, id eſt, Tiliacei cognomentum illi apud Ariſtophanem. inciderat autem iſte ex laterali morbo in epyema, collecto in thoracem pure, quapropter vetuſto more, cauſſa remedii contra phthiſin, inuſtus fuerat. vt ex Platone Comico refert Galenus aphoriſm. lib. 7.

Expiatis bona obtingunt.

Athenaeus in primi Dipnoſophiſtarum initio, verſu hoc prouerbiali vtitur ex Callimacho Cyrenæo deſumpto:

Τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἄμεινον. id eſt,

Dant bona cuncta Dei, ter viuo flumine tinctis.

Poſtularat autem Timocrates communicari ſibi ſermones eruditos in menſa variis de rebus habitos, neque patiebatur ſe excludi ab ea auditione tamquam profanum, & myſteriorum cognitione indignum. Solebant vero antea quam ſacra attingerent, luſtrari ter ſe lauando aut circūferendo, quod ipſum antiquum eſt ſacrorum verbum, pro purgare, Plauto quoque vſurpatum, ibi:

Pro lauatore circumferam: quem morē expreſſit Virgilius in 6. air

Idem ter ſocios pura circumtulit vnda.
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ,
Luſtrauitque viros.

Licebit vti quando poſtulabimus participes fieri ſcientiæ reconditæ, aut cognitionis rei cuiuſpiam arduæ, tamquam ſymmiſtæ: veluti ſi anatomicæ diſſectionis ſtudioſus, rerum quarundam difficilium explanationem ab Andrea Vueſalio, ea in arte extra omnem aleam peritiſſimo, efflagitet. Transferri etiam poteſt ad animum vitiorum ſentina liberum.

Nodorum vincula texentes.

Quos non ineleganti voce Vitiligatores vocauit Cato, teſtaute Plinio, eos nō minore gratia ἐριδαντέας & ἱμαντελικτέας dixit Democritus Abderita, illud quod iurgia ſerant contentioſi, hoc vero, quod veluti nexus quoſdam vinculorum implicent, quibus alios inuoluant irretiantque Clemens Stromat. li. 1. ἐριδαντέας μὲν καὶ ἱμαντελικτέας, ὡς ὁ Ἀβδηρίτης ἐκεῖνος φησίν. quæ lectio apud Plutarchum prima Sympoſia. decade non nihil corrupta legitur hoc modo. ἐριδαντέων δὲ κατὰ Δημόκριτον καὶ ἱμαντελικτέων λόγους ἀφετέον. id eſt, Miſſas facere oportet eorum fabulas, qui de lana caprina rixantur, & nodos texunt, vt eſt, apud Democritum.

Tripuer ſenex.

Τρίπαιδον γερόντιον, quaſi dicas, iam tertio puerum ſenem, vetulum decrepitum prouerbiali ſchemate vocat Alcyphron, in epiſtolis, vbi Phœbiana delicata iuuencula ſenē ab intempeſtiuo amore deterret, acerbius illum his verbis increpās: οὐ παύσῃ τρίπαιδον καὶ τάλαντον γερόντιον περὶ τὰς ἀφ' ἡλικίας ἀνθούσας ἡμᾶς. i. nunquam ne deſines Tripuer & carioſe ſenex nos in ipſo ætatis flore conſtitutas puellas fodere? ſimili figura ferme,

ferme, Triſeclisenem vocauit Neſtorem Næuius, Quin & τρίγερων μῦθος ab Aeſchylo in Agamemn. fabula dicitur.

Coruus abſente graculo pulcher.

Adagium ſpirat quod in Theophylacti epiſtolis legitur: κολοιοῦ μὴ φανέντος καὶ κόραξ ἐν πρεπέσι καταλογισθήσεται, ὄρνισιν. id eſt, Nõ apparente graculo inter ſpecioſas aues numerabitur & coruus. Non inuenuſte eo vtimur, cum duorum fiet comparatio ſimilis prope deformitatis. Elegantius ſonabit ſi ad ingenium transferratur, vt ſi dicamus: Saluſtii immanem illam in Ciceronẽ dicacitatem, merum eſſe luſum pręeffreni illa Caleni Fuſii apud Dionem in eundem virulentia: κολοιοῦ ἀπόντος τὸν κόρακα εὐπρεπῆ εἶναι ὄρνιν.

Medium ſequere.

Proverbiales ſunt Senarii Pratinæ Tragici poetæ Phliaſii apud Athenęum in 14.

Μὴ σύντονον δίωκε, μήτ᾽ ἀνειμένην,
Ἰαστὶ μοῦσαν, ἀλλὰ τὰν μέσαν νέων, id eſt,
Ne ſequere mollem, quẽ vocant Ionicũ,
Ne ne aſperum tonum, viam at mediam
tene.

Quibus adpoſite vtemur vbi modum quo ſine nihil recte fit, ſuadebimus, quemadmodum inter Harmonię genera, cum Lydii modi Lugubre quid ſonent ac flebile: Ionici mollibus ſeruiant: at Dorii velut inter vtroſque medii laudantur: ita indicẽdi ratione inter grande illud atque robuſtum genus, & alterum gracile, medium ex duobus floridum & picturatam ſequendũ monet Fabius. Huic adfine eſt illud Damaſcii Syri in Philoſophica hiſtoria: τὴν δὲ τροφὴν ἐκληρώσατο μετρίαν τινὰ καὶ ἄθρυπτον, οὔτε καταρρυποῦσαν διὰ πενίαν, οὔτε διὰ πλοῦτον βλακεύουσαν, ἀλλὰ μέσην καὶ μουσικήν, καὶ τὸν Δώριον τρόπον ὡς ἀληθῶς ἡρμοσμένην, id eſt, Menſę apparatus erat moderatus & frugalis, neque ſordidior propter egeſtatem, neque diſſolutior propter opulentiã, ſed medius ac Muſicus, in modum Doricorum modulorum reuera concinnus.

Cras cerdo, hodie nihil.

Varronis eſt inter parœmiacos librorũ titulos prouerbiũ non ſemel à Nonio Marcello citatum, quo mutationem & variabilem rerum humanarum ſortem, ſignificari autumo. Conforme illi eſt immo idem plane, Anaxandridæ Comici illiud ex Anchiſe fabula:

Πολλοὶ δὲ νῦν μέν εἰσιν οὐκ ἐλεύθεροι,
Ἐς τ᾽ αὔριον δὲ Σουνιεῖς, εἶτ᾽ εἰς τρίτην
Ἀγορᾷ κέχρηνται, τὸν γὰρ οἴακα στρέφει
Δαίμων ἑκάστῳ. id eſt,
Multi quidem ſunt hodie liberi parum,
Quos Sunienſes luce craſtina, dies.
Sequens videbit perfrui claros foro.
Sor namque clauum verſat hominum
cuilibet.

Vbi per Sunienſes, negotiatores intelligẽ puto, à Sunio Athenarum emporio notiſſimo, vbi rerum venalium forum erat, Donato teſte: vt innuat repente quoſdam e ſeruis negociatores bona fortuna vſos euadere, mox etiam ciuilium rerum gubernaculis admoneri, hoc eſt, ex Iris Crœſos, fieri. Exſtat apud Ariſtophanem ſimile prouerbium: Νῦν μὲν οὐδεὶς, αὔριον δ᾽ ὑπέρμεγας, i. Qui nunc nullus, cras præmagnus Conſimili figura ferme dixit Nazianzenus in Athanaſium: χθὲς ἱερόσυλοι καὶ σήμερον ἱερεῖς, id eſt, Heri ſacrilegi, hodie ſacrificii: de iis qui ſacra intempeſtiue tractant, adhuc tyrones artis, aut qui doctores eſſe preſumũt, vix diſcipuli. Poſtremum autem illud: οἴακα στρέφει δαίμων ἑκάστῳ, id eſt, Fortuna vertit clauum cuilibet, prouerbium ſapit, quo fortaſſis vſus ſit Varro ſimiliter, vt haud abſurdum ſit illud apud Nonium reponere in dictione. Examuſſim, vbi ſic legitur, Idem οἴακα, hoc modo legendo, Idem οἴακα δαίμων. vt ex initiali voce notum tunc adagium agnoſci potuerit.

Puluere extrito decertat.

Κόνιν ἀποψησάμενος ἀγωνίζεται. id eſt, Extrito puluere decertat, aut in certamen deſcendit. Citatur prouerbium ab Euſtathio Iliados penultimo. Quadrat in eũ, qui victus animum reſumit, & cum hoſte d gladiatur. Transferretur ad animum, ſi quis in congreſſu litterario herbam alicui dare coactus, nihilo animo deiectior ad conflictũ redeat, quaſi deterſis pulueris ſordibus.

Hercules in Lydia.

Hercules in Lydia prouerbialiter dicitur qui cultu corporis effeminatior incedit indecoro ſibi habitu vtens, vt miles in toga talari conſpicuus. Multorum ſcriptis cele-

brarat Herrules muliebrib' indutus apud Omphalen Lidiæ reginam. Ariſtides in oratione aduerſus eliminatores: ἡρακλῆς ἐν λυδοῖς ὠρχήσατο. id eſt, Hercules inter Lydos ſaltauit. Tertullianus lib. de pallio, Quales ille Herc. in ſerico Omphales fuerit. iam Omph. in Herculis ſcorto deſignata deſcripſit, vbi profeſsico Beatus Rhenanus Theriſtro legit: innuit autem non minus pudendum fuiſſe Herculi muliebrem cultum adſumere quam Omphale Leonina pelle cingi.

Aſino gramen & baculus.

SAPIENS præceptum eſt, ὄνῳ χόρτος καὶ ῥάβδος, γύλιος ἄρτος καὶ μάστιγες. id eſt, Aſino fœnum & baculus, ſeruo panis & ſentica. Refertur à Gregorio Palama Theſſalonicenſi, ignauiæ ſedentariæque deſidiæ iuſtiſſimum præmium: indicat namque duriter habendos, qui nil recte faciunt, niſi verbeas flagris. Seruilia ingenia non niſi plagis emendantur, Phrygum in morem: & quæ in prauum indurerunt, minis, verberibus, & Manlianis imperiis frangenda ſunt: contra generoſi ſpiritus dura omnia reſpuunt, laude excitantur, honoriſq; ambitu quocumque velis ducuntur.

Paruis parua dant dij.

Ἀεὶ τοῖς μικροῖς μικρὰ διδοῦσι θεοί, id eſt,
Largitur paruis vſque puſilla Deus.

Verſus eſt Pentameter ad Callimachum auctorem relatus. Ita ferme natura comparatum eſt, vt tenuis conditionis homines, tenui oblata ſorte non ſecus exultent, quã magna ſolent magnates. Artemidorus in libro De ſomniorum interpretationibus quarti calce: ἐπεὶ δὴ ὅτι καὶ τὸ τυχὸν λαβόντες ἀγαπῶσι καὶ ὑπερχαίρουσιν, ὅθεν ὂν καὶ τὸ καλλιμάχειον ἔχει τό, Ἀεὶ τοῖς μικροῖς μικρὰ διδοῦσι θεοί. id eſt, Hi namque vulgare quidpiam nacti amplectuntur illud ac ſupra modum gaudent, propterea recte habet Callimachi dictum, Dat ſemper paruis munera parua Deus. Proinde monet vulgi prouerbium vernacula lingua. Auream quadrigam eſſe ambiendam, à qua ſi contingat voto excidere, rota ſaltem aut aureus radius obtingere poſſit deſiderioque ſatisfacere.

Agri polex.

Πυγὴ ἀγροῦ, i. Agri nates, prouerbiale, eſt, de reſtibili agri feracitate, metaphora à carnulentis natibus ſumpta: ſic & οὖθαρ ἀρούρης accipitur, quod Virgilius vertit, Vber glebæ. τὸ τῆς γῆς πιότατον καὶ τροφῆς ἀναδοτικόν. Hom. etiam γουνὸν ἀλωῆς dixit, Varro ſumen terræ. Non nulli efferunt adagium de hominibus immodice ruſticanis: Alii dici volũt de otioſis delicatiſque qui non agro tantũ adſidẽt magno in otio, ſed ſimpliciter quauis in re delicatius verſantur: vt Euſt. adnotat. Heſychius etiam locupletes homines & latifundis opulentos, ἀγροῦ πυγάς, dici adnotat, velut agris ſuffarrinatos.

Vna clamore Neadas ſuperat.

Μεῖζον μία τῶν νηάδων, id eſt, Vna clamore vincit Neadas. Aelianus libro 17. De animalibus indicat adagium fuiſſe in clamoſas mulieres: eſſe autem νηάδας, id eſt, Neadas animantium genus quorum clamore terra in hiatum diſcedat, auctoritate Aphorionis, qui etiam Samum deſertam ab incolis propter harum Neadum multitudinẽ, ſcripto prodiderit. Neida in auem mutatam ex Pherecyde fabulatur Didymus. Aedonis & Zethi filiam. Perſtringit ſimili ratione feminarum uerboſitatem Iuuenalis ſatyra ſexta, ibi:

Vna laboranti poterit ſuccurrere lunę.
Tot pariter pelues & tintinnabula dicas
Pulſari.

Retibus confers, nihil tamen capis.

MEMORAT adagium huiuſcemodi Heſych.

Δίκτυα μὲν εἰς ἐπιπέμπειν, λαβεῖν δὲ μή. i.
Conferre retibus, nihil capere tamen.

Verſiculus eſt iambicus trimeter. Competere videtur in hominem alienis inſeruiẽtem commodis, vnde plus iacturæ, quam emolumẽti ad ipſum redeat. Adagio huic obnoxii ſunt, qui typographis aſsiduam operam præſtant, nullo vel exiguo certe cũ ſuo lucro.

Schema & gradus.

DORICVM prouerbium eſt, χᾶμα καὶ βᾶμα, quod communis lingua profert, σχῆμα καὶ βῆμα, id eſt, Habitus & inceſſus. Quo ſignificabatur, non protinus ad altiora artium penetralia eſſe prouolandũ, & quaſi ſupra ſepta excedendum, ac præoccupanda veluti ſedilia certis ordinibus conſtituta ſed pedetentim & ordine quodam pergendum eſſe,

de

naſſ. libro ſecundo Peſſinuutiæ, inquit, deç ſacerdotes ſunt Phryx vir & Phrygia femina quæ deam circumferunt μητραγυρτοῦντες per vrbem, more patriç ſuæ, ſimulacra picta circumpoſita pectori geſtantes, turba reliqua deam quç ſequitur, tibiis circunſtrepente, ac tympana complodente: at Romanorum ciuium nemo μητραγυρτῶν aut tibiis perſonans incedit, variegato amictu conſpicuus, auroigiis Phrygio ritu deam colens. Reliqui vocem grçcam quç in impreſſis codicibus legitur, quod Euſebins li. 2. Præparationis Euangelicæ locum Dionifii citans: μηναγυρτοῦντες & μηναγυρτῶν ſcribat, quç vox idem cum priore denotat, niſi quod ex etymi ratione menſtruum circulatorem intelligamus nam; quolibet menſe cœtus faciebant ſtipemq́ue corrogabant vt ex Suida quoque diſcimus, cum hac voce nihil habet commune Mithras, quæ ſolis appellatio eſt apud Perſas, vti Lutatius Placidus in Statianis commentariis adnotat his verbis, Sol apud Achæmenios Titan, apud Aſſyrios Oſiris, apud Perſas, vbi in antrocoliuur Mithra vocatur. Vnde in fine primi Thebaidos ſic Papinius:

Seu te roſeum Titana vocari.
Gentis Achçmeniç ritu, ſeu præſtat Oſirin
Frugiferum, ſeu Perſæi ſub rupibus antri
Indignata ſequi torquentem cornua Mithram,

Porphyrius libro quarto. De abſtinentia ab animatis, refert Symbolum quempiam contexuiſſe hiſtoriam Mithriacham pluribus libris, in quibus Mithræ myſteria & orgia explicarit: Meminit & Plinius lib. 36. Mithre Aegyptii regis, qui in Solis vrbe regnans primus obeliſcos Soli numini conſecratos poſuerit. Perſis quoque ſolemne erat iuramentum per Mithram.

Choros Tragicos moleſte fert.

Χοροὺς τοὺς τραγικοὺς ἄχθεται. id eſt, Tragicos Choros ægre fert. Suidas adnotat dici de famelicis, quod moræ ſit impatiens venter, qui vero eſuriūt, hi choros, qui ferme prolixi ſunt, in longum extrahi moleſte ferāt. Ariſtophanes:

Εἶτα πεινῶν τοῖς χοροῖς τῶν τραγικῶν ἄχθοιτο. id eſt,

Deinceps eſuriens tragicos choros indigne ferat. Fames implacabile malum eſt, morçque diuturnitate inualeſcit magis eius impatientia. Pulchre Socrates illud prouerbiale extulit in Phædone, οὐδὲν ὄρνεον ᾄδει ὅταν πεινῇ id eſt, Nulla cantillat auis, quando eſurit. iacet voluptas omnis & animi gaudium, vbi eſuritur.

Dies digitus.

Δάκτυλος ἡμέρα, id eſt, Digitus dies. Adagio indicatur vitæ humanæ ſpatium eſſe exiguum, quaſi; digitale: Hyperbole infra illā, Spithama vitæ. Alcęus poeta apud Athenęum: Πίνωμεν, τί τὸν λύχνον ἀμμένομεν, δάκτυλος ἁμέρα, κὰδ δ' ἄειρε κύλιχναις μεγάλαις, ἄϊτα ποικίλαις. οἶνον γὰρ σεμέλας καὶ Διὸς υἱὸς λαθικαδέα ἀνθρώποισιν ἔδωκεν: ἔγχεε, κίρνα ἕνα καὶ πλέας, id eſt, Bibamus quid lucernam moramur? Digitus eſt dies: accipe maioribus copulis, quç tu obducas: vinum namq́ue Semeles Iouisq́ue natus obliuioſum mortalibus dedit. infunde, miſce vnum atque plura: Huc adluſit proculdubio auctor Epigrammatis quod in fine 7. lib. legitur.

Πίνωμεν βάκχου ζωρὸν πόμα, δάκτυλος ἀώς,
Ἦ πάλι κοιμιστὰν λύχνον ἰδεῖν μένομεν, id eſt,
Ducamus Bacchi latices, digitus breuis eſt lux,
Somniger aut quid te lychne manere iuuat?

Quamquam in Alcæi verbis pro ἀμμένομεν alii σβέννυμεν, hoc eſt, extinguimus, ſupponunt, cum prioris lectionis fides vel ex Epigramm. aſtrui poſſit.

Canibus oſſa prodo.

Μηνύω κυσὶν ὀστέα, id eſt, Canibus oſſa commonſtro. Prouerbium eſt de eo, qui inimico ſuum patefacit conſilium, velut ſi quis riuali amores ſuos detegat, aut litigator aduerſario actionem ſuam indicet. Extat Epigramm. libro 7.

Ἀλλὰ τί μηνύω κυσὶν ὀστέα, μάρτυρές εἰσι
Τῆς ἀνεμοστομίης οἱ μίδεω κάλαμοι. id eſt,
Quid canibus prodo oſſa, loquacis pręmia linguæ.
Quç ſint, teſtatur lęuis arundo Midæ.

De arundine Midæ fabula eſt apud Ouidiū Metamor. vndecimo, quam perſtringit & Petronius Arbiter his verſibus:

Sic cōmiſſa ferens auid' reſerare miniſter.
Fodit humum, tegisq́ue latentes prodidit aures,
Concepit nam terra ſonum, calamiq́; loquentes.
Inuenere Midam, qualē cōceperat index.

Inter

Inter lugentes iocari.

De eo qui alieniore tempore Intempeſtiue aliquid deſignat aut loquitur, competit quod parœmiæ nomine recitat Demetrius Phalereus, ἐν πενθοῦσι παίζειν, id eſt inter lugentes ludere, verba eius ſunt in capite de homœoteleutis, vbi affectatam vocũ ſtructuram criminatur: οὐ μὰ τὸν δία πάθος κινήσει οὐδ' ἔλεον, ἀλλὰ τὸν καλούμενον κλαυσιγέλωτα, τὸ γὰρ ἐν πενθοῦσι παίζειν, κατὰ τὴν παροιμίαν, τὸ τὰ τοιαῦτα ἐν τοῖς πάθεσιν κακοτεχνεῖν ἐστι. id eſt, Non hercule affectum mouebit aut miſerationem, ſed eum quem nominãt mixtum fletui riſum, nam in affectibus talia vitioſe affectare, eſt idem quod inter lugentes, ludere, iuxta prouerbiũ, quo in loco turpes mendæ in codicibus impreſſis inſederunt, ſiquidem male πόθος pro πάθος ſcriptum legitur, & ἔλαιον, pro ἔλεον, & ἐν πενθοῦσι loco ἐν πενθοῦσι. Quid, quod vox ipſa κλαυσίγελως prouerbialis eſt, de ſimulatu fletu, qualis hæredũ eſſe ſolet, iuxta Mimum Publianum, Hæredis fletus, ſub perſona riſus eſt, qua vſum oſtendit Xenophõtem Hermogenes rhetor cap. De Tenuitate: eſt autem locus Græcarum rerum lib. 7. πάντας δὲ τοὺς παρόντας τότεγε τῷ ὄντι κλαυσιγέλως εἶχεν. id eſt, Cunctos qui aderant renui reuera permiſtus lacrymis riſus. Apollodorus apud Athenæũ lib. 13. refert duas fuiſſe Phrynas meretriculas, quarum alteri afictis lachrymis cognomen dicit fuiſſe κλαυσίγελως, alteri a puditate σαπέρδιον.

Piſtillum exornatum.

Demetrius Phalereus de frigiditate ſcriptorum differẽs, adagio hoc vtitur, vbi ait, idem eſſe frigiditatem, quod arrogãtiam: nam vt homo adrogans quæ in ſe nõ agnoſcit, ſibi tamen vendicat, tamquam adſiut: ita qui humilibus rebus põdus orationis: adiicit, ſimiliter agit ille, qui in re tenui ſuperbit: καὶ ὅ ποιων τι τὸ ἐν παροιμίᾳ τὸ κοσμούμενον ὕπερον, τοιοῦτόν τι ἐστὶ καὶ τὸ ἐν τῷ ἰσχνῷ ἐξηρμένον ἐν μικροῖς πράγμασι. id eſt, cuiuſmodi eſt piſtillum exornatum, quod in prouerbio eſt, talis fuerit & tumor orationis in re exili Dicetur de re præpoſtere aut inepte compta, aut oratione inepta floſculis quibuſdam parũ appoſite picturata. Quadrabit & in hominem glorioſum aut operoſe veſtitum, in quo nihil ſit ſalis aut prudentiæ.

Formicæ ſemitam canit.

De eo, qui ſubtilitates omnes perſequitur, & minutiſſima quæq; dictioni immiſcet vt elabatur: aut qui vltro citroq; narrationẽ rei implicat, prima mediis, vltima primis inuoluens temere, prouerbio dicetur, μύρμηκος ἀτραποὺς ᾄδει hoc eſt, formicæ ſemitas canit. Extat apud Ariſtophanem in Theſmophoriaz. de Agath. Comico dictum, quem ſugillat vt ſubtilia ac flexiloqua carmina ſcribentem: Formicæ viam ſuam obliquant diſcurſu implicito.

Sirenas præternauig re.

Ὥσπερ σειρῆνας παραπλεῖν i Sirenas præter nauigare, puerbiali tropo dicitur, qui Philoſophiæ præceptis communitus voluptatum illecebras deſpuit, aut quomodocũq; vitiorum occaſionem declinat. Socrates apud Platonem: ἐὰν δὲ ὁρῶσι, διαλεγομένους καὶ παραπλέοντας σφᾶς ὥσπερ σειρῆνας ἀκηλήτους. i. Sin videant nos ſermones conſerẽtes & illecebris immobiles prætermanigare ipſos tamqnam Sirenas quaſpiam. Similiter dixit in Sympoſio: βίᾳ δ' ὥσπερ ἀπὸ τῶν σειρήνων ἐπισχόμενος τὰ ὦτα, οἴχομαι φεύγων. i. Fuga abeo, vim mihi adhibens, & tamquam a Sirenibus aures obſtruens. Notiſſima eſt ex Homeri Odyſſea fabula de Vlyſſe ſociorum aures cera claudente, vt periculũ ſibi ſuiſq; imminẽs effugeret.

Οἴκοθεν οἴκαδε.

Οἴκοθεν οἴκαδε id eſt, de domo in domũ tranſire dicũt Græci, quoties ab amico amicus munus accipit, aut candide operam ſuam amico defert, ita vſus eſt Iulianus apoſtata in epiſto. qua fundum donat amico: νῦν δὲ σοὶ δῶρον ἂν φίλῳ φίλη δίδωμι μικρὸν μὲν ὡς περ εἰς γῆ, χαρίεν δὲ φίλῳ, παρὰ φίλου οἴκοθεν οἴκαδε κατὰ τὸν σοφὸν ποιητὴν Πίνδαρον. id eſt, Nunc o amicum caput, dono tibi do fundum, exiguum quidem illum, ſed amico non ingratum, de domo in domum, vt cũ ſapiente Pindaro dicam. Extat apud Pindarum Olympiorum oda ſexta: δέξαι τὸ κῶμον οἴκοθεν οἴκαδε. id eſt, præconium accipiat de domo in domum, hoc eſt, propriũ haud peregrinum. Certe quidquid non aliunde accedit, ſed quaſi domi noſtræ natum & vernaculum nobis eſt. οἴκοθεν habere dicimus. Ariſtides in oratione de tem-

 plo

quemadmodum citauimus, at Caliſtratus ὕδαλα dictione propatoxytona ſcribit & exponit κόπρια ἡ λύματα, id eſt, ſterquilinia & ædium purgamenta, quæ ſcopis à pauimento euerruntur, ab ὕδος, quod ſonat ſolum ſiue pauimentum: quod ab Euſtathio in illum locum annotatum eſt. Vſurpatur & à Dione Chryſoſtomo in oratione, quã inſcripſit Euboicum, quamquam in græco codice vitioſe legitur, οὐδ' ἀλλ' ὅσιος.

Nec vola, nec veſtigium.

EXSTAT apud Varronem in ταφῇ μενίππου, Hæc Numa Pompilius fieri ſi viderit, ſciet ſuorum inſtitutorum nec volã nec veſtigium apparere. Et iterũ in Cynicis περὶ ἐπιταφίων. Quoniã ĩ ſepulchris nec vola, nec veſtigium extat. Vtrunque citatur, a Nonio Marcello. Idem eſt cum illo Plautino. Nec pes nec caput ſermonis apparet. Huc pertinet illud Aeſchyli in Agamemnone fabula:

Καὶ ποῖ τελευτᾷ καὶ καρανοῦται λόγος; id eſt, Qui finis, aut quod naſcitur verbis caput; Verba ſunt Electræ ad Agamemnonẽ, quo vti licebit, cum indicamus incertos nos eſſe quo euadat oratio, aut vnde orta ſit.

Spongia medebitur.

Σπόγγος ἰάσεται, id eſt, Spongia medebitur. Quadrabit quoties mutaturos nos ſententiam & antiquaturos pollicebimur. Vſus ſpongiæ notiſſimus erat in extergentis menſis præcipueq́; abacis in quibus ſcribebant & inducta ſpongia corrigebant, quomodo Auguſtus Aiacem fabulam in ſpongiam incubuiſſe dicit ad exemplum Aiacis, qui in ferrum, vt refert Suetonius Tranquillus. Ariſtides in oratione quadam: εἴ τι μὴ τιμῶν λελέγεται, οὐδὲν δεῖ τῆς Στησιχόρου παλινῳδίας, ἀλλὰ σπόγγος ἰάσεται, id eſt, Quod ſi quid nugati ſumus, nihil opus fuerit Steſichori palinodia, nimirum abunde medebitur ſpõgia. Alluſit huc auctor epigrammatis incertus libro 6. in quo Callimenes quidam Mercurio artis ſuæ inſtrumenta his verſibus dedicat:

Καὶ βυθίου Τρίτωνος ἀλιπλάνκτον χαμεύνην
Σπόγγον, ἀκεστορίην πλαζομένης γραφίδος. i.
Vndiquagique thorum Tritonis ſpongiam, in alto
Decerptam, errantis quæ medicina ſtyli eſt.

Item p.

Clemens Alexandrinus ἀποσφογγίζεσθαι ἐμφορεῖν dixit, madorem ventriculi nimiũ aridis cibis ebibere atque rapere, quod me taphorice licebit transferre ad orationem, quæ ſi nimis affluens ſit, exiccanda venit, ac molli illo madore exinanienda, Græce non male dixeris: τὸ τῶν λόγων ὑγρὸν ἀποσπογγίζειν.

Figura, & triobolus.

EVSTATIVS Iliados decimotertio annotat prouerbialiter dici: σχῆμα καὶ τριώβολον. i. Figura & triobolus cuius vſus ſit in ingenioſos quidem, ſed niſi inſtiteris remiſſos, & non niſi præmiolis quibuſdam expugnabiles cui vitio dexterrimus quiſque obnoxius ferme eſſe deprehenditur. Nata parœmia à Phrynico tragico, qui tantum operę ſtudijque collocaſſe in Tragicam ſaltationem perhibetur, vt nouum genus ſaltandi (σχῆμα vocant) excogitantibus triobolum præmij vice numeraret. Refertur ab aliis origo prouerbii ad Pythagoram, quem Iãblicus philoſophus ſcribit ingenioſo dextroque diſcipulo, ſed ad diſciplinas excolẽdas tardiori, pro quolibet mathematico ſchemate triobolum pependiſſe, vt præmii inuitamento ſupinitatem diſcipuli caſtigaret, ſtudioque diſcendi (quod libera & inco ercita voluntate conſtat) faces quaſdam ſubderet.

In paguro ſapientia.

Ἐν παγούρῳ σοφία, id eſt, In paguro ſapientia, prouerbiũ eſt quo ſignificatur, vt arbitror etiam paruis rebus ſuam eſſe gratiã, & puſillæ ſtaturæ hominibus non deeſſe prudẽtiam, vt ad eũ modum dicatur, quo illud, Ineſt & formicæ ſua bilis. Alioqui elegantiſſime lepidiſſimeque Paguri ſapientiam habere dicetur, qui viribus ſuis diffiſus, cũ fortiori congredi timet: vt ſi dicamus doctum quempiam, cui cum ſophiſta res ſit, imbecillitatis ſuæ conſcium, in idoneum tempus pugnam differentem, παγούρου σοφίᾳ, id eſt, Paguri ſapientia armare ſe debere. Pagurus canceri genus eſt, qui quotãnis ſpoliatum ſe teſtea cruſta & aculeis omnique armatura ſentiens, latebris ſuis verno tempore tantiſper ſe continet, dum noua eaq; durior teſta ſuccreuerit, nec ante hoc tẽpus, imbecillarum virium conſciẽtia, piſcẽ vllum aggredi audet. Hinc eſt quod cõſilii

ſilii prudentiæq; argumento Pagurum de collo Dianæ Epheſiæ ſuſpendiſſe antiquitas putatur. Huius prudētię meminit multis verſibus in primo Alieuticon Cilix poeta: & apud Epicharmum comicum in Purpura ſabula, piſcator inquit: σοφίαν ἐν παγούροις μὲν θεοὶ ἔχειν ἰχθυδίοις δὲ πάσας παντοδαπὰς τέχνας. id eſt. In Paguris Diis inuiſis ſapientiam, inque piſciculis omnigenas artes deprehendi. Lycophron in Caſſandra appellat Phœnicē Achillis formatorem πάγουρον, non tam propter cutis aſperitatem ſenio contractam, quod Tzetzes & Euſtathius annotant, quam propter innatam prudentiam, cuius ergo Peleus illum formandæ Achillis filii pueritiæ præfecit.

Hecales cœna.

De frugali admodum tenuique apparatu effertur Hecales cœna, ab Hecale paupercula, cuius apud Ouidium fit mentio, & cuius egenam cœnam non aſpernatus fuiſſe Theſeus legitur. Iulianus Ceſar ad Iamblichum philoſophum: πάντως δὲ καὶ τῆς Ἑκάλης ὁ Θησεὺς τὸ δεῖπνον οὐκ ἀπηξίωσεν, ἀλλ' ᾔδει καὶ μικροῖς ἐς τὸ ἀναγκαῖον ἀρκεῖσθαι. id eſt, Nimirum Theſeus non detrectauit tenuē Hecales cænulam, ſed norat etiam paruis eſſe contentus, cum ita ferret neceſſitas. Dicitur autem Hecaleanus Theſeum iam tū iuuenili in ætate hoſpitio ſolere excipere, proque illius ad pugnam profecturi ſoſpite reditu vota diis nuncupaſſe: in cuius beneficii memoriā Theſeus inſtituit poſtea Hecaleſion feſtum: quo Ioui ab illius nomine Hecalo dicto ſacrificabatur. Callimachus ſcribit in opere quod ab anu inſcripſit Hecalem habuiſſe illam φιλοξενίης ἕνεκ' ἀκλήιστον. id eſt, hoſpitii lares cunctis patentes.

Alexandrinæ deliciæ.

Consimili ſenſu Alexandrinas delicias dixit Fabius Quintilianus inſtitutionum oratoriarum lib. vbi parentum erga liberos ſuos indulgentiam ſenere proſcindēs: Verba inquit, ne Alexandrinis quidē permittēda deliciis; riſu & oſculo excipimus extremā intemperantiā turpemq; luxum deſignans: luxus autem & intemperantiæ genetrix eſt opulentia. Nemini vero dubiū eſt, Alexandriam copioſiſſimum & opibus mercibusque omnigenis affluentiſſimum fuiſſe emporium. in hunc vſque diem.

Medica menſa.

Μηδικὴ τράπεζα, id eſt, Menſa Medica, pro exquiſite ſumptuoſa & ingentis apparatus menſa prouerbialiter accipitur à Syneſio lib. De inſomniis: à Medorū deliciis, qui Perſidi contermini in eorum mores deſluxere, ſiquidem apparatus Perſicos, pro opiparis dixit Horatius, & ſcribit Herodotus Perſas natali ſuo quemq; die opiparam apponere cœnam & prolixam diuerſis ferculorum miſſibus, idque tā pauperibus quā diuitibus factitari: alioqui Perſarum Regi mille victimas quotidie iugulari, præter immenſam volucrum vim, ex Heraclide Cumano refert Athenæus. Syneſii verba ſunt: παρατίθεται τράπεζαν, εἰ μὲν βούλοιτο σικελικήν. εἰ δὲ βούλοιτο, μηδικήν, id eſt, Menſam apponit, ſi velit, Siculam, aut ſi malit, Medicam. Vſurpat & Dion Chryſoſtomus in oratione triceſimetertia: ἅμα σκῆπτρα καὶ κάνδυες καὶ μηδικὴ τράπεζα καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἐξέλιπεν, i. Defecerūt pariter ſceptra, paludamenta, menſa Medica, ipſorumque proſapia. Thucydides libro 1. de Pauſania elatius ſe gerente, τράπεζαν τε μηδικὴν παρετίθετο, id eſt, Mēſam apponebat Medicam, quamquam ſcholiaſtes Græcus περσικὴν legiſſe videtur, ſed exponit recte τρυφηλὴν, id eſt, opiparam deliciisq; affluentem. Diuerſo plane ſenſu, Μηδικὴν τράπεζαν, id eſt, Medicam menſam extulit Athenagoras libro de mortuorum reſurrectione, pro immitibus cruentisque epulis, reſpiciens, vt opinamur, ad crudele Aſtyagis Medorum Regis factum, qui Harpago amico conſiliorum omnium participi epulandum filium appoſuiſſe legitur apud Iuſtinum Trogi Pompeii epitomiaſten.

Vbi Atridarum ſcaphæ.

Ποῦ σκάφος τῶν Ἀτρειδῶν, id eſt, Vbi ſcapha Atridarum, Adagio vtemur cum ſignificabimus non eſſe curioſos nos de re à nobis peregrina, quæ nihil ad nos pertineat de qua non admodum ſit nobis laborandum: v. g. ſi dicat quis ſe melioribus ſtudiis addictum non curare aut ſollicite velle indagare, quid rerum agat Pontifex, vbi æſtinet Turca, quid apparet Cæſar, quidue moliatur Gallus: quo ſenſu cecinit illud in odis Horatius:

Muſis amicus triſtitiam & metus

Tradam proteruis in mare Creticum.
Portare ventis, quis ſub arcto.
Rex gelidæ metuatur oræ.
Quid Tyridatem terreat, vnice Securus.

Vtitur Cicero libro ad Atticum ſeptimo. Sed quoniam res eo deducta eſt, non quæram, vt ſcribis, περὶ σκάφους τῶν Ἀτρειδῶν. Videtur alicunde è Tragœdia ſumptum.

Iſthmum ſinapi bibit.

PROVERBII ſpeciem redolet, quod apud Artemidorum lib. quinto Onirocriticon legitur: ἰσθμὸν τὸ νάπυ πιεῖν. id eſt, Iſthmum ſinapi bibit aut momordit: vbi ille exponēs viſum & euentum ſomnii cuiuſdam, quo is qui viſus ſibi erat ebibiſſe liquidi ſinapi trituram, in ius vocatus, capite luerat, ſubiungit id quod illi acciderat, iam antea deſignatum fuiſſe prouerbiali dicterio modo dicto: ſic. n. ſonant eius verba: καὶ μέντοι δίκην περὶ τιμῆς ὑπὸ τοῦ λεγομένου, ἰσθμὸν τὸ νάπυ πιεῖν. quo miror quid Cornario viro alioqui doctiſſimo in mentem venerit, vt omiſſo verborum ductu, poſtremum iſtud verterit hoc pacto, Quis vnquam ſinapi bibit? Vſus adagii eſſe poterit, quando aliquem criſpare naſum præ ira, animoque rugi ſtomachabundum ſignificabimus: vel quando ſcommatis dicacitatisue pœnas dat quiſpiam, & numquam redituras per iugulum voces effutiens in capitis periculum ſe coniicit, nam tunc mordax cōuitiorum ſinapi appetit iuguli iſthmon. Eſt autem Iſthmus præter notam ſignificationem, inter ſeptum narium, & oris gulæque inter ſepimentum quod abſumptum iri ſinapis poculo denotabat ſomnium.

Icci cœna.

DE præparca & frugali cœna dicitur parœmiae Ἴκκου δεῖπνον. id eſt, Icci cœna, vt commemorat Euſtathius. Iccus Tarentinus fuit medicus. ὃς ἐπὶ βίῳ λιτῷ εἰς παροιμίαν κεῖται, hoc eſt, cuius vitæ parſimoniā parœmia notat: diciturque inquit: ἐπὶ τῶν λιτῶς δαπανώντων, Meminit Aelianus omnigenæ hiſtoriæ vndecimo lib. Icci Tarentini non medici, ſed luctatoris, quem toto certationis tempore, temperantiſſimo & coercito victus genere vſum fuiſſe, venerisque omnis expertem ſcribit. Græce eſt: κεκολασμένῃ τροφῇ διαβιώσας. Simile eſt illi quod ſupra adſcripſimus, Hecales cœna,

In cinere ſcribere.

Εἰς τέφραν γράφειν, id eſt, Inſcribere cineri, Suidas & ex eo Varinus exponūt de eo qui inanem ſumit operam: Cinis namq; impreſſos caracteras, quantumuis leuis auræ flatu facile confundit. Adnotant iidem auctores de rebus quoque impoſſibilibus dici. Citatur ex incerto auctore, apud quē vſurpari videtur, pro, nihil penſi facere: Ἐγὼ δὲ τοὺς ὅρκους αὐτοῦ, τὸ τῆς παροιμίας, οἶμαι δεῖν εἰς τέφραν γράφειν, id eſt, Equidem illorū iuſiurandum cineri, iuxta prouerbium, inſcribendum eſſe reor.

Frumentum in populum.

Πυροὺς εἰς δῆμον, id eſt, Frumentum in populum, Prouerbiale dicterium in ambitus ſuſpectos & officiis muneribusve gratiā vulgi demereri ſtudentes: cuiuſmodi fuere, qui frumentum populo viritim diuidendo, tyrannidis gratia id facere putabātur, vt ciuium libertatem in periculum vocarent, occupatis tali liberrate illorum animis. Cicero lib. ad Atticum ſexto iocatus in eum, quod elargitus fuiſſet in Atheniēſes frumentum, tamquam qui ad tyrannidem viam quandam affectaret, itaque ait, Sed heus tu πυροὺς εἰς δῆμον Athenis, placet hoc tibi? Memorat Velleius Patereulus Tiberium, eiusque fratrem Caium, Gracchos, præmuniendæ regalis potentiæ gratia, frumentum populo dari inſtituiſſe. Quadrabit in omnes qui quauis ratione gratiam captant popularem.

Iciens ictus eſt.

Βέβληται βάλλων, id eſt, Iciens ictus eſt. Competit in eum, qui ſibi ipſi malum acceſſit. Ortum habet ab Hercule, qui in Olympia ſtatuam cōſpicatus, eamq; latronem ratus eſſe, ſaxum eo contorſit, quod eū reſiliſſet, Herculem ipſum feriit. Effertur & ad hūc modum, πλήξας καὶ πληγείς, i. Percutiens idem & percuſſus. Euſtathius Iliad. λ. originem paullo aliter refert, quod nimirum inter Elidem & Piſam ſtatua ſteterit, arte dædalea ſe vertens, quam cum Hercules lapide percuſſiſſet, virum ſuſpicatus, illa impulſa Herculem feriit. Eleganter vſus eſt adagio Philoſtratus in Iconibus de Capaneo loquens: καπανεὺς δὲ λέγεται κεραυνῷ βεβλῆσθαι, πρότερος μὲν ὑπερμέτρῳ βαλὼν τὸν

Δία.

Δία id eſt, Fulmine percuſſus fuiſſe dicitur Capaneus, qui prior (niſi me fallit opinio) iactantia Iouem percuſſerat.

Mulctores reipub. peſtis.

Ἀμολγοὶ ſiue ἀμολγοί, ac ſi mulctores dicas, prouerbiali dicterio nominabantur oratores, quod populi pecunias, emulgerent atque exugerent quodammodo, vt ex Pauſaniæ lexico aduotat Euſtathius Iliad. λ. & iterũ Odyſſ. θ. qui etiam μοργοὶ dicebantur, ab ἀμέργειν, quod ſignificat καρπολογεῖν, hoc eſt vindemiari, atque inde natum prouerbiũ, ἀμοργοὶ πόλιως ὄλεθροι, id eſt, mulctores ciuitatis pernicies, Oratores olim fœcundiore aliquanto prouentu & lucro, quam nunc aduocatorum turba, factiones ſeditiouſque venali lingua fouendo, & reipublicæ, ærarium expilabant, & plebem exugebant temporariis patrociniis. Hinc fit quod tãtas pecunias coegiſſe rhetores illi legũtur cum Demades Athenienſis talenta decem accepiſſe memoretur, non alia de cauſſa, quam vt tacẽdo cauſſæ ne officeret, vt apud Gellium inquit C. Gracchus diſerte profeſſus, ſe ipſum quoque non gratis ad concionandũ prodiiſſe, aliosq́; omnes qui verba ad populum faciunt, rei familiaris ſuæ pretium & præmium referre. Huc ſpectat oraculũ in quod ludit Comicus Ariſtoph.

Μή μοι Κεκροπίδας αἴνει, ἀμολγοὶ ἔσονται. i.

Ne mihi Cecropidas ſtudio laudetis inani,
Mulctores etenim fient.

Argentea fame conuiuari.

Ἀργυρέῃ λιμῷ ἑστιᾶν, ἢ, ἐλλαπινάζειν, id eſt, Argentea fame conuiuari epulariue dicitur prouerbialiter, qui vere ſpleudidam, hoc eſt, argenteis lancibus onuſtam, ſed obſoniorum inanem menſam apponit, exſtat apud Epigrammatariũ lib. 2. ti. in Parcos:

Ἀργυρέῃ λιμῷ τὶς ἐς εἰλαπίνην με καλέσσας
Ἔκτανε πενιχρῶς τοὺς πίνακας προφέρων. i.
Ad cœnam accitum eſuries argentea nuper
Me necuit, vacuis lancibus aſſiduum.

Vbi ludit eleganter in voce πενιχρῶς, id eſt, lancium quarum ſerutatus etymon cum ſperaret eas fore ſibi πεῖνης ἄκος, hoc eſt, famis medelam, proiſus, πειναλέους, i. famelicas & inanes reipſa fuit expertus. Huc ſpectat Epigramma Martialis, cuius ego mentionem alio loco feci:

Auro, non dapibus, oneratur menſa, miniſtri
Apponunt oculis plurima, pauca gulæ.

Cum argentea fame eandem eſſe putant quam idem Epigrammatarius pretioſam vocat lib. 10.

Hic pretioſa fames, conturbatrixque macelli.

Sic enim in duobus vetuſtiſſimis exemplaribus lego reponẽdumque cenſeo, pro quo vulgati libri habent, conturbatorque macellus. Pretioſam autem famem illic & conturbatricem macelli intelligo, qua exoticæ deliciæ & ganeata obſonia, inexhauſtis pretiis alio ex orbe petebantur, quod Satyrice carpit Petronius Arbiter, ibi:

Luxuriæ rictu Martis marcent mœnia,
Tuo palato clauſus pauo naſcitur,
Plumato amictus aureo Babylonico,
Gallina tibi Numidica, tibi gallus ſpado, &c.

Diuerſa ab hac eſt, ἀργυρία λιμός, id eſt, argentea fames pro argenti pecuniæve inopia, apud Heſychium.

Qui celocem regere nequit, onerariam petit.

COMPETIT in eum qui maiora aggreditur quam ferre valeant humeri. Citatur ex Apuleio in lib. de rep. his verbis: Qui celocem regere nequit, onerariam petit. Celox nauigiũ eſt breue, à celeritate qua pollet, nomen habens: at oneraria, grauis eſt & tarda de onere, cui ferendo accommoda eſt. Celocem facili momento quis regat & impellat, maiori arte ac labore in agendis onerariis opus eſt. Non abludit hinc Syllæ dictum inſultantis Marii Iunioris conſulis capiti, quod memorat lib. 1. Appianus. ἐρέτην δεῖ πρῶτον γενέσθαι, πρὶν πηδαλίοις ἐπιχειρεῖν, i. Remigem prius eſſe oportet, quã tractãdo gubernaculo manum admoueas,

Aranearum plenus aluus.

Ἀραχνίων μεστὴν ἔχεις τὴν γαστέρα. id eſt, Senarius prouerbialis apud Cratinũ Comicũ in fabula quæ Doliũ, ſiue Seria inſcribitur. Prouerbio egeſtas & extrema inopia ſignificatur: ex quo detortũ videtur Catullianum illud de ſe: Plenus ſacculus eſt aranearũ. Staphyla anus apud Plautum in Aulularia, metuens ne ædes inanes à furibus aſportentur: Ita, inquit, inanis ſunt oppletæ, atque araneis.

De paxillo ſuſpendere.

Πασσάλω ἀνακρεμάσαι. id eſt, De Paxillo, aut clauo ſuſpendere prouerbiale ſpecie dicitur, qui rerum non ſatagit, ſed negligentius quidpiam curat: ſic exponitur ab Euſtathio. Metaphora ſumpta ab iis qui non reponunt aliquid accurate, ſed velut aliud agentes, primo inſtrumento obuio appendunt illud. Simili modo dictum eſt, ſed tamen diuerſo ſenſu, κρεμάσαι τὴν ἀσπίδα. i. ſuſpendere, pro, quietem agere & in pace verſari, quoniam pacis tempore ſcuta de parietibus ſuſpenduntur.

Inter Soſias & Tybios referre.

Εἰς σωσίας καὶ Τυβίους ἀποδίδοσθαι. id eſt, In Soſiarum & Tybiorum numerum referre, prouerbii ſpecie dicemus quoties meritos proſtituimus & in inferiorem quam merentur claſſem atque ordinem redigimus. Syneſius ad Euoprium: τοῦτον τοῦ πλίονος κέκροπ☉ τὴν συγκτῆσιν, ὁ θεῖος ἡρώδης καὶ ἐν φυρεῖς, εἰς σωσίας καὶ τυβίους ἀπέδοτο. id eſt, Huius vel Cecrope longe generoſioris con ſobrinam auunculus Herodes ab oſtiis, in Soſias & Tybios elocauit, hoc eſt in ignobiles & plebeios terræ filios. Galenus Therapeutices lib. 1. indicat Tybios emptitios fuiſſe ſeruos, quamquam ibi male per,i, ſcribantur, eius verba ſunt: καθάπερ γέται καὶ τιβίοι καὶ θρᾶκες ἀργυρώνητοι. id eſt, Getarum more & Tybiorum, Tracumq; venalitiorum hominum Tibii à Phylarcho in Ponto ponuntur, ita quoque in Plinianis libris eſt, vt naturalis hiſtoriæ c. 2. libri 7. Plutarchus ſympoſiacon 5. c. 7. καὶ τοι τούσγε περὶ τὸν πόντον οἰκοῦντας πάλαι τυβίους προσαγορευομένους ἱστορεῖ φύλαρχ☉, οὐ παιδίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τελεί☉ ὀλεθρίους εἶναι. id eſt, quamquam Tybios dictos Ponti accolas, refert Phylarchus non pueris modo, ſed & adultæ ætati faſcino officere. Soſias vero in comœdiis ſeruiles eſſe perſonas nemo eſt qui ignoret.

Oreſtii ſomnium.

Ορέστα☉ ὄνειρ☉, id eſt, Oreſtæum ſomnium de re fabuloſa & commentitia, futiliq; dicitur: ita vſurpat Galen. Therapeutices methodi lib. 1. ὄνειρον ὀρέστειον διηγῇ θέσσαλε. i. Oreſtis ſomnium nobis narras Theſſale. Huic ſimile eſt illud Dionis Chryſoſtomi. ἐνύπνια φαίνεσθαι ὁρᾶν ἀγροὺς καὶ κώμας. id eſt, Videbar mihi videre in ſomnia quæpiam, agros & vicos, quos prædicabat.

Reperit patella operculum.

Adagii iſtius Græci, ſalientes latuerunt hactenus, donec diligentiorem aliquanto operam repaſtinandis Nonii Marcelli ſen ticetis impendens ego, primus illos aperui: cum illic non vno in loco legatur nullo proſus ſenſu. Varro heurenulo paſtopoma περὶ ὑ τῶν μυκήτων, pro quibus verbis ita legendū è manuſcripto vetuſto codice adnotatum à nobis in Animaduerſorum libris fuit antea. εὗρεν ἡ λοπὰς τὸ πῶμα, περὶ γεγαμηκότων, Conſtat autem Varronem pleriſque ſuis libris prouerbiales inſcriptiones dediſſe. Eſt igitur adagium iſtud εὗρεν ἡ λοπὰς τὸ πῶμα. id eſt, Reperit patella operculum, pure puteq; idem cum eo quod D. Hieronymus detorſit ad ſuum vſum: Dignum patella operculum: quo vtemur ſi quando vecordi marito ſatuam obtigiſſe vxorē ſignificare volumus, aut difficili homini rem eſſe cum moroſis.

Vitex floret, & botrus maturuit.

Η ἄγν☉ ἀνθεῖ καὶ ὁ βότρυς πεπαίνεται. id eſt, Flos vitice exit, & botrus maturuit. Plutarchus lib. 2. Sympoſi. vbi de remora piſce agit, oſtendit verſiculum hunc vulgi ſermone tritum fuiſſe, quando addit, τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον, id eſt, quod dici ſolet: ſed vſum non addit, neque originem adagii. Vti eo non intempeſtiue licebit, quando indicabimus tempus eſſe vt iuuenis maturi ingenii ſpecimen edat, A'γνὸς eſt quam ſalicem Amerinam & viticem Latini nominant, cuius frondes thori loco ſubſtratæ, veneris impetum cohibere creduntur, vnde illi & nomē à ſterilitatis argumento, quaſi ἀγόνου, hoc eſt, genituræ inimico.

Nonus iſte Palæphatus.

Καινὸς οὗτοσὶ παλαίφατ☉. id eſt, Nonus iſte Palæphatus. Venuſte quadrabit in eos, qui fabuloſa, qualia fidem non inueniant, ſeria oratione veriſimilia facere aliiſq; approbare ſatagunt. Exſtat apud Athenæum de eo cto artem ſuam oſtentante glorioſius, ἰδοὺ καινὸς οὗτοσὶ παλαίφατος. i. En nouus iſte Palæphatus. de quo ita Euſtathius in Odyſſeę deci-

decimũnonũ ſentit: παροιμιάζεται τῆς πιθανολογοῦντας τὰ μὴ οἷα, τοιαῦτα προσοχὴν ἔχειν. i. Prouerbialiter torquetur in aſſertores rerum, quæ fidem non merentur. Palæphatus ſcriptor fuit fabuloſarum narrationũ, quas ad hiſtorias transfert, eiusque hodie extat: τῶν ἀπίστων liber de rebus incredibilibus, in quod opuſculum multa commentati fuiſſe dicuntur Heraclitus & Charax. Meminit eius & Virgilius in Ciri eo verſu: Docta Palæphatia teſtatur voce papyrus.

Aliud quidpiam exorna.

Extat apud Syneſiũ in epiſtola ad Athanaum, prouerbiali ſchemate prolatũ haud dubie: ἄλλο μὲν τοι ποίκιλλε. i. Aliud coloribus exorna: nam cum Vlyſſes euadendi è ſpecu Cyclopis modos omnes rimatus, ſpem Galatheę amorum illi feciſſet, antrũque prius euerrendum ab illuuie pecoris, ac thymiamate quopiam fragranti adolendum, & ſertis corollis ornandum inſtaret, quo ſic fugam captare liceret, ille non omnino ſtupide verba ſibi dati ſubodoratus: δριμύτατον μὲν ἂν ἄνθρωπον, inquit, ἔοικας εἶναι καὶ ἐγκατατετριμμένον ἐν πράγμασιν ἄλλο μὲν τοι ποίκιλλε, ἐνθένδε γὰρ οὐκ ἀποδράσεις. id eſt, Callidiſſimus mihi videris homuncio, & in rebus verſatiſſimus, nempe aliud pigmentis exorna, neque enim iſthinc effugies. Sumptum à pictoribus qui colorum delinimentis variis rem exornant. Locus videtur alicunde ex poetæ tragici alicuius fabula, cui Cyclops nomen ſit, deſumptus. Non abſimile eſt illi quod apud Plutarchũ in Sympo. 8. Autobulus dicit: παῦε ποικίλλων πρὸς ἡμᾶς. id eſt, Deſine iſta apud nos variegare: Sophocles in Trachiniis: οὐδὲν ξυνίημ' ὧν σὺ μὲν ποικίλλεις πάλαι id eſt. Nihil horum capio quæ tu dudũ exornas & lenocinio verborum illecebriſque venuſtas, & iterum, Lichas ad Deianiram: τί ποτε ποικίλλασ' ἔχεις. i. Quid artificioſe moliris, & exornas.

Luteæ progenies.

Πηλογόνοι vocabulo Callimachi dicuntur vaſti homines & ignobiles, quaſi è luto prognati: παρὰ τὸ ἐκ πηλοῦ γεγονέναι: quales terrę filii habebantur, vnde Minutius Felix in octauio, qui lib. falſo octauus Arnobio adſcribitur, de Saturno loquẽs, Terræ enim, inquit, & cœli filius, quod apud Italos eſſet ignotis parentibus proditus, vt in hodiernum opinato viſos, Cœlo miſſos, ignobiles, & ignotos terræ filios nominamus, & Tertullianus in Apollogetico, Terræ filios vulgus vocat quorum genus incertum eſt. Eodem ſenſu γηγενεῖς, hoc eſt, terrigenæ dicuntur, apud Alexin Comicum:

Ὁ δ' ἕτερος τί ἂν τύχοιμι ὀνομάσας,
Βῶλος ἀροτριῶν, γηγενὴς ἄνθρωπος. id eſt,
At alterum quo nomine obſecro feram?
Is ipſe gleba eſt, ſtiua, terræ & filius.

Quibus verbis, ſtupidũ, inſulſum, & ignobilem proſcindit. Quid, quod γίγαντες, hoc eſt, gigantes, non alii quam ἐκ γῆς γεγενημένοι, id eſt, humo enati, ſonant græca voce. Haud diſſimili ſchemate γεώλοφοι veteres dixerunt, craſſum, indocilem, telluris inutile pondus, teſte Aelio Dionyſio, qualis ille fuit qui è ſomno euigilare non potuit, niſi compunctus impreſſis altius aciculis, vt Euſtathius inſimulat: Tranſlatio à terrei collis mole. Theodorius lib. de prouidentia 5. ὡς γηλόφους τινὰς τῷ μεγέθει μιμεῖται, i. Immani corporis mole colles repſentat.

Inteſtina adolens ipſe carnes deuorat.

Plutarchus in Problemate, vbi de vmbris in conuiuia adducendis ſententiam exquirit, ſenarium vt apparet, tritum adducit:

Ἄλλως γὰρ ἡμῖν προσπαίζουσιν οἱ λέγοντες,
Διαφθείσι θύσας αὐτὸς ἐσθίει κρέας. id eſt,
Alioqui ioculare illud in nos contorquẽt,
Omenta ponens ipſe carnes deuorat.

Quadrabit in eum qui deteriora aliis ponit, potiora ſibi reſeruat: exemplo Promethei, qui ſola oſſa adipe contecta Ioui apponebat, ſibi totius hoſtiæ carnes ſeruabat: aut qui facit quidem quod decet, ſed non ſine commodi ſui reſpectu. Eſt autem διαφὺς ſeu διαφὺς, quod in porcino genere vulua à Latinis dicitur.

Præſente arbore, ligna omnes colligunt.

Δρυὸς πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. id eſt,
Præſente quercu ligna quiuis colligit.
Parœmia citatur à ſcholiaſte Theocriti.

Facile cuiuis eſt ſcribere, parata dicẽdi ſcribendiue materia, cum res ſe vbertim ſuggerunt. recte namque dictum eſt ab Horatio:

Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere
chartæ.

pro, παρούσης, id eſt, ad manum præſente & parata legendum cenſuimus, πεσούσης, id eſt, ruente vel lapſa.

Ventis & mare & ignis ſeruiunt.

Ανέμοις θάλασσα καὶ πῦρ δουλεύει, id eſt, ventis mare ignisq́; ſeruiunt. E Menecratis Democritique fontibus hauſtum adagiũ, quo indicare illi voluerunt, ita comparatũ eſſe diuiuitus naturæ lege, vt mare, quamuis Imperium in naues nautasq́; obtineat, ignis, in ſubiectam materiam, ventis tamẽ obſecundare cogantur: quam ſententiam pluribus verſibus expreſſit in Alexipharmacis Nicander: θάλασσαν

Ἠ̈ τε καὶ ἀτμεύειν ἀνέμοις πόρεν ἐννοσίγαιος
Σὺν πυρὶ, καὶ γάρ δὴ τὸ πνοαῖς συνδάμναται
ἐχθραῖς.
Πῦρ μὲν ἀείζωον καὶ ἀχάματον ἔτρεσεν ὕδωρ
Αργέστας, &c. id eſt,
Inſeruire dedit, ventis, maris arbiter,
æquor.
Atque ignem: hic etenim flatu ſtridente
domatur.
Nam viuax Euros ignis timet, & mare va
ſtum.

Gratia non ducitur pœnitentia.

Brevivs, concinniuſq́ue Græcis dicitur, χάρις ἀμεταμέλητος. id eſt, Gratia pœnitentiæ expers. Elogium breue & Theoph. auctore dignum, & cuius gloriam diſcipulo non inuidit Ariſtoteles: quo ſignificatur gratiam pœnitentia non duci, neque reuocare collatum beneficium, ita Terentianus Simo ad Soſiam libertum beneficii memorem. dicit ſe haud mutare factum. Conueniet eo vti, neq; ſine venere, quando volumus ſignificare non pœnitere nos beneficii in hominem non male merentem collocati. Antiph. Comicus apud Athenæum libro primo, eleganter:

Τοῦ γάρ τις ἄλλου πρὸς θεῶν περ οὕνεκα
Εὔξαιτο πλουτεῖν, δυνπορεῖν τε χρημάτων,
Ἢ τοῦ δύνασθαι περιβοηθεῖν τοῖς φίλοις
Σπείρειν τε καρπὸν χάριτος ἡδίστης θεῶν; i.
Qua gratia, reſtor deos, diteſcere.
Quis optet, atque effluere gaza diuite?
Niſi vt ſuo ferat opem amico, & Gratiæ
Inter deas primariæ fructum ferat.

Oreſtis inſaniam inſanire.

Simocatvs in epiſtolis de paupertate loquens, malum calamitoſiſſimum illam vocat, qui cum nullus habere commercium deſideret, etiam ſi Oreſtæa inſania laboret: οὐ γάρ, inquit, τις ἐθέλει τῷ τοιούτῳ κακῷ συνοικεῖν, οὐδ᾽ εἰ τὴν ὀρέστου μανίαν νοσῶν κατακρίθείη. Oreſtis inſaniæ pleni ſunt auctorum libri, qua diræ ſcelerum vltrices furiæ illum agitarunt, parricidii reum.

Tria Theramenis cauenda.

Cvm periculum ingens denunciamus, aut cauendum eſſe negotium periculoſæ aleæ plenum admonemus, adagii vſus erit. Polyzelus Comicus in Demotyandareo fabula: τριῶν ἐν οὖν κακῶν ἦν ἑλέσθαι, αὐτῷ τι πᾶσ᾽ ἀνάγκη,

Ξύλον τ᾽ ἐφέλκειν, ἢ πιεῖν κώνειον, ἢ
Προδόντα τὴν ναῦν, ὡς τάχιστα τῶν κακῶν
Απαλλαγῆναι, ταῦτ᾽ ἐστὶ τρία θηραμένους.
Α σοὶ φυλακτέ᾽ ἐστίν. id eſt,
Tribus è malis vnum neceſſe legere erat,
Inducere palum, vel cicutam obducere,
Vel naue prodita malis citò eximi,
Theramenis tria hæc cauenda cenſeo.

Apparet verſus eſſe trimetros, quorũ priores parum ſuis numeris conſtant, corrupti nimirum. Ariſtophanes in Triphalete fabula:

Εγὼ γὰρ ἀπὸ θηραμένους δέδοικα τὰ τρία ταυτί. id eſt.
Ego metuo mihi tria hæc Theramenis.

Theramenes, cuius dubia in reipub. adminiſtratione fides litteris conſignata eſt, tria pœnarum genera Athenis inuexiſſe videtur, aut ſtipiti adligatum corpus lictori excarnificandum dare, aut cicutæ poculum ebibere, aut exilio ſolum vertere. Huc adluſit Menander Comicus eo verſu:

Ε᾽ν γάρ τι τούτων τῶν τριῶν ἔχει κακῶν. id eſt,
Id namq́; de tribus malis vnum obrigit.

Theramenes quomodo à triginta tyrannis è medio ſublatus ſit, quidq́; dixerit, ne Iſocrates ſuſcepto illius patrocinio periculum ſibi ipſe crearet, legas apud Plutarchũ in vita Iſocratis. Non diſſimile eſt quod refert Suidas, capitis reis tria apponi ſolere, gladium, reſtim, & cicutæ potiunculam, quę nominabãt τὰ τρία τὰ εἰς θάνατον, hoc eſt, Tria lætalia, vel τὰ τρία τῶν εἰς θάνατον, hoc eſt, tria morti addictorũ: cuius rei memi-

meminit in Aepolis fabula Alexis Comicus, quamquam etiam aliter illud efferatur: τὰ τρία τὰ παρὰ τῷ ἀυλῇ, id eſt, Tria apud Prætorium ſiue iudiciarium forum: quod inde natum quod capitalem ſententiam ſubituris fas eſſet, effari, libere cibo prius vinoque expletis. Zenobius auctaritate Ariſtidis commemorat, oraculum Delphicum conſulentibus ſortes exhiberi conſueuiſſe annulo obfirmatas, eum admonitione iſta, ne ſtatum ante diem, eas reſignarent, prꝗuaricatóribus. n. impendere è tribus vnum, aut oculorum orbitatẽ, aut linguæ iacturam, aut manus truncationem.

Vita ſuilla.

SPVRCVM & contaminatum viuendi genus, ὑώδης βίος, id eſt, Suilla vita à Clemente lib. pædagogi tertio vocatur, vbi ait: τὴν μετὰ τῶν φαύλων συνδιαίτησιν ἀνθρώπων ὑώδη γραφίζων ὁ πάνσοφος διὰ μωσέως παιδαγωγὸς. χοιρείων ἀπηγόρευσεν μεταλαμβάνειν. id eſt, Pędagogus ille omniſcius ſciens conuerſationem cum improbis hominibus ſuinã eſſe, per Moyſen vetnit porcina veſci: ὑώδεις etiam ſtolidi craſſique ingenio dicuntur, vt apud Ariſtophanis ſcholiaſten Hippocratis liberi leguntur traducti fuiſſe per ora hominum de ſtupiditate, hoc eſt: διαβεβλημένοι εἰς ὑωδίαν, & Eudemus de iiſdem ait: ὑώδεις καὶ ἀπαιδευτοι κωμωδοῦντο, id eſt, ſuilli & illitterati Comicorum ſalibus inceſſebantur: Ariſtoph. interpres de Phęnippo quodam, ὑώδης ἦν καὶ ἑταιρικός. ideſt, Suinus & ſcortorum amoribus deditus erat. Bœoti ὕαντες dicti fuerunt propter ingenii craſſitiem. Pherecratis etiam ὑηνίαν pro imperitia extulit, & Plato συηνεῖν pro indocte & inſulſe, ſuum more aliquid conari. Nazianzenus:

Αὐτοὶ δ' ἐν σφετέροις αἴσχεσιν εἰσὶ σύες. id eſt, Ipſi in ſuis ipſorum probris ſunt ſues.

Supra fumum clauus.

Ὑπὲρ καπνοῦ τὸ πηδάλιον. id eſt, Supra fumũ clauus. Refertur ab Euſtathio Odyſſ. μ. Idem Odyſſ. π. indicat prouerbialiter dici ſecuritatis aut incuriæ cuiuſdam argumẽto ἐπὶ τῶν ἀμελουμένων, de rebus iam ſecure ſepoſitis: quaſi ſupra fumum, ac proinde neglectis: Cui oppoſitum eſt illud Vlyſſis conſilium ad Telemachum filiũ, Ἐκ καπνοῦ κατέθηκα id eſt, Extra fumum depoſui diligentiæ nauatæ indicio, ſiquidem arma aut vtenſilia cum cura ſeponimus ne fumo denigrentur, ſed ſplendorem ſeruent. Incuriam oſtendit qui illud ſcripſit:

Ἡ δ' ἀσπὶς ἐν τῷ φεψάλῳ κρεμήσεται. id eſt, Hic clypeus appendetur in fuligine: nimirum neglectus propter diuturnam pacem atque obliteratus. Heſiodicum eſt: ὑπὲρ καπνοῦ θεῖναι πηδάλιον, id eſt, ſupra fumũ ſeponere gubernaculum, pro, nauigationi ſuperſedere: ſic enim ait:

Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι. hoc eſt,

Clauum affabre factum ſupra fumum ſuſpendere, & iterum:

Αἶψα κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο. id eſt,

Abſque mora ſupra fumum ſepone temonem.

Greg. Nazian. in epiſt. iocatur in Greg. Nyſſ. qui reiectis ſacris li. & ſepoſitis, profanos in manus aſumpſiſſet: ἤ, inquit, ὑπὲρ καπνοῦ τέθεικας, ὡς τὰ πηδάλια χειμῶνος ὥρᾳ, id eſt, an ſupra fumum libros ſepoſuiſti, quemadmodum clauum ſolent brumæ tempore.

Fluctibus obloqui.

Πρὸς κύματα λαλεῖν, id eſt, Fluctibus abloqui ꝓuerbialiter dicitur, cui cũ homine refractario ac moroſo res eſt, Refertur ab Euſtathio Odyſſ nono. A quo non abludit illud Aeſchyli apud Prometheum:

Ὀχλεῖς μάτην με κῦμ' ὅπως παρηγορῶν, id eſt, Hortando me obturbas vt vnda inaniter.

Aeſopicum onus.

Αἰσώπειος φόρτος, id eſt, Aeſopicum onus prouerbiali ſpecie dicitur quod nõ vſquequaque grauat, ſed paullatim leuius redditur imminniturque. Natum ab Aeſopo fabulatore, qui mazas frixas & commeatus in longum ita parati vim magnam humeris exportandam in ſe recepit, iniquius nimirum & portatu difficilius onus, qua de cauſſa ludibrio ſannisque omnium patuit primo ſed cum indies decederet aliquid oneri, demenſo dietim inde in cibum abſumpto, poſtea ob induſtriæ ſpecimen cunctis admirationi fuit, videntibus illi decreſcere onus, conſeruis, propter viæ moleſtiã & diuturnitatẽ ingraueſcere. Qui ſcholæ ergaſtulum ſuſcipit, docendi inſolens, ſubit quidem ille Aeſopicum onus, ſed quod vſu fit lenius.

Lapis

Lapis ad funiculum.

Λίθος ποτὶ σπάρτον ἄγεται, id eſt, Lapis ad funiculum aptatur, prouerbium accommodatur cum quid rite fit & ex vſu, nec enim rubrica ad lapidis poſitum adaptatur, ſed pro rubricæ ſeu ſuniculi ductu, coria, in ædificiis ſeu lapidum ordines adpoſite locantur. Vtitur eo Gregori⁹ Palama: καὶ λίθος ποτὶ σπάρτον ἄγεται, οὐ σπάρτα ποτὶ λίθον συναρμόζεται, id eſt, Et lapis ad funiculum apte locatur, non autem funiculus ad lapidem componitur, Confine eſt illi, Bos currum trahit, nō bouem currus. Eſt autem σπάρτη is funiculus fabrorum cæmentariorum, quem ad perpendiculi normam excudunt, vt lapidum coria concinnius aptent atque componant. Poteſt & inuerti adagium, cum quid præpoſtere adminiſtrari ſignificabimus. Euripidis ſcholiaſtes citat hoc modo adagium τὸν λίθον ποτὶ τὰν σπάρτον ἄγε. id eſt, Funiculo lapidem applica. Refertur & ab Apollonii interpretibus Doricæ parœmiæ nomine, ita: ἡ δωρικὴ παροιμία, τὸν λίθον ποτὶ τὸ σπάρτον ἄγοντας, id eſt, Dorico prouerbio dicitur, Lapidem ad ſparton agentes.

Capræ anniculæ pera.

CITATVR ab Euſtathio Odyſſ. 9. parœmia heroici verſus lege aſtricta eiuſmodi.

Αἰγὸς ἐπιπερκνιῶνος ἐρυθρῆς πήρη ἀρίστη. id eſt,
Anniculę caprę ruffę pera optima fertur.

Videtur autem conficta ad commendationem puellaris ętatis, fuit enim περκνῖτες anniculi agni, vt exponit Heſychius. Vſus eius accommodabitur, ſi quando eundem iuuenem præclaræ ſpei & modeſtum laudabimus, qui poſtea ſenii vitio moroſior redditus intolerabilis euaſit.

Tibi ipſe calendas edicito.

Σεαυτῷ νεομηνίαν κηρύσσειν. id eſt, Tibi ipſi nouilunii diem aut Calendas edicito. Licebit vti cū alicuius arbitrio permittimus quidpiam, vt pro ſuo iure ſtatuat quod velit. Apparet olim cum penes ſacerdotes ius omne eſſet intercalandi, ab iiſque petenda eſſet feriarum omnis ratio, conſuetudinem fuiſſe receptam, vt pręconis publici voce in vulgus ederetur initialis cuiuſque menſis dies. quem feriatum habebant: Eſt autem νεομηνία, nouilunio dicatus dies menſis auſpex. Fit huius adagii mentio apud Heſychium: & indicat natum à Cæi inſulæ incolarum cōſuetudine, vbi pro libito ferias ſibi quiſque deligebat, incerta, & confuſa dierum feſtorum ratione.

Diſſidij pomum.

DE eo qui ſeminarium litium & rixarum ſpargit, diſſidii auctor, prouerbialiter dixit Nicephorus Calliſtus lib. 14. τὸ μῆλον ἔριδος ἐς μέσον βάλλειν. id eſt, Contentionis pomum in mediū proiicere. vbi craſſo errore lapſus eſt interpres ita vertens. Contentionis ouem, vehementer eam perſtringens, in medium protulit. Adluſit ad fabulam de pomo, quod Eris diſcordiæ dea in conuiuio deorum proiecit inter accumbentes deas, in ſcriptum vt pulcherrimæ cederet. qua de re Lucianus legatur.

Xenocratis teſtimonium.

DE minime vano & indubitato teſtimonio efferri poteſt, ſiquidē hoc de illo proditum legimus apud Laertium, quod cum nemini iniurato teſtari liceret apud Athenienſes, ſoli huic iuſiurandum remiſſum fuerit: ἦν δὲ, inquit: καὶ ἀξιόπιστος σφόδρα, ὥστε μὴ ἐξὸν ἀνώμοτον μαρτυρεῖν, τούτῳ μόνῳ συνεχώρουν Ἀθηναῖοι. Quo ſpectat illud Ciceronis ad Atticum. Quæ mihi res multo honorificior viſa eſt, quam aut illa, cum iurare tui ciues Xenocratem teſtimonium dicentem prohibuerunt, aut cum tabulas Metelli Numidici, cum hæ, vt mos eſt, circumferrentur, noſtri iudices aſpicere noluerunt. Ex quo ſimiliter Metelli tabulæ, pro incorruptæ integręque fidei tabulis, quibus etiā nō inſpectis fides habeatur, in adagii vſum vocari poſſunt.

Vlyſſis vinculum.

Ὀδυσσέως δεσμός, id eſt, Vlyſſis vinculum aut ligaculum, dicitur (vt adnotat Euſtathius Odyſſ. θ) de rebus tuto ſepoſitis ac diligente opera obſeratis: ἐπὶ τῶν σφραγιζομένων ἀσφαλῶς. Occaſio adagii ſumpta ex Homero, loco iā antea citato, vbi Vlyſſes:

Θοῶς δ' ἐπὶ δεσμὸν ἴηλε.
Ποικίλον, ὅν ποτέ μιν δέδαε φρεσὶ πότνια Κίρκη. id eſt,
Continuo firmum iniicit ille.
Vinculum, quod quondam monſtrarat nectere Circe.

Vetuſti

Vetuſti moris fuit vinculis munire, quod ab aliorum iniuria rutum eſſe volebant: recentior enim eſt clauium vſus, quas Laconum eſſe inuentum, ſunt qui adnotant.

Vulgari piſci non inſunt ſpinæ.

Ἐν φαύλῳ ἰχθύι ἀκανθαι οὐκ ἔνεισιν. id eſt, Vulgari piſci non inſunt ſpinæ. Democriti adagium eſt. Vulgus hominum, non ita lędere poteſt aut fortunas aliorum euertere, vti magnates: neque argumentis obuiam ire poteſt: idem etiam diſſoluēdis ſyllogiſmis ineptum eſt, Plutarchus Sympoſ. lib. 2. ἐν γὰρ φαύλῳ ἰχθύι ἀκάνθας οὐκ ἐνεῖναι ὥς φησὶν ὁ Δημόκριτος. id eſt, Etenim quod dixit Democritus, vulgaris piſcis ſpinas nō haber. Refert Aelianus omnigenæ hiſtoriæ libro decimo, Archytæ Tarentini apophthegma tale, vt difficulter inuenias piſcem ſpina carentem, ita & virum qui nihil habeat doloſi aut ſpinoſi, græce illud ſonat: ἔργον ἐστὶν εὑρεῖν ἰχθὺν ἀκάνθαν μὴ ἔχοντα.

Arundinea crura, & tabis propheta.

De prętenui homuncione & macilento, atque etiā morboſo dicetur illud Comici Platonis:

Καλάμινα σκέλη φορῶν, φθόης προφήτης. i. Arundinea habens cruſcula, tabis propheta.

Torſit ille in Cineſiam Euagoræ filium, poetam dithyrambicum, qui vſqueadeo imbecillo & macro corpuſculo fuiſſe memoratur, vt tiliaceis aſſeribus eiuſcumquaque ſe cingeret, ne prælongum & exile corpuſculum vltro citroque flecteretur, vnde φιλύρινος, id eſt, Tiliacei cognomentum illi apud Ariſtophanem. inciderat autem iſte ex laterali morbo in epyema, collecto in thoracem pure, quapropter vetuſto more, cauſſa remedii contra phthiſin, inuſtus fuerat. vt ex Platone Comico refert Galenus aphoriſm. lib. 7.

Expiatis bona obtingunt.

Athenaeus in primi Dipnoſophiſtarum initio, verſu hoc prouerbiali vtitur ex Callimacho Cyrenæo deſumpto:

Τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισι θεὰ δίδωσιν ἄμεινον. id eſt,

Dant bona cuncta Dei, ter viuo flumine tinctis.

Poſtularat autem Timocrates communicari ſibi ſermones eruditos in menſa variis de rebus habitos, neque patiebatur ſe excludi ab ea auditione tamquam profanum, & myſteriorum cognitione indignum. Solebant vero antea quam ſacra attingerent, luſtrari ter ſe lauando aut circūferendo, quod ipſum antiquum eſt ſacrorum verbum, pro purgare, Plauto quoque vſurpatum, ibi:

Pro lauatore circumferam: quem morē expreſſit Virgilius in 6. air

Idem ter ſocios pura circumtulit vnda.
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ,
Luſtrauitque viros.

Licebit vti quando poſtulabimus participes fieri ſcientiæ reconditæ, aut cognitionis rei cuiuſpiam arduæ, tamquam ſymmiſtæ: veluti ſi anatomicæ diſſectionis ſtudioſus, rerum quarundam difficilium explanationem ab Andrea Vueſalio, ea in arte extra omnem aleam peritiſſimo, efflagitet. Transferri etiam poteſt ad animum vitiorum ſententia liberum.

Nodorum vincula texentes.

Qvos non ineleganti voce Vitiligatores vocauit Cato, teſtante Plinio, eos nō minore gratia ἐριδάντεας & ἱμαντελικτὰς dixit Democritus Abderita, illud quod iurgia ferant contentioſi, hoc vero, quod veluti nexus quoſdam vinculorum implicent, quibus alios inuoluant irretiantque Clemens Stromat. li. 1. ἐριδάντεας μὲν καὶ ἱμαντελικτὰς, ὡς ὁ Ἀβδηρίτης ἐκεῖνος φησίν. quæ lectio apud Plutarchum prima Sympoſia. decade non nihil corrupta legitur hoc modo. ἐριδάντεας δὲ κατὰ Δημόκριτον καὶ ἱμαντελικτὰς λόγους ἀφετέον. id eſt, Miſſas facere oportet eorum fabulas, qui de lana caprina rixantur, & nodos texunt, vt eſt, apud Democritum.

Tripuer ſenex.

Τρίπαιδον γερόντιον, quaſi dicas, iam tertio puerum ſenem, vetulum decrepitum prouerbiali ſchemate vocat Alcyphron, in epiſtolis, vbi Phœbiana delicata iuuencula ſenē ab intempeſtiuo amore deterret, acerbius illum his verbis increpās: οὐ παύσῃ τρίπαιδον καὶ τάλαντον γερόντιον πειρῶν τὰς ἐφ' ἡλικίας ἀνθούσας ἡμᾶς. i. nunquam ne deſines Tripuer & carioſe ſenex nos in ipſo ætatis flore conſtitutas puellas fodere? ſimili figura ferme,

ferme, Trifeclifenem vocauit Neſtorem Næuius, Quin & τρίγερων μῦθος ab Aeſchylo in Agamemn. fabula dicitur.

Coruus abſente graculo pulcher.

ADAGIVM ſpirat quod in Theophylacti epiſtolis legitur: κολοιοῦ μὴ φανέντος καὶ κόραξ ἐν περιττοῖς καταλογισθήσεται, ὄρνισιν. id eſt, Nō apparente graculo inter ſpecioſas aues numerabitur & coruus. Non inuenuſte eo vtimur, cum duorum fiet comparatio ſimilis prope deformitatis. Elegantius ſonabit ſi ad ingenium transferratur, vt ſi dicamus: Saluſtii immanem illam in Ciceronē dicacitatem, merum eſſe luſum præ effreni illa Caleni Fuſii apud Dionem in eundem virulentia: κολοιοῦ ἀπόντος τὸν κόρακα ἐν περιττοῖς ἀναιρεῖν.

Medium ſequere.

PROVERBIALES ſunt Senarii Pratinæ Tragici poetæ Phliaſii apud Athenæum in 14.

Μὴ σύντονον δίωκε, μήτ' ἀνειμένην,
Ἰαστὶ γᾶν, ἀλλὰ τὰν μέσαν νέων, id eſt,
Ne ſequere mollem, quē vocant Ionicū,
Neue aſperum tonum, viam at mediam tene.

Quibus adpoſite vtemur vbi modum quo ſine nihil recte fit, ſuadebimus, quemadmodum inter Harmoniæ genera, cum Lydii modi Lugubre quid ſonent ac flebile: Ionici mollibus ſeruiant: at Dorii velut inter vtroſque medii laudantur: ita indicēdi ratione inter grande illud atque robuſtum genus, & alterum gracile, medium ex duobus floridum & picturatam ſequendū monet Fabius. Huic adfine eſt illud Damaſcii Syri in Philoſophica hiſtoria: τὴν δὲ τροφὴν ἐκληρώσατο μετρίαν τινὰ καὶ ἀθρυπτον, οὔτε καταρρυπωσαν διὰ πενίαν, οὔτε διὰ πλοῦτον βλακευομένην, ἀλλὰ μέσην καὶ μέτριαν, καὶ τὸν Δώριον τρόπον ὡς ἀληθῶς ἡρμοσμένην, id eſt, Menſę apparatus erat moderatus & frugalis, neque ſordidior propter egeſtatem, neque diſſolutior propter opulentiā, ſed medius ac Muſicus, in modum Doricorum modulorum reuera concinnus.

Cras cerdo, hodie nihil.

VARRONIS eſt inter parœmiacos librorū titulos prouerbiū non ſemel à Nonio Marcello citatum, quo mutationem & variabilem rerum humanarum ſortem, ſignificari autumo. Conforme illi eſt immo idem plane, Anaxandridæ Comici illiud ex Anchiſe fabula:

Πολλοὶ δὲ νῦν μέν εἰσιν οὐκ ἐλεύθεροι,
Ἐς τ' αὔριον δὲ Σουνιεῖς, εἶτ' εἰς τρίτην
ἀγορᾷ κέχρηνται, τὸν γὰρ οἴακα στρέφει
Δαίμων ἑκάστῳ. id eſt,
Multi quidem ſunt hodie liberi parum,
Quos Sunienſes luce craſtina, dies.
Sequens videbit perfrui claros foro.
Sor namque clauum verſat hominum cuilibet.

Vbi per Sunienſes, negotiatores intelligi puto, à Sunio Atheniarum emporio notiſſimo, vbi rerum venalium forum erat, Donato teſte: vt inuuat repente quoſdam e ſeruis negociatores bona fortuna vſos euadere, mox etiam eiuilium rerum gubernaculis admoueri, hoc eſt, ex Iris Crœſos, fieri. Exſtat apud Ariſtophanem ſimile prouerbium: Νῦν μὲν οὐδεὶς ἀνήρ, ἦσθα δ' ὑπερμέγας, i. Qui nunc nullus, eras prǽmagnus Conſimili figura ferme dixit Nazianzenus in Athanaſium: χθὲς ἱερόσυλος καὶ σήμερον ἱερεύς, id eſt, Heri ſacrilegi, hodie ſacrificii: de iis qui ſacra intempeſtiue tractant, adhuc tyrones artis, aut quidoctores eſſe preſumūt, vix diſcipuli. Poſtremum autem illud: οἴακα στρέφει δαίμων ἑκάστῳ, id eſt, Fortuna vertit clauum euilibet, pronerbium ſapit, quo fortaſſis vſus ſit Varro ſimiliter, vt haud abſurdum ſit illud apud Nonium reponere in dictione. Examuſſim, vbi ſic legitur, Idem οἴακα, hoc modo legendo, Idem οἴακα δαίμων. vt ex initiali voce notum tunc adagium agnoſci potuerit.

Puluere extrito decertat.

Κόνιν ἀποψησάμενος ἀγωνίζεται. id eſt, Extrito puluere decertat, aut in certamen deſcendit. Citatur prouerbium ab Euſtathio Iliados penultimo. Quadrat in eū, qui victus animum reſumit, & eum hoſte d gladiatur. Transferretur ad animum, ſi quis in congreſſu litteratio herbam alieui dare eo actus, nihilo animo deiectior ad conflictū redeat, quaſi deterſis pulueris ſordibus.

Hercules in Lydia.

HERCVLES in Lydia prouerbialiter dicitur qui cultu corporis effeminatior incedit indecoro ſibi habitu vtens, vt miles in toga talari conſpicuus. Multorum ſcriptis cele-

bratur Herrules muliebrib' indutus apud Omphalen Lidiæ reginam. Ariſtides in oratione aduerſus eliminatores: ἡρακλῆς ἐν λυδοῖς ὠρχήσατο. id eſt, Hercules inter Lydos ſaltauit. Tertulianus lib. de pallio, Quales ille Herc. in ſerico Omphales fuerit. iam Omph. in Herculis ſcorto deſignata deſcripſit, vbi pro ſerico Beatus Rhenanus Theriſtio legit: innuit autem non minus pudendum fuiſſe Herculi muliebrem cultum adſumere quam Omphale Leonina pelle cingi.

Aſino gramen & baculus.

SAPIENS præceptum eſt, ὄνῳ χόρτος καὶ ῥάβδος, γυναικὶ ἄρτος καὶ μάστιξ. id eſt, Aſino fœnum & baculus, ſeruo panis & ſcutica. Refertur à Gregorio Palama Theſſalonicenſi, ignauiæ ſedentariæque deſidiæ iuſtiſſimum præmium: indicat namque duriter habendos, qui nil recte faciunt, niſi vrgeas flagris. Seruilia ingenia non niſi plagis emendantur, Phrygum in morem: & quæ in prauum indurueruni, minis, verberibus, & Manlianis imperiis frangenda ſunt: contra generoſi ſpiritus dura omnia reſpuunt, laude excitantur, honoriſq; ambitu quocumque velis ducuntur.

Paruis parua dant dii.

Ἀεὶ τοῖς μικροῖς μικρὰ διδοῦσι θεοί, id eſt,
Largitur paruis vſque puſilla Deus.

Verſus eſt Pentameter ad Callimachum auctorem relatus. Ita ferme natura comparatum eſt, vt tenuis conditionis homines, tenui oblata ſorte non ſecus exultent, quã magna ſolent magnates. Artemidorus in libro De ſomniorum interpretationibus quarti calce: ἐπεὶ δὴ οὗτοι καὶ τὸ τυχὸν λαβόντες ἀγαπῶσι καὶ ὑπερχαίρουσιν, ὅθεν καὶ τὸ καλλιμάχειον ἔχει τό, Ἀεὶ τοῖς μικροῖς μικρὰ διδοῦσι θεοί. id eſt, Hi namque vulgare quidpiam nacti amplectuntur illud ac ſupra modum gaudent, propterea recte habet Callimachi dictum, Dat ſemper pauis munera parua Deus. Proinde monet vulgi prouerbium vernacula lingua. Auream quadrigam eſſe ambiendam, à qua ſi contingat voto excidere, rota ſaltem aut axiens radius obtingere poſſit deſiderioque ſatisfacere.

Agri podex.

Πυγὴ ἀγροῦ, i. Agri nates, prouerbiale, eſt, de reſtibili agri feracitate, metaphora à carnulentis natibus ſumpta: ſic & οὖθαρ ἀρούρης accipitur, quod Virgilius vertit, Vber glebæ. τὸ τῆς γῆς πιότατον καὶ τροφῆς αἴτιον. Hom. etiam γουνὸν ἀλωῆς dixit, Varro ſumen terræ. Non nulli efferunt adagium de hominibus immodice ruſticantis: Alii dici volũt de otioſis delicatiſque qui non agro tantũ adſidẽt magno in otio, ſed ſimpliciter quauis in re delicatius verſantur: vt Euſt. adnotat. Heſychius etiam locupletes homines & latifundis opulentos, ἀγροῦ πυγὰς, dici adnotat, velut agris ſuffarcinatos.

Vna clamore Neadas ſuperat.

Μεῖζον μία τῶν νηΐδων, id eſt, Vna clamore vincit Neadas. Aelianus libro 17. De animalibus indicat adagium fuiſſe in clamoſas mulieres: eſſe autem νηΐδας, id eſt, Neadas animantium genus quorum clamore terra in hiatum diſcedat, auctoritate Aphorionis, qui etiam Samum deſertam ab incolis propter harum Neadum multitudinẽ, ſcripto prodiderit. Neida in auem mutatam ex Pherecyde fabulatur Didymus. Aedonis & Zethi filiam. Perſtringit ſimili ratione feminarum uerboſitatem Iuuenalis ſatyra ſexta, ibi:

Vna laboranti poterit ſuccurrere lunę.
Tot pariter pelues & tintinnabula dicas
Pulſari.

Retibus confert, nihil tamen capit.

MEMORAT adagium huiuſcemodi Heſych.

Δίκτυοις μὲν εἰς ἴπποις τρέχειν, λαβεῖν δὲ μή. i.
Conferre retibus, nihil capere tamen.

Verſiculus eſt iambicus trimeter. Competere videtur in hominem alienis inſeruiẽtem commodis, vnde plus iacturæ, quam emolumẽti ad ipſum redeat. Adagio huic obnoxii ſunt, qui typographis adſiduam operam præſtant, nullo vel exiguo certe cũ ſuo lucro.

Schema & gradus.

DORICVM prouerbium eſt, χῆμα καὶ βῆμα, quod communis lingua profert, σχῆμα καὶ βῆμα, id eſt, Habitus & inceſſus. Quo ſignificabatur, non protinus ad altiora artium penetralia eſſe prouolandũ, & quaſi ſupra ſepta excedendum, ac præocupanda veluti ſedilia certis ordinibus conſtituta ſed pede tentim & ordine quodam pergendum eſſe, de

ne prætereantur quę præcedre debent rudimenta atque initia, ſine quibus cognitis caſſa fiat & concidat reliqua omnis traditio. Extat apud Etymologici auctorem.

Quam facile canis exſtat edit.

QVAM facile canis exſtat edit, prouerbiale dicterium eſt apud Anneum Senecam in Apocolocyntoſi, ſeu, Ludo de morte Claudii Cæſ. vbi D. Auguſtus introducitur hūc in modum ſententiam ſuam ediſſerens. Qui vobis non poſſe videtur muſcam excitare, tam facile homines occidebat, quā canis exta edit. Iſta namq́ue lectio magis placet, quam vulgata, quę legit, quam caneis excidit, vt adnotatum eſt à me nuper in adnotationibus in eum librum, fauentq́ue illi ſcripturæ doctorum pleriq́ue Dicetur de re expedita & oppido quam facillima factu, quo pertinet illud Horatii.

Vt canis à corio numquam abſterrebitur vncto.

Io Saturnalia.

DION lib. quinquageſimo octauo refert vulgatum fuiſſe dicterium, ἰὼ σατουρνάλια, hoc eſt, Io Saturnalia, quo vti licebit, vbi quis ſuæ conditionis immemor, auctoritatis ſibi pluſculum arrogat. Refert autem Dion, cum expeditionem in Britannos, velut extra orbem poſitos detrectarent legiones, nec A. Plautio egregię militaris famæ ſenatori, eius militiæ duci, obtemperarēt, Narciſſum, Claudii libertum ab imperatore immiſſum ſuggeſtum conſcendiſſe, ſed verba facere pro concione ad milites tentantem, coercitum fuiſſe, acclamante vndequaque exercitu notum illud diuerbium, Io Saturnalia, eo quod in Saturnalibus ſerui herili apparatu induti epulabātur. Gręce eſt: συμβοήσαντες ἐξαίφνης τοῦτο δὴ τὸ θρυλλούμενον, ἰὼ σατουρνάλια, ἐπειδήπερ ἐν τοῖς κρονίοις οἱ δοῦλοι τὸ τῶν δεσποτῶν σχῆμα μεταλαμβάνοντες ἑορτάζουσι. Paullo diuerſius extulit Martialis libro 11. clamant ecce mei Io Saturnalia, verſus,

Et licet. & ſub te præſide Nerua libet,

Nihil ad Perſium.

PROVERBIALITER vſurpatum eſt à Cicerone libro De oratore ſecundo, quo vtemur, cum diſcrimen ingens eruditionis inter duos notare volumus: ſic enim ait: Lęlium Decimum volo, quem cognouimus virum bonum & non illiteratum, ſed nihil ad Perſium. Deflexum eſt autem è C. Lucilii Satyrographi verbis hiſce: Perſium non curo legere, Lælium Decimum volo: quibus ſignificare voluit ſe optare ſuis ſcriptis lectorem neque indoctiſſimū neque rurſus doctiſſimum, quod ille nihil intelligat, hic moroſius aliquanto iudicet, ac plus intelligat fortaſſis quā ipſe auctor de ſe, hunc locum attigit & Plinius in pręfatione, naturalis hiſtoriæ, ita ſcribens. Præterea eſt quędam publica etiam eruditorū reiectio. Vtitur illa & Mar. Tullius extra omnem ingenii aleam poſitus, & (quod miremur) per aduocatū defenditur: Hæc doctiſſimum Perſium legere nolo, Lælium Decimum volo.

Rarum, carum.

PLATO in Euthydemo: Τὸ γὰρ σπάνιον ὦ Εὐθύδημε τίμιον, τὸ δὲ ὕδωρ εὐωνότατον, ἄριστον ὂν ὥς ἔφη Πίνδαρος, id eſt, Quod rarum eſt Euthydeme, idem etiam magni fit, at aqua, tametſi res ſit longe optima, quod Pindarus ait, nihil vilius. Prouerbium eſt & vetuſtiſſimum, & hodie vſitatiſſimum, quod χυδαίῳ verſu omnibus in ore eſt: Quod rarū, carum, vileſcit quotidianum. D Hieronymus alicubi: Omne quod rarum eſt, plus appetitur. Pulegium apud Indos pipere eſt pretioſius. Martialis libro primo Epigrammatum: Rara iuuant, primis ſic maior gratia pomis.

Hybernæ pretium ſic meruere roſæ.

Facit namq́ue faſtidium copia, vt inquit Liuius: & frigidius amamus ſemper ea, quibus vbi libeat, potiri fas ſit: Huc ſpectat quod libro ad Herennium tertio Cornificius ait: Vſitatę res facile è memoria elabūtur, inſignes & nouæ manent diutius. Solis exortus, curſus, occaſus, nemo miratur, propterea quod cottidie fiunt, at ecclipſes ſolis mirantur, quia raro accidunt, & ſolis ecclipſes magis quam lunę, quoniam hæ crebriores fiunt, docet igitur natura ſe vulgari, & vſitata re non exſuſcitari, nouitate vero & inſigni quodam negotio commoueri,

Ne vicini quidem ſentiunt.

CVM indicare volumus ita geri tacite ac diſſimu-

ſimulanter quidpiam, vt ne proximi quidē ſubodorentur factum, aut rem adeo triuialem eſſe & exigui momenti, vt ea nemo cōmoueatur, prouerbii vſus erit. Plato in Alcibiade priore, diſſerens quantum ponderis trahant res magnatum. Perſarum: inquit, regi cum primogenitus naſcitur, cui hereditario iure deſtinatur imperium, cū cti ſubditi feſtum diem celebrant: ἡμῶν δὲ γινομένων, τὸ τοῦ κωμῳδοῦ ὅπου φησὶν, οὐδ᾽ οἱ γείτονες σφόδρα τι αἰσθάνονται. id eſt, at nobis in lucem editis, ne vicini quidem (iuxta Comici dictum) magnopere id perſentiſcunt. Nō liquet nunc mihi è quo Comico petitū ſit.

Tamquam oues meridians.

SOCRATES apud Platonem in Phædro, de ſupino otio animiq; veterno extulit prouerbialiter illud: ὥσπερ προβάτιον μεσημβριάζον, hoc eſt, tamquam oues meridians: verba eius ita habent: κηλουμένους ὑφ' αὑτῶν δι' ἀργίαν τῆς διανοίας, δικαίως ἂν καταγελῷεν, ἡγούμενοι ἀνδράποδ᾽ ἄττα σφίσιν ἐλθόντα ἐς τὸ καταγώγιον, ὥσπερ προβάτια μεσημβριάζοντα περὶ τὴν κρήνην εὕδειν, id eſt, Si viderint nos animi veterno torpentes, merito derideant, arbitrati mancipia quæpiam in ſuum delata gurguſtium, tamquam oues meridiantes ad fonticulum indormire. Solent oues me diū diem accedente ſole ad fontium, aquas deſides iacere aut in vmbra.

Ad Scirrhonem tendere.

THEAETETVS apud Platonem in cognomine ſibi dialogo: σὺ δὲ μοὶ δοκεῖς πρὸς τὸν σκίῤῥωνα μᾶλλον τείνειν. id eſt, Videris mihi ad Scirrhonem potius ſpectare. Prouerbiali figura dictum de eo, qui efficacibus argumentis & ſcientificis demonſtrationibus, cuiuſmodi lineales neceſſitates appellat Ariſtoteles, compellit quempiam ad aſſenſum. Sciron latro fuit inſignis, qui eo gnominatas à ſe Scironidas cautes inſidēs, compellebat viatores ex abrupta caute præcipites ſe dare, vt in Bibliothecces qninto ſcribit Diodorus Siculus. Euripidis ſcholiaſtes annotat ſolitum fuiſſe viatores ad abluendos ipſi pedes cogere, atque ita inter lauādum improuidos de præcipitio impactis calcibus deturbare: huius meminit & Ouidius Metamorph. 7. & Propertio tertius:

Nec tamen eſt quiſquam ſacros qui lędat amantes,

Scironis media ſi licet ire via.

Vbi Scironis viam appellat periculi plenam. Pauſanias in Atticis Scironem memorat Pilæ regis Megaridis filium, qui de huius vrbis imperio cum Niſo Pandionis filio contendens, belli ius & imperium pene obtinuit, iudicante Aeaco arbitro: an autem hic idem ſit cum latrone, ignoro. Cum hoc conſonat & quod mox Plato ſubiicit: σὺ δὲ κατ' ἀνταῖον τί μοι μᾶλλον δοκεῖς τὸ δρᾶμα δρᾶν. id eſt, Tu fabulam agere mihi videris potius, qualem Antæus.

Dijtrephes dolia res habens alas.

Διιτρέφης πυτιναῖα ἔχων πτερά, id eſt, Diitrephes doliares habens pennas. Dici videtur poſſe de locuplete homine, quem tamen non pudeat vilibus mercimoniis aut opificio vulgari quod tractarit olim inſiſtere. Ariſtophanes in Auibus.

Ὡς Διιτρέφης γε πυτιναῖα μόνον ἔχων πτερά. i.
Ceu Diitrephes victorias tantum pennas habens.

Fuit autem iſte Diitrephes πυτινοπλόκος, hoc eſt, victor qui vitilibus dolio compingebat, qui ex ea re ditatus, tribunus cuaſit Athenis. Vnde eius menſam alicubi in Heroibus fabula traducit Ariſtopha nouum hominem & neoplutum notās: ἀπὸ τῆς Διιτρεφοῦς τραπέζης, Diitrephis menſam nominans è tenui lautiorem. Τρέχα autem hic dicuntur vitilium extremitates. Meminit Suidas ex Euph.

Circulator Cybelius.

Μητραγύρτης, hoc eſt, Cybeleius circulator prouerbiali ſpecie dicitur homo contaminatus flagitiis & libidinibus temulentięq; addictus. Plutarchus de Ptolemæo iuniore loquens, qui in palatio temulentus tympano cōploſo obambulabat: δεινὸν γὰρ εἶναι καθάπερ μητραγύρτου βασιλέως σχολὴν ἀναμένειν, ὅταν πρῶτον ἀπόθηται τὸ τύμπανον, καὶ καταπαύσῃ τὸν θίασον. id eſt, Graue & calamitoſum eſſe, ſi Cleomenes operiretur feriatum otium Regis Cybelei præſtigiatoris, vbi primum ille tympanum poſuerit, & cœtus tripudiantium dimiſerit. Metragyrtę dicebantur Phrygiæ Cybeles ſacris operati fanatici homines, qui tympani cōploſu ſtipem corrogabant, qui & diuiſim μητρὸς ἀγύρται dicuntur, velut matris deorum præſtigiatores. Dionyſius Halicarnaſſ.

naſſ. libro ſecundo Peſſinunciæ, inquit, deę ſacerdotes ſunt Phryx vir & Phrygia femina quæ deam circumferunt μητραγυρτῶντες per vrbem, more patrię ſuæ, ſimulacra picta circumpoſita pectori geſtantes, turba reliqua deam quę ſequitur, tibiis circunſtrepente, ac tympana complodente: at Romanorum ciuium nemo μητραγυρτῶν aut tibiis perſonans incedit, variegato amictu conſpicuus, aut orgiis Phrygio ritu deam colens. Reliqui vocem gręcam quę in impreſſis codicibus legitur, quod Euſebius li. 2. Præparationis Euangelicæ locum Dioniſii citans: μηναγυρτοῦντες & μηναγυρτῶν ſcribat, quę vox idem cum priore denotat, niſi quod ex etymi ratione menſtruum circulatorem intelligamus nam; quolibet menſe cœtus faciebant ſtipemq́ue corrogabant vt ex Suida quoque diſcimus, cum hac voce nihil habet commune Mithras, quæ ſolis appellatio eſt apud Perſas, vti Lutatius Placidus in Statianis commentarii s adnotat his verbis, Sol apud Achæmenios Titan, apud Aſſyrios Oſiris, apud Perſas, vbi in antro colitur Mithra vocatur. Vnde in fine primi Thebaidos ſic Papinius:

Seu te roſeum Titana vocari.
Gentis Achęmenię ritu, ſeu præſtat Oſirin
Frugiferum, ſeu Perſæi ſub rupibus antri
Indignata ſequi torquentem cornua Mithram,

Porphyrius libro quarto. De abſtinentia ab animatis, refert Symbolum quempiam contexuiſſe hiſtoriam Mithriacham pluribus libris, in quibus Mithræ myſteria & orgia explicarit: Meminit & Plinius lib. 36. Mithre Aegyptii regis, qui in Solis vrbe regnans primus obeliſcos Solis numini conſecratos poſuerit. Perſis quoque ſolemne erat iuramentum per Mithram.

Choros Tragicos moleſte fert.

Χοροὺς τῶν τραγῳδιῶν ἄχθεται. dieſt, Tragicos Choros ægrefert. Suidas adnotat dici de famelicis, quod moræ ſit impatiens venter, qui vero eſuriūt, hi choros, qui ferme prolixi ſunt, in longum extrahi moleſte ferāt. Ariſtophanes:

Εἶτα πεινῶν τοῖς χοροῖς τῶν τραγῳδιῶν ἄχθοιτο. id eſt,

Deinceps eſuriens tragicos choros indigne ferat. Fames implacabile malum eſt, morę que diuturnitate inualeſcit magis eius impatientia. Pulchre Socrates illud prouerbiale extulit in Phædone, οὐδὲν ὄρνεον ᾄδει ὅταν πεινῇ id eſt, Nulla cantillat auis, quando eſurit. iacet voluptas omnis & animi gaudium, vbi eſuritur.

Dies digitus.

Δάκτυλος ἡμέρα, id eſt, Digitus dies. Adagio indicatur vitæ humanæ ſpatium eſſe exiguum, quaſiq́; digitale: Hyperbole infra illā, Spithama vitæ. Alcęus poeta apud Athenęum: Πίνομεν, τί τὸν λύχνον ἀμμένομεν, δάκτυλος ἀμέρα, κὰδ δ' ἄειρε λύχναις μεγάλαις, ἄς τὺ ποικίλλαις. οἶνον γὰρ σεμέλας καὶ διὸς λαθικάδεα ἀνθρώποισιν ἔδωκεν: ἐγχέαι, κέρνα ἕνα καὶ πλείους, id eſt, Bibamus quid lucernam moramur? Digitus eſt dies: accipe maioribus copulis, quę tu obducas: vinum namq́ue Semeles Iouiſq́ue natus obliuioſum mortalibus dedit. infunde, miſce vnum atque plura: Huc adluſit proculdubio auctor Epigramm quod in fine 7. lib. legitur.

Πίνομεν βακχείων ζωρὸν πόμα, δάκτυλος ἀώς,
Ἢ πάλι κοιμιστὰν λύχνον ἰδεῖν μένομεν, id eſt,
Ducamus Bacchi latices, digitus breuis eſt lux,
Somniger aut quid te lychne manere iuuat?

Quamquam in Alcæi verbis pro ἀμμένομεν alii σβέννυμεν, hoc eſt, extinguimus, ſupponunt, cum prioris lectionis fides vel ex Epigramm. aſtrui poſſit.

Canibus oſſa prodo.

Μηνύω κύσιν ὀστέα, id eſt, Canibus oſſa commonſtro. Prouerbium eſt de eo, qui inimico ſuum patefacit conſilium, velut ſi quis riuali amores ſuos detegat, aut litigator aduerſario actionem ſuam indicet. Extat Epigramm. libro 7.

Ἀλλὰ τί μηνύω κύσιν ὀστέα, μάρτυρές εἰσι
Τῆς ἀτυροτομίης αἱ μιδοτοκάλαμοι. id eſt,
Qgid canibus prodo oſſa, loquacis prę mia linguæ.
Quę ſint, teſtatur lęuis arundo Midæ.

De arundine Midæ fabula eſt apud Ouidiū Metamor. vndecimo, quam perſtringit & Petronius Arbiter his verſibus:

Sic cōmiſſa ferens auid' referare miniſter.
Fodit humum, regiſque latentes prodidit aures,
Concepit nam terra ſonum, calamiq́; loquentes.
Inuenere Midam, qualē cōceperat index.

Inter

Inter lugentes iocari.

De eo qui alieno tempore intempeſtiue aliquid deſignat aut loquitur, competit quod parœmiæ nomine recitat Demetrius Phalereus, ἐν πενθοῦσι παίζειν, id eſt inter lugentes ludere, verba eius ſunt in capite de homœoteleutis, vbi affectatam vocũ ſtructuram criminatur: οὐ μὰ τὸν δία πάθος κινήσει οὐδ᾽ ἔλεον, ἀλλὰ τὸν καλούμενον κλαυσιγέλωτα, τὸ γὰρ ἐν πενθοῦσι παίζειν, κατὰ τὴν παροιμίαν, τὸ τὰ τοιαῦτα ἐν τοῖς πάθεσι κακοτεχνεῖν ἐστι. id eſt, Non hercule affectum mouebit aut miſerationem, ſed eum quem nominãt mixtum fletui riſum, nam in affectibus talia vitioſe affectare, eſt idem quod inter lugentes, ludere, iuxta prouerbiũ, quo in loco turpes mendæ in codicibus impreſſis inſederunt, ſiquidem male πόθος pro πάθος ſcriptum legitur, & ἔλαιον, pro ἔλεον, & δ᾽ πενθοῦσι loco ἐν πενθοῦσι. Quid, quod vox ipſa κλαυσίγελως prouerbialis eſt, de ſimulatu fletu, qualis hæredũ eſſe ſolet, iuxta Mimum Publianum, Hæredis fletus, ſub perſona riſus eſt, qua vſum oſtendit Xenophõtem Hermogenes rhetor cap. De Tenuitate: eſt autem locus Græcarum rerum lib. 7. πάντας δὲ τοὺς παρόντας τότε γε τῷ ὄντι κλαυσίγελως εἶχεν. id eſt, Cunctos qui aderant tenui reuera permiſtus lacrymis riſus. Apollodorus apud Athenæũ lib. 13. refert duas fuiſſe Phrynas meretriculas, quarum alteri afictis lachrymis cognomen dicit fuiſſe κλαυσίγελως, alteri a puditate σαπέρδιον.

Piſtillum exornatum.

Demetrius Phalereus de frigiditate ſcriptorum diſſerẽs, adagio hoc vtitur, vbi ait, idem eſſe frigiditatem, quod arrogãtiam: nam vt homo adrogans quæ in ſe nõ agnoſcit, ſibi tamen vendicat, tamquam adſint: ita qui humilibus rebus põdus orationis: adiicit, ſimiliter agit ille, qui in re tenui ſuperbit: καὶ ὅποιόν τι τὸ ἐν παροιμίᾳ τὴ κοσμούμενον ὕπερον, τοιοῦτόν τι ἐστι καὶ τὸ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ ἐξηρμένον ἐν μικροῖς πράγμασι. id eſt, cuiuſmodi eſt piſtillum exornatum, quod in prouerbio eſt, talis fuerit & tumor orationis in re exili. Dicetur de re præpoſtere aut inepte compta, aut oratione inepta floſculis quibuſdam parũ appoſite picturata. Quadrabit & in hominem glorioſum aut operoſe veſtitum, in quo nihil ſit ſalis aut prudentiæ.

Formicæ ſemitam canit.

De eo, qui ſubtilitates omnes perſequitur, & minutiſſima quæq; dictioni immiſcet vt elabatur: aut qui vltro citroq; narratione rei implicat, prima mediis, vltima primis inuoluens temere, prouerbio dicetur, μύρμηκος ἀτραπούς ᾄδει hoc eſt, formicæ ſemitas canit. Exſtat apud Ariſtophanem in Theſmophoriaz. de Agath. Comico dictum, quem ſugillat vt ſubtilia ac flexiloqua carmina ſcribentem: Formicæ viam ſuam obliquant diſcurſu implicito.

Sirenas præternauigare.

Ὥσπερ σειρῆνας παραπλεῖν i Sirenas præternauigare, ꝓuerbiali tropo dicitur, qui Philoſophiæ præceptis communitus voluptatum illecebras deſpuit, aut quomodocũq; vitiorum occaſionem declinat. Socrates apud Platonem: ἐὰν δὲ ὁρῶσι, διαλεγομένους καὶ παραπλέοντας σφᾶς ὥσπερ σειρῆνας ἀκηλήτους. i. Sin videant nos ſermones conferẽtes & illecebris immobiles prætenauigare ipſos tamqnam Sirenas quaſpiam. Similiter dixit in Sympoſio: βίᾳ οὖν ὥσπερ ἀπὸ τῶν σειρήνων ἐπισχόμενος τὰ ὦτα, οἴχομαι φεύγων. i. Fuga abeo, vim mihi adhibens, & tamquam a Sirenibus aures obſtruens. Notiſſima eſt ex Homeri Odyſſea fabula de Vlyſſe ſociorum aures cera claudente, vt periculũ ſibi ſuiſq; imminẽs effugeret.

Οἴκοθεν οἴκαδε.

Οἴκοθεν οἴκαδε id eſt, de domo in domũ tranſire dicũt Græci, quoties ab amico amicus munus accipit, aut candide operam ſuam amico defert, ita vſus eſt Iulianus apoſtata in epiſto. qua fundum donat amico: νῦν δὲ σοὶ δῶρον ὦ φίλη κεφαλὴ δίδωμι μικρὸν μὲν ὅπερ ἐστι, χαρίεν δὲ φίλῳ, παρὰ φίλου οἴκοθεν οἴκαδε κατὰ τὸν σοφὸν ποιητὴν πίνδαρον. id eſt, Nunc o amicum caput, dono tibi do fundum, exiguum quidem illum, ſed amico non ingratum, de domo in domum, vt cũ ſapiente Pindaro dicam. Exſtat apud Pindarum Olympiorum oda ſexta: δέξαιτο κῶμον οἴκοθεν οἴκαδε. id eſt, præconium accipiat de domo in domum, hoc eſt, propriũ haud peregrinum. Certe quidquid non aliunde accedit, ſed quaſi domi noſtræ natum & vernaculum nobis eſt, οἴκοθεν habere dicimus. Ariſtides in oratione de tem-

plo Zeziceuo: καὶ τὴν φυλακὴν τῆς ἀρχῆς οὐκ ἀλλοτρίαν, ἀλλ᾽οἰκοθεν ὡς ἀληθῶς ἐποιήσαντο κοινὴν σφίσιν ἅπαντα. id eſt, Imperii rutelā non alienam, ſed reuera domeſticam conſtituerunt, rerum omnium communione. Idem in genethliaco Appellæ: ὑποβάλλει δ᾽ αὐτῷ τοὔνομα τοῦ παιδὸς ὡς οἴκοθεν οἴκαδέ γε οὖσι τι ὁμοίως καὶ λόγου τὴν ἀρχὴν δίδωσι. id eſt, Imponit illi filii nomen adeoque dat quaſi de domo in domum & generis & exiſtimationis ex æquo principium. Non male ad vſum ita accomodabitur: Si tibi tuis ve ſtudiis gratificari aut prodeſſe quid poſſum, hue libris ſiue pecunia, fac à me repetas ὡς οἴκοθεν οἴκαδε.

Mithæcus cum ſit, Agamemnonem ſimulat.

Μίθαικος ὢν Ἀγαμέμνονα ὑποκρίνεται, Mithæcus cum ſit, Agamēnonis perſonam agit. Competet in eum qui magnas opes iactat, inops cum ſit & re tenui; aut in indoctum, qui tamen eruditionis opinione ſe populo venditat Themiſthius in prima oratione quæ βασανιστὴς, quaſi Explorator inſcribitur, de plagiario ſophiſta & doctrinæ quę nulla erat, inani oſtētatore: Εὖ ἴστε ὦ ἄνδρες ὅτι ἐξαπατᾷ ὑμᾶς καὶ πρόσωπον Ἀγαμέμνονος ὑποκρίνεται Μίθαικός τις ὢν ἔνδοθεν ἢ θεαρίων. id eſt, Non ignoratis viri optimi, hūc vobis imponere, & Agamemnonis perſonam hiſtrionice repræſentare, cum ſit intus Mithæcus quiſpiā aut Thearion. Mithæcus ex fece poetarum fuit, qui obſonādi more Siculo rationē conſcripſit, at Thearion piſtor ſeu panifex, quorum meminit in Gorgia Plato: Θεαρίων ὁ ἀρτοποιὸς καὶ Μίθαικος ὁ τὴν ὀψοποιίαν συγγεγραφὼς τὴν σικελικόν. Meminit Mithæci & Athen. eiuſque ὀψαρτυτικὸν citat, libro 7. quod eſt de obſoniorū conditura. Non abludit ab hoc adagio dictū Polemonis ad ſophiſtam quendam viles piſciculos & boletulos emētem: οὐκ ἔστι τὸ Δαρείου καὶ Ξέρξου φρόνημα καλῶς ὑποκρίνασθαι ταῦτα σιτούμενον. id eſt, Qui talibus victitat, magnos Darii & Xerxis ſpiritus apte exhibere non poteſt, vt refert Philoſtratus.

Iupiter plue mel.

Galenvs medicus lib. tertio περὶ τροφῶν δυνάμεως, id eſt, de poteſtate nutrimentorum, ſcribit ęſtatis tempore, ſi quando inſignis copia mellis paſſim in virgultis ac arborum foliis inueniretur, Ruſticos exclamare conſueuiſſe, ὦ Ζεῦ βρέχε μέλι, O Iuppiter plue mel, quo verbo commode vti conueniet, quando omnia fauſta & felicia precamur. Angelus Politianus lib. 1. epiſtolarum ad Picium. diuerſum citat ex Tragędia quipiam, ὦ Ζεῦ βρέξον τὰς πειρασίας. O Iuppiter plue calamitates. Sic exclamamus dum ob rei indignitaem, etiam pernicioſis votis vtimur, ita quod Plato in dialogo, qui inſcribitur Alcibiades ſecundus, putat eſſe probi Poetæ verſiculos illos: Ζεῦ βασιλεῦ τὰ μὲν ἐσθλὰ καὶ εὐχομένοις καὶ ἀνεύκτοις ἄμμι δίδου, τὰ δὲ λυγρὰ καὶ εὐχομένων ἀπερύκοις.

Hoc eſt, Rex Iuppiter, optima quidem nobis & vouentibus tribue:

Ceterum pernicioſa petentibus etiam quā longiſſime iubeas abeſſe.

Manus in Aetolis, mens autem in Clopidis.

Aristophanes in Comœdia, cui titulus ἱππεῖς τὴν χεῖρ᾽ ἐν αἰτωλοῖς ὁ νοῦς δ᾽ ἐν κλωπιδῶν, quod de Cleone dicitur, in omnes illos torqueri poteſt, qui numquam ceſſant vel a petendo, vel ſi hoc parum ſucceſſerit ab alienis rebus ſublegendis. Poeta germana ſua feſtiuitate Aetolos ab αἰτεῖν, id eſt, ab aſſidue & importune petendo deriuauit, quamquam etiam Athenæus τὸ κλωπεύεσθαι καὶ ἁρπάσαι libro ſexto. Dipnoſoph. dicat eſſe Aetolicum. Ceterum eum Cropitę populus ſit ex Leōtide tribu: Poeta valde quā eleganter ρ in λ commutauit, vt κλοπὴν, id eſt, furtū exprimeret, cuius perpetuo reū agit Cleonem: meminit adagii & plutarchus, in libello de Curioſitate.

Αἰξωνεύεσθαι.

Stephanvs in dictione αἰξωνία quæ ciuitas eſt Magneſiæ, ſcribit αἰξωνεύεσθαι prouerbio dici vanos accuſatores & ſycophantas, Aexones enim vt idē inquit, βλάσφημοι καὶ συκοφάνται κωμῳδοῦνται. Harpocration in dictionario 10. Oratore dictione αἰξωνεὺς ſcribit hoc adag. Menand. & Platonem Comicos eſſe vſos.

Βεργαΐζειν.

Stephanvs in dictione βέργη, ſcribit βεργαΐζειν prouerbio dici. μηδὲν ἀληθὲς λέγειν, id eſt, nihil dicere, quod verum ſit, adagio ab Antiphane Comico Bergæo nato, qui

pro-

protſus incredibilia & vana quædam ſcripſerit.

Theſſalus miſſus.

PAVSANIAS in Græcia Attica, Theſſaliũ miſſum, egregie lautum cibum ita dictũ fuiſſe ſcribit, & Athenæus probat. lib. Δ. Dipnoſoph. εὐτραπεζοι δ' εἰσὶν οὗτοι οἱ θετταλοὶ, κατὰ καὶ ἰαφος φασὶν ἐν πελάταις ὄντες, id eſt, in menſis inſtruendis valde quam operoſi fuerunt Theſſali, vnde & Eriphus Comicus in beliaſte ſic inquit:

Τὰ δ' ἐκ Κορίνθου οὔτε Λαῒς ὦ Σύρε
Οὐδ' εὐτραπέζων θετταλῶν ξένων τροφαὶ,
Illa vero non Corinthus, non Lais o Syre
Neque item lautorum Theſſalorum hoſpitum alimenta.

Idem Athenæus lib. ιδ'. Dipnoſoph. Theſſalos τῶν ἑλλήνων πολυτελεστάτους vocat.

In oliis venari.

APVD Athenæum ex Menandri Trophonio Paraſitus, ἀθάλαττον ἐν τοῖς λοπαδίοις ἀλίσκεται tametſi mare nullo vnquam tẽpore attingat; in ollis tamen egregiã capturam adſequitur. Prouerbium in eos competit, quibus nullum vinum gratius eſt, quã alienum, qui vere dicuntur κόλακες: ſunt enim iuxta Anaxillam Comicũ: τῶν ἰχθύων ὄντες σκώληκες.

Quattuor habens capita.

ATHENAEVS libro decimo, dipno. ſcribit Menandrum de Byzantii vinoſis atque temulentis mercatoribus dixiſſe, τέτταρας κεφαλὰς ἔχων, id eſt, quattuor habens capita. Siquidẽ ebriis omnia geminata videntur. Cuius rei rationẽ reddit Alexander Aphrodiſienſis libro primo. Problem. 121. Et Lactan. de Opificio Dei capite nono. Adagiũ ad eos pertinet qui eum ſe largius inuitarint, ſeſe putant non numquam pro vno multa capita geſtare.

Barbam ab vlnis puerorum vellere.

LVCIANVS in tragedia cui titulus: ὠκύπους, πώγωνα τίλλουσιν ὑπ' ὠλέναις, Barbam velle a puerorum vlnis, hoc eſt, inanem laborem ſuſcipe, & perinde nihil profuturum. Nam quod barbę genus a puerorum vlnis poſſit, ego non video. Barbam igitur a puerorum vlnis vellunt, qui ſummunt inutilem operam, rebus egregie commodis paſſim prætcritis & neglectis.

Ocream capiti, tibiæ galeam adaptare.

LVCIANVS in Rhetore, Ironicos Rhetorẽ ſic inſtituit: ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἐμπεσὸν, πρῶτον λεγέσθω, καὶ εἰ οὕτω τύχῃ, περὶ τῷ μετώπῳ μὲν ἡ κνημὶς, περὶ τῇ κνήμῃ δὲ ἡ κόρυς. Verum vt vnum quodq; primũ inciderit, primo lo co dicatur: ad hæc ſi fors ita contigerit, fronti quidem ocrea, tibiæ vero galea adponatur. Prouerbium indicat nihil ſuo loco, ſed omnia præpoſtere fieri. Adagio rurſus vtitur Lucianus in Commentariolo: ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ προσαγορεύσει πταίσματος, id eſt, de errore cõpellationis, ὥσπερ ἂν εἴ τις κνήμῃ τὸ κράνος, ἢ περὶ τὴν κεφαλὴν τὰς κνημῖδας ἐπιθέσθαι. Salluſtius in bello Iugurthino præpoſteros homines vocat, qui maiorum acta, & græcorum Militaria præcepta tum primum legunt, quando iam conſules facti ſunt. Nam gerere, quam fieri tempore poſterius eſt. Plinius ſcribit, Oryges eſſe contrario pilo, & ad caput verſo veſtitos, ita reperias quoſdam homines, qui nihil ament, niſi quod ſit prępoſterum.

Archilochi Vulpes.

BASILIVS Magnus in Cõmentariolo ad Nepotes: καὶ τῆς ἀρχιλόχου ἀλώπεκος τὸ κερδαλέον τε καὶ ποικίλον ζηλώσομεν, Archilocheæ vulpis verſutam atq; variam calliditatem immitemur. Adagium in eos dicitur qui pro re nata conſiliũ expeditiſſime capiunt, quemadmodum Archilochus in Apologis a ſe ſcriptis vulpem vbique callidiſſimam introduxit Auctore Philoſtrato in Iconibus cap. de fabulis meminit eius rei, & Ammonius in libello de differentiis vocum, dictione αἶνος.

Senator abſque prouocatione. Legatus ſine mandatis.

CICERO libro tertio de Legibus, ſed quæro quid hac re ſit turpius, quã ſine prouocatione Senator, Legatus ſine mandatis Adagia ſunt egregie venuſta, de iis, qui eum nihil auctoritatis habeant, nullis deniq; ciuilibus muneribus fungantur, volunt tamẽ, vt conſueuit imperioſum hoc hominũ genus, primi eſſe in omi loco & tempore: ad hęc ingenerata quedã inſolentia nihil nõ ſibi tribuunt. Nemo autem ignorare poteſt, ex iure conſultorum & hiſtoricorum ſententia prouocationes ad ſenatum fieri

ſolitas, quamquam lege a Publicola lata vt Liuius libro ſecundo. Ab vrbe condita docet, priſcis Romanorū temporibus prouocatio à magiſtratibus ad populum erat. Ceterum quod ad Adagium pertinet, nemo Legatus eſſe poteſt, qui non reipublicæ ſuę legitimis mandatis inſtructus atque alio miſſus ſit. Idem in 13. Philippica inquit. Senator voluntarius lectus ipſe à ſe, de iis, qui ſe negotiis alienis adminiſtrandis etiam non, accerſiti ingerunt.

Cantilena ex ſcholis.

CANTILENA ex ſcholis, prouerbio dicitur res nugatoria ac plane nullius vtilitatis, cuiuſmodi. A Gellius ſcholica nugalia vocat. Cicer. libro primo, de Oratore, Neq; ex ſcholis cantilenam requirūt. Ita diuus Hieronymus in Procœmio 8. libri Commētariorum in Eſaiam Teſtamētum autem, inquit, Grunii Corocottæ Porcelli decantant in ſcholis puerorum agmina cachinnantium. Idem aduerſus Rufinum, Quaſi non Cyrrhatorum turba Mileſiorum in ſcholis figmenta decantent, & teſtamentū ſuis cachinno membra concutiat.

Conchas legere.

CONCHAS legere prouerbio dicuntur, qui ad animum remittendum non nunquam ad ludicra quædam ſeſe demittunt. Ita Cicero in 2. de Oratore, Sed tamen ita narrare ſolet Scæuola, Conchas eos ad Caietam, & Lucrinum legere conſueſſe, & ad omnē animi remiſſionem ludumque deſcenere. Hic ſcimus non defuturos qui nos dicant etiam gignere prouerbia, qui ſi velint, hoc Angelo Politiano reſcribāt, qui prouerbio nominatim & adpoſite vſus eſt in Miſcell. ca. 77. Atque eius viri auctoritas apud nos lōge ſanctior eſt quā vt metuamus ab eius incōparabili eruditione vel latum digitū diſcedere. Valerius Maximus lib. 8. c. 8. de Scipione & Lælio, Ita animi quoque remiſſioni communiter acquieſcebant. Conſtat namq; eos Caietæ & Laurenti vagos, littoribus conchulas & calculos lectitaſſe.

Subula leonem excipere.

PROVERBIO vtitur Seneca libro vndecimo epiſtolarum in fine: cuius vſus eſt, ſi quando rem periculi plenam leuibus admodum & infirmis præſidiis depellere volumus, Subula leonem excipit, qui frigidis rationibus fortiſſima argumenta conuellere nititur.

In eodem valetudinario iacere.

DE iis dicitur, qui eodem periculi genere & communi malo implicātur. Prouerbio vtitur Seneca libro tertio epiſtolarum Nō ſum tam improbus vt curationes æger obeam, ſed tamquam in eodem valetudinario taceam, de communi malo tecum colloquor, remedia cōmunico. Cor. Tacitus in dialoco de Oratoribus: Qui in eodem valetudinario hęc oſſa & hāc maciem probant.

Deos abſentes teſtes facit.

PLAVTVS in Mercatore, Deos abſentes teſtes memoras, qui ego iſthuc credam tibi? prouerbiale de eo, qui cum ſumma confidentia ſtrenue mentiatur.

Sic Aiax de Vlyſſe apud Ouidium:

Sua narrat Vlyſſes Quæ ſine teſte facit. Et Iuuenalis:

Solus enim hoc Ithacus nullo ſub teſte canebat.

Galinaceus Euclionis.

AVSONIVS in pręfatione Gryphi de ternario numero, Gallinaceum Euclionis prouerbio dixit, qui ſoleat omnia diligentiſſime perquirere & inueſtigare, ne puluiſculo quidē relicto, donec id inuenerit quod exquiſita cura conquiſierat.

Sapientes ſunt qui veteri vino vtuntur.

QVOD Plautus in Caſina de veteri vino dixit, hoc ad omnis antiquitatis commendationem pertinet. Homerus certe vetus vinum, diuinam potionē appellat Odiſſ. β.

Ἐν δὲ πίθοι οἴνοιο παλαιοῦ ἡδυπότοιο

Ἕστασαν, ἄκρητον, θεῖον ποτὸν, ἐντὸς ἔχοντες.

Ouidius 2. de arte.

Qui properant, noua muſta bibant, mihi fundat auitum

Conſulibus priſcis condita teſta merum.

Sapientiſſimi certe ſunt exiſtimandi, qui ſcriptoribus antiquis vtuntur nō iis quos præpoſtere veteres vocant, quos vappæ verius & fæci quam vino compararetis. Gnathæna, ſiue vt alii Phryne, vt eſt apud Athenæū libro ιγ. ἐπαινοῦντός τινος οἶνον ἐν ψυκτηρίῳ μικρὸν, καὶ εἰπόντος ὅτι ἐκκαιδεκαέτης, μικρός γ᾽ ἔφη, ὡς τοσούτων ἐτῶν. Pindarus in Olympiis Oda. 9. αἴνει δὲ παλαιὸν.

Etiam vetus arbuſtum transferri poteſt.

SENECA libro 13. Epiſtolarum, Aegialus paterfamilias dicebat etiam vetus arbuſtũ transferri poſſe. Adagium eſt, omnem tandem ætatem poſſe ad optimam quamque viuendi rationem transferri & accommodari, quando & ſenex Cato græcas litteras didicit. Ita quod veriſſimum ſit hoc Publianũ, Nulla eſt ſera ad bonos mores via.

Lacinia obtinere.

CICERO in tertio de Oratore: Nam illud alterum genus, quod eſt temporibus locis, reis definitum obtinent, atq; idipſum Lacinia. Lacinia tantum obtinere dicuntur, qui rem non integram intelligunt aut aſſequuntur. Plautus in Aſinaria de amica amantem ægre dimittente: Lachrymãtem lacinia tenet.

Clauſis theſauris incubare.

CLAVSIS theſauris incubare dicuntur qui rem quidem poſſident, ceterum nec vti norunt, neq; frui poſſunt. Quintil. in 2. Qui autem ſcierit, quo ſint quæque modo dicẽda, niſi tamquam in procinctu paratam quidem ad omnes caſus habuerit eloquentiam, velut clauſis theſauris incubabit. Eſt autem ſapientis verbum, Theſauri abſtruſi & abſconditę ſapientiæ nullam eſſe vtilitatem.

Teucrum Pacuuij ediſcere.

CICERO in 1. de Oratore: Mallem ediſcere Teucrum Pacuuii: de re magni negotii, & in qua conficienda oporteat ingentem laborem inſumere. Pacuuii Teucrum ſæpe citat Nonius Marcellus: eſt autem veriſimile, poema hoc fuiſſe arduum & ex pari difficile, quod memoriæ non facile mandari potuerit.

Muſas hortari vt canant.

AVSONIVS in epiſt. ad Symmacũ, eiuſmodi prouerbialia ſcitamenta, quibus ſignificamus nos eum inhortari qui ſua ſponte atque adeo non rogatus in negotium ineũbat, eleganter expreſſit, Muſas hortari vt canant, maria vt effluant, auras vt vigeãt, ignes vt caleant.

Equus Troianus.

EQVVM Troianũ prouerbio dicimus tacitam inſidias & paucis intellectam impoſturam. Sic enim Cicero non ſemel vſus eſt, pro M. Cælio. An Equus Troianus fuerit, q tot inuictos viros muliebre bellũ gerentes tulerit? Pro Murena, Intus, intus inquam, eſt Equus Troianus a quo numquã me Conſule dormientes opprimemini. Et in 2. Antoniana, in huius me cõſilii ſocietatem tamquam in Equum Troianum includi cum principibus non recuſo. Ceterũ Equi Troiani deſcriptio ex Homero & Virgilio notior eſt, quam vt hic recenſeri debeat. Macrobius ſcribit Cincium in ſuaſione legis Fanniæ ſeculo ſuo obiecisse, quod porcum Troianum, hoc eſt, incluſis etiam aliis animalibus grauidum menſis inferrent.

Calcei Sicyonij.

Ὑποδήματα σικυώνια, Calcei Sicyonii quemadmodum & Stephanus meminit, prouerbio dicuntur de re purchra quidẽ ſed quæ virum parũ deceat. Cicero in 1. de Oratore, vbi de Socrate loquitur: Quin etiã cum ei ſcriptam orationem diſertus orator Lyſias attuliſſet, quam ſi ei videretur, ediſceret, & ea pro ſe in iudicio vteretur, non inuitus legit, & cõmode ſcriptam eſſe dixit, ſed, inquit, vt ſi mihi calceos Sicyonios attuliſſes non vterer, quamuis eſſent habiles & apti ad pedem, quia nõ eſſent viriles, ſic illam orationem diſertam ſibi & oratoriam videri, fortem & virilem non videri. Athenæus libro quarto meminit ſaltatores in conuiuiis Sicyoniis eſſe vſos. Nam σικυώνια, tantũ plerique Græci vocant eiuſmodi effeminatum calceorum genus. Lucianus in Rhetore: ἡ ἐμβὰς σικυωνία πίλοις τοῖς λευκοῖς ἐπιπρέπουσα, id eſt, Solea Sicyonia albis vinculis ornata. Lucretius ĩ quarto de delicatiſſima mollicie ſcribens:

Languent officia, atque ægrotat fama vacillans,
Vnguenta, & pulchra in pedibus Sicyonia rident.

Feſtus Pompeius citat hunc verſiculum Lucilii,

Et pedibus læua Sicyonia demit honeſta,

Prouerbio vſus eſt & Picus ad Hermolaũ Barbarum libro nono Epiſtolarum Ang. Politiani.

Pygmæum imponere Coloſſo.

PHILOSTRATVS Sophiſta Nicete, prouerbio

uerbio dixit. Pygmeum imponere Coloſſo hoc eſt, rem minutam & abiectam ampliſſimam efficere. Cicero dixit arcem facere ex cloaca.

In cauea minus bene canit luſcinia.

IDEM in Scopeliano dixit, in cauea minus bene canere luſciniam, quo prouerbio commode vtemur, ſi quando ſignificamus, libertatem eſſe rem ineſtimabilem, & ingenia libera rebus omnibus agendis eſſe accommodatiora, Homerus, Odyſſ. libro ρ. ſcribit, Iouem omnibus ſeruis dimidiam animi portionem abſtuliſſe, cuius & Plato in ſexto libro de legibus meminit: ἥμισυ γάρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυται εὐρύοπα ζεὺς ἀνέρος. εὖτ' ἄν μιν κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσιν.

Problema Archimedeum.

CICERO libro duodecimo epiſtolarum ad Atticum πρόβλημα ἀρχιμήδειον vocat queſtionem reconditam & implicatam, quæ a nemine vel a paucis intelligi poſſit. Idem libro ſeptimo ad Atticum, rem abditiſſ. numero Platonis obſcuriorem vocat. Vitruuius libro nono capite tertio ſcribit Archimedem ſi quid abſtruſum & multo labore quæſitum, vix tandem inueniſſet, ſolitum exilire gaudio & currentem identidem exclamaſſe εὕρηκα εὕρηκα, i. reperi tandem reperi. Exemplum incredibilis & numquam intermiſſi ſtudii Archimedis recenſet Plutarchus in commentariolo, vtrum ſeni ſit adminiſtrāda reſpub. ἀρχιμήδην δὲ τῷ σανίδι προσκείμενον ἀποσπῶντες βίᾳ καὶ ἀποδύοντες ἤλειφον οἱ θεράποντες, ὁ δ' ἐπὶ τοῦ σώματος ἀληλιμμένου διέγραφε τὰ χήματα.

Byſſina verba.

PLVTARCHVS in Apoptheg. παρύσατις ἡ κύρου καὶ ἀρταξέρξου μήτηρ ἐκέλευσε τὸν βασιλεῖ μέλλοντα μετὰ παρρησίας διαλέγεσθαι βυσσίνοις χρῆσθαι ῥήμασι, hoc eſt, Paryſatis Cyri & Artaxerxis mater, iubebat eum qui regem liberius eſſet adlocuturus Byſſinis vti verbis. Biſſina verba vocat quæ nitorem habeant cum grauitate mixtum, immo quæ commonendi aſperitatem, iucundo quodā candore, atque adeo niuea quadam facilitate cōdiant. Ariſtoteles etiam præcipit cum principibus, aut rariſſime, aut iucundiſſime colloquendum eſſe.

Computatorum digiti.

COMPVTATORVM digitos eleganti prouerbio dicimus, qui variis & incertis fortunę caſibus obnoxii ſunt. Plutarchus in Apophtheg. ὀρόντης ὁ βασιλέως ἀρταξέρξου γαμβρὸς ἀτιμίᾳ περιπεσὼν δι' ὀργὴν καὶ καταγνωσθεὶς ἔφη, καθάπερ οἱ τῶν ἀριθμητικῶν δάκτυλοι, νῦν μὲν μυριάδας, νῦν δὲ μονάδα τιθέναι δύνανται, τὸ αὐτὸ καὶ τῶν βασιλέων φίλους νῦν μὲν δύνανται, τὸ αὐτὸ καὶ τῶν βασιλέων φίλους νῦν μὲν τὸ πᾶν δύνασθαι, νῦν δὲ τοὐλάχιστον, hoc eſt, Orantes Artaxerxis regis gener, cū ob iracundiam, honorato loco excidiſſet, quemadmodum, inquit, Arithmeticorum digiti, nunc myriades, nunc autem vnum tantum ſignificant, ita regum quoque amici ſiue purpurati, nunc omnia, nūc autem nihilominuo poſſunt. Laertius hoc Soloni tribuit.

Vita Charadrij.

PLATO in Gorgia Charadrii vitam intelligit hominis intemperantis, qui nunquā expleri poſſit, & in quem omnia influunt vt rurſus effluant vt Seneca dixit. Ita Socrates loquitur: χαραδριοῦ τινὰ αὖ σὺ βίον λέγεις, Charadrii quandam vitā refers. Charadrium autem Theodorus apud Ariſtotelem vertit rupicem ſiue hiaticolam: nam vt interpres Ariſtophanis in Auibus docet: ὠνόμαστο ποίεται τὸ ὄρνεον παρὰ τὸ τὰς χαράδρας διατρίβειν, auis hæc ita dicta eſt quod hiatus & terræ voragines incolat. Iidem & intemperantes & incontinentes homines, qui nunquam expleri poſſunt, perpetuo ganearum nidorem ſequuntur, & nepotum proſeuchas incolunt. Suidas citat aliud prouerbiū ex Didymo: χαράδριον μιμούμενος, id eſt, Charadrium imitans, de his qui ſeſe occultare ſoleāt. Siquidem autem hanc vendentes, occultare conſueuerunt, ne prius emptori proſis, quam ſit vēdita. Nam regio morbo laborantes quamprimum Charadrium adſpexerint conualeſcunt. Plinius hoc ictcio aui tribuit libro 30. capite vndecimo.

Mittere lineam.

PLAVTVS in Moſtellaria: Non ego ita extemplo meum oſtēdam ſenſum, mittam lineam. Metaphora a pictoribus deſumpta lineam mittere dicuntur, qui rem tantum adum-

adūbrant & coniecturis quibuſda inquitēdam proponunt. Siquidem ex linearum ductu, iuſtum etiam picturæ artificium diſcimus. Vnde verſiculus ille paſſim celebratur: Linea, quæ veterem longe fateatur Appellem.

Volſellis pugnare non gladijs.

VARRO libro quinto de lingua latina prouerbiali verbo vtitur: Volſellis pugnant non gladiis: quo commode poſſumus vti vel aduerſus eos qui parum viri ſunt, nempe qui volſellis ita ſint vulſi iuxta ſententiam Ciceronis, vt nec vnicum pirum boni viri habeant, vel in eos qui prorſus infirmis argumentis vtantur. Ceterum de vulſis corporibus in Demonacte Luciani abūde diximus.

Fortes in tabula.

PLVTARCHVS in Apophtheg. Laconicis: ἐπεὶ δὲ ἰδών τις ἐν πίνακι γεγραμμένους Λάκωνας ὑπὸ Ἀθηναίων σφαττομένους, ἔλεγεν, ἀνδρεῖοί γ᾽ Ἀθηναῖοι, Λάκων ὑποτυχὼν, ἐν τῷ πίνακι, εἶπεν, Quidam cum in tabula picta Lacones videret ab Athenienſibus interfici, atque ob id diceret, fortes, equidem Athenienſes ſunt, Lacon forte fortuna incidens ſubiecit: Et in tabula quidem: fortes autem in tabula ſunt qui fictitia fortitudine paſſim ſeſe vēditant, ceterum cum ad ſerium certamen peruentum eſt, tum non milites ſed plane mulieres eſſe videas. Docti quidem in tabula ſophiſtę ſunt, verum vbi eos excuſſeris, quam nihil niſi Antronios aſinos, aut ſi quis is rudius, aut impolitius ei poſſit inueniās.

Nondum omnium dierum Sol occidit.

ELEGANS adagiū eſt quo Philippus apud Liuium vtitur decadis quartæ, libro nono, Nondum omnium dierum ſolem occidiſſe, quando ſignificamus finem rei nondum apparere, ad quem adhuc multis & incertis periculis perueniendum ſit.

Etiam inter vepres roſæ naſcuntur.

AMMIANVS Marcellinus li. decimoſexto, cum de Eutherio Eunucho loqueretur, ſic inquit, ſed inter vepres roſæ naſcuntur, & inter feras non nullæ miteſcūt. Hoc geminum prouerbium oſtendit in omni hominum genere, quantum uis peruerſo ac deplorato, reperiri tamen aliquot bonos viros & qui moribus minime ſint aſpernandis. Gregorius theolog. in vita Athanaſii dixit: φύεσθαι καὶ ἐξ ἀμπέλου βάτον, id eſt, naſci etiam e vite rubum, hoc eſt, ex optimo parente nonnunquam peſſimum filium.

Ne Sannione domi relicto.

IDEM libro decimoquarto, agitant familiarium agmina, tamquam prædatorios globos poſt terga trahentes, ne Sannione quidem, vt ait Comicus, domi relicto. Adagium ex Eunucho Terentiano dicitur in eos, qui cum in publicum prodeūt, magnifico & frequēti comitatu delectantur, quo potentiores eſſe videantur. Eiuſmodi multos in principum aulis inuenias, qui paſſim ſeruorum & comitum multitudinem contrahant, cū apud veteres, vt Athenæus docet, & Apuleius in prima apologetica meminit, præſtantiſs. quique Romani paucitate famulitii, ſic enim ille inquit, gloriati ſint. M. Antonius octo ſeruos habuit. Manius Curius cum duobus tātum calonibus vtetur, pauciores ſeruos habuit, quam triumphos. Marchus Cato tres tantum ſeruos in Hiſpaniam ex vrbe ſecum duxit. Idem auctore Plutarcho quinque tantum ſeruos in militia habuit quod & de Scipione Aemiliano Plinius ſcribit, cū duobus tantum ſeruis, ſi quando etiam ad regem mitteretur, eſſe vſum.

Tunc canunt cycni, quando tacuerint graculi.

BASILVS magnus in epiſtola ad Celeuſiū: ἐγὼ δὲ παροιμίαν ἔχω, μάλιστα μὲν ἀληθῆ, μάλιστα δὲ σύντομον, ὅτι τότε ᾄσονται κύκνοι, ὅταν κολοιοὶ σιωπήσωσιν. Prouerbio locus eſt, tū doctis oportunum eſſe, vt de bonis rebus quam poſſunt eruditiſſime diſſerant, quando imperitis prius tamquam aqua & igni interdictum ſit ne loquārur. Eiuſmodi diſſimilitudinum plures prouerbiales formulas Auſonius ad Paulinum eleganter expreſſit:

Si vitulum tauro, vel equum committis onagro,
Si cōfers fulicas cycnis, & aedona parræ,
Caſtaneis corylos æques, viburna cupreſſis.

Lamiæ turris.

QVINTVS Septimus Forrens Tertulianus in li-

in libro aduerſus Valentinianos: Nonne tale aliquid dabitur te in infantia inter ſō ni difficultates à nutricula audiſſe, Lamiæ turres, &c. Prouerbium eſt, de re quæ fingi tur eſſe mire formidabilis, cum tamen om ni periculo careat: quemadmodum infantibus horribilia de Lamiis nutriculæ narrare conſueuerunt. Nonius Marcellus & Lactantius libro primo, capi. 22. diuinarum inſtitutionum, hos verſus, ex Lucilio poeta citant:

Terricolas Lamias. Fauni quas Pompiliique
Inſtituere Numæ, tremit has, hic omnia ponit
Vt pueri infantes credunt ſigna omnia ahena
Viuere, & eſſe homines, ſic iſti hæc om nia ficta
Vera putant, credunt ſignis cor ineſſe & ahenis.

De Lamiis & multa & abſtruſa quæda dixi mus in Lamiam Politiani.

Qualem demens ille Clamydem diſperdit?

TERTVLLIANVS in libro de pallio citat ex Menandro Comico, mirum niſi prouerbiale, Qualem demens ille chlamydem diſperdit? quod ĩ eos commode dicetur, qui rem ſuam viui videnteſq; decoquunt, immo qui ſua ſponte ſeſe in maxima magna mala coniiciunt, cuiuſmodi plures reperias, qui cum neque per ſe, nec ex aliis ſapiant, non iam chlamydem tantum, ſed & ſeſe ipſos miſerandum in modũ perdunt.

Deorum liberi ſunt inuulnerabiles.

PINDARVS in Iſthmiis Oda. 3. in Meliſſum Thebanum: ἄτρωτοίγε μὰν θεῶν παῖδες, Deorum liberi ſunt inuulnerabiles: de potentioribus hoc commode dicetur, qui nu ſquam non euadunt, vt Cicero de nobilibus dixit in oratione pro Quinto: Homines nobiles ſeu recte, ſeu perperam facere cœperunt, ita in vtroque excellunt, vt nemo noſtro loco natus abſequi poſſet.

In Paro frigida quidem eſt aqua, ſed pulchræ mulieres.

INTERPRES Ariſtophanis in Veſpis, Prouerbialem Verſiculum citat, nec eius vſum oſtendit: ἐν δὲ πάρῳ ψυχρὸν μὲν ὕδωρ, καλαὶ δὲ γυναῖκες, Paros habet quidem frigidam aquam, ſed formoſas mulieres. Ego quantum iudicare poſſum, exiſtimo prouerbii vſum eſſe ſiquãdo ſignificabimus diſpendium eſſe perpetuo compendio aliquo ſarciendum. In Paro tametſi frigida ſit aqua, venuſtas tamen mulierum hoc quidquid eſt diſpẽdii, abunde reponit. Quod ſi quis è numero doctorum melius nouerit quis adagio locus ſit, is candide admoneat, reperturus hominem gratum, tantum abeſt, vt ingenuis admonitionibus obtemperare nolim.

Bellum cum Protogene mortuo gerere.

AVLVS Gellius libro decimo quinto cap. vlt. ſcribit Rhodios Demetrio Polierceti, qui tum eos obſidione cingebat, atque extra vrbis muros memorariſſimæ illam Ialyſi imaginem Protogenis manufactam abſumere igni parabat, per Legatos ita reſpondiſſe: Quæ, malum, inquiunt, ratio eſt ut tu imaginem iſtam velis incendio ædium facto diſperdere? Nã ſi nos omnes ſuperaueris, & oppidum hoc totũ ceperis, imagine quoq; illa integra & incolumi ꝑ victoriã potieris: ſin vero nos vincere obſidendo nequiueris, petimus conſideres, ne turpe tibi ſit, quia non potueris bello Rhodios vincere, bellum cum Protogene mortuo geſſiſſe: ad eos autem pertinet, qui cũ laruis luctantur, & contempta memorabili lege Solonis, mortuos iam cõuitiis inſectantur, quod Homerus etiam intellexit dum inquit, Iliad. libro ω.

Κωφὴν γὰρ δὴ γαῖαν ἀεικίζει μενεαίνων.

Et Agamemnon Iliad. η.

Οὐ γάρ τις φειδὼ νεκύων κατατεθνηώτων
Γίνετ', ἐπεί κε θάνωσι, &c.

Et ex eius ſententia Virg. libro vndecimo Aeneidos:

Nullum cum victis certamen & æthere caſſis.

Quantum vbique poſſunt duo oboli?

BACCHVS apud Ariſtophanem in Ranis, poſtquam accepiſſet ab hercule duos obolos Charonti pro trãſmiſſione paludis perſoluendos eſſe, ſubiicit: ὦ μέγα δύνασθον πανταχοῦ τὼ δύ' ὀβολώ; quantum vbiq; poſſunt duo oboli? prouerbiali nimirum dicto ſigni-

gnificãs, pecuniam in omni re plurimum poſſe: quæ niſi eſſet, non committerentur etiam tot diuerſi generis flagitia, ita quod rectiſſime dixerit Antiphanes:

Ὁ πλοῦτος ἡμᾶς καθάπερ ἰατρὸς κακὸς
Τυφλοὺς βλέποντας παραλαβὼν πάντας ποιεῖ.

Id eſt, diuitiæ tamquam malus medicus quos acceperint videntes, excæcare conſueuerunt.

Echinus parturiens cunctatur.

Ἐχῖνος τὸν τόκον ἀναβάλλει, Echinus partum procraſtinat. Echini terreſtres, quos Erinaceos dicimus, exiſtimãtur propter aculeos catulorum ſuorum partum morari ſolere, ac deinde aculeatioribus factis catulis ęgerrime eniti, Vnde prouerbium, Budæo etiã teſte, in eos vſurpatur, qui ſubinde verſuram faciunt hoc eſt, creditorem mutant, fœnus fœnore ſoluunt, nomen nomine expungunt, atque illi dum fidem ſuam ad aliquod tempus labefactari nolunt, ad extremum fortunis omnibus euertuntur.

Canum pedis offendere.

Κῶλον τοῦ ποδὸς θίξω, Heſychius admonet ἐπὶ τῶν εἰς φυγὴν τετραμμένων, id eſt, de iis dici, qui ſint in fugam verſi, qui pedibus ſibi conſulant. Vt Turnus de Drance apud Virg. An tibi mauors

Ventoſa in lingua pedibusque fugacibus iſtis
Semper erit?

Alexandrinæ delitiæ.

QVINTIL. int. Verba ne Alexãdrinis quidem delitiis permittenda, riſu, & oſculo excipimus. Alexandrinas dilitias, luxum effeminatiſſimum, & molliſſimum appellauit. Alexandrini ſiquidem apud omnes ſcriptores hoc nomine male audiũt, quod propter amœnitatem vrbis cæliqúe clemẽtiam immodice delicati fuerint. Ammianus Marcellinus libro 22. Alexandria vertex omnium ciuitatum, inibi ſunt auræ ſalubriter ſpirantes, aer tranquillus & clemens, atque vt periculum docuit per varias collectum ætates, nullo pene die incolentes hanc ciuitatem ſolem ſerenum non vident &c. Quam ex admirabili euentu cõdita ſit Alexandria, docet Stephanus, quæ per excellentiam etiam πόλις dicta fuit, vt Athenæ ἄστυ Roma Vrbs.

Manubrium eripere.

PLAVTVS in Epidico: Eripe manubrium è manu. Idem in Aul. Exemit è manu manubrium. Manubrium eripere ſcitiſſimè metaphora dicuntur qui nocendi cauſam adimũt, qui viam omnem obſepiunt qua periculum ipſis imminere videatur.

Geometriam exercere in cilio.

Γεωμετρεῖν περὶ τὸ ἐπισκύνιον, Geometriam exercere in cilio. Iulius Pollux libro quinto, cap. 15. de mulieribus dixit, quæ formã aſcititiis lenociniis commendant, quod tãdem ad omnes illos pertinet, qui fucis quibuſdam adulterinis & quod Plautus ait, Exoticis condimentis ſeſe ſuaque venditãt. Prouerbii meminit & Hermolaus Barbarus libro quinto. Corollarii in Dioſcoridem, Dictione γεωμετρεῖν antiqui, vt ex Platone atque Plutercho colligimus, non tantum in dimetienda terra vſi ſunt, ſed in omni negocio quod exactius & diligẽtius tractamus. ἐπισκύνιον autem extraneus ambitus eſt genæ ſuperioris, quam antiqui cilium appellarunt, & ex eo etiam ſupercilia in quibus ſuperbia ſedem habet, Auctore Plinio libro 11. cap. 37. Demetrius Phalereus χαριτοβλέφαρος a venuſtate ſuperciliorum dictus fuit, Athenęo teſte libro, γ. Dipnoſoph.

Simiæ ſanginem profudiſſe.

DIODORVS Siculus lib. 10. ſcribit in Pithecuſis cum honorem haberi Simiis quẽ Aegyptii canibus tamquam diis ſuis exhibeant, viuere ſimul cum hominibus cibũ ab iis abſque omni metu capere, parentes iſthic liberis ſuis a Simiis, vt alie gentes a diis imponere nomina: qui ſimiam occiderint, tamquam impium flagitiũ deſignaſſent, iis pęnam extremum ſupplicium eſſe conſtitutum, vnde etiam prouerbio apud eos dicatur de iis qui iam occiſi & e medio ſublati ſint, ὅτι πιθήκου αἷμα πεπώκασι, id eſt, Simiæ ſanguinem eos profudiſſe.

De ſcammate egredi.

DE SCAMMATE egredi apud D. Hieronymũ legitur, pro eo quod eſt propoſito digredi. σκάμμα locus certaminis eſt, in quo congrediuntur Athletæ, foſſa plerumque, aut ſaltem lineis cinctus.

Hercules in Lydia.

DICITVR in eũ, qui cultu indecoro & ſibi neutiquã accõmodato vtitur. Vlpianus.

Teſtudo volat.

De te abſurda aut impoſſibili dicitur. Claudianus libro primo, aduerſus Eutropium (qui cum eunuchus eſſet, tamen Romæ factus fuit conſul) multas huiuſmodi ἀδυνάτων ſpecies adfert:

Iam teſtudo volat, profert iam cornua vultur,
Prona petunt retro fluuii vada, Gadibus ortum.
Armenii dixere diem, iam frugibus aptũ
Aequor, & adſuetum ſyluis Delphina video.

Ornamentum in luto, dignitas indigno.

Vt minime conuenit ornamentũ aliquod in luto iacere: ita parum dignitas homini inſulſo & indocto, qui honorem & titulũ ſuum defendere non poteſt. Saluianus.

Pica Syrenem imitans.

Simile eſt illi: Sus Mineruam docet, de iniqua dicitur comparatione & abſurda imitatione. Stulte enim pica Syrenas imitatur, garrula potius & obſtrepera quam canora. Galenus.

Myricæ citius poma ferent.

Si quis idem ſperat: laturas poma Myricas.
Speret, & è medio flumine mella petat.

Prouerbialia hæc ἀδύνατα apud Ouidium leguntur.

Eburneis raſtris ſolum vertere.
Ligonibus aureis terram fodere.

Pro re inſigni & præclara abuti, vt ſi quis eruditione pollens, ea in rebus vanis, inutilibus & famoſis abutatur. Prudẽt. in Symm.

Ars amat fortunam, fortuna artem.

Τέχνη τύχην ἔστερξε, καὶ τύχη τέχνην. Ariſtoteles eo vſus eſt indicare volens, ſummam eſſe adfinitatem inter artem & fortunam, & alteram ab altera adiuuari.

Quorſum opus amicis, ſi modo foueat Deus.

Ὅταν ὁ δαίμων εὖ διδῷ, τί δεῖ φίλων. Hunc ſenarium tamquam vulgo celebrem citat Ariſtoteles, vbi agit de homine beato, an ne ille etiam egeat amicis. Qui putant eũ omnia in ſe ſufficienter habere, nec ideo vllis opus habere amicis, hunc ſenarium adferunt. Contrarium tamen Ariſtoteles concludit. Veri enim amici eſt dare potius beneficium quam accipere, virtutiſq; proprium eſt benefacere, & pulchrius amicis benefacere, quã alienis: opus ergo amicis.

Amicus cum vitijs ferendus.

Conuenit cum eo: Mores amici noueris non oderis: non enim, inquit Chryſoſtomus, fratres tantum ſumus, ſed & membra & corpus vnum Vide Sary. 3. Horatii. 1. Sermon.

Amare fruſtra, odio ne ſis fruſtra.

Innuit apud omnes homines quærendam eſſe gratiam & amicitiam, quouſque ſine noſtro fieri poſſit damno: ſed nullum temere ſuſcipiendum eſſe odium, ſi non aliqua inde ad nos ꝓfectura ſit vtilitas. Chryſoſtomus hoc dictum minime in Chriſtianis probat, qui libere alter alterum admonere debent, neque odii cauſſa tacere. Vult autem tum memores eius dicti nos eſſe, quando lingua noſtra videtur prouolatura in conuicia, & maledicta.

Amicus Plato, magis amica veritas.

Φίλος Πλάτων, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. Iſtud ſeu prouerbium, ſeu apophthegma, innuit nullum hominem tam carum nobis eſſe debere, vt in illius gratiam veritas vllo ſupprimatur modo. Galenus.

Caritate ſeptum eſſe oportet.

A nequitia, rapina, & ſceleribus virum bonum abeſſe oportet: caritate autem (vt inquit Saluianus) & beneuolentia, non armis ſeptum eſſe.

Vter.

Prouerbialiter homo faſtuoſus & ſuperbus à Græcis μολγὸς vel ἀσκὸς vocatur, quod ſcilicet in modum vtris inflatus tumeat. Ariſtophanes:

Μὴ μοι Ἀθηναίους αἴνει τοὺς, μολγοὶ γάρ εἰσι.
Ne mihi Athenienſes laudate, vtres ſunt.

Neſcit ſeipſum.

Contrarium eſt Delphico oraculo: Noſce teipſum. Competit in ſuperbos, adrogantes & homines inflatos. Notatur etiam Philautia, quod vitium, homines vel talpa cæciores in propriis erroribus reddit. Chryſoſtomus.

Aſinus de Aeſopi puteo.

Asinus de Aeſopi puteo venis, & iam exclamas. In eum vſurpari poteſt, qui recens in aliquem locum venit, & ibi mira inter ignotos iactat. Tertullianus.

Plus verrere, quàm ferere.

In auaros dicitur, qui nulla re exſatiari poſſunt. Plinius.

Viri-

Vicinum ſemper inuenies.

VTCVMQVE exturbet quis poſſeſſionibus ſuis vicinos & proximos, numquam tamē ſolus ſupra terram habitare poterit: quālibet enim cuncta peruadat, vicinum tamē ſemp inueniet. Dici poteſt in auaros, qui omnia ſibi ſubiicere conantur, vicinorum domos & agros. Saluianus.

Mappam mittere.

MITTERE mappam, eſt certaminis incipiendi ſignum dare, in qua ſentētia Suetonius in Nerone vſus eſt.

Proletarius ſcriptor.

QVI in plebe Romana tenuiſſimi pauperrimique, erant neque amplius quam M. D. æris in cenſum deferebant, proletarii ciues appellabantur. Trahitur & hoc vocabulum latius vt dicatur proletarius ſcriptor: proletarius homo, pro homine infimi ſubſellii, & auctore paruæ eruditionis, & infimæ claſſis. Aul. Gell.

Minuunt præſentia famam.

QVOD abſens terrori eſt, præſens ſæpe contemnitur. Claudianus: Plus nominis horror,

Quam tuus enſis aget, minuunt præſentia famam.

Quod præſens eſt fere contemnimus: abſentia vero & peregrina admiramur, & magno ſtudio æmulamur.

Balneum ingreſſus depone odium.

Εἰς βαλανεῖον εἰσελθὼν, μὴ ζηλοτυπήσῃς τὸν συμβαίνοντα σοι εἰς τὴν μάκτραν, id eſt, ingreſſus balneum, ne certes odio cum eo, qui pedem habet tecum in eadem pelui. Sententia ad multa applicari poteſt: nempe in communibus locis, templis, theatris, balneis, conuiuiis manibus nullum exercendum eſſe odium. Iul. Pollux.

Acum & filum ſumens, rupturam conſue.

Ῥαφίδα καὶ λίνον λαβὼν, τὸ δὲ ῥῆγμα σύῤῥαψον: acum & filum ſumens, rupturam cōſue. Dici poterit, vbi quē volumus adhortari, vt ſtudeat paci, & argumenta colligat, modosque excogitet, quibus inter offenſos animos concordiam reſarciat. Idem.

Talis quiſque eſt, quales quibus cum familiaris.

Τοιοῦτός ἐςὶ, ὥσπερ ἥδεται ξυνών. Senarius eſt Euripidis, quo indicatur familiarium vitam & mores, in eum quoque tranſire, qui eorum conſuetudine fruitur. Botrus oppoſitus botro maturéſcit.

Aliud homini, aliud humanitati ſatis.

DIGNA hæc ſententia Varronis eſt, quæ prouerbiis adnumeretur, qua pulſat eos qui conſuetudinem potius ſequuntur in loquendo quam certas rationes. Humanitatem autem hic ponit pro curioſitate, ac ſi diceret: Natura quidem paucis contenta, ſed quod huic ſufficit, non ſatis eſt curioſitati.

Inſuere in ſaccum vel culeum.

INSVERE in ſaccum vel culeum, vulgo dicimus pro circumuenire aliquem vel ludere.

Pulchra apud pueros ſimia.

PVLCHRA (inquit Galenus) ſemper apud pueros eſt ſimia, nos admonens illuſionem eſſe ridiculam puerorum hoc animal illudentium. Poterit autem iſtud prouerbium quoque ad locum, ſecus iudicandi, commode transferri.

Quaſi locum in balneis occupare.

IN publicis locis primum occupans, ſolet plus iuris habere. Vnde & iureconſultus: Qui prior tempore, potior iure. Ad hunc morem adluſit Tertullianus vbi dicit: Sed quia prior eis venit, & prior virtutum documenta ſignauit, idcirco quaſi locum in balneis, ita fidem occupauit, poſteris quibuſque præripuit.

Primus ſecundus tertius.

Primus medius nouiſſimus.

PROVERBIA Græcorum ſunt in eos, quos laudibus efferunt. Sic Iſocrates laudat Alcibiadem: Τοιαῦτα δὲ τὴν ἀρετὴν, ὥς καὶ πρῶτος, καὶ δεύτερος, καὶ τρίτος γενέσθαι, Theocritus quoque Idillio. 17. Ptolemæum laudās dicit eum virorum primum, medium & nouiſſimum: Ἀνδρῶν δὲ ἂν Πτολεμαῖος ἐνὶ πρώτοις λεγέσθω, καὶ πύματος, καὶ μέσος, ὁ γὰρ προφερέστατος ἀνδρῶν. Virgilius:

Nulli pietate ſecundus, id eſt, primus in pietate.

Spicilegium relinquere.

IN varias trahi poteſt ſententias. Qui opus aliquod inſigne edidere, tale tamen, cui aliquid adiici poſſit, ſpicilegium reliquerūt. Vlpio & poſteris ſpicilegium tantum reliquit. Huc facit Antigoni Apophthegma qui cum ſuis pecuniam imperaſſet, & quidam diceret, non talis erat Alexander: ἐκεῖ-

*3

ος (inquit) ἐθέριζε τὴν ἀσίαν, ἐγὼ δὲ καλαμῶμαι, hoc eſt, Ille demeſſuit Aſiam, ego ſpicas lego.

Terram & aquam poſcere.

Γῆν καὶ ὕδωρ αἰτεῖν, id eſt, Terram & aquam poſcere, & γῆν καὶ ὕδωρ διδόναι, id eſt, Terrã & aquam dare, Græci dicunt pro bellum alicui inferre, & bellum cum aliquo ſuſcipere. Aeſchines.

Non hodie aut heri influxum.

De more aliquo veteri qui omnibus notus eſſe debet, vel de lege ex antiquo inſtituto. Sophocles.

Ad Sirenum ſcopulos conſeneſcere.

Pro, in re aliqua ad ſenium vſque demorari, aut miram quandam in ea percipere voluptatem, non ſecus ac ſi Sirenes, ipſas canentes audiamus. Aul. Gellius. & Apud Sirenas, aut Lotophagos hærere dicitur.

Adamante notare.

De his, quæ in perpetuam memoriam ſeruantur. Claud.

Iret adhuc in verba dolor, niſi Iuppiter alto
Cœpiſſet ſolio: voces adamante notabat

Lenc Iouis. Verba finguntur adamante notari, tamquam Deus nihil loquatur niſi ſerium dignumque quod in perpetuam memoriam conſeruetur.

Sparſis redemerunt crimina nummis.

Mvltos pecuniæ perdiderunt, auſamque ad omne ſcelerum genus dederunt: deinde omnium malorum ſeminarium & radix, auri eſt & argenti fames: quod qui ſagatiori animo perpendunt reiectis & contemptis pecuniis in huiuſmodi vitia non incidunt, & ſparſis nũmis crimina redemiſſe dicuntur. Saluianus Simile quiddã apud Plutarchum de vitanda vſura de Philoxeno legitur, qui cum opulentiſſimam domum hęreditate nactus eſſet, & delicias ac voluptates indigenarum conſideraſſet: Μὰ τοὺς θεούς, εἶπεν, ἐμὲ ταῦτα τὰ ἀγαθὰ οὐκ ἀπολεῖ, ἀλλ' ἐγὼ ταῦτα, hoc eſt, per deos, inquit, bona hæc me non perdent, ſed ego illa.

Nummum quærit peſtilentia, duos illi da & ducas ſeſe.

Admonemvr hoc prouerbio, vt lites & forta iudicialia quam poſſumus maxime fugiamus, & potius peſtilentiæ, id eſt, peſtilenti & pernicioſo homini poſcenti nummum, duos demus, quam propter vnum litem cum eo conteſtemur, perdituri aliter in primis tempus, dein animi tranquillitatem, innocentiam & amicitiam. D. Auguſtinus.

Sapientia in exitu canitur.

Indicat finem vitæ ſpectandum eſſe: laudari enim penitus ante actæ vitæ prudentia non poteſt, niſi bono fine claudatur, cui adfine eſt illud Solonis: Finem vitæ ſpecta. figuratius tamen dicitur ſapientiam in exitu caui. Saluianus.

Multum nauigauit aquæ.

Πολλὰ πεπλευκώς. De eo, qui multas regiones peragrauit: & μεταφορικῶς de eo, q multatum rerum experientiam habet. Ariſtophanes.

Familiaris dominus faſtum nutrit ſeruum.

Qvi timeri, obſeruari, coli vult à ſeruis ſuis, rarius cum iis loquatur, rarius congrediatur nulla ludicra cum iis exerceat: nimia etenim familiaritas contemptum parit, &, vt Plinius ſecundus inquit, Mitium dominorum apud ſeruos ipſa conſuetudine, metus exoleſcit, Bernard.

Vbi vber, ibi tuber.

Indicat opulentiæ comitem eſſe faſtum & ſuperbiam. Apuleius. Terentius in Hecyra: Quia paullulum vobis acceſſit pecuniæ ſublati animi adſunt.

Conclamare vaſa.

Est ſignum mouendi dare. Militare olim inſtitutum erat, vt cornicis ſignum darent, quoties eſſet mouenda caſtra: id Cæſar vocat conclamare vaſa: nam tum quiſque cogebatur colligere vaſa ſua, itinerique ſe apparare.

Pro aris & focis.

Crebro apud Romanos ſcriptores reperitur, pro aris & focis, quod idem ac ſacra & prophana defendere. Originem habent ex ſacramento militari: inter cetera enim milites etiam iurabant ſe pro aris & focis pugnaturos. Aul. Gellius.

Gradum figere.

Svmvntvr ab Athletis crebræ metaphorę, vt: Gradum figere: conferre gradum de gradu cedere: in gradum redire: de gradu pellere: de gradu primo præludere: eodem gradu occurrere. Gradum figere, eſt conceptam ſemel ſententiam acriter defendere, & in ea perſiſtere, vel, vt Cicero ait, argumẽtum ſuum premere: quater eo ita Tertullianus

vſus eſt. Gradum conferre, quod Cicero & Quintilianus dicunt pedem conferre, eſt initium diſputationis facere & cominus aggredi. De gradu recedere, à ſententia recedere In gradum redire, ad ſententiam & propoſitum reuerti. Eodem gradu occurrere, pro eodem telo & argumento obuiam ire.

Vinculis Hippocratis adligere.

QVAE argumentis fortiſſimis roborata ſunt, vel ſcripturarum teſtimoniis, Hipocraticis vinculis adligata dicuntur. Hieronymus.

Vt ſportum furunculus captare.

CVM quis per fraudem quod ſibi non debetur amplectitur, & alienum ad ſe trahit, vt ſportulam furunculus captare dicitur. Tertull. Natum ab amiculis & clientibus Romanorum potentiorum, à quibus mane ſalutabantur, & per vrbem incedebant ſtipati, quibus viciſſim ſub veſperam dabant honorarium aliquod munuſculum, ſportulam videlicet. Inter hos autem clientes & amiculos, cum iam dandum eſſet munus, alii clam ſe immiſcebant, vel ab abſentibus ſeſe ſubmiſſos mentiebantur, quos furunculos vocabant.

Totam ſpirare Arabiam.

Τὴν ὅλην ἀραβίαν ἀποπνέειν, id eſt, Totam Arabiam ſpirare eſt, vnguenta prætioſa, vt olim in vſu veterum fuit, aut vt nunc, moſcham olere. Arabia ponitur pro odoribus & vnguentis, continens pro contento. Lucretius.

Calathum Sycaminorum in malis habere.

ARISTOTELES οἴεσθε αὐτὸν εἶναι συκαμίνων τάλαρον, i. Videris eſſe ipſum Sycaminorū calathum, in eum dicitur, qui faciem & mala hypopio aut ceruſſa fucarit, quē ὑποπασμένον Græci vocant.

Perſonam non faciem gerit.

Οὐ πρόσωπον ἀλλ' προσωπεῖον φέρει dici poteſt in homines perfrictæ frontis quod nihil pudet, & maxime in mulieres meretrices, quæ faciem ſtibio, & ceruſſa fucāt. Iul. Pollux.

Tabernariam exercet fronte.

Καπηλεῖον ἀσκεῖ προσώπῳ. Superiori ſimile eſt, & in eoſdem dicitur. Pollux.

Formoſus ſine pulchritudine.

Ὡραῖος ἄνευ κάλλους. Non diſſimile ſuperioribus, in eos dicitur, qui pigmentis exoticam formam adſciuerunt Ariſtoteles.

Omni fune remiſſo.

Πάντα κάλων ἀνείς, id eſt, Omni rudēte remiſſo. Contrarium eſt eius quod habet: Πάντα κάλων σείων hoc eſt, Omnem mouere rudentem: hoc autem ſignificatur ſumma diligentia illo vero ſumma omnīſq́ue negligentia & ignauia. Pollux.

Sine perſona laſciuire.

DEMOSTENES: Ἐν ταῖς πομπαῖς ἄνευ τοῦ προσωπείου κωμάζειν, In pōpis ſine perſona aut larua laſciuire. Dicitur in eos qui nihil non palam & aperte facere audent, quibus impudētia ipſa loco προσωπείου, i. perſonę, aut laruæ eſt.

Per eandem lineam ſerram reciprocare.

COMPETERE videtur in eum, qui ſemper idem argumentum tractat & eandem cantilenā canit, Sumptum à ſectoribus lignorum, qui partes trabium ſecandas prius ſolent lineis diſtinguere: qui ſe ſemper hærent in eadem linea, raro quidquam abſoluent.

Ad ſcamma producere.

HOC eſt, In certamen prouocare. Ab Athletis ſumptum eſt, cuiuſmodi multa in libro ad martyres apud Tertullianū ſunt, σκάμμα quid ſit vide in adagio: De ſcammate egredi.

Ferrum virum attrahit.

Ἕλκει τὸν ἄνδρα σίδηρος. In omnī re & ad omnem rem multum valent oculi. Sic viſa ſolum femina ad amorem accendit, viſi inimici mouent dolorem, ferrum viſum trahit ad bellum. Tertullianus Græcę dixit hemiſtichio, quod alicubi apud Homerum legitur:

Ἕλκει δὲ τὸν ἄνδρα σίδηρος. i. ferrum vero virum trahit.

Eloquentia male ſine moribus diſcitur.

ANTIQVI morum probitatem ſemper antepoſuerunt facundiæ. Orator inquit Cato, vir bonus dicendi peritus. Lege Ciceronis præfationē libri de Inuentione primi.

Vinalia ſine uino expediri non poſſunt.

VARRO in libri de lingua Latina pręfatione. Multa, inquit, ſocietas verborum, nec vinalia ſine vino expediri, nec curia calabra ſine calatione poteſt aperiri: quibus dictis prouerbialibus ſeſe excuſat, ſi in libris ſui: quędam

quędam adferat, quæ abſurdiora videatur. Nō enim poteſt fieri vt ille, qui nominum origines conatur explicare, non interdum dicat, quod ab omnibus non probetur.

Volſellis pugnare cum gladio.

QVI fragilia argumenta ad rem quampiam probandam adferunt, dicuntur volſellis cum gladio pugnare.

Bene conſulit, ſed malefacit.

SENARIVM prouerbialem ex Anaxandrida Ariſt. citat, ἡ πόλις ἐβούλευσ', ἧ νόμων οὐδὲν μέλει, hoc eſt, Vrbs conſulit, cui nulla legum cura eſt. Dicitur in omnes qui recta quidē conſulere norunt, recta autem facere nolunt. Non abſimile huic quod habet Cicero in Catone: Athenienſes ſciunt quæ recta ſunt, ſed facere nolunt.

Soracus malorum.

Κακῶν σώρακος: id eſt. Malorum corbis, dicitur eadem prouerbiali forma, qua: ἀγαθῶν ἢ κακῶν ἅμαξαι, id eſt, Bonorum vel malorum plauſtra pro ingētibus & malis copioſis. Ariſtophanes: κακῶν τοσοῦτον σωρακὸν τὸν σώρακον, id eſt, breuibus malorū ipſum mihi corbem refer.

Tamquam ſuper ſpinas incedere.

Ὥσπερ οἱ ἐπὶ τῶν ἀκανθῶν ἐμβαίνοντες, id eſt, Tamquam ſuper ſpinas incedentes, dicuntur à Luciano equites, qui obtortis cruribus, & contractis equitant:

Ex cubitis cenare.

Ἐπ' ἀγκῶνος δειπνεῖν. Dicitur in delicatos, & aulicos, qui quiduis ſibi permiſſum putant & decens,

Γλυκομυσος.

SIGNIFICAT Grammaticulum, vel Rhetorculum, vel potius rabulam forenſem, qui litteras ob nihil aliud, quam ventris cauſſa & ad quæſtum ſcire videntur.

Oreſtis ſomnium narrare.

IS dicitur, qui abſurda loquitur. Sic Galenus Theſſalo inſultat: Quieſce dum miſer time in ſtratis tuis: nāque haud vides quæ tu putas noſſe probe. Oreſtis mihi ſomnium narras Theſſale.

Κριόμυξοι.

LICEBIT in impudentes interpretari, quod ſcilicet more arietis tamquam cornibus quemlibet impetant, qui mox fere indocto rum eſt, κριὸς enim idem quod aries. Galenus.

Pituitam à naribus allio & cæpe detergere.

VSVRPATVRA Galeno aduerſus ſtupidos, demōſtratiuæ methodi & dialecticæ imperitos, nec non deprehenſos & argumentis conuictos.

Ne Mercurius ipſe quidem cum Muſis ſanarit.

ET hoc à Galeno in ſtupidos dictum legitur, & omnium rerum ignaros.

Sua fronte.

SVA fronte proponi dicitur, quod libere & aperte, non autem coacte aut occulte. Tertullianus.

Romana libertas, Latina libertas.

SVMMAE libertatis olim erat populus Romanus, vt qui nulli ſubeſſent regi, principi, aut Imperatori: ipſi vero infinitis nationibus, reginis & regibus imperarent. Non nihil tamen inter Romanam & Latinam libertatem intereſt: plus enim Romana, iuris minus Latina habet. Saluianus.

Quidquid licet, minus deſideratur.

QVIDQVID inquit D. Hieronymus licet, minus deſideratur, ergo è contrario, quod non licet, fomentum accipit deſiderii Ouidius.

Quod licet ingratum eſt: quod non licet, acrius vrget,
Et alibi:
Nitimur in vetitum ſemper, cupimusq́; negata.

Omnium rerum, inquit Plinius, cupido langueſcit, cum facilis occaſio eſt.

Litterarum radices amare, fructus dulces.

INDICAT aditum ad litteras eſſe difficilem multisque laboribus & vigiliis conſtare, ipſarum vero poſſeſſionem iucundam & dulcem. Hieronymus. Idem expreſſit Horat. in arte Poëtica:

Qui cupit optatam curſu contingere metam.
Multa tulit, fecitq́; puer, ſudauit & alſit.

Introite, nam & hic dij ſunt.

LAVDABILE Heracliti dictum: Introite, nam & hic dii ſunt: admonet vt libros quam familiariſſimos nobis reddamus, ſtudiaque colamus, ex quibus omnia arcana myſteria licebit haurire, & non deos tantū videre, ſed etiam cū iis familiariſſime colloqui dabitur. Aulus Gellius.

In communi piſce non inſunt ſpinæ.

Ἐν κοινῷ ἰχθύι ἄκανθαι οὐκ ἔνεισιν. Videtur competere in heluones & gulæ nepotes, qui fraudatis aliis appoſita, quique priusquā forti-

ſortiti ſunt, communia deuorant, abſumunt. Plutarchus.

Εὖ κακῶς.

GRAECI ſine connexione pro eo, quod eſt mediocriter perinde atque ſi Latine dicas, bene male, quo licebit quoque vti, indicare volentibus nobis vitam humanam, partim ex pſperis & lętis, partim ex triſtibus & aduerſus conſtare. Euripides.

Beta ſapientum.

Τῶν σοφῶν βῆτα. In eum cõpetit, qui in aliqua re, nec primus nec infimus eſt. In Eratoſthenem dictum fuiſſe auctor eſt Strabo, vt qui nõ primas ſed ſecundas inter doctos teneret. Theocrit.

Omnis virtus eſt mediocritas.

VETVS Academia dixit virtutes omnes, quãdam mediocritatem eſſe moderatam. Cicero.

Vt Aedituus reſponſa numinis prædicat.

PROVERBIVM in eum cõpetit, qui aliquid abſens & memoriter dicit. Aeditui enim vt à numine oracula accipiebant, ſic ore conſulentibus, referebant, non ex ſcripto. Macrobius.

Qua in re clarus quiſque eſt, ad eam properat.

Ἐν ᾧ βέλτιστος δοκεῖ εἶναι, αὐτὸς ἑαυτοῦ ταῦτα διατρίβει.

In quo quiſque ſibi excellentiſſimus videtur, in eo verſatur Ariſto. Sic Ouid.

Scilicet eſt cupidus ſtudiorum quiſque ſuorum:
Tempus & ad ſueta ponere in arte iuuat.

Quot ilicis folia. Quot fluctus inſulæ.

HYPERBOLAS prouerbiales, quæ de immenſo numero, vel magna multitudine dicuntur. Plutarchus.

Ὅσσ᾽ ὑδὰρ κατ᾽ ἀλιζόνος, ἢ ἀμφὶ πέτηλα. i.

Quot quercus foliis, quot fluctibus inſula abundat.

Leguntur etiam & tales hyperbolæ apud Homerum:

Οὐδ᾽ εἴ μοι τόσα δοίη, ὅσα ψάμαθός τε κόνις τε. id eſt,
Nõ ſi tãta daret quot arenis littus abũdat:

Ouidianæ hyperbolæ de immenſo numero hæ ſunt:

Gargara quot ſegetes, quot habet Methymna racemos,
Aequore quot piſces, fronde teguntur aues,
Quot cælum ſtellas, tot habet tua Roma puellas.

Et alio loco.

Quot lepores in Atho, quot apes paſcuntur in Hybla:
Cerula quot baccas Pallados arbor habet,
Littore quot conchæ: tot ſunt in amore dolores.

Ariſtoteles huiuſmodi hyperbolas pueriles vocat, quod ſcilicet pueros & homines iracundos deceant, non graues viros.

Deorum dona ſæpe non dona.

CITANTVR ab Ariſtotele hi ſenarii:

Πολλοῖς ὁ δαίμων οὐ κατ᾽ εὔνοιαν φέρων
Μεγάλα δίδωσιν εὐτυχήματα, ἵνα
Τὰς συμφορὰς λάβωσιν ἐπιφανεστέρας, i.

Multos deus non beneuolenti pectore
Ad ſumma rerum protrahit faſtigia,
Vt inde grauius poſtea miſeri cadant.

Indicant ſummæ felicitatis plerumque comitem eſſe inſignem calamitatem, nec temere eſſe, ſi quãdo homines nimia rerum omnium proſperitate vtantur.

Bene Claudianus:

Tolluntur in altum
Vt caſu grauiora ruant.

Ἀμπλακεγεῖν, φορμορραφεῖν.

EST putare, vel in modum ſtoreæ aut ſportæ conſuere. Inde, qui in anguſtias aliquas pelluntur, & in naſſam quandam inducuntur, prouerbialiter dicuntur φορμορραφεῖσθαι. Aeſchynes.

Determinare foſſam.

HOC eſt, Concludere aliquem intra circulum, vel certum aliquod ſpatium, extra quod egredi non debeat: Sic vſus Tertullianus: Hanc tibi foſſam determinauit ipſe qui te non vult aliud credere, quã quod inſtituit, ideoque nec quærere.

Oculis clauſis agere vel perſtringere.

DICVNTVR qui indiſtincte & nullo iudicio agũt & minime cernẽtes quid facere oporteat. D. Auguſtinus: Quæ tandem vis, niſi cæcitas & vanitas animi cogit hominem clauſis (vt dicitur) oculis tamquam in alterum iacere, quod cum in eum iecerit, cõtinuo redeat.

Cera & ære nobilis.

CERA & ęre nobilis dicitur cuius nomen & ſcriptis & ſtatuis celebratum eſt. Romani maiorum egregia facta & litteris mandabant, & in foro ſtatuis honorabant. In

cereis

cereis autem tabellis olim ſcribere ſolebãt & ex ære ſtatuas formare.

Hippodromica bona.

Ita vocat Chryſoſtomus, bona huius mũdi, quæ more celeris equi cito diſcurrunt, & tranſuolant.

Sub tunica & ſinu.

Qvod occulte, non palã fit, id hodie prouerbialiter dicitur fieri ſub pallio. Tertullianus paullo elegantius exprimit: Sub tunica & ſinu.

Sub pallio condere.

Praecedenti adſimile, de eo quod clam & occulte adſeruatur, non autem palam oſtenditur. Galenus.

Ἔξω κακόν.

Id eſt: malum foras, eadem forma dicitur qua, ἔξω βούλιμον, id eſt, Foras famem. Tertull. Vti licebit quoties deprecari malum aliquod aut infortunium volumus, vt etiã exclamare ſolemus: dii meliora. Sic enim Græcorum εὐφήμει circumloqui. Cicero ſolet.

Felix & fauſtum ſit lumen.

Varro auctor eſt, Græcos cum lumen inferretur, dicere ſolitos, φῶς ἀγαθόν, id eſt, fauſtum ſit lumen.

Elige vitam optimam.

Ἑλοῦ βίον τὸν ἄριστον, ἡδὺν δὲ αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει. id eſt, Elige vitam optimam, hanc enim iucundam reddet conſuetudo. Pythagoræ ſententia ad virtutem commonẽtis. Plutarchus.

Cum aquila eſſe queas, inter graculos primas ne opta.

Convenit enim ſuperiori Pythagoræ dicto. Optima aũt ſemp ſectanda ſunt, circa quæ deficere laudabilius eſt, quam in vilioribus ſuperare. Nazianzenus.

Lydia arena.

Λύδιον ψῆγμα, id eſt, Lydium pſegma, de re pretioſa, & auri plena dicit'. Baſilius in homelia ad nepotes, eſt ψῆγμα arena, ex qua aurum expurgatur, quæ apud Lydos copioſa eſt. Statius: Viue Midæ gazis, & Lydo ditior auro.

Pythiæ Myſi talenta.

De theſauro maximo & diuitiis ampliſſimis.

Hortus altera ſuccidia.

Svccidivm dicitur Lardum ſuillum, ponitur hic pro carnario, cuius vicem hortus implet: nam vt Plinius inquit, expedita res & parata ſemper neque egent igni qui hortos habent. Crudis enim cibis facile vtuntur & coctu facilibus. Seneca.

Ad ſolarium verſari.

Dicitvr in adſentatores & paraſitos, & amicos illos ollares, qui curioſe ſolent vmbram ſolarii obſeruare & tempus cœnæ inde diſcere. Cicero.

Suaue me ſuffocet.

Parasitorvm & gnatonum prouerbiũ eſt, de his qui gulæ, luxui, & deliciis dediti ſunt, commode dici poterit, ſuaue eos ſuffocare Chryſoſtomus.

Da mihi hodiernum, tu ſume craſtinum.

Hoc eſt. fruar ego hac vita, tu futura. Dictum, quod in ore habere ſolebant homines voluptatibus addicti. Chryſoſtomus.

Sal patriæ pluris faciundus eſt, quam hoſpitis menſa.

Dictvm Aeſchinis, quo ſignificatur, plus deberi patriæ & ciuitati, quam amicus aut vlli neceſſitati.

Centũ viri vnum pauperem ſpoliare non poſſunt.

Pavpertas omni caret metu, intrepide vbiq; verſatur, nullos metuens fures, nullos latrones. vnde Horatius:

Cantabit vacuus coram latrone viator.

Maxima paupertas propugnatione defenditur, quam nullus rex, nullus Imperator vincere poteſt. Chryſoſtomus.

Qui honorat, ſeipſum honorat.

Vvlgo dicitur honorem non eſſe apud honoratum, ſed apud honorantẽ. Ariſtoteles.

Expumicare.

Pro, expurgare, & expolire in vſu fuit. Vſus enim pumicis eſt in chartis læuigandis & ſordibus detrahendis. Tertull. Similia fere ſunt: exaſciare, edolare, interpolare, colophonem imponere, ad vmbilicum ducere.

Studium generat ſtudium, ignauia ignauiam.

Vbi ſemel bonum opus cœptum eſt, reſumendum eſt, donec habitum cõſequamur: quem vbi ſemel conſecuti fuerimus, non erit quod ipſum deſerere poterimus, cuiuſque enim rei dulcedo cui adſueti ſumus trahit. Chryſoſt.

Ne hoc quidem male.

Οὐδ᾽ οὕτως κακῶς, id eſt, Ne ſic quidem male. Quo licet vti vbi res licet præter ſpem aut inſtitutum, non infeliciter tamen ceciderit. Plutarchus commẽtario περὶ δυσωπίας. Originem habet à pictore, q eſt aberrãs à cane quem lapide petebat, percuſſiſſet nouercam, οὐδ᾽ οὕτως κακῶς dixit.

Ratio ſapienti pro neceſſitate.

PROVERBIALIS ſententia qua docetur, ſapientem nihil metu adactum aut neceſſitate, ſed conſilio omnia facere. Plinius Iunior.

Quod dubites, ne feceris.

BENE (inquit Cicero) præcipiunt qui vetant quidquam agere, quod dubites æquũ ſit an iniquum, æquitas enim lucet per ſe, dubitatio autem cogitationem ſignificat iniuriæ.

Nihil deſperandum & nulli rei fidendum.

NEMO deſperet quod non habet, nemo cõfidat iis, quæ habet.
Seneca in Thyeſte:
Nemo confidat nimium ſecundis:
Nemo deſperet meliora lapſis.

Indigentia mater ſanitatis.

A medicis ſumptum, qui parſimoniam & ciborum paucitatem commendant. Chryſoſtomus ad animam trahit, qui non corpora ieiunio ſolum roborari, ſed & animã à vitiis expurgari docet.

Domi militiæq;.

PRO quo Græci dicunt ἐν εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ, id eſt, In pace & bello, de eo dicitur qui & ſemper & nuſquam non vtilem ſeipſum præbet. Aeſchines.

Eodem iugo vrgeri.

PRO eadem neceſſitate dicitur, ſumpta metaphora à iumentis iugalibus. Tertull. poteſt etiam dici tamquam in eodem periculo verſari, vt in eodem luto hærere, in eadem naui eſſe.

Mulum de aſino pingere.

DICI poteſt quando exemplar & res efficta non multum inter ſe diſtant vel quando ineptiæ ineptiis repræſentantur, vel mendacia mendaciis aſtruuntur. Magna ſimilitudo inter aſinum & mulũ eſt. Tertullianus.

Repente tamquam procella.

HOC vtimur, cum ſignificare volumus aliquid ſubito eueniſſe: εἶτ᾽ ἐπὶ τούτῳ τῷ καιρῷ οὗτος ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἡσυχίας ὥσπερ πνεῦμα ἐφάνη, Id eſt, Deinde ſubito rhetor illo tempore ex tranquillitate, ceu procella venti apparuit. Demoſthenes.

Vltra pedem.

Ὑπὲρ τὸν πόδα. Vltra pedem, id eſt, Vltra vulgarem modum & viuendi conſuetudinem. De ſumptuoſis dicitur.

Sufflaminare.

VSVS eſt Hieronym. pro cohibere, compeſcere & retardare: nam ſufflamen reticulum eſt quo vna rotarum religatur, ne currus, in præceps ruat ſi quando via eſt pronior. Vnde Iuuenalis:
Ipſe rotam ſtringit mulio ſufflamine cõſul.

Tempore pacis cogitandum de bello.

Ἐν εἰρήνῃ μελετᾶν τὰ πολεμικά. Admonet prouerbium in tempore de neceſſariis proſpiciendum eſſe, Lucianus.

Panis prior prora.

Πρότερον ἐστὶ τῆς πρώρας τὸ φύραμα, Id eſt, confectio panis prior eſt ipſa prora. Vti licebit tum cum perſuadere volumus, vt id quod maxime neceſſarium eſt, anteponatur ei quod minus: tum vt ordine res quæpiam agatur. In hunc ſenſum tamquam adagio vſus eſt eo Demades rhetor, cum Athenienſes iuberent triremes e naualibus producere, eaſque milite complere, deficientibus interim pecuniis bellorum neruis. Lepos dicti in hoc ſitus eſt, quòd licet prora anterior & prior pars nauis ſit, tamen aliud prius eſt expediendum in bello nauali, vt ſcilicet de victu & commeatu proſpiciatur. Plutarchus.

Mithrij pœnas ſuſtinere.

MITHRII pœnas ſuſtinere, pro grauiſſimas pœnas ſufferre dicitur. Nazianzenus.

Pharus.

ELEGANTER vſurpatur hæc dictio Pharus à Tertulliano eo modo, quo à poetis Ara, arx, portus, anchora, & ſimilia. Fuit Pharus altiſſima Aegypti turris, quæ nocturnis ignibus naues ad portum dirigebat.

Intra quatuor eſſe.

Ἐντὸς τῶν τεττάρων εἶναι. Pro eo quod eſt, intra ianuam eſſe, in ædibus, vel in tuto, familiaris loquendi modus apud Græcos. Iul. Pollux. Sic & in ſchemate etiam dicitur, Intra quadrangulum eſſe, pro eo, quod intra propriam domum, vel in tuto.

In portu dormire.

Ἐν λιμένι καθεύδειν. Hoc eſt in tuto & extra omne periculum eſſe, & tranquillã agere vitam: Chryſoſtom.

Ager quàm multos habuiſti, & quam multos habiturus es dominos.

CITATVR à Chryſoſtomo ex his, quæ vulgo dicuntur: quod & ad domos, pecunias, veſtes, ornamenta, & terrena omnia rectiſſime dici poteſt: indicat quæ huius ſeculi ſunt relinquẽda eſſe ſolam vero virtutem & recte factorum conſcientiam nobiſcum ad ſupercæleſtem illam vitã commigrare.

Manuarium æs.

MANVARIVM æs, videtur vocare Gellius illud, quod in commune conſertis, qui in certaminibus luſibusque factus eſt inferior,

Briarei manus inijcere.

HOC eſt, Furaces et violentas. Hinc qui iniuſtam opulentiam colligunt, & facultatibus præda & rapinis partis ditantur, dici poſſunt Briarei manus inijcere. Briareus gigas fuit, cui centum brachia & manus fuiſſe dicuntur, ſæuiſſimus & immanis pyrata. Nazianzen.

Fluuij curſus non detorquendus.

SENTIT prouerbium, naturæ non debere fieri vim, ſed ad quod vnumquoq; natum eſt, eo adhibendum.

Κωμῳδοτραγῳδία.

COMODOTRAGODIA, res dicitur ex lætis ſimul & triſtibus conſtans. Haud illepide ſic appellatur vita humana. quæ nunc proſperis, nunc aduerſis rebus vtitur. Item & matrimonium. Phorphyrius.

Paucã male parta, multa bene comparata perdunt.

MVLTVM affinis hæc Chriſoſtomi ſententia Plautinæ eſt:

Male partum male diſperit.

Ad oculos magis, quàm ad veſicam pertinet.

DE re dicitur, quæ voluptatem magis & oblectationem, quàm lucrum creat. Veſica ponitur pro pecuniarum receptaculo: nam porcinę & bubulæ veſicæ in eũ vſum a veteribus haberi ſolebant. Varro.

Bos in lingua.

POLLVCIS ſententiam apud Homerum: χρύσεα χαλκείων, &c. docentis fuiſſe commutationem rerum citra nummos, & ſic permutationem, non venditionem comprobat Paullus iureconſultus libro. Pandect. 18. tit. de contrahenda emptione. Plutarchus ſcribit Theſeum nota bouis nummum ſignaſſe, ex quo hoc prouerbium, de iis qui corrupti pecunia tacerent, vt Demoſthenes, cum dictus eſt argentaginam pati: addam illud Philoſt. in Scopel. βοῦν ἀφωνίας ἐπὶ γλώττῃ βεβλημένος.

Conſcientia crimen prodit.

CONSCIENTIA nihil aliud eſt, quam ſecretum, & quod falli non poteſt facti noſtri iudicium, & mille teſtes, vt dici ſolet. Nam ſua quemque fraus, & ſuus terror maxime vexat, ſuum quemque ſcelus agitat, amentiaque afficit, ſuæ malæ cogitationes, conſcientiæque animi terrent. Cicer. pro Sexto Roſ. Ame. Paullus Pandect. lib. 40. tit. 9. qui & a quibus manumiſſi liberi: & imperator Antoninus Calpurnio Critoni reſcripſit, eo tempore quo quis propter facinorum ſuorum cogitationem iam de pęna ſua certus eſſe poterat, multo plus conſcientia delictorum, quam damnatione ius dandæ libertatis eum amiſiſſe. Poſt ſub finem; conſcientia animam verberat.

Patere legem, quam ipſe tuliſti.

PAVLLVS lib. Pandect. 32. tit. de legatis & fideco. cap. 32. ad hoc vulgo iactatum prouerbium adluſiſſe videtur. Decet enim imperatoriæ maieſtati, eas ſeruare leges, quibus ipſe ſolutus eſſe videtur. Vnde Claudianus: In commune iubes, ſi quid cenſeſ. ue tenendum primus iuſſa ſubi: tunc obſeruantior ęqui fit populus. nec ferre vetat cum viderit ipſum auctorem parere ſibi.

Tonderi pecus, non radi debet.

IN principes grauiora conſuetis vectigalia imperantes, Tiberius Aemilio racto Aegypti prætori reſcripſit: Tonderi pecus ſe velle non radi. Cuius dictum iſtud recenſet ita Dion: κείρεσθαί μου τὰ πρόβατα, ἀλλ᾽ οὐκ ἀποξύρεσθαι βούλομαι, nimirum humaniter, haud mancipiorum modo tractandos prouinciales innuens. Sunt enim qui rem exactius, quam ſat eſt, ac moroſius excutiunt, & ad viuam cutem reſecant, quod alio prouerbio ad viuum vſque radere dicitur. vt & Boni paſt. eſt tondere pecus nõ deglubere.

Tem-

Temporibus ſeruire decet.

LVCANVS ad Calphutnium Piſonem:

Temporibus ſeruire decet, qui tempora certis
Ponderibus penſauit, eum ſi bella vocabunt,
Miles erit: ſi pax, poſitis toga geſtiet armis.
Hunc fore pacatum, bellantem caſtra decebunt.

Cicero libro de finibus tertio commemorat inter præcepta veterum ſapiẽtum, quæ conſtat prouerbiorum vice celebrata: Quæque ſunt, inquit, vetera pręcepta ſapientū qui iubẽt tempori parere, & ſequi Deum, & ſe noſcere, & nihil nimis. Pro parere, ſunt qui parcere legunt. Adfinia ſunt, Seruire ſcenæ. &, Vti foro.

Pygmæi vel Viodamas cum Hercule.

AMMIANVS lib. 22. vbi Iuliani imperatoris animi inuictam conſtantiam & ſuſurronum contemptricem laudat, prouerbiali ſchemate illud extulit: Fruſtra virum circumlatrabant immobilem occultis iniuriis, vt Pygmæi vel Tiodamas aggreſtis homo Lindius cum Hercule. Innuit enim Iulianum nihilo magis commotum fuiſſe blateronum aulicorũ iniuriis dicteriisque, quam Hercules Pygmęorum adſultibus exterritus fuerit, immo ea ipſa contempſiſſe riſiſſeq́ue velut Thiodamnatis Lindii probra conuiciaque inultus neglexit Hercules. Ad illud de Pygmæis adluſit Alciatus iuriſconſultus in Emblemate quodam, in eos, qui maiora viribus aggrediuntur, ſuæ imbecillitatis non conoſcii, quod hunc in modum habet:

Dum dormit, dulci recreat dum corpora ſomno
Sub picea, & clauam ceteraq́; arma tenet.
Alcidē Pygmæa manus proſternere lethio
Poſſe putat, vireis non bene docta ſuas:
Excitus ipſe, velut pulices ſic proterit hoſtem,
Et ſæui implicitum pelle leonis agit.

De Thiodamante hæc eſt fabula. Cum in Thiodamantem Lindium terram aratro proſciudentem ex improuiſo incidiſſet ſameiicus Hercules, alterū ex iugobonm iugulat illo pręſente & deuorat, quam ille iniuriam maledictis fuit aggreſſus: At iſte illum ſibi amariſſime conuiciantem cum riſu & cachinis audiit. Sunt qui Herculem bis integrum deuotaſſe bouem ſcribunt, ſemel apud Lindum vrbem, & iterū apud Driopas Thiodamantis bouem.

Amor fit ira iucundior.

ISTVD pręterquam quod vſu verum eſſe intelligitur, teſtimonio etiam atque auctoritate Plutarchi confirmatur, in commentario, quem ἐρωτικὸν vocauit: Queadmodū enim, inquit, cum e nubibus exiit ſol, at poſt caliginem denique feruentior eſt: ita amor cum interceſſit ira aut ſuſpicio, pace facta, reconciliatisq́; animis iucundior eſt atque acrior. Plautus pręterea ſimulatum Amphitrioni Iouem idem induxit loquentem: verum iræ, ſi quę forte eueniūt huiuſmodi, inter eos, ruſum ſi reuētum in gratiam eſt, Bis tanto amici ſunt inter ſe quā prius. Hinc Terentius in Andria: Amantium iræ, amoris integratio eſt.

Voluptas malorum eſca.

VOX Platonis grauis in Timęo, πρῶτον μὲν ἡδονὴν μέγιστον κακοῦ δέλεαρ. A Cicerone in libello de Senectute, ita expreſſa: Diuin⁹ (inquit) Plato eſcā malorū voluptatē appellauit, quod ea videlicet homines capiantur vt hamo piſces. Sed a Plauto in mercatore in Latinum prius verſa: Demipho, Sapientum illud dictum, te audiſſe reor ſæpius, voluptas eſt malorum eſca, quod ea nō minus homines, quā hamo capiantur piſces.

Cœna ſine ſanguine.

DIPHILVS comicus, cœnā ſine ſanguine vocauit, quam Plautus terreſtrem appellauit. Ambo autem tenuem pauperemq́ue, hoc eſt, vilibus dapibus inſtructā menſam intellexerunt, ille ob quam ornandam nulla cæſe forent animantes, hic ob olera. Carmen autem ipſum Diphili ex Athenei ſexto libro Dipnoſophiſtarum hic apponā:

Ὅταν με καλέσῃ πλούσιος, δεῖπνον ποιῶν,
Οὐ κατανοῶ τρίγλυφ' οὐδὲ τὰς στέγας,
Οὐδὲ δοκιμάζω τοὺς κορινθίους κάδους.
Ἀτενὲς δὲ τηρῶ τοῦ μαγείρου τὸν καπνόν.
Κἂν μὲν σφοδρὸς φερόμενος, εἰς ὀρθὸν τρέχῃ,
Γέγηθα, καὶ χαίρω, καὶ πτερύσσομαι.
Ἐὰν δὲ πλάγιος, καὶ λεπτὸς εὐθὺς νοῶ
Ὅτι τοῦτό μοι τὸ δεῖπνον, ἀλλ' οὐδ' αἷμ' ἔχει.

Inducitur autem paraſitus ab eleganti facetoq́ue poeta ita loquens:

Piſces magni paruulos comedunt.

ID apud Græcos & maiores noſtros in vſu fuit, & adhuc hodie vulgo nos vſurpamus cum de iniuriis opulentorum querimur, ſignificamusq́ue nonnunquam non eſſe, quod tenuiores exuantur patrimonio a potentioribus, ſumptum ab animante immani, atque expertem omnis humanitatis. M. Varro in Menippeis libro quem Margopolim ſiue περὶ ἀρχῆς inſcripſit, apud Nonium: Natura humanitatis omnia ſunt paria, qui pote plus vrget, piſces vt ſæpe minutos magnus comeſt, vt aues enecat accipiter. Polybius 15. lib. hiſtoriarum: οὐδ᾽ ὣν κατάπερ οἱ τύραννοι, βραχεῖαν δέ τινα προβαλλόμενοι τῆς αἰτίας πρόφασιν, ἀλλ᾽ ἐξ οὔτ᾽ ἀναιδῶς καὶ θηριωδῶς οὕτως, ὥστε προσόφλειν τὸν λεγόμενον τῶν ἰχθύων βίον, ἐν οἷς φασιν ὁμοφύλοις οὖσι τὴν τοῦ μείονος ἀπώλειαν τῷ μείζονι τροφὴν γίνεσθαι καὶ βίον, id eſt, Nec faciunt (inquit) hoc more tyrannico, ſed modicum aliquem dedecoris prætextum præmittunt, & confeſtim impudenter ac ferociter ſic agūt, vt atrocitas ipſorum, vitę piſcium conformari poſſit: de quibus fertur, quod cum eiuſdem generis ſint, nihilo tamen minus minorum perditio, maiorum ſit cibus & vita.

Gutta cauat lapidem.

HOc Ouidiano hemiſtichio ex quarto libro de Ponto vtimur, quoties temporum diuturnitate omnia abſumi ſignificamus:

Gutta cauat lapidem, conſumitur annulus vſu,
Et teritur preſſa vomer aduncus humo.

Chærilus: Πέτρην κοιλαίνει ῥανὶς ὕδατος ἐνδελεχείῃ.

Hunc verſum citat Simplicius in commētatio ſuo in octauum librum Naturalis auſcultationis, quem his verbis Lucretius protulit:

Nonne vides etiam guttas in ſaxa cadentes
Humoris, longo in ſpatio pertundere ſaxa?

Pro incerta ſpe, certa præmia.

SALLVSTIVS in Coniuratione Catilinæ, de Allobrogibus loquens, diuerſa conſilia animo voluētibus, inquit enim Pro incerta ſpe, certa præmia. Animaduertendū pręterea an cum idē de bello Iugurtæ narrat ita: Metellum regi Boccho ſuaſiſſe, quam quā opibus ſuis confideret, tamē non debere certa pro incertis mutare, reſpexerit (vt puto) ad ſententiam verſus Heſiodi, valde celebratam, inquit enim ſapiēs ille poeta:

Νήπιος, ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν, ἀνέτοιμα διώκει hoc eſt,
Stultus, qui parata relinquit, & imparata perſequitur.

Theocritus in Cyclope: τὴν παρεοῖσαν ἄμελγε, τί τὸν φεύγοντα διώκεις Mulge præſentē, quid enim fugientem ſectaris? Vbi ſcholiaſtes Heſiodi verſum citauit. Hoc age igitur, quod præſens: quódq́; præ manu eſt, et in id tibi mens intenta ſit: de eo cogita, nō interea inanes cupiditates & vana ſomnia ſequaris. Plautus autem apertius illā vertit, cum Pſeudolum, callidum ſeruum, ſecum philoſophantem induxit, in aliisq́; multis dicentem; Stulti haud ſimus, fruſtra vt ſimus, quam quod cupienter dari, petimus nobis, quaſi quid in rem ſit, poſſimus noſcere. Certa amittimus, dum incerta petimus, atq; hoc euenit, in labore atq; in dolore, vt mors obrepat interim. Hoc autem prouerbio monemur, vt præſentibus commodis fruamur, & abſentiū cupiditate nos nō excruciemus. Iuxta hoc Philemonis comici, ἐὰν δ᾽ εἰς ἔχομεν, τοῖς γε μηδὲ χρώμεθα. Eundem habet ſenſum quod alibi nobis dictum eſt: Præſtat poſſidere, quā perſequi.

Cœna terreſtris.

Α᾽δ᾽ οὐκ ἔχομεν ζυτῶμεν, ἂν μὴ διὰ τύχην,
ὧν δ᾽ αὐτοὶ ἐσόμεθ᾽ ἐστερημένοι.
Si præſentibus non vtimur.
Abſentia quætimus: his quidem noſtra culpa,
Illis vero per fortunam priuabimur.

Narrat enim ſe diſſentire ab ingenio multorum, qui cū vocati ſunt ad cœnā a diuite aliquo, fortunatoq́; homine ſtatim domū introeuntes laudāt triglypha, tecta laqueata, corynthiaq́, vaſa, coniectis in huiuſcemodi ornamenta ædium oculis: ſe namq́; his rebus ſpretis, intentis oculis reſpicere fumum culinæ, quod ſi ille impetu quodā directo latus ſit, ſe gaudere, ac præ gaudio exultare. Contra autē ſi obliquus ac tenuis ilico cognoſcere cœnā, quod et vehementer dolebat, ſanguinem non habituram. A ſigno igitur ille iudicat ſe male accepturū iri: neque cum huiuſcemodi cena ipſum delectabat. Plautinus cōtra ſenex in Captiuis, para-

paraſitum ludit, oſtendens ſe huiuſcemodi cenam ei daturum: Aſper meus victus ſana eſt, cui ille: Sētiſne eſitas? Sequitur: Aegio. Terreſtris cena eſt. Par. ſus terreſtris beſtia eſt. Aeg. multis oleribus. Par. curato ægrotos domi. Nihil autem inimicitius eſſe oleribus paraſito, & hic declarauit, & apud eundem Græcum comicum In Mercatore, quidam qui accuſar alium & piſces & aues, & omnes demum delicatiores eſcas coementē. Inquit enim ſumptibus & vorācitate illius fieri, vt & ipſe, et vniuerſa ciuitas neceſſario ad olera redigatur, ac pugnēt ſæpe, contendantque inter ſe de apiis, vt in Iſthmiis fieri ſolebat: quorum certaminū corona victoriæ præmium erat ex apio. Nam iocatus in hoc lepide eſt. Inquit: οὐκ ἔστιν οὐχ ἕτερον ὑπόδου μεταλαβεῖν. Σελίνας ἡμεῖς τελαχαιακτῶν πολιν. Περὶ τοῦ σελίνου μαχόμεθ' ὥσπερ ἰσθμίοις.

Maſſilenſes mores.

Plavtvs in Caſina Maſſiliēſes mores, quos miris laudibus Strabo & Cic. in oratione pro L. Flacco efferunt. tamquam optimos & probatiſſimos dixit: Vbi, inquit, tu es qui colere mores Maſſilienſes poſtulas? Maſſilianam enim peregrinationem pro Attica diſciplinæ gratia ſuſcipiebant Romani.

Ὁ τρώσας καὶ ἰάσεται.

Graeco hoc prouerbio vſus eſt Suetonius in vita Claudii, quo ſubobſcure ſignificare voluit ſe remedium illi malo, quod ei feciſſet, inuenturum, ſublaturumq; Neronem, quo ſtulto conſilio, imperium vt res poſtea docuit, Britanico eripuiſſet, Suetonii verba hæc ſunt. Et ſubinde obuium ſibi Britannicum arctius complexus, hortatus eſt, vt creſceret, rationemq; a ſe omnium factorum acciperet. Græca inſuper voce proſequuntur, τρώσας καὶ ἰάσεται, hoc eſt, etiam læſus ſanatur, vel a nullo ſanari poteſt vulnus, niſi ab eo qui inflixit. Prouerbium autem hoc ab Achille ortum eſt, qui eadem haſta, qua Telephum vulnerauit, ipſum poſtea ſanauit. Crebrūm vero id eſt apud veteres auctores. Plutarchus in cōmentario, quem inſcripſit περὶ τοῦ ἀκούειν, de morſu quodam, qui in animis ingenioſorum adoleſcentium a Philoſophia excitatur, loquens dicensque poſſe illum a ratione ipſa, quæ ipſum inflixit ſanari, non minus ac plagam illam Teleph. manifeſte ad hoc prouerbium reſpexit, cum etiam verbis ipſis vſus ſit, quamuis verſum etiā Euripidis addat, quo Poeta ille eandem rem tragice commemorarit. Verba Plutarchi hæc ſunt: οὐ γὰρ μόνον ὥς δ' Εὐριπίδης φησὶ, τὸ τηλέφου τραῦμα πρισθεῖσι λόγχης ὑιλγεται ξυνήμασιν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκ φιλοσοφίας ἐμφυόμενον ἐν εὐφυέσι νέοις δηγμὸν αὐτὸς ὁ τρώσας λόγος ἰᾶται hoc eſt: Neque vero, vt auctor eſt Euripides, ſolum Telephi vulnus ab eadem haſta, quæ illud inflixerat, ſanatum extitit, ſed etiam ingenioſi adoleſcentis, qui in philoſophia probe eſt inſtitutus, acceptus morſus eadem oratione vnde illatus eſt, emendari poteſt.

Tonitrus imbrem antecedit.

Hoc eſt poſt minas verbera, ductum verbū a lepida voce ſapientiſſimi viri, qui abſurdos aſperoſque mores vxoris patienter admodum tulit, quæ cum ipſi antea maledixiſſet, poſtea autem aquam in eum effudiſſet, Nonne inquit ille amicis, hoc futurum dixeram: ὅτι Ξανθίππη βροντῶσα καὶ ὕδωρ ποιήσει. Vix enim Latine hoc pronunciari poſſe puto, vt maneat, in ea lepos elegantiaque, quę in ea his verbis pronunciata percipitur.

Nam tonitrus imbrem antecedere certum eſt.

Campas dictis abigi.

Campas dictis abigi, Plautus in Trinummo pouerbialiter dixiſſe videtur de iis, qui verba non curarent, ſed rem ipſam. Solent enim Campæ quibuſdam carminibus extingui. M. Catoni ſunt vermiculi æſtatis tempore olera & arbores infeſtantes, nos brutas appellamus.

Dignus qui ranis miniſtres.

Nos vulgo verbum hoc ſæpe vſurpamus, atque quoties vini miniſtratores reprehēdimus, quod nimium aquæ ingerunt, ac vini ipſius vim penitus perdunt: Pherecrates apud Athenęum lib. 10. δαιμονοσοφιστοῦ: ἱερὲ ἐς κόρακας, βατράχοις οἰνοχοεῖν σ' ἔδει.

Fumus pulchriorem perſequitur.

Hoc prouerbium non recens eſt, ſed multis ſeculis & apud diuerſas gentes celebratum eſt ac viguit, quo fertur, fumum natura ſua formoſiorem totius domus ſectari,

Ariſtoph. apud Athenæum libro. ſexto. δειπνοσοφιστῶν: vbi paraſitus in formoſis tẽtandis, cum ſe reliquos ſuperare dicere vellet, inquit in illis ſe ſumum eſſe: ὑπομένειν πληγὰς, ἄκμων, καὶ κονδύλους. πλάττειν δὲ γελᾶν, τοὺς καλοὺς πειρᾶν, καπνός.

Criſpiores apio.

Apvd epigrammatarios extat prouerbiali ſchemate dictũ illud: οὐλότεροι σελίνων, apio magis criſpum. Quo ſpectat illud Ariſtotelium in Rhetoricees tertio: σέλινον οὖλα τὰ σκέλη φορεῖ, apium criſpa habet crura. Et Lucianus in Amoribus: πολὺ τῶν ἐν λειμῶνι οὐλότεροι σελίνων, multo criſpiores pratenſi apio.

Hylam vocare.

Ivxta Cium Myſium fluuium, cui ciuitas adiacet: item Cius dicta, a nymphis raptus fuit Hylas ab Hercule adamatus, quem ingenti vociferatione vocans Hercules nihil profecit. Vnde prouerbiũ manauit, de vocantibus non audientes, Hylam vocare. Vide Theocritum Eidyllio 13. quod Hylas inſcribitur. Erudite deſcripſit eandem fabulam Apollonius Rhodius in fine primi libri Argonauticorum, qui ſic ait: Herculem, cum regionem Driopum accolarum Parnaſſi tranſiret, voluiſſe eripere bouẽ ad ſacrificium Theiodamanti Driopi, quod cum ille prohiberet, ab Hercule interfectũ & regionem direptam. Atque Hylam infantem adhuc Theiodamantis filium è cunis abreptũ, in familia Herculis educatũ, & ab Hercule adamatum, edoctum, ac tandem, cùm aquã peteret, raptũ à nymphis.

Αἰργοῖς ἀεὶ ἑορτή. Pigris ſemper eſſe feſtum.

Olim valde potentes fuere Tarentini, ſed deliciæ eos perdiderunt, quia plures apud eos faſti dies per annum quàm alii celebrãtur, inſtitutis propter ocium ac delicias cõtinuis feriis, vnde & vulgari prouerbio fertur: Pigris ſemper eſſe feſtum. Hoc vſus eſt Theocritus in Bucolicis, notatum eſt ſupra: Ignauis ſemper feriæ.

Caracallæ nummi.

Convenit in eos, qui aliud præ ſe ferunt, aliud tegunt, quique fuco corrupti ſunt & pallent, in blandos vultu, ſed animo virulento. Dion autem narrat Antonium Caracallam in vſu habuiſſe nummos adulterinos, plumbumque argentatum, & æs inauratum, pro argento vel auro ſuis ſenatoribus dediſſe. Hinc natum eſt prouerbium.

Fabulæ Mileſiæ.

Fabvlae Mileſie prouerbio dicuntur ſermones nec veri, nec veriſimiles, nec in aliquem vitę vſum parati & congruentes: ſed tantùm ad voluptatem & extrahendũ tempus, vel in conuiuiis, vel in cœtibus virorum ac feminarum, qualia ſunt etiam amatoriæ omnia. Ideoque Lucianus ſermones amatorios vocat Mileſios, & Capella quaſdam poetarum fabulas. Scripſit nominatim de Mileſiis Ariſtides libros aliquot μιλησιακῶν, & Apuleus aſinum, ex Luciani aſino deſumptum & concinnatum. Eiuſmodi narrant vetulæ pueris ad focum ne plorent, aut moleſti ſint. Mileſiæ à Mileto Ioniæ, quæ de luxu & deliciis malè audiuit, dicuntur.

Iyngem habet.

Vsvs apud Græcos obtinuit, vt hi iyngem habere dicantur, qui velut præſtigiis quibuſdam homines ad ſe amandũ, prouocãt. Iynx enim auicula eſt oblongo collo & lingua, crebrò collum circumagitans, ea veneficæ ad excantationes vtuntur, vt inquit. Pindari interpres in Nemeis. Latinè tortucam nominare poſſumus à torquendo collo. Quidam putant eam eſſe, quæ alio nomine vocatur σεισοπυγίς, Latini motacillã vocarunt. Iynge verò trahit etiam prouerbiali figura dicitur à Theocrito eidyllio 2. verſu qui repetitur.

Ἐκ πίνακος καὶ ποικίλης.

Proverbivm de re commentitia, quoniã in porticibus & tabulis depingi fabulę ſolebant. Plutarchus in libello de particula ει inſcripta foribus Delphici templi. Cæterùm iſta, inquit, prorſus ex porticu & tabula.

Mel ſatietatem gignit.

Dionysivs Halicarnaſſeus in comparatione Herodoti, & Thucydidis: Satietatẽ enim gignit ait Pindar⁹, & mel, & dulces res venereæ. Iam verò illud in animo reputant quã ſuauis & iucunda res ſit in hiſtoria, ſcriptionis varietas & immutatio. Lau

rentius

rentius Hunfredus de Nobilitate libro tertio. Sed quicquid nimium eſt, ingratum & iniucundum eſt, eiusq; omnis in fructu ſuauitas amittitur. Theocritus in Megara: καὶ εὐφροσύνης κόρος ἐστί. id eſt, & lætitiæ ſatietas eſt.

Ἐν τετράδι γενέσθαι.

QVARTA luna natos prouerbiali ſchemate dicimus, quibus ſiniſtra parumque auſpicata rerum omnium ſunt initia. Quod ipſum non tam ad diem quartum, quàm ad poſtremum lunæ quadrātem refero. Inter alia in vita Ariſtophanis legitur: διὸ καὶ ἔσκωπτον Ἀριστώνυμος, τε καὶ Ἀμειψίας τετράδι λέγοντες, αὐτὸν γεγονέναι, κατὰ τὴν παροιμίαν ὡς ἄλλοις πονοῦντα, τὰ μὲν πρῶτα γὰρ διὰ καλλιστράτου καὶ φιλωνίδου καθίει δράματα. id eſt, quare ipſum exagitarunt, ſeu contempſerunt Ariſtonimus & Amipſias dicentes, quarta luna (quod aiunt) natum: quod aliis laboraret. nā primas fabulas per Calliſtratum & Philonidem exhibuit.

Aurum ex ſtercore colligendum.

Hoc vtimur quotieſcunque ſignificare volumus id, quod Plinius iam olim dictitabat, nullum librum tam malum eſſe, quin parte aliqua prodeſſe queat. Rectè etiam olim dictum eſſe puto, non quis, ſed quid dicatur, cōſiderandum. Modeſtiæ enim eſt, quod alicuius ſeculi cōmune linguę fuit vitium, diſſimulare. Nec enim video aurū minori eſſe in pretio quod in vaſe fictili hoc, illud in ſplendida arca cuſtodiatur. Nonne gallus Aeſopicus dum vertit ſtercorarium, nitidam gemmam reperit?

Lydia arena.

Λύδιον ψῆγμα, ſpeciem habet prouerbii, quē admodum illa: Lydius currus, Lydius lapis Apparet autem id de re nō vili aut contemnēda dici, cùm & multum auri in Lydiā prouenire receptum ſit, vt eſt apud Lucianum in dialogo, qui inſcribitur Contēplantes. Hoc vſus eſt Baſilius ad nepotes: Et ex Lydia harena fit aurum.

Aquæ furtiuæ dulciores ſunt.

EXTAT inter Hebręorum prouerbia non diſſimile ſenario Græco: λυκεῖα ὀπώρα φύλακος ἐκλελοιπότος, id eſt, dulce pomum, cùm abeſt cuſtos. His vtemur, cùm ſignificabimus impunitate malos ad peccandum prouocari.

Menſæ Siculæ, Aſianæ, Perſicæ, & Italicæ.

PRAELAVTAE & oppiparæ dicebātur Plato Politicorum libro tertio: συρακοσίαν δὲ ὦ φίλε τράπεζαν καὶ σικελικὴν ποικιλίαν. id eſt, Syracuſanam amicè menſam, & Siculam in obſoniis varietatem, non videris approbare. Idem in quadam epiſtola ad Dionis propinquos: ἰταλιωτικῶν τε καὶ συρακουσίων τραπεζῶν πλήρης. Lucianus in dialogo Simili ac Polyſtrati, καὶ τράπεζαν, inquit, ὑπὲρ τὰς ἐν σικελίᾳ ac menſæ Siculis lautiores. Docet hoc libro duodecimo copioſè Athenæus. Perſicis & Aſianis delitiis nihil olim inquinatius nec mollius: de quorum delitiis in animos hominum impreſſa opinione, perpetuò inualuit. Macrobius libro Saturna. ſeptimo: modum eum ſeruat, qui ſui potens eſt, & in menſa Sicula vel Aſiana.

Dardaniæ artes.

DARDANIAE artes, pro magicis vſurpauit Columella lib. 10 Veniant (inquit) Dardaniæ artes. Dictæ autem ſunt à Dardano inſigni (vt tradunt) mago cuius commentariis diligenter perlectis, longè doctiſſimus euaſiſſe Democritus memoratur. Conſule Plinium li. 30. c. 1. Apuleius, vel ipſe Dardanus, vel quicunque alius poſt Zoroaſtrē. Euſeb. lib. εὐαγγελ. προπαρασκ. 3 δεύτερος Δάρδανος, ὁ μύθους θεῶν καταδείξας, τὰ μυστήρια.

Neptuni, ſiue Maris filij.

SCRIBIT Gellius in 15. cap. 21. ferociſſimos & immanes, & alienos ab omni humanitate tāquam in mari genitos, Neptuni filios dicere poetas conſueuiſſe. Apud Plutarchū autem in Dialogo: Sitne rationis vis in beſtiis. In marinis (inquit Ariſtotimus) nullum, eſſe gratiæ ſenſum, amorē nullū nec ingenii ſuauitatem: recteq; Homerus ait, Glaucā te genuit de immāſueto, & omnis ſocietatis expertè dixit quòd beneuolum nitteq; nil mare gignat.

Omnia omnibus annuit.

DICITVR in valde ſenes, in quibus caloris naturalis inopia imbecillitatem, imbecillitas tremorem efficit, ita vt caput perpetuò motitantes, oīa omnibus annuere videantur. Catullus in nuptias Iulię & Manlii.

Vſque dum tremulum mouens cana tem
pus anilitas
Omnia omnibus annuit.

Nec mulieri, nec gremio credendum.

Nec mulieri, nec gremio credi oportere, prouerbium eſt, quod & illa incerti, & leuis animi eſt, & plerunq; in gremio poſita, cũ in obliuionem venerint exurgentium, decidunt. Feſtus.

Plauſtrum perculit.

Proverbium ruſticum, quo plauſtrum perculiſſe dicuntur, qui negotium aliquod euerterunt ac perturbarunt. Meminit Donatus in Eunuchum, vbi ait ſeruus: Perculeris tu iam me, id eſt, impellendo perturbaueris. Et eo vſus eſt Plautus in Epidico: perii, plauſtrũ perculi: id eſt, euerti ac perturbaui rẽ falſa emptione. Percellere enim eſt euertere, & ad terram deiicere.

Telum ira facit.

Idem ibidem. Telum ira facit. Huic confine eſt eiuſdem: Furor arma miniſtrat. Cui non diſſimile eſt apud Baſilium ad nepotes ſuos: τῇ τραγῳδίᾳ γὰρ οὐ πιστευτέον ἁπλῶς λεγούσῃ, ἐπ' ἐχθροὺς θυμὸς ὁ πλίζει γέρα. Tragœdiæ enim nequaquam eſt credendum dicẽti, inimicitias armabit ira manus. Plaut. in Merc. Perii, ſeditionem facit lien, occupat præcordia Virgil. 10. Aeneid.
Spes addita ſuſcitat iras,
Tela manu iaciunt.

Aufidus Hadriam retrò fugit.

Virgilivs 11. Aeneidos:
Amnis & Hadriacas retrofugit Aufidus vndas.
Vbi Seruius admonet ſubeſſe prouerbium de re neque veriſimili, neq; conſiſtente. Ad luſum eſt ad parœmiam: Surſum verſus ſacrorum fluminum feruntur fontes. Cùm præpoſterè hoc fieri velit ſignificare. Aufidus amnis oritur ex montibus Hirpinis, & Canuſium præterfluit.

Lapides ad filum.

Vsvrpavit Baſilius ad nepotes cap. 6. cũ iubet ab honeſtarum artium præſcriptum mores & ſtudia noſtra applicari & corrigi perinde quaſi lapides iuxta Doricum prouerbium, ad filum, vel leſbiam regulam dirigentes, κατὰ inquit τὴν δωρικὴν παροιμίαν, τὸν λίθον ποτὶ τὴν σπάρτον ἄγοντας. Exſtat trochaicus apud Plutarchum in libro de Profectu eius ſententię πρὸς στάθμην πέτρον τίθεσθαι, μήτι πρὸς πέτρον στάθμην, id eſt, lapis amuſſi eſt, applicandus, non amuſſis ad ad petram.

Pythiæ Myſii talenta.

Proverbii ſpeciem habere videtur, & illi confine eſſe Tantali talenta: Crœſi opes dicitur enim vtrunq; de immenſis opibus. Diuus Baſilius ad nepotes capite decimo quinto. τὰ πυθίου τοῦ μυσοῦ, &c. At nobis niſi Pytiæ Myſii talenta, &c.

Rore paſcitur.

Si hoc referamus ad prouerbium, transfertur ad ingenium, ſiue ſtylum ieiunum & aridum, aut per ironiam in hominem vehementer obeſo corpore. Theocritus in Nomeo Batto: μὴ πρᾶκας σιτίζεται ὥσπερ ὁ τέττιξ. Nũquid rorem depaſcitur vt cicada? Cicadas autem rore ali, teſtis eſt Plinius li. 11. cap. 26. Ore carent, ſed habent in pectore fiſtuloſo quiddam aculeatum, linguis ſimile, eo rorem lambunt Cùm excitatę ſubuolant, reddunt humorem: quod ſolum argumẽtum eſt illas rore paſci. Neq; enim ad excrementa corporis vllum foramen eſt Virg. in Daphnide:
Dum iuga montis aper, fluuios dum piſcis amabit,
Dumque thymo paſcentur apes, dum rore cicadæ,
Semper honos, nomenque tuum, laude manebunt.
Hæc ſunt τὰ ἀναγκαῖα, id eſt, neceſſaria, & pũerbii ſpeciẽ habent, quibus indicare licebit, quod in vita perpetuum nobis futurum intelligi volemus. Itidem Virg. hoc quod habetur quarto Aeneidos: dum memor ipſe mei, dũ ſpiritus hos reget artus.

Conando Græci Troia potiti ſunt.

In Syracuſiis anus dixit: Conando Gręcos Troianis potitos fuiſſe, & omnia perfici conãdo, qua prouerbiali figura ſignificatur, conando, & experiendo, quantumuis etiam ardua, perfici poſſe.

Fac

Fac nidum vnum vna in arbore.

HABETVR in Eidylio 35. & frequens hodie in populi ore verſatur, quum ſit ſermo de non temere mutandis veteribus amicis. Amicos enim ſubinde nouos amplecti veteribus neglectis turpe eſt, Incõſtantia in amore nihil crebrius, neque vulgaribus eſt in communi vita, πολυφιλία, id eſt, ſubinde mutare amicos, veteres faſtidire, & nonos amplecti. Id olim perinde probroſum atq; infame habebatur, vt ſi qua mulier ſubinde alios atque alios viros admitteret. Is igitur qui bene audire apud homines honeſtos vult non leuis neque in conſtans in colendis amicitiis eſſe oportet.

Sternutauerunt amores.

EX Thaliſia Theocriti apparet prouerbiale dictum fuiſſe, quòd aliqui de ſigno bono, alii de diuerſo & malo intelligũt. Amores ſternutauerunt, hoc eſt, ſternutando ſignum præbuerunt, quòd eſſet amaturus, ipſum euenit.

Bilis in naribus.

IDEM in Thyrſide de Pana: eſt amarulentus inquit, Aepolos, & illi ſemper acerba bilis in naribus ſedet. Prouerbiale, de homine bilioſo & iracundo. Qui biloſi ſunt hoc eſt abundant flaua bile, iracundi ſunt. Hic enim humor mobilis eſt, & acutus, quare facilè irritatur & efferueſcit.

Orimalides cum Acylis ne contuleris.

EST autem hoc prouerbiale apud eundem in viatoribus quod magnam ſimilitudinẽ, & iniquam comparationem ſignificat. Lacon: ὐδὲ γὰρ ὐδ᾽ ἀκύλοις ὀρμαλίδες. id eſt, Neque agreſtia poma cum Acylis, ſcilicet æquaueris. Acyla autem fructus, ſiue nux πρίνου arboris, ſimilis nucifagi. Dioſcorid. lib. 1. cap. 26. Orimalides poma montana, ab ὄρος mous, & μῆλον pomum.

Annulus aureus in nare ſuilla.

SIGNIFICANTES quippiam non in loco factum dictum ve dicunt quidam: Annulus aureus in nare ſuilla: pro quo alii, in lẽticula vnguentum. Habetur Prouerb. c. 11. Circulus aureus in naribus ſuis. Id transferri commodè poteſt in improbum & facinoroſum hominem de virtute & honeſtate verba facientem, aut præcepta de moribus præſcribentem, cùm id non deceat, niſi eum qui ſit moratus & vitę inculpatæ. Malum enim hominem etiam bene loquentẽ non eſſe audiendum cẽſet Plato. Vide Gellium lib. 18. cap. 3.

Sua cuique rei tempeſtiuitas.

CVM omnia ſuo tempore fiant, & hic quęratur quid ſit bonum, videndum eſt, ne id alieno tempore quęratur: vt enim inquit Eccleſiaſtes c. 3. aliud ſerendi aliud metendi, &c. ſic aliud felicitatis, aliud infelicitatis tempus eſt. In hac vita, tempus eſt miſerię, quod ſi quis in ea bonum quęrit, perinde facit ac ſi velit ſementis tempore metere. Expectanda meſſis eſt, hoc eſt, futura vita: in qua non, vt in hac, pro iure regnauit iniuria, ſed ſola dominabitur iuſtitia & veritas, ſublatis erroribus. Sed vitam illam non curantes voluntati indulgent. Vulgò ita fertur: Omnia tempus habent. Hoc cũ aliis ſuperioribus confer. Noſce tempus. &: aliam ætatem alia decent.

Planus ſemel crura fregit.

PORPHYRIO in epiſt. Horat. ortum eſſe monet ab inſigni quodam impoſtore qui ſæpe fingens crus ſibi fractum aliquando multos irriſit, quorum in vehicula tollebatur: tandem vere fracto crure, quaſi etiam tum luderet, neglectus eſt. Hæc eſt pœna hominis mendacis, vt, ſi quando cœperit verum dicere, careat apud omnes fide: de quo extat apologus apud Aeſopum elegantiſſimus.

Abſens hæres non erit.

DE iis, qui ob abſentiam ſuam quapiã vtilitate fruſtrantur. Tractum ab illis, qui cũ propinquitate quadã legitimam alterius ſucceſſionem ſperare poſſit, eadem, dum abſunt, oportunis obſequiis & delinimentis aliorum priuantur. Demoſth. Xenoph.

De fumo ad flammam.

GALLVS Cæſar, inquit Ammian. Marcell. in lib. 14. de flamma ad fumum, hoc eſt, de letalium inſidiarum periculo & timore ad ipſam planè necem tetendit. Et Plato de iuſto. 8. Populus, inquit, liberorum hominũ fugiens fumum, in flammam ſeruilis dominationis incidit. Notatur iſto ſtulta temeritas, & calamitas eorum, qui à ſimultate, vel dubio, vel minimo malo in certum & ingens odium & malum proruunt.

Nun-

Nunquam lagenam crateri impone.

Μηδέποτ' οἰνοχόην τιθέμεν κρητῆρ⊕ ὕπερθεν.

Ῥιζόντων. ὀλοὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα τέτυκται.

Ne cratera ſuper potantum pone lagenā:
Qui facit, eueniet mors illi cruda repente. Heſiod. 1. ἔργων.

NON ſimul omnia effundenda, & aliorum libidini prodigenda, quæ habeas, ne ipſe egens deinde & famelicus pereas: quod ita etiam vulgò efferunt: Nunquam exuas te, antēq̄ cubitum eas. Tzezes ita interpretatur: Nunquam priuatum publico, partem toti, deterius meliori præfer. Vilior enim οἰνοχόη cratere eſt. Nam κρατὴρ vas quoddā erat, vt lebes, in ſympoſiis adhibitum, vino diluto repletum: οἰνοχόη verò, οἰνοκύλιξ, aut quid ſimile quo ex cratere bibituri hauriebant. Proclus eo admoneri putat, ne ita nos verbis prouocemus magis & irritemus: & nugaces homines, atque importunè garrulos tecto ne recipiamus. Aliis videtur Heſiodus deterrere omnes ab aſſiduis perpotationibus: ibi enim nihil aliud quàm crateri œnochoe imponitur certè Moſcopulus genitiuum pluralem abſolutè ſumere videtur, his verbis: μηδέποτε πινόντων τιθῶν καὶ συμποσιαζόντων.

Vbi vber, ibi tuber.

NIHIL homini tam diuinitus datū, nihil tam proſperè ſuccedit, quin admixtum ſit aliquid difficultatis. Apul. Florid. 4.

Oleo frandare lucernas.

DICTUM eſt ab Horat. ſat. 5. in Nattam hominem etſi nobili & honeſta familia natū, valdè tamen ſordidum qui ſe inungebat vili, rancido, & ad lumina relegato olei genere, (Aetius λυχναῖον, lucernarium appellat) atque ita lucernas ſuo alimento & fomento defraudabat. Turn. Aduer. 4. ca. 9. Simili migratione facetè dicemus ſordidè & cibis ſine ſanguine victitātē, fraudare iumenta ſuo alimento, &c.

Eſt modus matulæ.

SATYRA quædam Varronis inſcribebatur: Eſt modus matulæ, vel vt alii libri ſcribūt, modus matula: qua inſcriptione mouebat adhibendum eſſe modum compotationi & ebrietati. Nam è matula potum ſignificat, cùm cibum ſicciorem in ventrem, liquidiorem in veſicam deſcendere cenſerent. Varro alio loco: Diutum apophoreta Clitas ad cōmunem reuocat matellam. Plautus:

Nolo in veſicam quod eat; in ventrem volo.

Paludem & ſalinas emere oportet.

Τὸ ἕλ⊕ πρίασθαι καὶ τὰς ἅλας. Quæ emenda bona aliquando ſunt quamuis non omnino careāt incommodo. Natum fortaſſe, ab eo, qui cùm ſalinas venales haberet, in quibus erat palus, ſalinas alienare ſine palude vellet, induci nullo pacto potuit. Ita Frāc. Luſinus Parergon. 1. è vet. codice & exēplari Veneto caſtigat & explicat id: Oleum & ſalem emere oportet.

Salaminia nauis.

DE iis, quæ vilia non ſunt, nec omni tempore expoſita, quæque difficillimis temporibus neceſſaria reſeruantur: qualem ſe Pericles præſtabat: οὐδ' ἀεὶ παρεῖναι εἰς τὸ πλῆθ⊕, ἀλλ' ἑαυτὸν ὥσπερ σαλαμινίαν τριήρη, φησὶ Κριτόλα⊕, πρὸς τὰς μεγάλας χρείας ἐπιδιδόσ. Plut. in Pericle:

Noxa caput ſequitur.

PROVERBIALITER hoc Gordianus Imper. pronunciauit in c. Licet, C. an ſer. pro ſuo facto poſt ma. tenea. Nam, vt M. Cato ait, nequitiæ factum ſemper durat, & reum comitatur. Sic & Poeta, Pœna poteſt demi, culpa perennis erit.

Herculis clypeus.

PROVERBII loco vtitur Iuſtinianus in Hexaſticho Digeſtis præpoſito, ὅπως ἡρακλῆι πτολίπορθ⊕ ἀσπίδα τεύξας, Sumptum apparet ex opere Heſiodi, cui Titulus eſt, ἀσπίς. Dicitur autem de re pulcherrima & variis ornamentis inſigni.

Lex Africani.

DICITUR de re perplexa & obſcura, Sumptum à Reſponſis Africani iuriſconſ. difficilibus, Deltum natatorem efflagitātibus. Lex Africani eſt, ergo difficilis, in ore omnibus eſt ea ratiocinatio.

Ab aula receſſit.

VTITUR Iuſtinia. in c. Ne in arbitris C. de Arb. Si enim, inquit, vera conſuetudo ſtipulationum, & ſubtilis, imò magis ſuperuacua obſeruatio ab aula conceſſit, cur non, &c. Dictum de re, quæ amplius in vſu non eſt. Metaphora ſumpta ab emeritis Palatinis iudicibus.

Leuato velo de cauſſa cognoſcere.

SCHEMATE hoc vtuntur Impp. in c. 5. C. de naufra. lib. 11. De ſubmerſis, inquiunt, nauibus decernimus, vt leuato velo iſtæ cauſſæ cognoſcantur, hoc eſt, ſummatim. Eadem figura, quæ, de Plano cognoſcere.

Mu-

Mus in pera, &c.

Hoc prouerbium enim nonnullis aliis ab Innocentio Pontifice citatur in cap. Etſi, de Iud. Iudæi inquit, nobis illam retributionem impendūt, quam (iuxta vulgare prouerbium) mus in pera, ſerpens in gremio, & ignis in ſinu ſuis conſueuerunt hoſpitibus exhibere. Enarrantur & alia in iure Pontificio, Vno collyrio, inſtar empirici omnibus morbis mederi, ca. Neceſſere, Diſt. 29 facibus ſolem adiuuare, c. Si omnia, 6 q. 1. quod de ſuperuacaneis & abſurdis dici conſueuit. Fruſtrarim lupus comedit agnum 13. q. 1 ca Eccleſias. Simile eſt illud ab Iuriſc. noſtri ſæculi crebrò vſurpatum: Heret tamquam mus in pice, cùm quis pendet ambig.uus, incertuſque quo ſe explicet.

Canis in eadem dormitat tegula.

Interrogatus Empedocles, teſte Ariſtot. li. Moral 2. c. 11. cur nam ſemper in eadem canis dormiret tegula, reſpondit canem ſimile quid habere regulæ, & proinde ob ſimilitudinem eò tendere Vſurparum hoc ab Ariſtot. prouerbii loco, de iis, quæ inſtinctu naturę ſimiliter erga ſimilia affecta ſunt. Adiungit & illud ſignificantius: Graculus graculo aſſidet, ſemperque Deus ſimile agit ad ſimile Luſin. parerg. 3. 10. cauſſam facit, quod κεραμίδες ſeu cretacea vaſa ferè habeant canum & aliorum animalium effigies ad quas tamquam viuas accurriſſe canes aliquando recitatur Athen. 13.

Pauperi Vitulus eſt caſtrum.

Pro eo, quod quiſque ſuis quantumuis exundantibus fortunis, grauetur, hiſce difficilibus temporibus. Suus enim morbus cuique difficillimus eſt, inquit alicubi Plinius Nec hoc hac tempeſtate vſurpandum apud afflictos, quod dici ſolet: De minimis non curat prætor.

Spinoſum aliquid in prato.

Proverbialiter hoc dixit Iuſtinian. de Concep. Dig § 6. Quaſi diceret: in re pulcherrima & venuſtiſſima turpe quiddam eſſe immixtum, quod illam dignitatem ac ſpeciem imminuat, vt ſi in prato viridiſſimo & amœniſſimo ſpinæ & vepreculæ inneſſent, quæ in ambulantium pedes oſtenderet. Et hoc tamen perratò, inquit, ne ex occaſione huiuſmodi lapſus oriatur aliquid in tali prato ſpinoſum.

Non ſoli Atridæ vxores amant.

Refert Vlpian. in c. 13. de adult. ex Homero: apud quē idipſum reſpondit Achilles Vlyxi, cùm ab eodem rogaretur vt in caſtra, vnde cauſſa Bryſeidis ſibi ab Agamemnone ademptæ abierat, redire vellet Sextus Cęcilius hoc dictum venuſtè tranſtulit ad eos, qui vxores quamuis iniuſtas habent, vt adulterii accuſatio non minus ipſis, quā iis, qui iuſtas vxores habent, permittatur.

Crateris Poetica.

Κράτητος πήρα prouerbiali conuitio egeſtas & mendicabulum dicitur teſte Demetrio Phalereo Occaſionē adagio dedit poematium Crateris philoſoph. quo manticam ſuam deſcripſit.

Troia non producit Thracem.

Ἀνέρα δ' οὐ Τροίη θρηίκιον ἔτι φέρουσα, Treicium non Troia virum produxerit vnquam. Significatur è degeneri proſapia haud naſci generoſum pectus. Diuerſa ratione dixit Flaccus: Nec imbellem feroces progenerāt aquilæ columbam: extſtat apud Stephanū. Troiani ob luxum effeminati audierunt. at Thraces bellicoſi ſemper: vnde Thracia Martis domicilium Manlio Antiocho fingitur.

Domi ſuæ quilibet rex.

Quoties vulgò ſignificamus nos, quę volum⁹, liberè, & inculparè in ędibus noſtris, agere dicimus nos domi regnum poſſidere: eò reſpicit illud Homeri:

Αὐτὰρ ἐγὼ οἴκοιο ἄναξ ἔσομ' ἡμετέροιο.

Nec ab eo abludit hoc Iuuenalis:

Tu tibi liber homo, & regis conuiua videris.

Transferri poteſt ad animum. Artē enim, quam quis perfectè nouit, ſine imperitorū reprehenſione quiuis exercere poteſt. In ſuo opere auctor, niſi velit alterius limam, ſpongiā, ſtylum deniq; tolerare non debet.

Pro amphora vrceus.

Horatius initio de arte poetica ex eadē planè fornace igneum illud adfert:

Amphora cœpit Inſtitui: currente rota cur vrceus exit? qua prouerbiali locutione ingenioſè & aptè optimus ſententioſę breuitatis magiſter ſecūdum artis præceptū: aut, ſi malis primi præcepti appendicem, & ſimul maioris lucis gratia adductam ſimilitudinem concluſit. Præceperat, vt ſcripta præſertim magnifica partib⁹ ſibi ſuis, iisq; bellè

bellè & aptè compoſitis cõſtarent, &, vt longa ἐπεισόδια aliaque ambitioſa ornamenta ipſam rem principem obſcurãtia & deformantia fugerentur. Laudabat pictores, qui hoc vitium ſua in arte ſtudioſè cauerent: Subiicit deinde, vtrunque, poetam & pictorem, ſi aliter fecerint, nihil aliud quã prodituros eſſe, ſuperbam ſuam inopiam, & imperitiam: non ſecus atque illi, qui amphoram magnum & amplum vas meditati & aggreſſi, vrceum tandem, minimum & alia longè forma vaſculum effingunt: & opus auſpicati, in opuſculum mõſtroſè deſinunt. Licebit cõmodè torquere in omnes eos, qui oneri ſuſcepto impares ſuccũbunt: item qui temerè ad aliena à re propoſita aberrant. Vtitur eodẽ Hieronymus ſæpius in epiſt.

Dum vitat humum, nubes & inania captat.

Ex eadem officina prodit illud, quo licebit ineptum ſcriptorem irridere, qui ſermonẽ rei aut perſonæ non accommodat, ſed aut nimium abiecto & famulari oratione vtitur, vbi grandi & elata opus erat: aut cõtrà.

Verùm ita riſores, ita cõmẽdare dicaces
Conueniet Satyros, ita vertere ſeria ludo.
Ne, quicunque Deus, quicunque adhibetur heros
Regali cõſpectus in auro nuper, & oſtro,
Migret in obſcuras humili ſermone tabernas:
Aut, dum vitat humum, nubes & inania captet.

Caſtigat Horat. poetas, qui præter decorũ diis & heroibus tabernariorum & opificũ orationem tribuunt: & contra opificibus magnificentiam verborum planè heroicã & cæleſtem. Metaphoræ rationem nos natura docet: vt ab Icaro aut aliundè nõ opus ſit eam arceſſere. Nõ inuenuſtè idem quadrabit in eos qui nulla in re mediũ tenent: ſed vt plurimum in alterutram partem peccant. Similiter, migrare in obſcuras tabernas, non malè vſurpabimus pro, abiicere ſe & infimo hominum genere digna in ſe admittere.

Cinerem quærere.

Vsvrpatvr pro eſſe abiectum, vile & ſordidum. ab actione vt opinor, qua eſt inter cæteras abiectiſſimas mediaſtini functiones. Pyrgopol. laqueo Melphidippæ & Palæſtrionis tam propè adſtrictus: ſatin hæc quoque me deperit? Meam laudat ſpeciẽ? ædepol huius ſermones haudquaquam cinerem quæritant. PA. Quo argumento? PY. Quia enim loquitur lautè & minimè ſordidè. Tum ipſa nimiũ lepida nimiſq; nitida fœmina. Alii putãt militem iis verbis dicere, debere eorum ſermonum perpetuam eſſe memoriam, ſed ſequentia non videntur ſatis hanc interpretationem admittere. Aliorum iudicium facio.

Benefacta benefactis aliis pertegito, ne perpluant.

Monet Philto Lyſitelem ſuum, vt, cùm ſe ſemel ad bonam frugem recepiſſet, porrò pergeret. alioqui futurum vt totam rectè anteactam vitam vna atque altera macula ſtatim deturpet. à lignorum ſtrue quæ ſub diuo poſita ſi rara eſt aut exigua; lapſu pluuiæ ad imum vſque faſcem ſitu & putredine extabeſcit. Cicero Philip. 14. Nec diſperſis buſtis humili ſepultura crematos, ſed contectos publicis operibus, atque muneribus, eaq́ue extructione, quæ ſit ad memoriam æternitatis ara virtutis.

Vtramque inflare tibiam.

Εἰς ἑκάτερον ξύλον ξύειν. In eos qui omnẽ monent lapidem. Ariſtid. de Paraph. Simile, ὀρχεῖσθαι διχῆ, ſaltare bifariam. Ibid. Et διπλᾶ κρούειν bifariam pulſare. vide ſup. 7 t. 2. Item, μέσον δυοῖν καθίζεσθαι, inter duas ſedere. Idem Sicula 2.

Aggeram plura etiam diuerſiſſima, ſed modo quo aiũt, μέτεστιν ἐμοὶ τοῦ πολέμου, pro, eius negotii non ſum planè rudis. Idem caprearum rupes. Claudian. extulit de regia crudelis & libidinoſi principis. Vide Suet. in Tiberio. Satyrion bibibiſſe, pro ad libidinem incitatum eſſe. Nota vis Satyrii herbæ, & etymon. Perron. Hieme Gallica frigidior. intelligit eam, quæ ad Septentriones vergit. Idem. In aquam hianre ore deſilire, pro, appetentem eſſe mortis. Senec. in Nat. quęſt.

Ὀμβρίμου δαῖτες, prandium ferarum, cuius nemo ſit particeps. Scaliger in Varr. ex Plutarch.

Clypeum poſt vulnera ſumere.

Nec hoc quidem relatum ab adagiorum ſcriptoribus abſque controuerſia παροιμιώδης offendi. Dicitur autem de intempeſtiuo auxilio, & præſidio. Ouid. de Triſtibus. t. 3.

Et

Et quamquam ſerò clypeum poſt vulnera ſumo,
Attamen hanc odiis exonerare fugam.

Conuenit huic Diogenianum illud, Poſt bellum, machinas. Quo longiùs traherur, eò erit venuſtior eius vſus. Ad externa: Hic homo incipit eſſe parcior frugaliorq́; iam conſumptis opibus: clypeum poſt vulnera, vt aiunt. Ad corpus: aſſidua κλινοπάλῃ effetum & eneruatum corpus iam continentiam meditatur, clypeum nempe poſt vulnera. Ad animum: Hic filium ſuum peruerſa animi natura & improborum ſocietate perditum ad probam frugem videtur recepturus vereor ne poſt vulnera, quod aiunt, clypeum ſumat.

Vulpes pilum mutat, non mores.

Resipere adagium videtur illa ſenis bubulci. ſententia qua apud Suet. Veſpeſianus Cæſar perſtrictus eſt, qui negata ſibi gratuita libertate, quam imperium adeptũ ſuppliciter orauerat, proclamauerit: Vulpem pilum mutare, non mores. Senſus eſt titulis dignitatum & ampliſſimis fortunæ muneribus corporis, non animi ſordes tolli in veteratore & auaro homine: fortunã improbis & ſubdolis ſplendorum & nitorẽ corporis conferre, non abſtergere animi illuuiem, ingeniique ſordes: exſcere hominẽ callidum pannis, non item vitiis: Vel ſenectutem addere annos, non etiam virtutes: Huic illud ſimile eſt, Lupus pilum mutat, nõ mentem Hodie Flandris trita ſunt. Lupus non emendatur ſenio. Et: Vulpes ætate fit aſtutior, non etiam melior.

Ocyma cantare.

Satyrographus ille diſertiſſimus (ſic enim à D. Hieronymo laudatur) qui teſte Fabio, multum veræq́ue gloriæ aſſequutus eſt vnico libello: lepidiſſima ἀλληγορίᾳ prouerbiali: Ocyma cantare pro probris, conuitiisq́ue adſpergere, & maledictis inſectari dixit ſaty. 4. vbi, cùm genus & formam tanquam eximias naturæ dotes iactanter Alcibiades efferret, alioqui teneræ ætatis imbecillitate ad Rempublicam gerendam parum idoneus, præſertim rerum vſu deſtitutus & veri, rectiq́ue ſordidus auctor: Socrates eodem loco nihilo meliorẽ facit Baucide Pannucia. diſcinctum, ſocordemq́ue vernam maledictis grauiter impetente:

Dinomaches ego ſum. ſuffla, ſum candidus: eſto,
Dum ne deterius ſapiat Pãnucia Baucis,
Cùm benè diſcincto cantauerit ocyma vernæ.

Senſus eſt: Iacta quantum vis, natales claros, egregiamq́; corporis pulchritudinem, ſi ingenium ſordidum ſit: & prudentia rerumq́ue ſolertia abſit: nihilo meliores vinoſa & ſuffarcinata aliqua anu, ætate & vino delirante (talis enim inducitur Baucis) quæ probè defricat conuitiis ſocordem & diſſolutum ſeruum dominatum. Ducta eſt allegoria à veterum more inter ſerendum ocymum vſurpato: quod teſte Plutarcho & Plinio, lib. 19 cap. 7. creditum eſt prouenire copioſius & felicius, ſi maledictis additis ſereretur. Eodem planè ſenſu, eademq́ue figura prouerbiali poſſumus dicere: Cuminum ſerere: quod etiam auctor eſt Plinius cum imprecatione ne exeat, poſtquam ſatum fuerit, terra adacta pauitur.

Gratijs lita.

Non potuit feſtiuius, aut magis prouerbialiter dici, quàm eſt à Platone Athenienſi philoſopho dictum. ad Xenocratem diſcipulum ſuum, qui ſemper teſte Laertio lib. 4. tetrico vultu & ſeuero habitu incedebat, nulla animi hilaritate oſtenſa, nulla oris facetia, frontiſq́ue nitore triſtem ſeueritatem mitigante ac temperante. Volens igitur Plato ſeueri grauiſq́ue ac vultuoſi, ac proinde moleſti hominis mores comi quodam blandeq́ue feſtiuo habitus genere componi, ornariq́ue illum θύειν ταῖς χάρισι iuſſit, quòd Gratiæ inducantur ſemper à Poetis, liberali oris effigie, & renidenti facie, ſolutiſque Zonis Et de inhumano ac barbaro: Nunquam ille Gratiis litauit.

Sicula aula

Iuvenalis traducens ſæuitiam matronarum Romę in ſeruos ancillaſq́ue mira libidine animi ad quamuis occaſionem iniquè & crudeliter verbis & verberibus debacchantium, earum domũ translatione prouerbiali Siculam aulam vocat. Aluit enim Sicilia priſcis ſæculis plurimos tyrannos miſerabiliter in humana corpora pro libidine graſſantes, vt Phalariden, Dionyſium, & id genus monſtra exitialia, Carmen Iuuenalis ex Sat 6 hoc eſt:

Et cædit, donec laſſis cædentibus, exi,
Intonat horrendũ, iã cognitione peracta

Pro a

Proſectura domo Sicula nõ mitior aula.

Aptiſſimè vtemur de ciuitate, vel domo iniqui crudeliſque principis ſatis ſuperbè & inſolenter omnia pro imperio gerentis, bonoſque capite, & fortunis oppugnantis, vbi, vt cauit Ouidius:

Victa pugnaci iura ſub enſe iacent.

Commodè etiam dicetur de ſchola plagioſi: alicuius magiſtelli ſæuitia & inſcitia furentis, qualem puer ego cognoui cuiuſdã re & nomine Κρομύξυ, planèque Scythæ: cuius ſchola non lenius perſonabat verberum ſtridore Sicula aula Phalaridis, aut Dionyſiorum. Vſque adeò ſuaue erat homini eiulantium puerorum voces audire, & longiſſimo temporis ſpatio cæſorum lachrymis ac gemitu miſerabili paſci. Nomen tacebitur, terra à quiſque obruendũ, vulcanoque ſacrandum. Facera eſt Diogenis χρεῖα & proxima prouerbio, de gymnaſio Euclidis: οὐ σχολή, ἀλλὰ χολή. Et Platonis ludum, non διατριβήν, ἀλλὰ κατατριβὴν appellantis.

Alcinoo poma dare.

MIRE prouerbiale eſt illud Martialis poetæ faceriſſimi pariter & lepidiſſimi, quod συγχρόνος eius iniquè ſtudiis ſodalis αὐί-πιτου, Satyr. 5. Alcinoo poma dare. Quando tenuis rei vel facultatum homo magis opibus abundanti, eiuſque quod datur largiſſimè diuiti munus aliquod κειμήλιον, offert dedicatque: Vel cùm tenuioris eruditionis vir ſommo excellentique ingenio viro, ſummaque doctrina nobili ingenii aliquod leuidenſæ, vt ait Cicero, munuſculũ nuncupat: quod nec ſic faſtidiri conuenit. Martialis lib. 7. ad Caſtricium modo, quo expoſuimus vtitur: cuius hæc ſunt verba:

Muneribus cupiat ſi quis contendere tecum.
Audeat hic etiam, Caſtrice, carminibus.
Nos tenues in vtroque ſumus, vincique parati:
Inde ſopor nobis, & placet alta quies.
Tam mala cur igitur dederim tibi carmina, quæris?
Alcinoo nullum poma dediſſe putas?

Iuuenalis Satyr. 5. taxans Trebum amicũ, qui ſe paraſitum Virroni cuipiam opulẽto exhibebat, omni contumeliarum genere quotidianiſque probris à diuite illo vexatus, ad prouerbium ſuperius adludit carminibus, quæ ſubiiciam: etſi poma Alcinoi de ſapore & guſtu ſuauibus & delicatiſſimis ſpecie pro genere vtendo, licebit dicere etiam prouerbiali colore:

Virro ſibi & reliquis Virronibus illa iubebit.
Poma dari, quarum ſolo paſcaris odore.
Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat.

Alcinoi pometum (ſic enim Tertullianus loquitur) graphicè deſcribit Homerus Odyſſ. n.

F I N I S.

Series Chartarum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z:

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vv Xx Yy Zz:

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sſſ.

Omnes ſunt Quaterniones.

Bez: Lad.

Digitized by Google